Predgovor.

Ovaj je rječnik sastavljen po latinsko-njemačkom rječniku Friedr. Ad. Heinichen-a, II. izdanju. Izradiše ga na poziv visoke vlade, sravnjujući i upotrebljavajući na ne malo mjesta i latinsko-njemačke rječnike Wilh. Freund-a, K. E. Georges-a i R. Klotz-a, i to slova *A* i *B* prof. Mato Valjavec, slova *O—S* prof. Franjo Petračić, slova *I—N* i *T—Z* prof. Mirko Divković, a slova *C—H* podpisani.

Ujēdno je podpisani po nalogu visoke vlade rukopis pregledao, s izvornikom sravnio i za štampu priredio.

U Zagrebu mjeseca travnja 1881.

Seb. Žepić.

Tumačenje znakova i kraticâ.

* znači, da je rieč, oblik, construkcija, značenje, sveza, izraz pjesnički, te se s toga u obće, izuzamši riedke slučajeve, u prosi ne upotrebljava, ili da je rieč, oblik itd. sâm po sebi prosaičan te se rabiti može u prosi, no da ne dolazi kod prosaikâ, n. pr. mnoga vlastita imena i rieči, kaošto acalanthis, 1. acer, acernus, acredula, adamanteus, aesculeus, aroma, calathiscus, cantharus, carchesium, cerasus, chelydrus, ciborium, cicada, corytus, crotalistria, culullus, cymbium itd.

convers. znači u conversaciji, u razgovoru.
Com. „ u komikâ (Plauta i Terentija).
jedn. „ jednom, jedan put (na zabilježenu mjestu prosaika ili pjesnika) dolazeći [tako zvani ἅπαξ λεγόμενον].

† znači po-classički, t. j. da rieč, oblik, construkcija, značenje itd. dolazi tekar kod po-classičkih pisaca, na pose kod Curtija (Curtius) ili Plinija mladjega (u epistolah), Quintiliana (u 10. knj. institutionum), Tacita, Suetonija, te je zato doduše ne treba nipošto bezuvjetno zabaciti, ali da se smije samo u posebnih, u latinskoj stilistici naznačenih slučajevih upotrebljavati.

* † znači pjesnički i po-classički zajedno u smislu navedenom kod * i kod †

pocl. ili *poclass.* znači po-classički (gl. ozgor kod †).
pjesn. „ pjesnički (gl. ozgor kod *).
riedk. ili *riedko* „ riedko dolazeći, te zato da se ne rabi bez osobita razloga.
kasn. ili *kasno* znači kasno-latinski, na pose kod Justina, Aurelija Victora, Eutropija, te s toga takva rieč, oblik itd., posebne slučaje izuzamši, da se ne upotrebljava.
predcl. ili *predclass.* znači kod pred-classičkih pisaca dolazeći, s toga se takova rieč, oblik itd. može rabiti samo u njekih stanovitih slučajevih.

P a z i. Običnom u c l a s s i č n o j p r o s i treba smatrati te se zato može slobodno upotrebljavati svaka rieč, construkcija, značenje itd., pred kojim ne stoji niti jedan od gornjih znakova (* ili † ili * †) niti jedna od rečenih primjetaba (*convers.* itd. do *predcl.*). Jezikovne osobine pojedinih pisaca, kojimi se takodjer ne valja bez opreza služiti, označene su pridodanim imenom istih ili na drugi jošte koji način.

abl. znači ablativus.
absl. „ absolutno.
abstr. „ abstractum, abstractno.
acc. „ accusativus.
acc. c. inf. „ accusativus cum infinitivo.
act. „ activum, activno.
adj. „ adjectivum; *adj.* uz adjectiv na -is znači, da ima dva početka, n. pr. facilis, *adj.* = facilis, facile, a uz adjectiv na -us znamenuje, da je triju početaka, n. pr. bonus, *adj.* = bonus, bona, bonum.
adv. znači adverbium, adverbialno.
alcjs, alcui, alqm, „ alicujus, alicui, aliquem.
alqam, alqo, alqa, „ aliquam, aliquo, aliqua.
alqd. „ aliquid.
appellat. „ appellativum.
archaist. „ archaistički (zastarjelo).
attribut. „ attributivno.
Aurel. Vict. „ u Aurelija Victora.
b. Afr. „ belli Africani.
b. Hisp. „ belli Hispaniensis.
br. „ broj.
c. „ caput.
c., n. pr. *c. acc.* „ cum accusativo.
Caes. „ u Caesara.
card. „ cardinale.
Cat. „ u Catulla.
Cic. „ u Cicerona.
class. „ classički.
collect. „ collectivum, collectivno.
comm. „ communis generis.
comp. compar. „ comparativus.
concr., *in concr.* „ concretno, in concreto.
conj. „ conjunctivus.
conjct. znači conjunctio.
correlat. „ correlativum, correlativno.
Curt. „ u Curtija.
dat. „ dativus.
dat. ethic. „ dativus ethicus.
def. „ verbum defectivum.
dem. „ deminutivum.
demonstr. „ demonstrativum.
dep. „ verbum deponens.
desid. „ verbum desiderativum.
distr. „ distributivum.
dr. „ drugi.
ellipt. „ eliptički.
erot. „ erotički (ljuveni).
ethic. „ ethicus.
euphem. „ euphemistički.
Eutr. „ u Eutropija.
f. „ feminini generis.
frequent. „ verbum frequentativum.
fut. „ futurum.
g. „ godine.
gen. „ genitivus.
gen. obj. „ genitivus objectivus.
gen. subj. „ genitivus subjectivus.
geogr. „ geographijski.
gerund. „ gerundium, gerundivum.
gl. „ gledaj.
gl. t. r. „ gledaj tu rieč.
grč. „ grčki.
hist. „ historicus.
Hom. „ u Homera, Homerov.
Hor. „ u Horatija.
hrv. „ hrvatski.
imper. „ imperativus.

imperf.	znači imperfectum.
impers.	„ verbum impersonale ili impersonalno.
inchoat.	„ verbum inchoativum.
indecl.	„ indeclinabile.
indef.	„ indefinitivno.
indic.	„ indicativus.
inf.	„ infinitivus.
instr.	„ instrumentalis.
intens.	„ verbum intensivum.
interj.	„ interjectio.
interr.	„ interrogativum.
intrans.	„ intransitivum, intransitivno.
Is.	„ Isus, Isukrst.
itd.	„ i tako dalje.
izgov.	„ izgovori.
Just.	„ u Justina.
Liv.	„ u Livija.
loc.	„ localis.
m.	„ masculini generis.
meton.	„ metonymički.
milit.	„ militarski (vojnički).
mj.	„ mjesto.
n.	„ generis neutrius ili neutrum.
n. p. ili *n. pr.*	„ na primjer, na priliku.
nal.	„ naliko.
navlast.	„ navlastice.
Nep.	„ u Cornelija Nepota.
nom. pr.	„ nomen proprium.
num.	„ numerale.
obič.	„ obično.
obj.	„ objectivus.
odt., *odtl.*	„ odatle, odtale.
odv.	„ odavle.
opp.	„ oppositum (protivno, opriečno).
opr.	„ opriečno.
ord.	„ ordinale.
osb. osob.	„ osobito.
Ov.	„ u Ovidija.
parenthet.	„ parenthetski (umetnuto).
partic.	„ participium.
pass.	„ passivum, passivno.
perf.	„ perfectum.
personif.	„ personificatio, personifikovano.
pjesn.	„ pjesnički, u pjesnikâ.
Phaedr.	„ u Phaedra.
pl., *plur.*	„ pluralis.
Plaut.	„ u Plauta.
Plin. ep.	„ u Plinija mladjega poslanicah.
plsqpf.	„ plusquamperfectum.
pogl.	„ pogledaj.
ponajv.	„ ponajviše.
pos.	„ positivus.
posl.	„ u poslovici ili poslovički.

poss.	znači possessivum.
pr.	„ prije (Isukrsta).
pr.	„ (nomen) proprium.
praegn.	„ praegnantno.
praep.	„ praepositio.
praes.	„ praesens.
prenes.	„ preneseno.
pril.	„ (u) prilici.
prolept.	„ proleptički.
pron.	„ pronomen.
prot.	„ protivno.
Prop.	„ u Propertija.
publicist.	„ publicistički.
quaest. indir.	„ quaestio indirecta.
Quint.	„ u Quintiliana (10. knjiga).
r.	„ rieč.
redupl.	„ reduplikovano.
reflex.	„ reflexivum, reflexivno.
relat.	„ relativum.
rhet.	„ rhetorski.
rodj. ili *r.*	„ rodjen.
s.	„ sada (dan danas).
Sall.	„ u Sallustija.
sarkast.	„ sarkastički.
sc.	„ scilicet (razumieva se).
sing.	„ singularis.
sl.	„ i sliedeći ili slično.
slič., *sličn.*	„ slično.
sm.	„ smisao.
sr.	„ sravni.
st.	„ stih.
subj.	„ subjectivus.
subst.	„ substantivum.
Suet.	„ u Suetonija.
sup.	„ superlativus.
supin.	„ supinum.
sync.	„ synkopovano (skraćeno).
š.	„ što.
t. (*gl. t. r.*)	„ (gledaj) tu (rieč).
t. j.	„ to jest.
t. t.	„ terminus technicus (umjetni naziv).
Tac.	„ u Tacita.
Ter.	„ u Terentia.
Tib.	„ u Tibulla.
tp.	„ tropički.
trans.	„ transitivum ili transitivno.
upr.	„ upravo.
uzgr.	„ uzgredni.
v.	„ versus ili vidi.
Virg.	„ u Virgiliju.
vojn.	„ vojnički.
=	„ jednako (znači to isto kao što).
-	„ opetovanje rieči, n. pr. početi-, počimati što t. j. početi š t o, počimati š t o.

RINKC LUKAS

A

1. **A, a,** *kratica 1) = ime* Aulus; *2) =* absolvo *na sudačkih glasovnicah, s toga se* A *zove* litera salutaris; *3) =* antiquo *na glasovnicah u komitijih, kad se je glasovalo o zakonih* (*sr.* antiquo); *4)* **a. d.** = ante diem; *5)* **A. U. C.** = anno urbis conditae, *ili* **a. u. c.** = ab urbe condita; *6)* A. *Cic. disp. Tusc.* = Auditor.

2. **ā** *(pred konsonanti),* **āb** *(pred vokali, h i konsonanti ali riedko pred b, f, m, p, v),* abs *(obično samo pred c, q, t, često* abs te *mjesto čega takodjer* a te, *nu nikad* ab te*), p r a e p. s abl. (srodno s* ἀπό, ἄψ*) znači, da nješto odakle, od kojega mjesta ili od koje stvari, nu samo iz okoline mjesta ili stvari odlazi ili se kako god odmiče* (*sr.* de *i* e), *dakle*

I. o prostoru, 1) da se naznači smjer, kojim se što odakle miče: o d, amo o d, tamo o d, osobito iza glagolâ kretnje kao venire, egredi, exire *i t. d.,* redire a foro *(Plaut.);* venire a theatro, *amo od teatra, iz okoline teatra, ne: iz teatra;* venire a portu, a balneo; a me, se, nobis, vobis, *od mene, to je od moje itd. kuće;* exercitum ducere ab Allobrogibus; ab urbe proficisci; redire a Caesare; fuga ab urbe; * navis sospes ab ignibus, *brod zdravo utekao ognju;* Hesperia sospes ab ultima; * risus intimo ab angulo, *dopirući od najskrajnjega kuta;* ut jam a fabulis ad facta veniamus; *takodjer pred imeni gradova, kad se ne misle sami gradovi, već njihova okolica, dakle uviek, kad se govori, da se je prestalo grad obsjedati te se vojska kreće od njega, naški o d, i z p r e d, i z p o d,* Caesar a Gergovia discessit *(on nije bio u Gergoviji, nego pod ili pred njom, obsjedaše bo grad);* Libo discessit a Brundisio = *iz luke brundisijske; kad treba, da se smjer od koga mjesta amo ili ukraj od njega kao takav tačnije označi,* erat a Gergovia despectus in castra; ab Arimino Arretium mittit, a Corfinio in Siciliam miserat. — *Nu kad se što zgora niz dolje kreće ili tim smjerom sbiva, tada ponašujemo* **a** *predlogom* **s, sa** *(c. gen.)* dejicere ab alqo; videre, spectare, prospicere, conspicere ab alqo, a summo jugo montis; *a uz glagole i izraze, koji znače visjeti, prevodimo* **a** *predlogom* **o**: *(Hor.)* pendulus ab orno; † dependere a cervicibus. *S toga rabi* **a** *u prenes. smislu, kad se naznačuje, da što odkle potiče, dolazi, izvire, postaje, da je tko odakle rodom, da je što odakle uzeto, primljeno i nal., hrvatski* od *(iz: rodom iz):* esse a Graecis, *izhoditi;* si ego me a M. Tullio esse dicerem, *da vučem lozu od —;* id facinus natum a cupiditate; * dulces ab fontibus undae, *crpena voda iz vrelâ,* * nostris ab ovilibus agnus; appellari, nomen invenire ab alqo *i nal. zvati se po čem;* incipere, ordiri ab alqo *i* alqd ab alqo *početi, počimati čim ili od čega; i uz imena gradova poimence u Livija,* Turnus ab Aricia, legati ab Ardea, coloni a Velitris, *u Virg.* pastor ab Amphryso; *tako i* a Pyrrho perfuga, legati ab Alexandro, *Cic.,* ab Attalo Cretenses sagittarii, *Liv. Tako i* Zeno et qui ab eo sunt, *njegovi učenici, privrženici, sljedbenici, pristaše, iz njegove škole sr.* οἱ ἀπὸ Ζήνωνος; qui sunt ab ea disciplina; nostri illi a Platone *(dod. u mislih:* profecti, *učenici Platonovi); odatle često u kasnijih pisaca (osob. u Suet.)* esse alicui *biti u koga* ab epistolis *tajnikom iliti sekretarom,* a bibliotheca *knjižničarom,* a rationibus *računovodjom,* a supellectile *upraviteljem kuće,* a veste *paziteljem oprave,* a balneis *kupeljnim podvornikom,* a libellis *molbeničarom, (koji je primao molbenice),* a manu servum *pisarom. — 2) da se naznači s t r a n a, s koje se što motri ili javlja, naški* **s, sa** (*c. gen.*); *kadkad* **na, u, kod, pri** *i različno prema smislu:* a supero mari; Gallia attingit a Sequanis flumen Rhenum, *sa sequanske strane, na sequanskoj strani;* castra munita non erant a porta decumana, *na strani, gdje bijahu dekumanska vrata;* leviter a summo inflexum *zgora, na gornjem kraju;* funiculus a puppi religatus, *na krmi;* a labris argento circumdant (cornua), *na okrajcih;* ab radicibus accīdunt arbores; scuto ab novissimis uni militi detracto, *jednomu vojniku u zapleću, na strani, gdje bijaše zapleće;* nonnullos ab novissimis deserto proelio excedere; cecidere ab Romanis ducenti equites, *kod Rimljanâ Liv. Ovamo idu vojnički izrazi* a fronte *sprieda,* a tergo, *straga,* a latere *sa strane, na strani, s boka,* a dextro cornu *na desnom krilu,* a novissimo (extremo) agmine *u zapleću, sa zapleća,* a medio spatio *na pola puta;* ab imo, *na doljnom kraju;* stipites demissi et ab infimo *(zdola, na dnu)* revincti — ab ramis eminebant, *gdje počimlje granje, dakle granami. Ovako* a dextra *s desna, na desno,* a sinistra *s lieva na lievo;* ab ea parte *s one strane,* ab utraque parte, *s obje strane;* ab occasu et ortu solis *na zapadu i na istoku, Liv.,* a septentrionibus *sa sjevera, na sjeveru. Tako i* exspectare, timere, metuere, sperare ab alqo *i* alqd ab alqo, *očekivati itd. od koga, što od koga, to je s čije strane;* stare, facere, *(Plaut.)* sentire ab alqo, *biti s čije strane, biti za koga, raditi za koga ili u prilog komu;* stare a senatu; hoc est a me, *to je za me, to ide meni u prilog;* stare a bonorum causa; ab innocentia clementissimus, *za nedužnost, nevinosti u prilog;* dicere ab reo (*Cic. p. Cluent.* 34. 93), a scripto (*Cic. de inv.* 2. 48. 143. *protivno* contra scriptum). *S toga dolazi* **a** *na dalje, kad se kakov god pojam s koje god strane tačnije označuje ili susteže: g l e d e n a, g l e d o m n a, o b z i r o m n a, o b z i r u ć i s e n a, š t o s e t i č e i nal.:* inops ab amicis; firmus ab equitatu; paratus ab omni re; imparati cum a militibus tum a pecunia; mediocriter a natura instructus; improbus ab ingenio; nihil

adolescenti neque a natura neque ab ingenio deesse sentio; nihil est ab omni parte beatum. Tako i laborare ab alqa re, a pedibus, a re frumentaria. 3) ob udaljivanju, odvajanju ili razmaku: od iza glagolâ kretnje n. p. abire, proficisci, recedere, discedere, conscendere, agere, movere, pellere, arcessere itd., pak iza substantivâ kao fuga, discessus; za tim iza prohibere, arcere, abstinere, desistere, liberare, deterrere, vocare i nal.; abesse, distare; * otium reclinat alqm à labore, oporavlja od truda ili poslije truda; iza longe, procul, prope; pak i adverbijalno uz numeralia, daleko, razdaleko, u daljini ili u razmaku od, razmakom od: ab milibus passuum minus duobus castra posuerunt; pa s toga i defendere, tueri alqm, alqd ab alqo, koga od koga, što od koga tutus ab alqo, od koga, tutus a periculo, ab igni. Isto tako iza pojmova različnosti: differre discrepare, distare, abhorrere, diversum esse, alienum ili alieno animo esse ab alqo; * quantum mutatus ab illo Hectore, prema onomu Hektoru. Amo ide izraz ab re = dalek od stvari, t. j. na štetu joj, consulere (savjetovati), Plaut., češće non, haud ab re = ne dalek od stvari, to je ne neumjestno, ne bezkoristno, na korist, sa esse, ducere i sličnim, Plaut. Liv. — Ovako rabi **a** osob. kad se naznačuje razmak vršću, činom ili čašću i moćju: za, iza Sextus a Romulo rex fuit Servius Tullius šesti kralj iza Romula bio je S. T.; secundus, tertius ab alqo; qui quartus ab Arcesila fuit; * tu nunc eris alter ab illo, * heros ab Achille se, cundus; * alter ab undecimo annus; * a magnis hunc colit ille deis, odmah iza. — Srodna je pojmu, da se što odakle udaljuje ili od čega odvaja, poraba predloga **a** u konstrukcijah sumere, emere, accipere, dare, impetrare, postulare, petere, quaerere ab alqo; audire, cognoscere, discere ab alqo etc.; tako osob. uz rieči, koje znače prepisati, prevoditi (ponašiti, polatiniti itd.) što od koga (pisca); totidem verbis à Dicoearcho transtuli; a quo istam comoediam verterat Caecilius; Antonii edictum legi a Bruto. Tako i solvere, dare (pecuniam) ab alqo, po kom, t. j. doznakom ili naputnicom, a filio zapisati novce tako, da će ih sin izplatiti. —

II. o vremenu, od, počam od, od kako: a pueritia; ab hora tertia; (Ter.) rem omnem a principio audies; a condiscipulatu; ab initio, od početka (ali initio s početka, početkom, na početku); a puero, à pueris gl. rieč puer; takodjer odmah iza, iza, nakon, poslije: ab re divina (odmah iza službe božje) mulieres apparebunt Plaut.; a prima obsidione (odmah iza početka obsjedanja, čim je započelo obsjedanje) ad Caesarem perfugerat; ab decimae legionis cohortatione ad dextrum cornu profectus est; vigesimus dies a Capitolio incenso; ab hac contione legati missi sunt. —

III. kausalno: 1) uz verba pass. i intrans. (act. ili dep.) s passivnim značenjem, da se označi pravi neposredni početnik ukona, koji potiče od živih bića ili za koja mislimo da su kao živa: **od, s, sa** (c. gen. i sr. per.), interfici, interire, * occidere; pessum dari ab alqo; periit a morbo; a natura ita generati sumus; natum ili ortum esse ab alqo; a se oriri et sua sponte nasci; animus ab ignavia corruptus; calescere ab ipso spiritu; salvere ab alqo. Kadšto iza gerundiva mjesto dativa, da se tim odoli dvoumlju a bolje iztakne osoba, koja što čini. 2) uz subst., ab illo injuria, krivica, koju je onaj nanio; levior est plaga ab amico (što potiče ili dolazi od prijatelja) quam a debitore; majus praeceptum, quam ut ab homine videretur; a bestiis ictus. 3) * uz adj. niger a radiis solis; tempus a nostris triste malis; * murus ab ingenio notior ille tuo; (Liv.) pleni animorum ab pristini diei meliore occasione; osob. kad se navodi razlog, s kojega se što čini: s, sa, (c. gen.), povodom, s razloga što, poradi i nal., ab ira, a spe, s nade, nadom, nadajući se, Liv.; ab obsidione Liv.; (Balb. u Cic.) ab singulari amore.

ăbăcus, i, m. [ἄβαξ] igraća daščica na kocke razdieljena, Suet; stolić umjetno i krasno izradjen, na koji su skupocjeno posudje i vaze stavljali.

ăbălĭēnātio, ōnis, f. [abalieno], upravo: otudjivanje, sudbeni t. t. ustupanje, oddavanje osob. stvari, koja se zvala res mancipi.

ăb—ălĭēno, 1. otudjiti, otudjivati, 1) sudbeni t. t. nješto pravilno kako valja ustupiti, oddati, od sebe dati, na drugoga prenesti. 2) udaljiti, ukloniti, ustraniti, razstaviti, uxorem a viro, nutricem a nobis, Com.; ovako abalienatus jure civium, lišen prava gradjanskoga, Liv. 3) trop. svoju sklonost ili srdce otudjiti, odvratiti, odmetnuti od koga, nehajnim učiniti za koga, alqm; alqm, alcjs voluntatem, animum ab alqo; a sensu rerum suarum animos; quod Tissaphernes perjurio suo et homines suis rebus abalienaret et deos sibi iratos redderet, Nep.; totam Africam abalienarunt, učiniše da se odmetnula, Nep.

Ăbantēus adj. od Ăbas.

Ăbās, antis, m. [Ἄβας] Abante, ime mnogim junakom, najznatniji je onaj, koji je bio kraljem u Argu, otac Akrisijev, djed Danain i Atalantin. Odatle a) * **Ăbantēus** [Ἀβάντειος] adj. Abantov, abanći; b) * **Ăbantiădes**, ae m. [Ἀβαντιάδης] Abantić, Abantović, potomak Abantov i to sin mu Acrisius i praunuk mu Perseus.

ăb-ăvus, i, m. prapradjed; kadšto kojigod od predjâ, praotac, pradjed.

Abdēra, ōrum, n. [Ἄβδηρα, τά], * † Abdera, ae, f. grad u Thraciji na zlu glasu sbog slaboumlja i malogradskoga ponašanja svojih stanovnika, s toga hic Abdera; rodno mjesto Demokritovo. Odatle Abderītes, ae, m. [Ἀβδηρείτης] Abderit, Abderanin ili Abderac.

abdĭcātio, ōnis, f. [1. abdĭco] pravilno odricanje od čega, odatle ostavka koje časti prije zakonitoga vremena, dictaturae.

1. ab-dĭco, 1. pravilno kako treba i svečano odbiti što, odreći se, odricati se čega, id totum abdico atque ejicio. Osob. a) koga ne (svojim) priznati; odtisnuti, odturiti, odvrći koga od sebe, zatajiti koga, alqm. patrem; liberos, filium; quem fugit et factis abdicat ille (pater) suis, Ov., b) prije zakonitoga vremena pravilno i svečano odreći se časti ili ostaviti ju; u Sall. Liv. abdicare magistratum, consulatum, dictaturam, dočim u Cic. Caes. samo li abdicare se magistratu, dictaturâ, tutelâ; eo die se non modo consulatu sed etiam libertate abdicavit Cic. tutela cogito me abdicare; kadšto absol. abdicare ostavku dati, zahvaliti se na časti, ut abdicarent consules: abdicaverunt, Cic. n. d. 2, 4, 11.

2. **ab-dīco** etc. 3. odkazati, augurski t. t. o pticah gatalicah ne odobriti, ne odobravati, zaniekati što, ne dozvoliti, ne dopuštati, biti proti čemu, aves abdicunt rem. (protivno addicere).

abdĭte, adv. [abdĭtus], sakriveno, skrito = skrovno, jedn. (dvojb.) Cic. Verr. 2, 73, 181.

abdĭtus, a, um, adj. [part. od abdo] udaljen, dalek, zabit, zabitan, a i sakriven, skrit, pars aedium, regiones, loca; res abditae et obscurae; voluntas abdita et retrusa; abditi alcjs sensus; * indiciis monstrare recentibus abdita rerum, dotle sakrivene stvari, duboke misli.

ab—do, dĭdi (abdĭdi), dĭtum, 3. 1) dati što ukraj, na stranu, ukloniti što iz očiju, zato da se sakrije, skloni i spravi na sjegurno mjesto (sr. abscondo), dakle a) ukloniti, uklanjati, umaći, umicati, povući, partes corporis contexit atque abdidit natura; pedestres copiae ab eo loco abditae; ascensus abditus a conspectu; * hinc procul paulum abde faces; abdere carros in silvas; abdere se in alqm locum, in intimam Macedoniam, in Menapios, in occultum; abdere se rus, Ter., domum; * abdere alqm in insulam, prognati. b) sakriti, sakrivati ferrum intra vestem; cultrum sub veste abditum habere; * lateri capulo tenus abdidit ensem, tja do držka u bok zabosti; * alqd terris zakopati u zemlju; * totos sub inguine dentes; * ferrum in armo ferae; * caput cristata casside, pokriti; * vultus et caput undis; * hunc quoque abde domo, sakrij ga u kući = upotriebi ga za domaću porabu; abditus in silvis in tectis, in tabernaculis; intra haec tegumenta abditi atque muniti; vallis abdita; * argentum abditum terris; * virgo abdita turri, zatvorena; * abditus agro, povukav se na selo (u mir i tihoću); cohortes oppidis (abl.) abdere, ponastaniti; abdere se post maceriam; abdere se in proximas silvas. 2) prenes. a) illum quem abdis, koga kriješ, s kojim tajno postupaš; abdenda cupiditas erat, bješe ju kriti. b) abdere se in bibliothecam, in literas, zadubsti se, zarinuti se, zakopati se u knjižnicu, u znanosti, u knjigu; abdere se literis, kapati nad knjigom, o pedantskih učenjacih, koji znanosti čine rek bi braništem, kojim se brane od svieta.

abdōmen, ĭnis, n. kulje (f. pl.) trbušina (pred- i pocl.); kao sjedište grube putenosti = putenost.

ab—dūco etc. 3. 1) odvesti, odvoditi, odvadjati, povesti: familiam abduxit, pecus abegit; (Plaut.) eam mecum rus uxorem; (Ter.) abductum in ganeum aliquo; alqm ab aratro; alqm vi de foro; alqm in curiam; naves ex portu; cohortes secum; exercitum Romam; pluteos ad alia opera; milites ab alqo = oduzeti komu; Laelium ab Asiatica classe abductum, odvezen, oduzet; * quascunque terras; alqm convivam ili ad cenam, sobom na objed kao gosta, u goste, na gostbu koga odvesti, povesti, Ter.; takodjer odvesti na kaznu: abduce istum in malam crucem, Plaut.; alqm in lautumias, in servitutem; o ženah i djevojkah oteti, otimati, filiam vi abductam ab Rhodio tibicine; * gremiis pactas; alqm matrimonio alcjs, Suet.; filiam, kćer od majke, od muža natrag k sebi uzeti, Ter.; * † ugrabivši odvesti, ugrabiti, armenta * somnos, san odnieti; abducere clavem, izvući, Plaut: * caput retro ab ictu, povući. 2) prenes. a) zavesti na odmetnuće, odmetnuti, odpaditi, obratiti, zavesti da se odmetne, alqm a fide; legiones, servos ab alqo; alqm ad se; abducere ad nequitiam, navratiti, Ter.; † alqm. b) svrnuti, odvratiti, odvraćati koga ili što od čega, čim se zanima ili što je nakan učiniti itd. animum a sollicitudine, a cogitatione, a cogitationibus, a corpore; alqm ab officio; se a cura reipublicae, povući se od, i se a cura, ab angoribus, proći se, izbiti si iz glave. c) sniziti što na što, artem ad mercedem quaestumque, jedn. Cic. de div. 1, 41, 92.

Ăbella, ae, f. [Ἄβελλα] grad u Kampaniji, sada Avella vecchia, glasovit s voćarstva. Odatle Abellāni, ōrum, m. Abeljani, stanovnici grada Abele, Just.

ăb—ĕo, ii (riedko īvi), ĭtum, 4. otići, odlaziti, odhoditi, poći, pohoditi (protivno adire, accedere, redire, manere), 1) upravo a) u obće abeam an maneam; abi prae strenue, sequar, Plaut.; abiit (otišo je, ode), excessit, evasit, erupit; domo, urbe, ab his locis; ab illo, ab oculis, Plaut., repente ex oculis (o zmijah) Liv.; e conspectu, Plaut. Sall., o brodovih, ex conspectu, Caes.; hinc; * quo; hinc ad legionem domo, Plaut., foras, na polje na dvor; domum, Ter.; hinc domum, Liv, suas domos, o dviju vojskah, Liv.; comitio, Liv.; * dominā; ex Africa; ad alqm in Mauretaniam; (Ter.) in angulum alqo, (Plaut.) rus alqo; abi quaerere, hodi tražiti, idi pa potraži; abi tacitus tuam viam, Plaut.; sub jugum, in exsilium ili exsulatum, u progon; sublimis (zrakom, u zraku) abiit, Liv.; luxuriâ praeceps abierat, strmoglavio se bio u propast; non longe abieris, ne treba ti daleko sizati (za primjeri); abire e vita, preminuti iz života, Cic. absol., preminuti. Hor.; ad deos, preseliti se k bogovom, Cic.; o suncu, zalaziti, Plaut., o sunčanih kolih, Hor. U svakdanjem govoru osob. u Com. psujući, abi odlazi, nosi se, tornjaj se, vuci se, šikaj se; oprduj, oprd' odatle; takodjer abin'? ideš li? abi in malam rem ili abin' in malam crucem? idi do biesa, hodi k vragu ili vrabcu; quin tu abis in malam pestem malumque cruciatum? Cic.; abi hinc cum tribunatibus et rogationibus tuis, Liv.; abi takodjer prijazno i šaljivo govoreći, abi, ludis me, credo, a hodi, ti me izsmjehuješ; abi, virum te judico, a hodi, ti si junačina; non es avarus, abi, nisi lakomac, hodi. b) Kako god otići odakle, proći, izaći osob. o vojsci, abiere Romani ut victores, Etrusci pro victis; pauci integri, magna pars vulneribus confecti abeunt; * nemo non donatus abibit, Virg.; Hector abit vulneratus vulnere nullo, Ov.; * missus, * excusatus; o službi i časti ostaviti se čega, magistratu, consulatu, sacerdotio, flaminio, honore; o vremenu proći, prolaziti, minuti, abiit illud tempus, ille annus, Cic.; tota abit hora, Hor.; * menses; o bolestih proći, prestati, minuti, abiit pestilentia Cic.; nausea jamne abiit? Cic.; o stvarih na ličbi: izmaći se, ne dopitati se komu ab alqo. 2) prenes. a) u poslovnom govoru t. t. padati, pretium retro abiit, ciena je pala, snizila se, Plin. ep. b) u govoru njekom točkom započeti, illuc, unde abii, redeo,

Hor; na suprot sed abeo a sensibus, *ali zastranjujem od . .*, quid ad istas ineptias abis? *a što zastranjuješ te i na ovakve budalaštine prelaziš? Cic.; takodjer odstupiti, uzmicati od čega,* etiam tu hinc abis? a jure; *impers. (Liv.)* ne irrito incepto abiretur. *c) o posljedicah koga čina, proći, svršiti se, minuti, ostati bez posljedice,* non posse istaec sic abire, *Cic.*, hoc fortasse non poterit sic abire, *Cic.; d) o stanju proći, nestati, izčeznuti, izgubiti se,* timor, fides abiit, *Liv.*, memoria vetustate abiit, *Cic.*, illa mea, quae solebas antea laudare, abierunt, *toga ne ima više, toga je nestalo. e) prieći komu ili k čemu, na koga ili na što,* facta spes in avi mores atque instituta regem abire *polagano se prilagoditi, Liv.;* in proelii concursu abit res ad vires vimque pugnantium *u bojnom sukobu prelazi riešenje stvari od razbora na moć i silu onih koji se bore t. j. razbor se umakne a snaga tjelesna i sila odlučuju, Nep.*, ne in ora hominum pro ludibrio abiret, *da se ne stavi svim na ruglo, Liv.;* * ad sanos abeat tutela propinquos, *na nje da priedje skrbničtvo;* * abire in somnum, *usnuti, zaspati. f)* * *pretvoriti se, preobraziti se na (u) što, prelaziti u što,* in villos abeunt vestes, in crura lacerti, *Ov.;* barba comaeque in silvas abeunt, *Ov. g) prieći u što = potrošiti se na što,* in quos sumptus abeunt fructus praediorum?

ăb-ĕquĭto, 1., *odjašiti, odjahati,* Syracusas *jedn. Liv. 24, 31, 10.*

ăberrātio, ōnis, *f.* [aberro] *upravo zabludjivanje, samo prenes. odlaženje od čega, što nam je mučno i dosadno, razgaljivanje, razgala,* a dolore, a molestiis.

ăb-erro, 1., *1) od čega zabluditi, zaći, zalaziti, zalutati, zabantati, zabasati,* a patre, *Plaut.;* taurus qui pecore aberrasset. *Liv.*, aberrantes ex agmine naves. *Liv. 2) prenes. a) nehotice od čega zaći, udaljiti se, zastraniti* a regula, a sententia, a proposito, a norma; ita oratio aberrat ab eo quod propositum est *zastranjuje;* ad alia; a verbo *ne pogoditi pravu rieč; b) misli okrenuti od nješta neugodna, razgaliti, razgaljivati se,* quasi aberrare a miseria; *absol.* nihil equidem levor, sed tamen aberro.

ab-fŏre, ab-fŏrem *gl.* absum.

ăb-hinc *(skraćeno od* abhince), *adv. upravo odatle, ali samo preneseno na vrieme od sada, sada prije, danas prije (od sada natrag računajući) najčešće s acc., redje s abl., nu samo s num. ordin.;* abhinc triennium *(Ter.), danas prije tri godine, ima tomu tri godine dana;* quaestor fuisti abhinc annos quatuordecim (= ante hos quatuordecim annos) *bio si* quaestor *danas (ili sada) prije 14 godina, ili ima tomu 14 godina;* abhinc annis quatuor *prije četiri godine.*

ăb-horrĕo, rŭi, — 2. 1.) *trans. (riedko) sgroziti se, sgražati se od koga ili čega,* alqm.; † alqd. *2) intrans. a) žapati se od čega, prepasti, prepadati se od čega, oduravati što, mrzko, ogavno biti što komu; mrziti se, duriti se što komu itd: obično s praep.* a, ab: a nuptiis; quod non faceret, si a caritate volgi abhorreret, *čega ne bi činila, da se žapa od štovanja prostote;* abhorrebant animi a causa; a scribendo prorsus abhorret animus; † *s abl. bez praep. b) razlikovati se od čega; ne slagati se, ne sudarati se s čim, protiviti se čemu, ne ticati se koga, unatoč biti čemu;* temeritas tanta ut non procul abhorreat *(da se ne razlikuje mnogo od)* ab insania; oratio abhorrens *(ne slažući se)* a persona hominis gravissimi; ab utilitate eorum, qui audient, nec ab officio vestro, nec ab ista causa P. Sestii abhorrebat oratio mea *(odnositi se);* quorum mores a suis non abhorrerent *(nisu njegovim neslični); Nep.; Dolazi i s dat. u Liv.:* mos abhorrens huic tam pacatae profectioni; *sa inter,* orationes P. Scipionis et Tib. Gracchi abhorrent inter se *(ne sudaraju se) Liv.;* aliqua re abhorrere; *absol.:* sin plane abhorrebit *(bude li posve nevaljao za)* et erit absurdus; *odatle part.* abhorrens *neumjestan:* vestrae illae absurdae atque abhorrentes lacrimae. *Liv.*

ăbĭcio, abiecte, abiectio, abiectus, abiudico, abiungo, abiuro *gl. pod* abjicio, abjecte *itd.*

ăbĭegnus, *adj. (pjesn.* ābjegnus *troslovčano)* [abies], *jelov,* hastile, *Liv.*

ăbĭes, ĕtis, *f. 1) jela, al' i omorika, smreka. 2) jelovina i* metonym. * *sve što je od jelovine načinjeno a) brod; b) koplje; c) pisamce. U pjesnikâ* ābjĕtis, ābjĕte *troslovčano,* ābjĕtĭbus *četveroslovčano.*

ăbĭgo, ēgi, actum, 3. [ab *i* ago] *otjerati, odpuditi, odagnati,* aliquem rus, *Ter.;* muscas, volucres et feras; *osob. ugrabivši što otjerati,* pecus; greges; praedae abactae hominum pecorumque; *liekom iz sebe što izbiti, izbijati,* partum sibi medicamentis; † *ženu protjerati;* * *prenes.* curas; pauperiem epulis regum; *u obće ukloniti, udaljiti itd., što;* medio jam noctis abactae curriculo *(već prošle, minule noći) Virg.* abigi conscientiâ, *poplašiti se.*

ăbĭtio, ōnis, *f.* [abeo] *odlaženje, polaženje, Com.*

ăbĭtus, us, *m.* [abeo] *1) odlaz, polaz, odlazak; 2)* * † *izlaz, to je mjesto kuda se izlazi, izlazište.*

abjectē, *adv. s comp. i † sup.* [abjectus] *upravo zahićeno, 1) † o rodu i stališu nizko,* quo sordius et abjectius nati sunt. *2) o duševnom nehajstvu, malodušno, malosrčano,* nec abjecte casum illum tuli; ne quid abjecte faciamus.

abjectio, ōnis, *f.* [abjicio] † *odhitanje, odbacivanje, trop. otimanje srdca, poklopljenost, klonuće duha; malodušnost, malosrčanost,* debilitatio et abjectio animi, *Cic. in Pis. 36, 88.*

abjectus, *adj. s comp. i † sup. [part. od* abjicio] *upravo odvržen, samo prenes. a) o govoru, nehajno, nemarno izradjen ili besjedjen, bez poleta,* senarii; verba; oratio humilis et abjecta; *b) o rodu i stališu, nizak,* familia abjecta atque obscura; *c) poklopljen, klonuo, malosrčan, malodušan,* perculsus atque abjectus; animo perculso; *d) o mišljenju snižen = podao, potišten, prostački,* saepe in quibusdam aut animus abjectior est aut spes amplificandae fortunae fractior *(srdce podlije ili nada slabija);* manum conjuratorum esse turpem judico et infirmam et abjectam; nihil abjectum, nihil humile cogitare.

abjĭcio, jēci, jectum, 3. [ab *i* jacio] *1) odhititi, odhitati, odbaciti, pobacati, pobacivati, odvrći, odmetati, hititi, hitati, baciti ili bacati od sebe; što s višega mjesta, sbaciti, shititi, smetnuti, baciti, hititi metnuti, metati sa —;* scutum; arma; telum; tragulam inter munitiones castrorum; insigne regium de capite suo; tela ex vallo; † literas oppidanis *(dobacivati);* se e muro in mare; se ad alcjs pedes *ili* se alcui ad pedes; *s praep.* in *i abl. poput ablativa uz* ponere, collocare etc.: ut se abjiceret in herba; statuas aeneas in propatulo domi, *Nep.; odatle trop. a) pohititi što = nemarno učiniti,* nunquam agit hunc versum Roscius eo gestu quo potest, sed abjicit *(samo ga odkrakori);* ponendus est ille ambitus *(perijod),* non abjiciendus *(nemarno zaključiti, zaokružiti); b) prodavanjem raztepsti što, lišiti se čega, porazbacati što,* aedes, psaltriam aliquo, *Com.;* agros, *Phaedr. c) pustiti, ostaviti što, smetnuti što, okaniti se, odreći se čega,* vitam; salutem pro alqo; memoriam beneficiorum; curam; spem; timorem; legem; vitia; superbiam *(Plaut.);* aedificationem; consilium aedificandi; consilium belli faciundi; cupiditatem certandi; triumphi postulationem; abjiciamus ista, *pustimo to;* abjecta omni cunctatione; * abjectis nugis, *ostavivši; takodjer osobu ostaviti,* Scaurum jam pridem Pompejus abjecit. *2) Oboriti, obarati, obaliti, poraziti, koga ili što,* belluam, * super abjectum. *Odatle a) poraziti koga ili što,* intercessorem; senatus auctoritatem; *osob. moralno, posve poraziti, poklopiti, oteti mu srdce:* recitatis literis debilitatus atque abjectus repente conticuit; se perculsum atque abjectum esse sentit; abjecta metu filia; se abjicere, *poništiti se, Cic. Tusc.* 2, 23, 54; *b) što na manje sniziti,* natura quum ceteras animantes abjecisset ad pastum, solum hominem erexit; *riečmi što sniziti, umanjiti, umaliti, oslabiti što,* res; alqd dicendo extenuare atque abjicere; se abjicere atque prosternere, *pometnuti se, poništiti se i poniziti.*

ab-jūdĭco, 1. *ne dosuditi, ne dopitati, odricati što komu,* alqd ab alqo; sibi libertatem; *trop. i šaleći se,* abjudico me a vita, *neću da dulje živim, Plaut.*

ab-jungo, etc. 3. *1.* * *odvezati, odpregnuti,* juvencum. *2) trop. razstaviti, razstavljati, oddvojiti, oddvajati, udaljiti, ukloniti, uklanjati itd.,* se ab hoc dicendi genere; abjuncto Labieno.

ab-jūro, (abjūro) 1. *prisegom ili zakletvom zaniekati, zatajiti, odbijati* pecuniam; creditum abjuraverat *Sall.* * abjuratae rapinae.

ablatus *gl.* aufero.

ablēgātio, ōnis, *f.* [ablēgo] *odašiljanje, odaslanje koga za to da ga se riešimo,* juventutis ad bellum *jedn. Liv.* 6, 39, 7.

ab-lēgo, 1. *odaslati, odašiljati, odpraviti, odpravljati; udaljiti, udaljivati koga ili što, čega se želimo riešiti,* honestos homines; pueros venatum; dimittere atque ablegare consilium; *tako veli Ciceron igrajući se riečmi:* legatio a fratris adventu me ablegat = *prieči me, da ne mogu biti prisutan o bratovu dolazku.*

ab-lĭgūrio, 4. *potratiti što na poslastice,* patria bona, *Ter.*

ab-lŏco, *(riedko) u najam dati, iznajmiti, Suet.*

ab-lūdo — — 3. = ἀπᾴδειν, *samo trop. ne sudarati se š čim,* haec a te non multum abludit imago, *prilično sudara se s tobom, Hor.*

ab-lŭo, ŭi, ūtum, 3. *oprati, umiti, opirati, umivati, izpirati, prati a) ukidajući što* † squalorem sibi; † lacrimas, *otrti, otirati; trop. odplaknuti, izprati, očistiti, očišćivati, odgriešiti, odriešiti od grieha,* omnis perturbatio animi placatione abluatur; † maculam; * perjuria; *b) čisteći što,* pedes alicujus; * vulnera; * caedem = *krv;* † cruorem; * se flumine vivo; ablui.

ab-nĕgo, etc. 1. *odniekati, zaniekati; odbiti, odbijati, uzkratiti, uzkraćivati komu što,* alcui alqd; * conjugium; * nec (se) comitem abnegat, *ne uzkraćuje se pratiti te;* * *s inf.;* † depositum, *zatajati.*

abnĕpos, ōtis, m. *prapraunuk, Suet.*

abneptis, is, f. *praprаunuka, Suet.*

Abnŏba, ae, m. *naime mons, onaj priediel Schwarzwalda, gdje Dunaj izvire, počima se u gornjoj Badenskoj te se proteže blizu do Pforzheima, Tac.*

abnormis, e, *adj.* [ab *i* norma] *nepravilan, ne po pravilu,* sapiens, *koji ne pristaje uz nijednu stanovitu školu ili stranku; jednom u Hor. sat.* 2, 2, 3.

ab-nŭo, ŭi, uĭtūrus, (nūtum), 3. *odmigati, odmignuti, odmigivati to je niječnim znakom, mahom ili migom bud glavom, bud rukom, bud očima znak dati, migom kazati, da što ne želimo ili ne možemo učiniti, dakle odbijati, odricati, kratiti, zaniekati, (blaže nego* renuo); alqd: nihil unquam abnuit meo studio voluntas tua, regi pacem, imperium, cognomen *Liv.* linguam Romanam, *ne htjeti latinski govoriti; riedko sa* de aliqua re: neque illis senatus de ullo negotio abnuere audebat, *Sall. s inf.:* nec abnuebant melioribus parere *Liv.; s acc. c. inf.:* nemo tam audax fuit, quin abnueret ab se commissum esse facinus, *Cic.* nec abnuitur ita fuisse; *sa* quin: non abnuere se, quin cuncta infelicis domus patefierent, *Tac. Odatle* * † *ne dopuštati, ne dozvoliti, ne pogodovati,* spes abnuit; quando impetus et subita belli locus abnueret.

ab-nūto, 1. *(predcl.) odmigivati; silno odbijati, uzkraćivati.*

ăb-ŏleo, ēvi, ĭtum, 2. *utamaniti, uništiti, skončati, iztriebiti, satrti bez traga (U prozi dolazi ova rieč tekar od Livija počam); a) obično o stvarih idealnih:* magistratum alcui, *za uviek oteti;* ritus; † accusationem; † religionem; † legem; † memoriam; † certamina; † mores; * infamiam; † crimen; † privata certamina communi utilitate *poradi občinskoga dobra;* * monumenta viri; * dedecus armis. *b) redje o stvarih materijalnih:* † imagines; † libros; † alcjs corpus igni; † deum aedes vetustate aut igni abolitas; * nec viscera quisquam aut undis abolere potest nec vincere flammis *(meso prilиepljeno na kožah nije se dalo niti oprati niti kuhanjem odpraviti i bez traga uništiti).*

ăb-ŏlesco, ēvi, — 3. *izniknuti, izginuti, izčeznuti, izčezavati,* nomen vetustate abolevit;

memoria rei abolevit; * nec abolescet gratia facti.

† **ăbŏlĭtio,** ōnis, *f.* [aboleo] *tamanjenje, uništavanje, ukidanje,* legis; sententiae; tributorum; facti, *pomilovanje, amnestija, tako i bez dodanoga* facti.

ăbolla, ae, *f.* (ἀναβολά; ἀναβάλλω) *kabanica ili plašt s rukavi za zločesto vrieme. Suet.*

ăb-ōmĭnor, *depon.* 1. * † *željeti da prodje što zlokobna na čem; ne željeti, oduravati; mrzi me što; absol.* bene facitis, quod abominamini; alqd, *osob. u frazi:* quod abominor, *što ne daj bože, što bog sačuvao;* si mea mors redimenda tuâ, quod abominor, esset. *Odatle* abominandus, *oduravanja vriedan, Liv.*; *a part. perf.* abominatus *dolazi i passivno:* abominatus parentibus, *Hor.*

Ăbŏrīgĭnes, um, *m. Aborigini, pranarod rimski stanujući s početka po brdih okolo Reate. Ova rieč posta vremenom* nomen apellat. *pa je značila prvoseoci.*

ăbortio, ōnis, *f.* [aborior] *pometanje; nedonošenje.*

ăbortīvus, *adj.* [aborior] *što se tiče poroda prije vremena,* filius, *nedonošče. Hor.*

ăbortus, us, m. [aborior] *pomet, Ter.;* abortum facere, *pometnuti, Plin. ep.*

ab-rādo, etc. 3. *odškrabati, odstrugati,* supercilia penitus abrasa; *trop.* alqd ab alqo, *odštipnuti komu što, zakinuti,* † bonis alcjs.

abrĭpio, pŭi, reptum, 3. [ab *i* rapio] *ugrabiti, odtrgnuti, odnesti, odvesti, odvući* alqm., alqm de convivio in vincula; alqm e complexu alcjs, a complexu alcjs.; † alqm. in servitutem; milites abrepti vi fluminis, *zaneseni, (Plaut. Liv.)* abripere se, *odpiriti, odstrugati;* se domum, *banuti kući, munuti domom;* alqd; alqd ab impedimentis; *osob.* abripere alqam, *oteti; prenes.:* si natura filium a similitudine parentis abriperet *(uradila da ne bude otcu sličan);* ad quaestionem abreptus *odveden, povučen.*

abrŏgātio, ōnis, *f.* [abrogo] *ukidanje predlogom puku učinjenim,* legis, *jedn. Cic. Att.* 3. 23, 2.

ab-rŏgo, 1. *t. t. za ukidanje naredbe zakonom postojeće upitavši prije puk, a) zakon novim zakonom dokinuti, ukinuti,* legem (*sr.* derogo); alqd in lege; legem plebiscito. *Ovako i absol.:* in abrogando. *b) javnu službu ili čast komu oduzeti, skinuti koga sa —:* Cato legem tulit de imperio Lentuli abrogando; potestatem intercedendi collegae. *Odatle u obće oteti što komu, ukinuti, ukidati što; lišiti koga česa:* Lycurgi leges moresque; fidem *(kredit)* alcui; * nimium scriptis.

* † **abrŏtŏnum,** i, *n. rjedje* — nus, i, *m.* [ἀβρότονον] *božje drvce* (artemisia abrotonum Linn., Stabwurz), *gorko mu korienje upotrebljavahu za liekove, odatle = liek, Hor. ep.* 2, 1, 114.

ab-rumpo, etc. 3. *1) odkidati, odkinuti, okinuti, ukinuti; odtrgnuti, odkrhnuti,* vincula; fastigia templorum a culminibus abrupta; † laqueos; * ingeminant abruptis nubibus ignes; *iz oblakâ munjom raztrgnutih, razkomadanih;* † abrumpere pontem; † laxati ordines abrumpuntur, *prolome se;* † abrumpere venas, *žile otvoriti;* † fossae abruperant iter; *prenes.,* legio Martia se primo latrocinio abrupit Antonii, *odbila se je, otela se je od razbojničke čete Antonijeve;* plebs velut abrupta a populo; † abrumpere vitam ab aliqua civitate, *ostaviti državu te drugdje živjeti;* omnibus inter victoriam mortemve certa desperatione abruptis, *Liv; 2) trop. a) = (brzo i iznenada) do kraja dotjerati, dokončati; pretrgnuti, prekinuti,* vitam; † vitae blandimenta; * lucem; * somnos, *odpuditi;* * medium sermonem; † sermonem; † sermones, † alqd (in oratione); *u obće ukinuti,* † conjugium; † dissimulationem; † studia; † voluptates. *b) oskvrniti, prekršiti, pogaziti,* * fas; † fidem, *svrnuti vjerom.*

abrupte, *adv.* [abrumpo] *upravo: odkinuto, tp. a) bezuvoda, na priečac,* incipere. *b) naprasno, prenagljeno.*

abruptio, ōnis, *f.* [abrumpo] *(riedko) odkidanje,* corrigiae; *tp. razstavljanje muža i žene.*

abruptus, *adj. s* † *comp. i* † *sup.* [abrumpo] *upravo: odkinut, odtrgnut, 1) strm, strmenit, vrletan, loman, stranovit, prestran,* locus; † saxa; † ripae abruptissimae; barathrum; * in abruptum, *u propast, u ponor, u bezdan;* † abrupta montium. *2) tp.* a) † *abruptum, i, n. propast, bezdan, ponor, jaz,* Galbae amicitiâ in abruptum tractus; † plerisque per abrupta *(po velikih opasnostih)* ambitiosa morte inclaruerunt. b) † *o govoru pretrgnut, priek,* sermonis genus. *c) o ćudi priek, osoran,* contumacia.

abs-cēdo, etc. 3. *1) odmicati, odmaći, odmaknuti; odkloniti se, udaljiti se, udaljivati se; otići, odlaziti,* abscede hic, *odlazi otole;* ab ista, e conspectu, *Plaut.,* procul, *Ov.;* a curia, e foro; † a corpore (mortui); † triclinio; † Rhodum; † longius ab alqo; *o vojsci* t. t. *uzmicati,* Sparta; ab urbe hostium, a moenibus abscessum est; aut abscessuros aut dedituros se hostes; abscedi ab Hannibale; nec ante abscessum est; *(Ter.)* tecto latere abscedere, *iznieti glavu, srećno proći; praegn; izčeznuti, otići nevidom,* navis, *Plaut.*; abscesserat imago, *noćna utvara, Plin. ep.*; *o tom što se prividno odmiče, jer nam odlazi iz vidika, odstupati, umicati se,* quantum mare abscedebat, *Liv. 2) prenes. a) od nakane, od službe itd. odstupiti, odustati od čega, ostaviti se čega,* irrito incepto; civilibus muneribus; *od tužbe,* † nec ille abscessit. *b)* * *vlasti se čijoj izviti, izvinuti; uteći čemu ili od čega; minuti što,* alcui. *c) o tom, što nas rek bi ostavlja, kad materijalno gubimo, izmaći se, izgubiti se,* earum urbium cives, quae regno abscesserunt, *koji su odmetom izgubljeni za državu (protivno* accedere*), Liv.;* i *o novcu,* abscedent minae, non accedent, *Plaut.;* † ne quid abscederet. *c) o stanju, proći, prolaziti, minuti,* * somnus; aegritudo, suspitio, *Plaut.;* ab eo haec ira, *Ter.*

abscessio, ōnis, *f.* [abscedo] *odstupanje, uzmicanje, udaljivanje, jedn. Cic. de univ.* 12, 38.

abscessus, us, *m.* [abscedo] *odstup, uzmak, odlaz,* * Rutulum; † continuus, *zaklonica, zabit, odsutnost;* solis, *Cic.*

abscīdo, cīdi, cīsum, 3. [abs *i* caedo] *odsiecati, odsjeći, odrezati odrubiti nječim što je oštro (sr.* abscindo), caput; brachium; ramos; truncos arborum; funes; † alcui cervicem; * plantas de corpore; *tp. a) odkinuti, prekinuti, odieliti,* intersaeptis munimentis hostis pars parti abscisa erat; abscisus in duas partes exercitus. *b) posve ukinuti, poružiti, sumanjkati što komu, oteti što komu,* spe undique abscisâ; spem alcui; sibi omnium rerum respectum, *Liv.;* † abscisis omnibus praesidiis.

ab-scindo, scĭdi, scissum, *3. odkidati, odkinuti, odtrgnuti, uztrgnuti, trgati od . . (rukom što, sr.* abscido), linguam alcui, *Plaut.;* tunicam a pectore; * umeris vestem, *skinuti;* * abscissa comas, *razčupanom kosom;* * caput abscissum; * venas, *protrgnuti; takodjer * razkinuti, razkidati, razstaviti, razlučiti,* coelo terras et terris abscidit undas; deus abscidit Oceano dissociabili terras; inane solido; * *tp. osujetiti, porušiti, priečiti,* dulces reditus.

abscīsus, *adj. s comp.* [abscido] *upravo odsječen, odkinut, pak odatle prenes. 1) strm, strmenit,* saxum, rupes, *Liv.; 2) o govoru i glasu, prekinut, prekidan, pretrgnut.*

abscondĭte, *adv.* [absconditus] *(riedko) sakrito, skriveno, skrovno, o govoru tamno, o sadržaju duboko, duboko umno.*

abscondo, condĭdi *redje* condi, dĭtum, 3. [abs *i* condo] *1) kriti, sakrivati, sakriti (mirno i s redom; sr.* abdo, condo, occulto), aurum secundum aram, *Plaut.;* gladios; † alqm in armamentario; *u prilici,* stultitiam in latebras pectoris, *Plaut.;* † fumus coelum, *krije;* * densâ tellus absconditur umbrâ; stella absconditur, *zalazi, zašla je, ne vidi se;* * Phaeacum abscondimus arces, *izčezavaju nam izpred očiju, (protivno* operiri). *2) tajati, zatajati,* quod quo studiosius ab istis opprimitur et absconditur, eo magis eminet et apparet; * fugam furto; † dolorem, † miserias, caritatem, omnes affectus, † paucitatem militum.

absens, entis [*partic. od* absum] *kao adj. 1) odsutan, neprisutan,* compluribus absentibus; se absente, *za njega odsutna;* (*Com.*) absente nobis, amicis; *ob onih, koji, premda bivaju u Rimu ali nisu došli na biralište ili na sud. 2)* * *o mjestih, udaljen, dalek,* Romae laudetur Samos et Chios et Rhodus absens.

absentia, ae, *f.* [absens] *odsutnost, neprisutnost, nenazočnost.*

ab-sĭmĭlis, e, *adj. nenaličan, nepodoban, nesličan,* falces non absimili forma muralium falcium, *jedn. u Caes. b. G.* 3, 14, 5; † alcui.

absinthium, ii, n. [ἀψίνθιον] *pelen, osjenač* (Wermut, artemisia absinthium Linn.) *Plaut. Ov.*

† **absis,** (apsis), īdis, *acc.* īda, *f.* [ἀψίς] *svod,* cubiculum in absida curvatum.

ab-sisto, stĭti, —, 3. *1) upravo odstupiti, udaljiti se, absol. Plaut.;* ab signis legionibusque, *Caes.;* signis, *Liv.; absol. Tac.;* * *ob iskrah,* ab ore scintillae absistunt, *odskaču. 2) od čega odustati, ostaviti što, prestati,* incepto, obsidione, oppugnatione, sequendo, spe, *Liv.;* * ferro *(od boja). Ovako s inf.* absiste moveri, *Virg.;* ne ingratis quidem benefacere absistam. *Liv.; absol. od boja s neprijatelji; od progona itd. odustati,* absistamus ait, *Virg.* Fabius medius inter hostium agmen urbemque Romam jugis ducebat nec absistnes nec congrediens; Romani et Eumenes — satis pertinaciter secuti sunt. Postquam celeritate navium suas eludi senserunt, tandem abstiterunt, *Liv.*

absŏlūte, *adv. s* † *comp. i* † *sup.* [absolutus] *izvršito, podpuno,* perfecte atque absolute beatus.

absŏlūtio, ōnis, *f.* [absolvo] *upravo odriešivanje, obično 1) opraštanje, oprost,* majestatis, *uvrede veličanstva. 2) izvršitost, dovršenost, podpunoća,* virtus quae rationis absolutio definitur; absolutio perfectioque, *dovršenost i savršenost.*

absŏlūtus, *[partic. od* absolvo*] kao adj. s comp. i sup. 1) dovršen, podpun, izvršit,* vita confecta atque absoluta; absolutus et perfectus per se; simplex et absolutus; *2) bezuvjetan, neograničen, bez ikakve stege, absolutan,* causa, necessitudo.

ab-solvo, etc. 3. *1) odriešiti, riešiti, odvezati, osloboditi koga od čega,* ut a Fannio judicio se absolvat; alqm curâ *Sall.;* alqm regni suspitione, *Liv.;* † is demum annus populum Romanum longo bello absolvit; † anulum velut vinculum gestat, donec se caede *(ubivši neprijatelja)* hostis absolvat; *ovako osob. oprostiti, osloboditi, nekrivim proglasiti kod suda, absol.,* si possim efficere, ut Milonem absolvatis; bis Catilina absolutus; *najobičnije s gen.* injuriarum; improbitatis; proditionis capitis, *Nep.* culpae *Ov.; redje s predlogom* de *i abl.* Drusus erat de varicatione a tribunis aerariis absolutus; hic hominem Veneri absolvit, sibi condemnat *(glede na to, da Venerinu hramu ništa ne duguje)*; fidem absolvit, *oprosti jim vjernost. Tac. 2) koga odpraviti,* te absolvam brevi, *Plaut. osob. a) vjerovnika namiriti, Com., b) pripoviedajuć što ovršiti, obaviti,* cetera quam paucissimis absolvam, paucis de alqa re, *Sall. c) u obće dovršiti, dogotoviti, dokončati, kraju dotjerati (protivno* inchoare*) glede i na onoga, koji što dogotovljava i na vanjsku dovršenost, nu ne na savršenost radnje* (*sr.* absolutus, perficere), tectum; † tecta urbis; alqd inchoatum; dialogos conficere et absolvere; unum quidque transigere *(opraviti),* expedire *(riešiti),* absolvere *(dogotoviti)*; absolve beneficium tuum, *dovrši, okruni.*

ab-sŏnus, *adj. udaljujući se od pravoga glasa ili zvuka 1) zlozvuk, zlozvučan; zloglas, zloglasan, dalek od pravoga glasa,* vox; voce absoni. *2) tp. nesuglasan, neskladan,* nec absoni a voce motus erant; *s dat.* nihil absonum fidei divinae originis fuit. *Liv.,* dicentis erunt fortunis absona dicta, *Hor.*

ab-sorbeo etc. 2. *odsrkati, posrkati, pogutati, progutati, proždrieti,* placentas, decies solidum, *Hor.; o vodah,* oceanus vix videtur tot res tam cito absorbere potuisse; *prenes.,* hunc quoque absorbuit aestus quidam insolitae adolescentibus gloriae, *zanie ga;* senatus quodam modo absorbet orationem meam, *rek bi guta.*

† **absp . . .** *gl.* **asp . .**

absque, *praep.* s *abl. (najčešće u Com., različno od* sine*) upravo daleko od 1) samo li u kondicionalnih izrekah, da ne,* absque te esset, *da*

ne bude tebe; absque me foret et meo praesidio, da neima mene i pomoći moje; absque hoc esset, da njega neima; quam fortunatus sum ceteris rebus, absque una hac foret, da jedinoga toga ne ima. 2) bez, često u svakdanjem običenju, riedko u pismu, quod nullam a me epistolam ad te sine absque argumento ac sententia pervenire Cic.

abstēmius, adj. [abs i temetum, = abstinens temeto], koji ne pije opojna pila, triezan, vina fugit gaudetque meris abstemius undis, Ov.

abs-tergeo, etc. 2. 1) otirati, otrti, obrisati, ubrisivati, s acc. one stvari, koja se otiranjem suši i čisti, a i one, koja se brisanjem ukida labellum, Com.; † oculos amiculo; fuliginem; cruorem, sudorem et pulverem; fletum; † lacrimas; t. t. brodarski † odadrievši smrviti, remos. 2) otresti se čega, ukinuti što; otjerati, odpuditi što osobito neugodna, senectutis molestias; fletum, metum, dolorem, luctum, Cic.

abs-terreo, etc. 2. 1) odplašiti, razplašiti, odpuditi, anseres de frumento, Plaut.; alqm ab alqa re; canem a corio, Hor.; hostes saxis, sudibus, pilis, Liv.; ancillam accurrentem vulnere, Hor. 2) tp. plašnjom odvraćati, poplašiti od čega, alqm, Ter. Suet.; alqm ab urbe oppugnanda; homines a pecuniis capiendis; * teneros animos aliena opprobria saepe absterrent vitiis; † alqm bello.

abstĭnens, entis, adj. s † comp. i † sup. [abstineo] (od onoga što nije slobodno činiti) uzdržan, uzdržljiv, uzprežan, nesebičan, homo mirifice abstinens; non solum manus, sed etiam oculos abstinentes habere; s gen. * pecuniae; † alieni; uzdržljiv glede ljubavi, čist, djevičanski. Hor. carm. 3, 7, 18; odatle

abstĭnenter, adv. (riedko) uzdržno, uzdržljivo, uzprežno, nesebično. Cic. p. Sest. 16, 37.

abstĭnentia, ae, f. [abstinens] uzdržnost, uzdržljivost, uzprežnost; stega, uzkrata (osobito od onoga, što nije slobodno, glede više na vanjštinu nego na nutarnjost, sr. continentia), nesebičnost, conciliare benevolentiam multitudinis abstinentiâ et continentiâ; s gen. † alieni † = inedia uzdržavanje od jela = post, vitam abstinentia finire.

abstĭneo, tĭnui, tentum, 2. [abs i teneo], zadržavati, zadržati, zaustavljati, zaustaviti, uzprezati, odvraćati, uklanjati; ne dati, alqm ili alqd ab alqo ili samo alqo, alqa re: milites a praeda; manus ab alqo; ab alienis mentes, oculos, manus abstinere; manus animosque a scelere; ovako manus a se abstinere, ne ubiti sebe; ignem ab aede; bellum ab innoxio populo; alqm a pecuniis capiendis; jus belli Aeneâ atque Antenore; Romano bello fortuna eum abstinuit; * vim uxore et gnato; * ferrum quercu; vim finibus; osob. reflexivno abstinere se, uzdržati se, uztegnuti se, uztezati se, uzpregnuti se, čuvati se, maniti se, absol. consules se abstinebant, ne cui majestatem suam contumeliae offerrent; obično s abl. bez praep. ili sa praep. ab: cum Atticus biduum cibo se abstinuisset, subito febris discessit, Nep. ostreis et muraenis, dedecore; nefario scelere; armis; se ab alqo; se abstinere, ne — Liv. Isto tako bez se, absol. * non tamen abstinuit nec voci iraeque pepercit; obično s abl. injuriâ; vitiis; fabâ Pythagorei abstinent; mulieribus atque infantibus štediti koga; proelio; pugnâ; neosobno, ut seditionibus abstineretur; redje s praep. ab: ut ab inermi abstineretur; s gen. jedino u Hor. (carm. 3, 27, 69. 1) abstineto irarum calidaeque rixae; poslie negacije sa quin: aegre abstinent, quin castra oppugnent Liv.; tako iza negacije sa quo minus, Suet. s inf. Plaut. Suet.

ab-sto, — — 1, stojati ukraj, stojati daleko od čega, longius, jedn. Hor. ep. ad Pison. 362.

abs-trăho, etc. 3. odvlačiti, odvući, odtezmati koga od čega, jumenta; naves a portu; alqm a conspectu omnium in altum; alqm de matris complexu; e gremio sinuque patriae; ex oculis hominum; Rhegium; alqm in servitutem; prenes. alqm ex comitatu clarissimorum virorum, izključiti, izobčiti; commeatu abstractus, razstavljen od . . ; tum animus maxime se a corpore abstrahet; a servitio; se a sollicitudine, ukloniti se; a bono honestoque in pravum, povući; ad bellicas laudes; osob. odmetnuti, odvratiti, zavesti koga od čega, copias a Lepido; † Germanicum suetis legionibus.

abs-trūdo, etc. 3. upravo oturiti, oturnuti otisnuti, otiskivati, odrinuti, ali u porabi je samo u značenju sakriti, verati, zavlačiti, zakloniti: me in silvam abstrusi; * semina flammae abstrusa in silicis venis; † se tectum inter et laquearia; prenes., naturam accusa, quae in profundo veritatem penitus abstruserit; † tristitiam, metum.

abstrūsus, [partic. od abstrudo] kao adj. s comp. sakrit, skrit, sakriven, zaklonjen, insidiae penitus abstrusae; abstrusus animi dolor; o značaju zatvoren, tajan, abstrusus et occultissima quaeque maxime dissimulans, Tac. — disputatio paulo abstrusior, o kojoj valja malo dublje razmišljati.

ab-sum, abfui ili āfui, ăbesse (k tomu i abfŏrem ili āforem; abfŏre ili āfore; abfūtūrus ili āfutūrus) 1) odsutan biti, ne prisutan biti, ne tuj, ne ovdje biti, udaljen biti od —, ne nazočan biti, izbivati (protivno adesse), āfui magnam partem tui consulatus; s praep. ab, ex, in: ego te afuisse tamdiu a nobis dolui; a domo; ab urbe; ab oculis; nunquam ex urbe is afuit; ego afuisse me in altercationibus fero non moleste; samo s abl.: et domo absum et foro; aberat Athenis; ovako absol. udaljen biti od domovine = prognan biti, nulla lege; prenes. a) abesse alcui, ne pripomagati, ne pripomoći, ne pruditi, ne koristiti, ne biti od koristi (različno od deesse alcui, ostaviti koga na cjedilu; protivno adesse alcui, defendere alqem), facile etiam absentibus nobis (bez naše pripomoći, bez nas) veritas se ipsa defendet; * ne longe tibi Juppiter absit; tako i: si id non fecissent, longe iis fraternum nomen populi Romani afuturum, b) nedostajati, premanjkati, ne imati, ne nalaziti se (različno od deesse ne imati, što je potrebno a za njim čeznemo) hoc unum illi, si nihil utilitatis habebat, afuit, si opus erat, defuit; isto

bono utare, dum adsit, cum absit, ne requiras; aberat illa tertia laus, quae permoveret animos; quum omnia subsidia vitae abessent; Gracchus fraudem et sermoni et rei abesse credidit; ante Livii tempora historia literis latinis afuit; abest historia a literis nostris. * Ovako osobito, kad se označuje mjera prostorom ili vremenom — razmak —: daleko biti od, udaljen biti od —: mjera na pitanje „kako daleko?“ meće se ili u acc. ili u abl.: Zama quinque dierum iter (ili itinere) a Carthagine abest. Adrumetum abest a Zama circiter millia passuum trecenta; Ariovisti copiae a Romanis quattuor et viginti milibus passuum aberant; Vetidius bidui spatio abest ab eo; a quibus aberam biduo; longe, multum; propius abesse bliže biti; frumenta non multum absunt a maturitate. Ovako i o stvarih abstraktnih: mors certe a senectute non potest longe abesse; longe a spe; procul seditione; ille longe aberit, ut credat, neće tako lahko vjerovati; † pauperies immunda procul absit. — Amo ide neosobna poraba: haud multum ili neque multum, non longe, paulum (nu ne parum), minimum i nihil abest, quin . . . malo ne; umalo, lakom; gotovo, skoro, toliko da ne: neque multum abfuit, quin etiam castris expellerentur, malo da nisu bili iz tabora iztjerani; skoro bili bi iz tabora iztjerani; nihil abest, quin sim miserrimus, gotovo sam najbjedniji; amo ide i konstrukcija: tantum abest, ut . . . . ut . . . . doslovce: toliko je udaljeno od toga, da . . . . da . . . ., gdje se kaže, da je stvar od mogućnosti toliko udaljena, da se baš protivno sbiva. Kad što je dodato još ab eo. Naški se tantum abest ut . . . ut . . . najvaljanije prevodi sa: ne samo da ne . . . dapače n. p. tantum abest, ut amicitiae propter indigentiam colantur, ut ii, qui opibus et copiis sunt praediti, minime alterius indigeant: ne samo da se prijateljstva ne goje od potrebe, da pače oni, koji imaju svega dosta, najmanje trebaju drugoga. Kadkad se drugomu ut dodaje etiam, quoque, contra; nu potius dolazi samo kod auct. b. Alex. 22., gdje je i personalna konstrukcija neobična: milites nostri tantum afuerunt, ut —, ut potius . . Mjesto drugoga ut dolazi indikativna izreka, qua in vita tantum abest, ut voluptates consectentur, etiam curas, vigilias, sollicitudines perferunt. — Na pose još a) udaljen = prost biti od čega osob. nepovoljna, a culpa, a reprehensione, a scelere, a vitiis, a molestiis; a cupiditate pecuniae, Nep. * dolori, zaboraviti bol; ovako i: carnifex vero et obductio capitis et nomen ipsum crucis absit non modo a corpore civium Romanorum, sed etiam a cogitatione, oculis, auribus; * absint et picti squalentia terga lacerti pinguibus a stabulis; * absol., absit invidia verbo, b) hotomice odsutan i bezučestan biti, ne učestvovati, ne prisustvovati, ne biti učestnikom, nesklon biti, ab hoc concilio Remi, Lingones, Treviri afuerunt; primores jam diu publicis conciliis aberant; a bello; a periculis; a consilio fugiendi. c) ne slagati se, ne sudarati se, ne dolikovati; ne biti prema, scimus enim, musicen nostris moribus abesse a principis persona; a consuetudine somniorum; d) ne domašati, ne domašiti * virtute alcjs; † a nitore Ciceronis. e) razlikovati se od čega, non longe a scelere; takodjer niži biti od, neque ulla re absumus a natura ferarum; longe te a pulchris abesse sensisti; longissime a te; multum ab iis.

absūmēdo, ĭnis, f. [absumo] potrošak, trošenje, rieč skovana Plautom, da bude glasila nalik na rieč sumen (svinjsko vime, što bijaše Rimljanom fino jelo): quanta (veniet) sumini absumedo, quanta callo calamitas.

ab-sūmo, etc. 3 upravo oteti, oduzeti, ali riedko; obično 1) potrošiti, poharčiti, potratiti, prosipati, prosuti, protepsti, o stvarih, frugum alimenta, vinum, pecuniam; rebus maternis atque paternis fortiter absumptis, Hor.; ovako tempus, diem: ne dicendo tempus absumam; tempus consultando, quatuor horas dicendo; * si tamen absumo decipioque diem. 2) a) o stvarih uništiti, si corpus clade horribili absumptum extabuit; urbem flammis; b) o čeljadi pogubiti, poumoriti, proelium multos utrimque absumit; nisi mors eum absumpsisset; * alqm. ferro; — absumi poginuti, preminuti, umrieti, absumi veneno; fratres morbo absumpti; lacrimis absumitur; absol. avunculus ejus nuper absumptus erat; absumpti sumus poginuli smo, propali smo. Plaut.; * sin absumpta salus.

absurde, adv. s † comp. i † sup. [absurdus] 1) ne pravim ili krivim glasom, zlozvučno, canere krivo pjevati. 2.) neskladno, netečno, nesklapno, dicere, respondere.

ab-surdus, adj. s comp. i sup. 1) zlozvučan, zlozvuk, vox, sonus. 2) tp. a) neskladan, netečan, nesklapan, homo; ratio; lacrimae; * adulatio; bene dicere non absurdum est, nije ništa da se prezire; multo absurdiora sunt ea, quae etc.; est hoc quidem auribus animisque hominum absurdum. b) nepodoban, nespodoban, nevaljan, homo plane absurdus; ingenium ejus haud absurdum, nije prazne glave bio; † nec absurdo ingenio.

Absyrtus, i, m. brat Medejin, sin kolchidskoga kralja Aeeta (Aeetes). Ona ga je bježeć morem od otca umorila i komad po komad razbacala, te tim otca, koji je te komade posakupljao, priečila, da ju nedostigne. Ov.

ăbundans, ntis [partic. od abundo] kao adj. s comp. i sup. upravo pretičući, o riekah; prenes. a) obilan, obilat, izobilan, zališan, bogat čim, s gen., omnium rerum, Nep., lactis Virg. absol. † cena; takodjer izobila imajuć, bogat, imutan (oppos. egens), haec utrum abundantis an egentis signa sunt; bogat duševnimi stvarmi, ingenio, consilio, et rerum copiâ et sententiarum varietate abundantissimus; o govoru i mislih, prepun, i † prenatrpan, oratio. b) čega ima obilato, obilan, multitudo; pecunia.

ăbundanter, adv. [abundans] s comp. i † sup. obilato, obilno, iz obila, zališno, o govoru obširno (oppos. presse), loqui, dicere, demonstrare.

ăbundantia, ae, f. [abundans] doslovno prietek 1) obilatost, obilje, izobilje, s gen. in omnium rerum abundantia vivere; voluptatum; otii; amoris erga te; 2) absol. prema smislu a) † prepuna, prenatrpak želudca, b) † obilje = bogatstvo, c) obilat proizvod koje pokrajine d) prenapuna govora, juvenilis.

ăbunde, adv. [abundus] obilo, obilato, u izobilju, prepuno, zalih, zališe, više nego dosta, preko dosta,

abunde magna praesidia; abunde par; * gratus abunde; * abunde satis; abunde ei satisfactum est; parentes abunde habemus; * cui gratia, fama, valetudo contingent abunde; † mihi abunde est, si etc.; abunde satis est alcui s *inf.*; † ut abunde *(suvišno)* sit efficere; quibus mala omnia, abunde erant; *s gen. u pjesnika i pocl.* terrorum, et fraudis abunde est, Virg.; Caesar dicere solebat, se iam pridem potentiae gloriaeque abunde adeptum, *Suet.*

ab-undo, etc. 1. *1) preticati, prelievati se, prolievati se, razlievati se, presipati se, prebujati, teći preko, o vodah kada tako narastu, da se valovi preko struge izlievaju,* quando aqua Albana abundasset, *prebujala, razlila se;* * rursus abundabat fluidus liquor; *u prilici,* ripis superat mi atque abundat pectus laetitiâ meum, *srdce mi kipi od radosti, Plaut.;* neu desis operae neve immoderatus abundes, *ne prekoračiš predaleko mjere, Hor.* *2) prenes. a) obilovati čim, imati čega izobila, u obilju, premnogo, silu božju, bogat biti čim, s abl.* divitiis; lacte, caseo, melle; rebus omnibus; copiâ frumenti; ingenio et doctrinâ, audaciâ. *Ovako absol. bogat biti, u izobilju živjeti* et egentes abundant. *b) u izobilju biti ili imati čega,* pecunia, omnia.

ăbūsio, ōnis, *f.* [abutor] *rabljenje rieči u nepravom smislu, rhet. fig. = grč.* κατάχρησις.

* † **ăb-usque,** *praep. s abl.* = usque ab, *tja od,* Siculo prospexit abusque Pachyno, *Virg.*; animalia maris oceano abusque petiverat, *Tac.*

ăbūsus, us, *m,* [abutor] *potrošak, jedn. u Cic. top.* 3, 17.

ăb-ūtor, [abútor] etc. 3. *dep. 1) trošiti, potrošiti, habati, uharati, poharčiti, nu ne: zlo upotrebljavati, s abl. (arhaist. s acc.),* divitiis; omni tempore; ignoratione; studiis; abuti libero mendacio, *lagati na sva usta, bezobzirce; okoristiti se čim,* sagacitate canum ad utilitatem nostram; tecum hoc otio. *2) često s dodatkom kako se što trati,* perverse, insolenter, intemperanter etc.; quousque tandem abutere, Catilina, patientiâ nostra? intemperanter otio et literis; legibus ac majestate ad quaestum et libidinem; alieno nomine ad suos quaestus.

Ăbȳdus, i, f. [Ἄβυδος i Ăbȳdum] *grad u maloj Aziji na Hellespontu prama Sestu, odatle* * **Ăbȳdēnus,** [Ἀβυδηνός] a, um, *adj. abydski i* **Ăbydeni,** orum, *m. Abydjani, Liv.*

ăc, *gl.* atque.

Ăcădēmīa, ae, *f.* [Ἀκαδήμεια] *akademija, s početka gaj posvećen heroju Akademu šest stadija od Athenâ s gimnazijom, gdje je učio Platon i Platonovci. Odatle meton. ona filozofijska škola, kojoj je Platon početnik pak i sustav i nauka te škole. Ciceron kao Platonovac nadjenu ime akademija a) jednoj svojih vila na morskoj obali blizu Puteolâ, gdje je spisao svoje djelo academica, i b) njekomu mjestancu naličnu athenskoj akademiji na svom tuskulskom dobru. Odatle* **Ăcădēmĭcus,** adj. *akademski ili akademijski (u svakom značenju rieči academia),* quaestio, *iztraživanje o akademijskoj filozofiji;* **Ăcădēmĭci,** ōrum, *m. akademici, t. j. pristaše akademijske iliti Platonove filozofije.*

Ăcădēmus, i, *m.* [Ἀκάδημος] *grčki heroj; gl.* Academia; inter silvas Academi quaere verum, *t. j. u akademiji, Hor.*

ăcălanthis, ĭdis, f. [ἀκαλανθίς] *ptica češljugar* (Stieglitz) *Virg.* =

ăcanthis, ĭdis *f.* [ἀκανθίς], *dobro latinski* carduelis.

Ăcămās, antis, *m.* [Ἀκάμας] *sin Thesejev i Phaedrin. Virg.*

Ăcantho, ūs, *f. majka sunčanoga boga.*

ăcanthus, i, *m.* [ἄκανθος, ὁ i ἡ] *njeka bilina a) tratorak, medvedja stupa, gjuranova kresta* (Bärenklau, acanthus mollis *Linn.*) *Virg. b) drvo uviek zeleno u Egiptu, čbun* (der aegypt. Schotendorn mimosa nilotica *Linn.*) *Virg.*

Ăcanthus, i, *f. primorski grad na iztočnoj strani macedonskoga poluotoka Chalcidice.*

Ăcarnān, ānis, *m.* [Ἀκαρνάν] Akarnanac, *Virg. plur.* Ăcarnānes [Ἀκαρνᾶνες] *Akarnanci ili Akarnani, stanovnici grčke pokrajine Akarnanije, Liv.*

Ăcarnānia, ae, f. [Ἀκαρνανία] *grčka pokrajina medju Aetolijom i Epirom. Odatle* **Ăcarnānĭcus,** *adj.* [Ἀκαρνανικός], akarnanski.

Ăcastus, i, *m.* [Ἄκαστος] *1) sin thessalskoga kralja Pelije, brat Alcestin, Ov. 2) ime robu Ciceronovu.*

Acbărus, i, *m. nom. appell. vladalaca Osroënske države u Edessi mesopotamskoj, Tac.*

Acca, ae, *f. ime vlastito, drugarica Volsačke kraljice junakinje Kamille, Virg.*

accēdo, (adc). etc. (*perf. sync.* accestis, *mjesto* accessistis, *Virg.*) 3. *1) pristupati, pristupiti, prilaziti, dolaziti, primicati se, primaći se, približavati se, približiti se, prikučivati se, prikučiti se, (protivno* abscedere, decedere), *s praep.* ad (*= doći k čemu kao prirast*): ad hominem, *Plaut.;* ad eam confabulatum, *Ter.;* ad aedes, *Plaut.;* ad Britanniam; ad urbem, ad oppidum, ad Syracusas, ad patriae moenia; usque ad castra; accedere ad aurem et dicere, *približiti se i prišaptnuti na uho;* accedit ad aures sermo, *dopire do ušiju, Ter.;* nomen famaque ad nos, *Liv.;* voluptas vestra accedit *(obratiti se)* ad poëtam; *u prilici* † ad praeceps, *dopire do smjelosti (govor); s praep. in i acc.:* in oppidum; in aedes, in regnum; in Apuliam; in funus, *pridružiti se sprovodu; s acc. bez praep. osob. uz imena gradova,* classis Ostiam accessit; Hannibal Africam accessit; Jugurtham; † urbem; * scopulos; * oras vento; * domos Ditis; † accedi clementer loca poterant; *s dat. (kadkad=u dio pasti, rasti);* * accessit delubris advena nostris; stultitia tibi accessit, *pomamio si se, poludio si, pobiesnio si, Com.;* agro Sabino, *ići ili poslan biti na tlaku, Hor.* manus extrema non accessit operibus eius, *nije se latio djela na dotjeru;* * fultura stomacho, *okrjepu primiti;* * fervor capiti, *vrućina udara u glavu; absol.* dejici nullo modo potuisse, qui non accesserit; *takodjer* febris accedit, *zimnica ili groznica dolazi (protivno* decedit): febrem accessisse sensit, *Nep.;* quartanam dixit accedere, *Cic.* * bona pars vocis meae accedet, *i ja ću se oglasiti, ja ću svojim glasom doći. Na pose još a) doći komu, da što u njega zamoli ili pomoć uztraži, uticati se, uteći se komu:* supplex accedit ad Caesarem; ad ephoros; quo accedam *(komu da se utečem)* aut quos appellem? *b) bližiti se kao neprijatelj, primicati se, primaći se, pristupati, dolaziti; navaljivati, navaliti na koga ili na što,* armatum ad patriae moenia; muris *(dativ. Liv.)*

propius muros, *Nep.;* loca hostiliter, *Sall.;* ad corpus alcjs, *slaptati koga;* accessit ad te cominus, *navalio je na te, šaleći se = posjetio te je. c) doći kao kupac na ličbu,* ad hastam; ad illud scelus sectionis. *Prenes. α)* accedere ad amicitiam alcjs, *steći prijateljstvo u koga;* ad amicitiam Philippi, *Nep.;* civitates, quae ad Caesaris amicitiam accesserant, *Caes.; β) pristupiti k čemu, da se preuzme, uzeti ili primiti na se; preuzeti što; latiti se čega; prihvatiti se čega; početi se baviti čim,* ad rem publicam *primiti službu u javnom uredu;* ad causam alcjs *primiti čiju parnicu;* ad vectigalia *primiti u zakup dohodke državne;* ad bellorum nostrorum pericula; ad bona alcjs; ad poenam, *početi kažnjivati;* † ad scribendum, *latiti se pisanja;* ad invidiam levandam vituperationemque tollendam; † has naturae partes, *početi iztraživati ove priedjele prirode. γ) pristati, pristajati uz koga ili na što,* ad condiciones pactionesque, *pristati na pogodbe i primiti ih;* ad consilium alcjs; ad eos fugatos; * illis accedas socius; † Galba speciosiora suadentibus accessit; † societatem nostram. *δ) bližiti se, približivati se čemu, primicati se, sličan ili nalik biti čemu, nalikovati čemu, obično uz* prope, propius, proxime: qui ad sapientiam proxime accedunt, *koji se mudrosti najbliže primakoše;* proxime deos accessit Clodius; ad similitudinem alcjs rei; huic tuae virtuti proxime; proxime ad nostram disciplinam; ut quisque proxime accederet. *2) kao prirast ili umnožak pristupiti: nadolaziti, još nadoći, povisiti se, povećati se, rasti, bivati veći,* res certissimae ad has suspiciones; ad causam novum crimen; quo plus aetatis ei accederet, *čim bi bio stariji;* nihil ad dignitatem accedit; Remis cum spe defensionis studium propugnandi accessit; Pompejanis tantum fiduciae et spiritus; *ovako osob.* animus alcui accedit, *ohrabri se bolje, raste mu srčanost, sokoli se, junači se,* Cassio animus accessit; Romanis animi accessere; * pretium accedit agris, *ciena polju skače;* * accessit numerisque modisque licentia major; * tantum de medio sumptis accedit honoris; * tibi quidnam accedet ad istam mollitiem; magis accessurum utrumque, *Liv.; absol.,* * *o godinah, o starosti,* ubi accedent anni; melior fis accedente senecta. — *Tako osob. kad se impersonalno s* accedit *ili* accedit huc, eo, eodem, *uvodi ciela izreka ili sa* quod *s indic. ili sa* ut *s conj.* accedit quod *pokazuje sbiljan, već postojeći fakat kao dolazeći povod, dočim* accedit ut *u obće pokazuje da k nječemu već navedenomu dolazi nješto nova:* Accedit quod patrem plus etiam amo, quam ipse scit; ad communem omnium trepidationem accessit, ut phalanx Macedonum non circumagere se posset. *Iza preterita* accedebat, accessit *dolazi obično* ut: accessit, cum Dyrrachii essemus, ut duo nuncii adferrentur, *Caes.;* Accedebat huc, ut nunquam conferti proeliarentur; *Cic.* ad Appii Claudii senectutem accedebat etiam, ut caecus esset. *Mora stajati* ut, *kad je govor o nječem što zbilja ne postoji, već se samo uzima da postoji, osobito u pogodbenih izrekah n. p.* huc si accederet, ut talis homo dives esset, summa omnium invidia exoriretur. *3) dopanuti, dopasti, pripanuti što komu (ili koga), u dio pasti,* paululum vobis pecuniae, *Ter.;* plurimum consilii; animi, praesidii.

accĕlĕrātio, ōnis, *f.* [accelero] *pospješivanje,* orationis enunciandae.

accĕlĕro, (adc.) 1. *1) trans. ubrziti, uskoriti, pospješiti što,* iter; gradum; † oppugnationem; *2) intrans. hitjeti, hitati, nagliti, brzati, hrliti, žuriti se, paštiti se, prešiti.* Aureliâ viâ profectus est, si accelerare volent, ad vesperam consequentur; accelera, signifer, propera, miles; ad alqm opprimendum; † Cremonam.

accendo, ndi, nsum, 3. [ad *i* cando, *odakle* candeo] *1.) zapaljivati, zapaliti, napaliti, pripaliti, podpaliti; zažizati, zažeći, zažditi,* deus ipse solem quasi lumen accendit; faces; tus; * *(ob ognju)* Ilion; * rogos; * ignem; * sera rubens accendit lumina Vesper; *o mjestih, gdje ima goriva, te se na njih oganj napravlja: naložiti, zakuriti,* foculum; * focum; * aras, *na ognjištu, na žrtveniku naložiti, zakuriti;* cornua, *suhor ili poluvače bikovom na rogovih zapaliti, Liv.; o stvarih koje ne gore: svručiti, razžariti, razbieliti;* * medios cum sol accenderet aestus; luna radiis solis accensa, *razsvietljen. 2) tp. a) uzpaliti, razpaliti, podpaliti, uzplamtiti, uzpiriti; sloboditi, hrabriti, sokoliti, junačiti, osokoliti, posokoliti, itd.* quae res Marium contra Metellum accenderat; * in alqm; * alqm; animum ad lubidinem et contumeliam; in rabiem; * animos bello, *na rat;* * animos in hostem; accendis (sc. me), quare cupiam, *Hor.;* accensus injuriâ, irâ, odiō; * furore, * dolore; * furiis pectore; *ali nasuprot* accendere seditionem, * bellum, *uzpiriti plamen bune, rata;* spem; invidiam; accendere alcui ingentem curam, *veoma koga zabrinuti; b) razpaliti, razigrati, razdražiti; povećati, umnožiti,* si animi atque ingenii celeres motus accendi possunt; *ovako o boju, razpri, neslozi i svih strastih, koje se poticanjem razpale i povećaju,* certamen, proelium, ardorem pugnae, *Liv.;* discordiam, *Liv.;* studia in Jugurtham accensa, *Sall.* studia pro Scipione et adversus Scipionem accensa; * spem alcui.

accenseo, (adc). 2. *pribrajati, pribrojiti, pridružiti,* accenseor illi, *jedn. Ov. met.* 15. 546.

accensus, i, *m.* [accenseo] *1) sluga ili poslužnik javnoga kojega činovnika u Rimu ili u provinciji, osob. konsulâ i praetorâ, koji jih svuda praćaše i ovršivaše njihove naloge. Ime onoga, komu je tko* accensus, *dolazi u dativu:* Tettius, qui tum accensus Neroni fuit, *Cic.* *I privatnim ljudem bilo je slobodno kod sprovodâ imati accensa. 2)* accensi, ōrum, *pl. u rimskoj vojsci četa dodana legijam preko broja, birana od gradjana petomu razredu pribrojenih. Bila je ta četa razdieljena na 15 vexilla, sačinjavaše zapleće legijam, u boju stajaše u najstražnjih vrstah trećega bojnoga reda (triarijâ) i služaše za dopunjivanje palih legionaraca. Za diktature zapoviedaše jim* magister equitum; *izmedju njih uzimahu one, koje pridavahu vojnim oblastim kao ordonance,* deputabantur. *U uzku doticaju s accensi bijahu velati, koji su š njimi sačinjavali dvie ali odieljene centurije. I ovi bijahu njekakovo zapleće legijam. Kašnje stegnuše jih u jedan bataljun i zvahu se* accensi velati *kao jedan pojam poput* socii Latini. *Taj nazov postojaše još i onda, kad je zapleće posve preinačeno bilo i više nije učestvovalo u bitkah.*

acceptio, ōnis, *f.* [accipio], *primanje*, frumenti, *absol.*

accepto, etc. 1. [*frequent. od* accipio] *primati*, argentum, *(pred- i pocl.)*

acceptor, ōris, *m.* [accipio] *(predcl.) upravo primalac, obično odobravalac, Plaut.*

acceptrix, īcis, *f.* [accipio] *primateljica, Plaut.*

acceptum, i, *n.* [accipio] *o novcu prijam, prihod,* codex tabulae accepti et expensi; *takodjer stupac prihoda u računskoj knjizi;* in acceptum referre, *kao primljeno upisati u računsku knjigu, dati namiru za što.*

acceptus, [*partic. od* accipio] *kao adj. s comp. i sup. imajuć dativ uza se 1) dobro primljen, dobro došao, drag i mio, ugodan, povoljan, počudan a) o čeljadi,* maxime plebi acceptus; quo carior acceptiorque omnibus; longe ante alios acceptissimus militum animis. *b) o stvarih,* munus gratum accep tumque; acceptior plebi oratio. *2) primljen, a) o novcu,* acceptam pecuniam referre, *često još* alcui *novac kao primljen u prijam ubilježiti, upisati komu novac u dobitak; ovako i* sponsionem acceptam facere, *dati namiru za. b) tp.* alqd alcui receptum referre, *imati se komu na čem zahvaliti;* omnem tranquillitatem et quietem senectutis acceptam refert clementiae tuae; omnia mala uni accepta referemus Antonio.

accerso *gl.* arcesso.

accessio, ōnis, *f.* [accedo] *1) pristupanje, prilaženje, dohadjanje,* quid tibi ad hasce accessio est aedes? *što pristupaš ovoj kući?* Plaut.; ad corpora; suis accessionibus consequebatur ut etc., *tim da im pristup (audienciju) dozvoljavaše;* † accessio morbi, *napadanje bolesti. 2) umnažanje, rastenje; napredovanje,* paucorum annorum; fortunae et dignitatis; pecuniae; accessio crescendi = quae fit crescendo; non accessione neque crescendo; quanta in singulos reges rerum bonarum et utilium fiat accessio; magnam etiam — hostes accessionem sibi fecissent, si etc.; † magnas accessiones fecerint *(napredovali)* in operibus hostium oppugnandis; † magnas odii accessiones facere; *meton., ono što se čemu dodaje, dodatak, pridavak, dostavak,* accessionem adjunxit aedibus, *prigrada, prinova;* in omnibus meis epistolis legitima quaedam est accessio commendationis tuae; Syphax rex tunc quoque accessio Punici belli fuerat, sicut Gentius Macedonici, *nametak, privjesak, Syphax bo nije bio glavni neprijatelj u tom ratu; kao filos. t. t. opredjeljujući dodatak. Ovako osob. kod financije oni pokloni, koji su se osim dužne daće kao namet doplaćivali, prirez, doplata,* in vendendis decumis numorum faciebat accessiones ad singulas decumas.

accessus, us *m.* [accedo] *1) pristup, dolaz,* accessus ad urbem nocturnus; *o zviezdah, priblizak, domak,* solis accessus discessusque; lunae, stellarum; *o moru, pritok, plima* aestuum marinorum accessus et recessus lunae motu gubernantur; *o vjetru* * ventorum; *o pristupu k ljudem,* * *pristup, pohod,* * dare, negare, prohibere accessum; mollire accessum *olakšati. 2) mjesto kojim se kamo ulazi, ulaz, ulazište, pristanak,* * omnem accessum lustrare; † ad insulam. *3) pristup k čemu, da se tim okoristi, kao nagon,* bestiis natura dedit accessum ad res salutares, a pestiferis recessum.

1. accĭdo, cĭdi, 3. [ad *i* cado] *1) kamo ili na što padati, dopadati, pripadati,* ad terram, *Plaut.;* * in humum; * in mensas; *o strielah,* ut tela missa a Gallis gravius acciderent; tela ab omni parte accidebant; non frustra; *ovako na pose a) o prosećih, koji se pred koga prostru,* ad alcjs genua, *Ter.;* ad pedes omnium; genibus alcjs, † alcui ad genua, *kleknuti pred koga; kleknuti komu pred noge, hititi se komu pred noge ili koljena; klečeć moliti koga; (predcl.)* quo accidam? *b) dopirati, doprieti do osjećala,* ad aures; auribus *(Liv.);* aures *(Plaut.), do ušiju;* ad oculos animumque; accidet vox ad hostes; † ne majoris multitudinis species accidere hostibus posset, *udarati u oči; absol. dopirati, ili do ušiju dopirati,* concitatior accidens clamor ab increscente certamine; unde terribilis accidebat sonus; — fama accidit classem adventare. *Nasuprot* istuc verbum vere in te accidit, *tebe se tiče, na te smiera. — I o tom, koji iznenada kamo bane, popne se komu na vrat,* de improviso; quo improvisius gravior accideret, *Sall. 2) prenes. a) slučavati se, slučiti se, dogadjati se, dogoditi se, sgoditi se, prigoditi se, pridesiti se, sbiti se, sučedavati se, sučediti se, (sr.* contingo, evenio) res accidit; negotia, si qua acciderint; calamitas; periculum; mihi omnia, quae homini accidere possunt, accidebant; nihil mali accidisse Scipioni puto, mihi accidit, si quid accidit; si quid gravius ei a Caesare accidisset, *bude li ga Cesar strože kaznio;* quod accidit nulli, *što nikomu nije u dio palo;* facultas ei accidit, *nudja, pruža mu se prilika;* nescio an tibi gratius opportuniusque acciderit; hoc sibi satis opportune accidisse; minime mihi miranda et maxime jucunda acciderunt; si quid alcui accidat (acciderit, accideret, accidisset) *s dodatkom* adversi *ili bez njega, ako ga što zadesi; ako bi mu što naspjelo; zadesi li ga zlo; nadje li ga zla (loša) sreća. — Često dolazi neosobno* accidit *dogodi se, sgadja se, sbiva se itd. sa* ut *i* quod: plerisque accidit, ut praesidio literarum diligentiam in perdiscendo ac memoriam remittant; priusquam classis ex portu Piraeeo exiit, accidit, ut una nocte omnes Hermae dejicerentur; accidit perincommode, quod eum nusquam vidisti; opportune acciderat, quod Allobrogum legati de suis rebus Romam venerant *(sr.* accedit ut *i* quod); *riedko s inf. (Cic. fam.* 6, 11, 1.), *sa* ne *(Cic. de div.* 2, 8, 21.). *b) svršiti se, za rukom poći, izaći, puknuti kuda,* bene, *Plaut.;* verebar, quorsum id casurum esset; si secus *ili* aliter acciderit; contra opinionem; pejus victoribus Sequanis, quam Aequis victis accidisse.

2. accīdo, īdi, īsum, 3. [ad *i* caedo] *1) nasjeći, zasjeći; posjeći;* accidunt arbores tantum; * ornus ferro accisa; † crines, *ostrići, podstrići kosu;* * dapes *potrošiti. 2) tp. slomiti, oslabiti, umaliti,* proelio uno Vestinorum res; Latinorum etsi pariter res accisae sint; *često partic.* accisus *slomljen, oslabljen, uništen,* res, *poremećeno stanje;* copiae; robur juventutis; * opes; † reliquiae hostium.

accingo, (adc.) 3. *1) pripasivati, pripasati, opasivati, opasati,* * laterique accinxerat ensem; gladiis accincti, *Liv.; obično u pass.* * loricam induitur fidoque accingitur ense; † feminae pellibus accinctae; *praegn.* † *oprematī,* turmas ad munia equitum; milites accincti, *vojnici mačem oružani i spremni na boj. 2) u obće opremati, opremiti, providjeti, obskrbiti koga čim;* * paribusque accingitur armis; * facibus pubes accingitur atris; † se juvene, *obskrbiti se mladićem kao podporom za stare dane, posinivši ga;* † studio popularium artium; *češće dolazi* accingi *ili* accingere se *u značenju spremati se, pripravljati se, kaniti se, nakanjivati se, nakaniti se, absol.,* † simul Domitianus Mucianusque accingebantur; *s inf.* * mox tamen ardentes accingar dicere pugnas Caesaris; † accingeretur modo navare operam; *s praep.* ad *i* in *i samo s dat. na što, k čemu,* ad consulatum accingi *Liv.;* † ad majorem opem accingi; in discrimen accingi *Liv.;* * illi se praedae accingunt; * accingunt *(sc.* se) omnes operi, *laćaju se posla; i s acc. na grčku* * magicas accingier artes.

accĭo, īvi, cītum, 4. [ad *i* cio *ili* cieo] *prizivati, prizvati, dozivati, dozvati,* tu invita mulieres, ego accivero pueros; haruspices ex Etruria; alqm ad regnandum Romam Curibus; alqm in regnum; alqm doctorem filio; † alqm in adoptionem; * imperio acciti; † per accitam asciviam, *razkošju iz tudjinstva donesenom.*

accĭpio, cēpi, ceptum, 3. [ad *i* capio] *1) primati, primiti, prihvaćati, prihvatiti (gdje se onaj, koji prima, pasivno drži; o tom, što se komu od koga kako god daje, nudi, pruža;* sr. nanciscor, adipiscor, assequor, consequor), accipe, tene argentum, *Plaut.;* quod dat, accipimus; accipere pecuniam, *novac primati, takodjer = podmititi se dati,* ab alqo; ab alqo per alqm; *kao poslovni t. t. gl. rieči* acceptum *i* acceptus; *s oznakom onoga, od koga primamo s praep.* ab, *redje* de: literas ab alqo; copias ab alqo; exercitum a Caesare; nomen ab insula; morem, libertatem a majoribus; stipendium de publico, *s oznakom kako se prima* pecuniam dono accepere; *ovako na pose a) osjećati, osjetiti, ćutiti,* voluptatem ex alqa re; vulnus, detrimentum, dolorem, incommodum, calamitatem, contumeliam, ignominiam, injuriam *(protivno* facere). *b) doćuti, proćuti, ćuti, doznati, saznati, obaznati,* cum optatissimum nuntium accepissem; *s acc.* c. *inf.:* si te aequo animo ferre accipiet, *Ter.;* quae gerantur, accipies ex Pollione; rationem consilii; *osob. o tom, što se doznaje čuvši koga pripoviedati ili od histor. predavanja,* alqd. fando, *Plaut.;* rumore; fama atque auditione accepisse *s acc.* c. *inf.; često ovako* accepimus, *pripovieda nam se ili pripovieda(ju) nam,* sic a majoribus nostris accepimus, praetorem quaestori suo parentis loco esse oportere; ut de Hercule accepimus; *tako i* id aegre patres passos accipio, *čitam da . . .*, *Liv. 2) primati (gdje se uzima, da je on, koji prima, sâm djelatan,* sr. excipio), milites urbe tectisve; armatos in arcem; hostem in Italiam; * alqm gremio; * alveo; * in sinus suos; alqm in civitatem; in amicitiam; in deditionem; *o mjestih,* * haec (tellus) fessos placidissimo portu accipit; * me littora primum accipiunt; liberatorem urbis laeta castra accepere, *Liv.;* amnis ingens fugientes accepit, *Liv.;* * illum unda accepit sinu vasto; alqd in cervices, *naprtiti si što, Liv.;* onus *(o ledjima);* † herbam in potu, *uzeti;* * succos ore; alcjs causam, *Ter.,* decumas; hunc metum, *Ter. Na pose a) primiti koga kao gosta, pogostiti koga,* alqm apud se, *Plaut.,* alqm regio apparatu, hospitio agresti; alqm bene, eleganter; *odatle koga zlo ili dobro dočekati, postupati s kim,* alqm leniter clementerque; alqm vehementer; alqm male verbis; *kao vojnički t. t. znači* alqm male accipere, *oklapiti koga. b) primiti, prihvatiti, = odobriti, odobravati što:* conditionem; pacem; satisfactionem; omen; *u dialogu,* accipio, *dobro je, zadovoljan sam, Ter. c) shvatiti, shvaćati; dokučiti, pojmiti, dohitati, razumjeti, umjeti, razabrati,* oculis animove sensum; alqd auribus; alqd animo magis quam vultu; accipite *(slušajte i pojmite)* veterem orationem Archytae; accipite nunc, quod imperavit; alqd durius; quae parum accepi; haec arte accipi posse; ut celeriter acciperet, quae tradebantur, *Nep. d) u kakvom smislu što primati, tumačiti, uzimati,* alqd aliter atque est, *Ter.;* quod rogas ut in bonam partem accipiam, ego vero in optimam; sed bonam in partem accipies; alqd in omen; veri similia pro veris; † prodigii loco accipiebatur ipsa aquarum penuria; *s dva accus.,* egone ut beneficium accepissem contumeliam, *Cic.*

accĭpĭtĕr, tris, *m.* (ὠκυπέτης) *jastreb ili soko, u obće ptica grabežljivica; o lakomcu,* lupus accipiterque et milvus, *Hor.; na pose golubar Hor. Virg.;* sacer, *jer služaše za augurije, Virg.; kraguj, priučen na lov, Ov.*

accītus, us, *m.* [accio] *samo u abl. sing. doziv, prizov,* accitu genitoris *Virg. i Cic.*

Accius, ii, *m.* (Attius) *ime plemena (gens) rimskoga, najznamenitiji su a) L. Accius, tragik i dramaturg, narodio se g. 584. pr. Is. Cic. b) T. Accius, govornik, koji je tužbu proti A. Cluentiju rukovodio, kad ga Ciceron branjaše. Cic.*

acclāmātio, ōnis, *f.* [acclamo] *privikivanje, kojim izražívahu ili odobravanje ili neodobravanje.*

acclāmo, (adc.) *1. privikivati, priviknuti, (odobravajuć i neodobravajuć),* omnes acclamarunt; † ei acclamatum est; *s dva accus.* alqm servatorem liberatoremque, *zvati koga spasiteljem i osloboditeljem, Liv.;* reus ostendebatur: si nocentem acclamaverant, trucidabatur, *ako bi privikivali: kriv je! Tac.*

acclāro, (adc.) 1. *(zastar.) pojasniti, jasno pokazati, samo u staroj augurskoj formuli:* Juppiter pater, uti tu signa nobis adclarassis (= adclaraveris) inter eos fines, quos feci, *Liv.*

acclīnis, e, *adj.* [ad *i* clino, κλίνω] *naslonjen na što ili o što s dat.* * corpusque levabat arboris acclinis trunco; † parieti, * acclinia mala colla; *tp. nagnut na što, odan čemu:* cum acclinis falsis animus meliora recusat, *Hor.*

acclīno, etc. 1. [ad *i* clino, κλίνω], *prislanjati, prisloniti, nasloniti na ili o što ili koga,* * se in alqm; castra tumulo, *Liv.; tp.* se acclinare, *priginjati; pridružiti se,* haud gravate se ad causam senatus, *Liv.*

acclīvis, e, i. * acclivus, *adj.* [ad *i* clivus] *uzbrdit, uzbrdan (sr.* declivis), pars viae; aditus leniter acclivis; locus paulatim ab imo acclivis; placide acclives colles; * trames.

acclīvĭtas, ātis, *f.* [acclivis] *(riedko) uzbrdica; Caes.. b. G.* 2, 18, 2.

* **acclīvus,** *gl.* acclivis.

Acco, ōnis, *m., senonski poglavica, koji se je proti Rimljanom digao, Caes.*

accŏla, ae, *m.* [ad *i* colo], *koji uz koga ili do koga stanuje, susjed,* ejus loci; accolae Cereris, *hramu Cererinu;* Volturni *Virg;* habere accolas Gallos; fluvii accolae, *pritoci, Tac.*

accŏlo, (adc.) 3. *intrans. stanovati uz što, do čega, blizu čega, s accus.:* locum; viam; Macedoniam; * Nilum; * nives Haemi; † Rhenum; † Pontum.

accommŏdāte, *adv. s comp. i sup.* [accommodatus] *primjereno, prikladno, prilično; prema,* ad naturam accommodatissime vivere.

accommŏdātio, ōnis, *f.* [accommodo] *1) udešavanje, prilagodjivanje,* elocutio est idoneorum verborum et sententiarum ad inventionem accomodatio. *2) obziranje na što,* magistratuum, *Cic. Verr.* 3, 82, 189.

accommŏdātus, [*partic. od* accomodo] *kao adj. s comp. i sup. udešen prema čemu, prikladan, primjeran, priličan, shodan, (sr.* aptus, idoneus*) s praep.* ad: oratio accommodata ad persuadendum; puppes ad magnitudinem fluctuum tempestatemque accommodatae; locus ad inflammandos calamitosorum animos; minime sum ad te consolandum accommodatus; *s dat.:* tempora demetendis frugibus aut percipiendis accommodata; reliqua illis (navibus) essent aptiora et accommodatiora; exemplum temporibus suis accommodatissimum; lex alcui accommodata atque utilis.

accommŏdo, (adc.) 1. *staviti ili metnuti što na što tako, da se podudara,* coronam sibi ad caput; corpori vestem; calanthicam capiti; insignia. 2. *tp. a) udesiti, uravnati, urediti što prema čemu; prilagoditi, priličiti što čemu,* meum consilium accommodabo potissimum ad tuum; rationes suas ad casum; jusjurandum suum ad alcjs testimonium; sumptus ad mercedes; testes ad crimen; *s dat.:* oratio multitudinis est auribus accommodanda; *s praep.* in: quod exordium in plures causas potest accommodare. *Često dolazi i* se accommodare *podati se, prilagoditi se, priljubiti se čemu, uravnati se, vladati se prema čemu,* se ad aures teretes Atticorum; ad alcjs arbitrium et nutum totum se fingere et accommodare; se ad rem publicam et magnas res gerendas; *absol., popustno postupati s kim,* peto, ut ei de habitatione accommodes, *da mu kroz prste pogledaš obzirom na itd. b) = prikladati, pridavati, pripisivati što komu,* † effigiem quam vulgo diis artifices accommodarunt; † Cicero accommodavit Miloni verba; *c) † upotriebiti što na što,* curam, operam alcui rei; *upuštati se, upustiti se u što,* se *ili* animum alcui rei.

* **accommŏdus,** *adj.* [ad *i* commodus] *prikladan za što,* fraudi.

accongĕro, (adc.) 3. *k čemu prinositi,* dona alcui, *jedn. Plaut. Truc.* 1, 2, 17, (115).

accrēdo, (adc.) 3. *vjerovati, povjerovati,* alqd, *Plaut.;* alcui, *Hor.; absol.* vix; non, *Nep.*

accresco, (adc.) 3. *1) † prirastati, prirasti, kao prirast k čemu doći,* veteribus negotiis nova; *u obće pridjenuti se,* accrescere jussit nomen trimetris iambeis, *Hor. 2.) narašti, narastati, rasti, rastući se umnažati, patiti se,* flumen subito accrevit; dolores; dictis factisque vana fides; † pectori usque accreverat caespes.

accrētio, ōnis, *f.* [accresco] *prirastanje, rastenje,* luminis *mjesečine, jedn. Cic. Tusc.* 1, 28, 68.

Accŭa, ae, *f. grad u Apuliji, odatle valjda* Accuaeus, *adj. Akuski, iz Akue,* Vibius Accuaeus, *Liv.*

accŭbātio, ōnis, *f.* [accubare] *(dvojb. i kasno) ležanje.*

accŭbĭtio, ōnis, *f.* [accumbo], *lieganje,* accubitio epularis amicorum, *lieganje k objedu ili za stol s prijatelji.*

accŭbo, (adc.) 1. *ležati uz ili do koga, uz što ili do čega,* * furiarum maxima juxta accubat; * cadus vini nunc Sulpiciis accubat horreis; theatrum Tarpejo monti accubans. *Na pose a) za stolom ležati,* accuba, *legni (za stol k objedu), Plaut.* regie, *Plaut.,* epistula cum accubanti in convivio esset data; apud alqm; infra alqm; *b) ležati s kim, Plaut. Suet.*

accumbo, cŭbui, cŭbĭtum, 3. [ad *i* cumbo, *što nije u porabi, već* cubo) *leći, liegati,* cum alqo, *Plaut.;* in via, *Plaut.;* in acta cum suis, *Nep. Osobito a) leći za stol (sr.* accubo*),* ire accubitum, *ići k objedu, ići jesti, Plaut.;* ut in convivio virorum accumberent mulieres; ut in epulo. Arii cum toga pulla accumberes; apud, supra, infra alqm; eodem lecto; * epulis divum *(Rimljani kod objeda nisu sjedjeli, nego ležali za stolom na sofah* (lectus) *tako, da su s lievom stranom legli sofam na blazine, a desnicom su rukom uzimali jestvine sa stola. b) leći s kim,* alqm. *Plaut.;* alcui, *Tib. Prop.*

accŭmŭlāte, *adv.* [accumulatus] *upravo hrpom, hrpimice, ali dolazi samo tp. obilato,* munus accumulatissime largiri, *Cic.*

accŭmŭlātor, ōris, *m.* [accumulo] *nakupitelj, nakupljalac,* opum, *jedn. Tac. ann.* 3, 30.

accŭmŭlo, (adc.) 1. *nagomilati, prikupljati, nakupljati što k čemu, čega ima već mnogo,* auget, addit, accumulat pecuniam. *Prenes. a) * množiti, gomilati,* caedem caedi; curas. *b) obasipati, obasuti koga čim,* alqm donis; *iz obila podieliti,* alienas res, *Liv.;* * alcui summum honorem.

accūrāte, *adv. s comp. i sup.* [accuratus] *pomnjivo, točno, izpravno, brižljivo, brižno,* accipere alqm, *Sall.;* alqd. agere, *Cic.;* accuratius aedificare, *Caes.;* accuratissime tutari, *Cic.*

accūrātio, ōnis, *f.* [accuro] *brižljivo postupanje, pomljivo nastojanje, pomnja,* in inveniendis rebus, *jedn. Cic. Brut.* 67, 238.

accurātus, [*partic. od* accuro] *kao adj. s comp. i sup. pomnjivo učinjen, točan, izpravan, (samo pass. i o stvarih; sr.* diligens), oratio; sermo; accuratius dicendi genus; accuratissimae literae; diligentia; malitia, *Plaut.*

accūro, (adc.) 1. *(ponajv. predcl.) pomnjivo nastojati oko čega, tačno obavljati što,* melius accurantur, quae consilio geruntur; prandium, *Plaut.;* hospitem, *pošteno podvoriti, Plaut.; s* ut, *Plaut.*

accurro, (adc.) curri *(redje* accŭcurri*),* cursum, 3. *pritjecati, priteći, pritrčati, dotrčati, dotrkati, dopadati, dopasti; dohrliti, dobježati, abs.* Lepta me rogat, ut accurram; † qui propere accurrit; i *passivno* † accurritur ab universis; *s oznakom kamo i za što,* nos accurremus ad te; Romam; in Tusculanum; auxilio suis; † in auxilium; ad laudem; † ad honores rei.

† **accursus,** us, *m.* [accurro] *pritrka, pritjek; strka,* populi; provinciarum.

accūsābĭlis, e, *adj.* [accuso], *što se može obtužiti; obtuživ,* turpitudo.

accūsātio, ōnis, *f.* [accuso] *1) tuženje, sudbena tužba ponajviše poradi zločinstva, (sr.* actio*)* accusationem dare *ili* condere *podieliti pravo tužiti, o praetoru;* accusationem comparare et constituere, *tužbu uputiti i dokazi poduprieti;* † accusationem conflare, adornare; accusationem intendere; † accusationem abolere, † omittere; accusatione desistere, *odustati od tužbe; u obće krivljenje, sapiranje; biedjenje, osvada, 2) meton. a) pismo, kojim se tuži, tužbenica, inače* libellus accusationis, subscribere accusationi, *podpisom tužbu podupirati; podpisati tužbu, Liv. b) pismeno sastavljen tužbeni govor,* accusationis libri septem.

accūsātor, ōris, *m,* [accuso) *tužitelj; parac, prica; a i krivitelj, bjeditelj,* ita ille imprudens ipse suus fuit accusator, † accusatores multos esse in civitate utile est, *obično radi zločinstva* (*sr.* actor, petitor); *za careva odajica, odavalac, osvadilac, sŏk.*

accūsātōrie, *adv.* [accusatorius] *na tužiteljsku, tužiteljski,* dicere alqd; agere cum alqo.

accūsātōrius, *adj.* [accusator] *tužiteljski,* jus et mos, artificium, animus; spiritus, vox.

accūsātrīx, īcis, *f.* [accuso] *tužiteljica, Plin. ep. 2) kriviteljica, bjediteljica, Plaut. Asin.* 3, 1, 10.

accūso, etc. [ad *i* causa] *1) pred sudom (obično u kriminalnih stvarih) tužiti, na sud pozvati koga radi čega (da zadobije pravo i izposluje kaznu; sr.* incuso, arguo*), obično* alqm. *s gen. krivnje:* Miltiades accusatus est proditionis; ante actarum rerum; ambitus; capitis; *s praep.* de: de pecuniis repetundis; de veneficiis; *s praep.* inter: inter sicarios; *s praep.* propter: propter injurias. *Genetiv krivnje dolazi često s ablativom* crimine i nomine: invidiae crimine; avaritiae nomine; *kadšto samo s abl.* crimine, *s drugim dodatkom:* accusatus hoc crimine; Pario crimine; — lege, ex lege, *na temelju zakona; po zakonu; s* quod. *i conj. Nep. s acc. i inf. Tac. i absol. 2) u obće tužiti se na koga ili na što, koriti, karati koga,* alqm; Pompejum jam liberius accusare et monere non desistemus; alqm graviter; alqm de alqa re; non committam, ut me accusare de epistularum negligentia possis; alqm in alqa re; atque in ea re per L. Caecilium Sulla accusatur, in qua est uterque laudandus; alqd: desperationem, inertiam alcjs; avaritiam, perfidiamque alcjs; naturae infirmitatem; negligentiam consulum; — quid me accusas, ne quid accusandus sis, *Com.; sa* quod *i* cur.

Acē, ēs, *f.* [Ἄκη] *grad u Phoeniciji, kašnje Ptolemais i Aeca, sada St. Jean d'Acre, Nep.*

1. **ăcer,** ĕris, *n. javor, Ov.*

2. **ăcer,** cris, cre, *adj. s comp.* acrior, *sup.* acerrimus [ac-er = os-t-ar; *sr.* acutus] (acer *daje rieči, kojoj se priklada, silu i vlastitost, da na nješto živo i osjetno djeluje) 1) oštar, žestok, ljut, prividno gledom na sredstvo: oštar, bridak,* hastas gerunt ferro ita acri, etc. *Tac.;* stimuli, *Virg. obično gledom na učinak, o tom što živo djeluje na sjetila, oštar, žestok, ljut, hud, rezak,* humores, acetum; lactuca; rapula; *pak ovako i* * stomachus acer post vinum; * pocula, *opojne;* odor; unguenta summa et acerrima suavitate condita; * vultus, *hud pogled;* † vox acrior, *gromki glas;* * tibia; * sonitus flammae, *praskav;* * splendor, *zasjenit;* * hiems; * frigus; † acerrimae tempestates, *ljute, studene;* * sol; * acrior potentiâ solis; ardor acerrimus; acerrimi dolores; *u prilici* * acres subjectat lasso stimulos; * stimulos acres sub pectore vertit; † secundae res acrioribus stimulis animos explorant; * fames; * sitis; * morbus; * arcus, *napet da ljuto pogodi; o tom što ostavi bolezniv utisak, mučan, tegotan;* † militia, invidia, memoria. *2) trop. a) ob oštrini sjetilâ,* oculi acres atque acuti; acerrimus sensus videndi. *b) o bistrini uma i suda, oštar, bistar,* animus acer et praesens; † mens acerrima; ingenium acre; judicium acrius et certius; memoria acris. *Pak odatle i o ljudih, koji su bistra uma i oštra suda, bistar, bistrouman, oštrouman,* quis omnium doctior, quis acutior, quis in rebus vel inveniendis vel judicandis acrior Aristotele fuit? acer et diligens alcjs rei existimator, investigator; † acer consilio. *c) o snazi, eneržiji volje, duha i strasti i to u dobru i zlu smislu, dakle revan, vatren, ognjevit, smion, hrabar, usrdan, jak:* civis acerrimus, *vatren gradjanin, revan domorodac,* vir, defensor; * rusticus; * acres potores, *jaki; osob. o vojnicih,* hostis; milites; * Achilles; * Spartacus; *ovako s oznakom u čem ili čim je tko onakav:* acrior in rebus gerendis; homo ad perdiscendum acerrimus; † duces partium accendendo civili bello acres; * in armis; * armis; * bellis; * equis; *i s gen.* * † militiae; *o životinjah,* * acer equus; *u zlu smislu: oštar, strog, napržit, goropadan, žestok, naprasit,* acres et diligentes animadversores vitiorum; lenis pater factus est acerrimus; * acerrimus armis, *najsmioniji borilac;* * vultus acer in hostem; *o životinjah ljut, neukrotan, divlji,* canes; leo; * apri. *3) veoma često o svakovrstnih abstraktnih pojmovih, gdje se snažno, strogo, revno itd. postupa ter ima obilnije čega nego navadno, dakle revan, živahan, jak, energičan i slično:* cura diligentiaque; † acerrima consilia; * spiritus; † silentium; *pak i žestok, oštar, ljut, silan, krut, strog itd.* bellum, concursus, † certamen, † proelium; supplicium; amor gloriae; cupiditas; luctus; judicia acria et severa; delectus; † custodiae; † annona, *povišena ciena žitu;* † favor plebis; † servitium; * fuga.

ăcerbe, *adv. s comp. i sup.* [acerbus] *samo li prenes. a) act., trpko, gorko, grko; tvrdo, oporo, strogo,* acerbe severus in filium; aspere et acerbe nimium accusare; acerbius invehi in alqm; acerbissime dicere, decernere; victos acerbius ulcisci; vox acerbissime personabat. *b) pass., tako da se bol osjeća, bolno, mučno, gorko,* graviter et acerbe ferre; acerbius afflictari; acerbius inopiam ferre; † moleste et acerbe accipere alqd.

ăcerbĭtas, ātis, *f.* [acerbus] *1) trpkoća, trpki ukus osob. nezrela voća,* fructus magna acerbitate permixtos. *2) tp. a) trpkost, žestina, gor-*

čina, grčina; tvrdina, ljutina; strogost u ponašanju i govoru, morum, naturae, animi; virus acerbitatis suae apud alqm evomere; inimicorum; imperii; acerbitas patria in filium; verborum et suppliciorum acerbitates; monitio acerbitate careat. b) trpkost, grčina, ljutina itd., što ima u udesu, dogodjajih itd., luctus summi acerbitas; Sullani temporis; mortis. Odatle plur. acerbitates, udarci hude sreće (sudbine); bieda, jad i nevolja, ut omnes acerbitates, omnes dolores cruciatusque perferrem; † acerbitatibus dilacerare.

ăcerbo, etc. 1. [acerbus] zagrčivati, zagrčiti, formidine crimen acerbat, jedn. Virg. Aen. 11, 407.

ăcerbus, adj. s comp. i sup. 1) trpak, gorak, grk, tvrd, ljut, opor, o svem, što na sjetila neugodno djeluje, * frigus, ljuta studen; vox acerbissima. Ovako o svem, što nije dozrelo, nezrio, nedonošen, uva, Phaedr.; pecus ante diem partus edebat acerbos, Ov.; o smrti, ran: quos ab ubere raptus funere mersit acerbo, Virg. 2) trop. o svem što je komu trpko, gorko, prieko, težko, mučno, a) o tom što se iznenada i prije reda dogodi te je s toga tim mučnije, n. pr. o smrti, luctus est aegritudo ex ejus, qui carus fuerit, interitu acerbo; acerbissimus interitus consulum; mors; * casus. b) o tom što se njekakom tvrdoćom i ljutinom ovršuje pa s toga se tim bolnije dojima, tvrd, priek, strog, proscriptio, supplicium, severitas, inquisitio frumenti; imperium acerbius; delectus. O svem, što je, kad okolnosti donose, osob. gorko, ljuto, razjareno, odium acerbissimum; * fata; † captivitas. c) o ljudih osoran, osorit, oporan, strog, neprijazan (protivno moderatus, remissus), melius de quibusdam acerbos inimicos mereri, quam eos amicos, qui dulces videantur; hostes acerbissimi; * recitator; † acerbior in conviciis. — Neutrum acerbum rabi kao subst. te je = acerbitas, * quidquid acerbi est; * acerba ex amore homini ablata; i neutr. plur. dolazi adverbijalno na grčku: acerba sonans, fremens, Virg., gemens Ov.

* **ăcernus**, adj. [ăcer], javorov, žestikov, trabes, solium, Virg. mensa, fores, Ov.

ăcerra, ae, f. tamjanjača; kadionica, Virg. Ov. Hor.

Ăcerrae, ārum, f. [Ἀκέρραι] grad u Campaniji na potoku Claniju, koji ga često poplavljivaše, razoren za punskih ratova i kašnje opet sagradjen; odatle **Ăcerrāni**, ōrum, m., Acerani, stanovnici acerski, Liv.

ăcervālis, e, adj. [acervus] gomilat, prievod grčke rieči: σωρείτης, sboj, sr. sorites.

ăcervātim, adv. [acervus] upravo † hrpimice, kupke, tp. natrpano, kratko i jedro, reliqua dicere; multa frequentans.

ăcervo, etc. 1. [acervus] gomilati, nagomilati, acervatos cumulos hominum urebant, Liv., tp. in acervatarum legum cumulo, Liv.

ăcervus, i, m. 1) gomila, gromila, hrpa, kup, rulja, krndija, sboj (t. j. mnogo skupa nasipanih jednakih stvari; sr. cumulus, strues) tritici; * farris; * scutorum; corporum, mrtvaca; civium; * stragis; * caedis = caesorum; * aeris et auri; * caecus acervus, o kaosu; u obće velika množina čega, facinorum; † officiorum negotiorumque; osob. novaca, bogatstva itd. pecuniae; magnus, ingentes, Hor. 2) = sorites.

* **ăcēsco**, — — [aceo] kisnuti, ukisnuti, prokisnuti.

Ăcesta, ae, i **Ăcestē**, ēs, f. [Ἀκέστη] grad na Siciliji, prije Egesta, kašnje Segesta, odatle **Acestenses**, ium, m. Aceštani.

Ăcestes, ae, m. [Ἀκέστης] Aceste, kralj sicilski, sin potočnoga boga Crimisa i trojanske Egeste, on je sazdao grad Egestu, sr. Acesta.

ăcētum, i, n. [aceo] sirće, ocat, octika, kvasina, tp. ujedljiv dosjet, Italo perfusus aceto, Hor.

Ăchaei, ōrum, m. [Ἀχαιοί] 1) Achaeji, Achaejci, jedno glavnih plemena grčkoga naroda, komu ime dade Achaeus, sin Xuthov i brat Ionov, stanujuć s početka u Thessaliji, kašnje useliv se u sjeverno primorje peleponnesko, u Achaju, a pošto Rimljani Achaju svojom pokrajinom učiniše, znači rieč Achaei stanovnike ote provincije i po tom je Achaei toliko, koliko praćari Achaejski. 2) podivljali grčki naselnici na Pontu Euxinu. 3) Achaeorum pontus, njeka luka i pristanište na Pontu Euxinu. Odatle **Ăchaeus**, adj. [Ἀχαιός] achaejski.

Ăchāĭa i **Ăchāja**, ae, f. [Ἀχαΐα] Achaja ili Achajska različna po vremenu a) po Homerovu primjeru = sva Grčka, Ov.; b) sjeverozapadno primorje peloponnesko, Cic.; c) iza god. 146. pr. Is. ime grčkoj pokrajini, koju su Rimljani osvojili i svojom provincijom učinili, a obuhvaćala je kopno helladsko i Peloponnes i doticaše se provincije Macedonije, Cic. — * **Ăchāĭas**, ădis, f. [Ἀχαϊάς] Achajka ili Grkinja, Ov. — **Ăchāĭcus**, adj. [Ἀχαϊκός] achajski a) kod pjesnikâ = grčki, castra; ignis; dextera. b) što se tiče rimske provincije Achaje, concilium; negotium; homines, ljudi koji putuju u Grčku. — **Ăchāĭs**, ĭdis ili ĭdos, f. [Ἀχαΐς] 1) subst. Achajska (zemlja), Grčka, Ov.; 2) adj. achajski ili grčki, urbes, Ov. — **Āchāius**, adj. [Ἀχαιός] achajski, grčki, Ov.

Ăchaemĕnēs, is, m. [Ἀχαιμένης] praotac staropersijskih kraljeva, djed Cyrov i početnik koljena Achemaenovićâ, Hor.; odatle **Ăchaemĕnius**, adj. achaemenski, persijski, costum, Hor.; urbes, Ov.

* **Achaemĕnĭdes**, ae, m. ime Ulisovu drugu, kojega je u cyklopskoj spilji ostavljenoga primio Aeneja, Ov.

Ăchaeus, i, m. [Ἀχαιός] ime vlastito Achaej ili Achaeo 1) sin Xuthov, brat Jonov, praotac achaejski, sr. Achaei. 2) njeki kralj lydijski, Ov. 3) njeki grčki dramatik, vrstnik Euripidov, Ov.

Acharnae, ārum, f. [Ἀχαρναί] Acharne, demos cinejske file (phyle) u Atici, odatle **Ăcharnānus**, adj. acharnanski, civis, Nep.

Ăcharrae, ārum, f. grad u Thessaliji, Liv.

Ăchātēs, ae, m. [Ἀχάτης] Achate, najvjerniji drug i prijatelj Aenejin, Virg. Ov.

Ăchĕlōus, i, m. [Ἀχελῷος] Acheloj, najveća rieka u Grčkoj medju Aetolijom i Akarnanijom, štovahu ju osobito kao božanstvo; odatle **Ăchĕlōĭas**, ădis, i * **Ăchĕlōis**, ĭdis f. [Ἀχελωΐς] kći Achelojeva Ov. u plur. = Sirene, Ov. — **Ăchĕlōĭus**, adj. [Ἀχελώϊος] Achelojev ili achelojski, pocula = voda, Virg. Calirrhoe, Ov.

Ăchĕrōn, (-uns) ontis, m. [Ἀχέρων scil. χρόνον = tempus auferens omnia, praecipue vitam] Acheronat, Acheront ili Acheronte 1) potok u Epiru, teče kroz baru acherontsku i izlieva se u ionsko more thesprotijskim zaljevom, Liv. 2) potok u zemlji bruttijskoj, Liv. 3) bajoslovni potok u podzemlju a) kao rieka: travectio Acherontis, Cic.; undae Acherontis, Virg. b) kao oznaka podzemlja ili ada: Acheronta movebo, Virg.; perrupit Acheronta, Hor.; odatle **Ăchĕrontia**, ae, f. gradić u Apuliji na granici Calabrije, Hor.

Ăchĕros = Acheron.

Ăchĕruns, tis, m. riedko f. Acherunte, starinski oblik za Acheron, podzemlje, mittere alqm ad Acheruntem = ubiti koga; abire ad Acheruntem = umrieti, Plaut.; Acheruntis pabulum, hrana paklu, o čovjeku hrdjavici; Acheruntis ostium, o mjestu, gdje smrdi; Acheruns ulmorum, o robskih ledjih, gdje šiblje rek bi pogiba t. j. izkida se, Plaut.; ab Acherunte redimere, Nep.; advenio Acherunte, Cic. Odatle **Ăchĕruntĭcus**, adj. acheruntski, senex, koji je blizu smrti, Plaut.; **Ăchĕrūsius**, adj. [Ἀχερούσιος] acheruntski, acheronatski, aqua, Liv.

Ăchillas, ae, m., Achilla, zapovjednik Ptolemejev, jedan od onih, koji su Pompeja ubili, Caes.

Ăchillēs, is, m., [Ἀχιλλεύς, pak s toga i pjesn. genitiv Achillĕi ili Achilli, acc. Achillea, voc. Achillĕ i abl. Achilli] Achillej, Achille, Akille, slavni grčki junak, sin Pelejev i Thetidin, otac Pyrrhov iliti Neoptolemov, najljepši i najhrabriji Grk pod Trojom. Odatle **Ăchillēus**, adj. [Ἀχίλλειος] achillejski, achillski, Achillov, Achillejev, stirps., Virg.; manes, Ov.; **Ăchillīdes**, ae m. [Ἀχιλλείδης] Achillejević, Achillović, u obće potomak Achillejev, Ov.

* **Ăchīvus**, adj. = Achaeus, achivski = grčki, turba, tellus, castra, Ov. često **Achīvi**, ōrum, subst. Achivci ili Achivi = Grci osobito oni pod Trojom = Achaei; kao poslovica je: quidquid delirant reges, plectuntur Achivi (= narod) Hor.

Ăcholla, ae, f. i † Acilla, Acylla, grad karthažki u Byzaciju, Liv.; odatle † **Ăcillĭtāni**, ōrum, m. Acilci, Acioci.

Achrădīna, ae, f. [Ἀχραδινή] Achradina, glavni priedjel grada Syrakusa, odatle **Achradinus**, adj. achradinski, portae.

* **Ăcīdălĭa**, ae, f. [Ἀκιδαλία] pridjev Veneri po vrutku istoga imena (Acidalius fons) u Boeotiji, Virg.

Ăcĭdīnus, i, m. prezime rimsko u gens Manlia, Cic.

ăcĭdus, adj. s comp. i sup. [aceo], kiseo, kaštar, sorba, Virg.; inulae, Hor.; trop. omrazit, neugodan, oporan, usovan, Plaut. Hor.

ăcĭēs, ēi, f. (u pluralu dolazi samo nom. i acc. i to jedino u pjesnikâ; ostali padeži ni ne dolaze) oštrina, oštrica, ostrica securium; * falcis; * hastae; sa gen. ferri ili bez toga = mač; u prilici, patimur hebescere aciem horum auctoritatis oštrina zaključka. Osobito 1) oštrina očna a) vid, hebes acies oculorum; acrem aciem in omnes partes intendere; aciem fugere; ne vultum quidem atque aciem oculorum ferre potuisse; i bez dodatka oculorum: an tanta sit animi tenuitas, ut fugiat aciem?; bonum incolumis acies, misera caecitas; i tp. o zviezdah svjetlucanje, svjetlost, neque tum stellarum acies obtusa videtur, Virg. b) zjenica: acies ipsa, quae pupilla vocatur, parva est; = * oculus, oko: huc geminas nunc flecte acies, Virg.; huc atque huc acies circumtulit, Virg.; dimittere aciem in omnes partes, Ov. 2) o duhu (uviek s genit. animi, ingenii ili mentis), oštroumlje: animi obtusior acies; praestringere aciem mentis; exacuere ut oculorum sic ingenii aciem; omni acie ingenii alqd contemplari. 3) o vojsci (upr. lice vojske u bojni red postavljene, jer je nalik oštrini orudja kakova; sr. agmen, exercitus) a) bojna vrsta i cieli bojni red, što čine pojedine vrste: prima acies hastati erant; media, extrema, novissima; directa, conversa; conferta, rara; pedestris, equestris, equitum, navium, hostium; aciem struere, instruere, constituere, instituere; pandere, extenuare, distendere, distrahere, dilatare; dirigere, erigere, explicare; milites in acie collocare; in acie stare, consistere; primam aciem tenere; firmare aciem subsidiis; aciem promovere, commovere; extra aciem procurrere; in mediam aciem hostium irruere; amplecti, circumvenire aciem; aciem continere, turbare, avertere; acies retro versa Philippis bieg kod Ph., Hor.; * acies Vulcania, ognjeno oružje, b) bitka, boj, pugna et acies; acies Pharsalica; in aciem producere exercitum; copias in aciem ducere; equites in aciem mittere; rem committere in aciem; in aciem prodire, progredi, incurrere; acie decernere, confligere, concurrere, pugnare, in acie dimicare, vincere; in acie capi, cadere; acie excedere; ex acie efferri; aciem impellere, inclinare i acies inclinat; aciem disjicere. I o bitci riečmi = o prepirci ili koškanju philosophi in aciem non saepe prodeunt; in aciem dimicationemque venire; educere dictionem in castra atque in aciem forensem.

Ăcīlius, ii, m. i **Ăcīlia**, ae, f. poznato plebejsko pleme rimsko s prezimenom Glabrio; M'. Acilius bio je legat Caesarov; odatle **Ăcīliānus**, adj. acilijski, acilski i Acilijev, annales, libri, grčki pisani ljetopisi Acilija Glabriona, Liv.; — **Ăcīlius**, adj. Acilijev, lex, Cic.

ăcĭna, ae, f. puce (vinovo), pečka, Cat. = acinus.

ăcīnăces, is, m. [ἀκινάκης] kriva kratka sablja, kakove nošahu Persijanci, Medi i Scythe, Hor. Curt.

ăcĭnus, i, m. i **ăcĭnum**, i, n. puce, osob. vinovo: quae vis ex acini vinaceo tantos truncos ramosque procreet, Cic.; u obće svaka jagodica, pečka, bobica.

ăcĭpenser, ĕris, m. [= acutas pennas habens] njeka morska riba, koju su Rimljani veoma cienili, ali za Horatija ne više, kečiga, kečika, nostvica ili jesetra (Stör oder Sterlet), Hor. Ov.

Acilla, Acillitani gl. Acholla.

Ācis, ĭdis, m. [Ἄκις] 1) rieka na Siciliji, izvire na Aetni. 2) ime pastiru, koga je Polyphem ubio, jer ga ljubljaše Galatea, a za tim bi preobražen u boga, Ov.

ăclis, ĭdis, f. [ἀγκυλίς] kratka strjelica s remenom, kojim bi se hitala i opet natrag vukla, Virg.

Acmon, ōnis, *m.* [Ἄκμων] *1) sin Klitijev, rodom iz Lyrnesa, drug Aenejin, Virg. 2) drug Diomedov, Ov.*

Acmŏnia, ae, *f.* [Ἀκμωνία] *grad u velikoj Phrygiji; odatle* **Acmŏnenses**, ium, *Akmonci, občina akmonska, Cic.*

ăcŏnītum, i, *n.* [ἀκόνιτον], *otrovna bilina crljivača, preobjed; vučji korien* (Wolfswurz), *a i naliep, u obće * otrov (obično u pluralu).*

† **ăcor**, ōris, *m. kiselina, vište; plur. u prilici*, jucundissimum genus vitae nonnullis interdum quasi acoribus condire.

acquiesco, (adq.) etc. 3. *1) odpočivati, odpočinuti, odmarati se, odmoriti se*, vitandi caloris causa Lanuvii tres horas acquieveram; ne victorem quidem te acquiescere passus est; a lassitudine. *Odatle a)* † *s dodanim* somno *ili bez toga = spavati, počivati; b) euphemist. o vječnom počinku smrtnom, počivati, usnuti, preminuti, umrieti, mrtav biti*, vir anno acquievit sexagesimo, *Nep.*; morte acquiescere, *Tac.*; *u prilici o bezživotnih stvarih, smiriti se, kao o državi:* erat summum otium forense, sed senescentis magis civitatis, quam acquiescentis; ut fessa tam diutino bello acquiesceret civitas; *o imetku, koji se ne smanjuje:* rem familiarem saltem acquiescere eo tempore; † dolor. *2) o duševnom miru a) smiriti se, miriti se, tješiti se čim*, habemus aliud nihil, in quo acquiescamus; ut in ejus bonis acquiescam; † alqa re, *i s dat.; absol. b) zadovoljiti se, udovoljiti se, ugoditi si, srediti se čim, imati u čem slast i last:* senes in adolescentium caritate acquiescimus; qui in nostris libris acquiescunt; qui maxime P. Clodii morte acquierunt. *c) (riedko) = slagati se s kim*, alcui, *Cic.*

acquīro, quīsīvi, quīsītum, 3. [ad *i* quaero] *1) pribaviti, nabaviti, nadobaviti; priraditi, sknaditi; zapaćati, zapatiti, zakopititi, zametati, zavrći; nateći (što k čemu, čega već ima):* alqd ad vitae fructum; nihil neque ad honorem neque ad gloriam; omnem sibi reliquae vitae dignitatem ex etc.; uti veteres amicos muneribus expleant, deinde novos acquirant; * fama vires acquirit eundo; ad fidem, *svoj kredit povisiti. 2)* * † *u obće steći, pribaviti, priskrbiti*, sibi famam; summum decus, pecuniam; praedam; opes; favorem largitione; vires bello; triumphos de populis; hostes inimicis suis.

Acrae, ārum, *f.* [Ἄκραι] *visoko stojeći grad na Siciliji blizu Syrakusâ, Liv.*

Acraephia, ae, *f. grad u Boeotiji, Liv.*

Acraeus, *adj.* [ἀκραῖος] *višnji, na visinah stanujuć ili štovan, samo kao pridjevak bogovom*, Juppiter Acraeus, Juno Acraea, *Liv.*

Ăcrăgās, antis, *m.* [Ἀκράγας], *Akraganat, brdo na Siciliji s gradom istoga imena, u prozi* Agrigentum, *sada* Girgenti, *Virg. Ov.*

acrātŏphŏrum, i, *n.* [ἀκρατοφόρον] *spremica ili sud za suho vino.*

acrēdŭla, ae, *f. ime njeke nepoznate nam životinje kao prievod grčke rieči* ὀλολυγών. *Gatalo se, da je ili žaba zelenjača ili ćuvik* (Laubfrosch oder Käuzchen).

Acriae, ārum, *f. grad u Lakoniji, Liv.*

ācrĭcŭlus, *adj.* [*demin. od* acer] *malo, njekoliko oštar, osorljiv, čkaljiv*, ille acriculus, *onaj maleni naletica, napržica, jedn. Cic. Tusc.* 3, 17, 38.

Acrillae, ārum, *f., grad na Siciliji, Liv.*

ācrĭmōnia, ae, *f.* [ācer], *oštrina, krepčina, strogost, class. samo tp. o značaju:* convenit igitur in vultu pudorem et acrimoniam esse; si Glabrionis patris vim et acrimoniam ceperis ad resistendum hominibus audacissimis.

Acrĭsĭus, ii, *m.* [Ἀκρίσιος], *Akrisij, Akrisije, kralj u Argu, sin Abantov* (Abas), *otac Danain, Virg., Ov., Hor.; odt.* **Acrĭsĭōnē**, ēs, *f.* [Ἀκρισιώνη] *kći Akrisijeva Danaja* (Danae), *Virg.*; **Acrĭsĭōnēus**, *adj.* [Ἀκρισιώνειος] *Akrisijev, akrisijski*, arces = Argos, *Ov.*; quam dicitur urbem (Ardeam) Acrisioneis Danaë fundasse colonis, *Ov.* **Acrĭsĭŏnĭădes**, ae, *m.* [Ἀκρισιωνιάδης] *Akrisijević, potomak Akrisijev, n. p. Perseus kao sin Danain i unuk Akrisijev, Ov.*

ācrĭter, *adv. s comp.* acrius *i sup.* acerrime, [ācer], *oštro, žestoko, ljuto, živo. 1) o tom, što veoma osjetno djeluje na sjetila:* caedunt acerrime virgis; * acrius elatrare alqd; † pronuntiare, *gromko. 2) o krepčini a) vida* acriter intueri alqd. *b) razuma, pameti i suda, bistro, oštro:* acrius videre vitia; adolescens non acriter intelligens; acerrime contemplare alqd; acriter animum intendere; † acrius cavere. *c) volje i strasti u dobru sm.: revno, vatreno, ognjevito, smiono, krepko, a i u zlu sm. ljuto, žestoko, silno, strogo, tvrdo, kruto:* acriter et diu repugnare; acerrime repugnare, pugnare; pugnam inire; acerrime rem gerere; contendere contra alqm; acrius instare; acrius incedere in Romanos; se morti offerre; acerrime occupatus; exercere victoriam in alqm; † ulcisci injurias; acerrime vituperare; † increpare alqm; tanto acrius urgere, *Hor.*

ăcrŏāma, ătis, *n.* [ἀκρόαμα] *ono, što se naumice i učestno sluša, zabava i naslada za uho glasbom i pjevanjem, čitanjem i pripoviedanjem, šaljenjem itd.; ali kod Rimljanâ samo meton. ob onom, koji ovakovu zabavu pružaše, prepvalo, zabavljač, pričalo, pripoviedalo, čitalac, ali i pogrdno lakrdijaš, šaljivčina:* nemo in convivio aliud acroama audivit, quam anagnosten, *Nep.*; ipse ille maxime ludius non solum spectator, sed actor et acroama, *Cic.*

acroāsis, is, *f.* [ἀκρόασις] *slušanje, odt. javno predavanje o čem*, literae sic scriptae, ut eas vel in acroasi audeam legere.

Ăcrŏcĕraunia, ōrum, *n*, [τὰ Ἀκροκεραύνια], *cielo brdo uzduž epirske obale, sada Kimara, Hor. Ov., sr.* Ceraunius.

Acrŏcŏrinthus, i, *f.* [Ἀκροκόρινθος], *višegrad korinthski, kula iliti grad u varoši Korinthu, Liv.*

Acron, ōnis, *m.* [Ἄκρων] *ime njekomu Kortoncu u Etruriji; on je bio Aenejin saveznik u ubio ga je Mezentij, Virg.*

Acrōta, ae, *m. kralj albanski, brat Romula Silvija, Ov.*

1. acta, ae, *f.* [ἀκτή], *igalo, morska obala, osob. ako se s nje vidi liepo na sve strane*, in sola acta, *Virg.*; *odt. meton. boravak u lasti i slasti na igalu*, istorum et actae et voluptates; tum istius actae commemorabuntur, tum flagitiosa illa convivia; in actis esse nostris.

2. acta, ōrum, *n.* [*partic. perf. pass. od* ago] *kao subst. učinjeno, 1) čini, učini, djela (kao svjedoci djelatnosti čije, sr.* facta, res gestae), consilia primum, deinde acta exspectantur; Caesaris non modo acta, sed etiam cogitata; milites acta edocent et audiunt, *Sall.*; Marium acta edocet, *Sall.*; *ovako osob. junački čin koga pojedinca, junačtvo*, sua quisque fortia acta ad coelum fert; * ille licet patriis sine fine superbiat actis; * † acta Herculis; † deorum; * belli. *Ovako o činih svakdanjega života*, acta vitae, *Ov.* obtestatur per sua ante fideliter acta, *Sall.*; acta deos nunquam mortalia fallunt, *Ov. 2) javne razprave viših poglavarstva u senatu ili pred narodom i odv. potekli zaključci i naredbe*, quaerere acta Gracchi; acta tui praeclari tribunatus; acta alcjs defendere, servare, dissolvere, † rescindere; † in acta principis jurare. *3) izviesti o čem god, što se dogodilo, osob. o javnih podhvatih i to a)* † acta senatus, *takodjer* acta patrum *ili* commentarii senatus, *zapisnici senatski o viećanju u senatu, u koje su se bilježili predlozi, razprave, preslušavani svjedoci, izpoviesti i zaključci. Ovi su se zapisnici s prvine čuvali u Cererinu hramu, a za cesarâ u Saturnovu aeraru ili drugdje. b)* acta publica, acta diurna populi Romani *ili samo* acta populi *ili* diurna populi Romani *ili* diurna urbis, *ili* acta urbana, *njeke vrsti dnevnik ili novine rimske. Prve ovakove novine izašle su pod redakcijom Publija Semproniјa Asebija s naslovom* diarium. *Pri takovih novinah bilo je čitavo množtvo novinarâ* (diurnarii) *zabavljeno; imale su svoje izvjestitelje* (subrostrarii, *jer su pod govornicom*, rostra, *sjedjeli) u senatu i u skupštinah. Ti bi se novinari svagdje uvlačili i sve doznavali i priobćivali, što bi se dogodilo u Rimu, a navlaš u cesarevoj kući i kod drugih privatnih ljudi, n. p. da je ovaj umro, onomu da se je diete narodilo; što je senat zaključio ili cesar odredio; u obće sve, što bi većinu Rimljanâ zanimati moglo. Ta su se acta pisala na kamenu, gvoždju, u vosak i na drvenih valjcih, krećućih se okolo osovine, i izlagala se u javnih lokalih, kamo je bilo slobodno svakomu unići i prepisati, pa tako dalje razglasiti, a u provincije pošiljala su se predplatnikom po viestnicih.*

Actaeon, ōnis, *m.* [Ἀκταίων] *sin Aristejev i Autonoin, unuk Kadmov, lovac, koga su njegovi psi raztrgli, kad ga je Diana preobrazila u jelena za kaznu, što ju je gledao, gdje se je kupala, Ov.*

Actaeus, *adj.* [Ἀκταῖος] *upr. igalski, primorski = attički*, rates *Ov.*; arces = Athenae *Ov.*; ignes, *ljubav prama Atheni Orithyji Ov.*; Aracynthus, *Virg. Odt.* **Actaei**, ōrum, *m.* = *Attičani, stanovnici attičkoga primorja, Nep. i* **Actaea**, ae, *f., Aktejka = Athenka, Ov.*

Actiacus, *adj. gl. pod* Actium.

Actias, ădis, *f., ženska rodom iz attičkoga primorja ili iz Athenâ, Athenka*, = Orithyia, Ov.

actio, ōnis, *f.* [ago] *upr. tjeranje, gonjenje, kako se to vidi još u sastavljenih riečih, kao* circumactio, *1) činjenje, obavljanje, opravljanje, ovršivanje, izvadjanje čega*, actio illarum rerum aperta; actio vitae, *sprovadjanje života; način kojim se život sprovodi. Ovako u obće činjenje, djelovanje, radjenje; djelatnost*, virtutis laus omnis in actione consistit; omnem actionem tollere e vita; actio corporis; *ovako i concr. djelo:* honestas alcui et curas et actiones dat; honestatis actiones; actionem suscipere; scriptis mandare actiones suas. *Ovako osob. pojedini prizori u drami* [*sr.* actus 2) b)], habet enim (haec quasi fabula rerum eventorumque nostrorum) varios actus multasque actiones et consiliorum et temporum. *2) ustmeno obavljanje čega*, gratiarum actio, *ustmeno zahvaljivanje; zahvala riečmi izražena; za tim a) na pose o govorniku besjedjenje i s tim spojeno držanje i kretanje tielom, izvijanje glasom:* actio in Antonio singularis; actio varia, vehemens, plena spiritus, plena doloris, plena veritatis; *isto tako glumačko predstavljanje*, actio non tragica. *b) ustmeno i javno dogovaranje, savjetovanje i predlaganje o čem, osob. viših magistrata, koji su imali pravo pogadjati se s narodom* (jus agendi cum populo), *uredovanje, uredovno postupanje*, actio contra Antonium; actiones Ciceronis, *Sall.*; Gracchorum, *Sall.*; tribuniciae actiones; actionem consularem impedire; movebatur actio transmigrandi Vejos, *predlagalo se je da . . . Liv. c) obavljanje i vršenje čega na sudu*, actio maximae causae debilitatur loco; *ili samo* actio *bez* causae, *parbljenje, pravdanje; parba, parnica, tužba gledom na tužitelje, redje na obtuženika*, actionem perduellionis intendere alcui; *u obće opredieljen parbeni način, parbeno postupanje, način kako se parnica ili tužba priredjuje*, potuisti leviore actione confligere; *pa i tužbena formula t. j. propisane rieči, kojimi se tko služi, da parnicu priredi*, actio est in auctorem praesentem his verbis: quandoque te in jure conspicio. *Ovako* legis actiones *ili* legitimae actiones *ili samo* actiones, *propisi i naredbe, kako valja da se parbeni poslovi vrše*, Hostilianae actiones *o baštinstvu. Na dalje znači* actio *tužbena besjeda ili besjeda tužbenica, t. j. sudbena razprava pismom zabilježena, n. p.* M. Tullii Ciceronis in C. Verrem prima. *Ovako i dozvola tužbe, pravo tužbe*, actionem postulare alcjs rei; alcui actionem rei dare, *o praetoru. Napokon pojedine sudbene razprave ili rokovi*, prima actione judicare; actio altera; in priore actione, *Sall.*

actĭto, etc. 1. [*frequent. od* ago] *svojski što tjerati, činiti, raditi, obavljati*, multas privatas causas *mnogo i svojski prieti se*; mimos, *predstavljati, prikazivati mime, Tac.*

Actium, ii, *n.* [Ἄκτιον] *1) predgorje i grad u Akarnaniji, gdje je god. 31. pr. Is. Octavian pobiedio Antonija, sada Azio. 2) luka i pristanište na Korcyri; odt.* **Actiăcus**, *adj. aktijski*, orae *Ov.*; Phoebus, *jer mu hram stajaše u Aktiju, Ov.*; frondes, *lovor Apollonov Ov.*; religio *Tac.*; legiones, *koje su bile u bitci kod Aktija, Tac.* — * **Actius**, *adj.* = Actiacus, litora; bella; pugna.

actiuncŭla, ae, *f.* [*dem. od* actio] *sudbena besjedica ili govorčić, jed. Plin. ep.* 9. 15. 2.

1. actor, ōris, *m.* [ago] *1)* * *tjeratelj, gonitelj*, pecoris = *pastir. Obično 2) vršilac, obavitelj*,

*

činitelj, dux et auctor et actor illarum rerum fuit; hunc in omni procuratione rei publicae actorem auctoremque habebant. *3) † koji što u ime čije obavlja, upravnik, opravnik, urednik*, actor summarum, *pjenezničar;* actor publicus, *upravnik državnih dobara. 4) sudbeni t. t. zastupnik na sudu, koji proti komu parbu na se primi* (in personam agit), *parac, odvjetnik, dočim je* petitor *samo tužitelj gledom na imovinu* (in rem), *s čega* actor et petitor *često spojeno dolazi. Nu pošto je svaka parba najvećma proti osobi kojoj naperena, to bijaše* actor *obćeniji izraz nego li* petitor, *te dolazi ovako često s dodatkom* causae *ili* causarum; actor summus causarum; † juris consultus et actor causarum. *Ali često je* actor = accusator, *tužitelj.* 5) *koji ustmeno obavlja javnu razpravu* (actio) *n. p. koji u senatu razprave vodi ili što god predstavlja, osob. koji što javno besjedi: besjednik, govornik.* 6) *a najčešće koji što na pozorištu predstavlja, igrač, glumac, predstavljač*, actor alienae personae; actores mali, actores Graeci, secundarum aut tertiarum partium; suorum carminum actor; actor tragicus; actores Atellanarum; * actor cum stetit in scena.

2. Actor, ŏris, *m.* [Ἄκτωρ], *otac Menoetijev, djed Patroklov, drug Aenejin, Virg.; odt.* **Actŏrĭdes,** ae, *m. Aktorović, potomak Aktorov; a) Patroklo, unuk Aktorov, sin Menoetijev. Ov. b) Aethiopljanin Erito, sin njekoga Aktora;* **Actoridae,** ārum, *m., sinovi Messenca Aktora Eurito i Kteato, koji su se uviek zajedno borili i bili po sve jednaki i slični tako, da se je bajalo, da su bili skupa srasli. Bili su i u kaledonskom lovu, Ov.*

actŭārĭŏla, ae, *f.* [*dem. od* actuaria] *ladjica veslača.*

1. actuārius, *adj.* [ago] *što se dade lasno i brzo tjerati, brz, hitar, hrli, obično* navis actuaria, *Liv.; ili* navigia actuaria, *Caes.; ili samo* actuaria, ae, *f. ladja hitroplovka, Cic.*

2. actuārius, ii, m. [ago] *kod vojske živežar, provuntar, Eut.*

actuōse, *adv.* [actuosus], *živo, živahno, strastveno,* non actuose, *bez strasti, jedn. Cic. de or.* 3, 26, 102.

actuōsus, *adj.* [ago] (*riedko*), *okretan, djelatan; živahan,* virtus; partes orationis.

actus, us, *m.* [ago] *upr. tjeratba, gonitba, odatle 1) zagon, zamah,* fertur in abruptum magno mons improbus actu, *srušajem, survinom, Virg.; pogon, kojim se životinje tjeraju,* quocunque vult, levi admonitu, non actu inflectit illam feram (elephantum). *Odt. priegon, pregonica, progon t. j. put kojim se živina preko kojega mjesta goni, i pravo pregonice* aquae ductus, haustus, iter, actus. *2) ustmeno predavanje tjelesnom kretnjom izvedeno* (*sr.* actio), *osob. a) predstava na pozorištu,* carminum actus; histrionibus fabellarum actu relicto. *b) glavni odsjek ili odjel u drami, čin:* neque enim histrioni ut placeat peragenda est fabula, modo in quocumque fuerit actu probetur; neve minor neu sit quinto productior actu fabula, *Hor.;* primo actu placeo, *Ter. Odt. o drugih stvarih: odjel, odsjek, čin,* primus actus vitae; quartus actus improbitatis; si meus stilus ille fuisset, non solum unum actum, sed totam fabulam confecissem; tertius annus imperii tanquam tertius actus; *c) † u obće obava, ovršba čega,* rerum; *takodjer concr. čin, djelo,* Hannibalis, *Just.; † način, kojim tko što čini; zvanje.*

actūtum, *adv. časom, mahom, uput, taki, u taj tren ili par, Com. Cic. Liv.*

ăcŭlĕātŭs, *adj.* [aculeus] *upr. bodljiv, što ima bodlju ili žalac, obično tp. a) bodljiv, oštar,* istaec aculeata sunt, animum fodicant, *Plaut.;* literae, *Cic. b) hitar,* sophisma.

Ăcūleo, ōnis, *m. Aculeon, rimsko prezime u* gens Furia, *najznamenitiji je C. Aculeo, pravoznanac i prijatelj L. Licinija Crassa. Cic.*

ăcŭlĕus, i, *m.* [ăcŭo] *badalo, 1) žalac, žaoka,* apis, *pak odt. šiljak, rt,* sagittae, *Liv. 2) tp. bodilo, bodac, žalac, o svem što bode i podbada, a) o pečali, nevolji, tuzi, itd.,* domesticarum sollicitudinum aculeos omnes et scrupulos occultabo; evellere aculeum severitatis; *b) o govoru oštrom i bodljivom,* noli aculeos orationis meae excussos arbitrari; in quo nulli aculei contumeliarum inerant; fuerunt nonnulli aculei in C. Caesarem? *c) o tom što pobudjuje, potiče, nadražuje, ostan, badalj, poticalo,* haec sicut ad militum animos stimulandos aliquem aculeum habent. *d) dubok utisak govora na slušaoca,* orator aculeos relinquit in animis eorum, a quibus est auditus; horum (philosophorum) oratio neque nervos neque aculeos oratorios aut forenses habet.

ăcūmen, ĭnis, *n.* [acuo], *1) šiljak, šip, rt, brk,* stili; *svaki zašiljen vrh, vršak ili vršika, n. pr. o zmijinu repu, Ov.; o vršku brdašca, presrt, Ov.; a osob. šiljak od željeza na koplju, strjelici itd.,* ferrum Diana volanti abstulerat jaculo, venit sine acumine lignum, *Ov;* auspicia ex acuminibus, *znakovi pobjede kažući se na šiljcih sulicâ, kad se na njih vidjahu munjeviti plameni, Liv. 2) tp. a) oštrina, oštroća, bistar um, oštroumlje, bistroumje* ingeniorum acumen; ingenii acumine inservire, *pomnjivo nastojati oko bistrenja i obraživanja svoje duševne snage, Nep.;* ubi est acumen tuum? *b) oštra hitrina, domišljatost,* argutiae et acumen; *a i varka, majstorija,* acumina meretricis, *Hor.*

ăcŭo, ŭi, ūtum 3. [ac- u acer, acies, acus] *1) oštriti, zaoštriti, naoštriti, izoštriti; brusiti, nabrusiti, točiti, tociljiti* gladios; * sagittas cote; * dentes; * in alqm ferrum; * ensem; in haec ferrum, in haec iras acuunt. *2) tp. a) oštriti, bistriti, vježbati,* multa, quae acuant mentem; ingenium; prudentiam intellegendi; linguam exercitatione dicendi; illos actas acuet, *pameti naučiti, opametiti, izoštriti Ter. Ovako i s dat. i s praep.* ad, *na što, za što;* linguam causis *Hor.;* ad dicendum juventutem; acuere se ad exagitandam hanc ejus legationem, *nadati se; b) alqm. nadraživati, nadražiti, pobudjivati, pobuditi, poticati, potaći, bodriti, podjariti koga,* duae res illum acuebant; illum acuere, hos fallere; * alqm verbis; * corda curis; lupos balatibus. *Virg.;* pectora virorum fortium, *Liv.;* illos aemulatio inter se et omnes causae acuunt. *Često s dodatkom, na štō se tko bodri,* alqm ad crudelitatem; ceteros ad aemulandas virtutes. *c)* alqam rem, *potak-*

nuti, pokrenuti, uzjuriti; umnožiti što, industriam; curam, studia; * Martem, *ratobornost;* * furores; * iras rumoribus; * metum alcui.

ăcus, us, *f.* (ἀκωκή) *igla,* acu pingere, *vezti,* (*vézem*) *Virg. Ov.; kao poslovica:* rem acu tetigisti, *pogodio si, Plaut.;* si acum quaereres, acum invenisses = *koji pomno traži, naći će, Plaut.*

ăcūte, *adv. s comp. i sup.* [acutus] *1) oštro, o glasu, visoko,* sonare. *2) tp. oštroumno, tankoumno, umno, duhovito, dosjetljivo,* acute arguteque respondere, conjicere, dicere; acutissime cogitare, perspicere alqd; acutius tractare.

ăcūtŭlus, *adj.* [*dem. od* acutus] *dobrahno oštrouman ili hitar,* conclusiones.

ăcūtus, *adj. s comp. i sup.* [acuo] *naoštren; 1) oštar, oštrljast, šiljast,* sudes; * cuspis; * jacula; * spinae; * acuto robore valli; * ferrum, tela; * gladii, hasta, ensis, falx, * sagitta; * scopulus, silex; * saxa, unguis, aures; lunae cornua; nasus, oculi, *Plaut.;* pinus, *šiljastolistna, Ov. 2) tp. a) ljut, oštar, žestok, što oštro djeluje na sjetila, po prilici kao* acer, odor, unguentum, sapor, cibus, *Plaut.;* sol *Hor.;* radii solis, *Ov.;* gelu *Hor.;* morbus *Hor.;* sonus (*protivno* gravis), *gromki, tanak, Cic.;* hinnitus, *Virg.;* stridor, *Hor. b) o duševnoj oštrini, o čeljadi oštrouman, duhovit, kadšto i dosjetan,* inter acutos et hebetes interest, quod etc.; homo valde acutus; acuta ingenia; ad fraudem, *Nep.* acutae nares, *tanak, fin nos = tanka prosudnost, Hor.; i ob abstraktih,* motus animorum ad excogitandum acuti; acutius cogitatum. *Odt.* acutum, i, *n*, kao *subst. oštrina,* acuta belli, *hude opasnosti ratne Hor.;* resonare triste et acutum, *Hor.; i posve adverbijalno,* cur in amicorum vitiis tam cernis acutum? *Hor.*

ad, *praep. s acc. kaže, da se tko ili što k čemu ili do čega miče, kreće, hrv. k, ka, prama, proti* (*protivno* a; *sr.* in *i* apud).

I. *o prostoru 1) a) s oznakom mjesta, kojemu se što miče, najčešće uz glagole kretnje kao* abire, accedere, accelerare, accurrere, ire, venire, reverti, redire, transire, proficisci, *itd., kojim se pribraja i* mittere, *n. p.* in Macedoniam ad Cn. Pompeji castra venit; diem dicunt, qua die ad ripam Rhodani omnes conveniant; advehi ad fluminis ripam; appropinquare ad juga montium; * it clamor ad alta atria. *Ovako uz ime boga izpustiv accus.* templum *ili* aedem, ad Dianae venire, *Ter.;* ventum erat ad Vestae, *Hor. Nu i uz substantive:* nocturnus ad urbem adventus; accessus ad urbem nocturnus, *Cic.;* quid tibi ad hasce accesio est aedes? *Plaut. — Uz imena gradova, k, ka; pod, pred, u okolicu ili blizinu,* ad Capuam profectus sum, post ad Tarentum; qui profectus ad Mutinam est; Caesar ad Genavam pervenit; Marius ad Zamam pervenit; ad Thalam perveniunt; inde ad Vejos exercitus ductus; tres sunt viae ad Mutinam. *b) s oznakom osobe, ka kojoj se što miče,* quod minime ad eos (Belgas) mercatores saepe commeant; tantae multitudinis concursus est ad me factus; si forte Caesar ad me veniet; accelerare ad alqm oppugnandum; — mittere legatos ad alqm; mittere librum ad alqm, *poslati komu = posvetiti, odt. ellipt.* libri ad Rhodios sc. missi, *Nep.; i u naslovih u knjigah,* M. Tullii Cic. ad M. Brutum orator, *itd. — Ovako uz rieči, kojimi se skup osobâ naznačuje, kao* senatus, populus, hostis *i nal.*, ad senatum venient? ad populum Romanum confugient? *Tako i u neprijateljskom smislu, k, proti, na,* proficisci ad Syphacem; contendere ad hostes; observare Caesarem, si ad me ire coepisset; veniri ad se confestim existimantes ad arma conclamant; † legiones ad hostem ducere; ad regem impetum facere, *Liv. c) s oznakom drugih stvari, ka kojim se tko ili što kreće,* accessit ad argentum; ut jam a fabulis ad facta veniam; adire ad periculum; approperare ad cogitatum facinus. *Ovako osob. u izrazih, koji rabe u prilici,* ad arma descendere; ad suum jus pervenire; in proelii concursu abit res ad vires vimque pugnantium; ad pedes desiluerunt. — *2) o smjeru, prama, proti,* eorum una pars vergit ad septentriones; collis ad flumen Sabin vergebat; jusserunt simulacrum Jovis ad orientem convertere; * tendens ad sidera palmas; * stat ferrea turris ad auras; alter angulus ad orientem solem, inferior ad meridiem spectat. *3) o pružanju ili protezanju k, ka, tja ka, tja do s oznakom cilja dokle, odkle i dokle se što pruža ili proteže,* qui has nobiscum terras ab oriente ad occidentem colunt; prope ad summam montis progressus est; ab angulo castrorum ad flumen; a Salonis ad Oricum; dona usque ad Numantiam misit ex Asia; * cum sudor ad imos manaret talos. *Ovako posl.* ab imis unguibus usque ad verticem summum; ad vivum resecare. — *Ovako kad se naznačuje mjera, do,* aedem Junonis Luciniae ad partem dimidiam detegit, *a osob., kad se označuje broj a) do, blizu, od prilike,* frequentes fuimus, omnino ad ducentos; cum annos ad quinquaginta natus esset; oppida numero ad duodecim; familia ad hominum millia decem; equitatus ad numerum quatuor millium; *i posve adverbijalno,* ad duo millia trecenti occisi; occisis ad hominum millibus quattuor; ad duorum millium numero occiderunt. *b) do, sve do, osob.* ad unum omnes *ili* omnes ad unum, *ili samo* ad unum, *svi do jednoga, do jednoga ne izuzam ni toga, dakle svi,* de amicitia omnes ad unum idem sentiunt; naves Rhodias afflixit ita, ut ad unam omnes constratae eliderentur; cui sunt assensi ad unum; * si nondum exosus ad unum Trojanos. *Ovomu je slično:* qui de servis liberisque omnibus ad impuberes supplicium sumit, *sve do nejakih ne poštediv ni ove. Ovako tp.* virgis te ad necem caedi necesse erit; incautos ad satietatem trucidabis; † ad miserationem evicta erat. *Ovamo idu i adverbijalni izrazi* ad extremum *do skrajnjega = posve,* improbus homo, sed non ad extremum perditus; ad liquidum, donec ad liquidum veritas explorata est; ad summam, *u svem, u obće, Cic.* 4) ad *rabi najboljim piscem u njekih izrazih malo ne posve* = apud, *da se naznači, da je tko ili što blizu komu ili čemu, ka komu ili čemu se je primakao, pa je sada tamo, kod, pri, pred, u* (*s. gen.*) *a) o mjestu:* quod oppidum est ad montem Taurum; villa, quae est ad Baulos; bellum ad Mutinam gerebatur; dum ad Antium haec geruntur; nec diutius Poeni ad Syracusas morati sunt; nuntius victoriae ad Cannas Karthaginem venerat; sepultus est juxta viam Appiam ad quintum la, pidem. *Ovako osob.* ad Urbem *kod Rima čekati- o imperatoru dolazećem iz provincije ili pola-*

zečem onamo, koji dok nije imperium položio, nije smio unići u Rim, nego je barem tisuću koraka od njega stajati morao, cum ad urbem esses; qui (Pompejus) pro consule ad urbem erat. *Ovako često* ad aedem, templum, aram etc., quae ad aedem Felicitatis sunt; senatus ad aedem Bellonae habitus est; *i elipt.* cum senatus habitus esset ad Apollinis; quibus ad Murciae data sedes; ad quae templa sacra fierent; ad omnia pulvinaria supplicatio decreta est. *b) ob osobah i stvarih, koje što živu znače*, Baculus primum pilum ad Caesarem duxerat; qui ad regem mansit; totam hiemem ipse ad exercitum manere decrevit; adesse ad exercitum. *Ovako* esse ad alqm, *biti kod koga na posjetu:* ad me bene mane Dionysius fuit; — ad judicem sic agi solet; cum ad judicem causam labefactari animadvertunt; ad aedilem curulem professa est; tantum esse nomen ejus exercitus etiam ad ultimas Germanorum nationes; ad vulgus ingratum judicium; ad militare genus omne partemque magnam plebis invisum esse nomen Romanum; rem ausus plus famae habituram ad posteros quam fidei; neque segnius ad hostes bellum apparabatur. *c) pak i o drugih abstractnih stvarih*, cum vident sedere ad latus praetoris; ad manum esse *i* habere, *na ruci, na meti, na paloku biti, imati;* nonnunquam etiam ad vinum diserti sint; * dicunt laudes ad tua vina tuas; * ad strepitum citharae. —

II. o vremenu a) za oznaku dobe od prilike, pod; okolo, ad vesperum *pod večer;* ad hiemem *pod zimu;* ad mediam noctem *okô pônoći;* ad lucem *o zori;* ad solis occasum; * ad lunam *kod mjesečine;* * ad lumina prima. *b) s oznakom do kada, od kada i do kada se koje doba proteže, do, od-do:* ab hora octava ad vesperum secreto collocuti sumus; ab hora septima ad vesperum pugnatum est; regnatum Romae ab condita urbe ad liberatam annos ducentos quadraginta quattuor; Sophocles ad summam senectutem tragoedias fecit; nihil difficilius esse dicebat, quam amicitiam usque ad extremum vitae diem permanere; quoniam ad id tempus facultas colloquendi non fuerit; haec ad id tempus Caesar ignorabat; quae ad hoc tempus Jugurtham tutata sunt. *Ovako* ad id *do tada:* cum ad id spectator pugnae adstitisset; *i* ad id locorum: nec se ad id locorum scire etc.; quem ad finem *dokle:* quem ad finem tua se se jactabit audacia? *c) za oznaku roka, do ili za kojega, u kojem da se što dogodi: na; o ili acc. bez predloga:* opinor in lege, quam ad diem proscriptiones venditionesque fiant, nimirum ad Kalendas Junias; quum alter praesto fuisset ad horam mortis destinatam; ad diem dictam; ad constitutam diem *na odredjeni, na ugovoreni dan;* ad tempus *u (pravo) vrieme, u horu. d) za oznaku vremena, nakon kojega će se što sbiti: nakon, za; u:* nescio quid intersit, utrum illuc nunc veniam, an ad decem annos; videbam eum ad annum tribunum plebis fore; *e) kad se navodi vrieme, da se naznači trajanje čina, za, na:* jam sensus moriendi aliquis esse potest, isque ad exiguum tempus, praesertim seni; quae ex se natos ita amant ad quoddam tempus etc. *Ovako često* ad tempus *za vrieme, na čas, za časak, za njekoliko vremena:* coluntur tamen simulatione dumtaxat ad tempus; perturbatio animi plerumque brevis est et ad tempus. *Ovamo ide i izraz* ad praesens *ili* ad praesentiam *za sada, za hip.*

III. o drugih stvarih, gdje je svuda vidjeti pojam približivanja itd. a) za oznaku odredbe, namjere ili svrhe i slič. hrv. na, za: ut aut lubidinis ministri aut adjutores essent ad injuriam; res quae sunt ad incendia; qui postulat legatum ad tantum bellum; mutatis ad celeritatem jumentis *za pospjeh; ovako* ad id, ad hoc *za to, na to:* levioribus et ad id fabre factis navigiis; ad hoc fecimus consulem, ut bellum perficeret; *ovako često s gerundijom i gerundivom:* quum ceteri ad expilandos socios diripiendasque provincias legatos eduxerint; facultas ad dicendum data; occasio ad occupandam Asiam oblata; *a i s adjectivi i participi, koji znače, da je što za što koristno itd. n. p.* idoneus, utilis, aptus, accommodatus; doctus, factus, natus etc.: Alcibiades ad omnes res aptus; castra erant ad bellum ducendum aptissima etc. *b) kad se označuje, da se što čega dotiče: za, glede na, gledom ili obzirom na:* omnes mundi partes ita constitutae sunt, ut neque ad usum meliores possint esse, neque ad speciem pulchriores; elephanto belluarum nulla prudentior, ad figuram quae vastior? magni ad honorem nostrum interest, me quam primum ad urbem venire; tempus intermittitur ad laborem; situ est praeclaro ad aspectum; cautiores ad malum; *ovako* ad cetera *u ostalom, inače:* virum sicut ad cetera egregium ita a comitate non aversum. *c) da se označi pravilo, mjerilo: po, prema; na:* necesse est, quid ad naturam aut contra sit, a natura ipsa judicari; agere omnia ad praescriptum; ad voluntatem, ad arbitrium alicujus; ad hunc modum *na ovaj način, ovako;* quem ad modum, *na koji način, kako;* ad verbum *rieč po rieč;* ad literam *doslovce. Odatle d) da se naznači povod, za što se što čini, na, usljed, povodom:* ad ea, quae quaesita erant, respondebat; ad horum preces in Boeotiam ducit; ad famam obsidionis delectus haberi coeptus erat; ad ducis casum perculsa est multitudo; ad spem vulgatae clementiae defecerunt; † ad ea Caesar veniam fratribus tribuit. *e) za oznaku, da se dvoje jedno s drugim sravnjuje: prema, sproću, sravniv sa:* quem cognovimus virum bonum, sed nihil ad Persium; homini non ad cetera Punica ingenia callido, persuasit. *f) da se označi ono, što k čemu još nadodje, čim se ono umnoži: k; uz; osim, mimo:* si ad cetera vulnera, quibus putasti rempublicam deleri, hanc quoque mortiferam plagam inflixisses auguratus tui . . hoc unum ad pristinam fortunam defuit; ad Faleriorum Pyrrhique proditionem tertium transfugis documentum esset. *Ovako osobito u stalnih izrazih:* ad hoc *ili* haec *k tomu, osim toga, na dalje;* ad id; ad id quod . . . *osim toga, osim toga što:* his opinionibus inflato animo, ad hoc vitio quoque ingenii vehemens; omnes parricidae, sacrilegi pro factis judicium timentes, ad hoc quos manus sanguine civili alebat, Catilinae proximi erant; ad id, quod sua sponte satis collectum animorum erat, indignitate etiam Romani accedebantur. (*Pazi: kad se* ad *sastavlja s drugimi riečmi, ne mienja se dočetno* d *pred samoglasi ni pred* b, d, h, m, v, *a pred ostalimi se suglasi assimiluje sljedećemu suglasu, nu pred*

q *prelazi u* c, *a pred* gn (sc, sp) *izpada:* adaequo, adbibo, addo, adhaereo, admoneo, advoco; accurro; acquiro; agnosco, aspicio, ascisco).

ădactio, ōnis, *f.* [adigo] *upr. pritjerivanje, natjerivanje k čemu ili na što*, juris jurandi *na zakletvu, zarota, prisežba.*

ăd-aeque, *adv. isto tako, na isti način, sa* ut, atque *ili ablat.* comparationis (*kao*), *Plaut. Liv.*

ăd-aequo, etc. 1. *1) izravniti, poravniti uravniti, izravnjivati; jednačiti što čim:* tecta solo *kuće sa zemljom sravniti;* molibus ferme moenibus (oppidi) adaequatis. *2) trop.* aliquem *i* aliquid alicui *ili* cum aliquo *ili* cum aliqua re, *izporedjivati, izporediti, uzporediti, sravnjivati,* virtute se nostris adaequare non posse; virtutem cum fortuna; cum familiarissimis adaequatus; † libertos sibi et legionibus; = *jednako izvesti* quibus duobus operibus vix nova haec magnificentia quidquam adaequare potuit; *3) izjednačiti se s kim ili s čim, dostići što ili koga, ravan biti ili postati komu ili čemu, s acc.;* quod deorum vitam possit adaequare; altitudinem muri; navium cursum; aliquem gratiâ apud aliquem; famam atque gloriam majorum, *Sall.;* † sagittarum jactus; *absolutno,* urna equitum adaequavit *pokaza jednačinu glasova.*

* **ădămantēus**, *adj.* [adamas] *od dijamanta, tvrd kao ocao, čeličan, čelik —;* nares, *Ov.*

* **ădămantĭnus**, *adj.* [adamas], *dijamantan; ocalan, željezan, tvrd kao ocao, čvrst kao željezo,* clavi; tunica.

* **ădămas**, antis, *m.* [ἀδάμας] *s prva valjda kamen magnetovac* [adamas siderites] *stopram kašnje dijamanat, nu kod pjesnikâ svaki čvrsti tvrd kamen, svaka nerazstaviva tvrda ruda* solido adamante columnae; nexae adamante catenae; securis ex adamante facta; *trop. za oznaku onoga, što je tvrdo i čvrsto te se ne da predobiti, ganuti ili skloniti kao u nas živac kamen,* adamanta movere lacrimis; adamanta superare duritiā.

ăd-ambŭlo, etc. 1. *šetati uz što*, ad ostium, *Plaut.*

ăd-ămo, etc. 1. *zamilovati, smilovati, zapaziti, priljubiti, priljubljivati koga ili što, kod classikâ obično samo u perf. i plqpftu:* nihil erat cujusquam, quod quidem ille adamasset, quod non hoc anno suum fore putasset; agros et cultum et copias Gallorum; concupisti, quod nunquam videras, id, inquam, adamasti, quod antea non aspexeras; non est veri simile, ut Chrysogonus horum literas adamarit aut humanitatem etc.; *takodjer* † *puteno zamilovati koga.*

ăd-ăpĕrio, etc. 4. *1) odkriti, odgrtati, odgrnuti,* adapertis forte, quae velanda erant. *2) otvoriti, otvarati, odaprieti, odapirati,* fores portae *Liv.;* cuniculum (*lagum*) *Liv.;* januam *Ov.* ora *Ov.* † hinc ad criminationem invidorum adapertae sunt aures regis.

ădăpertĭlis, e, *adj.* [adaperio] *otvorljiv, na otvor, što se dade otvarati, Ov.*

† **ăd-apto**, etc. 1. *nadjelati što na što, pristalo metnuti što na što* galericulum capiti; *takodjer pristalim učiniti što,* essedum.

ăd-ăquo, etc. 1. *pojiti, napajati, napojiti, na vodopoj dojaviti, na pojilo tjerati, u passivu ići na vodopoj, na pojilo.*

ăd-augeo, etc. 2. *namnožiti, namnažati, još povisiti, još povećati ili umnažati,* bonum; facti honestatem; maleficia aliis nefariis; copiam hordeo; naves longae adaugeri (*inf. hist.*) *namnažu se.*

* **ăd-augesco**, — — 3. *umnažati se, rasti.*

adaxint *gledaj* **adigo** *na kraju.*

ad-bĭbo, etc. 3. *absolutno, napiti se Plaut;* aliquid *popiti,* paullo plus, *Ter. trop. o ušima upiti, upijati, Plaut; o čovjeku = utuviti si, zasjeći si u srdce,* adbibe puro pectore verba, puer, *Hor.*

ad-bīto, — —, 3. *ići ka . . . Plaut.*

adc . . . *gledaj* **acc . . .**

ad-dĕcet, — — 2. *impers. pristoji se, dolikuje,* aliquem: ut me addecet; *s inf.:* addecet te illud facere, *Plaut.*

ad-denseo, — —, 2. *još većma sgustiti,* acies, *Virg.*

ad-dīco, etc. 3. *1) t. t. augurski,* alicui aliquid, *obricati, obreći što komu, pogodan, povoljan biti* (*oppos.* abdico), Fabio auspicanti aves semel atque iterum non addixerunt; cum ei pulli quoque auspicio non addixissent; *i bez dativa:* nisi aves addixissent; † addicentibus auspiciis vocat. *2) t. t. a) u sudbenom govoru,* alicui alqd. *dosuditi, dopitati što komu kao svojinu:* mihi bona addicat, *o praetoru* alicui alqum, *čovjeka koji ono, što mu je sudbeno naloženo, ovršiti ne može, drugomu kao svojinu u oblast predati, čim bude* addictus (*sluga dužnik, ne rob*) *i ostaje u oblasti vjerovniku dotle, dok neizpuni, što mu je izpuniti:* quum judicatum non faceret, addictus Hermippo est. — addicere bona alicujus in publicum, *ublagajniti, konfiskovati; takodjer dosuditi, da je tko komu dužan što platiti, dakle osuditi koga:* addictus erat tibi? nuda (parsimonia) cupididati petulantiaeque (*na uhar*) addicatur. *b) t. t. na ličbah i zakupih,* alicui aliquid, *dopitati što komu, koji najviše nudi:* fundus addicitur Aebutio; *često s abl. ciene:* ecquis est, qui bona C. Rabirii Postumi numo sestertio sibi addici velit?; numo *u bezcienje;* aedes; (*kao plien*) aliquem feris alitibus atque canibus,; *Hor.; preneseno, za novce oddati, prodati, što nije slobodno prodavati,* regna pecuniâ; consulatum tribuno. *3) trop. a) u dobrom smislu = posvetiti komu:* senatui me semper addixi; is mihi addictus est *odan mi je; b) obično u zlom smislu pustiti, žrtvovati, izvrći, ostaviti koga ili što komu ili čemu,* se alicui; aliquem morti, gladiatorio generi mortis; aliquem libidini alicujus; alicui fidem suam; Galliam perpetuae servituti; addictus alcui *rob komu;* certis sententiis; * addictus *s inf. robski obvezan da itd.*

addictio, ōnis, *f.* [addico] *dopitivanje, dosudjivanje kao svojinu,* bonorum possessionumque, *Cic.*

ad-disco, etc. 3. *1) učiti se još čemu (što već znamo),* Solon se cotidie aliquid addiscentem dicit senem fieri. *2) naučiti se što ili čemu:* artem, *takodjer prilie piti se što komu (koga):*

nos enim, qui in foro verisque litibus terimur, multum malitiae, quamvis nolimus, addiscimus, *Plin. ep.*; *u obće doznati s acc. c. inf.* quos cum tanta celeritate venire rex addidicisset, *Justin.*

additāmentum, i, *n.* [addo] *pridavak, dodatak, dostavak, nametak, prilog, obično trop.* Ligus iste, additamentum inimicorum meorum.

ad-do, dĭdi, dĭtum, 3. *1) u obće metnuti, staviti, djeti što kuda, na što, u što; pridati, dodati, pridavati, dodavati što k čemu ili na što, pridružiti koga komu, obično s praep.* in *i acc.*: epistolas in eundem fasciculum velim addas; album in vestimentum; * manus alicujus in vincula; *s dat.*: * frena feris; * jugis arcem; * soleam pedi; alicui calcar *ili* † calcaria *podbosti*; * jugis pondus; femur suris; * comitem alicui, * se sociam, ductorem alicui; * additis auxilio (*za pomoć*) perfugis; † custodiae Pisonis additus; † his copiis rector additus; * Teucris addita Juno *koja im se pridružila kao progoniteljica te ih svuda pratila.* 2) *zadati, zadavati, udahnuti, uciepiti što komu, probuditi što u kom:* animum alicui *hrabriti koga*; * mentem timido; * mentibus ardorem *razžariti dušu*; * honorem ductoribus *čast podieliti, počastiti*; audaciam, viris virtutem, formidinem, *Sall.*; plus sibi timoris quam potentiae, *Sall.*; honorem *Liv.*; metum *Tac.*; 3) *a) pridati, pridavati, dodati, primetati, primetnuti tako da se umnoži, umnožiti, umnažati*: unum granum; *s praep ad*: hunc laborem ad cotidiana opera addebant; * ad quattuor priores quintam decuriam; additur (*dolazi*) opinio ad spem; † noctem addens operi (*upotriebiti i noć za djelo*); vim victis; * numerum divūm altaribus *otarom dodati nov otar*; * aliquem Trojae perituræ; *ovako i s dodatkom* super *i* insuper: pronunciabat graece sic, ut nihil supra posset addi, *Nep.*; addita et alia insuper injuria, *Liv.*; *i absolutno*: novas literarum formas addidit vulgavitque, *Tac.* *Amo ide stalni izraz* addere gradum (*naime* gradui) *popaštiti se*: adderent gradum; maturato opus esse *Liv.* *ovako i* quadrigae addunt in spatia (*naime* spatia in spatia) *protrče pašteći se prostor za prostorom. Ovako na pose a) t. t. računstveni sbrajati* (*oppos.* deducere) *b) u govoru što dodati: dodati, pridodati, primetnuti, nadometnuti; nastaviti:* ad hoc maledicta alia; addit etiam illud, equos non optimos fuisse; * verbum non amplius addam; * haec ore, haec alicui; addebat se audisse, *Ter.*; *takodjer pismeno dodati:* in orationem quaedam; multas res novas in edictum. *Ovako dolazi često imperativ* adde, adde huc, adde, quod . . . *dodaj k tomu, reci još, govorilo se jednomu ili više njim:* adde huc, si placet unguentarios; adde huc populationem agrorum, * adde quod ingenuos didicisse fideliter artes emollit mores; — *Ovako abl. absol.* addito *s dodatkom ili dodavši:* vocantur patres, addito; consultandum super re magna, *Tac.*

ad-dŏceo, etc. 2. *k čemu još učiti, naučati,* artes *Hor.*

† **ad-dormisco**, 3. [*inchoat. od* dormio] *malko zaspati, malko usnuti, malko zadremuckati, ušikati se.*

ad-dŭbĭto, etc. 1. *posumnjati, zasumnjati, sumnjati, dvoumiti*, de *ili* in aliqua re; de legatis paullulum addubitatum est; in his addubitare turpissimum est; *sa* num *Cic*; illud utrum — an, *Nep.*; nec ne *Hor.*; an *Liv.*

ad-dūco, etc. 3. *1) privoditi, privesti, dovoditi, dovesti koga komu ili k čemu s praep.* ad: ad aegros medicum; aliquem ad aram; exercitum ad oppidum; *s acc. bez praep.*: legiones Massiliam; * dextris adducor littora remis; *s oznakom odakle:* supplementum ab Roma; aliquem Mytilenis; *s oznakom na što i to s dat.*: exercitum subsidio alicui; *s praep.* in *i acc.*: in judicium *ili* jus *na sud, pred sud. Ovako absolutno* adducere: reum adducere *krivca dovesti na sud.* — aliquid: aquam; naves; -aurum secum. 2) *trop. nješto u kakav položaj, stanje kakovo, na što, u što dovesti, dotjerati, natjerati do*, aliquid: est enim res jam in eum locum adducta ut etc.; res in extremum adducta est discrimen; rem adduci ad interregnum; sermonem ad finem; *češće* aliquem: *a) dovesti, natjerati koga na što, u što, do čega:* ad desperationem; in metum; exercitum in consuetudinem; aliquem in suspitionem alicui. *b) koga na što privesti, to jest pobuditi, potaknuti, skloniti, navratiti, privoliti:* aliquem ad iracundiam, ad fletum, ad facinus; in negligentiam; ad consilium; ad credendum; in cogitationem; in summam exspectationem; in maximam spem. *Često* adduci, ut etc. *dati se skloniti, da..*: adductus sum misericordiā, ut onus hujus laboris mihi suscipiendum putarem. *Ovako osobito part. prf. pass.* adductus aliqua re *sklonjen, naveden, potaknut čim, što se hrv. kad što prevodi subsiantivom s predlogom od ili s (c. g.)*: spe adductus *od straha*; cupiditate regni; precibus; timore; pudore; his rebus *tim potaknut.* — *Amo ide* adduci, *gdje se u mislih može dodati ut* credam *ili* putem *s acc. c. inf.*: *dati se uvjeriti, prevjeriti; vjerovati:* ego non adducor, quemquam bonum putare; *ali i s* ut: illud adduci vix possum (*o tom bih se jedva uvjeriti dao*) ut ea tibi non vera videantur. 3) *nategnuti, natezati, zatezati što:* habenas *pritezati*; funes; * nervum; * arcum; * sagittam *napinjući luk*; securim *priteguuti k sebi da njom zamahne*; * pedem *dignuti ju da stupi.* 4) * *stegnuti, stezati, skupiti*: sitis miseros adduxerat artus; adducit cutem macies, *syuri.*

(**adducte**) *adv.* [adductus] *dolazi samo compar.* adductius *strože*, regnare, imperitari, *Tac.*

adductus, (*part. prf. pass. od* adduco), *kao adj. s comp. 1) stegnut, preneseno o izrazu, obrzdan, Plin. ep. 2)* * *namršten, namrgodjen*, adducto fere vultu; *za tim strog, ozbiljski* adductum et quasi virile servitium.

ad-ĕdo, ēdi, ēsum, 3. *najedati, najesti, nagrizati, nagrizti, zagrizati,* jecur; † favos; *ob onom, čega se oganj latio*; * postes adesi *nagoreni*; *što je voda izlizala* * lapides adesi *izgladjeno kamenje*; * scopulus adesus aquis *izpran.* 2) *izjesti, pojesti, potrošiti, poharčiti, nu samo u part. perf. pass.:* extis adesis; adesa pecunia; † adesis fortunis omnibus; † bona adesa.

Ădelphi ili na grčku **Ădelphoe**, ōrum, *m.* [Ἀδελφοί] *braća, tako se zove jedna Terentijeva komedija.*

adempsit, *gledaj* **adimo** *na kraju.*

ademptio, ōnis, *f.* [adimo] *oduzimanje, otimanje*, civitatis; † provinciae, † bonorum.

1. **ăd-eo**, etc. 4. *1) otići, odlaziti, poći, ići komu ili k čemu, absolutno:* adeundi tempus definiunt; *s oznakom točke, kamo tko ide, najčešće s praep.* ad: ad aliquem; ad urbem; ad initium silvae; *s acc. bez praep.*: Romam; Apolloniam; curiam; Remos; insulam; vicos; templa, fines; *s mjestnimi adverbi*: quoquam *Sall.*; quoquo *Tac.*; *s oznakom mjesta odakle tko ide:* ex Italia. — *Ovako t. t. sudbeni:* ad praetorem in jus *k praetoru iliti na sud da tuži:* milites ad Caesarem in jus adierunt *odoše Caesaru, da mu se potuže.* 2) *otići komu ili kamo s namjerom a) da bi š njim govorio osobito moleći ga ili savjet pitajući i slično* (*sravni* aggredior): *uteći se komu, zamoliti koga što ili za što:* te adeunt fere omnes; Verrem; aditus consul idem illud responsum retulit; aliquem scripto, *Tac.*; deos ipsos; mente deos adire, *Ov.* *Ovako i* magos; libros Sybillinos; * vates oracula. *b) otići kamo na razgled ili da što proputuje, posietiti, pohoditi:* adire oppida castellaque munita *Sall.*, municipia, castrorum vias, *Tac.*; castra, *Virg.*; Lycias urbes, *Ov.*; Magnetas, *Ov.* *c) neprijateljski kamo poći: udariti, navaliti, nasrnuti; jurnuti na koga ili na što* (*sravni* aggredior): adire ad quemvis numerum equitum; * nec quisquam ex agmine tanto audet adire virum; * tempus adeundi *da se udari na. d)* rem aliquam *primiti na se, podhvatiti se, latiti se čega* (*sravni* accedo): ad causas publicas; ad rem publicam; *kao t. t. sudbeni* ad hereditatem; *nastupiti* * gaudia *da ih se nauživa*; *odatle ne umači se čemu, ne izbjegavati što:* periculum; labores, pericula; inimicitias; omnem fortunam; invidiam, † dedecus.

2. **ăd-ĕō**, *adv.* 1) *upr. dotle o prostoru, al dolazi samo o vremenu često s dodatkom* usque *i sljedećim* quoad, dum, donec *dotle dok:* atque hoc scitis omnes usque adeo hominem in periculo fuisse, quoad scitum sit. 2) *o stupnju i mjeri: tako, toliko, toli sa sljedećim* ut: adeoque perterruerunt, ut Persae non castra, sed naves petierint; adeoque inopiā est coactus Hannibal, ut Galliam repetiturus fuerit; rem publicam funditus amisimus, adeo ut Cato vix vivus effugeret; * nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit. *Takodjer za dokaz onoga, što je rečeno* (*naglasiv* adeo); cum Hanno perorasset, nemini omnium cum eo certare necesse fuit: adeo prope omnis senatus Hannibalis fuit; *često dolazi* adeo *ili* adeone *u upitu*: adeone ignarus es disciplinae nostrae, ut haec nescias? *amo ide izraz* adeo non—ut . .; adeo nihil—ut . . *tako malo da . .; tako slabo, da . .; ni toliko, da . .*: qui adeo non tenuit iram, ut gladio cinctum in senatum venturum se esse palam diceret; qui urbis adeo nihil miseriti sunt, ut in agrum Romanum eo tempore incursiones facerent; *i* atque adeo, *pače, da pače, a i zbilja, a suviše*: insector, posco atque adeo flagito crimen; Verres tota Sicilia recusante cum maximo detrimento atque adeo exitio vectigalium totam Hieronicam legem sustulit; hoc consilio, atque adeo hac amentiā impulsi. 3) *Kad što služi* adeo *na to, da se pojedina koja rieč iztakne i na ovu se rieč kao enklitika nasloni: baš, upravo, taman. Ta je rieč riedko subst.*: * ver adeo frondi nemorum, ver utile silvis; *često pronomen*: atque hoc adeo mihi concedendum est magis . . .; id adeo ex ipso senatus consulto cognoscite; id adeo more suo videbatur facere, *Sall.*; *ili adverb*: hinc adeo, jam adeo, nunc adeo, sic adeo, vix adeo, *Virg.*; ergo adeo *Cic.*; *ili adjectiv*: avidissimo adeo populo ostentantes *Liv.*; * multa adeo gelidā se nocte dedere; * totae adeo conversae acies; *i numerale* * tres adeo incertos caecā caligine soles erramus *tri pune godine, upravo tri godine. Ovako* sive adeo *ili zbilja, ili baš:* mihimet via reperiunda est, qua ad Apronii quaestum, sive adeo, quâ ad istius praedam possim pervenire. — Adeo non *iza negacije prevodi se a kamo li, a nekmo li*; sanctus, inturbidus, nullius repentini honoris, adeo non principatum appetens, *Tac.*; *a* adeo *bez* non, *kad dolazi pred njim* ne-quidem *ili* quoque *sa tim bolje ili tim manje:* favore militum anxius et superbia viri aequalium quoque, adeo superiorum intolerantis, *Tac.*

adeps, ĭpis, *m. i f. salo, mast u čovjeku i životinjah, koje ne preživaju; classično samo li meton. u plur.: trbušina = sdepavost i nespretnost* non mihi esse nec L. Cassii adipes nec Cethegi furiosam temeritatem pertimescendam.

adeptio, ōnis, *f.* [adipiscor] *polučivanje*, boni, commodi.

ăd-ĕquĭto, etc. 1. *dojezditi, dojahati, dojašiti, jahati ka*, ad nostros; Syracusas; in dextrum cornu ad suos; † in primos ordines; † per armatos; ab suis; *s dat.*: castris, *Tac*; — quo *Liv.*; *absolutno, Liv.*; *takodjer † jahati uz*: vehiculo anteire aut circa adequitare; juxta aliquem.

adesus *gledaj* adedo.

adf . . . *gledaj* aff . . .

adg . . . *gledaj* agg . . .

ăd-haereo, etc. 2. *1) prilieplјen biti na . . .; prilieрiti se na . . .; prionuti, držati se čega, s dat.*: saxis; † ancoris; * adhaesit sudor ovibus. 2) *trop. a) o mjestu, tik uz koje jest što drugo: biti tik do; medjiti, medjašiti, graničiti s čim* † vineis modica silva adhaerebat. *b) biti neprestano uz koga ili što, držati se koga, prianjati za što; ni mači se od čega:* lateri adhaerere gravem dominum; † stativis castris adhaerere; nulli fortunae adhaerebat animus, * cui „canis“ cognomen adhaeret *koga se drži ime „pas“. c) biti čemu privjesak; privješen biti, privjesiti se na (o) što:* quaero abs te, teneasne memoriā, cum P. Sestius quaestor sit factus, tunc te vix extremum adhaesisse (*da si bio prišipetlja*); * in margine versus adhaesit *jer nije bilo prostora, bio je stih na okrajku pripisan.*

ăd-haeresco, haesi, haesum, 3. *1) obisnuti; zapeti:* ubi ignis adhaeresceret, tragula casu ad turrim adhaesit; * fronte cuspis adhaesit; * gravis lateri craterae limus adhaesit; ad saxum, ad saxa Sirenum, ad columnam. 2) *trop. a) pribiti se kod koga, prilepiti se, prionuti uz što, hvatati se, uhvatiti se čega,* fac venias, si potes, in his locis adhaerescere; justitiae honestatique (*oppos.* deserere); si non omnia ad vestrum studium adhaerescerent; *b) o govoru i govorniku: zapeti, zapinjati:* oratio ita

libere fluebat, ut nunquam adhaeresceret; Hortensius in continuatione verborum adhaerescens.

ădhaesĭo, ōnis, f. [adhaereo] priljepljivanje, adhaesiones atomorum inter se.

Adherbăl, is, m. sin Micipsin, Jugurtha ga svladav pogubio. Sall.

ădhĭbeo ĭbui, ĭtum, 2. [ad i habeo] 1) pružiti što k čemu, primaći što k čemu, staviti, položiti, metnuti što na što: * manus medicas ad vulnera; s dat.: manus genibus, rukami koljena obuhvatiti; * vincula captis okovati u gvoždje; ovako u prilici, manus adhibere latiti se čega: vectigalibus posegnuti u nje; alicui calcaria podbosti koga; alicui frenos zauzdati koga; animum ili animos ad aliquid misli i pomnju na što obratiti, surnuti na što mišlju, stati što razmišljati, * kao parenthesa, animos adhibete pazite; aures huc, Plaut.; ad panem nasturcium jesti s kruhom; ad domesticum morem hanc a Socrate adventiciam doctrinam (pripojiti); quattuor initiis quintam naturam. 2) trop. a) u svrhu koju što k čemu dovesti ili donesti, dobaviti, pribaviti što komu: alicui voluptates; aegroto medicum; alicui vim; alicui disciplinam. b) upotriebiti što na što, uložiti što u što, uporaviti što na što; nastojati oko čega: diligentiam ad se conservandum, ad omnes res; tempus, diligentiam ad considerandas res; belli necessitatibus patientiam; sapientiam in salute rei publicae; fidem in periculis amicorum; curam diligentiamque in valetudine tuenda, Nep. c) u obće upotrebljivati što, rabiti što komu, služiti se čim, često bez oznake za što: celeritatem, calumniam, fraudem, dolum; studium atque aures; nulla re adhibita ne upotrebivši ni česa; adhibita audacia et virtute; solertiam. d) o čeljadi, dozvati, prizvati, dovesti itd. koga da primi od njega savjet, pomoć i što god slična: testes alicujus rei; deum testem; medicum; arbitrum; aliquem ad ministerium dapemque; aliquem in consilium, ad consilium; in convivium; * epulis penates; * alteris te mensibus deum; * in partem periculi. — Često absolutno, adhibere aliquem svjetovati se s kim: adhibitis amicis posavjetovav se s prijatelji; Marcello non desumus; a tuis reliquis non adhibemur. — Ovako s adverbi koga kako primiti, aliquem liberaliter, severius; sic se adhibere in potestate vladati se tako u vlasti.

ad-hinnio, etc. 4. dohrzivati, donjiskivati komu; zahrzati, njisnuti na koga: equus equae (ili equam) Ov.; trop. za oznaku putenoslastne požude Pisonove spram Epikurovoj nauci: sic ad illius orationem adhinnivit, ut etc. Cic.

ădhortātĭo, ōnis, f. [adhortor] pobudjivanje poticanje na što.

ădhortātor, ōris, m. [adhortor] budilac, bodrilac.

ăd-hortor, etc. 1. depon. buditi, pobudjivati, pobuditi, probuditi, podbunjivati, podbuniti, bodriti, podbadati, podbosti, hrabriti, sokoliti, podjariti, zazvati koga na što, absolutno: milites, omnes cohortes ordinesque; † nullo adhortante; s praep. ad, in, de: aliquem ad vim, ad laudem; ad aliquid faciendum; † nullo in bellum adhortante; † in ultionem sui; Aeduos de re frumentaria glede; sa ut: ut aliquid faciat; sa ne Suet. s conj. bez ut: adhortor properent, Ter.; sa quo, Suet.

ădhūc, adv. [ad i huic stegnuto huc] 1) upr. dovle, o prostoru: adhuc locorum, Plaut.; ali u classičnoj prozi samo o vremenu i to uviek gledom na sadanje obziruć se na onoga koji govori, a) dosad, dosada: quod adhuc semper tacui et tacendum putavi; pro te, sicut adhuc feci, libentissime supplicabo; equitatum ad hunc morem constituit, qui usque adhuc (sve do sada) est retentus; adhuc Ligarius omni culpa vacat, kako sam do sada pokazao; nullum habes, Caesar, adhuc in Q. Ligario signum alienae a te voluntatis; scripsi etiam illud, disertos me cognosse nonnullos, eloquentem adhuc neminem, što bi upravnim govorom glasilo: cognovi adhuc neminem; ille igitur vidit, non modo quod fuissent adhuc philosophorum de summo bono, sed quot omnino esse possent sententiae, a Carneade bio bi kazao: tot adhuc fuerunt. U listovih, gdje rabi plusqpft. mjesto pfkta., dolazi i uz plqpft.: unam adhuc a te epistolam acceperam. — Ovako s negacijami, gdje mi uz do sada ne, do sada ništa obične govorimo još ne, jošte ništa ili do sada još ne, još ništa: sed quod quaeris, quando, qua, quomodo, nihil adhuc scimus; quae adhuc nunquam (još nikada) audistis, commemorabo; eam sapientiam interpretantur, quam adhuc mortalis nemo (još nitko živ) est consecutus; qua pugna nihil adhuc est nobilius, Nep. adhuc nullus jošte nijedan. b) o tom, što je do sada bivalo i jošte biva, ali bi se bilo moglo već i svršiti (sravni etiam nunc), još, još uviek, još sveudilj, jošte sve jednako, sve još: sed adhuc de consuetudine exercitationis loquor, nondum de ratione et sapientia; Caesar minaces ad senatum et acerbas literas miserat et erat adhuc impudens; * si quis adhuc precibus locus, exue mentem; ceterum haec legatio verbis adhuc lenior est, re asperior glede na rieči je još sveudilj blaže; * cum tu nil parvum sapias et adhuc sublimia cures; † jamque super triginta millia armatorum aspiciebantur et adhuc affluebat omnis juventus. 2) † adhuc uz comparative mjesto etiam znači: sve, sve još: major adhuc sve još veći.

Ădĭăbēne, ēs, f. i **Adiabena**, ae, f. [Ἀδιαβήνη], Adijabena, pokrajina u Asiriji (Kurdistan), odavle **Adiabenus**, adj. adijabenski, regimen, Tac. i **Adiabeni**, orum, m. subst. Adijabenci, stanovnici adijabenski, Tac.

Ădiātŏrix, ĭgis, m. Adijatorig, kralj komanski, kojega je Oktavijan kod Actija zarobio i kašnje pogubio.

adiaceo, gled. adjaceo.

adĭcio, gled. adjicio.

ădĭgo, ēgi, actum, 3. [ad i ago] 1) pritjerati, pritjerivati, dotjerati, prigoniti, prignati; dovesti, o živini: pecus e longinquioribus vicis; equos per publicum; o brodovlju: classem e Ponto Byzantium, Tac.; triremes alveo Rheni, Tac.; o dlietu i sličnih strojevih, utjerati: fabrile scalprum in articulo; osobito o strjelicah, koplju, bojnih buktinjah ili mašalah, hitati, dohitavati, dobacivati, dovrći, dometnuti što kamo: ut telum adigi non posset; * non ille faces nec fumea taedis lumina

adegit; * adlapsa sagitta est, incertum, quo turbine adacta; † hastas ardentes; — o maču, zabosti, porinuti u što: * ensem in pectus; * ferrum per pectus; pak odatle o rani, koja se komu zadade: * alte vulnus adactum; † alicui vulnus raniti koga; absolutno o moru, nagnjati se: mare, quod adigit ad ostium Rhodani; o ljudih * quis deus Italiam, quae vos dementia adegit?. Ovako t. t. sudbeni (archaist.) aliquem arbitrum (mjesto ad arb.) adigere koga pred obranika (kmeta) ili pred obrani sud dovesti ili pozvati: cur non arbitrum pro socio adegeris Q. Roscium, quaero? 2) trop. a) natjerati, nagnati, prignuti, skloniti, prisiliti koga na što: aliquem ad insaniam, Ter.; aliquem ad mortem, Tac.; absolutno: acriore in dies cupidine adigebatur Nero promiscuas scenas frequentandi, Tac.; s inf.: me, genitor, tua tristis imago haec limina tendere adegit, Virg.; vertere morsus exiguam in Cererem penuria adegit edendi, Virg. b) aliquem ad jus jurandum, ili jus jurandum, ili jure jurando adigere natjerati koga na zakletvu, dati komu da se zakune, daprisegne; zapriseći koga, zarotiti koga: quum ad jusjurandum populares sceleris sui adigeret, Sall.; idem jusjurandum adegit Afranium; omnibus jure jurando adactis; populum jurejurando adegit. Ovako s dodatkom in verba: provinciam omnem in sua et Pompeji verba jusjurandum adigebat; pak ovako aliquem adigere in verba alicujus bez jusjurandum zakleti ili zaprisegnuti koga ili dati komu da se zakune po riečih, koje mu se na prvo govore: pavidus tribunus adjurat in quae adactus est verba. Ovako i bez svakoga dodatka adigere aliquem zaprisegnuti koga, zakleti koga, Tac.; † adigi sacramento alicujus pro aliquo ili in verba alicujus zavjeriti se komu, vjeru dati komu. — Zapamti oblik adaxint mjesto adegerint, Plaut.

adiectio, gl. adjectio.

ădĭmo, ēmi, emptum, 3. [ad i emo] oduzimati, oduzeti, otimati, oteti (ne silomice, sravni aufero, eripio) obično što dobra ili ugodna: vitam alicui, pecuniam alicui; coelum, solem, aquam, terram; exercitum; imperium; benevolentiam, caritatem; libertatem; civitatem; sociis omnia Sall.; * alicui lumen = oculos = vitam; * lumina = oculos; * lucem; kadšto nješto neugodna: alicui compedes Ter.; metum, Ter.; curas, Ter.; * vincula canibus; * qui das adimisque dolores; sa ab Cic.; * s inf.: = uzkratiti, zakratiti, zabraniti što komu: adimam cantare severis; ademit posse reverti; o ljudih, ugrabiti, oteti alicui puellam; nolite mihi adimere eum, cui rempublicam cupio tradere incolumem; * leto aliquem izbaviti od smrti koga, al' i adimere aliquem pograbiti koga = pogubiti ga: Hector ademptus. — Zapamti oblik adempsit mjesto ademerit, Plaut.

ăd-insurgo, etc. 3. uzdizati se polag čega ili uz što, colles, Liv.

ădĭpātus, [kao part. prf. pass. od adipare, adeps] adj. upr. namašten, tust, mastan; trop. prenatrpan, naduven, nadmen: opimum quoddam et tamquam adipatae dictionis genus.

ădĭpiscor, adeptus sum, 3. depon. [ad i apiscor] 1) prostorom dostizati, dostići, dostignuti, stignuti, pristignuti, sustići; doteći, doskočiti koga, aliquem: quem Servilius insecutus ipsum quidem agmen adipisci aequis locis non potuit; fessos; fugientes, recipientes se. 2) polučiti, steći što, dobaviti se čega, doprieti do čega, za čim smo težili (sr. accipio, nanciscor): senectutem, sapientiam, honestatem; honores, ordinem senatorium, magistratus, amplissimos dignitatis gradus; regnum, Nep.; consulatum Sall.; amicitiam alicujus, Nep.; gloriam ex aliqua re, Nep.; libertatem, jus suum; * u obće dobiti što: nomen a tonso capillo; sa ut (ne): vos adepti estis, ne quem civem timeretis; s gen. † rerum i dominationis adipisci = potiri. Kadšto passivno: adepta victoria, libertas, Sall.; palmae Ov.; principatus, Tac.

ădĭtio, ōnis, f. [adeo] dolaženje: quid tibi hanc aditio est? što ti je k ovoj dolaziti? Plaut. (Pamti ovdje accus. uz substantiv verbale kao uz glagol adire).

ădĭtus, us, m. [adeo] 1) dohod, dolaz; polaz komu ili k čemu: aditus atque abitus; urbes permultas uno aditu adventuque esse captas jednim dolazom i došašćem; aditus littoris; finium; često s praep. ad: difficiles aditus habere ad pastum; ad Antonium; * ad deos; s praep. in: in urbem, in forum, in curiam; sa quo: * quo neque sit ventis aditus; sa huc: * huc aditum ferre ovamo korakom krenuti. Na pose a) pravo, vlast, mogućnost i prilika kamo dolaziti, pristup, takodjer k čovjeku osobito više časti i dostojanstva, audijencija (sravni admissio): aditus in sacrarium non est viris mužkarcem nije slobodan pristup = ne smiju dolaziti u svetište; quibus solis aditus in domum familiarior erat; nullum aditum ad eos esse mercatoribus trgovcem nije slobodno k njim dolaziti; aditum habere ad liberos, ad parentem, ad uxorem; homo rari aditus riedko pristupačan, komu se riedko može doći; aditus ad aliquem difficilior; ita faciles aditus ad eum privatorum; aditum petentibus conveniendi non dare, Nep.; difficiles aditus primos habere, Hor.; commendo tibi hominem tantum, ut faciles ad te aditus habeat; † aditum ad aliquem postulare; aditum apud regem quaerere; † aditum regis (ka kralju) obtinere; aditus commendationis preporukom, Caes. b) meton. ulazište, ulaz, put ili mjesto, kojim se kamo dolazi: fontis ulaz ili put ka studencu; in primo aditu vestibuloque templi; aditus insulae muniti; ad portum; ab terra; ex Gallia; aditum habere pedibus pješice t. j. s kopna; navibus meliorem; aditus perangustus, facilis; difficilis; aditum aperire, intercludere; * aditum occupare, obsidere, firmare, custode coronare. 2) preneseno a) ulaz, pristup, korak u što; primus aditus et postulatio Tuberonis haec fuit; qui aditus ad causam Hortensio patuerit. b) mogućnost k čemu dolaziti ili doći, prilika, sredstvo, put, dohod, pristup: aditum ad aures alicujus habere; ad honorem; nactus aditus ad ea conanda; aditus et causa postulandi; patefacere aditum rerum; aditus laudis, qui semper optimo cuique patuit; aditus sermonis vlast govoriti.

adiudico, adiumentum itd. gled. adjudico itd.

ad-jăceo, etc. 2. *ležati pri čem, uz što, do čega; biti do čega; biti tik do čega; medjiti s čim, o ljudih:* † munitionibus, vallo; *o mjestih s acc.:* gentes, quae mare illud adjacent, *Nep.;* Etruriam, *Liv.; s dat.:* regio, quae Aduatucis adjacet; agro Romano; mari; * undis; *part.* adjacens *kao adj. obližnji, susjedni,* † populi, *u pluralu* **adjacentia**, ium *n. kao subst. obližje, okoliš:* in adjacentia irrumpere, *Tac.*

adjectio, ōnis, *f.* [adjicio] *upr. dobitanje, dobacivanje 1) dometanje, pridavanje:* Romana res adjectione populi Albani aucta, *Liv.;* familiarum adjectiones Hispaniensibus dedit *dopustio je Hispancem, da nove obitelji primaju, Tac. Ovako osobito poslovni t. t. nadmetanje, to će reći pridavanje k cieni:* paullatim illiberali adjectione ad centum talenta est perductus, *Liv.*

adjĭcio, jēci, jectum, 3. [ad *i* jacio] *1) dobitati, dobacivati, dometati, dometnuti, dovrći, privrći, bacati, hitati, metati, vrći što k čemu:* telum, telum in littus; quo telum adjici potest *na domet ili domašaj strelice, pa s toga i* † vulnera corpori *rane zadavati, raniti;* voces adjectae ad aures (auribus) alicujus, *koji su doprli komu do ušiju. Kao poslovica* adjicere alicui rei album calculum, *odobriti što, Plin. ep. Odatle preneseno:* oculos alicui *ili* ad aliquid *svrnuti kamo okom, uprieti oči u što, zamjeriti što okom;* oculum hereditati; cum ad omnia vestra pauci homines cupiditatis oculos adjecissent; aliquo imprudentiam oculorum *grješkom kamo pogledati; tako i* animum *ili* † mentem alicui *ili* ad aliquid *zamjeriti što duhom; stati što razmišljati:* animum ad consilium, in consilio. *2) metnuti, staviti što uz što, na što, u što:* regum bustumve novum (ad) aedes alienas; † capiti insignia; aggerem ad munitiones *nasipati;* terram; munitionem; adjecta planitie *uza što leži ravan;* * virus in anguem; animos juveni *hrabriti, sokoliti, slobodīti ga. Ovako osobito a) umnažajući dometati, primetnuti, priložiti, prilagati, dodavati, pridavati, pridodati, s ad:* ad belli laudem doctrinae et ingenii gloriam; † aliquem ad numerum sodalium; *s dat.:* aliquantum ea res quoque duci famae et auctoritatis apud milites adjecit; fessis ingentem terrorem; territis curam; muneri agri aliquantum; Democrito perpauca: Britannos imperio. *Ovako* * † *u govoru dodati, pristaviti, primetnuti:* his adjecit, in domo illius venenum esse inventum, *osobito imperat.* huc adjice, adjice quod (= adde quod, *sravni* addo): huc natas adjice septem. *b) na ličbi, više nuditi, nadmetati,* supra; *i u abl. absol.:* adjecto trepidam sibi vitam, *Tac.*

ad-jūdĭco, etc. *1) dosudjivati, dosuditi, prisuditi, dopitati što komu,* magistratum alicui; legiones Antonio; mulierem Veneri in servitutem; alicui causam *u prilog komu riešiti;* controversiosam rem; * nunc et si quid abest Italis adjudicat armis *silom podloži. 2) trop. komu što pripisivati, upisati,* alicui salutem imperii.

adjūmentum, i, *n.* [adjuvo] *sve što služi na pomoć, pomagalo, promicalo; zapleće, podpora, pomoć,* adjumenta et subsidia consulatus; ignaviae *Sall.;* bene beateque vivendi; adjumenta honoribus quaerere; adjumenta adferre ad rem; esse maximo ad victoriam adjumento; alicui magno adjumento esse; in aliqua re.

adjunctio, ōnis. *f.* [adjungo] *1) upr. pripajanje, samo trop. spajanje, prikopčivanje, privezivanje:* si haec non sunt, nulla potest esse hominis ad hominem adjunctio; animi vel voluntatis *prigibanje, odanost; kao rhetorska* figura = ἐπίζευξις, συνεζευγμένον etc. *protezanje predikata na više misli, priputa, pripoj. 2) umnažajuće pripajanje, dodavanje, dostavljanje,* virtutis, verborum. *Odatle rhetorski t. t. pristavak, kojim se ukida absolutnost izreke, stega, susteg.*

adjunctor, ōris, *m.* [adjungo] *pripajalac, pridavalac,* ille ulterioris Galliae, *posprdno o Pompeju, koji je htio da se Gallija Cesaru podieli.*

adjunctus, [*part. prf. pass. od* adjungo] *kao adj. s comp. upr. pripojen, 1) obližnji, susjedni,* locus; *2) trop. osobito a)* **adjunctum**, i, *n. osobina, vlastitost koga ili čega:* adjunctum pietatis; semper in adjunctis aevoque morabimur aptis *u tom što je svakoj dobi života vlastito, Hor.; b) kao rhetorski i logični t. t.* adjunctum negotio, *što je s čim pobliže spojeno te se odanle može o stvari samoj ili za stvar samu zaključivati,* adjuncta, orum, *n. nuzgredne okolnosti.*

ad-jungo, etc. 3. *1) pripajati, pripojiti, priputiti što k čemu ili s čim ili na što;* * tauros aratro; * mures plostello *zapregnuti;* * equi adjuncti; * vitem ulmis *privezati. 2) preneseno, a) prostorom i vremenom, pripojiti, privezati, pridružiti što k čemu ili na što; spojiti, spajati, svezati, speti, sputiti što s čim:* parietem ad parietem communem; accessionem; aedibus; adjunctum esse alicui rei *doticati se čega, biti tik do čega, medjiti s čim, držati se čega,* adjunctus fundus; alterum anni tempus hiemi adjunctum est; horum aetati duo adjuncti C. Fannii fuerunt; *o čeljadi, pridati, pridružiti,* Samnitium exercitum; *u prilici,* juris scientiam eloquentiae tamquam ancillulam pedisequamque; loca provinciae; navem ad reliquas; legionem legioni. *b) na pose α) u govoru dodati, primetnuti što,* verba ad nomen adjuncta, *epitheti;* similitudines adjungens *primjere dodavajući;* rebus praesentibus adjungere atque annectere futuras; quod cum dicerem, illud adjunxi, me etc. hujus de virtutibus vitāque satis erit dictum, si hoc unum adjunxero, quod etc. *Nep.* his adjunxit, Hylan nautae quo fonte relictum clamassent, *Virg. β) politično privaliti što komu ili k čemu:* totam ad imperium populi Romani Ciliciam; Attalensium atque Olympenorum agros populo Romano P. Servilli victoria adjunxit; urbes imperio suo, *Sall.;* vectigalia. *γ) savezom, prijateljstvom, dobrotom i sličnim čim pripojiti, pridružiti, pridobiti, spojiti itd.:* urbes ad amicitiam; urbem in societatem; bellicosas nationes alicui; aliquem sibi socium; aliquem sibi amicum; aliquem sibi societate; uxorem sibi; adjuncto aliquo *spojen s kim, pridobiv koga;* se alicui rei, ad aliquid; se comitem fugae alicujus; se ad causam alicujus; se alicui. *δ) što komu ili čemu pribaviti, dobaviti, podieliti,* fidem visis; honorem populi Romani rebus;

sibi auxilium; benevolentiam sibi lenitate audiendi. *ε) uporaviti što na što:* crimen et suspitionem potius ad praedam, quam ad egestatem *potvor i sumnju uporaviti više na onoga, u koga ima što plieniti, nego u koga je siromaštvo;* animum ad aliquod studium *Ter. ζ) komu ulogu kakovu dati,* aliquem ad suos sermones; ei dialogo adjunctum esse tertium *imati treću ulogu.*

ad-jūro etc. 1. *1) (riedko) zakletvi još nješto zaklinjući se dodati, jošte se zakleti:* censui dicturos esse, ut praeter commune omnium civium jusjurandum haec adjurarent, *Liv. 2) zakletvom što potvrditi ili obećati, pod prisegu potvrditi ili obećati, kleti se, uzeti, uzimati na dušu:* aliquid; *s acc. c. inf.:* adjuras, id te invito me non esse facturum. *Ovako s dodatkom boga, kojim se tko kune, u acc. s praep.* per, *kleti se kim:* per deos *Ter.;* per tibi nunc Liberum adjuro, me tibi verba referre, *Ov.; ili s acc. bez* per *po grčki:* adjuro Stygii caput implacabile fontis, *Virg.*

adjūtābĭlis, e, *adj. pomoćni, podporni* operam adjutabilem dare, *Plaut.*

adjūto, etc. 1. [*frequent. od* adjuvo] *svojski pomagati, pomoći,* aliquem aliquid *koga u čem;* eis onera adjuta; aliquem, *Com.*

adjūtor, ōris, *m.* [adjuvo] *pomoćnik, pomotnjik, pomagač,* mihi venit adjutor; hoc adjutore; *s gen.:* ille absentis in omnibus adjutor Bruti; victoriae populi Romani; *često s oznakom kako tko što pomaže s praep.* ad, in, contra: ut adjutores essent ad injuriam; in quo adjutores stoicos optimos habemus; his adjutor contra patriam inventus est nemo. *Na pose a) igrač pomanjih uloga, Phaedr. b) osobito on, koji je u državnih ili vojničkih poslovih kao pomoćnik komu pridieljen, pristav, pobočnik, u obće pomoćnik:* quos tibi comites et adjutores negotiorum publicorum dedit ipsa natura; Manlius in Hispaniam citeriorem adjutor consuli datur, *Nep.; ovako s dat.:* adjutores triumviris, *Liv.;* † *prijatelj i ministar cesarov.*

adjūtrix, īcis, *f.* [adjuvo] *pomoćnica, pomotnjica, pomagačica,* regina adjutrice; adjutrix vitiorum, scelerum, consiliorum alicujus; legem adjutricem adhibere in aliqua re, *Ter. Na pose zvaše se* legio adjutrix *prva i druga legija kupljena od pomorskih vojnika* (classiarii *ili* classici) *samo za pomoć, Tac.*

ad-jŭvo, etc. 1. *pomagati, pomoći, podpomagati koga ili komu (u čem, što žudi da obavi; sr.* auxilior, subvenio*),* aliquem: fortes non modo fortuna adjuvat, sed multo magis ratio; sua sponte eos adjutum profectus, *Nep.;* si nos fortuna rei publicae adjuverit; *absolutno:* tyrannus Aetolos adjuturos pronunciat; aliquem aliquā re: aliquem auxiliis et copiis quibus rebus indiguerunt *Nep.;* quidquam me consilio; aliquem ad *ili* in aliquam rem: ad bellum; ad percipiendam colendamque virtutem; aliquem de aliqua re: neque de monumentis meis ab iis adjutus es; *sa* ut *pomoći tomu da itd; sa* * ne; *takodjer moralno = ohrabriti:* clamore militem. *Takodjer* aliquam rem, *podupirati, unapredjivati, sporiti što, u prilog ili za uhar biti što komu, gojiti što,* moerorem orationis lacrimis suis; rem proclinatam, multum eorum opinionem adjuvabat, quod etc. *to što itd.;* ignem; * ignes *(ljuvenu vatru);* † ictum hostis; † preces alicujus; cogitatio ipsis noctis tenebris adjuvatur; *absolutno pomagati, biti od koristi,* adjuvat hoc quoque *i to pomaže, i to je od koristi, i to biva za uhar;* non multum; multum ad rem; *kao filos. t. t.* causae adjuvantes *posredni.*

adl. *v.* all. etc.

ad-mătūro, etc. 1. *dozoriti, učiniti, da što prije dozrije ili u obće uspije, samo trop. uskorivati, uskoriti što:* horum discessu admaturari seditionem civitatis existimabat.

ad-mētior, etc. 4. *depon. izmjeriti, odmjeriti komu što* frumentum exercitui, militi, † frumentum vilissimo pretio.

Admētus, i, *m.* [Ἄδμητος], *Admet, a) kralj pherski* (Pheraeorum) *u Thessaliji, suprug Alcestin, Ov. b) kralj molosski* (Molossorum), *Nep.*

ad-mĭgro, etc. 1. *priseliti se, prihoditi,* si ad paupertatem admigrant infamiae, *Plaut.*

admĭnĭcŭlor, etc. 1. *depon.* [adminiculum] *opirati, upirati, podupirati, oprieti, poduprieti što,* vitem *pribatiti lozu.*

admĭnĭcŭlŭm, i, *n.* [ad i manus] *1) t. t. sve, o što se loza, grah i druge ovakove biline opiru, pritka, tačka, trklja,* vites sic claviculis adminicula tamquam manibus apprehendunt; *sve o što se može opirati, poduporanj, podupirač, podpor, podpora, takodjer o rukah i koljenih, kad se o nje opiremo:* ut seu manibus in adsurgendo seu genu se adjuvissent, ipsis adminiculis prolapsis iterum corruerunt. *Liv. 2) trop. a) pomagalo, b) pomoć, podpora,* natura semper ad aliquod tamquam adminiculum adnititur; id adminiculum senectuti meae erit; quo primum adminiculo erecta erat urbs, eodem stetit.

ad-mĭnister, tri, *m. 1) koji je komu kod čega na ruku, doručnik, podvornik, sluga, službenik,* administris ad ea sacra Druidibus utuntur; omnium consiliorum. *2) u obće svaki pomagač, ortak osobito u zlu smislu,* Timarchides erat administer istius (Verris) cupiditatum; C. Manlium audaciae satellitem atque administrum tuae; quum neque bellum geri sine administris posset, *Sall.* (*sravni* minister, satelles).

ad-mĭnistra, ae, *f. doručnica; pomagačica, službenica, samo preneseno,* artes hujus administrae comitesque virtutis.

admĭnistrātio, ōnis, *f.* [administro] *1) pomaganje, posluživanje, podvaranje,* hominum. *2) upravljanje, rukovodjenje,* rerum, rei publicae, mundi, belli, navis *krmljenje;* tormentorum; † officia et administrationes *državni poslovi i službeno uredovanje.*

admĭnistrātor, ōris, *m.* [administro] *upravitelj, vodja,* belli gerendi.

ad-mĭnistro, etc. 1. *1) intrans. biti komu na ruku,* alicui ad rem divinam *kod žrtvovanja, Plaut. 2) trans. upravljati čim, rukovati što,* negotium; rem familiarem; rem publicam, provinciam, mundum; navem *krmiti brodom; često o ratu,* administrare imperium, summam rerum *upravljati vrhovnim zapovjedničtvom;* exercitum; bellum (*ratom upravljati kao vrhovni zapovjednik*); milites omnia per se administrabant *vojnici svim sami upravljahu, svim sami rukovahu;* haec ita Caesar administrabat, ut etc.; rem publicam *sa dodatkom* exercitu *ili bez*

iko₃a dodatka, državom vojnički upravljati; u obće što god obavljati, opravljati, obaviti, opraviti, ovršiti, dextram partem operis; † caedem *počiniti; absolutno obavljati svoju službu, vršiti svoj posao, poslovati, raditi:* milites neque inter vineas sine periculo administrare poterant; administrante aliquo.

admīrābĭlis, e, *adj. s comp.* [admiror] *divan, zamjeran, al' i čudan, čudnovat,* res nova et admirabilis; admirabilis et singularis sapientia; magnitudo populi Romani.

admīrābĭlĭtas, ātis, *f.* [admirabilis] *divnost, zamjernost,* haec animi despicientia admirabilitatem magnam facit *veoma je divna;* cum admirabilitate maxima definire; coelestium rerum.

admīrābĭlĭter, *adv.* [admirabilis] *divno, zamjerno, a i čudno, čudnovato.*

admīrātio, ōnis, *f.* [admiror] *divljenje, udivljavanje, čudjenje o čem a) ono što mi komu ili čemu izkazujemo, zamjeranje,* admiratio miseratioque viri; afficire aliquem admiratione *zamjerati koga, diviti ili čuditi se komu;* multae admirationes *mnogo ili opetovano zamieranje, mnogi pojedini izrazi divljenja. b) ono, u koje mi druge stavljamo,* homines obstupefacti admiratione; stupor omnes admiratione tam atrocis rei defixit; movere alicui admirationem *potaknuti koga na divljenje;* admiratio orta est; consulem admiratio incessit, quod etc. *začudio se, što itd.; bilo mu za čudo, što itd.*

* † **admīrātor,** ōris, *m.* [admiror] *zamjernik, zamjerilac, alicujus.*

ad-mīror, etc. 1. *depon. 1) zamjerati koga ili što; diviti se, čuditi se komu ili čemu,* aliquem; quem ex tuo ore admiror; quem Dion adeo admiratus est, ut etc. *Nep.;* Charmidas solebat ingenium tuum vehementer admirari; copiam magnitudinemque cognitionis; sapientiam oratoris; animi magnitudinem; nihil hominem, nisi quod honestum decorumque sit, aut admirari aut expetere oportere etc.; aliquem in aliqua re, aliquid in aliquo. *2) biti komu što za čudo, nalaziti se, naći se u čudu; čuditi se; biti komu što čudno ili čudnovato, diviti se,* aliquid: quid admirati estis? brevitatem epistolae; nihil admirari, cum acciderit; aliquem in aliqua re; in aliqua re: hoc primum est, in quo admirer, cur etc., de aliquo *za koga,* de aliqua re *za što:* de Dionysio admiratus sum, qui etc.; quid tu admirere de multitudine indocta? *sa* quod *što:* admiratus sum, quod tu scripsisses; *s acc. c. inf.:* admiratus sum, te tam vehementer sententiam commutasse; † *s relativom:* admiror, quo pacto judicium illud fugerit; *sa cur:* in quibus hoc primum est, in quo admirer, cur in gravissimis rebus non delectet eos patrius sermo; *sa* unde: admirantium, unde hoc studium exstitisset. *Često dolazi* gerundium **admirandus,** a, um, *malo ne kao adj. vriedan zamjeranja i divljenja, zamjeran, divan, čemu valja da se čudimo:* exposuit, quae in Italia Hispaniisque fierent admiranda, *Nep.;* pravitas admiranda *Sall.;* spectacula *Virg.*

ad-misceo, etc. 2. *1) primiešati što k čemu, s dat.:* aquae admixtus calor; saporem gallae *Virg. Odatle a) u obće primiešati, pridati, pridodati,* Antonianos milites legionibus; his milites; admiscerenturne plebeji; versus orationi. *b) umiešati, uplesti, uplitati, umotati* ne te admisce, *Ter.;* ad id consilium admisceor; Trebatium nostrum, quod isto *(adv.)* admisceas, nihil est. *2) što čim namiešati, pomiešati, izmiešati,* aliquid aliqua re: quod (genus radicis) admixtum lacte multum inopiam levabat; aër multo calore admixtus; *preneseno* admiscentur urbes maritimae novis sermonibus ac disciplinis *priučaju se;* aliquid cum aliqua re: hoc cum iis rationibus admisceri nolo.

admissārius, ii, *m.* [admitto] *naime* equus, *upr. pripustnik, pastuh, trop. o čovjeku bludniku, Plaut. Cic.*

admissio, ōnis, *f.* [admitto] *pripuštanje k poglavici, audiencija (sravni* aditus*),* officium admissionis *služba obrednika, koji audiencije obskrbljuje.*

admistio *gledaj admixtio.*

admistus *part.* od admisceo.

ad-mitto, etc. 3. *1) upr. pustiti, da što kamo ide, napustiti što na što* equum admittere, *konja napustiti = dati mu da trči, pustiti mu uzdu,* in aliquem *poletjeti komu jašući, zagnati konja proti komu:* in Postumium Tarquinius equum infestus admisit; equo admisso *napustiv konja, pustiv konju uzdu:* Considius equo admisso ad eum accurrit *skokom k njemu dojaha;* equis admissis refugerunt, * admissi equi *skokom trčući konji. Odatle* † admissae jubae *prosto lepršeće, prosto puštene;* * admisso passu *brzim korakom;* * admissae aquae *brzo tekuća rieka;* * admissa rota *brzo se krećući;* * admissae rates; * arcus admittit aquam; * ubi se ventis admiserat unda; in eo, quod semel admissum *(zatjerano)* coërceri reprimique non potest. *2) pripustiti ili pustiti, puštati koga komu ili k čemu, a)* aliquem ad capsas, in cubiculum; aliquem in *ili* ad conspectum suum; * lucem in thalamos; † equum equae *pastuha kobili; b) osobam pristup kamo dopustiti, dozvoliti; dati komu da pristupi,* ad se *i samo* admittere *pristupiti na audienciju;* † *kao slušaoca koga kamo pripustiti,* aliquem; *c) na učest koga pripustiti ili na savjet, dogovor, posao i slično,* aliquem ad consilium, ad colloquium; horum in numerum; *d) riečim, molbam, tužbam rek bi dati, da do koga dodju, pripuštati, dopuštati, puštati, primati što,* ad animum aliquid, ad aures *ili* auribus: nihil quod salutare esset, non modo ad animos, sed ne ad aures quidem admittebant, *Liv.;* eas conditiones imperator Romanus vix auribus admisit; precationem; † solatium. *3) o tom, što nije slobodno činiti, dopustiti što sebi = počiniti što, skriviti što =* committere, *često s dodatkom* in se, facinus, scelus, dedecus, maleficium; in se tantum facinus; culpam in se *Ter.;* nihil in se *Hor.; u obće dopuštati što,* sumptum multum, *Ter.;* religiones, litem. *Ovako augurski t. t. =* addicere: simul aves rite admisissent, *Liv.*

admixtio, ōnis, *f. primješivanje.*

admixtus *part. od* admisceo.

ad-mŏdĕror, etc. *1. depon. uravnati po pravoj mjeri,* se risu *sapinjati, sapeti smijanje.*

admŏdum *adv. (upr.* ad modum *do pune mjere) 1) kad se označuje broj: puno, dobrahno, najmanje, barem:* noctu turres admodum centum viginti excitantur incredibili celeritate; secuti sunt eum admodum quingenti equites; mille admodum hostium occidit; decem annos admodum habens; † post menses admodum septem; sex millia hostium caesa, quinque admodum Romanorum. *2) kad se označuje stupanj podpuno, u podpunoj mjeri, sasvim, sasma, posve; izobiljno; veoma, uz substantive osobito kojimi se doba naznačuje:* equidem etiam admodum adulescentis P. Rutilii A. Verginii familiaritate delector; Hamilcar admodum adulescentulus in Sicilia praeesse coepit exercitui; puer admodum; † admodum infans; *ovako i* non admodum grandis natu; *uz adjective:* aperte adulantem nemo non videt, nisi qui admodum est excors; Cimon duro admodum initio usus est adulescentiae, *Nep.;* admodum magnus; *osobito uz adjective, koji po sebi znače mjeru ili stupanj:* admodum multis; admodum pauci *ili* pauci admodum. *Amo ide i* nullus *toliko kao nikakov ili nijedan:* equestris pugna nulla admodum fuit; *i* nihil *toliko kao ništa:* litterarum nihil admodum sciebat; *uz participe, koji su malo ne = adjectivom:* admodum deditus, mitigatus; exacto admodum mense Februario; *uz adverbe:* satis admodum; maxime admodum; *uz verbe:* Philotimi litterae me admodum delectarunt; me admodum diligunt. *3) kad se na upit jestno odgovara: da kako, a da kako, nego da, da bogme.* SA. equo ligneo per vias caeruleas estis vectae? PA. Admodum, *Plaut.*

ad-moenio, etc. 4. *gradu zidine dograditi, grad obzidati, Plaut.*

ad-mōlior, etc. 4. *depon. nješto (težka) k čemu primaći, primetnuti, pristaviti:* manus alicui rei, *Plaut.;* natura rupes praealtas admolita est, *Curt.*

ad-mŏneo, etc. 2. *[samo ojačan glagol* moneo*] 1) opominjati, opomenuti; sjećati, sjetiti koga na što,* aliquem: moveor ut admoneam te; ephorus eum admonere cupiebat, *Nep.;* aliquem alicujus hominis *ili* rei: nos tanti viri res admonuit, *Sall.;* alium egestatis, *Sall.;* aliquem foederis; admonitus hujus aeris alieni nolui deesse flagitationi tuae; *i bez acc.:* adversae res admonuerunt religionum; aliquem aliquid: eam rem nos locus admonuit, *Sall.;* sed te illud admoneo; aliquem de aliqua re, *obzirom na, glede na:* de quo proelio vos paulo ante admonui; *i bez accus.:* tempus admonuit de moribus civitatis, *Sall.; absolutno:* qui admonent amice; *sliedi acc. c. inf.:* admonebant alii alios, supplicium ex se non periculum peti; *sliedi relativna izreka:* meus me sensus, quanta vis sit fraterni amoris, admonet; * humanis quae sit fiducia rebus, admonet; *sliedi* ut *ili* ne, *kad se s* admonere *izražuje namjera, da se što sbude ili nesbude:* Caninius me admonuit, ut scriberem ad te; admones, ne nimis indulgenter loquar. *Ovako samo conjunctiv bez* ut: hunc admonet, iter caute faciat; *sliedi samo infin :* Turni injuria matrem admonuit ratibus sacris depellere taedas, *Virg.;* easdem vesper decedere campis admonuit, *Virg.;* sol acrior ire lavatum admonuit, *Hor. — s praep.* ad *i gerundivom:* multi inopes ad thesaurum reperiendum admonentur. *2) vanjskimi sredstvi koga na što opomenuti: siliti, prisiliti, prinuditi, prinukati, natjerati:* Lucagus telo admonuit bijugos, *Virg.* † a servo ejus manu leviter admonitus.

admŏnĭtĭo, ōnis, *f.* [admoneo] *a) sjećanje na što, t. j. dozivanje čega u pamet,* verbi unius *jedne jedincate rieči;* tanta est in locis admonitio. *b) uputno sjećanje, t. j. opominjanje, upućivanje, nagovieštanje,* admonitio in consilio dando familiaris; † *kažnjenje* admonitio fustium.

admŏnĭtor, ōris, *m.* [admoneo] *opominjalac,* operum *tjeralac ili gonitelj na posao, Ov.*

admŏnĭtrix, īcis. *f.* [admoneo] *opominjalica, Plaut.*

admŏnĭtum, i, *n.* [admoneo] *opomena, Cic.*

admŏnĭtus, us, *m.* [admoneo] *opomena, ali dolazi samo u sing. ablat.:* accidit quum aedis Jovis Feretri prolaberetur, ut Attici admonitu Caesar eam reficiendam curaret, *Nep.;* admonitu tuo *na tvoju opomenu;* amici talis admonitu; * admonitu mortis; hos admonitu oportebit, ut bonos milites revocatos dignitatem tueri.

ad-mordeo, mordi, morsum, 2. * *nagrizti,* stirpem *nasjeći, trop.* aliquem, *koga na pipu metnuti, t. j. gledati novce komu izmamiti, Com.*

admōtio, ōnis, *f.* [admoveo] *primicanje, prigibanje,* digitorum *metanje prstâ kod igranja u gusle, Cic.*

ad-mŏveo, etc. 2. *primicati, primaći, primaknuti, prigibati, prignuti 1) obično što, rjedje koga k čemu (oppos.* amoveo ab*) s praep. ad:* fasciculum ad nares; aspidem ad corpus; aures ad vocem; *s praep.* in *i acc.:* copias in locum; *s dat.:* faces doloris alicui; Hannibalem altaribus; * labra poculis; * angues curribus *zapregnuti u;* * ignes templis; † poculum labris; † infantem pupillae; alicui equum *dovesti;* † juvenes dextrae regis; † aliquem collo suo; † se lateri alicujus *pritisnuti se komu* † filius genibus regis admovetur *pripade kralju k nogama;* admovere ignem, aurem; * cum sol tepidus aures (= auditores) plures admoverit tibi; *kao t. t. o primicanju vojske i obsadnih strojeva ili bojnih sprava:* exercitum ad urbem, ad Oricum, copias in locum, copias oppido, armatos muris, legiones usque eo; opus ad turrim hostium, adversus aliquem locum, † scalas moenibus; *ovako i absolutno:* machinam, scalas, exercitum, opera; *kao t. t. svećenički o žrtvi:* filiam victimam aris; * pecus aris; * tauros templis; * admotae hostiae; *kod osnivanja gradova i drugih mjesta primicati, približivati, blizu dovesti:* urbem ad mare admovit; *s toga i* † admovere diem leti *približiti dan smrtni = ubiti se;* † propius spes admovetur, † genti bella civilia, † admota est occasio reis, † ad spem successionis paullatim admoveri *bližiti se,* † admotus supremis *svomu kraju;* admovere metum, terrorem, spem *zadavati, zadati,* † admovere alicui desiderium patriae; * lene tormentum ingenio duro *blago pritisnuti;* † aliquem in fastigium dignitatis, † spei; *ovako i* se admovere ad aliquid, *pridružiti se,* applicant se et propius admovent; ad id (lumen) se admovet. *2) S na-*

mjerom njekom donesti što k čemu, primaći, priuzeti na pomoć, upotriebiti što kod čega itd. curationem ad aliquem; † fomenta corpori, * herbas; ovako i * manum operi; u nepriateljskom smislu, manus nocentibus, vectigalibus, posegnuti rukom u itd.; na dalje aurem, aures admovere da bi nasluškivao; mentem ad aliquid = animum advertere ad aliquid, pozor svratiti na što; * acumina Graecis chartis oštroumlje upoaviti na itd.; takodjer orationem ad sensus animorum atque motus inflammandos; animis judicum orationem; certum vocis sonum; * preces, * blanditias, * oscula; populationibus agri terror est oppidanis admotus, Liv.; † preces simpliciter admotae; † takodjer dozvati, povesti itd. koga kao pomagača, učestnika itd. k čemu (sravni adhibeo) aliquem ad aleae lusum; aliquem in convivium; aliquem contubernio; aliquem ad curam rei publicae.

ad-mūgio etc. 4. primukivati, domukivati, dokrivljati se admugit femina tauro, Ov.

admurmŭrātio, ōnis, f. [admurmuro] primrmljivanje, mrmljanje k čemu (kojim se ili što odobrava ili ne odobrava) grata contionis admurmuratio; i u plur.

ad-murmŭro, etc. 1. primrmljivati, mrmljati k čemu (bud da tko što odobrava, bud ne odobrava) admurmurante senatu; i neosobno cum admurmuratum esset.

ad-mŭtĭlo, etc. 1. upr. krnjiti, okrnjiti, samo trop. oglobiti, omesti, oskubsti, oguliti koga: tu es, qui me usque admutilasti ad cutem, Plaut.

adn . . . gledaj ann . . . samo **adnascor** i **adnosco** gledaj agnascor i agnosco.

1. ădŏleo, 2. intrans. vonjati, mirisati, miriti: unde hic, amabo, unguenta adolent? Plaut.

2. ăd-ŏleo, lui, ultum, 2. trans. dati, da izhlapi kao t. t. u žrtvenom govoru dati, da žrtva izhlapi, prilog spaliti, * verbenasque adolet et mascula tura; * viscera qui tauri flammis adolenda dedisset; * honores diis bogovom častne priloge prinositi; * Junoni Argivae jussos adolemus honores; * altaria taedis na žrtveniku izgoriti; * quibus cura flammis adolere Penates ložiti oganj na ognjištu, gdje penati stajahu; † cruore captivo aras; † altaria igne puro et precibus; * † u obće što dati, da priedje u dim, spaliti, izgoriti, aliquid: utque leves stipulae demptis adolentur aristis.

1. ădŏlescens, entis, (part. od adolesco) kao adj. s comp. rastući, mladjahan, homo, filia, adolescentior Academia.

2. ădŏlescens, (i adul.) entis, (part. od adolesco) kao subst. gen. comm. a) čovjek ili žena u dobi medju pueritia i senectus, od 17 do preko 30 i 40 godina, mlad čovjek, mlada žena, defendi rem publicam adolescens, non deseram senex; † bella gerebat ut adolescens cum plane grandis esset; često s dodatkom homo: homines adolescentes summam potestatem nacti; postquam hominem adolescentem crescere intellegit, Sall. Ovako rabi adolescens b) i za to, da se dva istoga imena razlikuju: mladji, Brutus adolescens mladji ili mladji Bruto; Crassus adolescens. — filia adolescens. c) djevojka, djevica, Ter.

ădŏlescentia, ae, f. [adolescens] mlado doba, mladost, to je doba medju pueritia i senectus (sravni adolescens kao subst.), intemperans adolescentia effetum corpus tradit senectuti; ineunte adolescentia, ab adolescentia, a prima adolescentia, usque ad adolescentiam meam. Pazi: adolescentia ne rabi nikada = adolescentes.

ădŏlescentŭla, ae, f. [adolesco] mlada djevojka, Com.

ădŏlescentŭlus, i, m. [adolesco] mlad čovječić, modestissimus; † ab adolescentulo, od mlado doba; prezirno: mlad čovuljak, proveniebant oratores novi, stulti adolescentuli.

ăd-ŏlesco, ēvi, ultum, 3. 1) odrasti, odrastati, podrasti, uzrasti, narasti, o ljudih, životinjah, bilinah i sličnom, ad eam aetatem, Plaut. rationem inesse non posse, nisi in eo, qui adoleverit; privignus adulta aetate; viriditas herbescens sensim adolescit; * ramos adolescere cernit. Ovako o dobi čovječjoj, živine i bilinâ, cum primum adolevit aetas čim dodje do zrelije dobe; * cum matura adoleverit aetas; aetate adultâ; * adulti fetus; * adulta vitium propagine; † ver adolescit približuje se. 2) preneseno u obće rasti, ponarasti, jačati, objačati, povećavati se, cupiditas adolescit una cum aetatibus; * virtus adolevit annis; postquam res publica adolevit, Sall.; res Persarum brevi adolevit Sal.; Cremona numero colonorum ubere agni adolevit; * conjuratio; † lex majestatis.

Ădōneus, ĕi ili ĕos [Ἀδωνεύς] = Adonis, Plaut.

Ădōnis, is i ĭdis, m. [Ἄδωνις] Adonid, Adonide, a) sin Cinyre (Cinyras) kralja ciparskoga, ljubovnik Venerin. U lovu razderao ga vepar, a Venera preobrazila ga u cviet adonium i svake ga godine oplakala na smrtni dan, a to je slika umiruće i opet uzkrisujuće se naravi.

ăd-ŏpĕrio, etc. 4. 1) pokrivati, pokriti, prikriti, obično dolazi part. pft. pass. adopertus: capite adoperto; * adopertus amictu; * mors adoperta caput. 2) zatvoriti, † fores; * adoperta lumina somno.

ădoptātīcius, ii, m. [adopto] (riedko) posinak, Plaut.

ădoptātio, ōnis, f. [adopto] posinjivanje, ipsum adoptatione in regnum pervenisse, Sall.

ădoptio, ōnis, f. [adopto] posinjivanje, posinjenje; posinstvo, emancipare filium alicui in adoptionem; dare filium in adoptionem; ascire aliquem in ili per adoptionem = adoptare posiniti; asciscere in imperium et cognomentum adoptione.

ădoptīvus, adj. [adopto] 1) posinstven, posinovljenjem stečen, sacra, * nobilitas; * nomen. 2) trop. uciepljen * adoptivas accipit arbor opes.

ăd-opto, etc. 1. 1) izabrati sebi što k čemu, izborom što primiti, obično s dva accus.: izabrati si koga za koga ili kim: quod C. Cassium et Brutos patronos adoptassent; sibi aliquem patronum, defensorem; * Etruscas opes u pomoć uzeti. 2) t. t. za obiteljske odnošaje, posiniti, uzeti za svoje, t. j. primiti koga u svoju obitelj, aliquem: Caecilius moriens testamento adoptavit eum, Nep; aliquem sibi filium, Cic.; pro filio, Plaut.; aliquem ab aliquo; † aliquem in familiam nomenque; aliquem in regnum adoptatum esse da je posinjen za učešće u vladi, Sal.; adoptatus patriciis a plebejo iz plebejskoga stališa posinovljenjem prestupio u patricijski; takodjer qui ipse se adoptaverat et de Stajeno Aelium fecerat, koji je posiniv sam sebe mjesto Stajena nadjenuo si ime Aelij; frater, pater, adde: ut cuique aetas, ita quemque facetus adopta, to će reći: koliko ima komu godina, tako ga primi ili za otca ili za brata, t. j. govori mu: moj otče, moj brate. 3) Trop. o ciepku ili kalamu, fac ramus ramum adoptet.

ădor, ōris, n. njeka vrst žita, pir, najstarija hrana Rimljanâ, Hor. (triticum Spelta, Linn., Dinkel, Spelt).

ădōrātio, ōnis, f. [adoro] klanjanje (osobito nizko i podlo prama ljudem), tam humilis, Liv.

ădōrĕa, ae, f. (sc. donatio) mjerica pira kao naplata za hrabrost vojnikom, pa odatle = gloria bojna nagrada, dobitnička slava, qui (dies) primus almā risit adoreā, Hor.

1. ădōreus, adj. [ador] pirov, od pira, liba adorea gibanice od pirova brašna, pirovnjače, Virg.

2. Ădōreus, i, m. Adorej, brdo u Galliji blizu Pesina, Liv.

ăd-ŏrior, etc. 4. depon. (iz bliza i kao iz zasjede) dići se, krenuti 1) neprijateljski na koga ili na što navaliti, nasrnuti, navaljivati, nasrtati (sravni aggredior), aliquem: inermem atque imparatum tribunum gladiis adoriuntur; aliquem fustibus, ex insidiis, a tergo, equis incitatis impeditos; aliquem jurgio, Ter.; aliquem tumultuosissime; aliquid: Dodonam adortus est Nep.; urbem vi, pagum, castra, † castella; arcem; navem, naves; 2) latiti se, podhvatiti se čega (osobito težka i opasna), hoc ipsum continuo adoriamur; * majus adorta nefas; s inf. latiti se, započeti, ne convellere adoriamur ea, quae non possint commoveri. Munychiam bis tyranni oppugnare sunt adorti, Nep.; hi dominam Ditis thalamo deducere adorti, Virg.

ăd-orno, etc. 1. 1) udešavati, udesiti, pripravljati, pripraviti, oprematі što, nuptias, Plaut.; viaticum ad fugam, Plaut.; petitionem consulatus, testium copiam; bellum; naves onerarias; Italiae duo maria maximis classibus firmissimisque praesidiis; s inf.: tragulam in te injicere adornant, Plaut.; s ut: adorna, ut rem divinam faciam, Plaut.; 2) nakititi, uresiti, urešavati, ukrasiti, ukrašivati, nagizdati, vidi forum comitiumque adornatum; aliquem insigni veste et curuli regia sellā; juvenis armatus adornatusque; si nobilitas ac justi honores eum adornarent; † benefacta verbis izkititi.

ăd-ōro, etc. 1. 1) zazivati, zazvati koga da se što izmoli od njega, obično koje božanstvo, aliquem: quos adorent, ad quos precentur et supplicent, Ambraciensibus non superesse; * sanctum sidus adorat; * numen prece; * superos prece; s accus. onoga, za što se tko moli, moliti koga što ili za što, moliti se komu za što, moliti što u koga, pacem deum; sa ut: adorati di, ut etc.; s conj. bez ut: maneat sic semper adoro, Prop. 2) * moliti, slaviti koga: Phoebum taciturnus adoro; ovako osobito adorare = προσκυνεῖν klanjati komu ili klanjati se komu vladaru po orientalski tako, da se desnica primakne k ustima i prikloni se svim tielom, što se je za cesarstva i u Rimu uvelo, a inače se tako samo bogovom klanjalo, aliquem Persarum more; Caesarem ut deum; ovako i † adorare vulgus.

adp. . . gledaj app. . .

adqu. . gledaj acqu . . .

ad-rādo, etc. 3. kusiti, nastrići, podšišati, o kosi i bradi, conspexit adrasum quendam, Hor. preneseno, λειτούργιον (λείψανον) illud — nescio an satis circumcisum tamen et adrasum est obrezano i podšišano, t. j. neškodljivim učinjeno, skovan mu je lanac, Plin. ep.

Adrămyttēum, ei, i **Adramyttium**, ii, n. i **Adramyttēos**, i, f. [Ἀδραμύττειον, — μύττιον] Adramyttij, primorski grad u Mysiji (Mysia), sada Edramit a njekoć Pedasus; odatle **Adrămyttēnus**, i, m. [Ἀδραμυττηνός] Adramyttejac, stanovnik toga grada.

Ādrăna, ae, f. rieka u katskoj zemlji u zapadnoj Njemačkoj, Edera koja se u Fuldu ulieva, u Heskoj, Tac.

Adrastēa, ili **Adrastīa**, ae, f. [Ἀδράστεια] pridjevak Nemesi, Virg.

Adrastus, i, m. [Ἄδραστος] Adrast, kralj u Argu, tast Tydejev (Tydeus) i Polynikov (Polynices), jedan od sedmorice u thebačkom ratu. Tu mu pogibe sin Aegialej (Aegialeus), radšta se toli žalostio, da je od toga umro, pa valjda za to veli Virgilije: Adrasti pallentis imago.

adrectus gledaj arrectus.

adrēpo gledaj arrepo.

Adria, Adriacus, Adrianus gledaj Hadria etc.

adr. . . gledaj arr etc.

Adrumētum, i, n. [Ἀδρούμητος] Adrumet, glavni grad u byzacenskoj pokrajini u Africi ne daleko od sredozemnoga mora; odatle **Adrumetini**, ōrum, m, Adrumećani.

adsc. . . gledaj asc. . .

adse. . ., adsi. . ., adso. . . gledaj asse. . . assi. . . asso. . .

adsp. . . gledaj asp. . .

adst. . . gledaj ast. . .

adsu. . . gledaj assu. . .

adt. . . gledaj att. . .

Aduatŭca, ae, f. Aduatuka, tvrdja u zemlji eburonskoj, sada Tongern.

Aduatŭci, ōrum, m. Aduatuci, cimbarski narod u belgijskoj Galliji u današnjoj južnoj Brabantskoj.

ădūlātio, ōnis, f. [adulor] 1) upr. umiljato privijanje pasa i drugih životinja okolo onoga, komu se mile, umiljanje; draganje, udragivanje, canum tam amans dominorum adulatio. 2) o čeljadi, potišteno vladanje prama višim, laskanje, umiljavanje, ulagivanje, udvorivanje, sic habendum est, nullam in amicitiis pestem esse majorem, quam adulationem; s praep. adversus i in, † foeda adversus Neronem, † patrum in Augustum.

ădūlātor, ōris, m. [adulor] ulizica, ulažica, udvorica, nolo esse laudator, ne videar esse adulator.

ădūlātōrius, adj. [adulator] ulizički, ulažički, udvorički, dedecus Tac.

adulesc. . . *gledaj* adolesc. . .

ădūlo etc. 1 *1) * ob orlu, koji je Prometheju jetra kljuvao,* pinnatâ caudâ rostrum adulat sanguinem *otire kljun gladeći. 2) ulagivati se, pass. u Cic.* nec adulari nos sinamus. *Obično*

ădūlor, etc. 1. *depon. privijati se umiljato 1) o psih i drugih životinjah, umiljavati se, dragati se, udragivati se,* ferarum agmen adulantum *Ov. 2) o čeljadi vladati se ponizno prema višim robski klanjajući se nizko* = adoro *3) klanjati se komu:* ubi in praetorium pervenerunt, more adulantium procubuerant, *Liv. 4) u obće laskati, umiljati se, ulagivati se, udvorivati se, absolutno,* aperte adulantem nemo non videt; † adulandi lubido; *s accus.:* omnes, plebem, Romanorum imperium aut amicitiam regum; *s dat.:* potenti Antonio *Nep.;* praesentibus *Liv.*

ădulter, ĕra, um, *adj. 1) preljuban, bludan* * mens; * crines. *2) ponačinjen, spotvoren,* * clavis adultera *ključ odpirač.*

adulter, ĕri, *m. 1) preljubnik,* quis ganeo, quis nepos, quis adulter — inveniri potest?; sororis; † filiae ac neptis, † in nepte Augusti; *2) u širem smislu milostnik, ljubovnik,* novus adulter, *Hor.*

ădultĕra, ae, *f. preljubnica Ov. Tac.*

ădultĕrīnus, *adj.* [adulter] *ponačinjen, nepravi, lažni* signa *(pečati),* nummi *spotvoreni novci;* claves *ključi odpirači.*

ădultĕrium, ii, *m.* [adulter] *preljub, preljubočinstvo.*

ădultĕro, etc. 1. [adulter] *1) preljub činiti, absolutno,* latrocinari, fraudare, adulterare turpe est; † cum aliquo; † *zavesti na preljub* aliquam; *tako i* adulteretur et columba miluo *sparuje se (proti zakonom naravi) Hor.; 2) ponačinjati, spotvarati, ponačiniti, spotvoriti, pretvarati; oponašati, izopačivati što* ille suā faciem transformis adulterat arte, *Ov.;* tollit simulatio judicium veri idque adulterat; jus civile pecuniā.

ădultus, *(part. od adolesco) kao adj. 1) odrastao, prirastao,* virgo; * adultae vitium propagines; * crines; * ubera lacte; *2) trop. o dobi života, godine, dana,* puer aetate adultā; † nox; † aestate jam adulta *već u pozno ljeto,* † adulto auctumno *u kasnu jesen;* † adultum ver; *takodjer prilično ili duševno ojačan, jak, snažan,* populus adultus jam paene et pubes; qui non nascentibus Athenis, sed jam adultis fuerunt; res nondum adultae; † Parthis nondum adultis; adulta pestis rei publicae *(o Catilini);* † conjuratio, seditio adulta.

ădumbrātio, ōnis, *j.* [adumbro], *trop. prvi nacrt.*

ăd-umbro, etc, 1. *upr. u sjenu što dovesti, zasjeniti u slikarstvu, u glavnoj stvari, glavnimi crtami što izvesti, skicovati, odatle a) nacrtati, zasnovati, zaosnovati što riečmi ili pismom,* heroum veteres casus fictosque luctus vellem adumbrare dicendo; *b) † oponositi* Persis Macedonum morem adumbrare non decorum. — *Često dolazi partic.* adumbratus *kao adj. a) nacrtan, zaosnovan; u nacrtu, u nacrtu osnovan; nejasan, nepodpun,* imago, signa; intelligentiae *pojmovi nedostatno razvijeni; b) što je samo na izliku a ne zbilja, izmišljen, maštom stvoren, prividan, tobožnji, na izliku,* res, opinio; in qua (contione) rebus fictis atque adumbratis loci plurimum est; comitia adumbrata *samo po imenu;* Aeschrio, Pipae vir adumbratus *koji je nosio samo ime, da je Pipin muž (dočim je bio zbilja Verres);* dii Epicuri adumbrati *lažni bogovi (jer nisu imali tjela),* † laetitia.

ăduncĭtas, ātis, *f.* [aduncus] *ukrivina (šiljasta krivina na nutar),* rostrorum.

ăd-uncus, *adj. ukrivljen, (šiljasto na nutar) kriv* (*oppos.* reduncus) serrula, ungues, baculum; * nasus; * aratrum; * cymba, * dentes aprorum, * praepes Jovis adunca *zove se orao radi ukrivljenoga kljuna.*

† **ăd-ūno**, etc. 1. *ujediniti, sjediniti, često* adunatus, *sjedinjen.*

ăd-urgeo, etc. 2. *upr. pritiskati za kim, izuzimati se na koga, ganjati koga,* Caesar ab Italia volantem remis adurgens, *Hor.*

ăd-ūro, etc. 3. *nažeći, ožeći, ožizati, opeći, podpeći, osmagnuti, osmuditi, ožagriti, upr. o jestvinah,* panis adustus *odviše podpečen kruh, Hor.;* sic pectore adusto vidimus et merulas poni *jako opečeni (ptice) kosovi tako, da im je okus pikantan, Hor.;* alicui barbam et capillum *podprljiti, osmuditi;* sibi capillum; ignes caelestes adusisse complurium vestimenta dicebantur; *o čeljadi, paliti, spaljivati, žeći* sine gemitu aduruntur; † sicca et adusta erant omnia *(od sunca);* * *o mrazu i studeni osmuditi, ofuriti, oprljiti,* frigus adurit poma; ne Boreae penetrabile frigus adurat; adustus gelu; *preneseno užizati, užeći,* te Venus non erubescendis adurit ignibus *užiže te žarkom ljubavlju.*

ăd-usque, *1) * † praep. s accus.* = usque ad *sve do, tja do, a) o mjestu:* via pejor adusque Bari moenia, *Hor.;* Atrides Protei Menelaus adusque columnas exsulat, *Virg.; o vremenu:* adusque supremum tempus, *Hor.; o stupnjevanju u obće:* multa secutura, quae adusque bellum evalescerent, *Tac.; 2) adv. sve, posve, svedj* oriens tibi victus adusque, decolor extremo qua tingitur India Gange, *Ov.*

ădustus, [*part. od* aduro] *kao adj. s comp. osmagao,* hominum color; adustioris coloris ex via esse.

advectīcius, *adj.* [adveho] *uvozni; inozemski,* vinum, *Sall.* (*oppos.* vernaculus).

advecto, 1. [*frequent. od* adveho] *1) privoziti, privažati,* rei frumentariae copiam, *Tac.*

† **advectus**, us, *m.* [adveho] *privoz, dovoz, Tac.*

ad-vĕho, etc. 3. *1) privoziti, privažati, privezti, dovoziti, dovezti,* frumentum ex agris Romam; Corcyram peditum mille secum; impositoque, quem secum advexerat, milite Romam navigat; sestertium sexagies; * ultrices undas advehit rates; quae naves advexerant captivos legatos. *2) passiv.* advehi, *dovezti se, (s dodatkom* curru, navi, equo etc. *ili bez toga)* curru *privezti se, dovezti se,* navi *pribroditi, prijedriti; dobroditi, dojedriti,* equo *prijezditi, dojezditi, dojahati, s oznakom mjesta odkle i kamo s praep.* ad *i* in; *s dat.:* e Pompejano navi in Luculli hospitium; cisio ad urbem advectus; cum tibi tota familia sarraco advehatur; *s accus. osobe, kojoj se dodje:* Dardanus advehitur Teucros, *Virg.;* quosque suorum advehebantur, *Tac.; i absolutno.*

ad-vēlo, etc. 1. *oviti, omotati,* tempora lauro, *Virg.*

advĕna, ae, *comm.* [advenio] *1) došljak, prišlica, koji dodje u tudju zemlju (sravni* peregrinus) : Zeno Citicus, advena quidam et ignobilis opifex; Senones recentissimi advenarum; reges advenae; *o pticah selicah:* advena grus, *Hor.; o potocih, koji teku iz tudje zemlje* Tibris advena *Ov.; 2) trop. nevješt; tudjin,* ne in nostra patria peregrini atque advenae esse videamur; peregrinus atque advena in aliqua re.

ad-vĕnio, etc. 4. *1) prići, doći, dolaziti, prihoditi, stići, stizati kamo a) o živih stvorovih s oznakom mjesta odkle tko dodje s praep.* ex *i* ab: Apollinem ex Hyperboreis Delphos ferunt advenisse; nunc reviso, jamne a portu advenerit, *Plaut.; sa* unde: unde haec advenit? *Plaut.; s abl. bez praep.:* advenio Acheruntee; Athenis Megaram; *s oznakom mjesta, kamo tko dodje s praep.* ad *i* in: ad forum, *Plaut.;* in provinciam; *s accus. bez praep.:* Chalcidem; domum noctu *Plaut.;* ex Hyperboreis Delphos; * Tyriam urbem; *sa supinom:* me ultro accusatum advenit, *Plaut.; s adverbi loci kao* huc, illuc, aliquo, quocunque etc.: si forte huc advenerit, *Plaut.; s dat. osobito osobe, kojoj tko dodje:* mihi in tempore advenis, *Plaut.;* properantibus Blaesus advenit, *Tac.; b) o neživih stvarih:* a quibus adveniat navis, *Ov.;* advenere litterae, *Suet.; o vremenu* interea dies advenit; * tempus. *2) trop. a) o dogodjajih, o stanju kakvom i t. d.* morbi advenientes et crescentes; periculum. *b) o stečevinah, dopanuti, pripasti, pripadati:* fore ut illi amicitiam, foedus, Numidiae partem tunc ultro adventuram, *Sall.;* quid attineret vim adferre rei sua sponte mox ad eum adventurae? *Liv.*

adventīcius, *adj.* [advenio] *1) pridošao, nadošao; tudji, inostran (o tom što je došlo bez vlastite sudjelovnosti, slučajem, baštinstvom i t. d.)* externa atque adventicia visio; pecunia *ne baštinjeni već drugčije stečeni novac;* fructus *nuzgredna dobit;* haec a Socrate adventicia doctrina; copiae; auxilium. *2) † došastven,* cena.

advento, 1. [*frequent. od* advenio] *žurnije dolaziti, prihoditi, primicati se, absolutno:* tu adventare ac prope adesse jam debes; Caesar adventare jam jamque et adesse ejus equites falso nunciabantur; *s oznakom kamo s praep.* ad *i* in: ad Italiam; * ad urbem; † in subsidium; *s accus.:* Romam; † propinqua Seleuciae; *s dat.:* † qui Parthis adventabant; *s oznakom odkale s praep.* ex: ex Macedonia *Curt.; ovako i o bezživotnih stvarih:* ne classis regia adventaret, *Nep.;* adventantibus Euris, *Virg.;* jam tempus adventat; † rei publicae excidium adventabat; adventante urbi clade; adventans senectus; mors.

adventor, ōris, *m.* [advenio] *došljak, stranjski, gost,* adventores meos ne incuses, *Plaut.*

adventus, us (*u Ter.* **i**,) m. [advenio] *1) dohod, dohodak, dolaz, dolazak, o živih i bezživotnih stvarih, absolutno:* horum adventu tanta rerum commutatio facta est, ut etc.; *s oznakom mjesta, gdje biva dohod:* nocturnus ad urbem; ad Pompejum noster adventus; consulis Romam adventus; ipsorum adventus in urbes sociorum; Laelii classisque in Africam; Dejotari adventus cum suis omnibus copiis; *takodjer u pluralu:* quid dicam adventus meos? *i meton.* adventibus (= advenientibus) se offerre, *Tac.;* classis adventus Oreum, *Liv.;* adventu navium, ante lucis adventum; adventus in animos et introitus imaginum; *i u neprijateljskom smislu, dolazak,* legionum. *2) trop. = početak,* malorum.

adversāria, ae, *f.* [adversus] *protivnica,* est tibi gravis adversaria constituta.

adversārius, *adj.* [adversus] *protivan, protivnički, često s dat.:* vis ea, quae juri maxime est adversaria; quibus rebus nox maxime est adversaria; *absolutno,* factio adversaria *protivna stranka, Nep.;* duces adversariae factionis, *Nep.;* duces adversarii. *Odatle* **adversāria**, orum, *n. 1) razlozi i tvrdnje protivnikove,* adversaria evertere. *2) priručnik, knjiga priručnica trgovačka, u koju na brzo i samo površno upisivahu, što bi svaki dan izdali ili primili, odkle bi kašnje u glavnu pravu knjigu* codex accepti et expensi *bilježili. Odatle i*

adversārius, ii, *m. protivnik (koji se komu protivi, ali bez neprijateljstva, sravni* inimicus *i* hostis), sine adversario nulla luctatio est; *osobito na sudu, na ličbi i u svakom takmenju,* octo tribuni plebeji, illius adversarii, defensores mei; habere aliquem adversarium; se profiteri alicui acerbum adversarium; adversarius in administranda re publica, *Nep.*

adversātrix, īcis, *f.* [adversator] *protivnica, Com.*

adversio, ōnis, *f.* [adverto] *osvrtanje na što, samo trop.* animi, (*sravni* animadversio).

adverso, 1. [*intens. od* adverto], animum *revno paziti sa sljedećim* ne: animum adversavi sedulo, ne herum usque praeterirem, *Plaut.*

adversor, 1. depon. *protiviti se, absolutno,* adversante fortuna; † adversantibus amicis; † adversante vento; *s dat.:* quis Isocrati est adversatus impensius? * non adversata petenti adnuit; ornamentis alicujus; † nuptiis Poppaeae; *sa* quominus: non adversatur jus, quo minus suum quidque cujusque sit.

adversum, *adv., gledaj* adversus. 1.

1. adversus, *redje* adversum *1) adv. na suprot, na susret,* alicui ire, venire = obviam ire, venire: cesso, hero meo ire adversum, *Plaut.;* tu facito, ante solis occasum ut venias adversum mihi, *Plaut.; u neprijateljskom smislu* = contra, *suprot, suproti:* eos esse solos, qui adversus resistere auderent. *Nep.;* nemo adversus ibat. *Liv.;* qui adversus arma tulerant, *Liv. 2) praep. s accus. a) o prostoru, prema, prama,* ipse adversus Myonnesum in insula ancoras jecit; prope Oceanum adversus Gades colunt; impetum adversus montes in cohortes faciunt; * omnia vestigia te adversum spectantia, nulla retrorsum; mentiri adversus aliquem *u oči,*

u lice komu lagati, Plaut.; id gratum fuisse adversus te (*pred tobom*), habeo gratiam, Ter.; utendum est accusatione adversus eos. b) *o vladanju koga prema komu ili čemu i to* α) *o vladanju prijaznom*, *prema*: adhibenda est reverentia quaedam adversus homines; quonam modo geram me adversus Caesarem, usus tuo consilio sum; summa adversus alios aequitas erat; omnia audere adversus aliquem *komu za volju*; pietas est justitia adversus deos; adversus deos impii. β) *o vladanju neprijaznom*, *proti*, *protiva* (*oppos.* pro) *ali bez neprijateljstva*, ire adversus hostem; auxilium adversus rem publicam facere; adversus aliquem dimicare, *Nep.*; milites, qui adversus Romanos fuerant, *Nep.*; adversus aliquem bellum gerere; sequi aliquem adversus veteres socios, *Sall.*; munitus adversus aliquid, *ili* aliquem; † adversus tempestates receptaculum; fortis adversus aliquem *Phaedr.*; *odatle trop. kad se što izporedjuje ili prispodablja*, *sproću*, *prema*, *pri*: quid esse duo prospera bella Samnitium adversus tot decora populi Romani.

2. **adversus**, [*upravo partic. perf. pass. od* adverto] *kao adj. s comp. i sup.* 1) *upr. okrenut s licem k čemu*; *obrnut prednjom stranom ka komu*; *što je spreda*, *spreda na* . . . : * adversa frons *k nam okrenuto čelo*; adversi dentes *prednji zubi*, *sjekutići*; manus adversa, *k nam okrenuta*, *nutarnja*; cicatrices adverso pectore ostentare *spreda na prsih*; cicatrices adversae; omnes adversis vulneribus conciderant, *s ranami spreda na tielu*; Cotta in adversum os vulneratur *spreda u lice*; adversum femur tragulā ictus; in adverso antro *spreda u spilji*. *Ovako u vojničkom govoru*, *što je licem ili čelom prama nam postavljeno*, adversi hostes *vojnici koji se komu*, *što dolazi ili bježi*, *na suprot postave*, *ovako* adversis equis concurrere *Sall.* — *U obće sve što spreda pred nami stoji*, *prama komu ili čemu*: * Iris mille trahens varios adverso sole colores devolat, *prama suncu*, *suncu nasuprot*; collis adversus patebat, *nasuprot*; adverso colle evadunt *gore na brdo* (*jer brdo leži vazda pred onim*, *koji se na njega penje*), *Sall.*; adversa ripa *je obala*, *koju spreda t. j. s lica vidimo*, *dakle druga ili onostrana iliti naprаmna obala*; * adverso littore *kod Hor. je grčko primorje*, *jer je prama Troji*, *gdje Agamemnon govoreć stoji*; adversā viā, *upravice*, *ravnim putem*. *Ovako o svem*, *što ide prama nam*: adverso flumine *prama potoku* = *uz potok*; adverso Tiberi *Liv.*; adversum amnem remis superare *Virg.*; adversissimi venti *vjetrovi*, *koji baš u oko duvaju*; * adverso vento *u oko vjetru*; * austris adversis; * adversa procella. *Ovako često dolazi* **adversum**, i, *n. kao subst. protivna strana*, *druga strana*: hic ventus in septemtrionibus oriens adversum tenet Athenis proficiscentibus *puše onim*, *koji iz Athena odilaze*, *s druge strane*, *Nep.* *Ovako s praep.* ex: portus ex adverso urbis positus *Liv.*; *s praep.* in *i acc.*: inde non prius descenderunt Sabini in aequum, quam in adversum Romani subiere, *na drugu stranu* *Liv.*; in adversum nitens *Virg.* *Ovako u prilici*: aliquem in adversum rapere. *Virg.* 2) *trop.* α) *o ljudih*, *protivan*, *koji stoji prema komu kao protivnik*, unum genus est adversum infestumque nobis, quos P. Clodii furor pavit; mentes improborum mihi uni maxime sunt infensae et adversae. *Ovako* adversis dis *proti volji božanskoj*; adverso senatu *proti senatu*; adversa patrum voluntate, adversa nobilitate *proti volji otaca*, *proti volji plemstva*. *Ovako i kao subst.* **adversus**, i, *m. protivnik*, multosque mortales ea causa adversos habeo *Sall.*; *i passivno*, *omrznuo*, *Sall.* b) *o stvarih protivan*, *nepovoljan*, *neprijazan*, *nesretan* (*oppos.* secundus) adversa fortuna *zla*, *huda*, *loša sreća*; adversi casus *nezgode*; res adversae *nesreća*, *nezgode*; adversa valetudo *naloše zdravlje*; adversum proelium *nesretan*; adverso Marte *Virg.*; res plebi adversa; annus frugibus adversus *Liv.*; **adversum**, i, *n. kao subst. obično u plur.* adversa, orum, *protivština*, *protiva*, nihil jam nobis adversi evenire potest; hujus belli fortuna ut in secundis fluxa, sic in adversis bona; * si quis in adversum rapiat casusve deusve; * si quando adversa vocarent; † prospera et adversa populi Romani.

ad-verto [vorto] etc. 3. *što ka komu ili čemu okretati*, *okrenuti*, *obraćati*, *obratiti* 1) *u pravom smislu o stvarih materijalnih s praep.* in *i acc.*, *redje s* ad; *s dat.*; *s accus.*; *s adv. kao* huc etc.: illa sese huc adverterat in hanc nostram plateam, *Ter.* * ut urbi adverteret agmen. *Ovako* α) *t. t. brodarski*, *skrenuti*, *svrnuti brod k zemlji* * terris proram, terrae proras; classem in portum; * huc carinam; * puppim Colchos; * aequore cursum; *pak ovako absolutno* adverti *ploviti*, *grnuti se*: * notae advertuntur arenae; * Scythicas advertitur oras. b) *svrnuti okom u što*, *upirati*, *uprieti oči u što* † oculos; * in quamcunque domus adverto lumina partem; * sacris vultus advertite vestros; *naperiti uši*; * aures ad vocem; *ovako i o bogovih*, *trop.*: meritum malis advertite numen *obratite k mojoj nevolji svoju meni dužnu*, *mojoj nesreći pristojnu moć*, *t. j. osvetite moju nezasluženu nesreću*, *Virg.* 2) advertere animum, animos *ili* mentem α) *duh*, *misli*, *pozor svrnuti na što*, *pozor imati na što*, *dati čemu*, *absolutno*: non sunt admonendi, ut animum advertant; *s dat.*: * animos monitis; † animum rebus levissimis; *s adv.* huc: * huc advertite mentem. b) animum adverto = animadverto *opaziti*, *uvidjeti što*, aliquid: animum advertit Gracchus in contione Pisonem stantem; postquam id animum advertit; quā re animum adversā; animum advertit inter saxa repentes cochleas *Sall.*; *s acc. c. inf.*: animum advertit ad alteram fluminis ripam magnas esse copias; *s relativnom izrekom*: ut advertatis animum, quam sapienter jam reges nos nostri viderint; quam multarum rerum ipse ignarus esset, animum advertit. 3) advertere animo *ili* animis *ili samo* advertere α) *paziti*, *pozor imati*, * vos famuli, quae dicam, animis advertite vestris; * qua ratione, quod instat, confieri possit, paucis, adverte, docebo; † donec advertit Tiberius. b) in aliquem *pokarati koga* † placitum posthac, ut in reliquos Sejani liberos adverteretur. 4) α) aliquem, alicujus animum, aures, ora *pozornim koga učiniti*, *upozoriti koga na što*, *pomenuti komu za što*, advertit ea res Vespasiani animum, ut vexillares e legionibus deligeret. b) † *navući na se*: atque illis eadem actitando recentia veteraque odia advertit.

advespĕrascit, rāvit, — 3. *sumrači se*, *smrkava se*, *sumračje*, *mrak se hvata*, cum jam advesperasceret, discessimus.

ad-vĭgĭlo, 1. *intrans. bditi kod čega*, *paziti na što s praep.* ad: Vestae colendae virgines praesint, ut advigiletur facilius ad custodiam urbis; *s dat.* † parvo advigilare nepoti.

advŏcātio, ōnis, *f.* [advoco] *prizivanje*, *dozivanje* 1) *prizivanje vještaka na skupno viećanje o državnih i važnih juridičnih stvarih*, *viećanje pozvanih vještaka*: quo maximarum rerum frequentissimae cotidie advocationes fiunt; tu in re militari multo es cautior, quam in advocationibus. 2) *rok ili vrieme potrebito za dobavu odvjetnikā*: postulare binas advocationes. 3) abstractum pro concreto *pravoznanci prizvani na viećanje i prisutni kod suda*, *koje bi kad kad sudac sam pozvao*, *pak odatle u obće pomoćnici*, *prigledniсi*, *savjetujući prijatelji*: scio, quid gravitas vestra, quid haec advocatio, quid illi conventus, quid dignitas P. Sestii postulet. 4) † *odvjetničtvo*.

advŏcātus, i, *m.* [*upr. part. perf. pass. od* advoco *prizvan*] *kao subst. prizvanik*, 1) *za republike zvahu se advocati rodjaci*, *prijatelji*, *znanci ili u obće ugledni ljudi*, *koji su tužitelja ili tuženika svojim ugledom podupirali na sudu bud savjetom bud svjedočbom*, Coelius dixit, cum advocatis perpaucis eo venisse Cinnam; quis eum non in advocati loco viderat? venire alicui advocatum in rem praesentem; ire advocatum privatis; esse alicui advocatum; *ovako u sing. ob onom*, *čijim se je savjetom parnica započela*, *uputila i upravljala*: si turpe existimas te advocato illum ipsum, quem contra veneris, causâ cadere. b) *u obće pomoćnici*: sapientis autem cogitatio non ferme ad investigandum adhibet oculos advocatos. 2) *za cesarstva zvaše se advocatus onaj*, *koji je čijom parnicom na sudu pred strankom upravljao* = patronus causae: *odvjetnik*, *advokat* horum temporum diserti causidici et advocati et patroni et quidvis potius quam oratores vocantur, *Tac.*

ad-vŏco, 1. 1) *prizivati*, *prizvati*, *dozvati*, *pozvati koga* (*obično s kakvom namjerom n. p. za savjet*, *pomoć*, *učešće itd.*) *absolutno*: ego vos, quo pauca monerem, advocavi, *Sall.*; *često* advocare contionem, concilium *itd.* *sazivati*, *sazvati*: contionem imprimis advocari jubet; contionem populi advocavit; contione advocatâ; *s praep.* in *i acc.*: in concilium aliquem; in contionem populum; * socios in coetum; † aliquem in auxilium; *s praep.* ad: populum ad contionem; populum ad tribunum celerum; *s dat.*: * advocari aegro; * gaudiis; *s adv.* eo: eo senatum advocat, *Sall.* — *Osobito pozvati koga kao pomoćnika na sudu* (*sravni* advocatus): aliquem contra aliquem; quos tibi advocasti. — *Na dalje* advocare deos *zazivati bogove u pomoć*, *kao stalan izraz*: intuentem Capitolium atque arcem deosque ab se duobus proeliis haud frustra advocatos. 2) *trop. o stvarih prizvati*, *dozvati u pomoć*, *ili samo dozivati što*, *upotriebiti što*: * Alcides omnia arma advocat *upotriebio je sve za oružje*; * secretas advocat artes; † senatus populique Romani obliterata jam nomina sacramento; desiderare iracundiam advocatam *zahtievati u pomoć*; adhibes artem advocatam etiam sensibus.

advŏlātus, us, *m.* [advolo], *dolet*.

ad-vŏlo, 1. 1) *dolietati*, *doletjeti*, *priletjeti*, *upr. o pticah i krilatih životinjah*: legi etiam scriptum esse, eam avem sibi cibum quaerere advolantem ad eas aves, quae in mari mergerent; a Capua nuntiatum est, examen vesparum ingens in forum advolasse; † alites in civitatem advolasse. 2) *trop. doletjeti*, *t. j. žurno doći*, *dohrliti*: quam ob rem advola; ut alii classem hostium celeriter advolaturam suspicarentur; *s praep.* ad: litteris lectis ad urbem confestim incredibili celeritate advolavit; advola ad nos; Cassius ad Messanam navibus advolavit; hostes repente ex omnibus partibus ad pabulatores advolaverunt; *s praep.* in *i acc.* advola in Formianum; in auxilium; *s accus. bez praep.*: mulier Romam advolavit; hic tibi rostra Cato advolat; *s dat.*: fama mali tanti advolat Aeneae, *Virg.*

ad-volvo, etc. 3. *dovaljati* * congesta robora focis; advolvere se *ili* advolvi genibus (*s dat.*) alicujus *pasti komu k nogama*; *pasti licem pred koga*; tribus circuit omnium genibus se advolvens, *Liv.*; *tako i* genua (*accus.*) alicujus advolvi, *Tac.*

advorsarius, advorsum, advorsus, advorto *gledaj* adver . . .

ădytum, i, *n.* [ἄδυτον] *nutarnji dio hrama ili koga god svetišta n. p. grobnice*, *kamo je bilo samo svećenikom slobodno ulaziti*, *a osobito ono mjesto*, *gdje su svećenici primali božje odgovore*: *nutarnje svetište*, *i u obće svetište*: * talibus ex adyto dictis Cumaea Sibylla horrendas canit ambages; * isque adytis haec tristia verba reportat.

Aea, ae, *f.* [Αἶα] *Aea*, *u najstarijih pričah*, *daleka zemlja obično čest Kolchide*, *gdje je kraljem bio Aeetes. Odatle* * **Aeaeus**, [Αἰαῖος] *aeaejski*: Aeaea insula, *otok gdje je stanovala Cirka* (Circe), Aeaea venefica = Circe; Aeaeae artes *čarne hitrine Circine*; carmina Aeaea *Circine popjevke.*; *a po kasnijih bajkah otok Kalypsin*, *pa se ova zato zove* puella Aeaea.

Aeăcĭdēĭus *gledaj* Aeacus.

Aeăcĭdes, *gledaj* Aeacus.

Aeăcus, i, *m.* [Αἰακός] *kralj aeginski* (Aegina), *sin Jupitrov i Aeginin* (Aegina), *otac Telamonov i Pelejev*, *radi pobožnosti i pravednosti bi po smrti uz Minoja* (Minos) *i Rhadamanthyja* (Rhadamanthys) *postavljen sudac sjenam u podzemlju. Odatle*

Ăĕăcĭdes, ae, *m.* [Αἰακίδης] *Aeaković ili Aeačić*, *sin ili potomak mu koji god*, *na pose* α) *jedan od njegova tri sina Telamon*, *Pelej i Phoko* (Phocus). b) *unuk mu Achille* (Achilles). c) *praunuk mu Pyrrho* (Pyrrhus), *Achillov sin*. d) *potomak mu Pyrrho* (Pyrrhus) *kralj epirski*, *koji je proti Rimu vojevao*; *potomak mu kralj Persej u Macedoniji. Odatle* * **Aeăcĭdēĭus**, *adj.* [Αἰακιδήϊος] *aeakovićki*, regna = *otok Aegina*.

Aeaeus *gledaj* Aea.

Aeas, antis, *m.* [Αἴας] *Aeanat ili Aeante*, *potok u Grčkoj*, *koji je tekao s Pinda mimo Apollonije*, *Ov.*

Aebura, ae, *f. grad u Hispaniji tarrakonskoj, sada Cuerva, Liv.*

Aebūtius, ii, *m. ime rimske obitelji, Aebutij, odatle* **Aebutius,** a, um, *adj.* lex.

Aecae, ārum, *f. Aece grad u Apuliji, Liv.*

Aecŭlānum *ili* **Aeclānum,** i, *n. Aeklan, grad hirpinski, Cic.*

aedepol, *gledaj* edepol.

aedes, is, *f. zgrada, 1) sing. a kad je govor o više njih, da kako i plur. a) stan koji obsiže samo jedan prostor,* * *kuća;* † *soba, u plur. sobe, Plaut. b) osobito hram, crkva (s početka samo ćelica ili kapelica za jednoga boga i samo jedna jednostavna zgrada bez ikakvih prigrada, sravni* templum) *obično s dodatkom boga u gen. ili adjectiva* sacra: senatum in aedem Jovis Statoris vocavi; in aedem Concordiae duci; aedes Saturno dedicata est; pecuniam in aedem sacram reficiendam se perscripsisse dicunt. *2) plur.* aedes, ium *a) kuća ili stan za ljude, gdje ima više soba (sravni* domus, aedificium), *obično u gradu, gradjanski stan:* in mediis aedibus; aedes regiae. *b) o stanovih pčelnih, stanica, ošce, Virg.*

aedĭcŭla, ae, *f.* [demin. *od* aedes] *1) hramić, kapelica:* aediculam Victoriae M. Porcius Cato dedicavit. *2)* aediculae, arum, plurale tantum, *kućica, stanak:* cujus hic in aediculis habitat.

aedĭfĭcātio, ōnis, *f.* [aedifico] *a) abstr. gradjenje, b) concr. zgrada,* † *plur. gradjevine.*

aedĭfĭcātiuncŭla, ae, *f.* [demin. *od* aedificatio], *zgradica.*

aedĭfĭcātor, ōris, *m.* [aedifico] *a) koji gradi, graditelj,* mundi. *b) koji rado gradi, gradilo.*

aedĭfĭcium, ii, *n.* [aedes i facio] *zgrada; gradjevina u obće (dočim je* aedes *zgrada samo za stanovanje):* exstruere aedificium in alieno; incendere aedificia; quae aedes aedificiaque intra fines regni Antiochi sunt.

aedĭfĭco, 1. [aedes *i* facio] *graditi, zidati, sagraditi, sazidati, sazdati, absolutno:* tribus locis aedifico, reliqua reconcinno; nec curatius ad frigora atque ad aestus vitandos aedificent; * diruit, aedificat, mutat quadrata rotundis. — *aliquid:* domum strenue; villam, carcerem, navem, urbes, hiberna, hortos *nasaditi vrtove;* * casas; * muros; * equum; mundum; rem publicam; quid ipse aedificet orator et in quo artem adjungat.

aedīlīcius, *adj.* [aedilis] *aedilski,* munus *igra;* repulsae *bezuspješno takmenje za aedilstvom.*
aedīlīcius, ii, *m.* [aedilis] *kao subst. bivši aedil.*

aedīlis, is, *m.* [aedes] *aedil. U Rimu bila su dva plebejska i kašnje dva kurulska aedila. Plebejski su aedili imali skrb za plebejske igre, kurulski za velike i rimske sigre, a svi skupa morali su nadzirati sve javne zgrade i brinuti se, da budu ceste čiste i sjegurne, da bude red na trgu, osobito da se dovoljno žita dovozi, da bude hrana i ciena joj kako valja i slične stvari. Ova rieč dolazi malo ne u svih pisaca i ima u abl. sing. uz* aedile *kadšto i* aedili.

aedīlĭtas, ātis, *f.* [aedīlis], *aedilstvo, dostojanstvo i častna služba aedilska,* aedilitate fungi; aedilitatem fastidire; curulis aedilitas; munus aedilitatis.

aedis, is, *f. češće nego* aedes, *što gledaj.*

aedĭtŭus, ui, *m.* [aedes i tueor] *čuvar hrama, crkvenjak; trop. zove Hor. pjesnike* aedituos, *kao da su čuvari u hramu zasluge.*

Aedui *gledaj* Haedui.

Aeēta, *ili* **Aeētes,** ae *m.* [Αἰήτης] *kralj kolchidski, sin Helijev, otac Medein. Odatle a)* * **Aeētaeus,** *adj.* [Αἰηταῖος] *aeetski,* fines = Kolchida. *b)* **Aeētias,** ădis, *f. i* **Aeetīne,** ēs, *f. kći Aeetina (Aeeta) Medea.*

Aegae *ili* **Aegēae,** ārum, *f.* [Αἰγαί *ili* Αἰγειαί] *Aege ili Aegeje 1) grad u Macedoniji, kašnje Edessa, Nep. Just. 2) grad u Ciliciji, Tac. Odatle* **Aegeātes,** ae, *m.* [Αἰγειάτης] *Aegejac, iz Aegejâ u Aeolidi, Tac. i* **Aegeădes,** ae, *m.* [Αἰγειάδης] *Aegejac, iz Aegejâ u Macedoniji, Just.*

Aegaeon, ōnis, *m.* [Αἰγαίων] *1) ime njekomu gigantu, koji imadjaše sto ruku, a bogovi ga zvahu Briareus. 2) njeki morski bog, Ov.*

Aegaeus, *adj.* [Αἰγαῖος] *aegaejski a)* mare Aegaeum *more aegaejsko medju Grčkom i malom Asijom, sada Archipelag. Ovako i* aequor Aegaeum, *Ov., a često samo* **Aegaeum,** i, *n. bez* mare, aequor *ili* pelagus *kao subst.* in patenti prensus Aegaeo, *Hor. b) pridjevak svemu, što se tiče toga mora, aegaejski:* gurges *Cic.;* tumulus *Hor.;* Neptunus, *Virg.;* Cyclades, *Ov.*

Aegātes, ium, *f. s dodatkom* insulae *i bez njega, aegatski otoci prama Lilybaeju kod Sicilije. Tamo blizu potukli su Rimljani Karthagince na moru, Nep. Liv.*

Aegeades, Aegeates *gledaj* Aegae.

aeger, gra, rum, *adj. naloš, bolešljiv, u obće (slaba tjelesnogi duševnoga zdravlja) 1) tjelesno, naloš, bolan, bolestan, nemoćan, absolutno:* ita graviter aegrum Eudemum fuisse, ut omnes medici diffiderent; *često* aegrum esse = aegrotare *bolestan biti = bolovati; i kao subst.* **aegra,** ae, *f. bolestnica:* cum in proximo hic sit aegra, *Ter;* **aeger,** gri, *m. bolestnik, bônik* ad aegros medicos solemus adducere; *na dalje* corpus aegrum: qui nunquam corpore aegro fuerunt; * corpora aegra; * membra, manus, femur, stomachus. *Često s oznakom bolesti, s koje tko boluje, ili uda, koje je bolestno:* Miltiades aeger erat vulneribus, *Nep.;* ex vulnere aeger; pedibus aeger, *Sall.;* homines aegri morbo; gravi et periculoso morbo aegrum esse; † valetudine aeger; — aegra valetudo *loše zdravje. O životinjah:* * sues aegri; * capellae aegrae; *trop. a) o državi poremećenoj:* intelligit omnes tibi rei publicae partes aegras et labantes esse commissas; semper aegri aliquid esse in re publica volunt.; *b) o bilinah,* * seges. — *Ovako i* * anhelitus, * balatus aegri *mučni. 2) duševno bolestan, pečalan; gnjevan, zlovoljan, nevoljan, tjeskotan, tužan;* animus *Sall.;* animi *Liv.;* * cor, mens, anima; * mortales aegri *ljudi nevoljni, boreći se s trudovi i nevoljami života.* * inopem solatur et aegrum; * nil audire velim, nil discere, quod levet aegrum; * aegram vana spe lusit amantem *zatravljenu. Ovako*

s oznakom zašto je tko nevoljan, bolestan itd. s abl.: aeger curis, *Virg.;* animus aeger avaritiā, *Sall.;* amore, *Liv.; s gen.:* aeger animi, *Liv. 3) o stanju kakovu, tegotan, mučan, žalostan, turoban, trudan,* mors; cura; dolor; luctus; senectus; † aegris oculis introspicere aliquid.

Aegeus, ĕi, *m.* [Αἰγεύς] *Aegej, kralj athenski, sin Pandionov, otac Thesejev. Odatle* * **Aegīdēs,** ae, *m.* [Αἰγείδης] *Aegejević, Aegejić, potomak Aegejev a) sin mu Thesej* (Theseus); *b) u obće* **Aegidae,** arum, *m. Ov.*

Aegĭăleus, ĕi, *m. sin Aeetin* (Aeetes) *brat Medein, inače se zvaše Absyrtus.*

Aegiensis *gledaj* Aegium.

Aegimŏrus *ili* **Aegimūrus,** i, *f.* [Αἰγίμορος *ili* Αἰγίμουρος] *Aegimor ili Aegimur, otok koji s mora zatvaraše zaton, na kom Karthago stajaše.*

Aegīna, ae, *f.* [Αἴγινα] *Aegina, otok u saronskom zatonu medju Attikom i Argolidom; Odatle* **Aegīnētae,** ārum, *m.* [Αἰγινῆται] *Aeginci, stanovnici toga otoka.*

Aegīnienses *gledaj* Aeginium.

Aegīnium, ii, *n.* [Αἰγίνιον] *Aeginij, grad u Macedoniji prama Thessaliji, sada Erkinia; odatle* **Aegīnienses,** ium, *m. Aeginijanci.*

aegis, ĭdis, *f.* [αἰγίς *a to od* αἴξ, ἀίσσω] *aegida, štit njekakav, koji je zazveketao, kad ga je tko zadrmao* [ἀίσσειν] *a) po Homeru štit Jupitrov, koji njim drma ljevicom, a desnicom striele baca. b) štit Palladin sa zmijinom glavom Medusinom,* horrifera *Virg.;* sonans, *Hor. c) trop. u obće = zaštita, zaklon, okrilje, Ov.*

Aegīsŏs, i *f.* [Αἴγισσος] *Aegis, star, moćan grad u dônjoj Moesiji na Dunaju, Ov.*

Aegisthus, i, *m.* [Αἴγισθος] *Aegistho, sin Thyestov* (Thyestes), *zaveo je Klytaemnestru i njezinom pomoću ubio joj muža Agamemnona, a njega je pogubio Agamemnonov sin Oreste;* † *appellat. = preljubnik.*

Aegium *i* **Aegion,** ii, *n.* [Αἴγιον] *Aegij, grad u Achaji. Odatle* **Aegiensis,** e, *adj. aegijski,* civitas, *Tac.;* **Aegienses,** ium, *m. kao subst. Aegijanci, Liv.*

Aeglē, ēs, *f.* [Αἴγλη] *Aegla ili Aegle, najljepša svih Najada, kći Jupitrova i Neaerina* (Neaera), *Virg.*

Aegos flumen [Αἰγὸς ποταμός, *kozji potok*] *potok i grad na thračkom Chersonesu, sada Galata, znamenit s bitke god. 405. pr. Is. Nep.*

aegre, *adv. s com.* aegrius *i sup.* aegerrime, [aeger] *1) gorko, nezgodno,* aegre est mihi *ili* meo animo, *Com.;* aegre alicui facere *žalostiti, mučiti koga, jade zadavati komu;* aegre aliquid ex aliquo audire, *Ter.;* aegre aliquid fero *uznevoljuje me nješto, težko što podnosim; s acc. c. infin. i sa* quod; *absolutno;* aegre *(nerado)* aliquid pati, tolerare; habere aliquid; aegre careo. *2) težkom mukom, jedva (subjectivno glede na osobu, koja ima s čim muku):* aegre abstinent, quin castra oppugnent *(sravni* vix).

* † **aegresco,** — — 3. [aeger] *oboljeti, uboljeti, duševno a) ići na gore, sve gore bivati,* exsuperat magis (violentia Turni) aegrescitque medendo; *b)* † *zabrinuti se, biti zabrinut, ljutiti se,* longiore sollicitudine.

aegrĭmōnia, ae, *f.* [aeger] *sjeta, žalost, nevolja (subjectivno, sravni* aerumna).

aegrĭtūdo, ĭnis, *f.* [aeger] *naloše zdravlje 1) tiela Tac.; pl. Eutr.; 2) duše, jad; zabrinutost,* aegritudine premi, opprimi, affici; aliquem afficere aegritudine; aegritudines depellere; repellere ab aliquo.

aegrōtātio, ōnis, *f.* [aegroto] *bolovanje (subjectivno, sravni* morbus): morbum appellamus totius corporis corruptionem, aegrotationem morbum cum imbecillitate; *o duši, nu samo u filosofâ.*

aegrōto, 1. [aegrotus] *bolovati tjelesno o ljudih:* vehementer diuque; gravius, gravissime, periculose; † mortifere; * morbo; *o životinjah,* * armentum aegrotat in agris; *o duši:* ex qua re animus aegrotat; * edissere, quo me aegrotare putes animi vitio; *preneseno* boni mores, artes antiquae tuae, *Plaut.*

aegrōtus, *adj.* [aeger], *bolestan, bolan, a) tjelesno,* corpus, *Hor.;* leo, *Hor.; često* **aegrotus,** i, *m. kao subst. bolestnik, bônik:* fortis aegrotus; aegroto, dum anima est, spes esse dicitur; *trop. o državi:* hoc remedium est aegrotae ac prope desperatae rei publicae. *b) duševno,* animus *zatravljeno srdce, Ter., i s infin.:* amicis morbum tu incuties gravem, ut te videre audireque aegroti sient, *Plaut.*

Aegypsus, i, *f. Aegypas, grad na obali Istra, Ov.*

Aegyptiacus, Aegyptius, *gledaj.* Aegyptus.

1. Aegyptus, i, *f.* [Αἴγυπτος], *Aegypat, Jedjupat, Aegypatska;* * *met. aegypatska momčad kod Virg.:* victor ab Aurorae populis Aegyptum viresque orientis secum Bactra trahit. *Pazi: na upit kuda ili kamo dolazi često accus. bez predloga, premda je ime dosta velike zemlje:* qui dicitur Aegyptum profugisse, *Cic.;* cum Aegyptum proficisci pararet, *Nep.;* navigare Aegyptum pergit, *Liv. Odatle* **Aegyptiăcus,** *i* **Aegyptius,** *adj. aegypatski, jegjupatski i* **Aegyptius,** ii, *m. kao subst. Aegypćanin, Jegjupac, Jegjupljanin, češće u plur.*

2. Aegyptus, i, *m. Aegypat, sin Belov, brat Danajev* (Danaus), *Ov.*

Aeliānus *gledaj* Aelius.

aelĭnos, i, *m.* [αἴλινος] *zapjevka, bugarka, Ov.*

Aelius, *glasovito plebejsko pleme u Rimu, komu pripadaju obitelji* Paeti, Tuberones etc.; *kao adj. Aelijev ili aelijski, što potiče od koga imenovanih n. p.* lex Aelia de comitiis. *Odatle* **Aeliānus,** *adj. njekoga Aelija:* oratiunculae *L. Ael. Tuberona;* jus Aelianum *sbirka juridičkih formula* (legis actiones) *glasovitoga pravoznanca S. Ael. Paeta, consula god. 198.;* studia Aeliana *istoga muža.*

Aĕllo, ūs, *f.* [Ἀελλώ] *grčko ime jednoj Harpyji, Ov. i njekoj kuji Aktaeonovoj* (Actaeon), *Ov.*

Aemiliānus *gledaj* Aemilius.

Aemĭlius, *Aemilij, ime staru glasovitu patricijskomu plemenu u Rimu, u koga bijahu najglasovitije obitelji Lepidi, Pauli i Scauri; odatle*

Aemilius, *adj. aemilijski*, tribus; via; pons, ludus. *Odatle* **Aemiliānus**, *adj. pridjev mladjega Scipiona Africana, sina L. Aem. Paula macedonskoga*; **Aemiliana**, orum, *n. subst. Aemilijevo, predgradje u Rimu, Suet.*

Aemonia *gledaj* Haemonia.

aemŭla, ae, *f. kao subst. gledaj* aemulus.

aemŭlātio, ōnis, *f.* [aemulor] *teženje za tim, da tko nješto isto tako učini, kao što tko drugi, 1) natjecanje, nadmetanje, takmljenje, u dobru i zlu smislu*, inter quos tantae laudis erat aemulatio, *Nep.*; vitiosa, *Cic.*; prava, infensa, *Tac.*; honoris, gloriae, *Tac. 2) zavidjenje*, inter quos maximarum rerum non solum aemulatio, sed obtrectatio tanta intercedebat, ut etc. *Nep.*

aemŭlātor, ōris, *m.* [aemulor] *natjecalac, takmac.*

aemŭlātus, us, *m.* [aemulor] *natjek, nadmet*, aliquem aemulatu decorare, *Tac.*; *u zlu smislu zavid*, exstincto aemulatu, *Tac.*; aemulatus agere, *Tac.*

aemŭlor, 1. *depon.* [aemulus], *težiti za tim, da tko nješto isto tako učini, kao što to tko drugi čini, više nego* imitari, *1) u dobru smislu, natjecati se, nadmetati se, takmiti se, isto tako činiti, absolutno:* quoniam aemulari non licet, nunc invides, *Plaut.*; Labeo per abruptas venas sanguinem effudit, aemulataque est conjux, *Tac.*; *aliquem, s kim:* quod me Agamemnonem aemulari putas, falleris, *Nep.*; Pindarum, *Hor.*; *alicui:* consummati jam patroni veteribus aemulantur, *Quint.*; *aliquid s čim o stvarih, koje tko želi stići, težiti što stići:* omnes Massiliae instituta laudare facilius possunt, quam aemulari; studia alicujus; virtutes; † severitatem. *2) u zlu smislu natjecati se zavidno, zavidan, jalan biti, obično s dat.* iis aemulamur, qui ea habent, quae nos habere cupimus; *absolutno:* etiam aemulari utile est; *s praep.* cum: ne mecum aemuletur; *s praep. inter.:* aemulantium inter se regum paratus, *Tac.*; *s infin.:* coloniae aemulabantur, corruptissimum quemque adolescentium pretio illicere, *Tac.*

aemŭlus, *adj. željan što tako činiti, kao što to čini tko drugi, takmen 1) u dobru smislu:* me testatus est, se aemulum mearum laudium exstitisse; cujus (Zenonis) inventorum aemuli Stoici nominantur; * quae (patria) nunc subit aemula laudi; * Timagenis aemula lingua; * tibia tubae aemula. *Ovako* **aemulus**, i, *m. kao subst.: takmac:* auctoritatis ejus et inventionis comprobatores atque aemuli; illo aemulo atque imitatore studiorum; † aemuli Brutorum. *2) u zlu smislu, zavidno takmen, zavidan, koji želi da drugoga izrine*, * aemulus exceptum Triton inter saxa virum spumosâ immerserat undâ; * aemuli reges; *ovako* **aemulus**, i, *m. i* **aemula**, ae, *f. kao subst. takmac, zavidnik, takmica, zavidnica:* Carthago aemula imperii Romani, *Sall.*; nullo aemulo, remoto aemulo, *Tac.*; *s praep.* ad: aemulus ad deterrima, *Tac.*; *i o ljubavi:* si non tamquam virum, sed tamquam aemulum removisset.

Aemus *gledaj* Haemus.

Aenāria, ae, *f. Aenarija, vulkanski otok prama Campaniji s gradom istoga imena.*

Aenēa, ae, *f.* [*Αἴνεια*] *grad na poluotoku Chalcidici u Macedoniji, odatle* **Aeneātes**, um, *m.* [*Αἰνεᾶται*] *Aenejci, stanovnici toga grada.*

Aenĕădes, ae, *m. gledaj* Aeneas.

Aenēas, ae, *m.* [*Αἰνείας*] *Aenea, Aeneja, a) sin Anchisov* (Anchises) *i Venerin, koji je vodio Trojane u Italiju, praotac Rimljanom; odatle 1)* * **Aenĕădēs**, ae, *m.* [*Αἰνειάδης*] *Aenejić, Aenejević, potomak ili rodjak Aenein a) sin mu Askanij, Virg. β) po izmišljenu rodoslovju za potomka mu označeni August, Ov. Hor. γ)* **Aenĕădae**, ārum, *m. Aenejevići a) = Trojanci Virg. β) = Rimljani, Ov. 2)* **Aenēis**, ĭdos, *f. aenejida, aeneida, Virgilijeva junačka pjesma o Aeneji; 3)* * **Aenēĭus**, *adj. Aenejin*, nutrix; puppis; virtus, pietas; arma. *b) Aeneas Silvius, kralj albanski, Liv.*

ăĕneus *ili* **ăhēneus**, *adj.* [aes] *1) mjeden; bakren; tučan, to je od mjedi, bakra ili tuča*, signum, candelabra, statua, tropaeum; loricae, coronae; columna; * aenea proles *mjedeni viek. 2) trop. za oznaku svega, što je čvrsto, mjeden, željezan, gvozden, čvrst kao željezo, tvrd kao gvoždje*, * hic murus aëneus esto; * jugum; * turris. † *o boji, crvenožut*, barba.

Aeniānes, um, *m.* [*Αἰνιᾶνες*] *Aenijani, narod u južnoj Thessaliji.*

aenigma, ătis, *n.* [*αἴνιγμα*], *zagonetka; meton. o svem što je tamno i zagonetno*, aenigmata somniorum; aenigma Oppiorum ex Velia plane non intellexi.

* **ăĕnĭpes**, ĕdis, *adj.* [ăēnus *i* pes] *mjedenonožan*, boves.

Aenius *gledaj* Aenos.

ăĕnum *ili* **ăhēnum** (*sc. vas*) i, *n.* (*upr. n. od* aenus) *kao subst. bakrač, kotao*, littore aëna locant, *Virg.*

Aenos *ili* **Aenus**, i, *f.* [*Αἶνος*] *Aen 1) grad u Thraciji na ušću Hebra; odatle* **Aenius**, *adj. aenski i* **Aenii**, ōrum, *m. kao subst. Aenci. 2) rieka u Rhaetiji sada Inn, Tac.*

ăēnus *ili* **ăhēnus**, *adj.* [aes] *pjesnički stariji oblik* = ăĕnus, *mjeden, bakren a) od mjedi ili bakra ili tuča*, falx, cadus, crateres, fores, thoraces, acus; lux aëna *mjedeni sjaj oružja; b) trop. o svem što je čvrsto i tvrdo, željezan, gvozden*, manus.

Aenus *gledaj* Aenos.

Aeŏles, um, *m.* [*Αἰολεῖς*] *Aeoli, jedno od tri glavna plemena grčkoga naroda, koji su se od Thessalije tja u malu Asiju razprostrli, te se ondje u pokrajini po njih nazvanoj Aeolidi Aeolis ili Aeolia naselili, pa tako i po otocih tamo u okolu, navlaš na Lesbu. A ove naseljene u maloj Asiji zvahu Rimljani s političnoga pogleda* Aeolii.

Aeŏlia, ae, *f. Aeolija, Aeolska; 1) pokrajina u maloj Asiji, sravni* Aeoles. *2) aeolski otok, gdje je stanovao Aeolo* (Aeolus), *jedan od liparskih otoka:* Nimborum in patriam, loca foeta furentibus Austris, Aeoliam venit, *Virg.*

Aeolides, *gledaj* Aeolus.

Aeŏlis, ĭdis, *f.* [*Αἰολίς*] *1) gledaj pod* Aeoles. *2) gledaj pod* Aeolus.

Aeŏlius, *gledaj* Aeolus.

Aeŏlos *ili* **Aeŏlus**, i, *m.* [*Αἴολος*] *Aeol ili Aeolo a) sin Hippotov* (Hippotes) *gospodar aeolskih i liparskih otoka, vladar vjetrova. b) njeki Trojanac, pratilac Aenejin; c) sin Hellenov* (Hellen), *unuk Deukalionov, otac Athamantov i Sisyphov; od njega polaze Aeoli. — Odatle* A) * **Aeolĭdes**, ae, *m.* [*Αἰολίδης*] *Aeolić ili Aeolović a) sin, unuk ili potomak Aeola Hellenovića, sinovi Sisypho, Athamante* (Athamas), *unuci Cephalo, Ulixe. b) potomak Trojanca Aeola. B)* **Aeolis**, ĭdis, *f.* [*Αἰολίς*] *potomka Aeola Hellenovića, kći mu Kanaka* (Canace) *i Alcyona* (Alcyone). — *C)* **Aeŏlius**, *adj. a) Aeolov:* Aeolia virgo *kći mu*; Aeolia Hele *unučica Aeolova*; Aeolii postes *njegova dva sina*; — *b) aeolski, od zemlje Aeolide*, Aeolia puella = Sappho, *jer se Lesbos brojaše k Aeoliji, Hor.*

aequābĭlis, e, [aequo], *adj. s comp. što uviek jednako ostaje, jednak, jednolik; nepromienjen*, partes undique aequabiles; motus certus et aequabilis; perennis amnis et aequabilis; aequabile et temperatum genus orationis; ubi pulveris vim aequabilem manere vident, *Sall.*; vir famâ aequabilis *kod svih jednako na glasu, Sall.*; *jednak za sve, nepristran:* jus aequabile; aequabilis ratio juris; civis cunctis vitae officiis aequabilis; *jednak prema svakomu, jednako uljudan:* fidus Romanis, aequabilis in suos, *Tac.*

aequābĭlĭtas, ātis, *f.* [aequabilis], *jednakost; jednoličnost*, motus; orationis; communis juris; aequabilitas in omni vita, universae vitae; constantia et aequabilitas.

aequābĭlĭter, *adv. s comp.* [aequabilis] *jednako, jednoliko; pod jednu mjeru*, praedam dispertire; tolerare sumptus et tributa; aequabilius et constantius sese res humanae haberent, *Sall.*

* † **aequaevus**, *adj.* [aequus *i* aevum], *jedne dobe*, regem aequaevum vidi vitam exhalantem; aequaevum ab humo miserans attollit amicum.

aequālis, e, *adj.* [aequus], *jednak; ravan, 1) o mjestu što ima jednako i ravno površje, ravan:* loca aequalia et nuda gignentium, *Sall.*; terra ab omni parte; montem occupat aequali dorso continuum, *Tac.*; *odatle 2) o tom što ima jedan isti obseg, jedan isti oblik, jednu veličinu i visinu, jednak, više nego* par, *jer* aequalis *znači podpuno jednak, absolutno:* suntque pares in amore et aequales; nec enim aut lingua aut moribus aequales (= cum sint aequales inter se) abhorrere; defunctum laboribus aequali recreat sorte vicarius, *Hor.*; *s dat.:* erit rebus ipsis par et aequalis oratio; *s gen.:* creticus et ejus aequalis paeon; *s praep.* inter: virtutes esse inter se aequales; *3) o tom što se ne mienja te je uviek jednako, jednak, jednolik, jednoličan*, lentior deinde aequaliorque accidens auribus procellae strepitus magnam partem hominum sopivit; * aequali ictu scindere freta; * nil aequale homini fuit illi; aequalem se omnibus exhibens *uljudan, Eutr. 4) o jednakosti dobe, jedne dobe, jedne iste starosti; istodoban; suvremen*, sororem prope habuit aequalem, *Nep.*; * chorus aequalis Dryadum; * aequali te cum pubesceret aevo; *s dat.:* cui cum aequalis fuerit Livius; sacra aequalia urbi; exercitus aequalis stipendiis suis *brojeć onoliko godina službe, koliko on;* Dejotari benevolentia est ipsius aequalis aetati *ima toliko godina koliko sâm; s gen.:* scriptum apud Philistum est, aequalem temporum illorum; per Calonem quendam, aequalem Hieronymi. *Ovako* **aequalis**, is, *comm. kao subst a) komu ima sa mnom jednako godina, vrstnik, vrstnjak; vrstnica, vrstnjakinja*, adolescens ita dilexi senem ut aequalem; ut adolescens tristem et severum senem omnibus aequalibus suis in familiaritate anteposuerit, *Nep.*; Accam, ex aequalibus unam, alloquitur, *Virg. b) koji sa mnom u jedno isto vrieme živi, suvremenik, suvremenica*, Demosthenes maximos oratores habuit aequales.

aequālĭtas, ātis, *f.* [aequalis] *ravnost, jednakost u svakom obziru*, similitudo aequalitasque verborum; in hac prope aequalitate fraterna; *a na pose jednakost a) dobe, jedna doba, jednaka doba*, et aequalitas vestra et pares honorum gradus; *b) političnih prava*, omnes exuta aequalitate jussu principis aspectare, *Tac.*

aequālĭter, *adv. s comp.* [aequalis], *ravno; jednako; jednim načinom*, collis ab summo aequaliter declivis; aequaliter distribuere; captivum agrum plebi quam maxime aequaliter dare; pariter aequaliterque alicui rei respondere; † copiae reverentius et aequalius duci parebant.

aequănĭmĭtas, ātis, *f.* [aequus *i* animus], *blagodušnost, pravednost, Ter.*

aequātio, ōnis, *f.* [aequo] *jednačenje, izjednačivanje*, bonorum (*komunizam*), gratiae, dignitatis, suffragiorum; juris; fortunae et dignitatis.

aeque, *adv. s comp. i sup.* [aequus] *1) za oznaku prispodabljanja a) absolutno, kad se što samo sobom prispodablja, jednako, isto tako, tako, na isti način*, duae trabes aeque longae collocantur; gloriam, honorem, imperium bonus ignavus aeque sibi exoptant, *Sall. b) s prispodobom izvedenom α) sa* aeque — et . . . *jednako — i . . ., tako — kao i . . .*; aeque — et — et . . . *jednako — i — i, tako — kao i — i . . .:* quod aeque promptum est mihi et adversario meo; versus aeque prima et media et extrema pars attenditur; *ovako i* aeque — que . . .: aeque neglectum pueris senibusque nocebit, *Hor*; — *β) sa* aeque — atque *ili* ac, *tako, kao i; jednako — kako ili kao:* nisi haberes, qui prosperis rebus aeque ac tu ipse gauderet; qui tibi sunt aeque noti ac mihi; civibus victis ut parceretur aeque ac pro mea salute laboravi; *na dalje* aeque — ac si, *tako — kao da . .:* quo factum est, ut jumenta aeque nutrita ex castello educeret, ac si in campestribus ea locis habuisset, *Nep.*; Egnati absentis rem ut tueare aeque a te peto, ac si mea negotia essent. *γ) počam od Livija sa* aeque — quam . . .; aeque — quam ut . . . *tako — kao; tako — kao da . . .:* nihil aeque eos terruit, quam praeter spem robur et color imperatoris: *δ) sa* aeque — aeque *u živahnom govoru mjesto* aeque ac *ili* et: quod aeque pauperibus prodes, locupletibus aeque, *Hor.*; aeque discordiam praepositorum, aeque concordiam subjectis exitiosam, *Tac. ε) kod com. i kasnih pisaca sa* aeque cum aliquo *jednako s kim, tako kao tko:* animum adverte, ut aeque mecum

haec scias; novi aeque omnia tecum. *η) s ablativom comparationis*: qui me in terra aeque fortunatus erit, *Plaut.*; nullus est hôc meticulosus aeque, *Plaut. Često se ne izriče druga čest prispodobe*: tu prope aeque doles *(sc.* atque ego); pondere detracto, quod aeque corpus tegeret et leve esset, curavit *(sc.* quod aeque corpus tegeret ac si pondus detractum non esset et [simul] leve esset). — *2) pravedno*, munifice et aeque tuens justitia; sin vis obsistat, ferro quam fame aequius perituros, *Sall.*

Aequi, ōrum, *m. narod staroitalski u Latiju izmedju Sabinâ i Marsâ, Hernikâ, Volskâ i Latinâ. Odatle* **Aequicus**, *adj. aekski, aekujski, aekavski*, bellum.

Aequīcŭlus, i, *m.* = Aequus, *u plur.* Aequiculi = Aequi.

Aequīcŭlus, *adj.* = Aequĭcus *gledaj* Aequi.

aequĭlībrĭtas, ātis, *f.* [aequus *i* libra] *istotežje, ravnotežje, kao prievod grčke rieči ἰσονομία zakon ravnotežja, t. j. jednako razdjeljenje naravskih sila.*

aequĭmēlium, [maelium] ii, *n. ravno njeko mjesto, trg ili pijac u Rimu, gdje su i janjce i drugu živinu za zakolj tržili.*

aequĭnoctiālis, e, *adj.* [aequinoctium] *istonoćni, aequinoctijalni, Cat.*

aequĭnoctium, ii, *n.* [aequus *i* nox] *jednač dana i noći, istonoćje, aequinoctij*, dies aequinoctii; auctumnale, vernum.

aequĭpărābĭlis, e, *adj.* [aequiparo] *izporedljiv*, alicui; cum aliquo, *Plaut.*

aequĭpăro (pero), *1.* [aequus *i* paro] *1) verb. act. jednačiti, izjednačivati, izjednačiti, uporedjivati, uporediti što s čim*, aliquid alicui: Jovis solisque equis aequiparari dictatorem in religionem etiam trahebant; aliquid cum aliquo: aequiparatâ cum P. fratre gloriâ; aliquid ad aliquid; suas virtutes ad tuas, *Plaut.* *2) verb. neutr. izporedjivati se, izporediti se s kim, ravan biti komu, dostići, dostizati koga ili što, s accus.* aliquem *ili* aliquid; aliquem aliquâ re: ut nemo eum labore corporisque viribus posset aequiparare, *Nep.*; ut nemo sociorum me aequiparare posset; * aequiparas voce magistrum; portus moenibus circumdatus, ut ipsam urbem dignitate aequipararet, *Nep.*

aequĭtas, ātis, *f.* [aequus], *jednakost, 1) ravnost*, † loci; *s dodatkom* animi *ili bez toga, ravnodušnost, mirnoća, mirno srdce, bezstrastnost*, novi moderationem animi tui et aequitatem; quae (iugera) et meam animi aequitatem et vestram voluntatem indicent, *Nep.*; quo quidem in spectaculo mira populi Romani aequitas erat. *2) jednakost a) u političnom smislu, jednakost pred sudom glede na prava i sloboštine (grčki τὸ ἴσον, ἡ ἰσότης, ἡ ἰσονομία). b) u moralnom smislu, jednakost postupanja prama svakomu, sdušnost, pravednost i sdušnost*, cum virtute militum devicisset hostium exercitus, summa aequitate res constituit, *Nep.*; *i o stvarih*, aequitas conditionum; a verbis recedere et aequitate uti; justitia et aequitate aliquem superare.

aequo, 1. [aequus] *1) obzirom sam na sebe, jednačiti, ravniti, izravnati, poravnati*, locum; aequata agri planities; * aequata mensa *ravno postavljen; vojnički t. t.* aequare frontem (frontes) *ili* aciem, *izravniti lice ili čelo vojske ili bojnu vrstu; vojsku postaviti u ravnu vrstu (oppos.* sinum in medio dare, prominere) *Liv.*; *isto tako* * aequare vela *ili* rostra *o bojnom brodovlju:* vidit aequatis classem procedere velis. *2) obzirom na drugo što a) jednačiti, izjednačiti, jednako napraviti ili razdieliti, absolutno s praep.* cum, *s dativom*, aequare sortes, *t. t. kod ždriebanja, ždriebe izjednačiti (tako da ni jedan ždrieb prije drugoga ne dodje u ruku onomu, koji ždriebove vuče)*; aequare pecunias *jednakost imutka uvesti*; aequare pedites *dati onoliko pješadi koliko i ostalim*; * operumque laborem partibus aequabat justis *te je sdušno posao jednako razdielio*; * ibant aequati numero *idjahu na jednake čete razdieljeni*; * jam gravis aequabat luctus et mutua Mavors funera *izjednačivaše ih, t. j. činjaše da ih je bilo jednako na obje strane*; aliquamdiu aequatus inter omnes terror fuit; aequare certamen *boj izjednačiti; bojne sile na obje strane jednake postaviti*; aequato Marte; aequato omnium periculo; aequato jure omnium; ira aequavit vires; * foedera regum, vel Gabiis vel cum rigidis aequata Sabinis *jednakimi uvjeti sklopljen savez sa itd.*; aequare solo omnia *pòravniti sve sa zemljom = porušiti, satrti*; omnia flammis aequata (*naime* solo); † aequare solo domum; † templum solo; solo aequandae sunt dictaturae consulatusque; per somnum vinumque dies noctibus *proroditi dan i noć spavajuć i vino pijuć*; * ludum nocti aequare *igru izjednačiti s noćju = cielu noć igrati*; cum suas quisque opes cum potentissimis aequari videat; * nec prius abstitit quam numerum cum navibus aequet; tenuiores cum principibus aequari se putent. — *b) sravnjivati, sravniti, izporedjivati, izporediti koga ili što s kim ili š čim*, aliquem alicui: ne aequaveritis Hannibali Philippum, ne Carthaginiensibus Macedonas, Pyrrho certe aequabitis; * aequandi superis pectora flecte viri; aliquid cum aliqua re: omnium ante damnatorum scelera, furta, flagitia vix cum hujus parva parte aequari conferrique posse. *Pa tako i c) nješto sa sobom izjednačiti t. j. dostizati, dostići što*, quantum equitem velocissimi pedites cursu aequare poterant; * ducem vadentem aequare passibus; * cujus (fluminis) altitudo summa equorum pectora aequabat; ea arte aequasset superiores reges, ni etc.; aequasse eum Appii odium *da je bio isto tako kao Appij omrzao*; * quis possit lacrimis aequare labores? *tko da može suzami dostići muke i trudove?* * sagitta aequans ventos; * formas veras imitamine; † argenti facti pondus quinquaginta milia talentorum aequabat; * munia comparis; aliquem equestri gloria; facta dictis *čine pripoviedati načinom prema važnosti*; is triumphus — signis et spoliis ferme aequabat (Cornelii triumphum).

aequor, ŏris, *n.* [aequus] *upr. ravno i gladko površje koje god stvari. 1) o polju, ravan, ravnica, poljana*, Babylonii in camporum patentium aequoribus habitantes; * aequora campi *i samo* aequor = *zemlja, tlo:* * aequor ferro scindere; * Lybicum aequor *pustoš libyjska. 2) o vodi, obično o moru, morska površina, pučina:* * maris aequor; * maris aequora, *često*

bez dodatka a onda = mare *more u obće:* * aequor altum, * aequor Tyrrhenum, *i u plur.* * aequora immensa, placida, invia, * *riedko o rieci; meton.* * *morska voda.*

aequŏreus, *adj.* [aequor], *morski*, * genus = pisces; * rex = Neptunus; * origo *o Neptunu*; * pisces; * Britanni.

aequum, i, *n. gledaj pod* aequus.

aequus, *adj. s comp. i sup. jednak, ravan. 1) samo sobom jednako (sravni* par), *a) o mjestu, ravan, t. j. mjesto, koje niti se diže niti se snižuje (sravni* planus), in aequum locum sese demittere; deducere in aequum locum, *Sall.*; saxum ascensu aequo, aequior vallis; regiones aequissimae; ex aequo loco dicere = *govoriti u senatu prema* ex inferiore loco dicere = *govoriti pred sudci, koji su više sjedjeli, a* ex superiore loco dicere = *s besjedionice k puku govoriti*; ex superiore et ex aequo loco *(u javnih i privatnih poslovih)* sermones habitos; aequa frons *vojnički t. t. ravno pročelje*; statera posita examine aequo, *Suet.* — **aequum**, i, *n. kao subst. ravan, ravnica*, facile in aequo campi victoriam fore; in aequum descendere, degredi; *i o platou koje visine* in aequum eniti *Tac.*; pars castrorum aequo adibatur, *Tac.*; aequo insurgere, *Tac. Odatle b) trop. zgodan, prikladan, priličan (oppos.* iniquus), locus: locum se aequum ad dimicandum dedisse; Datames, etsi non aequum locum videbat suis, tamen confligere cupiebat, *Nep.*; locus aequus agendis vineis; *ovako i o vremenu*: et tempore et loco aequo; *o duševnoj jednakosti, ravnodušan, mirna srdca, miran, zadovoljan*, aequo animo esse; aliquid aequo animo ferre; aequo animo pati aliquid; accipere etc.; * aequam memento rebus in arduis servare mentem non secus ac bonis; *i u plur.* animis lubentibus aut aequis aliquid remittere; eam sententiam haud aequioribus animis quam ipsorum postulatum audire. — *2) što je čemu drugomu u čem god jednako, jednak, t. j. jedne veličine, visine, širine itd.* aequo spatio abesse; * sequi aliquem non passibus aequis; * urbs erat in summo nubibus aequa loco; * aequis pedibus procedere *o hexametru*; * aequis numeris *o distihu*; aequis partionibus *ili* pensionibus (dare, solvere *i slično*); * materies aequa viribus = par; * poena peccatis; *s oznakom prispodobne točke sa* atque et-que; cum, *i dat. jedan ili jedan isti — kao i; takav — kao i . .:* aequa fere altitudine atque ille congesticius ex materia fuerat agger; * mors aequo pulsat pede pauperum tabernas regumque turres; se precari, ut ita sortem aequam sibi cum collega dent, ut etc.; reddita aequa Cannensi clades; — in aequa laude ponere *smatrati jednako pohvalnim*; aequo et pari jure cum civibus vivere; aequa condicio, aequum certamen proponitur; *osobito kao vojnički t. t.* aequa pugna; aequo proelio, aequa manu *(Just.)*, aequo Marte discedere *(oppos.* superiorem esse *ili* discedere), † manibus aequis abscessum; aequo Marte dimicare, pugnare, contendere *nadajući se jednako pobjedi*; * numerone an viribus aequi non sumus? — *Adverbijalni izrazi* ex aequo *a)* * † *jednako, na jednaki način; b) s istoga gledišta, u jednakom položaju, jednakim pravom:* qui ex aequo nos venisse in amicitiam meminissemus; si societas et amicitia ex aequo observatur, cur etc.; * torqueor ex aequo vel te nubente vel aegrâ; magis ex aequo, quam ex jure gentium; in aequo ponere aliquem *staviti koga na jednak stupanj*: in aequo eum (Philopoemenem) duarum potentissimarum gentium summis imperatoribus posuerunt; † insitâ mortalibus naturâ modum fortunae a nullis magis exigere, quam quos in aequo videres. *3) o vladanju prama drugim, a) kad se postupa s jednim kao i s drugim, sdušan, pravedan, pravičan, nepristran, o čeljadi:* aequissimus judex; praetor aequus et sapiens; si me id facere noles, te mihi aequum praebere debebis; *o stvarih*: erat aequa lex et nobis atque omnibus; condicio, postulatio, oratio; quod aequum est, decernite; quis hoc statuit, quod aequum sit in Quinctium, id iniquum esse in Naevium? *Često* aequum est, postulo, sive aequum est, te oro, *Ter.*; sicut aequum est homini; aequum est *ima obično acc. c. inf. iza sebe:* aequum esse, illos cogitare etc. . .; *takodjer* **aequum**, i, *n. kao subst. sdušno, sdušnost, pravednost, nepristranost*, nihil aequi impetrare; * Ripheus unus servantissimus aequi; * contemptor aequi; *abl.* aequo *uz compar.* = quam aequum est: injurias gravius aequo habuere, *držali su krivice za više nego li je pravo i pravedno Sall.*; plus aequo liber, *Hor.* — *Često* aequum et bonum, aequum bonumque, aequum bonum *pravo i pravedno, pravedno i dobro, pravednost i sdušnost, pravo i pravica:* tum vociferantur ex aequo et bono, non ex callido jure rem judicari oportere; fit reus magis ex aequo bonoque, quam ex jure gentium Bomilcar; *kao t. t. juristična formula* quod *ili* quantum aequius melius *ili* melius aequius, *kako je sdušnije i bolje; odatle i formula* aequi bonique *ili* aequi boni facere *što za dobro primiti, zadovoljiti se čim*; si vos non movet periculum, ne serpat latius contagio ejus mali, nos aequi bonique facimus, *a mi smo tim zadovoljni, nam je pravo, nam je sve jedno*; tranquillissimus autem animus meus, qui totum istuc aequi boni facit. *b) o mirnom, krotkom i dobrohotnom postupanju prema drugim, nekivan, nenazuban, dobrohotan, naklonjen, nagnut*, nobilitate iniqua, non aequo senatu; meis utuntur aequissimis auribus; * aequis oculis aspicere; * quos aequus amavit Juppiter; *s dat.:* sibi se aequiorem quam reo praebeat; * uni aequus virtuti atque ejus amicis; * aequa Venus Teucris, Pallas iniqua fuit; *subst.* aequi *prijatelji*, ut me tibi amicissimum esse et aequi et iniqui intelligant, curabo; aequis iniquisque persuasum erat; absentium aequi, *Tac.*

āēr, ĕris, *acc. sing. classično samo* āĕra *m.* [ἀήρ] *vazduh, zrak, osobito dônji zrak, atmosfera, (prema* aether *gornji tanji zrak). Odatle a)* * *magla, oblak:* at Venus obscuro gradientes aere saepsit. *b)* * summus arboris aër, *najviši vršić drveta.*

aerarium *gledaj pod* **aerarius.**

aerārius, *adj.* [aes] *a) rudni, što se tiče mjedi i bakra*, aerariae structurae, *rudnik, Caes.*; *b) novčani, pjenezni, na bakreni novac sveden*, aeraria ratio, *računanje bakrenim novcem, računanje svedeno na bakreni novac*; tribuni aerarii, *gledaj* tribunus. *Odatle* **aerārius**, ii, *m. kao subst. obično u plur.* ae-

rarii *gradjani najnižega razreda u Rimu, koji su bili prosti od svakoga vojničkoga tereta i plaćali samo ustanovljen prinesak u novcu za vojničke i državne potrebe, a kod pisaca pominju se* aerarii *obično kao onaj razred gradjanâ, u koji je censor za kaznu snizio koga iz višega razreda, što se označivalo sa* aerarium aliquem facere, *ili* in aerarios aliquem referre, aerarium aliquem relinquere, *ovako i* aerarium fieri; *uzpostava pak u prijašnji razred označivala se sa:* ex aerariis aliquem eximere. — *Odatle* **aerarium**, ii, *n. kao subst. blagajna (hazna) rimske države, kao mjesto za javno blago:* id enim commune aerarium esse voluerunt, *Nep.*; quae pecunia in aerario reponeretur, *Nep.*; *na pose ona sgrada u Rimu, gdje je bila blagajna ili pjeneznica, blagara, riznica, a za to je služio za republike dio Saturnova hrama na capitolskom brdašcu. Tuj su se shranjivale u podzemaljskih klietih* (cuniculi) *kupke državni novci:* pecuniam referre in aerarium, deferre, ferre; pecuniam dare ex aerario; rationes deferre ad aerarium; deferre aliquem in beneficiis ad aerarium *kod polaganja računa slavno i pohvalno pomenuti koga. Al' i druge dragocjene stvari kao bojne znakove, prepise senatskih zaključaka, zakone itd. shranjivali su u aerar:* signa ex aerario promere, deferre. — aerarium sanctius *ili* sanctum *bio je poseban odjel javne riznice odredjen za najveće potrebe, skrovna blagajna osnovana od dvadesetine ciene svakoga na slobodu puštenoga roba:* attulit mandata ad consules, ut pecuniam de aerario sanctiore auferrent; ut aperto sanctiore aerario ex urbe profugeret, quod (aurum vicesimarium) in sanctiore aerario ad ultimos casus servabatur; *pril.* illic opes sunt velut sanctiore quodam aerario reconditae, Quinct; — aerarium militare, *vojnička blagajna, od koje su se namirivali troškovi za uzdržavanje vojske, a zasnovao ju je August, Tac. Suet.* — *Takodjer državno, javno blago, državni novci,* effundere aearium; domum ex aerario aedificandam putare; *bojna blagajna saveznih grčkih država,* commune aerarium, *Nep.*; *privatno koje blago,* privatum aerarium.

aerātus, *adj.* [aes], *1) mjedju ili bakrom okovan,* naves aeratae; † classis, prorae, puppes; lecti *s mjedenimi nogami;* * aeratae acies *željezom oklopljene; odatle u šali* aerati = *ljudi novčani,* tribuni non tam aerati, quam ut appellantur, aerarii. *2)* * *mjeden, bakren,* securis, cuspis, = aëneus.

aereus, *adj.* [aes] *1) mjeden, bakren, od mjedi ili bakra* cornua, limina, ensis, galea, *Virg.* = aëneus. *2) medju ili bakrom okovan* = aeratus, puppis, rota, temo, clipeus, *Virg.*

aerĭfer, fĕra, fĕrum, *adj.* [aes i fero] *koji nosi mjedene cimbulje, Ov.*

* **aerĭpes**, ĕdis, *adj.* [aes *i* pes] *mjedenonožan,* cerva; tauri.

āĕrius, *adj.* [aër], *1) upr. vazdušni, zračni, (a hrvatski bi se prema smislu reklo nebeski, nebesni, pod nebom),* aërii volatus avium atque cantus *po vazduhu, pod nebom;* * nubes; * domus *nebeski prostori; tako* * aurae; * mel *s neba ili zraka padajući med (po mnienju starih);* * columba *pod nebom (ili zrakom) leteća;* * grues, * Iris. *2) pod nebo stršeći, visok,* Alpes, rupes, arces, quercus, ulmus, *Virg.*; cornua caprae, *Ov.*; cupressus, *Catull.*

Āĕrŏpē, ēs, *f.* [Ἀερόπη] *Aeropa, kći Katreja, kralja kretskoga, supruga Plisthenova ili otca mu Atreja, majka Agamemnova i Menelajeva, milostnica Thyestova* (Thyestes), *Ov.*

Āĕrŏpus, i, *m. Aerop, brdo u Illyriji, Liv.*

aerūgo, ĭnis, *f.* [aes] *1) mjedena hrdja, mjedenka,* ad aeruginem incidere. *2) trop. a) jal, zavist,* haec est aerugo vera, *Hor. b)* * *lakomstvo, tvrdoća,* animos aerugo et cura peculî cum semel imbuerit, *Hor.*

aerumna, ae, *f. jad, nevolja, kinjba, trud, (ona nevolja, što potiče od odviše velika napora; objectivno sravni* aegrimonia), aerumna aegritudo laboriosa; Herculis perpeti aerumnas; aerumnae premunt; incidere in aerumnam; deformatus aerumnis, *Sall.*; aerumnarum requies, *Sall.*

aerumnōsus, *adj* [aerumna], *jadovit, trudovit, kinjovit, pun jada i nevolje,* infelix et aerumnosus; salo aerumnoso navigare *olujom uzburkanim morem ploviti.*

aes, aeris, *(stari dat.* aere *Liv.) n. mjed, bakar 1) kao ruda, osobito smjesa mjedi s kositrom, odkle biva tuč ili bronza,* supellex ex aere elegantior; * *o mjedenom vieku; odatle (često u nom. i acc. plur.), većinom pjesnički, mjed pretvorena u svakovrstne stvari kao mjeden kip:* excudent alii spirantia mollius aera, *Virg.*; et maestum illacrimat templis ebur aeraque sudant, *Virg.*; *mjedeno oružje:* ardentes clipeos atque aera micantia cerno, *Virg.*; *ovako* illi robur et aes triplex circa pectus erat, *Hor.* = *posve otvrdnuo; mjedena ploča ili štica:* cum statuae veterum hominum dejectae et legum aera liquefacta sunt, *Cic.*; aera legum vetustate delapsa, *Tac.*; leges et decreta in aes incidere, *Cic.*; fixum aera publico senatus consultum, *Tac.*; *bakrena spremica, sud:* quo vafer ille pedes lavisset Sisyphus aere, *Hor.*; *mjedene svirale, trublje:* aes canorum, *Virg.*; aes sonans, *Ov.*; dat signum aere cavo, *Virg.*; *mjedena zila ili cimbulje:* Curetum sonitus crepitantiaque aera, *Virg.*; non acuta si geminant Corybantes aera, *Hor.*; tinnulaque aera sonant, *Ov.* *2) novac, pjenez; s početka prosta mjed, stopram za kralja Servija dade joj se novčani biljeg, a do Pyrrha bijaše samo bakreni novac u porabi, s čega i dobi* aes *značenje novac. U početku bila je novčana jedinka jedna funta bakra* (aes libralis), *što se zvaše na prosto* aes, *a kašnje, kad su počeli sitnije novce kovati, zvaše se* aes grave. *Odatle često rabi* aes *collectivno* = asses, *obično u gen.* aeris: quingenta milia aeris = 50000 asses; *uz brojne adverbe kod svote od milijuna i preko izostavljale su se rieči* centena milia *(kao kod* sestertium): habere decies aeris *10 milijuna assa imati. Kašnje uzimala se riec* aes *u obće za novac. Odatle u obće kao imetak po novčanoj vriednosti tako, da je značilo* aes meum, tuum etc. *moj, tvoj itd. vlastiti novac, moja, tvoja itd. imovina; preneseno,* est aliquis in meo aere *moj je, meni je obvezan, osobito u prilici:* multi anni sunt, cum ille in aere meo est et a me diligitur; *a)* aes alienum *dužbina, dugovi, osobito često dolazi* aes alienum *kao jedan pojam, tako da se je govorilo* aes alienum meum, tuum etc. *moji, tvoji itd.*

dugovi; aes alienum facere *ili* conflare, contrahere *dugove praviti, dužiti se, zadužiti se;* solvere *i* persolvere, † exsolvere *dugove platiti;* aere alieno aliquem levare, omni aere alieno liberare *izbaviti, izkopati iz dugova koga;* habere aes alienum *imati dugove;* in aere alieno esse *biti u dugovih, zadužen biti;* aere alieno demersum, oppressum esse *zakopan biti u dugove;* aere alieno exire, expediri *ili* exsolvi *oddužiti se; kadšto ovako* aes *bez* alienum: pro aere Tusculanum proscripsisse audio; *preneseno* aes = *obećanje, dug:* admonitus hujus aeris alieni nolui deesse flagitioni tuae, *opomenut toga duga neizpunjenoga obećavanja. Odatle b)* aes *obično u plur. plaća osobito vojnikom* negabant nuper aera danda esse militibus; annua aera habes; et equiti certus numerus aeris est assignatus; *pak odatle trop.* aera *kao* stipendia = *godine vojničke službe; sarkastično* cognoscentur omnia istius aera illa vetera; — aere dirutus *reklo se je vojniku, komu bi se plaća uztegla;* aera *znači i naukovina:* ibant referentes aera, *Hor., gledaj* Idus. *Na pose* aes equestre *ono 10.000 assa, koje bi primio svaki vitez od države, da si nabavi konja;* aes circumforaneum *od mjenjača (koji su imali svoje štacune u triemovih okolo fora) posudjeni novac.*

Aesăcus, i, *m.* [Αἴσακος] *Aesak, sin Priamov, Ov.*

1. **Aesar**, *m. kod Etruska* = deus, *Suet.*

2. **Aesar**, ăris, *m.* [Αἴσαρος] *Aesar, rieka u Bruttiju u dônjoj Italiji kod Crotona; odatle* **Aesareus**, *adj. aesarski,* flumen, *Ov.*

Aeschĭnes, is, *m.* [Αἰσχίνης] *Aeschine, 1) rodom iz Athenâ, filosof, učenik Sokratov. 2) iz Napulja, filosof, učenik Karneadov, učitelj nove akademije u Athenah. 3) iz Athenâ, govornik, suvremenik i takmac Demosthenov; 4) iz Mileta, govornik, suvremenik Ciceronov.*

Aeschȳlus, i, *m.* [Αἰσχύλος], *Aeschyl ili Aeschylo 1) glasovit grčki tragik u Athenah, odatle* **Aeschȳlēus**, *adj. Prop. (u koga dolazi predzadnja slovka kratka). 2) rhetor iz Knida, suvremenik Ciceronov.*

Aescŭlāpius, ii, *m.* [Ἀσκληπιός] *Aesculapij, sin Apollinov i Koronidin (Coronis), bog ljekarstva, učenik Chironov (u Homera dolazi samo kao liečnik na glasu).*

aescŭlētum, i, *n.* [aesculus] *sladunik, u obće* * *hrastik.*

* **aescŭleus**, *adj.* [aesculus] *sladunov.*

aescŭlus, i, *f. sladun* (quercus conferta), *Hor. Virg.*

Aesernia, ae, *f. Aesernija, grad u Samniju; odatle* **Aeserninus**, *adj. 1) aesernijski,* ager. *2) pridjev M. Marcellu, koji je bio u Aeserniji zarobljen. 3) ime glasovitu gladijatoru; odatle poslovica* cum Aesernino Samnite Pacidejanus comparatus viderer.

Aesis, is, *m. Aesi, rieka u dônjoj Umbriji.*

Aeson, ŏnis, *m.* [Αἴσων] *Aeson, sin Crethejev* (Cretheus), *otac Jasonov i polubrat Pelijin* (Pelias), *Ov. Odatle 1)* **Aesŏnĭdes**, ae, *m.* [Αἰσονίδης] *Aesonović ili Aesonić* = *Jason; b)* **Aesŏnius**, *adj. Aesonov ili Aesonji,* heros = *Jason.*

Aesōpus, i, *m.* [Αἴσωπος] *Aesop ili Aezop, grčko ime vlastito 1) poznat grčki basnar rodom iz Phrygije za Kroesa* (Croesus), *Phaedr. Quint. Odatle* **Aesōpēus**, *ili* **Aesōpīus**, *adj.* [Αἰσώπειος] *aesopski, Phaedr. 2) Claudius ili Clodius Aesopus, najveći rimski tragoed, suvremenik Roscija najvećega rimskoga komoeda, oba suvremenika Ciceronova.*

aestas, ātis, *f.* [αἴθω, aestus] *ljeto (u širem i užem smislu) 1) u širem smislu a) topla polovina godišta od 22. ožujka do 22. rujna:* ineunte aestate *na početku ili dolazku ljeta;* aestas prope exacta; aestatis non multum superest; aestatis extremum erat, *Sall.*; aestatis ejus principio; * aestate nova; † adulta aestate. *b) malo ne* = *godina; ljeto (nu samo onda, kad je govor o nječem, što se obično samo u ljetno doba godine obavlja kao ratovi, broditba, kupanje, putovanje, poljodjelstvo itd., gdje dakle* aestas *samo prividno znači godinu):* ille Puteolanus sermo aestatem unam, non plures, aures refersit istis sermonibus *samo jednu horu kupanja;* * septima post Trojae excidium jam vertitur aestas. * ille salubres aestates peraget *jer groznice vladaju obično ljeti;* † quae duabus aestatibus gesta. *2) u užem smislu ljeto kao jedno od 4 godišnjih doba (od 9. ili 14. maja do 11. augusta):* bellum Cn. Pompejus extrema hieme apparavit, ineunte vere suscepit, media aestate confecit; summa aestas *sredina ljeta; žetva.* — * *Takodjer ljetna vrućina:* glebas jacentis pulverulenta coquat maturis solibus aestas; igneam defendit aestatem capellis usque meis.

* **aestĭ-fer**, fĕra, fĕrum, *adj. vrućinonosan, žegonosan,* ignis; * canis *zviezda ilijnštak ili syrij, koja mjeseca julija uzilazi.*

Aestii, ōrum, *m. njeki narod u Germaniji iztočnoj, valjda današnji Esthi (Aisthen ili Esthen), Tac.*

aestĭmābĭlis, e, *adj.* [aestimo], *od njeke ciene, cjeniv, samo u filosofskom govoru.*

aestĭmātio, ōnis, *f.* [aestimo] *1) ucjenjivanje čega po novčanoj vriednosti, ucjena, procjena,* non aestimatione census terminatur pecuniae modus; aestimatio frumenti; aestimatio litis, poenae, mulctae *naznačivanje, koliko ima tko usljed osude platiti, sravni* aestimo; aestimatio senatus *koje je senat odredio;* aestimationem facere, habere *ucjenjivati;* venire in aestimationem *ucjenjivati se. Na pose a) ucjena kojega zemljišta ili posjeda, u obće, što dužnik za odredjenu cienu vjerovniku mjesto gotova novca ustupi* = *plaćanje ucienjenimi dobri ili dobri po ucjeni:* mihi et res et conditio placet, sed ita, ut numerato malim, quam aestimatione *volim da mi se gotovim (nabrojenim) novcem, nego li zemljištem po ucjeni plati;* accipere praedia in aestimationem *o vjerovnicih, koji su nakon gradjanskoga rata od dužnikâ mjesto gotovine morali primati zemljišta po ucjeni, kako ju je Caesar označio, čim je dužnikom po prilici četvrtina na dobit došla. b) meton. znače* aestimationes *zemljišta po ovoj ucjeni mjesto gotovine primljena:* quoniam aestimationes tuas vendere non potes. *2) procjenjivanje čega po nutarnjoj vriednosti, cienjenje (sravni* existimatio), honoris; verae magnitudinis ejus; *kao filosofijski t. t. štovanje; takodjer* propria virtutis aestimatio = *absolutna t. j. prava pravcata vriednost krieposti.*

aestĭmātor, ōris, *m.* [aestimo] *1) onaj koji ucjenjuje, cjenilac, cjenitelj, ucjenjivač:* callidi

rerum aestimatores prata magno aestimant; frumenti. 2) *u obće cjenitelj, koji što cieni po pravoj vriednosti*, incautior fidei, *Liv.*; immodicus sui, *Curt.*

aestĭmo, *1) novčanu vriednost čemu označiti, cieniti, ucieniti, ocieniti, procieniti; osiecati što, ustanoviti čemu cienu, absolutno;* frumentum; rem totam; possessiones; *s ablat.:* haec aestimate pecuniâ; aliquid ternis denariis; † denis in diem assibus animam et corpus aestimari; *ovako često:* magno *visoko,* permagno: tū ista permagno aestimas; *s genit.:* magni, pluris, plurimi; quanti, tanti, tantidem etc.: liceat, quanti quisque velit, tanti aestimet; mancipia tanto pluris; *s praep.* ex *po:* nemo ex trunco corporis spectabat, sed ex artificio comico aestimabat; *s adverb.:* aliquid tenuissime. *Osobito* aestimare litem alicui *ili* alicujus, *stvar, za koju se pre, zajedno s troškovi parnice procieniti i prema tomu odrediti svotu, koju da onaj, koji parnicu izgubi, plati što za odštetu što za kaznu, komu kaznu odrediti, koga osuditi na odštetu, na novčanu kaznu ili svotu:* aeque lis quinquaginta talentis aestimata est; *s toga* voluntatis nostrae tacitae velut litem aestimari vestris inter vos sermonibus audio *da se rek bi udara svota kazne.* 2) *ustanoviti čemu nutarnju vriednost, cieniti, uvažiti, vriednim držati; suditi, smatrati za što, absolutno:* maxime aestimare conscientiam mentis suae; est aliquis, qui se inspici, aestimari fastidiat; *nu obično se vriednost, koja se čemu daje, pobliže označuje bud s adv.:* haec si gravia videntur, multo illa graviūs aestimare deberi; levius tempestatis quam classis periculum aestimaverunt; † omnia ducum facta prave aestimare; proinde aestimans ac si usus esset, quorum ego vitam mortemque juxta aestimo, *Sall.*; *bud s dva accus.:* quod carum aestimant, *Sall.*; *bud s gen.:* magni, tanti, pluris, minoris *i sličnimi:* magni aestimabat pecuniam; quanti est aestimanda virtus; quod non minoris aestimamus quam ...; * unius assis; *bud s praep.* ex, *po:* sic et volgus ex veritate pauca, ex opinione multa aestimat; amicitias inimicitiasque non ex re, sed ex commodo aestimare; quae pars ex regionum latitudine et multitudine hominum ex tertia parte Galliae est aestimanda *koju čest valja uzimati za trećinu Gallije; ovako i s ablat. bez praep.* magno, non nihilo: ista gloriosa sapientia non magno aestimanda est; aliquid levi momento; † aliquid vitā *toli koli život što cieniti;* electus, quem contubernio aestimaret *koga bi vriednim držao sustanikom ili sušatornikom; na dalje s abl. bez praep. po:* quodcunque adversi inciderit, non rerum magnitudine, sed viribus extenuatis — aestimandum esse; * qui redit in fastos et virtutem aestimat annis; *s praep.* pro: † Aegyptios pro sociis ipsos, non pro hostibus aestimaturos; sicut ego aestimo *po mojem mnienju, kako ja sudim:* Atheniensium res gestae, sicut ego aestumo, satis amplae fuere, *Sall.; sliedi † relativna izreka:* sed ipsa dissimulatione famae famam auxit, aestimantibus quanta futuri spe tam magna tacuisset; *s dva accus. ili s acc. c. inf.:* ridicule magis hoc dictum, quam vere aestimo; turpe aestimantes aliquid commissum a suis, *Phaedr.*

aestīve, adv. [aestivus] *ljetno, za ljeto = malo* *Plaut.*

† **aestīvo**, 1. [aestivus], *ljetovati,* idque Tusculum, ubi aestivare consueverat, avexit.

aestīvus, *ădj.* [aestas] *što ljeti biva, raste itd. ljetni* dies, menses, tempora; * sol; * aura; * avis; saltus aestivi *kămo se samo ljeti živina nă pašu tjerā;* † cubiculum; † castra. *Često* **aestiva**, ōrum, *n. kăo subst. a)* (scilicet castra) *ljetni tabor* (oppos. hiberna), in aestivis esse; *meton. ljetnā vojnica ili vojna:* quantum temporis aestivorum in imperio fuit; aestiva conficere; aestiva agere. *b)* * scilicet loca, *ljetovište, to je ono mjesto, kamo se živina ljeti na pašu tjerā i tamo ljetuje, pak odatle meton. stādo na ljetištu:* morbi corripiunt tota aestiva repente.

aestuārium, ii, *n.* [aestus] *niz ili nizko mjesto na igalu, koje biva za plime pod vodom, ā za osjeke je zamuljeno, slapnjăk, slapnjä kaljuža, primorska močvara. Odatle a)* † *zaljev bud od naravi bud umjetnostju năčinjen ili ušće, vratlo koje rieke; b)* † *meton. utok mora u koju rieku ili koje jezero, što tăkodjer ima osjeku i plimu.*

aestuo, 1. [aestus] *1)* * *ob ognju, buktjeti, buknuti, planuti:* aestuat ut clausis rapidus fornacibus ignis; quoque magis tegitur, tectus magis aestuat ignis. *Odatle a)* * *object. vruć biti:* exustus ager morientibus aestuat herbis; aër; *b) subject. vruć biti = svrućen biti, vrućinu osjećati; znojiti se:* Cretum leges erudiunt juventutem algendo, aestuando; * sub pondere Caeneus aestuat arboreo. *2)* * *o vodi, osobito o moru, ključati, talasati se, vreti, strujati, bibati se, burkati se, pjeniti se:* vasta voragine gurges aestuat; ubi Maura semper aestuat gurges. *3) trop. o ćudi a) uzdrman biti, uzrujan biti, vreti, kipjeti; uzavreti, uzkipjeti; plamtjeti:* desiderio alicujus; nobilitas invidiā aestuabat, *Sall.*; * aestuat ingens uno in corde pudor mixtoque insania luctu; * rex aestuat in illa *kralj gori, plamti ză njom. b) kolebati se, skanjivati se:* aestuabat dubitatione; quae quum Marius multos dies noctesque aestuans agitaret, *Sall.*; * aestuat et vitae disconvenit ordine toto.

aestuōse, *adv. s comp.* [aestuosus] *1) vruće, goruće, usjalo, žarovito,* nec munus umeris efficacis Herculis inarsit aestuosius, *Hor.* *2) bibovito, samo u prilici:* atque quae acerrime, aestuose absorbet, ubi quemque attigit.

aestuōsus, *adj.* [aestus] *1) žarovit, žărkovit, vruć; omaran, zaparan,* via; melimela *svrućujući,* * Calabria; * Syrtes; * aestuosa impotentia astri. *2)* * *bibovit, libovit,* freta.

aestus, us, *m.* [αἴθω] *svaka bibava kretnja 1)* * *bib ili bibnja s vrućine:* exsultant aestu latices; *na pose a) bibava vrućina ognja, var:* propius aestus incendia volvunt; *b) sunca, žegă, pripeka, zăpara, omara* fervore atque aestu anima interclusa, *Liv.* * mediis aestibus *za poludnevne žege;* * fervidus aestus; aestibus exarescere, *Caes.* † neque frigora neque aestus; *takodjer ljetna žega, ljeto Ov. c) ognjica, ognjuština, t. j. vrućina u bolesti:* homines aegri aestu febrique jactantur; * profuit incensos aestus avertere. *2) o moru a) lib, bibavica, struja:* quam magis te in altum ca-

pessis, tum aestus te in portum refert, *Plaut.*; * secare aestum (maris); * *i o vodi kad se kuha. b) plima:* aestus maritimi mutuo accedentes et recedentes; cum ex alto se aestus incitavisset, *kad bješe plima udarila;* aestum accessus et recessus *plima i osjeka;* aestus decedit; minuente aestu. *3) o ćudi a) uzvar, uzjar, uzbuna, razdražba:* * civilisque rudem belli tulit aestus in arma; * irarum; aestus consuetudinis nos abripit; hunc absorbuit aestus quidam gloriae; quasi quidam aestus ingenii tui. *b) kolebanje, skanjba, zabuna, smetnja; ščinjanje, oklievanje, nemir,* qui tibi aestus, qui error, quae tenebrae erunt? * magno curarum fluctuat aestu; * vario fluctuat aestu; * dolores atque aestus curasque e pectore pellere; † explica aestum meum.

Aestyi, *gledaj* Aestii.

Aesŭla, ae, *f. Aesula, gradić iliti varošica u Latiju; odatle,* **Aesŭlānus**, *adj. aesulski,* arx *Liv.*

aetas, ātis, *f.* [*skraćeno od starinske rieči* aevitas *od* aevum] (*sravni* vita) *1) doba, t. j. njeki dio vieka ili života osobito čovječjega,* sensi, mortem omni aetati esse communem; quibus nihil est in ipsis ad bene beateque vivendum, iis omnis aetas gravis est; antecedere aetate *stărijim biti;* progressus, provectus aetate; adfectus aetate; confectus aetate, *Sall.*; major aetate et dignitate. *Ovako znači* aetas *prema smislu govora sad dobă mlado, sad doba mužko, sad doba starosti:* quoniam ad dicendum impedimento est aetas et pudor, qui ornat aetatem; ut primum per aetatem judicium facere potūeris; cum in aetatem veni, pater mihi uxorem fratris sui filiam dedit. *Ovako često dolazi* aetas *pobliže označena adjectivi ili kakvim opisom:* aetas puerilis *dječačko doba, djetinstvo;* consularis; militaris; † senatoria; legitima ad petendum magistratum; infirma; tenera; florens; constans *postojano, vrstno doba;* adulta; grandior; provecta; ingravescens; extrema; decrepita; flos aetatis *mladost;* a primis temporibus aetatis; ab initio aetatis; ab ineunte aetate; a prima aetate; habere satis aetatis; filius id aetatis; — *o vinu,* aetatem ferre; *meton. ljudi njeke dobe:* conviviis delector, nec cum aequalibus solum, sed cum vestra etiam aetate atque vobiscum *s ljudmi vaše dobe;* omnis aetas *ljudi svake dobe;* * quid nos dura refugimus aetas? puerilis aetas *dječaci;* robustior aetas. *2) viek, t. j. vrieme ili trajnost života (sravni* vita*):* breve tempus aetatis satis longum est ad bene honesteque vivendum; volat aetas; aetatem agere, degere *viek ili život provoditi, živovati, vjekovati;* conterrere aetatem in litibus; consumere aetatem in studio aliquo; otiosam aetatem traducere; peractio aetatis; — aetatem *sve svoje žive dane; do smrti, cieli viek, vjekovito,* at tu aegrota, si lubet, per me aetatem quidem, *Plaut.*; quid, malum, me aetatem censes velle id adsimularier? *Ter.*; in aetate *u životu; kadšto, kadkad:* amicum castigare ob meritam noxiam immune est facinus, verum in aetate utile, *Plaut.* 3) *viek, t. j. vrieme, u koje tko živi a) abstractno,* ante Solonis aetatem et Pisistrati; Romuli aetas; illūstrium hominum aetates et tempora; usque ad hanc aetatem; cūm primis aetatis suae comparari, *Nep.*; * haec vigeant mandata nec una oblitteret aetas. *b) (većinom pjesnički i kasno) concretno, na-*

raštaj, t. j. ljudi, koji u njeko vrieme žive; dura; aurea aetas *zlatni viek, zlatni naraštaj.*

aetātŭla, ae, *f.* [*demin. od* aetas] *nježno doba, djetinje doba,* despiciens vexatores aetatulae suae.

aeternĭtas, ātis, *f.* [aeternus] *1) vječnost, vječitost, vjekovječnost. 2) vječitost = neumrlost, trajnost bez konca,* animarum; *takodjer vječna, neumrla uspomena* mihi populus aeternitatem immortalitatemque donavit; *vjekovječno blaženstvo.*

1. aeterno, *adv. gledaj* aeternus.

2. aeterno, 1. *ovječiti, ovjekovječiti, ovječivati, Hor. od.* 4. 14. 3.

aeternus, *adj.* [*od* aeviternus *a to od* aevum] *1) vječan, vječit, vjekovit, što neima ni početka ni dočetka (sravni* perpetuus, sempiternus*),* deus; tempus. *2) vječan, vječno trajan, neumrli,* gloria; * consilia *savjeti u bezkončanost;* aeterna moliri *neumrle čine; takodjer od vječne uspomene, neumrli:* virtus clara aeternaque habetur, *Sall.*; * Pergama. *3) adv.* * † aeternum *ili* * † aeterno *uviek, za sve vieke, uviek te uviek, neprestano* aeternum servire; solet aeternumque sedebit infelix Theseus; aeternum latrans; viret aeterno hunc fortem igneum contegens fraxinus; in aeternum *za uviek, na viek,* urbs in aeternum condita; leges in aeternum latae, *Liv.*

Aethălia, ae, *f. grčko ime otoku Ilvi, sada Elba. Liv.*

Aethălĭon, ōnis, *m. ime njekomu tyrrhenskomu brodaru, kojega je Baccho preobrazio u ribu pliskavicu iliti dupina, Ov.*

aether, ĕris, *acc. sing.* aethĕra, *m.* [αἰθήρ] *1) kao nom. appellat. gornji, čisti, finiji vazduh, zrak; povjetarce, ethir (sravni* aër*), u kojem po mnienju starih stajahu sunce i zviezde osim mjeseca i bogovi vjekovahu,* altissimus coeli completus, qui idem aether vocatur. *Odatle a)* * *nebo, nebesa,* famā super aethera notus; stellae sub aethere fixae; rex aetheris altus Juppiter; *takodjer* * *bogovi, nebo,* oneravit aethera votis; *božjă odkrića, nebesa,* Delphosque meos ipsumque recludam aethera. *b)* * *zrak u obće,* liquidus, pervius; concussus mugitibus aether; verberare alis aethera; aethera pennis secare, gelidi sub aetheris axe. *2)* * *jasna visina, gornji sviet (oppos. dōnji sviet),* aethere in alto; tanges aethera. *3) kăo nom. propr. Aethir, sin Ereba i Noći, otac Coelov* (Coelus). *Stoikom bijaše Aethir najveći bog a smatrahu ga plodonosno na zemlju djelujućim,* Coeli quoque parentes di habendi sunt: Aether et Dies, *Cic.*; tum pater omnipotens fecundis imbribus Aether conjugis in gremium latae descendit, *Virg.*

aethĕrius, *adj.* [αἰθέριος] *aethirski, vazdušni, što spada k aethiru u pravom i* * *nepravom smislu, dakle takodjer =* * *nebeski,* * *zračni,* * *nadzemaljski (prema podzemaljski), ili gornjega svieta.*

Aethiŏpes, um, *acc.* **Aethiopas**, *m.* [Αἰθίοπες], *Aethiopi, Aethiopci, Aethiopljani, crni stanovnici Aethiopije ili Aethiopske* (Aethiopia) *(takodjer u širem smislu), u sing.* **Aethiops**, ŏpis, *Crnac u obće,* cum stipite Aethiops *s benom jednom crncem;* * = *Aegypćanin.* — *adj.* * Aethiopesque lacus. *Odavle* **Aethiŏpia**, ae, *f.* [Αἰθιοπία]

Aethiopija, Aethiopska; takodjer u obće zemlja crnačka, ex Aethiopia ancillula, *Ter.*

Aethra, ae, *f.* [*Αἴθρα*] *1) kći kralja Pittheja* (Pittheus) *u Troezeni* (Troezen), *majka Thesejeva. 2) kći Oceanova, Ov.*

* **aethra,** ae, *f.* [*αἴθρη*] *vedro povjetarce; čist, jasan zrak, vedrina,* volare in aethra.

Aetna, ae, *f.* [*Αἴτνη*] *1) poznata vatrometna gora na Siciliji. Pod ovu je goru metnuo Jupiter svladanoga giganta Typhoeja* (Typhoeus) *ili Encelada. Obzirom na to rabi Aetna u prilici za ogromno breme* onus Aetnâ gravius. *Po drugoj bajci imao je u Aetni Vulkan kovačnicu, gdje je radio s Cyklopi. Odatle* **Aetnaeus,** *adj.* [*Αἰτναῖος*] *aetanski, aetnaejski, osobito o Vulcanu i Cyklopih poimence o Polyphemu; subst.* † **Aetnaei,** ōrum, *m. Aetnjanci ili Aetnjani, stanovnici na Aetni; kadšto* * Aetnaeus = *sicilski u obće. 2) grad Aetni brdu na podnožju, odatle* **Aetnensis,** e, adj. *aetnjanski i* **Aetnenses,** ium, *m. kao subst. Aetnjani ili Aetnjanci, stanovnici grada Aetne.*

Aetōli, ōrum, *m.* [*Αἰτωλοί*] *stanovnici pokrajine Aetolije. Adj.* * **Aetōlus,** [*Αἰτωλός*] *aetolski,* plagae *lovne mreže obzirom na kalydonski lov. Često dolazi ta rieč gledom na Diomeda, koji da je došao iz Aetolske u Appuliju* urbs = Arpi; Arpi Aetoli; arma; cuspis. — *Odatle 1)* **Aetolia,** ae, *f.* [*Αἰτωλία*] *Aetolija ili Aetolska, pokrajina u zapadnoj Grčkoj medju Lokri i Akarnanijom. 2)* **Aetōlĭcus,** *adj.* [*Αἰτωλικός*] *aetolski. 3)* * **Aetōlis,** ĭdis, *f.* [*Αἰτωλίς*] *Aetolka. 4)* * **Aetōlius,** *adj.* [*Αἰτώλιος*] *aetolski,* heros = Diomedes.

aevĭtas, ātis, *f.* [aevum] *ostarjela rieč mjesto* aetas, *viek.*

aevum, i, *n.* (*predcl. i riedko* aevus, i, *m.*) [*αἰών*] (*obično u pjesnikâ i kasnijih pisaca; sravni* aetas) *1)* * *trajanje vremena osobito duže a i vječnost,* extentum, longum, in omne aevum *na sve vieke, va viek vieka. 2) viek, t. j. vrieme života, život, življenje,* imbecilla (natura) hominum atque aevi brevis *kratkovječna, Sall.*; perbrevis aevi Carthaginem esse, *Liv.*; * aevum traducere leniter; * exigere aevum studiis; * vive memor, quam sis aevi brevis; * brevi aevo *uz toli kratak život;* * usus aevi *potrebe života; osobito* * *viek čovječjega života (po Herodotu 33 god.)* ter aevo functus *proživjev tri vieka* (*i* 3 × 33 = 99). *Ovako i o pčelah;* agitare aevum sub legibus, *Virg. 3) doba života, doba u kojoj baš tko stoji, godine,* * forte meum si quis te percontabitur aevum; † omnis aevi homines; *često pobliže označeno adjectivi ili opisom:* * primum aevum, *mlado doba;* * viride; * integer aevi *u cvjetnoj dobi;* * maturus aevi; * flos aevi; *kadšto o visokoj starosti* † grandis aevo parens; * obsitus aevo; * confectus aevo. *4) viek, t. j. vrieme u koje tko živi,* * veniens; * melius; * nostrum; * omnibus aevis; * in aevum *va viek;* * in longum aevum *za potomstvo; vrieme u obće* * venturi inscius aevi; † memoria aevi sequentis.

Āfer, *gledaj* Afri.

affābĭlis, e, *adj.* [affor] *nagovorljiv, s kojim je lahko moći govoriti, to će reći uljudan, prijatan, s dat.:* in omni sermone omnibus; * nec dictu affabilis ulli; *absolutno Nep.*

affābĭlĭtas, ātis, *f.* [affabilis], *uljudnost, priјaznost,* sermonis, *Cic.*

affābre, *adv.* [faber *srodno sa* θιβρός *i dobar*] *umjetno,* magis affabre factus, *Cic.*

affătim, *adv.* [ad *i* fatim, *sr.* φάτνη] *do volje, dovoljno, dosta (subjectivno, tako da ima tko čega dosta, sravni* satis), affatim frumentum praebere, commeatum parare, *Sall.*; satisfacere alicui; vesci seminibus; armare aliquem aliqua re; *s gen.:* affatim est hominum, *Plaut.*; armorum affatim erat captorum Carthagine; agri affatim materiae praebebant, sibi copiarum affatim esse; habetis affatim lignorum, *Liv.*

* † **affātus,** us, *m.* [affor] *nagovor.*

† **affectatio,** ōnis, *f.* [affecto] *1) teženje za čim; nastojanje oko čega,* Germanicae originis. *2) u rethorici, affektacija, prenavljanje, nagvaždanje.*

† **affectātor,** ōris, *m.* [affecto] *nastojatelj oko čega; koji revno za čim teži,* regni; risus; amoris.

affectio, ōnis, *f.* [afficio] *uticanjem nječega drugoga prouzročeno stanje, bitje,* coeli astrorum *konstellacija ili stanje zviezda; na pose a)* firma corporis *čvrsta gradja tjelesna; češće* affectio animi *ili samo* affectio *duševno stanje. b)* † *sklona ćud, dobrohotjenje, dobrota, naklonost,* vera; nulla affectione animi *bez osobite naklonosti.*

affecto, 1. [*frequent.* od afficio] *1) svojski prihvatiti se, primiti se čega, nastaviti se, dati se na što,* * dextrâ navem; * viam affectat Olympo *udara putem k Olympu;* quod iter affectet, videtis; spem potiundae Africae *imati, gojiti nadu, Liv.*; morbo affectatur *snašla ga je bolest. 2) trop. svojski težiti, lebditi za čim; nastojati oko čega (u dobru i zlu smislu),* omni diligentia munditiem, non affluentiam affectabat, *Nep.*; regnum; imperium; * † *s infin.:* non ego sidereas affecto tangere sedes; civitates, quae ab se defecerant, formidine affectat *teži za tim, da gradove, koji su se bili od njega odmetnuli, strahom opet osvoji Sall.*; studia militum spe successionis *predobiti; na pose* † *prenavljati se u čem, affektovat, što* famam eruditionis; in verbis affusiorem cultum; decus in dicendo.

affectus, us, *m.* [afficio] *vanjskim uticajem prouzročeno stanje osobito* animi *duševno stanje; volja, ćućenje, ćut; tako i* * mentis; *i* * † *absolutno bez* animi. *Na pose a) strast, hlepnja; b)* † *dobroćutnost; dobrohotnost; njega; milovanje.*

affĕro, attŭli, allātum, afferre, [ad i fero] *1) prinositi, prinesti, prinašati, donositi, donašati, donesti, (sravni* adduco), attuli hunc. Quid attulisti? Adduxi volui dicere, *Plaut.*; te qui vivum casus attulerint, *Virg.*; se afferre *ili* afferri aliquo *kamo doći, prići, zaputiti se, dolaziti:* ejus jussu huc me affero, *Plaut.*; consilio hanc omnes urbem afferimur *bližimo se tomu gradu, Virg.*; verum te mihi nuntius affers, *Virg.*; cum sese a moenibus heros Priamides multis Helenus comitantibus affert, *Virg.*; argentum alicui, *Ter.*; tabulas Romam; sestertium sexagies ad aliquem; alicui pugionem ab aliquo; * alimenta nubibus; epistolam *ili* literas ad aliquem; aliquid ad amicitiam *donieti sobom u prijateljstvo, to će reći imati što prije prijateljstva; takodjer* consulatum in familiam; animum vacuum ad res difficiles scribendas; nihil ostentationis *pokazivati kod čega;* manus afferre alicui *staviti ruku na koga, kidisati komu:* necesse est eum detrudi, cui manus afferantur; manus sibi afferre = *umoriti se:* qui manus sibi afferre conatus est; manus afferre alicui rei *posegnuti u tudje, posvojiti tudje, ukrasti što:* illine tu templo manus impias ac sacrilegas inferre conatus es?; bonis alienis; vulneribus suis manus afferre *prokidati rane, bol ponoviti;* pro se quisque manus affert; vim afferre alicui *učiniti komu silu, silovati koga, kidisati komu:* parati ut vim vitae aut corpori potuerint afferre; Sex. Tarquinius vim Lucretiae attulit; *ovako i o moralnom silovanju:* ut illa nefaria senatus consulta fierent, vim afferebam senatui; vim et manus afferre *prihvatiti se sile i nasilja; takodjer donieti = proizvesti, učiniti, u prilici* magnum proventum poëtarum hic annus attulit, *Plin. 2) preneseno a) glas ili viest donesti, naviestiti, glasiti; javiti, objaviti, pripoviedati itd.* aliquid, aliquid ad aliquem: non jucundissimum de vobis nuntium; nuntium; famam; pacis condiciones; calamitas tanta fuit, ut eam non ex proelio nuntius, sed ex sermone rumor afferret; magnum enim, quod afferebatur, videbatur; jam diu nihil novi ad nos afferebatur; haud vana attulere; meros terrores (*strahovite glasove*) ad aliquem; de aliqua re: quum eo mihi de Q. Hortensii morte esset allatum; *s acc. c. inf.:* cum crebri afferrent nuntii male rem gerere Darium premique ab Scythis *Nep.*; Aequos praedatum extra fines exisse affertur, *glas je da . ., glasa se da . .; b) donesti = navesti, navoditi što kao dokaz, razlog itd.,* causam; rationes, cur ita sit; cur credam, afferre possum; nihil afferunt, qui in re gerenda versari senectutem negant; aetatem *za izgovor navesti;* testimonium alicujus rei *svjedočanstvo donieti;* hic nihil afferunt mediocritates *tuj mi donose, tuj mi dolaze sa itd; takodjer iznieti što pred koga,* quae ad te ultro attulerim *što sam pred tobom iznio; što sam ti nudio, Cic. c) donesti = uzročiti, počiniti, zadati što komu,* alicui mortem, perniciem, detrimentum, incommodum, dolorem; alicui voluptatem, lactitiam; salutem alicui, alicui rei; magnum momentum ad salutem; contemptionem alicui ad aliquem (*kod koga*); quod iniquitas loci attulisset in re militari nova, *Nep. d) doprinieti što na što = pripomoći, pomagati, koristiti,* negat Epicurus diuturnitatem temporis ad beate vivendum aliquid afferre; illa praesidia non afferunt oratori aliquid, ne etc.; nihil ad communem fructum; *e) nješto kao dodatak itd. k čemu donieti = dodati,* multa addere atque afferre de suo; ad paternas magnas necessitudines magnam attulit accessionem tua voluntas erga me.

affĭcio, fēci, fectum, 3) [ad *i* facio], *djelovati čim na koga ili što, pohrvaćuje se različito prema smislu i to A) u constructiji* aliquem aliquâ re *obično tako, da se prema značenju latinske rieči u ablativu načini glagol, a adjectiv, kad ga ima uz ablativ, da se zamieni adverbijem n. pr.* afficere aliquem laetitiâ *razveseliti, obradovati koga;* magno incommodo *jako oštetiti, pakostiti koga;* vulnere *raniti;* timore *zaplašiti;* gloriâ *proslaviti;* laude *pohvaliti;* morte *umoriti;* leto *usmrtiti;* exsilio *prognati;* ignominiâ *nagrditi;* maculâ *uprljati;* cruciatu *mučiti;* sepulturâ *ukopati, sahraniti;* praemio *nagraditi;* injuriâ *krivicu komu učiniti;* beneficio *dobrotu učiniti komu;* praedâ *pribaviti komu pliena;* agro *pribaviti komu oranice itd. Ovako često u passivu,* affici aliqua re: morbo *oboljeti;* beneficio *primiti dobročinstva;* gravi vulnere *težko ranjen biti; odatle osobito partic.* **affectus,** a, um, *kao adj.* aliqua re *koji što ima, imajući što, providjen, obskrbljen čim:* omnibus virtutibus me affectum esse cupio *želim da imam sve krieposti;* sollicitudine *zabrinut;* optima valetudine *imajuć najbolje zdravlje. B) s adjectivom ili sličnim izrazom a) o tielu, postupati s čim kako, djelovati kako na što itd.:* exercendum corpus atque ita afficiendum est, ut etc.; manus tua sic affecta est *jest takova, b) često o ćudi, dirati, dirnuti u koga kako god, djelovati na koga; obuzeti, obuzimati koga,* diversissime affectus; litterae tuae me sic affecerunt; quonam modo ille vos vivus afficeret, qui etc.; ut eorum qui audirent, ita afficerentur animi, ut eos affici vellet orator; sic afficior, ut etc.; † is terror milites hostesque in diversum affecit. *C) na pose slabiti, oslabiti, razslabiti; uvrieđiti, vriedjati,* ut prius aestus, labor, fames sitisque corpora afficerent; * non simplex Damasichthona vulnus affecit; *često partic.* affectus = *oslabljen, razslabljen; loman; poremećen,* miles hibernis itineribus affectus; graviter affectus *težko obolio;* res affectae *nepovoljno stanje, poremećen imetak;* † affectae opes; affecta fides *slab kredit;* res publica *oslabljena, iztrošena;* aetas *slaba, krhka dob.*

affīgo [ad-f.], etc. 3. *1) pribiti, pribijati; pridjesti; pritvrditi, pritisnuti itd. što na što, s dat.; s praep.* ad; *s praep.* in *s abl.:* Prometheus affixus Caucaso; aliquem cruci *na križ pribiti, propeti koga;* aliquem terrae *pribosti na zemlju;* pilum pectori *koplje zabosti u prsa;* * signa affixa delubris; * flammam lateri turris *zapaliti;* * radicem terrae *korien u zemlju pritvrditi, utaknuti;* aliquem ad terram cuspide; literam vehementer ad caput; Ithaca in asperrimis saxis tamquam nidulus affixa. *2) trop. priliepiti, prikovati, priputiti; pribiti, priviti na što,* quae semper affixa esse videntur ad rem neque ab ea separari possunt; homines in exigua terrae parte affixi; * aliquem lecto *ili* lectulo (*o nezgodah, o starosti*); alicui affixum esse tamquam magistro *ne ganuti se od koga;* * Pallasque sinistro affixus lateri jam quaerit sidera *privinuv se k njemu s lieva;* * anus affixa foribus; † aliquid memoriae *utubiti, utuviti; zabiti u glavu;* vidit ea maxime affigi animis nostris (*hvata se*), quae essent a sensu tradita.

affingo [ad-f.], etc. 3. *1) prisličiti, pridjelati, načiniti što k čemu, ob umjetniku,* manum statuae; partem corporis; mundo natura nec manus affinxit nec pedes nec alia membra. *2) preneseno a) izmišljajuć što komu pridati, prilagati, prišiti, primisliti,* nihil opinione affingere atque assumere ad aegritudinem; quia huic generi malorum non affingitur illa opinio. *b) govorom što krivo dodati, nala-*

gati što na koga; izmišljati što o kom; prišivati što komu; biediti koga čim rumoribus Galli addunt ipsi et affingunt, quod res poscere videbatur; retineri urbano motu Caesarem; homines affingentes vera auditis; neque vera laus ei detracta neque falsa afficta; citharoedi prooemium affictum aliquod dodan a ničim u savezu s komadom, što predaju.

affīnis [ad-f.], e, adj. 1) što je na medji, susjedni, (o narodu; sravni vicinus) s dat.: Masaesyli, gens affinis Mauris, in regionem Hispaniae spectant; i o pojedinih ljudih obzirom na zemljište, cui fundo erat affinis M. Tullius. 2) i adj. i subst., comm., a) učestan, znajuć za što, zapleten u što, s dat.: hunc affinem culpae judicatote sukrivca; turpitudini, sceleri, facinori; s gen.: rei capitalis; suspitionis; illarum rerum; b) što si je rod po svojbini, što si je svoje (sravni cognatus, consanguineus), alter mihi affinis erat; kao subst. rod po svojti; prijatelj ili prijateljica po ženitbi ili udaji kao svojak, šurjak; zet, pašenog; zaova, svast, jetrva, itd. hi erant affines istius; per communem affinem, cui soror nupta erat, fratrem tyrannum interficiendum curavit, Nep.; me affinem tuum, tu affinem tuam a genibus tuis repulisti; cognati et affines rodbina i svojta; vos mihi cognatorum, vos affinium loco ducerem, Sall.

affīnĭtas, ātis, f. [affinis] prijateljstvo po ženitbi ili udaji, svojta; tastbina, abstractno, affinitate se devincire cum aliquo; affinitate conjungi cum aliquo, Nep.; in affinitatem alicujus pervenire, Nep.; affinitates jungere cum aliquo, Liv.; † affinitatem dirimere; propinquitatibus affinitatibusque conjuncti; concretno (predclas. i kasno) svojaci.

affirmātē, adv. [affirmo] stavno, za stalno, podufano, potvrdom, da je istina, promittere aliquid.

affirmātio, ōnis, f. [affirmo] podkrepljivanje, potvrdjivanje; uvjeravanje.

affirmo [ad-f.], 1. 1) učvrstiti, učvršćivati; potvrdjivati, podkrepljivati, potvrditi, podkriepiti, spem alicui; societas jurejurando affirmatur; 2) potvrditi, da je zbilja tako (sborom i tvorom) dicta alicujus; virtutem populi Romani armis, Tac.; uvjeravati koga o čem, za stalno tvrditi što, potvrditi ili podkriepiti što uvjerujući, rem pro certo; certum affirmare non ausim; quid opus est de Dionysio tam valde affirmare? si ulla de re obscura affirmare possem; s acc. c. inf.: affirmo, tibi nullam consolationem esse talem etc.; eosdem amicos inimicosque habituros affirmatur; absolutno, tvrditi, za stalno kazati, * non agis, affirmo; † noctem, ut affirmatur, non insomnem egit.

afflātus, us, m. [afflo] * † zadah, zaduh, zaduvak, zapuha; dah, duh, ćuh, o vepru: fulmen ab ore venit: frondes afflatibus ardent; o vjetru: deneget afflatus ventus et aura suos; ob ognju i sunčanoj vrućini: ambusti afflatu vaporis; ignes caelestes adussisse levi afflatu complurium vestimenta dicebantur; o pari: ex terra; preneseno, nadah, nadahnuće, o gataocih i pjesnicih: nemo vir magnus sine aliquo afflatu divino unquam fuit; audivi poëtam bonum neminem exsistere posse sine quodam afflatu divino; afflatu quasi furoris (oduševljenja).

affleo [ad-f.], 2. uz što plakati, Plaut. Hor.

afflictātio, ōnis, f. [afflicto] (riedko) mučno uznemirivanje, živo mučenje.

afflicto, 1. [intens. od affligo] 1) silno udarati o što, se udarati se u prsa (za znak boli); preneseno afflictare se, afflictari izjedati se, ginuti od jada i muke, trapiti se, mučiti se, ad hoc mulieres afflictare sese, Sall.; acerbissime de aliqua re; absolutno. 2) udaranjem o što oštetiti, oštećivati, onerarias naves tempestas afflictabat; quod naves in vadis afflictarentur; preneseno, nagrditi, nagrdjivati, počiniti jade od koga; snaći, snahoditi koga, živo mučiti koga, nauditi komu, gravius vehementiusque afflictari; morbo afflictari; † ne legio classe afflictaret Batavos; † Italiam luxuriâ saevitiâque.

afflictor, ōris, m. [affligo], izkopnjak, poništilac, senatus odit te afflictorem dignitatis et auctoritatis, ordinis ac nominis sui.

afflīgo [ad-f.], etc. 3. 1) što o što udarati, obarati, oboriti, baciti na tle, obaljivati, obaliti koga ili što, s praep. ad, s dat.: aliquem ad terram Plaut., terrae Ov.; naves ad scopulos; vasa parietibus; absolutno, alces infirmas arbores pondere affligunt atque una ipsae concidunt; preneseno se affligere skunjiti se, trapiti se, mučiti se, izjedati se, ginuti od jada i muke, Cic.; equi virique afflicti sunt, ubi Mars communis et victum saepe erigeret et affligeret victorem, Liv. 2) nagrditi, izgrditi, oštetiti, izštetiti naves quae gravissime afflictae erant; u prilici cum prospero flatu ejus (fortunae) utimur, ad exitus pervehimur optatos, et cum reflavit, affligimur; non me plane enervavit, non afflixit senectus oslabila. Odatle a) onesrećiti, obhrvati, oboriti, strovaliti itd. virtus nostra nos afflixit; † fames affligit hostes obara; mors ejus omnes cives afflixit sve je gradjane s njegove smrti huda sreća snašla; affligere aliquem sententiâ sua oboriti; vectigalia bello affliguntur rat ih obara; religiones prostratae et afflictae sunt gaze se nogami, plešu se; često partic. afflictus = sdvojen, strašan, biedan, jadan, hrdjav itd. fortuna, res afflictae hrdjav položaj; affligere causam susceptam pustiti; equestrem ordinem; rem vituperando snižavati (oppos. augere laudando); b) pokunjiti, skunjiti, skunjivati itd. animum; discessus tuus me afflixit snuždi mi srce; često partic. afflictus pokunjen, snuždjen, poklopljen, aegritudine; afflicti animi bonorum; afflicti et fracti animi fuit; homo afflictus (zlopak) et perditus.

afflo [ad-f.], 1. 1) trans. imajuć ono za object, što se k čemu puše, puhati što k čemu, pripuhavati, dopuhivati, suavitas odorum, qui afflarentur e floribus; trop. sperat sibi auram posse aliquam afflari voluntatis eorum; * genetrix laetos oculis afflarat honores na oči mu bijaše zahaknula milotu. 2) imajuć ono za object, na što se puše, pripuhivati, pripuhavati, zapuhivati, puhati, duvati na što, u što, zadisati, terga tantum afflante vento; * me saevus equis oriens afflavit anhelis; o haku bliska * i munje ex quo me divum pater fulminis afflavit ventis od kako je vjetrovi munje na me zahaknuo; * fulminis telis, fulminum ignibus; saucii afflatique (sprljeni) incendio, Liv., afflata est numine quando jam propiore dei dahom boga približujućega se oduševljena. 3) intrans. dolaziti kao pripah, pripuhati, dopiriti, pripirivati, odores tibi afflabunt; afflabat acrior vis frigoris; rumoris nescio quid afflaverat doprlo je bilo onamo, bijaše onamo pripuhalo; * felix cui placidus leniter afflat amor.

affluens, entis, adj. s comp. i sup. [affluo] 1) obilato dotičuć, čega ima izobila, obilat, izobilan, zališan, copiae; ex affluenti, izobila, Tac.; 2) obilujuć čim, bogat čim; obilato čim providjen, opibus et copiis; divitior mihi et affluentior (sc. copiis neizcrpljivije) videtur esse amicitia (koja više daje nego li prima); urbs eruditissimis hominibus liberalissimisque studiis affluens; homo bonitate affluens; domus omni scelere affluent.

affluenter, adv. s comp. [affluens], obilato, izobila, zališe, voluptates affluenter haurire; affluentius vivere; † affluentius solito convivium inire.

affluentia, ae, f. [affluens] obilat pritok, pritjecanje, samo trop. obilje, izobilje, omnium rerum; munditiem, non affluentiam affectabat Nep.

affluo [ad-f.], etc. 3. 1) pritjecati, dotjecati, teći k, Eurotas amnis prope ipsis affluit moenibus; † Rhenus ad Gallicam ripam latior et placidior affluens; kao t. t. epicurske philosophije o dotjecanju atomâ, ad deos; † o jestvinah; o čeljadi, itd. što u velikoj množini dotiču, prigrnuti, privrvjeti, narevati, ut quae potuerant copiae affluebant, Liv.; ingentem comitum adfluxisse novorum numerum, Virg.; affluere ingens multitudo cum luminibus, Tac.; affluentibus auxiliis Gallorum, Tac.; 2) preneseno a) pritjecati, dolaziti neopaženo, nihil ex istis locis non modo litterarum, sed ne rumoris quidem affluxit; si ea voluptas ad eos (sensus) cum suavitate afflueret. b) obilato pritjecati, populo Romano, domi otium et divitiae affluerent Sall.; ubi effuse affluunt opes; ex eo, quod affluit opibus vestris = od vašega izobilja; odatle aliquâ re, obilovati čim, divitiis, honore, voluptatibus; unguentis affluens.

affor [ad-f.], 1. depon. [prva osoba praes. ind. ne dolazi] (ponajviše kod pjesnikâ) nagovoriti koga, probesjediti, prosboriti komu, govoriti, reći komu (prijazno ili svečano, sravni alloquor), licet versibus iisdem affari te, Attice, quibus affatur Flaminium ille vir, Cic.; hos ego digrediens lacrimis affabar obortis, Virg.; affaturque deos et sanctum numen adorat, Virg.; precando affari Vestam, Ov.; Na pose * o zadnjih oprostnih riečih, koje su se izza pokopa umrlu govorile.

affōre, affŏrem, affui gledaj assum.

affulgeo [ad-f], etc. 2. prisijati, sinuti, zasjati se, zasjati, zasvietlitise, coeli ardentis species affulserat, Liv.; * Venus affulsit; preneseno * o prijaznom pogledu božanstva, koje se pojavi, instar veris vultus tuus affulsit populo; o nadi, sreći, pomoći: Sardiniae recipiendae repentina spes affulsit; et mihi talis aliquando fortuna affulsit; lux quaedam (dan blaženstva) affulsisse civitati visa est; ex insperato gaudium affulsit, Liv.

affundo [ad-f.], etc. 3. 1) † prilejati, priliti, prilievati, uliti što u što venenum vulneri; ei (nido) vim genitalem; preneseno † o množini svieta pritjecati, priteći, pritrčati, dopasti ut equitum tria milia cornibus affunderentur; * affusum esse prostrt biti, prostrv se affusaeque jacent tumulo; amplectique pedes affusaque poscere vitam.

afōrem, afōre gledaj absum.

Afranianus gledaj Afranius.

Afrānius, ii, m. Afranij. 1) Lucius A. comični pjesnik oko god. 130. prije Isukrsta. 2) Lucius A. državnik i vojvoda, pristaša Pompejev i legat mu u Hispaniji. Poslie bitke kod Tapsaka zarobiše ga i ubiše Caesarevi vojnici. Odatle **Afrāniānus**, adj. afranijski, Afranijev, acies; i subst. **Afrāniāni**, ōrum, m. Afranijevci.

Afri, ōrum, m. Afri, Afričani, Afrikanci, stanovnici Afrike, osobito u užem smislu (gledaj Africa), takodjer svečenici Jupitera amonskoga u pustinji libyjskoj, Nep.-Sing., * dirus Afer o Hannibalu. — **Āfer**, fra, um, adj. afarski, afrički, afrikanski, Liv. aequora Ov. (medju Afrikom i Sicilijom); avis pjegatka afrička Hor.; murex volak ili bagrenka Hor.; armentarius, Virg. Odatle 1) **Afrĭca**, ae, f. u širem smislu treći dio starim poznate zemlje: in divisione orbis terrae plerique in parte tertia Africam posuere, Sall.; u užem smislu = rimska pokrajina, područje karthaginsko, kotar karthažki, Africa propria. 2) **Afrĭcānus**, adj. farički, afrikanski, bellum; possessiones, Nep.; na pose kao pridjev objema Scipionima; subst. **Africanae** (scilicet bestiae), ārum, f. zvjerad divlja afrikanska, Liv. 3) **Afrĭcus**, adj. afrički, afarski, afrikanski, ventus vjetar jugozapadnjak, odmorac; terra, Liv.; mare Sall.; kao subst. * † **Africus**, i, m. jugozapadnjak, odmorac; * personificovan kao bog toga vjetra Africus pater.

āfui gledaj absum.

āfŭtūrus gledaj absum.

Ăgămēdes, is, m. [Ἀγαμήδης] grčko ime vlastito, Agamede, sin Erginov, kralj orchomenski.

Ăgămemnon, ili **Ăgămemno**, ōnis, acc. —ŏnem * —ŏna, m. [Ἀγαμέμνων] Agamemnon, kralj mycenski, sin Atrejev, brat Menelajev, vrhovni vojskovodja grčki pod Trojom, sravni Aegisthus. Odatle **Ăgămemnŏnius**, adj. [Ἀγαμεμνόνειος] agamemnonski, Agamemnonov, classis, Liv.; * puella Iphigenija.

Ăgănippe, es, f. [Ἀγανίππη] Aganippa, vrelo na brdu Helikonu u Boeotiji muzam posvećeno. Odatle **Ăgănippis**, ĭdos, f. aganippska i * **Aganippēus**, a, um, adj. aganippski.

ăgāso, ōnis, m. [ago], konjušar; * u obće o slugi beni: si patinam pede lapsus frangeret agaso.

Ăgăthŏcles, is, m. [Ἀγαθοκλῆς Dobroslav] Agathokle, tyrann syrakuski, rodio se g. 361. pr. Is.

*

Ăgăthyrna, ae, *f.* [Ἀγάθυρνα] *grad na sjevernoj obali Sicilije, Liv.*

Ăgăthyrsi, ōrum, *m.* [Ἀγάθυρσοι], *sarmatski narod okolo današnje rieke Moriša u Ugarskoj, koji se tetovahu, s toga* picti, *Virg.*

Ăgauē, *ili* **Ăgāvē,** es, *f.* [Ἀγαυή] *Agava, kći Kadmova i Hermionina, žena Echionova, majka Pentheja, kojega je po bacchovski nadahnuta razdrapala, Ov.*

ăgellus, i *m.* [*dem. od* ager], *poljce, njivica, zaseoce.*

ăgēma, ătis, *n.* [ἄγημα] *agemat, odjelak u macedonskoj vojsci, Liv.*

Agendĭcum, i, *n. Agendiko, glavni grad senonskih Gallâ sada Sens u Šampanjskoj, Caes.*

Ăgēnor, ŏris, *m.* [Ἀγήνωρ] *Agenor, sin Neptunov i Libyjin* (Libya), *kralj phoenički, brat Belov i otac Kadmov i Europin, Virg. Ov. Odatle 1)* * **Agēnŏrĕus,** *adj. Agenorov, agenorski, bos o Jupiteru, koji je preobraziv se u bika Agenorovu kćer Europu ugrabio;* domus *kuća Phinejeva* (Phineus). *2)* * **Agēnŏrĭdes,** ae, *m.* [Ἀγηνορίδης] *Agenorić, Agenorović a)* Cadmus, *b)* Perseus *(kao potomak Danajev i unuk Belov).*

ăger, gri, *m.* [ἀγρός] *1) polje, njiva, oraćica, oranica, t. j. zemljište koje ljudi upotrebljuju za poljodjelstvo i pašu* (*sravni* arvum); agrum colere *zemlju težati, obradjivati;* ager fertilis, fructuosus; bene cultus; cultura agrorum, agri cultio. *2) obično u plur.* agri *ravnica (kao oppos. grad ili stan; sravni* rus) *selo, ladanje,* vastati agri sunt, urbs exhausta; concurrere ex agris; non solum ex urbe, verum etiam ex agris ingentem numerum perditorum hominum collegerat; in agris erant tum senatores; * *dolina kao oppos. brdo;* in agrum *u polje, poljem, u kopno;* * *kao mjera za dužinu: u nizinu (oppos.* in frontem, in fronte *u širinu):* mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum hic dabat. *3) kotar ili hatar koje obćine, grada ili puka koga,* Rhenus agrum Helvetium a Germanis dividit; qui in agrum Noricum transierant; in agro Aretino; *odatle zemljište, zemlja u obće;* agri publici *zemlje koje su prvi Rimljani ratom oteli svladanim pa prijašnjim posjednikom vratili uz godišnju desetinu ili inače kako, ili ustupili rimskim gradjanom pod uvjeti. Ove su se zemlje često porazdjeljivale na potaknuće naroda ili veteranâ,* jubet agris publicis pergrande vectigal imponere.

Ăgēsĭlāus, i, *m.* [Ἀγησίλαος], *Agesilaj, glasoviti kralj spartanski.*

aggĕmo [ad-g.], etc. 3. *uzdisati uza što ili k čemu,* malis alicujus, *Ov.*

agger, ĕris, *m.* [2. aggero] *1) sve što se god na kup snosi ili naspe kao zemlja, piesak, šikarje, da se koja dubina izpuni ili visina na ravni podigne, sipina, sipovina,* aggeris petendi causa procedere; aggerem longius petere; aggerem comportare; ratibus atque aggere paludes explere; trabes aggere vestire *na grede zemlje nasuti;* rates junctas terra et aggere (*drvećem i kamenjem)* integebat; * moliri aggere tecta, *graditi i sipinom zemljom učvrstiti; 2) sipanjem podignut brežuljak, nasap, nasip za koju god svrhu a) u obće, gdje se dodatkom kakvim pokazuje, kako da se razumieva, kao* aggeres nivei *gomila sniega, Virg.;* agger arenae *kup pieska, Virg.;* agger armorum *gomila oružja, Tac.;* agger tumuli *grobovna humka; lomača Ov.; drvljanik Ov. Osobito b) kao vojnički t. t. nasap, nasip, šanac za obranu tabora,* sedes castrorum in morem pinnis atque aggere cingit, *Virg. nasap podignut za to, da se nanj povuku obsadne sprave ili da se s njega udara na zidove,* aggere, vineis, turribus oppugnari oppidum; aggere opus tutari; oppidum cinximus vallo et fossa, aggere maximo, vineis etc., aggerem jacere *nasap nasuti;* instruere, exstruere aggerem *podići, načiniti;* promovere ad urbem aggerem; subtrahere cuniculis aggerem; *nasap okolo grada za obranu od neprijateljske navale,* agger Tarquinii *obično samo* agger, *koji je Servije Tullij okolo Rima podigao:* aggere et fossis et muro circumdat urbem Servius, *Liv. 1, 44, 3., koji Ciceron r. p. 2, 6, 11 zove* maximus, *a Horatije sat. 1. 8, 15* apricus; *odatle* aggeres murorum *gradski zidovi:* ipsis proelia miscent aggeribus murorum, *Virg.; za obranu zemljišta n. p. vrta itd. nasap,* agger agrestis, *Tac.; c) za obranu od mora ili rieke, gat, jaz, muo (inače* moles *ital.* molo), qua fauces erant angustissimae portus, molem atque aggerem ab utraque parte littoris jaciebat; * aggeribus ruptis cum spumeus amnis exit; *pak odatle* * *strm obale ili oba a sama,* agger ripae; herbosus agger; *d) za obranu ceste, nasap,* ut pontes et aggeres humido paludum et fallacibus campis imponeret, *Tac.;* agger viae *nakopana cesta, Virg.; e)* * *o naspih, koji Alpe čine,* aggeres Alpini = Alpes, *Alpe kao naravni nasip.*

† **aggĕrātio,** ōnis, *f.* [aggero], *nasipanje, nasip.*

1. aggĕro, etc. 1. [agger], *1) nasipati, nasuti, nagomilati,* aggerat ipsis in stabulis turpi dilapsa cadavera tabo, *Virg.;* medio campi ossa disjecta vel aggerata, *Tac.; 2) preneseno, sipanjem što učiniti* angustus trames vastus inter paludes et quondam a L. Domitio aggeratus, *Tac.; nasipanjem izpuniti što:* exhauriendas esse regiones, ut illud spatium (maris) aggeraretur, *Curt.; u prilici, nagomilati, t. j. mnogo česa donieti; umnožiti, povećati:* multaque Laurentis praemia pugnae aggerat, *Virg.;* incenditque animum dictis atque aggerat iras, *Virg.*

2. aggĕro [ad-g.], etc. 3. *1) donositi, donašati, donesti, prinesti; dobavljati, pribavljati, dobaviti, pribaviti,* aquam; bona ad aliquem, *Plaut.;* terram; caespitem, *Tac.;* arbores, *Curt.;* ingens aggeritur tumulo tellus, *Virg. 2) preneseno, gomilati što k čemu* quadrantes patrimonio, *Phaedr.; osobito* † *riečmi,* multa aggerebantur etiam insontibus periculosa *naprćivati se;* intendere vera, aggerere falsa.

aggestus, us, *m.* [2. aggero] *donos; pribava,* pabuli, lignorum, materiae, *Tac.*

* **agglŏmĕro** [ad-g.], etc. 1. *primatati, samo trop. pridružiti, pridruživati se,* se alicui; addunt se socios et lateri agglomerant nostro; densi cuneis se quisque coactis agglomerant.

agglūtĭno [ad-g.], 1. *priilepiti, priljepljivati, priklijati; pripojiti, pripajati,* novum prooemium exaravi, tibi misi. Tu illud desecabis, hoc agglutinabis; se alicui, *Plaut.*

aggrăvesco (adg.), — — 3. *pogoršati se,* morbus *Ter.*

aggrăvo (adg.), 1. *otegotiti što, trop. a) povećati, pogoršati* dolorem, valetudinem; *b) otežčati, pogoršati, još težim što učiniti,* inopiam sociorum; quae bello si aggravatae res essent, *Liv.;* sortem alicujus, *Curt.; c)* † *tištiti koga ili što; biti komu od neprilike* morbo quartanae aggravante eum.

aggrĕdio, ĕre, = aggredior *stupiti k čemu, pristupiti,* hac si aggredias, *Plaut.;* facillimis (bellis) aggressis *poduzevši, Just.*

aggrĕdior, gressus sum 3. *depon.* [ad *i* gradior] *1) u obće ići komu ili k čemu, pristupati, pristupiti komu ili k čemu,* ad aliquem *ili samo* aliquem, *Plaut.;* non repelletur inde quo aggredi cupiet. *2) ići kamo s njekom namjerom, a) da koga što pita, na što nagovori itd. poći, otići komu, uteći se komu:* Locustam ego Romae aggrediar atque, ut arbitror, commovebo; legatos ab alis diversos aggreditur; aggredi aliquem pecuniâ; aliquem arte; † alicujus modestiam acrius *oštrije izkušati;* aliquem dictis *nagovoriti koga, probesjediti komu;* † aliquem precibus *zamoliti koga;* † crudelitatem principis, *poslužiti se njom za svoje nakane. b) neprijateljski navaliti, nasrnuti, udariti, jurnuti na koga,* Helvetios impeditos et inopinantes aggressus magnam partem eorum concidit; milites palantes inermes; unus aggressus est Hannibalem; aliquem ferro, *Nep.; ovako i* murum; castella et oppida; *takodjer sudbeno navaliti na koga, tjerati koga na sud,* aliquem legibus. *c)* aggredi aliquid *prihvatiti se, primiti se, latiti se čega; prionuti, prianjati za što,* ad opus; ad consulatus petitionem; ad disputationem illam; ad dicendum; ad injuriam faciendam; causam ancipitem; facinus; majora et magis aspera; aliam rem; * honores; † opus; *s inf.:* de quibus dicere aggrediar; oppidum oppugnare aggressus est; Jugurtha oppidum vineis expugnare aggreditur; castra Romanorum oppugnare simul omnibus portis aggressi sunt; * fatale aggressi sacrato avellere templo Palladium.

aggrĕgo, 1. [ad *i* grex] *prijatiti, k jatu dovesti, dakle pridružiti koga ili što komu ili k čemu, s praep.* ad, in *i accus.; s dativ.:* filium ad patris interitum aggregare voluisti; voluntatem meam ad dignitatem ejus aggrego; se ad eorum amicitiam; ego te semper in nostrum numerum aggregare soleo; se Romanis; pulsis ira aggregat suos; † se signis; alius alia ex navi, quibuscunque signis occurrerat, se aggregabat; ceteros eodem.

aggressio, ōnis, *f.* [aggredior] *prvo pristupanje govornika na sudu, ne posve onoliko, koliko uvod.*

agĭlĭs, e, *adj.* [ago] *tjeriv, goniv, gibiv, pokretan, kretiv, pomičan, 1) o stvarih bezživotnih, lahkokretan* * classis, * remus; rota; * pollex; † sinistra manus. *2) o stvarih koje znače nješto živa a) brz, okretan, hitar, plah* * sic tibi secretis agilis dea saltibus adsit; * Cyllenius; *u prilici,* * quae (apis) circumvolitas agilis thyma; agile et vividum corpus; *b)* * *radljiv, rabotan, provrtan,* nunc agilis fio et mersor civilibus undis *dajem se političnoj poslenosti;* agilis gnavusque.

ăgĭlĭtas, ātis, *f.* [agilis], *kretljivost, okretnost, gibljivost, plahost, brzost, hitrost,* navium; agilitas *(gibkost, vitkost)* ut ita dicam, mollitiaque naturae.

Āgis, ĭdis, *m.* [Ἆγις] *Agid, ime mnogim spartskim kraljevom.*

ăgĭtābĭlis, e, *adj.* [agito] *gibiv, gibljiv, kretljiv,* aër, *Ov.*

ăgĭtātio, ōnis, *f.* [agito] *1) gibanje, kretanje, komešanje* lecticae; agitatio et motus linguae; † agitatio motusque corporis; agitationes fluctuum; armorum. *2) trop. a) tjeranje, obavljanje čega, bavljenje čim,* rerum magnarum agitatio atque administratio; studiorum. *b) micanje, ganuće duha* ad quod (genus) adhibenda est actio quaedam, non solum mentis agitatio; naturam eam dico, qua nunquam animus insistens agitatione et motu vacuus esse potest.

ăgĭtātor, ōris, *m.* [agito] * *gončin, gonilac, tjeralac, tjerač,* tardi aselli; equorum; *pak odatle vozač, kočijaš u circenskih igrah.*

ăgĭtō, 1. [*intens. od* ago] *svojski tjerati 1) glede životinjâ goniti, ganjati, tjerati, vitlati,* * lanigeros greges hirtasque capellas; * spumantem equum; * cervos in retia; * currus ad flumina; quod spatium non esset agitandi *naime* equos *igrati konje, Nep.; osobito o divljači loviti, hajkati,* avis insectans alias aves et agitans; non sis agitaturus feras; lupum; * trepidas columbas; * lepores, cervum, damas; *cursu timidos agitatis onagros; † * *o čeljadi* * totâque agitavimus urbe hostes; *o bezživotnih stvarih, kao o moru, drveću itd. olujom, vjetrom goniti, gibati, micati, komešati,* maria agitata ventis; mare ventorum vi agitari atque turbari; * ventis freta ponti incipiunt agitata tumescere; * ventis agitatur pinus; * ventus agitat aristas; * arena magna vi agitata; austro agitata Charybdis; * Zephyris agitata Tempe; * agitata numina Trojae; * robora; *valovi i talasi* * defluit saxis agitatis humor; * agitata fluctibus Helle; *u obće što svojski, brzo i često tjerati, goniti, gibati, micati, kretati itd.* agitari inter se concursu, *o atomih;* quod ipsum agitatur aliunde; quod pulsu agitatur externo; corpora huc et illuc; navem in portu agitari jubet; * mens agitat molem; * caput agitasse cacumen; * alas *o Daedalu;* * hastam *mahati, zamahivati njom;* * habenas manibus *vodjkati uzdu rukama;* † digitos *računajuć = brojiti na prste;* † nunc mari, nunc terrâ corpus *dati da se kreće i giblje. 2) trop. a)* aliquem *koga poput podbadane životinje natjerivati, natjerati; nadraživati, nadražiti, podražiti, podbunjivati, podbuniti* plebem; † licentia populum agitandi quoquo vellent; † infidos agitans discordia fratres; * est deus in nobis, agitante calescimus illo; * quem gloria Turni obliqua invidiâ stimulisque agitabat amaris; * in furias agitantur equae. *b) koga kao divljač hajkati, uznemirivati, mučiti, trapiti, razdraživati,* primo commotus metu atque libidine diversus agitabatur *hajkaše ga strah i požuda, skanjivaše se strahom i požudom, trapljahu ga razliko strah i požuda;* viderisne, ut eos agitent

Furiae neque consistere unquam patiantur; suum quemque scelus agitat amentiâque afficit; sceleris poenis agitatur; amens agitantibus furiis; * scelerum furiis agitatus Orestes; ne te semper inops agitet vexetque cupido; † quos agitabat timor; delectu acerbo agitare juventutem, *Liv.; pa tako riečmi komu ili čemu ne dati mira, ne dati komu da se umiri, šibati, kuditi, nagrdjivati koga,* si ejus stultitia poterit agitari; ea belle agitata ridentur; quas personas agitare solemus, non sustinere; * vesanum poëtam agitant pueri; * alicujus saevis fastidia verbis. *c) kao more uzrujati, uzburiti, uznemirivati, smućivati,* seditionibus tribuniciis atrociter res publica agitabatur; plebs agitari coepta tribuniciis procellis; rebus agitatis *u nemirno vrieme. d) duh zabavljati,* curis de salute rei publicae agitatus et exercitatus animus; † geometriâ agitari animos et acui ingenia; *u zlom smislu* in tribunatu Gracchum. *e)* aliquid, *duhom ili mišlju što tjerati, t. j. razmišljati, misliti o čem, umiti, umom umiti, uvardati što, snovati što, s dodatci kao* mente, animo, in mente, in animo; secum, *i bez tih dodataka:* habet nihil aliud, quod agitet in mente; ego, quae mente agitavi, audistis; quae animo agitabat; agitare in animo bellum; dicitur secum multa agitavisse; rem a me multum agitatam requiris; domesticas agitare curas; † agitare plus quam civilia; quae cum multos dies noctesque aestuans agitaret; * fugam; *s inf.:* ut statim mente agitaret bellum renovare *Nep.;* aliquid jam dudum invadere magnum mens agitat mihi, *Virg.; s praep.* de: de inferendo bello agitavit; de Rhodani transitu; † de bello; † de supremis; *s interrogativnimi česticami:* † quonam modo caelestes honores usurparet, coepit agitare; † an expeditis legionibus pergeret, agitavit; id plebs agitavit, quomodo etc.; *sa* aliter*:* ipse longe aliter animo agitabat *on sve drugčije snovaše; s part.:* Alexandrum interempturi seditionibus agitastis, *Justin. f) govorom što rek bi amo tamo tjerati pregovarati se s kim o čem, razgovarati se, razpravljati o čem, pogadjati se o čem, pretresivati što* negem esse illam rem agitatam in contionibus; multum agitata ista res est; res in senatu agitari coepta; cum de foedere victor agitaret; Romae de facto consulis agitari (= agitabatur); agitatum, ut etc.; quod magis ad nos pertinet et nescire malum est, agitamus, utrumne — an etc. *Hor. g) u obće tjerati što, starati se o čem, davati si čim posla; opravljati što, nastojati da se što obavi,* alterius mens rationibus agitandis exquirendisque alebatur; quum praecepta mei patris agitarem, *kad se starah, da izvršim otčeve naloge;* quod beneficiis magis quam metu imperium agitabant *što su više dobrotom nego li strahovanjem izvršivali vladu;* Catilina in dies plura agitare (= agitabat) *davaše si svaki dan više posla;* laeti pacem agitabamus *uživasmo se mira;* cohortes cum omni equitatu praesidium agitabant *bijahu stražom, sačinjavahu popratu;* secreta consilia; * vos agitate fugam. *Ovako u passivu vladati, biti, postajati,* pax agitatur *mir vlada;* induciae agitantur; varie per omnem exercitum laetitia, moeror, luctus atque gaudia agitabantur; † stationes; † vigiliae; latrocinia; *takodjer absolutno,* paucorum arbitrio agitabatur *postupaše se;* aequo jure et modesto agitatum. *Ovako na pose o svetkovinah, praznicih, igrah i šalah, obsluživati, slaviti, svetkovati,* dies festi agitabantur; diem natalem, *Com.;* * jocos; choros; *tako i o vremenu i njegovih odjelcih provoditi, probaviti,* tum vita hominum sine cupiditate agitabatur *vjekovahu, život provodjahu;* noctem apud aquam; dies noctesque pro muro; * aevum; * aevum sub undis; * aevum sub legibus; *absolutno* agitare *boraviti gdje, baviti se, prebijati se, potucati se, tući se,* Libyes propius mare Africum agitabant; equitatum pro castris agitare jubet, *Sall.;* consul dum inter primores agitat, *Liv.;* † procul Germani agitabant; † qui montium editis inculti atque eo ferocius agitabant; *takodjer vladati se, ponašati se,* ferocius quam solitus erat.

Āglăophon, ontis, *m.* [Ἀγλαοφῶν] *Aglaophonte, glasovit grčki slikar rodom iz Thassa* (Thassus) *okolo g. 400 pr. Is.*

Aglaurus, i, *f.* [Ἄγλαυρος] *Aglavar (gen.* Aglavri) *kći Cekropova, Ov.*

agmen, ĭnis, *n.* [ago] *upravo* agimen. *1) vlak, povlaka, pohod, povorka; jato, kita, krd, rulja, o više njih, što se zajedno dalje miču; osobito o ljudih, i * o životinjah, pticah, psih, mravih itd.; i * o vodi itd.:* meus reditus is fuit, ut e Brundusio usque Romam agmen perpetuum totius Italiae viderim; ingens mulierum agmen; * agmina Eumenidum; * agmina saeva sororum; * agmina comitum; * agmen corvorum; * aligerum; * equorum; * graniferum agmen *o mravih;* * aquarum lene agmen; * leni fluit agmine Thybris *tiekom;* * agmina pulverulenta *hrpe prahovite, gomile prašinâ;* * agmen remorum; † navium agmen; * agmina stellarum; * extremae agmina caudae *(krivude);* * agmine certo; † *o množtvu posala. 2) osobito kao vojnički t. t. pohod vojske, put, marš,* ne miles gregarius in castris neve in agmine servum haberet; agminibus magis quam acie pugnatum est; in agmine dimicare; agmine impediti; aggredi hostes in agmine; * rudis agminum *vojničtvu; 3) vojska na putu, vojska mičuća se napried (sravni* acies *i* exercitus*),* his rebus quum iter agminis nostri impediretur; agmen primum *prednja četa, predvoj;* agmen medium *srednja četa;* agmen extremum *ili* novissimum *zadnja četa ili zapleće;* agmen ducere; cogere *ili* claudere agmen *biti zaplećem, zaustavu sačinjavati;* agmen procedit *stupa napried;* agmen quadratum *pohod vojske poput parallelogramma u oči neprijatelja, gdje bijaše pratež u sredini a vojska sa svih strana jednako spremna na boj;* phalanx, agmen magis quam acies; agmine *pohodom;* agmine instructo urediv *pohod; spreman na pohod;* * agmine facto; agmen justum *Tac.;* agmen pilatum *Virg.*

agna, ae, *f. jagnjica, žensko janje, osobito za zaklanje, Hor.*

* **Agnālia,** ium, *ili* ōrum, *n. pl.* = Agonalia.

agnascor, natus, 3. *depon.* [ad *i* nascor] *prirasti k čemu, naroditi se izza smrti otčeve ili bar za tim, kad je otac već oporuku učinio, prinaroditi se,* constat agnascendo rumpi testamentum.

agnātio, ōnis, *f.* [agnascor] *upr. priradjanje;*

rod ili rodbina po krvi ili po mužkoj lozi.

agnātus, i, *m.* [*upravo part. od* agnascor] *kao subst. 1) prirodjenče, posmrtče, t. j. diete koje se je narodilo ili iza smrti otčeve ili iza učinjene otcem oporuke,* quemquam ex agnatis necare flagitium habetur, *Tac. 2) srodnik po debeloj krvi ili po mužkoj lozi* Jovem et Junonem, quos fratres inter se agnatosque appellare videmus.

agnellus, i, *m.* [*demin. od* agnus] *janješce, kao rieč od mila, Plaut.*

* † **agnīnus,** *adj.* [agnus] *jagnjeći; subst.* * **agnīna,** ae, *f.* (*sc.* caro) *janjčevina, jagnjetina, meso od janjca.*

agnĭtio, ōnis, *f.* [agnosco] *pripoznavanje, poznanje,* quae quaestio ad agnitionem animi pulcherrima est.

agnĭtus, *part.* od agnosco.

Agnōnĭdes, ae, *m.* [Ἀγνωνίδης] *Agnonida, njeki govornik Athenjanin, tužitelj Phocionov, Nep.*

agnosco, nōvi, nĭtum, 3. [ad *i* nosco] *pripoznati, pripoznavati 1) prosto spoznati, poznati, uzpoznati što onim poznavanjem, kojim se što u svom bitju shvati i prepozna, subjectivno obavjestiv se, po svojoj objectivnosti,* non potuit haec animus in corpore inclusus agnoscere; tum agnoscit illa reminiscendo; quantum nec agnosco, nec postulo; nec enim facillime agnoscitur (callidus ille et occultus); virtus cum idem aspexit agnovitque in alio; unde illi versus? non enim agnosco; nunc agnosco Graecum *sad se sjećam grčkoga;* * accipio agnoscoque deos; * auribus notos cantus; deum ex operibus ejus *po njegovih djelih;* agnosco ex me *po sebi upoznajem. Odatle osobito, što smo već jednom poznavali opet uzpoznati, prepoznati, prepoznavati,* veni Athenas, neque me quisquam ibi agnovit; fuit non nemo, qui agnosceret Thyum, *Nep.;* * nomine audito extemplo agnovere virum; quem ut agnovi; * veterem Anchisen agnoscit amicum; * ubi matrem agnovit; * agnoscitque suos; † cultu regio agnosci; agnoscere rem *(o sudcu);* * procedo et parvam Trojam simulataque magnis Pergama et arentem Xanthi cognomine rivum agnosco; † amiculum; quae navis ex insigni facile agnosci poterat. *2) priznati, to je priznati koga ili što za ono, što zbilja jeste,* aliquem: filium reliquerat, quem ille natum non agnorat, eundem moriens suum esse dixerat; nondum agnoverat eum, qui postea regnavit; *ovako s dva accus.: pripoznati koga za koga:* an me non agnoscetis ducem? aliquid: *priznavati, priznati što, absolutno:* cum facti illius gloriam lubens agnovisset; ego susciperem hoc crimen, agnoscerem *priznao bih da sam zaslužio; ovako i s dva acc.:* quod meum quodammodo agnosco; *s acc. c. inf.:* id ego agnovi meo jussu esse factum.

agnus, i, *m.* [ove genitus] *janjac, jagnje, janje, osobito za zaklanje; kao poslovica (Plaut.)* postulas agnum eripere lupo *što se ne može učiniti.*

ăgo, ēgi, actum, 3. [ἄγω] *tjerati, gnati, goniti. I. o micanju prostorom 1) o živih stvorovih, koji se pogonom ili sazovom nagone, da se kreću (sravni* ducere, *gdje se misli, da se rukom vodi, ili* ferre, *gdje se misli, da se što nosi), o životinjah:* jumenta; asellum; elephantos in proelium; * capellas; * caballum; * pecudes; *o čeljadi:* vinctum ante se Thyum agebat, *Nep.;* † multis milibus armatorum actis ex ea regione; captivos prae se; aliquem in crucem *razpeti, propeti koga; osobito ugrabivši ili otevši što tjerati o čeljadi i životinjah, što se tačnije izražuje sa* abigere: cum actae boves ad desiderium relictarum mugissent; ingentes praedas hominum pecorumque egere. *Ovako spojeno sa* ferre *po grčki* ἄγειν καὶ φέρειν ferre agere, ferre atque agere, *gdje se proteže jedno na plien što se nosi, a drugo na plien što se goni, a obje rieči spojene sačinjavaju jedan podpun pojam: otimati, oteti:* hi ferre agere plebem plebisque res; quae ferre atque agere possent, prae se agentes portantesque Olympum petere; *različno od toga je* agunt feruntque cuncta *rade i čine u svem kako ih volja, Tac.; takodjer ne u neprijateljskom smislu,* res quae ferri agique possunt *pokretnina, pokretne stvari, Liv.; vojnički t. t.* agmen agitur, *kreće se, maršira; ovako medialno* agere se *ili* agi *poći, polaziti; krenuti; ali to nije baš classično, već je po svakdanjem govoru:* ipse ad castra Samnitium perrexit, quo multitudo omnis consternata agebatur, *Liv.;* ecce autem gubernator sese Palinurus agebat, *Virg.;* * nec minus Aeneas sese matutinus agebat, *Virg.;* is enim se primus agebat, *Virg.; na dalje takodjer tjerati, goniti, hajkati, ići za kim u potjeru, ganjati* = agitare * apros, * cervam telis; * canes; aliquem de fundo praecipitem; reliquos in fugam conjecerunt atque ita perterritos egerunt, ut etc.; ex eo loco praecipites Pompejanos egerunt; Mettus Curtius effusos egerat Romanos; * Demoleos cursu palantes Troas agebat; * Rutulos ad moenia, Teucros in Rutulos; * Thraces ulterius; † fugientes hostes ad naves; *2) o stvarih koje se kamo kreću ali ne same sobom, bez svoje djelatnosti, kao o brodovih, kolih, obsadnih spravah, tjerati, pomicati, pomaći, potiskivati, potisnuti itd.* in littus passim naves egerunt, *pomakoše, potisnuše;* * navim agere ignarus navis timet; * per septemflua flumina Nili victrices egisse naves; * ratem in amnem; † naves in adversum amnem; Tullia per patris corpus carpentum egisse fertur; * vasti rector Olympi non agat hos currus; celeriter vineis ad oppidum actis; quibus fortiter resistentibus vineas turresque egit; * acta testudine; *o gradbah, podkopih, priekopih ili kanalih, načiniti,* quid si cuniculos agat ad aerarium *načini prokop, podmetne lagum, načini tavnik;* cuniculos ad aggerem agere; cuniculum agere in arcem hostium; fundamenta agere *temelj položiti;* cloacam sub terram agere; * Alpheum fama est occultas egisse vias supter mare; * latumque per agmen ardens limitem agit ferro *mačem si put načini;* * *u prilici* idem limes agendus erit; *ovamo ide izraz* rimas agere *pući, izpucati* tabernae rimas agunt; * fissaque agit rimas tellus; *tako i* radices agere *hvatati korien:* vera gloria radices agit atque propagatur; agere animam *dušu puštati, na umoru biti;* vocem agere *glas iztiskivati;* spumas agere *pjene tiskati, pjeniti se;* undam agere: * fumus undam agit *vije se u vis poput vala; o vjetru, oluji koja što tjera*

ili biva tjerana * agentes frigora venti *donoseći studen;* * agens hiemem turbo; * actus coelo magnis aquilonibus imber; * tempestatibus acti; — *ob orudju što no se u što utjeruje, ugnati, utjerati, utjerivati; zabijati, zabiti:* sublicae ad inferiorem partem fluminis oblique agebantur. *3) Micanje prostorom opažuje se još u mnogih prispodobnih i prenesenih izrazih kao a)* agere aliquem in exsilium *prognati koga;* † ad mortem *voditi na smrt;* * orco = in orcum, *b) osobito djelovanjem na ćud,* aliquem *nagnati, natjerati koga na što,* quos falsis criminibus in arma agant; ad certamen; ad omne scelus et ad omnem libidinem; * in fraudem; † ad gloriam; vereor ne quos amicitia Jugurthae transversos agat, *na stranstranputice zavesti, Sall.;* * agere aliquem diris; * acerba fata Romanos agunt *progone, trape;* * agentia verba Lycamben *koje su L. natjerale da je sdvojio;* multitudo aut studio agitur aut ira, *daje se tjerati ili naganjati, Curt.;* perpetua naturalis bonitas, quae nullis casibus agitur *(ne drma, ne miče se)* neque minuitur, *Nep.;* reum aliquem agere, *pred sud tjerati, tužiti koga; ovako osobito u partic.* actus *natjeran, nagnan, prisiljen:* Ithaci clamoribus actus rumpit vocem, *Virg.;* etc. *c) bez pobliže oznake djelatnim koga činiti, podbudjivati koga; privlačiti k sebi, otimati koga za se,* haec studia adolescentiam agunt *privlače k sebi, otimlju za sebe;* * seu te discus agit; *odatle* se agere *ponašati se, vladati se, postupati* tanta mobilitate se Numidae agunt, *Sall.;* quanto ferocius ante se egerint, *Tac.;* negligenter et avare se agere, *Eutr.; tako i* agere aliquem *postupati s kim, vladati se prema komu:* Tros Tyriusque mihi nullo discrimine agetur, *Virg.*

II. O micanju vremenom, provoditi, provesti, preživjeti 1) s objectom kojim kao aevum, aetatem, tempus, vitam, adolescentiam, senectutem, diem, noctem, ver, hiemem, annos: honeste acta superior aetas; vitam; * vitam in terris; aetatem venando, *Sall.;* conscientia bene actae vitae; * securum agere aevum; * laudator temporis acti se puero; moderati senes tolerabilem senectutem agunt; * acta est per lacrimas nox mihi; dies bene actus; * hiemem in continenti, sub tecto; * noctem inter gaudia; *osobito rabi ovako* annum agere *s rednim brojem biti u tolikoj i tolikoj godini:* quartum annum ago et octogesimum; *ovako i passivno* agitur annus: tum principium anni agebatur *tada bijaše na početku godine;* * alter agebatur mensis *bijaše drugi mjesec. 2) absolutno* agere *vjekovati, živjeti, viek ili vrieme provoditi, probaviti; baviti se, desiti se, biti gdje,* tum Marius apud primos agebat; in omni Africa, quae procul a mari incultius agebat, *Sall.;* qui circa muros et in stationibus solute ac negligenter agentes oppressi fuerant, *Liv.;* Antiates se sine legibus certis, sine magistratibus agere querebantur, *Liv.;* apud illos homines, qui tum agebant, *Tac.;* deûm honor principi non ante habetur, quam agere inter homines desierit, *Tac., kod koga se često čita tako.*

III. u prenesenom značenju 1) baviti se čim ili o čem; raditi što ili oko čega, zanimati se čim, itd. (sravni facere, gerere*), osobito* hoc *ili* id agere *raditi oko toga, nastojati okolo toga, starati se za to:* qui id egerunt, ut gentem Allobrogum in vestigiis hujus urbis collocarent; certiorem eum fecit id agi, ut pons dissolveretur; * dum tua navis in alto est, hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura. *Prema tomu znači* aliud *ili* alias res agere *nješto drugo raditi, baviti ili zanimati se čim drugim, pa dakle ne paziti, nepazljiv, nepozoran biti:* usque eo animadverti eum jocari atque alias res agere; ut Oppianicum aliud agentem ac nihil ejusmodi cogitantem ad hanc accusationem detraheret; quod agendum aut faciendum sit, id non recusem; aliquid agere *djelatan biti, raditi; absolutno, obično samo u gerund.:* industria in agendo; vigilando, agendo, bene consulendo prospere omnia cedunt; audendo atque agendo res Romana crevit; *i s adverbialnimi oznakami:* non agam astute; modice agere; moribus *po običaju;* pingui Minerva; age, ut lubet; *takodjer u opreci* se non interfuisse, sed egisse; nihil agere *ništa ne raditi;* nunquam se plus agere quam cum nihil ageret; *takodjer* nihil agere = *ništa ne uraditi, ništa ne izposlovati ili opraviti, kao* non nihil agere; multa agendo nihil agere, *Phaedr; u svakdanjem govoru osobito kod Com.* quid agis? *šta radiš? koji si radin? kako si? kako ti se bikne?* quid agitur? *pa kako je?* quid faciam, quid agam? *što da činim, što da radim?* neque satis centurionibus constabat, quid agerent, *Caes.; ovamo ide izraz* agere rem actam *ili* actum *ili* acta *što je već obavljeno, dakle nekoristno opet započimati, mlatiti oklepine:* scio multis videri rem actam hodierno die agi, *Liv.;* praeposteris enim utimur consiliis et acta agimus; tu malum, inquies, actum ne agas; *osobito dolazi ovako* agere *uz mnoge substantive, kojimi se označuje kako činjenje, kojega se ovršba tom riečju pokazuje, gdje nam rabi ovršiti, izvršivati; izvesti, proizvoditi; raditi, činiti; poslovati, držati itd.:* qui longe alia ratione bellum agere instituerant; joca atque seria cum humillimis; curam alicujus, *Liv.;* * curam pro aliquo *skrbiti se, brigu imati;* libera de quoque arbitria *slobodno odlučivati;* * sua vota; Samnitium bella, quae continua per quartum jam volumen agimus, *kojimi sam zabavljen, Liv.; takodjer* levibus proeliis cum Gallis actis *pobivši se u bitkah, Liv.; u govoru žrtvenom* agone? *bih li? o klaocu žrtve;* age *ili* hoc age *kao odgovor svećenikov;* festos dies anniversarios *obslužavati, svetkovati:* diem festum Dianae per triduum; * Idus; * choros *izvoditi;* triumphum de aliquo; * otia, * alta silentia; vigilias ad aedes sacras, in portu *imati;* † dilectum; *(pred- i poclassično)* senatum; censum; forum, conventum *sudbeni, sastanka dan imati;* stationem *stajati na straži, o vojniku, Liv.; imati stražu o zapovjedniku, Tac.;* regnum *kraljevsku čast obnašati, kraljem biti, kraljevati;* honorem *obnašati ili obavljati častnu službu, Liv.;* † Judaicum fiscum acerbissime *utjerivati. 2) Vanjskim predstavljanjem ili predavanjem što izvoditi, prikazivati, predavati, predstavljati, o glumcu:* nunquam agit hunc versum Roscius eo gestu, quo potest *ne govori toga stiha itd.;* partes agere *igrati zadaću iliti ulogu svoju;* fabulam; aliquem *n. p.* servum, adolescentem etc. *predstavljati koga (na pozorištu); odatle i*

u prilici = repraesentare *predstavljati koga što zbilja što na izliku u životu, vladati se, ponašati se kao:* exsulem *vladati se kao prognanik, Tac.;* si amicum imperatoris ageret, *Tac.;* agit laetum convivam, *Hor.; o govorniku, predavati:* orator debet agere cum dignitate ac venuste; *pak s* toga agere *znači u obće ustmeno što obavljati, izricati, izreći, izražavati, izraziti n. p.* gratias *ili* grates alicui *zahvaliti se, zahvalu izraziti komu;* laudes agere, *pohvalu izreći, izraziti; pohvaliti. 3) razpravljati, pogadjati se, imati posla,* cum aliquo *s kim* de aliqua re *o čem:* tecum agit de mea laude; *sa* ut: Caelias quidam egit cum Cimone, ut sororem sibi uxorem daret, *Nep.; s acc. c. inf.:* is ita cum Caesare egit, in eam partem ituros Helvetios etc.; *odatle* agere cum aliquo *s adverbialnim dodatkom kao* bene, male, praeclare, *postupati s kim dobro, zlo itd.:* externa bella jam pridem ita exstincta sunt, ut praeclare cum iis agamus, quos pacatos esse patiamur; facile est, bene agere cum iis, a quibus etiam tacentibus flagitari videmur; bene agitur mecum *dobro mi je;* cum illo vero quis neget actum esse praeclare?; agitur aliquid *radi se o nječem, ide za što:* quorum magnae res aguntur in vestris vectigalibus exercendis occupatae; in quo belli genere agitur populi Romani gloria, agitur salus sociorum atque amicorum, aguntur certissima populi Romani vectigalia et maxima, aguntur bona civium multorum; in damnatione Caesonis libertatem agi credebant; * tua res agitur, paries cum proximus ardet, *(ali* agitur de aliqua re *govor je o tom, pita se za to ili o tom);* actum est de aliqua re *izgubljeno je, propade, pogibe ili poginu:* actum hodie est de me *propadoh danas;* jam de Servio actum rati, *da je propao, da je izgubljen; i samo* actum est *ili* acta est res *izgubljeno je, prošlo je, propalo je, izgibe ili izginu:* si prorogatur, actum est; *o javnih razpravah u senatu i pred pukom razpravljati, razprave imati ili voditi,* velim recordere, quae ego de te in senatu egerim; Alcibiades praesente vulgo agere coepit; locus ad agendum amplissimus; *o razpravah na sudu ili u parnici* causam agere *prieti se, suditi se;* causam apud centumviros egit etc., *sravni* causa; agere lege *a) na temelju zakona tužiti, tužbu voditi:* possit agi lege nec ne, pauci quondam sciebant; quod cum illo se lege agere diceret; *b) po zakonu postupati, Liv.;* agere ex jure, ex sponso *na temelju prava itd. tužiti:* quid agas mecum ex jure civili et praetorio, non habes; ex sponso egit, agebat; pergitisne vos tamquam ex syngrapha agere cum populo? *Ovako absolutno* agere *obično s gen. kao* furti etc. *tužiti radi čega:* dixeram controversiam esse, possetne heres, quod furtum antea factum esset, furti recte agere; injuriarum. — *Na pose pamti A) imperativ* age *(takodjer često, kad se mnogim govori)* i agite *de! dede! deder! der! dela! koji rabi α) kad se na što potiče ili pobudjuje, pa mu se često za ojaku pridjene* dum *ili sliedi iza njega* modo, sane, vero, nunc: agitedum, ite mecum; agitedum clamorem tollite hic; * ergo age, care pater, cervici imponere nostro; * ergo agite et laetum cuncti celebremus honorem; * quare agite, o juvenes, tectis succedite nostris. *β) Kad se govorom na nješto drugo prelazi,* agedum conferte nunc cum illis vitam Sullae; age nunc iter expediti latronis cum Milonis impedimentis comparate; age nunc ex ipsius Chrysogoni judicio Rosciorum factum consideremus; age vero ceteris in rebus qualis sit intemperantia, considerate; *γ) kad se želi, da se govor prekine kad tko nije rad, da se kojoj tvrdnji prigovara, samo da se brže priedje na što drugo, pusti to! dobro! dobro dobro! liepo! krasno!* age, inquies, ista parva sunt; age, sit ita factum, quae causa, cur Romam properaret? age, ut ista divina studia omittamus, possum nominare etc. — *B) part. praes.* agens *kao adj. u rhetorskom govoru živahan, odvažan, krepak,* orator, imago.

† **ăgōn,** ōnis, *m. [ἀγών] trizma, trizna u svečanih javnih igrah; preneseno* nunc demum agon est.

Ăgōnālia, ium, *n. agonalija, svetak što su ga u Rimu Janu u slavu obsluživali, Ov.; odatle* **Ăgōnālis,** e, *adj. agonalski,* lux, *Ov.*

Ăgōnia, iōrum, *n. 1) = Agonalia. 2) zakolj živinčeta, životinje za zaklanje.*

ăgŏrānŏmus, i, *m. [ἀγορανόμος] sajamnik, nadzornik sajma ili trga; tržnik, trgovnik u Athenah, Plaut.*

ăgrārius, *adj.* [ager] *poljski, njivski,* lex agraria *poljski zakon, da se državno zemljište porazdieli medju siromašnije gradjane;* agraria largitio *obilato razdjeljivanje zemljišta;* tota ratio agraria *cieli naum glede razdjeljivanja zemljišta;* rem agrariam temptare *pokušati zemlje razdieliti;* seditiones agrariae *bune smjerajuće na razdjeljivanje zemljišta;* triumvir agrarius *jedan od tri muža, koji upravljahu razdjeljivanjem zemljišta. Odatle* **agrarius,** ii, *m. kao subst. pristaša i prijatelj tih poljskih zakona, ili koji želi, da se zemljište porazdieli,* qui agrarios concitare conatus est.

ăgrestis, e, *adj.* [ager] *1) što je na njivi, na polju, poljski, a) o bilinah koje rastu na polju prema onim koje su njegom opitomljene, poljski, divlji, kadšto samorastao, samonikao,* palmae; * poma; * frondes, *pak i* * silva, * saltus. *b) o životinjah prema onim koje su oplemenjene, divlji,* taurus; * mus *poljski miš. 2) prema varoši ili gradu, seoski, seljački, što biva na selu, što je seljakom vlastito,* agresti hospitio aliquem accipere; amiculum agreste; vestitus agrestis; ferramentum; cultus; vita; * pubes; * sparus; * palaestra *borba s poljem;* * calamus *o svirali;* * Musa *seljanka, popjevka;* * Nymphae, * Satyri; Numidae agrestes *koji žive na selu ili koji se hrane poljodjelstvom; ovako* Nolani agrestes; homo agrestis *seljak, seoski čovjek, takodjer* **agrestis,** is, *m. kao subst. seljak,* * antiquus agrestis; ad laevam versi cum magna trepidatione agrestium populantur; * collectos armat agrestes. *3) trop. a) prostački, geački, ciporski; neotesan, surov itd. (kao na polju rasao i dotičući se rieči* ferus; *sravni* rusticus) animus agrestis ac durus; dominus; servi agrestes et barbari; quae barbaria Indiā vastior aut agrestior?; genus hominum; rustica vox et agrestis; vita haec rustica, quam tu agrestem vocas; agrestiores Musae *(o pravoznanstvu i drugih umjetnostih, koje nisu liepimi smatrali); b)* * *skotski, divlji po vanjštini,* vultus agrestes; figura.

1. **ăgrĭcŏla,** ae, *m.* [ager *i* colo] *poljodjelac, težak;* * deus agricola *o Silvanu kao težačkom bogu;* * coelites agricolae.

2. **Ăgrĭcŏla,** ae, *m. Rimsko prezime, n. p.* Cn. Julius A. *tast povjestničara Tacita, namjestnik britannijski god. 77. poslie Is.*

agricultio, agricultor, agricultura *gledaj* cultio, cultor, cultura.

Agrĭgentum, i, *n. (takodjer* Acrăgas, Ἀκράγας) *Agrigenat, dorska naseobina na Siciliji, sada* Girgenti; *odatle* **Agrĭgentīnus,** i, *m. Agrigenćanin.*

ăgrĭpĕta, ae, *m.* [ager *i* peto] *koji teži da dobije zemljište = naseonik (kolonista) koji bi usljed poljskoga zakona rado dobiti zemljište.*

Ăgrippa, ae, *m. rimski pridjevak obiteljski 1)* A. Menenius *consul god. 503. pr. Is. poznat svojom bajkom o želudcu i udih. 2)* M. Vipsanius A. *narodio se 63. pr. Is. a umro 12 g. pos. Is. pouzdanik i gjenerao Augustov, oženio se prvo s Pomponijom, kćerju Atticovom, za tim s Marcellom, kćerju sestre Augustove, a napokon s Julijom, Augustovom kćerju. 3)* A. Postumus, *sin prijašnjega, kojega je dao Tiberij smaknuti. 4)* Herodes A. I. *i* II. *kralji židovski, Tac.*

Ăgrippīna, ae, *f. žensko ime obitelji imenom Agrippa 1) mladja kći M. Vipsanija Agrippe od Julije, supruga Germanicova, majka Caligulina. 2) kći Germanicova, sestra Caligulina i majka Neronova, na zlu glasu s opačinâ i zločinâ. Sin Neron dade ju umoriti. Njezino rodno mjestance, seoce ubijsko, raširilo se god. 50. po Is. naseobinom rimskom i prozvalo po njoj* colonia Agrippinensis *ili samo* Agrippina, *sada Kolonja, Köln, Tac.; odatle* **Agrippinenses,** ium, *m. Agripinci, Tac.*

Ăgyīeus, ĕi *ili* ĕos, *m.* [Ἀγυιεύς] *Agyjej, pridjevak Apollonu kao zaštitniku cestâ i javnih trgova.*

Ăgyllĕus, ĕos, *acc.* ĕa, *m.* [Ἀγυλλεύς] *Agylac ili Agyllejac, pridjev Apollina, kojemu bijaše u Agylli* (Agylla) *u Etruriji hram; odatle* **Ăgyllīnus,** *adj. agyllski ili agyllinski,* * Agyllina urbs = Agylla; *i* **Ăgyllīni,** ōrum, *m. ako subst. Agyllci ili Agyllini, Virg.*

Ăgyrium, ii, *n.* [Ἀγύριον] *Agyrij, grad na Siciliji, odatle* **Ăgyriensis,** e, *adj. agyrski, i* **Ăgyrienses,** ium, *m. kao subst. Agyrci ili Agyrijci (Agyrani).*

āh, *interj. ah! o! a! za oznaku žalosti, zle volje, divljenja, smijanja itd. dvostruko ah, ah! Hor. Plaut.*

Ăhāla, ae, *m. rimsko ime obiteljsko, najznamenitiji jest* C. Servilius A., *koji je kao* magister equitum *god. 440 pr. Is. Sp. Maelija na zapovied dictatora L. Quintija Cincinnata smaknuo.*

Ăharna, ae, *f. grad u Etruriji, Liv.*

ahe . . . *gledaj* aë—.

ai *interj.* [αἲ] *aj! ojaj! Ov.*

Ājax, ācis, *m.* [Αἴας] *Ajače ili Ajante, ime dvojici slavnih junaka pod Trojom 1) sin Oileja, kralja u Lokridi. 2) sin Telamona, kralja salaminskoga.*

ajens, ain' *gledaj ajo.*

ajo, *verb. def. 1) reći ili govoriti dà; tvrditi, potvrdjivati, (oppos.* nego); quasi ego curem, quid ille ajat aut neget; nunc ajunt, quod tum negabant. *2) u obće reći, veljeti da je što tako (sravni* dico; *najčešće u* oratio obliqua; *sravni* inquam), eum ego ex jure Quiritium meum esse ajo; ait ille idem sibi videri; *s dva acc.:* quos ait Caecilius stultos senes, eos significat credulos; sordidum me et incultum moribus ajunt; *u upravnom govoru:* Ennio delector, ait quispiam; * o fortunati mercatores! gravis annis miles ait; * quid, ait, tua maxima prodis? *ovako na pose u formuli a)* ut ait, *kako veli, da se navodi mnienje ili tvrdnja drugoga koga:* ut ait Statius noster in Synephebis; ut ait Homerus; ut ait Thucydides, *ili bez subjecta* ut ait *kako se veli, što no se kaže, kako je rieč;* uti mos vester ait *kako vi znate reći, Hor. b)* ut ajunt *ili* quod ajunt *kako vele, što no se veli, što no kažu, što no rieč, kao umetnuta izreka,* o praeclarum custodem ovium, ut ajunt, lupum! agamus igitur, ut ajunt, pingui Minerva. *Na pose valja pamtiti α)* **ain'** *(mjesto* aisne) ain' tu, ain' vero, ain' tandem, *u razgovoru da se izrazi začudjenje, ukor itd., mniješ li? je li? e da; istina! doista? jel' tako? jel' moguće?* ain' tu, Scipio hic Metellus proavum suum nescit censorem non fuisse? Ain' tu, verum hoc fuit? ain' tandem, insanire tibi videris, quod etc. *β) u razgovoru* quid ais? *što veliš? što mniješ?; γ)* **ajens,** ntis, *tvrdeći jestan* negantia contraria ajentibus.

Ājus Lŏcutius (Loquens), *m. onaj glas, koji je Rimljanom god. 364. pr. Is. naviestio, da će Galli doći i komu je Camillo za tim, kad bi se zanemarena opomena obistinila, kao bogu posvetio hram.*

āla, ae, *f.* [*skraćeno od* axla, axilla] *1) krilo, kreljut u ptice kao kretalo (sravni* penna); ei aquila suspensis demissa leniter alis pileum aufert; * reduces cygni ludunt stridentibus alis; * niti alis; quatere alas; * librare corpus in alas; * alas movere, expandere; *o pčelah,* * alas eripere regibus apum; * pandere alas ad solem aestivum; *često u prilici kao o bogovih itd.,* * madidis Notus evolat alis; * mors atris circumvolat alis; *o munji,* * Nisus emicat et ventis et fulminis ocior alis; *o jedrih,* * velorum pandimus alas; * classis centenis remiget alis; * alarum remigio volare *veslajućimi krili;* * alis allapsa sagitta *pernata strelica. 2) u čovjeka pazduho, pazuho,* umbonibus incussâque alâ sternuntur hostes; * ne forte sub ala fasciculum portes librorum; polypus an gravis hirsutis cubet hircus in alis. *3) o vojsci krilo. Legiji na desno i na lievo stajahu konjanici, kašnje i savezničke čete (konjanici njihovi), odjel tih četa zove se* ala, *a vojnici zvahu se* alarii *krilaši; sravni* alarius; * *preneseno o lovcih, koji su jahali desno i levo Aeneji i Didoni,* dum trepidant alae.

Ălăbanda, ae, *f. ili* ōrum, *n. grad u Cariji; odatle 1)* **Alabandensis,** e, *adj. alabandski,* Philocles; *subst.* **Alabandenses,** ium, *m. Alabandjani. 2)* **Alabandĕus,** ĕos, *m.* [Ἀλαβανδεύς] = Alabandensis; *plur. grčki nom.* Alabandis [Alabandeis, Ἀλαβανδεῖς] = Alabandenses.

ălăbarches, ae, *m,* [ἀλαβάρχης] *vrhovni carinar. Ovako se zove ironično* Cn. Pompejus, *koji se je hvalisao, da je carinske dohodke rimske povisio.*

ălăcer, cris, cre *i* **ălacris,** e, *adj. s comp. badar, živahan, živ, veseo (sravni* acer; laetus), videbant Catilinam alacrem atque laetum; iste repente ex alacri atque laeto sic erat humilis atque demissus; *s oznakom na što je tko pripravan s praep.* ad: ad bella suscipienda Gallorum alacer et promptus est animus; Crassus cum sua cunctatione milites alacriores ad pugnandum effecisset; *s abl., da se pobliže označi ono svojstvo:* alacres animo sumus; — alacri et prompto ore ac vultu; alacri clamore; omnium animos alacres videt; *o životinjah:* feras bestias videmus alacres et erectas vadere; equum alacrem laetus aspexit; * alacris voluptas *vesela slast;* alacris clamor.

ălăcrĭtas, ātis, *f.* [alacer] *badrina, badrost, živahnost, živost,* egregia animi; ingenti alacritate clamor est sublatus; mira sum alacritate ad litigandum; summa rei publicae defendendae alacritas; alacritas studiumque pugnandi; clamor Romanorum alacritate perfecti operis sublatus *udariše u radostan živahan uzklik radi dovršenoga djela;* canum alacritas tanta in venando.

ălăcrĭter, *adv. s comp.* [alacer] *badro, veselo; živahno, Just.*

ălăpa, ae, *f. priušak, priuška, zaušak, zamlatnica, čuška, prdeljuska (s dlanom; sravni* colaphus); alapam ducere alicui *ćušnuti, prdeljusnuti koga; oslobadjajuć roba ćušnuo bi ga gospodar, s toga* multo majoris alapae *(sloboda)* mecum veneunt, *Phaedr.*

ālārius, *riedko* **ālāris,** e, *adj.* [ala] *krilni, krioni, na krilu (jedino obzirom na vojsku),* cohortes alariae; alarii equites; cohortes alares, *Liv. Ovako* alarii *krilaši, krionici t. j. čete koje stajahu legiji na krilih i to* alariae cohortes *pješaci a* alarii *ili* alarii equites *konjanici;* aerarii Transpadani; — **alares,** ium, *m.* = alarii, *n. p.* alares Pannonici, *Tac.*

* **ālātus,** *adj.* [ala] *krilat,* plantae (Mercurii); pes (Mercurii); equi (Phoebi).

ălauda, ae, *f. 1) ptica ševa, ćevrljuga. 2) njeka gallska legija koju je Caesar na svoje troške uzdržavao, tako nazvana po nakitu na kacigi,* alaudae *ili* alaudarum legio, *Cic.*

ălāzon, ŏnis, *m.* [ἀλαζών] *hvališa, njeka grčka komedija po kojoj je Plauto svoju igru* miles gloriosus *ponačinio.*

Alba, ae, *f. ime mnogim gradovom 1)* A. longa *grad u Latiju utemeljen Ascanijem Aenejevićem; odatle* **Ălbānus,** a, um, *adj. albski, albanski; subst. a)* **Albani,** ōrum, *m. Albanci ili Albljani; b)* **Albānum,** i, *n. rimski municipij postao od zaselaca tamošnjih Albana zvanih n. p. jedna Pompejeva selnica* Albanum *blizu Albe longe, a jedno zaseoce pravoznanca Bruta itd. Upravo je neutrum k izostavljenoj rieči* rus. *2)* Alba Fucentia, *grad u Samniju; odatle* **Albensis,** e, *adj. albski, subst.* **Albenses,** ium, *m. Albljani.*

Albāni, ōrum, *m. Albani, stanovnici pokrajine Albanije.*

Albānia, ae, *f. Albanija, pokrajina na zapadu hvalinskoga mora sada Georgija, Tac. Just.*

albātus, *adj.* [albo] *u bielo odjeven,* cum ipse epuli dominus albatus esset; * dies festos albatum celebrare.

Albensis, *gledaj* Alba.

albeo, ui, — 2. [albus] *(ponajviše pjesn. i poclas.) bieliti se, bieljeti,* albente coelo *kad je zora pucala; kad je svitalo; kad se dan zapoznavao.*

albesco, bui, — 3. [albeo] *bieljeti,* mare albescit et vibrat; * fluctus coepit albescere vento; * videbis flammarum longos a tergo albescere tractus; * maturis albescit messis aristis; * albescens capillus *kosa pobieljela;* * ut primum albescere lucem videt, *da zora puca; da svita.*

* **albĭco,** 1. [albus] *bjelasati se, bieliti se,* nec prata canis albicant pruinis.

* † **albĭdus,** a, um, *adj. s comp. i sup.* [albus] *subjel, subjelast, bjeličast, bjelušast,* spuma.

Albīnŏvānus, i, *m. Albinovan, ime vlastito a)* C. Pedo A., *epski pjesnik u Rimu, suvremenik Ovidijev i prijatelj mu. b)* Celsus A., *mlad muž, poznanik Horatijev.*

Albīnus, i, *m. ime rimske obitelji osobito plemena Postumia.*

Albis, is, *m. Laba, rieka u Germaniji, Tac.*

albitūdo, ĭnis, *f.* [albus] *bjelina,* capitis *sjedine, siedi vlasi, Plaut. Trin. 4. 2. 32. (813).*

Albius, ii, *m. ime rimske porodice; najznamenitiji su 1)* Alb. Tibullus, *glasovit pjesnik, suvremenik Horatijev. 2)* Statius A. Opianicus, *koga da je umorio Cluentij, koji je bio radi toga tužen a branio ga Ciceron. 3)* Sabinus A., *subaštinik Ciceronov.* — *Odatle* **Albiānus,** *adj. albijski.*

albŭlus, *adj.* [demin. od albus] *biel, subjel. Odatle kao nom. prop.* **Albŭla,** ae, *f.* (scilicet aqua) *staro ime rieke Tibera; takodjer njeki potočić blizu Tibura.*

album, i, *n. gledaj* albus.

Albunea, ae, *f. ime njekoj nymphi proročici, kojoj je bio jedan sumporit vrutak kod Tibura posvećen, s toga se i vrutak sam ovako zvaše, Virg. Hor.*

Alburnus, i, *m. Alburno, brdo u Lukaniji, Virg.*

albus, *adj. biel (ali bez sjaja i žive boje, oppos.* ater; *sravni* candidus), color; equus *bielac, bjelaš, čilaš;* plumbum *cin, kalaj, kositer;* dentes; * olor; * lana; * lilia; * vestis; *takodjer* = * albatus *u bielo odjeven ili obučen; sied, siv,* barba, *Plaut.;* * capilli, * coma; * populus *topola;* * ales = *labud; takodjer blied, bljedjan, sur, o boji nezdrave kože,* aquosus albo corpore languor, *Hor.;* albus pallor *Hor.; gledaj* pallidus; * *vidan, svjetao, jasan,* Lucifer, * *vedreći, jasneći,* Notus, Japyx *u koliko donose vedro jasno vrieme; s toga trop. udesan, sretan, dobar,* quorum (Castoris et Pollucis) simul alba nautis stella refulsit; genius; * *U poslovici a)* albis dentibus deridere *(tako da se zubi vide) = veoma izsmjehivati; b)* albis equis praecurrere *(kao u triumphu) = daleko nadkriliti; d)* alba avis = *biela vrana, za oznaku čega, što je veoma riedko; e)* album calculum adjicere alicui rei, *gledaj* calculus. — *Odatle* **album,** i, *n. kao subst. 1) bielo, bjelina,* columnas albo polire *pobieliti, okrečiti;* album in vestimentum addere; * vacca maculis insignis et albō *bjelopjegava;* * sparsis pellibus albo. *2) biela daska (obično drvena i posa-*

drena, na koju se je pisalo, što se hotjelo, da se javnosti predade), na pose a) album pontifika maxima, koji je na njoj zabilježio sve najvažnije dogodjaje preko godine te je stajala u kući mu, da je svatko mogao doći i čitati (annales maximi); b) † album praetora, kojim je svoje edikte razglašivao; c) † imenik, osobito album senatorium imenik senatorâ, koji dade Augusto napraviti te se je svake godine javno izpostavljao; album (judicum) imenik sudacâ.

Alcaeus, i, m. [Ἀλκαῖος] Alcaej, grčki lyrik rodom iz Mitylene na Lesbu oko 610—602. pr. Is.

Alcăměnes, is, m. [Ἀλκαμένης] Alkamene, grčki kipar, najslavniji učenik Phidijin (Phidias).

Alcăthŏē, es, f. [Ἀλκαθόη] Alkathoa, kula u Megari nazvana po Alkathou, pa s toga * sva pokrajina megarska.

Alcăthous, i, m. [Ἀλκάθοος] Alkathoje, sin Pelopov, koji je s nova podigao zidove megarske, Ov.

Alce, es, f. [Ἄλκη] Alka, grad carpetanski u tarraconskoj Hispaniji.

alcēdo, inis, f. [ἀλκυών] (predclassično) zimorod, udomac, ledka, (alcêdo hispida Linn.) gledaj Alcyone. Odatle **alcēdōnia**, orum, n. (sc. tempora) vrieme morske tišine t. j. sedam dana prije i sedam dana poslie najkraćega dana, u koje vrieme po mnienju starih zimorod leže i na moru biva tišina, takodjer dies alcyonei ili alcyonii ili alcyonides ili alcyonia (gledaj Alcyone); odatle tihoća, tišina u obće, Plaut.

alces, is, f. los, sjeverni jelen.

Alceus, ěi, m. [Ἀλκεύς] Alcej, sin Persejev, otac Amphitryonov, djed Herculov, odatle * **Alcīdes**, ae, m. [Ἀλκείδης] Alković, Alcejević, Alcejić = Hercules.

Alcĭbiădes, is, m. [Ἀλκιβιάδης] Alcibiade, glasovit Athenjanin, vojvoda i državnik te suvremenik Sokratov.

Alcĭdămas, ae, m. [Ἀλκιδάμας] Alcidama, grčki rhetor, učenik Gorgijin.

Alcīdes, gledaj Alceus.

Alcĭnous, i, m. [Ἀλκίνοος] Alcinoje, kralj phaeački na otoku Scheriji, k njemu je Ulikse doblудio vraćajući se od Troje. Na glasu bijaše mekušni život na njegovu dvoru * Alcinoi juventus; i njegovi vrtovi * Alcinoi silvae; odatle * poma dare Alcinoo = raditi ili činiti nješto suvišna.

Alcis, is, m. njeki bog u Germanâ, Tac. Germ. 43. 10

Alcmaeon, ŏnis, m. [Ἀλκμαίων] sin Amphiarajev i Eriphylin (Eriphyle), vodja epigonski proti Troji; ubio je svoju majku, što je skrivila smrt otčevu, a za to su ga Furije progonile.

Alcmēna, ae, f. i **Alcmene**, es, f. [Ἀλκμήνη] kći Elektryonova, supruga Amphitryonova, majka Herculova (po Jupitru) i Iphiclova (od Amphitryona).

Alco ili **Alcon**, ōnis, m. [Ἄλκων] Alkon, a) sin Atrejev; b) njeki obraznik iz Sicilije, Ov. c) ime koje se nadievalo pastirom i roblju, Virg. Hor.

* † **alcyon**, ŏnis, f. [ἀλκυών] ptica zimorod, udomac ili ledka, (dobro lat. alcedo).

Alcyŏne, es, f. [Ἀλκυόνη] Alcyona, kći Aeolova, supruga Ceykova (Ceyx); kad je Ceyk utonuo razbivši se brod utopila se i ona, a Thetida je za tim obojicu preobrazila u zimorode, Ov.

ālea, ae, f. [od aclea ili aslea] 1) igra na kocke, kocke, u obće sliepa igra, hazard, aleâ ludere; perdere aliquid in alea; tempus aetatis in alea consumere; * alea nudat aliquem. 2) trop. slučaj, usud, rizik, sreća, u obće što je neizvjestno belli; alea inest in aliqua re; rem in aleam dare, committere rizikati što; in dubiam aleam alicujus rei ire odvažiti se na neizvjestnu igru za što; * opus plenum periculosae aleae pun opasnosti, pun rizika.

āleātor, ōris, m. [alea] kockar, igrač, igraš, komu je igra rek bi zanatom.

āleātōrius, adj. [aleator] igrački, damna gubitak u igri.

ālēc (all. ili hal.), ēcis, n. [ἅλς] salamura, ribji razsol, bila to slabija vrst okusna jela, što no se zvalo garum a pravilo se od droba ribe zvane scomber i morske vode, nješto slična hajvaru, Hor.

Ālectō (us), f. [Ἀληκτώ] ime jednoj Furiji, Virg.

Ālēĭi campi [τὸ Ἀλήϊον πεδίον od ἄλη bludnja] ravan u Ciliciji, gdje je — kaže bajka — Bellerophon poludjev opadši s konja bludio oslieplјen Jupitrovom munjom.

Ălĕmănni, ōrum, m. ime družini germanskih naroda, Aurel. Vict. Eutr.

āleo, ōnis, m = aleator.

* **āles**, ĭtis, gen. pl. * alituum 1) adj. krilat (što ima krila te se njimi služi, dočim znači alatus krili providjen), Pegasus Hor.; puer = Amor, Hor.; deus = Mercurius, Ov.; equus = Pegasus, Ov.;= brz, hitar, auster, Virg.; passus, Ov. 2) subst. comm. krilatac = ptica (sravni volucris; većinom u slogu uzvišenom i o većoj ptici; sravni avis); osobito u augurskom govoru ptica, koja svojim poletom znamenje daje (sravni oscines), aves quasdam et alites et oscines rerum augurandarum causa esse natas putamus; ex alitis involatu auguror; često znači ales u obće ptica, osobito kod pjesnikâ: eam alitem ea regione caeli venisse, Liv.; alituum pecudumque genus sopor altus habebat, Virg.; ales Caystrius = labud, Ov.; Daulias = slavulj, Ov.; cristatus = pjetao, Ov.; ales praenuncius lucis = pjetao, Ov.; ales albus = labud, Hor.; ales canorus = labud, Hor.; fulvus Jovis ales = orao, Virg.; Junonia ales = paun, Ov.; Palladis ales = sova, Ov. U prilici znači ales pjevalac, pjesnik Maeonii carminis ales, Hor.; trop. * znamenje, kob, cum bona, mala, lugubri alite dobrom, zlom itd. kobi.

Ălēsa, gledaj Halesa.

Ălēsia, ae, f. grad u Galliji lugdunskoj, sada Alise.

Aletrium, ii, n. Aletrij, grad u Latiju; odatle **Aletrīnas**, ātis, adj. aletrijski, i **Aletrīnātes**, ium, m. subst. Aletrijani.

Ălexander, dri, m. [Ἀλέξανδρος] ime mužko, koje često dolazi; najznamenitiji jesu 1) sin Priamov, obično Parid zvan, koje mu se ime kašnje nadjenulo od ἀνήρ i ἀλέξω. 2) Al. tyrann pherski u Thessaliji oko god. 390 pr. Is. ozloglašen s krvoločnosti. 3) Al. I. kralj molosski u Epiru, brat Olympiade, supruge Philippove; 4) Al. Veliki, sin Philippov, kralj macedonski.

Ălexandrīa ili **Ălexandrēa**, ae, f. [Ἀλεξάνδρεια] ime više gradova 1) Al. u donjem Aegyptu, današnja Alexandrija. 2) Al. Troas ili samo Troas, s juga Troji na obali. 3) Al. ad Caucasum, blizu tamo gdje je današnji Kabul, Curt. 4) Al. ultima, na rieci Jaxartu u Sogdijani, Curt. Odatle **Alexandrīnus**, a, um, adj. alexandrijski; i **Alexandrīni**, ōrum, m. subst. Alexandrijani.

Alfēnus, i, m. (P. A. Varus) jurist na glasu za Augusta, Hor.

Alfius, ii, m. ime rimskoga plemena, 1) C. A. prijatelj Ciceronov. 2) kamatnik na zlu glasu u Rimu, Hor.

alga, ae, f. voga, haluga, njeka morska trava, slabo koristna, zato * alga inutilis; u poslovici projectâ vilior algâ, Hor. (fucus vesiculosus Lin.)

algeo, lsi, — 2. zebsti, zima biti, (algeo zebem, zima mi je), sapiens si algebis, tremes; * sudavit et alsit; algentis manus est calfacienda sinu, komu ruka zebe, Ov. (sravni frigeo).

algesco, lsi, — 3. [algeo] nazebsti, prozebsti, nahladiti se, Ter.

1. * **algĭdus**, adj. [algeo] studen, ziman, leden, ledan.

2. **Algĭdus**, i, m. (scilicet mons) Algid, brdo u Latiju; odatle **Algĭdum**, i, n. Algido, varošica aegaejska na brdu Algidu; odatle **Algĭdus**, adj. algidski.

algor, ōris, m. [algeo] zima, studen, stud, osjećanje zime; sravni frigus; corpus patiens inediae, vigiliae, algoris, Sall.; confectus algore et inediâ, Tac.

aliâ, adv. loci, (scil. viâ) drugim putem, druguda, inuda, cum aliâ evadere nequissent.

ălias, adv. [alius] 1) † o mjestu, drugdje, na drugoj strani nusquam alias, Just. 2) o vremenu drugi put, drugi krat, u drugo vrieme, sed plura scribemus alias; rationes alias reposcito, nunc auctoritate veteris imperatoris contentus esto; — non alias u ni jedno drugo vrieme, inače ne: non alias militi familiarior dux fuit; * non alias coelo ceciderunt plura sereno fulgura; alias — alias jednom — a drugi put; čas — čas: nec potest quisquam alias beatus esse, alias miser; Indutiomarus sub castris ejus vagabatur alias, ut situm castrorum cognosceret, alias colloquendi causa; alias aliud čas ovo, čas ono; dja ovo dja ono; jednom ovo, drugom ono: illi alias aliud iisdem de rebus et sentiunt et judicant; alias aliter čas ovako, čas onako; dja ovako, dja inako; sad ovako, sad onako ili drugojako, jednom ovako, drugom ili drugi put (krat) onako: alias aliter haec in utramque partem causae solent convenire; nunquam ante alias; saepe alias često u drugo vrieme, inače često: fecimus et alias saepe et nuper in Tusculano; raro alias, riedko inače, riedko u drugo vrieme: raro alias tribuni popularis oratio acceptior plebi, quam tunc serenissimi consulis. 3) inače, onako, drugčije, facete is quidem sicut alias; ne reges Numidarum et alias infensi cupidine auri ad bellum accenderentur, Tac.; non alias quam ne inače nego, ne drugčije nego, nikako drugojako, inače nikako, u ni jednom drugom slučaju, s nijednoga drugoga uzroka, s ni česa drugoga, non alias magis sua populique Romani contumeliâ indoluisse Caesarem ferunt, quam quod desertor et praedo hostium ageret, Tac.

ălĭbī, adv. [alius] 1) drugdje, drugovdje, indje, gdje indje, na drugom mjestu, omnis armatorum copia dextra sinistra ad equum nec usquam alibi; * nec tam praesentes alibi cognoscere divos licebat; nusquam alibi nigdje drugdje; nusquam alibi quam in Macedonia bellum erat; alibi — alibi ovdje — ondje; ovdje — drugdje; na jednom mjestu — a na drugom: alibi preces, alibi minae audiebantur; alibi — alibi — alibi ovdje — ovdje — a ondje: exercitus trifariam dissipatus alibi primum, alibi postremum agmen, alibi impedimenta noctem unam delituit; * hic — illic — alibi ovdje — ondje — a drugdje: hic segetes, illic veniunt felicius uvae, arborei fetus alibi; alibi quam, obično s negacijom, u drugom, nego; u drugoj stvari, nego; u drugom slučaju, nego: nolle se alibi, quam in innocentia spem habere, Liv.; nec spem salutis alibi quam in pace impetrandam esse, Liv.; alius alibi jedan ovdje drugi ondje, taj ovdje a onaj drugdje, svaki drugdje: exprobrantes suam quisque alius alibi militiam; alibi aliter jedan ovako, drugi onako; taj ovako a onaj drugojako (onako); svaki drugčije: medium spatium torrentis, alibi aliter cavati. 2) preneseno, drugdje, kod koga drugoga: quantum militum in Africam transportatum sit, non parvo numero apud auctores discrepat: alibi decem milia peditum, duo milia ducentos equites, alibi parte plus dimidiâ rem auctam invenio; u drugom čem, u drugoj stvari, drugdje: atque ego, si alibi plus perdiderim, minus aegre habeam, Plaut.

ălĭca, ae, f. pirova kaša, pirova satrica, pirovo jerište, Plin. ep.

ălĭcŭbī, adv. [aliquis] njegdje, negdje, hic alicubi ovdje njegdje.

ălĭcunde, adv. [aliquis] od njekuda, decedere nos alicunde cogit; praecipitare aliquem alicunde; takodjer = od njekoga: alicunde audire aliquid; pecuniam sumere; = s niječega, quibus est alicunde aliquis objectus labor.

ălĭēnātio, ōnis, f. [alieno] otudjivanje 1) kao sudbeni t. t. oddavanje čega drugomu, sacrorum. 2) trop. otudjivanje, odmetanje od njekoga, uz koga smo prije stajali, tua a me alienatio ad impios cives; consulum; exercitus; patrui, Tac., nemilost † in aliquem, Tac.

ălĭēnĭgĕna, ae, m. [alienus i gigno] (koji se je u tudjini narodio; oppos. indigena; sravni peregrinus), inorodac, inostranac quid alienigenae de vobis loqui soleant; često adjectivno: rex alienigena; alienigenae homines ljudi inostranci; hostes alienigenae.

ălĭēno, 1. [alienus] otudjivati, otudjiti 1) kao sudbeni t. t. oddati, ustupiti što komu tako, da se stvar zbilja preda u tudju svojinu te se predavalac posve odieli od nje, što kod vendere nije da mora biti, vectigalia, osobito diete ili roba svojoj obitelji otudjiti, iz obitelji uklo-niti, udaljiti, u tudju vlast predati; pa tako u šali kod Plauta: tu me alienabis nunquam quin noster sim ne ćeš nikada učiniti, da budem tudjin u kući našoj. 2) u obće otudjiti,

udaljiti, ukloniti, u tudju vlast predati, itd. urbs maxima alienata; pars insulae prodita atque alienata; † alienare velut occisos; me falsa suspitione alienatum; mulier alienata est a te, oteta ti, Plaut. 3) trop. a) otudjiti = odmetnuti, odmetati; odpadjivati, odpaditi, voluntatem alicujus ab aliquo; omnium suorum voluntates (a se) alienare; omnes bonos a se; ea ira alienavit a dictatore militum animos; sibi aliquem, Liv.; insulas alienatas ad officium redire coëgit, Nep.; non alienatus vultu licem nemilosti ne kažući, Tac.; alienari ab aliqua re kloniti se, prohoditi se, proći se, okaniti se čega, a falsa assensione nos alienatos esse arbitrantur; velut alienato ab sensu animo; bezćutan; alienatis a memoria periculi animis zaboravivši svaku opasnost. b) mentem alicujus zavrnuti komu mozgom, izvrnuti komu pamet, zamahnitati koga, vulgo Junonis iram ob spoliatum templum alienasse mentem ferebant; češće passivno alienari mente s uma sići, alienata paene mente sišav malo ne s uma, alienatus ad libidinem animo zanesen požudom; alienatas discordiâ mentes hominum eo piaculo compotes sui fecisse; velut alienatus sensibus kao da ništa ne osjeća.

ălĭēnus, adj. [alius] 1) tudj, ne naš, nego drugoga puer; cibus; aedes alienae, Ter.; cura rerum alienarum; bonum alienum; legio, fines, potestas; virtus; aes alienum gledaj aes; nomina dugovi koje su drugi načinili; pavor koji imaju drugi; metu od drugih; * vulnus drugomu namienjena; * alienis mensibus (u zimskih mjesecih) aestas; suo alienoque Marte pugnabant služahu se načinom borbe, kojim se inače drugi služe (o konjanicih, koji su se morali pješice boriti), Liv.; **alienum**, i, n. kao subst. tudja imovina, tudje, alieni appetens, sui profusus; ex alieno largiri; ex alieno praedari; takodjer tudje tlo ili zemljište, in alieno aedificium exstruere; plur. aliena, tudji posli ili tudje stvari, curare, Ter.; preneseno zavisan o drugom, nesamostalan, Epicurus in physicis plane est alienus nije samostalan, visi o drugih. 2) glede na srodnost ili prijateljstvo tudj, nepoznat, ne u rodu, stranjski, exstitit quidam Mezetulus nomine non alienus sanguine regibus, Liv.; alienissimus a Clodio; heres alienior; homines alienissimi posve nepoznati, sasma tudji; subst. **alienus**, i, m. tudjin potiores propinqui, quam alieni; takodjer alienissimi posve tudji ljudi; in externis atque alienis (inozemskih) locis; hic apud me cenant alieni novem devet inozemaca, Plaut. 3) trop. a) glede mišljenja, misli, nagona itd. komu ili čemu tudj, otudjen, neprijatan, nenaklon, alienus ab aliquo; habere alienos animos ab aliquo; habere alienum animum a causa; sententia aliena a re publica; neque solum illis aliena (a republica) mens erat, qui conscii conjurationis fuerant, Sall.; s gen.: domus D. Bruti foro propinqua erat neque aliena consilii, Sall.; * quicunque joci non alienus erat; s dat.: alienus alicui animus, Tac.; homo mihi alienissimus, Sall.; alieno animo esse in aliquem; absolutno: ea sum consecutus, ut ex alienissimis sociis amicissimos redderem; nostrum est voluntates allicere alienas. b) neprimjeren, neprikladan, nezgodan, neshodan itd. considera, ne in alienissimum tempus cadat adventus tuus; vir alienissimo reipublicae tempore exstinctus; alieno tempore u nevrieme; alieno loco proelium committere; aliena verba rieči u prenesenom smislu; alienus ab aliqua re ili samo aliqua re; redje alicujus rei, alicui rei; alienissimo sibi loco conflixit, Nep; tempore alieno hostibus incipere bellum, Liv.; ad aliquid: neque vero ad ipsam istam ἀσφάλειαν quidquam alienius; omnium rerum nec aptius est quidquam ad opes tuendas quam diligi nec alienius quam timeri; * aliena tudje stvari, koje neidu ovamo, nepristojne, bezumne stvari, aliena loqui bezumno govoriti; * me dicunt aliena locutam; non alienum est s inf. nije neprikladno, nije neshodno: non alienum esse videtur de Galliae moribus proponere etc.; cujus victoriae non alienum esse videtur quale praemium Miltiadi sit tributum exponere, Nep.; malis ridere alienis smijati se, ma komu i ne bilo do smieha, t. j. davati volju za nevolju, ili pak smijati se od svećenja, Hor. sat. 2, 3, 72, prema Hom. Od. 20, 347, γναθμοῖσι γελοίων ἀλλοτρίοισι.

* **ālĭger**, ĕra, um, adj. [ala i gero] krilonosan, krilat, aligerum agmen jato pticâ; axis aliger o kolih Cererinih, koja zmajevi vukoše.

ălĭmentārius, adj. [alimentum] hranen, živežni, lex.

ălĭmentum, i, n. [alo] obično u plur. 1) sve što služi za uzdržanje života (sravni cibarium), hrana, živež, jestivo, nec desiderabat aut alimenta corporis aut detractionem cibi; preneseno hrana, alimenta ignis, Liv.; * concipit Iris aquas alimentaque nubibus affert; * ignis non unquam alimenta recusat, njetilo; addidit alimenta rumoribus adventus Attali, Liv.; famae, Tac.; vitiorum, Ov. 2) osobito kao θρεπτήρια prehrana pružana roditeljem od djece za njegovanje što su primali od njih u mladosti; hranarina za odgajanje djece pružana odgojiteljem i dojiljam, neque hac nos patria lege educavit, ut nulla quasi alimenta exspectaret a nobis.

† **ălĭmōnium**, ii, n. [alo] hrana, užitak, infestus alimonio externo.

ălĭō, adv. [alius] 1) na ino mjesto, na drugo mjesto, drugamo, si offendet me loci celebritas, alio me conferam; principes eos anno post alio transire cogunt; quo alio kamo drugamo, drugud kuda, statuam Arpinumne mihi eundum sit an quo alio; si quando Romam aliove quo mitterent legatos; alius alio taj ovamo on onamo; jedan ovamo a drugi onamo, svaki drugud, dilapsi passim alius alio; neque aliud alio ferri videres; dimisit alium alio. 2) u nepravom smislu, drugamo = k drugomu komu ili čemu, qui a te causam regiam alio transferebant; vocat me alio vestra exspectatio; quo alio nisi ad nos socios vestros confugerent? alio transferre sermonem govorom na što drugo — drugamo — okrenuti; alio properare pripoviedajući, Sall.; hoc longe alio spectabat, atque videri volebant sve drugamo smjeraše, Nep.; alio ratus spectare Pythicam vocem; pars plebem nusquam alio (na ništa drugo) quam ad serviendum putet, Liv.; alio vertunt okrenu drugamo t. j. drugčije zaključe, Tac.; alio — alio ovamo — onamo; ovuda — onuda, hic alio res familiaris, alio ducit humanitas.

ălĭōqui ili **ălĭōquin**, adv. 1) u drugom po-

gledu, u ostalom, triumphatum de Tiburtibus, alioquin mitis victoria fuit; nunc pudore a fuga contineri, alioquin pro victis haberi. 2) † u obće, u svem ili svega, ordo alioquin sceleris patefactus, Tac.; et alioqui — et; cum alioqui — tum, i u obće — i, Liv.; † et alioquin. 3) † osim toga, samo po sebi ili sobom. 4) inače, u protivnom slučaju, brevitas concedenda est, si causa permittet; alioquin etc.

ălĭorsum ili **aliorsus** [riedko, skraćeno od aliovorsum [alius i verto]), adv. 1) drugamo, drugud, mater ancillas jubet aliam aliorsum ire, Plaut. 2) preneseno drugčije, u drugom smislu, drugom namjerom, ego istuc aliorsum dixeram, non istuc, quo tu insimulas, Plaut; vereor ne illud gravius Phaedria tulerit, neve aliorsum, atque ego feci, acceperit, Ter.

* **ālĭpes**, ĕdis, adj. [ala i pes] krilonožan, krilatih nogu, imajuć na nogama krila, Mercurius; alipes deus = Mercurius; samo alipes krilonožac = Mercurius; trop. brzonog, brz, hitar alipedes equi; i subst. alipedes brzonožci (o konjih).

ăliptes, ae, m. [ἀλείπτης] kod Rimljanâ onaj rob, koji je kupajuće se mazao, mazač, dobro latinski unctor.

ălĭquā, adv. [aliquis, abl. sing. fem.] 1) njekuda, iste, qui videret, cupere aliqua evolare, si posset; ut aliqua liberum ad mare haberent aditum. 2) njekako, kako ne ad illam me animum adjecisse aliqua sentiat, Plaut.; vereor ne uxor aliquâ hoc resciscat mea, Ter.; et si non aliquâ nocuisses, mortuus esses, Virg.

ălĭquam-dĭū, adv. njekoliko vremena, njeko vrieme, koji čas; njekoliko. Aristum Athenis audivit aliquamdiu Brutus; primis temporibus aliquamdiu simulata inter eos amicitia mansit, Nep.; qua in parte rex adfuit, ibi aliquamdiu certatum, Sall.; često sliedi postea, deinde, postremo, tandem, † donec: quod quos aliquamdiu inermos sine causa timuissent, hos postea armatos superassent; cunctati aliquamdiu sunt, pudor deinde commovit aciem; admiscerenturne plebeji, controversia aliquamdiu fuit; postremo concessum patribus; ibi aliquamdiu atrox pugna stetit, tandem fuga passim coepta; exanimis diffugientibus cunctis aliquamdiu jacuit, donec lecticae impositum tres servuli domum retulerunt, Suet.

ălĭquam-multi, prilično mnogi, dosta mnogi, sunt vestrum aliquam multi, qui L. Pisonem cognorunt, Cic.

ălĭquando, adv. [aliquis] 1) njekad, njegda, njekoć, jednoć, jednom; ikad (bud o prošlosti, bud o budućnosti, bud sada, sravni aliquis), aliquando illucescet ille dies; sero, verum aliquando tamen; aliquando tempus libertatis fuit; često si aliquando ako kada, itd. si forte aliquando. Odatle na po se = tada njegda, i pak jednom, jedva jedan put o njećem što se težko, jedva ili barem prije očekivalo, collegi me aliquando et ita constitui, fortiter esse agendum; često s dodanim tandem za ojačaj, tandem aliquando Catilinam ex urbe ejecimus. 2) kad kad, kad što, Lentuli poena compressus convertit se aliquando ad timorem, nunquam ad sanitatem; quidam homines et te nonnunquam a me alienarunt et me aliquando immutarunt tibi.

ălĭquantillum, i, n. demin. od aliquantum.

ălĭquantisper, adv. (predclassično i kasno) njekoliko vremena, koji časak.

ălĭquantŭlus, adj. [dem. od aliquantus] malićak, Caesar aliquantulum frumenti numerum in sua praesidia congesserat; često **aliquantulum**, i, n. kao subst. nješto malo, malko, maličko, deflexit jam aliquantulum de spatio curriculoque consuetudo majorum; aliquantulum suspitionis, aeris alieni; aliquantulum progredi; aliquantulum tristis, Ter.

ălĭquantus, adj. [aliquis] njekolik; dobrahan, priličan, dosta velik, Romani signorum et armorum aliquanto numero, hostium paucorum potiti, Sall.; timor aliquantus, sed spes amplior, Sall.; aliquantum spatium; † aliquanta oppida. Često kao subst. **aliquantum**, i, n. s genitivom, njekoliko, dobrahno, prilično, ne malo, podosta, aeris alieni; pecuniae; agri; negotii; često kao adverb a) aliquantum, literis lectis aliquantum acquievi; hujus causa aliquantum retardati sunt Boeotii, Nep.; postquam alteri alteros aliquantum attriverant, Sall.; triumphus omnem consuetum modum aliquantum excessit; aliquantum progredi; aliquantum ad virtutis aditum procedere, aliquantum ad rem est avidior, Ter. b) aliquanto za njekoliko, nješto itd. uz comparativ i rieči od comparativne sile carinae aliquanto planiores; aliquanto crudelior; aliquanto prius, amplius; melius aliquanto; aliquanto ante, post.

ălĭqui, aliquae (što u prozi ne rabi, već mjesto njega aliqua, od aliquis) aliquod; pron. indef. (većinom adj.) [alius i qui], koji, koji god, harum sententiarum quae vera sit, deus aliqui viderit t. j.: bog, koji god bio, dočim bi deus aliquis značilo njetko, koji je bog, dakle njeki bog; si te dolor aliqui corporis aut infirmitas valetudinis tuae tenuit; si est aliqui sensus in morte praeclarorum virorum; appropinquans aliquod malum; tres aliqui aut quattuor koje tri četiri; trium rerum aliqua consequemur.

ălĭquis, - qua, - quid, plur. aliqui, pron. indef. (subst. i adj.) [alius i quis] njetko, njeko, tko, kakav (o jednoj osobi ili stvari, koja se ne može pobliže označiti ali za koju se uzima, da je zbilja ima; sravni aliqui, quis, quidam, quisquam), forsitan aliquis aliquando ejus modi quidpiam fecerit; quisquis est ille, si modo est aliquis; aliquis ex vobis, de tuis, aliquis meorum; aliquis unus pluresve divitiores; unum aliquem diem; unum aliquem nominate jednoga koga god; aliquid aliud; aliquis deus; aliquis imbecillior njetko, koji je slabiji; aliquid divinum; in quo est aliquid extremum; in senectute conservare aliquid pristini roboris; ne falsi aliquid dicerent; ne aliquid indefensi relinquerem; non sine aliquo periculo = cum aliquo (sravni ullus); si, nisi, num, ne, quo aliquis etc. ako zbilja tko itd.; aperite aliquis ostium, Ter. * exoriare aliquis. Na pose a) gdjekoji, mnogi est aliquis, qui etc. b) koji ili što nije nevažno, koji ili što nije lje bud što, koji ili što je nješto prava, znamenita, fac ut omnia ad me perscribas meque, ut facis, velis esse aliquem da budem njetković; intelliges te aliquid habere, quod speres, nihil quod timeas; dicere aliquid; fiet aliquid, Ter.; Vestorio aliquid (nješto liepa) significes; * est aliquid nupsisse Jovi.

c) aliquid *nješto, njekako, po nješto; nječim, u čem,* si in me aliquid offendistis; sublevare aliquem aliquid; perlucens jam aliquid lux.

ălĭquō, *adv.* [aliquis] *njekuda, njekamo; kamo,* aliquem secum rus aliquo educere; migrandum Rhodum aut aliquo terrarum arbitror; si te parentes timerent atque odissent tui, ab eorum oculis aliquo concederes; aliquo se inferre; proficisci aliquo *njekamo drugamo, Ter.*

ălĭquot, *adj. indecl.* [alius *i* quot] *njekoliko, njekolicina, njekoji (neopredieljeno koliko, ali ipak njekoliko njih, podosta njih; sravni* nonnulli*),* amici, *Ter.;* epistolae; saecula; aliquot dierum via; horum aliquot annorum *njekoliko godina u ovo zadnje vrieme;* per aliquot dies; aliquot de causis; quum aliquot dies ibi castra habuisset, *Nep.*

ălĭquŏtĭes, (-tiens) *adv. numer.* [aliquot] *njekoliko puta, njekoliko krat; po koji put,* nisi aliquoties ex ipsis accusatoribus audissem; ab eodem in judiciis aliquoties liberatus discesserat, *Nep.*

ălĭs, ălĭd *stariji oblik za* alius, aliud. *Cat.*

Ălīso, ōnis, *m.* Alison, *rimska tvrdja njegdje u današnjoj župi Liesborn na rieci „Lippe", Tac.*

ălĭter, *adv.* [alius] *1) drugčije, drugojako, inako, ino, na drugi način, absolutno:* nimis multa coguntur audire, neque aliter facere possunt; *sa sljedećim* atque, ac, et, quam, *drugčije nego:* aliter atque ostenderam facio; neque de causa quidem nostra aliter ac nos vellemus, a senatu judicatum est; ille ut Karthaginem venit, multo aliter ac sperabat, rem publicam se habentem cognovit; aliter ac si *drugčije nego da:* nec mehercule aliter scripsi ac si πρὸς ἴσον ὁμοιόνque scriberem; quod de puero aliter ad te scripsit et ad matrem de filio, non reprehendo; ne aliter quam ego velim meum laudet ingenium; aliter quam si *drugčije nego da:* profectum clam, furtim, haud aliter quam si exsilii causa solum vertisset; * dividor haud aliter, quam si mea membra relinquam; aliter quam quum: * non aliter quam cum Libyca de rupe leones invadunt greges; *sa sljedećim* nisi *poslie negacije = inače ni kako; ni kako drugčije,* quod pro vita hominis nisi vita reddatur, non posse aliter deorum immortalium numen placari arbitrantur; longe aliter est; quod multo aliter fit in Graecia; aliter — aliter *drugčije — drugčije; na jedan način — na drugi način:* aliter homines, aliter philosophos loqui putas oportere; aliter cum tyranno, aliter cum amico vivitur; alius aliter *ovaj ovako onaj onako; jedan ovako a drugi onako; svaki drugčije,* quod illum aliter cum aliis de nobis locutum audiebam; *takodjer u protivnom slučaju,* aliter evenire; qui aliter fecerit *koji bi proti tomu činio;* cum videres aliter fieri. *2) inače, da nije tomu tako,* si suos legatos recipere vellent, se remitterent, aliter illos in patriam nunquam recepturi; ab Lentulo postulant jus jurandum, quod signatum ad cives perferant; aliter haud facile eos ad tantum negotium impelli posse.

ăli-unde, *adv. od drugud, od druguda, od inuda, od drugoga mjesta, od druge osobe ili stvari,* venire aliunde; ut hic, nisi domesticis se instruxerit copiis, aliunde dicendi copiam petere non possit; aliunde quaerere aliquid; hoc pendet aliunde *to visi o nječem drugom;* aliunde mutuari, capere *od drugoga;* alius aliunde *svaki od drugud; ovaj od ovud, onaj od onud* aliis aliunde est periculum; aliunde-quam: aliunde mihi quaerendum est, ut et esse deos et quales sint di, discere possim, quam quales tu esse eos vis.

ălius, a, ud, *gen.* alīus *(riedko gen. sing. fem.* aliae, *Cic.), dat.* alii *(riedko* aliae rei, *Plaut.) adj.* [ἄλλος] *1) drugi, njeki drugi, drugi koji, ini (drugi izmedju više njih; sravni* alter*),* sibi esse in animo iter per provinciam facere propterea, quod aliud iter haberent nullum; ne eos frumento, neve alia re juvarent; *obično sliedi* nego, nego li, *a to se izražuje sa* atque, ac; et; *a gdje je dodana negacija* nisi, *ili* quam, *riedko* praeter, *a pjesnički i ablat. comparationis:* lux longe alia est solis ac lychnorum; longe aliam esse navigationem in concluso mari atque in vastissimo oceano prospiciebant; non alia causa est inaequitatis in uno servo et in pluribus; quid est aliud Gigantum more bellare cum dis nisi naturae repugnare?; amare nihil aliud est, nisi eum ipsum diligere, quem ames; nec quidquam aliud est philosophia, praeter studium sapientiae; rogavit, numquid aliud ferret, praeter arcam; neve putes alium sapiente bonoque beatum, *Hor.;* edicto vetuit, ne quis se praeter Apellem pingeret aut alius Lysippo duceret cera, *Hor. Na pose* nihil aliud quam *(ne u svezi s ostalom izrekom)* = tantum, modo, *samo, li:* lictor non aliud quam prohibetur *samo je zapriečen; isto tako,* quid aliud quam admonemus *samo spominjemo, što drugo radimo, nego opominjemo? — udvojeno (u opreci)* alius — alius *jedan — a drugi, u plur.* alii — alii *jedni — a drugi:* ibi quum alii fossas complerent, alii defensores vallo depellerent, equites renuntiaverunt etc.; *takodjer* alii — reliqui *jedni — a ostali:* cum aliis cohortibus Q. frater legatus mecum simul, aliis Cn. Pomptinius legatus, reliquis M. Annejus et L. Tullejus legati praeessent; *tako i* alii — alii — nonnulli; alii — quidam; pars — alii; alii — pars; aliae — aliae — quaedam; alii — multi, plures, plurimi: curatis vulneribus alii profecti domos, multos Romae hospitium tenuit; initio reges diversi pars ingenium, alii corpus exercebant; quorum pars spe, alii praemio inducti singulos ex senatu ambiundo nitebantur; alterius factionis principes partim interfecerat, alios in exilium ejecerat *itd.; ovako se kad što drugi* alius *izpusti:* Helvetii alii vadis Rhodani si perrumpere possent conati, hoc conatu destiterunt. *Ali nasuprot* aliud est maledicere, aliud accusare *drugo je — a drugo je itd.;* aliud *kad što subst. te može imati genetiv uza se,* itaque aliud alii commodi aliquo adjuncto incommodo muneratur. *Na po se a) contractijom nastalo spajanje od dva* alius *u jednoj izreci,* alius alius *jedan drugi; (medju sobom),* epistolas tuas sexcentas accepi, aliam aliâ jucundiorem *jednu poslanicu miliju od druge;* cum alius alii subsidium ferret, *kad je jedan drugoga pomogao ili kad su se medju sobom (medjusobno) pomagali;* legiones aliae in alia parte resistunt, *jedna na ovoj a jedna na drugoj strani, ili svaka na drugoj strani;* duo reges alius aliâ via civitatem auxerunt, *jedan ovako, drugi onako ili svaki drugčije;* alius ex alio causam tumultus quaerit *pita jedan drugoga za uzrok, ili pitaju se medju sobom za uzrok;* * nos alia ex aliis in fata vocamur *iz sudbine na sudbinu, iz jedne sudbine na drugu;* deinde ab eo magistratu alium post alium repperit *iza ove časti (službe) dobio je čast za čašću (ili jednu čast za drugom);* duo Romani alius super alium corruerunt *dva se Rimljana jedan na drugoga srušiše. b)* alius atque alius, alius aliusque *to jedan to drugi; sad (ili čas) ovaj sad (ili čas) onaj,* alio atque alio loco noctu requiescere *prenočivaše sad (čas) na jednom, sad (čas) na drugom mjestu, ili čas na ovom a čas na onom mjestu, ili svaki put na drugom mjestu;* milites trans flumen aliis atque aliis locis trajiciebant; *c)* alio die *kao t. t. augurskoga govora: drugi dan, danas ne, da se naznači, da se comitije ne smiju taj dan imati nego jih treba odložiti na drugi dan radi nepovoljnih znamenja. 2)* alius *malo ne* = diversus, *drugi malo ne = različan,* longe mihi alia mens est, patres conscripti, quum res atque pericula nostra considero; *ovako osobito* alium facere aliquem *preinačiti, promieniti koga, drugim koga učiniti i* alium fieri *drugim postati; promieniti se, preinačiti se,* itaque homines alii facti sunt *svi se ljudi okrenuše na drugu misao;* alius vir erat; si alius dux foret, si aliis ducibus bellatum foret; quorum alia nunc ora, alia pectora contueor, *Tac.* — In alia omnia ire (transire, discedere), *na sve drugo mnienje pristati, t. j. učinjeni predlog itd. ne odobravati, zabaciti; (to je izraz običan kod glasovanja, kad glasovanje drugačije izide, nego li je predloženo a na jednu stranu idu oni koji glasuju sa da = za predlog, a na drugu koji su proti predlogu, odlučili se kašnje za koje god mnienje):* quatenus de religione dicebat, Bibulo assensum est: de tribus legatis frequentes ierunt in alia omnia; sententiis dictis senatus frequens in alia omnia transiit. — Alias res *ili* aliud agere, alia curare, *drugim čim zanimati se, ne raditi ono, što bi onaj čas raditi trebalo, dakle nepazljiv biti,* ut hunc Oppianicum aliud agentem ac nihil ejus modi cogitantem ad hanc accusationem detraheret; *3)* alius *malo ne* = reliquus, ceteri, *drugi = ostali,* itinere exquisito per Divitiacum, quod ex aliis ei maximam fidem habebat; inter primos atrox proelium fuit, alia multitudo terga vertit; locum cepere paullo quam alii editiorem. *4)* alius *malo ne* = alter, *drugi = jedan od dvojice, nu govor u tom slučaju nije točan. U dobroj prozi dolazi* alius *ovako a) kad se nabrajajuć više stvari navodi druga stvar:* Gallia est omnis divisa in partes tres, quarum unam incolunt Belgae, aliam Aquitani, tertiam Galli. *b) kad se* alius *opetuje:* duo Romani, alius super alium, vulneratis tribus Albanis, corruerunt; duo reges, alius alia via, ille bello, hic pace civitatem auxerunt.

allābor [adl.], etc. 3. *dep. polagano i neopaženo k čemu dolaziti, priklizati se, prikliziti se, priklizivati se; pripuzati, priteći, priticati; primaći se, primicati se,* humor allapsus extrinsecus; ad exta angues duo allapsi edêre jecur; * viro stridens alis allapsa sagitta *pogodi;* * Euboïcis Cumarum allabitur oris *k obalam (o brodu);* * nuntia fama ruit matrisque allabitur aures, *dopire do ušiu,* * mare crescenti allabitur aestu.

* **allăbōro** [adl.], 1. *1) što k čemu pridjelati, umjetnošću i trudom dodati,* simplici myrto nihil allabores, *Hor. 2) trudom težiti da se što steče, truditi se, nastojati,* quod ut superbo provoces ab inguine, ore allaborandum est tibi, *Hor.*

* **allăcrĭmans** [adl.], ntis, *(part. praes. act. od nerabiva* allacrimor*), suzeći ili suze roneći uz što.*

* **allapsus,** us, *m.* [allabor] *prikliz, priklizak; pripuz, pripuzak,* serpentum allapsus timere, *Hor.*

allātro [adl.], 1. *lajati na koga, clas. samo trop. = psovkami navaliti na koga,* Cato vivo quoque Scipione allatrare ejus magnitudinem solitus erat.

allātus, *gledaj* affero.

allaudo [adl.], 1. *još pohvaliti, Plaut.*

1. Allecto, *gledaj* Alecto.

2. allecto, 1. [*frequ. od* allicio] *primamljivati,* ad agnum fruendum invitat atque allectat senectus; qui ipsi illam allectant et invitant.

allectus, *gledaj a)* allego *b)* allicio.

allēgātio, ōnis, *f.* [allēgo] *pošiljanje koga komu, da u njega što god obavi,* cum sibi omnes ad istum allegationes difficiles viderent.

1. allēgo [adl.], 1. *1) slati, šiljati, poslati, pošiljati koga komu, da u njega što god privatna obavi; sravni* lēgo, mitto. Petit a me Rabonius et amicos allegat; cum patrem allegando fatigasset; quem ad hunc judicem reus alleget?; homines nobiles allegat iis, qui peterent. *Odatle u Com. koga za što osobito za varanje uvježbati. 2) † navoditi što; pozivati se, pozvati se na koga ili na što,* munera, preces, mandata regis sui allegant, *Tac.*

2. allĕgo [adl.], etc. 3. *upr. pribrati, priobrati, priobirati (koga k sebi ili u koje družtvo),* ut quattuor pontifices quinque augures de plebe omnes allegerentur, † aliquem in senatum; † allectus inter praetorios.

allēgŏrĭa, ae, *f.* [ἀλληγορία], *allegorija.*

allĕvāmentum, i, *n.* [allĕvo] *lakšalo, olakšivalo,* remedium atque allevamentum.

allĕvātio, ōnis, *f.* [allevo] *olakšavanje, ulakšavanje, oblakšavanje; olakšanje; odlakšanje; polakšanje; polastica,* doloris diurnitatem allevatio consoletur.

allĕvo [adl.], 1. *1) upr. pridići, pridizati, podignuti* laqueis allevati milites; † se clipeo; † oculos; † faciem alicujus manu; † allevati scutis ad proxima navigia annatarunt; † umeris, *2) olakšati, olahkotiti, ulakšati, odlakšati* hoc onus si vos aliqua ex parte allevabitis, feram; *pak odatle smaliti komu tegobu; pružiti komu polasticu,* sollicitudines meas; *pass. oporaviti se (tjelesno i duševno)* allevato tuo corpore; * nec viribus allevor ullis; allevor, cum loquor tecum absens; * allevatur animum *ohrabri se, osokoli se;* † notae allevatae *smaljene ili ublažene kazne.*

Allia, ae, *f. potok u Latiju, odatle* **Alliensis,** e, *adj. allijski,* pugna, clades; dies.

† **allicĕfăcio** [adl.], 3. *(riedko) primamiti,* nobiles viri ad societatem imperii alicefacti, *Suet.*

allĭcio, lexi, lectum, 3. [ad *i* lacio] *domamljivati, domamiti, primamljivati, primamiti, zavabiti,* aliquem, aliquem ad aliquid, aliqua re aliquem *ili* aliquid: adolescentem allicere volui; delectatione aliqua lectorem; benevolentiam cibo; oratione benigna multitudinis animos ad benevolentiam; hominum studia ad nostras utilitates allicere atque excitare; aliquem praemiis ad se; magnes lapis, qui ferrum ad se alliciat et attrahat; nihil (est), quod magis alliciat ad diligendum (quam virtus); * alliciunt somnos tempus motusque merumque.

allīdo, īsi, īsum, 3. [ad *i* laedo] *biti, udarati čim o što,* ut pars ad scopulos allisa interficeretur; *odatle* allidi *opeći se, poražen biti, (nagraisati, naliepiti),* in quibus (quotidianis damnationibus) me perlubente Servius allisus est, ceteri conciduntur.

Alliensis, *gledaj* Allia.

Allīfae, ārum, *f. grad u Samniju. Odatle* **Allīfānus,** *adj. allifski; subst. a)* **Allifāni,** ōrum, *m. Alifljani, Allifci; b)* **Allifana,** ōrum, *n.* (*naime* pocula) *oveće zemljane čaše, kakve su Allifljani pravili, Hor.*

allīgo [adl.], 1. *1) privezivati, privezati, navezivati, navezati,* aliquem ad statuam, ad palum; canem, *Phaedr. 2) u obće vezati, svezati povezati, sputiti,* ancora (Rhodiae navis) unco dente velut manu ferrea injecta alligavit alterius proram, *Liv.;* * unco non alligat (naves) ancora morsu, *Virg. 3) zavezati, zaviti, obaviti što čim a) bolestno koje udo, ranu itd.* cum Critonis oculum alligatum vidisset; vulnus alliga. *b) (pred- i poclassično) okovati, u okove metnuti,* victus voluntariam servitutem adit; quamvis robustior, alligari se ac venire patitur, *trpi da ga svežu i prodadu, Tac. 4) trop. vezati = priečiti, zaustavljati, sapinjati, speti,* videas civitatis voluntatem solutam, virtutem alligatam; cedendum celeriter, ne forte alliger; * tristi palus inamabilis unda alligat; * torpor gravis alligat artus. *Na pose a) koga prijateljstvom, dobrotom i sličnim navezati (na koga) prikovati (na koga), osobito u pass.,* ne existiment ita se alligatos, ut ab amicis peccantibus non discedant; nuptiis alligatus; non modo beneficio, sed etiam benevolentiae significatione alligari; alicui filium, *Ter.; kao rhetorski t. t.* ut verba neque alligata sint quasi certa lege versus, neque ita soluta, ut vagentur; *b) volju čim vezati, obvezati, dužiti,* lex omnes mortales alligat; foedere, sacris alligari; populum Romanum alligare nova quaestione; *takodjer vezati se na zločin, t. j. unj zaplesti se; ogriešiti se, okriviti se,* metuit ne L. Flaccus nunc se scelere alliget, *da se zločinom ne sapne;* se furti, *Ter. Odatle* alligatus *krivnjom sapet, zapleten u krivnju,* in quo judicio alligatum Oppianici nomen primum esse constabat.

allĭno [adl.], lēvi, lĭtum, 3. *namazati, obično bilježku na što učiniti,* versibus incomptis allinet atrum transverso calamo signum, *crnom popriečnom crtom nariše, Hor.;* nulla nota, nullus color, nullae sordes videbantur his sententiis allini posse, *dostaviti.*

Allīphae, *gledaj* **Allifae.**

allium, ii, *n.* [alium] *bieli luk, česnjak; (baluč-ka; pupa), Virg. Hor.* (allium sativum *Linn.*)

Allŏbrox, ŏgis, *m. Allobrog ili Allobrožanin, češće u plur.* Allobroges *Allobrozi ili Allobrožani, narod u narbonskoj Galliji, odatle* **Allobrŏgĭcus,** *adj. allobrožki.*

allŏquium, ii, *n.* [alloquor] *upr. nagovor, (riečʹ kasno u porabu uvedena i pjesnička), pobudljiv nagovor vojsci,* alloquio exercitioque militem firmare, *Tac.; osobito razgovor,* ipse quoque fortunam benigno alloquio, comitate invitandi, beneficiisque quos poterat sibi conciliando adjuvabat, *Liv.;* * alloquio sustinere aliquem; * sodalem alloquii sui parte levare.

allŏquor [adl.], etc. 3. *depon. nagovoriti koga, progovoriti, probesjediti, prosboriti komu (u svakdanjem občenju; sravni* appellare) *osobito hrabreći, tješeći, moleći i slično,* quem nemo alloqui, nemo aspicere vellet; * quod te alloquor, hoc est; * hunc contra placido Trachinius ore talibus alloquitur.

allŭbescit [lubet], *omiljivati, počimati po volji biti, Plaut.*

allūdo [adl.], etc. 3. *šaliti se, pošaljivati se uz koga ili uza što, s kim ili š čim, militi se komu ili čemu,* ad id (scortum) *Ter.;* † veluti ad notam (mulierem); * et nunc alludit (tauro); * heus, etiam menses consumimus; inquit Iulus, nec plura alludens; Galba alludens varie et copiose *šaleći se raznoliko i obilato;* † quasi alludens. *Odatle tihano i rek bi sigrajući se primicati, o vodi, dopljuskivati, pljuskati o što,* mare litoribus; * alludentibus undis; * quae fluctus salis alludebant.

allŭo [adl.], lui — 3. *1) oplakati, splakati, plakati, prati, izpirati, oprati* coloniarum quam unda non alluat? urbe portus ipse cingitur, ut non alluantur mari moenia; Massilia mari alluitur; Achradinae murus fluctu alluitur, *Liv.;* * mare quod supra quodque alluit infra; *u prilici* quum (Massilia) barbariae fluctibus alluatur. *2) naplaviti, na obalu iznieti,* eorum ossa ita jactantur, ut nunquam alluantur (abluantur?).

allŭvies, ēi, *f.* [alluo] *voda koja izliev se iz svoje struge do njekle poplavljuje, poplava.*

allŭvio, ōnis, *f.* [alluo] *t. t. naplavljivanje zemlje (nanašanjem vode).*

Almana, ae. *f. grad u Macedoniji, Liv.*

Almo, ōnis, *m. Almon, potočić kod Rima, Ov.*

* **almus,** *adj.* [alo] *upr. hraneći, hranu pružajući, pićan, pak odatle dobrotan, blagodetan, blagosovan, blag; okrepan,* vitis, ager; dies, lux, adorea; Ceres, Venus, Pales, Maja, Phoebe, Trivia, Musae, Sibylla, alma parens Idaeae deum.

alnus, i *f.* [*mjesto* alsnus] *joha, jolša;* (betula alnus *Linn.*) * *brod ili čamac od johovine,* alni cavatae, levis alnus.

ălo, ălui, altum *i (kasno)* ălĭtum, 3. *hraniti (u obće i tako da se razvoj na sve strane pospješuje, sravni* nutrio), *prehranjivati, uzdržavati, o ljudih i životinjah* quae (animalia) lacte aluntur; is natus et omnem pueritiam Arpini altus est, *Sall.;* cum Hannibale alto, atque educato inter arma, *Liv.;* quibus animantes aluntur; * binos alit ubere fetus; * inque sinu puerum tepidique ope lactis alebat; majores copias; magnum numerum equitatus suo sumptu; se alicujus copiis; filiae ejus publice aluntur; agellus eum non satis alit; *o stvarih* amnis, imbres quem super notas aluere ripas; * quod (gramen) proximus humor alebat; * minuendo corpus alebat *t. j. hranjaše se sam svojim tielom; preneseno hraniti = gojiti, uskorivati,* honos alit artes; hominis mens discendo alitur; illa studia aluntur cogitatione et memoria meâ; rumores credulitate vestra ne alatis, *Liv.;* quorum effrenatus furor alitur impunitate diuturna; qui spem Catilinae mollibus sententiis aluerunt; si diutius alatur controversia; * regina vulnus alit venis; ingenium; luxuriam; morbum; * sitim.

Ălŏeus, ĕi *ili* ĕos, *m.* [Ἀλωεύς] *Aloej, giganat, suprug Iphimedije, koja je od Neptuna dva sina orijaša porodila, Ota i Ephialta, koji se zovu po suprugu majčinom* **Ălōĭdae,** ārum, *m.* [Ἀλωεῖδαι] *Aloejevići. Ovi su hotjeli da thessalska brda Pelion, Ossu i Olymp jedno na drugo postave, da odanle navale na nebo, al ih Apollon ubi, Ov. Virg.*

Ălŏpe, es, *f.* [Ἀλόπη], *Alopa, grad lokridski* (Locris), *Liv.*

Alpes, ium, *f. Alpe, Planine. Odatle 1)* **Alpĭci,** ōrum, *m. Alpljani, Planinci. Nep. 2)* **Alpīnus,** *adj. alpski, planinski,* amnis; Alpinae gentes; * hostis = Galli, turgidus, *Hor.* = M. Furius Bibaculus *kao pogrdno ime pjesnika, koji nije dorasao predmetu, što no opjeva.*

Alphĕsĭboea, ae, *f.* [Ἀλφεσίβοια] *ime prvoj ženi Alcmaeona, koji ju ostavio sbog* Calirrhoë.

Alphēus *ili* **Alphĕos,** ei, *m.* [Ἀλφειός] *Alphej, potok u Peloponnesu, koji je na više mjestâ u zemlju ponirao, odkle je i nastala bajka, da je Alphej kao potočni bog išao za ljubljenom nymphom Arethusom preobraženom u vrutak pod morem tja do otoka Ortygije kod Syracusâ. Odatle 1)* * **Alphēias,** ădis, *f.* [Ἀλφειάς] *pridjevak nymphi ili vrutku Arethusi. 2)* * **Alphēus,** *adj. Alphejev, alphejski,* Pisae, *Virg.*

Alsium, ii, *n. Alsij, grad u Etruriji. Odatle* **Alsiensis,** e, *adj. alsijski; i subst.* **Alsiense,** is, *n. zaseoce Pompejevo u Alsiju.*

alsus, [algeo] *kao adj. samo u compar. hladan, hladovit,* nihil quietius, nihil alsius, nihil amoenius, *Cic.*

altāria, ium, *n. pl.* [altus] *(sing. dolazi samo kod kasnih pisatelja) onaj postavak na otaru, gdje su za žrtvu opredieljene česti živinčeta za zaklanje spaljivali (sravni* ara), *žrtvenik.*

alte, *adv. s comp. i sup.* [altus] *1) gledeći s dola u vis, visoko,* neque vites se tollere a terra altius possunt; † caput altius effert; *trop.* video te alte spectare; altius se efferre; * altius irae Dardanio surgunt ductori. *2) gledeći s gora niz dolje, duboko,* cum sulcus altius esset impressus; ferrum haud alte in corpus descendisse, *Liv.;* * caput abdidit alte; *trop.* altius aliquid perspicere *dublje razmišljati,* alte petere *s daleka uzimati;* verbum transferre altius *odviše smjelo, tvrdo;* expedire, *Virg. Tac. od početka pripoviedati, dalje posegnuti.*

altĕr, ĕra, ĕrum *(gen. pravilno* altĕrīus, * altĕrĭus, *dat. masc.* altero *jednom Cic. n. d.* 2, 26, 66; *dat. fem.* alterae, *Com. i Caes. b. g.* 5, 27, 5.) *adj. 1) jedan od dvojice (sravni* alius), *drugi. Često u oprjeci sa činečim subjectom = sljedeći, bližnji, svaki drugi,* qui nihil alterius causa facit; alter — alter *jedan — a drugi,* consulum alter exercitum perdidit alter vendidit; quando consules ejus anni alter morbo alter ferro perisset, *Liv. Ovako i u pluralu, kad je na svakoj strani više čega od iste vrsti:* quibus ex generibus alteri se populares alteri optimates et haberi et esse voluerunt; * *često = protivni* altera factio, pars *protivna stranka,* acies, fortuna; * *promienjen, različan,* metuit secundis alteram sortem; quoties te speculo videris alterum. *Kadšto ima samo jedan* alter, *a kadšto mjesto drugoga dolazi* hic, ille *ili koj subst.:* duae turmae haesere: altera metu dedita hosti pertinacior in repugnando telis obruta et confixa est, *Liv;* duo isti sunt T. Roscii, quorum alteri Capitoni cognomen est, iste qui adest Magnus vocatur, homines ejus modi: alter plurimarum palmarum vetus ac nobilis gladiator habetur, hic autem nuper se ad eum lanistam contulit; hujus lateris alter angulus ad orientem solem, inferior ad meridiem spectat; non ego jam Epaminondae, non Leonidae mortem hujus morti antepono: quorum alter cum vicisset Lacedaemonios, quaesivit, salvusne esset clipeus, Leonidas autem etc. *2) kao brojnik = secundus drugi:* centesima lux est haec ab interitu P. Clodii et opinor altera *22. dan;* anno trecentesimo altero quam condita Roma erat, *Liv. Odatle a)* unus et (atque) alter *i* unus alterque *jedan i drugi t. j. α) dva ili oba* adductus sum tuis et unis et alteris literis; * et sub ea versus unus et alter erunt; *β) = jedno dva, t. j. njekoliko:* unus et alter dies intercesserat; qui cum unum jam et alterum diem desideraretur. *b)* alterum tantum *još jednom toliko, dva puta toliko* illa autem via altero tanto longiorem habebat anfractum, *Nep.;* neque tum Tarquinius de equitum centuriis quidquam mutavit: numero alterum tantum adjecit, *Liv. (sravni i* tantum *pod* tantus); *c) uz subst. da se označi podpuna sličnost, drugi:* qui alterum se Verrem putaret; Hamilcar, Mars alter, uti isti volunt; quod me sicut alterum parentem et observat et diligit; tua te altera patria Messana circumvenit; dictator Romulus ac parens patriae conditorque alter urbis appellatur. *Ovako i* alter ego *sav ja, slika mi i prilika,* vide quam mihi persuaserim te me esse alterum non modo in iis rebus, quae ...; ille ad omnia me alterum se fore dixit; *tako i* alter idem *drugi sâm* est enim is quidem tanquam alter idem. *3) =* alteruter, non uterque sed alter.

altercātio, ōnis, *f.* [altercor] *1) koškanje, prepiranje, inaćenje, kavženje (strastveno, smiešno i sablažnjivo riečima samo poput babâ; sravni* contentio, jurgium, rixa): ex disceptatione altercationem fecerunt, *Liv.;* dies magna ex parte consumptus est altercatione Lentuli consulis et Caninii tribuni plebis. *2) pred sudom onaj dio govora ili ona vrst besjedâ, kojom se na izmjenu s protivnikom bori kušajući ga pitanjem smesti,* nulla est enim altercatio clamoribus unquam habita majoribus; *sravni* altercor 2.

altercor, 1. *dep. (jednom Ter. Andr.* 4, 1, 29. alterco) [alter] *1) koškati se, riečati se, sporečkati se, sporiečiti se; gložiti se, inatiti se, svaditi se,* cum ali-

quo, inter se: T. Labienus altercari cum Vatinio incipit; sedemus desides domi, mulierum ritu inter nos altercantes. 2) t. t. sudački: pokušati, pred sudom, da se protivnik upitivanjem smete, Crassus in altercando invenit parem neminem.

* **alterno**, 1. [alternus] 1) trans. činiti što izmjenice ili na izmjenu, razmjenjivati što čim, alternare vices izmjenjivati; alternant spesque timorque fidem čine čas vjerojatno čas nevjerojatno. 2) intrans. čas ovo čas ono razmišljati, haec alternanti potior sententia visa est.

alternus, adj. [alter] izmjenit, razmjenit, na izmjenu, izmjenice, razmjenjujući se, alternis trabibus ac saxis; cum Brutus duobus recitatoribus constitutis ex duabus ejus orationibus capita alterna inter se contraria recitanda curasset; alternis paene verbis T. Manlii factum laudantem malo ne svakom drugom riečju; alternis versibus (obično pjesnički), * alternis pjevanjem i odpievanjem, kad jedan iza drugoga na izmjenu pjeva; * alternis dicetis, amant alterna Camenae; sermones alterni razgovor, dialog, * alterni si congrediamur; * morte alternâ fratrem interimere izmjenitom smrću (neumrli Poluče dielio je s bratom neumrlost); * alterno pede quatere terram; * alterna loqui cum aliquo. Ovako osobito o pjesmah u kojih se izmjenjuju duži stihovi kraćimi, po najviše o hexametru i pentametru, to će reći elegijski, quod epigramma in eum fecisset, tantummodo alternis versibus longiusculis; * quare mea sint alterna, requiras; * alternum carmen; * alterni pedes. Kao sudbeni t. t. rejicere alterna consilia ili alternos judices, ili alternas civitates (pozvane sudce) zabaciti na izmjenu izžriebane sudce, što je bilo slobodno učiniti jedan put i tužitelju i tuženiku; adverbijalno alternis (sc. vicibus) izmjenice, na izmjenu, izmjenito hi dubium Hannibalem, alternisque fidentem ac diffidentem, tamen ut Campanos ex Samnio peteret, moverunt, Liv.; Sp. Lucretius agere varie, rogando alternis suadendoque coepit Liv.; alternis imperitabant, Liv.

altĕr-ŭter, alterutra, alterutrum (gen. alterutrius itd. riedko se sklanjaju obje rieči) adj. koji god od dvojice, jedan ili drugi, dabit nobis jam tacite vita acta in alterutram partem firmum et grave testimonium; neque dari sibi facultatem pro dignitate vivendi, quin alterutram partem offenderet, Nep.; * alterutrum velox victoria fronde coronet; ne alteruter alterum praeoccuparet, Nep.; alteruter vestrum; alteruter de filiis.

altĭ-cinctus, adj. visoko zapregnut ili opasan, Phaedr.

* † **altĭlis**, e, adj. [alo] upitan, ugojen, utovljen pa odatle tovan, tust, pretio, osobito kao subst. **altilis**, is, f. (sc. avis) tovna ili pitana pilad, isto tako **altilia**, ium, n. tovna živad, Hor.

* **altĭ-sŏnus**, adj. [alte i sono] s visine zvučeći, = grmeći, Juppiter.

* **altĭ-tŏnans**, antis, i **altitŏnus**, adj. [alte i tono] svisine grmeći, visoko gromni, pater altitonans.

altĭtūdo, inis, f. [altus] 1) visina, višina, vis, montium, aedium, navis, muri. 2) trop. visost, uzvišenost, uznositost, animi; fortunae; orationis. 3) dubina, prope est spelunca quaedam infinitâ altitudine; in profundam altitudinem maris se demittere; fluminis; takodjer debljina, pedalibus in altitudinem trabibus, Caes.; trop. altitudo animi, ingenii o čovjeku, kojemu ćud i misli nije lasno saznati, dubina = pritaja, nedostižnost, diplomatska mirnoća, umjetnost svoju ćud pritajati: ad simulanda negotia altitudo ingenii incredibilis, Sall.

altĭuscŭlus, adj. dem. od altior malo viši, calceamenta, Suet.

altĭ-vŏlans, antis, adj. [alte i volo] visoko leteći, subst. **altivolantes**, um, f. ptice, Enn. u Cic.

altor, ōris, m. [alo] hranitelj, omnium rerum altor est mundus, * gaudens altore recepto.

altrinsĕcus, adv. s druge strane, na drugoj strani, Pseudole, assiste altrinsecus, Plaut.

altrix, īcis, f. [alo, altor] hraniteljica * terra altrix Ulixi rodna zemlja; * leonum gdje ima lavova; * Apulia, * Ida; takodjer * dojkinja, dojilja.

altus, adj. s comp. i sup. (od alo hranom visokim postao) 1) gledeći s dola u vis, visok (sravni celsus, sublimis) mons, arbor; ripae; rupes; nix debeo; * Carthago (stojeć na visoku), † Roma, † urbes; altiorem fieri šepiriti se, propinjati se; signum septem pedes altum aut majus; aqua ferme genus tenus alta; trop. a) visok, uzvišen, uznosit, cum altiorem gradum dignitatis beneficio populi Romani esset consecutus; in altissimo gradu positus; excelsa et alta sperare, Liv.; altus animus težeći za visokim; * Caesar; Juppiter altus = veličanstven, višnji; o govoru, Cic., * o glasu = glasan. — b) subst. **altum**, i, n. visina, vis nec minus in mare quam in altum magnitudine Athos mons excurrit, Liv.; * o nebu haec ait et Majâ genitum dimisit ab alto s nebeske visine, s visokoga neba; collectae ex alto nubes; urget ab alto Notus; debelo more, ab illa parte urbis navibus aditus ex alto est; naves in altum provectae; * multum ille et terris jactatus et alto; in alto jactari; cum magna in alto tempestas esset; in altum eminere, excurrere o zemlji što se u more pruža Liv. 2) gledeći s gora niz dolje, dubok, mare; flumen; aqua; vulnus; radix; * portus, duboko se pružajuća; trop. o svem što je u nutra i duboko, a) altus somnus, † sopor; † quies; † silentium; alta mente. b) † skrovan, potajan, dissimulatio; * si altior istis sub precibus venia ulla latet; † duboko proniruči, temeljit altiora studia artesque. c) dubokouman, nedokučljiv, animus (sravni altitudo 3); osobito subst. **altum**, i, n. dubina u pravom i prenesenom smislu, ex alto emergere, ingentem molem irarum ex alto ciere, * ex alto dissimulare; aliquid ex alto repetere, * petere iz daleka, iz davnine (sravni alte).

ālūcĭnor, (all.) 1. depon. [ἀλύω, ἀλύσσω] bez misli i smisla ili bezazleno koješta govoriti, trabuniti, trabunjati, buncati, petljati suspicor hunc, ut solet, alucinari; šaleći se epistolae nostrae interdum alucinari debent.

alumna, ae, f. gledaj alumnus.

ălumnus, i, m. [mjesto alumenus = ἀλθαινόμενος, alo] hranjenik, nahranče, gojenče, pitomac, Plaut. Virg. Hor. Ov.; Italia alumnum suum servitutis extremo supplicio fixum videret; † Peligni ruris alumnus; * Cretae alumnus = Juppiter; † legionum = u taboru odgojen; * parvi alumni mladi od stada; učenik, Aristoteles reliquique Platonis alumni; alumnus disciplinae meae; ego, pacis, ut ita dicam, alumnus. — **Alumna**, ae, f. * † hranjenica, gojenica, pitomka; * aquai dulcis alumnae = žabe; bene constitutae civitatis quasi alumna quaedam eloquentia. — * n., numen alumnum.

Aluntium, ii, n. [Ἀλούντιον] Aluntij, grad na Siciliji, odatle **Aluntīnus**, adj. aluntijski ili aluntski; subst. **Aluntīni**, ōrum, m. Aluntijani.

ălūta, ae, f. [alumen] lutak, stipsom ili koceljem strojena fina koža, pelles pro velis alutaeque tenuiter confectae, Caes.

alvārium, (ne alvearium) ii, n. košnica, pčelac, trmka.

alveŏlus, i, m. [dem. od alveus] 1) karlica, karličica, koritašce, kopanjica; 2) daščica s visokim okrajkom za igranje kockami, kockavica alveolo tempus tribuere. 3) potočna stružica, strujica.

alveus, i, m. šipilo dugoljasto nalik na trbuh, odatle 1) poput karlice izduben panj, ormanica, čun, čamac, pram, smrtnjak, accipit alveo ingentem Aeneam, gemit sub pondere cymba, Virg.; šuplje dance u broda, bokonj, hi alveos navium inversos pro tuguriis habuere, Sall.; alvei navium quassati erant, Liv. 2) * banjica, kamenica, nalik na karlicu, in alveum descendere, alveus (balnearum); 3) struga, korito, rječište (u rieka), Allia Crustuminis montibus praealto defluens alveo. Liv.; amnem novo alveo avertit, Liv.; sicco alveo transiri poterat, Liv.; assuetae ripis volucres et fluminis alveo, Virg. 4) * duplja (u drvetu gdje su pčele) : pes examina condunt ilicis alveo. 5) † kockavica = alveus 2).

alvus, i, f. [= alimoniam faciens] 1) trbuh, a i želudac Aesculapius purgationem alvi invenit; alvos purgatione curare. 2) utroba materina.

Ălyattēs, is ili ēi, m. [Ἀλυάττης] Alyatte, kralj lydijski, otac Croesov, Hor.

Alyzia, ae, f. [Ἀλυζία] Alyzija, gradić ili varošica u Akarnaniji.

ămābĭlis, e, adj. s comp. i sup. [amo] ljubak, milokrvan.

ămābĭlĭter, adv. s comp. i sup. [amabilis] 1) * ljubko, milokrvno, ludere. 2) ljubazno, ljubežljivo in aliquem cogitare; * amabilius spectare juvenem.

ămābĭlĭtas, ātis, f. [amabilis] ljubkost, milokrvnost, Plaut.

Amalthēa, ae, f. [Ἀμάλθεια] Amaltheja, koza koja je Jupitera kao diete na Kreti dojila, od koje jedan rog, koji si je slučajem odrubila, smjestio Jupiter medju zviezde kao cornu copiae (sravni copia) ili Amaltheae; po drugih bila je Amaltheja nympha, koja je Jupitera u zaštitu primila, Ov. Odatle **Amalthēa**, ae, f. ili **Amalthēum**, i, n. [Ἀμαλθεῖον] a) po svoj prilici svetište Amalthejino blizu Attikova epirskoga zaseoca, b) slično svetište na Ciceronovu arpinatskom dobarcu, gdje je imao malenu knjižnicu.

āmandatio, ōnis, f. [amando] odpravljanje uklanjanje.

ā-mando, 1. odpraviti, odpravljati, ukloniti, uklanjati (od sebe koga kojega nam prisutnost nije po volji), Cicerones in Graeciam; alique n Lilybaeum; aliquem extra Italiam aliquo, aliquem in ultimas terras; preneseno, natura res similes procul amandavit a sensibus.

ămans, tis, adj. s comp. i sup. [partic. od amo] a) o čeljadi ljubeć, ljubavan, amans tui, patriae; tui amantior; amantissimus rei publicae; nihil potest illo fieri nostri amantius; nec sum ille ferreus, qui fratris carissimi et amantissimi praesentis maerore non movear; † assidente amantissima uxore. b) o stvarih ljubazan, ljubavan, ljubežljiv, drag, me amantissimis verbis utens accusas; * huic aliquis juvenum dixisset amantia verba; ipsum nomen amantius indulgentiusque maternum. c) subst. koji ljubi, ljubovnik (u pojedinih slučajih; sravni amator), aliud est amatorem, esse, aliud amantem; češće kod pjesnikâ quis fallere potest amantem? Virg.; incautus amans, Virg.

ămanter, adv. s comp. sup. [amans] ljubavno, ljubežljivo, ljubazno, amanter expectare adventum alicujus; conjunctissime eta mantissime vivere cum aliquo.

Amantia, ae, f. [Ἀμαντία] Amantija, varoš u grčkoj Illyriji, odatle **Amantiāni**, ōrum, m. Amantijani ili Amanćani.

Ămanus, i, m. [Ἄμανος] brdina što dieli Ciliciju od Syrije, odatle 1) **Āmānĭcus**, adj. amanski, Pylae Amanicae, Curt. 2) **Amānienses**, ium, m. Amanci ili Amanjani.

ămāracus, i, comm. ili **ămārăcum**, i, n. [ἀμάρακος] sanseg, mažurana, Cat. Virg. (origanum Majorana Linn.)

ămārantus, i, m. [ἀμάραντος] bilina trator (Celosia cristata Linn.), Tib.

ămāre, adv. s comp. i sup. [amarus] gorko = omrazito, Plaut. Suet.

ămārĭties, ēi, f. [amarus] grčina, u prilici, Cat.

† **ămārĭtūdo**, inis, f. [amarus] trop. a) ogorčenost duše ili srdca, b) grčina govora.

* **ămāror**, ōris, m. [amarus] gorkost, gorčina.

ămārus, adj. s comp. i sup. 1) glede na tek gorak, grk (oppos. dulcis; sravni acerbus) calices amariores, oštrije starije vino, Cat.; salix Virg.; folia, inula, Hor.; subst. amarum, amara; * glede na njuh, oštar, hud, fumus, 2) trop. a) * grk = oporan, mrzak, omrazit, neugodan, casus, rumor; * subst. **amara**, orum, n. gorko, grčina, amara curarum; laetus animus et amara lento temperet risu. b) o ćudi piršljiv, gnjevljiv, mulieres, Ter.; amariorem me senectus facit. c) * o govoru gorak = ujedan, uvredljiv, sermo, dicta, lingua; hostis amare, quid increpitas? Virg.

Ămărynthis, idis, f. [Ἀμαρυνθίς] Amarynthjanka, amarynathska, pridjevak Diani po varošici Amarynthus [Ἀμάρυνθος] na Euboeji, gdje joj bijaše hram.

Amasēnus, i, m. Amasen, potok u Latiju.

Āmāsis, m. [Ἄμασις] ime egypatskomu pharaonu, Tac.

ămāsius, ii, m. [amo] ljubovnik, Plaut.

Ămastris, ĭdis, *f.* [Ἄμαστρις] *Amastrida, grad u Paphlagoniji, Cat. odatle* **Amastriāni**, ōrum *m.* [Ἀμαστριανοί] *Amastridjani ili Amastrijani.*

Amāta, ae, *f. Amata, supruga kralja Latina, Virg.*

Ămăthūs, untis, *m.* [Ἀμαθοῦς] *1) Amathunte, junak, koji je utemeljio grad Amathunt, Tac. 2) grad na Cypru s hramom Venerinim, koja se odatle zvaše* * † **Ămăthūsia** [Ἀμαθουσία] *Amathunćanka ili Amathunatska; odatle* * **Ămăthūsiăcus**, *adj. amathusijski.*

ămātio, ōnis, *f.* [amo] *ljubljenje, ljubovanje, ljuveni posao, Plaut.*

ămātor, ōris, *m.* [amo] *ljubitelj, 1) u dobru smislu, častilac, štovalac,* sapientiae, urbis; amator tuus. *2) u zlu smislu, ljubovnik, milostnik, ljubaznik,* adulter an amator; *takodjer bludnik, razbludnik* aliud est amatorem, aliud amantem; * vinosus amator.

ămātōrie, *adv.* [amator] *zaljubljeno,* loqui *Plaut.*; erat epistola scripta amatorie.

ămātōrius, *adj.* [amator] *ljubiteljski, ljubovnički, milostnički, zaljubljen, ljuven,* Anacreontis tota poesis est amatoria; voluptas *ljuvena naslada;* veneficia *ljubavni napitci;* † medicamentum.

ămātrix, īcis, *f.* [amo] *ljubovca, Plaut.*

Amazon, ŏnis, *f.* [Ἀμαζών] *Amazona, Amazonka; bile su Amazone mythski narod od žena, koje da su stanovale u sjevernom primorju maloasijskom okolo rieke Thermodonta, odkle su ratove poduzimale prama zapadu, pače u Grčku. Odatle 1)* † **Ămāzŏnĭcus**, *adj. ili* * † **Amazonius**, [Ἀμαζονικός, Ἀμαζόνιος] *adj. amazonski,* vir = Hippolyt, *sin Thesejev od njeke Amazone. 2)* * **Ămāzŏnis**, ĭdis, *f.* [Ἀμαζονίς] = Amazon.

amb (am, an), [ἀμφί] *čestica, koja dolazi samo li u sastavi s drugimi riečmi, ob, o:* ambire, *obići;* amplector *ogrliti;* anceps, anquiro.

ambactus, i, *m.* [*rieč celtska, sravni njem.* beamb-te, beamte] *službnik, vazao, Caes.*

ambāges, um, *f.* (*u sing. dolazi samo ablat.* ambage) [ambigo] *1)* * *obhod, oblaz, concretno ohodja, ohodje, zalaz, krivudast i vijugast put,* hos potius populos in dotem ambage remissa accipe; Daedalus ipse dolos tecti ambagesque resolvit *o labyrinthu. 2) trop. a) o govoru okolišenje, šeprtlja,* ambages alicui narrare, *Ter.*; missis ambagibus *bez šeprtljenja Hor.; takodjer svijanje, ševrde, okoliši, izgovori, okreti na kule na vile,* vix pueris dignae ambages, *Liv.*; falsi positis ambagibus oris. *b)* * † *govorenje tamno i zagonetno, zagonetke,* tacitis ambagibus *zagonetnim natucanjem,* per ambages *symbolično, znamenom, Liv.*

Ambarri, ōrum, *m. gallski narod s obje strane rieke Arara* (Saône) *medju Allobrogi i Aedui klienti aedujski, Caes.*

amb-ĕdo, etc. 3. *objesti, objedati, obgrizti, obgrizati, pojesti* * ambesas absumere mensas; † vis locustarum ambederat quidquid herbidum; * flammis ambesa robora.

Ambiāni, ōrum, *m. primorski narod belgijski, na jugu od Morinā, odatle* Amiens *ime današnje gradu Samarobriva, Caes.*

Ambibarii, ōrum, *m. Ambibariji, gallski narod u današnjoj Normandiji.*

ambĭgo — — 3. [amb *i* ago] *upr. tjerati što na dvie strane, odatle 1) dvojiti, sumnjati o čem, dvojako ili protivno misliti, prepirati se o čem, pravdati se,* haud ambigam, hicine fuerit Ascanius, an etc. *ostavit ću stvar neriešenu;* ii qui ambigunt *pravdajuće se stranke;* jus quod ambigitur inter peritissimos; omnis res eandem naturam habet ambigendi *treba svigdje kod pravdanja ovako postupati;* cum de vero ambigetur; * ambigitur *sa neupravnim upitom,* † non ambigitur *s acc. c. inf.*; * quid ambigitur? *Odatle i prieti se na sudu* cum aliquo, de aliqua re; de regno, de hereditate. *2)* † *skanjivati se, ne jasno biti komu što, ne znati, da li . . . s acc. c. inf.*; quaenam post Augustum militiae conditio, ambigentes.

ambĭgue, *adv.* [ambiguus] *1) dvoumno, dvolično* verbum ambigue positum; ambigue agere, loqui, dicere aliquid. *2) neodlučno,* equites ambigue certavere, *Tac.*

ambĭguĭtas, ātis, *f.* [ambiguus] *dvoumnost, dvoličnost.*

ambĭguus, *adj.* [ambigo] *1) što na dvie strane jednako nagiblje,* per ambiguum favorem *ugadjajuć na obje strane, Liv.*; natum (esse) ambiguo inter marem et feminam sexu, *sustrimak, Liv.*; ambiguus fuerit modo vir modo femina Scython; * Proteus ambiguus *preobražujući se čas na ovu čas na onu sliku;* * in virum soliti vultus mutare ferinos ambigui prosecta lupi, *vukodlak, vučji pastir;* * virgo *Sirena i Sphinga;* * viri, *Centauri;* * Salamis *drugi Salamin istoga imena. 2) u obće nestavan, dvojben, neizvjestan, nesjeguran, a) pass.* dudum fuerat ambiguum hoc mihi, *Ter.*; haud ambiguum regem alterum mea morte faciam, *Liv.*; res ambigua; * non foret ambiguus tanti certaminis heros; *subst.,* in ambiguo est etiam nunc, quid de hac re fiat, *Plaut.*: * aliquid servare in ambiguo *dvojbeno ostaviti što;* † spes et praemia in ambiguo; * rumor in ambiguo est; *takodjer nepouzdan, nesjeguran,* ager; fides; * auctor (*poslanik, vjestnik*); * domus *kad joj se nije uzdati u ukućane;* † *subst.* ambigua, ancipitia; non sane alias Britannia magis in ambiguo fuit; *glede na uspjeh i na to kakvo je što, nesjeguran, opasan, sumljiv, mučan,* res, *Tac.*; * aquae; *o govoru dvoličan, dvoplatan, dvouman, nejasan, taman, zagonetan,* verba; oracula; *subst.* **ambiguum**, i, *n. dvoličan izraz, dvoumlje; b) act. neodlučan, neodvažan,* * imperitandi *bi li kao car zapoviedao;* † futuri, † pudoris et metus *neznajući bi li se stidio ili bojao;* * aliquem ambiguum relinquere.

Ambilareti *gledaj* Ambivareti.

Ambiliāti, ōrum, *m. narod gallski u Posommini* (Somme), *možda isti narod, koji se zove Ambibarii Caes. Gall.* 7, 75.

ămbio, 4. [amb *i* eo] *1) obilaziti, obhoditi, obaći, obići što; hoditi okolo čega,* ut terram lunae cursus proxime ambiret; * currusque atrorum vectus equorum ambibat (tyrannus) Siculae cautus fundamina terrae; † muros; mare; † undique ambientibus (*razpružajući se*) ramis; *odatle obilaziti (kloneći se)* deviis plerumque itineribus patriam, *Tac.*; * *okruživati, obkoliti, obkoljivati čim* plagis silvas; * clipei oras auro. *2) obilaziti koga, da od njega što polući a) prositi u koga, koji ima što odlučiti, za njegov glas ili njegovu preporuku, kortešovati, osobito t. t. ob onih, koji su se u Rimu za koju častnu službu natjecali, obilazeći gradjane moliti, da kod izbora dadu njemu svoj glas; moliti koga za njegov glas,* si comitia placet in senatu habere, petamus, ambiamus; ambiuntur, rogantur; facit eos (populus), a quibus est maxime ambitus; singulos ex senatu ambiundo nitebantur, ne etc. *Sall.*; magistratum, *Plaut. b) u obće moliti što u koga, zazivati koga* * quo nunc reginam ambire furentem audeat affatu? * ambieratque Venus superos; * Fortunam pauper ambit sollicita prece ruris colonus; * Latinum conubiis; † ille unus ambiri, coli; † qui ob nobilitatem plurimis nuptiis ambiuntur *premnogi otci žele udati za nje svoje kćeri, nudjaju im kćeri; s inf.* donec ultro ambiretur consulatum accipere, *Tac.*

Ambiŏrix, īgis, *m. Ambiorig, poglavica eburonski u belgijskoj Galliji, Caes.*

ambĭtio, ōnis, *f.* [ambio] *1) zakonito obilaženje candidatā u Rimu da si pribave glasova od gradjanā na izboru* [*sravni* ambio 2. *a*)], *moljenje ili natjecanje, prositba za službu, kortešovanje (sravni* ambitus*)* annua; quid de nostris ambitionibus, quid de cupiditate honorum loquar? *2) često ukorno i nepošteno nastojanje, da si naklonimo koga udvaranjem, ugadjanjem i sličnim, umiljavanje, hlepljenje da se stečena klonost puka, obziranje na što, itd.,* non committo ut ambitione mea conturbem officium tuum *svojim obzirom na druge,* dux inter ambitionem saevitiamque moderatus; jus sibi per ambitionem dictum non esse *s pristranosti;* ambitione labi. *3) hlepljenje za čašću, častihleplje; taština, izpraznost,* mala *Sall.*; misera, prava, *Hor.*; ambitione relegata te dicere possum *bez tašta ponosa, Hor., pak odatle i gizdanje, sjaj,* magna ambitione Platonem Syracusas perduxit, *Nep.*; funerum nulla ambitio; magnos viros per ambitionem aestimare, *Tac.* *4)* † *revno teženje, hlepljenje za čim,* gloriae; conciliandae provinciae ad spes novas; † *absol. revno nastojanje* magna ambitione admitti non poterat.

ambĭtiōse, *adv. s comp. i sup.* [ambitiosus] *1) častihlepno, iz častihleplja, iz taštine. 2) s pohlepe za dopadnošću; iz sama obzira, s prevelikim obzirom, pristrano.*

ambĭtiōsus, *adj.* [ambitio] *upr. koji rado ili često što obilazi, 1)* * *obkoljujući što, abastirući što, obuhvaćajući što,* lascivis hederis ambitiosior *čvršće obuhvaćajući nego . . .*; ornamenta. *2) težeći za tim da steče naklonost čiju draganjem, udvaranjem i ugadjanjem, u obće pohlepan za dopadnošću, hoteći da se dopada, da mu se vanjska čast i pažnja izkazuje, takodjer obziran, pristran,* qui ita sit ambitiosus, ut omnes quotidie persalutet; dux indulgens ambitiosusque; *smjerajući na gizdu, na sjaj, na dopadnost,* rogationes, amicitiae; *osobito a) težeći za častnimi službami, za počastmi, u obće željan časti, pohlepan za slavom, slavohlepan, tašt,* impuri cujusdam aut ambitiosi aut omnia ad suam potentiam revocantis; omitto quae perferunt ambitiosi honoris causa, laudis studiosi gloriae gratia; imperator; homo minime ambitiosus; † mors *smjerajuća na to da će joj slava sliediti. b) u obće revno težeći za čim, pohlepan* * Musa nec in plausus ambitiosa mea est; * pro gnato mater ambitiosa suo fuit; † ambitiosae preces.

ambĭtus, us, *m.* [ambio] *1) obhod, oblazak, obtok* stellarum rotundi ambitus; siderum; luna currit breviore ambitu quam sol; saeculorum; * *concr. kolina, kolovina, zavoj* secundus supra terram; properantis aquae; *okrajak, rub, obod,* extremitatem coeli rotundo ambitu circumjicere; † *obseg, obhvat,* castra ambitu lato; † quattuor milia passuum ambitu amplecti; *podstrešje,* id solum esse ambitus aedium, quo parietis communis tegendi causa projiceretur; *preneseno, a) okolišenje, pripoviedanje na dugo i široko (sravni* ambages*),* multos circa rem unam ambitus facere, *Liv. b)* † *opis. c) kao rhetorski t. t.* ambitus verborum *ili samo* ambitus = περίοδος *perioda. 2) nezakonit obilazak oko ljudi mameći i miteći ih da mu dadu svoj glas za častnu koju službu itd. (sravni* ambitio*),* lex de ambitu; accusare, damnare aliquem ambitus; ambitum accusare, poenire; de ambitu deferre nomen alicujus; † ambitus suffragiorum *lukavštinom stečeni glasovi. 3)* † *pretjerana pohlepa za čim* = ambitio.

Ambivareti (*ne* Ambilareti, *niti* Ambluareti) *klienti aedujski, Caes. gall.* 7, 75, 90.

Ambĭvărĭti, ōrum, *m. belgijski narod u Pomozini* (Maas) *Caes. gall.* 4, 9.

Ambĭvius Turpio, *glasovit glumac, suvremenik Terentijev.*

Ambluareti, *gledaj* Ambivareti.

ambō, ae, o, *adj.* [ἄμφω] *oba, obadva, oboje, obojica, obadvoje (zajedno, spojeni; sravni* uterque*)* dum sibi uterque confideret et pares ambo viderentur; Caesar atque Pompejus diversa sibi ambo consilia capiunt; duae res vehementer in praetura desideratae sunt, quae ambae in consulatu Murenae profuerunt; ambo fessi estis; diligo ambos.

Ambrăcia, ae, *f.* [Ἀμβρακία] *Ambracija, grad u Epiru ne daleko od uljeva potoka Araachtha u ambracijski zaton. Odatle 1)* **Ambrăciensis**, e, *adj. ambracijski, i subst.* **Ambracienses**, ium, *m. Ambračani. 2)* * **Ambrăcias**, ădis, *f. adj.* terra *Ambračka; 3)* **Ambrăciōtes**, ae, *m.* [Ἀμβρακιώτης] *Ambračanin. 4)* **Ambrăcĭus**, *adj. ambrački,* sinus, *sada* Eolpo di Arta.

Ambrōnes, um, *m. Ambroni, celtsko pleme, Eutr.*

* **ambrŏsius**, *adj.* [ἀμβρόσιος] *božji, božanstven,* comae; *subst.* **ambrŏsia**, ae, *f.* [ἀμβροσία] *ambrosija, 1) jelo bogova* non enim ambrosiā deos aut nectare laetari arbitror; orator ambrosia alendus, *i hrana božjih konja* * (solis equi) ambrosiam pro gramine habent. *2)* * *pomast bogova kojom se dobavljaše neumrlost,* liquidum ambrosiae diffundit odorem.

Ambrўsus, i, *f.* [Ἄμβρυσος] *Ambrys, grad u Phocidi pod Parnassom.*

Ambūbājae, ārum, *f.* [*syrska rieč od* abul *ili* anbul *svirala*] *ambubaje, djevojke koje su u*

cirku igrale u svirale, gusle i pavke a uz to se hranile i bludom, Hor. Suet.

ambŭlātio, ōnis, *f.* [ambulo] *1) hodanje, šetanje, prošetivanje; prohod, šetnja, šeća,* ambulationem postmeridianam conficere in Academia; ventum est in ambulationem, *udarilo se u šetanje, počelo se šetati. 2) mjesto gdje se šeće, šetalište, šetnica, promenada (a to bijaše mjesto ne daleko od stana ili pokriveno ili drvećem zasadjeno),* * Magni *portik ili triem Pompejev.*

ambŭlātiuncŭla, ae, *f.* [*demin. od* ambulatio] *1) kratko šetanje, kratka šetnja. 2) maleno šetalište, šetničica.*

ambŭlo, 1. [*od* amb *i* ul u ἐλ-θεῖν] *intrans. hodati, prohodati se, šetati se, prošetati se, prošetivati se,* in hortis cum Galba; in littore, in sole; *u obće hodati, ići* si recte ambulaverit is, qui hanc epistulam tulit, in ipsum tuum diem incidit, *bude li dobro koračio;* bene ambula *sretno putuj, sretan put;* ambulare in jus, *Ter. Tako i o vojnicih, marširati,* eo modo ambulat Caesar, ut timeam, ne citius ad Brundusium quam opus sit accesserit; milites ambulando bellum confecerunt *samo hodanjem, samo li prošetujući se. 2) trans. s acc. prostora, kojim tko šeće,* si Xerxes maria ambulavisset *da bude preko moru šetao;* * Libera perpetuas ambulat illa vias, *hodi putem; i s acc. puta koliko ga tko prevalio, prevaliti, prevaljivati,* neminem esse, qui possit triduo septingenta milia passuum ambulare.

amb-ūro, etc. *1) obžeći, obžgati, obžizati; osmuditi, osmudjivati, opaliti, opaljivati, ožagriti, opuriti ob ognju,* * *munji, vrućini; i † o mrazu,* multorum artus ambusti vi frigoris *ozebla su im uda od silna mraza. 2) preneseno, part.* ambustus *ozledjen, oštećen, o šteti, koju tko trpi osobito imutkom* † tot circum me jactis fulminibus quasi ambustus; qui ambustas fortunarum mearum reliquias suas domos comportari juberent; *na po se ob onom koji sudom nije doista osudjen ali niti nekrivim proglašen,* qui collegae damnatione et sua prope ambustus evaserat *jedva bez nevolje prošao.*

ămellus, i, *m. cviet liepa Kata,* (Aster amellus Sternblume *Linn.*), *Virg.*

Ămĕnānus, i, *m.* [Ἀμένανος] *Amenan, potočić izvirući na Aetni na Siciliji, koji često presisaše, takodjer* Amenana flumina, *Ov.*

ā-mens, ntis, *adj. s comp. i sup. bezuman, bezsvjestan, nesvjestan (koji je bez razuma i sviesti, koji ne radi prema razumu; sravni* demens), amens terrore, metu, invidia; * animi; *takodjer o stvarih* amentissimum consilium; * furor.

āmentātus, *adj.* [amentum] *providjen remenom pritegačem,* hastae;

āmentia, ae, *f.* [amens] *bezumlje, nesviest, bezpametnost.*

āmentum, i, *n.* [srodno sa ἅμμα laqueus] *pritegač, osobito remen pritegač na koplju,* jaculorum amenta, *Liv.* * amenta torquere; * amento digitos inserere.

Ămĕria, ae, *f.* [Ἀμερία] *Amerija, grad u Umbriji. Odatle* **Ămĕrīnus,** *adj. amerijski, i subst.* **Amerīni,** ōrum, *m. Ameri, Amerci ili Amerijani, Amerani.*

Amĕrĭŏla, ae, *f. Ameriola, gradić u Latiju u zemlji sabinskoj.*

āmes, ĭtis, *m.* [*skraćeno od* avimes] *soha; rasoha ptičarska, prut ptičarski, o koji je ptičarska mreža utvrdjena, Hor.*

Amestrātus, i, *f.* [Ἀμήστρατος] *Amestrat,* (*gen.* -ati) *grad na Siciliji na sjevernom žalu. Odatle* **Amestrātīnus,** *adj. amestratski, subst.* **Amestrātīni,** ōrum, *m. Amestraćani.*

ămīca, ae, *f. 1)* * *prijateljica. 2)* = mulier impudice amata, *draga, ljubovnica, milostnica.*

ămīce, *adv.* [amicus] *prijateljski,* quod mihi tantum tribui dicis, amice famis; amicissime loqui de Caesare; monendi amici saepe sunt et objurgandi et haec accipienda amice; amicissime vivere cum aliquo; vivere vitae hominum amice *kao čovjekoljub.*

ămĭcio (ĭcui *ili* ixi, *nijedno ne rabi*) ictum, 4. [*od* amb-icio, amb *i* jacio] *metnuti na okolo;* amicire se *ili pass.* amiciri *ogrnuti se, ogrtati se čim n. p. kabanicom ili ogrnuti što n. p. kabanicu,* Hippias gloriatus pallium, quo amictus esset, sua manu confecisse; velis amicti, non togis; laenā, togā purpureā; pullo *Liv.; takodjer* † se amicire *opravljati se;* † amicitur *togu nabire, togu slaže u nabor (o besjedniku). Odatle* * amictus nube candentes umeros; * nube cava amictus; * amicta vitibus ulmus *lozom obavit;* * amicta ossa lucridā pelle; * quidquid chartis amicitur ineptis *što se omata papirom.*

ămīcĭtia, ae, *f.* [amicus] *prijateljstvo,* vetus, intima; est mihi amicitia *ili* sum in amicitia cum illo *prijatelji smo si;* amicitia est inter aliquos; amicitiam facere, jungere, gerere, dimittere dissociare, dissuere, discindere, renuntiare *itd. često o narodih i gradovih prijateljski savez, prijateljstvo; meton.* parcet amicitiis et dignitatibus *prijatelje i činovnike, Cic.;* Domitius Celer, ex intima ejus amicitia, disseruit, *Tac.*

ămictus, us, *m.* [amicio] *1) ogrt, t. j. način kako tko (kabanicu) ogrće,* nihil est facilius, quam amictum imitari alicujus. *2) t. j. ono čim se ogrće, ogrtač, gornja haljina, plašt, kabanica (kao prievod grčke rieči* περίβλημα εἶναι amictui esse); * *trop. Phrygius prievjes, prekrivalo, perda;* amictus nebulae *magleni oboj, gusto zastiruća magla;* coeli amictus *okružujući zrak.*

ămīcŭla, ae, *f.* [*dem. od* amica] *prijateljičica, prijica, mila, draga prijateljica.*

ămĭcŭlum, i, *n.* [amicio] *ogrtač, kabanica, plašt.*

ămīculus, i, *m.* [*dem. od* amicus] *prijak, prijateljić, prijan, dragi, mili prijatelj.*

I. **ămīcus,** [amo] *adj. s comp. i supr. prijateljski (često treba hrvatski uzimati subst. prijatelj)* tribuni amici sunt nobis *tribuni su nam prijatelji;* amicior libertati omnium quam suae dominationi *veći prijatelj občinske slobode;* successor amicissimus; * dives Hercule amico *po prijateljstvu, milošću Herculovom;* * amica luto sus *kal ljubeća;* * divitum mensis et templis *(o lutnji);* Baccho *(o brdu Aulonu); o stvarih prijatan, mio, drag, ugodan* * sidus; * grex; * tempus *ugodno, povoljno;* * ventus; * dare aliquid animo amico *ugadjati svojoj dušici (sravni* φίλος *u Homera);* amicum esse alicui *s acc. i inf. drago komu biti.*

II. *subst.* **amicus,** i, *m. prijatelj, prijan,* amicus alicujus, meus, bonus, intimus, verus; amicissimus meus *moj najveći, najbolji prijatelj;* amicus veritatis; *u političnih razmjerih, koji nije uviek* socius, *ali je* socius *vazda* amicus *bio; takodjer* * *zaštitnik, koji je komu sklon,* * *drug; u plur. doglavnici, dvorani, pouzdanici, ministri kneževski.*

ā-migro, 1. *odseliti se, otići,* Romam, *Liv.*

Amĭnaeus *ili* **Ămineūs,** *adj.* [Ἀμιναῖος *ili* Ἀμίνειος] *aminaejski, od* Aminaea, *što bi pokrajina u picentskom kotaru, gdje je raslo vino, što se dalo dugo čuvati* sunt et Aminaeae vites, firmíssima vina, *Virg.*

Ămīsia, ae, *f. i* **Amisius,** ii, *m. 1) rieka sjeverne Germanije, sada Emža* (Ems). *2) tvrdjica ili mjestance na ušću Emže, Tac.*

āmissio, ōnis, *f.* [amitto] *gubljenje, izgubljivanje; gubitak (ne dragovoljno; sravni* jactura) omnium rerum; oppidorum, dignitatis; amicorum; † *smrću* tanti viri.

āmissus, us, *m.* [amitto] *gubitak, Nep.*

Ămīsus, i, *f.* [Ἄμισος] *ili* **Amisum,** i, *n. Amis, grad u Pontu. Odatle* **Amīsēni,** ōrum, *m. Amišani, Amiseni.*

ămĭta, ae, *f.* [*skraćeno od* avimita] *tetka, teta, otčeva sestra (sravni* matertera).

Amĭternum, i, *n. Amiterno, grad u sabinskoj zemlji, odatle* **Amĭternīnus,** *adj. amiternjanski;* **Amĭternīni,** ōrum, *m. Amiternjani;* * **Amiternus,** *adj. amiteranski.*

ā-mitto, etc. 3. *1) upr. odaslati, od sebe poslati, odpustiti, dati ili pustiti da ide, izpustiti,* herum hinc *poslati kući, Plaut.;* anulum *izpustiti, pustiti pasti, Ter.;* captum piscem; praedam de manibus, ex oculis manibusque. *Odatle 2) trop. pustiti što smo imali, ostaviti, propustiti, proći se, lišiti se, odreći se itd.* sensum malorum; fortitudinem; occasionem, tempus *propustiti;* amittere fidem *nevjerom postati, rieč iznevjeriti, Nep.;* sacramentum amittitur *ukida se;* spem *ostaviti se nade. 3) izgubiti, zagubiti (što smo imali, proti volji, ili neznajući, slučajem, grješkom, itd.; sravni* perdo), pecuniam; Decius amisit vitam et non perdidit *izgubio je život ali ga ne bezkoristno zahitio;* causam, litem; classem, oppidum, civitatem, corpus et vires, dignitatem, virtutem, honorem; optimates *milost velikašâ;* jus imperii; * fidem *vjeru; a osobito smrću izgubiti,* filium, liberos, uxorem.

Ammon (Hamnon), ōnis *m.* [Ἄμμων] *Amon, aegypatsko i libyjsko božanstvo, kašnje štovano u Grčkoj i u Rimu kao* Ζεὺς Ἄμμων, *Juppiter Ammon, a slikali su ga kao ovna ili muža s ovnujskom glavom.*

amnĭcŏla, ae, *comm.* [amnis *i* colo] *potočnik, potočnica; što uz koji potok biva ili raste,* salices, *Ov.*

amnĭcŭlus, i, *m.* [*dem. od* amnis] *potočić, rječica, Liv.*

amnis, is, *m. 1) rieka (širok i dubok potok, koji šajke nosi a teče u more; sravni* fluvius), qua flumen Allia haud multum infra viam Tiberino amni miscetur, *Liv.;* quo Mosae fluminis os amnem Rhenum Oceano affundit, *Tac.;* * *tok, tiek* secundo amni *niz vodu,* adverso amni *uz vodu;* * *struja, strujenje* Oceani, Eridani; * *bujica,* ruunt de montibus amnes; * *potočić. 2)* * *voda ili tekućina u obće.*

ămo, 1. *1) ljubiti, milovati (s naklonosti čuvstveno i strastveno; sravni* diligo), aliquem, matrem, uxorem, filium, patriam; aliquem singulari amore; literas, otium; * amat janua limen *rado ostaju zatvorena; odatle* amare *s inf. rado što činiti, znati, običavati, (što se hrvatski često prevadja iterat. glagolom samim, koji u lat. stoji u infinitivu)* quo pinus ingens albaque populus umbram hospitalem consociare amant, *Hor.;* quae fieri amat, *Sall.;* amare se *zaljubljen biti sam u sebe, o taštih ljudih;* * teque et tua; † omnia sua; inter se *medju sobom. Veoma često o ljubavi medju mužkom i ženskom glavom u blagom i slabom smislu; odatle absolutno ljubiti, imati dragoga ili dragu,* filius meus amat *ima dragu. 2) Na pose a) com.* ita *ili* sic me dii (bene) ament *ili* amabunt! *tako mi boga! u istinu! takodjer pozdravljajući* dii ament, *da si zdravo! b) (u svakdanjem govoru)* amare aliquem de *ili* in aliqua re *ili* quod etc. *kad se izražuje komu zahvala i zadovoljstvo za što, jako obvezan ili držan komu biti za što;* et in Atilii negotio te amavi; te multum amamus, quod ea abs te diligenter curata sunt *jako nam je drago, veoma smo ti obvezani što itd.;* amo amorem tuum *drago mi je što ljubiš, veseo sam s tvoje ljubavi. c) (u conversaciji)* amabo te *molim te! učini mi ljubav! imaj dobrotu!* cura, amabo te, Ciceronem nostrum; amabo te, incumbe in eam rem et ad me scribe; *kad što sliedi* ut, ne: amabo te, mi frater, ut assignes.

† **ămoene,** *adv.* [amoenus] *ljubko, prijatno, ugodno, udobno,* amoenissime habitare.

ămoenĭtas, ātis, *f.* [amoenus] *1) u classičnoj prosi malo ne samo li prijatnost, ljubkost, vabljivost, ugodnost, milina položaja koga grada, vrta, rieke, pokrajine itd.* ego amoenitatem hanc loci et salubritatem sequor; fluminis, hortorum, domus, orarum et litorum, illecebrae omnis amoenitatis maritimae terrestrisque! amoenitates ad delectandum. *2) pred- i poclas. ljubkost, dragost, milina, ugodnost drugih stvari obično uz primjesu malko gorjega smisla,* amoenitates vitae *udobnosti, razkošnosti života;* amoenitates intempestivae; amoenitates verborum, orationis. *U Plauta kad se tko milujuć nagovara,* mea amoenitas *zlato moje; svilnice moja; sladka dušice!*

āmoenus, *adj. s comp. i sup.* [*stegnuto od* amonius = amandus, amo] *1) u classičnoj prosi malo ne samo o naravskih ljepotah, ljubak, prijatan, vabeć, vabljiv,* locus, ager, salicta, ripae, litus; praediola et belle aedificata et satis amoena *(sravni* dulcis); * † *subst.* **amoena,** orum, *n. prijatne pokrajine, strane* Asiae, litorum. *2) o drugih stvarih prijatan, ugodan, ljubak, udoban s primjesom malko gorjega smisla,* cultus amoenior *(oprava odviše elegantna)* ingeniumque liberius quam virginem decet, *Liv.;* consita magis amoenis quam necessariis fructibus *više za nasladu nego za potrebu, Liv.;* vita, ingenium, *Tac.*

ā-mōlior, 4. *dep. 1) trudom i naporom što odpraviti, ukloniti, udaljiti,* objecta onera; omnia tyrannidis vestigia; † obstantia silvarum; *(Ter.)* uxorem; *(Tac.)* Octaviam uxorem; amoliri se *šikati se, kiniti se s očiju, Ter. 2) trop.*

ustraniti, † dedecus; † invidiam crimenque ab aliquo; *takodjer u govoru, minuti, mukom minuti što, mimoići što*, amolior et amoveo nomen meum, *Liv.*

ămōmum, i, *n.* [ἄμωμον] *amom, njeka bilina koja raste u iztočnih zemljah, od koje su balsam pravili, Virg.* (Cissus vitiginea *Linn.* weinartige Klimme); *pa odatle i balsam inače* sucus *ili* pulvis amomi, *koji se od te biline pravi*: in gelidos fundit amoma sinus, *Ov.*

ămor, ōris, *m.* [amo] *1) ljubav (sravni* amo; caritas), amor in (erga) me; amor juvenum, puerorum *prama itd.*; patriae, literarum; in amore esse alicui *ljubljen biti kim*; habere in amore aliquem, amorem erga aliquem; mihi est in amoribus *ljubim ga*; amores hominum in te; *u bludnom smislu*, * amor primus *prva ljubav, prvo očitovanje ljubavi*; amores et hae deliciae quae vocantur; * nutrit amores *(ljuvenu vatru)* Cynthia; *personifikovano* Amor, *bog ljubavi Amor, Cupido; takodjer pl. Virg. Hor. Ov. 2) Ono što ljubimo, ljubimac*, amores et deliciae tuae; † amor et deliciae generis humani; † *ljubovnica, ljubaznica. 3) trop. pohlepa, pomama za čim, k čemu*, stupri; consulatus; cognitionis; amicitiae; amor sceleratus habendi *lakomost*; * amor est cognoscere *željan sam saznati.*

āmōtio, ōnis, *f.* [amoveo] *uklanjanje*, doloris.

ā-mŏveo, etc. 2 *odmaći, odmaknuti, odmicati, umaknuti, umicati; udaljiti, udaljivati, ukloniti, uklonjivati, uklanjati, odpraviti, odpravljati*, aliquem ex, ab aliquo loco; amovere se *udaljiti se, odpiriti, odhladiti; kiniti se, Ter. Liv.*; * amovere boves = *ukrasti*; † amovere aliquem in insulam *prognati. Odatle* amovere libidinem, odium, invidiam, metum; molestiam; culpam a se; sensum doloris a sententia dicenda *ne dati da osjećaj boli utiče na to kakav da sud izreče*; amoto ludo *bez šale, ne šaleći se, Hor.; sravni* amolior; Saturnum quaestorem a sua frumentaria procuratione.

Amphĭărāus, i, *m.* [Ἀμφιάραος] *Amphiaraj, sin Oiklov i Hypermnestrin, suprug Eriphylin* [Eriphyle], *gatalac u Argu. Na pohodu sedmorice proti Thebam proždrla ga zemlja. Odatle a)* * **Amphiărāīdes,** ae, *m. Amphiarajević = Alcmaeon b)* * **Amphiărāēus,** *adj.* [Ἀμφιαράειος] *amphiarajski, Amphiarajev.*

amphĭbŏlia, ae, *f.* [ἀμφιβολία] *u rhetorici dvoumnost, dvoličnost.*

Amphictyŏnes, num, *m.* [Ἀμφικτύονες] *amphiktyoni, družtva ili savezi susjednih naroda u Grčkoj, koji imadjahu istu svetinju, sklopljeni za to da jedni drugim zadovoljuju i zajedno svetkovine svetkuju. Najglasovitiji bio je savez kod Delphâ i Thermopylâ.*

Amphĭlŏchi, ōrum, *m.* [Ἀμφίλοχοι] *narodić u Akarnaniji, a zemlja se zvaše* **Amphĭlŏchia,** ae, *f. s glavnim gradom* Argos Amphĭlŏchĭcum [Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικόν].

Amphĭlŏchus, i, *m.* [Ἀμφίλοχος] *Amphiloch sin Amphiarajev, utemeljitelj grčkih gradova u ciličkom primorju.*

Amphīō, ŏnis, *m.* [Ἀμφίων] *sin Jupitrov i Antiopin, suprug Niobin; kad je grad Thebe* (Thebae) *utemeljivao, išlo je kamenje i drveće samo za njim igrajućim u lyru. Usmrtio se sam od žalosti što su mu Apollon i Diana djecu poubijali, Virg. Hor. Ov. Odatle* **Amphīonius,** *adj. amphionski ili Amphionov, Prop.*

Amphĭpŏlis, is, *f.* [Ἀμφίπολις] *Amphipol ili Amphipolje, grad u Macedoniji na rieci Strymonu, sada Emboli. Odatle* **Amphĭpŏlītānus,** *adj. amphipolski ili amphipoljski, Just.*

Amphissa, ae, *f.* [Ἄμφισσα] *grad ozolskih Lokarâ* (Locri Ozolae) *blizu današnje Salone.*

amphĭtheātrum, i, *n.* [ἀμφιθέατρον], *amphiteatar, gledalište sa sjedali na okolo dižućimi se jedno iznad drugoga, u njem su se borili hrvaoci i zvieri, Tac.*

Amphītrīte, es, *f.* [Ἀμφιτρίτη] *Amphitrita, kći Nerejeva, supruga Neptunova, božica mora, Ov.*

Amphĭtryo, ōnis, *m.* [Ἀμφιτρύων] *Amphitryon, sin Alcejev, kralj tirynski (tirynatski,* Tiryns), *suprug Alkmene, koja je od njega u Thebah Iphikla a od Jupitra porodila Hercula. Odatle* **Amphitryōniădes,** ae, *m.* [Ἀμφιτρυωνιάδης] *Amphitryonović = Hercule, Cat. Virg. Ov.*

amphŏra, ae, *f.* [ἀμφορεύς *t. j.* ἀμφιφορεύς] *1) spremica ili sud za vino, med, itd. obično od zemlje sa dvie rukunice: krčag, vrč; rukačica, ruja; bardak. 2) kao mjera a) za tekućine* = 2 urnae *ili* 8 congii, *ili 48* sextarii *dakle po prilici 2 vedra ili 112 litara. b) (gen. plur. takodjer* amphorum) *za oznaku veličine broda (gdje se uzimalo da mora amphora težka biti 80 funti).*

Amphrȳsus, i, *f.* [Ἄμφρυσος] *riečica u Thessaliji, gdje je Apollon pasao stada kralja Admeta. Odatle* * **Amphrȳsius,** *adj. = apollinski.*

ample, *adv. s comp. i sup.* [amplus] *1) upr. obširno, samo = obilato, bogato*, ample magnificeque exornare triclinium; amplissime donare cohortem militaribus donis. *2) gromoradno, sjajno, veleljepno, dično, krasno*, amplissime efferri; sublate ampleque dicere. *Comp.* amplius *rabi osobito za prostiranje vremenom, dulje, duže, dalje, više (sravni* magis, plus), non luctabor tecum amplius; proelio non amplius lacessit; *(redje) u većoj mjeri, jače*, invitare, *Ter.*; multo etiam amplius, *Caes.*; *osobito uz naznaku brojevi a) sa* quam *nego*: quibus ne rejiciundi quidem amplius quam trium judicum leges faciunt potestatem *ne više nego tri*; nolo amplius quam centum jugera, *Nep.*; negabant ullam cellam amplius quam uni deo rite dedicari, *Liv. b) s ablat. kad bi bio broj u nom. ili acc. te se* quam *ne bi izostavilo*: horâ amplius jam in demoliendo signo permulti homines moliebantur; hostium agmen et nostrum non amplius senis milibus passuum intererat; quae castra amplius milibus passuum octo in latitudinem patebant; Catilina initio non amplius duobus milibus militum habuit, *Sall.*; pugnatum amplius duabus horis, *Liv. c) stegnuto tako da α)* amplius *stoji pred brojem*, amplius sunt sex menses *ima više nego šest mjeseci*; reliquum spatium, quod est non amplius pedum sexcentorum, mons continet; quod amplius annos triginta in exercitu fuerat, *Sall.*; cum amplius centum milia facta essent armatorum, *Nep. β)* amplius *stoji medju brojem i*

imenom, što ide k broju: cum mille non amplius equitibus, *Sall.*; duas amplius horas dubium certamen sustinuere, *Liv.*; tris pateat coeli spatium non amplius ulnas, *Virg. γ)* amplius *stoji iza broja*, expensum est Laodiceae viginti pondo paulo amplius per hunc ipsum L. Pedicaeum; Ligures duas amplius horas certamen sustinuere, *Liv.*; ubi quinque milium armatorum non amplius erat relictum praesidium, *Liv. δ)* amplius *se s kojom česticom veznicom umeće ili stavi iza broja*, illos binas aut amplius domos continuare, *Sall.*; † *više puta* ter, nec amplius. *3) Na pose a) više, jošte, uz to*, quid vis *ili* vultis amplius? quid quaeris amplius? quid est, Catilina, quod jam amplius exspectes?; eo amplius *tim više*, denas alii uxores, alii plures habent, sed reges eo amplius, *Sall.*; nihil amplius *ništa više = samo li*, saepe ipsum abs te repetit, nihil amplius. *b) kao t. t. α) onih koju su u senatu glasovali* Servilio assentior; et hoc amplius censeo *a uz to mnijem. β) kao sudbeni t. t.* amplius non peti *da se više ništa ne traži*; amplius pronuntiare *o sudcu, kad mu stvar nije jošte jasna, presudu odgoditi*, tanta in isto improbitas putabatur, ut de Philodamo amplius pronuntiaretur.

amplector, etc. 3. *dep.* [plecto, πλέκω] *1) upr. oplesti se oko čega, odatle rukama koga ili što obuhvatiti, obuhvatati, ogrliti, zagrliti, zagrljivati (slablje nego je* complector), genua, *Plaut.*; saxa manibus; aram *Tac.*; * dextram; * non possunt amplexae adire. *2) obkoliti, obkoljivati* hostium aciem; locum munimento, montes muro; ignis proxima quaeque amplexus *naokolo zahvatio*; * ansas circum acantho; quindecim milia passuum circuitu; *odatle trop. a) duhom obuhvatiti = razmisliti, razmišljati, promotriti, promatrati*, aliquid consilio, cogitationem toto pectore. *b) obuhvatiti što zajedno š čim*, aliquid virtutis nomine; ceterorum suppliciorum omnes acerbitates; *obsizati, sadržavati (u sebi)* illae (tabulae) perpetuae existimationis fidem amplectuntur. *c) pripoviedanjem ili razlažući što obuhvatati, razpravljati*, argumentum pluribus verbis; omnes res per scripturam.

amplexor, *dep.* 1. [amplector] *obuhvatati, obuzimati, zagrljivati = intens.* amplector; *activni oblik* amplexato, *Cic. p. Cluent.* 44, 124.

amplexus, us, *m.* [amplector] *obuhvat, obim, objam*, nutrix animadvertit puerum dormientem circumplicatum draconis amplexu; * serpens occupat hos morsu, longis amplexibus illos; *o moru* oceanus orbem terrarum amplexu finit, *Liv.*; * *zagrljaj* amplexus dare *grliti, zagrliti*; petere aliquem *ili* aliquid amplexu *hotjeti zagrliti*; teque amplexu ne subtrahe nostro; † amplexu tenere aliquem; *takodjer * neprijateljski obim kod hrvanja.*

amplĭfĭcātio, ōnis, *f.* [amplifico] *razprostranjivanje, razširivanje, umnažanje, povećavanje, ojačivanje*, rei familiaris, pecuniae, honoris et gloriae; *osobito o govorniku kad bud na korist bud na štetu govorom što povišuje, povišivanje, povećavanje, izticanje.*

amplĭfĭcātor, ōris, *m.* [amplifico] *povećavalac, povišivalac, množitelj*, dignitatis tuae; rerum.

amplĭfĭce, *adv.* [amplificus] *krasno, divno, Cat.* 64, 265.

amplĭfĭco, 1. [amplus *i* facio] *razprostranjivati, razprostraniti, razširivati, razširiti, povećavati, povećati, povišivati, povisiti, umnažati, umnožiti, ojačivati, jačiti*, divitias, fortunam alicujus, urbem, rem publicam, civitatem; sonum; voluptatem; auctoritatem, gloriam; pauci honore et gloria amplificati; *o govorniku, izticati, iztaknuti (bud na korist bud na štetu)* rem ornando; aliquid dicendo amplificare atque ornare; aliquid amplificare et augere; *i* orationem *uzvisiti, uzdići besjedu.*

amplio, 1. [amplus] *1)* * † *razširivati, razširiti, povećavati, povećati, umnožiti, umnažati*, rem familiarem. *2) t. t. presudu odgoditi (formulom* amplius pronuntiare, *gledaj* amplius *pod* ample), causam alicujus; hominem nefarium; virginem; bis ampliatus reus, *Liv.*

amplĭtūdo, ĭnis, *f. 1) obim, obseg, veličina*, simulacrum modica amplitudine; urbis, *Liv.*; cornuum; † corporis, † valli. *2) trop. a) obsežna i obsegom ugledna veličina, velebnost, veličina i znamenitost, veličina i važnost*, rerum gestarum; animi *veledušnost, veličina duha ili duševna veličina*, nominis; amplitudines quaedam *(obsežnosti, povišci)* bonorum excitabantur; *o govoru uzlet; b) ugled, visost, uzvišenost, dostojanstvo koga čovjeka u državnoj službi i časti*, in quibus summa auctoritas est atque amplitudo; ad summam amplitudinem pervenire, aliquem in amplitudinem deducere; amplitudinem alicujus augere.

amplius *gledaj* ample.

amplus, *adj. s comp. i sup.* [amb *i* plus] *1) prostran, kabast, obširan, obsežan, golem, velik*, domus, curia; * porticus, * atria; * ter amplus *o Geryonu „triputa golem“. 2) mnog, znatan, obilan, velik*, pecunia amplissima; numerus amplior; ampliores copiae; † ampliora navigia; negotia; amplissima auctoritas; occasio; *i subst.* amplius *s višega*: non daturus sum amplius; amplius obsidum; quanto amplius temporis. *Odatle a) jak, moćan, silan, hud*, * morbus, * ira; spes. *b) sjajan, krasan, veleban, veleliepan*, res gestae, praemia; triumphus; funus; locus ad agendum amplissimus; amplum est, *častno je*, amplum Tuscis ratus, *Liv. c) odličan, znamenit, glasovit, slavan, častan, vidjen, ugledan*, homo virtute cognita et spectata fide amplissimus; amplissimo genere natus; is mihi videtur amplissimus, qui sua virtute in altiorem locum pervenit; cives, homines amplissimi; amplissimi viri, magistratus, amplae et honestae familiae; *osobito* amplissimus *kao naslov za visoka državna dostojanstva, svietli, presvietli*, collegium decemvirale; sacerdotium; honor *o consulatu*; ordo *o senatu, Plin ep.*; amplissimorum ordinum viri delecti *iz stališa senatorskoga, vitežkoga ili aerarskoga tribunstva*; *subst.* ampli et parvi *visoki i nizki, Hor.*; *n. comp.* ego aedilis, hoc est paulo amplius quam privatus. *d) o besjedniku i besjedi, dostojanstven, sjajan*, erat oratione satis amplus Cn. Pompejus; causidicus grandis atque amplus; amplum orationis genus.

ampulla, ae, *f.* [amb *i* * pulla *mjesto* pulva *od* pleo, *sravni* pelvis] *vrst suda sa grlićem poput*

naše ploske, buče, damižane za ulje, pomasti i druge tekućine, uljanica, uljarica, mazalica; * trop. za oznaku naduta govora, nadutost, nadam projicit ampullas et sesquipedalia verba, Hor.

ampullor, dep. 1. [ampulla] upr. služiti se ampullom, trop. služiti se nadutimi riečmi, tragica ampullatur in arte, Hor.

ampŭtātio, ōnis, f. [amputo] obsiecanje, posiecanje, sarmentorum.

am-pŭto, 1. 1) obsiecati, obsjeći, razvršiti, * inutiles falce ramos. Odatle * u obće odsjeći, odrezati, odrubiti, alicui manus, umeros, caput, membra; aurem alicujus; u prilici in corpore quidquid est pestiferum. 2) pokresati, porezati, vitem ferro. Odatle trop. porezati, umaliti, stegnuti amputare multitudinem sententiarum, narrationes; † colloquia skratiti; † numerum legionum; amputata loqui sakato govoriti t. j. nedovršenimi, kljastimi izrekami.

Ampy̆cus, i, m. [Ἄμπυκος] Ampyko 1) svećenik Cererin. 2) njeki Lapithjanin, sin Pelijin, otac Mopsov. Odatle **Ampy̆cĭdes**, ae, m. Ampyković = Mopsus, Ov.

Ampyx, y̆cis, m. [Ἄμπυξ] Ampyk 1) drug Phinejev, koga je zajedno s Phinejem Persej na kamen obratio. 2) njeki Lapithjanin.

Amsancti (Amps.) lacus, ampsančko jezero u zemlji hirpinskoj na zlu glasu radi kužnoga izparivanja, pa se s toga bajalo, da je tuj ulazište u pakao.

Amūlius, ii, m. Amulij, brat Numitorov, kralj u Albi longi.

ămurca, ae, f. [ἀμόργη] ona nečist, koja se ocjedjuje kod prešanja maslinaka, uljane pjene, uljani talog, Virg.

Ămy̆clae, ārum, f. [Ἀμύκλαι] 1) grad u Lakoniji, rodno mjesto Dioskurâ, Helene i Clytaemnestre. 2) stari grad u Latiju; tacitae, Virg. Odatle **Amyclaeus**, adj. amykljanski, Amyclaei fratres = Dioscuri; takodjer spartski u obće.

Ămy̆clīdes, ae, m. [Ἀμυκλείδης] Amyklović, sagraditelj grada Amyclae 1) t. j. sin mu Hyacintho (Hyacinthus).

ămygdălum, i, n. [ἀμύγδαλον od ἀμύσσω] badem, Ov. i kasn.

Ămy̆mōne, es, f. [Ἀμυμώνη] Amymona, kći Danajeva, Neptunova ljubovnica.

Ămyntās, ae, m. [Ἀμύντας] Amynta, ime više macedonskih kraljeva.

Ămyntor, ŏris, m. [Ἀμύντωρ] kralj dolopski u Thessaliji, otac Phoenikov (Phoenix), Ov.

* **ămystis**, ĭdis, f. [ἄμυστις] pražnja velike kupice na dušak, kao oznaka za onoga, koji rado pije.

Ămy̆thāōn, ŏnis, m. [Ἀμυθάων] otac gataoca i vrača Melampa, odatle **Ămy̆thāŏnius**, adj. amythaonski ili Amythaonov, Virg. Ov.

ăn, upitna čestica (sravni aut) ili, li, da li 1) rabi upravo samo, da uvodi drugi (tretji itd.) koji, upravan ili neupravan, upit, kojim se drugi koji upit izključuje, gdje valja pamtiti, da, kad se drugim upitom prvi upit zanieče (ili ne) stoji an non (ili annon) ili nec ne, i to an non u upravnih i neupravnih disjunctivnih upitih, nu češće u directnih i tako, da se glagol (u directnih i anne) opetuje, a nec ne malo ne samo u indirectnih disjunctivnih upitih i obično bez opetovanja glagola; u upravnom upitu: ipse percussit an aliis occidendum dedit? indidemne Ameriâ an hosce ex urbe sicarios? vosne L. Domitium an vos L. Domitius deseruit? utrum has corporis an Pythagorae tibi malis vires ingenii dari? utrum hostem, an vos, an fortunam utriusque populi ignoratis? u neupravnom upitu: postulo mihi respondeat, qui sit iste Verrucius, mercator an negotiator, an arator, in Sicilia sit an jam decesserit? deliberabatur de Avarico, incendi placeret an defendi; pecuniae an famae minus parceret, haud facile discerneres, Sall.; in Jugurtha tantus dolus tantaque peritia locorum et militiae erat, ut absens an praesens, an bellum gerens perniciosior esset, in incerto haberetur, Sall.; consules ambo profecti sint, an alter ad comitia habenda substiterit, incertum diversi auctores faciunt, Liv.; quaeritur virtus suamne propter dignitatem an propter fructum aliquem exspectatur; permultum interest utrum perturbatione aliqua animi an consulto et cogitate fiat injuria; niekanje prvog upita drugim upitom: utrum animos sociorum ab re publica removebas et abalienabas an non? deliberat senatus, captivos ab hostibus redimat an non; dii utrum sint nec ne sint, quaeritur; Parthi transierint Euphratem nec ne, praeter te video dubitare neminem; sunt haec tua verba nec ne? quid ego de consulatu loquor? parto vis anne gesto? Gabinio dicam (obtrectatum esse) anne Pompejo, an utrique? dii immortales, sit Latium deinde an non sit, in vestra manu posuerunt; Antigonus nondum statuerat conservaret Eumenem nec ne. 2) Prividno u jednostavnih upitih, ali samo tako da se proteže na nješto već rečeno ili pomišljeno; a) je li upit, koji treba u misli dodati, jestan te se dade u obće izraziti sa: nije li tako? priznaješ li to? i sličnim, to se upitom sa an pokazuje, da bi bio jestan odgovor neumjestan, upotrebljuje se dakle osobito kao izraz ironije i tim potvrdjuje ono što je već kazano, hrv. znači tuj an ili možda, zar: an dubitamus quin Romani jam ad nos interficiendos concurrant; Upravo: nije li tako? Ili dvojimo? Nescio ecquid ipsi nos fortiter in re publica fecerimus; si quid fecimus, certe irati non fecimus. An est quidquam similius insaniae quam ira? Quid dicis? an bello fugitivorum Siciliam virtute tua liberatam? može biti da itd.; kad stoji spreda upit, na što upit sa an slutimice odgovara, pohrvaćuje se an sa zar ili sa tà ipak ne: Quid proderat tibi te expensum illis non tulisse? an tuis solis tabulis te causam dicturum existimasti? pa zar si mislio da ..? tà ipak nisi mislio da . . .? b) je li upit, koji treba u mislih dodati, niečan, to se upitom sa an pokazuje, da bi bio niečan odgovor neumjestan, da treba dakle na upit jestno odgovoriti, ali češće dolazi u tom slučaju an non nego li an, hrv. ne li: Quidnam beneficio provocati facere debemus? an imitari agros fertiles, qui multo plus efferunt, quam acceperunt? tuj se može pred an — acceperunt u misli dodati: num minus reddere? Antonii leges etiam si sine vi essent rogatae, censerem tamen abrogandas. Nunc vero cur non abrogandas censeam, quas judico non rogatas? An illa non gravissimis ignominiis sunt notanda, quod unus Antonius palam secum habuit armatos? 3) Upit pred upitom sa an valja i onda u mislih dodati, kad se sa an ili krepljе an vero uvodi argumentatio a minori ad majus, kad se od neznatne ali bezdvojbene stvari zaključuje na dvojbenu važniju stvar, ili, ili pak, an Scythes Anacharsis potuit pro nihilo ducere pecuniam, nostrates philosophi non potuerunt? ad mortem te, Catilina, duci jussu consulis jam pridem oportebat. An vero vir amplissimus P. Scipio Tib. Gracchum mediocriter labefactantem statum rei publicae privatus interfecit, Catilinam orbem terrae caede atque incendiis vastare cupientem nos consules perferemus? 4) I iza izrazâ haud scio, nescio, dubito (dubium, incertum est) an, kojimi se izriče ublažena tvrdnja, valja u mislih dodati upit kakav kao: je li tomu samo tako, ili sličan tomu. Ako je ublaženo izrečena tvrdnja niečna, to u classičnoj prosi iza haud scio etc. sliedi obično an non, nullus, nemo, nunquam etc.: eloquentiâ quidem nescio an habuisset parem neminem; quod nescio an nulli unquam nostro acciderit imperatori? Nu dolazi i nescio an ullus i quisquam takodjer u classičnoj prosi: qua (amicitiâ) haud scio an excepta sapientia quidquam melius sit homini datum, Cic.; Timoleoni uni contigit, quod nescio an ulli, at etc. Nep. Ali odmah iza Cicerona izostavljali su pisci negaciju n. p. nescio an veniat mjesto nescio an non veniat ne znam da li dodje? možda ne dodje. 5) (pjesnički i kod kasnijih pisaca) u jednostavnih ovisnih upitih = num: nescio an profecturus sim. 6) kad što elliptično bez glagola, da se izreče nješto neizvjestna cum ei Simonides an quis alius polliceretur (izreka je jestno započeta a za tim je umetnuto an quis alius) ili možda kakav drugi; Ovako osobito u kasnijih pisatelja = sive, vel sive fatali vecordia, an — ratus ili što je mislio.

Ănăces, cum, m. [ἄνακες mjesto ἄνακτες] vladari, pridjev Dioskurima.

Ănăcharsis, idis, m. [Ἀνάχαρσις] Anacharside, njeki Scythjanin, koji je za Solona kroz Grčku putovao.

Ănăcreon, ontis, m. [Ἀνακρέων] Anakreonte, glasovit grčki lyrik, narōdio se god. 559. pr. Is.

Ănactŏrium, ii, n. [Ἀνακτόριον] Anaktorij, glavina ili rt u ambračkom zatonu morskom, Plaut.

Ănagnia, ae, f. [Ἀναγνία] Anagnija, stari grad u Latiju, glavni grad hernički. Odatle **Ănagnīnus**, a, um, adj. anagnijski, subst. **Anagnīni**, ōrum, m. Anagnijani, Anagnjani; **Ănagnīnum**, i, n. (sc. praesidium) Anagnijsko, Ciceronovo njeko zaseoce blizu Anagnije.

ănăgnostes, ae, m. [ἀναγνώστης] čatac, štilac, obično koji rob, dobro lat. lector.

ănancaeum, i, n. [ἀναγκαῖον] velika čaša (bilikum) dobrodošlica, koju je morao svaki gost izprazniti, Plaut.

ănăpaestus, adj. [ἀνάπαιστος] a) anapaestus α) pes stopa u stihu ∪ ∪ —, anapaest; β) versus, stih koji sastoji od anapaestâ. Kadšto se izostavlja i pes i versus a dolazi samo anapaestus kao subst. b) **anapaestum**, i, n. pjesma anapaesti složena.

Ănăphē, es, f. [Ἀνάφη] Anapha, otok sporadski u kretskom moru, Ov.

Ănāpis, is, m. ili **Ănāpus**, i, m. [Ἄναπος] Anap, rieka na Siciliji kod Syracusâ, sada Anapo.

Ănartes, um, m. Anarti, narod u Daciji uz rieku Tibiscus (= Tisa) Caes.

1. **Ănās**, ae, m. Ana, rieka u Hispaniji, sada Guadiana.

2. **ănăs**, ătis, f. [no, nare] patka, šotka, raca, plovka, ova anatum Cic.; anas fluviatilis, Ov.

ănătĭcŭla, ae, f. [dem. od anas] patčica, račica, plovčica, Plaut.

ănătīnus, adj. [anas] patčin, pačji, račji, Plaut.

ănătŏcismus, i, m. [ἀνατοκισμός] kamata na kamatu.

Ănaxăgŏras, ae, m. [Ἀναξαγόρας] Anaxagora, grčki philosoph ionske škole oko god. 500 pr. Is. rodom iz Klazomenâ, prijatelj Periklov.

Ănaxarchus, i, m. [Ἀνάξαρχος] Anaxarch, grčki philosoph rodom iz Abdere, pristaša Demokritov, suvremenik Alexandra velikoga.

Ănaxĭmander, dri, m. [Ἀναξίμανδρος] Anaximander, grčki philosoph ionske škole okolo 550 god. pr. Is., učenik Thaletov.

Ănaxĭmĕnes, is, m. [Ἀναξιμένης] Anaximene, grčki philosoph ionske škole, učenik Anaximandrov, okolo 500 god. pr. Is.

anceps, cĭpĭtis, adj. [am i caput] 1) * dvoglav, Janus; odatle * acumen montis dvoglavo brdo (sravni Triglav u Kranjskoj), brdo s dva vrška. 2) Ova rieč upotrebljuje se za oznaku jedne iste stvari smjerajuće na dvie kakve god strane te ju treba prema smislu različno pohrvaćivati, kao dvostruk, u dvoje itd. (sravni duplex), * anceps securis sjekira dvoplatna, dvobridna, dvorezna; bestiae quasi ancipites životinje dvoživke, amphibije; proelium, pugna, acies bitka, borba s dvie strane; malum, periculum, metus, terror što dolazi s dvie strane; tela ancipitia s obje strane dohitane; munimenta na obje strane okrenuti; hostis; ancipitibus locis premi; ancipites ad ictum obje strane (prsa i ledja) pružajući udarcu ili hitcu (o ljudih). 3) trop. a) nagibljući se na dvie (ili obje) strane, neodlučan, nesjeguran, dvojben fatorum via; disputationes; res; belli fortuna; alicujus ancipites variique casus; anceps proelium; ancipiti Marte pugnare, bellum gerere. b) mnienjem ili mišlju neodlučan, koji ne zna bi li, ne bi li, bezputan, nestavan, animum inter Fidenatem Romanamque rem ancipitem gerere, Liv.; * sequor hunc Lucanus an Appulus anceps, * matres, * formido; takodjer † nepouzdan, fides. c) dvoličan, dvouman, dvoznačan, oraculum, sententia; * jus što se može u prilog objema strankama tumačiti. d) opasan, pogibelan, što može na štetu izaći, * ancipites viae (maris); † vox ipsi anceps; (Liv.) anceps erat s inf.; (Tac.) in anceps trahi; in ancipiti esse u škripcu biti; inter ancipitia.

Anchĭălos, i, f. [Ἀγχίαλος] Anchijao, gradić u Thraciji na Pontu, Ov.

Anchīses, ae, *m.* [Ἀγχίσης] *Anchise, sin Kapyjev i Themidin, vladar dardanski, otac Aeneje, koga mu Venera rodila. Odatle* * **Anchīsēus**, *adj. Anchisov;* **Anchīsiădes**, ae, *m. Anchisović* = Aeneas.

ancīle, is, *n.* [anc-ilia = arma Cup-enc-orum] *osrednji dugoljasto okrugao štit, trga; osobito onaj štit, koji baju da je za Nume s neba pao i koji su kašnje s 11 drugih s toga ponačinjenih, da ne bi tko pravoga ukrao, u Rimu kao svetinju čuvali i Saliji svake godine kod svečanoga obhoda mjeseca marta po gradu nosili, Liv.*

ancilla, ae, *f. poslužnica, služavka, dvorkinja; robinja; (Sall.) oposit.* mulier ancilla *žena služkinja.*

ancillāris, e, *adj.* [ancilla] *služavski, poslužnički, robinjski,* artificium.

ancillŭla, ae, *f.* [*dem. od* ancilla] *služkinjica, robinjica.*

ancĭpes *(Plaut.) ostario oblik* = anceps.

Ancōn, ōnis, *f.* [Ἀγκών] *i* **Ancōna**, ae, *f. Ancona ili Jakin grad u Italiji na jadranskom moru, i sada Ancona, odatle* **Ancōnitānus**, i, *m. Anconac, Jakinac.*

ancŏra, ae, [ἄγκυρα] *sidro, kotva,* ancoram solvere *izvući, dizati sidro;* ancoras tollere, *isto;* praecidere ancoras *presjeći kotvu;* ancoras jacere *spustiti, baciti kotvu ili sidro;* moliri ancoras *namotati sidro;* ancoram figere *sidro baciti;* tenere in ancora navem, *počivati dati o sidru;* in ancoras evehi *zajedriti se sidra ne izvukav.*

ancŏrāle, is, *n.* [ancora] *sidrenjak, ganač.*

ancŏrārius, *adj.* [ancora] *sidreni, kotveni,* funis, *Caes.*

Ancus, i, *m.* [ancus, *sluga*] *Anko, n. p.* Ancus Martius *(upravo sluga Martov) Numin unuk, gledaj* Marcius.

Ancȳra, ae, *f.* [Ἄγκυρα] *Ancyra, glavni grad u Galatiji, odatle* **Ancȳrānus**, *adj. ancyrski.*

andăbăta, ae, *m. gladiator s kacigom bez vizira, koji je počimao po sljepački boj na razveseljivanje gledaocem, jer je većinom po vjetru mahao.*

Andĕgăvi, ōrum, *m. Andegavi, gallski narod u donjoj Po-loarini (Loire).*

Andes, ium, *i* **Andi**, ōrum, *m. Andi, gallski narod na sjeveru od rieke Loire, gdje je danas Anjou. Glavni je bio grad* Inliomagus (Angers sur Mayenne), *Caes. b. g.* 2, 35; 3, 7.

Andraemon, ŏnis, *m.* [Ἀνδραίμων] *1) suprug Dryopin, otac Amphissov. 2) kralj kalydonski, otac Thoin (Thoas), Ov.*

Andria, Andrius *gledaj* Andros.

Andriscus, i, *m.* [Ἀνδρίσκος] *Andrisko, njeki rob, koji se razglašivao za sina macedonskoga kralja Perseja imenom Philipp [stoga Pseudophilippus zvan] i koji je Macedonce potaknuo na treći rat proti Rimljanom, koji ga uhvatiše i triumphom u Rim odvedoše.*

Andrŏgeus, i, *m.* [Ἀνδρόγεως] *Androgeo, sin Minojev i Pasiphain, ubijen u Athenah iz prievare, jer su mu bili zavidni, što je u igrah sve nadvladao, al im se Minoje osveti te su morali svake godine po sedam mladića i sedam djevojaka šiljati na Cretu Minotauru za žrtvu, Virg. Ov.* — *dolazi i oblik* **Andrŏgeon**, ōnis, *Prop.; odatle* **Androgeōnēus**, *adj. Androgeonov, Cat.*

andrŏgynus, i, *m.* [ἀνδρόγυνος] *dvospolac, obojče.*

Andrŏmăche, es, *f.* [Ἀνδρομάχη] *Andromacha, kći Eetionova, supruga Hektorova i po njegovoj smrti zarobljenica Pyrrhova kašnje udata za Helena, brata Hektorova, Virg.*

Andrŏmĕda, ae, *i* **Andrŏmĕdē**, es, *f.* [Ἀνδρομέδη] *Andromeda, kći aethiopskoga kralja Cepheja i Cassiopejina. Cassiopeja se hvalila da je ljepša od Nereidâ, koje su s toga Neptuna nadražile, da je Cephejevu zemlju poplavio i poslao u nju njeku morsku neman. Da se toga oslobodi, morao je na Jupiterov savjet kćer Andromedu izpostaviti, da ju ona neman pojede, ali ju Persej oslobodi i kašnje uze za ženu, Ov.*

andron, ōnis, *m.* [ἀνδρών] *hodnik medju dva zida, dvorišta ili vrta u Rimljanâ, Plin. ep.*

Andrŏnīcus, i, *m.* [Ἀνδρόνικος] *Andronik, grčko ime vlastito, najglasovitiji je Livius A. zarobljen kod zauzeća Tarenta, bijaše robom u njekoga Livija Salinatora, prvi dramatski pjesnik latinski, živio oko sredine 3. vieka pr. Is.*

Andros, i, *f.* [ἡ Ἄνδρος] *Andar (gen. Andri), jedan izmedju većih otokâ cykladskih, bolje na sjeveru. Odatle* **Andrius**, *adj. andarski;* **Andria**, ae, *f. Andarka, žena s otoka Andri, komad Menandrov, koji je Terentije polatinio.*

ānellus, i, *m.* [*dem. od* anulus] *prstenak, prstenčić, Plaut. Hor.*

Ănĕmūrium, ii, *n.* [Ἀνεμούριον] *Anemurij, glavina ili rt na Ciliciji najdalje na jugoiztoku s gradom istoga imena, u Tac.* Anemuriensis civitas.

ănēthum, i. *n.* [ἄνηθον] *kopar, (slatki janoš),* [Anethum graveolens *Linn.* Dill], *Virg.*

anfractus (amfr.), us, *m.* [am *i* frango] *1) zavoj, övinak, obavit; osobito često o putevih i slič.,* viarum, montium; litorum; recta regione, si nullus anfractus intercederet; anfractus annuus *ili* solis *obtok. 2) trop. a) o govoru okoliš, zalaz, razvlaka,* circuitio et anfractus; oratio sit circumscripta non longo anfractu *periodom. b) o pravničtvu krivudnja, krivudina, kojom treba da odvjetnik hoda,* judiciorum.

angīna, ae, *f.* [ango] *gr'onica, Plaut.*

angīportus, us, *m. ili* **angiportum**, i, *n. tiesna i uzka ulica, pokrajna ulica.*

Angītia, ae, *f.* [ango] *Angitija, božica stanovnikâ okolo jezera fucinskoga, koja je Marse i Marrubije naučila uztukom, Virg.*

ango, nxi — 3. [ἄγχω] *upr. uziti, 1) daviti, gušiti,* guttur, *Virg.; u obće tjelesne tjeskobe zadavati, tištiti, Liv. 2) trop. srdce komu tjeskobnim činiti, tištiti, trapiti, uznemirivati,* aliquem, animum alicujus; *(Hor.)* aliquem inaniter, gravi maerore, pudor te malus angit; angi *ili redje* angere se animi *(Plaut.) ili* animo *trapiti se, mučiti se,* aliqua re, de aliqua re *radi čega; sliedi izreka sa* quod; *acc. c. inf.; ovisna upitna izreka.*

angor, ōris, *m.* [ango] *1) davnja, gušnja,* aestu et angore vexati. *2) trop. tjeskoća, stiska, sujma, nemir srdca,* pro aliquo; confici angoribus, capere angorem.

* **anguĭcŏmus**, *adj.* [anguis *i* coma] *zmijokos, zmijovlas, zmijevite kose, t. j. mjesto kose imajući zmije.*

anguĭcŭlus, i, *m.* [*dem. od* anguis] *zmijica, gujica, Cic.*

anguĭfer, ĕra, ĕrum, *adj.* [anguis *i* fero] *zmijonosni,* caput Medusae.

anguĭgĕna, ae, *m.* [anguis *i* gigno] *od zmijâ rodjen; zmijić, zmajić.*

anguilla, ae, *f.* [anguis] *jegulja, ugor* (Muraena anguilla *Linn.* der Aal).

* **anguĭneus**, *i* **anguīnus**, *adj.* [anguis] *zmijast, gujast,* comae Gorgonis; cervix.

* **anguĭpes**, ĕdis, *adj.* [anguis *i* pes] *zmijonog, zmijonožni, Ov.*

anguis, is, *m. i fem. zmija, guja. U poslovici za priliku opasnosti,* * frigidus latet anguis in herba, *ili onoga što je mrzko,* aliquem odisse aeque atque angues, *Plaut.;* cane pejus et angue vitare, *Hor.;* * *kao zviezda* = draco *zmaj medju velikim i malim medjedom.*

anguĭtĕnens, tis, *m.* [anguis *i* teneo] *zmijodržac, kao zvjezdje.*

angŭlātus, *adj.* [angulus] *uglat,* corpuscula, *Cic.*

angŭlus, i, *m.* [ἀγκύλος] *1) ugao, nugao, rogalj; kut;* * angulus e saxo; *osobito kut u mathematici. 2) zakutak, začkolina, zabitno i samotno mjesto; prezirno,* quas (res) isti in angulis personant; *u prilici* me ad omnes literarum angulos revocas.

anguste, *adv. s comp. i sup.* [angustus] *1) uzko, tiesno,* sedere; scribere; angustius pabulari; angustissime Pompejum contineri; *odatle* angustius se habere *bolje u škripcu, više u tjesnacu biti;* quod angustius apud Graecos valet, *što kod Grkâ valja u više ograničenoj mjeri. 2) glede na broj i mjeru, oskudno, tiesno, s nategom, poredno* quod eo anno frumentum in Gallia propter siccitates angustius provenerat. *3) o govoru stisnuto, stegnuto, kratko,* dicere, disserere, definire; neque id faciat tam presse et anguste.

angustiae, ārum, *f. (veoma riedko sing.* **angustia**, ae, *f.)* [angustus] *1) uzina, užina, uzko, tiesno mjesto, tjesnac;* itineris; locorum; fretorum; maris; *takodjer absolutno = klanci, tjesnaci;* angustiae spiritus *zaduha. 2) trop. a) o vremenu, kratkoća, kračina,* temporis. *b) o imutku i sličnom oskudica, nestašica,* pecuniae, rei frumentariae. *c) o drugih razmjerih u obće tjesnac, tjeskota, teškoća, tjesnoća; škripac, nevolja,* in angustias adduci; angustiis premi; in angustiis esse, res est in angustiis, versari in angustiis. *d) o ćudi, malosrdčanost,* pectoris. *e) o znanstvenom iztraživanju mudrolije, cjepidlačenje,* verborum. *f) o govoru kratkoća,* angustia conclusae orationis; orationem in angustias compellere.

† **angusticlāvius**, *adj.* [clavus] *uzkostrizast, uzkoprugav, s uzkom grimiznom prugom ili strizom na tunici.*

angusto, 1. [angustus] *suziti, sužívati, Cat.*

angustus, *adj. s comp. i sup.* [ango] *1) o prostoru, uzak, uzan, uzačak, tiesan (po sebi, od naravi),* iter; pons; fauces, portus angustissimae; montes; *subst.* * † angusta viarum; *odatle* spiritus angustior *zaduha;* * habenae *na kratko pritegnuta. 2) trop. a)* in angustum concludere, adducere, deducere *suziti, ograničiti,* animi perturbationes *obuzdati. b)* * *o vremenu kratak,* nox, dies. *c) o imutku malen, oskudan, neznatan,* res frumentaria; liberalitas angustior; † aquatio; † angustas civium domos; * pauperies. *d) o drugih razmjerih u životu, tjeskotan, tjesnoban, nevoljan,* res angustae; fides *oslabljena vjera ili kredit; subst.* **angustum**, i, *n. = stiska, škripac, nevolja,* res est in angusto; venire in angustum. *e) o ćudi, malodušan, potišten, malenčak, kratkouman,* animi angusti est; alii minuti et angusti. *f) o znanstvenom iztraživanju, malenkast, kukavan, tegotan,* minutae angustaeque concertationes; interrogatiunculae. *g) o govoru, kratak, stegnut,* angusta et concisa oratio; angustae et concisae disputationes.

ănhēlītus, us, *m.* [anhelo] *1) kratki i jaki duh, breknja, dahat; hropotinja, hropot, sopot, sopnja, sipnja,* celeritates cum fiunt anhelitus moventur. *2) dah, duh,* † aridus anhelitus veniebat ab ore. *3) para, izpara, zaduha, zadah, bugija* terrae; vini.

* **ănhēlo**, 1. [an = ἀνά *i* halo] *1) intrans. dahtati, brektati, sopiti; zaduhati se, zadihati se,* anhelans ex imis pulmonibus spiritus ducebatur; * nullus anhelabat sub adunco vomere taurus; * fornacibus ignis anhelat; † inopia anhelans. *2) trans. brekćuć ili dahćuć što puštati od sebe izbrektati, izdahtati,* verba; * ignes; *trop. brektati za čim, revno o čem misliti* scelus anhelantem ex urbe ejecimus.

* **ănhēlus**, *adj.* [anhelo] *1) brektav, dahtav, sipljiv, zahujan, zagušljiv,* equi; senes. *2) zabrečan, usopan, zasopljiv, dahtljiv, brekljiv* cursus; sitis; febris; tussis.

Ănĭciānus, *adj. anicijski,* Aniciana nota vini *iz godine, kada bijaše consulom L. Anicio Gallo* (Gallus) *160 pr. Is.*

ănĭcŭla, ae, *f.* [*demin. od* anus] *starica; stara mamica, baka.*

Aniensis, Anienus, *gledaj* Anio.

Ănīgros, i, *m.* [Ἄνιγρος] *Anigar, riečica u Elidi, Ov.*

ănīlis, e, *adj.* [anus] *starički; babji, babski,* ineptiae, fabellae, superstitiones.

ănīlĭtas, ātis, *f.* [anilis] *visoka ženska starost.*

ănīlĭter, *adv.* [anilis] *poput staricâ, po starički, po babski, po babje, kao babe,* dicere aliquid.

ănĭma, ae, *f. 1)* * *duh, ćuh, vjetar,* animae impellunt vela. *2) zrak, uzduh (kao elemenat naravni). 3) zrak koji dišuć u se vučemo i puštamo iz sebe dah (concr.); sravni* spiritus), continere animam *dah ili dihanje zaustavljati;* animam ducere *dihati; (Ter.)* animam recipe *počmi opet dihati. 4) fizični elemenat življenja, životna snaga, život kako se disa-*

njem *očituje, duša u physiologijskom pogledu (sravni* animus). *a) život (physični),* animam agere *ležati na umoru, boriti se s dušom, ševe svabiti, poimati;* animam efflare, edere, deponere, * exspirare, * effundere, * finire, * dare *dušu pustiti; (Ter.)* animam relinquam potius *volim umrieti;* dum anima est *dok diše ili živi; u prilici,* animam debet = *veoma je zadužen; takodjer * krv kao vir življenja* purpuream vomit animam. *b) živo biće;* servientium animae, *Tac.; tuj i Hrvatom rabi riеč duša, kad ljubezno i učestno mislimo na čisto biće iskrnjega koga, kad govorimo od mila,* vos meae carissimae animae; * egregiae animae. *c) * o dušah pokojnikâ, o sjenah u podzemlju* piae animae; *(Phaedr.)* anima amphorae *vinska para. 5) (riedko) o razumnoj duši čovječjoj* = animus, anima rationis consiliique particeps; * animae morte carent.

ănĭmadversio, ōnis, *f.* [animadverto] *1) paženje, motrenje, pažnja,* animadversio et diligentia; notatio naturae est animadversio. *2) kudljivo opažanje, kudjenje, korenje, ukoravanje* effugere animadversionem, *osobito karanje, kažnjenje, kažnjivanje, kaštigovanje od poglavarstva, otca, gospodara i drugoga, koji ima pravo na to,* censoria, censoris; paterna; Dolabellae in audaces sceleratos; *euphemično, smrtna kazan, absolutno,* † capitalis, † capitis.

ănĭmadversor, ōris, *m.* [animadverto] *motritelj,* vitiorum, *Cic.*

ănĭmadverto, ti, sum, 3. [*mjesto* animum adverto] *upr. duh na što obratiti 1) paziti na što, pazku ili pažnju imati na što, davati pozor čemu,* rem suam, *Ter.;* non animadverti in pace; *sliedi relativna izreka,* ut animadvertam quae fiant; *sliedi* ut *ili* ne: admonendi sunt, ut animadvertant, ne callidā assentatione capiantur; *odatle t. t. o lictoru, koji je morao paziti, da se consulu, kad je došao, išlo s puta i da mu se pristojno čast izkazivala. 2) opaziti, zapaziti, spaziti, opažati, zamietiti, zamječivati, uvidjeti,* aliquid, aliquid ex aliqua re; aliquem, aliquem scribentem; *s acc. c. inf.* saepe animadverti, summos oratores in dicendi exordio permoveri; *sliedi relativna izreka:* quod quidem quale sit, etiam in bestiis quibusdam animadverti potest; *sa* cum: animadversum saepe est, cum etc.; res in qua nihil displicere, nihil animadverti possit. *Odatle 3) pogrešku kudljivo opaziti, kuditi, koriti, kazniti, kažnjivati, kaštigati,* rem; ea sunt animadvertenda peccata maxime, quae difficillime praecaventur; *često* in aliquem, *kazniti koga,* si in hunc animadvertissem; satis esse causae arbitrabatur, quare in eum aut ipse animadverteret aut civitatem animadvertere juberet; † *smrću koga kazniti, sravni* animadversio *2);* res animadvertenda *stvar kazni vriedna.*

ănĭmal, ālis *n.* [animalis] *živ stvor (u najširem značenju, i o čovjeku; sravni* bestia *itd.); u užem smislu životinja (u oprjeci s čovjekom);* animal hoc providum, sagax, multiplex, quem vocamus hominem; animalia capta immolant; homines, qui student praestare ceteris animalibus; *i prezirno o čovjeku živinče, marše,* complexus est funestum illud animal ex civili cruore conceptum.

ănĭmālis, e, *adj.* [anima] *1) zračan, što je od zraka,* animalis spirabilisque natura. *2) živ, životan, što ima život,* exemplum animal *živ original; takodjer oživljiv,* cibus *životni zrak;* intelligentia *duševna sila životna.*

ănĭmans, ntis, [anima] *I. adj. živ, imajući dah i život,* animans et mundus composque rationis; qui mundum ipsum animantem sapientemque esse dixerunt. *II. subst. m. f. i n. živ stvor, živo biće, životinja, o ljudih ali češće o životinjah,* soli ex animantibus nos astrorum ortus, obitus cursusque cognovimus; qui nullo in animante esse praeter hominem potest; cum ceteras animantes objecissent natura ad pastum solum hominem erexit; *kao neutr. samo u plur.* quae sunt nobis nota animantia, *(sravni* bestia).

ănĭmātio, ōnis, *f.* [animo] *upr. oživljivanje, samo concr.* = animal, *Cic.*

ănĭmātus, *adjectivno [part. od* animo] *1) oživljen, živ,* anteponantur animata inanimis. *2) gojeći koje mnienje prema komu, obično s adv. ili čim sličnim,* quam causam Pompejus animatus melius quam paratus suscepit; bene animatus in aliquem; † male; quemadmodum sis animatus, nescis; *takodjer slobodan, kuražan, imajući srdčanost, bojan,* probe, *Plaut.;* infirme *od slabe slobode.*

ănĭmo, 1. *1)* [anima] *oživljavati, oživiti, dati čemu dušu i život,* stellae divinis animatae mentibus; * aliquid in aliquid *oživiti i na što promieniti* in Nymphas animatâ classe marinas; guttas humus exceptas varios animavit in angues *(bezživotne) kapi u (žive) zmije promienio. 2)* [animus] *s adv. koga kako nadahnuti [sravni* animatus] perinde utcunque temperatus sit aër, ita pueros orientes animari atque formari; † ipso adhuc terrae suae solo ac coelo acrius animantur.

ănĭmōse, *adv.* [animosus] *1) srdčano, slobodno, hrabro, smiono, † vatreno, strastveno.*

ănĭmōsus, *adj. s comp.* [animus] *1) srdčan, slobodan, hrabar, smion, kadkad drzovit,* fortis et animosus vir; *(Hor.)* rebus angustis animosus atque fortis appare; * animosus infans; * animosus in armis; ex quo fit ut animosior etiam senectus sit, quam adulescentia et fortior; *o životinjah* * luxuriatque animosum pectus equorum; * equus; * quadrupedes; *o vjetrih* * animosi Euri *jako duvajući, silni;* * animoso vento; *o drugih stvarih* * animosa bella gerere, *žestoke;* aliqua re *ohol čim,* * spoliis; * vobis creatis *ponosna što sam vas porodila. 2) † kivan, drht, lakom na što.*

ănĭmŭla, ae, *f.* [*dem. od* anima] *1) dušica. 2) nješto života.*

ănĭmŭlus, i *m.* [*dem. od* animus] *riеč od mila, srdašce, dušica, Com.*

ănĭmus, i, *m.* [*srodno* ἄνεμος] *I. duša, duh (oppos.* corpus *tielo ili* anima *physična sila životna) o ljudih,* homo constat ex animo et corpore; *riedko o životinjah,* bestiae, quarum animi sunt rationis expertes. *II. duša čovječja kao skup svih duševnih sposobnosti,* immortalitas animi, animorum; valere animo. *Ovako osobito i po razdjeljivanju starih 1) misleća, razsudjujuća i motreća duševna snaga, moć mi-*

šljenja (= mens *kadkad* mens animi) *duh,* acies animi *bistroumlje;* agitare aliquid animo *ili* in animo; cogitare, reputare cum animo; aliquid animo colligere, complecti, meditari, cernere, circumspicere, comprehendere, contemplari, lustrare, prospicere, videre; praecipere aliquid animo; volutare aliquid animo *ili* cum, in animo; considerare in *ili* cum animo; deliberare cum animo, versare aliquid in animo; adhibere, adducere, transferre, attendere animum ad aliquid; advertere, adjicere animum alicui rei *ili* ad aliquid; afferre animum vacuum ad aliquid; animum inclinare ad aliquam sententiam; statuere aliquid cum animo *ili* apud animum suum; habere statutum cum animo et deliberatum; coecare, occoecare, conturbare animum; adesse animo; habere animum in armis *sve misliti samo o ratu;* est animus in aliqua re *sve su mi misli kod čega;* animum defigere et intendere in aliquid; animum atque curam ponere in aliqua re; ejicere aliquid ex animo; fallit me, nisi me fallit animus. *Osobito i o pameti,* effluere, excidere ex animo *izpasti iz uma, iz pameti;* insedit aliquid in animo *utuvilo se, zabilo se, upetilo se u glavu, upisalo se u pamet;* scriptum mihi est aliquid in animo; in animo aliquid insculptum habere, *pamtiti što, imati što upisano u pameti;* animo aliquid mentique mandare *upamtiti, zapamtiti što;* † recursat aliquid animo *vraća se u pamet, na um;* * omnia fert aetas, animum quoque. *Takodjer o sviesti,* animus Sestium reliquit *ostavi ga sviest, izgubio sviest, onesviestio se;* † linqui animo. *Na dalje dolazi* animus *i za misao, mišljenje, mnienje, sud,* animo meo *po mom mnienju, po mojem umu, kako ja mnijem, Cic. 2) zahtievajuća djelatnost duše, volja; želja ili žudnja; naum ili namisao; sklonost, nagon, slast,* mente et animo; hoc animo *s tom odlukom;* animi voluntas, libido; animo obsequi, morem gerere, *Com.;* animum afferre ad aliquid; toto animo se dedere alicui rei; inducere animum suum *(Com.),* animum *ili* in animum *odlučiti se na što;* promptus animus et acer ad defendendam rem publicam; ad omnia et animo et consilio paratus; est in animo, habeo in animo, *redje* animus mihi est aliquid facere *nauman sam, odlučio sam, naumio sam, imam nakanu što činiti* (* est, * fert animus); sibi, Pompejo esse in animo *s inf.;* animum ancipitem gerere inter *ne odlučan biti bi li . . ili . .;* animum alicujus accendere, invitare, irritare ad aliquid; animum remittere ab aliqua re; animum vincere *svladati svoj nagon;* animi causâ *ili* gratiâ *(samo) za nasladu, za zabavu. 3) ćuteća ili osjećajuća djelatnost duše, ćut; ćud; duša, srdce,* aegrotationes, morbi, motus, perturbationes animi; aequitas, altitudo, ardor, excelsitas, magnitudo, firmitas, gravitas animi; animus aequus, altus, angustus atque demissus, apertus et simplex, constans, humilis et imbecillus, pusillus, parvus, magnus et excelsus, ingens; malus animus *zlobno, hudo srdce, Ter.;* fluxus; angi animo, pendere animis *i* animi; *takodjer uz adj. kao* aeger, incertus, *često u pjesnikâ i Tacita, takodjer* animi confusus, stupens, *Liv.;* tremere animo, aliquid angit animum; animum cohibere, movere, commovere, offendere *i slično; sravni 2);* ex animo *(od srdca, iskreno)* diligere, dicere *itd.,* ex animi sententia *kako u srdcu mislim;* animi metus, animi timor, *sujma srdca. Na pose: a) mnienje, mišljenje prama komu,* hoc animo in nos esse debetis *tako valja da ste prama nam;* bono, alieno animo esse in aliquem; alienum animum ab aliquo habere; inimico animo esse; quo animo inter nos simus, ignorant; animus benevolus, iniquus, mobilis, stabilis in aliquem; tuus in me animus; animum aliquem in aliquem gerere; animum alicujus conciliare, alicui reconciliare; animum alicujus immutare; animum vultu tegere. *Odatle meton.* mi anime, anime mi, *srdce moje, draga dušo, Com. b) srdčanost, srdce, hrabrost, hrabrenost, uzdanje u samoga sebe,* animi defectio; esse animo magno fortique, fracto et demisso, perculso et abjecto; virili praesentique *(Ter.);* magnum animum ostendere; erigere animum jam demissum et oppressum; angere animum alicujus; animum addere *(Ter.),* redintegrare, colligere, contrahere, debilitare, frangere; summittere animum, animos *klonuti duhom;* animos tollere; animos despondere *klonuti duhom;* frangit, minuit, extollit aliquid animum alicujus; animus (animi) accedit (accedunt), crescit alicui; animum (animos) minuere et angere alicui; divitiae animos faciunt, *Liv.;* pecunia animos ad spem liberioris fortunae fecit, *Liv.;* animi cadunt *ili* cadere animis; eo animo, bono animo esse; bonum animum habere; in re mala bono animo uti *davati volju za nevolju, Plaut.;* si ad haec parum animi est, cum Poeno recens victoria animo esset, *Liv.;* quid in quoque esset animi ac virtutis suorum; si quid in nobis animi est. *c) u zlu smislu, preobilata srdčanost, oholost, preuzetnost, prkos, obiest itd.,* super fortunam animum gerere; comprimere animos; noratis animos ejus et spiritus tribunicios; inflata adhuc regiis animis ac muliebri spiritu; * ponere animos; * haec natis habens sublimes animos *ponosita s djece. d) gnjev, srčba, ljutost,* alicujus animos atque impetus retardare; animum vincere, iracundiam cohibere; *ob Aeolu,* * mollit animos et temperat iras.

Ănio, iēnis [*mjesto* Aniinis *kao* homo, inis], *m. (riedko* **Aniēnus**, i, *m.) Anien rieka u Latiju, izvire u Apenninih, izlieva se kod Antemnâ u Tiber, sada l' Aniene ili Teverone, odatle* **Aniensis**, e, *i* **Aniēnus**, *adj. anijenski.*

Anna, ae, *f. obično* Anna Perenna *rimska božica, kako bajka priča, sestra Didonina, koja daje za Aenejom u Italiju došla, Ov.*

annālis, e, *adj.* [annus] *godišnji, ljetni,* lex annalis *rimski zakon, kojim su bile godine opredieljene, u kojih je tko mogao koju častnu službu postići. Odatle subst.* **annales**, ium, *m.* (libri) *ljetopisi, po godinah zabilježeni dogadjaji; osobito* annales maximi, *koje je morao* pontifex maximus *do Gracchâ sastavljati i u svojoj kući izlagati, da ih je mogao svatko čitati (sravni* album). *U sing. rabi samo o jednoj knjizi, bud djelo koje obsiže samo jednu knjigu n. p. ljetopis T. Pomponija Attica, bud izvještaj samo jedne godine crpen iz većega povjestničkoga djela n. p.* in nono annali.

† **an-năto**, 1. *doplivati.*

anne *gledaj* an.

annecto (adn.), etc. 3. *1) prikopčati, prikapčati, privezati, pripojiti,* aliquid ad aliquid *ili* alicui rei. *2) trop. svezati, spojiti; nave-*

zati što na što, rebus praesentibus futuras; exordium separatum, non sicut aliquod membrum annexum orationi; † annexae saxis arenae; † magnis dominibus annexa *u rodu sa itd.*

† **annexus**, us, *m.* [annecto] *socialni pripoj, spoj; savez, sveza* annexus connubiaque gentium, *Tac.*

Annĭbăl, is, *m.* [Ἀννίβας] *gledaj* Hannibal.

Annĭcĕrĭi, ōrum, *m.* [Ἀννικέρειοι] *Annicerijci, pristaše Annicera, učenika philosopha Aristippa.*

annĭcŭlus, *adj.* [annus] *komu ima godinu dana, jednogodišnji*, virgo, *Nep.*

annītor [adn.], etc. 3. *dep. 1) opirati se, oprieti se, poduprieti se, prislanjati se, prisloniti se na što ili o što ili k čemu* ad aliquod adminiculum; † alicui rei. *2) trop. napinjati se, naprezati se, napregnuti se za što; nastojati iz petnih žila oko čega*, paululum, maxime; cum aliquo; de triumpho; non temere pro ullo aeque; adversus eam actionem summa ope; ad ea patranda summo studio; hoc idem; † quod; *sa* ut, ne: annitendum est, uti neque vos capiamini et illi frustra sint; *Sall.; s inf. Liv. Tac;* si porro annitantur.

Annius *ime rimskoga plemena; najpoznatiji je* T. A. Milo, *prijatelj Ciceronov, suprotnik i kašnje ubilac P. Clodija. Odatle* **Anniānus**, *adj. annijski, Annijev.*

annĭversārius, *adj.* [annus *i* verto] *svakoljetni, što se svake godine povraća ili opetuje, opetovni*, sacra, dies festi, ludi, arma.

anno [ad-n.], 1. *1) doplivati, priplivati, s acc. hrv. ka:* qui naves annare possent, *s dat.* navibus, *Liv.*; * oris; * terrae; *i o robi koja morem kamo doplovi*, ad eam urbem. *2) plivati uza što ili kod čega*, pedites annantes equis, *Tac.*

annōna, ae, *f.* [annus] *1) svakoljetni dohod od čega god, osobito urod žita, urod, prirod, ljetina, al' i urod koje god prirodnine*, vini, lactis; salaria. *2) žito i u obće hrana, jestivo, živež, provunta, nu malo ne samo glede na cienu ili urod:* annona pretium non habet; vilitas, difficultas, caritas, varietates annonae; annona carior; annonam queri; premente annona; annonae praeesse; † praeficere aliquem annonae; praefectus annonae; claudere annonae subsidia. *3) ciena žitu i u obće hrani, tužna ciena*, annona nihil mutavit *ciena se nije ništa promienila;* levare, laxare annonam *cienu obaliti, pobiti;* annona laxat, ingravescit, crescit, commutatur, annona compressa, vetus, † media, † gravis, † varia; * prodesse annonae; flagellare annonam *povisiti Plaut.;* * vilis amicorum est annona *prijatelje je moći jeftino steći.*

annōsus, *adj.* [annus] *starovječan, starovremešan, komu ima mnogo godina, star*, * anus; * cornix; * merum; * brachia ulmi; * ornus; * volumina vatum *(knjige starostavne gatalačke* libri fatales, fatidici*).*

† **annŏtātio**, ōnis, *f.* [annoto] *opazka, pismena bilježka.*

annōtĭnus, *adj.* [annus] *(riedko) lanjski*, naves, *Caes.*

annŭmĕro [adn.], 1. *1) nabrojiti komu što*, argentum, *Ter.*; pecuniam mulieri; non annumerare verba, sed appendere. *2) pribrojiti, pribrajati što k čemu*, his libris annumerandi sunt sex de republica; his duobus nemo annumerabatur tertius; † aliquem vivis *medju žive;* aliquid neque bonis neque malis, *Tac.;* in grege annumerari; * se in exemplis annumerare.

annuo [adn.], ui, — 3. *1) intrans. mahati, mahnuti glavom komu, da mu što najavi, namahnuti, namahivati, namigivati, nakimavati komu, na koga*, alicui: simul atque sibi hic annuisset, numeraturum se dicebat. *2) trans. a) mašući glavom odobravati što, namahivanjem pristati uz što, u obće pritvrditi čemu, potvrdjivati, potvrditi što, dozvoliti itd. s acc. pronom.;* † falsa; *s acc. c. inf., Liv. Virg.;* alicui petenti; * coeptis; ille imperat, ego annuo; † *s* ut *namagnuv reći da itd. b) u obće komu što obricati, obreći, obećati*, annuite nutum numenque vestrum invictum Campanis *obećajte svoju privolu i zaštitu Campancem, Liv.;* * coeli arcem. *c) namigivanjem označiti što*, aliquem, *Cic.*

annus, i, *m.* [*mjesto* amnus *ili* atnus *ili* acnus] *1) god, godina, godište, ljeto*, principio *ili* initio anni; † anno ineunte *početkom godine;* anno exeunte, extremo *svršetkom ili koncem godine;* anno vertente *tekuće godine;* anno superiore *prijašnje godine;* postero anno *druge godine;* † exitu anni *na izmaku godine;* † extremo anni *dočetkom godine;* † fine anni *koncem godine. Osobito a)* anno, *lani, Plaut.; tiekom godine, za godinu danâ, ljeto dan, cielu godinu, ili svake godine, takodjer* bis, ter in anno *dva tri puta u godini. b)* annum *godinu danâ. c)* in annum *na ili za godinu danâ; takodjer* in annos, in hunc annum, in multos annos. *d)* ad annum *do godine, drugu godinu. 2) godina gledom na čovječji život*, habere annos viginti *imati dvadeset godina;* quartum annum et octogesimum agere; Leontinus Gorgias centum et septem complevit annos *navršio, živio je punih 107 god.;* Hannibal annorum fere novem *kad je bilo Hannibalu malo ne devet godina;* Isocrates quarto et nonagesimo anno scripsisse se dicit; † anni pueriles, * juveniles; confectus, gravis annis; corpus infirmum annis; * rugis integer annus; *osobito godine, kad se je bilo slobodno komu za častnu službu natjecati*, is erat annus, quo per leges ei consulem fieri liceret; annus meus, tuus, suus. *3) godina gledom na to, kakva je bila i što se u njoj sbilo*, gravissimus et pestilentissimus annus; bellicosior, imbellis, sollicitus prodigiis; * locuples frugibus; * nati melioribus annis; *takodjer * doba godišnje, godina*, frigidus, pomifer, hibernus; *ljetina, urod*, nec arare terram et exspectare annum tam facile persuaseris quam provocare hostem, *Tac. a i u Cic. Verr.* 1, 14, 50. *4)* annus magnus *ili* maximus *velika svjetovna godina (po prilici od 25.800 navadnih god.)*

annūto, 1. [*intens. od* annuo] *1) namahivati, Plaut.*

annuus, *adj.* [annus] *1) trajući ili obsižući godinu dana, od jedne godine, jednogodišnji*, imperium; tempus; magistratus; reges, *Nep.;* vectigal, *Liv. 2) godišnji, što se svake godine ponavlja*, annuae commutationes *godišnje dobe;* labor agricolarum. *Odatle subst.* † **annua**, orum, *n. godišnja plaća.*

Anquīlāria, ae, *f. Angvilarija, grad u Africi na sjeveroiztočnom rtu blizu karthažkoga zatona.*

anquīro, quīsīvi, sītum, 3. [am *i* quaero] *1) sve na okolo tražiti, revno tražiti*, aliquem anquirere, cujus animum cum tuo misceas; aliquos, quos diligamus; omnia, quae sunt ad vivendum necessaria, anquirere et parare. *2) iztraživati, iziskivati (obziruci se svuda na okolo; sravni* inquiro*)*, mens semper aliquid anquirit aut agit; nihil praeter suum negotium agere, nihil de alio anquirere. *Osobito kao t. t. sudbeni a) sudbenu iztragu zametnuti*, de perduellione; † de morte alicujus. *b) kaznu predložiti, predlagati*, aliquem capite *ili* capitis anquirere *predložiti da glavu izgubi;* pecuniâ.

ansa, ae, *f. 1) držak, ručica, rukunica; uho, reslo, povraz. 2) trop. prigoda, zgoda; povod za što ili k čemu; ali samo s takvimi verbi, koji se mogu uzimati za priliku, koja se držkom itd. izražuje*, optare ut quam saepissime peccet amicus, quo plures det sibi tanquam ansas ad reprehendendum; ansas sermonis dare; locus habet reprehensionis ansam quandam; ansam retinere omnium controversiarum.

ansātus, *adj.* [ansa] *s rukunicama, s držkom; rukuničav; trop.* homo ansatus *čovjek kad ima obje ruke uprte u bok, podbočen, Plaut.*

1\. **anser**, ĕris, *m. guska, (gusâk).*

2\. **Anser**, ĕris, *m. Anser, njeki pjesnik, prijatelj mu je bio triumvir M. Antonije.*

Antaeus, i, *m.* [Ἀνταῖος] *Antaej, silan giganat, sin zemlje, koga je Hercule svladao, kad je opazio, da Antaeju dolazi nova snaga, kad god se zemlje dotakne, dignuv ga u vis i ovako zadaviv ga, Ov.*

Antandros, i, *f.* [Ἄντανδρος] *Antandar (gen. Antandri), grad u Mysiji Idi na podnožju, Virg. Odatle* **Antandrius**, *adj. antandarski.*

antĕ, I. *adv. 1) o mjestu spried. 2) o vremenu prije (oppos.* nunc *ili* post*) često s ablat.* multo paulo, tanto ante *ili* ante multo; sex annis (sexto anno) ante *ili* sex ante annis, sexto ante anno; paucis ante diebus, *sa sljedećim* quam *nego tako da jedan do drugoga stoje:* qui ante quam de meo adventu audire potuissent, in Macedoniam perrexi, *ili tako da* ante *stoji u prvoj a* quam *u drugoj izreci:* neque ante dimisit eum, quam fidem dedit adolescens; *kod pjesnikâ dolazi pleonastički izraz* prius — antequam *prema grčkomu* πρὶν—πρὶν ἤ, *gdje se prvo* prius *nastavlja sa* ante: sed mihi vel tellus optem prius ima dehiscat — ante, pudor, quam te violo aut tua jura resolvo; *u pjesnikâ stoji kad što* quam *spried:* laurum, quam venit, ante vides. II. *praep. s acc. pred. 1) o prostoru*, post me erat Aegina, ante me Megarae; fit obviam Clodio ante fundum ejus; velut si ante Romana moenia pugnemus; fossa erat ante oppidum; equitatum ante se mittit; vinctum ante se Thyum agebat, *Nep.; ovako i* ante oculos, ante os oculosque, ante os, ante ora, ante pedes; ne hic ibidem ante oculos vestros trucidetur; ut ante pedes vestros caedes futurae sint; ante os oculosque legatorum tormentis Mutinam verberavit; *ovako i:* sequi sese jubet et praecurrit ante omnes; *trop. za oznaku prednosti (ali stoprv počam od Sall., i onda od Liv.)*, gloria belli Galli ante Romanos sunt; *ovako često* ante omnes, alios, ceteros *i slično*: incitatur multitudo in omnes principes, ante alios in Camillum, *Liv.;* nullos mortalium armis aut fide ante Germanos esse, *Tac.;* ante alios gratus erat, Cyparisse, tibi, *Ov.; ovako i s comp.:* tanto ante alios miserandi magis, qui unquam obsessi sunt, *Liv.;* Pygmalion scelere ante alios immanior omnes, *Virg.; pa tako i sa superl.:* unus ei ante alios fuerit carissimus, *Nep.;* longe ante alios acceptissimus militum animis, *Liv.;* petit ante alios pulcherrimus omnes Turnus, *Virg.* — *Amo ide* ante omnia *nada sve, osobito:* et ante omnia deplorati erant equites, *Liv.;* nobis placeant ante omnia silvae, *Virg. 2) u vremenu, pred, prije*, ante Socratem vixit; multum ante noctem, paulo ante lucem; ante annos octo, octo ante annos, ante octavum annum; ante hos decem dies *ovo prije deset dana;* ante diem tertium Nonas *treći dan prije nonâ;* comitia in ante diem III. Nonas sextiles edixit *na 3. augusta (sravni Veber slovnica lat. glava XXXVIII). Na pose a)* ante rem, *pred bojem, pred bitkom;* † ante finem. *b)* ante tempus *prije vremena, t. j. prije nego li je komu ili čemu pravo ili zakonom odredjeno vrieme, a i prerano:* factus est consul bis, primum ante tempus, iterum sibi suo tempore; * ante diem *prije reda, prije roka ili prije udesom opredieljenoga vremena:* filius ante diem patrios inquirit in annos. *c)* ante id tempus *do toga vremena, t. j. dotada:* quod ante id tempus accidit nulli; qui honos huic uni ante id tempus contigit, *Nep.;* † ante hoc *dotle: (Ter.)* ante hunc diem nunquam *dosele nikada;* ante certam diem *prije ustanovljenoga roka.*

antĕā, *adv.* [ante] *1) prije, predje (računajuć od drugoga naznačenoga vremena ili dogodjaja; sravni* antehac*)*, hac victoria Lysander elatus, quum antea semper factiosus audaxque fuisset, sic sibi indulsit ut etc. *Nep.;* fuit antea tempus, quum Germanos Galli virtute superarent; hunc videbant antea, nunc praesentem vident. *2)* antea quam *riedko* = antequam.

antĕactus, *bolje* ante actus [ante *i* ago] *nu u tom obliku stalan izraz, prijašnji*, vita ante acta; legem tulit, ne quis ante actarum rerum accusaretur, *Nep.;* * ante acta *prijašnji čini*, dixit et ante actis veluti male crederet, hastam misit in Menoeten, *Ov.*

anteambŭlo, ōnis, *m.* [ambulo] *predteča, Suet.*

antĕ-cănis, is, *m. zvjezdje mali pas.*

antĕ-căpio, etc. 3. *1) prije koga što zauzeti, sgrabiti, shvatiti*, Rutilium praemisit, uti locum castris antecaperet, *Sall.* † pontem. *2) trop. a) napried što obaviti, dobaviti, obskrbiti*, prius quam legiones scriberentur antecapere, quae bello usui forent, *Sall. b) preteći, pretjecati što, ne izčekati* Jugurtha oppidum circumsedit . . maxume festinans tempus legatorum antecapere, *da prije nego bi poslanici došli sve potrebno pripremi, Sall.;* noctem *ne izčekati noći;* sitim, famem = *umjetno probuditi, Sall.; kao philosophski t. t.* antecepta rei quaedam informatio *pojam a priori kao prievod od* πρόληψις.

antĕcēdens, tis, *adj.* [*partic. od* antecedo] *upravo idući prije čega, prijašnji u vremenu a)* † annus. *b) kao philosophski t. t.* causa; *takodjer*

subst. antecedens, *što ide prije čega, kao djelujući uzrok; u pl.* antecedentia.

antĕ-cēdo, etc. 3. *1) o prostoru i vremenu napried ići, ići pred kim ili čim,* Vercingetorix magnis itineribus antecessit; antecedente famâ; antecedere aliquem *prestići, prestizati koga, izmaći pred kim,* Brutus me biduo antecessit; equitatus hostium procul visus erat, qui agmen Vercingetorigis antecesserat; alicui: haec (dies) ei (diei) antecessit, *Ter.;* alicui aetate paulum, *malko stariji od koga biti;* huic rei illa antecedit. *2) trop. prestići, nadići, nadkriliti koga čim,* aliquem aliqua re; Thrasybulus neque amplius requisivit neque quemquam honore se antecessisse existimavit, *Nep.;* in aliqua re; quem adeo sua cepit humanitate ut eum nemo in amicitia antecederet, *Nep.;* in doctrinis discipulos, *Nep.; absolutno = odlikovati se* et auctoritate et aetate et usu rerum.

antĕ-cello, etc. 3. *upr. uzmilati se, pak odatle nadkriliti, nadvisiti koga čim* alicui aliqua re, *i* in aliqua re, Archias Antiochiae celeriter antecellere omnibus ingenii gloria contigit; † aliquem aliqua re: nondum omnes fortunâ antecellis; *absolutno, odlikovati se* Q. Catulus humanitate antecellens; militari laude.

antĕcessio, ōnis, *f.* [antecedo] *1) hodjenje napried. 2) djelujući uzrok.*

† **antĕcessor**, ōris, *m.* [antecedo] *predhodnik, predšastnik,* antecessores = antecursores *kod vojske prednja četa.*

antĕ-cursor, ōris, *m. predteča, samo li kao vojnički t. t. u plur. momci koji se napried šalju da potraže mjesto za tabor itd. prednja četa.*

ante-eo, etc. 4. *1) napried ići, hoditi; ići, hoditi pred kim,* alicui, * aliquem, † aliquid; *absolutno:* praetoribus urbanis anteeunt lictores; te semper anteit saeva necessitas, *Hor.;* barbarum destricto gladio jubebat anteire; deinde anteibant lictores, *Liv. 2) vremenom napried ići = dogoditi se prije,* † si anteissent delicta; *preteći* semper vos aetatem meam anteistis, *Liv. Odatle a) nadilaziti, nadvisiti, nadkriliti koga,* anteire ceteris virtute, alicui sapientiâ; cum eum nemo anteiret virtutibus, *Nep.; absolutno, odlikovati se,* se vero, ut operibus anteire studuerit, sic justitia et aequitate velle superare; anteiri ab aliquo. *b) doskočiti čemu, prepriečiti što,* id te oro ut anteeamus, *Ter.;* damnationem veneno, damnationem, periculum, *Tac.; uprieti se, upirati se čemu,* neque Sejanus audebat auctoritati parentis anteire, *Tac.*

antĕ-fĕro, etc. 3. *1) napried nositi, nesti; nositi, nesti pred kim ili čim* viginti clarissimarum familiarum imagines antelatae sunt, *Tac.;* gressum *napried ići ili stupati, Virg. 2) trop. a) staviti koga ili što pred koga ili što, više cieniti, voljeti* aliquem alicui: nuper is homo fuit in civitate P. Sulla, ut nemo ei se neque honore neque gratia neque fortunis anteferret; Themistoclis vitia magnis sunt emendata virtutibus adeo, ut anteferretur huic nemo, *Nep.;* aliquid alicui rei: hortare solebat Thebanos, ut pacem bello anteferrent, *Nep.;* fortunam alicujus omnibus triumphis, *Cic.;* vicit pars illa, quae vero pretium aut gratiam anteferebat, *Sall. b)* aliquid consilio *promisliti što unapried, okoristiti se čim unapried,* quod est dies allatura, id consilio anteferre debemus, *Cic.*

antĕ-fixus, *adj. [partic. od nerabiva* antefigo] *spried pribijen na što:* adjacebant fragmina telorum equorumque artus, simul truncis arborum antefixa ora, *Tac.; Odatle* **antefixa**, ōrum, *n. malene slike sprieda kućam i hramovom na krovovih, Liv.*

antĕgrĕdior, gressus sum, 3. *depon.* [ante *i* gradior] *napried stupati, ići, hoditi; pred kim ili čim stupati, ići, hoditi,* stella solem; *u vremenu* iisdem signis antegressis; cum antegressa est honestas; causae antegressae.

antĕ-hăbeo, etc. 2. *voljeti što* aliquid alicui rei: ne divulgata atque incredibilia avide accepta veris neque in miraculum corruptis antehabeant, *Tac. ann.* 4, 11.

antĕ-hāc, *adv. pred tim, prije toga, prije toga vremena, prije, prvo (računajući od sada; sravni* antea), cum antehac tum hodie; et saepe antehac fidem prodiderat; † utque antehac flagitiis, ita tunc legibus laborabatur; * nunc est bibendum . . antehac nefas depromere Caecubum.

antĕ-lūcānus, *adj.* [lux] *preddnevni, što se sbiva prije dana; prije dana, prije zore,* tempus; industria; cena *trajuć cielu noć do pod zoru.*

antĕ-mĕrīdiānus, *adj. predpódnevni, prijepódne,* ambulatio; literae *primljen prijepódne.*

antĕ-mitto, etc. 3. *napried poslati,* equitatum, equites; † speculatores.

Antemnae, ārum, *f. Antemne, stari grad sabinski. Odatle* **Antemnātes**, um, *m. Antemnjani.*

antenna, ae, *f. križak, okrižica, ragno, jedrenica.*

Antēnor, ŏris, *m.* [Ἀντήνωρ] *ime glasovitu Trojancu, koji je poslie razorene Troje s više Trojanaca u Italiju došao i tuj sagradio grad Patavium. Odatle* **Antēnŏrĭdae**, *pl. Antenorovići, Virg.*

anteoccupatio, *gledaj* occupatio.

antĕ-pīlāni, ōrum, *m. momci pred pilani (t. j. pred triarii) u bojnom redu stojeći =* hastati *i* principes.

antĕ-pōno, etc. 3. *1) koga ili što pred koga ili što staviti, postaviti, smjestiti, smještati, metnuti,* Romanorum locos sedilibus plebis anteposuit, *Tac.;* nullis antepositis vigiliis, *Tac.;* propugnacula anteposita, *Tac.; osobito* alicui prandium, *Plaut. 2) staviti pred koga, više cieniti, voljeti,* aliquem alicui: Macedones eum (Eumenem) sibi aliquando anteponi indigne ferebant, *Nep.;* antepositus filio privignus, *Tac.;* aliquid alicui rei: ut amicitiam omnibus rebus humanis anteponatis; mala bonis ponit ante, veram gloriam injustae potentiae, *Sall.*

antĕ-quam, *adv. gledaj pod* ante.

Antĕrōs, ōtis, *m.* [Ἀντέρως] *Anterote, bog osvetitelj odbijene ljubavi.*

antēs, ium, *m. redovi trsja ili trsni, Virg.*

antĕsignāni, ōrum, *m. momci izabrani, koji bitci stajahu pred zastavom te ju branjahu; odatle trop. u sing. = vodja, jedan od prvih.*

ante-sto, stĕti, — 1. *sprieda stojati, samo trop. nadkriliti, nadkriljivati, nadvisiti, nadvišivati koga; vrliji biti od koga,* alicui aliqua re: qui virtute ceteris antestabat; in his cognitum est, quanto antestaret eloquentia innocentiae, *Nep.; absolutno (riedko) odlikovati se, vrliji biti, prednost imati.*

an-testor, 1. *dep.* [=ante-testor] *za svjedoka prizvati (osobito kad se je obtuženik uztezao ići s tužiteljem na sud),* aliquem.

antĕ-vĕnio, etc. 4. *1) pred kim ili prije koga doći; prije stići nego . .; preteći, preticati, prestići, prestizati koga,* aliquem, ille magnis itineribus Metellum antevenit, *Sall.; takodjer* tempori huic, *Plaut. 2) trop. a)* homines novi, qui antea per virtutem soliti erant nobilitatem antevenire *znali su prije zaslugom doći pred plemstvo, to će reći: imali su kod natjecanja za častne službe prednost pred plemići, Sall.;* beneficia usque eo laeta sunt, dum videntur exolvi posse; ubi multum antevenere, pro gratia odium redditur, *ako dobročinstva onu (naznačenu) granicu daleko prekorače, Tac.; b) osujetiti, razvrći, razbiti što (sredstvi)* consilia et insidias hostium, *Sall.*

antĕ-verto, etc. 3. *(jednom u Plaut. Bacch.* 3, 5, 1. *dep.* — **tor** 3.) *1) absolutno, napried ići, prije doći, dalje doprieti,* vidit necesse esse Miloni proficisci Lanuvium illo ipso die itaque antevertit; *takodjer* alicui *pred kim, Ter. 2) trop. a) prestići koga radeći što, absolutno,* Fannius antevertit; *(Tac.) osujetiti što,* Clodius Quirinalis veneno damnationem antevertit. *b) pred čim, prije čega što obavljati, činiti,* qua re nunciata Caesar omnibus consiliis antevertendum existimavit, ut Narbonem proficisceretur.

Anthēdon, ŏnis, *f.* [Ἀνθηδών] *grad s lukom u Boeotiji.*

Anthĕmūsia, ae, *f. Anthemusija, grad u Mesopotamiji; takodjer ona okolica.*

Anti-căto, ōnis, *m. Anticaton, pisana psovka Caesareva proti pohvalnici Ciceronovoj Catona utičkoga, u pl.* Anticatones, *jer bijaše razdieljena na dvie knjige, Suet.*

antĭcĭpātio, ōnis, *f.* [anticipo] *upravo preotimanje, t. j. prije (objave ili obuke) učinjena pomisao,* deorum *o bogovih (sravni* antecapio.)

antĭcĭpo, 1. [ante *i* capio] *preotimati, preoteti, unapried što činiti, obaviti,* quod ita sit informatum anticipatumque mentibus nostris, ut etc. *i kao prirodjeno shvaćanje (sravni* anticipatio); molestiam rei alicujus *žalostiti se prije nego li ima povoda k tomu;* * viam *put prije prevaliti;* † ludos *prije vremena obavljati;* † mortem *prije se ubiti; sravni* antecapio.

Anticlēa, ae, *f.* [Ἀντίκλεια] *supruga Laertova, majka Ulisova.*

antīcus, *gledaj* antiquus.

Antĭcyra, ae, *f.* [Ἀντίκυρα *ili* Ἀντίκιρρα] *Anticyra ime dviju gradova u Phocidi i Thessaliji; u okolu jedne i druge rasla je u obilju čemerika,* helleborus, *koja se upotrebljavaše kao liek od mahnitosti,* tribus Anticyris caput insanabile, *Hor.*

antĭdea, *starinski oblik mjesto* antea, *Liv.* 22, 20, 6.

antĭdeo *mjesto* anteeo, *Plaut.*

antĭdhāc, *mjesto* antehac, *Plaut.*

antĭdŏtum, i, *n. uztuk, trop.* adversus Caesarem, *Suet.*

Antĭgŏne, es, *f.* [Ἀντιγόνη] *Antigona. 1) kći Oedipova i Jokastina, slavljena s bratske ljubavi prama Polyniku, Prop. 2) kći trojskoga kralja Laomedonta, Ov.*

Antĭgŏnēa, ae, *f.* [Ἀντιγόνεια] *Antigoneja, 1) grad u Epiru 2) grad u Macedoniji. Odatle* **Antĭgŏnensis**, e, *adj. antigonejski.*

Antĭgŏnus, i, *m.* [Ἀντίγονος] *Antigon, ime syrskih i macedonskih kraljeva; prvi bijaše glasoviti gjenerao Alexandrov, koji je poginuo u bitci kod Ipsa 301. pr. Is.*

Antĭlĭbănus, i, *m.* [Ἀντιλίβανος] *Antiliban, gorje u Syriji naprama Libanonu.*

Antĭlŏchus, i, m. [Ἀντίλοχος] *Antiloch, sin Nestorov, pao je kao junak pod Trojom, Hor.*

Antĭmăchus, i, *m.* [Ἀντίμαχος] *Antimach, grčki epski pjesnik, suvremenik Platonov, napisa pjesmu* Thebais.

Antĭnous, i, *m.* [Ἀντίνοος] *Antinoje, jedan izmedju Penelopinih uprosnika.*

Antĭŏchīa, ae, *f.* [Ἀντιόχεια] *Antiochija 1) u Syriji na Orontu stolni i glavni grad. 2) grad u Kariji. — Odatle subst.* **Antiochenses**, ium, *m. Antiochijani;* **Antiochīnus**, *adj. antiochijski.*

Antĭŏchus, i, *m.* [Ἀντίοχος] *Antiocho, 1) ime mnogim syrskim kraljem; najznaniji su A. treći, veliki, i A. četvrti, Epiphane. 2) ime njekim komagenskim kraljem, Tac. 3) A. iz Askalona, učenik Philonov, akademski philosoph, učitelj Ciceronov u Athenah. — Odatle* **Antiŏchīus**, *ili* **Antiŏchēus** *i* **Antiŏchīnus**, *adj. Antiochov; subst.* **Antiŏchīi**, ōrum, *m. Antiochovci, pristaše Antiochovi; ista* Antiochia *ovi članci nauke Antiochove.*

Antĭŏpa, ae, *f.* [Ἀντιόπη] *Antiopa, 1) kći Nyktejeva, majka Amphionova i Zethova. 2) majka Pieridam.*

Antĭpăter, tri, *m.* [Ἀντίπατρος], *1) Antipater gjenerao Philippa i Alexandra macedonskoga, kralj u Macedoniji, otac Kassandrov. 2) ime mnogim grčkim philosophom, a) iz Cyrene, učenik Aristippov. b) iz Tarsa, stoik, učitelj Panaetijev. c) iz Tyra, stoik, prijatelj Catona mladjega. d)* Lucius Caelius Antipater, *gledaj* Caelius.

Antĭphătes, ae, *m.* [Ἀντιφάτης] *Antiphate, 1) kralj laestrygonski, koji je više Ulixovih drugova ubio i pojio, Ov. 2) sin Sarpedonov, pratilac Aenejin, Virg.*

Antīquārius, ii, *m.* [antiquus] *starinar, starinoznanac, starinoslovac, t. j. štovatelj i poznavalac starorimskoga jezika i knjige, Tac. Suet.*

* † **antīque**, *adv.* [antiquus] *starinski, po starinski,* * nimis antique dicere; † simplicius et antiquius permutatione mercium uti.

antīquĭtas, ātis, *f.* [antiquus] *1) staro vrieme, stari viek, starina, starodrevnost, davnina,* fictae veterum fabulae ab ultima antiquitate repetitae; antiquitas obscura. *Odatle meton. a) ljudi staroga vieka, stari, predji,* antiquitas errabat in multis. *b) dogodjaji, poviest staroga vieka,* memoriam

antiquitatis colligere; peritissimus antiquitatis; † Aegyptum proficisci cognoscendae antiquitatis; antiquitates *starinski spomenici, Tac. 2) gledom na ćudorednost, stara prostota, starinska vrlina ili poštenost, stari dobri običaji,* vir gravissimae antiquitatis; † cum Agrippinam unicam antiquitatis specimen appellarent. *3) (visoka) starost,* Miltiades cum antiquitate generis maxime floreret, *Nep.* generis *i u Cic.*

antīquĭtus, *adv.* [antiquus] *1) od starine, od davnina, od vajkada,* adeunt per Aeduos, quorum antiquitus erat in fide civitas; quod singuli magistratus antiquitus creari consuessent. *2) u drevno vrieme, u starodrevno vrieme, njegda, njekoč,* Belgas Rhenum antiquitus transductos; istum tectum antiquitus constitutum plus salis quam sumtus habebant, *Nep.*

antīquo, 1. [antiquus] *upr. puštati kako je što od starine bilo pa s toga novo zabacivati, kao t. t. zakonski predlog zabaciti, ne primiti,* legem, rogationem, plebiscitum *(sravni* abrogo); *na glasovnicah u comitijah stajaše samo početno slovo A ove rieči, kao oppos. formule* U. R. = uti rogas *kako predlažeš (glasujem).*

antīquus, *adj. s comp. i sup. drugi oblik mjesto* antīcus, *što ima lokalno značenje, prednji,* antica pars, *ali se taj oblik umaknuo malo ne posve rieči* anterior; *dočim oblik* antiquus *temporalno značenje primi te rabi I. u obće o tom što je glede na vrieme spried, što se sbiva u davnoj davnini, u prijašnja ne u sadašnja vremena, star (oppos.* novus; *sravni* vetus *i* recens*); 1) relativno, što je prije stanovita vremena bilo, prijašnji, njegdašnji, predjašnji, star,* antiqua concordia, *Plaut.;* duritia; morem antiquum atque ingenium, antiquam venustatem suam obtinere, *Ter.;* antiquior dies *stariji datum;* tres epistolas tuas accepi: igitur antiquissimae cuique respondebo; antiquior memoria tua; * antiquae hiemes, * vulnus; antiquum obtinere *zadržati staru navadu (govoriti i raditi), ostati kod staroga, Com.; trop. o prijašnjem dobrom vremenu, o staroj čistoj ćudorednosti, prostoti, čestitosti i poštenosti; stare vrline, staroga kova, čega sada više neima,* antiquis esse moribus, *Plaut.;* homo antiqua virtute, fide, *Ter.;* homines antiqui *(stare bagre),* qui ex sua natura ceteros fingerent. *2) absolutno, što potiče iz staroga vremena, starodavni, starodrevan, star,* antiquissima pictura *u najstarije vrieme obično slikarstvo;* deus antiquo artificio factus; simulacrum summa atque antiquissima praeditum religione; antiquo genere natus; Cotus antiquissima familia natus; * urbs, * terra, * patria, * Troja; antiquissimi fidelissimique socii; hospes antiquus, *Plaut.;* amicus, *Ov.;* antiqui scriptores *kojih je vrieme davno prošlo, kao grčki i latinski classici; takodjer subst.* antiqui, *stari; ljudi (državnici, pisatelji, philosophi, liečnici) starih vremena, ali ni pošto* = senex *čovjek u godinah, takodjer* ne antiquus Butes, *Virg.* = *koji mnogo godina služi;* † *subst.* **antiqua,** ōrum, *n. starina. II. u comp. i sup. stariji = pretežniji, znamenitiji, važniji, prešniji,* jam esset hoc quidem proprium amicitiae, sed antiquior et pulchrior alia causa; antiquior in senatu sententiae dicendae locus; *osobito* nihil antiquius habere, existimare, ducere, judicare, reri; *ovako i sa* esse *i dativom* nihil mihi est antiquius, antiquiorem mortem turpidine habere.

antĭsŏphista, ae, *m.* [ἀντισοφιστής] *protisophista, grammatik protivnih načela.*

Antissa, ae, *f. grad sa lukom na Lesbu; odatle* **Ăntissaei,** ōrum, *m. Antišani.*

antistes, ĭtis, *comm.* [ante *i* sto] *m. predstojnik, f. predstojnica, obično koga svetišta ili hrama i službe u njem pa s toga = vrhovni ili veliki svećenik, vrhovna ili velika svećenica,* sacrorum, templi, deorum immortalium, Jovis; *trop.* **antistes,** *m. majstor u čem ili čega,* artis dicendi; * cultor et antistes doctorum virorum.

Antisthĕnes, is, *m.* [Ἀντισθένης] *Antisthene, početnik cynske škole, učenik Sokratov.*

antistĭta, ae, *f.* [ante *i* sto] = **antistes** *f. predstojnica, velika svećenica,* Cereris atque illius fani; * Phoebi = Cassandra.

Antium, ii, *n.* [Ἄντιον] *Antij, grad u Latiju s hramom Fortuni posvećenim. Odatle a)* **Antias,** ātis, *antijski; subst.* **Antiātes,** um, *m. Antijani; takodjer subst.* **Antias** *sc.* rus *Antijat, zaseoce Ciceronovo blizu Antija. b)* † **Antiātīnus,** *adj. Antijski, antijatski.*

antlia, ae, *f.* [ἀντλία] *sisaljka vodena, Suet.*

Antōnīnus, i, *m. Antonin, ime mnogim rimskim carem. Odatle* **Antoniānus,** *adj. antoninski, Eutr.*

Antōnius, ii, *m. Antonije, Antonij, Antun, ime rimskoga plemena. Najpoznatiji su 1)* Marcus A. *s pridjevom* Orator, *besjednik na glasu, pogibe u gradjanskom ratu medju Marijem i Sullom. 2)* M. A. Creticus, *sin baš napomenutoga, pogibe kao zapovjednik proti gusarom navaljujući na Kretu 74 pr. Is. 3)* C. A. Hibrida, *Ciceronov drug u consulatu, potajni pristaša Catilinine urote. 4)* M. A. *(Triumvir) sin A. 2) poznat iz povjestnice. 5)* Antonia *Antonija; najpoznanije žene te porodice jesu dvie kćeri Triumvira Antonija i Octavije; starija je bila supruga L. Domitija Ahenobarba i babica Neronova, a mladja bila je supruga Drusova i majka Germanicova i cara Claudija, Tac. — Odatle* **Antōniānus,** *adj. antonijski ili Antonijev 1) i 4); subst.* **Antōniāni,** ōrum, *m. pristaše Antonija 4), Antonijevci.*

Antron, ōnis, *f.* [Ἀντρών] *(accus.* Antrona*) grad u Thessaliji.*

antrum, i, *n.* [ἄντρον] *(obično pjesn.) spila, pećina, koja je na oči romantična i ugodna, gdje ima ljeti hlada, ili koja je posvećena bogu kojemu (sravni* specus *i* spelunca*); preneseno * duplja, (šipilo)* exesae arboris.

Ānūbis, ĭdis, *m. Anubid, aegypatski bog, kojega slikahu kao psa ili kao čovjeka s pasjom glavom, Virg. Ov.*

ānŭlārius, ii, *m.* [anulus] *prstenar; kolutar.*

ānŭlus, i, *m.* [ānus] *prstenak, prsten, osobito pečatni prsten, prsten s pečatom, prsten pečatnjak;* anulum invenire *ili (Suet.)* anulo aureo donari *postati vitezom, jer je za repu-*

bliku slobodno bilo samo li vitezom nositi zlatno prstenje; † jus anulorum *vitežko dostojanstvo.*

1. ānus, i, *m. [skraćeno od* asnus *sjedalo ili od* acnus = aversus*] krug, okruglina; euphemist. guzica, a u nas euphem. zadnjica, stražnjica.*

2. ānus, us, *f. starica, stara žena bila udata ili ne, sa počitanjem stara gospodja, prikorno gledom na njezinu lahkovjernost, brbljavost, slabost ili ružnost itd. baba, babetina;* † *žena proročica ili gatalica, mudra žena;* † * *kao appos. = star, u godinah.*

anxie, *adv.* [anxius] *tjeskobno.*

anxĭĕtas, ātis, *f.* [anxius] *tjeskobnost; nagnuće na tjeskotu;* * † = angor; *takodjer* † *tjeskobna tačnost.*

* **anxĭfer,** fĕra, fĕrum, *adj.* [anxius *i* fero] *tjeskotonosni, donoseći tjeskotu.*

anxĭtūdo, ĭnis, *f. (predclas.) tjeskoba, tjeskota; nemir* = anxietas, *Cic.*

anxius, *adj.* [ango] *tjeskoban, tjeskotan (obično samo na časak), nemiran, zabrinut, brižan; zlovoljan, zle volje,* senes; * mentes; * timor; † anxium habere aliquem *mučiti, plašiti koga;* anxius gloriâ ejus; timore socii; *(Liv.)* inopiae *(gen.); (Liv.)* suam jam vicem *(za sebe, za svoju osobu)* magis anxii quam ejus, cui etc.; † de instantibus curis; † pro ejus salute; *sa* ne: ne bellum oriretur, anxius erat, *Sall.; s* an: anxius erat, an obsequium senatus an studia plebis reperiret, *Tac.; ovako sa* ne = an: Marius anxius trahere cum animo suo, omitteretne inceptum, an fortunam operiretur, *Sall.;* porro autem anxius erat, dubitans, in maximo scelere tantis civibus deprehensis, quid facto opus esset; quo clarior, eo magis anxius erat; simul anxius et intentus agere, *Tac.; meton. tjeskoban, što tjeskobnim čini ili što tjeskobu zadaje, stisljiv,* aegritudines; curae.

Anxur, ŭris, *m. i n. 1) m. i* Anxurus, *volsačko ime Jupiteru ili Vejovu* (Vejovis). *2) n. stari grad volsački* (Volscorum) *kašnje* Tarracina, *odatle* Anxŭras, ātis, *adj. anxurski.*

Ănytus, i, *m.* [Ἄνυτος] *Anyt, jedan od trojice, koji su Sokrata tužili.*

Ăŏnes, um, *m.* [Ἄονες] *Aoni, prastanovnici u Boeotiji,* * *kao adj. aonski* Aones montes. *Odatle* * **Ăŏnĭdes,** dum. *f. Aonke = muze, kao one koje stanovahu na aonskom brdu Helikonu. 2)* * **Ăŏnius,** [Ἀόνιος] *adj. = boeotski,* Aonius vir = Hercules, deus = Bacchus, aquae = Aganippe, sorores = Musae.

Ăornis, *f.* [Ἄορνις, *bez ptica, jer radi prevelike visine na nju nisu lietale*] *pećina u Indiji, Curt.*

* **Ăornos,** i, *m.* [ἄορνος, *bezptičji*] *Avernsko jezero u Campaniji; sravni* Avernus.

Ăŏus, i, *m.* [Ἀῷος] *Aoj, rieka u Illyriji.*

ăpăge [age—ite] *imperativ, koji rabi komikom i u razgovoru kao uzklik, kojim se zapovieda = hodi s tim, obično s acc. druge osobe* apage istas sorores *hodi s timi sestrami! ili s acc. pronomina* te *nosi se! tornjaj se! tornjaj se odatle, vuci se!* apage te a me, apage hinc, apage a me; *(Vatin. u Cic.)* apage te cum nostro Sex. Servilio.

Ăpămēa, ae, *f.* [Ἀπάμεια] *Apameja, 1) grad u Syriji, 2) u velikoj Phrygiji, 3) u Bithyniji. Odatle a)* * **Ăpămēi,** ōrum, *m. Apamejuni (bithynski). b)* **Ăpămēni,** ōrum, *m. Apameni, stanovnici syrskoga grada Apameje, Just. c)* **Ăpămensis,** e, *adj. apamenski.*

ăpēliōtes *gledaj* apheliotes.

Ăpella, ae, *m. ime mnogim rimskim oslobodjenikom, i na slobodu puštenim Židovom i pošto bijahu Židovi kod Rimljana na glasu, da lahko i brzo što uzvjeruju, appell.* credat Judaeus Apella *to neka vjeruje Židov, Hor. sat.* 1. 5.

Ăpelles, is, *m.* [Ἀπελλῆς] *Apelle, glasovit grčki slikar, suvremenik Alexandra velikoga. Odatle* * **Apellēus,** *adj. apellski, Apellov.*

Ăpennīnĭcŏla, ae, *m.* [Ap.-colo] *Apenninac.*

* **Ăpennīnĭgĕna,** ae, *m. Apeninac,* Thybris.

Ăpennīnus, i, *m. Apennin, apenninske gore u Italiji.*

ăper, pri, *m.* [κάπρος] *vepar; u poslovici,* apros immittere liquidis pontibus *kad se što naopako čini, Virg.*

Ăpĕrantii, ōrum, *m. Aperantiji, narod u Aetoliji;* **Aperantia,** ae, *f. Aperantska (zemlja).*

ăpĕrio, rui, rtum, 4. *na javu iznieti (oppos.* operio) *1) što je pokriveno, zaodjeveno odgrnuti, odgrtati, odkriti, odkrivati; pojaviti, pojavljivati* caput; quasdam partes corporis, † ramum; * aperto pectore; * apertae pectora matres; * unda dehiscens aperit terram; * terra procul aperit montes; nebula aperuit diem, *Liv.;* † lux aperit hostem; se aperire *i* aperiri *pojaviti se, pokazati se, o zviezdah i mjestih, koja nam se približuju itd.;* stellae tum occultantur tum rursus aperiuntur; * Apollo aperitur *pojavi se hram Apollinov; trop. što je skriveno, neznano obznaniti, donieti na svjetlo ili vidjelo, proglasiti, odkriti,* sententiam suam, conjurationem; socios sceleris; † secreta pectoris; † aperiam cogitationes meas; *s acc. c. inf.* aperuisse videbatur, se omnia in sua potestate esse velle; *s relativkom,* quid sentirent, aperuerunt, *Nep.;* notitiam involutae rei definiendo; *osobito* aperire se *(Ter.) ili* aperiri *pokazati se kakav je tko u istinu, izdati se,* ne semet ipse aperiret, quis esset, *Liv.;* dum sumus incauti studioque aperimur in ipso, *Ov.;* exspectandum putabant, dum se ipsa res aperiret, *Nep. na vidjelo izadje. 2) što je zatvoreno otvoriti, otvarati, otvorati; odprieti, odpirati, odapirati,* januam, portam, tabernas, aerarium, oculos, epistolam; † testamentum; fontes philosophiae; fundamenta templi *izkopati;* viam rectam in cuniculum; iter ferro *(kroz neprijateljske vrste);* ventus aperuit incendio viam; † aperit os aliud amnis; † uni Antonio apertae militum aures; *odatle i a) otvoriti = započeti,* ludum *školu,* † scholam; locum asylum *kao ili za utočište;* * aperit annum taurus *(zviezda);* aperire pecuniam *dati na razpolaganje. b) otvoriti = pristupnim učiniti,* saltum; saltum caedendo; Pontum; pace omnis Italia erat aperta *slobodnomu prometu otvorena;* incognitum Famae orbem terrarum armis; † tertius expeditionum annus novas gentes aperuit; † Asiam regi; † mors alicujus aperit Syriam *pruža slobodan povratak u Syriju,*

takodjer aperire alicui reditum ad suos; locum suspitioni aut crimini; occasionem.

ăperte, *adv. s comp. i sup. 1) otvoreno, očito,* resistere, pugnare; amare, mentiri, adulari; dolorem paulo apertius, laetitiam apertissime ferre. *2) otvoren, odprto = iskreno* dicere, scribere.

apertum, i, *n. gledaj* apertus.

ăpertus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* aperio] *1) nepokriven, odkrit, odkriven,* navis *bez krova;* * coelum *oblaci ne zastrto, jasno, vedro. 2) otvoren, prost,* locus, coelum, mare, via; aditus, campus; regio aperta alicui *pristupna;* latus *u vojničkom govoru nezaklonjen;* beate vivendi via; haec apertiora sunt ad reprehendendum *izvrgnuto. Često subst.* **apertum,** i, *n. otvorena prostorija, otvoreno, prosto mjesto,* castra ponere in aperto; * fugere per apertum. *Odatle* acies, proelium *bitka na otvorenu mjestu. 3) trop. a) otvoren, odkrit = očit, očiviestan, očevidan, bjelodan,* simultates, latrocinium; esse in aperto; pauca repetam, quo ad cognoscendum omnia magis magisque in aperto sint, *Sall.; takodjer (Tac.) bez zapreke, lasno izvediv,* vota virtusque in aperto; fessos hieme atque inopia hostes aggredi in aperto foret; apud priores ut agere memoratu digna pronum magisque in aperto erat; quis apertior in judicium adductus *očito neviniji. b) otvoren = jasan, razgovietan, otrzit, lahkoumljiv,* narratio, oratio. *c) o značaju, otvoren = iskren, ne pretvarajući se,* novi animum tuum apertum et simplicem; *ironično o čovjeku koji bezstidno svoje opačine pokazuje* Catilina semper fuit apertissimus; apertior in dicendo *neustručan.*

ăpex, ĭcis, *m. rt, vrh (tanak i zaošiljen od čega god),* lauri; montis *glavica, presrt;* * *rt od kacige i kaciga sama,* ardet apex capiti; *takodjer * plamen čunjasto dižuć se, a na pose šibika na rtu biele svećeničke kape, za to meton. 1) svećenička kapa, koju su nosili* flamines *a naročito* flamen dialis. *2) u obće svaka visoka kapa ili klobuk, a imenito tijara ili dijadem asijskih poglavica; trop. * kraljevska moć i vlast;* apex *(najveći ures, kruna):* est senectutis auctoritas *najveći ures, rek bi kruna;* * irati regum apices *srčba okrunjenih glava.*

Ăphăreus, ei *m.* [Ἀφαρεὺς] *Apharej, 1) kralj u Messeniji, otac Idin* (Idas) *i Lyncejev. Odatle* **Ăpharēius,** *adj. Apharejev. 2) njeki centaur, Ov.*

* † **ăphēlĭōtes,** ae, *m.* [ἀφηλιώτης] *izpodsunčanik, istočnik, ustoka (vjetar).*

aphractus, i, *f.* [ἄφρακτος *sc.* ναῦς] *ladja bez krova, bezkrovka* (= navis aperta).

Aphrŏdīsia, ōrum, *n.* [τὰ Ἀφροδίσια], *Aphroditino, svetak Aphroditin iliti Venerin, Plaut.*

Aphrŏdīsias, ădis, *f.* [Ἀφροδισιάς] *Aphrodisijada, po Aphroditi nazvana mjesta 1) grad na granici medju Phrygijom i Karijom. Odatle subst.* **Aphrŏdīsienses,** ium, *m. Aphrodisijadjani, Tac. 2) grad u Ciliciji, Liv.*

ăpĭcātus, *adj.* [apex] *svećeničkom kapom nakićen, Ov.*

Ăpīcius, ii, *m.* (M. Gabius A.) *Apicij, glasovit mastnoguz i razsipnik za Augusta i Tiberija.*

ăpĭcŭla, ae, *f.* [*dem. od* apis] *pčelica, Plaut.*

Ăpĭdănus, i, *m.* [Ἀπιδανός] *Apidan, rieka u Thessaliji.*

Ăpiŏlae, ārum, *f. Apiole, grad u Latiju.*

Āpion, ōnis, *m.* [Ἀπίων] *pridjevak Ptolomaeju, kralju cyrenskomu.*

1. Apis, is, *m.* [Ἆπις] *sveti bik kod Aegypćanâ.*

2. ăpis, is, *f. pčela, čela,* examen apium; aculeus apis; * apis Matinae more modoque *(sravni* Matinus); * Calabrae *(koje su snašale najbolji med).*

ăpiscor, aptus sum, 3. *depon. 1) dopirati, doprieti dokle,* mare. *2) postizati, postići, trudom i naporom,* laudem, finem honorum; spes apiscendi summi honoris, *Liv.;* quaesturam, *Tac.; takodjer s gen.* dominationis, *Tac.; i † duševno što dohvatiti, usvojiti, dostići, doseći umom,* artem Chaldaeorum.

ăpium, ii, *n.* [ἄπιον] *ak, ač, bilina mirisna pa su ju s toga stari rado uvijali u vience, Virg. Hor.* (Eppich).

ăplustre, is, *n.* [ἄφλαστον] *obično plur.* **aplustria,** ium, *n. i* **aplustra,** ōrum, *n. zadak u ladje.*

ăpŏclēti, ōrum, *m.* [ἀπόκλητοι] *odazvani, stalan odbor aetolskoga saveza.*

ăpŏdȳtērium, ii, *n.* [ἀποδυτήριον] *svlačionica u kupalištih.*

Apollo, ĭnis, *m.* [Ἀπόλλων] *Apollin ili Apollon, sin Jupiterov i Latonin, brat Dianin, bog strieljanja lukom, gatanja, pjesničtva i glasbe, liečničtva, stopram kašnje bog sunca, takodjer (Curt.) sunčani bog tyrijski = Ball;* * aperitur Apollo *hram se Apollinov pojavljuje;* urbs magna Apollinis, *grad u gornjem Aegyptu;* promontorium Apollinis *glavina na sjeveru od Utike naprama Sardiniji. Odatle 1)* **Ăpollĭnāris,** e, *adj. Apollinu posvećen, Apollinov,* laurea, ludi, sacrum; *subst.* **Ăpollinare,** is, *n. apollinare, mjesto Apollinu posvećeno, 2)* * **Apollĭneus,** *adj. Apollinov,* vates = Orpheus, proles = Aesculapius, urbs = Delos.

Ăpollŏdōrus, i *m.* [Ἀπολλόδωρος] *Apollodor, 1) rhetor iz Pergama, učitelj mladoga Octavija, kašnje cara. 2) grammatik rodom iz Athenâ, okolo god. 140. po Is., on je složio ili skupio grčke mythe* (mythus), *koje još imamo a naslov im je* βιβλιοθήκη.

Ăpollōnia, ae, *f.* [Ἀπολλωνία] *Apollonija, 1) gradić Lokarâ Ozola* (Locri Ozolae). *2) grad u Illyriji. 3) grad u Thraciji. 4) grad u Macedoniji. Odatle 1)* **Ăpollōniātes,** ae, *m. Apollonijanin = Diogenes rodom iz Apollonije na Kreti; pl.* **Ăpolloniates,** ium, *m. Apollonijani. 2)* **Ăpollōniensis,** e, *adj. apollonijanski subst.* **Ăpollonienses,** ium, *m. Apollonijani.*

Ăpollōnis, ĭdis, *f.* [Ἀπολλωνίς] *Apollonida, grad u Lydiji. Odatle subst.* **Apollōnidenses,** ium, *m. Apollonidjani.*

ăpŏlŏgus, i, *m.* [ἀπόλογος] *allegorična pripoviedka; osobito aesopska basna.*

ăpŏphŏrēta, ōrum, *n.* [ἀποφόρητα] *pokloni, koji su se osobito na Saturnovo gostom davali, da ih sobom kući ponesu.*

ăpŏproëgmĕna, ōrum, *n.* [ἀποπροηγμένα] *odbiveno; zahitljivo, zahitno (samo li u govoru stoičke philosophije) o stvarih koje same sobom*

niesu zlo, ali su zlu blizu pa ih valja s toga odbiti, čisto lat. rejecta, remota; *oppos.* proëgmena.

† **ăposphrāgisma,** ătis, *n.* [ἀποσφράγισμα] *u prstenu pečatnjaku urezani kip.*

ăpŏthēca, ae, *f.* [ἀποθήκη] *mjesto kamo se što god sklada i čuva, skladište, spremnica, osobito mjesto za vino u gornjem dielu kuće nad fumarijem, gdje je vino u vrčevih i bocah na dimu stajalo.*

appărāte, *adv.* [apparatus] *pomnom pripremom, sjajno, dično, gizdavo,* edere et bibere; † apparatius cenare.

appărātio, ōnis, *f.* [apparo] *1) gotovljenje, pripremanje, spremanje,* munerum popularium. *2) pripravljanje na što ili k čemu,* apparatio et artificiosa diligentia, *o govorniku.*

1. appărātus, *adj. s comp. i sup. [upravo partic. od* apparo] *1) o čeljadi pripravljen, pripravan, spreman, Plaut. 2) o stvarih opremljen, providjen, obskrbljen,* domus; *krasan, sjajan, gizdav,* ludi, epulae; *o besjedi ličen, naučen,* ut non apparata oratio esse videatur.

2. appărātus, us, *m.* [apparo] *1) abstr. sprema, priprema, priprava,* operis. *2) concr. sprava,* belli; oppugnandarum urbium *obsadne sprave;* auxiliorum *o pomoćnih skupljenih četah;* vani timoris *sprema da se badava tko poplaši. 3) osobito gizdom i sjajnošću tjerana priprema, gizda, sjajnost, krasota,* apparatus regius, magnificus; epularum; ludorum venationumque; *o besjedi gizda.*

appāreo [adp.], 2. *1) pojavljati se, pojavljivati se, pokazivati se, pokazati se, na svjetlo izaći, na vidjelo doći,* ille nusquam apparet; in his (subselliis) me apparere nollem; equus mecum una demersus rursus apparuit; anguis ille, qui Sullae apparuit immolanti; cum lux appareret; † stella crinita in coelo; * dies apparuit; * † apparens *vidan, vidljiv. 2) trop. jasnim biti, očevidnim biti itd.* res illa apparet etiam caeco; causa apparet plebi; ut videam, ubi rhetoris tanta merces appareat; fac sis promissa appareant, *Ter.;* non apparere labores nostros, *Hor.;* ratio *(račun)* apparet; *s acc. c. inf.* hoc quoque apparet non sine magna multorum consensione esse factum, *Nep.; s relat. izrekom:* cum appareat ipse quid fecerim; Datames primum qualis esset apparuit in bello, *Nep.; riedko s nom. c. inf. (poput* δῆλος ἐστι*);* * rebus angustis animosus atque fortis appare. *3) t. t. komu od poglavarâ javnim podvornikom biti, dvoriti, služiti koga,* consulibus, aedilibus; quaestioni *kod iztrage;* quum septem annos Philippo apparuisset *(Nep.) tajnikom mu bijaše; odatle u zakonskoj formuli* divorum iras (sacerdotes) providento iisque apparento *neka se ravnaju po srčbi, te ju umire obslužujući ono što se pristoji.*

appārĭtio, ōnis, *f.* [appareo] *1) dvorenje, služba, dvorenje kod koga od poglavarstva. 2) concr.* = apparitores *uredski podvornici, poslužnici; niže činovničtvo (kao* scriba, lictor, viator *itd.).*

appārĭtor, ōris, *m.* [appareo] *javni podvornik kod koga od magistrata, uredski sluga, podvornik, poslužnik, (kao* scriba, lictor, praeco, viator *itd.).*

appăro [adp.], 1. *ono što je čemu potrebno, pomno i trudom i troškom pripravljati, pripraviti, spremati, pripremati, pripremiti, priredjivati, prirediti, prigotoviti, prigotavljavati, ugotoviti,* cenam, nuptias, ludos; bellum *spremati se na rat;* iter *put utirati, utrti,* aggerem *nasipati, nasuti,* arma *pribaviti;* apparare crimina in aliquem; auxilium alicui *pružiti, priskrbiti;* se in casum; se apparare *s inf. podati se k čemu da itd., Plaut.; sa* ut, *Plaut.; s inf. pripravljati se, spremati se* hoc facere noctu apparabant, *Caes.;* si pellere Teucros apparat, *Virg.; absolutno,* dum apparatur *dok se sprema, Ter.;* quum in apparando acerrime esset occupatus, *Nep.*

appellātio, ōnis, *f.* [appello, are] *1) progovaranje, probesjedjivanje, nagovaranje,* hanc nactus appellationis causam; *t. t. prizivanje ili appellacija t. j. zazivanje više ili jednake vlasti osobito pučkih tribuna, kad bi tko mislio da mu se krivica naniela,* appellatio tribunorum, collegae; appellationis jus usurpare. *2) nazivanje imenom, nazov, naziv, naslov,* inanis; appellationes regum venales erant; *i izgovaranje,* literarum *slovâ.*

appellātor, ōris, *m.* [appello, *1)*] *prizivnik* [*sravni* provocatio *2)*], *Cic.*

† **appellĭto,** 1. [*frequent. od* appello 1)] *imenovavati, nazivati,* mox Caelium appellitatum a Caele Vibenna, *Tac.*

1. appello, 1. *1) nagovoriti koga, progovoriti, progovarati komu, prosboriti komu, (sravni* affari, alloqui*)* aliquem asperius, comiter, benigne; blandissime, superbius; graviore verbo; flebiliter; singulos appellare rogareque; quaestorem appellat dicitque; unumque nominans appellat; nomine, nominatim aliquem. *2) posebnom namjerom koga nagovoriti a) da se š njim o čem posavjetuje,* de communi re, *Plaut.;* senatus saepius pro tua dignitate appellaretur. *b) da od njega ili u njega što izmoli, zamoliti, zaprositi pomoć, zaštitu, obranu u koga, zazvati, zazivati koga,* quem praeter te appellet; appellare deum, *takodjer* vultu aliquem *licem i očima mjesto riečmi;* appellatus est, ut, de aliqua re, *osobito u zlu smislu,* aliquem de proditione *na izdajstvo zavadjati. c) u sudbenom govoru, koga od poglavarstva zazvati u pomoć,* praetorem, tribunos, regem; tribunos a praetore; de aliqua re. *d) opominjući ili sjećajući koga na što nagovarati, opominjati, sjećati, sjetiti koga na što,* aliquem de pecunia, *i † samo* pecuniâ; creditores in solidum, *Tac.; i absolutno,* appellandi tempus non erat. *e) pred sudom koga na odgovor potegnuti, pozvati,* cavendum est ne iisdem de causis alii plectantur, alii ne appellentur quidem. *3) koga ili što imenom kakvim nazvati, nazivati, ime komu ili čemu nadjenuti, da se njim označi (sravni* nominare, vocare*)* aliquem patrem, parentem, regem, aliquam reginam; te sapientem et appellant et existimant; ut ii fuerunt modo quos nominavi, hos viros bonos, ut habiti sunt, sic etiam appellandos putemus; res ipsa in qua vis inest major aliqua, sic appellatur ut ea ipsa vis nominetur deus. *Odatle napomenuti, napominjati, imenom navoditi,* illos hoc loco, auctores; *trop. naznačiti* aliquem nutu et significatione. *4) izgo-*

varati, izgovoriti, literas; appellare nomen *ime imenovati ili kazati*.

2. appello [ad-pello], pŭli, pulsum, 3. *pritjerivati, pritjerati, dotjerivati, dotjerati, tjerati, kamo*, boves ad litora; turres ad opera Caesaris; aliquem ad arbitrum, *Plaut. Odatle a) t. t. brodarski*, appellere navem, classem *brod kamo dotjerati, natjerati, brodom kamo pokrenuti*, cum ad Peloponnesum classem appullisset; si ad eam ripam naves appulisset; cum ad villam nostram navis appelleretur; appulsâ ad proximum litus trireme; classe ad Euboeam appulsa; *absolutno, tjerati kamo, uzkrcati se, pristati uz*, noctibus tribus in navigatione consumptis appulit ad eum locum; inde Phocaeam petentes ad insulam, quam Bracchium vocant, appulerunt, *Liv.*; cum primum Ausoniis exercitus appulit oris, *Virg.*; huc appelle, *Hor.*; *ovako i* appellor, quorum alios ex Hispania fugientes ad Siciliam appulsos esse dicebat; appelli Uticam, *Sall.*; aliquem aliquo *koga kamo dotjerati*, deus vestris me appulit oris, *Virg. b) (Com.) trop. α)* appellere animum ad scribendum *početi misliti o pisanju, β) koga na što ili k čemu natjerati* aliquem ad mortem, ad damnum *nanieti komu smrt, štetu*.

appendĭcŭla, ae, *f.* [*dem. od* appendix] *privješčić*.

appendix, ĭcis, *f.* [appendo] *privjesak, dodatak, dopadak*, vidit appendicem animi esse corpus; exiguam appendicem belli Etrusci conficere jubet; Carpentanorum cum appendicibus Olcadum centum millia fuerunt, *Liv.*

appendo [adp.], ndi, nsum, 3. *odvagnuti, odmjeriti, odmjerivati što komu*, alicui aliquid; appendere verba, non numerare = *gledati više na sadržaj i na silu rieči nego li na broj im.*

appĕtens, tis, *adj. s comp. i sup.* [*upravo partic. od* appeto] *težeći za čim, željan, požudan čega, pohlepan, lakom, giban za čim*, alicujus rei; semper appetens gloriae fuisti; alieni, *Sall.*; famae, *Tac.*; *absolutno*, homo non cupidus neque appetens; *osobito* = *lakom, pohlepan na novce*.

appĕtenter, *adv.* [appetens] *željno, pohlepno, gibno*, agere aliquid.

appĕtentia, ae, *f.* [appeto] *pohlepa, žudnja za čim*, laudis et honestatis; *absolutno*, libido efficit effrenatam appetentiam.

appĕtītio, ōnis, *f.* [appeto] *1) posizanje za čim, hvatanje*, ei magos dixisse ex triplici appetitione solis triginta annos Cyrum regnaturum esse portendi. *2) teženje za čim, žudjenje* alieni, principatus; et appetitio *(nagibanje)* et declinatio naturalis.

appĕtītus, us, *m.* [appeto] *požuda, žudnja*, voluptatis.

appĕto [ad-peto], etc. 3. *1) posizati, posegnuti, segnuti za čim, mašiti se za čim, da se uhvati*, cum dormienti ei sol ad pedes visus esset, ter eum scribit frustra appetivisse manibus; mammam; appeti (senes) *da im se ruka stisne ili poljubi. 2) željeti, žudjeti što, težiti, hlepiti za čim (oppos.* declinare, aspernari, fugere, refugere; *sravni* expetere), aliquem praesertim; regnum; societatem, amicitiam alicujus, adolescentium familiaritates; alienos agros cupidissime; natura gigni sensum diligendi et benevolentiae caritatem facta significatione probitatis: quam qui appetiverunt *kad je tko ovo zaželio, zažudio; (riedko) s inf.* ut appetat animus agere semper aliquid, *Cic. 3) težiti doći na koje mjesto ili kojoj stvari, kušati kamo doći, hvatati se za što*, Europam; mare terram appetens *naviruće na zemlju*; crescebat interim urbs munitionibus alia atque alia appetendo loca *zauzimljući sve više i više zemljišta. Pak odatle i a) neprijateljski na koga udarati, udariti, navaljivati, navaliti, nasrtati, nasrnuti, napadati, napanuti*, aliquem lapidibus, gladio; umerum apertum gladio; quoties cunque certamen initum est, levans se alis os oculosque hostis rostro et unguibus appetiit ales, *Liv.*; filii vita infestata, saepe ferro atque insidiis appetita; fata Vejos appetebant; ignominiis omnibus appetitus. *b) o vremenu i dogadjajih, absolutno i intrans., u praes. i imperf. i kod Caes. i Liv. ali ne u Cic. približavati se, prikučivati se, bližiti se, prispievati*, dies appetebat septimus; tempus, nox; † appetente jam luce.

Appia, ae, *f. Appija, grad u Phrygiji. Odatle* **Appianus**, *adj. appijski, i subst.* **Appiāni**, ōrum, *m. Appijani.*

appingo [ad-pingo], etc. 3. *prislikati, naslikati k čemu ili polag čega* silvis delphinum, fluctibus aprum *na slici uz šumu naslikati ribu pliskavicu a uz vodu vepra, Hor.*; *trop. dopisati, pripisati* appinge aliquid novi.

Appius, ii, *m. Appij, rimsko ime osobito u Claudijevu plemenu; po App. Claudiju Caecu, censoru 312. god. pr. Is. bi prozvana cesta* Appia via, *koja vodjaše iz Rima u Capuu a odatle kašnje od cara Trajana do Brundisija, i* aqua Appia, *vodovod, koji isti kao censor dade učiniti, i tržište* Appii forum *kojemu on temelj udari. Odatle 1)* **Appiānus**, *adj. appijski i Appijev. 2)* **Appias**, ădis, *f. Appijka, Appijevka ili appijska, pridjev Minervi, koji joj Ciceron, laskajući Appiju, prilože. 3)* **Appiĕtas**, ātis, *f. rieč koju je od šale po* pietas *Ciceron, laskajući Appiju, skovao, da tim označi plemenitost Appijeva plemena.*

applaudo [ad-plaudo], etc. 3. *1) * pripljesnuti; pljeskati o što ili na što*, ille cavis velox applauso corpore palmis desilit in latices. *2) pljeskati komu (na pohvalu)*, cui generi civium maxime applaudatur; *absolutno.*

applĭcātio, ōnis, *f.* [applico], *prigibanje, samo u prilici 1)* animi *pristajanje uz koga, prignuće, nagnuće. 2) priklapanje clienta k patronu, odatle* jus applicationis *pravo što potiče iz odnošaja clientele.*

applĭco [ad-plico], cāvi, cātum *i (ali ne u Cic.)* ŭi, ĭtum, 1. *nabirući priklopiti. 1) što k čemu pridati, dometnuti, priklopiti, priklapati, prisloniti, prislanjati, pristaviti, pristavljati, privesti, privoditi i slično, s praep.* ad: ad eas arbores se applicant (alces) *naslanjaju se*; Romani sinistrum cornu ad oppidum applicarunt *postaviše tik do grada*; Indorum sapientes quum ad flammam se applicaverunt, sine gemitu aduruntur, *kad stupe blizu plamenu*; umeros ad saxa *nasloniti*; *s dat.* elephanti applicantur corporibus *jedan se k drugomu pritištu*; Cornelius eidem flumini castra applicuit, *tik uz rieku, Liv.*; Leucas colli applicata, *Liv.*; se alicui *pridružiti se, priklopiti se komu kao pratilac*; * quis te nostris applicat oris *tjera na našu obalu*; * Creteis regionibus applicat angues *krene ka . . Na pose* applicare navem, naves, classem, ratem, navigia *brod kamo dotjerivati, pristajati, pristati (uz kraj,)* navim ad naufragum natantem applicarunt; applicatis nostris ad terram navibus; Leucade ad Heraeum naves applicuit, *Liv.*; *ovako * samo* applicare, *pristati, izvesti se iz mora*, dum applicant, dum partim exponunt scalas — alii alios impediunt, *Liv.*; *o brodovih* = *pristati*, ut quocunque litore applicuisse naves hostium audissent, *Liv.*; † ad terram; * quo applicem? *isto tako* * applicari, *pristati* forte petens Delon Ceae telluris ad oras applicor; applicor in terras, Olbali nympha, tuas. *2) trop. a) spojiti, spajati, sdružiti što s čim*, voluptatem ad honestatem; † verba verbis. *b) pridružiti se, priklopiti, priklapati se komu*, me ad Molonem applicavi; se ad aliquem quasi patronum, ad familiaritatem, amicitiam, societatem alicujus; in itinere familiariter se app.; se ad eloquentiam, ad scribendam historiam *dati se na itd.*; *takodjer* animus se applicat et adjungit ad aliquid; * aures applicare modis. *c)* † applicare alicui crimina *naprtiti.*

* **applōro** [ad-ploro], 1. *(riedko) kukati komu*, querebar applorans tibi, *Hor.*

appōno [ad-pono], etc. 3. *1) što k čemu položiti, polagati, postaviti, postavljati, metati, metnuti*, machinam; notam ad versum, epistolis; manum ad os. *Odatle na pose a) jela staviti pred koga, ili na stol* apposuit patellam; cenabat apud eum: argentum ille ceterum purum apposuerat; ne panis adustus, ne male conditum jus apponatur, *Hor*; * vina; * pocula, * aliquid mensae. *b) koga komu s koje god namjere pridati, koga uputivši ga dobro namjestiti k čemu i za što*, appositus erat ab isto Venulejus quidam, qui emeret; adducor ut credam Lartium moderatorem et magistrum consulibus appositum, *Liv.*; custodem assiduum Joni apposuit virgini. *2) trop. a) pridati, pridodati, priložiti, dometnuti*, qui vitiis modum apponit, is partem suscipit vitiorum; * et illi, quos tibi dempserit, apponet annos. *b)* * † *što za što uzeti, uzimati, primati; upisati što u što*, quem fors dierum cunque dabit, lucro apponere; aliquid gratiae.

apporrectus, *adj.* [ad *i partic. od* porrigo] *pružen uza što, Ov.*

apporto [ad-porto], 1. *prinositi, prinašati, prinesti, donieti, pribavljati, pribaviti, dopremiti*, divitias domum, *Plaut.*; lapis apportandus fuit machinâ; signa populo Romano apportavit; qui ea, quae apportarat, abstulerunt, *Nep.*; *osobito sa sobom donieti* nuntium, *Ter.*; *nanieti*, damnum, *Ter.*

apposco [ad-posco], etc. 3. *k čemu još zahtievati*, plura, *Ter.* plus *Hor.*

appŏsĭte, *adv.* [appositus] *shodno, prikladno, prilično, podobno*, dicere apposite ad persuasionem; cetera apposite tibi mandabo.

appŏsĭtus, *adj. s comp. i sup.* [appono] *1) o mjestu † položen ili ležeći blizu čega, do čega* regio mari; castellum Luppiae flumini appositum, *Tac.*; audacia fidentiae non contrarium, sed appositum *joj je blizu, Cic. 2) shodan, prikladan, dobar za što* menses mihi tres cum eripuissetis ad agendum maxime appositos; homo bene appositus ad istius audaciam; operarius multo appositior.

appōtus [ad-p.], *adj. (predclas. i kasn.) pijan, pjan.*

* **apprĕcor** [ad-pr.], 1. *dep. (riedko) moliti se komu*, rite deos, *Hor.*

apprĕhendo (*pjesn. kad što* apprendo) [ad-pr.], etc. 3. *prihvatiti se, uhvatiti za što; primati se, primiti se čega*, aliquem manu *rukom, ali* aliquem pallio *(Ter.) koga za kabanicu*; † manum osculandi causā; † hominem *držati*; vites sic claviculis adminicula tamquam manibus apprehendunt; *na pose (riedko) mjesto zauzeti, (na vojnički način) ovladati, osvojiti*, necesse est apprehendere Hispanias, *trop. (riedko) u govoru prihvatiti se čega, što uhvatiti* = *napominjati, uzeti o čem govoriti* quidquid ego apprehenderam, accusator extorquebat e manibus.

apprendo *gledaj* apprehendo.

apprīme [ad-pr.], *adv. osobito*, apprime nobilis, *Ter.*; artifices apprime boni, *Nep.*

† **apprĭmo**, pressi, pressum, 3. [ad *i* premo] *pritiskivati, pritiskati, pritisnuti*, appressit dextram ejus; scutum pectori appressum.

apprŏbātio, ōnis, *f.* [approbo] *1) pripoznavanje, odobravanje*, approbatio popularis; movere approbationes. *2) u philosophskom govoru dokazivanje ili dokaz da je zbilja tako, potvrdjivanje dokazî*, hoc non eget approbationis; haec propositio indiget approbationis.

apprŏbātor, ōris, *m.* [approbo] *(riedko) pripoznavalac, odobravalac*, profectionis meae.

apprŏbe, *adv.* [approbo] *(riedko) posve, sasvim, dobro*, aliquem nosse, *Plaut.*

apprŏbo [ad-pr.], 1. *1) što pripoznavati, pripoznati, odobravati, odobriti; čim zadovoljan biti*, haec, *Plaut.*; non satis est, tuum te officium fecisse, si non id fama approbat, *Ter.*; ego vero meum consilium, si praesertim tu non improbas, vehementer approbo; clamore donum; nostri illi fortes viri magno illud clamore approbaverunt; aliquid consensu et una voce; falsa pro veris; † consilium defectionis haud; * an vereor ne approbet illa Getes; † approbato consilio; assensu omnium aliquid approbatur; ista corruptela servi si non modo impunita fuerit, sed etiam a tanta auctoritate *(kao što je Caesarev ugled)* approbata; *osobito o bogovih dopustiti da se dogodi, blagosloviti*, quod actum est di approbent! *neka blagoslove*; di approbent! habemus hominem etc. *imamo, ako bog da, čovjeka itd.*; dis hominibusque approbantibus. *2) komu što po volji ili na zadovoljnost učiniti*, opus, *Phaedr.*; † prima castrorum rudimenta in Britannia Suetonio Paullino diligenti ac moderato duci approbavit; † nihil amoenum putat, nisi quod ei Petronius approbavisset; † approbata morum indole; *odatle*

dokazati, dokazivati, dokazom potvrditi judici officium suum; hanc (propositionem) velle approbare et firmare; * talis laus genus approbet; † se talem alicui; † industriam et innocentiam, † excusationem; † *s acc. i inf.*: nec enim unquam atrocioribus populi Romani cladibus magisve justis indiciis approbatum est etc.

apprōmitto [ad-pr.], etc. 3. *još k tomu obećati, t. j. obećavanje potvrditi; ujamčiti,* cum id ita futurum T. Roscius Capito appromitteret, crediderunt.

apprŏpĕro [ad-pr.], 1. *1) trans. uskorivati, uskoriti, ubrziti, pospješiti što,* coeptumque opus adeo approperatum est, *Liv.*; ille hausto veneno tarditatem ejus perosus intercisis venis mortem approperavit, *Tac.*; promissum, *Tac.* *2) intrans. paštiti se, potežati se, požuriti se,* adde gradum, appropera, *Plaut.*; postquam ante ostium me audivit stare, approperat, *Ter.*; advola et adduc Marium; sed approperate; approperare ad cogitatum facinus * *s inf.* portasque intrare patentes appropera.

apprŏpinquātio, ōnis, *f.* [appropinquo] *(riedko) približavanje (vremenom)* mortis.

apprŏpinquo [ad-pr.], 1. *približavati se, približiti se,* ad portam; ad aliquem; finibus Bellovacum, Oceano; hostibus; *absolutno o vremenu,* hiems appropinquabat; ver; meridies; dies comitiorum; † illi poena, nobis libertas appropinquat *čeka nas*; qui jam appropinquat, ut videat *koji će na skoro progledati*; centuriones, qui jam primis ordinibus appropinquant *na skoro izgledaju, očekuju.*

† **appugno** [ad-p.], 1. *navaljivati na što, jurišati na što,* castellum, castra, classem.

Appŭlējus, Appūlia etc. *gledaj* Apulejus, Apulia etc.

appulsus, us, *m.* [2. appello] *pritjera, prigon, 1) samo u značenju priblizak,* pars terrae appulsu solis exarsit; *osobito uticaj, djelovanje,* deorum appulsu; nimii et frigoris et caloris. *2) pristaja, izkrcaj,* litoris *na obalu*; † *absolutno i u plur.* faciles appulsus.

ăprīcātio, ōnis, *f.* [apricor] *sunčanje.*

† **ăprīcĭtas,** ātis, *f.* [apricus] *prisojnost, župnost, blaga sunčana toplina.*

ăprīcor, 1. *dep.* [apricus], *sunčati se.*

ăprīcus, *adj.* [aperio] *upravo otvoren, pak odatle otvoren suncu, t. j. prisojan, župan,* locus, hortus; * flores; * mergi aprici *koji ljube sunčanu toplinu*; *trop.* * proferre aliquid in apricum *na vidjelo iznieti.*

Ăprīlis, *adj.* [= omnia aperiens] *travanjski,* kalendae *travanjske kalende*; idus; *često subst.* **Aprilis,** is, *m.* (scil. mensis) *mjesec travanj,* mense Aprili.

Ăprōnius, ii, *m.* *Apronij, 1)* Qu. A. *pomagač Verrov. 2)* L. A. *za Augusta namjestnik u Africi i kašnje u Germaniji. Odatle* **Aproniānus,** *adj. Apronijev, apronijski.*

ăprugnus, *adj.* [aper] *veprovski, Plaut.*

Apsus, i, *m.* [Ἄψος] *Apso, rieka u Illyriji.*

apte, *adv. s comp. i sup.* [aptus] *1) tiesno pripojeno ili skopčano,* cohaerere; ad pedem apte convenire; pileum apte capiti reponere. *2) prikladno, shodno, pristojno,* locare equitem; dicere, facere.

apto, 1. [*intens. od nerabiva* apere] *1) priudešavati, sudesiti,* arma *oružje na se metnuti, oružavati se, stalan izraz vojnički:* suos arma aptare jubet; *s dat. stvari, kojoj se što sudešava,* arma corpori, *Liv.*; enses dexteris, *Hor.*; sagittas nervo *metnuti striele za tetivu, Ov.*; tella flagello *privezati na remen, Virg.*; aliquid umeris, *Virg.*; vincula collo, *metnuti na vrat, Ov.* *2) spremiti, ugotoviti, opraviti, urediti što, ugoditi što, s potrebitom spravom providjeti, absolutno,* jam paratas aptatasque habebat pedes lintres *Liv.*; * classem; *s abl. instr.* se armis *učiniti se spremnim na boj*; † oppidi partes testudinibus ac musculis; * ensem vagina = *staviti ili metnuti u korice* * classem velis *jedra staviti na brodove*; * biremes remigio *vesli providjeti*; * pinum armamentis *brod opremiti*; * habendo ensemque clipeumque; *s dat. za što:* * se pugnae *spremati se na boj*; arma pugnae, *Liv.*; † sarcinas itineri; † omnia ad transeundum. *3) udesiti što po čem, pripraviti, urediti, učiniti što prema čemu,* hoc verbum est ad id aptatum, quod ante dixerat; * animos armis *sve misli smišljati samo na oružje*; * bella Numantiae modis citharae; * fidibus Latinis thebanos modos; * carmina nervis.

aptus, [*od nerabiva* apere] *I. kao partic. 1) priklopljen, pripojen, viseći o što,* gladius e lacunari setā equinā aptus; *trop. viseći o što, zavisan od čega,* causae aliae ex aliis aptae et nexae; honestum, ex quo aptum est officium; non ex verbis aptum pendere jus; totus aptus ex sese; vita modica et apta virtute; rudentibus apta fortuna. *2) sglobljen, sklopljen, skopčan, t. j. neklimav,* tam certos coeli motus tamque omnia inter se connexa et apta; facilius est apta dissolvere, quam dissipata connexere; *trop. opremljen, uredjen, providjen, itd.* aptae quinqueremes; apta arma; aptus exercitus *vojska na boj spremna ili opremljena*; * coelum stellis fulgentibus aptum *narešeno zviezdami*; oratio apta *kako valja zaokružena besjeda*; verbis aptus et pressus *jedar i krepak izrazom*; natura nihil est aptius, nihil descriptius *ništa harmoničnijega, ništa organičnijega = skladnijega. II. adj. s comp. i sup. shodan, prikladan, podoban, komu ili čemu, za koga ili za što, s* ad *i acc.:* calcei habiles atque apti ad pedem; pallium aptum ad omne tempus anni; ossa commissuras habent et ad stabiliendum aptas et ad artus finiendos accommodatas; ad dicendum maxime natum aptumque esse; locus ad insidias aptior, ad exsulandum aptissimus; minus aptos esse ad hujus generis hostem; fornices in muro erant apti ad excurrendum, *Liv.*; Alcibiades ad omnes res aptus; *s praep.* in *i acc.:* et erant deprehensi genere pugnae, in quod minime apti sunt, *Liv.*; haec ubi nequidquam formas deus aptus in omnes *(koji se lahko na svaku sliku preobražuje)* edidit, in juvenem rediit, *Ov.*; *često s dat.:* initia apta et accommodata naturae; nihil est tam naturae aptum, tam conveniens ad res vel secundas vel adversas; aptum esse consentaneumque tempori et personae; haec genera dicendi aptiora sunt adolescentibus; apta dies sacrificio; * *s inf.*; *s relativnom izrekom* nulla videbatur aptior

persona, quae de illa aetate loqueretur; *absolutno: prikladan, sposoban, shodan, podoban, valjan, valjatan, vrli, prema tomu itd.:* nunc quid aptum sit, hoc est, quid maxime deceat in oratione, videamus; aptissima omnino sunt arma senectutis artes; purgare se tempore apto, *Liv.*; dum saltus eligit aptos, *Ov.*; avitus apto cum lare fundus *primjeran posjed ili imetak, Hor.*

Ăpŭāni, ōrum, *m. Apuani, ligurski narodić na južnih Apenninih,* translatum deinde ad Apuanos Ligures bellum, *Liv.*

ăpŭd, *praep. s acc. označuje da je tko ili što blizu koga redje čega i to u miru (sravni* ad*). 1) o čeljadi kod, pri, do; kraj, u (s gen.),* esse, sedere apud aliquem; *na pose a)* apud me, te, se, nos, vos etc. esse *biti kod (u) mene, tebe itd. t. j. = u mojem stanu, u tvojoj kući itd.*; *u prilici* non esse apud se, *ne biti pri sebi, iz uma biti, ne znati za se, Com. b)* apud exercitum esse, *biti kod vojske t. j. u pratnji vojskovodje, (dočim* in exercitu esse *znači služiti za vojnika). c) kod = pred kim, u nazočnosti, u prisutnosti (navlaš kad je govor o razpravah te imaju ljudi odlučnu vlast sudačku)* dicere apud judices, verba facere apud senatum *(sravni* coram*)*; *na dalje* queri apud aliquem; † sacrificare apud deos *(kao bogovom pred očima) bogovom žrtvovati. d) o više ljudi, medju kojimi se što sgadja, kod, pri,* apud nostros justitia culta est; apud Helvetios longe nobilissimus et ditissimus fuit Orgetorix; sic olim apud Athenienses fuisse reperimus, *Nep. e) u drugih razmjerih, u moralnom smislu, kod koga (= u očiju koga),* existimo juris civilis magnum usum apud Scaevolam et apud multos fuisse; haec apud majores nostros factitata; jactata res apud populum est; apud judices reus factus est; gratiam consequi apud aliquem; gratia mihi est apud aliquem; apud aliquem multum posse, valere; plus apud me antiquorum auctoritas valet; apud aliquem in honore esse; nocuisse id sibi apud senem principem, *Tac. f) o pisatelju, kod, u = u njegovih spisih,* apud Xenophontem Cyrus haec dicit. *2) redje blizu kakova mjesta, kod, pri, uz, kraj, pored, blizu kod itd.* paulisper apud oppidum morati; apud Alyziam unum diem commorati sumus; *u njekojih je frazah* apud *malo ne* = in *s abl.* apud forum, apud villam, † apud circum, Capitolium. *Ovako rabi osobito* Tacitu apud *uz imena gradova i otoka = u, na,* apud urbem Nolam, Antium, Rhodum, apud cunctas Asiae insulas; *ovako i* apud Germanias, apud Judaeam.

Ăpŭlējus, i, *m. Apulej, ime rimskomu plemenu; najpoznatiji je* L. A. Saturninus, *demagog za Marija, kojega dade senat smaknuti. Odatle* **Apulejānus i Apulejus,** *adj. apulejski ili Apulejev.*

Ăpūlia, ae, *f. Apulija, pokrajina u doljnoj Italiji. Odatle* * **Ăpūlĭcus** *i* **Ăpŭlus,** *adj. apulski i subst.* **Apuli,** ōrum, *m. Apuli.*

ăqua, ae, *f. 1) voda*; aqua pluvia, marina * pluvialis *ili* * coelestis; *u užem smislu, more,* ad aquam *uz more:* * aquâ *na moru (oppos.* terrâ *na kopnu)*; * alia aqua; *jezero* Albanae aquae deductio; *rieka,* in aquam caeci ruebant; secundâ aquâ *niz vodu*; aquae magnae *velike vode, potop, povodanj*; * prona; *kiša ili dažd,* * aquarum agmen; aqua levata vento, *Liv.*; cornix augur aquae, *Hor.*; *plur.* aquae = *ljekovito vrelo, kupke,* aquae calidae *toplice. 2) voda u vodcnoj uri,* certis ex aqua mensuris breviores esse noctes videbamus. *Odatle* aquam dare *dozvoliti vremena da tko govori. 3)* aqua intercus *podkožna voda, t. j. vodena bolest,* si quis medicamentum cuipiam dederit ad aquam intercutem. *4)* * *voda očiju = suze. Pamti poslovične izraze a)* aspergere alicui aquam *svježom vodom poškropiti = ohrabriti, iznovice oživiti. b)* aquam praebere = *grč.* ὕδωρ παρέχειν *pozvati na objed, pogostiti, častiti koga, Hor. c)* aqua et ignis *za najpotrebitije stvari za život,* non aqua, non igne, ut ajunt, locis pluribus utimur, quam amicitia. *Odatle* aqua et igni interdicere alicui *zabraniti komu porabu vode i ognja = izobćiti koga iz gradjanskoga družtva, prognati koga iz zemlje,* quae (leges) jubent ei, qui de vi damnatus sit, aqua et igni interdici; *a u Tac.* aqua et igni aliquem arcere. *d)* aquam et terram petere *(običaj persijski) zahtievati da se neprijatelj podloži, Liv. Curt. e)* sed aqua haeret, ut ajunt, *voda je stala, kako vele, t. j. tu ti zapinje, stvar ima svoje težkoće, (kad se tko zabuni te si ne zna pomoći):* dicit ille quidem multa multis locis, sed aqua haeret, ut ajunt; in hac causa aqua mihi haeret. — *Pazi starinski sing. gen.* aquai, *Virg.*

ăquaeductus, us, *m.* (*ili bolje* aquae ductus) *1) vodovod. 2) pravo vodu kamo navoditi.*

ăquālis, is, *m. ili f.* [*naime* urceus ili hama] *kabao, vedro; škip.*

ăquārius, *adj.* [aqua] *1) vodeni,* provincia = Ostiensis, *nadzorničtvo nad vodovodi, koje imadjaše svagda quaestor u Ostiji. 2) subst.* **aquarius,** ii, *m. a) predstojnik vodovodâ, česmar. b)* * † *njeko zvjezdje medju kozorogom i ribami, vodenjak ili vodnik, grč.* ὑδροχόος.

* **ăquātĭcus,** *adj.* [aqua] *1) što živi ili raste u vodi ili uz vodu, vodeni,* lotos. *2) što ima vode, vodan, vodnjikav, vodnjikast, vlažan, mokar,* auster

ăquātĭlis, *adj.* [aqua] *što živi u vodi, vodeni,* bestia.

ăquātio, ōnis, *f.* [aquor] *hodjenje po vodu, ili na vodu, donašanje vode* aquationis causa prodire *da donesu vode (osobito o vojnicih u taboru)*; hic aquatio est *ovamo se hodi na vodu*; qui amnis aquationem Istris praebebat, *Liv.*

ăquātor, ōris, *m.* [aquor], *vodar, vodonoša, koji hodi na vodu ili po vodu, kod vojnikâ samo u plur.*

ăquĭla, ae, *f. 1) orao, ptica. 2) orao kao bojni znak rimske legije (sravni* signum*). 3) nakiti u orlovoj slici na načelcih hramova, Tac.*

Aquilaria, *gledaj* Anquilaria.

Ăquĭlēja, ae, *f.* [Ἀκυληΐα] *Aquileja, grad u gornjoj Italiji, i sada Aquileja; Aglar, slovenski Oglej. Odatle* **Aquilejensis,** *adj. oglejski,* ager; *subst.* **Aquilejenses,** ium, *m. Aquilejani, Oglejci.*

ăquĭlĭfer, ĕri, *m.* [aquila *i* fero] *orlonoša, zastavnik.*

ăquĭlīnus, *adj.* [aquila] *orlov, orlovski, Plaut.*

Aquillius, ii, *m. Aquillij, ime rimskoga plemena; najpoznatiji je* C. A. Gallus, *prijatelj Ciceronov, učen pravoznanac; adj.* lex Aquillia, *odatle* **Aquilliānus**, *adj. aquillijski.*

ăquĭlo, ōnis, *m. (vjetar) sjever; meton. sjever = sjeverna strana.*

Aquĭlo, ōnis, *m. bajeslovna osoba = grč.* βορέας *Aquilon, otac Kalaida i Zeta, Ov.; odatle* * **Aquilonius**, *adj. aquilonski.*

ăquĭlōnāris, *adj.* [aquilo] *sjeverni,* regio.

Ăquĭlōnia, ae, *f. Aquilonija, grad u zemlji hirpinskoj.*

ăquĭlus, *adj. (predclas. i kasn.) crnjkast, mrkolast.*

Ăquīnum, i, *n. Aquin, grad volsački u Latiju, odatle* **Ăquīnas**, ātis, *adj. aquinski, subst.* **Aquinātes**, ium, *m. Aquinjani, ili Aquinci.*

Ăquītānia, ae, *f. Aquitanija, pokrajina u južnoj Galliji, odatle* **Aquitānus**, *adj. aquitanski; subst.* **Aquitāni**, ōrum, *m. Aquitani.*

ăquor, 1. *depon.* [aqua] *vojnički t. t. hoditi po vodu, nositi vodu.* Afraniani aquabantur aegre, *Caes.*; miles castris aquatum egressus, *Sall.*; ex quo (flumine) et Macedones et Romani aquabantur, *Liv.*; *o pčelah, Virg.*

ăquōsus, *adj.* [aqua] *vodovit, vodan, obilan vodom,* campus, *Liv.*; Ida, Eurus, *Hor.*; hiems *kišovita, Virg.*; nubes *kišni oblak, Virg.*; Orion *kišu donoseći, Virg.*; piscis *kao zvjezdje, Virg.*; mater = Thetis, *Ov.*; languor aquosus *vodena bolest, vodnica, pokaza, Hor.*

ăquŭla, ae, *f.* [*dem. od* aqua] *vodica.*

āra, ae, *f. 1) kakova god gomila ili humka (od kamenja, zemlje, busenja itd.)* * ara sepulcri *lomača, mrtvački odar;* * Arae, *njekolike klisure u moru kod otoka Aegimura;* ara Virtutis *spomenik od kamena Virtutin;* Lunensis, *Suet.*; *osobito za vjerske obrede, žrtvenik (sravni* altaria); *pl. kad što o jednom samo žrtveniku* Dianae templo filia victima aris admota, *Liv.*; taurum ingentem mactabat ad aras, *Virg.*; *žrtvenikâ imadjaše u hramovih i na javnih mjestih a i u privatnih kućah, s toga* arae et foci *za oznaku ciele kuće kao domovine obitelji, što u nas kuća i kućište, dom i domovina,* de aris ac focis decernere, pro aris atque focis cernere, pro aris focisque dimicare = *za ono što koji najdražega ima; što se oni, koji obranu tražahu, uticahu obično k žrtvenikom te se uz nje ili na nje posadjivahu, znači* ara *2) utočište, zaštita, obrana,* hic portus, haec ara sociorum; ut Siculi nunquam ante hoc tempus ad aram legum confugerint; ara tribunatus; unica fortunis ara reperta meis, *Ov. 3)* * *njeko zvjezdje s juga od skorpije, otar. 4)* Ara *Ubiorum, gledaj* Ubii.

Ărăbarches, *gledaj* Alabarches.

Ărăbes, um, *m.* [Ἄραβες] *Arabi, Arapi,* * *Arabska. Odatle 1)* * **Ărăbs**, bis, *adj. arabski. 2)* **Ărăbia**, ae, *f.* [Ἀραβία] *Arabska. 3)* **Ărăbĭcus**, *adj. arabski, isto* * **Ărabius** *i* **Arabus**; **Arabice** *adv. arabski, po arabski; subst.* * **Ărabi**, ōrum, *m. Arapi, Arabi.*

Ărăbītae, ārum, *m. Arabite, narod u Gedrosiji.*

Ărăbus, *1) gledaj* Arabes. *2) subst.* **Arabus**, i, *m. Arab, rieka u Gedrosiji.*

Ărachne, ēs, *f.* [Ἀράχνη] *Arachna, grčka djevica, vješta prelja, a pošto se usudila nadpredati se s Minervom, pretvori ju božica u pauka.*

Ărăchōsii *ili* **Arachoti**, ōrum, *m. Arachošani, stanovnici persijske pokrajine Arachosije medju Drangianom i riekom Indom.*

Ărachthus, i, *m.* [Ἄραχθος] *Arachtho, rieka u Epiru.*

Ărăcynthus, i, *m.* [Ἀράκυνθος] *Arakynth, brdine u južnom aetolskom primorju.*

Ărădus, i, *f.* [Ἄραδος] *Arad, (gen. Aradi) grad phoeničanski na otoku; odatle* **Arădius**, *adj. aradski.*

ărānea, ae, *f. pjesn. i kasn. takodjer* **araneus**, i, *m. 1) pauk. 2) paučina.*

ărānĕŏla, ae, *f.* [*demin. od* aranea] *paučac, paučić.*

* **ărānĕōsus**, *adj.* [aranea] *paučljiv, pun paučinâ.*

ărāneum, i, *n.* [aranea] *paučina, pl. Phaedr.*

Arar *ili* **Arăris**, is, *Arar, rieka u Galliji, kašnje* Sauconna *odatle sada* Saône.

ărātio, ōnis, *f.* [aro] *1) oranje; pa odatle u obće poljodelstvo, teženje ili obradjivanje. 2) meton. oranica, ornica, orаća zemlja; u plur. na pose ona zemljišta u rimskih provincijah, koja su se za desetinu u zakup davala, zakupštine, zakupno zemljište,* arationes omnes totā Siciliā desertas esse cognoscitis.

ărātiuncŭla, ae, *f.* [*demin. od* aratio] *oraničica, malena orаća zemlja.*

ărātor, ōris, *m.* [aro] *1) orač, rataj, ratar, težak,* ex oratore arator factus; * taurus arator *vol orač, vô plužnik. 2)* * *u obće poljodjelac, seljak, često u plur.* aratores = *zakupnici onih zemljištah* (arationes), *koja su Rimljani po provincijah za desetinu u zakup davali,* scribit Metellus, aratorum esse penuriam.

ărātrum, i, *n.* [aro] *ralo, plug.*

Ărātus, i, *m.* [Ἄρατος] *Arat, 1) grčki pjesnik iz dobe alexandrijske, sastavio je astronomsku pjesmu* Φαινόμενα, *koju je Ciceron polatinio a njekoje joj ulomke još imamo. Odatle* **Aratēus**, *adj.* [Ἀράτειος] *Aratov ili aratski,* nostra quaedam Aratea, *ona napomenuta* φαινόμενα.

Ăraxes, is, *m.* [Ἀράξης] *Araxe, 1) rieka u Armeniji, koja se izlieva u more hvalinsko, sada Aras, Virg. 2) rieka u Persidi blizu Persepolja, Curt.*

Arbēla, ōrum, *n.* [Ἄρβηλα] *Arbela* (Arvila) *grad u Assyriji, na glasu sbog bitke god. 331 pr. Is. Curt.*

arbĭter, tri, *m.* [*od* ar = ad *i* bito = eo = qui venit ad judicium] *1) koji k čemu ide, da bude nazočan, pribivalac, očevidac, suznalac itd.* locus ab arbitris *(nepovoljnih svjedokâ)* remotus; immunis ab arbitris domus; remotis arbitris, sine arbitro *ili* arbitris *bez svjedoka. 2) kao sudbeni t. t. koji k čemu ide, da što razsudi, obranisudac, obranik, sudac koji po svojem uvjerenju po pravu i pravici a ne po glasu pisanih zakona i pravnih ustanova sudi (oppos.*

judex), *kmet,* arbiter decisionis, litis; adire ad arbitrum, arbitrum aliquem sumere, capere, adigere; dare arbitrum; esse in aliquam rem arbitrum; ad arbitrum confugere, uti aliquo arbitro; arbitro aut judice opus est. *Odatle a) u obće svaki posrednik, razvadjač,* * formae *o Paridu;* * pugnae *sudac od boja = grč.* βραβευτής. *b) koji čim po svojoj volji razpolaže, gospodar,* * imperii; * irae Junonis *vršitelj;* * bibendi *kockami izabrani predsjednik kod pijankâ, (sravni* magister); * arbiter Adriae = Notus *jug;* * locus effusi late maris arbiter *gospodar daleko razlivenoga mora tim, što pruža dalek vid po njem;* arbiter rerum, elegantiae, *Tac;* di potentium populorum arbitri, *Tac.*

arbĭtra, ae, *f.* [arbiter] *suznalica, svjedokinja, Hor.*

arbĭtrārio, *adv.* [arbitrarius] *samosegom, samovoljno, Plaut.*

arbĭtrārius, *adj.* [arbiter] *samovoljan, Plaut.*

arbĭtrātus, us, *m.* [arbiter] *mnienje, misao, volja, svidjenje, dolazi obično samo u sing. abl. s gen. ili pron. poss.* arbitratu meo, tuo, alicujus: vivere arbitratu suo *po svojoj volji;* quas (sententias) hoc libro exposui meo arbitratu *kako se meni svidjelo;* cujus arbitratu sit educatus *po načelih;* petivit uti Sullam ad se mitteret, cujus arbitratu de communibus negotiis consuleretur, *Sall. Osobito neograničeno punomoćje,* ejus arbitratu de pace agitur *s njim kano punomoćnikom;* dedere se in alicujus arbitratum *predati se komu na milost i nemilost.*

arbĭtrium, ii, *n.* [arbiter] *1) sud, što no obranik izreče, obranička presuda,* [*sravni* arbiter]. *2)* arbitria, quibus additur ex fide bona; in arbitriis rei uxoriae *u ženitbenom poslu;* * arbitria splendida *gledaj* splendidus *1). Odatle prosta ili slobodna razsuda: presuda, sud, odluka po svojoj volji,* libera arbitria *ili samo* arbitria alicujus rei *ili* de aliquo agere *o kom ili čem po svojoj volji odlučivati itd. Liv. Curt.*; res ab opinionis arbitrio sejunctae *koje se ne presudjuju po subjectivnom mnienju;* arbitrium salis vendendi *svojevoljno ustanovljena ciena soli,* arbitrium funeris, *mrtvačina, samrština, koja se je po imetku različno opredjeljivala. 2) neograničena vlast, moć, samovolja, samoseg* cujus (Jovis) nutu et arbitrio coelum terra mariaque reguntur; victis ad suum arbitrium imperare; venire, dare se in arbitrium alicujus; esse arbitrii sui *biti sam svoj gospodar;* arbitrium mortis, muneris.

arbĭtror, *dep.* 1. *(predclas. i* arbitro *1)* [arbiter] *1) (predclas. i kasn.) podpaživati, podpaziti, osluškivati, prisluškivati,* dicta nostra; *takodjer pretresivati, Ter.*; alicui fidem parvam *slabo komu povjerovati, Plaut. 2) razmotriv i razsudiv, kako se što ima, o tom mniti, misliti, držati, suditi, cieniti itd.* neque abest suspicio, ut Helvetii arbitrantur, quin ipse sibi mortem consciverit; ut ego arbitror; arbitror te scelestum; *s acc. c. inf.* — *Pazi activni oblik imper.* arbitrato, *Cic.*; arbitretur uxor tuo gnato *da se izabere, Plaut.*

arbor, ŏris, *f.* [*pjesn. i kasn.* arbos] *1) drvo; kadšto s gen. da se označi koje je vrsti drvo,* arbor fici; abietis arbores, *Liv.*; *na dalje* patula Jovis arbor = *hrast, Ov.*; Phoebi = *lovorika, Ov.*; Palladis = *maslina, Ov.*; *ovako i* Herculea *mjesto* Herculis arbor = *jagnjed ili topola, Virg. 2) (većinom pjesnički) različite od drva načinjene stvari n. p. katarka* arbor mali, *Virg.*; *samo* arbor, *Plin. ep.*; *veslo,* arbore centena verberat fluctus, *Virg.*; *brod,* Phryxeam petiit Pelias arbor ovem, *Ov. itd;* arbor infelix *vješala,* arbori infelici suspendito.

arbŏreus, *adj.* [arbor] *(pjesn. i kasn.) drveći,* * fetus, * poma, * umbra; *takodjer stablast* telum; cornua.

arbos, *gledaj* arbor.

arbustum, i, *n.* [*od* arbosetum *skraćeno,* arbos] *mjesto gdje je drveće nasadjeno, stablik, osobito o drveću kao brestovi, o koje se vinska loza ovijala (sravni* vinea); * *u plur. sitnogorica, sitna šuma, Ov.*

arbustus, *adj.* [arbor] *drvećem nasadjen,* ager.

arbŭteus, *adj.* [arbutus] *maginjev,* crates, fetus *Virg.*

arbŭtum, i, *n.* [arbutus] *1) planika, Virg. 2)* = arbutus *maginja,* frondentia arbuta = frondes arbuti *maginjevo lišće, Virg.*

arbŭtus, i, *f. maginja; divjača* (arbutus unedo *Linn.* Erdbeerbaum oder Meerkirschenbaum), *Virg. Hor. Ov.*

arca, ae, *f.* [*ista riеč što naša raka po metathesi*] *1) ormar, kovčeg, sanduk, dolap, u čem se što shranjuje ili u što se što zatvara. Na pose a) kovčeg za novce, novčarica,* ex arca domoque *ili* domo ex arca numerare pecuniam = *gotovinom platiti,* arcae nostrae confidito *uzdaj se u moju kesu, t. j. uzdaj se u me, ja mogu platiti. b) mrtvački lies, sanduk,* in Janiculo duae lapideae arcae inventae sunt, in altera Numam Pompilium sepultum esse, in altera liberos Numae Pompilii inesse, *Liv.*; cadavera vili locabat in arca, *Hor. 2) trop. malena i tiesna tamnica, uza,* servi in arcas conjiciuntur.

Arcădia, ae, *f.* [Ἀρκαδία] *Arkadija, sredńja pokrajina na Peloponnessu. Odatle 1)* **Arcădĭcus** *ili* * **Arcadius**, [Ἀρκαδικός *ili* Ἀρκάδιος] *adj. arkadski,* dea A. = Carmenta, *jer je došla iz Arkadije u Italiju;* virgo = Arethusa, *Ov.*; deus = Pan; aper = *erymanthski vepar. 2)* **Arcas**, ădis, m. [Ἀρκάς] *Arkad 1) praotac arkadski, po bajeslovju sin Jupiterov i Kallistin, po smrti uvršten medju zviezde na nebo* (Arctophylax, *gončin), Ov. b) Arkadjanin, odatle* **Arcădes**, um, *m.* [Ἀρκάδες] *Arkadi ili Arkadjani. c)* * *kao adj.* juvenis Arcas *arkadski mladić;* equites; tyrannus = Lycaon.

arcāno, *adv.* [arcanus] *potajno, u potaji,* legere alicui aliquid; colloqui cum aliquo.

arcānum, i. *n. gledaj* arcanus.

arcānus, *adj.* [arca] *zatvoren pak odatle tajni, potajni, otajstven, skrovni (osobito o stvarih koje se s vjerskoga obzira u potaji drže kao nješto sveta; sravni* secretus), quicum arcana, quicum occulta omnia; ut consiliis quoque arcanis interesset; sacra *Hor. Ov. Odatle a) šutljiv, nesvadljiv, koji što u potaji drži, Plaut.*; nox, *Ov. b) subst.* **arcānum**, i, *n. tajna, obično u plur.* mulier Aebutium indicem arcani rata, *Liv.*; ut elicere omnia arcana posset, *Liv.*; fatorum arcana volvere, *Virg.*; fatorum arcana

canebat, *Ov.*; fides arcani prodiga, *Hor.*; alicujus arcanum scrutari, *Hor.*; arcana credere libris, *Hor.*; Jovis arcanis Minos admissus, *Hor.*; arcana imperii temptare, *Tac.*; arcana semotae dictionis.

arceo, cui, — 2. *1) ogaćivati, ogatiti, ogradjivati, ograditi,* nos flumina arcemus; alvus arcet quod accepit; arceri otii finibus; *zaustavljati,* judex ipse arcebit. *2) braniti komu ili čemu pristup, odvraćati, uklanjati koga ili što od čega, ne dati komu k čemu, braniti koga od čega, odbijati što od koga,* aliquem, aliquid: ille tenet et scit ut hostium copiae, tu ut aquae pluviae arceantur; praedam militibus, quod eos neque portae neque muri hostium arcuerant, concessit, *Liv.*; odi profanum vulgus et arceo, *Hor.*; ignotos et aliis offensos procul arcebat, *Tac.*; somnos, *Ov.*; aliquem ab aliqua re *ili samo* aliqua re: tum tu, Juppiter, hunc et hujus socios a tuis aris ceterisque templis, a tectis urbis ac moenibus, a vita fortunisque omnium arcebis; ignavum fucos pecus a praesepibus arcent, *Virg.*; famulas a limine templi, *Ov.*; illum ut hostem arcuit Galliâ; Virginiam matronae sacris arcuerant, *Liv.*; aliquem aquâ et igni, *Tac.*; classes aquilonibus, *Hor.*; aliquem periclis, *Virg.*; externos finibus suis, *Ov.*; * *s dat. onoga, od koga se što uklanja:* hunc (oestrum) quoque . . arcebis gravido pecori *Virg.*: * † *s inf.*: quae (dicta) clamor ad aures arcuit ire meas, *Ov.*; nec Augustus arcuerat Taurum, Philippum, Balbum hostiles exuvias aut exundantes opes ornatum ad urbis et posterum gloriam conferre, *Tac.*

Arcĕsĭlas, ae, *m.* [Ἀρκεσίλας] *Arcesila, grčki philosoph, utemeljitelj srednje akademije oko god. 300 pr. Is.*

arcessītor, ōris, *m.* [arcesso] *dozivalac, Plin. ep.*

arcessītus, us, *m.* [arcesso] *doziv, poziv, samo li u abl. sing.* ipsius rogatu arcessituque, *na poziv.*

arcesso, īvi, ītum, 3. [desiderat. *od* ad-cedo] *1) koga dozivati, dozvati, prizivati, prizvati; poručiti ili poslati po koga,* aliquem in atrium; Aesculapium ex Graecia; arcessiti sunt liberis; * sin melius quid (vini) habes, arcesse *pošlji po-nj, daj ga donesti*; *trop.* quies molli strato arcessita, *Liv.*; † gloriam ex periculo *dobaviti*; * somnum, quietem. *2) misli osnovu itd. pribaviti, privoditi, uzeti odkle,* comoedia arcessit res ex medio; res illa orationi splendorem arcessit; fabulas longe *s daleka dovadjati, Phaedr.*; *partic.* **arcessitus,** *kao adj. usiljen,* cavendum est ne arcessitum dictum putetur; † jocus. *3) pred sud pozvati,* aliquem judicio capitis *ili samo* capitis; aliquem eodem crimine in summum capitis periculum; aliquem pecuniae captae, *Sall.*; aliquem majestatis, *Tac.*

Arche, ēs, *f.* [Ἀρχή] *Archa, ime jednoj muzi u Cic. nat. d. 3, 21, 54.*

Archĕlāus, i, *m.* [Ἀρχέλαος] *Archelaj 1) philosoph rodom iz Mileta, učenik Anaxagorin. 2) kralj macedonski od god. 413. pr. Is. prijatelj Euripidu. 3) vojskovodja Mithridatov. 4) sin Archelaja 3., tast aegypatskoga kralja Ptolomaeja Auleta. 4) unuk A. 4., kralj kappadočki od 34. god. pr. Is. umre u Rimu 17. god. po Is.*

† **archĕtȳpum,** i, *n.* [ἀρχέτυπος] *original, matica.*

Archias, ae, *m.* [Ἀρχίας] *Archija, 1) grčki pjesnik L. Licinius Ar., koga je Ciceron besjedom zagovarao i branio, što si je prisvajanjem rimskoga gradjanstva naprtio obtužbu 61. god. pr. Is. 2) njeki stolar u Rimu; Odatle* **Archiăcus,** *adj. archijški ili Archijin, Hor.*

Archĭlŏchus, i, *m.* [Ἀρχίλοχος] *Archiloch, grčki pjesnik iz Para, izumnik jambâ, koji su bili toli oštri i grizki, da su njegovu njegdašnju nevjestu, koja ga bijaše odbila, natjerali, da se je s otcem sama usmrtila, oko god. 680. pr. Is. Odatle* **Archilochīus,** *adj. archiloški, takodjer = grizak,* edicta.

Archĭmēdes, is, *m.* [Ἀρχιμήδης] *Archimede, glasovit grčki mathematik i mechanik, pogibe kod zauzimanja rodnoga si grada Syrakusâ 312 pr. Is.*

† **archĭmīmus,** i, *m.* [ἀρχίμιμος] *mimski poglavica, gledaj* mimus.

archĭpīrāta, ae. *m.* [ἀρχιπειράτης] *gusarski poglavica.*

archĭtecton, ŏnis, *m.* [ἀρχιτέκτων] *Plaut. 1)* = architectus. *2) trop. veliki pletkaš, vrhovni petljanac, glavni smutljivac.*

archĭtector, 1. *depon.* [arhitectus] *po pravilih graditeljskih što sagraditi, sgotoviti, načiniti,* situm loci; *trop. umjetno što pribaviti* voluptates.

archĭtectūra, ae, *f.* [ἀρχιτεκτονική] *graditeljstvo.*

archĭtectus, i, *m.* [ἀρχιτέκτων] *1) graditelj. 2) trop. svaki koji što umjetno proizvede, početnik, iznašastnik, obretnik, stvorac,* architectus paene verborum; inventor veritatis et quasi architectus beatae vitae; omnium architectus et machinator; princeps atque achitectus sceleris.

Archȳtas, ae, *m.* [Ἀρχύτας] *Archyta, grčki philosoph pythagorske škole okolo 380. pr. Is.*

* **Arcĭtĕnens,** tis, *m.* [arcus *i* teneo] *lûkodržac* = Apollo, *Virg.*

* **Arctŏphȳlax,** ācis, *m.* [ἀρκτοφύλαξ] *zvjezdje gončin, zvano i* Bootes, *gledaj* Arctos.

Arctos *(riedko* Arctus*)*, i, *f.* [ἄρκτος] *1) upr. medvjedica, ime dvojemu zvjezdju na sjevernom nebu, veliki i mali medvjed. Oboje zvjezdje mislili su i u slici kolâ* (plaustra) *te su imali pet od sedam zviezdâ za kola a dvie za volove* (triones)*; pa ih s toga imenuju pjesnici* septentrio major *i* minor *(a Virgiliju su* gemini triones*) pa i* ursa major *i* minor. *Kad se veće zvjezdje uzima kao medvjed, zove se manje* Arctophylax *čuvar medvjeda (isto znači* Arctūrus = Ἀρκτοῦρος, *ali se kašnje tako zvala samo jedna zviezda prve veličine u zvjezdju* Arctophylax*); uzima li se kao kola, zove se to* Bootes = βοώτης *gončin, volotjerač. Po bajeslovju bili su Arka i Kallista* (Callisto) *preobraženi u zvjezdje, on u velikoga a ona u maloga medjeda. 2)* * *a) sjeverni pol. b) = sjever. c) noć.*

Arctūrus, i, *m.* [ἀρκτοῦρος] *arktur, 1) najsvjetljija zviezda u zvjezdju* Bootu *(gončinu). 2)* = arctos. *3) = jesen, jer za Rim to zvjezdje ističe početkom septembra, Virg.*

arctus *gledaj* artus.

arcuātus *ili* **arquātus,** *adj. [upravo partic. od*

arcuo 1.] *oblučast, zavinut poput luka, na lûk,* currus; * curvamen = *duga*; † opus *svodje; oblučje, svodovi.*

arcŭla, ae, *f.* [*dem. od* arca] *kovčežić,* arculae muliebres *draguljnici; i o nakitu u govoru* meus liber omnes ejus discipulorum arculas consumpsit.

arcŭlārius, ii, *m.* [arcula] *draguljničar, Plaut.*

arcus, us, *(riedko i starinski* arci*), m. 1) lûk (kojim se strielja),* arcum intendere; tendere, *Hor.*; remittere arcum, *Hor.*; cohibere cervos arcu, *Hor.*; arcum adducere, *Virg.*; contendere, *Ov.*; retendere, *Ov.*; expellere arcu sagittam, *Ov.*; corrigere arcus *svladan predati luk, Ov.*; alimenta arcu expedire *lukom si pribavljati, Tac. 2) trop. a) duga,* arcus ipse ex nubibus efficitur; Frusinone arcus solem tenui linea amplexus est, *Liv.*; arcus interdiu sereno coelo super aedem Saturni intentus, *Liv.*; nubibus arcus mille trahit varios adverso sole colores, *Virg.*; pluvius *Hor.*; *imbrifer, * purpureus. *b) slavoluk,* structi et arcus circum latera templi Martis ultoris cum effigie Caesarum, *Tac. c) obluk na sgradah. d)* * *svaka obluča̋sta krivina, zavoj, krivuda, ugib n. p. uzburkanih valova,* ecce super medios fluctus niger arcus aquarum frangitur, *Ov.*; *o zmijah:* immensos saltu sinuatur in arcus, *Ov.*; *ob ugibanju granja k zemlji*: silvae pressos propaginis arcus exspectant, *Virg.*; *osobito u izrazu* in arcum *ili* arcus *na luk, poput luka, nalik na luk* portus curvatus in arcum, *Virg.*; est sinus Haemoniae curvos falcatus in arcus, *Ov.*; *na dalje luk kruga*: nec tibi directos placeat via quinque per arcus, *o pet porednih krugova, kojimi se zemni pojasi graniče, Ov.*; *zastolje ili poslon kod stolca* (artisellium, sellula arcuata): vincto fasciae in modum laquei ad arcum sellae restricto, *Tac.*

1. ardea, ae, *f. ptica čaplja* (der Reiher).

2. Ardea, ae, *f. grad rutulski u Latiju. Odatle 1)* **Ardeas,** ātis, *adj. ardejski*; *subst.* **Ardeātes,** ium, *m. Ardejci, Ardejani. 2)* **Ardeatīnus,** *adj. ardeatski.*

ardĕlio, ōnis, *m.* [ardeo] *provrtan bezposlica, Phaedr.*

ardens, tis, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* ardeo] *1) goruć, žeguć, pekuć; žareć, vruć,* quinta zona est ardentior illis, *Ov.*; taeda, *Virg.*; stella, *Virg.*; aqua, *Ov. 2) preneseno, a) ob očiju sievajuć, žarak, plamteć, kreseći se* vates ardentes oculos intorsit lumine glauco, *Virg.*; *o boji*: apes ardentes auro, *Virg.*; clipeum extulit ardentem, *Virg.*; *o vinu, žestoko,* ardentis Falerni pocula, *Hor. b) o strastih, vatren, žestok, plahovit, strastven* quis unquam fuit avaritiâ tam ardenti? ardentiore studio aliquid petere; ardentes in eum literas ad me misit; * Daren ardens agit aequore toto; * ardens saevit; * quam super adventu Teucrum Turnique hymenaeis femineae ardentem curaeque iraeque coquebant; * sensim incendens judices ut vidit ardentes; * miserere ardentis *užeženoga ljubavlju*; * studiis ardentibus ausum talia deposcunt. *c) o govoru, vatren,* ardens oratio, actio, orator, *sravni* aliquod ardens, ut ita dicam *izraz vatrena oduševljenja.*

ardenter, *adv. s comp. i sup. vatreno, plahovito, žestoko, strastveno,* cupere, sitire aliquid.

ardeo, arsi, arsum, 2. *1) gorjeti,* domus ardebat in Palatio; eodem tempore septem tabernae arsere, *Liv.*; caput arsisse Servio Tullio dormienti; puero dormienti caput arsisse ferunt, *Liv.*; *ovako* * ignis; * altaria *žrtve na žrtveniku*; * Sirius. *2) preneseno žariti se, sijati, iskriti, plamtiti, sievati i slično, a)* oculi ardent *krese se plamte, sievaju*; * ardebat murice laena; * campi armis sublimibus; *sravni* ardens *3) a)*; fauces ardent siti *žari, gori, žeže se od žedje*; podagrae doloribus *mučiti se*; cum omnes artus (dolore) ardere viderentur. *b) često o žestoku uzbunjenju razpaliti se, planuti, plamtjeti, gorjeti čim* amore, irâ, dolore, furore, odio, desiderio; *(Ter.)* cupiditate, iracundiâ; *(Caes.)* cupiditate pugnandi, studio pugnae; * studiis equorum; * in arma, † in caedem *za čim*; *(Caes.)* ad ulciscendum; * implacabilis ardet; *s inf.* mederi invidiae animo ardebat, *Sall.*; * abire; * ruere utroque; *osobito ljubavlju plamtjeti, gorjeti, užizati se,* aliquâ, aliquô, in aliquâ; aliquam, aliquem; comtos adulteri crines; *absolutno*; *takodjer* ardere invidiâ *žestoko mržen biti, omrznut biti*: quum arderent invidiâ non patres modo sed etiam tribuni plebis, *Liv.*; † infamiâ. *c) o ratu, buni itd. buktjeti ratom itd.* cum arderet Syria bello; totam Hispaniam bello arsuram, *Liv.*; quibus Itala terra arserit armis, *Virg.*; Galliam ardere *Gallija da se uzbučala, u Galliji da vrije i kuha*; conjuratio ardet *uzavrila do vrha.*

ardesco, arsi, — 3. [*inchoat. od* ardeo] *1)* * *uzpaliti se, zapaliti se, zapaljivati se, užeći se, užizati se,* timuit ne longus ardesceret axis, *Ov. 2) preneseno, a) sievati, sijati se* fulmineis ardescunt ignibus undae, *Ov.*; pugionem vetustate obtusum asperari saxo et in mucronem ardescere jussit, *Tac. b) o strastvenoj uzbuni planuti, uzplamtiti se, užeći se* * in iras; * fremitus ardescit equorum; † in nuptias incestas; † quaestus ardescebant.

ardor, ōris, *m.* [ardeo] *1) žega, pripeka, prigrjevica (sravni* fervor*)* solis, coeli, coelestis; ardore deflagrare; dehiscit terra ardore. *2) preneseno, žar, sievanje, presjavanje, a)* oculorum, vultuum atque motuum; stellarum. *b) o žestokih strastih, gorljivost, vatrenost, vatra, vatreno oduševljenje, vruća žudnja,* cupididatum, animi, animorum, militum; belli, armorum; † idem omnes simul ardor *(živa želja boriti se)* habet; ardor mentis ad gloriam; ardor ille *(mučni nemir)* me urget; * ardor civium *bjesnoća*; * edendi; *osobito* * *vruća ljubav, jarič,* virginis puellae *prama djevojci*; *absolutno*; *i* * *o predmetu ljubavi, ljuba, draga,* haec meus ardor erit; ultimus mihi.

Arduenna, ae, *f.* [*scil.* silva] *ardennska šuma u sjev. iztoč. Galliji. Pružala se je 4000 stadija od Rhena i granica treverskih na zapadu do granica remskih pače do Skalde (Schelde) rieke Caes. b. g. 5. 3. 6, 29; 6. 33. Što ima ove šume na romanskoj strani zove se i danas Ardenni, a ono što je ima u njemačkoj zove se Eisling.*

arduus, *adj. 1) vrletan, strm, strmenit, stranovit (obzirom na to, da se težko u vis na što može doći; sravni* sublimis*)* collis aditu arduus; mons, semita; ascensus arduus ad munitiones; * clivus arduus in valles; *subst.* **arduum,** i, *n. strmen, strmac, strmenica (u sing. samo s praep.),* per arduum; ardua et rectae prope rupes; an plana ex arduis facere potui? per, in ardua; *s gen.* * ardua terrarum et campi,

* montis; † castellorum; * *s adj.* ardua deserta; ardua supera *nebeska visina; kod pjesnikâ o svem što je u visini, visok, uzvišen, uznosit* † aether arduus *vrtoglavna visina;* * nubes; * cedrus *visoko pružajući se u zrak;* * ardui Sabini *visine sabinske;* * sese arduus infert *visoko držeć glavu ili noseć vrat;* * ardua cervix equi; * arduus insurgens *(o zmiji);* equus *visoko propinjući se. 2) trop. neizmjerno mučan, težak* (= δυςχερής, χαλεπός) *dosadan,* opus; res; cogitatio; arduum factu, *Liv.; s inf.,* inprimis arduum videtur res gestas scribere, *Sall.; (Tac.) s acc. c. inf.* quamquam arduum sit eodem loci potentiam et concordiam esse; * virtus *kao da stanuje na vrletnoj visini;* * res *nesgoda, nesreća: subst.* **arduum**, i, *n. težkoća, mučna stvar,* nil mortalibus ardui est *ljudem nije ništa previsoko, Hor.;* * ardua molimur, sed nulla nisi ardua virtus; nec (iis) fuit in arduo societas, *Tac.*

ārea, ae, *f. svako otvoreno i ravno mjesto,* * planissima campi area; *na pose a) gradilište,* in aream tuam veni; ut monumento area esset, *Liv.;* aream ponendae domo quaerere, *Hor. b) otvoreno mjesto medju sgradami, nutrnje dvorište,* cum consilium tam frequens esset, ut multitudinem area Capitolii vix caperet, *Liv. (sravni* impluvium). *c) izvan zgrade blizu kuće, gumno,* ut neque in segetibus, neque in areis, neque in horreis arator possit fraudare decumanum; millia frumenti tua triverit area centum, *Hor. d) ravan u cirku, gdje se vozeći natrkivahu, trkalište, i u prilici,* nunc teritur nostris area major equis, *Ov.;* et patet in curas area lata meas *široko mi polje, Ov.;* haec animo area facta mea est, *Ov.*

* **Arecomici** *gledaj* Volcae.

ārĕfīo, factus sum, fiěri [areo *i* fio] *posušiti se, sasušiti se, usahnuti, posahnuti, usisati.*

Ărĕlāte, is, *n.* [Ἀρελάτη] *Arelata, grad u narbonskoj Galliji, sada* Arles.

Aremoricae (*ne* Armoricae) civitates *upr. primorske države medju Ligerom i Sequanom u današnjoj Bretanjskoj i Normandiji, Caes. b. g. 5. 53 (2. 34; 7. 75).*

ărēna, ae, *f. 1) piesak, pržina, prpor,* † fervida, * bibula, * sicca, * nigra, *kao poslovica* arenae mandare semina, *na piesak sijati = raditi nješto bezkoristna; plur. gomile pieska* * multae; * carae; † steriles; *takodjer* * † *pješčara, pjeskovita pustoš,* Libycae arenae; *meton. pjeskovito mjesto, polje, zemlja,* arenam aliquam aut paludes emere. *2)* * *igalo, primorje* egressi optatâ potiuntur Troës arena, *Virg.;* carinae Phrygiâ potiuntur arenâ, *Ov.; i u plur.* expositus peregrinis anguis arenis, *Ov. 3)* † *pieskom posuto borište u amphitheatru, arena* operas arenae promittere; *svako borište za što god,* in arena mea *u mojoj struci.*

Ărēnācum, i, *n. Arenak, batavska tvrdja u belgijskoj Galliji.*

ărēnāria, ae, *f.* [*scil.* fodina] *pješčanik.*

ărēnōsus, *adj.* [arena] *pjeskovit,* ager; * litus Libyae; *subst.* **arenosum**, i, *n.* humi arenosum = humus arenosa: arbores, quae humi arido atque arenoso gignuntur, *Sall.*

ārens, tis, *adj.* [*partic. od* areo] *suh, sušan, usahao,* * rivus; * saxa; * rosae; † cetera abrupta atque arentia; *osobito* * *od žedje* arente fauce; *i* * *o žedji* sitis arens.

āreo, ui, — 2. *suh biti,* aret ager; * moriens altâ liber *(najnutrnjiji lik)* aret in ulmo; * herba; * siccis humus aret arenis; arentibus siti faucibus, *Liv.;* * fauces arent; * Tantalus.

† **ārĕŏla**, *f.* [*demin. od* area] *maleno otvoreno mjesto.*

Ārēŏpăgus, i, *m.* [Ἄρειος πάγος] *Areopag 1) brdašce u Athenah Areju posvećeno. 2) vrhovno sudište u Athenah, koje je imalo svoje sjednice na onom brdašcu. Odatle* **Ārēŏpăgītes**, ae, *m.* [Ἀρειοπαγίτης] *član areopaga.*

āresco, — — 3. [areo] *sahnuti, usahnuti, usisati, usušiti se,* herbae arescunt; *i o suzah* cito arescit lacrima praesertim in alienis malis.

ărĕtālŏgus, i, *m.* [ἀρεταλόγος] *koji brblja o krieposti, o philosophih, aretalog.*

Ărĕthūsa, ae, *f.* [Ἀρέθουσα] *vrelo na otoku Ortygiji, po bajci, Nereida, koja je bježeći pred Alpheom onamo utekla (sravni* Alpheus). *Odatle* * **Ărĕthūsis**, ĭdis, *adj. arethuski,* Syracusae, *Ov.*

1. **Ārēus**, *adj.* [Ἄρειος] *Areov ili Arejev,* judicium = Areopagus, *Tac.*

2. **Ărēus**, i, *m.* [Ἄρειος] *Arej, grčki philosoph za Augusta cara, Suet.*

Arganthōnius, ii, *m.* [Ἀργανθώνιος] *Arganthonij, kralj u Tartessu, koji je veoma dugo živio.*

Arganthus, i, *m.* [Ἀργανθώνιον ὄρος] *Arganth brdovje u Bithyniji.*

Argēi, ōrum, *m. Argeji 1) 27 žrtvištâ u Rimu, gdje su se na odredjene dane sveti obredi obavljali, Liv. Ov. 2) čovječje slike spletene od sitine, koje su vestalke i svećenici svake godine 15. maja s mosta* ‚pons sublicius‘ *bacali u rieku Tiber, Ov.*

argentārius, *adj.* [argentum], *upr. od srebra pa za tim od novca, novčan,* cura, inopia, auxilium, *Com.;* tabernae *mjenjačnice. Odatle subst. A)* **argentārius**, ii, *m. novčar, mjenjač. B)* **argentāria**, ae, *f. a) sc.* taberna *mjenjačnica. b) sc.* ars *mjenjačtvo, novčani posao,* argentariam facere *mjenjačiti, mjenjičariti;* argentariâ dissolutâ *po liquidaciji banke. c) sc.* fodina *srebrni rudnik.*

argentātus, *adj.* [argentum] *posrebren, srebrom okovan,* milites, *kojih štitovi bijahu srebrom okovani; trop. (Plaut.)* querimonia *s kojom se zajedno i novci poklone.*

argentĕŏlus, *adj.* [*demin. od* argenteus] *fino od srebra izradjen, Plaut.*

argenteus, *adj.* [argentum] *1) srebrn,* vas, aquila, poculum; argenteus *sc.* denarius *srebrn denar, srebrnik, Tac.; plur.* pro argenteis decem aureus unus valeret, *Liv. 2) u nepravom smislu a) (Com.) što je od novca,* amica argentea *= prodana;* salus argentea *(pozdrav od novca) = novac. b) posrebren, srebrom okovan ili izkićen,* scaena; aurea atque argentea Samnitium acies. *c)* * † *srebrnast, biel ili čist kao srebro* color; anser; niveis argentea pennis ales; fons nitidis argenteus undis = **Argenteus**, i, *m. rieka u Galliji narbonskoj, sada* Argens. *d) od srebrnoga vieka* proles.

Argentŏrātus, i, *f. Argentorat, grad u gornjoj Germaniji, sada Strassburg, Eutr. Odatle* **Argentŏrātensis**, *adj. argentoratski, Aurel. Vict.*

argentum, i, *n.* [ἄργυρος] *1) srebro,* factum *izradjeno srebro,* infectum *neizradjeno;* signatum *kovano srebro = srebrni novac. 2) izradci od srebra a) srebrno posudje, srebrnina,* aspiciebat plenum artis argentum; * hunc capit argenti splendor; * ridet argento domus; purum *bez slikâ;* caelatum; ad vescendum factum *stolna srebrnina. b) srebrni novac, srebro i budući da bijaše najviše novca od srebra = novac u obće,* argento parata mancipia, *Liv;* argentum creditum solvere; argentum multatitium *globa;* argentum creditum, mutuum. *3)* † argentum vivum *živo srebro, živa.*

Argīlētum, i, *n. Argilet, priedjel u Rimu, gdje su u kašnje vrieme rukotvorci i knjižari svoju robu prodavali; odatle* **Argīlētānus**, *adj. argiletski.*

Argīlius, ii, *m. Argilij, ljubimac i izdajica Pausanijin rodom iz Argila u Thraciji.*

argilla, ae, *f. biela glina, gnjila, grnčara, ilovača.*

Argĭnūsae, ārum, *f.* [Ἀργινοῦσαι] *Arginuse, tri malena otoka kod Aeolide na glasu s bitke od god. 406 pr. Is.*

Argo, us, *f.* [Ἀργώ] *brod, na kojem su* **Argŏnautae**, ārum, *m.* [Ἀργοναῦται] *Argoplovci iliti grčki junaci pod Jasonom plovili u Kolchidu po zlatno runo. Odatle* * **Argōus**, *adj.* [Ἀργῷος] *argojski, argoplovački.*

Argos, *n. (samo u nom. i acc. inače)* **Argi**, ōrum, *m. Argo ili Argi 1) pokrajina kašnje* Argolis *zvana na Peloponnesu i glavni grad ove pokrajine,* aptum equis, *Hor. Odatle a)* * **Argēus**, [Ἀργεῖος] *i* **Argīvus** [Ἀργεῖος *s aeolskim digammom*] *adj. argivski pak* Argivus * *u obće = grčki,* augur = Amphiaraus; colonus = Tiburtus, *utemeljitelj tiburski;* * *subst.* **Argīvi**, ōrum, *m. Argivi = Grci. b)* **Argŏlis**, [Ἀργολίς] * *adj.* = Argeus. *Odatle* * † **Argŏlĭcus**, *adj.* [Ἀργολικός] *argolski, pak i u obće = grčki. c)* **Argus**, *adj., Plaut.* = Argeus. *2)* **Argos Amphilochium**, *grad u Epiru.*

argūmentātio, ōnis, *f.* [argumentor] *dokazivanje.*

argūmentor, 1. *depon.* [argumentum] *1) intrans. dokazivati, dokazati, dokaze za što navoditi,* rem argumentando dubiam facis; nec, jure an injuria caesi sint, argumentari licet; de voluptate alicujus. *2) trans.* aliquid, *nješto kao dokaz navesti,* ego illa non argumentabor; multa in eam partem probabiliter argumentatus.

argūmentum, i, *n.* [arguo] *upravo sve, čim se što razjašnjuje ili predočuje ili što služi za to, da se što razjasni i predoči, dakle 1) tvar, gradja, gradivo, sadržina, bud pismene bud ustmene, bud prosaične ili pjesničke ili umjetničke predstave, po tom što gradja itd. razjašnjuje, iz gradje itd. nješto kao da govori (sravni* res *i* materia) cras mihi dabit argumentum ad te epistolae; orationis, fabulae, comoediae, tragoediae; argumento fabulam serere *tvarju igrokaz, t. j. njegove pojedine česti spojiti tako da ima u njem jedinstvo, Liv.;* ex ebore diligentissime perfecta erant argumenta in valvis *(plosne rezbe),* † *o predmetu slikarstva,* * *tkalstva;* scribendi argumentum habere; nascitur epistolae argumentum; versari in uno argumento. *Odatle a) tvorina ili gradivo izradjeno u pjesmu ili igrokaz, pjesma, komad,* cum explicare argumenti exitum non potestis, confugitis ad deum; hoc argumento, *u toj basni, Phaedr. Odatle trop. prizor = istinit dogodjaj uporavljen na obmanu,* nocturnum hoc fictum et compositum argumentum = fabula hujus noctis *b) prava sadržina,* nullam epistolam ad te sino absque argumento ac sententia pervenire; nullo argumento proposito scribere; non sine argumento maledicere *ne po sve bez istine;* tabulae vero novae quid habent argumenti, nisi etc. *što jim je drugo sardržina, nego itd.? 2) što se navodi s toga, da se čija tvrdnja dobro shvati, dokaz, razlog, koji se temelji na istinitu dogodjaju (sravni* documentum, ratio), de ea re signa atque argumenta paucis verbis eloquar; argumento sit clades Romana; inopia fecerat eam rem argumentum ingens caritatis; argumentum ducere, sumere, elicere ex aliqua re; pro argumento aliquid sumere; argumenti loco sumere, non posse clam exiri; breviter astringere argumenta; dilatare argumentum; argumentum ratione conclusum; * animi laeti argumenta, *znak.*

arguo, ui, ūtum, 3. *razjasniti, 1) nješto drugčije i to obično gore nego li se slutilo ili uzimalo, kazati, prokazati, izkazati, dokazati, kazivati, izdavati itd.* vidi, non ex auditu arguo, *Plaut.;* quod non licet, id hoc uno tenetur, si arguitur, non licere; speculatores, non legatos venisse arguit; degeneres animo timor arguit; * laudibus arguitur vini vinosus Homerus; *redje o čem dobru, gdje i mi velimo izdavati;* * si genus arguitur vultu, nescio quem vobis suspicor esse deum; * apparet virtus arguiturque malis. *2) osobito, a) nješto krivim, nedopustivim, kao ono što ne stoji, pogrješnim prokazati, dokazati,* leges dedit, quas ne usus quidem longo tempore argueret; * primus animalia mensis arguit imponi; † ut argueretur unum esse rei publicae corpus; † Plinium arguit ratio temporum; * ambigue dictum *koriti. b) koga čim kriviti, osvaditi, obiediti, obličiti i to tako, da istinu osvade ili krivnje dokazati nastoji (sravni* accuso), servos ipsos neque accuso neque arguo; id quod tu arguis; *često* aliquem alicujus rei: nonne intelligis quales viros mortuos summi sceleris arguas? tanti facinoris; † repetundarum; * timoris: aliquem aliquâ re: te hoc crimine non arguo; harum rerum nullum erat apertum crimen, quo argui posset, *Nep.;* de aliqua re: de quibus quoniam verbo arguit, verbo satis est negare; *s nom. c. inf.* occidisse patrem Sex. Roscius arguitur; jus amicitiae deserere arguerentur ab iis, quibus obsequi nollent; † hunc ut dominum et tyrannum, illum ut proditorem arguentes. *c) kuditi što, dokazivati da je nješto kazne vriedno, da je krivnja:* nec ea culpa quam arguo omnium Albanorum est, *Liv.*

Argus, i, *m.* [Ἄργος] *Argo, 1) stooki čuvar Ione u kravu preobražene, koga je Mercurio na Jupiterovu zapovied smaknuo, a Junona je njegove oči preniela na paunov rep. 2) ime gostu Evandrovu, Virg.*

argūtātio, ōnis, *f.* [argutor] *puckanje,* tremuli lecti, *Cat.*

argūte, *adv.* [argutus] *duhovito, oštroumno, tankoumno,* conjicere, dicere, disputare.

argūtiae, ārum, *f.* [argutus] *1) što je na čem*

izrazno, što je čemu biljeg, što na čem u oči udara, argutiae digitorum živahno i izrazito igranje prstima. 2) o duševnih svojstvih a) u dobru smislu, tančina, C. Titii orationes tantum argutiarum habent ut etc.; Demosthenes nihil cedit argutiis et acumine Hyperidi. b) u zlu smislu, hitrina, domišljatost, sed nihil est, quod Graeci non persequantur suis argutiis.

argūtor, 1. depon. (i * arguto, 1) [argutus] (predclas. i pjesn.) glasno i mnogo brbljati.

argūtŭlus, adj. [demin. od argutus] (riedko) malo, nješto oštroumniji.

argūtus, adj. s comp. i sup. [arguo] što se oštro, živo i tačno pokazuje, izrazan, izrazovit, 1) tjelesno, živ, živahan, okretan, ognjevit itd. manus minus arguta, okretna; oculi nimis arguti žive; * equi argutum caput tanahna, ljepolika, izrazna; * solea; * fistula jasnozvučna; * hirundo cvrkutava, cvrčeća; * serra čagrtava; * ilex šuškav; * nemus jekav, jekovit to jest oreći se od pastirskoga pjevanja; * forum halabučan; ovako i arguta * Neaera, * Thalia; * poëtae pjevovit, pojovit. 2) duševno, što je za duševni dohvat tačno izraženo, exta argutissima veoma znatan; * omen; literae argutissimae veoma obširan, potanak; takodjer pretjeran: arguta sedulitas; često za oznaku kako tko besjedi ili piše, koji ili što umije u čem pravo pogoditi, oštrouman, dubok, dosjetan, duhovit; šegav, domišljati i slično, quis Catone in sententiis argutior? poëma ita elegans, nihil ut fieri possit argutius; argutus orator; arguti ambitus; argutae sententiae; dicta argutissima; argutum acumen judicis; * meretrix, * calo; * dolor lukavo izlagana.

Argynnus, i, m. [Ἄργυννος] Argynn, ime dječaku, koga je Agamemnon rado imao a utopio se u Cephisu. Njemu dade Agamemnon na obali toga potoka sagraditi grobni spomenik a Veneri hram, koja dobi od toga pridjev Argynnis, Prop.

argyraspis, ĭdis, m. [ἀργυράσπις] srebrnoštitni, vojnici sa srebrnimi štitovi, Liv.

Argyrĭpa, ae, f. gledaj Arpi.

Ariadna, ae, f. i **Ariadne**, es, f. [Ἀριάδνη] Ariadna, kći kralja Minoa s Pasiphaom, pomogla je Theseju da je sretno izašao iz labyrintha, pobjegla š njim, ali ju Thesej ostavi na otoku Naxu, gdje ju je Baccho našao i uzeo suprugom. Njezina je kruna uvrštena medju zviezde. Odatle **Ariadnaeus**, adj. Ariadnin, Ov.

Arīcia, ae, f. Aricija, stari grad u Latiju, gdje bijaše glasovit gaj i hram Dianin. Odatle **Arīcīnus**, adj. aricijski; subst. **Aricini**, ōrum, m. Aricijani.

ārĭdŭlus, adj. [demin. od aridus] malo suh, Cat.

ārĭdus, adj. s comp. i sup. [areo] 1) suh (iznutra, kroz i kroz; sravni siccus što znači prost mokrine) folia, stramentum; subst. **ārĭdum**, i, n. suho, kopno, naves in aridum subduxerat; ex arido tela conjicere; humi arido atque arenoso = humo arida atque arenosa, Sall.; * aridus viator žedan; * anhelitus; * febris koja suši, sušna; * sonus krcav, praskav (kakav se čuje kad se suho drvo slomi). 2) trop. a) suh = mršav, koji nema ni mesa ni soka * crura, * nates, i o ljudih exsicati atque aridi. b) oskudan, s nategom, cibus, victus, vita. c) o govoru, suhoparan, genus orationis; libri aridissimi, Tac.; i o govorniku, † oratores aridi et exsucci et exsangues; † aridus magister; † sicci omnino atque aridi pueri posve bez znanja. d) skup, škrt, tvrd, homo, Plaut. e) argentum aridum = gotovina, gotov novac, Plaut.

ăries, ĕtis, (abl. ărjete, Virg.) 1) ovan, praz; * aries dux prehodnik, prehodnjak, prehodni ovan; * auratus aries Colchorum. 2) trop. a) * † zvjezdje ovan. b) njeko rimsko jurišalo tako prozvano po sličnosti one česti, koja je o zid udarala, ovan, zidoder, arietes immittere, admovere; aries murum percussit; sublicae pro ariete subjectae; murum arietibus feriri vident, Sall.

ărĭĕtīnus, adj. [aries] ovnov, ovnujski.

ărĭĕto, 1. [aries] 1) * kao ovan zatičući se rogovi biti. 2) trop. nasrtati, navaljivati na što, aedes, Plaut.; * in portas; † aliquem in terram obaliti na tle.

Arīmĭnum, i, n. Arimin, grad i rieka u Umbriji, odatle **Arīmĭnenses**, ium, m. Ariminjani.

Ariobarzānes, is, m. [Ἀριοβαρζάνης] Ariobarzane, ime njekomu persijskomu satrapi i njekolikim kraljem kappadočkim.

Arīon, ŏnis, m. [Ἀρίων] grčki pjesnik i cindričar ili gudač rodom iz Methymne na Lesbu okolo 600 pr. Is. Kad jednom putovaše morem, baciše ga brodari u more, ali riba pliskavica podmetnuv mu se primi ga na se i doplovi š njim na obalu te ga tako spasi. Odatle **Arīŏnius**, adj. Arionov ili arionski.

Ariŏvistus, i, m. Ariovist, poglavica germanski, koga Caesar svlada.

Arisba, ae, f. [Ἀρίσβη] Arisba, grad u Troadi, Virg.

ărista, ae, f. 1) os, osina (na klasu). 2) u obće klas, vlat; takodjer * † plod smiljke, narda (Narde).

Aristaeus, i, m. [Ἀρισταῖος] Aristaej, star grčki junak, sin Apollinov i Cererin, koji je ljude naučio saditi lozu i masline, tepsti skorup iliti rediti i pčele gojiti.

Aristarchus, i, m. [Ἀρίσταρχος] Aristarch, na glasu grammatik alexandrijski i kritik Homerovih pjesama. Odatle = valjan i strog kritik mearum orationum tu Aristarchus es.

Aristīdes, is, m. [Ἀριστείδης] Aristide 1) poznati Athenjanin, suvremenik Themistoklov. 2) kašnji grčki erotski pjesnik.

Aristippus, i, m. [Ἀρίστιππος] Aristipp, grčki philosoph, učenik Sokratov, početnik cyrenske škole. Odatle **Aristippēus**, adj. Aristippov, Aristippljí.

Aristius Fuscus, učen Rimljanin, prijatelj Horatijev.

Aristo, ōnis, m. [Ἀρίστων] Ariston 1) rodom iz Chija (Chios) oko god. 275. pr. Is. učenik Zenonov, početnik skeptične philosophije. Odatle **Aristonēus**, adj. Aristonov. 2) peripatetik iz Cea (Ceos). 3) iz Alexandrije.

Aristŏdēmus, i, m. [Ἀριστόδημος] Aristodem 1) tragični glumac u Athenah. 2) tyrann u Cumah campanskih.

Aristŏgīto, ŏnis, m. [Ἀριστογείτων] Aristogiton, mladić athenski, koji radi uvrede sestri mu nanesene s prijateljem si Hermodijem smaknu Hipparcha sina Pisistratova te tim postade početnikom slobode athenske.

ărĭstŏlŏchĭa, ae, f. [ἀριστολοχία] bilina kokotinja, koju su upotrebljivali, kad je koga zmija ugrizla ili kad je žena težko radjala (Osterluzei).

Aristŏmăche, es, f. [Ἀριστομάχη] Aristomacha, sestra Dionova, supruga Dionysija starijega.

Aristŏphănes, is, m. [Ἀριστοφάνης] Aristophane, 1) glasoviti pjesnik stare komedije, suvremenik Sokratov. Odatle **Aristŏphănēus**, adj. aristophanski, ili Aristophanov. 2) iz Byzantija, alexandrijski grammatik, učitelj Aristarchov.

Aristŏtĕles, is, m. [Ἀριστοτέλης] Aristotele, glasovit philosoph iz Stagire, učitelj Alexandrov, učenik Platonov, početnik peripatetske škole. Odatle **Aristŏtĕlēus**, adj. Aristotelov, ili aristotelski.

Aristoxĕnus, i, m. [Ἀριστόξενος] Aristoxen, philosoph i muzik, učenik Aristotelov.

Aristus, i, m. [Ἄριστος] Arist, akademski philosoph u Athenah, prijatelj Ciceronov, učitelj Brutov.

ărithmētĭca, ōrum, n. [ἀριθμητικός] arithmetika; računstvo.

ărĭtūdo, ĭnis, f. [aridus] (predclas.) ariditas suša.

Arīūsius, adj. [Ariusia] ariusijski (na Chiu [Chios]), vina, Virg.

arma, ōrum, n. pl. 1) u obće sve što tko u ruku uzme i na se metne, da što obavi, orudje, sprava, odora, oprema (halat) itd. arma equestria, sva konjska odora, sva jahaća sprava, sedlo i sve; naves omni genere armorum ornatissimae; * jedra i užeta na brodu; * krila kao zračna jedra, humeris arma parata o Daedalu; * arma cerealia sprava kojom su žito mrvili i hljeb pekli; * ratarska sprava, dicendum quae sint duris agrestibus arma; coloni operis relinquunt arma sui; jacent sarcula, rastra, ligones; graditeljska sprava, materiem, calcem, caementa, arma convexit; * campestria sprava igračka na Martovu polju. 2) bojna ili ratna sprava a) u najširem smislu armis et castris tentata res est; arma virosque ad bellum pollicentes; viri armaque. b) u užem smislu, oružje (koje tko na se metne bud za obranu kao kaciga, štit, goljenice, prsni oklopi, bud za navalu kao mač, sulica, praća, itd. sravni tela) tela et arma, arma atque tela, oružje za obranu i napad; esse in armis pod oružjem biti; in, cum armis; armis insignibus; arma capere, sumere, ustati na oružje, potegnuti oružje; ad arma vocare, conclamare, concurrere; arma ferre posse, podoban nositi oružje, dorasao do sablje, biti momkom za oružje; contra aliquem arma ferre, arma conferre cum aliquo; armis decertare, decernere, dimicare, proeliari, * certare; arma deponere, ponere, abjicere, tradere; ab armis discedere prestati od boja; armis, vi et armis expugnare oružanom silom ili rukom; ulteriorem ripam armis obtinebant; omnia Romanis ibi obtineri armis posse; postquam Bruto et Cassio caesis nulla jam publica arma oružana moć i sila; * Itala oružjem stečeno gospodstvo; trop. a) rat, boj, borba, bitka, silent leges inter arma; inter ferrum et arma nati; arma civilia; arma inferre; † incipere; † arma referre boj ponoviti; * componere dovršiti; * arma virumque cano; * in arma feror; * seu quis bello est expertus et armis; arma et bellum spectabat; proelium atque arma, Tac.; β) vojnik, oružanik, levia arma; * auxiliaria; takodjer stranka u ratu, * neutra arma sequi; * nulla arma movere. γ) branilo, oružje, aptissima omnino sunt arma senectutis artes exercitationesque virtutum; se armis prudentiae tueri; * haec mihi Stertinius, sapientum octavus, amico arma (nauke) dedit; * perdidit arma (stoičke nauke i pravila kriepostí), locum virtutis deseruit, qui etc. 3) u najužem smislu, štit, kao glāvno oružje starih osobito pješačko.

armămaxa, ae, f. [ἁρμάμαξα] persijska pokrivena putna kola, Curt.

armāmenta, ōrum, n. pl. [arma] potrebita sprava; osobito brodska oprema spoliare naves armamentis; instructa; armamenta aptare; tollere, demere armamenta: sublatis armamentis veniebant; * aptarique suis pinum jubet armamentis

armāmentārium, ii, n. [armamentum] oružana, tarnica, arsenao.

armārĭŏlum, i, n. [demin. od armarium] ormarić, Plaut.

armārium, ii, n. [arma] ormar (u kojem se shranjuju jela, sprava, † knjige itd.) de armario auferre aliquid; aurum ex armario promere.

armātūra, ae, f. [armo] 1) oružje, vrstoružja, cohortes nostrâ armaturâ; Numidae levis armaturae lahkooružani. 2) naoružani vojnici, oružanici, malo ne samo levis armatura lahkooružane čete, lahkooružanici; (riedko) pl., leves armaturae lahkooružanici na dvoje razdieljeni, Liv.

1. armātus, adj. sa supr. [partic. od armo] oružan, naoružan, opremljen, armatos, si latine loqui volumus, quos appellare vere possumus? opinor eos qui scutis telisque parati ornatique sunt; quos aliquamdiu inermos timuissent, hos postea armatos et victores superassent; mihi dederunt (dii) armato togatoque (u ratu i u miru), ut etc.; hostes, copiae; homines; concilium; armata milia; * classes; * armatus ferro; urbs armata muris; subst. **armati**, ōrum, m. oružanici; preneseno, parati, armati animis jam esse debemus; incredibili armatus audaciâ; * propugnat nugis (dat.) armatus, svom silom.

2. armātus, us, m. [armo] 1) oružje, dolazi samo u sing. abl. = armatura; trecenti Apolloniatae haud dispari armatu, Liv. 2) trop. vojnici kakve god, osobito jedne vrsti oružja, omni graviore armatu relicto; toto fere gravi armatu, Liv.

Armĕnia, ae, f. [Ἀρμενία] Armenija, Armenska u sjeveroiztočnoj maloj Asiji. Odatle **Armĕnius**, adj. armenski; subst. **Armenius**, ii, m. Armenac, Armenin, Hor. Ov. (collect.); pl. Armenii, Armeni, Armenjani, Jermeni.

armentālis, adj. [armentum] stadni, od stada, equae.

armentārius, ii, m. [armentum] govedar, čordaš (pastir krupne marhe) Virg.; pridjevak cara Valerija Maxima za oznaku odkle da je rodom, Aurel. Vict.

armentum, i, n. [aro] krupna marha osobito kad živi u stadu a goji ju čovjek za težanje i vožnju, dakle i volovi, konji, osli, tegleća marha, (sravni pecus, jumentum, grex) 1) sing. coll. stado, krd, armentum prae se agere. 2) plur. o volovih armenta boum stado govedje, * o konjih bellum haec armenta minantur; kadšto o drugih životinjah kao o jelenih tres litore cervos prospicit

errantes, hos tota armenta sequuntur, *Virg.; trop.* * armenta immania Neptuni *morske živine.*

* **armĭfer,** ĕra, ĕrum, *adj.* [arma *i* fero] *noseći oružje, oružan, pa s toga i ratoboran.*

1. **armĭger,** ĕra, ĕrum, *adj.* [arma *i* gero] *noseći oružje.*

2. **armĭger,** i, *m. oružnik, koji drugomu oružje nosi, štitonoša, Plaut. Ov.*; armigeri, *oružanici, Curt.*; armiger Catilinae, *ortak mu.*

* **armĭgĕra,** ae, *f. koja komu oružje nosi, oružnica, takodjer* * *oružanike noseća.*

armilla, ae, *f.* [armus] *grivna, narukvica (nakit mužki i ženski).*

armillātus, *adj.* [armilla] † *nakićen narukvicami*; * canis *pas nakićen grivnami svoje gospodarice.*

Armĭlustrum, i, *n.* [arma *i* lustrum] *trg u Rimu, gdje se svake godine svetkovala svetkovina posvećivanja oružja* (armilustrium), *Liv.*

Armĭnius, ii, *m. Arminij ili Armin, poglavica Cheruskom, koji je god. 9. pos. Is. Vara potukao.*

* **armĭ-pŏtens,** ntis, *jak oružjem; ratoboran* Mars; Diva = Pallas; Deiphobe; Achilles.

* **armĭ-sŏnus,** *adj. oružnom ili bojnom zvekom obdan, oružjem zvečeći,* Pallas.

armo, 1. [arma] *1) opremiti, t. j. potrebitom spravom providjeti,* naves; * classem; † elephanti armati. *2) sprematí, opremiti na boj a) u širem smislu, koga spremnim na boj učiniti,* aliquem in rem publicam, adversus Romanos; muros propugnaculis. *b) u užem smislu oružati, naoružati,* milites, copias, multitudinem hominum; armari, se armare *oružati se*; armare se coepisse, *Curt.*; * manus agrestes; aliquem telis, saxis; * sagittas veneno; multitudo facibus armata; armare dextram patris in filium; servum in *ili* contra dominum; Asiam Europamque ad funestum bellum; * equum bello *za rat;* manus *(svoje ruke)* in alicujus perniciem; qui manus armaverit *koji nosi rukama oružje, Sall.*; milites iis armis. *c) trop. kao oružjem kakvim opremiti, providjeti, oružati,* multitudinem auctoritate publica; cogitavit, quibus rebus accusatorem armaret; se eloquentiâ; se impudentiâ alterius; plebem irâ; decreto armatus consul; * rugis armatus; *ovako s naznakom na što* aliquem ad omnia; aliquem in fata parentis.

Armŏrĭcus *gledaj* Aremoricae civitates.

armus, i, *m.* [ἀρμός] *1) u čovjeka najgornji dio nadlaktice, pleće (sravni* scapula). *2) u životinja gornji dio prednjega bedra ili stegna, lopatica, prednje koljeno (koje je prema pleću u čovjeku)* ex humeris armi fiunt *Ov.*; equi, leporis, *Hor.*; *u širem smislu bok u životinje, Virg.*

Arnus, i, *m. Arno, rieka u Italiji. Odatle* **Arniensis,** *adj. aranski,* tribus.

ăro, 1. [ἀρόω] *1) trans. orati,* terram, agrum; *absolutno* aranti L. Quinctio nuntiatum est; *takodjer orati dati (po drugom)* non opinor quemquam minus esse professum quantum araset; * arat Falerni mille fundi jugera, *Hor.*; quae homines arant, navigant, aedificant, *Sall. Odatle * trop. a)* arare aequor, aquas = *more probroditi, broditi morem. b)* arare corpus *tielo izorati, nabrazditi, nabrazdičati t. j. oškoraviti, narozati:* jam venient rugae, quae tibi corpus arent, *Ov.*; frontem rugis, *Virg. c)* arare litus = semina mandare arenae, *gledaj* arena. *2) oranjem steći, sticati* * quidquid arat impiger Appulus. *3) intrans. polje obradjivati, zemlju težati,* cives Romani, qui arant in Sicilia.

Arpi, ōrum, *m. Arpi, trgovački grad u Apuliji, koji je, kako priča veli, utemeljio Diomede iz Argâ prozvavši ga "Ἄργος ἵππιον, odkle da je nastalo ime Argyrīpa i kašnje Arpi. Odatle* **Arpīnus,** *adj. arpski; subst.* **Arpini,** ōrum, *m. Arpljani ili Arpini.*

Arpīnum, i, *n. Arpino, grad u Latiju, rodno miesto Ciceronovo i Marijevo. Odatle* **Arpīnas,** ātis, *adj. Arpinski, subst. a) m. Arpinac, pl.* **Arpinates.** *b) dobro ili zaseoce Ciceronovo u Arpinu.*

arquātus, arquĭtĕnens, arquus, arrăbo *gledaj* arcuatus, arcitenens, arcus, arrhabo.

arrectus, *adj. s comp.* [*partic. od* arrigo] *(riedko) strm, strmenit, uzbrdit, vrletan, Liv.*

adrēpo [ad-r.] etc. 3. *dopuziti, pripuziti, preneseno* ad amicitiam alicujus; *(Tac.)* animis muliercularum, occultis libellis saevitiae principis.

Arrētium, ii, *n.* [Ἀρρήτιον] *Arretij, grad u Etruriji, rodno miesto Maecenatovo. Odatle* **Arrētīnus,** *adj. subst.* **Arretini,** ōrum, *m. Arrečani ili Arretini.*

arrhăbo, ōnis, *m. [izvorno hebraejska rieč] kapara,* dare aliquid arrhaboni *za kaparu, Plaut.*; puellam arrhaboni relinquere pro argento, *Ter.*

Arria, ae. *f. Arrija, Rimljanka, supruga Paetova, Tac. Plin. ep.*

arrīdeo, [adr.] etc. 2. *1) smijati se uz koga ili zajedno s kim, kad se ovaj smije,* alicui, * ridentibus arrident; *absolutno,* * riserit, arride; * cum risi, arrides, *osmievati se, osmjehnuti se prijazno, osmievajuć uz koga pristajati,* non alloqui amicos, vix notis familiariter arridere, *Liv.*; omnibus; *absolutno,* leniter arridens; cum arrisisset adolescens; hic cum arrisisset ipse Crassus; *s acc. stvari, porugljivo, smijati se čemu, podsmievati se* video quid arriseris. *2) trop. o stvarih, koje nam se, reko bi, prijazno osmievaju to je = goditi, ugadjati komu, svidjeti se, dopadati se komu,* illud tuum, quod valde mihi arriserat, vehementer displicet; quibus haec, sint qualiacunque, arridere velim, *Hor.*

arrĭgo, rexi, rectum, 3. [ad *i* rego] *1)* * *uzdići. nadići, nadignuti, nadizati, uzpraviti, uzpravljati,* arrecti litore cursus; comasque arrexit leo *nakostreši, nastrši;* horrore comae arrectae; arrecta pectora *i* arrectis squamis *(o zmijah)*; arrectus in digitos constitit *propev se na prste, upropnice;* arrectis auribus *načuliv ili narogušiv uši ili narogušiv se, to će reći pazljivo slušajući;* arrectis luminibus *nadignuv oči. 2) trop. a)* * *duševno napeti, napinjati* arrexere animos Itali *napeše duh = pozorno slu-*

šahu, dadoše pozor; arrectae juvenum spes; arrecta cupido *očekivanje;* iras stimulis; *(Tac.)* arrecta omni civitate, quanta fides etc. *dok je sva država napeta očekivala. b) podražiti, podraživati, podjariti, podjarivati i slično,* aliquem oratione sua; animos eorum *(o pjesmi)*; animus consulis arrectus; *(Virg.)* animum arrecti dictis; suos hortando ad virtutem; adeo arrecti ad bellandum animum arrecti dictis; suos hortando ad virtutem; adeo arrecti ad bellandum animi sunt; libertas arrexit; Etruria atque omnes reliquiae belli arrectae.

arrĭpio, rĭpui, reptum, 3. [ad-rapio] *1) k sebi pograbiti, pohvatati,* arma, telum; filiam regis parvulam, aliquem manu, † caput capillo; arripere cohortes; patrem familias e circulo medio; *takodjer = jamiti, ščepati, uhvatiti, sgrabiti neprijateljski:* medium arripit Servium elatumque per gradus dejecit, *Liv. Odatle o boli i bolesti,* dolor eum arripuit *obuzela ga;* † adversa valetudine arreptus; † Alexandrum somnus arripuit; *takodjer kao t. t. za zatvor uhvatiti, uloviti,* arripi jubet hominem et in vincula abduci; arripi a viatore; = in jus rapere *potegnuti na sud,* tribunus plebis consules abeuntes magistratu arripuit, *Liv.*; sed tamen tu A. Plotium in idem crimen vocando indicas, eum te arripuisse, a quo non sis rogatus, *Cic. 2) trop. a) pograbiti, uhvatiti = brzo upotriebiti* quaerit Socrates, unde animum arripuerimus *(odkle nam duša iznenada došla)*, si nullus fuerit in mundo; quorum similitudinem aliquam qui arripuerit; * arripere locum *brzo posvojiti;* * terram velis *jedriti brzo ka itd.*; arripere sermonem, verbum, occasionem, causam, impedimentum, † condicionem; * tempus; celeriter res innumerabiles; legem ex natura ipsa; studium literarum *primiti se svojski, dati se revno na . .;* literas Graecas sic avide, quasi etc.; † toto statim pectore artes honestas; arripere sibi cognomen, imperium *posvojiti, posvajati si. b) navaliti na, nasrnuti nā,* * castra; † occupatos; fessos; * primores populi, * luxuriam et Nomentanum *skuditi, izkarati.*

arrōdo [ad-r.] etc. 3. *naglabati, naglodati, nagrizati,* coronam auream; *trop.* rem publicam.

arrŏgans, ntis, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* arrogo] *koji si prisvaja prednosti pred kim, što ga ni neide, svojatan, svojevan, bezobziran (sravni* insolens, superbus), homines arrogantes; minax atque arrogans; in praeripiendo beneficio; † minoribus *prama nižim;* dictum aliquod arrogans; consilium, crudelitas, beneficiorum praedicatio; † moderatio; † factum arrogantius; quid est tam arrogans, quam *s inf.*; † arrogans est *s inf.*

arrŏganter, *adv. s comp. i sup.* [arrogans] *svojatno, svojevno.*

arrŏgantia, ae, *f.* [arrogans] *svojatnost, svojevnost, bezobzirnost, uznos, naduveno ponašanje.*

arrŏgātio, ōnis, *f.* [arrogo] *(kasno) t. t. svečano sinovljenje čovjeka, koji nije više u očinskoj vlasti, što se za republike obavljalo samo li u curijskih comitijih dozvolom naroda po pontificih (sravni* calo).

arrŏgo [ad-r.] 1. *1) upr. pitati k čemu, pak odatle a)* aliquem aliquid *pitati koga što, što smo ga jednom već pitali, Plaut. b) upitavši puk* (rogatione) *komu poglavarstvu drugo poglavarstvo pridati,* unico consuli dictatorem, *Liv. 2) nješto, što koga po pravu ne ide, unatoč pravu i samovoljno svojiti, prisvajati, prisvojiti; prilagati, priložiti,* ego mihi non sumo tantum neque arrogo; tantum tibi tribuo quantum mihi fortasse arrogo; sibi sapientiam; quod ex aliena virtute sibi arrogant, id mihi ex mea non concedunt, *Sall.*; nihil arrogabo mihi nobilitatis aut modestiae. *Tac.* * *komu što dopitati, pribaviti, pribavljati, sticati, zametati,* decus imperiis, pretium chartis; jura negat sibi nata, nihil non arroget armis.

ars, tis, *f. I. gledom na krug intelligencije 1) umjetnost u užem smislu, krasna umjetnost i u plur. tako zvane krasne iliti plemenite umjetnosti i znanosti kao glasba, pjesničtvo, mudroznanstvo, govorničtvo, povjestničtvo,* artes liberales, ingenuae, ingenuae et humanae, elegantes, bonae, optimae; artes humanitatis *ili* artes quae ad humanitatem pertinent; ars dicendi, disserendi, fingendi; gymnastica, musica; ars oratoris, oratoria, rhetorica, ars ratioque picturae; * tragica; * materna *Kalliopina = umjetnost pjevanja,* * carminis *pjesničtvo osobito lyrično. — Nu pošto pojmove umjetnost i znanost stari nisu tako tačno razlikovali kako to noviji čine, s toga upotrebljuje se rieč* ars, *2) a) o svakoj znanosti u strožem smislu (sravni* cognitio, notitia), *takodjer znanstveni sustav b) o svakom rukotvorstvu, zanatu, obrtu ili o nižih umjetnostih* (artes illiberales, sordidae); *k a)* artem negabat esse ullam nisi quae cognitis penitusque perspectis et in unum exitum spectantibus et nunquam fallentibus rebus contineretur; si ars ita definitur, ut paullo ante exposuit Antonius, ex rebus penitus perspectis planeque cognitis atque ab opinionis arbitrio sejunctis scientiaque comprehensis, ars earum rerum est quae sciuntur; artium omnium laudatarum procreatrix quaedam et quasi parens ea quam philosophiam Graeci vocant; ars gubernatoris, gubernandi, *(Quint.)* imperatoria, *(Ov.)* medendi, artes medicae; *(Hor.)* ars salutaris; *k b)* coquus in pretio esse et quod ministerium fuerat, ars haberi coepit; minime artes eae probandae, quae ministrae sunt voluptatum, cetarii, lanii, coqui, fartores, piscatores, ut ait Terentius. *3) upotrebljuje se* ars *za theoriju koje umjetnosti ili znanosti prema praxi* res mihi videtur esse facultate (= *u praxi*) praeclara, arte (= *u theoriji*) mediocris; non omnia quaecunque loquimur mihi videntur ad artem et praecepta revocanda; si arte dicere, scribere *po pravilih umjetnosti;* si arte caret *ako neima umjetne theorije, ako li je bez umjetničke ćuti; (Quint.)* omnium quaecunque docemus, hoc *(s toga)* sunt exempla potentiora etiam ipsis quae traduntur artibus = artis praeceptis; * ars cenarum. *Odatle znači* artes *i učevne knjige o govorničtvu,* artes oratoriae, rhetorum, antiquae. *4) vještina, umješnost, umjetljivost,* majore quadam opus est vel arte vel diligentia; * arte canere; arte laboratae vestes; * plausus tunc arte carebat *nije bilo umjetno;* * arte vincere. *5)* * artes *umjetnina, umjetno izvedeno djelo. 6)* Artes *Muse, Phadr. II. preneseno na krug morala 1) dobra ili zla svojstva, navade, krieposti ili opačine, način života,* artes animi, bonae,

eximiae, malae; in suis artibus permanere, in bonis artibus retinere; * hac arte Pollux attigit igneas arces; illud quod cecidit, arte corrigas *mudrim vladanjem, Ter.*; * arte emendare fortunam; * artes atque modi *znati što i kako.* *2) hitrina, majstorija, pletka, petljanija, varka,* suis artibus, fraude et insidiis; † summis artibus *svakojakimi hitrinami i majstorijami;* † artes gratae *ljuvene hitrine, kojimi tko gleda da komu omili.*

Arsăces, ae, *m.* [Ἀρσάκης] *Arsak, prvi kralj u Parthiji okolo god. 250. pr. Is. Just. Odatle* **Arsăcĭdes,** ae, *m. Arsaković i* **Arsacidae,** ārum, *m. pl. Arsakovići, Tac. Just.*

Arsămōsăta, ae, *f.* [Ἀρσαμώσατα] *Arsamosata, čvrsta tvrdjava u velikoj Armeniji, Tac.*

Arsĭnŏē, es, *f.* [Ἀρσινόη] *Arsinoa 1) kći Ptolemaeja Auleta, mladja sestra Kleopatrina. 2) supruga Lysimachova i kašnje brata si Ptolemaeja Philadelpha.*

Artăbānus, i, *m.* [Ἀρτάβανος] *Artaban, 1) vodja osobne straže, koji je ubio persijskoga kralja Xerxa, Nep. 2) Arsaković, kralj parthijski, Tac. Just.*

Artavasdes *ili* **Artuasdes,** is, *m. Artavasde, ime više kraljeva armenskih.*

Artaxăta, ōrum, *n. ili* **Artaxăta,** ae, *f. glavni grad u velikoj Armeniji.*

Artaxerxes, is, *m.* [Ἀρταξέρξης] *Artaxerxe, ime mnogim kraljem persijskim.*

arte, *adv. s comp. i sup.* [artus] *1) a) tiesno, stisnuto, čvrsto (oppos.* laxe*)* tigna artius illigata tenentur; artius complecti aliquem; *u prilici,* illud arte tenent; artius astringere rationem, artissime constringere sententiam. *b) gusto, uzko (oppos.* late*)* aciem, quam arte statuerat, latius porrigit; signa artius collocare; artissume ire. *2) trop. čvrsto, jako, tvrdo,* arte et graviter dormire; milites arte colere, *vojnike opasivati u liko, stezati jih, ogodno ili na tiesnu držati,* alicui arte modum statuere; * artius appellare aliquem *čije ime krače izgovoriti;* † aliquem arte, artissume amare *svesrdno.*

Artĕmīsia, ae, *f.* [Ἀρτεμισία] *Artemisija, kraljica u Kariji, koja sagradi suprugu si Mausolu krasan spomenik* (Mausoleum) *kod Halikarnassa.*

Artĕmīsium, ii, *n.* [Ἀρτεμίσιον] *Artemisij, rt i primorski okrajak na Euboeji s mjestancem istoga imena prama Magnesiji, Nep.*

artēria, ae, *f.* [ἀρτηρία] *1) grkljan, dušnik, i † u plur. 2) bilo, žila kucavica.*

arthrītĭcus, *adj.* [ἀρθριτικός] *bolestan od ulogâ* (arthritis), *koji ima uloge ili kostobolju, koga je uzma uzela, uzet, Cic.*

artĭcŭlātim, *adv.* [articulus] *1) udo po udo; komad po komad* aliquem concidere, *Plaut. 2) trop. o govoru, porazredano kako valja; otrzito, razgovietno,* aliquid articulatim distincteque dicere.

artĭcŭlus, i, *m.* [artus] *1) članak, sglavak, pregibao; koljeno, gležanj,* alces crura sine nodis articulisque habent; ipso in articulo quo jungitur capiti cervix; dolor illi articulorum *ulozi;* * chiragra contudit articulos. *Odatle = udo (pjesn.) osobito prst,* auxerat articulos macies, *Ov. 2) kod bilinâ koljence,* sarmentorum. *3) trop. a) o govoru članak, odjel, odsjek, čest,* articuli membraque. *b) o vremenu hip, trenutak, čas* in ipso articulo temporis, *(Ter.)* in ipso articulo *u odlučni čas, u samu horu;* in quo articulo rerum mearum *u kolikoj opasnosti, u koli opasno vrieme po me, Curt. c) † odjelak,* per eosdem articulos et gradus *odjelci i stupnjevi častnih služba.*

1. artĭfex, ĭcis, *m. i f.* [ars *i* facio] *1) a) umjetnik, umjetnica, majstor u kojoj god umjetnosti, (sravni* opifex*)* artifices scaenici *ili samo* artifices; Graeci dicendi artifices; artifex improbi *nadriljekar, mazalo;* Aristoteles, politus scriptor atque artifex; *preneseno,* in ambitione. *b) stvorac, stvoritelj,* deus mundi artifex; *preneseno, početnik, početnica,* indocta consuetudo tam est artifex suavitatis; * crudele artificis scelus; *iron. (Ter.)* artificem probum! *liepoga mi majstora! ala mi si to krasno izumio!*

2. artĭfex, ĭcis, *adj. vješt, vičan, učan čemu,* homines talis negotii artifices; artifices ad corrumpendum judicium esse; *(Just.)* artifex in seria et jocos; hoc in oratore Latino primum mihi videtur apparuisse artifex, ut ita dicam, stilus; * boves *umjetno izradjeni;* * artifex equus *izjahan.*

artĭfĭcĭōse, *adv.* [artificiosus] *umjetno; umjetnički,* dicere, facere efficere, digerere aliquid.

artĭfĭcĭōsus, *adj. s comp. i sup.* [artificium] *1) umjetan, umjetnički,* rhetores elegantissimi atque artificiosissimi; ipsius mundi natura non artificiosa solum, sed plane artifex; quodsi artificiosum est *(ako tomu treba umjetnosti)* intelligere, quae sunt ex arte scripta, multo est artificiosius ipsum scribere ex arte. *2) na što se puno umjetnosti upotriebilo, umjetan, umješan,* opus, res; *takodjer po pravilih umjetnosti, umjetnički (oppos.* naturalis*)* genera divinandi artificiosa non naturalia.

artĭfĭcium, ii, *n.* [artifex] *1) radnja onoga koji je kakav* artifex, *tjeranje koje umjetnosti ili zanata kojega, zanat; umjetnost gledom na to kako se zbilja obavlja,* artificium tenue et leve, ancillare; operum atque artificiorum initia tradere *zanatâ i umjetnostî, Caes. 2) sustav ili theorija,* eloquentia non nata est ex artificio, sed artificium ex eloquentia. *3) umještina, vještina u čem,* opus singulari opere artificioque confectum. *4) hitrina, osobito u zlu smislu, pletka, varka,* opus est non solum ingenio, verum etiam artificio quodam singulari; vincere artificio. *5) meton. umjetnina,* artificii cupidum, non argenti, fuisse; hic ornatus, haec opera atque artificia *(rukotvorine i umjetnine),* signa, tabulae pictae, Graecos homines nimiopere delectant.

arto, 1. [artus] † * *uziti, suživati, súziti; stezati, stegnuti; stiskati, stisnuti; trop. ograničiti,* in praemiis, in honoribus omnia artata, *Liv.*

artŏlăgănus, i, *m.* [ἀρτολάγανον] *pita, gibanica, kolač (od brašna, vina, mlieka, masla i papra).*

1. artus, *adj. s comp. i sup.* [ἄρω] *1) upr. o prostoru a) zategnut, stisnut, sgusnut, gust, tiesan, čvrst (oppos.* laxus*)* * catena, * frenum; * toga; *u prilici,* artiores laquei, artissimum societatis vinculum. *b) uzak, uzan,*

gust, strpan, (oppos. latus, *sravni* angustus, densus, spissus*),* loca; artiores silvae; vallis, via, semita; coit deinde murus ex utraque parte in artiorem velut cuneum; † aditus, † os specus; nimis arta convivia *gdje se odviše na tiesno ili gusto sjedi;* * artum theatrum *dubkom puno, (upravo suženo množinom gledalaca);* * turba; † artissimae tenebrae; * fruticetum *gustolistan; subst.* **artum,** i, *n. tjesno, tjesnac, tiesan prostor,* in artum compulsi; † pugna in arto; † montes paulatim in artius coëunt; † quâ in artissimum cogitur regio; * nec desilies imitator in artum. *2) trop. a) tvrd, krut, čvrst,* † artus, artior, artissimus somnus; † arta familiaritate aliquem complecti; * propinquitas. *b) stiešnjen,* * animus *skrbmi; prikraćen, malen, neznatan, stegnut, ograničen,* commeatus, † annona arta, artior, artissima; † artiora tempora somni quam noctis; *subst.* in arto esse commeatum; * alicui spem ponere in arto; † nobis in arto et inglorius labor. *c) utjeran u tiesno, u škripcu; nevoljan, u nevolji,* * † res; *(Liv.)* cum in arto res esset *kad bijaše u škripcu.*

2. artus, us, *m. (classično samo li u plur.)* [ἄρω] *pregibao, sglob, sglavak zajedno s udi (kao vanjske česti tiela; krajevi kao prsti, ruke i noge)* dolor artuum; omnibus artubus contremisco; * magni membrorum artus; * salsus per artus sudor iit; * sopor fessos complectitur artus; * = membra; *u prilici,* nervi atque artus sapientiae.

ārŭla, ae, *f.* [*dem. od* ara] *malen otar ili žrtvenik, otarac.*

ărundĭfer, fĕra, fĕrum, *adj.* [arundo *i* fero] *trst noseći, trstenosan, trstju ili rogozom ovjenčan, Ov.*

ărundĭnētum, i, *n. trstik, ševarik, Suet.*

ărundĭneus, *adj.* [arundo] *rogozan, tršćan, trstikov, od trske,* canales; silva; carmen *pastirska pjesma, seljanka.*

* **ărundĭnōsus,** *adj.* [arundo] *trskovit, rogozovit, Cat.*

ărundo, ĭnis, *f. 1) rogoz, trska, trst, rit, ševara, lug (ona duža i jača vrst sravni* calamus *i* canna*)* insulae herbidae arundine et junco, *Plin. ep.;* aper ulvis et arundine pinguis, *Hor.;* casae ex arundine textae; erant tecta arundine texta; inornatos redimitus arundine crines, *Ov. 2) = različne od trske načinjene stvari a)* * † *svirala; takodjer* * *sopilka, duduk,* arundine modulari; agrestem tenui meditabor arundine Musam; quem Tritoniaca Latous arundine victum affecit poena. *b)* * *vienac od rogoza na glavi Priapu kao strašilo za ptice (ili kako drugi tumače ljepkovača, na što se ptice love). c)* * *prutilo, na što se udica naveže,* dum captat arundine pisces. *d)* * *držalje od strjelice,* quod fugit obtusum est et habet sub arundine plumbum, *Ov.; pak odatle i striela, strjelica,* inque cor humatâ percussit arundine Ditem, *Ov.;* haeret lateri letalis arundo, *Virg. e) brdo tkalačko,* tela jugo vincta est, stamen secernit arundo, *Ov. f)* † * *konj od trstike za djecu,* equitare in arundine longa, *Hor. g)* * *batina. h)* † *udlaga, dlaga (chiruržka).*

Ărūpīnus, *adj.* [Arupium, *Arupij grad u Illyriku*] *arupski, arupijski, Tib.*

Arverni, ōrum, *m. Averni, gallski narod u Aquitaniji.*

arvīna, ae, *f. slanina, salo, mast, pretilina u obće, Virg.*

arvus, *adj.* [aro] *(riedko) oraći,* ager *ornica, oranica; subst.* **arvum,** i, *n. oraćica, oranica, ornica (sravni* ager*); meton.* pabulo pecoris magis quam arvo *(za žitom)* studere, *Sall.,* * *u obće polje, poljana, kraj, rudina,* en quali jaceamus in arvo, *Ov.;* Siculisne resideret arvis, *Virg.;* arva Neptunia = *more;* jamque arma tenebant (angues), *obala, poljana na obali, već su došle obali na poljanu.*

arx, cis, *f. 1) naravju ili umjetnošću utvrdjen vis, kojim biva grad ili mjesto zaklonjeno, tvrdja, tvrdjava, grad, na pose utvrdjeni viši dio grada prema ostalim nižim = ἀκρόπολις (višegrad),* ad caput arcemque regni Pergamum ducit oppugnandam. *U poslovici* arcem facere e cloaca *od dlake učiniti gredu, Cic. Odatle* * arx coeli *nebeska tvrdja;* * arces igneae, aetheriae = *nebo kao najviši dio svemira;* * Romanae arces *visine rimske, Rim;* * Diomedis arces = *Arpi u Apuliji;* * beatae arces *Korinath; o brdskih visih,* Parnassi arx; * Roma septem una sibi muro circumdedit arces; * *o hramovih,* sacrae arces. *2) trop. a) = utočište (to jest kao utvrdjeno mjesto gdje je moći naći obranu i zaštitu)* haec urbs lux orbis terrarum atque arx omnium gentium *(o Rimu);* eos (muros) arcem et munimentum sibi, non civitati paraverunt; cui templum illud fuit te consule arx civium perditorum, receptaculum veterum Catilinae militum, castellum forensis latrocinii etc.; ipsam finitimorum, Campanos, adorti; munite communem arcem bonorum, obstruite perfugium improborum; constituere praesidia defensionis in arce legis. *b) pravo ili glavno sjedište* quae visa species arcem eam (Capitolium) imperii atque caput rerum portendebat; ubi Hannibal sit, ibi caput atque arcem totius belli esse; *takodjer glavni dokaz ili razlog,* arcem Stoicorum defendis; † *vrh, vrhunac,* cum natura tua in ipsam arcem eloquentiae ferat.

as, assis, *(mjesto* astis*) m. 1) rimski novac od bakra s početka funtu težak, ali mu se težina polagahno umalila na* $^1/_{24}$ *funte, pa je s početka vriedio po prilici 15—16 naših groša, ali mu se vriednost toli snizila, da je rieč* as *značila u obće veoma malenu svoticu po prilici kao naš novčić ili para;* * † quod si comminuas, vilem redigatur ad assem; viatica ad assem perdiderat *do novčića, do zadnje pare, do krajcare, Hor.;* rumores senum severiorum omnes unius aestimemus assis; non assis facere *posve malo cieniti;* † assem para. As *su dielili na 12* unciae *a za te dielove imali su posebna imena ovako* uncia = $^1/_{12}$ *ili* duodecima (sc. pars assis); sextans = $^1/_6$ (= $^2/_{12}$) *ili* sexta; quadrans = $^1/_4$ (= $^3/_{12}$) *ili* quarta v. triuncis; triens = $^1/_3$ (= $^4/_{12}$) *ili* tertia; quincunx = $^5/_{12}$ *ili* sextans cum quadrante; semis = $^1/_2$ (= $^6/_{12}$) *ili* dimidia pars assis; septunx = $^7/_{12}$ *ili* quadrans cum triente; bēs *(od* beas *skraćeno)* = $^2/_3$ (= $^8/_{12}$) *ili* binae partes assis; dodrans = $^3/_4$ (= $^9/_{12}$) *ili* terni quadrantes, quibus deest quadrans, ut as sit; dextans = $^5/_6$ (= $^{10}/_{12}$) *ili* quini sextantes, quibus deest sextans, ut as sit; deunx = $^{11}/_{12}$ *ili* undecim unciae,

quibus deest uncia, ut as sit. *A pomnoživali su* as *ovimi nazivi* as *ili* assipondium = 1 as; dupondius *ili* dupondium = 2 asses; tressis = 3 asses; (quadressis = 4 asses); quinquessis = 5 assēs; sexis = 6 asses; septissis = 7 asses; octussis = 8 asses; nonnussis = 9 asses; decussis = 10 asses; bicessis = 20 asses; tricessis = 30 asses; centussis = 100 asses. *2) Rieč se* as *uzimaše na dalje i za* c i e l o s t *prema dielovom naznačenim imeni dvanaestinâ od* asa; *tako osobito o baštinah i drugih novčanih poslovih, kao mjera dužine*=jugerum *ili* pes, *i o drugih stvarih*; † heres ex asse *koji baštini sve, nasljednik svega*; heres ex dodrante, *koji baštini tri četvrtine*; viritim diviserunt terna jugera et septunces ($3^7/_{12}$ jugera *na svakoga*); fenus ex triente factum erat bessibus *poskoči od* $^1/_3$ *na* $^2/_3$.

Ascănius, ii, *m.* A s c a n i j, *1) rieka koja teče iz jezera Ascanije u Bithyniji te se izlieva u* sinus Cianus *u Propontidi, Virg. 2) sin Aenejin i Creusin, Virg. ili Aenejin i Lavinijin, Liv.*

ascendo, ndi, nsum, 3. [ad-scando] *1) intrans.* u z l a z i t i, u z i l a z i t i, u z i ć i, u z p i n j a t i s e, u z p e t i s e, p o p e t i s e n a . .; (*oppos.* descendo; *sravni* escendo, conscendo); *absolutno*, ex locis superioribus, qui antecesserant, desuper ascendentes protegebant; tum vigiles ejus loci, qua fefellerat ascendens hostis, citati! *s* in: in coelum, in murum, in equum, in rogum; in navem; in triremem, *Nep.*; in tribunal; in contionem (*na besjedište*); *s* ad (*riedko*) ad Gitanas, Epiri oppidum, *Liv.*; ad laevam paulatim, *Sall.*; *s localnimi adv.* * illuc; * quo. *Preneseno,* p o p e t i s e d o č e g a, u z v i s i t i s e, i z a ć i n a g l a s, u z v i t i s e, *absolutno*: ad summam amplitudinem pervenisset ascendens gradibus magistratuum; usque ad nos contemptus Samnitium pervenit, supra non ascendit, *Liv.*; *s* in: ascendit in tantum honorem eloquentia; *s* ad: ad honores, ad majora; *s acc. bez praep.*: altiorem gradum; summum locum civitatis: *sa* s u p r a: † supra praeturas et tribunatus et consulatus. *2) transit.* murum, vallum, equum, navem; mons erat ascendendus.

ascensio, ōnis, *f.* [ascendo] *1)* u z i l a ž e n j e, u z p i n j a n j e, *Plaut. 2)* u z l e t, oratorum, *Cic.*

ascensus, us, *m.* [ascendo] *1) abstractno,* u z p e ć e; u z i l a ž e n j e, scalis tentare ascensum; *s gen.* templi aditus et ascensus; * superare fastigia tecti ascensu; *preneseno* primus ad honoris gradum. *2) concretno,* u z l a z, u z l a z i š t e, *put kojim se kamo uzilazi,* u z l a z a k, oppidum erat difficili ascensu atque arduo; alio ascensu Aequos mittit; tanto collis ascensu *kad je bilo toli visoko popeti se na brežuljak*; ascensum dare; *u prilici,* in virtute multi sunt ascensus (*stupnjevi*).

ascia, ae, *f.* b r a d v a; k o s i e r (*sravni* securis).

Ascĭburgium, ii, *n.* A s c i b u r g i j, *grad u belgijskoj Galliji u doljnom Porhenju, Tac.*

ascio, 4. [ad *i* scio] *znajući i hoteći* p r i m a t i, p r i m i t i, p r i u z e t i, socios, *Virg.*; asciri inter comites, *Tac.*

ascisco [ad-sc.], etc. 3. *1) koga ili što* p r i m a t i, p r i m i t i, *da bude uz njega radeći što s njim,* p r i u z i m a t i, p r i u z e t i, *k sebi* p r i m a t i, p r i m i t i, plurimos cujusque generis homines sibi; asciverunt sibi illud oppidum piratae, primo commercio, deinde etiam societate; aliquem in numerum civium, in civitatem; inter patricios; * superis (*medju višnje ili bogove*) ascitus Caesar; Bojos receptos ad se socios sibi; aliquem sibi socium ad bellum; aliquem ad hoc sceleris foedus; † in suum cognomentum ascisci imperatores; † sororis nepotem in nomen asci-vit. *2) preneseno, a) primiti* = p r i b a v l j a t i, p r i b a v i t i *se,* u s v a j a t i, u s v o j i t i *se,* peregrinos ritus; nova verba *primiti u svoj jezik*; sacra a Graecis accepta et ascita; amicitiam; consuetudinem; quod natura ipsa asciscat et probet. *b)* p r i s v a j a t i, p r i s v o j i t i *si* š t o (*bez prava*) sapientiam, prudentiam sibi; imperium; regium nomen; *ovako* * ascitus o d i n u d a p r i m i t, *dakle* n e v l a s t i t, u z a j m l j e n, u s v o j e n, t u d j, milites; tanta suavitas erat sermonis latini in Attico, ut appareret, in eo nativum quendam leporem esse, non ascitum, *Nep.*; * nec petit ascitas luxuriosa dapes. *c)* o d o b r a v a t i, o d o b r i t i, leges, ista; ne aliquid asciscam et comprobem incognitum.

Asclēpiădes, ae, *m.* [Ἀσκληπιάδης] A s k l e p i a d e, *1) glasovit liečnik rodom iz Pruse u Bithyniji, prijatelj L. Crassa i za Cn. Pimpeja učitelj govorničtva. 2) njeki sliep philosoph iz Eretrije.*

Ascra, ae, *f.* [Ἄσκρα] *grad u Boeotiji, rodno mjesto Hesiodovo, Ov. Odatle* **Ascraeus**, *adj.* a s k a r s k i, * poëta, senex Ascraeus *i samo* Ascraeus = Hesiodus. *Odatle a)* * = h e s i o d s k i, carmen; oves *koje je Hesiod posvetio. b)* * = helikonski, fons.

ascrībo [ad-sc.], etc. 3. *1)* p r i p i s i v a t i, p r i p i s a t i, *t. j. pišući dodati,* aliquid; nomen suum emptioni; aliquid in eandem legem; diem in epistola; alicui salutem (*u listu*); † statuarum titulis (*na*) se pronepotem Q. Catuli; marmori Praxitelem (*ime Praxitelovo*), *Phaedr.*; † ad statum ejus ascriptum est: „Pater argentarius" etc.; *na pose a) pismenom izjavom koga za što ili čim* o d r e d i t i, p o s t a v i t i, aliquem tutorem liberis; tutor hic Graecorum legibus ascribendus fuit; post aliquod tempus alios (legatos) ascribi jubent, *Phaedr.* † *osobito oporukom,* alicui *ili* sibi legatum; *u obće* o d r e d i t i, ascriptus poenae dies, *Phaedr. b) upisati u kakov imenik,* u p i s i v a t i, u p i s a t i, u b i l j e ž i t i, † alicujus nomen in albo profitentium citharoedorum; aliquem in civitatem *ili* civitati *medju gradjane ili za gradjanina*; ascriptum esse in id municipium, in foederatis civitatibus *ili* foederatis civitatibus; aliquem ascriptum Heracliensem dicere; colonos, novos colonos; colonos Venusiam *kao koloniste koje treba odvesti u Venusiju*; colonos eo trecentos; † *upisati u vojsku* urbanae militiae ascribi. *2) koga ili što k čemu ili medju što* p r i b r a j a t i, p r i b r o j i t i, b r o j i t i, hunc ad tuum numerum libenter ascribito; me ascribe in talem numerum; rogavit eos, ut se tertium ad amicitiam ascriberent; utinam tertius vobis amicus ascriberer; * poëtas Satyris Faunisque; * aliquem ordinibus deorum; alicujus sententiam suae. *Odatle trop. komu što* p r i p i s i v a t i, p r i p i s a t i, alicui incommodum; * illud exemplum sibi *na se uporaviti.*

ascriptīcius, *adj.* [ascribo 1. *b)*] n o v o u p i s a n i, novi et ascripticii milites.

ascriptio, ōnis, *f.* [ascribo] *concr.* p r i p i s.

ascriptīvus, *adj.* [ascribo] p r e k o b r o j a u p i s a n, *Plaut.*

ascriptor, ōris, *m.* [ascribo] *koji* p r i p i s o m s v o g a i m e n a *što* o d o b r i, o d o b r i t e l j, legis agrariae.

Ascŭlum, i, *n.* A s c u l, *1)* A. Picenum, *glavni grad picenski. Odatle* **Ascŭlānus**, *adj.* a s c u l s k i *subst.* **Ascŭlāni**, ōrum, *m.* A s c u l j a n i. *2)* A. Apulum, *grad u Apuliji.*

ăsella, ae, *f.* [*demin. od* asina] o s l i c a, m a g a r i č i c a.

asellus, i, *m.* [*demin. od* asinus] o s l i ć, m a g a r č i ć, t o v a r i ć, t o v a r č i ć; p u l a k, m a g a r e, t o v a r č e; *u poslovici* agas asellum sc. cursum non docebitur, *tjerao ti magarca a on lje neće naučiti trčati = ti jesi i budeš koji si bio. Ali se moglo dodati i*: si bovem agere non queas *koji neima konja treba da se magarcem zadovolji = kad neima boljega, dobro je i gore*; narrare fabulam surdo asello, *kamenu besjediti, Hor.* (*gledaj i* surdus).

Ăsia, ae, *f.* [Ἀσία] A s i j a *1) dio zemlje* A s i j a. *2) poluotok* m a l a A s i j a; *kadšto na pose o državi Priamovoj ili o Troadi. 3)* r i m s k a p o k r a j i n a A s i j a, *t. j. zapadno primorje maloasijsko. — Odatle 1)* **Ăsiăgĕnes**, is, *m.* [Ἀσιαγένης] A s i a g e n e, *pridjevak L. Scipiona [sr. 3)], rodjen u Asiji. subs.* **Ăsiāni**, ōrum, *m. asijski glavni zakupnici 2)* (publicani). *3)* **Ăsiātĭcus**, *adj.* [Ἀσιατικός] a s i j s k i; bellum *rat s Mithridatom*; oratores *asijski govornici na glasu s naduvena govora,* Asiaticum orationis genus, dictio Asiatica, more Asiatico; *na pose bio je* Asiaticus *pridjevak L. Corn. Scipiona kao pobjeditelja syrskoga kralja Antiocha. 4)* * **Ăsis**, ĭdis, *f.* [Ἀσίς] a s i j s k a, terra, *Ov. 5)* **Ăsius**, *adj.* (*sravni Hom. Il.* 2, 461) *o njekoj pokrajini u Lydiji,* a s i j s k i palus; prata Caystri; Deiopea, *Virg.*

ăsĭlus, i, *m.* o b a d, š t r k, š t r k a l j, *Virg.* (tabanus oestrus).

ăsĭnāria, ae, *f.* *naime* fabula *naziv Plautovu igrokazu.*

† **ăsĭnārius**, ii, *m.* [asinus] o s l a r.

Ăsĭnius, ii, *m.* A s i n i j, *ime rimskomu plemenu. Najglasovitiji je C. As. Pollio, pristaša Gaja Caesara i kašnje Augusta; on je prvu javnu knjižnicu u Rimu utemeljio i na glasu je pjesnik, povjestnik i kritik.*

ăsĭnus, i, *m.* m a g a r a c, t o v a r, k e n j a c, o s a o; *i trop. kao psovka ludu čovjeku,* m a g a r e, quid nunc te, asine, literas doceam? *Cic.*

Asis, Asis *gledaj* Asia.

Ăsōpus, i, *m.* [Ἀσωπός] A s o p, *1) rieka u Boeotiji, kao bog je sin Oceanov i Thetidin, otac Aeginin, Euadnin, Euboejin, dakle djed Aeakov. Odatle a)* * **Ăsōpiădes**, ae, *m.* [Ἀσωπιάδης] A s o p o v i ć *ili potomak Asopov* = Aeacus. *b)* * **Ăsōpis**, ĭdis, *f.* [Ἀσωπίς] *potomka Asopova*; * Aegina. *2) rieka u Phthiotidi.*

ăsōtus, i, *m.* [ἄσωτος] *nenasitan* r a z k o š n i k, o b l o g u z, o b l a p o r n i k, r a z u z d a n i k.

Aspărăgium, i, *n.* A s p a r a g i j, *grad u Illyriji.*

† **aspărăgus**, i, *m.* [ἀσπάραγος] v i l i n a m e t l a, š p a r g a, š p a r o g a, h l a d a c.

Aspăsia, ae, *f.* [Ἀσπασία] *1) grčka hetaera, ljubovca Periklova. 2) ljubovca Cyra mladjega.*

aspectābĭlis, *adj.* [aspecto] *vidiv, vidljiv, Cic.*

aspecto, 1. [*intens. od* aspicio] *1) pozorno i željno* g l e d a t i, n a z i r a t i, aliquem, aliquid; *osobito* * † *o mjestih koja su kamo okrenuta,* g l e d a t i n a, l e ž a t i p r a m a, collis adversas aspectat desuper arces; mare quod Hiberniam insulam aspectat. *2) gledati* = p a z i t i n a *što,* jussa principis, *Tac.*

aspectus, us, *m.* [aspicio] *1) act. a)* p o g l e d, carere aspectu civium; hominum aspectum vitare; primo aspectu *na prvi pogled*; uno aspectu; praeclarus ad aspectum; oculi mobiles, ut aspectum quo vellent, facile converterent; orbes, qui aspectum nostrum definiunt; (urbs Syracusae) portus habet prope in aedificatione aspectuque urbis inclusos. *b)* v i d, amittere omnino aspectum; cadere, venire sub aspectum *viditi se. 2) pass.* p o g l e d, s g l e d, s a g l e d jucundus pomorum; horridiore sunt in pugna aspectu; fuit Iphicrates imperatoria formâ, ut ipso aspectu cuivis injiceret admirationem sui, *Nep.*; Oceanus cruento aspectu, *Tac.*

aspello, pŭli, pulsum, 3. [abs-pello] o d t j e r i v a t i, o t j e r a t i, o d a g n a t i, o d p u d i t i, aliquem ab aliquo, *Ter.*; * longe a leto aspellor.

Aspendus, i, *f.* [Ἄσπενδος] A s p e n d, (*gen.* Aspendi) *grad u Pamphyliji. Odatle* **Aspendius**, *adj.* a s p e n d s k i, *subst.* **Aspendii**, ōrum, *m.* A s p e n d j a n i.

asper, ĕra, ĕrum, *adj. s comp. i sup. 1)* h r a p a v *za osjećala a) za tik ili opip,* g r e d o v i t, n e r a v a n, in locis spectatur, leves an asperi; loca aspera et montuosa; montes, tumuli, solum, saxa; * capita montis; * rura; * nemora; † nummus *otrt*; arteria aspera *dušnik*; aspero mari *za uzburkana, burnoga mora, Liv.*; maria aspera, *Virg.*; * barba; * sentes *bodljavi, bodljikavi*; * silva *trnjava*; * capilli *čupavi, nakostriešeni*; * pocula aspera signis *ne ravne zbog izdjelanih slika na njih*; *subst.* **asperum**, i, *n.* g r e d o v i t o, n e r a v n o † asperrimo hiemis; † aspera maris; † per aspera et devia; * aspera collium. *b) za okus ili za njuh,* l j u t, k a š t a r, o š t a r, r e z a k, o p o r, o p o r a n, vinum, *Ter.*; * sapor; dulce amarum, lene asperum. *c) za sluh,* t v r d, g r u b, lene, asperum vocis genus, *odatle o govoru,* d r a p a v, t v r d, š t r b e k a v, p r i e k, aspera, tristis et horrida oratio. *2) trop. a) o ćudi i značaju* o p o r a n, o s o r a n, s u r o v, g r u b, n e o t e s a n, s g r o m a n, p r k o s a n, *itd.*, homo asper et durus; naturâ asperi atque omnibus iniqui; asperrimi ad condiciones pacis; * Pholoë *štrkava, mrzna*; * monitoribus *prkosan prama itd.*; * aspera est illi Venus; * rebusque veni non asper egenis; (stoici) horridiores evadunt, asperiores, duriores et oratione et moribus; Cato asperi animi fuit, sed rigidae innocentiae; doctrina aspera. *b)* d i v l j i, o z l o j e d j e n, r a z j a r e n, j a r o s t a n, d r n o v a n, l j u t, * (Carthago) studiis asperrima belli; † gens laboribus et bellis aspera; † Juno; * *o životinjah,* d i v l j i, o p a s a n anguis asper siti; bos aspera cornu; lupus dulcedine sanguinis; asperum tactu leonem. *c) o stvarih,* m u č a n, t e g o t a n, t e ž a k, res asperae, *mučni nalozi*; mala res, spes multo asperior; tempora, bellum, sententia; * pugna; * multa aspera *mnoge tegobe i muke, suprotive, protivštine. d) o govoru,* t v r d, b o d l j i v, g r i z l j i v, g r d, p o v r e d l j i v, facetiae; * verba.

aspĕre, *adv. s comp. i sup.* [asper] *1)* h r a p a v o, d r a p a v o, loqui. *2)* t v r d o, s t r o g o, o p o r o

apud populum Romanum loqui; accusare, tractare aliquem; nihil placet aspere agi. 3) *o govoru grko, povredljivo,* scribere de aliquo, in aliquem.

1. aspergo, rsi, sum, 3. [ad i spargo] *1) prskati, prsnuti, poprskivati, poprskati, poškrapati, poškropiti, posipati, sipati što na što, prskati, štrcati na što,* guttam bulbo; pigmenta in tabula; * virus pecori; * huc sapores; *trop.* labeculam alicui *ljagu pridjesti;* hoc aspersi; alicui sextulam *zapisati;* alicui molestiam *dosadu zadati, prouzročiti. 2) što čim poškropiti, poprskati; posipati, posuti, popršati, potrusiti,* aram sanguine; vaccam semine; * canis *(siedom kosom)* aspergitur aetas; *trop.* splendorem vitae maculis *okaljati;* aspergi infamiâ *nagrditi, obružiti se;* aliquid mendaciunculis *izpreplesti malenimi lažami.*

2. aspergo, ĭnis, *f.* [1. aspergo] *poprskivanje, poškrapanje, meton. poprska, poškrapa, poškrop,* caedis *naprskana krv;* salsa.

aspĕrĭtas, ātis, *f.* [asper] *1) upravo a) hrapavost za tip ili opip, gredovitost, neravnost,* viarum, asperitates saxorum; omnes asperitates supervadere. *b) za sluh* soni, *Tac. 2) trop. a) glede na ćudoredno ponašanje, osornost, surovost, otresitost, tvrdost, strogost, neotesanost,* Stoicorum; avunculi; naturae; * agrestis; *o podnebju, studeni, neblagost, ljutina, žestina,* ob calorem aut asperitatem; asperitas frigorum. *b) ob okolnostih i odnošajih, mučnost, težkoća, tvrdoća, opasnost,* asperitatem belli ostendere; in ea tanta asperitate *u onoj tolikoj stisci i nevolji;* in his vel asperitatibus rerum vel angustiis temporum; *osobito povredljiva oštrina ili tvrdoća u govoru,* contentionis; judicialis verborum.

aspernātio, ōnis, *f.* [aspernor] *(riedko) preziranje, prezirno odbijanje,* rationis.

aspernor, 1. *depon. (riedko i većinom kasno)* [sperno] *od sebe što prezirno odbijati, odbiti, prezirati, ne mariti za što (sborom i tvorom; sravni* sperno*),* hominem; gustatus quam cito id quod valde dulce est, aspernatur ac respuit; voluptatem appetit ut bonum, aspernatur dolorem ut malum; aspernari pacem; preces alicujus, conditionem, nuptias; *s* ab *i ablat.* a philosopho, si afferat eloquentiam, non asperner; cujus furorem atque crudelitatem deos immortales a suis aris atque templis aspernatos confido; † *s inf.* quod pati dedecus et validissimum quemque militiae nostrae dare aspernabatur.

aspĕro, 1. [asper] *1) hrapaviti, neravnim što činiti,* * hiems aquilonibus asperat undas *uzburkati;* sagittas ossibus *oštriti, Tac. 2) trop.* † *podbunjivati, podbuniti, podraživati, podražiti,* iram victoris; ne lenire neve asperare crimina videretur; contumacia et certaminibus juvenem; aliquem in saevitiam; hunc quoque asperavere carmina, incertis auctoribus vulgata in saevitiam.

aspersio, ōnis, *f.* [aspergo] *(riedko) oškrapanje, škropljenje, prskanje, poprskivanje, štrcanje,* aquae; *metanje bojâ ili mastila, namazivanje bojami,* etiam Veneris Coae pulchritudinem effingi posse aspersione fortuitâ putas?

Asphaltītes, ae, *m.* (lacus) [Ἀσφαλτῖτις λίμνη] *mrtvo more u Palaestini, Just.*

aspĭcio, pexi, pectum, 3. [ad *i* specio] *1) na koga ili na što gledati, pogledivati, pogledati, okom svrtati, svrnuti na što (hotimice i nehotice),* huc, ad me, *Plaut.;* aliquem; furtim inter se; lucem aspicere vix posse = *živjeti;* tanquam ad aspiciendam lucem *(u život)* esse revocatum; *absolutno, o mjestih gledati k, na = okrenut biti prama, ležati prama,* † quae non aspicere vineas sed tangere videtur; † quae (pars Britanniae) Hiberniam aspicit; * qua sol utrumque recurrens aspicit Oceanum, † terra ventosior, qua Noricum ac Pannoniam aspicit. *Na pose a) izvidjeti, razgledati, razgledivati; ogledati,* situm omnem regionis, Boeotiam atque Euboeam, *Liv.;* * opus admirabile; * non aspicies, ubi liqueris Anchisen. *b) (riedko) s počitanjem i divljenjem na koga gledati, motriti koga,* Chabriam magis milites quam qui praeerant aspiciebant, *Nep. c) prodrzljivo koga motriti, smiono komu u oči gledati,* Lacedaemonios ante Epaminondam imperatorem nemo Boeotiorum ausus fuit aspicere in acie, *Nep.;* * illum aspice contra, qui vocet. *2) trop. duhom na što gledati, razgledati, smatrati, promatrati, motriti,* cum contemplari cuperem, vix aspiciendi potestas fuit; neque tanta est in rebus obscuritas, ut eas non penitus vir ingenio cernat, si modo aspexerit; * qui semel aspexit, quantum etc.; * aspice, si quid et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur; † malorum facinorum ministri quasi exprobrantes aspiciuntur. *Odatle što iztražiti, iztraživati, poučiti se o čem, izviestiti se o čem,* res sociorum; *milostivo pogledati, ozreti se, obzirati se na koga ili što,* aspice nos hoc tantum, *ozri se na nas, pomozi nam, Virg.;* si genus aspicitur. *3) inchoat. koga ili što ugledati, zagledati, sagledati, zamotriti, namotriti, smotriti, opaziti, uočiti,* respexit et simulac Cn. Lentulum aspexit; propter quos hanc suavissimam lucem aspexerit *bieli sviet ili bieli danak ili božje svjetlo ugledao = roditelje, Cic.*

aspīrātio, ōnis, *f.* [aspiro] *zapahivanje, zadisivanje,* aëris, terrarum *zapahujuće izparivanje; kao slovnički t. t. izgovaranje slova hakom, hakanje, aspiracija.*

aspīro [ad-sp.], 1. *I. intrans. 1) k čemu puhati, zapahivati, zapahnuti, zadisati, zadahnuti, zadunuti* pulmones se contrahunt aspirantes *kad zadahnu, zadišući. Ovako* * *o pogodnu vjetru,* aspirant aurae in noctem *pogodan vjetar zadunu pod noć;* nautis lenius aspirans aura secunda venit; * *o glasbenih strojevih,* tibia aspirare et adesse choris utilis erat; * amaracus aspirans. *2) trop. a) sklon biti komu, podupirati, poduprieti, pomagati koga, uspjeh, napredak, sreću dati čemu, unapredjivati, unaprediti što, biti komu u pomoć* aspiravit nemo eorum qui etc. *nitko se ni ne maknu;* † aspirante fortuna; † aspirat primo fortuna labori; * di coeptis aspirate meis; * vos precor, aspirate canenti. *b) težiti ka komu, ili k čemu doći, približiti se, popinjati se k čemu, usuditi se,* in curiam, in campum; quid enim quisquam ad meam pecuniam me invito aspirat? occupavi te, fortuna, atque omnes aditus interclusi, ut ad me aspirare non possis; ad quem ceteri propter occupationem aspirare non possunt; bellica laude ad Africanum aspirare nemo potest; ad spem consulatus; haec ad eam laudem quam volumus, aspirare non possunt; usque ad forum Syracusanum et ad omnes crepidines urbis accessit, quo neque Carthaginiensium gloriosissimae classes unquam aspirare potuerunt etc.; * *s dat.* nec equis aspirat Achilles. *II.* * *trans. a) pripahivati, pripahnuti što k čemu,* Juno ventos aspirat eunti. *b) udisati, udahnuti,* dictis divinum aspirat amorem.

aspis, ĭdis, *f.* [ἀσπίς] *aspida, ljutica.*

asportātio, ōnis, *f.* [asporto] *odnošenje, uklanjanje, Cic.*

asporto [abs-p.], 1. *odnositi, odnesti, odvoziti, odvezti, uklanjati, ukloniti (na kolih, na brodu)* sua omnia partim Salamina partim Troezena asportant, *Nep.;* quibus vehiculis regum asportarent res, *Liv.;* hoc simulacrum Verres e signo Cereris avellendum asportandumque curavit, *Cic.;* † aliquem secum; *o čeljadi ugrabiti, oteti, otimati, Com.*

asprētum, i, *n.* [asper] *gredovito i kamenito, kršno mjesto, Liv.*

Assărăcus, i, *m.* [Ἀσσάρακος] *Assarak, sin Troov, brat Ganymedov i Ilov, otac Capyjev i djed Anchisov, kralj phrygijski, Virg. Hor. Ov.*

assĕcla, *takodjer* **assĕcŭla,** ae, *m.* [assequor] *koji koga uglednijega od sebe sliedi i dobitka radi uz njega pristaje, samo u političnom smislu i porugljivo sljedbenik, pristalac, prišipetlja (sravni* assectator, sectator*).*

assectātio, ōnis, *f.* [assector] *neprestano (javno, smjerno) sliedjenje, sprovadjanje, praćenje, izpraćanje (sravni* assectator*).*

assectātor, ōris, *m.* [assector] *koji je svagda i svuda uz glavu koje stranke, vjeran sljedbenik, pristalac, pratilac (o prijateljih i clientih; sravni* assecla*),* vetus assectator et ex numero amicorum.

assector [ad-s.], 1. *depon. stalno sliediti, vjerno pratiti, izpraćivati, biti od pratnje (sravni* assectator*), često o clientih i prijateljih itd. absolutno,* cum assectaretur: Num quid vis? occupo, *Hor.;* aliquem: cum aedilitatem Crassus peteret eumque major natu etiam consularis Serv. Galba assectaretur; † omnis miles Valentem assectabatur; † aliquem omnibus officiis.

assĕcŭla, ae, *m. gledaj* assecla.

assensio, ōnis, *f.* [assentior] *privoljivanje, pristajanje; takodjer pohvaljivanje, izražįvanje pohvale; u philosophijskom govoru držanje onoga, što tko osjeća ili sjetili zamjećuje, istinitim.*

assensor, ōris, *m.* [assentior] *pristalac.*

assensus, us, *m.* [assentior] *1) abstractno, pristaja, privola. 2) concretno, pohvala, izjava pohvale, potvrda,* ingens assensus alacritasque cuncta approbantium; omnium assensu comprobata oratio, *Liv.;* cum ingenti assensu exponere aliquid, *Liv.;* magno assensu celebrata sententia, *Tac.;* vario fremebant assensu, *Virg.;* assensibus implere partes, *Ov. 3) odlieganje, jeka* et vox assensu nemorum ingeminata remugit, *Virg.*

assentātio, ōnis, *f.* [assentor] *bezuvjetno pristajanje, privoljivanje, govorenje komu po ćudi, podlo ulagivanje, udvoravanje itd.* istaec illum perdidit assentatio; assentatio vitiorum adjutrix procul amoveatur, nullam in amicitiis pestem esse majorem quam adulationem; inflatus assentationibus, *Liv.;* assentatio erga quemcunque principem sine affectu peragitur, *Tac.*

assentātiuncŭla, ae, *f.* [*demin. od* assentatio] *maleno ulagivanje, Cic.; pl. Plaut.*

assentātor, ōris, *m.* [assentor] *bezuvjetni dakavac, daković; ulizica, udvorica,* semper auget assentator id, quod is, cujus ad voluntatem dicitur, vult esse magnum; assentatoribus patefacere aures suas.

assentātōrie, *adv.* [assentator], *po ulizički, udvorički, poput ulizice ili udvorice, laskavo, Cic.*

assentior [ad-s.], assensus sum, *(u classičnoj prosi riedko* assentio etc.*)* 4. *pristajati, pristati uz koga ili uza što, privoljeti na što, odobravati, odobriti što;* alicui, verbis alicujus; sententiae; orationi; assensum est ei *pristalo se uz njegovo mnienje;* alicui de, in aliqua re; illud, quid, cetera; *sa* ut, assentio tibi, ut etc.; *absolutno,* verbo, † vultu assentiebatur; temeritas in assentiendo; assentiente populo; assensa *ono, što se za istinu drži, što je priznano.*

assentor, 1. *depon.* [*intens. od* assentior] *uz koga bezuvjetno pristajati, komu po ćudi govoriti te se tim ulagivati, udvarati (sravni* assentior, blandior, adulor*)* qui etiam adversando saepe assentetur et litigare se simulans blandiatur; qui ipse sibi assentatur; Bajae tibi assentantur *ulaguju ti se ljekovitom vodom;* nihil nobis.

assequor [ad-s.], etc. 3. *depon. 1) sliedeći komu ili k čemu doći, to jest dostizati, dostignuti, dostići, pristignuti, stići, sustići; dotjecati, doteći koga ili što, doskočiti komu, dohvatati se, dohvatiti se, dohitati se, dohititi se čega, absolutno stići,* in Bruttios raptim, ne Gracchus assequeretur, concessit, *Liv.;* paucos ad requiem dies sumunt, donec aquilae signaque assequerentur, *Tac.;* aliquem; si es Roma, jam me assequi non potes, sin es in via, cum eris me assecutus, coram agemus; Pisonem apud Coum insulam nuntius assequitur, excessisse Germanicum, *Tac. 2) trop. a) postići, doseći, polučiti što, doprieti do čega, svršavati što, (tršenjem i naporom; sravni* consequor, nanciscor *itd.)* is mihi etiam gloriabitur, se omnes magistratus sine repulsa assecutum; quibus ego temporibus magistratus adeptus sim, quales viri idem assequi nequiverint, *Sall.;* immortalitatem; aliquid precibus; *sa* ut, † ne. *b) koga u čem dostići,* Sisenna Clitarchum velle imitari videtur, quem si assequi posset, aliquantum ab optimo tamen abesset; merita alicujus; † ingenium alicujus. *c) umom što domašiti, shvatiti, shvaćati, pojmiti, dokučiti, dokučivati,* aliquid, cogitationem ali-

cujus, aliquid conjecturâ *odgonenuti*, suspitione *činiti se komu, naslućivati.*

asser, ĕris, *m.* [ἄξων] *kolac, žioka, plesmo, jaka letva, tanka greda.*

1. assĕro [ad-s.], sēvi, sĭtum, 3. *prisaditi*, populus assita certis limitibus, *Hor.*

2. assĕro [ad-s.], rui, rtum, 3. *1) prisvajati, prisvojiti što komu*, † Jovem sibi patrem; * laudes alienas; * ede notam tanti generis meque assere coelo *izjavi se, da sam božanstvena roda*; † se studiis *dati se na. Odatle kao t. t. sudbenoga jezika a) službeno izjaviti da je tko po pravu slobodan, proglasiti koga slobodnim*, aliquem asserere in liberali causa, in libertatem, † in ingenuitatem; * me asserui *oslobodio sam se;* † se a mortalitate *obezbiediti se proti itd.;* † se ab injuria. *b) koga svojim robom proglasiti* aliquem in servitutem. *2)* † *što istinom proglasiti, tvrditi da je što istinito.*

† **assertio**, ōnis, *f.* [2. assero] *sudbeno tvrdjenje da je tko slobodan.*

assertor, ōris, *m.* [2. assero] *1) koji na sudu traži, neka mu se izjavi, da mu je njetko robom*, puellae, virginis; † *branič, zaštitnik čije slobode. 2) trop.* * † = vindex (σωτήρ) *branič, zaštitnik, slobodnik*, Galliae.

asservio [ad-s.], 4. *pripomagati, pripomoći*, contentioni vocis, *Cic.*

asservo [ad-s.], 1. *1) čuvati, hraniti, sahranjivati, sahraniti*, tabulas negligentius; aliquem domi suae; asservari in carcerem; sacra fideli custodiâ asservat locus, *Liv. 2) čuvati, stražiti*, portas murosque; jus negligentius; aliquem assiduâ operâ.

assessio, ōnis, *f.* [assideo] *sjedjenje uz koga (da ga razgovaram), Cic.*

assessor, ōris, *m.* [assideo] *prisjednik, t. j. pomoćnik u službi ili uredu, osobito kraljeva u Sparti.*

assessus, us, *m.* [assideo] *prisjed; sjedjenje uz koga*, assessu meo, *Prop.*

assĕvĕranter, *adv. s comp.* [asseverans] *ozbiljno*, loqui cum aliquo.

assĕvĕrātio, ōnis, *f.* [assevero] *1) ozbiljno uvjeravanje*, omni tibi asseveratione affirmo. *2)* † *ozbiljnost, strogost*, accusatio apud patres asseveratione eadem peracta est, *Tac.*

assĕvēro, 1. [ad i severus] *1) intrans. od zbilje govoriti ili postupati, ne šaliti se (oppos.* jocor*)* utrum asseveratur in hoc an temptatur; bella ironia, si jocaremur; sin asseveramus, vide ne etc. *2) trans. a) ozbiljno uvjeravati, od zbilje tvrditi*, aliquid: unum illud firmissime asseverabat, in exilium se iturum; de aliqua re: quem ad modum adversarius de quaque re asseveret; † ordinem agminis; † gravitatem *držati se ozbiljnih načela. b)* † *zbilja dokazati, posvjedočiti, dokazivati, posvjedočivati, svjedočiti*, asseverant magni artus Germanicam originem, *Tac.*

assideo [ad-s.], sēdi, sessum, 2. *sjediti, ili sjedjeti polag ili uz ili do koga, pri kom, kod koga ili čega*, alicui; *trop.* * parcum assidet insano *prilično je nalik. Na pose a) kod koga sjedjeti, stojati ili biti te ga razgovarati, tješiti, savjetovati itd.* in carcere mater dies noctesque assidebat; assidens aegro collegae; huic; assidentes curantesque eadem vi morbi repleti; † Juniae; * si alius casus lecto te affixit, habes qui assideat, fomenta paret, medicum roget; mihi filiaeque auget maestitiam, quod assidere valetudini non contigit *biti kod bolestnika, Tac.*; quod senatus juratus censeat, qui assidetis id volumus jubemusque; judiciis assidebat, si quando assideret. *b)* † assidere literis; † assidet (illa majestas) Jovi. *c) vojnički t. t. pred kojim mjestom stajati, logoriti, taboriti osobito neprijateljskom namjerom, absolutno*, assidendo diutius artiorem annonam sociis quam hosti faciebant, *Liv.;* ne irrisus ac vanus iisdem castris assideret (προκαθέζεσθαι *Thuc.*), *Tac.; s dat.*: Gracchus assidens tantum Casilino nihil movebat; nostris moenibus assidet hostis, *Virg.; s acc.* quum muros assidet hostis, *Virg.*; assidendo castellum, *Tac.;* — prope moenia; urbs assidetur, *Sall.; takodjer pred čim stražiti, stražu stražiti*, theatro, ludis, *Tac.*

assīdo [ad-s.], sēdi, sessum, 3. *sjedati, sjesti uz koga ili što, ka komu ili čemu, do koga ili čega*, in bibliotheca super aspidem; Hiempsal dexterâ Adherbalem assedit *sjede na desno k Adherbalu, Sall.*; in sella apud magistrum; hic in ara, hic, *Plaut.*; † humi; *absolutno*, per oravit aliquando, assedit, surrexi ego.

assĭdue *(i* assiduo *Plaut.)*, *adv. sa sup.* [assiduus] *postojano, svejednako, sveudilj, svedjer, neprestano*, gallos gallinaceos sic assidue cantare coepisse, ut nihil intermitterent; audire aliquid; assiduissime mecum fuit Dionysius; assidue veniebat, *Virg.*

assĭduĭtas, ātis, *f.* [assiduus] *1) postojana ili neprestana prisutnost kod koga da mu bud čim ugadja, dakle osobito o clientih i sličnom*, qualem hunc putent, assiduitate testimonioque declarant; amicorum assiduitas et frequentia; advocatorum; medici *marljiv posjet; često o candidatih za koju službu, jer im se bilo često puku pokazivati da uzčuvaju njegovu naklonost*, assiduitate valere, assiduitate praetorem fieri. *2) trop. a) o ljudih, postojanost*, consequi, perficere aliquid assiduitate, consilio, diligentia. *b) o stvarih neprekidnost, neprestanak, sveudiljnost*, assiduitate molestiarum *(neprekidnimi protivštinami)* sensum omnem humanitatis ex animis amittimus; assiduitate epistolarum *neprekidnim dopisivanjem*; dicendi assiduitas *(neprekidno vježbanje u govorenju)* aluit audaciam.

assĭduus, *adj. s* † *comp. i sup.* [assideo] *1) koji je gdje (kod koga ili čega) svedjer prisutan (kao da ondje neprekidno sjedi)*, Romae in praediis fuit assiduus; boni assiduique domini *koji se malo kad udaljuju od doma*; cum rure assiduus semper vixerit; flaminem Jovis assiduum sacerdotem creavit, *Liv. 2) o čeljadi, postojan, djelatan, marljiv, neumoran*, qui suos liberos assiduos agricolas esse cupiunt; flagitator assiduus; hostis assiduus magis quam gravis *više neprekidno navaljujuć nego itd., više neumoran, nego li itd. 3) o stvarih, neprekidan, sveudiljan, neprestan*, assiduos imbres habebamus; labor; consuetudo; deorum cura; Hannibal assidui patris obtestationibus eo est perductus ut etc., *Nep.;* duo assidua bella insequens annus habuit, *Liv.;* * assiduis hinc atque hinc vocibus heros tunditur; * contraria tellus nubibus assiduis pluvioque madescit ab auro; * non feret assiduas potiori te dare noctes *ciele noći*; donec (Judaei) assiduis damnis intra moenia pellerentur, *Tac. 4) nastanjen kao t. t. porez plaćajućih imućnih gradjana, obično u plur.* assidui, *gradjani imućnih viših razreda (oppos.* proletarii*)* Servius cum locupletes assiduos appellasset ab aere dando, eos qui nihil in suum censum attulissent, proletarios nominavit.

assignātio, ōnis, *f.* [assigno] *doznačivanje, doznačba*, agrorum *podjeljivanje zemljišta naseljenikom putem doznačbe*; Sullanae venditiones et assignationes.

assigno [ad-s.], 1. *1) doznačivati, doznačiti*, alicui aliquid, agrum militibus; urbem agrumque colonis, *Liv.;* mihi ex agro tuo tantum assignes, quantum meo corpore occupari potest; equiti certus numerus aeris est assignatus, *Liv.;* quibus juvenibus deportanda Roma regina Juno assignata erat, *Liv. Odatle trop. upisivati, upisati, staviti u račun što komu*, aliquid non homini, sed tempori; culpae fortunam; unius amentiam civitati, *Liv.;* fortuita fraudi suae, *Tac. 2) predati na čuvanje, na pohranu*, aliquem custodibus, *Just.;* † *trop.* aliquem famae.

assĭlio, sĭlui, — 4. [ad *i* salio] *priskakati, priskočiti, skakati k čemu* * moenibus urbis = *nasrtati, navaljivati;* * aqua assilit; * assiliunt fluctus; † pars montibus, alii viam inter Mosellamque flumen improvisi assiluere; *trop. u govoru na što preskočiti*, neque assiliendum statim est ad illud genus orationis, *Cic.*

assĭmĭlis [ad-s.], *adj. prilično ili dosta sličan ili nalik komu ili čemu, s gen.* assimilemque sui longa assuetudine fecit, *Ov.; s dat.* in pulmonibus inest vanitas quaedam et assimilis spongiis mollitudo, *Cic.;* quo super atra silex jam jam lapsura cadentique assimilis, *Virg.;* fratribus assimilis, *Ov.*

assĭmĭlĭter, *adv.* [assimilis] *sličnim načinom, Plaut.*

assĭmŭlātio, ōnis, *f.* [assimulo] *naličivanje* famam carminum ejus premebat Nero prohibueratque ostentare vanus assimulatione = ita vanus ut ea assimulare vellet, *Tac.*

assĭmŭlo [ad-s.], 1. *što čemu slično, što na što nalik činiti, ponačinjati, ponačiniti*, literae lituraeque omnes assimulatae, expressae de tabulis in libros transferuntur; *(Tac.)* assimulare deos in speciem oris humani. *Odatle a) mišlju ili govorom što čemu sličnim činiti, t. j. izporedjivati, uzporediti što s čim, sravnjivati, sravniti što s čim, što sličnim smatrati* * grandia parvis; formam Britanniae scutulae oblongae, *Tac.;* simile ex conferenda aut assimulanda natura judicatur. *b) s pretvare nješto, čega neima, ponačinjati ili oponašati, pričinjati se, pričiniti se, pretvarati se, pretvoriti se, graditi se, hiniti što*, nuptias, se amicum, se laetum, *s acc. c. inf.; sa* quasi, *absolutno, Ter.,* * anum; *često partic.* assimulatus *prečinjen, hinjen, himben*, familiaritas; multa alia ejusdem generis, alia assimulata, *Liv.*

assis, is, = **axis**, is, *m. i f. daska, trenica, gledaj* axis.

assisto [ad-s.], astĭti, — 3. *1) staviti se, postavljati se, postaviti se k čemu, pristupati, pristupiti, stati k čemu*, hic propter hunc, *Ter.;* ad fores; contra omnes hostium copias in ponte; † inter ceteros. *2) o dovršenom micanju, a) stojati uza što, pribaviti čemu, biti pri kom ili čem*, talus rectus assistit; * lecto; * divinis; *(Tac.)* quantum Corbuloni cujusque generis militum assisteret. *b)* † = adesse, *pripomagati, pripomoći*, alicui, causae suae.

assŏleo [ad-s.], —, —, 2. *(samo li u 3. osobi sing. i plur.) običavati* cum multa assoleat veritas praebere sui vestigia; quae assolent (sc. scribi); ubi (comitia) assolent (sc. fieri); *češće impers.* ut assolet, *kako to obično ili navadno biva, po običaju, kako je to navada ili običaj (tim se glagolom uviek pokazuje ili poziva na navadu ili običaj, koji je s predmetom skopčan; sravni* soleo*)* quum in hortos D. Bruti auguris commentandi causa, ut assolet, venissemus, *Cic.;* ubi illuxit paratis omnibus, ut assolet, vocari ad concionem utrumque exercitum jubent, *Liv.;* sacra patria, ut assolet, facit, *Liv.*

assŏno [ad-s.], —, —, 1. *(riedko) prizvekćivati, prizvektati*, planxerunt Dryades, plangentibus assonat Echo, *Ov.*

Assōrus, i, *m.* [Ἀσσωρός] *Assor, grad na Siciliji. Odatle* **Assōrīnus**, *adj. assorski; subst.* **Assorini**, ōrum, *m. Assorani ili Assorci.*

assuē-făcio, etc. 3. [assuesco] *navadjati, naviditi, navranjivati, navranjati, navraniti, navranjiti; priučavati, priučiti koga čemu ili na što*, aliquem aliquâ re, ad aliquid; alicui rei; *s inf.:* scelerum exercitatione assuefactus; nullo officio aut disciplina assuefacti; genere quodam pugnae assuefacti; operi aliisque justis militaribus ita assuefecit, *Liv.;* nec suo sanguine ad supplicia patrum plebem assuefaciunt, *Liv.;* Caesar ceteras domuit, imperio populi Romani parere assuefecit; assuefacti superari.

assuesco [ad-s.], etc. 3. *1) trans. navadjati, navaditi, priučavati, priučiti, koga čemu* * mentem pluribus. *2) intrans. privikavati, priviknuti, obicati, obiknuti; navadjati se, navaditi se, naučiti se, navraniti se čemu ili na što*, fremitum voce vincere; assueti vinci; genus pugnae quo assueverant; * ne tanta animis assuescite bella; † amici quibus maxime assueverat; assuescere ad homines *(o životinjah)*; *absolutno*, sic enim assuevi; si assueveris; *često part. perf. pass.* assuetus, *navikao, vičan, priviknut čemu* aliqua re; alicui rei *(i comp.* assuetior montibus) *redje* in aliquid (in omnia familiaria jura), ad aliquid; *samo s accus.* Galli perversis rupibus juxta invia ac devia assueti decurrunt *(možda* assueti *ovdje* = assueti id facere*)*, *Liv.; s gen.* Romanis Gallici tumultus assuetis, *Liv.*

assuētūdo, ĭnis, *f.* [assuesco] *nauka, navika, navada, privika*, assuetudine mali *(na zlo)* efferaverant animos, *Liv.;* degenerabat a labore ac virtute miles assuetudine voluptatum, *Tac.;* Actes *bludno drugovanje s njom, Tac.*

assuētus, *adj.* [*partic. od* assuesco] *običan, navadan, poznat*, portula; * longius assueto lumina nostra vident *nego li navadno;* assueta oculis regio; duces assueti militibus.

assŭla, ae, *f.* [*demin. od* assis=axis] *ljesica, treska, treštica, iver.*

assŭlātim, *adv. na ljesice, na treštice, Plaut.*

† **assulto**, 1. [*intens. od* assilio] *priskakati, priskakivati*, feminae assultabant ut sacrificantes aut insanientes Bacchae; *osobito o neprijateljih naskakivati s dat.* tertia vigilia assultatum est castris; tergis pugnantium; *s acc.* latera et frontem (agminis); *absolutno* hi telis *(oružjem)* assultantes, hi conferto gradu.

* † **assultus**, us, *m.* [assilio] *(u plur.) naskok*, locum variis assultibus urguet, *Virg.*; cum neque assultibus et velocitate corporum uteretur, *Tac.*

assum [ad-s.], affui, adesse *i k tomu* affŏrem = affuturus essem, *i* affŏre = affuturum esse, *biti nazočan, tu biti, biti kod koga ili čega, desiti se* (*oppos.* abesse). *I. u pravom smislu 1) o čeljadi i živih stvorovih a) absolutno*, vos abite, Sosia, adesdum *budi tuj*; heri, cum non adessetis; omnes, qui aderant; cum hostes adessent; quamdiu affuit, ne qua sibi statua poneretur, restitit, absens prohibere non potuit, *Nep.*; utinam rex ipse afforet, *Virg. b) s adverbialnimi i adjectivnimi oznakami kao* coram, praesto; ante oculos, multum, praesens, frequens etc.: adest praesens vir singulari virtute M. Bibulus; ut ipsum Caesarem praesentem esse existimarent; * ante oculos moestissimus Hector visus adesse mihi; * coram, quem quaeritis assum Troïus Aeneas; aderat frequens, advocabat; in operibus, in agmine, ad vigilias multus adesse etc., *Sall. c) s oznakom mjesta, gdje je tko nazočan, s praep.* ad *i acc. i* in *s abl.* petere ut mane ad portam adesset; ait in senatu se adesse velle; in agmine modo in primis, modo in postremis aderat, *Sall.*; adesse in foro, *Liv.*; *s dat.* quos vides huic adesse; * portis alii bipatentibus assunt. *2) o neživih stvarih i abstractnih pojmovih, tu biti, imati ili biti u koga, biti na službu itd.* belua id solum, quod adest quodque praesens est, se accommodat; corpore nihil nisi praesens et quod adest sentire possumus; suus cuique animus adhortator aderat; cum usus adesset *kad bi potreba nastala;* majorem multo victoriam adesse; tanti morbi aderant; in obsequio comitas adsit, assentatio procul amoveatur; aderat judicio dies; nox aderat; adest ingens seditio, certamen; victis finem adesse apparebat, † adest meae vitae finis; * quod adest *sadanja sreća;* * vim affore *(ima u)* verbo; * cocto (pavoni) num adest honor idem *ima li u kuhana pauna ista krasota?* * nulla fides adest damnis verisque doloribus; † auctoritas adest victori; † aderant juveni modestia et forma. *II. Ima mnogo stalnih formula i izraza, u kojih se je prvobitno značenje, da je što gdje nazočno, više manje preinačilo i razmnožilo, 1) prispjevši tuj biti, pojaviti se, doći, prispjeti, naći se,* hi ex Africa jam affuturi videntur; † truci clamore aderant semisomnos in barbaros; * adsum atque advenio Acheronte vix alta atque ardua per speluncas; * huc ades *hod' ovamo;* * ecce adest. *2) djelatan tuj biti a) u obće, desiti se, biti na paloku, na meti, na ruci,* in operibus, in agmine atque ad vigilias multus adesse; omnes feroces aderunt; Numidae infensi adesse atque instare; Massinissa dies noctesque infestus aderat; adversus hostes aderunt; *osobito: biti uz koga kao pomoćnik, savjetnik, biti komu u pomoć, pripomagati, pripomoći komu, posizati, poseći za koga ili za što (sravni* absum), semper absenti affui Dejotaro; dictator intercessioni adero; adesse alicui in consilio; ego tuis rebus sic adero ut difficillimis; *ovako poimence o pomoćniku kod suda (odvjetniku), koga ili što na sudu zastupati, braniti ga i pomagati bud nazočan samo kao* advocatus *ili kao* patronus, adsum amicis, venio in senatum frequens; negat se quemquam retinere eorum, qui Petilio vellent adesse; quos videtis adesse in hac causa; ad hanc rem, *Ter.*; ad defendendam causam; in judicio, in foro, contra Sutrium, † adversus aliquem. *Ovako o nazočnosti kojega božanstva kao pomoćnika ili zaštitnika, s dat.* satis scio, origini Romanae deos affuisse; tam evidens numen hac tempestate rebus Romanis affuit, *Liv.*; * captis; † sui sceleris ultores adesse deos; * adsis placidusque juves. *b) kao svjedok, gledalac, učestnik gdje prisutan biti, učestnik biti, prisustvovati itd.* ad suffragium; in senatu; in magnis rebus; comitiis, pugnae, proelio, periculis, colloquio; † funeri, † sermoni alicujus; *takodjer absolutno* ut paene liberum sit, senatori non adesse *ne dolaziti u senat;* adesse scribendo senatus consulto, decreto etc. *i samo li* adesse scribendo; * sibi adesses ad puteal; * partubus *(o Lucini);* * choris *(o svirali);* * fletibus assunt humani vultus *(o učestju, koje se pokazuje na obrazih);* * paululum ades (*sc.* mihi). *c) kao tuženik ili tužitelj na sud doći* in judicio, ad judicium, *i absolutno. 3)* adesse animo *ili (u više njih)* animis, *duhom nazočan biti da može kako valja paziti,* adestote omnes animis, qui adestis corporibus; eum non affuisse animo; *i da ne klone duhom, miran biti, ostati,* adeste animis, judices, et timorem si quem habetis, deponite; ades animo et omitte timorem, Scipio.

assūmo [ad-s.], etc. 3. *1) k sebi uzimati, uzeti; primati, primiti (posve obćenito i indifferentno; sravni* arrogo) si id mihi assumo, video id meo jure quodammodo vindicare; sacra Cereris de Graecia, † aliquem sibi filium, † aliquem in consilium; † aliquem ducem; omnis voluptas assumenda est; artes propter se assumendae; eandem (laudem) hic sibi ex Asiae nomine assumpsit; orator tractationem orationis sibi sumet *pridržat će za se;* neque ego mihi postea quidquam assumpsi, neque hodie assumo *(drznem se)*, quod quemquam jure possit offendere; † sibi licentiam. *2) (umnažajuć) priuzimati, priuzeti; još k čemu primati, primiti*, legiones quas in Italia assumpsit; ne qui (socii) postea assumerentur; qui nihil opinione affingat assumatque ad aegritudinem; nihil nostrae laudi assumptum arbitremur. * Butram tibi Septimiumque assumam; † nec quenquam exemplo assumo. *Odatle a) philosophijski t. t. = srednju izreku u syllogismu dodati. b) slovnički t. t.* verba assumpta, *α) pridavnici. β) (Quint.) tropični izrazi.*

assumptio, ōnis, *f.* [assumo] *1) primanje, odobravanje* aliquid dignum assumptione. *2) srednja izreka* (propositio minor) *u syllogismu.*

assumptīvus, *adj.* [assumo] *rhetorski t. t.* pars assumptiva *stvar takva, da joj na obranu valja priuzeti okolnosti, koje nisu u njoj samoj, sobom nepodpun.*

assuo [ad-s.], —, — 3. *prišiti, prikrpati*, unus et alter assuitur pannus, *Hor.*

assurgo [ad-s.], etc. 3. *podizati se, podići se, podignuti se, dići se, ustati, ustajati (ili ležao ili sjedio)* resupinare regem assurgentem; adjuvare se manibus in assurgendo; * dextrâ; * in clipeum; * in auras; assurgite; alicui *pred kim (iz počitanja, uljudnosti)*: an quisquam in curiam venienti assurrexit? ut majoribus natu assurgatur; † neque assurgere neque salutare se dignantem; haec ipsa sunt honorabilia, salutari, appeti, decedi, assurgi etc.; * sunt et Amineae vites, firmissima vina, Tmolius assurgit quibus et rex ipse Phinaeus = *prednost im dati. Na pose a) od bolesti ustati, oporaviti se* ex morbo; † e gravi corporis morbo. *b) na kakvu djelatnost ustati* * querelis haud injustis *udariti u itd.*; *o govorničkom uzletu više poletjeti, uzletjeti* [*sravni* insurgo] raro assurgit Hesiodus, nec comoedia in cothurnos assurgit, *Quint. c) o mjestih dizati se* paullo latior patescit campus, inde colles assurgunt, *Liv.*; † jugum montis asperi ac praerupti a mari assurgit; * non coeptae assurgunt turres; *o zviezdah iztjecati, izteći* * assurgens fluctu nimbosus Orion; *pojavljivati se* * tum vero assurgunt irae.

assus, *adj.* [*od* areo; *sravni* aridus] *suh, posušen, suhim načinom, t. j. samo vrućinom prigotovljen. 1) t. t. kuhački, o jelu što je na ognju bez ikoje juhe do svoga vlastitoga soka sgotovljeno suho pečen, pržen, prigan, puren, tušen, upirjanjen*, elixus essse quam assus soleo suavior, assa bubula *govedja pečenka, Plaut.*; assum vitulinum *pečenje, pečenica ili pečenka teleća, Cic.*; assis miscere elixa, *Hor.*; assi mergi, *Hor. 2) t. t. kupeljski*, assus sol *uživanje same samcate sunčane topline kožom ne namazanom;* assa balnearia *priprave za znojnu kupelj.*

Assȳria, ae, *f.* [Ἀσσυρία] *Assyrija, u širem smislu assyrska država, koju su Rimljani obično samo Syria zvali. Odatle* * † **Assȳrius**, *adj.* [Ἀσσύριος] *assyrski*, † stagnum *jezero genezaretsko u Palaestini;* * ebur *indijska;* * nardus; * arenae litoris Assyrii; *subst.* **Assȳrius**, ii, *m. Assyrac ili Assyranin, Hor.*; *plur.* **Assȳrii**, ōrum, *m. Assyrci, Assyrani.*

ast, *gledaj* at.

Asta, ae, *f. Asta, grad u Hispaniji, blizu joj je Gades. Odatle* **Astensis**, *adj. astanski.*

Astăpa, ae, *f. grad u baetskoj Hispaniji.*

Astartē, es, *f.* [Ἀστάρτη] *Astarta, phoeničko-syrska božica.*

Astĕria, ae, *f.* [Ἀστερία] *Asterija, kći titana Coea* (Coeus) *s Phoebom; bježeći od Jupitera preobražena bi u prepelicu, skoči u more, gdje od nje posta otok Asteria ili Ortygia, koji bi kašnje prozvan Delos, Ov.*

Astĕriē, es, *f.* [Ἀστερία] *Asterija (hrv. bi se reklo Zvjezdana radi sjajne krasote) izmišljeno ime njeke djevojke, Hor.*

asterno [ad-s.], etc. 3. *samo li u pass. s medialnim značenjem prostrieti se, otegnuti se, izvaliti se, leći uza što*, sepulcro, *Ov.*

astĭcus, *adj.* [ἀστικός] *gradski*, † ludi *subst.* **astici**, ōrum, *m. gradjani (prema stanovnikom na akropoli).*

astĭpŭlātor, ōris, *m.* [astipulor] *1) t. t. koji kod stipulacije (gledaj* stipulatio) *koga tim podupire, da prizvan jednim stipulatorom to, što se tomu obećalo (od protivne stranke) i sebi dade obećati, da bi, ako uztreba, pravo onoga kao svjedok iliti odvjetnik braniti mogao. 2) trop. bezuvjetni pristaša*, eorum (stoicorum) stipulator Antiochus.

astĭpŭlor [ad-s.] 1. *depon. trop. posve uz koga pristajati, pristati, slagati se, sudarati se s kim u svem*, alicui, *Liv.*; *sravni* astipulator.

astĭtuo, ui, ūtum, 3. [ad *i* statuo] *pristaviti, staviti uz koga ili što, ka komu ili čemu*, reum ad aegroti lectum; astitui aulas, *Plaut.*; in genua astituto, *Plaut.*

asto [ad-s.], stĭti, — 1. *1) stajati, stojati uz koga ili što*, tu astas solus, astato simul, asta atque audi, *Plaut.*; hic, *Ter.*; astante atque audiente Italiâ totâ; ad id; † mensae; * portis; * ante oculos; * supra caput; * astante ope barbarica, *jošte stajaše, trajaše, Enn. u Cic. Tusc. Osobito stajati uz koga pomažući ili savjetujući ga*, alicui, *absolutno, Plaut. 2)* * *stršiti* squamae.

Astraea, ae, *f.* [Ἀστραία] *Astraeja, kći Zejeva i Thetidina, božica pravednosti, koja je nakon zlatnoga vieka ostavila rod čovječanski, Ov.*

Astraeus, i, *m.* [Ἀστραῖος] *Astraej, titan, suprug Aurorin, s kojom je rodio vjetrove te se zato zovu* fratres Astraei, *Ov.*

astrĕpo [ad-s.], — — 3. *1) (Tac.) intrans. uz što tarlabukati, čalakati, bučiti, grajati*, mare, vulgus; *osobito bučeć komu privikivati*, alicui. *2) (Tac.) trans. bukom ili glasno na što pristajati, kričanjem i treskom što primiti* ut eadem astreperent, hortari.

astricte, *adv.* [astrictus] *classično samo o govoru, jedro*, astricte numerosa oratio.

astrictus, *adj.* [*partic. od* astringo] *1) nategnut, napet*, * soccus non astrictus = *haljkav je;* * astrictae aquae (*sc.* gelu) *smrznute. 2) trop. a) s nategom, sporan, štedljiv* * pater; † mos. *b) o govoru, govorniku, pjesniku, u kratko stegnut, stisnut; jedar* verborum comprehensio; (orator) numeris astrictior; † paulo astrictior Calvus; cum versu sit astrictior (poëta).

astringo [ad-s.], etc. 3. *1) čvrsto natezati, nategnuti, zatezati, zategnuti, stezati, stegnuti; smrskati; privezati* (*oppos.* relaxare) * vincula motu; vinculorum id est aptissimum, quod ex se atque ex iis, quae astringit, quam maxime unum efficit; * ilex astringitur hederâ *privija se;* * cortex astrictus pice, *zasmoljena, smolom zatvorena; o dielovih tjelesnih* † astrictae fauces; alvus tum astringitur, tum relaxatur; * venas (terrae) hiantes; aliquem ad statuam; *o studeni okrepeniti, okoramiti, ukočiti*, corpora vis frigoris; imbrem vis frigoris concreto gelu; * nivibus corpus astringi;

s toga † astringi *ohladiti se.* 2) *trop.* a) *duševno, politično, moralno sapinjati, sapeti, speti, vezati, obvezati, obvezivati,* illi studio suorum astricti; majoribus astrictus *u važnije stvari zaduben;* vel armis vel legibus totam Galliam sempiternis vinculis; disciplinam legibus; aliquem legibus; ejus religione devinctus atque astrictus, astringere se scelere *i (predclas.)* furti *krivim se učiniti ili kriv biti,* astringi ad aliquid, *Plin. ep.*; * astringere se in jura sacra; † se jure jurando pro salute alicujus. b) *stezati, stegnuti, stisnuti, ograničiti pismom i riečju,* luxuriantia stilo, *Quint.;* breviter argumenta, artius rationem.

astrŏlŏgia, ae, *f.* [ἀστρολογία] *zvjezdoznanstvo, astronomija.*

astrŏlŏgus, i, *m.* [ἀστρολόγος] 1) *zvjezdoznanac, astronom.* 2) *zvjezdoslovac, astrolog.*

astrum, i, *n.* [ἄστρον] (*pjesn. i u uzvišenoj prosi*) *svako veliko i svjetlo nebesko tielo, zvjezdje (t. j. jedna velika zviezda, ili više zviezdâ zajedno, koje imaju samo jedno ime; sravni* stella, sidus). *Odatle trop.* tollere in astra, * ad astra, * educere in astra *u zviezde kovati = veoma slaviti, hvaliti;* * sic itur ad astra *tako se ovjekovječuje ili ovječuje, tako se stiče neumrla slava;* decidere ex astris *s neba pasti = svoju najveću slavu izgubiti, Cic.*

astruo [ad-s.], etc. 3. 1) *prigradjivati, prigraditi, dogradjivati, dograditi,* gradus; hanc super contignationem laterculo astruxerunt (sc. tantum); † utrique (villae) quae desunt. 2) *trop.* a) *pridodati, nadodati,* † ad necem utriusque parentis caedem fratris; * formae animum; † secunda fortuna victorias. b) *koga za što namjestiti, nastaviti,* gentis ejusdem levissimos falsis criminibus astruxit, *Curt.*

astu, *indecl. n.* [ἄστυ] *grad, osobito Athene, kad je govor o Grčkoj,* in astu se conferre, *Cic.*; astu accedere, venire, *Nep.*

astŭpeo [ad-s.], — — 2. *čuditi se čemu, snebivati se od čuda, uza što,* astupet ipse sibi, *Ov.*

Astūra, ae, *f. rieka u Latiju s gradićem istoga imena, sada* la Stura.

astus, us, *m. lukava namisao, hitar naum, varka, doskočica, hitrina* (*sravni* astutia), *classično samo u sing. abl.*, perplexum Punico astu responsum; astu magis quam vera virtute; major usu armorum atque astu; * ille astu subit ac tremibunda supervolat hasta; * astu incipit haec..; *osobito ratna varka* † quae provideri astu ducis oportuerit; † astus hostium in perniciem ipsis vertebat; *i u plur.* * astus oppugnationum.

astūte, *adv. s comp. i sup.* [astutus] *lukavo, kovarno; hitrinom, varkom.*

astūtia, ae, *f.* [astus] *lukavstvo, kovarstvo,* (*kao izrod oštroumlja; sravni* astus, calliditas), quae tamen ego omnia in repetenda amicitia tua non astutiâ quadam, sed aliquâ potius sapientiâ secutus sum; *i u plur.* aliter leges, aliter philosophi tollunt astutias.

astūtus, *adj. s comp. i sup. lukav, kovaran* (*obično koreći; sravni* callidus) *hitar, podmukao,* homo, ratio; † gens non astuta nec callida; * vulpes.

Astÿăges, is, *m.* [Ἀστυάγης] *Astyage.* 1) *kralj medijski, djed Cyra starijega.* 2) *drug Phineja, Ov.*

Astÿănax, actis, *m.* [Ἀστυάναξ] *Astyanakte,* 1) *sin Hektorov i Andromachin, koga su Grci predobiv Troju hitili sa zidina, Virg. Ov.* 2) *tragični glumac.*

Astÿpălaea, ae, *f.* [Ἀστυπάλαια] *Astypalaeja, sporadski otok blizu Krete, sada Stimpalia, Ov.; Odatle* **Astÿpălaeensis**, *i* * **Astypalaeïus**, *adj. astypalaejski.*

ăsylum, i, *n.* [ἄσυλον] *utočište, asyl,* in asylum confugere; asylum aperire; † asyla statuere; † juxta lucum asyli; * Junonis.

ăsymbŏlus, *adj.* [ἀσύμβολος] *prost od prinosa (za kaku pijanku), Ter.*

ăt (*ostarjelo* ast) *adversativna conjuncija, ali, nu, nego, koja stoji izreci na čelu osim u pjesnikâ, a rabi* 1) *da se proti misli, koja je sama sobom valjanom pripoznana, druga misao krepko izreče, koja je takodjer valjana (ali proti tomu, ali (no) zato ipak), čim se prva misao neposredno steže ili tim ograničuje, da se posljedica toga suzbija,* non est, inquit, in parietibus res publica; at in aris et focis; senex ne quod speret quidem habet. At est eo meliore condicione quam adolescens etc. *S toga dolazi* at 2) *kad tko govorniku ili sam sebi prigovara ili bi mogao prigovarati = no, ali; ali će tko reći, no mogao bi tko reći; ali velim, no bih mogao reći,* pari stultitia sunt, quos signa — nimio opere delectant. At sumus, inquit, civitatis principes; at multi ita sunt imbecilli senes, ut nullum officii munus exsequi possint. — At id quidem non proprium senectutis vitium est. *Često se iza* at *dodaje i* enim, *da se označi povod izreci, koja se natuknula ali nije izgovorila = a proti tomu može se još piešto reći, jer itd., ili: no to ipak nije posve pravo, jer itd., hrv. ali da kako, no da kako, osobito u occupaciji; kad govornik očekuje kakav prigovor pak sam prigovori da prigovor odmah oprovrgne,* at enim Cn. Pompejus rogatione sua et de re et de causa judicavit; at enim quis reprehendet, quod in parricidas rei publicae decretum est?; at enim eadem Stoici praecipua vel producta dicunt, quae bona isti. Dicunt illi quidem: sed etc. 3) *iza izrekâ i izrazâ, kojimi se što dopušta, a to ipak, al' ipak, to barem, da se ono što se prije kazalo ograniči,* Quintius Naevium obsecravit, ut aliquam si non propinquitatis at aestatis suae: si non hominis, at humanitatis rationem haberet; res si non splendidae at tolerabiles; atque ei, etsi nequaquam parem illius ingenio, at pro nostro tamen studio meritam gratiam referemus; et si pars aliqua circumventa acciderit, at reliquos servari posse confidunt; si tua re subita consilia torpent, at tu mea sequere; *iza* at *dolazi i* certe *ili* saltem. 4) *Da se k misli pripoji druga različna ma i ne posve protivna misao, tako n. p. kad se prelazi na nov koji odjel u pripoviedanju. Na pose a) kod uzklika žestoko izražena, gdje se očituje čudjenje, negodovanje i slično, osobito u obliku upita,* qui cum jam senex esset, aspexisse lacertos suos dicitur illacrimansque dixisse: at hi quidem jam mortui sunt! at, per deos immortales, quid est, quod dici possit? at quem hominem tu tantâ injuriâ affecisti? una oppugnat mater; at quae

mater? b) *kod željâ, kletava, prietnjâ žestoko izraženih,* at te Juppiter diique omnes perdant! at tibi dii bene faciant omnes! at ego tibi oculum excutiam tuum! * at tibi pro talibus ausis di persolvant grates dignas.

Ătăbŭlus, i, *m. žarki jugoiztočni vjetar u Appuliji, siroko* (sirocco), *Hor.*

Ătăcīnus, *adj.* [Atax *mjestance i potok u narbonskoj Galliji*] *atački, atacinski, Hor.*

Ătălanta, ae, *f.* [Ἀταλάντη] *njeka Arkadjanka, kći Jasova i Klymenina, lovkinja na glasu i bila je u lovu kalydonskom, Ov.*

ătăt *ili* **attat** *i* **attatae** *i* **attătătae** [ἀτταταῖ] *interj. (Com.) uzklik kad se tko čudi, veseli, žalosti itd. nu nu! ehe! e da!*

ătăvus, i, *m.* [avus] *otac prapradjedov ili prababin, zadjed (sravni* abavus) * atavi *u obće pradjedovi, predji,* Turnus avis atavisque potens, *Virg.;* atavi reges *kraljevi kao pradjedovi, Hor.;* evocat antiquis proavos atavosque sepulcris, *Ov.*

Atējus, i, *m. Atej,* 1) C. Atejus Capito, *rimski pučki tribun 699.* 2) C. Atejus Capito, *sin prijašnjega, jurista na glasu, protivnik ne manje glasovitoga Q. Antistija Labeona, Tac.*

Ătella, ae, *f.* [Ἀτέλλα] *stari grad oščanski u Campaniji. Odatle* 1) **Atellānus**, *adj. atellski, atellanski,* municipium; fabula Atellana, *vrst pučke drame iz Atelle rano u Rim donesene i tuj udomaćene, lakrdija atellanska.* 2) *subst.* a) **Ătellāni**, ōrum, *m. Atelljani.* b) **Atellanus**, i, *m. glumac atelljanskih lakrdijâ.*

āter, ātra, ātrum, *adj.* 1) *tamne boje, taman, crn (bez sjaja), vran, mrk (sravni* niger) atrum an album vinum potas, *Plaut;* alba et atra ignorare, discernere non posse; panis *(Ter.)*; * color; * nemus; * speluncae; * lapilli *(glasovni kamenčići)*; * odor *(dim)*; * mare *(uzburkano)*; * lictores *(crno odjeveni na sprovodih)*; * nubes; * nebula; * nox; * tempestas; * cruor. 2) *trop.* * *za oznaku onoga što je nesretno, neugodno, nepovoljno, zlokobno itd. crn = taman, mračan, mrk, žalostan, tužan, grozovit, strahovit, užasan, itd.* cupressus, dies; mors; cura, lites; viperae; sinus Adriae; venenum; *imenito o svem, što se tiče smrti i ada,* mors, alae mortis, Esquiliae, fila Parcarum, Erinyes; atra dies; atri dies *nesretni dani zvali su se oni dani, na koje je državu kaka nesreća snašla te s toga nije bilo slobodno ništa važna javno obavljati, Liv.* 22, 10, 6.; *takodjer* * = *pakostan, zloban, jedovit,* versibus atris oblinere aliquem, atro dente petere aliquem.

Ateste, is, *n. Atest, grad u zemlji venetskoj, Tac.*

Ăthămānia, ae, *f.* [Ἀθαμανία] *Athamanska, Athamanija, pokrajina u južnom Epiru. Odatle* a) **Athămānes**, num, *m.* [Ἀθαμᾶνες] *Athamani,* b) * **Athămānis**, ĭdis, *f. Athamanka,* c) * **Athămānus**, *adj. athamanski.*

Athămas, antis, *m.* [Ἀθάμας] *Athamante, sin Aeolov, unuk Hellenov, suprug Nephele, s kojom je rodio dvoje djece Phrixa i Hellu* (Phrixus, Helle); *kašnje je bio suprug Inoe, kćeri Kadmove, s kojom je rodio dva sina, Melicerta i Learcha. Junona mrzeći Athamanta i Inou, što su bili Baccha odgojili, učini da je pobiesnio i u bjesnilu Learcha ubio, a Ino i Melicert bježeći od njega strmoglaviše se s njeke klisure u more, gdje se preobraziše ona u morsku božicu Leukotheu a on u morskoga boga Palaemona; Athamante pobježe iz zemlje. Odatle* 1) * **Athămantēus**, *adj.* [Ἀθαμαντεῖος] *athamantski, ili Athamantov,* sinus. 2) * **Athămantiădes**, ae, *m. Athamantović Palaemon.* 3) * **Athămantis**, ĭdis, *f. Athamantova kći = Hella* (Helle); aequor Athamantidos = Hellespontus.

Ăthēnae, ārum, *f.* [Ἀθῆναι] *Athene, ili takodjer Athena, Athina, glasovit glavni grad u Attici. Odatle* **Athēniensis**, *adj. athenski, athinski; subst.* **Athenienses**, ium, *m. Athenjani, Athenci.*

Ăthēnaeum, i, *n.* [Ἀθήναιον] *Athenaej,* 1) *tvrdjava u Athamaniji.* 2) *njeko njegovalište učenosti u Rimu podignuto Hadrianom, Aurel. Vict.*

Ăthēnio, ōnis, *m.* [Ἀθηνίων] *Athenion, ili Athinion, njeki sicilski pastir, vodja pobunjenih robova u drugom robskom ratu 652 pr. Is; rugajući se Ciceron upotrebljuje to ime o Sextu Clodiju, jer da je ovaj imao roblje rimsko pobuniti.*

Athēnŏdōrus, i, *m.* [Ἀθηνόδωρος] *Athenodor, stoiski philosoph za Augusta, učenik Panaetijev.*

Ăthĕsis, is, *m. rieka u Rhaetiji i u gornjoj Italiji, sada Adigo,* Etsch *iliti Adiža.*

athlēta, ae, *m.* [ἀθλητής] *athlet, hrvalac, borac u javnih grčkih igrah.*

athlētĭcē, *adv. athletski, po athletski, samo u prilici* athlecice valere *biti zdrav i jak kao athlet, Plaut.*

Athos, o, *ili* **Athon**, ōnis, *m.* [Ἄθως] *brdo ili gora Athon ili athonska gora u iztočnom primorju macedonskom, sada Sveta gora.*

Ătīliānus, **Atilius** *gledaj* Attilius.

Ătīna, ae, *f. grad u Latiju. Odatle* **Ătīnas**, ātis, *adj. atinski ili atinatski; subst.* in Atinati *u Atinatskom; pl.* **Atinātes**, um, *m. Atinati ili Atinci ili Atinjani.*

Ătīnius, (Att.) ii, *m. Atinij, ime rimskoga plemena* (C. Atinius Labeo); *adj.* **Atinius**, *Atinijev ili atinijski, što potiče od koga god Atinija.*

Atintānia, ae, *f. Atintanija, pokrajina u Illyriji, Liv.*

Atius, ii, *m. Atij, ime rimskoga plemena, od kojega je najpoznatiji* M. Atius Balbus *djed Octaviana Augusta; njegova kći* Atio.

Atlas, antis, *m.* [Ἄτλας] *Atlant ili Atlante* 1) *visoko gorje u Mauretaniji, Virg. Ov.* 2) *u bajoslovju, sin Japetov i Klymenin, kojega je Persej pomoću Medusine glave pretvorio u brdo Atlante; s Pleionom rodio je sedmero Plejadâ; kćeri su mu bile jošte i Hyade* (Hyades), *Hesperide i Kalypsa* (Calypsô). — *Odatle* 1) * **Atlantēus**, *adj. atlantski ili Atlantov.* 2) * **Atlantiădes**, ae, *m. Atlantović* a) *Mercurije,* b) *Hermaphrodit, sin Mercurijev.* 3) **Atlantĭcus**, *adj. atlantski,* mare. 4) * **Atlantis**, ĭdis, *f. Atlantova kći ili potomkinja,* a) *Elektra, plejada,* b) *Kalypsa; u pl. o Plejadah i Hyadah kao zvjezdju.*

ătŏmus, i, f. [ἄτομος] subst. nerazdjeljivo maleno maljahno pratjelešce, atom, monada, (nerazdjelak).

atque [= et tum] skraćeno ac (u classičnom jeziku dolazi ac samo pred consonanti) copulativna čestica (sravni et, que) i k tomu, i takodjer. Spaja pojedine rieči i ciele izreke ne samo vanjski i slučajno, nego i bitno i tiesno. Hrvatski često samo i malo krepčim naglasom izgovoreno I. Spajajući pojedine rieči. 1) da se pripoji što je pretežnije i jače, i to, a to, a navlaš, i k tomu, i još rem difficilem, di immortales! atque omnium difficillimam; magna dis immortalibus habenda est gratia atque huic ipsi Jovi Statori; alii intra moenia atque in sinu urbis sunt hostes, Sall.; negotium magnum est navigare atque id mense Quintili; cujus (Demosthenis) nuper inter imagines tuas ac tuorum (gdje stoje kipovi tvojih predjâ) imaginem ex aere vidi. Ovako i s dodatim adeo ili etiam: ducem hostium intra moenia atque adeo in senatu videmus; quo id jure, atque adeo quo id potius more fecisti? non petentem atque adeo etiam absentem creatum credidere quidam; quod asperius antea populo videri solebat, id jam populare atque etiam plausibile factum est: misereamini, censeo, atque etiam armatos dimittatis, Sall.; ne Virginio commeatum dent atque etiam in custodia habeant, Liv. Ovako i onda kad se što izpravlja, i bolje, i pravije. 2) da se pripoji nješto, što je isto tako kao prijašnje, što je s prijašnjim od iste ili jednake valjanosti, i, a i, i isto tako, i takodjer, bello ac pace; honestas perfecta atque absoluta; in animi robore ac magnitudine et in omnium rerum humanarum contemptione ac despicientia et in omni virtute; caloris ac frigoris patientia par; in gravissimo atque acerbissimo rei publicae casu; nobiles atque ignobiles. Odatle često a) kad se dva substantiva tako spoje da se tim učini hendiadys t. j. kad se adjectiv zamieni substantivom, koji bi morao drugi substantiv označiti, i spoji s njim veznikom atque, kao i to dolazi u hrvatskih narodnih pjesmah n. p. kita i svatovi = kićeni svatovi, sila i svatovi = silni svatovi, sila i krajina: on ustavi silu i krajinu = silnu krajinu itd. jusjurandum ac fides obećaj pod prisegu; bellum atque fortitudo bojna hrabrost, vis atque arma oružana sila; animo atque virtute kriepostnim mišljenjem; famâ atque invidiâ = invidiosâ fama etc. b) iza izrazâ jednakosti i razlike, sličnosti i nesličnosti, hrv. nego; kao, tako iza aeque, aequus, aliter, contrarius, idem, similis, par, pariter, perinde, proinde, pro eo, non secus, n. p. illi sunt alio ingenio ac tu; longe aliam esse navigationem in concluso mari atque in vastissimo atque apertissimo oceano; ad ea rex aliter atque animo gerebat, respondit; Marius pariter atque in conspectu hostium quadrato agmine incedere; pariter patribus ac plebi carus; quum ex provincia populi Romani aequam partem tu tibi sumpseris atque populo Romano miseris; quo factum est ut jumenta aeque nitida ex castello educeret, ac si in campestribus ea locis habuisset, Nep. itd. Ovako i * iza comparativa, haud minus ac jussi faciunt, Virg.; non tuus hoc capiet venter plus ac meus, Hor.; artius atque hederâ procera astringitur ilex, Hor. c) simul atque ili ac, čim, kako, simul atque se ex fuga receperünt; juventus simul ac belli patiens erat, militiam discebat etc. (gledaj i simul). II. Spajajući ciele izreke, 1) da se pripoji pretežnija ili važnija misao, i, a to, i osobito, a i, quid me oportet Tullium pro Tullio facere? Ac mihi magis illud laborandum videtur; satisne videtur declarasse Dionysius, nihil esse ei beatum, cui semper aliquis terror impendeat? Atque ei ne integrum quidem erat etc.; pergratum mihi feceris — spero item Scaevolae — Mihi vero; atque id ipsum Fannius antevertit i to valja da dodam itd. Osobito da se nadoveže druga važna ali ne glavna misao, i k tomu, i osim toga, a uz to (mjesto atque rabi kasnim piscem ceterum), atque haud sciam an ne opus sit quidem nihil unquam omnino deesse amicis; atque — meministis — quam popularis lex de sacerdotiis C. Licinii Crassi videbatur; atque is primus instituit in forum versus agere cum populo, a uz to bijaše on prvi koji itd.; kad se prelazi k novu čemu, a na dalje, atque hoc quidem videre licet a na dalje može svatko sam (svojima očima) vidjeti. 2) da se pripoje misli jednake vrsti i jednake valjanosti i tako, i isto tako, Africanus indigens mei? Minime hercle. Ac ne ego quidem illius. 3) kad se misao nastavlja i proteže te prelazi od obćenita na posebno, čim se prijašnje samo bolje izvodi i obrazlaže, i, a, atque id primum in poëtis cerni licet; atque earum rerum exemplum ex similitudine capiebat ineuntis aetatis. 4) kad se što odakle zaključuje i tako, i zato, i s toga, a tako, impedior quo minus exponam quam multa P. Sestius, cum esset cum collega meo, senserit, ad me detulerit, quanto ante providerit. Atque ego de Antonio nihil dico praeter unum a s toga o Antoniju ne velim ništa do jedino to; ac de primo quidem officii fonte diximus. 5) da se spoje dvie dobe koje se rek bi jedna druge dotiču, dicite atque obtemperabo recite a ja ću se odmah pokoriti; hic Quinctium simul pugnantem hortantemque suos incautum hasta transfigit: atque ille praeceps procidit ante proram; * da deinde augurium, pater, atque haec omnia firma. 6) kad se pripajaju prispodobe atque ut, ac velut. 7) kad se spajaju misli, koje stoje jedna proti drugoj ili kad jedna drugu ukida i steže, budući da se veznikom atque izjednačuju s prijašnjimi ili se označuju za pretežnije od njih pa se s toga ka atque dodaje kad što i tamen ili potius, a ipak, prem da, ali, Cyrsilum quendam lapidibus cooperuerunt. Atque ille utilitatem sequi videbatur; mihi non fit veri simile atque (a ipak) ipsis commentum placet; nihil te effugiet atque omne quod erit in re, occurret atque incidet; qui nunquam sententias de manibus judicum extorsimus ac potius placatis eorum animis tantum quantum ipsi patiebantur, accepimus; in primis magno usui est memoria rerum gestarum. Atque ego credo fore qui labori meo nomen inertiae imponant, Sall. 8) da se pripoji „dônji rek" (assumptio ili propositio u philos. govoru) u zaključku, a sada, i tako, sravni atqui. Scaptius quaternas postulabat. Metui, si impetrasset, ne tu ipse amare me desineres. Atque hoc tempore ipso impingit mihi epistolam Scaptius Bruti, rem illam suo periculo esse. His de causis credo etc. 9) da se navede prigovor, atque aliquis dicat, Ter.

Tako često da se prigovor, koji bi mogao tko zametnuti, unapried ukloni, ali, no, ac ne forte hoc magnum ac mirabile esse videatur, atque ut omnes intelligant; ac ne sine causa videretur edixisse; * ac ne forte roges, quo me duce, quo lare tuter, itd. 10) ac non gledaj non. 11) Posebne spojevine jesu a) alius atque alius, gledaj alius 1) c). — b) atque eccum ili eccam a eto ga ili ju, Ter. c) atque omnia ili omnes i tako u obće, atque in his omnibus, quae sunt actionis, inest quaedam vis a natura data; atque haec omnia verbo continentur; nihil acerbum esse, nihil crudele, atque omnia plena clementiae, humanitatis. d) et—ac, que—ac; nec (neque) —ac, gledaj et III. — e) više puta uzastopce atque ut Flaminium atque ea quae etc.; * haec atque illa dies, atque alia; * atque Ephire atque Opis et Asia; s toga atque—atque = et—et, Virg.

atqui, advers. conjct. od at i qui = quoi, quo ali kako, ali doista, 1) rabi da se prigovor ili tvrdnja baš protivne stvari krepko pripoji, no i pak, al' ipak o rem, inquis, difficilem et inexplicabilem; atqui explicanda est; * magnum narras, vix credibile. Atqui sic habet. Kadšto ironično tako, da se potvrda prijašnjega dodaje, = da kako me improbitatis patrocinium suscipere vultis: atqui id tibi, inquit, verendum est etc. 2) da se pripoji dônji rek (assumptio ili propositio) u logičnom posljedku, ali, quod si virtutes sunt pares, paria etiam vitia esse necesse est; atqui pares esse virtutes facile perspicitur: ergo etc.; mors aut plane negligenda est, si omnino exstinguit animum, aut etiam optanda, si aliquo eum deducit, ubi sit futurus aeternus. Atqui tertium certe nihil invenire. Quid igitur timeam, si etc.

ātrāmentum, i, n. [ater] svaka crna tekućina, crnilo, vranilo, ātramenti effusione sepiae se tutantur. Na pose a) mastilo čim se piše, crnilo (crna tinta) calamō et atramento temperato res agetur; * veluti tractata notam labemque remittunt atramenta. b) plavetnjak ili modra galica, kojom su čižmari kože bojadisali, zato sutorio atramento absolutus putatur o Carbonu, koji se galicom otrovao.

1. ātrātus, adj. [ater] crno odjeven, u crnini, cedo, quis unquam coenarit atratus? † plebs atrata; * atrati equi o sunčanih konjih, kad se sunce smrkava.

2. Ātrātus, i, m. Atrat, potok blizu Rima, Crni potok.

Ătrax, ăcis, m. [Ἄτραξ] Atrak, 1) rieka u Aetoliji. Odatle * **Atrăcius**, adj. atrački. 2) grad u Thessaliji. Odatle * **Atrăcĭdes**, ae, m. Thessalac, * **Atrăcis**, ĭdis, f. Thessalka.

Ătrĕbas, ătis, m. Atrebat, Atrebaćanin, čovjek od naroda u belgijskoj Galliji zvanoga **Atrebates**, um, abl. Atrebatis, Caes.

Ătreus, ĕi, m. [Ἀτρεύς] Atrej, kralj u Argu i Myceni, sin Pelopov i Hippodamijin, brat Thyestov (Thyestes). Ovi su se dva veoma mrzili a Thyestov ga je sin Aegistho na pokon ubio. Sinovi mu bijahu Agamemnon i Menelaj. Odatle **Ătrīdes**, ili **Ătrīda**, ae, m. [Ἀτρείδης] Atrejević, Atrejić.

ātriensis, is, m. [atrium] rob nadzornik atrija.

ātrĭŏlium, i, n. [demin. od atrium] malen atrij, triemac.

ātrĭtas, ātis, f. [ater] crnina, crnost, Plaut.

ātrium, ii, n. najprednja ulazu najbliža i najveća pokrivena dvorana u rimskoj kući (druga nego li ona koja se zvaše cavaedium), atrij. U atriju stajaše lectus genialis, u njem su bile imagines itd.; tuj su primali posjetnike osobito cliente i druge, koji bi dolazili da se poklone. I u hramovih i drugih javnih sgradah imadijaše atrium, (atrium Libertatis, Vestae). — plur. atria meton. = palače, Liv.; * = kuća, stan; takodjer * božje dvorane.

ătrōcĭtas, ātis, f. [atrox] 1) grozovitost, strahovitost, rei; ipsius facti; † poenae. 2) nemilost, osornost, otresitost, animi; atrocitas ista quomodo in veterem Academiam irruperit; † morum.

ătrōcĭter, adv. s comp. i sup. [atrox], grozovito, strahovito, osorno, otresito, nemilo, dicere, minari; in aliquem saevire; invehi in aliquem; † accipere aliquid.

ătrox, ōcis, adj. s comp. i sup. [trux, paratus ad trucidandum] 1) grozovit, strahovit, užasan, res; facinus; caedes; bellum, pugna, certamen; periculum; imperium; responsum; atrocissimae literae; atrox orationis genus; † atrociore semper fama (abl. abs.) erga dominantium exitus; * hora Caniculi strašno ili grozno vruće. 2) grozan, tvrd, osorit, nemio otresit, mrk, divlji contio; † Agrippina, semper atrox; * Tydides; * animus Catonis; glede konstrukcije pazi † atrox odii Agrippina.

Atta, ae, m. rimski pridjevak; C. Quinctius Atta, rimski dramatik oko god. 120 pr. Is.

attactus, us, m. [attingo] (riedko i) samo u sing. abl. dodir, dohvat, volvi attactu nullo, Virg.

attăgĕn, ēnis, m. [ἀτταγήν] vrst divljih kokoši, možda kokica iliti lještarka, Hor.

Attălenses, ium, m. Attalijani, stanovnici grada Attalije (**Attalia**, ae, f. [Ἀττάλεια]) u Pamphyliji.

Attălus, i, m. [Ἄτταλος] Attal, ime više pergamskih kraljeva, kojih je najpoznatiji Attalus III., koji je Rimljane postavio baštinici svoje države i svoga blaga. Odatle a) **Attălĭcus**, adj. attalski, * condiciones imetak kolik Attalov, = najsjajniji. b) **Attălis**, ĭdis, f. [Ἀτταλίς] attalida, njeki ceh u Athenah nazvan po kralju Attalu.

at-tămen, conjct. a ipak, nu ipak, al' ipak.

attămĭno (adt.), 1. dotaknuti se, odatle osramotiti, pogrditi, uprljati, oskvrniti, onepoštenjiti, obružiti, potlačiti, virginem; quae imprudentia regendae conjugis attaminavit.

attempĕrāte, adv. [attempero] baš u horu, baš sgodno, baš u pravo vrieme, Ter.

attendo [ad-t.], di, tum, 3. napinjati, napeti; s toga attendere animum, (o više njih) animos, duh napeti t. j. paziti na što, imati pozor na što, pozor dati čemu, upozoriti se na što, stati što motriti, aures erigere animumque attendere; attendere animos ad ea quae consequuntur; s quaest. indir. quid velim, Ter.; attendere animum ad cavendum; pastorum sermo agresti an urbano propior esset; često samo attendere, aliquid, id ipsum; aliquem, attenditur versus pars; s acc. c inf.: non attendere, superius illud ea re se esse concessum;

s quaest. indir. quum attendo, qua prudentia sit Hortensius; mihi lubuit attendere, quae res maxime tanta negotia sustinuisset, *Sall.;* † sermonibus malignis; † juri; † minimum eruditioni, eloquentiae plurimum; de necessitate, *Cic.*

attente, *adv. s comp. i sup.* [attentus] *pazljivo, pozorno, pomno, pomnjivo,* audire, legere; acrius et attentius cogitare; attentius agere aliquid, *Sall.;* attentissime audire.

attentio, ōnis, *f.* [attendo] animi, *pomnja, pazljivost, pozornost.*

attento (attempto) [ad-t.], 1. *1) kušati, pokušati, pokušavati, obidovati,* attentatum deseri; consensus attentatae defectionis; † locos laetiores. *2) trop. a) kušati koga zavesti da se odmetne ili iznevjeri, napastovati,* aliquem; classem; Capuam. *b) navaljivati, napadati na koga ili na što,* aliquid linguâ; ne compositae orationis insidiis sua fides attentetur; † aliquem vi; * jura.

attentus, *adj. s comp. i sup.* [attendo] *1) pazljiv, pomnjiv, pozoran na što* auditor, judex; animus, *Ter.;* attentissima cogitatio. *2) na svoju dobit pozoran, obrtan, prometan, a koreći točan, tiesan, škrt, tvrd, skup,* attentior *ili* nimis attentus ad rem, *Ter.;* * asper et attentus quaesitis *(dat.);* pater familias; attenta vita et rusticana.

attĕnuāte, *adv.* [attenuatus] *o govoru prosto, priprosto, bez nakita, nenakićeno,* dicere, *Cic.*

attĕnuātus, *adj.* [*partic. od* attenuo] *u obće iztanjen, umaljen, oslabljen,* fortunae familiares attenuatissimae; *na pose o govoru iztanjen t. j. nenakićen, bez nakita, prost,* oratio, verborum constructio; *o glasu, odviše prelazeći na diskant, pretanahan,* vox paullulum attenuata; attenuata nimis acclamatio.

attĕnuātio, ōnis, *f.* [attenuo] *iztanjivanje, umaljivanje, oslabljivanje,* suspicionis; *o govoru, nenakićenost, prostost,* facetissima verborum.

attĕnuo, 1. [ad *i* tenuis] *1) iztanjivati, iztanjiti, umanjivati, umanjiti, omaljivati, omaliti, oslabljivati, oslabiti,* ubi sortes sua sponte attenuatae erant; * corpus; legiones proeliis attenuatae; † milites attenuati; vires diutino morbo attenuatae; quod bellum exspectatione ejus (Cn. Pompeji) attenuatum atque imminutum est; *na pose,* vocem attenuare, *prelaziti glasom na diskant. 2) trop. poniživati, poniziti, poništiti,* insignem attenuat deus, *Hor; ublaživati, ublažiti,* * fertur Achilles Haemoniâ curas attenuasse lyrâ, *Ov.*

attĕro [ad-t.], etc. 3. *1) trti, ribati o što,* * Cerberus leniter atterens caudam (*scil.* tibi). *2) taruć okrviti* * insuetas opere manus. *Pak odatle slabiti, oslabiti, razslabiti, obhrvati,* quo bello Hannibal opes Italiae attriverat, *Sall.;* alteri alteros aliquantum attriverant, *Sall.;* belli incommoda motu Vindicis haud perinde plebem attriverant, *Tac.;* jam pridem attritis Italiae rebus, *Hor.;* velut attrita quotidiano usu forensi ingenia, Quint. *3)* * *iztrti, raztrti, raztrljati; pogaziti, poplesati,* alas; herbas.

attestor [ad-t.], 1. *depon. (riedko) potvrdjivati, potvrditi, posvjedočiti, Phaedr.*

attexo [ad-t.], etc. 3. *1) napletati, naplesti,* loricas ex cratibus. *2) trop. pritkati, priplesti, pripojiti* barbarorum agris quasi attexta quaedam videtur esse ora Graeciae; ad id quod erit immortale, partem attexitote mortalem.

Attĭca, ae, *f.* [Ἀττική] *Attika (t. j. Primorje), glasovita pokrajina grčka. Odatle* **Attice,** *adv. attski ili attički, po attički,* dicere.

attĭcisso, 1. [ἀττικίζω] *biti po attički,* atque adeo hoc argumentum graecissat, tamen non atticissat, verum silicissitat, *Plaut.*

Attĭcus, *adj.* [Ἀττικός] *attski ili attički, athenski, osobito gledom na umjetnost i znanost, u obće na obrazovanost i ukus, = ukusan,* subtilitas, genus dicendi; aures *fine, tanke uši; subst.* quid sit Atticum *(attički izraz)* discant; *pl.* **Attici,** ōrum, *m. Attici ili Athenjani; na pose attički govornici. Pridjev* T. Pomponius Atticus *(jer je Pomponije duže u Attici živio).*

Attĭlius, *ime rimskoga plemena. 1)* A. Regulus, *gledaj* Regulus. *2)* C. A. Serranus, *pučki tribun, protivnik Ciceronov. 3) njeki stariji rimski pjesnik. Odatle* **Attĭliānus,** *adj. attilijski ili Attilijev,* praedia.

attĭneo, tĭnui, tentum, 2. [ad *i* teneo] *I. 1) trans. zadržavati, zadržati, zauztezati, zauztegnuti, zaustavljati, zaustaviti,* pallam ante oculos, cultum, *Plaut.;* † elatum ferrum deferebat in pectus, ni proximi prensam dextram vi attinuissent; † aliquem carcere; † lectos viros castris; *trop. a) (riedko) zauztezati,* aliquem spe pacis, *Sall. b) kao svojinu držati, čuvati* * magnos dominatus; † ripam Danubii legionum duae attinent. *2) trop. samo u 3. osobi osobito sing. (sravni* pertineo*)* a) aliquid attinet ad aliquem *ili* aliquid *proteže se na koga ili na što, tiče se koga ili česa, ide koga, dodirne se koga,* quid id ad nos attinet? quid istae picturae ad me attinent? Hae (tabellae) quid ad me? Immo ad te attinent et tuâ refert; aliena ut cures eaque quae nihil ad te attinent; id quod ad te attinet, *Com.;* cetera quae ad colendam vitam attinebunt; tanquam ad rem attineat quidquam, *Hor.; često dolazi* quod attinet ad etc. *što ili koliko se koga ili čega tiče ili dotiče,* quod quidem ad nos duas attinuit, *Plaut;* quod ad hanc rem attinet, *Ter.;* servos ipsos, quod ad me attinet, neque arguo neque purgo; id quod ad me nihil attinet; nec quidquam rei publicae acturos, praeterquam quod ad provinciarum administrationem attineret, *Liv. b) absolutno, no vazda tako, da ide sprieda negacija ili pak u niječnih upitih, biti do čega, koristno je, pomaže, važno je, od koristi je, itd.* nihil attinet me plura scribere; hoc quidem in talibus viris quid attinet dicere? quid attinuit verbis discrepare? Neque enim attinet naturae repugnare; non venit, quia nihil attinuit; * quae nihil attinent *do čega ništa nije. II. intrans.* † *(riedko) o mjestih pružati se, prostirati se, dopirati* Scythae a laevo Thraciae latere ad Borysthenem atque inde ad Tanaim rectâ plagâ attinent, *Curt.*

attingo, tĭgi, tactum, 3. (*predclas.* attĭgo) [ad *i* tango] *1) doticati što ili doticati se čega, dotaći se, dotaknuti se, dodirati se, dodirnuti se* prioribus pedibus terram; aries murum; mento summam aquam; digito se coelum attigisse putare, aliquid extremis, ut dicitur, digitis, ne primoribus quidem labris, *gledaj* coelum, digitus, labrum; *u prilici* invitus ea tanquam vulnera attingo; † pulsum venarum *opipati bilo; na pose a) o mjestu, kamo tko dospije, dohvatiti se čega, stići, stignuti u što,* ut primum Asiam attigisti; ipse hora diei quarta cum primis navibus Hispaniam attigit. *b) doticati se, biti tik do, ležati do, medjiti, graničiti s čim,* per Cappadociae partem eam, quae Ciliciam attingeret; eorum fines Nervii attingebant; attingit etiam una pars ab Sequanis et Helvetiis flumen Rhenum; quae (Macedonia) tantis barbarorum gentibus attingitur. *c) dotaći se čega = prisvojiti si što, Ter.;* de praeda mea teruncium nec attigit nec tacturus est quisquam; *takodjer dotaći se = okusiti,* noluerunt feris corpus objicere ne bestiis quoque, quae tantum scelus attigissent, immanioribus uteremur; * nulla quadrupes graminis attigit herbam; † atque illa nullos attingere cibos. *d) neprijateljski se koga dodirnuti ili dotaći,* Laelius si digito quem attigisset, poenas dedisset; *= navaliti na koga,* Sulla quem primum hostes attigerant; quos si Vestinus attingeretur, omnes habendos hostes; † cubicularios ejus; *bludno,* aliquam, *Ter. 2) trop. a) dotaći = zadesiti, snaći, zadjesti,* ne quae me illius temporis invidia attingeret; erant perpauci, quos ea infamia attingeret; id ita esse sic probant, quod antequam voluptas aut dolor attigerit, salutaria appellant parvi. *b) ticati se, doticati se koga, ići koga, imati posla s kim, tukati se s kim,* corporis similitudo naturam animi *slična je itd.;* labor non attigit deum; aliquid ne suspitione quidem; aliquem cognatione attingere *biti s kim u rodu; tako* aliquem † sanguine, necessitudine. *c) dirati u što, baviti se čim, pačati se u što,* forum, rem publicam; rem militarem; Graecas litteras; poëticen; * gaudia *uživati. d) govorom se čega dotaći, dojmiti se čega, napomenuti što, besjediti o čem,* Chrysogonum simul atque attigi, statim homo se erexit; res postulare videtur eas gentes, quibuscum nobis bellum aut amicitia fuit, attingere, *Sall.;* aliquid breviter; singillatim unam quamque rem; tantummodo summas (res); illum injuriam non attingere.

Attis, ĭdis *ili* **Attin,** ĭnis, *m.* [Ἄττις *ili* Ἄττιν] *Attid ili Attin, ime njekomu phrygijskomu pastiru, koga si je Cybela obrala svećenikom pod uvjetom, da se bluda uviek čuva, nu kad je čistoću oskvrnio, pobiesnio je, Cat. Ov.*

Attius (Acc.), ii, *m. ime rimskoga plemena 1)* A. *glasovit tragični pjesnik iz predclassične dobe. 2)* P. A. Varus, *praetor u Africi, pristaša Pompejev. Odatle* **Attiānus,** *adj. Attijev ili attijski,* versus *stih pjesnika Attija;* milites, legiones *praetora Attija.*

attollo [ad-t.], — —, 3. *1) uzdizati, uzdignuti, uzdići, podizati, podignuti,* manus ad coelum, *Liv.;* * oculos *(u prilici i Liv);* * ocellos contra solem; * colla; * brachia; * caput *(u prilici i u Liv.);* * capita coelo *(o drveću);* * parvum natum; * fracto crure planum; * umeris regem *na itd.;* * amicum ab humo; * ter sese; * se in auras; * se in femur; * se recto trunco; se a gravi casu, *Liv.;* * iras, minas *(o zmiji) nadignuv glavu postaviti se srdeć i grozeć;* * attollitur unda; * attollunt nigrae arenae; † Euphratem in immensum attolli, mare ne ventis quidem attollitur; * Aetna attollit globos flammarum; *ovako o sgradah podići, postaviti, sagraditi,* * hanc Calchas attollere molem roboribus textis jussit, * arcem tectis; * malos *(katarke);* turres in sexaginta pedes attollebantur, *Tac. 2) trop. uzdizati, uzdići, podizati, podići; uzvišivati, uzvisiti, uzveličati,* animos ad spem consulatus; * animos; * Punica se quantis attollat gloria rebus; rem publicam bello armisque, aliquem insignibus triumphi, ordinibus altis et praemiis, *Tac.; govorom uzvisiti,* cuncta in majus, *Tac.;* haec tu qua miseratione deflebis, ornabis, attolles, *Plin. ep.;* aliquem adulationibus, *Tac.; i o govoru i govorniku,* orationem; nunc attollebatur, nunc residebat.

attondeo [ad-t.], ndi, nsum, 2. *1)* * *pristrići, nastrići, postrići; obrezati, obsjeći* vitem; capellae attondent tenera virgulta *ogrizu. 2) trop. a)* * *= umaliti, sniziti,* consiliis nostris laus est attonsa Laconum. *b) (Com.) α) omesti, oglobiti koga. β) izdevetati koga.*

attŏnĭtus, *adj.* [*partic. od* attono] *upr. gromom ošinut, samo trop. 1) zapanjen, zabunjen, onesviešten, u nesvjestici, u neznani, sabl. onoga čim zabuna nastaje,* terrore, miraculo, nocturno pavore; * visis ac voce deorum; * fatis conjugis; * monstris; * tanto miserarum turbine rerum; * novitate; † subito rei miraculo; *absolutno* * attonitis haesere animis; * ante dehiscent attonitae magna ora domus. *2)* * *nadahnut, oduševljen, uzhićen, zanesen,* attonitae Baccho matres; qui Musas amat impares ternos ter cyathos attonitus petet vates.

attŏno [ad-t.], etc. 1. *upr. gromom ošinuti, samo* * *trop. zapanjiti, zabuniti,* aliquem, quis furor vestras attonuit mentes? quos Dryades Faunique numine contactos attonuere suo.

attorqueo [ad-t.], — — 2. *uzmahnuti čim,* jaculum, *Virg.*

attrăho [ad-t.], etc. 3. *1) privlačiti, privući, dovlačiti, dovući,* magnes lapis, qui ferrum ad se alliciat et attrahat; * spiritus ab alto; *na pose a) nategnuti, natezati, napinjati, napeti* lora; contentum arcum fortius. *b) čovjeka dovući* aliquem vinctum, tribunos; *trop.* nihil esse, quod ad se rem ullam tam alliciat et tam attrahat. *2)* aliquem *= dozvati, prizvati, dati dozvati koga,* Sicilia me ad hoc negotium provincia attraxit; aliquem Romam; te ipsum a me putare attractum iri, si de pace agatur; * quos fugit, attrahit una; * aliquem in partes; * discipulos novos; aliquid; id ipsum, quod verearis, ultro arcessere et attrahere *silomice navlačiti.*

attrectātus, us, *m.* [attrecto] *popip,* attrectatu et quassu saevum amplificatis dolorem.

attrecto, 1. [ad *i* tracto] *1) popipati, pipati, popipnuti, u prilici* blanditia popularis aspicitur, non attrectatur, *gleda se ali ne uzima u ruku, na pose a) nepristojno, bludno popipati,* fore qui dicerent, uxores suas a cena redeuntes attrectatas esse a Caelio; libros Si-

byllinos contaminatis manibus; quod id signum (sliku) attrectare non esset solitus; †me attrectare nefas sacra patriosque penates, donec me flumine vivo abluero. b) segnuti za čim što koga ne ide, prisvojiti si što po nepravu, regias gazas, insignia summi imperii, fasces securesque. 2) trop. baviti se čim, pačati se u što, neque imperatorem attrectare feralia debuisse, Tac.

attrěpĭdo [ad-t.], 1. docupkati, pritrupkati, cupkati amo, Plaut.

attrĭbuo [ad-t.], etc. 3. 1) pridjeljivati, pridieliti, podjeljivati, podieliti; odredjivati, odrediti, doznačivati, doznačiti, alicui aliquid; servis equos; partem vici cohortibus ad hibernandum; quantum et quo loco visum est agri; sibi agros; locum; oppidum alicui (ustupiti). Na pose a) komu što podieliti da obavi, attribuit nos trucidandos Cethego; alicui curam alicujus rei; certas cuique partes ad custodiam urbis; singula latera castrorum singulis legionibus munienda, ovako osobito pridieliti koga ili što pod čije zapovjedničtvo, video, cui Apulia sit attributa; alicui legiones, equitatum, equites, naves. b) komu koga kao pomoćnika itd. pridieliti, dodati aliquem alicui; electos viros ei classi attribuerat; Titum Labienum in Sequanos proficisci jubet; huic M. Sempronium Rutilum attribuit. c) narod narodu ili vladara vladaru kao podložna i pod harač pridieliti, to jest podložiti mu, Suessiones Remis; insulas Rhodiis. 2) t. t. u novčanih stvarih, novce doznačiti, naputiti to jest doznakom po drugom kom iz koje bud privatne bud državne pjeneznice izplatiti dati, pecuniam redemptori attribuendam solvendamque curare; HS centies et octogies ex aerario alicui; censoribus postulantibus, ut pecuniae summa sibi attribueretur, vectigal annuum decretum est. Odatle a) attribuere aliquem, koga naznačiti, od koga da treba novac primiti, naputiti na koga, attributos quos appellas valde probo; viduae attributae. b) čemu svotu kao danak pridieliti, nametnuti na što namet, udariti porez na što, his rebus omnibus terni (asses) in milia aeris attribuerentur na sve te stvari da se udari namet po tri assa od tisuće. 3) trop. pridieliti, podieliti, pružiti, ne aut irato facultas ad dicendum data aut cupido auctoritas attributa esse videatur; his auctoritatem attribui; timor, quem mihi natura pudorque meus attribuit; si legi, loco, urbi, monumento attribuetur oratio, ako se navode kao da govore; ovako i dodati, pridodati, ad amissionem ceterorum amicorum misericordiam nostram; senae horae in orbem operi attributae sunt opredieljenih, odredjenih. Na pose kao rhetorski i grammatski t. t. attributum esse alicui biti praedicatom ili attributom. 4) ubrajati, ubrojiti, pripisivati, pripisati što komu ili čemu, bonos exitus arripimus attribuimusque diis immortalibus; aliis causam calamitatis; aliquid sibi soli, alicui, quod aliquid fit.

attrĭbūtiō, ōnis, f. [attribuo] 1) t. t. poslovnoga govora, doznačivanje, doznaka novčanoga duga, naputnica, assignacija. 2) rhetorski t. t. praedicat ili attribut.

attrītus, adj. [partic. od attero] iztrt, utrt, utrven, izkošen, mentum attritius; * ansa; † trop. o govorniku, mlitav, mlohav, slab, Calvus exsanguis et attritus.

Attus Navius, na glasu augur za Tarquinija Prisca; takodjer Attus Clausus mjesto Appius Claudius, Liv.

Atys (Attys), ÿos, m. [Ἄτυς Ἄττυς] Attyj 1) sin Herculov s Omphalom praotac lydskih kraljeva, Tac. 2) njeki Trojanac od koga ima početak gens Attia, Virg.

au ili **hau**, interj. (Com.) jaj! e! e! da kako! e hodi!

auceps, cŭpis, m. [avis i capio] 1) koji ptice lovi, ptičar, tičar, fistula dulce canit auceps dum decipit avem, Ov.; non avis aucupibus monstrat, qua parte petatur, Hor.; takodjer koji pticami trži piscator uti, pomarius, auceps, unguentarius, Hor. 2) trop. koji za čim leti ili lieće ili hlepi, Epicurus peritissimum voluptatum aucupem sapientem esse contendet, najvještiji izumljivalac putenih slasti; juris consultus ipse per se nihil nisi auceps syllabarum, koji jaše samo na riečih zakona da odatle sebi i clientu probit vadi; ne quis auceps sermoni nostro sit da nebi tko prisluškivao što govorimo, Plaut.

auctārium, ii, n. [augeo] nametak, Plaut.

auctio, ōnis, f. [augeo] upr. množenje 1) ličenje, ličba, licitacija (dražba) proscribere auctionem razpisati ličbu; auctionem facere imati ili držati ličbu, † auctiones hastae sudbene ličbe. 2) stvari koje se liče, ličbene stvari, vendere auctionem.

auctiōnārius, adj. [auctio] ličben, (dražben), tabulae, zapisnici stvari, koje će se ličiti, atria.

auctiōnor, 1. depon. [auctio] ličbu (ili dražbu) imati, držati, ait se auctionatum esse in Gallia; difficultates auctionandi proponere.

auctĭto, 1. [frequent. od augeo] umnažati, qui pecunias fenore auctitabant, Tac.

aucto, 1. [frequent. od augeo] sve umnožavati, sve pomnažati, Plaut.; sve obogaćivati, te bona ope Juppiter, Cat.

auctor, ōris, comm. [augeo] sporitelj, sporilac, koji što posredno ili neposredno usporuje. 1) početnik, osnovatelj, utemeljitelj, tvorac, stvorac, sazdatelj, templi; * Trojae, * porticus, * murorum, * mortis, † necis, * funeris; * vulneris koji rani, a i * teli koji ju odapne; * plagae, * clamoris, * muneris, * frugum * carminis; * lucis o Apollinu, * citharae o Merkuriju; auctor Apollo; auctor nobilitatis, Cic.; * generis, † gentis; * mihi Tantalus auctor; sastavitelj kojega spisa. 2) onaj čijim se savjetom ili nukanjem što sbiva, savjetnik, poticatelj, bodrilac, kolovodja, koji u čem primjer i ugled daje, itd. auctor sum pacis savjetujem mir; non suscipiendi belli; defectionis, interficiendi alicujus; ad aliquid faciendum; vehementer tibi auctor sum, ut ili ne etc. savjetujem ti da, da ne itd.; s acc. c. inf.; idne estis auctores mihi, Ter.; a me consilium petis quid sim tibi auctor, in Siciliane subsidas, an ut etc.; is auctor erat in me restituendo; osobito me (te, illo) auctore na moj (tvoj, njegov) savjet, potaknuće, auctoribus qui aderant na savjet prisutnih; auctores et conservatores civitatis; auctores legum, judiciorum et juris (o sudcih); auctor meae personae (oppos. auctor alienae). Odatle t. t. A) o čovjeku, auctor legis, α) = lator legis koji prvi zakon predloži ili učini zakonski predlog: Fabius quarum legum auctor fuerat, earum suasorem se haud dubium ferebat. β) = suasor legis, ali jače, koji svim svojim ugledom zakonski predlog podupire i priporuča, multarum legum aut auctor aut dissuasor. Ovako u obće, koji se činom za što zauzima, koji što zastupa, uskoruje i nastoji da se izvede, atque hujus deditionis ipse Postumius suasor et auctor fuit, etc. B) α) o senatu, koji je što potvrdio i time valjanim učinio, potvrditelj (po starijem ustavu republike), auctor legis, takodjer judiciorum; s toga često u Livija patres auctores fiunt senatori odobre i potvrde (pukom učinjen zaključak). β) auctor consilii publici ob onom senatoru, kojega je glas ili mnienje u senatu u kojoj stvari odlučno. 3) koji je čemu poruk ili jamac, koji za što jamči, koji što zastupa, Fabium auctorem habeo; auctor levis nepouzdan, gravis vjerodostojan; certis auctoribus comperisse; fama nuntiabat te esse in Syria, auctor erat nemo; auctores sunt, tutum illum fore jamčimo da itd. Pa tako i o pisateljih osobito povjestnicih kao jamcih onoga, što su napisali te služe za izvor (ali u classično doba nè = scriptor) auctor rerum Romanarum, bonus, locuples; auctorem esse s acc. c. inf. pripoviedati, izvješćivati i za to što se pripovieda, jamčiti, sunt qui male pugnatum ab his consulibus in Algido auctores sint; celeberrimos auctores habeo, tantam victoribus adversus fas nefasque irreverentiam fuisse, ut etc. Tac.; * auctor aquae pluviae graculus navjestitelj; Ovako na pose o naucih i umjetničkih načelih, majstor, izgled, uzor, učitelj u čem, auctor dicendi gravissimus, optimus, locuples; bonus, malus latinitatis auctor; Cato omnium virtutum-auctor; versari in philosophia illo auctore učiti philosophiju pod njegovim vodstvom; * auctor naturae verique iztraživalac. Odatle 4) sudbeni t. t. zastupnik, branič, zaštitnik, poruk, svjedok, suae civitatis, maximarum civitatum; querelarum et doloris sui; auctor et cognitor sententiae; na pose a) zastupnik ili jamac čije svojine, koga se tužitelj drži, actio est in auctorem praesentem; * vlastnik vaccae; a i zastupnik vlastnine, koji kupcu kod prodaje jamči pravo svojine, fundi; a malo auctore emere. b) skrbnik, curator ili tutor koje ženskinje, jer njegova puna privola tek čini želju ili mnienje ženskinje pravno valjanim, quod mulier sine tutore auctore promiserit; quam (dotem mulier) nullo auctore dixisset; majores nostri nullam ne privatam quidem rem agere feminas sine auctore voluerunt, Liv. Ovako i o agnatskih skrbnicih (roditeljih, braći, rodjacih) kao svjedocih i jamcih kod podpisa ženitbenih, nubit genero socrus nullis auspicibus, nullis auctoribus; nuptiarum auctores.

auctōrāmentum, i, n. [auctoro] ono, za što se tko obvezao, da će za to učiniti što (n. p. kao vojnik, gladiator itd.), što dobije na ruku, plata, najmovina, classično samo trop. est enim in quaestibus mercenariorum omnium ipsa merces auctoramentum servitutis.

auctōrĭtas, ātis, f. [auctor] u obće ono svojstvo, koje tko ima na toliko na koliko je čemu auctor, dakle 1) savjet, nagovor, ponuka, preporuka, privola, his rebus adducti et auctoritate Orgetorigis permoti; ejus auctoritate impulsi; jure, legibus, auctoritate omnium, qui consulebantur, testamentum fecerat; scribis Peducaeo nostro probari, cujus auctoritas multum apud me valet; per auctoritatem civitatium earum posredovanjem ovih gradova; auctoritates rerum gerendarum (o augurijih); auctoritates principum conjurationis colligere imena glavâ urote, koja bi allobrožkim poslanikom bila na ponuku. Tako i izgled, ugled, uzor, primjer po kojem se valja ravnati (ne na prosto = exemplum) auctoritatis ejus et inventionis comprobatores; auctoritas majorum; alicujus auctoritatem sequi; aliorum auctoritati parere; auctoritates contemnere; in auctoritatibus, in exemplis versari. 2) zastupstvo, poručanstvo, jamstvo, attende quam ego defugiam auctoritatem consulatus mei; si ea praedia dividentur, quae ipse Caesar vendidit, quae tandem in ejus venditionibus esse potest auctoritas; s toga i valjanost a) posjeda, adversus hostem aeterna auctoritas (esto) prema tudjincu valjanost posjeda da bude vjekovita t. j. ne ima zastare; usus et auctoritas fundi, zastarom valjani posjed i odatle nastalo pravo svojine. b) valjanost kake tvrdnje itd. potvrda, ovjera, vjerovnost, zamašaj, zamašnost, važnost, pretežnost, auctoritas tabularum publicarum, somniorum, testimonii; auctoritas est in eo testimonio; auctoritatem habere (o spisih, učevnih knjigah itd.); auctoritatem testi attribuere; defensionem spoliare auctoritate; defensioni auctoritatem tribuere; haec auctoritas nostra nihil hunc juvabit; auctoritatem indicii testari, authentičnost. 3) valjanim učinjeno, svečano izrečeno mnienje, volja, izjava, odluka, voluntas scriptoris et auctoritas; illius sententia atque auctoritas, hominum consilia et auctoritates; auctoritas populi Romani. Odatle trop. pismom zabilježena izjava, volja, nalog, nihil putas valere in judiciis virorum bonorum testimonia, nihil civitatum auctoritates ac literas; auctoritas collegii pontificum; auctoritas censoria. Ovako osobito auctoritas senatus a) glasovanjem izražena volja senata, senatski zaključak u obće (dočim je senatus consultum senatski zaključak potvrdjen pristupom pučkih tribuna), sine auctoritate senatus foedus facere; ex auctoritate senatus respondere; podpuno senatus consulti auctoritas, što je skraćeno S. C. A. b) mnienje senata, koje se prosvjedom pučkoga tribuna nije postalo pravim zaključkom, si quis intercedat senatus consulto, auctoritate se fore contentum. Odatle auctoritatem perscribere mnienje senata zabilježiti: si quis huic senatus consulto intercessisset, auctoritas perscriberetur; actoritates perscriptae imena kod razprave u senatu prisutnih senatora zabilježena pred zaključkom senata ili pred senatus auctoritas, na koliko zaključak zastupaju, ovjeruju i uza-nj pristaju. 4) ovlast činiti što ili ne činiti, auctoritas legum dandarum; legatos cum auctoritate mittere. Odatle vlast, ukaz, zapovied, se conferre ad alicujus auctoritatem; persequi alicujus auctoritatem učiniti po čijoj zapoviesti; esse, manere in alicujus auctoritate. 5) ugled, uglednost; dostojanstvo a) o ljudih, auctoritas et gratia; quorum auctoritas apud plebem multum valet; est in aliquo auctoritas apud aliquem;

magnae auctoritatis esse; eâ esse auctoritate; habere auctoritatem apud aliquem; auctoritate valere; auctoritate multum apud aliquem posse; auctoritatem alicujus apud omnes amplificare, facere auctoritatem, auctoritatem alicujus imminuere, auctoritatem levare; aliquem magnae auctoritatis habere *držati koga za veleugledna;* aliquem magnae auctoritatis cognoscere; auctoritatem alicui attribuere. *b) o stvarih znatnost, vriednost, važnost, uticaj,* auctoritas et doctoris et urbis, legum, vetustatis, loci, orationis; totius hujus rei quae sit vis, quae auctoritas, quod pondus, ignorant; bibliothecas omnium philosophorum unus mihi videtur XII tabularum libellus et auctoritatis pondere et utilitatis superare; magna cum auctoritate bellum gerere *krepko, veoma krepko.*

auctōro, 1. [auctor] *za novce ili platu koga na što obvezati, osobito o gladiatoru, partic.* auctoratus, *koji je kakov ugovor učinio, najmljen, plaćen, kupljen, obvezan, s inf.* uri virgis ferroque necari, *Hor.; pak odatle u obće obvezati,* eo pignore velut auctoratum sibi creditorem, *Liv.*

auctumnālis, *adj.* [auctumnus] *jesenski, jesenji.*

actumnus, i, *m.* [augeo] *jesen,* * pomifer; *trop. jedna godina, jedno ljeto,* * septem auctumni.

1. auctus, *adj. s comp. [partic. od augeo] umnožen, povećan,* auctior et amplior majestas; socii honore auctiores; res in dies melior atque auctior fit, *Liv.*

2. auctus, us, *m.* [augeo] *(riedko, u svečanom govoru) umnožaj, rast, prirast, ojaka, napredak,* eaque vos (dii deaeque) bene juvetis, bonis auctibus auxistis, *Liv.;* cujus rei praemium sit in civitate, eam maximis semper auctibus crescere, *Liv.;* Civilem immensis auctibus universa Germania extollebat, *Tac.;* auctu imperii adolevisse etiam privatas res, *Tac.* Tiberis immenso auctu *(narastom)* refusus urbis loca implevit, *Tac.*

aucŭpium, ii, *n.* [auceps] *1) ptičji lov, ptičarstvo,* aucupium atque venatio, *meton.* * *nalovljene ptice, ptičja lovina. 2) trop. lov na što = pohlepa za čim,* aucupia verborum *lov na rieči, korienodubstvo;* aucupium delectationis *pohlepa druge zabavljati, za dopadnošću;* hoc novum est aucupium, *to je nov način novce teći, Ter.;* facere aucupium auribus *(Com.) = prisluškivati.*

aucŭpor, *depon.* 1. [auceps] *upr. loviti si ptice, classično samo trop. loviti što, u potjeru ići za čim, vrebati na što, hlepiti za čim, gramziti za čim,* verba; gratiam; aucupaturi eramus tranquillitates (maris).

audācia, ae, *f.* [audax] *smjelost, smionost, odvažnost a) u dobru smislu srdčanost, sloboda, hrabrenost, odvažnost* duabus his artibus, audacia in bello, ubi pax evenerat, aequitate seque remque publicam curabant, *Sall.;* tanta audacia, tanta fiducia sui; *(riedko)* aliis timor hostium audaciam ingrediendi flumen fecit, *Liv.;* * si verbis audacia detur *ako se smije ovako izraziti; smion izraz,* † vitare audaciam in translationibus. *b) u zlu smislu, drzovitost, drzost,* temeritas et audacia; licentia, vel potius audacia; audaciae *drzoviti čini* non enim jam sunt mediocres hominum libidines, non inhumanae audaciae ac tolerandae, *Cic.;* formam vitae iniit, quam postea celebrem miseriae temporum et audaciae hominum fecerunt, *Tac.*

audacter, *skraćeno od predclassičnoga* **audācĭter,** *adv. s comp. i sup.* [audax] *smjelo, smiono, srdčano, odvažno, hrabreno, drzovito.*

audax, ācis, *adj. s comp. i sup.* [audeo] *smjel, smion, u dobru smislu srdčan, slobodan, hrabren, odvažan,* audacissimus ego ex omnibus, *češće u zlu smislu, drzak, drzovit,* audax et protervus; petulans et audax; temerarius et audax; audacissimus atque amentissimus; audax ad id facinus; * audax omnia perpeti gens humana ruit per vetitum nefas, *dovoljno drzovit da itd.;* * audax viribus *oslanjajući se na svoju jakost;* * audax poëta *drzak pjesnik, koji se ne boji upotrebljavati neobične izraze itd.;* nec in faciendis verbis erit audax; *(Quint.)* verbis audax, et variis figuris et verbis felicissime audax. *Takodjer o stvarih i abstractnih pojmovih,* audax facinus, *Ter.;* consilium, negotium; * audacibus annue coeptis; audax animus.

audens, tis, *adj. s comp. [partic. od audeo] upr. usudjujući se, obično u dobru smislu, smjel, smion, odvažan,* * audentes fortuna juvat; * tu ne cede malis, sed contra audentior ito; † nihil gravius audenti quam ignavo patiendum; audentissimus quisque miles; † audentior et poëtarum quam oratorum similior oratio.

† audenter, *adv. s comp.* [audens] *smjelo, srdčano, odvažno; drzovito.*

audentia, ae, *f.* [audens] *smjelost, srdčanost, odvažnost, samo li u dobru smislu, Tac.; takodjer smjelost u porabi izrazâ, tropâ, Plin. ep.*

audeo, ausus sum, — 2. [*srodno s* aveo; ἀϝω] *(starinski perf. conj.* ausim *u pjesnikâ i u svečanoj prozi) usudjivati se, usuditi se, usmjelitise, uslobodititi se, smjeloselatiti, laćati se čega,* ultima; * extrema; nihil, nihil contra aliquem; audere dicere, de Ligario non audeam confiteri; omnia et conanda et audenda Magnetibus esse; ad talia audenda; pleraque per vim audebantur; † ausis ad Caesarem codicillis; † longius audere, unde rursus ausi; * audere in proelia; si audes *ako te je volja, Plaut.*

audiens, ntis, *comm. [partic. od audio] slušalac, slušatelj, slušateljica,* audientis animum movere; *češće u plur.* animos audientium inflammare, permovere; assensus audientium.

audientia, ae, *f.* [audio] *posluh,* illi praeco faciebat audientiam, *da su ga slušali;* audientiam facere populo, *činiti da narod čuje, Plaut.;* audientiam facere orationi alicujus, sibi, *učiniti si;* audientia fit alicui.

audio, 4. [auris] *1) trans. čuti, dočuti, začuti, sluh imati,* nec videre nec audire; audiendi sensu carere; audire vocem; audire aliquid ex, ab, de aliquo *od koga;* apertis atque integris et oculis et auribus nec videmus nec audimus; animum et videre et audire; audio eum mortuum esse; audimus *čujemo, kažu nam;* Socratem audio dicentem, *čujem da veli;* audivi, majores hoc dixisse, *dočuo sam da itd.;* Caesar a Gergovia discessisse audiebatur; magnitudine operum, quae neque viderant ante Galli neque audierant; an vero in Hispania res gestas Caesaris non audistis? omnes civiles dissensiones, non solum eas quas audistis, sed eas quas vosmet ipsi meministis atque vidistis; pro sua clementia ac mansuetudine, quam ipsi ab aliis audirent; audire aliquid de aliquo *o kom;* tantum Camillus auditus imperator terroris intulerat; cui non sunt auditae Demosthenis vigiliae *tko nije dočuo za itd.;* * nulla tuarum audita mihi neque visa sororum; * auditi *na glasu, poznati glasom, o kojih smo mnogo čuli.* * Dardanidae, auditi advertitis aequore cursum; *subst.* **auditum,** i, *n. ono što se čulo pripoviedati, čuvenje, glas,* nihil habeo praeter auditum; audito *(kao abl. absol. u historikâ) dočuvši glas, primivši viest, na glas, na viest, s acc. c. inf.:* quum Heraeam venisset audito Machanidem refugisse Lacedaemonem, Agium se recepit, *Liv.;* ipse audito venisse missu Agrippinae nuntium Agerinum, scenam ultro criminis parat, *Tac.; s quaest. indir.* volo tamen audire, quid sit, *rad sam čuti što itd.;* audire cupio, quid non probes; audire aliquid in aliquem, *proti komu što čuti, što nepovoljna o kom govoriti čuti,* quum laesisset testis Silus Pisonem, quod se in eum audisse dixisset. *Na pose a)* audi, *čuj, pazi, pozor! b)* audin' = audisne *ču li? čuješ? kad tko hoće da koga na što natjera. 2) slušati, poslušati,* aliquem, aliquem facile, libenter studioseque; silentio a militibus auditus. *Na pose a) ob učenicih koji učitelje slušaju, t. j. učiti kod koga, polaziti njegova predavanja, slušati koga,* Cleanthus Zenonem audivit; te, Marce fili, annum jam audientem Cratippum, abundare oportet praeceptis institutisque philosophiae; ponere jubebam, de quo quis audire vellet; ponere aliquid ad quod audiam; † legationes *pustiti preda se. b) o sudcu, slušati, saslušati, preslušati koga,* quae judicia aliis audientibus judicibus, aliis sententiam ferentibus, singulis diebus erant perfecta; audire de ambitu; † servum; * dolos. *c) uslišati,* in quo di immortales meas preces audiverunt; veluti sensisset auditas preces; * orantem; * alicujus vota, * puellas. *3) odobravajuć slušati, odobravati, odobriti, privoliti na što; priznavati, priznati što,* aliquem, aliquid: nec Homerum audio, qui Ganymedem ab dis raptum ait propter formam. *Odatle absolutno* audio, *ta valja,* non audio, *to ne to, toga ne odobravam, ne priznajem:* imo vero, inquit, est. Nam istum exheredare in animo habebat. Audio, nunc dicis aliquid, quod ad rem pertineat. *4) pokoravajući se slušati, slušati, poslušati, poslušan biti, ušati,* aliquem; te audi, tibi obtempera; cohortationes, nae ego istam sapientiam, quamvis sit erudita, non audiam; * currus non audit habenas. *Ovako osobito* dicto audientem esse alicui *slušati koga na rieč, poslušan komu biti na rieč,* Caesari renuntiabant, non fore dicto audientes milites; si potuit tibi dicto audiens esse quisquam; quod dicto audientes imperatoribus suis non erant, *Nep.;* nec plebs nobis dicto audiens atque obediens sit, *Liv. 5) intrans. na glasu biti, držan biti za,* mater a me in omni causa appellabitur, neque unquam illa ita de suo scelere et immanitate audiet, ut naturae nomen amittat. *Često* bene, male (minus commode) audire *na dobru, na zlu glasu biti (sravni grčki καλῶς, κακῶς ἀκούειν)* esse homines ingenui et liberaliter educati, velle bene audire a parentibus, a propinquis, a bonis etiam viris; insuetus male audiendi non aequo animo ferebat, de se ab iis male existimari, quorum paulo ante in coelum fuerat elatus laudibus, *Nep.;* se illorum culpâ minus commode audire; audis = diceris *(= grčki κλύεις, ἀκούεις)* * si curas esse quod audis *za što te drže;* * rex paterque audisti; * Matutine pater, seu Jane lubentius audis.

audītio, ōnis, *f.* [audio] *1) slušanje,* fabellarum; *absolutno,* auditio et cogitatio. *2) čuvenje* auditione et fama aliquid accipere, auditione expetere; *u obće glas, govorkanje,* fictae auditiones; rumoribus atque auditionibus permotus; † falsas auditiones depellere.

audītor, ōris, *m.* [audio] *slušač, slušalac, slušatelj,* se praebere attentum auditorem alicui; *osobito slušalac koga učitelja, slušatelj, učenik,* Demetrius Phalereus Theophrasti auditor.

† audītōrium, ii, *n.* [audio] *1) soba u kojoj se sluša, slušaćnica, takodjer učiona, učionica, škola. 2) sakupljeni slušatelji, slušateljstvo, slušatelji, auditorij.*

audītum, i, *n. gledaj* audio *1).*

audītus, us, *m.* [audio] *1) sluh, osluh. 2)* † *sluh = slušanje,* brevis; accipi plurium auditu *čuven biti od mnogih. Odatle čuvenje, glas,* occupaverat animos prior auditus.

aufero, abstŭli, ablātum, 3. [abs *i* fero] *1) odnositi, odnašati, odnesti, odnieti,* ab janua stercus, *Plaut.;* multa domum suam, plura de medio; auferre se *otići,* aufer te hinc *nosi se odavle;* domum; * se ex oculis. *Na pose a)* * *o talasih, vjetrovih itd.* unda rates; auferor in scopulos; in silvam pennis ablata refugit; *absolutno* auferri *(odletjeti, odbježati, odhrliti)* in ortus; fugax aufertur. *b) trop. od svoje namjere ili cieli odvlačiti, odmicati, odmaći, zavoditi, zavesti, odvraćati, odvratiti, i slično,* hortor ut omnia gubernes et moderere prudentia tua, ne te auferant aliorum consilia; abstulerant me velut de spatio Graecae res immistae Romanis *zanieše me od predmeta;* * auferimur cultu *varamo se. c)* * *trop. ugrabiti, uništiti, satrti, pokvariti itd.;* mors Achillem; hunc neque dira venena nec hosticus auferet ensis, nec laterum dolor, aut tussis, nec tarda podagra; incendio nuptam. *2) silomice otimati, oteti, oduzimati, oduzeti, ugrabiti, sumanjkati komu što (sravni* eripio*),* pecuniam de aerario; pecuniam in ventre; vasa ab aliquo; auferre alicui caput *(Liv. Virg.) odsjeći;* * caput ense; auriculam mordicus *odgrizti;* oculos alicui *koga na oči (gledajućega) prevariti;* hi ludi dies quindecim auferent; ne cum sensu doloris aliquo aut cruciatu spiritus auferatur; * auferre curas, * metus *razpršiti; lišiti koga čega;* * amores; * alicui leves somnos timor aut cupido; * *(o noći)* colorem rebus; * somnus intentum Veneri; * quae (Juppiter) ponit et aufert; * fautoribus nil aut paulum, *oteti, zakinuti;* * *(o ljubavi)* alicui qualum, telas, operosae studium Minervae; † alicui hastam, † coelestes honores, † prospectum oculorum, † usum oculorum, † universam rei faciem, † iter; † auferri periculo. *Odatle (u svakdanjem razgovoru) imper.* aufer = *hodi sa, odprd' odavle sa, nemoj,* aufer nugas; * aufer me vultu terrere; *absolutno hodi*

s tim! odavle s tim! 3) sobom ponieti kao nješto, što smo stekli, (za)dobiti, postići, steći, polučiti, dobaviti se, i slično, responsum ab aliquo; tantum abstulit, quantum petiit; auferre paucos dies ab aliquo dobiti rok od malo dana; sa ut: ut in foro statuerent statuas, abstulisti polučio si silom; nunquam id inultum, ne će mu proći bez osvete; haud sic auferet ne će mu tako proći (Com.; sravni fero); * auferre famam docti senis, sobom ponieti; * caput ore nostro incolume. Odatle auferre aliquid ex aliqua re uvjerenje kakovo o čem odkle ponieti, quis est qui hoc non ex priore actione abstulerit?

Aufĭdēna, ae, f. grad u Samniju.

Aufĭdius, ii, m. Aufidij, ime rimskoga plemena; najslavniji muževi su mu. 1) Cn. A., praetor 108 pr. Is., napisao je rimsku poviest grčkim jezikom, pod stare je dane osliepio, što ga nije priečilo dolaziti u senat i baviti se znanostmi; posinio je Cn. A. Aureliana, koji je bio consulom g. 71 pr. Is. 2) M. A. Lucro, pučki tribun god. 61. pr. Is. 3) T. Auf. rimski govornik. 4) Sext. A. rimski vitez. 5) Auf. Luscus, oblaporac na glasu, praetor u gradiću Fundi. 6) Auf. Bassus, rimski povjestnik za Augusta i Tiberija. Odatle **Aufidiānus**, adj. Aufidijev (4).

Aufĭdus, i, m. Aufid, rieka u Appuliji sada Ofanto.

aufŭgio [ab-f.], etc. 3. odbjeći, odbjegnuti, odbježati, pobjeći, pobjegnuti, Licinius servus tibi notus aufugit; ex eo loco, ubi pugnatum est, aufugerat; * aspectum patris ispred itd.

Auge, es, f. [Αὔγη] Auga, kći Alejeva, Hercule s njom rodi Telepha, Ov.

augeo, auxi, auctum, 2. [srodno s αὔξω] 1) množiti, umnožiti, namnožiti, povećavati, povećati, povisiti, rem publicam agris; opes; vectigalia; possessiones; rem familiarem; * rem strenuus auge; * dona aris meis venatibus nove žrtve na otar prinieti, benevolentiam, alicui dolorem, spem, alicujus animum (srdčanost); † quod quibusdam solatio est, mihi auget quaestionem (umnožuje mi želju da stvar iztražujem), quia, etc.; pass. augetur spatium, bellum; periculum, incommodum, spes, odium, suspitio; (naves) velis habiles, citae remis augebantur alacritate militum in speciem ac terrorem, Tac.; osobito govorom što većim činiti nego li zbilja jeste, povećavati, veličati, uzvišivati, vim hostium; fama auxit proelium; munus suum; rem laudando; augere atque ornare quae vellet; in augendis amplificandisque rebus. 2) aliquem aliqua re obilato koga čim providjeti, obogatiti, unaprediti, usrećiti; obsipati, obasuti i slično, aliquem divitiis, scientiâ; benevolentiâ, honore; augeri filio, honore; † auctus est ibi filiâ in subsidium et honorem simul; (šaleći se) augeri damno gubitkom ili kvarom bogatiji postati, Ter.; takodjer samo augere aliquem, koga unaprediti, podići, uzvisiti, promaknuti, aliquem augere atque ornare, augere adjuvareque; brinuti se sam za se, skrbiti se sam za se.

augesco, — —, 3. [inchoat. od augeo] množiti se, umnožiti se, rasti, uva et succo terrae et calore solis augescens primo est peracerba gustatu; doceri possit semina temperatione caloris et oriri et augescere; cum hostium res tantis augescere incrementis cerneret; Jugurthae Bestiaeque et ceteris, quos illa quaestio exagitabat, animi augescunt, Sall.; aegritudo, Ter.; † superstitio, † licentia, † vitia; † nabujati, augescente flumine.

augur, ŭris, m. [* avigus] 1) koji je gojio i pazio na liet, viku ili zobanje njekih ptica i odatle vadio i tumačio znamenja, augur, (sravni auspex), augures bili su visoko štovani svećenici u Rimu. 2) * comm. u obće gatalac, gatac, gatalo, gatalica, kobnik, vidac, prorok, augur imaginis nocturnae tumačitelj noćne prikaze, annosa cornix augur aquae navjestnica dažda; augur Apollo; augur Argivus = Amphiaraus; Thestorides o Kalchantu; augur = ego qui haec auguror: quod si non odio peccantis desipit augur, Hor. ep. 1, 20, 9.

augŭrālis, adj. [augur] augurski, libri; insignia; cena auguralis gosti, koje bi nov koji augur priredio svojim budućim drugovom; subst. **augŭrāle**, is, n. mjesto na desno kraj šatora zapovjednika vojske u taboru, gdje se augurovalo ili se auspicije obavljale, augurište, Tac.

augŭrātio, ōnis, f. [auguror] gatanje, ex passeribus, Cic.

augŭrātō, gledaj auguro.

augŭrātus, us, m. [augur] augurstvo, augurat, dostojanstvo i čast augura.

augŭrium, ii, n. 1) paženje i tumačenje znakova na pose po ptičjem lietu koje su auguri vršili (sravni auspicium), capere; augurium salutis u vrieme mira naredjen augurij s toga, da li se smije božanstvo moliti za blagostanje i spas države. 2) kob, znak, znamenje, koje se auguru pojavi, osobito ptica, auguria auspiciaque; augurium accipere primiti za dobro; † augurium alicui fit, † augurio laetus. 3) u obće gatnja, gatanje, proročanstvo, rerum futurarum, * conjugis. Odatle a) slutnja, slućenje inhaeret in mentibus quasi saeclorum quoddam augurium futurorum; augurium animorum suorum. b) * proročtvo, dar ili duh proročtva, laetus Apollo augurium citharamque dabat; non augurio posse depellere pestem.

augŭrius, adj. [augur] = auguralis, augurski, jus, Cic.

augŭro, 1. 1) (u starom njekom zakonu) koblju ili znakovi izpitati i tumačiti, sacerdotes vineta virgetaque et salutem populi auguranto. 2) iza opažívanja kobi ili znakova posvetiti, res; locus auguratur; augurato prirediv ili izpitav augurij), Romulus augurato urbe condenda regnum adeptus est; quum augurato liberaretur Capitolium. 3) preneseno, obzirati se, ogledavati se poput augura, Plaut.; na pose a) (riedko) proricati, gatati cui quidem utinam vere, fideliter, abunde ante auguraverim; b) slutiti što, si quid veri mens augurat, Virg.

augŭror, depon. 1. 1) intrans. augurovati, obavljati augurski posao, augurije prirediivati, kobi i znakove opaživati i tumačiti. 2) trans. a) izpitav kob proricati, gatati, Calchas ex passerum numero belli Trojani annos auguratus est; alicui ex alitis involatu. b) u obće gatati, proricati, proreći, alicui mortem. c) slutiti, naslućivati, quantum auguror conjecturâ, opinione; † bella civilia mentibus; † certam spem victoriae; † arma Orientis; s acc. c. inf. hâc ego contentos auguror esse deos, Ov.; recte auguraris de me, nihil a me abesse longius crudelitate, Cic.; s quaest. indir. de C. autem Gracchi tribunatu quid exspectem non lubet augurari; cum ex nomine istius, quid ille in provincia facturus esset, perridicule homines augurabantur.

Augusta, ae, f. [Augustus] 1) za carstva častni nazov careve supruge (al' i sestre, majke, kćeri), po hrv. njezino veličanstvo carica. 2) ime više gradova n. p. A. Taurinorum, sada Turin, A. Vindelicorum sada Augsburg.

Augustālis, e, adj. [Augustus] Augustov, što potiče od cara Augusta, ludi, igre, Augustu na slavu obavljane 12. octobra; sodales ili sacerdotes Augustales, takodjer samo Augustales svećenstvo od 25 članova Augustu na čast osnovano Tiberijem, Tac.

Augustāni, ili **Augustiāni**, ōrum, m. [Augustus] Augustovci, vitezi koje je Neron popisao, Tac. Suet.

auguste, adv. s comp. [augustus] častno, smjerno i častno, dicere de religione, consecrare Liberum.

Augustŏdūnum, i, n. Augustodun, grad aedujski u lugdunskoj Galliji, sada Autun, Tac.

1. augustus, adj. s comp. i sup. [auguror] svet, posvećen; u obće častan, dostojan, vriedan, uzvišen, veleban, veličanstven, locus; Eleusis; templum, vestis; habitus formaque viri, * moenia; * tectum; * sedes o pčelcu.

2. Augustus, i, m. August, pridjevak Octaviju Caesaru od kako je postao samovladarom i svim rimskim carevom poslie Octavija po prilici sveti, nepovredivi ili po hrv. „carsko veličanstvo", kašnje takodjer Perpetuus Augustus, Eutr. Odatle **Augustus**, adj augustski, Augustov, što potiče od Augusta, * pax Augusta, mir, koji je Augusto povratio; * domus; † mons.

aula, ae, f. [αὐλή] 1) * dvor, obor, stobor, dvorište; * = atrium, lectus genialis in aula est, Hor.; * ob orku, ulaz u podzemlje. 2) palača, carski dvor, * aula invidenda, * aulaï in medio libabant pocula Baccho; * illâ se jactat in aula Aeolus; * o stanici pčelske matice, matičinjak, aulas et cerea regna refingunt. Odatle trop. a) kraljevsko, kneževsko dostojanstvo, auctoritas aulae; (Tac.) potiri aulâ vladati se kao kralj. b) † kao u nas dvor, to jest ljudi koji su okolo vladara i život tuj, prona in eum aula Neronis; divisa et discors aula erat tacitis in Drusum aut Germanicum studiis.

aulaeum, i, n. [αὐλαία] pokrivač obično vezen i od skupocjene robe a) za postelje i sobe, aulaeis jam se regina superbis aurea composuit superba, Virg. b) njekakovo nebo, sukno razprostrto pod pokrivačem radi prašine, pauperum caenae sine aulaeis et ostro, Hor.; interea suspensa graves aulaea ruinas in patinam fecere, Hor. c) zavjes ili zastor u kazalištu, koji su stari na početku igre spuštali a na dočetku dizali aulaeum tollitur diže se, * aulaeum premitur spušta se. Odatle * intexti tollunt aulaea Britanni uvezeni Britanni dižu grimizni zastor, to će reći grimizni zastor s uvezenimi Britanni diže se, Virg.

Aulerci, ōrum, m. Aulerci, narod u sjevernoj Galliji, razdieljen na četvero: 1. Aul. Brannovīces blizu Aeduā, 2. Aul. Diablintes u pokrajini la Main, 3. Aul. Cenomani na jugoiztoku Diablintom, 4. Aul. Eburovīces, gdje je danas Perche, Normandija, s gradom Mediolanum (Eureux).

aulĭcus, adj. [aula] † dvorski; subst. **aulĭci**, ōrum, m. dvoranici, dvorski poslužnici, Nep. Suet.

Aulis, ĭdis, f. [Αὐλίς] Avlida, primorski grad u Boeotiji.

auloedus, i, m. [αὐλῳδός] pjevač uz sviralu, Cic.

Aulon, ōnis, m. brdo blizu Taranta u Calabriji na glasu zbog vina, Hor.

aura, ae, f. [αὔρα] 1) vazduh, uzduh kad se lagahno giblje, lahor, ćuh, sapa, aurâ nocturnâ uti (o brodovih kad jedre), † aër frequentius auras quam ventos habet; * nunc omnes terrent aurae, * aurae aëriae; * divina = bezsmrtna ili neumrla duša; * vjetar (ma bio slab ili jak), rapida; aurae vela vocant; aspirant aurae in noctem; retro dat aura capillos; aequor stringitur aurâ; nivales aurae. Odatle trop. maljušna i nesjegurna zraka, bljeska čega god, zbiljna ili prividna, honoris, rumoris, voluntatis, favoris popularis; levis aura spei; libertatis auram captare; * aurae famae; često aura popularis ili samo aura (Liv.), ljubav svjetine, koju je lasno i dobiti i izgubiti, omnis aurae popularis captor; aurâ non consilio ferri; * fallax prevrtljivost, vjetrenost. 2) vazduh, zrak u obće, * haud invisus coelestibus auras vitales carpis, * si vescitur aurâ aetheria; * captare naribus auras; haurire auram communem, Quint.; * in, ad, sub auras u zrak, u vis, pod nebo, assurgere in auras; se attollere in auras; se agere ad auras; tendere ad auras aetherias; sub auras erigere fluctus; stat turris ad auras diže se u vis; dirigere cursus per auras; malko obćenitije fugere auras bježati bieli dan = sakrivati se; ferre ili reddere aliquid sub auras na bieli sviet ili na vidjelo iznieti što. Tako = 3) gornji sviet superas venire ad auras; superas educere ad auras; seque ipsum pondus ad auras extulit na bieli sviet (o novorodjenoj djeci). 4) vazduh ili zrak čim god napunjen a) * izpara, para, duha, vonj at illi dulcis compositis spiravit crinibus aura. b) * bljeska, sjaj, discolor unde auri per ramos aura refulsit. c) * jeka.

aurāria, ae, f. (scil. fodina) zlatne rude, zlatnik, Tac.

aurātus, adj. [aurum] zlaćen, pozlaćen, tecta; milites sa zlatnim ili pozlaćenim štitom; bos; cornua bovis; * tempora zlatnom kacigom pokrivene (sljepočice); * sinus nakićeno zlatnim zaporcem; * lyra.

Aurēlius, ii, m. Aurelij, ime rimskoga plemena od kojega je vriedno da se pamte 1) Cajus A., prijatelj pučkoga tribuna M. Livija Drusa, consul 75. pr. Is. na glasu govornik. 2) L. Aurelius Cotta, brat prijašnjega, praetor 70. pr. Is. Odatle a) Aurelia via, Cic. b) Aurelia lex α) judiciaria, zakon koji je dao praetor L. A. Cotta, da sudove ovršuju zajedno senatori, vitezovi i aerarski tribuni. β) de ambitu, ne zna se tko mu je početnik. c) Aurelium forum

grad u Etruriji uz Aurelijevu cestu. d) Aurelium tribunal (*takodjer* gradus Aurelii) *na foru.*

aureŏlus, *adj.* [*demin. od* aureus] * *liepo zlatan, liepo od zlata načinjen,* anellus, ensiculus, *Plaut.*; malum; *trop. zlatan, krasan, prekrasan,* libellus, oratiuncula; * pedes.

aureus, *adj.* [aurum] *1) od zlata, zlatan, zlaćen,* imber, *Ter.*; corona; * fibula; nummus *ili subst.* **aureus,** i, *m. zlatan novac, vriedan blizu 25 srebrnih denarija iliti 100 sestertija;* * vis aurea *moć sve u zlato pretvoriti. 2)* = auratus *pozlaćen,* sella; currus; * vestis; * cingula; * Pactolus *zlatonosan. 3)* * *zlatan* = *zlatne boje, zlatobojni, što sjaji kao zlato, zlatast,* sidus, caesaries; mala *dunje. 4)* * *trop. zlatan, krasan, prekrasan, liep itd.* Venus, puella; copia, saecula, mores, mediocritas.

* **aurĭcŏmus,** *adj.* [aurum *i* coma] *zlatokos, pjesnički zlatolist,* aureus fetus arboris.

aurĭcilla, ae, *f.* = auricula, imula, *Cat.*

aurĭcŭla, ae, *f.* [*dem. od* auris] *upr. ušce, uhance; jagodica od uha (rožica).*

* **aurĭfer,** ĕra, ĕrum, *adj.* [aurum *i* fero] *1) zlatonosan,* amnis. *2) zlatorodan* arbor *(u vrtu hesperidskom).*

aurĭfex, ĭcis, *m.* [aurum *i* facio] *zlatar, (kujundžija).*

aurīga, ae, *m.* [*skraćeno od* avrajuga *po metathesi mjesto* arvajuga, *od* * aura *mjesto* arva *konj i* jungo, *dakle konjoprežac) 1) vozač (koli),* auriga soror *vozačica; osobito vozač u circenskih igrah. Odatle trop. a)* * *vozač, vozar (brodom) krmar. b) zviezda voznik* = *grč.* ἡνίοχος.

† **aurīgārius,** ii, *m. utrkivalac na kolih u circenskih igrah.*

† **aurīgātio,** ōnis, *f. utrkivanje na kolih.*

* **aurīgĕna,** ae, *m.* [aurum *i* gigno] *(riedko) zlatorodjenik (o Perseju; gledaj* Danaë).

* **aurīgĕr,** ĕra, ĕrum, *adj.* [aurum *i* gero] *(riedko) zlatonosan,* taurus *zlatorog, s pozlaćenimi rogovi.*

† **aurīgo,** 1. [auriga] *vozačem biti, utrkivati se na kolih.*

auris, is, *f. 1) uho,* erigere, *Ter.*; arrigere aures; alicui aurem praebere, aures dare, dedere *poslušati koga, dati komu posluh;* aures claudere alicui rei, ad aliquid (*oppos.* reserare aures); sonus aures complet; alicujus auribus se inculcare *dosadjivati komu neprestano govoreć;* aures alicujus capere; aditum habere ad aures alicujus; surdis auribus aliquid canere, *gledaj* surdus; venit, pervenit, accidit aliquid ad aures alicujus *doći u uši, dočuti što, doušati se komu;* * per aures alicujus ire; in auribus (*Tac. i* apud aures) alicujus *na uši, tako da tko čuje;* in aurem dicere alicui aliquid, admonere ad aurem *po tihano opomenuti, sjetiti;* * aurem vellere *čupati koga za uho da ga sjeti na što,* secundis auribus *(rado)* audiri, auribus secundis accipere (*opp.* auribus adversis); servire auribus alicujus, dare aliquid auribus alicujus *govoriti komu na volju, po ćudi;* in aurem utramvis otiose, *Ter;* † in dextram aurem dormire = *posve bezbrižno; plur.* aures = audientes *slušaoci* quum tibi sol tepidus plures admoverit aures, *Hor.*; aures Satyrorum *opisno* = Satyri. *Preneseno uho kao sluh, kojim što razabiramo n. p. blagozvučnost govora itd.* Atticorum aures teretes; acutae; avidae et capaces; offendere aures; non semper implet aures meas; legitimum sonum digitis callemus et aure, *Hor.*; quid tamen olim scriptseris in Maeci descendat judicis aures et patris et nostras, *Tac.*; cum consuetudine temporum et diversitate aurium formam quoque et speciem orationis esse mutandam, *Tac.*; horum auribus et judiciis obtemperans, *Tac.*; habebantque ipsius populi diversissimarum aurium copiam, *Tac.*; cognitae populi aures, *Tac.*; ingenium amoenum et temporis ejus auribus accommodatum, *Tac.*; quos eorundem hominum aures agnoscere ac velut conjungere et copulare potuerunt. *Ovako i* ut Stoicorum astrictior est oratio aliquantoque contractior, quam aures populi requirunt, sic eorum liberior et latior, *nego li ukus puka zahtieva;* erant qui genus ipsum orandi noscerent, crebro fori usu celebre et ad implendas populi aures latum et sonans *da zadovolji ukusu puka, Tac. 2)* * *na plugu daska prikovana s polja za desnu ručicu da odbija brazdu, raz, odgrinjača, Virg.*

aurītŭlus, *adj.* [*demin. od* auritus] *uhat, samo kao subst.* **auritulus,** i, *m. dugouh* = *magarac, Phaedr.*

* **aurītus,** *adj.* [auris] *1) uhat,* lepus, asellus. *2)* * *trop. a) prisluškujući, slušajući,* auritas fidibus canoris ducere quercus, *Hor. b)* testis, *svjedok koji je što samo čuo a ne vidio, svjedok čulac, svjedok po čuvenju, Plaut.*

aurōra, ae, *f. 1) zora,* aurora clari praenuntia solis; Hercules ad primam auroram excitus *(u prozorje);* * jamque rubescebat stellis aurora fugatis. *2) personifikovana je božica zore* [Ἠώς] *kći Hyperionova, supruga Tithonova, majka Memnonova, Virg. Ov. 3)* * *iztok* Eurus ad auroram Nabathaeaque regna recessit.

aurum, i, *n. 1) zlato,* auri venas abditas invenire; aurum factum, infectum, caelatum; *u poslovici* montes auri polliceri *obećavati zlatne gore, Ter. 2) a) svakojake od zlata načinjene stvari, zlatno posudje,* auro argentoque abundare; *osobito* * *zlatne čaše,* hausit spumantem pateram et pleno se proluit auro, *Virg.*; pateris libamus et auro = aureis pateris, *Virg.*; *zlatne žvale:* fulvum mandunt sub dentibus aurum, *Virg.*; *zlatno runo,* auro heros Aesonius potitur, *zlatan splet, ćaporak, zlatna kukuljica,* crines nodantur in aurum, *Virg.*; *u novce skovano zlato,* (aurum signatum, *Liv.*) *zlatni novac,* vide, quaeso, ne qua lacuna sit in auro, *Cic.*; quid non mortalia pectora cogis, auri sacra fames? *Virg.*; non gemmis neque purpura venale neque auro, *Hor.*; auro captus, *Hor.*; quia veneat auro rara avis, *Hor.*; virginem auro corrumpit Tatius, *Liv.*; *zlatni zaponac,* fibula quod fuerat vestemque momorderat aurum, *Ov. b)* * *zlato* = *zlatna boja, zlatni sjaj, što kao zlato sjaje,* spicis nitido flaventibus auro, *Ov.*; anguis cristis praesignis et auro, *Ov. c)* * *zlatni viek,* quamvis redeant in aurum tempora priscum, *Hor.*; subiit argentea proles, auro deterior, *Ov.*; sic ad ferrum venistis ab auro secula, *Ov.*

Aurunci, ōrum, *m.* = Ausones, *Virg. prastanovnici prednje i donje Italije; odatle* **Auruncus,** *adj. aurunački.*

auscultātio, ōnis, *f.* [ausculto] *slušanje, Plaut.*

auscultātor, ōris, *m.* [ausculto] *slušalac, Cic.*

ausculto, 1. [auris *mjesto* ausis *i* * culto = κλύω] *1) pozorno i pazljivo slušati, poslušati (sravni* audio), *Com. i Cat. Odatle a) prisluškivati, vrebati na što,* omnia haec; quid is habeat sermonis. *b) slušati koga, vjerovati komu,* crimina, *Plaut. 2) slušati koga, poslušan biti komu,* alicui: quid tu? ecquid habes, quod dicas? mihi ausculta, vide ne tibi desis, *Cic.*; auscultabitur, *sbit će se, Plaut.*

Ausētāni, ōrum, *m. Ausetani, narod u sjeveroiztočnoj Hispaniji; odatle* **Ausētānus,** *adj. ausetanski,* ager, *Liv.*

ausim *gledaj* audeo.

Ausŏnes, um, *m. Ausoni, stari stanovnici u srednjoj i doljnoj Italiji. Odatle 1)* **Ausŏna,** ae, *f. Ausona, grad ausonski blizu Minturnâ. 2)* **Ausŏnia,** ae, *f. Ausonija, zemlja ausonska;* * *Italija. 3)* * **Ausŏnĭdae,** ārum, *m. a) stanovnici ausonski, b) stanovnici italijski. 4)* * **Ausŏnis,** ĭdis, *i* **Ausŏnius,** *adj. ausonski* = *italski ili rimski u obće;* * *subst.* **Ausonii,** ōrum, *m.* = *stanovnici Italije.*

auspex, pĭcis, *comm.* [avis *i* specio] *1) pticogled, koji gata ili proriče iz lieta, vike i zobanja pticâ kobnicâ (to je starija rieč* = augur, *a ova se u classično doba malo ne izključivo upotrebljavala). 2) Jer su kod svakoga opasnoga podhvata Rimljani najprije pazili na znakove, s toga se* auceps *u obće prevoditi dade sa* * *vodja, vodič, predstojnik,* diis auspicibus *pod vodstvom božjim;* Teucro duce et auspice; auspice Musa. *3) t. t. onaj koji je imao posla, da se koja ženitba sklopila i ustanovila pogodba ženitbena, svodilac, provodadžija.*

auspĭcāto, *adv.* [auspico] *1)* = auspiciis observatis, *obsluživ auspicije, obaviv opažanje pticâ kobnicâ,* Romulus non solum auspicato Urbem condidisse, sed ipse etiam optimus augur fuisse traditur; nec auspicato nec litato aciem instruere. *2) dobrom kobi, u sretan (dobar) čas, sretno,* auspicato ingredi; haud auspicato huc me attulli, *Com.*

auspĭcātus, *adj. s* * *comp. i* † *sup.* [*partic. od* auspico] *1) auspiciji posvećen,* locus, comitia. *2) sretan, dobročestan, u dobar čas započet,* * impetus non auspicati; * Venus auspicatior; apud nos Virgilius auspicatissimum dederit exordium, *Quint.*; agendis rebus hoc auspicatissimum initium credunt, *Tac.*; bellum male auspicatum, urbi auspicatam sedem dare, *Just.*

auspĭcĭum, ii, *n.* [auspex] *pticogledja, auspicij, 1) abstr. a) motrenje ili opažanje znakova po pticah kobnicah, pticogledja obavljena svakim, koji je imao pravo na to (sravni* augurium) in auspicio esse *auspicije držati;* mittere pullarium in auspicia. *b) pravo auspicije držati ili ih prirediti dati,* omnes magistratus auspicium judiciumque habento; quod nemo plebejus auspicia haberet; auspicia ponere, *ostaviti se auspicijâ* = *služba magistratskih s pravom auspicije prirediivati. Odatle s toga, što u ratu imadijaše to pravo jedino vrhovni vodja a) vrhovno zapovjedničtvo,* imperio atque auspicio, alicujus imperio auspicioque, ductu auspicioque suo; * *u obće oblast, volja, zapovied,* Romuli et Catonis. *β) s toga što se sve važno poduzimalo prirediviši prije auspicije,* † *početak,* auspicia belli, regni. *2) concr. znak, znamenje,* dicere ausus est, optimis auspiciis ea geri, quae pro rei publicae salute gererentur, quae contra rem publicam fierent, contra auspicia fieri; iidem (dii immortales) auguriis auspiciisque omnia laeta ac prospera portendunt; facere auspicium *(o pticah) znak dati:* alitem circa summum culmen hominis auspicium fecisse; * *trop. znak, obiljezje, srok,* cui si vitiosa libido fecerit auspicium.

auspĭco, 1. [auspex] *1) prirediti pticogledju;* auspicare mustelam *za auspicij primiti, Plaut.*; non hodie isti rei auspicavi, ut etc. *ne bi mi bilo ni u snu danas na um došlo, da itd. Plaut. 2)* † *preneseno početi, počimati, gledaj* auspicatus.

auspĭcor, *depon.* 1. [auspex] *1)* = auspico 1. *2)* † *u obće početi, počimati* caedes civium ab aliquo; militiam; cantare; ingredi famam auspicatus sum.

auster, stri, *m. 1) vjetar jug,* vehemens; nacti austrum naves solvunt; * validus; * turbidus; * nocens corporibus; * plumbeus *težak kao olovo, sparan;* * crepitans; * frigidus, * furens; humidus; * nigerrimus; * pluvialis, * pluvius, * aquaticus, * nubilus, * austris horridus Juppiter. *2) jug* = *strana južna, pokrajina odkle jug duva, južna strana,* partes austri.

austēre, *adv.* [austerus] *trop. ozbiljno, strogo,* agere cum aliquo.

austērĭtas, ātis, *f.* [austerus] † *trop. sumornost.*

austērus, *adj.* [αὐστηρός] *upr. ljut, opor, oštar ob ukusu i njuhu, taman o boji; u classičnom govoru samo li trop. a) ozbiljan, strog, osoran (koji nije prijatelj šali i svemu što nije važno u umjetnosti i znanosti i u družtvenom životu i občenju; sravni* severus *i* tetricus) *o ljudih i stvarih,* illo austero more ac modo; austerior et gravior esse potuisset; *o govoru,* suavitas austera et solida *krepka vrstna milina* (*oppos.* dulcis atque decocta); * poëmata *ozbiljne i poučne pjesme;* * labor, *mučan, dosadan. b) u malko gorem smislu, sumoran,* senes, *Quint.*

austrālis, *adj.* [auster] *južni,* cingulus, ora, regio *vruće podnebje;* * nimbi, * polus.

austrīnus, *adj.* [auster] *od juga vjetra, južni,* calores, *Virg.*

* † **ausum,** i, *n.* [*partic. od* audeo] *usudjaj, usudjivanje, ubraždjaj, ubraždjivanje, podhvat,* et tibi pro talibus ausis di persolvant grates dignas, *Virg.*; magnis ausis excidere, *Ov.*; ausi nullius capax natura, *Tac.*

aut, *disjunc. conjunc. označuje najjače razstavljanje tako da jedno izključuje drugo ili da se barem pojmovi tačno razlikuju i oddjeljuju (sravni* vel, ve, sive) *ili, u protivnom slučaju, 1) jednostavno* hic vincendum aut moriendum est; nemo tribunos aut plebejos metuebat; neque moribus neque lege aut imperio cujusquam regebatur. *Na pose valja pamtiti a) kad je ono što sliedi iza* aut *važnije, jače itd., može se* aut *prevoditi sa ili pače, ili pravo govoreć, ili bolje, ili tačnije,* non multum aut nihil omnino; *to li je ono što sliedi*

iza aut, neznatnije ili manje važno ili jako, pohrvaćuje se sa ili barem, nunquam aut raro; cuncti aut magna pars. b) kad se izrekom sa aut označuje, što se sbiva ili sbiti mora, ako se ono, što je u prednjoj izreci kazano, ne dogodi, može se aut prevesti sa inače, drugčije audendum est aliquid universis, aut omnia singulis patienda. c) da bude ono, što se sa aut uvodi, jasnije, dodaje se iza aut još koja rieč kao certe, ili saltem barem, potius pače, etiam takodjer, vero valjda i, denique na pokon, † quidem doista, itd. d) u upitih ne dolazi aut nikada mjesto an (gledaj an) već uvodi koji podredjeni dio jedne iste izreke upitne, voluptas melioremne efficit aut laudabiliorem virum? nonnulli dubitant de mundo, casune sit effectus aut necessitate aliqua, an ratione ac mente divina, ili dodaje kakav upit kojim se prijašnje tačnije opredjeljuje, quos accedam aut quos appellem? nationesne an reges? an quoquam mihi adire licet, ubi non majorum meorum hostilia monumenta plurima sint? aut quisquam nostri misereri potest, qui aliquando vobis hostis fuerit? 2) opetovano, aut — aut ili — ili, aut vivam aut moriar; aut in omnia aut in magna parte vitae. Tako se aut opetuje i tri i više puta i to tako, da se jednimi izriču glavni razredi a drugimi podrazredi, in alienis (verbis) aut translatum aut factum aliunde aut mutuo; aut factum ab ipso aut novum, aut priscum et inusitatum; takodjer se može jedan ili drugi aut tumačiti po 1) a) kao: ne aut de C. Laelii soceri mei aut de hujus generi, aut arte aut gloria detraham. Na pose pazi a) u niječnih izrekah uvodi aut — aut podrazrede niječnoga pojma te je po smislu = neque — neque, dočim jednostavni aut niječnost dalje izvadja i nastavlja, non mehercule unquam apud judices aut dolorem aut misericordiam aut invidiam aut odium excitare dicendo volui; nemo aut miles aut eques ad Pompejum transierat; nondum aut pulsus remorum exaudiebatur aut promunturia classem aperiebant; enitar ne desideres aut industriam meam aut diligentiam; a na suprot: neque sui colligendi neque consistendi aut ex essedis desiliendi facultatem dederunt; peditatu se fore contentum neque fortunam temptaturum aut in acie dimicaturum (ne neque in aciem dim.); neque moribus neque lege aut imperio cujusquam regebantur; kod pjesnikâ je pak u niječnih izrekah aut — aut sasvim = neque — neque: non nos aut ferro Lybicos populare penates venimus aut raptas ad litora vertere praedas, Virg. b) u pjesnikâ mjesto aut — aut dolazi aut — vel: quis te, Cato, aut te, Cosse, relinquat? quis Gracchi genus aut geminos Scipiadas parvoque potentem Fabricium vel te sulco, Serrane, serentem? Virg.; affer Chia vina aut Lesbia vel Caecubum, Hor.; ve — aut: nec te, tua funera mater produxi pressive oculos aut vulnera lavi, Virg.; aut — seu: qui aut jaculo incedit melior levibusque sagittis, seu crudo fidit pugnam committere caestu, Virg. Tako i aut — aut — ve; vel — vel — aut. c) kad što iza aut mjesto drugoga aut dolazi anakoluthično izražena izreka [sravni et III. 4)], ne aut verba trajiciamus aperte, quo melius aut cadat aut volvatur oratio; quasi vero aut concedatur et eadem imbecillitate et inconstantia L. Tibulum fuisse, qua P. Scaevolam; et quasi nihil intersit, etc. tuj bismo očekivali aut nihil intersit.

autem, najslabija adversat. conjunc. (srodna grč. αὖ αὖτε; sravni at, sed, vero), njom se izriče, da je nješto samo različno od drugoga, a, pako, ne stoji nikada na prvom mjestu u izreci, nego uviek iza prve rieči ili kad je ova s drugom spojena iza ove druge, riedko iza više rieči. Rabi se 1) kad se nješto proti drugomu stavi, Gyges a nullo videbatur, ipse autem omnia videbat; e principio oriuntur omnia, ipsum autem nulla ex re nasci potest; cur non de integro autem datum? Kod Com. i Virg. dolazi sed — autem što je uzeto iz govora svakdanjega obćenja gdje pripada autem upitu a sed prekida red prijašnjih misli: sed quid ego haec autem nequiquam ingrata revolvo? Virg. 2) upotrebljava se autem da se misao razširi i nastavi, a, pa, a sada, sada pak, osobito a) kad se koji izraz iz prijašnjega opetuje, da se pobliže razmotri, nunc quod agitur, agamus. Agitur autem, liberine vivamus an mortem obeamus; oppidum oppugnare instituit. Est autem oppidum et loci naturâ et colle munitum; Arsinoën, Stratum fateris ab hostibus esse captos. Quibus autem hostibus? ovako i u upitih, da se izraz baš izgovoren jače označi da ne valja, a da: num quis testis Postumum appellavit? testis autem? a da svjedok, velju ja; num accusator? Si inde cessero, in Africam transcendes. Transcendes autem dico? takodjer da se govor prekinut iza parenthese opet nastavi, ili da se pripoji parenthesa, kojom se što razjašnjuje, princeps omnium virtutum illa sapientia, quam σοφίαν Graeci vocant (prudentiam enim, quam Graeci φρόνησιν, aliam quandam intelligimus, quae est rerum expetendarum fugiendarumque scientia), illa autem sapientia, quam principem dixi; inprimis foedera et leges (erant autem eae duodecim tabulae et quaedam regiae leges). b) kad se što nabraja, da se zadnji pojam osobito uvaži, a osobito quam brevi tempore quod et quanti poëtae, qui autem oratores exstiterunt! c) da se dônja izreka kod logičnih izvadaka uvodi (sravni atqui i atque) aut hoc aut illud, non autem hoc, illud igitur; si dicis te mentiri verumque dicis, mentiris: dicis autem te mentiri verumque dicis, mentiris igitur.

authepsa, ae, f. [αὐθέψης] samovar, Cic.

† **autŏgrăphus**, adj. [αὐτόγραφος] vlastnom rukom pisan, epistola, literae.

Autŏlycus, i, m. [Αὐτόλυκος] Autolyk, sin Mercurijev, otac Anticlejin, djed Ulixov, razbojnik na glasu zbog lukavosti, Ov.; meton. = lukav tat, Plaut.

† **autŏmătum**, i, n. [αὐτόματον] stroj koji se sam kreće, automat.

Autŏmĕdon, ontis, m. [Αὐτομέδων] Automedonte, kočijaš Achillejev, Virg.; meton. = vješt kočijaš, Cic.

Autŏnŏē, es, f. [Αὐτονόη] Autonoja, kći Cadmova, mati Actaeonova, Ov. Odatle **Autŏnŏēius**, adj. Autonojin, heros = Actaeon, Ov.

autumnālis, etc. gledaj auctumnalis etc.

autŭmo, 1. (predclassično, pjesnički i kasno) reći, velim, tvrditi, zvati, quem insanum Chrysippi porticus et grex autumat, Hor.; odatle duhom tvrditi, mniti, držati, te istic esse.

auxĭliāris, e, adj. [auxilium] pomoćni, podporni, * dea božica pomoćnica; * undae: illum (Jovem) caeruleus frater juvat auxiliaribus undis (kako vladar vladara pomaže pomoćnimi četami, tako Neptun Jupitra vodami); kao t. t. pomoćnički milites, cohortes, equites, takodjer subst. auxiliares, pomoćne čete, pomoćnici; † (riedko) sing. auxiliaris vojnik medju pomoćnimi četami; † auxiliaria stipendia, plata pomoćnih četa.

auxĭliārius, adj. [auxilium] pomoćni, kao t. t. auxiliarii milites pomoćne čete, pomoć; † pedites pomoćne pješačke čete; † cohortes cohorte pomoćničke, cohors pomoćnička cohorta; miles, Liv.

† **auxĭliātor**, ōris, m. [auxilior], pomagač, pomoćnik.

auxĭlior, depon. 1. [auxilium] pomagati, pomoći, podupirati, alicui: conantibus auxiliari suis; frustra, inquit, meae vitae subvenire conamini, Caes.; neque mihi Micipsae patris beneficia neque vestra decreta auxiliantur, Sall.; o liečničkoj pomoći od koje bolesti medicina nec formidatis auxiliatur aquis, Ov.; absolutno neque ulla nostris facultas aut administrandi aut auxiliandi dabatur, Caes.

auxĭlium, ii, n. [augeo] pomoć, podpora, alicui auxilio esse biti komu u pomoć, pomagati koga ili komu; ut alter alteri inimicus auxilio salutique esset; pauci ex amicis auxilio esse; hoc in tempore nulla civitas Atheniensibus auxilio fuit; consuli adversus intercessionem collegae auxilio esse; alicui contra aliquem; (kasno) in auxilium esse; auxilium ferre alicui, alicui contra aliquem; auxilium ferre pecuniae; alicui venire auxilio; succedentibus auxilio succurrere u pomoć pritrčati; aliquem auxilio mittere; juvare aliquem auxilio; aliquid auxilii est in aliquo; auxilium Romanorum, elephantorum koju su pružali Rimljani i slonovi; plur. (redje) auxilia portare sociis; auxilia deorum parantur; tantum ab equitum suorum auxiliis aberant konjaničtvu svomu tako su slabo pomagali; preneseno, auxilio noctis; auxilio tempestatis; plur. pomagalo, izvor pomoći, pomoćna sredstva, duo magna auxilia, ultima; osobito kao vojnički t. t. (riedko * † sing.) pomoćne čete, pomoć, magna equitum ac peditum auxilia; toto abesse bello et neutris auxilia mittere biti neutralnim; auxilia in mediam aciem conjicere; auxiliis (pješačke pomoćne čete) equitatuque comparato; magnos equitatus magnaque auxilia exspectabant; takodjer bojne sile, Caesar confisus fama rerum gestarum infirmis auxiliis proficisci non dubitaverat. — Auxilium, personificovano božanstvo pomoći, božica Pomoć, Plaut.

Auxĭmum, i, n. [Αὔξιμον] Auxim, grad u Picenskoj, sada Osimo; odatle subst. **Auxĭmātes**, um, m. Auximljani, Caes.

ăvārē, adv. s comp. i sup. [avarus] lakomo.

Ăvărĭcum, i, n. Avarik, glavni grad biturižki (Bituriges) u Galliji, dandanas Bourges. Odatle **Ăvaricensis**, adj. avarički.

ăvārĭter, adv. = avare Plaut.

ăvārĭtia, ae, f. lakomstvo, lakomljenje, lakomost, avaritia pecuniae studium habet; avaritia est injuriosa appetitio alienorum, pohlepa za novcem, a i tvrdoća, škrtost, skuparija, neque avaritiam neque sordes objiciet vere mihi quisquam, Hor.; omnes avaritiae svakovrstno lakomstvo, sve vrsti lakomstva; † meton. avaritia gloriae pohlepa za slavom.

ăvārus, adj. s comp. i sup. lakom, pohlepan na novce ili na blago, homo avarus, avarissimus; avariores magistratus; † s gen. pecuniae suae parcus, publicae avarus; * u obće pohlepan, laudis; * mare nezasitno, ištući sve nove žrtve; * venter proždrljiv, pojedljiv; * terrae rudnik, koji drži u sebi rudu da se ne može upotriebiti; * litus gdje stanuju ljudi pohlepni za novcem; * spes bezmjerne; * subst. **avarus**, i, m. lakomac, skupac, tvrdica, škrtica, gagrica, semper avarus eget; quantum discordet parcus avaro.

ā-vĕho etc., 3. odvoditi, odvesti (odvezem i odvedem) aliquem e patria, equites in Aegyptum; dona domos; sacra in finitimas urbes; frumenti quod potuerunt; † aliquem lecticâ suâ; aliquem alias oras u itd.; pass. avehi odvezti se, otići, odputovati, domum e castris est avectus; Poetelius hortator affuerat avectus (sc. equo) ab suis odjahao, Liv.; ex proelio, Liv.; creditis avectos (sc. navibus) hostes, da su odplovili, odjedrili, Virg.

ā-vello etc., 3. 1) odkidati, odkinuti, okinuti, odtrgnuti, poma ex arboribus cruda si sint, vi avelluntur; sibi avelli jubet spiculum iztrgnuti; * avulsum umeris caput; † saxis avelli; preneseno, inhaeret in visceribus illud malum exsistitque morbus et aegrotatio, quae avelli inveterata non possunt. 2) silomice odkinuti, odtrgnuti, ukloniti, aliquem de complexu, * complexu alicujus; avulsus a meis; * templo Palladium ugrabiti, ukrasti; aliquem a puella, ab ea (puella) sese derepente, Ter.; avulsum est praeter spem, quod erat spe devoratum lucrum; avellere convicio aliquem ab errore.

ăvēna, ae, f. [mjesto avesna] 1) zob, ovas, osobito glošinj (avena fatua), * steriles avenae, vanae. 2) * u obće slamka ili biljka ovsena ili zobena itd.; odatle * svirala, dudaljka, duda, u plur. sastavljena, syringa.

Aventĭcum, i, n. Aventik, glavni grad helvetski blizu Murtena, Tac.

Ăventīnus, i, m. (mons) ili **Ăventīnum**, i, n. Aventin, jedan od sedam brežuljaka u Rimu; i adj. * **Ăventīnus**, aventinski, humus, jugum; Diana jer joj na tom brežuljku stajaše hram.

1. **ăveo** (haveo) 2. manjkavi glagol, od koga dolazi samo imperativ ave, avēto, † avēte kad se tko pozdravlja a) na dolazku zdravo! dobro došao! b) na polazku ili oprostu s bogom!; takodjer kao pozdrav mrtvim, in perpetuum, frater, ave atque vale! Cat.

2. **ăveo** (haveo) — — [ἄϝω, ἀέω] disati čim; hlepiti za čim, živom željom što željeti, veoma željan biti (sravni cupio) genus legationis; avere te certo scio, quid hic agatur; s inf. quid in caelo fiat, scire avemus; omnium oculi conspicere urbem curru ingredientem avent, Liv.; ara castis vincta verbenis avet immolato spargier agno, Hor.; avebat animus anteire statimque memorare exitus, Tac.

Ăvernus, i, m. [ἄορνος] (podpuno lacus Averni ili kao adj. lacus Avernus) avernsko jezero u Campaniji ne daleko od grada Cumae, voda mu bijaše sumporasta a izhlap toli kužan i vonjav, da ptice nisu mogle letjeti preko jezera

(*odatle mu ime bezptičje*). *Po priči bijaše tuj ulazište u donji sviet ili u podzemlje, gaj Hecatin i spilja cumske Sibylle*; * portus Averni *luka cumska* (Cumae). *Odatle* 1) **Avernus,** *adj.* a) *avernski*, lacus, freta; * *subst.* **Averna,** orum, *n.* [*sc.* loca) *Avernska*. b) * *podzemaljski*, Juno = Proserpina; loca Averna *ili samo* Averna *podzemlje*. 2) * **Avernālis,** *adj. avernski (avernskoga jezera)* aquae, Nymphae.

ā-verro etc., 3. *odmesti, pomesti, preneseno unesti, oteti, za se ili na se pograbiti, sve pokupiti i odnesti*, nec satis est carâ pisces averrere mensâ, *Hor.*

ā-verrunco, 1. *t. t. bogoslovski (inače riеč ostarjela) što zla odvratiti, ukloniti*, calamitates; iram deum; prodigia; *absol.* dii averruncent!

āversio, ōnis, *f.* [averto] *okretanje, samo* ex aversione *okrenut, ostraga* aliquem jugulare.

1. āversor, ōris, *m.* [averto] *zatomitelj*, pecuniae publicae, *Cic.*

2. āversor, *depon.* 1. 1) *s nevolje, prezira, stida i slična odnicati, odnići; okretati se, okrenuti se na stranu*, haerere homo, aversari, rubere; filium *od sina*. 2) *trop. okrenuti se od koga ili čega, odbijati, odbiti što, odturiti, odtisnuti; odbaciti od sebe, prezirati*, principes Syracusanorum; aliquem ut parricidam liberûm; * afflictum amicum; * petentes, * rogantes; * honorem; * sua facinora deos; * scelus, † facinus; † adulationem, † latum clavum; *s inf.* proelium facere.

† **āversus,** *adj.* [averto] 1) *licem okrenut od čega, okrenuv čemu leđja, natražke okrenut; natražke, unazad, ostrag, straga, s leđja*, vulnerare aliquem aversum; aversum ferro transfigere; aliquos aversos caedere; aversum hostem videre *vidjeti neprijatelja bježati*; aversos boves caudis in speluncam traxit; adversus et aversus impudicus es *sprieda i straga*; *subst.* **aversa,** ōrum, *n.* aversa insulae *druga strana otoka*. 2) *trop. nesklon, neprijazan, nepovoljan*, a Musis, a vero; aversissimo animo esse ab aliquo, * † alicui rei: mercaturis; * amici aversi; * Penates; * Juppiter; † animus, aversis animis.

ā-verto etc., 3. 1) *odvraćati, odvratiti, odvrnuti, okrenuti*, aliquid ab oculis naribusque alicujus; barbaros a vallo; iter ab Arari, ab Helvetiis *udaljiti se od itd.*; sese eo itinere *zaputiti se drugamo*; aliquem ab itinere; ab aliquo omnium in se oculos; ab hominibus ad deos preces; * *s acc.*, Libycas oras regnum Italiae *k libyjskomu primorju*; eques fontes avertitur *odbijati, odbiti što, ne mariti za što*; puppim *okrenuti, Nep.*; flumen, flumina, *odvratiti*; hic casus vaginam *ganuti s mjesta*; falces laqueis; * *intrans.* prora avertit = se avertit; * dixit et avertens roseâ cervice refulsit; avertere hostem *u bieg natjerati*; avertere barbaros a portis castrorum, *odtjerati, suzbiti od*; primo impetu hostem; homines inermes armis. *Odatle malko drugačije*, is avertit Hannibalem in Hispaniam *glasuje za to, da se Hannibal pošalje u Hispaniju*. 2) *trop.* a) *zatomiti, ušaknuti, umaknuti kradom*, praedam, hereditatem, pecuniam publicam; praedam domum suam; * quattuor tauros a stabulis. b) *odvratiti, otudjiti, odpaditi, odmetnuti koga od čega*, alicujus animum, mentem ab aliqua re, aliquem ab incepto, a spe; aliquem ab amicitia alicujus *ili* ab aliquo; animum alicujus a se; populi opinionem a spe adipiscendi. c) *odvraćati, udaljivati, uklanjati*, pestem ab aliquo; auster avertit me a tanta infamia; * incendia Teucris; quod omen di avertant; causam in aliquem *oboriti na koga*.

ăvia, ae, *f.* [avus] *baba, t. j. majka otčeva ili majčina*.

ăviārium, ii, *n.* [avis] *krletka, gajba, kavez, kobača*; * *mjesto u šumi, gdje ptice bivaju, i kamo se svraćaju, ležnja, ptičje svratište*.

ăvĭde, *adv. s comp. i sup.* [avidus] *pohlepno, pohlapno, željno*.

ăvĭdĭtas, ātis, *f.* [avidus] *pohlepa, požuda, pohot za čim, čega*, cibi, pecuniae, gloriae, legendi, rapiendi per occasionem triumphi, † imperandi, † navandae operae. *Na pose* = avaritia *pohlepa za novci, lakomstvo*, quod justitia eas res spernit et negligit, ad quas plerique inflammati aviditate rapiuntur; † *želja što predobiti* tui animi.

ăvĭdus, *adj. s comp. i sup.* [2. aveo] 1) *pohlepan, pohlapan, giban, željan, požudan*, divitiarum, laudis, honoris, gloriae, victoriae, imperii, potentiae; belli gerendi, novarum rerum, etc. * *s inf.* avidi committere pugnam; avidus cognoscere amantem; *s in i acc.*: avida in novas res ingenia, *Liv.*; avidae in direptiones manus *grabežljive, Liv.*; † in omne fas nefasque avidi; *s ad i acc.*: aliquantum avidior ad rem est *da umnoži imetak, Ter.*; ingenii avidi ad pugnam, *Liv.* 2) *Na pose* a) *u obće željan uživati što, nezasitljiv, nesit*, aures, libidines; * mare, * ignis, * flammae, * morsus *hlaptan*. b) = avarus *lakom*, grati animi, non appetentis, non avidi signa proferri perutile est; servorum manus subitis avidae (*promienio im se iznenada udes te su postali robovi caru*), *Tac.*; avidae manus heredis, *Tac.*; avidi nautae, *Hor.* c) * † *željan boja*. d) *pohlepan za vladom*, ingenium, *Sall.* e) *slavohlepan, časti željan*, nec Agricola unquam per alios gesta avidus intercepit, *Tac.*

ăvis, is, *f.* 1) *ptica, tica (upr. ona vrst životinjâ, koja je perjem odjevena i jaja leže; sravni* ales *i* volucris); avis alba *u poslovici* = *biela vrana, da se označi nješto što je veoma riedko*; * avis noctis = *sova*; * aves maternae = *golubovi Veneri sveti*. 2) *jer su znakove ponajviše vadili od ptičjega leta* = *znamenje, znak, kob*, avibus secundis *u dobar čas ili dobrom kobi*; * bonis avibus; † avi mala, * adversa; * sinistris avibus, *u zao čas ili zlom kobi*.

ăvītus, *adj.* [avus] *djedinski, djedovski ili od predjâ u obće; prirodjen; kadšto takodjer prastar*, bona paterna et avita; regnum malum; * fundus; * solium; * virtus; * nomen, * umbrae; † nobilitas; † ager; * Troja *babina, od babe*.

āvius, *adj.* [a *i* via] 1) *dalek od puta, zahodan, samotan* * virgulta; * montes; avia commeatibus loca, *Liv.*; itinera *putevi sa strane od ceste*; * *subst.* **avia,** orum, *n. pustinja, pustoš, samotno mjesto, divljač*, avia sequi; per avia; avia nemorum. 2) * *trop. zalazeći s puta (i sišav s puta)*, in montes sese avius abdidit altos.

ăvŏcāmentum, i, *n.* [avoco] *što od žalosti odvraća, zabava, razgala, utjeha, Plin. ep.*

ăvŏcātio, ōnis, *f.* [avoco] *odazivanje od čega; uztezanje sama sebe od čega*, a cogitanda molestia; † avocationes *zabave, razgale*.

ā-vŏco, 1. 1) *zvati od čega, odazivati, odazvati koga od čega*, partem exercitus ad bellum; pubem Albanam in arcem; senatum in prata Flaminia. 2) *koga od čega odvraćati, odvratiti*, Pompejum a Caesaris conjunctione; aliquem a societatte, a proeliis, a rebus gerendis; philosophiam a rebus occultis. 3) † *trop. razgaliti (radnjom ili zabavom)* animum; ab iis, quae avocant, abductus.

ā-vŏlo, 1. *odlietati, odletjeti*, sublime avolans aquila; *trop. odhitati, odhrliti*, experiar certe, ut hinc avolem; citatis equis avolant Romam, *Liv.*; avolat deinde ad equites, *Liv.*; avolat voluptas *odleti* = *brzo mine, brzo (ga) nestane*; *i ob umirućem* hinc avolare *odavle otići* = *preminuti s ovoga svieta, Cic.*

ăvuncŭlus, i, *m.* [avus] 1) *ujak*. *Odatle* avus magnus (major) *stari ujak t. j. babin brat*. 2) *stari praujak, Tac.*

ăvus, i, *m.* [aveo] 1) *djed*. 2) = proavus, *pradjed*. 3) * *predak, predji u obće*; * *ovako i o pčelah*.

Axēnus, i, *m.* [ἄξενος] * *negostoljuban*, Pontus Axenus, *prijašnje ime za* Pontus Euxinus; *drugi je oblik* Axīnus [Ἄξεινος].

axilla, ae. *f.* [*demin. od* axla, axula = ala] *pazuho*.

axis, is, *m.* 1) *u obće ona sprava, u kojoj ili oko koje se što kreće, os; kod kotača osovina, odatle često kod pjesnikâ kao* pars pro toto = *kola*, purpureus *kola sunčanoga boga*; pruinosus *kola božice Aurore*; ignifer *kola sunčana*; 2) *osovina svieta. Odatle* * a) *pol ili stožerina, osobito sjeverni pol*. b) *nebo u obće*, nudo sub aetheris axe = sub divo *pod vedrim nebom, Virg.* c) *strana neba*, axis borēus *sjever, sjeverna strana, Ov.*; axis hespereus *zapad, Ov.* 3) *daska (još ne obradjena; sravni* tabula); *u tom značenju dolazi i oblik* assis.

Axius, ii, *m.* [Ἄξιος] *Axij, najveća rieka u Macedoniji*.

Axŏna, ae, *f. rieka u sjevernoj Galliji, dandanas Aisne*.

B.

băbae, *interj.* [βαβαί] *uzklik čudjenja, nuto nut! nut gledaj! čuda bože! nuto biesa!*

Băbȳlo, ōnis, *m.* [Babylon) (*Com.*) *Babylonac* = *čovjek bogat i razkošan kao kakav orientalac, Nabob*.

Băbȳlon, ōnis, *f.* [Βαβυλών] *glavni grad u Babyloniji na Euphratu. Odatle* 1) **Băbȳlōnia,** ae, *f. Babylonija ili Babylonska, zemlja na Euphratu i Tigru; takodjer* = *grad Babylon*. 2) (*Plaut.*) **Băbȳlōnicus, Băbȳlōniensis,** *ili* * † **Băbȳlōnius,** *adj. babylonski*; † Babylonii numeri, *astrološki računi* = *gatnje iz zviezdâ*; * Horos *zvjezdoznanac*; *subst.* **Băbȳlōnii,** ōrum, *m. Babylonci*; * **Băbȳlonia,** ae, *f. Babylonka*.

băca (*ili* bacca), ae, *f.* 1) *jagoda, boba, (upr. svaki jagodast plod) osobito* baca oleae *ili* olivae *ili samo* baca *maslinka*. 2) *svako okruglo voće*, bacae arborum; * baca ebuli, * lauri, † bicolores (myrti). 3) * *biser*.

băcātus, *adj.* [baca] *biserni, biserom urešen*, monile, *Virg.*

baccăr, ăris, *n. i* **baccăris,** is, *f.* [βάκχαρις] *bilina, kojoj je koren miomirisan, od koga su ulje pravili, odoljen, macina trava* (der celtische Baldrian, Valeriana Celtica, *Linn.*), *Virg. Curt.*

baccātus *gledaj* bacatus.

Baccha, ae, *f.* [Βάκχη] *Baccha ili Bacchovica (žena ili djevojka) do bjesnoće zanesena pratiteljica Baccha boga, Plaut. Ov.* Bacchis initiare aliquem *odkriti komu tajne Bacchova svetkovanja, Liv.*

† **bacchābundus,** *adj.* [bacchor] *po bacchovski zanesen*.

Bacchānal, ālis, *n.* [Bacchus] 1) *Bacchu posvećeno mjesto*. 2) *obično u plur.* **Bacchanālia,** ium, *ili* iōrum, *Bacchovo, Bacchov svetak, Bacchova svetkovina*.

Bacchānālis, *adj.* [Bacchus] (*kasno*) *bacchanalski, Bacchov*, chorus.

Bacchantes *gledaj* bacchor.

bacchātio, ōnis, *f.* [bacchor] *bacchovanje; bacchantsko bučenje*.

* **Baccheīus,** *adj.* [Βάκχειος] *bacchovski, bacchejski*.

* **Bacchēus** = Baccheius.

* **Bacchīus** = Bacchēius.

* **Bacchĭcus,** *adj.* [Βακχικός] *bacchični*.

* **Bacchĭădae,** ārum, *m.* [Βακχιάδαι] *Bacchovići, t. j. potomci Heraclovića Baccha „Bacchis“, što je bila ugledna porodica u Athenah*.

* **Bacchis,** ĭdis, *f.* [Βακχίς] = *Baccha*.

bacchor, *dep.* 1. 1) *Bacchovo svetkovati ili obslužívati*, Baccha bacchans, *Plaut.*; *odatle* * † **Bacchantes** = Bacchae. 2) *meton. poput Bacchah iliti Bacchovicâ bučiti, po bacchanski zanesen biti*, quibus gaudiis exsultabis? quanta in voluptate bacchaberis; bacchari in caede; * bacchari per urbem *bučeći gradom protrkivati*; * in antro bacchatur vates; *takodjer trop.* * bacchatur fama per urbem, * thracio bacchante vento *hujiti, biesniti*; * gelidus sicca Boreas bacchatur ab arcto; bacchata jugis Naxos *gdje su se brda orila od Bacchova svetkovanja*; * virginibus bacchata Lacaenis Taygeta *gdje se orilo lacaenskih djevojaka bacchovanje*; *osobito o strastveno živahnu govorniku*, furere apud sanos et quasi inter sobrios bacchari vinolentus videtur; furere et bacchari arbitrantur; * bacchari euoe, „euoe“ *vikati*.

Bacchus, i, *m.* [Βάκχος = Ἴακχος *mjesto* FΙFακχος *srodno sa* ἰάχω *podvikivati, ihuhati*] 1) *Baccho, upr. bog proljeća, kojega su dolazak vikom i bukom svetkovali, sin Zeusov i Semelin*, † *često* = Dio-

nysus *pak odatle* = *bog vina. 2)* * *trop. a) vinova loza, trs. b) vino.*

Băcēnis, is, *f. šumovito pobrdje u Germaniji, zapadni dio današnjega „Thüringerwald-a".*

băcillum, i, *n.* [*demin. od* baculum] *paličica, osobito liktorova.*

† **Bactra**, ōrum, *n.* [Βάκτρα] *glavni grad baktarski, dandanas Balk. Odatle 1)* † **Bactriānus**, *adj. baktarski*, regio, *baktarska zemlja dandanas Balk;* † *subst.* **Bactriāni**, ōrum, *m. Baktrani ili Baktarci,* † **Bactriānus**, i, *m. Baktranin. 2)* **Bactrius**, *adj. baktarski ili baktranski, Ov. 3)* † **Bactrus**, i, *m. Baktar, rieka kod Bactra, dandanas Balk.*

băcŭlum, i, *n.* (*i* **baculus**, i, *m.*) *štap, batina, palica, bat; (najprije štap, o koji se tko hodeći upire; sravni* scipio *i* fustis) pastor baculo innixus; summa papaverum capita baculo decutere; augur manu baculum sine nodo aduncum tenens, *Liv.;* lictor Sectius converso baculo oculos misero tundere vehementissime coepit; * inniti baculo; * levare membra baculo; * corpora serpentum baculi violaverat ictu.

bădisso, 1. [βαδίζω] *koračati, koračiti, ići, Plaut.*

Baduhennae lucus, *(Tac) šuma u zemlji friežkoj (Friesen).*

Baebius, ii, *m. Baebij, ime rimskomu plemenu;* C. B. Sulca, *pučki tribun 111 pr. Is. Jugurtha ga je podmitio, Sall.; adj. Baebijev ili baebijski,* lex.

Baecŭla, ae, *f. grad u Hispaniji, dandanas Baylen.*

Baetis, is, *m.* [Βαῖτις] *rieka u južnoj Hispaniji, dandanas Guadalquivir. Odatle* **Baetĭcus**, *adj. baetski, provincia i subst.* **Baetĭca**, ae, *f. Baetska, dandanas Andalusija i čest Granade, Tac.; subst.* **Baetĭci**, ōrum, *m. Baećani, Plin. ep.*

Bagaudae, ōrum, *m. Bagaude, seoski puk u Galliji, koji se za Diocletiana pobunio, Aurel. Vict. Eutr.*

Băgrăda, ae, *m. Bagrada, najveća rieka u kotaru karthažkom.*

Bājae, ārum, *f. Baje, grad u campanskom primorju na glasu sbog ljepote naravske u okolu i s toplicā, gdje bi bogati Rimljani ljetovali; i* * Bajae aquae; *meton. svako kupalo, kupalište. Odatle* **Bajānus**, *adj. bajski ili bajanski,* negotia; * murex *iz zatona bajskoga.*

bājŭlo, 1. *nješto težka, breme kakvo nositi, nesti (sravni* fero, porto), sarcinas, *Phaedr.; absol.,* non didici bajulare, *Plaut.*

bājŭlus, i, *m.* [bajulo] *bremenar, nosač, tovaraš (za novce),* bajuli atque operarii.

bālaena, ae, *f.* [φάλαινα] *kit.*

* **bălănus**, i, *f.* [βάλανος] *1) behenov orah* (Behennuß) *od kojega su pravili bezmirisno ulje, ali koje je rado u se druge miomirise primalo, Hor. 2) morska životinja: morsko zvono* (Meereichel), *Plaut.*

bălătro, ōnis, *m. lakrdijaš, Hor.*

bālātus, us, *m.* [balo] *bleka, meka (ovaca) Virg. Ov.*

balbus, *adj. mutav, mucav, brborav, tepav (kao trajno svojstvo),* homo; * balba verba; * senectus.

balbūtio, 4. [balbus] *1) intrans. tepati, sušljevati, classično samo trop. tepati, nejasno, nerazgovietno govoriti,* de aliqua re; reliqui omnes praeter Epicurum balbutientem de natura deorum divinationem probaverunt. *2) trans. tepavo ili tepajući što kazati, pripoviedati, tepati* * illum balbutit scaurum pravis fultum male talis; *trop.* Stoicus perpauca balbutiens *u koga samo kad kad neima razgovietnosti i jasnoće.*

Bălĕāris, *adj. balearski, a)* insulae Baleares, *balearski otoci u sredozemnom moru* (Majorca i Minorca), *takodjer* terra. *b) balearski, što pripada otokom balearskim,* funditor *s balearskih otoka; subst.* **Baleares**, ium, *m. Balearci ili Baleari, stanovnici tih otoka. Odatle* **Bălĕārĭcus**, *adj. balearski; i* Balearicus *pridjev* Quinta Caecilia Metella *kao dobitnika balearskih otoka god. 631.* U. C.

bălĭneae, bălĭneum *gledaj* balneae, balneum.

Ballio, ōnis, *m. Ballion, ime svodiocu u Plautovu komadu Pseudolu, pak odatle = rdjobitina, nevaljalac.*

ballista (bālista) ae, *f.* [βάλλω] *1) hitalo, bacalo; ballista, tim su strojem u ratu hitali kamenje, lonce smolom napunjene, užarene kruglje itd. 2) ono što se ballistom hitalo, hitac, Plaut.*

ballistārium, ii, *n.* = ballista, *Plaut.*

balneae, *redje* **balineae**, ārum, *f. redje* **balnea**, ōrum, *n. kupelj, kupalište.*

* **balneārius**, *adj.* [balneum] *kupeljni,* fur *koji se drži blizu kupališta; subst.* **balneāria**, ōrum, *n. kupaonica, sobe u kupaonici.*

balneātor, ōris, *m.* [balneum] *kupeljnik, nadzornik kupališta.*

balneŏlae, ārum, *f. dem. od* balneae, *kupeljca, tiesno kupalište.*

balnĕum, i, *n.* [*stegnuto od* balineum; βαλανεῖον] *kupelj, kupalište;* † *banjica, kadca s vodom za kupanje,* praefervidum; balneo inferri.

bālo, 1. [βλήχω] *blejati, bleknuti, beknuti, mečati, meknuti, Plaut. Ov.;* balantes = *ovce, Virg.*

balsămum, i, *n.* [βάλσαμον] *1) balsam, Virg. 2) balsamovo drvo* (Amyris opobalsamum *Linn.*), balsamum modica arbor, *Tac.*

balteus, i, *m. i* **balteum**, i, *n.* [βόλβιτον] *prepasač, (kajasa) od sablje i drugoga oružja.*

Bambălio, ōnis, *m. tepavac, pridjevak* M. Fulvija, *otca glasovite Fulvije, žene Antonijeve.*

Bandŭsia, ae, *f. vrelo gdje imadjaše Horatije dobarce u Sabinskoj.*

Bantia, ae, *f. Bantija, grad u Apuliji; odatle* **Bantīnus**, *adj. bantijski ili bantinski, Hor.*

† **baptistērium**, ii, *n.* [βαπτιστήριον] *kamenica, počuo* (bassin) *za kupanje i plivanje.*

bărăthrum, i, *n.* [βάραθρον] *grotlo, ždrielo, klanac, bogaz, ponor, jaz,* * barathro donare aliquid *posvetiti što ždrielu = prosipati, Hor.;* * imus barathri gurges (Charybdis); * immane barathrum *o podzemlju; u šali* barathrum macelli *o nezasitljivu čovjeku, ždrelo za mesnice, Hor.*

barba, ae, *f. brada, u čovjeka,* barba promissa, barbam promittere; barbam tondere; barbam vellere alicui *čupati koga za bradu (bila je težka uvreda i zamjera), Hor.;* sapientem pascere barbam *philosophsku bradu ostavljati, Hor.;* cadit barba tondenti, *Ov.;* barbam mulcere manu *gladiti, Ov.; u životinje,* barba lupi.

barbăre, *adv.* [barbarus] *1) ne po rimski (kad govori Rimljanin), ne po grčki (kad govori Grk), dakle = inozemski, tudje,* barbare vertere = latine, *Plaut. 2) = surovo, neobrazovano, barbarski, varvarski, na jabanu,* loqui; * laedere oscula *neuljudno, Hor.*

barbăria, ae, *f. i (obično pjesnički i kasno)* **barbaries**, iēi, *f.* [barbarus] *1) Negrčka ili Nerimska (prema Grku ili Rimljaninu), dakle Grku i Rimljaninu = inozemstvo, tudjinstvo. 2) trop. a) duševna surovost, neobrazovanost,* haec turba et barbaria forensis; * barbaries grandis; aliqua barbaries domestica *(barbarski izraz). b) moralna divjačina, surovost, barbarstvo. Pazi: Ciceronu rabi za inozemstvo samo oblik* barbaria, *a za neobrazovanost pretežniji oblik* barbaries.

barbărĭcus, *adj.* [βαρβαρικός] *negrčki i nerimski, dakle inozemski, tudj, inostran, osobito* * *phrygijski;* † *germanski; subst.* **barbărĭcum**, i, *n. inozemstvo, Eutr.*

barbăries, ei, *f. gledaj* barbaria.

barbărus, *adj. s comp.* [βάρβαρος] *1) inostranski, tudjinski, t. j. gledom na Grke negrčki, na pose = phrygijski i lydijski,* tegmina, *Virg.;* carmen, *Hor.;* prora, *Ov.;* = *persijski, Nep.;* = *thrački, Nep.; a gledom na Rimljane nerimski i negrčki na pose = indijski, Cic. Hor.;* = *germanski, Tac;* in barbarum *po tudjinski, Tac. 2) meton. a) duševno surov, neobrazovan, neotesan,* inhumanus ac barbarus; * non sunt illa (scripta) suo barbariora loco. *b) moralno surov, divlji, tvrd, nemio, okrutan,* homines feri ac barbari; immanis ac barbara consuetudo hominum immolandorum; * barbariora sacra.

barbātŭlus, *adj.* [*demin. od* barbatus] *bradičat, koji ima malenu i kitnu bradicu,* juvenes; mulli.

barbātus, *adj.* [barba] *bradat,* bene barbatus *dugobrad. Odatle za oznaku muževne dobe, odrasao; barbati o Rimljanih u staro doba prije nego su počeli brijati se,* unus aliquis ex barbatis illis; * *o životinjah.*

* **barbĭtos**, i, *m. i f. (samo u nom. acc. i voc.)* [βάρβιτος] *lutnja, lyra; trop. pjesma pjevana uz lutnju.*

barbŭla, ae, *f.* [*demin. od* barba] *bradica, bradičica.*

Barcaei, ōrum, *m.* [Βαρκαῖοι] *Barčani, stanovnici u okolu grada Barke u Cyrenaici, Virg.*

Barcas, ae, *m. Barka, praotac kašnje glasovitih u Karthagini porodicā, kojim pripadaju Hamilcar i Hannibal; odatle* **Barcīnus**, *adj. Barčin.; subst.* **Barcini**, ōrum, *m. Barčinci, barčinska kuća ili obitelj.*

Bardaei, ōrum, *m.* (Vardaei) *narod u Illyriji.*

bardus, *adj.* [βραδύς] *tupoglav, koji polagano shvaća, nedotupavan; lud, blesast (sravni* stupidus, brutus); stupidum esse Socratem dixit et bardum.

Bargūsii, ārum, *m. Bargusiji, narod u sjeveroiztočnoj Hispaniji.*

Bargўliae, ārum, *f.* [Βαργύλια] *Bargylija, grad u Kariji. Odatle 1)* **Bargўlētae**, ārum, *m. Bargyljani. 2)* **Bargўliētĭcus**, *adj. bargiljanski.*

bāris, ĭdis, *m.* [βᾶρις] *malena aegypatska ladja veslača, Prop.*

barītus, us, *m.* (barditus) *davorija iliti bojna pjesma ili krika u Germanā, Tac.*

Bārium, ii, *n. Barij, gradu Apuliji, dandanas Bari.*

bāro, ōnis, *m.* [bar-barus] *bena, blesan, bluna, zvekan.*

barrus, i. *m.* [*indijska rieč*] *slon, Hor.*

bāsiātio, ōnis, *f.* [basio] *cjelivanje, cjelov.*

bāsĭlĭce, *adv.* [basilicus] *kraljevski, sjajno, veličanstveno, Plaut.*

bāsĭlĭcus, *adj.* [βασιλικός] *kraljevski, veleban,* victus, *Plaut. Odatle subst. a)* **basilicus**, i, *m. sc.* jactus, = jactus Venereus, *najsretniji hitac igrajući se kockami, gledaj* Venus. *b)* **basilica**, ae, *f.* [βασιλική sc. οἰκία στοά] *javna veleljepna sgrada na trgu u Rimu i drugih gradovih s triemovi itd. za sudbene sjednice i obavljanje trgovačkih posala, triemnik, basilika; subst.* **basilĭcum**, i, *n. krasna oprava, Plaut.*

* **bāsio**, 1. *cjelivati, cjelunuti (sravni* basium) aliquem; multa basia basiare.

bāsis, eos, *f.* [βάσις] *podstavak, podnožje,* statuae; villae *temeljni zid;* trianguli *osnovica.*

* **bāsium**, ii, *n. cjelov, poljubac (zaljubljenih; sravni* osculum, suavium).

Bassānia, ae, *f. grad u Illyriji. Odatle subst.* **Bassanītae**, ārum, *m. Bassanjani.*

* **Bassăreus**, ĕi, *m.* [Βασσαρεύς] *Bassarej, pridjev Bacchu (jer su se Bacchantice il Bacchovice odievale kad kad lisičinom, od* βασσάρα *lisica), odatle* * **Bassarĭcus**, *adj. bassarski = bacchovski.*

Bassus, i, *m. Basso, ime više rimskih porodica.*

Bastarnae, ārum, *m. Bastarni, narod germanski u Galiciji, Ukrajini itd.*

Bătāvi, ōrum, *m. prvobitno celtski narod u Holandskoj na batavskom otoku.* **Batavorum insula** *otok, koji čini* Vacalus *i sjeverno more, s. Betuwe ili Betau, čest današnjega Geldern, Caes. Tac.*

Băthyllus, i, *m.* [Βάθυλλος] *Bathyll, 1) mladić koga Anakreon ljubljaše, Hor. 2) njeki Maecenatov oslobodjenik, koji je sa suvremenikom si i takmacem Pyladom pantomimiku u Rim uveo, Tac.*

bătillum, i, *n.* [*skraćeno od* batinulum, *srodno s* βατάνιον] *lopatica za ugljevlje* prunae batillum, *Hor.*

Battis, ĭdis, *f.* [Βαττίς] *Battida, ljubovca pjesnika Philete.*

Battus, i, *m.* [Βάττος] *Batto 1) njeki Minyjanin rodom iz There utemeljitelj libyjske Cyrene, Just. Odatle* * **Battiades,** ae, *m.* [Βαττιάδης], *Battović = pjesnik Kallimach rodom iz Cyrene. 2) pastir Nelejev Ov.*

Bătŭlum, i, *n. Batul, grad u Campaniji, Virg.*

bătuo, ui, 3. *tući, udariti,* os alicui, *Plaut.*

Baucis, ĭdis, *f.* [Βαῦκις] *Baucida, starica žena starca Philemona u Phrygiji, Ov.*

Bauli, ōrum, *m.* [Βαῦλοι] *Bauli, mjesto u Campaniji, kamo je Hercule spravio goveda Geryonu ukradena, [pak odatle ime* Βαῦλοι *od* βοῦς *i* αὐλή*].*

Bavius, ii, *m. Bavij, loš pjesnik za Virgilija.*

beāte, *adv. s comp. i sup.* [beatus] *blaženo,* vivere.

beātĭtas, ātis, *f.* [beatus] *blaženstvo.*

beātĭtūdo, ĭnis, *f.* [beatus] *blaženstvo.*

beātus, *adj. s comp. i sup.* [beo] *1) blažen; usrećen, sretan, dobrosrećnji, koji za sretan život nije niti bez physičnih niti bez moralnih dobara, koji osjeća i ćuti da je sretan i zadovoljan* (*oppos.* miser; *sravni* felix, fortunatus, faustus, prosper), *a) o čeljadi,* videamus qui dicendi sint beati: equidem hos existimo, qui sint in bonis, nec potest quisquam alias beatus esse, alias miser: qui enim existimabit posse se miserum esse, beatus non erit; nihil est tam miserabile, quam ex beato miser; nemo potest non beatissimus esse, qui est totus aptus ex sese, quique in se uno sua ponit omnia; illi beati quos nulli metus terrent; * beatus ille, qui procul negotiis paterna rura bobus exercet suis etc.; * parvo beati agricolae; * dici beatus ante obitum nemo supremaque funera debet; * beatus poëma cum scribit. *Osobito zvahu se* beati *subst. koji su već preminuli s ovoga svieta, jer bogovi da živim ne daju podpune sreće,* = μάκαρες, *pokojni,* in beatorum insulis; * sedes beatae *stanovi blaženih ili pokojnih; takodjer inače* beati *kao subst.,* Scaevolarum et ceterorum beatorum otio; * Phraatem numero beatorum eximit virtus. *b) o stvarih, koje ne znače ništa živa i o stanju koje je sobom sretno a i usrećuje,* nihil est ab omni parte beatum, beatae res publicae; beata civitas et libera; vita, mors beata; vita beatissima; status rei publicae fortunatior beatiorque; † beatissimus eventus; * arces; * rus. — **beatum,** i, *n. subst. (u philosophijskom govoru) blaženstvo, sreća,* in virtute sit ipsum etiam beatum; ex bonis quae sola honesta sunt, efficiendum est beatum. *2) koga ili što sviet vidi i drži sretnim, taj ili to mu je i bogat (-o), imućan (-ćno); imuć (-će), imašan (-šno) a) o čeljadi,* (domicilia) ornata signis atque picturis instructaque rebus iis omnibus, quibus abundant ii qui beati putantur; qui se locupletes, honoratos, beatos putant; mulier beata ac nobilis; homo non beatissimus, * uxor beata, * Thyna merce beatus; * *subst.* beati *bogatci imatnici. b) o stvarih bogat, blagoslovljen,* civitas opulentissima et beatissima; gazae Arabum, * regna, * ripa Tagi, * rus, * arva, * urbes; * *krasan,* commoda, nuntii. *Odatle c) trop.* † *bogato nadaren,* ingenii beatissima ubertas, *Quint.*

Bebrўcius, *adj. bebryčki, što spada k zemlji Bebryciji kašnjoj Bithyniji, Virg.*

Bēdriăcum, i, *n. Bedrijak, gradić u sjevernoj Italiji dva dana hoda prama jugozapadu od Verone, na glasu s bitke u kojoj je cesar Othon zaglavio, Tac. Odatle* **Bedriacensis,** *adj. bedrijački, Tac.*

Belgae, ārum, *m. Belge, Belžani ili Belgijani, narod, koji stanovaše u sjevernoj Galliji. Odatle 1)* **Belgĭcus,** *adj. belgijski. 2)* **Belgium,** ii, *n. Belgij, čest belgijske Gallije s obje strane reke Mozele, gdje stanovahu Belovaci, Atrebati i Ambiani. Caes.*

bellāria, ōrum, *n.* [bellus] *(Com. i kasno) zaslada, sladkiš, dessert (voće, orasi, sladka vina itd.).*

bellātor, ōris, *m.* [bello] *1) bojnik, bojac (koji ima i srdčanost i snagu; sravni* miles). *2)* * *kao adj. bojni; ratoboran, junački,* bellator deus *bog boja;* bellator Turnus *junak Turno;* bellator equus *konj od mejdana.*

bellātōrius, *adj.* [bellator] *(riedko i kasno) ratni;* stilus, *Plin. ep.*

bellātrix, īcis, *f.* [bellator] *bojnica, bojica, junakinja, obično kao adj. bojna, ratoborna,* * diva = Minerva; * Roma; * bellua = *slon;* iracundia.

bellātŭlus, *adj. demin. od* bellus, *Plaut.*

belle, *adv. sa sup.* [bellus] *predobro, krasno, prekrasno, ljubazno itd.* scribere; bellissime navigare; negare; aliquid ferre; belle curiosus; belle adhuc *dosele prekrasno. Na pose a) kad se komu odobravajuć dovikuje, dobro! prekrasno! b) O tom kako je komu, kako se komu bikne,* belle esse, se habere *ili samo* habere, *zdrav biti, dobro komu biti.*

Bellĕrŏphon, ontis, *m. ili* **Bellĕrŏphontes,** ae, [Βελλεροφῶν *ili* Βελλεροφόντης] *Bellerophonte, sin Glauka, kralja korinthskoga, ubio je neman chimaersku, kašnje je sišao s uma, Hor. Odatle* **Bellerophonteus,** *adj. bellerophontski,* equus = Pegasus, *Prop.*

bellĭcōsus, *adj. s comp. i sup.* [bellicus] *bojni, ratoboran, željan boja, hrabren,* homines; natio; provinciae; gentes; quod multo bellicosius erat; annus bellicosior *bojevî bogatija godina* (*oppos.* imbellis annus).

bellĭcus, *adj.* [bellum] *1) što se rata tiče, ratni; bojni,* bellica res *vojničtvo,* gloria bellica *bojna slava;* disciplina, virtus; mors *smrt u ratu ili u boju;* laus, jus; hostilis ac bellicus ignis. *Odatle subst.* **bellicum,** i, *n.* (*scil.* signum) *bojni znak, t. j. znak dân tubom da se oružje pograbi, da se ide u boj, nu samo* bellicum canere *trubljom znak dati, zatrubiti na polaz, za navalu, juriš; i trop. o govorniku podjariti, pobunjivati,* de bellicis rebus canit quodammodo bellicum *trubiti trubljom. 2)* * = bellicosus, dea, deus (Romulus); Pallas, Mars, virgo.

* **bellĭger,** ĕra, ĕrum, *adj.* [bellum-gero] *krajineći; ubojit, bojni,* gentes; ensis, manus.

bellĭgĕro, 1. [bellum *i* gero] *(starinski i svečan izraz) krajiniti, absolutno,* excitandus nobis erit ab inferis C. Marius, qui Induciomaro isti par in belligerando esse possit; cum aliquo; cum Gallis tumultuatum verius quam belligeratum; † adversus hostes.

* **bellĭ-pŏtens,** ntis, *adj. ratom silan,* * *subst.* Bellipotens = Mars.

bello, 1. *(starinski oblik* **bellor,** *depon. 1. Virg. Aen. 11, 660.) ratovati, krajiniti, vojevati, vojštiti,* cum aliquo; adversus aliquem; pro aliquo adversus aliquem; *(Curt.)* inter se; bellare hoc bellum *boj biti* = πόλεμον πολεμεῖν, *Liv.;* non ut ad pugnam *(bez prtljage naime)* sed ad bellandum *(s prtljagom)* profecit, *Tac.;* ut illum (Caesarem) eodem animo dixisse, quo bellavit, appareat, *Quint.;* * *u obće boriti se, biti se.*

Bellōna, ae, *f. božica boja, sestra i pratiteljica Martova; hram joj bijaše na Martovu polju, u tom hramu primaše senat one tudjeposlanike, koje nisu hotjeli da ih puštaju u grad, i vojskovodje, koji bi rado triumphovali.*

Bellŏvăci, ōrum, *m. hrabar belgijski narod u sjevernoj Galliji medju Seinom, Sommom (Samarom) i Oisom; njihov glavni grad bijaše današnji* Beauvais.

bellua *gledaj* belua.

bellŭlus, *adj.* [*demin. od* bellus] *Plaut.*

bellum, i, *n.* [*starinski* duellum *od* duilium *dvoboj*] *rat, krajina, razmirica, vojnica,* bellum habere cum aliquo; bellum facere, concitare, excitare, suscitare, movere, commovere, conflare, moliri; bellum parare, comparare, apparare, instruere, facere atque instruere; bellum nuntiare, denuntiare, indicere, denuntiare et indicere; bellum suscipere, sumere, inchoare, belli initium facere *ili* capere, suscipere; bellum alicui inferre, bellum inferre contra patriam, in provinciam; bello persequi aliquem; bellum agere, gerere, administrare *gledaj* ago, gero, administro; bellum ducere, trahere *gledaj* duco, traho; bellum ponere, deponere, componere; bellum conficere, patrare, perficere; profligatum bellum ac paene sublatum; bellum exstinguere, restinguere, delere; bellum renovare, redintegrare; bellum ante portas est; bellum civile, *(Nep.)* Caesarianum civile bellum; Macedonicum *s Macedonci;* regium *(riedko* regis) *s kraljem Mithridatom;* Asiaticum *u Asiji;* bello Latinorum *za rata proti Latinom;* bellum intestinum, domesticum, sociale, terrestre, navale; bella domestica et externa; † alios ad proelium ire videas, Cattos ad bellum *(sravni* bello). *Na pose a) adverbialno* in bello *u ratu, riedko* bello *s gen. ili adj.,* bello Romanorum, bello Vejenti; *(Liv.)* belli domique, domi bellique, bello domique, domi belloque, belli, domi, *(Cic.)* vel domi vel belli, aut belli aut domi, *Cic. u ratu i u miru. b) = boj, bitka u sing.* * *u plur. c) borba, raspra; boj, rat,* bellum, tribunicium *s tribuni;* bellum indicere philosophiae; cum omnibus improbis aeternum bellum esse susceptum; miluo est quoddam bellum quasi naturale cum corvo; * ventri indico bellum.

bellus, *adj. sa sup.* [*skraćeno od* benulus, *demin. od* benus, *što je stariji oblik mjesto* bonus] *krasan, prekrasan, ljepušast itd. (ova rieč označuje niži stupanj ljepote, sravni* pulcher etc.; *dolazi osobito u svakdanjoj conversaciji)* puella, hospes, homines; locus, epistola, vinum, copia, subsidium, *(Hor.)* fama; *(Hor.)* hoc quidem non bellum *to nije liepo; s inf.* quam sit bellum eavere malum, scire possumus; fac bellus revertare *gledaj da se liepo (zdravo i veselo) vratiš.*

bēlua [bellua] ae, *f. velika troma životinja, nagrda ili nakaza od životinje (osobito o slonu, lavu, kitu itd.; sravni* animal, bestia etc.), natura hominis pecudibus reliquisque beluis antecedit; belua fera et immanis, vasta; immanitas beluarum; * Inda belua = *slon;* * belua Lernae; * belua centipes *(o Cerberu) trop. zvier, živinče,* avaritia, belua fera; *kao psovka marše,* quid ego hospitii jura in hac immani belua commemoro? volo ego illi beluae (= Gallo) ostendere, me etc. *Liv.*

bēluātus (belluatus), *adj.* [belua] *životinjat, to jest imajući na sebi slike životinjske, Plaut.*

beluōsus, *adj.* [belua] *(riedko) zvjerovit, pun nakazâ od životinjâ,* Oceanus, *Hor.*

Bēlus, i, *m.* [Βῆλος] *Bel 1) primorski grad u Phoeniciji, Tac. 2) kralj u Babylonu, Ov. 3) kralj u Aegyptu, otac Danajev i Aegyptov, Virg. Odatle a)* * **Bēlĭdes,** ae, *m.* [Βηλείδης] *Belić ili Belović* (Lynceus *i* Palamedes). *b)* **Bēlĭdes,** um, *f.* [Βηλίς] *unukinje Belove, kćeri Danajeve.*

Bēnācus, i, *m.* (*sc.* lacus) *benačko jezero u gornjoj Italiji, dandanas Lago di Garda.*

Bendīdius, *adj.* [Βενδίδειος] *Bendidin, Bendida* (Bendis) *bila je božica mjeseca u Thraciji, Liv.*

bĕne, *adv. s comp.* melius *i sup.* optime, [bonus] *1) uz glagole dobro,* bene habitare; ager bene cultus; * bene cenare; cicatrix bene obducta; bene acta vita; vox bene judicantium de excellente virtute; bene sperare *dobre nade gojiti;* bene promittere, polliceri *puno obećavati;* bene dissimulare, *Ter.;* bene deponi in aure *(bez opasnosti) Hor.;* bene nosse aliquem; * bene nata *prirodjena plemenština duševna,* bene praedicare *sve dobro naviešćivati, Sall. Na pose valja pamtiti A)* bene dicere *a) dobro, pravo, liepo, vješto govoriti, rječit biti,* qui optime dicunt *najbolji govornici;* etiam bene dicere haud absurdum; bene dicta; bene *(mudro, pametno)* et sapienter dicere, *(Ter.); takodjer = oprezno se izraziti, Hor.;* melius dicere aliquid *shodnije, shodnijim načinom, Hor. b) =* εὐφημεῖν *služiti se riečmi dobre kobi, Plaut. c)* bene dicere alicui *dobro govoriti ili kazati o kom, hvaliti koga; takodjer (Ter.) absol. Odatle* bene dicta *(Ter.) pohvala. B)* bene facere *a) dobro učiniti, pravo činiti što,* bene fecit A. Silius qui transegerit etc.; vel non facere, quod non optime possis, vel non facere, quod non pessime facias; bene facta *dobri, slavni, vrli čini, zasluge; (Ter.)* bene factum te advenisse *dobro što si došao. b) u svakdanjem govoru zahvaljujući* bene faci., fecisti = *dobro, krasno, prekrasno, hvala ti liepa!* bene factum. *c)* bene facere alicui *dobro činiti, dobro tvoriti, dobrote činiti, uslugu činiti komu,* bene facere reipublicae *državi dobro služiti, državi činî koristnim biti, Sall.;* bene facere sibi *ugadjati si;* quod bonis bene fit beneficium; *zato* bene facta *(riedko i pjesnički)* = beneficia *dobročinstva. C)* bene est, bene habet, *dobro je, dobro ide, dobro služi, zadovoljan sam, često na početku lista* si vales, bene est, ego valeo; bene est. Nil amplius oro, *Hor.;* melius, optime est, *Com.;* bene habent tibi principia, *Ter.;* bene agitur, *Com.;* bene est alicui *dobro je komu, takodjer* melius est mihi, tibi etc.; Pompejo melius est factum *Pompeju*

okrenulo na bolje (glede na zdravlje); si ventri bene est ako je želudac dobar = zdrav; bene est alicui aliqua re ugadja si čim, at mihi bene erat non piscibus urbe petitis, sed pullo atque haedo, Hor.; (riedko) sum bene ugadjam si, Phaedr. D) bene vocas (Plaut.) ti si dobar te me pozivaš = hvala liepa. E) bene emere jevtino kupiti, bene vendere dobro, skupo prodati, Plaut. F) bene ambula (Plaut.) sretan put; negotium bene gerere (sretno); bene vivere, (Liv.) bene pugnare. G) o vremenu, u horu, u (pravo) vrieme, baš dobro, optime te offers, eccum Phidippum optime video, Ter.; ellpt., Syrum optime eccum, Ter. 2) uz adject. ili adverb. dobro, čvrsto, zdravo, živo, ljudski, kako valja, svojski, vrlo, jako, bene magna caterva; bene et naviter impudens; doctor bene longinquus; literae bene longae; antiquitatis bene peritus; * mentis bene sanae, * bene magna pars muri; † bene magnum tempus; † bene multa vulnera; † bene mane; † bene ante lucem; * non bene ne posve, jedva, congestaque eodem non bene junctarum semina rerum; * vix bene desieram jedva sam bio sasma svršio. 3) ellipt. bene, optime kad se komu odobravajući privikuje, dobro! * kad se komu nazdravlja bene te, illum ili tibi, živio! živjela! življeli! tebi na zdravlje.

bĕnĕdīcē, adv. prijaznimi riečmi, Plaut.

bĕnĕdīco, benedictum, benefacio, gledaj bene 1) A) B).

bĕnĕfīcentia, ae, f. dobrotvornost.

bĕnĕfīcĭārius, ii, m. kao t. t. (miles) povladjenik, to će reći vojnik, komu viši koji oficir povladi njekoje teže i manje ugledne poslove u taboru te mu ne treba n. p. hodati po vodu, nasipe praviti i slično, frajt, razvodnik, beneficiariis suis; quae ex beneficiariis superiorum exercituum ad eum convenerant.

bĕnĕfĭcium, ii, n. [bene i facio] 1) dobro djelo (= bene factum, čin koji je drugim od koristi ili probiti; oppos. maleficium, injuria) dobar čin, pro maleficio si beneficium nolunt reddere, Ter.; in re publica multo praestat beneficii quam maleficii immemorem esse, Sall.; beneficii et injuriae memor esse solet, Sall. Odatle osobito dobročinstvo, usluga, ljubav, usrdje (što no se učini drage volje komu, koji je barem u tom niži; sravni officium), accipere beneficium, accipere beneficium ab aliquo; beneficium alicui dare, tribuere, tribuere et dare, beneficium deferre, in aliquem conferre; beneficia capere, dare, Sall.; beneficio aliquem afficere, beneficiis aliquem obstringere; beneficio se obligatum putare; in collocandis beneficiis; melius apud bonos quam apud malos beneficium collocari puto; ponere beneficium bene apud aliquem; alicujus beneficia in aliquem zasluge za koga; (Quint.) nihil habebimus nisi beneficii alieni? = nisi quod sit b. al. što nam drugi dobrotom pružaju? Na pose abl. sing. beneficio = dobrotom, pomoćju, trudom, nastojanjem, posredovanjem čijim, nobilissimum adolescentem beneficio tuo esse salvum; sortium beneficio se esse incolumem; beneficio silvarum zaštitom; hoc beneficio, Ter. tim sredstvom. 2) u državničtvu pogodovanje = počast, odlika, promak itd. (što podjeljuje narod, senat ili koje poglavarstvo); beneficium populi (često o consulatu, o praeturi, o svećeničkom dostojanstvu); cooptatio collegiorum ad populi beneficium transferebatur nije se više biralo primanjem po collegijih već voljom naroda; quae ante dictatorum — fuerant beneficia što su prije dictatori promicali; † centuriones sui beneficii njegove creature; aliquid sui beneficii facere činiti ovisno o svojoj volji; in beneficiis ad aerarium delatus est, gledaj defero; † privilegij, povlastica, beneficium liberorum oprost od sudstva kad je tko imao stanovit broj djece.

bĕnĕfĭcus, adj. s comp. beneficentior i sup. beneficentissimus [bene i facio] dobrotvoran, dobrostiv.

Bĕnĕventum, i, n. Benevenat, grad hirpinski u Samniju; odatle **Beneventānus,** adj. beneventski.

bĕnĕvŏle, adv. s comp. benevolentius i sup. benevolentissĭme [benevolus] dobrohotno, dobrostivo.

bĕnĕvŏlens, ntis, adj. [bene i volo] (Com.) = benevolus; subst. m. zaštitnik, f. zaštitnica.

bĕnĕvŏlentia, ae, f. [benevolens] dobrohotnost, blagohotnost, dobrostivost (prama pojedinim, kojim želimo i uščimo sve dobro; sravni bonitas), benevolentiam habere erga aliquem; praestare benevolentiam alicui ili conferre erga aliquem; benevolentia in aliquem; quasi non felicitas rerum gestarum exercitus benevolentiam imperatoribus et res adversae odia colligant.

bĕnĕvŏlus, adj. s comp. benevolentior i sup. benevolentissĭmus [bene i volo] dobrohotan, blagohotan, dobrostiv, animus; alicui; (Plaut.) erga aliquem; absol.

bĕnigne, adv. [benignus] dobrostivo = milo, umiljato, uljudno mišljenjem, a i = dobrotvorno, blagodarno, darežljivo činom. Na pose a) benigne polliceri dobro obećavati; benigne audire milostivo; benigne arma capere dragovoljno; benigne (Curt. benignius) alloqui; benigne appellare milites, benigne respondere; benigne aliquem habere, uljudno s kim postupati. b) commeatus in castra benigne advehere, benigne aliquid praebere obilato; (Hor.) benignius depromere aliquid; benignius se tractare, bolje si ugadjati, Hor.; benigne facere alicui = bene facere. c) benigne dicis ili samo benigne u razgovoru izraz uljudnosti, kojim se zahvaljujemo za ono, što nam se ponudilo = hvala liepa! ma ponudjeno primili ili zahvalom odbili.

bĕnignĭtas, ātis, f. [benignus] dobrota, dobrostivost, ono svojstvo, kojim tko rado i veselo s čovječnosti i naravskoga nagona k dobročinstvu ne gledeći sam na svoju korist drugim dobro želi i čini (sravni bonitas, benevolentia, liberalitas); što se očituje to mišljenjem i vanjskim ponašanjem=blagodušnost, dobrina srdca, dobroćudnost, uljudnost, umiljatost, blagohotnost i slično, to činom i tvorom = dobrotvornost, blagodarnost, darežljivost i slično, vestra in me audiendo benignitas; † animi, † deorum; ne major benignitas sit quam facultates; benignitas amicorum.

bĕnignus, adj. s comp. i sup. [bene] dobrostiv, 1) mišljenjem ili vanjskim ponašanjem prama drugim = dobroćudan, blagodušan, dobrohotan, blagohotan, prijatan, umiljat, homines; * divi; * numeri; * Fortuna; oratio; * verba; * vultum servat Fortuna benignum; vultus benigni, Liv. 2) činom i tvorom = dobrotvoran, blagodaran, darežljiv. Odatle a) * ugadjajuć si, quod vini somnique benignus nil dignum sermone canas. b) (Plaut.) razsipan. c) * o bezživotnih stvarih obilato dajući, bogat, obilat, terra, daps; cornu rog obilja; benigni vepres corna et pruna ferunt; ingenii vena, sermo obilato tekuć; (Liv.) benigna materies gratias agendi.

beo, 1. 1) blaženim koga činiti, usrećivati, usrećiti koga, aliquem; ecquid beo te? jeli ti to godi? Ter.; beas ili beasti = to (što veliš ili si učinio) mi je drago, to me veseli, Com. 2) * usrećiti koga čim, nadariti koga, obogatiti koga čim, Latium beabit divite lingua; dignum laude virum musa vetat mori, coelo Musa beat; ne dominus munere te parvo beet; te bearis interiore nota Falerni ugadjaš si boljom vrsti falernskoga vina.

Bĕrĕcyntae, ārum, ili **Bĕrĕcyntes,** tum, m. [Βερέκυνται ili Βερέκυντες] narod u Phrygiji. Odatle * **Berecyntius,** adj. berecyntski a) = phrygijski, mater Berecyntia ili samo Berecyntia = Cybele. b) = Cybelin, tibia zavinuta phrygijska svirala (kojom se s početka sviralo samo li na Cybelinino, Hor.); cornu berecyntski rog prenesen od Cybeline svetkovine na Bacchovo; heros = Midas, sin Cybelin.

Bĕrĕcyntus, i, m. [Βερέκυντος] gora u Phrygiji Cybeli posvećena.

Bĕrĕnīce (Bĕrŏnīca), es, f. [Βερενίκη, Βερονίκη] Berenika, 1) supruga aegypatskoga kralja Ptolemaeja Euergeta, njezina krasna kosa postavljena je medju zviezde. Odatle * **Berenicēus,** adj. [Βερενίκειος] Berenićin. 2) kći židovskoga poglavice Iruda (Heroda) Agrippe I., koja u Rim odvedena posta ljubovcom Titovom.

Bergŏmum, i, n. Bergom, grad u gornjoj Italiji, dandanas Bergamo, Just.

Bĕroea (Berrhoea), ae, f. [Βέροια ili Βέῤῥοια] Beroeja, grad u Macedoniji. Odatle **Bĕroeaeus,** i, m. Beroejanin.

Bĕrŏnes, num, m. Beroni, narod u sjevernoj Hispaniji.

bērylos ili **beryllus,** i, comm. [βήρυλλος] sinj dragi kamen (dragulj) indijski beryll, koji su nosili u prstenu, Prop.

Bērȳtus, i, m. [Βηρυτός] Beryt, stari grad s lukom u Phoeničkoj, dandanas Beireuth, Tac.

bes gledaj as.

Bessi, ōrum, m. [Βεσσοί] Bessi, narod u Thraciji, odatle **Bessĭcus,** adj. besski.

bestia, ae, f. životinja (kao stvor bez razuma i govora prema čovjeku, u koga sve to ima, sravni animal, belua, fera:) niema životinja, mutae, aquatiles, ferae. Na pose izraz za divlje zvieri opredieljene da se š njimi bore hrvaoci ili zločinci u Rimu, odkle izraz ad bestias mittere aliquem na boj sa zviermi; † condemnare aliquem ad bestias.

bestiārius, ii, m. [bestia] borilac sa zvjeradju, koji se sa zviermi u javnih igrah borio.

bestiŏla, ae, f. [demin. od bestia] živinica, životinjica, zvjerka.

bēta, ae, f. [skraćeno od bleta] blita, cvekla, cikla (beta vulgaris, Mangold).

bētizo, 1. [beta] = langueo, Suet.

Bias, antis, m. [Βίας] Biante, rodom iz Priene, jedan od sedmorice grčkih mudraca, suvremenik Croesov (Croesus).

Bĭbēsia, ae, f. Pivska, u šali zemlja gdje se pije, Plaut. Curc. 3, 74.

† **bibliŏpōla,** ae, m. [βιβλιοπώλης] knjižar, knjigotržac.

bibliŏthēca, ae, f. [βιβλιοθήκη] knjižnica, bibliotheka, a) ormar za knjige, b) soba za knjige, c) sbirka knjigâ.

bĭbo, bĭbi, († bĭbĭtus, † bibiturus, mjesto ovih dolaze u classikâ dotični oblici od potare) —, 3. [nastalo od pibo, pipo; πιεῖν] 1) piti (od žedje i da se naravskoj potrebi zadovolji; sravni poto), bibere aquam, vinum; * bibere ex fonte; * bibere uvam grozdni sok, * pocula; dare (ministrare) alicui bibere komu na gostbi piti nalievati (o podvorniku); negavit unquam se bibisse jucundius. Nunquam videlicet sitiens biberat. Posebni izrazi a) bibe si bibis samo pij! Plaut. b) bibere mandata piti dok zaboravi što mu naloženo, Plaut. c) aut bibat aut abeat [ἢ πῖθι ἢ ἄπιθι] loči il' skoči, Cic. d) bibere Graeco more napijati komu. e) * bibere flumen stanovati kraj vode ili rieke. 2) * o bezživotnih stvarih, gdje i mi govorimo piti, usisati, amphora bibit fumum, hasta bibit cruorem; sat prata biberunt; bibit arcus duga vodu pije. 3) * trop. bibere aure ili auribus, suspensis auribus aliquid o pozornu slušanju pripoviedanja.

Bibracte, is, n. glavni grad aedujski u Galliji, blizu tamo, gdje je dandanas Autun.

Bibrax, actis, f. Bibrakat (—kti), grad remski u Galliji, dandanas valjda Beaurieux.

Bibrŏci, ōrum, m. Bibroci, narod u Britannskoj (Bray?).

bĭbŭlus, adj. [bibo] 1) * koji rado pije, koji je neprestano žedan, potor, Falerni. 2) * o stvarih koje ne znače šta živa, vlagu jako i lahko pijući, arena, favilla, lapis, lana, littus, medulla, nubes.

bĭceps, cĭpĭtis, adj. [bis i caput] dvoglav, puella, puer, porcus; * Janus; † partus; prenes. na brdo dvoglav = s dva vrha, Parnassus, Ov.

biclīnium, ii, n. [κλίνη] stolna sofa za dvoje ljudi, Plaut.

bĭ-cŏlor, ōris, adj. dvobojni, * baca; * myrtus; * Herculea populus; * equus.

bĭcornĭger, ĕra, ĕrum, adj. dvorogat, Bacchus, Ov.

* **bĭ-cornis,** e, adj. [cornu] dvorog, caper, Fauni, luna (mladi mjesec ili mladjak); meton. što ima dva roglja, sohat, dvorogaljat, dvozubčat, Rhenus, jer se dvojim ušćem u more izlieva; Granicus; furcae dvorožka, razsoha.

* **bĭcorpor,** ŏris, adj. [bis i corpus] dvotjelan, manus.

* † **bĭ-dens,** ntis, subst. a) m. dvozuba motika, kopača kojom se njive i vrtovi okapaju, glebam frangere bidentibus; duros jactare bidentes. b) f. živinče za zaklanje, koje ima oba reda ili niza zubi podpuna, osobito ovca, mactare lectas, lanigeras bidentes; intonsam bidentem

afferre; temptare multâ caede bidentium deos; = *ovca*, *Phaedr.*

bĭdental, ālis, *n.* [bidens] *mjesto u koje je grom udario pa se zatim žrtvovanjem kakova bidens-živinčeta posvetilo i odklelo (sravni* puteal); bidental movere, *Hor.*

Bidis, is, *f. Bid(-di) gradić na Siciliji. Odatle* **Bīdīnus**, *adj. bidski, ili bidjanski*; **Bīdīni**, ōrum, *m. Bidjani ili Bidini.*

bĭduum, ui, *n.* [bis *i* dies] *vrieme od dva dana, dva dana.*

biennium, ii, *n.* [bis *i* annus] *vrieme od dvie godine, dvie godine dana.*

bĭfăriam, *adv.* [*mjesto* bifasiam, *što je acc. sing.*; διφάσιος = δίφατος] *na dvie strane, dvostrano, dvostruko*, distribuere; gemina victoria duobus bifariam proeliis parta; jam castra bifariam facta esse.

bĭfer, ĕra, ĕrum, *adj.* [bis *i* fero] *dvoplodan, dvorodan (dva puta na godinu rodeć cvietom ili plodom)* biferi rosaria Paesti, *Virg.*

bĭfĭdus, *adj.* [bis *i* findo] *dvocjepan, na dvoje razciepan, razdieljen*, pedes, *Ov.*

* **bĭfŏris**, *adj.* [bis-fores] *dvovratan, dvokrilan*, fenestrae, vulvae; *trop.* tibia dat cantum biforem, *što no dolazi iz dvie propusti, t. j. različno zvoneć, čas visokim čas dubokim akordom.*

* **bĭformātus**, *adj.* [bis *i* formo] *dvouličen, rieč načinjena po grčkoj Sophoklovoj.*

* † **bĭformis**, *adj.* [bis *i* forma] *dvolik, dvoličan*, proles = Minotaurus; pater = Chiron; monstrum; Janus; vates *t. j. labud i čovjek zajedno*; † partus.

* **bĭ-frons**, tis, *adj. dvočelan, s dva lica*, Janus.

bĭfurcus, *adj.* [bis *i* furca] *razsohat, razsohast*, valli; † ramus.

bīgae, ārum, *f.* (*samo kasno sing.* **bīga**, ae,) [*skraćeno od* bijugae *od* bis *i* jugum] *dva predjedna kola uprežena živinčeta, dvopreg, Liv. Virg. Tac.*

bīgātus, *adj.* [bigae] *kovan znakom dvoprega, samo o novcih*, argentum; *odatle subst.* **bigatus**, i, *m.* (*sc.* nummus) *srebrni novac s ukovanim dvopregom, denar*, alicui bigatos quingentos numerare, *Liv.*; serrati bigatique, *Tac.*

Bĭgerra, ae, *f. Bigerra, grad u južnoiztočnoj Hispaniji.*

Bĭgerriōnes, num, *m. Bigerrioni, narod gallski u Aquitanskoj na Adouru, (Bigorre).*

bĭjŭgis, e, *adj.* [bis *i* jugum] *dvoprežan*, * equi; † curriculum.

* **bĭjŭgus**, *adj.* [bis *i* jugum] *dvoprežan*, leones; certamen *na kolih sa dva konja*; *subst.* **bijugi**, ōrum, *m. dvoprežna kola*, desiluit bijugis, *Virg.*

Bilbĭlis, is, *m. Bilbil, rieka utičuća u Ebro, Just.*

bĭ-libra, ae, *f. dvie funte, Liv.*

bĭlibris, e, *adj.* [bis *i* libra] *dvofuntni, koji drži dvie funte, Plaut.* cornu, *Hor.*

bĭlinguis, e, *adj.* [bis *i* lingua] *1) dvojezičan, Plaut. 2) (pjesn. i kasn.) trop. a) koji govori dva jezika. b) dvoličan, dvoplatan, šarometan* Tyrii, *Virg.*

bīlis, is, *f. 1) jed, žuč (kao tekućina, sravni* fel). *2) trop. a) jed, ijed, gnjev,* si bilem id commovet; difficilis, *Hor. b) sjetnost, sjeta, dreselje,* atra *ili* nigra. *c) mahnitost, Plaut.*

bĭlix, īcis, *adj.* [bis *i* licium] *dvocjepan,* lorica, *Virg.*

* **bĭmăris**, *adj.* [bis *i* mare] *dvomorski, stojeći ili ležeći na dva mora,* Corinthus; Ephyre.

bĭ-mărītus, *adj. dvoženat.*

bĭ-măter, tris, *m. (riedko) kojemu su dvie majke (o Bacchu, kojega je najprije porodila Semela, a za tim Juppiter iz bedra), Ov.*

* **bĭmembris**, e, *adj.* [bis *i* membrum] *dvoudan, dvoudni, u koga ima dvostruka uda,* forma *(centaurski) subst.* **bimembres**, *dvoudci* = Centauri.

bĭmestris, *adj.* [bis *i* mensis] *dvomjesečni,* consulatus; stipendium *za dva mjeseca;* * porcus *od dva mjeseca.*

* † **bĭmŭlus**, *adj.* [*demin. od* bimus] *tek dvogodišnji, djetešce tek od dvie godine.*

bīmus, *adj.* [*skraćeno od* bihimus; bis *i* hiems] *1) dvogodišnji, od dvie (zime =) godine, komu ima dvie (zime =) godine* * merum; legio, *Cic. 2)* sententia bima *glas za produljenje namjestničtva na dvie godine, Cic.*

Bingĭum, ii, *n. Bingij ili Binže, grad u belgijskoj Galliji naprama današnjemu Bingen, Tac.*

bīni, ae, a, *gen.* binûm. *adj. num distr.* [bis] *1) po dva,* cum binis vestimentis exierunt; venationes binae *(svaki dan po dva)* per dies quinque; binos scyphos habebam *(dva para)*; jubeo promi utrosque. *2) kod pluralia tantum, koja se hrvatski prevode singularom, ili uz substantive, koji u pluralu drugo znače nego li u singularu, n. p.* binae nuptiae *dvie svatbe,* binae literae *dva pisma,* binae aedes *dvie kuće,* bina castra *dva tabora. 3) kod multiplicacije mjesto cardin.* bis bina sunt quattuor *dva puta dva jesu četiri*; si bis bina quot essent didicissent; — *jedan par, dvojica, dvoje, dva na jednom,* bini boves *par volova*; bini tabellarii; * bina frena.

bĭnoctĭum, ii, *n.* [bis *i* nox] *vrieme od dvie noći, Tac.*

* **bĭnōmĭnis**, *adj.* [bis *i* nomen] *dvoimen, komu su dva imena,* Ascanius, Irus, Ister.

Bion, ōnis, *m.* [Βίων] *grčki philosoph 280 pr. Is. na glasu s ujedljive dosjetljivosti. Odatle* * **Biōnēus**, *adj. bionski,* sermones.

bĭpalmis, *adj.* [bis *i* palma] *od dva pedlja, od dvie pedi, dva pedlja dug ili širok.*

bĭpartītus, [*partic. od* bipartio] *na dvoje razdieljen, dvoj, dvostruk, odatle abl.* **bĭpartīto**, *adv. na dvoje, u dva odjela,* classem bipartito distribuere; signa bipartito inferre *(sa dvie strane)*, equites bipartito in aliquos immittere; esse, fieri bipartito.

* **bĭpătens**, ntis, *adj.* [bis-pateo] *dvostruko ili na dvoje otvoren;* tecta *sobe imajuće dvokrilna vrata;* portae *vrata dvokrilna.*

bĭpĕdālis, *adj.* [bis *i* pes] *od dvie stope, dvie stope dug, širok ili debeo,* trabes, materia; * modulus.

* **bĭpennĭ-fer**, fĕra, fĕrum, *adj. dvoplatnu sjekiru noseći.*

bĭpennis, *adj.* [penna] * *dvoplatan,* ferrum; * *subst.* **bipennis**, is, *f.* (*sc.* securis) *dvoplatna sjekira.*

bĭ-pes, ĕdis, *adj. dvonog, dvonožni,* quid obstant quominus (deus) sit beatus, si non sit bipes; * equi bipedes *morski konji Protejevi s ribjimi repovi; subst.* bipedes *dvonožci pogrdno o ljudih,* omnium non solum bipedum sed etiam quadrupedum impurissimus.

bĭrēmus, *adj.* [bis *i* remus] *1) dvoveslat, s dva vesla,* lembus; scapha, *Hor. 2) subst.* **bĭrēmis**, is, *f.* (*sc.* navis) *ladja dvoveslača, brod s dva reda veslačkih klupa.*

bis, *adv. num.* [*mjesto* duis] *dva puta, dvakrat, dvaš, dvostruko,* in una civitate bis improbus fuisti; bis consul *dva puta consulom bivši*; bis laberis, primum quod etc. deinde quod etc.; bis terque *dva tri puta, dva li tri li puta, dva do tri puta*; bis in die *dva puta na dan*; *poslovica,* bis ad eundem *sc.* lapidem offendere *dva puta isto pogriešiti*; bis bina *dva put dva;* * bis quinos dies *dva puta po pet = deset dana;* * bis mille *dvie tisuće*; * bis centum corpora *dviesta ljudi.*

Bĭsaltae, ārum, *m.* [Βισάλται] *Bisalte, narod u Thraciji. Odalte* **Bisaltĭca** *i* **Bisaltia**, ae, *f.* [Βισαλτία] *Bisaltska ili Bisaltija.*

* **Bĭsaltis**, ĭdis, *f.* [Βισαλτίς] *kći Bisaltova (a Bisalte bio sin zemlje i sunca)* = Theophanes.

Bĭsanthe, ēs, *f.* [Βισάνθη] *Bisantha, thrački gradić na Propontidi.*

Bistŏnes, num, *m.* [Βίστονες] *Bistoni, narod u Thraciji. Odatle 1)* **Bistŏnis**, ĭdis, *f. Thračanka, t. j. thračka Bacchovica ili Bacchantica; takodjer adj.* Bistonis ales = *Procne, što pogledaj. 2)* * **Bistŏnius**, *adj. a) bistonski, b) thrački u obće.*

bĭsulcĭ-lingua, ae, *m. upravo s dvocjepnim jezikom; trop. dvoličnik, suvjerica, Plaut., sravni* bilinguis.

bĭ-sulcus, *adj. dvocjepan, na dvoje razciepljen,* * lingua, * pes.

Bīthȳni, ōrum, *m.* [Βιθυνοί] *Bithyni ili Bithynjani. Odatle 1)* **Bīthȳnia**, ae, *f.* [Βιθυνία] *Bithynija, pokrajina u Asiji izmedju Propontide i crnoga mora. 2)* **Bīthȳnĭcus**, *adj. bithynski; i pridjev Pompeju, što je Bithyniju osvojio, pa i sinu mu. 3)* * **Bīthȳnus**, *adj. bithynski.*

1. bīto, — — 3. [*sravni* bēto, *srodno* βῆναι, ἀμφισβητέω] *ići, Plaut.*

2. Bīto, ōnis, *m.* [Βίτων] *Biton, sin argivske svećenice, brat Cleobov* (Cleobis).

Bittis, ĭdis, *f.* [Βιττίς] *Bittida, ljubovca pjesnika Philete, Ov.; sravni* Battis.

Bĭtuĭtus, i, *m. Bituit, kralj arvenski u allobrožkom boju proti Rimljanom.*

bĭtūmen, ĭnis, *n.* [*srodno* πίτυς, pituita] *paklina, zemna smola, Virg. Hor. Ov. Curt. Tac. Just.*

bĭtūmĭneus, *adj.* [bitumen] *od pakline, Ov.*

Bĭtŭrĭges, gum, *m. Biturizi, narod u aquitanskoj Galliji.*

* **bĭvius**, *adj.* [bis *i* via] *dvoputni, dvostazni,* fauces *na obje strane. Odatle* **bivium**, ii, *n. dvopuće, gdje se dva puta stiču,* in bivio portae, *Virg.*; ad bivia, *Liv.*

Blandae, ārum, *f. grad u Lucaniji.*

blande, *adv. s comp. i sup.* [blandus] *laskavo, umiljato, udvorno, ublažno, krotko,* blande alloqui aliquem, *Ter.*; blande, blandissime appellare aliquem; blande et concinne rogare; * blande moderari fidem; blandius petere.

blandĭdĭcus, *adj. laskavo govoreći, Plaut.*

blandĭlŏquentia, ae, *f.* [blande *i* loquor] *sladke rieči, Enn.*

blandĭlŏquentŭlus, *adj.* [*demin. od* blandiloquens] *laskavo govoreći, Plaut.*

blandĭlŏquus, *adj.* [loquor] *laskavo govoreći, Plaut.*

blandīmentum, i, *n.* [blandior] *1) laskavo ponašanje i govorenje, mazalica; milovanje, dragovanje,* minis aut blandimentis; † muliebria blandimenta; † captus blandimentis; † *u sing. 2) trop. mamljivo, vabljivo svojstvo ili mamljiva stvar, dražest, dragost, milina, milota, ugoda, udobnost,* blandimenta voluptatis, † vitae; multa nobis blandimenta natura ipsa genuit; expellere famem sine blandimentis *bez poslasticâ, Tac.*

blandior, *dep.* 4. [blandus] *1) laskati se, umiliti se, ulagivati se, udvoravati se, udvoriti se, uvoditi se komu (mnogo blaže nego* adulari *i* assentari, *jer* blandiens *hoće da steče naklonost čiju samo usrdjem, ugodnim i prijatnim ponašanjem i sladkimi riečmi),* callidus assentator . . . etiam adversando saepe assentatur et litigare se simulans blanditur; Hannibal patri pueriliter blandiens *(djetinski umiljavajući se, moliti)* ut etc.; de Comageno mirifice mihi et per se et per Pompejum blanditur Appius; † blandiri auribus *ugadjati ušima ili sluhu. 2) trop. o stvarih koje ne znače šta živa, goditi, prijati, domamljivati, zamamljivati,* voluptas sensibus blanditur; † blandiebatur coeptis fortuna *prijala ili govjela je sreća podhvatu*; † blandiente inertia *kad je neradinost godila*; † vitia blandientia; † blandiente profectu; † ne nobis scripta nostra tanquam recentes fetus blandiantur; * opportuna suâ blanditur populus umbrâ. — *Partic.* **blandĭtus**, * *ugodan, dražestan,* rosae.

blandĭter, *adv.* = blande, *Plaut.*

blandĭtia, ae, *f.* [blandus] *1) umiljato govorenje i ponašanje, laska, laskavost, laskanje, mazenje, umiljavanje; mazalica, udvornost (obično u plur.). 2) trop. last, dragost, milina, milota; mamljiva ugodnost,* blanditiae praesentium voluptatum; blanditiae voluptatis illecebraeque; † rerum talium blanditiâ; * argutâ referens carmina blanditiâ.

blandus, *adj. s comp. i sup.* [*srodno s* βλαδύς *mjesto* μλαδύς = mollis] *1) laskav, umiljat, ulaživ, mazan, udvoran, lastiv,* homo, *Ter.*; amicus; * *s inf.* blandum (Orphea) et auritas fidibus canoris ducere quercus, *koji je toli umiljato pjevao da itd. 2) o stvarih, mamljiv, zamaman, vabljiv; mio, ugodan, prijatan, zanimiv,* oratio, voluptas; otium consuetudine in dies blandius; * prece blanda; * cura, * soles; *i o čeljadi* voluptates blandissimae dominae.

blătĕro, 1. *blebetati, klaprnjati, brbljati, čepurkati.*

blătio, — — 4. = blatero, *Plaut.*

blatta, ae, *f.* [*srodno s* βλίττω *mjesto* μλίττω] *moljac, švaba, žohar, Virg. Hor.*

blatteus, *adj.* [blatta] *(kasno) bagren, grimizan.*

Blaudēnus, *adj.* [Blaudos] *blaudski, iz Blauda u velikoj Phrygiji.*

blennus, *adj.* [βλέννος], *(riedko) blesast, budalast, Plaut.*

blĭteus, *adj.* [blitum] *(predclas.) upr. od lobode, pak odatle budalast, netečan.*

blĭtum, i, *n.* [βλίτον] *loboda, špinać* (Melde ili Spinat) *povrće posve bljutavo, koje niti sladi niti grči niti kisi, Plaut.*

boārius, *adj.* [bos] *govedski,* forum boarium, *volovski trg;* * arva.

Bocchar, ăris, *m. Bocchar, kralj mauretanski za drugoga punskoga rata.*

Bocchus, i, *m. Boccho, 1) kralj mauretanski za Jugurthe. 2) sin njegov.*

Bŏdotria, ae, *f. Bodotrija, zatok u iztočnom primorju britannskom, dandanas Firth of Forth, Tac.*

Boebe, es, *f.* [Βοίβη] *Boeba, grad i jezero u Thessaliji. Odatle* **Boebēis,** ĭdis, *f.* [Βοιβηΐς λίμνη] *boebsko jezero, Tac.*

boeotarches, ae, *m.* [βοιωτάρχης] *najviši poglavar u Boeotiji, boeotarch, Liv.*

Boeōti, ōrum, *(gen.* Boeotûm *Hor.), m.* [Βοιωτοί] *Boeoti ili Boeoćani. Odatle 1)* **Boeōtia,** ae, *f.* [Βοιωτία] *Boeotija ili Boeotska, zemlja u Grčkoj medju Phocidom i Attikom. 2)* **Boeōtius,** *adj.* [Βοιώτιος] *i* * **Boeōtus,** *adj. boeotski; odatle subst.* **Boeōtii,** ōrum, *m. Boeoćani* = Boeoti.

Boēthus, i, *m.* [Βοηθός] *Boeth 1) stojski philosoph. 2) grčki umjetnik okolo god. 370.pr. Is.*

Boihemum, *gledaj* Boji.

boiae, ārum, *f.* [*isto što* βοεία] *(Plaut.) ogrlina; vratni okovi.*

Boji, ōrum, *m. Boji, narod celtski, koji izseliv se iz svoje domovine lugdunske Gallije nastanio se u gornjoj Italiji a s jedne česti po Germaniji razširio se tija u današnju Cesku. Odatle* **Boihēmum** *ili* **Bojohoemum,** *n. Bojska, Bojemska.*

Bōla, ae, *ili* **Bōlae,** ārum, *f. grad aekski* (Aequi) *u Latiju. Odatle* **Bōlānus,** *adj. bolski i subst.* **Bōlāni,** ōrum, *m. Boljani.*

bōlētus, i, *m.* [βωλίτης] *pečurka (gljiva),* Champignon, *Plaut. Tac. Suet.*

bŏlus, i, *m.* [βόλος] *(Com.) hitac kockami, trop. lovak, dobitak iznenada;* bolo aliquem tangere *ili* multare, *lišiti koga dobiti kakve;* bolum mihi tantum ereptum tam desubito e faucibus.

bombax, *interj.* [βομβάξ] *(Plaut.) uzklik začudjenja, nuto djavola! koga biesa!*

bombŏmăchĭdes, ae, *m.* [βόμβος *i* μάχομαι] *mrmoroborić, smiešno ime hvastavu vojniku, Plaut.*

* † **bombus,** i, *m.* [βόμβος] *mrmot; momlja; brek.*

bombyx, ȳcis, *m.* [βόμβυξ] *upr. svilena buba, svilac, odatle svila, Prop.*

Bŏmilcar, ăris, *m. ime vlastito 1) karthaginski vodja suvremenik Agathoklov. 2) pouzdanik Jugurthin.*

Bona Dea, *božica, koju su rimske gospodje štovale kao božicu plodovitosti i čistoće; kad se je njezina svetkovina prvoga svibnja slavila u kući jednoga consula, nije smio prisustvovati ni jedan mužkarac.*

bŏnĭtas, ātis, *f.* [bonus] *dobrota 1) o materialnih stvarih izvrstnost,* bonitas praediorum, agrorum, vocis. *2) o abstractnih stvarih,* bonitas ingenii, naturae *prirodjena sposobnost;* summa bonitas et aequitas causae; verborum; *osobito o značaju, ćudi, dobrota, dobroćudnost (ob onom koji je rad, da su drugi sretni a i sam druge usrećuje; sravni* benevolentia, benignitas, liberalitas), *poštenost* fides et bonitas alicujus; naturalis bonitas; bonitas in suos, erga homines.

Bonna, ae, *f. Bonna, utvrdjeno mjesto na lievoj obali rhenskoj, dandanas Bonn. Odatle* **Bonnensis,** *adj. bonnski, Tac.*

Bŏnōnia, ae, *f.* [Βονωνία] *Bononija, grad u cispadanskoj Galliji, prije Felsina zvana, dandanas Bologna. Odatle* **Bŏnōniensis,** *adj. bononski.*

bŏnum, *gledaj* bonus *B).*

bŏnus, *A) adj. s comp.* mĕlior *i sup.* optĭmus, *dobar, poraba rieči* bonus *toli je obširna, koli u nas rieči dobar i u Grka* ἀγαθός *ili u Niemaca* gut. *Upotrebljuje se I. u obće, kad se kaže da je nješto vrlo i dobro, 1) gledom na materialne stvari i vanjske okolnosti, gdje i nam obično rieč dobar rabi,* aedes *Plaut.;* ager, vinum, valetudo, bona et certa tempestas, *(Hor.)* tempestas melior, iter melius; * aquae; * forma bona, melior *ljepši,* † cervix; nummi *pravi, dobri novci,* aetas = *mladost;* res bonae *dobre jestvine, poslastice, sladčice, al' i sreća, sretno stanje,* bona fortuna, meliores exitus; bona de Domitio, praeclara de Afranio fama est; * fata bona; * meliora sequi; * boni exitus; bona mors *srećna, lahka smrt;* * annus bonus; * dies bona, * optima quaeque dies; auspicium bonum *na dobro sluteć,* * ite bonis avibus, * omine cum bono; * bona verba, * nunc dicenda bono sunt bona verba die; *(Ter.)* bona verba, quaeso, *molim, po lahko!, (Cic.)* quod bonum faustum felix fortunatumque sit *bilo u dobar čas;* * bonum sit; in bonam *ili* in optimam partem accipere (*sravni* accipio); *odatle dobar za što ili na što, sposoban, shodan, prikladan, koristan,* ager bonus pecori; *(Tac.)* campi militi Romano ad proelium boni, *(Ter.)* quod mihi erit bonum atque commodum; optimum est reverti; *takodjer o ljudih,* (Critias atque Alcibiades) civitatibus suis quidem non boni *na spas, na korist, od koristi; o rodu, plemenit, gospodski,* bono esse genere natum; *(Ter.)* illam civem esse bonis prognatam; viri boni, *ili samo* boni, optimus quisque, *i samo* optimi = optimates *boljari, velikaši, plemenitaši, aristokrati; u govoru svakdanjem obzirom na imetak = imućan, imovit,*

bogat, nomen bonum *dobar dužnik;* video bonorum, id est, lautorum et locupletium, urbem refertam fore; *gledom na to, koliko je čega, = dobrahan, ovelik, znatan,* bona pars sermonis, *(Hor.)* hominum; * melior pars diei, * bona librorum copia. *pak odatle* bonam copiam ejurare, *gledaj* ejuro. *2) u višem, duševnom obziru o čeljadi i stvarih dobar, vrstan, vrli, čestit, hrabar,* auctor; accusator; amicus; augur, consul; dux, gubernator; orator, poëta; senator; miles; pater familias; testis; *(Hor.)* vicinus; vir bonus *vrličina; s abl.,* et proelio strenuus erat et consilio bonus; vir pace belloque bonus; bello meliores; Pisidae optimi bello; * jaculo, * sagittis, * remis bonus; * melior pedibus, linguâ; * *s inf.; (Tac.)* furandi melior; bonum animum habere, *(Sall.)* bonum animum habere de Numidia; bono animo esse; mens bona *zdrava pamet, zdrav um; (Ter.)* mentem vobis meliorem dari; *subst.* boni *junaci (oppos.* mali, ignavi *strašljivice, kukavice, hrdje);* indoles bona, memoria; verba bona *bez grieške;* bonis verbis uti; oratio longe optima; spes bona; fama bona *dobar glas;* bona ratio *(razbor, uvidjavnost)* cum perdita confligit; tempus melius; bona dicta *doskočice, dosjetke* (*drugo nego* dicta bona), bonae artes; *subst.* **optimum,** i, *n.* formam exponere optimi. *II. u užem smislu o mišljenju i značaju, 1) = dobroćudan, blagoćudan, dobre ćudi* [*sr.* bonitas *2)*], eo velim uti posse bonos in me; * bonus atque benignus; *(Ter.)* expedit vobis bonas esse; * des bonus veniam; * vos Manes este boni; * sis bonus o felixque tuis; *(Hor.)* dux bone *(o Augustu);* o bone, bone! *dobri moj! dragi moj!;* Juppiter Optimus Maximus; * bonae paces *vremena mirna dobrotom nastala; često ironično o kratkoumnosti, kako i mi velimo dobar čovjek, dobra duša, dobričina* (bon homme, εὐήθης) Epicurus homo minime malus, vel potius vir optimus, tantum monet quantum intelligit; *takodjer* boni viri; bona venia *ili* bona cum venia tua (ejus) *s tvojom (njegovom) dozvolom. 2) u političnom obziru = domoljuban, domorodan, patriotski, lojalan,* boni cives, viri *prema stranci onoga koji govori, u Rimu = aristokratski, velikaški, a u Athenah = demokratski. 3) ćudoredno dobar = vrli, pošten, čestit, vrstan, vriedan,* vir bonus, *ili samo* bonus, *subst. vrličina, poštenjak,* bonus tantummodo segnior fit, ubi negligens, malus improbior, *Sall.; takodjer ironično:* quid ais, bone custos defensorque provinciae?; ingenio bono esse, *Ter.;* bono animo esse in populum Romanum; consilio bono; bona atque honesta amicitia; † bona societas; bona, *ili* ex bona fide, *gledaj* fides *2) a);* causa bona; ratio bona certat cum perdita [*sr. I. 2)*]; bona fortique opera eorum se ad hunc diem usum; † conscientia bona, optima. *B) subst.* **bŏnum,** i, *n. 1) dobro, svako kakvogod dobro,* summum bonum, finis bonorum; bonum naturale *dar naravski, talenat;* bona externa; bona vitiaque; bona *(vrline)* aut mala; † bona pacis, † bona malaque corporis. *2) dobro, imetak, bogatstvo, samo u plur.* bona, fortunae, possessiones omnium; bona patria et avita; esse in bonis *posjedovati dobra, imati, uživati ih, nu* qui sint in bonis *(koji imaju svakovrstna dobra)* nullo adjuncto malo. *3) = korist, probit, sreća,* in bonum vertere *na dobro okrenuti;* quibus occidi patrem bono fuit; bonum publicum *obće dobro, dobro države; (Tac.)* nulla boni spe *ne nadajući se od njega ničemu dobru.*

bŏo, 1. [Βοάω] *(predclas. i poet.) glasno vikati, bukati; oriti se, razliegati se,* boat coelum fremitu virum.

Boōtes, ae, *m.* [βοώτης] *gledaj* Arctos.

Bŏra, ae, *f. brdo u Macedoniji.*

bŏreas, ae, *m.* [βορέας] (*dobro lat.* Aquilo) *sjever vjetar,* ventus boreas; saeviente borea; *češće u pjesnikâ;* * *sjever t. j. sjeverna strana neba.*

bŏrēus, *adj.* [βόρειος] *sjeverni,* sub axe boreo, *Ov.*

Bŏrysthĕnes, is, *m.* [Βορυσθένης] *Borysthene, rieka u Sarmatskoj, danas Dniepr ili Dniepar. Odatle 1)* * **Bŏrysthĕnĭdae,** ārum, *m. stanovnici nuz tu rieku, Poborystenci. 2)* **Bŏrysthĕnius,** *adj. borysthenski.*

bŏs, bŏvis, [βοῦς] *m. bik, vô, vol, f. krava, u obće govedo. U Caesara bivô ili sob, sjeverni jelen. Osobito u šali (Plaut.)* boves mortui = *bič od volujske kože. Poslovica je:* bovi imponere citellas *zecu bubanj dati, t. j. naložiti komu nješto, čemu nije dorasao ili za što nije sposoban.*

Bospŏrus, i, *m.* [Βόσπορος *kravji brod po priči, u kojoj je Iona u kravu pretvorena ovuda preko plivala*] *Bospor, ime više morskih prodora 1)* B. Thracius *medju Thracijom i malom Asijom. 2)* B. Cimmerius, *koji spaja* palus Maeotis *i more* Pontus Euxinus *danas prodor feodosijski ili kafski u Krimu, Curt. Odatle* **Bospŏrānus,** *adj. bosporski, Tac. subst.* **Bospŏrāni,** ōrum, *m. Bosporci, stanovnici na cimmerskom Bosporu.*

Bŏviānum, i, *n. glavni grad pentarski* (Pentri) *u Samniju.*

Bŏvillae, ārum, *f. 1) gradić u Latiju, odatle* **Bŏvillānus,** *adj. bovillski. 2) gradić blizu Arpina.*

bŏvillus, *adj. (predclas.)* = bubulcus.

† **brăbeuta,** ae, *m.* [βραβευτής] *obduljar, koji obdulje ili bojne igre uredjuje.*

brācae *ili* **braccae,** ārum, *f. (riedko u sing.) široke i dugačke hlače, kakve su kašnje počeli i Rimljani nositi vidjevši ih u drugih tudjih naroda, Prop. Ov. (sravni kajkavsku rieč bregeše, bregaše, breguše).*

brācātus, *adj.* [brācae] *koji nosi hlače, odatle a) tudji, inostran, mehkoputan* sagati bracatique; natio; * miles. *b)* Gallia bracata = Transalpina (*naime* Narbonensis), *odatle* cognatio bracata *(sarkastično) s ljudmi odanle.*

brāchiŏlum, i, *n. demin. od* brachium.

brāchium, ii, *n. 1) podlaktica (t. j. ruka od prstiju do lakta, sr.* lacertus), *Tac. Ov. 2) u obće ruka (od pleća do prstiju)* * dare brachia collo *ruku saviti oko vrata, saviti se oko vrata, ogrliti;* * brachia circum dare, injicere, implicare collo, * brachia cervici dare. *Poslovica a)* levi brachio aliquid agere *obavljati što površno i nemarno, sve na brzu ruku (na hurmak) raditi. b)* molli brachio aliquem objurgare *koriti koga blagimi riečmi. c)* praebere brachia sua

sceleri pomagati, podupirati, pružati pomoć. 3) o svem što je kako god rukama nalik a) o životinjah, stegno, but, Plaut.; * štipaljka ili krak u raka, itd. b) * zaton ili rukav morski. c) * križak, ragno, intendere brachia velis. d) okrajak u luka. e) * grana ili ogranak u drveta, * krak u loze. f) u vojničtvu poboci braništa, da se njimi spoje dvie točke; brachium muro injungere; takodjer ključ ili prikljuka, t. j. pobočni morski sip ili gat u luci, o obih dugih zidinah medju Athenami i Piraejem (sr. grč. σκέλη).

* **bractea**, ae, f. tanahna lopušica od kovine, osobito od zlata (sr. lamina).

Branchīdae, ārum, f. [Βραγχίδαι] Branchovići, potomci Brancha, nasljedni svećenici hrama Apollonova u Didymi blizu Mileta, Curt.

brassĭca, ae, f. kupus, zelje, kelj, Prop. Plaut.

Brennus, i, m. Brenno, 1) vodja senonskih Galla, koji su 390. pr. Is. Rim zauzeli. 2) vodja gallskih četa, koje su 278. po Is. Macedoniju opustošivši prodrle i u Grčku do Delphâ.

Breuci, ōrum, m. [Βρεῦκοι] pannonski narod, Suet.

Breuni, ōrum, m. raetski narod.

brĕvĭārium, ii, n. [brevio] imperii, statistični pregled, rationum.

brĕvĭcŭlus, adj. dem. od brevis, kraćahan, homo, Plaut.

brĕvĭ-lŏquens, ntis, adj. [loquor] kratko govoreći, kratkorek, kratak u govoru ili pismenu izražaju.

brĕvis, adj. s comp. i sup. kratak (od naravi; sr. curtus), 1) o prostoru prostirući se a) u daljinu ili duljinu, kratak, malen, uzak itd., via, iter; spatium; vitae curriculum; * latus, * ne me foliis brevioribus ornes (redjim viencem); * lapathi herba; * herba; * caput; * breves viperae ljutice kratke i debele jer otrovom nabrekle; * aqua; * librum in breve cogere. b) u vis, nizak, malen longus an brevis sit; judex brevior. c) u dubinu, plitak, ne dubok, vadum, odatle brevia vada i subst. **brevia**, ium, n. plitčine, Virg. Tac. d) * u obće malen, mus, forma, impensa; dapes mensae brevis; pondus, census, cura (njega). e) preneseno, α) o govoru, kratak, narratio, sententia; brevi aliquid comprehendere, perscribere; breve faciam; hoc breve dicam; in breve cogere stegnuti. β) ob onom koji govori, kratak brevem, breviorem esse; brevis in scribendo; in loquendo. 2) o vremenu, kratak, kratkotrajni, tempus; ad breve tempus; † ad breve; brevis nox; brevis vita; * breve aevum; * breves anni; vitae brevis cursus, gloriae sempiternus; * summa vitae brevis; breve et irreparabile tempus vitae; * stultitia; brevis dolor; occasio; * lilium breve, * rosa brevis kratko cvatuća; * dominus kratkovječan, kratko-trajni; * cena. Osobito brevi tempore (* spatio) i in brevi tempore, (Ter. Suet.) in brevi spatio, takodjer brevi ili † in brevi skoro, na skoro, do mala, za malo; † in multo breviore temporis spatio; brevi postea malo za tim, ali i * brevi za časak; syllaba brevis kratka slovka, i samo brevis; o pooštrenu izgovoru, contractione brevius; litera.

brĕvĭtas, ātis, f. [brevis] kratkoća, kratkost, 1) o prostoru, brevitas spatii; corporis kratkoća tiela, nizak stas, Gallis prae magnitudine corporum suorum brevitas nostra contemptui est. 2) o vremenu diei brevitas conviviis conterebatur, temporis; noctis. 3) prenes. brevitas syllabarum o mjerilu slovke, pedum; longitudines et brevitates in sonis; o govoru, brevitati servire; brevitatis imitatio; respondendi; brevitatis causâ da na kratko rečem.

brĕvĭter, adv. s comp. i sup. [brevis] kratko 1) o prostoru * seu libeat brevius compellere gyro; (Tac.) emisso arcu, quo brevius valent; nalik tomu: breviter commutata (verba) samo malo, Cic. or. 39, 135. 2) prenes. a) o mjerilu slovke, kratko (oppos. producte). b) o izražaju, kratko, u kratko, s malo rieči, dicere aliquid; * audire Trojae supremum laborem; qualis sit summatim breviterque describere; breviter attingere aliquid, tangere rem; agam quam brevissime potero; quodque ego pluribus verbis, illi brevius dixerunt.

Brĭăreus, ĕi, m. [Βριαρεύς] Briarej, storuki gorostas, Virg. Ov.

Brĭgantes, tum, m. Briganti, silan narod u sjevernoj Britanniji; odatle **Brĭgantĭcus**, adj. brigantski, pridjev Juliju, koji je bio sestrić Civilu, Tac.

* **Brīmo**, us, f. [Βριμώ] Brimoja t. j. grozna, Grozana, pridjev Hecati.

Briniātes, tum, m. Briniati, narod u Liguriji.

Brīsēis, ĭdis, f. [Βρισηΐς] Briseida, Brisejeva kći Hippodamija, Hor. Ov. Prop.

Brĭtannia, ae, f. Britannska, Inglezka i Škotska. Odatle 1) **brĭtannĭcus**, i * **Brĭtannus**, adj. britannski; subst. **Brĭtanni**, ōrum, m. 2) **Brĭtannĭcus**, i, m. Britanniko, sin cara Claudija od prve mu supruge Messaline, Tac.

Brixellum, i, n. gradić u gornjoj Italiji, Tac.

Brixia, ae, f. grad u gornjoj Italiji, danas Brescia: odatle **Brixiānus**, adj. brixijski.

Brŏgĭtărus, i, m. Brogitar, zet kralju Dejotaru.

* **Brŏmius**, ii, m. [βρόμιος] bukač, pridjevak Bacchu.

Bructĕri, ōrum, m. narod u svjeverozapadnoj Germaniji, Tac. Odatle **Bructĕrus**, adj. brukterski, Tac.

brūma, ae, f. [stegn. od brevima, brevma = brevissima) 1) najkraći dan u godini, kad se zimi sunce okrene, ante brumam; sub bruma; brumâ za najkraćih dana. 2) u obće = zima, zimska studen.

brūmālis, adj. [bruma] 1) što se proteže na najkraći dan u godini, signum brumale znak kozoroga, brumalis orbis obratnik kozoroga; dies brumalis najkraći dan; † diebus brumalibus u najkraće zimsko doba. 2) u obće, zimni, zimski, tempus, horae, sidus.

Brundisium, ii, n. Brundisij, grad u Calabriji na moru, odkle se navadno prevažalo brodovî u Grčku i u Orienat, sada Brindisi; odatle **Brundĭsīnus**, adj. brundisijski: subst. **Brundĭsīni**, orum, m. Brundisijani.

Brutīdĭus, ii, m. (Niger) rimski povjestnik i rhetor za Tiberija, Tac.

Bruttii (i Brutii, Brittii), ōrum, m. Brutiji, stanovnici najjužnije Italije, često meton. zemlja brutijska, esse in Bruttiis; odatle **Bruttius**, adj. brutijski.

1. **brūtus**, adj. 1) * težak, nepomičan, tellus. 2) trop. tup, glup (jače nego bardus) u classično doba samo pokazom na Bruta.

2. **Brūtus**, i, m. Bruto, pridjevak rimskoj porodici u gens Junia; 1) Lucius J. B. rodjak Tarquinija ohologa koji, pretvarajući se da je glup (odkle mu ime), spasio si život a kašnje oslobodio Rim od kraljevske vlasti. 2) Marcus J. B. ljubimac a kašnje ubojica Caesarev, prijatelj Ciceronov, na glasu govornik i philosoph. 3) Decius J. B. rodjak prijašnjega, koji je po Caesarevoj smrti vojevao proti Antoniju; odavle **Brutinus**, adj. brutski, t. j. Marka Junija Bruta.

* **Būbăsis**, ĭdis, f. bubasidska, iz Bubaside, grada u Cariji.

Būbastis, is, f. [Βούβαστις] Bubasta, aegipatska božica, Ov.

būbīle, is, n. (bos) govedara, hliev, pojata, Plaut. Phaedr.

būbō, ōnis, m. (f. u Virg.) sovuljaga (ptica).

bŭbulcĭtor, dep. 1. [bubulcus] igrati volara, Plaut.

bŭbulcus, i, m. [bos] volar, govedar.

būbŭlus, adj. [bos] govedji, fimum; † caseus; bubula (Plaut.) sc. caro govedina.

būcaeda, ae, m. [bos-caedo] volovskom žilom bijeni, Plaut.

bucca, ae, f. (od govora ili jela) naduto lice, ćuba, buccae fluentes, buccis fluentibus, gledaj fluo; sufflare sibi, inflare buccas napuhnuti usta, ćubu napeti, Plaut.; odatle a) garrire, scribere quod ili quidquid in buccam venit sve što god komu na jezik dodje. b) (Hor.) quid causae est, merito quin illis Juppiter ambas iratus buccas inflet.

buccea, ae, f. [bucca] zalogaj, Aug. kod Suet. Aug. 76.

bucco, ōnis, m. [bucca] upr. bucman, odatle zvekan, trubilo, Plaut.

buccŭla, ae, f. [dem. od bucca] † ćubica, pak odatle vizir na kacigi, Liv.

buccŭlentus, adj. [buccula] ćubast, bucmast Plaut.

Būcĕphălas, ae, m. i **Būcĕphălus**, i, m. [macedonski Βουκεφάλας grč. Βουκέφαλος] vologlav, bucephal, konj Alexandra velikoga tako zvan s toga, što je ili na sebi imao naslikanu volovsku glavu, ili što mu je bilo čelo široko; njemu na čast Alexander je grad, što no je sazidao na Hydaspu, prozvao **Būcĕphăla**, ae, f. ili **Būcĕphăle**, ēs, f. ili **Būcĕphălos**, i, f. Curt.

* **būcĕrōs**, ōn, adj. [βούκερως] s govedjimi rogovi.

būcĭna (krivo buccĭna), ae, f. [od bos i cano = bovicina, pogrčeno βυκάνη] 1) rog zavinut kao spuž (sr. tuba), kojim bi davali znak čemu a) pastirski rog, Virg. Prop. b) rog, s kojim bi se znak davao, da se ljudi brže skupe ili razidju, signum, quod erat notum vicinitati, bucina datur: homines ex agris concurrunt, Cic. (sr. Virg. Aen. 11. 475); bucina convivium dimitti, Tac. c) vojnički rog, kojim bi davali znak, da se noćne straže (vigiliae) izmiene, illum (imperatorem) bucinarum cantus exsuscitat; ad tertiam bucinam; * quartâ bucina; ubi secundae vigiliae bucinâ signum datum esset. 2) * ljuštura na čigru zavinuta, kojom je Triton trubio.

būcĭnātor (krivo pisano buccinator), ōris, m. [bucina] koji bucinom trubi za znak, da noćne straže izmieniti treba [sr. bucina 1) c)] trubač; tp. bucinator existimationis meae.

būcŏlĭcus, adj. [βουκολικός] pastirski, seoski, Ov.

būcŭla, ae, f. [bos] junica.

būfo, ōnis, m. žaba baburača ili gubavica, Virg.

bulbus, i, m. [βολβός] lukovica, glavica (Zwiebel).

† **būlē**, es, f. [βουλή] (riedko) vieće u Grkâ.

† **būleuta**, ae, m. [βουλευτής] viećnik u Grkâ.

būleutērium, ii, n. [βουλευτήριον] (riedko) viećnica u Grkâ, Cic.

bulla, ae, f. što nadimanjem okruglo biva 1) * † klopac, klobuk, bobuk. 2) puce, kotačac i glavica za ures na vratih, * na pojasih. 3) tok obično od zlata, što no su triumphatori i kašnje djeca plemenitih ljudi nosila o vratu tako, da je visjelo na prsi i koji su odložili ujedno s togom praetextom; u Ov. bulla argentea dolazi obješena o vrat miljencu jelenčetu.

Bullis (Byllis), ĭdis, f. Bullida, grad i pokrajina u Illyriji. Odatle **Bullĭdenses** ili **Bullienses**, ium, i **Bulliōnes**, um, i **Bullīni**, ōrum, m. Bullidjani.

būmastus, i, f. [βούμαστος] vrst loze s velikimi grozdovi, koji se nadmu poput kravjega vimena (βοῦς i μαστός; sravni u kajkavaca vrst groždja, koje se zove kozji cecek).

Būpălus, i, m. [Βούπαλος] njeki kipar rodom iz Chia, suvremenik i neprijatelj pjesniku Hipponaktu, Hor.

Burdĭgăla, ae, f. grad biturižki u aquitanskoj Galliji, sada Bordeaux, Eutr.

Būri ili **Būrii**, ōrum, m. Buriji, narod u sjeveroiztočnoj Germaniji, Tac.

būris, is, m. plužna nožica, krivača kod pluga, Virg.

Būsīris, ĭdis, m. Busiride, kralj u Aegyptu, koji je žrtvovao sve inostrane, koji bi u njegovu zemlju došli, Virg. Ov.

bustĭrăpus, i, m. [bustum-rapio] koji s groblja krade, grobokradica, Plaut.

bustuārius, adj. [bustum] palištni; gladiator bustuarius, palištnik, koji se je u igrah na mrtvačkom palištu pokojniku na slavu uredjenih borio, Cic.

bustum, i, n. [buro = uro] mrtvačko palište, mjesto gdje su mrtvace palili i pokapali, pak i grob nasut nad pepelom spaljenoga mrtvaca, grobni spomenik, nadgrobnica; o bojištu, civilia b. Philippos. — Ad Busta Gallica mjesto u Rimu, gdje je Camillo u boju pale Galle dao spaliti i pokopati; prenes. grob, t. j. mjesto gdje, ili čovjek, kojim je što uništeno

ili pokvareno, cui templum illud fuit bustum legum omnium ac religionum; tu, bustum rei publicae; * bustum nati *o Tereju koji je svojega sina pojio.*

Būthrōtum, i, *n. i* **Buthrōtus**, i, *f. (Ov.)* [Βουθρωτόν, Βουθρωτός] *Buthroto, grad u Epiru naprama Korcyri, sada Butrinto. Odatle* **Buthrōtius**, *adj. buthrotski; subst.* **Buthrotii**, ōrum, *m. Buthroćani.*

būthŷsia, ae, *f.* [βουθυσία] *žrtva od goveđâ, Suet.*

Butrōtus, i, *m. Butrot, rieka u bruttskoj zemlji kod grada imenom Locri.*

Buxentum, i, *n. Buxento, grad u Lucaniji.*

buxifer, fĕra, fĕrum, *adj.* [buxus *i* fero] *šimširom rodni, Cat.*

buxus, i, *f. i* **buxum**, i, *n.* [πύξος] *šimšir ili mrčela* (Buchsbaum); *šimširovina. Odatle * svakovrstne stvari načinjene od šimširovine (svirala, čigra, češalj, pisaća daščica).*

Byblis, ĭdis, *f.* [Βυβλίς] *Byblida, kći Miletova preobražena u vrelo, Ov.*

Byrsa, ae, *f.* [Βύρσα] *karthaginska kula ili grad, Virg. Liv.*

Byzantium, ii, *n.* [Βυζάντιον] *Byzantij sada Carigrad. Odatle* **Byzantius**, *adj. byzantijski; subst.* **Byzantii**, ōrum, *m. Byzantijani ili Byzanćani.*

C.

C *1) kano ime (praenomen* C.) = Gajus. *2) kano znak broja* = 100. *3) (kod glasovanja sudaca)* = condemno; *odatle se zove* C litera tristis. *4)* Cal. *v. Kal. 5)* Cn. *kano ime* = Gnejus. *6)* Cos. = Consul; Coss. = Consules.

căballus, i, *m.* [καβάλλης] *(riečpučkoga govora), loš (konj-) jahač, -jahaći konj, ili -samarnjak, -sehsana, prosti konj za službu, kljuse, kljusina, kljusâk, parip, barna. Posl.* optat ephippia bos piger, optat arare caballus, *nitko nije svojim stališem ili sudbinom zadovoljan, Hor.*

Căbillōnum, i, *n.* [καβυλλῖνον] *grad u Galliji uz rieku Arar, s. Châlons sur Saône.*

Cabīra, ōrum, *n. grad u Pontu, jedan put Eutr.* 6, 8.

Căbīri, ōrum, *m.* [Κάβειροι] *bajoslovni, od Pelasgâ osb. na otocih „Lemnos i Samothrake" štovani bogovi-čuvari.*

căchinnātio, ōnis, *f.* [cachinno] *grohotanje, grohot.*

căchinno, 1. [= καγχάζω] *grohotati se, grohotom ili grohotljivo se smijati, -nasmijati.*

căchinnus, i, *m.* [= καγχασμός] *grohot, grohotanje,* tollere c., *grohotati se, grohotom se nasmijati;* † effundi in cachinnos; cachinnos irridentium commovere; * cachinni (undarum) = *pljusak, papljusak, pljuskavica, žubor.*

căco, 1. *1) kakati, od sebe ići, Cat. Hor.;* odorem, *Phaedr. 2) o-, pokakati, Cat.*

† **căcozēlus**, i, *m.* [κακόζηλος] *loš nasljedovalac, majmun u slogu.*

căcŭla, ae, *m. vojnički službenik, -sluga na bojnom polju, Plaut.*

căcūmen, ĭnis, *n.* [*srodno s* acumen, *u zlatnom vieku većma pjesn.*] *vršak, vršika, vrhunac, šiljak, šiljast kraj ili konac kojega predmeta* (*sr.* culmen, fastigium), *na pose vrh ili vrhunac od gore, hober, glavica, vrh od drveta, kičica, ovršak,* collis in modum metae in acutum cacumen fastigatus; praeacuta ramorum cacumina; † pilorum.

căcūmĭno, 1. [cacumen] *(riedko) za(o)šiljiti, zaoštriti,* summas aures, *Ov.*

Cācus, i, *m., sin Vulcanov, razbojnik (pustaija) u Italiji, sbog ukradenih njekojih goveda Geryonovih ubijen od Hercula.*

cădāver, ĕris, *n.* [cado], *1) palo, mrtvo tielo čovjeka ili * † životinje, mrtac, mrtvac, truplo, trupina, lješina (s mrzke strane smatrana, mrcina, strv(ina), crkotina; sr.* corpus) c. Clodii cruentum; *kano psovka, mrcina = preziran čovjek. 2) (Sulpic. u Cic. ep.)* cadavera oppidorum, *razvaline, podrtine, razsutine.*

cădāvĕrōsus, *adj.* [cadaver] *mrtvački, mrtvacu sličan,* facies, *jednom Ter. Hecyr.* 3, 4, 27.

Cadmus, i, *m.* [Κάδμος], *1) sin Agenora, kralja phoeničkoga, suprug Harmonije, utemeljitelj Thebske tvrdjave, od njega prozvane* **Cadmea**. *Odavle a)* * **Cadmēis**, ĭdis. *f. Kadmov, odatle = thebski u obće; * subst. = kći Kadmova, Kadmovica. b)* * **Cadmēus**, *adj. Kadmov i = thebski; subst. (Nep.)* **Cadmēa**, ae, *f. tvrdjava thebska. 2) vješač, dželat u vrieme Horatijevo.*

cădo, cĕcĭdi, cāsum, 3. *padati, pasti, 1) upr. a) padati, pasti (s višega mjesta na niže), spadati, spasti, srušiti se, survati se, stropoštati se, curiti* (*sr.* labor), c. ex equo, *svaliti se-, strovaliti se s konja;* in terram, *srušiti se na tle;* arma de manibus civium impiorum delapsa ceciderunt; * folia lapsa cadunt, *opadati;* * coelo; * de montibus *(o sjeni). Na pose* * sol *ili* Arcturus cadens, *zapadajući,* * cadente die; * cadit eurus, *pada, jenjava, utišava se; o riekah, padati-, utjecati, -izlievati se u . .,* amnis cadit in sinum maris; levius casura pila, *manje silno padati, Caes. b. c.* 3, 92, 2.; *o hitcu kocke, -ždrieba, pasti, baciti se, hititi se,* quod cecidit forte *(Ter.)*; ut cuique ceciderit primo. *b) o stojećem, pasti (da leži),* prolapsus cecidit; * in pectus cadit pronus. *Odatle osb. mrtav pasti, usmrtiti se, umrieti, zaglaviti, poginuti, ostati, osb. u ratu, u boju,* cadere in acie, in proelio, pro patria; pauci de nostris cadunt; * † cadere ab alqo, *od koga, od čije ruke;* † in acie ab hoste; * Thessalo victore; † Pharsalica acie pro optimatibus; * hostia cadit = *(za)kolje se, žrtvuje se. 2) tp. a) nehotice u što pasti, -doći, -upasti,*

zapasti u ili medju . ., dopasti čega, podvrći se, podložiti se čemu itd., cadere in morbum, *razboljeti se;* c. in conspectum, *spažen -, ugledan biti,* sub oculos, *udarati u oči, vidjeti se,* sub sensum, *osjećati se, ćutiti se;* c. in suspitionem, *sumnja pada ili je na koga:* in potestatem *ili* sub imperium alcjs; res cadit in cogitationem, in suspitionem, in offensionem alcjs, *stane tko misliti-, sumnjati o čem, omrznuti, dosaditi komu;* † vires regni sub unum fortunae ictum cadunt. *Odatle b) o vremenu, padati u ili na . . desiti se, dogoditi se, sbiti se u . .,* ne in alienissimum tempus cadat adventus tuus; nummi cadunt in eum diem, *dospjeli ili izplatni su u onaj dan ili rok. c) dolikovati komu, imati mjesto, bivati u (koga), spadati kamo itd.* aegritudo non cadit in sapientem, *ne ima mjesta u m.;* mentiri non c. in virum bonum; hoc c. sub eandem rationem. *d) izpasti = do-, prigoditi se, do-, prigadjati se, slučiti se, pridesiti se, sbiti se, pripetiti se, ići, izaći, absol. ili komu do-, zapasti koga, pripasti ili pasti komu itd.,* hoc mihi c. peropportune quod etc.; hoc percommode cadit quod etc.; insperanti cecidit mihi ut etc.; verebar quorsum id casurum esset; cum aliter res cecidisset ac putasses; non omnia cadunt secunda; * fortuna secunda cadit, *dobra -, povoljna je, prija;* res praeter opinionem cecidit; * vota c., *izpunjuju se;* * quo promissa cadunt et somnia Pythagorea; labores male cadunt, *slabo uspievaju, slab imadu uspjeh;* irrita promissa ejus consulis c. (*Liv.* 2, 31, 1.); ni misericordia ejus in perniciem casura esset, *urođiti čim* (*Sallust. Jug.* 31, 21.); multa fortuito in melius casura, *bolje izpasti, Tac.;* ad, † in irritum, *(Plaut.)* in cassum cadere, *ne poći za rukom, ne uspjeti, izjaloviti se. e) padati, ići na manjak, sustati, sustajati, ginuti, manjiti se, umanjiti se, gubiti se itd.,* animi cadunt, cadere animis, *izgubi tko srdce, klone duhom;* frangi repente atque ita cadere, ut etc.; pretium c., *ciena pada;* civitas c., tua laus cecidit; * vota c., *neizpunjuju se (različito od d);* * vocabula cadunt, *ginu, prestaju (govoriti se). Odtale* c. causâ *ili* formulâ, *izgubiti parnicu; * ob igrokazu,* cadat *(da propade)* an recto stet fabula talo; *slično o govorniku,* orator si semel constiterit, nunquam cadet; *o propalicah,* turpius est privatim cadere quam publice; *u obće, pasti, propasti, postradati, nesretan biti, poginuti, zaglaviti, o tyrannih Cic. Lael.* 15, 53.; conjurationis crimine, fraude muliebri et impudico Vitellii ore, *Tac. 3) t. t. o riečih ili slovkah, dokančati se, dočimati, izlaziti, svršiti se, okončavati se, svršivati se,* in syllabas longiores; sententia numerose c., *blagoglasno, rythmički dočimlje; na pose o padežnih dočetcih rieči,* quae cadunt similiter, *u istih stoje padežih* (figura „homoeoptoton"), ut extrema eundem referant in cadendo sonum (*sr.* desino).

cādūceātor, ōris, *m.* [caduceus] *poslan u ratu k neprijatelju glasnik, -telal, ugovornik, neprijateljski poslanik, parlamentär.*

cādūceus, i, *m. ili —* **ceum**, i, *n., štap glasnički ili glasonošin; i † o glasničkom štapu Mercurija, glasonoše bogova.*

* **cādūcĭfer**, ĕri, *m.* [caduceus — fero] *glasnički štap noseći, pridjevak Mercurijev.*

cădūcus, *adj.* [cado] *1) * padajući, opadajući, opao,* folia; fulmen, *bačen; tp.* * caducus bello, *pao u ratu = ubijen, poginuo. 2) rado, lako padajuć, opadajuć,* vitis naturâ est c., * frons, * flos; * lignum caducum in domini caput, *koje je htjelo jednom pasti; tp.* * juvenis c., *odredjen za smrt. 3) tp. padav, loman, slab, mlohav, prolazan, prolazljiv, razpadljiv, nepostojan, nestalan, tašt, izprazan, ništetan, sujetan, pust, zaludan,* res humanae fragiles caducaeque; corpus c. et infirmum; caduca et incerta; * fama; * preces; * spes; * verba; † labores, † felicitas. *4) t. t.* hereditas c., *aerariju ili fisku pripadajuća, ošla, pusta, ničija, bez gospodara;* doctrinae possessio.

Cădurci, ōrum, *m. pleme Gallijsko u Aquitaniji.*

cădus, i, *m.* [κάδος] *velik zemljan pehar, vrč, krčag, za čuvanje židkih i suhih stvari, osb. vina, Virg. Ov.; takodjer * pepeonica, žara; * = vino.*

Cădūsii, ōrum, *m. narod na južnozapadnoj strani mora kaspijskoga.*

Caecĭlius, *ime plemena* (gens) *rimskoga, iz kojega je porodica Metellâ najpoznatija; 1)* Q. C. M. Macedonicus, *osvojio Macedoniju g. 146 pr. Is. 2)* Q. C. M. Celer *bijaše praetor za consulovanja Ciceronova. 3)* Q. C. M. Nepos, *brat* Q. C. M. *Celeru, protivnik Ciceronov. 4)* Q. C. M. Numidicus, *ratova s Jugurthom vele slavno, nu morade vrhovno zapovjedničtvo ustupiti C. Mariju. 5)* Q. C. M. Creticus *osvoji kano consul otok Kretu te pokori ondje gusare. Osim ovih je znamenit 6)* Caec. Statius, *pisac komoedijâ; suvremenik Enniju. Odatle* **Caecilius** *i* **Caecilianus**, *adj. Caecilijev.*

Caecīna, ae, *m. etruski pridjevak plemena* (gens) *Licinijeva, iz Etrurije lozu vukućega, iz kojega je najpoznatiji* A. Licinius C., *za koga je Cicero sačuvani još govor besjedio.*

caecĭtas, ātis, *f.* [caecus] *sljepoća, sliepost; tp.* animi, mentis, lubidinis.

caeco, 1. [caecus] *1) † osliepiti koga.,* alqm. *2) tp. a) zasliepiti, zasljepljivati,* largitione mentes improborum; caecati libidinibus. *b) potamniti, zamračiti* celeritate caecata *(nerazumljiv)* oratio.

Caecŭbum, i, *n. mjesto s plemenita vina na glasu u južnom Latiju. Odavle* **-bus**, *adj., caecubski,* vinum Caecubum *i samo* * Caecubum, * Caecuba.

caecus, *adj. s comp. 1) act. koji ne vidi, a) sliep,* catulus; * † *subst.* caecus, *sliepac; posl. (Liv.)* apparet id etiam caeco. *b) tp. α) duševno i moralno sliep, zasliepljen,* ille caecus atque amens tribunus; animus cupidine c., praeceps et c. fertur; caeci fuimus in re; caecus crudelitate; c. ad belli artes, *koji se ne razumije u ratne varke. β) o strastih,* caeca ac temeraria dominatrix animi timiditas; impetus; timor; * caecum agere alqm. *2) pass. što se ne vidi, a) sakriven, skrit, sakrit, tajan, skrovit, nevidiv,* vallum, res caecae et ab aspectus judicio remotae; c. pericula; * fores, *tajna pokrita,* * c. vulnus, *u hrbtu, od zada;* c. corpus,

zadnja strana tiela, c. ictus, od zada, sa strag, ostrag; * freta, sa sakrivenimi klisurami i prudovi (gredami); meton. murmur, što se slabo čuje, mukao. b) o mjestu, physičkom stanju, gdjeno ne ima svjetla, mračan, taman, mrkao, neprozračan, neproziran, gust, nox, domus; * acervus, * tenebrae, * caligo. Posl. caeca die emere alqd, u dan, gdje se ciena (pogodjena) ne vidi, na poček, na vjeresiju, Plaut. c) tp. α) taman, skriven, skrovit, nedohitan, nedokučiv, neiztražljiv, neizpitljiv, nedokazan, nedokažljiv, cur est hoc tam obscurum atque caecum? crimen; * fata, * sors, * eventus. β) o tom, o čem čovjek ne zna, kako je, nesjeguran, neizvjestan, bezputan, bez cilja, bezuspješan, izprazan, tašt, obscura spe et caeca exspectatione pendēre; caecae obsecrationes, koje sliepo idu na krivca i nekrivca; * caeci in nubibus ignes, sliepo dolazeće, -leteće; * Mars, sliep boj, strašću zametnut i bez ikakve nade uspjeha.

caedes, is, f. [caedo] upr. sječenje i obaranje, odatle posjeka, sječa, usmrćenje, ubijanje i čovjeka pojedinca = uboj(stvo), ubistvo, i mnogih = sječenje, posjeka, sječa, pokolj, klanje, poklaće, krvoproliće, kreševo, okršaj, ograšje (osb. u ratu), legatorum, magistratuum, privatorum; Cennabi (= Cennabensi) caede; magnam civium c. facere, perpetrare, edere, posjeći-, poklati mnogo . .; (riedko, Sallust.) facere caedem in alqm; cum interea caedes indignissimae maximaeque factae sint; o namišljenom ubojstvu, nakana krvi, umorstvo, Virg. Aen. 3, 256.; i * klanju životinjâ, osb. za žrtvu odredjenih. Odatle tp. a) * acervi caedis, hrpe ubijenih, -poklanih; * Rutula; † plenae caedibus (mrtvacâ) viae. b) * klanjem (pokoljem) prolivena krv, respersus fraterna caede; madere caede.

caedo, cĕcīdi, caesum, 3. 1) sjeći (oštrim orudjem; sr. ferio, ico), posjeći, odsjeći, razsjeći, sasjeći, izsjeći, izkrčiti, od-, izlomiti, c. arbores, silvam; c. murum, porušiti; lapidem (u kameniku, kameništu) lomiti; * securibus humida vina.; Posl., ut vineta egomet caedam mea, da ja sâm sebi trsje posiečem, sam sebi škodim, Hor. 2) po-, sasjeći, sjeći, (po)klati, zaklati, ubiti, usmrtiti, okrenuti pod sablju, hominem; osb. u vojničkom jeziku, i o neprijatelju pojedincu, i o neprijateljskoj vojsci, i o živinah, osb. za žrtvu namienjenih, zaklati, žrtvovati, gregem, hostias, victimas; * caesus sanguis, prolivena krv; † ferro canem. 3) u obće na što biti, -tući, -udarati, -lupati, -kucati, c. januam saxis; alqm pugnis (Plaut. Hor.), pesnicama koga; c. alqm verberibus (virgis, loris), takodjer absol. c. = bičevati, šibati, šinuti (bičem); (Hor.) caedere alqm flagellis, ferulâ, populum saxis, bacati se kamenjem na . ., metati kamenje na . .; posl. (Plaut.) c. stimulos pugnis, bezkoristnim uporom zlo povećati; tp. caedi testibus, natjeran biti svjedocî u stisku; (u razgovoru) c. sermones, razgovarati se, od srdca divaniti medju sobom. 4) c. pignora gl. pignus. 5) partic. **caesa,** ōrum, n. a) ruta caesa ili ruta et c. t. t. jurid. sve što je na kojem god zemljištu izkopano i posječeno, gradivo. b) poslov. inter caesa et porrecta, upr. medju klanjem živinâ za žrtvu odredjenih i razlaganjem droba po oltaru, sred žrtve, u nevrieme.

caelāmen, ĭnis, n. [caelo] (pjesnički i kasno, riedko) plosna rezba, plohorezba, vajanina, basrelief.

caelātor, ōris, m. [caelo] umjetnik u plohorezbi, vajač, dubac, ciseleur, toreut.

caelātūra, ae, f. [caelo] vajanina, vajana ili urezana figura.

caelebs, ĭbis, adj. neoženjen, bezženac, bećar (i o udovcu i o momku neoženjenom). Odatle * a) vita, lectus, samotan, bez žene (ili muža). b) platanus c., uz koji se nikakva loza ne povija (te nije rek bi s njim vjenčana).

caeles, caelestis etc., **Caeliānus** gl. coeles etc., Caelius.

caelĭbātus, us, m. [caelebs] bezženstvo, djevstvo, neoženjenost, momačtvo, bećarstvo, Suet.

Caelĭcŭlus, i, m. [dem. od Caelius] dio Caelijskoga brežuljka u Rimu; sr. Caelius II.

Caelĭmontānus, adj. spadajući na Caelimontium, drugi priedjel Rima grada, koji caelijski brežuljak okružava, caelio-gorski, caelimontski.

Caelius, I. ime plemena (gens) rimskoga, iz kojega je osb. poznat 1) C. Caelius Caldus, suvremenik besjedniku L. Crassu. 2) L. Caelius Antipater, glasovit ljetopisac rimski i pravoslovac, suvremenik Gracchom. 3) M. Caelius Rufus, državnik i besjednik, prijatelj Ciceronu i od ovoga branjen sačuvanom jošte besjedom. II. Caelius mons, jedan od sedam brežuljaka grada Rima. Odatle **Caeliānus,** adj. Caelijev, orationes C. [C. Rufa, I. 3)]; subst. **Caeliāna,** ōrum, n. spisi C. Antipatra [I. 2)].

caelo, 1. [caelum] 1) ciselovati, vajati, plohorezbom u kovini izvesti (dubsti, kašnje i ljevati), u ploču urezati, usjeći, udjeljati, speciem argento, scuta auro, argento; calvam auro, zlatom okovati, izkladati, vasa caelata; caelatum aurum et argentum; * c. fortia facta in auro na zlatu izvajati, u zlato udjeljati, -urezati; * o sličnih djelih na inih stvarih, n. pr. na drvu. 2) * tp. o inih umjetninah = izvesti, stvoriti, opus novem Musis caelatum.

caelum, v. coelum.

caementum, i, n. [mjesto caedimentum od caedo] (kamen-)lomljenjak, zidarski kamen.

caena, etc. v. cena etc.

* **Caeneus** (dvoslovčano), ĕi, m. [Καινεύς] Thessalac, kako priče pričaju, rodjen kano djevojka te onda Caenis prozvan.

Caenīna, ae, f. grad u Latiju. Odatle a) subst. **Caeninenses,** ium, m. Caeninci. b) **Caenīnus,** adj. caeninski.

caenum v. coenum.

caepa, ae, f. i **-pe,** n. (samo nom. i acc.) lùk, crljenac, Hor. Ov. (Zwiebel).

Caere, indecl. n. grad u Etruriji; adj. **Caeres,** ĭtis, caereski; gl. Caerites.

caerĭmōnia (i caerem., cērim.), ae, f. 1) poštovanost, svetost, legationis. 2) pobožnimi djeli ili čini očitovan svet strah, -bojazan, -strahopočitanje, -štovanje, metus et c. deorum; sacra Cereris summâ majores

nostri religione confici caerimoniaque voluerunt; summâ c. coli. 3) sveti čin, pobožni obred, običaj, ceremonija, c. sepulcrorum, koji se na grobovih obavljaju; fetiales; bellicae; (Tac.) libri caerimoniarum, trebnici, službovnici, rituali.

Caerĭtes ili **Caerētes,** m. žitelji etrurskoga grada „Caere.“ Nakon rata Gallijskoga bješe s njimi sklopljen najprije hospitium, kašnje pak, kada se odmetnuše, postadoše gradjani Rimski sine suffragio, radi česa kašnje ta rieč znači u obće = civis sine suffragio, i in tabulas Caeritum ili (adj.) Caerites referri znamenuje = gradjanin bez političkih prava (t. j. bez prava glasovanja i bez prava na državne časti ili službe), dakle aerarij (v. aerarius) postati; (Hor.) Caerite cerâ digni, vriedni da se uvrste medju aerarije.

caerŭleus i * **caerŭlus,** adj. 1) modar, modrašan, modrahan, plavetnikast, golubast, mrko-modar, sinji, mrk, a) * o nebu, coeli caerula templa; caerula coeli, nebesko modrilo, -modrina, blakit; c. bigae, o sievanju zviezdâ. b) * o moru, riekah te ovamo spadajućih stvarih, campi, Plaut.; aequora; aqua; nurus (Neptuni); deus, dii; freta, gurges; mater (sc. Achillis) = Thetis; equi (Tritonis); puppis; via; Thybris; lympha, gutta; fons caeruleus, vodovod (ili česma) u Rimu, Suet. Claud. 20. c) o inih predmetih, oculi Neptuni; color; (Tac.) oculi (Germanorum); * Germanorum pubes, modro-, plavo-ok; * angues; * collum. 2) * ugasito-, tamnozelen, cucumis; arbor Palladis; * sur, taman, zagasit, ugašen, crnkast, mrkolast, mrk, vitta; equi Plutonis; puppis; nubes, imber.

Caesar, ăris, m. ime glasovite porodice plemena (gens) Julijeva. 1) L. Julius C., pristaša Marija i Cinne, ubijen od Fimbrije. 2) Gajus Jul. C. Strabo, brat Luciju Jul. C., poznat kano besjednik, ubijen ujedno s bratom svojim. 3) Gajus Jul. C., dictator, poznat iz povjestnice. Rodjak mu Octavianus, potonji cesar, primi ime Caesar, i kašnje nosili su svi cesari pridjevak C. s naslovom Augustus, dok se nije pod Hadrianom učinila razlika, te je vladajući cesar zvan Caesar Augustus, a odredjeni priestola nasljednik samo Caesar. Odatle a) * **Caesăreus,** adj. Caesarov, od C. J. Caesara dictatora potičući. b) **Caesăriānus,** Caesarov, tičući se C. Jul. Caes. dictatora; subst. **-iāni,** ōrum, m. Caesarovci, pristaše Caesarovi za gradjanskoga rata.

Caesărēa, ae, f. [Καισάρεια] tako se zvalo više gradova. 1) glavni grad u Kappadociji, pisac belli Alex. Eutr. 2) malen primorski grad s pristaništem (lukom) u Palaestini, jošte s. Kaisarieh, Tac. Eutr. 3) grad u Mauretaniji, Eutr. 4) grad odprije Arca (Arcena urbs) zvani te od Rimljanâ naseljeni u Phoeniciji, Aurel. Vict. — Adj. **Caesăriensis,** e, caesarejski, Mauretania, Tac.

caesăriātus, adj. [caesaries] vlasat, vlasnat, kosmat, Plaut.

caesăries, ēi, f. (ponajv. pjesn.) bujni vlasi, -kosa, dajuća čovjeku imposantan i veličanstven izgled, osb. u vojnikâ (sr. coma i capillus), promissa, Liv.; * c. barbae, duga brada.

Caesēna, ae, f. grad u „Gallia Cispadana“.

Caesia Silva, šuma u sjevero-zapadnoj Germaniji, Tac.

caesīcius (-tius), adj. čvrsto satkan (drugi: modar, modrašan), jednom Plaut. 2, 2, 46.

caesim, adv. [caedo] 1) sječimice, udarcî, petere hostem. 2) tp. kano rhet. t. t. = incisim, odsječeno, u kratkih, u na kratko razčlanjenih izrekah.

Caesius, adj. modro-, plavo-, sivook, * virgo; * leo.

Caeso (Kaeso), ōnis, m. rimsko ime porodičko, osb. u plemenu (gens) Fabijevu.

Caesōnius, ime plemena (gens) rimskoga. 1) M. Caes., aedil ujedno s Ciceronom. 2) Caes. Paetus, consul za cara Nerona, Tac. 3) Caesonia, supruga caru Caliguli, Suet.

caespes (cesp.), ĭtis, m. [caedo] 1) izkopani komad busenja, busenica, bus, busen, za gradjenje tabora i šanaca (obkopâ), za pokrivanje kolibâ, za otare i grobovne humke; i u pl. busenje, busje. Odatle meton. a) * koliba busenjem pokrivena. b) * † oltar busenit ili od busenja. c) * hrpa bilja. 2) * † busenje, busište, tratina, travnjak, trava.

caestus (cest.), us, m. [caedo] upr. ono čim se tuče, odavle remen-, kaiš (ili rukavica) sa željeznimi ili olovnimi krugljicami, koji bi remen borci oko ruke omatali, da im budu udarci silniji, bojni remen (ili = rukavica), caestus.

caetĕrus, caetra etc., **Caeus, Caeyx** v. ceterus, cetra etc., Ceus, Ceyx.

Căīcus, i, m. [Κάϊκος], rieka u Mysiji, s. Mandragorai.

Cajēta, ae, f. 1) dojkinja Aenejina, Virg. Ov. 2) glavina (rt) i grad na medji Latija i Campanije, gdjeno bješe po priči ukopana dojilja Aenejina, s. Gaëta; Cajetae portus, Virg.

Cajus (nu čitalo se i govorilo Gajus), kod pjesnikâ i Gaïus, kod historikâ iza Augusta cesara osob. = cesar C. Caligula; odavle **Cajānus,** adj. Cajev, Caja (Caligule).

Călăbria, ae, f. južno-najiztočnije poluostrvo u Italiji. Odatle **Călăber,** bra, brum, adj. calabrijski, Virg. Hor.

Călactē, ēs, f. grad u sjevernom primorju Sicilskom, s. Caronia. Odavle **-actīnus,** adj. calakatski; subst. **-actīni,** ōrum, m. Calactjani.

Călăgurris (-ūris), is, f. grad u Hispaniji. Odatle subst. **-gūrrĭtāni,** ōrum, m. Calagurrijani.

Călais, ĭdis, m. [Κάλαϊς] Calaid, krilat sin Borejin (Boreas,), koji je s bratom si Zethom (Zethes) učestvovao u vojni argonautskoj i Harpyie protjerao, Ov. Prop.

călămārius, adj. [calamus] (riedko) tičući se pisaćega pera od trske (kalema), theca c., tok za pisaća pera, pernjak, pernik, Suet. Cl. 57.

Călămis, ĭdis, m. [Κάλαμις] Calamid, glasovit kipar grčki, suvremenik Phidiji kiparu.

călămister, tri, m. (češće **-trum,** i, n. [calamus] 1) dugo, trstasto rudilo, -rudaljka, za rudjenje (kovrčenje, kuštranje) kose. 2) pl. tp. o

pretjeranom ukrasu, uresu govora, umjetkovina, cifrarija; calamistros adhibere; illa calamistris inurere.

călămistrātus, *adj.* [calamister] *(rudilom) narudjen, -nakovrčen, uvijan (znamenje mekušna ponašanja)*, coma; *praegn., s narudjenom (nakovrčenom, uvijanom) kosom,* saltator.

călămĭtas, ātis, *f. ošteta, kvar, oštećenje, upropašćenje, zator, uništenje, 1) u čisto materialnom odnošaju, osb. tučom (gràdom), nerodicom, marvinskom pošašću i sl.,* c. fructuum. *2) tp. znatan, velik, zatoran kvar, -šteta, -škoda, gubitak, poguba, pogibio, zlo, bieda, nevolja, nesreća,* magna rei publicae c.; calamitatem perferre, ferre, tolerare; inferre alicui calamitatem; accipere c., esse in magna c.; *kod povjestnikâ često ratna nesgoda, nesreća, poraz, polom,* proeliis et calamitatibus fracti; Cannensis illa c.; calamitatem accipere, alicui inferre; *(Just.)* adversus vires hostium, non adversus calamitates *(= proti svladanim neprijateljem)* contendere.

călămĭtōse, *adv.* [calamitosus] *nesretno, jednom Cic. off.* 3, 29, 105.

călămĭtōsus, *adj. s comp. i sup.* [calamitas] *pun kvara, -nesreće 1) act. uzročeč veliku, težku nesreću i štetu, poguban, pogibeljan, škodljiv, naudan, štetan, štetonosan, zlonosan, zlokoban, nesretan,* tempestas, incendium, bellum. *2) pass. a) velikomu kvaru izvržen, -izložen, moguć lako postradati,* agri vectigal coelo ac loco c. *b) veliku težku štetu-, nesreću trpeći, nesretan, nevoljan, jadan biedan,* homines, miseri et fortunâ magis quam culpâ c.; res misera et calamitosa; otium.

călămus, i, *m.* [κάλαμος] *kalem, trst, trska (u obće; sr.* arundo *i* canna). *Odatle a) pisaće pero od trske. b)* * *duda, dudaljka (svirala) od trske, -trsta. c)* * *trstena striela. d)* * *prutilo (od udice). e) ljepkovača za lovljenje ptica. f) stabaljka, stablika, struk, vlat, biljka.*

Călănus, i, *m. philosoph indijski (gymnosophista), koji se je njeko vrieme zabavio kod Alexandra Velikoga.*

* **călăthiscus**, i, *m.* [*dem. od* calathus] *košić, kotarčica, košarica.*

*† **călăthus**, i, *m.* [κάλαθος] *1) koš, košarica, košarka, kotarica, pletenica, korpa, za cvieće, voće, vunu i sl. 2) posuda nalik na košaricu od drva ili kovine, lambura, latvica, stubljak (za mlieko), kupa, čaša (za vino).*

Călātia, ae, *f. grad u Campaniji. Odavle* **Călātīnus**, *adj. calatijski; subst.,* **Calatīni**, ōrum, *m., Calatijani.*

călātor, ōris, *m.* [calo] *podvornik, poslužnik da koga zove ili po koga ide, Plaut.*

Călaurēa, ae, *f.* [Καλαύρεια] *otok u saronskom zaljevu, s.* Poros, *Ov.*

calcar, āris, *n.* [2. calx] *(ponajv. u pl.) 1) ostruga, mamuza,* subdere, addere equo calcaria, equum calcaribus concitare, † calcaribus incendere, *konja bosti, -obosti, -mamuzati, -bocnuti; posl. (Plin. ep.)* addere calcaria sponte currenti. *2) tp. nagonjenje, nukanje, podbadanje, pobudjivanje, poticanje, podboda, pobuda, ostruga;* quasi calcar admovet, *podbosti, poticati; (Hor.)* vatibus addere calcar; *obično u pl.,* alteri calcaria adhibere, alteri frenos; alter frenis eget, alter calcaribus.

calceāmentum, i, *n.* [calceus] *obuća.*

† **calceārium**, ii, *n. novci za obuću, obućarina.*

† **calceātus** (calci.), us, *m.* [calceo] *obuća.*

calceo, 1. [calceus] *providjeti cipelami, obuti, nabaviti obuću,* pedes, *Phaedr.;* † se, mulas; homines non satis commode calceati.

calceŏlārius, ii, *m.* [calceolus] *cipelar, crevljar, postolar, jednom Plaut. Aul.* 3, 5, 38.

calceus, i, *m. cipela, postola, crevlja (pokrivajuća cielu nogu, kadšto jošte i gležnje tja do listova), čizmica (sr.* solea), c. habiles et apti ad pedem; *(Hor.)* c. laxus. *Na pose a)* † calceos poscere, *ustati izza stola, jer bi se Rimljani izuli, kad bi za stol legli. b)* calceos mutare, *postati starješinom (senatorom), jer su viećnici nosili osobitu vrst cipelâ.*

Calchas, antis, *m.* [Κάλχας] *Kalchanat, gatalac grčki pred Trojom.*

1. calcĭtro, 1. [2. calx] *1) ritati se, prucati se, hitati se, batrgati se;* * *ob umirućem, koprcati se, praćakati se, praćkati se, bacakati se. 2) tp. suprotiti se, oprieti se, suprotiviti se, jednom Cic. p. Cael.* 15, 36.

2. calcĭtro, ōnis, *m.* [2. calx] *(riedko) u prilici, bojnik, kavgadžija, bojdžija, Plaut.*

calco, 1. [2. calx] *1) gaziti, sgaziti, splesati,* * viscera; pede ac vestigio alcjs calcari, *Tac. 2) polaziti, pohoditi, ići, stupiti kamo, nastupiti,* viam leti; cruorem, *kasati po krvi (o konjih). 3)* * c. agrum, *ugaziti, sabiti. 4) tp. a) nogama gaziti, pogaziti, potlačiti, ugnjetavati, gnječiti, globiti,* nunc domi victa libertas nostra hic quoque in foro obteritur et calcatur, *Liv;* † gentem, * ossa alcjs. *b)* * † *izsmijati, obrukati koga, podsmijati se, (pod)rugati se komu, grditi, ružiti, podsmievati se s kim, brukati se komu.*

calcŭlus, i, *m.* [*dem. od* 1. calx] *1) gladak kamenčić, -kamičak (sr.* lapis, scrupulus). *2) osb. a)* * † *kamičak u škaku ili šahu zvanom* „latrunculorum *i* duodecim scriptorum ludus (lusus)." *b) kamičak na računskoj štici, odatle tp. račun, proračunjenje,* voluptatum c. subductis, *(vjerojatni) dobitak slasti točno proračunavši;* vocare alqd ad calculos, *proračuniti; u prilici,* amicitiam *= ne više ljubavi učiniti nego primaš,* alqm, *obračuniti se s kim;* ad illos c. *(račune)* maxime revertamur; † parem c. ponere cum re, *jednako jednakim naplatiti, dati komu milo za drago, vratiti komu čast u zajam. c) u najstarije doba kamenčić kod glasovanja, glasovaći kamičak, biel, da se označi pohvala, odobravanje ili oproštenje, a crn, da se izjavi protivno tomu,* atrum c. demittere in urnam, *Ov.; odatle posl. (Plin.)* album calculum errori nostro adjicere, *odobriti. d) čuvala bi se uspomena na sretne dogodjaje bielimi kamički a na nesretne crnimi,* o diem laetum notandumque mihi candidissimo calculo, *Plin. ep.*

† **caldārius**, *adj.* [caldus] *toplotni, grijući,* cella c., *kupaonica s toplom kupelju, znojnica, znojna kupelj, toplice.*

caldus = calidus, *što gl.*

Călĕdŏnia, ae, *f. sjevero-zapadna visočina u Škotskoj, Tac.*

călĕfăcio *(ili* calf.) etc. 3. [caleo] *1) topliti, grijati, s-, ugrijati, svrućiti,* corpus; balineum calefieri jubebo; * forum igne; forum aleatorium *= revno igrati. 2) tp. a) svrućiti, uvrućati = zabrinuti koga, zakuriti komu, zapapriti, uznemirivati, ljuto dosadjivati. b)* * *svrućiti, podžeći, razpaliti, podbadati, poticati, razdražiti, pod-, uzbuniti, uzrujati,* corda tumultu.

călĕfacto, 1. [*intens. od* cale-facio] *(predcl. pjesn. i kasno) stopliti, s-, ugrijati, svrućiti,* aquam; aënum lignis; *tp. (Plaut.)* virgis calefactabere, *biti ćeš pošteno prošiban.*

Călendae (*pisano i* Kal.), ārum, *f.* [calo] *1) prvi dan svakoga mjeseca,* C. Januariae, Apriles; * C. tristes, *jer bi se u ovaj dan (svakoga mjeseca) kamate plaćale; posl.* solvere ad Graecas C. *= nikada, na svetoga nikada, o škripovu dne (jer Grci* Calendae *kao ime prvoga dana u svakom mjesecu imali nijesu). 2) (predcl. i pjesn.) = mjesec (30 danâ).*

căleo, ui, (*partic. fut. act.* caliturus, *Ov.*) — 2. *1) topao-, vruć-, vrel biti (sr.* aestuo), aqua *(Plaut.),* ignis c.; * arae calent ture; * alio sole, *ob inih zemljah. 2) tp. a) o duševnoj vrućini, žestini, strasti itd., ugrijan-, svrućen-, vruć biti, razdražen-, uzbunjen-, uzrujan-, smućen biti, gorjeti, plamtjeti, užeći se, razpaljen biti,* Romani c. adhuc ab recenti pugna, † animi c. spe; * prisci Catonis virtus mero; * fervidiore mero; * cupidine laudis; * alio morbo; * scribendi studio; c. in dicendo, *sav vatrom gorjeti, plamom plamtjeti,* omnes c., *svi su gorljivi; na pose* * c. feminâ, *gorjeti-, užeći se ljubavju za . ., zagledati se-, zaljubljen biti u . .; i absol. = uznemiren-, zabrinut-, nemiran-, smućen-, uzbunjen biti, zakurilo se komu. b) ob abstractnih predmetih, topao-, vruć biti = gorljivo tjerati se,- obavljati se,- razpravljati se,* nundinae calebant; caluit crimen re recenti, nunc refrixit; res satis c., *zrela da se izvede. c) topao = skorašnji i nov biti, ne ohladnjeti, ne ohladiti se, ne prestati,* rumores Cumarum tenus caluerunt, *Cael. u Cic. fam.*

Căles, is *ili* ium, *f. grad u Campaniji, na glasu s izvrstna vina. Odatle* **Călēnus**, *adj. caleski.*

călesco, lui, — 3. [*inch. od* caleo] *stopliti se, ugrijati se, svrućiti se, postati topao, -vruć; tp.* * *o strastih, stati gorjeti,- plamtjeti, osb. užeći se ljubavju.*

călĭde, *adv.* [calidus] *tp. vruće, vatreno, gorljivo, žestoko,* alqd agere, *jednom Plaut. Epid.* 2, 2, 99.

Călĭdius, ii, *m. ime plemena (gens) rimskoga, n. pr.* M. C., *govornik i državnik rimski; odavle* **Călĭdiānus**, *adj. Calidijev.*

călĭdus, *ili (predcl., pjesn. i kasno)* **caldus**, *adj. s comp. i sup. 1) topao, vruć, vrel,* omne quod est calidum et igneum; c. aër; *subst.* **calida** (sc. aqua), ae, *f. topla voda, Tac.;* **calidum**, i, *n. varenik (vino), Plaut. 2) tp. a) gorljiv, vatren, ugrijan, žestok, pršljiv, napržit, strastan, nesmotren, nesmislen, nerazborit, prenagao* * equus; * calidus juventa; * redemptor, *revan, poslen;* c. consilium; * rixa; Caldus *(kano nom. pr.), (Hor.)* caldior, *napržica, pršljivac, ljutica. b) (Plaut.) nov, brz, na brzu ruku dobavljen,* minae; mendacium, *priesna.*

căliendrum, i, *n. njeka naprava kose u rimskih gospodja, nakit od pridavljene kose, Hor.*

călĭga, ae, *f. čizmica od kože, kakove su osb. vojnici nosili, vojnička čizmica.*

călĭgātus, *adj.* [caliga] *obuven, noseći čizmice, kakove vojnik-prostak, s toga* caligati milites *ili samo* caligati, *prosti vojnici, Suet.*

călīgĭnōsus, *adj. sa sup.* [caligo] *pun pare, -magle, maglen, parami potamnjen, zamagljen, pomračen, taman, (po)mračan, tmast, potmuran,* coelum; * *tp. gustom tminom zastrt,* nox *(o budućnosti).*

1. călīgo, ĭnis, *f. 1) (ponajv. pjesn. i poclass.), gusta, tamna parà, -vapa, sapa, hlap, magla, dim itd.,* meridie nebula occepit, — noctem insequentem eadem caligo obtinuit; sole orto est discussa; erat in tanta caligine major usus aurium quam oculorum; vixdum satis certa luce et eam ipsam premente caligine; densa *(Liv. Virg.),* * spissa, * opaca; * crassa; † crassiore c.; * picea; * caeca. *2) sasvim gusta, i ujedno gušeća, plašeća tmina, - mrak (sr.* tenebrae), tetrae tenebrae et c.; * caeca; *na pose o vrtoglavici,* cum altitudo oculis caliginem offudisset, *zavrtio mu se mozag ili glava od visine, smrklo mu se pred očima od . ., pomutiše mu se oči od . .;* videre *ili* cernere quasi per caliginem, *kao kroz maglu, -koprenu, -pošu. 3) duhovna tmina, magla, mrak, smetenost duha, poluda itd.,* discussa est illa c.; haec indoctorum animis offusa c. est; *zastrla je;* † caliginem offundere alcui, *pomračiti, potamniti;* * pandere res alta terra et caligine mersas; *tužne i nesretne okolnosti,* c. illorum temporum; superioris anni caligo et tenebrae; c. bonorum, tenebrae rei publicae.

2. călīgo, 1. [1. caligo] *1) intrans., mrklim mrakom-, tminom zastrt-, mračan-, taman-, tmast biti,* * lucus; † mundus caligans; *tp. biti sliep, ne hajati-, ne brinuti se-, ne mariti za što,* ad cetera, *Curt. 2)* * *trans. zastrieti gustom tminom, -mrklim mrakom, potamniti, pomračiti,* humida circum nubes c.

Călĭgŭla, *(upr. dem. od* caliga) *pridjevak caru Caju, Tac. Suet.*

călix, ĭcis, *m.* [κύλιξ] *1) kalež, čaša, kupa, bokal, žmulj (bez višega stalka, od gline, kovine itd.); (Hor.)* majores *(tekar pod konac gostbe podavane);* * fecundi, *pune. 2) (predcl. i pjesn.) zdjela, lonac.*

calleo, ui — 2. [callum] *1) intrans. (predcl. i kasno), debele kože-, žuljav biti, imati žulje (od mnoge radnje i sl.); tp. (ponajv. predcl. i kasno) izkustvom i vježbom opametčen-, izkusan-, pametan-, razborit biti,*

2) trans. iz izkustva ili vježbe znati, pozn(av)ati, razumjeti, vješt biti u čem (ne baš često u izglednoj prosi), c. Poenorum jura; urbanas rusticasque res pariter; † artem alqam; * sonum digitis et aure, t. j. uhom kušati i na prste izbrojiti znati, kako treba da glase dobri stihovi; * † s inf.; (Ter.) s quaest. indir.

Callĭcrătĭdas, ae, m. [Καλλικρατίδας] vojvoda spartski, koji je u bitci kod arginuskih otoka protiv Athenjanom poginuo.

callĭde, adv. s comp. i sup. [callidus] 1) u dobru smislu, opamećeno, izkusno, pametno, razborito, mudro, dovidno, vješto, hitro, umješno, c. et perite versari; o nižoj vrsti govora, c. arguteque dicere; comp., Tac.; sup., Nep.; kod Com., vrlo dobro, c. nosse alqm. 2) u zlu sm., lukavo, hitro, podmuklo, vuhveno, previjano, accedere; cogitare; callidissime dicere.

callĭdĭtas, ātis, f. [callidus] 1) u dobru smislu, opamećenost, izkušnost, razboritost-, mudrost u praktičnom življenju, -drugovanju, pametnost, slobodni, pravi shvat (stvarî), vještina-, okretnost duha, hitrina, calliditas et celeritas ingenii. 2) u zlu sm., lukavost, vuhvenost, previjanost, hitroća, podmuklost, Graeca; genus ejusmodi calliditatis et calumniae; (Ter.) Syri calliditates, lopovštine, lukavštine, ciganije, vragolije, pletke.

callĭdus, adj. s comp. [calleo], 1) u dobru sm., izkustvom i vježbom opamećen, izkušan, znajuć kako valja u svietu živjeti, svietu vješt, pametan, mudar, razborit, dovidan, oprezan, vičan, vješt, okretan, c. artifex, imperator, natura (personif.), takodjer (Hor.) umjetovnik, znalac umjetnosti; (Plaut.) c. ad quaestum; * s inf.; (Tac.) c. rei militaris, temporum; o besjedniku i nižoj vrsti besjede, hoc (Demosthene) nec gravior exstitit quisquam nec callidior nec temperatior; o stvarih, domišljat, dosjetljiv, uman, misalan, hitar, hitro (oštroumno) izmišljen, versutum et c. factum Solonis; ejus inventum; callidissimum artificium (naturae); * junctura. 2) u zlu sm., lukav, vuhven, hitar, previjan, podmukao, previjana lija, idoneum quendam hominem et c. diligit; homo c. et ad fraudem acutus; homines c. et versuti; homo c. ac veterator; c. ad fraudem; † s dat., amici c. offensionibus accendendis; * s inf.; i o stvarih, audacia; c. juris interpretatio; malitia; liberalitas, lukavo proračunana, sebična.

Callĭmăchus, i, m. [Καλλίμαχος] Callimach, glasovit pjesnik grčki oko g. 250 pr. Is.

Calliŏpe, ēs, ili * **-pēa,** ae, f. [Καλλιόπη, -πεια] upr. ljepoglasna, najodličnija od devet Musâ, božica pjesničtva epskoga, nu i lyrskoga, kadšto i svake druge pjesni; * meton. a) = svekolike Muse. b) pjesan.

Callĭpŏlis, is, f. [Καλλίπολις] Kallipolje, grad u Thračkom Chersonesu, s. Gallipoli, Liv.

callis, is, m. (riedko f.) uzka, neutrena putanja preko gorâ i kroz šume, staza, nogostup, tražina, gorska staza, šumski put (osobito za stoku; sr. trames i semita); deviae calles, Liv.

Callisthĕnes, is, m. [Καλλισθένης] Kallisthene, philosoph grčki, prijatelj od mladih nogû i pratilac Alexandra Velikoga.

Callisto, ūs, f. [Καλλιστώ] kći arkadskoga kralja Lykaona, od Jova (Jupiter) mati Arkadu (Arcas), te od Junone pretvorena u medvjedicu, kašnje kano ursa major postavljena na nebo, Ov. Prop.

callōsus, adj. [callum] (pjesn. i kasno) upr. pun žuljeva; debele-, tvrde kože, debele ljuske, -lupine, ova.

callum, i, n. 1) otvrdjela-, debela koža na tielu, žulj, c. solorum; † pedum. 2) tp. tupost, tupoglavost, bezćutnost, tvrdoća, ipse labor quasi callum quoddam obducit dolori, otvrditi, zà-, o-, u-, iztupiti za ..; consuetudo callum obduxit stomacho meo; quorum animis diuturna cogitatio callum vetustatis obduxerat.

1. călo, 1. [καλέω] (kasno) upr. (o)zvati, samo kano t. t. osb. comitia calata (sazvana od svećenikâ) osobita vrst od comitia curiata, u kojih bi pontifices predsjedali, te bi se u njih osobito njeke obiteljske stvari, pa i arrogationes (gl. arrogatio) razpravljale; odavle sarkastički u Cic. p. Sest. 33, 72. a calatis Gaviis in Calatinos Atilios insitus, smjerajuć na comitia calata, i na samo ime „Calatini“ = posinjenjem medju Kalatijske Atilije uvršteni.

2. cālo, ōnis, m. pratežar, tovaraš, prtljagaš, koji ima posla s prtljagom vojske (sr. lixa); odatle u obće svaki prosti sluga (konjušče, trhonoša, bremenar, nosač, bastaž itd.).

călor, ōris, m. [caleo] 1) toplota, toplina, vrućina, žar, jara, osb. pri-, zapeka, prigrjevica, ugrjeva, sunčana žega, -toplina, vis frigoris et caloris; solis; osb. sunčana žega, -toplina, -vrućina ljeti; vitandi caloris causâ; nimii, maximi calores; (Liv.) mediis caloribus, sred ljeta; takodjer * vrućina-, žestina-, žestočina-, var vrućega vjetra; * † oganj, ognjuština, vatra, vatruština (u groznici); životna toplina; calor vitalis; * omnis et una dilapsus calor. 2) tp. † strastna žestina, uzbuna, uzrujanost, vatra, gorljivost, revnost, c. ille cogitationis, qui scribendi morâ refrixit; calor et impetus; dicendi; dicentis; takodjer * jarič, ljubavni žar ili plamen; * (pl.) ljubavi, ljuveni poslovi.

Calpe, ēs, f. [Κάλπη] Kalpa, visoka gora uz morski prodor (ždrielo) gibraltarski, jedan tako zvanih stupova Herculovih, s. Gibraltar.

Calpurnĭus, Calpurnij ime plemena (gens) rimskoga, iz kojega je bila porodica Pisonâ najznamenitija: 1) C. Calp. Piso, g. 186. pr. Is. praetor te onda propraetor u Hispaniji; odatle **Calpurniānus,** adj. Calpurnijev, equites, pod C. služeći. 2) C. Piso Frugi, Ciceronov zet i vjeran prijatelj. 3) L. Calp. Piso Caesōnīnus, po kćeri Calpurniji tast (punac) Caesarov, consul g. 58. pr. Is. i kano takav protivnik Ciceronu. 4) Gneius Calp. P., koji je bio za Tiberija cara nasljednik Germaniku u Asiji, te je po svoj prilici ovoga ondje otrovao. 5) Calp. Bestia dao se je kano consul Jugurthi podmititi. 6) M. Calp. Bibulus, Caesarov protivnik i collega u malo ne svih častih. — Adj. **Calpurnius,** Calpurnijev.

caltha, ae, f. žutkast vele mirisan cviet, po svoj prilici neven, žutelj (Ringelblume), Virg.

calthŭla, ae, f. [caltha] odielo-, ruho od boje cvieta „caltha“, Plaut.

călumnia, ae, f. [calvor] 1) t. t. u parbenih poslovih, chicane, zaplet, osb. izvrtanjem, izopačivanjem prava, -zakona, chicane, krivom osvadom, -tužbom nevinoga, cabale, spletka, vuhvenstvo, kovarstvo, c. et malitiosa juris interpretatio; (Sulpic. u Cic. ep.) jurare calumniam, priseći-, zakleti se, da se nije povela tužba iz „cabale“, (Liv.) in alqm (da se primi tužba protiv komu). Odavle tp. osuda i kazan radi chicane, calumniam privato judicio non effugere; (Cael. u Cic. ep.) ferre c., odredjenu zakonom za „calumnia“ kazan trpjeti, radi „calumnia“ biti osudjen. 2) u obće svakošikanujuće, zapletajuće, pletkareće, izvrtajuće, vuhvujuće, zapletno, kovarno, pletkavo, vuhveno, himbeno postupanje u čem, calumniâ dicendi tempus eximere, iz „chicane“ tako dugo govoriti, dok vrieme (sjednice senatske) prodje, c. religionis, varav izgovor uzet iz vjerskih sumanja; sophističko tumačenje, -umovanje, -umstvovanje, -mudrovanje itd., c. Arcesilae; adhibere c.; (Caecin. u Cic. ep.) calumnia timoris, od bezrazložne bojazni poteklo mučenje samoga sebe, strah bez razloga, † nimia contra se c., pretjerana boleća strogost u prosudjivanju samoga sebe.

călumniātor, ōris, m. [calumnior] t. t., tko koga iz „cabale“, krivo i kovarno obtuži ili osvadi, chicaneur, zapletavica, zapletalica, izvrtač prava, rabulista, pletkaš, c. sequitur scriptum (drži se slova), bonus judex voluntatem scriptoris defendit; (Phaedr.) c. canis, klevetnik.

călumnior, dep. 1. [calumnia] 1) intrans. na sudu pletke plesti, zapletati, krivu i na „chicane“ temeljenu tužbu povesti, krivo-, kovarno obtužiti, -osvaditi, calumniandi quaestus. 2) trans. a) alqm, iz „chicane“ i nepravedno, krivo koga obtužiti, -osvaditi; u obće sophistički, kovarno koga napadati, -kuditi, -koriti, prestrogo ili zlobno, pakostno pro-, razsudjivati, -rešetati, -pretresati, kritisati, opadati, zavrljivati, zabavljati-, prigovarati komu, (o)klevetati, ogovarati, opanjkati koga, lagati na koga, potvarati, biediti koga, alqm, † id unum; (Phaedr.) c. si quis voluerit, quod arbores loquantur; calumniabar ipse, plašah-, mučah-, trapljah se sâm bez razloga, -potrebe; † c. se, sâm sebe odveć strogo i plaho prosudjivati.

calva, ae, f. [calvus] (pljeśiva, ćelava, gola) lubanja.

Calvēna, ae, f. [calvus] plješivac, ćelo, izmišljeno ime za ćelavoga C. Matija, prijatelja Caesarova.

Calvĭsius, ime plemena (gens) rimskoga, n. pr: Calv. Sabīnus, Calvisij vojvoda (legatus) Caesarov.

calvĭties, ēi, f. [calvus] plješivost-, ćelavost glave.

calvĭtium, ii, n. [calvus] ćelavo, plješivo mjesto na glavi, plieš, ćela.

calvor, — — dep. 3. (precl.) obmanuti, obmanjivati, zaluditi, prevariti, varati.

calvus, adj. gol, plješiv, ćelav.

1. calx, cis, f. (riedko m.) 1) vapno, japno, kreč, klak, vapnenac, krečni kamen. 2) jer se je u starije doba cilj u trkalištu vapnom (kašnje kredom) označivao, tp. cilj-, meta-, konac trkališta (oppos. carceres, pregrada); pren. quasi decurso spatio a calce ad carceres vocari, od svrhe (svršetka) k početku vratiti se; video calcem, ad quam sit decursum etc.; cum eisdem ad calcem, ut dicitur, pervenire.

2. calx, cis, f. (riedko m.) [λάξ] peta, i u ljudî, i u životinjâ, calces remittere, (Plaut.) caedere calcibus, ritati se, prucati se, hitati se, batrgati se, (Hor.) calce petere alqm, na koga; * calcem terere calce = ustopce trčati za kim; * ferrata c. = ostruga, mamuza; posl. a) certare pugnis, calcibus, rukama i nogama. b) (Ter.) adversus stimulum calces (sc. jactare), praćati se protiv bodilu = bezkoristnim uporom zlo pogoršati.

Călўcadnus, i, m. [Καλύκαδνος] Kalykadno, rieka i rt (glavina) u Ciliciji.

Călўdon, ōnis, f. [Καλυδών] Kalydon, glavni grad u Aetoliji, na glasu s priredjenoga ondje velikoga lova (v. Meleager). Odatle 1) * **Călўdōnis,** ĭdis, adj., kalydonski; subst. * **-is,** ĭdis, f. = Dejanira, kći kralja Oeneja (Oeneus) u Kalydonu. 2) * **Călўdōnius,** adj. kalydonski, C. heros = Meleager, amnis = Achelous, regna, Diomedovo u doljnoj Italiji.

Călymne, ēs, f. [Καλύμνα] Kalymna, otok u aegejskom moru, nedaleko otoka „Rhodos“ Ov.

Călypso, ūs, f. [Καλυψώ] Kalypsa, nympha na otoku „Ogygia“, koja je Ulixa sedam godinâ danâ kod sebe držala.

Cămărīna (Camĕr.), ae, f. [Καμάρῖνα] grad na južno-zapadnoj obali Sicilije s barom (močvarom) istoga imena, koju su Camarinci ne hajuć za opomenu delphskoga oracula izsušili, s toga fatis nunquam concessa moveri, Virg.

Cambūni montes, Cambunske gore-medjarice medju Thessalijom i Macedonijom.

Cambўses, is, m. [Καμβύσης] Kambys 1) otac Cyru starijemu, suprug Mandani. 2) sin i nasljednik Cyrov, Just.

Cămella, ae, f. (pjesn. i kasno) zdjelica, čaša, kupica, kalež za tekućine, n. pr. vino.

cămēlus, i, m. [κάμηλος] deva, kamila, velbljud.

Cămēna, ae, f. [namjesto carmena, casmena, od cano] pjevica, pjevačica, pojačica, čisto lat. = Μοῦσα, Musa, Camena; odavle * pjesan, pjesmotvor, prima C.

cămĕra (camara), ae, f. [καμάρα] 1) svod, sveden strop (krov) od sobe, * † od ladje. 2) (Tac.) korabljica-, ladja-, barka sa svedenim krovom od dasaka kod Pončanâ (Pontii).

Cămăria, ae, f. sabinski grad u Latiju. Odatle **-rīnus,** pridjevak glasovitoga plemena (gens) Sulpicijeva.

Cămĕrīnum, i, n. Camerin, grad u Umbriji. Odavle 1) **Camers,** tis, adj., camerinski; subst. **-rtes,** ium, Camerinci. 2) **Cămertīnus,** adj. camerinski.

Cămillus, i, *m.* *Camillo, pridjevak plemena* (gens) *Furijeva; najglasovitiji je* Furius C., *koji je grad Veje uzeo i Galle obladao.*

cămīnus, i, *m.* [κάμῖνος] *peć, furuna, što = taonik, ili* * = *viganj* Vulcanov, *što = peć za grijanje sobe, ogrište, komin, Hor. Suet.; tp. vatra na ogrištu,* camino luculento uti; *posl. (Hor.)* oleum addere camino, *tuliti vatru uljem, gasiti vatru slamom.*

Cămīrus, i, *m.* [Κάμειρος] *Kamir, na otoku Rhodu štovani heroj, utemeljitelj istoimenoga grada na Rhodu.*

Cămoena, *v.* Camena.

Campānia, ae, *f.* *Campanija, cvatuća i blagoslovljena pokrajina u srednjoj Italiji, na jugu od Latija. Odavle* **Campānus**, *i (predel.)* **-ānĭcus**, *(jednom Plaut. Trin.* 2, 4, 144.), **Campans** *ili* **Campas**, *adj. campanski;* * urbs C. = Capua; morbus C., *njeke bradavice-, bradavke na licu, koje su ondje obične bile, Hor.; subst.* **-āni**, ōrum, *m. Campanci.*

campe, ēs, *f.* [καμπή] *zavoj, krivina, pren. pl., krivoputice, izgovori, ševrdanje, šeprtlje,* campas dicere, *udariti u šeprtlju, jednom Plaut. Truc.* 5, 50.

campester *(riedko* campestris), stris, stre, *adj.* [campus] *1) spadajuć na ravnicu, -na otvoreno (bez drveća) polje, -na poljanu, poljanski, u ravnici, u ravni, na poljani,* oppidum; loca *(ravna);* iter c., *kroz poljanu;* munitiones; Scythae c., *po ravnicah stanujući;* hostis c., *na poljani boreći se; n.* campestria, ium, *(Tac.) poljana, ravan (f.), ravnica, ravni krajevi. 2) na pose, spadajući na Martovo polje* (campus Martius), *dakle a) tičući se obdržavanih na Martovu polju „comitia" (skupštinā), skupštinski, u skupštini,* certamen; gratia, quaestus c., *koji je moći steći u vrieme „comitia." b) tičući se tjelesnih vježba, -vježbanja tiela, gymnastični, gombalački,* ludus. *(Hor.)* arma. *Odatle* **campestre**, is, *n.* (sc. velamentum), *njeki opreg, oprega, pregača, koju bi mladići rimski nosili, kad bi se goli na martovu polju gombali ili si tielo vježbali, zapregač za borbu, bojni zapregač; nosili bi ga i u vruće ljetno doba pod togom namjesto tunike, Hor.*

campus, i, *m.* *1) ravan (f.), ravnica, poljana, polje (u opreci šumam i brežuljkom; sr.* ager i planities), *osb. za ratne operacije = ratovanje, bojno polje, (raz)bojište;* * *o svakoj drugoj ravnici, morska površina, more, pučina morska* (c. liquentes, salis), * *ravnica pećine. 2) Martovo polje,* Campus Martius, *i samo* c., *posvećena Martu uz Tiber ravnica, gdjeno bi se* comitia centuriata *obdržavala, odavle i* = comitia *(skupština); takodjer mnogo polaženo od Rimljanā igralište, -vježbalište i odmaralište. Odavle tp. prostor-, mjesto-, hrvalište-, poprište za koje god djelovanje, (široko) polje, mejdan,* ex hoc c. aequitatis; c., in quo exsultare possit oratio; hic tantus c., *ovo toli široko polje; takodjer obće mjesto, izprošak* (locus communis) hinc rhetorum campus de Marathone.

Cămŭlŏdŭnum, i, *n.* *Camulodon, grad u Britanniji, s. Colchester, Tac.*

* **cămūrus**, *adj. (riedko) ukrivljen, savit, uvit,* cornua.

Cănăce, ēs, *f.* [Κανάκη] *Kanaka, kći Aeolova, Ov.*

cănālis, is, *m.* *ciev, žlieb, osb. ciev, čunak, žlieb za vodu, kanal, konao.*

cancelli, ōrum, *m.* *rešetka, mrežotina, pregrada,* fori, *na svečištih; tp. pregrade, ozagrade, medje, granice,* extra cancellos egredi, quos ipse mihi circumdedi; cancellis circumscripta scientia; † intra cancellos conjecti, *reć bi saćjerani u tor.*

cancer, cri, *m., rak;* * *rak, zvjezdje; odatle a)* * *velika vrućina, žega, pripeka. b)* * *južna strana, -zemlja.*

Candăvia, ae, *f.* *bregovit priedjel u Illyriji.*

candĕfăcio etc. 3. [candeo *i* facio] *bieliti, sjajno-bielim učiniti što, Plaut.*

candēla, ae, *f.* [candeo] *upr. svieća voštanica, -lojanica, voštana-, lojena svieća, odatle povoštena vrpca, -nit, -konac, -uzica.*

candēlābrum, i, *n.* [candela] *sviećnik, sviećnjak, čirak, candelabar.*

candeo, ui, —, 2. *1) (pjesn. i kasno) bieliti se, svietliti se, sjati, blistati se, laštiti se, lieskati se, bliskati se, najčešće u partic.* candens villa, *od svjetlo-biela mramora sagradjena;* candentes umeri; rubro ubi cocco tincta vestis canderet; taurus candens; ortus candens, *zora. 2) (bielo) se žariti, užarati se, usijan biti,* candente carbone; *canduit aër.

* **candesco**, dui, —, 3. [candeo] *1) početi bieliti se, -svietliti se, -sjati, -sievati, -blistati se, -laštiti se, lieskati se, zažariti se. 2) us(i)jati se, razžariti se, užariti se, počimati žariti se, -plamtjeti,* currus suos.

candĭdātōrius, *adj.* [candidatus] *tičući se tražitelja, -prosilaca (službe), candidatski, jednom Cic. Att.* 1, 1, 2.

candĭdātus, *adj.* [candidus] *1) (predcl. i kasno) noseći bielu togu, obučen (odjeven) u bielo. 2) subst.* **-us**, i, *m.* *koji traži čast (državnu službu) u Rimu, tražitelj-, prosilac službe, candidat (jer je on kao snieg bielu toga nosio),* cand. consularis, praetorius, tribunicius; † quaesturae.

candĭde, *adv.* [candidus] *1) (Plaut.) bielo. 2) tp. iskreno, otvoreno, pošteno, Cael. u Cic. ep.* 8, 6, 1.

candĭdŭlus, *adj.* [*dem. od* candidus] *(riedko) bjelahan, liepo biel, biel kao gorski snieg, biel bjelcit,* dentes, *Cic. Tusc.* 5, 16, 46.

candĭdus, *adj. s comp. i sup.* [candeo] *1) biel, svjetlo-biel, biel kao gorski snieg, biel bjelcat (opp.* niger; *ponajv. u pjesnikā; sr.* albus), vestis *(Liv.);* tentoria; luna; avis; nive candidiores equi; taurus; anser; aries; lilia; populus, *biela topola;* c. alta nive Soracte; *na pose o bogovih i pobožanih ljudih, sjajan, svjetao, krasan,* Liber, Bassareus, Daphnis; *o divnoj ljepoti tjelesnoj,* Maja, puer; membra, umeri; cervix; pes; barba; * = candidatus, *u bielo odjeven, -obučen;* * *o vjetru,*

vedreći, oblake razgoneći, Favonii; * c. sententia, *prištajuće. — Posl.* candida de nigris et de candentibus atra facere, *Ov. 2) tp. o svem, što je čisto, jasno, bistro, neokaljano, neporočno, pošteno, a)* † *o glasu, čist, jasan, von, tanak, jasan glas kao srebro. b) o besjedi, jasan, naravski, neprečinjen, neusiljen, nenapršen,* purum et quasi quoddam c. dicendi genus; † dulcis et c. et fusus Herodotus. *c) (većinom pjesn.) o mišljenju i značaju, čist, pošten, nepristran, iskren, prostodušan, istinit, otvoren, itd.* judex; animae; ingenium, *čista misao, pošteno srdce (duša). d)* * *o životnih razmjerih, veseo, dobre volje,* convivia; nox; fatum; natalis.

candor, ōris, *m.* [candeo] *1) (snježana) bjeloća, bjelina, bielost, (biela) svjetlost, sjajnost, svjetloća,* candor solis, coeli, tunicarum; * nivalis *ili* niveus; *odatle divna ljepota,* c. hujus; *(Liv.)* corporum; † equi candore eximio. *2) tp. a) o besjedi, sjaj, blišt, bljeska,* fucatus c. et rubor; *takodjer* † *jednostavnost, naravnost, prostota, jasnoća, jasnost, razgovietnost,* Livius in narrando mirae jucunditatis clarissimique candoris. *b)* † * *o značaju, poštenje, poštenost, naravnost, iskrenost, prostodušnost,* c. animi; candor.

* **căneo**, — — 2. [canus] *sied-, siv-, biel biti,* senectus c.; gramina.

cănēphŏros, i, *f.* [κανηφόρος] *koše-, košarice noseći, u pl.* **Cănēphŏroe**, *osb. ob athenskih djevicah, koje su kod različitih svečanosti košarice sa spadajućimi na žrtve predmeti u obhodu (processiji) na glavah nosile.*

cănesco, — — 3. [caneo] * *sivjeti, siedjeti, osiedjeti, obieljeti, odatle* * *(o)starjeti, postarati se, (za)matorjeti; tp. (Cic.)* oratio c.

Cangi, ōrum, *m.* *Cangi, pleme u Britanniji, Tac.*

cănĭcula, ae, *f.* [*dem. od* canis] *upr. pašče, psetance, 1) (Plaut.) psica, kučka, kuja, o ujedljivoj, zubatoj, hudoj ženi. 2) ilinštak (zviezda,* Hundsstern).

Cănĭdia, ae, *f.* *Canidija hetaera (priležnica), od Horatija mržena te ljuto izsmjehavana.*

Cănĭdius, *ime plemena* (gens) *rimskoga;* Publius C. Crassus, *u službi Lepidovoj, nu pristaša Antonijev, nakon bitke aktijske na zapovied Octavianovu pogubljen.*

Cănĭnius, *ime plemena* (gens) *rimskoga; 1)* L. Can. Gallus, *tribun pučki od postanka Rima* 698., *koji je P. Lentula Spinthera, proconsula Sicilije, radio prepriečiti, da uzpostavi na priestolje Ptolemaeja Auleta, kralja Aegipatskoga, te predlagao odaslati Pompeja, da kralja s Alexandrijani pomiri; odatle* **Canini-ānum** tempus *(ono vrieme), Cic. fam.* 1, 7, 3. *2)* Gajus C. Rebilus, *legat Caesarov u Galliji, consul samo njekoliko sati, 31. prosinca g. 45. pr. Is.*

cănīnus, *adj.* [canis] *pasji, Plaut.*

cănis, is, *comm.* *1) pās, cucak, kučak, psica, kučka; posl. (Hor.)* cane pejus et angue vitare alqd, *kloniti se česa kako kuge;* canis a corio nunquam absterrebitur uncto, *na malom remenju uči se pās kožu žderati; (Curt.)* c. timidus vehementius latrat quam mordet, *plašljivac doduše psuje, nu ne udara. Odavle tp. a)*

(Com. Hor.) kano psovka, osb. da se označi bezobraznost. b) o ljudih ujedačih, osb. o tužiteljih. c) s prezirанiem, ulizica, ulizivalo, nametnik, čankoliz, podlo stvorenje, P. Clodii canis. *2)* c. major et minor, *dvoje zvjezdje,* c. minor *u bajoslovju* = pās Erigonin (Erigone), *Virg. Ov. 3) (bradati) tulanj* (Seehund); * *mythički o psih Scyllinih. 4)* * † *u igri na kocke, nesretni hitac (sr.* tesserae *i* talus).

cănistrum, i, *n.* *(nu malo ne samo u pl.) spletena od trstine ili trske košarica-, -kotarica za kruh, voće ili cvieće.*

* † **cānĭties**, ēi, *f.* *(samo nom., acc. i abl. do-lace) 1) siedost, sivost, osb. siedost vlasi. 2) tp. sjedine, sieda kosa.*

canna, ae, *f.* [κάννα] *(pjesn. i kasno) malen i tanak trst, trstina, trska* (Rohr, Schilf) *(sr.* calamus, arundo); *odatle* * *duda, dudaljka, karablje (od trstine).*

Cannae, ārum, *f.* *Canne, grad u Apuliji, poznat s poraza Rimljanā g. 216. pr. Is. Odavle* **Cannensis**, *adj. cannski; posl.* C. pugna *o Sullinih proscripcijah, takodjer o jednoj gostbi.*

Cannĭnĕfātes, tum, *m.* *Canninefaćani, pleme Batavsko, Tac. i* **Cannĭnĕfas**, *Canninefaćanin, adj. canninefatski.*

căno, cĕcĭni, cantum, 3. *u obće pjevati, zvečati, oriti se. I. intrans. 1) glasom, a) o čeljadi, pjevati, popievati,* c. ad tibicinem; *o besjedniku = pjevajuć govoriti, pjevati. b) o životinjah; o pietlu (kokotu), kukuriekati, (za)pjevati,* * *o sovi, graktati, groktati,* † *o žubah, kreketati, krkotati, kreknuti. 2) glasbilom, a) o ljudih, igrati, guditi, svirati, trubiti,* c. vel voce vel fidibus, *pjevati ili guditi,* fidibus praeclare, fidibus; tibiā, tibiis, lituo; absurde; † bene, † male. *b) o glasbilih samih, (za)pjevati, (za)trubiti, udarati, razliegati se,* tubae cornuaque cecinerunt; symphonia c.; signum (classicum) c., *znak se trubi (daje) [sr. II. 4)]. II. trans. 1) pjevati, izpjevati (pjesmu), slagati, složiti,* carmen, versus, † neniam; * Paeana, * hymenaeos; * nil sermone dignum; * praecepta, *pjevati za kim, popievati;* * Caesarem, *„Caesar" klicati, -pocikivati, -podvikivati;* intus c. omnia, *sve u sebi pjevati, sve na nutarnjoj strani cithare igrati, u prilici, sve samo za se i na svoju korist raditi, Cic. Verr.* 1, 20, 53. *i* hoc carmen hic tribunus plebis non vobis, sed sibi intus canit, *Cic. agr.* 2, 26, 68. *2) pjevati, spjevati, (u pjesmi) slaviti, -veličati, -hvaliti, -proslaviti, -velebiti,* clarorum virorum laudes atque virtutes, * † bella; * deos, * reges et proelia, * arma virumque; * alqd super alqa re; *o životinjah, pjevati, javljati, navještivati,* anser Gallos adesse canebat, *gakati;* veterem in lino ranae cecinere querelam, *kreknuti. 3) jer su se proročanstva u stihovih izdavala, proreći, proricati, gatati,* vates canit alqd fore; dii haec c.; * alqd puero; * veraces cecinisse; * facta atque infecta, *naviestati; posl.* surdis auribus canere etc., *v.* surdus. *4) t. t. u vojnom jeziku, a)* c. bellicum, classicum *ili* signum, signa, *i absol. (za)trubiti (u rog ili trublju) na navalu, dati znak (signal);* tubicines signa canere jussit; classicum cani jubet; * commissos ludos, *znak dati da se*

igre započimlju. b) c. receptui, *(za)trubiti na uzmak; i bez izvjestnoga subjecta*, receptui canit, *trubi se na uzmak.*

Cănōpus, i, *m.* [Κάνωβος] *Kanop, I) grad u doljnom Aegyptu; meton.* * *Aegypat. Odatle 1)* **Cănōpēus**, *adj. kanopski, Cat. 2) subst.* **Cănōpītae**, ārum, *m. Kanopljani. II) malen, pust otok pred kanopskim ušćem.*

* **cănor**, ōris, *m.* [căno] *piev, glas, zveka, zvuk, napjev, melodija, popievka, pjevanje*, aeris, lyrae; puellae.

cănōrus, *adj.* [canor] *1) blago-, milo-, suglasan, skladan, složan, melodički*, vox; canorum illud, *blagoglasje (u govoru). Nu o besjedniku (opp.* vox languens) *kano pogrješka, pjevaći glas;* * nugae canorae, *izprazna zveka, blagoglasne trice. 2) blago-, miloglasno govoreć itd., blago-, miloglasan, skladan, melodički,* orator c., *u kojega govorenju blagoglasno i rythmički glas pada;* * turba canora, *trubaši, trubnici; o životinjah,* animal, * aves, * ales; * Triton, *svirač; o glasbilih, zvečan, zvučan, glasan, blagozvučan, razliežući se, oreći se,* * fides, * aes; modi.

Cantăber, bri, *m. Cantabar, Cantabrijanin, Hor.; u pl.* Cantabri, *i = Cantabrija zemlja, u kojoj su stanovali. Odatle 1)* **Cantăbria**, ae, *f. zemlja Cantabarska, Cantabrija, provincija rimska u Hispaniji Tarrac., današnja Biscaya. 2)* **Cantăbrĭcus**, *adj. cantabarski.*

* **cantāmen**, ĭnis, *n.* [canto] *upr. bajanje; odatle meton. basma (čarobnika;* Zauberformel).

cantērĭnus (canth.), *adj.* [canterius] *spadajuć na uštrojena ždriebca (pastuha), konjski, paripski, Plaut.*

cantērius (canth.), ii, *m. uštrojen ždriebac (pastuh), konj, parip; odatle* minime sis canterium in fossam *sc.* dejice = *nemoj raditi tako naopako.*

canthăris, ĭdis, f. [κανθαρίς] *otrovan kukac (žuk, guga), babak, popić, zlatni pop, popzlatar* (die spanische Fliege, *trovalo kod starih često rabljeno)*, cantharidas sumpsisse dicitur; si cantharidis vim consecutus es.

canthărus, i, *m.* [κάνθαρος] *bokata posuda za piće s ručicami, iz koje bi se točilo vino u omanje čaše, pehar, kanta, kondier, bukara, vrč, Hor.*

cantĭcum, i, *n.* [canto] *1) (njeko medjučinje u rimskoj komoedliji) monoedija, samo-, jednospjev, t. j. monolog (samoslovje), koji bi se, praćen svirkom, pjevajuć govorio, a pravi bi predstavljač pjevača pratio primjerenim plesom i mahanjem rukû te kretnjom tiela. Odatle 2) u obće piev, pjesan, pjesma, popievka, što je samo za pjevanje opredieljena (sr.* carmen), *i o pjevanju sbora (chora) na kazalištu, Phaedr.;* rhetorum epilogus paene c., *o nevaljalom pjevajućem besjedjenju.*

cantĭlēna, ae, *f.* [canto] *s preziranjem, stara, izpremlaćena pjesma, stare gusle*, cantilenam eandem canis, *Ter., jednako stare gusle gude, sve jednako jednu kozu dereš, sve jedno te jedno; tp. stare gusle, stara pjesma, gudljanje, ludorija, tričarija, trice, rutine i putine, prazna slama, oklepine, blebet, puste rieči.*

cantio, ōnis, *f.* [cano] *1) pjevanje, piev, pjesma, popievka, Plaut. Suet. 2) bajanj, čarobna pjesma, basma* (Zauberformel).

cantĭto, 1. [*frequent. od* canto] *(često i opetovano) pjevati*, cum alqo, *Ter.*; carmina in epuli.

Cantium, ii, *n. Cantij, južno-najiztočniji priedj u Britanniji, s. Kent.*

cantiuncŭla, ae, *f.* [*dem. od* cantio] *pjesmica, pojka, jednom Cic. fin.* 5, 18, 49.

canto, 1. [*intens. od* cano] *I. intrans. 1) o čeljadi, pjevati, pojati, popievati*, c. ad chordarum sonum; ad manum *(uz mahanje rukû)* histrioni; c. surdo *v.* surdus; * *basmu* (Zauberspruch) *kázivati; o životinjah*, galli c., *pjevati, kukuriekati, kukurieknuti;* * cantantes aves, *pjevajuće pjevačice. 2) o glasbi, svirati, udarati, igrati, guditi, guslati, trubiti*, fidibus, *Plaut.*; tibiis; * *o glasbilu, pjevati, oriti se, svirati, trubiti*, tibia c. *II. 1) pjevati, izpjevati, popievati, slagati, izvoditi, složiti*, * carmina virginibus pueris-que; * hymen cantatus; * Catullum, *kazivati, odkakotati, odkrakoriti, klapurati, odrljati;* qui Pythia cantat tibicen, *u pythičkih igrah frulom se natječe, za nagradu frula, nadfrulava se. 2) trans.* * *pjevati, spjevati, slaviti-, veličati (u pjesmi)*, cantare proelia, convivia; alqm per totum orbem; absentem amicum; *takodjer u obće slaviti, veličati, hvaliti*, istum Caesarem, *Cic. Qu. fr.* 2, 13, 1.; † *poput pjesme ili pjevajuć (pri)kazivati, -recitovati, -besjediti, u zlu sm. odkakotati, odkrakoriti, klapurati*, epinicia; fabulam. *3) (Com.) proricati, proreći, gatati, u napried kazati, navještivati*, vera; *odatle (Com.) oštro naručiti, naložiti, svojski prepo-ručiti, opominjati, svjetovati, odvraćati od*, haec dies noctesque tibi canto, ut caveas etc.; harum mores cantabat mihi, *opominjaše me neka se čuvam itd. 4)* * *basmu* (Zauberformel) *kazivati, -govoriti*, c. carmen; *(o)bajati, o-, začarati*, cantatae herbae.

cantor, ōris, *m.* [cano] *1)* * *pjevalac, pjesnik, glasbar, glasbenik, muzikaš. Na pose o pjevaču u igrokazu (v.* canticum), *takodjer pjevač u sboru (choru). 2) tp. a) kazivač, odkakotalac, odkrakorilac*, c. formularum. *b) hvalitelj, hvalisav*, cantores Euphorionis.

cantrix, īcis, *f.* [cano] *pjevačica, glasbenica, muzikašica, Plaut.*

cantus, us, *m.* [cano] *1) piev, pjevanje ili glasba, svirba, muzika, glas, ton, popievka, pjesma, napjev, melodija*, qui enim cantus moderata oratione dulcior inveniri potest?; c. Sirenum; cantus vocum, vocis, *pjevanje (čovječega glasa), pievstvo;* auribus agnoscere alcjs cantus; * cantu tremulo = voce anili; * lugubris; c. avium; galli, *kukuriekanje;* c. bucinarum, *trubljavina, glas trubalja;* vocis et tibiarum nervorumque cantus *(pl.), pjevanje i svirba te gudba, pjevanje i muzika;* tibiae aut fidium cantus; * citharae; c. symphoniae; † tubarum *(glas)*, tubicinum. *2)* * *a) basma* (Zauberspruch). *b) proricanje, proročanstvo.*

Cānŭlējus, i, *m. ime plemena* (gens) *rimskoga, iz kojega je najpoznatiji* C. Canulejus, *početnik zakona, po kojem bište dozvoljene ženitbe*

medju vlastelom i pukom (patriciji i plebeji).

cānus, *adj. 1) siv, pepeljast, sied, biel,* † aqua, * nix, * gelu, * pruina; montes, *sniegom pokrivene;* mare, *pjenavo, pjenito; osb. o siedih od starosti vlasih. Odatle subst.* **cāni**, ōrum, *m. siedi vlasi, sjedine, Cic.; i s adj.*, c. falsi, rari. *2)* * *sied, prastar, starodavni, davni*, c. senectus, *velika;* Vesta, Fides.

Cănŭsium, ii, *n. Canusij, grad u Apuliji, na glasu s crvenkaste vune. Odavle 1)* * **Cănŭsīnātus**, *adj. u canusijsku vunu odjeven. 2)* **Cănŭsīnus**, *adj. canusijski; subst.* **-nus**, i, *m. Canusijanin, i pl.* **Canusini**, ōrum.

căpācĭtas, ātis, *f.* [capax] *prostor, u kojem ima za mnogo stvari mjesta, prostorina, prostorište, prostranost, prostornost, jednom Cic. Tusc.* 1, 25, 61.

Căpăneus, ĕi, *m.* [Καπανεύς] *Kapanej, jedan od sedmorice kraljevâ, koji su na Thebe jurišali, od Jova* (Jupiter) *gromom ubijen, Prop. Ov.*

căpāx, ācis, [capio] *adj. s comp. i sup. 1)* * *o stvarih, gdje ima mjesta za mnogo predmetâ ili ljudi, mnogo beruć, -držeć, -uzimajuć, obsežan, velik, prostran, prostoran, imajuć prostora za mnogo . .;* urna, scyphi; * *s gen.* circus c. populi; *(Liv.)* homo c. cibi vinique, *prevelik jelac i vinopija;* † *s dat. comm.*, villa c. usibus. *2) tp. prihvatljiv, kadar primiti (u se), -držati, pristupan, prikladan, podoban, sposoban, shodan za što, primjeren, vrstan, čuvajući itd.* * animus c. ad praecepta; *s gen.* * animal c. mentis altae; † c. imperii, † amicitiae; aures avidae et c.; * ingenium.

căpēdo, ĭnis, *f.* [capis] *prosta plitica, zdjelica žrtvena, jednom Cic. parad.* 1, 2, 11.

căpēduncŭla, ae, *f.* [*dem. od* capedo] *malena plitica, jednom Cic. n. d.* 3, 17, 43.

căpella, ae, *f.* [*dem. od* capra] *kozica;* * † *koza, zviezda prvoga reda, kano nom. pr. eleg. pjesnik latinski, Ov.*

Căpēna, ae, *f. grad u Etruriji. Odavle 1)* **Căpēnas**, ātis, *adj. capenski*, fundus; in agro Capenate, in Capenate, *na zemljištu capenskom, u (zemlji) Capenskoj. Subst.* **-ātes**, ium, *m. Capenci. 2)* * **Căpēnus**, *adj. Capenski; (Liv.)* porta Capena, *vrata (kapija) u ozidju njekadanjega Rima, na podanku brežuljka Coelija, kroz koja je vodila „via Appia" u Capuu.*

căper, pri, *m. 1) jarac, kozle, prč, u obćem prirodopisnom značenju (sr.* hircus *i* haedus). *2)* * *meton. smrdeći znoj pod pazuhama, prčevina.*

căpĕro, 1. [caper] *namršten (nabran) biti, (na)mrštiti se, (na)mrskati se, (na)mrgoditi se, vraskati se, navorati se*, illi frons severitudine, *Plaut.*

căpesso, sīvi *ili* sii, sītum, 3. [*desid. od* capio] *1) hvatati (se), mašati se (za što ili za čim), popasti, pograbiti, sćepati*, cibum oris hiatu et dentibus *(o životinjah);* * arma. *2) tp. (revno) laćati se, hvatati se, na se uzimati, primati, podhvatati se, podhvaćati se, preduzeti, dati se-, metnuti se-, nastaviti se na što, izvesti, izvršiti, prisvajati si, započimati raditi, -obavljati*, eam potissimum viam, *udariti putem;* fugam, *udariti u bieg, okrenuti ledja, nagnem bježati;* spectaculum oculis, *pribaviti si, steći;* libertatem, *steći; (Tac.)* vitam, *(Tac.)* noctem, *provesti, probaviti;* bellum, pugnam, *započeti, zametnuti;* c. rem publicam, *dati se na državne poslove, posvetiti se političkomu životu ili struci (sr.* accedere ad rem p.); * † jussa, *obavljati;* * recta, *izvršivati;* provincias, magistratus, honores, imperium, *dobivati, steći, obnašati, Tac.;* tua officia in re publica, *Tac. 3) težiti kamo, željeti doći-, pohititi-, pohrliti-, zaputiti se-, odputovati-, poći kamo*, medium locum; animus c. superiora, *teži u više strane, -za višim;* Melitam; * Italiam; * turres *dižu se u . .;* * neque (te) posse corde c., *nu nikad te nemogoh uhoditi (uvrebati); (Com.)* c. se ad vitam et mores, *prihvatiti, prigrliti njeki način življenja.*

Căphāreus (Căphēreus, *Virg. Aen.* 11, 260), ĕi, *m.* [Καφηρεύς] *Kapharej, kamenit rt (glavina) otoka Euboeje, gdje se je brodovlje Grkom iz Troje vraćajući se razbilo;* * *adj.* **Căphārēus** [Καφήρειος] *kapharejski.*

† **căpillāmentum**, i, *n.* [capillus] *(riedko) pristavljena kosa, vlasulja, baroka.*

căpillātus, *adj. s comp.* [capillus] *vlasat, vlasnat, imajuć dugu kosu;* bene c.; capillatior quam ante.

căpillus, i, *m. 1) kosa, vlas, većma localno kano ono što glavu pokriva, takodjer brada u ljudi (sr.* crinis, coma, caesaries), *i u sing. kano collect.* (c. compositus, horridus, passus, promissus; sibi adurere capillum) *i u pl.*, erant illi compti capilli. *2) (pjesn. i kasno) dlaka, kostriet, u životinjâ.*

căpio, cēpi, captum, 3. *hvatati, uhvatiti, mašati se, hvatati se, mašiti se, po-, sgrabiti, sćepati, spopasti, primati, uzeti, uzimati (znači ponajprije, da tko na čas ili za stalno uhvati, uzme nješto, bilo čeljade ili stvar, što često niti nije njegovo, čim on postane gospodarom i posjednikom toga; sr.* prehendo, sumo); *1) upr.* arma, essedum; † somnum, *sanak boraviti, spavati;* c. cibum, *uzeti, užiti, nu takodjer* posteaquam cibum cepisti *(Cic. fam.* 16, 1, 1.), *pokle si se najio; (Ter).* flabellum; * acria pocula; * sacra manu; * nocturnis somnis alqm captum *(zagrljena, obhrvana, obuzeta)* tenere; *odatle na pose a) mjesto zauzeti, osvojiti, zapremiti, posjesti, dobiti, pritisnuti, prihvatiti, ugrabiti, postaviti se kamo* locum, loca; montem, collem; arcem. *b) doseći mjesto, doći-, stići-, prispjeti kamo, osb. doploviti*, locum, insulam, portum; *pren.* otii illum portum et dignitatis; *takodjer hotjeti-, nastojati mjesto doseći, -doći kamo, -stići, -prispjeti*, montes proximos fugâ; † Siciliam. *c) kano neprijatelj i na silu oteti, -oduzeti*, pecuniam per vim; res quas ceperunt (fures); *na pose ratom i bojem zadobiti, dočepati se, oteti*, alqd bello; pecus, equos; naves; classem; pecuniam ex hostibus; * pocula; praedam, *zaplieniti plien; o mjestih, osvojiti, uzeti (na oružju), zavladati*, oppidum, urbem; *(Caes. b. c.* 2, 12, 3.) captam *(rek bi osvojen)* suam urbem videre; Vejos; hostium castra, moenia scalis; agri ex hostibus capti,

neprijateljem oduzeti, oteti, agrum manu; Italiam; o čeljadi, uhvatiti, zarobiti, zasužnjiti, belli duces; imperator captus; (Nep.) in captos (zarobljenici) clementia uti; * alqm vinculis; * num capti potuere capi = nijesu li iz sužanjstva uteklì?; takodjer o životinjah, hvatati, uhvatiti, (u)loviti, ubiti, uros foveis; * cervum, * lupum; (Plaut.) pisces; pro se quisque quod ceperat etc. 2) tp. a) po-, pre-, osvojiti, rem publicam, državnu vlast, Sall.; češće u obće steći, prisvojiti si, dobiti, polučiti, crpiti, dopasti, primiti, uzeti ćutiti, osjećati, trpjeti, benevolentiam beneficiis; sensum verae gloriae; stipendium jure belli, dati i si platiti, ex praediis sexcenta sestertia; capere pecunias ab regibus Illyriorum, dati se podmititi kraljem; * fructum, brati; fructum ex alqa re; (Nep.) fructum oculis, (na)pariti-, nasladiti oči; per alqm aut honores aut divitias; c. nomen ex alqa re; conjecturam, sumnjati, † opinionem, izaći na glas; detrimentum, štetovati, dolorem, voluptatem; desiderium e filio; angor iste, quo pro amico saepe capiendus est; * nitidam cape praemia vaccam; * timorem, pobojati se, * finem, svršiti se; tempus, dobiti; † animum regis, † spiritus dignos nobilitate; † celeritatem; kod baština, tantumdem capiat, quantum omnes heredes; c. alqd ex hereditate; takodjer službu itd. primiti, na se uzeti, preuzeti, nastupiti, eum magistratum; consulatum, imperium, (Tac.) imperii primordia. b) obuzeti, osvojiti, predobiti za se, dobiti na svoju ruku, zatraviti, zanieti koga, pre-, do-, na-, zamamiti, alqm sua humanitate; dulcedine ejus potestatis capti; alqm ovatione, † rerum novitate; stipendio captus; his capiuntur imperiti; consuetudine captus, svladan, obhrvan; capior, dam se do-, privabiti; * capi locis; * amore, * cupidine i samo capi, (Ter.) osvoji koga ljubav; takodjer uloviti (uhvatiti) u svoju mrežu, prelastiti, zaluditi, obmanuti, prevariti, nadlukaviti, nadlijati, exercitum; callida assentatione capi; sapientis est cavere, ne capiatur. c) o stanju, osvojiti, obuzeti uhvatiti, hvatati, napadati, navaliti, popadati, snaći, nos servitutis oblivio ceperat, zaboravismo; (Ter.) cepit me odium tui, zamrzio sam na te; * alter ab undecimo tum me jam ceperat annus = bio sam u dvanaestoj godini; * donec fessos Aegyptia tellus ceperit, primi. d) capi s abl. izgubiti kojegod udo tiela, ili um, ohromnuti, oslabjeti pametju, altero oculo capi, na jedno oko oslieppjeti; oculis et auribus captus, sliep i gluh; membris omnibus captus, na svih udih hrom, uzet; mente captus, šenut s uma, smetene pameti, (po)munjen, takodjer mente capta, kano da je s uma sišao, -poludio; * morte captus, od smrti svladan, mrtav. 3) uzeti, potražiti, izabrati, odabrati, birati za što, locum castris, ad inaugurandum templa; vitio sibi tabernaculum; satis scite et commode tempus ad alqm abeundi; * locum oculis; * terras, o labudovih, doći na zemlju, -kopno; alqm flaminem, sacerdotem, (Tac.) virginem Vestalem; (Ter.) alqm generum, arbitrum; † alqm sibi ducem; * pedem (jamb, o komoedijah i tragoedijah). 4) tp. nješto rek bi u ruke uzeti, preduzeti, poduhvatiti se čega, s-, pograbiti, uhvatiti, spopasti, ščepati fugam, udariti u bieg, nagnem bježati; initium belli, započeti r., † bellum; pars initium capit a flumine, počinje se; consilium c., odlučiti, nakaniti, namisliti, mjere poprimiti, naredbe učiniti, snovati, sibi (za se); de alqa re; s gen. i gen. gerund.; s inf.; † fugā sibi praesidium, tražiti; c. poenas pro alqo, (o)svetiti koga, Sall.; † poenam in hostem, ovršiti; † occasionem, uhvatiti, uvrebati sgodu. 5) o prostoru, u se primati, držati, brati, uzimati, sadržavati, imati (dosta) mjesta za, ide što u što, aedes nostrae vix capiunt, jedva ima prostora za njih u (Ter.), plus c. o želudcu, Hor; si vacuum tepido cepisset villula tecto (dat.), Hor.; una domo capi non possunt, u jednoj kući ne imaju prostora; * quos dives Achaia cepit; nec c. se unda, ne drži se više valovje; tp. capere ejus amentiam civitas, Italia — non poterant = ne mogahu zadovoljiti; contio capit omnem vim orationis, podnosi; * nec te Troja capit, * orbis te non caperet, bio bi za te premalen; † concupiscis quae non capis, što je za te odveć veliko; † quidquid mortalitas capere poterat, što god je čovječanstvo moglo (kadro bilo) shvatiti; non capiunt angustiae pectoris tantam personam, nemože shvatiti, razumjeti tolike veličine; nullam esse gratiam tantam, quam non capere animus meus posset, imati mjesta u . ., shvatiti; mens nostra intelligentiaque capit (shvaća), quae sit et beata natura et aeterna; unus veram speciem Romani senatus cepit, sasvim shvatio; * vix spes ipse suas animo capit, jedva shvaća u srdcu veličinu toga čemu se nada; * species alias veris = falsas, dobiti-, imati krive pojmove; † c. sapientiam, pojmiti umom, pameću shvatiti, dokučiti, dosizati.

căpis, idis, f. plitica, zdjelica s ručicom, rabljena osb. kod žrtava.

* † **căpistro**, 1. [capistrum, ular, jular] (za)ulariti, privezati, zapreći, bovem.

căpĭtal (tekar kod kašnjih căpĭtāle), ālis, n. [caput] t. t. zločin, koji uzroči gubitak življenja, ili physičkoga (tjelesnoga) ili gradjanskoga [v. caput 2)], zaglavni-, glavni zločin, malo ne samo u svezi s glagolom esse, praesidio decedere apud Romanos c. est.

căpĭtālis, adj. s comp. [caput] 1) tičući se života, kod česa se život [tjelesni ili gradjanski, v. caput 2) b)] izgubi ili izgubiti može, zaglavni, glavni, životni. a) periculum c., pogibao života, skrajna opasnost ili pogibio, Plaut.; t. t. res, facinus c. = capital; fraus; vindices rerum capitalium; triumviri; poena, supplicium c., smrtna kazan. b) prieteći životu, ubitačan, smrtan, smrtonosan, glavni, vrlo pogibelan, -opasan, poguban, inimicus, hostis; oratio c., opasan državi; odium c.; * ira; nulla capitalior pestis. 2) (riedko) glavni, osobit, izvrstan, odličan, prvi ili jedini (u svojoj vrsti), Philistus (kano glavni pisac); * ingenium.

† **căpĭtālĭter**, adv. [capitalis] na smrt, smrtno, do krvi, prekomjerno, lacessere alqm.

căpĭto, ōnis, m. [caput] glavaš, glavonja, glavat, glavina.

Căpĭtōlium, ii, n. [caput] Capitolij, upr. hram Jovov (Jupiter) na tarpejskom brdu u Rimu, naprama kojemu je stajala tvrdja (arx), često = cielo brdo; * pl.; odatle **Căpĭtōlīnus**, adj. capitolijski, clivus; ludi; subst. **Căpĭtōlīni**, orum, m. narednici capitolijskih igara.

căpĭtŭlātim, adv. [capitulum] jezgrom, u glavnih stvarih, na kratko.

căpĭtŭlum, i, n. [dem. od caput] (predcl. i kasno) glavica, malena glava; odatle (Com.) u šali ili laskavo = čovjek, lepidissimum c.

Cappădox, ŏcis, m. [Καππάδοξ] Kappadočanin; pl. **Cappădŏces**, um, m.; Cappadocum rex = Ariobarzanes, Hor.; odatle **Cappădŏcia**, ae, f. [Καππαδοκία] zemlja u Maloj Asiji, najiztočnija malo-asijska provincija rimska.

cappăris, is, f. [κάππαρις] kapra, kapara, kapar [die Kaper], rastlina.

căpra, ae, f. [caper] 1) koza; (Virg.) c. ferae, možda divokoze, divje koze. 2) tp. a) * prčevina, smrdeći znoj pod pazuhama. b) * zviezda. c) Caprae ili (Ov.) Capreae palus, mjesto na Martovu polju u Rimu, gdje je Romula nestalo.

* † **caprea**, ae, f. njeka divja koza, srnjak; posl., prius jungentur capreae lupis quam etc., o stvari nemogućoj, Hor. 2) Capreae palus gl. capra c).

Căpreae, ārum, f. dražestan otok napram obali campanskoj, u staro doba, kako priče pričaju, postojbina Telebōā, gdje je Tiberij posljednjih svojih sedam godina proživio, s. Capri. Odavle a) † **Căpreensis**, adj. caprejski. b) **Căprineus**, nadimak cara Tiberija radi razuzdanoga mu na Capreah života.

căpreŏlus, i, m. [caper] 1) * † njeka divja koza, divokoza ili srna. 2) t. t. u graditeljstvu, capreoli podpornji, granjače, pajante (Strebebänder), grede, koje popuć rožnikā (Sparren) spajaju dva napramna stupa.

căprĭcornus, i, m. [caper-cornu] kozorog, zvjezdje.

căprĭ-fīcus, i, f. (predcl. i pjesn.) divlja smokvenica, -smokva, drvo i plod.

căprĭgĕnus, adj. [caper-gigno] kozjega roda, kozji, pecus, koze.

căprĭmulgus, i, m. [caper-mulgeo] * kozodoj, muzac kozā, t. j. pastir, seljak.

căprīnus, adj. [caper] kozji; posl. (Hor.) de lana c. rixari, svaditi se oko tudje prohe, -oko gole kosti, -malenkostī.

căprĭ-pes, ĕdis, m. kozonog, Satyri; Panes.

1\. **capsa**, ae, f. sprema, shrana, tok, kutija, ormar; osb. za čuvanje knjigā i dokaznicā.

2\. **Capsa**, ae, f. grad u Byzaciju u Africi; odatle subst. **Capsenses**, ium, m. Capšani.

† **capsārius**, ii, m. [1. capsa] rob, koji je djećaka u školu s tokom pratio, torbonoša.

* † **capsŭla**, ae, f. [dem. od capsa] spremica, shranica, točić, kutijica, torbica, osb. za knjige.

captātio, ōnis, f. [capto] hvatanje, lovljenje, hlepnja, nastojanje, težnja, teženje za čim, verborum.

captātor, ōris, m. [capto] hvatajući, loveći, nastojeći, težeći za čim, c. aurae popularis; na pose * vrebalac na baštine, nasljedar, baštinar.

captio, ōnis, f. [capio] upr. hvatanje, lovljenje, samo tp. 1) varka, himba, majstorija, prievara, varancija, nihil in re captionis est. 2) na pose u dialektici, lažljiv izvodak, mudrolija, sophisma. 3) šteta, kvar, škoda, Plaut. Cic.

captiōse, adv. [captiosus] šarovito, lukavo, zavodljivo, sophistički, interrogare, jednom Cic. Acad. 2, 29, 94.

captiōsus, adj. s comp. i sup. [captio] pun prievara, prievaran, varav, himben, prevarljiv, obmanljiv, societas; quo nihil captiosius neque indignius dici potest. 2) šarovit, lukav, zavodljiv, sophistički, interrogatio; subst. captiōsa, ōrum, n. lažljivi izvodci ili zaključci, lukavosti, mudrolije, sophisme, c. solvere.

captiuncŭla, atis, f. [dem. od captio] (mala) šarovitost, lukavost, zavodljivost, poteškoća, mudrolija, pl. u Cic. Att. 15, 7.

† **captīvĭtas**, atis, f. [captivus] 1) sužanjstvo, robstvo; meton. sužnji, roblje. 2) o gradovih i provincijah, uzeće, osvojenje, urbis, takodjer u pl.

captīvus, adj. [capio] 1) o živih stvorovih, a) ulovljen, uhvaćen, osb. u ratu uhvaćen, zarobljen, zasužnjen; subst. = zarobljenik, sužanj, zarobljenica, (Curt.) captivae feminarum; c. corpora, uhvaćena čeljad i stoka, Liv.; * zarobljenikov, sužnjev, zarobljenički, sužanjski, crines, colla, sanguis, mens; (Curt.) habitus c., nošnja, nošivo, kroj zarobljenikā. b) o neživih predmetih, zaplienjen, upljačkan, zadobiven, ugrabljen, (od)uzet, otet, osvojen, pecunia; navigia; ager; arma; aurum argentumque, Liv.; naves, takodjer jednom Caes. b. c. 2, 5, 1.; * vestis; * currus. 2) * uhvaćen, ulovljen u obće, corpora; pisces, ferae.

capto, 1. [intens. od capio] 1) hvatati, loviti, grabiti, uhvatiti, hvatati se, mašati se (za što ili za čim), hlepiti, gramziti za čim, ščapiti, kobačiti, grliti, * aquam; * feras, * leporem; * colla lacertis; * auras; fugientia flumina; † aquam hianti ore; † imbrem; * Hesperie captata; * gruem laqueo, uhvatiti (uloviti) u zamku (vigov, omču), prevariti. 2) tp. a) težiti-, hlepiti-, ići za čim, nastojati oko česa, trsiti se, truditi za što, tražiti, iskati, vrebati-, prežati na što, uvrebati, uprežati, assensionem alcjs; incerta pro certis; occasionem, uhvatiti sgodu, * frigus; * auribus aëra samo iskati kamo vjetar puše = motriti ga; capere sermonem alcjs, = pri-, osluškivati, Plaut., sonitum aure admota, slušati, prisluškivati, Liv.; auribus fremitus vocesque; † auram fortunae, vrebati na . .; * s inf. b) gledati da koga ili što uhvatim, -ulovim, -predobijem, dobijem na svoju ruku, alqm, hostem, hostem insidiis, gentem Boeotorum; isto tako Plaut. caute mihi captandum est cum illo = captandus est ille; c. alqm impudicitiae, dokazati hjeti komu . . Na pose vrebati-, prežati na baštine, loviti baštine, baštinariti, lukavo nasliediti koga, izlukaviti-, lukavštinom steći nasljedstvo, c. testamenta senum, † alqm.

captūra, ae, f. [capio] 1) što je tko ulovio, lov. 2) dobitak, plaća, nadnica.

captus, us, m. [capio] shvaćanje, pojam, dokučnost, ili moć, sposobnost, da može u kogă što biti, -mjesta imati, t. j. takva kakvoća stvari, da se može nješto drugo na nju protegnuti, te pridodati kano praedicat, i to samo u svezu ut est captus s gen. pl.; Geta non malus, ut est captus servorum, u koliko to (non malus) biti može u roba; Graeci prudentes satis, ut est c. hominum, u koliko se ovo svojstvo (prudentia) onim ljudem u obće pridati može; civitas ampla, atque florens, ut est captus Germanorum, po Germanskih pojmovih, ili koliko to u Germană biti može.

Căpua, ae, f. [Καπύη] glavni grad Campanije, poznat s bogatsva i razkošnosti.

căpŭlāris, adj. [capulus] (predcl.) spadajući u mrtvački lies, -sanduk, -mrtvačku škrinju, ostario, iztrošen, senex.

căpŭlus, i, m. [capio] 1) mrtvački lies, sanduk, mrtvačka škrinja, tabut, capuli decus = homo capularis, Plaut. 2) držak, držalo, ručica, rog, rukodrž, * scaeptri, * aratri; boč, boča, bolčak, ručka u mača, -bodeža, -kindžala.

căput, pĭtis, n. 1) glava u čovjeka i životinje, jumenti; (Hor.) breve (equi); ad Capita bubula, kod volovskih glava, mjesto u Rimu, gdjeno su bile vol. gl. u kamen usječene, Suet.; c. aperire, odkriti se, operire, pokriti se; c. demittere; nudo capite; capita conferre, stisnuti glave = potajno se dogovarati, -viećati, šurovati; esse supra c., u pravom smislu, nu i u prilici, o pogibelnoj blizini kojega čovjeka, dux hostium cum exercitu supra caput est, za vratom, za petami, Sall.; cum hostes supra caput sint, Liv.; jamque super c. legiones sc. esse, Tac. hist. 4, 69.; * per caputque pedesque, na vrat na nos, strmoglavice; posl. nec c. nec pedes, bez glave i repa, t. j. niti početka niti svršetka; = corpus, * animi capitisque labor; * = um, pamet, caput insanabile; incolumi capite es? aliena negotia centum per caput saliunt. Odatle a) o stvarih, glava = glavica, vrh, hober, vrhunac, rtanj, kraj, konac, tigni, glava od grede; pontis, mostovni branik; papaveris, jecinoris; capita vitis, vinova loza, rozgva; * montis, podanak, peta; * arcus, krajevi; * deducere terram ad capita, oko korena porahliti, ukrtiti, u-, podmekotiti; o vodah, izvor, vrutak, vrelo, * † fontis, * Enipei, * amnis; ušće, capita Rheni; tp. izvor, izhodište, početak, nonne his vestigiis ad caput veneficii perveniri solet?; uzrok, uzročnik, za-, početnik, utemeljitelj, osnovatelj, fons et c. Socrates; fons miseriarum et c.; izvor i pra-, prvi uzrok, početak, legum fontes et capita; de Dolabella quotidie, quae volumus, audimus, sed adhuc sine capite, sine auctore, rumore nuncio; si quid sine capite manabit, aut quid erit ejusmodi, ut non exstet auctor. b) (čest namjesto cjeline) glava = čovjek, osoba, lice, duša, (po)jedinac, individuum, c. noxium; de libero capite judicare; libera servaque c.; vilia, viliora, vilissima; * carum; capita Helvetiorum milia CCLXIII; capitum numerus ad eum relatus est milium quinquaginta trium; cum hostium numerus capitum CCCCXXX milium fuisset; exactio capitum, glavarina, glavnina, harač, osobarina; capite censi, koji su morali samo svoju glavu t. j. ime kod censora kazati, ljudi bez imutka; trecenos nummos in capita conferre, na svaku glavu ili osobu; in capita singula servorum ac liberorum tributum imponebatur; posl., quot capitum vivunt, totidem studiorum milia, Hor.; u šaljivom govorenju (Com.) siquidem hoc vivet c.; ridiculum caput! o životinjah, glava, grlo, komad, bina boum; aut caput aut navim, glava ili pismo, u igri, u kojoj se novac u vis bacio, te onda gledalo, dă li je obličje (Janova glava) ili naličje (ladja) ozgor, Aurel. Vict. sr. Ov. fast. 1, 239. 2) tp. A) glava = život, a) tjelesni, physički život, causa, poena capitis smrtna kazan; capitis periculum, dimicatio; capitis periculum adire; capitis alqm accusare, na smrt, damnare, condemnare, na smrt, absolvere, od smrtne kazni; tergo ac capite puniri, biti šiban i pogubljen; capite poenas solvere, Sall.; in caput vertit, ticalo se glave, radilo se o životu, uskori mu smrt, Liv.; * c. Orco damnare, predati život smrti, žrtvovati se za domovinu. b) gradjanski život, skup svih pravâ slobode, gradjanstva i obitelji, capitis judicium, u kojem su ova prava u pogibeli; capitis deminutio, gubitak ili ograničenje onih prava (ovakva capitis deminutio bijaše maxima ako su se izgubila sva troja prava, media, ako prava gradjanstva, a minima, ako samo prava obitelji); mulier illa capite se deminuit, (udajom) izgubila je prava one obitelji, na koju je prije spadala. B) što je najvažnije, najizvrstnije u stvari, a) o ljudih, glavna, poglavita osoba, glava, kolovodja, prednjak, prvâk, poglavica, glavar, glavni (prvi) početnik, -uzrok, -podbadač illic est huic rei caput, Ter.; qui capita rerum erant; c. nominis Latini; c. alcjs rei faciendae; capita conjurationis. b) o stvarih, glava = glavna (prva) stvar, -točka, -članak, -dio i sl., c. patrimonii; jus nigrum erat cenae caput; caput oratoris est, glavna, prva dužnost; c. Epicuri, glavno načelo (pravilo); c. literarum, jezgra sadržaja; o mjestih, glavni grad ili glavna točka, Thebae c. totius Graeciae; Praeneste c. belli, glavni stan, -gniezdo; o spisih, poglavje, glava, glavni odsjek, dio, čest, paragraph, a primo c. legis usque ad extremum; epistolae; o novcu, glavno, glavnica, svota capital (opp. dobit, kamate); de capite deducere, quod usuris pernumeratum est; de capite ipso demere, od zakupnine odbiti; de illo Tulliano capite libere cum Cascellio loquare; (Hor.) quinas capiti merces desecare.

Căpys, yos, m. [Κάπυς] 1) Kapyj, otac Anchisov, Ov. 2) drug Aenejin, Virg. 3) kralj albski, Liv. Virg. Ov. 4) kralj od Capue, Liv.

Căr, Căris, m. [Κάρ] Karijanin, pl. Cāres, um. Odatle 1) Cāria, ae, f. [Καρία] Karija, zemlja na jugo-zapadu Male Asije. 2) † Cārĭcus, adj. karijski; odatle subst. Cārĭca, ae, f. (sc. ficus) karijska smokva, takodjer suha, sušena smokva u obće.

Cărălis, is, f. i **Cărăles**, ium, f. [Κάραλις] Caral, grad i rt (glavina) na Sardiniji, s. Cagliari. Odatle **Cărălītānus**, adj. caralski, subst. -tāni, ōrum, m. Caraljani.

carbăseus ili **-sus**, adj. [carbasus] od tanka španj(ol)skoga platna.

† **carbăsus**, i, f. [κάρπασος] 1) tanko, sbijeno, gusto platno. 2) stvari, od njega pravljene, osb. u heterogen. pl. -sa, ōrum, n., haljine, odielo, jedra.

carbătīnus gl. carpatinus.

carbo, ōnis, m. ugljen, i živ i mrtav (ugašen) (sr. pruna), tp. a) posl., značeć neznatnu stvar, invenire carbonem pro thesauro, Phaedr. b) radi crnoće znači nješto nesretna i nepovoljna, cretâ an carbone notandi, Hor.; carbones elogiorum, pogrdne pjesme-, podrugljivi, podsmješni napisi na vratih itd., Plaut.

carbōnārius, adj. [carbo] (kasno) ugljevni, uglj(en)arski, negotium, trgovina ugljevljem, ugljarstvo; subst. (Plaut.) ugljar, ugljenar.

carbuncŭlus, i, m. [dem. od carbo] † malen, ugljen, ugljenac; u prilici (Plaut.) jad, tuga, žalost.

carcer, ĕris, m. 1) uznica, navlaš sazidana za sužnje, osb. pak za gradjane, uza, tamnica (sr. custodia, ergastulum); tp. a) utamničeni zločinci, -zlotvori, tamničari, effudisti carcerem in me. b) (Ter.) kano psovka, lopov, lupež, hulja, objšenjak. 2) pl. (samo kod pjesnikâ u sing.) ogradjeni prostori trkališta, iz kojih bi se konji i kola izpuštala na početku utrkivanja i nadvozivanja, pregrade, emitti e carceribus, * carcere; carceribus effundi, se effundere; tp. početak djelatnosti ili stanja, a calce revocari ad carceres.

carcĕrārius, adj. [carcer] tamnički, uzničarski, tamničarski, quaestus c., što dobiva čuvar zatvorenikâ, pripadci njegovi, jednom Plaut. Capt. 1, 2, 20.

Carchēdŏnius, ii, m. = Carthaginiensis, Karthaginac, jednom Plaut. Poen. pr. 53.

carchēsium, ii, n. [καρχήσιον] posuda za piće, s ručicami od vrha do dna dopirućimi, koja je bila u sredini nješto stiešnjena, kupa, žmulj, Virg.

carcĭnōma, ătis, n. [καρκίνωμα] upr. rak-rana, živa rana, buba; odatle od Augusta rabljena psovka o nepopravljivih ljudih, tria sua, Suet. Aug. 65.

Cardăces, um, m. Cardaci, njeki razbojnički persijanski vojnici, Nep.

Cardea gl. Carna.

Cardiānus, adj. iz Cardije, grada na thračkom Chersonesu, rodom, cardijski.

cardiăcus, [καρδιακός] bolestan od želudca, bolujući od želudca.

cardo, ĭnis, m. 1) stožer, baglama, babak; cardines effringere, Plaut.; * cardinem vertere, vrata otvoriti. 2) * štožerina, stožer, pol; osb. (crta-) medjašnica, razdvoj, demarkaciona linija. 3) to, oko česa se stvar kreće, glavna točka, -stvar, prekret, prekretnja, * haud tanto rerum cardine cessabit, u tako odsudan čas.

* † **carduus**, ui, m. (divlji) badalj, badilj, badelj, češljuga, vraži stric (die wilde Distel).

cāre, adv. s comp. [carus] skupo, * emere; c. aestimare alqd, mnogo cieniti; † carius comparare alqd.

* **cārectum**, i, n. [carex] mjesto obraslo šašem, -puno šaša.

căreo, ui, ĭtum, 2. 1) biti bez česa, ne imati, sve jedno, je li to, česa čovjek ne ima, dobro ili zlo, alqa re; bonis; alqo vivo; culpâ; dolore; morbis; febri; suspitione; vitiis; c. sensu, biti bez čuvstva, ne osjećati, nu riedko, quod sensu careat = quod non sentiatur, Cic. Tusc. 5, 31, 88; * c. morte, biti bezsmrtnim, neumrlim; * vate sacro, ne biti spjevan-, slavljen u pjesmi; haec duo tempora carent crimine; * ripa c. ventis; * numero carentis arenae, bezbrojan; * quae caret ora cruore nostro? * Cressâ ne careat pulchra dies notâ. Na pose a) svojevoljno uzdržati se, uztegnuti se od čega, ne upotriebiti česa, ne služiti se čim, ne uživati, uzkratiti sebi što, pregorjeti, carere cibo; temeto; facultatibus amicorum; animus haud facile lubidinibus carebat; declamationibus alcjs, ne moći pribivati čemu, -slušati. b) o mjestu, kloniti se, biti daleko od ..; ne polaziti, -pohoditi, ne dolaziti u ili na.., boraviti daleko ili udaljen od.., c. foro, senatu, publico; provinciâ domoque; forensi luce; Româ; rebus urbanis; † caret libens patriâ. 2) nedostatak česa osjećati, -ćutiti, pogriešiti, pogrješivati, pregorjeti, osjećati da njećega neimam, biti bez čega težko (što se može željeti, nu ne bez čega nije moći biti; sr. egeo), oskudievati čim, c. consuetudine amicorum, commodis omnibus; hac luce; libertate; patriâ, Ter. Nep.; † patria civitateque; s gen. i acc. predcl.

Cāres, gl. Car.

cārex, ĭcis, f. šaš, rit, ritovina (Riethgras), Virg.

Cāria, **Cārĭca** v. Car.

cāries, ēi, f. prhkoća, prhlina, truhlina, truhlost, gnjilost, o drvu, Ov.

cărīna, ae, f. 1) hrbtica, kilj, kolumba (od broda); * tp. brod, ladja. 2) **Carīnae**, ārum, f. brodovne hrbtice, priedjel Rima medju coelijskim i esquilinskim brežuljkom.

cărīnārius, ii, m. [κάριυος, κήρινος] bojadišući u žuto kako vosak, žutilac, voštar, Plaut.

cāriōsus, adj. [caries] * † pun truhloće, prhak, prhao, truhao, gnjio, dentes; * pren. senectus.

cārĭtas, ātis, f. [carus] dražina, skupoća, visoka ciena, annonae, rei frumentariae; nummorum, nestašica-, oskudica novaca; odatle absol. skupoća živeža, -žitka, -hrane. 2) tp. ciena, (po)štovanje, poštivanje, veliko štovanje, pažnja, potekla iz počitanja, ljubav (ljubav bez ikakvih putenih želja i putene naklonosti, sr. amor), ljuvezan, milovanje, tantâ caritate esse apud milites; c. quae est inter natos et parentes; vrlo često s gen. obj., c. patriae, takodjer c. erga alqm; kadšto i s gen. subj. hominum, civium; benevolentiae caritas, nesebična dobrohotnost (iz ljubavi); u pl. omnes omnium caritates patria una complexa est, sve ljubavi, koje se nose svim pojedincem (roditeljem, rodjakom, prijateljem), obsiže ljubav domovine (usredotočene su u ljub. dom.).

Carmānia, ae, f. zemlja Carmanska u zapadnoj strani Ariane, Curt.

Carmēlus, i, *m. Carmel, gore u Galilaeji, s. Carmel, Tac.*

carmen, ĭnis, *n.* [= casmen *od* cano] *1) u obće piev, poj, (po)pievka, napjev, glas, zvuk, ton,* * canere carmina in epulis; * canere miserabile c.; * c. concordant nervis; * c. lyrae, * citharae; * tibia effundit carmen; * *o pjevanju labuda i krečanju sove. 2) pjesan, pjesma, spjev, popievka, pjesmotvor (ponajviše omanjega obsega i u užem smislu [b)], kaošto i kano proizvodi naravnoga oduševljenja; sr.* poëma), *a) pjesni svake vrsti u opreci k prosi,* c. fundere, condere, contexere, facere, * componere * scribere; carmina scribere in alqm; † c. epicum, * tragicum, * amabile, *omanja, miljušna;* * Aeolium; carminum suorum *(dramatičkih)* actor. *b) lyrska pjesan, pjesma,* * carmine tu gaudes, hic delectatur iambis. *c) (pjesma) podsmješnica, pogrdna, podrugljiva pjesma, Cic. Tusc.* 4, 2, 4.; * malum, * famosum, † probrosum; c. fit ad alterius injuriam, † c. factitare in alqm. *d) napis sastavljen u stihovih,* * tumulo addere c.; *takodjer nadpis nad ulazišti hramova, Cic. p. Arch.* 11, 27. *3) (ponajviše pjesn.) proročanstvo, izreka-, odgovor orakula (proročišta, gatališta) (jer obično sastavljen u stihovih),* c. in libris Sibyllinis inventum. *4)* * † *basma (za čaranje, vračanje, bajanje)* (Zauberspruch, -lied, -formel). *5) svaki stalan, na stanovite svrhe (za učenje na pamet, kazivanje na izust itd.) odredjen govor, -besjeda, -izreka, prirečje, rieč, način, obrazac, formula* [*sr. 4)*], *n. pr. ćudoredne rieči, izgledi (primjerci, obrazci) učiteljski,* Appii Caeci; magistri; *vjerska ili pravnička formula, rieči zakona (jer se je sve to u najstarija vremena sastavljalo u saturninskih stihovih),* lex horrendi carminis; c. rogationis; carmina cruciatus; diro quodam carmine jurare.

Carmentis, is *ili* **-ta,** ae, *f.* [carmen] *proročica, gatalica, u bajoslovju kano vidjelica božanski štovana mati Euandrova, koja je bila š njim došla iz Arkadije u Lacij. Odatle* **Carmentālis,** *adj. carmentinski, osb.* C. porta, *vrata (kapija) staroga Rima, imajuća dva svoda (obluka) za prolaz, od kojih se jedan, pošle su Fabii kroza-nj prošli, buduć poginuli u boju s Vejani, prozvao* porta scelerata.

Carmo, ōnis, *ili* — mōna, ae, *f. Carmona, grad u sjevernoj Hispaniji. Odavle* **Carmonenses,** ium, *m. Carmonci.*

Carna, ae, *f.* [caro] *Carna, božica zaštitnica ili čuvarica plemenitijih česti tiela, nu u Ov. fast.* 6, 101. *i slj. s* **Cardea** *ili* **Carda,** ae, *f.* [cardo] *božicom zaštitnicom stožerâ (babaka, baglamâ) pomiešana.*

carnārium, ii, *n.* [caro] *mesara, sprema, komora za meso, izba, smočnica, kućer, ćiler, vajat, Plaut.*

Carneădes, is, *m.* [Καρνεάδης] *Karneade, philosoph grčki, utemeljitelj treće Akademije. Odatle* **Carneădēus** *ili* **-dīus,** *adj. Karneadov.*

Carni, ōrum, *m. Carni, Celtsko pleme u iztočnih (od njih prozvanih) Alpah, u današnjoj Kranjskoj i Koruškoj.*

carnĭfex (carnŭf.), ĭcis, *m.* [caro-facio] *1) krvnik, vješač, stratilac, dželat (koji je kazni na robovih i inostrancih ovršivao, takodjer ih prije pogubljenja na muke udarao i šibao itd.); jer se je služba* carnificis *držala za nepoštenu, sramotnu, kano sramotna psovka, lopov, lupež, hahar, hulja, nitkov, ugursus, obješenjak. 2) tp. mučilac, mučitelj, krvopija* meus, *Ter.;* civium sociorumque; eum sibi carnificem novum exortum.

carnĭfĭcīna (carnuf.), ae, *f.* [carnifex] *1) vješačtvo, dželatsvo, služba stratioca, -vješača,* facere c., *biti dželatom. 2) mučenje, kinjenje,* subire quamvis c.; *pren., muka, kina.*

carnĭfĭco, 1. [carnifex] *(riedko) biti dželatom komu, pogubiti, stratiti, posjeći, smaknuti, odvaliti-, odrubiti-, (od)sjeći glavu,* (hostes) jacentes, *Liv.* 24, 15, 5.

Carnuntum, i, *n. Carnunto, starodavan grad uz Dunav, u Pannoniji, sad Hainburg, Eutr.*

Carnūtes, um, *m. pleme u Galliji, u stranah današnjega Orleans-a.*

1. **căro** *(arhaist. uz to oblik* carnis, *Liv.* 37, 3, 4.), nis, *f. 1) meso. 2) tp. a) kano psovka, strv(ina), mrcina, crkotina, leš,* ista pecus et c. putida. *b) o besjedi, mekoća, mekoputno obilje,* carnis plus habet quam lacertorum.

2. **cāro,** — — 1. [κείρω] *(riedko), gargati, grebenati,* lanam, *Plaut.*

Carpăthus, i, *f.* [Κάρπαθος] *Karpath, ostrvo u aegejskom moru, s. Scarpanto. Odavle* **-thius,** *adj. karpathski;* * pelagus, * mare, * gurges = *aegejsko more;* * senex *o Proteju, koji je ondje stanovao.*

carpătĭnus, *adj.* [καρπάτινος] *od neustrojene kože,* crepidae, *seljačke, proste cipele, -postole, opanci, jednom Cat.* 99, 4.

carpentum, i, *n. kola na dva točka, dvokolice, karuce, kojimi bi se osb. služili žene i svećenici kod svetkovinâ (sr.* essedum, plaustrum).

Carpētāni, ōrum, *m. narod u Hispaniji.*

Carpi, ōrum, *m. pleme u Daciji, Eutr.*

carpo, psi, ptum, 3. *čupati, trgati, brati, po malo uzimati, odnimiti itd. 1) rukom, čupati, (u)brati, (u)trgati, odtrgnuti, oakinuti, skubsti,* undique flosculos; * flores, * violas, * lilia; * flores ab arbore; * uvam de palmite; coronas ex collo, *skinuti;* inter cornua setas, *izčupati, -kidati, takodjer* * *trzati, čupkati, odkidati, čim(k)ati,* cibos digitis; vellera; pensum, *presti; u šali* * = *oskubsti, omesti, zakinuti, oglobiti, opuljiti, prevariti,* stolidum pleno vellere pecus. *2) ustima, od-, izčupati, odgrizati, odjedati,* alia animalia carpunt; * gramen, * herbam; *o čeljadi,* c. oscula, *na silu poljubiti;* * *izjedati, izžderati,* jecur; * *o pčelah, srčuć (srkom, srčimice) sisati, srkati,* thyma; *i o ljudih, pojesti, založiti, užiti,* unumquodque quod erit bellissimum, *Ter. 3) tp. a) utrgati, u-, po-, iza-, odabrati, birati,* dum haec, quae dispersa sunt, coguntur, vel passim licet carpentem et colligentem undique etc.; c. paucos ad ignominiam. *b)* * *polako, pomalo, udobno, lasno uživati,* molles sub divo somnos, *sanak boraviti;* soporem, quietem; auras vitales; diem; aetatem suam. *c)* * *prostor komad po komad prevaliti, nastupiti, udariti (putem), krenuti se (na put), prieći, obići, proći kroz ili preko ..,* viam, iter; pede iter; † supremum iter = *umrieti;* longum iter, *prevaliti dan hoda, štaciju;* mare, rura; c. prata fugâ, *bježati preko l.;* aëra alis, *proletjeti, letjeti zrakom,* pedibus terram, *hodati zemljom,* pontum remis, *veslati morem. 4)* * *raztrgati, -kinuti, -mrcvariti, -drapati, zaklati, iz-, po-, razjesti, oslabiti, umanjiti,* viscera dente; jecur; vires carpi igne; perpetua carpere juventa, *izjedat ćeš se; tr. razcjepkati, -drobiti, komadati,* in multas parvasque partes exercitum; multifariam vires Romanas; † fluvium, *u kanale;* c. membris minutioribus orationem. *5) (o)skubsti, (o)čupati, očerupati, štipati, uštipnuti, a) riečmi, čepati, bockati, zabadati-, zagrizati (u koga), ogrizti, zajedati, iz-, pročešljati, rešetati, uditi-, škoditi komu, skuditi, poniziti, ponizivati, kositi jezikom, ružiti, grditi,* alqm maledico dente, sermonibus, * alqm absentem; militum vocibus carpi; † carpere et detorquere recta facta. *b) kano vojnički t. t., neprijatelja opetovanimi malimi navalami i s različitih strana dražiti (podraživati, dosadjivati mu) te slabiti,* novissimos, novissimum agmen; equitatu agmen adversariorum; *odatle u obće malo po malo (o)slabiti, -onemoćiti, -mlohaviti, -utamaniti, -polomiti, -satrti, -moriti,* carpi parvis quotidie damnis vires suas, *Liv.;* vires paullatim, caeco carpi igni, *Virg.;* labor carpit corpus, *Ov.*

carptim, *adv.* [carpo] *tp. a) dio po dio, kusimice, na dielove, -komade, na male dielove, pojedince, komad po komad,* res Romanas c. perscribere; † carptim divisi agri. *b) na različitih mjestih i više puta, -opetovano,* hostes aggredi, lacessere. *c) samo gdje gdje, koje gdje, na male komade, dielomice, čestimice, jedan ili njekoji (pojedini),* seu c. partes, seu universi mallent convenire; † dimissi c. ac singuli.

† **carrūca,** ae, *f.* [*celtska rieč*] *vrst kolâ na četiri točka, karuce.*

carrus, i, *m.* *(riedko* † **-um,** i, *n.) prievozna kola na četiri točka.*

Carseŏli, ōrum, *m. grad u Latiju. Odavle* **-lānus,** *adj. carseolski, Ov.*

Carsŭlae, ārum, *f. grad u Umbriji, Tac. Odatle* **-lānum,** i, *n. imanje kod C., Plin. ep.*

Cartēja, ae, *f. 1) starodavni grad u južnoj Hispaniji. Odatle* † **-tējensis,** *adj. cartejski. 2) glavni grad olcadski u Hispaniji.*

Carthaeus, *adj. carthaejski* (Carthaea, *grad na zapadnoj obali otoka* „Ceos"), arva, *Ov.*

Carthāgo *(Karth.)*, ĭnis, *f. 1) Karthagina, glasovit grad u Africi, razoren god. 146. pr. Is. 2)* C. nova, *grad u južno-iztočnoj Hispaniji, s. Carthagena. Odatle* **Carthāginiensis,** *adj. karthaginski; subst.* **-enses,** ium, *m. Karthaginci, stanovnici grada C. i u obće karthaginski (punski) narod.*

căruncŭla, ae, *f.* [*dem. od* caro] *mesce, komadić mesa.*

1. **cārus,** *adj. s comp. i sup. 1) drag, skup, visoke ciene,* pisces, *Plaut.;* annōna. *2) drag, mio, velecienjen, milen, štovan, ljubljen* (*v.* caritas), parentes, liberi; patria, quae mihi est vitâ meâ multo carior; alqm diligere carumque habere, *rado imati, milovati;* frater carissimus atque amantissimus; * dis carus, *o srećnu čovjeku; (Plaut.)* cum caris meis, *s mojimi (svojimi) milimi i dragimi.*

2. **Cārus,** i, *m. Caro, 1) pjesnik iz vremena cara Augusta, Ov. 2)* M. Aurelius C., *cesar rimski g. 282. pos. Is., Eutr.*

Carventāna arx, *tvrdja grada* Carventum *u Latiju.*

Căryae, ārum, *f.* [Καρύαι] *mjesto u Lakoniji s hramom Dianinim.*

Cărystos, i, *f.* [Κάρυστος] *Karysto, 1) grad u južnom primorju otoka Euboeje. Odavle* * **-stēus** *ili* † **-stius,** *adj. iz Karysta, karystski; subst.* **-stii,** ōrum, *m. Karystjani. 2) grad u Liguriji.*

căsa, ae, *f. svaka prosta ili siromašna sgrada, koliba, kućica, kućerica; na pose drvenjača-, daščara (u taboru), vojna koliba, šatra, baraka, posl. (Ter.)* ita fugias, ne praeter casam, *ne teci lavu u ralje.*

cascus, *adj.* *(predel. sr. Cic. Tusc.* 1, 12, 27.) *prastar, starodavan.*

cāseus, i, *m. sir; (Com.) kano rieč od mila,* molliculus *i* dulciculus c., *moje zlato!*

cāsia, ae, *f.* [κασία] *1) njeka vrst cimeta, -darčina, -korice, po svoj prilici divja korica* (Mutterzimmt). *2) miomirisan likovac, maslinica* (Seidelbast), *Virg.*

Căsĭlīnum, i, *n. Casilino, grad u Campaniji. Odatle* **-nenses,** ium, *m. Casilinci.*

Căsīnum, i, *n. Casino, grad u Latiju. Odatle* **nas,** ātis, *adj. casinski; subst.* **-nātes,** ium, *m. Casinci.*

cāso, — — 1. [cado] *(riedko) htjeti pasti, padati, dibati se, kolebati se, Plaut.*

Caspĕria, ae, *f. gradić u Sabinskoj, Virg.*

Caspium mare, *Caspijsko (Hvalinsko) more. Ovamo spadaju 1)* **Caspius,** *adj. caspijski, Virg. Tac. 2)* † **Caspiāni,** ōrum, *m. stanovnici uz Caspijsko more.*

Cassander, dri, *m.* [Κάσσανδρος] *sin Antipatra, kralja macedonskoga.*

Cassandra, ae, *f.* [Κασσάνδρεια] *kći Priama i Hecube, kojoj je dao Apollon dar proricanja, nu da joj nitko nije vjerovao, Virg.*

Cassandrēa (-īa), ae, *f.* [Κασσάνδρεια] *grad u Macedoniji, prije* Potidaea. *Odavle subst.* **-renses,** ium, *m. Kassandrejani;* * **-dreus** ĕi, *m.* [-δρεύς] *Kassandrejanin* = Apollodōrus.

casses, ium, *m. (samo u pjesn. i kasno u sing. i to samo acc.* -em *i abl.* -e) *lovačka mreža,* * ponere, * imponere c., *nastaviti, za-, razapeti mr. Odatle a) tp.* * *mreža = zasjeda, pastulja, stupica, zamka,* tendere alicui c., *zametnuti komu mrežu, namjestiti komu pletke. b)* * *paučina.*

* **cassĭda,** ae, *f.* = 2. cassis.

Cassiŏpe, ēs, *f.* [Κασσιόπη] *a) Kassiopa, supruga Cepheju* (Cepheus) *a mati Andromedi, kašnje kano zvjezdje premještena na nebo, Prop. Ov.; u obliku* **Cassiŏpīa** (-pēa), ae, *f. Cic. nat d.* 2, 43, 111. *b) grad na Korcyri.*

1. **cassis** *v.* casses.

2. **cassis,** ĭdis, *f. kaciga (šišak, šljem, kašketa) od kovine (sr.* galea).

Cassius, *ime plemena* (gens) *rimskoga, iz kojega su najpoznatiji 1)* L. Cassius Longinus Ravilla, *na glasu kano vrlo strog i pravedan sudac, odatle posl.* judex Cassiānus, *sudac strog kao* C. *2)* L. Cassius, *kano consul g. 107. pr. Is. od Helvećana pobiedjen i ubijen; odatle* bellum Cassianum *(Cassijev). 3)* C. Cass. Longinus, *ubojica C. Jul. Caesara. 4)* Cassius Parmensis, *jedan od krvnikâ Caesarovih, odličan kano pjesnik, koga ne valja zamieniti s Cassijem Etruskom, prijašnjim njekim pjesnikom, ne s pohvalom spominjanim, Hor. 5)* C. Cass. Long., *glasovit pravoznanac za cara Tiberija; odavle* schola Cassiāna *(Cassijeva). 6)* T. Cass. Severus, *besjednik i pjesnik lat. za Augusta i Tiberija. Osim toga valja primietiti* via Cassia, *čest ceste* „via Flaminia".

cassus, *adj. 1) upr. (pjesn. i kasno) šupalj, prazan, tašt, neplodiv, nerodan,* nux, canna; * *s gen. i abl., neimajuć, oskudievajuć, lišen, bez čega,* lumine, aethere, *mrtav. 2) tp. tašt, prazan, izprazan, zaludan, nekoristan, bezuspješan, pust, ništetan,* c. quiddam et inani vocis sono decoratum; † labores; *vota; * fertilitas; *(Plaut.)* cassa, *puste rieči, pustoslovje; kano adv.* in cassum = *naprazno, bezuspješno, zaludu, u-, na zalud, badava, zahman,* preces mittere; * longos fletus ciere.

Castălia, ae, *f.* [Κασταλία] *posvećen Apollonu i Musam izvor (vrelo) na Parnassu, blizu grada Delphi, Hor. Odatle* **Castălius,** *adj. kastalijski,* * arbor C. = *lovorika, lovor(-drvo),* * umbra C., *pod lovorikom,* * antrum, *proročišna špilja u Delphih.*

* † **castănea,** ae, *f.* [κάστανον, καστανέα] *kesten, kostanj, drvo i plod; takodjer spojeno* castaneae nuces, *kestenje.*

caste, *adv. s comp. i sup.* [castus] *čisto, nevino, bezazleno, nedužno,* caste et integre vivere; † alqam c. habere, *(sa)čuvati, držati. Na pose a) čisto, neoskvrnjeno, pošteno, stidljivo, sramežljivo, djevičanski. b)* = *pobožno, bogoljubno, sdušno, savjestno,* c. ad deos adire; castius sacra privata facere; castissime colere deos; pure ac caste.

castellānus, *adj.* [castellum] *tičući se tvrdjavice, -kule, -kastela,* triumphi c., *za osvojene tvrdjave, Cic. Brut.* 73, 256.; *subst.* **-āni,** ōrum, *m. stanovnici kastela (kule), kasteljani.*

castellātim, *adv.* [castellum] *(riedko) kasteo po kasteo, kastelomice, na ili u (pojedine) tvrdjavice, -kule, -kastele, Liv.* 37, 6, 10.

castellum, i, *n.* [*dem. od* castrum] *svako utvrdjeno mjesto, gradić, tvrdjavica, kula, vis, tvrdjava, grad, šanac, obkop, kladara, čardak* (Blockhaus), *sbjeg (redoute), bastija, beden, bedem. Odatle a)* * *stan-, konak na brežuljku (glavici) stojeći. b) tp. utočište, pribjeg, zaklon, zaštita, okrilje, obrana,* templum, c. latrocinii; c. omnium scelerum.

castĕria, ae, *f. (riedko) sprema za vesla, veslara, ili spavaonica, počivalište za veslače, Plaut.*

castīgābĭlis, *adj.* [castigo] *kazni dostojan, -vriedan,* culpa, *jednom Plaut. Trin,* 1, 2, 6.

castīgātio, ōnis, *f.* [castigo] *i riečmi: korenje, karanje, prekoravanje, korba, ukor,* verborum, *i činom: kažnjenje, kazan, kaštiga, pedepsa,* afficere alqm castigationibus, *kazniti.*

castīgātor, ōris, *m.* [castigo] *kaznitelj, korilac, karač (ponašanja), kuditelj,* meus, *Plaut.;* * minorum *(mladjih, mladeži);* lacrimarum atque inertium querelarum.

† **castīgātōrius,** *adj.* [castigator] *(riedko) koreći, ukorni, karajući, poučavajući,* solacium, *Plin. ep.* 5, 16, 10.

castīgo, 1. [castus-ago] *1) riečmi: koriti, ukoriti, prekoravati, i činom: kazniti, pedepsati, kaštigovati, da bi se koji griešio popravio (sr.* arguo, culpo, reprehendo, vitupero), c. alqm literis, *(Tac.)* per literas nimiam lenitatem; pueros non verbis solum sed etiam verberibus; se ipsum in alqa re; segniores castigat atque incitat; *s* quod; *s* ut, *koreć opominjati, Caes. b. c.* 3, 25, 3. *2) popraviti, izpravljati,* * carmen. *3) (u)krotiti, zauzdati, stezati,* animi dolorem; equum frenis asperioribus.

castĭmōnia, ae, *f.* [castus] *1) tjelesna čistota, -čistoća, kakova se je za pobožne religiozne čine zahtievala, uzdržnost od putenoga občenja i njekojih jela s pobožnosti,* sacra fiunt per summam castimoniam virorum et mulierum; c. *(post)* decem dierum. *2) (riedko) čistoćudnost, čistoća ćudstva, ćudorednost, moralnost, (ćudoredna, moralna) čistoća,* gravitas et c.

castĭtas, ātis, *f.* [castus] *čistoća ćudstva, ćudoredna, moralna čistoća.*

Castor, ŏris, *m.* [Κάστωρ] *sin spartskoga kralja Tyndareja i Lede, brat Polluksov, s kojim zajedno kano blizanci (zvjezdje) služi za provodiča brodarom, Hor.; kano izraz (formula) zakletve,* ecastor, *ili* me Castor, *tako mi Kastora! (sr.* Hercules), *Com.*

castŏreum, i, *n.* [castor, *dabar, breber, bobar*] *dabrovica* (Bibergeil), *pl. Virg.*

castra *v.* castrum *II.*

castrensis, *adj.* [castra] *tičući se tabora, -okola, okolski, taborski, vojni,* ratio, consilium; *(Just.)* exsilium c. = *neprestana vojna služba.*

castro, 1. *(u)škopiti, kopiti, (u)štrojiti, (u)jaloviti, Plaut. Curt. Suet.;* † *subst.* **castratus,** *uškopljenik, škopac, hadum, eunuch; oslabiti, onemoćiti, za koje značenje Cic. de or.* 3, 41, 164. *veli da ne valja,* nolo dicere morte Africani castratam esse rempublicam.

castrum, i *n. I. sing. (redje nego* castellum) *tvrdjavica, gradić, kula, vis, grad, tvrdjava. II. pl. tabor, oko(l), logor,* c. stativa, *stalan tabor (za dulje vrieme),* c. hiberna, *tabor za zimu, zimovnik, zimovište; (Suet.)* aestiva; c. navalia *ili* nautica, *brodovni tabor, tabor na obali za zaštitu brodovom i izkrcavajućim se bojnim četam;* c. metari; castra facere, ponere, locare, † constituere, *utaboriti se;* castra movere, *dići oko(l), krenuti vojsku,* proferre, promovere, *maći vojsku napried, marširati dalje, podići se s vojskom, napredovati,* movere retro,

removere, natrag s vojskom ići, -hoditi, -maršizati; c. munire, communire; castra jungere cum alqo; c. habere contra alqm, *vojevati s kim;* hostem castris exuere; *na pose* † c. praetoriana *ili* praetoria, *i samo* castra, *vojnara, kasarna, vojarna praetorianaca (carske tjelesne straže) u predgradju rimskom; u prilici* in Epicuri nos castra conjecimus; * nil cupientium c. peto; * c. cerea = *pčelinja ošca, -stanice. Odatle a) na oznaku rata, vojne službe, vojnovanja,* magnum habere usum in castris; castris est vobis utendum, non palaestra. *b) jer se je vojska na maršu redovito svaki večer utaborila, dan hoda, štacija, konak,* tertiis, quartis, quintis c.

Castŭlo, ōnis, *m. grad u Hispaniji tarraconskoj. Odatle* **-nensis,** *adj. castulonski.*

castus, *adj. s comp. i sup. u obće u ćudorednom obziru sasvim čist, neoskvrnjen, neokaljan, ne-, bezporočan, pošten (sr.* purus), vita purissima et castissima; quis hoc adolescente castior? homo castissimus; res familiaris c. a cruore civili, *neokaljan krvlju; (Plaut.)* a culpa castae; *na pose a) čist, stidan, stidljiv, sramežljiv, nevin, nedužan, bezazlen, pošten,* matronarum castissima; Cassii castissima domus; * matres. *b) o čeljadi, pobožan, bogoljuban, bogobojan, bogomio, svet,* casta concio, sanctus campus; haud satis c. donum deo; * casti nepotes, * Aeneas; * lucus; * verbenae; nemus, *Tac. c) čist* = *uzprežan, uzdržan, nesebičan,* homo castus ac non cupidus; castissimus homo atque integerrimus.

cāsus, us, *m.* [cado] *1) upr. pad, padanje, padja, a) padanje (s višega mjesta na niže), pad(nuće), propast, srušaj, porušenje, padež,* nivis; * graviore casu decidunt turres; *(Sallust. Jug.* 62, 9.) quam gravis c. in servitium ex regno foret; cujus c. prolapsi; * loci *(potresom zemlje). b) moralni pad, -upad, posrt, posrnuće, prestupak,* sine casu aliquo aut prolapsione. *2) tp. a) o vremenu, konac, izmak, kraj, svrha, svršetak,* hiemis. *b) što se slučajno dogodi, te nije posljedica namjere (nauma) ili poznatih uzroka (sr.* fors), *slučaj, dogadjaj, pripećaj, prigoda, namjera, sgoda,* novi c. novorum temporum; res plures casus recipit, *dvojbena je uspjeha, meće se kod stvari mnogo koje šta na kocku (sreću);* c. magnus, adversus *(nesreća, nesgoda),* subitus, repentinus; *Hor.* c. dubii, *nepovoljni;* c. diei, *svršetak, posljedak;* belli casum sustinere, ferre; deduci in eum casum, *položaj, stanje. Na pose često abl.* casu *kano adv. slučajem, slučajno, ponamjerce, pripetice, nagonom,* casu fieri aut forte fortuna; casu potius quam consilio. *c) deseća se slučajno sgoda, -prilika,* propter casum navigandi, *prilika, sgoda za vožnju, plovitbu,* c. victoriae, praeclari facinoris; † invadendae Armeniae. *d) nepovoljna sgoda, nesgodna prigoda, nesgoda, nesreća, pad,* c. horribilis, gravis; casus harum rerum omnium, *sve ovakve nesgode, -nesreće,* casus civitatis; *takodjer euphemist.* = *smrt, propast,* Saturnini atque Gracchorum c.; docendo casum tuum; de casu Bomilcaris et indicio patefacto; c. Sabini et Cottae; *(Hor.)* si quis casus puerum egerit orco, *ob otrovanju, otrovnom napitku. e) u slovnici, padež.*

Cătăbathmos, i, *m.* [Καταβαθμός, *strmen, (f.)*] *Katabathmo, dolina medju Aegyptom i Libyjom.*

cătădrŏmus, i, *m.* [κατάδρομος] *na koso u vis napeto uže za hodanje, jednom Suet. Ner.* 11.

Cătădūpa, ōrum, *n.* [Κατάδουπα] *slap (vodopad) Nila rieke na medji Aegypta i Aethopije.*

cătăgĕlăsĭmus, *adj.* [καταγελάσιμος] *podsmiešan, služeć za podsmieh, u igri od rieči u Plaut. Stich.* 4, 2, 51.

cătăgrăphus, *adj.* [κατάγραφος] *pisan, šaren, jednom Cat.* 25, 7.

Cătămītus, i *m.* [*izkvareno od* Γανυμήδης] *lat. ime* = Ganymedes, *Plaut.; odatle (riedko) milostnik, bludnik, djevoj.*

Cătaŏnia, ae, *f.* [Καταονία] *zemlja u Kappadociji (u Maloj Asiji).*

Cătaŏnes, um, *m. Cataonci, Curt.*

cătăphractes, ae, *m.* [καταφράκτης] *obložen (okovan) željeznimi ljuskami oklop, -pancier, Tac. Odavle* **cătăphractus,** *adj.* [κατάφρακτος] *okloplјen (o vojnicih i njihovih konjih).*

cătăpulta, ae, *f.* [καταπέλτης] *1) ratni stroj, -machina, kojom su se velike striele, koplja itd. bacala, -puštala (sr.* ballista), *metalo. 2) (Plaut.) striela bačena, puštena iz catapulte.*

cătăpultārius, *adj.* [catapulta] *od catapulte, bačen-, pušten iz catapulte, jednom Plaut. Curc.* 5, 3, 11.

cătăracta (catarr.), ae, *f. i* **-ractēs,** ae, *m.* [καταῤῥάκτης] *upr. slap (vodopad), 1) spustna rešetka, -vrata, spuštenica* (Fallgitter, -thür). *2)* † *ustavac, ustava* (Schleuse).

† **cătascŏpus,** i, *m.* [κατάσκοπος] *brod-uhodnik.*

* † **cătasta,** ae, *f.* [κατάστασις] *odar, na kojem bi se izlagali robovi za prodaju.*

căte, *adv.* [catus] *razborito, mudro, pametno, lukavo, Plaut.*

cătēja, ae, *f. (pjesn. i kasno) njeka hrba, džilit, buzdovan, topuzina u Germanâ i Celtâ.*

cătella, ae, [*dem. od* catena] *lančić, verižica.*

cătellus, i, *m.* [*dem. od* catulus] *pasče, psić, psetance, štene, kuče, štenac; kano rieč od mila, Plaut. Hor.;* c. ferreus, *njeka spona, veruga, okovi, Plaut.*

cătēna, ae, *f. lanac, veriga, kojom bi se tko k čemu prikovao i speo (sr.* vinculum), *spona, puto, okovi, gvoždje, negve, lisice,* conjicere in catenas alqm, *okovati u gvoždje, lancem svezati, lancî speti;* injicere alcui catenas; alqm catenis, c. aureis vincire, in catenis tenere, habere; † in catena esse, *biti na lancu (o vratarû);* esse in vinculis et catenis, *biti u vezih (sponah) i okovih;* in catenis alqm Romam mittere; *pren. a)* * *jaram,* Cantaber serâ domitus catenâ. *b) lanac, okovi, spona, stega, sila,* catenae legum; *(Hor.)* hunc (animum) frenis, hunc tu compesce catenâ. *c) pravničke uslovke, -uvjetci, -ogradbe, clausule,* mille adde catenas, *Hor.*

cătēnātus, *adj.* [catena] * † *na lancu, u gvoždju, u okovih, lancî spet, lancem svezan ili privezan.*

*

căterva, ae, *f*, *svaka množ ljudî odlučenu cjelinu čineća* (*sr.* cohors, agmen, turba), *množtvo, hrpa, gomila, rulja, četa*, magna togatorum; catervae testium, patriciorum juvenum; * Graecorum *(grčk. pjesnikâ)*; * *o životinjah, množ, hrpa, stado, krdo, jato, kita; na pose a) četa, čopor vojnikâ, osb. barbarskih naroda i najmljene vojske ili plaćenikâ u opr. k legijam rimskim*; conducticiae; * Lyciae; * Germanorum; *kad što* * *o pješadiji*; † catervis (= catervatim) decurrentes. *b) družba-, družtvo glumaca, -umjetnikâ.*

† **cătervārius**, *adj.* [caterva] *(riedko) spadajuć na hrpu, -četu*, pugiles c., *na hrpe boreći se.*

cătervātim, *adv.* [caterva] *na hrpe, -gomile, -čete, u hrpah itd., hrpimice, četimice, jatomice, gomilice, ruljom.*

căthĕdra, ae, *f.* [καθέδρα] *stolac, (stolac-) naslonjač, Hor.*

Cătĭlīna, ae, *m.* (Lucius Sergius) *zloglasni s urote proti domovini Rimljanin. Odavle* **Cătĭlīnārius**, *adj. catilinin, protiv* C.

cătillo, 1. [catillus] *(riedko) tanjure (zdjele) oblizati, -oblizivati, Plaut.*

1. * † **cătillus**, i, *m.* [*dem. od* catinus] *zdjelica, tanjurčić, tanjirac.*

2. **Cătillus**, i, *m. Catillo, sin Amphiarajev, koji se je s braćom* „Corais *i* Tiburtus“ *iz grada Argos u Italiju preselio ter tuj Tibur utemeljio, Virg. Hor.*

Cătĭna, ae, *f.* [Κατάνη] *grad na Siciliji, s. Catania. Odavle* **-nensis**, *adj. catinski; subst.* **-nenses**, ium, *m. Catinci.*

cătīnus, i, *m. široka, plitka zdjela, plitica, plitarica, Hor.*; † **vitreus** *(za tamjan).*

Cătius, ii, *m. 1) philosoph epikurovac oko g. 50 pr. Is. 2) oblaporac* (Feinschmecker), *kojega se mudrosti u kuharstvu ruga Hor. sat.* 4, 1, 88. *Odavle* **-tiānus**, *adj. Catijev.*

Căto, ōnis, *m. pridjevak rimsk. plemena* (gens) *Porcijeva; najpoznatiji bijahu 1)* M. Porcius Cato major *ili* Censorius, *kano strog prosudjivatelj ćudorednosti i gorljiv branitelj starorimske discipline (običaja, reda i življenja) te protivnik svakomu novotarenju (n. pr. grčkoj knjizi i philosophiji), pak i kano neprijatelj Karthagine poznat; = strog sudac, Phaedr. Odatle adj.* **Cătōniānus**, *adj. Catonov. 2)* M. Porc. C., *praunuk prijašnjemu, kao što je bio i onaj, pristaša starih običaja, s toga gorljiv republikanac i protivnik Caesaru; za domaćega rata s ovim zadade si sâm smrt u Utici g. 46. pr. Is., odavle mu pridjevak Uticensis (Utičanin). Odatle* **Catonīni**, ōrum, *m. Catonovci, pristaše i prijatelji Catona mladjega.*

cătōnium, ii, *n.* [κάτω] *(zastar.) podzemni sviet, podzemlje. Odatle kano igra od riečî*, vereor ne in catonium Catoninos, *Cic. fam.* 7, 25, 1.

* † **cătŭla**, ae, *f.* [catulus] *psičica, štene, štenac, kuče.*

Cătullus, i, *m.* (Q. Valerius) *Catullo, lyrski pjesnik rimski, rodjen g. 87. pr. Is.*

cătŭlus, i, *m.* [canis] *1) mlad pas, štene, štenac, kuče. 2) u obće mlade, mlado druge koje životinje*, ad cubilia et catulos ferarum ire; *na pose mlado* * *lavova, vukova, vuče, vučić,* * *zmijâ, zmijić, zmijče,* * *mačaka, mač[e],* * *medvjedâ, medvjedče, medče, medić,* [*] *svinjâ, prase.*

cătus, *adj. (ponajv. predel. i kasno) opamećen, razborit, pametan, mudar, u dobru sm.*, c. et prudens; * c. jaculari; * *lukav, himben, previjan, vuhven, hitar, u zlu sm.*

Caucăsus, i, *m. visoke gore u Asiji, Caucas. Odatle* * † **-sius**, *adj. caucaski; subst.* **Caucăsii**, ōrum, *m. Caucašani.*

cauda (*i* coda), ae, *f. rep u životinje; u šaljivoj dvoumnosti*, c. Verrina, *rep veprov ili rep t. j. privjesak imena* „Verres“ *promienjenoga u* „Verrucius“; *tp.* c. trahere *(Hor.), ludjačku kapu nositi, biti ruglo.*

caudex (*ili u razgovoru* cōdex), ĭcis, *m. 1)* * † *deblo, stablo, panj. Odatle a) (Plaut. Prop.) klade, u koje se tko metne kazni radi. b) (Ter.) kano psovka, klada, panj, batina, dedak, tetak. 2) (samo predel. u obliku* caudex) *jer su stari iz prva na šticah povoštenih pisali, knjiga, spis, popis* (*sr.* volumen), multos codices implere earum rerum, in quibus etc.; codicem interlitum proferre; † testamentum duobus codicibus scriptum; † codices abjicere. *Na pose računovnik, dohodnik i razhodnik, knjiga, u kojoj se bilježe dohodci i razhodci*, codex accepti et expensi, *u contextu (svezi riečî) samo* codex, referre in c.

caudĭcālis, *adj.* [caudex] *tičući se debla, -stabla, -panja*, provincia, *posao ciepanja drvâ, drvarstvo, jednom Plaut. Ps.* 1, 2, 25.

Caudium, ii, *n. Caudij, grad u Samniju. Odavle* **Caudīnus**, *adj. caudijski*; furculae *ili* fauces Caudinae, *klanjac blizu* C., *u kojem je bila vojska rimska uhvaćena te pod jaram ići prisiljena g. 321. pr. Is.*; proelium C., *u klanjcu caudijskom*; legiones C., *u caud. klanjcu pogrdjene; subst.* **Caudīni**, ōrum *f., Caudijani.*

caulae, ārum, *f. tor, ovčinjak, ovčara, staje, obor za ovce, Virg.*

caulis (cōl.), is, *m.* [καυλός] *stabaljka, stab(a)ljika, struk, Virg.; na pose vrzina, kelj, kočanj od zelja* (Kohl, Kohlstengel).

Caulon, ōnis, *m. ili* **Caulōnia**, ae, *f.* [Καυλωνία] *grad u Bruttiju.*

Caunus, i, *f.* [Καῦνος] *Kauno, grad u Kariji. Odatle* **Cauneus**, *ili* **-ius**, *adj. kaunski; subst.* **-nei** (nii), ōrum, *m. Kaunci*; Cauneae sc. ficus, *kaunske smokve.*

caupo *i* **cōpo**, ōnis, *m. tržac na malo, sitničar, krčmar, oštarijaš (mehandžija).*

caupōna, ae, *f.* [caupo] *krčma, oštarija*; † exercere cauponam, *krčmariti.*

caupōnius, *adj.* [caupona], *krčmarski, oštarijaški*, puer, *Plaut.*; artes c. exercere, *krčmarstvo (krčmariju) tjerati, krčmariti, Just.*

caupōnor, *dep.* 1. [caupona] *(predel.) čifutariti-, ćariti-, trgovati-, pazariti čim*, bellum.

caupōnŭla, ae, *f.* [*dem. od* caupona] *krčmica, oštarijica, krčmetina, jednom Cic. Phil.* 2, 31, 77.

Caurus *ili* **Cōrus**, i, *m., sjevero-zapadni vjetar, večerina, provenac.*

causa (caussa), ae, *f. 1) u užem sm. uzrok, s kojega što biva, povod, razlog, kriv čemu (ne treba zamieniti s* culpa), nihil potest evenire nisi causa antecedente; in seminibus est causa arborum; c. belli, peccati, postulandi, colloquendi; causae falsae suspitionis, *iz krive domnjeve potekli*; c. veniendi fuit ut, ne, ut ne; * c. est *s inf.*; quid causae est quin etc. = quid impedit quin [*sr.* quin *D*)], *Ter. i Cic. Tusc.* 5, 11, 32.; haec, nulla, aliquid est c., multae sunt causae, cur, quare, quamobrem, propter quas, quod (*riedko* ut) aliquid fiat; *(Hor.)* causas reddet, vitatu quidve petitu sit melius, *na mjesto* cur quidque etc.; qua, eadem de causa; quibus, iisdem, quibusdam, omnibus de causis, † plurimis de causis; quam ob causam, ob eam caus., ob eas, has c.; sine, non sine causa; cum causa dicere; *i s važnim, dostatnim, dovoljnim, pravednim razlogom ili uzrokom ili s važna itd.*, cum c. accedere ad accusandum; causam alcjs rei sustinere, *uzrok ili kriv biti čemu*, hanc nactus appellationis c., *i* res causae *(dat., kriva)* est, paucitatem nostrorum militum causae *(kriva, uzrokom)* fuisse, *nasuprot* in causa esse *u tom sm. istom u Plin. ep. i* aliquid causae est *samo tako u Cic., da* causae *kao gen. visi o* aliquid; *isto tako* id, quid, nihil, satis causae est; mihi causam explicandae philosophiae attulit gravis casus civitatis, *privoli me-, dade mi povoda, da itd.*; caus. afferre alcjs rei, *uzročiti što. Na pose a) abl.* causâ, *radi, za-, poradi, sbog, s gen., ponajviše za njim*, voluptatum adipiscendarum c., honoris tui c.; rei publicae c.; eâ causâ, *radi toga, s toga, zato, Ter.*; meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ causâ, *zarad mene, -tebe itd.; nu u izrečenoj u istinu ili samo mišljenoj opreci i* nostri, sui c.. *n. pr. Cic. Verr.* 3, 51, 121. Illi ipsi, qui remanserant, relicturi agros omnes erant, nisi Metellus ab iis hoc petivisset, ut sererent quam plurimum: quod illi semper sui causâ fecerant, cum eos nemo rogaret, quamdiu intelligebant, sese sibi et populo Rom., non Verri serere. *Lael.* 16, 57. Quam multa enim, quae nostri causâ nunquam faceremus, facimus causâ amicorum; praedandi, speculandi causâ; timoris causâ, *od (radi) straha. b) pravedna stvar*, armis inferiores, non causâ fuissent; causam *(pravednu, pravičnu stvar)* illa causa [*stranka po 2) c)*] non habet; nulla causa, nullae vires, nulla sedes. *c) naveden, tobožnji, tokoršnji, izmišljen razlog ili uzrok, izgovor, izlika, šeprtlja, izpričavanje, izprika, izgovaranje*, causam inferre, interponere; causam accipere, *primati, primiti*; alias causas morae facere, *naći, Sall. Jug.* 36, 2.; per causam populandi, supplementi equitatusque cogendi, *izgovarajuć se, da, pod izlikom, da itd.; (Ter.)* tibi c. est de hac re; *(Com.)* nullam *ili* non causam dicere quin, *ništa ne imati proti tomu, da . .; kano medic. t. t., povod bolesti, (djelovanje priečeća) bolest*, levis, *Liv. 2) u širem sm., posao, stvar, na kojoj se što osnica ili temelji, odatle a) pra, pravni posao, parnica*, c. privata, publica, c. capitis; parvula, *za malenu stvar, -malenkost, -sitnicu*; † c. regni, *za kraljestvo, -priestolje*; causam cognoscere *(iztražiti, razvidjeti)*; c. defendere; agere, orare causam; c. tenere *ili* obtinere, * vincere, *dobiti*, perdere = causâ cadere, *izgubiti*; c. dicere, *i o tuženiku* = reum esse, *biti pod osvadom ili tužbom, i o njegovu odvjetniku = tjerati parnicu, braniti, zagovarati stvar, sebe ili drugoga; (Hor. ep.* 1, 3, 23.) seu linguam causis *(dat.)* acuis = *pripravljaš se za odvjetnika. b) prieporna, upitna točka u stvari, neriešena stvar, razpra, pitanje, o kojem se upravo radi (različito od* res, *stvar u obće ili učin, činjenica)*, quid res, quid causa, quid tempus ferat; tibi omnem rem atque causam meque totum commendo; de Alexandrina re causaque regia; multa quae sunt in re, quia remota sunt a causa, praetermittam; Pompejus et de re *(stvari)* et de causa *(prieporci, priepornoj točki, razpri)* judicavit; haec addit pauca de causa et de copiis auxiliisque suis. *c) stvar, koju tko podupire ili brani, zagovara, stranka, korist, uhar, interesse*, rei publicae, populi Rom.; causam populi agere; causam rei publicae non tenere, *stvari-, pravih interessa države ne znati*; causa, quam Pompejus susceperat. *d) posao, o kom se baš radi, stvar, naruka, nalog*, in causa haec sunt, *ovo spada na stvar*; dare alcui causam; qui super tali c. eodem missi erant, *Nep.*; et causam et hominem probare. *e) položaj, odnošaj, snošaj, razmjerje, stanje, okolnosti, na koliko se misli da nješto ili u istinu uzroče ili mogu uzročiti*, in eadem c. fuit Cato; in meliore causa erat R.; omnium Germanorum una est c. *Odatle f) snošaj, odnošaj s kim, savez, sveza s kim, osb. prijateljski odnošaj, prijateljstvo*, qui alqm sermonis aditum causamque amicitiae cum Cicerone habebant; omnes c. et necessitudines mihi cum illo intercedebant; ratio et c. mihi est cum illo.

causārii, ōrum, *m.* [causa] *odpušteni radi slaba zdravlja ili boléšljivosti vojnici, nemoćni vojnici, nemoćnjaci, invalidi, jednom Liv.* 6, 6, 13.

causia, ae, *f.* [καυσία] *biel klobuk (šešir) široka oboda, Plaut.*

causĭdĭcus, i, *m.* [causam-dico] *odvjetnik, zastupnik (sa smislom preziranja o tom, koji parnice vodi ili odvjetuje za plaću i rek bi kao zanatnik, bez vještine; sr.* advocatus, patronus).

causor, *dep.* 1. [causa] *kano tobožnji uzrok navesti, izgovarati se čim, izpričavati se čim, šeprtljiti*, consensum patrum, equos corrumpi, *Liv.*; † *s* quod; * *absol.*

causŭla, ae, *f.* [*dem. od* causa] *1)* † *mali povod, -uzrok*, parvula. *2) malena parnica*, parvarum rerum causulae, *parnice za malenkosti, -neznatne stvari, jednom Cic. de opt. gen.* 3, 9.

caute, *adv.* [cautus] *1) oprezno, opazno. providno, smotreno. 2)* scriptum c. ut etc., *s osjeguranjem, uz cauciju, da itd.*

cautes, is, *f. oštar, šiljat kamen (nu malen), hrid, klisura, litica, greben* (*sr.* rupes, saxum, scopulus).

cautim, *adv.* [caveo] *(riedko)* = caute *1), Ter.*

cautio, ōnis, *f.* [caveo] *1) čuvanje, opaz, oprez, opip, smotrenost*, cautio incommodorum, *opreznost u . .*, defendendi; cautionem adhibere, *čuvati se, na oprezu biti*; hujus rei una est cautio atque provisio, ut ne, *čuvalo, opreza naredba, oprez; na pose a) (Com.)*

(mihi) cautio est, ne etc., moram si uzeti u pamet ili na um, -se čuvati itd. b) res multas cautiones habet, ima u stvari mnogo, česa se valja čuvati, stvar zahtieva mnogo obzirâ; quae non habent cautionem, stvari, u kojih se čovjek ne može čuvati (u kojih svršetak odlučuje); alter erat locus cautionis, drugo česa se je čovjek morao čuvati. 2) t. t. A) oprezne naredbe, pridržaji (formule itd.), koje pravoznanci daju clientom svojim, ogradba praescriptionum cautionumque praeceptio. B) sjegurnost, bezbiednost, jamstvo, osjeguranje, davanje poručanstva, kojim čovjek osjegura sebe ili druge, i to a) pismeno = zadužnica, obveznica, poručanstvenica, est in caut., u poručanstvenici; c. chirographi, svojeručna, rukopisna; † s acc. c. inf. b) ustmeno osjeguranje, -jamčenje; omni cautione devincire alqm.

cautor, ōris, m. [caveo] 1) koji je na oprezu, čuvajući se, opreznik (šaljivo), Plaut. 2) osjeguratelj, branilac od, uklanjalac, c. alicui periculi, Cic. p. Sest. 7, 15.

cautus, adj. s somp. i sup. [caveo] 1) pass. osjeguran, obezbiedjen, zajamčen, quo mulieri esset res cautior, bio bi joj imutak sjegurniji; (Hor.) nummi; o Hor. ep. ad Pis. v. 265. gl. tutus 1); tp. sjeguran, bez pogibeli, in eam partem peccare quae est cautior. 2) act. oprezan, opazan, opipan, na oprezu, da čovjek odvrati, izbjegne pogibeli (sr. providus, prudens), cauti providique; c. in periculis, in scribendo; c. ad, adversus, † erga alqam rem; * c. assumere dignos; consilia cautiora, † cauta; * oprezan = lukav, podmukao, vuhven, previjan, hitar, vulpes.

căvaedium gl. cavus.

căvea, ae, f. [cavus] 1) upr. šupljina, rešetkom ogradjen ormar za životinje, kobača, gajba, kavez, krletka, i obor, tor, staja, pojata, štala, Hor. Curt.; na pose a) krletka-, kavez za ptice, ptičnica. b) * † stublika, dubenica, stubanj, ulište, košnica. 2) onaj dio rimskoga kazališta (glumišta), u kojem su bila mjesta ili sjedala za gledaoce, gledalište, parterre, prizemlje, sastojeće od redova klupâ dižućih se poput stubâ (terrassâ), c. prima, mjesto za odličnike (viteze); c. media; summa ili ultima. 3) u obće kazalište, glumište, theatar; * u obće gledaoci, skup gledalaca, consessus caveae.

căveo, cāvi, cautum, 2. 1) čuvati se, biti na opazu, -oprezu, -oprezan, paziti na se (sr. provideo), nisi cavetis; ad cavendum; cavere alqd, alqm, ab alqo, ab alqa re (predl. sa samim abl.), od koga ili koga, od česa ili česa čuvati se, cavendum tibi est, ne bellum oriatur, cave, credas, ta nemoj vjerovati, čuvaj se vjerovati; c. te fratrum misereat; * cavete concurrant arma; * nunquam homini satis cautum est, quid etc., nikad ne može biti čovjek dosta na oprezu itd. Odatle c. ut aliquid fiat (čuvajuć se oprezno protivnoga) skrbiti za to, da se nješto sbude, ut ne, da se ne sbude; cave petere, vereri. 2) starati se-, postarati se-, skrbiti se za . . ., narediti što opreza radi, cavere alcui; cautum tibi volo, želim te obezbiedjena, -osjegurana; c. alcui ad alqd; cavere ut. Odatle t. t. a) kano pravoznanac savjetom i naputkom cliente svoje podpomagati, da u parnicah ne štetuju, c. in jure; haec urbana militia respondendi, scribendi, cavendi; c. alicui; qui ceteris cavere didicisti, in Britannia ne ab essedariis decipiare, caveto. b) c. ab alqo, osjegurati se, obezbiediti se od . . c) dati jamstvo komu, (o)sjegurati koga, praedibus et praediis populo; ei non satis cautum videbatur; obsidibus de pecunia, obsidibus inter se; † in duplum; † populo in duplum praediis. d) zakonom ili oporukom ili ugovorom (pogodbom)) ustanoviti, uglaviti, od-, narediti, odlučiti, opredieliti, cautum est lege, ili in legibus, testamento ut, ne etc.; agri de quibus cautum est; heredi velle c.; in quo (foedere) cum caveretur utrorumque sociis, nihil de Saguntinis cautum est; sibi se privatim nihil cavere (ne pridržaje [ugovorom] sebi-, ne ugovori sebi ili za se-, ne zahtieva za se nikakva osjeguranja [od kazne], nikakve bezkaznenosti); militibus cavendum, quod apud patres semel plebi, iterum legionibus cautum sit, ne fraudi secessio esset.

căverna, ae, f. [cavus] (ponajv. u pl.) poveća šupljina, špilja, rupa, škulja, luknja; jama, terrae. Odavle a) podanak od broda (Schiffsraum), cavernae navigii. b) * nutrina, nutrašnjost, utroba Aetne gore.

căvilla, ae, f. (riedko) zajedljiva šala, zabadanje, zadirkivanje, zajedanje, peckanie, bockanje, zagrizanje, podrugivanje, titranje, zaludjivanje, Plaut.

căvillatio, ōnis, f. [cavillor] 1) šaljivo, dosjetno, humoristično zadirkivanje, zajedanje, peckanje, bockanje, zabadanje, zagrizanje, draženje, zadievanje (u koga), podrugivanje, zajedljivi dosjetci, kojimi se osb. besjednik služi u pripoviestih i u humorističnom tonu, svekoliko mu prikazivanje pronićućem (sr. dicacitas, facetiae), cum duo sint genera facetiarum, alterum aequabiliter in omni sermone fusum, alterum peracutum et breve, illa a veteribus superior cavillatio, haec altera dicacitas nominata est. 2) † mudrijašenje, mudrolije, sophisme, sophističko govorenje, verborum, cjepidlačenje.

căvillātor, ōris, m. [cavilla] podrugljivac, zadirkivalo, zagrizalo, peckalo.

căvillor, 1. [cavilla] 1) (šaljivo, dosjetno, humoristično) zabadati, zagrizati, zadirkivati, zadievati (u . .), šaliti se s kim, titrati se, peckati, bockati, podrugivati se, podsmievati se itd., c. cum alqo; alcjs praetextam; cavillatus est in eo. 2) udariti u šeprtlju, šeprtljiti, mudrijašiti, služiti se mudrolijami ili sophismi, Liv.

căvillŭla, ae, f. [demin. od cavilla] malo zadirkivanje, malo peckanje, jednom Plaut. Truc. 3, 2, 18.

căvo, 1. [cavus] 1) šupljiti, izšupljiti, dubsti, iz-, produbsti, probušiti, corneum cavatum ad id (na tu svrhu) baculum; * gutta cavat lapidem; * parmam gladio, probosti; partic. cavatus, izduben, probušen, šupalj, * rupes, * cortices. 2) dubsti = dubuć praviti, -gotoviti, -graditi, -tvoriti, naves ex arboribus, Liv.; lintres arbore, tegmina capitum, Virg.

căvus, adj. šupalj, izduben, svodan, svеden, vena, velja žila (Hohlader); * ilex; * cavernae; * nubes, zastirući, * umbra, * imago o sjenah (dušah) podzemnoga svieta, * flumina duboke (glede na duboko izdubeno rječište), * trabs = (izdubena) ladja. Odatle subst. **cavum,** i, n. i * † **cavus** (sc. locus), i, m. šupljina, rupa, škulja, luknja (sasvim u obće), na pose † **cavaedium,** ii, n. = cavum aedium, unutarnji sgradami okruženi dvor, dvorište, u kojega sredini bijaše impluvium (različito od atrium).

Caystros, i, m. [Κάϋστρος] Kaystro, rieka u Joniji, koja je kod grada „Ephesus" padala u more, Virg. Odavle **Caystrius** [Καϋστριος] adj. kaystarski, ales, labud, kuf, Ov.

cĕ, privješeno = ovdje, evo, gle, hice (evo ovaj; sr. slovenski: ta—le), Ter. hisce; s dodanim upitnim ne mienja se ce u ci, sicine, haecine, Ter. (sr. hic, sic).

Cēa (Cīa), ae, f. i * **Ceos** (acc. Ceo) [Κέως] jedan od otokâ cykladskih. Odatle **Cēus,** adj. cejski, Simonides, Cejanin; * neniae C., Simonidove; * camenae, pjesni Simonidove; subst. **Cēi,** ōrum, m. Cejani.

Cĕbenna, (Cev., Geb.) mons, m. gore u Galliji, s. Sevenne.

Cebrēnis, ĭdis, f. Cebrenovica, kći Cebrena [Κεβρήν] boga jedne rieke u Troadi = Hesperie, Ov.

Cēcrops, ŏpis, m. [Κέκρωψ] Cecrop, najstariji kralj u Attici, u bajoslovju polučovjek a poluzmija, s toga geminus, Ov. Odatle 1) * **Cecrŏpĭdes,** ae, m. [Κεκροπίδης] Cecropović, Cecropovac = Theseus; * pl. **-dae,** ārum, m. = Athenci. 2) * **Cecrŏpis,** ĭdis, f. [Κεκροπίς] a) Cecropovica, na pose kći C., Aglauros, i o kćerih Pandionovih = Procne i Philomele. b) * kano adj., Cekropov, terra C. 3) * **Cecrŏpius,** adj. [Κεκρόπιος] a) Cecropov, arx, Cecropovac (grad); * **Cecrŏpia,** ae, f. = Athene (grad). b) * attički, athenski, domus, upr. stara athenska kraljeva kuća (dvorovi), od vremena kralja Pandiona, u obće Athene, athenski narod; cothurnus, slog tragoedije u Athenah usavršeni.

1. cēdo, cessi, cessum, 3. 1) intrans., jednakimi koraci koracati, -hoditi, -stupati, -ići, -šetati, -micati se, a) upr. c. ex transverso quasi cancer, na stranu (uprieko, po prieko, popriečke) hoditi, -ići, miles ibi c., idje (onamo) Plaut., cedere in tutum, Liv.; starinski = incedere, per ora, pred očima naroda, Hor. sat. 2, 1, 64 i sl. b) tp. hoc c. ad factum, dodje do izvršenja, izvedenja, Plaut., c. in unum, ujediniti se, složiti se, Tac.; c. in alqd, postati-, prometnuti se čim, prieći-, pretvoriti se u . ., † injuria ei c. in gloriam; † cedere in proverbium; poena in vicem fidei cesserat, Liv.; cedere alcui ili in alqm, kano svojina doći na koga, zapasti-, dopasti koga, pripasti komu, is quaestus huic c.; praedae (alcui) ili in praedam alcjs, postati plienom; * alcui in usum; (Tac.) spolia in vulgus cedebant; (Tac.) Lepidi atque Antonii arma in Augustum c.; (Tac. ann. 1, 22.) omne dehinc coelum et mare omne in austrum cessit; † Ptolemaeo Aegyptus cesserat; † alqd alienae gloriae; † armentorum pabulo; † praemium Asia interfectoribus, † cohortes fortitudinis praemia; o djelatnosti ili podhvatu, uspievati, napredovati, od ruke ići, za rukom poći, izaći (za rukom), izpasti, svršiti se, quae prospere ei cesserunt; secus, zlo, naopako; impers. * si male cesserat, bene; † utcumque cesserit; cedere pro alqa re, prolaziti pod što, prima se-, valja za . ., Tac. 2) od njekud ići, -otići, odlaziti, uzmicati, ustupati, povući se natrag, ostaviti, e patria i samo patriâ; Italiâ; često o vojsci, loco, ex loco; de oppido, ex acie; sequi, dein cedere; cedentes, uzmičući; * † retro cedere; c. vitâ ili e vita = preminuti, prestaviti se s ovoga svieta; tp. a) ustupit, odstupiti komu što, prepustiti, ostaviti, alcui alqa re; † titulo captae urbis, slavu osvojena grada; kano trans. alcui alqd, njekomu što dopustiti, dopuštati, od-, ustupiti, odpustiti, multa multis de jure suo; * sa sljed. acc. c. inf. i (Liv.) s ut. b) proći, prolaziti, minuti, nesta(ja)ti, izčeznuti, izčezavati, (iz)gubiti se, ginuti, horae cedunt et dies, memoriâ cessisset; * non laudis amor, nec gloria cessit pulsa metu; * cessit furor, * quo tibi fiducia cessit?. c) c. alcui, alcui rei, njekomu ili nječemu rek bi s puta ići, -ugnuti se, -ugibati se, -uklonіti se, -uklanjati se, njemu (njegovoj volji, većoj sili) popustiti, -popuštati, -ustupiti, -ustupati, -pokoriti se, -podložiti se, -prilagoditi se, instanti; cui exercitus nostri cesserunt; fato, drage volje, dobrovoljno umrieti; tempori; auctoritati alcjs; precibus; fortunae; nocti; * † malis, podleći; † vestigio (o piesku); absol.; na pose u dostojanstvu, časti, vrlinah ustupati komu, -biti gori (slablji) od-, -ne dostići koga, -zaosta(ja)ti za kim, alcui; non multum virtute nostris; (Nep.) alcui in alqa re; ut non multum Graecis cederetur.

2. cĕdo, pl. **cette** (zastar., stegnuto od cedito i cedite), a) (Com.) upr., c. mihi pateram, podaj-, daj mi (ovamo), pruži mi itd.; c. dextiam, codicem, tabulas; c. senem, amo de-, ovamo sa starcem, dovedi amo starca! b) govòri, reci, kaži der, kaži mi, da čujemo, c. istuc tuum consilium; (Cic.) c. unum auctorem facti tui; c. quid faciam; i (Com.) cedodum, nuder reci, kaži der, reci der. c) da se upozori na što, čujde samo, gledi samo, pomisli samo, c. mihi leges Attinias; cedo, quaeso, orationes.

cedrus, i, f. [κέδρος] njeki kedar (kleka, Cederwachholder), što daje vrlo dragocjeno, mirisno ulje, predmete od gnjiloće čuvajuće; meton. a) * † kedrovina, klekovina. b) * kedrovo, klekovo ulje, liber flavus cedro; carmina linenda cedro = neumrlosti ili bezsmrtnosti vriedan.

Cĕlaenae, ārum, f. [Κελαιναί] grad u Velikoj Phrygiji.

Cĕlaeno, ūs, f. [Κελαινώ] 1) jedna od Plejadâ, Ov. 2) jedna od Harpyiâ, Virg.

cĕlĕber, bris († kano masc.), e, adj. s comp. i sup. 1) o mjestih i skupštinah, mnogo i često (od naroda, svieta) polažen, pun svieta, -naroda, -ljudstva, pun, obilat, c. locus, portus, urbs, oppidum, forum; virorum mulierumque conventus; oraculum; * celeberrima fontibus (prepuna izvorâ) Ide; tekar kašnje (Tac.) vrlo napučen, -naseljen, -pučan, imajuć

vrlo mnogo stanovnika, urbes, oppidum. Odatle od množtva sakupljenih svetkovan, -slavljen, svečan, dies festus; triumphus; ludicrum; gratulatio; funus fit regium, magis amore civium et caritate quam curâ suorum c. 2) mnogo imenovan, -napominjan, -(s)pominjan, -čuven, slavljen, veličan, mnogo razpravljan, o kom se mnogo govori, s učešćem i udivljenjem (sr. famosus), glasovit, na glasu, imenito u Cic. samo o stvarih, res totâ Siciliâ celeberrima atque notissima; celebre per Italiam responsum; fama inter barbaros c., magis c. nomen; duo celeberrimi nominis duces (Liv.) vrlo slavljena (glasovita) imena; o ljudih rabi tekar Liv. i pjesnici, nu i onaj ne upr. = slavan, glasovit, na glasu, slovuć, nego = često imenovan, mnogo čuven, poznat, slavljen, veličan, te s dodatkom, n. pr. clarissimarum urbium excidio celeberrimi viri, per omnium annalium monumenta celebres nominibus; bez dodatka * Diana, * dea; * često upotrebljavan, vele običan, vox, verba.

cĕlĕbrātio, ōnis, f. [celebro] 1) pohod-, nazočnost u velikom broju, mnogobrojno družtvo, -skup, -sastanak, hominum coetus et celebrationes obire; quae domus? quae c. quotidiana? 2) mnogobrojno polaženje, -polaženost, -polazak svetkovine, -sastajanje na svetkovinu, svetkovanje, slavljenje, svečano obdržavanje (od sakupljenoga ljudstva), c. ludorum.

cĕlĕbrātus, adj. s comp. i sup. [partic. od celebro] 1) često opetovan, čest, običan, navadan, quid in Graeco sermone tam tritum atque c. est etc.; res celebratissimae omnium sermone, o kojih vas sviet vrlo mnogo govori. 2) svečan, sjajan, supplicatio celebratior. 3) † slavljen, slavan, glasovit, slovuć.

cĕlĕbrĭtas, ātis, f. [celeber] 1) a) mnogobrojno polaženje, živahnost, polaženost mjesta, dolaženje u velikom broju na skupštinu, -svečanost, -svetkovinu, slavljenje, svetkovanje, svečano obdržavanje, svečanost, loci, viae; domestica; mercatus; ludorum; ludis celebritatem addere, učiniti igre svečanijimi (sjajnijimi); supremi diei = svečani sprovod. b) mnogobrojni polazak, -dolazak, silna, velika naloga, -stok, -navala, veliko množtvo naroda, puno svieta, množina ljudstva, c. virorum ac mulierum, totius Graeciae; theatrum celebritate refertissimum, dubkom pun; in celebritate versari. c) čestoća, množtvo, velik broj, često dogadjanje, multitudo et celebritas judiciorum, (Tac.) periculorum. d) često imenovanje, -(s)pominjanje, -slavljenje, veličanje, čuvenost, glasovitost, slava čovjeka ili stvari, celebritas famae, slava glasa, velik glas; causam celebritatis et nominis (glasovita imena) habere.

cĕlĕbro, 1. [celeber] 1) često i u velikom broju polaziti mjesto, -dolaziti kamo, učiniti (mjesto) živahnim, c. viam, domum; vestibulum, * litora, * penates, * atria, * silvas, * forum i sl.; takodjer u velikom broju pribivati svečanosti, skupštini itd., -doći na svetkovinu, skupštinu itd., svetkovati, slaviti, svečano obdržavati, -obslužiti, c. convivium, dies festos, nuptias; c. epulas cantu. 2) tp. a) nješto često ili u velikom broju činiti, -raditi, -tjerati, -upotriebiti, -služiti se, -rabiti, -kazati, govoriti, opetovati, artes, legem; cum his seria ac jocos. b) alqd alqa re, nješto čim rekbi (na)puniti, napunjivati, conciones convicio; cujus literis, fama, nunciis celebrantur aures quotidie meae novis nominibus gentium; c. juvenes multo sermone, mnogo, često govoriti s. c) često i svuda napominjati, -razglašivati, -obznanjivati, -objavljivati, -na znanje davati, rem; factum esse consulem Murenam nuncii literaeque c.; na pose pohvalno (s pohvalom) napominjati, -spominjati, slaviti, veličati, spievati, pjevati, velebiti, hvaliti, nomen alcjs scriptis; facta pro maximis; hoc maxime celebratum est totâ Graeciâ; * virum, heroa lyra.

Cĕlĕlātes, um, m. Celelati, pleme ligursko na jugu od rieke Padus.

Cĕlendĕris, is, f. grad s lukom (pristaništem) u Ciliciji, Tac.

Cĕlenna, ae, f. grad u Campaniji, Virg.

cĕler, ĕris, adj. s comp. i sup. [od cello] 1) brz, nagao, žustar, spješan, pospješen, hitar, jatoran, pohitan (upr. o silnom gibanju udarom uzročenom = napred tjerajući, -goneći, -turajući; sr. velox, properus, festinus), motus, receptus, † iter, † navigium, † navigatio; * canis, * equus, * classis, * navis, * turbo, * Mercurius; brz = brzo nastajući ili nastali, -djelujući, priek, exitus; victoria; oratio; remedia; * fata, nagla, prieka, naprasna smrt; * fuga, (Ter.) consilium. 2) u duševnom obziru, u dobru sm., mens, qua nihil est celerius; * animus; * oderunt sedatum celeres; * s inf.; u zlu sm., (pre)nagao, odviše brz, žestok, napržit, pršljiv, consilia celeriora; iambi; * s inf., irasci.

cĕlĕre, adv. = celeriter, Plaut.

Cĕlĕres, um, m. [srodno s κέλης] po starih piscih staro ime vitezova rimskih (iz prva 300), kano kraljevska tjelesna straža na konju.

cĕlĕrĭpes, ĕdis, adj. [celer-pes] (riedko) brzonog, lakonog.

cĕlĕrĭtas, ātis, f. [celer] brzoća, brzost, brzina, hitrost, naglost (sr. celer), c. et vis equorum; c. dicendi ili in dicendo; verborum, orationis; c. belli; cavendum est ne in festinationibus suscipiamus nimias celeritates; c. veneni, brzo djelovanje, priekost; pren., c. ingenii, amicorum, marljivost, consilii, odvažnost, prisobnost; † cogitationis; † percipiendi.

cĕlĕrĭter, adv. s comp. i sup. [celer] brzo, hitro, žustro, naglo, spješno.

cĕlĕro, 1. [celer] ubrzati, uskoriti, pospješiti, * fugam, * viam, * gradum; † victoriam; intrans. * † hitjeti, žuriti se, brzati, nagliti, paštiti se.

Cĕlĕtrum, i, n. Celetro, grad u Macedoniji.

Cĕlĕus, i, m. [Κελεός] kralj u Eleusini (Eleusis), koji je božicu Cereru gostoljubno primio, te se za to od nje učio poljodjelstvu i mysterijam (tajnam), Virg. Ov.

cella, ae, f. sprema, komora, a) sprema, shrana, spravište, komora, kliet, spremnica, spremište, skladište, magaza, za čuvanje žita, plodinâ, voća itd., hambar, žitnica itd., cella vinaria, podrum, pivnica, olearia, uljara, penaria; tradere alcui cellam; Capua cella atque horreum Campani agri; in cellam imperare, dare, emere, sumere, za kućanstvo. b) stanica, ćelija, komora, kućer, pojatak, kliet, sobica, kiljer, Ter.; osb. za robove. c) u hramovih, onaj dio od hrama, gdjeno je kip boga stajao, kapela, c. Jovis. d) * † u uljištu (košnici), stanica, ošce, okce.

cellārius, adj. [cella] (Plaut.) tičući se komore, -spremišta, -magaze, u spremnici, u komori; odatle subst. **-ius**, ii, m. čuvalac živeža, -hrane, skladištar, pivničar, Plaut. i kasno.

cēlo, 1. 1) tajiti, za-, u-, potajati, kriti, sakriti, skrivati što od koga, alqm alqd, (riedko) alqm de alqa re; pass. samo s pron. u n., celor id, Nep., hoc, Ter., ponajv. celor de alqa re, de maximis rebus a fratre celatus; celo alqm, sakrivati, tajiti, kriti od koga, ništa ne kazati komu, omnes deos hominesque; celabar, sakrivalo se je od mene; * non ego celari possim, quid etc.; * c. alqm in alqa re, skrivajuć prevariti. 2) nješto skrivati, tajiti, zatajati (s namjerom i to ponajviše ne pohvalnom, sr. occulto etc.), arma; sententiam; factum; * celata virtus; * aurum terrâ, * uterum manibus, pokri(va)ti; c. alqm. skrivati, skriti, * se tenebris; * celabitur auctor, zamučati će se, ostati sakrit (nepoznat).

cĕlox, ōcis, f. [izprva adj. sc. navis, srodno s celer] hitroplovka, lizgavac (Schnellsegler), brzača, jaket (Jachtschiff), Liv.; publica, ladjica za prtljag, Plaut.

celsus, adj. s comp. i sup. [od neobičnoga cello, upr. = uzagnan] 1) uznesen, uzdignut, uzpravljen, osovljen, ustubočen, visok (ne gledeć na ine, takodjer stršeće u vis predmete, sr. excelsus, altus, sublimis), dižuć se, uzvišen, natura homines humo excitatos, celsos et erectos constituit, uzpravila, osovila je, prema puzećim ili četveronožke hodajućim stvorovom, koji nimalo nisu celsi ili erecti; status, * cervus c. in cornua. 2) tp. a) o dostojanstvu, visok, uzvišen, uznosit, veleban, celsissima sedes dignitatis et honoris. b) u duševnom obziru, u dobru sm. (nu redje), visok = veledušan, (nad prostaka) uzvišen, plemenit, uznosit, plemenita srdca, visoka duha, velik, celsus et erectus et ea, quae homini accidere possunt, omnia parva ducens; u zlu sm., visok = nad druge se uzdižući, ponosit, ponosan, uznosit, ohol, dižući nos, haec jura suae civitatis ignorantem, erectum et celsum vagari magna cum caterva toto foro; celsi et spe haud dubia feroces; *celsi Ramnes.

Celtae, ārum, m. Celte, Celtijani, narod stanujući imenito u Galliji i Hispaniji. Odatle **Celtĭcum**, i, n. Celtstvo, Celtska, skup svih celtskih plemena, jednom Liv. 5, 34, 1.

Celtĭber, ēri, m. Celtiberac, Cat.; češće u pl. **Celtĭbēri**, ōrum, m. pleme u srednjoj Hispaniji. Odatle a) **Celtĭbēria**, ae, f. (zemlja) Celtiberska. b) **Celtĭbērĭcus**, adj. celtiberski.

cēna (kadšto caena, i krivo coena), ae, f. ručak, objed u Rimljanâ, oko 3—4 ure po podne, apparare, facere c.; alqm ad c. invitare, vocare, † adhibere cenae; cenam alcui dare; ad c. ire, Ter.; obire cenas, itare ad cenas; condicere, promittere ad cenam gl. condico, promitto; inter cenam, pod ručkom, za objeda; † c. recta, pravi.

cēnācŭlum (ne coenaculum), i, n. [cena] (soba) podkrovnica, (koja je izprva služila za jestvanu, -blagovalište, kašnje stan za siromahe).

Cēnaeum, i, n. [Κηναῖον ἄκρον] sjevero-zapadni rt (glavina) Euboeje, s. Lithada. Odtale * **-naeus**, adj. cenaejski.

cēnātĭcus, adj. [cena], objedni, ručka, spes c., da ću dobiti objed, Plaut.

† **cēnātio**, ōnis, i **cēnātiuncŭla**, ae, f. [dem. cena], jestvana, blagovalište.

cēnātus gl. ceno 2).

Cenchreae, ārum, f. [Κεγχρέαι] pristanište (luka) korinathsko u saronskom zaljevu.

cēnĭto, 1. [frequent. od ceno], (često, obično) objedovati, ručati, blagovati.

cēno, 1. [cena], 1) intrans. objedovati, ručati, blagovati, apud alqm, cum alqo. 2) trans. objedovati, blagovati, (po)jesti, aprum, Hor.; noctes cenatae, progostbovane, propijančevane, gostbovanjem, u pijančevanju provedene, Plaut.; šaljivo, cenabis hodie, ut te dignum est, magnum malum, o njem, koji ima namjesto objeda što god zla okusiti, Plaut.; † c. divorum adulteria, pod ručkom dati si prikazivati, -predstavljati. — Partic. perf. pass. cenatus (kao što potus, pransus) i naobjedovan, naručan, naobjedovavši se, najedši se, poslije objeda; takodjer Sall. Jug. 106, 4. statim milites cenatos esse.

Cĕnŏmāni, ōrum, m. [Κενομανοί], celtsko pleme u Galliji cisalpinskoj.

censeo, sui, sum, 2. 1) t. t. a) imutak gradjanina rimskoga procieniti te ga onda ujedno s imenom, stališem, dobom i obitelju njegovom upisati u imenik gradjanâ, koji su posao censori obavljali, da su se mogli novaci za vojsku popisivati, i izvršivati pravo glasovanja u narodnih skupštinah, a i porez razporezivati u starije doba, procjenjivati i upisivati, popisivati, familias pecuniasque; suntne ista praedia censui censendo? mogu li se kano prava svojina posjednikova metnuti u censorov imenik iliti popis, spadaju li na census (procjenbu)? ducenta milia capitum censa sunt; quinto quoque anno Sicilia tota censetur; haec classis censetur XI milibus aeris, gradjani ovoga razreda moraju po 11,000 assa svaki imati; * census equestrem summam nummorum, kojega je imutak procienjen na najmanju za viteza svotu, -na „minimum" što treba posjedovati vitez; capite censi, razred najsiromašnijih gradjanâ, koji se nisu po imutku procjenjivali, nego samo po glavah upisivali; legem censui censendo dicere, zakonom ustanoviti način (formulu), kako da se drži census iliti popis; lex censendi, taj način sam iliti formula (za popis). b) dati imutak svoj uniti u popis, -popisati, radi census-a očitovati, in qua tribu ista praedia censuisti? 2) u obće vriednost ili cienu stvari pravo izpitati, (pro)cieniti, procienjivati, osjeći cienu, ocieniti,

expensa, *Plaut.*; si censenda nobis atque aestimanda res sit; *na pose a)* censeri alqa re, *ocieniti se po čem, dobiti po čem pravu cienu ili vriednost. b)* * censeri de alqo, *smatrati se za čijega, -komu pripadajućega. c)* * censeri alqam dilectam inter comites suas, *držana je koja za miljenicu medju drugaricami svojimi*; censeri hos parentes, *da se smatraju kano roditelji. 3) držati za . ., mniti, misliti, biti toga mnienja, -tê misli, scieniti, za pravo, pravedno, koristno, sgodno ili shodno držati, izreći mnienje, izjaviti se-, glasovati za što (izpitav okolnosti ili razloge, na zahtievanje, a ne bez ovlaštenja, svoje mnienje za stalno, točno izreći; sr.* arbitror, judico, opinor, puto), quid censetis? surgendum censeo; c. aequum esse; plerique censebant ut noctu iter faceret; pars deditionem censebant; non arma neque secessionem, tantummodo ne amplius sanguinem vestrum praebeatis, censebo; erant sententiae, quae castra oppugnanda censerent; censeo *i umetnuto, nu samo u svezi s conj. i obično s gorkom ironijom,* vereamini censeo, *imali biste se, mislim, bojati*; misereamini censeo; ab eis censeo petatis; magno opere censeo desistas. *Odatle 4) t. t. o glasovanju u starješinstvu (senatu; sr.* jubeo), *i o pojedinih senatorih, glasovati, izjaviti se za što ili o čem,* captivos reddendos in senatu non censuit, de ea re ita censeo, ut etc., *i o svemkolikom senatu, odlučiti, zaključiti, od-, narediti, ustanoviti, držati ili scieniti za pravo, pravično itd., uglaviti, sviećati, zapoviedati,* quae patres c.; senatus censuit, ut etc.; cum in senatu vicisset sententia, quae censebat reddenda bona; de bonis regiis, quae reddi ante censuerunt, res integra refertur ad patres; S. P. Q. R. verbis nuncient velle et censere eos ab armis discedere; bellum Samnitibus patres censuerunt; † in senatu breviter. *Odavle dopitati, dosuditi, (Tac.)* alcui alqd, triumphi insignia.

censio, ōnis, *f.* [censeo] *(Plaut.) 1) cienjenje, procjenjivanje, cjenitba, procjenba, sr.* census *1). — 2) kažnjenje, kaštigovanje, pedepsanje (po censoru),* c. bubula = *bičevanje, šibanje.*

censor, ōris, *m.* [censeo] *cjenitelj, cjenjač, censor, činovnik rimski, kojemu su bile dužnosti i držanstva: 1) obdržavanje census-a, v.* censeo, *2) nadzor nad javnom moralnošću (ćudorednošću), s pravom, da prestupnike kazni kaznom onepostenja* (ignominia), *3) pogadjanje s poduzetnici za gradjenje i popravljanje javnih sgrada i šetališta, vrtova itd., i davanje u zakup državnih dohodaka. Odatle tp. = strog sudac, -prosudac, -prosuditelj, -kritik, kudilac, korilac.*

censōrius, *adj.* [censor] *1) censorov, censorski,* auctoritas, nota, animadversio; c. lex; tabulae; edictum c.; opus, *djelo, koje podpada kazni censorovoj;* † gravitas c.; † censoriae mentis levamen. *2)* homo c., *bivši censor.*

censūra, ae, *f.* [censeo] *censorovanje, censorstvo, censura,* c. tristis.

census, us, *m.* [censeo] *t. t. procjenba imutka gradjanina rimskoga i spojeno š njom ubilježenje imena njegova u procjenbene knjige itd.* (*v.* censeo), *cjenitba, ucjena, popis, census,* c. habere, † agere. *Odatle tp. a) imenik gradjanâ i popis njihova imutka. b)* † *imutak koji je trebalo kod popisivanja očitovati ili se je očitovao, census. c) (ponajv. pjesn.) u obće imutak, posjed, bogatstvo, blago,* homo sine censu; * homo tenui c., * census per vulnera partus; * demittere censum in viscera, *prognati imutak kroz lakomicu, razasuti, potratiti;* * dat census honores.

centaurēum, i, *n.* [κενταύρειον] *crvena kitica, kičica, talovo* (Tausendguldenkraut), grave olentia, *Virg.*

Centaurus, i, *m.* [Κένταυρος] *1) Centaur; Centauri, divlje pleme po gorah thessalskih, u bajoslovju dvolike grdosije (ozgor čovjek ozdol konj). Odatle* **Centaurēus,** *adj. centaurski, Hor. 2)* * *zvjezdje na južnom nebu. 3)* * *ime njekoga broda (s toga, radi* navis, *f.),* magna.

centēni, ae, a, *adj. num. distr.* [centum] *po sto, svakih sto; kod pjesn. i stoputan, stokratan.*

centēsĭmus, *adj. num. ord.* [centum] *stoti. Odatle subst.* **-ma,** ae, *f. sc.* pars, *stoti dio, stotnina (kano daća, danak), postotak, procenat; u pl. o kamatah, 1 postotak na mjesec, dakle po našem računu = 12 od sto na godinu.*

* **centĭceps,** cĭpis, *adj.* [centum-caput] *stoglav.*

centies *ili* **centiens,** *adv.* [centum] *sto puta, sto krat.*

* **centĭmănus,** *adj.* [centum-manus] *storuk.*

cento, ōnis, *m. haljina-, kaput od svakojakih krpa sašiven; posl. (Plaut.)* centones alicui sarcire = *na-, slagati komu što.*

Centrōnes, um, *m. Centroni, pleme Gallijsko, dielomice u* „Gallia Narbon.“, *dielomice u* „Gallia Belg.“ *stanujuće.*

centum, *adj. num. card. sto, stotina;* * † *o neizvjestnu veliku broju = vrlo mnogi.*

* **centum-gĕmĭnus,** *adj. stogub, stostruk (o storukom Briareju).*

centumvĭrālis, *adj. na centumvire spadajući, centumvirski, centumviralni (gl.* centumviri), judicium; causa, *od centumvirâ presudjena.*

centum-vĭri, ōrum, *m. sto muževa, sbor sudaca svake godine izabiranih, sastojeći od 105 muževa, koji je u privatnih parnicah razpre presudjivao (osob. tičuće se staroga prava rimskoga o vlastničtvu, i nasljedstvenih posala).*

centuncŭlus, i, *m.* [*dem. od* cento] *haljica od svakojakih krpica.*

centŭplex, ĭcis, *adj.* [centum] *(riedko) stostruk, -gub, Plaut.*

centŭria, ae, *f.* [centum] *prvobitno oddjelak od sto (osoba ili stvarî); odatle 1) kod vojničtva* 1/60 *legije* (1/2 *manipula,* 1/6 *cohorte), satnija, kumpanija, centurija;* tres c. equitum (= celerum). *2) jedan od 193 ili 194, petim razredom* (classes) *podredjenih i na ove porazdieljenih odjela gradjana rimskih, u koje su bili ovi podieljeni zarad glasovanja u prozvanih od njih centuriatskih skupštinah* (comitia centuriata), *buduć svaki razred imao stanovit broj centurijâ (v.* classis). *Kašnje, nu ne zna se kada i kako, bila je razdioba po centurijah spojena s razdiobom po tribuah, te je svaka tribua* (tribus) *brojila po dvie centurije.*

centŭriātim, *adv.* [centuria] *centurija po centurija, po centurijah, -satnijah, kumpanijah;* milites c. producti; populus c. vocatus.

1. **centŭriātus,** us, *m.* [2. centurio] *centurionstvo, satničtvo, kapetanstvo, čast-, mjesto centuriona.*

2. **centŭriātus,** us, *m.* [1. centurio] *razdioba na centurije ili satnije, jedan put Liv.* 22, 38.

1. **centŭrio,** 1. [centuria] *porazdieliti na centurije, satnije ili kumpanije, a) o vojsci,* c. juventutem; pedites centuriati. *b) o narodu, samo u partic.* centuriatus, comitia c., *u kojih se je po centurijah (gl.* centuria) *glasovalo, centuriatski;* lex c., *prihvaćen u centurijatskoj skupštini.*

2. **centŭrio,** ōnis, *m.* [centuria] *vodja centurije, -satnije, kapetan, satnik.*

centŭriōnātus, us, *m.* [2. centurio] *pregled ili izbor satnikâ, jedan put Tac. ann.* 1, 44.

Centŭrĭpīni, ōrum, *m. Centuripljani* (**Centŭrĭpa,** ae, *f. grad na Siciliji, s. Centorbi* [Κεντόριπα]).

cēnŭla (coen.), ae, *f.* [*demin. od* cena] *malen objed, -ručak.*

Ceos, cepa *v.* Cea, caepa.

Cĕphallēnia, ae, *f.* [Κεφαλληνία] *najveći od jonskih otoka, s. Cephallenia. Odatle subst.* **Cĕphallēnes,** um, *m.* [Κεφαλλῆνες] *Cephallenci.*

* **Cĕphăloedis,** is, *f. ili* **-oedium,** ii, *n.* [Κεφαλοιδίς, -λοίδιον] *grad na sjevernoj obali Sicilije, s. Cefali. Odatle* **-loedĭtānus,** *adj. Cephaloedski; subst.* **-loedĭtāni,** ōrum, *m. cephaloedjani.*

Cĕphălus, i, *m.* [Κέφαλος] *a) Cephalo, sin Deïoneja, kralja u Phocidi, a unuk Aeolov, Ov. b) otac Lysiji, bjesjedniku grčkomu.*

Cēphēnes, um, *m.* [Κηφῆνες] *Cephenci, bajoslovni narod u Aethiopiji, Ov.*

Cēpheus, ĕi, *ili* ĕos *m.* [Κηφεύς] *kralj u Aethiopiji, suprug Kassiopi i otac Andromedi, napokon premješten medju zviezde. Odatle* * **Cēphēĭus** *ili* **Cēphēus,** *adj. Cephejev, odatle = aethiop(ij)ski.*

Cēphissus *ili* **-isus,** i, *m.* [Κηφισσός, -ισός] *Cephiso, 1) rieka u Phocidi i Boeotiji; kano bog rieke otac Narcissu. Odavle a)* * **Cēphīsius,** ii, *m. Cephisović* = Narcissus. *b)* * **Cēphīsis,** ĭdis, *adj. 1) cephisski. 2) rieka u Attici. Odatle* * **Cēphīsias,** adis, *adj. cephisski.*

cēra, ae, *f.* [κηρός] *vosak; odatle a) povoštena drvena ploča za pisanje, pisaća štica, -tablica. b) pečat od voska. c) pl. voštene slike, obrazi pradjedova od voska, Ov.; voštani kipovi, likovi od voska,* ceris fingendis oblectabatur, *Just.*

Cĕrambus, i, *m.* [Κέραμβος] *bajoslovna osoba, koja je bila za Deukalionova potopa pretvorena u kukca, Ov.*

Cĕrămīcus, i, *m.* [Κεραμεικός *lončarište, lončarski trg*] *tako se zvahu dva trga, jedan u, a drugi izvan Athenâ.*

cērārium, ii, *n.* [cera] *nametnuta od Verra daća za potrošeni kod pečaćenja vosak, pečatarina, voskarina, jednom Cic. Verr.* 3, 78, 181.

cĕrastes, ae, *m.* [κεράστης, *rogat*] *1)* * † *(zmija-) šarunica* (Hornschlange). *2) kano nom. pr.* **Cĕrastae,** ārum, *m. (rogatci) rogat, kako priče pričaju, narod na otoku Cypru, Ov.*

cĕrăsus, i, *f.* [κερασός] *trešnja, drvo, Virg.; trešnja, plod, Prop.*

Cĕraunii montes, *m. ili obično, osb. kod pjesnikâ,* **Cĕraunia,** ōrum, *n.* [Κεραύνια ὄρη] *kršovite gore uzduž primorja epirskoga, Ceraunske gore (sr.* Acroceraunia).

Cerbĕrus, i, *m.* [Κέρβερος] *mnogoglavi pâs Plutonov, koji čuva ulazište u podzemni sviet. Odavle* * **Cĕrbereus,** *adj. Cerberov.*

Cercĕtius, ii, *m.* [Κερκετήσιον ὄρος] *gora u Thessaliji.*

Cercīna, ae, *f.* [Κέρκυννα] *otok naprama obali afričkoj. Odavle subst.* **-ātes,** um, *m. Cercinci, jednom pis. b. Afr.* 34.

Cercōpes, um, *m.* [Κέρκωψ, *majmun, opica*] *Cercopi, razbojničko pleme na otoku „Pithecusa“, koje je Jupiter pretvorio u opice ili majmune, Ov.*

cercūrus, i, *m.* [κέρκουρος] *1) njeka laka hitroplovka, lizgavac* (ein schnellsegelndes Schiff). *2) (i* cercyrus) * † *njeka morska riba.*

Cercyo, ŏnis, *m.* [Κερκυών] *razbojnik (hajduk) u Attici, od Theseja ubijen, Ov. Odavle* **Cercyŏnēus,** *adj. Cercyonov.*

Cĕreālis *v.* Ceres.

† **cĕrĕbellum,** i, *n.* [*dem. od* cerebrum] *moždanci, maleni moždani.*

cĕrĕbrōsus, *adj.* [cĕrebrum] *bolestan od moždana, 1) imajući žar mozga* (Hirnwuth), *šenut, ćanut, pomaman, (po)munjen, smeten, smušen, Plaut. 2) napržica, naprženica, pršljivac, ljutica, halabura, smušenjak, Hor.*

cĕrĕbrum, i, *n. 1) mozak, mozag, moždani. 2) tp. a) mozak = um, pamet, Plaut. Hor. Suet. b) gnjev, srčba, ljutost, srditost, razjarenost, žestina, plahost, pršljivost, napržitost, Plaut. Hor.*

Cĕrēs, ĕris, *f. 1) kći Saturna i Rhee, sestra Jovu* (Jupiter) *i Plutonu, mati Proserpini, božica poljodjelstva, težanja zemlje i sijanju žita, te s toga obrazovanosti (civilisacije), kaošto i plodnosti (zemlje), odavle i božica ženitbe. 2)* * *plodine, žito, kruh, hljeb, hrana, živež i sl.; posl.,* sine Cerere et Libero friget Venus, *Ter. Odavle* * **Cĕreālis** (*i* Cerialis), *adj. Cererin, žitni, poljodjelstven itd.,* munera C. = *kruh, hljeb,* herba, *usjev,* sulci, *posijana polja;* solum, *podloga od kruha;* arma C., *pekarska sprava, orudje ili sprava za pečenje kruha, na pose,* **Cĕreālia,** ium, *n. svetkovina Cereri na slavu, cererino.*

cēreus, *adj.* [cera] *vošten, voštan, od voska,* * regna, * castra c. = *voštana okca (ošca, stanice) u pčelâ, satovje. Odatle a)* * pruna, *žute kao vosak,* brachia, *biele (ili gibke) poput voska. b) gibak-, prutak kao vosak, lak, lako skloniv,* * cereus in vitium flecti. *c) subst.* **-us,** i, *m.* (*sc.* funis) *voštena svieća, voštanica, voštana buktinja, duplir.*

cērĭmōnia, *v.* caerimonia.

cērintha, ae, *f.* [κήρινθος] *medak, voska, voštani cvietak* (Bienenbrod, Wachsblume), *Virg.*

cerno, crēvi, crētum [κρίνω, *u značenjih* 2, *a) i b) bez perf. i sup.*], 3. *1) upr. lučiti, razlučiti, (o)triebiti,* * per foramina densa, *(pro)-sijati, presijati. 2) tp. a) očima razluči(va)ti, razab(i)rati, vidjeti, opažati, ugledati (tako da čovjek pojedine česti razabire, točno, jasno, potanko vidjeti, -opažati, čemu treba i osobite bistroće ili napora vida; sr.* dispicio, video), quae cernere et videre non possumus; quam (rei formam et speciem) etsi non cernimus, tamen animo tenere possumus; nos ne nunc quidem oculis cernimus ea, quae videmus; Cumanum ex hoc loco video, Pompejanum non cerno; c. literas ab rege Perseo per ignobiles tres legatos; * acutum in vitiis amicorum; *s acc. c. inf.; Caes. b. c.* 1, 64, 1. cernebatur *s acc. c. inf. Odavle* c. alqm, *gledati, ogledati se, obzirati se, osvrtati se na koga, Cic. legg.* 1, 18, 49. *b) očima duševnima razluči(va)ti, -razab(i)rati, točno, jasno, potanko (s)poznati, vidjeti, osjećati, opaziti, zamietiti, uvidjeti, razumjeti,* alqd animo; species eloquentiae, quam cernebat animo, re ipsa non videbat; neque tanta in rebus obscuritas, ut eas non penitus vir acri ingenio cernat, si modo aspexerit; quo mihi ipsi cernebat (animus) esse veniendum. *Odatle* cerni in alqa re *ili* alqa re, *vidjeti se-, pokaz(iv)ati se-, pozna(va)ti se u čem ili po čem. 3) nješto prieporna ili dvojbena odlučiti, presuditi, riešiti (riedko namjesto* decernere), *a) o sudcih, (pre)suditi, odlučiti, zaključiti, uglaviti,* quotcunque senatus creverit, agunto *i* tot sunto, *Cic. legg.* 3, 3, 6.; quid de Armenia cernerent, *Tac. b) borbom, bojem odlučiti, odlučivati o čem, -rješavati, boriti se (starinski namjesto* decernere, certare), * ferro, non auro vitam cernamus utrique; pro patria, *Sall.*; inter se ferro. *c) odlučiti se-, riešiti se za što, odvažiti se na što, nakaniti, naumiti, odlučiti, zaključiti što, s acc. c. inf., Plaut.; s inf., Cat.; kano sudbeni t. t.* cernere hereditatem, *primati-, nastupiti baštinu ili nasljedstvo ili htjeti (odlučiti) primiti itd.; (Plin. ep.)* hereditatem adire cernereque; *u prilici,* debet etiam fratris Appii amorem erga me cum reliqua hereditate crevisse; falsam hereditatem alienae gloriae c.

* **cernuus**, *adj. prignut k zemlji ničice, strmo-, naglavce, sunovratice padajuć, prekopitnuv se naglavce,* equus.

cēro, 1. *o-, povoštiti, na-, pomazati voskom, classički samo* cerata tabella.

cerrītus, *adj.* [*namjesto* cerebritus *od* cerebrum] *imajući žar mozga* (Hirnwuth), *pomaman, ćanut, šenut, smušen, (po)munjen, smeten, bunovan, blazniv, mahnit, Plaut. Hor.*

certāmen, inis, *n.* [certo] *upr. odlučivanje, 1) borba, u kojoj borci natječući se iz petnih žila rade, da jedni druge svladaju ili nadkrile te se više od drugih odlikuju, natjecanje, nadbijanje, borba, takmljenje, takma u čem, i tjelesna i duševna, u (junačkih) igrah, u glasbi (musici), pjesničtvu itd.,* c. gladiatorium vitae; † musicum, † gymnicum, † equestre; † saliendi, *u sk., nadskakivanje;* * bijugum; * cursus, *utrkivanje,* disci, *u kolutanju,* * pedum; * classis, *na brodovih,* jaculi, *u džilitanju;* c. Stoicorum et Peripateticorum; c. honoris, gloriae; eloquentiae inter juvenes; verborum linguaeque, regni, * divitiarum, *za . .;* * venire in certamen; * ponere, *prirediti;* * *nagrada (za koju se natječu, takmê). 2) u ratu, boj, borba, bitka, kreševo, okršaj,* inire, conserere; c. inter mortales fuit; c. navale; pugnatum est vario c.; res venit ad certamen; † fit proelium acri certamine, *nastane (porodi se) ljut boj (bitka);* res geritur pari certamine *(jednakimi četami, konjanici proti konjanikom);* † c. proelii, *Liv.* pugnae, * belli, * Martis.

certātim, *adv.* [certo] *natječimice, za okladu, takmeći se, revno.*

certātio, ōnis, *f.* [certo] *natjecanje, nadbijanje, takmljenje, takma; tp.* certatio multae, *javna razprava o globi, koja da se nametne.*

certe, *adv.* [certus] *1) potvrdjujući, sjegurno, izvjestno, jamačno, doista, u istinu, za stalno, pouzdano, za cielo, lje, zaisto,* c. illud eveniet; addit quae c. vera sunt; c. scio *v.* 1. certo. *Odatle u potvrdjujućih odgovorih, (Ter.)* estne ipsius annon est? certe est; *takodjer za potvrdjenje prije napomenute stvari ili dogadjaja,* venerat, ut opinor, haec res in judicium. Certe, *dakako, svakako. 2) sa stegom potvrdjujući, ipak jamačno, -sjegurno, -izvjestno, -doista, -barem, da bogme barem, nu barem,* res fortasse verae, c. graves; si non (minus) etc., at c., c.; *isto tako* c. tamen *ili* tamen c., c. quidem.

1. **certo**, *adv.* [certus] *za stalno, za cielo, doista, zaisto, izvjestno, jamačno, sjegurno, bez dvojbe, u istinu,* c. comperi, *Ter.*; exspecto aliquid ita quasi c. futurum; *i u potvrdjujućih odgovorih;* certo scio = certum est (id) quod scio; *nu* certe scio = certum est, me scire.

2. **certo**, 1. [cerno] *upr. odlučivati, 1) natjecati se, nadbijati se, takmiti se, boriti se,* officiis inter se; cum civibus de virtute; cum usuris fructibus praediorum, *t. j. htjeti smagati-, namirivati kamate prirodom ili dohodcî imanjâ, Cic. Cat.* 2, 2, 18.; certabant, quis eorum potissimum gubernaret; *(Hor.)* certemus *(da vidimo, -se ogledamo),* spinas animone ego fortius an tu evellas agro; * certare alcui, *s kim,* * † *s inf. 2) riečmi, na pose na sudu, prepirati se, riečati se, pregovarati se, pravdati se, preti se, boriti se, razpravljati,* verbis, oratione, dicacitate cum alqo (de alqa re), inter se; * ob hircum; certandae multae dies advenit, *dan javnoj razpravi o globi, koja da se nametne; (Hor.)* foro si res major minorve certabitur olim. *3) u ratu, biti se, boriti se, ogledati se, boj biti, vojevati (nastojeći da nadeladam protivniku),* proelio; de imperio cum populo Romano; armis cum hoste; cum Gallis pro salute, non pro gloria; pro patria; pro suâ potentiâ; † de principatu armis; † bello; *(Tac. ann.* 2, 46.) cum a Cheruscis Longobardisque pro antiquo decore aut recenti libertate et contra *(u neprijateljâ)* augendae dominationi certaretur; *absol.*

certus, *adj. s comp. i sup.* [cerno] *raz-, odlučen, 1) gledeć na odluku, nakanu, naum [sr* cerno 3)], *a) odlučen, nakanjen, naumljen; u svezi* certum (*Com. i* certa res) est (mihi), c. deliberatumque, certum atque decretum *s inf., za stalno, čvrsto sam odlučio, -nakanio, -naumio itd.,* mihi abjurare certius est, quam dependĕre. *b) nakaniv, odlučiv, spreman, gotov, pripravan na što,* * eundi, * mori; † c. desciscendi; † relinquendae vitae; † fugae. *2) gledeć na vanjsku kakvoću, broj, vrieme, ustanovljen, urečen, opredieljen, odredjen, uglavljen, stalan, stanovit,* c. dies, tempus, locus, partes, iter, signum, numerus; pecuniae; naves, *stanovit broj brodova;* subsidia, manus, *na opredieljenom mjestu porazmješten;* nullis custodiis neque ordinibus certis, *jer nisu bile nikakve opaze (straže) pometane ili postavljene niti brodovi u stanovitom redu stajali;* certa quaedam et definita lex; * limites; * lar, *stan, konak, kuća;* * conviva, *stalan, svakdanji gost. — Gdjekad kaošto* **quidam**, *o predmetih, kojih se kakvoća pobliže ne označuje, nu različito od* **quidam**, *na koliko nije sve jedno, dà li se ta potanja kakvoća znade ili ne, stanovit, njeki,* certi homines; habet certos sui studiosos, † certae quaedam leges. *3) gledeć na nutarnju kakvoću, pouzdan, sjeguran, pravi, istinit, stalan, odlučen,* amicus, homo; accusator, *vjere dostojan,* pater familias, *na kojega se urednost možeš osloniti;* nuncius; hostis nec spe nec animo certior; satis animo certo et confirmato; res, imperium, victoria, *odlučen,* pernicies condicionis, gradus; bona et certa tempestate, *za liepa i stalna vremena;* sine certa re, *bez pravoga razloga;* * sagitta, * hasta, *sjeguran, nepromašujući;* † certa maris. *4) gledeć na poznavanje, sjeguran, izvjestan, nedvojben, stalan, istinit, očit, poznat,* c. res; id parum certum est; c. pater, *poznat, zakonit;* c. liberi, *zakonska;* certum habere, pro certo habere; certum scire, pro certo scire, *izvjestno, za stalno,* negare, polliceri, dicere, affirmare, proponere; pro certo creditur; certum cognoscere, *izvjestno, za stalno, za cielo saznati; subst.* **certi**, ōrum, *m. sjegurni, pouzdani ljudi, Nep.; adverbial. (Hor.)* clare certumque loqui, certum vigilans; *odavle o ljudih takodjer točno, dobroizviešten, dobroznajuć, sjeguran, uvjeren,* † de sua suorumque genitura; † damnationis, † spei; *odavle* alqm certiorem facere alcjs rei, de alqa re, *oba-, izviestiti koga o čem, doglasiti-, naznanje dati komu što, dati glas komu o čem, s acc. c. inf., s quaest. indir., ili absol., s* ut, ne, *sa samim conj.,* * certum facio alqm; certior fio.

cērŭla, ae, *f.* [*dem. od* cera] *komadić voska;* c. miniata, *njeki crljenak (rudka,* Röthelstift), *kojim su stari pogrešna mjesta u knjigah zabilježivali.*

cērussa, ae, *f. bjelilo, ustupeć* (Bleiweiß), *Plaut. Odatle* **cērussātus**, *bieljen, nabieljen, ličen (bjelilom, ustupećem).*

cerva, ae, *f. košuta;* * *u obće = jelen.*

† **cervīcal**, ālis, *n.* [cervix] *uzglavak, uzglavnica, uzglavje, vanjkuš, jastuk.*

cervīcŭla, ae, *f.* [*demin.* od cervix] *šijica, malen za-, potiljak.*

cervīnus, *adj.* [cervus] *jelenji,* pellis, *jelenja koža, jelenina, Hor.*

cervix, īcis, *f. (u Cic. i Sall. samo u pl., u Liv. pak u pravom sm. u sing., a u prenes. u pl.) šija, za-, potiljak,* frangere cervices alcui, *skrhati, skršiti komu vrat,* dare cervices alcui *dati komu vrat, pustiti se umoriti;* * dare brachia cervici, *za-, ogrliti, viti se komu oko vrata;* * cervici alcjs imponi, *zasjesti komu na krkače, zajahati komu na vrat. Odatle u prilici a)* dare cervices nefariae crudelitati, *skučiti vrat-, podviti šiju itd. podnositi, trpjeti itd.;* esse in cervicibus alcjs, *biti komu na šiji, -za vratom, -za petami, o progonu ili o velikoj i dosadnoj ili pogibelnoj blizini (progoniteljâ),* velut in cervicibus habere hostem, *za petami, za vratom;* hostis in cervicibus jam Italiae agens; legiones in cervicibus nostris collocare, *smjestiti blizu nas, -za našim vratom ili ledjima;* imponere in cervicibus alcjs sempiternum dominum; sustinere cervicibus suis alqd, *naprtiti si, nositi na ledjih ili plećih;* depellere, repellere alqm *ili* alqd de cervicibus alcjs, *otresti, skinuti komu koga ili što s vrata, osloboditi, oprostiti koga od . . .; (Tac.)* quem (Neronem) — non Vindex cum inermi provincia aut ego cum una legione, sed sua immanitas, sua luxuria cervicibus publicis depulere; * alcjs jugum rigida cervice subire, *skučiti vrat pod čiji jaram preko volje ili zlom voljom, ići pod čiji jaram-, živjeti u jarmu nerado. b) upornost, tvrdokornost,* qui erunt tantis cervicibus recuperatores, qui audeant etc., *tolika srdca, toli odvažni, -smjeli, -uporni.*

cervus, i, *m. 1) jelen. 2) u vojnom jeziku, račvast, rašljast panj, svršujujući se poput jelenjih rogova na dvie grane, za odvraćanje i odbranu dušmanâ, rogatka* (spanischer Reiter).

cespes *v.* caespes.

cessatio, ōnis, *f.* [cesso] *1) oklievanje, krzmanje, zatezanje, odvlaka, Plaut. 2) nerad(nja), neradinost, danguba, bezposlenost, plandovanje, bezposlica, praznovanje,* Epicurus nihil cessatione melius existimat.

cessātor, ōris, *m.* [cesso] *koji oklieva, oklievalo, krzmalo, kasan, nemaran, spor.*

cessim, *adv.* [1. cedo] *natrag, proč, na stranu, popriečke,* ire, *Just.*

cessio, ōnis, *f.* [1. cedo] *uzmicanje, uzmak, po-, odlazak, jednom Cic. legg.* 1, 3, 30.; cessio in jure, *kano jurid. t. t., ustup(anje) i prienos (prenošenje) posjeda na drugoga.*

cesso, 1. [*intens. od* 1. cedo] *upr. odustajati, 1) oklievati, krzmati, kasniti, malaksati, popuštati u čem (oklievati da se započeto već djelo nastavi i dovrši, s lienosti ili plašljivosti; sr.* cunctor), *ili u obće za njeko vrieme stati, prestati i oddahnuti,* non cunctandum neque cessandum esse; c. in studio atque opere suo; nec cessatum a levibus proeliis; cessare ullo nusquam officio, *svaku dužnost svagdje izvršiti, nijedne dužnosti nigdje nepropustiti,* * cessare in vota precesque, *oklievati-, kasniti sa zavjeti i molitvami* * cessat voluntas? *malakše li volja = ne će li ti se pravo?;* non cessat de nobis detrahere, *ne prestaje itd. Na pose (često Com.) pitajuć,* cesso? quid cessas? *oklievam (krzmam) li? čemu oklievam (-aš), čekam? s inf. kano poticanje sebe samoga ili*

drugoga, da se nješto učini odmah; † non cessavit, quoad etc., non cessatum est deinceps quin etc. 2) biti bezposlen, ništa neraditi, dangubiti, biti bez posla, bezposličiti, plandovati, praznovati, počivati, mirovati (vazda u priekornom sm.), nihil agere et cessare; per hibernorum tempus; (Liv.) cessat ira deae; * cessant pedes, * arma; cessatum ducere curam, počivat-, spavat voditi brige; * arae c. = na otarih nikakve se žrtve ne žrtvuju; * ager c., počiva, leži na ugaru ili pod pra-huljom; † cessans honor, izpražnjen; * cessata tempora, provedena u bezposlici; * c. amori, milovati se, razbludjivati se, prazniujuć predati se ljubavi, u ljubavi odpočinuti; † kano sudbeni t. t., ne doći na sud. 3) * † zabluditi, pogriešiti, posrnuti, faliti.

cestrosphendŏne, ēs, f. [κεστροσφενδόνη] metalo, kojim se je kakvo iz praće kamenje bacalo, jednom Liv. 42, 65.

cestus, v. caestus.

cētārius, adj. [cetus] tičući se morskih riba, kitov, samo kano subst. 1) **-ius**, ii, m. trgovac morskom ribom, osob. tuninom, tunar (Thunfisch-händler), Ter. 2) **-ium**, ii, n. ribnjak na morskoj obali, s morem spojen, u kojem su se morske ribe, osb. tune (tunci, tumani, Thunfische) u stanovito doba kupile te na veliko hvatale, Hor. Plaut.

cētĕrōqui ili **-quin**, adv. u ostalom, drugačije, drugako, inače, ne gledeć na to.

cētĕrus, adj. [ce-ἕτερος] 1) sing. samo kod skupnih imena; nom. masc. sing. nikad ne dolazi, nu često ceteri (bolje nego caeteri), ae, a, drugi, ostali (kano opreka sa osobom ili stvari prije ili poslije rečenom; sr. reliquus), c. exercitum; c. regium cultum; c. Graecia; c. ejus audacia; cetera parare, quae parantur pecuniâ, equos, famulos, vestem egregiam, vasa pretiosa, amicos non parare; ceterae res; praeter ceteros; inter cetera; et cetera, cetera, i tako dalje. Odatle adv. a) ceterum, α) u ostalom, inače, drugačije, drugako, ego me, praeterquam quod sine te, c. satis commode oblectabam; često rabi samo kao čestica prelaznica, značeći prielaz od izreke na izreku. β) ponajviše u opreci sa **quidem** ili sa nijekom (niječnom rieči) ali, nu, ipak, vendar, opet, sa svim tim, za sve to, ma, non consulibus, ceterum dictatori legiones tradiderunt (tekar Liv. i kašnji). b) cetera, u drugih obzirih, inače, drugačije, u ostalom (Liv. i pjesn.). c) de cetero što se ostaloga tiče, u ostalom, inače, drugčije; † od sada, u napried, u buduće.

Cĕthēgus, v. Cornelius A).

cētra (caetra), ae, f. kratak-, lak hispanski štit.

cetratus (caet.), adj. [cetra] imajući-, noseći kratak-, lak štit hispanski, štitat, štitnik, štitaš.

cētus (cetos, κῆτος, τό), i, m. pl. **cētē**, n. [κήτεα, stegn. κήτη] (predcl. pjesn. i kasno) velika morska riba, kit, velja riba, kučak (Hai), pliskavica, dupin, morska svinja (Delphin).

* † **ceu**, adv. ili conjct. [od ce-ve kao što neu od neve] prispodobna čestica, kakono, kao, kako, kaošto, osb. često u pjesn. prispodobah s conj., kadšto s ind., kano da, kao da, kano ako, c. cetera nusquam bella forent; takodjer spojeno s cum ili si, kao kada, kao ako.

Centrōnes, um, m. Centroni, pleme u „Gallia Belgica".

Cēus, gl. Cea.

Cēyx, ȳcis, m. [Κήϋξ] kralj u Trachini, suprug Alcyoni, Ov.

Chaerōnēa, ae, f. [Χαιρώνεια] grad u Boeotiji, poznat s bitke g. 338. pr. Is.

Chalcēdon, ŏnis, f. [Χαλκηδών i Καλχηδών] grad u Bithyniji. Odavle **-dŏnius**, adj. chalcedonski; (Tac.) pl. subst. **Chalcēdŏnii**, Chalcedonci.

Chalcioecus, i, f. [Χαλκίοικος] u mjedenoj kući ili hramu stanujući, pridjevak Minervin (ili hram Minervin).

Chalcis, ĭdis, f. [Χαλκίς] Chalcida, ime mnogih gradova, od kojih je najpoznatiji grad toga imena na Euboeji. Odatle a) subst. **Chalcĭdenses**, ium, m. [Χαλκιδεῖς] Chalcidjani. b) **Chalcĭdĭcus**, adj. chalcidski; * versus, pjesnika Euphoriona Chalcidjanina; * arx, tvrdjava grada Cumae (jer je taj grad iz Chalcide naseljen).

Chaldaea, ae, f. [Χαλδαῖα] južna strana Babylonije. Odatle a) **Chaldăicus**, adj. chaldaejski, rationes, zvjezdogatnja, gatanje u zviezde, astrologija. b) subst. **-daei**, ōrum, m. Chaldaejci, kano zvjezdogataoci (astrolozi, gataoci u zvjezdje) i u obće gataoci na glasu, odatle = astrolozi, gataoci.

chălȳbēïus, adj. [χαλυβήϊος] ocalan, naden, čeličan, od čelika itd. jednom Ov. fast. 4, 405.

Chălȳbes, um, m. [Χάλυβες] Chalybi, 1) pleme u Pontu, na glasu kano željezari i ocalari (nadari), Virg. 2) pleme u Hispaniji, Just.

1. * † **chălybs**, ȳbis, m. [χάλυψ] ocao, ocilj, nado, čelik.

2. **Chalybs**, ȳbis, m. [Χάλυψ] rieka u Hispaniji u Chalybskoj, koje je voda željezu tobože osobitu tvrdinu davala, Just.

Chămāvi, ōrum, m. [Χαμαυοί] pleme u sjeverozapadnoj Germaniji, Tac.

Chāŏnes, um, m. [Χάονες] Chaoni, pleme u Epiru od iroja (heros) Chaon-a (brata Helenova) tako prozvano. Odatle 1) **Chāŏnia**, ae, f. [Χαονία] (zemlja) Chaonska. 2) * **Chāŏnis**, ĭdis, f. i **Chāŏnius**, adj. chaonski, i odatle u obće = epirski, poimence i = dodonski, tičući se oracula dodonskoga u Chaoniji.

* † **chăŏs**, acc. chaos, abl. chao (drugi padeži ne dolaze u class. jeziku), n. [χάος] 1) neizmjeran, neograničen prazan prostor ili praznina kano carstvo tminâ, odatle podzemni sviet, podzemlje. 2) neuredjena i bezlična pratvar, od koje se je razlučivanjem počelâ (elemenata) sviet stvorio.

chara, ae, f. rastlina, ili = ruska kuka (russ. Meerkohl), ili = kuminov koren [Kümmelwurzel], jednom Caes. b. c. 3, 48, 1.

Chăris, ĭtos, f. [Χάρις] grčko ime za „Milotu ili Milanu" (v. Gratia).

chăristia, ōrum, n. [τά χαρίστια] obiteljska svetkovina, koja bi se gostbom u domaćem krugu veselo slavila dne 22. veljače, te bi se na njoj i razpre medju ukućani razpravljale, Ov.

Charmădas, ae, m. [Χαρμάδας] Charmada, philosoph grčki iz akademičke škole, učenik Karneadov oko g. 109. pr. Is.

Charmĭdes, is, m. [Χαρμίδης] komička osoba, odatle **Charmidātus**, adj. u Charmida pretvoren, pocharmidjen, Plaut.

Chăron, ontis, m. [Χάρον] brodar-, prevozar podzemnoga svieta.

Chărondas, ae, m. [Χαρώνδας] Charonda, mudar zakonotvorac na Siciliji oko g. 650. pr. Is.

charta, ae, f. [χάρτης, ὁ] 1) list od šilj-papira (papyrus), odatle = papir, hartija; ch. dentata, ugladjen (zubom). 2) tp. što je na papir napisano, pismo, spis, knjiga, list, hartija, pjesan itd., nu vazda većma u materialnom (tvarnom) obziru, ne charta nos prodat; Etruscae; chartae obsoleverunt; * tribus chartis, knjige; * inceptae; † Socratiae; * Graecae; † tanak listić, ploča, štica, tablica.

chartŭla, ae, f. [dem. od charta] papirčić, hartijica, pisamce, listić, knjižica.

Chărybdis, is, f. [Χάρυβδις] Charybda, pogibelan vir-, vrtlog u morskom ždrielu (prodoru) sicilijskom; tp. o lakomosti, Cic. de or. 3, 41, 163. Hor. carm. 1, 27, 19.

Chăsuāri, ōrum, m. germansko pleme uz doljni Rhen (Rhein), Tac.

Chatti ili **Cati**, ōrum, m. [Χάττοι] germansko pleme u današnjoj Hessen(skoj), Tac.; † Chatta mulier, žena Chattjanka ili Chattica.

Chauci, ōrum, m. [Καῦχοι, Καῦκοι] pleme u sjevero-zapadnom primorju germanskom, Tac. Odatle † **Chaucius**, adj. chaučki, pridjevak Gabinija Secunda kano pobjednika Chaukâ.

chēlae, ārum, f. [χηλή] u zvjezdarstvu (astronomiji) štipaljke štipavca iliti jakrepa (škrpjuna), pak jer su se ove pružale preko mjerilâ (vage) = mjerila, vaga, Virg.

Chĕlīdon, ŏnis, f. [Χελιδών, lastavica] milostnica Verrova (Verres).

Chĕlīdŏniae insulae [Χελιδόνιαι νῆσοι] Lastavičji otoci, tri (ili pet) omanjih otoka, napramù glavini (rtu) „promunturium Chelidonium" u Lyciji.

chĕlȳdrus, i, m. [χέλυδρος] njekà većinom u vodi živuća zmija otrovna i smrdeća, željvasta zmija (Schildkrötenschlange), Virg.

* **chĕlys**, acc. **-yn**, voc. **-ly** [χέλυς] kornjača, želva, odatle = lyra, izprva od štita ili oklopa kornjače, -želve napravljena (sr. testudo).

chĕrăgra, v. chiragra.

Cherrŏnēsus ili **Chersŏnēsus**, i, f. [Χεῤῥόνησος ili Χερσόνησος] poluotok, poluostrvo, Chersones, a) Ch. Taurica, Krim, Krm. b) Ch. Thracia (često samo Ch.) poluotok uz Hellespontus, s. poluotok Galipolski (Galipoli).

Chĕrusci, ōrum, m. [Χηρουσκοι, Χερουσκοί] germansko pleme po južnih Harčkih gorah (Harz-gebirge), često u širem smislu = savez narodâ, poglavito od Cheruskâ osnovani.

chīliarchus, i, m. [χιλίαρχος] ili **-cha**, ae, m. [-χης] 1) zapovjednik vrhu tisuću momaka vojske na kopnu, tisućnik, pukovnik, Curt., ili pomorske vojske, Tac. 2) U Persijanaca najviši častnik, -dostojanstvenik do kralja, prvi ministar, veliki vezir, Nep.

Chĭmaera, ae, f. [Χίμαιρα, upr. koza] bajoslovna neman (grdoba), sprieda lav, ostraga zmaj, a u sredini koza, vatru na usta sipljuća, u Lyciji, kći Typhona i Echidne, ubijena od Bellerophonta.

Chĭmaerĭfer, fĕra, fĕrum, adj. rodivši neman Chimaeru, roditeljica Chimaere, Lycia, jednom u Ov. met. 6, 339.

Chiŏne, ēs, f. [Χιόνη] Chiona, 1) kći Daedalionova, od Mercurija mati Autolyku, ustrieljena od Diane. 2) mati Eumolpu, radi česa se ovaj zove **Chīŏnĭdes**, ae, m. Chionić, Ov.

Chĭos ili **Chĭus**, ii, f. [Χίος] cvatuć i plodan otok u aegejskom moru, napram malo-asijskoj obali. Odatle **Chīus** [Χῖος] adj. chioski ili chijski; subst. **Chii**, ōrum, m. Chijani, stanovnici otoka Chios.

* **chĭrăgra**, ae, f. [χειράγρα] ručni ulozi, ulozi u rukû.

chīrŏgrăphum, i, n. [χειρόγραφον] 1) svojeručno pismo, ruka, rukopis, (moje, tvoje itd.) pismo. 2) što je svojeručno pisano, na pose svojeručni zapis, -zadužnica, -obveznica, -obligacija, -mjenica.

Chīron, ōnis, m. [Χείρων] Centaur na glasu s pravde i mudrosti, sa znanja glasbe, poznanja ljekovitih trava, i s gatalačtva, sin Saturna i Philyre, odgojitelj mnogih irojâ (heros), poimence Achilla, strielom Herculovom smrtno ranjen, od Jova (Jupiter) kano zvjezdje na nebo premješten, Ov.

chīrurgia, ae, f. [χειρουργία] vidarstvo, chirurgija.

chlămȳdātus, adj. [chlamys] odjeven chlamydom (vojničkim plaštem), u chlamydi.

chlămys, ȳdis, f. [χλαμύς] oplavita (weit) gornja haljina u Grkâ, vojnički plašt, -kabanica, dolmañ, ili svečani plašt (što su ga nosile n. pr. osobe u chorovih tragičkih, takodjer odlični ljudi na putovanju, i svečani plašt ženskinja i djece).

Chlōris, ĭdis, f. [Χλῶρις] Zelena, božica cvietja = Flora (Cvieta, Cvjetana), Ov.

Choaspes, is, m. [Χοάσπης] Choaspe, 1) rieka u Susiani u Persiji, iz koje su persijanski kralјevi uviek dovoljno vode sa sobom rozili. 2) rieka u Indiji, Curt.

Choerĭlus, i, m, [Χοιρίλος] grčki pjesnik iz grada Jassos, pratilac Alexandra Velikoga.

chŏrāgium, ii, n. [χορήγιον ili -γία, chorus] oprema (obskrba svim potrebitim) chora, Plaut.

chŏrāgus, i, m. [χορηγός] opremitelj-, obskrbitelj chora, chorag, koji sve za opremu chora potrebito iz svoga namiruje, Plaut.; takodjer * koji sve za priredjenje koje svečanosti o svojem trošku obskrbljuje, chorag.

chŏraules, ae, acc. -am i -en, m. [χοραύλης] frulač-, svirač u choru.

chorda, ae, f. [χορδή, upr. crievo] 1) tetiva, struna (od crievâ) na glasbilu; * žice, uda-

ranje žicâ, guslanje. 2) uže, konop(ac), Plaut.

* **chŏrēa**, ae, f. [χορεία] kolo (ples).

chŏrēus [χορεῖος], adj. sc. pes, stopa (stiha) u metrici, kašnje prozvana trochaeus (-ᴗ).

chŏrŏcĭthărīstes, ae, m. [χοροκιθαριστής] koji je uz igranje kola (chora) cindricu udarao, citarač u kolu (choru), jednom Suet. Dom. 4.

chŏrus i, m. [χορός] 1) * kolo (tanac); tp. o pravilnom hodu ili kretanju zviezdâ. 2) kolo t. j. koji kolo igraju te uz to pjevaju, igraoci u kolu; * Phoebi = Musae; na pose o choru u tragoediji; tp. ch. Pleiadum, skladno krećuće se kolo Plejadâ (zviezdâ). 3) u obće kolo = jato, množtvo, hrpa, četa, gomila, rulja, ch. juventutis, philosophorum; virtutum.

Chrĕmes, ētis, m. ime lakomca, Plaut. Hor.

Christiānus, adj. kršćanski, hristjanski, Eutr.; subst. **Christiāni**, Kršćani, Hristjani, Plin. ep. Tac.

Christus, i, m. [Χριστός, pomazanik] Hrist, Krst, Isukrst, Plin. ep. Tac.

Chrŏmis, is, m. [Χρόμις] 1) jedan Satyr, Virg. 2) ime Centaura, Ov. 3) drug Aenejin, Virg.

Chrȳsās, ae, m. [Χρύσας] Chrysa, rieka na Siciliji.

Chrȳsēs, ae, m. [Χρύσης] Chryse, svećenik Apollonov iz grada Chryse u Troadi; takodjer naslov jednoj tragoediji Pacuvijevoj. Odatle **Chrȳsēis**, ĭdis, f. [Χρυσηΐς] Chrysovica, kći Chrysova, Astynome.

Chrȳsippus, i, m. [Χρύσιππος] Chrysippo, glasovit philosoph stoički, okolo g. 220. pr. Is. Odatle **-ppēus.** adj. Chrysippov.

† **chrȳsŏcolla**, ae, f. [χρυσόκολλα] zlatopoj (Berggrün) ili mjedenka, omjed (Kupfergrün), bljednjak, borać (Borax).

* † **chrȳsŏlīthus**, i, m. i f. [χρυσόλιθος] zlatocviet (Chrysolith) ili topaz (Topas).

Cĭbălae, ārum, f. grad u doljnoj Pannoniji, Eutr.

cĭbārius, adj. [cibus], tičući se jela, jestven, Plaut. Odatle **cĭbāria**, ōrum, n. svakdanja i najobičnija hrana, -živež, -jestivo, -žitak, -pića, krma, za ljude i stoku (samo glede na hranjenje tiela; sr. alimenta, edulia, penus), praebere, dare alcui cibaria. Na pose obrok (Ration) za vojnike, platno žito, žito u ime plaće, deputat žita činovnikom u provincijah. 2) prost, loš, slab, panis c., crn kruh.

cĭbātus, us, m. [cibo] (predclas. i kasno) hranjenje, krmljenje, hrana, živež, pića, krma.

† **cĭbo**, 1. [cibus] hraniti-, krmiti (svojom rukom) životinje (sr. pasco).

* **cĭbōrium**, ii, n. [κιβώριον] čaša-, kupa nalik na mohunu aegypatskoga graha, načinjena od kovine.

cĭbus, i, m. 1) hrana, jestivo, živež, krma, pića u obće (osb. za ljude, sr. esca), jelo, jestvina, cibus gravis; cibum sumere, jesti; hospes non multi cibi, koji ne jede mnogo; na pose hranivo, mezga; * mama, namama, jeska, meka, na udici. 2) tp. hrana, quasi quidam humanitatis cibus, * causa cibusque mali, što je uzrok i hrana zlu, što zlo goji.

Cĭbȳra, ae, f. [Κιβύρα] bogat grad s mnogimi rukotvornicami u Phrygiji. Odatle 1) **-rātes**, ae, m. Cibyranin. 2) **-rātĭcus**, adj. cibyrski.

* † **cĭcāda**, ae, f. kriš, krieš, cvrčak (Baumgrille).

cĭcātrīcōsus, adj. [cicatrix] pun ožiljaka, -zarastica, -brazgotinâ, -zaraslih ranâ, brazgotinav, hrapav, Plaut.; subst. **cicatricosa**, ōrum, n. hrapavi-, izpravljani-, krpani spisi, krparija, krpež, Quint.

cĭcātrix, īcis, f. zacieljena-, zarasla rana, ožiljak, požiljak, svaja, zarastica, brazgotina, cicatrices adversae, ili exceptae adverso corpore, sprieda na prsiju (dakle častne); * znak zareza ili zasjeka na drvetu, rastlini; tp. refricare obductam jam rei publicae c., ranu.

ciccus, i, m. [κίκκος] upr. mahuna ili prietinac (za zrnje) u šipku (mogranju, Granatapfel), odatle tp. malenkost, sitnica, neznatna stvarca, Plaut.

cĭcer, ĕris, n. slanutak, čič (Kichererbse) vrst sočiva, Plaut. Hor.

Cĭcĕro, ōnis, m. pridjevak u „gens Tullia"; gl. Tullius.

cĭchōrium, ii, ili **-rēum**, ei, n. (pjesn. i kasno) [κιχώριον] vodopija, vodoplav, uzlika (Cichorie) ili štrbka, žutka, grkulja (Endivie).

cicilendrum, -mandrum, i, n. izmišljeno ime za mirodiju, Plaut.

* † **Cĭcŏnes**, um. m. [Κίκονες] Ciconi, pleme thračko uz rieku Hebros.

* † **cĭcōnia**, ae, f. roda, štrk, ptica.

cĭcur, ŭris, adj. pitom, bestiae.

1. **cĭcūta**, ae, f. živolina, cvolika, kukuta (Schierling), osb. ona vrst, od koje soka pravio se je otrov; odavle * duda (dudaljka, svirala, frula) od stabaljike živolinove.

2. **Cĭcūta**, ae, m. ime lihvara, -kamatnika u Horatija.

† **cĭdăris**, is, f. [κίδαρις] (nizka) čalma, saruk, kapa, turban, diadema, kruna (sr. tiara) persijanskih kraljevâ.

cĭĕo, cīvi, cĭtum, 2. i (riedko predcl. i kasno) **cio** etc. 4. [κίω, κινέω] 1) (ponajprije i upr. o živih stvorovih) što je mirno i bezposleno, gibati, ganuti, micati, kretati, poticati na djelovanje, pobuditi, obodriti, (uz)buditi (sr. moveo i voco), quod est animal, id motu cietur interiore et suo; naturae omnia cientis et agitantis motibus et mutationibus suis; multitudo omnis, sicut natura maris, per se immobilis est; venti et aurae cient; c. orbem, (Liv.) mare; * aequora imo fundo, uzbuniti, uzbučiti, uzburkati, † fluctus; * coelum tonitru, (uz)drmati, (po)tresti, * puppes citae, obrnute natrag, na bieg; * turbo retro citus; ingentem molem irarum ex alto animo c., Liv. Na pose glasom, vikanjem, zvanjem gănuti. a) primaći = dozvati, dovikati, dovikivati, pozvati, ad arma; ab ultimis subsidiis cietur miles (sc. in primam aciem), Liv., quos in nos ciet, Tac., * viros aere. b) imenom na pomoć zvati, pozvati, pozivati, zazivati, non homines tantum, sed foedera et deos, Liv.; * nocturnos Manes, * Alecto Dirarum ab sede, * vipereas Stygia de valle sorores. c) zvati, vikati, ime-

novati, imenom kazati, očitovati, povidjeti, * c. magnâ supremum voce, * nomen utrumque ciet; nomina singulorum, centuriam, singulos nomine, Tac., patrem, očitovati, Liv. Odatle kano t. t. kod dieljenja nasljedstva, baštine ili ostavštine, herctum ciere, pozivati na diobu ostavštine (sr. herctum), t. j. sudca formalnom (običnom) legis actio-m postavljenoga za nasljedstvene poslove, = baštinu ili ostavštinu razdieliti. 2) nješto, što nimalo nije bilo, ili barem ne u takvu stanju postojalo, stvoriti, uzbuditi, uzročiti, roditi, učiniti, povod dati čemu, (za)počéti, zametnuti itd. motus; pugnam, proelium, bellum, seditiones, sensum; * lacrimas, * fletus, suze roniti, plakati; * murmur, * tinnitus aere, * gemitus, uzdahe podirati, * belli simulacra; * stragem, po-, načiniti.

Cĭlĭces, um, m. [Κίλικες] Ciličani; sing. * † **Cĭlix**, ĭcis, adj. [Κίλιξ] cilički, f. * **Cĭlissa** [Κίλισσα] Ciličanka. Odatle a) **Cĭlĭcia**, ae, f. [Κιλικία] zemlja u jugo-iztočnom primorju Male Asije. b) **Cĭlĭciensis**, adj. cilički. 3) **Cĭlĭcius**, adj. cilički; subst. **cĭlĭcium**, ii, n. načinjen od ciličke kostrieti (kozjevine) prostirač, -sag, -ćilim, -pokrov, -pokrivač.

Cilnius, ime etrurskoga prvobitno, mogućega plemena; v. Maecenas.

Cimbri, ōrum, m. [Κίμβροι] sjeverno-germansko pleme. Odatle **Cimbrĭcus**, * Cimber, adj. cimbarski.

cīmex, ĭcis, m. stjenica, čimavica, kimak, čandža; (Hor.) kano psovka.

Cĭmĭnus, i, m. ili **Cĭmĭnius lacus** [Κιμινία λίμνη] jezero u Etruriji, Virg.; Cĭmĭnius mons ili saltus, i Ciminii saltus, obično Ciminia silva, Liv., takodjer u Etruriji.

Cimmĕrii, ōrum, m. [Κιμμέριοι] 1) Thračko pleme uz azovsko more stanujuće. Odatle **Cimmĕrius**, adj. cimmerski. 2) bajoslovni narod, u najzapadnijoj zemlji uz Ocean stanujući, zastrt tminami i maglom. Odavle * **Cimmĕrius**, adj. cimmerski = taman, mračan, C. lacus, luci, podzemni sviet, podzemlje.

Cĭmōlus, i, f. [Κίμωλος] jedan od cykladskih otoka.

Cĭmon, ōnis, m. [Κίμων] glasovit vojvoda athenski, otac Miltiadu.

cĭnaedĭcus, adj. [cinaedus] (raz)bludan, pohotljiv, i subst. nasladnik, (raz)bludnik, Plaut.

cĭnaedus, i, m [κίναιδος] nenaravni (raz)bludnik, -nasladnik, mužobludnik, djevoj, Plaut. Cat.; kano adj. s comp. bludan, bludnički, cinaedior, Cat.

cincinnātus, adj. [cincinnus] s rudjenom-, kovrčenom kosom, kovrčast, kuštrav, rudast; kano nom. pr. L. Quinctius C., g. 460. pr. Is. za consula izabran, g. 458. pozvan od pluga na dictatorstvo.

cincinnus, i, m. [κίκιννος] rudjeni-, kovrčeni-, uvijani vlasi, -kosa, (umjetna) rudica, kovrčica, kovrčak, uvojka, u pl. rudež (sr. cirrus); tp. o besjedi, cifrarija, preumjetan način govorenja.

Cincius, ime plemena (gens) rimskoga, iz kojega su najpoznatiji 1) L. Cinc. Alimentus, ljetopisac rimski za drugoga rata punskoga. 2) M. Cinc. Alimentus, tribun pučki g. 549. od postanka Rima, i od njega lex Cincia, da odvjetnik nesmije novaca primati za vodjenje parnicâ.

cinctĭcŭlus, i, m. [dem. od cinctus] malen pojas, pojasac, jednom Plaut. Bacch. 3, 3, 28.

† **cinctūra**, ae, f. [cingo] (o)pasanje, njeki način podpasivanja toge.

cinctus, us, m. [cingo] opas(anje), način podpasivanja toge, malne vazda c. Gabinus, osob. način nošenja toge (toga bi se zavrnula-, uzvinula-, posunovratila, te rogalj od nje preko lievoga ramena i pod desnim pazuhom tja do spreda na prsi povukla); što se osobito činilo kod pobožnih svečanosti; † concr. pâs, pojas.

* **cinctūtus**, adj. [cinctus] togu na cinctus noseći; odatle = stariji (drevniji) Rimljani, c. Cethegi.

Cĭnĕas, ae, m. [Κινέας] Cinea, Thessalac, prijatelj i dvoranin Pyrrha, kralja epirskoga.

* **cĭnĕrārius** v. ciniflo.

Cinga, ae, f. pritok rieke Iberus u sjevernoj Hispaniji.

Cingetŏrix, ĭgis, m. Cingetorig, 1) knez Treverâ u Galliji. 2) kralj u Britanniji.

cingo, nxi, nctum, 3. 1) o tielu, opasati, opasivati, pasom pripasati (si) što, latus ense pripasati mač, Ov.; često u pass. medialno, opasati se, cingi ferro, * ferrum, pripasati mač; Hispano gladio; * cinctae ad pectora vestes, podpasati, posuvratiti; * alte cinctus, visoko podpasan, -posuvraćen. Odatle * c. tempora floribus, ovjenčati, oviti, kititi, * ramis, * lauro, * myrto; alqm insignibus fortunae, Tac. 2) o mjestu, opasati, okružiti, okruživati, obkoliti, obkopati, obzidati, ograditi, stegnuti, zatvoriti, hiberna, castra vallo; urbem moenibus; flumen cingit oppidum; montem, colles cingunt oppidum, † latus palude cingitur, † jugum cingens campum; * cinxerunt aethera nimbi, zastrieti, * polum coetu, o labudovih, okruživati-, oblitati u jatu [jatom(ice)]; pren., diligentius urbem religione quam ipsis moenibus. Na pose u vojnom jeziku, a) obrane radi okruživati, opasati, (za)štititi, zakloniti, zakriliti, equitatus latera cingit; agmen validâ manu. b) na okolo pritisnuti, zapremiti, opasati, obsjedati, obsjesti, zatvoriti, corpus (obsadne obkope) coronâ militum; murum sc. militibus; urbem omnibus copiis, * obsidione; * ab armis hostium cingi. 3) (pjesn. i kasno) o čeljadi, prateći koga okruživati, ići uz koga ili komu o boku, pratiti, ići, s kim, biti u čijoj pratnji, alcui latus; alqm.

1. **cingŭlum**, i, n. [riedko **-lus**, i, m. u značenju c)] pâs, pojas, osb. za žene; odatle a) * prepasač-, kajasa (od vučca, mača). b) * podprug, kolan (Bauchgurt) za životinje. c) (zemaljski) pojas, zona, cingulus terrae.

2. **Cingŭlum**, i, n. Cingulo, gorski grad u Picenskoj (Picenum).

cĭnĭflo, ōnis, m. [cinis-flo] (riedko) = cinerarius, rudaš, rudilac, rob, koji je rudila ili kovrčila usjavao (razbjeljivao) u žeravici, Hor. sat. 1, 2, 98.

cĭnis, ĕris, *m. pepeo, kano vidiva stvar (sr.* favilla), *osb. o pepelu spaljenih mrtvaca, i u sing. i u * pl.*, c. mortui; c. atque ossa alcjs; * dummodo absolvar cinis, *kano mrtvac = po smrti, kad umrem;* * post cinerem, *poslie spaljenja lješine, poslie sprovoda; u prilici,* cineri medicinam dare, *kad no je već prekasno, Prop.; tp. o razvalinah, podrtinah spaljena, upepeljena, poharana grada itd.*, in cinere deflagrati imperii, *Cic. Cat.* 4, 6, 12.; † patriae c., * cineres; in cinerem vertere, *pretvoriti u . .*, omne id ut fiat cinis, *postane pepelom, Plaut.;* * in fumum et c. vertere = *sve poharčiti, raztočiti, potepsti, potratiti, potrošiti, razsuti;* * Troja virûm atque virtutum omnium c., *grob.*

Cinna, ae, *m. pridjevak rimski, osb. u plemenu* (gens) *Cornelijevu; najpoznatiji su 1)* L. Cornelius Cinna, *drug Marijev; odatle* **Cinnānus,** *adj. Cinnin. 2) sin mu* L. Corn. Cinna, *jedan od ubojicâ Jul. Caesara. 3)* C. Helvius Cinna, *pjesnik lat., prijatelj Catullu.*

cinnămōmum *ili* **cinnămum**, i, *n.* [κιννάμωμον *i* κίνναμον] *(sladka) korica, darčin, cimet, korično-, cimetovo drvo; kano rieč od mila, Plaut.*

† Cīnyps, ȳphis *ili* ȳpis, *m.* [Κίνυψ] *rieka u sjevernoj Africi medju objema Syrtama. Odatle* * **Cīnȳphius**, *adj. cinyphski i = afrički u obće.*

Cĭnȳras, ae, *m.* [Κινύρας] *Cinyra, kralj u Assyriji, kašnje na Cypru, otac Adonida i Myrrhe, Ov. Tac. Odatle* * **-rēius**, *adj. Cinyrin.*

Cīos *ili* **Chīus**, ii, *f.* [Κίος] *grad u Bithyniji. Odavle subst.* **Ciāni**, ōrum, *m. Cijani.*

cippus, i, *m. 1)* * *četveronugli, zaoštiljen stup, -pilj(ak), šilj, osob. stećak (na grobu). 2) o zaoštiljenom, zaoštrenom kolju (kolcih) po obkopih.*

Cĭpus, i, *m. Cipo, Rimljanin, komu su po pučkoj pripoviedci rogovi iz glave rasli, Ov.*

circā *(mladji, istom od Augustove dobe običan oblik uz* circum), *I) adv. okô, okolo, u-, na okolo, u okolini, u okolišu, u okolici,* ante circaque; quod c. muri erat; qui c. sunt; *osb. u Liv. često bez* esse *sa substantivom spojen = okolni, susjedni, (o)bližnji,* victores omnium circa populorum; cetera c.; c. omnia, *svakolika okolica, sve na okolo,* c. saltus, *obližnje pogorje; ojačeno,* circa undique, undique c.; *o mjestu Liv.* 1, 58, 2. *gl.* supra *3). — II) praep. s acc. 1) o prostoru, a) okô, okolo,* ligna contulerunt c. casam eam. *Odavle ob okolini, pratnji (pratiocih, slušateljih itd.) čijoj,* quos circa se haberet. *b) okolo, blizu, u blizini,* c. Liternum. *c) u-, na okolo k, po (c. loc.),* legatos c. vicinas gentes misit. *2) o vremenu, oko, okolo, pod (c. acc.),* c. eandem horam, *Liv.*, † c. lucem. *3) o brojevih, okolo, do, do blizu, blizu, jedno, od prilike,* c. quingentos Romanorum ceciderunt, *Liv. 4) (tekar Quint. i Tac.) glede(ć) na, oko, o (c. loc.), u (c. loc.) što se tiče, odnosno na,* utiles circa praecepta sententiae.

circāmoerium, ii, *n.* = postmoerium, *Liv.* 1, 44, 4.

Circe, ēs, *f.* [Κίρκη] *Circa, glasovita čarobnica (vještica vilenica), kći Heliju i Persi, a sestra Aeetu. Odatle* * **Circaeus** [Κιρκαῖος], *adj. Circin,* litus, terra; moenia = Tusculum, *jer ga utemeljio Telegonus Circić (sin Circin); takodjer čaroban, vilenički, trujući, otrovan.*

Circēji, ōrum, *m. glavina (rt) i grad u Latiju, po priči sagradjen od Circe. Odatle subst.* **Circējenses**, ium, *m. Circejani.*

circensis, *adj.* [circus] *jahalištni, trkalištni, u cirku,* ludi circenses, ludicrum c., *i subst.* circenses, magnis circensibus actis, *Virg., koji Consualia (v.* Consus) *tako zove, jer su ove igre u jezgri jedne iste s kašnjimi u cirku obdržavanimi.*

* † **circĭno**, 1. [circinus] *(o)kružiti, kolati, vrtjeti se kroz . ., ili po . .*, c. auras, *lietati u kolobaru zrakom.*

circĭnus, i, *m.* [circus] *šestar, šestilo, kružilo, kano orudje* (Zirkel).

circĭter [circus], *adv. a) o prostoru, okô, okolo, na okolo, u blizini, blizu, Plaut. b) o vremenu, okolo, od prilike (dodani predcl. abl. ili class. acc. stoji nezavisno od circiter te ovaj dakle ne kano praep.)*, c. meridiem, c. calendas. *c) o broju, okolo, do, blizu, do blizu, od prilike, jedno,* c. tertia pars celata est; c. passus sexcentos.

† **circius**, ii, *m. čest u Galliji, žestok sjeverozapadni vjetar, večerina, provenac.*

circuco, *gl.* circumeo.

circuĭtio (circumit.), ōnis, *f.* [circumeo] *obilaženje, obhodjenje, oblaz, 1) u vojnom jeziku, obhodja, oblaz, patroljenje, patrolovanje, okolka. 2) tp. o besjedi, okolišenje, neupravno postupanje, -postupak, zahod, zalaz, stranputica,* c. et anfractus; circuitione quadam *(neupravno)* deos tollens.

circuĭtus, us, *m.* [circumeo] *1) upr. kolanje, obrtanje, okret(nja)*, c. solis, *okô zemlje;* fluminis, *zavoj. Odatle zahod, zalaz, stranputica,* longo (brevi) c.; pons magnum c. habet, *na most dolazi se stranputicom. 2) obseg, okrug, okoliš,* magnitudo circuitus; in circuitu, *u-, na okolo, u okolišu, sa svih strana. c) u besjedničtvu* (rhetorici), *a) period(a),* c. verborum, orationis. *b)* † = circuitio *2), i opis, razgoviest.*

circŭlātim, *adv.* [circulor] *u sastancih, (družtvih, krugovih), jednom Suet. Caes.* 84.

circŭlātor, ōris, *m.* [circulor] *(kasno) obilazitelj, obtrkalac, trkalo;* c. auctionum, *koji na svaku dražbu trči te kupljenu ondje robu po sajmovih na malo razprodaje, starežar, staretinar, čaratan, Asin, Pollio u Cic. Fam.* 10, 32, 3.

circŭlātōrius, *adj.* [circulator] *glamažki, čarodski, čaratanski,* volubilitas, *Quint.*

circŭlor, *dep.* 1. [circulus] *sastajati se s drugimi u krug, kolo ili družtvo (razgovora radi).*

circŭlus (* *syncop.* circlus), i, *m.* [circus] *1) okrug, kolobar, kružnica* (Zirkellinie), exterior c. muri, *vanjsko o(b)zidje; odatle (okrugla) putanja-, kolina-, kolovina zviezde,* circuli stellarum. *2) tp. a) (pjesn. i kasno), što je okruglo, prsten, obruč, kolut(ac), karika (od lanca). b) krug, kolo, prijateljski sastanak, (po)sielo, družtvo, hrpa-, skup ljudi,* in conviviis et c.; circulos aliquos et sessiunculas consectari; arripere alqm ex alqo circulo; sermones inter se serentium circuli.

circum *(sr.* circa), *I) adv. a) okô, okolo, u-, na okolo, okolni, obližnji,* quae c. essent; in Apuliam circumque loca, *Sall. Cat.* 30, 3.; lamentantes circum amicorum conjuges, c. silvae, turbati c. milites, *Tac.; ojačeno* * † c. undique. *b)* * † *na okolo, u blizini, -okolini, -okolišu. II) praep. s acc. u prostoru, a) okô, okolo,* terra se convertit c. axem; *često tako, da se ne razumieva podpuno okruživanje sa svih strana, već samo dielomično s jedne ili više stranâ, okô, uz, niz, po (c. loc.),* capillus c. caput rejectus, *Ter.;* * flores c. flumen; * oras et litora circum errantem. *b) okolo, blizu, u blizini,* c. haec loca commorabor; templa quae c. forum sunt; c. aedem Concordiae; c. Thessaliam, *na medji Th. c) okolo k, okolo kod, po (c. loc.) (dakle značeći kretanje ne okô stanovita središta nego na više stranâ),* errare c. villulas nostras; pueros dimisit c. amicos, *na okolo k . .*, legatio c. insulas missa. *d) ob osobah, koje koga okružuju, sprovadjaju kano pratioci, prijatelji itd., okô, okolo, s (c. instr.), uz,* qui c. eum sunt; formosos homines c. pedes habere, *kano robove pratioce;* * c. Hectora pugnas obibat.

† **circumactus**, *adj.* [*partic. od* circumago] *upr. obrnut, okrenut, odatle ugnut, savijen, zavojit, skrivljen, krivudast, vijugast,* circumacta curvataque litora.

circum-ăgo, ēgi, actum, 3. *okolo voditi, obvoditi, okretati, obrnuti, obrtati, vrtjeti, u pass. medialno, † (u krugu) okretati se, vrtjeti se, obrtati se, (u krugu) oblaziti; o vremenu,* circumagi *ili* se circumagere, *rek bi kolotrk svršiti, okrenuti se, povraćati se, proći, prolaziti, minuti,* annus, aetas circumagitur, circumagit se, *navrši se, izteče;* circumacto anno *ili* anni tempore, *nakon godine dana, kad godina mine;* † volubili orbe circumagi, *brzim tiekom ili mienom nastajati jedno iza drugoga. 2) okrenuti, obrnuti, okretati, obratiti, s-, zakrenuti,* equos frenis; c. signa *ili* agmen, *okrenuti vojsku drugamo, obrnuti vojsku;* se c. ad dissonos clamores; *pass. (okolo) tjeratise, -gnatise,* huc illuc clamoribus hostium circumagi, *Tac.; i okolo se tjerati, vucati se, tucati se, tući se (sa mnom po gradu),* * nihil opus est te circumagi. *3) okrenuti, odvratiti, obratiti, dovesti-, preokrenuti na druge misli,* unâ tam facile (eos) voce circumegit et flexit, ut etc., *jednom Suet. Caes.;* circumagi rumoribus vulgi *(Liv.), preokrenuti se, obratiti se, preobrnuti se;* terreri et circumagi ad nutus comminationesque Hannibalis, circumagi alieni animi momentis.

circum-ăro, 1. *pre-, oborati,* agrum, *Liv.*

circumcīdo, cīdi, cīsum, 3. [caedo] *1) obrezati, obrezivati, obsjeći, ostrići, okresati, na okolo izsjeći,* caespitem gladiis; ars agricolarum, quae circumcidat, amputet; † genitalia alcjs. *2) tp. a) obrezati, umanjiti, umaliti, stegnuti, ograničiti, po-, skratiti, ukratiti,* sumptum, multitudinem. *b) (Quint.) obrezati, s-, po-, ukratiti (u govoru).*

circum-circā, *adv. (riedko) okô, okolo, u-, na okolo, sve na okolo.*

circumcīsus, *adj.* [*partic. od* circumcīdo] *upr. obsječen, obrezan; odatle 1) strm, strmenit, vrletan, presrtan, strm strmcat,* saxum; collis; urbs tota ab omni aditu circumcisa atque directa est, *sasvim nepristupan i strmenit. 2) † tp. obrezan, skraćen, kratak,* quid enim tam circumcisum, tam breve, quam vita hominis longissima?; orationes c. et breves.

circumclūdo, ūsi, ūsum, 3. [claudo] *zatvoriti na okolo, okružiti, obstupiti, obkoliti, opasati, stegnuti,* alqm; cornua argento, *okovati-, okivati u srebro; neprijateljski,* circumcludi exercitibus, † equitatu, † vallo; Catilina consiliis meis c.

circum-cŏlo etc., 3. *stanovati okolo ili uz . .*, sinum maris, paludem, *Liv.*

circum-curso, 1. [*intens. od* circum-curro] *(predcl. pjesn. i kasno) obtrčati, obtrkivati, trčati po . ., trčati okolo,* hac illac; alqam hinc illinc; omnia, *sve obtrčati, trčati na sve strane.*

circum-do, dĕdi, dătum, dăre, *1)* alqd alcui rei, *nješto oko česa metnuti, -(po)staviti, -smjestiti, podići, sagraditi,* exercitum castris hostium, * c. brachia collo, *saviti se oko vrata, obujmiti, zagrliti;* * arma umeris, *metnuti na ili preko . .; pren.* sibi cancellos; † paci famam, *pribaviti;* principatus inanem famam ei, hanc illi famam; *i bez pridanoga dativa,* custodias, ligna, turres; *pass. staviti se-, stupiti oko ili o . .*, hinc patre, hinc Catulo lateri circumdatis, *Liv. 2)* alqd *ili* alqm alqa re *za-, obkoliti, okružiti, opasati, obkopati, skolieriti, stegnuti,* oppidum vallo, campum insidiis; † oppidanos munitione; regio circumdata insulis; *ogrnuti, zaogrnuti, odjeti u što, na se metnuti,* amiculo circumdatus; * chlamydem circumdatus; * stolam pallâ c., *obući, ogrnuti vrhu ili preko stole; pren.*, c. exiguis finibus munus oratoris.

circum-dūco, xi, ctum, 3. *1) obvoditi, obvesti, okolo voditi, voditi-, vodati kuda, oko ili po (c. loc.), (po)vući-, potezati okolo ili po . .*, exercitum, cohortes; † alqm vicatim; *absol.* praeter castra hostium circumduxit, *idje-, prodje-, maršira mimo . ., jednom Liv.* 34, 14, 1.; *s dva acc.*, alqm praesidia, *na okolo k stražam voditi; i o stvarih,* aratrum, *oborati;* † brachia, *čest od ogradbe, -utvrde, skapčajuća crta;* † literas subjicere circumducereque, *okružiti, okruglo zabilježiti (da spadaju na kraj prijašnjega redka); flumen ut circino circumductum. 2) tp. a) (Plaut.) varati, prevariti, omesti, obmanuti. b) † o besjedi, opisivati, razvlačiti, raztezati, duljiti,* si quid modo longius c.

circum-eo *i* **circueo**, ii *(riedko* īvi), ĭtum, 4. *1) obići, obaći, oblaziti, obhoditi, ići-, hodati okolo . .*, munitiones; hostium castris circumitis, *objahavši, objezdivši;* * flagrantes aras; Camillam jaculo, *verati se-, šuljati se oko . .;* ut circuit sol, *obrne se, krene se na zapad, zapade;* † *absol. obrnuti se, krenuti se; na pose a) † ići stranputicom oko čega, zaći-, zaleziti oko . ., obići, oblaziti,* locum insi-

*

diarum; brevi spatio eluvies circumiri poterat; *odatle u govoru nješto obići, mukom mimoići, ne kazati, minuti, mukom minuti, prešutiti, premučati*, Tac. *hist.* 3, 37.; *varati, prevariti, omesti, obmanuti*, Ter. *b) okruživati, ovijati, obsaditi, obtočiti, obrubiti*, * cujus non hederae circuiere caput; † hippodromus platanis circuitur; † hoc caerula fascia circumibat; * extremas oleis pacalibus oras; *često u vojnom jeziku obići, obilaziti = obkoliti, opasati, okružiti, okupiti, stegnuti, obteći, obticati, zapasati itd.*, sinistrum cornu; aciem a latere aperto; circuiri ab hostibus; *u prilici*, circumiri totius belli fluctibus. *2) obaći, obilaziti, zarediti po . ., obrediti, ići-, hodati na okolo k ili po*, urbem; plebem; agmen pedibus; omnes fores aedificii; praedia; oram maris, *proputovati, razgledati*; singulatim; equo, *objahati, jahati po ili okolo; absol., kano vojn. t. t., oblaziti, patroliti, patrolovati*, manipulos; vigilias; portas; *moleći ili hrabreći, bodreći obilaziti, -okolo hoditi*, ibi *(po trgu)* c. et prensare homines coepit; c. ordines et hortari; c. senatum cum veste sordida; c. veteranos, ut etc.

circum-ĕquĭto, 1. *objahati, jahati okolo ili po . .*, moenia, *jednom Liv.* 10, 34, 7.

circum-fĕro, tŭli, lātum, ferre, *1) obnositi, nositi okolo ili po . .*, † infantem Juliani per omnia deorum templa; † caput alcjs praefixum hastae; † clipeum ad ictus, *sa sobom nositi*; c. oculos, truces oculos ad alqm, alqd, *upirati oči u . ., svrnuti okom*, ora oculosque, *Liv. Ov.*; * † vultus, * acies huc atque huc, *amo tamo obraćati*, † manus oculosque ad alqm, *upravljati, upirati, podizati*, † circumferri ad nutum alcjs, *vladati se prema . .*, sol circumfertur, *okreće se, svrši svoj tiek*; * ter eos circumtulit undâ, *ponese vode oko njih, poškropi ih njom te pomiri (s bogom ili bogovi)*; *na pose nješto nositi okolo, služiti okolo, da svaki pogleda i vidi, uživa ili rabi*, cedo codicem, circumfer, ostende; humani corporis sanguinem in pateris; poculum circumfertur, *zaredila je. 2) tp. a) širiti, razprostranjivati, razprostirati, k mnogim i dalje*, bellum, arma, *Liv.*; caedes et terrorem, *Tac. b) ustmeno raznositi, raznieti, razglasiti, širiti*, † alqd; * *s acc. c. inf.*

circum-flecto etc., 3. *(riedko) okrenuti, obrnuti*, c. longos cursus, *Virg.*

circum-flo, 1. *duvati oko . ., opuhivati, opuhnuti*, circumflari omnibus ventis invidiae, *jednom Cic. Verr.* 3, 41, 98.

circum-fluo etc., 3. *1) obteći, obticati, obtjecati*, * utrumque latus c. aequoris unda; *(Just.) o ruhu, odielu, obtjecati = odievati, resiti*, circumfluentibus quietae felicitatis insignibus; † *s acc., obtjecati, u izobilju okruživati, -do-, -zapasti*, secundis rebus, quae circumfluunt vos. *2) prelievati se, razliti se, razlievati se, pretjecati, biti prepun, o posudi, u prilici*, insatiabilis avaritiae est adhuc implere velle, quod jam circumfluit, *Curt.*; *o besjedi*, nec ea redundans tamen nec circumfluens oratio, *niti se bibajući niti izlievajući*; *tp.* c. alqa re, *imati česa na prietek, -izobila, obilovati čim, rek bi obtjecan biti od česa, pun biti česa, -prebogat čim, kupati se, plivati u čem, rek bi obliven biti čim* (*sr.* affluo, abundo), c. omnibus copiis atque in omnium rerum abundantia vivere; Catilina circumfluens Arretinorum et Faesulanorum exercitu; c. gloriâ; c. atque abundare *sc.* omnibus rebus.

* † **circumfluus**, *adj.* [circumfluo] *1) obtječući, okružujući. 2) obtečen, obtjecan, okružen.*

circumfŏrānĕus, *adj.* [circum-forum] *1) na trgu nalazeći se*, aes c., *novci na trgu u mjenjačâ ili novčarâ uzajmljeni, = dugovi. 2) polazeći sajmove ili vašare, hodeći po sajmovih, sajmarski*, pharmacopola; † lanista.

circum-fundo etc., 3. *1) upr., o tekućinah, ljevati što oko česa*, c. alcui rei alqd; *obliti, oblievati, politi, polievati što čim*, alqm *ili* alqd alqa re; circumfusum esse caligine, luce, tenebris; c. mortuum cerâ; * c. alqm amictu nebulae, *ogrnuti, oviti, zastrieti (maglom). Odatle okruživati*, aër circumfundit terram. *2) o netekućinah, pass. ili (riedko)* c. se, *a) vrvjeti oko česa, navaliti, navirati odasvud ka komu, nagrnuti, obtjecati, okruživati itd.*, magna multitudine circumfusâ; circumfunduntur ex reliquis hostes partibus; undique; toto undique muro c.; magna multitudo sagittariorum ab utraque parte; inermi se contioni, *Liv.*; circumfundebantur obviis sciscitantes, *Liv.*; † circumfusi cedentibus *(dat.)*, *i* † circumfundi turmas; eques circumfundit, *navaljuje, Tac.*; * circumfuso milite, *na okolo s četom*; * circumfunditur juveni, *priviti se, privijati se, priljubiti se uz koga*; molestiae, voluptates circumfusae, *navalivši, okružujući. b) okružiti, obkoliti, obstupiti, opasati, stegnuti, zaokupiti, obsjesti*, Cato circumfusus Stoicorum libris; illis publicorum praesidiorum copiis circumfusus; ut ne magna quidem multitudine munitionum praesidia circumfundi possent; *(Tac.)* cum exercitu tam paucas cohortes c.

circum-gĕmo etc., 3. *rikati-, mrmljati-, mumonjiti okolo . .*, ursus c. ovile, *jednom Hor. epod.* 16, 51.

circum-gesto, 1. *okolo nositi, obnositi*, epistolam, *jednom Cic. Qu. fr.* 1, 2, 2. §. 6.

circumgrĕdior, gressus sum, *dep.* 3. [gradior] *neprijateljski hoditi oko česa, obići, obkoliti.*

circum-injicio (inicio) etc., 3. *na okolo nasipati [(na)sip]*, vallum, *jednom Liv.* 25, 36, 5.

circum-jăceo, — —, 2. *ležati-, stanovati okolo . ., ili na okolo*, quae c. Europae *(dat.)*; † circumjacentes populi, *okolni, susjedni.*

circumjectus, us, *m.* [circumjicio] *(riedko) 1)* * *obuhvat, obujmljenje, obuhvaćenje, zagrljenje*, aether terram tenero c. amplectitur, *nježno, milo grli. 2) okolina, okolica*, arx munitur c. arduo, *jednom Cic. r. p.* 2, 6, 11.

circumjĭcio, jēci, jectum, 3. [jacio] *1) nješto oko česa baciti, -metnuti, -postaviti, -načiniti, -sagraditi*, fossam verticibus, *izkopati okô . .*; c. vallum, *načiniti, kopati, nasuti*; anguis circumjectus fuit vectem, *ovio (-ila), omotao se je oko oziba iliti poluge. Odavle* circumjectus, *ležeći okô . ., na okolo nalazeći se, obližnji, okolni, susjedni, o gradovih, državah itd., s dat.*; † *absol. 2) okružiti, okruživati, obkoliti*, extremitatem coeli rotundo ambitu c.; *(Tac.)* planities saltibus circumjecta.

circum-lĭgo, 1. *a)* * † *obavezati, (s)vezati što oko česa*, alqd alcui rei. *b) obavezati, oviti, obaviti, omotati što čim*, alqd alqa re; ferrum stuppâ; Roscius circumligatus angui.

circum-lĭno, — lĭtum, 3. *(riedko* — lĭnio, *4.) 1)* * † *mazati što okô ili po . ., namazati po . ., liepiti što okô . .*, alqd alcui rei. *2) o-, na-, pomazati što čim, obliepiti*, alqd alqa re; * circumlita *(pokriven, obrasao)* saxa musco; † *na pose po-, omazati, t. j. mažući na okolo mastilom iztaknuti, -izticati, -obilježiti*, oculum modo dextrum modo sinistrum.

circum-luo, — — 3. *oplákati, obticati, prati na okolo, Liv. Tac.*

circumlŭvio, ōnis, *f.* [circumluo] *oplákanje, t. j. prodiranjem vode od rieke uzročeno polagano oddieljenje i obticanje komada zemljišta, otok, ada, naplavak.*

circum-mitto, etc., 3. *pošiljati na okolo, razašiljati, razpošiljati.*

circum-mūnio, *(Plaut.)* **-moenio**, 4. *obzidati, na okolo utvrditi, ograditi.*

circummūnītio ōnis, *f.* [circummunio] *(riedko) obstup, obsjeda, obsada, obkopi oko grada.*

circum-pădānus, *adj. okolo rieke Padus ležeći, -nalazeći se, po-padski.*

* † **circum-pendeo**, etc. 2. *(riedko) visjeti na okolo ili okô.*

circum-plaudo etc. 3. *pljeskati komu sa svih strana, pljeskajuć na okolo rukama primiti-, -dočekati koga*, alqm, *jednom Ov. trist.* 4, 2, 29.

circum-plector, plexus sum, *dep.* 3. *za-, ogrliti, obuhvatiti, okružiti, opasati, prigrliti*, domini patrimonium c. quasi thesaurum draco; eas (conjunctiones) undique complecti, *skupa držati*, collem opere, *obkopati*; * c. pharetram auro, *okovati u zlato.*

circum-plĭco, 1. *omotati, oviti, obaviti*, alqm, alqd.

circum-pono, etc., 3. *(pjesn. i kasno) staviti-, postaviti-, metnuti-, (po)saditi što oko česa ili po . .*, alqd alcui.

circumpōtātio, ōnis, *f.* [pōto] *piće u kolu, zaredjivanje čaše, obredjivanje čašom, jednom Cic. legg.* 2, 24, 60.

† **circum-quāque** *(riedko)*; *(po)svuda, svagdje, sve na okolo.*

circum-rētio, 4. *omrežiti (oda svud), hvatati u mrežu, zaplesti, zamrežiti*, cum te circumretitum frequentiâ populi Rom. esse videam.

circum-rōdo, si —, 3. *oglodati (sa svih strana) oglabati, ogrizati*, dudum circumrodo, quod devorandum est, *već dugo žvačem, što napokon moram kazati*; *(Hor.)* circumrodi dente Theonino, *klevetom napadan biti (v.* Theon).

circum-saepio, — ptum, 4. *oplotiti, ograditi, okružiti, obkoliti, opasati, obastaviti, na-, postaviti oko česa*, corpus armatis; † stagnum aedificiis.

circum-scindo etc., 3. *sa svih strana skidati (trgati, derati) odielo s tiela*, c. et spoliare, *jednom Liv.* 2, 55, 5.

circum-scrībo etc., 3. *1) upr. okružiti krug oko koga, okružiti šestar, napisati krug, okružiti krugom koga, zatvoriti*, c. orbem; alqm virgulâ. *2) tp. a) (o)medjiti, ograničiti, opredieliti medje predmetu, ocrtati*, non esset pictura, nisi quae lineas modo extremas umbrae quam corpora in sole fecissent, circumscriberet, *sjenorezi, silhouette od itd., Quint.*; exiguum alcui vitae curriculum, *odrediti*; terminis jus suum; locum habitandi alcui; ante circumscribitur mente sententia, *opredieli se, točno ili potanko se shvati (misli). b) ograničiti, omedjašiti, stezati, stegnuti, stiesniti*, c. hoc genus oratorum uno genere *stegnuti-, ograničiti na . .; osb. t. t., činovnika u izvršivanju uredovne vlasti stegnuti i ograničiti kako valja*, tribunum pl., praetorem. *c) njekoga riečmi, pitanji itd. rek bi stiesniti, natjerati u škripac, uloviti u mrežu, zamrežiti, na pose oglobiti koga, omesti, varati (o novce), prevariti, zakinuti, zakučiti*, fallacibus et captiosis interrogationibus circumscripti atque decepti; c. adolescentulos; ab alqo HSIƆƆƆ circumscribi; *takodjer* † *kano t. t. sudbenoga jezika*, c. testamentum, *doslovno tumačeći ga pravi smisao obići; odatle u obće drugčije tumačeći izpričavati, zabašuriti*, facetis jocis sacrilegium, *Just. d) nješto što ne može valjati rek bi metnuti u zaporke kano da je pisano = kano nevaljalo ukinuti, odstraniti, ukloniti, udaljiti* (περιγράφειν) sententias, tempus.

circumscripte, *adv.* [circumscriptus] *ograničeno, jezgrom, na kratko*, complecti res singulas; *u rhetorici = periodički, u periodih*, c. numeroseque dicere.

circumscriptio, ōnis *f.* [circumscribo] *1) upr. (opisivanje), concretno (stvarno), krug okružen ili napisan oko koga*, ex circumscriptione excedere. *2) ograničenje, ocrt, obseg*, terrae, temporis, *odatle kano t. t.* c. verborum, *period(a). 3) varanje, zakida(nje), prievara o novce.*

circumscriptor, ōris, *m.* [circumscribo] *varalica, varalac, zakidač.*

circumscriptus, *adj. s comp.* [*partic. od* circumscribo] *točno ograničen, jedar*, brevis et c. quaedam explicatio, *odatle u rhetor. periodički zaokružen*, c. verborum ambitus. *2)* † *u uže granice stegnut, ograničen, omedj(aš)en*, circumscriptior vis, *o besjedi.*

circum-sĕco, — ctum, 1. *obrezati, obsjeći*, alqd serrâ, *opiliti*; † *ob obrezivanju kod Židova.*

circum-sĕdeo (sideo), ēdi, essum, 2. *sjedjeti okolo, neprijateljski obkoljavati, obsjedati, obsaditi, obsjesti, opasati*, urbem omnibus copiis; urbs circumsessa, alqm, *stan čiji ili komu; tp. navaljivati-, navaliti na koga, dosadjivati komu, objekoliti koga*, a lacrimis omnium circumsessus, circumsessus muliebribus blanditiis.

circum-sēpio, *v.* circumsaepio.

circumsessio, ōnis, *f.* [circumsedeo] *obsjedanje, obsada, obsjeda, jednom Cic. Verr.* 1, 33, 83.

circumsĭdeo v. circumsedeo.

circum-sīdo, — — 3. (neprijateljski) sjesti oko čega, obsjesti, obsjedati, obkoliti, opasati, Plistiam; socios Romanorum; † regem urbemque.

circumsĭlio, — — 4. [circum-salio] skakutati-, poskakivati-, cupkati-, trupkati na okolo, obskakivati, o vrebcu.

circum-sisto, stĕti —, 3. stati-, staviti se-, kupiti se oko čega ili koga, obstupiti (u velikom broju), obkoliti, okružiti, obastaviti, alqm; cum paucis militibus circumsistens; † c. signa sua; na pose neprijateljski obstupiti, -obkoliti, -oda svud stiesniti, stješnjavati, pritiesniti, tištiti, stezati, plures paucos c.; naves; ne circumsisteretur a civitatibus; absol.

circum-sŏno — —, 1. 1) intrans. na okolo oriti se, -razliegati se, -zaoriti se, zamnieti, locus ululatibus; aures vocibus. 2) trans. zvečati-, zvučiti-, glasiti se-, bučati oko čega, razliegati se okolo . ., clamor hostem; * murum armis; * circumsonari armis.

circum-sŏnus, adj. na okolo zvučeći, -oreći se, odasvud lajući, vijajući iz okola.

circumspectātrix, īcis, f. [circumspecto] (riedko) obzirateljica, ogledalica, Plaut.

circumspectio, ōnis, f. [circumspicio] (riedko) ogledanje, razmišljavanje, oprez(nost), opaznost, smotrenost, promišljenost, razboritost.

circum-specto, 1. [intens. od circumspicio] 1) intrans. (pozorno i oprezno) obzirati se, ogledavati se, zvjerati, in pastu (o životinjah); u prilici, circumspectans tamquam in rate in mari immenso nostra vehitur oratio. 2) trans. oprezno ili željno izgledajuć obzirati se-, oglédati se za čim, iz-, očekivati, čekati, izglédati što, vrebati-, prežati na što itd., c. omnia; alius alium circumspectant; alqm; c. tempus defectionis; (Tac.) misliti o čem ili na što, smjerati na što, bellum, fugam; (redje) nješto ugledati-, vidjeti na okolo, aquam, Liv., sr. circumspicio 2) a).

1\. **circumspectus**, us, m. [circumspicio] 1) gledanje oko sebe, obziranje, ogled(avanje), razgled, facilis est c.; unde in omnes partes est circumspectus. 2) tp. razmišljanje, promatranje, motrenje, osvrtanje na što, rerum aliarum.

2\. **circumspectus**, adj. s comp. i sup. [circumspicio] dobro razmišljen, promotren, razborit, oprezan, opazan, * verba, † judicium.

circumspĭcio, exi (sync. perf. circumspexti, Ter.), ectum, 3. 1) intrans. oko sebe gledati, ogleda(va)ti se, obzirati se, c. (zabunjen se obzire), aestuat; odatle paziti, na oprezu-, oprezan biti, circumspiciendum est, ut etc. 2) trans. a) pozorno (o)gledati, -razgledati, -motriti, situm urbis; sua; * amictus, pregledati; i vidjeti na okolo, sa svih strana ugledati, ogledajući se spaziti, montibus fluminibusque clausam regionem, Liv.; * saxum ingens. b) tp. α) željno ogleda(va)ti se za čim, tražiti, iskati, zahtievati što, externa auxilia; auctumno tecta ac recessum; † fugam; † externos reges sibi. β) u duhu pre-, razgledati, razmišljati, promatrati, pro-, pomisliti, omnia; pericula; čuvati se, biti na oprezu od . .; se, obzirati se-, gledati-, paziti-, osvrtati se na se; cum circumspicerent patres, quosnam consules facerent.

circum-sto, stĕti, —, 1. stajati oko čega, na okolo stajati, obstupiti, okruživati, senatum, sellam; circumstantes, okolo stojeći. Na pose neprijateljski obkoliti, obkoljavati, obstupiti, stiesniti, pritiesniti, stješnjavati, tribunal praetoris; fata nos c., priete nam sa svih strana; cum tanti undique terrores circumstarent; † quo notabilior paupertas et angustiae rerum nascentes eos circumsteterunt; * quae te circumstent pericula; † tot circumstantibus judiciis, jurgiis, fortuitis etiam clamoribus.

circum-strĕpo, — pĭtum, 3. (Tac.) 1) bučati-, oriti se-, razliegati se okô, kričati na . ., alqm, rem. 2) sa svih strana na glas govoriti, vikati, haud dissimilia alii et quidam atrociora c.; circumstrepunt (navaljuju-, kriče na nj) „iret in castra“.

† **circum-strŭo**, — ctum, 3. ograditi, obzidati, lacum juxta Tiberim.

circumtentus, partic. [tendo] obapet, pokriven, imajuć na sebi, elephanti corio (slonova koža), Plaut.

circum-tĕro etc., 3. otrti, otrljati, samo tp. obstupiti, obkoliti, okružiti, alqm, jednom Tib. 1, 2, 97.

circumtextus, partic. [texo] otkan, obšiven, na okolo urešen, obrubljen, velamen c. acantho, jednom Virg. Aen. 1, 649.

* **circum-tŏno**, ui —, 1. upr. grmjeti okô . ., = bučati-, žamoriti okô . .; tp. Bellona eum c., zagrmi oda svud na nj, zagluši i omami ga.

† **circumtonsus**, partic. [tondeo] ostrižen, ošišan.

circum-vādo, si —, 3. obići, obkoliti, oda svud navaliti-, nahrupiti na koga, immobiles naves; † alqm clamoribus turbidis; tp. terror ex utraque parte c. aciem, spopade, obuzme.

* **circum-văgus**, adj. (riedko) okolo skitajući se, -klateći se, -lutajući, Oceanus, obtičući-, okružujući zemlju, Hor. epod. 16, 41.

circum-vallo, 1. nasipom opasati, obkopati, obkoliti, stegnuti, obsjesti, obsjedati, oppidum; hostes, Pompejum; u prilici, (Ter.) tot res c.

circumvectio, ōnis, f. [circumveho] (riedko) 1) pro-, razvažanje po državi (o robi), portorium circumvectionis, provoznina kod razašiljanja robe u nutarnjem prometu. 2) okret, putanja, solis.

circum-vector, 1. [intens. od circumvehor] medialno, voziti se-, ploviti oko česa, oploviti, objedriti, oppida, Plaut., oram, Liv.; tp. * c. singula, opisivati, izkazivati, prikazivati.

circum-vĕhor, vectus sum, 3. (pass.) voziti se-, jahati-, jezditi-, broditi-, ploviti okolo česa ili (na okolo) k čemu, objezditi, objahati, oploviti, objedriti što, sa i bez equo, navi ili classe; locum; ad, in locum; muliones collibus circumvehi jubet; partic. circumvĕhens, ploveći-, jedreći okô . ., oploviv, Peloponnesum.

183

circum-vēlo, 1. zastrieti, odjeti, ogrnuti, jednom Ov. met. 14, 263.

circum-vĕnio etc., 4. doći oko česa, obići, s toga 1) okružiti, okruživati, obkoliti, obkoljavati, planities locis paullo superioribus circumventa; homines circumventi flammâ; (Tac.) Rhenus insulas circumveniens, obtičući. 2) neprijateljski obkoliti, obići, opasati, stiesniti, stegnuti, obuzeti, skoliti, okupiti, hostes ili moenia exercitu, vallo fossâque; oppidum vallo castellisque; per insidias, insidiis circumveniri ab hoste; quatuor milia equitum ab Hannibale circumventa. 3) tp. a) staviti u pogibel, natjerati u nepriliku, -skripac, uhvatiti u mrežu, potlačiti, preobladati, s-, nadvladati, premoći, predobiti, strmoglaviti, oboriti, srušiti, upropastiti itd., alqm per arbitrum; testes; non bello aperto sed suis artibus, fraude et insidiis est prope circumventus; falsis criminibus a Minucio circumventum Maelium arguens; circumventus ab inimicis, omnibus necessitudinibus. b) obmanuti, omesti, varati (prelastiti hitro, lukavo; sr. decipio, fallo, frustror), innocentem pecuniâ; plebem fenore.

circum-verto (circumvorto), etc., 3. 1) okrenuti, okretati, obrnuti, obrtati, vrtjeti, kretati, † circumvertens se, krećući se-, vrteći se na desno; circumverti, vrtjeti se, okretati se (oko čega), absol., Plaut.; * s acc., rota, perpetuum qua circumvertitur axem. 2) tp., omesti, zakinuti, zakučiti, prevariti (o novce), c. alqm argento, Plaut.

circum-vestio, 4. (riedko) obući, samo * u prilici, c. se dictis, rek bi kao oklopom se oklopiti-, štititi se riečmi.

circum-vincio, — inctum, 4. (riedko), (o)vezati oko česa, obavezati, murteta juncis, alqm virgis, Plaut.

circum-vīso, — — 3. na okolo gledati, -pogledati, jednom Plaut. Amph. 5, 1, 38.

* † **circum-vŏlĭto**, 1. lietati-, pršiti okô . ., oblietati, obletjeti.

* † **circum-vŏlo**, 1. lietati okolo, oblietati, obletjeti.

circum-volvo, — vŏlūtum, 3. váljati-, koturati okô . ., okretati, * sol magnum circumvolvitur annum, okrećući se svrši.

circus, i, m. [κίρκος] 1) kružnica, kolobar, u astronomiji. 2) trkalište, jahalište, circus za konje i kola; bilo ih je u Rimu više, od kojih najznamenitiji circus maximus, sagradjen od Tarquinija Priska; bijaše mjesta u njem za 150,000, a pokle ga je razširio Trajan, za 3 do 400,000 gledalaca. Od jednoga kraja do drugoga prostiraše se zid, jedno 6 stopâ visok a 20 stopâ širok, „spina“, na kojega jednom i drugom kraju stajahu 3 šilja (pilja, pyramide), „metae“; oko ovih morahu se nadvozioci (utrkivaoci na kolih) 7 puta voziti, prije nego bi se nagrada podielila. Osim ovoga cirka bijahu najveći circus Flaminius i circus Florae; ina trkališta spominju Liv. Virg.

cīris, is, f. [κεῖρις] njeka morska ptica, u koju se je Scylla, kći Nisova (Nisus), pretvorila, Ov.

Cirrha, ae, f. [Κίῤῥα] pristanište (luka) delphsko s gradom, Apollonu posvećeno.

cirrus, i, m. upr. (naravna) rudica, kovrča k, kovrčica, uvojak, runak, čuperak, pramen kose, odatle (Phaedr. 2, 5, 13.) rese, podkite u odiela.

Cirta, ae, f. [Κίρτα] grad u Numidiji, s. Constantine. Odavle subst. **-tenses**, ium, m. Cirćani.

cĭs, praep. s acc. 1) u prostoru, s ove strane (samo kano obćenita geometr. oznaka mjesta, sr. citra), c. Taurum, Rhenum. 2) (predcl. i kasno) u vremenu, za (c. gen.) ili sam gen., do, u, uz, c. paucos dies; c. decimum mensem.

cĭs-alpīnus, adj. s ove strane Alpâ ležeći ili stanujući, pred-planinski, Gallia, † provincia; Galli.

cĭsium, ii, n. lake dvokolice, čeze, kabriolet.

cis-rhēnānus, adj. s ove strane rieke Rhenus stanujući, Germani, jednom Caes. b. G. 6, 2, 3.

Cisseus, ĕi, m. [Κισσεύς] Cissej, kralj thrački; kako kašnje priče pričaju, otac Hecubi, koja se s toga zove * **Cissēis**, ĭdis, f. Cissejevica.

cista, ae, f. [κίστη] slažina, sanduk, ladica, škrinja, spremnjak, ormar, kovčeg, orman, za haljine, za novce, za knjige, knjižnik, za voće, voćnik, itd.; i za čuvanje svetoga, žrtvenoga orudja iliti spravâ.

cistella, ae, f. [dem. od cista] (predcl. i pocl.) kovčežić, ormanić, škrinjica.

cistellātrix, īcis, f. [cistella] robinja, koja je čuvala gospodje svoje kovčežić s dragocjenostmi ili dragulji (= draguljnik ili kovčežić s novci), Plaut. Trin. 2, 1, 23.

cistellŭla, ae, f. [dem. od cistella] kovčežić itd., Plaut.

cisterna, ae, f. (predcl. i pocl.) čatrnja, dažd-javac, bistierna, gustierna, počuo, puč.

cistŏphŏrus, i, m. [κιστοφόρος, sandukonoša] sc. nummus, asijski novac = od prilike 4 drachme, imajući na licu oblik Bacchove ciste (v. cista).

cistŭla, ae, f. [dem. od cista] sandučić, kovčežić itd., Plaut.

† **cĭtātim**, adv. [citatus] (riedko) brzo, žustro, na pospjeh, jatorno, naglo.

cĭtātus, adj. [partic. od cito] pospješen, uskoren, ubržen, brz, žustar, spješan, c. gradu ire; equo c., u propanj, uzagrebce, skokom, u-, uzpropnice; citatiore, citatissimo agmine.

cĭtĕrior, us, comp. s (riedkim) sup. **citĭmus** (pos. citer je predcl. i riedak) [cis] 1) ovostran(sk)i, s ove strane (česa) ležeći, Gallia c., s ove strane Alpâ, pred-planinska; provincia. 2) u prostoru, † bliži, najbliži; tp. ut ad haec citeriora veniam et notiora nobis, što nas se više tiče, što nam je bliže, Cic.; sup. upr., vrlo blizu nalazeći se, -blizki, najbliži, stella ultima a coelo, citima terris; u prilici, deduc orationem tuam ad haec citima.

Cĭthaeron, ōnis, m. [Κιθαιρών] gore u Boeotiji, Virg. Ov.

cĭthăra, ae, f. [κιθάρα] * † citara-, cindrica na četiri žice, * udaranje cindrice, citaranje, žice.

cĭthărista, ae, *m.* [κιθαριστής] *citaralac, cindričar.*

cĭthăristria, ae, *f.* [κιθαρίστρια] *citaračica, cindričarica, Ter.*

cĭthărizo, 1. [κιθαρίζω] *udarati cindricu, citarati, jednom Nep. Epam.* 2, 1.

† **cĭthăroedĭcus**, *adj.* [κιθαρῳδικός] *citharoedski, za citharoeda priredjen, -složen.*

† **cĭthăroedus**, i, *m.* [κιθαρῳδός] *citaru udarajući te uz to pjevajući, pjevač uz citaru, citharoed.*

cĭtĭmus *v.* citerior.

Cĭtium, ii, *n.* [Κίτιον] *1) starodavni i znatan grad na otoku Cypros. Odatle* **Citiēus**, *adj. citijski; subst.* **-iēi**, ōrum, *m. Citijani; i* **Cĭtĭeus**, ĕi, *m.* [Κιτιεύς] *Citijanin,* Zeno. *2) grad u Macedoniji.*

1. cĭtō, *adv. s comp. i sup.* [citus] *1) brzo, žustro, na pospjeh, naglo,* discere alqd; citius insistere; dicto citius, *brže nego li se reći može, istom Liv. i pjesn.,* * solito citius, * serius aut citius, *prije ili potle, kada tada, kad li tad li,* * citius supremo die, *prije smrti. 2) tp. a) s nijekom (negacijom), ne lako,* quem non tam c. rhetorem dixeris quam πολιτικόν. *b) u comp. bez nijeka* = potius, *pače, prije,* citius diceres, dixerim.

2. cĭto, 1. [*intens. od* cieo] *1) (silno) gibati, tjerati, goniti (samo pjesnički i kasno, izim partic.* citatus *kano adj., što gl.); duševno po-, uzbuditi, po-, uzbudjivati,* isque (animi) motus aut boni aut mali opinione citetur, *jednom Cic. Tusc.* 3, 11, 24. *2) (glasom) do-, po-, sazvati, dozivati itd. (uredovno, službeno, u zvaničnih poslovih; sr.* voco), c. senatum, patres in curiam, juvenes ad nomina danda. *Na pose a) po-, dozvati na sud,* testem, reum, *po-, prozvati ga, je li došao; s toga i (ob)tužiti, osvaditi; tp.* citare alqm testem, auctorem, libros auctores, *prizivati koga za svjedoka, pozivati se na koga kano svjedoka ili poruka itd., navesti-, navoditi koga kano . .; odatle b) u obće koga po imence napominjati, zvati, imenovati,* c. censorem; victorem citari. *3) svejednako začinjati, -pjevati, sveudilj klicati, -vikati,* c. paeanem; * c. io Bacche.

cĭtrā *(probitno abl. sing. gen. f. od* citer, citerâ, citra *sc.* parte), *adv. i praep. 1) na ovoj strani, s ove strane, s ovu stranu (značeći većma točku u prostoru, priedjelu s ove strane predmeta nalazeću se; opp.* ultra; *sr.* cis), c. Gabios, c. vallem, c. flumen; *(Tac.)* vis Agrippinae c. ultima stetit; * nec c. nec ultra mota. *2) o tom, što je unutar ili medju stanovitom granicom, a ne dopire do nje, pred, unutra, pod,* non a postrema syllaba c. tertiam, *ne pred trećom slovkom od kraja;* saepe etiam c. licet, *i ako se čovjek ne popinje na više;* * citra quam, *manje od ili nego li; takodjer* * virtus non est c. genus, *ne zaostaje za . ., ne ustupa . ., ne stoji pod ili niže . .,* * peccavi c. scelus, *sagriešio sam, nu ne do zločina. 3)* * † *u vremenu, pred, prije,* c. tempora Trojana. *4) (istom počam od Quint.) bez, osim, razma, izvan, izim, izuzamši, ne gledeć na,* est ea facies Britanniae citra Caledoniam; c. spectaculorum dies.

cĭtreus, *adj.* [citrus, *njeko drvo afričko*] *od citra, citrov.*

cĭtro, *adv.* [cis] *(ov)amo, samo s* ultro, *v.* ultro.

cĭtus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* cieo] *potjeran, uskoren, ubržen, pospješen, s toga brz, spješan, žustar, nagao,* incessus; eques, *ulak, tatarin, brzoteča (na konju);* undique citi, *odasvud dohrljujući, -dotrkujući;* via, vox; * pes; * citus subscribe.

cīvĭcus, *adj.* [civis] *(osim sveze* corona civica *ponajv. pjesn.) spadajući na gradjanina, gradjanski,* corona c., *gradjanski vienac, hrastov vienac, koji bi dobio gradjanin, što je sugradjanina od smrti izbavio u boju neprijatelja ubivši.*

1. cīvīlis, *adj. s comp. i (kasnim) sup.* [civis] *1) pripadajući gradjaninu, tičući se gradjanina, gradjanski, državljanski, takodjer tičući se države i državnoga života, državni (različito od* civicus), c. sanguis; c. bellum, *domaći;* victoria, *nad sugradjani;* studia; mos; oratio civilis, *(javna) politička (državnička) besjeda u najširem smislu rieči;* jus c., *ili (u širem sm.) gradjansko državno pravo (opp.* jus naturale), *ili (u užem sm.) civilno iliti gradjansko (državljansko)-, privatno iliti osobno pravo (opp.* jus publicum), *takodjer starije pravo (opp.* jus praetorium *ili* honorarium, *iz praetorskih naredaba poteklo), i u najužem sm. tumačenjem učenih pravoznanaca dobiveno pravo;* ratio c.; c. scientia, *državoznanstvo, državničtvo, politika, nu i prosto-narodno (popularno) znanje,* rerum civilium cognitio; * quercus = corona civica. *2) gradjanski, pun gradjanskoga duha, obće koristan, okoobćega dobra nastojeći, tekar Liv.; nasuprot = uljudan, uslužan, ugodljiv, prijatan, prijazan, udvoran, blagostiv, usrdan, o tom, koji ne dâ osjećati, da je član vladajuće u državi porodice (sr.* comis, facilis), *istom Ov. i kašnji prosaici;* quid civilius illo (Augusto)? Germanico civile ingenium, mira comitas.

2. Cīvīlis, is, *m.* (Claudius) *vodja Batavâ, koji su ustali protiv Rimu g. 69 po Is., Tac.*

† **cīvīlĭtas**, ātis, *f.* [1. civilis] *uljudnost, udvornost, prijazan, blagostivost, usrdnost.*

cīvīlĭter, *adv. s comp. i sup.* [1. civilis] *1) gradjanski, kako dolikuje gradjaninu. 2) uljudno, udvorno, prijazno, usrdno, blagostivo, Ov.;* civilius, *Plin. ep.;* civilissime, *Eutr.*

cīvis, is, *comm. 1) gradjanin, državljanin, gradjanka. Odatle na pose a)* = *sugradjanin, sugradjanka,* c. meus, tuus; *(Plaut.)* cives tuae. *b) podanik,* rex imperat civibus suis.

cīvĭtas, ātis, *f.* [civis] *gradjanstvo, 1) stanje i vaskolik položaj (rimskoga) gradjanina, prava (rimskoga) gradjanina, gradjansko (državljansko) pravo, gradjanstvo, državljanstvo, osb. rimsko,* c. Romana; dare alcui civitatem, alqm civitate donare; civitatem amittere, alcui adimere, alqm in civitatem recipere, in civitatem *ili* civitati ascribere, in populi Romani civitatem suscipi; alqm in civitate retinere, de civitate ejicere; *i* jus civitatis, *prava gradjanstva, prava koja tko ima kano gradjanin; pren.* † verbo civitatem dare = *udomaćiti. 2) gradjanstvo (gradjani) u obćinu sjedinjeno, skup gradjanâ iliti svikoliki gradjani (izključiv negradjane; sr.* populus), *odatle država (kano skup svihkolikih gradjana, kano gradjanstvo; sr.* res publica, urbs), *grad, obćina,* civitas augetur magnitudine urbis; civitas stabat in foro; c. Rhodiorum; esse alcjs civitatis; administrare, augere c.; instituere, condere, evertere, vi expugnare c.; foederata civitas; mores civitatis (*a ne* rei publicae) immutantur; *pren.* una communis deorum atque hominum; † c. Stoicorum. *3) (predcl. i kasno)* = urbs, *grâd t. j. svota ili skup svihkolikih stanova gradjanâ,* saepta muris; *na pose Rim i stanovnici njegovi.*

clādes, is, *f. 1) oštéta stvari prieteća joj propašću, odatle u obće šteta, škoda, kvar, gubitak, nesreća, nesgoda,* c. dextrae manus; c. civitatis; c. belli, *bieda rata, ratna nevolja,* ea clade, *pohara, haranje, pustošenje razsap,* instantes clades, *pošast, pomor;* cladi esse, *biti na propast, -na zator, -poguban;* * Scipiadae clades Libyae, *početnici-, uzrok propasti L. — Na pose 2) ratna nesgoda, -nesreća, poraz, polom,* cladem alcui afferre, inferre, facere, *potući, poraziti koga;* cladem (pugnae) accipere, *polomiti se, potučen biti.*

clam [celo] *1) adv. potajno, tajom, krišom, kradomice, u potaji, kriomice,* plura c. removere; c. ferre, *tajiti, skrivati; (Ter.)* c. esse. *2) (Com.) praep. s abl. i acc., bez znanja,* c. me, te, illo, *bez mojega itd. znanja;* c. patrem atque omnes; c. virum; c. me *ili* mihi est, *nepoznato mi je;* me c. habuit, *utajao, krio je od mene, s gen.* c. patris, *Plaut. Merc.* 1, 1, 43.; *jednom Caes. b. c.* 2, 32, 8. c. vobis; c. hostibus, *pisac b. Afr.* 11.; c. praesidia, c. quendam Philonem, *pisac b. Hisp.* 3, 35.

clāmātor, ōris, *m.* [clamo] *vikač, vikalo, kričalo (o lošu besjedniku).*

clāmĭtātio, ōnis, *f.* [clamito] *vika(nje), kričanje, graja, larma, jednom Plaut. Most.* 1, 1, 6.

clāmĭto, 1. [*intens. od* clamo] *(sveudilj, jako i na glas) kričati, vikati, vrištati, vikom vikati, dovikivati, na glas zvati,* quid clamitas? *Ter.;* „ad arma!" clamitans; *s acc. c. inf.;* * passer questu vano c.; Cauneas *(caunske smokve!); †* saeva et detestanda Quirino, *ljuto proklinjati Q.;* c. calliditatem, *na glas očitovati (o bezživ.); s dva acc., na glas zvati, imenovati, psovati,* alqm sycophantem, *Ter.,* se tanti exitii reum, *Tac.*

clāmo, 1. *1) intrans. kričati, vikati, vapiti,* tumultuantur et c.; c. de uxoris interitu, *naricati, jadikovati nad . ., odatle * u obće o svakom oštrom, dirajućem glasu, gromotu, štropotu, šumu, o žamoru-, krčanju vode, (Com.) o hrkanju, o cvrčanju krieša* (cicada). *2) trans. vikati, glasno zvati, klicati, osb. za-, dozivati, dovikivati, prizvati, imenovati, itd.,* c. triumphum; omnes c., hoc indigne factum esse; *s* ut; *(Ter.)* illis *(dat.)* quid facto opus esset, clamat de via; c. fidem hominum, *zazivati;* * morientem nomine; * palma clamata, *ozvana, razglašena;* * se causam malorum; *tp. jasno i očito kazati, očitovati, izjavljati,* de te autem, Catilina, cum tacent, clamant; *i o bezživ.,* veritas clamat; *s acc. c. inf.,* quom mi ipsum nomen ejus Archedimidis clamaret dempturum esse, *Plaut.;* quae (tabulae) se corruptas atque interlitas esse clamant.

clāmor, ōris, *m.* [clamo] *vika, krika, graja, buka, larma (pjesn. i o životinjah),* edere, tollere, profundere, *(Plaut. i pocl.)* facere, * dare clamorem, *vikati, kričati, kriknuti, larmati etc.;* * compescere; c. hostilis; * supremus, *na mrtvaca, mrtvacu;* clamor exoritur, ad coelum fertur; *na pose osb. u pl. dielomice pohvalna vika, -klicanje, vika zadovoljstva u kazalištih, na foru ili na sudištih,* clamore consensuque populi; * c. secundus; Hortensius clamores faciebat adolescens, *dielomice vika, larma kano znak negodovanja, nezadovoljstva,* Fuscum clamoribus et conviciis et sibilis consectantur; *tp. o neživih predmetih, gromot, štropot, šum, tutanj, buka, jeka, odjek, zvuk; i concr.* clamor hostilis et cursus armatorum omnia ferro flammaque miscet, *vika i trka naoružanih dušmana itd.*

clancŭlum [*dem. od* clam] *(Com.) 1) adv. tajom, krišom, u potaji. 2) praep. s acc. bez znanja,* c. patrem.

clandestīno, *adv.* [clandestinus] *(riedko) potajno, u potaji, krišom, Plaut.*

clandestīnus, *adj.* [clam] *(po)tajni, otajan,* * foedus; scelus; colloquia; consilia.

clangor, ōris, *m.* [clango, κλαγγή] *zveka, glas, zvuk, orenje, šum, krika, a) o pticah, cvrka, cvrkut(anje), krič, ili lepet, mahanje krila,* cum magno clangore volitare; c. *[gaka(nje)]* anserum, * magnis quatere clangoribus alas. *b) o sopilih (sviralah), n. pr. o trublji, orenje,* tubarum, *trubljavina.*

Clănis, is, *m. rieka u Etruriji, Tac.*

Clănius, ii, *m., rieka u Campaniji, Virg.*

clāre, *adv. s comp. i sup.* [clarus] *1) jasno, razgovietno, svjetlo,* oculis videre, *Plaut.;* * fulgens caesaries. *2) glasno, razgovietno, tako da se može čuti,* gemere; clare, ut milites exaudirent, — inquit; † clarius fabulari; * clare loqui *(reći),* * dicere *(moliti se). 3) pren.,* clarius *(jasnije)* apparet alqd, *Cael. u Cic. fam.* 8, 14, 2.; clarius *(svjetlije)* exsplendescit alqd, *Nep.;* * clarius indicare laudes alcjs.

* **clāreo**, — —, 2. [clarus] *jasan-, svjetao biti, sjati, svietliti se, tp. sjati, odlikovati se, biti na glasu, sloviti,* viri fama c.

clāresco, rui —, 3. [clareo] *postati jasan, -bistar, -razgovietan, razjasniti se, 1) za oči, sinuti, zasjati se, zasvietliti se, Tac. 2)* * *za uši, zaoriti se, jasno se (za)čuti,* sonitus; † *proslaviti se, izići na glas.*

clārĭgātio, ōnis, *f.* [clarigo, *svečano naviestiti rat*] *upr. glasno i svečano zahtievanje nakade i zadovoljštine, o fetialu (gl.* fetialis), *koji je prije početka rata na medji od neprijatelja tražio, da štetu nadoknadi i zadovoljštinu dade, navještaj rata; odatle pljenitba čovjeka, koji se dade zateći na zabranjenu mjestu, Liv.* 8, 14, 6.

* **clārĭsŏnus**, adj. (clarus i sonus) jasno-glasan, tankozvučan, jasan.

clārĭtas, ātis, f. [clarus] jasnoća; svjetlost, o sluhu, jasnost, razgovietnost, vocis; tp. glasovitost, slava, glas, ugled(nost), znamenitost, (više stojeći nego li gloria, ako i ne toliko razšireno), hominis; num te fortunae tuae, — num claritatis, num gloriae poenitebat?; † generis; † nominis; † causa claritate personarum insignis.

clārĭtūdo, ĭnis, f. [clarus] 1) jasnoća, svjetlost, deae (sc. lunae), Tac. 2) tp. (historičko-politička) slava, glasovitost, glas, sjajnost, Sall. Tac.

clāro, 1. [clarus] 1) činiti jasnim, -svjetlim, razsvietliti. 2) tp. (pro)slaviti, veličati.

clārŏr, ōris, m. [clareo] jasnoća, svjetlost, jednom Plaut. Most. 3, 1, 111.

Clăros, i, f. [Κλάρος] grad u Ioniji s hramom i oraculom Apollonovim. Odatle **Clărius**, adj. clarski; * deus C. i * samo Clarius; poëta.

clārus, adj. s comp. i sup. 1) jasan, svjetao, sjajan (od naravi, nu tako da neima kreposti druge predmete razsvjetljivati; sr. lucidus, illustris), locus; gemma, stella; * sidere clarior; * lapides (biser); * sub clara lucerna, kod svjetlosti uljenice; * dies, bieli danak; * aquilo, vedreći; za sluh, jasan, glasan, razgovietan, voce clara, glasno, clariore; * latratus; * tuba, jasno-glasna. tp. a) duševno jasan, razgovietan, razumljiv, očevidan, bjelodan, vide, ut mi haec certa et clara attuleris, Ter.; omnia non properanti clara certaque erunt, Liv.; luce sunt clariora nobis tua consilia omnia; praesertim cum id solis luce videatur clarius; (Quint.) clarissima (najjasnija) in materia simili comparatio est. b) vanjskimi ili unutarnjimi vrlinami sjajući, jasan, odličan, znamenit, glasovit, c. gloriā, slavom, ex doctrina nobilis et c.; mortes; virtus; pax; res; clarus alqa re; * ob alqd; priekorno = zloglasan, razvikan, c. superbiā luxuriāque, jednom Liv. 7, 31, 6. Na pose je vir clarus muž odličan djelovanjem u ratu i u miru, mnogozaslužan državnik (sr. illustris).

classiārius, adj. [classis] spadajući na flotu, mornaricu, pomorski, centurio, pomorski satnik ili kapetan (vojnik), Tac. ann. 14, 8.; subst. **classiārii**, sc. milites, vojnici od mornarice, sc. nautae, mornari, veslači od mornarice.

classĭcŭla, ae, f. [dem. od classis] maleno brodovlje, flottilla, jednom Cic. Att. 16, 2, 4.

classĭcus, adj. [classis] upr. [po classis 1)] tičući se razredā gradjana rimskih, osob. prvoga razreda, razredni, gradjanin prvoga razreda; [po classis 2)] a) tičući se kopnene vojske ili pomorstva (mornarice); u tom značenju samo kano subst. **classĭcum**, i, n. bojni znak, koji bi davali trubljom, classicum cecinit, zatrubi, zaori se; classicum cani ili canere jubet, zapovjedi znak dati, (za)trubiti; * = bojna trublja. b) osb. tičući se pomorstva, pomorski, na moru, milites, pomorski ili od mornarice, (Tac.) legio; * bellum; subst. **classĭci**, ōrum, m. a) sc. milites, pomorski v., Tac. β) sc. nautae, Curt. = classiarii.

classis, is, f. (κλᾶσις = κλῆσις od καλέω, staro-lat. calo] upr. sazvani ili sakupljeni narod, odatle 1) jedan od ustanovljenih razreda udaranja poreza, vojne službe (primanja u vojnike) i glasovanja u skupštinah Servije Tullijem prema imutku šest ili (računajući samo porez plaćajuće gradjane) pet razreda gradjana rimskih, ex classibus (Sall.), iz prvih pet razreda; tp. philosophus ille quintae classis esse videtur, najvišega stupnja iliti reda; † bolje običenito, oddio, razred, n. pr. učenikā. 2) (zastar.) sazvana pod oružje vojska, a) pozemna (kopnena) vojska, * Hortinae classes. b) pomorska vojska ili sila, vojna flota, s nalazećom se na njoj momčadju, mornarica, pomorstvo, comparare, ornare, instruere, facere, efficere, aedificare c.; appellere ad Delum, pristati s flotom uz . ., classe ili classi proficisci, odjedriti (Nep.), pugnare; classi felicissime geruntur res; c. ibi stetit, ondje je stajala; * o jednom brodu; odatle * classes = naves.

Clastĭdium, ii, n. gradić u „Gallia cisalpina."

Clăterna, ae, f. gradić u „Gallia cisalpina."

clathri (-tri), ōrum, m. i * **-thra**, ōrum, n. [κλῆθρα] rešetka, osb. u gajbe, -kaveza (za divlje zvieri), Hor.

clathrātus ili **clatrātus** [clathri] (predcl. i kasno) rešetkom zagradjen, s rešetkom, fenestra.

claudeo, — —, 2. ili **claudo**, — sum, 3. (redje u class. jeziku) [claudus] biti hrom, hramati, šepati, samo tp. = na slabih se nogu gegati, biti slabo uredjen, -manjkav, -loš, si beata vita una ex parte clauderet; si altera parte claudet res publica; na pose o besjedi i o besjedniku (sr. claudico).

claudĭcans, adj. [partic. od claudico] tp. hramajući, hrom, šepav, nepodpun, nihil c., nihil redundans.

claudĭcātio, ōnis, f. [claudico] hramanje, šepanje, šepesanje.

claudĭco, 1. [claudus] 1) hrom, šepav biti, hramati, šepati, graviter ex vulnere. 2) tp. kao što claudeo, ne tota amicitia quasi claudicare videatur; nec in ullo officio c.; si quid in nostra oratione claudicat.

Claudius ili (kod njekojih grana običan drugotni oblik) **Clōdius**, ime plemena (gens) rimskoga, iz kojega su bile obitelji „Appii, Pulchri, Nerones i Marcelli" najvažnije. 1) App. Cl. Caecus, koji je kano censor g. 312 pr. Is. Appijevu cestu i česmu (vodovod) sagradio. 2) P. Clodius Pulcher, poznati protivnik Ciceronov, napokon od Milona ubijen, suprug Pinariji i Fulviji. Odatle **Clodiānus**, adj., Clodijev. 3) Tiberius Cl. Nero, pristaša Caesara i Antonija; potom pomirio se s Octavianom, komu je suprugu svoju Liviju ustupio; rodila mu se dva sina (Tiberius, potonji car, i Drusus, otac Claudija cara). 4) M. Cl. Marcellus, osvojio je grad Syracusae g. 212 pr. Is.; Gajus Cl. Marcellus, suprug Octavije, sestre Octavianove, od koje mu se rodio sin Marcus Cl. M., kojega je Augustus posinio i sa kćerju si Julijom oženio, nu taj umre prilično mlad god. 23. pr. Is. Odatle **Claudiānus** (jednom Tac. ann. 13, 2, Claudialis) ili **Claudius** (i Clodianus, Clodius), adj., jednomu Claudiju pripadajući, Claudijev (Clodijev).

1. **claudo** v. claudeo.

2. **claudo** (i, osb. pjesn. i kasno, clōdo ili cludo), si, sum, 3. 1) zatvoriti, zatvarati, zaključati, zabraviti, a) što je otvoreno, vrata itd., otvoren prostor (opp. aperire, patefacere, reserare), januam, valvas, forem cubiculi; portas alcui; Janum, Janov hram, curiam, tabernas; oppidum undique; c. aures alcui rei ili ad alqd; * lumina (o noći), * ocellos (o smrti); clauso ore, sa zavezanimi ili začepljenimi usti, Tac.; palpebrae aptissime factae et ad claudendas pupulas et ad aperiendas; u prilici in ipsius consuetudinem, quam adhuc meus pudor mihi clausit, me insinuabo; nec ita claudenda est res familiaris, ut eam benignitas aperire non possit; tp. aliud clausum in pectore, aliud in lingua promptum habere; kano rhet. t. t. sententias numeris, blagoglasno zaključiti; universa comprehensio et species clausa et terminata est, zaglavljena i zaokružena; (Hor.) alqd senis pedibus, verba pedibus, zaključiti, zaglaviti; subst. **clausum**, i, n. što je zatvoreno, zatvor, zapor, * positum in clauso (pod ključem) linquere alqd; clausa effringere, Sall.; partic. clausus zatvoren, o značaju, Tac. ann. 3, 15. — b) pût, klanjac, zemlju itd. zatvoriti-, za-, prepriečiti, presjeći, zakrčiti, c. terrestres aditus opportune positis praesidiis; omnes aditus (fori) claudentur; viam, * Tatio iter; clausam Alpibus Italiam, Tac.; tp. a) zemlju za promet ili prometu zatvoriti, clausae hieme Alpes essent; tanquam clausa sit Asia; Pontum, qui antea populo Romano ex omni aditu clausus fuisset; na pose c. mare (ob olujah, zimi). β) nješto zaglaviti, -do-, za-, svršiti, * epistolam; * lustrum octavum. γ) zatvoriti = neposredno priklopiti se-, naslanjati se na . ., držati se čega, blizu biti, kano zemljop. t. t. insula ea sinum ab alto claudit, in quo Carthago sita est; kano milit. t. t. agmen claudere, završivati itd., biti straga u vojsci, u zapleću; (Tac.) dextrum, sinistrum latus, zaklanjati, (za)štititi. 2) namjesto različitih compos. A) = intercludere, zatvoriti, za-, prepriečiti, presjeći, zakrčiti, o hodu ili tieku, transitum, maritimos exitus; commeatus; fugam; vocem Euandri c.; * rivos, fontes, u Just. sanguinem, ustaviti. B) = concludere, includere, a) o živih stvorovih, zatvoriti-, zaključati koga kamo, baciti, metnuti, staviti koga kamo, filium, alqm in curia ili in curiam, † alqm cum cane in caveam; † se Daphnae; * carcere claudi; * c. pecus textis cratibus; (Tac.) claudi cubiculo; † o stvarih, alqd anulo. b) zatvoriti = obkoliti, obići, opasati, obstupiti, stegnuti, obsjedati, adversarios locorum angustiis; † urbem operibus; claudi locorum angustiis, † obsidione; clausum esse copiis hostium; i u lovačkom jeziku, nu pjesnički. c) okruživati, forum porticibus tabernisque; non portu illud oppidum clauditur.

claudus, adj. (Plaut.) **clūdus**, 1) hrom, šepav, altero pede, na jednu nogu; deus, * pes c.; odatle, navis c., brod s polomljenimi na jednoj strani vesli; * carmina c. alterno versu = elegičke. 2) * tp. = nesjeguran, nestalan, nedostatan, nepodpun, pars clauda officii tui.

claustra (clostra), ōrum, n. († **claustrum**, i.) [claudo] što zatvara, 1) prievor(nic)a, zavor, zavornica, kračun, zapor, ključanica, brava na vratih, c. revellere, * laxare, * relaxare; tp. zapor = zagrada, vezi, okovi, † versus tua fregerunt c. = izadjoše medju sviet; † refringere c. pudoris et reverentiae; * obstantia rumpere c. 2) u širem sm., a) zatvor = (zatvarajuća) vrata, -sprema, -(na)sip, -gat itd., diu claustris retentae ferae (gajba); c. portus, zatvor potopljenimi brodovi ili † lanci sprieda razapetimi ili prevučenimi; * c. urbis; * zatvor vjetrova u klisurah, illi (venti) circum c. fremunt; * ždrielo, (tiesan) klanjac, prolaz(ište), angusti Pelori. b) u vojnom jeziku, sve što ulazište u koje god mjesto zaklanja, -brani, -štiti, branište, bedem, bastija, obkop, branilo, zaklon, krajinska tvrdjava, ključ-, ili dveri zemlje ili grada, imperii, loci, locorum, Etruriae † c. maris; † montium, tjesnac, ždrielo, klanjac; † c. contrahere, zatvoriti, obkopati, načiniti circumvallacionu liniju; tp. c. nobilitatis refringere; † annonae Aegyptus.

clausŭla, ae, f. [claudo] zaključak, konac, svršetak, zaglavak, epistolae; na pose u rhetorici, zaglavak periode.

clāva, ae, f. čvornata grana kano štap, batina, kijača, toljaga, buzdovan, topuzina, za bijenje, tučenje, lupanje itd., takodjer vojno vježbeno oružje; * † kano attribut Herculov, buzdovan, topuzina; u Nep. 4, 3, 4. štap, oko kojega bi se u Sparćanâ dug remen omotao, tako popisan, da je mogao pismo čitati samo onaj, koji bi taj remen oko štapa iste duljine (i debljine) ovio ili premotao (prije se je čitalo scutula); sr. 1. scutula).

clāvārium, ii, n. [clavus] novci na klince iliti čavle za cipele (dar vojnikom), Tac.

clāvātor, ōris, m. [clava] tko buzdovan za kim nosi, ili se sam njim služi, buzdovandžija, topuzlija, Plaut.

clāvĭcŭla, ae, f. [dem. od clava] rozgvica, vilice ili vitica, kojom se loza povija oko kolca.

* **clāvĭger**, ĕra, um, [gero] 1) [clava] adj. topuzonosni, topuzlija, buzdovandžija, pridjevak Herculov; pridjevak razbojnika Periphetа (Periphetes), c. proles Vulcani. 2) [clavis] adj. ključonosni, ključonoša (= Janus kano bog od vratâ).

clāvis, is, f. [κλείς] 1) ključ, c. adulterinae portarum, odpirač, gl. adulterinus; adimere uxori claves = razženiti se. 2) prievor(nic)a, kračun, ključanica, zavor, brava, alias claves imponere portis; * frustra c. inest foribus; posl., * servari centum clavibus, pod sto ključeva. 3) * ključ = sprava, kojom bi se pustio žvrk (Kreisel), da se vrti, gonilo, adunca trochi.

clāvus, i, m. 1) klinac, čavao, ekser, ferreus; trabalis, čavao od grede; * clavi trabales, * adamantini, kano attribut božice „Necessitas"; trabali clavo figere beneficium gl. trabalis; novo amore veterem amorem tanquam clavo clavum ejicere, klin; clavum anni movere ex eo die = računati početak godini, jer bi Rimljani u starije doba označivali godine čavlî, koje bi najviši činovnik 13. rujna (idibus septembribus) zabio u stienu kapele (cella) Jova capitolinskoga.

2) o predmetih slična oblika, a) krmilo, timun, ille (gubernator) clavum tenens sedet in puppi; * regere clavum; u prilici, clavum tanti imperii tenere et gubernacula rei publicae tractare. b) * † grimizan trak na tunici, latus (u senatora), a angustus (u viteza) c.; (Hor.) samo clavus = „tunica“ širokim ili uzkim trakom obšivena, mutare clavum.

Clazŏmĕnae, ārum, f. [Κλαζομεναί] grad u Ioniji; odatle **-mĕnius**, adj. klazomenski; subst. **Clazomenii**, ōrum, m. Klazomenci.

Cleanthes, is, m. [Κλεάνθης] philosoph stoički, 260. pr. Is., učenik i nasljednik Zenonov.

clēmens, tis, adj. s comp. i sup. 1) o značaju i ponašanju, blag, krotak, tih, umiljat, milokrvan, milosrdan, dobar (osb. o tom, koji zločincu nenameće kazni, koju mu udariti ima právo; sr. mansuetus, lenis, mitis), benigno et clementi animo esse in alqm, Ter.; clementes judices ac misericordes; c. legis interpres; c. accolarum ingenia; i o stanju, -okolnostih, c. vita rustica, Ter.; castigatio; sententia; rumor c., blag, manje uznemirujući. 2) tp. o kakvoći zraka ili vremena, blag, tih, * flamen; o tieku rieke, tih, miran, † alveus; * amnis.

clēmenter, adj. s comp. i sup. [clemens] 1) blago, milostivo, mirno, krotko, alqd facere, ferre; cl. accepti a consule; † c. tractare alqm; c. ductis militibus, mirno = bez pljačkanja. 2) (Tac.) blago položito, polagano, c. editum jugum; juga clementius adirentur.

clēmentia, ae, f. [clemens] 1) blagost, krotkoća, milostivnost, milosrdnost, facilitas et c., Ter.; c. mansuetudoque; pro suâ clementiâ ac mansuetudine; lenitas et cl. 2) † tp. cl. aestatis.

Cleŏbis [Κλέοβις] is, m. v. Bito.

Cleombrŏtus, i, m. [Κλεόμβροτος] 1) vojvoda lacedaemonski u bitci kod Leuktre g. 371. pr. Is. 2) mladić Grk, iz Ambracije.

Cleon, ontis, m. [Κλέων] zloglasan demagog (pukovodj) athenski.

Cleōnae, ārum, f. [Κλεωναί] grad medju Korinthom i Argom (Argos), blizu kojega je Hercule nemejskoga lava ubio. Odatle **Cleonaeus**, adj. [Κλεωναῖος] kleonski.

Cleŏpătra, ae, f. [Κλεοπάτρα] 1) kći Philippa, kralja macedonskoga, i Olympiade, supruga Alexandra, kralja epirskoga, a potom Perdikkina (Perdiccas). 2) aegypatska kraljica, zloglasna s bludnoga občenja s Caesarom a kašnje s Antonijem, kći Ptolemaeja Auleta. 3) supruga Demetrijeva, Just. 4) kći Mithridatova, a supruga Tigranova, Just.

clĕpo, psi, ptum, 3. [κλέπτω] (staro-lat.) krasti, kradom uzeti, ušaknuti, umaknuti = furari.

clepsўdra, ae, f. [κλεψύδρα] vodeni sat, -ura, posuda s vrlo uzkim lievastim (točierastim) zjalom, kroz koje je voda kapkê padala, kojom su se urom služili u Athenah i u Rimu, da dulje ili kraće opredièle vrieme, za kojega je svaki pojedini besjednik govoriti smio kod sudbenih razprava; rabila je i kod rhetor. vježbâ; odatle Plin. ep. binas (septem etc.) clepsydras petere, htjeti govoriti dvije kleps. (dok dvie kl. poteku); binas (septem etc.) cl. dare, dati (komu) dozvolu govoriti dvije kleps.; cras ergo ad clepsydram (po c. loc.) sc. declamabimus.

clepta, ae, m. [κλέπτης] tat, lupež, jednom, Plaut. Truc. 1, 2, 9.

Clērūmĕnoe, ōn, m. [κληρούμενοι] ždrebajući, ždrebaoci, naslov komoediji Diphilovoj, Plaut.

clībănārius, ii, m. [κλίβανος, zemljana ili željezna posuda za pečenje kruha] oklopnik, Eutr.

cliens, tis, m. [= cluens, od cluo (κλύω) slušati, posluhnuti] poslušnik, podanik, klienat, branjenik, štićenik, 1) u Rimu, podanik, klienat, koji je osobito u starije doba, dok su patriciji (vlastela) jedini u Rimu kano pravi gradjani sva politička prava uživali, a pučani (plebeji) uz njih ili bez ikakvih političkih prava živjeli ili kano polugradjani mnogo manje istih prava imali, u prisiljenu strogu podložničtvu stajao prema svomu vlastelinu gospodaru (patronus). I ciela plemena ili provincije izabirale bi si kašnje pokrovitelja (patrona) u Rimu, te se zvale njegovi klienti. 2) Izvan države rimske, a) u Galliji i Germaniji, štićenik, vasal, lenovac, feudovac, služnik mogućnika, i čitavi narodi kano klienti, štićenici, branjenici, vasali drugoga silna naroda. b) u Numidiji clienat = podanik, podložnik u obće. 3) * branjenik, štićenik kojega božanstva.

clienta, ae, f. [cliens] štićenica, clientica, Plaut. Hor.

clientēla, ae, f. [cliens] 1) medju clientom i patronom mu u Rimu postojeći, na medjusobnih pravih i dužnostih osnivajući se nasljedni i veoma svet odnošaj (sr. cliens), poslušničtvo, štićeničtvo, clienatstvo, podložničtvo, okrilje, zaštita, conferre se in fidem et c. alcjs; esse in alcjs clientelâ; takodjer, kasno i osb. u pl. skûp clienata, štićenici, clienatstvo. 2) izvan Rima, odnošaj naroda manje mogućega prema silnijemu, u Galliji itd., štićeničtvo, vasalstvo.

clientŭlus, i, m. [dem. od cliens] malen ili kukavan štićenik, -clienat, jednom Tac. dial. 36.

clīnŏpăle, es, f. [κλινοπάλη] hrvanje ili borba u postelji = concubitus, Domit. u Suet. Dom. 22.

Clīo, ūs, f. [Κλειώ] 1) Musa povjestnice, Hor. 2) Oceanovica (kći Oceanova, Oceanis), Virg.

clĭpeātus, adj. [clipeus] štitat, štit imajući, oštićen, štitonosan, agmina, seges virorum; subst. **clipeati**, ōrum, m. štitnici, oštićeni vojnici, Liv. Curt.

clĭpeus, i, m. (kadšto i -ĕum, i, n.) 1) okrugao, od mjedi načinjen ili mjedju okovan štit (sr. scutum, parma itd.); posl. (Ov.) sumere c. post vulnera = učiniti što prekasno. 2) meton. a) * sunčani ko(lo)tur, sunce. b) (obično clipeum) na štitastoj ploči urezano poprsje (doprsnik), -relief en medaillon.

Clisthĕnes, is, m. [Κλεισθένης] athenski državnik i besjednik.

Clītarchus, i, m. [Κλείταρχος] povjestnik grčki u pratnji Alexandra Velikoga.

clītellae, ārum, f. samar za samarnjake, osbt. za magarce ili tovare; posl. v. bos.

clītellārius, adj. [clitellae] osamaren, mulus,

Phaedr.; tp. homines c. = uztrpljivi poput robova, Plaut.

Clĭternum, i, n. [Κλείτερνον] grad aequanski; odatle **Clīternīnus**, adj. cliterninski; subst. **Clīternīni**, ōrum, m. Cliterninci.

Clītor, ŏris, f. ili **Clītŏrium**, ii, n. [Κλείτωρ] grad u sjevernoj Arkadiji; odatle **Clītŏrius**, adj. klitorski, Ov.

Clītumnus, i, m. rječica u Umbriji (koje se je izvor kao Jupiter Clitumnus po božanski štovao), na glasu s pašnikâ za goveda, Virg. Prop. Plin. ep. Suet.

Clītus, i, m. [Κλεῖτος] vojvoda Alexandra Velikoga.

* † **clīvōsus**, adj. [clivus] bregovit, strm(enit), vrletan.

clīvus, i, m. polagano dižući se brežuljak, hum, brdašce, glavica, vis (opp. planities, aequus locus; sr. collis), c. Capitolinus; * sacer, čest od ulice „via sacra“, koja je polagano dižući se od trga (forum) do slavoluka Titova vodila; * c. mensae, kosina, koso stojeći st.; takodjer * ostrmina, spust, quâ se subducere colles incipiunt mollique jugum demittere clivo; posl. sudamus in imo c., znojimo se jošte pod gorom = ima ovdje još puno posla, Ov.

cloāca, ae, f. podzemni kanal (prokop), kojim bi smrad i nečist te voda-kišnica odticala, cloaka, provaža, odtoka.

Clōdius etc v. Claudius.

Cloelius (drugi oblik Cluilius), ime plemena (gens) albskoga, kašnje rimskoga, iz kojega su osobito poznati Cluilius ili Cloelius, posljednji kralj u Albi, i Cloelia, junačka djevica, Liv. 2, 13.

Clōtho, ūs, f. [Κλωθώ] prelja, jedna od triju Parka (vila-sudjenica ili rodjenica), Ov.

Cluācina (Clŏācina), f. čistilja, pridjevak Venere (koje su ime već stari različito tumačili).

clūdo v. claudo.

clueo, — —, 2. [κλύω] (predcl.) čuven biti, zvati se, biti na glasu (s česa), sluti, slovjeti (radi česa), ut meus victor vir belli clueat; c. victoriâ, biti na glasu s p., c. gloriâ, slovjeti slavom.

Cluilius v. Cloelius.

clūnis, is, f. guz, butina (u ljudi i životinja).

Clŭpĕa, ae, ili **Clŭpĕae**, ārum, f. grad i rt u „Africa propria“ (u Byzaciji).

clūrīnus, adj. (riedko) majmunski, od opice, Plaut.

Clūsium, ii, n. [Κλούσιον] grad u Etruriji; odatle **-sīnus**, adj. clusijski; subst. **-sīni**, ōrum, m. Clusijani.

Clūsius, ii, m. [claudo] pridjevak boga Jana za mira, kad su mu vrata od hrama bila zatvorena, zatvarač.

Clŭvia, ae, f. grad u Samniju. Odavle **Clŭviānus**, adj. cluvijski.

Clўmĕne, ēs, f. [Κλυμένη] kći Oceanova, supruga Meropu, a mati Phaëthontu, koji se s toga zove Clymenēia proles, Ov.

Clўmĕnus, i, m. [Κλύμενος] a) pridjevak Plutonov. b) drug Phinejev, Ov.

clypeātus etc. gl. clipeatus etc.

† **clyster**, ēris, m. [κλυστήρ] uštrcaj, štrkalica, štrcalica, klistir.

Clўtaemnestra, ae, f. [Κλυταιμνήστρα] kći Tyndareja i Lede, supruga Agamemnonu, a mati Orestu, koju je ovaj zaklao, jer mu je bila otca ubila; i sujet iliti predmet jedne komoedije Attijeve.

Clўtie, ēs, f. [Κλυτίη] Oceanovica (Oceanis), draga Appollonova, u cviet pretvorena, Ov.

Cnaeus ili **Cneus** v. Gnaeus.

Cnĭdus (-dos) ili **Gnĭdus** (-dos), i, f. [Κνίδος] primorski grad u Kariji, na glasu sa štovanja božice Venere i s njezina kipa od Praxitela. Odatle **Cnĭdius**, adj. [Κνίδιος] knidski; subst. **Cnĭdii**, ōrum, m. [Κνίδιοι] Knidjani.

Cnōsus v. Gnosus.

coăcervātio, ōnis, f. [coacervo] kano rhetor. t. t. gomilanje, sgrt(anje) (dokazâ itd.).

coacervo, 1. (cum-acervo] (na)gomilati, sgrnuti, nagrtati, sahrpati, sa-, nakupiti, sbijati, pecunias, cadavera; se ipsi multitudine impediunt atque angustioribus portis relictis coacervantur; coacervantur non caede solum sed etiam fuga; pren., argumenta; * luctus.

co-ăcesco, cui —, 3. uz-, pokisnuti, ukiseliti se, ciknuti, u prilici, ut non omne vinum, sic non omnis aetas coacescit.

† **cōactio**, ōnis, f. [cogo] u-, iztjerivanje-, pobiranje-, primanje novaca.

coactor, ōris, m. [cogo] 1) prijamnik, pobirač novaca na dražbah itd. 2) u Tac. coactores agminis, zastava, zapleće, zadnja četa.

coactus, us, m. [cogo] siljenje, nagonjenje, nukanje, samo u abl. sing., c. atque eflagitatu meo; c. civitatis.

co-aedĭfĭco, 1. pozidati, pograditi, campum Martium; loci coaedificati an vasti.

co-aequāles, ium, m. (riedko) (ljudi) iste dobe, vrstnici, vrštnjaci, drugari, Just. 23, 4, 9.

co-aequo, 1. 1) izravnati, iz-, po-, uravniti, izjednači(va)ti, montes. 2) u dostojanstvu, ugledu itd. izjednačiti, uzporediti, izravniti, gratiam omnium; omnia ad libidines suas.

coagmentātio, ōnis, f. [coagmento] sglobljavanje, sklop, svez(a).

coagmento, 1. [coagmentum] sglobiti, sglabati, sklopiti, sljubiti, svezati, sliepiti, sklijati (sr. conglutino), opus suum; concursus verborum quodammodo coagmentatus (njekako sglobljen, spojen) et levis; c. verba verbis, točno spojiti; tp. c. pacem, sklijati, sliepiti.

coagmentum, i, n. [cogo] (concr.) sklop, spoj, sljubnica, sglobnica.

coāgŭlum, i, n. [cogo] upr. stezalo, vezalo, osb. = usireno mlieko u želudcu sisavaca, koje rabi za sgrušanje mlieka, grušalo, sirilo, sirište, cum lacte coagula passo, liquefacta coag., Ov.

co-ălesco, lui, lĭtum, 3. 1) srasti se, srastati se, čvrsto se spojiti, u class. prosi (Liv.) samo multitudo c. in populi unius corpus, stopi

se u. . . 2) o rastlinah, sa stablom ili deblom srasti se, * novus in viridi c. cortice ramus; ili sa zemljom srasti se, koren uhvatiti, uvriežiti se, primiti se, koren uhvatiti i uzrasti, (Sall.) in eo loco grandis ilex inter saxa c.; † palma (translata) c.; odatle (Tac.) koren uhvatiti, utvrditi se, ustaliti se, Galbae auctoritas fluxa, Pisonis nondum; takodjer o ranah srasti se, zacieliti se, vixdum coalescens regnum, kojega su se rane jedva počele zarastati, Liv.

co-angusto, 1. † pass. coangustari stiesniti se, stisnuti se, suziti se, sbiti se (o čeljadi); coangustare legem, stegnuti, Cic. legg. 3, 14, 32.

co-arguo, ui, — 3. 1) (jasno) dokazati, pokazati, errorem alcjs, * c. aures domini, izdati; † s acc. c. inf.; osobito obtužiti i krivnju dokazati, okriviti, osvaditi, alqm; alqm avaritiae; takodjer c. alqd, perfidiam, mendacium, nepobitno dokazati. 2) dokazati da je što krivo, -nevaljalo, quam (legem) usus coarguit, Liv.

coartātio, ōnis, f. [coarto] (riedko) stješnjivanje, sbijanje, plurium in angusta tendentium, Liv.

co-arto, 1. 1) stiesniti, tiskati, suziti i sl., Pompejus adhuc in oppidis coartatus; † forum. 2) tp. a) o besjedi stiesniti, sbiti, skratiti, quae coartavit, dilatet nobis; † in unum librum. b) gledeć na vrieme stiesniti, skratiti, consulatum aliorum, Tac.; nox coartat iter, Ov.

† **coaxo**, 1. kreknuti, kreketati, o žabah.

Cōcălus, i, m. kralj na Siciliji, koji je Daedala primio i Minoja, koji ga je progonio, ubio, Ov.

† **coccĭnātus** [coccinus skrletan] adj. odjeven u skrlet (haljinu skrletnicu).

coccum, i, n. [κόκκος] skrlet, Hor.; † haljina skrletnica, i skrletno sukno.

cochlĕa, ae, f. puž, spuž.

Cōcles, ĭtis, adj. jednook, ćorav, osb. pridjevak Horatija Coclita.

coctĭlis, adj. [coquo] pečen, žežen, † laterculus, opeka, * murus c., od opeke.

Cōcȳtus, i, m. [Κώκυτος, rieka plača] Kocyt, bajoslovna rieka u podzemlju. Odatle * **Cōcȳtius**, adj. virgo = Alecto.

codēta, ae, f. zemljište preslicom (Kannenkraut) obraslo, na Martovu polju, Suet.

Cōdex, v. caudex.

cōdĭcillus, i, m. [codex] upr. malo deblo, kladica; odatle pl. pisaća tablica, od tankih povoštenih drvenih štica. Odavle a) pisamce, pismo, list, billet (sr. epistola). b) (kasno) u obće svaki pokraći pismeni sastavak, poimence molbenica; carski odpis, kabinetsko pismo, naredba, patenat; dodatak k oporuci, zapisje, codicill.

Cŏdrus, i, m. [Κόδρος] 1) posljednji kralj athenski. 2) loš pjesnik, vršnjak i protivnik Virgiliju.

Coela (ōrum, n.) dolina u primorju euboejskom.

coelebs gl. caelebs.

* **coeles** ili **caeles**, ĭtis, adj. [coelum] nebeski, regna; osb. subst. **-ĭtes**, m. nebeštani, bogovi; (riedko) u sing.

coelestis ili **caelestis**, adj. [coelum] 1) nebeski, res coelestes (sr. res divinae), c. orbis; (Hor. Liv.) c. aquae, kiše, daždi; subst. **coelestes**, ium, m. = bogovi, * (riedko) sing. coelestis, nebeštanin, božanstvo; **coelestia**, ium, n. stvari na nebu, nebeska tjelesa itd., supera et c. cogitare. 2) božanski, od bogova potekli ili bogova se tičući, irae, Liv.; * numen, * auxilium; subst. **coelestia**, ium, n. božanski poslovi, -stvari, Tac.; * tentare coelestia, uzlet put neba; trop. izvrstan, odličan, vrstan, vrli, izvanredan, nebeski, božanski, divni (sr. divinus), legiones, * mens; (Quint.) genus illud coelestis hujus in dicendo viri.

Coelēsȳria, ae, f. [ἡ Κοίλη Συρία] Šuplja Syrija, zemlja (dolina) medju Libanom i Antilibanom.

* **coelĭcŏla**, ae, m. [coelum-colo] nebeštanin = bog.

* **coelĭfer**, fĕra, fĕrum, adj. [fero] nebo noseći, nebonosni, Atlas.

Coelĭmontium, ii, n. priedjel grada Rima okolo brežuljka coelijskoga; odatle **-montānus**, adj. coelimontijski.

coelĭ-pŏtens, tis, adj. moguć-, uzmožan na nebu, jednom Plaut. Pers. 5, 1, 3.

Coelius mons, ime jednomu od sedam brežuljaka rimskih.

Coelius, ime plemena (gens) rimskoga, iz kojega 1) Gajus C. Caldus, suvremenik besjedniku L. Crassu, poznat kano besjednik. 2) L. C. Antipater rimski ljetopisac, suvremenik Gracchom. 3) M. C. Rufus, znanstveno izobražen prijatelj Ciceronov i od ovoga branjen besjedom jošte sačuvanom kašnje pristaša Caesarov.

coelum (cael.), i, n. (pl. -li, pjesn. i riedko) 1) nebo, coelum contingere o vrlo visokih predmetih, Liv.; de c. tangi, ici, percuti, grom ošine ili ubije koga; u jeziku augurskom de c. servari, nebo motriti, znamenja na nebu opažavati, de c. fieri; coelo albente, u osvitak, kad zora puca, vesperascente coelo, kad se mrak hvata, kad se smrkava; poslov. (Ter.) quid si nunc c. ruat?, o praznom strahu. Na pose u užem smislu, a) nebo, strana neba, podnebje, obzor, horizonat, cuicunque particulae coeli officeretur, koja bi se god čest obzora zagradila; (Hor.) coelum, non animum mutant qui trans mare currunt. b) nebo = zrak, uzduh, zračište, athmosphaera, vrieme, toplota, temperatura, podnebje, klima, coeli temperatio; c. salubre; spiritus hujus coeli; * c. serenum; * apertum; * dubium; * mos coeli varius; * repurgato coelo. 2) nebo, nebesa kano prebivalište bogova, de coelo delapsus, velut de coelo demissus, kao poslan s neba, kao poslanik božji; nihil agenti alcui coelo devolat in sinum victoria; * assere me coelo gl. assero; * † in coelum ire, abire; odatle na pose da se označi

bezsmrtnost, coelo Musa beat, Hor., decretum patri suo coelum, Tac. 3) nebo = najveća slava ili najveća sreća, ferre, tollere alqm in coelum, veoma koga slaviti, kovati u zviezde; de c. detrahere alqm, skinuti koga s neba = lišiti ga velike slave; in coelo sum ili digito coelum attingo = presretan sam. 4) * gornji-, ovaj sviet, zemlja, falsa ad coelum mittunt insomnia Manes.

coelus, i, m. nebo, poosobljeno (personificacija) sin zraka (aether) i dana (dies), otac Saturnu, Vulcanu, Merkuriju, Veneri.

co-ĕmo, ēmi, emptum, 3. pokupiti, nakupovati, multa, Ter.; multos equos.

coëmptio, ōnis, f. [coemo] upr. pokup, nakupovanje, kupnja, kûp, fingovanim, nu s obdržavanjem stanovitih obreda (formaliteta) ovršenim kupom sklopljena posve valjana ženitba rimska, često pak samo prividno (radi oka) sklopljena s kojim god starcem ženitba, ako je koji otac htio da svoju kćer oslobodi od štitničtva (tutela) i obiteljskih žrtava (sacra), dakle ženitba prividna ili radi oka.

coëmptionalis, adj. [coemptio] prikladan sklopiti ženitbu radi oka, ili prividnom kupnjom (gl. coëmptio), kukavan, senex c.

coena, **coenaculum** etc. gl. cena, cenaculum etc.

coenum, i, n. blato, kao, smrad, gad, nečist (f.), pogan (vazda s pojmom gnjusobe, sr. lutum i limus); tp. o čovjeku, gad, smrad, nizki striš, ex coeno plebejo consulatum extrahere; i kano psovka, gad, o coenu !

co-eo, ii, ĭtum, 4. I. intrans. 1) sasta(ja)ti se, skupiti se, sabrati se, coëuntibus Etruscis; in Piraeeum; * ad solitum locum; † ad alqm; † ad nemus; † ad praestanda alcui justa; * par coit jungiturque pari; * vix memini nobis verba coisse decem, da smo deset rieči jedan drugomu rekli; * viri c. inter se (da se ogledaju na megdanu). 2) u cielost sabrati se, sjediniti se, svezati se, složiti se, a) upr. o živih bićih, unâ c.; milites c. inter se, okupiti se, sabirati se; c. in orbem i u svezu riečî samo coire; na pose * sastajati se = puteno se sdružiti, -smiešati se. b) O neživih predmetih * sdružiti se, sjediniti se, pridružiti se itd. immitia coeunt placidis; non possunt ista coire; * zatvarati se, zarasti se, srastati se, zacieliti se, coit vulnus; male sarta gratia nequiquam c.; * sgusnuti se, skrutnuti se, grušati se, coit formidine sanguis. 3) na koju god svrhu sjediniti se, svezati se, sdružiti se, absol., Ter.; cum alqo, ut, de alqa re; (Tac.) c. in societatem, sklopiti savez; * dextrae c. in foedera, podati si ruke na savez. Odatle II. trans. stvoriti, sklopiti, societatem caritatis; societatem cum alqo; societas coitur.

coepi, (ptus), isse, verb. defect. (predcl. coepio, coepere; coeptūrus, Liv. i kašnji), I. trans. 1) act., tempora praeterita: početi, započeti, stati, uzeti, podhvatiti se, preduzeti (opp. desinere, desistere; ističe većma čin, koji se započeo; sr. incipio), pravilno samo s inf. act., c. dicere, stadoh g., uzeh g.; c. diligens esse, ili s inf. pass., koji imade reflexivno ili intransitivno značenje, kao što fieri, haberi, augeri, moveri; * † s čistim inf. pass.; s acc. predcl., pjesn. i pocl.; coepi samo = coepi dicere, Liv. Virg. 2) pass. samo u tempp. perf. osb. s inf. pass., ita cum Syphace Romanis amicitia coepta est; lapides jaci coepti sunt; consuli coepti sumus; odavle partic. bellum cum Antiocho coeptum; (Tac.) coepta luce; subst. **coeptum**, i, n. započeto djelo, podhvat, poduzeće, bene coeptum, temere coepta. II. intrans. započimati se, početi se, nastati, dies; silentium, Sall. Tac.; obsidium coepit per praesidia, Tac.; quibus ex virtute nobilitas c., Sall.

coepto, 1. [intens. od coepi] 1) trans. počimati započimati, podhvaćati se, laćati se, s inf., quid coeptas?, Ter.; † insidias. 2) intrans. počimati se, conjuratio c., Tac.

coeptus, us, m. [coepi] podhvat, poduzeće, primos suos quasi coeptus appetendi fuisse, ut etc., jednom Cic. fin. 4, 15, 41.

co-ĕpŭlōnus, i, m. sujedac, sugost, sublagovalac, jednom Plaut. Pers. 1, 3, 20.

coërceo, cui, cĭtum, 2. [arceo] zatvarati, sbijati, 1) upr. u materialnom odnošaju u stanovite medje stegnuti, stisnuti, ograditi, stiesniti, súziti, skupa ili na okupu držati, obuzeti, ograničiti (silom ili premoćju; sr. compesco), mundus omnia complexu suo c. et continet; quibus (operibus) intra muros coërcetur hostis; aqua jubetur coërceri, ograditi; * coërcet vitta capillos, * fibula vestem, skapčati, spinjati; * c. frenis ora (equorum); * numeris verba (o pjesniku); * virgâ levem aureâ turbam; na pose ob obrezivanju odviše bujno rastućega čokoća (trsja), vitem ferro amputans c. ars agricolarum, odavle * carmen quod non multa dies et multa litura coërcuit, piliti, dotjerivati. 2) tp. sagnati u medje, zaustavljati, stezati, stiesniti, -za-, obuzdati, (u)krotiti, uzpreći, stisnuti, ograničiti, seditionem, cupiditates, iras; noxium civem vinclis verberibusque, vires ad coërcendum habere; na pose i o besjedniku i besjedi, quasi extra ripas diffluentes c.

coërcĭtio, ōnis, f. [coërceo] stezanje, stega, ograničenje, Tac.; na pose kažnjenje, kazan, siljenje, silovno sredstvo, sila, coërcitionem inhibere adversus alqm, Liv.; † pravo kažnjenja, in histriones.

coërcĭtor, ōris, m. držeći u redu, uzdržalac, čuvar, jednom Eutr. 7, 20.

coetus, us, m. [na mjesto coitus od coëo] 1) sastajanje, sastanak, primo c., Plaut. 2) sabrana radi česa skupština, sastanak, skup, družba, družtvo, posielo, kôlo, krug (sr. concilium, contio, conventus), nocturni, hominum, deorum, ludorum; divinum animorum concilium coetumque; contionem aut senatum aut ullum coetum hominum; † strka buntovne svjetine, gungula.

* † **Coeus**, i, m. [Κοῖος] Titan, otac Latonin.

cōgĭtāte, adv. [cogito] razmišljeno, smotreno, razborito, oprezno, opazno, razsudno, verba facere, meditari, suam rem tractare, Plaut.; quae accurate cogitateque scripsisset, jednom Cic. p. Arch. 8, 18.

cōgĭtātio, ōnis, *f.* *1) abstr. mišljenje, razmišljanje, uvažavanje*, percipere, complecti, fingere alqd cogitatione, *(po)misliti, predstavljati si što;* c. alcjs rei, *misao na što;* injicere alcui cogitationem; habere c. argenti, *misliti na novce;* ad reliquam cogitationem belli se recipere, *razmišljati što valja dalje raditi gledeć na rat, Caes. b. c.* 3, 17, 6.; *takodjer † raz-, promišljanje, razmatranje, meditacija, pripravljanje samo u mislih*, proxima stilo cogitatio est; cogitationi temporis ac loci plurimum est. *2) concr. mišljeno, pojedina misao, pomisao, dielomice predstava, mnienje, dielomice odluka, nakana, naum, namisao, namjera, osnova, nacrt, plan*, suscipere c. de alqa re, omni mente in ea cogitatione curaque versor, ut; *(Sulp. u Cic. ep.)* in cogitationem venire, incidere, *dolaziti-, pasti na um, doći na pamet. 3) mišljenje, moć mišljenja, i razmniva, mašta, fantasija (ako ima u pojmu iste predstavnost prevagu)*, c. et mens; Verrem ingenio et cogitatione nulla fuisse.

cōgĭto, 1. [co-agito, *sve misli na jednu točku ili predmet obraćati*] *misliti (smatrano većma kano obična djelatnost duha i u obće; sr.* meditor), *I) trans. 1) s acc. stvari (ne osobe) a) misliti, pomisliti, u mislih si predstaviti, raz-, promišljati, smišljati, promatrati, promisliti, uvažavati što*, alqd in animo, secum, *u sebi, Ter.*, cum animo suo, *Cic.*, animo, *Liv.*; nihil agens ne cogitari quidem potest; ferendum id Scipio potius quam inimicitiarum tempus cogitandum putabat, *da valja misliti na ili o itd.; s quaest. indir.*; c., quam id honestum sit; *(redje) s acc. c. inf. Caes. b. c.* 3, 71, 2.; *absol.* ut saepe cogitavissent, *Caes. b. c.* 3, 86, 5. *Odatle* **cogitatum**, i, *n. mišljeno, misao, češće pl.* cogitata, *misli; u partic. perf. pass. takodjer raz-, promišljen, dobro promozgan*, res multum et diu cogitatae. *b) misliti na što ili o čem, snovati, namjeravati, nakaniti, naumiti, htjeti izvesti (izvršiti)*, c. proscriptiones et dictaturas; latere arbitrabantur, quae cogitarant; cogitatum facinus; *i s inf., misliti, hotjeti, namjeravati, volja je koga*, Antium me recipere cogito, *ellipt., u listovnom slogu*, in Pompejanum cogitabam *sc.* ire; * quid Auster cogitet. *c) biti koje god misli (mišljenja) prema komu i kazati ju, misliti*, si quid amice de Romanis cogitabis, *Nep. II) instrans. a) o samoj djelatnosti ili činu mišljenja*, docto, erudito homini vivere est cogitare; c. acutissime. *b)* c. de alqo *ili* de alqa re, *α) misliti o čem ili o kom, misliti na koga ili na što, razmišljati*, clarius et attentius de claris viris locorum admonitu cogitare; animo vacuo ac soluto de alqa re agere et c. *β) misliti na što ili za što, raditi o čem, namjeravati, gledati, paziti na što, tražiti, snovati* [*valja razlikovati od* c. aliquid *I) 1) b) samo acc.* nihil *i acc. pronominis u n.* id, hoc, quid *nalazi se uz* cogito *i u smislu od* de aliqua re], nefarie de vita alcjs c. aut moliri aliquid, nihil nisi de rei publicae pernicie; nihil de resistendo, *nimalo ne misliti na odpor; takodjer sa sliedećim* ut, cogitans ut haberet, quo fugeret; quid in hac re publica tot tantosque viros ob rem publicam interfectos cogitasse arbitramur?; *i s* ne, cogitandum sit ne tutior non sit = verendum sit ne etc. *c) misliti dobro ili zlo o kom*, male de alqo, *Cael. u Cic. ep.*

cognātio, ōnis, *f.* [cognatus] *1) abstr. srodnost po krvi, srodstvo*, c. est mihi cum aliquo, *jesam komu u rodu, -u krvi;* c. deorum; *pren. srodnost, sličnost, sudaranje*, c. studiorum; numerus non habet c. cum oratione. *2) concr. rod, rodbina, rodjaci.*

cognātus, *adj.* [co-nascor] *1) istoga roda, srodan, rodjak, rodjakinja, srodnik, rod (po krvi ili po mlieku, po otcu ili po materi; sr.* agnatus, consanguineus), is mihi est c.; *subst. srodan = rodjak, rod*, c. alcjs; * *o stvarih, koje rodjakom pripadaju, rodjakov ili rodjački*, rogi, corpora, *ili koje su srodne s čim*, coelum. *2) pren. srodan = sudarajući se, sličan*, deus mundo formam sibi cognatam dedit; *(Hor.)* imponere c. vocabula rebus.

cognĭtio, ōnis, *f.* [cognosco] *1) poznavanje, spoznanje koje god stvari (kano početak za* notitia *i* scientia; *sr. ove rieči), koli sjetili, često s obzirom na koju god osobu, poznanstvo s istom*, alqm cognitione et hospitio dignum judicare, *toli umom*, nulla cognitione rerum, nulla scientia; sublata cognitione et scientia; *absol. theoretičko znanje, (Quint.)* eloquendi praecepta cognitioni sunt necessaria; *u pl. nikada = znanosti, nauke, nego samo = predstava, misao, pojam o čem*, usitatas perceptasque cognitiones deorum tollere; insitas deorum vel potius innatas cognitiones habemus. *2) (Com.) prepoznanje*, inde c. facta est. *3) t. t. sudbena iztraga i presuda, osuda, riešenje*, c. de alqa re; c. causae; c. inter patrem et filium; cognitionis formula; dies cognitionis.

cognĭtor, ōris, *m.* [cognosco] *t. t. znalac, poznavalac, 1) svjedok istovietnosti (svjedok, koji potvrdjuje, da je tko taj, koji se kazuje). 2) branitelj, odvjetnik, zastupnik u parnici, obično za čovjeka, koji je inače sâm na sud došao (sr.* procurator), *a koji iz kojega god razloga ne može na sud doći*, c. juris sui; *i zastupnik u obće*, hujus sententiae; alienarum simultatium tribunum pl. cognitorem fieri.

† **cognĭtūra**, ae, *f. državno odvjetničtvo.*

cognĭtus *gl.* cognosco *1).*

cognōmen, ĭnis, *n.* [co-nomen] *1) pridjevak, koje = prezime porodično (kao što* Cicero, Scipio *itd.), koje = pridjevak, što se komu nadjenulo radi kojega čina ili osobitoga svojstva itd. (kao što* Africanus, Sapiens *itd.). 2) (pjesn. i kasno) u obće ime.*

cognōmentum, i, *n. (predcl., pjesn. i kasno) =* cognomen.

cognōmĭnis, e, *adj.* [cognomen] *istoga imena, istoimeni s kim*, * gaudet cognomine serva.

cognōmĭno, 1. [cognomen] *(kasno) dati ili nadjenuti komu prezime ili pridjevak, na-, prozvati*, alqm Thurinum; *u obće dati ili nadjenuti ime, imenovati, na-, prozvati; (jednom Cic. part. or.* 15, 53.) verba cognominata, *suznačne, istoznačne, synonymne.*

co-gnosco, nōvi, nĭtum, 3. *1) pozna(va)ti, spoznati, zamietiti, opaziti, sa-, doznati, (za)čuti, osjetiti, i sjetili i umom*, regiones, naturam rerum; c. semper alqd atque discere; c. alqm, miserias sociorum; de salute Marcelli, *o (c. loc.) ili za (c. acc.) (različito od acc.)*; alqd ab, ex alqo, per alqm; ex multis de hostium adventu; † dignum cognitu, *vriedan da se vidi, znamenit; abl. abs.* cognito, *saznavši, pošto se je saznalo, Liv. Tac.; s acc. c. inf.; s quaest. indir.*; alcjs summam in se voluntatem; alqm fortem, *kano hrabra;* alqd ex alqa re, alqa re, *poznati po ili iz;* id a Gallicis armis atque insignibus, *po ili iz G. oružja itd., Caes. b. G.* 1, 22, 2. *Odatle na pose a)* c. librum, Demosthenem totum *i sl., upoznati se sa itd., upr. čitati, knjigu ili pisca proučiti;* ad cognoscendum (*opp.* ad agendum), *na theoriju. — partic.* cognitus, *kano adj. s * comp. i * sup., poznan, poznat, znan, izkušan, dokazan*, res cognitae; homo virtute cognitâ. *b) opet-, iz nova poznati, prepoznati (što kano svoje)*, alqm; et signum et manum suam. *2) nastojim (radim) da poznadem, -saznadem, -doznadem, pitati za što, obavješćivati se o čem, saznavati*, haec, ea, de re; *s quaest. indir.; kano vojn. t. t. raz-, izvidjeti, razgledati, pretražiti, uhoditi mjesto*, situm castrorum; quae gerantur; *odavle i iztraži(va)ti što, izpitati, promotriti, pretresati, prosudjivati*, causam *(stvar);* de postulatis; ad cognoscendum, *na ili za iztragu; (Ter.) o razsudnicih, kriticih, prosudjujućem občinstvu, o privatnih osobah; kano jurist. t. t., parnicu iztraži(va)ti, preslušati, izpitivati, proučiti, uputiti se o čem*, de agro Campano; *absol.; kano publicist. t. t., iztražiti, izpitati, razvidjeti*, numerum tuorum militum.

cōgo, coēgi, coactum, 3. [co-ago] *1) stjerati, sagnati, sgoniti, o-, skupiti, sabrati, sjediniti, složiti, sastaviti*, multitudinem hominum ex agris, ad judicium omnem suam familiam undique; * omnes eodem cogimur; * oves, * oves stabulis; naves, milites, equites, legiones; equites e Latio et ab sociis; exercitum in unum locum, *skupiti*, omnes ad bellum; senatum, senatum in curiam, *sazvati;* alqm in senatum, *pozvati;* in senatum cogi, *dozvan biti;* cogendi judices inviti; cogere pecuniam, pecunias, *smoći, namaći, skupiti;* * bis gravidos fetus, *sabrati, pokupiti;* pecuniam a civitatibus, *iztjerati, pobirati, izgoniti;* aër concretus in nubes cogitur, *sgusti se, sbija se;* * frigore mella cogit hiems eademque calor liquefacta remittit, *sguštavati;* * lactis massa coacti, *sgrušan, usiren; u Caes. i subst.* coacta, ōrum, *n. njeka pûst ili pustenina, klobučina od vune ili dlake; tp.* jus civile, quod nunc diffusum et dissipatum esset, in certa genera coacturum, *skupiti;* dum haec quae dispersa sunt coguntur, *u cielost sjediniti; kano vojn. t. t.* c. agmen, *činiti zapleće, biti u zapleću;* vi et necessario sumus in portum coacti, *sagnati;* * densi cuneis se quisque coactis agglomerant, *u sbijene klinove; tp.* c. potestatem alcjs in spatium anni, *ograničiti na godinu dana;* Italia cogitur in angustias, *sužuje se*, ex comparato et constituto spatio defensionis alqm in semihorae curriculum c.; oppida vi atque armis in deditionem c.; alqm in ordinem, *izprva vojn. t. t. tjerati u vrstu (red), t. j. držati u redu, i* se ipsum in ordinem c. *= kazati se (graditi se) ponizan;* c. supplicio milites, *nagnati na posluh, prisiliti na dužnost. Odatle u obće 2) (pri)siliti na što, nagnati, primorati, natjerati, prinuditi*, alqm ad defectionem, ad depugnandum; † alqm in eam desperationem, ut etc.; *s inf., acc. c. inf.; (riedko) s* ut; *često s acc. pronominis n.* quod, id; non omnia vi et minis c., *iztjerati, doseći;* vos id cogendi estis, *Liv.; osb. često partic.* coactus necessitate, necessaria re c., *prisiljen, pod silu, od nevolje; takodjer kano adj. = * prisiljen, himben, hinjen*, lacrimae, *(Tac.)* deditio c. *3) u philosophijskom govoru kadšto pokazati što kano nuždan izvodak, zaključavati, izvoditi, izvesti*, alqd; *s acc. c inf.*

cohaerentia, ae, *f.* [cohaereo] *(riedko) suvislost, svez*, mundi.

co-haereo etc., 2. *svezan-, spojen-, skopčan biti, biti u savezu, drži se jedno drugoga ili česa, 1) upr.* mundus ita apte c., ut etc.; † conferti et quasi cohaerentes, *spojen, držeći se jedno drugoga;* † conexis et cohaerentibus aedificiis; c. cum omni corpore membrum; † juga velut serie inter se cohaerentia. *2) pren. svezan-, spojen-, skladan-, sputan biti, u savezu-, sgobljen-, sljubljen biti, držati se skupa*, verbâ inter se aptissime c.; congruere et c. cum causa; † cogitatio male cohaerens; † gentes non sacris, non moribus — nobiscum c.; † viri optimi ita cohaesistis, ut etc.; *na pose a) biti spojen u svojih čestih ili sam sobom, (uz)trajati, postojati*, qui ruunt nec c. possunt propter magnitudinem aegritudinis; virtutes sine beata vita c. non possunt. *b) sastavljen biti, sastojati od*, alia, quibus homines cohaerent, *Cic. legg.* 1, 8, 24.

cohaeresco, haesi, —, 3. *(riedko) spojen-, svezan-, skopčan-, u svezu biti, upr.* atomi c. inter se; † *pren.*

cohēres, ēdis, *comm.* [heres] *sunasljednik, subaštinik*, meus; * alcui.

cohĭbeo, ui, ĭtum, 2. [co-habeo] *1) skupa držati*, c. brachium togâ, *(Hor.)* crines nodo, *držati skopčano;* † deos parietibus, *držati medju. 2) u sebi držati-, imati-, sadržavati u sebi, imati u sebi zatvoreno*, terra c. semen; c. alqd in se. *3) držati gdje, pridržati, držati u zatvoru, zadržati, zaustavljati, obustaviti*, ventos carcere, *Ov.;* * cervos arcu, *pribiti = ubiti; tp. a) uzdržati, uzprezati itd.*, assensionem a rebus incertis; manum, oculos, animum ab auro. *b) obuzda(va)ti, na uzdi držati, stezati, zauzdati, (u)krotiti*, iracundiam, motus animi; *(Ter.)* se; c. bellum, *zapriečiti, Liv.; (Tac.)* vix c. quominus etc.; *(dvojbeno) s inf.*, necessitas ferendae condicionis humanae quasi cum deo pugnare cohibet, *Cic. Tusc.* 3, 25, 60.

co-hŏnesto, 1. *(veoma ili zajedno s drugimi) štovati, častiti, počitati*, exsequias, statuas, victoriam.

co-horresco, rui — 3. [horreo] *sgroziti se, lecnuti se, prepasti se.*

cohors, tis, *f.* *1) upr. ogradjeno mjesto, ograda, oplotnica, tor, obor, zagaj, dvorište za stoku i perad (i* cors *pisano), Glaucia u Cic. de or.* 2, 65, 263. *Ov. Odatle t. t. a) oddio rimske vojske,* $^1/_{10}$ *legije, sadržavajući* 3 manipuli = 6 centuriae, *cohorta*, c. sociae, alariae *i kadšto*

absol. c. (opp. legiones) = čete savezničke; kašnje i o konjaničtvu, centurio cohortis sextae equestris, Plin. ep.; c. praetoria, tjelesna straža vojvode, c. regia, kraljevska. b) pratnja, pratioci namjestnika (propraetor ili proconsul), dielomice područni činovnici, dielomice prijatelji, koji bi s njim otišli u provinciju. 2) * † u obće hrpa, gomila, množtvo, rulja, pratnja.

cohortātio, ōnis, f. [cohortor] opominjanje, poticanje na što, pobudjivanje, obodravanje, hrabrenje, sokoljenje, c. militum facere, obodravati.

cohortĭcula, ae, f. [dem. od cohors] cohortica, mala-, slaba cohorta, jednom Cael. u Cic. fam. 8, 6, 4.

co-hortor, dep. 1. živo opominjati, poticati, obodravati, hrabriti, sokoliti, slobodititi, nagoniti, podbadati, c. milites, alqm, alqm ad alqd; s ut ili ne; sa samim conj., Caes. b. c. 2, 33, 1.; † s inf.

co-inquĭno, 1. pren., okaljati, oskvrniti, * matres.

coĭtio, ōnis, f. [coeo] 1) sastajanje, sastanak, jednom Ter. Phorm. 2, 2, 32. 2) u zlu sm. sastanak, sdruženje, ortakluk, kovarstvo, complott, coalicija, c. tribunorum, candidatorum; coitionem facere.

* † **coĭtus**, us, m. [coeo] sastajanje = puteno sdruženje (miešanje, pristanje) ljudi, parenje životinja.

cŏlăphus, i, m. [κόλαφος] udar pestnicom, zaušnica, ćuška, pljuska (sr. alapa), Plaut. Ter.

Cŏlax, ăcis, m. [Κόλαξ] laskatelj, ulizica, naslov jednoj komoediji Meandrovoj, jednom Ter. Eun. pr. 30.

Colchi, ōrum, m. [Κόλχοι] Kolhijani; sing. Colchus, Hor. Odatle a) **Colchicus**, adj. [Κολχικός] colski Hor. b) **Colchis**, ĭdis, f. [Κολχίς] Colchida, zemlja u Maloj Asiji uz Crno more, glasovita s argonautske vojne i Medee (sada Mingrelija, Guriel i Imirette); * subst. Colchidijanka ili Colšanka = Medea. c) * **Colchus**, adj. colski, colchidski, venena o Medei.

cōlĕus, i, m. (= culeus, mješina) mošnje, kesica (od mudâ).

cōlīphium, ii, n. [κωλήφιον] athletska hrana, Plaut.

collăbasco, — — 3. [labo] samo u prilici počimati klimati, -padati, -kolebati se, amici, jednom Plaut. Stich. 4, 1, 16.

collăbĕfacto [com-l.], 1. činiti padati, -klimati, uzdrmati, jednom Ov. fast. 1, 566.

collăbĕfīo [com-l.], etc. dibati se, kolebati se, srušiti se, slomiti se, razbiti se, navis; o državnicih pasti, oboren-, strmoglavljen biti., Nep.

collābor [com-l.], etc. 3. dep. srušiti se, srušati se, propadati, razpadati se, osb. o sgradah, gradovih; takodjer * † o čeljadi osb. umirući ili u nesvjestici srušiti se, u nesviest pasti, onesviestiti se.

collăcĕrātus [com-l.], partic. posve razmrcvāren, -razderan, corpus, jednom Tac. hist. 3, 74.

collacrĭmātio, ōnis, f. [collacrimo] plač kod česa, ronjenje-, prolievanje suzâ, jednom Cic. de or. 2, 45, 190.

collacrĭmo [com-l.], 1. (riedko) suze roniti, (pro)plakati radi česa, oplakivati što, alqd.

collātātus [com i latus], adj. razširen, oratio, Cic. or. 56, 187. (drugi: dilatata).

Collātia, ae, f. starodavni grad sabinski blizu Rima. Odavle **-tīnus**, adj. collatijski; kano pridjevak C. Tarquinija, supruga Lucretijina, Collatinus, Collatijanin; * penetralia Collatina, Collatinove; subst. **-tīni**, ōrum, m. Collatijani.

collātio, ōnis, f. [confero] 1) snošenje, c. signorum, bojnih znakova ili zastava = zametnuće bitaka; c. malitiarum (Plaut.), sveza, sdruženje. 2) skupljanje novaca, prilaganje, prinos, prilog, stipis; † za careva, poklon ili dar u novcu za cara. 3) uzporedjivanje, sravnjivanje, prispodoba, prilika, koje † u obće, koje na pose kano rhet. t. t. prispodoba u govoru, prilika, i kano philos. t. t., collatio rationis ili samo collatio, opredieljenje odnošaja, -razmjera, nalika, analogija.

collātīvus, adj. [confero] venter, u koji se svakojake stvari trpaju, -snašaju, Plaut.

collātor, ōris, m. [confero] prinositelj, prilagalac, symbolorum, Plaut.

† **collātus**, us, m. [confero] (riedko i samo u abl.) napad, navala, nasrt, boj, in collatu.

collaudātio, ōnis, f. [collaudo] (riedko) hvaljenje, pohvala.

collaudo [com-l.], 1. (vrlo) hvaliti, pohvaliti, alqm; clementiam alcjs per literas.

collecta, ae, f. [upr. partic. od 2. colligo sc. pecunia] skupljen novac, prinos, prilog za zajedničku gostbu, u Cic. samo jednom de or. 2, 57, 233. u šali, collectam a conviva exigere.

collectāneus, adj. [2. colligo] sabran, skupljen, dicta (izreke), naslov spisu Caesarovu, Suet. Caes. 56.

collectīcius, adj. [2. colligo] sabran, skupljen, exercitus c., na brzo sakupljena.

collectio, ōnis, f. [2. colligo] 1) sabiranje, kupljenje, pobiranje, membrorum. 2) rhet. t. t. kratko opetovanje, -opetovnja, prieglava, recapitulacija.

collectus, adj. [2. colligo] sbijen, jedar, kratak, astrictum et c. dicendi genus, jednom Tac. dial. 31.

collēga, ae, m. [con-lēgo] ujedno s kim odredjen, -odaslan, drug, sudrug (u službi državnoj), collega, in censura; (Tac.) c. imperii, suvladalac; o surobovih, Plaut.; qui (Metrodorus) est Epicuri collega sapientiae, Cic. n. d. 1, 40, 113.; takodjer sudrug ili član kojega god sbora (corporacije), Cic. p. Sull. 2, 7.

collēgium, ii, n. [collega] 1) abstr. (su)družtvo-, zajedničtvo u službovanju, zajedničko službovanje. 2) concr. zajedničkim službovanjem, -službom, -poslom, -obrtom ili zanatom sdružene osobe, sbor, tielo, družtvo, družba, ceh, corporacija, c. tribunorum plebis, pontificum; pronunciant pro c., u ime collegija; c. coit, sastaje se; mercatorum; u šali Hor. Ambubajarum collegia = greges.

collībertus [com-l.], i, m. suoslobodjenik.

collĭbet (collub.) [com-l.], buit i bĭtum est, ēre dopada se, rači se, hoće se (komu), volja (me) je, si quid collibuit, Ter.; mihi collibitum est.

collīdo, īsi, īsum, 3. [laedo] 1) stući, stucati, slupati, raztući, sgnječiti, stisnuti, humor ita mollis est, ut facile premi collidique possit; vasa collisa, izprevijane, polupane, razbijene; † navigia inter se c., † naves colliduntur, sraze se; † magno motu amnis uterque colliditur, stječu se. 2) pass. (neprijateljski) sraziti se, udariti se, * Graecia barbariae (dat.) lento collisa duello.

collĭgātio, ōnis, f. [1. colligo] svez, vez, u Cic. jednom samo de univ. 7, 27 u pl.; tp. causarum omnium; c. artior societatis propinquorum.

1. collĭgo [com-l.], 1. 1) svezati, speti, manus; scutis colligatis, pribijenimi jedni na druge; (Ter.) speti, okovati (u gvoždje), alqm; † zavi(ja)ti, zavezati, vulnera. 2) tp. a) svezati, sjediniti, sdružiti, spojiti, skopčati, homines inter se sermonis vinculo; c. sententias verbis = izreke blagoglasno ili rhythmički zaokružiti; se cum multis, u političkom obziru sjediniti se, sdružiti se. b) privezati koga gdje, za-, pridržavati, zaustavljati, obustaviti, c. Brutum in Graecia, ili u gibanju (za)ustaviti, sustaviti, impetum Antonii; takodjer što u prikazivanju ili u spisu svezati-, spojiti u cielost, sastaviti, spisati, septingentorum annorum memoriam uno libro.

2. collĭgo, lēgi, lectum, 3. [con-lego] 1) sabrati, sa-, pobirati, (s)kupiti, pokupiti, brati, snositi, svoziti, o stvarih, sarmenta; † algam e litore; * pecuniam, s-, nagrtati, nakupiti, pecuniam ab alqo, izprositi, izmoljakati u koga; viatica; * fructus, pobrati; * uvas de vitibus; vasa ex tuguriis; * sparsos capillos per colla in nodum, pokupiti, svezati; * sinus fluentes in nodum, skupiti, svezati; † sinum nodo; † vires, ujediniti; * c. pulverem Olympicum, dizati (prah u O.), uzvitlati, * colligi turbine, dizati se (o prahu); * colligi, nakupiti se, sbirati se; humorem c. (o zraku); * collectae ex alto nubes sbijeni, nagomilani; kano vojn. t. t. c. sarcinas, prtljagu na hrpu snositi, -sbacati (prije bitke), c. vasa, o vojnicih prije polazka, pokupiti-, sprtljati svoje stvari; o ljudih, skupiti, sabrati, sastaviti, ex urbe, ex agris numerum perditorum hominum; exercitus collectus ex senibus desperatis, c. copias undique, milites; reliquos ex fuga; * exsilio, na ili za bieg; † dispersos; † c. se in orbem, sastaviti se u krugu, uhvatiti se u kolo; c. se, skupljati se; stezati, sbijati, stisnuti, svijati, * anguis se in spiram; se in arma, sagnuti se, sgrbiti se, sguriti se za štitom; nješto u hodu, micanju ili napredovanju skupiti, stezati, držati, pri-, zadržati, uhvatiti, dočekati, ustaviti, zapriečiti, * equos; † hastas (protentas); † librum (padajuću knjigu); tp. a) c. se, animum, (Liv.) animos, * † mentem, razabrati se, k sebi doći, ohrabriti se, maximo timore. b) (s)teći, (za)dobiti, uhvatiti, postići, polučiti, doseći, dobaviti se čega, navući na se, magnam gratiam magnamque dignitatem; invidiam crudelitatis ex eo; benevolentiam civium blanditiis; oculis colliguntur paene innumerabiles voluptates, uživati; * c. vires, vitiosum (sanguinem), o govorniku; * frigus, na-, prozebsti, pro-, nahladiti se, zima je komu; * sitim, ožednjeti (nu i činim žedjati, uzbuditi-, učiniti žedju, Virg. Georg. 3, 327). 2) skupiti, sastaviti, a) u govoru skupiti, (s)pomenuti, napomenuti, pominjati, izbrojiti i sl., rationes (razloge razuma); bella civilia. b) (riedko) u duhu sakupiti, prebrojiti, promatrati, razmišljati, iz-, proračuniti, animo maximarum civitatum veteres calamitates. c) sabrati = zaključiti, izvesti, izvoditi, suditi, razabrati, alqd; paucitatem hostium inde; haec pueris esse grata; sic collige (mecum); s quaest. indir.; † alqd ex oratione alcjs; takodjer dokazati, ratio colligit s acc. c. inf., jednom Tac. dial. 27.

collĭneo [con-l.], 1. obratiti, uprieti, upraviti, naperiti kamo, hastam aliquo aut sagittam; odavle i absol., dobro nišaniti, -omjeriti, u nišan, cilj s-, pogoditi.

collĭno [con-l.], lēvi, lĭtum, 3. o-, pomazati, okaljati, posuti, posipati, crines pulvere (o Paridu), Hor.

Collīnus [collis] class. samo nalazeći se uz quirinalski (viminalski) brežuljak, collinski, porta; * herbae C., rašteće uz vrata collinska.

collĭquĕfactus [con-l.], partic. [liquefio] (riedko), raztopljen, raztaljen, venenum in potione.

collis, is, m. brežuljak, hum, brdašce, glavica, vis (sr. clivus, tumulus).

collīsio, ōnis, f. [collido] sraženje, potres, uzdrma, ozleda, jednom Just. 11, 12, 6.

collŏcātio, ōnis, f. [colloco] 1) smješćivanje, ponamještaj, umještaj, položaj, stajanje, siderum; verborum. 2) udavanje, udaja, filiae.

collŏco, 1 [com i loco] osobu ili stvar smjestiti kamo, smještati, na-, (po)razmještati, ponamještati (sr. pono), 1) s-, u-, namjestiti, porazmjestiti, metnuti, (po)staviti, položiti, dievati, podići, signum Jovis; tabulas et signa propalam; columnas; praesidiis (straže) collocatis; metata castra impedimentaque collocata animadvertit; c. alqm in navi; c. classem Miseni, (Plaut.) vasa et servos in tabernam, se in arborem, (Ter.) alqam in lectum; (Sall.) exercitum in provinciam; milites in hibernis, premjestiti, porazmjestiti, nastaniti, legiones in Belgis; Socrates philosophiam devocavit a coelo et in urbibus collocavit; ut aliquis nos deus — in solitudine uspiam collocaret; c. se Athenis, nastaniti se, naseliti se; c. alqm (hospitem) apud alqm, nastaniti, ukonačiti; c. insidias alcui, smjestiti, narediti komu zasjedu; c. verba, namještati rieči; verba collocata, namještene, poredane (u izreci) (opp. simplicia, singula); (Tac.) de cujus moderatione atque sapientia in prioribus libris satis collocavi, naveo-, kazao sam; * collocare chlamydem, ut pendeat apte, ogrnuti, da u pristalu naboru pada niz tielo; † c. coxam apte, umjestiti, uložiti, napraviti (izčašeno udo). 2) tp. a) postaviti, uložiti, upotriebiti i sl., omne studium in doctrina; adolescentiam in voluptatibus, probaviti, provoditi, potratiti u; c. se in alqua re, baviti se čim mnogo, metnuti se-,

dati se na što, posvetiti se čemu. b) (riedko) uredjivati, u-, prirediti, res c. atque administrare; * c. nuptias (dvojbeno). c) c. pecuniam itd. uložiti, dati na dobit ili pod kamate novce, † pecunias graviore fenore; u širem sm., beneficium apud alqm, uložiti rek bi na kamate; patrimonium suum in patriae salute; aedilitas recte collocata, pravomu čovjeku povjerena-, predana. d) udati, udomiti, filiam alcui, in matrimonio; alqam nuptum in alias civitates.

collŏcŭplēto [con-l.], 1. (riedko) veoma obogatiti se, Ter.

collŏcūtio, ōnis, f. [colloquor] razgovaranje, raz-, dogovor, i u pl.

collŏquium, ii, n. [colloquor] raz-, dogovor, divan (obično za stanovitu svrhu dogovoren; sr. sermo), c. alcjs; venire in ili ad c., habere occulta c. cum alqo; colloquia amicorum absentium, pismeni razgovori, dopisivanje izmedju...

collŏquor [con-l.], cūtus sum, dep. 3. razgovarati se, divaniti, dogovarati se, govoriti s kim (obično u poslovih i uslied dogovora; sr. sermocinor, confabulor), cum alqo, cum alqo per alqm, per literas; inter se de multis rebus; (Plaut.) c. alqm, govoriti s kim; (Nep.) de his rebus, quas (o kojih) tecum colloqui volo; ex equis c.; absol.

collūceo [con-l.] — — 2. 1) (odasvud) svietliti se, sjati, blistati se, longe lateque; faces, Virg. Tac., ignes, Virg.; c. fulgore, flammis, * qua (mare) c. a sole. 2) tp. sjati, svietliti se, kititi se, quorum operibus agri, insulae litoraque collucent distincta tectis et urbibus; vidi collucere omnia furtis tuis.

collūdo [con-l.], etc. 3. 1) * (s)igrati se s kim, paribus (dat.), s jednakimi = ljudmi istogaststališa; videbis summâ nantes in aqua plumas colludere, igrati se, gibati se. 2) tp. puhati s kim u jedan rog, -u jednu tikvu, šurovati s kim, potajno dogovoren biti, u tajnu sporazumljenju biti s kim.

collum, i, n. (predcl. i **-us**, i, m.) 1) vrat u ljudî i životinjâ; invadere in collum, pasti ili objesiti se komu oko vrata, saviti se oko grla ili vrata, žestoko zagrliti; (Com.) actumst de c. meo, ide mi za glavu, stati će me života, prošla mi glava, pogiboh; * collum dare, pokoriti se, podložiti se, podvrći se; torquere, obtorquere, obstringere c. alcui, t. t. (od)vući, odvesti, na sud ili u tamnicu, -zatvor, -uzu. 2) * vrat, grlo, grljak u boce (staklenice), -maka.

collŭo [con-l.], etc. 3. o-, izprati, s-, izplákati, izmiti; * fons c. ora, (u)gasiti žedju.

collūsio, ōnis, f. [colludo] potajno i prievarno porazumljenje, -dogovor, puhanje u jedan rog ili u jednu tikvu s kim, cum alqo.

collustro [con-l.], 1. 1) (odasvud) osvietliti, razsvietliti, obasjavati, sol c. omnia; collustrata in picturis, jasan, sjajan colorit, -boja. 2) (odasvud) ogledati, gledati, prerazgledati, (raz)motriti, omnia oculis.

collŭtŭlo, 1. [lutum] (riedko) za-, sblatiti, okaljati, u prilici, Plaut.

collŭvio, ōnis, i (ponajviše kasno) **-vies**, ēi, f. [con-luo] stiek svakojakoga smrada i nečisti, gad, smrad, smetje, glota, izmetina, ponajviše tp. gnjusna i prezirna smjesa, -metež, c. rerum; c. gentium, skvrneće pomiešanje, ako bi se ženitbe sklapale medju vlastelom i pučani (patricii i plebeji); c. Drusi, prostota (ljudinstvo svjetina) pristajuća uz D.; ex hac turba et colluvione discedere.

collȳbus, i, m. [κόλλυβος] prid, pridátak u mjenbenih poslovih; odavle tp. mienjanje novaca, mjenba.

collȳra, ae, f. [κολλύρα] njeka tjestenina, kolači, kruh, Plaut. Odatle **collȳrĭcus**, adj. jus c. gusta juha ili čorba s udrobljenim kruhom, Plaut.

collȳrium, ii, n. [κολλύριον] njeka očinja pomast, pomast za oči, Hor.

cŏlo, cŏlŭi, cultum, 3. 1) ponajprije kano t. t. poljodjelstva, polje, njivu, zemlju i sl. (u)težati, obradjivati, obdjelavati, (u)saditi, gojiti, njegovati, nastojati oko česa, agrum; praedia; vitem; u pjesn. c. arva, hortos, arbores, fruges, poma, glaebam; pren., * † o njegovanju, gojenju, rešenju, kićenju tiela, coluere corpora puellae, culti viri; c. capillos; brachia auro. 2) mnogo boraviti gdje, bivati, zadržavati se, stajati, stanovati, prebivati, terras, urbem; često o bogovih, koji, kako se je vjerovalo, osobito na jednom mjestu borave te ga tako više od drugih ljube i štite, dii qui hanc urbem c.; intrans. stanovati gdje, prope Oceanum, Liv.; super Bosporum, ultra Tanaim, Curt. 3) tp. a) brinuti se, skrbiti se za koga ili za što, pomnju stavljati na što, nastojati oko česa, pomnjivo tjerati, obnašati, upravljati, obavljati, gojiti, vršiti, njegovati, dii colunt homines; Tulliam suavissime c.; artes, amicitiam, justitiam, munus, bonos mores; (Plaut.) servitutem apud alqm c. = robovati u koga; vitam c., gojiti život = živjeti, Plaut. i Ter.; c. alqm arte, tiesno držati, slabo hraniti, Sall.; † terras hominumque genus c., oplemenjivati, alqm donis (Liv. Curt.), alqm literis (Nep.), častiti, udostojiti koga česa; subst. colens, štovatelj, religionum, Cic. p. Planc. 33, 80. b) u rimsko-političkom smislu, istinskimi dokazi štovanja, službami, uslugami, svakojakimi obziri steći naklonost i milost koga, te brati njezine plodove, kao što od obradjivane njive, (hrv. netočno) poštovati, počitati, paziti, častiti (i bogove i ljude; sr. veneror i observo), cur deos ab hominibus colendos dicas; cum dii non modo homines non colant [sr. 3. a)], sed omnino nihil curent; divitiae ut utare (opportunae sunt), opes ut colare; † alqm inter deos, kao boga.

cŏlŏcāsium, ii, n. [κολοκάσιον] indijska ili aegypatska vodena ruža (Wasserrose), koja radja aegypatski grah, u pl. Virg.

* **cŏlōna**, ae, f. [cŏlo] seljanka, seljakinja.

Cŏlōnae, ārum, f. [Κολωναί] grad u Troadi.

Cŏlōnēus, adj. spadajući na attički demos (kotar) colonos (κολωνός), kolonski, Oedipus C., tragoedija Sophoklova; locus.

cŏlōnĭa, ae, f. [colo] 1) posjedstvo na selu, imanje, gospoština, zaselak; u šali kod Plaut. c. mularum, boravište mazgova = mlin, suhara. 2) naseobina, naselje, grad naseobine, constituere coloniam, colonos deducere in colonias. 3) meton., naseobenici, naseljenici, deducere coloniam; mittere c. in locum.

cŏlōnĭcus, adj. [colonus] naseobinski, cohortes, skupljene po rimskih naseobinah; (Suet.) decurio, u naseobini.

cŏlōnus, i, m. [colo] 1) tko teža svoje ili tudje polje, poljodjelac, seljak, ratar, težâk. 2) naseljenik, naseobenik; * u obće stanovnik, žitelj.

Cŏlŏphon, ōnis, f. [Κολοφών] grad u Joniji, odatle **-ōnius**, adj. kolophonski, subst. **-ōnii**, ōrum, m. Kolophonci.

cŏlor (predcl. i kasno i **-ōs**), ōris, m. 1) boja, mast; često osb. o masti lica, masti tiela, teint (pût) u čovjeka, coloris bonitas; adeo perturbavit ea vox regem, ut non color, non vultus ei constaret; † oris colorem mutare; * colorem mutare, mienjati se-, promieniti se u licu, promieniti sve masti; * perdere c., po-, probliedjeti; * tales virgo dabat ore colores, tako je mienjala mast u licu; tp. homo nulli coloris (Plaut.), o kojem se nezna pravo, dali je biel ili crn = sasvim nepoznat; * osb. liepa mast, -boja lica, liep teint, ljepota; * boja kovinâ, svjetlost, sjajnost, nullus argento c. est, t. j. jest bez ciene, ne svietli se. 2) tp. a) vanjska kakvoća, stanje, položaj, način, uredba, ustav, c. et species pristina civitatis; * omnis Aristippum decuit color, znao se je prilagoditi svim okolnostim; * c. vitae b) često o besjedi = značaj, šara, slog, kroj, colorit, orationis; urbanitatis; * tragicus; (Quint.) si forte aliquis inter dicendum effulserit extemporalis color, misao, obrat pade nam iznenada na um, što ima stoga i biljegu izhitrenja (extemporacije); (Quint.) si ceteris virtutibus colorem (pravo držanje, -način) et gravitatem oratoris adjecisset; i o govoru = živahan colorit, ures, ukras, nakit, color; flos et c. pigmentorum.

cŏlōro, 1. [color] 1) mastiti, bojadisati, bojiti, corpora; osb. bojadisati u crvenkasto, -rumenkasto ili smedjasto, rumeniti, osmedjiti, ognjediti, činiti crnomanjastim, cum in sole ambulem fieri ut colorer, pocrnim, (po)smagnem; u obće bojadisati na smedjasto ili crnkasto. Odatle coloratus kano adj., šaren, u smedje bojadisan, arcus, duga, puga; † vultus Silurum; * osmagao, mrk, crnomanjast, Indi. 2) tp. govoru dati boju, -colorit, u pass. dobiti colorit, -kroj, -značaj, illorum (librorum) tactu orationem meam quasi colorari; urbanitate quadam quasi colorata oratio.

Colossĕros, ōtis, m. [Κολοσσέρως od κολοσσός-ἔρως] ime velika liepa muža, Suet.

† **cŏlossēus**, adj. velik poput kolossa, gorostasan.

† **cŏlossus**, i, m. [κολοσσός] golem, gorostasan, orijaški kip, gorostasina, velikan, koloss osb. na otoku Rhodus.

cŏlostra, ae, f. upr. smljezeno ili prvo mlieko u vimenu životinja, pokle su se okotile, u Plaut. kano riеč od mila.

cŏlŭber, bri, m. (pjesn.) i **cŏlŭbra**, ae, f. (pjesn. i kasno) omanja zmija, -guja.

* **cŏlŭbrĭfer**, ĕra, ĕrum, adj. [coluber-fero] zmijonosan, imajući zmije mjesto vlasî na glavi (o Medusi).

cŏlŭbrīnus, adj. [coluber] (predcl. i kasno) zmijinji, zmijast, lukav poput zmije.

cōlum, i, n. sito za procjedjivanje, cjedilo, Virg.

cŏlumba, ae, f. golub, golubica; u Plaut. kano riеč od mila.

cŏlumbar, āris, n. [columba] njeki okovi ili spone oko vrata robovom (nalik na leto golubinjaka, zato tako prozvani) Plaut.

cŏlumbīnus, adj. [columba] golubji, golubinji, golubov, pulli, golubići, (Hor.) ovum. — **Columbīnus** Columbov, od njekoga Col. tako prozvan, Suet. Cal. 55.

cŏlumbŭlus, i, m. [dem. od columbus] golubak, golubče, jednom Plin. ep. 9, 25, 3.

cŏlumbus, i, m. golub, Plaut. Cat.; u obće golub, golubica, Hor.

cŏlŭmella, ae, f. [dem. od columna] stupac, malen stup, -stubao, -stubok, -pilov, -podpor(njak).

cŏlŭmen, ĭnis, n. [cello; sr. columna i culmen] upr. što strši, -se u vis diže 1) * vrh(unac), takodjer * zabât, sljeme, vrh u sgradâ. Odatle tp. što je najviše, najizvrstnije, c. amicorum, glavni, najbolji prijatelj; u Plaut. c. audaciae, najveća smjelost, -drzovitost. 2) stup, poduprač, poduporanj, podpor(a), nosac, osb. o ljudih, c. rei publicae, caput columenque imperii R., c. accusationis.

cŏlŭmis, adj. = incolumis, neozledjen, zdrav, Plaut. Trin. 3, 3, 15 (dvojbeno).

cŏlumna, ae, f. [cello; drugi oblik uz columen] 1) stup, za podupiranje-, urešenje sgrade ili sam za se stojeći (sr. pila), podpor, poduporanj, posl. incurrere amentem in columnas, glavom o zid ili stup zamlatiti ili udariti. Na pose a) c. Maenia i samo columna, sramotni stup na „forum Romanum", kod kojega su proste zločince i zle dužnike Triumviri capitales sudili i kaznili, odavle adhaerescere ad c., kao hrdjav platiša biti kažnjen = ne proći bez sramote, pervenire ad c. b) * stupovi, uz koje su knjižari knjige tržili. c) kano oznaka mjesta, columnae Herculis, na sjeveru, Sund, Tac.; i rt Kalpe i Abyle, Curt.; c. Protei = medje Aegypta, Virg.; * vrh (nebesa). 2) * tp. stup, podpor, ob Augustu.

cŏlumnārii, ōrum, m. [columna] zločinci, zli dužnici, zločesto, oko Maenijeva stupa [gl. columna 1)] potucajuće se ljudinstvo, Cael. Cic. ep.; **cŏlumnārium**, ii, n. daća od stupova u sgradâ, stuparina.

cŏlumnātus, adj. [columna] poduprt stupovi ili pilovi, u šali os c. poduprt, naslonjen na ruku, Plaut.

cŏlurnus, adj. [namjesto curulnus od corylus] od ljeskovine, ljeskov, Virg.

cōlus, i, i us, f. (* m.; u abl. sing. i cōlo, acc. pl. i colos) preslica.

cŏma, ae, f. [κόμη] 1) kosa, vlasi kano naravni ures glave smatrani (sr. crinis, capillus, caesaries). 2) * a) u biljnâ, lišće, klasje, stabalj(i)ka, struk, trava, vlakno. b) * vuna u ovaca, vuna-, dlaka u kviera, -pergamenta. c) zrake (svjetlosti).

† **Cŏmāna**, ōrum, n. [Κόμανα] 1) C. Pontica, grad u Pontu. 2) C. Chryse, grad u Kappadociji.

* **cŏmans**, tis., adj. [coma] vlasat, kosmat, dlakav, zarašten, colla equorum, grivat; galea c., s perjanicom od grive ili žinja; stella

c., *repatica; listnat, brsnat, kitnjast, zelen,* narcissus sera, *kasno zelen.*

cōmarchus, i, *m*, [κώμαρχος] *načelnik ili knez od sela, Plaut.*

cŏmātus, *adj.* [coma] *vlasat, dlakav,* * silva, *listnat, zelen;* Gallia c., *onostrana (zaplaninska) G.* (*opp.* togata).

1. com-bĭbo, bĭbi — 3. *upr. zajedno s kim piti; upijati, upiti, (u)sisati, srknuti, gutati, vući u se,* * venenum corpore; * lacrimas suas; os maculas c., *dobivati; tp.* c. artes, *temeljito proučiti.*

2. combĭbo, ōnis, *n.* [com-bibo] *koji s kim pije, supilac, jednom Cic. fam.* 9, 25, 2.

combūro, bussi, bustum, 3. [con-uro] *sažeći, sažizati, spaliti* (*sr.* aduro, amburo), *1) sažeći (do žeravice kano učinka plamena, da ne ostane ništa do pepela; sr.* cremo), naves; vivum alqm; Caesar in foro combustus. *2) tp.* c. alqm judicio, *oboriti, strmoglaviti, uništiti,* combustus est Semelâ, *užeže se ljubavju prema; (Plaut.)* c. diem, *rek bi pokopati = gosteći se sprovoditi.*

com-ĕdo, ēdi, ēsum *ili* ēssum (*riedko* estum), 3. *pojesti, 1) pojesti, proždrieti,* hodie te muscae comedissent; alcjs lacertum. *2) tp. a)* c. se, *o tuzi, žalosti, izjesti se, tuga ga je izjela, jediti se, ubijati se. b) razkošnim životom potratiti, razsuti, prognati kroz lakomicu,* patrimonium, cantherium = *cienu mu, novce za nj primljene; (Com.)* c. alqm, *imutak komu potepsti.*

Cōmensis *gl.* Comum.

cŏmes, ĭtis, *comm.* [com-eo] *1) idući s kim, pratilac, -ica, drug, drugar, -ica, dionik, učestnik, ortak (stoji s onim kojega prati itd., u samo vanjskom, slučajnom odnošaju, idući š njim pokle mu se pridružio istim putem prema istom cilju; sr.* socius), *takodjer učestnik sudbine, iste s kim sudbine čovjek,* c. esse alcjs *ili* alcui; comitem se praebere illius furoris *ili* alcui ulciscendis inimicis; ut facile ducem populi R., non comitem diceres; gloriae, mortis c., pacis c.; * veris comites — animae; * c. atra (cura); * culpam poena premit c. *2) na pose a)* *† *odgojitelj, domaći učitelj, rob, koji je dječaka sveudilj pratio* (paedagogus). *b) clienat, koji je velikaša* (patronus) *pratio, osb. kad je išao na* forum *ili putovao na selo, Hor. c) pl. pratnja, svita tudjinaca, učenjakâ, mladih ljudi itd., koji su često namjestnika* (praetor, proconsul) *u provinciju pratili, da se za državne poslove izobraze ili života naužiju* (*sr.* cohors); *† pratnja careva, dvoranstvo.*

cŏmētes, ae, *m.* [κομήτης] *podpuno* stella, † sidus c., *repatica.*

cōmĭce, *adv.* [comicus] *komično, komički, poput komoedije, -glume*

cōmĭcus, *adj.* [κωμικός] *spadajući na komoediju, komični, komički,* poëta, *pisac komoedijâ;* artificium; res c. *(Hor.), tvar glumi;* senex c., *u komoediji;* mos; levitates; *subst.* **comicus**, i, *m. a) predstavljač, prikaznik, acteur komoedije, glumac, Plaut. b) komički pjesnik, pisac komoedijâ,* veteres c., *pjesnici tako zvane stare attičke komoedije.*

cōmĭnus *gl.* comminus.

cōmis, *adj. s comp. i sup. uljudan, blag(ostiv), prijatan, prijazan, uslužan, dobroćudan, ugodljiv, umiljat, ugodan, ljubazan, usrdan (upr. o tom, koji u svem svojem ponašanju kano veliki gospodin toga nižemu, osb. u družtvenom životu, u poslovih i privatnih odnošajih višega svoga stališa radi plemenita srdca ne dâ osjećati; sr.* facilis, humanus, civilis, communis), dominus; animus; c. erga alqm in ceteris rebus; c. in amicis tuendis; *(Hor.)* c. in uxorem; † alcui; *(Hor.)* conviva c., Lucilius c. et urbanus, *ugladjen, ugodno se šaleći; o bezživ.,* comi hospitio accipi, *ljubazno dočekan-, primljen biti, Liv.;* c. sermo, victus, via *(način), Tac.;* * parum c. *(dražestan, ugodan)* sine te (Venere) Juventas; * c. libelli.

cōmissābundus, *adj.* [comissor] *veselo oblazeći, -tumarajući* (*gl.* comissor).

cōmissātio, ōnis, *f.* [comissor] *veselo i bučno klatarenje (obilaženje po ulicah) i spojena s tim pijanka* (*gl.* comissor).

cōmissātor, ōris, *m.* [comissor] *klatež, veseljak, učestnik vesela obhoda te š njim spojene pijanke;* c. conjurationis, *učestnik, ortak.*

cōmissor, *dep.* 1. [κωμάζω] *poslije gostbe veselo i halabučno (pjevajući, svirajući i šale sbijajući te bockajući) obilaziti po ulicah pak se onda navratiti u jednoga od družbe i pijanku nastaviti, -dalje piti, odatle* comissatum ire ad alqm; * c. in domum Pauli.

cōmĭtas, ātis, *f.* [comis] *svojstvo čovjeka, koji je* comis (*v.* comis), *uljudnost, prijazan (f.), ljubaznost, umiljatost, ugodnost, blagost(ivost), ugodljivost, uslužnost, učtivost i sl.,* c. et facilitas; benignitatem per se gratam comitate adjuvabat; ejus c. non sine severitate erat, *bijaše prema nižim ako i uljudan opet prema stališu ozbiljan;* c. sermonis; *(Tac.)* c. in socios, c. curandi, *u upravi;* c. mihi ad enarrandum est, *volja me je, rači mi se prip., Plaut.; takodjer darežljivost, razsipnost, Plaut.;* † cenam utrique exquisitissimae comitatis dedit.

cŏmĭtātus, us, *m.* [comes] *1) abstr. pratnja,* comitatu equitum pervenire; *pren.* tanto virtutum c. (opus est). *2) concr. pratnja, pratioci, družba, okolina,* praedonis improbissimi c. et societas; muliebris ac delicatus ancillarum c. — *na pose družba putnikâ, povorka, karvan, hrpa, množ ljudî,* magnus, *(Suet.)* omnis c.; *pl.* Allobrogum c.; † *careva pratnja, carski dvor, dvoranstvo.*

cōmĭter, *adv. s (predcl.) sup.* [comis] *uljudno, prijazno, uslužno, ugodljivo, udvorno, blagostivo, umiljato, usrdno, veselo; (Plaut.)* lepidissime et comissime (dat operam).

cŏmĭtiālis, *adj.* [comitia] *spadajući na* comitia, *skupštinski, saborski,* dies c., *u koji je smio sabor saborisati;* mensis; *(Plaut.)* homines c., *koji vazda* comitia *obijaju i glase svoje prodaju; (Tac.)* morbus comitialis, *padavica (goropad,* epilepsia), *jer ako je u dane sabora snašla koga, prekinulo bi se viećanje comicijâ.*

cŏmĭtiātus, us, *m.* [comitia] *uredna narodna skupština (u komicijah),* habere c.; c. maximus, *centuriatske comicije.*

cŏmĭtium, ii, *n.* [com-eo] *1) sing. mjesto blizu trga* (forum) *(kadšto kano čest od njega smatrano, premda ga je* curia Hostilia *dielila od pravoga fora), gdje su se u najstarija vremena narodne skupštine držale t. j.* curiae *skupljale se, sborište; pren.* c. Spartae, *sborište ephorâ* (ἐφορεῖον). *2) pl.* **cŏmĭtia**, ōrum, *n. uredna i od dotičnih činovnika* (magistratus) *sazvana i držana skupština naroda rimskoga, da stvara zaključke o državnih poslovih* (*sr.* concio), c. curiata, centuriata, tributa; comitia habere, facere, gerere; edicere; c. consularia (*i* consulum *ili* consulibus creandis), praetoria, tribunicia *za izbor consulâ itd.;* c. Flavii, *na kojoj se sk. nada F. biti izabran;* legis ferendae, *da se zakon dade, -stvori. Odatle a) izvan Rima, ob izboru velikoga svećenika na Siciliji. b)* c. fiunt de capite meo, *sud se čini, sudi se o itd., Plaut.*

cŏmĭtor, *dep.* 1. *(pjesn. i kasno i* **-to**, 1. *i odatle* comitor *kano pass.)* [comes] *pratiti, sliediti, ići s kim ili za kim, pridružiti se, priklopiti se kano pratilac, priviti se uz koga* (*sr.* comes), alqm; † alqm in exsilium; alqm fugâ; * iter alcjs; † currum alcjs triumpho; *s dat. osobi ili stvari kano pratilac pridružiti se, sliediti, spojen-, sdružen biti s kim,* tardis ingeniis virtus non facile c., *Cic. Tusc.* 5, 24, 68.; cetera, quae comitantur huic vitae, 5, 35, 100.; *absol.,* nulla infamia c.; * Teucrûm comitantibus armis; *(Tac.)* comitante opinione; *(Curt.)* hominem nunquam c. divinitas; *na pose sprovoditi mrtvaca, ići mu na sprovod,* comitantibus omnibus bonis; * juvenem exanimum vano honore, * supremum honorem, *izkazati komu posljednju ljubav. — Partic.* **comitatus**, *pass. praćen;* parum, bene, uno puero comitatior; * *s dat. namjesto a.*

com-măcŭlo, 1. *zaštrapati, oskvrniti, skrnjaviti, ubrljati, okaljati, Virg. Tac.; tp.* se ambitu.

Commāgēne, ēs, *f.* [Κομμαγηνή] *sjeverno-iztočna strana Syrije. Odatle* **-gēnus**, *adj. kommagenski; subst.* **Commagēni**, ōrum, *m. Kommagenci, Tac.*

com-mănĭpŭlāris, is, *m. (riedko) vojnik jednoga istoga manipula, drugar, Tac.*

com-mărītus, i, *m. sumuž, suprug uz drugoga, jednom Plaut. Cas.* 4, 2, 18.

commeātus, us, *m.* [commeo] *1) dolaženje i odlaženje, odhod i dohod, obćenje, promet,* satis liberi c. erant. *2) dopust, dozvola na stanovito vrieme udaljiti se sa svoga mjesta, dopustica, osb. o vojnicih,* dare alcui commeatum, sumere c.; in commeatu esse, *biti na dopustu. 3) što dolazi ili odlazi, a) prievoz, pošiljka, oprema, transporat, provod, vlak, karvan, trgovačko družtvo, kopnom i morem,* exercitum duobus c. reportare, *na dva puta. b) privoz, dovoz, osb. živež, hrana, zaira, provianat,* subvehere c., supportare frumentum et commeatum, commeatum petere, portare, parare, prohibere; intercludere hostes commeatu; c. maritimi, *dovoz hrane po moru, s mora. c) meton., prolaz, prolazište, prohodište, Plaut. d)* c. argentarius, *dobitak od novčanoga prometa, Plaut.*

com-mĕmĭni, isse, *verb. defect. (sasvim točno) sjećati se, pamtiti, pomnjivo misliti na što,* hominem probe; *(Plaut.)* hoc; non c. dicere; c. quo pacto etc.; *(Ter.)* sic commemineram.

commĕmŏrābĭlis, *adj.* [commemoro] *spomena vriedan, znamenit, znatan,* pietas; multa commemorabilia proferre.

commĕmŏrātio, ōnis, *f.* [commemoro] *opominjanje, opomenuće, spominjanje, a) da se čovjek sam čega opominje, spominjanje, sjećanje, uspomena na što ili čega, s gen. obj.,* hominum, officiorum. *b) da čovjek druge opominje čega ili im napominje što, napominjanje, napomena, spomen, navodjenje,* istaec, *Ter.;* qui in assidua commemoratione omnibus omnium flagitiorum fuisset, *kojemu bi svi napominjali sveudilj sve njegove sramote, s gen. obj.,* antiquitatis, *s gen. subj.* posteritatis, *u potomstva.*

com-mĕmŏro, 1. *1) (redje) spominjati se, sjetiti se, pamtiti,* c. vesperi, quid quoque die dixerim, *opet promišljati; s acc. c. inf. 2) o drugih, a) opomenuti, opominjati, sjetiti koga česa, predočiti komu što,* beneficia, amicitiam. *b) (na)pomenuti, napominjati, spomenuti, pripoviedati, govoriti o kom ili čem (o stvari već poznatoj; sr.* mentionem facio), c. causas alcjs rei; c. de alqo; c. de alqa re; *s acc. c. inf.; s quaest. indir.;* eadem sibi Pompejum commemorasse, *Caes. b. c.* 1, 8, 4.; commemoratur alqd in regibus, in virtutibus alcjs.

commendābĭlis, *adj.* [commendo] *vriedan ili dostojan preporuke, preporučan,* commendabilia apud Africanum esse, *biti na preporuku komu, preporučivati ga,* nullo c. merito, *Liv.*

commendātīcius, *adj.* [commendo] *preporučni,* literae, tabellae, *preporučna pisma, preporučnice.*

commendātio, ōnis, *f.* [commendo] *1) preporučivanje, preporuka, preporučno posredovanje,* c. magna; c. in vulgus; *s gen. subj. ili pron. poss.,* nostra ceterorumque amicorum; commendationes meae; *s gen. obj.,* c. contempti hominis ad ceteros; sui; oculorum commendatione traditur alqd auribus, *posredovanjem očiju;* c. naturae. *2) o stvarih, što koga preporučuje, preporuka, ugodnost, milina,* c. oris atque orationis; in prima commendatione voluptatem dicere.

† **commendātor**, ōris, *m. i* **-trix**, īcis, *f.* [commendo] *(riedko) preporučitelj, preporučnik, preporučiteljica.*

commendātus [*partic. od* commendo], *adj. s comp. i sup., preporučen, obljubljen, omilio, mio, drag, gl.* commendo *2).*

commendo, 1. [com-mando] *1) izručiti, povjeriti, povjeravati, preda(va)ti, preporuči(va)ti, naručiti,* alcui rem; † salutem alcui; † se fugae, *udariti u bieg;* † filios apud hospites; *tp.* c. alqd literis = *(na)pisati (kano tajnu);* c. alqm immortalitati, *obezsmrtiti, činiti bezsmrtnim;* c. *(metnuti u pamet, zabiti u glavu, utuviti)* nomina memoriae; c. alqm monumentis *(knjige)* suis. *2) na pose preporučivati, činiti obljubljenim, -ugodnim, umiliti, umiljavati koga kod koga;* se alcui in clientelam, *Ter.;* alqm, alqd, se alcui; alcui commendatior, commendatissimus; habere alqm sibi commendatissimum, *veoma mi je tko preporučen;* nulla re magis commendatur orator, *preporučuje se, ugadja;* † affectus nemo historicorum commendavit magis, *nije ugodnije, shodnije razpravio, iztaknuo; kadšto u praes.,* * *prepor·čivati, htjeti-, nastojati preporučiti, hvaliti, umiljavati,* Satyros; quae (asperitas agrestis) se commendat tonsa cute etc.

commentāriŏlum, i, *n.* [*dem. od* commentarium] *spisić, mali uspomenik, -pismeni nacrt, -sastavak, -članak.*

commentārius, ii, *m. i (redje)* **-ium**, ii, *n.* [commentor] *1) spis, pismeni nacrtak, crtica, skizza od česa, obzirući se većma na sadržaj nego li na oblik, predbježne ili naknadne biljеžke, zapisci, zapisnik, knjižica, svezčić, protokol, dnevnik,* commentarius rerum urbanarum, *gradski ljetopis, -kronika, Sulpic. u Cic. ep.;* in commentarium referre; c. diurni, *Suet. 2) pl.* commentarii, *kratki i prosti zapisci ili biljеžke uspomene radi, spis, (uz)spomenici, znamenitosti, memoire,* c. Caes. de bello G., de bello civ.; † *biljеžke, obavjestnici;* † *u sing. pojedina čest ili knjiga zapisakâ ili znamenitostî.*

commentātio, ōnis, *f.* [commentor] *pomnjivo razmišljanje, učenje, proučavanje, mozganje, marljivo pripravljanje i vježbanje,* c. et meditatio; c. mortis, *mišljenje, pripravljanje na smrt.*

commentīcius, *adj.* [comminiscor] *izmišljen, izumljen, izobreten, iznašast, nov,* nomina nova etc. c.; *odatle izmišljen, umišljen, fingovan, idealan,* civitas Platonis; *u zlu sm., izmišljen, slagan,* crimen.

commento, 1. ora, *rek bi u lice dokazivati = tući, jednom Plaut. Men.* 5, 7, 30., *gl.* 1. commentor.

1. commentor, *dep.* 1. [comminiscor] *1) pomnjivo razmišljati, promisliti, promotriti, razmatrati, promozgati, izpitivati, predtečno se razgovarati o čem, razpravljati što,* alqd, de alqa re; quid faciendum sit; *i absol.* c. *Odatle na pose stalan izraz o pripravi i vježbi govornika i besjedjenju istoga za pokus,* cum in villa Metelli complures dies commentatus esset; commentatur declamitans; *nu i o drugih naukah, u kojih su theorija i praxa sdružene,* cum in hortos D. Bruti auguris commentandi causa — venissemus; *ob istom učitelju mačevanja za gladiatore,* magister hic Samnitium summa jam senectute est et quotidie commentatur, *uči se; partic.* commentatus *pass., promozgan, na što se tko pripravio;* mendacium, *izmisliti, Plaut. 2) nješto promozgana napisati, sastaviti, nacrtati, razpravljati,* mimos, alqd in reum.

2. commentor, ōris, *m.* [cominiscor] *tko što izmisli, izobretnik,* uvae, *o Bacchu, jednom Ov. Fast.* 3, 7, 85.

commentum, i, *n.* [comminiscor] *izmišljenje, izmišljotina, laž,* miraculi; commenta opinionum = opiniones fictae. *Na pose* † *izum, plan, osnova.*

com-meo, 1. *1) ulaziti i izlaziti, dolaziti i odlaziti, polaziti, poći, hoditi kamo, nu ne da bi ondje ostao, nego se opet vratio; osb. tamo i ovamo, onamo i natrag,* c. ultro citroque; mercatores c. ad Gallos; Delos, quo omnes undique cum mercibus commeant; crebro illius literae ab aliis ad nos c., *dolaze na nas;* quae (navis) ad furta, quae reliquisses, commearet, *odploviti po itd. 2) pren.,* aliquo internuntio sermones c., *nječijim posredovanjem donašaju se-, doglašuju se priegovori.*

commercium, ii, *n.* [com-merx] *1) trgovina, trgovački promet, trgovanje, prodaja (robe), pazar. 2) pravo prodavanja ili kupovanja,* c. istarum rerum cum Graecis non est. *3) občenje, saobraštaj, drugovanje, miešanje s kim,* c. plebis; habere c. cum Musis; c. linguae, *občenje jezično (u govoru) medju dva naroda, koji se medju sobom razumiju, Liv. Ov., nasuprot u Curt. poznanje jezika;* c. sermonis, *razgovor, Liv.;* c. belli, *dogovaranje s neprijateljem ob odkupljivanju sužanja, -o miru, Virg. Tac.;* c. gentium, vitiorum, *Curt.; osb.* † *puteno smiešanje, ljubovanje.*

com-mercor, *dep.* 1. *(riedko) pokupovati, nakupovati, Plaut. Sall.*

com-mĕreo, etc. 2. *(predcl. i kasno i* **-eor** etc. 2. *dep.) 1) zasluži(va)ti, zavriediti,* aestimationem (poenae); nunquam commerui, ut etc., *Ter. 2) za-, skriviti, po-, učiniti, sagriešiti,* c. culpam; *(Ter.)* quid commerui aut peccavi, quae nunquam quidquam erga me commerita est.

com-mētior, etc. 4. *1) iz-, promjeriti,* siderum ambitus inter se numero. *2) mjeriti što po čem ili čim, sravniti,* negotium cum tempore, *jednom Cic. de inv.* 1, 26, 39.

com-mēto, 1. [*intens. od* commeo] *(predcl.) često dolaziti kamo, od-i do-, u- i izlaziti, otići i doći, unići i izaći.*

com-mĭgro, 1. *otići kamo, (pre)seliti se, iz-, odseliti se, poći,* huc habitatum, ex Andro huic viciniae, *Ter.;* Romam; *(Tac.)* e Germania in Gallias.

com-mīlĭtes, *suvojnici, vojni drugovi, jednom Caes. b. c.* 2, 29, 4., *nu na veoma izkvarenu mjestu.*

commīlĭtium, ii, *n.* [com-miles] *suvojništvo, vojno drugarstvo, Tac.;* * *zajedništvo, drugarstvo,* studiorum.

commīlĭto, ōnis, *m.* [commiles] *suvojnik, vojni drug.*

commĭnātĭo, ōnis, *f.* [comminor] *priećenje, prietnja, u Cic. samo s gen. subj.,* orationis tanquam armorum; *pl.* c. Hannibalis, *Liv.*

* **com-mingo**, etc. 3. *popišati, pomočati; okaljati, zaprljati, onečistiti.*

commĭniscor, mentus sum, *dep.* 3. [mens] *1) izmisliti, izmišljati (ponajv. s nakanom prievare; sr.* excogito), *izumiti,* crimen ex re fortuita, deos nihil agentes; *partic.* commentus * *pass. izmišljen, slagan, lazan. 2) izumiti, izobresti,* vectigal, *Liv;* literas novas, *Suet.*

com-mĭnor, *dep.* 1. *prietiti čim, (za)groziti se, zaprietiti,* pugnam; *absol. groziti se (riečmi), Suet.;* c. inter se, *Liv.;* † alicui necem, † alicui cuspide.

com-mĭnuo, etc. 3. *smanjiti, umaliti, 1) na komadiće raztući, -razbiti, -razlupati, -razlomiti, smrviti, sdruzgati, razdrobiti, razvaliti,* statuam; scalas, *porušiti. 2) tp. a) umanjiti (trošenjem),* argenti pondus et auri, *Hor. b) sasvim oslabiti, slomiti, iztrošiti, uništiti, upropastiti, razbiti, podkopati,* opes regni, civitatis; comminutum esse re familiari, *u imutku spade, -dodje na manje;* officium *(dužnost.);* * c. vires ingenii, † animum *(srčanost);* * comminui alcjs lacrimis, *suzami umekšati se.*

commĭnus, *adv.* [con-manus] *1) u vojn. jeziku, pestnicom, na šake, momak s momkom, s bliza, s mačem u ruci (u opr. borbe iz daleka, hrbami, koplji, strielami),* c. pugnare; c. stare *(stajati, uztrajati, odolievati);* c. caedere; c. gladiis uti; * *o lovu,* c. ire sues, in apros, *o svakoj borbi,* c. ad alqm accedere, *gl.* accedo; c. agere; * c. arva insequi, *svojom rukom, s trnokopom, s motikom u ruci. 2) u obće u blizini, s bliza, osobno, glavom, sâm i sl.,* c. faciem suam ostentare, *Sall.;* * c. aspicere alqm; † c. tendens, *posve blizu veslajući.*

com-misceo, etc. 2. *1) s-, iz-, pomiešati,* c. mulsum, *Plaut.;* corpora, *puteno se smiešati, -se sdružiti,* alqd cum alqa re, * fumus commixtus in auras; *tp.* temeritatem cum sapientia. *2) primiešati, sasuti što u što,* alqd alcui rei; * Silvius Italo commixtus sanguine, *iz smiešanja potekao.*

commĭsĕrātio, ōnis, *f.* [commiseror] *sažaljivanje obtuženika, da skloni (branitelj) sudce te mu se smiluju,* alcjs, *o besjedniku; takodjer absol., sažaljenje pobudjujući, u srdce dirajući glas, -izraz.*

com-mĭsĕresco, — — 3. *i impers.* commiserescit me alcjs, *sažali mi se na koga, žao mi je koga, jednom Ter.* 1, 2, 54.

com-mĭsĕror, *dep.* 1. *sažaljivati, žaliti, požaliti, jadikovati nad čim,* fortunam Graeciae; *u rhetorici, absol., govoriti u srdce dirajućim glasom, pobudjivati sažaljenje.*

commissio, ōnis, *f.* [committo] *nadbijanje, natjecanje, takma;* † *meton., ukrašena besjeda, svečan govor.*

commissum, i, *n.* [*upr. partic. od* committo] *1) ono česa se tko podhvaća, preduzeto, podhvat,* temere c., *Liv. Na pose a) prestupak, krivnja, sagreha, grieh,* factum aut c. audacius; * commissa luere. *b)* † *izgubljeno, ošlo, ošašće, = uzimanje ili uzeto u državnu blagajnu, zapljena, confiscacija. 2) povjereno, tajna, Hor.; ponajv. u pl.*

commissūra, ae, *f. svez, sgloba, sklop,* digitorum, ossium; ad commissuras pluteorum atque aggeris, *na sglobah izmedju prsobranâ i nasipa, na mjestih gdje su prsobrani utvrdjeni u nasipu.*

com-mītĭgo, 1. *umekšati (bijući),* alcui caput sandalio, *jednom Ter. Eun.* 5, 7, 4.

com-mitto, etc. 3. *skupa pustiti, sastaviti, odatle 1) sgloboti, sgloboljavati, sklopiti, sklapati, spojiti, sglabati, svezati, priklopiti, sljubiti, sjediniti, sdružiti,* malos *(grede),* opera *(utvrde, braništa),* silvas, *učiniti ih neprohodnimi;* † maria; viam viae, *Liv.,* † urbem continenti; * manum Teucris, *smiešati se, doći na šake,* * delphinum caudas utero commissa luporum, *repove od pliskavica s vučjim trbuhom spojivši;* commissa inter se munimenta, *Liv. Osb. na borbu, natjecanje, svadjanje (na)pustiti jednoga proti drugomu, (na)uškati, (na)vrkati, hustiti, nadražiti,* * acies commissas solvere; † pugiles Latinos cum Graecis; omnes inter se; *takodjer* * *sravniti, uzporediti,* sua scripta antiquae Corinnae. *2) izvršivati, započimati, učiniti, izvesti, a)* c. pugnam, proelium, *zametnuti bitku, -boj, pobiti se,* cum alqo, † commissum erat proelium inter Macedones Ariosque; bellum, certamen c., *Liv.;* c. rixam, *zadjenuti kavgu, zavaditi se;* spectaculum, ludos, *prirediti, dati;* judicium inter sicarios committitur, *sud se čini;* † c. obsidionem, * committitur sermo, *zametnuti govor, povesti rieč;* * c. pugnam caestu, *biti se caestom;* † *absol., boj biti, boriti se,* cum alqo, contra Sullam; priusquam committeretur, *prije nego se boj započme. b) što god ne dopuštena počiniti, skriviti, sagriešiti,* alqd in, erga, adversus alqm; facinora c.; facinus, scelus c., delictum c.; maleficia c.; nihil commisisse; culpam; † caedem, * caedes. *Odavle a)* c. contra legem *(riedko* † c. lege alqa), *(sa)griešiti proti zakonu, prekršiti ga;* cum veri simile erit, alqm commisisse. *b)* s ut *i* cur, quare *ili* * *inf., skriviti, učiniti, dotle dotjerati da,* non c. ut tibi insanire videar; neque commissum a se, quare timeret; negare se commissurum, cur etc. *c) skriviti, zaslužiti, zavriediti, navući na se,* poenam octupli; multam. *d) pass. (iz)vršiti se, izpuniti se, držati se, ob odredbah ugovora,* sponsio commissa; hanc devotionem capitis mei convictam esse et commissam; *takodjer o zalogu i sl. pripasti komu, oći, propasti,* hereditas Veneri commissa est; fiducia commissa. *3) (pre)dati, prepustiti, ostaviti, izručiti, povjeriti (uviek sa značenjem dobra pouzdanja u onoga, komu tko što predaje; sr.* permitto); alqm, exercitum fidei, c. alqm fidei potestatique alcjs; c. alcui salutem suam, de existimatione sua; alcui bellum, * portam; quaedam domestica literis non c.; * alcui alqm alendum; *posl. (Ter.)* ovem lupo; *i absol., uzdati se u koga, vjerovati komu, stvar komu u ruke predati, ostaviti,* necessario ventis committendum putavit; commisi Hejo; alcui de existimatione sua; alcui ut videat; c. se alcui, periculo, *staviti se u;* se itineri, *krenuti na put;* se theatro populoque R., *usuditi se stupiti u kazalište i pred oči naroda;* c. se in aciem, in senatum, in poquli R. conspectum, *doći;* * c. funera primae pugnae = *prve mrtvace u boju ostaviti;* c. rem in discrimen, *odlučiti dati,* in casum ancipitis eventus, *ostaviti na slučaj neizvjestna svršetka;* c. rem proelio, in aciem, *odlučiti bitkom; u gorem sm. ostaviti, izložiti, pre-, izdati, povjeriti,* † legiones hostibus, † se ad subsidium mittendum; * virtutem indigno poëtae.

commŏde, *adv. s comp. i sup.* [commodus] *1) primjereno, prema okolnostim, kako valja, pristojno, shodno, prikladno, dobro, pravo, vješto, okretno, krasno,* saltare, verba facere; orationem Lysiae c. scriptam esse; c. facis, quod; alqd facete et c. dicere; c. et breviter dictum, dicta; commodius consumere; minus c. audire, *ne biti na posve dobru glasu; na pose a) bez muke, -zapreke, naručno, lastno, udobno,* navigare; *(Hor.)* commodius vivere. *b) u dobar čas, udobno, u vrieme, Com. c) udvorno, uslužno, usrdno, uljudno, prijazno, Com.*

commŏdĭtas, ātis, *f.* [commodus] *1) shodna kakvoća stvari, priličnost, prikladnost, pristojnost, primjerenost, shodnost, sumjernost,* corporis, *okretnost t.;* domus; vitae; *u svez. rieči absol., c., primjereno besjedjenje, Cic. de inv.* 1, 2, 3. *p. Rosc. A.* 4, 9. *2) udobnost, povoljnost, milota, prijatnost, ljubaznost, korist, dobrota,* itine-

ris; ad faciendum idonea; plurimas et maximas commoditates amicitia continet; qui ex bestiis fructus, quae c. percipi potest? 3) uslužnost, ugodljivost, prilagodnost, prijatnost, blagost, gledanje kroz prste, Ter. Ov.

commŏdo, 1. [commodus] upr. udesiti-, ugoditi-, metnuti u red kako valja, u-, prirediti, pripraviti, odatle a) c. alcui, ugoditi, učiniti komu ljubav, alcui, publice alcui omnibus in rebus. b) c. alqd alcui, α) u užem sm., dati komu što na porabu na njeko vrieme bez osobitih obreda ili uvjeta, nu nadajuć se da će se predmet sâm in natura iza porabe natrag dati, dati u naruč (sr. mutuum do), alcui aurum. β) u širem sm., iz ljubavi komu što na porabu donjekle ustupiti, -dati, -prepustiti, -ostaviti, -dati u naruč, -posuditi, -uzajmiti komu što, ut haec a fortuna donata, cetera commodata esse videantur; c. suas vires aliis; nomen suum alcui ad translationem criminis; rei publicae tempus (vrieme za plaćanje); * alcui aurem, prikloniti-, nagnuti komu uho, slušati koga, * aurem patientem culturae; ob osobah, ex illis testes signatoresque falsos c.

commŏdŭle i **-lum,** adv. [dem. od commode] posve lastno, udobno, Plaut.

1. commŏdum, adv. [commodus], baš, upravo, c. egeram diligentissime.

2. commŏdum, i, n. [commodus] 1) udobnost, povoljnost, last, (dobra) sgoda, probitačnost, korist, često commodo meo, tuo (i ex c. ili per c.), po (prema) mojoj, tvojoj udobnosti; quod si commodo tuo, valetudinis tuae fieri possit, u koliko se može sbiti bez tvoje dosade (po tvojoj udobnosti), povoljno po tvoje zdravlje (bez uštrba tvomu zdravlju); contra valetudinis commodum; copias per c. exponere, posve lagodno, -udobno, legere ex c., udobno; c. alcjs exspectare, čekati dok je komu prilično (doći); quod commodo rei publicae facere possis, bez štete. 2) korist, pro-, dobitak, uhar, hasna (kakva god; sr. emolumentum); dobro, blagodat; često u pl. c. vitae, pacis; dozvoljene od države polaštice, -povlastice, -privilegije, -preimućtva, -sloboštine, -nagrade, tribunatus (militum) commoda, provincialia ornamenta commodaque; i na njeko vrieme prepušteni, u naruč dani predmeti, jednom Cic. Verr. 4, 3, 6.

commŏdus, adj. s comp. i sup. [modus] imajući pravu podpunu mjeru, sumjeran, 1) gledeć na mjeru, razmjerje, odnošaje, svrhu, narav stvari, primjeren, prikladan, (cielji) shodan, uputan, sgodan, podpun, udoban, priličan, naručan, pristojan, dobar, povoljan, viginti commodae minae, pune, ciele, c. statura, Plaut., novem cyathi c., Hor.; iter commodius, tempus c.; commodiore re frumentaria uti; lex c. alcui; commodum (commodius, commodissimum) est, udobno-, povoljno-, ugodno je, godî, dum erit c., Ter.; si tibi erit c.; commodum (commodissimum) esse, ducere, statuere s inf., acc. c. inf.; literae c. de alqa re allatae sunt, povoljan, dobre glasove sadržavajući; omnia curationi commoda sunt, prija ozdravljenju, * vestis c. ad cursum; valetudo minus c.; † vivere filium atque etiam commodiorem esse, bolje mu je. 2) o ljudih i vladanju njihovu, priljuban, povodljiv, ugodljiv, u-, poslužan, prijazan, ugodan, quemquamne existimas Catone commodiorem, comiorem, moderatiorem fuisse ad omnem rationem humanitatis; * mihi c. uni, samo svoju korist tražeći.

commoenio gl. 1. communio.

com-mōlior, dep. 4. (predcl.) gibati, kretati, pokrenuti, tp. preduzeti, podhvatiti se, latiti se, dolum ad alqm aut machinam.

commŏnĕ-făcio, etc. 3. (krepko) opominjati, spomenuti, sjetiti, predočivati, nagovarati, alqm, alqm alcjs rei; praeturam, s ut; pass. commonefieri crudelitatis.

com-mŏneo, etc. 2. = commonefacio, c. alqm, alqm de alqa re; (Plaut.) s quaest. indir.; (Ter.) s ut.

com-monstro, 1. (točno) pokazivati, skazati, označiti, hominem alcui, Ter.; viam; aurum alcui; locos de ornatu orationis.

commŏrātio, ōnis, f. [commoror] boravljenje, krzmanje, boravak, zatezanje; osb. u rhetorici, ostajanje kod jednoga predmeta.

Commorientes, su-umirući, naslov propaloj jednoj komoediji Plautovoj, Ter.

com-mŏror, 1. dep. boraviti, zastajati se, zabaviti se gdje, ostati (na dulje ili kraće vrieme nu ne za stalno; sr. maneo, cunctor, haesito), Romae; ibi apud alqm; paulisper c., dum etc.; o besjedniku = dulje ostati, -zabaviti se kod predmeta, in eo vitio, in eadem sententia.

commōtio, ōnis, f. [commoveo] samo tp. ganuće, uzrujanje, uzbuna, potres ćudi, -duše, c. jucunditatis suavis in corpore, pobuda ugodna čuvstva u tielu; c. animi, commotiones animorum i samo commotiones.

commōtiuncŭla, ae, f. [dem. od commotio] nalošost, neznatna bolest, jednom Cic. Att. 12, 11.

commōtus, adj. s comp. [partic. od commoveo] 1) giban, nesjeguran, nestalan, genus (dicendi) in agendo; (Tac.) aes alienum. 2) ganut, uzbunjen, uzrujan, razdražen, užešćen, animus commotior; srdit, žestok, (Tac.) Drusus commotior animo.

com-mŏveo, etc. 2. 1) ganuti, gibati, (po)krenuti, kretati, koje maći, micati s mjesta = odvesti, odvoditi, odtjerati, odagnati, odmaći i sl., koje na istom mjestu gibati = uzdrmati, potresti, uzbuditi, uzbuniti, uzburiti, uzrujati i sl., c. castra ex loco, podići se-, krenuti se s vojskom na put; c. se, maknuti se; c. se domo, ex loco, maći se, otići odkuda; c. hostem, krenuti neprijatelja; si una litera commovetur, s mjesta se gane, -uzme; c. columnas, ukloniti; nullus nummus commovetur, nikakvi se novci ne prometnu, * c. sacra, svete stvari i svetinje okolo nositi; * c. cervum, krenuti, dići; * c. alas, lepetati krili; tp. alcjs rei memoriam, spomenuti što; nova quaedam, povesti govor o čem [u pregovaranju]; in quo tanta commoveri actio (toli znatna dramatička sila pokrenuti se) non posset; risus est commotus, zametnuti smieh. 2) tp. a) pass., tjelesno ili duševno boleštljivo razdražiti se, -smutiti se = pološiti se, ponemoći, razboljeti se, pomuniti se,

sméსti se, perleviter commoveri, naloš postati, stati se lecati; * mens commota; * commotus = sméten, (po)munjen, ćanut, zabunjen, smétene pameti. b) potresti dušom, uzbuniti, poticati, uznemiriti, uzrujati, dirnuti, tronuti, uzdrmati, razdražiti i sl., alqm, animum (požudu) alcjs aut oculos; (Hor.) qui me commorit (= commoverit), razsrditi; osb. u pass. i najčešće u partic. commotus, c. desiderio suorum; c. spe; gaudio; alcjs atrocitate; graviter commotus, vrlo ljutit; neque in toto Acmensium testimonio commovebor, neće me zaboljeti glava s . . .; absol., te commotum esse, uznemiren; commotus sum in illa (Com.), zatravila me je svojom ljepotom. c) o strastih, čuvstvih itd. po-, pro-, uzbuditi, prekrenuti, alcui bilem, dolorem, misericordiam, odium; c. multorum studia, bellum ac tumultum, zametnuti, podići.

commūnĭcātio, ōnis, f. [communico] podjeljivanje česa (da bude obćenitim), pri-, sobćivanje, zajedničtvo; c. consilii, civitatis; c. sermonis mihi tecum esse solet, razgovor; u rhetorici figura besjednička, kojom se besjednik na slušaoce obraća te se š njimi rek bi svjetuje.

commūnĭco (communicor kano dep. jednom Liv. 4, 24.), 1. [communis] uobćiti, učiniti obćim, -obćenitim, -zajedničkim, I) trans. 1) učiniti dionikom ili učestnikom koga česa, sa-, priobćiti što komu, dieliti što s kim, alqd cum alqo, inter se multa, rationes belli gerendi; consilia, zajednički viećati, consilia cum alqo, (po)savjetovati se, viećati s kim zajedno; communicato consilio, iza zajedničkoga viećanja; s dat. osobe u class. jeziku samo u pass., ako ima dva gram. objecta, kojim se što zajednički pripisuje, hoc mihi cum illo communicatum est; crimina cum his civitatibus Verri communicata sunt; na suprot na mjestih, kao što n. pr. neque iis petentibus jus redditur neque honos communicatur, iis omnium domus patent victusque communicatur, valja iz predidućega iis kod communicatur u mislih dodati cum iis. 2) imati ili držati što s kim u zajedini, -zajednički, dieliti što s kim ili medju sobom, svojiti što s kim, inimicitias cum alqo; et secundas res splendidiores facit amicitia et adversas partiens communicansque leviores. II) intrans., cum alqo de alqa re, svjetovati se s kim, posavjetovati se, s-, priobćiti, porazgovoriti se s kim o čem; takodjer s ut (priobćiti što i pozvati).

1. com-mūnio (commoen.), 4. 1) veoma-, sa svih strana utvrditi, -učvrstiti, ograditi, obkopati, locum; castra vallo, castra; collem. 2) tp. utvrditi, učvrstiti, braniti, osjegurati, auctoritatem aulae; jus; causam testimoniis.

2. com-mūnio, ōnis, f. [communis] zajednica, zajedničtvo, inter quos est c. legis; c. literarum et vocum.

commūnis, adj. s (kasnim) comp. i sup. 1) mnogim ili svim zajednički, obći, ukupan, svačiji (opp. proprius, jednomu pripadajući); hoc mihi est cum illo commune; multa sunt iis inter se c.; vita c., promjenljiv, kakav je život u obće medju ljudmi; homo vitae c. ignarus, koji ne zna kako se živi medju svietom; sensus c. gl. sensus; salutatio c., svuda obično, kakovo biva prema svim; mimi c., često gledani, svakdanji (sr. vulgaris), tempora, okolnosti vremena koja se svih tiču; c. loca, javna mjesta, i samo (Hor.) communia; loci c., obća mjesta, izprošci u philosophiji ili rhetorici; c. exordium, početak koji dolikuje govoru jedne i druge stranke; (Hor.) communia proprie dicere, svakdanje stvari na osobit način pripoviedati (o idealnom gradivu). Odatle subst. A) **commune,** is, n. zajedin, zajedničko posjedstvo, -imovina sbora kojega ili družtva, zajednica, Hor.; odatle i obćina, država, c. Siciliae. B) in commune, a) za obće ili obćinsko dobro, za obće svrhe, consulere ili conferre alqd in c.; in c. vocare honores, jednakom mjerom dieliti (patricijem i plebejcem). b) † u obće, odsjekom, na poprieko, disputare de re; haec in c. de Germanorum origine. c) kano dovik: meni pol, napolice!, Phaedr. 2) o ljudih, tko u višoj službi ili stališu s umnih razloga prirodjena prava svih ljudi pri(po)znaje, te se s nižimi uzporedjuje (sr. comis), uljudan, udvoran, prijazan, druževan, infimis, prema najmanjim, -najnižim; na pose u državi sve uzporedjujući, demokratski.

commūnĭtas, ātis, f. [communis] 1) zajednost, zajedničtvo, zajednica, obćenitost, zadruga, nulli deo cum homine est c.; c. vitae, vitae atque victus. 2) subjectivno a) u philos. jeziku, srdce za ljudsku zadrugu, -obće dobro, zajedinstvo, zajednički duh. b) (Nep.) uljudnost.

commūnĭter, adv. [communis] zajednički, obćenito; takodjer u obće.

commūnītio, ōnis, f. [1. communio] utiranje-, prokrčivanje puta (u prilici), jednom Cic. de or. 2, 79, 320.

com-murmŭror, 1. (riedko) mumljati, mrmljati u sebi, Cic. in Pis. 25, 61.

commūtābĭlis, adj. [commuto] preokretljiv, promjenljiv, nestalan, nepostojan, cera, natura argenti et aeris; animus; ratio vitae; exordium, kojim se može s malom promjenom služiti i protivnik.

commūtātio, ōnis, f. [commuto] mienjanje, promjenjivanje, promjena, loci; rerum, fortunae, voluntatis; c. civiles.

com-mūto, 1. 1) mienjati, promieniti, preokrenuti, pretvoriti, c. signa rerum; nihil in tecto; tabulas publicas, indicium, izopači(va)ti; animos, promieniti (misli), commutari animo; sic commutatus est totus; c. consilium; alqd ex vero in falsum. 2) mienjati, pro-, raz-, iz-, zamieniti, locum, Ter.; captivos; c. fidem suam pecuniâ, za novac okrenuti vjerom, -prodati vjeru, c. mortem cum vitâ, zamieniti život sa smrću, zamjenom smrt steći (sr. muto). Odatle (Ter.) non unum verbum cum alqo, tria verba non inter se, govoriti.

cōmo, mpsi, mptum, 3. [co-emo = zajedno uzeti, skupiti] kosu krasno urediti, -razpraviti, -plesti, -češljati, ruditi, kovrčiti, nakititi capillos; * caput; compti crines; * comptus nodus; praecincti recte pueri comptique (Hor.), opasan i narudjen, nakičen i nacifran. — Partic. comptus kano adj. gl. ozdol na pose.

cōmoedia, ae, f. [Κωμῳδία] gluma, vesela igra, komoedija.

cōmoedĭce, *adv.* [comoedia] *(riedko) kao u komoediji, Plaut.*

cōmoedus, [κωμῳδός] *1) adj.* * *spadajući na komoediju, komoedije, glumački. 2) subst.* i, *m. komik, glumac, komički prikaznik* (*sr.* histrio), *koji je* canticum (*gl.* canticum) *prikazivao.*

cŏmōsus, *adj.* [coma] *pun kose, vlasat, kosmat, Phaedr.*

com-păciscor [compec.], pactus sum, *dep.* 3. *učiniti-, sklopiti ugovor s kim, ugovoriti, uglaviti što, dogovoriti se o čem. Odatle kano adv.* compacto, *(Plaut.)* de, † ex compacto, *dogovorno, po dogovoru.*

compactio, ōnis, *f.* [compingo] *sglobljavanje, sgloba, sklop,* quaedam membrorum, *jednom Cic. fin.* 5, 11, 33.

† **compactus,** *adj.* [*partic. od* compingo] *sbijen, čvrst, jedar, debeo, zamašan, bucmast,* corpus; membra.

compāges, is, *ili* * † **-go,** ĭnis, *f.* [compingo] *1) sgloba, spoj, sklop, svez,* † saxorum compage laxata; † c. operum se laxant; * laxae laterum c.; * lapidum. *2) u prilici,* dum sumus in his inclusi compagibus corporis, *u uzi tiela; u Tac.* haec c., *ob organismu (ustrojstvu) države.*

com-par, ăris, *I) adj. jednak-, ravan u odnošaju jednoga k drugomu,* conubium; consilium tuum parentis tui consilio. *II) subst., comm. drug, drugar, sudrug, collega, drugarica, Plaut. Hor.; na pose muž, suprug, žena, supruga, ljuba, Plaut. Cat.*

compărābĭlis, *adj.* [1. comparo] *(riedko) sravnjiv, prispodobljiv, uzporedljiv,* species, mors trium virorum.

compărāte, *adv.* [1. comparo] *sravnjujući, s prispodobom, jednom Cic. top.* 22, 84.

compărātio, ōnis, *f. I)* [1. comparo] *jednak ili pravi odnošaj (smještaj) jednoga prema drugomu; odavle tp. sravnjivanje, uzporedjivanje, prispodabljanje,* c. orationis suae cum scriptis alienis; alqam c. habere, *dopuštati (o stvarih), s quaest. indir.; jednom u Liv.* 6, 30. *nagodba medju činovnici polazećimi u provinciju ob izboru provincije ili diobi poslova; u rhetorici,* c. criminis, *sravnjivanje zločina s plemenitim činom, radi kojega se onaj učinio. II)* [2. comparo] *1) pripravljanje, spremanje, priprava,* belli, *na r.;* c. criminis, *pribava svih razjasnilâ i učinâ, da se krivnja dokaže;* de mea c., *osjeguranje. 2) pri-, na-, dobava, dovod, priskrba, namak(nuće),* testium, voluptatis, veneni; *na pose nakupovanje, poku(pnja),* frumentorum, *Trajan u Plin. ep.*

compărātīvus, *adj.* [1. comparo] *sravnjujući, prispodobni,* judicatio.

com-parco (comperco), rsi, — 3. *1) (riedko) na-, prištedjeti, pričuvati, Ter. 2) pren. uzdržati se, propustiti, c. inf. Plaut.*

com-părco, ui, — 2. *pokaz(iv)ati se, pomoliti se, vidjeti je što, odatle = jošte naći se, -nalaziti se, -biti,* servi qui non c.; signa omnia c.; *(Plaut.)* ratio non c., *ne slaže se.*

1. compăro, 1. [compar] *1) spariti, sdružiti u par, u jednak ili pravi razmjer staviti, sjediniti,* ea inter se c. et proportione conjungere; comparari postremo, *biti s posljednjim u razmjerju ili odnošaju;* priore consulatu comparati, *college ili drugovi za prvoga consulovanja;* male comparati, *o collegah, koji niesu jedan prema drugomu. Na pose borbe ili takme radi postaviti jednoga proti drugomu,* alqm cum alqo; † alcui; *u pass. biti se, boriti se,* velut ad supremum certamen comparati duces. *2) uzporedjivati, sravnjivati, prispodabljati,* non comparandus ad illam est, *Ter.;* c. alqm cum alqo, alqd cum alqa re, alqd alcui rei; alqd alqa re, *po ili u čem;* res inter se; similitudines *(sličnosti, nalike), Cic. off.* 1, 4, 11.; *nu* ut comparet similitudines, *o besjedniku, služiti se prilikami, Cic. or.* 40, 138.; *s quaest. indir., sravnjujući razmišljati, -kazati;* c. et ex Graecorum et ex nostrorum copia, *za uzporedjivanje izabrati iz; na pose a) koga s kim uzporediti, držati ga za komu jednaka ili ravna,* alqm alcui, cum alqo, *(Hor.)* se turbae pauperum, nihil illis. *b) t. t. o collegah, nagoditi se-, dogovoriti se-, ugovoriti-, uglaviti-, dogovorom odrediti-, podieliti gledeć na diobu poslova ili provincijâ,* consules inter se provincias comparaverunt; inter se ut alter etc., *ili* uter Capuam obsideret.

2. com-păro, 1. *1) nješto kano sredstvo za koju svrhu pripraviti, pripravljati, spremiti, ugotoviti, prigotov(lj)avati)iti, prirediti, skupljati, sastaviti, namaći, učiniti, opraviti, s-, pripravljati se-, spremati se na što, oružati(se) i sl.,* alqd; rem frumentariam, *nabaviti;* copias; exercitus; milites ad resistendum; classem; subsidia ad omnes casus; praesidia; auxilia; naves; nautas; * imbres nivesque annus hibernus c., *donosi;* dum se uxor, ut fit, comparat; se ad eruptionem atque omnes casus; se ad iter; † auditoriis se, non judiciis; his rebus comparatis *(ovo pripravivši)* represso jam Lucterio; c. bellum *(spremati se na rat),* bellum contra aras et focos etc., bellum adversus alqm; iter, *(Nep.)* iter ad alqm; fugâ comparatâ; convivium magnifice; ludos; alcui insidias per alqm, † insidias capiti alcjs, † in caput alcjs, *raditi komu o glavi;* dolum alcui c et confingere, *Plaut.,* dolum ad capiendos eos; accusationem c. et constituere; aditus sibi ad alias res; periculum alcui; * *s inf.; absol.,* tempore ad comparandum dato, *Nep.; medial.,* in Boeotiam c., *spremati se na put u B.; pren. u-, na-, odrediti, ustanoviti,* praetores ut considerate fieret, comparaverunt; quam inique comparatum est, ut etc., *kako nepravedno je na svietu uredjeno, da.., Ter.;* jam hoc prope iniquissime comparatum est, quod etc.; comparatum est quod etc., comparatum est natura, lege, ut etc.; sic fuimus semper comparati *(takvi smo bili),* ut etc.; *(Quint.)* genus (*sc.* dicendi poëticum) ostentationi comparatum *sc.* esse, *proračunjeno je, smjera na. 2) za porabu pri-, na-, dobaviti, -bavljati, priskrbiti, namaknuti; pren. sebi ili komu nješto steći, pribaviti, (za)dobiti, skupiti, kúpiti,* negotî sibi qui volet vim parare, navem et mulierem, haec duo comparato, *Plaut.;* pecudes carius; supellectilem; facultates; amicitias; silvam

rerum; laudes artibus; gloriam ex rebus bellicis; auctoritatem sibi re bene gesta; sibi optime vivendi rationem; remedium sibi ad magnitudinem frigorum et tempestatum vim; sex (tribunos) ad intercessionem, *Liv.*

com-pasco, — pastum, 3. *skupa ili zajedno pasti (pasem), imati zajednički i občinski pašnjak, absol.*

com-pascuus, *adj. za zajedničku pašu opredieljen ili prikladan,* ager.

compĕciscor, *gl.* compaciscor.

compĕdio, — ītum, 4. [compes] *udariti na noge negve, svezati, speti, Plaut.*

compellātio, ōnis, *f.* [1. compello] *žestok i karajući nagovor, osiecanje, okašanje, otresanje (na koga), karanje, psovanje.*

1. com-pello, 1. [*intens. od* 2. compello] *glasom rek bi udariti-, taknuti se-, dodirnuti se koga, odatle 1) prijazno ili strogo progovoriti komu što, -nagovoriti, progovarati, (za)zvati,* * alqm voce; alqm blande, *Plaut. Ov.;* * participes operum ore; alqm nomine, *Liv.;* * alqm carmine, * verbis amicis; *(Hor.)* hac ego si compellor imagine, *ako se ovom prilikom meni govori, ako se ona na mene uporavlja. 2) žestoko i karajuć-, osorno nagovoriti koga, -progovoriti komu, osjeći se-, osiecati se-, izkositi se-, otresti se-, okašati se na koga, (iz)karati, (o)psovati, (ob)-ružiti, izdievati komu nadimke, prozvati koga čim za ruglo,* mulieres; alqm edicto; * ne compellarer inultus; alqm fratricidam; gladiatores Samnitium nomine; pro cunctatore eum segnem; *(Hor.)* viator magna compellans voce cuculum, *vičući za ruglo itd. 3) kano t. t. pred sudom koga potegnuti-, povući na odgovor, -račun, (ob)tužiti, osvaditi,* judicem; *(Nep.)* alqm hoc crimine; *(Cael. u Cic. ep.)* alqm ea lege etc.

2. com-pello, pŭli, pulsum, 3. *1) satjerati, sagnati, sgoniti, a) u obće,* pecus totius provinciae; homines unum in locum, *skupiti. b) silom kamo stjerati, -sagnati, -(na)tjerati, -(na)goniti, -prisiliti,* naves hostium in portum; alqm domum; hostem ad castra; eos (equites hostium) in silvas collesque; Helvii intra oppida et muros compelluntur; * virgâ imaginem nigro gregi *(o Mercuriju); pren.* c. bellum Medulliam, *premjestiti ratište u M. 2) siljenjem, nukanjem na što tjerati, -sagnati, -natjerati, -skloniti, -navesti, prisiliti, nukati,* compellor in hunc sensum injuriis; c. alqm in metum; metu compulsi; ad arma compulsi; *s* ut; † *s inf.; tjerati na odluku,* ex magna parte c.; compulsus terrore.

compendiārius, *adj.* [compendium] *prištedan, za prištedu udešen, odatle kratak, priek,* via quasi c. *prieki put, prečac.*

compendium, ii, *n.* [com-pendo] *upr. što se prištedi kod odmjerivanja ili vaganja, odatle 1) prišteda, pričuvak, a) kano dobitak, probitak, korist, profit* (*sr.* lucrum, quaestus), c. sui causâ facere quod non liceat; servire privato compendio suo; c. ex direptis bonis; † c. captare ex alqa re; c. facere, *koristiti se, dobivati korist, Plaut.;* compendî facere, *prištediti,* binos panes in dies, alcui alqd, *Plaut.;* ad c. ponere, *smatrati za dobitak, Plaut. b) kano prišteda radnje, -djela, -vremena itd., skraćenje,* c. facere alcjs rei, *štediti što, i* compendî facere alqd, *skratiti, Plaut.; o besjedi,* verba confer maxime ad compendium, fieri dictis compendium volo, *Plaut. Na pose preči put, prečac,* * per compendia mortis anticipata via est; *(Tac.)* propioribus compendiis ire, per compendia maris assequi alqm; *(Justin.) samo* compendium.

compensātio, ōnis, *f.* [compenso] *izravnavajuće odmjeranje, iz-, poravnanje,* mercium, *razmjena r., trampa, Just.; pren.,* incommoda commodorum compensatione lenire.

com-penso, 1. *upr. zajedno mjeriti, -vagati, a)* alqd cum alqa re, *(od)mjeriti, izravnati što čim, sravnjivati, uzporedjivati,* laetitiam cum doloribus, cum curis et laboribus voluptatem. *b)* alqd alqa re, *iz-, premjeriti, presipati što čim, opet popraviti, na-(do)knaditi,* senectutis vitia diligentiâ, labores gloriâ, omnia operâ suâ; * te unum tot amissis.

comperco *v.* comparco.

compĕrendĭnātus, us, *m.,* † **-io,** ōnis, *f.* [comperendino] *odgadjanje-, odgod(a) presude na prek(o)sjutra kano na drugi i posljednji rok.*

compĕrendĭno, 1. [comperendinus, *prekosjutraš-nji] presudu u parnici odgoditi na prekosjutra kano na drugi i posljednji rok i s toga stranke na taj dan pozvati na sud,* reum; *absol. ob odvjetniku, predložiti odgodu na prekosjutra.*

compĕrio *(riedko* **-pĕrior,** *dep.),* pĕri, pertum, 4. *točno-, potanko-, izvjestno-, za stalno saznati, -doznati, dobiti pouzdanih glasova ili viesti o čem,* ex multis audivi: nam comperisse me non audeo dicere; c. oculis, *vidjeti na svoje oči, Liv.;* † auditu, oculis alqd compertum habere; c. alqd *i* de alqo, de alqa re; *s acc. c. inf.;* alqd ex alqo; compertum mihi est *ili* c. habeo, *za stalno znadem;* compertum habere ab alqo; † pro comperto fuit, *izvjestno je bilo s acc. c. inf.;* pro re comperta habeo, *smatram za izvjestno;* comperto, *pošto je se znalo; s acc. c. inf. ili quaest. indir.; partic. perf.* compertus, stupri, probri *i sl., obličen, komu je zločin dokazan, zatečen kod česa, Liv.,* flagitii, *Tac.*

com-pēs, ĕdis, *f. (samo u pl. i u abl. sing.), (obično drvene) negve, putilo, puto, okovi od nogu u robova itd., odatle = u obće okovi, gvoždje, vezi, spone,* qui in compedibus corporis semper fuerunt; * fluvius nivali compede vinctus, *ledom i sniegom,* * grata, *spone ljubavi.*

compesco, scui, — 3. (*srodno s* compes, compedio, *u class. prosi, kao što se čini, navlaš izbjegavano; sr.* coërceo) *upr. i u prilici, sputiti, speti, svezati, držati u okovih, -gvozdju, -na uzdi, krotiti, za-, okovati u gvoždje, za-, obuzdati, stezati, ustegnuti,* * Geryonem tristi undâ; * ramos fluentes, *obrezati;* * equum; * mare; * animum frenis; * mentem; * sitim undâ, *ugasiti;* * ignes ignibus; * culpam ferro, *ukinuti, izbrisati;* † seditionem, *ugušiti;* † ritus Aegyptios Judaicosque; † universas legiones.

compĕtītor, ōris, *m. i* **-trix,** īcis, *f.* [competo] *suprositelj, sutražilac (službe), natjecalac, suprosilja, natjecalica.*

com-pěto, etc. 3. (ponajv. kasno) s drugimi težiti kamo ili za čim, 1) intrans. i tp. a) sbiti se-, dogoditi se u isto vrieme s čim, padati u (vrieme), Tac. b) biti prema čemu, dolikovati, odgovarati čemu, prikladan-, sposoban biti za što, animus vix c. ad arma capienda, Liv.; neque oculis neque auribus satis competebant, Tac.; tanto Othonis animo nequaquam corpus aut habitus competiit, Suet. 2) trans. (ujedno s kim) težiti za čim, iskati, htjeti postići, -dobiti, -doći na, unum locum, Just.; unam speciosam (puellam), Aurel. Vict.

compīlātĭo, ōnis, f. [compilo] upr. nagrabljanje, concr. nagrab, što je nagrabljeno, -napljačkano, pljačka, porob, jednom u šali o sbirci spisâ (actâ) u Cic. fam. 2, 8.

com-pīlo, 1. 1) oplieniti, opljačkati, porobiti, oglobiti, opuljiti, lišiti (kano čin nasilja za mira; sr. populor, spolio), alqm, oppidum; c. templa omnibus ornamentis. 2) porobiti, okrasti, izprazniti, o književnoj kradji, sapientiam alcjs; (Hor.) scrinia alcjs.

compingo, pēgi, pactum, 3. [com-pango] 1) sbiti, slupati, sglobiti, sklopiti, spojiti, svezati, sastaviti, class. samo u partic. perf. pass., quid tam compositum tamque compactum et coagmentatum inveniri potest? (Virg.) compactis trabibus, septem compacta cicutis fistula. 2) stjerati-, sagnati-, stisnuti-, zatvoriti kamo, sakriti, (Plaut.) alqm in carcerem; u prilici in judicia et conciunculas tamquam in aliquod pistrinum detrudi et compingi.

compĭtālĭcius, adj. [compitalia] spadajući na compitalia, compitalijski, dies, ludi.

compĭtālis, adj. [compitum] na razpuću, -razkršću, -razkrižju, razkrstni, razputični, lares, na križanju stojeći, Suet.; subst. **Compĭtālia,** ium, ili iōrum, n. [compitum] godišnja svetkovina Larom na čast po razkršćih slavljena.

compĭtum, i, n. [competo] mjesto gdjeno se tri ili četiri puta sastaju, razpuće, razkršće, razkrižje, križanje, * pl. u obće o javnih mjestih ili trgovih.

com-plăceo, cui ili cĭtus sum, 2. (zajedno-, i drugdje) dopadati se, omiljeti, Com.

com-plāno, 1. (riedko) sravniti, izravnati, domum, sastaviti-, sravniti sa zemljom; † opera, porušiti, razoriti.

com-plector, plexus sum, 3. dep. 1) obuhvatiti, obujmiti, okružiti, obkoliti, opasati, obuzeti, oda svud zauzeti, zapremiti, odatle o-, zagrliti, alqd claviculis suis quasi manibus; Caesar loca maxime necessaria complexus; tantum spatium, obilježiti; regiones secutus aequissimas pro loci natura XIIII milia passuum complexus; c. opere collem; c. alqm; alqm medium (oko pasa); * c. dextram alcjs prihvatiti koga za ruku (objema rukama); c. inter se (i ljubeći se i u boju); me artior somnus c., obhrvati, držati; * alqm comitem casus in omnes, primiti za; i u neprijateljskom sm., * hostem dextrâ; * c. ossa gremio, primiti. 2) tp. a) sadrža(va)ti (u sebi), obsizati, obuhvatati, držati u sebi, omnes omnium caritates patria una complexa est; pass. hoc uno maleficio omnia scelera complexa esse videantur, biti u čem (sadržan); eo genere quo vita beata complectitur, sadržan je, osniva se. b) u govorenju ili pisanju skupiti, izraziti, izreći, napisati, c. omnia una comprehensione; c. alqd oratione. Odatle u philosph. govoru, zaključiti, izvoditi, jednom Cic. de inv. 1, 40, 73. c) nješto umom obsizati, -obuhvatititi, shvaćati, razumjeti, pojmiti, dokučiti, razabrati, c. alqd mente, animo; alqd cogitatione et mente. d) ljubezno obuhvatiti, -obujmiti i držati, grliti, štovati, cieniti, zanimati se za koga ili što osb. s učešćem, kojega se pokazivanje izražava ablativî, kao što su: benevolentiâ, amore, beneficio, caritate, comitate, omnibus suis studiis, laboribus, uzeti se-, zauzimati se za koga svimi itd.; odatle absol. c. alqm = osb. ljubiti, -milovati, philosophiam, prigrliti, revno se baviti njom, fortuna eos etiam plerumque efficit caecos, quos complexa est, ljubimce svoje (sr. amplector). e) u-, o-, prisvojiti si što, steći, postići, posjesti, posjedovati, facultatem, naturam; (Liv.) vires populi Romani jam terrarum orbem complectentis.

complēmentum, i, n. [compleo] popunilo, iz-, dopuna, po-, dopunjak, inania quaedam verba quasi complementa numerorum; (Tac.) quod (majestatis crimen) tum omnium occupationum c. erat.

com-pleo, ēvi, ētum, 2. 1) (sasvim-, na sve strane-, u svih čestih) iz-, na-, popuniti, fossam sarmentis; se cibo et potione, nabiti se; carcer mercatorum (trgovcî) completus; c. paginam, po-, napisati; c. collem castris, zapremiti, pritisnuti; alqm coronis et floribus, po-, obasuti, muros armatis, i c. murum, planitiem, zapremiti, pritisnuti; * absol. (sc. naves) omomčiti, naoružati; c. exercitum omnium rerum copiâ; * munus Apolline dignum (Palatinsku knjižnicu) libris; * sedilia flatu; takodjer prepuniti, prenakrcati, navigia, Liv. 2) tp. a) c. aures, alqm spe, gaudio. b) popuniti (gledeć na broj), legiones, suum numerum, novakâ dati u podpunu broju. c) izpuniti = do-, iz-, na-, svršiti, učiniti podpunim, his rebus completis; lustrationem menstruo spatio; haec c. vitam beatissimam, completus (adj., savršen, podpun, cio) et perfectus verborum ambitus. d) o vremenu, izpuniti, navršiti, doživjeti, centum annos; * tempora materna (vrieme bremenitosti, -trudnoće).

complexio, ōnis, f. [complector] 1) obuhvat(anje), obsizanje, sgloba, svez, sklop, atomorum complexiones inter se; c. bonorum, družba, skup, c. brevis totius negotii, skupljenje-, pripoviedanje u malo riečî; c. verborum mira, izraz, na koliko sastoji od više riečî. 2) t. t. a) c. verborum, period(a); u svezu riečî i samo complexio, nec acervatim multa frequentans una c. devinciet. b) zaključak, izvo(dak), posljedak. c) dilemna, dvoratac.

complexus, us, m. [complector] obuhvat, objam, zagrljaj, obseg, mundus qui omnia complexu suo coërcet; venire in sinum complexumque alcjs, pasti komu u krilo i oko vrata ili u naručje; ferre complexum matri, hotjeti ju zagrliti; emori in alcjs complexu (krilu, naručju); avellere atque abstrahere alqm de matris c.; complexum accipere, zagrljen biti; * tenere alqm complexu; homines de c. tuo, od tvoje ljubavi = ljubimci tvoji. Na pose a) ljubeće grljenje, ljubav, milovanje, naručje, zagrljaj, totius gentis humanae; in sinu semper et complexu alcjs esse; (Hor.) O qui complexus et gaudia quanta fuerunt! b) u neprijateljskom sm., si in Caesaris c. venire posset, rek bi zagrliti, tući se na šake š njim, Caes. b. c., 3, 8. (Drugi: si Caesari in conspectum v. p.); c. armorum, sraz, sukob, Tac.

com-plĭco, cui, (redje cāvi), cātum, 1. sabrati, smotati, smatati, saviti, složiti, sklopiti, armamenta c. et componere, rudentem, Plaut.; epistolam; animi sui complicatam (zamršen, nejasan) notionem evolvere.

complōrātio, ōnis, f. i **-tus,** us, m. [comploro] (glasno) jadikovanje i plakanje (mnogih), cviljenje, oplakivanje, žaljenje, naricanje, mulierum comploratio sui patriaeque, jadikovanje nad sobom itd.; justo comploratu prosequi mortuos.

com-plōro, 1. (zajedno) glasno i žestoko jadikovati nad kim, žaliti, oplakivati, cviljeti, naricati, mortem; vivos mortuosque; res publica est desperata et complorata = izgubljena, propala (sr. deploro); * se, * suos penates.

com-plūres, a i ia, adj. više (ih), mnogi, premnogi, njekoji (nikada ne rabi kano pravi comparativ; sr. plures).

complūries, adv. [complures] (predcl.) više puta dosta puta, češće.

compluscŭli, adj. [complures] (predcl. i kasno) podosta-, prilično mnogi.

complŭvium, ii, n. [compluo] (pred- i poclass.) v. impluvium.

com-pōno, etc. 3. sastavljati, slagati, I) u obće bez drugotnoga pojma sastaviti, složiti, skladiti, sklopiti, snositi, sabrati, smjestiti, skupiti, sjediniti, sdružiti, spojiti, compone, quae tecum simul ferantur, Ter.; in quo (loco) ea erant composita; * arma c., učiniti-, uglaviti mir; subst. **composita,** ōrum, n. skupljeno, sgrnuto (blago); * manus manibus atque oribus ora; * virgineum latus Mercurio, položiti uz M.; o vojsci, s-, okupiti, narediti, usredočiti, legionem, auxilia pro ripa, aciem per cuneos, Tac. II) s posebnim drugotnim značenjem A) sa značenjem spojenja u cielost, 1) sastaviti, stvoriti, učiniti, (na)praviti, osnovati, utemeljiti, sagraditi, zavesti, genus hominum compositum est ex corpore et anima; exercitus ejus compositus ex variis gentibus; * c. aggere tumulos; * templa, sagraditi; pacem conubiis, * foedus, sklopiti; (Ter.) gratias inter eas, pomiriti ih; * insidias alcui, * in alqm, † inter se, zasjede zapinjati; * crimen ac dolum, izmisliti. Na pose o pismenih proizvodih, sastaviti, složiti, s-, napisati, (s)pjevati, librum; poëma; senatus consultum; * res gestas; * alqd crasse; laudes alcjs. 2) ugovoriti, uglaviti, zajednički opredieliti, -odrediti, -ustanoviti, -ureći, -dogovoriti se o čem, u zlu sm., osnovati, skovati, plesti, res, insidias inter se; fabulam, dolum; diem rei gerendae; (Hor.) horam; odavle ex composito, redje samo composito, dogovorno, po dogovoru; takodjer (Liv.) o čovjeku urediti, promozgati, necdum compositis maturisve satis consiliis. B) sa značenjem redjanja, 1) metnuti-, staviti u red, urediti, (po)redjati, vrstati, naredati, capillum, razpraviti kosu; * crines; * aridum lignum, na- složiti; quam lepide λέξεις compostae (= compositae) ut tesserulae etc., Lucil. u Cic.; cohortes; agmine composito, uvrstanom, naredjenom vojskom; pugna composita, s momkom do momka, na alaje; * † c. togam, se, togu nabrati, metnuti na se kako treba; † vultum namrskati čelo; verba, besjednički namještati ili umjetno poredati; (Quint. 10, 2, 1.) verborum copia et varietas figurarum et componendi ratio, pravo poredanje i spajanje riečî; odatle i * alqm lecto, metnuti mrtvaca na odar, i * alqm, * alcjs ossa = pokopati; (Sall.) exercitum in hibernaculis, (po njekakvoj osnovi) porazmjestiti, porazdieliti po z.; * c. se, (lagodno) leći, oboriti se, povaliti se, * se spondâ, thalamis; * defessa membra, položiti; c. se in villa, primiriti se, sjesti, počivati; * Vesper c. diem clauso Olympo, smiriti; * compositus (složen, obhrvan) somno vinoque. Odatle tp. a) urediti, staviti u red, rediti, causam, rem publicam; *curas, poslove; † animum vultumque ad abstinentiam; * quod adest, sadašnjost uživati. b) po-, izravnati, razvaditi, razpraviti, svršiti, rem, Ter.; controversias; (Sall.) bellum, lites; † turbata; impers. ut componatur, da se stvar mirnim putem izravna; * c. aversos amicos, pomiriti; (Tac.) o narodih, pokoriti, ukrotiti, umiriti, ceteros clementiâ composuit; češće compositi; * c. mare, fluctus, uta(lo)žiti. 2) za porabu čuvati, (sa)hraniti, sačuvati spravljati, spremati, * opes. C) sa značenjem boja ili takme, 1) upr. osb. o gladiatorih borbe radi postaviti jednoga proti drugomu, sastavljati, družiti, metati jedno uz drugo, non compositum melius (par), pugnantia secum adversis frontibus, Hor.; na sudu jednoga staviti naprama drugomu, suočiti, confrontovati, cum indice, Tac. ann. 15, 51. 2) sravnjujući stavljati jedno uz drugo, sravnjivati uzporedjivati, dicta cum factis; dignitati horum suam.

com-porto, 1. snositi, snašati, sabrati, spraviti, sprematі, skupiti, frumentum commeatumque ab Asia, frumentum ex agris in tuta loca; arma in templum.

compos, ŏtis, adj. [com-potis] 1) moć imajući vrh česa, koji ima što u svojoj vlasti, moćan, moguć u čem, gospodar vrh čega, animi, mentis, sui, znajući za se, pri sebi, znajući se svladati; corpore atque animo; vis prae gaudio c.; neque animo, neque lingua satis c.; (Ter.) vix sum c. animi; † vix, non satis mentis suae, ne mentis quidem c., malo ne izvan sebe, omamljen. 2) dionik-, učestnik (-ica) česa, posjedujući što, uživajući, imajući, c. scientiae, rationis et consilii, patriae; (jednom u Liv. 3, 70, 13.) compos praedâ ingenti, odavle compos culpae i sl. (predcl. i kasno), kriv čemu, c. voti, koji si vidi želju izpunjenu, Liv.; * sententia voti c., izraz zadovoljna srdca.

compŏsĭte, adv. [compositus] upr. složeno, 1) dobro uredjeno, pravilno, c. et apte dicĕre. 2) mirno, tiho, ravnodušno, (Tac.) compositius cuncta agere.

compŏsĭtio, ōnis, f. [compono] 1) sastav

(ljanje), *spoj*, *sgloba*, *svez*, unguentorum; membrorum; c. juris pontificalis, *spisivanje*. *2) uredjenje*, *u-*, *naredba*, magistratuum; c. disciplinae, *sustava ili systeme; na pose* c. verborum, *u svezu rieči i samo* c., *o rhythmičkom spoju i namještanju rieči*, *pravljenje periodâ*, *pravo spajanje rieči*, *pravo namještanje rieči i izrekâ*, *(Quint.)* aliquos compositionis *(od sglobe rieči)* pedes. *3) po-*, *izravnanje razpre*, *razvada-*, *razpravljenje razpre*, *nagoda*, *pomirenje*, servare cives per c. *4) stavljanje gladiatorâ na pare borbe radi*, *-ili jednoga proti drugomu*.

compŏsĭtor, ōris, *m.* [compono] *(u)reditelj*, *redjač*, *pravilac*, anni; inventor aut c. aut actor; * c. operis, *pisac*.

compŏsĭtus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* compono] *upr. složen*, *1) sastavljen*, *borbe radi postavljen proti;* uxor facilis et cum artibus mariti, simulatione filii bene c., *Tac. ann.* 5, 1. [*sr.* compono *C) 1)*]; *odatle i dobro uredjen*, *-ustrojen*, *-ponamješten*, *pravilan*, *urešen*, verba, oratio; *(Quint.)* genus, *o srednjoj vrsti govora;* orator (*opp.* inconditus); *(Quint.)* Vibius Crispus c., *skladno pišući;* (fiunt pro) compositis exsultantes, *Quint.*; res publica c.; magis compositae atque ordinatae stationes; *subst.* **composita**, ōrum, *n. uredjenje države*, *Sall.*; *takodjer spreman*, *spravan*, *pripravljen*, *naoružan*, *uvježban*, *prikladan*, nemo paratior, vigilantior, compositior ad judicium venisse videtur; *(Liv.)* arte quadam in ostentationem virtutum compositus; † ad maestitiam. *2)* † *miran*, *tih*, *bezstrastan*, aetas.

compōtātio, ōnis, *f.* [com-poto] *pijanka*, *čast*, *gostba (prievod grčkoga* συμπόσιον*)*.

compōtio, 4. [compos] *(predcl. i kasno) učiniti dionikom*, *-učestnikom*, alqm alqa re *ili* alcjs rei; *pass.*, *postati dionikom česa*, *dobiti*, locis.

com-pōtor, ōris, *m. i (Ter.)* **-trix**, īcis, *f. supilac*, *vinski brat*, *supilica*.

compransor, ōris, *m.* [com-prandeo] *sujedac*, *gostbar*, *pijančina*, *jednom Cic. Phil.* 2, 39, 101.

comprĕcātio, ōnis, *f.* [comprecor] *(riedko) moljenje-*, *zazivanje božanstva*.

com-prĕcor, *dep.* 1. *(predcl. i pjesn.) moliti se*, *zazivati*, deos, fidem coelestium; Jovi *i absol.* = *moliti se (bogu)*.

com-prĕhendo *(kadšto u prosi i često u pjesn.* comprendo), etc. 3. *sgrabiti rek bi objeručke ili sa svih strana*, *1) skup držati*, *svezati*, *spojiti*, *sljubiti*, *sglobiti*, *sklopiti*, *ili primiti*, *po-*, *sgrabiti*, *pri-*, *uhvatiti*, *ščepati*, *spopasti*, naves malis antennisque de nave in navem trajectis ac validis funibus comprehendit; c. alqd manibus; comprehendunt utrumque *(za ruku prime)* et orant, ne etc.; *na pose a) o vatri*, *pri-*, *zahvatiti*, *upaliti*, *sgoriti*, igni, flammâ comprehendi, *i bez dodatka, ako je o požaru govor*, *užeći se i sl.*, comprehensa aedificia; *takodjer o gorivih predmetih plamenom uhvatiti*, *planuti*, *upaliti se*, *buknuti*, casae celeriter ignem comprehenderunt, flamma ab utroque cornu comprehensa, * viro visa longis c. crinibus ignem, *upali joj se kosa; o bolesti uhvatiti*, *popasti*, comprehensus morbo toto corpore, *Just.*; * *o mjesecu*, aëra, *pare* = *potamnjeti*, *zamračiti se*. *b) neprijateljski po-*, *sgrabiti*, *ščepati*, *spopasti*, *držati*, *uhvatiti*, hominem, hostem; belli duces comprehensos tenere; in fuga multi comprehensi sunt; equos, *oduzeti*, *oteti;* colles, *zauzeti*, *zapremiti*, praesidium, naves, auri pondo centum paulo minus, *zaustaviti*, *uzaptiti; u Just.* epistolas, *uhvatiti*. *c) zločin odkriti*, *doći mu u trag*, *saznati ga (samo pjesn. zlotvora zateći kod čina* = *uhvatiti; sr.* deprehendo), adulterium nefandum rem indicio alcs. *2) tp. a) ljubeći obujmiti*, *zagrliti*, *zadužiti sebi*, *sdružiti sa sobom*, *(pre)dobiti za se*, alqm humanitate, multos amicitiâ. *b) osjetiti*, *shvatiti*, *pojmiti*, *opaziti*, *za-*, *primietiti*, alqd sensu, sensibus. *c) umom ili pameću shvatiti*, *pojmiti*, *dokučiti pameću*, *doseći umom*, *postići*, *spoznati*, *razumjeti*, *razabrati*, *znati*, *spominjati se*, *sjećati se i sl.*, alqd scientiâ, cogitatione, animo, mente, memoriâ; *u svezu rieči i absol. d) pismom ili govorom obuhvatiti* = *opisati*, *izkazati*, *obsizati*, *pripoviedati*, *sadržavati*, eandem rem pluribus verbis; alqd brevi *ili* breviter; alqd numero, *izraziti brojem*.

comprehensĭbĭlis, *adj.* [comprehendo] *za um dokučiv*, *razumljiv*, *dohitan*, *za grčki* καταληπτός *novo stvoreno u Cic. Acad.* 1, 11, 41.

comprĕhensio, ōnis, *f.* [comprehendo] *1) sgrabljenje-*, *uhvata objema rukama; odavle pograbljenje*, sontium = *uhvaćenje*, *zatvor*. *2) tp. a) o besjedi svez*, *spoj*, consequentium rerum cum primis conjunctio et c.; *odatle (riedko) slog*, *izraz*, *izriek*, *stil*, universa c. et species orationis; *period(a)*, *izreka*, *riek*, c. verborum; *i samo* comprehensio, ut c. numerose cadat. *b) shvaćanje*, *dokučivanje*, *razumljenje*; *pojam*, cogitationes comprehensionesque rerum.

comprendo *v.* comprehendo.

compresse, *adv. s comp. (riedko)* [comprimo] *upr. stisnuto; sbijeno*, *jedro*, *u kratko*, compressius loqui.

compressio, ōnis, *f.* [comprimo] *stiskivanje*, *odatle a) (za)grljenje*, *Plaut. b) tp. sbijenost*, *jedroća*, *kratkoća u govoru*, *Cic. Brut.* 7, 29.

compressus, us, *m. (samo u abl. sing.)* [comprimo] *stiskanje*, *odatle (Com.) o prilegu*, *putenom sdruženju*.

comprĭmo, pressi, pressum, 3. [com-premo] *1) stiskati*, *stisnuti*, digitos; ordines, *sgustiti*, *sbiti*, *smaći;* * versus ordinibus, *gusto pisati;* * ora, * labra, *zatvoriti; posl.* compressis manibus sedere, *s-*, *prekrstiti ruke*, *sjedjeti prekrštenih ruku*. *Odatle (Com. Liv.)* c. alqam, *potlačiti* = *oskvrniti*, *obljubiti*. *2) zaustavljati*, *držati (paru u sebi)*, *vući dušu u se*, *uz-*, *zadržati*, *uzpreći*, *obuzdati*, *obustaviti*, *utišati*, *utušiti*, *ugasiti*, *udušiti*, *utaložiti*, *ukinuti*, *krotiti*, *utažiti*, *upr. i u prilici*, animam; * gressum; seditiones; † haec primo statim anno comprimendo; conscientiam *utažiti*, hostes, *navalu neprijateljâ zaustaviti;* *(predcl.)* c. se, *i* vix comprimor, quin etc.; c. frumentum, *zadržati*, *ne izdati*; delicta, famam alcjs rei, *utušiti*, *zabašuriti*, *zamučati*.

comprŏbātio, ōnis, *f.* [comprobo] *odobravanje*, *uvažavanje*, *jednom Cic. fin.* 5, 22, 62.

comprŏbātor, ōris, *m.* [comprobo] *odobravatelj*, *jednom Cic. de inv.* 1, 28, 43.

com-prŏbo, 1. *1) sasvim odobriti*, *odobravati*, *pohvaliti*, *povladjivati*, *potvrditi*, *kazati da je što dobro*, *-pravo*, alqd. *2) nješto drugim po-*, *dokazati*, *iztumačiti da je istinito*, *pravo itd.*, *po-*, *zasvjedočiti*, *potvrdjivati*, alqd.

comprōmissum, i, *n.* [compromitto] *uzajamno-*, *zamjenito obećanje*, *pristatak*, *compromiss*, *gl.* compromitto.

com-prōmitto, etc. 3. *pravoslovni t. t. uzajamno uz ustanovljenje stanovite globe obećati si, neka bude, kako* arbiter *presudi razpru*.

Compsa, ae, *f. grad hirpinski u Samniju. Odatle* **-ānus**, *adj. iz Compse*, *compski*.

comptus, *adj.* [*partic. od* como] *urešen*, *ukrašen*, *uličen*, *nakićen*, *pristao*, oratio; † orator; † Isocrates in diverso genere dicendi nitidus et c., † comptior sermo.

Compulteria, ae, *f. gradić u Samnitskoj*.

com-pungo, nxi, nctum, 3. *obosti*, *o-*, *sbadati*, *izprebadati*, collum dolone, *Phaedr.*; compunctus notis Threïciis = *žigosan; u prilici*, ipsi se suis acuminibus c., *sami se svojimi hitrinami ili mudrolijami u živo sbadaju*.

com-pŭto, 1. *s-*, *proračunati*, *sbrojiti*; rationem digitis, *Plaut.*; † c. munera fortunae, *absol.*

Cōmum, i, *n.* [Κῶμον] *grad u gornjoj Italiji, kod jezera* lacus Larius, *sada Como. Odatle* **-ensis**, *adj. comski; subst.* **-enses**, ium, *m. Comljani*.

* **cōnāmen**, ĭnis, *n.* [conor] *1) natezanje*, *napor*, *naprega*, *muka*, *trud*, *nastojanje*. *2) podpor*, *concr. jednom Ov. met.* 15, 229.

cōnātum, i, *n.* [*partic. od* conor] *podhvat*, *preduzeće*, *usuda*; *češće pl.*

cōnātus, us, *m.* [conor] *1) pokus*, *pokušaj*, *podhvat*, *poduzeće*, resistendi; audax c. trajiciendarum Alpium; conatus adversariorum infringere; † occurrere conatibus alcjs; repressi nefarios tuos c.; † ingentes c. adversus Germaniam; omnem sui tribunatus conatum in meam perniciem parare atque meditari, *svu silu svoga tr po njekoj osnovi upotriebiti na itd.*; frustra capere conatus, *Liv.*; nulla est ullo in genere laus oratoris, cujus in nostris orationibus non sit aliqua si non perfectio at conatus tamen atque adumbratio; *(Quint.)* conatum longius petere, *kod skakanja bolje iz daleka zatrčati se*, *-zaletjeti se*; † primo statim conatu. *2) trud*, *napor*, *naprega*, *natezanje*, *muka*, *revnost*, magno jam conatu magnas nugas dixerit, *Ter.*; magno conatu agere; *takodjer nagon*, *sila*, *navala*, beluae habent conatum ad pastus capiendos, *Cic. n. d.* 2, 47, 122.; conatum iracundiae suae morte sedavit, *Cic. Brut.* 10, 42.

con-căco, 1. *po-*, *okakati*, *onečistiti*, *opoganiti*, regiam, *Phaedr.*

con-caedes, ium, *f. (pl.) zasjeka*, *Tac.*

con-călĕfăcio, etc. 3. *(sasvim) stopliti*, *s-*, *u-*, *za-*, *ogrijati*, brachium; quam (individuorum corporum levium et rotundorum concursionem) Democritus concalefactam et spirabilem *(sastoješa se od vatre i zraka)* esse vult; *(Nep.)* quemadmodum stans jumentum concalfieri exercerique posset.

con-căleo, ui, — 2. *sav topao-*, *vruć biti*, *Plaut.*

con-călesco, lui, — 3. *sav se stopliti*, *s-*, *za-*, *u-*, *ogrijati se*, *svrućiti se*, corpora nostra c. ardore animi; *tp. (Ter.) užeći se ljubavju*, *uzpaliti se*.

con-callesco, lui, — 3. *(riedko) upr. žulje dobiti*, *ožuljiti se*, *odatle tp. 1) otupjeti*, *postati bezćutnim*, *otvrdnuti*, locus ille animi nostri, stomachus ubi habitabat olim, concalluit. *2) naž...jiti se* = *opametiti se*, *naučiti se-*, *(a)doviti se pameti*, callidos (appello), quorum tanquam manus opere, sic animus usu concalluit.

† **concămĕrātus**, *adj.* [*partic. od* concamero, *svedem*] *o-*, *presvodjen*, *sveden*, *svodan*, locus.

Concănus, i, *m. Concani, divlji narod u Hispaniji, collect.*, *Hor.*

con-castīgo, 1. *svojski kazniti*, *pedepsati*, *pokarati*, alqm, *Plaut.*

con-căvo, 1. *(pjesn. i kasno)*, *(iz)dubsti*, *(iz)šupljiti*, *okrugljiti*, *kriviti*, *saviti*.

con-căvus, *adj. naokolo ili okruglo šupalj*, *-šupljast*, *izduben*, *sveden*, *u-*, *na-*, *skrivljen*, *skučen*, *uvit*, *kriv*, c. altitudines speluncarum; * aqua c., *vruća*, *kipeća*.

con-cēdo, etc. 3. *I) intrans. 1) otići odkle kamo*, *odilaziti*, *poći*, *udaljiti se*, *uklo-niti se*, ab eorum oculis aliquo c.; *(Plaut.)* a foribus, *sa samim abl.* oculis tuis; * dies coelo concesserat; ex aedibus, intro, hinc, *Plaut.*, *Ter.*; quo; alius alio; ex praetorio in tabernaculum; *na pose a) ukloniv se kamo otići s mjesta ili iz zemlje*, *ostaviti*, *ustupiti komu što*, *odstupiti*, totâ Italiâ; alcui agro; concedere vitâ *i samo* concedere, *Tac.*, * ab superis oris, *ukloniti se* = *preminuti*, *prestaviti se*; * ipsae rursus concedite silvae, *s bogom (ostajte)!*; *praegn.* * *minuti*, *proći*, *prestati*, *nestaje česa*, tumor omnis et irae c. deum. *b) doći u što*, *dospjeti*, *zapasti*, *prieći*, *prebjeći*, c. in paucorum potentium jus atque dicionem; c. in deditionem, *predati se*, c. in sententiam alcjs, *pristati uz mnienje*; * in hanc turbam; *(Sall.)* in gentem nomenque imperitantium, *izgubiti se*, *izčeznuti u itd. c) jačemu popustiti*, *ukloniti se*, *uzmicati*, *ustupiti*, *ugnuti se*, *pokoriti se*, *podleći*, voluptas c. dignitati; c. naturae *(Sall.)*, fato *(Tac.)* = *umrieti. d) glede na prvenstvo, dostojanstvo, ugled itd. ustupiti*, *popuštati*, *slabiji biti od koga*, *prednost dati komu*, *odstupiti*, c. alcui, alcui de alqa re, *u čem*; *(Ter.)* paululum de jure suo; non, vix c. alcui amore in patriam, de familiaritate *i sl. e) volji čijoj popuštati*, *pokoriti se*, *povoljeti*, *učiniti po volji*, *izpuniti želju*, *ugoditi*, *posluhnuti*, *skloniti se komu*, *poslušan biti*, alcui, alcjs postulationi; *i pristajati uz koga*, *dati za pravo komu*, alcui, *Ter.*; * veris. *f) iz milosti popuštati*, *odpustiti*, *(o)prostiti*, *gledati komu kroz prste*, alcui, temere dicto. *II) trans. 1) mjesto komu ustupiti*, *odstupiti*, *do-*, *pre-*, *popustiti*, *ostaviti*, agros

alcui; oppidum militibus ad diripiendum, *(pre)dati za pljenitbu*, c. Siciliam. *2) dopustiti komu što god, dozvoliti, podieliti, dati (na molbu, zahtievanje; sr.* permitto), c. amicis quidquid velint, alcui libertatem, impunitatem, † incolumitatem; † vitam, *prostiti mu život, ostaviti ga u životu;* tempus quieti et luxuriae, *Sall.; s* ut, ne, *i s inf.*, loqui non conceditur, *Caes., češće u pjesn.*, * Camarina fatis nunquam concessa moveri, *kojoj sudbinom nije nikad bilo dopušteno da se preokrene;* * Calydona in iras Dianae, *predati srčbi Dianinoj (srditoj Diani). 3) što se tvrdi, nerado, samo od nevolje, dopustiti*, alqd; *s acc. c. inf., praegn. i s* ut, Stoicis concceditis, ut virtus sola vitam efficiat beatam = ut *statuatur* virtutem solam vitam efficere beatam; *u pass. i osobno* haec ubi conceduntur esse facta, *Cic. p. Caec.* 15, 44. *4)* = condono, *a) komu za volju ili ljubav nješto žrtvovati, -odustati od česa, -odreći se česa, ostaviti se*, c. rei publicae dolorem amicitiasque suas; petitionem alcui. *b) oprostiti-, odpustiti komu što*, alcui peccata. *Odavle* c. alcui alqm, *komu radi koga oprostiti, pokloniti komu koga*, c. alqm senatui; c. peccata liberorum misericordiae parentum, *iz milosrdja prama roditeljem djeci oprostiti pogreške.*

con-cĕlĕbro, 1. *svetkovati, slaviti, obsluživati, svečano obaviti*, spectaculum, funus. *Odatle a) živo tjerati, nastojati oko česa, dati se na što*, studia per otium, *jednom Cic. de inv.* 1, 3, 4. *b) besjedom i pismom širiti, -razprostranjivati, -raznositi, -razglasiti, -obznanjivati, -dati na znanje*, rumorem; *slaviti, veličati, hvaliti*, virtutem; famâ et literis ejus diei victoriam, *razglasiti, raztrubljivati.*

concēnātio, ōnis, *f. zajednički objed, -večera, -blagovanje, kano prievod grčkoga* σύνδειπνον; *sr.* compotatio.

concentio, ōnis, *f.* [concino] *(riedko) zajedničko-, skladno-, složno pjevanje, suglasje, harmonija.*

concentŭrio, 1. *po centurijah sakupiti, -skupljati, odavle u šali tp. skupljati, ponamještati, poredjati, postaviti*, sycophantias *ili* metum in corde, *Plaut.*

concentus, us, *m.* [concino] *1) skladno pjevanje ili glasba iliti svirba, sklad, suglasje, harmonija, suglasna muzika*, c. avium, tubarum ac cornuum; catervae et c., *suglasni sborovi, cjeli likovi pjevača;* * c. vocis lyraeque. *2) tp. sudaranje, sloga, suglasje, sklad, harmonija*, naturae c. atque consensus; doctrinarum; * noster.

conceptio, ōnis, *f.* [concipio] *upr. zajedničko hvatanje, skup, odavle 1) začeće, začinjanje (žene). 2) sastavljanje-, spisivanje pravničkih načina ili formula*, judiciorum privatorum, *u gradjanskih parnicah.*

conceptus, us, *m.* [concipio] *1) † sgrabljenje, prihvaćanje, prihvata, planuće*, camini, *vatra, požar. 2) začeće ploda u utrobi, trudnoća; † zametak, plod utrobe, čedo.*

concerpo, — ptum, 3. [com-carpo] *1) raztrgati, razderati, razkidati*, epistolas, libram. *2) tp. (jednom Cael. u Cic. ep.* 8, 6, 5.) *(iz)karati, izgrditi, izpsovati, izčešljati*, alqm ferventissime.

concertātio, ōnis, *f.* [concerto] *prepiranje, pregovaranje, priegovor*, jejuna c. verborum; infinitis concertationumque *(medjusobnoga prepora ili polemike)* plenis disputationibus.

concertātor, ōris, *m.* [concerto] *natjecalac, takmac, jednom Tac. ann.* 14, 29.

concertātōrius, *adj.* [concertator] *tičući se pregovaranja, -prepiranja, priegovorni*, genus dicendi, *jednom Cic. Brut.* 83, 287.

con-certo, 1. *1) prepirati se, takmiti se, natjecati se, nadbijati se, boriti se, ogledati se s kim*, proelio; † de regno. *2) na pose prepirati se = riečati se, sporečiti se, kresati se, pregovarati se*, cum alqo de alqa re; alqd.

concessio, ōnis, *f.* [concedo] *dopuštanje, dopust; u obće oproštenje kazni.*

con-cesso, 1. *(Plaut.) prestajati, popuštati, malaksati, s inf.;* pedibus.

concessus, us, *m.* [concedo] *samo abl. sing. dopuštenje, dopust*, tuo, deorum.

concha, ae, *f.* [κόγχη] *1) ljuštura, školjka, ljušturnjak, ljušturnjača kano životinja. 2) na pose a) * volak, bagrenka* (Purpurschnecke). *b) * biser, bisernica. c) ljuštura, školjka, kučica* (Muschelschale). *d) * predmeti ljušturasti, n. pr. rog Misenov, posuda za ulje itd., uljenka, pomastnica, solenka.*

conchīta, ae, *m.* [κογχίτης] *kupilac ljuštura, ljušturar, jednom Plaut. Rud.* 2, 2, 5.

conchȳliātus, *adj.* [conchylium] *bagren, grimizan, rumen*, peristromata; *(Suet.)* vestis.

conchȳlium, ii, *n.* [κογχύλιον] *1) ljušturnjak, ljušturnjača u obće. 2) na pose kamenica, ostriga. 3) volak, bagrenka* (Purpurschnecke) *Cat.; odavle grimiz, bagar.*

1. concĭdo, ĭdi, — 3. [com-cado] *1) na kup pasti, opasti, s-, porušiti se, razsuti se, stropoštati se*, conclave; repentinâ ruinâ pars ejus turris; coelum omne concidat necesse est; equus ejus ante signum; *praegn. mrtav pasti, -srušiti se, pasti-, poginuti u boju*, pugnans, in proelio c.; sub onere.; * per herbas; *u prilici*, falsum crimen statim concidit et exstinguitur; * *o vjetrovih, padati, jenjavati;* * macie c., *opasti, skvrčiti se, sgrčiti se;* * c. auguris Argivi domus, *propade, zatre se, zatamani se. 2) tp. sasvim pasti, -padati, srušiti se, svu snagu ili cienu izgubiti, izgubiti srdce, sasvim klonuti duhom, poklopljen biti, propasti, poginuti, podleći, nadvladan biti*, res publica; religio; fides *(vjeresija);* opes Carthaginis; mens *(sviest);* uno crimine; accusatus populi judicio; † hostes animis; *(Tac.)* bellum c.

2. concīdo, īdi, īsum, 3. [com-caedo] *1) upr. sasjeći, razsjeći, razsjecati, presjeći, izpresjecati, razrezati, izprerezati*, naves; itinera pedestria; * montes scrobibus. *Na pose a) razsjeći, izlupati, izbiti, izliemati, izprebijati*, alqm virgis. *b) obležati, obljubiti (djevojku); odatle* caede, concide, *dvoumno, takodjer kano dovik gladiatorom, Cic. Verr.* 3, 66, 155. *2) u ratu po-, sasjeći, okrenuti pod sablju, poklati, poubijati*, equites. *3) tp. a) o riečovih itd. razsjeći, raz-*

komadati, skratiti, sententias. *b) riečju ili činom oboriti, obarati, upropastiti, zatrti, utamaniti, uništiti*, omnem auctoritatem universi ordinis; Timocratem totis voluminibus; Vatinium arbitratu nostro; *obmanjujuć utamanjivati, prevariti, varati, zaludjivati*, istic homo articulatim te concidit, *Plaut.*

con-cieo, īvi, ĭtum, 2. *i* -io, īvi, ĭtum, 4. *1) sazvati, sazivati, pozivati (k sebi), skupiti, sabrati, stjerati*, multitudinem ad se, exercitum ex tota insula, totam urbem. *2) jako gibati, -(po)tjerati, -(po)gnati, goniti, obosti, (po)krenuti, ganuti, uzbučiti, uzburiti, drmnuti, uzdrmati, uzkolebati i sl.*, * amnis concitus imbribus; † tela concita, *odapete, leteće striele;* * concita flumina; † equus calcaribus c.; * procursu c. axis; * crebris freta terris, *o gustih otocih cykladskih, koji more sužuju te tim uzrokuju silniju valjavicu. 3) tp. a) po-, uzbuniti, buriti, mutiti, poticati, uzrujati, uzburkati, uzbučiti, (raz)dražiti, uzkolebati, hustiti, (raz)ljutiti*, plebem contionibus, Etruriam in arma, per legatos homines ad arma; * immani concitus irâ. *b) uzročiti koju strast, djelatnost ili stanje, uzbuditi, podići, počiniti, zametnuti, roditi, povod dati*, turbas, inter eos iram hanc, *Ter.*; seditionem largitione pessimi exempli, bellum, simultates sibi caedibus rapinisque, *Liv.*; seditionem, varios motus animorum, tantum consternationis, *Tac.*

conciliābŭlum, i, *n.* [concilio] *mjesto gdje se ljudi skupljaju, osb. radi trgovine ili parbenih razprava, sastajalište, javno mjesto, trg, tržište, sajmište, sudilište, Liv.*; per conciliabula et coetus, *Tac.*, c. damni *i samo* c. *u šali bludište, bordell, Plaut.*

conciliātio, ōnis, *f.* [concilio] *1) sdruženje, sjedinjenje, svez, spoj*, communis totius generis hominum c. et consociatio; quasi civili conciliatione et societate conjuncti. *2) sjedinjenje u mišljenju, predobivanje srdaca za se ili za što god drugo*, conciliationis causâ; hoc valet ad c. *Odatle a) sprijateljenje s čim, nagnuće, sklonost k čemu*, prima est hominis c. ad ea, quae sunt secundum naturam. *b) preporučivanje, preporuka*, c. naturae. *c) (riedko) stečenje, zadobivanje, izposlovanje*, gratiae, *Cic. p. Clu.* 31, 84.

conciliātor, ōris, *m.* [concilio] *svodilac, početnik, povodnik, uzrok, posrednik*, nuptiarum, proditionis.

conciliātrīcŭla, ae, *f.* [*dem. od* conciliatrix] *posrednica*, blanda, *zagovornica, jednom Cic. p. Sest.* 9, 21.

conciliātrix, īcis, *f. 1) početnica, uzročnica, uzrok, posrednica, osnovateljica, utemeljiteljica*, vis orationis c. societatis humanae. *2) posrednica kod sklapanja ženitbe ili ljubavi, svodilja, podvodnica.*

conciliātus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* concilio], *1) obljubljen, omilio*, alcui. *2) nagnut, sklon na što*, judex ad rem accipiendam fiat conciliatior.

concĭlio, 1. [concilium] *svoditi, sjediniti, 1) glede na nagnuće, naklonost, mišljenje, s-, oprijateljiti s kim, činiti koga komu naklonjenim, -dobrim, dobiti na čiju ruku, predobiti (za koga)*, hos singillatim Cingetorigi; reliquas civitates circummissis legationibus amicitiâ Caesari; nos inter nos; animos hominum; * *preporuči(va)ti, osladiti*, dictis artes suas. *Odatle na pose (riedko) misao i srdce na što obraćati, uputiti, učiti*, quas res primas natura conciliavit. *2) sdruženjem učiniti, sklopiti, steći*, nuptias, pacem, amicitiam; pacem inter cives; amicitiam alcui cum alqo, *sprijateljiti koga s kim;* sibi voluntatem alcjs; sibi amorem ab omnibus. *Na pose na-, pri-, dobaviti, priskrbiti, izhoditi, izposlovati, namaći, smoći*, alcui alqd; pecunias, *Cic.*, alcui servum *(kúpiti)*, *Plaut.*; c. alcui mulierem, *o proscu ili (češće) podvodniku iliti svodiocu, (za)prositi djevojku za koga (da mu bude ženom), podvoditi, -podvesti djevojku da mu bude milostnicom, Com.;* † filiam suam alcui, *dati za milostnicu, svesti.*

concĭlium, ii, *n.* [concio = concieo] *sdruženje, sjedinjenje, 1) * vezalo, jedinilo, družilo*, hoc c. mihi tecum manebit. *2) sastajanje, sastanak, koli abstr. = sastajanje, sastanak* (quod Camenarum ibi c. cum conjuge sua Egeria essent), *toli concr. = sastanak, skup, četa, hrpa, gomila, družtvo, družba, množtvo, kolo, krug*, pastorum, deorum; coetus conciliumque piorum; *u užem sm., svaka sazvana skupština, osb. u državnih poslovih, koje velikašâ, plemenitašâ, odbora, takodjer savezni sabor, zemaljski sabor, državno vieće, koje u Rimljanâ sazvana skupština svega kolikoga naroda, nu samo da sluša besjedu kojega činovnika* (magistratus, *a ne da glasuje; sr.* comitia, contio, coetus), vocare ad concilium populum, *ili s gen.* populi, *skupština staroga rimskoga naroda* (populus) *t. j. patricijâ* = comitia centuriata; plebis, *puka iliti gradjanstva* = comitia tributa.

concinne, *adv.* [concinnus] *umjetnički, vješto, kićeno, krasno, ugodno*, vestitus, *Plaut.;* dicere, rogare.

concinnĭtas, ātis, *f.* [concinnus] *umjetničko, vješto zaokruženo spajanje rieči i misli, umjetnički oblik, umješnost*, verborum, sententiarum.

concinnĭtudo, ĭnis, *f.* [concinnus] *ukras-, nakit besjede, jednom Cic. de inv.* 1, 18, 25.

concinno, 1. [concinnus] *metnuti-, staviti u red, pri-, urediti, na-, pripraviti kako treba*, struices patinarias, aream, *Plaut.;* pallam, *popraviti, pokrpiti, Plaut.;* munusculum alcui, *Trebon. u Cic. ep.* 2) *(u)činiti čim, počiniti što*, alqm insanum verbis suis, lacrimantem concinnas tu tuam uxorem, *Plaut.;* quantum mali, *Phaedr.*

concinnus, *adj. s comp. upr. vješto i kako valja spojen, -složen, -uredjen, -sastavljen, liep, krasan, pristao, (na)kićen, ukusan*, tectorium, * Samos; helluo. *a) o besjedi i besjedniku, uredjen, zaokružen, važan, skladan, suglasan, kićen, ukusan, sgodan, ugodan*, oratio; sententiae; reditus ad rem aptus et c.; * sermo utrâque linguâ, *sastavljen, pomiešan;* alii in eadem jejunitate concinniores; Aristo; c. in brevitate respondendi.

b) ugodljiv, povodljiv, prikladan, ugodan, sgodan, amicis, Hor.; ut tibi maxime concinnum est., Plaut.

concĭno, ĭnui, centum, 3. [com-cano] I) intrans. 1) zajedno-, skladno-, suglasno pjevati, -zvečati, -oriti se, o ljudih, † tragoedo pronuntiante, svirati mu frulom, pratiti ga flautom; o sopilih (više njih), oriti se, (zajedno) trubiti, zatrubiti, tubae, signa; (Tac.) cornua; tp. sudarati se, slagati se, skladati se, cum Peripateticis re c., verbis discrepare; inter se. II) trans. (zajednički) začeti, začinjati, zapjevati, haec cum concinuntur. Odavle a) * slaviti, veličati, (s)pjevati, Caesarem; laetos dies; laudes alcui. b) * o ptici gatalici, gatajući pjevati, proricati, funestum omen.

concio, concionabundus, concionalis etc. gl. contio etc.

concĭpĭlo, 1. [frequent. od concipio] (riedko) sa svom silom sgrabiti, -uhvatiti, Plaut.

concĭpio, cēpi, ceptum, 3. [capio] zajedno uzeti, rek bi objema rukama hvatati, odavle 1) hvatati, primati u se, upijati, za-, uhvatiti, uloviti, terra semina; * Iris c. aquas, * terra lacrimas, * bucina aëra; † medicamentum concipitur venis; ignem, flammam, užeći se, upaliti se, planuti; * o vapnu, kad se gasi, ignem, svručiti se; * o ljubavnom žaru, užeći se, concipit validos Aeetias ignes, silan žar uhvati Aeetiju. 2) o ženi začeti, zanositi, zatrudnjeti, abs.; * concipe = udaj se; alqm ex, * de alquo; † conceptum esse marem, nositi mužko čedo pod pojasom; * concepta crimina = posrtom u utrobi začet plod; † subst. **conceptum**, i, n. plod utrobe, zametak, u prilici, hoc quod conceptum res publica periculum parturit, koju država rek bi poradja, trudi se s nje. 3) tp. a) ob osjećanju, sviesti, mašti, poznanju, primiti = osjećati, ćutiti, vidjeti, predstavljati si, opažati, utvarati si, umišljavati si, uobražavati si, promišljati, misliti na što, slutiti, predvidjeti, alqd, oculis, Plaut.; cupiditatem auribus; alqd mente, animo; quod nunc ego mente c.; omnis quae erat conceptae mentis intentio, (po svoj prilici) pozor na začete u duši misli, Quint. 10, 3, 20.; bene concepti (duboko, živo shvaćeni) affectus, Quint.; imbecilli animi ista superstitiosa concipiunt; s acc. c. inf., quod ita juratum est, ut mens conciperet fieri oportere; * forsitan et lucos illic concipias animo esse; razumjeti, shvaćati, dokučiti, razabirati, uvidjati, alqd; quam fatigati simus. b) o strasti, čuvstvu, osnovi, pogreški itd. kao klicu u se primiti, začeti, snovati, gojiti, nositi, skriviti, učiniti, često s abl. animo ili pectore; c. odium in alqm (zamrziti na koga), amorem (nositi lj.); inimicitiae c.; spem, stati se nadati; † spem ex vobis, ufanje staviti u vas; † metum ex hoste, pobojati se; * furores, * iras; * robur pectore; motus c. (poduzimlju) pectora; alqd spe c., Liv.; * c. (težiti) aethera mente; * thalamos alieni orbis; c. malum aut scelus; flagitium cum alqo, scelus in se; * nefas; s inf., nakaniti, odlučiti, Tac. ann. 2, 39.; odatle i c) o zlu, navući na se, dopraviti si, dobaviti se čega, dobiti, maculam ex paterno sanguine, okaljati-, oskvrniti se očinom krvlju (otcoumorstvom), c. dedecus, trpjeti sra[motu], osramotiti se; * vires; pass. dolor a se ipso conceptus, postavši; jam aliquot per annos concepta huic ordini turpitudo, učinjena, nanesena. d) riečmi sastaviti, u stanovitih riečih ili izraziti, spisati, načiniti obrazac (formulu) za što, vadimonium, jusjurandum, verba sc. jurisjurandi; conceptis verbis jurare, pejerare, po obrazcu-, propisanim načinom-, svečano zakl[i]njati se, krivo se zakleti, -priseći; sicut concipitur more nostro, kako se govori po običnom kod nas načinu; odatle nješto svečano i po opredieljenom načinu (obrazcu) izgovarati ili za kim govoriti, * foedus, * vota, * preces; jurisjurandi verba, Tac., ili naviestiti, oglasiti, objaviti, oznaniti, Latinas (ferias) sacrumque, Liv.; auspicia, Liv.

concīsio, ōnis, f. [2. concīdo] razkomadanje riečkova ili izrekâ na pojedine članke, -diele, jednom Cic. part. or. 6, 19.

concīsus, adj. [partic. od 2. concido] razkomadan, skraćen, kratak, jedar, sententia, disputationes; i o besjedniku samom.

† **concĭtāte**, adv. s comp. [concitatus] žurno, naglo, brzo, žestoko, strastno, dicere.

concĭtātio, ōnis, f. [concito] 1) (brzo) gibanje, kretanje, tjeranje, remorum. 2) gibanje (buntovno), uzrujanje, uzbuna, komešanje, gungula, vreva, steka, strka, plebei c. contra patres; multitudinis concitationes fiebant. 3) uzrujanje, razdraženje srdca, potres duše, žestina, plahost, strastnost, animi, mentis; † o besjedniku, vatra, tanta in eo c. est.

concĭtātor, ōris, m. [concito] a) (riedko) bunitelj, tabernariorum. b) početnik, pobudnik, podizatelj, uzročitelj, seditionis; turbae ac tumultus, Liv.; † c. belli.

concĭtātus, adj. s comp. i sup. [partic. od concito] silno (po)gnan, (po)tjeran da brzo teče, uskoren, ubržen, brz, spješan, nagao, žuran, equo concitato vehi in alqm, uzagrebce, uzpropnice, skokom, kasom, equos concitatissimos immittere; conversio coeli concitatior; † tp. uzbunjen, uzrujan, razdražen, buran, žestok, c. ingenii vis.

con-cĭto, 1. [frequent. od concieo] 1) silno (po)tjerati, pognati, (na)goniti, o-, sbosti, naves, navem remis; c. equum, obosti, † equum calcari; equum contra ili in alqm; equos adversos, nagoniti jednoga proti drugomu; magno cursu concitati, brzim trkom trčeći; † acrius concitato spiritu, žešćim disanjem; armenta in adversos montes; c. se, † beluam in fugam, utjerati u bieg; se in hostem, zagnati se, zatjerati se, sunuti se na itd., * se alis in alqm, zaletjeti se; * c. telum ex insidiis, odapeti, (iz)pustiti; quo (procursu) plurimum concitantur tela, zavitlati, zamahnuti čim, Liv.; * eversas aquas, uzbuniti, mutiti (o vjetru). 2) tp. a) poticati, podbadati, raz-, nadražiti, nahůstiti, po-, uzbuniti, uzbučiti, servitia, opifices; multitudinem armatorum; omnem Galliam ad suum auxilium; multitudinem ad arma; alqm in, adversus alqm; * s inf.; his inter se vocibus concitati (o vojnicih); c. animos; injuriis contumeliisque concitatus, razljućen, razjaren; concitatus irâ Poenus, razsrdjen; † dolore concitatus; † c. animum ad iram. b) osb. o stanju, ili

strasti, ili djelatnosti, po-, uzbuditi, proizvesti, podići, zametnuti, uzročiti, dati povod, † celeritatem; risum; tumultum; seditionem; bellum in Cappadocia; pugna atrox concitatur, nastaje; c. invidiam, magnum odium in alqm, veoma omraziti koga; populi misericordiam; magnam exspectationem sui.

concĭtor, ōris, m. [concieo] = concitator, Liv. Tac. Just.

con-clāmātio, ōnis, f. [conclamo] sveobće klicanje, -dovikivanje, -kričanje, c. totius exercitus; (Tac.) pl.

con-clāmĭto, 1. glasno-, žestoko vikati, -kričati, jednom Plaut. merc. 1, 1, 51.

con-clāmo, 1. 1) zajedno vikati, -kričati, -klicati, -vapiti, -kriknuti, o mnogih, i s toga na glas ili vikom vikati, kričati, kliknuti, nu i o glasnom vikanju pojedinca, c. omnis multitudo, na glas izjavljuje pohvalu; cum conclamasset gaudio exercitus; c. vir paterque, jauče, jadikuje, jaukne; c. victoriam, klicati „victoria!“, * paeana, začeti, zapjevati; * hei mihi! conclamat; † dato signo ut universi conclamarent, o bojnoj vici; i c. id vikom odobriti, -potvrditi; c. s acc. c. inf., s ut i conj., i sa samim conj.; s quaest. indir., c. quid ad se venirent; kano vojni t. t. ad arma, zvati na oružje, dati znak za boj; c. vasa, upr. po telalu oglasiti, neka se stvari pokupe, dati zapovied na polazak; absol., conclamatum est, conclamari jussit; na pose c. alqm, mrtvaca imenom zvati, tužiti za njim, jadikovati nad njim, oplakivati ga, naricati za njim, c. suos; odavle conclamatum est, svršeno je, sve je propalo, Ter. 2) * (više njih) sazvati, zvati na pomoć, socios, agrestes.

conclāve, is, n. [con-clavis] svaka zabravljiva soba, odaja, komora, ili jestvana, blagovalište, ili spavaćnica (sr. cubiculum).

conclūdo, ūsi, ūsum, 3. [claudo] 1) zatvoriti, zapirati, zaključati, bestias, hominum multitudinem, aqua conclusa; (Ter.) se in cellam cum alqa; (Ter.) ut ab illa excludar, huc concludar, da mi se ženitba s onom prepriečí, te se prisilim na ženitbu s ovom; mare conclusum, zemljom okruženo, nutarnje (sredozemno) more; * locus conclusus; * locum sulco, oborati, obrazditi; † Mesopotamiam ab utroque latere c. (Tigris et Euphrates). 2) tp. a) na tiesno mjesto zatvoriti, stiesniti, skupiti, stegnuti, jus civile in parvum quendam et angustum locum; uno volumine vitam excellentium imperatorum; omnia judicia in hanc unam formulam; quae sunt conclusa nunc artibus, sustavno u cielost sastavljeno; conclusa oratio. b) zaključiti, za-, dovršiti, zaglaviti, epistolam; crimen decumarum (u besjedi); na pose rhet. t. t. o završetku, ili zaglavku besjede, ea ipsa c.; absol., ut concludamus atque ita peroremus; takodjer periodički zaokružiti, rhythmički-, blagoglasno završiti, -zaglaviti (besjedu), sententias; oratio non conclusa; (Quint.) ille (Demosthenes) concludit astrictius, hic (Cicero) latius, periode su u onoga sbijenije itd. c) philos. t. t. zaključiti, zaključavati, izvoditi, suditi, dokazivati, sastaviti-, navoditi u obliku zaključka, umovati, rationem hoc modo; ex rebus concessis quod velis; summum malum esse dolorem; argumentum ratione; perorationem; concludunt ratiunculas Stoici, cur non sit malum; quattuor sunt capita, quae concludant nihil esse etc., koje vode do zaključka, dokazuju itd.; absol.

conclūse, adv. [concludo] završeno, zaokruženo, blagoglasno, dicere, jednom Cic. or. 53, 177.

conclūsio, ōnis, f. [concludo] 1) neprijateljsko zatvaranje, -zatvor, obsada, obstup, blokada. 2) zaključak, svrha, konac, svršetak, muneris tui; na pose zaglav(ak) besjede, c. orationis et quasi peroratio. 3) zaključak, izvod, conclusija; i c. rationis. 4) rhythmičko poredanje, -namještanje, rhythmičko, blagoglasno zaokruženje, period(a) sa i bez verborum, sententiarum; (Quint. 10, 2, 17.) praecisis conclusionibus (zarjeci, kojimi se perioda završuje) obscuri.

conclūsiuncŭla, ae, f. [dem. od conclusio] loš-, malen zaključak, -izvodak.

concoenatio gl. concenatio.

con-cŏlor, ōris, adj. jednake ili iste masti, -boje, * sus; * s dat.

con-cŏmĭtātus, adj. praćen, sprovodjen, jednom Plaut. mil. 4, 3, 10.

con-cŏquo, etc. 3. 1) skuhati, razkuhati-razvariti, odavle na pose prokuhati u želudcu = probavljati, probaviti, cibum, cibus facillimus ad concoquendum. 2) tp. a) c. se, izmučiti se, ginuti od straha, -jada izjedati se, omršati, opadati, Plaut b) dobrovoljno-, mirno podnositi, -trpjeti, odia alejs; alqm senatorem. c) promišljati, (pro)mozgati, izpeći, clandestina consilia; tibi diu deliberandum et concoquendum est, utrum etc.

concordia, ae, f. [concors] I) jednodušnost, sloga, skladnost, suglasje, sudaranje, podudaranje (ćudi, ob unutarnjih odnošajih; sr. pax, otium), concordiâ res parvae crescunt; equestris, medju vitezi; omnium ordinum; confirmare concordiam cum alqo; jam vos redistis in concordiam, složiste se; * et cum Pirithoo felix c. Theseus, sasvim složan kao glavni prijatelj, dvie duše u jednom tielu. II) kano vlastito ime, božica sloge, koja je imala više svetišta u Rimu.

concordĭter, adv. s comp. i sup. [concors] složno, concordius bellum gerere; concordissime vivere cum alqo.

concordo, 1. [concors] slagati se, podudarati se, sudarati se, skladati se, animi opiniones judiciaque c.; sermo c. cum vita; * carmina c. nervis, slažu se sa; absol., o čeljadi Just.

concors, dis, adj. s comp. i sup. [con-cor] jednodušan, složan, skladan, suglasan, sudarajući se, civitatis status; regnum; fratres concordissimi; * concordi sono, jednoglasno; * frena jugo concordia ferre.

con-crēdo, etc. (Plaut. -duo, dui) 3. povjeriti, povjeravati, predati, alcui alqd.

con-crĕmo, 1. sažeći, sažizati, spaliti, sgoriti, eos vivos igni; omnia tecta; domos super se.

con-crĕpo, etc. 1. *1) intrans. silno zvečati, zveketati, (za)škripati, čegrtati, šumjeti, žamoriti,* arma c. *(kad udari jedno o drugo); c.* armis, *zveketati;* gladiis ad scuta, *udarati o itd.;* c. digitis, *mlieskati, puckati; (Com.)* fores concrepuerunt, ostium concrepuit, *vrata su zaškripala, njetko izlazi. 2) trans. činiti zvečati, udarati u što,* aera, *Ov. fast.* 5, 441.

con-cresco, etc. 3. *1) upr. srasti se, odavle sgusnuti se, gusnuti, sgrušati se, usiriti se, skrutnuti se, otvrdnuti, (u)trnuti, obumrieti, ukočiti se itd.,* aqua c. nive pruinâque; * sanguis c. frigore; * concreti sanguine crines, *sliepljeni; takodjer * potamnjeti, zamračiti se; * stezati se. 2) sguštavajući se na-, postajati, stvoriti se, na-, (uz)rasti,* concretum esse ex alqa re, *sastavljen biti, sastojati od česa;* unde; *tp.* * concreta labes, *nalazeća se na kom,* * multa concreta, *mnogo, što je priraslo, t. j. mane, nedostatci.*

concrētio, ōnis, *f.* [concresco] *upr. srastanje, odatle sguštenje, sgusnuće,* corporum, individuorum; c. mortalis, *tvarnost, materialnost kakve ima u smrtnih stvorova.*

concrētus, *adj. s comp. [partic. od* concresco] *upr. srasao = sgušten, gust, ugrušan, usiren, tvrd, ukočen, smrznut,* aër, coelum, glacies, * dolor c. = *bezsuzan.*

con-crīmĭnor, *dep. 1. žestoko tužiti se,* adversus alqm, *jednom Plaut. mil.* 2, 2, 87.

concŭbīna, ae, *f.* [concubo] *suložnica, priležnica, bez inoga značenja, osim što nije zakonita žena, već živi u concubinatu* (*sr.* pellex); † *svaka bludnica.*

concŭbīnātus, us, *m.* [concubo] *suložničtvo, priležničtvo, concubinat* (*sr.* concubina), *Plaut.;* † c. nuptarum, *bludovanje s udatimi.*

* † **concŭbīnus,** i, *m.* [concubo] *čovjek, koji s kojom živi izvan braka (u concubinatu), suložnik, priležnik.*

concŭbĭtus, us, *m.* [concubo] *1) * zajedničko ležanje na blazinjaku (sofi, divanu — za stolom). 2) puteno sdruženje, miešanje, parenje, u ljudi i * † životinjâ.*

concŭbius, *adj.* [concubo] *samo u svezi* concubia nocte = *za prvoga, tvrdoga sna, u gluho doba noći; u Plaut.* concubium noctis

conculco, 1. [calco] *sgaziti, splesati, tp. a) neprijateljski pogaziti = pod noge pogaziti, nogama gaziti, zlostavljati koga, zlo s kim postupati, globiti,* alqm; Italiam. *b) ne cieniti, prezirati, zametavati, ne hajati za što,* lauream.

con-cumbo, etc. 3. *1) leći, liegati,* boves, *jednom Prop.* 4, 1, 4, *2) prileći, leći-, ležati s kim putenoga sdruženja radi,* cum alquo, cum alqua; * alcui.

concŭpiens, entis, *adj. [partic. od* cupio] *(predcl.) vrlo želeć, -žudeć, otimljući se za što,* regni.

concŭpisco, pīvi *ili* pii, pītum, 3. [cupio] *goruće-, veoma uz-, (po)željeti, -žudjeti, hlepiti za čim, zahtievati, tražiti, težiti za čim, nastojati oko česa, svojiti si, potrebovati što,* villam; non pecuniam; *(Planc. u Cic. ep.)* nihil sibi; qui res magnas et gloriosas concupiverunt, *tvrdo, u istinu žele; (Liv.)* tribunos pl.; *s inf.;* † *pass. s acc. c. inf.;* † *absol.;* cum est concupita pecunia; quae (appetitio nimia) si quando adepta erit id, quod ei fuerit concupitum *(kano adj.).*

con-cūro, 1. *obaviti-, ovršiti kako treba,* alqd, *jednom Plaut. Bacch.* 12, 23.

con-curro, curri (*riedko* cŭcurri), cursum, 3. *1) strkivati se, steći se, stjecati se, sletjeti se, sbjegavati se, pohitjeti u kup, sjuriti se, sleći se, sgrnuti se, vrvjeti odasvuda,* c. undique ex agris, ex proximis castellis eo; c. ad alqm, c. ad curiam, in portum, ad Perdiccam opprimendum; milites c. ad arma; *tp. =* confugio, *uteći se, pribjeći,* nullae vires, nullae sedes, quo concurrant, qui etc.; *(Just.)* ad alqm. *2) stjecati se, sudriti se, sraziti se, sukobiti se, sastati se,* literae; verba aspere; † ipsum os, *zatvore se, zaklope se;* * concurrit dextera laevae, *udari desnica o ljevicu (kod pljeskanja); odavle zajedno-, u isto vrieme sbiti se, -biti, -nastati, sudarati se,* quae ut concurrunt omnia, optabile est; *kano t. t. poslovnoga jezika,* nomina, *zamjenita plaćanja. 3) trči-, srne jedno proti drugomu, udari jedno o drugo, sraziti se, udriti se,* prorae; naves inter se; *odavle u borbi sukobiti se, sraziti se, udara jedan na drugoga, zatrčati se, potući se, udariti se,* pedes; utrinque magno clamore, *navali se s obiju strana;* rostris *(o brodovih);* hastati cum hastatis; inter se *(o konjanicih, brodovih);* † rostris inter se; concurritur; c. adversus, in, † contra alqm; * *s dat.; o samom navalitelju, navaliti, nahrupiti, udariti na koga,* injussu suo; concurri a Pompejanis; contra multitudinem; *pren.,* concurrentis belli minae, *Tac. hist.* 4, 22.

concursātio, ōnis, *f.* [concurso] *obtrkivanje, trčanje-, putovanje-, hodanje amo tamo ili kuda, zaredjivanje, obilaženje, a) živih stvorova,* puerorum, c. multa; aliorum in alios incidentium, *sukob s kim;* c. regis ab Demetriade nunc Lamiam nunc Chalcidem; c. decemviralis, *putovanje decemvirâ u provincijah; na pose (Liv.) strieljanje, puckaranje, čarkanje slabo oružanih četa. b) [neživih stvorova,* c. somniorum, *preskakivanje sanjâ.*

concursātor, ōris, *m.* [concurso] *kano vojni t. t., koji amo tamo trči, obilazeći strieljač, četovalac, čarkaš,* pedes vagus et c.; hostis.

concursio, ōnis, *f.* [concurro] *1) upr. strkivanje; sukobljenje, s(u)raz, sudar, udaranje jednoga o drugo, sastajanje,* atomorum, crebra vocum. *2) rhetor. figura, opetovanje istih rieči na početku i na kraju riekova,* συμπλοκή.

con-curso, 1. *1) intrans. trčati-, lietati-, bježati-, hitjeti-, hodati amo tamo ili kuda,* trepidare et c.; toto foro; per viam; cum alqo simul lecticulâ; circum tabernas; *osb. o vojnicih četovati, oblaziti, strieljati, čarkati* in proelio. *2) trans. obići, obilaziti, polaziti, obrediti, obtrčati,* omnes domus, omnium lectos.

concursus, us, *m.* [concurro] *1) strkivanje, stjecanje, savrvljivanje, na pose stek(a), strka, naloga,* c. hominum in forum ex tota urbe fit; magni domum c. ad Afranium fiebant;

concursum facere, *strku uzročiti, uzbuniti sviet. 2) sukob, suraz, sastajanje, stiek,* navium; * coeli, *o gromu;* occupationum, *navala itd.;* honestissimorum studiorum, *sudjelovanje. 3) osb. neprijateljski sraz, sukob, borba, boj, navala,* utriusque exercitus, proelii; *u prilici* omnium philosophorum.

† **concussio,** ōnis, *f.* [concutio] *stresanje, potresanje, drmanje, potres, mahanje,* crebra facium.

concŭtio, ussi, ussum, 3. [quatio] *1) (s)tresti, po-, stresati, (raz)drmati, mahati (silno ili u svih čestih),* * caput; * arma manu, *bacati, puštati;* terra ingenti concussa motu est, *silno se potrese;* † munimenta arietibus, * freta. *2) tp. a)* * se c., *stresti se = izpitati se, iztražiti se, razvidjeti se, pregledati se. b) potresti, uzdrmati, poremetiti, uzkomešati, uzkolebati, oslabiti,* rem publicam; senatus consultum c. *c) potresti, uzdrmati, prestrašiti, (po)plašiti, prepasti, uznemirivati, trapiti,* id factum primo populares conjurationis concussit; metus concutiens; * casu concussus animum amici; * luctu c. urbem; † magno motu imperium. *d)* * *uzdrmati = nagnati-, natjerati na rad, pokrenuti,* fecundum concute pectus. *3) udarati jedno ili jednim o drugo,* frameas, *Tac.*

condălium, ii, *n.* [κονδύλιον] *malen prsten, što bi ga robovi nosili, Plaut.*

con-dĕcet, — — *impers.* 2. *pristoji se, dolikuje,* illud te c.; *s inf., acc. c. inf., Com.*

con-dĕcŏro, 1. *pomnjivo uresiti, ukrasiti, nakititi,* ludos scaenicos, *Ter.*

condemnātor, ōris, *m.* [condemno] *tko učini, da bude tko osudjen, o tužitelju, jednom Tac. ann.* 4, 66.

condemno, 1. [damno] *udariti-, nametnuti komu globu* (damnum), *odavle 1) o sudcu, osuditi, osudjivati na kazan,* alqm innocentem; c. alqm injuriarum *(radi. .),* capitis *(na smrt);* de alea; denis milibus aeris, † ad metalla, † in antliam; condemnari arbitrium pro socio, *po obranom sudu kano trgovački ortak;* c. alqm sibi, *globu, što mora tko platiti, sam sebi dosuditi, -dopitati, odavle tp. u obće proglasiti koga krivim česa, osudjivati,* alqm impudentiae; silentio suo temeritatem alcjs. *2) o tužitelju, učiniti da bude tko osudjen, osuditi,* c. alqm per judicem; alqm uno hoc crimine, furti.

† **con-denso,** 1. *sgustiti, smicati, sbiti, stisnuti,* aciem ita ut etc.

con-densus, *adj. vele gust, -čest, -sbijen, stisnut,* acies; * columbae; vallis c. arboribus, *obrasla, Liv.*

condĭcio (*ne* conditio), ōnis, *f.* [condico] *1) do-, ugovor, pogodba, ponuda, zahtjev, predlog, uvjet,* c. aequa, iniqua, tolerabilis; optima, commodissima; c. deditionis, pacis; aequa lege et condicione venire *(prodan biti);* condiciones ponere, ferre; duriorem alcui condicionem statuere quam etc.; condicionem accipere; ad alcjs venire condicionem, *prilagoditi se čemu,* alcjs condicione uti; condiciones pacis alcui dicere; repudiare, respuere, recusare c.; sub condicione, ea, hac, ista condicione, *gl.* sub; his condicionibus, *pod ovimi u., takodjer s* ut *ili* ne *c. conj.;* ea condicione, si etc., *Caecin. u Cic. ep.;* † sub condicione, si etc.; ex qua condicione; condicione, per condiciones, *pod uvjeti, ugovorom, putem pogodbe. Na pose ženitbeni ugovor, -pogodba, prilika udaji, -ženitbi, partija, ženitba, udaja, nevjesta, zaručnica, zaručnik,* uxoria; quaerere condicionem filiae, *tražiti si zeta (kćeri muža);* aliam c. quaerere, *drugu ženu;* alcui c. ferre, *oženiti koga, (Ter.),* † deferre, *djevojku za ženu; kadšto u neplemenitu sm. = ljubav, ljubovanje, ljuveni odnošaj;* † *milostnici ili dragi sami. 2) uvjet, pod kojim u obće što jest, odatle položaj, stališ, odnošaj, okolnosti, kakvoća, sudb(in)a, udes, sreća, zvanje, zadatak, stanje, način,* c. infima est servorum; c. humana, *ljudî u obće;* uti pari c., *uživati jednaka prava;* c. vitae; * haec vivendi; c. servitutis, legum, temporum, nascendi, agri, * mortis; optima condicione esse; * c. loci; ea condicione nati sumus, ut etc.; † tali condicione propositâ, *u ovih okolnostih;* quae et naturam et condicionem, ut vinci possent, habebant, *kojih i narav i odnošaj bijaše takav, da itd.;* illam condicionem vitae *(zvanje, način življenja)* sequi.

con-dīco, etc. 3. *1) zajedno dogovoriti se, -ugovoriti, -uglaviti, -ustanoviti, -ureći, -odrediti, složiti se s kim o čem, u staroj formuli u Liv.,* quarum rerum litium causarum condixit pater patratus populi R. Q. patri patrato Priscorum Latinorum etc.; c. indutias, tempus et locum, *Just.; na pose stalan izraz ob objedu,* c. alqo ad cenam foras, *Plaut.; absol.,* c. alcui, *javiti se-, pozvati se komu na objed, -u goste,* † c. alcui cenam.

con-digne, *adv. vriedno, do-, pristojno, pristalo, i s abl., Plaut.*

con-dignus, *adj. vriedan, do-, pristojan, pristao, Plaut.*

condīmentum, i, *n.* [condio] *začina, začimba, zasmočak (u koliko čini jela tečnijimi),* cibi; *tp. začina, koli da se slast česa poveća, toli da se što je neugodno ublaži, sladilo,* facetiae omnium sermonum c.; amicitiae; *(Plaut.)* optimum aerumnae condimentum est animus aequus.

condio, 4. [condo] *1) upr. metati (u ocat, vino itd.), začinjati (voće); odavle dragomastiti, omazati dragomašću, -balsamom, balsamovati,* mortuos. *2) začiniti, začinjati, tečno-, slastno pripraviti, -(pri)gotoviti,* fungos; c. unguenta, *učiniti ih mirisnimi. 3) tp. a) začiniti, (u)činiti ugodnijim, umiliti, ukrasiti, uresiti,* orationem. *b) = (u)blažiti, umaliti,* tristitiam temporum; comitate condita gravitas.

condiscĭpŭlātus, us, *m.* [condiscipulus] *(riedko) sučeničtvo, prijateljstvo od škole, Nep.;* apud Aristotelem, *Just.*

con-discĭpŭlus, i, *m. sučenik, prijatelj od škole (od školskih godina).*

con-disco, etc. 3. *podpuno i pomnjivo učiti (se), -naučiti, -proučiti, s inf.;* qui pecuniae fructus sit.

1. condītio, ōnis, *f.* [condio] *metanje voća (u ocat, vino itd.), začinjanje-, tečno prigotovljavanje jelâ.*

2. condĭtio *gl.* condicio.

condĭtor, ōris, *m.* [condo] *sazidalac, sagraditelj, utemeljitelj, osnovatelj, zakladatelj, po-, začetnik, uzročnik, (u)reditelj,* c. et instructor convivii, * arcis; legum, urbis; conditor noster *(o Romulu)*; *(Tac.)* suus *(ob Agrippini)*; libertatis Romanae; juris Romani; † c. disciplinae militaris firmatorque; totius negotii, *podhvatnik, jednom Cic. p. Clu.* 26, 71., *smjerajući na značenje od* condītor, *začinjač; sastavitelj, pisac, pripoviedalac, opisivalac,* * † historiae; † carminum; * humilis tantis c. actis.

† condĭtōrium, ii, *n.* [condo] *raka, mrtvački lies (-sanduk, -škrinja), takodjer nagrobni spomenik, nagrobnik.*

1. condītus, *adj. s comp.* [*partic. od* condio] *začinjen; u prilici,* conditiora haec facit venatio; *tp. začinjen, ugodan, urešen, ukrašen,* oratio lepore et festivitate conditior; *o besjedniku,* nemo urbanitate conditior.

2. condĭtus, *adj.* [*partic. od* condo] *zatvoren, mučaljiv, šutljiv,* * praecordia aperire *(o Bacchu; sr.* condo 3).

con-do, dĭdi, dĭtum, 3. [do] *upr. zajedno dati, složiti, sastaviti, skladiti, svesti, metnuti u kup, 1) u cielost spojiti, -sglobiti, a) o gradu, državi, stanju itd., sazidati, sagraditi, utemeljiti, osnovati, u-, zavesti, zametnuti, podignuti, ustrojiti, postaviti, ustanoviti, urediti,* urbem; civitates novas; aram; collegium ad id novum; leges; ante *ili* post Romam conditam; ante conditam condendamve urbem, *Liv. praef.* §. 6.; * arces; * locum; * sepulcrum; * Romanam gentem; *(Just.)* genus hominum; † mores gentis; * aurea saecula; * nova fata. *b) sastaviti, na-, spisati, složiti, ob-, izraditi, i pjevati, spjevati, opisati,* carmen; poëma Graecum; * Chalcidico quae sunt mihi condita versu carmina *(sr.* Chalcidicus); *(Quint.)* alterum illud etiam prius satirae genus sed non sola carminum varietate mixtum condidit Terentius Varro; laudes alcjs; * bella; * Caesaris acta; * festa numeris. *2) metnuti-, staviti-, položiti što na svoje mjesto čuvanja radi, spraviti, (sa)hraniti, spremati, čuvati, ostaviti,* fructus, pecuniam; frumentum; sortes eo; oleum conditum, *staro (opp.* viride), *Suet.*; * alqd horreo; * mella amphoris; * testâ (vinum); alqm in carcerem, in vincula, in custodiam; literas publicas in sanctiore aerario conditas habere; alqd domi suae; * c. se *(skrivati se)* in portu, * condi *(skriven biti)* Thybridis alveo; † se in foliis *(medju lišće, o pticah, pčelah)*; *u prilici,* † omnem pecuniam mercandis agris, *uložiti u itd.*; † tempora fastis, *unieti, upisati, zabilježiti u itd.*; † condo *(skupljam, sabirem, nakupljam, duševno)* et compono quae mox depromere possim; * condita *(čvrsto čuvane)* signa mente teneto; consulatus jam domi conditus, *već kod kuće sahranjen = posve sjeguran*; sic in causis conditae sunt *(leže, sadržane su, nalaze se)* res futurae. *Na pose u zemlju sahraniti, po-, za-, ukopati, zagrebsti,* mortuos cerâ circumlitos; alqm in sepulcro, * sepulcro; * ossa terrâ; * alqm humi; *odatle vrieme rek bi zakopati, prevaliti, na-, svršiti, provesti, probaviti, proživjeti, proboraviti,* * † diem; * soles cantando; *kano t. t.* c. lustrum *v.* lustrum. *3) sakriti, skrivati što (kano miran čin smatrano, pa da, što treba sakriti, dodje na svoje mjesto te je rek bi kod kuće; sr.* abdo, abscondo), * enses, *turiti u korice;* * telum; * lunam nubes, *zastiru;* * caput inter nubila; * alqd jocoso furto, *ukloniti, umaknuti (o Merkuriju)*; † nitentia *(o vremenu)*; * lumina, *oči zatvoriti, s-, zaklopiti (o snu)*; † se in viscera terrae; † militem in silvis; † luna nitore sideris sui; * sol se c. in undas; * se lacu, se portu, per portus; * se ex magnis aedibus (in domum), unde etc.; * condi in alveo; *(Tac.)* adeo condiderat iram, *sakriti, utajiti;* * jurgia sub tacita laetitia. *Odavle* * *duboko zabosti, -rinuti, -udariti,* ensem alcui in pectus *ili* in pectore, sub pectore; telum jugulo; *u prilici,* * stimulos alcui in pectore caecos; *pren.* omne bonum in visceribus medullisque.

condŏcĕ-făcio, etc. 3. [condoceo *i* facio] *upitomiti, birati, u-, izvježbati, obučiti, uputiti,* beluas; † tirones gladiatores; animum, ut etc.

con-dŏceo, etc. 2. *(riedko) u-, izvježbati, birati,* facmodo, ut condocta tibi sint dicta ad hanc fallaciam, quin edepol condoctior sum quam tragoedi et comici, *Plaut.*; equites uti frena eo condocuerat, *pisac b. Afr. 19* (Nipperdey: uti frenatos constituerat).

condŏlesco, lui, — 3. [doleo] *ljuto boljeti me, (za)boli me, bol ćutiti (tjelesno i duševno),* caput mihi c., *hudo me glava boli, Plaut.*; pes, dens; ne condoluisse quidem unquam videtur; *(Hor.)* condoluit tentatum frigore corpus, *razboli se.*

condōnātio, ōnis, *f.* [condono] *darovanje, poklonjenje, jednom Cic. Verr.* 1, 4, 12.

con-dōno, 1. *1) darovati, pokloniti, predati, prepustiti, ostaviti,* alcui alqd; *tp. prepustiti, ostaviti, pustiti, žrtvovati, posvetiti,* alqm cruci, *propeti, Plaut.*; alqd potentiae alcjs, se vitamque suam rei publicae. *2) dug komu pokloniti, oprostiti, odpustiti,* pecunias creditas debitoribus; *(predcl.)* alqm argentum. *Odatle tp. a) (o)prostiti komu što, odpustiti,* alcui crimen; *(Ter.)* habeo alia multa, quae nunc condonabitur, *u čem će se dati oproštenje. b) njekomu za ljubav ili radi njekoga poštediti koga, -pomilovati, -nekažnjena pustiti, -ne kazniti, oprostiti komu radi..,* c. alcui filium, se (Caesarem) Divitiaco fratri condonare *sc.* Dumnorigem; praeterita fratri, dolorem suum alcjs precibus; injuriam voluntati ejus; *sr.* concedo.

con-dormio, 4. *(pred. i pocl.), (tvrdo) usnuti, zaspati.*

con-dormisco, īvi. — 3. [dormio] *pospati, počmem spavati, usnuti, zaspati, Plaut.*

condūcĭbĭlis, *adj.* [conduco] *koristan, probitačan, shodan, Plaut.*

con-dūco etc. 3. *I) trans. 1) svoditi, o-, skupiti, sab(i)rati,* copias suas, eo copias omnes; exercitum in unum locum, clientes eodem. *Odatle = sjediniti, sdružiti, spojiti, svezati,* propositionem et assumptionem in unum; * c. nubila, *skupljati, natuštavati. 2) zakupom ili najmom pribaviti si (opp.* loco), *a) najmiti, najimati, pogoditi,* hortum; domum in

Palatio; *(Plaut.)* alcui aedes; consulem ad caedem faciendam; c. homines, c. multitudo, † c. praeceptores publice; *imenito o vojnicih, najmiti (vojsku), kupiti, snubiti (vojnike za plaću ili kano plaćenike),* homines, † militem; homines mercede conducti; *subst.* **conducti,** ōrum, *m. najamnici, najmljenici kod sprovodâ,* qui c. plorant in funere, *Hor.*; *najamnici, najmljena vojska, Nep.*; * conducti nummi, *posudjeni, uzajmljeni*; *subst.* **conductum,** i, *n. što je najmljeno, osb. kuća, stan. b) t. t. zakúpiti, uzeti pod zakup,* vectigalia; * publica. *c) za stanovitu cienu nješto (djelo, gradbu, nabavu) preuzeti, -na se uzeti, biti čemu poduzetnikom,* columnam faciendam; praebenda quae ad exercitum Hispaniensem opus essent. *II) intrans. (samo u trećoj osobi sing. i pl. i u inf.) doprinositi k čemu ili za što, pripomoći, koristiti, pruditi, služiti, biti koristnim, probitačnim po koga,* ea maxime conducunt; ad vitae commoditatem; quae saluti tuae conducere arbitrarer; *(Plaut.)* quod in rem tuam bene conducat; *(Tac.)* quod in commune conducat.

conductĭcius, *adj.* [conduco] *najmljen, najamnik, -ica,* fidicina, *Plaut.*; exercitus; † domus.

conductio, ōnis, *f.* [conduco] *(riedko) 1) upr. svodjenje; skupljenje, spojenje, svez(anje) u riečih,* propositionis et assumptionis. *2) najmljenje, zakup,* fundi.

conductor, ōris, *m.* [conduco] *1) najimac, zakupnik, arendator. 2) preduzetnik, podhvatnik, dostalac,* operis.

condŭplĭcātio, ōnis, *f.* [conduplico] *(po)dvostručenje, udvojenje, udvojavanje, u šali = zagrljenje dviju osoba, Plaut.*

condŭplĭco, 1. *(po)dvostručiti, udvojiti, usugubiti,* alqd, *Ter.*; *u šali* corpora, *o grljenju, Plaut.*

condus, i *m.* [condo] *čuvalac, hranilac, samo u svezi sa* promus, *jednom Plaut. Pers.* 2, 2, 14; *sr.* promus.

cōnecto *gl.* connecto.

con-făbŭlor, 1. *(dep.) (predcl.) 1) intrans. prijateljski se razgovarati, -divaniti, govoriti s kim,* cum alqo; *absol. 2) trans. razgovarati se, divaniti o čem,* alqd cum alqo.

confarreo, 1. [con *i* far] *konfarreacijom* (confarreatio, *stariji i najstroži način rimske ženitbe, kod koje bi se pirov kolač [pir = far] koje bogom prinio, koje pojio od mladenaca) vjenčati, -ženitbe sklapati,* confarreatis parentibus, *od zakonitih r., Tac.*

con-fātālis, *adj. ujedno sudbinom usudjen, -odredjen, na udes vezan, jednom Cic. fat.* 13, 30.

confectio, ōnis, *f.* [conficio] *1) sgotovljenje, načinjenje, pravlienje, sastavljenje, napravljenje, pripravljanje, nabavljenje, dovršivanje, svršenje stvari, koja zahtieva tjelesnu ili duševnu djelatnost, napor, radnju (sr.* conficio), libri; materiae; tributi, *iz-, utjerivanje*; belli. *2) tamanjenje, uništenje, razor(ivanje), zator, satrenje,* escarum, *razdrobljenje, žvatanje.*

confector, ōris, *m.* [conficio] *1) gotovitelj, načinjalac, svršitelj,* negotiorum, totius belli. *2) potrošnik, zatornik, uništitelj, razoritelj, satritelj,* c. et consumptor omnium ignis.

confercio, —, rtum, 4. *strpati, stisnuti, sbiti, sastaviti, smaknuti,* urbanos et agrestes in arta tecta; milites conferti, naves c.

con-fero, etc. 3. *snositi, snesti, 1) sa svih strana na jedno mjesto snositi, -snašati, -nanositi, -stavljati, -slagati, -smetati, -skupiti, -sabrati, -spraviti, -spremati, ili u cielost sjediniti, -sdružiti, -spojiti, -svezati, -skupiti, -stegnuti,* frumentum ex agris in castra, impedimenta in unum locum, ligna circa casam; omnibus armis ex oppido collatis; collatis militaribus signis; * signis collatis, *sjedinjen na boj*; c. vires in unum; collatis viribus, † collatae aquae; *tp. skupiti, sastaviti, stegnuti u besjedi, u kratko reći,* c. rem in pauca, *Plaut.*; † ex immensa diffusaque legum copia optima quaeque et necessaria in paucissimos libros; * in versus sic verba sua duos; *absol.*, conferamus in pauca; causam c. in tempus, *stvar stegnuti u medje vremena, razpravljati ju prema odmjerenomu vremenu; o ratu,* collatum est omne bellum circa Corinthum, *stegnuti, usredočiti, concentrovati. 2) približiti, primicati, prikučiti,* c. capita, *priobćivati, dogovarati se, viećati potajno,* * gradum, *bliže doći, -pristupiti,* c. sermonem cum alqo, *priobćivati si g., razgovarati se,* sermones familiares, consilia cum alqo, *viećati,* de alqa re; c. coram *(izgovarati)* quae volumus; sollicitudines inter se, hoc coram c.; *(Tac.)* de iis rursus conferemus, *govoriti ćemo;* * seria cum alqo; *kano vojn. t. t. u neprijateljskoj namjeri,* c. castra cum hoste, castra castris (hostis), castra propius, † oppido; *osb.* c. arma, manum, gradum, pedem, signa, *o borbi s bliza, šakanju i redovitoj bitci,* c. arma cum alqo, manum cum hoste, *(Liv.)* manum, * alcui, *boriti se, pobiti se s kim*; * se alcui, *boriti se, izaći komu na megdan*; gradum cum alqo; collato pede, † gradu, *momak s momkom, junak proti junaku*; c. signa, *pobiti se, biti se na šake, smiešati se (s neprijateljem u boju s bliza) (takodjer u prilici)*; * collato Marte, *u boju na šake ili s bliza*; signis collatis certare, inter se concurrere, *u redovitoj, pravoj bitci,* * se viro vir contulit, *udari junak na junaka*; * mecum confer, *bori se itd.*; * c. certamina belli inter se, *zametnuti itd.*, * c. lites, *zaváditi se (medju sobom)*; c. vires, *u boju, ogledati se s kim,* ex propinquo vires, *Liv. 3) prinositi, prilagati, doprinieti, kúpiti, dati,* pecuniam, tributa, c. pecunias ad honores alcjs; sextantes in capita; quadragena talenta quotannis Delum; pecuniam in statuas, ex nostro nonnihil in commune; stipem Apollini. *4) sravnjivati, uporedjivati,* alqd cum alqa re, alcui rei, *i* c. utriusque vitam inter se. *5) snositi što kamo, spremiti, spraviti, sahraniti, ukloniti, obratiti,* pabulum in loca munita; multa ex agris in urbem; se suaque omnia in oppidum; c. suas rationes et copias in illam provinciam, *prenieti, premjestiti,* † legiones in mediam aciem, *postaviti, smjestiti*; c. signa ad alqm, *naići na koga, doći komu, i neprijateljski,* signa in laevum cornu, *okrenuti se proti.., udariti na..;*

c. iter Brundisium versus, *krenuti-, udariti putem . . .; (Brut. u Cic. ep.)* iter eo; *(Tac.)* spes vitaque sua non prius ad deos quam ad principum aures; *često* c. se, zapútiti se, otići, dieliti se *kamo,* Laodiceam, ad Tissaphernem, in fugam *(udariti u bieg). Odavle tp. a)* c. se ad alqm, pristati uz . . ., pribiti se *kod ili uz . . ., pridružiti se komu,* me ad pontificem Scaevolam contuli; c. se ad amicitiam, se in amicitiam et fidem alcjs, se ad studia literarum, *nastojati oko . ., dati se na . . b) što god pismeno ili ustmeno* primiti-, uzeti *kamo,* unieti, predložiti, govoriti, in suas artes c.; cur non confertis *(ne predlažete uz ostalo),* ne etc., *Liv.* 4, 4, 9. *c) u njeko stanovito vrieme* metnuti *što,* staviti, prenieti, odgoditi, alqd in longiorem diem; Carthaginis expugnationem in hunc annum *(kano histor. factum). d)* staviti-, metnuti u red, urediti, sküpiti, sastaviti, spisati, totam Academiam ex duobus libris in quattuor; † res Romanas Graeco sermone in historiam. *e)* prenieti u . ., prevesti u . ., verba ad rem, *Ter.; odavle* * pretvoriti, preobraziti, promieniti, alqm in saxum. *6)* donositi, davati, trošiti, upotriebiti, rabiti, služiti se na . ., munera alcui; praedam in monumentum deorum; pecuniam ad beneficentiam liberalitatemque; *na pose o mislih, nagnuću, djelatnosti itd.,* obratiti, okrenuti, upraviti, staviti, upotriebiti, trošiti, uložiti, izkazati, učiniti, dieliti, alio animum *(srdce, požudu)* suum, *Ter.;* omnes suas curas cogitationesque in rem publicam; curam ad philosophiam; omne studium ad gloriam alcjs celebrandam; beneficia in alqm; plurimum operae, studii, diligentiae, laboris ad conficiendum reditum alcjs; c. orationem ad misericordiam, *djelovati besjedom na milosrdje; (riedko)* c. suspitionem, *sumnjati,* maledicta in alqm, *psovati;* legem ad perniciem civitatis, *zlorabiti. Odavle a) nješto komu na izvedenje* ostaviti, prepustiti, dati mu u ruke, povjeriti, rem ad alqm; omnem spem salutis ad clementiam victoris, *nadati se spasu samo od . . . b) (riedko) nješto komu* pripisivati, svojiti *kano posjedniku,* species istas hominum in deos; *nješto komu kano uzročitelju* pripisivati, svojiti, kriviti *koga čim,* bacati-, oboriti *na koga krivnju,* verbum falso in alqm; culpam, causam, crimen in alqm; vitia in senectutem. — *impers.* † **confert** *(kao što* συμφέρει), doprinosi k . ., koristi *komu ili čemu,* probitačno je, koristno je *što po (za)* . ., alqd, nihil, multum, plus, plurimum, ad, *(riedko)* in alqam rem; alcui rei.

confertim, *adv.* [confercio] strpano, sbijeno, stisnuto, gusto.

confertus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* confercio] *1)* strpan, sbijen, stisnut, gust, *osb. kano vojn. t. t.* confertissima acies; confertissimo agmine; confertis turmis impetum facere, *u sbijenih eskadrunih navaliti;* in confertissimos hostes incurrere. *2)* natrpan, nabijen, dubkom napunjen, pun puncat, vita plena et c. voluptatibus, templa c. ingenti turba virorum.

conferveseo, ferbui, — 3. [ferveo] uzavreti, zažariti se, usijati se, užeći se, * *tp.* mea cum conferbuit ira.

confessio, ōnis, *f.* [confiteor] priznanje, izpovied, izpoviedanje, illorum; patefactus indiciis et confessionibus suis; errati sui; pecuniae captae; *(Cael. u Cic. ep.)* si stultissimas de se c. audisses; ea erat c., Romam caput rerum esse, *tim su (mučke) pripoznali, da itd.*

confestim, *adv. (srodno s* festinus *od* fero = *ujedno s drugimi dalje hrleći),* od-, umah na to, neodvlačno, brzo, taj čas, bez odgode, quae gestum negotium c. aut ex intervallo consequuntur.

conficiens, tis, *adj. sa sup.* [*partic. od* conficio] stvarajući, čineći, conficientia bonorum corporis; civitas conficientissima literarum, *koja vrlo rado piše, ili sve odmah bilježi.*

conficio, fēci, fectum, 3. [facio] *1)* stvoriti, stvarati, sgotoviti, načiniti, (na)praviti, opraviti, obršiti, obaviti, odpraviti, iz-, svršiti *(što stoji muke, napora, snage, râda; sr.* absolvo, perficio), anulum sua manu; tabulas literis Graecis, *spisati,* libros Graeco sermone; rationem, *račun načiniti;* alutae tenuiter confectae, *izradjene, ustrojene;* c. bellum, proelium; negotium, res; sermonem; funera; officium; iter; omni hoc itinere una nocte equitatu confecto, *Caes. b. G.* 4, 4, 5.; tantum facinus, mandata; spatium, cursum; pretium, *ustanoviti; (Ter.)* nuptias, pacem, *sklopiti, učiniti; na pose kano t. t. poslovnoga jez.,* de alqa re *sa i bez* cum alqo, posao-, kupnju-, prodaju obaviti, svršiti, ugovoriti s kim, pogoditi se s kim. *Odatle tp. a)* u-, načiniti, uzročiti, zadati, izposlovati, izhoditi, alcui sollicitudines *(Ter.),* reditum; motus animorum; animum auditoris mitem et misericordem. *b) o vremenu* prevaliti, navršiti, provesti, probaviti, proživjeti, reliquam partem noctis; centum annos; hieme confecta, *pokle je zima prošla;* † vergiliarum sidere confecto, *zapadši itd.;* adolescentiam in voluptatibus. *c) philosoph. t. t.* zaključiti, izvoditi, *ponajviše u pass.,* sliediti, ex quo conficitur etc. *2)* skúpiti, namaći, smoći, sastaviti, na-, pribaviti, exercitum, equites; pecuniam, alcui hortos; c. centurias, *pribaviti si glasove centurijâ. 3) rek bi* radnjom umanjiti, -sharati, *a) glede na jela,* sažvatati, sažvakati, sdrobiti, smlaviti, escas, cibum; samljeti, pojesti *koješta, u šali,* plures pavones, quam tu pullos columbinos; cibus confectus, *raztvoreno, sdrobljeno. b)* po-, sasjeći, poklati, okrenuti pod sablju, usmrtiti, me sica illa paene confecit; c. alterum Curiatium saucium; † feras *(u cirku); (Hor.)* confice, *skončaj, dotuci me skoro. c)* potrošiti, potratiti, razsuti, patrimonium; *(Ter.)* argentum alcjs. *Odatle tp. a)* sasvim izcrpiti, satrti, satirati, oslabiti, iztrošiti, me maeror lacerat et c., *mori;* praevalentis populi vires se ipsae c.; *često u pass.,* confici frigore, desiderio, curis, lacrimis, fame; *oslabjeti, iznemoći,* confectus aetate; senectute, vulneribus; fessi confectique; conficior *sc.* animi dolore, *puca mi srdce od žalosti, izjesti se. β)* sasvim podložiti, -podvrći, ukrotiti, sbiti u tulac, utjerati *koga u rog,* Athenienses, duos hostium exercitus; provinciam; *(Plaut.)* c. alqm verbis.

confictio, ōnis, *f.* [confingo] izmišljenje, criminis, *jednom Cic. p. Rosc.* 13, 35.

confīdens, tis, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* confido] uzdajući se sam u sebe, srčan, hrabren, smjelan, *u dobru sm., Com.; često u zlu sm.,* drzovit, bezobrazan.

confīdenter, *adv.* [confidens] *u dobru sm.* s pouzdanjem, smjelo; *često u zlu sm.,* drzko, bezobrazno.

confīdentia, ae, *f.* [confidens] *1) (Com.)* uzdanje-, pouzdanje u samoga sebe, smjelost. *2)* drzovitost, bezobraznost, bezočnost, c. et temeritas.

confīdentĭ-lŏquus, *adj.* [loquor] smjelo-, drzovito govoreć, nihil confidentiloquius, *jednom Plaut. Trin.* 1, 2, 164.

con-fīdo, etc. 3. *(po)uzdati se u-,* oslanjati se *(na koju god moć, silu, imutak, pomoć i sl.; sr.* fidem habeo, credo), tvrdo se čemu nadati, -ufati, za stalno vjerovati, illo duce; naturâ loci, illo senatus consulto; confisus praesidio *(abl.)* legionum trium, *Caes. b. c.* 1, 42, 3.; vestrae virtuti; alcui, sibi; * afflictis melius c. rebus, *da će se nepovoljno stanje poboljšati, u nevolji boljemu se nadati;* c. de salute urbis; *s acc. c. inf.; absol. uzdati se, uvjeren-, sjeguran biti.*

con-fīgo, etc. 3. *1)* sglobiti, spojiti, sbiti, transtra clavis ferreis. *2)* probosti, prosukati, alqm sagittis; † legionem; † exercitum jaculis; *posl. gl.* cornix; *tp.* confixus ejus sententiis, *spet (u djelovanju), na nerad prisiljen.*

con-findo, etc. 3. razcjepljivati, sjeći, *jednom Tib.* 4, 1, 173.

con-fingo, etc. 3. izmisliti, izumiti *što,* doviti se *čemu,* alqd; *s acc. c. inf.*

con-fīnis, *adj. 1)* graničeći, medjašeći s *kim,* susjedni, bližnji, medjaš *(o poljih i zemljah; sr.* vicinus), ager c.; hi erant confines Senonibus *(dat.). 2) tp.* obližnji, gotovo sličan, srodan, * carmina c. studio vestro *(dat.);* † his (quaestionibus) c. est destructio et confirmatio sententiarum.

confīnium, ii, *n.* [confinis] *1) mjesto ili priedjel gdje se stiču granice dviju zemalja,* razmedja, (su)medja, granica *(sr.* vicinitas), c. Lyciae et Pamphyliae; in confinio; * confinia mundi; vicinitates et confinia, *medje ili granice medju kućami i zemljami. 2) tp.* sredina *medju dva obližnja predmeta, na kojoj se što jošte nagiblje koli k jednomu toli k drugomu,* (raz)medja, susjedstvo, blizina, * confinia lucis, * noctis, *prozorje (sudanje, osvitak), sumrak (sutón);* † breve c. artis et falsi.

con-fīo, — fieri *(pass. drugotni oblik od* conficio), *1)* namaći se, smoći se, sastaviti se, skúpiti se, aurum ex quo summa pactae mercedis Gallis confieret. *2)* učiniti se, izvršiti se, izvesti se.

confirmātio, ōnis, *f.* [confirmo] *1)* utvrdjenje, učvršćenje, ustaljenje, jačenje, perpetuae libertatis; *osb.* umirenje, hrabrenje, bodrenje, tješenje, *razgovor,* animi; confirmatione nostra egebat. *2)* potvrdjenje, obistinjenje, gravior; perfugae. *3) u rhetorici,* potvrdjivanje, dokazivanje, obrázloženje, podkrepljivanje *razloži.*

confirmātor, ōris, *m.* [confirmo] potvrdnik, jamac, pecuniae, *jednom Cic. p. Clu.* 26, 72.

confirmātus, *adj. s comp.* [*partic. od* confirmo] *1)* ohrabren, srčan, hrabar, animus; confirmatiorem ejus exercitum efficere. *2)* potvrdjen, posvjedočen, in quibus (literis allatis) erat confirmatius idem illud.

confirmĭtas, ātis, *f.* tvrdost, čvrstoća, tvrdokornost, *jednom Plaut. mil.* 2, 2, 34.

con-firmo, 1. utvrditi, učvrstiti, jačiti, okriepiti, pokriepiti, stipites; corpus, vires nervosque; valetudinem *ili* se *(poslije bolesti);* aetates, quae jam confirmatae sunt, *ojačati; tp. a)* ojačiti, osjegurati, učvrstiti, ustanoviti, uglaviti, utanačiti, potvrditi, suam manum *(četu);* se transmarinis auxiliis; regnum Persarum; pacem cum alqo; labores et victorias *okruniti;* his confirmatis rebus, *urediv kako valja;* c. consilia, *krepko podupirati;* profectionem lege, *ureći, ustanoviti;* jurejurando inter se, *potvrditi ugovor, udariti rek bi pečat nanj; (Quint.)* facultatem dicendi, *prisvojiti si lahkoću u izražavanju;* opinio confirmatur. *b) srdce komu* ohrabriti, bodriti *koga,* sokoliti, sloboditi *i sl.,* alqm; animum alcjs; nostros spe auxilii, exercitum; eos ad dimicandum animo; c. animum, † mentem, se, sese; se ad confligendum animo; *(Curt.* 8, *2)* ad confirmandum pudorem, *da se od zastidjenja uslobodi. c) u* vjernosti utvrditi, -učvrstiti, homines, civitatem. *d) tvrdnju itd.* potvrditi, podkriepiti, dokazati, posvjedočiti, rem, hoc, idem, locum istum; c. nostra argumentis ac rationibus, deinde contraria refutare. *e)* tvrditi, uvjeriti, uvjeravati *koga o čem,* za stalno govoriti, alqd; alcui alqd; de alqa re; *s acc. c. inf.;* c. jurejurando, *kleti se.*

† **confisco,** 1. [fiscus] *1)* čuvati u blagajni, metnuti u blagajnu, pecuniam confiscatam habere *2) uzeti komu imovinu u* državnu *blagajnu* (fiscus), poplieniti, zaplieniti za državu, confiskovati, hereditates; alqm, *imutak čiji.*

confīsio, ōnis, *f.* [confido] uzdanje, pouzdanje, firma animi, *jednom Cic. Tusc.* 4, 37, 80.

confĭteor, fessus sum, *dep.* 2. [fateor] *1)* priznati, izpoviedati, izpovidjeti *(od nevolje, prisiljen, ili barem ne sam od sebe, nego usljed prietnjâ, pitanja i sl.; sr.* profiteor), peccatum, errorem meum; amorem; de maleficio; se victum; multa se ignorare; * c. se, *kazati se komu, kažem komu tko sam;* * confessa deam. — *Partic. perf.* confessus, *a) act.* tko je *zločin, pogrešku priznao,* priznavši. *b) pass.* priznan, izpovidjen, nedvojben, očit, neprieporan, res c.; † *subst.* confessum, † in confessum venire, *u obće poznat biti;* † in confesso esse, *u obće priznato biti, -priznavati se. 2)* jasno kazati, očitovati, na znanje dati, * vultibus iram; † *s acc. c. inf.*

† **conflăgrātio,** ōnis, *f.* [conflagro] *(riedko)* sgorjenje, sgaranje, izgor.

con-flăgro, 1. izgorjeti, sgorjeti, classis c. incendio; flammis castra; terras c. a tantis ardoribus; *u prilici,* c. incendio invidiae, flammâ amoris; *tp.* c. invidiâ, *pasti žrtvom nenavisti, mržnje,* invidiâ alcjs, *mržnje, kojom tko na koga mrzi.*

conflictio, ōnis, *f.* [confligo] *class. samo tp.* suraz, sraz, sukob, borba, *conflict,* causarum, rerum, rationum.

conflicto [*frequent. od* confligo] 1. *upr. udarati jedno o drugo, 1) u act. (riedko) a) trans. natle oboriti, silno oštetiti, uništiti,* per scelera rem publicam, *Tac. b) intrans. sukobiti se, sraziti se, dospjeti u stisku, boriti se-, tući se s kim, otimati se čemu,* cum hujusmodi malo, *Ter. 2) u pass. a) sraziti se, tući se, boriti s kim ili čim,* conflictari cum alqo. *b)* conflictari alqa re *i* ab alqo, *trpjeti što ili od . ., stradati s čega, snadje-, muči-, tišti-, mori koga što, doći u stisku,* incommodis, inopiâ, gravi morbo, *bolovati s težke b.,* duriore fortuna, multis difficultatibus; ab alqo diuturnioribus molestiis; *absol., (Tac.) doći u veliku stisku, imati težak položaj.*

conflictus, us, *m.* [confligo] *sukob, suraz, sudar, udaranje jednoga o drugo,* lapidum, nubium; corporum *(u boju).*

con-fligo, xi, ctum, 3. *1) (predcl.) trans. udariti jedno o drugo, odatle tp. staviti stvar uza stvar contrasta radi, sravniti, jednom Cic de inv.* 2, 43, 126. *2) intrans. neprijateljski sukobiti se, sraziti se, udariti se, a) upr.* naves graviter inter se conflixerunt. *b) sraziti se, sukobiti se, (po)biti se, boj biti, boriti se (motreći boj sa surove strane na koliko se u njem krv prolieva i ljudi ubijaju; sr.* pugno, dimico), temere in acie versari et manu cum hoste confligere; c. armis, classe; acie cum alqo; proelio, sub onere; *(Brut. u Cic. ep.)* contra, *(Nep.)* adversus alqm; *absol.;* * venti c., *boriti se; o prepiranju na sudu,* leviore actione, *često o borbi-, opreci stvari,* copia c. cum egestate; causae c. inter se.

con-flo, 1. *upr. sduhati, spuhati, spiriti, 1) uz-, raz-, podpiriti, upirivati,* ignem, *Plaut.;* quorum opera id conflatum (esse) incendium, *Liv.; tp. o političkih stanjih, uzpiriti, podžeći, potaknuti, zametnuti, uzročiti, uzbuditi, počiniti, podići,* bellum; tumultum, seditionem. *2) o kovinah, staliti, preliti, prelievati,* * falces conflantur in enses. *Odavle tp.* una ex duabus naturis conflata videtur, *rek bi slivena;* horum consensus conspirans et paene conflatus, *sliven = najusrdniji, podpun;* monstrum tam ex contrariis naturae studiis conflatum, *sastavljen, u kojem se toli protivne težnje značaja druže;* c. magnum exercitum, *značenjem preziranja, skupiti, skucati;* c. pecuniam, *sastaviti, namaći, skuckati,* aes alienum, *nakupiti-, načiniti dugova, zadužiti se; takodjer rek bi skovati, osnovati, splesti, zametnuti, uzročiti, učiniti, napraviti,* crimen, accusationem et judicium, injuria novo scelere conflata; conflatum mendacium; alcui periculum, invidiam; c. crimen invidiamque in alqm; c. judicia domi, *izmišljati što, mozgati o čem.*

con-fluo, —, — 3. *slievati se (o riekah),* conjungi et c.; c. in unum; *(Lepid. u Cic. ep.)* a confluente Rhodano, *gdje se Rhone stječe (s Ararom). — Partic.* **confluens,** tis, *ili* **-entes,** ium, *m. kao subst. stiek dviju rieka, mjesto, gdje se stječu,* confluens Mosae et Rhodani; ad confluentes collocat castra; *odatle* **Confluentes,** ium, *f. grad Coblenz na utoku rieke Mosel u Rhen. 2) tp. stjecati se, steći se, vrvjeti kamo, sleći se, sastajati se,* ad alqm; Athenas et in hanc urbem ex diversis locis; ad haec studia, *prianjati uz . .;* laus, honos, dignitas c. ad ipsos, *zapada ih, pritječe-, pada im;* † tot prosperis *(n.)* confluentibus.

con-fodio, etc. 3. *1) prekopati, obraditi, težati,* hortum, *Plaut. 2) probosti, izprobadati, prosukati,* alqm; † alqm telo, jaculis; † multis vulneribus, † elephantus confossus; *u prilici,* tot judiciis confossi *(već izprobadani, poraženi)* praedemnatique; *na pose* † c. alqd notis, *rieč, stih, mjesto u knjizi popriečnim potezom* (-÷-, *grč.* ὀβελὸς περιεστιγμένος) *podbrisav kano neprikladno ili suvišno označiti, prekrižiti.*

confore *gl.* confuit.

conformatio, ōnis, *f.* [conformo] *1) pristao ili skladan lik, -oblik, sastav stvari,* lineamentorum; c. quaedam et figura totius oris et corporis; *tp. s gen. obj.,* c. verborum, *pravo skladanje,* vocis, *pravo naglašivanje;* c. omnium officiorum; *s gen. subj.,* ratio quaedam conformatioque doctrinae, *methodično-, primjereno znanstveno izobraženje; na pose kao philos. t. t.* c. animi *ili samo* conformatio, *predstava, misao, pojam; kao rhet. t. t. (govornička) figura,* nullus fere ab eo locus sine quadam conformatione sententiae dicitur; inter conformationem verborum et sententiarum hoc interest, quod etc.

con-formo, 1. *pravi-, shodan oblik dati čemu, (svrsi shodno) stvoriti, skladno urediti, na-, izobraziti, obrazovati,* mundus a natura conformatus; natura nos ad majora quaedam conformavit; c. vocem, animum, mentem, mores; se ad voluntatem alcjs, *obrazovati se, izobraziti se.*

confossus, *adj. s comp.* [*partic. od* confodio] *proboden,* te faciam confossiorem soricina naenia, *jednom Plaut. Bacch.* 4, 8, 48.

con-fragosus, *1) neravan, hrapav, čačkovit, gredovit,* locus, via; confragosa, *golet, hrapotine, Liv. 2) tp. težak, zapleten, zamršen,* condiciones, *Plaut.*

* **con-fremo,** ui —, 3. *zajedno mrmljati, -mumljati, -vrnčati, -vikati.*

con-frico, 1. *natrti, natirati, natrljati, u-, otrti,* caput atque os suum unguento; *(Plaut.)* genua; † faciem sibi.

confringo, frēgi, fractum, 3. [frango] *slomiti, skršiti, pre-, razlomiti, razbiti,* digitos; fores caedendo; *(Plaut.)* fores pulsando pedibus; *(Plaut.)* tesseram hospitalem; *tp. uništiti, osujetiti,* consilia senatoria; *(Plaut.)* c. rem, *prosuti, potepsti, razteći imutak.*

con-fugio, fūgi, — 3. *(zajedno) bježati, po-, pribjeći, uteći se,* c. in silvas, in montes, ad aram; ad alqm; *pren.,* ad opem judicum, in misericordiam alcjs, ad clementiam.

* **confugium,** ii, *n.* [confugio] *(riedko) utočište, pribjeg, zaklon.*

confuit [con *i* fuo], fūtūrum, fŏre, *bijaše-, sbilo se zajedno,* confido confuturum, *Plaut.,* spero confore, *Ter.*

con-fulgeo, — — 2. *svietliti se, sjati, blistati se, Plaut.*

con-fundo, fūdi, fūsum, 3. *1) sliti, slievati, sasuti, s-, pomiešati, smiešati,* unâ multa jura *(juhe, umake), Plaut.;* jus herbis, *Hor.;* ignis oculorum cum eo igne qui est ob os offusus, se confudit et contulit; * Alpheus Siculis confunditur undis; *tp. a) sliti, sjediniti, s-, iz-, pomiešati,* vera cum falsis; duos populos in unum; multitudinem; oratio confusa a pluribus, *od više njih sastavljen, zajednički spisan;* sermones confunduntur in unum, *u obće se pogovara, -govori;* * rusticus urbano confusus; * *puteno smiešati,* panthera confusa camelo, *t. j. žirafa. b) sa značenjem nereda, po-, smiešati, pobrkati, smesti, poremetiti, pomutiti,* signa et ordines peditum et equitum, jura gentium; * c. foedus, *prekršiti;* * ora fractis in ossibus, † notas oris, *poremetiti crte lica, obličje nagrditi (da ga nije moći prepoznati);* † summa imis, *sve pomiešati, poremetiti;* * vultum Lunae, *mutiti, nagrditi, mračiti;* * c. proelia cum Marte, *zametnuti. c) smesti, smutiti, zabuniti,* animos audientium, alqm dicentem; * nec minus hesternae confundor imagine noctis. *2) raz-, izliti, razlievati,* cibus in venam confunditur; * cruorem in fossam; *tp.* id in totam orationem, *porazmjestiti;* confusa defensio, *občenita.*

confūse, *adv. s comp.* [confusus] *bez reda, sméteno,* loqui, agere; c. et permixte.

confūsio, ōnis, *f.* [confundo] *1) upr. (po)miešanje,* indecora c. (hominum), *Plin. ep.* 3, 20, 4. *2) sveza, spojenje, sjedinjenje,* conjunctio confusioque virtutum. *3) pomiešanje smetnja, metež, nered,* temporum, suffragiorum; *(Tac.)* c. oris, *smetenost obličja od stida, zabunjenost, porumenjenje.*

confūsus, *adj. s † comp. i s † sup.* [*partic. od* confundo] *sméten, pométen, pobrkan, poremećen, neuredjen, neuredan,* confusa erat contio; oratio; clamor, *nejasan, mukao;* † confusissimus spectandi mos; † agmen; * strages, *amo tamo, kojekuda ležeći mrtvaci; tp. sméten, zabunjen, smućen, nagrdjen,* confusus animo *ili samo* confusus; ex recenti morsu animi, *Liv.;* vultus *(Liv.);* animus in tantae cogitatione rei, *Liv.;* † non ira solum sed pudore c.; † ore confuso.

confūto, 1. *upr. utaložiti, utažiti, umiriti, o kipećoj vodi, odavle tp. a) utišati, umiriti, utažiti, obustaviti, zauzdati,* dolores; audaciam alcjs. *b) besjedom oboriti, pobiti, ušutkati, začepiti komu usta, svezati komu jezik,* alqm, alqm verbis, *Ter. c) pokazati da koja god tvrdnja, mnienje ne stoji, -da je krivo i ništetno te ga tako pobiti, oprovrći (napadno; sr.* refuto), opinionis levitatem.

con-fŭtuo, — — 3. *smiešati se, puteno obćiti (u braku), jednom Cat.* 37, 5.

con-gĕlo, 1. [gelu] *1) trans. s-, zalediti, za-, smrznuti,* congelatur oleum; *u obće sgustiti, (o)tvrditi, činim stvrdnuti se, sgrušati, usiriti,* * rictus in lapidem, *pretvoriti u tvrd k. 2)* * *intrans. s-, zamrznuti se, zalediti se,* Ister. *Odatle* * *sgustnuti se, stvrdnuti se; u prilici,* congelasse nostrum amicum otio, *da se je smrznuo = postao neradinim, jednom Cic. fam.* 2, 13, 3.

congĕmĭnātio, ōnis, *f.* [congemino] *podvostručenje, u šali, zagrljenje, jednom Plaut. Poen.* 5, 5, 18.

* **con-gĕmĭno,** 1. *podvostručiti,* ictus crebros ensibus = *opetovano udarati sjekirom = sjeći;* securim per arma viro, *opetovano sjekirom potegnuti po . . ., -sjeći, -udarati po . . .*

con-gĕmo, etc. 3. *glasno uzdahnuti;* * *o drvetu,* supremum c.

conger, gri, *m.* [γόγγρος] *gruj, grum, morski ugor, -jegulja* (Meeraal), *Plaut.*

congĕries, ēi, *f.* [congero] *upr. snos; hrpa, kûp, gromada (stvari bez reda snesenih i jednih preko drugih pobacanih; sr.* acervus, strues), * silvae, † armorum; *na pose* * *gomila drva, drvljanik, lomača;* * *o chaosu.*

1. con-gĕro, essi, estum, 3. *snesti, snositi, nanositi, skûpiti, sabrati, nagomilati, sgrnuti, sgrtati, spremiti,* vim salis, viaticum; † frumentum in praesidia; *(Hor.)* undique saccos; * alcui plagas, *zadati;* * c. aram sepulcri arboribus, *od snesena drveća podići,* * oppidum manu, *utemeljiti;* * quo *(adv.)* congessere palumbes *sc.* nidum, *gniezdo snositi, nagniezditi se;* † tela in alqm, *bacati; tp.* c. omnia ornamenta *(obasuti koga čim),* ingentia beneficia in alqm *(učiniti komu);* congerantur in unum omnia, ut etc.; † mortuo laudes, *obasipati koga čim;* c. causas vastati agri in alqm, *pripis(iv)ati; i o govoru, s-, pokupiti,* operarios omnes; (turba patronorum) quam ego congessi in hunc sermonem.

2. congĕro, ōnis, *m.* [1. congero] *snosilac, o tatu, lupežu, Plaut.*

congerro, ōnis, *m.* [gerrae] *tko s drugim zajedno ludorije, lakrdije sbija, sulakrdijaš, Plaut.*

congestīcius, *adj.* [congero] *snesen, sgrnut, nasut,* agger ex materia.

congestus, us, *m.* [congero] *1) snašanje, gomilanje, podavanje,* congestu copiarum, *Tac.; na pose, snašanje pticâ, gradjenje gniezda, gnieždenje, Cic. de div.* 2, 32, 68. *2) što je sneseno, snos, hrpa, gomila, kûp, gromača, Tac.*

congiālis, *adj.* [congius] *(riedko) držeć jedan congij, od jednoga congija, Plaut.*

congiārium, ii, *n.* [congius] (*upr. adj. sc.* donum) *mjera (congius) živeža, kašnje obično u novcu, što bi siromašnijim izmedju naroda, svakomu posebice, magistrati (činovnici) ili pojedini velikaši, kašnje carevi na poklon davali, a kadšto i vojnikom ili ugodnikom podjeljivali, milostinja, podjela, dar, jabuka.*

congius, ii, *m. rimska mjera za tekućine, beruća* 6 sextarii = 1/8 amphorae.

con-glăcio, 1. *slediti se, za-, smrznuti se,* frigoribus aqua; *tp. (Cael. u Cic. ep.)* tribunatus Curioni nostro conglaciat, *zamrzne se = prodje mirno (bez posla).*

con-glisco, — — 3. *uztinjati, planuti, [illegible] dići se, u prilici jednom Plaut. Trin.* 3, 2, 52.

conglŏbātio, ōnis, *f.* [conglobo] *sgrtanje, gomilanje, Tac.*

conglŏbo, 1. [globus] *1) učiniti okruglim, smotati, ugrudati, (s)kružiti, zaokružiti, okrugliti,* mare conglobatur; terra undique ipsa in sese nutibus suis conglobata. *2) tp. sgrtati, nagrnuti, nagomilati, sku-*

piti, sbiti, uti quosque fors conglobaverat; fors c.; eos fortuna similis conglobaverat Agathyrnam; ingens multitudo conglobata in unum; definitiones conglobatae.

conglūtĭnātio, ōnis, *f.* [conglutino] *sklijanje*; c. verborum, *blagoglasno spajanje-, -skladanje rieči, Cic. or.* 22, 78.

con-glūtĭno, 1. *upr. sklijati, skeliti; tp. čvrsto spojiti, -svezati, -sputiti, sklopiti, sastavljati, učvrstiti* (*sr.* coagmento), compara, fabricare, finge, conglutina, quod lubet, *Plaut.*; meretricios amores nuptiis, *Ter.*; amicitias; voluntates nostras consuetudine; ex his totus conglutinatus est, *skeljen = sastavljen.*

congraeco, 1. [graecor] *po grčki prosuti, pognati kroz lakomicu, jednom Plaut. Bacch.* 4, 4, 91.

con-grātŭlor, *dep.* 1. *(zajedno s drugimi) čestitati, radovati se (komu na čem, ili što itd.)*, libertatem civitati concordiamque restitutam, *Liv.*; *absol., Plaut.*

congrĕdior, gressus sum, *dep.* 3. [gradior] *zajedno, skupa ići, -doći, sasta(ja)ti se, a) u obće slučajno ili naumice, navalice*, cum alqo, inter se; huc congressae pabulatoribus praesidio priores legiones, *možda = ujedno s krmari* (pabulatores) *do-, otišavši, Caes.*; *absol. b) neprijateljski sastati se, -smiešati se, -sukobiti se, pobiti se, ogledati se*, armis; proelio cum alqo; contra alqm; impari numero; * alcui; *absol.; i o pregovaranju na sudu.*

congrĕgābĭlis, *adj.* [congrego] *što se rado skuplja, -družtvo ljubi, sdruživ, druževan*, examina apium sunt c., *jednom Cic. off.* 1, 44, 157.

congrĕgātio, ōnis, *f.* [congrego] *skupljanje, = sdruživanje, življenje u družtvu, -stadih (o ljudih i životinjah).*

con-grĕgo, 1. [grex] *1) sjatiti, skupiti u stado (čopor, hrpu)*, apium examina congregantur. *2) u obće, skupljati, sabrati, sdruži(va)ti, sjediniti na življenje u družtvu (zadruzi)*, dissipatos homines c. et ad societatem vitae convocare; homines dispersos in unum locum; *često* se congregare, congregari cum alqo, *absol.; o stvarih*, signa in unum locum, *Tac.*

congressio, ōnis, *f.* [congredior] *1) (prijateljsko) sastajanje, sastanak*, in congressionibus familiarium. *2) (kasno)* = congressus *2).*

congressus, us, *m.* [congredior] *1) sastanak, osb. prijateljski, razgovor, i o životinjah*, hominum; in congressum alcjs venire, *doći na razgovor komu. 2) neprijateljski sukob, suraz, navala, boj.*

congruens, tis, *adj.* [*partic. od* congruo] *1) slažući se-, sudarajući se s čim drugim, skladan, prikladan*, alcui rei, cum alqa re. *2) sam sa sobom sudarajući se u svih čestih, skladan, suglasan, jednolik, razmjeran, primjeren*, clamor, *Liv.*; † ceteris membris usque ad imos pedes aequalis et c.

congruenter, *adv.* [congruens] *sudarajući se s čim, prema čemu, po (c. l.), prikladno, shodno, sgodno*, naturae; dicere.

† **congruentia**, ae, *f.* [congruens] *sudaranje, skladnost, primjerenost, razmjernost, harmonija, symmetrija*, morum; membrorum.

congruo, ui, — 3. *1) (riedko) sastati se, steći se, sukobiti se*, dies c. ad eandem metam solis unde orsi sunt, *padaju na .... 2) tp. a) u stvari slagati se-, sudarati se, skladati se s čim, dolikovati, odgovarati, primjeren-, prikladan biti, biti prema čemu*, quae dicuntur c. cum causa; alcui rei, inter se; linguâ; in eum morem; sermo c. inter omnes, *govorenje svih se slagalo*; sidera cum coeli motu congruunt, *okreću se zajedno s nebom*, animi corporum doloribus congruentes = *zajedno ćuteći tjelesne b.*; non omni causae congruit unum orationis genus, *ne dolikuje, -pristoji se za .... b) u mišljenju ili mnienju slagati se, sudarati se, složan biti*, mulier mulieri magis c., inter se, *Com.*; de alqa re, *u čem*; omnium in unum c. sententiae. *c) gledeć na vrieme slagati se, sudarati se s čim ili u čem*, menses c. cum solis lunaeque ratione; ad id ipsum; *(Tac.)* forte congruerat, ut etc. *ujedno se sbilo te itd.*

congruus, *adj. (predcl. i kasno)* = congruens.

cōnĭcio *gl.* conjicio.

* **cōnĭfer**, fĕra, fĕrum, *i* * **cōnĭger**, gĕra, gĕrum, *adj.* [conus, fero *i* gero] *češere-, češerike noseći, češeronosni, -rodni.*

cōnītor *gl.* connitor.

conjectiō, ōnis, *f.* [conjicio] *1) metanje (na jedno mjesto), bacanje, puštanje*, telorum. *2) nagadjanje, tumačenje*, somniorum.

conjecto, 1. [*intens. od* conjicio] *upr. sbacati, snesti, odavle tp. nagadjati, domnievati se, naslućivati, misliti, suditi, prosudjivati, zaključivati, proučiti*, alqd eventu; iter, *nagadjati put, po nagadjanju marširati; s acc. c. inf.*; † alqd ex alqa re, de alqa re; † ne ceteri quoque ex Peligno conjectarentur; † *na pose iz znamenjâ zaključivati, (nagadjajuć) tumačiti te tako proricati, -proreći.*

conjector, ōris, *m.* [conjicio] *nagadjač, tumačitelj, Plaut.*; *na pose tumačnik sanjâ, gatalac, gonetalac, vračar; i* **conjectrix**, īcis, *f. tumačnica sanjâ, gatalica, gatara, jednom Plaut. mil.* 3, 1, 99.

conjectūra, ae, *f.* [conjicio] *1) nagadjanje, mnivanje, domnievanje, (domnjevan) zaključak*, conjecturam facere, capere de *ili* ex alqa re, *nagadjati (što iz česa ili po čem), suditi, zaključivati (po domnievanju)*; conjecturam alcjs rei capere de alqa re; conjecturâ alqd assequi, consequi, *pogoditi, dosjetiti se, uvidjeti*; c. de se facere; c. capere, salubrisne an pestilens annus sit; conjecturâ judicare; afferre conjecturam, *što tko nagadja, čemu se domnieva. 2) na pose nagadjanje = tumačenje sanjâ, -znamenjâ, -pojavâ, gatanje, vračanje, proricanje.*

conjectūrālis, *adj.* [conjectura] *na nagadjanju osnivajući se, nagadjan, domnjevan, vjerojatan*, causae.

conjectus, us, *m.* [conjicio] *1) bacanje (na jedno mjesto ili kamo), metanje, (iz)puštanje (osb. o strielah)*, lapidum, teli, venire ad c. teli, *doći na dohvat ili domet; tp.* c. oculorum, *upiranje itd.*

conjĭcio (conĭcio), jēci, jectum, 3. [jacio] *1) sbacati, smetati, snositi*, sarcinas in acervum, in medium; *tp. (iz skupljenih znakova ili učinâ) nagadjati, naslućivati, domnievati se, predomišljati se, sumnjati, izvoditi, suditi, zaključi(va)ti*, alqd ex alqa re; de alqua re; alqd; *s acc. c. inf.*; belle, male conjecta, *krasne, nespretne domnjeve, -nagadjanje; (Ter.)* ut conjicio. *Odavle* c. somnium alcui *(Plaut.), tumačiti, kazati što znači, i u obće = budućnost nagadjati, unapried kazati, pogoditi, gatati, proricati*, c. quae tempestas impendeat; aegrotum e morbo evasurum esse. *2) bacati, puštati, strieljati, zatjerati, sagnati, udariti, zabosti*, tela, pila in alqm; intra vallum; gladium in os adversum; sagittas intrâ multitudinem; navem in portum *(ob oluji); tp.* c. culpam in alqm, *obarati na k.*; maledicta in alqm; c. vocem in disputando *(Cael. u Cic. ep.), natuknuti, izustiti; absol.* petitiones ita conjectas, *upravljene-, udešene tako napade ili navale. 3) sa značenjem brzine, baciti, bacati, metati, vrći, staviti, (u)tjerati, sagnati, uprieti, obratiti, okrenuti*, c. alqm in vincula, in catenas *(okovati u gvoždje)*, in carcerem, in custodiam, in fugam *(utjerati u b.)*, auxilia in aciem; c. se *(nagnati se, navaliti)* in signa manipulosque, in sacrarium; se in fugam, *udariti u b.*; c. se sub scalas, *sakriti se (naglo)*; c. se in noctem, *trčati u noć, odhrliti noćju; (Ter.)* c. se in pedes, *uzeti utrenik, odpiriti, uteći*; c. se *(pobjeći)* in latebrâm *(kod pregovaranja)*, c. se mente ac voluntate in versum, *dati se na pjesničtvo*, c. oculos in alqm *(okrenuti), absol.*, conjicere oculos; conjectis oculis *sa uprtima očima*; c. orationem in clarissimos viros; c. pecuniam in alqd *(bacati = potrošiti, potratiti)*; c. alqm in laetitiam frustra, *Ter.*; alqm in metum, in terrorem *(prestrašiti)*, rem publicam in perturbationes *(poremetiti), (Plaut.)* c. alqm in morbum ex aegritudine; naves in noctem conjectae, *bačene, zanesene, dospjele*; * c. ferrum in gutture, * jaculum inter ilia; * vincula collo, *metnuti oko v.*, * galeas igni; * tela, *baciti, puštati*; Tuberonis sors conjecta est ex senatus consulto, *ždrebalo se za T.*; qui praetores fuissent, in sortem conjicerentur, *neka ždrebaju.*

† **conjŭgālis**, *adj.* [conjux] *ženitbeni, bračni*, dii.

conjŭgātio, ōnis, *f.* [conjugo] *upr. spajanje; u rhetorici etymologijska srodnost rieči.*

* **conjŭgiālis**, *adj.* [conjugium] *ženitbeni, bračni.*

conjŭgium, ii, *n.* [jugum] *upr. svez; odavle ženitbena sveza, ženitba, udaja, brak (samo u physičkom pogledu; sr.* connubium*); i o * životinjah = parenje. Odatle * a) smiešanje, puteno obćenje. b) suprug, supruga, i draga, ljubav.*

con-jŭgo, 1. *(riedko)* = conjungo, † amicitiam, *sklopiti*; verba conjugata *etymologijski (po korenu) srodne.*

conjuncte, *adv. s comp. i sup.* [conjunctus] *1) svezano, spojeno, u savezu, zajedno*, c. re verboque risus movetur; c. cum reliquis rebus nostra contexere; si c. sit elatum, *uvjetno, pod uvjetom*; quorum (verborum) ratio nobis primum simpliciter videnda est, deinde c. *2) usrdno, prijateljski, u prijateljstvu*, vivere cum alqo c., conjunctius, conjunctissime.

conjunctim, *adv.* [conjungo] *sjedinjeno, zajedno, u zajednici*, petere auxilium.

conjunctio, ōnis, *f.* [conjungo] *1) sveza, spojenje, sjedinjenje, sdruženje*, hominum; c. mentis cum externis mentibus = *sudaranje, sympathija*; c. vicinitatis, *medju susjedi, iz susjedstva izvirući. 2) o braku, ženitbi, udaji, srodstvu, prijateljstvu; u philos. i rhetor. govoru, sveza-, spojenje pojmova; u slovn., veznik.*

conjunctus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* conjungo] *1) glede na prostor, svezan, spojen, držeći se česa, suvisli*, sublicae cum omni opere c., † supercilia, *srašten; odavle o mjestih, sgradah, zemljah, svezan, susjedni, graničeći s čim, držeći se (nalazeći se tik) česa*, loca castris, theatrum domui. *2) glede na vrieme spojen*, c. alcjs aetati; alcui aetate conjunctior; † quae proelio apud Arbela conjuncta erant. *3) srodstvom ili prijateljstvom s kim spojen, -svezan, srodan, usrdan, sprijateljen, prijateljski*, c. cum alqo vinculis et propinquitatis et affinitatis; ut nosmet ipsi inter nos conjunctiores simus; conjunctissimus huic ordini; propinqua cognatione c.; sanguine; * *udata za k., vienčan s kim*, digno conjuncta viro; * *tp.* ulmo marita c. *4) u obće s čim svezan, -spojen, -sjedinjen, -suvisli, -usavezu, -srodan, -sudarajući se, pripadajući, primjeren*, c. cum re; alcui rei; * c. tela feramus; * conjunctis passibus spatiari; *u rhetorici* conjunctum, *pl.* a, *subst. svez, spoj.*

con-jungo, etc. 3. *1) u prostoru spojiti, spajati, svezati, sjediniti, sdružiti*, naves; navi alteram; naves cum castris munitione; columellas inter se capreolis; quem (pontem) oppido castrisque conjunctum habebat; * calamos plures cerâ, *sliepiti*; * dextras; * dextram dextrae, *rukovati se; u vremenu spojiti, sdružiti*, noctem diei = *u noć putovati. 2) † (pismeno) pridodati*, pauca commentario. *3) tp. a) u obće*, alqd cum alqa re; arma finitimis; se cum alqo, † se alcui, *(Liv.)* se Rhodiae classi; * foedere alcui conjungi; c. bellum, *zajednički ratovati*; civitatem conjunxerant *sc.* Senonibus, *spojiše se u jednu državu; osb. kano vojn. t. t. čete, vojsku sa sobom sjediniti, sdružiti, priklopiti*, eas cohortes cum exercitu suo; conjuncto exercitu cum Domitio; c. se *ili* copias, exercitum, castra *sa ili bez* cum alqo; legiones se conjungunt, *spoje se, sjedine se*; conjunctis Albicis; *nasuprot tomu* c. castra castris, *tabor naprama taboru postaviti, utaboriti se naprama neprijatelju (o dviju neprijateljskih vojskah)*; c. vocales, *otegnuti-, u jedan (samoglas) sliti u izgovoru*; alqm cum deorum laude, *kao bogove slaviti*, conjunctus e duplici genere voluptatis, *sastavljen od itd. b) brakom ili ljubavlju svezati, -spojiti, -s-, -pridružiti*, * alqm secum, † alqm secum matrimonio; † alqm sibi; * amantes. *c) srodstvom ili prijateljstvom spojiti, -svezati, -sdružiti, -sjediniti, sprijateljiti*, alqm secum affinitate, multos sibi familiari amicitiâ; alcui alqm studia communia c.; benevolentiam, societatem, necessitudinem c.; c. alqm sibi = *dobiti koga na svoju ruku za političke svrhe, jednom Caes. b. c.* 3, 21, 4.

conjūrātio, ōnis, *f.* [conjuro] *1) zajedničko prisizanje, -zaklinjanje; kano vojn. t. t. zajedničko prisizanje sakupljene vojske, kad in* tumultu *t. j. velika po Rim pogibelj ne bi dopuštala, da se svaki vojnik posebice zaprisegne. 2) u zlu sm. urota* (*sr.* conspiratio), *kovarstvo, complott*, c. nobilitatis facere; *meton.* = *club urotnikâ, urotnici.*

con-jūro, 1. *1) zajedno prisizati, -zakleti se; kano vojn. t. t. zajedno ili skupa zakleti se (na zastavu), kad iznenada rat bukne,* omnes juniores c.; quos consul conjuratos habebat, *zajedničkom zakletvom zaklete, -obvezane; u obće,* inter nos conjuravimus *(zakleli smo se medju sobom),* cum illo ego et ille mecum, *Plaut.;* * nil conjuravimus ambo, *prisižući pristati; tp. a)* * *slagati se, sjediniti se, -sdružiti se,* alterius altera poscit opem res et conjurat amice. *b)* * *borbe radi sjediniti se, -sdružiti se,* agmina conjurata, conjuratae mille rates; fratres conjurati *s inf. 2) u zlu sm., urotiti se, okleti se,* cum alqo, cum alqo in omne flagitium; contra rem publicam; *s* ut; *(jednom Sall. Cat.* 52, 24.) *s inf.; subst.* **conjurati**, ōrum, *m. (s)urotnici, zavjernici.*

conjux (conjunx), ŭgis, *comm.* [jugum] *suprug, supruga, muž, žena, ljuba (plemenitija rieč nego* uxor*);* * *pl. supruzi, muž i žena; nevjesta, vjerenica, draga;* * *priležnica.*

con-necto (cōnecto), etc. 3. *svezati, spojiti, sputiti, skopčati, sjediniti (na koliko svez ukida slobodno kretanje, kojega značenja nije u* conjungo), dissipata c. (*opp.* apta dissolvere); qui tam omnia inter se connexa et apta viderit; * crines; * nodos; *tp.* amicitiam cum voluptate; filiam discrimini patris *(Tac.), uplesti u pogibelj otčevu; (Tac.)* dolori meo causa connexa est; *(Tac.)* connectebantur ut conscii etc.; connexi his funeribus dies, *sliedeći odmah iza itd.; (Tac.)* per affinitatem connexus, connexus alcui, *svojak komu; u philos. govoru, izvoditi, zaključiti, kano izvod ili posljedak nadovezati,* alqd; *partic. n.* connexum, *subst. logički svez, niz od izvodaka, zaključak.*

con-nītor (cōnitor), etc. *dep.* 3. *1) (sa svom silom) oprieti se, opirati se na ili o što,* * connixi umeris; *na pose uprieti-, upirati ruke ili noge-, upirati se rukama ili nogama o zemlju, da ustanem, upinjati,* connituntur (parvi) ut sese erigant; † c. ad surgendum *(o ranjenu ili umorenu); absol.* in connitendo. *2) (upirući se) po-, uzpinjati se, popeti se,* equitatus summum in jugum virtute; * *(upiruć se, napinjuć se) roditi,* gemellos. *3) tp. na-, upinjati se, truditi se, nastojati, gledati,* c. invadere hostem; omnibus copiis c., *sve svoje sile upotriebiti;* quantum animo conniti potes.

connīveo (cōniveo), nīvi *ili* nixi *(oboje riedko),* — 2. *1) ob očiju, zaklapaju se, zažimlju se, za-, sklopljene-, sažete-, zatvorene su, a o ljudih (za)žmiriti očima, žmirati,* oculis somno conniventibus; conniveo somno; *2) tp. a) zažmiriti = zaspati, u revnosti popuštati, malaksati,* virtus blandimentis sopita c. *b) zažmiriti, kroz prste gledati, ne ukoriti, -kazniti,* in alqa re.

* **connūbiālis**, *adj.* [connubium] *ženitben.*

connūbium (cōnubium), ii, *n.* [nubo] *1) zakonita, sasvim valjana ženitba rimska (s pravnoga gledišta i kano gradjanski zavod, sr.* conjugium); * *pl. o jednoj ženitbi, braku;* * *o prilegu. 2) tp. pravo sklopiti takovu pravovaljanu ženitbu, pravo ženitbe.*

Cŏnon, ōnis, *m.* [Κόνων] *1) glasovit athenski vojvoda. 2) astronom i mathematik sa otoka Samos za Ptolemaeja Philadelpha. Cat. Virg.*

cōnōpēum, ei, *ili* **-pīum**, ii, *n.* [κωνωπεῖον] *komarnik, mreža obična osb. u Aegypćana, kojom bi se od komarâ branili, i postelja takovom mrežom zastrta, Hor. Prop.*

cōnor, *dep.* 1. *pokušati, poduzeti što, podhvatiti se česa, odvažiti se na što (čemu treba veće energije i tvrđe odluke te čvrste volje; sr.* audeo, molior), c. alqd, magnum opus, multa; alqd de eruptione; *s inf.*

conquassātio, ōnis, *f.* [conquasso] *potresanje, poremećaj,* totius valetudinis corporis, *jednom Cic. Tusc.* 4, 13, 29.

con-quasso, 1. *potres(a)ti, zatresti, uzdrmati,* cum Apulia maximis terrae motibus conquassata esset; *tp. uzdrmati, potresti, poremetiti, izkomešati,* exterae nationes illius anni furore conquassatae; *(Sulpic. u Cic. ep.)* omnes provinciae conquassatae sunt.

con-quĕror, etc. 3. *(od boli) jaukati, jadikovati, lelekati,* * nequicquam ignaris auris; † in senatu; *(ljuteći se na nepravdu) tužiti se-, potužiti se na što,* alqd, alqd pro re publica; inopiam inter se; apud patres vim atque injuriam dictatoris; nihil de alqa re cum alqo; † *s acc. c. inf.,* † *s* cur.

conquestio, ōnis, *f.* [conqueror] *(glasno) žaljenje, tužba (na što).*

conquestus, *m.* [conqueror] *(riedko i to samo u abl. sing.)* = conquestio, *Liv.* 8, 7, 21.

con-quiesco, etc. 3. *1) počivati, (od)počinuti, odmoriti se, odmarati se, spavati,* c. ante iter confectum; ab, ex alqa re; c. meridie; sub armis. *2) tp. a) stajati, mirovati, zapinjati, zlo ići itd.,* navigatio; sica; vectigal. *b) često o pokoju srdca i duha, počinuti, upokojiti se, umiriti se, mir-, pokoj-, odmor-, utjehu naći u čem,* animus; nec nocte nec interdiu virum conquiescere pati, *dati mirovati;* in studiis; in amici mutua benevolentia (*sr.* acquiesco).

conquĭnisco, 3. *čučnuti, čepnuti, šćućuriti se, prignuti se, Plaut.*

conquīro, sīvi, sītum, 3. [com *i* quaero] *1) potražiti, posakupiti, sabrati, sagnati, utjerati, sastaviti, skucati,* naves toto flumine; quam plurimum pecoris ex agris; pecuniam. *Odatle tp. a) (svuda revno) tražiti, misliti na što,* voluptates; piacula irae deûm; *na pose kupiti, popisivati vojnike,* omnes sagittarios conquiri jubet. *b) tražiti = dobaviti, učiniti,* c. et comparare voluptatem; alqd sceleris et flagitii, *htjeti učiniti. 2) o mnogih, tražiti koga, da ga uhvate,* alqm.

conquīsītio, ōnis, *f.* [conquiro] *traženje, potraživanje, iskanje, kupljenje, utjerivanje, pobiranje,* pecuniarum, sacrorum; † diligentissima conquisitione; *osb. kupljenje vojnikâ, popisivanje novakâ, novačenje.*

conquīsītor, ōris, *m.* [conquiro] *1) upr. tražilac; tko snubi na vojsku, kupivojska. 2) (Plaut.) vrebač, prežalac, zasjednik.*

conquīsītus, *adj. sa sup.* [*partic. od* conquiro] *(po)tražen, izabran, po izbor, izvrstan, dragocjen, krasan,* c. et electi coloni; conquisitissimae epulae.

con-saepio (consepio), — saeptum, 4. *oplotiti, (plotom) ograditi,* † bustum. *Češće partic.* consaeptus, locus saxo, cratibus; *subst.* **consaeptum**, i, *n. ograda, zagaj, Liv. Curt.*

consălūtātio, ōnis, *f.* [consaluto] *zajedničko pozdravljenje (mnogih).*

con-sălūto, 1. *o mnogih, (zajedno) pozdraviti,* alqm; c. inter se, *pozdrave se medju sobom; takodjer = pozdravljajući progovoriti komu, pozdravljajuć imenovati-, zvati koga čim,* utrumque regem sua multitudo c.; legati eum c. dictatorem.

consānesco, nui, — 3. [sanus] *ozdravjeti, zacieliti.*

consanguĭneus, *adj.* * *srodan (po krvi), rodjak, rodjakinja, najčešće o braći i sestrah; odavle* **-us**, i, *m. rodjak, na pose brat, osb. u pl. rodjaci;* * c. Leti Sopor; * **consanguinea**, ae, *f. rodjačica, osb. sestra.*

consanguĭnĭtas, ātis, *f.* [consanguineus] *rod po krvi, srodstvo, srodnost.*

† **con-saucio**, 1. *(grdno) raniti, izraniti,* et crus et utrumque brachium ruinâ pontis consauciatus.

con-scĕlĕrātus, *adj. sa sup. zločini okaljan, zlotvorni, opak, bezbožan, grješan, pogan,* homo; vultus, mens, impetus.

con-scĕlĕro, 1. *zločini, opačinami okaljati, -oskvrniti, opoganiti,* aures; * domum; * oculos videndo.

conscendo, di, sum, 3. [scando] *uzaći, uzlaziti, popeti se na što ili kamo,* c. vallum, equum *(posjesti, uzjahati),* * montes, * in equum, * † currum; *o suncu, visoko je odskočilo = poldan je. Na pose* c. navem (naves) *i* in navem, *otići na brod, ukrcati se, absol.* c., Tarento, *da iz Tarenta odjedriš, dakle = u Tarentu;* (* † *i jednom Liv.* 44, 35, 14.) c. classem, † c. navigium; * c. aequor navibus, *odploviti (morem); u prilici,* conscende nobiscum, et quidem ad puppim, *popni se s nami i to na krmilo;* * c. laudis carmen, *uznieti se do visine hvalopjeva.*

conscensio, ōnis, *f.* [conscendo] *ulaženje, ukrcavanje,* in naves, *jednom Cic. de div.* 1, 32, 68.

conscientia, ae, *f.* [conscio] *1) suznanje, znanje za što ili česa ujedno s drugimi, s gen. subj.,* c. omnium horum, *(Tac.)* unius liberti; *s gen. obj.,* asciscere alqm in conscientiam facinoris, *učiniti suznaocem, povjeriti, Tac.;* consilia conscientiaeque ejusmodi facinorum, *Cic. p. Clu.* 20, 56.; *u svezi rieči absol.* conscientiae contagio; † purgare publicam c. = *pristanje države (na to);* † simulatâ conscientiâ; *i ljudi, koji s drugimi zajedno za nješto znadu, suznaoci,* quis nomen meum in conscientia istius facti audivit? *jednom Cic. Phil.* 2, 11, 25. *2) suznanje = da čovjek sam za se zna nješto znade, a) sviest, ćut, ćutnja, znanje,* c. pulcherrimi facti, peccatorum; *(Sall.)* ex nulla c. de culpa, *ćuteći se nekriv; kadšto na pose samosviest,* † *samoćut,* * *osvjedočenje. b) znanje što je pravo ili nepravo činiti, sviest, savjest,* sua c.; recta, praeclara, egregia, † bona; † optima; optimae mentis; mala; *i samo* conscientia, *dobra savjest,* c. animi *i samo* c., *zla savjest;* suae quemque malae cogitationes et conscientiae animi terrent, *ćutnja krivnje, grižnja-, crv duše;* conscientiae maleficiorum.

con-scindo, etc. 3. *raztrgati, razdrapiti, poderati,* epistolam; *(Ter.)* c. alqm capillo, *razčupati, razkuštrati komu kosu; tp. raztrgati = obružiti, izgrditi,* conscindi sibilis, *do zla boga izpsikan biti.*

con-scio, — — 4. *znati se-, ćutiti se kriv čemu,* nil sibi c., *jednom Hor. ep.* 1, 1, 61.

con-scisco, scīvi, scītum, 3. *1) (urednim načinom) odrediti, zaključiti, odlučiti, kano t. t. u državnom životu,* bellum, *i s* ut. *2) odlučiti što = odvažiti se na što, sam od sebe zlo izabrati, -zadati si, uzeti na se,* c. sibi mortem *ili samo* c. mortem, necem, *zadati si sam smrt, usmrtiti se;* c. sibi exsilium; c. facinus in se ac suos foedum; *(Tac.)* turpem fugam c.

conscius, *adj.* [con-scio] *1) s drugimi zajedno znajući za što, suznajući, osb. subst. suznalac, učestnik, pouzdanik i sl.,* c. alcui facinoris, *znajući s kim zajedno za zl., nu i* c. facinori, mendacio alcjs; c. conjurationis, *suurotnik;* c. mihi fuit in privatis rebus, de illis rebus; conscius quae gerantur, *znajući za to što se sbiva; absol.,* conscios celare, sine ullo conscio. *2) sam u sebi znajući za . ., svjestan si, samosvjestan,* c. sibi alcjs injuriae, *ćuteći se (kriv) itd.;* c. mihi sum *(znadem),* me nunquam vitae nimis cupidum fuisse, † *s quaest. indir.; absol.,* conscii sibi, * c. virtus, *sviest krieposti; na pose ćuteći se-, znajući se kriv,* c. animus.

con-screor, 1. *(riedko) krakati, hraknuti, Plaut.*

con-scrībillo, 1. [*dem. od* conscribo] *izdrljati, izčrčkati, popisati, u prilici uzetoj od pisanja, o tučenju, Cat.*

con-scrībo, etc. 3. *upr. spisati, 1) u obće popis ili imenik ustanoviti, popisati, kupiti, sazvati, sabrati, podići, a)* c. milites, exercitus, *(s)kupiti. b) u stanovit razred gradjanâ upisati, izabrati,* centurias equitum; *na pose za kortešovanje ili izborne spletke nasnubljene gradjane u stanovite oddjele upisati, -razdieliti. c) u imenik senatorâ upisati, -unieti, odatle na pose* Patres Conscripti, *upr.* Patres et C., *otci i upisani, odabrani (jer se je po protjeranju Tarquinija Superba, koji je mnoge senatore dao smaknuti, senat iz vitežkoga stališa popunio), obični nagovor ili naslov svih senatora;* † **conscriptus**, i, *m. = senator, viećnik, starješina. d) o popisu naroda po centurijah podmićivanja radi. e) kano naseobenike ili coloniste upisati. 2) o knjigah itd. s-, napisati, sastaviti, pisati,* legem, epistolam; c. de his artibus. *3) popisati,* mensam vino. *4) = tući, Plaut.*

conscriptio, ōnis, *f.* [conscribo] *u pl. zapisci, spisi, (pismene) bilježke*, falsae c. quaestionum, *izopačivanje iztražnih protocolla.*

consĕcrātio, ōnis, *f.* [consecro] *svećenje, posveta, posvećivanje, kojim se nješto bogovom posvećuje te tim postaje nepovredivo, nepovredivost, nenarušivost*, domus, honorum; legis aut poenae; capitis (*gl.* consecro); *(kasno)* = apotheosis *(pobožеnje, uvrštenje medju bogove) careva rimskih.*

consĕcro, 1. [sacro] *1) (po)svetiti nješto (bogovom čim se ljudskoj porabi otme te za nabožne svrhe opredieli ili svetim proglasi, sr.* dedico, inauguro), c. totam Siciliam Cereri; Gracchi bona; c. origines suas, *sam za se kažem, da sam božanskoga porietla;* utilitas artis deorum inventioni consecrata = *izum umjetnosti pripisivao se radi koristi bogovom;* c. caput alcjs, *kano žrtvu smrti koga posvetiti = prokleti ga;* c. veterem Carthaginem, *za sveto zemljište proglasiti (tako da se nije više smjela sagraditi); tp.* c. se patriae, *žrtvovati se za d., posvetiti se d.;* qui certis quibusdam sententiis addicti et quasi consecrati sunt, *posvećeni = bezuvjetno odani. 2) bogom koga proglasiti, medju bogove uvrstiti, pobožiti*, Liberum, beluas; † Olympiadem immortalitati; *tp. o slavi, učiniti bezsmrtnim, obezsmrtiti, ov(jekov)ječiti*, cujus multiplex ratio disputandi rerumque varietas et ingenii magnitudo Platonis memoriâ et literis consecrata; amplissimis monumentis c. memoriam nominis sui.

consectārius, *adj.* [consector] *(riedko) dosljedan, što logički (iz česa) sliedi; subst.* **-ia**, ōrum, *n. posljedci, izvodci, zaključci.*

consectātio, ōnis, *f.* [consector] *(riedko) težеnje za čim, nastojanje oko č.*, concinnitatis.

consectātrix, īcis, *f.* [consector] *tražiteljica, privrženica, prijateljica*, voluptatis, *jednom Cic. off.* 3, 33, 117.

consectio, ōnis, *f.* [conseco] *(riedko) razrezanje, razsječenje.*

con-sector, *dep.* 1. *1) (revno, svedj) ići, hoditi za kim ili čim; sliediti, pratiti, tražiti*, alqm, *Com.;* c. rivulos; *tp.* c. verba, *držati se riečî;* c. plura *(u govoru) izbrojiti;* c. alqd imitando, *nasljedovati što, povesti se za čim;* opes; vitium de industria. *2) progoniti, (ot)ići za kim u potjeru, tjerati*, hostes, alqm clamoribus; *(Cael. u Cic.)* alqm per speciem simultatis; † alqm stricto gladio; *praegn. do-, sastići*, alqm; naves.

consĕcūtio, ōnis, *f.* [consequor] *posljedak, posljedica, a) kao t. t. u philos. govoru*, ipsa detractio molestiae consecutionem voluptatis affert, *uroditi će radošću na posljed.; takodjer posljedak, zaključak, izvodak. b) u rhetorici, pravo spajanje, poredanje, ponamještanje*, verborum.

con-sĕnesco, nui, — 3. *1)* * † *(o)starjeti, postariti se, ovetšati;* * *o stvarih*, haud ulla carina c. *2) u zlu sm. ostarjeti i otupjeti, (o)slabjeti, mlohavjeti, onemoćati, onemoći, malaksati, umanjivati se, ginuti, padati, izčezavati, na pose gubiti politički ugled, -upliv, moć, -valjanost, krepost*, in manibus alcjs et gremio maerore et lacrimis c.; in exsilio; ad Vejos; circa Casilinum; animum quoque patris consenuisse in affecto corpore; consenescunt vires atque deficiunt; otio et tranquillitate rei publicae; omnes illius partis auctores ac socii; veteres leges ipsa vetustate.

consensio, ōnis, *f.* [consentio] *sudaranje, podudaranje, sloga, sklad, jednodušje, suglasje*, gentium; universae Galliae c. *(jednoglasan zaključak)* libertatis vindicandae; *u zlu sm.*, c. scelerata, *ob uroti; concr. = urotnici.*

consensus, us, *m. podudaranje, sudaranje, sloga, sklad, jednodušje, suglasje*, omnium; attentatae defectionis, *učestvovanje u itd.; abl.* consensu, *adverb., jednoglasnim zaključkom, po želji svih, jedno-, suglasno, jednodušno; tp.* naturae quasi concentus atque c.

consentāneus, *adj.* [consentio] *slažući se, sudarajući se s čim, primjeren čemu, prema čemu*, cum alqua re *ili* alcui rei, alcui; c. sibi est, *dosljedan. Često impers.* consentaneum est, *jest prema naravi, naravno, pametno, razumno, u redu, dolikuje, slaže se s predidućim, s* ut, *Plaut.; s acc. c. inf., subst.* **consentanea**, ōrum, *n. slažuće se okolnosti, Cic. de. or.* 2, 40, 170.

Consentia, ae, *f. glavni grad bruttijski. Odavle* **Consentīni**, ōrum, *m. Consentijani.*

con-sentio, etc. 4. *1) sudarati se, podudarati se, slagati se, biti istoga mnienja, jednoglasno tvrditi, -zaključiti, -odlučiti, stvoriti jednoglasan zaključak*, de alqa re, c. cum alqo, de alqa re cum alqo; in alqa re, *(Liv.)* in alqd, *(Just.)* in Aridaeum regem, *jednoglasno izabrati, složiti se u . . .;* ad rem publicam conservandam; * studiis, *nasladjivati se (čim), ugadja komu (što);* c. ut; *s inf.;* consensum est *(u starinskoj formuli)* ut; senatus c. bellum, *glasuje takodjer za rat, odluči r.;* c. sibi = *biti si dosljednim; subst.* consentiens, *slažući se, čovjek jednake ćudi i mišljenja*, simplicem praeterea et communem et consentientem, id est, qui rebus eisdem moveatur, eligi par est; *u zlu sm., sjediniti se, sdružiti se, (s)urotiti se, okleti se*, ad urbem incendendam; contra alqm, belli faciendi causâ; *absol. 2) o stvarih, pod-, sudarati se, slagati se, skladati se*, alcui rei; cum alqa re; inter se; sibi; * utrumque nostrum incredibili modo c. astrum.

con-sēpio *gl.* consaepio.

consĕquens, tis, *adj.* [*partic. od* consequor] *1) razuman, pametan, primjeren, prikladan, shodan; odavle* c. est, *pametno, pristojno je, dolikuje, pristoji se*, c. est, ut scribas. *2) logički sliedeći iz česa, dosljedan*, quod non modo facile ad credendum est, sed, eo concesso, quod volunt, consequens; hoc probato c. esse, beatam vitam virtute esse contentam, et quomodo hoc sit consequens illi, sic illud huic, ut etc.; *subst.* **consequens**, tis, *n. izvodak, zaključak, pl.* consequentia.

consĕquentia, ae, *f. (riedko) (primjeren) posljedak, nastanak*, eventorum, *Cic. de div.* 1, 56, 128.

con-sĕquor, etc. *dep.* 3. *1) (sliedom) sliediti koga, (uzastopce) ići-, dolaziti-, doći za kim, pratiti, sliediti-, nasta(ja)ti (odmah) izza*

česa, a) u obće, alqm; *abs., Com.;* comitibus non consecutis. *b) gledeć na vrieme ili dobu, sliediti izza koga ili česa, nastati nakon česa*, c. alqm aetate = *biti mladji;* has tam prosperas res consecuta est subita mutatio; annus qui consequitur; silentium est consecutum; mors brevi consecuta est. *c) progoniti, tjerati, pustiti se-, otići u potjeru za kim*, alqm, † *absol. d) sliediti, nasljedovati koga kano izgled ili uzor, povadjati se za kim ili čim, držati se česa*, alqm, eum morem; alcjs sententiam, *pristati uz m.;* mediam consilii viam. *e) ob unutarnjoj (uzročnoj) svezi, iz predidućega uzroka sliediti kano učinak*, illud ex hoc naturâ consequitur; magna invidia hoc dictum consecuta est, *posljedica ovim riečim bijaše*, eorum opinionem magni errores consecuti sunt. *f) po logičnom zaključivanju sliediti iz česa*, vides quae res quamque rem consequatur. *2) (do)stići, doseći, a) pristići, dostizati*, alqm copias; alqm literae c.; *absl. b) postići, doseći, dobiti, polučiti, steći (sa ili bez sudjelovanja iliti truda; sr.* assequor), opes, gloriam; fructum amplissimum ex vestro judicio; c. alqd dicendo, *govorenjem nješto postići, nu* c. alqd in dicendo, *u govorenju (rječitosti) do nječesa-, do izvrstnosti dotjerati, usavršiti se; (Nep.)* tanta prosperitas Caesarem est consecuta, *dopade, zapade. c) dostići, dostizati (u kojem god svojstvu)*, alqm, verborum prope numerum sententiarum numero. *d) duhom dokuči(va)ti, podpuno shvatiti, razumjeti, uvidjeti, doseći umom, pojmiti, poznati, doznati*, similitudinem veri; omnes illorum conatus investigare atque c., *u trag ući;* c. alqd conjecturâ, *pogoditi. e) riečmi dostići = podpuno izraziti, -izreći*, alcjs laudes verbis.

1. **con-sĕro**, sēvi, sĭtum, 3. *1) po-, na-, zasijati, pozasaditi*, agros; ager consitus arbustis; *tp.* * consitus caecâ mentem caligine, *zasliepljen u pameti; (Plaut.)* consitus sum senectute = *ostario sam. 2) sijati, saditi, utaknuti*, arborem, *Liv.*, * pomum; † stili caeci, mirabilem in modum consiti.

2. **con-sĕro**, sĕrui, sertum, 3. *1) spojiti, svezati, skopčati, sglobiti, sklopiti, sputiti, sljubiti, splesti, sastaviti, sdružiti*, * c. loricam hamis auroque; † sagum spinâ consertum; *tp.* † c. sermonem = *razgovarati se;* * c. diem nocti; *(Liv.)* exodia conserta fabulis Atellanis; *(Curt.)* c. navigia, vehicula vehiculis, scuta super capita, vir viro, conserta robora virorum; * c. teneros sinus, femur femŏri. *2) o boju, borbi*, c. manum *ili* manus, * dextram, *doći na šake, pobiti se, boriti se*, cum alqo; c. pugnam, proelium, certamen, *zametnuti; (Liv.)* navis sicubi conserta esset, *pobila se (s drugom)*, conserebant haud ignotas artes belli inter se, *borahu se medju sobom ne nepoznatimi ratnimi varkami; kano jurist. t. t.* ex jure (in jure) manum conserere, *započeti parnicu o vlastničtvu tim, da i tužitelj i tuženik stvar, za koju se pru, u ruku uzmu, odavle i* ex jure manum consertum vocare alqm.

conserte, *adv.* [2. consero] *spojeno, svezano*, c. contexteque, *u tiesnoj svezi, jednom Cic. fat.* 14, 32.

con-serva, ae, *f. surobinja, Com.;* * fores, *rek bi drugarice, Plaut.*

conservātio, ōnis, *f.* [conservo] *uzdržanje, sahranjenje, čuvanje, pohrana*, frugum; naturae, *uzdržanje*, decoris, *obdržavanje.*

conservātor, ōris, [conservo] *uzdržavatelj, čuvalac, spasitelj.*

conservātrix, īcis, *f. (riedko), uzdrža(va)teljica, čuvarica*, sui c. natura, *Cic. fin.* 5, 9, 26.

con-servĭtium, ii, *n. (riedko) surobstvo, surobovanje, robstvo (s kim zajedno), Plaut.*

con-servo, 1. *uzdržati što (neoštećeno), sačuvati, izbaviti, spasiti*, exercitum; c. se; alqm, *ostaviti u životu, pokloniti mu život i slobodu, pomilovati ga;* conservari salvum; *takodjer obdržavati, držati*, leges; fidem, fidem erga alqm; religionem *(prisegu);* jusjurandum, indutias; ordine temporum conservato; c. ordines, *ostati u vrstah i redovih;* verba et casibus et temporibus et genere et numero c., *rieči pravo skladati u itd. — Partic.* **conservans**, antis, *n. subst. uzdržavajući, jednom Cic. fin.* 3, 5, 16.

con-servus, i, *m. surob*

consessor, ōris, *m.* [consido] *tko na gostbi-, u kazalištu uz koga sjedi, susjed; na sudu, prisjednik, prisežnik.*

consessus, us, *m.* [consido] *zajedno sjedeća skupština, skup, sjednica (na sudu, u kazalištu, i u pl.).*

consīdĕrāte, *adv. s comp. i sup.* [consideratus] *promišljeno, razborito, smotreno.*

consīdĕrātio, ōnis, *f.* [considero] *razmišljanje, promatranje.*

consīdĕrātus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* considero] *1) promišljen, promozgan, promotren, uvažen*, judicia, verbum. *2) o čeljadi, smotren, razborit, oprezan*, judex; una in re minus.

consīdĕro, 1. *1) raz-, pogledati, razvidjeti, promotriti (na koju god praktičku svrhu, da uzmogne čovjek o kojem predmetu pravo suditi; sr.* contemplor intueor, delibero), alqd, alqm; * *s quaest. indir. 2) tp. izpitivati što, iztraživati, pro-, razmišljati, promotriti*, alqd, de alqa re cum alquo; *(Ter.)* secum in animo alqd; cum animo suo; *s* ut *ili* ne, *na to misliti, -gledati; s quaest. indir.*

con-sīdo, ēdi, essum, 3. *1) sjesti, posaditi se, spustiti se, padati, osb. o mnogih, koji zajedno posjedaju*, in pratulo propter Platonis statuam; * c. sub arguta ilice; * ante focos longis scamnis; * super ripam stagni; * inter ulmos; * *s abl. Osb. a) viećanja ili dogovaranja radi sjesti, sjednicu imati*, c. ad jus dicendum; c. in loco consecrato; in hunc reum, *da mu sude. b) o vojsci, postaviti se, taborovati, utaboriti se*, in loco, trans flumen, ante oppidum, longe ab castris, inter virgulta; contra alqm; castris ante urbem. *c) za stalno se nastaniti, naseliti se*, in Ubiorum finibus; ibi. *2) spuštati se, propadati, prosjesti se, ugibati se, u-, sliegati se, srušiti se;* terra, Alpes; * c. moenia in ignes, † c. pulvis; * luctu, *razžalostiti se, zaviti se u crno. 3) tp. a)* improbitas ejus c. in mente, *sjedi = uvriežila se;* c. in otio, *podati se bezposlici. b) utišati se, popuštati, umiriti se, pre-*

stati, nomen utriusque in praetura c., prestade s pr.; consedit cura, terror; * ignis consederat. c) o besjedi spuštati se, padati, dočimati, varie c. (junctio verborum), jednom Cic. de or. 3, 49, 191.

con-signo, 1. 1) zapečatiti, udariti pečat na što, tabulas signis; decretum; (Suet.) tabellas dotis, dotem. 2) pečatom-, pismom ili pismeno po-, utvrditi, zasvjedočiti, jamčiti za što, ubilježiti, zapisati, alqd literis publicis, fundos publicis commentariis; auctoritates nostras; tp. antiquitas clarissimis monumentis testata consignataque; insitae et quasi consignatae in animis notiones.

con-silesco, silui, — 3. u-, zamuknuti, ušutjeti, utihnuti, Plaut.

consiliārius, adj. [consilium] savjetujući, amicus, Plaut.; često subst. **-ius**, ii, m. savjetnik, regis; Verris amici et c.; † in negotiis publicis; † prisjednik kod suda.

consiliātor, ōris, m. [consilior] savjetnik, Plin. ep. Phaedr.

consilior, dep. 1. [consilium] viećati, posavjetovati se, haec, raz-, promisliti; absol.; * bonis amice, prijateljski savjetovati.

consilium, ii, n. savjet, svjet, A) act. 1) viećanje, svjetovanje, osb. koje god oblasti, interesse arcanis; consilia nocturna; adhibere alqm consilio, in consilium, u prilici, alqd in c., svjetovati se s kim, viećati o čem; habere consilia principum domi; alqm ili alqd habere in consilio, odlučiti prema čijemu savjetu ili prema kojoj stvari; c. est de alqa re et Carthagini; quasi vero consilii res sit, kano da bi stvar viećanje dopuštala; tui consilii est s quaest. indir.; haec consilii fuerunt. Na pose o sudcih, ići se savjetovati te onda glasovati, na suprot o praetoru, mittere in c., pozvati sudce na posavjetovanje. 2) viećajuća skupština, vieće (sr. concilium), habere c.; c. publicum, često o senatu, o sudcih, qui ex senatu delecti estis in hoc c.; c. sanctius, odbor senata u Karthagini, malo vieće Aetolacā; često na pose vojno ili ratno vieće, i c. militare, castrense, consilium advocare, habere, rem deferre ad c. 3) razmišljenost, dovidnost, razboritost, mudrost, mudro proračunanje, vir magni; ratione et consilio; magnitudo ingenii atque consilii; consilio valere; acta illa res est animo virili, consilio puerili; ratio bono consilio a diis data, s dobra razloga; (Ter.) amittere c., izgubiti se, ne znati si pomoći; * o stvarih, vis consilii expers, bez razbora. B) pass. a) savjet kano posljedak viećanja, zaključak, odluka, osnova, namjera, naum, namišljaj, misao, namisao, mišljenje, načelo (koga se tko drži), zasjeda i sl., c. audax, clandestinum; superioris diei; abjicere consilium profectionis; capere consilium (odlučiti), ex tempore, ex re et ex tempore, sibi, c. consilium s gen. gerund. ili partic. fut. pass., s inf., s ut; est c., non est c. s inf., ut; quid sui consilii sit (namjerava) ostendit; inire consilia occulta; consilium de morte ac de bonis alcjs; contra alqm inire c. s gen. gerund. ili partic. fut. pass., (riedko) s inf. ili s quaest. indir.; eo c. ut; sine consilio; quo c.; consilio, navlaš, naumice, hotimice; privato, publico c., na privatnu-, državnu korist, nullo publico c., bez zaključka državne vlasti ili naroda; belli pacisque consilia, izvanjska i nutarnja politika; na pose ratna osnova-, svjet, c. imperatorium; fallax; unum c. totius Galliae. b) savjet, koji se komu daje, inops consilii; orba consilio auxilioque res Sabina; de consilio alcjs; quid ergo mei consilii est?; dare alcui c.; (Ter.) dare alcui consilia recta, prava; alcjs consilia sequi, consilio uti; suo consilio uti, po svojoj glavi raditi.

con-similis, adj. posve sličan, s dat. i gen., kod Plaut. s atque (ac), quasi.

con-sisto, stiti, stitum, 3. 1) postaviti se, stati, stupiti, in muro, ante domum, * ad mensam; (riedko) c. cum alqo, sastati se s kim-, doći komu na razgovor; o četah, vojsci, postaviti se, namjestiti se, narediti se, poredati se, in acie, in cornu, in munitionibus, ad signa, sub muro, contra alqm. 2) stati, ustaviti se, stanuti, mirno stajati, cogunt viatores consistere, omnis natura consistat necesse est, (beata vita) consistet. Na pose o vojsci, stati, opirati se, oprieti se, stajati (opp. bieg, nered ili marš), utraque acies c., c. in monte, ab extremo agmine, contra i contra alqm, c. a fuga; o brodovih, in ancoris, usidriti se; ad ancoram; o brojevih, koji kod kockanja izadju na vidjelo, dogoditi se, quadringentis (talis) centum Venerios non posse c.; takodjer nastaniti se (za stalno), naseliti se, udomiti se, boraviti, prebivati, in Gallia nullo loco; ibi negotiandi causā; prope. 3) tp. a) mirno stajati, mirovati, počivati, prestati, administratio belli c.; cum ad Italiam terrestre constitisset bellum; † in ordine equestri, ostati. b) boraviti-, baviti se-, zadržati se-, ostati gdje ili kod koga, ibi, in singulis. c) (čvrsto) stajati, držati se, održati se, postojati, uztrajati, stati; i o govorniku, utvrditi se, stvar dobro voditi, in eo constitit, ostade kod toga, consilium constitit, tvrdo je odlučeno; res c.; neque mente neque lingua, ne moći niti misliti niti govoriti; et hunc miserum et felicem tandem posse c.; orator si semel constiterit, numquam cadet; c. in dicendo; in hac causa c.; vix singulis aetatibus binos oratores laudabiles constitisse, postojati, biti. d) postojati, bivati, biti, sbivati se, summa inter nos officia c., causa consistit apud etc., podigla se kod itd.; eo transire, ubi cetera maleficia consistunt. e) sastojati se od čega ili u čem, sastavljen biti od č., stojati u č., osnivati se na što, visjeti o č., victus eorum in lacte c.; salus optimi cujusque c. in eo; † c. ex alqua re.

consitio, ōnis, f. [1. consero] po-, na-, zasijanje, takodjer u pl. o različitih načinih sijanja.

* **consitor**, ōris, m. [1. consero] sijač, saditelj.

consitūra, ae, f. posijanje, jednom Cic. de or. 1, 17, 29.

con-sobrīnus, i, m. i **-a**, ae, f. sin ili kći materine sestre, sestrić, sestričina; i bratučed, bratić, bratučeda; † rodjak.

† **con-sŏcer**, ĕri, m. svekar i tast ili punac (medju sobom) u pogledu na svoju nevjestu i svoga zeta.

consŏciātio, ōnis, f. [consocio] sdruženje, sjedinjenje, družtvo.

con-sŏcio, 1. učiniti što zajedničkim, sdružiti, sjediniti, dieliti se u što, animos eorum; consilia cum amico, priobćiti; c. regnum, c. injuriam cum alqo, ujedno učiniti, usum rei cum alqo, zajedno uživati,-rabiti; c. se in omnia belli pacisque consilia; * umbram; consociati cum alqo ili inter se; res cum alqo consociata, dogovore..a; consociati dii, sdruženi, savezni bogovi; (Tac.) delecta ex his et consociata rei publicae forma; partic. pass. kano adj. sjedinjen, složan, consociatissima voluntas, jednom Cic. fam. 3, 3, 1.

consōlābĭlis, adj. [consolor] utješiv, dolor vix c.

consōlātio, ōnis, f. [consolor] tješenje, utjeha, razgovor, hrabrenje, malorum, dolorum, timoris; takodjer utješna besjeda, -spis, tješnica.

consōlātor, ōris, m. [consolor] (u)tješitelj.

consōlātōrius, adj. [consolator] utješni, literae c., tješnica; (Suet.) codicilli.

con-sōlor, dep. 1. 1) (u)tješiti, razgovarati, hrabriti, bodriti, alqm; alqm de ili in alqa re; c. se alqua re. 2) (utjehom, razgovorom) ublažiti, utažiti, umanjiti, olakšati, dolorem alcjs; desiderium tui; c. doloris magnitudinem brevitate; pass. consolatus, ohrabren, Just. 22, 6, 4.

con-somnio, 1. sanjati, u snu izmisliti, alqd, jednom Plaut. Most. 3, 2, 71.

con-sŏno, ui, — 1. zajedno glasiti, -oriti se, -razliegati se, -zamnjeti, clamor consonans, jednoglasna v.; * consonat nemus strepitu.

con-sŏnus, adj. 1) * suglasan, skladan, clangor. 2) tp. (riedko) slažući se, skladan, prikladan.

con-sōpio, 4. uspavati, onesviestiti, omamiti, somno consopiri sempiterno, usnuti na uviek; * inter initia veneni consopitus.

con-sors, tis, adj. 1) dionik ili učestnik nepodieljenoga jošte zadružnoga imutka, zajedno s kim uživajući, osb. o braći i sestrah ili rodjacih, koji treba da si baštinu medju sobom podiele, tres fratres c.; c. censoris; * subst. brat ili sestra, bratski, sestrinski, c. pectora (o dviju sestrah); sanguis c. dviju brata. 2) jednaki dio od česa imajući (bez sudjelovanja; sr. socius, particeps), subst. učestnik, dionik česa ili u č., drug, c. gloriosi laboris; c. mecum illorum temporum; in lucris, * c. tori, * thalami, * culpae (sukrivac); * c. socius, drug-, ortak s jednakim dielom (dobitka ili gubitka); † c. sacrorum, † c. consilī publici (član); † c. imperii ili samo consors suvlad(alac); * zajednički, tecta.

consortio, ōnis, f. [consors] družtvo, družba, zajedničtvo, humana; quaenam ista societas, quaenam c. est?

consortium, ii, n. [consors] 1) zajednički imutak, zajednica, zadruga, Suet. Claud. 28. 2) = consortio; in rei publicae consortio; † regni; rerum secundarum.

1. conspectus, us, m. [conspicio] 1) pogled (na što), ugledanje (česa), spaženje, vid, vidik, očigled, kadšto = lice, oči, cadere in conspectum, ugledati se; esse in conspectu alcjs; in conspectu alcjs (loci, rei) i samo in conspectu; stare in conspectu alcjs; mons in conspectu (na okolo) omnium excelsissimus; venire in conspectum, pomoliti se, pokazati se, primaći se (o ljudih i stvarih), alcjs, dati se komu vidjeti, doći pred k.; dare se alcui in conspectum; in conspectum alcjs deduci; (Ter.) amittere alqm e conspectu suo; fugere e conspectu illico, Ter.; conspectum fugere, e conspectu abire, Sall.; * exire e conspectu; conspectum multitudinis fugere; in conspectum alcjs reverti, Caes.; amittere conspectum oculorum, conspectum terrae, adimere in omnes partes conspectum, Liv.; densus nimbus conspectum contioni aufert, Liv.; corvus e conspectu elatus, Liv.; celeriter e conspectu terrae ablati sunt (o brodovih), Liv.; ponere in conspectu poculum, Ter.; proferre liberos in conspectum; removere omnium equos ex conspectu; † extra conspectum alcjs esse; conspectus est in Capitolium, vidi se na...; quo longissime oculi conspectum ferebant, dokle su mogli očima vidjeti, kako daleko su jim oči dopirale; quia bellum ei majus in conspectu erat, jer ga čekao veći r.; primo conspectu tam foeda res; u prilici, in conspectu legis libertatisque mori; haec, quae procul erant a conspectu imperii; ne qui conspectus fieret aut sermo; c. meus; primo statim conspectu suo restituit proelium, čim se je pokazao, -došao; frequens c. vester = skupština. 2) tp. u duševnom sm., pogled, pregled, motrenje, uvaživanje, obzir, in hoc conspectu et cognitione naturae; alqd ponere paene in conspectum (pred oči) animi; haec ne in conspectu quidem relinquuntur, niti se ne opažavaju; uno in conspectu omnia videre, jednim pogledom sve vidjeti, -pregledati; † in conspectum dare res.

2. conspectus, adj. s comp. [partic. od conspicio] upr. sgledan, 1) vidan, vidiv, tumulus; agmina inter se, tumulus hosti. 2) u oči udarajući, ugledan, zamjeran, odličan, znamenit, vriedan da se vidi.

conspergo, si, sum, 3. [spargo] poškropiti, nakvasiti, obliti, orositi, zaštrapati, fores vino, Plaut., alqm lacrimis; absol. (Plaut.) consperge ante fores, poškropi vodom; tp. rek bi po-, obliti, posuti, pokriti, caput Tauri stellis conspersum est; ut oratio conspersa sit quasi verborum sententiarumque floribus.

conspĭciendus, adj. [gerund. od conspicio] vriedan da se vidi, ugledan, odličan, znamenit, znatan, krasan, opus, * templum; * o ljudih.

conspĭcio, exi, ectum, 3. [* specio] upr. sgledati, 1) (po)gledati (kamo), okom svrnuti, c. sursum in coelum, Plaut.; locum; infestis oculis omnium conspici; o stvarih: illud signum forum conspicit, gleda-, obrnuta je na f. 2) s-, u-, zagledati, vidjeti, spaziti, smotriti (hotimice ili ne hotimice; sr. aspicio), alqm, alqd, c. calones flumen transisse; c. alqm humi jacentem; quos ubi Afranius procul visos conspexit; često conspici, u oči udarati, gledan-, zamjeravan biti, odlikovati se (u dobru i zlu sm.), quisque conspici, dum tale facinus faceret, properabat; supellex modica, non multa, ut in neutram partem conspici posset, * in neutrum conspiciendus eques; redje u act., c. alqm, alqd. 2) tp. (u duhu) gledati, uvidjeti, Plaut.; c. cum mentibus, quem oculis non potestis; gledati = razmisliti, promotriti, obzirati se, Plaut.

conspĭcor, *dep.* 1. [conspicio] *s-, u-, zagledati, spaziti, smotriti, vidjeti*, alqm, alqd; hostes perterritos; quae gererentur.

conspĭcuus, *adj.* [conspicio] *1)* * † *vidiv, vidjen, u oči udarajući. 2) (Liv.) u oči udarajući, ugledan, zamjeran, znamenit, odličan, znatan*, alqa re.

conspīrāte, *adv. jednodušno, složno, samo comp.* conspiratius, *jednom Just.* 3, 5, 3.

conspīrātio, ōnis, *f.* [conspiro] *1) sudaranje, suglasje, sloga, jednodušnost*, c. omnium bonorum. *2) u zlu sm., urota, buna, strka.*

1. **con-spīro**, 1. *zajedno dihati, 1) u dobru sm. a) o čeljadi, slagati se, sudarati se, skladati se, složiti se, sjediniti se, složno sudjelovati*, cum alqo; ad alqd; † consentite, conspirate; *medial.*, milites conspirati *(složno)* pila conjecerunt, *Caes. b. c.* 3, 45, 5.; *o stvarih*, naturam quasi cognatione continuata conspirare; * aereaque assensu conspirant cornua, *slažu se, ore se. 2) u zlu sm. okleti se, urotiti se, načetiti se*, in caedem alcjs, † ad alqd; † s ut; † *s inf.*; *absol.*; *(Phaedr.)* conspiratis factionum partibus, *urotivši se jedna suprot drugoj*; † *subst.* **conspirati**, ōrum, *m. urotnici.*

2. **conspīro**, 1. [com *i* spira] *sviti, smotati*, anguis se, *jednom Aur. Vict. vir. ill.* 22, 2.; *sbiti, stisnuti, Caes. b. c.* 3, 45, 5 (?).

con-sponsor, ōris, *m. koji s drugim zajedno jamči za što, sujamac.*

con-spuo, —, ūtum, 3. *o-, zapljunuti, popljuvati, osliniti; tp. (prostački izraz naduvenoga pjesnika Furija Bibacula, kojemu se Horatij ruga)*, Juppiter canâ Alpes nive.

con-spūto, 1. *o-, popljuvati, zapljunuti, pljuvati na k. (znak najvećega preziranja)*, alqm, *jednom Cic. Qu. fr.* 2, 3, 2.

con-stăbĭlio, 4. *ustaliti, utvrditi, učvrstiti, utemeljiti, Com.*

constans, tis, *adj. s comp. i sup. [partic. od* consto] *stalan, stavan, 1) o pogledu, hodu, čvrst*, vultus, gradus; *o kretanju nebeskih tjelesa, neprestan, nepromjenljiv, pravilan, stalan*, cursus certi et c.; constantissimus motus lunae. *2) tp. a) o stvarih, stanju itd. stalan = jednakomjeran, razmjeran, skladan, jednako dobar*, oratio, *Cic. off.* 1, 40, 144.; *slažući se, suglasan*, hujus anni parum c. memoria est; *stalan, čvrst, tvrd, nepromjenljiv, sjeguran*, pax; * fides; *stalan = dospio, zrio*, aetas c., † nondum c. *b) o ljudih, postojan, značajni, postojana značaja, dosljedan, po stalnih i razumnih načelih radeći, pouzdan*, amicus; *(Nep.)* inimicus, *nepomiriv*; fuit omnium constantissimus, *najrazboritiji*; † c. adversus metus; * constantior isdem in vitiis.

constanter, *adv. s comp. i sup.* [constans] *1) upr. stalno, neprestano, postojano, nepromjenljivo, pravilno. 2) tp. o stvarih, stalno, postojano, nepromjenljivo*, aequabilius et constantius res humanae se haberent; *takodjer, skladno, suglasno*, c. nuntiaverunt; *dosljedno*, sibi dicere; c. quidem certe; *dosljedno, postojano, uztrajno, trpljivo*, agere; dolorem ferre.

constantia, ae, *f.* [constans] *1) upr. stalnost, stavnost, postojanost, neprestanost, nepromjenljivost, čvrstoća*, c. vocis et vultus; c. stellarum, *pravilno kretanje, nepromjenljiv hod. 2) tp. a) o stvarih, postojanost, nepromjenljivost*, † perseverantia constantiaque oppugnandi; *stalnost, pouzdanost*, dictorum; promissi; *stalnost, sudaranje, dosljednost*, perpetuitas et c.; constantiae causâ defendere alqd. *b) o čeljadi, postojanost, značajnost, dosljednost, uztrajnost, razboritost, neustrašivost; u pl. (Cic. Tusc.* 4, 6, 14.) *vrsti razboritosti*, quattuor perturbationes, tres constantiae; * † *smjelost, prodrzljivost, prkositost.*

consternātio, ōnis, *f.* [1. consterno] *1) poplašenje*, equorum. *2) tp. (Tac.) prestrašenje, prepast, smeća, nemir; na pose buna, pobuna, metež, komešanje, nemir (uz njekakvu smetenost duha), Liv. Tac.*

1. **consterno**, 1. [con-sterno] *1) poplašiti, uzplahiriti*, equos, *i pass.* equi consternantur, *(po)plaše se; odavle (po)plašiti, (pre)strašiti, uzplahiriti, uznemirivati, smésti*, alqm; hostes in fugam, *strahom natjerati u bieg*; consternari fugâ foedâ *(Tac.)*, *sramotno razbjeći se*; *(Liv.)* consternari ad arma, *plaho trčati na oružje. 2) uz-, pobuniti, uzrujati, uznemiriti*, animos; sic sunt animo consternati ut etc.; matronae consternatae.

2. **con-sterno**, -strāvi, -strātum, ĕre, 3. *1) nastrieti, posuti, pokriti*, c. tabernacula caespitibus, alqd cratibus; † paludem pontibus *(pomostiti platnicami)*; † pontem, *(po)poditi platnicami*; naves constratae, *pokrivene*; forum corporibus civium constratum; * terram *(o lišću)*; † totum iter floribus; * terram tergo *(o smrtno ranjenom)*; *tp.* c. mare suis classibus, *(ironički) pokriti, rek bi pomostiti*; † totum amnem navigiis. *2) oboriti, srušiti*, statuas, *jednom Liv.* 40, 45, 3.

con-stīpo, 1. *sbiti, stiesniti, sgrnuti*, se sub vallo; tantum hominum numerum in agrum Campanum.

constĭtuo, ui, ūtum, 3. [statuo] *upr. sastaviti, staviti jedno uz drugo, 1) (po)staviti, postavljati, metnuti*, arma in templo, hominem ante pedes alcjs; *(Virg.)* taurum ante aram in litore; *na pose kano vojn. t. t.* c. signa ante tribunal, *zastave udariti-, pobosti pred tr. vojvode u taboru; (vojsku) postaviti u bojni red, narediti, povrstati, poredjati, smjestiti*, legionem, legiones pro castris, in acie, in armis contra hostem, cohortes in fronte, sub colle; ubi constitutus esset; *zaustaviti, činiti stati (vojsku)*, c. agmen *ili* signa; c. naves in alto, ad latus apertum hostium, classem apud Salamina exadversum Athenas, *usidriti. Odavle tp. a)* c. plebem in agris publicis, *nastaniti, naseliti*, ubi Caesar eos c. atque esse voluisset; c. praesidia in Ruthenis, *metnuti, smjestiti. b)* c. sibi alqd ante oculos, *staviti si pred oči, predočiti si. c) namjestiti koga u službu itd., postaviti (koga čim ili za . . .)*, c. praefectos, reges in civitate, alqm sibi quaestoris in loco c., c. alqm in alqo munere, in maxima apud alqm auctoritate; publice patronum huic causae. *2) postaviti, podići, sagraditi, utemeljiti, osno-*

vati, načiniti, castella, urbem; domicilium sibi *(nastaniti se)*; hiberna omnium legionum in Belgis, † tabernaculum *(razapeti š.)*, † castra *(utaboriti se). Odavle tp. sa-, postaviti, utemeljiti, osnovati, pri-, napraviti, podići, učiniti, pribaviti*, judicium, accusationem, accusatorem, testes; c. amicitiam cum alqo, *sklopiti*, c. pacem; imperium in alqm; c. sibi magnam auctoritatem; c. senectutem fundamentis adolescentiae. *3) urediti, ustrojiti*, rem publicam; civitates; rem familiarem; c. legiones, *sastaviti, napraviti; pren.*, ineuntis aetatis inscitia senum constituenda et regenda prudentiâ est, *upućivati-, rukovoditi ju treba. 4) odrediti, opredieliti, ustanoviti, ureći*, diem colloquio; pretium frumento; aetatem ad consulatum, c. mercedem alcjs rei; his rebus constitutis; *(Ter.)* nuptias in hunc diem; c. de controversiis, *odlučiti, presuditi*; *s* ut.; *s quaest. indir.*; *absol. Odavle na pose a) ugovoriti, uglaviti, dogovoriti se, složiti se, nagoditi se*, alqd c. cum alqo, *i* alcui, inter se, *absol. b) tvrdo odlučiti, naumiti, nakaniti, zaključiti*, alqd; his rebus constitutis; *s inf., s acc. c. inf., s* ut; *absol.*; *očitovati odluku, s inf., Caes. b. G.* 4, 7, 5. *b. c.* 1, 19, 2.

constĭtūtio, ōnis, *f.* [constituo] *1) uredjenje, uredba, naredba, ustrojstvo, sastav, ustav*, ista religionum; prima c. naturae, firma corporis; c. populi. *2) opredieljenje, ustanovljenje, definicija; na-, odredba, odluka, ustanova*, c. summi boni, causae; ex nova constitutione senatus; *(Tac.)* an auctor constitutionis fieret.

constĭtūtum, i, *n.* [constituo] *1) u pl. naredbe, odredbe, zapoviedi*, alcjs, *Tac. 2) dogovor glede na mjesto i vrieme, dogovoreno (uglavljeno) mjesto, -vrieme, -sastanak, ročište, ugovor, pogodba*, colloquia, locus, constitutum; c. factum esse cum servis, ut etc.; *i o dogovoru prućih se stranaka da će doći*, ad constitutum experiundi gratiâ venire; *u šali* constitutum habere cum podagra, *rok, pogodba.*

constĭtūtus, *adj. [partic. od* constituo] *sastavljen, uredjen*, corpus, animus bene c.; viri bene a natura c.; qui sit ita moratus, ita animo ac vita c. *(takav)*, ut ratio postulat.

con-sto, -stĭti, -stātum, 1. *1) mirno stojati, stajati*, homines, *Plaut. 2) stojati, čvrst i nepromjenljiv biti, postojati, obstati, ostati, uztrajati*, acies c.; pugna illis c., *održati se*; color (ei) non c., *promieni se u licu*; numerus legionum c.; mente vix consto, *jedva sam pri sebi*; ei sana non c. *(nije)* mens, ut etc.; c. oculis, auribus, *svejednako oči, uši obraćati, upirati na što*; fides ceteris constitit, *ostali ostadoše vjerni*; c. in sententia, *ostati kod itd.*; constat alcui, *stoji u koga odluka, tvrdo je odlučio, s quaest. indir.*; * sententia c. animo; *summa tamen omnia c.; * cuncta c. coelo sereno. *2) slagati se, sudarati se s čim*, alcui rei, cum alqa re, in alqua re; c. sibi, *slagati se sam sa sobom, biti si dosljedan*; ratio c., *slaže se račun*; † *tp. (bez obzira na račune) slaže se = dobro je, u redu je. 3) o dogodjajih, viestih i sl., slagati se, stojati, izvjestan-, pouzdan-, sjeguran biti*, et factum et nomen c.; de Magio c.; *odatle impers.* constat, c. inter omnes, *svi se slažu, -sudaraju, s acc. c. inf.*; nihil nobis c.; mihi constabat, *za stalno znadjah, uvjeren bijah. 4) postojati, biti, imati*, antiquissimi quorum quidem scripta constent, † quorum singulare constiterat officium; *(Quint.* 10, 2, 2.) omnis vitae ratio sic c., ut etc., *način življenja-, životne razmjere jesu takve, da itd.; sastojati od čega ili u č., sastavljen biti od č., stojati u čem, visjeti o č., osnivati se na što*, homo c. ex animo et corpore; exiguo tempore magnoque casu totius exercitus salus constitit; † auro argentoque; † victoria c. in legionum virtute; penes eos summam victoriae constare. *5) o cieni, stojati, stajati, koštati*, constat dimidio minoris; † magno, † pluris c., * gratis mihi c., *ne stoji me ništa*; *tp.* virorum fortium morte victoria c., *stoji smrt = kûpi se, -održi se smrću.*

constrātum, i, *n.* [od 2. consterno] *krov*, constrata pontium *Liv.* 30, 10, 14.

con-stringo etc., 3. *1) stegnuti, svezati, speti*, sarcinam, alcui manus, *Plaut.*; corpora vinculis, alqm; † nives perpetuo rigore constrictae, *smrznuti*; * trahere constrictos curru *(o častohlepiju, kao sužnje za triumfska kola privezane). 2) tp. a) stegnuti, ograničiti, zauzdati, na uzdi držati, speti-, zaustaviti (u djelovanju)*, hanc tetram immanemque beluam constrictam legum sacratarum catenis solvit subito lege curiata consul; se constrictum a collega teneri; conjurationem constrictam tenere; orbem terrarum novis legibus c.; † nec ulla religione, ut scelus tegat, (se) posse constringi. *b) o besjedi, stegnuti, u kratko skupiti, u kratko izreći*, sententiam aptis verbis; rem dissolutam divulsamque ratione quadam.

constructio, ōnis, *f.* [construo] *1) sastavljanje, sastav, sazdanje, stvorenje*, c. hominis. *2) prikladno i blagoglasno spajanje, -skladanje sa i bez* verborum; apta et quasi rotunda c. *(ne, što se dandanas zove construkcija).*

con-struo, etc. 3. *1) sgrtati, s-, nagrnuti, sahrpati, (o)kûpiti, (na)gomilati, nahrpiti*, pecuniam; rebus constructis; *(Hor.)* divitias c., constructus acervus; * mensae constructae dapibus *= puni jelâ. 2) sagraditi, sazidati, sazdati, stvoriti*, nidos, aedificium; mundum.

costŭprātor, ōris, *m.* [constupro] *(o)skvrnitelj, jednom Liv.* 39, 15, 9.

con-stŭpro, 1. *oskvrniti*, virginem; *tp.* judicium emptum constupratumque, *u kojem su bili sudci obećanjem bludnih sastanaka podmićeni.*

con-suādeo, — — 2. *(silno) savjetovati, svjetovati*, alcui alqd, *Plaut.*

Consuālia *v.* Consus.

consuāsor, ōris, *m.* [consuadeo] *savjetnik, jednom Cic. p. Quint.* 5, 18.

con-sūdo, 1. *(riedko) (silno) se znojiti, potiti se, Plaut.*

con-suē-făcio, etc. 3. *pri-, naviknuti, priučiti*, alqm *s inf.*; *(Ter.)* s ut, ne.

con-suesco, suēvi, *(često stegnuto* consuêsti, consuêstis, consuêram, consuêrim, consuêsse), suētum, 3. *pri-, na-, obviknuti se, pri-, naučiti se, navaditi se (na što), sviknuti, obik-*

nuti (što), s inf.; neque eum locum — dimitti consuerant oportere, *bijahu navikli na to (na tu misao), da itd., jednom Caes. b. c.* 1, 44, 4; † dolori; * in teneris consuescere multum; *na pose* c. cum alqo *ili* alqa, *priviknuti se na pouzdano iliti srdačno občenje s kim, na uzdanu živjeti, srdačno obćiti s kim (u plemenitom i neplemenitom sm.) Često perf.* consuevi, *pri-, na-, obvikao-, priučen sam, običajem, kadšto hrv. = rado, obično ili samo nedovršni glagol, s inf., i o stvarih (sr.* soleo), quod accidere consuevit, *što se obično sbiva, biva;* naves, sicuti Alexandriae esse consueverant; *impers.* quae in sollemnibus sacris fieri c.

consuētio, ōnis, *f.* [consuesco] *navika = ljuveno občenje, -drugovanje, Plaut.*

consuētūdo, inis, *f.* [consuetus] *1) običaj, navada, navičaj, navika,* vivendi; victus; communis vitae; vulgaris hominum; c. majorum; eorum dierum consuetudine itineris nostri exercitus *(običaj, kojim je za tih dana marširala naša vojska)* perspecta, *Caes. b. G.* 2,17, 2; c. oculorum, *opetovani ili čest pogled;* ad nostram c., *prema ili po našem običaju;* venire in consuetudinem, *doći u običaj = uobičaji se što ili poprimi tko običaj, priuči se;* se adducere in eam c., *naviknuti se, priučiti se;* non est meae consuetudinis *(moj običaj);* habere c. alcjs rei, *navikao čemu = vješt ili izvježban u čem biti;* ex *ili* pro c. *i samo* consuetudine, *po običaju; na pose često* c. verborum, loquendi, *i samo* c. *= običaj govorenja. 2) navika = občenje, drugovanje, druženje,* c. ac familiaritas; domesticus usus et c. est alcui cum alqo, *druži se tko s kim;* c. epistolarum, *pismeno občenje, dopisivanje;* † c. nutrimentorum, *zajedničtvo;* dare se in consuetudinem, *stati se družiti; kadšto milovanje, usrdno-, srdačno občenje, u neplemenitu sm., ljubav, ljuveno-, bludno občenje, Nep. Sall. Liv.*

consuētus, *adj.* [*partic. od* consuesco] *1) o stvarih, na što je tko navikao, sviknut, običan, navadan, običajan,* lubido; a pueritia c. duritia, *kojoj se je čovjek priučio od mladih nogu;* pericula consueta habere, *vičan-, priučen biti pogibelim;* * consuetissima cuique verba. *2) o čeljadi, priučen, vičan, učan, obikao, vikao,* ut c. ante hac, *Plaut.; (pred- i posl.) s inf.*

consul, ŭlis, *m.* [*srodno s* consulo] *consul, jedan od dva najviša magistrata (poglavara) za republike rimske. Na pose* c. suffectus, *tečajem godine na mjesto drugoga izabran;* c. designatus, *izabran za buduću godinu (tako zvan od dana izbora do nastupa službe). Ne riedko rabi* consul *i za* proconsul, pro consule.

consŭlāris, *adj.* [consul] *consulski, consulov,* officium, imperium; aetas c., *koju je tko morao imati, da može biti izabran za consula (43 god.);* comitia c., *za izbor consulā,* exercitus, *kojoj je zapoviedao consul* vir c. *ili samo* c. *a) bivši consul, consular. b) za careva, legat, kojega bi car poslao za namjestnika u koju provinciju, Tac. Suet.*

consŭlārĭter, *adv.* [consularis] *consulski, kako consulu dolikuje, jednom Liv.* 4, 10, 9.

consŭlātus, us, *m.* [consul] *consulstvo, consulovanje, consulat,* petere, gerere, adipisci, inire c.; consulatu abire, se abdicare; toto c. suo.

consŭlo, lui, ltum, 3. [*srodno s* consul] *I) intrans. 1) viećati, (po)savjetovati se, dogovarati se, pro-, razmišljati,* de communibus negotiis; *(Ter.)* in longitudinem *= na budućnost obzirati se, -misliti; (Liv. Virg.)* c. in medium *ili* in commune *ob obćem dobru, o sreći države. 2) savjetom ili inače skrbjeti se-, brinuti se za k. ili što, pomoći mu,* c. alcui, parti civium, famae, dignitati; irae *(Sall.) obzirati se, gledati na itd.;* in civili dissensione timori magis quam religioni c., *većma osvrtati se na itd.,* sibi, *na se, na svoj spas misliti;* suae vitae, *štediti; (Tac. hist.* 3, 62, *ann,* 3, 46) fugientibus, non populo, non senatui; *euphem.* suae vitae durius *= sam si zadati smrt;* male c. patriae; reliquum est ut egomet mihi consulam. *3) odlučiti, zaključiti, narediti, mjere poprimiti, raditi, postupati,* c. gravius de perfugis; c. honestius de uxore, *sa ženom pristojnije postupati;* crudeliter in victos; violenter in quemquam. *II) trans. 1) pitati, za savjet pitati, iskati-, tražiti savjeta u koga, svjetovati se s kim, upitati se u koga,* c. alqm, alqm alqd, † alqm *sc.* alqd; c. alqm per literas, quid sibi faciendum, utrum etc. *Na pose* c. senatum, populum de alqa re, c. Apollinem Pythium; deum auguriis; † oraculum; * sortes; * exta; vates extis, per aves; de re ter sortibus; * aves; *na pose posavjetovati se s pravoznancem, za savjet ga pitati,* c. alqm, *abs.*, consuli ab alqo, *(Liv.)* jus c.; qui consuluntur *= pravoznanci, -slovci. 2) viećati o čem, posavjetovati se, raz-, promišljati,* alqd, rem delatam; quid agant. *3) (Com.)* c. alcui alqd, *savjetovati, nagovarati (na što). 4)* * † c. alqd boni, optimi, *odobriti, odobravati, za dobro primiti, po volji je komu što, zadovoljan biti, zadovoljiti se.*

consultātio, ōnis, *f.* [consulto] *1) viećanje, razmišljanje 2) savjetovanje, iskanje savjeta ili naputka u koga, na pose u pravoznanca, † upit praetora (za savjet) u cara, † u oracula. 3) u rhetorici, obćenit riek, izprošak, obćenita thema, koju treba vježbe radi razpravljati, u sing. i pl.*

consultē, *adv. s comp.* [consultus] *promišljeno, oprezno, opazno, smotreno, naumice, navlaš, navalice, Plaut. Liv.*

1. consulto, *adv.* [consultus] *navlaš, naumice, navalice, hotimice.*

2. consulto, 1. [*intens. od* consulo] *1) (dobro) raz-, promisliti, razmišljati, promotriti, promozgati, viećati o čem, svjetovati se,* c. alqd; conducat id necne; c. de officio; in medium, *ob obćem dobru,* in longius. *2) (riedko)* c. alcui, *skrbjeti se, brinuti se za k. 3) (Plaut.) savjetovati se s kim, iskati savjeta u koga, pitati za savjet,* alqm.

consultor, ōris, *m.* [consulto] *1) (riedko) savjetnik, tko koju osnovu, naredbu preporučuje, Sall. 2) tko išće savjeta ili naputka, za savjet pita, na pose u pravoznanca, pitalac, tražitelj savjeta.*

consultrix, īcis, *f.* [consulo] *koja se za što brine, priskrbnica, pribaviteljica,* natura c. et provida omnium utilitatum, *jednom Cic. n. d.* 2, 22, 58.

consultum, i, *n.* [consulo] *zaključak, odluka, osnova, plan, nakana, namjera,* virorum fortium facta et c.; *na pose* senatus consultum, *odluka senata;* magna c., *osnove, Virg. Tac.;* mollia c., *naredbe, mjere, Tac.;* * *proročanstvo,* petere consulta.

consultus, *adj. s comp.* [*partic. od* consulo] *1) pro-, razmišljen, promotren, promozgan, uvažen,* consilium bene c. *(Plaut.);* omnia c. et exquisita ad nos deferunt. *2) upr. u koga tko savjeta išće, s kim se tko savjetuje, odavle (jer se obično pitaju za savjet samo vještaci), znajući, vješt, na pose* juris, *(Nep.)* jure consultus, c., *vješt pravu, subst. pravoznanac, -slovac,* consultus naturâ, non disciplinâ; juris magis quam sapientiae, consultissimus vir omnis divini atque humani juris; * insanientis sapientiae.

† **consummātio**, ōnis, *f.* [consummo] *s-, dovršenje, dovršetak.*

† **consummātus**, *adj.* [*partic. od* consummo] *savršen, dotjeran, podpuno izobražen.*

consummo, 1. [summa] *upr. tražiti summu, svotu, sbrojiti, odatle tp. 1)* in suum decus nomenque velut consummatam ejus belli gloriam, *skupljenu, sjedinjenu, Liv. 2) s-, do-, izvršiti, izvesti, obaviti, po-, učiniti,* rem, *Liv.;* † parricidium; * quae consummatur partibus una dies, *priestupni dan;* † *absol. do-, odslužiti; odavle* † *usavršiti, do savršenstva dotjerati,* ne se consummatos *(savršene)* putent *(o besjednicih).*

con-sūmo, etc. 3. *(sasvim) uzeti, potrošiti, 1) potrošiti, použiti, pojesti,* frumentum; quod habuerunt; * fruges; * aprum. *Odavle a) potrošiti, poharčiti, potratiti, raztočiti, razsuti, potepsti, prognati kroz lakomicu,* pecuniam, bona paterna; id per luxuriam effundere atque c.; *absol.*, sumat, consumat, perdat, *Ter.;* rapere, c., *Sall. b) uništiti, utamaniti, ugrabiti, pomoriti, satrti, usmrtiti, izjesti, ob ognju i inih rek bi jedućih stvarih, o bolesti, bitkah i sl.,* incendio, flamâ consumi, *izgorjeti;* † c., rubigo ferrum, *jede;* * consumitur anulus usu, *izliže se;* * plagis hostem; *u šali,* * garrulus hunc c. *(zaklati, dotući);* nihil est opera aut manu factum, quod aliquando non conficiat aut consumat vetustas *(vrieme, zub vremena);* si me vis aliqua morbi aut natura ipsa consumpsisset; † si omnes adversum proelium consumpsisset; multos pestilentia consumpsit; consumi fame, † siti, senio et maerore, *ginuti, poginuti;* * aevo *= umrieti;* consumi inediâ, *malne poginuti od itd.;* viribus consumptis, *oslabio, iznemogao;* * lacrimis consumi, *ginuti;* consumit vocem metus instans, *uzme gl., ne dade govoriti, Tac. 2) potrošiti = upotriebiti, uložiti, staviti (na što),* c. operam, laborem, curam, studium, tempus in alqua re, *(Tac.)* tempus circa alqd; (actio) consumpta superiore motu et exhausta, *sasvim potrošen,* * c. ubera in natos, *izprazniti, izcrpsti;* risus omnis paene consumitur, *nasmijati se (do sita);* consumptâ multa oratione, *potrativ uzalud mnogo rieči. Na pose o vremenu, provesti, provoditi, probaviti, preživjeti, potratiti,* diem, annum, tempus alqua re; *odavle a) u taman tratiti, (iz)gubiti, propuštati,* multos dies per dubitationem; magna parte diei consumpta. *b)* † consumpsisse alqd, *dotjerati do kraja, ničemu se više nenadati od čega niti se čega bojati,* ignominiam, *izbrisati,* misericordiam.

consumptio, ōnis, *f.* [consumo] *(riedko) trošenje.*

consumptor, ōris, *m.* [consumo] *(riedko) trošitelj, uništitelj, razoritelj,* ignis confector et c. omnium.

con-suo, etc. 3. *sašiti, skrpiti; tp. kovati, snovati,* consutis dolis, *Plaut.*

con-surgo, -surrexi, -surrectum, 3. *izpraviti se, dići se (svim tielom), a) o mnogih, dići se, podići se, ustati (zajedno),* c. ex insidiis; consurgitur ex consilio; * in plausus consurrectum est; * c. tonsis, *s vesli. b) o pojedincu, izpraviti se, osoviti se, (po)dići se, ustati,* consul c.; *na pose o govorniku, (po)dići se, uzaći na govorište, -govornicu;* * in ensem sublatum *= zamahnuti mačem;* * mare; * terno ordine remi c.; * binae quercus c., *(po)dižu se;* † villa leniter et sensim clivo fallente. *2) na pose, na koje god djelo (po)dići se (osb. neprijateljski), ustati,* ad bellum; ad gloriam alcjs, *težiti za itd.;* * in arma; * in curam alcjs tuendi; * c. bellum; * *duševno uzdići se, uznieti se,* carmine Maeonio.

consurrectio, ōnis, *f.* [consurgo] *(riedko) ustanak, ustajanje (na znak pristajanja ili odobravanja kod javnih razprava).*

Consus, i, *m. starorimsko božanstvo, bog savjetovanja. Njemu (Liv.* 1, 9. *zove ga* Neptunus equester) *na čast slavila se svetkovina* **Consūălia**, ium, *n. (18. augusta), poimence utrkivanjem na kolih.*

con-sŭsurro, 1. *šaptati, šaputati s kim,* cum alqo.

contăbē-făcio, etc. 3. *izjesti, sušiti,* cura alqm, *jednom Plaut. Ps.* 1, 1, 19.

con-tābesco, bui, — 3. *sahnuti, sušiti se, ginuti, opadati, izjedati se.*

contăbŭlātio, ōnis, *f.* [contabulo] *sglobljavanje-, sgloba dasaka, pod, sprat, kat, daščani tavan.*

contăbŭlo, 1. [tabula] *1) (po)poditi daskami,* turrim; murum turribus, *podići po zidu tornjeve od više spratova. 2)* † c. mare molibus, *po-, premostiti;* † Hellespontum.

contactus, us, *m.* [contingo] *1)* * *doticanje, doticaj, dotik. 2) okuživanje, okuženje, zaraza,* morbus contactu vulgatus; *tp. o moralnom okuženju, kugi, o zlu primjeru.*

contāgio, ōnis, *f. (pjesn. i kasno)* **-ium**, ii, *n.* [contingo] *1) dotaknuće, doticaj, dodir, odatle uticaj, neposredno djelovanje,* c. corporis, naturae; quae potest c. ex infinito intervallo ad lunam vel potius ad terram pertinere? *2) okuživanje, zaraza, kužnost, priljepčivost,* morbi; *na pose tp. o moralnom okuženju, -okaljanju, grješnom občenju, -učestvovanju, zlom primjeru itd.,* c. sceleris; imitandi belli; *absol.;* * contagia lucri, *mamilo-, dragost dobitka;* * contagia aegrae mentis.

contāmĭno, 1. [contingo] *staknuti, staviti u doticaj što s čim, 1) s nesrodnim stopiti, sliti, smiešati, sjediniti te tako pogoršati, spešnjati, pokvariti,* multas (fabulas) Graecas, fabulas, *Ter.;* gentes, *poremetiti plemena priestupom u plebejski stališ. 2) staviti s nječim nečistim što u doticaj te tako oskvrniti, onečistiti, okužiti, okaljati, obezčastiti, opoganiti (smatrajući okaljanje sa škodljive, pogubne strane; sr.* polluo, inquino), *physički,* spiritum, *češće moralno,* c. se humanis vitiis; mentem omni scelere; *partic. perf. pass.,* contaminati facinore, sceleribus flagitiisque contaminatissimus; judiciis corruptis et contaminatis; ut scelerati contaminatique; c. superstitio; † hospitium scelere c.; *na pose o bludu, nečist, bludan, (Hor.)* grex contaminatus, *(Tac.)* contaminatorum.

contechnor, *dep.* 1. [techna] *o pletkah, zaplesti, izmisliti, doviti se čemu, jednom Plaut. Ps.* 4, 6, 34.

con-tĕgo, etc. 3. *1) (po)kriti, pokrivati, (odievajući, štiteći, spravljajući), odievati, štititi, zaklanjati, čuvati,* alqm veste sua; locum linteis; capita scutis; naves, *pokriti, providjeti palubom,* arma, *metnuti u navlaku od kože;* * contecta stramine casa; † ferae pelle contectus; *tp. kriti = štititi, zaklanjati, (Tac.)* fide clientium contecti. *2) pokri(va)ti, zastirati, zavjesiti,* partes corporis c. atque abdere; messoriâ se corbe; omnia contecta nebulâ; *odavle na pose pokriti = zagrnuti zemljom, ukopati, sahraniti,* c. eos uno tumulo; tumulus, qui corpus ejus contexerat; *tp. za-, sakri(va)ti, u-, potajiti,* factam injuriam illi miserae, *Ter.;* libidines fronte et supercilio.

con-temno, tempsi, temptum, 3. *prezirati, ne cieniti, ne hajati (za što), ništa ne držati (do koga), zametavati (ne držati za znatno, znamenito, važno, veliko, nego za stvar bez osobite vriednosti; sr.* sperno, despicio), pericula, mortem; deos; voluptatem, res humanas; alqm; se contemnere, *ne mnogo do sebe držati, ne precjenjivati se, Plaut.;* se non contemnere = *držati do sebe, ćutiti svoju vriednost; često spojeno* c. et despicere, despicere et c.; c. et pro nihilo ducere; *često i* non contemnendus = *znatan, vrli, vrstan, itd. (o stvarih i ljudih);* * arbores c. ventos = *odolievati, opirati se; takodjer = kazati da što prezirem, -ne cienim,* Murenae genus; hanc dicendi exercitationem.

contemplātio, ōnis, *f.* [contemplor] *1) tjelesno, gledanje, motrenje, razgled. 2) tp. duševno, pro-, razmatranje, razmišljanje, gledanje, motrenje; (kasno) osvrtanje, obzir(anje) (na što).*

contemplātor, ōris, *m.* [contemplor] *gledatelj, motritelj,* coeli ac deorum.

contemplātus, *m.* [contemplor] *samo u abl. sing. gledanje, motrenje, razmišljanje, jednom Ov. trist.* 5, 7, 66.

contemplor, *dep.* 1. *(predcl. i kasno i* -o, 1.) [templum] *o-, razgledati, motriti (mirno i pozorno na koju god aesthetičku svrhu, da se tim čovjek nasladjuje, osb. iz počitanja ili udivljenja; sr.* considero, intueor, delibero), alqm; coelestia, pulchritudinem rerum; id animo contemplare, quod oculis non potes; (nobis) omni acie ingenii contemplantibus.

contemptim, *adv.* [contemno] *s preziranjem,* superbe et c.

contemptio, ōnis, *f.* [contemno] *preziranje, nehajanje (za što),* deorum; mortis.

contemptius, *adv. comp. od neobičnoga* contempte, *s većim preziranjem, Suet. Tac.*

contemptor, ōris, *m. i (pjesn. i kasno)* **-trix**, īcis, *f.* [contemno] *preziratelj, -ica,* contemptor deorum, divitiarum; animus c., *prezirući.*

1. **contemptus**, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* contemno] *preziran, neznatan.*

2. **contemptus**, us, *m.* [contemno] *preziranje, necienjenje, u passiv. sm.,* Gallis brevitas nostra contemptui est, *Galli preziru itd.;* non odio solum apud hostes, sed contemptu etiam inter socios nomen Romanum laborare; † *u activ. sm.*

con-tendo, ndi, ntum, 3. *1) (iz svih sila) napeti, na- zategnuti,* fides nervis, tormenta; * arcum, * vincula; * c. telum in auras, * Mago *(na Maga)* procul infensam hastam, *odapeti, baciti, pustiti. 2) tp. A) trans. napinjati, natezati, naprezati, napeti,* nervos; tantum itineris contendere, *(naporom) prevaliti, (Plaut.)* c. cursum, *trkom trčati. B) intrans. napinjati se, naprezati se, natezati se, (iz petnih žila, iz sve snage) raditi, truditi-, trsiti se, nastojati (oko čega), težiti-, ići (za čim),* c. ut *ili* ne, hoc, id ut etc.; *s inf.;* c. multis funibus; c. remis *(iz sve snage) veslati;* quantum labore contendere (potes); * non possis oculo quantum contendere Lynceus, *tako daleko doprieti, -vidjeti;* c. ad summam laudem, gloriam; ad salutem, *nastojati oko spasa, gledati se spasiti. Na pose a) (po)žuriti se, (po)paštiti se kod koje radnje, (po)hrliti, (po)hitjeti kamo, brzo (po)dići se-, -krenuti na put, brzo poći-, marširati kamo,* c. ire, proficisci, *absol.,* navigium contendit, *plovi brzo dalje;* c. in Galliam, ad castra, ad Amanum; domum, huc, eo, eodem, per loca sola; ad occupandam Vesontionem. *b) silno zahtievati od koga što, iskati, tražiti, prositi (što u koga), moliti;* unum vehementissime c.; ab alqo ut, ne etc.; alqd ab alqo; cum a me peteret et summe contenderet; c. rogando *(Luccej. u Cic. ep.);* hic magistratus a populo contenditur. *c) nastojati koga o čem uvjeriti, tvrditi što (uz čije prigovaranje), uvjeravati,* haec contra alqm; *s acc. c. inf. 3) kao protivnik napinjati se = ogledati se s kim, takmiti se, boriti se, biti se, prepirati se,* cum alqo; c. armis, copiis, bello, proelio cum alqo; armis contra alqm; cum alqo probitate; inter se de principatu; de locis, *za vojne časti ili dostojanstva;* c. dolis et fallaciis, virtute, vi; si contra verbis et literis contenditur; * amori; is liceri non destitit, illi contenderunt *(= više nudiše na dražbi); takodjer prepirati se (riečmi), riečati se, (po)rječkati se,* inter se palam de praemiis ac sacerdotiis; quibus modis ad Oricum cum Libone de mittendis legatis contendisset. *4) sravnjivati, uzporedjivati, prispodobiti što s čim,* alqd cum alqa re; * rem alcui rei.

1. **contente**, *adv. s comp. i sup.* [1. contentus] *napeto, s naporom, s napregom, iz sve snage,* dicere; contentius ambulare; *i revno, gorljivo, marljivo (opp.* summisse.)

2. **contente**, *adv.* [2. contentus] *(riedko) stegnuto, tiesno, skromno, oskudno, Plaut.*

contentio, ōnis, *f.* [contendo] *napinjanje, naprezanje, natezanje, napor, naprega,* binae vocis c., *dizanje;* c. animi; c. disputationis, *kod itd.,* c. orationis, *napor, žestina;* cum magna, summa contentione pugnare; contentionem remittere; *na pose a) teženje za čim,* honorum. *b) sravnjivanje, uzporedjivanje, prispodabljanje,* si quae contentio et comparatio fiat. *c) takmo, borba, prepiranje, riečanje,* proeliorum; magna belli; de alqua re; c. fit cum alqo, inter aliquos de alqua re; qua contentione, *za ili kod ove borbe;* contentiones habere cum alqo; † contentiones tribuniciae; contentionem sedare, † contentiones componere. *Na pose (u opr. k* sermo) *borba, besjeda koju tko govori, da nješto izvojuje i u borbi nadvlada,* nec enim contentio major unquam fuit, nec apud populum gravior oratio quam etc.; illa summa vis et c.

† **contentiōsus**, *adj.* [contentio] *pun borbe, borben, svadljiv, uporan, tvrdokoran.*

1. **contentus**, *adj.* [contendo] *1) napet, nategnut,* contentis corporibus *(opp.* remissis), † contentis oculis; * a cervice, * poplite, * fune. *2) napet, revan, gorljiv,* studio, cursu.

2. **contentus**, *adj.* [contineo] *(upr. skupa držan, u željah svojih stegnut), zadovoljavajući se čim, što čovjek ima ili radi, i samo u tom sm. = zadovoljan čim (sr.* satis habeo), alqâ re, suis rebus; parvo, hoc, eo; oratoriis tantum exercitationibus c. non eram; quibus ego a tali viro c. non eram; mercatura satiata quaestu vel contenta potius; *i absol.,* cum ipsum audires sine comparatione, non modo c. esses, sed melius non quaereres; *s* quod, *i s* ne; † c. hoc erat, ut etc.; * c. eo quod; * † *s inf.*

Contĕrĕbrŏmius, *adj.* [contero *i* Bromius] *u šali, Bacchom proputovan, -obilažen (o Libyji), jednom Plaut. Curc.* 3, 76.

* † **con-termĭnus**, *adj. sumedjan, graničeći, susjedan, bližnji,* alcui; *subst. n. pl.* contermina Scythiae, *kraji blizu Sc., Tac.*

con-tĕro, etc. 3. *1) sa-, raztrti, razkomadati, razdrobiti,* cornua cervi, *Ov.; tp. rek bi satrti, smlaviti, smrviti, uništiti, utamaniti,* alqm contemptim, alqm oratione sua, *Plaut.;* injurias quasi voluntaria oblivione c., *od svoje volje sasvim zaboraviti. 2) otrti, izlizati, izglodati, oštetiti,* Παιδείαν Κύρου legendo; * ferrum; * viam sacram, *u-, sgaziti; tp.* c. operam, *tratiti, gubiti, Plaut. Ter.; na pose vrieme provesti, provoditi, probaviti, (po)tratiti, u dobru i zlu sm.,* omne otiosum tempus in studiis; bonum otium socordiâ; *i o čeljadi,* conteri, c. se in alqa re, *satirati se = neprestance baviti se, -zabavljati se čim. 3) rek bi nogama gaziti, zametavati, prezirati, prezreti, držati ili kazati da nješto ništa ne valja, -da je bez ikakve ciene,* reliqua conterere et contemnere *(opp.* ad coelum efferre); (praemium) contritum et contemptum.

con-terreo, etc. 2. *(jako) pre-, zastrašiti, (po)plašiti, prepasti, ustraviti,* alqm alqa re, † alqm metu; alqm; *(Liv)* alqm ne.

con-testor, *dep.* 1. *1) zvati-, prizivati za svjedoka (-e), zaklinjati,* deos hominesque, coelum noctemque; c. deos, ut etc. *2) t. t.,* c. litem, *dovedši svjedoke na sud parnicu početi, -povesti, -podići, i pass.* contestatâ lite; *tp.* virtus contestata, *dokazan, izkušan.*

con-texo, etc. 3. *1) upr. satkati, splesti, spletati,* villos ovium; * amarantis alba lilia; *splesti, od pletera načiniti,* reliquum corpus navium viminibus; *u obće satkati (na vrste), sastaviti, sbiti, sgraditi, načiniti, stesati,* omne opus contexitur; * equum trabibus acernis; *(Tac.)* fossam loricamque c., *kopati obkope itd.; (Quint.)* orationem c., *sastaviti;* crimen, *izmisliti. 2) splesti, spojiti, svezati, sastaviti,* haec (tigna) directâ materiâ injectâ contexebantur; c. extrema cum primis, *spojiti posljednje s prvim da se jedno s drugim sudara;* aetas hominis memoriâ rerum veterum cum superiorum aetate contexitur; *i u besjedi rek bi dalje tkati, -presti, -slagati, nastaviti, nadovezati,* carmen longius; † commentarios Caesaris.

contexte, *adv.* [contextus] *tp. satkano, spleteno, svezano, jednom Cic. fat.* 14, 32. *(sr.* conserte).

1. **contextus**, *adj.* [*partic. od* contexo] *upr. satkan; odavle spojen, svezan, neprekinut, kao što su karike ili koluti u lanca; neprestan,* perpetuae et c. voluptates; historia; † *subst.* **contexta**, ōrum, *n. (opp.* carptim dicta).

2. **contextus**, us, *m.* [contexo] *upr. satkanje; odavle sgloba, svez, sklad, spoj, sastav,* orationis; † dicendi; † fortuiti sermonis c. *v.* fortuitus; mirabilis c. rerum; † in contextu operis, *kašnje na svojem mjestu.*

contĭcesco, tĭcui, — 3. [taceo] *u-, zamuknuti, za-, ušutjeti, utihnuti (pokle si govorio; sr.* taceo), adolescens; sermo; * lyra. *Odatle tp. umuknuti = prestati, popustiti, utažiti se itd.,* actiones tribuniciae; tumultus; furor.

contĭcĭnium, ii, *n.* [conticesco] *prva čest noći, kad je sve tiho, gluho doba noći, večer, Plaut.*

contignatio, ōnis, *f.* [contigno] *upr. sglobljavanje od greda iliti brvana; odavle concr. pod, sprat, kat.*

contigno, 1. [tignum] *od greda iliti brvana sglobljavati, -sbijati, (gredami) pomostiti, popoditi,* alqd.

contĭguus, *adj.* [1. contingo] *1) (upr. dotičući se)* * † *graničeći, susjedan, bližnji, blizu,* alcui. *2)* * contiguus hastae, *koji se može kopljem dohvatiti.*

contĭnens, tis, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* contineo] *skupa držeći se (sr.* continuus, perpetuus), *1) držeći se drugih predmeta, a) u prostoru, graničeći, susjedan, bližnji,* praedia c. huic fundo; Cappadociae pars, quae cum Cilicia c. est. *b) u vremenu,* timori perpetuo ipsum malum c. fuit, *sliedom je slie-*

dilo, dies c. *odmah na to sliedeći.* 2) *skupa se držeći medju sobom, a) u prostoru, neprekinut, neprekidni,* silvae; agmen migrantium; litus, *kopna, kopneni;* c. Gallia, *kopno Gallije, na pose* c. terra *i samo kano subst.* c. *(f.) suha zemlja, suho, kopno, (Hor.)* ripa c. *b) u vremenu, neprekinut, neprestan,* labor omnium dierum; bella; e continenti gerere, *u neprekinutu rodosljedu; (Just.)* ex continenti *sc.* tempore, *odmah.* 3) *uzdržan, uzprežan, umjeren.* 4) *u rhetorici, kao subst. (pl. n.), to o čem što visi, glavna tačka, -stvar.*

contĭnenter, *adv.* [continens] *skupa se držeći, u savezu stojeći (sr.* 2. continuo, perpetuo), 1) * † *(riedko) u prostoru, u neprekinutu redu, jedan do drugoga.* 2) *u vremenu, bez prestanka, neprestance, svejednako,* pugnare. 3) *uzdržno, umjereno,* vivere.

contĭnentia, ae, *f.* [continens] *obuzdavanje ili uzprezanje samoga sebe ili požuda svojih, uzdržnost, uzprežnost, umjerenost (sr.* moderatio, temperantia), c. in omni victu cultuque et voluptatibus praetermittendis; conferte hujus libidines cum illius continentia; † animi.

contĭneo, inui, entum, 2. [teneo] 1) *skupa držati, obuzimati, spajati, svezati,* contine quaeso caput, *drži mi itd., Plaut.;* mundus omnia complexu suo coërcet et continet; fundamenta saxis, trabes arte *(tiesno);* agger altiore aqua contineri non potest, *držati se, odolievati;* hiberna milibus passuum centum continebantur, *bijahu svi u prostoru od itd.;* oppidum pons fluminis continebat, *spajaše (s onostranom obalom) (nu bolje je možda čitati* contingebat *mjesto* continebat); *tp.* omnes artes cognatione quadam inter se continentur, *spojene-, u savezu su. Odavle a) na okupu-, skupa držati, ne razkomadati,* merces (*opp.* partiri); milites; exercitum; legiones uno in loco; manipulos ad signa; naves. *b) skupa držati = okruživati, zatvarati, obkoljivati, o mjestih i zemljah,* contineri alqa re, *okružavati se, ograničavati se,* altissimis montibus undique; Oceano, finibus Belgarum; duobus eminentibus promunturiis; *i okruživati, súziti, stiesniti,* contineri loci natura, angustiis. 2) *u kojem god stanju uzdržati, uzdržavati, držati, sačuvati,* rem publicam, jura; virtus amicitiam et gignit et c.; alqm in fide, in officio, in armis; c. se in alqa re, *držati se čega, ostati-, uztrajati kod č.,* in suis studiis; *takodjer u sebi ili kod sebe držati, -zadržati, -hraniti, -čuvati, gojiti,* alvus arcet et continet, quod recepit; alqd animo ac memoriâ; c. odium, *mrziti (u sebi),* dolorem, *boljeti me (u sebi).* 3) *uz-, za-, pridrža(va)ti, zaustavljati, držati,* animam, *držati paru u sebi,* * gradum; * manum *gl.* manus; c. beluas saeptis; c. librum, *držati kod sebe, ne izdati;* vocis genus continenti spiritu, *vukući dušu u se,* tenuto; c. exercitum castris; copias in castris; intra castra; *(Ter.)* c. se ruri, *boraviti, ostati na selu;* milites sub pellibus contineri *(držati se, ostati)* non posse; sagittarii media acie continebantur, *držahu se, stajahu;* acies continentur; se c. suo loco, *džati se-, ostati na itd.,* his sedibus c.; se in occulto, *skrivati se; i neprijateljski = opasati, obkoliti, obstupiti.*

zatvarati, Pompejum angustissime, hostes c.; contineri munitionibus. *Odatle tp. a) na uzdržati, za-, uzdržavati, uzprezati, uztezati, zauzdati, svladati, krotiti itd.,* c. cupiditates, risum; vocem, *umuknuti, utihnuti (pošto si kričao);* c. se in alqa libidine; animi aequitate plebem, *uzdržati u zadovoljstvu;* vix me contineo *ili* contineor *(takodjer* me contineo) quin etc. *(Com.), jedva se držim ili uzdržavam itd.;* non posse milites contineri, quin, *Caes.;* c. Macedonas, oppida, *u pokornosti držati;* quid est negotii, continere eos, quibus praesis, si te ipse contineas?; c. ab alqa re, *uzdržavati, uzprezati, odvratiti od č.,* animum a libidine, suos a proelio. *b) u sebi (za)držati = zamučati,* dicta. 4) *u sebi sadrža(va)ti, -imati, obsizati, obuhvaćati,* omnia quae gignuntur continent vim caloris in se; mons c. reliquum spatium, *zauzimlje, zapremlje;* tales res, quales hic liber continet; † libellus, quo continetur *s acc. c. inf.;* * fabula stultorum regum et populorum c. aestus; facimus, in quo omnia contineri mihi et inesse videantur. *Na pose sadržavati što je bitno čemu, biti uvjet čemu, osnivati se na što, glavna stvar biti od ili kod č.,* quae res c.; illud, quod hoc judicium c.; *osb. u pass.* contineri alqa re, *sadržavati se u čem, osnivati se na što, visjeti o čem, sastojati od č. ili u č., sastavljen biti od č.,* dii non nervis ac venis c.; artes quae c. conjecturâ; tua salute contineri suam; viri, qui hoc sermone continentur, *zadržavaju se = učestvuju kod ovoga razgovora;* jus omne retinendae majestatis Rabirii causâ c., *stajaše u parnici R. na kocki.*

1. **contingo,** tĭgi, tactum, 3. [tango] *I) trans.* 1) *(oda svud) ticati, taknuti što, (do)taknuti se, doticati se, dodirnuti se č., primiti, uhvatiti, hvatati,* cibum rostris, terram osculo; * funem manu; * cibos ore, * aquas, *okusiti, uživati;* c. dextram consulum *(kod pozdravljanja ili čestitanja); tp. ticati se ili doticati se koga ili čega, spopasti, obuzeti, osvojiti,* Romanos consultatio nihil c.; c. alqm cura publica; * contacti artus, *koje je bolest uhvatila;* * contactus nullis ante cupidinibus; *na pose a) nečisto ili bludno (do)taknuti se,* corpus corpore, *Plaut.; tp., oskvrniti, okaljati (opačinami), ogriešiti, većinom samo u partic. perf. pass.,* contacta plebs regia praeda; c. eo scelere. *b) ticati se čega = graničiti, medjašiti s č., dopirati do č., blizu biti,* fines Arvernorum, pons ripas; milites, trabes inter se c., *stoje jedna do druge,* acies vallum, *dotiče se ili stoji tik do itd.; tp.* alqm propinquitate c.; * c. deos propius, *s bogovi (t. j. s Maecenatom i Augustom) na uzdanu občiti. c) dotaknuti se = dostići cilj, doprieti do cilja, doći, stići, prispjeti kamo, pogoditi,* * Italiam, * metam; * auras, *na zrak doći;* * hiemem, *do zimskih zviezda (o suncu);* hostem ferro, *Liv.;* avem ferro, *Virg.; tp., postići, naći,* animus naturam sui similem contigit et agnovit, *Cic. Tusc.* 1, 19, 43. *II) intrans. većinom impers. do-, pri-, sgoditi se, slučiti se, desiti se, do-, zapasti, za rukom poći, zadesiti, (s)naći, (upr. sukobiti se, sastati se, čim se izražava unutarnji svez medju dogodjajem i osobom, te dogodjaj odgovara svim odnošajem njezinim, s*

toga obično nu ne vazda o sretnih dogodjajih; sr. accidit, evenit), volo hoc oratori contingat, ut; idem (emori) c. adolescentibus adversante natura; contigit alcui, ut; * † *s inf.; jednom s inf., Cic. p. Arch.* 3, 4. *s potanjom razlikom od* c. ut; hanc mihi expetivi, contigit, *Ter.;* id cum contigit.

2. * **con-tingo** *(ili* **-guo**), — — 3. *s-, nakvasiti, poškropiti, navlažiti,* c. lac parco sale, *posuti itd., po nješto (p)osoliti.*

contĭnuātio, ōnis, *f.* [continuo] *upr. nastavljenje,* 1) *neprekidnost, neprestanost, neprekinuta potrajnost,* c. imbrium, *neprestane kiše,* † laborum; in quibus peragendis c. *(neprekinuta djelatnost, neumornost)* ipsa efficacissima esset. 2) *(neprekinut) svez, spoj, sklad, suvislost,* causarum; *u rhetorici sa i bez* verborum, *period(a).*

1. **contĭnuo,** 1. [continuus] *učiniti da se što čega drži, u red ili vrstu metati što do čega,* 1) *u prostoru, (neposredno) spojiti, svezati, sklopiti, sjediniti, složiti,* aër mari continuatus; continuantur aedificia moenibus, *grade se tik do ozidja;* c. domos, *zidati kuće u redu jednu do druge,* fundos, *nabaviti ili nakupovati si zemljišta jedno do drugoga ležećih, zemljišta si zakružiti, (arrondovati);* verba = *sastaviti, poredati u periodu.* 2) *u vremenu, nastaviti, činiti odmah jedno izza drugoga,* bellum, militiam; iter die et nocte; discordia continuatur paci, *sliedi-, nastane odmah izza itd.; (Tac.)* c. diem noctemque potando, *dan i noć prepijančevati;* * dapes, *donositi (na stol) jelo za jelom. Na pose a)* c. magistratum, *o magistratu (činovniku), službu i sliedeće godine nastaviti, ostati i na dalje u službi. b)* c. alcui (consulibus) magistratum, *o narodu ili senatu, ostaviti koga u dosadašnjoj službi i za buduću godinu, produljiti mu službu još na godinu dana;* † imperia.

2. **contĭnuō,** *adv.* [continuus] *odmah zatim, umah, taki, taj čas, s mjesta, netom (sr.* confestim). *S toga znači često logički izvodak iz kojega čina, nu vazda s negacijom ili u negativnom pitanju (na koje se očekuje niječan odgovor), ne odmah, zato ne umah, da li odmah? jeda li taki?*

contĭnuus, *adj.* [contineo] 1) *u prostoru, držeći se česa ili u svojih čestih medju sobom ili jedan drugoga, neprekidan, neprekinut, zaporedan, neprestan,* continua (aedificia); translationes; † agri; * Leucada continuam veteres habuere coloni, *držeću se kopna;* (oratio) continua, *rek bi saliven, skladan, Quint.; o ljudih, (Tac.)* c. principi, *koji je uviek oko njega, pratilac.* 2) *u vremenu, na to sliedeći, sliedeći jedan za drugim, neprekidan, neprestan, zasebice,* anni, dies, regna, dimicatio, incommoda; *(Tac.)* continuus et saevus accusandis reis Suilius, *bez prestanka i okrutno tužeći.*

contio *(ne* concio), ōnis, *f. (stegnuto iz* conventio?) 1) *zakonito, redovito sazvana skupština naroda ili vojnika u svakoj državi (ne samo u rimskoj) ili taboru, u Rimu na pose narodna skupština, za svrhu sazvana, da bi se o predloženih zakonih i predstojećih izborih častnika državnih predbježno viećalo te se ili zakoni i candidati za državne službe preporučivali narodu, ili proti njim govorilo (sr.* concilium, comitia), habere, convocare contionem, convocare populum in, ad contionem; prodire in contionem; pro contione dicere, suadere ac dissuadere; in contionem ascendere, escendere, *u narodnu skupštinu i to na besjedište stupiti.* 2) *besjeda-, govor pred skupljenim narodom ili vojskom,* contionem habere, apud milites, graves c. in Caesarem habere; dare alcui c., *o magistratu, dozvoliti komu, da smije progovoriti narodu.*

contiōnābundus [contionor], *u skupštini narodu ili vojnikom govoreći, -besjedeći, i s acc.* haec.

contiōnālis *i* **contiōnārius,** *adj.* [contio] *skupštinski, (kao) u narodnoj skupštini,* contionalis prope clamor; c. senex, *koji skupštine oblazi i narod buni, stari rovar, -bunitelj naroda;* contionarius populus.

contiōnātor, ōris, *m.* [contionor] *govornik-, besjednik (u narodnih skupštinah) u zlu sm., rovar, mutljivac, bunitelj naroda, demagog, jednom Cic. Cat.* 4, 5, 9.

contiōnor, 1. [contio] 1) *u skupštini naroda ili vojnikâ govoriti, -besjediti, i s acc.* haec, *s acc. c. inf.* 2) *u obće javno, glasno govoriti, reći, s upravnim govorom.* 3) *sakupljen biti u skupštini, Liv.* 39, 16.

contiuncŭla, ae, *f.* [*dem. od* contio] *(riedko)* 1) *skupštinica, u pl.* 2) *besjedica-, malen govor narodu.*

con-tollo, — — 3. *mjesto* confero, *što gl.;* c. gradum, *poći, otići kamo, jednom Plaut. Aul.* 5, 6.

con-tŏnat, *impers.* 1. *(silno) grmi, jednom Plaut. Amph.* 5. 1, 42.

con-torqueo, etc. 2. 1) *vrtjeti, okrenuti, okretati, obrnuti, obrtati, gibati,* c. membra quocumque vult; omnes in alium cursum; * proram laevas ad undas; * silvas insano vortice; ut (deus rotundus) eâ celeritate contorqueatur; *tp.* auditorem machinatione aliqua tum ad severitatem tum ad remissionem animi, *navratiti na itd.;* deinde contorquent et ita concludunt, *stvar drugamo okrenu te itd.* 2) *mahati, zamahnuti, (za)vitlati čim, bacati, baciti, pustiti, zabosti,* † telum in eum; † pilum viribus contortum; * hasta viribus contorta; * hastam in latus c.; *tp. o živahnoj, uznositoj, krepkoj besjedi,* quae verba contorquet! fulmina illa (*sc.* verborum) numeris contorta ferrentur; † longas periodos uno spiritu c., *baciti, izustiti.*

contorte, *adv. s comp.* [contortus] *zavrnuto, zapleteno, zamršeno, usiljeno,* dicere; contortius concludi.

contortio, ōnis, *f.* [contorqueo] *(riedko) zamršak, zapletenost, zamršenost, smetenost,* contortiones orationis, *Cic. fat.* 9, 17.

contortor, ōris, *m.* [contorqueo] *izvrtač,* legum, *jednom Ter. Phorm.* 2, 3, 27.

contortŭlus, *adj.* [*dem. od* contortus] *ponješto zavrnut, -zamršen, -zapleten,* conclusiuncula, *jednom Cic. Tusc.* 2, 18, 42.

contortŭplĭcātus, *adj.* [contortus *i* plico] *zamršen, zapleten, jednom Plaut. Pers.* 4, 6, 26.

contortus, *adj.* [*partic. od* contorqueo] 1) *za-*

vrnut, zapleten, zamršen, usiljen, res, σόφισμα. *2) uznosit, krepak*, oratio.

contrā, *I) adv. 1) o prostoru, naprema čemu, nasuprot, na protivnoj-, na suprotnoj strani*, omnia c. circaque. *2) o činih i odnošajih, a) koji drugim odgovaraju (s njimi corresponduju), s druge strane, na-, usuprot (tomu), opet, Com. b) koji su im (su)protivni, nasuprot (tomu), usuprot (tomu), opet*, ut hi miseri, sic c. illi beati; cognoscere quid boni utrisque esset, quid c., *protivno (= zlo)*; utrumque contra accidit, *protivno, drugčije*; quod contra est, in stultitia contra est, *posve je drugčije*; id ego contra puto, *mislim, da je tomu protivno (da nam valja tomu protivno učiniti)*; illi dicere melius quam praecipere; nos contra fortasse possumus, *protivno*; modo quae vellemus de Lepido, modo contra nuntiabantur; *(kasno)* econtra *ili* e contra; c. atque (ac) *ili* quam; *(Com.)* auro c., *zlatu jednako, zlatom izmjeren*; non auro carus est c., *ne može se zlatom platiti, -izmjeriti. c) u neprijateljskom sm., proti, protiva, suprot, usuprot*, contra dicere, consistere, obviam ire, ferire; c. liceri, *više nuditi protiva komu, nadmetati se. II) praep. s acc. 1) u prostoru, prema, prama, naprema*, Britannia posita est contra eas regiones; c. alqm considere; una fronte contra hostem castra muniunt; † flens orare contra Caesarem coepit. *2) o neprijateljstvu ili protuslovljenju proti, protiva, suprot(i), na, unatoč*, c. hostem proficisci, ire; c. alqm conjurare, pugnare; c. deos disputare; nuntios c. postulata mittere, *da prosvjeduju (protestuju) proti zahtjevom;* hoc non modo non pro me, sed contra me est potius; contra naturam; c. spem, *iznenada, čemu se nije nadao*, c. spem votaque; c. opinionem, c. opinionem omnium, *česa nitko očekivao (čemu se nitko nadao) nije*; c omnium consuetudinem; † c. exspectationem omnium; c. exempla, religionem; *(Tac.)* alqd contra animum *(preko volje, nerado)* facere; contra ea, *u suprot, na suprot (tomu)*; mihi c. ea videtur, *meni se dopada protivno, ja sam protivna mnienja.* — * † *kadšto* contra *kano praep. stoji za samostavnikom ili zaimenom; (Cic.)* quos c.

contractio, ōnis, *f.* [contraho] *1) stezanje, sagibanje, svijanje, (na)mrštenje*, digitorum, superciliorum, frontis. *2) tp. a) o govoru i pismu, skraćivanje, kratkoća*, c. hujus paginae, *tiesno pismo na kraju strane;* c. syllabae, *kratko izgovaranje sl.;* c. orationis, *kratkost, jedroća. b)* c. animi, *stezanje srdca, tjeskoba, klonuće duha.*

contractiuncŭla, ae, *f.* [*dem. od* contractio] *u pl.* c. quaedam animi, *(malena) tjeskoba, klonuće (duha), malodušnost, jednom Cic. Tusc.* 3, 34, 83.

contractus, *adj. s comp.* [*partic. od* contraho] *1) upr. stegnut; tp. o mjestih, stegnut, stiešnjen, sužen, tiesan, uzak, kratak, malen*, introitus contractiores; * locus; * c. vestigia vatum, *tanka staza itd.;* * contracto frigore pigrae, *o ljutoj, cičoj zimi; o vremenu*, his jam contractioribus noctibus, *budući se skratile; o glasu, tiesan, kratak (pizzicato)*, c. genus vocis (*opp.* diffusum); *o besjedi stiešnjen, sbijen, kratak*, quasi c. et astricta eloquentia; illa (ratio) loquendi contractior *(o nižoj vrsti govora, u koliko ne razlaže predmeta na široko); o stanju, stegnut*, studia *(nagnuća)* contractiora; * paupertas c., *tišteć, hud; o ljudih, ničim ne bunjen, u samoći, mirno*, contractus leget, *Hor. ep.* 1, 7, 12.

† **contrā-dīco**, etc. 3. *govoriti proti, protusloviti, prigovarati* [*sr.* contra *2) c)*], alcui, precibus alcjs *(odbiti molbu)*.

† **contrādictio**, ōnis, *f.* [contradico] *govorenje proti čemu, prigovaranje, prigovor, protuslovje, protugovor.*

con-trăho, xi, ctum, 3. *skupa vući, stegnuti, 1) na jedno mjesto (s)kupiti, skupljati, sabirati, sjediniti*, c. classem; exercitum in unum locum; cohortes ex ultimis regionibus; † *knjige snašati, s-, nakupiti, sabirati*, vetera; supra duo milia librorum. *Odatle tp. a) izvesti, učiniti, navući na se, uzročiti, podići, zametnuti, započeti*, † sibi poenam; c. amicitiam, c. lites; c. bellum cum alqo, *dati povod ratu*; contracto jam certamine inter Aetolos et Trallos, *budući se porodio*; c. culpa malum; c. aes alienum, *dugove praviti, (za)dužiti se*; c. alqd damni; porca contracta, *radi zločina za pomirbu odredjena;* † *o neživućem*, pestem; plus invidiae quam gloriae, *steći. b) posao s kim ugovoriti, obaviti, pogoditi se*, c. rem, negotia cum alqo; res contractae, *ugovori, pogodbe; i absol.*, c. cum alquo, *poslovati s kim; u prilici*, c. nihil cum populo, *nije nikakva posla komu s narodom, ne občiti s njim*; neque si tecum agas quid neque si cum altero contrahas. *2) stegnuti, sužiti, stiesniti, s-, pokratiti*, castra; c. castra angustiis viarum, *tim da je uzke puteve po taboru načinio;* c. membra; pulmones se contrahunt aspirantes; c. collum; c. frontem, *namrštiti čelo, namrgoditi se;* * contractum genibus tangas caput, *da skučiv (prignuv) se koljenima dotakneš se glave;* * c. vela, *saviti jedra, u prilici = ne ponieti se u sreći;* * voti vela; c. orationem; *(Quint.)* Ciceronis commentarios libertus. Tiro contraxit; ita contracta res est et adducta in angustum. *Odavle tp. a) stezati = zaustavljati, zauzdati, uzprezati, krotiti*, appetitus; * cupidinem. *b) stegnuti = raztužiti, (raz)žalostiti*, sol modo accedens, tum autem recedens — tum quasi tristitiā quadam contrahit terram, tum vicissim laetificat; c. animum et demittere; ut et bonis amici *(prijatelja)* quasi diffundantur et incommodis (*sc.* quasi) contrahantur *sc.* animi *(ako nije animi izpalo)*.

contrārie, *adv.* [contrarius] *protivno, na protivnu stranu.*

contrārius, *adj.* [contra] *1) u prostoru, napraman, sučelan, protivan, nasuprotan*, collis adversus huic et c. tignis in contrariam partem revinctis; *(Tac.)* vulnera c. adversa. *2) tp. protivan, naprotivan (jače nego* diversus), disputare in partes c. de alqa re, *za i proti;* in contrariam partem afferre alqd; vitiositas c. est hujus virtutis; orationes inter se contrariae; versantur retro contrario motu atque *(nego)* coelum; *subst.* **contrarium**, ii, *n. i* **contraria**, ōrum, *n. protivno, contrast; i* * *protivna strana, -smjer*, animum in contraria vocant diversae curae; ex contrario, *(Nep. Quint.)* e contrario *(adverb.)*, *na-, suprot (tomu). 3) neprijateljski stojeći jedan proti drugomu, protivan, protiveći se,*

neprijateljski, neprijazan, nepovoljan, † alcui; * arma; † exta; * tuis votis; * aliquis mihi maxime c.; * litora litoribus; * nona fugae melior, contraria furtis; *škodljiv, štetan, poguban*, otium maxime c., *Caes. b. c.* 2, 30, 1; ne carmine quidem ludere contrarium *(neshodno)* fuerit, *Quint.*

Contrĕbia, ae, *f. grad celtiberski u Hispaniji, Liv. Odatle* **Contrebienses**, ium, *m. Contrebijani, Liv.*

contrectātio, ōnis, *f.* [contrecto] *pipanje, doticanje.*

contrecto, 1. [tracto] *1) taknuti, ticati što, doticati se čega, (o)pipati*, vulgi manibus contrectari *(o knjizi), Hor.*; pecuniam c., *rovati po novcu, Suet.; na pose a) opipati = razgledati, visitovati, Suet. b)* * † *nečisto, bludno pipati, opipati; (Tac.)* contrectatam filiarum pudicitiam, *oskvrnjena, obezčašćena. 2) tp. a)* nudare corpus et oculis vulgi contrectandum permittere, *pipati = gledati dati, Tac.;* tota mente varias voluptates c., *shvatiti, dokučiti; takodjer nevješto, mechanički obradjivati, -izraditi*, haec divulsa et quasi discerpta contrectant.

contrĕmisco, *uz* **contremesco**, mui, — 3. [contremo] *1) intrans. (jako) za-, potresti se, zastrepjeti, uzdrhtati, uzdrmati se*, metu; tota mente atque omnibus artubus; * omne nemus; *tp.* ejus in mea causa nunquam fides virtusque contremuit. *2)* * *trans. uzdrhtati = po-, uzbojati se (od) česa*, alqd.

* **con-trĕmo**, — — 3. *(jako) tresti se.*

con-trĭbuo, etc. 3. *1) pri-, podieliti, kod diobe što sa drugim spojiti, -sdružiti, utjeloviti*, Calagurritani, qui erant contributi cum Oscensibus; c se Aetolis; c. milites in unam cohortem; oppidum sibi eos contribuisse; urbes quae contributae erant ad Megalopolin condendam. *2)* † *s drugimi prinositi, snesti, sakupiti*, alqd.

con-tristo, 1. [tristis] *1)* * *mutiti, oblačiti, pomračiti*, coelum frigore pluvio, laevo lumine; inversum annum. *2) raztužiti, snužditi, žalostiti*, alqm, *Cael. u Cic. ep.*

contrītus, *adj.* [*partic. od* contero] *satren = obće poznat, svakdanji, obćenit*, proverbium vetustate contritum; communia et c. praecepta; *i o čeljadi*, contritus ad regiam, *koji se potucao oko regije (gl.* regia).

contrōversia, ae, *f.* [contra-verto] *razpra, priepor, nu samo u koliko parci jedan naprama drugomu stoje te se razpra vodi redovitim putem i mirno (sr.* disceptatio, litigatio; altercatio, jurgium, rixa), *na pose razpra, pra, parba, parnica ili učena prepirka, priegovor*, c. de finibus; c. magistratuum *(za ili o m.), Caes. b. G.* 7, 39, 2.; controversiam facere, inferre, *podići, povesti*; c. mihi est *ili* controversiam habeo cum alqo de alqa re, *preti se-, prepirati se s kim o što*; c. est inter alqos de alqa re; in controversia esse, versari, *prieporan biti*; vocare, adducere, deducere in controversiam, *učiniti što priepornim, stati se preti ili prepirati o što;* magnas c. tollere; ut per colloquia omnes c. componantur, *poravnati, razpraviti;* non est c., quin etc., *ne ima prigovora, nitko ne protuslovi da itd.; takodjer* † *prepirka-, razpra u školah rhetorskih, govor ob izmišljenu pravnom slučaju iliti prieporном predmetu, controversija; adv.* sine c., *bez priepora, -prigovora, -dvojbe.*

contrōversiōsus, *adj.* [controversia] *(riedko) veoma prieporan, Liv.*

contrōversus, *adj.* [contra-verto] *o čem se jošte prepiru, -pregovaraju, prieporan; prieporljiv, svadljiv*, res, auspicium; gens, *Cic.*

con-trūcīdo, 1. *(zajedno) poklati, klati, u obće po-, iz-, sasjeći*, † bestias; debilitato corpore et contrucidato; † alqm vulneribus; *tp. zaklati, razsjeći na komade*, rempublicam.

con-trūdo, si, sum, 3. *(u clas. prosi riedko) s-, porinuti, turiti, baciti kamo*, homines in balneas.

con-trunco, 1. *(Plaut.) razsjeći, izsjeći (na komadiće), sdrobiti*, eos omnes duobus ictibus; c. cibum, *pojesti.*

contŭbernālis, is, *comm.* [contubernium] *pod istim šatorom iliti čadorom zajedno s kim stanujući, drug, drugar; u širem sm. o mladom odličnom Rimljaninu, a) koji je vojvodu ili namjestnika u provinciji u rat pratio, da se praktički uči umjetnosti ratovanja, drug, pratilac*, militiae contubernales, post affines; Q. Pompejo pro consule c *b) koji se je, da se praktički izobrazi za državni život, pridružio višemu kojemu magistratu (činovniku), rek bi štitonoša, pratilac, drug*, cum esset meus c. in consulatu; alcui c. in consulatu fuisse. *c) u obće, koji je sveudilj uz koga, -žive s kim, -zajedno s kim stanuje, drug, uzdan prijatelj, drug za stolom, kućanin*, habuisses non hospitem, sed contubernalem; *u šali (Plaut.)* crucibus contubernales dari, *dati se križu za suprugu, vjenčati se s kr.; iron.*, c. Quirini, *o Caesaru, kojega je kip stajao u hramu Quirinovu, Cic. Att.* 13, 28, 3.

contŭbernium, ii, *n.* [con-taberna] *1) upr. zajednički šator za 10 (obično) vojnika*, deponere arma in contubernio; *u Tac. zajednički stan za robove muža i ženu, i stanovanje pod istim šatorom, drugovanje, družba. Na pose a) o pobližem, uzdanom obćenju mlada plemenita Rimljanina s namjestnikom u provinciji* [*sr.* contubernalis *a)*], necessitudo contubernii; c. patris, *s otcem; iron.*, c. muliebris militiae, *o življenju s milostnicom, concubinatu. b) zajednički stan, -stanovanje, prijateljstvo medju kućani, -drugovi za stolom, u obće prijateljsko obćenje, -drugovanje;* † *stanovanje zvjeradi u zajednici.*

con-tueor, etc. *dep.* 2. *(predcl. i* **-tuor**, — 3. *dep.) o-, razgledati, razvidjeti, razgledavati, budi zajedno, glede na mnoge subjecte ili objecte*, duobus c. oculis, non altero tantum; totam terram c., *budi oštro, pozorno pogledati, smotriti, oko uprieti u što, ugledati, spaziti (sr.* intueor), id novum contuens Agesilaus; *absl.*, qui eadem contuens efficiat; *tp. duševno razgledati, motriti, pro-, razmotriti*, c. mala.

contuĭtus, *m.* [contueor] *samo u abl. sing. (predcl. i pocl.) (pozorno) gledanje, motrenje, razgledanje, pogled.*

contŭmācia, ae, *f.* [contumax] *prkos, upor, a) (oholi) prkos proti zakonitoj vlasti, zakonu i*

poglavarstvu (*sr.* pertinacia, obstinatio, superbia), *upornost, nepokornost, tvrdoglavost,* c. et arrogantia; c. responsi tui; oris oculorumque c. ac superbia; *(Tac.)* abrupta c., *tvrdoglavost, radicalisam,* c. adversus principem. *b) u dobru sm.,* libera c., *plemenit ponos.*

contŭmācĭter, *adv. s comp.* [contumax] *prkosno, tvrdokorno.*

contŭmax, ācis, *adj. s comp. i sup.* [*srodno s* contemno] *u dobru i zlu sm. prkosan, prkosit, oprčit, tvrdoglav, tvrdokoran, uporan, ohol, ponosan, ponosit, postojan, tvrd,* homo; vultus; † animus, c. in alqm, † adversus plebem; † adversus tormenta servorum fides; *tp.* * lima c., *nepodatan, krt, krhak.*

contŭmēlia, ae, *f.* [contemno *rek bi mjesto* contemnela] *1) čin onoga, koji neovlašten u čije poštenje dira, uvreda-, povreda poštenja, psovanje, grdnja, poruga, ružno postupanje s kim, zlostavljanje, priekor, sramota* (*sr.* ignominia, infamia, injuria, offensio), contumeliae verborum, *uvreda riečmi;* accipere c.; *(Ter.)* alqd accipere in contumeliam, *(Caes.)* alqd in suam c. vertere; imponere alcui contumeliam, jacere c. in alqm; c. alcui dicere *(Ter.),* facere; cum contumelia per contumeliam. *2) tp. o neživ., navala, nepravda,* naves totae factae ex robore, ad quamvis vim et c. perferendam, *Caes.;* lignum inquinare omni c. *Phaedr.*

contŭmēliōse, *adv. s comp. i sup.* [contumeliosus] *sramotno, ružno, priekorno, pogrdno, dirajući u poštenje.*

contŭmēliōsus, *adj. s comp. i sup.* [contumelia) o *čeljadi i stvarih, dirajući u poštenje, psujući, grdeći, zlorek, pogrdan, psovni, vriedjajući, ružan, sramotan, priekoran,* homo c.; dicta c.; litera c. in alqm.

* **con-tŭmŭlo,** 1. *sahraniti (u grob), u-, zakopati, u pass.,* patriâ humo.

con-tundo, tŭdi, tusum, *i uz to* tunsum, 3. *1) razbiti, s-, po-, raztući, smrskati, smoždìti, u-, razgnječiti, smlaviti, sdruzgati, smrviti, satrti,* manus; radices; * c. nares; * vites oleâmque; * articulos, *slomiti, uhromiti, uzeti, (Plaut.)* c. alqm pugnis, *izbiti, izćuškati. 2) tp. razbiti = ukrotiti, pokoriti, za-, obuzdati, poraziti, poklopiti, pokunjiti, uplašiti, poremetiti, osujetiti,* audaciam; animum suum; classem; ferocem victoriâ Hannibalem; * minas; * populos feroces; * contusi animi; † contusis Thracum gentibus.

conturbātio, ōnis, *f.* [conturbo] *a) smétenje, smetenost (o mahnitih),* mentis. *b) zabuna, smeća, prepast.*

conturbātus, *adj. s comp.* [*partic. od* conturbo] *sméten, smućen, zabunjen, uznemiren, a)* oculus, animus. *b) u mišljenju,* eram in scribendo conturbatior. *c) zabunjen, prepaden, uplašen.*

con-turbo, 1. *1) smesti, poremetiti, po-, izmutiti, pobrkati,* ordines Romanorum; rem publicam; * basia, *cjelivati se jedan s drugim bez reda i broja. Na pose* c. rationem *ili* rationes *i absl., pomésti račune (svoga imetka), propasti, postradati; tp.* alcui rationes *(Com.); pomésti = pokvariti komu račun. 2) tp. pomutiti, s-, pomésti, zabuniti, prepasti,* alqm, alqm valde; *absol.*

contus, i *m.* [κοντός] *motka, otka, osb. kano brodno orudje, i dugo koplje, hrba, sulica, Liv. Virg.*

cōnūbium *gl.* connubium.

cōnus, i, *m.* [κῶνος] *čun, čunj; odavle * o čunastih predmetih, poimence o kovovnom vršku od kacige, truli, u kojoj bijaše perjanica uglavljena.*

con-vădor, *dep.* 1. *na ročište zvati, tjerati na sud, u šali o ljuvenom ročištu, -sastanku, Plaut.*

con-vălesco, lui, — 3. *1) jači-, krepči bivati, (o)jačati, pri-, usnažiti, okriepiti se, mah oteti, o čeljadi, Just.; * o vatri; tp. rasti (u moći), steći moć, bivati uzmožniji, -moćniji, dobiti valjanost, -kriepost,* Milo; opinio c.; mala c.; testamentum, donatio. *2) ozdravjeti, oporaviti se, preboljeti,* ex morbo; * de vulnere; aegroti non convalescentes; *tp.* * sensus convaluere mei; † spatium dare convalescendi augendarumque opum.

con-vallis, is, *f. okružena gorami dolina kotlina, i visoki pošici, -boci, -strane od doline.*

convāso, 1. [vas] *pokupiti posudje, sprtljati stvari, osb. kad se čovjek na put sprema,* alqd, *Ter.*

* † **con-vecto,** 1. [*intens. od* conveho] *s-, dovoziti, svažati, s-, donositi.*

con-vector, ōris, *m. (riedko) tko se s kim na ladji vozi, suputnik, putni drug.*

con-vĕho, etc. 3. *svoziti, snositi, spraviti, do-, spremiti,* omnibus arboribus convectis; pabulum frumentumque convectum habere; frumentum ex finitimis regionibus — in urbem c.

con-vello, etc. 3. *1) odkinuti, odtrgnuti, sa svoga mjesta ili položaja izkinuti, iztrgati, izadrieti, izkoreniti, razkinuti, porušiti, razoriti, razvaliti, odnieti,* c. saxa vectibus; c. simulacrum Cereris e sacrario Catinae; *u prilici,* me ex nostris paene convellit hortulis; * c. aesculum, * turrim sedibus * silvam ab humo, * fetus ferro; * ferrum manu, *iztrgnuti iz ruke;* * c. turres, † munitionem, *porušiti,* * c. aequor remis rostrisque, *razkinuti, razdieliti,* * naves convulsae, *razbijene;* † convelli, *trzati se, grč uhvati koga, bolovati od grčeva,* latere convulso; *t. t.* c. signa, *(Tac.)* vexilla, *zastave izadrieti iz zemlje = podići se-, krenuti na put. 2) tp. razoriti, satrti, uzdrmati, uzkolebati, potresti, podkopati, pobiti,* c. rem publicam, judicia; auxilia rei publicae; opinionem convellet ratio; † gratiam alcjs; *(Tac.)* c. fidem legionum promissis, discordiâ nepotes suos convelli *(pokvariti se),* Tiberius vi dominationis convulsus *(pokvaren)* et mutatus.

convĕnae, ārum, *comm. (sing. vrlo riedko i samo u vrlo kasnih pisaca) pridošlice, doskite, dobjegaoci, ljudstvo odasvud pridošlo, -dobjeglo, inostranci,* c. et feri bari; *(Plaut.)* facere amantes convenas inter se, *sastaviti, svesti.*

convĕniens, tis, *adj. s † comp. i † sup.* [*partic. od* convenio] *1) sudarajući se-, slažući se medju sobom, složan, jednodušan, su-, jednoglasan, skladan,* bene convenientes propinqui; recta et convenientia et constantia. *2) slažući se-, sudarajući se s čim, prikladan, primjeren čemu, sgodan, shodan, pristao, pristojan, dolikujući, prema čemu,* alcui rei, ad alqd; cum alqa re; c. inter se; * convenientia sibi, cuique; * conveniens toga, *pristala, dolikujuća, dobro stojeća.*

convĕnienter, *adv. s comp. i sup.* [conveniens] *sudarajući se s čim, primjereno, prema čemu, dosljedno,* c. naturae vivere; c. cum alqa re, ad alqd.

convĕnientia, ae, *f.* [conveniens] *s-, podudaranje, sklad, skladnost, suglasje, sloga, primjerenost,* c. naturae cum extis; c. rerum, partium; *absl.*

con-vĕnio, etc. 4. *1) A) intrans. sasta(ja)ti se, sakupiti se, skupljati se, sabrati se, (zajedno s kim) doći, -prispjeti itd.,* milites c. ex provincia; tota Italia c. ad hoc judicium; omnes c. in unum locum; c. Romam, huc, eo, quo, huc undique, undique ex Gallia; ad alqm, ad clamorem, *na viku;* ad diem; qui novissimus convenit; quam in partem quisque conveniat; *doći (s drugimi), Caes. b. G.* 7, 39, 1. in equitum numero convenerant. *Na pose a)* civitates quae c. in id forum, *koje spadaju pod sudbenu oblast onoga okružnoga grada; v.* conventus *2). b)* uxor c. in manum (alcjs), *dodje udajom u ruke = pod oblast (muževlju)* (*gl.* manus). *c) tp.* causae c. in unum locum, *slože se, sjedine se; (Plaut.)* multa munera c. ab amatoribus, *sastanu se = ujedno se poklone. B) trans. (slučajno ili hotimice) sastati se s kim-, sastati koga da bi s njim govorio, molio ga itd., zateći, naći koga, ići, doći komu, pohoditi koga, govoriti s kim,* alqm; conventus non sum ab eo, *on nije sa mnom govorio;* se conveniri non vult, *ne će da ga tko pohodi, -s kim govori. 2) praegn. (sastati se i) složiti se u čem, dogovoriti se, pogoditi se, sjediniti se. a) o čeljadi,* c. de alqa re inter se, *Plaut., samo* convenire, *Just. b) ponajviše* convenit alqd *ili neosobno* convenit, *slože se-, pogode se-, dogovore se o čem. α) osobno,* rem conventuram, *da će se složiti o stvari,* condiciones non convenerunt; signum quod conveniet, quod convenisset; pax conventa, *dogovorom učinjen, ugovoren,* quibus conventis; pax quae cum T. Quinctio convenisset, *uglavljen je;* judex c. inter adversarios. *β) neosobno,* convenit de alqa re, *u Just.* convenit alcui cum alqo de alqa re, *u Nep.* c. alcui cum alqo *sc.* de pace; *nadalje* pacto convenit, ut *i conj. ili sa samim conj.,* c. alcui cum alqo, ut; *(Liv.)* c. *s acc. c. inf., u obće se tvrdi da itd.; (Sall.)* ut (uti), ita convenerat. *c) prileći na što, pri-, dolikovati, primjeren-, prilagodjen čemu-, sasvim prema čemu biti,* cothurnus c. apte ad pedem; *tp. biti prema čemu, slagati se, sudarati se,* haec tua deliberatio non convenit cum oratione Largi; *(Ter.)* nomen, numerus c.; ad nummum c., *račun se slaže do novčića; takodjer padati-, protezati se na koga, ticati se k. itd.,* in quem ea suspitio c.; haec contumelia c. ad maximam partem civium; *najčešće dolikovati-, priličiti komu ili čemu, biti prema čemu ili za što, slagati se s čim, pristojati se komu,* labor viris c.; illa ornamenta iis rebus quas gesseram; † nihil minus in perfecto duce; * cui non conveniat sua res; * venucula ollis *(dobro je za metanje u lonce). Na pose impers.* convenit, *pristoji se, dolikuje, pristojno je, s inf.; s acc. c. inf.,* quid vos sequi conveniat; *absl.,* quî enim convenit ut, quî convenit *s inf.;* * si tibi curae quantae conveniat; *i* ita alcui c.

conventīcium (*na ime* aes), ii, *n.* [convenio] *skupštinarina, dnevnice, diaete, novac, koji bi primali grčki gradjani kano odštetu za dolaženje u narodnu skupštinu,* τὸ ἐκκλησιαστικόν, *jednom Cic. r. p.* 3, 35, 47.

conventĭcŭlum, i, *n.* [convenio] *(riedko i malne vazda u pl.) 1) sastanak, skupština, sjedinjenje, sdruženje,* hominum. *2) † sastajalište.*

conventio, ōnis, *f.* [convenio] *(riedko) slaganje (u čem); † pogodba, ugovor.*

conventum, i, *n.* [convenio] *dogovor, ugovor,* pactum c., c. et pactum; ex pacto et convento.

conventus, us, *m.* [convenio] *1) sastanak, skupština, sbor (dragovoljan, ponajv. na viećanje, na pobožnu svetkovinu, na pregovaranje, na učenje ili sl., redje na družtvenu zabavu; sr.* coetus, concilium, contio, comitia). *2) Na pose a) sudbena skupština, -sbor, što bi u stanovitom za to odredjenom okružnom gradu u stanovito vrieme namjestnik držao, glede na namjestnika = sud,* conventum agere; peractis conventibus. *b) sudbeni kotar, podsudje, sudčija u provinciji,* omnes conventus percurrere. *c) stanujući u kojoj god provinciji rimski gradjani, rimska obćina,* c. civium Romanorum. *3) pogodba, ugovor, Cic. p. Caec.* 8, 22.

† **con-verbĕro,** 1. *(jako) tući, izbiti,* os suum.

con-verro, etc. 3. *smesti, smetati, smesti na kup, izmesti,* alqd, *Plaut.;* † quidquid sabuli in campis jacet; *(Plaut.)* alqm = *izlupati, izliemati; s-, nagrnuti, sgrtati,* hereditates omnium.

conversātio, ōnis, *f.* [converso] *(kasno) često obćenje, -drugovanje s kim, družtvo,* alcjs.

conversio, ōnis, *f.* [converto] *1) obrtanje, okret(anje),* coeli; conversiones coelestes. *2) obrtanje (u kolobaru), periodski povratak, zavrat,* mensium, annorum. *3) tp. preokrenuće, prekret, promjena, prevrat,* c. rerum et perturbatio; † tanta c. subsecuta est. *4) u rhetorici, a) prienos (priehod) iz jedne vrsti govora u drugu,* illa ex Latinis conversio, *Quint. b) opetovanje iste rieči na kraju izreke. c) periodsko zaokruženje, -zaokruženost, sa i bez* verborum, orationis.

con-verso, 1. [*intens. od* converto] *obrtati, okretati,* animus se ipse c., *jednom Cic. de univ.* 8, 24.

con-verto (convorto), ti, sum, 3. *I) trans. 1) obrnuti, obrtati, obratiti, obraćati, okretati,* palam anuli ad palmam; c. se *i* con-

verti *(o nebeskih tjelesih), okretati se; i* simulacrum Victoriae se ad valvas templi convertit; c. terga *ili* se c., *okrenuti ledja, dati pleći, (nagnuti) bježati*, c. signa, *zastave okrenuti, krenuti-, obrnuti-, zaviti vojsku, u pisca bell. Afric., a u Liv. zastave na bieg okrenuti, bježati;* conversa signa inferre, *zavojem navaliti na k., obrnuti se proti k.*, c. signa bipartito inferre, *zavojem na dvie strane navaliti;* c. equum, *obrnuti, okrenuti konja*, c. hostem, *krenuti-, protjerati nepr.; (Quint.)* verba, *premjestiti, premetnuti; pass.* converti, *obrnuti se, zaviti se;* convertere vias, *obrnuti se, okrenuti se*, * c. fugam, *okrenuti = zaustaviti. Odatle tp. bitnost stvari preokrenuti, preobratiti; promieniti stvar, pretvoriti, a)* c. alqd; c. iter; c. castra castris, *tabor s taborom zamjenjivati, dalje iduć sve se jednako na novo utaborivati;* conversa subito fortuna; c. linguam; c. rem publicam, *poremetiti, pomutiti; (Tac.)* inesse mulierum comitatui, quae — Romanum agmen ad similitudinem barbari incessus convertant; *o ćudi, srdcu, mišljenju, preokrenuti, promieniti*, c. animum avaritia; hac oratione habita mirum in modum conversae sunt omnium mentes; *o spisih, prevesti, prevoditi, pretočiti*, orationes e Graeco, aliqua de Graecis, librum in Latinum *(polatiniti)*, Electra male conversa Attilii. *b)* c. in *s acc., preokrenuti, promieniti, pretvoriti, preobraziti, prometnuti (se čim)*, se in hirundinem, in hominem, *Com.*, * converti in pretium *(o Jovu);* Hecubam in canem, crimen in laudem, c. amicitiae se in graves inimicitias; *i* * *promieniti, mienjati*, vitae viam; studia *(mišljenje);* fas nefasque venena valent c. *2) stvar ili čovjeka drugamo obrnuti, okrenuti, obratiti, svrnuti, skrenuti, upraviti, ravnati*, naves in eam partem, tigna contra vim fluminis, iter in provinciam, materiam ad hostem; signa ad hostem, *obrnuti se proti n., uprieti se n.*, c. multitudinem, se ad alqm; aciem in fugam, *natjerati u b.;* aciem eo; huc conversa acies; * ferrum in se; aspectum facile quo vellent; c. pecuniam publicam domum suam, *zatomiti, pronevjeriti; tp. a)* non paulum in rem suam, *potomiti, pronevjeriti;* risum in judicem; rationem in fraudem malitiamque, *obrnuti = upotriebiti, rabiti na (što);* c. animum alcjs ad alqd ab alqa re, ingenium et studium ad alqd; se ad philosophos, ad otium pacemque; c. se in, ad alqm, *upravljati-, obraćati oči ili pogled-, staviti nadu u koga, uzdati se u k.*, converti ad alcjs sensum ac voluntatem, vultum atque nutum, *ravnati se po itd.;* c. oculos, ora, animos omnium hominum in, ad alqm, in, ad se *i* c. alqm in, ad se, *oči ili pozor čiji na se obratiti, obraćati; samo* c. hominum (omnium) oculos, omnes, plebem, animos, *Liv;* * ora vulgi; quocunque te animo et cogitatione converteris; *i* res totos ad se convertit et rapit, *sasvim ih za se predobije i zanese. b) obrnuti = upotriebiti, rabiti, služiti se na što*, legiones ab itinere ad suam potentiam, † copias ad patriae periculum; c. orationem in increpandam alcjs fugam. *II) intrans., okrenuti se, obrnuti se kamo, povratiti se*, ad pedites, in regnum suum *(samo u Sall.). Odavle preokrenuti se, okrenuti (se) na što, izvrći se, izmetnuti se u što, uroditi čim, izpasti*, imperium regium c. in superbiam dominationemque; hoc vitium huic uni c. in bonum; nec in falsum e vero praeterita c. possunt.

con-vertor, 3. *dep. okrenuti, obrnuti, obratiti, jednom Plaut. Amph.* 1, 1, 83.

con-vestio, 4. *odievati, samo tp. = pokrivati, okruživati, zastirati*, c. omnia hederâ; domus duobus lucis convestita.

convexus, *adj.* [conveho] *1) svodan, sveden, okrugao, izbočit*, orbis lunae, * coelum, * foramina terrae; * *n. osb. u pl., kano subst. što je svedeno, (okrugao) svod*, coeli, nemorum; supera convexa. *2)* * *strm(enit), položit, padajući, spuštajući se*, iter, vertex c. ad aequora; *subst.*, convexa vallium, *Just.*, * *samo* convexa, *kotline, duboke doline, -prodoli.*

convīciātor (convit.), ōris, *m.* [convicior] *(riedko) psovač, grdilac, zlorek.*

convīcior (convit.), 1. *psovati na k., opsovati, grditi, huliti na k., (glasno) koriti.*

convīcium (convīt.), ii, *n.* [*mjesto* convocium *od* com *i* vox] *glasna vika-, krič (mnogih), graja*, cantorum; cum maximo clamore et c.; *(Ter.)* ante aedes facere c., *kričati;* * *pjevanje, cvrkutanje ptica, kreketanje žaba, čvrčanje krieševa* (cicada). *Na pose a) vika = svadja*, aures convicio defessae, *Cic. p. Arch.* 6, 12. *b) vika = (glasno, žestoko) prigovaranje*, omnium vestrum; senatus. *c) vika = (silno) opominjanje*, epistolam hanc convicio efflagitarunt codicilli tui. *d) psovka, psina, psovanje, grdnja, ružnja, pogrda, o pojedinih psovnih riečih* (*sr.* opprobrium, probrum, maledictum), c. facere alcui, *psovati;* convicio corripere alqm; *tp. α)* c. aurium, *ukor, pokuda. β) (Plaut.) priekor, sramota = sramotan čovjek*, pascere alqm c. *(o nevaljalu sinu).*

convictio, ōnis, *f.* [convivo] *življenje s kim, (prijateljsko) obćenje, drugovanje; tp. =* convictor, domesticae c., *ukućani, čeljad, služinčad.*

convictor, ōris, *m.* [convivo] *tko s kim živi, prijatelj (od mladih nogu), svagdanji gost.*

convictus, us, *m.* [convivo] *1) življenje s kim, prijateljsko obćenje, drugovanje*, humanus. *2) =* convivium *(nu obćenitije), Tac.*

con-vinco, etc. 3. *upr. svladati, odavle 1) dokazati komu da je kriv, ili da se vara (gdje se o tom radi, da tko priznade da je kriv, ili da ne ima pravo, sr.* coarguo), c. alqm; alqm summae negligentiae; alqm in pari peccato; alqm multis avaritiae criminibus; alqd fecisse convinci. *2) poput dobitnika, neoprovržívo, nepobitno do-, pokazati*, inauditum facinus; haec poëtarum portenta, *dokazati da su lažne;* * male convicti memor facinoris; mitto quod convicta (praedia) ab Apollonidensibus, *odrečena-, nedosudjena ti; s acc. c. inf.*

convitiator, convitior, convitium *gl.* convicium etc.

convīva, ae, *comm.* [convivo] *tko s kim živi ili ruča, gost, drug za stolom, zvanica*, alcjs; *absol.*; * satur; * deorum *(o Tantalu).*

convīvalis, *adj.* [convivium] *spadajući na gostbu, gostben, stolni, za stola, -gostbe, pod objedom*, oblectamenta ludionum, *Liv.;* † ludi, † vasa; † fabulae.

convīvātor, ōris, *m.* [convivor] *tko gosti, -časti, častitelj, gostionik, domaćin.*

convīvium, ii, *n.* [convivo] *1) gostba, čast, sobet (u opredieljeno vrieme i sa ustanovljenimi obredi)* (*sr.* dapes, epulae *i* epulum). *2)* * † *družtvo za stolom, gosti.*

convīvor, *dep.* 1. [conviva] *zajedno se gostiti, -se častiti, -objedovati, -piti, -pijančevati;* † convivatum assidue duobus tricliniis.

convŏcātio, ōnis, *f.* [convoco] *saz(i)vanje, sazov*, populi ad rem publicam defendendam, *jednom Cic. post. red. in sen.* 15, 38.

con-vŏco, 1. *mnoge saz(i)vati, sakupiti, sabrati, pozvati kamo*, populum, senatum, consilium, alqos ad concilium; piscatores ad se; ad contionem *sc.* milites; homines in societatem vitae, *sdružiti, sjediniti; (riedko) o pojedincu, s inimi pozvati;* alqm in vestram contionem.

con-vŏlo, 1. *sletjeti se, steći se, strknuti se, sgrnuti se, sleći se*, populus; ad sellas consulum.

con-volvo, etc. 3. *1) upr. savi(ja)ti, smotati*, * convolvit lubrica terga (coluber); *odavle kotrljati na okolo, okretati*, se convolvens sol. *2) (riedko) oviti, omotati*, testudo convoluta omnibus rebus.

con-vŏmo, etc. — — 3. *(riedko) pobljuvati*, mensas hospitum.

† **con-vulnĕro**, 1. *(jako) ràniti, òb-, ìzraniti*, exercitum; equos; nonnullos, multos jaculis.

co-ŏpĕrio (cōper.), etc. 4. *(oda svud) po-, prikriti, zastrieti*, alqm lapidibus, *kamenovati; često partic.* coopertus; *tp.* sceleribus, facinoribus, *okaljan;* * c. famosis versibus, *oba-, posut.*

cooptātio, ōnis, *f.* [coopto] *izbor za popunu kojega sbora itd., naknadni izbor; obavljen od članova samih, popunjivanje sbora iliti tiela izborom dotičnih članova*, c. collegiorum, c. tribunorum; c. censoria, *popunjivanje senata censori* c. in patres.

co-opto, 1. *izabirati u ili medju što, izabrati novoga člana za popunu koje god corporacije itd., ponajv. o članovih iste corporacije*, c. senatores, tribunos plebis; collegas, † sacerdotem; sibi collegam; c. alqm in collegium, veterem senatum tollere et c. novum; c. patricios in loca vacua; pontifex in locum ejus a collegio cooptatus est Qu. F. Flaccus.

co-ŏrior, etc. *dep.* 4. *(u jedan put) dići se, podići se, na-, postati, buknuti, poroditi se, stati*, ignes pluribus simul locis; risus omnium; tempestas; maximus ventus; subitum bellum; dolores; statim vis coorta. *Na pose o ljudih (po)dići se, ustati, navaliti, neprijateljski udariti*, c. in pugnam, in, adversus alqm; ad bellum; adeo atroces in has rogationes nostras coorti sunt; *absl.*

Coos (Cous) *v.* Cos.

* † **cōpa**, ae, *f.* [caupo] *krčmarica.*

Cōpae, ārum, *f.* [Κῶπαι] *starodavan grad u Boeotiji, od kojega je dobilo ime jezero* **Cōpāïs**, ĭdis, *f.*

cōperio *v.* cooperio.

cōpia, ae, *f.* [co-ops] *1) (dovoljna ili obilna) zaliha, izobilje, obilnost, prietek, množ, sila, puno česa god, osb. žita, živeža, novca, na pose u pl. ob izobilju sredstava za podmirivanje potrebitih troškova, sredstva, velika zaliha, osb. hrane* (*sr.* facultas), *odavle i imućnost, blagostanje, imutak, bogatstvo*, copia rerum; erat ejus rei minor c.; copia frumenti et reliqui commeatus; rei frumentariae, pabuli, aquae, ferri, navium; frugum omnium; librorum; (*Tac. Agr.* 22.) adversus moras obsidionis ånnuis copiis *(dovoz hrane itd. a ne čete)* firmabantur; * omnis c. narium, *za nos ili njuh = množ mirisna cvieća; u svezi rieči (contextu) absl.*, divitiarum fructus in copia est; locum domicilio ex magna copia (*sc.* locorum) deligere; * mala c., *neugodna punost (želudca), t. j. ako se čovjek prejede;* copia cum egestate confligit, avaritia neque copiâ neque inopiâ minuitur; bonam copiam ejurare *v.* ejuro; pro temporis illius copia, *Liv.;* † pro c. cujusque; *u pl.*, omnium rerum affluentes c.; rei familiaris; moritur copiis familiaribus tam exiguis, ut funeri sumptus deesset; genere, fama atque copiis potens; copias Gallorum adamasse; facultates rerum atque copiae; conferre suas rationes et copias in illam provinciam, *podhvate (speculacije) i glavnice svoje;* c. domesticae; Tusculanus ager opimus copiis; alere se eorum copiis; alcjs exercitum suis tectis et copiis sustentare, *na stan primiti i hraniti;* † c. urbis, maris, urbanae, rusticae; † vini ceterarumque copiarum abundantia; *kano vojn. t. t. ratne spreme, -zalihe, živež, zaira, provianat*, copias Dyrrhachii comparare; frumentum copiaeque aliae; *(Tac.)* copias in castra convehere, peditem copiis onerare; *o ljudih*, latronum c. magna; sociorum atque civium; minima c. poëtarum egregiorum; *u svezi riečî, absl.* est tibi ex iis qui adsunt bella c., *liep broj (izkusnih ljudi).* — * Copia, *božica obilja. Na pose a) o govoru, obilje, bogatstvo u izrazu*, c. verborum, copia facultasque dicendi; *u svezi riečî, absl.*, Periclis ubertas et c.; materies digna facultate tua et c. *b) u pl. momčad, vojska, čete (riedko sing. četa)* c. magnae, exiguae, tantae *(ali ne* multae, paucae *i sl.)*, summae, *najviši broj četâ, svekolike čete, -vojska*, c. totae pedestres, equestres, equitum, peditum, equitatus, peditatus. *2) moć = možnost, mogućnost, sgoda, prilika čemu*, facere, dare alcui copiam consilii sui, alqd faciendi, *omogućiti komu služiti se savjetom, -učiniti što (predcl. i* ut etc.); *u Sall.* nunquam Romano populo ea copia fuit, *narodu r. nije nikada bilo tako dobro;* copiam Jugurthae habere, *imati priliku uhvatiti J.*, c. habere societatis conjungendae; quibus molliter vivere copia est, *možno je;* ex copia rerum, pro rei copia, ex copia loci, *prema okolnostim, prema tomu, što je moguće.*

cōpiŏlae, ārum, *f.* [copiae] *četice, malen broj četâ, jednom Cic. fam.* 11, 13, 2.

cōpiōse, *adv. s comp. i sup.* [copiosus] *obilno, obilato; na pose o besjedi, obilato riečmi ili mislima, misaono, rječito, obširno*, dicere de alqa re, laudare alqd; causas reorum defendere.

cōpiōsus, *adj. s comp. i sup.* [copia] *1) na prietek imajući česa, obilat, obilan, bogat, imućan*, patrimonium, amplum et c., urbs celebris et c., victus c.; c. a frumento locus,

*

provincia copiosior, † provincia ad alendos exercitus; opulenti homines etc.; rebus omnibus ornatum et copiosum esse. *2) o govoru ili govorniku, obilat riečmi, mislima, rječit, misalan, obširan,* homo c. ad dicendum; orator c., oratio c., c. in eloquendo, *i* lingua c., *bogat riečmi.*

1. cōpĭs, *adj. obilato snabdjeven, obilan, bogat, mogućan, uzmožan, pun moći* (copia) *Plaut.*

2. cŏpis, ĭdis, *f.* [κοπίς] *kratka sablja-, -mač persijski, jednom Curt.* 8, 14.

cōpo, *v.* caupo.

† cōprea, ae, *m.* [κοπρίας] *gadan lakrdijaš, gnjusnik, nesramnik.*

cōpŭla, ae, *f. sve što veže, -skapča, vez, spona, konop, uže, remen, osb. konopac- (remen-), povodac za pse (ponajv. predcl. i pjesn.); u Caes. obćenit izraz za potrebno orudje za zakvačivanje brodova, vezilo, možda brodarska kuka, -kandža, -čaklja. Odatle tp. o ljuvenoj-, prijateljskoj svezi, Nep. Hor.*

cōpŭlātio, ōnis, *f.* [copulo] *sputanje, svez, spoj,* rerum; atomorum inter se; primi congressus copulationesque.

cōpŭlātus, *adj. s comp.* [*partic. od* copulo] *svezan, spojen, sljubljen, sastavljen,* quaedam sunt in rebus simplicia, quaedam copulata; nihil est copulatius, *skladnije.*

cōpŭlo, 1. *1) skorlatiti, skopčati, svezati, sputiti, sapeti, spojiti,* hominem cum belua; altera ratis huic copulata est. *2)* copulati *(zajedno)* in jus pervenimus; *svezati, spojiti, sklopiti, sdružiti, sjediniti (to, što po svrsi svojoj skupa ide; sr.* jungo, necto), (virtutes) ita copulatae connexaeque sunt, ut etc.; c. honestatem cum voluptate; an haec inter se jungi copularique possint; constructio verborum tum conjunctionibus copuletur tum dissolutionibus relaxetur; c. verba, *stegnuti;* ita quodam uno vinculo c. eos (milites), ut etc.

cŏqua, ae, *f.* [coquus] *kuharica, jednom Plaut. Poen.* 1, 2, 38.

cŏquīno, 1. *kuhati, variti, Plaut.*

cŏquīnus, *adj.* [coquo] *kuharski, kuhinjski, Plaut.*

cŏquo, xi, ctum, 3. *1) kuhati = činiti mekanim i zrelim, zoriti, u pass. (do)zreti, dozrievati,* poma cocta et matura; * vindemia coquitur. *2) kuhati, variti, peći,* cenam; cibaria; * liba in foco. *3) o vrućini i sl., žeći, paliti, (iz)sušiti, posušiti,* * aestas c. glaebas matutinis solibus; * rosaria cocta matutino noto; * agger coctus, *od opeke sagradjen,* * c. robur, *tvrditi. 4) tp. a) skuhati = misliti na što ili o čem, snovati, kovati, mozgati, izpeći,* consilia secreto, bellum. *b)* * † *peći = mučiti, tištiti, uznemirivati.*

cŏquus, i, *m.* [coquo] *kuhar, kuhač.*

cor, cordis, *n. 1) srdce (physičko i materialno)* nullum animal potest esse sine c.; * *(kao što* καρδία) *= ušće od želudca, želudac; tp.* * *= čeljade, čovjek, kao što se i u nas veli duša, duše,* fortissima, aspera c.; *i kano riječ od mila, srdce, duš(ic)a,* cor meum, *Plaut. 2) srdce, po mnienju starih, a) kano mjesto (raz)uma, pameti, nu u class. prosi rabi samo u pojedinih svezah, mjesto* mens, animus, *kao što* cor habere, non habere, *Plaut. Cic.*; discidium quasi linguae atque cordis; cui cor sapit; *češće u Plaut. i Ter. b) kadšto srdce kano mjesto čuvstava, nagonâ, nagnuća, ćud, kao što i mi velimo srdce, ali u class. prosi samo u izrazu (phrasi)* alqd alcui cordi est, *nješto je komu na srdcu, -k srdcu priraslo, -(osobito) milo i drago, njekomu je mnogo do čega ili za čim stalo, dopadati se;* si tibi cordi est facere, *Plaut.*; flumen aliis verborum cordi est; nos subigi, *Liv.*; haec castra servari, *Tac.*; *Com. i samo* cordi est alqd; *(predcl.)* corde, *od srdca, srdačno,* * forti, * sedato c., *o ljudih,* uterque utrique est cordi, *Ter.*; *(Curt.)* corda animique; * corda, *i o jednom čeljadetu,* pectus anhelum et rabie fera corda tument.

Cŏra, ae, *f. grad Volskâ u Latiju, s. Core; adj.* **Corānus,** *corski.*

Cŏralli, ōrum, *m. narod u Moesiji uz Crno more, Ov.*

cŏrallium, *ili* cŭrallium (cŏrālium, cŭrālium), ii, *n.* [κοράλλιον, κουράλιον] *crveni koralj, korao, Ov.*

cōram, *adv. i praep.* [*mjesto* cooram *od* con-os, ōris] *I) objectivno, t. j. glede na čovjeka, pred kim-, pred čijima očima-, u čijoj nazočnosti se što čini ili sbiva, u nazočnosti, -prisutnosti, na pogledu, na očigled, pred (kim ili koga). 1) adv.,* dicere c. *(u oči)* alqd alqo praesente; se ipse coram offert, *t. j. pred vojnike; (Hor.)* ut veni c., *t. j. preda te, k tebi;* † *na očigled-, na pomol svih, pred očima svih, pred svimi. 2) praep. s abl., pred (c. i.)* coram genere meo; *(Tac.)* me c. *II) subjectivno, glede na čovjeka, koji je kod čega nazočan ili sâm radi, sâm, (sâm) glavom, ustmeno, na rieči, na mjestu, na svoje oči ili uši (prema smislu),* c. adesse; c. perspicit quae ex nuntiis cognoverat; ut tanquam a praesentibus coram haberi sermo videretur; c. alqd tecum agam; cum c. sumus, *zajedno;* c. videre, intueri alqd; † *s mjesta, odmah.*

Cŏrax, ăcis, *m.* [Κόραξ] *ime grčkoga rhetora Syrakušanina; i u šaljivoj igri od rieči, misleć na* κόραξ, *gavran.*

corbis, is, *f.* († *kao m.*) *koš, košarica, kotarica.*

corbīta, ae, *f. polako ploveći tovarni brod, -ladja, korvetta; odavle (Plaut.)* operam celocem, ne corbitam mihi date, *pomozite mi brzo, nemojte krzmati.*

corbŭla, ae, *f.* [*dem. od* corbis] *košarica, Plaut.*

Corbŭlo, ōnis, *m. pridjevak rimski; v.* Domitius.

corcŏdīlus *v.* crocodilus.

corcŭlum, i, *n.* [*dem. od* cor] *a) srdašce, i kao rieč od mila, dušica, Plaut. b) pridjevak Scipiona Nasike, dan mu radi razboritosti njegove.*

Corcȳra, ae, *f.* [Κόρκυρα] *ostrvo u Jonskom moru, sad Krf (Corfù). Odavle* **-raeus,** *adj. korcyrski; subst.* **Corcyraei,** ōrum, *m. Korcyrani.*

cordāte, *adv.* [cordatus] *razumno, pametno, razborito, mudro,* docte et cordate et cate, *Plaut.*

cordātus, *adj. (predcl.)* [cor] *(raz)uman, pametan, razborit, dovidan,* egregie c. homo.

cordax, ăcis, *m.* [κόρδαξ] *upr. njeki razbludan ples, igra, na pose ples chora u staroj attičkoj komoediji, s toga Cic. or.* 57, 193., *slobodnije polativ mjesto Aristot. rhet.* 3, 8. *(koji samo veli:* ὁ δὲ τροχαῖος κορδακικώτερος) *stopu stiha trochaej* (trochaeus) *tako nazivlje radi poskakivanja.*

cordŏlium, ii, *n.* [cor-doleo] *žalost (srdca), tuga, jad, Plaut.*

Cordŭba, ae, *f.* [Κορδύβη] *velik grad u „Hispania Baetica", sad Cordova. Odavle* † **Cordŭbensis,** *adj. cordubski; subst.* **-enses,** ium, *m. Cordubljani.*

Corfinium, ii, *n. stari glavni grad Pelignâ u Samniju. Odavle* **-iensis,** *adj. corfinijski; subst.* **-es,** ium, *m. Corfinijani.*

Cŏria, ae, *f.* [Κορία] *pridjevak Minervin u Arkadijanâ.*

cŏriandrum, i, *n. paprica, mirodna bilina* (Koriander, coriandrum sativum, *Lin.*), *Plaut.*

Cŏrinna, ae, *f.* [Κόριννα] *1) grčka pjesnica rodom iz grada* Tanagra, *suvremenica Pindaru, Prop. 2) fingovano (tobožnje) ime drage Ovidijeve, Ov.*

Cŏrinthus, i, *f.* [Κόρινθος] *Korinth, grad s trgovine na glasu u Peloponnesu, glasovit osobito radi mnogoga nagomilana umjetničkoga blaga, odavle* * captiva C., *osvojena, zaplienjena množ umjetninâ, poslovica* non cuivis homini contingit adire Corinthum *(Hor.), o tom što ne može svatko učiniti. Odavle a)* **Corinthius,** *adj. korinthski i subst.* **-ii,** ōrum, *m. Korinthjani. b)* **Corinthiăcus** *(Liv.),* **-thiensis** *(Plaut. Tac.) adj. korinthski. c)* **Cŏrinthiārius,** ii, *m. prijatelj umjetninâ od korinthske mjedi, jednom Suet. Aug.* 70.

Cŏriŏli, ōrum, *m. grad Volskâ u Latiju; odavle* **-lanus,** *adj. coriolski, Corioljanin, poimence pridjevak C. Manlija; subst.* **-lani,** ōrum, *m. Corioljani.*

cŏrium, ii, *n. koža, čapra, bila ustrojena ili ne, u životinja (deblja i tvrdja; sr.* pellis, aluta); *(Com.)* corium alcui concidere, *izliemati, namazati komu ledja. Posl. (Hor.)* canis a corio numquam absterrebitur uncto, *ne će se dati odagnati od kože (uljem) namazane.*

Cornēlia *v.* Cornelius *E) 2).*

Cornēlius, *ime jednoga najglasovitijih i najsilnijih plemena* (gens) *rimskih. Najslavnije porodice i osobe iz ovoga plemena jesu: A)* Cethegi; Gajus C. Ceth. *bijaše suurotnik Catilinin. B)* Cinnae *v.* Cinna. *C)* Dolabellae *v.* Dolabella. *D)* Lentŭli, *1)* Publius C. Lent. Sura, *suurotnik Catilinin. 2)* Publius C. Lent. Spinther, *consul 57. pr. Is.; za consulovanja svoga radio je o tom da se Ciceron vrati iz zatočenja. E)* Scipiones, *1)* Publius C. Sc., *consul 218. pr. Is.; Hannibal ga potukao kod Ticina 218. pr. Is.; potom otide s bratom si Gnejem u Hispaniju, gdje su se oba brata donjekle vrlo sretno borila, nu god. 212 pr. Is. obadva zaglavila u bitci. 2)* Publius C. Sc. Africanus major, *sin prije napomenutoga Publija, pobjednik Hannibala i Karthagine (u bitci kod grada Zama g. 201. pr. Is.), vrlo znanstveno izobražen i velik govornik. Kašnje bijaše legat bratu si Luciju* (L. Asiaticus) *u ratu protiv Antiochu Velikomu, kralju Syrskomu. Jedna kći mu,* Cornelia, *bijaše udata za Tib. Sempronija i od njega mati objema Gracchima. 3)* Publius C. Sc. Aemilianus Africanus minor, *sin C. Aemilija Paula i posinak* Publ. C. Africani majoris, *jedan najplemenitijih i najvećih Rimljana za republike, vele izobražen u znanostih i umjetnostih, hrabar vojvoda i glasovit osvojitelj Karthagine i Numantije. 4)* Publius C. Sc. Nasica Serapio, *protivnik Gracchom i vodja u nasilnoj navali, u kojoj je Gracchus stariji poginuo. F)* Sullae, *1)* Lucius C. S. Felix, *poznati iz povjestnice dictator i protivnik Mariju. Sin mu 2)* Faustus C. S., *pristaša Pompejev. 3)* Publius C. S., *sinovac dictatora S., branjen od Cicerona besjedom jošte sačuvanom, budući obtužen, da je bio tobože učestnik urote Catilinine, i nevinim proglašen. G)* Balbi; Lucius C. B. major, *rodom iz grada Gades, kojega je Cicero branio sačuvanim jošte govorom, kada su ga obtužili, da si je (proti pravu) prisvojio gradjanstvo rimsko. H)* Galli *v.* Gallus. — *Adj.* Cornelius, *Cornelijev; odavle* **Corneliānus,** *adj.*

corneŏlus, *adj.* [*aem. od* 2. corneus] *rožast, rožan, čvrst kao rog.*

1. * **corneus,** *adj.* [cornus] *drenov, od drenovine.*

2. corneus, *adj.* [cornu] *rožan, od roga,* rostrum; * ora *(n. pl.).*

cornĭcen, ĭnis, *m.* [cornu-cano] *koji trubi u rog, i koji svira u duduk, trubač, hornista, frulač, flautista, sopac.*

cornīcŭla, ae, *f.* [*dem. od* cornix] *vranica, s preziranjem u Hor.*

† cornĭcŭlārius, ii, *m.* [1. corniculum] *počastnim rožkom odlikovani i usljed toga od obične službe oprošteni vojnik, izmjenjač, razvodnik, častnik ili pobočnik (adjutant) centuriona tribuna i sl.*

1. cornĭcŭlum, i, *n.* [*dem. od* cornu] *rožak, rožčić, po svoj prilici na rog naličeći ures kacige, kojim bi vojnike za pokazanu hrabrost odlikovali, (po)častni rožčić.*

2. Cornĭcŭlum, i, *n. starodavni grad u Latiju; odatle* **-lanus,** *adj. corniculski.*

* **cornĭger,** gĕra, gĕrum, *adj.* [cornu-gero] *rogonosan, rogat.*

* **cornĭ-pes,** ĕdis, *adj. rogonog, kopitast, papkonog.*

cornix, īcis, *f., vrana,* natura cornicibus vitam diuturnam dedit; * loquax, * garrula; * annosa, vetula; *u starih i ptica proročica ili kobnica, augurijska ptica; takodjer navjestnica vremena, Virg.; posl.* cornicum oculos configere *= i najopreznijega prevariti; i ellipt.,* qui cornici oculum, ut dicitur.

cornu, us, *n. (riedko i pjesn.* **-um,** i, *n.) 1) rog u vola, jelena, ovna itd., u Hor. i guka iliti guta poput roga, velika rožasta bradavica na glavi. Odavle A) o različitih predmetih, koji naliče na rog, a) (u pl.) kraji, rogovi polumjeseca, -mladine. b)* * *otoka-, grana-, rukav (od rieke). c)* * cornua terrae, *rt, oklisak-, šilo zemlje, Ov.,* cornua portus, *Caes., i kraj-, krilo kojega mjesta, Liv. d)* * *rog = kraj od lantine, -ragna, -okrižice, i meton. lantina, ragno samo, odavle* * cornua

obvertere, *pristati uz kraj ili obalu. e) v r š a k od k a c i g e, t r u l a, u kojoj je perjanica stajala, Liv. Virg. f) * k r a j-, g l a v i c a od štapića, oko kojega bi se smotci (knjige) omatali. g) k r i l o naredjene vojske*, dextrum, sinistrum c.; *u prilici*, Pansa et Hirtius, qui quasi cornua duo tenuerunt Caesaris tum, cum illae vere partes vocabantur; cornua commovere disputationis tuae. *B) tp. kano znamen iliti symbol p l o d n o s t i i o b i l j a*, copia opulenta ruris honorum tibi manabit ad plenum benigno cornu, *Hor.; symbol s n a g e i j a k o s t i, na pose ob odporu*, * cornua addere pauperi, * cornua tollere in alqm, * cornua sumere. *2) r o g kano stvar, n. pr. kopitâ (konjskih). Odavle = stvari od roga, a)* * *lûk. b) rog kano glasbilo, t r u b l j a, i * phrygijska f r u l a, -f l a u t a, -d u d u k. c)* * *rožni l i e v (a k), -t o č i e r. d)* * *rožna u l j e n k a (posuda za ulje). e) bokovi od citare ili gusala, izprva sastojeći od dva roga, romon žicâ ojačavajući, ozgor i ozdol spojeni kobilicom, z u j i š t e, j e k t a l i š t e* (Resonanzboden).

cornum, i, *n. d r e n j i c a, d r e n u l j a* (Kornelkirsche).

cornus, i, *f., d r i e n, d r i e n a k* (Kornelkirschbaum); *odavle h r b a, k o p l j e od drenovine, Virg.*

Cŏroebus, i, *m. mladić iz Phrygije, zaručnik Kassandrin, Virg.*

cŏrolla, ae, *f.* [*dem. od* corona] *v j e n č i ć.*

cŏrollārium, ii, *n.* [corolla] *v i e n a c od načinjenoga ili naravnoga cvieća vijen kano poklon predstavljačem i dr., odavle u obće d a r, p o k l o n, j a b u k a*, discedere sine c.

cŏrōna, ae, *f. I) 1) v i e n a c, v i e n a c od c v i e ć a na pose kano nakit gostom pod objedom, žrtvovateljem, mrtvacem, žrtvam (živinam za žrtvu namienjenim), kipovom bogova, brodovom, često i kano bojna i častna nagrada, počastnica, imenito hrabrim vojnikom*, c. castrensis, muralis, obsidionalis, navalis, civica; sub c. vendere, *ratne sužnje u roblje prodavati (jer su imali kao što živine na žrtvu odredjene vience na glavi)*, sub corona venire, *u Tac.* sub c. venumdari; * alcui delphica lauro cingere coronam, * nectere alcui c., *plesti vienac = pjesmom ili radi pjesme koga slaviti. 2) tp. o predmetih naličećih na vienac, a)* † *vienac = o k r u ž i c a, o k r a j a k, k o l o m a t, o b r u b z i d a. b) vienac = k o l o-, s k ŭ p-, množ ljudî, na pose s l u š a l a c â kod sudbenih razprava ili govorâ, -g l e d a l a c a. c) poraznještene obsade radi oko neprijateljskoga grada čete; o b s a d n a l i n i j a, c i r c u m v a l l a c i j a, o b s a d a*, urbem coronâ cingere, circumdare, oppugnare; * includere *u Liv. jednom o četah, koje su radi obrane oko grada (po ozidju) ponamještene*, coronâ vallum defendere. *II)* * *kano zvjezdje, s j e v e r n a k r u n a, po mythu (priči) premješteni na nebo vienac Ariadnin.*

cŏrōnārius, *adj.* [corona] *s p a d a j u ć i n a v i e n a c, z a v i e n a c; na pose* aurum c., *poklon u zlatu, što bi ga stanovnici provincije pobjedonosnomu vojvodi predali, izprva da si nabavi zanj zlatni vienac, kašnje da ga potroši, na što god mu se svidi.*

Cŏrōne, es, *f.* [Κορώνη] *grad u Messeniji.*

Cŏrōnēa, ae, *f.* [Κορώνεια] *grad u Boeotiji; odavle* **-naeus** *i* **-nensis**, *adj. koronejski; subst.* **-naei**, ōrum, *m. Koronejani.*

Cŏrōneus, ĕi, *m.* [Κορωνεύς] *otac Korone, u vranu preobražene, kralj u Phokidi, Ov.*

Cŏrōnis, ĭdis, *f.* [Κορωνίς] *kći Lapithe Phlegye* (Phlegyas), *mati Aesculapiju od Apollona. Odavle* **Cŏrōnīdes**, ae, *m.* [Κορωνείδης] *Koronidić* = Aesculapius, *Ov.*

cŏrōno, 1. [corona] *1) (o)v j e n č a t i, v i e n c e m n a k i t i t i*, * templa, * cratera, * vina, *miješač (kotao za vodnjenje vina*, crater) *(po običaju rimskom) lišćem ovjenčati, gobinjati*, * coronari Olympia, *u olympijskih igrah kano dobitnik ovjenčan biti;* † c. comoediam, *nagraditi k., dopitati nagradu kom.;* † de oratoribus coronatus, *u takmi s besjednici. 2)* * *tp. poput vienca o k r u ž i v a t i, o b k o l i t i, o p a s a t i, p o s j e s t i*, silva c. aquas; c. aditum custode.

corpŏreus, *adj.* [corpus] *1) t j e l e s n i; što ima tielo; na pose* * *o d mesa sastojeći, m e s a n. 2) na ili u tielu nalazeći se, t j e l e s n i*, c. ignis; res c., *tjelesna dobra, n. pr. zdravlje, ljepota.*

corpŭlentus, *adj. s comp.* [corpus] *(pred- i pocl. i kasno) o m a š n a t i e l a, (u)g o j e n, d e b e o, k r u p a n.*

corpus, ŏris, *n. 1) t i e l o, i u životinje i u čovjeka*, animus et c.; corporis cultus; c. voluptates et dolores; niti corporibus; *takodjer tielo, u koliko se predaje putenim nasladam*, c. vulgare, *podati se bludnosti;* ex vulgato corpore *(od bludnice)* genitus, *Liv.;* dedit hic pro corpore nummos, domino furenti committes cum corpore famam, *Hor. Na pose a) = m e s o t i e l a*, ossa subjecta corpori; c. amittere, *spasti s mesa, izgubiti se u mesu, (o)mršavjeti, obhrdjati; (Phaedr.)* facere c., *podmesiti se, titi, ugojiti se, debljati. b) mrtvo tielo, m r t v a c, t r u p l o, l j e š i n a; odavle* * *s j e n a, d u š a p o k o j n i k o v a. c)* * *t r u p (i n a), t u l i n a u opr. s glavom. d) opisujući t i e l o = o s o b a, i n d i v i d u u m, namjesto* homo, *ako se osb. na tvar tiela misli (s toga često znači njeko preziranje)*, vile atque infame c.; liberum, captivum c., * delecta virûm corpora, *junaci. 2) bezživotno s u ć a n s t v o, -s u b s t a n c i j a, t v a r u obće*, individua c., *nedjeljiva tjelesa, nesjeci (atomi). 3) tp. a) što je bitno u koje stvari, g l a v n a č e s t stvari*, c. eloquentiae, *jezgra, Quint. b) uredjena c j e l i n a, u k u p n o s t, s b o r, d r u ž b a itd.*, c. civitatis, *svikoliki gradjani;* c. rei publicae, *država;* c. universitatis, *vasmir, vasioni sviet;* coalescere in unius populi corpus; nunc in c. unum confusi omnes; * commixti corpore *(sa svimikolikimi Latini)* tantum subsidunt Teucri; † fiunt de uno populo duo corpora, *države;* regem sui corporis creari voluerunt, *izmedju sebe;* ejusdem corporis; *(Just.)* corpus militum, *(Eutr.)* c. militare, *sbor vojnički; i o spisu, cielom i suvislom djelu*, a principio conjurationis usque ad reditum nostrum videtur modicum quoddam corpus confici posse; c. omnis juris Romani, *sbirka, sbornik; i o g l o b j e* (Gerippe) *od b r o d a.*

corpuscŭlum, i, *n.* [*dem. od* corpus] *t j e l e š c e, književno djelce, (Just.)* velut florum c. feci, *kita-, sbirka cvieća.*

corrādo [com-r.], etc. 3. *upr. s g r e b s t i, odavle s g r n u t i, s-, p o k u p i t i*, pecuniam, *Plaut.*, omnia, ancillas, servos *t. j. prodaje radi, Ter.*

correctio, ōnis, *f.* [corrigo] *i z-, p o p r a v l j a n j e, p o b o l j š a n j e, p o u k a, o p o m e n a, u k o r*, veteris Academiae; † morum; *o čovjeku*, correctione gaudere; *u rhetorici*, figura, *ako čoviek sam svoju rieč pridodav krepčiju ili prikladniju izpravlja.*

corrector, ōris, *m.* [corrigo] *1) p o-, i z p r a v l j a č*, legum nostrae civitatis; * asperitatis, *odvraćalac; (Eutr.)* disciplinae militaris; *i u zlu sm., p o u č i t e l j, k o r i t e l j, o p o m i n j a č*, emendator et c. noster. *2) carski n a m j e s t n i k, na pose u Italiji, Eutr.*

corrēpo [com-r.], psi, — 3. *g m i z a t i-, m i l j e t i-, p u z i t i u k u p ili z a j e d n o, (u velikom broju) (o d)m i l j e t i itd., kamo z a v u ć i se*, in onerariam *(navem);* tp. c. in dumeta = *k hitrinam, mudrolijam uteći se.*

correpte, *adv. s comp.* [corripio] *(pjesn. i kasno) s k r a ć e n o, k r a t k o*, correptius exit syllaba, *Ov.*

corrĭgia, ae, *f.* [corrigo] *o p u t a, r e m e n od o b u ć e.*

corrĭgo, rexi, rectum, 3. [con-rego] *1) i z p r a v i t i- i z-, n a r a v n a t i što je krivo, u r e d i t i, n a p r a v i t i*, inde aegre cursum, *na pravi put okrenuti se, -navratiti se (o brodaru); posl.* c. curva, *sve krivine (ili gore) izravnati znati ili htjeti, Plin. ep.;* † malas labentes. *2) tp. nješto p o g r e š n a, m a n j i č a v a p o-, i z p r a v i t i, p o b o l j š a t i (jače nego* emendo*), ili koga u p u ć i v a t i, p o-, i z p r a v i t i, p o b o l j š a t i, pogrešku itd. i z-, p o p r a v i t i*, c. legem, jura, † fastos; alcjs sententiam; mores civitatis; temeritatem, flagitium, delicta, ignominiam; legis vitium, errorem poenitendo; epistolas; mendum liturâ; hoc continuo; c. alqm; corrigi et emendari castigatione hac, re ipsâ; pueri corriguntur in discendo; c. se; * quidquid corrigere *(promieniti)* est nefas.

corrĭpio, rĭpui, reptum, 3. [rapio] *1) s-, p o g r a b i t i, s č e p a t i, s p o p a s t i, u-, p r i h v a t i t i, p r i m i t i*, fasces; † alqm sinistrâ; manu arma virumque *(o slonovih);* † c. omnes res suas, *brzo pokupiti;* * naves; c. ferrum, * magnam hastam, * Cacum, * lora manu, * ambustum torrem ab ara. *Odavle* * c. corpus ex stratis, *iz postelje poskočiti;* c. se, *pohrliti-, pohitjeti kamo. 2) u h v a t i t i-, u l o v i t i koga da se stavi u uzu*, alqm; *p o-, p r i-, o s v a j a t i na silu, o t i m a t i, z a p l i e n i t i*, pecunias, bona virorum; omnium partes c. atque complecti. *3) tp. ako vatri, bolestih i sl. s g r a b i t i = u-, p r i h v a t i t i, h v a t a t i, n a p a s t i-, n a v a l i t i n a k., p o p a s t i, o b u z e t i, u g r a b i t i, u m o r i t i*, * flamma c. tabulas; *(Liv.)* correpti alii flammâ sunt; † corripi morbo, † morte subita, † adversa valetudine, † oculorum *ili* pedum dolore; * nec singula morbi corpora corripiunt; † segetes modo sol nimius, modo corripit imber; * ipsas igni corripuere casas, *o strastih i sl., osvojiti, raz-, uzplamtiti, užeći itd.*, * hunc plausus plebisque patrumque corripuit; † correptus misericordiâ, * militia tali, * imagine formae *(zatravljen)*, * duplici ardore; *(Plaut.)* ex amore hujus. *b) p o g r a b i t i-, n a v a l i t i n a k., k o r i t i, p s o v a t i, i z g r d i t i, i z k a r a t i*, omnes convicio consulis correpti exagitabantur; correpti consules; * correptus voce magistri; † ob haec correptus; † ab eo correptus, cur ambularem; † corripiunt consulares quod etc.; * hunc cetera turba suorum c. dictis; † gravissimo edicto; † acrius severiusque; *(Cael. u Cic. ep.)* clamoribus maximis corripi; *na pose kano tužitelj koga pograbiti, na s u d v o d i t i, -t j e r a t i, o b t u ž i t i*, alqm; accusatione corripi; correpti judicio eorum. *c) s t e g n u t i, s k r a t i t i, u m a n j i t i*, verba; † singulos missus a septenis spatiis ad quina; † ludorum ac munerum impensas; * moras; *na pose o putu, prostoru, rek bi p r o l e t j e t i, p o s p j e š i t i, u s k o r i t i, b r z o p r e v a l i t i*, * campum; * spatia; * † viam, * gradum.

cor-rōbŏro, 1. *o j a č i t i, (u)k r i e p i t i, (o)s n a ž i t i, u č v r s t i t i, u t v r d i t i*, † militem opere assiduo; c. se, corroborari, *do muževlje s n a g e d o ć i, o j a č a t i, o d r a s t i;* aetas jam corroborata; cujus civitatis spectata ac nobilitata virtus non solum naturâ corroborata, verum etiam disciplinâ putatur; conjurationem nascentem non credendo c.; hominis sceleratissimi jam vetustate corroborata audacia.

corrōdo [com-r.], etc. 3. *n a-, o g l o d a t i, n a-, o g r i z t i*, alqd; scuta, cribra; *(Phaedr.) o poosobljenom pilnjaku (turpiji).*

corrŏgo [com-r.], etc. 1. *i z-, n a p r o s i t i = m o l b a m i s k ŭ p i t i, i z m o l i t i, n a p r o s j a č i t i, i z m o l j a k a t i, i s a z(i)v a t i*, pecuniam, auxilia a sociis; c. vela ex navibus; suos necessarios ab atriis Liciniis; ad sumptus; † auditores; † *subst.* **corrogāti**, ōrum, *m.*

corrūgo [com-r.], 1. *v r a s k a t i, s m e ž u r a t i, (n a)m r s k a t i, (n a)m r š t i t i; tp.* ne sordida mappa nares tibi corruget *t. j. gadi-, grsti ti se.*

corrumpo [com-r.], etc. 3. *upr. r a z l o m i t i, s a s v i m s k r š i t i, u obće p o k v a r i t i (sr.* depravo*), 1) u n i š t i t i, u t a m a n i t i, u p r o p a s t i t i, r a z o r i t i, p o k v a r i t i*, c. reliquum (frumentum) flumine atque incendio, domum et semet igni; opera igni. *Na pose a) što je od naravi dobro, o š t e t i t i, p o g o r š a t i, p o-, i z k v a r i t i*, pabulum et aquarum fontes, coria, hordeum, sua frumenta; aqua conclusa facile corrumpitur; * c. artus febribus; * dentibus ungues, *sažvatati, grizti;* † formam. *b) o snazi ili vriednosti, o s l a b i t i, p o g o r š a t i, u pass. i iznemoći, o m r š a v j e t i, o m l e d n j e t i*, equi corrupti macie; *(Phaedr.)* corruptos viderat boves; c. res familiares, *potepsti imutak, osiromašjeti. c) i z g u b i t i, p o k v a r i t i, o s u j e t i t i*, diem alcui, *Plaut.;* c. occasionem, dubitando et prolatando magnas opportunitates, *propustiti (ne okoristiv se njimi);* quodcunque addebatur subsidio, id corruptum timore fugientium, *izgubi se; (Sall.)* res corrupta, *slabo izvršena. d) o sadržaju, p o-, i z k v a r i t i, i z o p a č i t i, i z v r n u t i*, tabulas publicas; literas *(dokaznice);* nomen eorum. *2) moralno, p o-, i z k v a r i t i, o stvarih, o s k v r n i t i, o b e z č a s t i t i, o k a l j a t i, s r a m o t i t i*, nobilitatem acceptam, mores, *(Tac.)* disciplinam *(uništiti); o ljudih, z a v e s t i, n a v r a t i t i-, n a v e s t i na zlo*, filium, mulierem, *Com.;* exercitum; milites licentia atque lascivia corruperat; *(Tac.)* corrupta ad scelus Livia, corruptisque primoribus ad societatem; *novcem-, darovi p o d m i t i t i, -p o d k u p i t i*, alqm pecuniâ, auro, pretio, donis; alqm; * nutricis fidem.

corruo [com-r.], ŭi, ŭtum, 3. *1) intrans. s-, p o r u š i t i se, (na tle) p a s t i*, aedes, tabernae, oppida;

c. obrutus telis; c. paene risu. Odavle tp. o tvrdnjah itd., rušiti se, padati; o ljudih i moći njihovoj, srušiti se, (pro)pasti, takodjer propasti (glede na imetak). 2) trans. (naglo) sgrnuti, -nagrtati, (Plaut.) divitias; * in quo me corruerit genere, strovaliti, upropastiti.

corrupte, adv. s comp. [corruptus] izkvareno, na opako, krivo, c. judicare; (Tac.) corruptius (u gorem redu držani) quam in privata domo habiti (o robovih).

corruptēla, ae, f. [corrumpo] (po)kvarenje, izkvarenost, izopačenje, zavedenje, navedenje na zlo, podmita; (Ter.) = corruptor.

corruptio, ōnis, f. [corrumpo] po-, izkvarenje, a) zavodjenje, zavedba, podmićivanje, podkup, Tac. b) pokvarenost, izopačenost, totius corporis; opinionum, naopakost, krivost.

corruptor, ōris, m. [corrumpo] kvaritelj, zavodnik, (pod)mitilac.

corruptrix, īcis, f. [corrumpo] kvariteljica, zavodnica, adj. zavedljiv, tam c. provincia.

corruptus, adj. s comp. i sup. [partic. od corrumpo] physički ili moralno po-, izkvaren, zaveden, na pose podmićen, podkupljen, judicia; (Hor.) judex; † adversarius; oskvrnjen, adolescentulus; takodjer pokvaren, zavrnut, sméten, neukusan, neslan.

Corsĭca, ae, f. otok u Sredozemnom moru. Odavle adj. * **Corsus**, corsički; subst. **Corsi**, ōrum, m. Corsičani, Liv.

cortex, ĭcis, m. * (riedko f.) vanjska kora, ljuska, ljupina u drveća, bilja i plodova (n. pr. oraha); na pose kora od plutka (Korkbaum), plut(a), pluto, šuvor, kojim bi boce začepljivali, i plivati se učili; odatle posl. nare sine c. = ne treba ti više nadzora, levior cortice, o laku čovjeku, Hor.

cortīna, ae, f. okrugla posuda, kotao, kazan (m.); na pose * tronog (stolac) Pythijin u hramu Apollonovu u Delphih, * c. Phoebi, oraкuo (proročište) Apollonov; † tronog (kotao) kano dar iliti prilog hramu (Apollonovu); tp. (Tac.) kolo slušateljâ.

Cortōna, ae, f. [Κορτώνα] grad u Etruriji; odatle **-nensis**, adj. cortonski; subst. **-nenses**, ium, m. Cortonci.

cŏrusco, 1. upr. boriti se (ili tući se rogovi), odavle o gibanju naličećem na udaranje, trešnje, sievanje, a) * trans. mahati-, zamahnuti-, (za)vitlati čim, brzo micati, -gibati, hastam, telum; linguas (o zmijah). b) * intrans. treptjeti, lepetati, lepršati, lietati, o pčelah, pennis; i o svjetlih predmetih treptjeti, blistati se, sievati, svietliti se.

* **cŏruscus**, adj. 1) trepećući, kolebajući se, gibljući se, tresući se, silvae, ilices. 2) trepteći, blistav, sjajan, svjetao, sol, žarko, ensis, flammae, dextra; ignis (o munji); tonitru, munja, triesak, striela (gromovna).

corvus, i, m. gavran; kano ptica proročica iliti kobnica, * oscen; corvi cantus; posl. pascere corvos in cruce, na križu gavrane hraniti, na vješalih zaglaviti, Hor.; † (radi nalike na krivi kljun gavranov) njeko ratno orudje, zidoder, i (brodarska) kuća, kandža, čaklja.

Cŏrȳbantes, ium, m. (riedko u sing.) svećenici božice Cybele, koje bi svetkovinu obsluživale u orgiastičnom oduševljenju s bučnom glasbom i divljim plesom na oružje. Odavle * **Corybantius**, adj. korybanthski.

Corybas, antis, sin Cybelin, i otac drugoga Apollona.

* **Cōrȳcius**, adj. [Κωρύκιος] 1) koryčki, spadajući na špilju nalazeću se na Parnatskoj gori, posvećenu Nympham i bogu Panu [τὸ Κωρύκιον ἄντρον]; odavle = Parnasski. Odatle **Cōrȳcĭdes Nymphae**, kćeri Plistove (Plistus). 2) v. 1. Corycus.

1. **Cōrȳcus** ili **-os**, i, m. [Κώρυκος] 1) (kano grad f.) grad s pristaništem u Ciliciji, blizu kojega je bila glavina istoga imena i duboka dolina, u kojoj bi najbolji šafran rastao, sa špiljom, koja se je spominjala u mythu o Typhonu. Odavle * † **-ȳcius**, adj. 2) glavina iliti rt u Joniji, Liv. 3) grad u Pamphyliji, Eutr.

2. **cōrȳcus**, i, m. [κώρυκος] velika mješina, napunjena pieska, jezgaricâ od smokava itd., viseća o stropu, kojom bi athlete snagu svoju jačili, samo u prilici = jačilo, c. laterum et vocis meae Bestia, jednom Cic. Phil. 13, 12, 26.

cŏrylētum, i, n. [corylus] lieščе, lješták, jednom Ov. Fast. 2, 587.

cŏrylus, i, f. [κόρυλος] lieska (Haselstaude), Virg. Ov.

cŏrymbĭfer, fĕra, fĕrum, adj. [corymbus-fero] bršljanovo grozdje (iliti cvieće) noseći, Bacchus, jednom Ov. fast. 1, 393.

cŏrymbus, i, m. [κόρυμβος] plod poput kitice-, cviet poput grozda osb. u bršljana.

cŏrȳphaeus, i, m. [κορυφαῖος] glava stranke ili škole, Epicureorum Zeno, jednom Cic. n. d. 1, 21, 59.

* **Cŏrȳthus**, i, f. [Κόρυθος] 1) grad u Etruriji. 2) m., utemeljitelj toga grada.

* **cōrȳtus**, i, m. [κώρυτος] tulac (za striele), trkač.

1. **cōs**, ōtis, f. [mjesto cautes] 1) svaki tvrd kamen, kremen; na pose u pl. kamenje, stienje, hridine, klisure, razsjeline. 2) osb. tocilj, brus, u prilici, iracundiam fortitudinis quasi cotem i samo cotem esse; odatle tp. ardores animorum cotesque virtutum.

2. **Cōs** ili **Cōŏs** (Cōus), Coi, f. [Κῶς, Κόως] maleno ostrvo, spadajuće na Sporade, u Aegejskom moru naprama Kariji, na glasu sa štovanja Aesculapija (u kojega je hramu bila glasovita „Venus Anadyomene" slikana od Apella, koji se za to i Cous zove) i sa lakih te prozirnih tkanina (vestis Coa). Odavle **Cous** [Κῷος] adj. koski; subst. a) * **Coum**, i, n. sc. vinum, kosko vino. b) **Coi**, ōrum, m. Košani. c) * **Coa**, ōrum, n. kosko odielo, -odjeće.

Cōsa (Cossa), ae, f. ili **-ae**, ārum, f. [Κόσσα i Κόσσαι] 1) starodavni grad u Etruriji. Odatle **-sānus**, adj. cosski; subst. **-sāni**, ōrum, m. Cošani. 2) grad u Lucaniji.

Cosmoe, ōrum, m. [Κόσμοι] njeka državna oblast u Kretjanâ, jednom Cic. r. p. 2, 33, 53.

Cossȳra ili **Cossūra**, ae, f. [Κόσσυρα i Κόσσουρος] maleno ostrvo medju Sicilijom i Afrikom, sad Pentelaria, Ov.

costa, ae, f. rebro; odavle u pl. rebra = bokovi ili bokonji poput rebara, * aëni; * u broda, sectaque intexunt abjete costas.

* † **costum**, i, n. [κόστος] njeko mirodno rašće u Indiji, od kojega bi se pravila njeka dragocjena pomast, kost (m.) (Kostwurz).

† **Cōthon**, ōnis, m. [Κώθων] primorski grad u sjevernoj Africi blizu grada Adrumentum.

cŏthurnātus, adj. [cothurnus] kothurne noseći, u kothurnih, odavle * tragičan, uzvišen, uznosit, visok, veleban, nadut, deae Lycophron.

cŏthurnus, i, m. [κόθορνος] grčka cipela ili čizmica cielu nogu pokrivajuća, do sred golieni dopiruća, koja bi se od sprieda zatezala (s debelim podplatom i visokim petnjakom), nosili bi ovakove čizmice lovci (Virg.), a osb. predstavljači tragički; odavle tp. a) * tragoedija. b) tragičan, uzvišen slog iliti stil, * grandes cothurni; † nec comoedia cothurnis assurgit etc.

cŏtīdianus, **cŏtīdie** v. quotidianus, quotidie.

cottăbus, i, m. [κότταβος] družtvena igra grčka, pljeskanje izljevana kaplju po kaplju vina po mjedenoj na tu svrhu obješenoj posudi, te bi se po tom pljeskanju sudilo, da li ima tko koga rado ili ne; odavle u šali u Plaut. pljesak, pljuska, ćuška, bubuli c.

1. **Cottius**, ii, m. ime dviju knezova, otca i sina (za Augusta i Tiberija), koji sugospodovali nad plemeni u Alpah po njih prozvanih cottijskimi, Suet. Odatle (Tac.) **Cottiānus**, adj. cottijski, Alpes.

2. **Cottius**, adj. cottijski, Alpes.

cōturnix, īcis, f. prepelica; tp. kano rieč od mila (Plaut.) kokica.

Cŏtȳs, yis, m. [Κότυς] ili **Cotus**, i, m. ime mnogih vladara thračkih.

Cŏtytto, us, f. [Κοτυττώ] štovana iz prva u Thraciji, kašnje i u Athenah i Korinthu božica bludnosti; odavle **Cotyttia**, ōrum, n. [Κοτύττια] služba ili svetkovina Kotytti u slavu, Hor.

cŏvīnārius (covinn.), ii, m. [covinus, bojna kola na srpe] borac na kolih, Tac.

† **coxa**, ae, f. bedro, bok, kuk.

coxendix, ĭcis, f. [coxa] kuk, kukova lopatica, u obće bedro, bok, Plaut. Suet.

Crabra (aqua), ae, f. vodovod, česma kod grada Tusculum, koja se izlievala u rieku Tiberis.

* † **crabro**, ōnis, m. stršen, sršljen; posl. irritare crabrones, dirati u osinjak, Plaut.

Crăgus, i, m. [Κράγος] gore u Lyciji i Ciliciji, Hor. Ov.

Crānon, ōnis, [Κράνων] grad u Thessaliji; odavle **-ōnius**, adj. kranonski.

Crantor, ŏris, m. [Κράντωρ] 1) štitonoša Pelejev, Ov. 2) glasovit philosoph starije akademičke škole okolo g. 320 pr. Is.

crāpŭla, ae, f. [κραιπάλη] pijanost od vina, mamura, mamurluk.

crāpŭlārius, adj. [crapula] spadajući na pijanost od vina, jednom Plaut. Stich. 1, 3, 74.

cras, adv. sutra; * meton. u naprieda, u buduće, quid sit futurum c., fuge quaerere.

crasse, adv. s comp. upr. gusto, debelo, odavle † tp. debelo, grubo, nespretno, neukusno, poëma c. compositum.

crassĭtūdo, ĭnis, f. [crassus] debljina, gustoća aëris, parietum.

1. **crassus**, adj. s comp. i sup. debeo, gust, grub, (opp. tenuis, rarus, liquidus i sl.) filum; aër, coelum, tenebrae, mrkli; † nebula crassissima; ager, tusta, pretila, * terga [(od) polja]; aquae, nečista, blatna, kalna v., * c. toga, debela, gruba, prosta; si quid crassi (in vinis) est; o ljudih, debeo, krupan, jak, Ter.; tp. c. Minervâ, obične, priproste, naravne pameti ili uma (sr. pinguis Minerva); (Hor.) abnormis sapiens crassaque M.; infortunium c., t. j. batine, izliemanje, Plaut.

2. **Crassus** v. Licinius.

crastĭnus, adj. [cras] sutrašnji, dies; in crastinum, na sutra; * Aurora; * hora; * tempora.

Crătaeis, ĭdis, f. [Κραταιΐς] jedna nympha, mati Scyllina, Ov.

crāter, ēris, m. i **crātēra**, ae, f. [κρατήρ, κρητήρ] 1) velika posuda, u kojoj bi se vino vodnilo, (pehar-) miješač. 2) pren. a) * posuda za ulje, uljenik, za pilo uljarica. b) † kotlina, kamenica, čatrnja, bassin. c) * † krater-, ždrielo-, grotlo u vulcanu, (vulcanski) bezdan, -jaz, -propast. d) * zvjezdje, čaša. e) Crater, zaliev u grada Bajae.

Crătĕrus, i, m. [Κράτερος] 1) vojvoda Alexandra Velikoga. 2) glasovit liečnik za Cicerona; i appellativno = izvrstan liečnik u Hor.

crātes, is, f. nu malne vazda u pl. pleter, ljesa, tor, obor, na pose kod vojničtva, pleter za oplaćivanje kod gradnje mostova; takodjer šibače, fašine; * za nosila; * zubat pleter, njeka brana, drljača, zubača; * tp. c. spinae, sastav-, sgloba hrbtenice (kičme), * pectoris; * c. favorum, ravci, saće.

Crāthis, ĭdis, m. [Κρᾶθις] rieka kod grada Thurii u južnoj Italiji medju zemljama „Lucania i Bruttium", Ov.

Crātīnus, i, m. [Κρατῖνος] jedan od prvih pjesnika drevne attičke komoedije, suvremenik Aristophanu, Hor. Quint.

Crătippus, i, m. [Κράτιππος] peripatetički philosoph u Athenah, učitelj sinu Ciceronovu.

creātio, ōnis, f. [creo] izabiranje, izbor, magistratuum, u clas. prosi samo Cic. legg. 3, 3, 10.

creātor, ōris, m. [creo] (riedko) stvoritelj, sazdatelj, mundi; Romulus c. hujus urbis, osnovatelj.

* **creātrix**, īcis, f. [creo] stvoriteljica, roditeljica, početnica; diva c., mati.

crēber, adj. s comp. i sup. 1) u prostoru, gust, čest, stojeći jedan do drugoga, sliedeći jedan tik za drugim, česa ima mnogo ili puno, aedificia creberrima; c. ignes; arbores, turres c.; sententiae c., sbijene-, jedre rieke. Odavle * pun-, napunjen česa, obzarasao čim, lucus c. arundinibus; pun puncat česa, obilat, Thucydides c. rerum frequentiâ, bogat sadržajem; u Quint. c. sententiis. 2) u vremenu, gust, čest, mnogi, često opetujući se, često opetovan, i često čineći nješto, excursiones; literae crebriores; rumores, † nuntii; legationes, colloquia; exploratores; * crebri ignes, o munjah, * Africus c.

procellis, * creber pulsat, * errat aures et tempora circum crebra manus; in eo creber fuisti, *često si mi to kazivao*, * *acc. pl.* crebra *adv.* = crebro.

crēbresco, brui, — 3. [creber] *(u)čestati, čest bivati, rasti, množiti se, širiti se, mah otimati*, * optatae aurae; * saevus campus magis ac magis horror; * sermo; † fama; † seditio; † invidia; † bellum; crebrescit, *širi-, raznosi se glas, s inf., Tac. ann.* 2, 39.

crēbrĭtas, ātis, *f.* [creber] *gustoća, čestoća*, officiorum, literarum; c. sententiarum, *jedroća.*

crēbro, *adv. s comp. i sup.* [creber] *često, Plaut.*; *više puta, opetovano (glede na vrieme ili broj), svejednako.*

crēdĭbĭlis, *adj.* [credo] *vjerojatan*, narratio, suspitio; alcui alqd c. facere; credibile, vix c. est *s acc. c. inf.*; † vix credibile dictu, memoratu est; * majora credibili, *veće nego li bi se moglo vjerovati.*

crēdĭbĭlĭter, *adv. s comp.* [credibilis] *vjerojatno.*

crēdĭtor, ōris, *m.* [credo] *vjerovnik.*

crēdo, dĭdi, dĭtum, 3. *1) povjeriti-, predati-, izručiti komu što (sr.* committo), vitam et fortunas alcui, arma militi, alqm alcjs fidei et potestati, *(Ter.)* omnia consilia alcui; * latus tauro; * arcana libris; c. se victori, * se in soles novos tuto (*t. j.* germina); * se procellae; * c. se pugnae, *smjelo ići u boj*, * te comminus aeque mecum crede solo, *ogledaj se na ravnici sa mnom; na pose novce povjeriti, (u)zajmiti, zaimati, posuditi, dati u zajam komu (vjerujuć, da će se vratiti)*, alcui grandem pecuniam, pecunias; *absol.*, c. populis; pecuniae, res creditae; *subst.* **creditum**, i, *n. što se komu povjeri, -uzajmi, zajam, rukodaće, dug. 2) (po)vjerovati komu, (po)uzdati se u koga (glede na čije dobro mišljenje; sr.* confido), c. alcui, virtuti militum; consules magis non confidere quam non credere suis militibus; *(Liv.)* nisi ipse oculis suis credidisset; *u Cic. samo jednom Tusc.* 5, 20, 59. credebat eorum nemini, sed iis quos etc. *3) komu, kad što izpovieda itd., vjerovati, po-, svjerovati*, c. alcui alqd, *komu što ili u čem, i* de alqa re, *Plaut.*; * credor *mjesto* creditur mihi; *što se pripovieda, -tvrdi itd. vjerovati, istinom držati*, omnia; libenter homines id quod volunt c.; c. alqd de alqo, *i absl.*; vix erat credendum, *jedva se moglo vjerovati*; *(Tac.)* facilius de odio creditur, *odviše se rado vjeruje mržnja. Na pose* mihi crede (*riedko* crede mihi), *meni vjeruj, vjeruj mi, umetnut izraz uvjeravanja. 4) u obće vjerovati = mniti, misliti, scieniti, držati (nu vazda s njekoliko obzira na auctoritet drugoga ili na izjave, glasove, što ih je tko čuo itd.; sr.* arbitror, puto, existimo censeo), *s acc. c. inf.*; Ambiorix copias suas judicione non conduxerit, quod proelio dimicandum non existimarit, an tempore exclusus et reliquo equitum adventu prohibitus, cum reliquum exercitum subsequi crederet, dubium est; credo ego vos, judices, mirari, *rado vam vjerujem, da se čudite*; credo vos non pecuniam sed gloriam concupisse, *vjerujem (vašemu uvjeravanju ili vašemu glasu) da itd.*; *pass. s acc. c. inf.*, creditur Pythagorae auditorem fuisse Numam; audeamus quod credi non potest ausuros nos; satis credebatur obsidione domitos hostes in fidem venisse; *(Quint.)* neque enim sine causa creditum est *(povjerovalo se i jošte se vjeruje)* stilum non minus agere, cum delet; * Epaphus magni genitus de semine tandem creditur esse Jovis; * credebar sanguinis auctor; * credi posset Latonia. *Na pose a)* credo *(samo u ovom obliku) često se bez sveze s predidućim ili sliedećim, kano izraženo subjectivno mnienje pisca ili besjednika, ponajv. ironički, u izreku umeće, mislim, mnijem, dakako. Nu ako ironična misao sama po sebi kano takva udara u oči, sklada se kadšto* credo, *kao obično, s acc. c. inf.*, Rheginos credo aut Locrenses aut Neapolitanos — id huic, summâ ingenii praedito gloriâ, (largiri) noluisse; credo, — quaesisse (eum), num ille aut ille defensurus esset. *b)* crederes, *značeći mnienje, koje je u koga lako moglo nastati, mnio-, mislio bi si bio, mogao bi bio čovjek pomisliti, -mniti*, maesti, crederes victos, in castra redeunt; signum datum crederes.

crēdŭlĭtas, ātis, *f.* [credulus] *lakovjernost.*

crēdŭlus, *adj.* [credo] *1) tko lako, odviše rado vjeruje, lakovjeran*, stultus et c. auditor; * c. alcui, *tko komu lako i neoprezno vjeruje*, * c. in vitium, *koji na pogrešku, posrt lako vjeruje*; * armenta c., *bezazlen, blagoćudan, nikakve pogibeli ne sluteći*; † aures; *u Just.* convivia c., *pouzdane, prijateljske. 2) što se lako vjeruje*, fama, *jednom Tac. hist.* 1, 3, 4.

Crĕmĕra, ae, *f. rieka u Etruriji blizu grada Veji; odavle (Tac.)* **-rensis**, *adj. cremerski.*

crĕmo, 1. *spaliti, sažizati, sažeći (malne vazda o čovjeku, koji što sažiže, riedko ob ognju, sr.* uro), c. corpus, urbem incendio; * † librum; igni cremari; *često o spaljivanju mrtvaca, spaljujući žrtvovati*, spolia hostium Jovi victori, sacrum Vulcano.

Crĕmōna, ae, *f. grad u sjevernoj Italiji uz rieku* Padus. *Odavle* **-nensis**, *adj.; subst. (Tac.)* **-nenses**, ium, *m. Cremonci.*

Crĕmōnis jugum, *čest penninskih Alpa, sada Grimsel.*

crĕmor, ōris, *m. gust sok, sluz, dlen, Plaut.*

Crĕmūtius, ii, *m. podpuno ime* A. Cremutius Cordus, *lat. povjestnik, za cara Tiberija, na glasu sa slobodnosti.*

1. creo, 1. *1) (voljom ili tvornom silom) stvoriti, stvarati, (od ništa) sazdati, radjati (sr.* gigno), natura c. imitatores; narratores facetos; artis proprium esse, creare et gignere; quae gignuntur in terris, ad usum omnia creantur *(posljednja riec glede na prirodu stvoriteljicu)*; *na pose (po)roditi, radjati*, Aeneam Silviam; * pueros; * fortes creantur fortibus; † creatus alqo *ili* alqâ, *porod, sin, kći nječija. 2) roditi = uzročiti, učiniti, pri-, napraviti*, c. alcui voluptatem, *Plaut.*, alcui periculum, errorem. *3) stvoriti-, učiniti koga činovnikom izborom, izabrati, (na)imenovati, postaviti koga čim*, alqm consulem, regem, c. dictatorem, consules, praetores, tribunos, magistratus; *(Eutr.)* exercitus Diocletianum imperatorem creavit; *u pass. s dva nomin.*, consules creati sunt Fabius et Decius; vergobretus creatur annuus; *često i o državnom činovniku ili u obće o tom, koji bi izbore vodio*, Q. Furius pontifex maximus tribunos plebis; C. Flaminius Arimini consulatum iniit, creatus a T. Sempronio consule; Brutus collegam sibi comitiis centuriatis c. P. Valerium.

2. Creo (Creon), ontis, *m.* [Κρέων] *1) kralj u Korinthu, koji si je kćer Kreusu zaručio s Jasonom, Hor. 2) vladar u Thebah za odsutna Amphitryona, Plaut.*

crĕpĭda, ae, *f.* [κρηπίς] *podplat, štopela, sandao (u obće = solea); posl.* † ne sutor ultra c., *težak neka kod pluga traži sebi druga!*

crĕpĭdātus, *adj.* [crepida] *noseći sandale, -štopele*; fabula c., *njeka vrst grčko-rimske tragoedije.*

crĕpīdo, ĭnis, *f.* [κρηπίς] *1) upr. zidana podloga, -osnov, -temelj, podnož (f.) (Sockel), u Cic. samo u prilici*, omnia tanquam crepidine quadam comprehensione longiore sustinentur. *2) povišen i zidan nasip uz obalu, obrežje, obrežina*, omnes urbis c.; * saxi; † magnae molis; *absol.* altera c.

crĕpĭdŭla, ae, *f.* [*dem. od* crepida] *(riedko) štopelica, malen sandao, Plaut.*

* **crĕpĭto**, 1. [*intens. od* crepo] *(jako) škrebetati, škripati, pljeskati, pljuskati, stropotati, klopotati, zveketati, šuškati (sr.* strepo), *u Plaut.* intestina crepitant, *krče mu ili karaju se crieva, mršti mu trbuh (od glada)*; * arma, * flammae *(prašću)*, * rostrum c.

crĕpĭtus, us, *m.* [crepo] *1) zveket, ornjava, škripanje, pljusak, cvokotanje, treska i sl.*, armorum, pedum, cardinum, dentium, alarum *(lepet)*; missilium, *zvižd*; * nec fulmine tanti dissiltant c., *gromovi, trieskovi. 2) na pose glasan vjetar*, ventris, *Plaut.*; flatus crepitusque ventris, *Suet.*

crĕpo, ui, ĭtum, 1. *1) intrans. zveketati, škripati, čagrtati, škrebetati, pljeskati, praskati, puckati, klopotati, regetati, žuboriti, krčati, romoniti, šumjeti itd.*, crepuit foris, c. fores, *Ter.*, c. intestina, *Plaut.*, * c. remi, * crepante pede *(o vodi), pljuskajućom nogom. Na pose = glasan vjetar pustiti (prdnuti). 2) trans. a)* * *klikovati, izjaviti*, * manibus faustos ter sonos, *pljeskati tri puta (na pohvalu)*; * laetum theatris ter sonum. *b)* * *sveudilj o čem govoriti, na glas i često kazivati, vikati, brbljati, zanovietati, tužiti se na što*, immunda dicta; si quid Stertinius veri crepat; c. sulcos et vineta, * post vina gravem militiam, pauperiem.

crĕpundia, ōrum, *n.* [crepo] *čagrtaljka, regetaljka, a) dječi za igru. b) (jednom Just.* 30, 1, 9.) *regećuća glasbila, čagrtaljka, castagnette.*

crĕpuscŭlum, i, *n.* [creper, *sumračan*] * *sumrak, mrak, tmina*, dubiae crepuscula lucis; opaca c.; *na pose (pred-, pocl. i pjesn.) sumrak, sumračje, suton (u večer).*

Crēs *v.* 1. Creta *1).*

cresco, ēvi, ētum, 3. *1) iz-, uzrasti, postati, roditi se*, * hic et acanthus et rosa crescit; *osb. često* * *partic.* cretus *kano adj. postao, potekao, izlazeći, rodjen*, mortali semine, Amyntore; c. Trojano a sanguine, *trojanskoga roda. 2) najčešće o njećem, što već jest, rasti, a) glede na veličinu-, množinu-, obseg-, broj rasti, (u)množiti se, povećati se*, ostrea, * puer, * ut clivo crevisse putes; † sub Aristotele doctore per quinquennium; † in domo alcjs, *odrasti*; * crevit in immensum Atlas; * super ora caputque crevit onus, *naraste preko ili iznad itd.*; flumen c. ex nivibus; praeter modum crevisse; annona crevit; mihi creverunt amici; * crescentibus annis; * crescit res *(imutak)*; * cibus c. in ore, *raste, veće biva*; *praegn. rastući se pretvoriti u . . ., za-, srasti se u . . .*, in frondem crines, in ramos brachia crescunt; c. in manus, in ungues; *do stanovite visine (na)rasti, podići se, dizati se*, † petra in sublime fastigium, † a fundo in altitudinem modicam creverat opus, * c. in speciem montis. *b) gledeć na jakost-, moć-, snagu rasti, prisnažiti, povećati se*, crescentes morbi; opes Atheniensium, inopia omnium, hostium opes animique; crescit alcui, alcjs animus, audacia. *Na pose o ljudih i državah, glede na ugled i moć, (na)rasti, bivati-, postajati uzmožnijim, -mogućnijim, -silnijim, dizati se, podići se, uzvisiti se, visoko se popeti*, dignitate, fortunâ, gratiâ, virtutum laude; cum famâ tum opibus; crescit labore atque justitia res publica; (Saguntini) in tantas brevi creverunt opes; c. ex, de alqo, per alqm; ex invidia alcjs; crescendi occasio; Philippum crescere; * *u srčanosti rasti, ohrabriti se, uslobediti se.*

1. Crēta, ae, *ili* **Crētē**, es, *f.* [Κρήτη] *otok Kreta, s. Candia, u Sredozemnom moru. Odavle 1)* **Cres**, ētis, *m.* [Κρής] *Kretjanin. 2)* * **Cressa**, ae, *f. Kretjanka, n. pr. Ariadna; češće kano adj. kretski*, Cressâ ne careat pulchra dies notâ, *Hor. 3)* * Crēsius, * Crētaeus, Crētānus, *Plaut.*, Crētensis, *(odavle subst.* **-enses**, ium, *m. Kretjani)*; * † Crētĭcus *i* * **Crētis**, ĭdis, *adj. f. kretski.*

2. crēta, ae, *f.* [1. Creta] *kretska zemlja, t. j. kreda (krednjača) ili vrst kredaste fine biele gline, koja bi se na različite svrhe upotrebljavala, na pose za bieljenje (obraza ili odiela) i pečaćenje (listova; gl.* cretula); *radi biele boje naznačivala bi i što god ugodna i vesela*, creta est profecto horum omnium oratio, *razveseljuje i razvedruje, Plaut.*, cretâ an carbone notandi, *(pohvaliti ili ukoriti), Hor.* (*sr.* Cressa *pod* 1. Creta).

crētātus, *adj.* [creta] *okredjen, kredom namazan ili naličen.*

crētio, ōnis, *f.* [cerno] *t. t. formalna i pred svjedoci na sudu učinjena izjava, da tko hoće nastupiti nasljedstvo, koje bi očitovanje moralo sliediti za odredjena oporučiteljem ili praetorom roka (obično od 60 do 100 dana), odavle i svečano primanje ili nastup nasljedstva, -baštine i odredjeni rok za izdanje onoga očitovanja*, ut in cretionibus scribi solet.

crētōsus, *adj.* [creta] *pun krede, -(biele) gline, kredovit, glinovit, Ov.*

crētŭla, ae, *f.* [*dem. od* creta] *(riedko) (biela zemlja-) pečatnjača, kojom bi se na sudovih služili za pečaćenje.*

crētus *v.* cerno *i* cresco.

Crĕūsa, ae, f. [Κρέουσα] 1) kći Kreonta, kralja u Korinthu, supruga Jasonu, pokle je odpustio Medeju, koja ga je za to i usmrtila, Hor. Prop. 2) supruga Trojanina Aeneje, kći kralja Priama, Virg. 3) grad s pristaništem u Boeotiji.

* † **cribrum,** i, n. [srodno s cerno od korena cer, cri, upr. lučilo] sito, cjedilo, cjediljka; posl. (Plaut.) imbrem in cribrum gerere, ob uzaludnom podhvatu.

crīmen, ĭnis, n. [cerno] 1) okriva, osvada, obtužba radi prekršaja, na pose na sudu (gdje se očekuje da će okrivljenik na to odgovarati), potvora, objeda, kleveta i točka-, članak tužbe, u obće ukor, c. falsum, commenticium, fictum, verum, incredibile, magnum, certum; auctor, causa criminis; c. adversariorum, Erucii (subj.); sermones pleni criminum in alqm; inopia criminum; c. maleficii (obj.), radi (učinjena) zločina, c. ambitus, majestatis, nu Nep. i invidiae crimine (subj.) accusari, obtužbom iz inv. poteklom = iz mržnje-, neprijateljstva obtužen biti; c. meum (tuum, suum) moja (od mene izuštena) ili proti meni, na mene; hoc crimine est damnatus; crimini dare alcui alqd, predbaciti komu što, koriti koga čim, esse crimini; esse in crimine, okrivljen-, obtužen biti; crimen et suspitionem adjungere ad alqd; crimina inferre, okriviti-, osvaditi druge pred kim, oblata c., okrive-, osvade proti ili na druge pred kim izuštene; in crimen vocare alqm, okriviti, osvaditi, obtužiti, in c. vocari, (Ter.) venire izaći na zao glas; crimen defendere, propulsare, od-, suzbi(ja)ti; crimen afferre, sibi facere, navući na se, dobaviti se, alqm arcessere crimine (radi) ambitus; quae te mihi crimina (klevete) mutant? Odatle a) * predmet i povod osvadi, -obtužbi, priekor, pogrda, posteritatis c. eris. b) * (u pl.) tobožnji uzroci, izlike, sere crimina belli. 2) * † zločin, prekršaj, krivnja; na pose zločin bludnice, prieljub. Odavle a) predmet koji predočuje slikom ili pismom opačinu, -grehotu, u prilici predstavljana grehota, pietas, coelestia crimina, vestes; nullo crimine tum paries pictus erat; signat sua crimina, list u kojem se sadržava zločin. b) povod-, uzrok čemu, krivnja, se causam clamat crimenque caputque malorum; Bajae crimen amoris aquae, krive nevjeri.

crīmĭnātio, ōnis, f. [criminor] krivljenje-, osvadjenje-, obtužba-, okriva s neplemenitih razloga, potvaranje, ocrnjivanje, opadanje, kleveta, Appii criminationes de Fabio absente ad populum; ab alquo allatas criminationes repellere; s acc. c. inf., Cic. p. Rosc. com. 13, 37.

crīmĭnātor, ōris, m. [criminor] (predcl. i kasno) osvaditelj, opadač, klevetnik.

crīmĭnor, dep. 1) (predcl. i **-no,** 1.) [crimen] 1) okriviti, osvaditi, (ob)tužiti (iz nečiste, zle namjere, iz osvete, sumnje, zloradosti, itd., ako većinom i ima kakav takav istinski povod osvadi; sr. accuso, calumnior, insimulo), potvoriti, opadati, klevetati, ocrnjivati, c. alqm; patres apud populum ili plebem; (Ter.) me tibi, tebi ili pred tobom, nihil Sestium; s acc. c. inf. ili quod. 2) o-, napadati, (pri)tužiti se-, žaliti se na što, udarati na.., klevetati predbacivati, ocrniti, omnia; potentiam alcjs, alqd de illa tribu; c. amicitiam ab alqo violatam esse; i sa sliedećim quod; † criminari alqd alcui, apud alqm; u svezi rieči absl. argumentando c., okrive dokazivati.

crīmĭnōse, adv. s comp. i sup. [criminosus] osvadno, opadno, klevetno, ocrnjujuć, neprijateljski, c. alqd dicere, agere.

crīmĭnōsus, adj. s comp. i sup. [crimen] pun okrivâ, -osvadâ, osvadan, opadan (-dni), klevetan (-tni), priekoran, ocrnjujući, res; ne id mihi ili in me criminosum esse possit, po me osvadno, -tegotno, oratio criminosior; orator acer, acerbus, c.

Crīmissus, i, m. [Κριμισσός] rieka na južno-zapadnoj obali Sicilije.

* **crīnālis,** adj. [crinis] vlasan, za kosu, vitta, vrpca-, trak za kosu, upletnik; aurum, zlatan upletnik, -pletak (za kosu), crinali corpore polypus, s vlasastimi lovkami (Fangarmen). — * subst. **crināle,** is, n. vrpca za kosu, upletnjak.

crīnis, is, m. vlas, kosa, osb. u čovjeka (sasvim physički kano izrastak na tielu, od cresco; sr. capillus, coma, pilus), crines passi, sparsi, resoluti, * soluti; * c. canus, * crines cani; u Tac. crines abscidere, promittere crinem barbamque; meton. * rep u zviezde repatice.

crīnītus, adj. [crinis] vlasat, kosat, dugovlas, -kos, * puella, * galea triplici jubâ; * c. Apollo; stella c., (zviezda-) repatica, Suet.; pl. Cic. n. d. 2, 5, 14.

crispĭsulcans, tis, [crispus i sulco] (riedko) kudravo ili poput kudre brazdeći, vijugajući se, preskakujući, fulmen.

crispo, 1. [crispus] * mahati, (za)vitlati čim, bina manu hastilia.

crispus, adj. kudrav, rud(ast), kuštrav, kovrčast, o kosi; kudravac, kuštravac, Com.

crista, ae, f. 1) * † kukma (od perja), greben, kresta na glavi u životinjâ, na pose u vutača (pupavca), i u zmije, Ov. 2) perjanica od kacige, Virg. Liv.

cristātus, adj. [crista] kukmu-, greben-, krestu ili perjanicu imajući, kukmat itd., * ales; * os alitis; * draco; † pullus; * cassis c. pennis; galeae; * Achilles.

Crĭtias, ae, m. [Κριτίας] jedan od tridesetorice tyrannâ u Athenah.

crĭtĭcus, i, m. [κριτικός] razsudac, prosudnik, kritik.

Crĭto, ōnis, m. [Κρίτων] učenik i prijatelj Sokratov.

Crĭtŏbūlus, i, m. [Κριτόβουλος] 1) učenik Sokratov. 2) grčki liečnik za Philippa i Alexandra Velikoga.

Crĭtŏlāus, i, m. [Κριτόλαος] 1) peripatetički philosoph oko g. 155 pr. Is. 2) vojvoda Achaejski.

crŏceus, adj. [crocus] 1) * † od šafrana, šafranov. 2) * šafranast, šafranove masti, žut kao šafran.

crŏcĭnus, adj. [κρόκινος] * šafranov, od šafrana; * šafranast, žut kao šafran; * subst. **crocinum,** i, n. (sc. oleum), šafranovo ulje; (Plaut.) kano rieč od mila.

crōcio, 4. [κρώζω] (predcl. i kasno) graktati kao gavran.

crŏcŏdīlus, i, m. kadšto (Phaedr.) **corcŏdīlus,** [κροκόδειλος] krokodio, kukudrio, psoglavka.

crŏcōta, ae, f. [sc. vestis, κροκωτός sc. πέπλος; crocum] šafranasta stajaća odjeća za gospodje.

crŏcōtārius, adj. [crocota] tičući se odjeće „crocota", infectores c., koji odjeće masti iliti bojadiše šafranasto, jednom Plaut. Aul. 3, 5, 74.

crŏcōtŭla, ae, f. dem. od crocota, Plaut.

† **crŏcum,** i, n. i * **-cus,** i, m. [κρόκος] šafran, žafran. Odavle = * šafranova boja; * fabula perambulat crocum = predstavlja se-, prikazuje se komad (na pozorištu), jer bi se radi ugodna mirisa pozorište škropilo essencijom od šafrana.

Croesus, i, m. [Κροῖσος] poznat bogati i uzmožni kralj lydijski, kojega je Cyrus svladao; odavle * appell. = vrlo bogat čovjek.

Crommyŭăcris, ĭdis, f. [Κρομμύου ἄκρα] glavina na otoku Cyprus, Cass. u Cic.

Crŏmy̆on, ōnis, f. [Κρομυών] selo u Megarskoj (Megaris), blizu Korintha, Ov.

* **crŏtălistria,** ae, f. [crotalum, κροταλίζω] klopotačica t. j. plesačica na čagrtaljke.

Crŏto (Croton), ōnis, comm. (riedko) **Crŏtōna,** ae, f. [Κρότων] grad na iztočnoj obali zemlje „Bruttium", s. Crotone, postojbina philosopha Pythagore. Odavle a) **-niātes,** ae, m. [Κροτωνιάτης] Krotonac. b) **-niensis,** adj. krotonski; subst. **-enses,** ium, m. Krotonci.

crŭciābĭlĭtas, ātis, f. [cruciabilis] muka, kinjba, pl. jednom Plaut. Cist. 2, 1, 3.

crŭciābĭlĭter, adv. [cruciabilis] premučno, na mukah, jadno, Plaut. i pisac bell. Afric.

crŭciāmentum, i, n. [crucio] (riedko) muka, kinjba (od naravi zadavana ili od koga drugoga; sr. tormentum), vidi — quae Arheronti fierent cruciamenta, Plaut.; morborum cruciamenta (uz tormenta carnificum), Cic.

crŭciātus, us, m. [crucio] mučenje, muka, kinjba (sr. cruciamentum, crux), na pose premučno straćenje, zadava i sl., c. omnes animi et corporis; per cruciatum interficere, cum cruciatu necare, umoriti na mukah; in c. summum venire, ići, doći u itd.; cruciatus edere in alqm, alqm in cruciatum dedere, udariti-, staviti na muke, mučiti koga mukâ; tp. cum tuo c. haec dicis, u zao čas po sebe, na svoju propast, quin tu abis in malam pestem malumque c., idi do biesa, Plaut.

crŭcio, 1. [crux] upr. na križ udariti, razpeti, mučiti, kinjiti, moriti, metnuti na muke, alqm, legatos omnibus suppliciis; i duševno mučiti = jediti, ljutiti, officii deliberatio me c., ipse se c. aegritudine; c. se pejus; (Com.) crucior = jedim se, jedem se, žalostim se, s acc. c. inf.; * alqm s quod.

crŭcĭsălus, i, m. [crux i salio] za šalu stvorena rieč, plesalac-, skakač na križu, jednom Plaut. Bacch. 2, 3, 128.

crūdēlis, adj. s comp. i sup. [crudus] tvrda srdca, nemio, ljut, nemilosrdan, okrutan, homo, * mens; c. in liberos, (kasno) alcui proti komu, * tanto amori. Odatle o tom, u čem je-, čim se pokazuje okrutnost, sententia, bellum, consilia; crudelissimum nomen tyranni, glas vrlo okrutna t., * poena, * odium, * scelus; * personificacijom, c. astra (jer po vjeri starih djeluju na sudbinu ljudsku); amor tauri; funus.

crūdēlĭtas, ātis, f. [crudelis] tvrdo-, nemilosrdje, nemilost, nesmiljenost, okrutnost (n. pr. odviše stroga sudca, gospodara, slablje nego li saevitia), quae apud alios iracundia dicitur, in imperio superbia atque c. appellatur; importuna in me c., civium erga nobiles, in supplicio.

crūdēlĭter, adv. s comp. i sup. [crudelis] nemilice, tvrdo-, nemilosrdno, nemilostivo, nesmiljeno, okrutno.

crūdesco, — — 3. [crudus] ići na gore, postajati-, bivati gorim, -jačim, -ljućim, -žešćim, stati bolje bješnjeti, morbus, pugna, seditio, Virg. Tac.

crūdĭtas, ātis, f. [crudus] upr. neprobavnost, odavle prejedanje, pokvarenost-, slabost želudca, očemerenje.

crūdus, adj. s comp. [cruor] 1) ponajprije o mesu, jošte krvav, jošte nekuhan, -ne(iz)pečen, -nevaren = sirov, priesan, exta victimae; (Curt.) crudo latere struere alqd. Odavle pren. na to, što jošte nije toplo sunce do zrelosti razvilo, nezreo, nedospio, zelen, poma. Odavle tp. a) * † o ranah, koje jošte niesu zacielile, priesan, skori, skorašnji, mlad. b) o čitanju, neprobavljen, Quint. c) nedospio, premlad, equa protervo adhuc cruda marito; jošte priesan, (odviše) mlad, preran, qui ipsi viderant quique a parentibus acceperant diem illum crudi adhuc servitii, Tac.; u boljem sm., jošte čio, -krepak, -čvrst, senectus c. (spojeno s viridis). 2) tko nije jošte probavio, najeden, kod ili s punim želudcem, ili tko u obće težko probavlja, -sa slabe probave boluje, Roscius crudior fuit; * crudi lavemur, naručavši se, odmah izza objeda; * bos cruda, koja krme ne probavlja te s toga u sebi ne zadržava. 3) ne (umjetno) obdjelan, -izradjen, neustrojen, priesan, surov, corium, * cortice crudo hasta, * caestus c., od priesne (neustrojene) govedje kože, * pero. Odavle tp. o značaju, * sirov, nemio, tvrda srdca, okrutan, bezdušân, Diomedes; ensis, bella; * duševno grub, neotesan, sirov, neugladjen, Cass. u Suet. Aug. 4.

cruento, 1. [cruor] o-, (iz)krvaviti, s-, (iz)krviti, zaštrapati-, (o)skrnjaviti-, (o)skvrniti-, umrljati krvlju, gladium; templum (Castoris), svojom krvlju, hospitalem mensam hospitis sanguine; secures suas cruentari scelere noluit; * dextrae, manus cruentatae; u prilici, haec te lacerat, haec c. oratio; tp. c. manus ili se sanguine alcjs, Nep. Tac.

cruentus, adj. s * comp. i † sup. [cruor] 1) krvav, krvan, okrvavljen, krvlju zaštrapan, oskvrnjen, guttae; cadaver; gladius; c. sanguine civium Romanorum; * hostis; tp. mnogo krvi stojeći, krvav, victoria; annus; (Tac.) epistola, krvav list, zapovied da se učini krv, (Plin. ep.) adulatio = zavodeć na prolievanje krvi. 2) * žedan krvi, krvan, krvo-

ločan, okrutan, Achilles cruentior bello; ira; *metaph.* * *krvav = crven kao krv*, myrta.

crŭmēna *ili (Plaut.)* **crŭmīna**, ae, *f. (viseća obično na vratu) kesica ili vrećica za sitne novce; odavle mošnja, kesa, novci*, c. deficit, *Hor.*

cruor, ōris, *m. krv (gdje ide iz rane itd., izvan tiela; sr.* sanguis), ostendere cruorem inimici quam recentissimum; * *u pl. kaplje krvi; tp. krv = krvoproliće, prolievanje krvi, ubijanje, klanje*, castus a cruore civili; ad caedem et cruorem abstrahi; * arma uncta cruoribus, *od opetovana prolievanja krvi.*

cruppellārius, ii, *m. [celtska rieč] borac oklopljen od glave do pete u* Aeduâ, *jednom Tac. ann.* 3, 43.

crūrĭcrĕpĭda, ae, *m.* [crus *i* crepo] *izmišljeno ime roba, kojemu po golienih udarci pljeskaju, jednom Plaut. Trin.* 4, 3, 14.

crūrĭfrăgius, i, *m.* [crus *i* frango] *komu se golieni lome, jednom Plaut. Poen.* 4, 2, 64.

crus, ūris, *n. golien, golienac, ciev, noga.*

crusta, ae, *f. 1) kora, ljuska, korepina, krasta;* * c. fluminis, *ledena kora, led. 2) ob ukladi na umjetnom posudju, -stienah, štukatura, mosaika, musivno djelo.*

crustŭlum, i, *n.* [*dem. od* crustum] *(po)slastica, sladkiš, sladorna pogačica, kolač, Hor.*

crustum, i, *n.* [*drugi oblik uz* crusta] *okorjela fina tjestenina, (po)slastica, sladkiš, Hor. Virg.*

Crustŭmĕria, ae, *f. ili* **-rium**, ii, *n. i* **-rii**, ōrum, *m. i* **Crustumium**, ii, *n. starodavni grad sabinski u Latiju. Odavle* **-rīnus**, *ili* * **-mius**, *adj. crustum(er)ijski, subst.* **-mini**, ōrum, *m. Crustum(er)ijani.*

crux, ŭcis, *f. 1) križ, krst*, alqm in crucem agere, rapere, tollere, cruci suffigere, † in crucem suffigere, † cruci affigere; * peccare cruce dignius, *najveću kazan zavriediti; (Com.) kano psovka, objašenjak, ličinaš. 2) tp. (većinom Com.) muka, kinjba, patnja, jad, bieda, nesreća, propast, pogibel*, abstrahere alqm in alqam malam c.; abi in malam c. (*i samo* in malam c. *ili* in crucem!), *idi do biesa! djavo te odnio!* quae te mala crux agitat, *koji te to bies tenta (tjera)!* malae c., *biesovi, napastnici (-nice); (Cic.)* cruciatus *(razpeće)* et c. *(visenje na križu)*; multas cruces propositas effugere.

† **crypta**, ae, *f.* [κρύπτη] *skrovni, podzemni prokop, svod, špilja, raka, grobnica.*

† **cryptŏ-portĭcus**, us, *f.* [κρυπτός *i* port.] *skrovni triem, -hodnik, svod, gallerija.*

crystallum, i, *n.* [κρύσταλλος, *led*] *ledac, krystall, prozirac, vedrac* (Bergcrystall), *Curt.*; **-us**, i, *f. kruglja od krystalla (vedraca), jednom Prop.* 4, 3, 52.

Ctēsĭphon, ontis, [Κτησιφῶν] *1) m. državnik (politik) athenski, prijatelj Demosthenov. 2) f. (Tac. Eutr.) grad na iztočnoj obali rieke Tigris.*

cŭbĭcŭlāris, *adj.* [cubiculum] *od spavaćnice, u ložnici, u sobi.*

cŭbĭcŭlārius, *upr. adj. od spavaćnice; subst.* **-ius**, *m. ložničar, posteljnik.*

cŭbĭcŭlum, i, *n.* [cubo] *soba sa sofom* (lectus) *za počinak ob dan ili sa posteljom za spavanje ob noć, ložnica, spavaćnica;* minister cubiculi, *ložničar;* † *uzvišeno mjesto za cara u kazalištu.*

cŭbīle, is, *n.* [cubo] *log, lože, loža (naravna, sr.* lectus), *ležáje (n.), legalo, postelja, brlog, i za ljude i za životinje; u prilici* avaritiae non solum vestigia, sed ipsa cubilia = *zavičaj, domovina;* solis Hesperium c.; *na pose* * *ženitbena postelja, -odar*, conjugis, Tithoni.

cŭbĭtal, ālis, *n.* [cubo] *naslonka, jastuk, Hor.*

cŭbĭtālis, *adj.* [cubitus] *jedan rif-, lakat-, aršin dug.*

cŭbĭto, 1. [*frequent. od* cubo] *(često) ležati, običavati ležati*, humi; *o prilegu*, cum alqa, *Plaut.*

cŭbĭtum, i, *n. i* **-tus**, i, *m.* [cubo] *1) lakat*, presso *(uprvši se, podslonivši se na . . .)* cubito, se reponere in cubitum, *Hor. 2) lakat, rif, aršin; posl.* assiduo cursu cubitum nullum procedere, *ni makac, -korak dalje doći.*

cŭbĭtus, us, *m.* [cubo] *ležanje uz koga, o prilegu, Plaut. Amph.* 5, 1, 70.

cŭbo, bui, bĭtum, 1. *ležati (ne sasvim razito [horizontalno], da se odpočine; sr.* jaceo, situm esse), c. in lectica. *Na pose a) spavajuć ležati, počivati, spavati*, ire, *(Plaut.)* abire cubitum, *ići-, leći spavati;* † sub divo c. *b) ležati (mi: sjedjeti) za stolom. c) ležati (bolestan), bolovati*, in morbo, *Plaut.*, puerperio *(u babinah), Ter.;* † ex duritie alvi; * *absol. d)* * *o mjestu, spuštati se*, Ustica cubans, *polegao, polako dižući se.*

cŭcūlus, i, *m. kukavica, kukovača; tp. kano psovka o suludih ili lienih ljudih, Plaut., kano podrugljivo dovikivanje lienim seljakom, koji bi i poslije kukanja kukavice (poslije proljetne jednači dnevonoćne) rezali vinograd, Hor.*

cūdo, di, sum, 3. *1) biti, tući, lupati, posl. (Ter.)* istaec in me cudetur faba, *na meni će se mlatiti itd., to ću ja morati platiti (patiti). 2) nješto bijući od kovine sastavljati, -praviti, kovati, na pose o novcu*, c. nummos, argentum, *Plaut. Ter.; tp.* c. tenebras alcui, *Plaut.*

cŭĭcŭĭmŏdi, *mjesto* cujuscujusmodi [quis-quis-modus] *koje god vrsti, kakav god*, c. est, sunt.

cūjās, ātis, *ili nestegnuto* **cujātis**, is, [*iz* cujus *od* qui] *odakle rodom? iz koje zemlje?* cujas, *Liv.*, cujatem, *Cic.*, cujatis, cujates, *Plaut.*

cūjŭs, a, um, [*iz* cujus *od* qui] *1) pron. interr. čiji? čigov? Com.*, cujum pecus, *Virg., kadšto sastavljeno s upitnim* nam, cujanam vox? *Plaut. 2) pron. relat. čiji, na koga spadajući*, is cuja res sit, *Plaut.*, ei cuja *(komu)* nihil interfuit, *Cic.*

cujusmŏdi, *ili razstavljeno* cūjus mŏdi [quis *i* modus] *koje vrsti? kakav? kaki?*

cūjusquĕmŏdi *ili razstavljeno* cujusque modi [quisque *i* modus] *svake vrsti, svakojaki, svakovrstan.*

culcĭta, ae, *f. blazina, perina, dušek, jastuk, vanjkuš.*

culcĭtella, ae, *f.* [*dem. od* culcita] *jednom Plaut. Most.* 4, 2, 14.

cūleus (culleus), i, *m. i* **culeum** (culleum), i, *n.* [κούλεος] *mieh, mješina, tulum za čuvanje vina, ulja, vode itd.; i otcomorci bi se u mješinu sašili i utopili*, insui voluerunt (majores nostri) in culeum vivos (parricidas), atque ita in flumen dejici; *tp. = obscoen. mošnjice, kesice, mudo.*

* † **culex**, ĭcis, *m. komar(ac); Plaut. kano psovka o dosadnom ljubovniku.*

cŭlina, ae, *f. kuhinja, varionica;* * *tp. = hrana, jelo*, praebere culinam.

culmen, ĭnis, *n.* [cello] *1) vršak od koje god stvari (uzpravo stojeće, ne vazda šiljaste, srodno sa* columen, columna; *sr.* cacumen) *vrh(unac), glavica, sljeme, trulo, kube, zabat, visina*, c. Alpium, c. summum hominis, *tjeme;* * † c. tecti, *sljeme, vrh od krova; i* c. aedis Jovis; * ruit alta a culmine Troja, *po Homerovu:* ὤλετο πᾶσα κατ' ἄκρης Ἴλιος αἰπεινή; *(riedko Liv.) tp. vrhunac, najviše, najveće*, c. summum fortunae. *2)* * *biljka-, slamka od graha ili boba.*

culmus, i, *m.* [cello] *biljka, na pose u žita, slamka (glede na tankost i visinu, i na koliko klas iliti vlat nosi; sr.* calamus, stipula), * Romuleo c., *o kolibi Romulovoj slamom pokrivenoj.*

culpa, ae, *f. 1) krivnja, krivina, kazni dostojan prekršaj, grieh, pogreška, prestupak, posrt (ne vazda hotimice, često i samo iz nesmotrenosti ili nerazboritosti; sr.* delictum, maleficium, scelus, vitium), *i kažnjivost čovjeka usljed toga, što je nješto skrivio*, delicti; ut injusti oneris impositi tua culpa sit; c. amicitiae, *krivnjom-, nemarom pr.;* hoc factum est culpâ meâ; non meâ culpâ saepe vos mitto, *nije moja krivnja-, niesam ja kriv, što itd.;* is est in culpa, *on je kriv tomu ili (u obće) on je krivac;* culpa est in eo *ili* penes eum; extra culpam esse, culpâ carere; culpam committere, contrahere; ponere in culpa, *držati koga krivim, -kazni dostojnim;* alqd culpae dare; non naturae vitia, sed culpae; non naturâ, sed culpâ vitiosi; sustinere culpam alcjs rei, *kriv biti čemu;* conferre, transferre in alqm culpam, *obarati krivnju na koga, kriviti ga;* suam culpam ad negotia transferre; culpam ab alqo demovere, *(Liv.)* amovere; etsi alqa culpa tenemur *(krivi smo)* erroris humani, scelere certe liberati sumus; * culpa est in facto meo, non scelus; * vitium culpave, *ili nemar(nost), nehajstvo;* * culpâ ingenî; * culpâ potare magistrâ, *ob igri, gdje bi pogreške opredjeljivale, koliko da tko čaša izpije; pl.* in hoc uno genere omnes inesse culpas istius maximas avaritiae, majestatis etc.; * indecorant bene nata (pectora) culpae, *poroci, zločini;* * *tp. krivnja = naudna stvar (o bolestnoj ovci); na pose* * † *krivnja nečistoće, posrt, bludnost, razuzdanost, bezsramnost.*

cūlpātus, *adj.* [*partic. od* culpo] *psovan, priekoran, ukora dostojan*, * Paris.

culpĭto, 1. [*intens. od* culpo] *(silno) koriti, ukoravati, jednom Plaut. Cist.* 2, 1, 19.

culpo, 1. [culpa] *kano krivo ili pogrješno, poročno u-, (pre)koriti, -(po)kuditi, -ne odobravati, i kriviti što, obarati krivnju na što, biediti, tužiti se na što (osb. da tko komu zadade bol da se kazni ili mu se osveti; sr.* reprehendo, vitupero), *(Plaut.)* alqm; * versus duros; * aquas; calami culpantur.

culte, *adv. s comp.* [cultus] *urešeno, (na)kićeno, ukrašeno, gizdavo, ukusno*, cultius progredi, exornare, *Just.;* culte, cultius dicere, *Plin. ep. Tac.*

* † **cultellus**, i, *m.* [*dem. od* culter] *nožić, britvica.*

culter, tri, *m. upr. crtalo, lemeš; odatle koji god nož, na pose mesarski nož, Liv.; britva, ustra*, cultri tonsorii; *u svezu riečî samo* cultri; † c. venatorius; *posl. (Hor.)* me linquit sub c. *t. j. u ruku dosadnoga čovjeka.*

cultio, ōnis, *f.* [colo] c. agri *v.* agricultio.

cultor, ōris, *m.* [colo] *1) radilac, obradjivalac, težatelj, gojitelj, njegovatelj, saditelj, sadar*, c. agri, terrae, vitis; c. pecoris, *stočar, timar; na pose poljodjelac, ratar, težâk, seljak. 2) stanovnik, žitelj*, ejus terrae; collis, insulae, *u Plaut.* c. coeli *(Juppiter). 3) tp. (po)štovatelj, štovalac, prijatelj, ljubitelj česa*, c. bonorum, *domorodaca;* veritatis; diligentissimus religionum c.; * deorum; † cultores *(svećenici)* deûm matris.

cultrārius, ii, *m. koljič-, klalac živine za žrtvu odredjene, jednom Suet. Cal.* 32.

cultrix, īcis, *f.* [cultor, colo] *1) (riedko) obradjivateljica, gojiteljica, njegovateljica. 2)* * *stanovnica, žiteljica*, mater Cybelae, nemorum.

cultūra, ae, *f.* [colo] *1) obdjelavanje, težanje, teg, radjenje, gojenje, njega, sadjenje, posad*, agri, vitis; *na pose poljodjelstvo, gospodarstvo, Hor. 2) tp. a) gojenje, obrazovanje, izobraženje*, cultura autem animi philosophia est, *jednom Cic. Tusc.* 2, 5, 13, *i to u prispodobi s obradjenom njivom;* * *absol. ćudoredna obrazovanost, -oplemenjivanje. b)* * † *štovanje, počitanje;* * c. potentis amici, *traženje milosti uzmnožna pr., umiljavanje, jednom Hor. ep.* 1, 18, 86.

1. cultus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* colo] *1) težan, (ob)radjen, na-, po-, zasadjen*, materia (*opp.* m. silvestris); res rustica, loci c., ager cultissimus; *subst.* **culta**, ōrum, *n. (Liv. Hor.) težana polja, -priedjeli, -kraji, pitomina, rudine, nasadi. 2)* * † *urešen, (na)kićen, ukrašen, kitan, gizdav; umjetnošću-, obukom obrazovan, -izobražen, -ugladjen, -oplemenjen, Liv. Curt. Ov.; u Cic. samo jednom Tusc.* 2, 5, 13. *i to u prispodobi s radjenom njivom*, animi non omnes culti fructum ferunt.

2. cultus, us, *m.* [colo] *1) težanje, obdjelavanje, sadba, posad, o njivah, drveću itd., s gen. obj.* agrorum, *s adj.* humanus cultus, regiones omni cultu vacantes; *absol.; u pl. težana polja, radjene njive, na-, zasadi; s gen. subj.*, agricolae, agricolarum; *(Tac.)* insulam sine cultu hominum esse. *2) njega, njegovanje, gojenje*, vestitus cultusque corporis, victus et cultus corporis; oves ali non possunt sine c. hominum; *absol., često cieli vanjski način življenja, život koliko na ugladbu, udobnost (komfort) i poljepšanje, civilisaciju življenja smjera, obrazovanost, izobraženost, rabi više puta uz* victus, *kojim se osobito živež, hrana razumieva*, cultus vitae *i samo* cultus, cultus victusque, c. humanus civilisque; filiam omni liberali cultu habere; alqm humili cultu educare; filiorum multus pueritiae c., *sjajno dvoranstvo i pokućtvo za sinove;* c. humanitasque provinciae, Persarum. *Odatle a) u zlu sm.*,

razkošno življenje, razkošnost, lubido stupri ganeae ceterique cultus; c. ac desidia imperatoris. *b) na pose odielo, ruho, nošnja, osb. nakićena, ukrašena, gizdava, nu tako, da se uz to razumieva i oružje te ures, nakit* (*sr.* habitus, vestis, amictus), torque armillisque aureis ceteroque regio cultu, Punicus cultus habitusque; munditiae et ornatus et cultus, haec feminarum insignia sunt; c. amoenior, miserabilis, rusticus, militaris, † *o bezživotnih stvarih; tp.* † *ukras-, na-, izkit besjede. 3) tp. A) a) uz-, odgoj-, odhrana, obrazovanje-, izobraženje obukom,* animorum corporumque c., genus humanum malo cultu corruptum; de natura cultuque ejus; * doctrina rectique c.; * aspera sano levare cultu. *b) njega, njegovanje, vježba(nje) duha,* animi, *u Just.* literarum. *B) (po)štovanje, počitanje,* c. deorum, *i u pl.;* benevolis officium et diligens tribuitur c.; homines alqa dignitate antecedentes cultu quodam et honore dignantur; *(Tac.)* c. meus, *meni izkazana (-o),* sui.

* **cŭlullus,** i, *m. velika čaša s ručicom, bokal rukač, kondier.*

cūlus, i, *m.* [*možda srodno s* κοῖλος] *zadnjica, stražnjica, Cat.*

1. cum, *praep. s abl. sa s, (c. i.) su (c. i.) zajedno-, ujedno ili skupa sa (c. i.), I) glede na prostor znači da je tko u koga, -u čijem družtvu ili pratnji,* semper ille antea cum uxore, tum sine ea; esse cum alquo, una c. alqo; vivere, habitare, ire, abire, redire cum alquo *i sl.;* alqm secum habere, ducere, mittere, dimittere, praemittere cum alqo; *takodjer o stvarih,* cum omnibus carris sequi, cum impedimentis venire, proficisci; alqm cum literis, mandatis mittere, dimittere; abi hinc cum immaturo amore ad sponsum, cum tribunatibus et rogationibus tuis; dux cum principibus capiuntur (*ne upr.* = dux et principes); Remis cum spe studium accessit; una cum reliqua Gallia Haeduis libertatem eripere. *Galliju lišiti slobode te ujedno i Haeduance. Na pose a) znamenuje nadzor, zapovjedničtvo, propratu iliti stražu, sa (c. i.) = pod nadzorom, -zapovjedničtvom, -propratom iliti zaštitom čijom,* cum Magone equites Hispanorum praemissos; legionem, quae cum Cicerone hiemet; reliquos cum custodibus in aedem Concordiae venire jubet; *tako i* cum diis bene juvantibus, *s dobrom pomoćju bogova. b) znači da tko s kim zajedno iliti skupa s kim posjeduje ili ima štogod,* unum imperium unumque magistratum habere cum ipsis; alia omnia sibi cum collega (esse) ratus. *c) znači da tko s kim zajedno iliti skupa djeluje, ili (prijateljski, neprijateljski) s kim obći, sa (c. i.), zajedno sa, uz,* diem constituere cum legatis, cum alqo contra alqm arma ferre; facere, stare cum alquo; pacem facere cum alquo; mihi nihil erat cum Cornificio, cum patrono Epicureo mihi sunt omnia; cum alquo se delectare, se oblectare; is quicum (= quocum) familiaritas fuerat, societas est; orationem habere cum multitudine; agere cum alquo; reputare cum animo, secum *i sl. u pameti, u sebi;* pugnare, dimicare, contendere, certare, confligere cum alquo, queri, querelae cum alqo; jungere, conjungere cum alquo *i sl.,* sentire, consentire, congruere cum alqo *i sl.;* dissidere, discrepare cum alquo *i sl.;* quid mihi cum ista summa sanctimonia ac diligentia? *d) da tko što na sebi, kod sebe ili u sebi ima, da je čim providjen, -obskrbljen, -odjeven, naoružan i sl., sa (c. i.), u (c. l.), uz,* cum pallio purpureo versabatur in convivio, quaestores cum fascibus mihi praesto fuerunt; esse cum libro, *imati knjigu u ruci,* esse cum telo, *imati oružje kod sebe;* porcus cum capite humano natus; cum febri domum redire; erat T. Juventius non indoctus et magna cum juris intelligentia, *i veoma vješt pravu;* esse cum imperio, *imati neograničenu vlast, biti vrhovnim zapovjednikom, nu* esse in imperio, *obnašati višu državnu službu;* scrinium cum literis, pocula cum emblematis; gloria est frequens de alqo fama cum laude; ager efficit cum octavo, cum decimo, *urodi osmero-, deseterostrukim plodom. II) o vremenu, sa = ujedno-, zajedno sa (c. i.), odmah za (c. i.)* cum nuntio, *odmah izza dobivena glasa,* cum prima luce; pariter cum ortu, c. occasu solis, simul cum sole, simul cum occasu solis, † cum primo mane, * cum primo lumine solis, * cum luce, * cum sole; * cum sidere; *odavle 1) znači istodobne okolnosti svake vrsti, sa (c. i.), uz, u (c. l.), ne bez,* cum clamore, cum silentio; alqm cum cruciatu necare; c. periculo, magno c. periculo, multis cum lacrimis; magno cum metu incipio dicere; magno cum dolore, labore; cum cura; cum pace, *sasvim mirno;* cum bona gratia, cum bona venia, *dobrostivo,* * † cum venia. *2) znamenuje neposredno iz kojega god čina poteklе učinke i posljedice, sa = na (c. a.), uz,* cum magna calamitate et prope pernicie civitatis, magna cum offensione alcjs. *3) znači istodobnu (drugotnu) okolnost kano uvjet ili ograničenje ili iznimku, samo sa (c. i.), nu samo sa,* optabiles mortes cum gloria; omnia cum pretio honesta videntur, *ako samo novaca nosi, na pose* cum eo, quod, ut, ne, *pod uvjet da, -da ne, nu tako, da, da ne i sl.* — cum *se ablativom osobnih zaimena:* me, te, se, nobis, vobis, *zapostavlja vazda, a ablativu odnosnoga zaim. obično, van ako se* cum *naglašuje ili ako valja pred odnosno zaime u mislih dodati pokazno.*

2. cum (quum), *conjct. I) značeć vrieme (zove se obično* cum temporale) *s indic., ako je čin podredjene izreke sasvim istinit i izkustvom potvrdjen, s toga i često s correspondujućimi (odgovarajućimi mu) adverb.* nunc, olim, tum, tunc demum, statim, continuo, protinus *i sl., takodjer sa substantivi, kao što* tempus, annus, mensis *i sl. (tada, onda, u ono vrieme) kad(a), kadno, čim, kako, pokle, odkad, odkako, i znamenujuć opetovanje čina, kadgod (c. potenciale), koliko godputa,* qui non defendit injuriam, cum potest, injuste facit; cum Artaxerxes Aegyptio regi bellum inferre voluit, Iphicratem ab Atheniensibus petivit ducem; fructus ingenii tum maxime capitur, cum in proximum quemque confertur; in ceteris rebus, cum venit calamitas, tum detrimentum accipitur; cum rem penitus causamque cognovi, statim occurrit animo; soletis, cum aliquid hujuscemodi auditis, continuo dicere; Ligarius eo tempore paruit, cum parere senatui necesse erat; fuit quoddam tempus, cum in agris homines vagabantur; fuit, cum hoc dici poterat; memini, cum mihi desipere videbare = memini ejus temporis, quo etc.; illum diem clarissimum fuisse, cum domum reductus ad vesperum est = quod d. r. e.; collegam triduo, cum has dabam literas, exspectabam; videtis genus hoc totum, cum res eadem enuntiatur ornatius; anni prope quadringenti sunt, cum (*uz koje, za kojih = odkad, što*) hoc probatur, multi anni sunt, cum Fabius in aere meo est; sexto die, cum ad flumen ventum est; Verres cum ad aliquod oppidum venerat (*kad god bi [bio] došao*), eâdem lecticâ in cubiculum deferabatur; Gyges cum palam anuli ad palmam converterat, a nullo videbatur, ipse autem omnia videbat; idem rursus videbatur, cum in locum anulum inverterat. *Ovdje valja samo primietiti, da osim u orat. obliqua, conj. stoji pos'ije* cum *i tada, kada se naznačuje opetovanje čina, kao što i tada, kada pridodata substantiva s* cum *correspondujи, ako se opredieljenje vremena samo po subjectivnom, vjerojatnom mnienju ili kano posljedica kakvoće vremena correspondujućim substantivom izraženoga označuje,* Timoleon veniebat in theatrum, cum ibi concilium populi haberetur, *kad god bi se držala itd., kad god bi mislio da će se itd.;* fuit tempus, cum rura colerent homines = tempus ejusmodi quo r. colerent h.; fuit, cum arbitrarer = fuit tempus quo arbitrarer; saepe soleo audire Roscium, cum ita dicat = qui ita dicat; saepe ex socero meo audivi, cum is diceret; memini, cum diceret; erit illud profecto tempus et illucescet aliquando dies, cum tu desideres; biduum superat, cum exercitui frumentum metiri oporteret, *do onoga dana, kad je trebalo, kako je bilo u naprijed vidjeti itd. Na pose pak stoji a)* cum temporale *(vremeni) s indic. aoristskoga perf., praes. historijskoga ili imperf., u povjestnika kadšto i s inf. historijskim na rečeni način, ako se u živahnu pripoviedanju iznenada nastajućih dogadjaja odnošaj medju izrekami preokrene te je izreka s* cum *samo prividno iliti formalno podredjena, u istinu pak sadržava upravo glavnu misao, u kojem se slučaju, da se živahnost govora poveća, izreci prividno glavnoj kadšto pridoda* jam, vix, aeque, nondum, *a čestici* cum *jošte* repente, subito *ili za oznaku istodobnosti čina* interea, interim, cum *hrv. često = kad al' eto,* dies haud multi intercesserunt, cum legati venerunt = cum dies h. m. intercesserunt, l. venerunt, *tada, kadno nije mnogo dana medjutim minulo itd.,* dies nondum decem intercesserant, cum ille alter filius necatur; Hannibal jam scalis subibat Locrorum muros, cum repente erumpunt; caedebatur virgis civis Romanus, cum interea nullus gemitus audiebatur; milites regem quaerere, cum interim Hiempsal reperitur; jam dies consumptus erat, cum tamen barbari nihil remittere. *b) ako podredjena izreka s* cum *izražava vrieme, a uz to sadržava zajedno i uvjet ili razlog, povod činu glavne izreke, nu budući ovo posljednje samo po sebi očevidno, u ugladjenijem i krepčijem pripoviedanju samo se označuje vrieme, u koje ovaj uvjet ili razlog biva, dakle* cum *kada = ako, što, čim, tim što,* nulla est haec amicitia, cum alter verum audire non vult, alter ad mentiendum paratus est; cum praecipitur, ut nobismet ipsis imperemus, hoc praecipitur, ut ratio coercëat temeritatem; cum imperium abrogabat, poterat videri facere id injuste; te quidem, cum isto animo es, satis laudare non possum; tibi maximas gratias ago, cum tantum literae meae potuerunt; omnia tu Dejotaro tribuisti, cum et ipsi et filio nomen regium concessisti; *tako isto i u concessivnom svezu misli, gdje je* cum *kada = premda, akoprem, ako i, za sve da, ma da,* cum ea consecutus nondum eram, tamen ista vestra nomina non sum admiratus; pauci potentes cum tabulas, signa, toreumata emunt, tamen divitias vincere nequeunt, *upr. kada, dočim kupuju. II)* cum causale *(uzročni) s conj., gdje* cum *uzroka, povoda ili razloga ne izražava sam po sebi i upravo, nego po mnienju i mislih djelujućega subjecta ili govornika, kada, budući (da), jer,* cum vita sine amicis insidiarum plena sit, ratio ipsa monet amicitias comparare, *upr. jer treba misliti da itd.,* Alexander cum interemisset Clitum, vix a se manus abstinuit; de pietate Attici quid plura commemorem, cum hoc ipsum vere gloriantem audierim etc. *Na pose 1)* cum causale *često rabi i o pomišljenu uzroku, kojemu posljedak neodgovara, često s correspondujućim* tamen, *s toga hrvatski* cum *kada = premda, akoprem, prem ako, za sve da, ako i, kada lje, dočim,* Socratis ingenium immortalitati Plato scriptis suis tradidit, cum ipse literam Socrates nullam reliquisset; Druentia flumen cum aquae vim vehat ingentem, non tamen navium patiens est; cum omnes a meis inimicis faces meae invidiae subjiciantur, tamen omni in hominum coetu celebramur. *2) osb. u pripoviedanju s conj. imperfecti i plsqpf., gdje se prividno samo vrieme izražava te nam uzročna sveza ni na um ne pada, s toga rabi u nas za* cum *kada, kadno, pokle (c. indic.), nu Latin je mislio, da je čin podredjene izreke većma u uzročnoj nego li vremenoj svezi s glavnim činom,* Zenonem cum Athenis essem, audiebam frequenter, *upr. za to što sam bio itd.,* Epaminondas cum vicisset Lacedaemonios, quaesivit. *III) u posebnih svezah, aa)* cum primum, *(odmah) kako, čim, netom, tek što. bb)* cum maxime, *kad najvećma t. j. osobito, navlastito, najvećma, više nego ikada, posebno, baš, takodjer* ita, ut cum maxime. *cc)* cum-tum, *kad već-onda osobito, ako-to osobito (posebno), koli-toli osobito, ne samo-veći, kao što (u obće) -tako osobito, istina (bog, doduše) u obće-nu opet, pokazuje vazda uži odnošaj medju spojenimi članci (ili izrekami), te ove treba smatrati kano suvislu cjelotu, pod jedno gledište padajuću, i to tako, da je drugi članak prvomu riečju* tum *kano nješto važnijega, za ovaj slučaj osobito znamenitu pridodan, radi česa, da se drugi član jošte većma iztakne, ne riedko poslie* tum *stoji jošte* etiam, maxime, praecipue, imprimis *i sl. Ako se rečeni odnošaj medju spojenimi članci shvaća većma izvanjski, te se prvi članak s* cum *samo kano vremeni momenat (oznaka vremena), kano nješto prijašnjega, prediducega smatra, u kojem slučaju imaju obje izreke obično samo jedan glagol ili dva, nu slična značenja, to stoji indic. poslije* cum *(kad = ako već bez concessivnosti); sadržava li pak misao s* cum *zajedno i uzročno ili concessivno odnošenje (kad već = akoprem, jer), to stoji conj.;* cum auctoritas et dignitas Pisonis valebat plurimum, tum illa erat causa justissima; te cum semper valere cupio, tum certe, dum hic sumus; fortuna cum in reliquis rebus tum praecipue in bello potest plurimum; mea ratio cum in praeteritis rebus est cognita,

tum in reliquis explorata et provisa est; cum in omnibus causis gravioribus initio dicendi commoveri soleam, tum in hac causa ita me multa perturbant; Sisennae historia cum facile omnes vincat superiores, tum indicat tamen, quantum absit a summo; cum plurimas commoditates amicitia contineat, tum illâ nimirum praestat omnibus.

Cūmae, ārum, *f.* [Κύμη] *starodavni grad u Campaniji, utemeljen iz „Kyme" u Aeolidi. Odavle 1)* * **-maeus,** *adj. cumski;* C. anni, *toliko godina koliko živjela Sibylla cumljanska = velika starost. 2)* **-mānus,** *adj. cumski; subst. a)* **-māni,** ōrum, *m. Cumljani. b)* **-mānum,** i, *n. imanje Ciceronovo blizu C.*

cūmātĭle, is, *n.* [*srodno s* κῦμα] *sinje-, modrašno odielo, jednom Plaut. Ep.* 2, 2, 49.

cumba *v.* cymba.

* **cŭmĕra,** ae, *f. koš ili ormar za čuvanje žita, žitnjak* (*sr.* granarium).

* † **cŭmīnum,** i, *n.* [κύμινον] *kumin, kmin, kim.*

cum-prīmis *v.* primus *pod* prior.

cumque *ili* **cunque,** *adv.* [cum, *conjct. i* que] *znači koji god slučaj, koje ti drago vrieme i sl. kako god, kada god, ponajv.* s qui, qualis, quot, ubi, quoties *itd. sastavljen, v.* quicunque, qualiscunque etc.; *riedko sâm,* mihi c. salve vocanti, *kad god zovem, Hor.*

cŭmŭlāte, *adv. s comp. i sup.* [cumulatus] *nagomilano, uvršeno, s uvršenom punom mjerom, obilato, dovoljno.*

cŭmŭlātus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* cumulo] *nagomilan, uvršen, umnožen, povećan, povišen, savršen, (pod)puno obilat,* scelerum cumulatissime, *Plaut.;* mensura cumulatior; id efficiebat cumulatiorem *(povećavaše)* gratiam rei; spreta in tempore gloria interdum cumulatior redit; * cumulatam (veniam) morte remittam, *s uvršenom ću mjerom naplatiti,* hoc sentire et facere perfectae cumulataeque virtutis est, *jest vrhunac najsavršenije krieposti.*

cŭmŭlo, 1. [cumulus] *1) u visinu-, s vrškom (na)gomilati, uvršiti, na-, sgrtati, kupiti, nahrpiti, naslagati, navrstati, snositi,* sarcinas in aquas, arma in ingentem acervum; in fossam compulsos ruinâ cumulant, *bacaju ih hrpimice jedne na druge; osb. često u Curt.; tp.* aliud super aliud cumulatur funus, aliae super alias c. clades; *(Tac.)* c. omnes in alqm honores, probra in legatum. *2) (visoko-, do vrha) napuniti, prepuniti, presuti, po-, obasuti, -sipati čim,* locus strage semiruti muri cumulatus erit, aras honore *(tamjanom),* donis, *Liv.,* † c. altaria ture; * c. viscera mensis Thyesteis *t. j. pre-, objesti se,* * cumulatae flore ministrae; *tp.* cumulatus voluptatibus, orator omni laude cumulatus; † eloquentiam magnis praemiis; * alqm muneribus magnis; cumulari maximo gaudio, *vrlo radovati se;* Graecorum natio cumulata est hoc vitio, *ova je mana u grčkom narodu vrlo obična;* c. injurias, invidiam, *umnožiti, povećati,* aes alienum cumulatum usuris, *narasli po itd.;* c. funere funus, *gomilati lješinu na lješinu;* c. eloquentiâ bellicam laudem, *rek bi ovjenčati,* c. gaudium, *učiniti podpunim;* cumulata erant officia vitae, *podpuno izpunjene, -izvršenje;* quorum studiis ea quae natura desiderat, expleta atque cumulata *(uvršeno = obilato podieljeno)* habemus; totam eloquentiam c., *do vrhunca umjetnosti podići;* summum bonum cumulatur ex integritate corporis et ex mentis ratione, *postaje podpunim, savršenim po itd.*

cŭmŭlus, i, *m.* [*srodno s* culmen, culmus] *1) hrpa, gomila, gromada, kûp (glavni pojam jest da se hrpa diže u visinu, da ima vršak; sr.* acervus, strues), c. armorum, corporum caesorum; hostium coacervatorum; immensus aliarum super alias coacervatarum legum, * aquarum, *množina, valjavica,* * arenae, * (amnis) furens cumulo. *2) što nadilazi običnu mjeru, -mjeru prepunjuje, domjerak, vršak, previšak, prirast, dodatak, nametak, vrhunac,* velut c. accedere ad alqd; accedit magnus c. commendationis tuae; res accedit in cumulum, pro mercedis cumulo; magnum beneficium tuum magno cumulo auxeris; alcui afferre cumulum gaudii, afferre cumulum illorum artibus, *rek bi ovjenčati; (Tac.)* mille equites, cumulus prosperis; *(Tac.)* pontificatus auguratusque honoratis jam senibus cumulum *(najviše)* dignitatis addidit; * cumulumque (perpetimur) Capharea cladis; * † perfidiae.

cūnābŭla, ōrum, *n.* [cunae] *kolievka, zibka, bešika; na pose* * *loža-, leže mladih pčela; tp.* * *rodno mjesto, prva domovina, zavičaj.*

cūnae, ārum, *f. kolievka, zibka, bešika,* in cunis dormire, vagire; * primis cunis, *jošte kano diete u kolievci;* * *o pticah, gniezdo.*

cunctābundus, *adj.* [cunctor] *oklievajući, krzmajući.*

cunctans, tis, *adj. s comp. i sup.* [*partic od* cunctor] *oklievajući, krzmajući, zatežući, kasneći, ustručavajući se, Plin. ep. Tac.;* * *krut, žilav, smolav, čvrst, tvrd, nepodatan,* glaebae, ilex.

cunctanter, *adv. s comp i sup.* [cunctans] *oklievajuć, ogužavajuć, krzmajuć.*

cunctātio, ōnis, *f.* [cunctor] *oklievanje, ogužavanje, krzmanje, zatezanje, ustručavanje* (*sr.* mora), sine cunctatione, *bez oklievanja, ni časa ne počasiv;* c. invadendi.

cunctātor, ōris, *m.* [cunctor] *oklievalac, oklievalo, krzmalo, tko se uviek premišlja, a nigda ne radi; kadšto u dobru sm., oprezni; tako i* Cunctator *kano pridjevak G. Fabija Maxima, vrhovnoga vojvode rimskoga proti Hannibalu.*

cunctor (cont.), *dep.* 1. *(predcl. i — to, 1.) oklievati, ogužavati, krzmati, sumnjati, ustručavati se, premišljati se, o kojem god činu, na pose o kretanju, a i u dobru sm., ob opreznu čovjeku* (*sr.* cesso, haesito, moror) c. diutius in vita, *boraviti, ostati;* * manibus propellere tentat cunctantem; * regina thalamo c.; * longe, *odviše dugo izbivati, -zatrajati se;* * amnis; bellum Fabius gessit sedendo et cunctando; assequor omnia, si propero, si cunctor, amitto; an cuncter et tergiverser? vos c. quid faciatis, *vi se skanjujete;* † *s* quando et quomodo; † *s* ne — an, utrum — an; non c. quin etc.: *s inf.;* * cunctante ad ea Mithridate. *Pass. Tac. ann.* 3, 46.

cunctus, *adj.* [*po svoj prilici stegnuto od* conjunctus] *sav, vaskolik, cjelokupan, ukupan, cjelovit, čitav, ponajviše u pl. svi, svikoliki, listom, svi (skupa ili na okupu opp.* dispersi; *sr.* omnes, universi), c. senatus, orbis terrarum, populus, Gallia; c. viri capti sunt; cuncta simul agere; *(pjesn. i kasno)* cuncti hominum, cuncti terrarum.

cŭnĕātim, *adv.* [cuneus] *klinasto, poput klina, jednom Caes. b. G.* 7, 28, 1.

cŭnĕātus, *adj.* [od cuneo] *(riedko), poput klina zaošiljen, -zaoštren, klinast.*

cŭnĕŏlus, i, *m.* [*dem. od* cuneus] *klinčić.*

cŭneus, i, *m. klin i kano nuglata, srhovita figura, -lik, Liv. Tac.; odatle a) klin = hrpa ljudi poput klina porazmještenih,* c. hostium; *(Tac.)* quâ septimani dum nituntur cuneis; *i kano vojn. t. t. klinasti bojni red,* cuneum facere, * dare; *takodjer = macedonska phalanx. b)* * † *poput klina načinjena sjedala za gledaoce u kazalištu, ozgor dulja, a čim niže tim kraća; s* toga *(Phaedr.)* res notuit cunctis c., *svimkolikim gledaocem.*

cŭnĭcŭlōsus, *adj.* [cuniculus] *pun kunaca, -pitomih zeceva, ili = špiljâ, jednom Cat.* 37, 18.

cŭnĭcŭlus, i, *m. upr. kunac, kunjel, pitomi zec, odavle podzemni prokop, lagum (kod obsada),* cuniculos agere.

cunnus, i, *m. ženski sram, -udo, odavle bludnica, stidguba, Hor.*

cunque *v.* cumque.

cūpa, ae, *f. kabao, kaca, badanj, bačva, bure, za tekućine osb. za vino.*

1. **cŭpēdia** (cupp.· ae, *f.* [*srodno s* cupio] *oblizljivost, popašnost, omrsnost, sladokusnost, jednom Cic. Tusc.* 4, 11, 26.

2. **cŭpēdia** (cupp.), ōrum, *n. (po)slastice, sladkiš, Plaut.*

cŭpēdĭnārius, ii, *m.* [2. cupedia] *(po)slastičar, Ter.*

cŭpes (cupp.), is, *m. sladokusac, mastnica, popašnik, jednom Plaut. Trin.* 2, 1, 7.

cŭpĭde, *adv. s comp. i sup.* [cupidus] *željno, rado, ponajv. u zlu sm. žestoko, strastno, na pose pristrano, po hateru; kad što u dobru sm. revno, gorljivo, vruće, marljivo,* cupide et libenter mentiar.

* **Cŭpīdĭneus,** *adj.* [Cupido] *Cupidov, ljubavi, ljubavni, ljuven.*

cŭpĭdĭtas, ātis, *f.* [cupidus] *(žestoka, strastna) želja, žudnja, požuda, pohot(a), pohlepa, strast,* c. veri videndi; pecuniae *(pohlepa za novcem),* triumphi; genus est omnium libidinum c.; coërcere omnes c. *Na pose a) pohlepa za novcem, lakomost,* c. et avaritia. *b) želja kupovanja, kupovitost, radokupnost. c) želja boja, ratobornost. d) strast za koga, u dobru sm., odanost, privrženost, ljubav, oduševljenje,* de voluntate tua vel studio potius et cupiditate non dubito; *u zlu sm. o sudcih, svjedocih itd. strastna naklonost jednoj strani, pristranost, pristrano učešće, strančarstvo.*

cŭpīdo, ĭnis, *f., m. vazda u Hor., nikad u Virg.* [cupio] *(drugotni oblik od* cupiditas, *koji Ciceronu nije rabio, nu vrlo često pjesnikom i povjestnikom, ponajviše s dodatkom predmeta i većma u activnom značenju kano čin) (žestoka) želja, (žestoka i strastna) žudnja, požuda, pohot,* gloriae, urbis condendae; *(Hor.)* falsus, sordidus, miser, inops; *u pl. Sall. Na pose ljubavna ili putena želja, ljubav,* c. visae virginis, * femineus; † muliebris, *poželjenje žene; odatle kano nom. pr.* **Cupido,** ĭnis, *m. Leljo, Cupido, bog ljubavi =* Amor, *sin Venerin* (Venus); * *pl.*

cŭpĭdus, *adj. s comp. i sup.* [cupio] *željan, strastno-, žestoko željeći ili žudeći, pohlepan, pohotan,* c. bellandi, pacis, auri; *i s in i abl.;* * *s inf.;* * *absol.;* * manus. *Na pose a) dobro-, blagohotan,* cupidissimus nostri, *prema nam; Tac. absol. b) željan kupiti, kupovit. c) željan boja, ratoboran,* cupidissimis omnibus, *budući svi zaželjeli boja. d)* * *zavidan,* livor. *e)* * *pun ljubavne želje, zatravljen, zaljubljen, ljuven. f) pohlepan na novce, lakom. g) pristran, pristrastan, osb. o sudcih i svjedocih,* istius; quaestores; judex, testis.

cŭpiens, tis, *adj. s (kasnim) comp. i sup.* [*partic. od* cupio] *žudeći, želeći, željan, (pred- i pocl.),* alcjs rei; *(Sall.)* Marius cupientissima plebe *(na silno zahtievanje naroda)* consul factus.

cŭpienter, *adv.* [cupiens] *(predcl.), željno, goruće, silno.*

cŭpio, īvi *ili* ii, ītum, 3. *željeti, za-, poželjeti, žudjeti (nehotice ili žestoko, strastno; sr.* volo, opto), *rad sam (c. inf.),* alqd summe, magno opere, ardenter, mire *i sl.;* c. vestitum, domum, agros, pacem, novas res; c. emori; c. te, tua virtute frui; c. laudari; ego me cupio non mendacem putari; patriam exstinctam c.; c. et optare, ut etc.; † *s* ut *ili* ne, *sa samim conj.; absol.;* res cupita, *Liv.;* † *subst.* **cupita,** *n., što se želi, želje. Na pose a) kano hladna rieč udvornosti, da se čovjek rieši daljnoga čijega dosadjivanja,* cupio omnia quae vis *(hvala na pitanju, sluga ponizan), Hor. b)* c. alcui *ili* alcjs causâ, *sve (dobro) komu željeti, naklon biti komu, zauzeti se za koga,* quem suâ causâ cupere ac debere intelligebat; *takodjer* cupio omnia rei publicae causâ. *c)* cupere alquam *(Plaut. Ov.), putenom željom poželjeti.*

cŭpĭtor, ōris, *m.* [cupio] *(Tac.) želitelj,* amicitiae; incredibilium; talis matrimonii.

cŭpressētum, i, *n.* [cupressus] *čeprisik, čemprezovica, čemprezova šuma.*

cŭpresseus, *adj.* [cupressus] *(riedko) čeprisov, čemprezov, od čeprisovine.*

* **cŭpressĭfer,** fĕra, fĕrum, *adj.* [cupressus-fero] *čempreze noseći, čemprisom obrasao.*

cŭpressus, i, *f. (u abl. sing. kadšto* -su) *i* * **cўpărissus,** i, *f.* [κυπάρισσος] *čepris, čemprez* (die Cypresse); * *o kovčežiću-, ormariću-, škrinji od čeprisovine; personif.* * **Cyparissus,** i, *m. preobraženi u čepris mladac.*

cūr, *adv.* [*od* quare, *po drugih od* cui rei] *za što, čemu, rad šta, porad čega, 1) odnosno,* duae sunt causae c., id satis magnum est

*

argumentum c. etc.; non est c.; quid est c.? primum illud reprehendo et accuso, c. *(što)* etc. *2) upitno* (*sr.* quare), c. eum perdis? cur? c. non? quaero c. hoc feceris; * obsequium ventris mihi perniciosius est cur?

cūra, ae, *f. 1) briga, skrb, pomnja, nastojanje,* magna cum c. alqd facere; omni cura rem publicam administrare; curam ponere, consumere etc. in alqa re, magnam c. adhibere de, in alqa re; *s gen., briga za što, opravljanje, obavljanje, njega, njegovanje, ravnanje, upravljanje,* difficilis est c. rerum alienarum; c. corporis; * Caesaris, *briga za C., pazka na C.;* * peculi, *pohlepa za novcem, -blagom;* * quaerendi singula; quocum mihi conjuncta cura de publica re et de privata fuit, *briga za državno i privatno dobro u obće* (cura rei publicae = *briga čovjeka ma državu, koji je u javnoj službi);* * c. *(razprava, kitnja)* comae; *lječba, vidanje, tp. liečenje, liek,* c. simplex doloris tui; * illa fuit lacrimis ultima c. meis *(o snu); (Liv.)* c. *(znaličnost)* ingenii humani. *Na pose a) upravljanje-, nadzor-, vodjenje-, ravnanje kojega god državnoga posla, služba, posao,* c. rerum publicarum; † aerarii; † divisae inter Tutorem et Classicum curae; *takodjer o znanstvenih iztraživanjih,* sapientis animum cum his habitantem pernoctantemque curis; *(Hor.)* curae sapientium. *b) (pjesn. i kasno) pismeni râd, -djelo, spis; i besjeda, govor,* quorum in manus c. nostra venerit; si plures ad curas vitam produxero; sive novam et recentem curam attulerit, *Tac. c)* * *čuvar, dvorilac, služar. d) često* res (alcui) curae est, *skrbi se-, brine se-, stara se tko za što, misli tko na što, stalo je komu do česa ili za čim, pečali što koga; (Quint.)* eligere (ea) modo curae sit; *i (Sall.)* curae alqd (alqm) habere; * cura inest alcui *s* ut. *2) briga-, skrb za što (iz sažaljenja, ljubavi itd.), nemir, pečal,* confectus curâ; magna c. et sollicitudo; curae gravissimae; * edaces; * super condicione communi; cura est quid nuntiet, *strah me je što itd. (Plaut.);* mihi maximae c. est *(u sto sam ja brigâ)* non de mea vita, sed me patria sollicitat; * Curae ultrices, *o grižnji-, crvu duše. Na pose često * ljubavna kinjba, -muka, ljubav, ljubimac, dragi, draga, ljubovnik, i o životinjah.*

cŭrallium *gl.* corallium.

cūrātē, *adv. brižljivo, tačno, pomnjivo, marljivo, revno, Tac.*

cūrātio, ōnis, *f.* [cura] *briženje, skrbljenje, staranje za što, briga, skrb, pomnja, nastojanje, u-, opravljanje, njega, gojenje, dvorba, ogoja,* c. et administratio rerum; adhibere curationem corporis; sine cultu et c. (ovium); quid tibi hanc rem curatio est? *(Plaut.), što te ovo briga? Na pose a) upravljanje-, vodjenje-, ravnanje kojega god državnoga posla itd.,* in curatione regni esse, *upravljati kraljevinom, Caes. b) nastojanje liečnika, lječitba, liečenje, vidanje, način liečenja (i o tjelesnih i o duševnih bolestih),* causâ morbi inventâ curationem esse inventam; earum perturbationum variae sunt c.

cūrātor, ōris, *m.* (*stari oblik* coerator) [curo] *1) tko se za što brine, -stara, opravnik, nadziratelj,* aediles curatores urbis, annonae ludorumque sollemnium; rei publicae, *upravitelj državnih posala;* c. muris reficiendis *(dat.). 2) na pose (Hor.) skrbnik, štitnik, tutor (čovjeka malodobna, slaboumna i sl.).*

cūrātūra, ae, *f.* [curo] *skrbljenje, opravak, njega, jednom Ter. Eun.* 2, 3, 34.

cūrātus, *adj.* [*partic. od* curo] *(riedko) brižljiv, pomnjiv, revan,* curatissimae preces, *Tac.*

curcŭlio, ōnis, *m. (predcl. i pjesn.) žižak* (Kornwurm).

curcŭliuncŭlus, i, *m.* [*dem. od* curculio] *žižčić, u Plaut. = nješto neznatna, malenkost.*

Cūres, ium, *f. starodavni glavni grad Sabinski; * meton., žitelji grada* Cures, *Curani. Odatle* * **-rensis,** *adj. curski.*

Cūrētes, tum, *m.* [Κουρῆτες] *starodavni svećenici Jovljevi (Jupiter) na Kreti, koji bi na svetkovinah njemu na čast slavljenih uz bučnu musiku izvodili plesove na oružje. Često bi se uzimali za* „Corybantes“ *(koju rieč gl.);* * Curetum orae = Creta. *Odavle* * **Cūrētis,** tĭdis, *f.* [Κουρῆτις] *curetski = kretski.*

cūria, ae, *f. 1) curija, jedan od 30 odjelâ, na koje su bili najstariji gradjani rimski* (patricii) *od starine razdieljeni,* $^1/_{10}$ *svake od 3 najstarije tribue* (tribus). *Svaka* curia *bijaše opet podieljena na 10 plemena* (gentes), *te imadjaše osobita curiona* (curio), *t. j. načelnika, koji bi zajedničke poslove curije poimence službu božju upravljao i obskrbljivao; načelnik svih kolikih curija zvao se* c. maximus. *2) (Ov. Tac.) sbornica ili sborište curije, sgrada ili mjesto, gdje bi se pojedina takva* curia *skupljala i osim drugoga svoju zajedničku službu božju obdržavala. 3) odavle a) sgrada, u kojoj bi se senat viećanja radi skupljao u Rimu (viećnica), takvih sgrada bijaše više u Rimu, n. pr.* c. Hostilia, *sagradjena od Tulla Hostilija;* curia Pompeja *ili* Pompeji, *sagradjena od P., u kojoj bi Caesar zaklan; takodjer sgrada u inih gradovih, gdje bi se vieće iliti senat ovih gradova u sjednice skupljao, viećnica, gradska kuća, gradski stan. b) skupština iliti sjednica senata, senat,* frequens c.; *takodjer o sjednici vieća iliti senata po inih gradovih.*

cūriālis, is, *m.* [curia] *(riedko) čovjek iz jedne iste curije, sucurijanin, suobćinar, obćanin.*

Curiātii, ōrum, *m. pleme albsko* (Alba longa), *od kojega su se godine 666. pr. Is. 3 brata borila sa 3 Horatia Rimljanina.*

cūriātim, *adv.* [curia] *(riedko) na curije, po curijah, curiju po curiju.*

cūriātus, *adj.* [curia] *na curije spadajući, curijski, curiatski,* comitia c., *comicije iliti skupštine, gdjeno bi se po centurijah glasovalo (nastarija izprva jedina narodna skupština, u kojoj bi imali samo patricii prâvo glasa, nu kojoj je važnost pala, čim su patricii izgubili svoja preimućtva);* lex c., *u skupštini curiatskoj prihvaćen.*

1. **cūrio** *v.* curia *1).*

2. **cūrio,** ōnis, *m.* [cura] *(riedko) u šali, omršao od brige, Plaut.*

cūriōse, *adv. s comp. i sup.* [curiosus] *1) skrbljivo, brižljivo, revno, pomnjivo, gorljivo, marljivo,* curiosius id faciunt, quam necesse est; † curiose cavere. *2) ljubopitno, znatiželjno, znalično,* conquiram ista posthac curiosius; † curiose inquirere.

cūriōsĭtas, ātis, *f.* [curiosus] *(riedko) želja znanja, znaličnost, ljubopitnost.*

cūriōsus, *adj. s comp. i sup.* [cura] *skrbljiv, brižljiv, poman, pomnjiv, revan, gorljiv, marljivo nastojeći, na pose revan u iztraživanju, -izpitivanju, znatiželjan, ljubopitan, znaličan,* c. ad investigandum; ut est ille in omni historia c.; homo c., oculi c.; *u zlu sm., znaličan, zvjedljiv; za careva, koji gleda da drugih misli i mnienja izpita, uhoda, špiun, vrebač, sŏk, Suet.*

cŭris, is, *f. [sabinska rieč] sulica, kopje, hrba, Ov.*

Cŭrius, *ime jednoga plebejskoga plemena* (gens) *rimskoga; najpoznatiji su 1)* Manius C. Dentatus, *pobjednik Samnićanâ i Sabinaca, pa i kralja Pyrrha, na glasu s veleumjerena i prosta življenja; appellative (Hor.) = hrabren i umjeren čovjek. Odatle* **Cŭriānus,** *adj. Curijev. 2)* Quintus C., *učestnik urote Catilinine.*

cūro, 1. [cura] *1) skrbiti, brinuti se, starati se za što, nastojati oko ..., pobrinuti se-, gledati da se što sbude, obavljati, opraviti, obršiti, izvršiti,* mandatum, negotia aliena, *(Plaut.)* cenam, obsonium; c. alcui alqd, *pribaviti komu, kúpiti za koga što; takodjer platiti komu za što, ili učiniti da mu tko plati; (predcl. i kasno)* huic rei; c. *s* ut; *(Phaedr.)* c. sentiat; *često* cura ut valeas, *(gledi da si) zdravo! s bogom!* c. obsides dandos, *skrbiti za to, da se taoci dadu; često se prevodi glagolom dati c. inf.,* pontem faciendum c.; *i (Ter.) s acc. i partic. perf. pass.,* inventum tibi curabo et meum adductum tuum Pamphilium, *postarati ću ti se da nadjem itd., (Just.) s acc. c. inf.; (Com.)* c. pro alqo, pro alqa re. *Na pose a) brinuti se za koji državni posao, obavljati, opravljati, upravljati, ravnati, voditi, zapoviedati, biti na čelu,* bellum, rem publicam, imperium maritimum, *(Tac.)* superioris Germaniae legiones; *absol., (Tac.)* Romae; *(Sall.)* in ea parte; * pastorem ad baculum possum c., *činiti, biti (sam). b) liečiti, zdraviti, cieliti, vidati (sve jedno, da li sa ili bez uspjeha; sr.* medeor, sano), c. alqm, vulnus; non omnes qui curari se passi sunt, continuo etiam convalescunt; tradamus nos philosophiae curandos et sanabimur; * curandi tempus; *takodjer o njegi tiela i bolestnika, njegovati, gojiti, dvoriti, goditi;* * alqm; c. corpus (corpora) *sa i bez* cibo, vino, somno, *na pose o vojnicih, gojiti se, hraniti se, kriepiti se; (Hor.)* c. membra, cutem, pelliculam, *(Ter.)* se; nos curemus, *da se okriepimo, da idjemo ručati, Cic.;* aegrotos domi, *Plaut.;* aegrum diligentissime; *kano t. t. toilette, razpraviti, sgladiti,* curatus capillos, *Hor. c.) mrtvacu pobrinuti se za sprovod ili pogreb, na-, pripraviti, prirediti,* c. funus, *Ter.,* corpus, *Curt. d)* c. prodigium, omen, *u-, pomiriti (narediv i obaviv sve, što je zakonom za to propisano, žrtve itd.) 2) brinuti se za koga ili što, starati se, hajati, mariti za što, hatati za čim (iz učešća, ljubavi; sr.* provideo), *briga me je, mar mi je,* c. alqm, injurias sociorum; * c. preces, *uslišati, prihvatiti (o bogovih);* de emendo nil curat, *ni ne misli kúpiti; vrlo često s inf. osb. u negativnih izrekah,* quae nec docti legere c., *neće da čitaju; u Hor.* quod cures proprium fecisse, c. esse quod audio; *(u razgov.)* ne cures *ili* aliud (alia) cura, *ne moj se za to brinuti, -radi toga starati.*

currĭcŭlum, i, *n.* [curro] *1) act. trk, tiek, samo Com., poimence abl.* curriculo *kano adv., trkom, brzo, naglo, na pose a) trka pješice, na konju i na kolih, u-, natrkivanje, natjecanje. b) tiek, obtok, obtjek, okret, putanja nebeskih tjelesa,* c. lunae, solis; * medio noctis abactae c. *c) concr. kola za utrkivanje u cirku; † bojna kola. 2) pass. trkalište, jahalište, popriště, polje* (*sr.* spatium), athletae se in curriculo exercentes; *u prilici,* curricula mentis; illa (Academiae spatia) sunt curricula multiplicium variorumque sermonum; deflexit jam aliquantulum de spatio curriculoque *(s puta i kolotečine)* consuetudo majorum; *na pose o životu, put života, život,* exiguum vitae c., recte et honeste vivendi c.; in suo vertere c.

curro, cŭcurri, cursum, 3. *trčati, trkati, teći, hitjeti, spješiti, hrliti, a) o živom,* domum, *Plaut.;* curritur ad praetorium; c. alcui subsidio; ad complexum meae Tulliae, ad osculum Atticae; ad muros; † protinus ad regem; † ad alcjs vehiculum; † in Palatium; * in urbem; *(Ter.)* tu pueris curre obviam; c. per flammam, *i kano posl. = grnuti vatru rukama-, skakati u živi oganj za koga;* * circum loculos; * nunc huc nunc illuc, et utroque sine ordine; * per totum conclave pavidi, *o miševih;* c. eosdem cursus *(u prilici, istim trkom trkati = istim udariti putem); posl.,* currentem hortari, adhortari, incitare, † instigare, † sponte currenti calcaria addere; c. latâ viâ; * currens aper, *navaljujući, hajkan, vrkan; o konjih za trku,* * c. bene, male; *s acc.,* qui stadium currit; *o plovitbi,* * *broditi, ploviti, jedriti,* per omne mare, trans mare; extremos ad Indos; Colchâ aquâ; in immensum salum; *s acc.,* vastum aequor; *absol. dalje ili napred broditi, nastaviti;* * *o letu,* medio limite. *b) o neživućem,* * *o točku; o moru itd. brzati, valjati se, teći;* inter turres, * currentes aquae; * prope currens flumen; † in mare vastum, † per ultima Indiae, † rivus palustri solo currens, *tekuć;* * *s acc.,* indociles vias; *i* * infula per crines, *vije se itd.;* * rubor per ora, *prostire se, razlije se;* * chlamys aurata, quam plurima circum purpura Maeandro duplici cucurrit; *o zviezdah,* * libera per annum sidera; * *o glasovih,* varius per ora Ausonidum turbata fremor; * *o studeni,* frigus per ossa cucurrit; *tp.* * in contraria vitia c.; * incomposito pede versus Lucili, *idu, teku;* ut currat sententia; *u prilici,* proclivi currit oratio, *Cic. fin.* 5, 28, 84.; * currit *(leti, prolazi)* ferox aetas; * nox inter pocula; * talia saecula currite, *protrčite, proletite.*

currus, us, *m. kola (u obće; sr.* plaustrum, carpentum, essedum *itd.) 1) na pose slavodobitna kola, odatle slavje, triumf,* quem ego currum conferam? *2)* * *tp. a) sprega, konji. b) plug na kotače. c) korablja, ladja, brod.*

cursim, *adv.* [curro] *trkomice, brzo, spješno,* dicere (*opp.* sensim).

cursĭto, 1. [*intens. od* curro] *često ili amo tamo trčati, trkati, lietati*, sursum deorsum, *Ter.*, huc et illuc, *Hor.*, modo ad Celsum, modo ad Nepotem, *Plin.; ep. na pose o tieku atomâ.*

curso, 1. [*intens. od* curro] *mnogo ili amo tamo trčati, trkati, lietati*, clam a milite ad istam, *Ter.:* ultro citro, huc illuc; per foros; † per urbem; *pass. (Ter.) neosobno.*

cursor, ōris, *m.* [curro] *trčalac, a) natjecalac, utrkivalac, i * utrkivalac na kolih, nadvozilac. b) brzo-, skoroteča, ulak* (ἡμεροδρόμος).

cursūra, ae, *f.* [curro] *trčanje, trk.*

cursus, us, *m.* [curro] *1) trk, trčanje, tiek, tečaj, let*, ingressus, cursus, accubitio; incitato, effuso, magno c.; cursus per urbem armatorum (*sr.* clamor), c. equorum, navium; jungere cursum equis, *uz konje ili kao konji trčati;* incerto cursu ferri *(o konjih);* cursu ire *ili* ferri in hostem, *skokom, Liv. Curt.;* vix ab impetu et cursu teneri, *od navale skokom ili brzim krokom;* cursu tendere; eo cursu, *s takom žurbom, toli brzo, i s* ut, *Liv.;* in cursu esse, *trčati, žurno putovati;* * *trajati, postojati,* * vox erat in cursu; * in medio cursu tempora veris erunt; (amnes) in alium cursum contortos videmus; si lacus cursu suo ad mare profluxisset, † c. aquae; c. lunae, solis, stellarum, *tiek, obtjek, okret, i* vocis c. per omnes sonos, *dizanje i spuštanje glasa kroza sve tone;* * c. aërius, *po-, uzlet zrakom; na pose a) trka na kolih ili na konju, utrkivanje, nadvozanje,* cursu cum alqo certare, *utrkivati se;* cursu vincere alqm, *nadtrčati;* * c. certamen; bigarum; * equester; *odatle* in eodem cursu fuimus, *bili smo na istom popriŝtu, dotjerali smo do iste časti;* honorum tuorum c., *pût;* c. animi, *smier duha. b) tiek besjede, lakoća-, hitrost izraza ili izrekâ,* c. verborum incitatior, in clamore et c. verborum eloquentiam positam putant. *c) vožnja, pût, putovanje, na pose plovitba, smjer (cours),* c. per mare; dirigere c. aliquo, tenere *(opp.* cursu excuti, *zaći s puta, zanesen biti);* exspectare cursum, *čekati na povoljan smjer vjetra; u prilici,* c. rerum; c. vivendi, *pût-, smier života, život, viek,* c. vitae est brevis; cursum disputationis tenere, *ostati kod smjera ili stvari itd.*

Curtius, ii, *m. ime plemena* (gens) *rimskoga, najpoznatiji su 1)* Marcus C., *koji se je po priči god. 362. pr. Is. od svoje volje sunovratio u nastali u Rimu ponor. 2)* Quintus C. Rufus, *pisac poviesti Alexandra Velikoga.*

curto, 1. *okùsiti, skratiti, okrnjiti, sakatiti, umanjiti,* quantulum summae dierum, *Hor.*

curtus, *adj. skraćen, kûs, kusast, krnj, krnjav, sakat,* * tegula; * equus, * mulus, *kûs, kusa repa;* * Judaeus, *obrezani; tp.* quasi c. sententia; nihil inconditum, nihil curtum; *(Hor.)* res *(imutak)* c.

cŭrūlis, *adj.* [currus] *spadajuć na kola, na kolih, kolni,* triumphus c., *jer se za triumfa vozio vojvoda na kolih, u opreci sa* ovatio; equi c., *četverospreg iliti četiri konja, koji bi se nabavljali o državnom trošku za igre u cirku; na pose* sella c., *(Tac.) subst.* curulis, *primljeni iz Etrurije slonovom košću urešeni stolac consula, praetora i po tom imenovanoga curulnoga aedila;* * ebur c.

* † **curvāmen,** ĭnis, *n.* [curvo] *krivina, svod.*

curvātūra, ae, *f.* [curvo] *kruženje, krivina, svedenost, concr.,* * rotae, *okrajak, oplat.*

curvātus, *adj.* [curvo] *skrivljen, ob atomih,* corpuscula c. quaedam et quasi adunca, *ono samo gledom na oblik, a ovo i glede na moć, koja čini prianjati atome jedne za druge.*

curvo, 1. [curvus] *(s)kriviti, viti, svijati, skučiti, prignuti, uvijati, svesti (svedem)* * brachia; * bimâ cornua fronte c. vitulus; * cornu flexile c.; * lances aper *(svojom težinom);* * fretis Calabros sinus curvantis Hadriae; * Aeacon anni c. *(poguri se od starosti);* † membra senio curvata, *sgurena;* * portus curvatur in arcum; * curvari manus; * curvata cuspis; * curvato gurgite; * curvata in montis faciem unda; * curvati *(kriv)* ignes lunae; * *tp.* c. alqm, *savijati koga, skučiti komu vrat (ob oholici).*

* **curvus,** *adj. kriv, skrivljen, savit (u obće; sr.* incurvus, uncus, pandus), *vijugast, skružen, zaobljen, sveden,* falx, ungues; lyra; aequor, *dižući se na valove;* carinae *(homer.* κορωνίδες νῆες); arator, *prignut, skučen,* anus, membra, senecta, *poguren, sguren, gurav; tp.* curvo dignoscere rectum, *pravo od grbava (dobro od zla);* † curva corrigere, *sve krivo izpraviti htjeti.*

cuspis, ĭdis, *f. (umjetni) rt od sulice, koplja, striele, motke i kolca (a ne od mača ili bodeža; sr.* mucro), *šiljak,* asseres cuspidibus praefixi; * † c. hastae; * jaculi; * acuta cuspide contos, * pastoralem praefixa c myrtum; * *meton. a) koplje, sulica. b) žalac u štipavca (škrpljuna). c) ostve (trozubje) boga Neptuna.*

custōdia, ae, *f.* [custos] *1) straža, straženje, čuvanje, pazka, nadzor, obranba, pohrana,* c. fida canum; custodiae, suae c. causâ; c. ignis (Vestae), urbis, navium, maritima; fida justitiae. *Odavle a) (ponajv. u pl., * sing.) vojn. t. t., straža, straže (pojedine na prikladnih mjestih ozidja ili nasipa postavljene; sr.* statio, vigilia), inter custodias stationesque militum; ad Epipolas, frequentem custodiis locum, perventum erat; custodias vigiliasque in eam noctem intentius instruunt. *b) straža = sklonište, zaklon,* in hac c. tanquam in specula collocati sumus; familias habere in custodiis, *carinska stražišta; tp,* c. literae. *2) straža, čuvanje (s pojmom ograničenja osobne slobode i slobodnoga kretanja),* alcui custodiam alcjs credere, c. libera, *kućevni zatvor (ako tko ne smije iz kuće);* horribiles *(jer do smrti)* custodias circumdat; *u prilici,* domi teneamus eam (eloquentiam) saeptam liberali custodia; *mjesto gdje koga čuvaju, zatvor, uza (ne gledeć na mjesto gdje; sr.* carcer), ergo hos quidem (*sc.* vinciamus et constringamus), ut famulos, vinclis prope ac custodia; esse in custodia; in custodiis habere alqm; in custodiam dare, tradere, *zatvoriti,* e custodia educere, emittere, eripere alqm; † *meton., zatvorenici, uznici, uapšenici.*

custōdio, 4. *1) stražiti, čuvati, paziti (na što), (p o)hraniti,* corpus domumque; maritimam oram duabus navibus longis;

cunctam Graeciam tueri, defendere, custodire incolumemque conservare; multorum oculi et aures te non sentientem speculabuntur et custodient; templum ab Hannibale, *čuvati, štititi,* c. se, *čuvati se, biti na oprezu;* c. alqd animo et memoriâ, *čuvati u itd.;* dicta literis, *č. pismom = napisati;* † decorem, *obdržavati, obzirati se na itd.;* † testamenta ut legitima; † c. ut, ne. *2) čuvati, držati kod sebe, ne objelodaniti,* librum. *3) čuvati = pod stražom-, u uzi-, zatvorena držati koga,* obsides; alqm custodiendum tradere.

custōdīte, *adv. s comp.* [custodio] *oprezno, opazno, smotreno, jednom Plin. ep.* 5, 16, 3.

custōdītus, [*partic. od* custodio] *dobro umjeren, skladan,* oratio, *jednom Quint.* 10, 1, 115.

custos, ōdis, *comm. stražar, čuvar, pazitelj, prigledač, nadzornik i sl., čuvarica itd.,* c. corporis; c. portae, pontis, fani, * gregis = *pastir;* † hortorum; *čuvar = zaštitnik, branitelj,* dii c. et conservatores hujus urbis; * c. montium Diana *i sl.;* custos defensorque provinciae; malus c. *(poruk, jamstvo)* diuturnitatis est metus; sapientia est c. et procuratrix totius hominis; * c. telorum, *tul, tulac;* * c. turis acerra; *na pose =* paedagogus *(gl. o. r.), takodjer o *čuvarih i pratiocih ženâ; o prigledaču kod oddavanja (tablicâ-) glasovnicâ (glasovanja);* * *o psu čuvaru;* custodes dare; in hortis custodem imponere fructus servandi gratiâ, custodes alcui ponere; *čuvar zatvorenikâ, uzničar,* saevo te sub custode tenebo, *Hor.;* † corruptis custodibus.

cŭtis, is, *f. koža, čapra (tanka i meka, sr.* corium, pellis, tergus), *ponajv. u čovjeka; (Hor.)* curare c., *njegovati si kožu = ugadjati si; (Quint.)* Nec vero — sufficiat imaginem virtutis effingere et solam, ut sic dixerim, cutem *(kožu, ruho).*

Cyăne, es, *f.* [Κυάνη] *vrelo kod Syracusâ; kako mythos priča, pretvorila se je nympha C. od tuge s ugrabljene Proserpine u ovo vrelo, Ov.*

Cyăneae, ārum, *f.* [*subst. od* cyaneus, modar] *dva malena kršna ostrva na utoku thračkoga Bospora u Pontus Euxinus, Ov.*

cyăthisso, 1. [κυαθίζω] *puniti čaše, biti točcem, točiti, Plaut.*

cyăthus, i, *m.* [κύαθος] *1) (Com. Hor.) zdjelica ili čašica, za crpanje i piće, kaležčić,* centum cyathi amici hospitis, *za prijatelja, na zdravlje prijatelju;* † stare ad cyathum et vinum, *biti točcem, vinotočom, točiti. 2) mjera za tekućine i suhe stvari,* $^1/_{12}$ *sextarija, Hor.*

cўbaeus, *adj.* [κυβή, cupa] *upr. nalik na bačvu, -bure, bačvast, trbušast, bokat, odatle* cybaea navis *ili subst.* **cybaea,** ae, *f. njeka vrst prievoza, -tovarnih brodova.*

Cўbēle (ili -bēbe), es, *f.* [Κυβέλη *ili* Κυβήβη] *1) phrygijska i u obće pred-asijska božica, obično nazivana velika mati bogova, često s Rheom i Opom* (Ops) *poistoviećena (identifikovana), Hor. Virg. Odavle* **lēĭus,** *adj. Cybelin, Ov. 2) mythska (bajevna) gora u Phrygiji, Virg.*

cўbiŏsactes, ae, *m.* [κυβιοσάκτης] *posoljenimi ribami trgujući, ribarnik, nadimak cara Vespasiana, Suet.*

Cўbistra, ōrum, *n.* [Κύβιστρα] *grad u Kappadociji.*

† **cyclădātus,** *adj.* [cyclas] *cykladom* (cyclas) *odjeven, u cykladi.*

Cўclădes, dum, *f.* [Κυκλάδες] *Cyklade, hrpa otokâ u aegejskom moru oko otoka Delos.*

cўclas, ădis, *f.* [κυκλάς, *kružan, okrugao*] *dragocjena biela svečana odora gospodjâ rimskih s okruglim skutom, okruglo odielo, haljina, Prop.*

cўclĭcus, *adj.* [κυκλικός] *upr. tičući se kruga, kružan; odavle* cyclici poëtae, *grčki epici, koji su njekoliko stoljeća izza Homera obradjivali dogadjaje spadajuće u okoliš trojskih pričâ, koji su se sbili ili prije ili poslije dogadjaja opjevanih u Iliadi i Odysseji,* scriptor c., *Hor.*

Cўclops, ōpis, *m.* [κύκλωψ, *okruglook*] *Cyklop; na pose Polyphem, takodjer pantomimski ples, kojim bi se komički prikazivao Polyphem kano ljubovnik Galatejin; pl.* **Cyclopes,** um, *Cyklopi bajevni (mythski) divji pranarod divova (orijaša) na Siciliji, samo s jednim okom na čelu, koji kano sluge Vulcanovi u Aetni Jovu* (Jupiter) *kuju trieskove, Virg. Hor. Ov. Tac. Odavle* **-pĭus,** *adj. cyklopski, Virg.*

cўcnus *v.* cygnus.

Cydnus, i, *m.* [Κύδνος] *rieka u Ciliciji, Curt.*

Cўdōnia, ae, *f.* [Κυδωνία] *ili* **Cўdon,** ōnis, *f. grad na sjevernoj obali otoka Krete. Odatle 1)* **Cўdon,** ōnis, *m. Krećanin, Virg. 2)* **Cўdōniātae,** ārum, *m.* [Κυδωνιᾶται] *Krećani. 3)* * **Cўdōnius** [Κυδώνιος] *ili* **-nēus,** [-νειος] *adj. = kretski;* * Cydonia *sc.* mala, *dunje* (Quitten).

* **Cygnēĭus,** *adj. Boeoćanina Cygna, sina Hyrijina,* Tempe C., *boeotske.*

cygneus, *adj.* [κύκνειος] *labudji, labudov,* vox; * plumae.

cўgnus (cycn.), i, *m.* [κύκνος] *1) labud, kuf, sa svoga pjevanja, osobito sa smrtne pjesme na glasu i Apollonu posvećen;* * *meton. = pjesnik,* Dircaeus, *t. j.* Pindarus. *1) kano nom. pr. a) kralj u Liguriji, rodjak Phaëthontu, pretvoren u labuda, Virg. Ov. b) sin Neptuna i Kalyke* (Calyce), *takodjer pretvoren u labuda, Ov.*

cўlindrus, i, *m.* [κύλινδρος] *obalac, valj, valjak, cylindar; odavle* * † *valj za izravnanje tla.*

Cyllēne, es, *i* ae, *f.* [Κυλλήνη] *1) gora u Arkadiji, Mercuriju posvećena. Odavle* * **Cyllēnius,** *adj. cyllenski, tičući se gore C. ili Mercurija na C. rodjenoga;* proles = Mercurius; ignis = *Mercurij, predhodnica (zviezda). b)* * **Cyllēnēus,** [Κυλλήνειος] *i* * **-nis,** ĭdis, *drugotni oblici od* Cyllenius. *2) grad u Elidi.*

Cylon, ōnis, *m.* [Κύλων] *Athenac, koji je radio nametnuti se Athencem za vladara, nu pristaše mu biše ubijeni god. 612. pr. Is. kod otara Athenina. Odavle* **-ōnēus,** *i* **-ōnius** [Κυλώνιος *ili* Κυλώνειος] *adj. Cylonov,* scelus C.

Cўmaeus, *adj. gl.* Cumae *i* Cyme.

cymba (cumba), ae, *f.* [κύμβη] *čun, čamac (kaik), napose Charonov; tp.* * ingenii.

cymbălum, i, *n. poludrica, cimbulja, zila, jamasto ledjenasto glasbilo od mjedi; na svetkovinah u slavu Cybele i Baccha, a i na veselih gostbah udarale bi se po dvie jedna o drugu.*

cymbium, ii, *n.* [κύμβιον od κύμβη] *malena čunasta posuda za piće, čašica, Virg.*

cymbŭla, ae, *f.* [*dem. od* cymba] *čunac, ladjica, jednom Plin. ep.* 8, 20, 7.

Cȳme, es, *f.* [Κύμη] *grad u Aeolidi, gradmati grada „Cumae". Odavle* **-maeus**, [Κυμαῖος] *adj. cymski; subst.* **-maei**, ōrum, *m. Cymljani.*

Cȳnaegīrus, i, *m.* [Κυναίγειρος] *Athenac, koji se junačtvom odlikovao u bitci marathonskoj, Just.*

Cȳnĭce, *adv.* [cynicus] *cynički, Plaut.*

Cȳnĭcus, *adj.* [κυνικός] *upr. pasji, na cyničku philosophiju spadajući, često subst.* **-cus**, i, *m. cynički philosoph, pl.* **Cynici**, ōrum, *m.*

cȳnŏcĕphălus, i, *m.* [κυνοκέφαλος] *psoglav, njeka opica.*

Cȳnŏsarges, is, *n.* [Κυνόσαργες] *gymnasium blizu Athenâ na brežuljku istoga imena Heraklu posvećenom.*

Cȳnoscĕphălae, ārum, *f.* [Κυνὸς κεφαλαί] *pasje glave, dva brežuljka u Thessaliji, poznata bitkom 197. pr. Is.*

Cȳnŏsūra, ae, *f.* [Κυνὸς οὐρά, *pasji rep*] *zvjezdje blizu sjeverne stožerine, mali medvjed, -kola. Odavle* * **-ris**, ĭdis, *f. kano adj.* ursa = *mali medvjed.*

Cȳnŏsūrae, ārum, *f.* [Κυνὸς οὐρά] *glavina (rt) u Attici.*

Cynthus, i, *m.* [Κύνθος] *gora na otoku Delos, na kojoj se rodili Apollon i Diana, Ov. Odavle* * **-thius**, **-thia**, *adj. cynthski, Cynthjanin itd. kano pridjevak Apollona i Diane,* * **Cynthia**, *ime njeke djevojke.*

Cȳnus, i, *f.* [Κῦνος] *grad i glavina u opuntskoj Lokridi.*

cȳpărissus *gl.* cupressus.

Cȳprius vicus, *ulica u Rimu, Liv.* 1, 48, 6.

Cȳpros *ili* **-rus**, i, *f.* [Κύπρος] *otok u sredozemnom moru, Cypar. Odatle* **Cyprius**, *adj. cyparski; subst. a)* * **-ia**, ae, *f. Cypranka* = Venus. *b)* † **-ii**, ōrum, *m. Cyprani.*

Cypsĕlus, i, *m.* [Κύψελος] *glasovit samodržac* (tyrannus) *u Korinthu.*

Cȳrēne, es, *f. ili* **-nae**, ārum, *f.* [Κυρήνη] *1) glasovita grčka naseobina u sjevernoj Africi. Odatle a)* **Cȳrēnaicus**, *adj. cyrenski. b)* **-aici**, **-naei**, ōrum, *m. Cyrenci, sljedbenici cyrenske philosophije, kojoj je bio početnik* Aristippus *Cyrenac. c)* **Cȳrēnensis**, *adj. cyrenski; subst.* **Cyrenenses**, ium, *m. Cyrenci. 2) (Virg.) kći Hyptejeva* (Hypteus), *a mati Aristaeju od Apollona.*

Cyrnus, i, *f.* [Κύρνος] *(pjesn. i kasn.)* = *otok* Corsica. *Odavle* **-neus**, *adj. cyrnski.*

Cyrtaei *ili* **Cyrtii**, ōrum, *m.* [Κύρτιοι] *ratoborno pleme u Persiji.*

Cȳrus, i, *m.* [Κῦρος] *1) utemeljitelj persijske carevine. 2) C. mladji, koji si je brata Artaxerxa Mnemona pokušao svrgnuti s priestola, nu poginuo u bitci kod Kunaxe g. 401. pr. Is. 3) živući za vremena Ciceronova graditelj; odavle* **Cȳrēa**, ōrum, *n. sazidane od C. sgrade. 4) izmišljeno ime njekoga mladića, Hor.*

Cyssus, i, *f.* [Κύσσος] *grad s pristaništem u Joniji.*

Cȳtae, ārum, *f.* [Κυταία] *grad u Kolchidi, rodno mjesto Medejino. Odatle* * **Cȳtais** [Κυταΐς], ĭdis, *i* * **Cȳtaīnē** [Κυταΐνη], es, *f. Cytaejanka* = Medea.

Cȳthēra, ōrum, *n.* [Κύθηρα] *otok kod južne glavine Lakonije, Veneri svet, s. Cerigo. Odatle* * **-riăcus**, *i* * **-rēius**, *adj. cytherski, ponajv.* = *Veneri svet; subst.* * **-ērēïa**, ae, *f.* [-ηΐα] = Venus. *2)* * **-rēa**, ae, *f. i* * **-rēïs**, ĭdis, *f.* [-ηΐς] = Venus; *odavle opet* * **-rēïas**, ădis, *f.* [-ηϊάς] *Veneri posvećen, Venerin.*

Cȳthēris, ĭdis, *f.* [Κυθηρίς] *milostnica triumvira Antonija, koji je s toga od Cicerona podrugljivo imenovan* **Cȳthērius.**

Cythnos, i, *f.* [Κύθνος] *ostrvo u aegejskom moru s. Thermia, Liv. Ov. Tac.*

cȳtĭsus, i, *f. i* **-sum**, i, *n.* [κύτισος] *vrst djeteline, možda dunjica, ljekarica* (Schneckenklee), *Virg.*

Cȳtōrus, i, *m.* [Κύτωρος] *gora u Paphlagoniji, bogata zelenikom iliti šimširom* (Buchsbaum). *Odavle* **-rius**, *adj.* jugum, *Cat. i* * **-riăcus**, *adj.;* pecten C. = *od zelenikovine.*

Cyzĭcus *i* **-cos**, i, *f.* [Κύζικος] *ili* **-cum**, i, *n. grad uz Propontidu. Odavle subst.* **-cēni**, ōrum, *m. Cyzičani.*

D.

D, *kano kratica, 1)* D. *kano ime* = Decimus; *kano pridjevak* = Divus (Caesar, Augustus); *kano brojka* = *500; kod datuma u pismih* = dabam *(dato ili pisano);* D. O. M. = Deo Optimo Maximo. *2)* D. D. = dono *ili* donum dedit. *3)* D. D. D. = dat, dicat, dedicat *(kano posvetna rieč iliti formula). 4)* Des. = designatus. *5)* d. = dies; *gl.* 1. a. 4).

Dāci, ōrum, *m. Dacijani, stanovnici Dacije; sing. (ponajv. collect.)* **Dacus**, i, *m. Dacijanin, Virg. Hor. Tac. Odavle* **Dacia**, ae, *f. zemlja Dacija (iztočna Ugarska, Erdelj i Rumunjska);* **Dācĭcus**, *adj. dacijski,* bellum, *Plin. ep.*

dactȳlĭcus, *adj.* [δακτυλικός] *daktylski,* numerus, pes.

dactȳlus, i, *m.* [δάκτυλος, *upr. prst*] *u metrici, stopa stiha* —◡◡, *daktyl.*

Daedălus, i, *m.* [Δαίδαλος] *glasovit umjetnik grčkoga mythskoga doba, suvremenik Minoju i Theseju, sagraditelj Labyrintha na Kreti. Odatle 1)* * **-lēus** *i* **lēus**, [Δαιδάλειος, -εος] *adj. Daedalov;* iter D., *put po Labyrinthu. 2)* * **-lus**, *adj. umjetan, umješan, vješt; umjetno-, vješto izradjen.*

Dăhae *(krivo* Daae), ārum, *m.* [Δάαι] *scythijsko pleme s one strane hvalinskoga mora.*

Dalmătae, ārum, *m.* [Δαλμάται] *Dalmatinci. Odatle 1)* **Dalmătia**, ae, *f.* [Δαλματία] *zemlja uzduž iztočne obale jadranskoga mora. 2)* **Dalmătĭcus**, *adj. dalmatinski.*

dāma, ae, *f.* [*m. samo u Virg. ecl.* 8, 28.] *vrst jelena ili koze, lanj, lanjac, jelen-šarenjak* (Damhirsch).

Dămascus, i, *f.* [Δαμασκός] *glasovit glavni grad Coelesyrije, Curt.*

damnātio, ōnis, *f.* [damno] *osudjivanje, osuda,* reorum acerbissimae d.; d. ambitus, *radi stečene podmićivanjem časti (državne službe).*

damnātōrius, *adj.* [*od* damno] *osudni,* judicium; † tabella.

damnātus, *adj. s comp.* [*partic. od* damno] *1) osudjen = kojega je osuda rek bi već izrečena,* quis te miserior? quis te damnatior?, *izvjestnije osudjen, jednom Cic. in Pis.* 40, 97. *2) koji je zaslužio da se osudi, zlopak, zlotvor, jednom Prop.* 4, 7, 38.

damnĭfĭcus *i* **damnĭgĕrŭlus**, *adj.* [damnum-facio *i* gero] *štetonosan, škodljiv, štetan, Plaut.*

damno, 1. [damnum] *nametnuti komu kazan ili globu, 1) o sudcu, na kazan-, osb. na globu osuditi, odavle u obće osuditi, proglasiti krivcem ili za kriva,* alqm, † alqm inauditum; damnatum poenam sequi oportebat; alqm furti, *rad kradje,* caedis, ambitus; crimine ambitus, crimine proditionis, illo crimine; eo nomine, *radi toga (sr.* nomen); * mortis crimine falso, *s krive sumnje na smrt;* alqm de vi; *(Liv.)* d. alqm ob annonam compressam; propter quam (vim) est jure damnatus; d. alqm capite *ili* capitis, † pecuniâ; octupli, *na osmorogubu naknadu štete,* alqm rei capitalis; vel in opus vel in ludum, in metallum, ad, in poenam, *Plin. ep.,* ad mortem, *Tac.;* ad opus, *Suet., s* ut, accusatus in senatu damnatur ut etc., *Tac. ann.* 2, 67.; vitâ turpis, existimatione damnatus, *(o)sudjen,* causa, quae ipsa opinione hominum tacita prope convicta atque damnata *(presudjena)* sit; *kadšto o tužitelju, raditi ili učiniti, da se tko osudi,* ab alqo decem milibus aeris damnari, *nječijim nastojanjem osudjen biti na globu od 10.000 assa. 2) izvan suda, a) (riedko) proglasiti koga krivim čemu, biediti, kriviti ga čim,* alqm stultitiae, *proglasiti ili držati ludim. b)* * *osuditi na što, kazniti čim koga,* damnatus Sisyphus longi laboris; lumina nocte; in unam partem; *često (Liv. Nep.)* damnari, damnatum esse voti, *upr. obvezan biti izpuniti zavjet, što ga je tko učinio radi koje želje* = *želja se je komu izpunila;* * damnare alqm votis. *c) osudjivati koga ili što, zabaciti, ne odobravati, kuditi,* * mea visa; * amores; † ne damnent quae non intelligunt; † qua (falsa opinione) damnare eum et invisum quoque habere sum creditus; † d. consilium; † fidem alcjs, *ne vjerovati komu,* † spem omnem, spem salutis, *odreći se, izgubiti. d)* * *predati-, izručiti-, ostaviti-, prepustiti komu na pogubljenje,* Stygio caput orco, quem damnet labor sc. leto. *e) oporukom obvezati na što, s inf., Hor.*

damnōse, *adv.* [damnosus] *pogubno,* d. bibere, *domaćinu na štetu, svojski, živo, jednom Hor. sat.* 2, 8, 34.

damnōsus, *adj.* [damnum] *1) pun gubitka, štete i kvara, štetan, poguban, škodljiv, pogibelan,* bellum sumptuosum et d. Tomanis, res damnosissima divitibus; * libido, * Venus d. *2) (Com. i kasno), tko se sam upropašćuje, razmetan, razsipan,* damnosior in re, *Suet.*

damnum, i, *n. 1) gubitak, šteta, kvar, škoda (kojoj si je čovjek sâm kriv; opp.* lucrum; *sr.* detrimentum), haec jactura atque d.; damna ac detrimenta; d. aleatoria; * d. capitis, *gubitak jednoga roga s glave; (Liv.)* naturae, *prirodjena mana;* † incendiorum damna, *štete od požara, požarne štete;* * d. coelestia *(na nebu)* lunae; *s gen. obj.,* † sarcinarum; * amissi corporis; d. accipere *(Hor.),* facere, *imati štetu, štetovati, kvarovati;* in maximis lucris paulum alqd damni contrahere, *nješto malo kvarovati;* magnum d. factum est in Servio, *mnogo se je izgubilo sa Servijem;* * unius verbi damna grandia ferre, *jednu rieč skupo (slano) platiti;* habere alqd in damno, *držati za št . .; (riedko)* dare *(po-, učiniti)* d.; *(Com.)* dare alcui d. aut malum, furtum sive d.; * alcui damno esse; explere *(Liv.),* sarcire damna sua, *popraviti, naknaditi;* d. perferre, pati; damna Romano accepta bello; damno duarum cohortium, *s gubitkom dviju l. Odatle* * *a) što je tko izgubio, šteta,* volat d. circa sua. *b) osoba, koja je komu na štetu (o milostnici). 2) na pose, t. t. jurist., globa, kazan.*

Dāmŏcles, is, *m.* [Δαμοκλῆς] *udvorica Dionysija starijega, samosionika u Syrakusah.*

Dāmon, ōnis, *m.* [Δάμων] *1) pythagorinac, prijatelj Phintiji* (Phintias). *2) glasovit glasbenik, Athenac. 3) ime pastira, Virg.*

* **Dănăe**, es, *f.* [Δανάη] *kći kralja Akrisija, a mati Perseju od Jova* (Jupiter), *koji je k njoj zatvorenoj u kuli sišao u prilici zlatne kiše. Odavle* * **-ăēius**, *adj. Danain, potomak Danain,* heros, *Danaić* = Perseus.

Dănăus, i, *m.* [Δαναός] *sin Belov, brat Aegyptov; on pobježe sa 50 si kćeri u Grčku i utemelji ondje kraljevinu* Argos. *50 sinova Aegyptovih otidoše za njim u potjeru te zaiskaše u njega kćeri njegove za žene; nu po nalogu otca svoga, osim Hypermnestre, u noći izza svatbe svaka usmrti supruga svojega. Za kazan morahu mu kćeri u podzemnom svietu sud s izrešetanim dnom uviek puniti vodom. Odavle a)* * **Dănăĭdae**, ārum, *m. Danajevići* = *Grci. b)* * **Dănăĭdes**, dum, *f.* [Δαναΐδες] *Danajevice, kćeri Danajeve. c)* * **Dănăus**, *adj. Danajev ili grčki;* * *subst.* **-nai**, ōrum, *m.* = *Argivci ili Grci.*

Dandărĭdae, ārum, *m. Scythijsko pleme uz* palus Maeotis; *zemlja njihova* Dandărica, *Tac.*

dănista, ae, *m.* [δανειστής] *koji novce daje na kamate, vjerovnik, kamatnik, lihvar, Plaut.*

dănistĭcus, *adj.* [δανειστικός] *lihvarski, jednom Plaut. Most.* 3, 1, 129.

danit, danunt = dat, dant, *produljeni oblik od* do, *Plaut.*

Dānŭvius *(ne* Danubius], ii, *m.* [Δανούβιος] *Dunaj, Dunav (osb. gornji).*

Daphne, es, *f.* [Δάφνη, *lovorika*] *1) u lovor pretvorena kći boga rieke Peneja* (Peneus), *Ov,*

2) selo u Syriji, Apollonu sveto. Odavle **-nenses,** ium, *m.* Daphnjani, *Eutr.*

Daphnis, ĭdis, *m.* [Δάφνις] *liep, mlad pastir na Siciliji, sin Mercurijev, izumilac sicilijske pastirske pjesme (seljanke), Virg. Ov.*

dăpĭno, 1. [daps] *postaviti-, iznieti-, metnuti jelo komu ili pred koga, jednom Plaut. Capt.* 4, 2, 117.

daps, dăpis, *f.* (*ponajv. pjesn. i malne vazda u pl.*) 1) *čast-, sobet-, svečani objed u slavu kojemu bogu, takodjer na uspomenu kojega pokojnika.* 2) *u obće obilan i sjajan objed, čast, gostba, dobro jelo, jestvina.*

dapsĭlis, *redje (Plaut.)* **dapsilus,** *adj.* [δαψιλής, daps] (*predcl. i kasno*) *obilat, sjajan, krasan, dragocjen,* sumptus; lectus; *adv.* dapsile, convivari, *Suet.*

* **Dardănus,** i, *m.* [Δάρδανος] *sin Jova* (Jupiter) *i Elektre iz Arkadije, utemeljitelj grada Dardanije u Troadi, praotac kraljevskomu plemenu trojskomu i po Aeneji Rimljanom. Odatle* 1) * **-nĭdes,** ae, *m.* [-νίδης] *Dardanović, na pose* Aeneas, *u pl.* = Trojani; *i kano adj.* = *trojski.* 2) * **-nis,** ĭdis, *f.* [-νίς] *Dardanovica* = *Trojanka, na pose Creusa.* 3) * **-nius** [-νιος], *adj. Dardanov, često* = *trojski. Odavle subst.* **-nia,** ae, *f.* a) *grad D. uz Hellesponat.* b) * *Troja.* c) *zemlja u gornjoj Moesiji, današnjoj Srbiji.* 4) * **-nus,** *adj. dardanski* = *trojski; subst.* **-ni,** ōrum, *m. Dardanci, stanovnici Dardanije [gl. 3) c)].*

Dārēus (*pravije nego* **Dārīus**), i, m. [Δαρεῖος] *ime mnogih kraljeva persijskih.*

dătārius, *adj.* [do] *tičući se davanja, od davanja, jednom Plaut. Ps.* 4, 2. 13.

dătātim, *adv.* [do] *zamjenito-, jedan drugomu (po)dajući, -dobacujući,* (pilâ) ludere, *Plaut.*

dătio, ōnis, *f.* [do] (*riedko*) 1) *davanje, podjeljivanje,* legum. 2) (*jednom Liv.* 39, 19, 5), *pravo dati što, -odreći se čega,* d. est alcui.

Dātis, ĭdis, *acc.* tim, *m.* [Δᾶτις] *vojvoda persijskoga kralja Dareja Hystaspovića.*

dăto, 1. [*intens. od* do] (*predcl. i kasno*), *davati, podavati.*

dător, ōris, *m.* [do] *davalac,* laetitiae, *Virg.*; *podavač (napinjač), on, koji kod loptanja loptaču dobacuje loptu, Plaut.*

dătŭs, us, *m. davanje, jednom* (*abl.* datu) *Plaut. Trin.* 5, 2, 16.

Daulis, ĭdis, *f.* [Δαυλίς] *grad u Phocidi. Odavle* * **-lius,** *adj. davlidski; subst.* * **-lias,** ădis, *f. Davlidjanka* = Procne (*ili* Philomele).

Daunus, i, *m.* [Δαῦνος] *bajevni (mythski) kralj u jednoj strani Apulije, otac ili praotac Turnu, tast Diomedu. Odavle* a) * **-nius,** *adj. Daunov,* heros, Turnus, gens = Rutuli, dea = Juturna, caedes = *rimski.* b) * **nias,** ădis, *f.* = Apulia.

Davus, i, *m. ime rimskih robova, osb. u komoedijah. Posl. gl.* Oedipus.

dē, *praep. s abl. znači prvobitno da osoba ili stvar odlazi, udaljuje se s mjesta ili točke, gdjeno je prije bila* (*sr.* ab, ex), 1) *u prostoru, s ili sa (c. gen.), iz, od,* anulum detrahere de digito; de finibus exire (*da se čovjek ne vrati više, različito od* ex f. exire); de foro discedere, de manibus effugere, de sella exsilire; dejicere se de muro. *Odavle a) kod riečî, koje znamenuju oddati, oduzimati, lučiti i sl.,* capere, sumere, petere, quaerere alqd de alqo, audire de alqo, *od koga (iz nječijih ustiju),* discedere de alqo *[sr. 3) e)]*; mercari de alqo. *b) znači mjesto, odkle se što uzimlje, ili tko dolazi kano iz svoga običnoga boravišta, razred ili classu, u koju tko spada, rod, podrietlo itd., iz, od, sa (c. gen.), izmedju,* illa de Andromacha, *one rieči iz A.,* Graeci versus de Phoenissis, de Philocteta; caupo de via Latina, rabula de foro; malus poëta de populo, homo de plebe, de schola; nescio qui de circo maximo (*athlet, borac*); * Lybica de rupe leones; * genetrix mihi est de Priami gente. *c) znači tačku, od koje se što rek bi odtrgne i neposredno izidje ili se u obće čini, sa (c. gen.), o (c. acc. i loc.), na (c. loc.),* * pendere de collo, * nova de gravido palmite gutta tumet; * de qua pariens dea nixa est; de sella ac tribunali pronuntiare; de tergo, *od zad (sr.* a tergo, *s traga),* agere alqd de insidiis, *iz zasjede, busije.* 2) *u vremenu, a) znači, da što neposredno sliedi izza česa, odmah izza, odmah poslije,* non bonus est somnus de prandio, *Plaut.*; statim de auctione venire; *odavle* diem de die, *od dana do dana, dan po dan. b) znači, da je od njekoga vremena tekar čest prošla, jošte za (c. gen.), jošte tečajem, jošte u . . .,* de tertia vigilia profectus est; multa de nocte, *jošte za gluho doba noći, kasno u noći,* media de n., *jošte u sred noći, u pol noći;* latrones surgunt de nocte, potare de die *(Hor.), jošte za biela dana; (Hor.)* media de luce, de medio; navigare de mense Decembri, *jošte tečajem ili u d., nu* de tempore, *u pisca bell. Hisp., u obično doba. 3) u drugih odnošajih, a) kaže cjelinu ili množ, iz koje se čest uzimlje, opisujuć partitivni genitiv, od, izmedju, medju,* de decem fundis tres nobilissimi, quidam de exercitu captivi; alqam partem de istius impudentia reticebo; quemvis de iis; nemo de nobis unus excellat; pauci de nostris, unus de multis, *(Hor.)* cetera de genero hoc. *b) znači imutak, kojim se koji god trošak podmiruje, od,* de praeda, manubiis spoliisque habetote; de meo, de tuo, de suo, de nostro, de vestro, de alieno; *takodjer* de te, *iz tvoje kese, Ter.;* de publico, *iz državne blagajne; ili stvar, od koje je što načinjeno, od,* de eodem oleo et opera exarare alqd; signum factum de marmore; carcer de templo fit; * verno de flore corona; *slično* de tergo, de visceribus *(hrbtom, ledjî itd.)* satisfacere. *c) znači uzrok, s kojega što biva, s (c. gen.), iz, radi,* hac de causa; qua de c., eadem de c.; his, isdem, multis, quibusdam de c.; gravi, leviore de c.; flere de alqa re, * mater est de me, *po meni, mnome. d) znači pravilo, mjerilo = po (c. loc.) usljed; na (c. acc.),* de mea sententia; de meo consilio. *e) znači predmet, na koji se djelatnost proteže, osb. izza glagolâ* sentiendi *i* declarandi: accipere, audire, docere, edocere, cognoscere, dicere, loqui, scribere, judicare de alqa re, de alqo, *o (c. loc.), za (c. acc.), na (c. acc.); takodjer izza substantivâ,* in libro quinto de natura deorum, Theophrasti de vita beata liber, de Massivae nece judicium *i sl.*; *skraćeno govoreć,* sed de memoria (= disputationi de m.) destinatus est proximo libro locus, *Quint.* 10, 7, 33. *S toga kaže obzir, odnošaj, o (c. loc.), glede na, odnosno na, pogledom na, s obzirom na, što se tiče, s (c. gen.), za (c. acc.),* credere, diffidere de alqa re, de Dionysio admiratus sum; satisfacere de injuriis; omnia de pace experiri; de numero dierum servare fidem; quae ignorabant, de L. Domitii fuga, cognoscunt; illo incommodo de Sabini morte perlato; probat rem de mittendis legatis; quae postea acciderant, de angustiis rei frumentariae accipit; et de expugnando oppido et de flumine transeundo spem se fefellisse; usu venire de alqo. *f) s adjectivom rabi za opisivanje adverbijâ,* de integro, *iz nova, opet,* de improviso, *iz nenada.*

dea, ae, *f. božica, boginja*; * d. triplices = Parcae, * d. siderea, *noć,* * d. novem = Musae, * d. venatrix *ili* silvarum = Diana, * d. bellica = Minerva.

de-albo, 1. *pobieliti, posadriti,* columnas; *posl. gl.* fidelia.

deambŭlātio, ōnis, *f.* [deambulo] *šetanje, šetnja, jednom Ter. Heaut.* 4, 6, 2.

de-ambŭlo, 1. *šetati se, ići u šetnju, prošetati se (dok se čovjek utrudi; sr.* inambulo, obambulo).

de-ămo, 1. 1) *zatravljen-, zaljubljen biti (u koga), žestoko ljubiti, ginuti za kim,* alqam; *takodjer* d. alqd, *straviti se za čim, vrlo se što komu mili, vrlo mu godi, -omili, Plaut.* 2) *(Ter.), vrlo obvezan-, od srdca zahvalan biti komu,* d. te, Syre.

de-armo, 1. *razoružati,* exercitum, *jednom Liv.* 4, 10, 7.

de-artuo, 1. [artus] *upr. razuditi, raztrgati na udâ, tp. prievarom upropastiti, -zatrti, -razkučiti,* alqm, opes, *Plaut.*

de-ascio, 1. [ascia] *upr. ugladiti bradvom (ili zidarskom žlicom), otesati, tp. omesti, oglobiti, oskubsti, prievarom upropastiti,* senem, *Plaut.*

de-bacchor, *dep.* 1. *iz-, nabiesniti se, izgoropaditi se, kričati i biesnjeti, goropaditi, Ter.;* d. ignes, *preko mjere žegu.*

dēbellātor, ōris, *m.* [debello] *pobjednik, pobjeditelj, dobitnik,* * ferarum.

dē-bello, 1. 1) *intrans. doratovati, rat svršiti, -okončati,* cum alqo; *(Liv)* debellato, *izza dovršena rata; često impers.* 2) *trans. a)* * *izvojštiti, svršiti, s bojem okončati,* rixam. *b) sasvim pobiediti, -svladati, -predobiti, -obladati,* * alqm; † Illyricum.

dēbeo, ui, ĭtum, 2. *[od* de *i* habeo, *od koga što imati, s toga dužan biti vratiti mu]* 1) *novce (novci) itd. dužan biti, -dugovati komu,* alcui pecuniam, frumentum; *posl.,* animam debere *(Ter.), dužan biti i kosom na glavi;* illi quibus debeo, *moji vjerovnici;* kal. Jan. debuit *(morao je platiti)*; ii, qui debent *i (u Liv.)* debentes, *subst., dužnici*; * opus debentes, *obvezani na koji god râd, težaci, robotnici. Odatle tp. a) dužan biti, -ostati komu što, kratiti, zadržati,* non posse alcui alqd debere; tibi hoc video non posse deberi. *b) dugovati komu što, za-, obvezan biti na što; u pass. ide koga što, pripada mu što,* d. alcui gratiam, † mutua officia; patriae hoc munus; communis fides quae omnibus debetur; honores, laudes, poenae debitae, * navis quae tibi creditum debes Virgilium· finibus Atticis etc., * debere *(mora platiti)* patriae poenas, * debent mihi Turnum haec sacra, *usljed ove žrtve da sa mnom dieli mejdan T.; s inf. dužan-, držan biti, morati nješto učiniti [o moralnom zakonu, dužnosti, kadšto i u blažem smislu, pristoji se, valja, a samo kod pjesnikâ* = necesse est]. *c) dugovati komu što, morati komu na čem zahvaliti ili hvaliti,* d. ei hanc laudem, multum illi, alcui beneficium, * salutem, vitam; alcui omnia; plurima pro beneficiis; * d. se, *sebe = svoj život;* * *o zlu,* hoc quoque Tarquinio debebimus; *s* quod; *absol. dužan biti hvalom komu, obvezan-, zahvalan-, haran biti komu,* alcui. 2) *kao što* ὀφείλω, ὀφλισκάνω, *zakonom udesa ili naravi na što odredjen-, odabran-, osudjen biti, obvezan-, držan biti trpjeti ili učiniti što,* debitus destinatusque morti, *osudjen na itd.,* mors naturae debita, *koju treba po prirodnom zakonu trpjeti;* vita, quae necessitati debetur, *pripada;* * fatis debitus Aruns; * tellus fatis debita; *sudbinom odredjena i samo* * debitus conjux, *sudjeni,* * debita moenia, * Pergama debita, *kojemu je propast sudjena,* * haec debita, *ova neuklonива sudbina,* * tempora debita; * debere urbem, *sudbinom opredieljen biti da utemelji grad,* * ventis debere ludibrium, *biti igra vjetrova.*

dēbĭlis, *adj.* s † *comp.* [de-habilis] *komu jedno ili više udâ ne služi već podpuno i kako bi valjalo, uzet, klienit, hrom, slabačak, mlohav, loman, krhak (sr.* mutilatus, mutilus, truncus), senex; membris omnibus captus ac d.; claudi ac debiles equi; unum (corpus rei publicae) debile, infirmo capite; * manus, * navis, *ferrum; *tp. nejak, nemoćan, mlohav, slab, iznemogao, oslabio (sr.* imbecillus, infirmus, invalidus), infirmos ac d.; praetura manca ac d.; qui hac parte animi tam d. esset; *(Tac.)* ingenio debilis.

dēbĭlĭtas, ātis, *f.* [debilis] *klienitost, hromoća, slaboća, oslaba, mlohavost, mljedost,* linguae, membrorum, *(Tac.)* pedum, *ulozi, podagra; tp.* animi; *i pl.*

dēbĭlĭtātio, ōnis, *f.* [debilito] *tp. oslaba, mljedost,* animi, *jednom Cic. in Pis.* 36, 38.

dēbĭlĭto, 1. [debilis] 1) *ohromiti, osakatiti, oslabiti, mlohaviti, skršiti,* alqm, membra (alcjs) lapidibus; * hiems d. mare, *razbijati, krhati valove.* 2) *tp. oslabiti, skršiti, smesti, činit klonuti duhom, popariti,* opes Lacedaemoniorum; viri non est debilitari dolore, frangi, succumbere; desperatione debilitati; homo afflictus, debilitatus; debilitatus *(klonućem duha odvraćen)* a jure cognoscendo; d. animum, spem alcjs.

dēbĭtio, ōnis, *f.* [debeo] *(riedko) dugovanje, dug,* pecuniae, gratiae.

dēbĭtor, ōris, *m.* [debeo] 1) *dužnik.* 2) *tko da se komu na čem zahvali,* * animae, * vitae; † *absol.*

dēbĭtum, i, *n.* [*partic. od* debeo] *1) što tko komu duguje, dug,* solvere alcui d., debito fraudari; *(Nep.)* morbo naturae reddere d., *vratiti naravi dug, euphem.* = *naravskom smrti umrieti. 2)* † *dužnost, držanstvo.*

dē-blătĕro, 1. *izbrbljati, izblebetati, izbubnjati,* alcui alqd, *Plaut.*

dē-canto, 1. *1) izpjevati, pjevati, pjevajuć govoriti-, -predavati, -prikazivati,* * miserabiles elegos; † Halosin Ilii; *absol. (Aurel. Vict.)* epulandi decantandique jus; *obično s preziranjem* = *odkokotati, odkrakoriti, opetovati do dosade,* pervulgata praecepta; eas omnes (quaestiones) percursas animo et prope dicam decantatas habere. *2) absol., dopjevati, prestati pjevati,* sed jam decantaverant, *jednom Cic. Tusc.* 3, 22, 53.

dē-cēdo, etc. 3. *1) otići, izaći, poći, odilaziti,* ex Italia; de agri parte tertia, de Numidia; cursu suo, *zaći; (Nep.)* ex ingratorum hominum conspectu morte. *Na pose a) t. t. o vojnicih, otići, poći, odmarširati, odmaknuti,* de colle; † loco superiore; inde; *i* de, ex, ab statione; *absol. b) t. t. o magistratih (činovnicih), osb. namjestnicih, koji izza svršena službovanja iz provincije odlaze,* ex *ili* de provincia, *i samo* d.; Romam ad triumphum; *u prilici,* decedere de vita *i samo* decedere, *prestaviti se ili poći s ovoga svieta, preminuti; (Aurel. Vict.)* voluntaria morte. *c)* d. alcui de via, in via, *Ter., i samo* d. alcui, *Caes. (iz počitanja ili mržnje) ići komu s puta, ugnuti mu se, kloniti ga se;* * nocti, calori; *tp. α) (riedko)* d. de via, *s puta zaći, sići s pravoga puta, zastraniti. β) o posjedu, pravu i sl., odstupiti, odustati od č., odreći se č., ustupiti što, popustiti u čem,* de suis bonis omnibus; de jure suo, *(Liv.)* jure suo; de officio *i samo* officio; *(riedko)* a superioribus decretis; *takodjer (Nep.)* d. de foro, *otići s f., ostaviti f., ne baviti se više parnicami itd. na f. γ)* * d. alcui, *ustupati komu, zaostajati za kim, biti slablji ili lošiji od k.,* peritis; Hymetto mella. *2) minuti, proći, prestati, nestati, izčeznuti, izgubiti se, popuštati, odustati,* febris quartana; aqua, *pada; (Ter.)* de summa nihil d., ira d.; *(Liv.)* id suis opibus; cura decessit patribus de Antiocho; *(Sall.)* invidia d.; * sol, *zapada;* * tempora; * die decedente. *3)* = cedere, *za rukom poći, uspjeti, izpasti, izaći,* prospere decedentibus rebus, *jednom Suet. Caes.* 24.

Dĕcĕlēa *(ili* **-īa***)*, ae, *f.* [Δεκέλεια] *mjesto u Attici na Boeotskoj granici.*

dĕcem, *adj. num. card. deset.*

Dĕcember, bris, e, *tičući se 10. t. j. zadnjega mjeseca rimske godine, koja bi se izprva počimala s prvim danom marta (ožujka) kašnje* = *12. mjeseca,* mensis; Kalendae, Nonae, Idus Decembres; † *bez* mensis = *mjesec decembar (prosinac).*

decemjŭgis, *adj.* [d. *i* jugum] *kano subst. sc.* currus, *kola sa ili na deset konja, jednom Suet. Ner.* 24.

dĕcempĕda, ae, *f.* [d.-pes] *mjerača (motka) od 10 stopa za mjerenje polja.*

dĕcempĕdātor, ōris, *m.* [decempeda] *zemljomjer, mjernik, jednom Cic. Phil.* 13, 18, 37.

dĕcemplex, ĭcis, *adj.* [d.-plico] *deseterostruk, deseterogub, jednom Nep. Milt.* 5, 5.

dĕcem-prīmi, ōrum, *m. deset prvih viećnika ili starješina u municipijih i naseobinah.*

dĕcem-scalmus, *adj. na deset vesala, jednom Cic. Att.* 16, 3, 6.

dĕcem-vir, vĭri, *m. desetoričar, član sbora od 10 muževa, često u pl. decemviri, sbor magistratā (činovnika) rimskih od 10 članova,* d. legibus scribendis, sacrorum *ili* sacris faciundis, agris metiendis dividendisque *ili za pojedini slučaj* agro metiendo dividendoque. *Odatle* **decemvĭrālis**, *adj. decemvirski;* **-virātus**, us, *m. decemvirstvo.*

dĕcens, *adj. s* * † *comp. i* * † *sup.* [*partic. od* decet] *1) dolikujući, pristojan, pristao,* † amictus, * quid verum atque decens; *(Tac.)* habitus. *2) dražestan, mio, liep, krasan, gizdav,* * Venus, * Gratiae.

dĕcenter, *adv. s* * † *comp. i sup.* [decens] *pristojno, kako se pristoji, sgodno.*

dĕcentia, ae, *f.* [decens] *pristojnost, jednom Cic. n. d.* 2, 58, 145.

dĕceo, cui, — 2. *krasiti, resiti, dobro stojati, dolikovati, pristojati se komu, o haljinah itd.,* alqm toga picta d.; * forma viros neglecta. *Odatle tp. dolikovati, pristojati se komu, pristojno je, valja,* id quemque decet; oratorem irasci minime d.; quid deceat in oratione, caput esse artis decere; * quo me decet usque teneri? *čemu da jošte dulje čekam? (Ter.)* decet nobis *(dat.).*

dĕcēris, is, *f.* [δεκήρης] *brod s 10 klupa za veslače, desetoveslenjak, desetoklupnjak, jednom Suet. Cal.* 37.

dē-cerno, crēvi, crētum, 3. *odlučiti, od-, narediti, 1) t. t. o sudcu, magistratu, na pose senatu odlukom-, zaključkom-, glasom itd. odlučiti, -zaključiti, -presuditi, -od-, -narediti, -ustanoviti, -riešiti, -proglasiti,* alia decernit, de aliis consulturum se regem simulat; inter quos jam (Verres) decreverat; iidem (Druides) decernunt; d. dilectum, supplicationem; d. alcui triumphum, statuas, honores, *dosuditi, dopitati;* provinciam, *odrediti, opredieliti;* d. praemium *(kano nagradu)* servo libertatem; d. provincias *(kano poslovno, djelokrug)* Hispaniam atque Africam; Dolabella hoste decreto, *proglasiv D. za n.;* senatus d. *s acc. c. inf.;* senatus decrevit populusque jussit ut etc.; de imperio Caesaris et de amplissimis viris, tribunis plebis, gravissime acerbissimeque decernitur; *i o senatoru pojedincu* = decernendum alquid censere, *kao što Cic. Phil.* 11, 6. *veli, glasovati-, izjaviti se za što,* decerno quinquaginta dierum supplicationes; ut id decernerem; cum cuidam supplicationem non decerneres; tu mihi supplicationem decrevisti togato. *2) u obće odlučivati, riešiti, odrediti, zaključiti,* rem dubiam; *i suditi, mniti, za izvjestno uzeti, -držati,* illum decreverunt dignum, *Ter.;* in quo omnia posita esse decrevi; in me satis consilii esse decreras;

nequeo satis decernere, *Ter.; o philos. mnienju,* si id summum malum esse decreverit. *3) borbom odlučiti, boriti se, odsudnu bitku biti,* d. pugnam, proelium, † d. de bello; d. armis, ferro, acie, classe; cum alqo; decernendi potestatem Pompejo fecit; † d. contra vim hostium; * d. cornibus inter se. *Često o borbi riečmi, vojevati, boriti se,* decernite criminibus, mox ferro decreturi; d. pro sua fama; de salute rei publicae; de omnibus fortunis; expetenda magis est decernendi ratio *(odluka pravnimi razlozi)* quam decertandi fortitudo. *4) riešiti se, odvažiti se na što (poslije redovita viećanja ili pomnjiva uvažavanja; sr.* destino, statuo), *odlučiti, zaključiti, nakaniti, naumiti, smisliti s inf.,* s ut; certum atque decretum est.

dēcerpo, psi, ptum, 3. [de-carpo] *1) ubrati, utrgati,* * florem, * olivam, * pomum arbore, † inde laureas. *2) tp. a) odnimiti, uzeti odakle, oduzeti, odkinuti,* animus humanus ex mente divina decerptus; d. nihil sibi ex ista laude; ne quid jocus de gravitate decerperet, *naudi. b)* * *brati, vaditi, uživati,* fructus ex re.

dēcertātio, ōnis, *f.* [decerto] *odlučivanje-, odluka borbom,* omnium rerum, *jednom Cic. Phil.* 11, 9, 21.

dē-certo, 1. *borbom-, bojem-, oružjem odlučiti, boriti se (dok se stvar ne rieši),* d. proelio, pugnā, armis, ferro, manu, cum alqo; *i absl.; o pri, takmi, natjecanju i sl. boriti se, takmiti se, natjecati se,* d. inter se Demosthenes et Aeschines *(na besjedištu)*; de jure; cum alqo contentione dicendi; * Africum d. aquilonibus.

dēcessio, ōnis, *f.* [decedo] *1) od-, polaženje, od-, polazak, osb. magistrata (činovnika) iz provincije, kojom je upravljao. 2) odlaženje* = *oduzimanje, odbijanje, umanjivanje, nestajanje, nestatak,* d. bonorum; decessionem de summa facere; d. capitis aut accessio.

dēcessor, ōris, *m.* [decedo] *polaznik iz provincije, kojom je upravljao, predšastnik u službi.*

dēcessus, us, *m.* [decedo] *1) od-, polazak, na pose magistrata (činovnika) iz provincije; (riedko) polazak s ovoga svieta, preminuće, smrt,* amicorum. *2) (riedko) o vodah, odtjecanje, odtok, opadanje,* d. aestus, *osjeka, osled.*

Dĕcetia, ae, *f. grad Aeduā u* „Gallia Lugdun"., *s. Decize.*

decharmĭdo *gl.* recharmido.

1. dēcĭdo, ĭdi, — 3. [de-cado] *(od ozgor dolje) spadati, spasti, padati, opadati,* poma ex arboribus; ex equo, equo, * ab equo; in terram, * in casses; * decidunt comae. *Odatle a) na pose* * *u boju pasti, poginuti. b) tp. α)* d. de spe, *(Ter.)* d. de spe, d. spe = *prevariti se u nadi, izdade koga nada,* † d. toto pectore, *posve izčeznuti iz srdca;* * ab archetypo labi et d., *saći, udaljiti se. β)* d. in fraudem = *na zao čin upućen-, zaveden biti; (Tac.)* huc decidisse cuncta, ut etc.; *(Suet.)* ad eas rei familiaris angustias, ut etc. *γ) pasti (u nesreću), strmoglavljen biti, nesretnim postati,* non virtute hostium, sed perfidia amicorum, *Nep.*

2. dēcīdo, īdi, īsum, 3. [de-caedo] *1) odrezati, odsjeći, odrubiti,* † caput; † auribus decisis; * pennas; *tp. (Plaut.)* d. tragulam = *presjeći* = *odbiti navalu. 2) tp. presjeći* = *priepornu stvar na kratko riešiti, -odlučiti, -dotjerati do kraja, -dovršiti-, nagoditi se, naravnati se s kim,* cum alqo; de alqa re; cum alqo de alqo; rem; * post decisa negotia; *(riedko) absl.*

dĕcies (deciens), *adv. num.* [decem] *deset puta, deset krat.*

dĕcĭmānus *ili* **dĕcŭmānus**, *adj.* [decima] *tičući se desetka ili desetine, 1) o daći, desetinski, desetački, pod desetkom, od desetka,* ager d., *od koje se desetak uroda daje,* frumentum d., *deseti vagan od žita, desetina; subst.* **-nus**, i, *m. zakupnik desetka, desetčar, i* **-na**, ae, *f. i* d. mulier, *žena desetčarova. 2) kano vojn. t. t. a) spadajući na desetu cohortu, desete cohorte,* porta d., *glavna vrata tabora rimskoga (jer bi ovdje desete cohorte pojedinih legija ležale). b)* † *spadajući na desetu legiju, desete legije,* miles; *u pl., ponajv. samo* decumani, *desetaci.*

† **dĕcĭmo** (decumo), 1. *decimovati, desetkovati, svakoga desetoga momka (izmed vojske) na kazan izvaditi,* recusantes; cohortes; *absl.*

dĕcĭmus *ili (stariji oblik)* **dĕcŭmus**, *adj. num. ordin., deseti; tp.* * *velik, golem, strašan,* unda. *Odavle a)* **dĕcĭmum**, *adv. deseti put, desetom. b)* **dĕcŭma** *(riedko)* (decima), ae, *f.* (*sc.* pars), *deseti dio, desétak, desetina, 1) kano javni dar što bi ga državni činovnici narodu poklonili, Cic. Tac. Suet. 2) kano daća, većinom u pl.* $^{1}/_{10}$ *od žita,* $^{1}/_{5}$ *od inih plodova.*

dēcĭpio, cēpi, ceptum, 3. [de-capio] *upr. uhvatiti, uloviti, oduzeti; odatle iznenada i lukavo obmanuti, -zaludjeti, omesti, prevariti (sr.* circumvenio, fallo), alqm; alqa re, per alqd; in eo fallis et decipis; *(Liv.)* viā decipi, *promašiti p., zaći s p. Odatle a)* = fallo, *ne biti opažen od koga,* ab tergo ac super caput decepere (*sc.* eum) insidiae, *Liv.* 22, 4, 4.; * amatorem amicae turpia decipiunt caecum vitia aut etiam ipsa haec delectant; * decipi laborum, *zaboraviti muke. b)* * d. diem, noctem, *činiti da bez dosade prodje, zabavom kratiti, -provesti.*

dēcīsio, ōnis, *f.* [decīdo] *presudjivanje, riešenje, odluka, nagoda,* decisionem facere; decisionis arbiter.

Dĕcius, *ime plemena* (gens) *rimskoga, od kojega su najglasovitija obadva Decija* (P. Decii Mures, *otac i sin), koji se kano consuli prvi u latinskom ratu, g.* 413. U. C. *a drugi u samnitskom, g.* 458. U. C. *od svoje volje za domovinu žrtvovaše; adj. Decijev,* lex D. *Odavle* **Dĕcĭānus**, *adj. Decijev.*

dēclāmātio, ōnis, *f.* [declamo] *1) abstr. besjedovanje, declamovanje, vježbanje u govorenju (kod kuće ili u školi pod rukovodjenjem učitelja); tp. puste, prazne rieči, pustoslovje, oklepine. 2)* † *concr. predmet govoru, thema, zadaća, školsko predavanje.*

dēclāmātor, ōris, *m.* [declamo] *učitelj, koji rukovodi u školi vježbe u govorenju, besjednik u školi, declamator (različit od* orator).

dēclāmātōrius, *adj.* [declamator] *spadajući na vježbenika u govorenju, declamatorski*, opus.

dēclāmĭto, 1. [*frequent. od* declamo] *a) intrans. vježbati se u govorenju, besjediti, declamovati*, Graece apud alqm, cum alqo quotidie; de alqo in Tiburtino. *b) trans.* d. causas, *o pravnih slučajevih radi uvježbanja besjede govoriti, declamovati.*

dē-clāmo, 1. *upr. vikati, glasno besjediti, predavati, 1) vježbati se kod kuće ili u školi u besjedjenju, declamovati* (*gl.* declamatio), tot dies in villa aliena; *(Hor.)* Romae; Demosthenes ad fluctum declamare solebat. *2) o besjedniku, žestoko i glasno govoriti, vikati, grmjeti*, in alqm impune; vehementer pro alqo contra alqm; *trans. vježbe radi nješto na glas kazivati, declamovati*, quae mihi iste visus est ex alia oratione declamare.

dēclārātio, ōnis, *f.* [declaro] *očitovanje, izjava, odkriće*, animi tui; liber iste, quantam habeat declarationem amoris tui.

dē-clāro, 1. *1) učiniti jasnim, -razgovietnim, razjasniti, pokazivati, na-, označiti*, ducis navem suis, praesentiam suam; *tp. očitovati, na znanje dati, po-, dokazati, na pose riečmi jasno pred oči staviti, -predočiti, -na znanje dati, -izraziti, -izjaviti, -razložiti i sl. (nikada na prosto* = dicere), alqd; summam benevolentiam *(o sadržaju lista)*; tot signis natura d. quid velit; *s acc. c. inf.; s* utrum — necne; d. imaginem vitae alcjs; vocabula idem declarantia, *značeće; absl. 2) t. t. kod izbora kojega god magistrata (činovnika), javno i glasno imenovati, proglasiti (o magistratu izbor rukovodećem ili izbiraču; sr.* renuntio), alqm consulem; declaratus rex *(kano k.)* Numa; d. munera *(obznaniti-, oglasiti da će se davati).*

dēclīnātio, ōnis, *f.* [declino] *1) ugnuće, sa-, nagnuće na stranu, odklonjenje, odklon, kosi nagib, -nagnuće, -spuštanje, -smjer*, parva quadam declinatione et, ut ajunt, corpore effugi; † corporis; causa, quae istam declinationem (atomorum) efficiat; *na pose strana svieta, podnebje, klima. 2) odklanjanje, odvraćaj, uklon, izbjegavanje*, d. malorum, laboris; *u rhetorici, kratki uklon, -udaljenje, -odstup od stvari iliti theme, kratka zastrana.*

dē-clīno, 1. [κλίνω] *1) trans. s-, od-, ukloniti, odvratiti, odvraćati, svratiti, nagibati, ugnuti*, agmen inde; ictum, *dočekati, od-, uzbiti;* atomum, *skrenuti s putanje; (Plaut.)* se extra viam; * d. lumina somno, *sažeti, sažimati, zaklopiti. Odatle tp. odvratiti koga oda šta, svrnuti*, mulier declinata quidquam ab aliarum ingenio, *različita, Ter.; (Quint.)* memoriae sui intentos ab alia inventione declinant; (*Quint.* 10, 5, 8.) oratio figurâ declinata, *u prilici govoren, metaphorski* = figurata *[sr.* figuro *2)]. 2) intrans. uklanjati se od čega, odkloniti se, odstupiti, udaljiti se, ugibati se, ostati daleko*, de ira, de alqo, a Capua; *absl., ob atomih; tp.* d. a proposito, a malis, a religione officii; oratio inde d.; *praegn. s acc. bojati se, kloniti se čega, izogibati se, izbjegavati, čuvati se*, urbem, impetum; † invidiam.

dēclīvis, *adj.* [de-clivus] *spuštajući se, nizbrdit, nagnut, ostrm, kos (od ozgor gledajući; sr.* acclivis), locus, collis, latitudo, *širok nagib (ostrmina)*; * ripa; *subst. n.* **-ve**, (per d., *niz brdo, Caes.) ili u pl.* **-via**, *ostrmina, nizbrdica, obronak; tp.* mulier aetate d., *koja je spala na doljne grane* = *stara, jednom Plin. ep.* 8, 18, 8.

dēclīvĭtas, ātis, *f.* [declivis] *(o)strmost, kosost, jednom Caes. b. G.* 7, 85, 4.

dēcoctor, ōris, *m.* [decoquo] *razmetnik, propalica.*

dēcollo, 1. [collum] *(kasno) obezglaviti, sramena skinuti-, odsjeći-, odvaliti-, odrubiti komu glavu*, alqm; † miles decollandi artifex.

dē-cōlo, 1. [colum; *upr. prokapljivati] tp. razbiti se, izjaloviti se*, spes, *izdâ, prevari me, Plaut., sr. „potonule su mu šajke“.*

dē-cŏlor, ōris, *m. 1) što je pravu, prirodjenu boju izgubilo, bez boje, bljedjahan, crnkast, pomućen, nagrdjen*, * sanguis; * Indus d. *2) osmagao od sunca; * izopačen.*

dēcŏlōrātio, ōnis, *f.* [decoloro] *izgubljenje boje (masti), pobliedjelost, jednom Cic. de div.* 2, 27, 58.

dē-cŏlōro, 1. *lišiti prirodjene boje (masti), promieniti boju, nagrditi, zaprljati, pomutiti*, * caedes d. mare; † manus collybo decoloratae *omrljane.*

dē-cŏquo, etc. 3. *1) skuhati, uvariti*, olus, *Hor.; tp.* suavitas decocta *(o besjedi) mekušna, mlitava milina;* † *subst.* **decocta**, ae, *f.* (*sc.* aqua). *Neronom izobreteno, kuhano kao led mrzlo piće, uvarak, decoct. 2) ukuhati, kuhanjem umanjiti*, pars quarta argenti decocta erat, *utalio se, kod taljenja se razplinuo. 3) tp. absl. dokuhati* = *svoju ili inu imovinu protepsti, propasti.*

dĕcor, ōris, *m.* [deceo] 1. *što dolikuje, pristojnost, pristalost, nakit, ures*, honestatis; * nobilibusque decor naturis dandus et annis; *(Quint.)* ab his in personis decor *(primjereno risanje značaja iliti charaktera)* petitur. *2)* = *ljepota*, * *pristalost, dražest, milota.*

dĕcōre, *adv.* [decorus] *1) pristojno, dostojno, kako se pristoji. 2)* * *pristalo, krasno, dražestno.*

dĕcŏro, 1. [decus] *1) uresiti, ukrasiti, izkititi, veličati, odlikovati, slaviti (pohvalno, naprama običnomu i neznatnomu; sr.* orno), urbem monumentis, * templa novo saxo; * designatorem lictoribus atris; rem publicam, aliquem honoribus maximis; cassum quiddam et inani vocis sono decoratum, *izcifrano;* decorari versibus.

dĕcōrus, *adj.* [decor] *1) pristojan, dolikujući, prikladan, priličan, častan*, dicibus tum decorum erat ipsis pugnam capessere; * dulce et decorum est pro patria mori; res ad ornatum decora; *subst.* **-rum**, i, *n. što se pristoji, -dolikuje, pristojnost, dostojnost;* * decorum *adv., pristojno*, ridere, *2) pristao,*

krasan, gospodski, gizdav, dražestan, sjajan u čem ili čim, urešen, odličan; arma facies, * os, * verbum; * palaestra; * Phoebus fulgente arcu, * d. cristis, nigris oculis, pharetrâ.

dēcrĕpĭtus, *adj.* [crepo] *iztrošen, vrlo ostario, mator, oslabio od starosti*, senex, anus, *Plaut. Ter.*; aetas.

dē-cresco, etc. 3. *u rastu opet ići na manjak, umanjiti se, smanjati se, padati, kračati, nestajati*, valetudo, *Plaut.*; ostreis et conchyliis omnibus contingere ut cum luna pariter crescant pariterque decrescant; fons ter in die statis auctibus et deminutionibus crescit decrescitque, *Plin. ep.*; decrescentia flumina, *Hor.*; *sve manji bivati, malo po malo izčezavati, -(o)padati, -gubiti se*, * crescunt loca decrescentibus undis; * cornua decrescunt; decrescente reditu (agelli) etiam pretium minuit, *Plin. ep.*

† **dēcrētōrius**, *adj.* [decerno] *odlučan, presudan, odsudan*, pugna; *subst.* decretoriis (*sc.* armis) exerceatur.

dēcrētum, i, *n.* [decerno] *1) odluka, zaključak, izriek, riešenje, naredba državne ili sudbene oblasti (sr.* consilium), d. senatus, Druidarum; decreta facere. *2) o philosophih, načelo, mnienje*, dogma id habebant d. Academici (sentitis enim jam hoc me δόγμα dicere); hoc praeclarum quasi d. beatae vitae.

dĕcŭma, dĕcŭmānus *gl.* decima, decimanus.

dĕcŭmātes, ium, *adj. desetinski, desetački*, agri d., *njive pod desetkom, t.j. od kojih bi se desetak davao, jednom Tac. Germ.* 29.

dĕcumbo, cŭbui, cŭbitum, 3. [cubo] *upr.* † *leći*, super lectum; *o svladanom mačiocu (gladiatoru), na tle pasti, srušiti se.*

dĕcŭria, ae, *f.* [decem] *1) oddio od deset, na pose senatora i viteza po staroj razredbi gradjanâ. Svaka naime od triju patricijskih tribuâ imadjaše po 10 curija, svaka curija po 10 plemena* (gentes), *i na svaku* gens *spadaše po jedan* eques *i po jedan* senator; *u svakoj dakle curiji bijaše po* decuria *(deset)* equitum *i po* decuria *(deset)* senatorum. *2) u obće razred, oddio, classa ne vazda od desetorice članova*, d. judicum, scribarum, † viatorum, † lictorum.

dĕcŭriātio, ōnis, *f.* [1. decurio] *razdjeljenje-, razdioba na decurije*, tribulium, *jednom Cic. p. Planc.* 18, 45.

dĕcŭriātus, ūs, *m. razdioba (legijskih vojnika) po decurijah, jednom Liv.* 22, 38, 3.

1. **dĕcŭrio**, 1. [decuria] *po decurijah oddieliti, razrediti, na decurije porazdieliti*, equites, *na pose narod* (homines) *na izborne spletke, na bunjenje.*

2. **dĕcŭrio**, ōnis, *m.* [decuria] *1) starješina-, načeonik decurije, decurion, na pose zvali bi se* decuriones *viećnici po municipijih i naseljinah. 2)* † cubiculariorum, *posteljnik, komornik.*

dĕcŭriōnātus, us, *m.* [2. decurio] *curionstvo.*

dē-curro, curri *ili* cŭcurri, cursum, 3. *I) intrans. 1) (dolje) trčati, -hitjeti, -spješiti, jedriti, -putovati, -marširati, -letjeti, -plivati, -teći, -izlievati se i sl.*, ab arce, de tribunali; d. ex montibus in vallem, ad flumen, ad naves, in portum, *u Hor.* amnis monte decurrens, piscis ad hamum, *u Curt.* fluvius d. in mare, *u Tac.* naves decurrunt, *u Virg.* cito decurrit tramite virgo, *leti (dolje). 2) u obće kamo ili odkle trčati, -hitjeti, -putovati, -jedriti i sl.*, d. ad milites cohortandos, d. ad calcem; rus; d. in spatio, *u trkalištu; na pose* decurrere in armis *i samo* decurrere, *t. t. na pose o vojničkih manevrih vježbe radi ili na sprovodih kojega odlična muža ili junaka, evolucije (kretanja) izvoditi, manevrovati, pod oružjem se utrkivati, Liv. Virg.; tp. ob osobitih mjerah ili naredbah, ići-, doći-, izaći na što, uteći se*, ad illum extremum senatus consultum; ad haec jura; ad hortationem; * ad preces, sententiae eo d.; eo decursum esse, ut. *II) trans. protrčati, prevaliti*, spatium *(trkalište)*; septem milia passuum esse decursa biduo; *tp. a) svršiti, proživjeti, provesti*, aetatem; * vitam; * laborem; † d. honores, *obnašati sveč. b) razpraviti, razložiti*, quae breviter a te decursa sunt.

† **dĕcursio**, ōnis, *f.* [decurro] *trčanje (niz brdo) na pose neprijateljska navala, -provala, -napad (s briega u ravnicu), evolucija, manevar, dolazak; trka, utrkivanje vojnika pod oružjem radi vježbe ili kojegod svečanosti.*

dĕcursus, us, *m.* [decurro] *trčanje-, tečenje (niz brdo)*, ex collibus; * d. rapidus *(o riekah) tiek, pad;* † planitiei, *spust, padanje. Na pose neprijateljsko kretanje, -evolucija, dolazak i trka-, utrkivanje pod oružjem radi kojegod svečanosti; (Tac.) manevar, kretnja;* † ante decursum, *prije nego što je dotrčao do cilja; tp.* d. temporis mei, *trka, popriště, postignuće svrhe;* d. honorum, *obnašanje svih časti.*

dē-curto, 1. *učiniti kusim, skusiti, skratiti, osakatiti, tp. o besjedi.*

dĕcus, ŏris, *n.* [deceo] *ures, ukras, nakit, dika, krasota (što vlastitom ljepotom nješto poljepšava; sr.* decor, ornamentum), *i concr. i abstr. a) u vanjskom odnošaju, o čeljadi i stvarih*, senator, d. judiciorum; Pompejus, d. et lumen civitatis; * Maecenas, o et praesidium et dulce d. meum; decora fanorum; d. et ornamentum senectutis; triumphi; *dika, čast*, super impositum capiti decus; d. muliebre, *poštenje;* contra d. regium, *pristojnost*, quando d. belli *(čast na bojnom polju)* penes alios esset; * d. naturae, *prirodjene-, naravske dražesti;* * d. Phoebi = lyra; d. coeli = Diana, * d. oris, *milina, ljepota;* * immemor decoris, *dražesti-, ljepota tiela*, * d. regale; * equi, quos d. dedit *(kano odličje, počastnicu)*; decori esse alicui, *dičiti koga, biti mu na čast*; d. omne virtutis; civitatis dignitatem et decus *(sjaj)* sustinere; decora belli, decora, *častna-, slavna-, sjajna bojna ili junačka djela, junačtva, Liv. b) ob onom što je prema moralnomu zakonu liepo, dično, plemenito, ćudoredno* = τὸ καλόν, *ćudoredno dostojanstvo, kriepost*, in decore toto, id est, in honestate; d. et honestas.

dĕcusso, 1. [decussis, 10 assâ] *unakrst-, poput križa-, nalik na pisme X oddieliti, -razdieliti.*

dĕcŭtio, cussi, cussum, 3. [de-quatio] *stresti, otresti, obiti, omlatiti, okaštriti*, capita

papaverum, † praesidium, *odtjerati, sbaciti;* * rorem campo, * hastas tergo, * silvis honorem; *tp.* cetera aetate jam sunt decussa, *otreseno, uklonjeno, Cael. u Cic. ep.*

dē-dĕceo, ui, — 2. *ne stojati dobro, ne dolikovati, ne priličiti, ne krasiti, ne pristojati se, ne biti primjeren, ne valjati,* si quid d.; oratorem simulare non d., * dominam d. motae comae.

dē-dĕcŏro, 1. *nagrditi, obezčastiti, sramotiti, oskvrniti,* alqm, *Ter.*; urbis auctoritatem; se.

dēdĕcŏrōse, *adv.* [dedecorosus] *(kasno i riedko) nepristojno, sramotno, priekorno.*

dēdĕcŏrōsus, *adj. (kasno i riedko) pun nepristojnosti, sramotan.*

dē-dĕcōrus, *adj. nepristojan, sramotan, sramoteći, Plaut. Tac.*; majoribus suis, *Tac.*

dē-dĕcus, ŏris, *n. što se ne pristoji, sramota, priekor, zazor, a) concr. što koga ili što obezčašćuje, -sramoti,* privatum rerum dedecus; d. et infamia; d. et ignominia; probrum et d.; esse *ili* fieri dedecori, * dedecorum *(nepoštenja, bluda)* pretiosus emptor; * d. naturae = *magarac. Na pose sramota, priekor = sramotno, bezbožno djelo, grdilo, nepošten čin,* admittere d.; nullo d. abstinere; d. rei militaris, *sramotan po vojnika čin; (Tac.)* per dedecora, *sramotami, sramotno; takodjer o prirodjenih manah, o tjelesnoj mani,* * *o magarećih ušiju kralja Mide,* † d. adolescentis filii nondum loquentis. *b) abstr. sramota, priekor = nepristojnost, nepoštenost, osramoćenje, poniženje, poništenje,* d. et contumelia; vitam amittere per d., *sramotno; kano philos. t. t., što nije prema moralnomu zakonu, zlo, grieh.*

dēdĭcātio, ōnis, *f.* [dedico] *posvećivanje, posveta,* aedis, templi; † dedicationis dies.

dē-dĭco, 1. *objaviti, oglasiti, pokazivati, 1) kod popisa* (census) *očitovati, izjavljivati,* haec praedia d. in censu. *2) posvetiti (kojemu god bogu što, da mu bude kano svojina i sveto, poimence i svečano predati; sr.* consecro), *sagraditi u slavu komu i posvetiti, osvetiti,* d. templum alcui; delubrum, simulacrum alcui *i* alcjs; d. Junonem, *posvetiti hram Junoni, Liv.*, Apollinem, *Hor.*, Concordiam aede, *Ov.*; † *prije nego se što rabi, posvetiti,* domum, theatrum, bibliothecam. *Odavle a)* † *u obće posvetiti = za koju god svrhu odrediti, namieniti, opredieliti,* urbem memoriae equi; Parrhasii tabulam in cubiculo. *b)* * † *posvetiti komu knjigu* (*sr.* inscribo), alicui librum.

dē-dignor, *dep.* 1. *odbiti (kano sebe nedostojno), za-, odbaciti, odvrći, odreći, ne hotjeti, ne priznati,* * maritos, † Philippum patrem; * comitem; † *s inf.*; † *absl.*

dē-disco, etc. 3. *odučiti se od čega, zaboraviti (što je čovjek naučio),* disciplinam, haec verba; eloquentia d. loqui.

dēdĭtīcius, *adj.* [dedo] *koji se je predao bez ugovora, na milost i nemilost; odatle* dediticii *često podanici, podložnici rimski u Italiji, u opreci sa* socii.

dēdĭtio, ōnis, *f.* [dedo] *vojn. t. t. predaja (uz ugovor), capitulacija,* agere de d.; venire in deditionem, *predati se,* veram d. facere oppidi; facere d. hosti; facta deditione; necessariam deditionem subire; alqm accipere, recipere in deditionem; legatos de deditione ad alqm mittere; potiri urbe alqa per deditionem; † alcui exercitum per d. tradere; d. militum, Hispaniarum; † alqm ad d. trahere.

dēdĭtus, *adj.* [dedo] *odan, podavši se komu ili čemu, privržen, nagnut, naklonjen, davši se na što, prianjajući za što, nastojeći oko čega, marljiv u čem,* d. literis, ventri ac somno, † somno ciboque; corporis gaudiis, quaestui atque sumptui, religionibus; *(Liv.)* lanae deditam, *zabavljenu predenjem ili tkanjem;* * d. in alqa re; deditae eo mentes cum oculis erant = ad spectacula, spectaculis *(uprte, obraćene)*; uxoribus deditior, *Eutr.*, animo tibi deditissimo, *Dolabella u Cic. ep.*

dē-do, dĭdi, dĭtum, 3. *1) upr. oddati, (pre)dati komu što u oblast ili posjed* (*sr.* trado), *sasvim predati, ustupiti, ostaviti, prepustiti,* alqm *ili* alqd alcui, alqm alcui ad supplicium, alqm ad necem, alqm in cruciatum hostibus, telis hostium, * neci; filiam libidini alcjs, cupiditati crudelitatique alcjs dedi. *Na pose predati, izdati, izručiti neprijatelju,* alqm alcui; se (alcui) d.; Cirtam; omnia Metello, se suaque omnia; incolumitatem deditis *(ako se predadu)* pollicetur; *(Plaut.)* d. se alcui in arbitrium dicionemque. *2) tp. u obće nješto ili sebe čemu ili komu o-, po-, predati, -posvetiti, žrtvovati, dati se na što i sl.*, aures suas poëtis, animum sacris, d. se litteris, se ad audiendum; *(Ter.)* se patri; d. se patriae, se totum rei publicae, libidinibus, se aegritudini, delectationi, d. se amicitiae alcjs; * nec studio citharae nec musae deditus ulli; *u Plaut.* d. alcui operam; dedita operâ, *navlaš, naumice, navalice, navol, takodjer* operâ d., *i jednom Cic. Att.* 15, 4, 4, operâ *sc.* deditâ.

dē-dŏceo, etc. — 2. *odučiti, činit zaboraviti ono, što je tko naučio,* alqm geometriam; a dolore (fortis esse) dedoctus est; * d. virtus populum falsis vocibus uti, *odučava;* d. judicem, *bolje obaviestiti, -uputiti.*

* **dē-dŏleo,** 2. *(riedko) pečal-, bol svršiti.*

dē-dŏlo, 1. *upr. otesati, okresati, u prilici sasjeći,* assulatim viscera alcjs, *Plaut.*

de-dūco, etc. 3. *1) (s višega mjesta na niže) odvesti (odvedem) koga ili što, odvoditi, svesti, svoditi, spraviti, skinuti, od-, povući (dolje), povesti-, uzeti sa sobom, (od)pratiti, sprovoditi,* d. pecora; suos ex agris, alqm de rostris, ex ultimis gentibus; alqm secum Romam, alqm secum, alqm ex provincia; † alqm ad terram; d. atomos de via, *skrenuti,* * lunam coelo, lunam; * lunam e curru; * ornos montibus; * montem in aequor; † montes in planum; * febres corpore, *osloboditi tielo od gr;* * curas animo; * vestem summa ab ora; * pectine crines, *češljati niz glavu;* * d. vela, carbasa, *spustiti, razapeti, razviti, otvoriti;* * amnes deducunt undas in mare; * natura ad humum maerore gravi. *Na pose a) čete odkle od-, povesti, -metnuti, -smjestiti, -premjestiti kamo, dozvati, prikupiti k sebi (odakle),* exercitum ex his regionibus, milites de vallo, ab opere, legiones ex Syria, Orico, praesidia de iis oppidis,

ab Argis, ex omnibus Graeciae civitatibus; milites ex hibernis ad Ciceronem; legiones in hiberna, cohortes in arcem; (*Liv.* 3, 26, 5.) gestu rum se illis morem posteroque die (*sc.* illos) in aciem deducturum; praesidia, *povući-, povesti unutra,* militari more vigilias, *odvesti, mienjati. b) naseonike odvesti, naseliti,* colonos Capuam, d. coloniam in alqm locum; homines agris publicis *(dat.)*; Aquileja colonia deducta est, *bi utemeljena; (Nep.)* qui initio deduxerant, *prvotni utemeljitelji naseobine. c)* d. naves, classem, * puppim, * carinas, naves in aquam, * naves litore, *brodove s obale u more povući, -spustiti kao što* καθέλκειν, *porinuti-, nametnuti brod-, natisnuti ladju (na vodu), navezti na more ili u more, činiti od-, zajedriti, kadšto i neprijateljski i na silu brod odvesti, oteti,* unam (navem) ex navalibus, naves Meloduno. *d) vodu odakle odvesti, -odvratiti, -izpustiti,* aquam Albanam, * rivos, *navratiti-, dovesti na njive. e) s posjeda silom odvesti, -protjerati,* ex possessione, *odavle jurist. t. t.* d. alqm de fundo, *odvesti koga s prieporna posjedstva pred svjedoci, da mu se tim pribavi právo tužbe; tp. α) odvesti, odvratiti, odvrnuti, osloboditi, u zlu sm. odvratiti, zavesti,* alqm de sententia, de fide, a timore, a tristitia, ab humanitate, a religione; a pristino victu; voluntates d. unde velit; a quibus deductum depravatum Pompejum queritur; adolescentes et oratione magistratus et praemio deducti. *β)* * *izvoditi-, izvesti-, uzeti što od čega,* nomen ab Anco, mos unde deductus. *2) voditi-, po-, odvesti koga kamo,* alqm ad forum, ad alqm, in conspectum alcjs. *Na pose a) vojsku itd. kamo od-, povesti, odpremiti,* legiones in Galliam, in hiberna in Sequanos; milites ad alqm, in municipia; naves Brundusium, in portum; impedimenta in collem; † se ad mare versum, *poći. b) prateći koga odvesti, -povesti komu ili kamo, pratiti, odpratiti, sprovoditi, ići s kim,* alqm in arcem, in hospitale cubiculum, in carcerem, † a tribuno praetoriae cohortis deductus est; † d. alqm in arenam; alqm ad alqm; *na pose* d. alqm ad alqm, *od-, dovesti-, predati kojemu državniku koga na daljno praktično obrazovanje;* alqm de domo, domum, ad forum, *državnika, patrona počasti radi pratiti, -provoditi, i samo* deduci; *takodjer izprositi i dovesti mladoženji nevjestu, a o ženiku dovesti si ženu (kući),* virginem ad alqm, * alcui, † in alcjs domum; *(Ter.)* uxorem domum, domum in cubiculum; *i u zlu sm., bludnicu-, priležnicu komu dovesti, -podvoditi;* † *pratiti činovnika* (magistratus) *polazećega u provinciju; (pro)voditi koga ili što u svečanom provodu, -slavlju,* † alqm circum templa; * mulierem triumpho; † tensas; *tp. α) navesti, nagovoriti, skloniti, navratiti na što, predobiti za što,* alqm ad eam sententiam; *(Nep.)* alqm *sa* ut. *β) u koji god položaj dovesti, (po)staviti, spraviti,* d. alqm in periculum, in eum casum; ad iniquam condicionem; in amplitudinem; rem ad arma; res in controversiam, r. huc, in eum locum deducitur, ut; huc universa causa deducitur ut; * audi, quo rem deducam, *kamo smjeram, što hoću reći. 3) sa značenjem umanjivanja, odkinuti, oduzeti, odbiti,* cibum, *Ter.*, addendo deducendoque videre, quae reliqua summa fiat; d. de capite; d. centum nummos; *odavle* † *dvoumno,* Tertia deducta est, *trećina je odbijena ili* Tertia *mu je dovedena. 4) vukući od česa tvoriti, t. t. prelački i tkalački (dalje) presti, spresti,* * filum levi pollice, * vetus argumentum in tela, *utkati; odavle* * *satkati, spresti = složiti, sastaviti, umjetno izraditi, udesiti,* versus; poemata tenui filo; carmen Iliacum in actus; * *povući, napisati, nacrtati,* literam mero.

dēductio, ōnis, *f.* [deduco] *1) odvedenje, odvodjenje,* crudelis d. militum in oppida; aquae, *odvraćanje,* rivorum a fonte; *odvedenje naseonika, preseljenje, naseoba,* d. in agros. *2) protjeranje s posjeda. 3) odkidanje, odbijanje, odbitak,* ex qua (pecunia) ne qua d. fieret; certis nominibus deductiones fieri solebant; *tp.* (*riedko Cic. de inv.* 1, 14, 18, 19.) d. rationis, *daljno razvijanje izvodka, dokazivanje.*

dēductor, ōris, *m.* [deduco] *(riedko) pratilac (clienat ili prijatelj) candidata (tražioca državne službe), Cic. Plin. ep.*

dēductus, *adj.* [*partic. od* deduco] *1)* † *ukrivljen, uvinut,* nasus deductior. *2)* * *fin, tanak, slabašan,* vox; carmen.

* † **de-erro,** 1. *zabluditi, zaći (s puta), zalutati.*

dē-faeco, 1. [de-faex] *(predcl. i kasno) očistiti od drožđja, odavle u obće čistiti, o-, izprati, umiti, iz-, razbistriti,* animus defaecatus, *vedar, nesnužden.*

dēfătīgātio (defetig.), ōnis, *f.* [defatigo] *(posvemašnji) umor, umorenje, utrudjenje, sustalost (tjelesna ili duševna).*

dēfătīgo (defet.), 1. *(posvema) umoriti, struditi, utruditi (tjelesno ili duševno, djelatnostju i radom; sr.* fatigo), *u pass. i oslabjeti,* alqm alqa re; *(Ter.)* se ita ut etc.; defatigati cursu ac spatio pugnae, † miles defatigatus labore; defatigati *često subst. o vojnicih (opp.* integri, recentes); ne te adolescens mulier defatiget = *dosaditi govorenjem, Ter.*; non modo censores sed judices omnes; de eodem plura enumerando lectores; in conservandis bonis viris defatigari; ne defatigaretur *(braneći stvar)*; defatigatis licitatoribus; animo defatigato; *(Aurel. Vict.)* rem publicam, *ljuto dosadjivati; absol.; (Luccej. u Cic. ep.) s inf.*

dēfectio, ōnis, *f.* [deficio] *1) odpad, odmet, odmetničtvo (u političkom obziru),* Aeduorum, totius Galliae; † Macedonici imperii, *od M. itd.*; d. ab Romanis, ab Romanis ad Hannibalem; *absl.*; *tp.* intemperantia est a tota mente et a tota ratione d. *2) padanje, izčezavanje, prolaženje, nestajanje česa,* d. virium, *nemoć, nesviest;* d. animi sui, *klonuće duha,* d. solis, *pomrčanje sunca,* defectiones solis et lunae; *praegn. izčezavanje snage, oslaba, malaksanje, nemoć, slaboća,* d. aetatis, † d. manifesta, † subita.

dēfector, ōris, *m.* [deficio] *odpadnik, odmetnik, Tac.*

1. dēfectus, us, *m.* [deficio] *1)* = defectio *1)*, Spartanorum, *jednom Curt.* 7, 4, 39. *2)* defectus lunae, * solis, *pomrčanje mjeseca, -sunca.*

2. defectus, adj. sa sup. [partic. od deficio] *nemoćan, slab, iznemogao, oslabio.*

dē-fendo, fendi, fensum, 3. *1) odbiti, (s)uzbiti, odvratiti, odklanjati, braniti od koga, ukloniti, štititi (se), čuvati (se) od čega,* d. ictus ac repellere, nimios solis ardores; non d. injuriam neque propulsare; civium periculum; vim suorum *(proti svojim)* pro suo periculo, *kako sam svoju;* injurias imperatoris, *od vojvode;* crimen; d. bellum, *braniti se u ratu,* d. bellum illatum; * d. alqd ab alqo, * alcui; * proximus a tectis defenditur ignis; omnes res, quibus ignis jactus ac lapides defendi possunt; vi vis illata defenditur; † *absl., ustaviti vatru (o požaru). 2) braniti, štititi od nastale već pogibeli i učinjene navale* (sr. tueor), alqm, oppidum, castra, moenia; causam; rem publicam; d. se armis, manu; se opportunitatibus loci, loco superiore, jure potius quam armis, d. se ab alqo, *od koga, protiva komu,* se suaque ab iis, d. senatum contra Antonium, se armis adversus alqm; d. se alqm ab injuriis, ab injuriis alcjs; d. ab incendio, ab impetu, *braniti, štititi od itd.; posve absl., uprieti se, braniti se, braniti, često = na sudu braniti, zagovarati,* d. alqm apud judices, alqm de ambitu, in capitis periculo; regem contra atrocissimum crimen; contra hunc judicio privato causam alcjs; causam istam contra facta tua et contra scripta; † alqm adversus Hiempsalem regem enixe. *Odatle a) besjedom ili pismom koga ili što braniti, zagovarati, staviti pod svoje okrilje, zastupati, boriti se za . . . itd.,* plebem; acta illa Caesaris; ejus (provinciae) jura fortunasque; alqm contra inimicos suos; se adversus populum Rom.; suam salutem contra illius impetum in se crudelissimum; me id maxime defendisse, ut etc.; *takodjer braniti koje god mnienje-, tvrdnju, tvrditi,* sententiam; haec a Stoicis defenduntur; verissime defenditur *s acc. c. inf.;* d. rem; d. cur hoc non ita sit. *b) Na svoju obranu navesti, -utvrditi što,* alqd; d. *s acc. c. inf.; tp. o mjestu, časti, zadaći, ulozi, obraniti = držati, održati, uzdržati, imati, zauzimati, izvesti, (o)vršiti,* commune officium censurae; * actorum partes officiumque virile; † alterum in acie cornu, *biti zapovjednikom na itd.*

dēfensio, ōnis, *f.* [defendo] *1) odvraćanje, uzbijanje, odbijanje, odbrana, uklon,* sceleris, criminis. *2) branjenje, obrana oružjem, -riečju ili pismom; zagovaranje; i obrana = govor ili spis, kojim tko koga ili što brani,* defensionem causae suae scribere.

dēfensĭto, 1. [*frequent. od* defendo] *(često i revno) braniti, zagovarati,* d. causas, = *često u parnicah kano branitelj govoriti;* alcjs sententiam, alqd.

defenso, 1. [*intens. od* defendo] *(sveudilj, revno) braniti, čuvati,* moenia, alios ab hostibus, *Sall.,* * armentum.

dēfensor, ōris, *m.* [defendo] *1) tko što odvrati, uklonja, odvratilac,* necis; his defensoribus, *ovih (podpirača) odbijanjem. 2) branitelj, zatočnik, zagovaratelj, zaštitnik,* munitionis, templorum, urbis, juris.

dē-fĕro, etc. 3. *1) upr. dolje nositi, -snesti, -odnieti, -donieti, -spremiti, -odpremiti, -odvesti i sl.,* materiam omnem infra Veliam; deferri in culeum conjectum in profluentem; * ramalia arida tecto; * hunc sub aequora, *uroniti, zagnjuriti;* * quis te mihi nubibus actum detulit in terras? amnis d. dolia; d. epistolam ad alqm, alqd in aerarium; alqm domum; † flumina quae in mare deferuntur, *teku;* d. aedes suas sub Veliam, aedes in planum, castra in viam, *prenieti, premjestiti. Na pose o nječem, što koga preko njegove volje ili barem bez nakane njegove kamo donese ili dovede,* fuga regem eo d.; *ponajv. u pass.,* Germani ad castra Caesaris delati; *češće o brodovih i sl. tjeran-, zanesen-, zatisnut biti kamo. 2) nositi-, ponuditi-, podieliti-, podati-, povjeriti-, predati komu što god (što da obavi ili upravlja), (Hor.)* ultro d. alqd, beatus Fannius ultro delatis capsis et imagine, *blažen donese F. sam od sêbe sabrana svoja djela i obraz;* d. alicui praemium, palmam alcjs rei, pacem alcui; studium et benevolentiam ad alqm; d. imperium, negotium, rem, primas, summam belli ad alqm, omnia ad unum; regnum, legationem, praefecturam alcui. *3) predložiti-, podnieti komu što na riešenje ili donieti glas, viest komu, javiti, doglasiti, na znanje dati, očitovati, priobćiti, doušiti komu što* (*sr.* refero), d. alqd ad alqm, rem ad senatum, ad consilium *(vojno vieće),* ad magistratum; his falsa; ei nec opinanti voluntatem suam tantam per literas; haec ad Antonium statim per Graecos deferebantur; de quibus quod inimici deferrent; id Carthaginem, *Nep.;* sociorum populique Romani queremonias *(o poslanicih);* falsum equitum numerum; *s acc. c. inf. Na pose a) kano sudbeni t. t. ob opovjedniku, sôku, denunciantu, ili tužitelju,* nomen alcjs, alcui *ili* alcjs rei, *ime koga kano tuženika na sudu prijaviti, osvaditi, staviti pod tužbu koga, predati tužbu; takodjer* nomen amici mei de ambitu; eidem Sopatro ad Verrem ejusdem rei nomen; † d. alqm, *opovidjeti, obiediti, osvaditi, obtužiti;* † alqm ad senatum; † Brutum Cassiumque reos caedis absentes; † deferri majestatis; † *u pass. s nom. c. inf. ili i s izrekom s* tanquam *i conj.;* deferre crimen, *prokazati-, opovidjeti zločin, krivnju kod magistrata, osvaditi,* crimen ad me; crimina in dominum; de Perseo; def. alqd *ili* de alqa re, de alqo, *kod praetora itd. što opovidjeti, -prokazati, -odati, prijaviti koga ili što = osvaditi, obiediti koga,* haec omnia indices detulerunt, rei confessi sunt; si quae apud vos (Quirites) de me deferunt (tribuni plebis), ea coram potius de me praesente detulissent; de defectione patris, *Nep.;* † publicae pecuniae peculatum; † ea quae audiverat ad Neronem detulit; † a duobus indicibus delatus. *b) kano publicist. t. t.,* d. alqd ad, in aerarium, *u svezi riečî i samo* deferre, *oddati-, predati-, odpremiti u državnu blagajnu ili državni archiv, položiti ondje,* pecuniam, senatus consultum, nomina judicum; rationes [*sr.* refero 6)]; censum Romam, *imenik građjana i popis njihova imutka u Rim odpremiti (o censorih u colonijah);* def. alqm, deferri ad aerarium in beneficiis *i samo* def. alqm *(o proconsulu) gl.* beneficium 2); def. censum, *svoj imutak u censora izjaviti, očitovati, o građjaninu rimskom, Tac.;* deferri in censum, *prijaviti se za census, Eutr.*

dē-fervesco, fervi, *i* † ferbui, — 3. *dovreti, dokipjeti, tp. o strastih, dobješnjeti, izgoropaditi se, utažiti se, utišati se,* ira; cupiditates, studia hominum; *i o besjedi, očistiti se, izbistriti se,* quasi deferverat oratio; quae nequaquam satis defervisse etc.; † versiculos, quos ut primum videbuntur deferbuisse, mittemus.

defetigatio, defetigo *gl.* defatigatio, defatigo.

dēfĕtiscor, fessus sum, *dep.* 3. [de-fatiscor] *posve umoriti se, -utruditi se, -sustati, iznemoriti se, omlitaviti, oslabjeti (sa stradanja, ranâ); najčešće u partic.* defessus, *sasvim umoren, -utrudjen, oslabio, iznemogao, nemoćan (v.* fessus), satietate d.; * jubendo; * omnibus medullis; milites d.; aures d. convicio; defessa oratio.

dēfĭcio, fēci, fectum, 3. [de-facio] *upr. oddieliti se, odciepiti se I) intrans. 1) odciepiti se od sveze ili zajednice, odmetnuti se, odvrći se, odpasti od koga ili čega, iznevjeriti se komu ili čemu (odmetništvo u običenitijem smislu, većma s moralnoga gledišta smatrano; sr.* descisco), a rege, ab amicitia populi Romani; a re publica; illis legibus *(dat.)* populus Romanus prior non deficiet *(stari obrazac prisege u Liv.* 1, 24, 7.); d. ad alqm, *odmetnuti se od koga ili prieći k drugoj stranci; tp.* d. a virtute, a se, *krieposti, sebi (svojim načelom) iznevjeriti se;* si plane a nobis *(našega mnienja)* deficis. *2) početi manjkati, nedostajati, nedoticati, izčezavati, padati, fàliti, gubiti se, izdavati, malaksati, kraćati,* pecunia; ejus generis copia; fructus; tempus ad bellum gerendum; dies deficiat, materia; vires; vox; memoria d.; d. non voluntas, sed spes; multi oratores magni et ante fuerant nec postea defecerunt; † progenies Caesarum in Nerone defecit, *izumrie;* d. animo *i kadšto samo* def., *izgubiti srdce, klonuti duhom;* non d. comminus pugnando *(dat.), ne biti slab za itd.;* multi bellis defecerant, *bjehu onemogli, -nemoćni postali;* luna, sol d., *pomrčava;* † navis d., *biva kvaran, ne valja,* * † *o suncu i danu, zapadati, zaći, nagnjati, o vrelih i riekah, nestati, presahnuti; (Liv.)* exaestuat aut deficit *(opada, osieca)* mare; * quâ deficit ignis, *kamo nije doprla vatra;* † buxus, * silvae d., *o bedemih, popuštati, Curt.* 4, 4, 12.; * non deficiente crumena, *izdati, izprazniti se;* * si lacrimae deficient. *II) trans. upr. ukloniti, ostaviti, ostavljati, zapustiti, ostaviti na cjedilu, izdati koga, takodjer nestajati komu, ne dostajati, ne dotjecati, manjkati, izčezavati, ginuti, malaksati,* defecit me Leontina civitas, vires, dies, animus alqm d.; * genitor Phaëthontis deficit orbem; * *absl.* ne defice; *pass.* deficitur alqs ab alqa re, alqa re, *nestaje ili ne dostaje komu čega, ostavlja ili izdaje koga što, manjka komu koga ili čega;* viribus; consilio et ratione; † animo defici, *izgubiti sviest, onesviestiti se;* † copia pabuli frumentique; * tempora deficiar, si etc.; * defectus pilis, *riedkih vlasî, -dlakâ;* † haec amoenitas aquâ salienti; defecta vigore cervix; * sanguine defecti artus, *kojim je krv iztekla; absl.,* in quo non modo defici *(ako mu nestane duhe),* sed etiam laborare *(zapeti)* turpe est; † non usque adeo defectum (esse) Germanicum, *da nije onemogao;* † defectum corpus, *oslabjelo.*

dē-fīgo, etc. 3. *1) (od ozgor dolje) za-, pobiti udariti, zatjerati, za-, pripeti, uklopiti, uglobiti, za-, udjenuti, za-, uvrtjeti, za-, ubosti, za-, uturiti, u-, porinuti, utaknuti, usunuti u što,* d. tigna, trabes; d. asseres in terra, sicam in corpore consulis; ibi sudes; sub aqua defixae sudes; gladium superne jugulo, *Liv.;* vertice spicula, *Ov.,* * arborem terrae, verutum in balteo defigitur, *zabode se;* * defixus terrâ, * sidera defixa coelo. *2) tp. a) (čvrsto) upraviti, o-, uprieti, obratiti, okrenuti, oboriti, učiniti čvrstim, -nepomičnim, ukorieniti, uvriežiti, zabiti, metnuti (u pamet),* omnes vigilias, curas, cogitationes in salute rei publicae, in eo mentem orationemque; d. oculos, animos in alqd; † oculos in terram, † in vultu regis; * d. lumina regnis; *(Tac.)* defixit oculos, *uprie oči, pilji preda se;* * maesto defixus lumina vultu; d. alqd in mentibus, *utuviti;* d. flagitia sua in auribus, in oculis omnium; defixus in cogitatione, *zadubljen u itd., zamišljen;* virtus est una altissimis radicibus defixa. *b) o čudjenju, snebivanju, strahu i sl., ukočiti, zapanjiti, okameniti, rek bi ukopati, -prikovati, pribiti, činit ukočiti se, -zapanjiti se, -uproštiti se, -kamenom se kameniti, -prestrašiti se,* stupor silentiumque eos d.; pavor cum admiratione Gallos defixerat; stupor omnes admiratione rei tam atrocis d.; utraque res oculis animisque immobiles eos parumper defixit; pavore defixi; defixis oculis torpet; * obtutu defixus, *oboriv oči k zemlji, kao ukočen;* † aciem in his vestigiis; * defixus vacua in ora; *kano t. t. bajačkoga jezika, prikovati, pribajati, začarati, prokleti,* * poeniceâ nomina cerâ. *c) ob auguru, nješto kano tvrdo i nepromjenljivo objaviti, -naviestiti, -izreći, odrediti, Cic. legg.* 2, 8, 21.

dē-fingo, etc. 3. *(riedko) oličiti, kalupiti, sarkastički o lošu pjesniku, naslikati, napengati, skovati,* Rheni luteum caput, *Hor. sat.* 1, 10, 37..

dē-fīnio, 4. *omedjiti, ograničavati, razmedjiti, okruživati (granicom),* res eae, quas gessimus, orbis terrae regionibus definiuntur; fundi extremam partem oleae directo ordine definiunt; orbes qui aspectum nostrum d., = *obzor(nik); tp. a) ograničiti = pobliže opredieliti, ustanoviti, odrediti, točnije, o-, naznačiti, obilježiti,* modum alcjs rei; universam et propriam oratoris vim definire complectique; d. alcui legem injuriae; pirata non est ex perduellium numero definitus, *ne sadržava se u . . ., ne spada u itd.,* d. potestatem in quinquennium, consulatum in annos, *na godine na dalje;* d. annos, tempus adeundi; d. alcui praemia, suum cuique locum; tibi, quid facias, definit; definitum est *(Plaut.) odlučeno, zaključeno je. b) držati medju stanovitimi granicami, ograničiti, stegnuti* (*sr.* termino), oratio iis viris definietur, *stegnut će se na one itd.;* altera sententia est, quae definit amicitiam paribus officiis ac voluntatibus; omne malum dolore, bonum voluptate. *c) raztuma-*

siti, razjasniti stvar navodeć joj bitne znakove ili biljege, označiti, obilježiti, definovati, voluptatem sic; definire rem non posse; s quaest. indir.

dēfīnīte, adv. [definitus] opredieljeno, izvjestno, jasno, razgovietno, točno; dicere d. (odlučeno, u obće abstractno) de singulis temporibus.

dēfīnītio, ōnis, f. [definio] upr. ograničenje, opredjeljenje, označenje, oznaka, temporum. Na pose opredjeljenje-, razjašnjenje pojma, oznaka, obiljega, definicija; i propis, d. judiciorum.

dēfīnītīvus, adj. [definio] opredjeljujući, razjašnjujući, tumačeći, označan, causa, constitutio.

dēfīnītus, adj. [partic. od definio] upr. ograničen; opredieljen, razgovietan, stanovit, izvjestan.

dē-fīo, fiěri, kano defect. pass. k deficio, nebiti, nedostajati, defieri, defiat, Plaut.; defieri, Ter.; defiet, Liv.; defit, Virg.; mihi fortuna magis defit quam genus, Enn. u Cic.

dēflāgrātio, ōnis, f. [deflagro] sgorenje, izgorenje, po-, izgor, uništenje vatrom, coeli atque terrarum; u prilici = propast, urbi deflagrationem minari.

dē-flāgro, 1. 1) intrans. sgorjeti, iz- pogorjeti, uništiti se vatrom, templum, curia, domus, aedes d.; omnis hic mundus ardore; Phaëthon ictu fulminis d.; tp. a) propasti, poginuti, communi incendio; ruere ac d. omnia. b) dobješnjeti, prestati, proći, utažiti se, irae vestrae, Liv.; seditio, Tac. 2) trans. sažeći, u pass. izgorjeti vatrom, fana flammâ deflagrata, Enn. u Cic.; tp. uništiti, in cinere deflagrati imperii.

dē-flecto, etc. 3. I. trans. 1) * † saviti, saprignuti. 2) sagnuti, saviti drugim smjerom, odviti, skrenuti na-, zakrenuti, obratiti-, svrnuti drugamo, ugnuti, d. amnes in alium cursum, odvesti, na-, odvratiti; * tela (odvratiti, ukloniti, o božici); alqm de via, zavesti, svrnuti; se de curriculo petitionis; cursum d. ad alqm; d. novam viam, zavesti na stranu, izvesti inim smjerom. 3) tp. nusquam d. oculos ab alqo, ne smetnuti oka s koga; * d. lumina; declinare a proposito et d. sententiam; d. rem ad verba = izvrnuti, izvrtati pravi smisao doslovnim tumačenjem; † virtutes in vitia. II) intrans. skrenuti se, odkloniti se, odstupiti, udaljiti se, odmaći se, tantulum de recta regione (u prilici); de via (u prilici), zaći s puta, ob običaju, navadi; nihil a patris virtute; consuetudo d. de spatio; d. a veritate; oratio redeat illuc unde deflexit (o zastrani, digressiji); † d. in Tuscos, otići uzgredice; † paulo ad visendum Apim, † absl.

dē-fleo, etc. 2. 1) trans. oplakivati, oplakati, plakati, casus impendentes inter se; defleti liberi; † fratres aut filios; * † praegn. kroz plač kazivati, -pripoviedati što. 2) intrans. (pjesn. i kasno) ljuto plakati, izplakati se.

de-floccatus, adj. [de-floccus] tp. bez pahlja kose, u šali = ćelav, plješiv, senes, jednom Plaut. Ep. 5, 1, 10.

dē-floresco, rui, — 3. * † docvasti, tp. ocvasti, cum corporibus d. animos.

dē-fluo, etc. 3. 1) teći (dolje ili niz), slievati se, odteći, odtjecati, curiti, sudor a capite et a fronte defluens; Rhenus d. in plures partes; * defluit saxis humor, * defluit rivus. 2) o netekućinah, pasti (dolje), padati, srušiti se, doći, dolaziti, stići, prispjeti, medio amni, medio amni ad Casilinum, (do)plivati, * secundo amni; † ostiam Tiberi, doploviti; † ad insulam; coronae d.; d. ad terram sc. equo, Liv., ex equo in terram, svaliti se, Curt.; * equis relictis ad terram, spustiti se, skočiti na zemlju; ne quid in terram defluat, prospe se po zemlji; * pedes vestis defluxit ad imos, padedopiraše do itd., * toga d., pada-, visi nemarno niz tielo; * multa merces tibi defluat (teče) aequo ab Jove; tp. d. a necessariis artibus ad elegantiora, predjoše malo po malo; hoc totum e sophistarum fonte defluxit ad forum; ab amicitiis perfectorum hominum ad leves amicitias defluxit oratio (od višega saći nehotice k nižemu); (Quint.) = degenerare, tantum ab eo defluebant, quantum ille ab antiquis descenderat. 3) * odteći, proteći, prestati teći, amnis; odavle tp. izteći, proteći, proći, prestati, izčeznuti, izgubiti se, ginuti, dovršiti se, nestati, salutatio defluxit, pokloni u jutro dovršiše se, unus me absente defluxit, odpade, iznevjeri se, vires, tempus, ingenium d., * numerus Saturnius defluxit, prestade, * color, * comae (odpadaju, puze).

dē-fŏdio, etc. 3. 1) iz-, raz-, uzkopati, * terra defossa, * specus. 2) (češće) za-, ukopati, pozagrebsti, thesaurum defossum esse sub lecto; d. cotem in comitio, signum in terram; * aurum, * talenta; † Vestalem vivam; * tp. ukopati, (aetas) defodiet condetque nitentia.

dēfŏre v. desum.

dē-formātio, ōnis, f. [deformo] (riedko) nagrdjivanje, nagrda, majestatis, Liv.

dēformis, adj. s comp. i (kasno) sup. [de i forma] 1) grdolik, nakazan, nagrdjen, nepodoban, ružan, grd, grub, gadan, gnjusan (physički i duševno, i s toga naobraženu ćut [ukus] vriedjajući; sr. foedus, turpis), formosus an deformis; † calvitio d.; aspectus d. atque turpis; motus statusve; urbs incendiis d.; † incedunt maestos locos visuque ac memoria deformes; opus; solum patriae belli malis; turba, agmen; patria deformior; res turpiculae et quasi d., sramotne; spectaculum; oratio honorifica audientibus, sibi d.; (Tac.) obsequium, robski; subst. deformia (sramotne stvari), meditari, Tac. 2) neuličen, bez lika, bezličan, animae, jednom Ov. fast. 2, 554.

dēformĭtas, ātis, f. [deformis] grdolikost, bezličnost, nepodobnost, nagrda, ružnost, rugoba, grdoba, sramota, sramotnost, corporis, animi, fugae et negligentiae; afferre deformitatem nonnullam.

† **dēformĭter**, adv. [deformis] ružno, grdo, grubo, pogrdno, sramotno, dicere multa; vivere.

dē-formo, 1. 1) oblik dati, uličiti, naslikati, narisati, predstaviti, alqm. 2) drugi oblik dati, nagrditi, naružiti, nakaziti,

deformatus corpore, aerumnis deformatus; parietes nudi et deformati; d. fastigium valvasque, * d. vultum macies. Odavle tp. nagrditi, nepoštenjiti, obezčastiti, osramotiti, alqm; * domum; ordinem prava lectione senatus; victoriam clade; quae ita deformata sunt a fortuna, ut etc.

dē-fraudo (defrūdo), 1. varati, prevariti, prehiliti, omesti, zakinuti, alqm, Ter.; alqm fructu victoriae suae; ne brevitas defraudasse aures videatur; d. genium suum gl. genius.

dē-frēnātus, adj. nezauzdan, razuzdan, jednom Ov. met. 1, 282.

de-frĭco, cui, cātum i ctum, 1. otrti, natrti, namazati, * dentes; (u prilici) češljati, šibati, rešetati, grizti, nasoliti, * urbem sale multo.

dē-fringo, frēgi, fractum, 3. [frango] odlomiti, očehnuti, odkinuti, skršiti, slomiti, ramum arboris, surculum; u Plaut. crura aut cervices sibi; † s-, polomiti, de fractis compluribus subselliis obesitate cujusdam.

dēfrūtum, i, n. [mjesto defervitum sc. mustum] ukuhani, svareni mošt iliti šira, Plaut. Virg.

dē-fŭgio, fūgi, — 3. 1) od-, pobjeći, quo totum sinistrum cornu d., jednom Liv. 5, 38, 8. 2) izbjegavati, izogibati se, kloniti se, uklanjati se, osb. ugibati se osobi ili stvari, da ne bi morao obveze prema njoj izpuniti, d. patriam, aditum et sermonem alcjs, proelium; d. auctoritatem alcjs rei; absl., si defugerim; sin timore defugiant.

de-fundo, etc. 3. (Hor.) saliti, od-, izlievati, od-, pretočiti, vinum (sc. ex dolio in amphoram); kano t. t. = libare, ljevati, izliti (bogu u slavu), mero defuso pateris; o netekućinah sa-, izsuti, izliti, fruges pleno copia cornu.

de-fungor, etc. dep. 3. posao-, rād (posve, do kraja) obaviti, ovršiti, opravljati, obnašati, do-, izvršiti, svršiti, oslobodili se stvari (osb. dosadne, neugodne), dogotoviti, na kraj izaći s čim, proći s čim, pretrpjeti, imperio, bello, proelio; honoribus defunctus, koji je sve časti obnašao; tam vili munere orationis, Planc. u Cic.; d. periculis, malis, prepatiti, pretrpjeti; tribus decumis pro una; defuncta morbis corpora; * defunctum bello barbiton = oprostiv se od ljubavi; * defuncta suis temporibus = što se za svoje vrieme oddavna čini zastarjelo; civitas d. consulis fato, perpaucis funeribus, unius poenâ, levi poena, prodje s (čim); (Just.) d. somnio, oraculi responso, izpuniti, parvo, malo učiniti; * d. vita (umrieti), * terrâ; † sua morte; * † absl., defunctus = mortuus; defuncto rege, Eutr; defunctus sum, pretrpio-, gotov sam, utinam sit defunctum, Ter.; carinae defunctae sc. periculis.

dēgěner, ěris, adj. [genus] 1) izrodjen, izmetnut, izvržen, izrod, nepravi, Virg. Liv.; * patrii oris, * patriae artis. 2) moralno izrodjen, izopačen, nevriedan, nedostojan, neplemenit, hostis, Virg., animi, Liv., non d. ad pericula, Tac.

dēgěněro, 1. 1) intrans. izroditi se, izradjati se, izmetnuti se, izvrći se, izopačiti se, odmetnuti se, iznevjeriti se, d. homo; d. a parentibus, a virtute majorum, † a moribus gentis; (Curt.) a semet ipso; (Liv.) d. in Syros, in mores Persarum; (Curt.) in peregrinos ritus, in externum cultum, primiti; (Tac.) vita d.; * poma. 2) trans. * izrodjajem osramotiti, -okaljati, -obružiti, -obezčastiti, biti na sràmotu komu, alqm; equus palmas; hanc (personam); (Liv.) degeneratum in aliis, njegova pokvarenost-, izopačenost u itd.

dē-gěro, 3. odnieti, odnositi, alqd clam ad alqm, Plaut.

dē-glūbo, etc. 3. upr. oljuštiti, sadrieti, oguliti, oderati, miluam, Plaut.; pecus, Tiber. u Suet. Tib. 32.

dēgo, dēgi, — 3. [de-ago] njeko vrieme provoditi, proživjeti, probaviti, preboraviti, (viek) vjekovati, diem, aetatem, aetatem cum alqo, inter feras; vitam, vitam in exsilio, vitam miserrimam cum alqo, (Liv.) d. in orbitate; * ille laetus deget; † procul urbe.

dē-grandĭnat, 1. impers. prestane-, izpada se tuča, jednom Ov. fast. 4, 755.

dē-grăvo, 1. 1) tištiti, stiskati, pritisnuti (o trhu, bremenu i sl.), unda d. caput meum. 2) tp. (Liv.) dosadjivati, dotežčavati, uznemirivati, smetati komu, priečiti, hostes d. cornu circumventum; peritos nandi lassitudo et vulnera et pavor d.; absl.

dēgrĕdior, gressus sum, dep. 3. [de-gradior] (sr. digredior) 1) koračati, ići (dolje ili niz), saći, sići, silaziti, sljezti, spustiti se, de via in semitam, Plaut.; monte; colle; ex arce; inde; in campum; eques ad pedes, odsjede s konja; (Tac.) absl. 2) odkoračiti, odšetati, otići, odhoditi, odstupiti, paulatim ex eo loco; (Tac.) per adversam domus partem furtim; (Tac.) in urbem (vratiti se iz provincije, o quaestoru).

dēgressio gl. digressio.

dē-gusto, 1. 1) od česa (uzeti te) okusiti, okusiti se čega, zakusiti, † de lacū mustum; (Sall.) cum omnes degustavissent; odavle * okrznuti, okačiti, malo ozlediti, lancea summum vulnere corpus. 2) tp. a) † samo površno, u obće, na kratko napomenuti, -dojmiti se čega, haec proemio; genera. b) površno upoznati se s čim, poznati, saznati što, okusiti, eandem (vitam); ex ea (oratione) pauca, dočuti; alqd speculae ex istius sermone; istum convivam tuum, pro-, izkušati, izpipati; † imperium.

dĕ-hinc, adv. (kod pjesnika kadšto jednoslovčano) 1) u prostoru, odavle, odavde, odovud, Tac. Odatle a) * o susljedu, po tom, za tim. b) (Com.) za oznaku posljedice, iz toga, s toga. 2) u vremenu a) od sada, odsele, posele, Nep. Liv; odatle, od tada, od onda, od ono doba, Suet. b) zatim, potom, onda, poslije toga, potle, Virg. Tac.; odatle kod izbrajanja iza predidućega primum, Sall. Virg.

de-hisco, — — 3. zinuti, zazijati, otvoriti se, raztvoriti se, pucati, ràzjaziti se, * dehiscit cymba rimis; * dehiscat mihi tellus, da me prožd re.

† **dĕhŏnestāmentum**, i, n. [dehonesto] što koga nagrdjuje, -onepoštenjuje, -obezčašćuje,

-sramoti, nagrda, sramota, grdilo, nepristojnost, poruga, oris; originis, amicitiarum dehonestamenta; *absl.*

dĕ-hŏnesto, 1. *obezčastiti, onepošteniti, osramotiti, izgrditi, okaljati, činiti sramotu (komu)*, famam, *Liv.*; proavum infami operâ, *Tac.*

dĕ-hortor, 1. *odgovarati, odvraćati, odvjetovati*, alqm; *(Ter.)* s ne; *(Sall.)* s *inf.*; *(Plaut. Nep.) absl.*

Dēĭănīra, ae, *f.* [Δηϊάνειρα] *kći Oenejeva, supruga Herculova.*

dēĭcio *gl.* dejicio.

Dēĭdămīa, ae, *f.* [Δηϊδάμεια] *kći Lykameda, kralja na otoku Scyros, mati Pyrrhu od Achilla.*

dein *gl.* deinde.

deinceps *(i dvoslovčeno u Hor.)*, *adv.* [dein-capio] *(razlikuje se od* deinde*) neprekidnim redom, sustupice, susljedice, redom(ice), zapored, po redu, uzastopce, uzasobce, sveudilj, neprestano, odavle, od onda, po tom, i u prostoru* (trunci d. constituti) *i u vremenu* (reliqui d. dies), *te o redu; takodjer* deinde, inde, postea deinceps.

dĕ-inde *(redje* dēin, *clas. pjesnici uzimlju* ei *u oba oblika za jednu slovku)*, *adv. 1) u prostoru (riedko) odanle, od onuda, odande, na dalje. 2) u vremenu, onda, tada, zatim, nato, potom, izza toga, potle, poslije toga, u buduće; kad što* * *u ovih okolnostih; takodjer* * *kano* supplementum participii (*sr.* sic, tum). *3) o redu, osb. kod nabrajanja više predmeta, onda, potom, zatim, poslije toga, nadalje, osb. često izza predidućega* primum, *kadšto i kod sljedećih članaka izreke i to češće opetovano.*

Dēĭŏnĭdes, ae, *m.* [Δηϊονίδης] *sin Deïone od Apollona, t. j. Miletus.*

Dēĭphŏbe, es, *f.* [Δηϊφόβη] *kći Glaukova, Virg.*

Dēĭphŏbus, i, *m.* [Δηΐφοβος] *sin Priama i Hecube, suprug Helenin poslije smrti Paridove, Virg. Ov.*

dējectio, ōnis, *f.* [dejicio] *kano jurist. t. t. protjeranje s posjedstva, jednom Cic. p. Caec.* 20, 57.

1. dējectus, us, *m.* [dejicio] *1) sbacivanje, bacanje (niz brdo), padanje*, arborum. *2) spust, obronak, strmen, vrlet, nizina*, collis; is collis ex utraque parte lateris dejectus habebat.

2. dējectus, *adj.* [*partic. od* dejicio] *1) spušten, nizak, u nizini, dubok*, loca. *2)* * † *tp. klonuo duhom, bez nade, -srdca, poklopljen.*

dējĕro (dejūro), 1. [de *i* juro] *težko se zakleti, prekleti se, priseći, Com. Prop.*

dējĭcio (dēĭc.), jēci, jectum, 3. [de-jacio] *1) sbaciti, sunuti, sturiti, sunovratiti, strmoglaviti, baciti dolje niz, na, ili u što, srušiti, satjerati*, alqm de ponte, de saxo, Sopatrum de porticu praecipitem in forum; librum in mare; equum in viam, *stjerati;* elatam securim in caput; vulnerato equo dejectus; in locum dejectus inferiorem; dejectis rectoribus; d. se de muro, *skočiti;* d. se per munitiones, *baciti se, pustiti se niz obkope;* tanta vis aquae se dejecit; foeda tempestas cum grandine et tonitribus coelo dejecta; dejicitur turris, *sruši se;* d. statuas veterum hominum, *oboriti;* signa aenea in Capitolio *(ob oluji)*; muros; libellos, *poskidati;* * caput uno ictu, *odrubiti;* lacrimas, *roniti;* d. antennas; muros; naves dejiciendi operis, *za razorenje djela;* † quantum loci ruinis dejicitur, *porušajem nastaje;* d. sortem, sortes, eorum sortes, *baciti, pobacati u žaru (urnu). Odatle a) oboriti na tle, sastaviti sa zemljom, usmrtiti, ubiti, potući,* his compluribus nostris, paucis, primis dejectis; * avem ab alto coelo; † feram. *b) sbaciti, obratiti, upraviti (dolje), oboriti*, * vultum, *oboriti oči k zemlji, nikom poniknuti;* * dejectus oculos, *oboriv oči;* jugum servile a cervicibus, *smetnuti, sbaciti;* oculos de isto nunquam, *ne smetnuti oka;* oculos a re publica, *odvratiti. c) tp. lišiti koga stvari, koju posjeduje, ili nade da će ju steći, pro-, odtjerati, oteti*, d. alqm de possessione imperii, alqm praeturâ, aedilitate, principatu, honore *ili* de honore; *često pass.* dejectus *(lišen)* spe illa; dejectus opinione trium legionum, *buduć se morao odreći nade, da će dobiti tri legije;* * dejecta conjuge tanto, *lišena, izgubiv; absol.*, d. alqm, *s položaja-, dostojanstva-, službe i sl. sbaciti, -svrći, -srinuti, protjerati, strovaliti, strmoglaviti; (Tac.)* infra Ventidium dejectus Oriens, *tako duboko bačen, te je istomu V. podlegao. 2) s mjesta od-, protjerati, odagnati, odpuditi, krenuti, iztisnuti, uzbiti*, nostros loco, *s mjesta, položaja;* praesidium ex saltu, praesidium; alqm ex munitione, muro; *pass.* dejici, *t. t. o brodovih, zanesen-, zatisnut biti*, classem ad Aegates insulas dejectam; † *o plovećih*, Menelaus ad terram Libycam. *Odatle a) protjerati-, krenuti-, izrinuti koga s posjeda*, aratores, alqm per insidias vi de agro communi. *b) tp. odvratiti, odvrnuti, ukloniti, odstraniti, udaljiti*, vitia a se; multum mali de humana condicione; multum de doloris terrore; alqm de sententia; de gradu dejici, ut dicitur, de statu, *smésti se, zabuniti se (izraz uzet od gladiatora).*

Dējŏtărus, i, *m.* [Δηϊόταρος] *tetrarch u Galatiji, kašnje kralj u Maloj Armeniji i česti od Ponta.*

de-jungo, etc. 3. *tp. razstaviti, Plaut.*

dējūro *gl.* dejero.

dējŭvo, — — 1. *odmoći, ne više pomagati, ostaviti na cjedilu, jednom Plaut. Trin.* 2, 2, 63.

dē-lābor, etc. *dep.* 3. *1) skliznuti se, omaknuti, izmaknuti se, opuznuti se, (s)pasti, iz-, opasti, svaliti se, curiti, sletjeti, sići, teći*, de coelo, coelo (*sr.* coelum), de manibus; ex equo; ex utraque parte tecti aqua; in scrobes, * medios in hostes, *za-, upasti medju ili naići na itd.;* * ab aethere; aliquis de coelo delapsus, *koji kao s neba, dodje komu na sreću. 2) tp. a) (riedko) izlaziti, lozu vući od koga*, plura genera ab his delapsa sunt. *b) za-, upasti u što, sači, doći u ili na što, dopasti čega (nehotice i zašav s puta, u govoru ili knjizi, zastranjujući, udaljujući se od stvari, takodjer od važnijega k manje važnomu)*, in idem genus morbi; in eas difficultates, ut etc.; a sapientium familiaritatibus ad vulgares amicitias oratio nostra d.; a majoribus ad minora delabimur; ad praecipiendi

rationem delapsa est oratio mea; d. *(nagibati se)* ad aequitatem; istuc sunt delapsi; eo d., ut diceret etc.

dē-lāmentor, *dep.* 1. *jadikovati nad kim, oplakivati*, alqm, *jednom Ov. met.* 11, 331.

dē-lasso, 1. *(sa svim) utruditi, zatruditi, umoriti*, alqm *Plaut. Hor.*

dēlātio, ōnis, *f.* [defero] *opovjed(j)enje), odaja, denunciacija, tužba, osb.* d. nominis; † *u pl.*

dēlātor, ōris, *m.* [defero] *opovjednik, sŏk, prokazalac, denuncianat, tužitelj*, criminum; † d. majestatis, *radi uvrede veličanstva*, † legis Papiae, *radi prekršenja Papijeva zakona.*

dēlectābĭlis, *adj.* [delecto] *(riedko) čim se je moći nasladjivati, ugodan*, cibus, *sladokusan, Tac.*

dēlectāmentum, i, *n.* [delecto] *(riedko) što nasladjuje, naslada, zabava, ugoda*, qui sibi me pro derediculo ac delectamento putat, *Ter.;* delectamenta puerorum, *dječarije.*

dēlectātio, ōnis, *f.* [delecto] *nasladjivanje (što podaje pravu podpunu slast; sr.* oblectatio), *naslada, ugoda, i uživanje samo*, d. vivendi et audiendi, conviviorum, sermonis; magnam d. habere, *nasladjivati*, afferre alcui d.

dēlecto, 1. [deliciae] *nasladjivati, (raz)veseliti, goditi, zabavljati, podati komu pravu slast* (*sr.* oblecto), ista sapientiae fama me d.; amicitia et delectat et prodest; me status hic rei publicae non d.; literae ejus incredibiliter d.; cum Musis nos delectabimus; libris me delecto; d. otiolum suum, *dokolicu zasladiti si (Cael. u Cic. ep.)*; non disputationibus longis aliorum otium suumque d., *zasladjuje, Plin. ep.;* ille incredibile est quam me delectat in omni genere *(u svakom pogledu)*; delectat alqm *(veseli, godi)* s *inf.;* * † delectat *s inf. Često u pass. nasladjivati se čim, veseliti se, radovati se čemu, uživati (u čem), goditi mi što*, alqa re, in alqa re; * bonus vir dici delector; * quae delectaris bibere humanum sanguinem.

dēlectus (dilect.), us, *m.* [deligo] *1) izbor, izabiranje*, rerum; verborum delectum habere, *izabirati;* beneficiorum acceptorum d. habendus est; earum rerum a sapiente tenetur d.; de ejus delectu, *njegovi izabranici;* sine d. *2) vojn. t. t. izbor vojnika, kùpljenje, popisivanje novakâ, novačenje*, habere, † agere d., *kùpiti novake;* dilectum institui jubet; † equitum Rom. dilectum instituit; dilectum conficere; d. provincialis, *u provinciji; (Tac.) (popisani) novaci*, octo milia ex d. Britannico.

dēlēgātio, ōnis, *f.* [delego] *odredjenje, naputa da se što izplati, doznaka.*

dē-lēgo, 1. *1) od-, u-, naputiti, odpraviti-, odpremiti-, odrediti koga kamo ili (ka) komu ili na koga, naručiti komu što da obavi, poslati-, odrediti-, doznačiti-, predati-, izručiti-, povjeriti-, naložiti komu što*, d. alqm in Tullianum (*sc.* carcerem), ad senatum, studiosos ad illud volumen; obsidionem in curam collegae, † natus infans delegatur Graeculae alcui ancillae; † (liberi) non ancillis delegantur; hunc laborem alteri, *Cael. u Cic. ep.;* † alqm occidendum. *2) u novčanih poslovih, odrediti-, doznačiti komu svotu novaca da mu se izplati*, delegavi tibi fratrem, *odredih-, naputih si brata, da ti moj dug izplati, t. j. dadoh ti naputnicu na mojega brata; absl.*, delegabo ei, *dati ću mu novce izplatiti; tp. nješto (krivnju ili zaslugu) prenieti na koga, na nj oboriti, vrći, njemu pripisati*, d. alcui crimen; † causam peccati facillime mortuis delegari; d. decus servati consulis ad alqm.

dēlēnĭfĭcus, *adj.* [delenio-facio] *ublažujući, prijatan, umiljat, laskav, mio, ljubak, sladak*, facta, *Plaut.*

dēlēnīmentum (delin.), i, *n.* [delenio] *1) blažilo, tažilo, mirilo, travilo*, d. animis alqd objicere, *utažiti čim, Liv.;* vitae, curarum, *Tac. 2) mamilo, vabilo, namama, Liv.;* vitiorum, *Tac.*

dē-lēnio (delin.), 4. *ublažiti, utažiti, umiriti, dobiti koga na svoju ruku ili za se, zamamiti, zatraviti, očarati*, alqm blanditiis voluptatum; animos hominum.

dēlēnītor (delin.), ōris, *m.* [delenio] *tko koga utaži, -za se predobi*, cujus (judicis) d. esse debet orator, *jednom Cic. Brut.* 70, 246.

dēleo, ēvi, ētum, 2. *izbrisati, prekrižiti, iztrti (što je pisano i sl.), za-, utamaniti, iztriebiti, uništiti, razoriti, razvaliti, razsuti, razrušiti, za-, u-, satrti, polomiti, usmrtiti*, d. literas, stigmata, versus; d. urbes, aedificia, alcjs epistolas; bellum, *sasvim dovršiti;* Graeciam; Volscum nomen; hostes, exercitum, copias; homines jam morte deleti, *koje je smrt pomorila;* d. omnes leges una rogatione; memoriam alcjs rei, *zatrti;* suspitionem ex animo; maculam; turpitudinem fugae virtute; veritatem, improbitatem.

dēlētrix, īcis, *f.* [deleo] *uništiteljica, satriteljica, zatornica, jednom Cic. h. resp.* 23, 49.

Dēlia *v.* Delos.

dēlīberābundus, *adj.* [delibero] *(riedko) razmišljajući, svjetujući se, Liv.*

dēlīberātio, ōnis, *f.* [delibero] *uvažavanje, pro-, razmišljavanje, svjetovanje*, habere d.; res habet d., *valja ili treba stvar promisliti;* cadit in deliberationem; habere deliberationes de alqa re, *viećati;* d. consilii capiendi, *ob odluci koju treba učiniti.*

dēlīberātīvus, *adj.* [delibero] *spadajući na uvažavanje,-razmišljavanje-,-viećanje*, causa; genus.

dēlīberātor, ōris, *m.* [delibero] *promišljavač*, ille d., *jednom Cic. p. Sest.* 34, 74.

dēlīberātus, *adj.* [*partic. od* delibero] *odlučen, stalan, comp.* deliberatius, *jednom Cic. fam.* 5, 2, 8.

dēlībĕro, 1. [de-libra] *upr. odmjeriti, vagati, odavle 1) uvažavati (da se zaključak stvori; sr.* considero), *promišljavati, razmišljavati, promisliti, promozgati, posavjetovati se, viećati*, maxima de re; de summa rerum; re deliberata; deliberatur de Avarico, incendi placeret an defendi; d. hoc, *Ter.;* mihi deliberandum est, utrum — an; neque maneatis an abeatis deliberari potest; coram cum alqo, secum; quinque dierum spatium (= *rok)* ad deliberandum sumere; usque ad diem septimum deliberandi sibi spatium *(rok, vrieme za premišljavanje)* relinquere; consilium fidele

deliberanti (njemu koji jošte promišlja), dare; * deliberata morte (kad se na smrt odvaži) ferocior. 2) absl. upitati orakuo (za savjet), Nep. 3) (izza promišljavanja) odlučiti, zaključiti, odvažiti se, naumiti, statuerat et deliberaverat non adesse; mihi deliberatum, d. et constitutum est s inf.; † statui mecum ac deliberavi s acc. c. inf.

dē-lībo, 1) upr. nješto malo od čega god uzeti, -oduzeti, -odnimiti, -okusiti. Odatle tp. a) po izboru uzimati, pouzimati, odabirati, izabirati, pouzajimati; (oduzimljući od čega) okusiti, -okusiti se čega, -uživati, * flos delibatus populi (Ennius u Cic.); omnes undique flosculos carpere et d.; delibatos animos ex universa mente divina habemus, kano dio uzete; d. novum honorem, okusiti, * artes suas, * d. oscula natae (na silu, hitro) poljubiti; † ejus osculum delibatum digitis, otrt, ubrisan. b) na pose umanjujući oduzimati, umanjivati, oteti, odkinuti, okrnjiti, alqd de gloria sua, alqd de honestate; † acervos; † pudicitiam.

dēlībro, 1. [de-liber] (riedko u clas. prosi) skinuti-, guliti līk, koru s drveta, oguliti drvo, odlupiti, odljuštiti, horum (ramorum) delibratis ac praeacutis cacuminibus, Caes b. G. 7, 73, 2.

dēlĭbūtus [partic. od delibuo], (mastnom) tekućinom na-, omazan, navlažen, poliven (sr. oblitus, unctus), i adjectivno, coeno, zaprljan, Plaut., unguentis, Phaedr.; delibutus multis medicamentis erat capillus, namazana, balsamovana; tp. (Ter.) delibutus gaudio, opojen radošću, veseljem.

dēlĭcāte, adv. s comp. [delicatus] dražestno, fino, hitro, uljudno, razkošno, razbludno, multa d. jocoseque fecit, d. ac molliter vivere; † mljetavo, polako, lagodno.

dēlĭcātus, adj. s comp. i sup. [deliciae] 1) o stvarih, koje čuvstva draže, -njim gode, i o ljudih, koji su odani razkošnomu življenju, putenim nasladam, maman, dražestan, ubav, krasan, fin, hitar, elegantan, uljudan, razkošan, razbludan, puten, litus, * hortuli; convivium, sla(do)stan; comitatus ancillarum puerorumque; sermo, versus, voluptates; † cultus delicatior; † delicatissimis navigiis; delicatiores in cantu flexiones; adolescens; juventus d. et libidinosa; † subst. **delicatus,** i, m. razbludnik, nasladnik, milostnik; † **delicata,** ae, f. draga, prijateljica; nježan, krotak, blag, * capella; † oves; † Anio delicatissimus amnium. 2) probirljiv, gadljiv, uroklјiv, tiesan, razmažen, raznježen.

dēlĭciae, ārum, f. (predcl. i kasno sing. **-ia,** ae, f. i [Phaedr.] **-ium,** ii, n.) [de-lacio] 1) što čuvstva mami, -čuvstvom godi, ugoda, naslada, razbluda, veselje, i ugodne-, zabavne-, ukusne stvari, slasti, putene naslade, razkošje, gizda, razkošnine, skupocjenosti, igračke, multarum deliciarum comes est extrema saltatio; aut suppellectilis ad delicias aut epularum ad voluptates; (Tac.) dominum ac servum nullis educationis deliciis dignoscas; (Tac.) studia ac delicias; † non tibi talium res est aut animus deliciarum egens; deliciis omissis; (Quint.) recens haec lascivia deliciaeque, kitnja govora, quid de illis dictandi deliciis (o tako omiljelom dictovanju) sentiam; * delicias et mollia carmina facere, esse alcui in deliciis, biti komu osobito mio i drag; habere alqm in d.; ecce aliae d. (prekomjerni zahtjevi, praetencije) equitum vix ferendae; (Com.) delicias facere, sbijati šale, lakrdije, titrati se s kim. 2) tp. o češljadi, veselje, slast = ljubimac, ugodnik, dragi, draga, Roscius d. tuae; Alexin, d. domini; † amor et d. generis humani.

dēlĭcĭŏlae, ārum, f. [dem. od deliciae] ljubimac, zlato, jednom Cic. Att. 1, 8 extr.

dēlictum, i, n. [delinquo] prestupak, prekršaj, krivda, grieška, d. committere; * pogrješke-, falinge u pjesnih.

1. dēlĭgo, lēgi, lectum, 3. [de-lego] 1) u-, o-, pobrati, utrgati, skinuti, o voću, * maturam uvam, * rosam, * melimela; * alta astra manu. 2) odabrati, oddieliti, odlučiti, uklοniti, alqm ex aedibus, Plaut.; senes ac matres, Virg. 3) odabrati, izab(i)rati (samo ob učinjenom izboru kano takvu; sr. eligo), diem ad inimicos opprimendos; consulem; ad eas res conficiendas Orgetorix deligitur; alqm ducem, generum; hunc (kano takav) esse delectum medium fere regionum earum etc.; d. locum domicilio, za prebivalište, colloquio, castris; (Tac.) Titus perdomandae Judaeae delectus; cum dux belli imperitus delectus esset; ex senatu in hoc consilium delecti estis; delecti quidam, odbor, delecti Aetolorum; na pose vojsku izābirati = kūpiti.

2. dē-lĭgo, 1. privezati, tvrdo svezati, pritvrditi, naves ad ancoras; alqm ad palum; deligari sc. ad palum; † vulnus, zaviti.

dē-lingo, — — 3. (predcl. i kasno) ob-, slizati; (posl.) d. salem apud alqm i samo d. salem, tanku hranu imati, Plaut.

dēlīnīmentum, dēlīnio, dēlīnītor v. delenimentum etc.

dē-linquo, etc. 3. (upr. ostaviti, odatle) pogriešiti, skriviti, propustiti dužnost, in vita; alqd; (Tac.) quod venti et fluctus deliquerint.

dē-lĭquesco, licui, — 3. raztaliti se, raztopiti se, razplinuti se, okopnjeti, Plaut.; tp. alacritate futili gestiens d., jednom Cic. Tusc. 4, 17, 37.

dēlĭquium, ii, [delinquo] nestajanje, nestanak, nullam causam dico quin mihi parentum et libertatis apud te deliquio siet, kod koje da izgubim roditelje itd., Plaut.

dē-lĭquo (-lico), 1. (upr. čistiti, odatle) tp. razbistriti, razjasniti, Plaut.

dēlĭquus (delicuus), adj. [delinquo] manjkajući, nestavši, jednom Plaut. Cas. 2, 2, 33.

dēlīrāmentum, i, n. [deliro] tlapnja, ludorija, budalaština, trice, loqui d., Plaut.

dēlīrātio, ōnis, f. [deliro] bulažnjenje, buncanje, tlapnja, zanovjet, ludorija, suludost.

dēlīro, 1. [delirus; lira, brazda] upr. zabraditi, odatle sulud-, munjen-, sméten-, mahnit biti, buncati, mahnitati, bjesniti, delirare et mente esse captum; * Empedocles an Stertinium deliret acumen; posl. (Hor.) quidquid delirant (ludo učine) reges, plectuntur Achivi.

dēlīrus, adj. [deliro] lud, budalast, bezuman, munjen, slabouman, senex; (Hor.) mater.

dēlĭtesco, tui, 3. [de i latesco] skrivati se, (po)sakriti se, prikriti se, potajati se, hostes in silvis; inter vepres in latibulis ferarum unam noctem; stella; o život'njah, in cubilibus; * sub praesepibus (o zmijah); absl.; tp. skrivati se, kriti se za što ili koga, in frigida calumnia; sub tribunicia umbra.

dē-lītĭgo, 1. (na)karati se, užestiti se, goropaditi, jednom, Hor. ep. ad Pis. 94.

Dēlos, i, f. [Δῆλος] malen, nu glasovit otok u aegejskom moru, na kojem se rodili Apollon i Diana i osobito štovali, s vrlo glasovitim pročistem. Odavle 1) **Delius,** adj. delski; * Apollo, * vates D. i samo * Delius; * D. dea, * Delia = Diana; Delia, takodjer ime ljubovnice, Virg. Tib.; * folia D. = lovorovo; subst. **Delium,** ii, n. [Δήλιον] gradićak u Boeotiji, s hramom Apollonovim sagradjenim poput delskoga. 2) **Dēliăcus,** adj. delski.

Delphi, ōrum, m. [Δελφοί] 1) grad i orakuo Apollonov u Phocidi. Odavle **-phĭcus** [Δελφικός] adj. delphski; subst. Delphljanin = Apollo. 2) (Just.) stanovnici grada Delphi, Delphljani.

* **delphīn,** īnis, m. [δελφίν] pliskavica, dupin, riba i zvjezdje.

delphīnus, i, m. [δελφίς] pliskavica, dupin, riba.

Delta, ae, f. [Δέλτα] upr. četvrto pisme grčkoga alphabeta, Δ, odavle † doljna čest Aegypta, medju ušći rieke Nila i morem, nalik na trokut, nilska Delta.

dēlūbrum, i, n. [po svoj prilici od de i luo] hram, svetište, tempao (kano mjesto pomirenja i očištenja).

dē-luctor, dep. 1. i **-to,** 1. (do kraja) hrvati se, boriti se, Plaut.

dē-lūdĭfĭco, 1. prevariti, votati koga, titrati se s kim, ille me, jednom Plaut. Rud. 1, 2, 29.

dē-lūdo, etc. 3. šaliti se, titrati se s kim, votati koga, prevariti, me dolis, Ter.; * corvum hiantem; * animum; nil agere atque d.; * terra arantes; * somnia; * spes.

dēlumbo, 1. [od lumbus] upr. † lišiti boka ili bedra, ohromiti (na bedru); odatle tp. ohromiti, oslabiti, sententias, jednom Cic. or. 69, 231.

Dēmădes, is, m. [Δημάδης] glasovit govornik u Athenah, suvremenik Demosthenu.

dē-mădesco, dui, — 3. (riedko) vugnuti, ovlažiti, smokriti se, Ov. trist. 5, 4, 40.

dē-mando, 1. izručiti, povjeriti, predati, naručiti, pueros curae alcjs, curam legatorum tribunis; † curam Rufioni; † jurisdictionem, † bellum, † testamentum, † amicam; † conjuges abditis insulis.

Dēmărātus, i, m. [Δημάρατος] 1) otac Tarquiniju Prisku u Rimu, preselio se iz Korintha u Tarquinije. 2) kralj spartski kano prognanik živući kod dvora kralja Xerxa.

dēmarchus, i, m. [δήμαρχος] glavar jednoga kotara (δῆμος) u Attici, u rimskom smislu = tribunus plebis, Plaut.

dē-mens, tis, adj. s comp. i sup. tko misleć, da pametno radi, radi upravo nepametno, nepametan, nerazuman, nerazborit, pomaman, smušen, bezuman, bezsvjestan, biesan, mahnit (sr. amens), in tranquillo tempestatem adversam optare dementis est; scelere d., od zloće pobiesnio; temeritas dementissima; consilium et factum d.; * manus, * strepitus, * discordia; * lud, budalast, kao νήπιος u Hom.

dēmenter, adv. [demens] bezumno, ludo, biesno.

dēmentia, ae, f. [demens] nepametnost, bezumlje, neprisobnost, mahnitost, pomama, bjesnoća (sr. demens, amentia); i pl. dementiae, ludorije, budalaštine.

dē-mĕreo, etc. 2. 1) (riedko, predclas. i kasno) zaslužiti si. 2) obično **-reor,** ĭtus, sum, dep. 2. steći ili imati zaslugâ oko koga, učiniti se ili biti zaslužnim za koga, zadužiti si koga (čim), dobiti ga na svoju ruku, steći čiju odanost, beneficio tam potentem civitatem, Liv.; † in Regulo demerendo; † absl.

dē-mergo, etc. 3. po-, utopiti, poslati na dno, unoriti, pognjuriti, spustiti (dolje), d. naves, † d. triremem; demersum esse in aqua; † demergi, o brodovih, po-, utonuti, otići na dno; concidit auguris Argivi domus ob lucrum demersa exitio, utonuo u propast; * d. dapes in alvum; tp. pritisnuti, potlačiti, poniziti, fortuna eum demergere est adorta, Nep.; patriam demersam extuli; plebs aere alieno demersa, vrlo zadužen.

dē-mētior, etc. dep. 4. od-, umjeriti (sr. dimetior), samo jošte pass. u partic. perf., ut verba verbis quasi demensa et paria respondeant; subst. **dēmensum,** i, n. (Com.) odmjereno robu za hranu žito, obrok, lukno, deputat.

dē-mēto, etc. 3. od-, pokositi, požeti, fructus, frumenta; * d. florem pollice, ubrati, * caput ense, odsjeći.

Dēmētrias, ădis, f. [Δημητριάς] grad u Thessaliji, odprije zvan Pagasae, naseobina Demetrija Poliorceta.

Dēmētrius, ii, n. [Δημήτριος] mužko ime u Grkâ. Najpoznatiji su: 1) D. Poliorcetes [Πολιορκητής, obsadnik-, osvojitelj gradova], sin Antigona I., kralja macedonskoga. 2) D. Phalereus, i samo Phalereus [Φαληρεύς] Phaleranin (v. Phalerum), glasovit govornik, učenik Theophrastov; Kassandar postavi ga za namjestnika u Athenah g. 313 pr. Is. 3) D. Magnes, suvremenik Ciceronu, povjestnik i philosoph. 4) cynički philosoph za prvih careva rimskih.

dēmīgrātio, ōnis, f. [demigro] odseoba, izseljenje, jednom Nep. Milt. 1, 2.

dē-mīgro, 1. od-, iz-, preseliti se, otići, de oppidis, ex insula, in alia loca; demigrandi causâ, da mjesto ostavi, Caes. b. G. 5, 43, 4.; † undique diligenter demigratum est, oda svuda otidoše; d. hinc, seliti se odavle = umrieti; tp. non d. de statu suo; strumae ab ore d., nestade ih.

dē-mĭnuo, etc. 3. 1) oduzimanjem česti cielost umanjivati, (umanjujuć) uzeti od česti,

umanjiti, umaliti, oslabiti, okrnjiti, uštrbiti, obaliti (sr. diminuo), d. quinque nummos de una mina, Plaut.; numerum, vires militum; copiae deminutae; alqd de tempore; 2) kano t. t. na dielove oddavati, -prodavati de bonis, praedia; eorum adventu potentia ejus deminuta; his studia (timor) d.; nihil se de sua in Aeduos benevolentia d.; ne quid de jure aut de legibus eorum deminuisse videretur; neque ejus calamitate de tanta voluptate et gratulatione quidquam fortuna deminuerat; d. partem aliquam juris; alqd ex regia potestate; † quibus gradibus fracta sit aut deminuta eloquentia; na pose d. se ili deminui capite, gradjanska prava izgubiti ili sa svim ili čestimice [sr. caput 2) b)]

dēmĭnūtio, ōnis, f. [deminuo] umanjivanje, umaljenje, krnjenje, odkidanje, nestajanje, luminis; vectigalium; d. fit de alqa re; d. provinciae, skraćenje zakonitoga vremena, službovanja u provinciji; † sui, poniženje samoga sebe; † mentis, neprisobnost; na pose t. t. pravo oddavanja, -prodavanja; d. capitis, v. caput 2) b).

dē-mīror, dep. 1. vrlo se (za)čuditi (obično s ukornim značenjem; sr. miror, admiror), d. haec vos sperasse; demiror quid, ubi etc. (Com.), za čudo mi je = vrlo sam rad znati.

dēmisse adv. s comp. i (u Caes.) sup. [demissus] 1) * nizko, demissius volare. 2) tp. a) ponizno, čedno, smjerno. b) snuždeno, malodušno, sentire.

dēmissīcius, adj. [demitto] spušten, viseći, dug, o halji, jednom Plaut. Poen. 5, 5, 24.

dēmissio, ōnis, f. [demitto] 1) spuštanje, spust, storiarum. 2) tp. d. animi, klonuće duha.

dēmissus, adj. s comp. i sup. [partic. od demitto] upr. spušten 1) a) viseći, oboren, klempav, umeri, Ter.; caput; aures, Virg. b) spušten, nizak, loca; † ripae demissiores. 2) tp. a) spušten, promukao, blag, * demissa voce loqui b) čedan, skroman, smjeran, ponizan, (pri)prost, i o besjedi te besjedniku. c) oboren, snužden, pokloplјen, poparen, animus; demissus afflictusque. d) po siromaški živući, potreban, potišten, Sall.

dē-mītigo, 1. ublaživati, utažiti, nosmet ipsi quotidie demitigamur, jednom Cic. Att. 1, 13, 3.

dē-mitto, etc. 3. spustiti, (dolje) poslati, -baciti, -metnuti, -odvesti, činit jedriti kamo, alqm per tegulas; matres de muris per manus demissae; se manibus d., se ad aures alcjs, (Hor.) se ob assem, prignuti se; d. equum in flumen, alqm in carcerem, se in Ciliciam, * demitti coelo, spustiti se, saći, * alqm ad imos manes, * morti, * Stygiae nocti; † ferrum in pectus, udariti, * ensem capulo tenus in armos; d. caput ad fornicem, oboriti, prekloniti, * lacrimas, oboriti suzami, † vultum in terram, * demissus vultum, oboriv oči; (Liv.) d. (oboriti) oculos in terram, * samo oculos; (Aurel. Vict.) faciem rubore; * latum clavum pectore (niz prsi); ad talos demissa tunica, * demissa tunica, viseća, razpasana; * laena ex umeris demissa; * d. auriculas, spustiti, oboriti (iz malodušnosti); sublicas in terram, udariti, zabiti; (Hor.) huc caementa (kamenje, stiene); † triginta pedes in terram turrium fundamenta, navoziti, udariti; * alte in solido puteum demitti, izkopati; † d. arma, spustiti (pred kim); † d. castra ad, (dolje) prenieti, premjestiti; se d., o vojsci, spustiti se, povući se, saći, in vallem, in iniquum locum; d. agmen in inferiorem campum i sl., i samo d. agmen, levem armaturam; kano naut. t. t., d. antennas; * demissâ antennâ; navem secundo amni Scodram d.; † arma, classem, socios Rheno; * d. naves, pristati s brodovi uz obalu, d. se, demitti, o vodah, valjati se, teći, padati, * quo se d. rivi assuerant pluvialis aquae; i o položaju, spuštati, * qua se subducere colles incipiunt mollique jugum d. clivo; † qua se montium jugum paulatim ad planiora demittit; † demissa Piraeeum versus muri brachia. Odatle tp. a) * † demissus ab alqo, lozu vukući; demissus de coelo v. coelum; posl. demissis manibus fugere (Plaut.) = vrlo brzo. b) d. alqd in pectus, metnuti u pamet, zasjeći u srdce, Sall.; * demissa per aurem sc. in animum; * alqm periculo, ukloniti, izbaviti. c) d. se in res turbulentas, in causam, (Cael. u Cic.) eo, upuštati se, dati se u itd.; fortuna me d. in eum casum, spravila, uvalila. d) d. se ad adulationem, poniziti se itd., Tac. e) d. animum, se animo, * mentem, klonuti duhom.

dēmiurgus, i, m. [δημιουργός] 1) najviši magistrat (činovnik) u njekojih državah grčkih. 2) naslov jednomu komadu komika Turpilija.

dēmo, mpsi, mptum, 3. [de-emo] snimiti, odnimiti, (od)uzeti, uzimati, skinuti (sasvim u obće, poimence bez ikakva značenja nasilja ili uvrede práva, ponajv. pogledom na cielost u opreci sa addere ili adjicere; sr. aufero, adimo, eximo), d. barbam; d. caput, odsječi, Qu. Cic., caput gladio, Curt.; armamenta naut. t. t. (opp. tollere); plus additum ad memoriam nominis nostri, quam demptum de fortuna; d. epistolam; d. vincula, skinuti, d. secures de fascibus; * d. fetus ab arbore, * juga bobus; † caput statuae; * partem solido de die; d. de stipendio equitum aera; tp. d. alcui molestiam, Ter.; sollicitudinem, acerbam necessitudinem, ignominiam; * d. silentia (očitovati) furto; omnia invitis jura imposita patres demerent sibi; alqd demptum est ex dignitate populi; dempto auctore, i ne glede na početnika; * dempto fine, bez konca i kraja.

Dēmŏcrĭtus, i, m. [Δημόκριτος] glasovit philosoph iz Abdere 460—430. pr. Is.; on učaše medju dr., da je sviet postao od atomâ. Odatle **-tēus** ili **-tīus**, adj. Demokritov; subst. a) **-tii**, ōrum, m. Demokritovci, sljedbenici-, učenici Demokritovi. b) **-tēa**, ōrum, n. nauk Demokritov.

dē-mōlior, dep. 4. 1) što je čvrsto sagradjeno silom razgraditi, razoriti, porušiti, oboriti, statuam, parietem, domum; tectum per vim; propugnacula tyrannidis (sr. destruo); tp. razoriti, porušiti, ukinuti, uništiti, zatrti, id (jus) destruet ac demolietur; demolientes Bacchanalia discutientesque nefarios coetus, Liv. 2) (Plaut.) odvaliti od sebe, culpam de me.

dēmōlītio, ōnis, f. [demolior] (riedko) porušenje, statuarum.

dēmonstrātio, ōnis, f. [demonstro] 1) kazanje

pokazivanje čega (rukama, pogledom i sl.). 2) po-, dokazivanje, točno predočenje i razloženje, dokaz (i u pl.); na pose u rhetor., pohvalna, svečana, sjajna epideiktička vrst govora.

dēmonstrātīvus, adj. upr. pokazujući, odavle kano rhet. t. t. nječije vrline pokazujući, pohvalan, sjajan, svečan, epideiktički, genus (orationis), causa.

dēmonstrātor, ōris, m. [demonstro] (riedko) pokazivalac, označitelj, uniuscujusque sepeliendi, t. j. mjesta, gdje da se svaki pojedini ukopa, Cic. de or. 2, 86, 353.

dē-monstro, 1. 1) pokazati, označiti, d. locum, figuram digito; itinera, (Plaut.) hominem alcui. 2) u govoru ili spisu pokazati, a) točno kazati, kazivati, izkazati, pripovidjeti, opisati, označiti, predočiti, izviestiti, navesti, razložiti, imenovati, napomenuti, alcui rem, alqd scripto; causae quas supra demonstravi; ut supra ili ante demonstravimus, ut demonstravimus; naves XVIII, de quibus supra demonstratum est; ut demonstratum est; s acc. c. inf.; s quaest. indir.; cum essent in quibus demonstravi (= in quibus eos esse d.) angustiis b) po-, dokazati, alqd; s acc. c. inf.

dē-mŏrior, etc. dep. 3. 1) u-, pomrieti (glede na red, obitelj, sbor iliti collegium, u koji je pokojnik spadao; sr. morior). 2) tp. a) izginuti, proći, (Plaut.) potationes d. b) (Plaut.) d. alqm, ginuti-, mrieti za kim.

dē-mŏror, dep. 1. 1) (riedko, kasno) intrans. boraviti, krzmati, oklievati, zatezati, zabaviti se. 2) trans. zadržavati, zaustaviti, alqm diu, diutius, (Lentul. u Cic. ep.) alqm; d. novissimum agmen; * d. Teucros armis, uzdržavati od borbe, * fando surgentes d. austros = zaustavljati plovitbu, * d. annos, zaustavljati godine = jošte živjeti; * tua progenies mortalia d. arma, t. j. boj lje neće prestati, dok ja kći tvoja ne okusim smrtnih oružja.

Dēmosthĕnes, is, m. [Δημοσθένης] 1) vojvoda athenski, suvremenik Alcibiadu. 2) glasovit besjednik athenski.

dē-mŏveo, etc. 2. s mjesta ganuti, -maknuti, -krenuti, odmaknuti, ukloniti, odpraviti, odvratiti, skinuti, odazvati, iz-, protjerati, prognati, cave oculos a meis oculis quoquam demoveas tuos, Ter.; alqm de loco, hostes gradu; (Tac.) in insulas interdicto igni atque aqua demoti sunt; na pose d. de suis possessionibus alqm, iztjerati-, izrinuti iz posjedstva; i samo d. alqm, lišiti koga nade posjedstva, iztisnuti ga; tp. d. vigilantem consulem de rei publicae praesidio; Pompejus vestri facti praejudicio demotus, sklonjen na uzmicanje; * alqm lucro; d. culpam, odium ab alqo, odvratiti, odvaliti; d. animum loco et certo de statu, smésti, zabuniti.

dē-mūgītus, adj. [partic. inače ne običnoga glagola de-mugio] izrikan, oreći se bukom, jednom Ov. met. 11, 375.

dē-mulceo, — lctum, 2. (od ozgor dolje) gladiti, pomilovati, caput alcui, Ter., dorsum (equis), Liv.

dēmum, adv. [kako Klotz mnije, superlativ od predloga de] ističe odnošaj ili slučaj, koji izza više drugih odnošaja ili slučajeva možda i kašnje, nego se očekivalo, nastaje, stoprv, tekar, istom, upravo, baš, († samo, † napokon), a stoji a) uz druge prislove, koji znamenuju vrieme ili uvjet, nunc demum, sada tekar, (Ter.) modo demum, baš sada; tum, † tunc d.; ibi d. (o mjestu i vremenu), ovdje-, ondje-, onda stoprv, upravo ovdje itd. predcl. pjesn. i pocl.); (archaist.) igitur d.; * sic, † ita d.; * † jam d. b) uz is, hic, ille, i ina zaimena, iztičući ono, što se je reklo ili što treba reći, is, ea, id d.; (Plaut. Virg.) hic, ille d.; vos d., † ipsa d. c) u kraćih obratih ili izrazih, pokazujućih vrieme ili uvjet, što se izza jednoga ili više drugih osobito ističe, ego novus maritus anno d. quinto et sexagesimo fiam, Ter.; quarta vix d. exponimur hora, Hor.; * his demum exactis; * esse, est d.; (Aurel. Vict.) ex libris cognitum castissimae d. feminae manu moveri posse.

dē-murmŭro, 1. pro-, izmrmljati, mumljati, carmen, jednom Ov. met. 14, 58.

dēmūtātio, ōnis, f. [demuto] (dvojbeno) mienjanje, promjena, corruptela ac d. morum, jednom Cic. r. p. 2, 14, 7.

dē-mūto, 1. 1) (predcl. i kasno) promieniti, mienjati, preinačiti, i na gore = pogoršati (sr. muto i immuto), d. animum de firma fide; mores demutant ingenium tuum; placitum nihil demutari. 2) absl. mienjati se, razlikovati se, odstupati, Plaut.

dēnārius, ii, m. [deni] 1) (kasno) upr. adj. desetni, od deset sastojeći. 2) (sc. nummus) denar iliti dinar, rimski srebrni novac, izprva 10, onda = 16 assa iliti 4 sestertija, iste vriednosti kaošto attička drachma (okolo 35 novčića a. vr.); alcui solvere ad d., u denarih = u rimskom novcu ili vrednoti.

dē-narro, 1. (potanko) pripoviedati, izpripovidjeti, alcui alqd, Ter., alcui, ut kao, Hor.

dē-năso, 1. [de-nasus] nos odgrizti, os alcui, jednom Plaut. Capt. 3, 4, 72.

dē-năto, 1. plivati (niz . . .), jednom Hor. carm. 3, 7, 28.

dē-nĕgo, 1. 1) (sasvim, odrešito) nijekati, zanijekati, tajiti, reći da ne, absl.; u Plaut. s acc. c. inf., u Tac. d. objecta. 2) (čisto, sasvim) odbiti, uz-, zakratiti, odreći komu što (što u koga želi ili moli; sr. nego), alcui alqd; † alcui natura sua ingenium oratorium d.; * s dva acc.; s inf., Ter. Hor.; * s nom. c. inf.; s acc. c. inf., Ter.; s quominus, Cael. u Cic.; † aviae secretum petenti denegavit; potest mihi denegare occupatio tua, Cic.; posve absl., Ter.

dēni, ae, a, adj. num. distr. u pl. [decem] 1) po deset, svaki po deset, uxores habent deni inter se communes; adduxerunt denos ad colloquium. 2) * s adv. multipl. (po) deset, bis d., ter d.

dēnĭcālis, adj. [de-nex] tičući se smrti, mrtvački, feriae d., trebine, žrtva-, svetkovina, kojom bi se obitelj čistila na čast pokojniku.

dēnĭque, adv. [po svoj prilici od dein-que, i onda] 1) rabi obično kod nabrajanja više stvari te stoji kod navedenja posljednje ili predposljednje, a prije toga nalazi se često primum, deinde, tum i sl., napokon, najposlije, kad što

sliedi jošte izza njega jače postremo. *2) na posljedku, napokon, najposlije, označuje ono, što se smatra kano resultat prediducega,* omnia haec nunc verba huc redeunt denique, *Ter.*; tum denique, quam hoc late pateat, intelliges; *i na pose ako se najzad nješto reče, što se svakako uzimlje za vjerojatno,* aut d., *ili napokon, vendar, ili svakako, ili barem, Caes. b. G.* 2, 33, 2.; vel d., *Hor.*; *takodjer kod stvari, za koje se iz prva mislilo, da će dati drugi resultat, napokon ipak, i u ironiji, u očitovanju negodovanja, na posljedak, najposlije. 3) kod prielaza na občenit pojam, u kojem se prediduči pojam sadržava, u obće, dà,* qui non civium, non denique hominum — numero essent; aut denique, *ili u obće, Ter.*; *kod ojačavanja, dà i, dapače, što više, Cic. Verr.* 5, 27, 69.; d. hercle, *da boga mi, Ter. 4) da čovjek govor, napomenuv više pojedinih stvari, obsežnijim sudom završi, u obće, u kratko, jednom rieči, da sve najedanput rečem;* (*Just.* 9, 14, 1.) *usljed (zaradi) toga. 5) kadšto malne* = demum, multo denique die, *tekar (stoprv) kad je visoko odskočilo sunce;* toto denique emenso spatio; nunc, tum denique, *baš (upravo) sada, -onda.*

dē-nōmĭno, 1. *zvati, imenovati,* * Lamias hinc = ab Lamo.

dē-normo, 1. [norma] *učiniti što nepravilnim, -nejednakim, -uglatim, nagrdjivati,* agellum, *jednom Hor. sat.* 2, 6, 9.

dē-nŏto, 1. *(jasno, točno) o-, naznačiti, za-, obilježiti, pokazati, nišaniti na koga,* res similes quas non habeat denotatas, *kojih po nikakvu jošte znaku nije razlučio;* uno nuntio atque una significatione literarum cives Rom. necandos trucidandosque d.; haud dubie Icilios denotante senatu; † denotandis palloribus; † d. ut mollem et effeminatum; † *na pose obružiti, izgrditi, žigosati,* alqm omni probro.

dens, tis, *m. 1) zub u ljudi i životinja,* d. adversi, *prednjaci;* dens eburneus, * d. Indus, * Libycus, * Numida = *slonova kost;* * d. niger; * novus; * dentes *(klove)* exacuit sus; albis dentibus deridere *v.* albus; *u prilici,* * *ob uništujućem zubu vremena; o sve ogrizajućoj, mrzkoj zavisti, jalu,* non illo inimico, sed hoc maledico dente carpunt; * invidus; * lividus; * laedere vivos et injusto carpere dente solet; * *o ljutom rugu,* atro dente alqm petere, morderi improbo d. appetere; dente Theonino circumrodi. *2) o zubatih predmetih, zub, zubac, šiljak, rogalj i sl.,* * perpetui dentes (serrae), * d. ancorae; * insecti d., *u ženskoga brda (za tkanje),* densus d., *gust češalj,* * d. vomeris; * curvus; * d. uncus, *trnokop,* * Saturni, *Saturnov krivi nož, kosier;* * fixus d., *odpirač.*

dense, *adv.* [densus] *(riedko) o vremenu, često, više puta, u comp.*

denseo, — — 2. [densus] *1) gustiti, sgustiti,* densentur tenebrae, densetur coelum; *na pose u pass. na gusto se postaviti, sbijati se,* totis agmina densentur campis. *2) gustiti, učestiti = umnožiti, često jedno za drugim što činiti,* * d. hastilia, *često jedno za drugim bacati,* * densentur funera, *nagomilavaju se;* † d. ictus, *što češće udarati.*

denso, — ātum, 1. [densus] *sgustiti, sgrnuti, sbiti, na gusto staviti jedno uz drugo,* d. rara, catervas, *Virg.*, ordines, d. scuta super capita, *Liv.*

densus, *adj. s comp. i sup. 1) gust, čest (o stvarih, kojih su česti tik jedna do druge; sr.* crassus, spissus; *opp.* rarus), densior silva; † densissima flamma, * densissimus imber, * densus aër; * d. litus, *pjeskovit;* * d. alqa re, *gusto pokriven, pun,* corpora setis, caput caesarie; *o piscu i izrazu, sbijen, jedar, (Quint.)* Euripides d. sententiis, *obilat mislim,* d. Thucydides, tanta vis in eo, tam densa omnia. *2) o čestih samih, od kojih sastoji cjelina, a) tik jedan do drugoga stojeći, -nalazeći se, gust, čest, sbijen, stisnut,* densissima castra; * d. foramina; * frutices; * hostes. *b)* * *u vremenu brzo sliedeći jedan za drugim, često se opetujući, čest, neprekinut, sveudiljan,* plagae; amores; Aquilo; increpuit densis alis.

dentālia, ium, *n.* [dens] *plaz (u pluga,* Pflughaupt, Scharbaum), *Virg.*

dentātus, *adj.* [dens] *1) zubat, zubčat,* serrula. *2) zubom izgladjen, ugladjen,* charta.

dentĭfrangĭbŭlus, i, *m.* [dens *i* frango] *u šali, tko komu zube izbije, zubolom, Plaut.*, **dentifrangĭbŭlum**, i, *n. lomilo zubî, u šali o pestnicah, Plaut.*

dentĭlĕgus, *adj.* [dens *i* lego] *u šali, tko izbijene si zube opet sabire, -kùpi, jednom Plaut. Capt.* 4, 2, 18.

dē-nūbo, etc. 3. *(iz kuće roditeljâ) udati se, izudati se,* † in domum alcjs; * in thalamos.

dē-nūdo, 1. *1) od-, razkriti, za-, odgaliti,* denudari a pectore; † matres familias. *2) tp. a) odkriti, kazati,* consilium suum alcui. *b) oplieniti, opljačkati, odrieti,* cives Romanos, *Lentulus u Cic. ep.; tp.* spoliare et d.

denuntiatio (denunc.), ōnis, *f.* [denuntio] *(formalno, uredno) navješćivanje, objava, opovied s gen. obj. i subj.,* victoriae, belli, periculi; significatio et quasi d. calamitatum; d. testimonii, *poziv na svjedočenje;* d. Catilinae = *zapovied, nalog;* † accusatorum denuntiationes.

denuntio (denuncio), 1. *1) (formalno, kako je običaj, kao što treba, ili njekako svečano) naviestiti, objaviti, obznaniti, o-, proglasiti, sada samo kano oglas, sada kano zapoviest, uputu ili zabranu, sada kano prietnju i sl.,* d. proscriptionem, caedem, direptionem, bellum, bellum d. ante et indicere, alcui mortem, periculum, inimicitias, judicium; d. propinquam Achili mortem; * Celaeno tristes iras obscoenamque famem; plus attulisti quam tibi erat a nobis attributum ac d., *željelo se, tražilo se; s acc. c. inf., s quaest. indir; s* ut, ne, *sa samim conj.,* volitat (Clodius), furit, multis d.; *absl. 2) Na pose a) o čudesnih pojavih, znamenjih vremena i sl.,* quibus portentis magna populo Rom. bella perniciosaeque seditiones denuntiabantur; *(Eutr.)* denuntiata mors ejus per crinitam stellam; * caeruleus (color Aurorae) pluviam denuntiat, igneus euros, *navješćuje, sluti na itd. b) na-, odrediti, zapovidjeti, naložiti, s* ut, † *s inf.,* d. veteranis, *Brut. et Cass. u Cic. ep.*; † iter ad novum imperatorem; *o*

podčinjenih, javiti, s acc. c. inf. Liv. 22, 49, 3. *c) kano sudbeni t. t. o tužitelju,* d. alcui testimonium, *takodjer* testibus d. *i u svezi rieči absl., iskati svjedočanstvo, pozivati na svjedočenje, predbježno prijaviti, da će se civilna (gradjanska) parnica podići proti komu,* de isto fundo Caecinae; *s acc. c. inf. (usuprot* d. litem *na prosto komu parnicu naviestiti, Aurel. Vict.)*; d. in judicium, *od svjedoka, prijateljâ tražiti, da u urečeno vrieme na sud dodju kano pomoćnici* (advocati) *(nasuprot* judici d., *javiti sudcu, da se od tužbe odustaje).*

dēnuo, *adv.* [de-novo] *nanovo, iznova (ponajv. u razgovoru), 1) sa značenjem, da se nješto porušena pogradi* = de integro. *2) o stvari, koja se po drugi put ili u obće opetuje* = rursus, iterum, *jošte jedan put, opet,* dixi equidem sed dicam d.; recita d.; † rursus d. *3) sa značenjem opreke, opeta,* aperi — continuo operito d., *pak onda opet taki zatvori, Plaut.*

* **Dēōis**, ĭdis, *f.* [Δηωΐς] *kći božice* Deo (Δηώ = Ceres), *t. j. Proserpina.*

* **Dēōius**, *adj. spadajući na božicu* Deo (= Ceres), *božici* Deo *posvećen.*

de-ŏnĕro, 1. *stovariti, izkrcati, razteretiti, u clas. jeziku samo tp.,* d. alqd ex illius invidia, *nješto od tereta nenavisti njemu snimiti (skinuti) s plećiju.*

deorsum, *adv.* [de-vorsum = versum] *1) na pitanje kamo? dolje, na niže,* ferri; sursum d. *2) (predcl.) na pitanje gdje? znači mjesto, gdje se što nalazi, dolje, ozdol.*

de-oscŭlor, *dep.* 1. *izljubiti, (žestoko, veoma) ljubiti, -cjelivati,* alqm, *Plaut.*

de-păciscor *(ili*-pĕc.), etc. *dep.* 3. *pridržati što ugovorom sebi, ugovoriti sebi,* d. partem suam cum illo, sibi tria praedia; *absl. učiniti ugovor, -pogodbu, nagoditi se,* cum alqo, ut etc.; ad condicionem alcjs; *tp.* morte d. cupio = *želim si smrt, rado ću umrieti, Ter.*; cur non honestissimo (periculo) d. velim? *za što da se (u to) ne upustim s najčastnijom (pogibelju)?*

dē-parcus, *adj. vrlo skup, škrt, tvrd, jednom Suet. Ner.* 30.

dē-pasco, etc. 3. *1) o pastiru, popasti,* saltus, luxuriem segetum. *2) o stoci, opasti, popasti, pasti, pobrstiti, (o)brstiti, žderati, pojesti,* agros; * saepes Hyblaeis apibus florem depasta (est) salicti; * altaria = *što je bilo na otarih,* * miseros artus *(o zmiji)*; *tp.* luxuriem orationis stilo d., *obrezati.*

dē-pascor, etc. *dep.* 3. * *tp. jesti, žderati,* febris d. artus.

dē-pecto, — xum, 3. *češljati,* * vellera foliis; *u šali* d. alqm = *izčešljati, izliemati, Ter.*

dēpĕcūlātor, ōris, *m.* [depeculor] *pljenitelj, otimač, osb. državne svojine,* aerarii.

dē-pĕcūlor, *dep.* 1. *oplieniti, opljačkati, porobiti, odrieti tudju svojinu, na pose državnu, (potajno) oteti,* d. fana, alqm omni argento spoliare atque d.; *tp.* d. laudem honoremque familiae vestrae, *oteti ili umanjiti komu što itd.*

dē-pello, pŭli, pulsum, 3. *1) srinuti, s-, od-, iz-, protjerati, oda-, iza-, prognati, sbaciti, oboriti,* simulacra deorum depulsa (= dejecta); d. alqm ex urbe, a cruce, † alqm urbe, Italiâ, * equitem dorso; * teneros foetus (Mantuam), *tjerati (dolje). Na pose a) o neprijateljih i sl.,* d. hostem loco, terrâ; praesidia barbarorum ex his regionibus; *u prilici,* alqm loco, gradu. *b) sisajuće mlade zalučiti, odbiti diete (od sise),* * ab ubere matris, * a lacte, * ab ubere, lacte; * alqm; *i* † infantes lacte. *2) tp. odtjerati, odbrániti, odbiti, suzbiti, svrnuti od čega, odvratiti, uklo-niti, odstraniti, priečiti, iztisnuti, izrinuti,* d. famem sitimque; morbum, crimen, omnes molestias; d. turpitudinem, metum, timorem, pericula alcui; caedem, vastitatem, incendia, rapinas ab alqo; qui (fluctus) per nos a communi peste depulsi; d. alqm sententiâ; suspitionem a se, alqm de causa suscepta; † ostenta a semet in capita procerum; a qua re, de spe conatuque depulsus; a superioribus consiliis d., *prisiljen odustati;* d. alqm de provincia, alqm tribunatu, ex illa crudeli actione; *(Com.)* non d. *(odvratiti)* alqm dictis quin etc.

dē-pendeo, — — 2. *1) visjeti (s čega, o čem, niza što),* laqueo dependentem invenere; † a cervicibus ante pectus, * nodo ex umeris. *2)* * *tp. visjeti o čem, osnivati se na čem,* fides d. a die veniente; *o riečih, dolaziti, izveden biti,* hujus et augurium dependet origine verbi.

dē-pendo, di, sum, 3. *platiti, plaćati,* alqd; *tp.* d. rei publicae poenas, *platiti = pretrpjeti;* omnes rei publicae poenas aut praesenti morte aut turpi exsilio.

dē-perdo, etc. 3. *1) upropastiti, samo u partic.* deperditus *(kao adj.)* inopiâ, *osiromašio, Phaedr.*; † d. alcjs amore, * alqa, * in alqa, *mručí, ginući za kojom. 2) (riedko) izgubiti,* bona.

dē-pĕreo, ii, — 4. *1) propasti, iz-, poginuti,* naves, magna pars (illius exercitus), servus d.; † pars quarta crediti. *2) tp.* d. amore alcjs, *Liv.*, in alqo, *Curt.*, alqm, alqam, *Com., ginuti, mrieti za kim.*

dē-pingo, etc. 3. *1) slikati, naslikati,* pugnam Marathoniam. *2) tp. a) riečmi ili u mislih naslikati, predstaviti, opisati, predočiti,* vitam alcjs; versiculorum similia quaedam et nimium depicta, *rek bi šestilom izmjereno;* cogitatione d. alqd, *predstaviti si. b)* † *vézti,* paenula depicta.

de-plango, etc. 3. *oplakivati, jadikovati nad čim, cviljeti,* Cadmeida palmis domum.

dēplōrābundus, *adj.* [deploro] *gorko plačući, cvileći, jednom Plaut. Aul.* 2, 4, 38.

dē-plōro, 1. *1) intrans. (ljuto) plakati, jadikovati, cviljeti, jaukati,* lamentabili voce; de alqa re. *2) trans. oplakivati, plakati, jadikovati nad čim i kroz plač govoriti,* multa de alqo, multa divinitus; haec; quae; ea apud Syphacem. *3) držati što izgubljenim, odreći se, ostaviti,* agros, spem Capuae retinendae.

* **de-pluo**, it. — 3. *dažditi, padati, levati,* lapis, *s acc.* lacrimas.

dē-pŏlio, 4. *ugladiti, u šali* dorsum virgis, *Plaut.*

dē-pōno, (-posivi *Plaut. i Cat.*), etc. 3. *1) od-, položiti, složiti, smetnuti, skinuti, metnuti (na tle), postaviti, spustiti, posuditi*, d. arma, *odložiti, o vojnicih, položiti, o pobjedjenicih*; onera jumentis; coronam in aram, coronam; mentum in gremio alcjs; d. librum de manibus; † d. exercitum in terram, legiones, *izložiti, izkrcati*; † puerum, *metnuti (s ledja)*; * caput terrae; * latus sub lauru; * sulcis plantas; * oculos in alqm, *baciti oko na . ., ne smetnuti oka sa . .*; * = *roditi*; * *kano nagradu postaviti (kod takme)*, vitulam, haedos; *(Plaut.)* d. alqm vino, *složiti, opojiti; na pose dati na ostavu ili pohranu, ostaviti kod koga, predati komu koga (da se na nj pazi), čuvati, spraviti, u-, skloniti (na sjegurno mjesto), sakriti*, pecuniam apud alqm, obsides apud eos; sestertium sexagies in publico; liberos, uxores suaque omnia in silvis; † testamentum apud alqm; *(Caes.)* ad saucios deponendos, *da se smjeste*; * argenti pondus defossa terrâ; † *subst.* **depositum,** i, *n. povjereno komu blago; ostava, poklad, amanet, pren.*, (optimi sensus) optime sunt in deposito, *Quint.* 10, 3, 33.; *tp. povjeriti komu*, jus populi Romani in vestra fide ac religione d.; * quae rimosa deponuntur in aure; * tutis auribus. *2) od-, položiti, ostaviti se, okaniti se, pustiti, proći se, odustati, odreći se*, personam accusatoris; * clavum; amicitias, simultates; odium, gloriam, consilium, spem, opinionem, bellum, * formidinem, * curam; memoriam rei *ili* alqd ex memoria; magistratum, imperium, triumphum, provinciam; *(Nep.)* animam, *pustiti dušu. 3) partic.* * depositus = *umirući ili* = *mrtav (jer bi ljude, koji su netom umrli, s postelje polagali na zemlju)*; *tp.* rei publicae pars d., *mrtav, izgubljen, propao.*

dēpŏpŭlātio, ōnis, *f.* [depopulor] *pustošenje, haranje, plienjenje, pljačkanje.*

dēpŏpŭlātor, ōris, *m.* [depopulor] *(riedko) pustošitelj, (po)haratelj, pljačkaš.*

dēpŏpŭlor, *dep.* 1. *(predcl. i kasno i* **-lo,** *1) poharati, opustošiti, oplieniti, opljačkati, porobiti*, agros, fines, regionem, Italiam; *(riedko)* urbem, vicos, *Liv. Curt.*; omne mortalium genus, *Tac.*; *partic. perf.* depopulatus, *ne riedko passiv.*

dē-porto, 1. *1) odnieti, odvesti, odpraviti, odpremiti, poslati*, d. frumentum in castra; ossa in Cappadociam ad matrem; decumas ad agrum; naves quae exercitum eo deportaverant; *na pose iz provincije ili osvojene zemlje što god sa sobom kući po-, -donieti, -do-, povesti, održati*, victorem exercitum; triumphum; gloriam; aliud nihil ex tanta praeda domum suam; nihil aliud de hac provincia nisi illius benevolentiam; cognomen Athenis. *2) (kasno) zaživotno ili do smrti prognati koga u daleko mjesto, -poslati u zatočenje (s gubitkom gradjanstva i imutka; sr.* relego).

dē-posco, poposci, — 3. *1) (silno) zahtievati, tražiti, iskati (što koga po pravu ide)*, unum ad id bellum imperatorem; alqd; † caedem alcjs; † poenam in se ultro; d. sibi has partes, id muneris; omnibus pollicitationibus ac praemiis deposcunt, qui etc., *zahtievati, pozivati;* asperrima ad laborem. *2) Na pose a) zahtievati koga (da mu se preda), da bude kažnjen*, d. auctorem culpae; Hannibalem, in poenam, ad mortem, † ad supplicium, † morti. *b) gladiatorski t. t., izazvati na boj*, alqm sibi.

dēpŏsĭtum *v.* depono *1).*

dē-postŭlo, 1. *(silno) zahtievati, tražiti, prositi*, sibi auxilia, *jednom pisac b. Hisp.* 1.

† dē-praedor, *dep.* 1. *opustošiti, poharati*, agros.

dēprāvāte, *adv.* [depravatus, *partic. od* depravo] *izvrnuto, naopako, krivo, jednom Cic. fin.* 1, 21, 71.

dēprāvātio, ōnis, *f.* [depravo] *krivljenje, izvrnuće, izopačenje, kreveljenje, nagrda*, distortio et d. quaedam; oris; *tp.* verbi; animi.

dē-prāvo, 1. *(iz)kriviti, izopačiti, izvrnuti, raztezati, nagrditi, nakaziti, pogoršati*, quaedam contra naturam depravata habere; depravata imitatio, *carricatura*; *tp. po-, izkvariti, izopačiti, zavesti*, puerum indulgentiâ, mores alqa re; pars gratiâ depravata; deductus ac depravatus ab alqo.

dēprĕcābundus, *adj.* [deprecor] *ponizno moleći, jednom Tac. ann.* 15, 53.

dēprĕcātio, ōnis, *f.* [deprecor] *1) molba da se zlo odvrati, -ukloni, uklon-, odvrata kojega zla molbom, molba za koga, zagovor*, d. periculi; aequitatis, *pravedna*; † pro illis. *2) odpros, odprošnja, moljenje oproštenja zarad učinjene nepravde*, d. facti illius; † inertiae; *takodjer kano rhet. t. t.; u bogoštovnom jeziku, kletva, proklinjanje*, d. deorum, *zazivanje bogova uz proklinjanje.*

dēprĕcātor, ōris, *m.* [deprecor] *tko koje zlo molbom od sebe ili drugoga uklanja, uklonitelj, zagovornik, branitelj*, sui, pro alqo; eo deprecatore; uti deprecatoribus Remis.

dē-prĕcor, *dep.* 1. *1) odmoliti štogod (od sebe)* = *molbom (od koga) odvratiti, ukloniti, molbom oslobadjati od česa (sebe ili drugoga)*, justam patriae queremoniam a se detestari ac deprecari; mortem, periculum, poenam; iram senatus; *absl. Odatle a) moliti za oproštenje, izpričavati se*, cum ad me deprecatum venisset. *b) moliti za oproštenje i reći, s acc. c. inf. 2) moliti za stvar ili osobu, koja je u opasnosti, iz-, odmoliti, izprositi (sebi) u koga što, moliti koga*, omnia semper pro amicorum periculis, nihil pro se ipso; sibi non incolumem fortunam, sed exsilium et fugam; pacem; patres, ne festinarent; unum petere ac d., ne; neque illum se d., quominus pergat; non ego meis ornatum beneficiis a vobis d., sed custodem salutis meae; alqd, alqm ab alqo; resistere neque deprecari, *uteći se k molbam.*

dē-prĕhendo (deprendo), etc. 3. *1) s-, pograbiti, uhvatiti, ščepati, uloviti, držati, oduzeti, uzeti, zaustaviti, uzaptiti*, tabellarios; literas; onerarias naves; * flamina deprensa ventis, *zaustavljena, zadržana. 2) naći, zateći, uhvatiti koga, na pose u zlu činu ili djelu, gdje se predpostavlja, da jedan* (deprehendens) *traži, a drugi* (deprehensus) *ne želi zatečen biti*, d. alqm in adulterio, venenum,

gladios; *(iznenada) navaliti-, nahrupiti, na . ., zaskočiti koga*, hostes; perterritos; * † *o brodovih, koje oluja stigne*; *tp. spraviti u nepriliku, utjerati u rog, -u škripac, zabuniti, u pass.* deprehensus negare non potuit. *3) (duševno) shvatiti, naći, opaziti, smotriti, poznati, zamietiti, osjećati*, res magnas saepe in minimis rebus; * me stultior ipso deprenderis.

dēprĕhensio, ōnis, *f.* [deprehendo] *(riedko) uhvaćenje, našašće*, veneni.

dēpressus, *adj.* s *comp.* [*partic. od* deprimo] *(upr. potlačen, potišten) 1) spušten, nizak*, domus; aquae ductus depressior. *2) o govoru nizak, prost.*

deprĭmo, pressi, pressum 3. [de *i* premo] *1) s-, pri-, potisnuti, potlačiti, utisnuti, spustiti*, lanx in libra ponderibus impositis deprimitur; d. supercilium ad mentum, * depresso aratro (*sc.* in terram); *na pose* saxum in mirandam altitudinem depressum; locus circiter duodecim pedes humi depressus, *duboko (iz)kopano*; † d. fossam; naves, classem, *potopiti, poslati na dno. 2) tp. pritiskati, tlačiti, tištiti, poniziti*, fortunam meam; veritatem, opes; hostem; preces alcjs diuturna obstinatione, *ušutkati; (riedko) poniziti riečmi, kuditi*, adversariorum causam.

dē-proelior, 1. *(silno) boriti se, u partic. praes. jednom Hor. carm.* 1, 9, 11. venti aequore fervido.

dē-prōmo, etc. 3. *izvaditi, iznieti, iznositi, uzimati*, pecuniam ex aerario; * sagittam pharetrâ; * Caecubum cellis avitis; * merum diotâ; *(Plaut.)* cibum; * quae mox d. possim; *pren. izvaditi, uzeti, pozajmiti*, orationem ex jure civili, de jure, a peritis; verba domo patroni; illa deprome *(kaži)* nobis unde afferas etc.; numerus non modo depromebatur, *uzimati, pobrati; u šali, izvesti*, e cella depromar ad flagrum, *Plaut. Amph.* 1, 1, 4.

dē-prŏpĕro, 1. *(predcl. i pjesn.) 1) intrans. požuriti se, pohitjeti. 2) trans. popaštiti se, žuriti se s čim*; sacrificare, *žurno napraviti, -viti, -splesti*, coronas apio, *od itd.*

dē-pŭdet, uit, 2. *impers. ne sramiti (stidjeti) se više, obezobraziti se*, * depuduit.

dēpūgis *v.* depygis.

dē-pugno, 1. *silno se boriti, zametnuti odlučnu bitku*, acie instructa; cum alqo; *(Plaut.)* d. proelium, *pobiti se, svršiti*; *tp.* voluptas d. cum honestate.

dēpulsio, ōnis, *f.* [de-pello] *1) odtjeranje, odrivanje*, luminum, *pass.* = *odskok, odbijanje, jednom Cic. de. univ.* 14, 42. *2) suzbijanje, odvraćanje, uklanjanje*, mali, servitutis; *na pose kano t. t. rhet., odbijanje-, odvala krivnje (od sebe).*

dēpulso, 1. [*frequent. od* depello] *(sa svom silom) odrivati, odtiskivati, jednom Plaut. Stich.* 2, 1, 13.

dēpulsor, ōris, *m.* [depello] *odgonitelj, odvratitelj*, dominatus, *jednom Cic. Phil.* 2, 11, 27.

dē-pŭto, 1. *(Com.) (odrešito) scieniti, držati za što, pisati u što*, suam operam parvi pretii; alqd esse in lucro; malo quidem me quovis dignum deputem, si id faciam *(na mjesto česa Cic. Tusc.* 3, 27, 65. *navedši ovo Terentijevo mjesto veli, nastaviv istoga izrazom govorenje*: Malo se dignum deputat, nisi miser sit).

dēpȳgis (depug.), *adj.* [de-pyga] *suhoguz, tankih bedara, jednom Hor. sat.* 1, 2, 93.

† dē-rādo, etc. 3. *ostrugati, otrti, ostrići*, margo derasus cunctis, *gol.*

Derbe, es, *f.* [Δέρβη] *grad u Lykaoniji. Odatle*

Derbētes, is, *m.* [Δερβήτης] *Derbljanin.*

Derbīces, um, *m.* [Δέρβικες] *narod na iztočnoj obali hvalinskoga mora i uz ušće rieke Oxus, u današnjem Chorasan-u, Curt.*

Dercētis, is *ili* **-to,** us, *f.* [Δερκετώ] *syrska božica, s Aphroditom prispodabljana, u prilici ribe štovana, Ov.*

dērĕlictio, ōnis, *f.* [derelinquo] *ostavljenje, zapuštenje* = *zanemarenje, jednom Cic. off.* 3, 6, 30.

dē-rĕlinquo, etc. 3. *(sasvim) ostaviti, ostaviti na cjedilu, zapustiti* [*sr.* relinquo, desero], naves derelictae ab aestu; derelictus ab amicis; ab omni non modo fortuna, verum etiam spe derelictus; haec oppida atque oram maritimam pro derelicto habere; incultum et derelictum *(pust, ničiji)* solum; Jugurtham Masinissa, quod ortus ex concubina erat, dereliquerat, *držati manjim, zapostaviti; u obće (za)ostaviti, Curt.* 9, 4, 8.

dē-rĕpente, *adv.* *(predcl. i pocl.) u jedan put, iznenada, iznebušice.*

dē-rēpo, etc. 3. *smiljeti, spuziti, dovući se (dolje), Phaedr.*

dē-rīdeo, etc. 2. *smijati se komu ili čemu, na ruglo staviti, izsmjehavati koga, brukati se, podsmjehavati se, podsmievati se komu iz oholosti ili preziranja (sr.* irrideo), alqm, alcjs beneficium; *absl.; (u razgovoru)* derides, *šališ se, Ter.*

dērīdĭcŭlus, *adj.* [derideo] *(Plaut.) (vrlo) smiešan, odatle subst.* **deridiculum,** i, *n. podsmjeh, ruglo, bruka*, pro deridiculo, deridiculo esse, *biti (čije) ruglo*; deridiculi gratiâ, *Plaut. Tac. Aurel. Vict.*

* **dērĭgesco,** gui, — 3. *(sasvim) ukočiti se, utrnuti.*

dērĭgo *v.* dirigo.

dērĭpio, ĭpui, eptum, 3. [rapio] *s-, od-, iztrgnuti, od-, skinuti, trgnuti, ščehnuti, odčehnuti*, d. alqm de ara, *Plaut.*, alqm de provincia; alteri id; alqd de manu, * vestem a pectore, * ensem vaginâ, *trgnuti*, * amphoram horreo; * d. lunam coelo; † spolia et tela Romanis derepta, * signa derepta; *tp.* quantum de mea auctoritate deripuisset, *odkinuti, umanjiti*; omnia vitae ornamenta.

dērīsor, ōris, *m.* [derideo] *smijalac, podsmjevač, rugač, vragolan, i o prišljunici, nametniku*, ut tu semper eris derisor, derisor imi lecti, *Hor.*

dērīsus, us, *m.* [derideo] *podsmjeh, ruganje, podsmievanje, Phaedr.*

dērīvātio, ōnis, *f.* [derivo] *odvraćanje, odvod, izpuštanje*, fluminum, lacus Albani d.

dērīvo, 1. [derivus] *(vodu) odvratiti, odvesti,*

odbiti, navraćati, voditi, izvesti, aquam ex flumine; † flumen depressis fossis; *tp. obratiti, odvaliti*, d. crimen, culpam in alqm, partem curae in Asiam; responsionem alio; *(Ter.)* iram alcjs in se.

dē-rŏgo, 1. *1) od zakona dio dokinuti, ukinuti, zakon čestimice ukinuti, stegnuti (sr.* abrogo, obrogo), alqd ex lege. *2) umanjujući uzeti, oteti, oduzeti, uztegnuti*, alqd de honestate, ex aequitate; de fide alcjs, fidem alcui, alcui rei; sibi tantum; *(Tac.)* nihil universorum juri.

dērōsus, *partic. od inače neobičnoga* de-rodo, *s-, oglodan, ogrizen.*

Dertōna, ae, *f. grad u Liguriji.*

dēruncĭno, 1. [de-runcina] *oblanjati, u šali tp.* d. alqm, *obrijati koga bez britve, prevariti, Plaut.*

dē-ruo, ui, — 3. *(riedko) srušiti, strovaliti, sbaciti, oboriti*, cumulum de laudibus alcjs.

dēruptus, *adj. s comp. [partic. od neobičnoga* derumpo] *strm, presrtan, stranovit, vrletan*, ripa; deruptior tumulus; derupta *(n. pl.) strma mjesta, strmenice, strmeni.*

dē-saevio, 4. *(strašno) bjesniti*, * Aeneas in aequore, * tragica in arte; *izbješnjeti, utišati se, Suet.*

dē-salto, 1. *odplesati, plešuć izvoditi, -izpjevati*, canticum, *jednom Suet. Cal.* 54.

descendo, di, sum, 3. [de-scando] *1) sići, saći, silaziti, sljezti, ići, doći (s višega mjesta na niže; opp.* ascendo), ex loco superiore; ex equo, equo, de rostris; de tribunali; de coelo, * coelo, * ab alto coelo; in naves, ad mare; † ostiam, *broditi*; in, ad forum *i samo* desc. *(jer je bio trg u nizini)*; d. in Graeciam *(o Xerxu)*; exercitus d. in planitiem, in aequum locum, in campum, *silazi, maršira (dolje)*; in aciem, in certamen, *u Just.* in proelium, in bellum, in belli pericula; ferrum alte d. in corpus, *prodrie, urinu se duboko*; totum d. in ilia ferrum; *tp.* verbum d. in pectus, cura in animos, *silno je dirnula = dojmila se srdca*; * toto corpore pestis, *razidje se po . .; o šumah, gorah itd. spuštati se, sliegati se*, † silvae cum ipso monte; * Caelius ex alto quâ mons d. in aequum; † theatrum ingentibus rimis d. et hiat; *o glasovih*, est quiddam quo tanquam sonorum gradibus descenditur, *silazi se kano niz glasbenu ljestvu (scalu)*, † vox d., *spušta se, pada*; † quantum ille ab antiquis descenderat, *od starih sidje, udalji se = prema starim pade*, * alqd d. in aures judicis, *podvrgne se sudu (pretresu) kritikâ. 2) saći k njećemu kano skrajnjemu sredstvu, latiti se, primiti se, prihvatiti se čega, dati se na što, uputiti se u nješto nedostojna ili neugodna, odvažiti se na što, prilagoditi se čemu, privoliti, pristati na što, poniziti se, sniziti se na što*, ad vim et arma, ad extremum, ultimum auxilium; ad omnia; quo descendam; ad supplicia, ad contumelias; *(Cael. u Cic. ep.)* ad condicionem; in certamen, in causam; *(Hor.)* d. ad praemia frontis urbanae, *odvažio sam se na smjelost ugladjena čovjeka*; * in preces omnes.

descensio, ōnis, *f.* [descendo] *silaženje, voženje niz rieku*; † tres d. *kupelji, u koje se silazi niz stube.*

descensus, ūs, *m.* [descendo] *silazak*; † *concr. niz brdo vodeći put, silazište.*

de-scisco, īvi *ili* ii, ītum, 3. *1) odmetnuti se, odvrći se, iznevjeriti se (čijoj stvari, stranci), odmetnuv se prieći*, a populo Rom.; a senatu; ad eos; a Latinis ad Romanos; *absl. odstupiti, udaljiti se, odreći se*, d. a se, *sâm sebi, svojim načelom iznevjeriti se*, a veritate; a vita; † a consuetudine parentum; ad fortunam inclinatam.

de-scribo, etc. 3. *1) (na)crtati, (na)risati, naslikati, napisati*, formas geometricas in arena; quaedam, formas in pulvere; * carmina in foliis, in cortice fagi; * vitam votivâ tabellâ; *o slikaru*, tabulas mensuris ac lineis, *tačno, Quint. 2) o-, izpisati, izkazati, predočiti, ustmeno ili pismeno*, hominum sermones moresque; alqm latronem, *kano razbojnika*; versibus facta; * alqm malo carmine; * si quis erat dignus describi, *da se charakteristično opiše; takodjer šibati, nišaniti na koga ili što*, qui sunt descripti consulares. *3) po-, razdieliti na . ., razrediti*, annum in duodecim menses, civitates in provincias; jugera in homines; ad certas res conficiendas certos homines delectos et descriptos habebat. *4) podieliti, dati, odrediti, naložiti, naznačiti, opredieliti*, civitatibus jura, vecturas frumenti; alcui leges; officia, rationem belli, *ustanoviti*; oratoris facultatem non illius artis terminis, sed ingenii sui finibus immensis paene; * descriptas servare vices. *5) prepisati*, librum, epistolam.

descripte, *adv.* [descriptus] *u-, razredjeno, jednom Cic. de inv.* 1, 30, 49.

descriptio, ōnis, *f.* [describo] *1) crtanje, nacrt, oris*, coeli; d. imagoque tabularum; numeris aut descriptionibus alqd explicare. *2) opis(ivanje)*, nominis; regionum, *mjestopis*; *kano rhet. t. t. opis ili nacrt čije naravi (značaja). 3) razdjeljenje, razredba* populi; rerum fugiendarum expetendarumque. *4) (dobro) uredjenje, uredba, ustrojstvo*, d. temporum, magistratuum, civitatis; aedificandi, *nacrt, osnova.*

descriptus, *adj.* [*partic. od* describo] *uredjen, kako valja razredjen, -ustrojen*, ordo; naturâ nihil est descriptius, *ustrojnije.*

dē-sĕco, etc. 1. *odrezati, odsjeći, pokositi, požeti*, partes ex toto; herbas, aures, * collum; * addere particulam undique desectam, *odrezane, uzete*; *pren. (riedko) na spise*, prooemium.

dē-sĕro, rui, rtum, 3. *upr. iz vrste* (series), *iz sveze s kim izaći, ostaviti koga ili što, zapustiti, odbjeći, izdati, na cjedilu ostaviti, te tim možda staviti u pogibelj (budući kukavica ili ne mareći za dužnosti, ili nerado i od nevolje; sr.* relinquo, derelinquo *i* destituo), cunctis oppidis castellisque desertis; Avaricum; * hibernam Lyciam; * inamabile regnum; * mensa deserit toros, *ukloni se od itd.*; agros latos ac fertiles, *zapustiti, ne obradjivati*; insulas; † sedes; festinatum temere proelium pari formidine; amici partim me d., partim etiam prodiderunt; me d. atque dereliquisti; d. officium, rem publicam, proelium; sacra; causam, vitam, jus amicitiae; alcjs preces, promissa, spem; res desertae derelictaeque, *theorije zapuštene i ostavljene, jer se niesu mogle održati, te su tako ostale*

prezrene; deseri a mente, *izgubiti (se ili pamet)*; desertus ab officiis alcjs, locus a tribunicia voce d.; d. vadimonium *v.* vadimonium; multo tardius fama deseret Curium; tempus maturius quam res *(gradivo)* me deseret, *uzmanjkati-, nestati će mi prije . .*; aetas alqm d.; *(Tac.)* quos abrupta corporis parte nondum vita deseruerat; nunquam deseri a se, *nikada izgubiti sile gibanja*; Petrejus non deserit sese, *ne očajava*; * vestigia Graeca; locum, viam virtutis; * d. inceptum; * leo desertus viribus; *na pose kano vojn. t. t. odbjeći, uskočiti*, d. exercitum, signa, castra, duces; *absl.*

desertio, ōnis, *f.* [desero] *(zapuštanje) tp. nehajanje, preziranje, jednom, Liv.* 41, 24.

dēsertor, ōris, *m.* [desero] *tko koga ostavlja (na cjedilu), -odnemaruje*, amicorum; communis utilitatis; *na pose odbjeg, uskok (deserteur)*; * d. Asiae, *bjegunac, uskok iz . .*

dēsertus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* desero] *ostavljen, zapušten, pust, opustio, nenaseljen, prazan*, locus, via, ager, d. siti regio; vici castellaque fuga cultorum d.; * vetustas, *bez svojih (roda)*; *odatle* * **deserta**, ōrum, *n. pust(ar)e, pustinje, pustoši, tp.* * *samotan, amo tamo po koji*, arbores, stipes.

dē-servio, 4. *revno služiti, veoma odan biti*, alcui; corpori; † studiis.

dēses, ĭdis, *adj.* [desideo] *sjedeći prekrštenih ruku, bezposlen, bez posla, dangubeć (tekar Liv.; sr.* segnis, iners, otiosus, reses), desidem domi sedere; desidem inter sacella vitam agere; res Romana.

dē-sicco, 1. *o-, posušiti, Plaut.*

dēsĭdeo, sēdi, — 2. [de-sedeo] *sjedjeti bezposlen, -skrštenih-, -prekrštenih ruku*, d. totum diem, *Ter.*; † apud Nicomedem.

dēsīdĕrābĭlis, *adj. s (kasn.) comp.* [desidero] *vriedan da se želi, -žudi, što je željeti, zaželjen; o ljudih (riedko) nezaboravan.*

dēsīdĕrātio, ōnis, *f.* [desidero] *(riedko) čeznuće, čežnja, žudnja, želja (imati-, znati što itd.), pogrješivanje, Cic. Cat. m.* 14, 47.

dēsīdĕrium, ii, *n.* [desidero] *1) čežnja za čim, (žestoka) želja, žudnja česa, pogrješivanje*, miserum d urbis me tenet; esse in desiderio *(željeti)* rerum sibi carissimarum; facere alcui d. alcjs rei; esse in desiderio civitatis, *(za)željeti koga*; *(Ter.)* magno desiderio ei fuit filius; *(Aurel. Vict.)* desiderio optimo cuique esse; *takodjer želja = ljubljeni predmet*, d. meum; * fidelia d., *o želji vjerne ljubavi*; * desiderii poculum, *ljubavni napitak; na pose* d. naturale, *naravni zahtjev, -potreboća*; *(Tac.) želja-, molba podanikâ.*

dēsīdĕro, 1. *1) upr. obzirati se za čim, željeti, žudjeti, čeznuti-, težiti za čim (iz ljubavi, sućuti, naravske potreboće; sr.* anquiro, requiro), alqd; utrum propter imbecillitatem atque inopiam desiderata sit amicitia; cum tot signis eadem natura declaret, quid velit, anquirat, desideret; d. alqd ab alqo, in alqo; *s acc. c. inf., jednom Caes. b. G.* 4, 2, 1.; *s inf., Plaut.*; quod quisquam ex nobis audire d., *Cic. p. Rosc. A.* 36, 104.; d. te oculi mei; virtus nullam aliam mercedem laborum d.; res tempus, animum vacuum d.; *absol.*; * Sextilem totum mendax desideror, *očekuješ me željno. 2) pogrješivati, opaziti da niečega neima, -nestade*, alqd, alqd in alqa re; *odavle izgubiti, u pass. izgubiti se, iz-, poginuti, manjkati*, ducentos milites in hoc proelio; milites desiderati, naves desideratae sunt; neque quidquam ex fano praeter unum signum desideratum est.

dēsĭdia, ae, *f.* [desideo] *1)* * *dugo sjedjenje-, dugo boravljenje na jednom mjestu. 2) sjedjenje prekrštenih ruku, bezposlenost, bezposlica, nerâd, danguba, lienost*; * *pl.*

dēsĭdiābŭlum, i, *n. mjesto lienaca, plandište, dangubište, jednom Plaut. Bacch.* 3, 19.

desĭdiōsus, *adj. s comp. i sup. 1) vrlo lien, -neradin, mlitav, ležâk*, homo. *2) čineći koga lienim, -mlitavim, -mlohavim*, delectatio, illecebrae; inertissimum et desidiosissimum otium.

dēsīdo, sēdi, — 3. *ugibati se, s-, uliegati se, uleknuti se, propadati, tonuti; tp. padati, propadati*, mores desidentes.

dēsignātio (dissig.), ōnis, *f.* [designo] *1) označivanje, oznaka, nacrt, opis, uredjenje. 2) (Tac.) odredjenje, izbor-, imenovanje za državnu službu*, consulatus; annua.

dēsignātor (*pravije* dissig.), ōris, *m.* [designo] *reditelj; na pose a) naznačitelj sjedalâ u kazalištu, Plaut. b) tko se za sprovod brine, sprovodnjak, Hor. c) redatelj-, nadglednik junačkih igara, dosuditelj nagradâ (obduljâ).*

dē-signo (dissig.), 1. *(upr. skinuti pečat sa stvari te ju iznieti na vidjelo) 1) omedjiti, označiti, obilježiti*, fines templo Jovis, * urbem aratro, *(Tac.)* oppidum sulco; *odavle a) o-, naznačiti, znamenovati, pokazivati, šibati, nišaniti na koga*, * alqm digito; notare et d. alqm oculis ad caedem; haec verbis designata; hac oratione Dumnorigem designari; alqm notâ ignaviae; nimiam luxuriam. *b) predočiti, satkati, izplesti*, * Maeonis elusam imagine tauri Europen. *c) napraviti, učiniti, ovršiti, na vidjelo iznieti*, quae designata sint et facta nequitiâ, *Plaut.*; modo quid d., *Ter.*; quid non ebrietas designat? *Hor. 2) od-, na-, urediti, osnovati*, constituere et d.; d. et conficere. *Na pose kao t. t.* consul, tribunus plebis designatus, *izabrani za buduću godinu consul itd, tako nazivan dok nije službe nastupio*; *tp.* civis designatus *(o ne rodjenom jošte djetetu), budući gradjanin.*

dēsĭlio, ĭlui, ultum, 4. (salio) *skočiti (dolje), poskakati*, de reda; ex navi, ex equo, * ab equo; equites ad pedes desiliunt, *sjašu s konja*; † in mare; *absl.*; * ex alto d. aqua, * unde lymphae d.; * *sa samim abl.*; *Hor. o robskom nasljedovaocu*, d. in artum, *poći u tjesnac.*

dē-sĭno, etc. 3. *1) trans. (sasvim i stalno) prestati od česa, ostaviti što, ostaviti se, okaniti se čega, odustati (sr.* cesso, desisto), *s inf. (hrv. često = ne više, ne već); (riedko)* d. artem, *ostaviti se odvjetničtva*; * d. querelarum; *s abl., jednom Cic. Acad.* 2, 25, 80; orationes legi desitae sunt; *impers.* desitum est disputari; *absl., Ter.; na pose* * *prestati (govoriti), svršiti*; *(Com.)* desine, *prestani! mahni se toga! šuti! 2) intrans. prestati, dovršiti*

se; * d. in piscem, in pristim, *svršuje se, okončavaju se na . .*; *kano rhet. t. t. o periodu*, similiter d., *slično se okančati, -svršivati* (*tako zvana* homoeoteleuta; *sr.* cado); *i o govorniku kako završuje govor*, non semper eodem modo; † in hoc versu.

dēsĭpio, — — 3. [de-sapio] *bezuman-, nepametan-, lud biti, nemudro i sl. raditi, budaliti, ludovati* (*opp.* sapere); (*Hor.*) *o razkalašnu veselju*, d. in loco.

dē-sisto, stĭti, stĭtum, 3. *odustati-, odstupiti od česa, ostaviti se, okaniti se česa, prestati* (*u prosi samo ob osobah, kano čin volje*), d. itinere, consilio, sententiâ, bello, incepto; d. de sententia, a defensione; *s inf.*, * *s dat.*, d. pugnae; *u Plaut. i u Vatin. u Cic. ep.* non d. quin etc.; *absl.*; * sonus d., *zape, obumrie.*

dēsōlo, 1. [de-solus] *osamiti, poharati, opustošiti, zapustiti*, * agros; *ponajv. u partic.* desolatus *ostavljen, zapušten, osamljen, opustio, pust*, † templa, * manipli; † d. manipli; d. aliorum discessione.

de-specto, 1. *1)* * *odozgor gledati na što, -motriti*, terras captas, terras ex alto; * *tp. o mjestu, koje okolicu nadvisuje. 2) s preziranjem gledati na koga, prezirati*, Tac.

despectus, us, *m.* [despicio] *1) iz-, po-, razgled s visine u nizinu*, in mare, in campum; ex omnibus in circuitu partibus altissimas rupes despectusque habere, *Caes. b. G.* 2, 29, 3. *2)* † *preziranje, u svezi* alcui despectui esse.

despērānter, *adv.* [desperans *od* despero] *očajavajuć, sdvajajuć, bez nade*, loqui cum alqo, *jednom Cic. Att.* 14, 18, 3.

despērātio, ōnis, *f.* [despero] *očaja(va)nje, sdvojenje nad čim*, vitae, omnium rerum; esse in d.; alqm adducere ad d.; *pl. Cic. fam.* 2. 16.; *na pose sdvajanje, bezufanje liečnika, očajanje života bolestniku.*

despērātus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* despero] *koji se ničemu više ne nada, očajao, bez nade, izgubljen, propao*, homines, morbi, res publica; *subst. pl.* desperati, *o bolestnicih.*

de-spēro, 1. *ne nadati se, (sva) nada ostavi koga, odreći se (sve) nade, sdvojiti, očaja(va)ti, intrans. i trans.* de alqa re, de se, de exercitu; alqd; pacem, reditum; *s acc. c. inf.*; desperatum de re publica esse; desperatis rebus, *u očajnom položaju*; desperatis campestribus locis, *sdvojivši da će mjesta moći u ravnici uzeti na juriš*; desperatus ab omnibus; (*riedko*) d. *(od strane)* senatu; sibi; saluti suae; suis fortunis; *absl.*

despĭcātio, ōnis, *f.* [despicor] *preziranje drugih, u pl. Cic. fin.* 1, 20, 67.

1. despĭcātus, us, *m.* [despicor] *preziranje, nu samo u dat. sing. u svezi* despicatui alqm sibi habere (*Plaut.*), *prezirati*; aliquis despicatui ducitur.

2. despĭcātus, *adj. sa sup.* [*partic. od* despicor] *preziran, prezren, necienjen*, habere alqm d., *prezirati, Plaut.*; homo despicatissimus.

despĭcientia, ae, *f.* [despicio] *preziranje, zametavanje*, rerum humanarum, externarum.

despĭcio, exi, ectum, 3. [de-specio] *1) od ozgor dolje gledati, -vidjeti, -(po)gledati na što*, varias gentes et urbes d. et oculis collustrare; quâ despici potest; * de vertice montis in valles; * a summo coelo in aequor; * in vias; *tp. dolje gledati na nješto kano niže, manje ciene, prezirati, prezreti, ne cieniti, ne štovati, zametavati, pogrdjivati* (*sr.* contemno, sperno), d. et contemnere alqm, d. ac pro nihilo putare alqd, d. legionem propter paucitatem, rei familiaris fructum; fortunam alcjs, munus (*odbiti*), laborem; (*Sall.*) vos in mea injuria despecti estis; *govoriti s preziranjem o čem*, Caesaris copias, *Caes. b. c.* 3, 87, 1. — **despiciens**, *s gen.*, sui; † **despiciendus**, *preziranja dostojan. 2) pogledati na stranu, smetnuti oko s česa, jednom Cic. p. Rosc. A.* 8, 22.

despĭcor, 1. *dep.* [*jače od* despicio] *prezirati, pogrdjivati*, ut homines, *jednom Aurel. Vict.* 23, 8.

despŏliātor, ōris, *m.* [*riedko*] *opljenitelj, pljačkaš, derač.*

de-spŏlio, 1. (*sasvim*) *oplieniti, porobiti, lišiti, oteti*, templum; d. alqm armis; despoliari triumpho.

de-spondeo, ndi, nsum, 2. *1)* (*svečano*) *obreći, obećati, jamčiti komu za što*, d. alcui Syriam, Romanis imperium; d. sibi hortos, consulatum, *pridržati sebi (ugovorom)*; spes despondetur anno consulatus tui, *stavlja se nada na . . . Na pose često ob otcu*, d. filiam alcui (*i u Ter.* in familiam tam nobilem, *u obitelj tako plemenitu*) *kćer vjeriti-, zaručiti s kim*, (*Cael. u Cic. ep.*) d. alqam sibi, *vjeriti se s djevojkom, zaručiti djevojku*; intus despondebitur, *biti će vjeritba (zaruke), Ter. 2) tp.* d. animum (*Plaut.*), animos, *srdce izgubiti, duhom klonuti, sdvajati.*

desponso, 1. (despondeo) (*kasno i riedko*) *zaručiti, vjeriti.*

de-spūmo, 1. *opjeniti, opjenjivati, snimati pjenu*, * foliis undam aheni.

de-spuo, — — 3. *1) izpljunuti, pljunuti. 2)* * *tp. mrziti, odbiti, ne odobravati*, preces.

desquāmo, 1. [squama] *odljuštiti, ostrugati*, pisces, *Plaut.*

* **de-stillo**, 1. *kapati, kackati (dolje)*, ab inguine; tempora puro nardo, *nard curi niz . .*

destĭnātio, ōnis, *f.* [destino] *odredjenje, ustanovljenje*, partium; † *odluka, nakana*, mea haud dubia; praecipuum destinationis meae documentum.

destĭno, 1. *1) t. t. vodogradstva i pomorstva, pritvrditi, privezati*, antennas ad malos, rates ancoris; falces. *2)* (*stalno, tvrdo*) *odrediti, opredieliti, ustanoviti, (tvrdo) odlučiti, zaključiti, nakaniti, namieniti*, alcui diem necis; Hannibali provinciam; alqm ad mortem; morti destinatus; operi (*na kopanje obkopa*) destinati; † ad omne obsequium destinatus, *odvaživši se*; d. tempus locumque ad certamen; * finis destinata Orci, *odredjena svim medja (dvor)*; d. alqm consulem, *za consula (mišlju ili činom)*; † alqm alcui tutorem; praetor destinatus; d. alqm animo auctorem caedis; parem alcui, *držati za*; certae destinataeque

sententiae; d. (*sa i bez* animo, in animo) *s inf.*, *redje s acc. c. inf.*; destinatum est mihi abire, *tvrdo sam odlučio*; † *absl.*, ut destinarat; † *subst.* **destĭnāta**, ōrum, *n. naumljeno, nakane, namjere*; † ex destinato, † destinato, *uslied odluke, s nakanom, naumice, navlaš. Na pose a) nišaniti-, ciljati na što, omjeriti*, locum oris; † alqm ad ictum; (*kasno*) sagittas, *u nišan odapinjati, -izpustiti. Odavle subst.* **destĭnātum**, i, *n. ono za čim tko teži, cilj, svrha, Liv.*, † destinata. *b)* d. sibi puellam *itd., izaberem si da kupim, namjeravam kúpiti, Plaut. c) djevojku mužu odrediti za zaručnicu, -ženu, vjeriti-, zaručitiju s njim*, † alcui filiam suam; * alqam forti marito uxorem; † Lepida destinata quondam uxor (*za suprugu*) L. Caesari.

destĭtuo, ui, ūtum, 3. [de-statuo] *1) postaviti (od sebe) što kamo*, d. alqm ante tribunal, in medio, cohortes extra vallum. *2) ostaviti koga sama, ostaviti na cjedilu, odbjeći, zapustiti (nevjerno) te tako u istinu staviti u pogibelj, koja je blizu* (*sr.* desero), *izdati, tako i prevariti, varati, prehiliti, omesti, zakinuti, lišiti*, d. alqm, nudum, inermem; defensores suos in ipso discrimine periculi d.; totam Italiam destitui et relinqui; illusi destitutique; d. morando spem; si destituat spes, *izdade*; si is destituat; destitui spe, a spe; * d. inceptam fugam, *ostaviti se, odustati*; * d. deos mercede pacta, *prevariti za . .*, d. alqm ventus, alvum fluitantem aqua, † alqm memoria, † mens; destitutus alcjs consiliis, promissis, praeceptis, † amicis, † scientiâ juris; † a re familiari; † *absl. zapušten, bez pomoći*; † morte (*smrću*) liberorum *ili* parentum, *lišen djece itd., sirotan, sirak.*

destĭtūtio, ōnis, *f.* [destituo] (*riedko*) *ostavljenje na cjedilu, nevjerno ostavljenje, varanje.*

† **destricte**, *adv.* [destrictus] *oštro, strogo, vrlo, žestoko*, minari.

† **destrictus**, *adj.* [*partic. od* destringo] *oštar, strog, žestok.*

de-stringo, etc. 3. *1) svući, skinuti*, tunicam ab umeris, *Phaedr.*; † *o kupajućih se, česati, trljati. 2)* d. gladium, securim, *izvaditi, trgnuti*; destrictis gladiis; * destrictus ensis (*bridak mač, goleš*) cui super impia cervice pendet; † d. gladios. *3)* * *okrznuti, krzati, taknuti se ponješto čega*, d. pectus sagittâ, aequora alis (*o ptici*); * *tp. napadati, izpročešljati, skuditi*, alqm mordaci carmine, alcjs scripta.

destructio, ōnis, *f.* [destruo, *1)*] *porušenje, razgrada*, murorum, *jednom Suet. Galb.* 12.; *tp. pobijanje, oprovrgnuće*, sententiarum, *jednom Quint.* 10, 5, 12.

de-struo, etc. 3. *razgraditi, po-, razrušiti, razvaliti* (*umjetnu sgradu; sr.* demolior), navem, aedificium, † theatrum. *2) tp. upropastiti, uništiti, utamaniti, satrti, pobiti, oprovrći*, jus; (*Tac.*) hostem; (*Just.*) destructa luxuria.

dē-sŭbĭto, *adv. u jedan put, iznenada, iz nebuha, iz ubaha, Plaut., jednom Cic. r. p.* 6, 2, 2.

dēsŭdasco, — — 3. [desudo] *veoma se znojiti, jednom Plaut. Bacch.* 1, 1, 33.

dē-sūdo, 1. *upr. (o)znojiti se, odatle (riedko) = mučiti se, iztrgati se, kidati se*, in alqa re.

dēsuē-fīo, etc. (*riedko*) *pass. odviknuti što ili od čega, odučiti se čemu*, multitudo desuefacta a contionibus.

dē-suesco, — — 3. [*samo u partic.* desuētus *obično*] *1) trans. odučiti, odučavati*, res desueta; * desueta sidera; * voces jam mihi desuetae. *2) intrans. odviknuti što ili od čega, odučiti se čemu*, jam pridem desueto Samnite clamorem Rom. exercitus pati, *Liv.*; (*Virg.*) desuetus triumphis, desueta corda.

dēsuētūdo, ĭnis, *f.* [desuetus] *odvika*, armorum, *Liv.*; * *absl.*

dēsultor, ōris, *m.* [desilio] *odskakač, umjetni jahač, -jezdilac, koji bi znao kod utrkivanja svejednako s konja na konja vješto skakati, ne prekinuv jahanja.*

dēsultōrius, *adj.* [desultor] *spadajući na desultora, skakačev, umjetnoga jahača*, † equus; quasi d. *sc.* equus.

dēsultūra, ae, *f.* [desilio] *skok-, sjahanje s konja, jednom Plaut. mil.* 2, 3, 9.

dē-sum, fui, esse, *1) ne biti tu, biti nenazočan, -odsutan, izbivati, neima (česa), manjkati, faliti (o tom, što je potrebito i za željeti, te se s toga pogrješuje a trebalo bi da je tu; opp.* esse *i* superesse; *sr.* absum), hoc unum, si nihil utilitatis habeat, afuit, si opus erat, defuit; omnia d.; aliquid mihi d.; quae desunt operi, *za utvrdu*; quantum alteri sententiae deesset animi; hoc unum d. ad pristinum Caesaris fortunam; tibi nullum officium a me d.; desunt verba in alqo commendando; deest ornatus orationis in alqo; deesse *s* quominus, † *uz prediduću negaciju i s* quin; * *s inf. 2) u njekom obziru kod česa ne biti, a) glede na prisutnost = ne biti kod česa (prisutan), ne doći*, convivio, bello. *b) glede na djelatnost i pomoć ne biti prisutan, uzkratiti pomoć, ne pomoći, ne služiti, ništa ne učiniti za koga, ne brinuti se, za-, odnemariti, ne vršiti i sl.*, d. alcui, nullo loco d. alcui; senatui, rei publicae, nulla in re saluti communi, non d. negotio; d. officio; d. dolori alcjs, *ne hajati za čiju bol, ne osvetiti je*; d. occasioni temporis, tempori, *propustiti, ne okoristiti se*; neque amicis neque etiam alienioribus operâ, consilio, labore; d. sibi, *škoditi-, smétati sâm sebi*; d. mihi nolui quin te admonerem, *ne dade mi se na ino nego da te itd.*; † *s* quominus, † *s inf.*; non deerat in causis; nos consules desumus, *ne činimo što smo dužni*; * habere quod non desit, *što dotiče = je potrebito*; * ne tibi desit, *da ti nikada ne uzmanjka.*

dē-sūmo, etc. 3. *izvaditi, odatle izabrati*, sibi hostem, *Liv.*; * Athenas sibi; † cursum certamenque.

* † **dē-sŭper**, *adv. ozgor, odozgo.*

* **dē-surgo**, — — 3. (*riedko*) *ustati od . . .*, cenâ.

dē-tĕgo, etc. 3. *1) od-, razkriti, odastrieti, od-, razgaliti*, aedem, juga montium d.; * artus et ossa; † ossa campis, *izkopati*; quia posset fieri ut (illa) patefacta et detecta mutentur; † detecto capite; * detectus

*

caput, *s odkrivenom glavom. 2) tp. odkriti, izdati, očitovati, prokazati,* fraudem, insidias; † consilia conjuratorum.

dē-tendo, —, sum, 3. *odapeti, saviti, dignuti,* tabernacula.

dē-tergeo, etc. 2. *1) u-, s-, obrisati, utrti, otirati,* lacrimas, *Ov.*; sudorem, *Just.*; * d. nubila coelo, sidera, *s-, odtjerati, pro-, raztjerati, razagnati; u navadnom govoru, (Cic.) o novcu, odštipnuti, zakinuti. 2) o-, sbrisati, o-, izčistiti,* d. mensam, *Plaut.*; cloacas; d. remos, *zadjeti se za što te tako polomiti, razbiti (brzo mimo vozeći se),* pinnas asseribus falcatis.

dēterior, *od neobičnoga positiva* deter, *u comp. sa sup.* deterrimus, *slablji, gori, lošiji, hrdjaviji, niži, manje vriedan, -dobar (sr.* pejor), via deterior, *Plaut.*; via deterrima; *(Ter.)* deteriores omnes sumus licentiâ; * reponi deterioribus, *potištenim, kukavicam;* deterior pars (civium), *(politički) manje dobro misleći;* deteriore statu esse; vectigalia deteriora facere, *umanjiti, stisnuti;* homo deterrimus; deteriorem peditatu esse, *slablji; (Tac.)* in deterius mutare, augere, referre.

dēterius, *adv.* [deterior] *gore, slablje, lošije, manje dobro, † nepovoljno.*

dētermĭnātio, ōnis, *f.* [determino] *omedjivanje, ograničenje, opredieljenje, konac, svrha, svršetak, zaglavak.*

dē-termĭno, 1. *omedjiti, ograničiti, označiti, stegnuti, opredieliti (ob auguru);* id quod dicit, spiritus non arte d.; *(Tac.)* quam oratorum aetatem ista significatione determinetis; * omnia fixa tuus glomerans d. *(izvršuje, izpunjuje)* annus.

* † **dē-tĕro,** etc. 3. *1) otrti, raz-, sa-, utrti, izlizati, pohabiti,* calces, *stati na .., Plaut.*, * sibi multa. *2) tp. umanjivati, sužavati, uštrbiti, slabiti,* * laudes Caesaris; ardorem et ferociam militis; † nimia cura deterit magis quam emendat.

dē-terreo, etc. 2. *1) od-, zastrašiti, za-, uplašiti, odvraćati, odvratiti, svrnuti, uzpreći koga od čega,* alqm a dimicatione, a consilio, a scribendo, † ab incendio restinguendo; a proposito; *sa samim abl.,* reges proelio, *Sall.*; alqm caedibus, *Hor.*; Stoicos de sententia; alqm maledictis *(psovkami),* ne, *Ter.*; alqm multis verbis, ne, *Caes.*; alqm non (nunquam, ne — quidem *i sl.)* d., quin, *Plaut. Caes.*; alqm non d. quominus, † deteritus non est quominus; deterreri *s inf.*, † non deterreri *s inf.*; d. alqm; *absl.*; *(riedko)* = defendere, prohibere, *odbraniti, uzbiti, ukloniti, (pre)priečiti,* vim a censoribus, *Liv.*; * nefas, * tristes irae, quas neque noricus deterret ensis nec mare naufragum etc.

dētēstābĭlis, *adj.* [detestor] *proklinjanja dostojan, klet, oduran, ogavan, mrzak, gadan, gnusan, ružan.*

dētestātio, ōnis, *f.* [detestor] *proklinjanje, prokletinja, oduravanje; tp. (riedko) odvraćanje, priečenje,* scelerum.

dē-testor, *dep.* 1. *1) u bogova moliti zlo (nesreću) na koga ili komu, željeti da koga zlo snadje, kleti, prokleti koga ili što, oduravati, mrziti (sr.* abominor, exsecror), d. minas periculaque in caput alcjs; d. alqm omnibus precibus; exitum belli civilis. — *Partic. perf. pass. 2) molbami i prigovori svečano nješto od sebe ili drugih odvratiti, -u, odkloniti, odbraniti, odbiti, ogradjivati se, pro-, svjedovati-, protestovati proti čemu,* d. ac deprecari quandam prope justam querimoniam patriae a se; memoriam consulatus tui a re publica; o dii immortales, avertite et d. hoc omen; invidiae detestandae gratiâ.

dē-texo, etc. 3. *1) satkati,* telam, *Plaut.*, * *splesti. 2) partic. perf. pass.* detextus, *satkan, spreden, dovršen, u prilici* detexta prope retexantur.

dētĭneo, tĭnui, tentum, 2. [de-teneo] *1) zadržavati, držati, zaustavljati, uz-, pridržati koga (tako da nimalo ne može dalje te namjeru, koju hoće ili mu treba postići, ili nimalo ne postigne, ili istom kasno; sr.* moror, distineo, retineo), d. alqm pede apprehenso, *Suet.*; alqm; victoriam; d. novissimos proelio *(navalom)*; tempestate detinentur naves; Romano bello in Italia detineri, detineri ad Massiliam; Hannibalem acerrimo bello; ab incepto me mala ambitio; * nisi quid te detinet; * nisi cena prior detinet *sc.* eum. *2) tp. držati, zadržavati, zabaviti, sapeti,* detineri in alienis negotiis; * alqm d. grata compede; * saepe oculos etiam (poëmata mea) detinuere tuos; * d. animum studiis; * d. tempus, *zaustaviti,* * euntem diem multa loquendo d.; detineri in praeda, † incendio. *3) u Tac.* d. se, *uzdržati se, život produljiti,* d. pecuniam, *zaustaviti.*

dē-tondeo, tondi, tonsum, 2. *odstrići, ostrići, strići, sjeći, ošišati,* † comas, * † alqm; * frondes detonsae frigore, *opale.*

* **dē-tŏno,** ui, — 1. *1) (od ozgor) grmjeti, zagrmjeti. 2) prestati grmjeti, izgrmjeti se, izbješnjeti.*

dē-torqueo, etc. 2. *1) s-, za-, odkrenuti, odvratiti, odvrnuti, okrenuti, obrnuti, smetnuti, svratiti,* ponticulum, a latere in dextram partem; * proram ad undas; * cervicem ad oscula; * nusquam lumen ab illa; * cursus ad regem; *tp. odvrnuti, odvraćati,* voluptates animos a virtute; * verba parce detorta, *izvedene;* vividum animum in alia; voluntas nullo negotio flecti ac detorqueri potest, * se alio pravum d. *2) izčašiti, izčenuti, osakatiti,* corporis partes detortae; † corpus detortum; † sincera et integra et nullis pravitatibus detorta uniuscujusque natura; *tp. izvrnuti, izvrtati, izkrenuti* calumniando omnia detorquendoque suspecta efficere; † recte facta.

dētractio, ōnis, *f.* [detraho] *1) odvučenje, odnimanje, oduzimanje, uzkrata, uklonjenje,* alieni; d. doloris, loci. *2) medic. t. t.* d. cibi, *tjeranje, pročist, proljev.*

dētractor, ōris, *m.* [detraho] *umanjivalac, ponizilac,* sui, *jednom Tac. ann.* 11, 11.

dē-trăho, etc. 3. *1) svući, skinuti, strgnuti ili odvući, odtrgnuti, odkinuti, odvrnuti, udaljiti, ukloniti,* alqm de curru; † alqm pedibus e tribunali; stramenta e mulis; *u Tac.* detrahere castella, muros, *porušiti, razoriti; tp.* regum majestatem ab summo fastigio ad medium detrahi; d. anulum de digito,

Ter.; alcui anulum de digito; * vincula servis; alcui torquem, vestem; d. remiges *sc.* a scopulis; detractis insignibus imperatoris; d. inimicum ex Gallia. *2) sa značenjem lišavanja, umanjivanja, oduzeti-, oteti-, uztegnuti-, uzkratiti-, ugrabiti komu što, odnimiti-, odbiti-, uzeti-, oduzeti-, odkinuti od čega, umanjivati,* equos Gallis equitibus; scutum militi; spolia hostium templis, ex Jovis templo d.; alcui auxilia; * fasces indigno; ex tertia acie singulas cohortes; detractis cohortibus duabus *sc.* ex acie; d. alqd de summa, ex ea summa; nihil de vivo; multae novem partes; pondere detracto; *tp.* d. de homine sensus, alqd de benevolentia nostra, aliquantum ex ea facultate, honorem debitum alcui, d. de gloria, de fama, de rebus gestis alcjs, de auctoritate senatus, de senatu, de alqo, de se, *(Nep.)* multum ei detraxit quod; *absl. 3) od-, do-, povući = dovesti kamo,* † d. naves ad terram; † feros tauros cornibus ad terram; alqm in judicium, ad accusationem, *obtužiti,* ad aequum certamen.

dētrectātio, ōnis, *f.* [detrecto] *(riedko), za-, uzkrata, uztručavanje,* militiae, *Liv.*; sine detrectatione, *Liv.*

dētrectātor, ōris, *m.* [detrecto] *(riedko) umanjivalac, ponizilac,* laudum suarum, *Liv.* 34, 15.

detrecto, 1. [de-tracto] *1) uz-, zakratiti, ne primiti, odbaciti,* militiam; pugnam, certamen, † d. principem, † vim ejus equos regentis; * vincla pedum; *absl. 2) poniziti, kuditi, kositi koga jezikom (iz nenaklonosti u obće; sr.* obtrecto), bonos, virtutes; * *absl.*

dētrīmentōsus, *adj.* [detrimentum] *pun štete, vrlo štetan, -škodljiv, jednom Caes. b. G.* 7, 33, 1.

dētrīmentum, i, *n.* [detero] *uštrb, gubitak, šteta, kvar, škoda (koju mi drugi učini, opp.* emolumentum; *sr.* damnum), cum alqo militum detrimento; diuturni laboris; capere, accipere, facere d.; afferre, inferre, importare; d. acceptum sarcire; alcui detrimento esse; *na pose gubitak-, šteta-, nesgoda u ratu, poraz, polom.*

dē-trūdo, etc. 3. *1) s-, odturiti, s-, odrinuti, odtisnuti, stjerati, od-, protjerati, odagnati,* d. scutis tegumenta, *skinuti;* impedimenta per praeceps; alqm in pistrinum; * naves scopulo; † alqm contis remisque in mare; *(Tac.) absl.,* Albani prensare, detrudere, *strgnuti; na pose a) neprijatelja s mjesta potisnuti, odagnati,* levis armatura pulsa detrusaque; † hostem in proclive, * hostem finibus; ex qua (arce) me nives, frigora, imbres detruserunt, *Vatin. u Cic. ep. b) iz posjeda koga izrinuti, iztisnuti, protjerati,* alqm de agro saltuque, ex praedio vi; † *prepriečiti da tko dobije službu, iztisnuti ga,* detrudendi Domitii causâ. *2) tp. a) odtjerati-, odvratiti od česa, s-, natjerati k čemu,* alqm de sua sententia; † a proximo ordine in secundum detrudi; alqm ad alqd, *(Tac.)* ad necessitatem belli. *b) odgoditi, odložiti, zavlačiti,* comitia in adventum Caesaris.

dē-trunco, 1. *1)* * *odčehnuti od debla, razstaviti s trupom, odsjeći,* caput bipenni. *2) oklaštriti, okresati, osakatiti, odsjeći-, odrubiti komu glavu,* d. arbores, gladio corpora.

dē-turbo, 1. *sbaciti, pobacati, svrći, s-, protjerati, suzbiti, strovaliti, strmoglaviti, srinuti, razgraditi, razoriti, s-, porušiti,* omnes de tecto tegulas, *Plaut.*; alqm de tribunali; nostros de vallo, hostes ex praesidiis stationibusque; deturbatis Samnitibus; * alqm ab alta puppi in mare; * orantis caput terrae; d. aedificium, statuam; *tp. iz posjeda koga izrinuti, -iztisnuti, -od-, protjerati ili u obće lišiti čega,* alqm possessione, de fortunis omnibus; alqm de sanitate ac mente; deturbari ex magna spe, *i samo* spe.

† **dē-turpo,** 1. *(riedko) nagrditi.*

Deucălion, ōnis, *m.* [Δευκαλίων] *sin Promethejev, kralj u Pythiji u Thessaliji, suprug Pyrrhin. Odatle* * **Deucălĭōnēus,** *adj. Deukalionov.*

deunx, cis, *m.* [de-uncia] = $^{11}/_{12}$ *v.* as.

de-ūro, etc. 3. *opaliti, ožeći, sa-, požeći, popaliti,* vicos, frumenta; *o studeni, ukočiti, činim trnuti,* hiems d. arbores; † *o hladnom, lednom vjetru.*

deus, i, *m.* *1) bog,* * *kadšto i = božica;* dii immortales; venerari solere alqm ut deum. *Na pose u uzkliku,* di, dii boni! dî meliora *ili* melius *(sc.* velint, ferant *što se kadkad i dodaje), bog sačuvaj! ne dao bog!* dii te ament; ita me dii ament (amabunt) *v.* amo; pro dii immortales! pro deorum (deûm) atque hominum fidem etc. *v.* 2. pro; si diis placet *v.* placeo; dii homines-que, *vas sviet. 2) tp. a) o čovjeku koji koga štiti, pomaže, spasi, bog- (angjeo-) čuvar. b) o izvrstnu ili vrlo sretnu čovjeku,* d. sum, si hoc ita est *(Com.)*; Platonem quasi quendam deum philosophorum; te in dicendo semper putavi deum. *c) (Hor.) oblastnici ili vladaoci u državi, bogovi ovoga svieta,* deos propios contingis.

de-ūtor, etc. *dep.* 3. *zlo rabiti = zlo postupati, zlostavljati,* alqo, *jednom Nep. Eum.* 11, 3.

dē-vasto, 1. *(sasvim) poharati, opustošiti, uništiti,* fines, Marsos; * agmina.

dē-vĕho, etc. 3. *1) do-, odvoziti-, do-, odvezti (niz . . . .), dobaviti, odpraviti, do-, odpremiti, poslati,* Tiberis d. commeatus maximos; legionem equis; eo frumentum; commeatum exercitui in castra ex urbe et ex agris; alqm in ultimas oras; † exercitus Rheno devectus; *često pass.* devĕhi, *odvezti se-, voziti se-, (od)ploviti-, odjedriti kamo,* Veliam, † in fines Mallorum secundo amne; † per flumen in oceanum; *tp.* * d. ad alqd, *do-, prelaziti.*

dē-vello, etc. 3. *(predcl., pjesn. i kasno) sčupati, odčehnuti,* pennas; ramum trunco.

dē-vēlo, 1. *od-, razkriti, dignuti koprenu, jednom Ov. met.* 6, 604.

* **dē-vĕnĕror,** *dep.* 1. *1) počitati, štovati, klanjati se (komu),* deos. *2) molitvom odvratiti,* somnia ter sanctâ deveneranda molâ.

dē-vĕnio, vēni — 4. *1) sači, doći, poći,* ad legionem, ad senatum; in eum locum, in urbem; * quod Numa d.; * d. locum. *2) tp. doći,*

obratiti se, dopasti, in alienas manus; ad juris studium; ad hanc rationem.

dē-verběro, 1. *izbiti, izlupati, izliemati*, usque ad necem, *Ter.*; *tp. prevariti, omesti*, alqm, *Ter.*

1. dē-versor, *dep.* 1. [deverto] *(na putu) s-, navratiti se, odsjesti, nastaniti se (kano gost), stanovati*, Laodiceae, Athenis apud alqm; in ea domo; domi suae; parum laute.

2. dēversor, ōris, *m.* [deverto] *gost (u svratištu), jednom Cic. de inv.* 2, 4, 15.

dēversōriŏlum, i, *n.* [*dem. od* deversorium] *maleno svratište, -konak.*

dēversōrius, *adj.* [deversor] *svratištni*, taberna d., *gostiona, krčma, noćište, Plaut. Suet.*; *na pose kano subst.* **deversorium**, ii, *n. konak, noćište, svratište na putu, krčma (sr.* hospitium, caupona), d. hospitale, sordidum, peropportunum; *u prilici*, d. *(skrovište)* flagitiorum omnium; studiorum, non libidinum; commorandi, non habitandi.

dēvertĭcŭlum, i, *n.* [deverto] *1) stranputica, pokrajna cesta; tp. zastrana, odstup od običnoga načina govorenja*, quaedam eloquendi. *2)* = deversorium, *konak, svratište, gostiona, noćište; u zlu sm. u Tac. krčmetina, skrovište; u prilici*, legentibus velut d. amoena quaerere, *počivališta; tp. izbjeg, utočište, zaklon.*

dē-verto, etc. 3. *1) trans. odvratiti, ukloniti*, fatalia d., *Aurel. Vict.*; *clas. samo u pass. (oblici praesentis ili imperf. conj.) i medialno, odvraćati se, udaljiti se, otići, na pose s puta u gostionu, svraćati se, navrnuti se*, domum devertar, *Ter.*; si qui Ebromago deverterentur; huc, *Plaut.*; locus ubi deverteretur; in Pompejanum, apud alqm deverti; *(Tac.)* in quibus hortis devertebatur; * *tp.* meas devertor ad artes. *2) intrans. odvratiti se, skrenuti s puta, s-, navratiti se*, in Pamphyliam; Massiliam; ad cauponem, ad hospitem; ad Terentiam salutatum; in villam suam, ad villam alcjs; domum Charonis; *s pogledom na izhodište, otići*, cum perpaucis viâ; ut deverterem *sc.* viâ; *tp. o govoru, poći*, redeamus ad illud, unde devertimus.

† **dēvexĭtas**, ātis, *f.* [devexus] *(riedko) strmost, pad.*

dē-vexus, *adj.* [de-veho] *1) (spušten) spuštajući se, kos, strm, vrletan*, lucus a Palatii radice in novam viam devexus; *subst.* **devexa**, ōrum, *n. strmeni, strmci, obronci, vrleti*, haec declivia et devexa. *2) dolje mičući se, spuštajući se, tekući, naginjući*, * amnis d. ab Indis; * Orion, *zapadajući, o vremenu*, aetas jam a diuturnis laboribus devexa ad otium.

dē-vincio, etc. 4. *1) s-, privezati, obavezati, oviti*, devinctus fasciis; d. opercula plumbo; * devinctus tempora lauro. *2) tp. a) (tiesno) svezati, spojiti, sdružiti, i moralno ob-, zavezati*, homines inter se rei publicae societate; se affinitate cum alqo; homines benevolentiâ et caritate; animos pignore; alqm beneficio; Hispania beneficiis devincta; alqm jurejurando; se scelere, *skriviti, počiniti*; mala cupiditate, *zaplesti se; kano rhet. t. t. stisnuti, sbiti, skupiti*, verba comprehensione, una complexione. *b) osvojiti, učiniti si koga odanim, -privrženim, predobiti, speti, svezati, okovati (u gvoždje)*, omnes omnium gentium partes tribus triumphis; urbem praesidiis, *držati na uzdi*; filium suis copiis; mentem necessitate fati; animos eorum, qui audiunt, voluptate, *nasladjivati milinom govora*; d. se vino, *svojski se opiti, Plaut.*; devinctum amore debellare, d. animum alcjs penitus, *Aurel. Vict.*

dē-vinco, etc. 3. *(sasvim) svladati, nadvladati, pobiediti, predobiti*, Galliam; Poenos classe; Crotoniatas maximo proelio, unâ insigni pugnâ Hernicos; *(Nep.)* multorum obtrectatio devicit unius virtutem; *(Sall.)* bonum publicum devictum est privata gratiâ, *dobro države žrtvovalo se osobnim obzirom*; † *s* ut, *dobiti, prodrieti (s čim)*; * bella devicta.

dēvinctus, *adj. s comp.* [*partic od* devincio] *(sasvim) odan, privržen*, studiis; * devinctior alcui.

dēvītātio, ōnis, *f.* [devito] *uklanjanje, izbjegavanje*, piratarum, *jednom Cic. Att.* 16, 2, 4.

dē-vīto, 1. *uklanjati se, izbjeći, kloniti se, umaknuti, uteći*, procellam, dolorem; turpia.

dēvius, *adj.* [de-via] *1) od puta-, od ceste-, na strani ceste ležeći, stranputični, s puta, (od ceste) udaljen*, oppidum, saltus, calles; iter *(put, marš)* tam longum ac tam d.; d. itinera, *stranputice*; devium est (Tusculanum) τοῖς ἀπαντῶσιν; *subst.* **devia**, ōrum, *n. tajni putevi, stranputice; odavle na samu i na strani stanujući, -živući, samotan*, gens, montani; esse devios; * scortum, * avis; * mihi devio, *stranputice-, po samotnih putevih bludeći*; * uxores = capellae. *2) tp. a)* † *od theme udaljujući se, zastranjujući*, nihil quasi devium loqui. *b) udaljujući se-, zalazeći s puta istine ili krieposti, prenagao, nestalan, bludeći, kriv, lud, grješan*, homo amentissimus atque in omnibus consiliis praeceps ac d.; quid potest esse tam flexibile, tam devium; vita d.

dē-vŏco, 1. *dolje zvati, oda-, pozvati od...*, suos ab tumulo, ex praesidiis; alqm de provincia ad gloriam, ad triumphum; Jovem deosque ad auxilium; * refixa sidera coelo *(basmami)*; d. alqm (*Nep. Con.* 4, 2.), *pozvati sebi na objed.* *2) tp.* alqm ab instituto cursu ad praedam alqam, *odmamiti, odvabiti*, philosophiam e coelo, *donieti (dolje)*; suas exercitusque fortunas in dubium, *metnuti na kocku*; † haec res necessario devocabat, ut etc.; *(Phaedr.)* d. mortales ad perniciem, *vabiti, zamamiti u . . .*

dē-vŏlo, 1. *sletjeti, do-, po-, odletjeti*, * turdus illuc; *u šali*, sibi de coelo devolaturam in sinum victoriam, *Liv.* 7, 12, 13.; *tp. s-, od-, poletjeti, po-, dotrčati*, de tribunali; praeceps pavore in forum; d. ab afflicta amicitia ad florentem.

dē-volvo, lvi, lūtum, 3. *skoturati, skotrljati, svaljati, koturati-, váljati (niz . . .)* saxa; cupas de muro; † clipeos e muris; saxa in musculum; * corpora in humum; * per audaces nova dithyrambos verba; * pensa fusis, *s-, odpresti; pass.* devolvi, *skoturati se, sváljati se, padati (niz . . . .)*, d. cum oneribus; veluti monte praecipiti; torrens d.; * devolutus ex igni panis; * aulaea missa devolutis tonitribus; *tp.* d. retro ad stirpem, ad inanem spem pacis; eo d. rem, ut.

dē-vŏro, 1. *1) po-, progutnuti, proždrieti*, alqd; * Charybdis me devorat. *2) tp. a) ob imutku i sl., prognati kroz lakomicu, strpati u grkljan, protepsti, pro-, razsuti, potratiti, poharčiti, potrošiti, raztočiti*, rem recentem, pecuniam; *(Plaut.)* hominem, *njeciji imetak. Odatle (kasno) iztrošiti, oslabiti, uništiti, dotjerati koga na ništa*, arma vestra d. vos. *b)* * d. lacrimas, *obustaviti, utušiti*; *(Plaut.)* d. nomen alcjs, *ne pravo zapamtiti, zaboraviti. c) (pohlepno) prisvajati si što, (pro)gutati, proždirati*, spe et opinione praedam, hereditatem, lucrum spe, *misliti da ga već ima u kesi*; d. illos libros, verbum ipsum voluptatis omnibus animi et corporis partibus, *s najvećom željom čitati, -slušati, kao što već Plaut.* auscultate atque operam date et mea' dicta devorate, *i* orationem hanc aures dulcem devorant; *(Just.)* oculis alqd; *(Curt.)* spem; *u zlu sm.* ejus oratio a multitudine et foro devorabatur, *žderao se-, gutao se željno, ne gledeć na ukus = slušao se bez prava uvidjanja i razumljenja. d) nješto neugodna-, dosadna pogutnuti, -podnositi, -trpjeti*, molestiam, stultitias et ineptias hominum; dudum circumrodo, quod devorandum est.

dēvortium, ii, *n.* [deverto] *tačka, gdje se razilazi pokrajnji put s cestom, stranputica, razputica*, itinerum, *jednom Tac. Agr.* 19.

dēvōtio, ōnis, *f.* [devoveo] *1) zavjetovanje, posvećenje, žrtvovanje, na pose podzemnim bogovom*, d. vitae; capitis; Deciorum. *2) svečana kletva, -prokletinja, uklinjanje*; *Nep.*; † *pogubno ili smrtonosno po koga bajanje, -čaranje, -vračanje, -občin, -basma.*

dēvōto, 1. [*intens. od* devoveo] *1) posvetiti smrti, žrtvovati podzemnim bogovom*, Decium, *dvojbeno Cic. parad.* 1, 2, 12. *2) (predcl. i kasno) obajati, za-, občarati, občiniti*, sortes.

dēvōtus, *adj.* [*partic. od* devoveo] *1) podzemnim bogovom posvećen; odatle* * *(pro)klet, poguban, zlokoban, ubitačan, nesretan.* *2) (vjerno) odan, privržen, vjeran*, * d. vino; † scaenae; † quibus rebus et devotissimos sibi et fortissimos reddidit; *subst.* **devoti**, ōrum, *m. (na život i smrt) odani, vjerni*, cum omnibus suis devotis, *Caes.*

dē-vŏveo, etc. 2. *1) bogu nješto kano žrtvu zavjetovati, -posvetiti, dakle i smrti žrtvovati*, Dianae, quod natum esset, Marti ea quae ceperint; * victima devota; filiam Dianae; se diis immortalibus pro republica, se pro populo Romano legionibusque, se regibus; *za šalu*, se pro aere alieno; d. sicam, *posvetiti za klanje. Na pose podzemnim bogovom posvećujući prokleti, -proklinjati, ukleti*, alqm, *Nep.*; * *začarati, zabajati, občiniti.* *2) tp. a) rek bi žrtvovati komu što, predati, izdati*, * animam alcui; * devota morti pectora; † devotis omnium capitibus. *b)* d. se alcui rei, *za život i za smrt odati se, -po-, predati se, posvetiti se*, alcjs amicitiae, *Caes. b. G.* 3, 22, 3.

† **dextans**, tis, *m.* [de-sextans, *upr. gdje* sextans *neima*] = $^{10}/_{12}$ *v.* as.

dextella, ae, *f.* [*dem. od* dextra] *desna ručica, malena desnica, jednom Cic. Att.* 14, 20. *u prilici*, Quintus filius est Antonii d.

dexter, tra, trum, *ili* těra, těrum, *adj. s comp. i sup.* [dextimus] *1) desni*, d. manus; cornu *(krilo vojske)*; ab dextro latere hostium; pars; * dexter abis, *dodan, na desnu*; † equus dexterior, *povodnik, konj u povodu*; *(Sall.)* apud dextimos. *Na pose* **dextera** *ili* **dextra**, ae, *f.* *a)* (sc. manus), *desna ruka, desnica*, * dextram dare *(podati)* alcui *(kano znak prijateljstva)*; † dextras jungere, *rukovati se (te tako sprijateljiti)*; *(Tac.)* miserat civitas Lingonum vetere instituto dona legionibus dextras *(dvie sklopljene desnice od zlata ili srebra)*, hospiti insigne; *(Tac.)* centurionem Sisennam dextras concordiae insignia Syriaci exercitus nomine ad praetorianos ferentem; *(Nep.)* si ei rex — fidem de ea re more Persarum dexterâ dedisset. Hanc ut accepit a rege missam; *(Just.)* dextram ferre, *podati desnicu, obećati*; *(Tac.)* dextras *(prijašnje medjusobne obećaje)* renovare; * dominorum dextras *(vjernost naprama)* fallere; dextram *(kod pozdravljanja)* porrigere, *Hor.*; dextram tendere *ili* porrigere, *ruku pomoćnicu p., pomagati, Cic.*; * meâ, suâ dextrâ, *mojom-, njegovom desnicom, pesnicom ili šakom, -junačtvom*; * perire sua dextera *(o Rimu), t. j. unutrnjimi borbami*; *(Sall.)* vos libertatem atque patriam in vestris dextris portare. *b)* sc. pars, *desna strana*, dexterâ *ili* dextrâ, ad dextram, *na desnu stranu, (na) desno*; a dextra, *s desne strane, desno.* *2) pren. a)* * *kano sretno znamenje pojavljujući se s desne strane, dobrokoban, srećo-, spasonosan, milostiv, sretan*, d. adi; d. stetit. *b)* * *prikladan, sgodan, povoljan, prav*, potestas *(živa sgoda)*; * dextro tempore; *vješt, sposoban, okretan, jednom Liv.* 8, 36, 7.

dextĕrĭtas, ātis *f.* [dexter] *(riedko) vještina, okretnost, okretno, prijazno ponašanje prema komu, Liv.*

dextre *ili* **dextĕre**, *adv. s comp.* [dexter] *vješto, umješno, okretno, sputno*, d. obire officia, *Liv.*; nemo dexterius fortunâ est usus, *Hor.*

dextrorsum *ili* † **-sus**, *Plaut.* **dextrō-versum** (-vorsum), *adv. na desnu stranu, (na) desno.*

Dĭa, ae, *f.* [Δῖα] *staro ime otoka* Naxos.

diăbathrārius, ii, *m. pravilac nizkih grčkih cipela* (διάβαθρα), *cipelar, crevljar, jednom Plaut. Aul.* 3, 5, 39.

Diablintes (Diablinti), tum, *m. pleme u* „Gallia Lugdun".

diădēma, ătis, *n.* [διάδημα] *vrpca ili vezica na saruku (turbanu) persijanskih kraljeva, odavle diadema (kruna) kano znak kraljevskoga dostojanstva*, d. alcui imponere; d. ponere; * regnum et d. deferre uni.

diaeta, ae, *f.* [δίαιτα] *1) diaeta = propisan od liečnika način življenja (u physičkom pogledu).* *2)* † *red soba, stan, i kućica u vrtu sastojeća od sobe i predsoblja, vrtnik.*

dĭălectica, *v.* dialecticus *a) b).*

dĭălectĭce, *adv.* [dialecticus] *dialektički, poput dialektika.*

dĭălectĭcus, *adj.* [διαλεκτικός] *spadajući na učeno pregovaranje, -prepiranje, dialektički*, captiones; quiddam d.; *subst. a)* **dialectica**, ae, *f. vještina u učenom pre-*

govaranju, dialektika. b) **dialectica**, ōrum, n. dialektička iztraživanja, -načela. c) **dialectĭcus**, i, m. poznavalac i učitelj dialektike, dialektik.

dĭălectos (-us), i, f. [διάλεκτος] raz-, narječje, jednom Suet. Tib. 56.

Diālis, adj. [Dis u Diespiter = Jupiter; sr. Ζεός] Jovljev, Jupitrov, flamen D., apex D.; † sacerdos D.; † Dialis; † D. flaminium.

dialŏgus, i, m. [διάλογος] philosophski razgovor, dialog.

Diāna, ae, f. kći Jova i Latone, sestra Apollonu, božica lova, mjeseca i noćnoga čaranja (kano „Hecate“); * = mjesec (na nebu). Odavle * **Diānius**, adj. Dianin, D. turba, Dianina četa = lovački psi; subst. **-ium**, ii, n. a) hram Dianin. b) glavina ili rt u Hispaniji.

diārium, ii, n. [dies] svakdanja hrana-, obrok, -plaća vojnikâ, (Hor.) robovâ.

dībăphus, i, f. [δίβαφος] grimiznimi traci obšivena svečana odora rimskih magistrata (činovnikâ), odavle dibaphum cogitat, nada se državnoj službi.

dĭca, ae, f. [δίκη] pra, parnica, nu samo kada se govori o grčkih odnošajih, scribere alcui dicam, formalno (pismeno) tužiti; (Ter.) d. impingere alcui, objesiti komu parnicu; sortiri dicam, iždrebati (ždriebom izabrati) sudce za parnicu.

dĭcācĭtas, ātis, f. [dicax] ujedna, satirska dosjetljivost, koja se osobito pokazuje u kratkih sgodnih dosjetih, nu kojoj ostaje šala glavna svrha (sr. sales, cavillatio, facetiae), Cic. de or. 2, 54, 217. or. 26, 87.; u zlu sm. dosjetkarenje.

dĭcācŭlus, adj. [dem. od dicax] (riedko) ujedljivo dosjetljiv, -šaljiv, prpošan, podsmješljiv, Plaut.

Dĭcaearchus, i, m. [Δικαίαρχος] peripatetički philosoph, učenik Aristotelov.

dĭcātio, ōnis, f. [dico] dobrovoljno pogradjanjenje u kojem mjestu, jednom Cic. p. Balb. 11, 28.

dĭcax, ācis, adj. s comp. [dico] ujedno (ujedljivo) dosjetljiv, satirički, (sr. dicacitas), non tam dicax fuit (Demosthenes) quam facetus; u zlu sm., zadirkujući, bodljiv, peckav, podrugljiv, podsmješljiv, prpošan.

dĭchŏrēus, i, m. [διχόρειος] dichorej, dva choreja = dva trochaeja (—◡—◡).

dĭcio, ōnis, f. (bolje od ditio; nom. neobičan) [2. dīco] upr. pravo govorenja, -zapoviedanja, odakle vlast, oblast nad drugimi, gospodstvo, esse in dicione alcjs; in dicione teneri; civitates in dicionem potestatemque populi R. redigere; sub dicione atque imperio alcjs esse; urbes multas sub imperium populi R. dicionemque subjungere; rem Nolanam in jus dicionemque dare Poeno; † alqd suae dicionis facere.

dĭcis, gen. [δίκη, δίκης] samo u svezi dicis causâ ili gratiâ, načina ili forme radi, da se formi zadovolji, kad što radi oka, na oko, na izliku.

1. dĭco, 1. 1) bogu posvetiti, posvećivati, aram, donum Jovi; Capitolium, templum Jovis O. M.; cycni Apollini d. Odavle a) proglasiti koga bogom, uvrstiti medju bogove, pobožiti. b) † prvom porabom rek bi posvetiti, aquilam. 2) u obće što komu ili čemu posvetiti, žrtvovati, predati, alcui totum diem, studium suum alcjs laudi; (Ter.) operam alcui; se Remis in clientelam; sese in servitutem nobilibus; se civitati ili in civitatem, dati se upisati za gradjanina u kojem mjestu, pogradjaniti se; se Crasso.

2. dīco, xi, ctum, 3. (stariji oblici perf. dixti, Com. Cic. p. Caec. 29, 82.; conj. dixis, Plaut.; imper. dice, Plaut.) [δείκνυμι] 1) reći, kazati, velim, govoriti, besjediti, alqd; alcui; alcui alqd; de alqa re, de alqo; mendacium, Plaut. Nep.; convicia a causidicis et philosophis in se dicta, Eutr.; s acc. c. inf., s quaest. indir.; parva dictu res, dictu speciosa, Liv. Curt., dictu incredibile; ille, quem dixi, rečeni, napomenuti, munitiones, quas diximus; ut dicebatur, ut ante dictum est; hoc lex non dicit, ovoga ne veli, -ne sadržava; * neve nihil credas in te quoque dicere famam; dico tibi, ja ti velim (prieteći, opominjući), Com. Phaedr.; dicimus tibi, Ov.; volui dicere, htio sam da reknem (kad hoće čovjek sâm sebe da izpravi), Plaut.; dicam nunc, deder da ti kažem, Ov.; hoc dicis, ovo veliš, -misliš, Ter.; Hilarum dico, Cic.; dicet aliquis, reći će tko; tantum (samo toliko, -to) dico; crudelem, ne dicam (da ne reknem) sceleratum; dicor, diceris etc., s nom. c. inf. pripoviedaju-, kažu-, pripovieda se itd. da (ja, ti, itd.); riedko s acc. c. inf. eo tempore dicitur matrem Pausaniae vixisse etc., Nep.; izza prediducega nom. c. inf. pak mora sliediti acc. c. inf. na mjestih kao što je ovo: ad quem (Themistoclem) quidam doctus homo — accessisse dicitur eique artem memoriae — pollicitus esse se traditurum; cum ille quaesisset — dixisse illum doctorem etc. Cic. de or. 2, 74, 299. (sr. trado); dicere s ut, ne, zahtievati-, iskati-, zapoviedati, da, -da ne, -neka, -neka ne; (Hor.) dic veniat; (Liv. i pjesnici) dicto citius, brže nego li je bilo rečeno = neodvlačno, umah; (u razgovoru) dictum ac factum, dictum factum, rečeno, učinjeno = odmah, za tinji čas, sacramentum d., prisegnuti, zakleti se; de scripto d. alqd, iz knjige predavati, -čitati, d. versus in oratione, navesti, uplesti; causam dicere, zagovarati-, braniti sebe ili drugoga na sudu, dakle i o tuženiku (reus) i o branitelju mu (patronus); causam capitis d., braniti se na sudu u zaglavnoj (criminalnoj) parnici; causas d. in foro, ob odvjetniku, parnice voditi, -razpravljati; (Plaut. Ter.) causam haud dico, causam nullam dico, ne imam ništa proti tomu; jus d., sud suditi ili činiti, pravdu dieliti, sud držati; d. sententiam, o senatoru, svoje mnienje reći, glasovati. Na pose (intrans.) govor-, besjedu besjediti, -govoriti, govoriti (sr. loquor), ars dicendi, umjetnost govorenja, besjedničtvo, rječitost; in dicendo exercitatus; dicendo excellere, valere; d. contra alqm pro alqo apud centumviros; acerbe in alqm; a ili pro scripto (za doslovni izraz, -slovo), contra scriptum d. 2) u knjizi pripoviedati, napisati, optumus quisque facere quam dicere, sua ab aliis bene facta laudari quam ipse aliorum narrare malebat, Sall., temporibus Augusti dicendis non defuere decora ingenia, Tac.; odavle * pjevati, s-, opjevati, slagati, opisati, laudes Phoebi, bella, Alciden; Latinum carmen, začeti, zapjevati; primâ dicte mihi

summâ dicende Camenâ; odavle i * proricati, proreći, sortes per carmina; fata Quiritibus; hoc. 3) rieči-, pismena itd. izgovoriti, -izgovarati, Rho dicere; primam literam ejus artis, cui studeret, dicere non posse; jednom Curt 6, 9, 36. (sermonem patrium) fastidit eum dicere, upr. rieči materinskoga jezika izgovarati = materinskim jezikom govoriti, -služiti se. 4) nješto za cielo-, za stalno kazivati, tvrditi, dicebant, ego negabam; quem esse negas, eundem esse dicis; alterum dici non potest, quin etc., jednom Cic. Tusc. 5, 7, 17.; sr. quin I). Odavle a) (za koga ili što) ureći, odrediti, opredieliti, ustanoviti, uglaviti, diem nuptiis (Ter.), operi, colloquio, locum, multam, diem (rok), legem; judicem, odrediti si, izmoliti si; (Ter.) dictum inter nos fuit, ut etc.; * pretium muneri; * quod semel dictum est; ut dixerat, ut erat dictum; i = obećati, obreći, hoc tempore data est Eumeni Cappadocia sive potius dicta; alia legatio dicta erat, alia data est; dotem d., doti pecuniam omnem suam; * dictas exige dotis opes. b) odrediti-, izabrati-, postaviti za . ., učiniti koga čim, alqm dictatorem, consulem, magistrum equitum, * alqm arbitrum bibendi. 5) reći = nadjenuti ime, zvati, na-, prozvati, imenovati, orbis qui κύκλος Graece dicitur; * alqm felicem, insanum i sl.; * alqm crudelem nomine. Na pose valja napomenuti a) tumačeće dico, gdje se u nas rabi i „naime“, ako treba ujedno naznačiti, da čovjek i ne može za stalno znati, koje će sliediti tumačenje, reliqua vero, historiam dico et prudentiam juris publici; nimius est is cursus, numerorum dico. β) dico, umetnuto, kaošto inquam, quem etiam amare coeperam, sed dico revocavi me.

dĭcrŏtum, i, n. (sc. navigium) [δίκροτος] galija sa dvie vrsti vesala, dvoklupnjak (-brod); † **dicrota**, ae, f. (sc. navis) = dicrotum.

dictamnus, i, f. ili **-num**, i, n. [δίκταμνος, -ον] bilina rastuća na gori „Dicte“, koja je čest kretskih planina „Ida“, vrst jasenka, vranilovka (Diptam), koja je tobože striele urinute u tielo činila izpasti.

dictāta, ōrum, n. gl. dicto.

dictātor, ōris, m. [dicto] dictator 1) najviši magistrat (načelnik) u mnogih gradovih Italije. 2) u Rimu izvanredni magistrat (poglavar), koji bi se, kad bi bila država u pogibeli, izabrao većinom samo na 6 mjeseci te bi imao neograničenu vlast, zvao bi se i dictator rei gerendae; od ovoga valja razlikovati dictatora imenovanoga za manje važne poslove, n. pr. comitiorum causâ, clavi figendi causâ (sr. Liv. 8, 18, 12, 23, 13).

dictātōrius, adj. [dictator] dictatorski, dictatorov, juvenis d., sin d.

dictātrix, īcis, f. [dictator] dictatorica, u šali jednom Plaut. Pers. 5, 1, 18.

dictātūra, ae, f. [dictator] 1) dictatura, dictatorstvo, dictaturam gerere, dictatorovati; (Tac.) dictaturae ad tempus sumebantur, consulatum et dictaturas inire. 2) kazivanje u pero, dictovanje (sr. dictata), Suet. Caes. 77.

Dicte, es, f. [Δίκτη] gora na Kreti. Odavle * **-taeus**, adj. = kretski; rex D. = Minos ili = Jupiter.

dictio, ōnis, f. [2. dico] 1) govorenje, kazivanje, izgovaranje, sententiae; (Ter.) d. testimonii, svjedočenje; d. multae, odredjenje globe, d. causae, zagovaranje, obrana; izriek ili odgovor oracula, proročanstvo, jednom Liv. 8, 24, 2., razgovor, jednom Tac. dial. 2, 2. 2) govorenje govora, besjedjenje besjede, besjeda, govor, slovo, dictioni operam dare; dictiones subitae, s mjesta, bez priprave. 3) (riedko) način govorenja, -izražavanja, dikcija.

dictĭto, 1. [frequent. od 2. dico] (često, svejednako i krepko) kazivati, govoriti, tvrditi, alqd; ut dictitabat; s acc. c. inf.; * alqm sanum recteque valentem; † puellas pueras sicut et pueros puellos, nazivati, imenovati; vulgus tyrannum (eum) non ferendum d.; † Octaviam sterilem, kazivati za nju da je itd.; na pose causas d., često parnice voditi, jednom Cic. de or. 2, 13, 56.

dicto, 1. [2. dico] (često) reći, kazati, govoriti, kazivati, * nomina. Na pose često kazivati komu što da napiše, kazivati u pero, dictovati, tironi alqd, epistolam; (Hor. Suet.) versus; (Hor.) carmina Livi; (Hor.) dictantis (dictujućega vjerovnika), quod etc.; partic. kano subst. **dictata**, ōrum, n. što učitelj učenikom kazuje u pera da se na pamet nauče, zadaće, lekcije, pravila, poučke, quasi d. decantare; d. reddere magistro (Hor.); ediscere, * recinere.

dictum, i, n. [partic. od 2. dico] rečeno, rieči, očitovanje, d. ridiculum; superbe, facete d.; nullum meum d. (opp. factum); quod d.; dicta (izpoviedke) testium; dicta jocosa, Liv.; * dicta tristia, tužbe, jadanje, * non falsa; mutua d. reddere, Liv.; haec ubi dicta dedit, rekao je, Virg. Liv.; * dicta = libri; dicta factaque, facta dictaque alcjs, znači i cielo ponašanje, -vladanje kojega čovjeka, Tac. ann. 2, 53. Na pose a) izriek, prirječje, rieč, d. Catonis, * odgovor oracula, proročanstvo, dicta tristia. b) dosjetljiva rieč, dosjetak, dosjet, bonmot, d. arcessitum, iz daleka dovеden; dicta dicere in alqm. c) = propis, zapovied, dicto parere, dicto audientem esse, * dicta peragere. d) (riedko) zadata rieč, obećaj, Nep. Milt. 2, 5. e) rječitost, besjednost, Enn. u Cic. Brut. 18, 71.

dictus, m. [2. dico] izriek, govor, besjeda, dictum dictui referre, jednom Aurel. Vict. epit. 14, 7.

Dictynna, ae, f. [Δίκτυννα] pridjevak Artemide kano božice lova. Odavle **Dictynnēum**, i, n. hram Artemidin kod Sparte.

1. Dīdo, ūs, ili ōnis, f. Didona, utemeljiteljica grada Carthagine i kraljica ondje.

2. * dīdo, ĭdi, ĭtum, 3. [dis-do] razdati, razdieliti, raznositi, munia; fama didita per populos, rumor diditur.

dī-dūco, etc. 3. 1) razvući, raztegnuti, razapeti, razpružiti, raztvoriti, otvoriti, razširiti, digitos; * risu rictum auditoris; † os (sc. alcui); † labra; * terram circa capita, porahliti. Na pose (silom) raz-, odkinuti, razstaviti, razlučiti, alqm ab alqo; * complexus, * amantes; † matrimonium, razvezati; † hostem, razbiti; * diductosque jugo cogit

aheneo; tp. animus varietate rerum diductus, raztresen; † diduci in curas animo. 2) raz-, podieliti, dieliti, osamiti, ojediniti, assem in partes centum, Hor. Na pose vojsku, brodove razdieliti, razviti, razcjepkati, naves, milites, manum hostium; † ordines; tp. oratio rivis diducta est, non fontibus, raztiče se u itd., vastius diducuntur verba, odviše se u izgovaranju razstavljaju jedna s drugom.

Dĭdȳmēon, i, n. [Διδυμεῖον] svetište Apollonovo kod „Didyma" blizu Mileta, jednom Curt. 7, 5.

diēcŭla, ae, f. [dem. od dies] danak, kratko vrieme jednoga dana.

dīerectus, adj. [od dis-erigo] s razpetima rukama viseć, propet, razapet, na pose ob udarenih na križ; kano psovka, obješenjak, malne samo u svezi abi (i, recede) hinc dierectus ili -te, -ta, idi do biesa, Plaut.

dies, ēi, (stari oblik die, Sall. Virg., dii, Virg.) m. i [nu samo u sing. i kod najboljih prosaika samo u značenjih 2) i 3)] f. 1) dan, postero d.; tres d. continui; d. festus; (Tac.) dies rerum verbis terentem. Posebne sveze a) diem ex die exspectare, diem de die differre. b) in dies singulos ili samo in dies, po sve dni, svaki dan, sve(dj), in d. majores progressus facere. c) rogare alqd in diem, na jedan dan, Ov., u suprot in diem vivere, u dan, bez brige za budućnost; reservare poenas in diem, za kašnje. Na pose doba dana, kano razdoblje, dan, multo die; ad multum diem, diei gl. multus; de die, o bielom danu, bjelodanice, die et ili ac nocte, za (jednoga) dana i (jedne) noći; * nocte dieque; diem noctemque, i dies noctesque, noctes atque dies, et dies et noctes, noctes et dies, n. diesque, dan i noć, danju i noću; non nocte, non die; meton. a) dogadjaji-, poslovi dana, dan, dies Alliensis; diei poenas dare; * exercere diem, dnevni posao obavljati, svršiti; † in disponendo die. β) * † bieli danak, bieli sviet; * videre diem, ugledati božje svjetlo. γ) dan hoda. 2) odredjeni, uročeni dan, ad diem, ad certam diem, die constituta; ante diem suum mori, * ante diem mori; na pose dan = rok sudbeni = platežni i sl., dies judicii; diem dare, dicere; diem dicere alcui = pozvati koga na sud; diem obire, počekati do roka; d. pecuniae, platežni dan; d. pecuniarum, vrieme za plaćanje novaca; d. comitiorum; d. rogationis, rogationi ferendae; diem prodicere, produžiti rok; d. stipendii, izplatni dan vojničke plaće, d. indutiarum, posljednji dan primirja; dies natalis, i dies meus, narodjeni dan, dan rodjenja; quem diem (dan odlazka) sic universa civitas Atheniensium prosecuta est etc.; obire diem supremum, (Sulpic. u Cic. ep.) suum, (Nep.) diem, (Just.) diem fungi, preminuti; * sudjeni komu dan propasti, -smrti, diem proferet Ilio; stat sua cuique dies; dan (rok) groznice, die tuo. 2) rok, duljina vremena, doba, vrieme, sexennis d.; sumere diem ad deliberandum; alqd conferre in longiorem diem; diem perexiguam postulare; * d. messis; * dies sicci, suha doba godišta; * d. longa, dugo vrieme.

Diespĭter, tris, m. [Δὶς πατήρ] drugo ime za Jupiter, Plaut. Hor.

diffāmo, 1. [dis-fama] razglasiti, iznieti na glas, razvikati, ozloglasiti, adulterium, (Tac.) alqm procacibus scriptis.

diffĕrentia, ae, f. [differo] različnost, razlika, raznica, naturarum; s in; ad plures differentias; na pose vrst ili species.

diffĕro, distŭli, dilātum, 3. [dis-fero] I) trans. 1) raznieti, raznositi, razagnati, razširiti, ignem in omnem locum castrorum; * o vjetru, hiemes et nubila; * ulmos in versum, raz-, presaditi; tp. a) (govorom ili glasom) raznositi, razglasiti, objaviti; na glas iznositi, iz-, razvikati, ozloglasiti, alqd sermonibus; (Ter.) rumores; (Nep.) celeri rumore dilato s acc. c. inf.; (Ter. Tac.) alqm variis rumoribus; * alqam circa puellas. b) odgoditi, odložiti, otegnuti, ne odmah učiniti (sr. profero, procrastino), d. rem quotidie et procrastinare, in aliud tempus, in posterum diem; iter; tempus, ostaviti-, dati vremena; d. alqm in aliud tempus, odputiti, obećati; cum dilatus per frustrationem esset; ne differendo (odgadjajuć) negare videretur; * decumum quos distulit Hector in annum, koje dade H. na se čekati itd.; * d. se, ne žuriti se, oklievati. 2) * = silom razstaviti, raztrgnuti, razkinuti, razdieliti, insepulta membra lupi; classem vis venti distulit; d. alqm in diversa; (Ter.) d. alqm, zabuniti, smésti, smutiti, differri alqa re. II) intrans. razlikovati se, različit biti, illi naturis d.; hoc illi a nobis differunt; quid hic ab illo differt? d. ab alqa re; haec cogitatione inter se d.; (riedko) occasio differt cum tempore, razlikuje se od itd.; (pjesn. i kasno) sermo d. sermoni. Često impers. differt; alqd d., nihil, non multum d., nješto je-, nikakve nije-, nije mnogo razlike; inter privatum et magistratum; differens ab alqo.

differtus, adj. [upr. partic. od differcio] natrpan-, napunjen na sve strane, pun puncat, provincia d. praefectis; (Hor.) forum d. nautis, cauponibus.

† diffĭcĭle, adv. težko, mučno, tegotno.

diffĭcĭlis, adj. s comp. i sup. (difficillimus) [dis-facilis] 1) težak, tegotan, mučan, trudan, nesgodan, iter, aditus, ascensus, locus, transitus; s inf.; difficile dictu, ad fidem; difficilius ad eloquendum; (Liv.) in difficili esse, težko-, mučno biti; na pose neprijazan, nepogodan, opasan, pogibelan, tempus anni difficillimum; difficili rei publicae tempore; difficillimis temporibus. 2) o značaju koji je težko rukovoditi ili zadovoljiti, komu je težko ugoditi, s kim je težko na kraj izići, čangrizav, mučan, čudan, neumoljiv, neprijazan, tvrdoglav, košljiv, namrgodjen (sr. morosus), d. ac morosus; parens in liberos d., * alcui d., odbijajući; * precibus alcjs; (homo) difficilimâ naturâ; * d. bilis, gorak.

diffĭcĭlĭter, adv. (riedko) = difficulter.

diffĭcultas, ātis, f. [difficilis] 1) težkoća, tegota, muka, na pose težkoća učiniti što, -pomoći si, oskudica, nestašica, nevolja, nužda, loci, locorum, rerum, navigandi; pontis faciendi; difficultatem habere; d. domestica, rerum; nummaria, oskudica gotova novca; navium, rei frumentariae; res erat in magnis C. difficultatibus, ne, bijaše se C-u veoma bojati, da itd., Caes. b. G. 7, 35.; magnam haec res Caesari difficultatem ad consilium capiendum afferebat — ne (jer se morao bojati, da itd.) — cuncta

Gallia deficeret. 2) čangrizavost, tvrdoglavost, nesnosnost, jednom Cic. p. Mur. 91, 19.

diffĭculter, adv. s comp. (-cilius) i sup. (-cillime), težko, mučno.

diffīdens, tis, adj. [partic. od diffido] ne vjerujući, neuzdajući se, Plaut. Sall.

diffīdenter, adv. s † comp. [diffidens] ne uzdajući se u sebe, bez pouzdanja u samoga sebe, plašljivo, zabrinuto.

diffīdentia, ae, f. [diffidens] neuzdanje u samoga sebe, ili u drugoga; † copiarum.

diffīdo [dis-f.], fīsus sum, 3. ne vjerovati komu, ne uzdati se u koga ili što, ne osloniti se na k., sdvojiti, alcui i alcui rei; suis rebus, Pompejanis rebus; † alqa re; de alqo; s acc. c. inf.; absl.

diffindo [dis-f.], fĭdi, fissum, 3. razciepiti, razkoliti, kalati, saxum; * d. portas muneribus, podmitom otvoriti; tp. conjunctionem in longitudinem d. Na pose t. t. d. diem, sudbenu razpravu za sada prekinuti i odgoditi na drugi rok; * equidem nihil hinc diffindere possum, (smjerajuć na ovu formulu) ja ne mogu ništa odavle odkinuti, t. j. sasvim moram pristati uz njegovo mnienje.

* **dif-fingo** [dis-f.], etc. 3. preobraziti, preličiti, pretvoriti, ferrum incude, prekovati, prekaliti; u prilici preobraziti, promieniti.

diffĭteor, — dep. 2. [dis-fateor] ne priznavati, nijekati, tajiti, udariti u bah, s acc. c. inf., Planc. u Cic. ep.

difflo [dis-f.], 1. (predcl.) razpuhati, razduhnuti, razpršiti, legiones.

diffluo [dis-f.], etc. 3. 1) razteći se, razplinuti se, razlievati se, Rhenus d. in plures partes; extra ripas; (Phaedr.) d. sudore, teče komu znoj niz (lice). Odavle razplinuti se, izčeznuti, izgubiti se, nestati, proći, diffluxisse jecur; vires, tempus, ingenium d. 2) tp. o razkošnosti i prekomjernih nasladah, rek bi razteći se, razplinuti se, topiti se u . . ., d. luxuriâ, deliciis, otio; i o periodah, diffluens, razilazeći se, širok, razvlačit.

diffringo, — fractum, 3. [dis i frango] (predcl. i kasno) raz-, iz-, prelomiti, crura; axem.

diffŭgio [dis-f.], fūgi, — 3. razbjeći se, razpršiti se, skopnjeti, d. metu perterriti; * diffugere nives; * d. stellae.

diffŭgium, ii, n. [diffugio] razbjegavanje, razbjeg, proximorum diffugia, jednom Tac. hist. 1, 39.

diffundĭto, 1. [frequent. od diffundo] razlievati, amoris vi diffunditari, razteći se, razplinuti se.

diffundo [dis-f.], etc. 3. 1) o tekućinah, razliti, razlievati, aqua liquefacta se d.; sanguis per venas in omne corpus diffunditur, * venenum in alqm d.; * animam in arma cruore, s krvlju po oklopu; * freta diffunduntur; (Hor.) d. vina, odtočiti, pretakati. 2) u obće razširiti, širiti, razasuti, razpršiti, razplitati, * d. comam, * signa coelo; * equitem in campis; u pass. razširivati se, širiti se, razprostirati se, razliti se, razrasti se, ab ejus (cornus) summo, sicut palmae, rami quam late diffunduntur; luce diffusa toto coelo; † modo occurrentibus silvis via coartatur, modo latissimis pratis diffunditur et patescit; u prilici in hac ipsa ratione dicendi excogitare ornare etc. diffusa late videbantur; što se je daleko razišlo, -nije u nikakvu medjusobnom savezu. 3) tp. razširiti, razprostirati, razprostraniti, raz-, protegnuti, razgraniti, dii longe lateque vim suam; error longe lateque diffusus; * d. bellum et paces longum in aevum, t. j. za potomstvo opisati; * d. alqd in ora virûm, razglasiti; * oblivionem sensibus, uliti; * Claudia nunc a quo diffunditur et tribus et gens per Latium. Na pose a) * d. iram, * dolorem suum flendo, utažiti, olakšati. b) razvedriti, razgaliti, razveseliti (metaphora uzeta po svoj prilici od topljenja leda, sr. topiti se u radosti [sr. contraho]), donis amici (prijatelja) quasi diffundi (ako nije izpalo animi); * diffundere munere Bacchi animos; * vultus; * diffusum nectare Jovem.

diffūse, adv. s comp. [diffusus] (riedko) 1) razasuto, nepregledno. 2) obširno, obilato, diffusius dicere alqd.

diffūsus, adj. s comp. [diffundo] razliven, 1) razširen, širok = daleko se prostirući, -pružajući, platanus d. ramis; † planities, † scaena. 2) tp. razvlačit, obširan, jus civile, quod nunc d. et dissipatum est; d. vocis genus, otegnuti glas ili ton (opp. contractum); † opus.

dĭgamma, ătis, n. [δίγαμμα] aeolsko pisme digamma, kojemu je bio znak ovaj: Ϝ; u latinskom mu odgovara F. ili V; u šali u Cic. dohodovnik, kojemu je bio naslov Fundorum reditus, te se dakle počimao digammom.

Dĭgentia, ae, f. potok blizu imanja Horatijeva, Hor. ep. 1, 18, 104.

dī-gĕro, etc. 3. 1) † raznositi, razstaviti, insulae ventis digeruntur. Odatle a) * dieliti, razdieliti, Nilus digestus in septem cornua. b) † probavljati, quo facilius digerantur (cibi). 2) u-, razrediti, raz-, podieliti, unieti, d. omne jus civile in genera; tabulas; mandata; † in libros digesti; * poenam in omnes; * carmina in numerum; * seges digesta fertur; nomina in codicem accepti et expensi; * d. omina, poredati, t. j. kazati kojim da se redom prema znamenjem sve sbude; po redu kazivati, -pripoviedati.

dīgestio, ōnis, f. [digero] kano rhet. figura μερισμός, izbrajanje pojedinih česti.

dĭgĭtŭlus, i, m. dem. [od digitus] prstić.

dĭgĭtus, i, m. 1) prst, d. pollex, palac, * d. index, kažiput, kazalac. Osobite sveze a) tangere, attingere alqm digito, lako taknuti se koga; attingere coelum digito, biti veoma sretan; extremis digitis attingere, polako uživati. b) computare digitis, Plaut., numerare per digitos, Ov., † digitis, na prste (s)brojiti, novi d. tuos = vještinu tvoju u računanju. c) intendere digitum ad etc., pokazivati prstom koga ili na itd.; monstrare digito; * † monstrari, demonstrari digitis = mnogo govore ljudi o kom, veoma ga slave. d) liceri digito ili tollere digitum, na dražbi (podignuv prst) nuditi. e) * loqui digitis nutuque, t. j. gesticulacijami, * digiti

cum voce locuti, *ob udaranju žica uz pjevanje. f)* ne digitum quidem alcjs rei causâ porrigere = *ni najmanje truditi;* proferre d. = *maknuti se, podhvatiti se čega. 2)* * † *prst u noge. 3) prst (palac) kano mjera, prst u širinu;* d. transversus, *popriečni prst; tp.* d. transversum non discedere ab alqa re, *ni koliko je prst širok, ni za vlas, takodjer samo* digitum *(za prst)* discedere, digitum nusquam ab honestissima sententia *sc.* discedere; *kano nom. pr.* Digiti Idaei *(kano prievod od Δάκτυλοι Ἰδαῖοι), svećenici Cybelini, Cic. n. d.* 3, 16, 42.

dīglădior, *dep.* 1. [dis *i* gladius] *mačem ili maču naličnim bodežem boriti se (i to s ogorčenjem poput izučena gladiatora, kojemu je zvanje samo boriti se i klati; sr.* dimico), d. inter se; *tp. o žestoku, ogorčenu riečanju, prepiranju, boriti se, prepirati se, koriti se,* cum alquo tot voluminibus; inter se de alqa re; *absl.*

dignātio, ōnis, *f.* [dignor] *1) štovanje, počitanje, kojim ja drugoga štujem. 2) štovanje, milost, naklonost, što imadu drugi prema meni, dostojanstvo, (častno) mjesto, koje tko zauzimlje u državi.*

digne, *adv. s comp.* [dignus] *vriedno, dostojno,* ornata digne, *pristalo, Plaut.;* digne alqo loqui, * peccare cruce dignius.

dignĭtas, ātis, *f.* [dignus] *1) vriednost, dostojnost, t. j. da je tko čega dostojan, da je što zaslužio, zasluga,* d. consularis, *da postane consulom;* nec d. nec gratia ei deest; laudare alqm pro dignitate; summa d. est in alquo. *2) iz tjelesnih ili moralnih vrlina poteklo dostojanstvo, a) (izvanjska) čast, koju komu drugi izkazuju, štovanje, počitanje, dostojanstvo, ugled, na pose mjesto, dostojanstvo, ugled u gradjanskom životu,* d. (est) alcjs honesta et cultu et honore et verecundia digna auctoritas; et dignitas Pisonis; est dignitatis tuae, *slaže se s tvojim dostojanstvom;* altus dignitatis gradus; secundum locum dignitatis obtinere; alqm in suam d. restituere, ex humili loco ad summam d. perducere; dignitati servire; vivere pro dignitate; tantum apud me dignitas potest, *Caes. b. G.* 7, 76, 6.; d. equestris, regia; delectus hominum et dignitatum; *odavle i (državna) čast, dostojanstvo, (državna) služba,* laetor cum praesenti tum etiam sperata tua d. *b) (unutrnja) čast, poštenje, čestitost, dostojno, pošteno mišljenje i djelovanje, dostojanstvo u vladanju,* agere cum dignitate; retinere dignitatem in rebus asperis; suam pristinam d. obtinere; dignitatem servare; res non habet dignitatem, *ne slaže se s poštenjem. 3) pren. na stvari a) o dostojanstvenosti, uzvišenosti koje god misli,* (Epicurus) dignitate hujus sententiae capitur; † *ob izrazu. b) o dostojanstvenoj, uglednoj, imponujućoj ljepoti ljudskoga tiela, osb. mužkoga (sr.* venustas), venustatem muliebrem ducere debemus, dignitatem virilem; vultus multam affert tum dignitatem tum venustatem; d. corporis; pueri magna praediti dignitate; † formae *c) o sgradah itd. dostojanstvo, krasota, veleljepje, sjajnost, imposantnost,* d. porticus; ut ipsam urbem dignitate superaret (triplex Piraeei portus); plena dignitatis domus; ornanda est d. domo.

dignor, *dep.* 1. *(predcl. i pjesn., takodjer* **digno,** 1.) [dignus] *(pjesn. i kasno) 1) držati koga vriednim ili dostojnim (čega), udostojavati,* alqm alqa re; alqm filium, virum, *scieniti koga vriednim da mi bude sin, -muž. 2) držati što sebe dostojnim, -pristojnim, dostojati, hotjeti, izvoljeti, kao što ἀξιοῦν, s inf.*

dignosco, nōvi, nōtum, 3. [dis-nosco] *razaznati, razpoznati, razlikovati, razlučiti,* civem hoste *(od neprijatelja)* non d.; rectum curvo, *Hor., (Tac.)* alqd alqa re, *po čem, samo* d. alqm; * *absl.*

dignus, *adj. s comp. i sup. vriedan, dostojan čega, zaslužen, zavriedjen,* dignus laude, honore, majoribus suis; res digna memoriâ; res dignissima omnium cognitione; dignus est qui etc. *s conj., vriedan je da itd., s* ut, *Plaut. Liv., sa supin. na* u, *Liv. Virg.; s ad i acc., jednom Cic. r. p.* 1, 18, 30. amicus, dignus huic ad imitandum; * † d. amari; *(predcl. i kasno)* dignis salutis; *(predcl.)* quid dignus sim. *Odavle prikladan, pristao, pristojan, primjeren, dolikujući, prema (c. dat.),* hoc d. est auribus tuis; negotium non est dignum viribus nostris; genus scripturae non satis d. summorum virorum personis; * † *s gen.; ne riedko bez objecta, ako se taj sam po sebi razumieva iz sveze rieči,* ut ne nimis cito diligere incipiant neve non dignos; digni indignique; digni et idonei, *kazni dostojni i vriedni;* d. causa; praemia d. pro factis; ex mala conscientia digna timere; nullo satis digno (*sc.* mora) morae pretio tempus terunt; quid minus dignum quam etc? *(Hor.)* dignior *(vredniji = pametniji)* heres, dignis ait esse paratus; *(Anton. u Cic.)* nulla contumelia est, quam facit dignus, *vriedan, čestit, pošten čovjek ili (kako Cic. sarkastički razumieva) kazni vriedan č.; često* dignum est *s inf. ili acc. c. inf., kao što* ἄξιόν ἐστι; *takodjer* ut dignum est, *Ter. Liv.*

dīgrĕdior, gressus sum, *dep.* 3. [di-gradior] *1) razići se, razilaziti se, razstati se, otići, poći, udaljiti se, (od)dieliti se,* (*sr.* degredior), ab alqo; ex eo loco; * per aëra; procul a suis; viâ, a colloquio; † a mari; † a marito, *ostaviti muža;* in sua castra; † in urbem; † in diversa; domum; *absl. 2) tp. odstupiti, odustati, udaljiti se, zastraniti,* de, a causa; *(Ter.)* officio; ab eo, quod proposueris, a proposita oratione; unde digressi sumus; *absl.*

dīgressio, ōnis, *f.* [digredior] *1) razilaženje, razstanak, polazak,* nostra, *jednom Cic. Qu. fr.* 1, 3, 4. *2) tp. rhet. t. t. udaljenje od predmeta, zastrana, digressija,* d. a proposita oratione, ab re; *absl.*

dīgressus, us, *m.* [digredior] *1) razilaženje, razstanak, udaljivanje,* d. et discessus *(na smrti);* d. (lunae a sole). *2)* † *tp. rhet. t. t., udaljenje od predmeta, zastrana, digressija.*

dījūdĭcātio, ōnis, *f.* [dijudico] *raz-, prosudjivanje, jednom Cic. legg.* 1, 21, 58.

dī-jūdĭco, 1. *1) raz-, presuditi, odlučivati, riešiti,* controversiam; inter duas sententias; dijudicari non potuit, uter utri virtute anteferendus videretur; dijudicatâ belli fortunâ; *(Hor.)* dijudicata lite. *2) razlučiti, razlikovati,* recta ac prava; vera a falsis; † *s* utrum — an.

dījuncte, etc. *v.* disjuncte etc.

dī-lābor, etc. 3. *1) razklizati se, razpasti se, raztrošiti se, razići se, na pose o tekućinah, otopiti se, raztaliti se, razteći se, kopnjeti,* aedes Jovis vetustate dilapsa; navis putris jam et vetustate dilabens; * dilapsa cadavera tabo; * dilapsa in cineres fax; nix tot hominum jumentorumque incessu dilapsa est; quâ (nebulâ) dilabente; * (Proteus) in aquas tenues dilapsus; *tp. o ljudih, na pose o vojnicih razići se, raztrkati se, razbjeći se, razpršiti se, otići (bez zapoviedi ili proti njoj, u potaji),* exercitus d.; milites dilapsi a signis, ab ordinibus; in oppida, nocte in sua tecta; ex praesidio; ad praedam; praedatum, pabulatum, lignatum; *o neživ., omicati se, raztjecati se, nestajati,* † Fibrenus rapide dilapsus in unum confluit; † dilabente aestu; * dilapso Vulcano = igni; * omnis et unâ d. calor; *tp. izmaknuti se, izpasti, izčeznuti, razpršiti se, proći,* de mea memoria dilabuntur; * dilapsis inter nova gaudia curis; dilapso tempore, *Sall. Jug.* 36, 4. *2) razpadati se, propadati, ginuti, proći, nestati, izčeznuti,* robora corporum animorumque; res publica; concordiâ res parvae crescunt, discordiâ maximae d.; vectigalia publica negligentiâ; intento opus est animo, ne omnia dilabantur, si unum aliquod effugerit; rem familiarem dilabi non sinere; * male parta male dilabuntur; invidia; † bella inopiâ dilabi, *prestaju.*

dī-lăcĕro, 1. *raztrgati, razdrieti, razmrcvariti, razdrapiti,* * alqm, * corpus; *tp.* rem publicam; deum; * viscera nostra, tuae dilacerantur opes; *(Tac.)* animus d., quibus acerbitatibus dilaceratus.

dī-lănio, 1. *razmrcvariti, raztrgati, razdrapiti, poderati,* canes d. cadaver alcjs; *(Tac.)* alqm tormentis, vestem.

dīlăpĭdo, 1. [dis-lapis] *upr. kao kamenje razbacati,* nostras minas, *raz-, protepsti, razsuti, Ter.*

dī-largior, *dep.* 4. *obilato darovati, porazdieliti, razdati,* pecuniam illis.

dīlātio, ōnis, *f.* [differo] *zatezanje, odgadjanje, odgoda, odvlaka,* belli, comitiorum; dilationem non recipit *ili* patitur; per dilationes bellum gerere; † variis dilationibus frustrati.

dīlāto, 1. [dis-latus] *razširiti, razprostrieti, raztegnuti, razmaći, razprostraniti,* manum; castra, imperium; literas, *na dugo, otegnuto izgovarati; tp.* d. gloriam; legem in ordinem cunctum; *u govoru, potanko, naširoko, obširno, različito, opisujući, razlagati, -razložiti,* omni copia dicendi d. quid esset majestatem minuere.

dīlātor, ōris, *m.* [differo] *odgodilac, odlagalo, jednom Hor. ep. ad. Pis.* 172.

dī-laudo, 1. *(riedko) na sve strane, u svakom obziru hvaliti,* alqm.

1. dilectus, *adj.* [*partic. od* diligo] *ljubljen, cienjen, mio, milen, drag,* d. tibi poëtae, *Hor.;* † *subst.* **dilecti,** ōrum, *m. ljubimci.*

2. dīlectus *v.* delectus.

dīlĭgens, tis, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* diligo] *pazljiv, pozoran, pomnjiv, poman, maran, brižljiv u čem, tačan, marljiv, oprezan, sdušan (o ljudih, sr.* accuratus), homo d.; d. in rebus omnibus; ad alqm custodiendum; imperii, *o dužnostih vojvodskih;* veritatis, *revan, gorljiv za i.;* homo studiosissimus et diligentissimus salutis meae, omnis officii; qui diligentiores *(revniji u službi)* videri volebant; *(riedko s dat.)* d. equis assignandis; d et attentus; *i o stvarih, kod kojih treba pomnje, tačnosti itd.,* scriptura; quaedam etiam negligentia est d., † stilus. *Na pose glede na imetak i gospodarstvo, štedan, štedljiv, dobar gospodar,* in re hereditaria; homo frugi ac d.

dīlĭgenter, *adv. s comp. i sup.* [diligens] *pazljivo, pomnjivo, pomno, brižljivo, marljivo, tačno, sdušno, oprezno.*

dīlĭgentia, ae, *f.* [diligens] *pazljivost, pozornost, pomnja, marnost, tačnost, opreznost, brižljivost,* Epaminondae; alcjs rei, *za što ili u čem;* d. in alqd; non est in vulgo d.; multa industria et d.; tantâ diligentiâ officium suum praestitit, ut etc.; *na pose glede na imetak i gospodarstvo, čuvarnost, štedljivost, štednost.*

dīlĭgo, lexi, lectum, 3. [dis-lego] *upr. razbirati, izmedju više njih izabrati, odavle vele štovati, počitati, vele cieniti, ljubiti iz počitanja (sr.* amo), d. alqm et carum habere; alqm colere atque d.; se ipsum; inter se; hunc locum, in illa aetate pudorem, alcjs consilia, officia; † pro suo quemque officio; *u Nep. i o putenoj ljubavi,* amore Venerio alqm, puerum d.

dīlōrīco, 1. [dis-lorico] *(riedko) odoru na sebi razdrieti, raztrgati, razkinuti,* tunicam.

dī-lūceo, — — 2. *razsvanuti se, razsvitati se, tp. razjašnjivati se, jasan biti,* fraus; id quod coepit, *Liv.*

dīlūcesco, luxi, — 3. [diluceo] *razsvanuti se, razsvitati se, (o)svanuti, svitati,* dies, *Hor.; a ponajviše impers.* dilucescit, *dani se, sviće.*

dīlūcĭde, *adv. s comp.* [dilucidus] *jasno, bistro, razgovietno.*

dī-lūcĭdus, *adj. s comp. jasan, bistar, razgovietan,* verba; omnia dilucidiora facere.

dīlūcŭlum, i, *n.* [dis-lux] *prozorje, osvit(ak), sudanje, svit, svanuće.*

dīlūdium, ii, *n.* [dis-ludo] *upr. vrieme odmora iliti počinka gladiatorom medju dani, u koje im se bilo boriti, odavle* * diludia posco, *molim odmora, -za odgod borbe.*

dīluo, ui, ūtum, 3. *1) razkvasiti, razplakati, razmočiti, u tekućini ili mokrini raztopiti,* aqua d. lateres; * mel Falerno, * bacam aceto; * color diluitur, *izgubi se, izbliedi, izbieli; na pose u tekućini razžiditi, razčiniti, razriediti, razmočiti,* venenum, † medicamentum. *2) tp. oslabiti, umanjiti, pobiti, oprovrći, ukloniti, raztjerati,* omnes molestias, res leves; confirmatio diluitur; crimen; alqd infirmare et d.; * vitium ex animo; * posito serior hora mero diluitur.

* † **dīlŭvies,** ēi, *f. i* * † **-vium,** ii, *n. poplava, povodnja, potop; tp.* diluvium, *pogibija, poguba, propast, razsap.*

† **dĭmăchae,** ārum, *m.* [διμάχαι] *dvoborci, vrst*

vojnikâ kod Macedonaca, borećih se i na konju i pješice.

dī-māno, 1. *raztjecati se, razteći se, razširiti se*, * flamma; *tp.* meus hic forensis labor vitaeque ratio dimanavit ad existimationem hominum paulo latius, *stekao mi je u sve širem krugu štovanje u občinstva, Cic. p. Cael.* 3, 6.

dīmensio, ōnis, *f.* [dimetior] *(riedko) izmjerivanje, izmjera*, geometrica quadrati, *Cic. Tusc.* 1, 24, 57.

dīmētior, etc. *dep.* 4. [dis *i* metior] *raz-, izmjeriti, mjeriti, premjeriti*, coelum, syllabas; *partic. perf., pass.* tigna dimensa ad altitudinem fluminis; opere dimenso; *(Virg.)* certis dimensum partibus orbem, omnia sint precibus numeris dimensa viarum.

dīmēto, 1. i **-tor**, *dep.* 1. [dis *i* meta] *izmjerivši omedjiti, -označiti, okolčiti, koljem obilježiti*, locum castris, cursus siderum; ita dimetata signa sunt.

dīmĭcātio, ōnis, *f.* [dimico] *borba oružjem, boj uz pogibelj, da čovjek i izgubi*, proelii, universae rei, *glavni boj, -bitka*, universa; *tp. a) naporna borba, hrvanje za što. b) pogibeljna borba, hrvanje za što, gdje se može što i izgubiti*, d. famae fortunarumque omnium, fortunae; capitis; dimicationes vitae, *t. j. vrlo opasna.*

dīmĭco, 1. [dis *i* mico] *upr. migati ili mahati mačevi jedni proti drugim, 1) svjetlim oružjem boriti se, biti se, tuči se (ma i ne iznio živu glavu; sr.* pugno, digladior), *vojevati*, d. acie, in acie; proelio; armis; cum alqo *ili* adversus alqm; pro legibus, pro patria, pro aris ac focis, de tectis moenibusque; de imperio. *2) tp. a) sa svom snagom boriti se, hrvati se, otimati se za što, nastojati*, competitores d.; omni ratione d., ut etc. *b) boriti se-, hrvati se za stvar uz pogibelj, da ju izgubiš, metnuti što na kocku, metnuti glavu u torbu*, de vita, de gloria, de capite, de fama, de civitate, de fortunis, de liberis; de summa rerum dimicatur; *sa samim abl.*, in singulas horas capite suo, *Liv.* 2, 12, 10.

dīmĭdiātus, *adj.* [dimidius] *razpolovljen, na polak, polovica (o cielosti; sr.* dimidius), mensis; partes versiculorum; † aper; *u šali Plaut.* procumbunt d., *s polovicom tiela.*

dīmĭdius, *adj.* [dius-medius] *pol, pola, polak, polovica, polovina (o česti; sr.* dimidiatus), d. spatium, dimidia pars; d. patrum, d. plebis, *na polak spadajući na patricije, a na polak na plebejce. Na pose* **dimidium**, ii, *n. pol, polovica*; d. militum, pecuniae; dimidio *(za polovicu)* major; *posl.* dimidium facti, qui coepit, habet, *što se ne počne, to se nedospije, Hor.*

dī-mĭnuo, — — 3. *(Com.) razdrobiti, razbiti, razkoliti*, alcui caput, cerebrum.

dīmissio, ōnis, *f.* [dimitto] *(riedko) 1) razašiljanje, razpošiljanje*, dimissiones libertorum ad fenerandas diripiendasque provincias. *2) raz-, odpuštanje, raz-, odpust*, remigum.

dī-mitto, etc. 3. *1) razašiljati, razpošiljati, razaslati (kojekuda), pošiljati, (na sve strane)*, literas per omnes provincias; certos homines circum regiones; nuntios in omnes partes, ad civitates, tota civitate Aeduorum; praefectos in civitates; quoquo versus legationes; *absl.;* dimissi, *razaslanici (vjestnici)*; * d. aciem (oculorum) in omnes partes, *ogledati se, obazirati se na sve strane. 2) razpustiti, razpuštati (od sebe), od- izpustiti, pustiti*, alqm, alqm a se; alqm incolumem; alqm saucium; neminem nisi victum; hostem ex manibus, alqm ex custodia, ex concilio, † e carcere; milites in oppidum; Rhodios domum; dimissis equis, *pustivši konje (da se razbjegnu), Caes. b. c.* 3, 69, 4., *nu mjesto* (lectio) *je pokvareno*; * † d. equos; * d. ab armis incolumem Ascanium; † ab armis dimittitur, *sklone ga da po-, odloži oružje; na pose vojsku raza-, poslati (od sebe)*, exercitum, copias; equitatum a se; turmas praesidio ad impedimenta; *razpustiti skupštinu, zaglaviti, zaključiti*, senatum, consilium, convivium, ludos; *i samo* dimittere *sc.* consilium, *Cic. Brut.* 54, 200.; † *ženu pustiti, odpustiti, odvrći*, uxorem alqam e matrimonio; † *vjerovnika odpustiti naplaćena, na-, podmiriti, na-, izplatiti*, creditorem. *3) pustiti, izpustiti, ostaviti što, ostaviti se čega, okaniti se, odreći se čega, odustati od . . ., ostaviti na cjedilu, izgubiti (što je čovjek posjedovao ili tjerao)*, librum e manibus; signa ex metu; *(Phaedr.)* quem ore tenebat cibum; praedam, fortunam ex manibus; Italiam, oppida, ripam *(posjed obale)*, locum *(mjesto, položaj)*, provinciam, victoriam, triumphum, imperium, principatum, oppugnationem; rem frustra tentatam; jus suum; injuriam impunitam, *oprostiti*; multum de cupiditate; d. occasionem, tempus, facultatem alcjs rei, *propustiti*; * fugam; omnem spem; * † curam; quam (vitam) ne alieno arbitrio dimitteret, *Nep. Hannib.* 12, 5.; iracundiam suam rei publicae *(radi države)*; *(Tac.)* d. alcui tributum, *odpustiti.*

dī-mŏveo, etc. 2. *1) razmaknuti, razganuti, razviti, raztvoriti, razdieliti, razstaviti, razdvojiti*, † parietes, † plagulas lecticae; * corticem, *skinuti, oguliti*; * terram aratro, *preorati*, * aëra; * auras; * aquam corpore, *razdvojiti*; * rubum, *prošmignuti*; * cinerem, *razrovati, razpretati*, rauca ora talibus sonis, *otvoriti*, * obstantes propinquos, *turiti od sebe, progurati se kroz . . .; (Tac.)* turbam. *2) odmaći, od-, raztjerati, razpuditi, raza-, odagnati, ukloniti, udaljiti, odpraviti, odvratiti*, * d. polo umbram; * gaudentem patrios findere sarculo agros nunquam dimoveas *sc.* ab iis; * faciem litore, *odvratiti; (Tac.)* dimotis omnibus; *tp. odvratiti, razdvojiti, oddieliti, odmetnuti*, spes societatis d. equites a plebe, terror fide socios.

Dindȳmus, i, *m. i* * **-ma**, ōrum, *n.* [Δίνδυμος, -μα] *gora u Phrygiji, božici Cybeli sveta. Odavle* * **Dindȳmēne**, ēs, *f.* [ἡ μήτηρ Δινδυμήνη] = Cybele.

dīnŭmĕrātio, ōnis, *f.* [dinumero] *izbrajanje; kano govornička figura* = digestio.

dī-nŭmĕro, 1. *raz-, od-, iz-, po-, nabrojiti, platiti*, pecuniam alcui, *Ter.*; stellas, * tempora.

Dio(-on), ōnis, *m.* [Δίων] *1) svâk starijemu Dionysiju kralju syrakuskomu, učenik Platonov. 2) njeki akademički philosoph. 3) njeki stoik. 4)* Dio Halaesimus.

diōbŏlāris, *adj.* [διώβολον] *što se za dva obola prodaje, dva obola stojeći, Plaut.*

Diŏchăres, is, *m.* [Διοχάρης] *oslobodjenik Caesarov. Odatle* **-chărīnus**, *adj. Diocharov.*

Dioclētiānus, i, *m. car rimski od g.* 284—305. *poslije Is., Aurel. Vict. Eutr.*

Diŏdŏtus, i, *m.* [Διόδοτος] *stoički philosoph, učitelj Ciceronov.*

dioecēsis, is, *f.* [διοίκησις] *(riedko) zemlja, koja je bila kojoj provinciji pridružena te je imala ujedno s ovom istoga namjestnika za poglavara, srez, kotar.*

dioecētes, ae, *m.* [διοικήτης] *(riedko) upravitelj kraljevskih dohodaka, ravnatelj-, ministar financialni, blagajnik.*

Diŏgĕnes, is, *m.* [Διογένης] *1) philosoph jonske škole. 2) stoički philosoph, kano poslanik uz Karneada i Kritolaja u Rimu g.* 155. *pr. Is. 3) poznati cynički philosoph, suvremenik Alexandra Vel. 4) prijatelj M. Coeliju Rufu.*

Diŏmēdes, is, *m.* [Διομήδης] *sin Tydeja, kralja aetolskoga, jedan od najglasovitijih junaka grčkih pred Trojom; poslije razora Troje preselio se u Apuliju te utemeljio ondje grad „Arpi". Odavle* **Diomedis campus** *u Apuliji kod Cannâ*, * Diomedis urbs = Arpi; * **Diomedēus**, *adj. Diomedov.*

Dion *v.* Dio.

Diōne, ēs, *f.* [Διώνη] *1) kći Oceana i Tethyje (Tethys) mati božice Venere. 2)* * = Venus. *Odatle* * **-naeus**, *adj. Dionin*, mater = *Venera* (Venus); Caesar D., *Dionić (kano potomak Aeneje sina Venerina)*; antrum D., *Veneri sveta.*

Diŏnȳsius, ii, *m.* [Διονύσιος] *1) ime dviju vladalaca u Syrakusah, stariji i mladji* D. *2)* D. Heracleotes, *iz Herakleje, učenik Zenonov, najprije sljedbenik stoičke a kašnje Epikurove philosophije. 3)* D. Magnes *iz Magnesije, asijski rhetor (učitelj govorničtva) suvremenik Ciceronu. 4) učen rob Ciceronov. 5) oslobodjenik Attikov. 6) vješt glasbenik u Thebah. 7) ime jednoga roba, Hor.*

Diŏnȳsus, i, *m.* [Διόνυσος] = Bacchus. *Odatle* **-sius**, *adj. Dionysov*; **Dionysia**, ōrum, *n. subst. Dionysovo, svetkovina Dionysova, Plaut. Ter.*

Dĭoscūri, ōrum, *m.* [Διὸς κοῦροι] *(Jovljevi sinovi) Dioskuri*, Castor *i* Pollux, *jednom Cic. n. d.* 3, 20, 23.

diōta, ae, *f.* [διώτη] *posuda s dvie ručice, rukač, krčag, pehar, jednom Hor. carm.* 1, 9, 8.

Dīphĭlus, i, *m.* [Δίφιλος] *1) pisac grčkih komoedija iz Sinope, za kojim se povedoše* Plautus *i* Terentius. *2) graditelj u Rimu.*

dĭplōma, ătis, *n.* [δίπλωμα] *1) službena preporučnica (listina) izdana od senata za one, koji su putovali u provinciju. 2) (Suet.) od najvišega magistrata (činovnika) izdano pismo, kojim se komu što dozvoljuje ili kakova blagodat podjeljuje, povelja, diploma.*

Dĭpȳlon, i, *n.* [Δίπυλον] *dvovratje u Athenah, vrata ili kapija, na koju bi se išlo u Akademiju*, = *thriasijska vrata.*

* **Dirce**, es, *f.* [Δίρκη] *Dirka 1) supruga Lyka, kralja thebskoga, preobražena u vrelo istoga imena. 2) vrelo kod Thebâ. Odatle* * **-caeus**, *adj.* = *thebski, boeotski*, cygnus D. = Pindarus.

dīrecte, *adv. s comp.* [directus] *(riedko) 1) pravo, upravo, na pravac*, directius gubernare; directe ad perpendiculum, *okomice, sunovice, perpendicularno. 2) tp. upravo, izrikom, na sva usta*, dicere.

dīrecto, *adv. upravo, na pravac*, d. transversae trabes, *t. j. da čine prave kutove jedne s drugimi.*

dīrectus, *adj.* [*partic.* od dirigo] *prav, izpravan, koli o razitom iliti horizontalnom, toli ob osovnom iliti verticalnom smjeru = iliti razit, suvodan, ili osovan, izpravan, uzprav, uzpravo stojeći, izpravljen, osovljen, strm(enit)*, trabes; directa materia injecta, *uz duž pometane grede*; paries, *koja drugu pod pravim kutom sieče*; crates, *u pravcu ležeći* (Caes. b. c. 3, 46, 5.); iter, via, ordo; * fossa lateribus directis, *s osovnimi stranami*, (urbs Henna) tota ab omni aditu circumcisa atque directa, *strm strmcat*, cornu magis d., *više upravan, manje zavinut*, locus, *strm, vrletan*, jugum; * d. aes tubae, * arcus; *u prilici*, verba d., *upravo, na sva usta, bez okolišanja izrečene, jasne*; ratio, homo d., *prav, strog*; *(Just.)* contio, *upravni govor.*

dīremptus, us, *m.* [dirimo] *razstava, razdvoj, jednom Cic. Tusc.* 1, 29, 71.

dīreptio, ōnis, *f.* [diripio] *pljenjenje, pljačkanje.*

dīreptor, ōris, *m.* [diripio] *pljenilac, pljačkaš.*

dīrĭbeo, — ĭtum, 2. [dis-habeo] *t. t. u skupštinah ili na sudovih u glasovnik (posudu) metnute glasovnice lučiti, glasove brojiti, scrutinovati*, tabellas.

dīrĭbĭtio, ōnis, *f.* [diribeo] *t. t. lučenje glasovnicâ, brojenje glasova, scrutinij.*

dīrĭbĭtor, ōris, *m.* [diribeo] *t. t. lučilac glasovnicâ, brojitelj glasova, scrutinator.*

dīrĭbĭtōrium, ii, *n.* [diribeo] *velika sgrada u Rimu, gdje bi se izprva kod izbora glasovnice lučile ili glasovi brojili, a kašnje darovi u novcu i meso medju puk, kao što i plata vojkom dielila, Suet.*

dīrĭgo, rexi, rectum, 3. [dis-rego] *1) izpraviti, na pravac, uporedo postaviti*, aciem; naves ante portum; vicos, *na pravac, pravilno sagraditi*; (lituo) regiones (urbis), *smjer opredieliti*, fines, *izpraviti, urediti*; * membrana plumbo directa, *olovkom nacrtana, -linovana. 2) upraviti, obrnuti, okrenuti kamo*, cursum ad litora, navem alqo; directi in quincuncem ordines arborum; tela in corpus; * vulnera alcui; * spicula arcu, *odapeti, izpustiti; i intrans. okrenuti se, obrnuti se kamo*, in frontem, *(o brodovih) okrenuti se napried, načiniti front*; † planities hinc dirigens, *prostirući se*; *tp. a)* d. cogitationes ad alqd, *stati misliti o čem*, puerum ad hanc opinionem; divinatio ad veritatem dirigit, *(Quint.)* ad ea se quisque dirigebat effingenda, quae poterat. *b) uravnati, urediti, udesiti, opredieliti što po čem*, vitam ad certam rationis normam; ad exemplum *(po izgledu)* virtutum omnium mens dirigenda, *Quint.* 10, 2, 1.; utilitatem honestate, *udesiti prema itd.*; haec rhythmicorum ac musicorum acerrimâ normâ, *udesiti po najstrožih pravilih rhytmike i musike.*

dĭrĭmo, ēmi, emptum, 3. [dis-emo] *1) razniniti, razstaviti, raztvoriti, razgraditi, razdvojiti, (raz)dieliti, (što je iznutra njekako organički spojeno; sr.* divido), corpus, castra, acies; urbs flumine dirempta. *2) tp. u-, prekinuti, dignuti, obustaviti, poremetiti, razbiti, razvrći, osujetiti,* proelium, pugnam, certamen, colloquium, comitia, societatem, sollemnia ludorum, rem susceptam; d. tempus, *učiniti, da se što odgodi na drugo vrieme;* † finem bellandi, *učiniti;* concilium, auspicium; controversiam, iras, * litem.

dīrĭpio, rĭpui, reptum, 3. [dis-rapio] *1) * raztrgati, razdrieti, razkinuti,* alqm; artus, membra. *2) razgrabiti, oteti, plieniti, pljačkati, harati, porobiti, razoriti, na pose kano vojn. t. t. (tako da se u kuće prodere te svatko čuvano tudje blago po svuda sa sobom odnosi; sr.* spolio, populor *i sl.)* bona, urbes, oppidum; castra hostiliter; provincias, civitates, impedimenta, magnum numerum frumenti, naves, praedas bellicas; † aedificia; * dapes; *manje često o čeljadi,* Eburones, Lusitanos, socios; diripi ab hostibus, diripi. *3) skinuti, strgnuti, sadrieti, odkinuti,* † ex capite regni insigne, † ferrum a latere; * tergora costis; * arma militibus direpta.

dīrĭtas, ātis, *f.* [dirus] * † *užasnost, strahovitost, grozovitost, o ljudih, okrutnost, strašna nemilost,* omni diritate atque immanitate; in altero d.; † morum ejus d.

dī- *ili* **dis-rumpo,** etc. 3. *1) raztrgati, razkinuti, razdrieti, razlomiti, razkrhati, razbiti,* alcui caput, *Plaut.;* tenuissimam quamque partem (nubis) dividunt atque d.; homo diruptus, *kilav, loman, slab; (Tac.)* imagines d. *2) tp. a) pass. medialno, od srčbe, jeda i sl. puknuti, razpuknuti se (u pučkom govoru),* dolore, alcjs plausu; *absl.;* d. se, *iztrgati se, prekinuti se, prekomjerno natezati se, -upinjati se,* dirupi me paene in judicio Galli. *b) prekinuti, razbiti, razvrći,* amicitiam; societatem humani generis.

dī-ruo, ui, ŭtum, 3. *1) raz-, s-, porušiti, razoriti, razvaliti, razkopati,* urbem, alcjs domum; muros, nova, * monumentum; Megara vi capta d. ac diripere; * d. agmina, *razpršiti; u Liv.* d. Bacchanalia; *tp.* aere dirutus est, = *opuljili, oskubli su ga (kod igre);* homo diruptus dirutusque, *slab i propao.*

dīrus, *adj. s comp. i sup. zlokoban, strahovit, užasan, grozan, zlonosan, nesretan,* * omen, *zla kob,* * grando, * cometae, * tempus; † aves; *u obće strašan, grozovit, okrutan, nemio, tvrda srdca,* * exsecratio; † preces, *kletve;* † superstitio; * venena; * hydrops; * detestatio; * sollicitudines; * religio loci, *na štovanje nagoneći i grozu zadajući;* * Hannibal, * Afer; * hydra; * dea. *Na pose* **dirae,** ārum, *f. a) zle kobi, zlokobna, zlonosna, nesreću navješćujuća znamenja,* obnuntiatio dirarum, *i* **dira,** ōrum, *n. b) kletve,* contingere funebribus diris signa, tela, arma hostium, *strašnimi kletvami prokleti (neka propadne), Liv.;* † diris agam vos, *(Tac.)* diras imprecari, *božice osvetnice.*

1. Dīs, ītis, *m.* = Pluto.

2. dīs, *adj. v.* dives.

3. dis, *nerazstavna čestica, koja u sastavljenih riečih izražava razstavljenje ili udaljivanje, raz-, od-, ili protivno tomu, što znamenuje rieč nesastavljena.*

dis-calceātus, *adj. izuven, neobuven, bos, jednom Suet. Ner.* 51.

dis-căveo, etc. 2. *1) veoma se čuvati čega, biti na oprezu,* malo, *jednom Plaut. Men.* 2, 1, 24.

dis-cēdo, etc. 3. *1) razići se, razilaziti se, razstati se, razpršati se, razštrkati se, razbjeći se,* d. in duas partes; inter se; ex fuga, ex fuga in civitates; in silvas; † in manipulos; ab concilio disceditur, *razidu se;* discessum est, *razstadoše se;* terra d., *raztvori se;* coelum d., *otvori se, razklopi se,* * *razvedri se. 2) otići, poći, udaljiti se, dieliti se,* d. ab alqo; contione, ex castris, ex castris domum; ab hibernis, ab urbe, ab exercitu; a loco, *maknuti se s mjesta, pomjeriti se,* * amicis; ex, a bello *(s ratišta),* d. de foro, Capua, e Gallia; * finibus, * templo; * ad urbem; quartana d. ab alqo, *pustila ga je, absl.;* * sol discedens; d. cubitum, *ići spavat. Na pose a) kano vojn. t. t. otići, poći, odmarširati, dignuti se-, podići se (na put),* d. Tarracone, a Gergovia, ex hibernis; d. in castra, longius; ab armis, *po-, odložiti oružje; absl. b) odmetnuti se od koga, ostaviti koga,* d. ab amicis, milites d. a duce; *(Cael. u Cic. ep.)* uxor d. a Dolabella. *c) u boju, na sudu i sl. kako god proći, izići (bilo kano dobitnik ili kano pobjedjenik, s gubitkom ili dobitkom itd.), biti,* superior, victor, victus, vulneratus d.; aequo Marte cum Volscis *(iz boja s Volsci);* sine detrimento, infecta re, *(Nep.)* infectis rebus d.; consulum judicio probatus discessit; * d. Alcaeus puncto illius; pari proelio d., aequo proelio disceditur; tanta injuria impunita d., *prodje-, ostavi se bez kazni;* turpissime; *(Nep.)* liberatum *(nevinim proglašen na sudu)* d. *3) tp. a) od česa odstupiti, -odustati, -udariti natrag, udaljiti se, ostaviti što, ostaviti se čega,* a fide et justitia, ab officio, a consuetudine, a voluptate; d. a constantia atque a mente atque a se, *ostavi ga itd. te dodje izvan sebe;* d. a sua sententia, ab oppugnatione castrorum; d. ex, a vita, *preminuti, ostaviti se s ovoga svieta, razstati se s dušom;* d. a re, *o govorniku, od stvari, theme udaljiti se, zastraniti; o neživ., proći, minuti, nestati, izčeznuti,* sollicitudines d.; memoria illius rei nunquam discedet ex animo meo; hostibus spes potiundi oppidi. *b) t. t.* d. in alcjs sententiam, *pristati uz čije mnienje* (v. discessio); d. in alia omnia, *izjaviti se za posve protivno mnienje. c)* d. ab alqo *ili* ab alqa re, *ne gledati na koga ili što, izuzeti koga ili što, u svezi* cum a vobis discesserim, *osim vas,* cum a fraterno amore discessi.

disceptātio, ōnis, *f.* [discepto] *mirno i bezstrastno pretresanje, prietres, razprava, debatta, iztraživanje (da se pronadje istina ili pravo u kojoj stvari; sr.* contentio, altercatio, jurgium), *učeno pregovaranje,* cum quibus omnis fere nobis d. contentioque est; disceptationes forenses judiciorum aut deliberationum; *takodjer prieporka, prieporna tačka.*

disceptātor, ōris, *m. i (riedko)* **-trix,** īcis, *f.* [discepto] *izpitalac, pre-, razsudnik, odlučnik, -ica.*

discepto, 1. [dis-capto] *1) o parcih, stvar pretresati, iztraživati, razpravljati priepornu stvar, prepirati se (mirno i bez strasti; sr.* altercor, contendo *i sl.),* d. de publico jure, apud alqm de controversiis; *tp.* fortuna rei publicae in uno proelio disceptat, *odlučuje se, rješava se jednom bitkom. 2) o sudcu, pre-, razsuditi, riešiti, razpraviti, odlučiti,* d. controversias; inter populum Carthaginiensem et regem in re praesenti; † inter amicos; ipso exercitu disceptante.

dis-cerno, etc. 3. *1) raz-, odlučiti, razdvojiti, dieliti, raz-, oddieliti, razmedjiti, razstaviti,* mons d. fines eorum; * litem d. arvis; duae urbes magno maris terrarumque spatio inter se discretae; † Agrippina discreta velo; * discretae sedes piorum; * septem discretus in ostia Nilus; omnia discrimina talia, quibus ordines discernerentur, *Liv. 2) razlučiti, razlikovati (lučenjem, razstavom; sr.* distinguo), alba et atra discernere non posse; * fas atque nefas exiguo fine libidinum; suos; alqm ab alqo; *s quaest. indir.*

discerpo, psi, ptum, 3. [dis-carpo] *1) raztrgati, razkomadati, razdrobiti, razdrieti, razkinuti, razdrpiti,* alqm; * membra gruis; animus discerpi non potest; * *razpršiti, razsuti, razsijati, uništiti (o vjetrovih). 2) tp. a) u govoru, razdrobiti, razkomadati. b)* * d. alqm dictis, *raztrgati = psovati, grditi.*

discessio, ōnis, *f.* [discedo] *1) razilaženje, razveza ženitbe, Ter.; t. t. glasovanje senatorā prelazeći na jednu ili drugu stranu,* facere d., *dati glasovati;* senatus consultum per d.; fit d.; facta est d. in sententiam alcjs. *2) (riedko i kasno) odlazak, odmarširanje.*

discessus, us, *m.* [discedo] *1) razlazak, razdvoj,* d. coeli, *bljeskavica, sijavica, dragušice, jednom Cic. de div.* 2, 28, 60. *2) od-, polazak, pohod, udaljivanje, dieljenje, razstanak,* d. et profectio, omnis nobilitatis; d. ab omnibus, quae sunt in vita bona; illius Alexandreâ disc., d. e vita, *preminuće;* digressus et disc. *(na smrti);* d. ab urbe; *pl.* solis accessus discessusque; *euphem., prognanstvo, zatočenje; o vojsci, po-, odlazak, odmarširanje.*

discĭdium, ii, *n.* [discindo] *razstava, razstanak,* d. conjugis, *oproštaj sa suprugom; na pose razstava muža i žene, razveza ženitbe; tp. u duševnom sm., razkrštenje, razdvoj, razkol, razdor, razpra, razkida, zavada, nesloga,* odium cum crudelissimo discidio; belli discidio; odia, discidia, discordiae, seditiones, bella; civile d., amicorum discidia.

* **discinctus,** *adj.* [*partic. od* discingo] *raz-, odpasan, nemaran, razuzdan, razpušten, nevaljao, bezbrižan,* nepos; otia.

di-scindo, etc. 3. *raz-, poderati, razkinuti, raztrgati, razkoliti, razciepiti,* vestem, *Ter.;* cotem novaculâ, *prerezati;* † alcui maxillam ictu; tunicam, *razkinuti (da zagališ prsi); (Suet.)* veste a pectore discissa; *tp.* d. amicitiam, *silovito, na mah prekinuti, razvrći.*

dis-cingo, etc. 3. *raz-, odpasati,* tunica discincta, *Hor.,* centuriones d., *Liv.;* tunicati et discincti, *Suet.; u prilici,* in sinu est, neque ego discingor, *ne pustim ga t. j. nastojim sačuvati si njegovo prijateljstvo.*

discĭplīna, ae, [disco] *1) nauk, koji se komu daje ili od koga prima, nauka, obučavanje, obuka, nastava,* disciplina puerilis; disciplinae causâ; in disciplinam convenire; dare filium alcui in disciplinam; res quarum disciplina est, *koje se mogu učiti;* alqd pro disciplina et praeceptis habere, *uzeti-, primiti kano nauk i opomenu. 2) što se (po školah) uči ili predaje, znanost, znanstvo, nauka,* d. juris civilis, *pravoznanstvo,* d. militaris, militiae, bellica, *ratoznanstvo, nauka o ratovanju;* disciplina et praecepta; *na pose sustav, systema,* Druidum, majorum; *pl. a) učevni predmeti, nauci, znanosti, osb. praktične (sr.* doctrina); pueritiae disciplinae; campi *(igrališta)* et disciplinae *(učilišta);* erat Italia tunc plena Graecarum artium et disciplinarum; quibus disciplinis et a quibus sit eruditus. *b) škole philosophijske,* trium disciplinarum principes. *3) obukom itd. postignuti zapt, poredak, red, vježba, uredjenje, ustrojstvo, uredba, disciplina,* d. militaris, militiae, bellica; familiae; rei publicae; † domestica; dominorum; d. meretricia, *kućanstvo-, gospodarstvo bludnice; subjectivno, načela, po kojih tko radi, običaj, način, methoda; na pose način učenja, učba.*

discĭpŭla, ae, *f.* [disco] *učenica, Plaut. Hor.*

discĭpŭlus, i, *m.* [disco] *učenik, djak; i u Plaut. učenik = šegrt.*

disclūdo, si, sum, 3. [dis-claudo] *na pose zatvoriti, raztvoriti, razstaviti, raz-, oddieliti,* mons d. Arvernos ab Helviis; quibus (tignis) disclusis, *koliko valja udaljene jedna od druge;* * (solum coepit) discludere Nerea ponto, *odlučivati, u more zatvarati,* * d. morsus roboris, *otvoriti.*

disco, dĭdĭci, — 3. *učiti se, (na)učiti, poznati, doznati,* d. literas Graecas, dialecticam ab alqo, literas apud alqm; id de me, *Ter.;* * virtutem ex alqo; * me peritus discet Iber, *za me će čuti itd.;* quem didicere Vindelici *(u zao čas po sebe) poznali su;* d. causam, *stvar proučiti, dati se o stvari uputiti po clientu (ob odvjetniku);* didicisse palaestram, *učio sam hrvati se (gombanje, gymnastiku);* discit Latine loqui; † didici esse infelix; * discit mentiri lana colores; d. fidibus antiquis *sc.* canere; *s acc. c. inf., s quaest. indir.;* discendi causâ; d. ab alqo; *praegn.* didicit, *učio se je (govorničtvu); u obće često o djacih, učenjacih, učiti (študirati),* cetera si non didicerit; studium discendi; incensus studio discendi; † *subst.* discentes, *učenici, djaci.*

dis-cŏlor, ōris, *adj. 1) razne masti (boje), šaren, pisan,* † vestis; * vestis d. fatis meis, *različite od moje sudbine masti, koje se boja ne slaže sa sudbinom mojom;* * d. aura auri. *2) tp. različan, različit, nejednak (glede na spoljašnjost; sr.* dispar), matrona meretrici dispar *(po značaju, ćudi)* atque discolor *(po izvanjštini), Hor.*

dis-condūco, etc. 3. *ne pruditi, škoditi, jednom Plaut. Trin.* 4, 2, 85.

*** dis-convĕnio,** — — 4. *ne sudarati se, ne slagati se,* vitae d.; *impers.* eo d. inter meque et te, *ne slažemo se medju sobom.*

discordābĭlis, *adj.* [discordo] *neskladan, ne sudarajući se, jednom Plaut. Capt.* 2, 3, 42.

discordia, ae, *f.* [discors] *nesloga, nesklad, neskladnost, razdor,* hominum, rerum, verborum; *i u pl.*; * *o djevojci, zadjevica, predmet svadje, -razpre;* * Discordia, *božica nesloge, -razpre.*

discordiōsus, *adj.* [discordia] *pun nesloge, vrlo nesložan, svadljiv, jednom Sall. Jug.* 66, 2.

discordo, 1. [discors] *nesložan-, u zavadi biti, u obće ne slagati se, ne skladati se, ne sudarati se, ne podudarati se s kim,* inter se, *Ter.*, inter se dissidere atque d.; animus a se ipse dissidens secumque d.; *(Tac.)* d. cum Cheruscis; * *s dat.; absl.,* † oppidani; * eques.

discors, dis, *adj.* [dis-cor] *1) nesložan, posvadjen, zavadjen, prepirući se,* homines; * animi; secum d.; *(Liv.)* ad alia; * sibi; * d. concordia, * vesania; * venti; * Tanais = *neprijateljski (Rimljanom) scythski čergaši (nomadi)*; * arma; * ora sono discordia signare, *opaziti razliku narječja. 2) ne sudarajući se, neslažući se, neskladan, nesuglasan, nejednak, različit,* * symphonia, * fetus d., *dvolik*; † natura maris; † membra; † homines moribus et linguis.

discrĕpantia, ae, *f.* [discrepo] *nesklad(nost), nesudaranje, razlika,* scripti et voluntatis; majorem multo inter Stoicos et Peripateticos rerum esse ajo discrepantiam quam verborum.

discrĕpātio, ōnis, *f.* [discrepo] *nesklad, nesloga, razdor,* inter consules, *jednom Liv.* 10, 18, 7.

dis-crĕpo, ui, — 1. *1) o glasbilih, nesuglasno-, neskladno zvečati, neslagati se,* tibiae d. *2) razilaziti se u mnienju, nesudarati se, ne slagati se, ne podudarati se, ne skladati se, razlikovati se,* d. cum alqo, sibi; cum, ab alqa re; inter se; *s dat. ili abl.*; id quod haud d.; * causa latendi d., *neodlučen-, prieporan je*; *impers.* discrepat, *ne slažemo se, nije jošte odlučeno, prieporno je, ima protuslovja,* d. de latore legis; non haud d., quin; illud haudquaquam d., *s acc. c. inf.*; † *s quaest. indir.*; d. inter scriptores rerum.

di-scrībo, 3, *razpisati, jedno ovamo, drugo onamo pisati, odatle odrediti, doznačiti, napútiti,* argentum discripsi illis quibus debui, *Ter.*; magnam vim frumenti — aediles curules quaternis aeris vicatim populo discripserunt, *Liv.* 30, 26, 6.

discrīmen, ĭnis, *n.* [discerno] *1) što razlučuje, luči, razstavlja, dieli, prostor medju dva predmeta, medjutak, medjina, daljina, razdaljina, razstup,* duo maria pertenui discrimine separantur; † agminum; * d. comae, *oddioci-, staze u kosi,* * parvum leti d., * parva leti d., *daljina, dalekost*; * discrimina costis dare *(o hrbtenici, kičmenjači), rebra dieliti*; * septem discrimina vocum, *sedam medjuredjâ (intervallâ) glasova = sedmoglasna, sedmožična lyra. 2) tp. razlika,* omni discrimine remoto; in vulgo non est d., *razlikovanje, t. j. puk nezna razlikovati*; omisso sui alienique d., † d. inter; * tenues parvi discriminis umbrae, *malo se razlikujući. 3) odsudni, odlučni čas, odlučni, odsudni položaj, prekret, krisa, odlučenje, riešenje, odavle pogibio, pogibelj, opasnost kano upravo odsudni čas, kano najviši stupanj od* periculum *mišljena,* in discrimine esse, versari, *odlučivati se, rješavati se*; *(Liv.)* d. facere, dare; *(Liv.)* haud in magno ponere discrimine, *ne držati što baš važnim*; *(Curt.)* nunquam in d. venit *(nije se odlučilo, -iztraživalo),* an; res est in summo d.; dare, committere rem in d., *riskirati, staviti na kocku*; ipsum d. periculi; in tanto d. periculi; periculum discrimenque; ad ipsum discrimen ejus temporis; † ultimo rerum discrimine; * discrimina dare; * per tot discrimina rerum; alqm in discrimen capitis adducere; salus in summum discrimen ac periculum vocatur; *(Liv.)* in discrimine est *(vrlo je rad znati)* nunc humanum omne genus, utrum — an etc.; *čim se odlučuje, dokaz,* discrimine aperto, *Ov. met.* 1, 222.

discrīmĭno, 1. [discrimen] *(riedko) razlučivati, lučiti, dieliti, razdieliti,* Etruriam; vigiliarum somnique nec die nec nocte discriminata tempora.

discriptio, ōnis, *f.* [discribo] *razdioba, raz-, uredjenje,* civitatis, *jednom Cic. p. Sest.* 65, 137.

dis-crŭcio, 1. *razmučiti, svakojakomučiti, kiniti, trapiti,* discruciatus; *na pose* discruciari, *(iz)-, namučiti se, (na)jediti se, jesti se, ginuti, trapiti se,* amore; *s* animi *(u srdcu), Com.*

discumbo, cŭbui, cŭbĭtum, 3. [dis-cubo] *porazleći se, legnuti, a) o mnogih ili † jednom izmedju mnogih, leći (mi: sjesti) svaki na svoje mjesto za stol,* discumbitur. *b) leći spavat*; *(Plaut.)* ire discubitum, *ići spavat.*

dis-cŭpio, etc. 3. *žestoko, silno željeti, -žudjeti, s inf., Plaut. Cael. u Cic. ep.*

dis-curro, cŭcurri *ili* curri, cursum, 3. *raztrkati se, (po ili kamo) trčati-, jahati-, voziti se amo tamo, razteći se, razletjeti se, razbjeći se, razpršiti se, na pose kano vojn. t. t.,* d. in muris; circa vias; ad arma, ad portas, ad rapiendas virgines; in cornua *(Liv.)*, in cornu *(Curt.)*, *po-, razdieliti se*; * per silvas; * Nilus d. *(raztječe se, dieli se)* in septem ora; † fama tota urbe, *razidje se glas*; * mens utroque.

discursus, us, *m.* [discurro] *raztrkivanje, razbjeg, trkanje amo tamo,* militum; † magno clamore discursuque; *i o brodu*; † ignei spiritus d., *razlet.*

discus, i, *m.* [δίσκος] *kolut, okrugao od kovine ili kamena, kojim bi se na stanovit cilj bacali.*

discŭtio, cussi, cussum, 3. [dis-quatio] *1) razbiti, razlupati, raztrieskati, razgruhati,* columnam, murum latericium; tabulationem telis; * jubas capiti. *2) raztjerati, razagnati, razpuditi, razgoniti, razpršiti, razsijati,* coetus, concilium; ea quae obscurant; nebulâ sole discussâ; * sol pallentes d. umbras; * ut primum discussae

umbrae; discussa nive, *budući uklonjen snieg, Caes. b. G.* 7, 8, 2., *usuprot u Curt.* 7, 3, 6. *budući snieg skopnio. 3) tp. suzbiti, razbiti, razvrći, osujetiti, ukloniti, ukinuti,* periculum; cladem; rem totam; * somnum; † soporem; † ebrietatem; † tempestatem serenitate; † otii vitia negotio; † gliscentem in dies famam fors discussit; † destinata, *osujetiti.*

dĭserte *i (predcl.)* **-tim,** *adv. s sup.* [disertus] *1) u dobro razredjenu, razgovietnu i tačnu govoru, razgovietno, rječito (sr.* disertus). *2) jasnimi, tačnimi riečmi, naročito, izrekom (tekar od Liv. počamši).*

dĭsertus, *adj. s comp. i sup.* [dissero] *1) koji misli svoje jasno i tačno izriče u dobro razredjenoj i dobro sastavljenoj besjedi, rječit, ljeporek (ne upr. rječit u podpunu sm. ove rieči; sr.* eloquens, facundus), eum statuebam disertum, qui posset satis acute atque dilucide apud mediocres homines ex communi quadam opinione dicere; disertus esse possem *(mogao bih pokazati dialektičku vještinu svoju),* si contra ista dicerem; disertissimum cognovi avum tuum, at te etiam apertiorem in dicendo; *(Ter.)* callidum et d. credidi hominem; * *takodjer vješt, okretan u čem,* leporum d. ac facetiarum; *subst.* diserti, ōrum, *m. govornici, besjednici. 2) pren. o govoru samom, dobro raz-, uredjen, razgovietan, jasan, tačan,* oratio; historia; epistola; literae.

disjectus, *adj.* [*partic. od* disjicio] *razbacan, razpršen, razsijan, razštrkan,* manus; urbs vasta et disjecta spatio, *na daleko prostirući se*; † aedificia; *(Tac.)* disjectas inter arenas *mel, mur* (Flugsand); * d. membra poëtae; *subst.* disjecti, *raztrkano, podaleko jedan od drugoga stanujući.*

disjĭcio *(u oblicih praesentis i* disĭcio *i* dissĭc.), jēci, jectum, 3. [dis-jacio] *1) razbacati, razvrći, razmetati, raztjerati, razagnati, razpuditi, razbiti, razkoliti, razpršiti, razasuti (sr.* dissipo), phalangem, copias barbarorum; † classiarios; nostros disjectos adoriri; * nubila; * nubes; * disjectum vulnere; * disjecta comas, *razpletene kose (gen.). 2) tp. a) razvrći, razbiti, razvaliti, razoriti, razrušiti, uništiti, osujetiti, prepriečiti,* antennas, arcem; * urbes; * tecta; d. consilia, rem; globum consensionis, * pacem. *b) novce, imutak razmetati, razsuti, po-, raztepsti, potratiti, razteći, Com. u Cic. p. Cael.* 16, 37.

disjuncte *(dj.), adv.* [disjunctus] *razvezano, class. samo* disjunctius, *s odviše mnogo oprjekâ* (antithesâ) *Cic. Phil.* 2, 13, 32.

disjunctio (dīj.), ōnis, *f.* [disjungo] *dieljenje, ostavljenje, razstava, razdvoj, razstanak s kim,* meorum, *s mojimi*; ut non statim alienatio disjunctioque facienda sit; *tp. a) razlikovanje, razlika, razlikost,* animorum, sententiae. *b) u rhetorici, navedenje od više izreka bez veznika; u logici strogo protivne disjunctivne izreke.*

disjunctus (dīj.), *adj. scomp. i sup.* [*partic. od* disjungo] *razvezan, 1) razstavljen, oddieljen, udaljen, dalek. 2) ne svezan, -spojen, bez sveza s čim, nesuvisli, nesputan, razlikujući se, različit, poseban; kano log. t. t. protivan, nasuprotan, disjunctivan; kano rhet. t. t. nesputan, izprekidan, bez veznikâ; (Tac.) o besjedniku.*

dis-jungo (dīj.), etc. 3. *1) raz-, odvezati, odriešiti, raz-, od-, izpregnuti,* d. jumenta, *(Hor.)* disjunctum bovem curas. *2) raz-, oddieliti, dieliti, raz-, odlučiti, razstaviti,* flumen illud d. regnum Jugurthae Bocchique; intervallo locorum et temporum disjuncti sumus; equitatus a laevo cornu brevi spatio disjunctus; *tp. razdvojiti, razstaviti, razdružiti s kim, odbiti, odvratiti, udaljiti,* alqm ab alqo, ab alcjs amicitia *ili* familiaritate; populum a senatu; se a corpore, se ab orationibus;. *razlikovati,* insaniam a furore.

dis-pālor, 1. *dep. (samo u partic. perf.) amo tamo tumarati, -skitati se, -klatariti se, raztrkati se, razbjeći se, razpršiti se,* multitudo; dispalati in agris, *Nep.*

dis-pando, etc. 3. *(riedko) raztegnuti, razpeti, razprostrieti, (raz)širiti, razmaći, razklopiti,* dispansa dextrae manus palma. *Suet.*

dis-par, ăris, *adj. nejednak, razlik, različan (po ćudi i naravi; sr.* discolor), gladii; colores, *ne sudarajuće se*; proelium *(pješakâ i konjanikâ)*; genus, fortuna, mores, studia; habitus animorum; alcui, inter se; * rebus et ordine; quidquam d. sui atque dissimile.

dis-părĭlis, *adj. (neclas. riedko)* = dispar.

dis-păro, 1. *razpariti, razdvojiti, razstaviti, raz-, oddieliti,* alqos; *(Plaut.)* d. eos alium aliâ, *razposlati*; *subst.* **dispărātum,** i, *n. rhet. t. t. upr. niječuća opreka, n. pr.* sapere, non sapere.

dispartio, -ior, *v.* dispertio.

dis-pello, pŭli, pulsum, 3. *raztjerati, razagnati, razgoniti, razpuditi, razsijati, razpršiti,* pecudes, nebulam; *pren.*, ab animo tanquam ab oculis caliginem.

dispendium, ii, *n.* [dispendo] *raztipanje novaca, nepotrebni ili suvišni trošak, uzaludno trošenje, tratnja, nedostatak, gubitak, šteta, kvar (opp.* compendium), *Plaut. Ter.*; * *pl.* dispendia morae, *potrošak vremena, danguba.*

dispensātio, ōnis, *f.* [*od* dispenso] *upr. razvaganje, odmjerivanje, odatle tačno, razmjerno razdjeljenje, uredba, upravljanje, uprava, gospodarenje, gospodarstvo,* inopiae, *malenom gotovinom,* aerarii, pecuniae, annonae; *i upravljateljstvo, intendantstvo, blagajničtvo,* regia, *u kralja.*

dispensator, ōris, *m.* [dispenso] *upravljatelj kuće, nadzornik-, providnik, intendant, blagajnik.*

dis-penso, 1. [*intens. od* dispendo] *upr. razvagati, odmjeriti, odavle razmjerno raz-, po-, udieliti, porazdieliti, -izplatiti,* nummos, *Plaut.*, laetitiam inter impotentes populi animos, *Liv.*, * oscula per natos, *izljubiti. 2) razmjerno i brižljivo urediti, -uredjivati, razrediti,* annum intercalaribus mensibus interponendis; victoriam, *sve potrebito narediti, da se okoristiš pobjedom*; inventa non solum ordine sed etiam momento quodam atque judicio; *na pose novčane i gospodarstvene poslove*

kako valja urediti, -upravljati, obskrbljivati, -obavljati, -opravljati, res domesticas, pecuniam; * fila mortalia *(o Parkah) presti nit života.*

dis-percŭtio, 3. *raz-, prebiti*, cerebrum, *jednom Plaut. Cas.* 3, 5, 19.

dis-perdo, etc. 3. *sasvim upropastiti, zatamaniti, uništiti, po-, izkvariti*, rem, *Plaut.*, possessiones, *(Vatin. u Cic.)* tot cives Rom.; * stridenti stipula miserum d. carmen, *kvariti, odrljati, brenkati;* † libellum, *spešnjati, pokvariti. — Passiv. u prosi ne rabi; mjesto njega* dispereo.

dis-pereo, etc. 4. *sasvim iliti stubokom propasti, po-, izginuti, zaglaviti*, fundus; *na pose (Com.)* disperii, *propadoh! pogiboh! (Hor.)* dispeream, ni, *propao, živ me bog ubio! ako ne . .,* dispeream si, *Cat. Prop.*

dispergo, si, sum, 3. [dis-spargo] *razsipati, razasuti, razdrozgati, razsijati, razpršiti, raztrieskati, razmrskati; prosuti, raznositi, širiti, raz-, podieliti, porazdieliti*, * corpus per agros; *(Ter.)* cerebrum, *razmrskati*, viam cerebro, *poprskati;* membrorum collectio dispersa = *na mnogih mjestih;* * vitam in auras, *izdahnuti, pustiti dušu;* * partem voti in auras; *na pose o vojnicih*, milites dispersi, *razpršeni, razasuti*, dispersi ac dissipati, rari dispersique, dispersi a suis pars cedere; in partes d. multitudo; *(Tac.)* magna pars Judaeae vicis dispergitur = vici disperguntur per magnam partem Judaeae; partes rei gestae in causam, *podieliti;* multa perniciosa; duo milia tota acie; bellum tam longe lateque dispersum, *razgranjen;* * libellos; *(Tac.)* d. rumorem, *i* vulgus d. *s acc. c. inf., bješe prosuo ili raznio (glas) da itd.;* dispersa et dissipata (*opp.* conclusa artibus), *bez pravila i reda izušteno.*

disperse († dispersim), *adv.* [dispergo] *(riedko) razasuto, amo tamo.*

dispersio, ōnis, *f.* [dispergo] *razasuće, razsap, razor(enje)*, urbis, *jednom Cic. Phil.* 3, 12, 31. *(po Halm-u).*

dispertio, 4. *i (riedko)* **-tior,** *dep.* 4. [dispartio] *raz-, u-, podieliti, porazdieliti, razrediti, razturiti, dopitati*, opsonium bifariam *(Plaut.);* exercitum per oppida, pecuniam judicibus; proxima loca tribunis; *tp.* conjecturam in quattuor genera; d. tempora voluptatis laborisque; mihi tecum officium dispertitum fuisse; tot in curas dispertiti eorum animi erant.

dispĭcio, spexi, spectum, 3. [dis-specio] *(upr. progledati i razgledati ili obazirati se na sve strane, osob. ob onih, koji prije vidjeli niesu), 1) progledati, počimat vidjeti, otvoriti oči i predmete početi razaznavati, ugledati, vidjeti*, d. non possum; ut primum dispexit; qui jam dispecturi sunt; catuli d.; *(Plaut.)* dispice, *ogledaj se, obazri se; (Tac.)* dispecta est *(nazrena-, ugledana bi)* et Thule. *2) tp. duševno (s naporom) razglédati, proglédati, razabirati, dovidati se čemu, uvidjeti, pronaći, dosjetiti se, ili raz-, promišljati, razmatrati, promotriti*, tum etiam, cum circumfusi erant caligine, acie mentis d. cupiebant; quid sperem, non d.; insidiatorem et petitum insidiis; res Romanas; nihil d. caeca mens.

displĭceo, cui, cĭtum, 2. [dis-placeo] *ne ili slab o dopadati se, -militi se, -biti po ćudi*, alcui, alcui de alqo; *s inf.;* † non displicet nobis *s acc. c. inf., absol.; na pose* d. sibi, *sâm sobom nezadovoljan ili zle volje biti.*

dis-plōdo, — sum, 3. *upr. razpljesnuti, u pass. razpući se*, displosa vesica, *Hor.*

dis-pōno, etc. 3. *1) razstaviti, razpostaviti, postaviti-, pometati-, namjestiti amo tamo, (po)razmjestiti, porazdieliti; u red staviti, urediti, porazrediti, razpraviti, kako valja po-, razdieliti, poredjati, narediti*, signa ad omnes columnas, omnibus etiam intercolumniis, in silva denique disposita sub divo; † tabernas deversorias per litora et rupes; portis stationes; praesidia ad ripas; tormenta in muris, milites in praesidiis, operibus; exploratores omni parte; reliquas cohortes castris praesidio; † disponit, qui nuntient etc.; d. milites, cohortes; ordines in quincuncem; in suis ordinibus dispositi; libros Homeri; * comas, * capillos, * crines, † diem, *dnevne poslove;* * tellurem quinque in partes; * disposita congeries; d. enses per herbam; disjecta membra in ordinem; d. verba ita, ut pictores varietatem colorum; disposita ad honorem studia; consilia in omnem fortunam disposita habere; † fata sibi, *razpolagati sudbinom svojom, zapoviedati joj. 2) † upraviti, uprieti, obratiti*, oculos mentemque ad mare dispositos directosque habere.

dispŏsĭte, *adv.* [dispositus] *raz-, uredjeno, uredno, kako treba*, accusare; † dicere.

dispŏsĭtio, ōnis, *f.* [dispono[*praviona, umjetnička razdioba, razredba, razredjenje, osnova, disposicija, o govoru.*

1. dispŏsĭtus, us, *m.* [dispono] *uredba, uredjenje*, dispositu provisuque civilium rerum peritus, *jednom Tac. hist.* 2, 5.

2. dispŏsĭtus, *adj. s (kasn.) comp. [partic. od* dispono] *dobro uredjen, uredan, kako valja porazdieljen*, in ornatu disposita insignia et lumina; † vita hominum; † vir d., *komu je govor kako treba uredjen.*

dis-pŭdet, — 2. *impers. (Com.) snebivati se od stida, vrlo se sramiti, -stidjeti se, s inf. ili acc. c. inf.*

dispŭtātio, ōnis, *f.* [disputo] *pretresanje-, prietres-, iztraživanje-, razlaganje-, razpravljanje prieporna philosophskoga ili znanstvena predmeta, philosophijski ili znanstveni razgovor, učeni priegovor*, ab his sermo oritur, respondet Laelius, cujus tota disputatio *(pravi znanstveni razgovor)* est de amicitia; *i u obće raz-, pregovaranje o prieporni predmetu, pretresanje, razlaganje*, triduum disputationibus excusationibusque extrahitur; res disputatione ad mediam noctem perducitur; haec in utramque partem disputatione habita.

dispŭtātor, ōris, *m.* [disputo] *(riedko) tko stvar dialogički temeljito pretresa, mislitelj, razmišljač, pisac.*

dis-pŭto, 1. *1) upr. razračunati, potanko, tačno proračuniti, urediti*, rationem cum

alqo, *Plaut. 2) s istinitim ili umišljenim protivnikom navodeći razloge i proturazloge pretresati, -iztraživati, -razpravljati što, -prepirati se, -pre-, razgovarati se o čem (sr.* dissero), de omni re in contrarias partes; in eam sententiam, ut etc.; alqd; ad alqd; contra propositum; in utramque partem; contra.

disquīro, — — 3. [dis-quaero] *iztražiti, razvidjeti, jednom Hor. sat.* 2, 2, 7.

disquīsītio, ōnis, *f.* [disquiro] *iztraživanje, iztraga, na pose na sudu, i u pl.*

dis-rumpo *v.* dirumpo.

dis-saepio (dissep.), etc. 4. *plotom ili pretinom razstaviti, (raz)dieliti, pregraditi*, * limitibus omnia; *tp.* tenui muro id quod excipiunt, *Cic. r. p.* 4, 4.

dissaeptio, ōnis, *f.* [dissaepio] *oddvojenje, oddjeljenje, odlučenje, jednom Liv.* 41, 24, 10.

dis-sĕco, secui, sectum, 1. *raz-, prerezati, razdvojiti*, alqm serrâ, *jednom Suet. Cal.* 27.

dis-sēmĭno, 1. *raz-, posijati, sijati, u prilici*, omnia, quae gerebam, jam tum in gerendo spargere me ac d. arbitrabar in orbis terrae memoriam, *na uspomenu (kao na njivu), tp. prosipati, širiti, raznositi*, malum, sermonem.

dissensio, ōnis, *f. i* * **-sus,** us, *m.* [dissentio] *1) o čeljadi, raznost mnienja, nesloga, neskład, razpra, zavada, nesporazumljenje, razdor*, est quaedam inter nos parva d., nulla mihi tecum potest esse d.; d. civilis, civium, optimatium. *2) o stvarih, nesudaranje, borba*, utilium cum honestis.

dissentāneus, *adj.* [dissentio] *ne sudarajući se, ne slažući se s čim*, alcui rei, *jednom Cic. part. or.* 2, 7.

dis-sentio, etc. 4. *1) o čeljadi, razna mnienja ili mišljenja biti, ne slagati se, razlikovati se, nesložan-, u zavadi biti, biti proti . . ., prepirati se*, ab *ili* cum alqo; inter se; acerrime dissentientes cives. *2) o stvarih, ne sudarati se, ne slagati se s čim, u protuslovju biti, razlikovati se*, a more; ipsum a se; † ab animis gratulantium vultus.

dissĕrēnascit, āvit, — 3. *impers. [inchoat.* dissereno] *razvedri se, vedri se, razgali se, jednom Liv.* 39, 46, 4.

1. dis-sĕro, 3. *razsaditi, razsijati, porazdaleko usaditi, -udariti u zemlju*, (taleae) mediocribus intermissis spatiis omnibus locis disserebantur, *jednom Caes. b. G.* 7, 73, 9.

2. dis-sero, sĕrui, sertum, 3. *upr. razglobiti, razglaviti, odavle o govoru tačnije i obširnije, suvislo i znanstveno razlagati, razložiti, razglabati, pretresati, razmatrati, razvijati, razpravljati, pregovarati se, besjediti (o čem), govoriti, predavati (didaktički i umno, dočim* disputans *postupa polemički i razloge svoga protivnika pobija, inače se rabi* disserere *i o govorniku i o philosophu, nu* disputare *osob. o philosophu)*, d. de immortalitate, d. de omnibus rebus in contrarias partes; haec cum ipsis philosophis; d. cum alqo, haec subtilius; d. pro legibus suis, de teste; quod et in senatu d. et dixi in contione; instituta majorum; alqd hujuscemodi verbis; *s acc. c. inf., s quaest. indir.; (Tac.)* libertatis bona, negotii initium, per conciliabula et coetus seditiosa, *buntovne govore govoriti.*

disserto, 1. *[intens. od* 2. dissero] *(Tac.) razlagati, razpravljati, razvijati, obširno govoriti, pregovarati se, prepirati se, riečati se (u dobru i zlu sm.)*, haec et talia; vim Romanam pacisque bona; de alqa re.

dissĭdeo, sēdi, essum, 2. [dis *i* sedeo] *upr. odieljen od drugih sjedjeti, odatle 1) udaljen-, razstavljen-, oddieljen biti*, castris; * Hypanis d. Eridano; * scaeptris nostris, *nije nam podvržen; (Hor.)* toga d. impar, *ne stoji-, ne pristaje dobro, stoji na krivo. 2) tp. a) o čeljadi, ne slagati se, nesložan-, u zavadi-, zavadjen biti s kim, razlikovati se*, cum *ili* ab alqo; a se ipso; a re publica; inter se; * alcui; *(Tac.)* hostis d. in Arminium ac Segestem, *razciepljen je na dvie stranke Arminijevu i S. b) o stvarih, nejednak-, različit biti, razlikovati se, ne sudarati se, ne skladati se, ne biti (jedno) prema (drugomu)*, scriptum a sententia; corporis partes inter se; *(Nep.)* sensus dissidentes.

dissĭdium, ii, *n.* [dissideo] *nesloga, razdor, razpra, svadja, nesporazumljenje, Plaut. Cic.*

dissignātio etc. *gl.* designatio etc.

* **dissĭlio,** lui, — 4. [dis-salio] *upr. razskočiti se, odatle razpuknuti se, puknuti, pucati, razprsnuti se, prsnuti na komade, brzo razstavljen biti, razbiti se, razvrći se*, omne solum; (aera) frigore; *tp.* gratia fratrum d., *prijateljstvo ili ljubav medju br. prekinu se, nestade je.*

dis-sĭmĭlis, *adj. s comp. i sup. različit, nesličan, nenaličan*, alcjs, sui; alcui; inter se; s atque (ac), et, *kao što (da); s* tam quam; *(riedko) s* inter *i s gen.*, qui sunt et inter se dissimiles et aliorum; *(Tac. ann.* 2, 39.) *s* in *c. acc.; (Hor.)* hac in re una multum dissimiles, *različite ćudi; absl.*

dissĭmĭlĭter, *adv.* [dissimilis] *(riedko) različito, na različit način, nesličnó*, haud d.; haud d. *s dat.*

dissĭmĭlĭtūdo, ĭnis, *f.* [dissimilis] *različitost, razlikost, razlika, nesličnost*, locorum, coeli; in uno homine tantam esse d.; hanc habet (jus civile) ab illis rebus d., *ovako se razlikuje;* d. nonnullam habet cum alqa re; cum tanta sit inter bonos oratores d.

dissĭmŭlanter, *adv.* [dissimulo] *tajeći, potajno, neopaženo.*

dissĭmŭlantia, ae, *f.* [dissimulo] *pretvaranje, ironija, jednom Cic. de or.* 2, 67, 270.

dissĭmŭlātio, ōnis, [dissimulo] *1) prietvorba, prietvora*, in dissimulationem sui, *da ga ne bi prepoznati mogli, Tac. 2) pretvaranje, na pose ironija;* † *hotimično zanemarivanje, nehajstvo.*

dissĭmŭlātor, ōris, *m.* [dissimulo] *tajilac, tko se gradi, da ne čini nješta, ili nije nječim, licumjerac, pretvorica*, cujus rei libet simulator ac d.

dis-sĭmŭlo, 1. *upr. činiti što različitim, graditi se-, hiniti, da nješto nije, što jest, odatle*

1) skrivati, tajiti, kriti, zatajiti, učiniti sečemu nevješt, alqd, alqd silentio, de re, *s acc. c. inf.;* me sive pervagatissimus ille versus — dissimulare non sinit, quin delecter, *jednom Cic. or.* 44, 147. [*sr.* quin I)]; *absl.;* * d. se, *t. j. drugu sliku na se uzeti, preobraziti se;* * d. deum, *da je tko bog, odložiti božansku sliku. 2) (Tac.) zanemariti, ne hajati za što, ne osvrtati se, ne obzirati se na što,* consulatum alcjs; Atilla sine absolutione, sine supplicio dissimulata.

dissĭpābĭlis, *adj.* [dissipo] *što se može razpršati, razdjeliv, jednom Cic. n. d.* 3, 12, 31.

dissĭpātio, ōnis, *f.* [dissipo] *razsipanje, razpršanje (passiv.),* civium; praedae, *razasutje, prosipanje, raztepenje; u rhetorici, razglabanje-, razlaganje pojma.*

dissĭpātus, *adj.* [*partic. od* dissipo] *razasut, razsijan, nesvezan, nesputan, nespojen, neskladan,* omnia quae sunt conclusa nunc artibus, dispersa et dissipata fuerunt; oratio; dissipata conectere (*opp.* apta dissolvere); *o govorniku,* in instruendo d.

dis-sĭpo (*stariji oblik* **-sŭpo**), 1. *1) razbacati, razmetati, razasuti, razsipati, razsijati, raznositi, (raz)širiti, razdieliti, razciepiti* (*sr.* disjicio), aliud alio; membra fratris; * ossa Quirini; * piceum per ossa venenum; sortes; ignis totis se castris d.; dissipari, *medial. o vodi, raztjecati se, u starom oraculu u Liv.; na pose,* d. hostes, *razpršati, raztjerati, razbiti,* phalangem, d. in fugam, † in finitimas civitates dissipari; *i* fuga dissipata, cursus d., homines dissipati, dispersi ac d.; *praegn. razasuti = razoriti, razvaliti, razrušiti, raztrieskati, uništiti, upropastiti,* statuam, tecta; cuncta disturbare ac d. *(ob ognju);* homo fractus ac paene dissipatus; rem familiarem, patrimonium, possessiones, reliquias rei publicae, *pro-, razasuti, raztepsti, potratiti, razteći;* d. rem publicam, *u dvojakom pogledu i na razsipanje državnoga dobra poraždjeljivanjem zemalja medju siromašnije gradjane i na razcjepljenje države na stranke. 2) tp. a)* d. discordiam, *sijati;* bellum passim dissipatum; d. sermonem, famam, *širiti, prosipati, raznositi. b)* * Euius dissipat curas, *razpuditi, raztjerati, goniti.*

dissŏcĭābĭlis, *adj.* [dissocio] *nesdruživ, razdružen,* res, *Tac.; nu u Hor. Od.* 1, 3, 22. Oceanus *po svoj prilici = razdružujući, razstavljajuć, dieleći (t. j. zemlje).*

dissŏcĭātio, ōnis, *f.* [dissocio] *(riedko) razdruženje, razstanak (s kim), Tac. ann.* 16, 34.

dis-sŏcio, 1. *upr. razdružiti, 1) * prostorom spojeno lučiti, -razstaviti, -dieliti, -razdieliti,* ni (montes) dissocientur opaca valle; dissociata locis concordi pace ligavit. *2) glede na mišljenje razdružiti, raz-, oddieliti, razdvojiti, otudjiti,* homines dissociatos *(ne u družtvu jedni uz druge živuće)* jucundissimo inter se sermonis vinculo colligare; dissociatis animis civium; morum dissimilitudo dissociat amicitias; d. disertos a doctis, † legionem a legione; † d. causam suam, *okaniti se saveza.*

dissŏlūbĭlis, *adj.* [dissolvo] *(riedko) razrješiv, što se može razmetnuti, -razglobiti, -razstaviti, -raztvoriti.*

dissŏlūte, *adv.* [dissolutus] *razriešeno, 1) bez veznikâ, razvezano,* dicere. *2) bez energije, lakoumno, nesmotreno, prokšeno, razpušteno.*

dissŏlūtio, ōnis, *f.* [dissolvo] *1) razriešenje, razvez, razpad,* d. naturae = *smrt; (Tac.)* d. navigii, *razpad, razsap. 2) tp. a) uništenje, ukinuće,* legum, judiciorum, † imperii. *b) pobijanje, oprovrgnuće,* criminum. *c) u rhetorici, izostavljanje veznikâ, razvezivanje. d) nedostatak energije, lakoumnost, nesmotrenost, razpuštenost,* remissio animi ac d.

dissŏlūtus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* dissolvo] *1) (riedko) razriešen, razvezan,* navigium, *razpucan, razsušen; o besjedi, nevezan, nesputan,* alterum genus orationis est nimis d., aut d. aut fluens oratio; iis haec apta sint, nobis dissoluta, *ne držeći se nikakva pravila; odatle subst.* **dissolutum,** i. *n.* = ἀσύνδετον *(izostavljanje veznikâ). 2) sada nehajan, ne hajući, za ništa, bezćutan, nemaran, indolentan, phlegmatičan,* in tantis rei publicae periculis; in alqm; negligere, quid quisque de se sentiat, non solum arrogantis est, sed omnino dissoluti; quis tam dissoluto animo est, qui, haec cum videat, tacere ac negligere possit? *sada lakouman, nesmotren, prokšen, razpušten, razuzdan, razkalašen, nevaljao,* filius; in re familiari; dissolutissimus hominum; est dissoluti *s inf.;* liberalitas dissolutior; * mores.

dis-solvo, etc. 3. *upr. razriešiti, razvezati, 1) nješto spojena-, svezana-, sglobljena razglobiti, razglaviti, raztvoriti, razstaviti, razplesti,* scopas, clipeum; * navem, *u sglobah razglobiti; i * pass.;* † dissolutis *(budući joj izčašena)* membris insistere non potuit; orationem; * versum d. *2) tp. a) razriešiti = u-, doprekinuti, uništiti, razmetnuti, razstaviti, razdvojiti, razlučiti,* amicitiam, societatem; severitatem; leges, interdictum; regiam potestatem; senectus plerosque dissolvit, mors cuncta mala; * frigus, *ublažiti. b) pobiti, oprovrći dokazi tvrdnju,* interrogationes, Erucii crimina; utrumque dissolvitur, *i jedno i drugo dade se oprovrći. c) odriešiti, osloboditi, α) upr.* (possessionum) amore adducti dissolvi nullo modo possunt, *ne mogu se razstati s njimi, da dugove namire, da se oslobode dugovâ. β) osloboditi od poslova i sl., riešiti,* dissolvi me, *oslobodio sam se, gotov sam,* dissolve jam me, *oslobodi me, odpravi me, Com.; slično tomu* d. (sc. se) pro sua parte *u Cic., pogoditi se. γ) izplatiti, platiti,* aes alienum, nomen; omne quod debuit; pecuniam publicam ulli civitati, pecuniam pro rebus.

dis-sŏnus, *adj. 1) raznoglasan, nesuglasan, neskladan, pomiešan,* clamor. *2) tp. ne slažući se, ne sudarajući se, neskladan, različit,* voces; adeo nihil apud Latinos d. ab Romana re praeter animos erat; gentes d. sermone et moribus.

dis-suādeo, etc. 2. *odvraćati, odgovarati od, savjetovati, da se što ne učini, govoriti proti,* legem; pacem; de captivis redimendis; *pass. s acc. c. inf.; absl.*

dissuāsio, ōnis, *f.* [dissuadeo] *odvraćanje, odgovaranje od,* legis.

dissuāsor, ōris, *m.* [dissuadeo] *odvraćač, odgovarač od, tko govori proti čemu,* legis, rogationis.

dis-suāvior, *dep.* 1. *mnogo cjelovati, izljubiti,* oculos alcjs, *jednom Q. Cic. u Cic fam.* 16, 27, 2.

* **dissulto,** 1. [*intens. od* dissilio] *upr. razskočiti se = razpuknuti se, puknuti.*

dis-suo, — ūtum, 3. *upr. razšiti, što je sašiveno razporiti, parati. 1) * otvoriti,* sinum. *2) tp.* d. amicitias, *polagano prekinuti.*

dissŭpo *v.* dissipo.

dis-taedet, — — 2. *impers. (Com.) silno me mrzi što, vrlo dodijati,* d. me tui; cum illo loqui.

distantia, ae, *f.* [disto] *(riedko) razstup, razmak, razlika,* tanta est inter eos morum studiorumque d., *Cic Lael.* 20, 74.

dis-tendo, di, tum, (*redje* sum) 3. *1) raztegnuti, razapeti, pružiti, širiti,* alqm in currus; aciem, *razširiti;* * brachia. *Odavle * raztegnuti = napuniti, natrpati,* ventrem, horrea; cellas nectare, ubera cytiso. *2) razdieliti, kano vojn. t. t. razdieliti, na više mjestâ zabaviti, ne dati se (komu) usredotočiti, -skùpiti,* copias hostium, hostes ab apertiore loco; *tp. razdieliti, razasuti, razpršiti,* velut in duo pariter bella distenderant curas hominum; d. ea res animos Samnitium, *čini jih nestalnimi, -kolebati se.*

1. * distentus, *adj. s comp.* [*partic. od* distendo] *raztegnut, napet = napunjen, pun puncat, pun da bi se mogao razpući,* distentae lacte capellae; distentius uber.

2. distentus, *adj. s sup.* [*partic. od* distineo] *iztrgan = mnogo zabavljen,* tot tantisque negotiis; te distentissimum esse quâ de Buthrotiis, quâ de Bruto.

dis-termĭno, 1. *razmedjiti, dieliti,* * intervallum d. unum binas stellas; † quod (flumen) Dahas Ariosque d.

distĭchon (-um), i, *n.* [δίστιχον] *dva stiha t. j.* hexameter *i* pentameter, *dvovrstica, distichon, Suet.*

di-stĭmŭlo, 1. *razbosti (badljem), u prilici* bona, *potepsti, razsuti, jednom Plaut. Bacch.* 1, 1, 30.

distincte, *adv.* [distinctus] *1) kako valja razlučeno, razgovietno i tačno,* dicere; neque d. neque distribute neque eleganter neque ornate scribere. *2) ukrašeno, nakićeno,* ut verborum istorum junctio varie distincte; d. dicere.

distinctio, ōnis, *f.* [distinguo] *1) razlučivanje, razlikovanje, razlika,* harum rerum d. est facilis; justorum injustorumque; *u rhetorici, a) poraba iste rieči na izmjenu u različitih padežih itd. b) zasjek u govoru, stanka, pausa, razgodak. 2) razlika, različnost, raznost,* causarum d. et dissimilitudo; quae d. sit inter ea quae gignantur, et inter ea quae sint semper eadem. *3) odlikovanje, sjaj, kojim se stvar medju više drugih odlikuje i od njih razlikuje, ures, krasota,* solis, lunae siderumque omnium d., varietas, pulchritudo.

1. distinctus, us, *m.* [distinguo] *(riedko)* = distinctio *3)* d. pennarum, *sjajno perje razne masti, Tac. ann.* 6, 28.

2. distinctus, *adj. s comp.* [*partic. od* distinguo] *1) kako valja razlučen, različit,* habere d. gradus dignitatis; urbs delubris d. spatiisque communibus; Romana acies distinctior, *različitija;* † vitae genus. *2) urešen, ukrašen, izkićen,* pocula ex auro; coelum astris; * herbae floribus; *takodjer o besjedi i besjedniku,* orationem et ornatam et artificio quodam et expolitione distinctam; in utroque genere et creber et d. Cato, *(Tac.)* Cicero distinctior et urbanior.

distĭneo, tĭnui, tentum, 2. [dis-teneo] *1) držati što razstavljeno, razstavljati, dieliti, lučiti, razdvajati* (*sr.* distendo) tigna distinentur duabus fibulis; legiones d. magnum flumen; * quem Notus spatio longius annuo d. a domo; duae senatum sententiae; *na pose vojsku ne na okupu držati, nedati se usredotočiti, -okupiti, -sastaviti, -sjediniti,* Caesaris copias; legiones a praesidio interclusas d., d. Volscos; ancipiti proelio regem *(kraljeve bojne sile);* Romanorum manus tantis munitionibus distinetur; manus hostium distineri; qui eam manum distinendam curet; ne uno tempore duplici bello Romanae vires distinerentur, *dieliti. 2) tp. a) priečiti koga da svoje sile i djelatnost usredotoči, mnogostrano koga zabaviti, dieliti,* quanta occupatione distinear; maximis occupationibus distineri; multitudine judiciorum et novis legibus, bello, † negotiis; † in opere distentus; distineor et divellor dolore. *b) zadržati, priečiti, otezati,* rem, pacem.

di-stinguo, stinxi, stinctum. 3. *1) znakovi (upr. šiljastim orudjem pikajući,* stinguo, στίζω) *i bilježi razlučiti* (*sr.* discerno), *lučiti, razstaviti, (raz)dieliti, razlikovati,* * onus inclusum eodem numero; * racemos lividos; * rivi planitiem; Granium a Crasso; oratorum genera aetatibus; vera a falsis, * verum falso; * exemplaria, *razgoditi (metnuti interpunkcije);* voces in partes; *o različitu tempu (načinu),* a quibus utrisque variatur aliquid, distinguitur; † caerulea fascia albo distincta, *s bielimi prugami, bjeloputast. 2) svjetlimi ili u obće u oči udarajućimi znakovi ili stvarmi, svjetlimi piknjami amo tamo uresiti što, različito ukrasiti, iz-, nakititi, nagizdati,* coelum distinctum stellis; pocula quae gemmis erant distincta clarissimis; litora d. tectis et urbibus; via illa nostris castris Threïciis distincta ac notata; d. orationem verborum et sententiarum insignibus; id non debet esse fusum aequabiliter per omnem orationem, sed ita distinctum, *na razna mjesta porazdieljeno;* † d. internitentes gemmae jugum; d. historiam varietate locorum, *različitimi liepimi mjesti.*

di-sto, — — 1. *1) razstojati, biti daleko jedno od drugoga, biti razstavljen, udaljen, a) u prostoru,* trabes inter se binos pedes d.; quantum labra distarent; non longo spatio d. ab alqo; pari ferme distantia intervallo; urbs quam procul ab domo, quot terras, quot maria distans? † mari; * d. foro carinae, * sol metâ utrâque. *b) u vremenu,* * quantum Codrus d. ab Inacho; † haud multum distanti tempore. *2) tp. različit biti, razlikovati se,* inter

se; ab alqo; * alcui *ili* alcui rei; *impers.* d., *razlika je*, ut distare aliquid aut ex alqa parte differre videatur, utrum — an etc.; * distat, sumasne — an etc.; * distat enim, spargas etc. — an etc.

dis-torqueo, etc. 2. *razvrnuti, raztezati, razvraćati, kriviti, grditi*, os, *Ter.*, oculos, *Hor.*; † *meton. izmučiti, mučiti, kiniti.*

distortio, ōnis, *f.* [distorqueo] *razvrnuće, raztezanje, razvraćanje* membrorum.

distortus, *adj. s comp. i sup. [partic. od* distorqueo] *raz-, zavrnut, izčeznut, kriv, grbav, kršljav*, homo; * crura; *tp. za-, izvrnut, kriv*, eorum qui non longe a sapientia absunt, affectio est illa quidem discrepans sibi, dum est insipiens, sed non distorta nec prava; multa genera sunt enuntiandi, nec ullum distortius quam hoc.

distractio, ōnis, *f.* [distraho] *1) raztrganje, razstavljanje, razdjeljenje*, voluptatum, *Plaut.*; humanorum animorum. *2) (riedko) razdor, razpra, razkida, nesklad*, summa d. nobis est cum tyrannis.

dis-trăho, etc. 3. *1) razvući, raztrgati, razkinuti, razdieliti, razstaviti, razdrieti*, neque (materia) perrumpi neque distrahi potest; d. vallum; corpus (Metti) passim; * equis distrahi; * d. comam, *razbarusiti, razčupati*; * lumina, *razgrebsti*; * genas, *razmrcvariti, razdrapiti*; turmas; distrahitur acies, *razdieli se*; fuga distrahit alqos; *(Nep.)* non prius distracti sunt, *ne biše razstavljeni*; *u prilici*, quâ ipse famâ distraheretur, *na glas iznositi, razvikati*; *tp. a)* † *razprodati, prodavati na komade, -na malo, tržiti, razpačati*, agros; merces; coëmendo quaedam pluris. *b)* d. voces, *dvie rieči u izgovaranju ne stegnuti, sa zievom izgovoriti. c) razkinuti, razdružiti, razmetnuti, razvrći, razpustiti, uništiti*, omnem societatem civitatis; concilium Boeotorum; controversias, *razvaditi, razpraviti*; *osujetiti, prepriečiti, razbiti, smésti, razvrći*, hanc rem, *Caes. b. c.* 1, 33, 3.; *pass.* distrahi cum alqo, *zavaditi se, sneprijateljiti se*; *(Balb. u Cic. ep.)* Pompejus et Caesar perfidiâ hominum distracti. *d) glede na zanimanje ili nagnuće, amo tamo na razne strane vući, dieliti, činiti nestalnim, razpipati, razcjepkati*, distrahi in contrarias partes, sententias, *i samo* distrahi; d. industriam oratoris in plura studia; rem publicam; *(Tac.)* obsessos hinc fides inde egestas inter decus ac flagitium distrahebant. *2) odvući, odkinuti, od-, iztrgnuti, odciepiti*, necessitas illum a me d., *Ter.*; alqm a complexu suorum, alqm ab alqo; a virtute nullo modo nec divelli nec distrahi posse; *tp.* sapientiam a voluptate; alqm ab alqo.

dis-trĭbuo, etc. 3. *1) razdieliti, porazdieliti (medju više ljudi, ili na više mjesta, tako da svaki dobije, što ga ide; sr.* dispertior), *pridieliti*, pecus viritim, equos Germanis; sanguinem in corpus; legiones in civitates; milites in legiones; † tirones in *ili* per numeros, *upisati*; gladiatores circum familias; frumentum civitatibus, *naložiti*; exercitum latius, *porazmjestiti*; † naves subsidio, *u pričuvu (reservu). 2) po-, razdieliti*, copias in tres partes, sese in duas partes; † copias distributas *(u pojedinih oddjelih)* dimittere; *na pose logički razdieliti*, causam in crimen, in audaciam; partitionem.

distrĭbūte, *adv.* [distribuo] *kako valja razdieljeno, -razredjeno, logički uredjeno*; *sr.* distincte.

distrĭbūtio, ōnis, *f.* [distribuo] *razdjeljenje, razdioba, na pose logičko razdjeljenje; kano rhet. figura* = διαίρεσις, *razriešenje jednoga pojma na više sličnih.*

† **districte**, *adv.* [districtus] *strogo, oštro*, minari.

districtus, *adj. s comp. [partic. od* distringo] *mnogostrano zabavljen čim*, contentione ancipiti; bellis; districtior a causis.

di-stringo, etc. 3. *1) razvući, raztegnuti, razapeti*, * districti radiis rotarum; *u prilici*, districtus mihi videris esse, *raztezan, na muke udaren = protivna te čuvstva vuku amo tamo*; † vates curam distrinxerunt, *nategoše mu brigu. 2) tp. misli, pozor ili djelatnost i sile čije na razne strane vući, mnogostrano zabavljati, pozabaviti, dieliti, zaustaviti, raztresati (sr.* distineo), populatione maritimae orae copias regias; Romanos; † quem partim publica partim amicorum officia distringunt; * multarum rerum d. alqm varietas.

dis-trunco, 1. *raz-, presjeći*, medium (agnum), *razpoloviti, jednom Plaut. Truc.* 2, 7, 53.

disturbatio, ōnis, *f.* [disturbo] *razor, razsap*, Corinthi, *jednom Cic. off.* 3, 11, 46.

dis-turbo, 1. *1) raztjerati*, contionem. *2) raztrieskati, razsuti, razvaliti, razoriti, razrušiti*, opera; aedificium, tectum villamque, domum alcjs; *tp. razvrći, razbiti, osujetiti, ukinuti, uništiti, upropastiti*, nuptias, *Ter.*; societatem, legem.

* **dītesco**, — — 3. [dives] *bogatjeti.*

dīthyrambĭcus, *adj.* [διθυραμβικός] *dithyrambski*, poëma, *jednom Cic. de opt. gen* 1, 1.

dīthyrambus, i, *m.* [διθύραμβος] *dithyramb, lyrska pjesma u najvišem i najsmjelijem slogu, izprva hymna na Baccha, kašnje i na druge bogove.*

ditio *v.* dicio.

dīto, 1. [dives] *bogatiti, obogatiti*, alqm, *Liv. Hor.*; praemiis belli socios, *Liv.*; se, *Eutr.*; sermonem patrium, *Hor.*

diu, *adv. s comp.* **-tius**, *i sup.* **-tissĭme** [dies] *1) po danu, ob dan, danju*, noctu diuque, diu noctuque, *Tac. 2) upr. doniekle, odatle dugo, dugo vremena, pozadugo, dulje vremena, o duljem ili kraćem vremenu*, jam d.; d. multumque, multum diuque, saepe et d.; satis diu. *3) (osb. u Com.) oddavno, ima tomu davno (o tom što je dugo trajalo; sr.* pridem, dudum), *često spojeno* jam d.; *(Ter.)* neque enim d. huc commigrarunt. *4) comp.* diutius *a) dulje vremena (nego bi trebalo i sl.). b) dulje vremena, odviše dugo.*

diurnus, *adj.* [dies] *1) što jedan dan traje i svaki se dan vraća, svakdanji, dnevni*, cibus; † victus; † quaestus; † opus; † actus; * diurna mercede conductum. *Na pose* acta diurna *v.* acta; *(Tac.)* diurna, ōrum, *n. dnevnik, journal, novine. 2)* (*opp.* nocturnus) *dnevni, što obdan biva*, labores, itinera, metus; * nocturno certare mero, putere diurno; * vos exemplaria Graeca nocturnâ versate manu,

versate diurna; * lumen d., *bieli danak*; * currus d., *sunčana kola.*

dīus *v.* divus.

diūtĭne, *adv.* [diutinus] *dugo vremena, jednom Plaut. Rud.* 4, 7, 15.

diūtĭnus, *adj.* [diu] *dug, dugovječan, dugotrajan (smatrajuć dugo trajanje za nješto dosadna; sr.* diuturnus), labor, servitus.

diūturnĭtas, ātis, *f.* [diuturnus] *dugotrajnost, dugo trajanje, duljina*, temporis; pacis; belli; pugnae; rei publicae; memoriae; *absl.*

diūturnus, *adj.* [diu] *što dugo traje, -postoji, dugotrajan, dugovječan, postojan, dug [indifferentno ili s pohvalom]*, bellum, pax, quies; res publica; rex; † reus; * sis nostris diuturnior annis; molestiae diuturniores.

dī-vārĭco, 1. *(riedko) razkrečiti, razapeti*, hominem, *čovjeku noge i ruke.*

dī-vello, etc. 3. *1) razkinuti, raztrgati, razdrieti, odkinuti, odtrgnuti, na silu razstaviti, udaljiti*, * corpus, * membra, * suos artus, * nodos manibus; * agnam mordicus; alqm ab alqo; liberos a parentum complexu; * divelli amplexu, † d. vulnus, *prokinuti r., skinuti zavoj s rane*; ab iis (possessionibus) membra citius divelli ac distrahi posse diceres; * Damalin adultero. *2) tp. razstaviti, oddieliti, razkomadati, ciepati*, res a natura copulatas; commoda civium; distineor ac divellor dolore; affinitatem, *ukinuti, uništiti*; * somnum, *prekinuti, smétati*; * nec malis divulsus amor queremoniis; d. a me *(otudjiti meni, razstaviti, odciepiti od m.)* mei servatorem capitis; sapientia, temperantia a voluptate nec distrahi nec divelli potest.

dī-vendo, — dĭtum, 3. *razprodati, prodavati na komade, razpačati*, bona, praedam.

dī-verbĕro, 1. *razbijati, razdieliti, razstavljati*, * undas; * umbras ferro; † diverberatis fluctibus.

dīverbium, ii, *n.* [dis-verbum] *razgovor-, dialog dviju predstavljača na pozorištu.*

dīverse (divorse), *adv. s comp. i † sup.* [adversus] *1) u prostoru, na protivne ili razne strane*, curae animum d. trahunt, *Ter.*; † d. tendere; *na raznih mjestih, razsijano, razštrkano, udaljeno*, † corpora toto campo d. jacebant; *(Sall.)* paulo diversius. *2) različito*, dicere; † quibus diversissime afficiebatur.

† **dīversĭtas**, ātis, *f.* [diversus] *razlikost, razlika, na pose protuslovje, opreka.*

diversus (divorsus), *adj. s comp. i sup.* [diverto] *upr.* „*razvrnut*", „*razkrenut*", *odatle 1) na protivnu ili drugu stranu (obrnut, -okrenut, -idući), na protivnoj ili drugoj strani, s protivne ili druge strane, nasuprotan, razstavljen, protivan*, aciem diversam in duas partes constituere; consules d. abiere; diversi pugnabant; metu atque libidine divorsus agitabatur; reges diversi pars ingenium, alii corpus exercebant; iter a proposito diversum, *posve drugi*; diverso ab ea regione itinere; diversis a flumine regionibus; * quo d. abis? * diversi flebant, *licem okrenuti jedni od drugih*; equi in diversum iter concitati; anguli maxime inter se d.; terrae, quas duo d. maria amplectuntur; * diversas *(napramne)* luna percurret fenestras; † *subst.* in diversa, per diversum; e diverso *(naprama)* hostibus; *na pose (tekar Liv. s pjesnici i kasn.) na strani ležeći, udaljen, zabitan, dalek (od puta, grada)*; *tp. protivan, ništa zajedničkoga ne imajući jedan s drugim, razan, posve različit (sr.* contrarius), ex contrariis diversisque inter se pugnantibus naturae studiis cupiditatibusque; ab his longe diversae literae; diversis duobus vitiis, avaritiâ et luxuriâ; d. ac dissimilis pars; * † d. alcui rei; † animum diversum mutare, *promieniti, mienjati. Na pose (kasno) glede na mnienje ili mišljenje protivan, suprotivan, neprijateljski*, d. pars, diversae partes, d. factio, acies; e diverso, *usuprot (tomu). 2) na više različitih strana obrnut, na razne strane, s raznih strana, razan, oddieljen jedan od drugoga, pojedini, svaki na pose, -za se i sl.*, ubi plures diversae semitae erant; Numidae; cum diversis legionibus aliae alia in parte resisterent, *budući legije razdieljene te itd.*; d. proelium, *na raznih stranah zametnuta*, d. fuga; † *subst.* in diversa abire, digredi, labi; divorsi haec audistis; divorsi agebant; legatos alium ab alio divorsos aggredi; † diversis agminibus *(u pojedinih itd.)* abire; sive juncti unum premant, sive id diversi gerant bellum; duo maria maxime navigationi diversa; diversissima loca. *Odatle tp. a) glede na nagnuće različit, nesložan, zavadjen*, * diversos iterum componere amantes; † diversos componere. *b) različit od česa, nejednak, ne sudarajući se, ne slažući se (sr.* varius), varia et diversa genera bellorum; d. sibi consilia; d. ab alqo, * † alcui rei.

dī-verto (vorto), etc. 3. *upr. okrenuti se na protivne ili razne strane, odavle razlikovati se, ne sudarati se, Plaut. Epid.* 33, 22.

dīves, ĭtis *(kraći oblik osb. kod pjesnikâ i kasnijih jest* **dis**, dītis, *i n.* **dīte**), *adj. s comp. i sup. [u Cic. nikada kraći oblik*, ditior, ditissimus, *nego samo* divitior, divitissimus, *u Caes.* ditissimus] *1) bogat (više nego baš čovjek treba posjedujući; sr.* locuples, opulentus), homo, Crassus, cum cognomine d. tum copiis; † castra, † campi, † gaza; * *bogat, čim obilat, s gen.*; *s abl.*, templum donis, *Liv.*; † regio auro; * Mantua avis; * terra amomo; *subst.* dives, *bogataš, bogatac, bogatun, Plaut.*; * ille fluens dives septena per Ostia Nilus. 2) *tp. a) bogat, uzmožan, plodan, rodovit, probitačan*, animus hominis; divitior dithyrambus; divitior mihi et affluentior videtur esse vera amicitia; * Achaja; * epistola, *mnogo obećavajući*; * vena, *bogata, sretna*; * lingua, *rječit*; * spes, *izobilna*; * damnis ab ipsa suis; *(Tac.)* ditissimi belli victoria. *b) bogat = dragocjen, sjajan, krasan*, mensae; ramus; cultus *(odielo, ruho).*

dī-vexo, 1. *upr. razvući; odavle raztrgati, razkinuti, uništiti, razoriti, satrti, opustošiti, poharati*, reliquias meas, *Enn. u Cic.*, alcjs rem, *Plaut.*; agros civium; omnia d. et diripere; † matrem, *dosadjivati, uznemirivati.*

dīvĭdia, ae, *f.* [divido] *srdce rek bi cjepajuća briga, skrb, pečal, jad, Plaut.*

dīvĭdo, īsi, [*syncop.* * divisse = divisisse], īsum, 3. [*od* dis *i korena* vid, *odakle i* viduus] *1) cjelinu na česti razmetnuti, razglobiti, razstaviti, razciepiti, ciepati, razdieliti, dieliti, razdvojiti, razpoloviti, razpuditi, raztjerati, i u prilici* (*sr.* dispertior), omne coelum; aëra; omne animal secari ac dividi potest; * nubila igne; * alqm medium securi; † mediam aciem hostium; † nos alio mentes, alio divisimus aures, *upravismo raztreseni drugamo itd.*; * animum nunc huc celerem nunc d. illuc, *duh mu se sad ovamo sad onamo nagiblje, koleba mu se medju ovom i onom odlukom; praegn.* * muros, *razoriti, porušiti*; * quid nostrum concentum dividat, *uništuje, sméta, kvari*; * iram; *pren., a) raz-, podieliti, dieliti, razstavljati, razdvajati, razciepiti*, Gallia est omnis divisa in partes tres; hic (vicus) in duas partes flumine divideretur; Himera amnis, qui ferme insulam dividit, (*na dvie polovine*) *dieli*; * iter, *t. j. put za dva dana prevaliti*; populum in duas partes; divisum senatum, divisum populum, *razciepljen je na stranke*; * annum ex aequo; *kano grammat. t. t.* † verba, *razdieliti na slovke ili tmesom razstaviti, razgoditi*; † Naevii Punicum bellum in septem libros; *o log. i rhet. razglobu ili razdjeljenju cjeline*, bona tripartito; genus universum in species certas partiri et d.; hoc non est dividere (*razdieliti, razrediti*), sed frangere (*razkomadati, razdrobiti*); quodque paulo ante divisimus (= quamque divisionem p. a. fecimus), ut etc., *Cic. or.* 16, 53; *kano public. t. t.*, d. sententiam, *predlog senatora razdieliti na pojedine tačke, od kojih je sastojao, da se o svakoj na pose glasuje. b) raz-, iz-, po-, udieliti, porazdieliti*, agros, bona viritim; urbem, *grâd* (*trgove u njem*) *po njekakvoj osnovi razdieliti*; thesauros singulis; * praedia natis; pecuniam inter se; * praemia cum alqo; * fomenta ventis, *ostaviti, predati vjetrovom*; * oscula; * susurri divisi, *na razne strane*; sic belli rationem esse divisam (*razdieljen*), ut etc.; ea divisa hoc modo; † partes (*uloge*); haec (*Ter.*), omnia temporibus (*Just.*); equitatum in omnes partes, *porazdieliti, porazmjestiti, premjestiti*, Romanos in custodiam civitatum; in hiberna exercitum Magnesiam et Tralles; † conjuratos mancipatim; † aurum promercale per Italiam provinciasque, *nuditi na prodaju, razprodavati*; † ad licitationem praedam, *razprodati-, prodavati dražbom*; * imbelli citharâ carmina, *razgoditi, t. j. sad ovu sad onu žicu udarati. 2) dvie cjeline dieliti jednu od druge, razstaviti, raz-, oddieliti, oddvojiti, lučiti, razlučiti, razlikovati*, tota cervice desecta divisa a corpore capita; exiguo divisa freto Asia; * Scythes divisus Adriâ objecto; Gallos ab Aquitanis Garumna d.; arx ab urbe muro tantum ac fossâ divisa; fretum, quo ab Sicilia dividimur; * toto divisi orbe Britanni; * Hectora et Achillen (*o smrti*); (*Tac.*) delectum quo liberi a parentibus, fratres a fratribus, velut supremum dividantur; * dividor (ab uxore) haud aliter quam si etc.; * quem maestum patria Ardea d., seniores a junioribus; † turbidos; *pren.*, tempora curarum remissionumque, dignitatem ordinum, defensionem, *Tac.*; * divisae arboribus patriae = *svaka ima zemlja svoje posebno drveće*; legem bonam a mala; * bona diversis (*abl.*), *dieli-, razlučiti oda zla*; * fugienda petendis; *praegn.*, * *činiti da što u oči udara, krasiti*, gemma, fulvum quae dividit aurum, *koji je u zlato ukovan.*

dīvĭduus, *adj.* [divido] *1) djeliv, razdjeliv. 2) razdieljen, razstavljen, razdvojen*, aqua d., *na dvoje razdieljena*; * mūnus, fac dividuum = *plati polovicu*, *Ter.*

dīvīnātio, ōnis, *f.* [divino] *1) predvidjenje-, slutnja budućnosti božanskim nadahnućem i prekonaravnom pomoćju, dar proricanja, proricanje, proročtvo, više nadahnuće, objavljenje. 2) jurist. t. t. iztraživanje i odredjivanje, koji od više tužitelja, što su se prijavili, jest najsposobniji, da uzme na se tužbu.*

dīvīne, *adv. s comp.* [divinus] *božanski, Plaut.*, *odatle 1) božjom pomoćju ili božjim objavljenjem, proročanski. 2) izvrstno, prekrasno, divno, božanski.*

dīvīnĭtas, ātis, *f.* [divinus] *1) božanstvenost, božanska narav. 2) tp. a) božanska mudrost* (*opp.* humanitas), *dar proricanja. b) nenadkriljena izvrstnost, divna vještina, majstorstvo*, loquendi.

dīvīnĭtus, *adv.* [divinus] *od bogova, s neba 1) božjom voljom, -naredbom*, id d. accidit; *na pose božjim nadahnućem, -objavljenjem*, multa d. a tribus illis consularibus deplorata et commemorata; quod erat hominis proprium, non partum per nos sed d. ad nos delatum videretur. *2) tp. izvrstno, prekrasno, divno, božanski*, dicta, scripta d.; d. loqui.

dīvīno, 1. [divinus] *budućnost predvidjeti, slutiti, u napried znati, proricati, proreći, božjim nadahnućem ili objavljenjem* (*sr.* praesagio, auguror), nihil boni d. animus; d. futura; de tali exitu; *s acc. c. inf.*; quiddam praesentiens atque divinans; * animo divinante; † non divinari.

dīvīnus, *adj. s comp. i sup.* [divus] *1) božanski, božanstven, božji, što od bogova ili (jednoga) boga potiče, njim pripada, njih se tiče itd.*, animi hominum sunt d., *jesu božanskoga izvora*; scelera d., *proti bogovom*; jura; res divina *ili u pl.* res divinae = *bogoslužje, služba božja, žrtve, nu i* (*opp.* res humanae) *iztraživanje o bogu, -o postanku svieta i sl. pojmovih sile i tvari (materije), koji su sačinjavali sadržaj tako zvane od starih physike kano prije glavne česti philosophije, mjesto čega mi velimo metaphysika. 2) bogom nadahnut, oduševljen, budućnost predvideći, -sluteći, proričući, proročanski*, appropinquante morte animus est multo divinior; * vates d.; * d. futuri sententia; *i subst.* divinus, *gatalac, prorok*; † *tumačnik sanâ iliti sanjâ, sanar, obmanik, varalica. 3) tp. nadčovječni, božanski, izvanredan, izvrstan, divan, prekrasan*, vir d., homo in dicendo d.; legiones, genus hominum; nihil ratione divinius; d. studia; dona divinissima; fides; *bogolik, božanski, uzvišen, Eutr. Phaedr.*

dīvīsio, ōnis, *f.* [divido] *1) raz-, podjeljenje, dieljenje*, orbis terrae; † d. regni inter fratres; † si d. fieret; *na pose u logici i rhet. razdioba, razredjenje. 2) razdioba, podjeljenje* (*čega medju . . .*) divisiones agrorum, *Tac. ann.* 1, 10.

dīvīsor, ōris, *m.* [divido] *razdjelitelj, djelitelj njivâ medju naseobenike*; (*Eutr.*) regni inter filios; *na pose o ljudih, koje bi candidati (tražitelji) državnih časti najimali, da podmite radi diele novce medju izbirače, razdavači novca medju izbirače u ime mita.*

dīvīsus, *m.* [divido] *razdjeljivanje, razdjeljenje (samo u dat. sing.)*, esse divisui, *razdjeljivati se, dieliti se*, facilis d., *Liv.*

dīvĭtiae, ārum, *f.* [dives] *bogatstvo*, superare Crassum divitiis; templum inclutum divitiis, *s blaga, dragocjenosti*; † urbis; (*Nep.*) orbis terrarum divitias accipere nolo pro patriae caritate; * peregrinae, *gizda-, sjajnost odiela*; * demite divitias, *dragocjen nakit ili ures*; *tp.* (*riedko*) *bogatstvo = plodnost, obilje*, in oratione Crassi d. ingenii atque ornamenta perspexi; † verborum; † quorum (*n.*) nobis ubertatem ac divitias dabit lectio.

dīvortium, ii, *n.* [diverto] *1) mjesto, gdje se put ili rieka dieli na dvoje, razpuće, razkršće, razvodje, raztočište*, d. itinerum; aquarum, fluminum; * divortia nota; (*Tac.*) artissimum inter Europam et Asiam d., *medja, razdvoj (o carigradskom proljevu)*; d. doctrinarum facta sunt, *nastade razdvoj, razkol, lučenje sustavâ (systemâ). 2) tp. razstava muža i žene po obostranom dogovoru, razveza ženitbe, razpust* (*sr.* repudium); *takodjer razkrštenje, dotrgnuće prijateljstva s dobrimi prijatelji ili drugovi u obće.*

dī-vorto *v.* diverto.

dīvulgātus, *adj. s comp.* [*partic. od* divulgo] *razširen (medju narodom), razglašen, Tac.*; *običan, prost*, magistratus levissimus et d.

dī-vulgo, 1. *širiti medju nârodom, raznieti, prosuti glas, razglasiti, objaviti, obznaniti, izdati*, librum; rem sermonibus; consilium; seria; † versiculos; † *s acc. c. inf.*; cujus primum tempus aetatis palam fuisset ad omnium libidines divulgatum, *pohotam svih predano.*

dīvus *ili* **dīus**, [δῖος, deus] *1) adj.* = divinus, *božanski, božji, božanstven ili pobožen, medju bogove uvršten*, * diva parens, * Ilia; divo Julio; * divus Augustus; ludos anniversarios ac divae (urbi Romae) instituisse, *Liv.*; † divus, *o carevih nakon smrti pobožnih*; *tp.* * dia Camilla; * sententia dia Catonis; * dium profundum. *2) često kao subst. a)* **dīvus**, i, *m. bog*; **dīva**, ae, *f.* (*većinom pjesn.*), *božica*, si dius, si diva esset, *Liv.*; divi, *bogovi. b)* **dīvum**, i, *n. vedro nebo, polje, nu samo u svezi* sub divo, *archaist.* sub dio, *pod vedrim nebom, na polju*; * sub divum rapere.

do, dĕdi, dătum, dăre [*duim, duis, duit, duint archaist. mjesto* dem, des, det, dent; *dane mj.* dasne, *Plaut. Trin.* 2, 4, 22.] *davati, dati (da drugi imade; rabi se veoma mnogovrstno i različito, kao što u nas „dati"), 1) davati, (po)dati, podieliti, pre-, izdati*, alcui alqd; obsides dare et accipere, d. milites; pecuniam ad alqd; locum hostibus introeundi; d. alqd alcui dono, *Plaut. Sall.*, muneri, alcui agri munera, *Nep.*; * canem munus; virtuti honorem; * plausum; d. auxilium, auxilium alcui, *Liv. Virg.*; † d. dextram fidei suae pignus; * merces (*kao plaća*) mihi gloria detur; * nudum latus; triumviri dando agro (*za razdjeljivanje njivâ*); d. statuam faciendam, *Plaut.*; corpus distrahendum; d. alcui exercitum ducendum; * *inf.*, dare bibere, quem dederat esse monumentum, argenti magnum dat ferre talentum; d. alcui literas, *dati komu (listonoši itd.) list da ga odnese i preda komu*, d. literas ad alqm, *list ili pismo upraviti na koga*, alcui ad alqm; † datos fasces epistolarum; dare facultatem itineris faciendi; d. veniam, praecepta, consilium; ansas ad reprehendendum; occasionem alcui pugnandi; multae causae suspitionum dantur; d. alcui negotium, mandata; mandata verbis; d. responsum; signum tubâ, signum proelii, recipiendi; d. poenas alcjs rei, *upr. dati-, platiti globu za što, odavle kazan trpjeti, kažnjen biti, platiti za što*; d. verba (*prazne, puste rieči*) alcui = *prevariti, varati, obmanuti, oméstí*; d. fidem, *dati, zadati*, fidem publicam, inter se fidem et jusjurandum; senatus datur alcui *v.* senatus; filiam in matrimonium d., *oženiti koga sa svojom kćerju*; librum foras d., *izdati. — Partic. kao subst.* * **dans**, tis, *m. davač, davalac*; **datum**, i, *n. dar, poklon, Liv.* 22, 10, 2.; **data**, ōrum, *Plaut. i ini pjesn., jednom Cic. p. Clu.* 24, 66. donis datis muneribusque. *2) Na pose a) davati, nuditi (u praes. i imperf.)*, equites mille; cum duo milia daret, accepti. *b) dati, posvetiti, narediti*, d. operam (*nastojati oko . . .*) valetudini, virtuti, *s* ut *ili* ne; noctem operi. *c) dati, po-, predati, ostaviti, prepustiti*, hostes paene victos; se praetoribus; se corrumpendum luxu; primum Scaevolae te dedisti, *privio si se uz Sc.*; da te homini, *predaj se čovjeku, ugodi mu*; d. se doctrinae, se ad lenitatem; se sermonibus, se regibus, se alcjs adversariis; se quieti, se vento; d. civitates militibus diripiendas; * arces excidio; * vulnera lymphis; * ora capistris, *zauzdati oglavom, namaći uzdu*; * aequo se campo; * ea dat funera campis Turnus, *obara*, * dant funera ferro; * d. monstrum catenis; * membra sopori; * oves morti; * dari Tartaro, *propasti u T.*; * partes, curam alcui; * d. lora, *pustiti uzdu*; * laxas habenas; * penitusque datis referuntur habenis; (*Aurel. Vict.*) rem publicam quasi naufragio; *odavle* dare alqm alcui, *njekomu oprostiti komu za ljubav, -komu za volju, -iz obzira na koga, -radi koga* (*sr.* concedo, condono), da hunc populo; *i* d. alqd alcui *ili* alcui rei, *učiniti što komu za volju, činiti radi koga ili čega*, da hoc mortuae, *Sulp. u Cic. ep.*; Caere intactum inviolatumque crimine belli hospitio Vestalium castisque diis darent, *Caere da radi gostoljubiva dočeka V. itd. ostave netaknuto itd.*; consanguinitati hoc dabimus, ut etc.; (*Tac.*) Cassii et Brutorum exitus paternis inimicitiis datus; (*Quint.*) quam omnia, etiam quae delectationi videantur data, ad victoriam spectent. *d) dati, dopustiti, dozvoliti, pustiti*, alcui recessum, receptum, iter per provinciam; tempus rebus, *za itd.*, colloquio; spatium ad alqd, tres horas ad quietem; *odavle* * † datur *s inf. i absl. dano-, dozvoljeno-, dopušteno je, dopušta se*, * † *osobno* dare *s inf.*, da mihi fallere, da justo sanctoque videri; Grajis dedit ore rotundo Musa loqui; *odavle i dopuštati, od svoje volje* (*osb. u*

philosoph. govoru; sr. concedo), prima si dederis, danda sunt omnia; satis mihi dedisti, cum respondisti; s acc. c. inf., dasne manere animos? Do vero; takodjer id, hoc dare, ut, ut ne, demus hoc Bruto, ut sit beatus semper sapiens; id vero non dant, ut ne intereat (animus). e) svečanosti, igre i sl. prirediti, pripraviti, dati, d. munera, ludos, o piscu kazališnih komada, d. fabulam. f) u obće učiniti da se što dade, odatle pribaviti, alcui consulatum; uzročiti, po-, učiniti, zadati, buditi, uz-, probuditi, damnum, Ter., alcui dolorem, gloriosum reditum; alqam timoris suspitionem, † nulli spem aut causam d. armorum; eo sibi minus dubitationis dari; † d. impetum; * d. cuneum, stvoriti; * locum, načiniti, dati m.; * ruinam, srušiti se; * saltum arvis, skočiti itd., * risus jocosque; * sonitum; * vulnera; * finem loquendi; * sat patriae Priamoque datum, dosta se učinilo za itd.; dat posse moveri; takodjer u Ter. s quî; u svezi s partic. perf. pass., čim se najvećim pouzdanjem i izvjestnošću izražava da će se što učiniti (rek bi = hrv. fut. verbi perfectivi), sic stratas legiones dabo, quemadmodum legatum jacentem videtis, jam ego hanc mactatam victimam dabo, Liv.; dabo inventum, Ter. g) * od-(iz) sebe dati, dati vidjeti, -čuti, ili ujedno s obj. često = poseban hrv. glagol, lucem ex fumo; prolem partu, roditi; lacrimas, plakati, gemitum, uzdahnuti, cantus, clamorem, sonum, colorem, voces, dicta (i Liv.) progovoriti, verba, fata (proročanstva), ludentis speciem, samo se gradim da igram; odatle reći, kazati, javiti, pripovidjeti, navesti, imenovati, diem alcui; unum da mihi ex illis aratoribus; (Ter.) cur hoc factum sit, paucis dabo; (Hor.) da, quae prima iratum ventrem placaverit esca; (Curt.) date aliquem regiae stirpis, qui meminerit etc.; vojn. t. t., nomina dare, imena kazivati, zapisati se dati u vojnike, ići u vojsku, -vojnike; * Aeneas eripuisse datur = fertur, * iste deus qui sit, da, Tityre, nobis = dic, kao accipe, čuj; dosuditi, dopitati, raz-, presuditi, odlučiti, riešiti, opredieliti, odrediti, ureći, označiti, d. vindicias; d. litem secundum (u prilog, u korist) tabulas, † d. secundum (za) reos, † judices; * locum, * horam; * moenia, † urbes; pripisati, tantum ingenio; * alqd famae, držati do itd.; pisati-, upisati-, primiti komu što u . . ., držati-, uzeti komu što za . . ., alqd alcui vitio, laudi, crimini. h) spojeno osb. s in c. acc. ili ad, kamo godj podići, krenuti, obrnuti, upraviti, odvesti, metnuti, staviti, baciti i sl., vela in altum, otisnuti brod, zavesti se na more, odjedriti, * retrorsum; * per aequor; ad id, unde aliquis flatus ostenditur, vela do, jedrim; alqm in custodiam, in fugam (natjerati), se in viam, dići se na . . ., zaputiti se, in fugam, se fugae, bježati; d. hostem in conspectum; † se d. in conspectum oppidi, doći na vidik gradu ili pred grad; * d. se in acies; * se jactu (skočiti) in aequor; (Plaut.) dare se in pedes, ustati na noge, uzeti utrenik, odpiriti, d. ad terram, in caveam, (Ter.) praecipitem in pistrinum, alqm ad languorem, utruditi, umoriti; (Sall.) ambitione praeceps datur; odatle d. terga alcui, okrenuti ledja komu, bježati izpred ili od . . .; d. se populo, pokazati se n.; quam se cumque in partem dedisset (bi pošao); in (na) quam exercitationem ita nos studiose dedimus, metnuli-, dali smo se; tu Oppios Terentiae dabis, na-, upúti T. k O. (po svoj prilici u novčanih poslovih); d. calculum (igrajući se šaha) potegnuti, povući; dare manus, uzeto od gladiatorâ, kano pobjedjenik podati-, pružiti ruke, predati se; odatle preneseno ponajprije na pravoga neprijatelja, Romanos armis persequi, donec aut certe vicissent aut victi manus dedissent, onda u obće podati se = pokoriti se, popustiti, ad extremum manus dedisse et affirmasse, nihil se contra ejus voluntatem esse facturum; tandem dat Cotta manus; superat sententia Sabini, ad extremum det manus vincique se patiatur; * d. manus efficaci sententiae; d. jugulari; odatle se dare, podati se-, pokazati se voljan, -poslušan, skloniti se, popustiti, povesti se, si se dant (judices); slično ut se initia dederint, res, tempus se dat = podaje se, iest; * se facilem d.; * multa melius se nocte dedere.

dŏceo, cui, ctum, 2. učiti, naučiti, obučavati, podučavati, poučiti, nastavljati, na-, upútiti, obaviestiti, javiti, alqm, juventutem, adulescentes; alqm literas, pass. doctus militiam (u vojevanju), usu doctus; d. alqm canere; pueri aequitatem defendere docentur; docendus Graece loqui; d. alqm fidibus, sc. canere, udarati žice, -citaru, equo, jahati, armis, oružjem se služiti, -mahati, alqm Latine; d. alqd, jus civile, alqd de alqa re; s quaest. indir., s acc. c. inf.; absl. Na pose a) t. t. d. alqm causam, d. causam, odvjetniku ili sudcu, oblasti stvar razložiti, upútiti ga o njoj, prirediti parnicu. b) ob učitelju, učiti, predavati, naučati, apud alqm; mercede; † Romae, † peregre. c) t. t. d. fabulam, o dramat. pjesniku, uvježbati, naučiti s predstavljači komad (igrokaz) i predstavljati, dati-, prikazati ga na pozorištu.

dochmius, ii, m. [δόχμιος] stopa stiha (◡ _ _ ◡ _).

dŏcĭlis, s (predcl. i kasn.) comp. [doceo] kojega je lako moći čemu naučiti, -uputiti, učljiv, naučljiv, judex, equorum genus; belua (slon); d. ad alqd, * s gen.; * usus, razumljiv, pojmljiv, dohitan.

dŏcĭlĭtas, ātis, f. [docilis] učljivost, naučljivost; (Eutr.) animi d., krotkoća, blagost-, dobrina srdca, popustljivost, povodljivost.

docte, adv. s comp. i sup. [doctus] učeno, vješto, umješno, razumno, mudro, lukavo, literis Graecis atque Latinis juxta atque doctissime (vrlo temeljito) eruditus; * luctari doctius; * d. et delicate.

doctor, ōris, m. [doceo] učitelj, naučitelj, (glede na učevni predmet, naprama slušatelju ili učeniku; sr. praeceptor, magister), ejusdem sapientiae doctores.

doctrīna, ae, f. [doceo] 1) učenje, obučavanje, nauk, obuka, nastava (često u opr. s natura). 2) (obukom stečena) učenost, nauka, znanje, znanstvo, znanost, u pl. učevne struke, nauke, znanosti, osb. abstractne, speculativne, na philosophijsko i učeno izobraženje spadajuće (sr. disciplina), d. ac literae; studia doctrinae, nastojanje oko naukâ, znanostî, učena studija; doctrinae liberales; malis studiis malisque doctrinis; d. dicendi, besjedničtvo, govorničtvo, rhetorika; subtilior quaedam d., theorija. Na pose učenjem philosophije poprimljena načela, -običaj, illud non doctrinâ fecit sed naturâ, Nep.

doctus, adj. s comp. i sup. [partic. od doceo] 1) učen, nastavljen, naučan, obrazovan, izobražen, vješt, vičan, znajući, homo, vir; Latine d., koji latinski znade, doctus literis Latinis; fidibus; d. civitas; (Tib.) d. puella (o pjevačici); o stvarih, koje pokazuju, da se tko učio, obrazovao, školao, doctissimae voces Pythagoreorum; * Athenae; * frontes; * docta prece; * carmina; * labor; † sermo, † liber; * d. sermones utriusque linguae; * doctus fandi, u govorenju; † tibiis canere; * sagittas tendere, * psallere; * in parum fausto carmine d.; * carmine ab omni doctior esse potest; u plur. i kao subst. samo docti (ako je substantivni značaj sasvim očevidan te se govori o svemkoliku stališu, svemkoliku redu iliti classi), dielomice obrazovanici, t. j. theoretički, grčkimi učitelji obrazovani ljudi, Galbam, Africanum, Laelium doctos fuisse traditum est; doctorum est ista consuetudo, — dielomice u obće učenjaci, t. j. theoretici, vješti kritici i aesthetici, constat inter doctos, optimis versibus Aratum de coelo stellisque dixisse; sing., Hor. 2) mudar, pametan, razborit, opamećen, previjan, lukav, nunquam accedo, quin abs te abscedam doctior, d. ad malitiam, Ter.; manus; * falx; * dolus.

dŏcŭmentum, i, n. [doceo] u obće sve, što može komu služiti za nauk, te s toga predpostavlja čovjeka, koji je neuk, te ga treba poučiti, nauk, poučan ili zastrašan, živ primjer, opomena ili dokaz, ogled, izgled, uzor i sl. (sr. argumentum, specimen), P. Rutilius nostris hominibus d. fuit probitatis; dare documentum fidei, eloquentiae, sui; omnis exempli documenta, svakojaki poučni primjeri; d. periculi; ut sint reliquis documento; cum, quantum in bello fortuna posset, jam ipsi incommodis suis satis essent documento; ruinae Sagunti d. illis erunt, ne quis fidei Romanae confidat; † s ut; ad praecavendum simile d.

Dōdōna, ae, f. [Δωδώνη] grad u Epiru, glasovit s prastaroga i svetoga proročišta Jovljeva; meton. 1) * dodonski hrastik, dubrava. 2) dodonski svećenici, Nep. Odatle **Dōdōnaeus** i * **Dōdōnis**, ĭdis, (samo f.), adj. dodonski.

dōdrans, tis, m. tri četvrti cieloga, v. as; kano mjera za površine = $^3/_4$ jutra iliti rali zemlje; kao mjera za duljinu = $^3/_4$ stope, Suet.

dogma, ătis, n. [δόγμα] philosophijsko načelo (sr. decretum).

Dŏlābella, ae. m. (sjekirica) ime porodice rimske u gens Cornelia; najpoznatiji je Publius Corn. D., zet Cicerona govornika, treći suprug kćeri mu Tullije.

dŏlābra, ae, f. [dolo] sjekira, motika, pralica, orudje kojim bi se služili kod obsadâ za rušenje zidinâ itd.

dŏlenter, adv. s comp. [doleo] boleći se, bolno, s bolju, tronuto.

dŏleo, ui, ĭtum, 2. 1) tjelesno, a) boli (koga) što, pes, oculi, caput, latera, pulmones d., (Plaut.) misero malae, (Ter.) tuo viro oculi; impers. mihi dolet cum vapulo, Plaut. 2) duševno, a) o subjectu, boljeti se s česa, boli me što, žalostiti se, žalostiv biti, žaliti, žalovati (znači samo ćut; sr. maereo, lugeo), casum alcjs; d. laude aliena; id propter quod d.; d. alqm, de alqo; quo gravius homines ex commutatione rerum doleant; (Sall.) pars d. pro gloria imperii, veoma je zabrinut za . . .; s quod, acc. c. inf.; * † s inf.; (Hor.) d., si, (Luccej. u Cic. ep.) d., quia; absl. boli-, ljuti(me), žao mi je, zaboli me glava. b) o stvarih, boljeti koga, žalostiti, animus mihi dolet, huic illud d., quia, Plaut.; hoc tibi itidem ut mihi, Ter.; (spolia) illis dolentia, Sall.; nihil cuiquam doluit; cui dolet, meminit; (Brut. u Cic. ep.) d. mihi, quod etc.; * frigida dolet me aura.

dōlĭŏlum, i, n. dem. od dolium, maleno bure, burence, sudić, lagvić, bačvica.

dōlium, ii, n. sud, lagav, bačva, bure, osb. za vino (izprva od gline, kašnje od drva), u kojem bi davali mladomu vinu vreti te ga onda odtakali, dolium a fundo pertusum; de dolio haurire; posl., in pertusum ingerimus dicta dolium = u tutanj, u vjetar, u zalud govoriti, Plaut.

1. dŏlo, 1. 1) (bradvom, širočkom) otesati, s-, iztesati, robur; * stipes falce dolatus. 2) tp. a) (Hor.) d. alcjs caput lumbosque fuste, izlupati, izliemati. b) d. dolum, pletke plesti, Plaut. c) d. historiam (opp. perpolire), rek bi na prvu ruku oblanjati, kako tako otesati.

2. dŏlo ili **-lon**, ōnis, m. [δόλων] 1) štap s oštrim željeznim šiljkom, bodežnik, njeka vrst koplja ili sulice, Virg.; bodilo, bodež, stilet, Suet., * žalac u muhe. 2) malo jedro na prednjem jarbulu, prednje jedro.

Dŏlon, ōnis, m. [Δόλων] uhoda trojanski za trojanskoga rata.

Dŏlŏpes, pum, m. [Δόλοπες] narod u Thessaliji, kašnje uz i po gori Pindu stanujući i k Epiru brojen; grana toga naroda bijaše naseljena na otoku Scyru u aegaejskom moru, kano gusari na zlu glasu. Odatle **Dolopia**, ae, f. Dolopska.

dŏlor, ōris, m. [doleo] 1) tjelesna bol, bolja, d. corporis, totius corporis dolores; d. pedum; d. articulorum, ulozi; na pose trudovi, hipovi (na poradjanju), e dolore laborare, truditi se, poradjati se, Ter.; ut aliquando dolor populi R. pariat, quod jam diu parturit. 2) (sa i bez animi) duševna bol, žalost, pečal, skrb, tuga, jad (sr. maeror, luctus), jed, ljutnja, srčba, zla volja, negodovanje i sl., i u najširem sm. potres ćudi, -duše, strast = motus animi, d. animi; muliebris; s gen. obj., injuriae, radi, sa (c. gen.); * conjugis amissae; ex civibus amissis; in dolore esse, žalostiti se; dolorem suscipere; dolorem capere (ražalostiti se) in, ex alqa re; d. percipere ex alqa re; luctum nos hausimus majorem, dolorem ille animi non minorem; dolore affici, žalostiti se; quo dolore exarsit; dolorem commovere; d. alcui facere, efficere, dare, afferre; hoc est mihi dolori; † d. liber; liberior, slobodno očitovanje zle volje, -negodovanja; (Nep.) quo dolore incensus; † animi d. incensus; * ljuvena, ljubavna kina, -muka. 3) meton. a) * bol = uzrok, povod boli. b) rhet. t. t., izraz boli, diranje srdca, tronuće, ganuće, žalostiv, tužan, u srdce dirajući način, -ton, pathos, ut sensus, ut doloris habeat (oratio) quantum opus sit; actionis d.; plena

justi doloris oratio; non ingenio, sed dolore assequebar.

dŏlōse, *adv.* [dolosus] *varavo, prevarljivo, prievarno.*

dŏlōsus, *adj.* [dolus] *pun prievarâ, varav, prievaran, prevarljiv, obmanjujuć, lukav, himben, lažan,* consilium; * mulier; * taurus; * cinis d.; * *s inf.*, pariter ferre jugum, *varavo izbjegavajući itd.*

dŏlus, i, *m. varka (s pretežnim značenjem da je što nepravedno i nemoralno; sr.* astutia, calliditas), *hitrina, prievara, himba, lukavština, lukavstvo, vuhva, obmana,* per dolum atque insidias; neque illi ad cavendum dolus aut astutiae deerant; *meton.* * *čim koga varam,* retia, turdis edacibus dolos, *da lakome svara drozde.*

* **dŏmābĭlis**, *adj.* [domo] *koga je moći ukrotiti, -upitomiti, ukrotljiv, pitomljiv.*

* **dŏmātor** = domitor, *što v.*

dŏmestĭcātim, *adv.* [domesticus] *u privatnih kućah, kod kuće, jednom Suet. Caes.* 26.

dŏmestĭcus, *adj.* [domus] *domaći, 1) tičući se kuće, obitelji, domaći, kućni, kućevni, pokućni, obiteljski, porodički* (*opp.* publicus, forensis), intra domesticos parietes; *(Hor.)* domesticus *(kod kuće)* otior; ut vestitum sic sententiam habeat, aliam domesticam, aliam forensem; *(Suet.)* vestis d., clades, luctus; praecepta *(odgoj, odgajanje)* d.; usus et consuetudo d., *družtveno občenje u krugu obiteljskom;* judicium d., *sud ljudî, koji su oko koga;* officia d., *u kolu porodice učinjene;* res d., *osebna, privatna stvar;* tempus d., *kod kuće probavljeno;* homo d. *i* * *samo* d., *član porodice, kućanin ili kućevni prijatelj, prijatelj kuće; i (Eutr.) član carske tjelesne straže,* Jovianus, qui tunc domesticus *(kod tjelesne straže)* militabat; **domestici**, ōrum, *m. domaći, kućani, domari, prijatelji kuće;* † *čeljad, domaća služinčad. 2) tp. domaći, što je u domovini, otačbinski, domovinski, unutarnji* (*opp.* externus, peregrinus, alienigena), mos; bellum; d. insidiae; testes; crudelitas, *proti sugradjanom;* copiae rei frumentariae; d. Furiae, *u prsiju čovjeka samoga;* * facta, *djela-, predmeti iz rimsk. života, narodna djela (komadi, igrokazi).*

dŏmi *v.* domus.

dŏmĭcĭlium, ii, *n.* [domus] *stan, dom, postojbina, prebivalište,* aliud d., alias sedes parant; d. collocare, constituere *(nastaniti se)* in alqo loco; *tp.* d. imperii, superbiae; huic verbo proprium d. est in officio, *pravo značenje.*

dŏmĭna, ae, *f.* [domus] *1) (Plaut. Ter. Virg. Hor.) domaćica, kuće gospodarica, na koliko zapovieda čeljadi, služinčadi, gospodja, gospodarica* (*sr.* hera, materfamilias). *Na pose* * *o božicah,* * *o ljubovnici, gospodja, carica;* * *o Rimu,* * *o gospodjah iz carske kuće. 2) u obće vladalica, gospodarica, zapovjednica,* haec una virtus est omnium d. et regina; cupiditas honoris quam dura est d.

dŏmĭnātio, ōnis, *f.* [dominor] *1) gospodovanje, gospodstvo, vlada, vlast, ponajviše sa značenjem samodržtva i samosilja (despotisma), samovolje, nasilja,* d. Cinnae; d. superba, crudelis, impotens; *(Tac)* dum adipiscerentur dominationes; *tp.* rationis in libidinem; d. judiciorum *ili* in judiciis, *o preveliku ugledu i uplivu odvjetnika. 2) concr. u pl. gospodari, vladari, gospoda, Tac. ann.* 13, 1.

dŏmĭnātor, ōris, *m.* [dominor] *vladalac, vladar, gospodar,* rerum deus, *jednom Cic. n. d.* 2, 2, 4.

dŏmĭnātrix, īcis, *f.* [dominor] *(riedko) vladateljica, vladarica, gospodarica,* animi cupiditas, *Cic. de inv.* 1, 2, 2.

dŏmĭnātus, us, *m.* [dominor] = dominatio, dominatum occupare; dominatum imperio tenere *(Nep.), s neograničenom vlašću vladati;* quas (legiones) ab itinere Asiae Syriaeque ad suam potentiam dominatumque converterat; *i u pl., jednom Cic. r. p.* 1, 39.; d. cupiditatum, animi, omnium rerum.

dŏmĭnĭcum, i, *n.* [dominus; *upr. gospodarevo*] *sbirka pjesnî cara Nerona, Suet, Vit.* 11.

dŏmĭnium, ii, *n.* [dominus] *1) vlastničtvo ili prâvo vlastničtva (svojine),* dominia sua retinere, *Cic. p. Caec.* 26, 74. *2) gostba, čast, svečani objed,* dominia vestra, *jednom Cic. Verr.* 3, 4, 9.

dŏmĭnor, *dep.* 1. [dominus] *1) gospodovati, gospoditi, vladati, vrlo često s mrzkim pojmom, biti samosilnikom, samovoljno vladati, zlostavljati, baniti se,* in, inter homines; † in mancipia; Alexandriae; * in urbe; * arce; dominandi studium; *tp. gospodovati, vladati,* eloquentia d. maxime in libero populo; dominandi libido; d. in judiciis; * lolium et avenae d.; * inornantia et dominantia *(obična)* nomina; *subst.* dominans, *gospodar, vladar, zapovjednik, Tac. 2) (predcl.) pass. vladase-, gospoduje se nad . . .*

dŏmĭnus, i, *m.* [domus] *1) domaćin, kuće gospodar, domadar, gospodin, vlastnik, kano gospodar i zapovjednik u kući; odatle u obće gospodar, vlastnik, posjednik* (*sr.* herus), aedificii, navis; † equi, † elephanti, † insularum, † sarcinarum; *u Plaut. i o sinu gospodarevu, gospodičić. 2) u obće gospodar, glavar, vladar, vladalac, zapovjednik (često usljed republikanskoga mišljenja Rimljanâ s mrzkim značenjem = samosilnik, okrutnik, despot, tyran),* dii omnium rerum d.; d. omnium gentium, d. legum; d. in alqm; *i o kralju,* domini sui interfector, Persae justissimum ac mitissimum dominum, Macedones optimum ac fortissimum regem invocantes, *Curt.*; d. rei, *o sudcu; tp.* comitiorum dominum esse; gravissimi domini, terror sempiternus et diurnus ac nocturnus metus. *Odavle a) prireditelj ili voditelj česa, n. p. kazalištne igre, dražbe; na pose d.* convivii (epuli) *i kadšto samo* d., *prigotovljač gostbe, gostitelj, častitelj, domaćin. b) za carevâ = car; takodjer kano pozdrav, gospodin. 3)* * *kano adj. gospodski, gospodarev,* manus, *gospodarice;* torus.

* **dŏmĭporta**, ae, *f.* [domus *i* porto] *kuću noseći, kućonoša, o pužu.*

Dŏmĭtiānus, i, *m.* (*podpuno* Titus Flavius D. Augustus), *car rimski od g. 80—96 po Is., sin Vespasianov, brat Titu, Tac. Suet. Aur. Vict.; kano adj.,* mensis = october, *Suet.*

Dŏmĭtius, *ime plemena* (gens) *rimskoga, iz kojega su dvie porodice najpoznatije: 1)* Ahenobarbi *(Ridjobradci); od ovih bijaše a)* Cn. D. Ah. Allobrogicus, *pobjeditelj Allobrogâ, consul g. 122. pr. Is. b)* Cn. D. Ah., *kano tribun pučki g. 104. početnik zakona,* „lex Domitia d. sacerdotiis". *c)* L. Domit. Ah., *consul g. 54., pristaša i vojvoda Pompejev za domaćega rata, često spominjan u Caes. b. G. i civ. i u Cic. ep. d) sin ovoga,* Cn. D. Ah., *otac Nerona, cara rimskoga. 2)* Calvini *(Plješivci), izmedju kojih bijaše* Gnejus D. C. *pristaša i legat (podvojvoda) Caesarov. Izim ovih poznat je jošte* Cn. D. Corbŭlo, *svâk cara Caligule, poznat kano hrabar vojvoda. — Adj.* **Domitius**, *Domitijev,* via, *od* Dom. Ah. Allobr. *sagradjena;* † gens. *Odatle* **Domitiānus**, *adj. Domitijev, a) Lucija Dom.,* milites, cohortes; *subst.* Domitiani, *vojnici Lucija Dom. b) Cn. Domitija,* milites.

* † **dŏmĭto**, *1) [intens. od* domo] *(riedko) krotiti, ukrotiti.*

dŏmĭtor, ōris, *m.* [domo] *pitomitelj, ukrotitelj, krotilac, pobjeditelj, dobitnik,* d. equorum, victor domitorque Persarum; armorum suorum; † belli externi; * maris, * Trojae, † Asiae; † domitores tot gentium.

dŏmĭtrix, īcis, *f.* [domo] *pitomiteljica, krotiteljica,* * equorum; * ferarum.

dŏmĭtus, us, *m. pitomljenje, ukrota, jednom Cic. n. d.* 2, 60, 151, *u abl. sing.*

dŏmo, mui, mĭtum, 1. [*sr.* δαμάω] *1) pitomiti, pripitomiti, (u)krotiti,* pecus, beluas; † animal ad mansuetudinem, *sasvim. 2) tp. ukrotiti, pokoriti, predobiti, pobiediti, sa-, nadvladati, preobladati, premoći, nadjačati,* alqm; gentes bello; virtus omnia domuerat; d. libidines; vim fluminis; * acrior illum cura d.; * uvam prelo, *iztištiti, muljati;* * terram rastris; * alqd undis ferventibus, *skuhati;* * avidum spiritum, *obuzdati,* * invidiam, * illos longa d. inopi jejunia victu.

dŏmus, us, *i (Com. i kano adv. v. ozdol),* i, *f.* [δόμος] *1) dom, kuća, hiža (kano stan, domovina, zavičaj, postojbina, boravište obitelji; sr.* aedes), ampla; in domo, *u kući;* in domo alcjs; venit in nostram domum; fugiebant in d. et tecta; alqm tecto et domo invitare. *Česti su oblici adverbialni, A)* domi, *uz to oblik* domui, *kod kuće, doma, u kući,* d. fuit, d. se tenere; d. meae, tuae, nostrae, *u mene, tebe, nas t. j. kod moje itd. kuće, u mojoj itd. kući, takodjer* d. alienae, Caesaris, istius. *Na pose* d. habeo alqd = *imam sâm čega dosta, ne trebam od indje donositi ili kupovati; takodjer* cujus domi nascuntur, *koji sâm bez ičijega poučavanja razumiješ;* (*Tac. ann.* 3, 70.) bonas domi artes *(osobne svoje vrline, svoju čast i poštenje)* dehonestavisset; *v. jošte 3). — B)* domum, *kući, doma, u kuću, u stan,* proficisci d.; venit d. meam, suam, Roscii, domos nostras, *u moju, svoju itd. kuću, -stan. Na pose tp.* abducere alqm d., *(od drugoga odvući i) k sebi (svojoj stranci) privući koga; gl. jošte 3). — C)* domo, *od kuće, od doma, iz kuće,* proficisci d.; *tp.* † d. afferre = *dobro pripravljen (na govor) biti,* d. afferre paratam dicendi copiam et certam, cetera quae d. afferuntur; *(Plaut.)* d. doctus = *sâm dosta mudar,* d. solvere, *iz svoga, svojih sredstava platiti; gl. jošte 3). — 2)* * *svako boravište, prebivalište, stan, dom, n. pr. pticâ, grob, nadgrobnik, o Labyrinthu, o stanu bogova, o špilji Polyphemovoj,* d. sanie dapibusque cruentis, *gadna s krvi i truhleži. 3) dom = domovina, otačbina, s toga često,* domi, domum, domo = *u domovini, u domovinu, iz d., i vrlo često* domi (*opp.* foris, belli, militiae) = *u gradjanskih i mirnih poslovih, za mira, u mirno doba; odavle* domi militiaeque, militiae et domi, et d. et m., belli domique; d. belloque; d. vel belli, bello domique, d. belloque, *za mira i rata. 4) kuća a) kućani, domaći, čeljad, obitelj, porodica,* tota d. nostra te salutat; *i philos. škola, sljedba. b) kuća, domaći poslovi, kućanstvo, gospodarstvo,* regere domum ratione.

dōnābĭlis, *adj.* [dono] *vriedan-, dostojan da se nadari, Plaut.*

dōnārium, ii, *n.* [donum] *1)* * *mjesto u ili uz hram gdje bi se sveti darovi, prilozi čuvali, blagajna od hrama; hram, svetinja ili oltar, žrtvenik. 2) (u pl.) dar-, poklon-, prilog hramu.*

dōnātio, ōnis, *f.* [dono] *darivanje, dar.*

† **dōnātīvum**, i, *n.* [dono] *dar-, poklon u novcu vojnikom za carevâ* (*sr.* congiarium).

dōnec (*predcl. Nep.* **dōnĭcum**) *conjct. znači 1) kao što* dum, *da su dva čina istodobna i to tako, da čim se svrši jedan, svrši se i drugi (tako dugo, dotle), dok, dokle, čim, dočim, s conj., ako se hoće reći, da je trajanje čina podredjene izreke samo mišljeno ili dvojbeno ili namjeravano. 2) dok, dokle (ne dulje nego dotle dok t. j. da se čin glavne izreke svrši, čim se započme čin podredjene izreke), dok ne, dokle ne, s conj. u ozgor rečenih slučajevih, protežući se ne riedko na prediduće* usque *(sve dotle), Com.;* s usque eo, eo usque.

dōno, 1. [donum] *1) darovati, podariti, pokloniti, dati,* alcui alqd, *i* d. alqm alqa re, *darivati, nadariti koga čim; (Ter.)* te pro hoc nuntio quid donem. *Na pose a) komu za ljubav, -za volju, radi koga ostaviti, pustiti, okaniti se, odreći se, odustati od, žrtvovati,* inimicitias suas rei publicae. *b) odpustiti, odreći se, oprostiti, pokloniti,* alcui aes alienum; mercedes habitationum annuas conductoribus; † d. alcui causam *(parnicu);* † negotium; *(Quint.)* donato imperio, *odrekav se od svoje strane vrhovne vlasti, vlade, ustupivši itd. c) ostaviti-, pustiti komu za volju ili zarad koga nekažnjena koga ili što i oprostiti* (*sr.* condono) donari populo Romano; † deo; * donatus culpa precibus suorum; *(Just.)* d. patrem filio, alqm memoriae patris.

dōnum, i, *n. dar, poklon, podarak s drage, dobre volje* (*sr.* munus), dona nuptialia, dotalia, militaria; dona naturae; deorum dono atque munere; dona dare, *Ter. Nep.;* alqm, alqd dono dare alcui, *Ter. Curt.*, dono *(na poklon)* emere eam (puellam) alcui, *Ter.;* * dona praesentis horae; d. ultima, *posljednja ljubav, -čast, koju bi pokojniku izkazali žrtvami i sl.; na pose dar bogovom, prinos, prilog, žrtva;* * dona supplicia; * dona turea, *posvetilišta-, prilozi od tamnjana;* dona figere.

Dŏnūsa, ae, *f.* [Δονουσία] *otok u aegaejskom moru otoku* Naxos *s iztoka, za careva prognalište, Virg. Tac.*

Dōres, rum, m. [Δωριεῖς] Dori, Dorani, veliko pleme grčko. Odatle 1) **Dōrĭcus** [Δωρικός] adj. dorski = * grčki; adv. **Dorice**, dorski, jednom Suet. Tib. 56. 2) **Dōrienses**, ium, m. (kasno) = Dores. 3) * **Dōrius**, adj. dorski. 4) † **Dōris**, ĭdis, adj. f. dorski.

Dōris, ĭdis, f. [Δωρίς] kći Oceana i Tethyje, (Tethys) supruga Nerejeva, mati petdesetorice Nerejevićâ (Nereïdes); meton. = more.

dormio, 4. spati, spavati, ire dormitum; * dormitum dimitti; * d. in lucem, do bieloga dana; ex lassitudine artius; pass. * prespavati se, nox est perpetua una dormienda; posl., non omnibus dormio, ne gledam svim jednako kroz prste; d. in aurem utramvis ili in aurem dextram, spavati kao nebriga, -kao nemariš, -kao puh, -kao zaklan, -u dušak, -tvrdo, biti bez brige, Ter. Plin. ep. Odatle tp. a) neradin-, lien-, bezposlen biti, beneficia dormientibus deferuntur, u snu bez njihova sudjelovanja; * dormiet Venus. b) biti bez brige, -bez skrbi, -bezbrižan, za ništa ne hajati, Ter. i Cael. u Cic. ep. c) praegn., o smrti, Plaut.

dormītātor, ōris, m. [dormito] (riedko) sanjalac, sanjar, zanovietalo, tlapavac, phantasta, Plaut. Trin. 4, 2, 20, 142.

dormīto, 1. [dormio] 1) driemati, driemlje mi se, hoće mi se zaspati, sanan-, pospan biti; * jam dormitante lucerna, gasnući. b) = sanjariti, ništa nemisliti, tlapiti, traskati, zanovietati, buncati, takodjer biti bezposlen, -neradin, Plaut.; interdum bonus d. Homerus, Hor.; sapientia dormitans et oscitans, Cic.

† **dormītōrius**, adj. [dormio] spavački, spavaći, cubiculum, ložnica, spavačnica; membrum.

dorsum, i, n. 1) hrbat, povor, sapi (u razitu, horizontalnu položaju kano najgornja i najviša čest tiela, dakle upr. hrbat itd. u životinjâ; sr. tergum; riedko = ledja, hrbat, kičma u čovjeka). 2) tp. o predmetih, koji oblikom i položajem naliče hrbtu u životinjâ, n. pr. sljeme od gore, jugi, montis; * nemoris, obronak; * maris; * dentalium; † saxeum, kameni gat, -nasap.

Dŏrўlaeum, i, n. [Δορύλαιον] grad u Phrygiji; odavle **Dŏrўlenses**, ium, m. Dorylaejani.

dŏrўphŏros (us), i, m. [δορυφόρος] kopljonoša, kopljanik, glasovit bojnik (kip) kipara Polykleta; i u plur. (Curt.) kopljanici (podvornici) u pratnji kraljeva persijanskih.

dos, ōtis, f. što se dâ uz djevojku, kad se udaje, prćija, miraz, vjeno, oprema; tp. dar, ures, nakit, krasota, sa smjeranjem (allusio) na prije rečeno, verborum eam dote locupletasti, jednom Cic. de or. 1, 55, 234.; pl. * † dotes ingenii; * oris, * corporis, * formae, * loci; corporis animique; † naturae fortunaeque.

Dossennus, i, m. Fabius D., pisac atellanâ (vrsti komičnih igrokaza; ime stalna burleškoga (vrlo smiešna) značaja rimskih atellana, Hor.

dōtālis, adj. [dos] spadajući na miraz, prćiju, od miraza, mirazni, praedia, dona; (Hor.) agri; (Virg.) regia.

dōtātus, adj. sa sup. [partic. od doto] 1) velik miraz,-donoseći,-imajući,-bogato opremljen, Aquilia; (Hor.) conjux. 2) * obilato-, bogato nadaren, Chione dotatissima formâ.

dōto, 1. [dos] mnogo miraza uz djevojku dati, opremiti, † filiam; * sanguine Trojano dotabere virgo, krv itd. bit će ti miraz.

drachma (predl. i **drachŭma**), ae, f. [δραχμή] drachma, grčki novac, od prilike = rimski denarius, oko 36 novčića.

drăco, ōnis, m. [δράκων] 1) vrst neotrovnih zmija, koje bi amo tamo po odličnih kućah gospodje držale zabave radi kano životinje njim osobito omiljele; * u obće, zmija, zmaj, aždaja. Odatle zmija, pozoj, zviezdje na sjevernom nebu. 2) nom. pr., strog zakonodavac athenski.

* **drăcōnĭgĕna**, ae, comm. [draco-gigno] (riedko) od zmijâ ili zmije rodjen, urbs d. = Thebae.

Drancae ili **Drangae**, ārum, m. [Δράγγαι] i (Just.) **Drangiāni** ili **Dranciani**, ōrum, m. stanovnici provincije Drangiane, s. Sedjestan ili Seistan u Kabulistanu, u unutarnjosti kraljevstva persijanskoga, Curt. Just.

drāpĕta, ae, m. [δραπέτης] uskok, pobjeg, utekli rob, jednom Plaut. Curc. 2, 3, 11.

Drĕpănum, i, n. ili **-na**, ōrum, n. [Δρέπανον, -να] grad na Siciliji, s. Trapani. Odatle **Drĕpănĭtānus**, adj. drepanski, subst. **-āni**, ōrum, m. Drepanci.

drŏmas, ădis, m. [δρομάς, brzo trčeći] dromedar, cameli, quos appellant dromadas; (Curt.) d. camelus.

Drŏmos, i, m. [δρόμος, trk] poljana kod Sparte, gdje bi se mladež utrkivala, trkalište.

Druentia, ae, f. rieka u Galliji, s. Durance.

Druĭdae, ārum, ili **-des**, dum, m. druidi, svećenici i mudraci u njekadašnjih Kelta u Galliji i Britanniji.

Drūsus, i, m. porodično ime u plemenih gens Livia i g. Claudia, 1) Marcus L. D., tribun pučki g. 122. pr. Is. i protivnik C. Gracchu. 2) Marcus L. D., sin prijašnjega, ujak Catonu Uticaninu (Uticensis), tribun pučki g. 91. pr. Is., dade predlogom zakona, da se saveznikom i Latinom podieli rimsko gradjanstvo (civitas), dielomice povoda savezničkomu ratu, obnovi njekoliko Gracchovih predloga, te bi s toga u svojoj kući usmrćen. 3) Cl. Nero Dr. ponajviše samo Drusus zvan, pastorak cara Augusta a brat Tiberiju, preminu nakon sjajnih u Germaniji vojnâ g. 9. po Is. Odatle a) **Drūsiānus**, **-sīnus**, adj. Drusov, fossa, priekop, što ga dao načiniti Cl. Nero Dr., Tac. Suet. b) **Drusilla**, ae, f. ime žensko u obitelji Drusâ; Livia D., v. Livius; kći Dr. Germanika, Tac. Suet.

Dryădes, dum, (grčki dat. Dryasin. Prop. 1. 20, 12), f. [Δρυάδες] Dryade, drveće, šumske nymphe, gorske vile, Virg, Prop. Ov.

Dryas, antis, m. [Δρύας] ime jednoga Lapithe, Ov. 2) učestnik kalydonskoga lova, Ov. 3) otac Lykurga, kralja thračkoga; odatle **Dryantides**, ae, m. Dryantović = Lycurgus.

Dryŏpes, pum, m. [Δρύοπες] pelasgičko pleme, najprije u Thessaliji naseljeno, kašnje u Messeniji, Virg.

dŭbie, adv. [dubius] dvojbeno, neizvjestno, nesjegurno, Cic. de div. 1, 55, 124.; ponajviše non, nec, haud d., bez (ikakve) dvojbe, posve sjegurno, nedvojbeno, jamačno, za stalno; non d. (za stalno) mihi nuntiabatur; consul haud d.

jam victor; haud d. aliquanto numerus major fuit.

dŭbiĕtas, tātis, f. (kasno) = dubitatio.

Dūbis, is, m. pritok rieke Arar u Gallia Belgica s. Doubs.

* **dŭbĭtābĭlis**, adj. [dubito] o čem se može dvojiti, -sumnjati, dvojben.

dŭbĭtanter, adv. [dubito] 1) dvojeći, sumnjajući. 2) oklievajući, krzmajući, ustručavajući se.

dŭbĭtātio, ōnis, f. [dubito] 1) dvojenje, sumnja, dvojba, dvoumlje, neizvjestnost, nesjegurnost, afferre d., tollere d.; sine ulla d. = za stalno, posve sjegurno; d. alcjs rei, česa ili u čem, i de omnibus rebus; d. quale illud sit; adhibendumne fuerit hoc genus an plane omittendum; res habet dubitationem, dvojbeno je; hic locus nihil habet dubitationis, quin etc., nulla d. fuit, quin. 2) ob odluci, skanjivanje, oklievanje, krzmanje, ustručavanje, promišljanje, d. crucis, belli, glede na itd.; nullâ interpositâ dubitatione i sine ulla d., bez ikakva oklievanja, ne počasiv ni časa; sine dubitatione.

dŭbĭto, 1. [dubius] kolebati se na dvie strane, medju dva mnienja, naginjati amo tamo, 1) glede na mnienje i sud, dvojiti, sumnjati (se), dvoumiti, nesjeguran biti, ne znati, de tua erga me voluntate; de qua (legione) non dubitaret; non de armis dubitatum esse; s acc. n. pronominis, quod dubitem; quod dubitari posset; haec dubitare philosophos; id dubitari; (Tac.) ne auctor dubitaretur; * haec dicta haud dubitanda; * dubitatus parens; s quaest. indir.; s quin kod prediduće negacije ili izrekâ, koje su negativna (niječna) smisla; (Nep. Liv. Quint.) s acc. c. inf.; absl., non dubitantem dicere; * ne dubita; o d. an v. an. 4). Odatle a) razpromisliti, pro-, razmišljati, razpromotriti, uvažiti (riedko u class. prosi), restat ut hoc dubitemus, uter potius S. Roscium occiderit, Cic. p. Rosc. A. 31, 88.; haec dum dubitas, Ter.; percipe porro, quid dubitem, Virg. b) tp. kolebati se, nesjeguran-, neizvjestan biti, fortuna d., euphem. = protivna nam je, Liv. 2) (najčešće s nijekom ili negacijom) ob odluci, skanjivati se, oklievati, ogúžati, krzmati, premišljati se, ustručavati se, non d. s inf., kadšto i s quin u istoga Cic., ne oklievati, tako da ne bi ili hrv. inf. [sr. quin 1)], dubitandum non existimavit, quin ad eos proficisceretur; nolite dubitare, quin huic uni credatis omnia; non dubitasse, quin defenderet; † d. (bez nijeka) s inf.; absl.; dubitantes, neodlučni, okljevači, ogúžala, Caes. b. G. 7, 4, 9. 63, 3; qui bellum inter et pacem dubitabant, Tac. ann. 12, 32.

dŭbius, adj. [duo] u duhu kolebajući se-, naginjući sad na jednu sad na drugu stranu, A) o ljudih, subjectivno, a) o mnienju, dvojeći, sumnjajući, ne znajući, nesjeguran, animum alcjs dubium (dvojiti) facere in hac causa; equites procul visi ab dubiis, quinam essent; non d. quin etc.; minime dubius, patres bellum jussuros esse; s gen., d. sententiae (Liv.); * animi, * mentis, * salutis, (Just.) vitae. b) ob odluci, skanjujući se, neodlučan, nestalan, quorum vocibus terrentur infirmiores, dubii confirmantur; Jugurtha d. et haesitans; * dubius quid faciam; * † d. animi. B) objectivno, o stvarih i osobah, o kojih je čovjek u kojem god pogledu nesjeguran i u dvojbi, dvojben, dvouman, nesjeguran, neodlučen, neizvjestan, nestalan, nepouzdan, victoria, praeda, laus, servitus, salus; omnia d. esse et incerta; quae dubia sint, ea sumi pro certis atque concessis; dubiis perspicua tolluntur; socii d., nepouzdani; sequitur annus haud dubiis consulibus, bez dvojbe consule imajuća; ut haud dubius praetor esset si, da bi bio bez sumnje pr., da itd.; * auctor; * dubiae crepuscula lucis = prozorje, sudanje, svit, * nox, sumrak, suton; * coelum d., naoblačeno, oblačno; * lanugo; * cena d. u Ter. Hor. „ubi tu dubites, quid sumas potissimum“, s vrlo puno jela, vrlo obilat jestvinami; (Liv.) fluctibus dubiis (u nesjegurnu, neizvjestnu smjeru) volvi. Na pose n. dubium malne kano subst. a) dvojbeno, nesjegurno, neizvjestno, dvojba, sumnja, dubium est; non, haud d. est; de Pompeji exitu nunquam mihi dubium fuit; non est d. quin (da), Ter. Curt., quin non (da ne), Cic., s acc. c. inf., Com. Liv. Suet.; d. est, uter nostrum sit verecundior; inesse vis alqa videretur, necne; i jednom Cic. Att. 10, 8, 5. = ne oklievati, neustručavati se, s quin, ut non sit dubium, quin turpiter facere cum periculo fugiamus; sr. dubito 2); sine dubio, (istom u Liv.) procul d., bez dvojbe, -sumnje; haud dubio, ne budući dvojbeno, Liv.; * † dubium adverbialno i bez upliva na construkciju umetnuto, dvojbeno je, ne zna se, quo postquam dubium pius an sceleratus Orestes venerat; d. justitia validisne potentior armis; d. an quaesitâ morte; dubium habere (alqd), dvojiti, sumnjati o čem, za neizvjestno, nesjegurno držati; in dubium vocare, revocare, in dubio ponere alqd, podvojiti, posumnjati (se) o čem; in dubio esse, biti dvojben ili u pogibeli, opasnosti; fides tua mihi venit in dubium, postaje mi dvojbena, -nepouzdana; tp. b) nepovoljan, težak, opasan, pogibelan (jače od anceps), res dubia, res dubiae, nepovoljan, opasan položaj, opasnost, * tempora; loca dubia nisu, Sall.; * mons erat ascensu dubius; * aeger, * navis, u pogibeli; in dubium devocare, staviti na pogibio, -u opasnost; (Ter.) in dubium (pogibio, opasnost) venire.

dŭcātus, us, m. [duco] (kasno) vodstvo, vojvodstvo, zapovjedničtvo.

†**dŭcēnārius**, adj. upr. od dvjesta, sadržavajući 200, judex, izabran izmedju onih, koji bi 200 sestertia posjedovali, procuratores, koji bi imali 200 sestertia dohodka ili plaće.

dŭcēni, ae, a, adj. num. distr. [ducenti] po dvjesta, svaki ili na svakoga po dvjesta.

† **dŭcentēsĭma**, ae, f. (sc. pars) dvjestoti dio, dvjestotina kano daća = $^1/_2$ postotka (procenta).

dŭcenti, ae, a, adj. num. card. [duo-centum] dvjesta, dvie stotine; * za neizvjestan, velik broj.

dŭcenties, adv. num. [ducenti] dvjesta puta, dvjesta krat; * o svakom ovećem broju.

dūco, xi, ctum, 3. [dux] 1) voditi, od-, do-, povesti, vući, od-, povući, alqm intro; alqm secum in castra, secum ex Ionia; suas mulier-

culas secum; uxorem in convivium, *uzeti, povesti sa sobom;* * duxit sua praemia victor = *odnese, dobi*; d. naves praesidio; * ducendus unus et comes alter; * ducenda petorrita = *držati, nabaviti;* * alqm ad versus, *na stihove t. j. da st. sluša;* * me auditum, *slušat;* * cessatum d. curam, *odvesti počivat, -spavat*; alqm ante currum; *(Eutr.)* d. in triumphum, *i samo* ducere; loro equum; *(Ter.)* alqm secum hinc extemplo domum, alqm ad alqm; * alqm per omnia; principes obsidum loco; vix quâ singuli carri ducerentur, *vozili-, vukli bi se;* * equus victorem curru Achaico, *voziti;* * colla regum per vias, *voditi;* d. vitam et spiritum, *živjeti, disati;* aëra, animam spiritu, *u se vući, dihati;* * spiritum naribus; * pocula Lesbii, *srkati, piti;* * sucos nectaris; * Liberum; * nunc veterum libris, nunc somno et inertibus horis d. sollicitae jucunda oblivia *(ugodno zaboravljati)* vitae; * opes animumque a ferro, *crpsti, dobivati, primati, vaditi;* d. sortes, *vući, ždrebati;* ea quae sortibus ducuntur; * d. mucronem, * ferrum vaginâ, *povaditi, trgnuti;* d. fletum, *plakati;* * verba longâ morâ, *protepati;* * longas in fletum voces; * de pectore gemitus, *podirati;* * anhelitum; * ilia d., *pokraćeno mjesto* spiritum ex ilibus, *t. j. sopiti, dahtati, hropiti (ne: trbuh vući);* * d. remos = *veslati;* * lanas = *presti;* * ubera = *muzti;* * capellam, *vući za sobom, nositi (za stadom);* * sidera crinem, *vući-, puštati za sobom;* * magnes d. ferrum, *privlačiti;* sibi quisque d. *(k sebi vući, prisvajati si)*, rapere, trahere; * quercus fidibus, *pokrenuti*, silvas et saxa, * tigres comitesque silvas; * Brundisium, quo via d.; * iter ad urbem, * quem d. *(vozi)* priva triremis; *(u razgovoru)* se d., *odnieti se, odpiriti, otići;* se a Gadibus, *Asin. Poll. u Cic. ep.;* ducere os, *kriviti usta, kreveljiti se, keljiti se;* * vultum. *Na pose a) t. t.* d. alqm ad mortem; † ad supplicium; in vincula, in carcerem, in jus; addictus Hermippo et ab hoc ductus est. *b)* d. uxorem domum, *voditi-, dovesti kući, oženiti se (s kojom), Com.;* uxorem, in matrimonium alcjs filiam; *i (Ter. Cic.) samo* alqam; *za šalu možda i Hor. ep.* 1, 20, 28. collegam Lepidum quo duxit Lollius anno. *c) kano vojn. t. t. vojsku kamo voditi, povesti, poći s vojskom,* triplicem aciem; exercitum ab Allobrogibus in Sequanos; copias adversus, contra alqm; cohortes ad munitiones; recto itinere exercitum ad eos quos etc.; legionem subsidio; *(Tac.)* equitem finibus *(kroz ili instr.)* Frisiorum; *absl. (često Liv.)*, contra hostes; in Etruriam; † *napried ići, -marširati (o vojnicih); napried voditi, -odvesti,* sex expeditas legiones; *biti na čelu ili pred (vojskom), voditi, predvoditi, zapoviedati,* exercitum; ordines, *biti satnik ili kapetan;* primum pilum; *odavle* familiam, *na čelu-, prvi biti;* d. victrices catervas; * ora navium contra latrones. *d) t. t. u vodogradstvu, voditi, navratiti,* aquam non longe a villa, per fundum alcjs, in urbem. *e)* * *dovesti*, * duc nigras pecudes; * *tp. uzročiti, pribaviti, dovesti*, soporem, somnos, somnium, utramque ruinam. *f) (u se, na se) primiti, dobiti, steći,* cicatricem, *Liv.*; * apricis in collibus uva colorem; *(Quint.)* multa — lectione formanda mens et ducendus color *(prava šara, colorit izraza);* * canentem senectam; * rimam; * formam; * pallorem, *probliedjeti;* * notam; * exsortem honorem; * nomina, *ime nositi. g) povući, načiniti, (umjetnički) stvoriti, graditi, slagati, pri-, urediti itd.*, fossam, *kopati*, vallum, *nasipati*, ex castris ad aquam; † fossam longius; * muri ducti; * vivos vultus de marmore; * ocreas argento; * arcum; * aera; † opus; * epos, * carmina, * versus; d. *(priređiti, obdržavati)* alcui funus, * funus atque imagines; * pompam; * choros; *(Phaedr.)* d. alapam, *udariti po obrazu, pljusnuti, prišiti pljusku. 2) tp. a) voditi, vući, navesti, skloniti, nagnati, nagoniti, mamiti, vabiti, potaknuti, dražiti, plieniti, nasladjivati*, ad credendum me tua oratio; trahi et duci ad opinionis et scientiae cupiditatem; caritate patriae ductus; suspitione, studio, more ductus; literis et urbanitate, errore, honore aut gloriâ duci; *(Nep.)* alqm in errorem ducere; † declamatores quosdam perversa ambitio; * quo ducet gula; fabellarum auditione ducuntur; * ducit uterque color; *u zlu sm. vući koga za nos, držati ga za budalu, zaludjivati ga, votati ga. b) izvoditi, izvesti, uzeti*, alqd ex alqa re; unde; * originem ab alqo, *lozu vući od . .;* ab eundo nomen est ductum; *i početi, započimati*, ab eodem verbo ducitur saepius oratio; ingressionem meam non ex oratoriis disputationibus ductam sed e media philosophia repetitam. *c) vući, duljiti, u dugo produljiti*, bellum, bellum longius, in hiemem; rem in noctem; tempus; longius eam rem ductum iri; *i ob osobi u Caes. b. G.* 1, 16, 5. ubi se diutius duci intellexit, *da ga odviše dugo praznimi obećanji zadržavaju, -za nos vuku; nasuprot u prediducih na ovom mjestu neposredno riečih:* diem ex die ducere (Haedui) *nije lako niti* Caesarem *kano objekt k* ducere *u mislih dodati, što se obično čini, jer bi ova dopuna, budući glagol* ducere *ob osobah u značenju „zadržavati“ neobičan, bila odviše tvrda, niti* diem *za objekt glagolu* ducere *smatrati, jer to nebi nikakve uprav prikladne opreke k sliedećem* se duci *sačinjavalo, nego s lakom posve primjerenom i na sliedeće* se diutius duci *ujedno i rezkom (pikantnom) kratkoćom treba u mislih primetnuti* rem: *„vukli, zavlačili su stvar od dana do dana“; vrieme provesti, provoditi, proživjeti, probaviti, boraviti,* aetatem in literis; * vitam, * aetatem, * noctem; † nox ducebatur jucundissimis sermonibus; * d. somnos, *sanak boraviti; (Tac. ann.* 2, 34.) sermonibus variis tempus atque iter (= tempus itineris) ducens; *(Tac. ann.* 11, 37.) lacrimae et questus irriti ducebantur. *d) pro-, izračuniti, na-, uračunati, staviti u račun,* quoniam tria milia medimnûm duximus, fenus quaternis centesimis; non d. in hac ratione eos (oratores), quibus etc. *Odavle* d. rationem alcjs, *sreću ili korist čiju proračuniti = obzirati se-, osvrtati se-, gledati na koga ili što, misliti na . . ., uvažiti što,* oratorum non minus quam populi; officii; non commodi; d. suam rationem *v.* ratio; *u obće za što držati, računati, brojiti, smatrati, cieniti,* alqd in malis, alqd parvi, pro nihilo, haec pro falsis; d. alqm in numero *i samo* numero hostium, eos loco affinium; alqm victorem; alqm despicatui, *prezirati;* quos idoneos d.; nihil praeter virtutem in bonis d.; *(Sall.)* modestiam in conscientiam d., *za slu-*

savjest držati, smatrati; (Tac.) ne verba prave detorta neu convivalium fabularum simplicitas in crimen duceretur; *(Ter. Nep.)* d. *(pisati u)* alqd laudi, vitio; *s acc. i inf.* esse, omnia sua in se posita esse d.; *i* tutelae nostrae (eos) duximus; * sic ducebam animo rebarque futurum.

ductim, *adv.* [duco] *(riedko) na dušak, bez preduška,* invergere in se liquores, *Plaut.*

ductĭto, 1. [*intens. od* duco] *(Plaut.) 1) odvesti,* alqm. *2) dovesti mladu, uzeti za ženu, oženiti se (c. instr.)*, alqam. *3) tp. omesti, oskubsti, prevariti,* alqm.

ducto, 1. [*intens. od* duco] *(ponajv. predcl.) 1) voditi,* exercitum per loca saltuosa, *Sall.*; d. restim *(Plaut.), uže voditi kod plesa, t. j. voditi kolo, biti kolovodjom; takodjer (Com.) voditi-, dovesti kući (o suložnicah). 2) o vojvodi, voditi, zapoviedati, biti na čelu ili pred, Sall.; tp. za nos vući, omesti, prevariti, obmanuti, Plaut.*

ductor, ōris, *m.* [duco] *voditelj, vodja, vodj, vodič,* itineris, *provodič (kalauz), na pose vojskovodja, vojvoda,* d. exercitus.

ductus, us, *m.* [duco] *1) vodjenje, navraćanje,* aquae, aquarum; d. muri, *gradnja u duljinu. 2) potez, crta,* oris, *lica. 3) zapoviedanje, zapovjedničtvo, vojvodstvo,* rem optime gessit suo ductu.

dūdum, *adv.* [diu-dum] *pokazuje na vrieme, odkako se je glede na sadašnjost nješto sbilo ili se nješto sbiva, i to tako da treba misliti, da ovo vrieme nije dugo, nu da iznosi samo nješto sati ili dana, ima tomu (stoprv ili već) njekoliko vremena što (odkada odkako), prije njekoliko vremena, nije tomu dugo što, malo prije* (sr. diu, pridem), dixi dudum, materiam aliam esse joci, aliam severitatis; d. circumrodo, quod devorandum est *(glede na uru, kad je počeo pisati list.) Na pose u opr. sa* nunc, nunc demum; haud dudum, *ne prije malo vremena = ovaj čas, u ovaj par, baš-, upravo sada,* quam d.? *kako dugo? od kada?* s ut i quum *(Plaut.)*; *baš, jedva, odmah,* jam d., *već prije njekoliko vremena, ima već tomu njekoliko vremena (različno od* jam diu, jam pridem).

dŭellātor = bellator, *Plaut.*

dŭellĭcus = bellicus, *Plaut.*

dŭellum, *starolat.* = bellum, *u riečih (formulah) zakona i u Cic. i Liv.*

Duīlius (Duillius *ili* Duell.), ii, *m. ime plemena* (gens) *rimskoga, iz kojega je najpoznatiji* Gajus D., *koji je god.* 261. *pr. Is. Karthagince potukao na moru.*

duim, etc. *v.* do.

* **dulce** = dulciter, *što gl.*

dulcēdo, ĭnis, *f.* [dulcis] *1) sladost, sladkoća,* vini. *2) tp. slast, ljubkoća, umiljnost, prijatnost, ugodnost, milina, milota, dražest,* honoris et pecuniae; amoris; orationis; agrariae legis; plebejos creandi, *Liv.*; perpotandi, bibendi, *Curt.*

dulcesco, — — 3. [dulcis] *sladjeti, sladnuti, sladčiti se, sladčati,* uva.

dulcĭcŭlus, [*adj. dem. od* dulcis] *dobrano-, prilično sladak, sladjahan,* caseus, *Plaut.;* potio *(Plaut.) kano rieč od mila.*

dulcĭfer, fĕra fĕrum, *adj.* [dulcis-fero] *sladost noseći, sladak, sladjahan, Plaut.*

dulcis, *adj. s comp. i sup. 1) sladak, prijatan ob ukusu* (*opp.* amarus; *sr.* suavis), mel, *Plaut.;* vinum, merum, *Hor.;* dolium, *pun sladka vina,* sapor, olivum, epulae, *Hor.;* dulcior uva, *Ov.*, d. aqua, *Ov. pisac belli Alex.; subst.* dulcia, um, *n. što je sladko, poslastice, sladki kolači, medenjaci. 2) tp. sladak, ugodan, prijatan, ljubak, mio, umiljan, mamljiv, ljubezan, dražestan (subjectivno za koga, sr.* amoenus), orator; nomen libertatis; nihil dulcius; * hae latebrae dulces et jam, si credis, amoenae; * reditus; * juventa; * Musae; * nata dulcia; * conviva; *subst.* * qui miscuit utile dulci; * neu dulcia differ in annum; *na pose u nagovoru,* dulcissime frater; * d. decus meum; * dulcis amice; * dulcissime rerum, amicitia remissior esse debet et liberior et dulcior; † (pleraque) abundant dulcibus vitiis.

dulcĭter, *adv. s comp.* dulcius, *sup.* dulcissime [dulcis] *sladko, ugodno, prijatno, umiljno, ljubko.*

dulcĭtūdo, ĭnis, *f.* [dulcis] = dulcedo, *jednom Cic. de or.* 3, 25, 99.

Dulgibīni, ōrum, *m. germansko pleme uz rieku Weser (ili Vizeru), Tac.*

dūlĭce, *adv.* [δουλικῶς] *robski, poput robova, jednom Plaut. mil.* 2, 2, 60.

Dūlĭchium, ii, *n.* * **-ia,** ae, *f.* [Δουλίχιον] *ostrvo, s jugo-iztoka od Ithake, spadajuće na kraljevstvo Ulixovo. Odatle* **-lichius,** *adj. dulichijski, Virg. Ov.*

dum, *I) conjct. 1) (za vremena, u vreme) dok, dokle, dočim, čim, znači, da su dva čina istodobna ili da jedan nastaje, dok drugi jošte traje često s indic. praes., kadšto i imperf. i perf., s conj. u orat. obl., ili ako se hoće reći, da je čin podredjene izreke samo mišljen, neodlučen (dvojben) ili namjeravan. 2) (tako dugo) dok, dokle, izražava, da su dva čina istodobna te jedan traje tako dugo kao i drugi, s indic. i conj. u ozgor rečenih slučajevih; često s preidućim* tamdiu, tantisper *i sl. 3) dok, dokle, dok ne, znamenuje, da čin glavne izreke prestaje, čim čin podredjene izreke nastane, s indic. i conj. u napomenutih ozgor slučajevih. 4) da koliko, ili samo ako, ako samo, samo da, s conj.,* oderint d. metuant; *ojačava se riečju* modo (dummodo), *kadšto se pridodaje jošte i* tamen; dum-ne, dummodo ne, *ako samo ne, samo da ne; i* dum-non, *ako se nijek (negacija) s glagolom slije u jedan pojam,* dum nos indulgentia illa non fallat, *Quint. II) adv. enklitički inim riečim privješeno, još, jošte, 1)* nondum, *ne jošte, još ne,* vixdum, *jedva jošte,* nihildum, *jošte ništa (ne);* nedum *gl. ovu rieč. 2) (u razgovoru) sa značenjem ojačanja uz imperative i interjekcije,* agedum, agitedum, *ded, deder, nuder, dederte, nuderte, hajd;* tacedum, *muči der!* cedodum, *tà daj amo!* ehodum, *čuj de!*

dūmētum, i, *n.* [dumus] *trnjem obraslo mjesto, trnjak, živica odtrnja, trnište, guštara, čestina, gustik, dreča; u prilici zamršene nauke, -tvrdnje, -mnienja,* Stoicorum dumeta; in dumeta correpere.

dum-mŏdo, *conjct. v.* dum *I) 4)*

*** dūmōsus**, *adj.* [dumus] *trnovitim grmljem-, trnjem obrasao, pun trnja, grmovit.*

dumtaxat (dunt.), *adv.* [od dum i taxo] *upr. ako čovjek stvar pravo procieni, strogo uzme, odavle 1) ne više nego samo,* potestatem habere d. annuam; peditatu d. procul ad speciem utitur. *2) ne više nego, barem, bar,* exspectari te video d. ad Nonas Majas; in jure civili d. ad hoc instructi munus. *3) † na koliko, na koliko samo; † to se zna, -razumije, da kako, naravski, na ime.*

dūmus, i, *m. nizak, gust i trnov grm, -šikara, trnje, trnjak* (*sr.* vepres, sentis).

duo, ae, o, *adj. num. card.* [δύο] *dva, dvojica, dvoje i oba, obadva, oboje, dva rečena,* in duobus, in agendo et in eloquendo.

duŏ-dĕcies (-ciens), *adv. num.* [duodecim] *dvanaest puta, -krat.*

duŏ-dĕcim, *adj. num. card.* [duo-decem] *dvanaest, dvanaestorica, dvanaestoro.*

duŏdĕcĭmus, *adj. num. ord.* [duodecim] *dvanaesti.*

duŏdēni, ae, a, *adj. num. distr.* [duodecim] *po dvanaest, na svakoga po dvanaest.*

duŏ-dē-quadrāgēsĭmus, *adj. num. ord. trideset osmi.*

duŏ-dē-quadrāginta, *adj. num. card. trideset i osam.*

duŏ-dē-quinquāgēsĭmus, *adj. num. ord. četrdeset osmi.*

duŏ-dē-trīcies, *adv. num. dvadeset osam puta, -krat.*

duŏ-dē-trīginta, *adj. num. card. dvadeset i osam.*

duŏ-dē-vīcēni, ae, a, *adj. num. distr. po osamnaest, svaki ili na svakoga po osamnaest.*

duŏ-dē-vīginti, *adj. num. card. osamnaest, osamnaestorica.*

duŏ-et-vīcēsĭmāni, ōrum, *m. vojnici dvadeset druge legije, Tac.*

duŏ-et-vīcēsĭmus, *adj. num. ord. dvadeset drugi, Tac.*

dŭplex, ĭcis, *adj.* [duo-plico] *1) upr. u dvoje složen, presomljen, dvostruk, dvogub, sugub, dvojak* (*sr.* duplus, anceps), amiculum, *dvogubi plašt t. j. koji se dva puta zagrne oko tiela* (δίπλαξ, διπλοΐς), * amictus, * pannus; * ficus, *na dvoje razciepljena;* * tabellae, *u dvoje složena-, dvoguba pisaća tablica;* * jus, *od više primjesa složena juha, -umaka (sauce);* gemmis auroque d., *od dvojake tvari;* murus; fossa; vallus; rates; acies; modus; * = ambo, *oba obadva,* palmae, manus; parentes. *2)* = duplus, *dvostruk, dva puta tolik, dvojinom veći, -više,* d. frumentum, *dvostruki obrok (ration);* stipendium; * fenus = *vrlo velik; subst.,* duplex, ĭcis, *n. dvostruko,* d. centurioni dedit, *Liv. 3) tp.* * = *dvojezičan, dvoličan, šaren, himben, lukav,* Ulixes; Amathusia.

dŭplĭcārius, ii, *m.* [duplex] *vojnik, koji u ime nagrade bere dvostruku plaću, mazdu.*

dŭplĭcĭter, *adv.* [duplex] *dvostruko, dvogubo, sugubo, dvojako.*

dŭplĭco, 1. [duplex] *1) podvostručiti, udvojiti, usugubiti,* cursum, iter ejus diei; modum *(duljinu)* hastae; d. verba, *neposredno jedno za drugim uzasobice opetovati* (*sr.* itero) *ili sastavljanjem tvoriti, sastavljati. 2) tp. udvostručiti, udvojiti, povećati, umnožiti,* gloriam, * flumen; * umbras; * *saviti, kriviti.*

dŭplus, *adj.* [duo] *dvostruk, dvogub, sugub = dva puta toliko, -tolik, dvojinom dulji, -širi, još jedanput tako velik itd.* (*sr.* duplex), pars; intervalla; *subst.* duplum, i, *n. dvostruko, dvojina,* poenam dupli subire *ili* in duplum ire.

dŭpondius, ii, *m.* [duo-pondo] = 2 asses, *dva assa, dupondij, novac rimski.*

* † **dūrābĭlis**, *adj.* [duro] *trajan, potrajan.*

† **dūrăcĭnus**, *adj.* [durus] *tvrde koštice (gen.), kožurice, tvrdih jagoda, tvrd.*

dūre *i (predl. i kasno)* **dūrĭter**, *adv. s comp.* [durus] *1) o sluhu, tvrdo, surovo, nesgrapno, nespretno,* pleraque dure dicere, *Hor.*; *ob aesth. ukusu tvrdo, neugodno, grubo, Hor.*; quid sculptum infabre, quid fusum durius esset, *Hor. 2) tp. a)* * *o ponašanju, sdepasto, nespretno, ukočeno, drveno,* durius incedit. *b) glede na način življenja, tvrdo, strogo,* parce ac duriter, *Ter. c) glede na ponašanje prema drugim, tvrdo, strogo, oštro, nemilo, nemilosrdno,* duriter facere, *Ter.*; sermone durius accipere; durius in deditos consulere; durius vitae suae consulere *v.* consulo. *d) nepovoljno, zlo, hrdjavo, loše,* durius cadentibus rebus, *jednom Suet. Tib.* 14.

dūresco, rui, — 3. [durus] *tvrdnuti, s-, otvrdnuti,* humor; * campus situ; * ora; * corpus; † materia; † *tp.* d. in lectione Gracchorum; *okoriti se.*

dūrēta, ae, *f. (hispanska rieč), drvena kaca, -čabar za kupanje, kupatilo, banjica, jednom Suet. Aug.* 82.

dūrĭtas, ātis, *f.* [durus] *tp. tvrdoća, strogost, osornost, neprijaznost,* orationis, *jednom Cic. or.* 16, 53.

dūrĭter *v.* dure.

dūrĭtia, ae, *f. i* **-ties**, *f. u* * † *acc.* **-em** *i* † *abl.* **-e** [durus] *tvrdoća, tvrdina tp. a) tvrdina = utvrdjenost, priučenost-, naviklost na napore i nevolje, okaljenost, strogo življenje,* d. et patientia; labori ac duritiae studere. *b) tvrdja, otvrdnuće, bezćutnost, nemilost,* animi; animi sicut corporis; * duritiâ ferrum ut superes adamantaque; *i = strogost, oštrina, okrutnost, Ter. Prop. Ov.*; † *tvrdina, težkoća, tegota, neblagost,* operum; coeli militiaeque; imperii.

† **dūriuscŭlus**, [*adj. dem. od* durus] *(riedko) otvrdji, po nješto tvrd, -nesgrapan, -neskladan,* versus.

dūro, 1. [durus] *I) trans. 1) tvrditi, otvrditi,* * uvam fumo; * terram. *2) tp. utvrditi, ukriepiti, priučiti naporom i stradanju,* d. se labore; durati usu armorum; * d. natos gelu; * umeros ad alqd; *odavle* * *izdržati, podnositi, odoljeti,* quemvis laborem; *u zlu sm. otupiti, učiniti bezćutnim i tupim,* * aerea ferro saecula; † ad omne facinus duratus. *II) intrans. 1)* * *tvrdnuti, otvrdnuti,* solum coepit d.; *u Tac. tp. otvrdnuti,*

ad omne facinus

uvriežiti se, tvrd biti, usque ad caedem ejus duratura filii odia. *2) izdržati, do-, uztrajati, obstati, ostati,* nequeo d. in aedibus, *Plaut.*, sub Jove, *Ov.*; durare in opere et labore, sub pellibus, unam hiemem in castris, *Liv.*; * † *absl. 3) (ponajv. kasno) trajati, potrajati, na dalje postojati, uzdržati se, živjeti,* qui usque ad nostram juventam duraverunt; † duraturus *adjectiv., trajan,* firmus paries et dur., magna et dur. eloquentiae fama.

Dūrŏcortŏrum, i, *n. glavni grad Remâ u* Gallia Belgica, *s. Rheims.*

dūrus, *adj. s comp. i sup. 1) tvrd, a) za opip,* ferrum, *Hor.*, cautes, *Virg.*; *i tp.* nomen; † fortasse posset durum videri dicere 'quaere quod agas'. *b) za ukus, opor, kaštar, trpak,* * sapor Bacchi. *c) za sluh, tvrd, neskladan, nesgrapan,* vocis genus; *glede na tvorenje i slaganje,* verbum, verba; oratio, compositio; *posebno subst.* duriorum (*opp.* mitiorum) exempla, *o mjestih, na kojih se je govornik po nješto krupnije izrazio, Cic. or.* 37, 131. *d) za vid, tvrd, ob umjetnih djelih, ukočen, drven, neprijatan,* signa; *i ob umjetniku, tvrd, nesgrapan, nespretan,* poëta durissimus; * durus componere versus; * rerum natura, *krt, krhak, nesgloban; tp. a) tvrd, priučen naporom i stradanju, jak, krepak, strog proti sebi,* homo d. ac priscus; Spartiatae; * Hannibal; * durum a stirpe genus; * bos. *b) tvrd = surov, neizobražen, neotesan, nesgrapan, krupan,* ut vita sic oratione durus, incultus, horridus; duriores et oratione et moribus; ne quid durum ac rusticum sit; * poëta; * versus; * cothurnus. *c) tvrd = bezćutan, bez dublje i nježnije ćuti, tup, ne hajući za što, i tvrd-, tvrdoglav o značaju, strog,* Marius, quid durior ad haec studia videbatur; animi agresti et duro esse; * mollibus imperiis, *otvrdnuo prema ili za . . .;* * durum est *s inf.*; d. et ferreus; d. judex; ipsis durior inventus est Coelius; * genus; * ingenium; * durius ferro pectus; os d., *bezsraman, bezočan;* * † durum est *s inf., tvrdo-, neprijatno je itd. d) o stvarih, tegotan, težak, mučan, dosadan, neprilučan, nesgodan, pogibelan, opasan, nepovoljan, hud, ljut,* subvectiones; servitus; condicio; * dura mala navis, fugae, belli; *subst.* **dura**, ōrum, *n. muke, pogibeli;* (*Curt.* 7, 11, 16.) duriora restabant; dura tempora; d. initium adolescentiae; * curae; * dolores; * pauperies; * valetudo; * munera belli; * proelia; * fames, * venatus; * durum est *s inf. pogibelno-, opasno je . . .;* si quid durius acciderit; si nihil sit durius; durius tempus ad transportandum; durissimum anni tempus; † tempestates; † durior casus; fortuna duriore conflictari; *o tlu, što se težko obradjuje, tvrd, Virg. Liv.*; durius negotium efficere alcui, *otegotiti; (Tac.)* cujus durior congressus, *poteži, što se poteže postigne.*

† **duumvĭrātus**, us, *m.* [duumviri] *čast duumvirâ, duumvirstvo, duumvirat.*

duumvĭri, ōrum, *m.* [duo-vir] *dva muža, duumviri, oblast ili povjerenstvo za stanovit posao, 1) u Rimu a)* d. capitales *ili* perduellionis, *u starija vremena od kralja ili naroda za svaki pojedini slučaj izabirani. b)* d. navales, *brinuli bi se za opremu, kadšto i za vodstvo bojnih brodova. c)* d. aedi faciendae *ili* locandae *ili* dedicandae, *nadzirali bi gradnju i posvetu hrama; sing.* duumvir, *Liv. d)* d. sacrorum *ili* sacris faciundis, *čuvali bi Sibylline knjige; kašnje sastojala je ta oblast od 10, napokon od 15 osoba. 2) po municipijih i naseobinah bijahu* d. (juri dicundo) *od i izmedju decuriona izabirani najviši magistrati (činovnici), kaošto consuli u Rimu.*

dux, dŭcis, *comm.* [duco] *1) vodj, vodja, vodič, vodjica,* locorum; † itineris, † viae, *koji komu put kaže, provodič (kalauz);* viarum atque itinerum, *Caes. b. G.* 6, 17, 1.; *i bez dodatka, provodič, Liv. Just.*; *odavle u obće vodja, vodj, ravnatelj kod ili za koji čin, podhvat,* d. impietatis; regendae civitatis; diis ducibus, magistrâ ac d. naturâ; quasi d. consequentis molestiae, *predtečica. 2) na pose vodja odjela vojske, brodovlja itd., vodja, vojvoda, zapovjednik (u obće, s toga i o podvojvodi; sr.* imperator), d. Helvetiorum, exercitus, praedonum; d. praefectusque classis; alqo duce, *pod vodstvom čijim;* bellicosissimorum hominum peritissimis, atque exercitatissimis ducibus *(abl. abs.). Odatle a) vodj, vodja, glavar,* Cloelia dux agminis virginum, *Liv.*, * d. superum *o Jovu;* * d. gregis, * armenti, * lanigeri pecoris, *predhodnik, o biku, ovnu;* * aries d.; * lino duce. *b)* * *sluga za konje, konjuh, konjušar,* addit equos additque duces. *c)* * *knez, vladalac, car.*

Dȳmae, ārum, *f.* [Δύμη] *grad u Achaji. Odatle* **Dymaeus**, *adj. dymski; subst.* **-i**, ōrum, *m. Dymljani.*

Dȳmās, antis, *m.* [Δύμας] *otac Hecubin, koja se s toga zove* Dymantis proles *ili subst.* Dymantis, *Dymantovica, Ov.*

dȳnămis, is, *f.* [δύναμις] = vis, *sila, množ, jednom Plaut. Ps.* 1, 1, 77.

dȳnastes, ae, *f.* [δυνάστης] *oblastnik, vladalac, vladar, gospodar, naslov zavisnih vladara malene zemlje (lat.* regulus); *velmoža, vele uzmožan u državi, jednom Cic. Att.* 2, 9, 1.

Dyrrhăchium (Dyrrach.), ii, *n.* [Δυῤῥάχιον] *grad u Illyriji, prije zvan* Epidamnus, *s. Drač, Durazzo. Odavle subst.* **Dyrrhăchīni** (Dyrrach.), ōrum, *m. Dyrrhachijani, Dračani.*

E.

e *(samo pred suglasi) ili* **ex** *(pred samoglasi i suglasi), praep. s abl.* [ἐκ, ἐξ] *znači da što izilazi iz unutarnjosti predmeta (opp.* in; *sr.* ab i de), *iz; 1) o prostoru (koli iz dubljine i sredine, toli iz visine), iz, s (c. gen.), sa, na (c. loc.),* exire ex navi, ex urbe, ex finibus; ex

Menapiis venire; ex proelio excedere; naves ex Gallia *(dolazeći)*; praesidia ex provincia *(skupljeni, nabrani)*; parte quadam ex Rheno (= ex Rh. derivata) recepta; ex urbe profugere, proficisci *(i: od, iz blizine grada [Rima]; sr. Caes. b. c.* 1, 14, 1. *3)*; exire e vita, *razstati se s dušom, prestaviti se s ovoga svieta;* * carpere coronas e collo; extorquere arma e manibus; milites ex eo loco deducere; egredi e portu; ejicere alqm e civitate; ex montibus decurrere; desilire, cadere ex *(s c. gen.)* equo; pendere ex arbore; eminere e mari; collis ex planitie editus; ex muro bellare; ex eorum corporibus pugnare; e loco *(sa svojega mjesta)* propugnare; genus hoc est ex essedis pugnae; ex vallo tela jacere; ex equis *(na konjih)* colloqui; ex tectis significare; ex hoc loco verba fecisti; ex vinculis *(u okovih, okovan u gvoždje)* causam dicere; ex cruce Italiam cernere; conspici ex castris; videri ex oppido; ex occulto agere; † ex libello respondere; laborare ex pedibus, *bolovati s nogu, noge bole koga; na pose* ex itinere, *s puta, marša, na putu, -maršu, putem, uz put, uzgred;* ex fuga, *iz biega, u (na) biegu;* ex omni parte, *sa svake strane, svuda, oda svud;* ex tribus partibus; ex utraque parte; qua ex parte est Hibernia; † ex alio latere; ex arido, *sa suha, na suhu;* ex sua persona, *upr. izpod svoje obrazine, iz svoje uloge, -svojstva = u svoje ime, za se; tako kod glagolâ, koji znače uzeti, primiti, odnieti itd. n. pr.* capere, sumere, accipere, percipere, auferre, tollere, haurire, eximere, petere *i sl., tako isto kod onih koji znamenuju pitati, čuti, saznati i sl., n. pr.* quaerere, percunctari, audire, cognoscere, discere, intelligere, colligere *i sl.;* ego scibo ex hoc quid sit, *Ter.;* odium ex hoc ostenditur. *2) o vremenu, a) znači čas, od kojega počamši nješto njeko vrieme traje, od, počam od, tja od,* ex eo tempore; ex eo de quo etc.; ex eo die ad hunc diem quae fecisti; * ex Metello consule; qua ex die; ex adolescentia tua; ex quo, *od kada, odkako, pokle;* † octavus annus, sextus est ex quo etc., *od kad, što;* * hic tertius December, ex quo etc.; † ex eo; * ex illo, *od ono doba, od onda. b) znači izvor ili postanak stvari u prijašnje doba, od,* ceteri ex veteribus bellis agro multati; † ipse e majoribus suis hostis populi Rom. jactabat etc. *c) znači da što pada na odredjen dan, na ili gen.,* hunc judicem ex kalendis Januar. non habebimus; ex Idibus Mart. *d) znači neposredni prielaz iz jednoga stanja u drugo, od, izza, nakon, neposredno-, odmah poslije,* ex multis miseriis requievit animus; ex labore se reficere; Cotta ex consulatu profectus est in Galliam; ex magnis rupibus *(čim je izašao izmedju itd.)* nactus planitiem; gravis auctumnus in Apulia ex saluberrimis Galliae et Hispaniae regionibus *(izza boravljenja u itd.)* omnem exercitum valetudine tentaverat; *odavle* aliud ex alio, *jedno za drugim, -izza drugoga;* alia ex aliis iniquiora postulare; alias ex aliis fingendo moras; ut aliud ex alio, *da razpravimo jedno za drugim;* diem ex die, *od dana do dana, dan po dan (za danom); (Eutr.)* ex consule, *raz-consul, bivši consul. 3) ob inih odnošajih, u kojih se dâ misliti, da nješto iz nječega izilazi, -dolazi, -potječe, a) o dolazku, rodu, podrietlu, lozi, domovini i sl., iz, od,* negotiator ex Africa; Epicurei e Graecia; * puer ex aula; soror ex matre, *po mlieku (materi);* virgines ex sacerdotio Vestae, *Ter.;* alia ex quaestu = alia meretrix, *Ter.;* fuit eodem ex studio vir eruditus; * ex alqa nota *(vrsti)* esse. *b) znamenuje množinu ili cjelinu, od koje se nješto uzimlje, ili koje čest sačinjava, od, iz, izmedju, medju,* e civitate in senatum delecti; munera ex illa summa dantur; homo ex numero disertorum; unus ex illis decemviris; acerrimus ex omnibus; miles ex primo hastato, *od prvoga oddjela (manipula) hastatâ;* ex Helvetiis uxorem habere, *iz Helvetije, Helvećanku;* quintus Vettius e Marsis; puppes ex barbaris navibus; nihil ex pristina voluntate mutaverat; hunc ex maxime raro genere hominum judicare debemus, *za čovjeka iz veoma riedke classe (vrsti) ljudî;* ex domesticis imaginibus invenire, *izmedju djedovskih obraza = medju predji ili praotci naći;* e gregibus epheborum vix singuli reperiebantur; antiquissimum e doctis genus poëtarum est. *c) kaže tvar, od koje je što načinjeno ili sastavljeno, od ili kadšto shodan adj.,* statua ex aere facta; pocula ex auro, *od zlata ili zlatne;* * hoc totum e Coa veste volumen erit, *sastojati će od govora o C. odielu = govoriti će o C. o.; naznačuje i imutak, svotu, odakle se uzimlju ili namiruju troškovi na što, od, izmedju, o (c. loc.),* largiri ex alieno; ex praeda tripodem aureum Delphis ponere; * vivere ex rapto. *d) kaže uzrok, povod, izvor, vrelo, početak i sl. iz, sa (c. gen.), usljed, od strane, od, radi, po (c. loc.), u (c. loc.),* ex ea, ex eadam causa; ex ea re; qua ex re; ex doctrina nobilis; ex virtute nobilitas, *radi vrlinâ, usljed zaslugâ, Liv.* 1, 34, 6.; non minor ex hostibus clades; ex hac clade atrox ira; *(Tac.)* timor ex imperatore, contemptio ex barbaris; has (turres) altitudo puppium ex barbaris navibus superabat, *Caes. b. G.* 3, 14, 4.; Liger ex nivibus creverat; ex alqo dolere; laborare ex aere alieno, ex invidia; ex perfidia et malitia alcui irasci; triumphare ex *(nad c. intr.)* gentibus Transalpinis, ex ea urbe, ex bellis; triumphum agere ex inimicorum dolore; victoriam ferre ex *(nad c. instr.)* civitate alqa; honestum illud, quod ex *(u c. loc)* animo excelso quaerimus; una ex re satis praecipere, *od jednoga slučaja nauk uzeti = jednim slučajem učiti; (Tac.)* quantum ex re publica peteretur, *s gledišta politike;* civitas commota ex aere alieno; morbi vulgantur ex gravitate loci; ex tam propinquis castris, *budući tabor tako blizu;* ex eo, ex quo fit, *iz toga, iz česa sliedi; (Ter.)* qua ex re fit, *usljed česa;* ex eo quod, quia *s (radi) toga-, zato, što, -jer;* ex quo, ex quibus, *rad šta, porad čega;* ex quo vereor ne etc.; ex vulnere; *(Asin. Poll. u Cic. ep.)* ex *(od)* vulneribus mori, *(Liv.)* perire; damnatus est Megabocus ex Sardinia, *povodom ili radi S.;* ex Auli socordia spem salutis habere; *(Tac)* nulla in eo culpa ex principe; gravida est e Pamphilo, *od P.,* peperit e Pamphilo; nasci ex alqo, *biti komu sin;* aeger ex vulneribus; Crasso ex negotiis privatis obnoxius. *Na pose o tom, od čega se komu pridjevak nadjene,* cui postea Africano cognomen ex virtute fuit. *e) naznačuje prielaz iz jednoga stanja i sl. u drugo, od,* dii ex hominibus facti; ex oratore arator factus; ex beato miser; adeo duas ex una civitate discordia fecerat;

(Hor.) ex nitido fit rusticus. *f) znači pravilo, primjerenost, mjerilo, po ili prema komu se što čini, po (c. loc.), prema, usljed, glede na,* ex senatus consulto; ex senatus sententia; ex sententia, ex animi mei, tui, sui sententia *(v.* sententia); ex edicto, ex decreto; ex lege, ex legibus; ex jure, ex foedere, ex pacto, ex convento; ex consuetudine sua, e natura; e virtute esse; ex nullius injuria, *ne čineći nikomu nepravde, bez ičije štete;* ex sua libidine; e communi utilitate; *na pose* e re tua, mea, ejus, *na tvoju, moju, njegovu korist, tebi-, meni-, njemu za uhar;* e re publica, *na boljak (sreću) državi, prema obćemu dobru;* multas etiam e re publica seditiones saepe esse factas; id recte atque ordine, exque re publica fecisse et facere; *(Liv.)* Publilium — avocari haud e re publica esset, *ne bi bilo dobro, koristno po d.; (Suet.)* eam largitionem e re publica fieri; e re *(koristno)* visum est; ex usu esse, *koristno-, probitačno je;* ex animo, *od sve duše, od srdca;* judicare, aestimare, metiri, ponderare, spectare, consulere ex alqa re *i sl.;* consilium capere ex loci natura, ex re et ex tempore, necessario atque ex tempore, *kako zahtieva itd.;* ex ratione libertatis, officii; contemnere alqm ex alqo, *spram koga, prema ili pri kom. 4) čini s adjectivi različite adverbialne izraze, koji se mogu ponajv. tumačiti po 2) f),* ex improviso; ex aperto; ex aequo; e contrario; ex adverso; ex inopinato, * ex insperato; † ex integro; * ex facili; *(Sall.)* ex vero = vere; *i sa substantivi,* ex parte, *dielomice, od česti, čestimice,* magna ex parte; e vestigio, e regione, ex industria; ex memoria, *na pamet, na izust, iz glave i sl.*

eā, *adv. [upr. abl. sing. f.* pronominis is] *1)* (*sc.* viâ) *onuda, tuda, ovuda, Nep. Liv. 2)* (*sc.* causâ) *radi toga, zato, Plaut.*

eādem, *adv. [upr. abl. sing. f.* pronominis idem] *sc.* viâ, *ovim-, tim-, onim istim putem,* *upravo tudier, -ondje,* ire.

eā-propter *(riedko)* = propterea, *što gl., Ter.*

eā-tĕnus, *adv. u toliko, donle, dovle (o medji, koja se ne prekoračuje, ili ne mora prekoračiti),* verba persequens e. ut ea non abhorreant a more nostro; *sa* quoad.

ĕbĕnus, i, *f.* [ἔβενος] *revan (-ana), ebanovina* (Ebenbaum, Ebenholz), *Virg. Ov.*

ē-bĭbo, etc. 3. *1) iz-, popiti,* hirneam vini, sanguinem, poculum, *Plaut.;* quid comedent, quid ebibent, *Ter.;* * ubera lactantia; * aquam (fluvii); * Nestoris annos, *toliko čašâ, koliko proživio Nestor godinâ; u prilici* * *upiti, upijati, piti,* amnes *(o moru). 2) za-, propiti, prosuti, i = zaboraviti,* imperium, *Plaut.,* heres ut e. haec, *Hor.*

ē-bīto, — — 3. *izaći, izlaziti, jednom Plaut. Stich.* 2, 4, 28.

ē-blandior, *dep.* 4. *izlaskati, izlagati, laskanjem steći,* omnia; *(Tac.)* unum consulatus diem; *s* ut; *pass.* suffragia eblandita.

Ebŏrācum, i, *n. grad u Britanniji; s. York, Eutr.*

ēbriĕtas, ātis, *f.* [ebrius] *pijanost (u blažem smislu, kano oveći stupanj veselja iliti dobre volje i srodno s oduševljenjem, sr.* vinolentia, temulentia), *nakićenost, natrušenost, (Hor.)* quid non e. designat?

ēbriŏlus, *adj.* [*dem. od* ebrius] *ponješto pijan, djoknut, sutrusan, nakvašen, nakićen, Plaut.*

ēbriōsĭtas, ātis, *f.* [ebriosus] *pijanstvo, jednom Cic. Tusc.* 4, 12, 27.

ēbriōsus, *adj. s* * *comp.* [ebrius] *podat vinu, drht na vino, i subst. pijanac, pijanica, pijandura, izpičutura (sr.* ebrius); * *tp. vrlo sočan,* acina.

ēbrius, *adj. 1) pijan, opit, nakvašen (u blažem sm. i o privremenom stanju, sr.* ebriosus, vinolentus, temulentus), voces ebriorum; * vestigia, * verba, *pijanoga;* * *tp.* ebrius dulci fortuna, *opojen sladkom sr., pijan od s. sr.;* ocelli, *opojene ljubavlju, zaljubljene. 2) koji se je (do sita) napio, napit,* satura atque e., *Ter.,* saturitate exii e., *presit, Plaut.;* cena, *preobilan, preobilat, Plaut.*

ē-bullio, 4. *upr. uzključati, šikljati, krkljati, zaklokotati, uzavreti; tp. (riedko) hvastati se, hvalisati se čim,* virtutes.

ĕbŭlum, i, *n. habat, abta, avta* (Attich), *Virg.*

ĕbur, ŏris, *n. bjelokost, slonova kost (vildiš). Odatle* * *načinjen od slonove kosti predmet, bjelokostni kipovi, svirala, duduk, flauta od slonove kosti, slonovom kosti ukrašene nožnice, korice, bjelokostni curulski stolac rimskih magistrata.*

ĕbŭrātus, *adj. slonovom košću ukrašen, Plaut.*

ĕburnĕŏlus, [*adj. dem. od* eburneus] *od slonove kosti, bjelokostan, jednom Cic. de or.* 3, 60, 225.

ĕburneus, *i* * † **-nus**, *adj.* [ebur] *1) od slonove kosti, bjelokostan,* signum; scipio; dens, *slonov;* * ensis, *s balčakom od slonove kosti. 2)* * *bio i gladak kao bjelokost,* brachia, colla, digiti.

Eburōnes, num, *m. pleme u* Gallia Belgica *stanujuće medju Lüttich-om i Aachen-om.*

Eburovīces, *grana Aulerkâ u Galliji (sr.* Aulerci).

Ĕbŭsus, i, *f.* [Ἔβουσος] *veće od pithynskih ostrva u sredozemnom moru, s. Iviza.*

ē-castor [*pokazna čestica e; sr.* castor] *tako mi Castora, bogme, u istinu (sr.* castor).

Ecbătăna, ōrum, *n.* [τὰ Ἐκβάτανα] *glavni grad u Mediji, Curt. Tac.*

ecce [*mj.* ence, *od* en *i* ce; *sr.* ce] *adv. naznačuje 1) ojačeno pokazivanje na koji predmet, osb. izubaha se pojavljujući, nov, čudan, neočekivan, na koji hoće čovjek da upozori, gle, evo, eto, eno, nuto,* e. video senem, quem quaero; e. mihi obviam venit; e. tuae literae; e. tibi nuntius *(glasa, viesti),* e. tibi exortus est Isocrates; *(u razgovoru)* e. me, *evo me;* e. me nullum senem *(Plaut.) evo me st., propao sam. 2) u razgovoru slilo bi se često e. sa sljedećimi oblici zaimenâ* is, ille, iste *u jednu rieč: nom.* ecca, eccilla, eccillud, *acc.* eccum, eccam, eccillum, ecillam, eccistam *i pl.* eccos, *evo (eto, eno) ga, -ih, itd.*

eccĕre *ili* **ecĕre** [e-Ceres; *sr.* ecastor] *(Com.) tako mi* Cerere *(uzklik uvjeravanja ili začudjenja), bogme u istinu!*

eccheuma, ătis, *n.* [ἔκχευμα] *izlievanje, (iz)liev, jednom Plaut. Poen.* 3, 3, 88.

ecclēsia, ae, *f.* [ἐκκλησία] *narodna skupština u Grkâ, jednom Plin. ep.* 10, 111, 1.

ecdĭcus, i, *m.* [ἔκδικος] *(riedko)* = cognitor civitatis, *državni odvjetnik.*

ecf . . . *v.* eff . . .

* **Ĕchidna**, ae, *f.* [Ἔχιδνα] *1) guja, ljutica, aspida, kano attribut Furijâ (srdâ). 2) kano nom. pr. a) neman (grdoba) podzemnoga svieta na pola djevojka a na polak zmija, kći Chrysaor-ova, mati Cerberova. b)* E. Lernaea, *lernaejska zmija (sr.* hydra). *Odavle* * **Echidnaeus**, *adj. Echidnić* = Cerberus.

Ĕchīnădes, dum, *f.* [Ἐχινάδες, ἐχῖνος, *jež*] *ostrovlje od 15 ostrva u jonskom moru, Ov.*

ĕchīnus, i, *m.* [ἐχῖνος] *(Hor.) 1) jež, osb. koji se može jesti, ježinac, morski jež. 2) mjedena posuda možda za plákanje kupâ, sudoper, pomivaonica.*

Ĕchīon, ŏnis, *m.* [Ἐχίων] *1) jedan izmedju herojâ uzraslih od zmajevih zubi, što jih posijao Kadmo, suprug Agavin, otac Penthejev, Ov. Odavle a)* * **Echīŏnīdes**, ae, *m. Echionović* = Pentheus. *b)* * **Echīŏnius**, *adj.*, Echionov = *thebski. 2) sin Mercurijev, argonauta i učestnik kalydonskoga lova, Ov. Odavle* * **Echīŏnius**, *adj. Echionov. 3) glasoviti slikar grčki.*

Ēcho, us, *f.* [ἠχώ] *odziv, jeka, kano nympha (vila) personif.*, resonabilis E., *jednom Ov. met.* 3, 358.

eclŏga, ae, *f.* [ἐκλογή] *† malena izabrana pjesan; † knjiga, poslanica.*

eclŏgārii, ōrum, *m.* [loci electi] *odabrani-, bolji-, za čitanje drugim namienjeni komadi ili mjesta iz kojega god spisa, jednom Cic. Att.* 16, 2, 6.

ec-quando, *adv. (s affectom ili indignacijom) je li-, jeda li-, da li-, zar ikada,* e. te rationem factorum tuorum redditurum putasti? * † ecquandone.

ec-qui *(ponajv. adj.) ili* **ec-quis** *(subst. i kadšto adj.)*, **ecquae** *ili* **-a**, **ec-quid** *(subst.) ili* **ecquod** *(adj.) pron. interr. (u žestoku, affecta punu pitanju), je li-, jeda li-, da li-, zar ikoji? -itko? -išto?* e. seditio unquam fuit? heus e. hic est? rogate, ecquid in tuam statuam contulerit. *Kad što* ecquisnam, ecquinam etc. *Na pose kano adv. a)* ecquid *(kaošto* numquid) *i u upravnom i u neupravnom pitanju, je li, da li, jeda li, (riedko) što = zašto?* e. audis? e. placeant, me rogas. *b) (predcl.)* ecqui *(starinski abl.) da li ikako? c)* ecquo, *je li-, da li ikamo?*

ĕcŭleus *v.* equuleus.

ĕdācĭtas, ātis, *f.* [edax] *proždrljivost.*

ĕdax, ācis, *adj.* [ĕdo] *1) ješan, izješan, proždrljiv, pojedljiv. 2)* * *tp. grizući, jedak, hud, izjedajuć, trošeći, uništujući,* curae; tempus e. rerum.

ēdento, 1. [e *i* dens] *obezzubiti, izbiti zube, Plaut.*

ēdentŭlus, *adj.* [e-dens] *(Plaut.) krezub, bezzub,* vetula; *tp. u šali = vrlo star,* vinum.

ĕdĕpol [ĕ-Pollux] *tako mi Polluka! bogme! izraz uvjeravanja, Com.*

edera etc. *v.* hedera etc.

Ĕdessa, ae, *f.* [Ἔδεσσα] *1) grad u Macedoniji, s Edisa ili Moglena, Liv. Just. Odavle* **Edessaeus**, *adj. Liv., edesski, Edešani. . 3) u Mesopotamiji, u provinciji* Osrhoëne, *s. Rhoa ili Orfa, Tac. Aurel. Vict. Eutr.*

ē-dīco, etc. 3. *izreći, izkazati, iz-, objavljati, obznaniti, naročito jasno kazati, reći, naviestiti, o-, proglasiti, na znanje dati,* e. vobis, nostrum esse illum herilem filium; ut tu scire possis, e. tibi; pro contione edixit, praedam militum fore; *sa quaest. indir. 2) o-, proglasiti, objaviti, obznaniti, ureći, naviestiti, od-, narediti, opredieliti, ustanoviti i sl. javnim oglasom, po podieljenoj si vlasti ili po zakonu,* senatum *(skupštinu starješinstva)* in posterum diem; comitia; diem comitiis *i* exercitui ad conveniendum; *s* ut *i* ne; *sa samim conj.; (Hor.) nišaneć na edict praetora (sr.* edictum), hoc simul edixi; si quis turdos suaves edixerit assos.

ēdictio, ōnis, *f.* [edico] *izrok, oglas, zapovied, Plaut.*

ēdicto, 1. [*intens. od* edico] *(Plaut.) izreći, izkazati, otvoreno kazati, objaviti.*

ēdictum, i, *n.* [*upr. partic. od* edico] *1) t. t. službeni oglas-, -objava rimskoga magistrata (činovnika), naredba, propis, izrok, edict,* proponere, constituere; *na pose praetora, u kojoj bi, čim bi nastupio službu, oglasio načela, po kojih da će sud suditi ili pravdu dieliti,* ed. perpetuum, *od prijašnjih edicta praetorskih postali obće valjani edict, kojemu bi svaki novi praetor pridodao samo po koju novu odredbu, Eutr. 2) u obće zapovied, jednom Ter. Heaut.* 4, 1, 10.

ē-disco, etc. 3. *1) naučiti, na pamet-, na izust (na)učiti,* magnum numerum versuum; alqd ad verbum. *2) u obće učiti, na-, proučiti, sa-, poznati,* istam artem; * poëtas; * numeros modosque; * edidici deos, * cunctos, *sa quaest. indir.*

ē-dissĕro, etc. 3. *razlagati, razložiti, obširno i sve potanko kazivati, -razviti, -predavati, -izviestiti, -izpripovidjeti,* eadem; res gestas; *s quaest. indir.*; in docendo edisserendoque subtilior.

ēdisserto, 1. [*intens. od* edissero] *(riedko) obširno i potanko kazivati, -razložiti, -izpripoviedati, Plaut. Liv.*

ēdĭtīcius, [1. ēdo] *adj. predložen, samo u svezi* judices e., *u „causa sodaliciorum" od tužitelja iz triju ili četiriju od njega predloženih tribua izabrani sudci.*

ēdĭtio, ōnis, *f.* [1. ēdo] *1) † izdanje knjige. 2) izvješće, viest, pripoviedanje, jednom Liv.* 4, 23, 2, in tam discrepante editione. *Na pose kano t. t.* e. tribuum, *predlog, naznačenje četiriju tribua od strane tužitelja, izmedju kojih trebalo je sudce izabrati; sr.* editicius.

ēdĭtus, *adj. s comp. i sup.* [1. ēdo] *uznosit, uzvišen, dižući se (nad okolnu ravnicu), visok (sr.* altus, celsus etc.), collis paulum ex planitie editus; locus editior; conclave, *u gornjem katu; subst. visina, vis, brežuljak,* in edito, *Suet.;* edita montium, edita, *visoke gore, visočine, Tac.;* * *tp.* viribus editior, *jači.*

1. ē-do, dĭdi, dĭtum, 3. *I) 1) izdati, iznieti, iznieti na vidjelo, od (iz) sebe dati, često ujedno s objectom = posebni glagol,* animam, extremum vitae spiritum, *izdahnuti, pustiti, izpustiti dušu,* vitam, *izgubiti glavu;* e. clamorem, *vikati,* voces, risus, *smijati se;* * latratus, * † hinnitus, *hrzati,* † sonum, † complorationem, *jaukati; (Plaut.)* e. se ex aedibus foras, *odnieti se, otići na polje;* Maeander editur *(izlieva se, utječe)* in sinum maris; cuniculus armatos edidit, *izriga. 2) nješto nova izdati-, iznieti na sviet, a) roditi, radjati, poroditi,* partum, * alqm partu, * † alqm *(o ženi),* * *o mužu;* * Maecenas atavis edite regibus, *rode starih kralja;* † edita infans ex nepte Julia; in lucem, * luci; * terra e. innumeras species, *radja;* * campus editus austro, *izloženo, otvoreno. b) ob inih stvarih, davati, nositi, izvoditi, pružati, činiti, po-, učiniti, napraviti, stvoriti, uzročiti, zadati, podići i sl.,* nullum fructum ex se *(ob ovcah);* aliquantum trepidationis, *zadati;* tumultum, *počiniti, podići;* immortalia opera; scelus, facinus; fortium virorum opera; † opus virtutis; † alqd dignum spectaculo *(gledanja);* † exemplum patientiae, *dati;* annuam operam, *godinu dana služiti;* memorabile illud proelium, *zametnuti, zavrći;* ruinas, *pustošiti, poharati, porušiti;* magnam caedem; * funera ferro; * strages per urbem; exempla in alqm = *kazniti koga drugim za strah; (Tac.)* ludos, spectacula, *dati, prirediti. 3) knjigu, spis izdati, -objelodaniti, ili ustmeno što širiti, raznositi, razprostraniti glas medju narodom, razglasiti, u obće kazati, pripovidjeti, imenovati, zvati, proglasiti, izkazati, izreći, ustanoviti, odrediti, ureći, zapovidjeti i sl.,* illos de re publica libros, librum contra alqm; † commentarios; † libellos sub alieno nomine; orationem scriptam, annales; e. in vulgus; quae opinio erat edita in vulgus; e. nomen alcjs; nomen L. Tarquinium, *kazujem se* L. Tarquinius, alqm auctorem rei; *(Liv.)* consilia hostium, *izdati, krišom javiti;* * arma violentaque bella, *spievati, pjevati (u pjesmu);* responsum oraculo editum; Apollo oraculum edidit *s acc. c. inf.;* haec ex oraculo Apollinis Pyth. edita tibi puta; ita ex fatalibus libris editum erat; *(Liv.)* quibus editum est *(kojim je zapovidjeno, za to odredjeni),* dii; e. judicium; e. tribus, judices editi *gl.* editio *i* editicius; alqm sibi socium in etc.; iis editis imperiis, *izdavši itd.;* e. mandata; ederet consul, quid fieri vellet; † edita, ōrum, *n. zapoviedi;* † edere per libellos. *II) uznieti, uzdići,* corpus super equum, *turiti se-, skočiti na konja, baciti se konju na ramena, jednom Tib.* 4, 1, 114.

2. ĕdo [*conj. praes.* edim *mj.* edam *v. Hor. sat.* 2, 8, 90. *Cic. fin.* 2, 7, 22.] ēdi, ēsum, 3. [ἔδω] *1) jesti, pojesti, o životinjah i žderati, ždrieti (glavni je pojam trošenje; sr.* vescor), de symbolis, *Ter.;* aurum *(o gavranu);* nec esuriens Ptolemaeus ederat (jucundius); quoniam (pulli) esse nollent; *posl.* multos modios salis simul edisse *(o starih pravih, izkušanih prijateljih); tp.* e. bona, *spraskati, razteći, Plaut.;* pugnos, *okusiti p. = izpljuskan, izćuškan biti, Plaut. 2)* * *jesti, izjesti, raztočiti, raztakati, satrti, razoriti, uništiti,* robigo culmos; lentus vapor carinas; corpora tua virus; si quid est animum; est mollis flamma medullas.

ē-dŏceo, etc. 2. *podpuno, temeljito učiti, -na-, po-, iz-, obučiti, uputiti, nastavljati koga; tačno i potanko kazati, -izkazati, -objaviti što, -obaviestiti o čem (ustmeno, pismeno preko vjestnikâ),* e. alqm alqd; edoctus artes belli, *u ratoznanstvu,* edoctus cuncta; edoctus cladibus, *nesgodami obučen;* edoctus erat in illa disciplina; *(Just.)* edoctus de origine sua; e. omnia ordine; quos ille edocuerat, quae fieri vellet; ratio edocuit ut videremus etc.; *s inf.;* † elephanti vix edocti, *birani, izvježbani;* † e. multos; *s acc. c. inf.*

ē-dŏlo, 1. *upr. bradvom o-, iztesati, odavle (riedko) tp. sgotoviti, svršiti,* quod jusseras, edolavi.

ē-dŏmo, etc. 1. *(posve) pri-, upitomiti, ukrotiti, zauzdati, stegnuti, pokoriti, svladati, preobladati,* vitiosam naturam doctrinâ; * orbem (terrarum); * mos et lex maculosum e. nefas.

Ēdōni, ōrum, *m.* [Ἠδωνοί] *thračko pleme blizu rieke Strymon (Struma), poznati kano štovatelji boga Baccha. Odatle 1)* * **Ēdōnus**, *adj. edonski. 2)* * **Ēdōnis**, ĭdis, *f. a) kano adj. = thrački, thračanka. b) bacchantica.*

ē-dormio, 4. *a) trans. odspavati, spavati dok što prodje,* crapulam; * e. Ilionam, *ulogu spavajuće Il. prespati, predstavljajući Il. sbilja spavati. b) intrans. naspavati se, izspavati se, prespavati se.*

ēdormisco, — — 3. *(Com.) odspavati, prespavati, spavati,* hanc crapulam, *odspavati mamuru,* vino, hoc villi; unum somnum.

ēdŭcātio, ōnis, *f.* [1. educo] *od-, uzgajanje, uzgoj, odhrana, podgajanje,* liberorum, *djece; (Tac.) pl.* praefuisse educationibus; *u prilici,* suae eloquentiae velut quandam educationem refert, *Tac.; i o životinjah, Cic. p. Rosc. A.* 22, 63.

ēdŭcātor, ōris, *m.* [1. educo] *odgojitelj, odhranitelj = otac ili hranitelj (koji tudje diete o svojem trošku odhrani), (kasno) i* = paedagogus *v.* paedagogus.

ēdŭcātrix, īcis, *f.* [1. educo] *uzgojilja, hraniteljica, odgojiteljica, class. samo tp.* earum parens educatrixque est sapientia.

1. ēdŭco, 1. [*intens. od* 2. edūco] *1) u physičkom pogledu, osb. o životinjah i bilju, hraniti, uzgojiti, podgojiti, podići, pod-, odhraniti, patiti, zapatiti, gojiti,* * ager uvam, pomum, herbas, *radja;* * tractus lepores, apros; * senectam alcjs, *hraniti, prehraniti koga u starosti; tp.* educata hujus nutrimentis eloquentia; in educando apparet aliud quiddam bestiis propositum. *2) u duševnom pogledu, uz-, odgojiti, odhraniti,* alqm humili cultu; homo ingenuus liberaliter educatus; educatus in domo Periclis; coelum, quo natus educatusque essem; ad turpitudinem educatus.

2. ēdūco, etc. 3. *1) izvesti, izvoditi, izvući, izvaditi i sl.,* gladium e vagina, *povaditi, trgnuti; t. t.* e. sortem, *vući, izvaditi,* alqm ex urna, *ždrieb njećiji;* tribus; e. lacum, *odvesti, izpustiti vodu iz j.; (Tac.)* molem in Rhenum, *povući;* hominem de senatu; uxorem ab domo secum, hos secum milites, *(kano vojnike) povesti;* se foras, *odnieti se-, otići na polje, van, Ter.;* alqm secum rus, alqm in provinciam, naves ex Sicilia,

uzeti, povesti sa sobom; (Hor.) Eupolin, Archilochum, comites ed. tantos; alqm ex oppido, iztjerati; equos ex Italia, iz-, odvesti; (Hor.) jumenta in agros (radi lova); (Com.) vinum, iztrusiti, izpiti; na pose a) o vojsci, iz-, od-, povesti, krenuti se-, dignuti se-, od-, izmarširati (s vojskom), cohortes, cohortes ex urbe; copias castris, e castris; legiones ex hibernis; exercitum ab urbe; copias in aciem, exercitum in expeditionem; copias e navibus, ex classe copias suas, izkrcati; absl. o vojvodi, izići, otići, poći, izmarširati, krenuti se, ex hibernis; tribus simul portis; ad alqm; in aciem. b) navem ex portu, izvezti, povući, odtisnuti, pustiti. c) alqm (ex domo) in jus, ad consules, i samo e., odvući-, pozvati na sud. 2) uzvući, uzvesti, dići, uzdignuti, podignuti, sagraditi, postaviti, * aulaea; * placidoque educta (sc. signa) tenore tota patent; * turris summis sub astra tectis educta; * moenia educta (skovani u) caminis Cyclopum; † pyramidas; * aram; * molem; * alqd coelo, do neba; * alqm ad superas auras, * ad astra, do zviezda uzvisiti, -uzdizati, u zviezde kovati; na pose diete, mlade uz-, odgojiti, podgojiti, odhraniti, alqm; alqm apud alqm; (Ter.) alqm a parvulo; * serum regem alcui; † eductus in contubernio legionum; * aura distinctos ed. (proizvodi, radja) verna colores; pullos, izleći, izvesti, Plaut. 3) o vremenu, provesti, probaviti, proživjeti, * pios annos.

ĕdūlis, adj. [edo] * što se rado jede, capreae; (predcl. i kasno) **edulia,** ium, n. jestiva, jela, hrana.

† **ēdūro,** 1. (riedko) po-, uztrajati, solis fulgor in ortus.

* **ēdūrus,** adj. (riedko) veoma-, prilično tvrd, pirus.

Eĕtion, ōnis, m. [Ἠετίων] kralj u Thebi u Ciliciji, otac Andromachin. Odatle **Eetionēus,** adj. [Ἠετιώνειος] Ov., Eetionov.

effarcio (efferc.) [ex-f.], — fertum, 4. (riedko) na-, izpuniti, zatrpati, nabiti, nakljukati, intervalla saxis; (Plaut.) bibite, este, effarcite vos, nabubati se, nabókati se, nadékati se, nabiti se.

effātum, i, n. [partic. od effor] 1) izriek, proročanstvo, fatidicorum et vatum effata. 2) izreka, riek, tvrdnja.

effectio, ōnis, f. [efficio] 1) izvršivanje, tjeranje, artis; recta, tvorenje pravde, pravočinstvo. 2) djelujući uzrok, prauzrok, jednom Cic. Acad. 1, 2, 6.

effector, ōris, m. [efficio] stvoritelj, sazdatelj, tvorac, začetnik, e. mundi molitorque deus; earum rerum deos facere effectores; stilus optimus et praestantissimus dicendi e. ac magister.

effectrix, īcis, f. [efficio] stvoriteljica, začetnica, uzrok, terra diei noctisque; pecunia e. multarum et magnarum voluptatum.

effectus, us, m. [efficio] 1) izvršivanje, izvedenje, izvod, obava, postquam ad effectum operis ventum est; hoc ad affectum adducere, svršiti; opera erant in effectu, bijahu u izvedenju = dovršivahu se, i o činih, za koje se hoće djelatnosti; aestas extrahitur sine ullo e.; e. spei, obistinjenje, izpunjenje, spes effectus, izvedivosti, izvršivosti; consiliorum, Planc. u Cic. ep.; na pose djelovanje, krepost, vis et e. herbarum; † meton., djelujuće sile. 2) učinak, uspjeh, eloquentiae e.; * pl.

effēmĭnate, adv. [effeminatus] raznježeno, mekoputno, mekušno.

effēmĭnātus, adj. s comp. i sup. [partic. od effemino] omekopućen, raznježen, mekoputan, mekušast, slab, oslabio, corpora; opinio; effeminatissimus languor; † effeminatum (mekušcem) et muliebriter timidum — appellans.

effēmĭno, 1. [ex-femina] 1) poženiti, učiniti ženom, ženski spol pripisivati, aëra, jednom Cic. n. d. 2, 26, 66. 2) tp. učiniti ženskim, omekoputiti, omekušiti, raznježiti, razmaziti, homines; corpus animumque virilem; vocem; † effeminari stupro.

efferātus, adj. s comp. i sup. [partic. od 2. effero] podivljao, divlji, surov, genus; mores.

efferĭtas (ecf.), tātis, f. [efferus] (riedko) podivljalost, vrlo velika divljač, -divljost, -surovost.

1. ef-fĕro (ecf.), extŭli, ēlātum, efferre, 3. 1) iznieti, iznositi, izvaditi, od-, do-, zanieti, mucronem; literas; tela ex aedibus; pedem domo, portâ, (Plaut.) pedem aedibus, quoquam; * pedem, izaći, otići, poći; * gressum, doći odakle; * efferri tectis; e. signa extra urbem, vexilla e castris; cibaria sibi domo, za se ponieti-, uzeti sa sobom, frumentum ab Ilerda, sua; eff. in album, únieti, upisati; Furium longius extulit cursus, jaha predaleko; Messium impetus per hostes extulit ad castra; elati ad novissimam aciem; na pose o mrtvacih, (iz kuće) odnieti na groblje, u-, po-, zakopati, pogrebsti, sahraniti, alqm; alqm amplo funere; funere ampliori, publice efferri; † funus effertur; u prilici ne libera res publica efferatur; o plodnoj zemlji, roditi, radjati, uroditi, ploditi, nositi, u obće proizvoditi, izvoditi, ager uberiores fruges; e. cum decumo, deseterostruko; aetates singulae singula genera dicendi extulerunt; (Quint.) plurimas vel potius omnes ex se ipso virtutes extulit immortalis ingenii beatissima ubertate; * genus acre virum (ob Italiji); * donositi, diem mortalibus, lucem (ob Aurori, zori); (natura) effert (kaže) animi motus interprete lingua; se efferre, po-, izkazati se, pojaviti se, pomoliti se; volo se efferat in adolescente fecunditas; quae (virtus) cum se extulit et ostendit lumen suum; podići, clamorem, viknuti, kričati, Plaut.; o govoru, izgovoriti, izreći, izraziti, izkazati, kazati, govoriti, (Ter.) verbum de verbo expressum; graves sententias inconditis verbis; quae incisim aut membratim efferuntur; † horride atque incomposite quam libet illud frigidum et inane; odatle u obće raznieti, raznositi, raztrubiti, širiti, razglasiti, objaviti, razložiti, alqd foras, has meas ineptias; priusquam eorum clandestina consilia efferantur; ne res efferatur; in vulgum disciplinam efferri; in vulgus militum elatum est, qua arrogantia etc.; † sua consilia; † quae omnes animo agitabant; o strastih, zanieti, spopasti, obuzeti, osb. u pass., si me efferret ad gloriam animi dolor; efferri dolore, laetitiâ, gaudio, odio, cupiditate, studio, iracundiâ, vi naturae atque

ingenii. 2) uznieti, uznositi, dizati, uz-, iz-, podići, uzvisiti i sl., alqm in murum; brachia; scutum super caput; pulvis elatus, dižući se; se avium modo, Curt.; efferentes se (skačući, u(z)propnice, propinjući se [na zadnje noge]) equos, Quint.; * ensem dextrâ, mahati-, uzmahivati mačem; * coelo palmas, dizati k n.; * flammam, iztaknuti zublje, baklje (o brodu); alqm ad summum imperium, uzvisiti-, popeti na itd.; (Tac.) eff. supra leges; * caput altius; * ora; * caput inter alias urbes. Odatle a) eff. se, uznieti se, uzdići se, uzvisiti se, po-, uzpeti se, ustati, quorum animi altius se extulerunt; qua in urbe primum orator se ext.; † elatus supra humanum fastigium. b) eff. se ili pass. efferri, po-, uznositi se, oholiti se (čim), propinjati se, bašiti se, šepiriti se, razmetati se, preuzeti se, uzobiestiti se, hvastati se itd., sese audaciâ, scelere atque superbiâ efferens; exsultare atque efferre se; insolenter eff. se; nec cohibendo efferentem se fortunam, quanto altius elatus erat, eo foedius corruit; na pose partic. elatus alqa re, recenti victoria, spe celeris victoriae, gloriâ, opibus. c) u govoru uzvisiti, slaviti, veličati, hvaliti, hvalisati, alqm, alqd laudibus, alqd versibus, i samo efferre; * alqd in coelum, u zviezde kovati; (Nep.) efferri ad coelum; (Sall.) alqm pecuniâ et honore, uzvisiti, nagraditi, odlikovati; (Tac.) Cl. Marcellum pontificatu et curuli aedilitate, M. Agrippam — geminatis consulatibus extulit, ceteri nobilium — opibus et honoribus extollerentur. 3) * podnieti do kraja, pretrpjeti, malum patiendo.

2. effĕro, 1. [ex-ferus] učiniti divljim, (po)divljačiti, speciem oris; terra efferatur immanitate beluarum, podivlja, postade pusta, opusti; tp. animos; ea caedes e. Thebanos ad exsecrabile odium Romanorum, razjari, pomami, ogorči, razljuti; odio iraque efferati; † equi dolore efferati.

effertus, adj. s comp. [partic. od effarcio] napunjen, natrpan, pun, obilat, bogat, effertus fame, hereditas effertissima, Plaut.; * frugifera et e. arva Asiae.

* **ef-fĕrus,** adj. vrlo divlji, biesan, okrutan, facta tyranni; Dido; mens Caci.

ef-fervesco, fervi —, 3. uzavreti, uzkipjeti, uzključati, aquae subditis ignibus; * buktjeti, treptjeti, sidera toto coelo; u prilici, (uz)kipjeti, (uza)vreti, strujati, bibati se, šumjeti, bučati, illae undae comitiorum, ut mare profundum atque immensum, sic eff. quodam quasi aestu, ut etc.; Pontus armatus, effervescens in Asiam atque erumpens; tp. in dicendo stomacho saepe iracundiâque vehementius; verbis effervescentibus et paulo nimium redundantibus; hujus vel in suspiciendis vel in gerundis amicitiis vis, ferocitas, pertinacia; (Tac.) effervescet vis pulcherrimae naturae tuae, o srčbi, planuti, uzavreti, Tac.

* **ef-fervo,** — — 3. uzavreti, uzkipjeti, prekipljivati; tp. o množini, pro-, izvrvjeti, (pro)kukljati, prokuljati, suknuti.

ef-fētus (-foetus), adj. upr. što je rodilo ili mnogim radjanjem oslabjelo, odatle u obće oslabio, onemogao, iztrošen, izcrpljen, izrodio, utrudjen, smalaksao, corpus; * agri; * vires; * vinitor; * senectus saeclis eff., * effeta veri, otupjela za i.; † natura; † tauri senio eff.

effĭcācĭtas, ātis, f. [efficax] (riedko) djelatnost.

effĭcācĭter, adv. s comp. i sup. [efficax] izdašno, djelatno, krepko, uspješno, id acturos efficacius; efficacissime rogare.

effĭcax, ācis, adj. s comp. i sup. [efficio] djelujući, djelatan, izdašan, uspješan, haud quaquam tam efficaces preces, Liv.; † quo efficaciores essent preces; † necessitas efficacior arte, † quam ratio; * scientia (o čarobničtvu); quae maxime efficaces ad muliebre ingenium preces sunt, res ad multitudinem imperitam efficacissima, Liv.; in quibus (rebus) peragendis continuatio ipsa efficacissima esset, Liv.; * s inf. kadar; * Hercules, koji je počinio mnogo junačtva, djelovatan; Cael. u Cic. ep. tardus et parum efficax, nimalo sposoban za djela, nepraktičan.

effĭciens, tis, adj. [partic. od efficio] tvoreći, uzročeći, causa, uzrok postanja, pravi uzrok; virtus eff. est voluptatis, uzročiteljica.

effĭcienter, adv. [efficio] djelujući, s učinkom, uspješno, jednom Cic. fat. 15, 34.

effĭcientia, ae, f. [efficio] djelatnost, djelovanje, moć, učinak, solis; naturalis.

effĭcio, fēci, fectum, 3. [ex-facio] 1) u-, načiniti, iz-, ovršiti, stvoriti, izvesti, prodrieti s čim, o-, napraviti, obaviti, svršiti, dogotoviti, dovršiti (samo s pojmom uložena truda i težkoće stvari, jače nego facere), magnas rerum commutationes; unum consilium, jednotnu ratnu osnovu; mandata; munus; omnia pecunia effici posse; tertius hic dies disputationis tertium volumen efficiet, sačinjavati, činiti; e. opus; pontem; turres; tormenta; crates; insulam; portum; vadum; iter, prevaliti; * effectos vitibus antes, dovršene, t. j. rezane i vezane redove trsja; e. tantos progressus, toli napredovati; e. cohortes, legiones, classem, arma, sabrati, sastaviti, skupiti; alcui nuptias, argentum, Ter.; quod a Curione effeceram, bio sam izposlovao, -postigao, unam legionem ex duabus, načiniti, sastaviti; e. alqm consulem, učiniti, izabrati; murus montem efficit arcem; e. exercitum confirmatiorem, ohrabriti, homines immani corporum magnitudine, stvoriti, činiti; * alqd irritum; durius vobis negotium, otegotiti; fortuna eos etiam e. caecos (osliepi), quos complexa est; quid in P. Scipione effecerint, na Sc. počiniše; s ut; i sa ne, hotimice učiniti da ne itd. = zapriečiti da itd. s quo = ut eo magis i conj.; * samim conj.; effici non potest, quin; e. clamores, admirationes; alcui longinquum morbum. 2) o njivi, nositi, roditi, ager plurimum cum octavo (osmostruko) e.; quantum ille bonis suis e. posset, izvaditi, dobiti od itd. 3) o brojevih i sl., sačinjavati, činiti, davati, ea tributa vix quod satis est efficiunt. 4) iz predidućega do-, pokazati (u philos. govoru), alqd; vult e. animos esse mortales; ex quo efficitur, iz toga sliedi (s acc. c. inf., i sa ut).

effĭgies, ei, f. (i **effigia,** Plaut.) [effingo] a) prilika, podoba, podpuna i odgovarajuća čemu

slika (ponajprije plastičko, po čem načinjeno umjetno djelo; sr. imago, simulacrum etc.), Veneris; deus effigies hominis et imago; reliquit effigiem humanitatis et probitatis suae filium; plurima est in omni jure civili etc. antiquitatis eff., drevnost se mnogostruko zrcali u . . . Odavle tp. na pose o prilici ili slici, koja je maštom stvorena ili riečmi izražena, eff. nostrarum virtutum summis ingeniis expressa; effigies rerum notat res ipsas (u mnemonici); Cyrus ille scriptus ad effigiem justi imperii, uzor, ideal itd.; i idealu u istinu odgovarajuća stvar, perfectae eloquentiae speciem (ideal) animo videmus, effigiem quaerimus auribus, priliku njegovu ištemo ušima slušateljâ nalikujuć predstavljati. 2) sjena, silhouette (sr. umbra), effigies, imo umbrae hominum; ne vestigium quidem ejus nec simulacrum sed quandam effigiem spirantis mortui; * effigiem nullo cum corpore finxit apri; † o prilici pokojnika u snu; * † u obće slika, prilika, podoba.

effingo [ex-f.], etc. 3. (upr. pipajuć izraditi) 1) uličiti, napraviti, izobraziti, izraziti, slikati, utisnuti, ob umjetniku, oris lineamenta, narisati-, predstaviti obličje; † illum coloribus, illum cerâ, illum aere etc., dati napraviti priliku onoga od masti itd.; * casus in auro, urezati-, predočiti u itd.; * gressus euntis, oponaša; in ea (specie oris) penitus reconditos mores; † per figuras animalium sensus mentis. 2) tp. a) riečmi predočiti, izraziti, alcjs mores; o piscu, napraviti, stvoriti, effinge aliquid et excude, quod sit perpetuo tuum, Plin. ep. 1, 3, 4. b) nasljedujuć koga dostići ili iskati dostići, illum, quem ante delegerit, imitando; † imaginem virtutis, † vim Demosthenis; † Horatium. c) u duhu-, u phantasiji sliku od česa stvoriti si, zaodjenuti što prilikom, -prilikami, predstavljati si, ea animo; visum impressum effictumque ex eo unde esset, prikaza, koja je izraz i prilika onoga predmeta od kojega polazi; quae porro tam immensa magnitudo, quae illa tam multa possit effingere = efficta continere (o pameti, memoriji), Cic. Tusc. 1, 25, 61. 3) (riedko) otrti, o-, sbrisati, e foro spongiis effingi sanguinem; * trti, trljati, manus aegri.

efflāgĭtātio, ōnis, f. i (jednom Cic. Verr. 5, 29, 75. u abl. sing.) **-tātus**, m. [efflagito] silno zahtievanje, -traženje, vruća molba.

efflāgĭto, [ex-f.] 1. zahtievati, vruće moliti, pozivati.

efflictim, adv. [effligo] tp. da bi čovjek mogao umrieti, amare, deperire, ginuti-, mrieti za kom, Plaut.

efflicto, 1. [effligo] (Plaut.) ubijati.

efflīgo [ex-f.], etc. 3. (riedko) zatući, ubiti, Pompejum.

efflo [ex-f.], 1. izpuhnuti, izdahnuti, sipati iz..., animam, dušu pustiti, izdahnuti, umrieti; * samo efflare i extremum halitum e.; * lucem elatis naribus; * vernas ab ore rosas.

efflōresco [ex-f.], rui, — 3. pro-, uzcvasti, razcvjetati se, iz-, proniknuti, samo tp. = postati-, poteći od česa, nu s pojmom ljepote ili obilja, ex rerum cognitione efflorescat et redundet oportet oratio, mora da poteče govor krasan i obilat; cum usus progrediens familiaritatem effecerit, tum amorem eff. tantum etc.; utilitas ex amicitia; ingenii laudibus.

efflŭo [ex-f.], xi, — 3. 1) izteći, iz-, utjecati, proteći, izcuriti, suktati amo tamo, vita una cum sanguine; aër effluens huc et illuc; * ne qua levis effluat aura; tp. doći-, izaći na vidjelo, razglasiti se, utrumque hoc falsum est, effluet, Ter.; raz-, izlievati se, genus dicendi effluens. 2) o netekućinah, izpasti, iz-, omaknuti se, oklizuuti se, spanuti, † figurae e summis corporibus; † telum; * urnae manibus; * effuso toga laxa sinu; tp. † non rudia tantum et fortuita, sed impropria interdum; malo po malo izpasti, nestati, prolaziti, proći, minuti, † litera ictu fulminis; pt. e. aetas, tempus, aestas; e. alcui mens = izdade ga pamet = zaboravi, što je htio da reče; e. ex animo alcjs i samo effluere, izpasti = zaboraviti se, doći u zaborav.

efflŭvium, ii, n. [effluo] (kasno) iztok, iztjecanje, iztječište, e. lacus.

effŏdio [ex-f.], 3. 1) izkopati, izkapati, izvaditi, ferrum, aurum; aes, argentum; * opes; oculos, * lumen alcui, izkopati, izvaditi; † e. viscera, izbiti diete iz utrobe, usmrtiti plod (utrobe); praegn. izkopati = načiniti, * latebras, * portus, † scrobem; † lacum. 2) uz-, pre-, razkopati, pre-, razrovati, terram; † humum rastello; † agrum; praegn. prekopati, prerovati, domos; * sepulcra.

effor [ex-f.], (nu ova prva osoba praes. ne nalazi se u pisaca; ponajv. u partic. perf. i u fut.) 1. 1) izreći, izgovoriti, izkazati, poviedati (zastarjela vjerozak. rieč), verbum, nefanda; pauca effatu digna aut facilia nomina; * ore (glasno); * visum alcui; * effare. 2) t. t. augursk. govora, posvetiti, odrediti za što, templum; locus templo effatus (pass.), odredjeno za hr.; kano t. t. dialektički, izreći, uztvrditi, quod ita effabimur: aut vivet cras, aut non vivet.

effrēnāte, adv. s comp. [effrenatus] (riedko) razuzdano, bez uzde, neobuzdano.

effrēnātio, ōnis, f. [effreno] razuzdanost, animi impotentis, jednom Cic. Phil. 5, 8, 22.

effrēnātus, adj. s comp. [partic. od neobičnoga ef-freno] razuzdan, neobuzdan, neukroćen, divlji, razpušten, equi; homo; cupiditas, audacia, furor; e. insolentiâ multitudo; homines effrenatae libidinis; effrenatior vox.

effrēnus, adj. [ex-frenum] 1) nezauzdan, bez uzde, equus. 2) * tp. razuzdan, razpušten, divlji, neukroćen, amor; gens.

effringo, frēgi, fractum, 3. [ex-frango] 1) razbiti, obiti, provaliti, otvoriti, fores, januam; † carcerem, † tabernas; * cistam. 2) s-, pre-, razlomiti, razbiti, raztrieskati, † crus; * cerebrum.

effŭgio [ex-f.], etc. 3. 1) intrans. po-, ubjeći, uteći, uskočiti, umaći, e proelio, ex vinculis publicis, e manibus; e quibus (ludis) vix vivus e., živu iznieti glavu; per aversam partem urbis viâ Nolam ferente; e. nolle; (Com.) e. foras, huc foras; * istinc; * ante alios, pred drugimi bježati; * e. stabulis, * ad delubra, † ad regem. 2) trans. izbjeći, uteći, uklo-niti se, umaći, kloniti se, periculum, mor-

tem, equitatum Caesaris; * visum, ne biti vidjen, -opažen; adeo non principatus appetens parum effugerat ne dignus crederetur, opet ne bješe izbjegao pogibeli, da ga smatraju vriednim (priestolja), Tac. hist. 3, 40.; haec morte effugiuntur. Odavle res me effugit = ne opažam, ne zapazim; nihil te e.; nullius rei cura eos e.

effŭgium, ii, n. [effugio] 1) * † bieg, pobjeg, umak. 2) izlazište za bieg, iz-, pobježište, si eff. patuisset in publicum, Liv.; † effugia insedisse; sredstvo za bieg, bježalo, effugia pennarum habere, imati krila da ubjegnu; eff. mortis assequi, izbjeći-, uteći sm.; nandi eff.; alcui dare eff.; (Tac.) solitum in tali casu eff. in aperta prorumpendi.

effulgeo [ex-f.], etc. 2. (* uz to oblik effulgĕre), prosievati, zasjati se, prosjati, sjati (iz ili izza . . . .), svietliti se, tres soles; ex vehementi sole, qualis inter graves imbre nubes effulget; * auro; † ornatu; * ipsi in puppes ductores; tp. effulgebant Philippus ac magnus Alexander, Liv.; † si forte aliquis effulserit inter dicendum extemporalis color, sine, zasvietli se, iznenada na um pade; sr. color; audacia ante insignibus, u oči udarati, Tac.

* **effultus**, adj. [partic. od neobičnoga ef-fulcio] poduprt, naslonjen, pruživ se (gdje), ležeći, velleribus stratis; foliis.

effundo [ex-f.], etc. 3. 1) izlievati, izasipati, lievati, sipati, lacrimas, prolievati, roniti; mare effunditur, iz-, prelieva se (u ine vode), Tiberis effusus super ripas, iz-, razliti se; * imber effusus nubibus, oboriti se; * grandine effusa, spustiti se, padati; † procella eff. imbrem, nivem. 2) o netekućinah, A) s pretežnijim pojmom predloga ex, a) (žestoko, silno) iz-, pro-, odtjerati, iz-, sbaciti, svrći, baciti na tle, oboriti, obaliti, povaliti, izaslati, * alqm sub portis, * solo, * fulvâ arenâ; na pose o konju, sbaciti sa sebe konjanika, consulem super caput; posito magis rege, quam effuso; * tela, sipati = bacati, pustiti; * auxilium castris, pošiljati; eff. primum impetum, prvu navalu učiniti, prvi se put zagnati; in nocturno tam late effuso (razprostranjenom) incendio; nimbus effusus; † ingenti fragore coeli procella effusa; * Teucros in aequum; effundi in fugam, udariti u bieg; effuso exercitu, s raztjeranom, razpršenom vojskom; effusos (razštrkane) hostes invadere. b) o suhih predmetih, izasipati, izsuti, anulos; * saccos nummorum, izprazniti. Odavle raza-, prosuti, potepsti, potratiti, razmetnuti, razteći, sumptus, aerarium, patrimonium; † reditus publicos in dies festos; (Ter.) effundite, emite; id per luxuriam eff. atque consumere; odatle i collectam gratiam florentissimi hominis effundere, protitrati, ludo izgubiti. c) nješto sabrana razabrati, -složena razpustiti, pustiti, sinum (sc. ex toga factum) razabrati, * effuso sinu; † effusis habenis, pustiti; * manibus habenas, * habenas irarum; † impetum; * jubam cervice equina; * caesariem effusae nitidum per candida colla, padši im kosa niz vrat; * crines effusa sacerdos, razpletene kose (gen.); odavle spiritum extremum in victoria; * animam; * vitam, pustiti dušu, izdahnuti; tp. illud odium omne, ostaviti, odreći se; na pose (redje) effundere se, pustiti uzdu čemu (osb. strasti), in alqua libidine; nadalje effundi in alqd, posve predati se, podati se čemu (osb. strasti i sl.), in tantam licentiam, in luxuriam, in Venerem; † in vinum, vinu = propiti se, † in amorem alcjs; effundi in lacrimas, plakati, suze roniti, Tac.; * lacrimis, pljuštiti suzami; † in cachinnos, grohotati se, pucati-, kidàti se od smieha. B) s pretežnijim pojmom glagola fundere, mnogo toga, na sve strane bacati, -metati, -puštati, -sipati [sr. A) a)], telorum omnis generis vis ingens effusa est in eos, Liv.; na pose o množini ljudstva, se effundere, effundi, izliti se = iz-, pro-, povrvjeti, grnuti (kamo), listom se dignuti, -krenuti, -poći, -izaći kamo, cunctum senatum, totam Italiam esse effusam; effundi castris; eff. se in agros; omnibus ordinibus obviam effusis; * huc omnis turba ad ripas effusa ruebat; * se eff. ili * effundi carceribus; o glasovih, prolievati, prosipati, iz sebe puštati, od sebe davati, * tibia eff. socialia carmina vobis, svirati; * tales in aëra questus, stanem tako jadikovati, -tužiti se; * tales voces, tako progovoriti; * tales pectore questus; * haec pectore dicta; vox in coronam turbamque effunditur; o plodovih i sl. izlievati = (obilno) radjati, roditi, širiti, razprostranjivati, segetes eff. fruges, * auctumnus eff. fruges; haec aetas hanc copiam (oratorum); effusus pulvis, effusa caligo, Liv.; caligo, quam fumus effuderat, bješe uzročio; Curt.; tp. a) izsuti, izliti, reći, effudi (izkazah) vobis omnia, quae sentiebam; quae sine definitione et sine exemplis eff.; iram (izrigati gnjev na . . .), omne odium in alqm, izkaliti svoje srdce na kom. b) na jedanput ili posve porabiti, -potrošiti, poharčiti, supremum auxilium; quantumcunque virium habebat; * vires suas; * ibi omnis effusus labor.

effūse, adv. s comp. i sup. [effusus] (izliveno, prosuto) 1) razpršeno, razštrkano, bez reda, na daleko, ire, sequi, fugere, effusius praedari. 2) razsipno, neštedice, obilato, non pauca suis adjutoribus large effuseque donare; † effluxere omnes aetas effusius. 3) prekomjerno, preko načina, razuzdano, razkalašeno, žestoko, silno, exsultare; † amare; † effusius dicere, favere, fovere; † effusissime flere.

effūsio, ōnis, f. [effundo] iz-, razlievanje, atramenti; aquae. 2) vrvljenje iz . . . ., hominum effusiones ex oppidis. 3) razsipanje, razmetnost, eff. imitatur liberalitatem; ipsius in alios; pecuniarum effusiones; bezmjerna pohlepa, Liv. 44, 9, 4. 4) razuzdanost, razkalašenost, animi in laetitia.

effūsus, adj. s com. i sup. [partic. od effundo] izliven, 1) daleko razprostranjen, -prostirući se, -daleko razširen, širok, prostran, * mare late eff.; † loca. Odatle o vojnicih, razštrkan, neuredan, bez reda, agmen; effuso agmine, exercitu; fuga effusa, effusior; caedes, na sve strane. 2) pušten, razpušten, razpleten, quam posset effusissimis (sasvim pustiv uzdu) habenis; † effusis habenis; * comae; effuso cursu, u skok, skokom, u propanj, uzpropnice, uzagrebce. 3) tp. a) razsipan, razmetan, quis in largitione effusior? b) prekomjeran, pretjeran, suvišan, razuzdan, sumptus; honores; laetitia.

effūtio, 4. [ex-futio neobično; sr. futilis] upr. iz sebe sipati; odavle izbrbljati, brbljati, blebetati, bez razbora govoriti, -pripoviedati, alqd, de alqa re; absl.; na pose (Ter.) tajne, foris, raztrubiti.

ē-gĕlĭdus, adj. bez studeni = smlačen, mlačan, mlak, hladjahan, * tepores; † aqua; † flumen.

ĕgens, tis, adj. s comp. i sup. [partic. od egeo] potreban, oskudan, siromašan, kubureć, veoma ubog, eos locupletes ex egentibus fecerat; subst. egentes, siromasi, siromaš, sirotinja.

ĕgēnus, adj. [egeo] oskudjevajući čim, potrebit, potreban čega, ne imajuć, stradajući s čega, omnium corpora, ne imajuć nikakve njege, Liv., nos omnium egenos, Virg.; egenus commeatu, Tac.; u Plaut. Virg. res egenae, sirotinja, nužda, nepovoljan položaj.

ĕgeo, ui — 2. 1) potreban biti-, trebati-, trebovati čega (i oskudicu ili potrebu osjećati; sr. careo, indigeo), oskudievati čim, alqa re, trieba je (trebuje) komu čega; consilio, copiis; magnum est opus egetque exercitatione non parva, zahtieva; e. auxilii, consilii; * medici; * aeris, * deliciarum; * nullius (sc. hominis; (predcl.) e. alqd; absl. oskudievati, siromah biti, stradati, kuburiti, sirotovati, egebat? imo locuples erat; cum dando egere coeperint; (Hor.) semper avarus e., (Virg.) cum classis egeret; egens, potreban, kubureći, siromašan. 2) tp. a) ne imati, biti bez česa, auctoritate; insulae cultōrum egentes; * rationis egens, izgubiv sviest, budući izvan sebe, snebivajući se. b) * poželjeti, žudjeti, čeznuti (za čim), pane; plausoris; tantuli.

Ēgĕria, ae, f. italska nympha proročica, uzdanica, kako priče pričaju, kralja Nume.

ē-gĕro, etc. 3. iz-, odnieti, iznositi, izvaditi, izrigati, izbaciti, odvući, ukloniti, tantum nivis; † lapides ex mari; † moles arenarum (ob Aetni), † certo anni tempore bitumen (o jezeru); praedam ex tectis; opes a Vejis; (Tac.) bona in tributa (kano danak); na pose a) od sebe dati, izrigati, izbaciti, bacati, izbljuvati, povratiti, * dapes; † aquam vomitu; † multum vitalis spiritus egestum; tp. * expletur lacrimis egeriturque dolor, iztjera se, utaži se. b) (iz)prazniti, Dorica castra rogis, Prop.

ĕgestas, ātis, f. [egeo] 1) veliko siromaštvo, -ubožtvo, oskudnost, nužda, nevolja (subjectivno; sr. inopia; paupertas), paupertas vel potius e. ac mendicitas; in eadem inopia, egestate, patientia, qua Germani, permanent; tp. e. animi; vitam in egestate degere. 2) potreba, nedostatak, oskudica, frumenti, Sall., cibi, Tac.; minus est illis curae mortalis e., Virg.

† **ēgestio,** ōnis, f. [egero] iz-, odnošenje, uklonjenje, odstranjenje, ruderum; opum publicarum, razpoklanjanje; na pose naravno izpražnjenje (ob onom koji ide radi sebe), Suet. Cl. 44.

ĕgestōsus, adj. [egestas] (riedko) vrlo siromašan, -ubog, gol i bos, kukavac, Aurel. Vict.

ĕgŏ, pron. pers. [ἐγώ] (gen. meī, dat. mihĭ, acc. mē, abl, me, plur. nom. i voc. nōs [νῶϊ], gen. nostrūm [Plaut. i nostrōrum] i nostrī [o razlici gl. slovnicu lat.] dat. nōbīs, acc. nos, abl. nobis) ja; ojačeno egomet (sr. hrv. menika, menikarena), mihimet, nobismet ipsis, (predcl.) mepte, mihipte; kano ethički dativ, mihi, (Hor.) quid mihi Celsus agit.

ēgrĕdior, gressus sum, 3. dep. [e-gradior] 1) intrans. a) upr. iz-, otići, poći, izlaziti, hinc, foras, intus, Plaut.; inde, unde; ex urbe; ex cubiculo; ex (e) convivio; ex his finibus; portâ, portis; † triclinio; extra munitionem; ad portam, na (kroz) vrata izaći. Na pose o vojsci, izaći, otići, poći, krenuti se, dignuti se, (iz)marširati, castris, ex castris; ex hibernis, ad proelium; in pacata; ad oppugnandum; absl.; ex navi, in terram, izaći (s ladje) na suho, izkrcati se, i samo egredi; e portu, odjedriti, odploviti, * absl. b) uzaći, popeti se, penjati se na . . ., ad summum montis, in altitudinem. c) tp. udaljiti se, zastraniti, a proposito, od stvari. 2) trans. a) izaći preko čega, preko medje i sl., prieći, prestupiti, prekoračiti što, munitiones, flumen. b) izaći odakle, ostaviti, urbem; † tecta, † tentoria; † tp. veritatem, pretjer(iv)ati, relationem gl. relatio; clementiam majorum suasque leges, ostaviti; sexum; exsilium; vetus familia neque tamen praeturam egressa, koja se nije više popela nego do praeture.

ēgrĕgie, adv. [egregius] 1) izabrano, izvrstno, odlično, pred drugimi, nad druge. 2) kano ojačenje uz adj. i verb. izvanredno, osobito, vrlo, sjajno, e. fortis; e. placere; † absl., kano izraz odobravanja, -pohvale, prekrasno! izvrstno!

ēgrĕgius, adj. [e-grex upr. iz stada izabran] izabran, po izbor, izvrstan, odličan, izvanredan, osobit, sjajan, krasan, vrli itd., forma, facies, Ter.; muri; fides; indoles; victoria; liberalitas; civis; poëta; vir; in bellica laude, in aliis artibus; ingenium e. ad miserias, Ter.; vir ad cetera e., Liv.; † loca ad tenendas ancoras; * animi, izvanredno srčan; * formâ; * † bello; (regnum) cetera (u ostalom) e., Liv.; et sibi et cunctis egregium, častno, mihi egregium erat s inf., Tac.; subst. egregium publicum, poštenje-, čast države, Tac.; iron., egregiam gratiam referre, Curt.; egregia, ōrum, n. krasna, vrla djela, Sall. Jug. 2. 10. Tac. ann. 14, 60.

ēgressus, us, m. [egredior] 1) abstr. izlaženje, iz-, od-, polazak, pohod, hodanje, vester; (Sall.) itinera egressusque ejus; (Tac.) duorum e., egressibus adhaerescere; (Tac.) qui togatorum comitatus et egressus; comitatus istos et egr.; * izlet, polet (iz . . .) pticâ; na pose izlaženje (iz ladje) na suho, izkrcavanje, optimus tibi erat e.; † in egressu navis; tp. libero egressu (slobodno udaljujući se od stvari) memorare alqd, Tac. 2) concr. izlazište, † obsidere omnes e.; * e. fluminis, izljev, utok, ušće.

ēgurgĭto, 1. [e i gurges] iza-, prosipati, razmetati, bacati, argentum domo, jednom Plaut. Epid. 4, 2, 12.

ĕhem, interj. uzklik radostna začudjenja, -iznenadjenja, e! o! gle! Com.

ĕheu (u ep. i lyr. pjesn. ēheu), interj. uzklik tuge, -žalosti, oh! jaoh! vajme! joj! kuku lele! Plaut. Ter.

ĕhŏ [ojačeno **ĕhŏdum;** sr. dum 2)], interj. (Com.) kad tko pita, zapovieda, psuje, e! ej! he! bre! more! čujde! ču li! hajde!

1. **ei** v. hei.

2. **ei** ili **heia,** interj. [εἶα] 1) uzklik radostna začudjenja, ej! ah! gle! Com.; eia, ili heia vero, a biesa! koga biesa! a da kako! Plaut. Cic. r. p. 3, 5, 8. 2) dovik na krzmajuće, he! hej! nuder! deder! hajde! Plaut. Virg. Hor.; eia age, Virg. eia tu, Plin. ep.

ējăcŭlor, dep. 1. izbaciti, izbacivati, bacati-, metati odakle, * aquas; * se in altum.

ējectāmentum, i, n. [ejecto] što je izbačeno, izmetak, izvržak, cetera ej. maris, jednom Tac. Germ. 45.

ējectio, ōnis, f. [ejicio] izbacaj, izgon, prognanje, mortem et ejectionem timemus, jednom Cic. Att. 2, 18, 1.

* **ējecto,** 1. [e-jacto] izbacivati, bacati, rigati, povratiti, bljuvati, arenas, favillam; cruorem, cruentas dapes ore.

ējĕro v. ejuro.

ē-jĭcio (ēĭcio), jēci, jectum, 3. [e-jacio] 1) izbaciti, iz-, od-, protjerati, iz-, prognati, izturiti, izgurati, izrinuti alqm hinc, Ter.; alqm ex oppido; sessores veteres urbe insulaque; alqm in viam; cohortes; (Plaut.) alqm foras aedibus; e. se, baciti se-, bahnuti-, munuti-, pohrliti-, nahrupiti, poskakati vàn ili napolje, provrvjeti, se in terram e navi; se ex oppido, se foras, portâ, navi, se in agros; pren., amorem ex animo, izagnati; superstitionis stirpes omnes, iztriebiti, izkorieniti; voluptate se ej., provale; i izbaciti, bacati, bljuvati, izrigati, χολὴν ἄκρατον; u prilici, hanc sentinam hujus urbis; izreke rek bi na mahove izgovarati, brevia illa atque concisa sive singultantium modo, Quint. 10, 7, 10.; na pose u brodarskom govoru (brzo, od nevolje) baciti na kopno, pristati (uz obalu s brodom), navem in terram, naves eo; pass. ejici, izbačen biti = nasukati se, nasjesti, nasaditi se, in litore; ad Baleares; ejecta naufragorum manus; * litore ejectus, i (Cic.) samo ejectus, izbačen na obalu, o njem komu se brod razbio; alqm domo (krenuti, iztjerati), alqm a suis diis penatibus; edicto alqm ex patria, alqm e civitate, e re publica; alqm in exsilium, i samo ejicere alqm; allegorički vita erepta est superiore judicio; nunc, ne corpus ejiciatur, laboramus, nasuprot cadaver ejectum, u pravom smislu, psom i pticam na žderanje bačeno mrtvo tielo; ej. alqm de collegio, de senatu, † senatu; damnato et ejecto, s posjeda iztisnut, -izrinut; ej. linguam, izpružiti, izplaziti; * armum, izčašiti, izčenuti. 2) predstavljača, koji je stupio na pozorište, prisiliti štropotanjem, zviždanjem, psikanjem da odstupi, izštropotati, izzviždati, lupatanjom izpratiti, izpsikati, izviždati (sr. explodo, exsibilo), alqm; i o slušaocih u kazalištu, cantorum ipsorum vocibus ejiciebantur; odatle tp. zabaciti, zametavati, odvrći, quod tamen non ejicio; eoque magis id ejectum est, quod etc.; jam explosae ejectaeque sententiae Pyrrhonis, Aristonis, Hilli.

ējŭlātio, ōnis, f. i **-tus,** us, m. [ejulo] jaukanje, jauk, jadikovanje, kukanje, lelek.

ējŭlo, 1. jaukati, jàdikovati, kukati, lelekati, cviljeti.

ējūro (ējĕro), 1. 1) razkleti se, zakletvom se odvrći ili odkloniti ili oddati, kano t. t. ej. forum ili alqm (judicem) sibi iniquum, provinciam sibi iniq., kano nepravedna odvrći, prosvjedovati, svečano se izjaviti, da se kojemu sudu, vlasti (forum, provincia) kano sudcu nećeš da podvrgneš, -ne priznaješ ga (ju) za nadležna sudca; ej. bonam copiam, pod prisegu izreći, da ne mogu platiti, da sam propao [sr. bonus I) 1), copia 1)]; (kasno) ej. magistratum, imperium, položiti službu uz zakletvu da sam ju po zakonih obnašao. 2) (kasno) u obće se čega formalno odreći, sasvim što zatajiti, ne priznavati za svoje, nomen patriae, cognomen alcjs; patriam.

ejusdemmŏdi [idem-modus] iste vrsti, isto takov, baš takav..

ejusmŏdi [is-modus], ove-, tê vrsti, takav, ovakav; = ita, tako, ovako, Cic. Verr. 1, 59, 154.

ē-lābor, etc. dep. 3. 1) oklizn uti se, o-, izmaknuti se, (neopažen) izpasti, uteći, umaći, iz-, pobjeći, izmaknuti, (animal) ex utero elapsum excidit; anguis ex oculis e.; quoties (sica ista) excidit aliquo casu et elapsa est; gladius ei e manu elapsus; (kasno) artus in pravum elapsi, iz-, učašena, izčenuta; fastigio musculi e., oklizuje se, pada (niz . . .); Manlii cuspis super galeam hostis, Mettii trans cervicem equi; e. e proelio, * de caede Pyrrhi, * telis Achivum; e manibus curantium; animi corporibus elapsi; inter tela et gladios patris, inter tumultum; (Tac.) e. pugnam, vincula, custodias, ejus statua vim ignium bis elapsa. 2) tp. causa mihi elapsa est; assensio omnia illa e., izčezava, nestaje, prestaje; ex isto ore verbum excidere aut e. (izlanuti se) potuit; e. in servitutem, zapasti u r.; e. ex crimine, ex judicio; i samo elapsus est, prošao je (bez kazni). 3) * prodrieti, uzdići se, dizati se, ignis frondes elapsus in altas.

ē-lăbōro, 1. 1) intrans. radom i trudom postići uspjeh, ili težiti za uspjehom (sr. laboro), truditi, trsiti se, nastojati, raditi, e. ut, in eo ut; in alqa re; absl. 2) trans. izraditi, napraviti, na-, učiniti, izvršiti, † dignum aliquid elaborare et efficere (o pjesnicih); quidquid elaborari aut effici potuerit; causae diligenter elaboratae; versus ornati elaboratique; e. concinnitas, odviše umjetna, pretjerana; † Corvinus in verbis magis elaboratus, izobraženiji, ugladjeniji; * e. saporem, pribaviti.

ēlāmentābĭlis, adj. vrlo tužan i žalostan, jadan, jednom Cic. Tusc. 1, 24, 57.

ē-languesco, gui, — 3. omlitavjeti, mlohavjeti, oslabjeti, utruditi se, popustiti, res, Liv.; proelium, Curt.

ēlāte, adv. s comp. [elatus] uznosito, 1) uzvišeno, visoko, e. et ample loqui; dicere. 2) oholo, ponosito, elatius se gerere, Nep.

* **Ĕlătēĭus,** adj. Elatov (Elatus), E. Caeneus, Elatov sin (sr. Caeneus).

ēlātio, ōnis, f. [effero] iz-, uznesenje, tp. a) uzdig, uznositost, uzlet, animi, magnitudo

et e.; e. orationis; u zlu smislu, zanesenost, uzbuna, ganuće, strast, quasi gestientis animi e. b) (riedko) nadredjenje (opp. summissio).

ē-lātro, 1. upr. izlajati, samo tp. vikati, kričati, slobodno govoriti, jednom Hor. ep. 1, 18, 18.

ēlātus, adj. s comp. [partic od 1. effero] iz-, uznesen, samo tp. a) uznosit, uzvišen, verba; animus. b) ohol, ponosan; v. 1. effero 2) b).

Ĕlăver, ĕris, n. pritok rieke Liger u Galliji, s. Allier.

ē-lăvo, etc. 1. (predcl. i kasno) 1) trans. iz-, umiti, iz-, oprati, okupati. 2) (Plaut.) intrans. in mari (u šali), oprati se, očistiti se od . . . = izgubiti, bonis, imutak.

Ĕlĕa, ae, f. ['Ελέα] grad u južnoj Italiji, rodno mjesto Parmenida i Zenona, lat. = Vellia. Odavle **Ĕlĕates**, ae, m. ['Ελεάτης] Elejanin = Zeno. 2) **Ĕleātĭcus**, adj ['Ελεατικός] elejski.

ēlĕcĕbra, ae, f. [elicio] izmamiteljica novaca, Plaut.

ēlecte, adv. (riedko) [electus] izabrano, izvrstno.

ēlectĭlis, adj. [eligo] izabran, izvrstan, jednom Plaut. Most. 3, 2, 41.

ēlectio, ōnis, f. [eligo] izabiranje, izbor, judicium electioque verborum; † ut facilis ex his optimorum sit e.; † facilis inventio, non facilis e.; † vitiatorum electiones, slučaji, u kojih je ostavljeno na volju oskvrnjenim (ili skvrnitelja dati pogubiti ili se zanj udati), iis trium condicionum electionem ferre (ponuditi).

1. ēlecto, 1. [intens. od eligo] = eligo, izabrati, jednom Plaut. Truc. 2, 6, 27.

2. ēlecto, 1. [intens. od elicio] izmamiti-, izmuzti iz koga što, Plaut.

Ēlectra, ae, f. ['Ηλέκτρα] 1) kći Atlanta i Pleione, od Jova mati Jasiju i Dardanu, Virg. Ov. 2) kći Agamemnona i Klytaemnestre, sestra Orestu i Iphigeniji, Hor. Prop.; kano naslov jednoj tragoediji, Ov. Suet.

ēlectrum, i, n. [ἤλεκτρον] 1) jantar, (ćilibar, burstin); * pl. kruglijce-, jagode od jantara. 2) * smjesa od kovinâ, bojom naličeća na jantar.

1. ēlectus, adj. s † comp. i sup. [partic. od eligo] izabran, po izbor, krasan, bolji od boljega, izvrstan, verba electissima; electissimi viri civitatis; † pugiles ex utraque regione electissimi.

2. ēlectus, us, m. [eligo] izbor, jednom Ov. her. 2, 144.

ēlĕgans, tis, adj. s comp. i sup. [eligo] 1) u priekornom sm., koji mnogo probire, probirač, gadljiv, razkošan, mekoputan, ut elegans est? Ter. 2) u dobru sm. a) o ljudih, koji razumiju dobro izabrati, ukusan, fin, ugladjen, uljudan, udvoran, ukrašen, nakićen, krasan, na pose i o besjedniku u nižoj vrsti govora, in epularum apparatu; quis verbis elegantior? e. scriptor; elegantissimus omnium philosophorum atque eruditissimus; homo in omni judicio elegantissimus; non illum quidem amplum atque grandem, subtilem et elegantem tamen; ille tenuis orator, modo sit e. b) o stvarih, koje su dobro izabrane, ukusan, umjetan, umješan, znanstven, učen, liep, krasan, fin, ugladjen, udvoran, uljudan, artes, epistola; illorum Peripateticorum exercitatio; doctrina; nihil ut possent nisi incorruptum audire et elegans; verbum aut e. aut grave; jocandi genus; elegantiora (opp. popularia) a te desidero; a necessariis artibus ad elegantiora defluximus.

ēlĕganter, adv. [elegans] ukusno, fino, ugladjeno, liepo, krasno, uljudno, udvorno, vješto, umješno, pristojno, s oštrim, razložitim sudom, na pose i glede na nižu vrst govora, scribere; omnium oratorum Latine loqui elegantissime; putant enim, qui horride inculteque dicat, modo id eleganter enucleateque faciat etc.; dicere pro alqo accurate et e.; elegantius psallere aut cantare; lautiores e. accepti; loca capere e., oprezno, razborito, vješto; vita eleganter acta, izgledno, uzorno; elegantius facere ad hominum existimationem; elegantius facturos, si etc.; elegantius aut justius fieri.

ēlĕgantia, ae, f. [elegans] 1) mnogo probiranje, probirljivost, Plaut. 2) ukus, vještina, finoća, ugladjenost, uljudnost, udvornost, pristojnost, na pose o nižoj vrsti govora, vitae, † morum; politior; homines qua elegantia! cum summa e. vivere; e. disserendi, hitra dialektika; in divisione; orationis, Latini sermonis, verborum Latinorum, izpravnost, ljepota; † commentariorum; † scribendi; e. doctrinae; † ingenii; elegantia modo et munditia remanebit.

* † **ĕlĕgi**, ōrum, m. [ἔλεγοι] elegički stihovi (hexameter s pentametrom izmjenjujući se), elegija.

* † **ĕlĕgīa**, ae, f. [ἐλεγεία] elegija, elegička pjesan (sastavljena u disticih t. j. hexametru i pentametru).

ĕlĕmenta, ōrum, n. 1) počela, elementi, stihije (στοιχεῖα); * † sing. 2) tp. a) pismena, azbuka, abeceda, Suet. Caes. 56. b) često počela = prvi nauk iliti obuka u čitanju i pisanju; * † e. prima; * pueros e. docere; u znanostih i umjetnostih, loquendi; † doctrinae; * počela, početak, izvor, uzrok u inih stvari, prima (Romae); Caesaris; cupidinis pravi.

Ĕlĕphantīne, es, f. ['Ελεφαντίνη] otok sa gradom istoga imena u Nilu u gornjem Aegyptu, Tac.

ĕlĕphas, antis, m. i (običnije) **-phantus**, i, m. [ἐλέφας] 1) slon. 2) * elephantus, slonova kost, bjelokost (vildiš).

Eleus v. Elis.

Ĕleusin, īnis, f. ['Ελευσίς ili -σίν] grad u Attici, glasovit sa štovanja božice Cerere i njoj na čast ondje slavljenih mysterija ili Cererinih svetkovina. Odavle † **Eleusinius**, adj. eleusinski, sacra; * **Eleusīnus**, adj. mater = Ceres.

1. Ĕleuthĕria, ōrum, n. [τὰ 'Ελευθέρια] svetkovina slobode ili na uspomenu oslobodjenja, koja se je kod Plataeâ nakon persijanskih ratova svake godine (ili kako drugi pišu svakih 5 godina) svetkovala u slavu Divu osloboditelju (Ζεὺς ἐλευθέριος, Juppiter liberator), Plaut.

2. ĕleuthĕria, ae, f. [ἐλευθερία] sloboda, Plaut. Stich. 3, 1, 21.

Ĕleuthĕrŏ-cĭlīces, cum, m. [ἐλεύθερος-Cilix] slobodni Ciličani, pleme u Ciliciji.

ē-lĕvo, 1. 1) podići, dizati, uzdignuti, contabulationem, * aura e. preces, odnosi moje želje t. j. uzaludne su. 2) tp. a) olakšati, ublažiti, nihil est, quod tam obtundat elevetque aegritudinem; (Luccej. u Cic. ep.) sollicitudinem. b) umanjiti, oslabiti, pobijati, oprovrgavati, poniziti, malo cieniti, umaliti, uštrbiti, okrnjiti, auctoritatem alcjs; res gestas; Etruscos; adversarium; objectum ab adversario; index indiciumque elevabatur, gubljaše vjeru; u dobru sm., ublažiti, suspitiones offensionesque tum evitare tum elevare; multitudinis noxam.

ēlĭcio, lĭcui, lĭcĭtum, 3. [od e i neobičnoga lacio] izmamiti, izvabiti, smamiti, laskanjem ili kojom drugom hitrinom koga odkle izvesti, -dovesti, izvaditi, aliquem foras, Plaut.; hostem ex paludibus, alqm ad, † in pugnam, † in proelium; hostes in suum locum; omnes citra flumen; † hostem extra muros; vatem ad colloquium; naves; † nostros; alqm blanditiis ad judicium; † hostes ad dimicandum; * nardi parvus onyx eliciet cadum etc., kutijica narda izmamit će bukaru vina t. j. za nard doniet će se vino na stol; ut fateatur, učiniti da (te) itd.; e. ferrum e cavernis terrae, vaditi, vocem (e faucibus); * sanguinem; sa značenjem tvorenja, izmamiti, izvabiti, izvoditi, vabiti, proizvesti, alcui lacrimas, Plaut.; sonos; lapidum ictu ignem; terra e. ex semine herbescentem viriditatem; tp. e. alias literas ab alqo; verbum ex alqo de alqa re; ex infantium ingeniis voces querelasque; alcui epistolas; literas tuas maximeque consilium, quid agam; sermonem; causam alcjs rei, pronaći, u trag ući čemu; alqm ad disputandum, ad se colendum, mamiti, poticati; † alqm e. cogereque ad querelas; i u zlu sm. izmamiti, izluditi, izmuzti iz . . ., arcana alcjs, sententiam meam; † veritatem; misericordiam, uz-, probuditi, † iram, † studia (učešće, sućut) civium. Na pose e. inferorum animas, basmami i sl. dozvati, do-, uzbajati, do-, uzčarati; * Manes; * coelo Jovem; * aquas fluvias, smamiti, svabiti.

Ēlĭcius, adj. [elicio] pridjevak Jova u augurskom govoru rimskom, kano onoga boga, komu bi se molili, da dade znamenja munjami i gromovi.

ēlīdo, īsi, īsum, 3. [e-laedo] 1) izbiti, izrinuti, izturiti, iztjerati, izagnati, aurigam e curru; oculos, Plaut. Virg.; † elisus amnis fertur; † in angustiorem alveum elisum flumen; * ignem, ukresati; * elisa spuma; * vina prelis, iztištiti; e. morbum nervis, protjerati. 2) razbiti, raztrieskati, razmrskati, razdruzgati; smlaviti, sdruzgati, satrti, razoriti, smožditi, razgnječiti, caput alcjs, Plaut., Liv.; naves; * herbas; * cognatos; † alqm stipite; † se ipsos, o slonovih; nervos omnes virtutis, stirpes aegritudinis ipso trunco everso; elidi aegritudine; * angues, udaviti.

ēlĭgo, lēgi, lectum, 3. [e-lego] 1) izabrati, = izpljeti, iz-, o-, poplieviti, steriles herbas, Curt. 2) (pomno) izabirati, odabrati (opp. koga ili što god uzeti; sr. deligo), sedem urbi condendae; † locum morti; ex malis minima; electis ad pernicitatem armis; electos ex omnibus legionibus fortissimos viros; de tribus Antoniis quem velis; * quemvis mediâ elige turba (izaberi); † alqm (kraljem, za cesara); † amicos (za pr.) elegit (eos), quibus etc.; † Quintillus imperator electus est; † electus quem contubernio aestimaret; difficile ad eligendum; (Tac.) aliquando et elegit (fama), izabra, pogodi.

ēlīmĭno, 1. [e-limen] baciti preko praga, ukloniti iz kuće, odavle * tp. dicta foras, izbrbljati, raznositi.

ē-līmo, 1. iz-, opiliti, iz-, ugladiti, u-, zalaštiti, odavle umješno izraditi, -načiniti, * graciles ex aere catenas retiaque et laqueos; tp. o duševnih djelih, σχόλιον alqod ad alqm, stvoriti, sastaviti, Attic. u Cic. Att. 16, 7, 3.

ēlinguis, adj. [e-lingua] bez jezika, -govora, niem, homo; curia; tp. nerječit, nebesjedan.

ēlinguo, 1. [lingua] (riedko) obezjezičiti, lišiti jezika, Plaut.

Ēlis (dorski [Plaut.] **Ālis**), ĭdis, ['Ηλις] Elida, pokrajina u zapadnom Peloponnesu. Odavle **Ēlēus** ili **Ēlīus** (dorski u Plaut. **Ālēus**, **Ālīus**), * **Ēlīas**, adj. el(ej)ski, elidski; subst. **Ēlēi** ili **Ēlīi**, ōrum, m. Elejani, Elidjani.

Ēlissa (Ēlīsa), ae, f. ["Ελισσα] = Dido, Virg. Just.

ēlixus, adj. [lix, pepeo] varen, kuhan, n. pl. elixa, kuhana jela, Hor.

ellĕborum, **ellĕborus** v. helleborum.

ē-lŏco, 1. dati pod ili u zakup, -u najam, iznajmiti, fundum; gens elocata, pod haračem, podharačen.

ēlŏcūtio, ōnis, f. [eloquor] besjednički izraz, izražívanje mislî riečmi, slog (stil).

ēlŏgium, ii, n. [λόγος] izriek, 1) napis, nadpis, izriek, izreka, mudra rieč, na pose na nagrobnih spomenicih, nagrobnicih, nagrobnica, Solonis; quid ipsa sepulcrorum monumenta, quid elogia significant etc.; i † na kipovih pradjedova, -zavjetnih (zadušnih) tablicah. 2) bilježka u oporuci (n. pr. da se tko razbaštinjuje), † oznaka imena i krivnje zločinca, sudbeni zapisnik, presuda.

ēlŏquens, tis, adj. s comp. i sup. [partic. od eloquor] 1) rječit, besjedan, ljeporječit, koji ima sve za govornika u pravu, podpunu smislu ove rieči potrebito znanje i osobna svojstva (sr. disertus, facundus), Antonius disertos ait se vidisse multos, eloquentem omnino neminem; cur statuebam eloquentem, qui mirabilius et magnificentius augere posset atque ornare, quae vellet, omnesque omnium rerum quae ad dicendum pertinerent, fontes animo ac memoria contineret; is est eloquens, qui et humilia subtiliter et magna graviter et mediocria temperate potest dicere. 2) (riedko) = rhetor, Cic. or. 21, 72.; Brut. 91, 315; 97, 332. Pammenes, vir longe eloquentissimus Graeciae.

ēlŏquentia, ae, f. [eloquens] rječitost, besjednost, ljeporječitost (v. eloquens), L. Cassius multum potuit non eloquentiâ, sed dicendo tamen.

ēlŏquenter, adv. s † comp. i † sup. (nu positiv ne dolazi) rječito.

ēlŏquium, ii, n. [eloquor] = elocutio, rieči, * eloquium insolitum; odavle * † = eloquentia.

ē-lŏquor, etc. *dep.* 3. *izreći, izgovoriti, iskazati, kazati, poviedati, pripoviedjeti*, rem ut facta est; id quod sentit, unum; *(Plaut.)* eloquere, obsecro; *s acc. c. inf., Curt.* 9, 6, 12.; *na pose na valjan-, primjeren način izraziti, -predavati, -govoriti, -besjediti (sr.* enuntio), cogitata praeclare; ornate et copiose; ab eloquendo eloquens dictus est; † eloquendi facultas, varietas.

Ēlōrus (Helorus), i, *m.* [῞Ελωρος] *rieka na iztočnoj obali Sicilije, s. Atellaro. Uz ušće ove rieke stajaše grad* **Elōrum**, i, *n. Odavle* * **Elōrius**, *adj., elorski, subst.* **-rīni**, ōrum, *m. Elorani.*

Elpēnor, ŏris, *m.* [᾿Ελπήνωρ] *jedan od družine Ulixove, Ov.*

ē-lūceo, xi, — 2. *1) prosievati, sjati izmedju . . ., prosjajivati, zasvjetljivati se, zasijati se*, erat is splendissimo candore inter flammas elucens circulus; * elucent aliae (apes) et fulgore coruscant. *2) tp. sinuti, zasvietliti se, prosinuti, u oči udariti, po-, ukazivati se, sjati*, quae scintilla ingenii jam tum in puero e.; eloquentia ejus maxima Spartae; hoc decorum quod e. in vita; ex quo e. omnis constantia omnisque moderatio; † multa lectio in subitis, multa scriptio e.; *na pose sjati čim nad ine = odlikovati se*, virtutibus.

ē-luctor, *dep.* 1. *1) intrans. izhrvati se = prodirati, probijati, provaliti, protiskivati se*, * aqua e.; *(Tac.)* velut eluctantia verba. *2) trans. izkopati se iz čega, nadhrvati, nad-, svladati (mùkom)*, tot et tam validae manus eluctandae essent, *Liv.; (Tac.)* locorum difficultates; nives.

ē-lūcŭbro, 1. *i* **-bror**, *dep.* 1. *kod svieće-, noćju-, naporom izraditi, -sastaviti*, orationem; † librum; elucubrari epistolam.

1. **ē-lūdo**, etc. 3. *izpirati, podlokati, podjesti, podrovati, podroniti*, quâ fluctus e.; ipsum mare sic terram appetens litoribus eludit, ut etc.

2. **ē-lūdo**, etc. 3. *1) upr. a) nadigrati, obladati*, alqm, *(u igri) dobiti-, izigrati što od koga*, alqm alqd, *Plaut.;* alcui alqd, *ugrabiti, oteti, Prop. b) kod mačevanja (u borbi na mačeve) ukloniti se, ugnuti se, dočekati, suzbiti, odvrnuti (udarac)*, rudibus eludit; *tp. vješto izbjegavati navalu, -navalitelja, -uklanjati se*, pugnam; nostros eludebant impetusque eorum non excipiebant, *Caes. b. c.* 1, 58, 1.; † vim legis; † infensus miles adversus eludentes. *2) tp. titrati se s kim, rugati se, brukati se komu, votati, zaludjivati koga, peckati, podrugivati se, obručiti koga*, alqm; artem; paucitatem hostium; *absl.; odavle i osujetiti, prepriečiti, razbiti, razvrći*, quietem bello, bellum quiete invicem; *(Tac.)* alqm, *zavlačiti, za nos vući, varati.*

ē-lūgeo, xi — 2. *trans. dotugovati za kim, odžaliti koga, tugovati za kim, žaliti koga (kako dugo treba)*, patriam; *intrans. dotugovati, svući crninu.*

ēlumbis, *adj.* [lumbus] *upr. uzet na bedrih, hromih boku; tp. (o besjedniku) hrom, klienit, = bez snage, mlitav, jednom Tac. dial.* 18.

ēluo, ui, ūtum, 3. [e- *i* luo] *izplákati, po-, o-, izmiti, iz-, oprati*, patinas, *Plaut.*; * corpus; sanguinem, maculas vestium; *tp. po malo iztriebiti, ukloniti, odtjerati, do-, prekinuti*, maculas furtorum, animi labes; amicitias remissione usus; * crimen, * amara curarum, * scelus; *absl., imutak svoj razteći, prosuti, potepsti, Plaut.*

Elūsātes, ium, *m. narod u Aquitaniji (u Galliji).*

ēlūtus, *adj.* [*partic. od* eluo] *izmiven, t. j. voden, bez-, nesočan, bez kreposti*, irriguo nihil est elutius horto, *od kupusa (kelja) u često polievanu vrtu, Hor. sat.* 2, 4, 16.

ēlŭvies, ei, *f.* [eluo] *(kasno) izljev, razljev, iztjecanje*, maris; ventris, *proljev;* * † *absl. poplava, potop, povodnja (glede na strugu rieke; sr.* illuvies); *tp.* illa labes atque e. *(potop)* civitatis. *2)* † *gudura, klanac, jaruga postala bujicami.*

ēlŭvio, ōnis, *f. poplava, povodnja, potop, i pl.*

Ēlymāis, idis, *f.* [᾿Ελυμαΐς] *pokrajina u zapadnoj Persiji. Odavle* **-maeus**, *adj. elymaejski; subst.* **-maei**, ōrum, *m. Elymaejani.*

* **Ēlȳsium**, ii, *n.* [τό ᾿Ηλύσιον πεδίον] *stan-, prebivalište blaženih, blaženište, elysij. Odavle* * **Elȳsius**, *adj. elysijski.*

em = hem, *Ter.*

† **ēmācĭtas**, ātis, *f.* [emax] *(riedko) želja kupovanja, kupovitost.*

† **ēmancĭpātio**, ōnis, *f.* [emancipo] *1) kano jurist. t. t. trikratnom manumissio-m obavljeno formalno odpuštenje sina izpod otčinske vlasti. 2) u obće formalni ustup zemljišta pred 5 svjedoka* per aes et libram.

ē-mancĭpo, 1. *1) kano jurist. t. t. sina izpod otčinske vlasti odpustiti te ga tim proglasiti samostalnim. 2) u širem sm., diete iz svoje vlasti u vlast drugoga od-, prepustiti, -predati*, filium in adoptionem; † *zemljište komu formalno (propisanim načinom) ustupiti*, agrum; fundos. *3) (sasvim) ustupiti, predati, prepustiti, podati komu što*, se alcui, *Plaut.;* * miles emancipatus feminae, *rob ženi;* si nemini emancipata (senectus) est; venditum atque emancipatum tribunatum.

ē-māno, 1. *1) teći-, curiti-, šikljati iz . . ., izvirati, iztjecati*, * fons unde aquai; † ex quo (fonte) pestiferum virus e. *2) tp. a) izvirati, poteći, izaći, dolaziti, na-, postati*, alio ex fonte praeceptores dicendi e.; mala nostra istinc; Academia recentior hinc e. *b) doći-, izaći medju ljude, širiti se, pro-, raznieti se, razglasiti*, ne per nos hic sermo tuus emanet; † Sullae dictum; multis emanabat indiciis *s acc. c. inf.;* † emanat in vulgus *s acc. c. inf.*

Ēmăthia, ae, *f.* [᾿Ημαθία] *pokrajina u Macedoniji. Odatle a)* * † *Macedonija. b)* * *susjedna Thessalija. Odavle* * **Emathius**, *adj. macedonski ili thessalski;* * **Emathides** = *Pierovice* (Pierides).

ē-mātūresco, rui, — 3. *(pjesn. i kasno) dozreti, dozrievati; tp. ublažiti se, utažiti se*, ira Caesaris, *Ov.*

ēmax, ācis, *adj.* [emo] *rado-, željno kupujući, kupovit, radokup.*

emblēma, ătis, *n.* [ἔμβλημα] *(predcl.) u-, izklada, ukladeno-, musivno djelo, mosaika, odavle uzvisito ukladeni uresi na spravah, posudju, propup, relief.*

embŏlium, ii, *n.* [ἐμβόλιον] *umetak, t. j. pantomimska igra (zapremica, intermezzo) medju čini igrokaza, ples, ballet; odavle* embolia sororis, *po svoj prilici o ljuvenih poslovih („entrechats“) Cic. p. Sest.* 54, 116.

ēmendābĭlis, *adj.* [emendo] *(riedko) što se može popraviti, popravljiv, popravan*, error, *Liv.*

ēmendāte, *adv.* [emendatus] *bez mane, -pogreške, (sasvim) pravo, pravično, izpravno.*

ēmendātio, ōnis, *f.* [emendo] *po-, izpravljanje, po-, izpravak, usavršivanje.*

ēmendātor, ōris, *m.* **-trix**, īcis, *f.* [emendo] *po-, izpravljač, -čica.*

ēmendātus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* emendo] *(popravljen) bez mane, -pogreške, -priekora, izpravan, bezpriekoran, nezazoran*, Latina locutio; * carmina; mores; † homo emendatissimus; * † vir.

† **ē-mendīco**, 1. *izprosjačiti, izprositi, izmoljakati.*

ēmendo, 1. [e-mendum] *obezmaniti, od manâ, pogrešaka očistiti, po-, izpravljati, usavršiti (slablje nego* corrigo), *poboljšati, na pose knjige*, annales; *i u moralnom pogledu*, civitatem; consuetudinem; vitia adolescentiae; consilium; bovem fame et siti, *natjerati na posluh, pokoriti, doći vrha (c. dat.), ukrotiti;* * res Italas legibus; * arte fortunam.

ē-mentior, *dep.* 4. *iz-, slagati, izmisliti (štogod lažna), hiniti, lažljivo kazivati*, auspicia; falsa naufragia; vanitas ementiendae stirpis; *s acc. c. inf.;* * † *s dva acc., lažno kažem za se da sam, gradim se čim;* in alqm, *izmišljati laži; partic.* **ementitus** *i pass.*, auspicia.

ē-mercor, *dep* 1. *(Tac.) kúpiti, podmititi, steći mitom*, aditum principis; hostes; adulterium donis.

ē-mĕreo, etc. 2. *i* **-eor**, *dep.* 2. *1) zaslužiti, a) zaslužiti (si) što, zavriediti, steći pravo na što, steći*, quid ego emerui mali? *Plaut.;* * generosos vestis honores; * *s inf. b)* * † *steći zaslugâ za ili oko . . .*, alqm; * emeritus, *zaslužan čovjek. 2) na pose u vojn. govoru, od-, iz-, doslužiti*, stipendia; emerita stipendia *(u prilici);* tempus emeritum; † militia; annuae operae emerentur, *primiču se kraju, svršuju se;* * *pren.*, emeritus, *iz-, doslužio, star, vegd, nevaljao*, emeritum aratrum; equus; genae cornicum; rogus, *sa-, dogorjela, ugasla; subst.* emeritus, *izslužio vojnik, doslužilac, Tac.*

ē-mergo, etc. 3. *1) trans. izgnjuriti, izvaditi, činiti koga pomoliti se, -izaći, -izkrsnuti; odavle* e. se *ili* emergi, *izgnjuriti se, pomoliti se, pomiljati se, izkrsnuti, iz-, uzaći, izaći na vidjelo*, serpens se e.; emersus e flumine; profundâ palude; *tp.* e. se ex malis, *izkopati se;* velut emerso ab admiratione animo. *2) intrans. a) izgnjuriti se, iz-, uzaći (iz tame), pomoliti se, pokazati se, vidjeti se*, equus ex flumine; in apertos campos; dolor, amor; ex quo magis emergit, quale sit decorum illud; † *o iztoku zviezda;* * emersas *(započete)* in lucem noctes; *tp. o nepovoljnu položaju, pogibeli i sl. izaći, izkopati se, izvući se, uzaći, proturati se, pobjeći, uteći*, ex peculatus judicio, ex paternis probris ac vitiis; ex obnoxia pace, ex Bruttiis; saepe multorum improbitate demersa veritas e.; civitates emerserunt, *oporaviše se, pomogoše se.*

ĕmĕtĭca, ae, *f.* [ἐμετική] *bljuvanje, bljuvalo*, facere emeticam, *uzeti za bljuvanje (što bi osb. rimski gumaoci radili, da uzmognu na novo jesti i piti), iron. o Q. Pompeju kano siromahu, Cael. u Cic. ep.;* unctus est; accubuit; ἐμετικὴν agebat, *hoćaše (poslije objeda) uzeti za bljuvanje (o Caesaru); sr. Cic. fam.* 8, 1, 4. *Att.* 13, 52, 1.

ē-mētior, etc. *dep.* 4. *1)* * *iz-, promjeriti*, spatium oculis. *2) tp. a) o prostoru, promjeriti, prevaliti, proputovati, obaći, proći kroz . . ., obilaziti, prieći, prekoračiti*, tam longum iter, una nocte aliquantum iter; uno die cursus ingens spatium; † spatium urbis pedibus; † maria terrasque; † plura milia passuum; regionem; * freta, * terras, † gentes; † omnes gentes victoriâ; * terminos; † juga; emensus *pass.*, pars itineris emensa; toto denique emenso spatio actionum suarum, * emenso Olympo; *o vremenu, preživjeti*, Galba tribus et septuaginta annis quinque principes prosperâ fortunâ emensus, *Tac. hist.* 1, 49. *b) odmjeriti, po-, udieliti, dati, podati*, alcui voluntatem, *jednom Cic. Brut.* 4, 16; alqd patriae, *Hor.*

ē-mĕto, etc. 3. *po-, nažeti, po-, nakositi*, plus frumenti agris, *jednom Hor. ep.* 1, 6, 21.

ē-mĭco, cui, cātum, 1. *munuti iz . . ., prosievati, sinuti, proključati, proklokati, provreti, šikljati-, šikati iz . . ., provaliti, suknuti, skočiti odakle ili kamo ili gore, brzo izaći*, fulmina; scaturigines; * e. saltu in currum, in auras; † magna vi sanguinis emicante; * sanguis per foramen; * telum nervo; * scopulus alto gurgite, *uzmila se, strši; tp. prosievati, sjati, odlikovati se*, † et magnitudine animi et claritate rerum longe; † inter ceteros alcjs gloria; * inter quae verbum emicuit si forte decorum; † *provaliti;* cor e., *igrati, Plaut.*, Agrippinae is pavor.

ē-mĭgro, 1. *iz-, od-, preseliti se, seliti, otići*, huc ex illa domo; domo ejus; domo, *iz domovine;* † Eleusina; † *absl.; tp.* e. vita, *razstaviti se sa životom, preminuti.*

ēmĭnens, tis, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* emineo] *1) provirujuć, vireć, stršeć, stojeć na polje*, trabes; effigies, *upr. uzvisita slika, ob uzvisitom djelu (reliefu); u prilici*, e. effigies gloriae; species deorum, quae nihil concreti habeat, nil expressi, nil eminentis. *2)* † *tp. odličan, uzorit, izvrstan; subst. (Quint.)* eminentia, *najsjajnije časti;* erga eminentes, *Tac.*

ēmĭnentia, ae, *f.* [eminens] *(riedko) stršeća, uzvisita i u oči udarajuća čest, visina, na pose u slike = svjetla čest, svjetlo.*

ē-mĭneo, etc. 2. *1) provirivati, viriti, stršiti, stajati na polje, promilati se, izaći*, ex terra; per costas; jugum in mare; † aquâ. *2) a) izticati se, pomoliti se, pokazati*

*

se, vidjeti se, quod absconditur ibi, eo magis e. et apparet; animus maxime eminet contemnendis doloribus; aliorum studium, aliorum indignatio eminebat, Curt.; militum ardor, Tac.; u slikarstvu, o svjetlu koje u oči udara; * per confusa verba vox e., moći je razabrati; animus eminebit foras, prodirati će; e. ex gratulando (Plaut.), rek bi iz valovja čestitalaca pomoliti se, -izgnjuriti se. b) odlikovati se nad . . ., nadmašivati koga, regia potestas; Demosthenes eminet inter omnes; altius.

ēmĭnus, adj. [e-manus] iz ruke (opp. comminus) iz daleka, na daleko, na pose kano milit. t. t. o borbi na striele, koplja i sl., pugnare; e. hastis aut comminus gladiis uti; (riedko) u obće iz daleka, na daleko, faces jacere; † oppugnationem incipere.

ē-mīror, dep. 1. snebivati se, veoma se čuditi, diviti se, aequora, jednom Hor. carm. 1, 5, 8.

ēmissārium, ii, n. [emitto] izpust, odtoka.

ēmissārius, ii, m. [emitto] izaslani potraživanja radi, uhoda, uhodnik, špijun.

ēmissīcius, adj. [emitto] izaslan na pretraživanje, uhodan, zvjerajući, oculi, Plaut.

ēmissio, ōnis, f. [emitto] 1) iza-, odaslanje, izpuštanje, bacanje, balistae lapidum et reliqua tormenta eo graviores emissiones habent (silnije bacaju) etc., Cic. Tusc. 2, 24, 57. 2) iz-, odpuštanje, anguis, serpentis.

ē-mitto, etc. 3. 1) iza-, odaslati, -šiljati, poslati iz . . ., equitatus habitandi causâ emissus (sc. e castris); pabulatum emittitur nemo; † paucos navigio in ripam; equites in hostem, cohortes ex statione; * in lucem Stygiis emissa tenebris Tisiphone; * favis emissa juventus (o pčelah); * emissam hiemem. 2) iz-, odpustiti, -puštati, alqm noctu per vallum; alqm ex domo; emissus ex urbe; alqm; alqm e, de carcere; (utrkivaoca na kolih) e carceribus; ex vinculis, e custodia, ex obsidione; e. anguem; alqm sub jugum; scutum manu, pustiti, izpustiti iz . . ., odložiti; * caseum ore; tp. e. alqm de manibus, hostem de ili e manibus; certamen manibus; emissa de manibus res est; na pose kano t. t. alqm manu (Com. Liv.), alqm (Com.) = manu mitto; i dužnika, librâ et aere liberatum, Liv.; e. aquam ex lacu; lacum; e. vocem, pustiti, izusti g. (osb. s naporom), viknuti, vox coelo emissa; moriere, si vocem emiseris; animam, dušu pustiti, Nep.; o strielah, kopljih i sl., pustiti, izpustiti, bacati, metati, odapinjati, pila; hastam in fines eorum; saxa in naves; fulmina; aculeum (o žacajućih zareznicih); u prilici, cum illud facetum dictum emissum haerere debeat; aculeos in hominem et reum; nihil (quam maledictum) facilius emittitur; si nubium conflictu ardor expressus se emiserit, provali, van sukne, -mune; o knjizi, izdati, aliquid dignum nomine nostro; * † librum; † libellos; * exiguos elegos.

ĕmo, ēmi, emptum, 3. (sr. „jemati, uzimati“) 1) kúpiti, kupovati, (glavni je pojam nabava čega, sr. mercor), domum de alqo, aedes ab alqo; alqd ex praeda; quanti eam emisti, za koliko, po što, u koju cienu? tribus minis eam emi, za tri m.; grandi pecunia; magno, male, (Hor.) care, † immenso, parvo, bene e., skupo, jeftino; domum prope dimidio carius quam aestimabatur; tanti, quanti, za toliko, za koliko, po to, po što; aut minoris aut etiam pluris; † praediolum hoc tam salubriter (u priličnu cienu, jeftino), ut etc.; † paulo sumptuosius equos et canes; ii qui emerant, kúpci; † ementes; malo e. quam rogare; ex empto = uslјed kupovnoga ugovora, -pogodbe. 2) tp. kúpiti, novcem si pribaviti, steći, osb. podmićivanjem, sententias (judicum); emptum judicium; e. judices, † percussorem in alqm, pogoditi, najmiti; † centurionum militumque emebantur animi; pacem pretio; † pacem; * empta dolore voluptas; (Plaut.) e. (predobiti za se, dobiti na svoju ruku) gnatum sibi beneficiis.

ē-mōlior, dep. 4. iznieti, iz-, dovršiti, negotium, Plaut.

ē-mollio, 4. 1) u-, razmekšati, humor fundas et amenta. 2) tp. a) * (u)blažiti, pitomiti, mores; (kasno) severa praecepta. b) omekoputiti, raznježiti, omlitaviti, exercitum; (kasno) auctoritatem principis, oslabiti, umanjiti.

ēmŏlŭmentum (emŏlĭm.), i, n. [emolior] bez truda zapadajuća koga korist, uhar, pro-, dobitak (opp. detrimentum; sr. lucrum), emolumenta et detrimenta; e. et utilitas; e. et praemium; emolumenta rerum, † emolumenta pacis, blagodati mira; emolumento esse; (Liv.) o čeljadi, ut quam maximum e. esset [sr. sum 1. b)].

ē-mŏneo, ui, 2. opominjati, pozvati, alqm, ut, jednom Cic. fam. 1, 7, 9.

ē-mŏrior, etc. dep. 3. 1) umrieti, umirati, preminuti, non miserabiliter vir clarus e.; emori nolo, sed me esse mortuum nihili aestimo; equidem saepe emori, si fieri posset, vellem; per virtutem; † terra emoriens; † natura. 2) tp. poginuti, nestane čega, minuti, proći, prestati, laus eorum emori non potest.

ēmortuālis, adj. [emorior] tičući se umiranja, smrtni, dies, jednom Plaut. Ps. 4, 7, 139.

ē-mŏveo, etc. 2. ganuti-, maći-, krenuti odakle, ukloniti, udaljiti, multitudinem e foro, plebem de medio; alqm senatu; * arma tectis; * postes cardine, iztrgnuti iz . . .; muros fundamentaque, uzdrmati; * fundamenta tridenti; † tecta quasi sedibus suis; tp. pestilentiam ex agro Romano, u staroj formuli u Liv.; * curas dictis, zapuditi, raztjerati.

Empĕdŏcles, is, m. [Ἐμπεδοκλῆς] glasovit grčki philosoph iz grada Agrigentum na Siciliji, oko g. 440 pr. Is. Odatle **Empĕdŏclēus,** adj. Empedoklov; subst. **Empedoclēa,** ōrum, n. Empedoklova nauka.

empīrĭci, ōrum, m. [ἐμπειρικοί] liečnici, koji bi liečili samo po izkustvu, izkusnici, jednom Cic. Acad. 2, 39, 122.

empŏrium, ii, n. [ἐμπόριον] tržište, trgovište, stovarište, trg, sajmište, (pazarište).

empŏrus, i, m. trgovac, igrokaz Philemonov, Plaut. merc. 1, 1, 9.

emptio, ōnis, f. [emo] kupovanje, kupnja, kûp, ista falsa et simulata; ea emptione bene emimus; (Tac.) agrorum; concr. kupljena stvar, kupovina, kûp.

† emptĭto, 1. [frequent. od emo] kupovati, po-, nakupovati.

emptor, ōris, m. [emo] kúpac, fundi; † familiae pecuniaeque, tobožnji kúpac kod činjenja oporuke „per aes et libram“; emptorem invenire; tp. * dedecorum pretiosus, skupo plaćajući.

ē-mulgeo, — sum, 2. * izmuzti, izcrpiti, izsisati, paludem.

ē-mungo, etc. 3. 1) izseknuti, † e. se, useknuti se; (Plaut.) emungor oculos ex capite = izbiju mi se oči. 2) tp. (u razgov.) a) homo emunctae naris, useknuta, čista nosa = veoma oštrouman, bistra vida, na pose znajući mane drugih nanjušiti i naći. b) (Com.) alqm auro, argento, (Com. Hor.) e. alqm, omesti-, oskubsti-, prevariti koga o što.

ē-mūnio, 4. 1) utvrditi, locum; locus arcis in modum emunitus; * postes obice, zatvoriti. 2) (kasno) e. silvas ac paludes, prokrčiti, učiniti prohodnimi, graditi puteve kroz . . .

ēn, interj. [ἤν] evo! eto! eno! gle! 1) kad hoće čovjek da živahno i strastno upozori na stvar, okolnost, neočekivanu ili znamenitu, nevjerojatnu ili čudnovatu (sr. ecce), en Priamus; en memoria mortui sodalis; en causa; * e. aras; e. causam; e. cur; en hic; en quod; * en ego; en habes virum dignum te; en illa, illa libertas; ipse en ille; primus en ego consul; en, cui tu liberos committas; (Com.) ellum, ellam = en illum, en illam. 2) u pitanjih znači začudjenje ili uzbunu, en, cur magister possideat duo milia jugerum immunia? * en, quid ago? ha! ao! što radim? — u Plaut. Liv. takodjer, li, da li, jeda li, u formuli en unquam; na pose ako pitanje izražuje želju, en unquam aliquot, mea regna videns, mirabor aristas? Virg. 3) * kod imperativa, nuder! deder! der! e. accipe! primi der! tostos e. aspice crines! e. age segnes rumpe moras!

*** † ēnarrābĭlis,** adj. [enarro] što se dade izpripovidjeti, -iz-, prikazati, -izreći.

ē-narro, 1. izpripovidjeti, izkazati, kazivati, protumačiti, razložiti, omnem rem, quo pacto haberet, ordine, Ter.; alcui somnium.

ē-nascor, nātus sum, dep. 3. iz-, uzrasti, postati, lauream in puppi navis enatam; in latitudinem ramis enatis; † insula medio alveo enata.

ē-năto, 1. 1) * † iz-, odplivati, plivajuć uteći. 2) tp. izplivati, proturati se, izaći iz nepovoljna položaja ili iz neprilike, jednom Cic. Tusc. 5, 31, 87.

ēnāvātus = navatus v. navo.

ē-nāvigo, 1. 1) intrans. † iz-, odploviti, odjedriti, odvezti se; clas. samo u prilici, e quibus tanquam e scrupulosis cotibus e. oratio. 2) trans. prebroditi, preploviti, prejedriti, * unda omnibus enaviganda.

Encĕlădus, i, m. [Ἐγκέλαδος] ime giganta, kojega Jupiter trieskom ubi i pod Aetnom pokopa, Virg. Hor. Ov.

endo, praep. starinski oblik = in.

Endymion, ōnis, f. [Ἐνδυμίων] liep mladić u Kariji, po kašnjoj priči zatekla ga je Selene (Luna) na gori Latmos spavajuć, te od to doba spava on vječnim snom, odatle Endymionis somnus = vječan san.

ē-nĕco (enĭco), cui (predcl. cāvi), ctum, 1. 1) umoriti, usmrtiti, za-, udaviti, ugušiti, † lixam; † enecti (poginuli) veneno aut fame; * enecari arando, srušiti se, poginuti. 2) tp. (u razgov.) umoriti, do zla boga mučiti, ubijati, izmučiti, nakiniti, siti enectus Tantalus; fame, frigore, illuvie, squalore e.; provinciam enectam (izsisanu, iznemoglu) tradere; (Com.) e. alqm rogitando, amando, odio i samo enecare alqm; enicas me.

ēnervātus, adj. [part. od enervo] iztrošen, onemoćao, oslabio, mlohav, slab, mekoputan, razbludjen, philosophus tam e., tam omnia ad voluptatem corporis doloremque referens; enervata muliebrisque sententia; mollis et e. oratio; velut e. civitas; subst. enervati, ōrum, m. = exoleti et spadones, Aurel. Vist.

† ēnervis, adj. [part. od enervo] iztrošen, bez snage, mlohav, slab, mlitav, tp. orator.

ēnervo, 1. [e-nervus] onemoćiti, oslabiti, omlohaviti, omekoputiti, iztrošiti, non plane me enervavit senectus; corpora animosque; incendium belli; enervatur oratio compositione verborum; * vires quid enervat meas.

*** Engŏnăsi (-in),** [(ὁ) ἐν γόνασι] klečeći, zvjezdje na sjevernom nebu, kod novijih prozvano Hercules (Hreljo).

*** Engȳŏn,** i, n. [Ἔγγυον] grad na Siciliji, s. Gangi. Odatle **Engŭīnus,** adj. engyjski; subst. **Engŭīni,** ōrum, m. Engyjani.

ĕnim, conjct. [demostrativno e i nam (sr. nam); zapostavlja se vazda jednoj ili kadšto i više, nu tiesno spojenim riečim] 1) kaže razlog onoga što je prije rečeno ili tvrdjeno, jer, bo, jerbo, majores nostri in privatis rebus minimo contenti, in publicis omnia ad gloriam revocabant. Quaeritur enim in re domestica continentiae laus, in publica dignitatis. Često izreka, koja se riečju enim obrazlaže, nije naročito izrečena, nego se mora iz contexta u mislih dodati, cum Critias respondisset in agro ambulanti ramulum adductum, ut remissus esset, in oculum suum recidisse, tum Socrates, non enim paruisti mihi revocanti etc., = „to nije čudo; jerbo itd.“ ili hrvatski: „tà niesi me slušao.“ Odatle često quid enim? upr. što možeš prigovoriti? -proti tomu reći? tà što? pa što? tà govori, dakako. Tako i at enim, sed enim, što mi izražujemo sa „nu doista“, „nu u istinu“, „u istinu pako.“ 2) razjašnjuje i potanje označuje što je prije rečeno, u nas naime, primum mihi videtur de genere belli, deinde — esse dicendum. Genus est enim belli ejusmodi. 3) potvrdjuje što je rečeno, dà, da bogme, svakako, na svaki način, jamačno, doista, zaisto, u istinu, sjegurno, sbilja, in his est enim aliqua severitas (često Com.) Odavle.

ĕnim-vēro, adv. da u istinu, dakako, da bogme, doista, zaisto; nu doista, ali u istinu, ma zaisto, (kod prigovaranja jače nego li at); u odgovorih znamenuje često ironiju ili gnjev, e. illud ferendum non est.

Ēnīpeus, ĕi i ĕos, m. [Ἐνιπεύς] 1) rieka u Thes-

saliotidi, *kano bog rieke suprug Tyrone* (Tyro), *koja je od Neptuna porodila Peliju i Neleja* (Pelias, Neleus) *Virg. Ov. 2) rieka u Pieriji (u Thessaliji).*

ē-nĭteo, tui, — 2. *1)* * *prosinuti, zasvietliti se, sinuti, prosjajivati*, campus; myrtus; decus ore. *2) tp. sjati, odlikovati se*, Crassi magis enitebat oratio; quo in bello virtus enituit egregia M. Catonis; ille in sua pictura nobilis e.

ēnĭtesco, ui, ĕre [*inchoat od* eniteo] *1) počimati sjati, sinuti*, * pulchrior multo. *2) tp. sinuti, odlikovati se*, virtus; † facundia; † studiis honestis et eloquentiae gloriâ; † togâ *umjetnostmi mira*; † sive locus exquisito et poëtico cultu enituit.

ē-nītor, etc. *dep.* 3. *I) intrans. 1) mukom proturati se, izkopati se, izkobeljati se, mukom izaći, -popeti se*, per adversos fluctus ingenti labore remigum; † per augustias aditus et ingruentem multitudinem; † in verticem montis; † in altiora; * viribus furcarum, *uzvijati se; u prilici*, nihil tam alte natura constituit, quo virtus non posset eniti, *Curt. 2) tp. naprezati se, upinjati se, trsiti se, truditi, nastojati, steći, prodrieti, izposlovati, raditi, postići, sa* ut, ne; ab iisdem summa ope enisum, ne; *(Ter. Sall. Hor.) s inf.*; pro alqo, *Ter.*; in alqa re; † in causis agendis efficere alqd et e.; tantum celeritate navis, ut etc.; quod ut enitare contendasque; ad dicendum; *absl. II) trans. 1) s naporom na vidjelo iznieti = roditi, okotiti, oprasiti i sl.*, partus plures, *Liv.*, sus triginta capitum fetus enixa, *Virg.*; † *absl.*; *pass.* enixi sunt, *Just. 2)* † *popeti se-, uzaći na . . .*, aggerem, Alpes.

ēnixe, *adv. s comp. i (kasn.) sup.* [enixus] *napregnuto, revno, pomnjivo, silno, krepko.*

ēnixus, *adj.* [*partic. od* enitor] *napregnut, revan, pomnjiv, gorljiv*, enixo studio, *Liv.*

Enna (Henna), ae, *f. grad sred Sicilije s hramom Cererinim, gdje no je Pluton oteo Proserpinu. Odatle* * **Ennaeus** *i* **Ennensis**, *adj. ennski; subst.* **Ennenses**, ium, *m. Ennjani.*

Ennius, ii, *n.* Q. E. *najglasovitiji od starih pjesnika rimskih, rodom iz grada* Rudiae *u Calabriji, o. g. 239 pr. Is.*

ē-no, 1. *izplivati, (plivajuć) uteći*, e concha; in terram; *absl.*; * *odletjeti.*

ēnōdāte, *adv. s comp.* [enodatus] *razgovietno, jasno.*

ēnōdātio, ōnis, *f.* [enodo] *razvijanje, razjasnjenje težke stvari.*

ēnōdis, e, *adj.* [e-nodus] * *bez čvora, bezčvor, gladak*, abies; truncus; † *tp. gibak, lak, jasan*, elegi.

ēnōdo, 1. [enodis] *upr. obezčvoriti, razuzlati, tp. razjasniti, razgoviestiti, raziešiti, raztumačiti*, nomina *(etymologijski)*; cujus praecepta enodata diligenter exposuit.

† **ēnormis**, e, *adj.* [e-norma] *1) od pravila odstupajući, nepravilan*, vici. *2) preko mjere-, nerazmjerno-, neizmjerno velik, prevelik, golem, ogroman.*

† **ē-nōtesco**, tui, — 3. *pronieti se, razglasiti se.*

ē-nŏto, 1. *o-, zabilježiti, na-, za-, označiti, Plin. ep.*

ensĭcŭlus, i, *m.* [*dem. od* ensis] *mačić, malen mač, Plaut.*

* **ensĭgĕr**, gĕra, gĕrum, *adj.* [ensis *i* gero] *mačonosan, mač noseći.*

ensis, is, *m. mač (podulji, bolje prikladan za sječ, većinom kano oružje junakâ, i češće u pjesnikâ; sr.* gladius), *Liv. Virg.*

Entella, ae, *f. grad na Siciliji. Odavle* **Entellīnus**, *adj. entellski; subst.* **Entellīni**, ōrum, *m. Entelljani.*

enthȳmēma, ătis, *n.* [ἐνθύμημα] *1)* † *refleksija, razmišljanje, promatranje, umovanje. 2) rhet. t. t. dokazivanje-, izvodak-, posljedak iz protivnoga.*

ē-nūbo, psi, — 3. *izudati se, udati se iz svojega stališa u drugi*, e patribus; *i iz jednoga grada u drugi, absl.*

ēnŭcleāte, *adv.* [enucleâtus] *jasno i bez nakita, razgovietno, na kratko.*

ēnŭcleātus, *adj.* [*partic. od* enucleo] *prav, čist, jasan, krepak, jedar, nenakičen*, genus dicendi.

ē-nŭcleo, 1. [e-nucleus] *upr. izvaditi jezgru, -košticu, tp. razjasniti, razložiti*, alqd; eblandita illa, non enucleata esse suffragia, *s čistim osvjedočenjem oddani; i u zlu sm.*, acu quaedam enucleata argumenta, *lukavo izvedeni, izmudrovani.*

ēnŭmĕrātio, ōnis, *f.* [enumero] *1) iz-, nabrajanje*, malorum. *2) rhet. t. t. kratko opetovanje, prieglava, recapitulacija.*

ē-nŭmĕro, 1. *1) iz-, proračunati*, dies. *2) iz-, nabrajati, redomice pripoviedati, -kazivati, po redu navoditi u govoru*, multitudinem beneficiorum; plura; proelia, stipendia; familiam a stirpe ad hanc aetatem; † singulorum nomina.

ēnuntiātio (enunc.), ōnis, *f.* [enuntio] *rhet. i log. t. t. poviedanje, izriek.*

ēnuntiātum (enunc.), i, *n.* [enuntio] *log. t. t. izriek, izreka.*

ē-nuntio (enunc.), 1. *1) objaviti, razglasiti, izbrbljati, izdati, prokazati, opovidjeti (tajnu)*, mysteria; rem Helvetiis per indicium; Ciceroni dolum per Fulviam; sociorum consilia adversariis. *2) u obće izkazati, poviedati, izreći, izjaviti, izraziti (samo glede na sadržaj; sr.* eloquor), alqd verbis.

ēnuptio, ōnis, *f.* [enubo] *izudavanje (gl.* enubo) *jednom Liv.* 39, 19, 5.

ē-nūtrio, 4. *(riedko) odhraniti, uz-, odgojiti*, * puerum Idaeis sub antris.

1. eo, īvi, ĭtum, īre, 4. *ići, hoditi, u najširem smislu ove rieči u obće, osb. pješice*, ire domum, ad forum, *Plaut.*; ad cenam, *Ter.*; ad alqm; † ad mortem; eodem itinere, iter unius diei, *dan hoda*; maximis itineribus, *veoma brzim, podvostručenim ili pospješnim hodom*; huc atque illuc; tardius; ex curia in contionem itur; * Italiam, * hinc Afros; * ire viam, * novas vias; * itque reditque viam; * *s dat. i abl.*, viro, *k mužu*, sacris, *od žrtve, (Plaut.)* i. in crucem, in malam crucem, *(Ter.)* ire in malam rem; † in pugnam; in provinciam; exsequias, *na sprovod*; * ire pompam; ire ludos spectatum; ire cubitum, dormitum *v.* cubo, dormio; ire sessum; *(Hor.)* i. lusum, lavatum, *(Virg.)* venatum; ire pedibus, *pješke, Plaut., kopnom, Liv.*; ire per Italiam, *Liv.*; * Stygios per amnes; † sub terram; *(Hor.)* sub furcam; *na konju = jahati*, ire equis, † equo admisso in alqm, * *samo* ire; * ire curto mulo; *morem = voziti se, jedriti, broditi*, quo (= in quem portum) simulatque intro est itum; * ire puppibus *i samo* * † ire; * ire Liburnis, * ventis; ire *s inf.*, it visere, *Ter.*; *sa supin. na* um, *o gorućem, pomnjivom hotjenju, nastojanju, i u nas ići s inf. ili na to ići da, u francez. „aller," (Sall.)* se rem publicamque perditum ire, bonorum praemia ereptum, aliena oppugnatum; ultum ire injurias, *(Tac.)* dominationem raptum; † it (fons Timavi) mare proruptum, *ište si prokrčiti put kroz valove morske*; * ire dejectum monumenta *(o Tiberu); odavle i sveza infinitiva pass.* iri *sa supin.* (amatum iri) *za inf. fut. pass. i slično* istuc, ad illud ire, *misliti na to, to (mi) pade na um*, *Ter.*, ibatur in caedes, *Tac.*; infitias ire *v.* infitiae. *Na pose a) u vojn. jez. ići, podići se, marširati, dolaziti, ići-, navaliti na koga*, per fines, in partem, ad flumen; viâ, itinere, diversis itineribus; suis subsidio, *na pomoć*; contra hostem, † in, adversus hostem; ad se, ad hostem, ad castra; † in aciem, † in ordines; effuse, *daleko jedni od drugih, razštrkani*; obviam ire *v.* obviam; ire in alqm *(u Liv. i Virg.)*; ire ad saga, *(Cael. u Cic. ep.)* ad arma; *absl. b) t. t.* ire in sententiam, *sa i bez* pedibus, *kod glasovanja u senatu pristati na ili uz čije mnienje*, ire in alia omnia, *glasovati za protivno mnienje*; in consilium ire, in suffragium ire. *c)* ire in alqd, *prieći-, pretvoriti se-, promieniti se u što, postajati čim*, * sanguis it in sucos; * i. in lacrimas, *proplakati, oboriti suzami, briznuti u plač*; † i. in corpus, *podmesiti se, odebljati*; ire in duplum, *dvostruku kazan iliti globu platiti*; *(Tac. ann.* 3, 50) qui neque servatus in periculum rei publicae *(pogibelnim po državu)* neque interfectus in exemplum ibit, *neće biti zastrašnim primjerom*; *(Tac.)* ire in melius *(da se okreće na bolje)* valetudinem principis; *(Tac.)* odia in perniciem itura; *ići na što, latiti se*, * ire in poenas, *kazniti*; * in scelus, *učiniti*; * per leges, *trpjeti, podnositi*; * per exempla cognata, *sliediti, ugledati se u . . (nu =* exemplis ire deorum *= uzporediti se s bogovi)*; * per laudes tuorum, *hvaliti*; † per omnes eloquentiae numeros isse; † per totas ire materias, *baviti se (čim). d) o neživ. stvarih*, † effigies (Augusti) iens in coelum; * aurum per medios satellites; * funis retro; * verba per attentam non ibunt Caesaris aurem; * versiculos euntes mollius; * clamor it ad aethera, * rumor it; * it circulus per orbem; * *o lozinci (paroli)*, it bello tessera signum *(kano znak, po kojem se vojnici iste vojske poznavaju u bitci)*; * *o riekah, teći; u Liv.* pugna it ad pedes, *bore se pješice*, ire coepisse praecipites *(propadati, o dobrih običajih); praegn., a) doći*, eodem; unde ierat, se recepit. *β) proći, prolaziti, minuti, letjeti*, * eunt anni; * anni euntes; * quotquot eunt dies; * gratior it dies; *u Liv.* sic cat, quaecumque Romana lugebit hostem, *tako prošla itd. γ) napred ići, napredovati, od ruke ići*, incipit res melius ire; prorsus ibat res; † res eodem cursu eunt. *δ)* * *dalje ići, trajati*, si non tanta quies iret. — *Na pose valja jošte napomenuti imper.* * i, * i nunc, † irent, *koji izražuje porugu, podsmjeh i ironiju, ako čovjek koga pozivlje, da učini nješto, o čem je dosta jasno rečeno, da je u sadanjih okolnostih nemožno ili se niti ne može očekivati*, i nunc et versus tecum meditare sonoros.

2. ĕō, [*star. dat. od* is] *I) adv. 1) u prostoru, a) tamo, onamo*, eo abiit, pervenit; accessit eo, ut. *b) dotle, donle, tako daleko*, eo rem deduxit; eo rem adducam, ut etc.; *sa sljed. gen.*, eo magnitudinis *i sl., do tolike itd., Sall. Liv.*; usque eo *(dosle)*, quod arguas, non habes; eo usque, *dotle, do toga vremena, tako dugo, u Tac. dotle, toli jako, do tolikoga stupnja. II) abl. sing. n. pronominis, a) zato, stoga*, non eo dico, quo. *b) u comparativâ, tim, toliko. c) ondje*, eo loci.

eōdem, *adv.* [*stari dat. od* idem] *upravo tamo, -onamo*, venire; *[abl.]* res eodem loci est, *još je u istom položaju, na istom mjestu.*

* **Ēōs** *(samo u nom.)* [Ἠώς] *zora.*

* **Ēōus**, *adj.* [ἠῷος] *1) jutarnji, jutrenji, u jutro. 2) iztočni, od iztoka dolazeći*, equi; mare. *3) subst. m. a)* [ἠῷος *sc.* ἀστήρ] *danica. b) iztočanin, iztočnjak (čovjek).*

Ĕpāmīnondas, ae, *m.* [Ἐπαμεινώνδας] *glasovit vojvoda thebski.*

ĕphēbus, i, *m.* [ἔφηβος] *mladić, od 16. do 20. godine, ponajv. o Grcih.*

ĕphēmĕris, ĭdis, *f.* [ἐφημερίς] *dnevnik, journal, na pose o svakdanjih dohodcih i troškovih.*

Ĕphĕsus, i, *f.* [Ἔφεσος] *glasovit grad jonski u Maloj Asiji. Odavle* **Ĕphĕsius**, *adj. epheski; subst.* **Ephesii**, ōrum, *m. Ephešani.*

Ĕphialtes, ae, *m.* [Ἐφιάλτης] *jedan od Alojevićâ v.* Aloeus. *2) Grk, koji je Persijancem kod Thermopylâ pokazao put preko gorâ.*

ĕphippiātus, *adj.* [ephippium] *na osedlanu konju jašući*, eques, *jednom Caes. b. G.* 4, 2, 5.

ĕphippium, ii, *n.* [ἐφίππιον] *ponajv. u plur., konjski pokrovac, čaprag, čultan; posl. v.* caballus.

ĕphŏrus, i, *m.* [ἔφορος] *(upr. nadzornik) magistrat (činovnik) kod Spartanaca.*

Ĕphyra, ae, *f.* [Ἐφύρα] *1) morska nympha, Virg. 2) staro ime grada Korintha, Ov. Odavle* * **Ephyraeus** *ili* * **-rēĭus**, *adj. korinthski.*

† **ĕpĭbăta**, ae, *m.* [ἐπιβάτης] *pomorski vojnik.*

Ĕpĭcharmus, i, *m.* [Ἐπίχαρμος] *grčki philosoph i pisac komoedijâ, koji je osb. dorsko-sicilijansku komoediju usavršio.*

ĕpĭchȳsis, is, *f.* [ἐπίχυσις] *(riedko) posuda za natakanje ili dolievanje, Plaut.*

Ĕpĭclērus, i, *f.* [Ἐπίκληρος] *kći nasljednica, vesela igra Menandrova.*

ĕpĭcōpus, *adj.* [ἐπίκωπος] *veslat, jednom Cic. Att.* 14, 16.

Ĕpĭcrătēs, [ἐπικρατής] *1) premogućnik (ime*

koje Cicero u šali daje Pompeju). 2) philosoph ili rhetor u Athenah.

ěpĭcrŏcus, adj. [ἐπίκροκος] upr. tankih (niti-) poutčicá; u šali pren. riedak, židak, o jusi (čorbi), Plaut. Pers. 1, 3, 15.

Ĕpĭcūrus, i, m. ['Επίκουρος] glasovit grčki philosoph, utemeljitelj epikurejske philosophije, rodjen na otoku Samos g. 342 pr. Is. Odatle **Epicurēus**, adj. Epikurov; subst. **-rei**, ōrum, m. Epikurovci.

ěpĭcus, adj. [ἐπικός] epski; † subst. **epici**, ōrum, m. epski pjesnici, epici.

Ĕpĭdamnos, i, f. (Plaut.) v. Dyrrhachium. Odavle **Epidamnensis**, i **-damnius**, adj. epidamanski, Plaut.

Ĕpĭdaphne, es, f. ['Επιδάφνη] predgradje u Antiochiji, Tac.

Ĕpĭdauros, i, f. ['Επίδαυρος] 1) grad u Dalmaciji s. Dubrovnik (Ragusa). 2) grad u Argolidi kod saronskoga zaljeva, s glasovitim hramom Aesculapijevim. Odatle * **Epidaurius**, adj. epidaurski; subst. Epidaurius, Epidauranin = Aesculapius.

Ĕpĭdĭcazŏmĕnos, acc. on ['Επιδικαζόμενος] tko si dade što dosuditi, igrokaz Apollodorov, jednom Ter. Phorm. prol. 25.

Ĕpĭgŏni, ōrum, m. [ἐπίγονοι] potomci, 1) sedmorica junaka, koji su rat proti Thebam obnovili, sinovi sedmorice junaka poginulih u prvom ratu proti Thebam; odavle ime jednoj latinskoj tragoediji Attijevoj, sastavljenoj po istoimenoj grčkoj Aeschylovoj. 2) (Just.) sinovi vojnika Alexandrovih oženjenih Persijankami.

ěpĭgramma, ătis, n. [ἐπίγραμμα] 1) napis, nadpis. 2) nadpisnica (pjesma), epigramma.

ěpĭlŏgus, i, m. [ἐπίλογος] zaglavak-, završetak besjede, -govora, epilog.

Ĕpĭmĕnĭdes, is, m. ['Επιμενίδης] bogom nadahnut čovjek (gatalac i pjesnik) s Krete, oko g. 596. pr. Is. pozvan u Athene, da grad pomiri s bogovi.

...mēthis, idis, f. kći Epimetheja, brata Prome-...ejeva, t. j. Pyrrha, Ov.

ěpīnīcium, ii, n. [ἐπινίκιον] dobitna-, dobitnička pjesma, jednom Suet. Ner. 43.

Ĕpĭphănēa, ae, f. ['Επιφάνεια] grad u Ciliciji.

Ēpīrus, i, f. ["Ηπειρος] zemlja u sjevero-zapadnoj Grčkoj, s. Arbanaska. Odavle 1) **Ēpīrensis**, i **-rōtĭcus**, adj. epirski. 2) **Ēpīrōtes**, ae, m. (kasno) Epirac; pl. Epirotae.

ěpistŏla (pravije epistŭla), ae, f. [ἐπιστολή] pismo, list (kano dopis ili poslanica na koga udaljena ili odsutna, u opr. k inim spisom; sr. literae i codicilli), epistolam dare; e. ab alqo, ad alqm; venio ad tuas literas, quas pluribus epistolis accepi, u više dopisa, na više puta; † odpis carev; pl. (kasno) epistolae kao što literae, o jednom listu.

ěpistŏlium, ii, n. [ἐπιστόλιον] mala poslanica, listak, pisamce, jednom Cat. 68, 2.

ěpĭtăphius, ii, m. [ἐπιτάφιος sc. λόγος] pogrebna, nagrobna besjeda, -govor, jednom Cic. Tusc. 5, 12, 36.

ěpĭthēca, ae, f. [ἐπιθήκη] dometak, dodatak, umnožaj, jednom Plaut. Trin. 4, 3, 18.

ěpĭtŏme (-a), es i ae, f. [ἐπιτομή] (riedko) izvadak, jezgra.

ěpĭtrĕpontes [ἐπιτρέποντες] naslov jednoj komoediji Menandrovoj, Quint.

ěpĭtўrum ili **ěpĭtūrum**, i, n. [ἐπίτυρον] sicilijansko, od maslinâ itd. pripravljeno jelo, Plaut.

ěpōdos, i, m. [ἐπῳδός] vrst lyrskih pjesama, u kojih sliedi izza duljega stiha kraći, obrco je ovo mjerilo Archilochus, a Horatius uveo u Rimljanâ, epod, Quint. 10, 1, 96.

* **ěpops**, ŏpis, m. [ἔποψ] pupavac, futavac, futač (Wiedehopf, čisto lat. upupa).

* **ěpos** (samo nom. i acc.), n. junačka pjesan, epos.

ē-pōto, āvi, pōtum, 1. (osim partic. perf., koje ima ponajv. activno značenje, samo kasno), izpiti, popiti; † upiti, usrknuti, posrkati, u se vući.

ěpŭlae gl. epulum.

ěpŭlāris, e, adj. [epulum] gostbeni, accubitio amicorum, ležanje prijateljâ za stolom; sacrificium, sa gostbom.

ěpŭlātio, ōnis, f. [epulor] prigotovljavanje svečane gostbe, časčenje, Suet. Calig. 18.

ěpŭlo, ōnis, m. [epulor] 1) pl. tresviri ili septemviri ep., trojica, kašnje sedmorica muževa u Rimu, koji bi se, kad bi se davale javne igre, brinuli za čast ili gostbu bogova; sing. tresvir e., Liv.; septemvir epulonum, Plin. ep. 2) zvanica na svečanoj gostbi, gostbar, jednom Cic. Att. 2, 7, 3.

ěpŭlor, dep. 1. 1) intrans. gostiti se, častiti se, blagovati, cum matre, luxuriosius; de die. 2) * † trans., gostiti, počastiti, alqm.

ěpŭlum, i, n. 1) u sing. svečana, politička ili religiosna gostba, čast, dare epulum populo Romano. 2) pl. **ěpulae**, ārum, f. ručak, objed (brčni [prost] ili obilat, privatno ili javno, s obitelju ili sa zvanicami uživan), inter epulas; epulis dediti, obruti. Odt. jela, jestvine, mensae exquisitissimis epulis exstruebantur; * vestis blattarum epulae; tp. hrana, naslada za oči, -duh, dare epulas oculis alcjs, Plaut.; pars animi — saturata bonarum cogitationum epulis; avidum hominem ad has discendi epulas recepi.

ěqua, ae, f. kobila, (bedevija).

ěques, ĭtis, comm. [equus] 1) jahač, jezdac, ille eques sex dierum spatio longitudinem Italiae transcurrit; * momak i konj; na pose vojnik na konju, konjanik, (katana), c. peditesque. Često eques collect. = equites. 2) vitez, čovjek izmedju viteštva (u opr. sa populus, senatus, plebs), collect. viteštvo, vitezi; † spectare in equite, u vitežkih klupah; takodjer = * izobraženiji ljudi, satis est equitem mihi plaudere.

ěquester, stris, stre (riedko **-stris**, e), adj. [eques] 1) konjanički, na konju, statua, arma; pugna, proelium e.; militia, vojna služba na konju; terror e., zadat od konjaništva, ordo; census e., imutak što ga je morao vitez imati; dignitas, locus; subst. equester = eques, Tac.

ěquĭdem, adv. [ojačeno quidem (od pokazne

čestice, e i quidem; sr. castor), a ne mjesto ego quidem] kano potvrdna čestica, svakako, uistinu, doista, i dopuštajući, da kako, da da, istina, 1) dodaje se zaimenu ego ili glagolu u 1. osobi sing., te se tim ova osoba iztiče, = ja moje strane, ja (osobito naglašeno), ja doista, ja do duše (samo tako rabi u Cic. na kritički sjegurnih mjestih, i u Hor. te u Virg.); equidem ego; nihil equidem novi; vellem e. idem posse gloriari, quod Cyrus, sed tamen etc. 2) i s prvom osobom pl. te s drugom i trećom osobom, scitis equidem, de poenis possumus equidem dicere, Sall.; insanit hic e., Plaut.; kadšto i ojačeno riečmi edepol, hercle, ecastor (Plaut.), certe (Plaut. Virg).

† **ěquīle**, is, n. [equus] štala za konje, konjušnica.

ěquīnus, adj. [equus] konjski, seta.

ěquīria, ōrum, n. [equus] Martu na čast slavljena svetkovina s utrkivanjem na konju na Martovu polju, Ov.

ěquĭtābĭlis, e, adj. [equito] (riedko) prikladan za jahanje, -konjaništvo, planities, Curt.

ěquĭtātus, us, m. [equito] 1) konjaništvo; i u pl. 2) viteštvo, vitezovi.

ěquĭto, 1. [eques] jahati, jezditi, in his equuleis; cum ille in nostro exercitu e., kad je konja igrao; absl.; * flamma per taedas, Eurus per Siculas undas, huji, buči, biesni.

ěquŭleus (ěcŭl.), i, m. [dem. od equus] 1) mlad konj, ždriebe. 2) drveno mučilo-, muke nalik na konja, in equuleum conjici, imponi, ire.

ěquŭlus, i, m. [dem. od equus] konjče, konjic, mlad konj.

ěquus, i, m. konj (u obće; sr. caballus, mannus), u opr. sa equa, pastuh, (ajgir). Na pose o konju za vojnu službu, merere equo, na konju služiti, biti konjanikom; ad equum rescribere, učiniti vitezom, ex equo pugnare; in equo, (Nep.) equo vehi; equus Trojanus, pomoćju kojega Grci osvojiše Troju, Virg.; u prilici, o potajnoj zasjedi, intus, intus inquam, est equus Trojanus. Na pose a) * equus bipes = mrož, mrž (Seepferd). b) * pl. kao što u Hom. ἵπποι, bojna-, vojna kola. c) equi virique, konjanici i pješaci, konjaništvo i pješadija, Liv.; equi viri, equi Numidaeque = equites peditesque Numidici, Sall.; odt. posl. equis viris, viris equisque, equis virisque = sa svom snagom, -silom.

ē-rādīcĭtus ili **ex-rādīcitus**, adv. iz korena, s korenom, sasvim, jednom Plaut. Most. 5, 1, 63.

ērādīco, 1. [e-radix] (predcl. upr. izkoreniti) tp. upropastiti, zatamaniti, uništiti, pokvariti, u šali e. hominum aures alqa re, = namučiti pripoviedanjem čega.

ē-rādo, etc. 3. 1) iz-, ostrugati, izgrebsti, † alqm albo senatorio, izbrisati; * genas, obrijati. 2) * iztriebiti, izčupati, uništiti, ukloniti, odtjerati, elementa cupidinis pravi; tempora vitae, zaboraviti; curam corde.

Ĕrăna, ae, f. ["Ερανα] grad u Ciliciji.

† **ĕrănus**, i, m. [ἔρανος] njeka blagajna ili sbirka priloga za siromahe (zadruga kod Grka za uzajamno podupiranje).

Ĕrăsīnus, i, m. ['Ερασῖνος] rieka u Argolidi, s. Kephalari, Ov.

* **Ĕrăto**, us, f. ['Ερατώ] Musa erotičke poesije i Musa u obće.

Ĕrătosthĕnes, is, m. ['Ερατοσθένης] glasovit grčki mathematik, geograph i pjesnik (276—196 pr. Is.).

ercisco, erctum gl. hercisco, herctum.

Ĕrĕbus, i, m. ["Ερεβος] bog tmine, sin Chaos-ov. 2) * podzemni sviet, carstvo pokojnih.

Ĕrechtheus, ei, m. ['Ερεχθεύς] kralj athenski. Odt. a) * **Erechthēus**, adj. Erechthejev. b) * **Erechthīdae**, ārum, m. Erechthejevići = Athenci. c) * **Erechthis**, ĭdis, f. Erechthejevica, t. j. Orithyia i Procris.

ērectus, adj. s comp. [partic. od erigo] 1) izpravljen, osovljen, ustobočen, uzprav, uzpravan, status; prorae. 2) tp. a) visok, uzvišen, veledušan, celsus et erectus, † animus, † ingenium; u zlu sm. nos dižući, ohol, propinjući se, e. et celsus; (Tac.) erecto incessu. b) pozoran, pažljiv, revan, judices; † animi; civitas erecta exspectatione, uzrujano očekivanjem; vos e. ad libertatem recuperandam, gorući da itd. c) hrabar, srčan, živahan, animus magnus et e.; si quis est paulo erectior; nunc sum multo erectior.

ē-rēpo, psi — 3. 1) intrans. izmiliti, izpuzati, Plaut.; penjati se, uzpuzati, popeti se uz . . ., a tergo insulae per aspera et devia ad alqm, Suet. 2) trans. popeti se na . ., montes, quos erepsemus (= erepsissemus), Hor. sat. 1, 5, 79.

ēreptio, ōnis, f. [eripio] ugrab, otimanje, jedn. Cic. Verr. 4, 5, 10.

ēreptor, ōris, m. [eripio] ugrabitelj, otimač, libertatis; (Tac.) terrarum ereptores.

Ĕrĕtria, ae, f. ['Ερέτρια] grad na Euboeji. Odt. 1) **Ĕrĕtrĭcus** i **Ĕrĕtriensis**, adj. eretrijski; subst. **-enses**, ium, m. Eretrijani. 2) **Ĕrĕtrĭăci** ili **-trĭci**, ōrum, m. pristaše philosophije philosopha Menedema Eretrijanina.

Ērētum, i, n. ['Ηρητός] sabinski grad uz rieku Tiberis, s. Rimane; odt. **-tīnus**, adj. eretski.

ergā, praep. s acc. 1) (predcl. riedko) o prostoru, prema, naprama, blizu. 2) o prijateljskom i (riedko) neprijateljskom mišljenju i postupanju, prema, proti, benevolus e. alqm, benevolentia e. meam salutem; fides, voluntas erga alqm; bonitas erga homines; odium erga (na) regem; mores erga necessarios declarare; (kasno) o duševnom odnošaju u obće; anxii erga Sejanum; (predcl.) zapostavlja se svojemu padežu.

ergastŭlum, i, n. [ἐργάζομαι] radionica za robove i kadšto dužnike, robijašnica, kaznionа; u pl. i = koji za kaznu rade, kažnjenici.

ergō, adv. [ἔργῳ kad što ergŏ u značenju 2)] 1) (archaist.) s preidućim gen., radi, zarad, legis e.; virtutis e.; funeris e.; victoriae e.; (Virg.) † illius e. 2) zato, stoga, dakle; e. igitur, Plaut., def. itaque ergo, Ter. Liv. Na pose a) u log. zaključivanju, dakle, indi, stoga, quis tam esset ferreus, qui eam vitam ferre posset? Verum ergo illud est etc. b) u pitanjih koja sadržavaju izvodak, dakle, ponajv. sa značenjem negodovanja, dedemus ergo Hannibalem? quid ergo? takodjer u pitanjih, koja sadržavaju tako zvani posljedak iliti zaključak a majori ad minus, ergo illi intelligunt, quid Epicurus dicat, ego non intelligo? (sr. an). c) kod imperativâ, dakle,

Epimethis, idis, f. ... brata Promethejeva

tà, tace e.; intro e. abeant! *d) kao što* igitur, *da se opet nastavi govor prekinut parenthesom, dakle.*

* **Erichtho**, us, *f.* [Ἐριχθώ] *vračara, bajalica, čarobnica thessalska.*

Erichthŏnius, ii, *m.* [Ἐριχθόνιος] *1) attički heros* = Erechtheus, *Virg. Ov. 2) kralj trojski, sin Dardanov, otac Trojev* (Tros). *Odt.* * **Erichthonius**, *adj.* = *athenski.*

ērĭcius, ii, *m.* *(upr. jež) milit. t. t. rogatka, greda ili balvan sa željeznimi šiljci (zubi) za obranu neprijatelja* (e. spanischer Reiter).

* † **Ērĭdănus**, i, *m.* [Ἠριδανός] *1) mythsko ime rieke* Padus. *2) zvjezdje.*

ērĭgo, rexi, rectum, 3. [e-rego] *1) iz-, uzpraviti, osoviti, uz-, podignuti, postaviti,* malum *(jarbuo, katarku);* scalas ad moenia, *prisloniti;* hastas; oculos, *pogledati gori;* natura hominem erexit, *osovila je, izpravila;* se, sese erigere, *podići se. Na pose a) podići, napraviti, sagraditi (nješto visoka, ili uz brdo)* turres; * pyram; † castra, *utaboriti se;* donec erecta in arcem via est, *načinjena je, Liv., medial., dizati se,* erigi, * insula Sicanium juxta latus erigitur; † petra in mitrae modum erecta est. *b) četu po-, odvesti (gori) na . . .,* agmen in adversum clivum, collem; in tumulum; aciem in collem. *c)* * e. fluctus, *dizati, (ob Aetni) rigati, bacati;* * crinibus angues; * alnos coelo, *činiti uzrasti. 2) tp. po-, uzbuditi, uzrujati, napeti, učiniti pozornim, podići, a)* e. mentes auresque; animos ad audiendum; auditor erigatur, *neka se održi pozoran;* † haudquaquam erecto animo eas *(pozorno)* voces accipiebat; † erecta quae astabat multitudine; erectos intuentes judices; exspectatione certaminis senatum; † erecta in Othonem studia; aculeos severitatis in rem; e. se. *b) rek bi podići, utješiti, ohrabriti, razgovoriti snuždena, ucviljena* (*opp.* frangere alqm), alqm, animum; † alqm *ili* animos ad spem; † erecto animo capesseret vitam; se; se in spem legis, *stati opet nadati se.*

Ērĭgŏne, es, *f.* [Ἠριγόνη] *kći Ikarova, poslije smrti kano zvjezdje premještena na nebo,* virgo, *Ov.; kano naslov tragoediji Q. Cicerona. Odatle* * **-gŏnēĭus**, *adj. Erigonin,* canis, *t. j. pàs Ikarov kano zviezda.*

Ērĭgōnus, i, *m.* [Ἐρίγων] *rieka u Macedoniji.*

Ērinne, es, *f.* [Ἤριννη] *pjesnica rodom s otoka* Lesbos, *Prop.*

* **Ērinnys** *ili* **Ērīnys**, yos, [Ἐριννύς] *1)* = Furia. *2)* * *tp. a) srda, bič, nesreća. b) bies, bjesnilo.*

Ērĭphӯla, ae, *f. ili* **-le**, es, *f.* [Ἐριφύλη] *supruga Amphiarajeva, koja je za primljenu od Polynika zlatnu ogrljaču supruga si izdala, te ju je zato kašnje sin joj Alcmaeon ubio.*

ērĭpio, ripui, reptum, 3. [e-rapio] *iz-, odtrgnuti, iz-, od-, skinuti, izadrieti, izvaditi, izvući, trgnuti i nal.,* alqm ex equo; familiaris sui subalare telum *(izpod pazuha, odiela); (Com. Hor.)* oculos alcui; * caput collo; * rates ab infimis aequoribus; * sua sede deam; * alqm mediâ turba (*sr.* eligo, eruo); *(Ter.)* alqm domo; * ensem vaginâ, * flagrantem torrem ab igni; * primam (vocem) ab ore loquentis, *primi (čuje) odmah rieč;* vela, *skinuti. 2) u užem sm. iztrgnuti komu što iz ruke, iz ustiju, skinuti-, strgnuti s tiela, oteti, ugrabiti,* tantum bolum alcui ex faucibus, *Ter.;* horum faces e. de manibus et gladios extorquere; * haedum lupo, *oteti; u prilici,* partam victoriam alcui e manibus. *Odatle a) u obće otimati, oteti, ugrabiti, na silu uzeti komu svojinu (čemu se posjednik opire te pokuša prepriečiti, da mu se ne uzme; sr.* aufero, surripio), alqd ab alqo, alqd alcui; ereptis ab eo duabus legionibus; *(Ter.)* alqam ab alqo, *odvesti;* omnes copias *(blago),* omne militare instrumentum; alcui vitam, spem, lucem, semestre imperium, libere decernendi potestatem; usus navium eripitur, *propade;* * tempora certa modosque, *oduzeti;* * jocos, venerem etc. *ugrabiti;* * vatibus omnem fidem, * prospectum oculis; * posse loqui eripitur; * vix tamen eripiam, quin velis, *prepriečiti te;* * illis eriperes verbis mihi sidera coelo lucere, *mogao bi me osvjedočiti da . . ., t. j. da dvojim o najjasnijoj stvari; praegn.,* eripi, *smrt ugrabi koga, umrieti,* in ipso robore aetatis, rebus humanis, *Curt. b) u dobru sm. iztrgnuti = oteti, izbaviti, osloboditi, spasiti koga od ili iz . . .,* alqm ex manibus hostium; alqm e flamma atque ferro ac paene ex faucibus fati; sua templa manibus hostium; Cannas velut e faucibus Hannibalis; se ex manibus militum, se ab illa miseria, se flammâ (= *osude*), † se hosti, † se fugâ, † se hosti fugâ; alqm ex servitute, periculo *i sl.*, alqm a morte; e. reum; civitatem periculis ereptam esse; per eos, ne causam diceret, se eripuit, *izmače se sudu te mu ne treba zagovarati se;* * eripe te morae; *u obće što god zla ukloniti,* alcui errorem, timorem, *osloboditi koga od;* * eripe fugam, *spasi bieg t. j. brzo bježi dok je jošte možno.*

Ērĭsichthon, ōnis, *m.* [Ἐρυσίχθων] *sin thessalskoga kralja Triope, koji je dao posjeći gaj Cererin, te je za kazan tako strašno ogladnio, da je sâm sebe pojio.*

ērŏgātio, ōnis, *f.* [erogo] *izdavanje, izplata,* pecuniae; *(Tac.)* necessitas erogationum, *potrebni troškovi.*

ē-rŏgĭto, 1. *izpitivati, izpitati, Plaut.*

ē-rŏgo, 1. *izdati, potrošiti (prije narod upitavši i dozvolu za to dobivši, dakle o državnom novcu, odt. i o izdavanju, trošenju u obće),* pecuniam ex aerario; pecuniam in classem; unde pecunia in eos sumptus erogaretur; pecuniam in alqm, *zapisati komu, Tac.*

errābundus, *adj.* [erro] *lutajući, bludeći, tumarajući, basajući (kano zavremeno stanje; sr.* erraticus), err. illi domos suas pervagabantur, *Liv.;* agmen err. fertur, *Curt.,* † naves; † triremis; * vestigia bovis.

errātĭcus, *adj. (riedko) lutajući, bludeći, tumarajući, basajući (kano stalno svojstvo; sr.* errabundus), vitis serpens multiplici lapsu et erratico; * Delos.

errātio, ōnis, *f.* [erro] *(riedko) lutanje, bludjenje, tumaranje, zabluda,* hoc multo propius ibis et minor est e., *Ter.;* nulla in coelo e.

errātum, i, *n.* [*partic. od* erro] *zabluda, pogreška, grieška.*

errātus, us, *m.* [erro] *lutanje, bludnja, basanje,* * longis erratibus actus.

1. erro, 1. *1) lutati, bluditi, tumarati, basati, skitati se (ne od svoje volje, ako čovjek ne ima stalna stana ili pravoga puta ne zna; sr.* palor, vagor), *izabluditi, zabasati, zalutati, zaći s (pravoga) puta,* vagus et exsul erravit; circum villulas; per urbem *(o konju); (Hor.)* per lucos; * inter audaces agnos *(o vuku);* astra illa non re sed vocabulo errantia (= planetae); stellae quae errantes et quasi vagae nominantur, *(zviezde-) priehodnice, planete; (Hor.)* stellae sponte sua jussaene vagentur et errent; * *o riekah;* * *o kosi razpletenoj,* * *ob očiju, nemirno obazirati se,* * *o ognju, širiti se; trans. probluditi, prolutati,* * litora errata; * terrae erratae; *(predl.)* erranti monstrare viam; * errare viâ, *zaći s puta;* † a classe; *(Liv.)* natura errans in alienos fetus, *zabludjujući, zalazeći;* ita totus errat, ut, *tako se je sav pomeo da . . . 2) tp. bluditi, tumarati, zalutati s istine, zaći od istine, varati se,* ne vagari et errare cogatur oratio, *da besjeda ne zastrani, ne moguć opet naći pravoga puta;* eo fit, ut errem et vager latius; de diis habere non errantem et vagam sed stabilem certamque sententiam; * dubiis affectibus errat; * ne tuus erret honos, *ne bude neizvjestno, dvojbeno;* * rumoribus errant; *(Plaut.)* erro, quam insistas viam, *ne znam;* erravit, lapsus est; vehementer, valde; *(Ter.)* totâ viâ, *sasvim,* cum multis e.; errare *sa* si; erratur in nomine; *(Ter.)* e. de alqa re; *(Ter.)* quid erret; in alqa re, in alteram partem, *Quint.;* * *s acc.,* tempora, *u chronologiji; abl. partic. perf. absl.,* cui errato nulla venia, recte facto exigua laus proponitur; *iz bludnje pogriešiti, Sall.;* * in amicitia; non intra verba ac voces, *Tac.*

2. erro, ōnis, *m.* [erro] *skitalica, klatež, potukač, protuha, potucnja, potucalo, Hor.*

error, ōris, *m.* [1. erro] *1) bludjenje, tumaranje, lutanje, basanje, potucanje, bludnja,* e. ac dissipatio civium; per tortuosi amnis sinus flexusque errorem volvens, *amo tamo bludeći, Liv.;* † navium; * pelagi erroribus actus; * *o nedohodih Labyrintha; tp. neizvjestnost, dvoumlje, dvojba,* qui tibi aestus, qui error, quae tenebrae erunt; castra nihil aucta errorem faciebant, *varaše;* * cum sic errores abstulit illa meos; nominum e. manet; errores temporum; sequitur hunc errorem alius e., Papiriusne Cursor — an. *2) zabluda, zalaz-, zaluta s pravoga puta, zabas, zastrana,* errore viarum; *(Plaut.)* reduxit me ex e. in viam; † jumenta nullo regente decesserant militari viâ et errore delata per quattuor stadia etc.; * *o strielcu, promašaj, maša, nesgodjenje; na pose tp. bludnja, zabluda, zavara, obmana, obsjena, zasliepljenje,* in errorem induci, rapi, *prevariti se;* errore duci; errorem tollere; eripere alcui errorem; errore insidiatoris; e. mentis; * fanaticus; pravitatis erroribus, *što iz njihove smětenosti potiču;* in bonorum errore, *glede na . . .;* * e. malus, *ljuvena zavara;* e. veri *(Tac.), glede na istinu,* * locorum; per errorem; * *o što koga vara, obmana, varka, prievara,* errore se ab insidiis munire, *Liv.;* aliquis latet e., *Virg.;* * *neznanje, nevještvo, neumječe* quo virtus, quo ferat error; * *sujma, strah, bojazan; promašaj, pogreška, greška* ferendus tibi in hoc meus e.; cujus (ducis) errore; sive ipsorum perturbatio sive error aliquis sive etiam fortuna etc.; *u moralnom sm., zabluda, pogreška,* * errorem misero detrahe, labe carent; † juvenili errore; * Error, *personific.* = Ἄτη, *zavara, obmana.*

ē-rŭbesco, bui, — 3. * *porumenjeti, zarumeniti se, zacrveniti se, pocrvenjeti; na pose od stida pocrvenjeti, zastidjeti se, sramiti se, stid-, sram me je, bojati se, zazirati,* alqa re, in alqa re; propter alqd; *absl., (riedko) s inf.; s acc.,* * jura fidemque; * fratres; † fortuita; *odt.* **erubescendus**, *česa se mora čovjek stiditi,* * ignes.

ērūca, ae, *f.* *vrzina, kelj* (Kohl), *Hor.*

ēructo, 1. [*frequent. od neobičnoga* erugo] *1) izrigati, bacati, bljuvati,* turpissime eructando; * saniem; *tp.* e. sermonibus suis caedem bonorum, *u vinu izbrbljati, -govoriti. 2) u obće rigati, bacati (iz sebe),* * arenam; *(Just.)* flammas.

ērŭdio, 4. [e-rudis] *osloboditi od divljosti, sirovosti i neznanstva, dakle znanostmi, u obće naukom obrazovati, izobraziti, obučavati, poučiti, učiti, nastavljati u čem (smatrajuć to ponajprije kano idealno, duševno dobro; sr.* formo, instituo), studiosos discendi e. atque docere; filium doctrinis; filios ad majorum instituta; alqm in jure civili; exercitum doctrina militari; literae, quae me erudiant de omni re publica, *obavieste, upute; (Just.)* Athenas erudiendi gratiâ missus, *da se izobrazi;* * *s inf. i quaest. indir.; (Tac.)* eruditus *s inf.*

ērŭdīte, *adv. s comp. i sup.* [eruditus] *izobraženo, obrazovano, učeno, vješto.*

ērŭdītio, ōnis, *f.* [erudio] *1) naučanje, obuka, obučavanje, nastava. 2) naučanjem stečeno znanje, više izobraženje, obrazovanost, učenost znanosti (ujedno gledeći na to da one pospješuju svestrano oplemenjenje čovjeka; sr.* doctrina), e. atque doctrina.

ērŭdītŭlus, *adj.* [*dem. od* eruditus] *osobito vješt, previjan, jednom Cat.* 57, 7.

ērŭdītus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* erudio] *obrazovan, izobražen, učen, naučen, vješt, fin,* homo; eruditior literis; eruditissimus disciplinâ juris; † animus disciplinis; tempora, saecula e., *prosvietljen;* aures, *u vještaka;* voce erudita et Romanis Graecisque auribus digna; res digna auribus eruditis; oratio e. *umješna, po pravilih umjetnosti izradjena* (*opp.* popularis); latae eruditaeque disputationes; docto atque erudito; *subst.* **eruditi**, ōrum, *m. učeni, vještaci, strukovnjaci* (*sr.* doctus).

ē-rumpo, etc. 3. *1) trans. činiti prodrieti, -provaliti, -izpasti, -provreti, izbaciti, provaliti* što, * fontibus dulces liquores; * nubem; *(Tac.)* Pontum *(o ribah);* se e., *provaliti, munuti van, nahrupiti, provreti, prodrieti, udariti,* portis se foras, *jednom Caes. b. c.* 2, 14, 1.; * unde altus primus se e. Enipeus; *(Cael. u Cic. ep.)* invidiosa conjunctio — ad bellum se e.; *tp. očitovati, izrigati,* gaudium, *Ter.;* iram; stomachum in alqm; in

naves doloris iracundiam. *2) intrans. p r o v a l i t i, p r o d r i e t i, p r o v r e t i, z a g n a t i s e, b a n u t i v a n, m u n u t i na polje, o d j u r i t i, n a h r u p i t i, s u n u t i s e,* abiit, excessit, evasit, erupit; ignes ex Aetnae vertice e., *sipati; na pose o vojsci,* portis ex castris; inter tela hostium; per hostes, *protući se;* ad Catilinam; in populatores; duabus simul portis erumpitur; *(Curt.)* qua cuique ad fugam patebat via, erumpunt *(sc.* ad fugam). *Odt. tp. a)* iracundia e., *udari, bukne,* sermones iniquorum in suum potissimum nomen e.; erumpunt omnia, *izadje na vidjelo. b) provaliti = n a j e d a n p u t p r i e č i na što, i z p a s t i kakogod, s v r š i t i s e itd.,* † ad minas, † in jurgia; † in omne genus crudelitatis; ex magnis rei publicae morbis ista repente vis e.; haec quo sint eruptura, timeo; omnia in hos dies e.; omnium scelerum ac veteris furoris et audaciae maturitas in nostri consulatus tempus erupit, *t. j. stara biesna drzovitost za vrieme našega je consulstva dozrela i sada provalila;* furorem erupisse in meo consulatu.

ē-ruo, ui, ŭtum, 3. *1) iz-, u z k o p a t i, p r o p a r a t i, u z r o v a t i, i z č u p a t i,* mortuum; * aurum terrâ; * humum, * terram; * aqua remis eruta; * missâ latus hastâ, *probosti;* * eruitur oculos (= oculi ei eruuntur); * e. segetem; * caprificos sepulcris. *2) tp. a) d i g n u t i, i z t j e r a t i, i z n a ć i, i z t r a ž i t i, u t r a g u ć i, n a v i d j e l o i z n i e t i,* servum fugitivum inde; † alqm ex latebris; † relegatos; * quemvis mediâ erue *(drugi čitaju:* elige, eripe) turba; obscurata diu populo bonus eruet; memoriam alcjs rei ex annalium vetustate; *nu* memoriam exercitatione, *vježbanjem ojačiti;* hoc mihi erui non potest, *ovo mi se uzeti ne može. b) i z v u ć i,* alqm difficultate nummaria. *3) r a z k o p a t i, r a z o r i t i, r a z s u t i, r a z v a l i t i,* * urbem; * opes et regnum, *razvratiti, upropastiti; (Tac.)* civitatem.

ēruptio, ōnis, *f.* [erumpo] *p r o v a l a,* Aetnaeorum ignium. *Na pose milit. t. t. p r o v a l a, n a v a l a (n. pr. iz grada),* facere e.; eruptione pugnare; e. in provinciam; eruptiones oppidanorum; ab eruptionibus cavere.

ĕrus *gl.* herus.

* † **ervum**, i, *n.* [ὄροβος] *neka vrst grahora, grašice* (Wicke).

Ĕrўcīnus, Ĕrўcus, *gl.* Eryx.

Ĕrўmanthus, i, *m.* [Ἐρύμανθος] *1) gore u Arkadiji, gdjeno je* Hercules *ubio vepra, Hor. Virg. Ov. Odt.* **Erymanthis**, ĭdis, *f. (pjesn.) i* **-thius**, *adj. erymanthski. 2) rieka na granici Elide, Ov.*

Ĕrўsichthon, ŏnis, *m.* [Ἐρυσίχθων] *thessalski kraljević, kojega sudbinu pripovieda* Ovidius.

* † **Ĕrўthēa**, ae, *f.* [Ἐρύθεια] *malen otok u zaljevu gadskom* (Gades), *odakle je Hercule Geryonu odtjerao goveda. Odt.* * **-thēis**, ĭdis, *adj.* [Ἐρυθηΐς] *erythejski.*

Ĕrўthrae, ārum, *f.* [Ἐρυθραί] *1) grad u Aetoliji. 2) jedan od dvanaest jonskih gradova u Maloj Asiji. Odt.* **Erythraeus**, *adj. erytharski; subst.* **-thraei**, *m. Erythrani.*

Ĕrўthras, ae, *m.* [Ἐρύθρας] *i* **Erythrus**, i, *bajoslovni kralj u južnoj Asiji (Arabiji ili Persiji), od kojega ima tobože ime erythraejsko ili crveno more, indijsko more s arabskim i perzijskim zaljevom, Curt.*

Ĕryx, ўcis, *m.* [Ἔρυξ] *1) gora sa gradom istoga imena na zapadnoj obali Sicilije s glasovitim hramom božice Venere; gora se zove i* **Erўcus mons.** *Odt.* **Ĕrўcīnus**, *adj. eryčki,* Venus Erycīna, *i * samo* **Erycina**, *Eryčanka;* * concha, *bisernica* (Perlmuschel, *jer je Venera, pokle se rodila, doplivala na školjci do otoka* Cypros). *2) sin Bute* (Butas) *i Venere, po kojem se gora prozvala.*

esca, ae, *f.* [edo] *j e l o, j e s t v i n a (prigotovljena; sr.* cibus), dii nec escis nec potionibus vescuntur; *(Hor.)* e. prima, *prvo kolo jelâ kod objeda; odt. i m é k a, m a m a, m a m a c, j e s k a, n a m a m a, tp.* escam malorum appellat voluptatem.

escārius, *adj.* [esca] *tičući se mame, o d m é k e,* vincla, *Plaut.*

escendo, di, sum, 3. [e-scando] *1) intrans. i z a ć i, i z l a z i t i, u z a ć i, p o p e t i s e, i z l j e z t i, p e n j a t i s e (ponajv. sa značenjem truda i muke),* in rotam; in malum *(jarbol);* in rostra; in tribunali; in contionem; in equos, *posjesti, uzjahati;* in currum; in navem; in tertiam contignationem; Pergamum, Delphos, *odputovati (gore) u . . .; tp.* contemptus supra non e. *2) trans. (Tac.)* equos, rostra.

escensio, ōnis, *f.* [escendo] *iz-, u z l a z a k na kopno, p r i s t a j a, i z k r c a j, Liv. Curt.*

escensus, *m.* [escendo] *u z l a z, p o p e ć e,* capta escensu munimenta, *jedn. Tac. ann.* 13, 39.

escit, escunt *gl.* sum.

escŭlentus, *adj.* [esca] *š t o s e m o ž e j e s t i, j e s t i v a n,* frusta, animalia; *subst.* **esculenta**, ōrum. *n. j e s t i v a, j e l a.*

ēsĭto, 1. [*frequent. od* edo] *(predcl. i kasno) o b i č a v a t i j e s t i, j e s t i.*

Esquĭlĭae, ārum, *f.* [*mj.* Exquiliae *od* exsequiae] *najveći od sedam brežuljaka rimskih, sa mnogo groblja (odt. i ime). Odatle* **Esquĭlīnus**, * **-līus**, *adj. esquilinski.*

essĕdārius, ii, *m.* [essedum] *b o j n i k n a k o l i h kod Gallijana i Britannaca,* † *kano gladiator u igrah u Cirku.*

essĕdum, i, *n.* [* *samo u pl.*] *Gallijska b o j n a k o l a n a d v a t o č k a (d v o k o l i c e), rabila bi u Rimljanâ i kano svečana kočija ili kano putna kola.*

estrix, īcis, *f.* [ĕdo] *j e l i c a, ž d e r a l i c a, jedn. Plaut. Cas.* 4, 1, 20.

ēsŭrĭālis, *adj.* [esuries] *tičući se glada, g l a d a n,* feriae e. *u šali, Plaut.*

ēsŭries, ei, *f.* [esurio] *(riedko) g l a d, Cael. u Cic. ep.*

1. * **ēsŭrio** (ess.), 4. [*desid. od* ĕdo] *1) h t j e t i j e s t i, g l a d a n b i t i, g l a d n j e t i, odavle g l a d o v a t i, Ter. Cael. u Cic. ep. 2) tp. g l a d n j e t i z a č i m, v e o m a ž e l j e t i, h l e p i t i, g i n u t i z a č i m,* aurum, *Plaut.; absl., Curt.;* * *pass.* nil ibi, quod nobis esuriatur.

2. ēsŭrio, ōnis, *m. g l a d n i k, g l a d n i c a, g l a d u š, Plaut.*

ēsŭrītio, ōnis, *f. g l a d o v a n j e, g l a d, i u pl., Cat.*

et [*od* ἔτι] *conjct. (pjesnici taj veznik* per licentiam poëticam *i zapostavljaju) najobćenitiji spojni veznik za jednostavno i vanjsko spajanje*

pojmova i izreka svakovrstnih, koje su same po sebi bez ikakva pobližega medjusobna odnošaja te ovo tekar po contextu govora dobivaju (sr. atque *i* que), *i, te, s toga se može u mnogih slučajevih isto tako dobro metnuti* et, *kaošto* atque *i* que, *ako se odnošaj pojmova i izreka, koje treba spojiti, dade različito shvatiti. Osb. se dakle* et *rabi I) kad se nadovezuje nješto i s t o v r s t n a, s l i č n a i l i p r o t i v n a, 1) kod rieči kao što su* idem, par, similis, aeque, alius, *gdjeno inače ponajv. stoji* atque, *hrv. k a k o, k a o š t o,* non eadem nobis et illis necessitudo impendet; omnia fuisse in Themistocle paria et in Coriolano = omnia in Th et in C. f. p.; similem sibi videri vitam hominum et mercatum; aeque amicos et nosmet ipsos diligamus; non alia causa est aequitatis in uno servo et in pluribus. *2) kad se d o p u n j u j e i p o d p u n j u j e kakav pojam ili izreka, i, a i, i t a k o, i u j e d n o, i k t o m u,* plures inventi, qui in Crustuminum nomina darent. Et Romam inde frequenter migratum est, *a i u Rim preseliše se mnogi;* et videte, quantum inter meam sententiam vestramque intersit; *odt. kadšto, na pose u gdje kojih kratkih i prijateljskih obratih (načinih govorenja), toliko koliko ponješto slablje* etiam, *i kod istoga Cic.,* ubi tunc eras? Romae. Verum quid ad rem? et alii multi; fateor me sectorem esse; verum et alii multi; *tako osb.* et ille, et illud, et illa, simul et ille, iste, et ipse, et nunc, quin et; *kod pjesnikâ i kašnjih pisaca ne riedko u obće =* etiam *(sr.* καί). *3) kad spaja dva b a r e m d i e l o m i c e i s t o d o b n a ili j e d a n i z z a d r u g o g a n e p o s r e d n o s l i e d e ć a dogodjaja, navlast. u pjesnikâ, u prosi već u Liv. i, t e, t o, a t o; slično u pjesnikâ izza imper., da se nadoveže posljedica, što će nastati odmah, čim se izpuni sadržani u imper. uvjet, i, t e, p a,* dic, et eris mihi magnus Apollo. *4) kad veže dva u uzročnom odnošaju medju sobom stojeća praedicata, i, t e, t e t a k o, i t a k o, t e s t o g a,* pons est interruptus et reliqua multitudo equitum interclusa; aberant ab aqua longius, et praesenti malo *(dat.)* aliis malis *(abl.)* remedia dabantur. *II) da se nadoveže jači pojam, koji treba o s o b i t o n a g l a s i t i, 1) kad se pridodaje nješto obćenita, i u o b ć e, t e u o b ć e,* Chrysippus et Stoici; siderum magnitudines, intervalla, cursus et cuncta coelestia; cum Verginius maxime et tribuni de lege agerent. *2) da se nadoveže specialniji (posebniji) i concretan pojam ili misao obćenitu pojmu ili misli, i to, kadšto = n a i m e, t o j e s t* [*(sr.* que c)], interclusum itinere et Ligeri; iniquo loco et leniter declivi; languore militum et vigiliis; loci natura et valle altissima; aditu et foro prohibebatur; video te velle alte spectare et in coelum migrare; qui obtemperet ipse sibi et decretis suis pareat. *Odt. i tada, kad se koji pojam osobito iztiče, gdje se često prediduća rieč opetuje, navlast. i pred pokaznim zaimenom, kadšto riečcom* quidem *ojačeno, i to, a to, p a i, i k t o m u j o š t e,* laudat, et saepe, virtutem; vives, et vives ita, ut nunc vivis; errabas, et vehementer errabas; id, et facile, effici posse; magna vis est conscientiae, et magna in utramque partem; severitatem in senectute probo, et eam modicam; meministi profecto, Attice, et eo magis; duo milia jugerum, et quidem immunia; *odavle i* et maxime, *i to o s o b i t o, i m e n i t o, kao što* καὶ μάλιστα; *ovamo spada i osobita rhetorska poraba izraza* et quidem, *kad se, što je bilo rečeno, u odgovoru ili potvrdjuje ili pobija (u confirmaciji ili elevaciji), hrv. d a k a k o, n u, a l i,* torquem detraxit hosti. Et quidem se texit, ne interiret; rarum genus. Et quidem omnia praeclara rara. *3) kad se dodaje nješto protivna, contrast, a, p a, a u z t o, p a i p a k,* plurimum facere et minimum ipse de se loqui; quod (canorum) equidem adhuc non amisi; et videtis annos; *navlast. i u strastnih uzklicih ili pitanjih,* et hanc urbem vos non hostium ducitis? et hi postulant, ut sacrosancti habeantur! *4) kad se navode obćenite istine, navlast. podriek* (propositio minor) *u zaključku, a, p a k (sr.* atque, atqui), qui in morbo sunt, sani non sunt; et omnium insipientium animi in morbo sunt; omnes insipientes igitur insaniunt. *5) kad se iztiče, da nješto jest, i u i s t i n u, a d o i s t a, ponajv. s glagolom neposredno sljedećim,* ad triumphum decessisse Romam Papirium Cursorem scribunt. — Et fuit vir haud dubie dignus omni bellica laude; et sunt illa sapientis; *jače* et vero. *6) izza nijekâ (negacija) rabi prividno u protivnom (adversativnom) značenju, n e g o, v e ć, budući da se positivna izreka kano za se uz negativnu obstojeća na prosto s njom spaja,* animo non deficiam et id quod suscepi, quoad potero, perferam; *kadšto i nastavlja negaciju, i l i, n i, n i t i,* neque sibi nudanda litora et relinquendos portus existimabat. *7)* et non *v.* non. *III) corresponduјući* et — et, *i — i, k o l i — t o l i, k o j e — k o j e, š t o — š t o, dajuć raznim po sebi pojmovom za predstavu istu vriednost (sr.* cum — tum). *Mjesto* et — et *rabi pak i 1)* que — et, *nu samo kad se spajaju dvie rieči (a ne izreke)* legatique et tribuni, *Sall. Liv. 2)* et — que *(kod kašnjih pisaca), kad se dvie izreke spajaju ne baš tiesno. 3)* neque — et, et — neque *(u najboljih pisaca) n e s a m o n e — v e ć (n e g o) i, s j e d n e s t r a n e (i s t i n a) — (a) s d r u g e s t r a n e n e, uzlazeći od slabljega k jačemu ili obratno,* nec miror et gaudeo; et quidquid honestum esset, id utile esse, nec utile quidquam, quod non honestum. *4) kadšto ne sliedi osb. radi poduljega umetka* (parenthesis) *drugo* et, *nego se nalazi* per anacoluthiam *druga koja construkcija* [*tako zvano* et pendens; *sr.* aut *2) d)* nec *II) 4)*], at et morbi perniciosiores pluresque sunt animi quam corporis. Hi enim ipsi odiosi sunt — — Qui vero probari potest ut sibi animus mederi non possit etc.; itaque et Aeschines in Demosthenem invehitur, quod is septimo die post filiae mortem hostias immolavisset. At quam rhetorice! quam copiose! — — Sunt autem alii etc.; sic igitur affecto haec adhibenda curatio est, ut et illud quod cupiat, ostendat quam leve, quam contemnendum, quam nihili sit omnino — Abducendus etiam est nonnunquam etc.

ĕt-ĕnim, *conjct. (stoji u izglednoj prosi samo na početku izreke) spaja uže s prediducím ili obrazloženje ili razjašnjenje ili potvrdjenje, j e r, j e r b o, n a i m e, i d o i s t a, i u i s t i n u, p a z a i s t o.*

Ĕteŏcles, is, *i* eos, *m.* [Ἐτεοκλῆς] *sin Oedipa i Jokaste, brat Polyniku.*

ĕtēsiae, ārum, *m.* [ἐτησίαι *sc.* ἄνεμοι] *s v a k o l j e t o (za pasjih dneva) p o 40 d a n a d u v a j u ć i v j e t r o v i, p a s s a t i.*

ēthŏlŏgus, i, *m.* [ἠθολόγος] *(riedko) za šalu drugih običaje i značaj predstavljajući, -prikazujući,* mimi eth.

ĕtiam, *conjct.* [et-jam] *1) da se nadoveže važniji pojam* (*sr.* quoque), *i* (auch), *takodjer, dà i, dà pače, upravo,* haec omnes sapientes summa, quidam e. sola bona esse dixerunt; quin e., *da pače, što više?* non solum, modo — sed, verum etiam. *Odatle često uz comparative, jošte, još,* majores e. difficultates orientur; e. magis. *2) u potvrdnih odgovorih, dà, dà kako, doista, tako je, istina,* numquid vis? E.; ut mox venias; misericordia commotus ne sis. Etiam; quid superest? Etiam; novi tibi quidnam scribam? quid? Etiam. *3) u prijateljskom razgovoru, a) uz imperative ojačujuć, ta, nuder, der,* circumspice e., *Com. b) kad se u srčbi pita, i jošte, jošte i,* etiam clamas, carnifex? is mihi etiam gloriabitur? *ili kada pitanje sadržava zapovied,* e. taces? = *tà múči, múči der. 4) s pretežnijim značenjem vremena o sadašnjosti, budućnosti i prošlosti, jošte, sveudilj jošte,* cum iste etiam cubaret, hic in cubiculum introductus est; non dico fortasse etiam quod sentio; quamdiu etiam furor iste tuus nos eludet, ut in ipsum incautum etiam atque imparatum inciderat; *i* nondum vixdum etiam; *na pose u svezi* etiam atque etiam, *opet te opet, svejednako, bez prestanka, opetovano, krepko, pomno i nal.,* discere; affirmare; cogitare; rogare.

ĕtiamnum *i* **ĕtiamnunc,** *adv. i sada, sada jošte, jošte sveudilj, sveudilj jošte (dakle glede na sadašnjost; sr.* etiamtum), e. mulier intus est? etiam, *Plaut.;* de materia loquor orationis etiamnunc; *o prošlosti ili budućnosti rabi samo tada, kada je što god prošla ili budućega sa sadašnjošću govorećega u tiesnoj jošte svezi, o prošlosti i onda, kad se govoreća osoba živahno u mislih prenese u prošlost, s toga osb. kod povjestnikâ,* senectus aufert eam veritatem, in qua etiamnunc erat Scipio; etiamnunc circa haec loca commorabor; dixisti, paulum tibi esse etiamnunc morae, quod ego viverem; ii qui in jugo constiterant, nullo etiamnunc usu rei militaris percepto. — *O* etiam nunc *gl.* etiamtum.

ĕtiam-si, *concessivna conjct. i ako, ako i, premda, akoprem, ma i, s ind. i conj.,* ista veritas etiamsi jucunda non est, mihi tamen grata est; quod etiamsi nobilitatum non sit, tamen honestum est; *i bez glagola,* hunc librum e. minus nostra commendatione.

ĕtiamtum, ĕtiamtunc, *adv. onda jošte, tada jošte, sveudilj jošte, jošte (o dogodjajih iz prošlosti, koji su poslije prestali, sr.* etiamnum), e. vita hominum sine cupiditate agitabatur; omnes e. retinebant illum Pericli sucum. *Od* etiamtum (etiamtunc) *pak i od* etiamnunc (etiamnum) *valja razlikovati* etiam tum (etiam tunc), etiam nunc, *kako pisati jest i bolje, kada* etiam *ne ima temporalnoga značenja, nego spojeno sa* tum, nunc = *i* (ſogar, ſelbſt) *onda, i sada,* etiam tum, cum veri simile erit alqm commisisse, in suspitione latratote; quae si manet, salvi etiam nunc esse possumus; vos cunctamini etiam nunc.

Ĕtrūria, ae, *f. zemlja Etrurija u srednjoj Italiji, meton.* = Etrusci, Etruriae animos reconciliare, *Liv.* 5, 5, 10. *Odt.* **Etruscus,** *adj. etrurski; subst.* **-sci,** ōrum, *m. Etruščani.*

et-si, *concessivna conjct. 1) i ako, ako i, premda, ma i s indic. i conj., i bez svojega posebnoga glagola sa sliedećim* tamen, at, certe, saltem. *2) bez zarieka* (apodosis), *ograničujući ili izpravljajuć, što je prije rečeno, akoprem, nu, ali, ele* (= *češćemu* quamquam), habet enim res deliberationem; e. ex magna parte tibi assentior; do poenas temeritatis meae; e. quae fuit temeritas?

eu, *interj.* [εὖ] *dobro! pravo! Com. Hor. I ojačeno* **euge** [εὖγε] *(Com.), krasno! vrlo dobro! izvrstno! živio!*

Euadnē, ēs, *f.* [Εὐάδνη] *supruga Kapaneja, jednoga od sedmorice junaka kod Thebâ, kojega kad su spaljivali, skoči i ona u vatru, Virg. Prop. Ov.*

* **euan** (euhan), *interj.* [εὐάν] *uzklik bacchanticâ i pridjevak Bacchov.*

Euander, dri, *m. i* **-drus,** i, *m.* [Εὔανδρος] *po priči sin Karmentin, koji je naselaca iz Arkadije u Italiju doveo, i uz palatinski brežuljak grad sagradio. Odt.* * **Euandrius,** *adj. Euandrov,* -ensis, *Euandrovićev t. j. Pallantov* (Pallas *bijaše sin Euandrov).*

* **euans,** antis = εὐάζων, *euan kličući, euanujući;* euantes orgia, *uz radostnu viku orgije slaveći (o bacchanticah).*

euxa, *interj. iju! ijujuj! haja! hajsasa! Plaut.*

Euboea, ae, *f.* [Εὔβοια] *velik otok u aegaejskom moru, naprama Boeotiji, s. Negroponte. Odt.* **Euboicus,** *adj. 1. euboejski. 2)* * *o gradovih i nal., ležećih na obali, naprama Euboeji,* Anothedon E., litus E. = Aulis. *3)* * *cumaejski, jer je bio grad* Cumae *u Italiji naseobina euboejska,* urbs = Cumae; carmen E., *proročanstvo Sibylle Cumljanke.*

Euclīdes, is, *m.* [Εὐκλείδης] *1) philosoph rodom iz Megare, osnovatelj megarske škole. 2) glasovit mathematik, rodjen g. 308. pr. Is.*

Euēnus, i, *m.* [Εὔηνος] *rieka u Aetoliji, Prop. Ov. Odt.* * **Euēnīnus,** *adj. evenski.*

Euias (-hias), ĭădis (-hĭădis) [Εὐϊάς] *Eviada, bacchantica, jedn. Hor. carm.* 3, 25, 9.

Euĭus (-hius), ĭi, *m.* [Εὔϊος, *ijuhajući*] *pridjevak Bacchov.*

Eumĕnes, is, *m.* [Εὐμένης] *1) glasovit vojvoda Alexandra Velikoga. 2) ime mnogih kraljeva pergamskih* (Pergamos).

Eumĕnĭdes, dum, *f.* [Εὐμενίδες] *dobrohotne, euphem. ime Furijâ.*

Eumolpus, i, *m.* [Εὔμολπος] *po priči Thračanin, utemeljitelj eleusinskih mysterija i svećenika Cererinih. Odt.* **Eumolpĭdae,** ārum, *m.* [Εὐμολπίδαι] *ugledna porodica svećenička u Athenah.*

eunūchus, i, *m.* [εὐνοῦχος] *uškopljenik, hadum; ime komoediji Terentijevoj (sc.* fabula *zato f.).*

* **euoe** (euhoe), *interj.* [εὐοῖ] *iju! uzklik bacchanticâ.*

Euphorbus, i, *m.* [Εὔφορβος] *sin Panthojev* (Panthoos), *Trojanin, Ov.*

Euphŏrion, ŏnis, *m.* [Εὐφορίων] *grčki pjesnik rodom iz Chalcide* (Chalcis) *na Euboei.*

Euphrātes, is, *m.* [Εὐφράτης] *1) Euphrat, rieka u Asiji;* * *meton. žitelji uz Euphrat. 2) philosoph stoički, prijatelj Pliniju mladjemu.*

Eupŏlis, ĭdis, *m.* [Εὔπολις] *Athenjanin, pisac komoedijâ oko g. 430. pr. Is.*

Eurīpĭdes, is, *m.* [Εὐριπίδης] *glasovit tragik grčki, Athenjanin, r. g. 485. pr. Is. Odt.* **Eurīpĭdēus,** *adj. Euripidov.*

eurīpus, i, *m.* [εὔριπος] *1) morsko ždrielo, -prodor; navlast. kano nom. pr. morsko ždrielo medju otokom Euboeom i kopnom. 2) (od ljudi izkopan) priekop, odtoka, vodotočina, kanao; na pose (Suet.) oko cirka* (circus).

Eurōpa, ae, *(ili* * **-pe,** es), *f.* [Εὐρώπη] *1) kći Agenora, kralja phoeničkoga, od Jova na Kretu odvedena, i mati Minoja te Sarpedona. 2) od nje prozvani dio svieta Europa. Odt.* **Europaeus,** *adj.* [Εὐρωπαῖος] *a)* * *Europin, b) europski.*

Eurōtas, ae, *m.* [Εὐρώτας] *najveća rieka u Lakoniji.*

* **eurōus,** *adj.* [eurus] *iztočni ili jugo-iztočni.*

eurus, i, *m.* [εὖρος[*jugo-iztočnjak (vjetar);* * *pl. jutarnji vjetar, iztočnjak;* † *u obće vihar, bura.*

Eurybiădes, is, *m.* [Εὐρυβιάδης] *kralj lacedaemonski, nasljednik kralja Leonide.*

Eurўdĭce, es, *f.* [Εὐρυδίκη] *1) supruga Orphejeva; išao je po nju u podzemni sviet, nu buduć da se putem na nju obazreo, premda mu bilo zabranjeno, prije nego je došla na ovaj sviet, morade se ona natrag vratiti, Ov. 2) mati Philippa, kralja macedonskoga. 3) supruga Arrhidaejeva. 4) supruga Ptolemaeja Philopatora. 5) supruga Lysimachova. 6) supruga Gentijeva.*

Eurўmĭdes, ae, *m.* [Εὐρυμίδης] *sin Eurymov, Eurymović* = Telemus, *gatalac, Ov.*

Eurўnŏme, es, *f.* [Εὐρυνόμη] *kći Oceana i Tethyje* (Tethys), *mati Leukothojina* (Leucothoe), *Ov.*

Eurўpўlus, i, *m.* [Εὐρύπυλος] *1) sin Herculov, kralj na otoku* Cos, *Ov. Odt.* * **Eurўpўlis,** ĭdis, *adj.* = *Kojski, s otoka* Cos. *2) sin Euaemonov, Thessalac, grčki vojnik pod Trojom.*

Eurysthĕnes, is, *m.* [Εὐρυσθένης] *kralj lacedaemonski.*

Eurystheus, ĕi, [Εὐρυσθεύς] *sin Sthenela, kralja u Mycenah, unuk Persejev; on naloži Herculu na zapovied Junoninu dvanaest mučnih djela, Virg. Ov.*

Eurўtus, i, *m.* [Εὔρυτος] *kralj u Oechaliji na Euboei, otac Jolin* (Jole), *koja se zato zove* **Eurytis,** ĭdis, *f. Eurytovica, Ov.*

Euterpe, es, *f.* [Εὐτέρπη] *Musà glasbe, Hor.*

Eutrăpĕlus, i. *m.* [εὐτράπελος] *okretni, dosjetljivi, pridjevak P. Volumnija, Cic. Hor.*

euxīnus, *adj.* [εὔξεινος] *upr. gostoljub, pridjevak crnoga mora, ponajv.* Pontus E.; *i* * mare, * aquae, * litus; * *i samo* Euxinus.

Evadne *(kriv način pisanja) gl.* Euadne.

ē-vādo, etc. 3. *I) intrans. 1) izaći, izilaziti,* ex corpore; balneis; oppido; * silvâ; undis; in terram, *stupiti na kopno, izkrcati se;* inter virgulta; ante ora parentum. *Na pose iz pogibeli ili neprilike izaći, umaknuti, uteći,* ex manibus hostium; e periculo, *(Liv.* 21, 33, 5.) periculo; e morbo, ex fuga; ex insidiis; ab judicibus; inter stationes; *(Virg.)* pugnae. *2) uzaći, popeti se, izaći,* in muros; ex sedibus in haec loca; *(Virg.)* ad fastigia, ad auras. *3) tp. a) kako god izpasti, -proći, svršiti se,* quo haec evasura sint; beneficia huc evasere, *ovim su urodila plodom;* pestilentia e. in longos morbos *svršila se (c. i.); svršiti se,* e. id quod somniavimus; *o ljudih, htjeti izaći na . ., smjerati, (Ter.)* timeo, quorsum evadas. *b) o čeljadi, izaći = postati čim, razvitkom, umjetnošću, trudom* (*sr.* fio), evasit juvenis indolis regiae; perfectus Epicureus; eos non posse oratores evadere. *II) trans. 1) proći kroza što, prieći, prevaliti,* media castra, *Liv.;* ripam, spatium, *Virg.;* amnem, *Tac. 2) popeti se na . . .,* ardua, *Liv.;* altos gradus, *Virg. 3) uteći, umaći, pobjeći iz . . .,* * flammam; † insidias.

ēvāgīno, 1. [e *i* vagina] *(kasno i riedko) po-, izvaditi iz korica,* gladio sua sponte evaginato.

ē-văgor, *dep.* 1. *1) izskitati se, izvrljati, skitati se, tumarati,* late; *(Phaedr.)* noctu suspenso gradu *(o mački); o vojsci = zakrenuti na stranu,* nullo ad evagandum spatio relicto; *tp.* appetitus e. longius, *lutaju, zabrazde;* vis morbi. *2) prekoračiti, prestupiti,* ordinem rectum, *jedn. Hor. carm.* 4, 15, 10.

ē-vălesco, lui, — 3. *1) (Tac.) ojačati, prisnážiti, rasti,* in tumultum; adusque bellum; nomen e., *zavlada, uobičaji se. 2)* * *moći, kadar biti (osb. u perf.), s inf.*

evan *(krivo), Evander gl.* euan, *Euander.*

ē-vānesco, nui, — 3. *izčeznuti, izgubiti se, izginuti, nestati, proći, propasti,* e. vinum et salsamentum vetustate, *izhlapiti;* * ex oculis in auras; *tp.* ne cum poëta scriptura evanesceret, *Ter.;* memoria alcjs; spes; rumor; fama; orationes evanuerunt *(veoma se uriedkale),* vix jam ut appareant; * omnis vis herbarum.

ēvānĭdus, *adj.* [evanesco] *izčezujući, prolazeći,* * pectora.

evans *gl.* euans.

ē-vasto, 1. *poharati, opustošiti, obratiti u pustoš,* agrum, vallem; culta evastata sunt bello, *Liv.*

evax *gl.* euax.

ē-vĕho, etc. 3. *1) izvezti, izvesti, iznieti, ukloniti,* signa ex fanis; aquas; prima tranquillitas maris (duas classes) in altum. *Odt. pass. a)* evehi equo, -curru, -navi, *izjahati, izvezti se, izploviti, odjedriti, itd.,* e. mari Aegaeo; ad equites; in hostes; in *(proti)* ancoras; † ratibus ad regem; † insulam, *na . ., put . . .;* † e. os amnis, *iz ušća rieke. b) tp.* e. Piraeeo evecta eloquentia est; *(Tac.)* fama evecta *(raznesen po)* insulas; spe vana evectus, *zanesen;* inconsultius evehi, *odviše se zanieti, predaleko zaći, zaboraviti se (u govoru). 2) uzvezti, uznieti, popeti, uz-, podići, uzvisiti,* (*samo medial.,* evehi), in collem; * per auras; *tp.* † alqm ad consulatum, † imperium ad summum fastigium; † privatum supra modum evectae opes; * alqm ad deos, † alqm ad aethera, *s bogovi izjednačiti (blaženstvom, slavom).*

ē-vello, etc. 3. *1) iztrgnuti, izkinuti, izčupati, izadrieti, izvaditi,* arborem; * truncos; pilum; alcui linguam; * spinas agro, animo; *posl.* * plantam caeno = *ostaviti se ludorija i prostačina. 2) tp. iztrgnuti, izkinuti, izčupati, ukloniti, uzeti, uništiti, iztriebiti, izbrisati i nal.,* aculeum severitatis; importunitatem ex mentibus; alcui scrupulum ex animo; consules non solum ex memoria sed etiam ex fastis; quam literam etiam e maxillis — consuetudo elegans Latini sermonis evellit; radicitus actiones alcjs, *pobiti, osujetiti.*

ē-vĕnio, etc. 4. *1) (riedko) izaći, izlaziti,* rus, *Plaut.*, * pulchrior evenit. *2) tp. izaći, a) dogoditi se, dogadjati se, sbiti se, pripetiti se, slučiti se, desiti se, poteći, s dat. = dogoditi se, dodje komu što, zapade-, dopade-, snadje-, zadesi koga što, pripade komu što (osb. ob očekivanu posljedku predidućega dogadjaja, koli sretnu, toli nesretnu; sr.* accido, contingo), quidquid praeter spem eveniat, *Ter.*; timebam ne evenirent, quae acciderunt; quid ex quaque re e.; pax e., *učini se, sklopi se*; forte evenit ut; ut plerumque evenit; nihil mihi improviso e.; auspicia, quae sibi secunda evenerint; provincia alcui e. *(sa i bez* sorte); cui Gallicum bellum; legiones urbanae e.; † si quid sibi eveniret, *euphem.* = *ako bi umro. b) izaći, izpasti, svršiti se (što predpostavlja početak stvari),* haec bene, prospere, feliciter, bene ac feliciter (*ili* secunda) eveniunt; res legioni feliciter e.; cuncta prospera eventura; quae occulte tentaverat, aspera foedaque evenerant; ne aliter quid eveniat; pugna adversa ei e.; bonis male e., *dobri zlo prolaze; (Com.)* ex sententia, quo, quorsum.

ē-ventĭlo, 1. *(kasno) ovijati = (vijanjem) očistiti,* terrestrem spiritum.

ēventum, i, *n.* [evenio] *svršetak-, konac-, posljedak-, resultat čina, ponajv. u pl.; sing. dogadjaj, Cic. r. p.* 3, 9, 14. *Att.* 3, 8, 4.

ēventus, us, *m.* [evenio] *način, kako se što svrši, dogadjaj, svršetak, konac, svrha, posljedak, uspjeh, sreća, sudbina,* pugnae; diei; belli; fortunarum, *odluka . . .*, e. navium suarum; alcjs; *pl.* belli *(sgode i nesgode)*, fortunae, secundi rerum *(uspjesi)*; qui quosque eventus exciperent; malos e. habere, *zlo se svršiti, -izpasti*; * *cilj, meta,* semper ad eventum festinat.

Ēvēnus, Ēvenīnus *gl.* Euenus, Eueninus.

ē-verbĕro, 1. † *izbijati, uzbijati, uzgoniti,* mare remis = *veslati,* fluctus; *razbiti, tući, biti,* * clipeum alis; † os oculosque hostis.

ē-vergo, — — 3. *obraćati na polje, izlievati, činit izvirati, Liv.* 44, 33.

ēverrĭcŭlum, i, *n.* [everro] *ono čim se pomeće, metla, u prilici,* judicium de dolo malo e. malitiarum omnium; quod unquam hujuscemodi e. ulla in provincia fuit? *(o Verru,* Verres).

ē-verro, etc. 3. *izmesti, odt. u prilici = oplieniti, porobiti,* fanum eversum atque extersum, *Cic. Verr.* 2, 21, 51.

ēversio, ōnis, *f.* [everto] *1) oborenje, prehićenje, srušenje,* columnae. *2) tp. razorenje, prievrat, poremećaj, uništenje, zator,* omnis vitae; rerum publicarum; † rei familiaris; † dignitatis.

ēversor, ōris, *m.* [everto] *razoritelj, satritelj, uništitelj, zatornik,* hujus imperii; * regnorum Priami.

ē-verto, etc. 3. *1) upr. izvrnuti a) zakrenuti, zavrnuti, vijati amo tamo,* cervices, *Ter.*; * aequora ventis, * aquas, *uzrijati, uzmutiti, uzburkati. b) razoriti, uništiti, razvaliti, porušiti,* navem, aedificia, † currum, * arborem, * equum. *2) tp. a) razoriti,* urbem; * castellum. *b) prevrnuti, prevaliti, uništiti, utamaniti, upropastiti, pobiti,* funditus civitates, funditus oratores, funditus amicitiam; † Africam funditus; penitus virtutem; leges, testamenta, definitionem; *(Tac.)* imperium; * triumphum cladibus; alqm *(politički) strmoglaviti, Cic. fam.* 5, 2, 8. *c) pro-, iztjerati odakle, -iz posjeda,* * totos in apertum aequor e., *baciti, strovaliti*; *odt.* alqm bonis, *lišiti, prevariti*; pupillum fortunis patriis.

ēvestīgātus, *adj.* [ex *i* vestigo] *(riedko) nanjušen, našast, Ov. met.* 15, 146.

evias *gl.* euias.

ēvĭdens, tis, *adj. s comp. i sup.* [e-video] *očevidan, očit, bjelodan, jasan,* quid est evidentius? evidentissimum id fuit.

ēvĭdenter, *adv. s comp. i sup.* [evidens] *očevidno, očito, jasno, bjelodano.*

ēvĭdentia, ae, *f.* [evidens] *očevidnost, bjelodanost, navlast. živahno predočivanje u besjedi.*

ē-vĭgĭlo, 1. *I) intrans. 1) † probuditi se. 2) bditi,* in quo e. curae et cogitationes meae. *II) trans. 1) * probditi,* noctem. *2) * bdijuć, noćju, kod svieće = pomnjivo izraditi,* libros; *tp.* consilia evigilata cogitationibus, *dobro promozgane*; etsi nobis evigilatum fere est, *premda smo se za se dovoljno skrbjeli.*

† ēvīlesco, ui, — 3. [vilis] *umanjiti se, postajati malen, -preziran, -bez ciene, -bez vriednosti.*

ē-vincio, etc. 4. *obavezati, obaviti, oviti, omotati,* caput diademate, Tiridatem insigni regio, *Tac.*; * evincta suras cothurno; * evinctae palmae; * foliis caput evinctus.

ē-vinco, etc. 3. *1) (sasvim) predobiti, pobiediti, nad-, svladati, premoći,* miles e. omnia, *sve zapreke, -težkoće svladati, -ukloniti*; *(Tac.)* imbelles Aeduos; * somnos; * rogus evictus, *kojoj se duša izvinula, -otela*; * platanus caelebs evincet ulmos, *posve će iztisnuti*; *takodjer dizati se nada što, nadvišivati,* * aequora, * litora; * oppositas gurgite moles. *2) tp. a) (sasvim) nagovoriti, skloniti, ganuti, omekšati, navlast. u pass. dam se ganuti, -skloniti, -umoliti i nal.*, * evinci lacrimis, * precibus, * dolore; *(Tac.)* blandimentis vitae evicta, evinci ambitu civitatis in gaudium, supremis ejus necessitudinibus ad miserationem evinci; *(Suet.)* nec ut revocaret unquam ullis populi precibus potuit evinci. *b) jači biti od . . ., predobiti, nadvladati, održati pobjedu nad . . .*, miseratio justa sociorum e. superbiam ingenitam, *Liv. c) uz vas odpor prodrieti s čim, izposlovati,*

učiniti, s ut. *d) slavodobitno-, nepobitnimi razlozi dokazati, s acc. c. inf., Hor. sat.* 2, 3, 250.

ēvĭro, 1. [ex *i* vir] *uškopiti, lišiti muževnosti, razmužiti, oslabiti, omlohaviti, omekoputiti, raznježiti,* * corpus.

* **ēviscĕro,** 1. [e-viscera] *izvaditi komu drob, razporiti ga, razmrcvariti.*

ēvītābĭlis, e, *adj.* [1. evito] *(pjesn. i kasno) čemu se je moći ukloniti, izbježiv, ukloniv.*

1. **ē-vīto,** 1. *izbjeći, izbjegavati, uteći, ukloniti se (komu), umaći se, kloniti se (čega)*, suspitionem; impendentem tempestatem; fugâ periculum; † hoc malum equi velocitate; * fraxinum, * tela amictu; * meta evitata rotis.

2. * **ēvīto,** 1. [e-vita] *(zastarjelo) lišiti života, razstaviti sa životom, usmrtiti,* vitam alcui.

Evius *gl.* Euius.

† **ēvŏcātio,** ōnis, *f.* [evoco] *doziv, poziv dužnika na sud.*

ēvŏcātor, ōris, *m.* [evoco] *pozivač na oružje, bunitelj, buntovnik, jedn. Cic. Cat.* 1, 11, 27.

ē-vŏco, 1. *1) izazvati, izazivati, pozvati (iz . . ., na polje), pro-, dozvati,* alqm foras, *Ter.*; alqm e curia; mercatores undique ad se; alqm literis; * non vigil ales cantibus Auroram; * Lucifer ignes Aurorae. *Na pose a)* evocare *(izazivati)* magna cum contumelia nostros ad pugnam. *b) o vojvodi,* e. deos, *bogove obsjednuta grada izazvati, zazvati ih, da ga ostave. c) uredovno pozvati preda se, do-, sazvati k sebi, poručiti po koga,* principes cujusque civitatis ad se; alqm ad colloquium, ad causam dicendam; *na pose vojne službe radi pozvati kamo, podići, sabrati, poslati,* legiones (ex hibernis); exercitum a Pelusio Alexandriam; omnes ad collem muniendum; centuriones; nobilissimum et fortissimum quemque ex omnibus civitatibus; multos spe praedae *ili* praemiorum; *odt.* evocati, *došljaci vojnici, koji bi se u velikih pogibelih države pozivali, da opet drage volje stupe u vojsku. d) pozvati, podići, uzvisiti na što,* propter singularem scientiam rei militaris ad eum est honorem evocatus, *Caes. b. G.* 7, 57, 3. *2) tp. izazvati, izmamiti, izvabiti, uzbuditi, uzrujati, poticati, dražiti,* tacitas cogitationes in medium; probitas praemiorum mercedibus evocata; misericordia nullius oratione evocata; ne meam συμπάθειαν evocarem; cupiditas multos longius.

evoe *gl.* euoe.

ē-vŏlo, 1. *1) iz-, uzletjeti, izlietati,* aquila e. ex quercu; * madidis Notus alis; *iz-, po-, odletjeti (iz gniezda, o poletarcih, ptićih, kad se okrilate)*, pullos suos excludere in nido, qui evolent clamatores. *Odt. izletjeti = izhrliti, odhitjeti, pohitjeti-, pohrliti na polje, provaliti, iz-, uteći,* e. atque excurrere foras; ex urbe, e senatu; e vinculis; e conspectu; ex omnibus partibus silvae; *absl.*; *tp.* ex alcjs severitate, e poena; animus tanquam e custodia vinclisque corporis e.; oratio sic e., ut etc., tantos processus efficiebat, ut evolare, non excurrere videretur, *doletjeti do cilja. 2) uz- poletjeti u vis, uznieti se,* * concussisque levis pennis sic evolet ales; † cum altissime evolasset (aquila); *tp.* nihil est in tota natura rerum, quod se universum profundat et totum repente evolet, *na mah bi se uzdiglo-, uznielo do savršenstva*; e. altius, *poletjeti više = popeti se do više časti i moći,* illos dolent evolasse.

ēvŏlūtio, ōnis, *f.* [evolvo] *razmatanje, otvorenje t. j. čitanje,* poëtarum, *jedn. Cic. fin.* 1, 7, 25.

ē-volvo, etc. 3. *1) izvaliti, izvaljivati, valjati, izkoturati, koturati, kotrljati,* † fumus specu, † ex tuguriis evolutus; * ex aequore Titan rotantes e. equos; *(Liv.)* ad aures militum dicta ferocia evolvebantur, *t. j.* e. *circulis tribunorum*; *(Tac.)* evolvuntur per humum; * flumen e. se in mare, *teče*; † extra munimenta se amnis; *tp.* e. se ex his turbis, *izaći, izvući se,* hac re se omni turba, *Ter.*; illos ex clandestina praeda, *odtjerati ih od . . .*, *oteti im plien,* evolutus illis integumentis dissimulationis, *komu je krinka himbe skinuta*; *(Tac.)* evolutus sede patria rebusque summis, *sbačen, lišen. 2) razmotati, razviti, odmotavati, otvoriti, uz-, razgrnuti,* volumen epistolarum; anguis repente evoluta; * vestem; * *o Parkah,* fusos meos, *na-, dopresti, odt.* * *odrediti,* quod nolim nostros evoluisse deos = *otvoriti čitanja radi, čitati,* librum, poëtas; * versus; *tp.* * *razviti, urediti,* quae postquam evolvit; *razviti, razmrsiti, razjasniti,* notionem animi complicatam, exitum criminis; *predočiti, opisati, razložiti, kazati,* naturam rerum, * seriem fati, * futurorum arcana, * oras belli, * haec. *3) * svaliti, odvaliti, skoturati,* jactas silvas.

ē-vŏmo, etc. 3. *izbljuvati, izrigati, povratiti, izbaciti, bacati,* conchas; † haustum venenum; † mare multam arenam; *(Tac.)* nisus evomentis adjuvare; *tp.* quae (urbs) tantam pestem evomuit forasque projecit = *oprosti se, toli pogubna čovjeka*; in quo tu, acceptâ et devoratâ pecuniâ, evomere *(povratiti)* non poteras; e. iram in alqm *(Ter.)*, virus acerbitatis apud alqm, *izrigati*; in alqm absentem orationem ex ore impurissimo.

ē-vulgo, 1. *pronieti medju narod, razglasiti, objaviti,* jus civile, *Liv.*; Octaviae injurias, *Tac.*; sic evulgari jussit *s acc. c. inf., Tac.*; evulgatus *(narodu izložen)* pudor, *Tac.*

ēvulsio, ōnis, *f.* [evello] *iztrganje, izvadjenje,* dentis, *jedn. Cic. n. d.* 3, 22, 57.

ex *gl.* e.

ex-ăcerbo, 1. *ogorčiti, razljutiti, razsrditi, ucvieliti,* contumeliis hostis; ut recenti alqa ira exacerbarentur animi; irritato exacerbatoque in se militum odio; † exacerbatus, quod etc.; † hoc magis exacerbatur *(tim ljuće ga boli)* quod etc.

exactio, ōnis, *f.* [exigo] *1) iztjeranje, prognanje,* regum. *2) utjerivanje, iztjerivanje, pobiranje,* pecuniarum; capitum atque ostiorum, *udaranje poreza na . . ., glavarina, vratarina; i što se utjeralo, prihod, dohodak,* ex. prior; *(Asin. Poll. u Cic. ep.)* exactiones *(daće)* publicae; *nadziranje javne gradnje,* operum publicorum.

exactor, ōris, *m.* [exigo] *1) protjerač, prognalac,* regum. *2) iz-, utjerivalac, po-*

birač; odt. ex. promissorum, opominjač neka se obećanja izpune, prigledač, nadziratelj, ovršilac, vršitelj, ipse imperator et exactor circumibat; ex. supplicii; † disciplinae gravissimus.

exactus, adj. s comp. i † sup. [partic. od exigo] (iztjeran) točan, podpun, savršen, numerus, Liv.; † cura exactior; † vir exactissimus; * exactior morum fabraeve artis.

ex-ăcuo, etc. 3. (kako treba) izoštriti, na-, zaoštriti, nabritčiti, zaošiljati, nabrusiti, * dentes, * palatum; u prilici mucronem alqm tribunicium — in nos; cum animus — exacuerit illam, ut oculorum, sic ingenii aciem; odt. obosti, podbadati, poticati, potaknuti, raz-, nadražiti, užeći, alqm (ad, in alqd); (Nep.) exacui irâ; † se invicem ad amorem immortalitatis; * animos in bella.

ex-adversum ili **-sus,** I) adv. naprama, na naprāmnoj, drugoj strani, jedan prema drugomu, Com. i s dat., ei loco, naprama onomu mj., Ter. II) praep. s acc. prema, naprema, Athenas.

exaedĭfĭcātio, ōnis, f. [exaedifico] sazidanje, sagradnja, sagrada, u prilici, dograda, savršeno izvedenje, ex. historiae, jedn. Cic. de or. 2, 15, 63.

ex-aedĭfĭco, 1. 1) sagraditi, sazidati, sazdati, dovršiti, svršiti, oppidum, Capitolium, mundum; u prilici, opus. 2) (Plaut.) alqm ex aedibus, baciti van.

exaequātio, ōnis, f. [exaequo] (riedko) izjednačenje, uzporedjivanje, jednakost, Liv. 34, 4, 14.

ex-aequo, 1. † izjednačiti što s čim, učiniti jedno drugomu jednakim, tumulos tumulis; reliquam oris cutem ad speciem levitatis = na glatko, do gola obrijati; tp. što god po unutarnjoj kakvoći (vriednosti, stupnju, dostojanstvu itd.) posve izjednačiti, libertatem, jura, periculum, učiniti za sve jednaku; ex. facta dictis, t. j. čine opisati govorom njih dostojnim i prema historijskoj istini; superiorem esse contra improbos, minus est negotii quam bonis exaequari; exaequatus cum imperatore labos, s vojvodom jednako podnošen; exaequare se cum alquo, sasvim izjednačiti se s kim, uzporediti se s kim, ex. se cum inferioribus; † se diis; i pass. Pompejus neminem secum dignitate exaequari volebat.

ex-aestuo, 1. uzavreti, izključati, plimati, vreti, sukljati, mare; † materia e terra; * tp. uzavreti, planuti, mens irâ; dolor. Na pose † od vrućine u-, zavreti, uzkipjeti, zažariti se, žariti se, omnia fervore solis; Aegyptus torrente calore solis; ut exaestuarat, ugrijao se, svrućio se.

exaggĕrātio, ōnis, f. [exaggero] zagaćenje, nasipanje, (alii: aggeratio) Justin.; dizanje, uzdig srdca, amplitudo et quasi quaedam ex. quam altissima animi, jed. Cic. Tusc. 2, 26, 64.

ex-aggĕro, 1. 1) nasipati, napuniti, zagatiti, planitiem aggesta humo; illud spatium (maris); † mortem morti, smrt na smrt gomilati. 2) tp. a) umnožiti, povećati, rem familiarem; * opes. b) riečmi uzvišivati, veličati, povećavati, slaviti, pretjeravati ili jače iztaknuti, -izticati, sextulam suam, kazati da je veća nego li jest; beneficium; virtutem verbis; oratio alta et exaggerata; alqd sa i bez oratione.

exăgĭtātor, ōris, m. [exagito] tko koga izčešlja, napadač, kudilac, psovač, jedn. Cic. or. 13, 42.

ex-ăgĭto, 1. (izgoniti) tp. a) kao zvier tjerati koje kuda, natjerivati, hajkom umoriti, uznemirivati, mutiti, mučiti, progoniti, goniti, alqm bello; multos annos a finitimis exagitati; * omnes di exagitent me; quos conscius animus exagitabat; * exagitet nostros manes; i tjerati = ne ostaviti se čega, dissensionem; res vulgi rumoribus exagitata, o kojoj sviet mnogo govori. b) žestoko napasti riečju, koriti, kuditi, iz-, pročešljati, izpsovati, sasvim zabaciti, ne odobriti, alqm; fraudes; hanc dicendi exercitationem; hujus disputationibus exagitatus maxime orator est. c) uznemiriti, pomutiti, poremetiti, rem publicam seditionibus; mutljati, mutiti, buniti, uzbučati, poticati, plebem, vulgum. d) ob affectu, i nal., uz-, probuditi, podići, zadati, maerorem; * furores corde; (Tac.) odium; conscientiam alcjs.

exăgōga, ae, f. [ἐξαγωγή] izvoz-, prievoz robe, Plaut.

ex-albesco, bui, — 3. tp. prebliedjeti, pobliedjeti od straha i nal.

exāmen, ĭnis, n. [mj. exagimen od exigo] 1) izlazeća množ, roj, apum; vesparum; tp. jato, hrpa, rulja u obće, servorum, * juvenum. 2) a) jezičac u vage iliti mjerilâ. b) * iztraživanje, izpit, promatranje, examina legum servare, izpitati.

exāmĭno, 1. [examen] a) vagnuti, vagati, i u prilici, uvažiti, alqd ad certum pondus; rem non artificis staterâ sed quadam populari trutinâ; diligenter omnium verborum pondera; aër examinatur tanquam paribus ponderibus, stoji u ravnovjesju, sominja se. b) tp. izpitivati, iztraživati, izkušavati, promotriti; i * † o sudbenoj iztrazi.

examussim gl. amussis.

exanclo [srodno s ancilla; ini **exantlo** od antlia] služeć iznositi, 1) izcrpsti, grabiti, vinum, izpiti, Plaut. 2) tp. podnieti, pretrpjeti, omnes labores (Cic. Tusc. 1, 49, 118. inače pjesn.).

exănĭmālis, adj. [anima] (Plaut.) 1) ubijen, mrtav. 2) smrtonosan, ubijajući, cura.

exănĭmātio, ōnis, f. [exanimo] zaustavljanje disanja, dušenje, gušenje, tp. prepast plašljivca, strah.

exănĭmis, i (ponajv. u pl.) **exănĭmus,** adj. [animo] bez duše = mrtav, oblik **-is,** corpus, Liv., * decidit ex.; * artus, oblik **-us,** corpus, Liv. Virg.; juvenis, Virg., * tp. malne mrtav-, polumrtav od straha, oblik **-is.**

exănĭmo, 1. [exanimis] 1) zaustavljati dihanje, samo u pass., zadihati se, zaduhati se, zahujati se, zasopiti se, milites e. cursu; currit exanimatus; verba exiliter exanimata, slabim dahom izuštene. 2) usmrtiti, ubiti, alqm; se taxo. 3) tp. onesviestiti, smutiti, smésti, zabuniti, uznemiriti, plašiti, mučiti, omamiti, sasvim oslabiti, te ex. metus; † exanimati (izvan sebe)

metu; * aegros; exanimata uxor; † corpus verberibus; * alqm querelis, umarati.

exantlo gl. exanclo.

ex-ardesco, etc. 3. 1) užeći se, za-, upaliti se, nulla materies tam facilis ad exardescendum est; u prilici, excepi flammam et solus pro patria exarsi, t. j. žrtvovah se za d. 2) tp. a) o ljudih, affectih i nal. užeći se, upaliti se, žestoko, silno spopade-, poduzme-, obuzme koga što, hoc dolore; desiderio; irâ; amore; ad spem; in perniciosam seditionem (tekar Liv.), in iras, Virg.; infestius ex., razjariti se; (Curt.) adeo exarsit, ut etc.; (Tac.) animis ex.; o besjedniku, = vatreno, žestoko, uzvišeno govoriti, in omni genere amplificationis exarsimus, Cic. or. 29, 102. b) o stvarih, stanju, žestoko i silno te ujedno povećano buknuti, planuti, upaliti se, poroditi se, zametnuti se, nastati, pojaviti se, exarsit bellum; intolerabilis injuria; ex quo amor, amicitia ex.; admirabilis benevolentiae magnitudo; ambitio; proelium, (Tac.) seditio, * dolor, * violentia alcjs; altercatio ex iracundia muliebri in contentionem animorum exarsit; etiam ad innocentium periculum tempus illud; * o cieni, poskočiti, in immensum.

ex-āresco, rui, —, 3. 1) posušiti se, u-, presahnuti, presisati, fontes; amnes; lacrimae. 2) tp. izčeznuti, izgubiti se, nestati, presahnuti, izginuti, ugasnuti, facultas orationis; flos veteris ubertatis; opinio vetustate.

† **ex-armo,** 1. 1) razoružati, alqm. 2) tp. = pobiti, oprovrći, accusationem.

ex-ăro, 1. 1) izorati, deum; hominem; puerum; odt. izorati, (oranjem) dobiti, steći, plus quam decem medimna ex agro; hae literae hoc, quantum est ex Sicilia frumenti hornotini, exaraverunt, ovomu pismu valja se zahvaliti na svem žitu, koliko ga je ljetos došlo iz Sicilije. 2) uzorati, * frontem rugis senectus, t. j. namršti; tp. (pisaljkom po voštenoj tablici rek bi orué) napisati, sastaviti, na brzu ruku zabilježiti, hoc literularum; exaravi ad te harum exemplum in codicillis; (Phaedr.) librum tertium Aesopi stilo; † versus; † binos codicillos.

exasciātus, adj. [ascia] dobro iztesan, -napravljen, jednom Plaut. As. 2, 2, 93.

ex-aspĕro, 1. 1) učiniti što hrapavim i neravnim, exasperato fluctibus mari, uzbuniti. 2) tp. a) učiniti koga surovim i divljim, samo u pass., durati tot malis exasperatique, podivljali, Liv. b) razdražiti, ogorčiti, razljutiti, animos; Ligures; † magis exasperabatur.

ex-auctōro, 1. oprostiti od vojne službe, bez obzira na vrieme službe, odpustiti, alqm; odt. o sramotnu odpuštenju, = sbaciti, svrgnuti, se, ostaviti se službe, zahvaliti se na službi (sr. mittere alqm, missionem dare alcui).

ex-audio, 4. 1) razabrati ili razumjeti izmedju drugoga, što nije tako jasno, jasno-, razgovietno čuti, -slišati, clamorem; sonum tubae; ea quae exaudio, dissimulare non possum; fit strepitus adeo, ut exaudiri possit foris; die clarius, vix enim exaudisse mihi videor; maxima voce, ut omnes ex. possint, dicam; ut idem omnes exaudiant, clarissima voce dicam; non attendimus neque exaudimus nosmet ipsos; s oslabjelim značenjem, čuti, slišati, * tua te carissima Thisbe nominat, exaudi; * fingere cinctutis non exaudita Cethegis; † omnes ex.; † vix proximis exaudientibus. 2) uslišati, diras, Liv.; * nulli exaudita deorum vota precesque; * slušati (čije opomene i nal.), monitor non exauditus.

ex-augeo, etc. 2. veoma umnožiti, -ojačiti, potvrditi, alcui eam opinionem animo, Ter.

ex-augŭrātio, ōnis, f. obezsvećenje, ukinuće osvećenja hrama, profanovanje, jednom Liv. 1, 55, 3.

ex-augŭro, 1. obezsvetiti, osvećenje mjesta ukinuti, povratiti ga običnoj porabi, profanovati, fana sacellaque.

ex-auspĭco, avi, —, 1. uzeti iz česa (za se) znamenje budućnosti, ex vinculis, jedn. Plaut. Capt. 3, 5, 108.

exballisto, 1. [ballista] rek bi metalom koga iztjerati, nadvladati (u igri od rieči), Ballionem, jednom Plaut. Ps. 2, 1, 10.

ex-bĭbo = ebibo, Plaut. mil. 3, 2, 19.

ex-caeco, 1. 1) (sasvim) oslie piti, alqm. 2) rieku i nal. začepiti, zapušiti.

† **excalceo,** 1. izuti cipele, pedes; excalceatus, izuven, bos.

excandescentia, ae, f. [excandesco] planuće, naprasitost, jedn. Cic. Tusc. 4, 9, 21.

ex-candesco, dui, —, 3. upaliti se, užeći se, uzkipjeti od srčbe, planuti, razljutiti se, irâ; bez irâ, Cael. u Cic. ep.

* **ex-canto,** 1. iz-, uz-, s-, dočarati, iz-, uz-, s-, dobajati, basmom dozvati k sebi, -skinuti, clausas puellas; sidera voce Thessala.

ex-carnĭfĭco, —, ātum, 1. 1) do zla boga razmrcvariti, umoriti na mukah, alqm; † alqm minutissimis ictibus. 2) tp. (Ter.) duševno udariti na muke, izmučiti, mučiti, kiniti, alqm.

ex-căvo, —, ātum, 1. izdubsti, ex una gemma praegrandi trullâ excavatâ.

ex-cēdo, etc. 3. I) intrans. 1) izaći, otići, iz-, odilaziti, izstupiti, udaljiti se, odmaći, ostaviti mjesto, e medio, ex istoc loco digitum transversum, Ter.; ex pugna; ex Italia; ex via; urbe; proelio, pugnâ, viâ; loco, maknuti se s mjesta, pomierati se; acie; agro hostium in Boeotiam; Arimino; extra vallum; ita Crotone excessum est; ex. ex tenebris in lucem; absl.; tp. a) ex. ex ephebis (o Grcih, Com.), e pueris, dječačku dobu prevaliti; ex. e vita, de vita, a vitâ, (Tac.) samo excedere = preminuti, umrieti; e memoria, izčeznuti iz p., zaboraviti se; (Ter.) cura ex corde; * absl., proći, minuti, nestati, omne malum; omnes corporeae pestes. b) insequentia exc. in eum annum, pada još u ovu godinu; excessisse pugna ad Trebiam in annum Cn. Servilii non potest; res exc. in magnum certamen, priedje, izmetnu se u . . . c) udaljiti se-, odstupiti od . . ., † ex pristina consuetudine; * od-, ustupiti što, palmâ; i udaljiti se od pravoga predmeta, zastraniti, zaći, paululum ad enarrandum, Liv.; † si longior fuero in hoc, in quod excessi. 2) (dalje) izaći, doći, in Pontum, usque Aegyptum, Just.; ut nulla (pars)

exederet ultra; *tp.* eo laudis, *tako se uznieti, -proslaviti;* tantum ea clades novitate et magnitudine excessit, *nadidje prijašnje. II) trans. a) izaći iz . . ., ostaviti,* curiam, urbem. *b) izaći,* † Tiberis alveum exc., *izlije se; tp. izaći preko stanovite mjere, prekoračiti, prestupiti, nadići,* summam trium milium; modum; tempus finitum; fama rem exc., *nadilazi istinu;* * fidem; *(Plin. ep.)* immanitate et saevitia crimina etc.; *(Tac.)* exc. fastigium equestre, excessa unione, *pokle se prešlo preko jedinice; (Just.)* nemine tantum ceteros excedente, *ne odlikujući se nad . . .;* excedere *sc.* relationem, *Tac. ann.* 2, 33. = egredi relationem *v.* relatio.

excellens, tis, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* excello] *1)* † *upr. teršeći, dižući se, visok,* loca; tumulus. *2) tp. odlikujući se, izvrstan, odličan, osobit, vrli,* natura; scientia; virtus; omni genere laudis; inter tot aequales; nihil illo excellentius vel in vitiis vel in virtutibus; * cygnus; † excellentissimus triumphus, † cultus.

excellenter, *adv. s comp.* [excellens] *izvrstno, odlično.*

excellentia, ae, *f.* [excellens] *nadvišivanje, odličnost, izvrstnost, vrlina, preimućtvo (uviek samo abstractno kano stanje, i relativno prema drugim; sr.* praestantia), animi; exc. praestantiaque reliquarum bestiarum, *prednost pred . . .,* propter excellentiam, *osobito, κατ' ἐξοχήν; i pl.* excellentiae quaedam, *odlične osobe.*

ex-cello, — — 3. (excellui *ima tekar Gellius*) [*od* ex *i neobičnoga* cello] *upr. uzmilati se, stršiti samo tp. 1) nad ine odlikovati se, nadmašivati koga čim,* quantum inter omnes unus excellat; inter quos; (*jedn. Liv.* 28, 43.) super ceteros; *(riedko)* in quibus tu longe aliis *(pred drugimi)* excellis; exc. animi magnitudine, ingenio, abstinentiâ, dignitate; singulis vitiis aut etiam pluribus; improbitate; in alqua arte et facultate; maxime in amicitiis expetendis colendisque.

excelse, *adv.* [excelsus] *tp. o slogu, uzvišeno, visoko,* ornat exc., *Plin. ep.;* excelsius dicere, *jedn. Cic. or.* 34, 119.

excelsĭtas, ātis, *f.* [excelsus] *tp. visost, uzvišenost, uznositost,* animi, *jedn. Cic. off.* 3, 5, 24.

excelsus, *adj. s comp. i* † *sup.* [excello] *1) visoko stršeći (nad druge; sr.* celsus *i* altus), *nadvišujući, visok,* mons, locus; porticus; aves; cornu excelsius; * vertex montis; † statura; *subst.* **excelsum,** i, *n. visoko mjesto, visina, vis,* simulacrum ponere in excelso; * aspicere ab excelso. *2) tp. uzvišen, visok, velik, o mišljenju,* animus; homo; *glede na stališ, dostojanstvo, uzvišen, visok, odličan,* in excelso et illustri loco sita laus tua; in excelso aetatem agere, *u visoku položaju;* cujus opes in excelso sunt, *na vrhuncu;* excelsa et alta sperare, *časti i dostojanstva; glede na slog uzvišen, visok, veleban,* (orator) grandior sit et quodammodo excelsior; neque eos quidquam excelsum magnificumque delectat.

exceptio, ōnis, *f.* [excipio] *1) iznimka, stežući uvjet, ograničenje,* sunt in lege duae exc.; sine ulla exc.; cum exc. *2) t. t. sudbeni prigovor, prosvjed-, protest proti tužitelju,* dare alcui exceptionem.

excepto, 1. [*intens. od* excipio] *(riedko) izvaditi, izuzeti, uzeti, uzdići, uhvatiti za ruke, dočekivati,* barbatulos mullos ex piscina; a sociis sublevatus murum ascendit, et eos rursus exceptans in murum extulit; * auras, *u se vući, udisati.*

ex-cerno, crēvi, crētum, 3. *(riedko) izlučiti, oddieliti, odlučiti,* ex captorum numero excreti Saguntini, *Liv.;* * haedi exc.

excerpo, psi, ptum, 3. [ex-carpo] *1) rek bi izčupati, izvaditi, izuzeti, iztriebiti,* semina pomis, *jedn. Hor. sat.* 2, 3, 272. *2) tp. a) izabrati, izabirati, izvaditi, odabrati,* ex malis si quid inest boni; *na posebilježke iz koje knjige izpisivati, izvaditi, bilježiti,* quod quisque commodissime praecipere videbatur; nomina *(iz popisa, imenika);* † nihil legit quod non excerperet; † librum. *b) (izlučujuć) odnimiti, izlučiti, izpustiti, izostaviti, izbrisati, prekrižiti,* alqd de numero; * ego me illorum numero. *c)* † *kano odlična iztaknuti koga, napomenuti,* paucos.

excessus, us, *m.* [excedo] *1) iz-, odlazak, nu samo tp. razstanak sa životom, preminuće,* e vita; vitae; post obitum vel potius exc. Romuli; *(Tac. Suet.) smrt u obće. 2)* † *tp. udaljivanje od pravoga predmeta, zastranjivanje, digressija.*

excĕtra, ae, *f. zmija, Plaut. i na pjesničkom mjestu u Cic.; tp. (Plaut. Liv.) o zlobnoj ženi.*

excĭdium, ii, *n.* [*upr.* exscidium *od* exscindo] *i (predcl.)* **-dio,** ōnis, *f. razorenje, razor, razsap, razvala, uništenje, opustošenje, osb. o sgradah, gradovih i nal.,* urbium relictarum; * Libyae; * summas arces Italum excidio dare; Carthaginis; * Trojae excidia, *razvaline Tr.;* * meorum; † legionum.

1. excĭdo, cĭdi, — 3. [ex *i* cado] *1) izpasti, izpadati, spasti,* sol e mundo; omnes illi nefarii gladii de manibus crudelissimis; * vinclis, *izmaći;* elephanti in flumen; ut cujusque sors exciderat, *izadje;* nomen sorte; dentes exc., *Plaut.;* literae in via. *2) tp. a) izmaknuti se, umaći, izpasti, uteći, izletjeti, izbjeći (slučajno, nehotice nješto učiniti ili reći),* quodammodo victoria e manibus; * in vitium libertas, *izvrže se, izmetne se u . . .;* verbum ex ore alcjs *ili* alcui, *izlanu se rieči komu;* libellus me invito; oratio; * vox per auras; * nefas ore. *b) izčeznuti, nestati, izpasti, osb. iz pameti, zaboraviti se,* de memoria; memoria arcis excidit; pacis mentio ex animis omnium; cogitatio mihi non exc.; * nomen tuum mihi, † Xenophon non excidit mihi; * excidit optarem, *zaboravih željeti. c) minuti, nestati, izginuti, ginuti,* vultus, oratio, mens; * vera virtus; * luctus, * spes; * illa metu, *snebi se, onesviesti se; odt. α) gubiti, izgubiti što, lišen biti,* † regno; * primo aevo; *(Ter.)* uxore. *β) propasti, ne uspjeti,* * magnis ausis.

2. excīdo, cīdi, cīsum, 3. [ex-caedo] *1) iz-, odsjeći, iz-, odrezati, prokresati, posjeći,* lapides e terra; arbor excisa, non evulsa; omnibus arboribus longe lateque in finibus Massiliensium excisis et convectis; alcui linguam; saxum, *izdubsti;* † montem; * latus rupis in antrum, *kao špilju;* * columnas rupibus, *usjeći, izklesati. 2) razsjeći, razoriti, razvaliti, porušiti, razgraditi, uništiti,* ericium, portas, *prosjeći, razbiti;* domos; urbes; * murum; * Trojam; *tp. ukloniti, iztjerati, prognati,* tempus ex animo; * vitium irae; † alqm numero civium, *izbaciti iz . . . .*

ex-cieo, cīvi, cĭtum, 2. *ili (i to, osim u praes. indic. ponajv.)* **excio,** īvi, ĭtum, 4. *(osb. često u Liv.) 1) iz mirna stanja, položaja činiti koga izaći, izazvati, pozvati, iznieti, izvući, iztjerati, izagnati,* quid est, quod me excivisti ante aedes? *Plaut.;* * suem latebris; cubilibus suis; illa res consulem alterum ab urbe exc.; principibus coloniae Romam excitis; Euander concursu pastorum etc. excitus; * animas imis sepulcris; † artifices e Graecia; *na pose vojnike, naseonike i nal. pozvati, podići, sabrati, krenuti, da idu u boj, da se izsele i nal.,* sedibus exciri; juventutem Celtiberorum; Antiochum in Graeciam; Romanos ad auxilium urbis obsessae; mercede exciti ab hostibus; *(Tac.)* auxilia e Germania. *2) tp. a) o potresu duše, o strasti, djelatnosti i nal. uzdrmati, uz-, pobuniti, nadražiti, potaknuti, prignuti, skloniti koga na . . ., poplašiti,* juventus largitionibus excita; hostem ad dimicandum acie; *(Tac.)* ea caedes Bructeros, *ganu; navlast.* exc. alqm *sa i bez* somno *ili* ex somno, *prodrmati iz sna, probuditi;* * Thyias commotis excita sacris, *uzbunjena; (Sall.)* conscientia mentem excitatam vastabat. *b) o stanju i nal. probuditi, učiniti, podići, uzročiti, zadati,* tumultum, tumultum in portis; timorem; *(Plaut. Tac.)* alcui lacrimas; † poenitentiam; * molem, *podići oluju;* * *uzdrmati, prestrašiti,* pulsuque pedum tremit excita tellus.

excĭpio, cēpi, ceptum, 3. [ex *i* capio] *1) izuzeti, izvaditi, izvući, oteti,* alqm ex mari; * alqd sorti, *oteti ždrebanju = prije nego se plien ždrebom razdieli, od njega uzeti i kano osobitu počastnicu komu dati; tp. a) osloboditi,* alqm servitute. *b) iznimiti, izuzeti, izvaditi,* alqd, alqm; excepto alqo, *izim ili osim koga;* excepta virtute; excepto biduo; *s* quominus *ili* ne; * excepto, quod etc. *Odt. = ugovoriti, kano uvjet ustanoviti, odrediti,* lex exc. ut liceret; in foederibus exceptum est, ne. *2) ugrabiti, uloviti, primiti, dočekati,* sanguinem paterâ; moribundum; filiorum extremum spiritum; rorem ex pellibus; exc. se in pedibus, *Liv.,* pedibus, *Curt., djipiti-, skočiti na noge;* † corpus clipeo, *opirati na . . .,* † corpus poplitibus exceptum, *počivajuće, oprto na . . . Odt. a) u neprijateljskom sm., uhvatiti, pohvatati, uloviti, poloviti, zarobiti, zasužnjiti,* fugientes; servos in pabulatione; navem; * caprum insidiis; * aprum; uros; *tp.* laudem; voluntates hominum, *rek bi uhvatiti, steći;* * senes, *uloviti, prevariti; navaliti, nahrupiti, nasrnuti, udariti (osb. vrebajuć na koga);* * Orestes incautum; *praegn. sgoditi, pogoditi, ubiti,* † aves; * alqm in latus, *raniti. b) primiti, primati, dočekati, prihvatiti [koli čovjeka, osb. gosta, prijatelja, koji ti je ravan (sr.* recipio), *toli stvar, bila dobra ili zla; sr.* accipio, nanciscor], alqm ex fuga; scaphis excipi; Hirrum cum sex legionibus, *dozvati, prikupiti k sebi;* alqm clamore, plausu; † adventum alcjs incredibili honore; alqm = *primiti na stan, pogostiti;* * alqm hospitio, † hospitaliter, † epulis; terra, patria alqm exc.; * silva ferum; vulnera, *dopasti ranâ,* tela, * ictus, *dobiti;* * porticus Arcton = *leži prema sjeveru;* dolores, pericula, invidiam; laudem ex alqa re; *(Nep.)* has partes; rem publicam, *obranu itd. na se uzeti. Odt. sjetili primiti, čuti, osjetiti, slušati, odtl. i* † *pisati (za kim),* versus; orationem; *navlast. sluhom što prisutni govore uloviti, ponajv. hotimice i potajno, prisluškivanjem doznati, pri-, osluškivati, slušati, čuti,* rumores; sermonem eorum; nihil citius (maledicto) excipitur; *(Quint.)* utor verbis iisdem quae ex Afro Domitio juvenis excepi; *takodjer što god u stanovitom smislu primiti, shvatiti, razumjeti, tumačiti si,* assensu populi excepta vox; † sententiam gravius; † alqd comiter. *c) odoljeti, podnositi, održati,* quae (sublicae) omnem vim fluminis exciperent; impetum hostium; vada. *d) = nakon ili izza česa sliediti (glede na vrieme ili red), priklopiti se, pridružiti se, nadoći, nastati, za-, izmieniti,* pestilens aestas tristem hiemem; *absl.,* turbulentior inde annus exc.; legionem, alios; *takodjer za kim rieč prihvatiti,* alqm. *e) nastaviti (što si rek bi od drugih primio),* proelium dubium; memoriam viri. *f) predstojati, čekati (značeć uz to, da stvar koga drži ili mu zadaje posla), dogoditi se, zapasti, zadesiti, snaći,* qui eventus quosque exciperent, *Caes.;* bellum grave, via, labor, seditio eum exc., *Liv.;* casus me, *Virg.*

excĭtātus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* excito] *živahan, žestok, jak, silan, velik,* sonus; clamor excitatior.

ex-cĭto, 1. *1) iztjerati, izagnati, izgoniti, uztjerati, probuditi, uzkrisiti, dignuti; izazvati, izazivati, pro-, pozvati,* alqm a porta, vox illa me foras, *Plaut.;* alqm a mortuis, ab inferis; * unde animae excitantur; * Simonidem; clamore excitatum praesidium Romanorum, *dozvan, doveden;* exc. feras, *krenuti, dići, iztjerati;* * cervum nemorosis cubilibus. *2) dići, po-, uzdići, dizati, činim ustati, pozvati koga da ustane,* vapores ex aquis; * pulverem agris; excitati curiâ excesserunt; exc. reum; triarios, *na boj; na sudu,* recitatores; lectores; testes, *na svjedočenje;* me primum excitatum jussumque dicere; † alqm spectaculo; *podići, sagraditi, postaviti,* turrim; sepulcrum; * aras; *ob ognju, činim planuti, uz-, razpiriti,* ignem; incendium; sarmenta excitantur culturâ, *djakaju, bujno rastu; tp. a)* excitata fortuna, *dižuća se, stojeća sreća (protivno* inclinata). *b) duševno podići, ohrabriti, utješiti, razgovoriti, bodriti,* maestum ac sordidatum senem; afflictos; animum amici jacentem. *c) probuditi, pobuditi, obodriti, potaknuti, poticati, nagoniti, nagnati, podbadati, podžeći, razpaliti, uzbuditi, zametnuti, zadati, učiniti, uzročiti,* alqm e somno, somno; vigilem, † canes; alqm ad bellum, ad, * in virtutem; ad laborem et laudem; studia hominum; alqm cunctantem et diffidentem; excitatus praemiis, studio alcjs; mo-

tus in animis hominum vel excitare vel sedare; * iras; laudes, suspitionem, plausum, tragoedias, risus, amores, (Cael. u Cic. ep.) varios sermones; alcui memoriam, obnoviti.

exclāmātio, ōnis, f. [exclamo] kano rhetor. figura, uzklik.

ex-clāmo, 1. 1) absl. (iz svega grla, na sva usta) vikati, kričati, kriknuti, viknuti, zavapiti, quam maxime; majus; Latine; contiones, klicati, glasno povladjivati. 2) na glas zvati, uzkliknuti, vikati, viknuti, kričati, s acc. c. inf., Com.; s ut; u upravnom govoru, mihi libet exclamare: pro deum etc.; † alqd = glasno besjediti; (Anton. u Cic.) alqm, zvati čije ime.

exclūdo, si, sum, 3. [ex-claudo] 1) izključiti, vrata zatvoriti pred kim, ne pustiti unutra, odbraniti, uzbiti, odtjerati, odbijati, ne pripustiti, alqm istinc, Ter.; * poëtas Helicone; * ictus (žestoke zrake sunčane); alqm moenibus, a portu; exclusi eos, ne pustih ih k sebi; o mjestu: oddieliti, oddvojiti, odlučiti, locum; † partes urbis; † partem operibus a reliqua parte urbis. Odt. tp. a) izključiti od čega, zabraniti-, uzkratiti komu što, ne pustiti koga doći do čega, alqm ab hereditate; ab extremo conspectu liberum; his praemiis et honoribus; Crassus tres legiones decernit nec excludit (ne izključi) Pompejum. b) izključiti, ukloniti, iztjerati, odagnati, alqm a re publica; petitorem; cupiditatem; actiones; ne exceptione excluderetur. c) zapriečiti, presjeći, prepriečiti, alqm a re frumentaria, a reditu, a navigatione; cohortes ab acie; temporibus excludi; amicitia nullo loco excluditur; opes excludunt (izključuje, prieči) amicitias fideles. 2) izbiti, oculum, Com., na pose izleći, izvesti, pullos ex ovis; a quibus (matribus) pulli exclusi sunt; † excludi, izleći se, o pilićih.

exclūsio, ōnis, f. (riedko) izključenje, Ter.

excōgĭtātio, ōnis, f. [excogito] izmišljanje, izmišljenje, izumljenje.

excōgĭtātus, adj. [partic. od excogito] izabran, po izbor, izvrstan, excogitatissimae hostiae, jedn. Suet. Cal. 22.

ex-cōgĭto, 1. izmisliti, izmišljavati, iznaći, pronaći, alqd; † alqd in alqm; † non excogito cur etc.; absl.

ex-cŏlo, etc. 3. 1) (pomno) ob-, izraditi, izrezati, izklesati, uresiti, ukrasiti, izkititi, poljepšati, * excultae opes; † marmoribus parietes; † circum marmoreis carceribus auratisque metis; † urbem; † regionem ad luxum, † orationem; † monumenta refecta et exculta. 2) tp. a) izobraziti, obrazovati, ugladiti, oplemeniti, usavršiti, dotjerati, animos doctrinâ; ingenia disciplinis; * vitam per artes; se philosophiâ; exculti sumus ex agresti vita ad humanitatem; haec aetas exculta; omni vitâ atque victu excultus; an exitus hominum Atheniensium beneficio excoli potuit, oratio non potuit? † artibus studiorum liberalium excoli. b) † učiniti uglednim, uzvisiti, slaviti, gloriam; alqm ornare excolereque. c) * počitati, štovati, klanjati se komu, alqm; deos.

ex-cŏquo, etc. 3. 1) * izkuhati, ukloniti, vitium metallis, omne per ignes vitium; terram, raztrošiti; ferrum t. j. kaliti, Ov.; tp. (Com.) malum alcui, izviti, izmozgati, skuhati. 2) staliti, iztopiti, izsušiti, arenas in vitrum, Tac.; tam excoctam reddam atque carbo est, Ter.

excors, dis, adj. [ex-cor] bez glave, bez razuma, bezuman, lud, nerazuman (sr. vecors).

excrēmentum, i, n. [excerno] (kasno) što se iz tiela izlučuje, nečist, oris, slina; excrementa oris aut narium (bale).

ex-cresco, etc. 3. iz-, od-, uzrasti, uzrastati, dizati se, podići se, excreti haedi, odrasli, veliki; † in haec corpora quae miramur; † a fundo maris in altitudinem opus excreverat; † in dexteriore latere ejus caro; † tp. litium series ubique majorem in modum excreverat, naraste, ote mah.

excrŭcĭābĭlis, adj. [excrucio] vriedan-, dostojan da se udari na muke, Plaut.

ex-crŭcio, 1. 1) iz-, namučiti, mučiti, kiniti, nakiniti, namučiti koga mukâ, alqm igni atque omnibus tormentis, alqm vinculis ac verberibus atque omni supplicio; alqm fame vinculisque; Adherbalem excruciatum necat; za šalu (Plaut.) exc. diem, rek bi ubiti, razuzdano provesti; i physički mučiti, izmučiti, moriti, fumo excruciatus; † exc. doloribus. 2) tp. iz-, namučiti, mučiti, kiniti, uznemirivati, ipsus se exc., id ego excrucior, hoc sese exc. animi, Plaut.; haec sunt, quae me excruciant, Ter.; * excrucior; temeritas et libido et ignavia semper animum excruciant; ne te quoque excruciem; nec meae me magis miseriae excruciant quam tuae; ille magis honore quam injuria sui excruciatus.

excŭbiae, ārum, f. 1) ležanje izvan kuće, Plaut. 2) straža = bdienje, čuvanje ili straženje straže, navlast. o vojnicih (obdan i obnoć; sr. vigiliae), excubiae, vigiliae; * † agere ex. alcui, stražu stražiti, biti na straži kod koga, * vigilum canum; * divum aeternae (o vječnoj vatri). 3) straža = stražari, Tac. Suet.

excŭbĭtor, ōris, m. [excubo] stražar, straža.

† **excŭbĭtus**, us, m. [excubo] straženje, straža, ležanje na straži.

ex-cŭbo, etc. 1. (riedko) 1) izvan kuće-, pod vedrim nebom ležati, -spavati, armati in agro. 2) stražu stražiti ili čuvati, na straži ležati, -biti, stražiti, legiones in armis (pod oružjem), pro castris, ad mare; in porta; ad portum, o brodovih, * per muros; * Cerberus ante fores; * Cupido in pulchris genis, ležka = rado boravi. Odt. 3) tp. bditi, ne spavati, budan biti, brinuti se, skrbiti, starati se, pro alqo exc. et vigilare; sapiens semper excubat animo; consilio, labore; (Planc. u Cic. ep.) curam rei publicae apud vos excubare, ne spava.

ex-cūdo, etc. 3. 1) * iz-, ukresati, iztjerati, scintillam silici; silicis venis abstrusum ignem. 2) tukući napraviti = skovati, kovati, * aera; † ferrum; odt. tp. u obće umješno napraviti, sgotoviti, sastaviti, načiniti, pismeno, aliquid Ἡρακλείδειον; † unum librum; † effinge alqd et exc., quod etc.; * ceras.

ex-culco, 1. [ex-calco] (riedko) 1) iztabati, izgaziti, iztjerati, Plaut. 2) ugaziti, sgaziti, sa-, nabiti.

ex-cūrātus, adj. [partic.] pomno gojen, -dvoren, dobro obskrbljen, izabran, Plaut.

ex-curro, cŭcurri (riedko curri), cursum, 3. I) intrans. 1) iztrčati, protrčati, pohrliti na polje, potrčati odkuda, izletjeti, aliquis excurrat (sc. domo); ut ante me excurrerent; ad alqm; in publicum; in Pompejanum, navratiti se; † fons exc. ex summo cacumine montis, izvire; (Plaut.) in malam crucem, ići-, otići do biesa. Na pose u vojn. govoru, provaliti, izpasti, navaliti, nahrupiti od kuda, omnibus portis; ex Africa; in fines Romanos. tp. a) quorum animi spretis corporibus evolant atque excurrunt foras; orationem pariter cum sententia excurrere, teče jednako sa . . ., campus in quo excurrere (pokazati se) virtus possit. b) iztrčati = stršiti, viriti, prostirati se, paeninsula ab intimo sinu, * Sicania in aequor; u govoru, izticati se, productiora alia et quasi immoderatius excurrentia. c) zastraniti, zaći, oratio longius. II) trans. (riedko) protrčati, prope jam excurso spatio, Ter. Adelph. 5, 4, 6.

excursio, ōnis, f. [excurro] 1) iztrčanje, iztrkivanje, izšetanje, brzo koračanje prema slušateljem, exc. oratoris rara esse debet; † izlet iz grada na selo; pren., prostor, polje, in quibus (vacuis tabellis) libera adjiciendi sit excursio, Quint. 10, 3, 32. 2) Na pose milit. t. t. četovanje, provala, navala, napad, nasrt (prema tomu da li se gleda na terminus a quo ili na terminus ad quem), nostri crebras exc. ex oppido faciebant; excursio nocturna Catilinae; u prilici, prima exc. orationis.

excursor, ōris, m. [excurro] (riedko) milit. t. t. (upr. iztrkivalac), uhoda, puckaralac, čarkaš.

excursus, us, m. [excurro] iztrčanje, 1) odjedrenje, izviranje, izlet, † navigiorum, † fontis; * apum. 2) kano milit. t. t. četovanje, nasrt, navala, provala; tp. † zastranjivanje u govoru, digressija.

excūsābĭlis, adj. [excuso] što se može izpričati, oprostiv, * delicti pars.

† **excūsāte**, adv. s comp. excusatius, bolje izpričano.

excūsātio, ōnis, f. [excuso] izpričavanje, izgovor, izprika, s gen. subj., alcjs; s gen. obj., čim, radi čega, peccati; oculorum; aetatis; † accepta aetatis excusatione ab Artabazo.

† **excūsātus**, adj. [partic. od excuso] izpričan.

excūso, 1. [ex-causa] 1) izpričati, izgovoriti, se alcui ili apud alqm; se de alqa re; volo me excusatum alcui; exc. tarditatem literarum; † verba alcui, kod koga; judex excusatur Areopagites esse, izpričava se tim što itd.; * habere excusatum, držati koga izpričanim; ignorationem nunquam antea visi regis excusans, izpričavajuć se radi nepoznanja kralja Tim, što ga nikada prije nije vidjela, Curt. 3, 12, 17. 2) izgovarati se, izpričavati se čim, zavrzivati što, morbum, valetudinem; s acc. c. inf., Plaut. Suet.; s quod, Tiberius, quod supremis in matrem officiis defuisset, magnitudinem negotiorum per literas excusavit, Tac.; hominem Germanos nunquam satis excusaturos, quod inter Albim et Rhenum virgas et secures et togam viderint, Tac. ann. 1, 59.; absl., izpričavati se, † tp. (alcui) alqd, izpričavajuć se odkloniti, odbiti, uzkratiti, medial. excusare (se), excusari; cui excusari mallet, čemu bi se volio ukloniti, -oteti.

excŭtio, cussi, cussum, 3. [ex-quatio] 1) iz-, s-, otresti, iz-, s-, porinuti, sturiti, iz-, sbiti, iz-, sbaciti, literas in terram; ancoram e nave, baciti, spustiti; * pulverem digitis, obrisati; † oculum; (Plaut.) cerebrum alcui; equus equitem; † jugum; † currus excutiebant eos, a quibus regebantur; † alqm e puppi; tp. * magnum deum pectore, o Sibylli, braniti se od nadahnuća boga; * Junonem (udahnutu od Junone odluku) pectore. Na pose a) milit. t. t. koplja, striele i nal. bacati, pustiti, izpustiti, odapeti, odapinjati, glandem, Liv.; † tela; † sagittam; † hastas tormentis; † lapides fundis; † tela tormentis in alqm; † tormenta, sr. u nas „izbaciti, izpaliti pušku“. b) iztjerati, prognati, * alqm patriâ; * excuti cursu, (na moru) s pravca zaći, zanesen biti; (Ter.) se, odnašati se; i iztjerati, izgoniti, iztištiti, lacrimas, Ter., sudorem, Nep.; * risum sibi, nasmijati se; * somno excuti, prenuti se, trgnuti se iza sna, iz sna prodrman biti. c) izasuti, izasipati, sasuti, izliti, izlievati, saliti, iz-, sbaciti, † procellae excusserunt imbrem; † nec ulla vi excuti poterat (arena); † excussis etiam radicibus; * excussi manibus radii, izpadoše iz itd. d) iz-, pro-, odtjerati, prognati, ukloniti, upr. u prilici * onus (plod utrobe) = prerano roditi, iztrgnuti, izbiti diete iz utrobe, * Teucros vallo; * metum de corde; * somnum; † ebrietas excutitur, nestane, mine; † Senecam, izbaciti, izbrisati (izmedju onih pisaca, koje treba čitati); * Chloën, odvrći, odagnati; * alqm propriis (negotiis), iztisnuti, odagnati; studia de manibus; excussis deliciis (sc. ex manibus, Cic. Verr. 4, 23, 52.); opinionem; † conceptae mentis intentio morâ et interdum iracundiâ excutitur; odt. otieti komu što, * agnam ore lupi; * lišiti, * alqm scaeptris; navis excussa magistro; * uništiti, foedus. e) * opružiti, na-, razapeti, širiti, brachia; excusso lacerto; rudentes, razmotati. 2) tresti, mahati, stepati, * caesariem, * pennas; na pose pretresti, pretražiti odielo (ili onoga, koji ga nosi), pallium, Plaut.; non excutio te; odt. tačno iztražiti, izpitati, izvidjeti, alqm; illud; verbum; * puellas; † delata.

exdorsuo, 1. [ex i dorsum] po-, izvaditi kosti iz (ribe), Plaut.

exec . . . gl. exsec.

ex-ĕdo, etc. 3. 1) iz-, pojesti, iztrošiti; posl. tute hoc intristi (intrivisti), tibi omne est exedendum, moraš sve platiti, sve posljedice trpjeti; alqm, proždrieti, potepsti čiji imutak, Ter. 2) izjesti, iz-, razglodati, progrizti, izdubsti, exesis posterioribus partibus versiculi; † monumenta vetustas exederat; † exesus locus; † Cyclopum exesa caminis antra Aetnaea; tp. izjesti, satrti, razgrizati, izmučiti, mučiti, aegritudo exest animum; * penitus

maestas exedit cura medullas; † animos cogitationibus; *(Tac.)* quae per tot annos exedere rem publicam; * media de gente Phrygum urbem nefandis odiis, *iztriebiti, uništiti.*

exĕdra, ae, *f.* [ἐξέδρα] *na pola okrugla, sprieda otvorena od ozgor svedena dvorana, sa sjedali uz stienu, za predavanja i znanstvene razgovore, sbornica, govorionica.*

exĕdrium, ii, *n.* [ἐξέδριον] *dem. od* exedra, *jedn. Cic. fam.* 7, 23, 3.

exemplar, āris, *n.* [exemplum] *1) primjer* (*bolji od drugih; sr.* exemplum), *izgled, uzor,* antiquae religionis; * exemplaria Graeca; * ad ex. Siculi Epicharmi; † ad ex. primi libri; *riedko primjer, koji stoji uz druge, odt. 2) prilika,* verum amicum qui intuetur, tanquam exemplar intuetur sui; *i priepis, priepisak, copija.*

exemplāris, e, [exemplum] *subst.* exemplares (*sc.* libri), *priepisci,* omnium literarum, *jedn. Tac. hist.* 4, 25.

exemplum, i, *n.* [*mj.* exempulum *od* eximo] (*što se izvadi iz množine istovrstnih stvari, da se po tom poznadu zajednička svojstva, primjer izmedju mnogih; sr.* exemplar, auctoritas), *1) primjer (kojim se može ili mora kušati, potvrditi ili razjasniti kakvoća, dobrota, pravost ili istinitost koje stvari), izgled, dokaz, slučaj,* vitiosi principes plus exemplo quam peccato nocent; exemplum crudelitatis; earum rerum exemplum capiebat ex similitudine ineuntis aetatis, *primjer ili dokaz za to uzimaše iz sličnosti mladih godina;* contra vetustatis exempla; novum in republica ex. introducere; ex. rei habere, instituere; exempla sumere ex numero illorum; confirmas illud exemplo quod affers; exemplo Titii, *ugledavši se u T.;* fecit illud pessimo exemplo, *te tim dao vrlo zao primjer;* hisce ego rebus exempla adjungerem, nisi etc.; magna ex. casuum humanorum; ex. insigne mutationis rerum humanarum; *(Tac.)* imperatore genitam sororemque ejus qui rerum potitus sit, et conjugem et matrem fuisse, unicum ad hunc diem exemplum est; exempli causâ, gratiâ *(u clas. latinštini samo u podpunoj izreci uz glagol),* exempli c. paucos nominavit, *primjera radi, za primjer;* exempli causâ illud nomen in aliquot libris invenerant, *da navedem primjer;* unam rem exempli gratiâ proferre; † in exemplum. *Na pose poučan ili zastrašan primjer, kazan drugim za strah,* superioris aetatis exempla; hujus urbis exemplo; exemplum severitatis edere; ut arcendis sceleribus nobile ex. esset; mala *(zlo uporavljeni)* exempla; omnia exempla cruciatusque in alqm edere, *svakojako kazniti i mučiti koga drugim za strah;* statuere exemplum in alqm *(Ter.),* in alqo; exempla in eum fient, *kazniti će se tko drugim za strah iliti exemplarno, Ter.;* exempla in alqm facere *(Com.),* edere; † exemplo supplicii deterrendos reliquos existimavit; *(Tac.)* omne magnum ex. habet aliquid ex iniquo; mereri novissima ex.; *odt. a) primjer = postupanje, pravilo, naredba, mjera, način (kojega se valja držati ili mrziti),* alqd aliorum exemplo institutoque facere; more et exemplo populi Romani; quaestionem habuit eodem ex. quo etc.; ut hujus urbis jura et exempla corrumperes, *práva i izglede;* † singulare omnium saeculorum exemplum ausae; eodem exemplo totam urbem circumiri posse, *na isti način, kako su s jedne strane podigli nasip. b) o spisu i nal., sadržaj, izraz, oblik,* literae allatae sunt hoc ex.; epistolarum exemplum; literas uno ex. ad alqm dare. *c) ponačinjena stvar, naličina, slika, obraz, portrait, tvorilo,* pingere ex., *Plaut.;* superposuit altissimam turrim in exemplum *(na način)* Alexandrini Phari, *Suet.; u slikarstvu i kiparstvu, izvornik, original,* ab animali exemplo *(protivno* mutum simulacrum); *priepisak, copija,* tabulae eodem ex., *istoglasne, sudarajuće se sa svim (s izvornikom);* ex. epistolae Domitii supposuit; *obrazac, primjerak, formular, nacrt, concept,* literarum; ex. in pila lapidea incisum. *2) odnosno dobar ili svrsi shodan izgled, uzor, ugled, primjer,* ex. innocentiae; proponere ex. ad imitandum; *(Ter.)* capere de alqo, sumere ab alqo exemplum; in oculis exemplum erat Q. Fabius; cum Vario speciosum exemplum Fabium objiceret.

exentĕro, 1. [ἐξεντερίζω] *1) (kasno) izvaditi drob komu, izporiti,* leporem. *2) (Com.) tp. a) izprazniti, iztresti,* marsupium alcjs. *b) mučiti,* alqm.

ex-eo, ii (īvi *riedko*), ĭtum, īre, *I) intrans. 1) iz-, otići, iz-, odlaziti, poći, polaziti,* hinc ab Thaide, *Ter.;* hinc, *Nep.;* ex oppido; de triclinio; de finibus; a patria; portâ, domo; * statione; de, ex navi; Ostiae, *izkrcati se u Ostiji;* in terram, *izaći, stupiti na kopno;* in solitudinem; * e conspectu, *v.* conspectus *1);* * multis e visceribus sanguis; * cruor; * amnis, *izlije se;* * per septem portus in maris aquas, *utjecati, izlievati se;* ex. ad alqm, *Ter.;* ex. obviam; exitur; non posse clam exiri; sors, nomen ex., *izadje, izvuče se, kod ždrebanja;* * de stamine pampinus; * arbor stirpibus ab imis, *tjera, raste;* * colles exire videntur; * cruribus auras in aetherias, *dizati se, uzdići se;* * exiit ad coelum arbos, *podiže se. 2) Na pose a) o vojsci, otići, poći, od-, polaziti, odmarširati, krenuti se, dići se, uljezti, unići,* in provinciam; ad pugnam; in aciem; exeunt paludati; *(Com.)* classis ex., *odjedri; tp.* ex. de, e vita, *preminuti, umrieti;* e ludo alcjs; nihil tale ex. ex ore ejus = *ne izusti oń;* e patriciis, *izstupiti izmedju p.;* ex. de potestate (*sc.* mentis), *s uma sići;* ex. aere alieno, *osloboditi se. b) o posljedku, uspjehu, resultatu, izaći, izpasti, uspjeti,* libri ita ex., *tako izpadnu, jesu takve, kad su gotove;* * urceus ex., *izadje;* * statuâ taciturnius exit. *c) prodrieti u javnost, izaći u sviet, -medju ljude, pronieti se medju sviet, raznieti se, razglasiti se, pročuti se,* fama exiit, *otide-, puče glas;* libri exierunt; oratio mea exire atque in vulgus emanare poterit, *u Nep.* exiit in turbam *s acc. c. inf. d) o vremenu, izteći, minuti, biti na izmaku,* dies indutiarum exiit; exeunte anno quinto; * ex. in hunc mensem, *padati-, pasti na ovaj mj. II) trans. 1) prekoračiti, prestupiti, izaći-, prieći preko čega,* limen, *Ter.;* * modum. *2) * ugnuti se, ukloniti se, ugibati se, umaći se,* tela oculis; vim viribus.

exĕquiae, etc. *gl.* exsequiae.

exerceo, cui, cĭtum, 2. [*po svoj prilici od* arceo] *upr. izobora, zatvorena mjesta izvesti, -iznieti. 1) neprekidno i jako gibati, -kretati, sveudilj zabavljati, dati posla komu, pretjerati, tjerati, goniti itd.,* pugnos in te exercebo, *Plaut.,* ego te exercebo hodie, ut dignus es, servos, *Ter.;* * famulas ad lumina longo penso; * tauros; * equos aequore campi, *igrati;* * turbinem magno in gyro vacua atria circum, *goniti po . . .;* * apes exercentur; * (Maeandros) assiduas aquas; * exercita cursu flumina, *bez prestanka tekuće;* * qualis undas Auster, *bije;* * ignem Euri; * assiduis brachia telis; * manus; * linguas litibus. *Odt.* * *težati, obradjivati, preriti, razrovati,* solum presso sub vomere; humum in messem; paterna rura bobus suis; ferrum, *marljivo kovati,* telas, *marljivo presti. 2) tp. a) mnogo posla zadavati, zabavljati, tjerati, progoniti, uznemirivati, mučiti, kiniti, biti,* alqm; ambitio ex. animos hominum; meos casus, in quibus fortuna me vehementer ex.; promulgata lex exercuit civitatem; candidati exerciti omnibus iniquitatibus; exerceri de praedio, *imati mnogo briga s imanja,* * exerceri poenis, curis. *b) neprestanom radnjom zabavljati, vježbati, iz-, uvježbati, uvještiti, obrazovati, izobraziti,* juventutem; corpus; membra, in hoc vocem et vires suas; ingenium; memoriam, stilum; se venatione, quotidianis commentationibus, in subitis dictionibus; pueri discunt, exercentur; adolescentes ad copiam rhetorum exercentur; *na pose kano milit. t. t. vježbati,* ex. copias, remiges; Macedonas in armis; regem adversus Romanos; exerceri armis, *vježbati se u oružju;* in venando; ex. se in curriculo; se Jovi; se hoc genere pugnae; ludicra *exercendi* aut venandi *consuetudo;* ceteris in campo *exercentibus, dok su se ostali vježbali. 3) izvršivati, tjerati, držati, imati, opravljati, upravljati, baviti se, mnogo zabavljati se čim, zanimati se,* medicinam; † cauponam; † officinam promercalium mercium; artem; jus civile; judicium; quaestionem inter sicarios, quaestionem liberius, aspere violenterque, *držati;* vectigalia, *upravljati;* legem confestim exerceri; avaritiam in alqm, in alqo, *tvrd, skup biti prema . . .;* gratiam in illa re, *dopuštati;* inimicitias cum alqo, *biti u neprijateljstvu s kim;* victoriam foede in captis, *t. j. nemilo postupati sa zarobljenici;* regnum in plebe, ex. familiariter inimicitias; victoriam, *okoristiti se p.;* fortuna exercet *(pokazuje, vrši)* in alqo vim suam; * iras; * dura imperia; † justitiam; metalla auri atque argenti, *vaditi dohodak iz . . .;* † vineas, campos curare et ex., *obradjivati, težati, raditi, uraditi;* † Africam et Aegyptum; † studiosius mare quam terras; * arma, *vježbati se u oružju;* † arma contra patriam, *nositi;* † fretus bellis, quae secunda adversum circumjectas nationes exercuerat, *vodio;* * palaestras; * cantus, *pjevati;* * balatum, *blejati, meketati;* * choros, *izvoditi, igrati;* * pacem, *obdržavati;* * hymenaeos, *obdržavati, slaviti;* * vices, *izmjenjivati se, izmjenice obavljati službu;* * labores in cassum, *podnositi;* * diem, *dan preraditi, dnevni posao obaviti;* † maestam vigilantiam et malas curas.

exercĭtātio, ōnis, *f.* [exercito] *1) vježbanje, vježba,* juventutis; superiorum pugnarum; (*Quint.* 10, 7, 25.) illa ex. cogitandi, *koja sastoji u razmišljanju; i uvježbanost, vještina,* dicendi *(opp.* ratio, *theorija);* superiorum pugnarum in armis. *2) izvršivanje, činjenje, tjeranje,* virtutum; stuprorum et scelerum.

exercĭtātus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* exercito] *1) vrlo-, kako valja zabavljen,* agris subigendis; facilius (famem fert) inexercitatus quam ex. homo; *vrlo uvježban, vješt, vičan,* in armis, in uxoribus necandis; lictores ad pulsandos verberandosque homines exercitatissimi; homo et in aliis causis ex. et in hac multum et saepe versatus; Etrusci ostentorum exercitatissimi interpretes. *2) vrlo uznemiren, -uzburkan, -mučen, tišten, nepovoljan,* curis ex. animus, * Syrtes noto; † non sane alias exercitatior Britannia fuit.

exercĭtium, ii, *n.* [exerceo] *(riedko) vježba, vježbanje,* militum, *Tac.*

exercĭto, 1. [*intens. od* exerceo] *(riedko osim partic.* exercitatus), *(svojski) vježbati, uvježbati,* corpus atque ingenium, *Sall.*

exercĭtor, ōris, *m.* [exerceo] *tko koga u čem vježba, učitelj, Plaut. Trin.* 4, 3, 9.; *uznemirivalac, Plaut. Trin.* 2, 1, 4.

1. exercĭtus, *adj.* [*partic. od* exerceo] *mučen, uznemirivan, izkušan, mučan, trudan, težak, nesretan,* quid laboriosius, quid magis sollicitum, magis exercitum dici potest? * Iliacis fatis; * curis; * adversis rebus; *(Tac.)* aestates; militia.

2. exercĭtus, us, *m.* [exerceo] *1) vježba, Plaut. 2) uvježbana momčad, vojska (ordija)* (*u obće; sr.* acies, agmen), fortissimorum militum; paratus atque instructus; ex. pedester, *pješadija, pjehota;* terrestris; navalis; tiro; † veteranus; *pl. navlast. pješadija u opr. sa konjaničtvom,* exerc. equitatusque, *ili kopnena vojska u opr. sa brodovljem;* * *jato, množtvo u obće.*

exhālātio, ōnis, *f.* [exhalo] *izparivanje, izhlapljivanje,* exhalationes terrae.

ex-hālo, 1. *izparivati, izhlapiti, odušivati, izdahnuti,* * nebulam; crapulam, vinum, *t. j. o-, raztriezniti se;* * vitam, * animam = *pustiti, izpustiti dušu, samo* exhalare, *jednom Ov. met.* 7, 581.

ex-haurio, etc. 4. *1) izcrpsti, crpati,* sentinam. *2) o netekućinah, ukloniti, izvaditi, izbaciti, izkopati, oduzeti i nal.,* manibus terram; * humum; pecuniam ex aerario; praedam ex agris; uno Catilina exhausto; *tp.* sibi vitam, *zadati si smrt;* partem ex laudibus; alcui amorem, dolorem; poenas, *osvetiti se. 3) izcrpsti = izpiti, izprazniti, očistiti,* fossas cloacasque; *(Just.)* puteos; poculum, *iztjerati čašu;* vinum, aerarium; urbs assiduis exhausta est funeribus, *opustje; tp. a) izcrpsti, iz-, potrošiti, izjesti, oslabiti, uništiti, upropastiti,* homines sumptu, plebem impensis, facultates patriae; sermo hominum exhaustus est, *t. j. prestade;* † vires, † corpora; † pudorem; actionem. *b) iz-, do-, svršiti, podnieti, pretrpjeti, izvesti,* mandata; vim aeris alieni, *izplatiti;* labores, tantum laboris, dura et aspera belli, *Liv.;* * periculum,

* bella; * poenarum satis est exhaustum; * alqd bellando; * *subst.* exhaustum, labor, cui nunquam satis exhausti est = *koji se nikad ne može svršiti;* † noctem, *provesti.*

ex-hērēdo, 1. *razbaštiniti, izključiti od nasljedstva,* alqm.

ex-hēres, ēdis, *adj. bez baštine, izključen od nasljedstva, razbaštinjen; u šali* facere alqm exh. vitae suae, *lišiti života, Plaut.*

exhĭbeo, ui, itum, 2. [ex-habeo] *1) pružiti, podati, dati, pribaviti, dovesti, dopremiti, donieti, poslati; a) kano sudbeni t. t. dovesti koga na presluh, -odgovor i nal., iz-, donesti, navesti što,* pupillum, fratres; † testem; librarium illud legum vestrarum; † rationes; † testamenti tabulas. *b) izdati, izručiti, predati koga ili što, povratiti, osb. što tko proti pravu drži kod sebe,* omnia alcui integra; servum; † ad exhibendum formulam accipere. *2) tp. a) dati, podati, pružiti, prikazati, predstaviti, po-, ukazati,* populo Romano philosophiam; † populi R. oculis spectaculum; † pignus indicii; * querulos ore gemente sonos, *pustiti, izpustiti;* * linguam paternam *(drzovit jezik očev);* * artem, * solidum decus, *pravi sjaj;* * Pallada, *prikazao je P. = ukazao se kano P.;* * se alcui nudas *(o božicah);* † se adorandum adeuntibus; † veritatem, *iznieti; odt. i † u kazalištu i nal. prikazati, predstavljati,* comoediam publicis spectaculis; naumachiam; ad ferrum quadringentos senatores, *pod mač ili sablju okrenuti, posjeći. b) (djelom) pokazati, izkazati, izvršivati,* † alcui humanitatem; † se tribunum; † virtutem, † bellum, † pro fratre hostem; * fidem vocis; * fidem exhibent promissa = *potvrdjuju se, izpunjuju se;* † alcui fidem; † alcui ministratorem, *biti;* † professum adversus Phocenses ducem. *c) uzročiti, zadati; dati, pružiti, dozvoliti,* alcui negotium, molestiam, * curam; vias tutas, *učiniti;* * rem salvam; liberam contionem alcui, *Liv.,* † librum; † actionem alcui. *d) (kasno) uzdržavati, hraniti,* vitam misere, *kukavno živjeti,* alqm alimentis.

ex-hĭlăro, 1. *(riedko) razveseliti, razgaliti, razvedriti,* tam exhilaratam esse servitutem nostram; † alqm.

ex-horresco, rui, — 3. *1) intrans. sgroziti se, groza uhvati koga, uzdrhtati, prepasti se,* metu, *od straha,* in *(pred, od)* alqo; * aequoris instar. *2) trans. sgroziti se, sgražati se, uzbojati se, prepasti se od čega, žacati se,* * vultus amicos; † domini appellationem.

exhortātio, ōnis, *f.* [exhortor] *obodravanje, opominjanje, poticanje, Planc. u Cic. ep.;* † *pl.*

ex-hortor, *dep.* 1. *obodravati, bodriti, poticati, podbadati, hrabriti, pobudjivati, podžeći,* * alqm; * trepidos cives in hostem; * equos; * tauros in illum; * sese in arma; * dolentem; † alqm in hanc spem; † *sa* ut.

exĭgo, ēgi, āctum, 3. [ex *i* ago] *1) iz-, od-, protjerati, izagnati, oda-, prognati, izgoniti,* omnes foras, virum a se, *Plaut.;* uxorem, *Ter. Suet.;* pulsum hostem e campo; medio inter duas acies campo exiguntur quadrigae; eum quattuor cum servis domo exegerunt, *krenuše iz . . .;* claves ademit; exegit *(sc.* domo), *Cic. Phil.* 2, 28, 69.; reges ex hac civitate, exactis regibus; * tyrannos; cervam e montibus; † maculam, *izvaditi mrlju;* * otium; curas, *tjerati, zapuditi, Hor. carm.* 3, 14, 14. *(ini:* eximet); labore lassitudo omnis ex. corpore, *Plaut. Capt.* 5, 4, 4.; † pauci telis hostium exacti, *koji su se protukli kroz . . .; na pose a)* * *izlievati u more,* aquas. *b) zamahnuti, mahati, potegnuti čim,* ensem. *c)* * *zatjerati, porinuti,* validum ensem per medium juvenem. *d) raztjerati = razprodati, prodati,* agrorum fructus, *Liv.; pren., α)* exigi, *propasti* (ἐκβάλλεσθαι). *β) progoniti, mučiti,* Orestes exactus furiis ipse suis, *jedn. Ov. trist.* 4, 3, 69. *i sl. γ) novce, carinu, daće, porez, kamate i nal. iz-, utjerati, izgoniti, naplatiti, kùpiti, pobirati, zahtievati,* acerbissime pecunias imperatas; pecunias quae a colonis debentur; pecunias a civitatibus pro frumento; nomina sua; *(Hor.)* dum aes exigitur; vectigalia; pensionem; mercedem; equitum peditumque certum numerum a civitatibus; obsides ab alqo; vigiliae vicatim exactae; viam *(zahtievati da se cesta gradi)* tensarum atque pompae ejusmodi; sarta tecta sacris publicis *(sr.* sarcio); *odt. u obće zahtievati, iskati, tražiti (kano dug po strogu právu; sr.* posco, flagito), exspectabo ea quae polliceris, neque exigam; ab hoc certius natura quod dederat; omnibus ex rebus voluptatem quasi mercedem; a teste veritatem; promissum ab alqo; id quod petat; exigere magis quam rogare; longiores literas; * poenas de alqo *ili* alcui = *kazniti; (Liv.)* piacula ab alqo; ex. cogereque ex alqo, ut; hanc a te operam, ut; † ex., ut; † si ita res familiaris exigat; † cum res exiget; *i † (strogo) držati, odrediti, zakonom urediti, -ustanoviti,* gladiatorum pugnas severissime; disciplinam acerrime. *δ) željeti znati, pitati,* † causam tristitiae; * facta alcjs; † ab alqo, cur etc. *2) iztjerati preko čega =* * *proći, prevaliti, prieći,* mediam dies exegerat horam; Phoebus aestivos spatiosius ignes, *t. j. čini duge ljetne dane. Odt. tp. a) vrieme prevaliti, navršiti, svršiti, provoditi, provesti, proživjeti, probaviti, preboraviti,* exacta aetate, *na kraju vieka, veoma star, starovječan;* eodem anno Q. Fabius Max. moritur exactae aetatis; ante exactam hiemem; aestas exacta erat; * tribus aestatibus exactis; † exactos menses; *(Just.)* exactâ puerotiâ; † ullum tempus jucundius; † diem supremum noctemque; *(Sall. Tac.)* vitam; * tempus vitae; *(Ter.)* quo studio vitam suam te absente exegerit; *i podnositi, trpjeti,* aerumnam, *jedn. Plaut. Capt.* 5, 4, 12. *b) dotjerati do kraja, do-, svršiti, proživjeti, izvesti, izvoditi,* * monumentum aere perennius, *podigoh;* * opus; * carmina exacta; * versus; * per hiemes aestusque etc. spatiis quattuor annum; † commentarii ita sunt exacti, ut etc. *3) što god po kojem mjerilu tačno izmjeriti, odmjeriti prema čemu, omjeriti o što, vagnuti, u obće iztražiti, izpitati, prosuditi, ocieniti, izkušati* columnas ad perpendiculum; † pondus margaritarum sua manu; ad summam veritatem legitimum jus; ad vestras leges atque instituta ea

quae Lacedaemone fiunt; * rationem saporum; *odt. i aa) razpravljati, viećati, razmatrati, razmišljati,* haec exigentes *(sc.* inter se), *Liv.;* † quo (die) de his coram exigere possimus; * tempus secum ipsa modumque; *odt.* * non satis exactum *(stalno, sjegurno, izvjestno),* quid agam; * nec satis exactum est, corpus an umbra forem. *bb)* † *prema čemu urediti,* suo equorumque cultu ad luxuriam magis quam ad magnificentiam exacto.

exĭgue, *adv.* [exiguus] *oskudno, štedno, slabo, za nevolju, malo,* sumptum praebere, *Ter.;* frumentum ex. *(jedvà)* dierum XXX. habuit; nimis ex. *(tačno)* et exiliter ad calculos revocare amicitiam; ex. *(u kratko)* scripta est (epistola); celeriter exigueque dicere de etc.

exĭguĭtas, ātis, *f.* [exiguus] *oskudnost, malenkost, maloća, malina (glede na mjeru ili broj), neznatnost, kratkoća i nal.,* castrorum, pellium, copiarum, temporis; † fisci; † terrae; propter eorum exiguitatem, *jer nije važno.*

exĭguus, *adj. s * † sup. [po svoj prilici od* exigo *odmjeren, što je lako moći proračunati] oskudan, malen, neznatan, kuburan, tanak, kratak, maljušan, (glede na mjeru, broj, veličinu i nal.),* spatium; castra, † aedificia; pars terrae; exile et ex. cor; corpus, *vitko;* mus; * toga, *tiesna, uzka;* * torques; *subst.* exiguum campi, spatii, *malo, Liv.;* numerus oratorum; copiae; facultates; fructus; * census; † pabulatio; * *subst.* exiguum aquae; * exiguum tument vela; † vox, *slabahan;* * sonus; tempus; dies *(rok);* vita, *kratak;* * finis libidinum; † *subst.* exiguum temporis; exiguum dormire; *tp. ob obsegu, cieni, važnosti koje stvari, nevažan, malovažan, malen, neznatan, slab, loš,* † legata exiguissima; exiguis quibusdam finibus totum oratoris munus circumscribere; gyrus quidam; ex. significatio tuae erga me voluntatis; laus; * solacia; * munus; * elegi; † perquam exiguum sapere, *malo.*

exīlis [*namjesto* exigilis *od* exigo] *adj. s comp. 1) suh, tanak, mršav, mledan, vitak, tankovit, kuburan, oskudan, slab, kratak (protivno* plenus, pinguis, uber), pecudis jecur; bovis cor; *(Hor.)* femur; † ramus; solum ex. et macrum; † *o čovjeku. 2) Na pose* * domus ex., *siromašna, kukavna,* * domus Plutonia, *prazna, bez radosti;* * via; *(Nep.)* res exiles, *malena sredstva, -imutak; tp.* ex. oratio, genus dicendi, *suhoparan, mršav;* † *o govorniku,* (fiuntque pro) pressis exiles; *(Plaut.)* ex. omnium aegritudinum = *prost od itd.*

exīlĭtas, ātis, *f.* [exilis] *suhoća, mršavost, suhoparnost, oskudica, slaboća, oskudnost u besjedi (opp.* ubertas et copia).

exīlĭter, *adv.* [exilis] *suho, tanko, oskudno, tp. a) o glasu, tanko, slabo,* verba exiliter exanimata. *b) slabo, mlitavo, bez snage, suhoparno, u kratko,* jejune et ex. disputare; annales ex. scripti.

exilium *gl.* exsilium.

exĭmie, *adv.* [eximius] *izabrano, izvanredno, osobito, izvrstno.*

exĭmius, *adj.* [eximo] *1) iznimljen, izuzet, izključen,* tu unus ex. es; te illi unum eximium, cui consuleret, fuisse; *(Ter.)* neminem ex. habeo. *2) izabran, izvrstan, izvanredan, osobit, vrli, odličan,* ingenium; opinio virtutis; virtus; gloria; pulchritudo; spes; facies; haec.

exĭmo, ēmi, emptum, 3. [ex-emo] *1) s (više ili manje) localnim značenjem izuzeti, iznimiti, izvaditi, snimiti, skinuti, odnimiti, uzeti, oduzeti, ukinuti, brisati iz . . .,* † digito anulum; † alcui dentem; * caeco acervo; e rerum natura benevolentiae conjunctionem; alqm de numero proscriptorum; * alqm numero beatorum; alqm ex, de reis; diem ex mense; * exempta spinis de pluribus una; † turbae quamvis bonorum auctorum eximi; † se hominibus, *oddieliti se, odvojiti se od . . . Na pose a) izvaditi = osloboditi, izbaviti, oprostiti,* alqm tanquam e vinculis; agrum de vectigalibus; alqm ex obsidione *ili (Liv.) samo* obsidione, *osloboditi od obsade;* alqm ex culpa; se, reum fortunae ejus diei, crimine; cives servitio, servitute; rem miraculo = *uzeti stvari čudnost. b) uzeti, potrošiti, potratiti, provoditi, gubiti,* diem dicendo; calumniâ dicendi tempus; ea res illum diem; † tempus. *2) odnimiti, uzeti, oduzeti, odstraniti, ukinuti (što god dosadna, zla, ne upotrebiv sile; sr.* demo, adimo, aufero, eripio), id quod me angebat; eam religionem; † discrimen nationum; * dies festus atras curas, *tjerati,* * onus sollicitis animis; † alqm servitio, † morti, † crimini, *osloboditi koga od . . .;* † omnem cunctationem alcui; † tempora otiosae peregrinationi; *(Curt. Tac.)* exempta dubitatio est, ex. dubitatio; *(Tac.)* plurimis mortalium non eximitur, quin etc., *ne može se uzeti (vjera), da . . .*

ex-ĭnānio, 4. *izprazniti, izkrcati, iztovariti,* navem, agros, gentes, *oplieniti, opljačkati, porobiti, poharati;* civitas, † provincia exinanita; † regionem frumento; † ultimam aciem.

ex-inde *(skraćeno* **exin**) *adv. 1) (predcl. i kasno) u prostoru, odavle, odanle. 2) o (localnom) redu ili vrsti, na to, izza toga,* exin mari finitimus aër. *3) u izbrajanju ili susljedu (čredi) činâ itd., potom, onda, zatim, Tac. 4) u vremenu, na to, onda, poslije toga; (kasno) od onda, od ono doba. 5) causal., prema tomu (kako), Plaut.*

existĭmātio, ōnis, *f.* [existimo] *1) sud, mnienje o kojoj god stvari (pošto ju čovjek razmisli i njezinu pravu vriednost ili istinu uvaži; sr.* aestimatio), non modo ab iis, quorum judicium atque potestas est, sed etiam ab aliis, quorum tantum est existimatio; de omnibus nobis non illa tacita ex., sed vehemens et liberum populi R. judicium; communis, vestra ex. est; vir optimus omnium existimatione; *i (Suet.) čedno izuštena primjetba, -izjava, -mnienje. 2) mnienje, koje drugi o kom imadu, na pose dobar glas, ime, štovanje (koje se osniva na unutarnjem priznanju usljed osvjedočenja i suda; sr.* fama), bona; integra; magna; violare, oppugnare, laedere, offendere existimationem alcjs; facere alqd contra ex. alcjs; *i dobar glas = vjera, vjeresija,* debitorum.

existĭmātor, ōris, *m.* [existimo] *raz-, prosudnik, recensenat, kritik.*

existĭmo (existŭmo), 1. [ex-aestimo] *uvaživši*

prije odnošaje i unutarnju cienu kojega predmeta suditi-, sud izreći o njem (*sr.* aestimo) *1) ocieniti, cieniti, držati-, smatrati za što,* alqd flocci, *Plaut.;* magni ejus opera existimata est; *(Sulpic. u Cic. ep.)* omnia minoris; † magni ex. *s inf.;* alqm avarum, idoneum; te sapientem et appellant et existimant, *i drže te s razlogom za m.,* alqd turpe; *(Nep.)* magnum existimavit quaestum memorem gratumque videri; princeps oratorum existimatus est; in hostium numero existimari; utcunque haec animadversa aut existimata erunt. *2) scieniti, držati, misliti, mniti, biti toga mnienja, s acc. c. inf. u pass. s nom. c. inf., neosobno,* existimatur nescire rectum; huic milia DCCC in longitudinem esse existimatur; *(Ter.) c. quaest. indir.* quod ego nullo modo existimo; ita intelligimus vulgo existimari; bene *ili* male existimatur de alquo. *3) ocieniti, prosuditi, odlučiti, suditi,* quotidianae vitae consuetudinem, *Ter.;* ex eventu de consilio alcjs; exstant orationes, ex quibus existimari de ingeniis eorum potest; *c. quaest. indir.; navlast. kano liečn. t. t.,* ut Antistius medicus existimabat, *Suet.; subst.* existimantes, *kritici, prosudnici.*

existo *gl.* exsisto.

exĭtiābĭlis *i* **exĭtiālis,** e, *adj.* [exitium] *što je komu na propast, poguban, pogibelan, pogubonosan, zlokoban,* prodigiorum eventus exitiab., bellum exitiabile, tyrannus exitiabilis; exitus exitialis; * donum Minervae exitiale.

exĭtio, ōnis, *f.* [exeo] *izašašće, izlaženje, jedn. Plaut. Truc.* 2, 6, 30.

exĭtiōsus, *adj.* [exitium] *poguban, pogibelan, pogubonosan, nesretan, zlonosan, zlokoban,* conjuratio; exitiosum esse rei publicae; *(Tac.)* Otho luxu, saevitia, audacia rei publicae exitiosior dicebatur.

exĭtium, ii, *n.* [exeo] *1) propast, poguba, uništenje, zator, razor, razsap, nesreća (ne samo o živih stvorovih; sr.* pernicies), urbis; ego tibi exitio fui; *i u pl.* omnibus exitiis interii, *Plaut.;* metu crudelissimorum ex. carere non possumus; rapinis et incendiis et omnibus ex.; civitatum afflictarum extremi exitiorum solent esse exitus, *zadnje i posljednje nesreće. 2) meton. o čovjeku, koji koga upropasti, propast, nesreća,* * tuae genti.

exĭtus, us, *m.* [exeo] *1) izlaženje, izlaz, odlazak,* omni exitu et pabulatione interclusi; exitum sibi parare; asservare singulorum exitus. *2) izlazak, izlazište = mjesto (put), kuda se izlazi,* portarum; portus; aedificii; septem exitus ex domo fecerat; *u prilici,* quae plurimos exitus *(povodâ)* dant ad ejusmodi digressionem; exitus ab utroque datur *(obaviest)* conturbato errantique regi. *3) tp. a) izlaz, izmak, svršetak, prekret (katastropha), zaglavak, konac,* orationis; mimi, fabulae; argumenti; anni, oppugnationis; ad ex. adducere alqd, *svršiti, dotjerati do kraja;* ex. vitae; in exitu est meus consulatus; perditae civitates solent exitus exitiales habere; tristes ex. habere. *Na pose konac ili kraj života, preminuće, smrt,* humanus; boni bonos ex. habent, † exitus alcjs. *b) izlaz, svrha, uspjeh, cielj, posljedak, resultat, sudbina, sreća,* eventus causae et ex. rerum; victoriae, belli; haec omnia meliores ex. habebunt; ex. fuit orationis; ut nullus ex. imponeretur sermonibus; disceptatio sine exitu fuit; ad exitum perveniri non potest; * futuri temporis exitus; *posl.* * exitus acta probat.

ex-lex, ēgis, *adj. izvan zakona, bez zakona, koga zakon ne veže,* tu unus es exl.

ex-obsĕcro, 1. *silno moliti, zaklinjati, jedn. Plaut. As.* 1. 3, 93.

ex-ŏcŭlo, 1. *obezočiti, oči izbiti, lišiti očiju, Plaut.*

exŏdium, ii, *n.* [ἐξόδιον] *(upr. izlaz, zaglava) komična i vesela završna igra, osb. nakon atellanâ, za careva izza tragoedijâ prikazivana.*

ex-ŏlesco, ēvi, ētum, 3. *(upr. do-, uzrasti); tp. proći, minuti, izčezavati, nestati, prestati, izaći iz običaja, zastarjeti, propasti,* favor patris, *Liv.* † antiquitus instituta, † Graeci amictus, † rumor, † dolor, † disciplina per desidiam; *(Suet.)* paene jam exolescentibus literis.

exŏlētus, *adj.* [exolesco] *1) (dorasao do bluda), razpušten, razkalašen, (dječak) bludnik, djevoj,* scorta; exoleti; *(Tac.)* remiges. *2) zastario, nestao, što nije već u običaju,* exoleta vetustate annalium exempla; ex. jam vetustate odium; † *subst.* exoleta revocavit (*opp.* nova).

ex-ŏnĕro, 1. *1) razteretiti, iztovariti, izkrcati, snimiti-, skinuti breme, -trh, -tovar,* navem, *Plaut.;* † naves; † ventrem; † stomachum, *izčistiti se;* * colos, *izprazniti, oprěsti. Na pose a) (predcl. i kasno) osloboditi se koga, ukloniti, odpremiti, prognati,* alqm ex agro; multitudinem in proximas terras. *b)* * † se ex., *o riekah, izlievati se u more. 2) tp. osloboditi, oprostiti, odriešiti,* civitatem metu; liberare atque ex. fidem suam, *Liv.,* † animum sollicitudine, † se, *povjeriti se komu, kazati tajnu;* † conscientiam suam, *olakšati;* † exonerari laborum meorum partem, *da mi se odnimi, -oduzme itd.*

exoptābĭlis, *adj.* [exopto] *(riedko) što se može željeti, po-, zaželjen, veseo, Plaut.*

exoptātus, *adj. s comp. i sup. [partic. od* exopto] *željen, po-, zaželjen, ugodan.*

ex-opto, 1. *1) (predcl.) izabrati,* exopta id quod maxime vis tibi evenire. *2) po-, zaželjeti, željeti, žudjeti,* ea maxime; Samnitium adventum; pestem alcui; *s inf., s* ut; *absl.*

exōrābĭlis, *adj. s † comp.* [exoro] *koji se dade na-, umoliti, umoliv, umolan, izprosan, ublaživ,* iracundiae; illum minus esse ex.; * non ex. auro; illis in multorum saepe personam per gratiam et preces exorabilibus, *budući oni milostivni, blagi prema . . ., Suet. Aug.* 27.

exōrābŭla, ōrum, *n. (riedko)* [exoro] *čim se tko može umoliti, -nagovoriti, umolila, molbe, Plaut.*

exōrātor, ōris, *m.* [exoro] *tko što izmoli, izmolitelj, jedn. Ter. Hecyr. prol.*

ex-ordior, orsus sum, *dep.* 4. *početi, počimati, započeti, zasnovati, osnovati, osb. o tkaninah i nal., primiti se, latiti se, zametnuti,* facinus, *Plaut.,* pertexere quod exorsus sis; bellum a causa tam nefanda; dicere; † parricidia et caedes a Claudio; † tragoediam magno impetu; † orationem; * preces;

ab ipsa re; *absl.; partic.* exorsus *passiv. u Plaut.,* * **exorsa,** *n. a) početak, začetak, podhvat. b) početci govora, uvodi,* longa.

exordium, ii, *n.* [exordior] *upr. osnova (u tkalca) početak, začetak,* hujus mali; vitae; institutae rei publicae; * exordia primae pugnae; * exordia, *prva počela vasionoga svieta. Na pose početak besjede, uvod,* dicendi; *absl.;* * quae prima ex. sumat.

ex-ŏrior, etc. *dep.* 4. *1) izaći, izlaziti, uzaći, pomoliti se, pokazati se, podići se, dići se, nastati,* canicula; * sol; † nimbus; † ventus a mari; * exoriens annus; * *subst.* exoriens, *sc.* sol., *izlazeće sunce, jutro;* omnes exorti, *provališe;* promulgatio exoritur, *izadje; tp. a) odmah izza čega ili silom ustati, podići se, pojaviti se, pomoliti se, iznebušice i iznenada, kao što neprijatelj i nal., ili sasvim jasno pokazati se* (*sr.* orior), repentinus Sulla nobis; exortus est servus *(kano tužitelj);* Antipatri ratio ex altera parte; sic anuli beneficio exortus est rex Lydiae, *postade; kano osobina,* ego nunc paulum ex., *ustajem iz nesreće = pridižem se, oporavljam se, Cic. Att.* 7, 26.; id cum contigerit exoriatur *(roditi se)* amor necesse est. *b) nastati, postati, stati, poroditi se, poteći,* † flamma repente e silvis undique, *bukne;* † fremitus; mora; alcjs rei *ili* de alqa re fama, *porodi se, i s acc. c. inf., Liv.;* * discordia inter cives; honestum, quod ex virtutibus ex.; alius dominus ex conscientia peccatorum; timor; *(Ter.)* a Myrrhina haec sunt exorta.

exornātio, ōnis, *f.* [exorno] *ukrašenje, izkićenje, narešenje, nakit govora; kano rhetor. figura = razlaganje predmeta uz navod razlogâ.*

exornātor, ōris, *m.* [exorno] *izkitilac, ukrasitelj, kitilac,* rerum, *jedn. Cic. de or.* 2, 12, 54.

ex-orno, 1. *1) svim potrebitim obilato providjeti, -obskrbiti, -snabdjeti, opremiti,* vicinitatem armis. *Odt. na-, urediti, prirediti, naredjivati,* nuptias *(Plaut.), prigotoviti;* aciem; † classem; † tabernaculum alcui, *razapeti;* convivium; satis providenter pro rei natura; *naredbe učiniti, poprimiti mjere, Sall.;* hominem, *postaviti, Plaut. 2) na-, izkititi, na-, uresiti, ukrasiti, nagizdati,* veste varia, *Ter.;* terra aedificiis exornata; locum in palaestra; orationem; domus exornata atque instructa; eum exornatum; *u šali (Ter.)* Syrum ego adeo exornatum dabo *= izlupati, izliemati; tp. proslaviti, veličati, slaviti, uzvisiti, povisiti, opošteniti,* philosophiam falsâ gloriâ; † alqm praeturâ, *uzvisiti, popeti na . . .;* mors honesta saepe vitam quoque non turpem; rei publicae dignitatem.

ex-ōro, 1. *molbami skloniti koga na što, = ublažiti, pomiriti, ili molbom steći, u-, na-, izmoliti, izprositi, izposlovati što,* alqm ut; exorari, *i s* ut; *(Plaut.)* sine te exorari; * carmina deos; * pacem deum; *(Plaut.)* alqm alqd, *(Ter.)* vix id exoro; *(Just.)* a filii caede amicorum precibus exoratus, *odvraćen.*

exorsus, us, *m.* [exordior] = exordium, *jedn., Cic. de imp. P.* 4, 11.

exortus, us, *m.* [exorior] *iztok, izhod,* ab occasu solis ad exortus, *jedn. Liv.* 21, 30, 4.; *češće u kašnjih.*

† **ex-oscŭlor,** *dep.* 1. *izljubiti, mnogo cjelivati,* alqm.

exosso, 1. [ex-os] *obezkostiti, povaditi kosti iz . . .,* congrum, *Ter.*

exostra, ae, *f.* [ἐξώστρα] *okretalo u kazalištu, koje bi zadak od pozorišta gledaocem pokazivalo kano unutrašnjost kuće.*

ex-ōsus, *partic. a) veoma mrzeći, zamrziv na . . .,* * alqd, * alqm; † exosus sum, *zamrzio sam, mrzim,* mores, parricidium. *b) (kasno) vrlo mrzak, omrzao, oduran,* universis.

exōtĭcus, *adj.* [ἐξωτικός] *(Plaut.) inostran, tudjozemski, tudji,* Graecia = Graecia Magna; *subst.* exoticum, *inostrano odielo.*

ex-pallesco, lui, — 3. * † *(veoma) pobliedjeti, prebliedjeti, bljednuti, bliedjeti;* * *tp. uzbojati se čega, uplašiti se,* haustus Pindarici fontis.

ex-palliātus, *adj. obezplašten, lišen plašta, -kabanice, jedn. Plaut. Cas.* 5, 3, 6.

ex-pallĭdus, *adj. (kasno i riedko) veoma blied.*

ex-palpo, 1. *ili* **-por,** *dep.* 1. *laskanjem izmamiti, izlaskati, izlagati, Plaut.*

expalpōnĭdes, *tko laskanjem novce izmamljuje, izlaskalac, jedn. Plaut. Pers.* 4, 6, 22.

ex-pando, etc. 3. *razširiti, razapeti,* expassae delubri fores, *širom otvorena, Tac.*

expăpillātus, *adj.* [ex *i* papilla] *razgaljen-, odkrit-, gol do prsiju, jedn. Plaut. mil.* 4, 4, 44.

ex-pătro, 1. *protepsti, razsuti, jedn. Cat.* 29, 17.

ex-păvesco, pāvi, — 3. *prepasti se, prestraviti se, prestrašiti se, uplašiti se,* ad alqd, *Liv.;* * ensem; † speciem adulantis; † insidias; † famosos libellos.

expectŏro, 1. [ex-pectus] *(predcl.) iz prsiju protjerati, -tjerati,* pavor mihi omnem sapientiam ex animo.

expĕcūliātus, *adj.* [peculium] *osobine-, osebunjka-, imutka lišen, jedn. Plaut. Poen.* 4, 2, 21.

ex-pĕdio, 4. [ex-pes] *(upr. noge iz česa n. pr. iz zamke izvući, izvaditi) 1) razuzlati, razvrzti, razvezati, odriešiti, oprostiti, izbaviti, oteti, izvući, izplesti,* nodum; se ex laqueis, * alqm illigatum Chimaerâ; * caput laqueis mortis. *Odt. a) iz neprilike ili pogibeli izbaviti, -izvući, -oteti, odriešiti, oprostiti, osloboditi i nal.,* se ab omni occupatione, *(Ter.)* se ex turba, se crimine; * expediri *(izbaviti se, iznieti živu glavu)* inter flammam et hostes; * Claudias manus per acuta belli; * discum, jaculum trans finem, *baciti, pustiti;* * curis vagor expeditis, *odtjerav brige, oprostiv se brigâ (drugi:* expeditus, *oslobodjen, prost od . . ., bezbrižan). b) što god (u težku položaju) promicati, na-, dobaviti, smoći, pro-, iznaći, obaviti, opraviti, riešiti, do-, svršiti, izvesti, riešiti se čega,* rem frumentariam; naves; iter fugae, *Liv.;* alia pressione ad aedificia sibi locum; negotia, res; no-

mina sua, dugove svoje izplatiti; exitum orationis; prope jam expeditam Caesaris victoriam interpellaverant; (Tac.) consilia; alcui vicarium; jus auxilii sui, iztražiti; takodjer što god u govoru razviti, pripoviedati, Ter. Virg.; de caede, Tac. 2) izvaditi, izňieti, pripraviti, prirediti, spremiti, staviti u red, urediti, arma, virgas, naves, legiones, remigem militemque; * Cererem canistris; se, spremiti se-, pripraviti se na boj, se ad oppugnationem urbis, se ad pugnam; (Tac.) expedire ad bellum, spremati se na boj ili rat, oružati se; quoties expedierat; * manus, spravljati se na boj. 3) expedit alqd ili impers. expedit, upr. pomaže je neprilike, probitačno je, za uhar-, u prilog je, koristno je, prudi (značeći uz to lakoću i brzinu), quod utile sit, quod expediat; non idem ipsis expedire et multitudini; aliis aliud exp.; non quominus expediat quidquam Caesari ad diurnitatem dominationis; si ita expedit; (Ter.) expedit bonas esse vobis; (kasno) omnibus ut etc.

expĕdīte, adv. s comp. i sup. [expeditus] lako, lasno, brzo, hitro.

expĕdītio, ōnis, f. [expedio] pohod, vojna, vojnica, expeditionem (u boj) ire, milites mittere.

expĕdītus, adj. s comp. i sup. [partic. od expedio] upr. odriešen, nepriečen (opp. impeditus). 1) o čeljadi, a) nepriečen odielom, lako odjeven, slabo natovaren, -naprćen, obviam fit ei Clodius exp. in equo; * Sagana, sa uzvinutimi skutovi; subst. expeditus, lak pješac; navlast. kano milit. t. t. slabo naprćen, -oružan, bez prtljage, s malo prtljage, pripravan na boj, exercitus; legiones; cohortes; copiae; antesignani; pedites equitesque; classis, slabo omomčeno, s malo momčadi; subst. expediti, lako oružana vojska, brzi vojnici, exp. levis armaturae. b) nepriečen teretom, -poslovi, slobodan, prost, lak, omnibus membris expeditis; erat expeditior, manje uznemirivan, prostiji; ut exp. in Galliam proficisci posset; odt. gotov, spreman, pripravan, brz, homo ex. et paratus; ad caedem; ad dicendum. 2) o stvarih = prost od zapreka ili težkoća, lak, lasan, iter; locus, ugodno, prostrano; receptus, lasan; pecunia expeditissima, koji se može veoma lahko imati; quo expeditiore re frumentaria uteretur, da bi si tim laglje nabavljao živež; nomen, koji se lako plaća = sjeguran; fides; victoria; † cena, koji se može bez muke smoći; expedita erat et facile currens oratio, lak, hitar; exp. ac profluens dicendi celeritas; copias in expedito (pripravljen, pri ruci) habere, Liv.; promptum hoc et in expedito positum gl. 1. promptus 2).

ex-pello, pŭli, pulsum, 3. 1) iz-, od-, protjerati, iza-, oda-, prognati, izgoniti, odtisnuti, iz-, odrinuti, izturiti i nal., alqm; pecus; praesidia; naves ab litore in altum; † ratis expellitur, odtisne se od kraja; † naves in ripam expulsae, zanesene, zatisnute; alqm ex urbe, patria; ex civitate, civitate, ex re publica; alqm domo, agris, possessionibus, regno, regno domoque, hostes finibus; alqm in provinciam; alqm in exsilium i samo expellere, prognati iz domovine; subst. expulsi, prognanici; expulsa atque exturbata filia; * sagittam arcu, odapeti, * se in auras, ugledati božje svjetlo, roditi se. 2) tp. a) baciti od sebe, iztjerati, iza-, prodagnati, ukloniti, † vitam; * animam; * helleboro morbum bilemque; * somnos; * spem; posl. * naturam furcâ; dubitationem; memoriam; † sententiam, zabaciti. b) lišiti koga česa, alqm vitâ, potestate; † ipse suo regno expulsus forsitan utraque re expelleretur, štetovati, gubiti ovdje i ondje.

ex-pendo, ndi, nsum. 3. 1) vagati, vagnuti, potegnuti, alqm', Plaut. Odt. izmjeriti, premjeriti što čim, aurum, hominem auro, Plaut.; tp. u duhu rek bi vagati, uvažiti, procieniti, razmisliti, izpitati, iztražiti, prosuditi, izkušati, argumenta causarum; omnia, testem; exp. atque aestimare voluptates; (Tac.) consilia belli; * ire expenso gradu, rek bi odmjerenim korakom. 2) novce izplate radi vagati, odt. platiti, izplatiti, izdati, auri pondo centum; * nummos. Odt. a) partic. expensum, izdatak, trošak, ratio accepti et expensi, račun o prihodu i razhodu; ferre alcui alqd expensum (opp. acceptum ferre alqd) gl. accipio, fero; expensum muneribus ferre, pod stupcem iliti rubrikom „poklona" staviti u račun, terna milia in singulos menses ex ephemeride expensum sumptui ferre, kano trošak upisati, u razhod staviti, sine fenore expensas pecunias ferre, u naprieď dati, bez kamata uzajmiti; u prilici, alcui legionem expensam ferre (Cael. u Cic. ep.) prepustiti, predati. b) tp. platiti, * poenas alcui, kazan trpjeti, kažnjen biti; * scelus, platiti = kažnjen biti za . . .

expergē-făcio, etc. 3. † probuditi, expergefactus e somno; repente expergefactus; tp. uz-, pobuditi, obodriti, uzbuniti, uzrujati koga (koji je bio prije miran ili sjeguran); flagitium probrumque magnum, učiniti, Plaut.; si forte ex. te posses, Cic.

ex-pergiscor, perrectus sum, dep. 3. [expergo] probuditi se (oda sna), si dormis, expergiscere; tp. probuditi se na nov râd, -nov život, obodriti se, dići se, nobilitas experrecta; quin igitur expergiscimini?

expĕriens, tis, adj. i subst. [partic. od experior] 1) mnogo pokušajući, odvažan, smjelan, radin, poslen, promptus et exp.; acer et exp.; † Ulixes. 2) * podnoseći, vičan, vikao, laborum.

expĕrientia, ae, f. [experiens] 1) pokus, pokušaj, proba, patrimonii amplificandi. 2) izkustvo, vježba, vještina, znanje, † rerum; * apibus quanta exp. parcis.

expĕrīmentum, i, n. [experior] pokus, pokušaj, proba, (izkustveni) dokaz, experimentis cognitum erat; hoc maximum est exp.; (Tac.) dare exp. lenitatis.

ex-pĕrior, pertus sum, dep. 4. pokušati, probati (uztrajno radeći ili pomnjivo iztražujući, da po tom čovjek postane u istinu izkusniji, da što god bolje uvidi; sr. periclitor, tento), odt. 1) kušati, pokušati, o-, izkušati, prokušati, probati, ogledati, vim veneni in alqo; † venenum in haedo; fortunam, fortunam belli; fidem, amorem, taciturnitatem alcjs; novas amicitias; amicos; in periclitandis experiendisque pueris; in hoc natura, quid efficere posset, vi-

detur experta; † in quo eloquentia totas vires suas exp.; † se alqa re; sese omnia de pace expertum; omnia, priusquam etc.; extrema omnia; ultima; extremum auxilium; rei eventum (Caes. b. G. 3, 4, 4.), čekati gledati, kako će stvar izpasti; libertatem, poslužiti se slobodom; sua propria mala bonaque; licentiam vocis et linguae, osmjeliti se; imperium, staviti u opasnost, rizikati; judicium populi Rom., pustiti da narod rimski presudi; s inf., Ter.; s ut; * aëra pennis t. j. letjeti; * expertum se corrigere; absl., si iterum experiri velint; cum se bis expertos dicerent; conandum atque experiendum judicat; na pose u neprijateljskom sm., pokušati = ogledati se s kim, oblaziti se, uhvatiti se s kim, Romanos; * inter nos quid possit uterque experiamur; na sudu preti se, pravdati se, suditi se s kim, sudbeno postupati, tužiti, dokazivati svoje pravo, cum alqo; gravi judicio; de tantis injuriis; aut intra parietes aut summo jure; si omnibus; quod quisque vellet, legibus experiri liceret. 2) izkusiti, iz izkustva poznavati, -poznati, -znati, doživjeti itd., id; omnia quae dico expertus in nobis; † animum, † vires alcjs; * Turnum in armis; alqm fortem inimicum; * illam (terram) colendo patientem vomeris; * fidelem (aquilam) in Ganymede; s acc. c. inf.; experiri libet, quantum audeatis; verum falsumme esset relatum; † utrumne — an etc.; † s an; absl., de me experior, izkušam, vidim na sebi; experiendo (izkustvom) magis quam discendo cognovi; judicare difficile est nisi expertum (iz izkustva); na pose što god neugodna izkusiti, podnositi, pretrpjeti, nondum alteram fortunam; † graves et periculosas valetudines per omnem vitam aliquot.

expers, tis, adj. [ex i pars] nedionik, neučestnik, bez diela, neučestvujući, periculorum; consilii; u obće, oskudievajući, neimajući, oslobodjen, prost od.., i „lišen, bez", rationis; omnis curae; eruditionis; literarum Graecarum, nevješt; * legis Latinae; * viri; * vis consilii; * vinum maris, ne smiešan s morskom vodom; * experta frugis, bez poučne jezgre; s abl., domo, Plaut.; fama atque fortunis, Sall.

expertus, adj. sa sup. [partic. od experior] 1) * † tko je što izkusio, izkusan, vješt, vičan, miles belli. 2) (kasno) pass. kušan, izprokušan, dokazan, vetus expertusque miles; vir virtutis expertae.

expĕtendus, adj. [partic. od expeto] što treba željeti, želje vriedan, res expetendae.

expĕtesso, — — 3. [expeto] (veoma) željeti, žudjeti, zahtievati, alqm, consilium ab alqo, Plaut.

ex-pĕto, etc. 3. 1) trans. na što god osobito smjerati, mare medium terrae locum, teži prema središtu zemlje; odt. željeti, žudjeti, tražiti, ići za čim (po sudu i izboru; sr. appeto), pecuniam, vitam beatam, amicitias; alqd cupide, summa cupiditate, sitienter; mortem; divitias; vitam alcjs, radi komu o glavi; sibi alqam (za ženu), Ter.; unde sibi omnes sui cives consilium; auxilium ab alqo, tražiti, moliti; jus ab invitis, zahtievati, iskati; poenas ab alqo, kazniti koga; poenas debitas; supplicium; † omni voto, † omnibus votis alqd, † mortem voto; † decus occisi regis, slavu da si kralja ubio; (Com. Curt.) s inf.; s acc. c. inf., jedn Cic. Qu. fr. 1, 1, 1. 2) intrans. a) exp. in alqm, ići na koga, naći, snaći koga, dogoditi se komu, in eum omnes clades hujus belli; u Plaut. i alcui i absl. b) doseći, trajati, aetatem expetit, Plaut.

expiātio, ōnis, f. [expio] poravnanje, pomirenje, umirenje, scelerum in homines et impietatum; fanorum, foederis.

expīlātio, ōnis, f. [expilo] porobljenje, opljačkanje, globljenje.

expīlātor, ōris, m. [expilo] opljenitelj, pljačkaš.

expīlo, 1. oplieniti, opljačkati, oglobiti, porobiti, odrieti (za mira, zloporabom vlasti; sr. spolio, populor), socios, aerarium; thesauros; u prilici sumenda sunt nobis ab iis ipsis, a quibus expilati sumus.

ex-pingo, etc. 3. clas. samo tp. izmalati, naslikati = živahno opisati, regiones et oras, jedn. Cic. Tusc. 5, 39, 114.

ex-pio, 1. 1) nješto ili njekoga, koji je krvno djelo učinio, pomiriti, u-, izmiriti, oprostiti grieha, poravnati, filium pecuniâ publicâ; quae violata sunt; haec superioris aetatis exempla expiata Saturnini atque Gracchorum caedibus docet; * detestationem victimâ; * scelus; * poenas, pretrpjeti kazan te se tim očistiti od krivnje; * nondum expiati cruores; forum a sceleris vestigiis. 2) okaljajući zločin i nal. umiriti = platiti, činiti pokoru za . ., okajati, popraviti, scelus supplicio; alcjs scelus; tua scelera dii in nostros milites expiaverunt = dadoše našim vojnikom trpjeti za . . .; incommodum expiatur virtute eorum; † cladem victoriis. Odavle pomiriti = zle posljedice česa odvratiti, učiniti neškodljivim, neudnim, prodigium, vocem nocturnam; procurare atque exp., quae dii significent. 3) srčbu božanstva umiriti, pokorom ublažiti, utažiti, poenis mortuorum manes; expiatum est, quidquid ex foedere rupto irarum in nos coelestium fuit; † dolor expiatur, srčba hladni, popušta.

expiscor, dep. 1. izvaditi ribu, samo tp. = izpitati, izpitivati, Ter.; omnia ab illo; nihil.

explānāte, adv. [explanatus] (kasno) razgovietno, jasno; s comp. u Cic. or. 33, 117.

explānātio, ōnis, f. [explano] razjašnjenje, razlaganje, tumačenje; i kano rhetor. figura.

explānātor, ōris, m. [explano] razlagatelj, tumač, oraculorum et vaticiniorum, jedn. Cic. de div. 1, 51, 116.

explānātus, adj. [partic. od explano] razgovietan, jasan, vocum impressio, razgovietno, otržito izgovaranje rieči, jedn. Cic. Acad. 1, 5, 19.

ex-plāno, 1. tp. razjasniti, razviti, razložiti, tumačiti, jasno kazivati, protumačiti, potanko pripoviedati, rem obscuram interpretando; alqd conjecturâ; pauca de illa re.

explēmentum, i, n. [expleo] sitilo, hrana, pića, Plaut.

ex-pleo, ēvi, ētum, 2. 1) iz-, napuniti, fossam aggere, zasuti; locum, munitionem, napuniti

vojskom; (Plaut.) ceras, *popisati;* ciboria Massico; * bovem frondibus, *nasititi, nahraniti. 2) tp. a) izpuniti, podpuno iznositi, biti upravo ili svega,* aurum, quod summam talenti Attici expleret; *na pose kao milit. t. t. o vojsci,* trium milium numerum, *Liv.* † quattuor milia; † *o broju vojske,* ducenta milia. *b) iz-, napuniti, na-, zasititi, za-, nadovoljiti, utoliti, ugasiti,* animum gaudio, *Ter.*; sententias mollioribus numeris; loca trina; sitim, odium, *(Tac.)* cupidines; animum, *izkaliti srdce,* me *(Ter.), izpuniti mi želju;* alqm divitiis, amicos muneribus, *obasuti,* scribendo te; animi cupidinem; * animum ultricis flammae, *t. j. žestokom pohlepom na osvetu;* * expleri tuendo, * expleri, *nagledati se. c) do-, popuniti, nadopuniti, podpuniti, nadomjestiti,* exercitum, legiones, cohortes; eum numerum; quod utrique defuit, quod deperierat; † sex milia (militum); deminutum patrum numerum; explebo numerum, *popuniti ću opet broj siena, t. j. vratiti se k njim;* centurias, tribus, *potrebit broj glasova dobiti, Liv.; odt. dovršiti, učiniti,* justam muri altitudinem; damnationem, *(nadošavši) broj sudaca popuniti te tim osudu uzročiti;* vitam beatam cumulate, *podpuno blaženim učiniti;* munus, *(Cic. fil. u Cic. ep.)* officium, *izpuniti, obaviti, zadovoljiti;* † munia ducis, *vršiti;* † vicem officii; † oraculi sortem; † supplicium, *ovršiti;* * trecentas urbes erroribus, *lutati svega po . ., probluditi;* * quinque orbes cursu, *pet puta protrčati na okolo, -obtrčati trkalište;* * triginta orbes imperio, *t. j. punih trideset godina vladati; i vrieme izpuniti, navršiti, doživjeti, pre-, iztrajati,* expletum annum habeto, *podpunu godinu;* * annos fatales; expletis jam ad pariendum mensibus; *(Tac.)* septem et triginta annos vitae, duodecim potentiae, supremum diem = *preminuti.*

explētio, ōnis, *f.* [expleo] *podpunjenje, zadovoljenje,* naturae, *jedn. Cic. fin.* 5, 14, 40.

explētus, *adj.* [*partic. od* expleo] *podpun, savršen,* omnibus suis partibus; exp. et perfectus, exp. atque cumulatus.

explĭcāte, *adv.* [explicatus] *razgovietno, jasno, razumljivo,* et rebus et verbis dicere, *jedn. Cic. de or.* 3, 14, 53.

explĭcātio, ōnis, *f.* [explico] *1) razvijanje, razmatranje,* rudentis. *2) razvijanje, potanko razlaganje, pretresanje, jasno tumačenje,* illa fabularum et enodatio nominum, tua ista; illa; erat (Crasso) mira in disserendo ex., *dar-, vještina razvijanja.*

explĭcātor, ōris, *m.* [explico] *(riedko) razvijač, razlagalac, tumačitelj.*

explĭcātrix, īcis, *f.* [explico] *tumačiteljica, razlagalica,* oratoria vis dicendi, exp. orationis perpetuae, *jedn. Cic. Acad.* 1, 8, 32.

1. **explĭcātus,** us, *m.* [explico] *razvijanje, razlaganje, tumačenje, razjašnjenje,* difficiles habere explicatus, *jedn. Cic. n. d.* 3, 39, 93.

2. **explĭcātus,** *adj. s comp. 1) uredjen, pravilan, uredan,* provincia. *2) razgovietan, jasan, bistar,* Peripateticorum quidem explicata causa est; veteris cujusdam non sane satis expl. memoria; (literae tuae) quibus nihil potest esse explicatius, nihil perfectius; explicatam rationem salutis habere.

explĭcĭtus, *adj.* [explico] *što je lako izvesti, lak,* consilium explicitius, *jedn. Caes. b. c.* 1, 78, 3.

ex-plĭco, cāvi *ili* cui, cātum *ili* cĭtum *(Cic. rabi samo prvi oblik, Caes. oba)* 1. *1) iz-, razviti, iz-, razmotati, razmatati, razastrieti, razgrnuti, prostrieti, odmotati, odviti, odvrzti, razvrzti i nal.,* vestem; volumen, *otvoriti;* * pennas, *razklopiti, raviti,* * serpens ex. orbes; * agmen confusum, *razmrsiti, urediti;* * frontem, *razvedriti (lice);* * vino contractae seria frontis; *tp. a) u prostoru prostirati, sterati, širiti, raširiti, raz-, protegnuti, razprostraniti, razmaći, na pose vojsku razkriliti, razviti, razširiti,* forum laxare et usque ad atrium Libertatis explicare; Capua planissimo in loco explicata; *(Suet.)* intestina sua explicari *(prostiru se)* per omnem terrarum ambitum; ex. legiones, ordines, aciem; multitudo navium explicari non potuit; † equitatum, † classem; se turmatim; * per obstantes catervas explicuit sua victor arma, *prodrie, potuče se. b) štogod zamršena ili težka razmrsiti, razmotati, ukloniti, urediti, na čistac izvesti, razpraviti, svršiti, izvršiti, obaviti, opraviti, učiniti, izvesti i nal.,* negotia alcjs; † rem frumentariam, *nabaviti;* † onera; nomen, *dug namiriti, platiti;* solutionem; consilium, res, fugam, mandata, praecepta; * nihilo plus explicet, *opraviti;* captiones, *izplesti se, izvući se iz . . .;* iter, *prieći, prevaliti;* de hortis explica, *posao o vrtu izvedi. Odavle iz pogibelna, nepovoljna položaja izkopati, izbaviti, spasiti, osloboditi,* rem publicam; Siciliam multis cinctam periculis; *(Pompej. u Cic. ep.)* operam da, ut te explices, *da se izkopaš. c) u govoru ili pismu razviti, razložiti, razlagati, raztumačiti, pripoviedati, razpravljati, razjasniti, razpraviti, predočiti i nal.,* vitam illius, causas rerum, res gestas narrando; verbum explicare excutereque; alqd apertissime; de aegritudine; hoc mihi explices; summorum oratorum Graecas orationes, *slobodno prevesti; (Nep.)* Romanorum imperatores; *takodjer iz-, pronaći, razabrati,* illius Verrucios; quid esset optimum factu.

ex-plōdo, si, sum, 3. [plaudo] *1) izpljeskati, pljeskanjem iztjerati, lupatanjem izpratiti, izpsikati (predstavljača i nal.),* exsibilo et exp. histrionem; comoedum sibilis; *(Hor.)* explosa Arbuscula. *2) s preziranjem za-, odbaciti, ne odobravati,* illam sententiam; hoc genus divinationis.

explōrāte, *adv.* [exploratus] *izvjestno, sjegurno, za stalno, jasno.*

explōrātio, ōnis, *f.* [exploro] *(riedko) izpitivanje, iztraživanje, izvidjanje, Tac.*

explōrātor, ōris, *m.* [exploro] *1) iztražnik, tražilac, izpitalac, Plaut., navlast. kano milit. t. t. uhoda, špiun (koji se javno izašilje u pretragu; sr.* speculator); expl. viae, *Suet.; često u pl. osb. u Caes., izaslane čete, detachements (oddjeli), da obadju koji predjel, pretražujuć kakvo je tlo (terrain) i kako stoji neprijatetjska vojska.*

explōrātōrius, *adj.* [exploro] *tičući se uhodâ, uhodnički,* corona, *kano nagrada onim, koji su neprijatelja uhodili i progonili, jedn. Suet. Cal.* 45.

explōrātus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* exploro] *pronašast, poznat, izvjestan, sjeguran, pouzdan, stalan,* spes, *tvrda,* victoria; mihi exploratum, *osvjedočen sam, znam,* exploratissimum est; alqd exploratum *ili* pro explorato habere, *za izvjestno držati ili za stalno znati;* deus exploratum habet, fore etc.; literae exploratae a timore, *osjegurajući od . . .*

explōro, 1. *izpitati, iztražiti, iz-, razvidjeti, iz-, pronaći, izpitivati, iztraživati, pretražiti, preiskati, ući čemu u trag,* Africam; idoneum locum castris; regiones; rem totam, rem; quid consilii caperent; de Macedonico bello; regis animum; de voluntate alcjs; fugam domini, *vrebati na sgodu biega;* * insidias ovilia circum; * manus caecum iter explorat; * portas *(dali su čvrsta),* * robora fumus *(da li može probijati u drvo); (Curt.)* eventum rerum sacrificiis, fibris pecudum explorantur eventus latentium rerum; *(Tac.)* gustu alqd, *pokušati,* epulas, cibos potusque, secundae res acrioribus stimulis animos; *na pose uhodom ili kano uhoda po-, iz-, pretražiti, uhoditi, razaznati za . . ., izkušati,* loca atque tempora cuncta; hostium iter, consilium, rationes, itinera egressusque ejus; *c. quaest. indir.; (Liv.)* explorato, ante explorato, *pošto je saznao, uhodio;* † *s acc. c. inf.;* † delata.

explōsio, ōnis, *f.* [explodo] *izpljeskanje, iztabanje, lupanje, izpsikanje, jedn. Cael. u Cic. ep.* 8, 11, 4.

ex-pōlio, 4. *1) iz-, ugladiti, sulaisati, ulaštiti,* * libellus pumice expolitus; *(Ter.)* nulla mala re esse expolitam muliebri, *naličena. 2) tp. ugladiti, izobraziti, izobraživati, usavršiti, stvoriti, izraditi,* literas, jura, leges, *Plaut.,* alqm doctrinis omnibus; nihil ab omni parte natura expolivit; nox te expolivit hominemque reddidit; vir omni vita excultus atque expolitus; *o besjedniku,* partes non eadem ratione.

expŏlītio, ōnis, *f.* [expolio] *1) iz-, ugladjivanje, sulaisanje,* urbana, *kuće u gradu. 2) (riedko) tp. o govoru, ugladjenje, ukrašenje, izkićenje, uresba.*

expŏlītus, *adj. s comp. i sup. 1) iz-, ugladjen, očišten, čist, svjetao,* * dens. *2) tp. ugladjen, izobražen, usavršen.*

ex-pōno, etc. 3. *1) izložiti, izlagati, metnuti na polje, postaviti, pometati, iztovariti,* argenti pondus, copias in collibus, vasa Samia, *metnuti na ugled;* * mea me populo fortuna videndum; *o mjestnostih,* expositus, *izložen, postavljen, stojeć (na otvorenu mjestu),* expositae prope in ipsis litoribus urbes, *Liv.;* rupes exposta (= exposita) ponto, *vireći u . . ., Virg. Na pose a) izložiti diete (na samotnu mjestu te ostaviti pa bilo što bilo od njega),* infantem ad necem, *Plaut.,* in proxima alluvie pueros, *Liv.,* puerum, *Just. b) izložiti iz broda, izkrcati,* milites ex navibus, navibus in terram, in terra; alqm in litore, in Africa; *(Hor.)* quartâ vix demum exponimur horâ; frumentum, *u zlu sm.,* * os Orphei arenis; *(Plaut.) odpraviti, baciti van. c) kano t. t. poslovnoga jez.,* exp. pecuniam alcui, *staviti pod ruku, -na razpolaganje. d) izložiti, izvrći, predati, ostaviti,* domus patens atque adeo exposita cupiditati et voluptatibus; † contra magnas copias expositum se videre, *(Tac.)* inermes provincias barbaris nationibus; *(Suet.)* ad omnium convicia expositus. *2) tp. a) izložiti, predočiti, pred oči staviti, objaviti, objelodaniti, prikazati,* quam orationem in Originibus suis exposuit ipse Cato; cujus contra Tib. Gracchum (oratio) exposita est in Fannii annalibus; ex quibusdam capitibus expositis nec satis explicatis; rem ante oculos; in oculis conspectuque omnium; vitam ad exemplum; praemium sceleris, *odrediti;* erant huic studio maxima exposita praemia vel ad gratiam vel ad opes vel ad dignitatem. *b) u govoru ili pismu razložiti, razlagati, razviti, prikazati, predočiti, pripoviedati, razpravljati, dokazivati, po-, izkazati,* rationem illius operis, narrationem, rem pluribus verbis; vitam alcjs; virtutes Grajorum; alqd alcui; copias suas *(bojne sile),* beneficia alcjs; cuncta; haec; de alqa re, *(Nep.)* versibus (eos) qui — praestiterunt exposuit ita ut etc.; quid senatus censuerit; *(Just.)* condiciones pacis, *staviti, zahtievati,* orationem obliquam, *sastaviti neupravni govor;* expone, animos remanere post mortem; *(Curt.)* vidisse se exponit speciem draconis etc.; summum bonum vacuitatem doloris.

ex-porrĭgo, rexi, rectum, 3. *(predcl. i kasno) razpružiti, raztegnuti, razširiti, razkriliti, razmaknuti, prostirati,* exporge frontem = *razvedri itd. = budi prijazan, Ter.;* † equites in longitudinem, † munitiones propius eorum aciem.

exportātio, ōnis, *f.* [exporto] *izvažanje, izvoz,* mercium, *jedn. Cic. off.* 2, 3, 13.

ex-porto, 1. *1) iznieti, iznositi, odnieti, ukloniti, izvoziti, izvezti, ponieti sa sobom,* sua omnia; signa ex fanis plaustris evecta exportataque esse; * corpora luce carentum tectis; res, quae exportantur; aurum ex Italia quotannis Hiersolyma. *2) (riedko) pro-, izagnati,* portentum in ultimas terras exportandum.

ex-posco, pŏposci, — 3. *(silno, veoma) željeti, (vruće) moliti, moliti se, prositi, zahtievati, iskati,* signum proelii; misericordiam; victoriam ab dis; quod deos expoposci, pacem deum, pacem precibus, *Liv.;* opem deum, misericordiam alcjs, *Curt.;* votis precibusque pacem, *Virg.,* opem Cupidinis timidis votis, *Ov.;* * *s inf.; (Liv.)* plebem precibus, *darent. Na pose* exp. alqm, *zahtievati koga neka ga predadu, da bude kažnjen; (Tac.)* alqm ad poenam.

expŏsĭtīcius, *adj.* [expono] *izložen,* puella, *jedn. Plaut. Cas. prol.* 79.

expŏsĭtio, ōnis, *f.* [expono] *1) izloženje dieteta,* infantis. *2) tp. razloženje, razlaganje, razvijanje, pripoviedanje, opis,* summi boni.

expŏsĭtus, *adj.* [*partic. od* expono] *rek bi javno izložen, 1) otvoren,* * Sunion. *2) tp. čim se može svatko služiti, -okoristiti, što može svatk*

rabiti, pristupan, na razpolaganje, ingenium, laborem, fidem suam populo R. promptam expositamque praebere; *(Quint.)* voluptatem expositis *(običnomu i poznatomu)* dare; † homo, *pristupan, uljudan.*

expostŭlātio, ōnis, *f.* [expostulo] *1) (silno) zahtievanje. 2) pritužba na koga, žaoba, tegoba, prepiranje,* cum esset exp. facta; *ipl.*

ex-postŭlo, 1. *1) (strogo, silno) zahtievati, iziskivati, tražiti,* alqd ab alqo; *(Tac.) s* ut, *i acc. c. inf.;* alqm ad supplicium. *2) pritužiti se-, požaliti se-, žaliti se na koga radi česa, potegnuti-, povući koga na odgovor ili račun, preti se-, prepirati se s kim za što,* cum alqo alqd, alqm; cum alqo de alqa re; exp. et queri *s acc. c. inf.; (Tac.)* exp. cur etc.

expresse, *adv.* [expressus] † *izrazno, izriekom, krepko, jasno,* dicere.

expressus, *adj. s comp.* [*partic. od* exprimo] *iztisnut, 1) ob izgovaranju rieči, u zlu sm.,* literae expressae, *usiljeno (s affectacijom) izuštena* (*opp.* oppressae). *2) t. t. o djelih i kipovih tvorne (plastičke) umjetnosti, koji su u svih pojedinih čestih podpuno izraženi, -izradjeni te s toga podaju podpunu i jasnu sliku istine ili naravi, odišu životom i istinom (sr.* eminens; *protivno* adumbratus), *izrazan, vidiv, jasan,* species deorum nihil habet concreti, nihil expressi, nihil eminentis; literae lituraeque; est gloria solida quaedam res et expressa; sceleris vestigia; permulta maximarum non expressa signa sed adumbrata virtutum; veri juris germanaeque justitiae solida et exp. effigies; consiliorum et virtutum nostrarum effigies summis ingeniis expressa et polita; imagines fortissimorum virorum; haec quanto expressiora quantoque illustriora futura sint; † quid in omni genere laudis ad exemplar antiquitatis expressius?

exprĭmo, pressi, pressum, 3. [premo] *1) iztisnuti, izažeti, iztištiti,* lacrimulam oculos terendo, *Ter.;* † sucus ex sesama expressus; † spiritum. *Na pose ob izgovaranju, krepko-, jasno izgovoriti,* literas putidius; *tp. iztisnuti, izažeti = physičkom ili moralnom silom koga na što natjerati, prisiliti, siliti na što, prinuditi, izgoniti, iztjerati, izkleštiti, oteti, uzeti,* vocem; alcui confessionem; nummos ab alqo blanditiis, *izmamiti;* † pecuniam alcui; cur tu in judicio exprimis, quod non fit in campo? *s* ut *(Cic.);* expressi ut negaret etc.; *(Curt.)* justitia et continentia expressit ut, illi rursus tormentis admotis — expressere ut; exp. coronam; legem ex natura ipsa; † laetitiam, † risum. *2) o tvornom (plastičkom) umjetniku, jasno i tačno izraziti, -izraživati, naslikati, rek bi utjeloviti, izraditi,* * expressi vultus per ahenea signa; * ungues aere; * figuras; † simulacra ex auro; † vestis exprimens singulos artus; *tp. a) u besjedi ili pismu izraziti, staviti pred oči, predočiti, razložiti, izpripoviedati, prikazati, opisati, kazivati,* Mithridaticum bellum totum ab hoc expressum est; praescriptum aliquod aut formulam; dicendo sensa; mores alcjs oratione; in Platonis libris omnibus fere Socrates exprimitur; jam illius perfecti oratoris et summae eloquentiae species exprimenda est; *i izraditi-, sastaviti po kojem uzoru, prevesti, prevoditi,* verbum de verbo, *Ter.;* verbum e verbo; fabellae Latinae ad verbum de Graecis expressae; alqd Latine. *b) ponašanjem i nal. izraziti koga ili što, povesti se za kim, nasljedovati, ugledati se u . . .,* oratorem imitando effingere atque exp., imitari atque exprimere; alcjs vitam et consuetudinem; vitia imitatione ex alqo expressa. *3) uztisnuti, uzagnati, uzdići,* agger expresserat turres; † aquam ex mari rotis.

exprŏbrātio, ōnis, *f.* [exprobro] *predbacivanje,* immemoris beneficii, *Ter.;* alcui vestris fortunae, *Liv.;* † tacita; † stultitiae.

exprŏbro, 1. [ex-probrum] *predbaciti, predbacivati komu što (samo da ga osramotiš i obružiš; sr.* objicio), alcui alqd, de alqa re; *s acc. c. inf.*

ex-prōmo, etc. 3. *1) iznieti, izvaditi,* omnes apparatus supplicii, *Liv.;* * maestas voces, *govoriti. 2) tp. a) iznieti na vidjelo, pokazati,* crudelitatem suam in alqo; vim eloquentiae in illa causa; apud eos ipsos, quod ab iis didicerimus. *b) u govoru, iznieti na vidjelo, odkriti, objaviti, razložiti, predložiti, pojaviti se-, izaći s čim, govoriti, kazati, očitovati,* omnia sua occulta, *Ter.;* leges de religione; suum, Memmii, Metelli Nepotis odium; causas et ordinem belli; quid in quamque sententiam dici possit; *(Tac.)* sententiam, *s acc. c. inf.*

exprōmptus, *adj.* [*partic od* expromo] *pripravan, gotov, pri ruci,* malitia atque astutia, *jedn. Ter. Andr.* 4, 3, 8.

expugnābĭlis, *adj.* [expugno] *što se može uzeti, -osvojiti, osvojiv, jedn. Liv.* 33, 17, 8.

expugnātio, ōnis, *f.* [expugno] *osvojenje, uzeće, osb. na juriš,* urbis, castrorum; expugnationes nocturnae aedium.

expugnātor, ōris, *m.* [expugno] *osvojitelj, osb. koji uzme grad i nal. na juriš,* urbis, coloniae; *tp.* pudicitiae, *skvrnitelj poštenja.*

expugnax, ācis, *adj.* [expugno] *svladajući, djelujući, krepak,* expugnacior herba, *Ov. met.* 14, 21. (*ini:* expugnantior).

ex-pugno, 1. *1) u boju svladati, nadvladati, ob-, nadhrvati, osvojiti, osvajati, uzeti na juriš, predobiti, pobiediti, premoći, polomiti, utamaniti, satrti,* urbem, castellum, castra, naves; urbem obsidione; Cirtam armis; hostes, per vim; stipendiariis Aeduorum expugnatis; fames obsessos expugnavit; *(Nep.)* si eos extinguere voluerimus etc., nosmet ipsi nos expugnaverimus. *2) tp. a) svladati, odoljeti, obladati, predobiti, ugrabiti, oteti, skršiti, uništiti, utamaniti,* animum *(srdce, mišljenje);* pertinaciam legatorum; † expugnatus precibus uxoris; † Sullam expugnatum tandem proclamasse; ex. pudicitiam, *oteti-, oskvrniti poštenje,* decus muliebre; regnum; quaestiones, *osujetiti, prepriečiti. b) iztisnuti, izgoniti, izmuzti, na silu dobiti, izvojštiti, natjerati-, prisiliti na što,* aurum a patre, *Plaut.;* legationem; *s* ut, *mukom izposlovati-, učiniti da . . .;* expugnatum est, ut etc., * coepta, *svršiti, izvesti.*

expulsio, ōnis, *f.* [expello] *(riedko) pro-, iztjeranje, prognanje, i u pl.*

expulsor, ōris, *m.* [expello] *protjerač,* tyranni; bonorum, *s dobara, imanjâ.*

expultrix, īcis, *f.* [expello] *protjerateljica, tjerateljica (o philosophiji),* vitiorum, *jedn. Cic. Tusc.* 5, 2, 5.

ex-pungo, nxi, nctum, 3. *upr. izbosti, odatle piknjami izbrisati, prekrižiti, precrtati,* nomen *(u knjizi dugovnici),* manipulum *(iz popisa vojnikâ), Plaut.;* decurias rerum actu, *d. sudaca za vodjenje poslova pregledati (umrle prekrižiti, nesposobne izbrisati i nal.), Suet.*

expurgātio, ōnis, *f.* [expurgo] *čišćenje, opravdanje, opravda, izpričavanje, Plaut.*

ex-purgo, 1. *1) očistiti, čistiti, (Hor.)* quae poterunt unquam satis expurgare (me) cicutae, *izliečiti od pjesničke vatre (strasti slaganja pjesama). 2) tp.* expurgandus est sermo; *navlast. oprati, opravdati, izpričati,* se, *Ter.;* se parum, *Sall.;* † expurgaturum (objecta) asseverans.

ex-pūtesco, — 3. *iza-, sagnjiti, jedn. Plaut. Curc.* 2, 1, 26.

ex-pŭto, 1. *pro-, razmisliti, uvažiti,* rem, *Plaut.;* quid eum a tanta gloria avocarit, exputare non possum, *domisliti, razumjeti, doviti se, Planc. u Cic. ep.*

Exquĭliae *gl.* Esquiliae.

exquīro, sīvi, sītum, 3. [ex *i* quaero] *upr. koga iztražiti, 1) pomnjivo pitati koga za što, izpitivati, upitati . . .,* alqd ab, ex alqo, iter; sententias, *pitati za . . ., (Plaut.)* alqm, *izpitati, izpitivati. Na pose a) na zaglavnom sudu (udarena na muke) izpitivati koga, preslušati, Ter.;* † de alqo, *koga. b) što je skrovito ili pri ruci iztraživati, izpitivati, tražiti, razvidjeti, razgledati,* verum, veritatem; eorum tabulas; facta alcjs ad antiquae religionis rationem. *2) izmisliti, izumiti, iznaći, izabrati,* honores singulares alcui; verba ad sonum. *3) zahtievati, tražiti, očekivati,* haec non nimis a Graecis, *ne tražim u Grkâ.*

exquīsīte, *adv. s comp.* [exquisitus] *izabrano, pomnjivo, duboko i oštroumno, bistro, izvrstno,* de eo crimine accurate et exq. disputare; rationes exquisitius a philosophis colliguntur.

exquīsītus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* exquiro] *iztražen, potanko izpitan, duboko promišljen, promozgan, izabran, izvrstan,* ingenium, ars, judicium, supplicium; rationes; accuratius et exquisitius dicendi genus; verba exquisitissima; magister; nihil lautum, nihil elegans, nihil exq.; omnia consulta ad nos et exq. deferunt; munditia nimis exq., *odveć tražena, pretjerana.*

ex-săcrĭfĭco, 1. *žrtvovati (pomirnu žrtvu) jedn. pjesnik u Cic. de div.* 1, 21, 42.

ex-saevio, 4. *izbješnjeti se, utišati se, prestati,* reliquum tempestatis, *jedn. Liv.* 30, 39, 2.

ex-sanguis, *adj. 1) bez krvi, bezkrvan,* hostes enervati atque exs., extremo spiritu exs. atque confectus; corpora mortuorum; nasus; * umbrae; *tp. a) probliedio, pobliedio, blied,* color; * herbae; † os; † multis vulneribus; * † metu; † sollicitudine; * diffugimus visu exsangues; * *blied = čineći koga bliedim,* cuminum. *b) umoran, iznemogao, nemoćan, oslabio, slab, mlohav, mlied,* defessis atque exsanguibus; † inermes quoque et nudi et exs.; † vires finitimorum; † *o besjedi, mlitav.*

ex-sarcio (exsercio), — rtum, 4. *upr. iz-, pokrpiti; odt. tp. nadoknaditi, nadomjestiti, popraviti,* sumptum suum opere rustico faciundo, *Ter.;* id aliis rebus.

ex-sătio, 1. *1) na-, zasititi,* vino ciboque, *siti. 2) tp. na-, zasititi, iz-, za-, nadovoljiti,* mors noxiorum saevitiam eorum non exs.; morte alcjs exsatiari; † laudem; * domus exsatiata clade.

exsătŭrābĭlis, *adj.* [exsaturo] *zasitan, pomirljiv,* nec exs. pectus, *jedn. Virg. Aen.* 5, 781.

ex-sătŭro, 1. = exsatio, *1)* * *upr.,* belua exsaturanda visceribus meis; libido. *2) tp.,* ejus cruciatu atque supplicio poscere oculos animumque exs.; * odiis exsaturata quievi.

exscensio etc. *v.* escensio etc.

ex-scindo, etc. 3. *iztriebiti, za-, utamaniti, razoriti, uništiti, za-, satrti,* Numantiam; curiam; urbes, † hostem; * gentem, * domos.

ex-screo, 1. * † *izhraknuti, izhrakati se, izkašljati se, hraknuti.*

ex-scrībo, etc. 3. *1) iz-, prepisati,* tabulas in foro; literas *(listove). 2)* † *na-, prerisati, na-, precrtati, na-, preslikati,* imagines; † *tp. (sasvim) naličiti, nalik-, sličan biti,* alqm similitudine. *3) na-, zapisati, zabilježiti,* nomina, *Plaut.;* sacra omnia exscripta exsignataque, *Liv.*

ex-sculpo, etc. 3. *1) izdjelati, iz-, urezati, u-, izvajati, izklesati,* alqd e quercu quod videretur simile simulacri; *tp.* verum ex alqo *(Ter.), iztjerati, izkleštiti. 2) iztrti, iztrgati, izbrisati,* versus, *jedn. Nep. Paus.* 1, 4.

ex-sĕco, etc. 1. *1) iz-, odrezati, iz-, odsjeći,* linguam; fundum armarii; *tp.* * quinas mercedes capiti, *po pet dobitaka dobiti od-, izvaditi iz glavnice;* nervos rei publicae, *podsjeći, uništiti;* † exsectus et exemptus honoribus, *lišen. 2) uškopiti,* exsectum Caelum a Saturno; † exsectis virilitatem restituere non posse.

exsĕcrābĭlis, *adj.* [exsecror] *1) proklettstva dostojan, prokletan, klet, oduran, mrzak,* fortuna, nomen, *Liv.;* superbia, *Eutr. 2) proklinjući, prokletven,* carmen, *rieči (formula) prokletve,* odium, *strašna, Liv.*

exsĕcrandus, *adj.* [exsecror] *koga treba prokleti, prokletan, jedn. Eutr.* 6, 19.

exsĕcrātio, ōnis, *f.* [exsecror] *1) proklinjanje, prokletinja, kletva. 2) zakletva, prisega uz proklinjanje samoga sebe (ako ne bi rieči održao); i u pl.*

exsĕcrātus, *adj. sa sup.* [*partic. od* exsecror] *proklet, klet, mrzak,* populo Romano; columna, *prokletni.*

exsĕcror, *dep.* 1. [ex *i* sacer] *1) izazivati na koga ili što osvetu bogova, prokleti, proklinjati (po obredu i svečano; sr.* abominor, detestor), *kleti,* alqm; consilia Catilinae; * bellum; exs. in alqm, *prokleti koga; proklinjući željeti,* exsecratur, primum ut naufra-

*

gio pereat, * *sam sebe prokleti,* exsecrata civitas. *2)* * *uz proklinjanje samoga sebe priseći, zaklinjati se,* haec exsecrata civitas.

exsectio, ōnis, *f.* [exseco] *izrezanje, izsječenje,* fundi, linguae.

† **exsĕcūtio,** ōnis, *f.* [exsequor] *s-, izvršenje, obava,* negotii; *izvedenje, ovršenje,* sententiae; *ovršujuća vlast,* Syriae, *u Syriji.*

exsĕcūtor, ōris, *m.* [exsequor] *(ovršitelj) progonitelj, osvetnik, kaznitelj,* offensarum inimicitiarumque, *jedn. Suet. Vesp.* 14.

exsĕquiae, ārum, *f.* [exsequor] *1) svečani sprovod, svečani pogreb* (*sr.* funus *i* pompa), ire exsequias, *ići na sprovod, Ter.;* prosequi exsequias funeris; carere justis exsequiarum. *2) mrtvo tielo, lešina, ostanci mrtvaca, Eutr.*

exsĕquiālis, *adj.* [exsequiae] *sprovodni, pogrebni,* carmen *(pjesma), jedn. Ov. met.* 14, 429.

ex-sĕquor, etc. *dep.* 3. *sliediti-, pratiti koga do kraja; na pose* * *sprovesti do groba,* alqm omni laude et laetitiâ; *kao neprijatelj progoniti,* alqm ferro et igni; *sliediti stranku, pristajati uz str., držati s kim,* sectam meam; *tp. a) sliediti, tjerati, nastojati, postići, polučiti,* exsequuntur suam quisque spem, sua consilia. *b) izvesti, iz-, s-, ovršiti,* imperium, *Ter.;* mandata; aeternitatem, *vječnu ideju izvesti;* † munia ducis; scelus, *učiniti;* † omnia justius; † quae obtulerat; * annua vota et pompas ordine, *godišnje zavjete i obhode svetčano slaviti; pass.,* imperio exsecuto, *Just.; i tražiti,* jus suum armis, *svoje pravo oružjem održati; na pose kano sudbeni t. t. tražiti, naći, dobiti,* formulam juris exsequendi constituere. *c) kano osvetnik progoniti, kazniti, osvetiti što, osvetiti se za . . .,* jura violata, dolorem; † delicta; *i sudbeno,* rem tam atrocem; † injurias hospitum accusationibus voluntariis. *d) tjerati = nastaviti, produljiti, uztrajati kod . .,* alqd usque ad extremum; incepta. *e) tjerati = pripoviedati, razviti, razložiti, opisati, navesti, kazivati,* alqd, numerum, *kazati, navesti. f) u mislih proći = izmisliti, izumiti, domisliti se, pronaći, izpitati, iztražiti,* alqd quaerendo, inquirendo, sciscitando, percunctando, *i ako sprieda stoji* quaerere, *samo* exs., *Liv. g) podvrći se zlu, podnieti, trpjeti,* egestatem, aerumnam, mortem, *usmrtiti se, Plaut.;* fatum alcjs; cladem illam fugamque.

ex-sĕro, rui, rtum, 3. *1) izvaditi, pružiti, po-, promoliti, izplaziti, iztaknuti,* linguam; * caput ponto, * brachia aquis; * caput altius; *zagaliti, razkriti,* exsertis umeris *(abl. qual.)* animadvertebantur; * exserta mamma; * unum exserta latus. *2) tp. a)* † *poslužiti se,* in librum tuum jus, quod dedisti. *b) (Phaedr.) iznieti na vidjelo, pokazati, objaviti,* haec narratio; *(Suet.)* principem, *svoju moć kano vladar.*

exserto, 1. [*intens. od* exsero] *(riedko) iz-, po-, promoliti, izmilati, pomaljati,* ora, *Virg. Aen.* 3, 425.

ex-sībilo, 1. *izpsikati, izzviždati (predstavljača i nal.).*

exsiccatus, *adj.* [exsicco] *suh, suhoparan,* genus orationis, *jedn. Cic. Brut.* 84, 291.

ex-sicco, 1. *1) iz-, posušiti,* arbores. *2) = izprazniti, iztjerati, izrušiti, izkapljivati,* lagoenas; * vina culullis.

exsīco *(Plaut.)* = exseco.

ex-signo, 1. *po-, zabilježiti, (potanko) iz-, za-, napisati,* omnia istaec, *Plaut.;* sacra omnia exscripta exsignataque, *tačan popis svih ž., Liv.*

exsĭlio, ilui, — 4. [ex-salio] *1) izskočiti, izpasti (skokom), skočiti van ili iz . ., poskočiti, odhrliti,* foras, *Plaut.,* ad alqm, *Ter.;* principes exsiluerunt, *odjuriše, odmaknuše;* * domo levis exsilit; * in siccum; * oculi; † e mari *(o ribi);* * domo *(o mišu). 2) poskočiti, skočiti na noge, djipiti, poskakivati,* de sella; gaudio; in *(kod)* M. Annii testimonio; † ex sella sua; * stratis; * loco silvae; * lunares equi exsiluistis = *biste preneseni kano konji mjeseca (Lune) na nebo.*

exsĭlium (exil.), ii, *n.* [exsul] *1) boravljenje izvan domovine, prognanstvo, zatočenje, ili dobrovoljno, da se ukloniš težoj kazni, kano njeka vrst dobrovoljna kažnjenja samoga sebe, ili za kazan kano izagnanje iz zemlje, progon iz domovine* (*sr.* relegatio, deportatio, interdictio), exsilium non supplicium est, sed perfugium portusque supplicii; nam qui volunt poenam aliquam subterfugere aut calamitatem, eo solum vertunt etc.; Camillus damnatus in exsilium abiit; ire, proficisci, pergere in exsilium; ejicere, pellere, *(Nep.)* expellere, *(Liv.)* agere in exsilium, *iza-, prognati iz domovine;* esse in exsilio; de exsilio reducere, revocare; * aeternum. *2) boravište prognanika, prognanište, utočište, zaklon,* egredi exsilium; * † *pl. 3) u pl. prognanici, jedn. Tac. hist.* 1, 2, 2.

ex-sisto, stiti (titi), — 3. *1) proviriti, izaći, izlaziti, uzaći, pomoliti se, pomaljati se, pomilati se, iztaći se (iz čega ili nada što, iz česa ili nada što prije nije virilo, dakle o kretanju; sr.* exsto), cornu a media fronte; inter coagmenta lapidum palma ex pavimento; speluncâ; ab inferis; equus summersus exs., *pomoli se;* ex latebris; vox ab aede Junonis ex arce; † *o vojnicih,* ex collibus, subito. *2) pojaviti se, pokazati se, nastati, izviraiti, poroditi se, poteći, postati, bivati, često c. nom. praedicati,* motus, malacia; Ilias illa; dissensio, hoc loco quaestio; avaritia ex luxuria; ex, de rege dominus; ex amicis inimici; hujus ex uberrimis sermonibus doctissimi viri; počtam bonum neminem sine inflammatione animorum; ex quo exsistit, ut, *odatle teče, sliedi, da . . .;* talem exsistere eloquentiam; exs. terror, bellum; quod (maleficium) ita raro exstitit *(dogodi se),* ut etc.; ne in eum exsistam *(budem)* crudelior; cujus adjutor exstitissem; huic causae patronus; victor; sic insulsi.

ex-solvo, etc. 3. *1) od-, razriešiti, od-, razvezati, otvoriti,* restim, *Plaut.;* exs. (venas) ferro, *(sebi ili drugomu) otvoriti-, sjeći žilu,* alvus exsoluta, *proljev, lijavica, protoč (f.), Tac.;* alqm vinculis, *oprostiti, Plaut.,* * se

corpore. *2) tp. a)* * famem, *odagnati, utoliti, (Tac.)* plerique exsoluti legis nexus, vinclis exsolutis; *(Tac.)* obsidium, *odustati od . . ., odriešiti, osloboditi, oprostiti, izbaviti,* se occupationibus, *(Ter.)* se suspitione; alqm crudelitatis vituperatione; *(Tac.)* alqm poenâ; *(Tac.)* praetoriarum cohortium curâ exsolvi; *na pose kano t. t.* nomina sua, *platiti, poplatiti,* pecuniam alcui, † aes alienum. *b) u obće učiniti, uzdati, izpuniti, (Liv.)* pretia poenasque, *dieliti,* recte factis gratiam, *izkazati,* fidem, *održati,* vota, jusjurandum; *(Tac.)* beneficia, *vratiti,* poenas morte, *platiti smrću.*

exsomnis, *adj.* [ex-somnus] *(pjesn. i kasno) bezsan, bez sna, nespavajući, bdijući (tko neće da spava; sr.* insomnis).

ex-sorbeo, bui, — 2. *1) iz-, posrkati, popiti, progutati,* sanguinem; gustaras sanguinem civilem vel potius exsorbueras; † multas arbores cum magna soli parte, *odnieti. 2) tp.* exs. difficultates, *progutati, izjesti, podnositi;* praedas, *proždrieti.*

ex-sors, tis, *adj. 1)* * *ne ždriebu podložan, bez ždrieba podieljen,* ducent Aeneae equum exsortem; exsortem ducere honorem, *osobit, izvanredan. 2) bez diela u čem, nedionik čega, bez,* culpae, amicitiae; * cos secandi, *koji ne može sam rezati.*

ex-spătior, *dep.* 1. *zaći-, zalutati s puta,* equi; longe equis; *i iz-, razliti se,* * exspatiata flumina.

exspectātio, ōnis, *f.* [exspecto] *izglédanje, o-, izčekivanje [i ob onom, što želim, željno izglédanje, želja, nada, i ob onom, čega se bojim, strah od . . .; sr.* spes, exspecto *a)], s gen. subj. i obj.,* hominum, vestra; vestrarum literarum; magna cum audiendi exsp.; tanta exsp. fuit visendi Alcibiadis; exspectationem sui facere, concitare; magna erat ejus rei exsp.; sum in exspectatione omnium rerum *(Planc. u Cic. ep.), vrlo sam rad znati, kako će sve to biti;* exspectatione Galliarum, *zaključakâ o Galliji;* pendeo animi exspectatione Corfiniensi *vrlo sam željan znati, što će se sbiti u C.;* Varronis sermo facit exspectationem Caesaris = de Caesare; movere exspectationem de alqa re; angebar singularum horarum exspectatione, *svake ure;* crebras exspectationes nobis tui commoves; exsp. alcui dare alcjs rei; sustinere non parvam, magnam alcjs rei exsp.; summa omnium exsp., quidnam sententiae ferrent judices; *u pl.* duae; *i absl.;* caeca exspectatione pendere; exsp. alcui non parvam afferre; est adventus in exspectatione, *očekuje se;* esse in exspectatione *(Plaut.), dati na se čekati, čeka se na koga;* explere exsp. alcjs rei, imponere exsp. alcui rei; adduci in exsp.; praeter exspectationem esse; † supra exspectationem; † contra exspectationem omnium; † exspectatione minor.

exspectātus, *adj. s comp. (Plaut.) i sup.* [*partic. od* exspecto] *izglédan, (željno) iz-, očekivan, zaželjen, dobro došao, povoljan,* carus omnibusque exsp. venies; exspectati ad summam dignitatem, *o kojih se moglo očekivati, da će se popeti na najviše časti;* adventus; literae; † lux; * ante exspectatum, *prije nego se očekivalo.*

ex-specto, 1. *upr. gledati na polje, je li tko dolazi, odt. izglédati, iz-, očekivati, čajati, čekati na . . . (u obće, samo kano čin [act] čuvstva bez ikakva drugotna značenja koje god odluke uslјed toga; sr.* opperior, praestolor, spero), *a) željno izglédati, izčekivati ili sa strahom očekivati, čekati na što, čajati, ufati, nadati se, slutiti, misliti, zaželjeti, željeti, zahtievati, bojati se,* longiores epistolas exspectabo vel potius exigam; etsi literae tuae recte sperare jubent, tamen exspecto recens alqd; finem laborum; praemia ab alqo, omnia ex alcjs amicitia; testamenta; *(Ter.)* meam mortem, malum, mortem; majorem Galliae motum; casum; alqd justi incommodi; *s acc. c. inf., Liv.* 43, 22, 2., *sa* spero *spojeno, Ter. Phorm.* 5, 9, 36.; *absl.;* * oleae falcem rastrosque. *b) mirno očekivati što god budućega, čekati (na) što, pričekati,* alqd, alqm; *s* dum, † donec; *sa* si, ut, *s quaest. indir.;* exspectari diutius non oportere, quin etc.; *absl.;* * me tranquilla senectus exsp.; * cenantes, *dok se naobjeduju;* † classis alqm; † fruges maturitatem; † praemia nos; † fata eum.

exspergo, — sum, 3. [ex *i* spargo] *izasuti, iz-, poprskati, Virg. Aen.* 3, 625. sanieque expersa natarent limina; *(nu pravije možda čita se:* sanieque aspersa n. limina).

ex-spes, *adj. samo u nom. sing., bez nade, -ufanja,* * enatat exsp., * esset inops exsp.; *(Tac.)* vitae.

exspīrātio, ōnis, *f.* [exspiro] *izparivanje, izpara, izhlapljivanje,* exspirationes terrae, *jedn. Cic. n. d.* 2, 33, 83.

ex-spīro, 1. *1)* * *trans. izpuhnuti, izpuhavati, izdahnuti, izdisati,* flammam pectore; auras *ili* animam, *pustiti-, izpustiti dušu, izdahnuti, umrieti. 2) intrans. dunuti-, duvati-, puhati iz . ., izaći, na-, provaliti,* vis ventorum; *(Liv.)* = exsp. animam.

ex-splendesco, ndui, — 3. *tp. prosievati, zasvietliti se, sjati, odlikovati se, o ljudih,* clarius, *jedn. Nep. Att.* 1, 3.; *o duševnih darovih, Suet. Tit.* 3.

ex-spŏlio, 1. *o-, poplieniti, opljačkati, porobiti, lišiti,* fana atque domos; sese; † corpus; *tp.* exercitu et provinciâ Pompejum; alqm nostro auxilio.

ex-spuo, etc. 3. *upr. izpljunuti, izbljuvati, tp. od (iz) sebe dati, iztisnuti, iztjerati, izturiti, ukloniti,* lacrimam, miseriam ex animo, *Com.;* * alqm; * hamum.

* **ex-sterno,** 1. *ustraviti, (silno) prestrašiti, prepasti,* alqm; exsternati equi, *poplašeni.*

ex-stillo, 1. *(jako) curiti, teći, krmeljiti,* oculi, *Plaut.;* lacrimis, *pljuštiti-, oboriti suzami, Ter.*

ex-stĭmŭlātor, ōris, *m.* [exstimulo] *podbadatelj, poticatelj, najžešći bunitelj, jedn. Tac. ann.* 3, 40.

ex-stĭmŭlo, 1. *podbadati, potaknuti, poticati, podžeći, uzbuniti, razdražiti,* * † alqm; * cessantia fata, *t. j. smrt uskoriti.*

exstinctio, ōnis, *f.* [exstinguo] *(riedko) (ugašenje) uništenje, Cic. Tusc.* 1, 49, 117.

exstinctor, ōris, *m.* [exstinguo] *1)* ugasitelj, incendii. *2)* uništitelj, zatornik, utamanitelj, satritelj, patriae, conjurationis, domestici belli; † regiae domus.

exstinguo, stinxi, stinctum, 3. *1)* po-, ugasiti, utrnuti *(polagano, ili naravnim načinom ili sasvim; sr.* obruo, opprimo), ignem, incendium; exstincto calore; * cinerem; *medial.,* exstingui, *ugasnuti, utrnuti se,* consumptus ignis. *2) tp. a)* iz-, posušiti, aquam rivis, *Liv.;* † sucum. *b)* * ugasiti, utoliti, sitim. *c)* utrnuti *komu svjetlo života,* usmrtiti, pomoriti, smaknuti, pogubiti, seni animam, *Ter.;* alqm morbo; liberos multos aut ferro aut fuga; exstingui, izgubiti glavu, umrieti, poginuti, zaglaviti, *osb. prije vremena,* exstincto calore occidimus ipsi et exstinguimur; *često u partic. perf. pass.; (Eutr.)* usmrćen-, pomoren-, ubijen-, posječen-, poklan-, utamanjen-, uništen biti, poginuti, a Lucullo centum fere milia regis exstincta sunt; secundo (proelio) omnes Mithridatis copiae, a quo ingentes Alamannorum copiae exstinctae sunt; *(Eutr.)* pogubljen-, stračen biti, (Regulus) omnibus suppliciis exstinctus est. *d)* ugasiti, utrnuti = iztriebiti, izkoreniti, utamaniti, uništiti, zatrti, izkopati, iztražiti, udušiti, oslabiti, formam, *Ter.;* exstincto senatu; gratiam, furorem alcjs; invidiam; infamiam; exstinctae potius amicitiae quam oppressae esse videantur; memoriam tanti flagitii non exstinctam illam quidem, sed repressam; familiâ prope jam exstincta; generis praesidia exstincta sunt; ejusmodi perniciosam potentiam exst. atque opprimere; *na pose* zatrti uspomenu čega, zakopati što u zaborav, zaboraviti, ea quae antea scripserat; vocem alcjs temerariam silentio; sermo oblivione posteritatis exstinguitur; non posse eam (contumeliam) exstingui; rumor exstinguitur.

exstirpo, 1. [ex-stirps] s korenom izčupati, izkoreniti, izkrčiti, iztriebiti, iztrgnuti, arbores, lucos, *Curt.; tp.* vitia; perturbationes; humanitatem ex animis.

ex-sto, — — 1. *1)* stajati na polje, viriti na polje *ili* iz . . ., stršiti, brčiti *(znači stalni položaj; sr.* exsisto), capite solo ex aqua; summo pectore; * aquâ; * ferrum de pectore, * ossa sub lumbis; * super aequora celso collo; *(Tac.)* modo pectore, modo ore tenus. *2)* iztaći se, u oči udarati, izaći na vidjelo, vidjeti se, quo magis id quod erit illuminatum, exstare atque eminere videatur; exst. studium, officium, meritum; cujus benignitatis memoria; hujus fortitudinis vestigia; *impers.* exstat, *vidi se, jasno je, pokazuje se, s acc. c. inf.;* apparet atque exst. utrum — an; *navlast.* ima jošte što, jošte je sačuvano, nije još propalo, postojati, jošte živjeti, epistolae Philippi; non alius; * domina.

ex-structio, ōnis, *f.* [exstruo] sazidanje, gradnja, sagradnja, ea; exstructiones tectorum, † villarum.

ex-struo, etc. 3. *1)* naslagati, podići, postaviti, sagraditi, nahrpiti, nagomilati, nakupiti *(sr.* struo), rogum, sepulcrum; magnum acervum librorum Dicaearchi sibi ante pedes; † templum suâ pecuniâ; mare, *sgrade u moru sagraditi, sgradami napuniti;* satis exstructa altitudo muri, *dosta visok; u prilici,* in area sibi civitatem arbitratu suo; * divitias in altum, *na gomilu složiti; odt.* exst. mensas epulis (dapibus), *visoko nagomilati, množju jelâ napuniti;* exstructae mensae, *pune jelâ;* * canistra, *s vrhom napuniti;* * focum linguis. *2) tp.* podići, postaviti, sagraditi, exstrue animo altitudinem excellentiamque virtutum; accurate non modo fundata verum etiam exstructa disciplina.

ex-sūdo, 1. *1)* * *intrans.* izaći kako znoj, iznojiti se, inutilis humor. *2) trans. tp.* znojiti se-, potiti se kod čega, znojeći se-, mučno obaviti,-podnositi, certamen ingens *Liv.;* * causas *(parnice)* Latine.

ex-sūgo (exsugeo, *Plaut.*), etc. 3. izsisati, izpiti, sanguinem, *Plaut.;* exsucta medulla, *iztrošen, izsisan.*

exsul, ŭlis, *comm.* [ex-solum *ili* salio] prognan, prognanik *(izvan domovine živući, koje dragovoljno, da izbjegneš težkoj kazni, koje za kazan; gl.* exsilium; *sr.* profugus, extorris, 1. relego), uskok, odseonik, relegatus, non exsul, *Ov.;* domo, patriâ; exsules damnatosque ad se allicere; cum vagus et exs. erraret; * patriae quis exs. *(izbjegši)* se quoque fugit; † orbis terrarum; † ejusdem loci; * mundi; * exs. mentis domusque, *bez itd.;* * Hypermnestra; † non alia.

exsŭlo, 1. [exsul] biti prognanikom, u prognanstvu živjeti *(sr.* exsilium, exsul), abire, ire exsulatum, *u prognanstvo;* animo exs. atque vagari; * per oras exstremas, * Protei ad usque columnas; *absl.;* e domo *(Ter.), ne smjeti doći kući; (Curt.)* in regno; res publica, *propala je, ne postoji više.*

exsultābundus, *adj.* [exsulto] *(riedko)* poskakujući-, djipajući-, igrajući, kličući od veselja, veseo, *Just.*

exsultans, *adj. sa sup.* [*partic. od* exsulto] *(poskakujući)* razuzdan, nedržeći se mjere, bezmjeran, *o besjedniku i besjedi, (Quint.)* (pro) compositis (fiunt) exsultantes; exsultantia coërcere.

exsultanter, *adv.* [exsultans] *(poskakujući)* razpušteno, razuzdano, preko mjere, *samo u comp., jedn. Plin. ep.* 3, 18, 10.

† exsultātio, ōnis, *f.* djipanje-, poskakivanje od veselja, podvikivanje, vriskanje, bezmjerna veselost.

exsultim, *adv.* [exsilio] skačući, poskakujući, skokomice, veselo, *jedn. Hor. carm.* 3, 11, 10.

exsulto, 1. [*frequent. od* exsilio] *1)* skakati *(u vis),* poskakivati, skakutati, djipati, poigravati, igrati, dizati se *(na valove),* equi ferocitate; loligines; * taurus in herba; * vada, * medicamen, *uzavri, uzavire, uzkipi;* * medias inter caedes Amazon; † Britannorum copiae per catervas et turmas exs., *skakahu, bibahu se po* . . . . *2) tp. a) ob uzletu besjede,* uznositi se, zanieti se, slobodno kretati se, gibati se po volji, razmetati se, širiti se, oratio philosophorum in laude virtutum; campus, in quo exs. possit oratio; audacius; verborum audaciâ. *b) o strastih i nal. poskakivati*=razuzdan-, razkalašan biti,

furor; appetitus quasi exsultantes sive cupiendo sive fugiendo; *navlast.* poigravati-, razuzdan biti od veselja, izpustiti se, podvikivati, vriskati, klikovati, pocikivati, klicati od radosti *(koli naravno, toli posve razuzdano-, bezmjerno očitovanje veselja; sr.* gaudeo, tripudio), laetitiâ, gaudio, *od veselja, od radosti;* victoria, *neizmjerno radovati se p.;* * successu; † gloriâ; † gestis; in ruinis alterius; in funeribus rei publicae exsultantem ac tripudiantem; Graeci exs., quod etc.

***exsŭpĕrābĭlis,** *adj.* [exsupero] *što se može obladati,* predobiv, dobitan, non exs. saxum *(Sisyphov).*

exsŭpĕrantia, ae, *f.* [exsupero] nadvišivanje, nadmašivanje, odlikovanje, virtutis, *jedn. Cic. Tusc.* 5, 36, 105.

ex-sŭpĕro, 1. *1)* dignuti se-, uzdići se-, dizati se nada što, nadvišivati što, viriti iz . . ., uz-, pomilati se iz . . ., * flammae; * angues undas; * jugum, *prekoračiti, prieći.* *2) tp.* nadići, nadilaziti, nadmašiti, nadkriliti, nad-, svladati, obladati, predobiti, pobiediti, premoći, omnium ingenia, *Sall.;* multitudo Gallorum omnem sensum talis damni exsuperans, *Liv.;* * materia vires meas; * fructus sumptibus; * quantum feroci virtute; * violentia Turni magis; *(Liv.)* omnes Tarquinios superbiâ; alcjs laudes; * consilium caecum; * moras; * *absl.*

ex-surdo, 1. [surdus] *upr. oglušiti; pren. (Hor.)* palatum, otupiti.

ex-surgo, etc. 3. uz-, izpraviti se, uz-, podići se, dignuti se, dizati se, ustati, nastati, poroditi se, a genibus, foras, *otići, Plaut.;* ex insidiis; nova repente acies exsurgens; *(Tac.)* Vitelliani temere exs.; cum exsurgeret; * exs. faciem attollens; * altior exsurgens; exs. in colles *uzaći, penjati se na* . ., *Tac.;* * non presso tellus exs. aratro; (Roma) tota simul exs. aedificiis, *Liv.;* (cujus) summa in acutum cacumen exs., *Curt.;* simulacrum tenuem in ambitum metae exs., *Tac. tp. a) u neprijateljskom sm.,* podići se na *ili* proti . . ., držati se, invidiâ eorum exs. rursus plebem; qui ne nunc quidem exsurgitis; *(Tac.)* adversus, contra alqd. *b)* podići se, pridići se = oporaviti se, opet ojačati, -jačati, opet doći do ugleda, uzdignuti se, res publica; Pompejanorum causa; exs. atque erigere se.

ex-suscito, 1. uz-, raz-, iz-, probuditi, buditi, alqm; * flammam aurâ, uz-, raz-, podpiriti, piriti; *u prilici,* uzbuditi, uzročiti, ne quandoque parvus hic ignis magnum incendium exsuscitet, *Liv.; i duševno:* po-, uzbuditi, podići, potaknuti, obodriti, cura animos.

exta, ōrum, *n.* utroba, drob *(t. j. srdce, pluća iliti biela džigerica, jetra iliti crna džigerica, slezena; sr.* viscera, intestina), *osb. drob u žrtvovane živine, iz kojega bi proricali* haruspices.

ex-tabesco, etc. 3. * † sasvim izčeznuti, nestati, poginuti; *tp. (polagano)* izčeznuti, nestati, izginuti, izgubiti se, propasti, opiniones vetustate.

extāris, *adj.* [exta] tičući se droba, *samo* aula (= olla), *za kuhanje droba, Plaut. Rud.* 1, 2, 47.

extemplo, *i (predcl)* **extempŭlo,** *adv.* [= ex tempore] taj čas, u taj par, odmah, mahom, udilj, postquam introii, ext. morbum ejus cognovi; *i (Plaut.)* cum ext. = *odmah kako, čim, istom; (Liv.)* ext. — mox; ext. — mox — postremo.

† extempŏrālis, *adj.* [ex tempore; *v.* tempus] što se bez priprave-, s mjesta sbiva, -čini, -govori, -besjedi, slobodan, nepripravljen, izhitren, color *gl.* effulgeo; actio; ext. fortuna, *slučaju podložno extemporovanje;* ext. temeritas, *smjelost izhitrene besjede;* successus; facilitas; facultas; figurae.

extempŏrālitas, ātis, *f.* sposobnost ili vještina govoriti ili pjesme slagati s mjesta, extemporovanje, *jedn. Suet. Tib.* 3.

ex-tendo, ndi, ntum *ili* nsum, 3. iz-, raztegnuti, pružiti, opružiti, razapeti, razširiti, razkriliti, razviti, prostirati, brachium, digitos; extento capite; * pennas nido; * sementem = *sijati;* * extenta plaga; *posl. (Hor.)* ire per extentum funem = *poduzeti ili izvesti što god veoma težka; kano milit. t. t.,* † cornua aciei; * agmen latius, † ad mare; *praegn.,* oboriti koga *(na tle,* koliko je dug i širok), * alqm moribundum; * alqm arenâ; * † extendi, *otegnut-, izvaljen ležati;* * in vacuum; * antro; se magnis itineribus ext., *ubrženim hodom naprezati se, više púta nego obično na dan prevaliti, jedn. Caes. b. c.* 3, 77, 3.; *tp. a)* raz-, protegnuti, pružati, prostirati, širiti, spem suam in Africam; non longius quam quantum vitae humanae spatium est, cupiditas gloriae extendatur, *Liv.;* * nomen in ultimas oras, * famam, virtutem factis; *odt.* produljiti, produžiti, otegnuti, razširiti, razmaknuti, povećati, † verba *(opp.* corripere); † extendi epistolam, † me epistola, *narasao mi je l.;* * agros; * stagna; † pretia usque eo, *povisiti;* fenus in usuras extendere, *davati novce na kamate i tim umnažati glavnicu, Tac. Germ.* 26. *b) o vremenu,* protezati, činim trajati, produljiti, † variis sermonibus vespera extenditur, *provodi se, prodje;* * curas in annum venientem; ab hora tertia ad noctem pugnam, *nastaviti, Liv.;* comessationes ad mediam noctem; *i* produžiti, produljiti, suam aetatem, *Plaut.;* * extento aevo, *u poznom vieku, u kasna vremena;* † memoriam sui operibus. *c)* ext. se supra vires, *napinjati se, naprezati se, natezati se;* ext. itinera, *marše produljiti, ubrženim hodom ići, -marširati, Liv.,* ext. avidos cursus, *skokom trčati, Virg.*

extensus (extentus), *adj.* s † *comp. i sup.* [*partic. od* extendo] raztegnut, širok, prostran, extensissima castra, *Liv.*

ex-tento, 1. *(Plaut.) (raztezati),* naprezati, pokušati, kušati, vires tuas alieno ostio; quid tu venisti extentatum?

extĕnuātio, ōnis, *f.* [extenuo] *(raztanjivanje), kano rhetor. t. t.* umanjivanje, (μείωσις, *opp.* exaggeratio).

extĕnuātus, *adj. sa sup.* [*partic. od* extenuo] skvrčen, oslabljen, slab, malen, * vestigia; copiolae, *Brut. u Cic. ep.*

ex-tĕnuo, 1. *1) o-, raztanjiti, razriediti, sdrobiti*, aër extenuatus; ext. cibum; sortes extenuatae; * extenuari in aquas, *raztopiti se; o spuštanju glasa*; a quibus extenuatur (aliquid), *na pose kano milit. t. t. iz-, o-, raztegnuti, pružiti u daljinu*, angustiae ext. agmen; acie extenuata; † Numidae extenuati. *2) tp. u-, smaliti, u-, smanjiti, stegnuti, obaliti, sniziti*, sumptus; spem; crimen; vires; aciem; * curas; * mala; molestias omnes; locupletissimi cujusque census, *manji očitovati nego jest*; verbis suum munus.

exter *i* **extĕrus** *(nu nom. sing. m. nedolazi)*, tĕra, tĕrum, *adj.* [ex] *vanjski, izvanjski, spoljašnji, inostran, inozemski, tudji (malne vazda u pl. ponajv. ob osobah i to sa značenjem duševnoga, a ne samo vanjskoga, zemljopisnoga odnošaja; sr.* externus), nationes et gentes; civitates; exteri, *inostranci, tudjinci, inozemci. Odt. I) comp.* **extĕrior**, us, *izvanji, vanjski, izvan česa nalazeći se*, collis, munitiones; hostis, *naprama onim, koji su izvan ozidja*; vallum; orbis; * exteriorem ire alcui, *s lieva ići uz koga. II) sup. A)* **extrēmus**, *1) u prostoru, najskrajnji, skrajnji, krajnji*, oppidum, pars; † regiones; *i samo o skrajnjoj česti jednoga istoga predmeta*; fines; pons, *kraj-, konac mosta*; lingulae, *rtovi ili krajevi od oklisaka* (Erdzungen); impedimenta, *zadnja čest prtljage*; agmen; in extremo libro, *u posljednjoj česti-, na kraju knjige*, extremo anno, *koncem godine*; *subst.* extremum, aestatis, provinciae; extremi, *posljednji, zapleće, zaledje, zadnja četa*; extremum *(konac)* habet, ad extremum vitae; * in extremum; erat in extremo, *bijaše pisano na kraju lista*; extrema, *kraj, konac*, agri; * *smrt*; ad extremum, *adv., na kraju, do kraja, na posljedak, napokon, sasvim*; * extremum, *adv. najposlije, napokon, na posljedku, napokonje, posljednji put*; extremo, *napokon, najposlije, Nep. 2) u vremenu, posljednji, zadnji*, mensis; finis vitae; manus ext. non accessit operi, *djelo nije dotjerivano*; *(Tac. Agr.* 30.) nos terrarum ac libertatis extremos, *koji na kraju svieta stanujemo [po 1)], te smo slobodu posljednji sačuvali. 3) značeći stupanj svojstva, a) najskrajnji, najveći, najviši*, fames; periculum; bonorum, bonum; malorum; † ad extrema ventum est. *b) zadnji, posljednji, najmanji, najslablji, najloši, najgori, najniži, najprostiji*, in extrema spe salutis; extremi ingenii est, qui etc., *Liv.*; * haud Ligurum ext.; *(Just.)* sors. *c) što u pogibelnih odnošajih jedino jošte preostaje, najskrajnji, posljednji, zadnji*, auxilium; senatus consultum; condicio; *odt. o pogibelnom položaju samom, najskrajnji, najopasniji, najpogibelniji, najljući, najhudji*, tempus vitae, *skrajnja pogibio (života)*; fortuna, *najveća nesreća, -nevolja*, in extremis suis rebus, *u skrajnjoj pogibeli*; ad extremum, *za skrajnju nevolju. B)* **extĭmus** (extum.), *(riedko)* = extremus 1).

ex-tĕrĕbro, 1. *1) (riedko) izvrtjeti, izvrtati*, aurum. *2) tp. iztisnuti, iztjerati, prisiliti, Plaut.*

ex-tergeo, etc. 2. *obrisati, o-, utrti, otirati*, manus, *Plaut.*; *tp.* fanum eversum atque extersum *t. j. sasvim poroblјen, -oplienjen.*

extermīno, 1. [ex *i* terminus] *1) tjerati preko granice, -iz zemlje, iz-, protjerati, prognati*, alqm ex urbe, urbe, de civitate. *2) tp. protjerati, izagnati, iztriebiti*, auctoritatem senatus e civitate; quaestiones physicas.

externus, *adj.* [ex] *1) vani nalazeći se, izvana dolazeći, izvanji, vanjski, spoljašnji*, tepor, visio, pulsus; commoda, incommoda, res; *subst.* externa, ōrum, *n. vanjske stvari (opp.* interiora). *2) glede na obitelj ili državu, koji je izvan (zemlje), inostrani, inozemski, tudjozemski, izvanji, vanjski, tudji, stranjski (znači samo localno, vanjski odnošaj, i ob osobah i o stvarih; sr.* exter), hostis, populi, loci; timor, terror, *od izvanjskoga neprijatelja*; auxilia, * gens; * amor ext. = *ljubav prema tudjincu*; *subst.* **externus**, i, *m.* * † *inostranac, tudjinac, inozemac*; externi, *u užem smislu, stranjski, ne kućani ili domaći*; *(Tac.)* **externa**, ōrum, *n. inostrano, tudje, inorodno*; *(Cic.)* externa *(vanjskih, inostranih primjera)* libentius in tali re quam domestica recordor; externa *(neprijateljstvo)* velare, *Tac.*

ex-tĕro, trīvi, trītum, 3. † *iz-, pro-, raztrti*, opus poliat lima, non exterat; *iz-, po-, raz-, sgaziti, smožditi*, * nives.

ex-terreo, etc. 2. *prestrašiti, uz-, u-, poplašiti, uzbučiti, zastrašiti, zabuniti, smutiti*, periculo suo alqm, ut etc.; † Cheruscos; † vi ac minis alacres, *zaplašiti*; invisis atque incognitis rebus vehementius exterreri; praeter modum, † per somnum exterreri; repentino hostium incursu exterreri; exterritus aspectu, repentino periculo; * aestu; * exterrita pennis ales; * exterritus amnis; † ceteris ad dicendum testimonium exterritis, *zastrašivanjem natjerani da . . .*; † ad praecavendum exterritus; † falsa exterritus; * strepitu exterruit orbem.

ex-texo, — — 3. *upr. razatkati, samo tp. izprazniti komu kesu, opúljiti, oskubsti, jedn. Plaut. Bach.* 2, 3, 5.

ex-tĭmesco, mui, 3. *uz-, pobojati se čega ili za što, poplašiti se, vrlo se strašiti, plašiti se*, alcjs adventum; de fortunis; ne id eveniret; sibilis; *(Ter.)* patrem.

extĭmus *gl.* exter *2) B).*

extispex, ĭcis, *m.* [exta-specio] *drobogled, koji drob bogovom u slavu zaklane živine razgledava i iz njega proriče.*

extispĭcium, ii, *n.* [exta-specio] *drobogledje, razgledanje droba (proricanja radi), jedn. Suet. Ner.* 56.

ex-tollo, — — 3. *1) iz-, uz-, podići, podizati, dignuti*, pedem domo, *Plaut.*; pugionem alte; ut se nequeat extollere; ex illa miserabili hominum jumentorumque strage se ext. ac levare, *izkopati se iz . . . i ustati*; *u prilici*, alqm perculsum suis manibus; * in sublime armatum. *2) tp. a) riečmi uzvišivati, slaviti, veličati, hvaliti*, alqd laudibus, alqm in coelum laudibus, alqm ad coelum, *kovati u zviezde*; malos; fortunam alcjs, alqd verbis, oratione; laudando, laudibus; † alqd verbis in majus, alqd in majus, *pretjerivati, pretjerati. b)* ext. animum *ili* alqm, *uzvisiti samoćut*, ext. se, *podići se do veće samoćuti, ćutiti svoju vriednost (opp.* se summittere), ext. se magis; ext. animos, *uzoholiti se, uznieti se*; *(Just.)* alcui animos, *osmjeliti, osokoliti, učiniti koga odvažnim*, *(Tac.)* adolescentium animos praematuris honoribus ad superbiam; alqm secunda oratione; *(Phaedr.)* nimia nautas hilaritate. *c)* caput ext. *(o slobodi), smjelo glavu dizati*, jacentem, *podići, ohrabriti, utješiti*; novos; *(Tac.)* alqm supra ceteros. *d) (Tac.) poljepšati, ukrasiti*, hortos insigni magnificentia; Bajarum suarum piscinas. *e) (Plaut.) odgoditi*, res serias in alium diem.

ex-torqueo, etc. 2. *1) izvinuti, izmaknuti, oteti, izbiti*, arma e manibus, sicam de manibus alcui; *na pose o novcu i blagu i nal., iztjerati, izgoniti, izažeti, prisiliti na . ., silom dobiti*, obsides summa cum contumelia; talenta Attica quinquaginta; *ob udih ljudskoga tiela, izviti = uvinuti, izčašiti, izčenuti*, † omnibus membris extortus et fractus, *kljakav i hrom, kljast*; *navlast. udariti-, staviti na muke, mučiti*, extorque nisi ita factum est, *Ter.*; in servilem modum lacerati et extorti, *Liv. 2) u prilici, izvinuti, ugrabiti, oteti, izgoniti, izmamiti, izmuzti, natjerati-, prisiliti koga na što ili da što dade, učini itd., nagovaranjem, molbom, silom i nal.*, sententias de manibus judicum vi quadam orationis; victoriam hosti; confessionem erroris civibus; ex animis cognitiones verborum, quibus imbuti sumus; alcui beneficium, regnum; suffragium populi per vim; † praecepta et extorta defensioni suae cernere; *(Quint.)* certius judicium, quod audienti frequenter aut suus cuique favor aut ille laudantium clamor extorquet; opinionem ratio convellet, veritas extorquebit; * cui sic extorta voluptas; *s ut*, extorsisti ut faterer, *jedn. Cic. Tusc.* 1, 7, 14.

extorris *adj.* [ex-terra] *(iz zemlje) iztjeran, prognan, (iz domovine) pobjegao-, utekao (te s toga biedan i nesretan; sr.* exsul), exsulem, extorrem populum R. agere ab solo patrio in hostium urbem; hinc ext. profugerunt; ext. patriâ, domo, agro Romano; brevi extorre hinc omne Punicum nomen.

extortor, ōris, *m.* [extorqueo] *izgonitelj, otimač*, bonorum, *jedn. Ter. Phorm.* 2, 3, 27.

extrā [exterâ *sc.* parte] *I) praep. s acc. 1) izvan, van*, ext. aciem, ext. urbem, provinciam; ext. modum, *preko mjere*, * ext. numerum modumque, *bez tacta*; ext. periculum esse; ext. conjurationem, *nedionik urote*; ext. jocum, *bez šale*; ext. culpam; ext. consuetudinem; ext. ordinem, *izvanredno, neobično. 2) izvan, osim, izim, razma, do*, ext. ducem reliqui rapaces. *II) adv. 1) izvana, vani, van, spolja, na polju, na polje*, quaedam bona et in corpore et ext.; quae ext. sunt; *(Hor.)* ext. in nuce; excedere ext.; * exterius sitae. *2)* ex. quam si, *van da, osim ako, već ako.*

ex-trăho, etc. 3. *1) izvući, izvaditi, vući, trgnuti*, rete ex aqua, *Plaut.*; telum e corpore; * telum de vulnere; * alqm turbâ; ferrum; † alcui anulum, *skinuti. Odt. a) iz-, odvući, iz-, odvesti, natjerati koga da izadje, izmamiti, izvabiti*, copias ext. hibernaculis, in aciem; alqm vi in publicum; alqm domo, ad certamen; velut ab inferis extractus; *tp.* scelera in lucem, *iznieti na vidjelo. b) odriešiti, oteti, oprostiti, oslobo-diti, izbaviti, spasiti*, urbem ex periculis, *(Ter.)* se ex alqo malo; *(Nep.)* se ac suos omnes extraxit incolumes; religionem ex animis hominum, *iztrgnuti, iztriebiti, izkoreniti. c) popeti, uzvisiti, podignuti*, alqm ad honorem, *Liv. 2) vući = u dugo produljiti, produžiti, zavlačiti, razvlačiti, odgoditi, odložiti*, obsidionem; res variis calumniis; bellum in tertium annum; certamen usque ad noctem, rem in consulum adventum; alqm, *vući za nos*; triduum disputationibus, *potratiti*, dies dicendi morâ, *tratiti*; aestatem sine ullo effectu; † *u obće provesti, provoditi, preboraviti*, noctem vigiliis, inter preces.

extrāneus, *adj.* [extra] *izvana nalazeći se, izvana dolazeći, izvanji, vanjski, izvanjski, spoljašnji*, res; ornamenta; *subst.* **extraneus**, ei, *m. izvanac, stranjski, inostranac, tudjinac.*

extra-ordĭnārius, *adj. izvan-, prekoredan, prekoobičan*, pecuniae, *ne od običnih dohodaka dolazeći*; equites, cohortes, *sastojeći od sve po izbor vojnika*; imperium; cupiditates.

extrārius, *adj.* [extra] *1) izvana nalazeći se, izvanji, vanjski*, res. *2) † inostran, tudj*, canis e trivio; *subst.* extrarius, *tudjinac, ne-rodjak, Ter.*

extrēmĭtas, ātis, *f.* [extremus] *skrajnjost, kraj, konac, medja, okrug*, mundi; † *obrub, kolomot*, lacus.

extrēmus *gl.* exter.

extrīco, 1. [ex-tricae] *1) izmotati, izvinuti, izplesti, izkopati*, * cervas plagis extricata. *2) tp. učiniti, pribaviti, smoći, sastaviti, namaći, skuckati, pronaći*, *(Hor.)* nummos; *(Vatin. u Cic. ep.)* de alqo nihil, *nikakva glasa, -viesti*; *(Phaedr.)* nihil.

extrinsĕcus, *adv.* [extra] *1) iz vana, s polja*, metus belli ext. imminentis. *2) izvana, na spoljašnjoj strani*, columna ext. inaurata; *(Eutr.) tp. osim toga, jošte.*

ex-trūdo, etc. 3. *izrinuti, iz-, odturiti, iz-, potisnuti, iztjerati, iza-, odagnati*, alqm domo, foras *(Com.)*; alqo hinc, eo alqm invitum, *Ter.*; alqm in viam; extrudi a senatu in Macedoniam; alqm, *ukloniti, odpraviti, odpremiti*; extruso mari aggere ac molibus, *ako je more . . . odtisnuto*; * merces, *proturiti, prodati.*

ex-tŭmeo, 2. *naduti se, oteći, jedn. Plaut. Truc.* 1, 2, 97.

ex-tundo, tŭdi, tūsum, 3. *iz-, razbiti, razlupati*, calcibus frontem, *Phaedr.*; *tp. mlatom udarajući stvarati, -praviti, skovati, a)* * *upr.* = caelare, *na plosi sliku urezati, izvajati*, lapsa ancilia coelo. *b) u obće izvojštiti, steći, pripraviti, sgotoviti, stvoriti, uraditi, učiniti, načiniti, izvesti, sastaviti, izobraziti*, priusquam id extudi, *Plaut.*, * artes; * quis deus hanc nobis artem; * vitae mortalis honorem; † librum; † alqd convicio, precibus; * *odagnati, protjerati, ukloniti*, labor fastidia *(sc.* sibi).

ex-turbo, 1. *sa silom i smetnjom iztjerati, -izagnati, od-, protjerati, izbiti, izkoreniti*, foras, *Plaut.*; alqm civitate; ext. et expellere plebem ex agris; inde hostem expeditum; *(Tac.)* Octaviam, *odtjerati, odpustiti*;

alqm ex possessionibus, fortunis omnibus; *tp.* mentem alcjs, *smésti, zabuniti, smutiti;* spem pacis, *uzeti, lišiti; (Plaut.)* alcui aegritudinem ex animo.

ex-ūbĕro, 1. [uber] *1) prebujati, obilno teći iz . . , -izvirati, šikljati, krkljati,* * alte spumis amnis. *2) tp. a) obilan biti, obilan se pokazivati, razlievati se, potjecati,* * luxuriâ foliorum umbra; † lucrum exuberabat; † ex multa eruditione admirabilis illa eloquentia ex. *b) obilovati, obilno imati čega, bogat biti čim,* * annus pomis; † tam lato fenore; hoc exuberantis quidem operis *(mnogo bi posla zadavalo)*, ut etc., *Quint.* 10, 5, 1. *(nu text je po svoj prilici izkvaren).*

exul *gl.* exsul.

ex-ulcĕro, 1. *upr. činiti da se što gnoji; tp. a) pogoršati, pokvariti, uništiti,* ea quae sanari nequeunt; † dolorem; vestram gratiam; res ab ipso rege clam exulceratae. *b) raniti, uvriediti, ogorčiti, razljutiti,* exulceratus animus; animi ignominiâ exulcerati.

exulo *gl.* exsulo.

* **ex-ŭlŭlo,** 1. *vijuknuti, zaurlikati, zavijati. Na pose partic.* exululatus, *a) koji je urlikao, -zavijao, -jaukao. b) urličući zazivan,* dea.

ex-undo, 1. *iz-, razlievati se,* vi tempestatum in adversa litora, *Tac.; tp. protjecati, šikljati, izvirati,* ex multa eruditione exundat et exuberat illa admirabilis eloquentia, *Tac.* (*sr.* exubero).

ex-ungo, — nctum, 3. *potrošiti na pomasti, pomastiti, zamazati, Plaut.*

ex-uo, ui, ūtum, 3. *1)* * *svući, svlačiti, izuti, skinuti, odložiti,* * summa amicula; * alas; * pharetram umero; * alcui clipeum; * hordea de palea, *očistiti, oljuštiti, oguliti;* * membra pellibus; * artus membrorum, *odkriti, razgaliti;* * ex. se monstris, *pravu priliku opet na se primiti;* * exuitur cornua et annos. *2) tp. a)* mihi ex animo exui non potest, esse deos, *ne može mi se uzeti (vjera) da . . .;* se ex laqueis, *izplesti se iz . . ., oprostiti se;* hominem ex homine, *svući svu čovječnost;* jugum, se jugo, *sbaciti jaram;* omnem humanitatem; antiquos mores, servitutem; † animam = *umrieti; (Tac.)* magistrum; vitia, cupidinem gloriae, otium, ferociam, tristitiam et arrogantiam et avaritiam, imposita munia; jussa, *Tac.;* pacem, fidem, pacta, *prekršiti, pogaziti, Tac. b) lišiti, oteti, komu što,* † alqm bonis paternis, tribunatu; se agro paterno, *prodati, Liv.; kano milit. t. t., oteti, oduzeti što god neprijatelju, siliti ga da što ostavi, lišiti,* hostem impedimentis, castris, armis; Lepidus exutus.

ex-urgeo, 2. *izažeti, izciediti, iztlačiti, jedn. Plaut. Rud.* 4, 3, 69. *i sl.*

ex-ūro, etc. 3. *1)* * *izžeći, izpaliti,* aliis scelus exuritur igni; exustae tuae genae. *2) spaliti, sažeći, popaliti,* alqm vivum; clivus ad solum exustus est; oppida; † villas; † opes; * classem; *odt. a) izjesti,* † vis veneni ferrum. *b) izsušiti, izkvariti,* * exustus ager, * palus; loca exusta solis ardoribus; *u prilici,* exustus *(vehnući, usahnuo)* flos siti veteris ubertatis exaruit. *c)* * *veoma žeći, -paliti, sažeći,* * sol graciles artus; omnes ranas unus lacus; *pripicati, svrućiti, žeći,* † fervida sole exurente vestigia; * antra positis exusta caminis; *tp.* * *užeći ljubavlju,* deos.

exustio, ōnis, *f.* [exuro] *sažizanje, sgorenje, izgor,* exustiones terrarum, *jedn. Cic. r. p.* 6, 21, 23.

exŭviae, ārum, *f.* [exuo] *što je čovjek sebi ili drugomu s tiela svukao, skinuo, na pose a) svučena, sguljena koža životinjâ, osb. svlak, zmijinja košulja. b) (predcl. pjesn. i kasno) odora, odielo. c) svladanu neprijatelju oteto oružje, plien (sr.* spolia), non militum tantum sed etiam imperatorum; * Mezentii; nauticae, *kljunovi ili gubice neprijatelju otetih brodova; u prilici,* † virgineae; tu ornatus hujus exuviis venis.

F.

F., *krat.* = Filius.

făba, ae, *f. bob; poslov. gl.* cudo.

făbālis, *adj.* (faba) *bobov,* * stipula.

făbella, ae, *f. (dem. od* fabula) *1) pripoviedčica, pričica. 2) basna, bajka. 3) kratka drama (igrokaz).*

1. făber, bri, *m. (od* facio) *umjetnik ili zanatlija, koji što pravi od tvrde tvari (liesa, kamena, kovine), dakle = stolar, tesar, kovač i dr.,* f. ferrarius, *kovač, Plaut.;* f. tignarius, *tesar;* * f. ebŏris, marmŏris, aeris; *u. pl. često u obće zanatlije, na pose kod vojske,* praefectus fabrum = fabrorum; *poslov.* fabri fabrilia tractant, *Hor.*

2. făber, bra, brum *adj., umjetni, majstorski, vješt,* * ars.

Făbius, *ime stara i moguća plemena* (gens) *rimskoga. 1)* Numerius F. Pictor, *u početku drugoga rata punskoga, ljetopisac rimski. 2)* Quintus F. Maximus *Cunctator, oprezni protivnik Hannibalov za drugoga rata punskoga. 3)* Q. F. Maximus Allobrogicus, *consul g. 121 pr. Is., predobitnik naroda allobrožkoga.* — *Adj.* **Fabius,** *Fabijev,* fornix; lex; Fabia tribus, *jedna od 35 tribua (kotara), Hor. Odav.* **Fabiānus,** fornix, *podignut od Q. Fabija Maxima; subst.* Fabiani, *Fabijevci, ljudi iz fabijske tribue, Suet.*

făbre, *adv.* (2. faber) *umjetno, majstorski, vješto, Plaut.; odt.* **fabrēfăcio,** fēci, factum, 3. *1) vješto-, umjetno-, majstorski gotoviti, -napraviti, -graditi,* classem, *Aurel. Vict.; češće (Liv.)* fabrefactus, *vješto izradjen, umjetno načinjen,* ex aere multa; argenti aerisque. *2) tp. snovati, krojiti,* fallaciam, *Plaut.*

făbrĭca, ae, *f.* (1. faber) *1) (sc.* officina) *djelaonica, fabra n. pr. kovačnica, stolarnica, Ter. Cic. 2) (sc.* ars), *umjetnost, zanat fabra,* pictura et f., *graditeljstvo, najmarstvo. 3) umjetno izradjivanje, obrazovanje, zdanje,* aeris et ferri; f. membrorum nostrorum, *struk;* consectionis ejus (materiae) fabricam habere, *znati izradjivati; (Justin.)* aerariae artis, *tjeranje mjedarstva (kotlarstva); tp. (Com.) varka, hitrina, lukavština.*

făbrĭcātio, ōnis, *f.* [fabricor] *umjetno gradjenje, sazdanje,* hominis, *sastav, struk; tp. umjetna tvorba, umjetnost,* in verbis, in oratione.

făbrĭcātor, ōris, *m.* [fabricor] *graditelj, izdjelavatelj, gotovitelj, najmar,* tanti operis; minutorum opusculorum; * doli *(trojanskoga konja);* * mortis, *uzročnik.*

Făbrĭcius, *ime plemena* (gens) *rimskoga, iz kojega se je* Gajus F. Luscinus *u ratovih s kraljem Pyrrhom i sa Samniti odlikovao junačtvom i nepodmitljivim poštenjem.* — *Adj.* Fabricius, *Fabricijev,* pons, *Hor. Odt.* Fabriciānus *adj. fabricijski,* venenum.

făbrĭco, 1. *i* **făbrĭcor** 1. [faber] *umjetno što praviti od tvrda gradiva, tesati, rezati, kovati, klesati, pren. u obće što praviti, gotoviti, graditi, stvarati, načiniti, sazdati, priredjivati, napraviti, 1)* fabrico *a) upr.,* * arma; * cratera; * ratem; † naves; * moenia Trojae Neptuni fabricata manu; * haec in nostros fabricata est machina muros; * pocula fago fabricata; † in amphitheatro ligneo, intra anni spatium fabricato. *b) pren.,* mundus globosus est fabricatus; † dum illa verba fabricentur; † ut caelandum (opus), non ex integro fabricandum sit. *2)* fabricor *a) upr.,* gladium, fulmen, signa *(kipove, statue);* fastigium; † naves. *b) pren.,* hominem; natura fabricata est sensus nostros mentemque et totam fabricam hominis; verba; *na pose (Plaut.) snovati, kovati, plesti što zla,* fallaciam; quod lubet.

făbrīlis, *adj.* [faber] *zanatnikâ, umjetnikâ, zanatnički, umjetnički, umjetnikov, majstorov,* scalprum; erratum; opera fabrilia, *kovačka (ili tesarska) djela; subst.* fabrilia, ium, *n. posao, zanat,* tractant f. fabri, *Hor.*

1. făbŭla, ae, *f. [dem. od* faba] *bobak, bobac, jedn. Plaut. Stich.* 5, 4, 8.

2. făbŭla, ae, *f.* [for] *1) pripoviest o kakvu dogadjaju, poviest, pripoviedka,* non longa est f., de te fabula narratur, *Hor., i u zlu smislu, što sviet o kom govori, govorenje, predmet govorenja,* † quantum apud devictas gentes fabularum fecerat, *dao gradiva govorenju;* fabula fio *ili* sum, *idem od ustiju do ustiju, govori vas grad o meni;* † in fabulis sum, *govori se o meni;* * fabulam tota jactari in urbe; * fabula quanta fui; *i* † *razgovor, zabava,* f. convivales; fabulis tempus conterunt; fabulas eorum et disputationes. *2) na pose pripoviest izmišljena, ne na istinu osnivajuća se, pripoviedka, basna, bajka, izmišljotina, gatka,* num me cogis etiam fabulis credere? fabula tantum, sine auctore credita *(pusti, nesjegurni glasovi);* f. fictae; poëticae; * non fabula rumor ille fuit; * fabulae manes = fabulosi *[bajevno carstvo mrtvih]; (Com.)* fabulae! *trice! puste rieči!* nos jam fabula *(ništa)* sumus. *3) pjesan, t. j. a) basna, kano vrst pjesništva, Phaedr. odatle* lupus in fabula, *mi o vuku, a vuk na vrata (ako tko dodje, upr. kad se govori o njem). b) dogadjaj ili predmet dramatične pjesni, sujet, Hor.; zato dramatična pjesan, drama, igrokaz, gluma, tragoedija, komad,* agere, docere, dare *predstaviti, prikazati, dati. c) epska pjesan, n. pr. (Hor.)* ob Iliadi; *tp.* non solum unum actum, sed totam fabulam confecissem; fabulam compositam Volsci belli, *Volščanski rat da je dogovorena gluma; (Tac.)* nunc per concubinum Atimetum et histrionem Paridem quasi scaenae fabulas componit; *slično tomu (Com.),* quae haec est f.? *kakova je to lakrdija? što to hoće reći?*

făbŭlāris, *adj.* [2. fabula] *(riedko) basnen, basnovit, bajkovit,* historia f., *bajoslovje, Suet.*

făbŭlātor, ōris, *m.* [fābulor] *(riedko) pripoviedalac, zabavljač, Suet.*

făbŭlor, *dep.* 1. [2. fabula] *govoriti, divaniti, razgovarati se (ob ugodnoj i iskrenoj zabavi, da vrieme prodje, kod koje se malo pazi na sadržaj i na istinu onoga što se pripoviedá); sr.* loquor, dico, garrio), inter se, *Plaut.;* alcui, *Ter.;* † cum alqo; † apud alqm; homines f., filiam mihi inventam esse alqd; *(Liv.)* quid Serg. Galba fabuletur, *brblja.*

făbŭlōsus, *adj. s* † *comp. i* † *sup.* [fabula] *a)* * *o čem ima puno priča, pripoviedaka, (u pričah, pripoviedkah) glasovit, čudnovat,* Hydaspes; palumbes. *b)* † *basnovit, bajovit, pun basana, -bajaka, -pripoviedaka,* carmina Graecorum. *c)* † *basnen, basnoljub, prijatelj bajkam,* antiquitas.

făcesso, sīvi, sītum, 3. [*intens. od* facio] *1) trans. činiti, izvršivati, sbijati, svršiti,* * praecepta; * jussa; * jocos; *osb u zl. sm., učiniti, napraviti, zadati,* alcui negotium, periculum; *odstraniti, ukloniti,* dictum *(Plaut.), propustiti, ne izvršiti. 2) intrans.* (sc. se) *udaljivati se, otići, nositi se, odmaknuti,* hinc, propere, *Ter.;* propere ex urbe; facesse hinc Tarquinios; operae facessant; f. ab omni societate rei publicae; *(Just.)* amicitia facessit, *prestaje.*

făcēte, *adv. s comp. i sup.* [facetus] *1) fino, liepo, krasno, ugladjeno, Com. 2) hitro, dosjetljivo, šaljivo, smiešno,* ridicule et f.

făcētiae, ārum, *f.* [facetus] *1) šaljivi dosjeti, dosjetke, pošalice, šale, šaljivost, što u obće sadržava i* cavillatio *i* dicacitas *(sr.* cavillatio, dicacitas), cum duo genera sint facetiarum, — illa a veteribus superior cavillatio, altera haec dicacitas nominata est. *2)* = *cavillatio (peckanje, podrugljivo šaljenje),* sales in dicendo multum valent, quorum duo sunt genera, unum facetiarum, alterum dicacitatis. Utetur orator utroque: sed altero in narrando aliquid venuste, altero in jaciendo mittendoque ridiculo; *(Tac.)* f. acerbae, asperae; *kod Plaut. i sing.* facetia, *smiešnost kakova dogadjaja.*

făcētus, *adj. s* † *comp. i* † *sup.* [*nam.* factus *od* facio] *upr. dobro-, liepo učinjen, -stvoren, zato 1) fin, krasan, liep,* faceti victus, *Plaut.*

est qui inguen ad obscenum subductis (tunicis) usque f. *(t. j. kako on mnije), Hor. sat.* 1, 2, 26.; *o ponašanju i govorenju, f i n, u g l a d j e n, l j u b a k, i z o b r a ž e n, p u n m i l i n e,* mulier *Ter.*, orator, sermo, oratio; * *subst.* facetum, i, *n. m i l i n a, d r a g o s t, l j u b k o s t; i p r i j a z a n, u l j u d a n, u m i l j a t prema drugim,* ut cuique est aetas, ita quemque facetus adopta, *Hor. 2) o govoru š a l j i v, d o s j e t l j i v, s m i e š a n,* homo f. et urbanus; facetus esse voluisti; genus jocandi f.

făcies, iēi, *f.* [*po svoj prilici od* facio] *1) l i c e, l i k, o b l i k, o b l i č j e, i z v a n š t i n a, s p o l j a š n o s t u obće (ponajprije mišljena kano ploha; sr.* figura, forma), nutrix qua sit facie, mihi expedi, *Plaut.;* plerisque ejus faciem ignorantibus; decora, *Hor.;* quali sit facie, sura etc., *Hor.;* * Anchisae; * *pl.* comitum; * verte omnes tete in facies, *posl. uzeta od Proteja;* * nota et artium gratarum facies; f. loci, urbis, carceris; † urbium faciem praestare; * longa quibus f. ovis erit; * facie praestant; * montis; *tp. l i c e, v i d, p o g l e d, k a k v o ć a, n a č i n, v r s t, s t a n j e,* insolita; senatus, civitatis; belli; totius negotii; *(Plaut.)* ad istam faciem est morbus, *takove vrsti, takova;* * in faciem unam, *na jednak način; (Tac.)* proximus dies faciem victoriae latius aperuit; *(Tac.)* dum positis loricis et galeis in faciem pacis veniretur; *i (Tac.) vid, izlika u opreci sa ozbiljnosti,* facie consilii publici; *p o g l e d Tac. i Virg. 2) l i c e u č o v j e k a, o b l i č j e, o b r a z (u obće, i samo u physičkom pogledu, kano naravna physiognomija; sr.* os, vultus), in f. vultuque inerat vecordia; f. egregia, honesta, *Ter.;* decora, praeclara, *Sall.;* nosse alqm de facie *(u glavu);* * nec faciem litore dimovet; * f. hispida; † *pl.; u prilici* formam et tanquam faciem honesti *(lice kreposti)* vides; *slično* qui (praeceptor) faciem *(pravo lice)* eloquentiae, non imaginem praestaret, *Tac. dial.* 34.; * *l i e p o l i c e, l j e p o t a,* cura dabit faciem, faciem quaerere, *tražiti liepo držanje lica.*

făcĭle, *adv. s comp. i sup.* [facilis] *1) l a h k o, l a s n o, b e z m u k e, n e h o t i c e, b e z t r u d a,* facile alqd ediscere; f. indicabat ipsa natura vim suam; *na jačenje kakova pojma ili tvrdnje, b e z d v o j b e, b e z p r i g o v o r a, j a m a č n o, r a d o, d a l e k o, z a i s t o,* f. princeps, f. primus; vir totius Graeciae f. doctissimus; Thucydides dicendi artificio f. vicit omnes; omnes scriptores f. superare; f. ducem populi Romani, non comitem diceres; huic hereditas f. ad HS tricies venit testamento propinqui sui; non (haud) f. *ne lahko, težko, jedva (blaži oblik nijekanja),* non f. in ullo majorem diligentiam cognovi. *2) l a h k o, d r a g e v o l j e, r a d o,* f. omnes perferre et pati, *Ter.;* f. pati *(dopuštati) s acc. c. inf.;* facillime audiri. *3) l a h k o, u g o d n o, s r e t n o, b e z n e v o l j e, u d o b n o,* vivere, agere, *Com.;* † agitare; nusquam facilius sum.

făcĭlis, *adj. s comp. i sup.* [facio] *upr. činiv, tvoriv, što se može učiniti, 1) l a h a k, l a s a n = što čovjek lasno može učiniti (pribaviti si, steći) (sr.* levis), *bez muke, -truda ili težkoće,* res, causa; ascensus, aditus; iter; distinctio; favor; remedium *(polagahno djelujući);* concordia; * victus f., *što se može lahko pribaviti;* * f. somnus, *kojim tko lahko usne;* * f. lutum, *što je lahko obradjivati;* † humus; * jugum, *lahko podnosiv;* * jactura, *što se lahko pregoriti;* * saevitia, *koja se lahko premogne;* illud erat f. ad credendum *(vjerovati);* res factu f., nihil erat dictu facilius, *Ter.;* id dictu quam re facilius erat, *Liv.;* facile intellectu, *Nep.;* † facile est intellectu; * nec (Cyclops) visu facilis; facile est hoc intelligere; *(Liv.)* facilius explorari; *(Tac.)* facilis corrumpi; *i s* ut, quod ei fuit facillimum, ut in agrum Rutulorum procederet; *(Liv.)* res est in facili, *lahka;* * † e, ex facili, *lahko, lasno; s dat. l a s a n, l a h a k, p r i k l a d a n, p r i p r a v a n, d o b a r, s h o d a n za ili na,* campus f. operi; Macedonia f. divisui; acies f. partienti, f. jungenti, *Liv.* 9, 19, 8.; *o okolnostih i odnošajih, p o v o l j a n, p o č u d a n, u g o d a n, s g o d a n,* res; fortunae. *2) o čeljadi, koja se dadu lasno na što skloniti, s k l o n na što, p r i p r a v a n, g o t o v, v o l j a n,* f. commercio; *(Tac.)* f. bello, capessendis inimicitiis; * amori; † *s* ad, in *(c. abl.). 3) o čovjeku, koji što lasno čini i vješto, h i t a r, o k r e t a n, v j e š t,* f. et expeditus ad dicendum; † sermone Graeco; * faciles victu, *ugodno (blaženo) živući, lahko hranu pribavljajući si; o stvarih,* * manus f., *okretne, gibke;* * tornus *(na koliko ga vodi vješta ruka);* * facili corpore onus ferre; * f. oculi, *okretne, živahne. 4) o značaju, p r i j a z a n, l j u b e z a n, v o l j a n, m i l o s t i v, p o p u s t l j i v, m i r o l j u b i v, u l j u d a n, u g o d a n, p o s l u ž a n, u s l u ž a n, u s r d a n, b l a g, d o b a r prama drugim, p r i s t u p a n, d o b r o s t i v (prema sebi jednakim; sr.* comis), benignus et facilis, lenis et facilis; comes, benigni, faciles, suaves; f. et liberalis pater; f. in rebus cognoscendis, in hominibus audiendis admittendisque; f. ad concedendum; *(Liv.)* f. impetrandae veniae *(dat.); (Virg.) o zemlji,* facilis pecori; *(Sall.)* f. amicitiâ; *(Tac.)* sermone; facilem alqm habere; *(Ter.)* facilem benevolumque alqm sibi reddere; mores f.; * animi; * Nymphae; * dii f. in tua vota; † f. in vitricum.

făcĭlĭtas, ātis, *f.* [facilis] *1) l a h k o ć a, l a s n o ć a, † kano svojstvo toga, koji lahko ili rado što čini, o k r e t n o s t, s k l o n o s t, v j e š t i n a, s p o s o b n o s t,* f. partiendi camporum spatia; f. oris, *lahak izgovor;* † *l a h k o ć a ili o k r e t n o s t (hitrina) u p r i k a z i v a n j u, u i z r a z u,* f. extemporalis, verborum; firma; oratio prae se fert felicissimam facilitatem; *concr.* retractemus suspectam facilitatem, *s lahkoćom napisano (ili natuknuto?) Quint.* 10, 3, 7. *2) lahkoća kano svojstvo onoga, koji se lako na što privoli ili skloni, n a g n u ć e k čemu ili na što, osb. u dobru smislu, n a k l o n o s t, p r i j a z n o s t, u s l u ž n o s t, v o l j n o s t, p o p u s t l j i v o s t, b l a g o s t, u l j u d n o s t, u s r d n o s t, l j u b e z n o s t, d r u ž e v n o s t, d o b r o s t i v o s t, p r i s t u p n o s t, o b l j u b l j e n o s t,* f. et lenitudo animi, comitas et f., f. et humanitas; f. in audiendo; is qui dignitate principibus excellit, facilitate par infimis esse videatur; sermonis; actione leni facilitatemque *(dobrodušnost)* significanti, *Cic. de or.* 2, 43, 184.; † imperii; † magno mihi f. *(u odpuštanju tražbinâ)* stetit; *u zlu sm.,* prava f., *Ter.;* f. adulteriorum *(sklonost na . . .), Tac.; l a h k o u m n o s t, v j e t r e n o s t, Suet. Cl.* 29.

făcĭnŏrōsus (faciner.), *adj. s (kasn.) comp. i (Cic.) sup.* [facinus] *o p a k, z l o t v o r a n, z l o č e s t, g r j e š a n, z l o b a n,* civis; vita; facinerosissimi sicarii.

făcĭnus, ŏris, *n.* [facio] *a) č i n, d j e l o (u oči udarajuće, znamenito, važno; sr.* factum, flagitium, scelus), f. praeclarissimum, pulcherrimum, egregium atque mirabile duorum Carthaginiensium; f. nefarium; f inauditum et singulare; f. virilis audaciae; o f. indignum etc. *v.* indignus. *Odt. osb. a) z a o č i n, g r d n o (o p a k o) d j e l o, z l o č i n s t v o, s r a m o t a, o p a č i n a, n e d j e l o,* scelus et f.; f. committere, patrare, obire, facere, in se admittere; f. est vinciri civem Romanum, scelus, verberari; *to, čim se opačina učini,* * f. excussit ab ore, *t. j. čašu s otrovom. b) s t v a r, o k o l n o s t, d o g a d j a j, Com.*

făcio, fēci, factum, facĕre *(archaist. oblici* faxo, faxim, faxis, faxit, faximus, faxitis, faxem [*nam.* fecissem]; face *nam.* fac; faxitur) *I) trans. t v o r i t i, č i n i t i (u najraznovrstnijoj uporavi djelatnosti, koja se očituje u stvaranju proizvoda u osjećala udarajućih i učinaka u prostoru postojećih,* ποιεῖν; *sr.* ago), *a) č i n i t i, t v o r i t i, s t v a r a t i, p r a v i t i, g o t o v i t i, n a p r a v i t i, g r a d i t i, s a g r a d i t i, n a č i n i t i, s t v o r i t i, p r o i z v e s t i i sl.,* scuta ex cortice; ignes ex lignis viridibus; arma; opus; turres; munitionem; quidquam neque dicere neque f.; f. pontem in Arare, in *(preko)* Istro; summa difficultas faciendi pontis; f. classem, *graditi;* f. castra; literas ad alqm, *pisati komu;* f. sermonem inter nos habitum in Cumano, *napišem, sastavim;* f. sibi anulum; phalerae pulcherrime factae *(izradjena);* f. corpus, *debljati, titi, ugojiti se, tustjeti;* f. vela, *razapeti, otvoriti, gl. i* velum; sibi binos imperatores f., *izabrati;* cohortes f., *kupiti;* f. orationem, versus, *(Tac.)* versus pro eo, *sastaviti, slagati;* f. librum, epigramma, poëma, *sastaviti, napisati, složiti;* * carmina; homo ad ista expedienda factus, *rek bi stvoren (vješt);* ex industria factus ad imitationem stultitiae; verbum factum *(stvorena)* vel conjunctione vel novitate; verbis translatis interdumque factis; orationis faciundae ac poliundae ignari; verborum aut faciendorum aut deligendorum scientia; orationis faciendae et ornandae auctores. *b) u č i n i t i, s t v o r i t i, s v r š i t i, p o č i n i t i, o b a v i t i, i z v o d i t i, p o d u z e t i, o p r a v i t i, r a d i t i, t j e r a t i i sl., ili se obj. stojeći uz* f. *pretvori u glagol,* f. initium, *početi,* f. finem, *svršiti [sr.* finis *2) a)],* f. gradum, *koračiti, kročiti;* f. iter *(putovati),* incursionem *(provaliti);* f. indutias, pacem, *načiniti, ugovoriti, sklopiti;* comitia, *držati, obdržavati;* facere injuriam, furtum, fraudem, caedem *(učiniti krv),* vim, *učiniti, počiniti;* facere impetum in hostes, *navaliti, udariti na;* f. facinus, *učiniti;* f. alicui medicinam, *liečiti koga; osb. (Com.)* facis injuste, facis injuriam si etc., *kano izraz poblažega ukora, predbacivanja;* f. proelium, *zametnuti b.;* f. bellum, *zametnuti, započeti r., zaratiti se;* alcui, *zaratiti se s kim;* f. promissum, *izpuniti, držati o.;* imperatum, imperata, omnia quae imperarentur f., *učiniti, izvršiti, dati:* stipendia f., *vojnu plaću služiti = vojevati, biti vojnikom;* sementes, *(po)sijati;* incendium f., *upaliti, zapaliti;* judicium f., *presudu izreći;* silentium, *tiho biti, mučati,* s. fabulae *(Plaut.), igrokaz tiho gledati; nasuprot* f. silentium classico, *načiniti t. (Cic.) [po c];* fugam f., *bježati, ili [po c] raztjerati;* f. deditionem, *predati se; (Quint.)* f. vires, usum, ad faciendam phrasin; f. verbum, *r. reći,* verba, *govoriti, besjediti,* f. modum, *opredieliti mjeru;* f. periculum, *pokušati;* multa impure ac tetre f.; alqd in alqo; quod in Nerviis *(na c. loc. ili s c. i.)* fecisset; foeda in civibus facinora f.; omnia amici causa f.; ego plusquam feci, facere non possum; quid faciam, *što da učinim (radim)? šta ću?* * quid facerem? quid hoc, de hoc homine facias? *što ćeš od ovoga čovjeka ili s ovim čovjekom (učiniti)?* quid huic, illi facias? *što ćeš u pogledu ovoga (onoga) učiniti?* quid facerent de rebus suis, *što da rade (učine) u položaju svojem?* quid faceret Chrysippus huic conclusioni? *što bi mogao Chr. o izvodu (zaključku) prigovoriti?* quo facto, *po tom, zatim; ellipt. Cic. Brut.* 51, 192. si auditor omnino tamquam equus non facit, *upravo nečini, što konjanik hoće = neslуša, jest kako tvrdoglav konj. c) u č i n i t i, u z r o č i t i, p o b u d i t i, p r o b u d i t i, u z b u d i t i, s t v o r i t i, n a p r a v i t i, d a t i, p r a v i t i, z a d a t i, p r i r e d i t i, p r i g o t o v i t i i sl., ili se obj. uz* f. *stojeći pretvara u glagol,* f. admirationem alcujus rei; † famam exitii sui; f. clamores, desiderium, suspitionem, spem, f. sibi magnas opes *(steći);* f. alcui potestatem, copiam dicendi, *dati priliku, dozvoliti;* f. nomen, cognomen alcui rei, *nadjenuti, dati;* * f. alcui auspicium, *koga na što potaknuti (privoliti, pozivati);* f. alcui silentium *[gl. b)];* orationi audientiam f., *pribaviti;* alcui favorem, moram, periculum, injuriam, insidias; f. alicui negotium, *zadati posla (sr.* negotium); magnum f., *učiniti nješto velika ili vele zaslužna [gl.* magnus *2) c)];* f. praedam *(plieniti, zaplieniti plien),* praedas ab alqo; facere (alcui) fidem, *uvjeriti, osvjedočiti koga, naći vjeru;* divitiae animos faciunt, *hrabriti, sloboditi; (Plaut.)* f. alcui suavium, *poljubiti, cjelivati;* f. gratiam alcjs rei alcui, *oprostiti, odpustiti;* f. alcui transitum, *dati komu prolaziti, propustiti koga; (Curt.)* f. locum *(dati priliku)* mendacio; f. *(dati)* exemplum alcjs rei; f. speciem agminis magni *(imati vid, biti nalik na . .),* castellorum, maris, turrium; f. *(prirediti)* ludos, sacra, sacrificium, res divinas, cenas; f. conjurationem, *načiniti;* f. sibi viam, *načiniti, utrti, prokrčiti; (Just.)* facere duo stadia, *prevaliti, prieći;* si quid es facturus *(Cic. Tusc.* 5, 5, 13.), *ako hoćeš što protiva meni opraviti; odt. reflex., kako hrv. „činiti si štetu“ = p r i m i t i, (p r e) t r p j e t i,* jacturam, damnum detrimentum *(štetu imati, štetovati),* naufragium *(brod se razkrši ili razbije komu). d) (u)č i n i t i, nastojati, gledati, da nastupi koje s t a n j e ili č i n,* s ut *ili* ne; * illum timere facit; ut scirent, se facturum, *dati na znanje;* fac sciam, *gledi da doznam, deder javi mi; (Nep. Paus.* 2. 4.) certum hominem ad eum mittas face, *deder pošalji; osb. rabi* facere ut *često, da se pojam djelatnosti jače naglasi, ili čin kano važniji, znamenitiji te tako kano potekao od posebne odluke označi,* faciendum putavi, ut ad te scriberem; feci non invitus, ut, prodessem multis rogatu tuo; visum est faciendum — vos certiores facere, *jedanput Serv. Sulp. u Cic. fam.* 4, 12, 1.; *s dva acc. koga ili što u č i n i t i, n a č i n i t i čim, p o s t a v i t i, i z a b r a t i za, i m e n o v a t i čim,* judicem iratum, alqm consulem, heredem, alqm disertum; *i* f. alqm = *učiniti koga poglavarom Cic. p. Mur.* 25, 50. *p. Planc.* 4, 9. 6, 14.; *(Eutr.)* f. se dictatorem, se consulem, caesarem se in Gallia, *učiniti se, nametnuti se, narinuti se za;* alqd *ili* alqm missum

f., *pustiti, odpustiti, kaniti se* (*sr.* mitto); alqd reliquum f., *ostaviti, propustiti* (*sr.* reliquus); *učiniti što čijim*, f. alqd dicionis, potestatis suae, sui imperii, *pod svoju oblast spraviti, osvojiti;* Thebae populi Romani jure belli factae sunt, *pripasti, zapasti;* (*Sall.*) neque gloriam meam laborem illorum faciam, *neću sebi u slavu pisati trudova njihovih;* alqd lucri f. = *dobiti;* nihil reliqui f. = f. ut nihil sit ejus, quod reliquum est, *ništa ne ostaviti;* (*Tac.*) f. aliquid sui muneris, *zahtievati da se što smatra za čiji poklon ili dar, pokloniti, prikazati;* f. alqam terram suam, *osvojiti, podvrći si;* (*Ter.*) f alqm suum, *steći prijatelja u kom, sprijateljiti se s kim. Osb. s partic. u govoru ili spisu, da se izrazi djelatnost, u kojoj se tko predstavlja, činiti, predstavljati, predočivati, navoditi,* Xenophon Socratem f. disputantem, *čini (daje) govoriti, predočuje (navodi) S. gdje govori;* non faciet rem publicam loquentem; *redje se spaja, kano da je* verbum dicendi, *s acc. c. inf.*, poëtae impendere apud inferos saxum Tantalo faciunt; *jedanput Cic. Tusc.* 5, 39, 115. *i:* Polyphemum Homerus cum ariete etiam colloquentem facit ejusque laudare fortunas. *e) ob učinku samo mišljenom, hiniti, pretvarati se, graditi se,* facio me alias res agere; *staviti, uzeti, misliti si, reći,* faciamus deos non esse; fac animos non remanere post mortem. *f) o cieni, štovati, cieniti, hajati,* alqm, alqd magni, pluris, parvi, minimi, nihili, maximi, quanti, tanti; *odatle jamačno i* aequi bonique facere alqd, *zadovoljan biti, zadovoljiti se čim. g) o zanatu, tjerati, opravljati, baviti se čim,* f. praeconium, *telaliti, biti ličnikom (glasnikom);* f. argentariam; (*Phaedr.*) f. medicinam, *biti liečnikom, liečiti. h) nam. posebnoga glagola, kaošto i (u)činiti,* ποιεῖν, an Scythes Anacharsis potuit pro nihilo ducere pecuniam; nostrates philosophi facere (*t. j. prezirati*) non potuerunt? *II) intrans. 1) s adv. ili sličnimi izrazi, činiti, raditi, postupati, djelati, vladati se,* humaniter; amice; bene; bene fecit quod abiit; f. imperite, recte aut perperam, recte atque ordine, bene atque strenue; (*Com.*) bene facere alcui, *služiti, koristiti komu;* male f., *uditi, škoditi;* f. aegre, *ozlediti, uvriediti;* bene f. rei publicae (*opp.* dicere *i* scribere), *Sall.*; f. contra rem publicam, *raditi kano neprijatelj države;* facere non possum quin scribam, *nemogu na ino već da . . 2)* f. cum *ili* ab alquo, *raditi (biti) uz koga, pristajati uz koga, biti s čije strane (za koga, s kim), držati s kim* (*opp.* facere adversus aliquem, *biti protiva komu, pristajati uz protivnu stranku, biti suparnikom*); idem sentire et secum facere Sullam; unâ facere Sullam; * jura facientia cum alquo, *koja koga podpomažu, jesu mu u prilog. 3) žrtvovati,* Junoni Sospitae; voverat Jovi Victori pocillum mulsi sese facturum, *Liv.* 10, 42, 7.; *s abl. živinčeta, koje treba žrtvovati,* quot agnis, *Plaut.*; vitulâ pro frugibus f., *Virg. 4) biti za ili na što, služiti na što, koristiti, hasniti, pruditi, djelovati, pomagati, opraviti, vriediti, dolikovati, slagati se,* * ad talem formam non f. iste locus; * non faciet capiti dura corona meo; * nec coelum nec aquae faciunt nec terra, *ne čini mi dobro, ne prija;* * incolumi Rhodus et Mitylene pulchra facit quod etc.; (*Quint.*) nec versicolorem illam, qua Demetrius Phalereus dicebatur uti, vestem bene ad forensem pulverem facere; (*Quint.*) in hoc optime facient infinitae quaestiones.

facteon, *šaljivo na grčku* = faciendum, *valja ili treba cieniti,* φιλοσοφητέον et istos consulatus non flocci f., *Cic. Att.* 1, 16, 13.

factio, ōnis, *f.* [facio] *1) (riedko) činjenje, radjenje, postupanje,* quae haec f. est (*Plaut.*), *što je to? što se ovdje radi?* testamenti f. = *pravo oporuku učiniti. 2) radjenje za ili uz koga, pristajanje uz koga ili medju sobom [od* facere cum alqo *II) 2)] zato a) (predcl.) sdruženje u privatnom življenju srodstvom ili poznanstvom, svojta, družba, družtveni pristaše, privrženici, prijateljstvo, rod, rodbina,* neque nos tantâ factione quantâ tu sumus; *o cehovih (zadrugah zanatlijskih),* f. medicorum, *sljedba (škola). b) često puta sdruženje u javnom življenju, političko privrženstvo, -privrženici, -pristaše, stranka, družtvo, savez (ljudi, koji su se na zajedničko djelovanje složili, često s pojmom težka ugnjetavanja, o patricijih, oligarchih i dr.; sr.* pars), in singulis domibus f. sunt (*stranke*); factiones dissensionesque; triginta illorum f.; nobilium, paucorum; Galliae totius f. esse duas; forensis f.; haec inter bonos amicitia, inter malos f. est; ut exsistat ex rege dominus, ex optimatibus f. (= oligarchia); (*Phaedr.* 1, 2, 4.) factionum partes, *razdieljene stranke;* (*Suet.*) *privrženstvo (privrženici) kojega predstavljača u kazalištu ili jahalištu (cirku), zakrilnici, prijaznici, zaštitnici, pokrovitelji,* histrionum, pantomimorum f.; *odsjek, odio, četa utrkivalaca u cirku; i urota, zavjera,* sine factione amicis officia praestanda existimabat, *Nep.*; oppressus est factione militari, *Eutr.*

factiōsus, *adj. s (kasn) comp. i † sup.* [factio] *imajući mnogo privrženika (stranku), kolovodja stranke, moguć, uzmožan, ili želeći steći mnogo pristaša, radovlad, pohlepan za vladanjem, strančar,* f. audaxque; largitores et f.; complures novi atque nobiles f.; neque factione cum factioso; (*Plaut.*) f. linguâ, *okretna jezika, junak na divanu.*

factĭto, 1. [*frequent. od* facio] *činiti, raditi, praviti, obavljati, izgotovljavati (često, obično),* quod ne Graeci quidem veteres factitaverunt; * f. versus (*slagati*); † carmina in principem; quaedam publica sacra per ipsos reges factitata erant. *Osb. a) (riedko) učiniti, imenovati, postaviti koga čim ili za,* alqm heredem. *b) o zanatu ili običnom poslu obavljati, tjerati, baviti se čim [sr.* facio *I) 1) g)]* accusationem, † delationes, † coactiones argentarias.

facto, 1. [*intens. od* facio] *praviti, obavljati, gotoviti,* opus *Plaut.*; *steći, teći,* lucrum ingens, *Plin.*

factor, ōris, *m.* [facio] *upr. činitelj, stvoritelj, pravitelj, začetnik; odt. (Plaut.)* f. pilae, *koji dočeka loptu te zatiplje.*

factum, i, *n.* [*partic. od* facio] *upr. učinjeno, dakle čin, djelo, postupak* (*sr.* acta, res gestae, facinus), *spaja se i kano partic. s adv.:* recte, bene, male, egregie, fortiter f., *i kano*

subst. s adj. i dr.: bonum, malum, egregium f.; illius, meum f., nullum paulo fortius f.; quod unquam eorum in re publica factum exstitit? ex aliorum factis aut dictis aut eventis; dicta factaque, facta dictaque alcjs, *gl.* dictum; illustria f.; * † fortia, † fortiora f.; * mortalia f.; † *dogadjaj, slučaj. Osb. a)* bonum factum! *kano uvod u zapoviestih poglavarstva i razglasih, bilo u dobar čas! u ime božje! b)* * f. boum = ἔργα βοῶν, *radnja volovâ = težana zemlja, oranice.*

factus, *adj. s (predcl.) comp.* [facio] *1) učinjen, stvoren,* factius nihilo facit (*Plaut. Trin.* 2, 3, 2.), *ne učini (stvari) ništa boljma učinjene (nego već jest; ništa mu ne pomogne). 2) (umjetno) izradjen, stvoren, sastavljen, umjetnički, umješni,* argentum f. (*kovano sr., srebrnina*); *tp.* oratio polita atque f. quodammodo; verbum; * versiculi f., *umjetni; ob osobah, stvoren, otesan, obrazovan, izobražen,* f. institutusque ad alqd; alqm domi natum domique factum habere; ad unguem f. homo, *podpuno izgladjen, savršen* (*sr.* unguis); * miles amori f.; † factus naturâ ad alqd.

făcŭla, ae, *f.* [*dem. od* fax] *zubljica, bakljica, lučca; tp. Plaut.*

făcultas, ātis, *f.* [facul, *zastar. oblik* = facile] *1) lahkoća, lasnoća, moć, mogućnost, možnost, sposobnost učiniti što (ponajprije nalazeća se u djelujućih osobah; sr.* copia), *prilika, sgoda,* dii date facultatem huic pariendi (*Ter.*); ut haec quoque copia facultatem afferat non semper eodem modo desinendi; reliquis fugae f. datur; dare alcui f. ad dicendum; facere alcui f. judicandi; nonnunquam nobis datur, conceditur, offertur *i slično* f., ut etc.; est in alqo f., ut; res habet f., *možna je;* si facultas erit; quoad f. tulit, *na koliko je bilo možno;* res mihi videtur esse facultate (*u praksi*) praeclara, arte (*u theoriji*) mediocris; multae f. mihi dabantur, *mnoge prilike, kod kojih mi je bilo možno;* consideremus ceteras f., *ostale okolnosti, koje su činile stvar možnom ili lahkom;* f. belli, *sredstva za r., novci = troškovi,* nummorum; f. talium; sumptuum; † *gradivo, tvar za što,* facultas praecepta scriptoribus. *Odt. sposobnost, okretnost, vieština, dar (duha), talenat,* facultas dicendi; f. dicendi et copia; ingenii facultates, *darovi duha; kadšto, ako se može iz smisla izreke razumjeti pobliža oznaka pojma,* facultas *sama* = f. dicendi, *besjednički dar, rječitost;* erat in splendore verborum elegans, compositione aptus, facultate copiosus; si illum flagrantem studio et florentem facultate audire potuisses; ex his studiis haec quoque crescit oratio et facultas, *umješnost i okretnost besjede* (*Cic. Arch.* 6, 13.); *i to što tko da učiniti može, zadatak, zadaća,* oratoris. *2) lasnoća, možnost, mogućnost, prilika, sgoda imati što, smagati što, steći što, česa dosta ima, zaliha, množ, izobilje, sredstva (koja su na razpolaganje),* omnium rerum summa f., facultates omnium rerum, navium; non magnis facultatibus, *ne budući jim velika sredstva na razpolaganje;* cujus rei summam f. habebant; cujus generis erat in senatu f. maxima, *kakovih ljudi bijaše vrlo mnogo u senatu (starješinstvu);* quae non semper f. datur; *odt. često u pl.* = opes, *sredstva, novčana sredstva, imutak, novci, novčane sile, bogatstvo.*

făcunde, *adv. s (kasn.) comp.* [facundus] *lahko i ugodno, vješto, rečito.*

făcundia, ae, *f.* [facundus] *(neima kod Cic. kao niti srodnih rieči) rječitost, govornost, besjednost, sposobnost lahka i okretna govorenja (osb. prirodjena, dakle samo površna, bez temeljitosti i oštrine; sr.* eloquentia), *govorljivost,* f. Graeca; * f. praesens (*očevidca*); * f. praeceps, *nagla (smjela) besjeda.*

făcundĭtas, ātis, *f.* [facundus] *razgovornost, govorljivost, jedn. Plaut. Truc.* 2, 6, 13.

făcundus, *adj. s † comp. i † sup.* [for] *razgovoran, govorljiv, lahko i okretno govoreć, rječit (o prirodjenoj razgovornosti), lahak i ugodan, prijatan, okretan, gladak, vješt, hitar* (*sr.* disertus, eloquens), vir; oratio; (*Quint.*) antiqua comoedia facundissimae libertatis (*slobodoumnost*); * dicta; * lingua; * vox.

faecŭla, ae, *f.* [*dem. od* faex] *pečeni srieš, sriešna sol, kano začina, Hor.*

faenilia, faenum *gl.* fenilia, fenum.

Faesŭlae, ārum, *f. gr. u Etruriji, s. Fiesole; odt.* **-lānus,** *adj. faesulski; subst.* **-lāni,** ōrum, *m. Faesuljani.*

faex, cis, *f.* * † *talog, droždje, (vinska) matica, oborina. Odv. pren. a)* = faecula, *Hor. b) (gust) sok, umaka od začinjena voća, Odt. c) oborina, ostanci od nežidkih ili suhih stvari,* nihil terrenae f., *Ov. tp. o svem, što je nevaljalo, hrdjavo, gad, izrod, izmet, otrebina,* f. populi, plebis, *najprostija svjetina;* f. Romuli; sordem urbis et f.; tu quidem de faece hauris, *govoriš samo o najloših besjednicih.*

fāgĭneus, * **fagĭnus,** *adj.* [fagus] *bukov, od bukve,* alveus, frons; pocula, scyphus.

fāgus, i, (*i* us *Virg.*) *f.* [φηγός] *bukva.*

făla, ae, *f. upr. sgrada ili toranj od dasaka, s kojega bi se strieljalo u obsjedane gradove, s toga (Plaut.)* subire sub falas, *izvrći se najvećim pogibelim mala dobitka radi.*

fălārĭca, ae, *f.* (phalar.), *1)* * *ogromna striela (kopje), sprieda gvoždjem tri stope dugim okovana, falarica, koja bi se iz ruke puštala. 2) striela (kopje), smolom, predivom i inim gorivom omotana, koja bi se upalila te s metala (catapulte) odapela na neprijateljske utvrde ili u neprijateljski tabor.*

falcārius, i, *m.* [falx] *srpar, kosar;* inter falcarios, *pri srparih, u kosarskoj ulici.*

falcātus, *adj.* [falx] *1) srpat, kosat, na srpe, -kose,* currus f., *vrst bojnih kola. 2) srpast, kosast, poput srpa kriv ili skrivljen,* ensis, cauda; sinus curvos in arcus.

Falcĭdius, *ime plemena* (gens) *rimskoga;* Gajus F. *bijaše za Cicerona tribun pučki; adj.* **Falcidiānus,** *Falcidijev, Falcidijski.*

* **falcĭfer,** ĕra, ĕrum, *adj.* [falx-fero] *srponosan, srponos,* manus; senex f. = Saturnus.

Fălĕrii, ōrum, *m. glavni gr. etrurijskoga plemena* **Fălisci,** ōrum, *m.*; *i grad se zvao i to upr.* Falisci, *s. Civita Castellana. Odt.* **Faliscus,** *adj. falisački.*

Fălernus, *adj. falernski,* ager F., *Falernska (zemlja) uz Massik goru u Campaniji, na glasu s izvrstna vina;* mustum, vites, prela, uvae F.; *subst.* **Falernum** (*sc.* vinum), *falernac, fal. vino;* (*sc.* praedium) *imanje ili gospoština Pompejeva.*

fallācia, ae, *f.* [fallax] *(samo predcl., pjesn. i kasn. u sing.) varavost, varka, lukavština, himba, pletke, spletke, mreže,* fraudes et f., per dolum et f., sine fuco et f.; * f. deductae lunae, *o čarovničtvu, koje tobože znade mjesec i nebo smamiti na zemlju.*

fallācĭ-lŏquus, *adj.* [loquor] *(predcl.) varavo govoreć, varav ili himben (u besjedi), jedn. u pjesn. mjestu kod Cic. fin.* 4, 25, 68.

fallācĭter, *adv. sa sup.* [fallax] *prievarno, varavo, himbeno, spletkovito.*

fallax, ācis, *adj.* [fallo] *varav, prievaran, himben, lažan, spletkovit,* f. nuntius; leves homines atque f.; arte fallaci; herbae (*sr.* herba); *(Tac.)* campi; spes; oculorum fallacissimus sensus; * fallacior undis; *s gen., Tac.*

fallo, fĕfelli, falsum, 3. [*srodn. sa* σφάλλω] *upr. 1) što stoji činiti pasti, činiti poskliznuti se, podkinuti koga,* saxa lubrica vestigium, gradus instabilis alqm, *Curt.; odt. varati, prevariti, prehiniti, obmanuti, zavesti na krivo, lažno mnienje* (*sr.* frustor, decipio, circumvenio, fraudo), *poměsti,* alqm; alcjs opinionem, *prevariti koga u mnienju njegovu;* † alcjs judicium; spes eum fallit, *vara se u nadi, nada ga prevarila;* opinio me fefellit; tantum se opinionem fefellisse; neque eum prima opinio; fallit me tempus, dies, res, *varam se u itd.;* id me fefellit, *u tom sam se prevario; (Curt.)* si prior (murus) fefellisset, *izdati = srušiti se;* * ager fefellit dominum, *izdade = ne urodi plodom;* * non te sententia f.; nisi omnia me fallunt, *ako se posve ne varam; (Ter.)* nisi quid me fefellerit; nisi me fallit animus; nisi me forte fallo; alqm falsum habere, *prevariti, varati;* fallendo, *varanjem, prievarom; in-pers.* me fallit, *varam se, ne znam;* nisi me fallit; nec eum fefellit; *i* neque Caesarem fefellit quin — initium victoriae oriretur *kratko za* quin intelligeret — initium victoriae oriri (*Caes. b. c.* 3, 94, 3.); nec me multum fallit, quin — sit, quod velit, *Ter.; s acc. c. inf., Ter., Virg., Curt.;* non multum me fallit *(lasno se mogu domisliti),* quid sitis responsuri; *tako u pass.* fallor, *varati se, prevariti se;* nisi, si non fallor; illi falsi sunt, *varali (prevarili) su se. Na pose a) o obećanju, dužnosti ili obvezanosti, ili o prisezi (zakletvi), varati, prekršiti, povriediti, prestupiti, pogaziti, ne držati, ne izvršiti, okrenuti (vjerom),* fidem, † promissum; * mandata; * nomina (= nomen *sc.* Bruti), *ne raditi prema imenu svomu, t. j. drugčije raditi, nego se očekivalo od imena njegova* (Brutus = *Glupak*); * depositum, *na prievaru prisvojiti (ugrabiti);* * matris cineres opertos, *krivo zaklinjati se materinim etc.;* si fallo *(obrazac, formula zaklinjućih se) ako prevarim, vjerom okrenem. b)* * *izmisliti, hiniti, načiniti se, ponačiniti si, na se primiti, sakriti, utajiti i sl.,* faciem alcjs; sua terga lupo, *metnuti na se vučetinu, da ga nije razaznati;* furta, *potajno učiniti, sakriti. c)* * *provoditi, provesti, boraviti, pretrajati, podnositi, odagnati, skratiti (da čovjek sam ne osjeća ili ne zna, kako),* noctem, labores, sermones; curam vino, somno, *zaboraviti na ..,* studium laborem, *t. j. da se trud ni ne osjeća;* curas labor, *čini zaboraviti. 2) prevariti = neopažen biti od koga, ne biti vidjen, od koga ili komu skriven (sakrit) biti ili ostati, nepoznat biti ili ostati komu,* * custodes, * deos, * multa dominum; * atria servantem clientem postico; *kadšto s partic. ili u partic. uz verb. finit. = neopažen, nepoznat, potajno, (Liv.)* nec veniens fefellit Tusculanum ducem, *spazi ga T. vodja, gdje ide;* fallens ascenderat, *neopažen bje uzašao, Liv.;* fallit hostis incedens, *neopažen (potajno) dolazi, Liv.;* fefellere insidiae; ne falleret bis relata eadem res, *zavesti, poměsti, prevariti, Liv.;* ut prima luce aggressus falleret; non fefellere ad Tifernum hostes in occulta valle instructi; * qui natus moriensque fefellit, *nepoznat nàrodio se i umro;* * longe fallens sagitta, *što na daleko iznenada sgodi;* * semita fallentis *(neopažena u tihoj zabiti provodjena)* vitae; * nequidquam fallis dea, *uzalud od mene kriješ, da si božica;* * aetas fallit, *prodje, mine (da se ni ne osjeća);* * retia f., *izmaći, uteći (neopažen) iz . .*

falsārius, i, *m.* [falsus] *izopačnik (izopačilac) n. pr. oporuke, Suet.*

falsĭ-dĭcus, *adj.* [dico] *lažno govoreći, lažljiv, lažan, Plaut.*

falsĭ-fĭcus, *adj.* [facio] *varavo radeći, lažljiv, jedn. Plaut. mil.* 2, 2, 36.

falsĭ-jūrius, *adj.* [juro] *krivo prisižući (zaklinjući se), krivorotan, jedn. Plaut. mil.* 2, 2, 36.

falsĭ-lŏquus, *adj.* [loquor] *lažno govoreći, lažljiv, lažan, Plaut.*

falsĭmōnia, ae, *f.* [falsus] *prievara, varancija, Plaut. Bacch.* 3, 6, 12.

falsĭ-părens, tis, *adj. izmišljena otca (= Herkula) imajući, jedn. Cat.* 68, 112.

falso, *adv.* [falsus] *lažno, lažljivo, neistinito, krivo, bez razloga,* f. memoriae proditum est; f. dicebatur vivere; f. queri, vituperare; *i ellipt.,* falso *sc.* sperans, *krivo, zahman, uzalud, Nep.;* in talibus rebus aliud utile, aliud honestum videri solet; falso! *nu krivo! bez razloga!*

falsus, *adj. s † sup.* [fallo] *upr. varan 1) pass. izmišljen, ponačinjen, podmetnut, izopačen, lažan, varav, pust, kriv, neistinit, neprav, neiskren, prietvoran, bez razloga,* lacrimula, *Ter.;* gaudium *(nečist),* visum; spes, suspicio; testis; literae; tua f. infamia; * genitor; * Simois, *ponačinjen;* * formido, *ništav;* falsae voculae, *pišteći i polu-glasovi, nenaravni (pretvoreni) glasovi, falseti* (*opp.* certae); falsum esse ut (*jedn. Cic. de div.* 2, 31.) = falso fieri ut; *subst.* † **falsus,** i, *m. laža, lažac, lažljiv prorok, varalica;* **falsum,** i, *n. neistina, laž* (*opp.* verum), falsum scripseram; falsum dicere, scribere, judicare; falsum sentire, *krivo misliti;* * falsum jurare, *krivo priseći;* † *izopaka, prievara;* falsa, ōrum, *n. Hor. Tac.;* in falsum, *uzalud, zahman, Tac. 2) act. lažan, lažav, lažljiv, dvoličan, himben, prietvoran,* homo; ambitio multos mortales falsos fieri subegit, *Sall.;* ne falsi intelligerentur, *Tac.;* * Sol; * f. sodalibus, *nevjeran;* * opprobria f., *nezaslužen.*

falx, cis, *f. srp, kosa; kosor, kosier,* premere vitem falce, *Hor.; i stroj za rušenje zidinâ, rušilo, zidoder, ovan,* f. murales.

fāma, ae, *f.* [φήμη, fari] *1) što ljudi o kom ili o čem govore i pripoviedaju, glas, glasina, govor (jasno i glasno širenje kojegod viesti, koja može i na potomstvo prieći; sr.* rumor), f. est, *glasa (govorka) se;* f. nunciat, *javlja;* fama venerat, *bješe pukao, dopade;* f. exierat, *bješe se pročulo;* f. manat, *gl. prši ili ide;* f. percrebuit, *raznio (razprostranio) se gl.;* famâ accipere, *po čuvenju saznati, čuti;* f. de aliqua re affertur, perfertur, pervenit ad alqm, *gl. stiže;* f. praecurrit; famâ ac literis, *ustmeno (na rieči) i pismeno;* f. de alqa re, alcjs rei, *o čem;* * *personif. kano božica glasa, glasina, kći zemlje (Terra), brzonoga, svevida, u trku rastuća. 2) govor = sud svjetine ili naroda, javno mnienje, glas naroda,* f. popularis, *dobar glas u naroda;* f. et opinio hominum; f. forensis. *Osb. glas, na kojem je tko (izvanjsko priznavanje značaja i osobnosti riečju i govorenjem; sr.* existimatio), de alqo; bona, integra, mala, turpis; sapientiae, bene loquendi; ad deos immortales benevolentiâ famâque alqm tollere, *(zahvalnom) blagohotnostju i (slavećim) glasom;* beneficiis excellentes viros in coelum famâ ac voluntate tollere; quem (Herculem) hominum fama beneficiorum memor in concilio coelestium collocavit; *praegn.* = bona fama, *dobar glas, slava, poštenje, dika, ponos,* hujus omnis fama atque existimatio; rerum gestarum; famâ nobilis; famae consulere, servire, parcere; famam afferre, laedere; famam collectam servare; contra opinionem militum famamque omnium, *u (kod) svih;* famam *(poštenje)* sororis defendere; * cognita fama; famâ et corpore *(gubitkom dobra glasa i slobode)* creditoribus satisfacere, *Liv.* 6, 34, 2.; * fama Pylia, *ponos (dika) P. = slavni Nestor;* * Argivae f. *(dika, ponos)* pudicitiae = Euadne; *i* = mala fama, *zao glas, ogovor,* famam in se transtulit, *Ter.;* fama atque invidia, *Sall.;* moveri fama, *Virg.; predmet govorenju,* ego ero f. foris, *o meni će govoriti, Ter.*

fămēlĭcus, *adj.* [fames] *gladan, lačan, gladnik, gladuš, Com.; = oskudan, (kasn.)* convivium.

fămes, is, *f. 1) glad (u obće, opp.* satietas; *sr.* inedia, esuries), cibi condimentum esse famem; alqa re famem tolerare, depellere, explere *(utoliti),* * propellere; extremam famem sustentare; * *kano osoba i božica; i (Eutr.) glad = gladovanje,* Saguntini fame victi sunt, Numantiam diu obsessam, fame confecit, Aristonicum fame ad deditionem compulit; *s toga a) glad = gladinja, gladja, gladne godine (s nerodice),* fames, quae tunc erat in hac mea Asia; in fame *(za, u vrieme gladi)* frumentum exportare. *b) (Ter.) gladovanje = najveće siromaštvo, ubožtvo. 2) tp. a) glad = prekomjerna želja, požuda, čežnja, pohlepa,* * auri, * argenti; *(Curt.)* ex longa fame satiaret se auro, omnium satietate parasti famem ut quo plura haberes, acrius, quae non habes, cuperes. *b) siromaštvo, oskudica, mršavost u izrazu,* jejunitas et f., *jedn. Cic. Tusc.* 2, 1, 3.

fāmĭgĕrātio, ōnis, *f.* [fama-gero] *razglašivanje, izbrbljavanje, pripoviedanje, jedn. Plaut. Trin.* 3, 2, 66.

fāmĭgĕrātor, ōris, *m.* [fama-gero] *(riedko) razglašivač, brbljač, Plaut.*

fămĭlia, ae (*i* as, *izza rieči* pater, mater, filius, filia). *f.* [*srodno s* famulus] *1) sva pod jednim krovom živuća čeljad, ukućani, zadruga t. j. a) sluge ili robovi, služinčad, družina,* familiam intelligamus, quae constet ex servis pluribus; familiam Catonianam vendere; *(Phaedr.)* Aesopus domino cum solus esset familia *(sva družina);* f. Martia, *robovi (nevoljnici, podanici, spadajući na hram Martov); napose nevoljnici, podanici kojega velikaša, vazali,* Orgetorix ad judicium omnem suam f., ad hominum milia decem, undique coëgit. *b) kuća (dom) = družina od slobodnjakâ i robova, i savkoliki imutak pokretni i nepokretni, kućanstvo, gospodarstvo, nad čim svim jedan je samo gospodar* (dominus), pater, patres familias *ili* familiae, *domaćin, kuće gospodar, starješina;* † patres familiarum; mater familias *ili* familiae, matres familias *ili* familiae, familiarum, *domaćica, kuće gospodarica;* filius familias, filii familiarum, *sin (domaći), koji je jošte pod vlastju otčevom, dakle nedorasao, malodoban (maloljetan) sin;* herciscundae familiae (*gl.* hercisco); *(Ter.)* decem dierum vix mihi est familia, *hrana za deset dana. 2) kano razdjelak plemena* (gens), *obitelj, porodica, kuća, označena prezimenom* (cognomen) *Rimljanina,* vetus et illustris f.; plebeja; Sulla gentis patriciae nobilis fuit, familiâ prope jam exstincta; *kadšto je* familia = gens *(pleme, rod, pokoljenje)* f. Junia, Claudia. *3) tp. a) četa, družba, banda mačilaca (boraca), na lanistu (gl.* lanista) *kano gospodara spadajuća,* f. gladiatoria, f. gladiatorum; *i (Plaut.) družba predstavljačâ (prikazivalaca). b) o sljedbi philosophijskoj, imajućoj jednog istoga začetnika, družba, četa, škola,* tota Peripateticorum; tota illa; ducere f., *na čelu (kolovodja, glava) biti* [*sr.* duco *1) c)*].

fămĭlĭāris, *adj.* [familia] *1) služinski, družinski; samo kano subst. = rob, sluga, poslužnik, kaošto* οἰκέτης, *Plaut., i Liv.* 1, 39, 2. quidam familiarium. *2) spadajući na kuću, -gospodarstvo, kućni, domaći, u kući,* filius, *domaći sin, Plaut.;* copiae f., *imutak;* lares; dignitas f., *kuće;* res f., *kućanstvo, gospodarstvo, ili imovina, imetak; (Tac.)* pecunia f., *vlastiti (svoj);* principis in Asia res domesticae ac familiares, *domaći i kućni (obiteljski) poslovi;* res f. principis, *gospoštine carske, Tac. 3) što spada na obitelj, -kuću, -porodicu, obiteljski, porodični,* funus f., *u kući;* consilium f., *kano predanje porodice. 4) tp. [s comp. i sup.] a) ob osob. u kući, s obitelju poznat, pouzdan, uzdan, sprijateljen, domaći,* familiarior nobis; amicus f.; *napose kano subst. (pouzdan) prijatelj, pouzdanik, prijan;* familiarissimus meus; *poznanica, prijateljica, uzdanica,* f. tua. *b) o stvarih, uzdan, poznat, prijazan, prijateljski, običan, običajan, navadan, udomaćen,* sermo; jura f., *prâva prijateljstva;* aditus familiarior; nota vox ejus et f. jam signum; familiare oculis gratumque id spectaculum fecit, *Liv.;* pro jure tam f. usus et amicitiae, nec ulla tam f. est

infelicibus patria quam solitudo et status prioris oblivio, *Curt.*; † familiare est mihi, *s inf.*, *običaj; c) kod haruspikâ u govoru vjerozakonskom znači* f. *onaj dio droba, koji domovinu i domaće poslove znamenuje (u opreci sa neprijateljskim i inostranskim)*, fissum f. (*opp.* f. hostile); caput jecinoris a familiari parte caesum; quae pars inimici, quae pars f. esset.

fămĭlĭārĭtas, ātis, *f.* [familiaris] *1) uzdano poznanstvo, pouzdano občenje, pouzdanstvo, prijateljstvo*, cum illo mihi est, intercedit f., *prijateljujem, sprijateljim se s kim*; in familiaritatem alcjs venire, intrare, se dare, *sprijateljiti se; (Ter.)* familiaritatem conflare, *sklopiti pr., oprijateljiti se. 2) (Tac.) prijatelji (pouzdani), uzdanici*, e praecipua f. Neronis; *(Suet.)* omnes amicitiae et familiaritates.

fămĭlĭārĭter, *adv. s comp. i sup.* [familiaris] *pouzdano, na uzdanu, prijazno, prijateljski, kao prijatelj*, arridere; vivere cum alqo f., *(Nep.)* familiarius; familiarissime uti alqo; f. ferre mortem alcjs *(Ter.)*, *kao prijatelj žaliti smrt čiju*; odio es nimis f. *(Plaut.)*, *svojim družtvom, druženjem, odviše uzdanim ponašanjem*; f. causam nosse *(Quint.)*, *tačno.*

fāmōse, *adv. slavno, glasovito, sa slavom, Aur. Vict.*

fāmōsus, *adj.* s † *comp.* i sa † *sup.* [fama] *1) o kom se mnogo govori, glasovit, slavan, na glasu*, † urbs — Jerusalem, * mors. *2) zloglasni, ozloglašen, razvikan, na zlu glasu*, si qua erat f., regis largitio; *(Hor.)* si aut sicarius (foret) aut alioqui f.; * famosae *(o nepoštenih djevojkah = bludnicah). 3) ozloglašujući, zloglasni, u poštenje dirajući, dobar glas vriedjajući, uvredni, opadni, hulni.* † libelli, * versus, *brukavice, pasquille;* † carmina, *pogrdne pj.*; * carmen; * pudor.

fămŭlāris, *adj.* [famulus] *(riedko) služni, robski, služinski, poslužnički*, vestis; * jura f. dare, *slobode lišiti, podjarmiti, zarobiti.*

fămŭlātus, us, *m.* [famulor] *slugovanje, podložnost, robovanje, robstvo, služanstvo* (*v.* famulus), esse in famulatu, *robovati, slugovati;* f. virtutis servientis voluptati; *(Tac.)* in hoc orbis terrarum vetere famulatu.

fămŭlor, *dep.* 1. [famulus] *robovati, služiti, slugovati, biti podložnim*; * alicui.

fămŭlus, i, *m. i* — **la**, ae, *f.* [*srodno s* familia] *sluga, službkinja, rob, robkinja (kano član kuće, ukućanin, dakle znaćeći prijatniji, patriarchalni odnošaj; sr.* servus, mancipium), *momak, poslužnik, podvornik, -ica, dvorkinja kojega god čovjeka ili božanstva*, alcjs; * sacrorum; * Vulcani, *pomoćnici ili djetići; tp.* si virtus famula fortunae est; * tradiderat famulas jam tibi Rhenus aquas, *podvorni, služeći.*

fānātĭcus, *adj.* [fanum] *od kojega god božanstva nadahnut, zanesen, uzhićen, oduševljen, bučan, goropadan, pomaman, biesan, strašan*, f. Galli, *svećenici božice Cybele;* philosophi isti superstitiosi et paene f.; homo f, *zanesenjak (sanjar)*; † multitudo; * carmen; cursus; jactatio corporis; * error.

fandum, i, *n. v.* for.

Fannius, *ime jednoga plemena* (gens) *rimskoga*; Gajus F., *povjestnik jedan a drugi govornik za Scipiona Afričanina mladjega; takodjer mladji jedan povjestnik u vrieme mladjega Plinija*; Fannia, *kći Thrasee i Arrie. Odt.* **Fanniānus**, *adj. Fannijev, Fannijski.*

1. **fānum**, i, *n.* [for] *izgovaranjem propisanih za to rieči posvećeno kojemu god božanstvu mjesto, zidom ogradjeno, a) u obće sveto ili posvećeno mjesto* (*opp.* profanum). *b) hram, crkva kojega god boga ujedno sa posvećenim okolišem* (aedes, *hram kano sgrada*, a delubrum *hram kano mirilište ili čistilište [od griehova]; sr.* aedes, delubrum), *svetište, svetinja*, fana atque delubra; † fana *uz* templa; Apollinis, Herculis, Dianae.

2. **Fānum**, i, *n. gr. primorski u Umbriji, s. Fano.*

fār, farris, *n. upr. žito u obće, onda osobito 1)* = ador, ζέα, *pir, najstarija Rimljanom hrana*; * *pl. 2) kaša, (krupno) brašno, osb. žrtveno brašno,* * farre pio (mola salsa) et plena supplex veneratur acerra; * farre pio placant et saliente sale; * salsa farra; *i (Hor.) kruh (smrvljen)*, cui satis una farris libra foret; non sine farre.

farcio, rsi, r(c)tum, 4. *(na)trpati, nadievati, (na)puniti, nabijati*, pulvinus rosâ fartus; † parietes sine caemento medio farti; *partic. kano subst.* **fartum**, i, *n. nadjev, što je unutra, nutrnjina, sadržaj; šaljivo (Plaut.)* non vestem mulieris amant, sed f. vestis = *tielo, osobu*; f. facere ex alqo, *sasjeći (izsjeći) koga na komadiće.*

farfărus *ili* **farfĕrus**, i, *m. podbjel, lopušac,* (Huflattich) *bilina, Plaut.*

fărīna, ae, *f.* [far] *brašno, múka, a) od žita, pren.* materna tibi f. *(mati ti bijaše brašno)* ex crudissimo Ariciae pistrino, *Cass. Parm. u Suet. Aug.* 4. *b)* * † *od inih stvari*, † marmoris. *c)* * † *vrst, bagra*, nostrae f.

farrāgo, ĭnis, *f.* [far] *sumjesa, suražica, mješovita krma = zob za živinu, Virg.*

fartor, ōris, *m.* [farcio] *nadjevač, kobasičar, djevenićar, koji kobasice pravi, ili prodaje, Com. Hor.*

fas, *n. (samo u nom. i u acc. sing.) [osnov.* FA, *sr.* fari] *upr. izriek 1) božanski izriek, -zapovied, -právo, -zakon, -ustanove (ili se očitovale [objavljale] propisi vjerozakonskimi ili nabožnim čuvstvom; sr.* jus, licet), *i što je prema prirodnomu ili božanskomu zakonu i prema našemu nabožnomu čuvstvu, po dužnosti, dopušteno, pristojno, pravo, dozvoljeno, dobro, moguće, možno*, contra jus fasque; contra quam f. erat; sicut jus fasque est; ubi jus et fas crederent coli; jus ac f. omne delere; *(Tac.)* jus fasque exuere; *(Tac.)* f. gentium, *medjunarodno právo; (Tac.)* id fas armorum et jus hostium est; contra fas, contra auspicia, contra omnes divinas atque humanas religiones; nihil quod aut per naturam f. sit, aut per leges liceat; per omne f. et nefas *(u svem dobru i zlu)* alqm sequi; fas est, *pristoji se, dozvoljeno je, slobodno je, smjeti je, i moguće (možno) je*, huic legi abrogari fas, non fas est; si hoc est fas dicere, dictu; f. non putare *s inf.*; * f. non esse f. Germanos superare, si etc.; * f.

omne est, meis te fidere regnis; ultra f., *odviše, više nego je pravo (pristojno); personif.* audi Jupiter, audite fines, audiet Fas. *2)* * *(zakonom božanskim, dakle i prirodnim odredjen) udes, sudbina, usud*, fas obstat; *osb.* fas est *s inf. i s acc. c. inf., sudjeno je, usud (mi) je usudio.*

fascia, ae, *f. povoj, (širok) trak, vrpca, vezica, vez; povoj ili zavoj za povijanje bolestnih ili ranjenih diela u tiela; u cipelâ (postolâ) obuvača, žužnja; stegnena ili butovna veza (povoj, ovojak), nošnja rimskih mekušaca*; fasciae = zona, *pojas, Just.* 38, 1, 9.; *(Tac. Prop.) u ženskinjâ prsni povoj; (Suet.) povezka glave, povezača, diadema, njeka vrst parte* (διάδημα); *(Curt.) trak ili vrpca okolo kraljevske diademe (naglavka); povoj, povojnik za drobnu djecu;* f. lecti, *u postelje.*

fascĭcŭlus, i, *m.* [*dem. od* fascis] *svežnjić, (malen) svezak, -zamotak, smotuljak, paket*, epistolarum; * librorum; florum, *kita cv.*

fascĭno, 1. (βασκαίνω) *občarati, začarati, občiniti koga riečmi ili hudimi pogledi, obajati, ureći, uricati, uditi*, * nescio quis oculis teneros mihi f. agnos; * malâ linguâ.

fascĭnum, i, *n.* [βάσκανον] *mužko udo, kano sredstvo ili branilo od urokâ, Hor.*

fascĭŏla, ae, *f.* [*dem. od* fascia] *povojak, vrpca okolo goljeni i nogû nam. naših čarapa, kakove bi nosile ženske, i (Hor.) bolestnici te mekušci* (*sr.* fascia, focale), *zato i Clodius kano ženska preobučen.*

fascis, is, *m. 1) (sing.) svežanj, svezak, snop, zamotak, paket, breme, butura, trh, teret*, sarmentorum, † stramentorum ac virgultorum, † lignorum, † epistolarum; * fasce *sc.* haedorum; * sub fasce *(o pčelah)*; * *o bojnoj (ratnoj) prtljazi*, injusto sub fasce. *2) na pose pl.* fasces, *snop pruća, butura šiblja, iz kojega je bradva ili sjekira* (securis) *virila, znak oblasti vladalačke, ove bi* fasces *lictori nosili pred najvišimi činovnici, kad bi se god ukazali na javnom mjestu, koje za ovršenje izrečene kazne, a koje kano symboličko znamenje vlasti njihove;* f. praeferre, anteferre; f. habere, *dati jih pred sobom nositi;* demere secures de f.; summittere f. alcui, *spustiti f. pred kim počitanja radi, i pren. prednost dati komu, pustiti koga preda se;* demissi populo f.; f. corripere, *prisvojiti consulsku vlast ili consulstvo;* fasces projicere et imperium deponere; cujus tum f. erant, *u koga je bila onda vlast (vlada)*; fasces laureati, *izza održane pobjede, (Tac.)* versi, *okrenûti (na sprovodu consulâ i dr.)*; * † *tp. = najviše državne časti ili službe, poimence consulstvo;* * f. petere, † suscipere.

fasti *gl.* 1. fastus *2).*

fastīdio, 4. [fastidium] *1) gaditi-, grstiti-, gnjusiti se, gaditi se od česa, mrziti na što, ogadi se komu što, mnogo probirati, neće se komu jesti*, olus, omnia praeter pavonem rhombumque *(Hor.)*; virum, *Suet. 2) tp. u duševnom sm. gadi se komu što, mrziti, prezirati, odbijati, pogrdjivati, zametavati, pohuliti, ništom držati, nehajati, sramiti se, žao biti komu (iz prirodjene antipathije [mrzosti] ili privremene; sr.* sperno), preces alcjs, *oglušiti se molbi;* † alqm; quid hic fastidis, *probireš mnogo, Plaut.*; *s inf.*: plebs fastidire coepit, munus vulgatum a civibus isse in socios, *ljutiti se, s negodovanjem gledati;* f. in recte factis, *nezadovoljan biti čim, zabavljati čemu;* * si quod vitium est, non f., *ne odviše strogo suditi;* * infundere poculum non fastidienti *sc.* me; * somnus non f. humiles domos; *(predcl.)* is mei f.

fastīdĭōse, *adv. s comp.* [fastidiosus] *gadno, s gnjusom. 1) gadljivo = oprezno, s opreznostju, probirljivo*, diligenter et prope f. judicare; *(Phaedr.)* f. recipior in coelum *(jedva, izza stroga izpita). 2) prezirno, bahato, pogrdno, neprijazno. 3) mrzko, nerado, preko volje, grdo*, stomachans.

fastīdĭōsus, *adj. s comp. i † sup.* [fastidium] *pun gnjusobe ili gada 1) gnjusan, razmažen, košljiv, probirljiv*, illic f. est, *Plaut. 2) tp. mrzeći na što, gadeći se od česa, preziruć, pogrdjujuć, zametavajuć, zabavljajuć čemu, probirljiv, koga je težko zadovoljiti, koji mnogo izvoljeva, -probire, uroklјiv, razmažen, sit česa, nezadovoljan čim, pršljav, mrzan, košljiv; odav. preziran, neprijazan, bahat, ohol, štrkav*, literarum Latinarum; * terrae; f. in causis recipiendis; f. *(pršljav)* mollesque mentes; † fastidiosissimum mancipium. *3)* * *(act.) gnjusan, gadan, dosadan, nepovoljan, mrzak*, copia, aegrimonia.

fastīdĭum, ii, *n.* [fastus] *1) gad, gnjušenje, grštnja, ogavje kojega god užitka (poteklo iz pre(na)sićenosti ili mržnje; sr.* taedium), cibi satietas et f.; *i o vidu, mrzina, gnjusoba;* * *njuhu, smrad, gnjus. 2) tp. duševno gnjušenje, nenavist, omrz, mržnja, mrzost, preziranje, dosada, razmažen ukus, kudnja, manisanje (u prosudjivanju kojega god predmeta), mrznost, košljivost, nadutost, oholost, bahatost, banjenje, bašenje (kano čuvstvo; sr.* fastus), hoc est delicatissimi f., *kaže vrlo razmažen ukus;* f. audiendi; f. rerum domesticarum; † fastidio esse alcui, *biti mržen (omrznuti)*; * *u pl.* pati superba f. alcjs; * spectatoris fastidia ferre superbi; * mala; f. et superbia; f. arrogantiaque; f. et contumacia; f. alcjs non posse ferre.

fastīgāte, *adv. ostrmljeno, na oklis ili šiljak svedeno, poput krova ili zabata; Caes. b. c.* 2, 10, 5.

fastīgātus, *adj.* [*partic. od* fastigo] *nagnut, ostrm, oplavit, spuštajući se (poput krova ili zabata), dižući se na pokos, idući na oklis, (na koso) zaošiljen, ukošen*, collis, testudo; in acutum cacumen.

fastīgĭum, ii, *n.* [fastus-ago] *1) zabat, zabatac, čeoce, pročelje u kuće, osb. u hrama često s uresi*, utilitatem templi fastigii dignitas consecuta est; f. Capitolii; fastigia templorum; * domus; *i cieli (dvostrani) krov; pren.* operi inchoato tamquam f. imponere, *rek bi krov metnuti na itd., ovjenčati = svršiti. 2) najviši dio koje god stvari, bio šiljat ili ne, šilj, šiljak, vrh, vršak, vrhunac, visina, površina, kraj (konac) ozdol ili ozgor dviju jednih prama drugoj nagnutih ploha, dno, dubljina (sr.* culmen, cacumen); colles pari altitudinis fastigio;

† muri; † moenium, † aquae; † fontis, *izvor;* * scrobibus quae sint fastigia *(dubljina);* scrobes angustiore ad infimum f. *(dno, obseg); na pose* k o s i n a, o p l a v a, o s t r m i n a, s t r m e n, s p u s t, p r i k l o n, n a g i b, k l i s, p o k o s, ab oppido declivis locus tenui fastigio vergebat; paulo leniore fastigio; capreoli molli f.; musculi; iniquum loci ad declivitatem f. *(Caes. b. G.* 7, 85, 4.); f. scrobis. *3) pren.* v i s i n a, v r h(u- n a c), n a j v i š i s t u p a n j, in summo f. esse; pari f. stare, *ostati isti = ne više trošiti, Nep.;* magnitudinis, regni, regnum ad summum f. evehere, *Curt.;* summum f. privati hominis implere, *Plin. ep.; odt.* i o č a s t i, d o s t o j a n s t v u *samom, (najviša)* č a s t, *(visoko)* d o s t o j a n s t v o, m j e s t o, s l u ž b a, s t a l i š, dictaturae f. semper altius fuit, curatio altior suo f., *odviše visoko za položaj njegov, Liv.;* paternum, regium, *Curt.;* ad summum f. deligi, summum fastigium, id summi fastigii vocabulum, mortale f., *Tac.;* * summa sequar f. rerum, n a j v a ž n i j e s t v a r i, n a j- z n a m e n i t i j i d o g a d j a j i.

1. fastus, [for] *1) adj. u koje se (dane) smije govoriti,* dies fasti, *u koje je dane smio praetor ove tri rieči:* do, dico, addico, *izgovoriti, t. j. sud suditi. 2) subst.* **fasti**, orum, *m. popis sudbenih dana* (dies fasti). *Ovaj popis vrlo važan za svejavno življenje bijaše dugo samo patricijem pristupan, dok ga nije u priepisu* Cn. Flavius *ujedno s legis actiones g. 305 pr. Is. objelodanio. Ovaj se popis malo po malo razširi, te bi sadržavao podpun* k o l e d a r, *navodeć dane i važne dogadjaje godišta, blagdane i praznike, imena najviših činovnika (consulâ, dictatora itd.) i više sl. Prevesti se može i: ljetopisi, kronika. Po tom popravljenom koledaru spisa* Ovidius *pjesan pod naslovom* fasti *(koledar praznikâ i blagdanâ), nu samo za prvih 6 mjeseci od godine. Osim ovih* fasti *imali bi kašnje* f. Capitolini *ili* consulares *ili* magistratuum, *popis (imenik) najviših činovnika za svaku godinu od g. 508. do 354. pr. Is.;* si appellandi sunt consules, quos nemo est quin non modo ex memoria, sed ex fastis evellendos putet; hos consules non dicam animi hominum, sed fasti ulli ferre possunt?

2. * † **fastus,** us, *m.* o h o l o s t, k i č e l j i v o s t, k o š l j i v o s t, m r z n o ć a, n a d u t o s t, *(o h o l o)* z a m e t a v a n j e, p r e z i r a n j e, o *ženah* š t r- k a n j e, š t r k a v o s t, p r e m i z g i v a n j e *(kano mišljenje, sr.* fastidium), f. erga rem, *Tac.;* * *pl.* — * fastus, uum = fasti.

fātālis, *adj.* [fatum] *usudan, usudom usudjen. 1) udesom odredjen, sudjen, sudbinom odredjen,* o d s u d n i, u d e s n i, s u d n i, necessitas, casus; annus ad interitum hujus urbis, dux ad excidium illius urbis f.; *i o tom, o čem visi udes ili sudbina koje god osobe ili mjesta,* k o b a n, u s u d a n, bellum; * virga; * stamina; * pignora *(o Palladiju);* libri f., *knjige sudbokazne (o knjigah Sibyllinih);* * deae f., *usudnice ili rodjenice* (= Parcae); *(Tac.)* dies f., *sudni dan = dan umrća;* † hora f., *ura smrti. 2) u zlu smislu* * z l o k o- b a n, z l o n o s n i, p o g u b a n, p o g i b e l a n, n e- s r e t a n, s m r t o n o s a n, s m r t n i, u b o j i t, u b o j n i, lignum; aurum; monstrum; judex (= Paris); equus; machina; telum.

fātālĭter, *adv.* [fatalis] k a k o j e s u d j e n o, k a k o j e u s u d u s u d i o; f. mori, *naravskom smrću umrieti, Eutr.*

făteor, fassus sum, *dep.* 2. *(srodno s* fari) *1)* p r i z n a v a t i, i z p o v i e d a t i, n e n i j e k a t i *ili* t a j i t i *(u obće; sr.* confiteor, profiteor), verum; * peccatum; * paupertatem; f. de se; *s acc. c. inf.;* * *samo s inf.;* * *s quaest. indir.;* si fateris; * *parenthet.,* fateor, num fateor, fatebor enim; *pass.,* qui (ager) publicus esse fateatur *(Cic. agr.* 2, 21, 57.) *i* fassus pudor *(Ov.). 2) u obće* i z p o- v i d j e t i, i z p r i p o v i e d a t i, i z j a v i t i, o č i t o- v a t i, o b j a v i t i, n a g o v i e s t i t i, *(po)*k a z a t i, i z d a t i, n a z n a n j e d a t i, n a t u k n u t i, * iram vultu; * animum, se suasque flammas; * † *s acc. c. inf.; (Planc. u Cic. ep.)* fidem alcjs, *slaviti;* — *inf.* faterier, *Hor.*

fātĭcănus *ili* **-cĭnus,** *adj.* [fatum-cano] *(riedko)* s u d b o k a z n i, p r o r o č a n s k i, *Ov.*

fātĭdĭcus, *adj.* [fatum-dico] s u d b o k a z n i, p r o- r o č a n s k i, p r o r o k, *-ročica,* g a t a l a c, *-lica,* anus; * vates, * deus; † numen; † puella; † libri; *subst.* **fatidicus,** i, *m.* p r o r o k, g a t a l a c.

fātĭfer, fĕra, fĕrum, *adj.* [fatum-fero] s m r t o- n o s n i, s m r t n i, u b o j i t i, u b o j n i.

fătīgātio, ōnis, *f.* [fatigo] u m a r a n j e, u m o r, u t r u d j e n j e, equorum; † laboris; *i (kasno)* d r a ž e n j e, b o c k a n j e, p e c k a n j e, z a d i r k i- v a n j e, t i t r a n j e, levis; verbi.

fătīgo, 1. [fatis, *srod. s* affatim *i* ago] *1) upr.* d o s t a t j e r a t i, *-goniti,* i z t j e r a t i, i z j a h a t i, n a i g r a t i, *s toga* u m o r i t i, s m o r i t i, u t r u- d i t i, s t r u d i t i, i z m u č i t i, n a k i n i t i, o s l a- b i t i *(radnjom, borbom, tjelesno ili duševno; sr.* fessus), * cervos jaculo cursuque; * equos; * juvencum terga hastâ; * quadrupedem citum ferrata calce; * armenta sole; * tanto magis ille f. os rabidum *(o Apollonu, koji kroti oduševljenje Sibyllino);* † horrendo stridore aures; * sonitu vicina *(o rieci);* * dentem in dente; *(Tac.)* dextram osculis, *izljubiti;* * fluctus, *silom uprieti se (odoljeti);* * silvas, *neprestance trčati ili lov loviti po . .;* diem noctemque remigio, *dan i noć (pro)veslati;* f. se atroci pugna, *Liv.;* * nix ingredientes; neque insomniis neque labore fatigari *(malaksati, slabjeti);* multo labore proeliisque, itinere fatigati; diu multumque fatigati; se dolis fatigari; † vulneribus fatigatus, † clipeo fatigatum corpus; * ludo somnoque fatigatum puerum; † elephanti vulneribus fatigati, *iznemogli;* * bubus fatigatis; *(Justin.)* ne fortunam suam nimis onerando fatiget; * noctes de alqo, *jaditi se, pečaliti se ili ginuti čitave noći za kim. 2) tp. koga rek bi* i z t j e r a t i, z a d a v a t i m u p o s l a, n a v a l i t i, d o s a d j i- v a t i, u z n e m i r i v a t i, o k u p i t i, m u č i t i, t r a- p i t i, m o r i t i, k i n i t i, u m e k š a t i, p o k o r i t i, u k r o t i t i, s v l a d a t i, *tjelesno ili duševno,* † lolium tribulique fatigant triticeas messes, *otegoćuju ili prieče rast pšenice;* † nihil aeque quam inopia aquae fatigabat; non amplius quam triduum fame fatigatus; verberibus, tormentis, igni fatigati; † plebem acri annona; † crebris motibus terrae cultores ejus fatigati; † postquam provecta jam senectus aegro et corpore fatigabatur, *imala se boriti s . .;* alqm precibus, supplicis, *i samo* f. alqm de alqa re, *molbom navaljivati na koga = dosadjivati komu, umekšati, ganuti, skloniti, savladati,* * Vestam prece; alqm verbis; fatigatus a fratre, uti aetati concederet; alqm, ne; socios, *nagnati, natjerivati,*

podbadati; * Martem, *silovati na rat;* f. se, animum, animos; * animum consiliis; * pectora quantis f. ruinis; * Juno, quae mare nunc terrasque metu coelumque fatigat, *straši ili plaši;* † gravior ira cunctantem; * † victoris indulgentiam; † naturam quoque; † fatigatus animi aegritudine; † fortuna nunquam ei indulgendo fatigata; † facundia assidua contentionum assiduitate fatigata renovatur.

fātĭlŏqua, ae, *f.* [fatum *i* loquor) *upr.* s u d b o- k a z n a, s u d b i n u p r o r i č u ć a, p r o r o č i c a, g a t a l i c a, *jedn. Liv.* 1, 7, 8.

fatisco, — — 3. *1)* * z i e v a t i, z i n u t i, z i- j a t i, r a z p a d a t i s e, r a z s u š i t i s e, *(iz)*p u- c a t i, tellus; janua, *otvore se, jape;* naves rimis; arca. *2) (Tac.) tp.* s l a b j e t i, m l i t a v j e t i, m a l a k s a t i, i z n e m o ć i, u m o r i t i s e, s u- s t a t i, p a d a t i, p r e s t a j a t i, j e n j a v a t i, p o- p u š t a t i, non Tiberius, non accusatores f.; seditio; dum copiâ f., *množini slučajeva podleći.*

fătuĭtas, ātis, *f.* [fatuus] *(riedko)* l u d o s t, g l u p o s t, b e d a s t o ć a.

fătua *gl.* 2. Fatuus *i* fatuor.

fātum, i, *n.* [for] *upr. što je rečeno,* r o k, i z r i e k *1) pl.* i z r i e k b o ž a n s k i, p r o r o č a n s t v o, Sibyllina; ex fatis quae Vejentes scripta habebant. *2)* s u d b a, s u d b i n a, u s u d, u d e s = *jednom opredieljena, nepromjenjiva* s u s t a v a s v i e t a, *djelujuća po tamnih otajstvenih zakonih (sr.* fors, fortuna, casus), necessitas fati; fatum est ordo seriesque rerum, cum causa causae nexa rem ex se gignat; Stoici omnia fato fieri dicunt; quae si fato facta putarem; te non fato, sed opera sua consulem factum; implere f., = *učiniti da se, što god usud usudi, izpuni (sbude),* * sic erat in fatis, *tako bijaše sudjeno (= pisano u knjizi usudnoj);* si fatum *(sudjeno)* tibi est convalescere; fatum fuit *s acc. c. inf., (Sall.)* cui fatum foret urbis potiri; *kad što o sudbini kano zavisnoj od bogova,* * *(u s u d n a)* v o l j a, *(k o b n a)* o d l u k a, n a r e d b a *kojega god* b o ž a n s t v a, fata Jovis, fato divum; *meton. (Plaut. Just.)* o n o, o č e m v i s i č i j a g o d s u d- b i n a; * *pl. personif.* = Parcae *(b o ž i c e u s u d- n i c e). 3)* s u d b i n a *koje god osobe ili stvari, kano u naprìed opredieljena i neizbježiva,* s u d b a, u s u d, u d e s, *osobito naravski* = *sudjeni komu* k o n a c ž i v o t a, s u d j e n i č a s s m r t i, * f. mihi instat triste; * bona; acerba; suo quisque fato natus est; maturius exstingui quam fato suo *(nego mu je usud usudio);* fato cedere, *sudbini pokoriti se = preminuti, prestaviti se s ovoga svieta; (Tac.)* fato obire, *(Just.)* perire; *(Tac.)* finem vitae sponte an fato implevit; * fata proferre, *život produžiti;* * *meton. pepeo spaljena mrtca. Napose* s u d b i n a = h u d a s r e ć a, z l a k o b, n e s r e ć a, p r o p a s t, p o g i b a, s i l o v i t a s m r t, impendet f. aliquod; haec ita multa quasi fata impendere amicitiae; urbs ex faucibus fati erepta; * fata celerrima; * Iliaca; *concr. poguba, zator = zatornik, pogubnik, kuga, nesreća, bies,* duo illa reip. paene fata.

fătuor, *dep.* 1. [2. Fatuus] n a d a h n u t b i t i, Fauno fuit uxor nomine Fatua, quae assidue divino spiritu impleta, velut per furorem futura praemonebat. Unde adhuc, qui inspirari solent, fatuari dicuntur, *Just.*

1. fătuus, *adj.* l u d, b e n a s t, š u m a s t, b u- d a l a s t, b e d a s t, b l e s a s t, t u p, t u p o g l a v, n e d o t u p a v a n, s l a b o u m a n *(od prirode i u vladanju),* fatuus et amens; puer; monitor non f.

2. Fătuus, i, *m.* [for] *(kasno) upr.* p r o r o k, g a- t a l a c, *bajevno ime Fauna* (Faunus) *kano proricatelja, boga šumskoga i poljskoga; odt. i* **Fătua,** ae, *f. kći mu ili supruga* = *Fauna (sr.* fatuor).

fauces, ium, *f.* (* *abl. sing.* fauce) *1)* g o r n j i u ž i d i o ž d r i e l a *ili* p o ž i r a k a, *odav. meton.* ž d r i e l o, g r l o, r a l j e, ž v a l o, z j a l o, č e- l j u s t i, * sitis urit fauces, * arente fauce; * elidere fauces; * fauce improbâ incitatus = *lačnost ili proždrljivost;* cum inexplebiles populi f. exaruerunt libertatis siti; eripite nos ex eorum faucibus *(čeljusti), Crass. u Cic.;* urbem ex belli ore ac faucibus ereptam esse; cum faucibus premeretur, *došla mu voda do guše, nož mu je pod grlom; (Plaut.)* jam faucibus teneor, *drže me za grkljan, nož mi je pod grlom;* Catilina cum exercitu faucibus urget, *već nam za vratom sjedi, na blizu, s bliza nam je, Sall.;* premit fauces defensionis tuae, *ugušiti obranu = prepriečiti. 2) tp. (samo pl.) a)* ž d r i e l o, k l a n a c, t j e s n a c, t i e s n o u l a z i š t e *(p r o- l a z i š t e) (nakoliko vodi u prostranije mjesto;* angustiae *nasuprot tjesnac, sutjeska, u gorah, ulicah, kuda se jedva može prolaziti),* g u d u r a, s u t i n a, b o g a z, macelli; portus; faucibus *(ulazi, putevi)* obsessis; *i* m o r s k o ž d r i e l o, t j e- s n a c = p r o d o r *ili* p r o l j e v, Hellesponti, *Liv.,* Abydi, *Virg.;* p r i e č b a, p r e v l a k a, t j e s n o *(na kopnu),* angustae, artae; angustiae atque fauces Graeciae; *(Just.)* Italiae; *ušće rieke,* * siccae. *b)* ž d r i e l o, z j a l o = p o n o r, j a z, p r o p a s t, b e z d a n, patefactis terrae faucibus; * Orci; * atrae.

Fauna *gl.* 2. Fatuus *i* Faunus.

Faunus, i, *m. prastar (mythski) kralj u Latiju, unuk Saturnov, otac Latinov* (Latinus), *izza smrti kano proričući bog šumski zazivan, dielomice kano zabodljiv i razbludan daemon, s toga pomiešaše ga kašnje s grčkim Panom (Pan), a sinove mu Faune* (Fauni) *porodjene od Faune ili Fatue s grčkimi Pani i Panisci.*

fauste, *adv.* [faustus] u g o d n o, p o v o l j n o, s r e t n o, *jedn. Cic. p. Mur.* 1, 1.

faustĭtas, ātis, *f.* [faustus] p o v o l j n o s t, s r e t- n o s t, *kano božica = personif.* p l o d n o s t n j i v â, *Hor. carm.* 4, 5, 18.

Faustŭlus, i, *m. u priči pastir u Albskoga kralja Amulija, koji je izloženu braću Romula i Rema spasio i odgojio.*

faustus, *adj.* [faveo] *1)* n a k l o n j e n, p o v o l j a n, u g o d a n, p o g o d a n, s r e t a n, č e s t i t, d o b a r, s r e ć o n o s a n, b l a g o s l o v l j e n *(gledeć na milost bogova; sr.* felix, prosper), omen; quod bonum faustum, felix, fortunatum sit, *kano želja = u dobar čas bilo, bog daj sreću, u ime božje!* dies f. et felix, *Ter.;* dies f. alicui; * ire pede fausto. *2) subst.* **Faustus,** i, *m. (Srećko) pridjevak rimski, tako se osim drugih zvao sin dictatora Sulle, a kći istoga dictatora zvala se* Fausta, *udata za Milona.*

fautor *(zastarjelo i* **făvītor**), ōris, *m. i* **-trix,** īcis, *f.* [faveo] n a k l o n j e n *(komu),* p r i j a- t e l j, p r i j a z n i k, z a š t i t n i k, z a k r i l n i k,

pokrovitelj, promicatelj, podupiratelj, (pod)pomagač, pospješivatelj, pristaša, -ica (gl. favor), dignitatis alcjs; studiosi et f. victoriae illius, koji su mu željeli pobjedu; f. bonorum, optimatum, nobilitatis; laudis; (riedko) fautorem esse accusationi, prijati, željeti dobar uspjeh; * † absol. prijatelj = pljeskatelj; Thais est fautrix nostrae familiae, Ter., regio suorum f.; (Nep.) naturam habuit fautricem in etc., bila mu narav nagnuta u itd.

făveo, fāvi, fautum, 2. naklonjen-, nagnut-, priklon-, dobar-, povoljan-, prijazan biti, prijati, goditi, ugadjati, govjeti, i pokazivati činom da je tko komu naklonjen ili dobar, podpomagati, podupirati, promicati, pospješivati, biti na ruku, unapredjivati, zauzimati se za .., zakriljivati, pogodovati što, pristajati uz, (gl. favor), alcui; faveo orationi tuae, ne zamjeravam ti tvojih rieči; favetur ei; f. honori, dignitati, laudi, industriae, voluntati, rebus alcjs, rebus Gallicis; legi, accusationi; * † absol., favere, favens, napose o bogovih, † dii faveant, bili nam bogovi milostivi; * faventes venti, pogodni ili u krmu; subst. faventes; osb. a) * † o gledaocih u kazalištu ili cirku, vikom i pljeskom pohvalu izjavljivati, pljeskati, odobravati, povladjivati (komu što), Miloni; quod favisse me tibi, što sam ti to odobrio (povladio), Cic. Phil. 2, 8, 21. b) t. t. kod žrtava i bogoslužnih svečanosti i dr., linguis, i * linguâ, * ore f., na jezik paziti, t. j. ili pobožne besjede govoriti, ili mučati, šutjeti, ništa ne govoriti nesveta ili zla, ništa, što bi moglo slutiti na zlo = εὐφημεῖν, dicere bona verba; i * linguis animisque f.; absol., favete, mučite! tiho! Ter.

făvilla, ae, f. fin pepeo, napose ako je jošte živ, prhavica, prhavka, puhor (sr. cinis, grublji pepeo), favillae plenus, Ter., f. tepida, Suet.; * živi jošte pepeo ili prhavica kojega god mrtvaca; u prilici * iskra = početak, zametak, izvor, klica, uzrok, prima mali venturi.

Făvōnius, ii, m. (Hor.) 1) ugodni zapadnjak, zapadni vjetric, zefir, koji kad bi počeo pirkati sredinom veljače (u Italiji), značilo bi to početak proljetja; † pl. 2) ime rimsko.

făvor, ōris, m. prijazan, naklonost, milost, komu god ne samo sve dobro želi, nego i njegove težnje, napose političke, što više može unapredjuje i promiče, blagovolja, pogodovanje, pogodnost, zakriljivanje (sr. gratia, studium), populi, plebis; in favorem alcjs venire, umiliti se komu; favore alqm amplecti, favorem alcui addere, conciliare; (kasno) in favorem ultionis, zaradi itd.; (Quint.) excipimus nova illa cum favore ac sollicitudine (s učešćem i nemirom); napose pljesak, pohvala u kazalištu i dr., ei — qui rumore et, ut ipsi loquuntur, favore populi tenetur et ducitur, plausum immortalitatem, sibilum mortem videri necesse est; quod studium, et quem favorem secum in scaenam attulit Panurgus? † histrionalis.

† **făvōrābĭlis**, adj. s comp. [favor] 1) prijatan, ugodan, omilio, obljubljen, mio, pogodovan. 2) što komu god pribavlja milost ili naklonost čiju, čineći ljubimcem, preporučujući.

† **făvōrābĭlĭter**, adv. pohvalno, s pljeskom.

făvus, i, m. ravak, meden sat, fingere favos; * med.

fax, ăcis, f. 1) luč (od bora, žuke, glogovine i dr.), zublja, palja, baklja, buktinja, faces undique ex agris collectae; f. incendere; ardentes f. in tecta jacere; f. nuptiales, * maritae, budući da bi se nevjesta na večer odvela ženiku na dom; facem nuptiis accensam, Just.; * svatba, face nuptiali digna; * fax utraque, lučka svatbena i pogrebna; ejus omnium incendiorum fax = početnik, pren. o Antoniju. 2) tp. a) o svjetlosti mjeseca, sunca, svjetlo, svieća, * Phoebi f.; * crescentem face Noctilucam; f. coelestes ili coeli, ognjene kruglje ili repatice; * de coelo lapsa per umbras stella facem ducens multa cum luce cucurrit; i * faces, žarke (bistre) oči. b) faces dicendi, vatrena rečitost; cum quasi faces dolores ei admoverentur, najljuće boli; dolorum admoventur faces, dolor ardentes faces intentat; neque in parvis rebus adhibendae sunt hae dicendi faces = quibus rebus animi hominum moventur, kako odmah prije veli Cicero; cum homini vehementi, Philippo quasi quasdam verborum faces admovisset, riečmi se služio na srčbu potićućimi; corporis facibus (podpala) inflammari ad omnes cupiditates = corporis incitamentis; subjicere faces invidiae alicjs, uzpaliti, uzročiti; alcui ad libidinem facem praeferre, na razbludu svietliti komu = navratiti ga na ..; facem bello praeferre, ratnu baklju ili oganj upaliti, Tac.; (Plin. ep.) fax accusationis.

faxim etc., **faxo** v. facio.

fĕbrĭcŭla, ae, f. [dem. od febris] grozničica, lahka (blaga ili malena) groznica.

fĕbrĭcŭlōsus, adj. [febris] (malenu) groznicu imajući, grozničav.

fĕbris, is, f. groznica; febrim ili febrem habere; febri carere; Romam venire cum febri; febres accedunt; Febris personif. kano božica.

fĕbrua, ōrum, n. 1) čistilo, pročist, mirilo, Ovid. 2) praznik čišćenja i pomirenja, (po)mirovno, što bi se svake godine slavilo mjeseca veljače, Ov. Odat. **fĕbruārius**, adj. očistni, umirni, tičući se praznika pomirenja i čišćenja, Kalendae, Nonae, Idus; f. mensis i samo Februarius, mjesec veljača.

fēcundĭtas, ātis, f. [fecundus] plodnost, rodnost, terrae, mulieris, agrorum; Fecunditas personif. kano božica, Tac.; pren., volo se efferat in adolescente f., plodnost duha ili talenta; (kasno) plodnost = izobilje, množ, mnogobrojnost.

* **fēcundo**, 1. [fecundus] (riedko) oploditi, učiniti plodnim, -rodnim, Aegyptum nigrâ arenâ.

fēcundus (krivo foec.), adj. s comp. i sup. [osnova feo, odakle fetus etc.], 1) plodan, rodan, plodovit, rodovit, plodonosan, obilat, bogat, izdašan, pun (o zemlji i stvorovih živih i neživih; sr. fertilis), mulier, terra; seges; * gens (rod, pleme); * lepus (skotan); (Tac.) terra pecorum, provincia annonae, mare

(puno riba); * viminibus; (kasno) Hispania in omnia frugum genera, za ili u svakoj vrsti žita. 2) act. plodan = plodonosan, plodotvoran, rodotvoran, čineći rodnim, -plodnim, * dextrae fecundae verbera (ob udarcih luperaka [lupercorum] činećih tobože žene plodnimi); * imber; * aurum, o djevojci Danaë; * calices, bogateći duh mislimi. 3) tp. a) bogat, obilat, obilan, obilujući čim, pun česa, amor melle et felle f., Plaut.; saecula f. culpae, Hor.; Lugdunensis colonia f. rumoribus, Tac.; acerrima et fecundissima eorum studia, Tac. b) česa ima obilno, obilat, pun, bogat, quaestus; * fons, obilan vodom; * colles; * specus uberibus aquis; Aemilium genus bonorum civium f., Tac.

fel, fellis, n. žučnik, mjehur od žuči (ili žučni), žuč u žučniku (sr. bilis); odt. a) * žuč = jedka ili grizka tekućina, otrov, jed, čemer, f. vipereum, veneni. b) tp. žuč = gorkost, gorčina, ljutina, mrzost, čemer, * omnia jam tristi tempora felle madent; † plurimum fellis habere; o jedu, gnjevu, f. atrum, Virg.

fēles (riedko -lis), is f. mačka, mačak; tp. (Plaut.) tat, lupež, gusar.

fēlīcĭtas, ātis, f. [felix] 1) † plodnost, rodnost, plodovitost, terrae; vocis, tanquam in nullo cognovi, f. 2) sretnost, sreća, sretno stanje, blaženstvo (na koliko čovjek kod njega razboritostju sudjeluje; sr. fortuna), summa, incredibilis; (dobra) sreća u podhvatih i djelih, dobar uspjeh, rerum gestarum; † rara temporum felicitate; (Eutr.) ingenti proeliorum f., prevelikom srećom u bitkah; pl. bonae f., Ter.; felicitates, Cic.; personif. Felicitas kano božica.

fēlīcĭter, adv. s comp. i sup. [felix] 1) plodno, rodno, dobro, jedn. Virg. georg. 1, 54. 2) sretno, srećno, vivere, navigare; rem f. gerere; (Quint.) et variis figuris et verbis felicissime audax; bella cum finitimis felicissime multa gerere; * nec tua, quam Pyrrhi, felicius ossa quiescant; kano doziv (uzklik), dobra ti (vam) sreća! u dobar čas bilo! feliciter velim; (Suet.) f. patruo, blago stricu!

fēlix, īcis, adj. s comp. i sup. [osnova feo] 1) plodan, rodan, plodovit, rodovit, plodonosan, * arbor; * † rami; * silvae; * regio. 2) tko ima u svem ili u čem sreću, sretan, srećan, blažen, usrećen, vir; illi (Sullae) felicissimo omnium ante civilem victoriam, Sall. Jug. 95, 3.; Asia f. in te retinendo; Graecus ab omni laude felicior; * ita sim felix (tako mi sreće ili zdravja!); * aetas felicior; * saecula; * omen; f. cerebri, sretnih možgjanâ (naravi); * s inf., * usrećen = bogat. 3) act. sretan = srećonosan, dobar, povoljan, quod bonum, faustum, felix fortunatumque sit, u dobar čas bilo! (sr. faustus); quod tibi mihique sit f. (urodilo srećom!); * auspicia; * hostia; * sis felix tuis; * mālum, ljekovit.

fēmen gl. femur.

fēmella, ae, f. (dem. od femina) ženska, ženica, djevojka, jedn. Cat. 55, 7.

fēmĭna, ae, f. [osnova feo, upr. plodna, plodnica] s toga što god je ženskoga spola 1) o ljudih, žena, ženska, žensko, ženska glava (gledeć na spol i radjanje, opp. mas; sr. mulier), et mares deos et feminas esse dicitis; * kano adj. ženski, turba f.; kano psovka, baba, kukavica, djevoj (o mekušcih), Curt. Suet. Just. 2) o životinjah, ženka, samica, bestiarum aliae mares, aliae f. sunt; bos f. (krava), porcus f.; praegredientidus feminis (elephantorum), gallinam in marem, gallum in feminam vertisse.

† **fēmĭnālia**, ium, n. [femen] (riedko) povoji, koje bi si rimski mekušci ovijali oko butâ ili stegana, čuvajuć se od zime.

fēmĭneus, adj. [femina] 1) ženski, kadšto = feminae (genit. obj.) žene, * manus; * Marte femineo cadere, od ženske ruke; amor f., žene (prama ženi); * poena f., žene (na ženi ovršena). 2) što ženam dolikuje, ženski, * pectus; * plangor.

fĕmur, ŏris, i (od zastar. femen, ĭnis, n. [osn. feo] but, stegno.

fēnĕbris, adj. [fenus] dobitni, kamatni, o dobiti, o kamatah, lex f., o lihvi ili kamatah; res f., (Tac.) malum f., dugovni poslovi, dugovi potekli od prevelikih kamata, nevolja od lihve ili dugova; † pecunia f., novci na dobit dani, glavnica.

fēnĕrātio, ōnis, f. (feneror) davanje novaca na dobit ili pod lihvu, lihvarenje, lihvovanje, kamatovanje.

fēnĕrāto, adv. [feneror] s lihvom, s kamatami, s velikim dobitkom = na veliku si štetu, s velikom škodom, Plaut.

fēnĕrātor, ōris, m. [feneror] uzajimatelj novaca, vjerovnik, glavničar; u zlu sm. lihvar, kamatnik.

fēnĕro, 1. [fenus] 1) (riedko) u zlu sm. novce davati na (veliku) dobit, -pod lihvu, lihvariti, kamatariti, lihvovati, kamatovati, Liv. 2) (Ter.) rek bi platiti ili davati dobit (kamate) od zajma, okamatiti, obilno na(do)knaditi, nadomjestiti, naplatiti, vratiti (s kamati), istuc tibi; feneratum istuc beneficium pulchre tibi; † uzajimati = davati, podjeljivati, suum lumen sideribus.

fēnĕror, dep. 1. [fenus] novce uzajimati, -davati na dobit, -pod lihvu (na kamate), pecunias; binis centesimis, s dva postotka na mjesec = 24 postotka na godinu; pren. f. beneficium, dobročinstvo rek bi dati pod dobit, lihvariti dobročinstvom; absl. lihvariti, kamatovati; praegn. oglobiti lihvarstvom, provincias.

fēnestella, ae, f. [dem. od fenestra] upr. † prozorčić, obločić; Fenestella (porta) vratašca ili mala kapija u Rimu (sr. Zdverce), Ov.

fēnestra, ae, f. [možda srodno s φαίνω] rupa u zidu ili stieni, kroz koju bi svjetlo u kuću prolazilo, prozor, oblok, pendžer (izprva zastorî zastiran ili kapci zaslanjan, i rešetkami zagradjivan, a kašnje za careva staklom zatvaran), fenestrarum angustiae; fenestrae ad tormenta mittenda, (rupa), mazgal(a), puškarnica; (Plin. ep.) triclinium quod fenestris caret; * juncta, zatvoren; * patula, otvoren; * cavae; * lucem admittere fenestris; * lato dedit ore fenestram, zjalo, prodor; pren. eas partes, quae quasi fenestrae sint animi; tp. prilika, sgoda,

nestram ad nequitiam patefacere = utrti put (čemu), dati priliku, Ter.

fēneus, adj. [fenum] (riedko) sienen, od siena, homines, slamnati muž, strašilo.

fēnĭcŭlārius, adj. [feniculum] komoračev, komoračni; campus f., komoračevo polje, ravnica u sjevernoj Hispaniji, utrum ipse in Fenicularium an in Martium campum cogitet, da li u Hispaniju (u rat) ili na Martovo polje (u narodnu skupštinu, comitia).

fēnīlia, ium, n. [fenum] sjenik, sjenara, Virg. Ov.

fēnum (faen., foen.), i, n. [osn. feo, srodn. s fetus] upr. urod zemlje, dakle sieno; posl. fenum esse, sieno jesti = biti šupljakom ili glupakom; fenum habet in cornu, rado bode (jer bi volovom bodačem siena navezivali okolo rogova), Hor.

fēnus, ŏris, n. [srod. s fetus] upr. plod od česa, prirod, urod, dobitak 1) dobit, kamati od glavnice uzajmljene (kano dobitak za vjerovnika; sr. usura), pecuniam alcui dare fenori ili (Plaut.) fenore, na dobit, pod kamate (lihvu); pecuniam fenore accipere; (Plaut.) sumere pecuniam fenore, uzeti ili uzajmiti od koga na (uz) kamate; pecuniam occupare grandi fenore, uzajimati (davati) komu novce na velike kamate; nummos ponere in fenore, dati na dobit; (Suet.) pecuniam graviori fenore collocare (uložiti); u zlu sm. lihva, lihvarenje, kamatovanje, lihvarstvo, fenore rem partam habere, Plaut.; f. iniquissimum; * occultum; fenore trucidari; tp. * dobit, kamata = dobitak, korist; (s velikih kamata narasli) dugovi, množina dugova, fenore obrui, mersum esse, laborare, Liv. 2) (Plaut. Tac. Suet.) novci na kamate komu god uzajmljeni, glavnica, glavno, horti et f. et villae; tam lato fenore exuberat; f. agitare, poslovati novci ili glavnicami.

fēnuscŭlum, i, n. [dem. od fenus] malena dobit ili kamatica od danih u zajam novaca, Plaut.

fĕra, ae, f. (sc. bestia) zvier, gl. ferus.

fĕrācĭter, adv. samo u comp. [ferax] plodno, bujno, jedn. Liv. 6, 1, 3.

fērālis, adj. 1) mrtvački, pogrebni, samrtni, ukopni, sprovodni, * carmen, pogrebna p., * vestis; * cupressus; * munera f., žrtve za mrtvace; † reliquiae f. = pepeo; * dies, * tempus f. = **feralia**, ium, n. dušnice, dušni dan, praznik na uspomenu mrtvih, u Rimû svetkovan dne 19. veljače; i (Tac.) poslovi oko mrtvaca, pogreb, sprovod, ukop. 2) tp. smrtonosan, poguban, ubitačan, crn, strašan, užasan, annus, bellum, exercitus, Tac.

fĕrax, ācis, adj. s comp. i sup. [fero] 1) plodan, rodan, plodovit, rodovit, plodonosan, što je kadro obilatim uroditi plodom (sr. fertilis), ager; Sardinia; * rus, * plantae; * † s gen., * abl.; tp. plodan = obilat, bogat, pun, nullus feracior (jedriji) locus est quam de officiis; aetas virtutum; * f. prolis novae lex marita; † f. artibus.

fercŭlum, i, n. [= fericulum od fero] 1) nosila, tralje, spoliorum, Liv.; pomparum, na kojih bi se (nosilih) za svečanih obhoda nosili kipi bogova i ljudi, a za igrokaza kipovi bogova, i † pepeo od spaljena mrtca u grob, i plien kod triumfa. 2) na pose * † nosila za donošenje jelâ na stol, s toga meton. kolo jelâ, koja bi se na jedan put doniela na stol, jestvine, jela, zdjele.

fĕrē, adv. [po svoj prilici od fero] 1) od prilike, blizu, u blizu, malo (da) ne, gotovo, možda, jedno, okô, do (stežuć ili izpravljajuć izreku ili sud; sr. paene), f. abhinc annos quindecim; meus fere aequalis; tota f. castra; semper fere; satis f.; haec f.; omnes f.; eodem f. tempore; quintâ f. horâ; cujus disputationis extremum f. erat de animorum immortalitate, govoraše mal ne samo o itd.; s negacijom (stojeći uviek za njom) = gotovo, baš, upravo, tako lako, non f.; nihil aut non f. multum; nihil, nemo, nullus f. 2) praegn. = semper fere, mal ne vazda, mal ne svuda, ponajviše, većinom, obično, navadno, u obće, većim dielom, fit f., ut etc.; ut sunt f. domicilia Gallorum; qui (sermo) tum f. multis erat in ore; (Hor.) qui timet his adversa, fere miratur eodem pacto etc.; (Hor.) paria esse f. peccata; kad što ojačen dodatkom plerumque; non fere, ne lasno, malo kad, riedko.

fĕrentārius, ii, m. [fero] vrst slabo (lako) oružanih četa, koje bi se kamenjem na neprijatelje bacale ili se hrbami borile, slabooružanik, strielac, džilitnik, kopljanik, sing. collect. u Tac., pl. u Sall.; šaljivo (Plaut.) pomoćnik u nevolji.

Fĕrentīnum, i, n. 1) grad u Herničkoj (Hernici) u srednjoj Italiji s. Ferento; odt. a) **-tīnus**, adj. ferentinski, aqua F., potočić blizu F.; subst. **Ferentina**, ae, f. (sc. dea) „Ferentinka", štovana u F. božica. b) **-tīnas**, ātis, adj. ferentinski; subst. **-tīnātes**, um, m. Ferentinci. 2) mali grad u Hetruriji, možda s. Fiascone; odv. (Tac.) **-tīni**, orum, m. Ferentinci.

Fĕrĕtrius, ii, m. [fero ili ferio] pridjevak Jovov (Jupiter), kojemu bi se najbolji plien (spolia opima) prinosio i posvećivao, Pljenonoša.

* **fĕrĕtrum**, i, n. [fero; = φέρετρον] nosila, tralje, tezgere, napose na kojih bi se nosili mrtvaci do lomače ili do groba.

fēriae, ārum, f. dani, u koje se ne bi javni poslovi i sudbene razprave obavljale, već se počivalo od radnje, dani od počinka, praznici, Latinae; novendiales; forenses, sudni praznici; † messium f., žetveni pr., dožetvina; ferias habere triduum; ferias agere, imati pr., praznovati; šaljivo (Plaut.) f. esuriales, gladni pr., post; * longae f. (pokoj, mir); (Plaut.) bezposlen život.

fēriātus, [partic. od neobičnoga ferior] praznujući, počivajući od posla, neradeć, bezposlen, dangubeći, prost, dokolan, deus a negotiis publicis; * male f., u zao čas po se blagdaneći; † toga, već odavna nenošena; † dies f., praznik.

fĕrīnus, adj. [ferus] zvjerski, zvjerji, zvjerinski, od zvjeradi, od divljači, * lac, * vox, divji; caedes f., ubijanje zvjeradi ili divljači, vestis f., od zvjerske kože; caro f. ili * samo ferina, divljač, divljačina.

fĕrio, — — 4. 1) udarati, tući, biti, lupati, rinuti, sunuti, bosti, sjeći, klati, udariti, lupnuti (u obće, ne gledeć na orudje; sr. caedo, ico, verbero), murum ariete, razbijati;

* alqm telo, probosti, sgoditi; † alqm pugione; * feriri ab angue, ujesti; f. frontem, biti (udarati) se po čelu; f. parietem, adversarium; * mare = veslati; his spectris si oculi possent feriri, vidjeti; * sol radiis f. cacumina, udara (obasjava); * clamor f. aethera, dopire do ..; * f. sidera vertice, do zviezda doticati tjemenom = biti presretnim; uvas pede, gaziti; * retinacula ferro, presjeći, razsjeći; absol. contra ferire; alqd f. sensum, animum, udara = djeluje na .. 2) napose a) bijuć itd. usmrtiti, ubiti, zatući, probosti, zaklati, posjeći, žrtvovati, hostem; alqm securi, odrubiti komu glavu; porcum, leonem, * agnam; s toga f. foedus, sklopiti savez ili ugovor (budući da bi se kod sklapanja zaklala svinja); * ne quis amicus frigore (hladnoćom) te feriat, ne ubija te = ogorčava ti život. b) udariti = izvesti, izustiti, izgovoriti, * verba palato, govoriti. 3) tp. a) sgoditi, pogoditi, multa patent in corum vita, quae fortuna feriat, što je udarcem sreće izloženo. b) držati se česa, medium f., sredinom ići ili udariti, držati se sr., Cic. fat. 17. c) (Com. i pjesn.) omesti, oglobiti, prevariti (za što), alqm munere; arte viros.

fĕrĭtas, ātis, f. [ferus] divljost, divjost, surovost, divljačnost, divlja ili surova narav, neizobraženost (sr. saevitia), f. quaedam et immanitas; † Germanorum; homines ex feritate ad justitiam atque mansuetudinem traducere; f. tauri, leonis; * Scythici soli; * neque ipse manus feritate dedisset.

ferme, adv. [sup. od fere = ferime] (često u Com. i Liv.) = (ojačeni) fere, što gl.

fermentum, i, n. [nam. fervimentum od ferveo] 1) (Tac.) kvasilo, kvas(ac), kvasina. 2) * piće od kvašena jačma (ječma), ječmovac, vrst piva. 3) tp. (Plaut.) uzavrienje, planutje, ljutina, ljutost, gnjev, jarost, srdžba, uxor mea nunc in fermento est, jacet, ljutiti se.

fĕro, tŭli (Com. tetuli, tetulissem, tetulero, tetulisse), lātum, ferre [kor. fer = φέρω, zastar. tulo = tollo i zast. tlao = τλάω], I) nositi, osob. na sebi, uza se, u sebi (breme, teret, ponajviše lahak, a to tako da se čovjek s njim s mjesta miče; sr. gero, porto, veho), nesti, donositi, prinositi, odnieti, imati, onus Ter.; furcam; retia; * sacra Junonis; * cadaver umeris; * deos in sinu; * nuces sinu; (Tac. hist. 5, 16) qui fugam animis, qui vulnera tergo ferant; (Tac.) ad conjuges vulnera ferunt; faces in Capitolium; alqm ex proelio, odnieti; * super arma; † arma in sarcinis; † puerum prae se (in essedo); * alqm (o ladji); lecticâ ferri per oppidum, † in Capitolium. Napose a) ventrem f., nositi čedo pod pojasom, biti noseća, -trudna (s djetetom), -prisobna (bremenita, sbabna), * ferre alqm. b) kano vojnički t. t., arma f. posse, sposoban biti oružje nositi, biti dorasao za oružje; arma f. contra, adversus, in alqm, dići se, ići na koga, zavojštiti; signa f., dići zastave = otići, polaziti, krenuti ili dići se (na put), in hostem, navaliti, napasti, nasrnuti, zaletjeti se na c. acc., signa infesta ad urbem Romam; (Just.) quâ impetum tulisset, udariti, nahrupiti, navaliti. c) unieti ili metnuti u upisnik, upisati u kućevnicu (knjigu), f. acceptum, expensum i sličn. (v. accipio, expendo). d) (pismeno ili ustmeno) raznositi, (svuda i često) govoriti, kazivati, razširivati, razprostranjivati, u pass. raznositi se, glasiti se, ići od usta do usta, -od ruke do ruke, sve govori o čem, cujus scripta feruntur; sermonibus, omnibus sermonibus alqd f., svejednako napominjati; * vivus per ora feretur, živjeti će u pameti naroda; f. laudibus alqd, hvaliti, slaviti, uzvišivati; quod me puero tantopere ferretur; multa ejus responsa, acta ferebantur; f. alqm inventorem omnium artium, imenovati, slaviti kano, proglasiti; se belli ducem potiorem; † consulem se ferens et ad tuendam plebem tribunicio jure contentum; * alqd honore indignum; * fers te nullius egentem, gradiš se kano da; * non sat idoneus pugnae ferebaris, kazivalo se je za te da nijesi, držali (smatrali) su te za; s toga ferunt s acc. c. inf., fertur i feruntur s nom. c. inf., kazuju, pripoviedaju, priča se, govori se, glasa se da; parenth., ut ferebant, sicut fertur, ut temporibus illis ferebatur; famâ ferre, raznositi glas, u obće govoriti s acc. c. inf.; sicut fama ferebat, (glasa se) s acc. c. inf.; * ita fama ferebat, glasalo se je. e) odnieti, odnositi, uzeti, (ponieti) sa sobom, pren. nihil aliud ex certamine, fortunam; calumniam f. (Cael. u Cic.) ukor ili sramotu kriva tužitelja; veniam peto feroque, dobiti; (Aug. u Suet. Aug. 28.) moriens ut mecum feram spem s acc. c. inf.; alqd tacitum ferre, non tacitum feres, ne id quidem ab Turno tacitum tulisse gl. tacitus 2); alqd impune, (Ter.) inultum f., proći ili izići kod česa bez kazni, ostati bez kazni (nekažnjen); (Plaut.) non feret, quin vapulet, neće proći bez batinâ; odav. odnieti = steći, dobiti, postići, zadobiti, primiti, održati, partem praedae; victoriam ex alqo, održati nad; praemium, laudem, palmam, primas; fructum lenitatis; fructus ex republica; responsum ab alqo; * plausus; * omne punctum; * munuscula; * pretium; * nomen iniqui, insani; * non temere a me quivis idem feret; t. t. repulsam (a populo), ne dobiti zaiskane službe ili časti, propasti kod izbora; centuriam, tribus f., dobiti glas centurije itd.; † suffragia; u zlu sm., oteti, otimati, pograbiti, ugrabiti, razgrabiti, uzeti na silu, uništiti, * omnia fert aetas, uništi; * Pergama, * fata te; s toga ferre et agere, odnieti i odvesti = oteti sve, kano plien odvesti (i što je živo, ljude te stoku, i što je neživo); slično * rapere et ferre, pljačkati i odnieti (sr. ago); tp. 1) nositi, imati, alqm in oculis, oculis, ljubiti koga nada sve, paziti ga kako zjenicu u oku; prae se alqd f., očitovati, kazati, pokazivati, izjavljivati, iznieti što na ugled ili vidjelo, izpoviedati, odkriti (opp. dissimulare); paulo apertius, apertissime alqd, jašnje, posve jasno; † vultu laetitiam; s acc. c. inf.; obscure f., clam ferre, kriti, tajiti, (za)tajati; † cognomen Torquati; personam alienam, tudju krinku nositi, pretvarati se. 2) nositi što god neugodna, zla, podnositi, trpjeti, patiti, podnieti, snositi, održati (samo kano teret, izvanjsku dosadnost; sr. tolero, patior etc.), f. alqd toleranter, patienter, facile, aequo animo, alqd moleste, graviter, iniquo animo, magno dolore, loco ignominiae; quam rem nobilitas aegerrime tulit; graviter sibi dari uxorem f., Ter.; aegre f. s acc. c. inf.; moleste fers de illo;

* non f. s acc. c. inf.; * f. s inf.; * jugum ili juga; * militiam et bella; * imperium; f. et perpeti; non feram, non patiar, non sinam; f. contumaciam alcjs, impetum (uzdržati); optimates; non ferendum facinus, lex, nesnosan; non ferendum s acc. c. inf.; ferendus non est; na pose o vinu, f. annos, aetatem, vetustatem, starost podnositi, dugo se držati (dati čuvati) = trajati; pren. * o knjigah. f) odnositi, gibati, micati itd. kamo, na pose brzo, hitro odnieti = odvesti, tjerati, goniti, potjerati, i ferre se ili ferri, brzo ići, hitjeti, nagliti, odjuriti, letjeti, hrliti, trčati, srnuti, jahati, voziti se, odvezti se; skočiti, teći, zagnati se i slč., i o bezživ., letjeti, uzletjeti, dizati se, spuštati se, sleći se, uliegati se, padati itd., quo ventus ferebat, voditi, puhati (sr. Caes. b. G. 4, 15, 3.); * † venti ferentis pogodni (u krmu); pren., ferentes (mah otimljuće, trčeće) equos frenis quibusdam coërceamus, Quint. 10, 3, 10. sr.; (Quint.) si feret flatus, ako se jednom krenemo ili zajedrimo; * quocunque pedes ferent, noge odnesu; * domum pedem f., ići; * pedem f., dići (na tanac); * gradus ingentes f., ići velikimi koraci; * gressum ante f., napried ići; * f. gressus in castra, krenuti put t.; * coelo supinas manus, dizati; se ferre alcui obviam, ići komu u susret; (Nep.) ad se ferentem sc. se, navaljujućega; * se extra tecta, otići iz; * qui se ferebat, ponosito idjaše; se ferre suasorem, ukazati se, pojaviti se kano, Liv.; Sertorium se aut Hannibalem ferens, kazati se, hiniti se; † palam se ferre, javno se ukazati; * quem sese ore ferens, ukazivati se čim; * ingentem sese clamore ferebat, šepiriti se; ferri ad alqm omni celeritate, in aliam partem; ferri flumine; cursu in hostem, napasti (zaletjeti se) na; quocunque feremur, kamo nas valovi odnesu; fertur navis tempestate Naxum, bude zanesena, zatisnuta; * nave magna, voziti se; * ponto, * undis; quietiore aequore; * ferri pennâ per aethera, uzletjeti na krilih; * incerto pede ad etc.; * mons fertur in abruptum; * equo, jahati; * saltu super venabula, preskočiti; Rhenus citatus fertur per etc., brza niz ili kroz; * classis interrita, plovi; * gurgite; stellae circa terram, okreću se; deorsum ferri, na niz teći; vitis ad terram, spušta se; † fumus ad coelum usque fertur, diže se; alqm f. (o krmilu), zanieti, odnieti; * alqm retrorsum; alqm in arma; * alqm errantem fretis aestuosis in bellum; * fluminis ritu ferri, * per mala, * injuriosis ventis (dat.) ferri; tp. * alcjs gloria ad coelum fertur, dopire; alqm in, ad coelum laudibus f., uzvišivati, u zviezde kovati, slaviti; tako i alqm laudibus, summis laudibus, praecipua laude f.; * quem tulit ad coelum ventoso gloria curru, uzvisiti; rem supra f. quam fieri potest, više nego je možno slaviti, uveličavati, pretjerivati, povećavati, in majus ferri; omni cogitatione ferri ad alqd, sou misao obratiti na što; in eam partem oratione, ići tamo u tvrdnjah; eloquentia cursu magno sonituque fertur, ići, letjeti, voziti se, teći; quo cujusque animus fert, tjerati, gnati, vući, Sall.; * istuc mens animusque fert, vuče; * fert animus s inf.; (Sall.) si maxime animus ferat, ma kako srdce željelo; ferri crudelitate et scelere, avaritia, predati se, podati se čemu, osvoji (zanese, obuzme) koga (strast), pun biti; qui effrenati feruntur aut lubidine aut iracundia, tjerati, obuzeti; ferri ad studium audiendi, † studio, vući; tanto odio ferri in alqm, ut etc. mrziti na; * numeris solutis ferri (o Pindaru). II) nositi 1) nositi, donieti, donositi, prinieti, prinositi, priložiti, ponuditi, dati, platiti, žrtvovati, posvetiti, nanieti, zadati alqd a domo ad alqm; alcui complexum, htjeti koga zagrliti; venenum; * alcui praemia, * signa (dati), * osculum (poljubiti, celunuti); f. alcui tributum, plaćati, * tributa; * liba Baccho, sacra divis, prinieti, * crinem Diti, posvetiti; suprema cineri, izkazati posljednju ljubav; via fert Verruginem, vodi u; aditus atque itinera duo, quae extra murum ad portam ferebant, voditi; pren., f. alcui subsidium, auxilium, opem, pomoći, fraudem, prevariti, škoditi, perniciem, upropastiti, luctum et lacrimas, zadati itd; (Tac.) nimia luxus cupido infamiam et periculum Neroni tulit, donese, nanese, uzroči; * stomacho tumultum; * finem alcjs rei ili alcui rei, dotjerati što do kraja, dovršiti; alcui fidem f., vjerovati; * quid fert (reći će, znači) iste tumultus? caput luendae sponsionis causâ; quod eo quo intendas, ferat (vodi) deducatque; si qua ad verum via ferret (vodi) inquirentem; praecepta et quasi vias quae ad eloquentiam ferrent (vode) tradere; (Quint. 10, 1, 11.) alia (verba) ad eundem intellectum feruntur, prelaze u; i sa sobom nositi ili voditi, donositi, * commoda secum; * plura tollenda relinquendis. 2) nositi = roditi, ploditi, radjati, (pro)izvesti, (pro)izvoditi, dati, terra fruges f. potest; † quae si tulisset Achaja; * fruges et Cererem; * piper et tus; tp. haec aetas oratorem prope perfectum tulit; hos aetas tulit; tulit hunc aetas nostra elegantissimum poëtam; † quo in genere paucissimos adhuc eloquentes literae Romanae tulerunt; † decem oratores Athenis una aetas; * quae te tam laeta tulerunt saecula? * haec seges ingratos; * alqm; * alqm utilem bello; * animas candidiores; * immemorata (carmina); * utile. 3) ustmeno donieti = javiti, doglasiti, obznaniti, kazivati, govoriti, pripoviedati, prinieti, prinositi, * si vera fero; * responsa Turno; * mihi fama tulit s acc. c. inf.; (Tac.) commentarii ferebant; * preces Junoni, prinositi; na pose f. suffragium, glasovati (u skupštini, comitia); rogationem ferre (predložiti, staviti) de alqo, contra ili in alqm, ad populum; ut de eorum imperio ad populum feratur, predlog učiniti, predložiti; ferre (predložiti) ad populum, ut etc.; ad plebem, vellent juberentne etc.; f. de alqa re ili ut etc.; (Liv.) lato ad populum, ut etc.; alqam, (za ženu) ponuditi; legem, zakon predložiti, predlog učiniti, i prodrieti sa zakonom, condicionem f., staviti u.; legem, privilegium de alqa re; sententiam ferre de etc., glasovati, o narodu i sudcih; de quibus tres vides sententias ferri, dati; f. alicui judicem, o tužitelju, tuženiku sudca predložiti; tp. u obće (ob)tužiti, osvaditi koga. 4) sa sobom nositi, donositi, zahtievati, dopuštati, odredjivati, potrebovati, iskati i slično., natura fert ut etc.; quid res, quid causa, quid tempus feret; quae libido fert; ut aetas illa f.; uti fors f.; * quidquid fors fert; ut mea f. opinio; si vestra voluntas feret; consuetudo, natura,

opinio, spes f.; si res ita tulisset; meae rationes ita tulerunt; ita tulit casus infestus, ut etc.; † si fors ita fert.; * Trojae sic fata ferebant.

fĕrōcia, ae, f. [ferox] (divje) srdce, divjost, srčanost, hrabrost, neuplašivost, smjelost (prirodjena kano u divljih zvieri; sr. fortitudo), juvenum; Romana virtus et f.; ferociam animi, quam habuerat vivus, in vultu retinens; (Tac.) si quid ardoris et ferociae miles habuerit; u priekornom sm., divjost, divlja-č(ina), obiest, prkos, razuzdanost, neobuzdanost; victoriae.

fĕrōcĭtas, ātis, f. [ferox] = ferocia, srdce, srdčanost, neuplašivost, equorum, žestina; u priekornom sm., obiest, razuzdanost, drzovitost, victoriae.

fĕrōcĭter, adv. s comp. i sup. [ferox] 1) srdčano, hrabr(en)o, smjelo, junački, strenue ac f. facta; f. adequitare; ferocius decernere; cum alqo ferocissime stare pro Romana societate adversus Punicum foedus. 2) divlje, obiestno, prkosno, oprčito, smjelo, drzovito, oholo, respondere, ferocius loqui.

fĕrōcŭlus, adj. [dem. od ferox] (riedko) malko ili ponješto divlji, -smio, -razuzdan, -obiestan, pisac b. Af. 16, 1.

Fērōnia, ae, f. staro-italska (sabinska) božica, osb. štovana u Tarracini, Capeni i drugdje, zaštitnica oslobodjenikâ, srodna s Tellurom (Tellus).

fĕrox, ōcis, adj. s comp. i sup. [ferus ili ferre] što je zvieri slično, divlji ili tko se dade lahko zanieti, 1) u dobru sm., divlji, srdčan, hrabar, hrabren, neuplašiv, neustrašiv, ratoboran, smjelan, smio, i to jako, juvenis; feroces ad bellandum viri; ferociorem civitatem reddere; f. animus; feroces militum animos mollire; (Tac.) adversus pericula, u pogibelih. 2) češće u priekornu sm., divji, prkosit, prkosan, oprčit, razuzdan, obiestan, drzovit, pomaman, ljut, neukrotiv, biesan, žestok, victoria eos ferociores et impotentiores reddidit; (Sall.) animus, prkos, divljost; oratio; * infremuit ferox; * currit f. aetas, silno ili plahovito leti; * equus, žestok, biesan; (Nep.) elephantus ferocissimus; formâ, Plaut.; viribus; secundis rebus; victoriâ; * scopulis ferocior, okrutan; expugnato decore muliebri, obiestno radujući se s c. g.; s inf., Plaut.; * mentis; (Tac.) linguae; (Tac.) f. scelerum, drzovit u . . ., brz na . . .

ferramenta, ōrum, n. [ferrum] svako orudje od željeza ili željezom (gvoždjem) okovano, gvozdeno orudje, željeznina, kao što: svrdao, lopata, motika, trnokop, sjekira, mač, bodež i dr., agrestia; tonsoria, brijala, brijaća sprava; bona; (Hor.) cras f. Teanum tolletis.

ferrāria, ae, f. (sc. fodina) [ferrarius] željeznik, željezne ili gvozdene rude.

ferrārius, adj. [ferrum] željezni, gvozden, za željezo, tko se željezom bavi, faber f., željezar, kovač, Plaut; † metalla, željeznik, gvozdene rude; † officina, željezara i kovačnica.

ferrātĭlis, adj. [ferrum] u gvoždju (okovih), lancem željeznim svezan, genus f., speti lancî robovi, spojeno družtvo, šaljivo jedn. Plaut. Most. 1, 1, 18.

ferrātus, adj. [ferrum] željezom (gvoždjem) pokriven, -okovan, hasta; * agmina, oklopljen, naoružan; * postes belli; servus, lancî spet ili svezan (Plaut.); † aquae, željezovit; (Tac.) objices portarum, željezni; * orbes, točkovi (kotači, kolesa); subst. ferrati, ōrum (sc. milites), m. oružanici, oklopnici.

ferreus, adj. [ferrum] 1) željezan, gvozden, od željeza, od gvoždja, clavus; trulla; hamus, talea, manus (kuka u lanca ili veruge, kuča, kučalica, gandža, čaklja; sr. manus 2) b); * seges telorum; * imber (od strielâ). 2) tp. a) željezan, tvrd (kako željezo), tvrda (kamenita) srdca, nemil, nemilosrdan, okrutan, surov, od kamena, bezdušan, drzovit, bezobrazan, quis tam esset ferreus, durus et f.; bellum, strašan; os f.; bezobrazan, drzovit; * sors, težak, ljut, nemil; * saecula, * proles, željezni viek, tvrd poput željeza; scriptor, kojemu je slog tvrd ili neskladan. b) željezan = čvrst, jak, krepak, postojan, tvrd, krut, neuzkolebiv, silan, corpus et animus Catonis; * vox, jak, gromak; somnus, željezni ili tvrd = smrt. 3) † željezast, gvozdast, željezan, color. 4) = ferrarius, † fabrica, kovačija, kovačtvo.

ferrĭcrĕpĭnus, adj. [ferrum—crepo] željezom ili gvoždjem zvekećući, zamnievajući od gvoždja, insulae f., šaljivo, t. j. ergastula, radionica (kaznionica, tamnica) za robove, jedn. Plaut. Asin. 1, 1, 21.

ferrĭtĕrium, ii, n. [ferriterus] tarionica željeza, šaljivo = ergastulum, stan robova tarigvoždjâ = lancî spetih, jedn. Plaut. Most. 3, 2, 55.

ferrĭtĕrus, i, m. [ferrum—tero] tarigvoždje, tarilac željeza, šaljivo = svezan lancem rob, jedn. Plaut. Trin. 4, 3, 14.

ferrĭtrĭbax, ācis, m. [ferrum—τρίβω] = ferriterus, Plaut. Most. 2, 1, 9.

* **ferrūgĭneus**, adj. [ferrugo] hrdjav poput željezne hrdje, željezast, željezne masti, modar, tamno-smedj, taman, zagasit, mrk, palliolum, Plaut.; * hyacinthus; * cymba, Charontov.

ferrūgo, ĭnis, f. [ferrum] 1) † hrdja željezna; tp. * † zavist, jal. 2) meton. hrdja = mast (boja) hrdjasta, hrdjava, željezasta, modro-crvenkasta, modra, sinja, ljubičasta, tamno-smedja, ili u obće tamna, zagasita, * Iberskoga grimiza; * bogova morskih; * podzemnoga svieta (podzemlja); * zamagljena sunca.

ferrum, i, n. 1) željezo, gvoždje; meton. svako orudje željezno, -od željeza ili gvoždja, n. pr. * bradva ili sjekira, * plug ili lemeš, * rudilo ili kovrčilo (za rudjenje kose), * pisaljka, * britva (brijaća, ustra) ili nožice (škare, makaze), na pose oružje (mač, kopje, hrba, striela, bodež ili kindžao i dr.), ferro, cum ferro, oružjem, s mačem (u ruci), ratom, na silu ili silom, oružanom rukom (silom), ferro ignique, ferro atque igni, (riedko) igni ferroque, ognjem (vatrom) i mačem, minari, vastari; † per ignes ferrumque petere alqd, † alqm ferro consumere; † ferro flammaque consumi; † ferro se interimere; † stringere ferro; † multos ferro aut fuga ex-

stinxit; ipsum fame ferroque clausum tenet; semperne in sanguine, ferro, fuga versabimur? Sall. Jug. 14, 10.; ferro (mačem, ratom) decernere, jedn. Cic. Att. 2, 16, 4. pošalno o Pompeju, tam vehemens vir tamque acer in ferro, toli vatren u boju, borac, junačina, nebojša; * ferro lacessere, * cernere; ad ferrum exhibere senatores, na gladiatorsku borbu, Suet; f. armare, oštriti, britčiti, Quint. 2) * tp. o gvozdenu ili nemilu srdcu, kamen, in pectore ferrum gerit; rigidum ferri semina pectus habent.

ferrūmĭno, 1. [ferrumen, lem, liep] (s)lemiti, (s)liepiti, zalemiti, zaliepiti, spojiti, pripojiti, † muros bitumine; pren. šalj. labra labellis, Plaut.

fertĭlis, adj. s comp. i sup. [fero] 1) rodan, plodan, rodovit, plodovit, obilan, obilat, bogat, pun (što može mnogo nositi = roditi, ili i u istinu rodi; sr. ferax, fructuosus, fecundus), ager quamvis f. sine cultura fructuosus esse non potest; * Africa; * annus; * herba; * seges; * oliveta; * serpens; ager f. aliorum fructuum, Gallia f. hominum frugumque; insula agro, Liv.; campus ubere f., preplodan, obilat plodom; tp. * pectus; * horae. 2) plodonosan, plodan = čineći rodnim ili plodnim, Nilus; dea f. = Ceres; Bacchus f., davalac plodnosti.

fertĭlĭtas, ātis, f. [fertilis] plodnost, rodnost, plodovitost, obilatost, agrorum, loci; † odorum; i o ženah, Rheae; barbara, asijska, t. j. ženâ istočanaka.

* **fertus**, adj. [fero] rodan, plodan, na pjesničkom mj. u Cic. or. 48, 163.

fĕrŭla, ae, f. [fero ili ferio] † visoka štitarica s lahkom, koljenčatom, srčikavom stablikom, u koje se srči oganj daje dugo čuvati, deversilj, žuka; stablika rabila bi ili kano štap, na koji bi se opirali, ili kano šiba za kažnjenje djece i robova ili za bijenje živine, Hor, Ov.

fĕrus, adj. [φήρ = θήρ] 1) divlje naravi ili ćudi (opp. cicur, mansuetus), divlji, neupitomljen, nepitom, neukroćen, netežan, pust, divljački, samorasao, samonikao, u pustoši rastuć, živuć (sr. ferox), bestiae aut cicures aut f.; belua; victus; * fructus; * mons, † equus; subst. a) **fera**, ae, f. (sc. bestia) zvier, zviere, zvjerina, u pl. zvjerad, zvjerinje; * o morskoj nemani; * o zvjezdju, magna minorque f., veliki i mali medvjed ili kola. b) * **ferus**, i, m. zvier, = divlje prase (Ov.), vol (Ov.), konj i drveni Trojski (Virg.) = fera. 2) trop. o značaju i izobraženosti, divji, okrutan, nemio, nemilosrdan, grozovit, strašan, tvrd, tvrda srdca, ljut, neizobražen, surov, neotesan, grub, silan, hostis; nemo tam ferus fuerit; immanis et f.; vita agrestis et f.; homines f. ac barbari; * vultu torvo et ferus; * Britannos hospitibus feros, facinus foedum ac ferum (iz divlje ćudi potekao); * hiems, kruta (ljuta, žestoka ili oštra); * sacra, okrutne, o žrtvi čovjeka; * ensis, britak, oštar; * bellum; * caedes; * diluvies; * dolores, ljut; * corda; * Jupiter; * Aeneas; * Carthago.

fervē-făcio, etc. 3. činiti uzavreti, užariti, razbieliti, ugrijati, svrućiti, variti, kuhati, pix, jacula fervefacta; vinum fervefactum, varenik.

fervens, tis, adj. s comp. i sup. [partic. od ferveo] 1) vruć, vrio, goruć, užaren, ugrijan, usjan, aqua, ključajuća voda, krop; glandes; jus (juha); * rota; * vulnus, jošte topla, priesna, skora rana. 2) tp. žestok, napržit, animus; * rapido ferventius amni ingenium; latrones, biesni, ljuti, Planc. u Cic. ep.

ferventer, adv. sa sup. [fervens] vruće, žestoko, f. loqui de damnatione, ferventissime concerpi, Cael. u Cic. ep.

ferveo, fervi i ferbui, — 2. i * fervo, — — 3. (kor. FERV, srodno s θέρ-ω, kao što ferus s θήρ) 1) vreti, kipjeti, ključati, vruć (vrio) biti, plamtjeti, o jestvinah, Hor.; pren. * o jaku gibanju i nemiru, vreti, šumjeti, bučati, zujati, (za)hujati, omnia vento nimbisque. 2) a) * vreti = živahno se gibati, vrvjeti, kopirati, kasutiti, examina (apum) de bove, vrve iz . .; opere omnis semita, puna je poslenikâ, instructo Marte Leucaten, o poredanom brodovlju; tp. * fervet immensusque ruit profundo Pindarus ore, huji, buči. b) o strastih, kipjeti, gorjeti, uzavreti, plamtjeti, planuti, bučati, usque eo fervet; * caede, biesniti; * animus ab ira; * pectus avaritiâ; * opus fervet, gorljivo se radi ili nastoji oko . . .

fervesco (fervisco) —, — 3. [ferveo] uzavreti, uzkipjeti, ugrijati se, postajati vruć, Plaut.; fervescentes aestus, Plin. ep.

fervĭdus, adj. s comp. i sup. [ferveo] 1) vruć, vrio, ključajuć, kipeć, hujeć, strujeć, usjan, užaren, goruć, pars mundi; * Aetna; * ictus (sunca); * sidus; * rotae; * aestus; * axis; * aequor; * mustum; * merum fervidius; * vina; † diei fervidissimum tempus. 2) tp. vatren, žestok, f. ingenia, vatrenjaci; genus dicendi; oratio fervidior; * puer = Cupido; * juvenes; * florente juventa.

fervor, ōris, m. [ferveo] 1) vrućina, žar, jara, žega, var, vrenje, ključanje, kipljenje, hujanje, bučanje, fervor atque aestus; mundi; * icto accessit fervor capiti, o njekom, koji se je opio; maris, Oceani; * † pl. 2) tp. vrućina = var, vatra, žestina, ugrijanost, napržitost, f. animi; mentis; aetatis; * pectoris; maris, nesjegurnost, opasnost, Cic.

Fescennīnus, adj. iz Fescennije (Fescennia) grada u Etruriji, fescennijski, * acies; u tom su gradu Fescennini versus ili postali, ili osobito cvali; bili su pak Fescennini versus svečane pjesme s početka vesele naravi, te ne bez krupnih dosjeta, kašnje peckajuće podsmješnice ili brukavice, pune dvoumnih i često nećudorednih pomisli, koje bi vesela i pijana mladež popievala izmjenice, bez ikakva stalna metra, na dožetvinah, pirovih i dr., versus F., Liv.; licentia F., Hor., nu uz versus, licentia treba ovu rieč svakako shvatiti kano appellativum te staviti u savez s βάσκανος, βασκαίνω, fascinum (uroci, čar, občaranje), fascinare (sr. fascino), rek bi = versus fascinini, orationis invidiosae pleni, ili u Liv. 7, 2, 7. s fari (fasi): sr. satura.

fessus, adj. [fatiscor] umoran, trudan, umoren, utrudjen, iznemogao, nemoćan, oslabio, sustao, sharan, iznemoren, militav, slab (od truda i muke; sr. fatigatus, lassus), Romani itinere atque opere castrorum et proelio fessi lassique erant; fessus inediâ fluctibusque; vulnere; morbis; de via; plorando; corpus vulnere; cursu; * viator; * Graji (s desetgodišnje borbe); * f. annis, * aetate, ostario; * militiâ; * fessi vomere tauri; * fessi rerum, od muka i nevolja; f. aetas ostarjelost, Tac.; * artus f., nemoćan, bolestan; * naves, star, nevaljao; * † res fessae, nevolja, nužda; † cuncta discordiis civilibus fessa.

festīnanter, adv. s † comp. [festino] žurno, brzo, naglo, na pospjeh, na brzo, na brzu ruku.

festīnātio, ōnis, f. [festino] paštenje, žurenje, pospjeh, žurba, hitnja, preša, naglenje, naglost, celeritas et f.; omni f. properare in patriam; ignoscas huic f. meae; (Nep.) f., ut ea explicem.

† **festinato**, adv. [festino] žurno, brzo, hitro, naglo, na brzo, na pospjeh.

festīno, 1. 1) intrans. hitjeti, paštiti se, žuriti se, nagliti, spješiti, hiti mi se, brzati, quid festinas? Ter.; oratio f. ad actum ejus singulare; (Hor.) semper ad eventum; * esseda; * naves; * cuncta manus; cuncta ad bellum; † ad res repetendas; * in augenda re; nisi tui festinarent; (Suet.) festina lente, suvišnja preša miša ne lovi, tko polako ide, prije doma dodje, tko lagano ide, dalje će otići. 2) trans., uskoriti, pospješiti, ubrziti što, nagliti čim, prenagliti se čim, prenagliti što, požuriti se, popaštiti se čim, žurno i naglo što činiti (jače nego propero, zato često s primkornim značenjem), s inf., (Cic.) tanto opere migrare, (Sall.) abire, (Hor.) componere lites; i Curt. Plin. ep. Tac.; (Sall.) id modo festinabat, Bocchi pacem imminuere; * fugam f.; * jussa Sibyllae; * vestes, brzo obući, -metnuti na se; *poenas; (Tac.) f. mortem in se; (Tac.) nec virgines festinantur, ne udaju jih odviše rano; * festinatum iter, † nuptiae, uskoren, pospješen.

* **festīnus**, adj. [festino ili fero] brz, hitar, žuran, nagao.

festīve, adv. sa sup. [festivus] 1) ljubezno, uljudno, veselo, liepo, prijatno, udvorno, alqm accipere, Plaut. 2) o govoru, dosjetljivo, domišljato, liepo, fino, pristojno, vragolasto, šaljivo, hitro, belle et f.

festīvĭtas, ātis, f. [festīvus] 1) (Com.) prijatnost, ugoda, veselost, zadovoljnost, veselje; kano ljubezan nagovor, mea f., moje drago! dušice moja! srdce (zlato) moje! 2) uljudnost, udvornost, milina, ljubkost, dragost, prijatnost, srdačnost, umiljatost u vladanju, patris mei, Ter., † infans insigni f. 3) u razgovoru i besjedjenju, veselost, dobra volja, šaljivost, dosjetnost, f. et facetiae; festivitas et lepor; festivitatem debet habere oratio; u pl. o govoru, dosjet(c)i, nakit, ures.

festīvus, adj. s comp. i sup. [festus] (predel. i kasno) 1) na blagdan ili svečanost spadajući, s toga veseo, ugodan, ljubak, mil, zadovoljan, locus, ludi; convivium festivissimum; facinus lepidum et f., nješto smješna i šaljiva; operam f. praebuit, liepo nam je bio na pomoći. 2) liep, ljepušak, ubav, pristao, ugladjen, aedes festivissimae, femina (Com.); poëma; copia (librorum), ovelik; o značaju ili ponašanju godan, srdačan, srdan, ugodan, ljubak, prijatan, drag, ubav, blag, pater festivissime, caput, blaga (dobra) duša; alcui facilis et f., Ter., puer; pueri quibus nihil potest esse festivius. 3) u govoru, u besjedjenju, veseo, šaljiv, dobre volje, srdačan, oratio, dosjetljiv; acroāma, zabavan; sermo; homo.

festūca, ae, f. 1) biljka. 2) meton. šibka, prut, štapić, kojim bi se praetor taknuo roba, puštajuć ga na slobodu, Plaut.

festus, adj. svetačan, svečan, blagdanji, tičući se svetkovanja ili svetkovine, slavan, dies f. (praznici, godovi, blagdani kano veseli dani; sr. feriae, sollemnia); natalem (diem) festum habere, godovno slaviti; dies festos agere, celebrare; * f. lux (= dies); * f. tempus; * luces; * dapes; * festa fronde; * chorus; * pagus praedicative = na svečan način; (Tac.) vestitus (stajaći, svečani), domus festa ornatu, f. Antiochensium plebem; (Plin. ep.) clamores, veselo klicanje; * subst. **festum**, i, n. svetac, svečanik, god, blagdan, slava, svetkovina, svečanost, slavnost, gostba, čast; i pl.

Fesulae, etc. v. Faesulae etc.

fētiālis, adj. na uzdržavanje sveobćega medjunarodnoga práva (fides publica) spadajući, fetialski, jus; legatus (ponajviše 4 f. kano poklisari za sklapanje kojega god saveza itd.), caerimoniae, fetialski; ponajviše kano subst. **fētiāles**, ium, m. fetiali, sbor od 20 svećenika u Rimu, kojemu bješe povjeren uzdržaj medjunarodnoga práva, tako da bi s njekojimi ceremonijami mire, primirja i saveze sklapali, razmirice i zavade s tudjimi državami razvadjali, nepravedne (impia) ratove preprečivali, od država, koje bi bile savez prekršile, ili Rimljane uvriedile, zadovoljštinu tražili, i kadno bi se bila ova zaniekala, onda stoprv rat odobrili i naviestili.

fētūra, ae, f. [fetus, us, m.] 1) radjanje, koćenje, kotnja, razplod, porodjaj. 2) * leglo, (o)mladina, zapatak, mlâd.

1. **fētus**, adj. [osnova fe-o, odakle i fecundus etc.] oplodjen, naplodjen, 1) o životinjah (sr. gravidus, praegnans), noseć, trudan, bredj, skotan, * pecus, o sjanjnoj ovci; * vulpes; * ager, plodan, rodan. 2) tp. o zemlji i bilju i dr., rodan, plodan, plodovit, obilat, obilan, bogat, pun, napunjen, terra f. frugibus; * machina f. armis, o trojskom konju; * loca f. furentibus austris, gdje često biesne silni vjetrovi; * f. furore Megaera. 3) * o tom, što se je radjalo (rodilo), kotilo ili okotilo (oždriebilo, oprasilo, ojagnjilo, oštenilo itd.), lupa, ursa, ovis.

2. **fetus**, us, m. [osn. fe-o, odakle i fecundus etc.] radjanje, rodjenje, plodjenje, koćenje, kotnja, porodjaj, ležženje, ležnja, razplod, pripaša, paćenje, f. et educatio; labor (trud) bestiarum in fetu; capram sex hoedos uno fetu edidisse, okotila (okozila) na jedan put 6 jarića; i f. terrae; * rast, rastenje, pl. 2) meton. plod, rod, urod, prirod, porod, mlade(-eta), mladunče, mlâd, leglo, (o)mladina, fetus procreare, roditi rod; fetum fundere, (o njivi) ēdere, * dare, rodom radjati (uroditi), plod bacati ili davati; * suis, prase,

odojče; * ovium, jagnješce; * pecorum; * leglo pčelinje (uljevi); * f. arborei, voće; * triticei; f. nucis, mlad orah (ili ogranak orahov); (Tac.) fetus novi, mladice, ogranci; tp., nec ulla aetate oratorum f. (uspievanje) uberior fuit; ex quo triplex animi f. (plod) exsistet (o tri glavne česti philosophije); † nobis scripta nostra tanquam recentes f. blandiantur.

fex v. faex.

fi, interj. znači gadjenje ili grštenje na zaduhu i smrad, pi! fi!, Plaut.

fībra, ae, f. 1) vlakno, vlakance, u bilja, u droba, na pose u jetara (jetre ili crne džigerice), stirpium, radicum; quid fissum in extis, quid fibra valeat. 2) meton. fibrae, drob, utroba.

Fibrēnus, i, m. rječica ne daleko od Arpina (Arpinum), pritok rieke Liris u Latiju, s. Fiume della Posta.

fībŭla, ae, f [mjesto figibula od figo] sve, čim god se dvie stvari spajaju, sklaplju, sglobljavaju, svezuju, spinju, skapčaju, sbijaju itd., trn, kopča, igla, zaponac, gvozdac, predjica, spona, kopka, pulija, skoba, kvačica, svornjak, srčanik, f. subnectit vestem, Virg.; fibula auro (= ex auro) crinem internectit, igla ukosnica, Virg.; trabes fibulis distinebantur, skobe, klanfe, Caes.; binis utrimque f. ab extrema parte (abl. abs.), budući s jedne i s druge strane po dvie skobe (klanfe) na kraju, Caes. b. g. 4, 17, 6.

Fīcāna, ae, f. gr. u Latiju, s. Tenuta di Dragoncello.

fīcēdŭla, ae, f. [ficus-ĕdo] smokvojedica, smokvar, grmuša, volić (Feigendrossel), Suet.

Fīcēdŭlenses, ium, m. šaljivo ime vrsti vojnikâ (smokvarovci, vrabčevljani), Plaut.

ficte, adv. [fictus] izmišljeno, hinjeno, prividno, na izliku.

fictĭlis, adj. [fictus od fingo] zemljan, glinen, od zemlje, -gline (gnjile, načinjen), vasa; figurae; * † subst. **fictĭle**, is, n. (sc. vas), ponajviše u pl., zemljana (glinena) posuda, zemljanica, u pl. zemljano posudje.

fictor, ōris, m. [fingo] ličitelj, tvorac, koji pravi slike ili kipe od voska, gline, drva, kipar, kipotvorac, obraznik, djeljač, rezbar, pictores fictoresque, slikari i mjedoljevi ujedno s kipari i dr.; na pose pravitelj žrtava (životinja) od tiesta ili voska, koje bi se kadšto prinosile mjesto živih, pekar žrtvene pogače (kolača), pogačar, kolačar, slastičar, Enn. u Cic.; tp. tvorac, početnik, f. fortunae, vitae agendae, Plaut.; * fandi, izmišljač pripoviestî, majstor u izmišljanju, ob Ulixu.

fictrix, īcis, f. [fictor] ličiteljica, tvorica, praviteljica, obraznica, jedn. Cic. n. d. 3, 39, 92.

fictūra, ae, f. [fingo] ličitba, tvor(it)ba, pravljenje, Plaut.

fictus, adj. [partic. od fingo] izmišljen, hinjen, himben, lažan, lažljiv, kriv, prietvoran, licemjeran, dii; vultus f. simulatique; fabula; narrationes; carmen, izmišljotine ili bajke sadržavajuća; subst. * fictus, lažljivac, licemjer(ac), licumjerac; * fictum, i, n. izmišljotina, bajka, prievara, varka, obmana, himba; * ficta rerum, smiešne dosjetke, šale.

fīcŭla, ae, f. [dem. od ficus] smokvica, jedn. Plaut. Stich. 5, 4, 8.

Fīcŭlea (Ficulnea), ae, f. starodavni gr. u Sabinskoj. Odt. **-lensis**, adj. ficulejski; subst. Ficulenses, ium, m. Ficulejani; in Ficulensi, na ficulejskoj gospoštini (dobru).

fīculnus, adj. [ficus] smokven, od smokve(nice), lignum, jedn. Hor. sat. 1, 8, 1.

fīcus, i i us, f. 1) smokvina, smokvenica, drvo; 2) smokva; * prima f. = početak jeseni, Hor.

fĭdēlia, ae, f. zemljana posuda, zemljanica, lonac; na pose posuda za vapnenu mlječinu u bjeličâ (sobâ), maznik, bjelionik; posl. duo parietes de eadem fidelia dealbare, jednim mahom dva panja oboriti, jednim činom postići dvoje, Cur. u Cic.

fĭdēlis, adj. [fides] 1) vjeran, pošten, pouzdan, iskren, istinit, pravi (o mišljenju ili čuvstvu, kano ćudorednom svojstvu; sr. fidus), socius, amicus; fidelissima conjux; amicitia; animus; sollertiâ magis quam fideli consilio; opera; doctrina; domus; ars; ager; * ales; * canis; * monitus; * mens, * silentium; * lacrimae, iskrene, od srdca; (Quint.) fideli stilo (sdušnim vježbanjem u pisanju) sic formatur oratio, ut etc.; f. alcui ili in alqm, in alqo, prema komu; in amicitiis; subst. fideles tui, tvoja vjerna družina, pouzdanici tvoji. 2) vjeran, pouzdan = čvrst, jak, tvrd, valjan, vrstan, dobar, krepak, * lorica; † custodia.

fĭdēlĭtas, ātis, f. [fidelis] vjernost, pouzdanost, poštenost, sdušnost, vjerno izvršivanje dužnostî (sr. fides), erga amicum, Plaut.; erga patriam, Planc. u Cic. ep.; amicorum.

fĭdēlĭter, adv. s comp. i sup. [fidelis] 1) vjerno, pošteno, pouzdano, sdušno, per quorum loca f. (bez pogibeli, bezopasno) mihi pateret iter. 2) pravo, sdušno, pošteno, čestito, kako valja ili treba, jako, čvrsto, f. inservire valetudini, Tiro u Cic. ep.

Fīdēnae, ārum, f. (**-na**, ae, f. [s kratkim i] jedn. Virg. Aen. 6, 773.) grad Sabinski u Latiju, s. razvaline kod Castro Giubileo-a; odt. **Fīdēnas**, ātis, adj. fidenski; subst. **Fīdēnātes**, ium, m. Fidenci, Fidenjani.

fīdens, tis, adj. [partic. od fido] slobodan, bez straha, nebojazan, srdčan, odvažan, hrabar, smjelan, homo; animus, junački; * † f. s gen. animi.

fīdenter, adv. s comp. [fidens] pouzdano, bez bojazni, slobodno, srdčano, odvažno, čvrsto, tvrdo, hrabro.

1. fīdentia, ae, f. [fidens] tvrda pouzdanost, pouzdanje, uzdaja u samoga sebe, srdčanost, smionost, odvažnost, hrabrost, (slobodno) srdce, slobodnost (kano zavremeno stanje; sr. fiducia).

2. Fīdentia, ae, f. grad u „Gallia Cispadana", na sjevero-zapadu od Parme.

1. fīdes, ei, (archaist. gen. i dat. fide) f. 1) uzdanje-, pouzdanje (u čije poštenje, iskrenost, istinitost), povjerenje, uvjera, osvjedočenje, vjera, fidem, fidem parvam, minorem habere alcui ili alcui rei, vjerovati, pouzdati se (malo, manje); alcui rei fidem tribuere, adjungere, * † dare, * ferre; * † addere, povjerovati; (Ter.) est mihi fides apud alqm; * ubi prima f. pelago, kako smo vjerovali itd.; * ut non sit mihi prima f.; * nec vana fides (vjera), genus esse deorum; † cum vix f. esset s acc. c. inf.; * tibi maxima rerum verborumque f., vjera, istina; * quaecunque mihi fortuna fidesque est; * fidem habere, steći pohvalu, dopasti se; * commissa fide = fidei, što se komu povjerilo, tajne; * certa segetis, tvrda nada, očekivanje; * f. arcani prodiga, nevjera, vjerolomstvo; propter fidem (na vjeri, zlorabom pouzd. ili vjere) decepta (Ter.), per fidem decipere, fallere, violare, na vjeri (prevariti); cum fide, s pouzdanjem, pouzdano; quod mihi cum fide semel impositum est; fidem facere, vjeru stvoriti, uvjeriti, osvjedočiti [sr. facio I) 1) c)], ut Volusenus fidem non faceret adesse cum incolumi Caesarem exercitu; ea peritis amnis ejus vix fidem fecerint; facta fide immortalitatis, pokle se je vjera na bezsmrtnost (Romulovu) stvorila, pokle se je bezsmrtnost povjerovala; Ambiorigem ostentant fidei faciendae causa; aliquamdiu fides fieri non poterat, nijesu ga mogli osvjedočiti (uvjeriti); aptum quiddam ad fidem faciendam, što je podobno (kadro) uvjeriti; de fide alcjs, fidem alcui, alcui rei, fidem derogare (umanjiti vj.); odt. kano t. t. u poslovnom jeziku vjera, vjeresija, vjerivo, fides concidit, pade, de foro sublata est, nestade, f. deficere coepit, malaksati; fidem alcui abrogare, uztegnuti vj.; fidem moliri, renovare; cum f. totâ Italiâ esset angustior (omalena); homo sine re (imutka), sine fide, sine spe; pecuniam mutuam sumere (uzajmiti) fide amicorum; haec fides atque haec ratio pecuniarum, quae Romae, quae in foro versantur etc., ovdješnje vjeresijstvo i novčanstvo. 2) meton. što pouzdanje uzroči i uzbudjuje, a) vjera = vjernost, poštenje, pouzdanost, iskrenost, prostodušnost, otvorenost, istinitost, sdušnost, savjestnost, bezazlenost, vjerno izvršivanje dužnosti, f. in, erga alqm; egregia; sincera fide in pace esse; imperatoris; fidem erga alqm conservare, (alcui) praestare, vjernost sačuvati, vjeran biti; † f. promisso exstitit, držalo se je; f. laedere; alqd fidei alcjs committere; fidei alqd credere; in fide manere; cum fide agere, defendere, sdušno, po duši [različito od 1)]; testimonium secundum fidem et religionem dicere, po dužnosti i duši; homo, hostis sine fide, nevjeran, bez vjere; fidem vestrum oro atque obsecro, judices; (Com.) dii, vestram fidem, bogovi, vaše mi vjere! za boga miloga (vjernoga)! * per, si qua est, quae restet adhuc mortalibus usquam intemerata fides, oro; (Tac. dial. 35) quales, per fidem etc. (vjere mi! na vjeru)!, pro deorum, pro deum atque hominum fidem [tako mi poštenja (vjere, istine) u bogova i ljudî!], pro deum fidem! (boga mi!); kano jurist. t. t. bona, ili ex bona, optima fide, po duši, sdušno, otvoreno, iskreno, pošteno, s iskrenom voljom, po svojem sdušnom osvjedočenju, kano poštenjak, sine lege judiciis, in quibus additur ex bona fide; odt. † bonae fidei vir; neque enim se bona fide (sdušno, iskreno, pravo, ozbiljno) in multa simul intendere animus potest, Quint. 10, 3, 23.; judicia de mala fide, zarad pronevjerenja, prievare; Fides (vjera) personif. kano božica. b) vjera = uvjeravanje, obećanje, obećaj, obje t, (zadata) rieč, jamstvo i slič. (sr. auctoritas), fide mea, na moju rieč; fides et jusjurandum, obećaj pod prisegu; dare dextras fidemque; fidem alcui dare (zadati rieč, dati komu vjeru), de alqua re, inter se; fidem accipere, interponere; fidem suam obligare; fidem solvere (održati rieč, stati na rieči), Ter., exsolvere, Liv.; fidem suam liberare (držati r.); fidem servare, conservare, održati r., stati na rieči; fidem fallere, frangere, prodere, mutare, laedere, violare (okrenuti vjerom, ne stati na rieči, pogaziti rieč ili vjeru), (Nep.) amittere; fidem alcjs implorare; eos ab se per fidem (povjerovavši zadatoj rieči) in colloquio circumventos, Caes. b. G. 1, 46, 3.; * perjura patris f., izdajstvo; * quoties fidem (sc. mutatam, vjerolomstvo) mutatosque deos flebit; contioni edicto addidit fidem, dao je jamstvo; fides ejus rei penes auctores erit, za istinu jamčit će pisci; teneri fide, mučati; * o uvjeravanju ljubavi kod erotikâ; na pose obećanje zaštite, -okrilja, -obrane, -sjegurnosti (života), sjegurna pratnja, -provod, -prepratnja, sjegurnost državom ojamčena; i vjerna (pouzdana) zaštita, -okrilje, -obrana, -obramba, -pomoć, podpomoć, fidem publicam dare alcui jussu senatus; fide publicâ jussus est dicere; interposita fide publicâ; Lusitani contra interpositam fidem interfecti; fide acceptâ venerat in castra Romana; committere se (Ter.) ili (Liv.) venire in fidem alcjs, (Caes.) venire, permittere se in alcjs fidem ac potestatem, predati se na milost i nemilost committere se suaque omnia in fidem atque potestatem populi Romani; conferre se in alcjs fidem et clientelam, in alcjs amicitiam et fidem, sequi fidem alcjs (uteći se pod čije krilo, staviti se pod čiju zaštitu ili okrilje), (Ter.) commendare se alcui in fidem et clientelam; in alcjs fide esse, biti pod čijom zaštitom (pokroviteljstvom); alqm in fidem recipere, staviti pod svoje okrilje; deum atque hominum fidem implorare; (Plaut.) dii, obsecro vestram fidem. 3) što je pouzdanja, vjere dostojno, a) vjerodostojnost, vjerovnost, vjerovatnost, pouzdanost, jamačnost, istinost, istinitost, istina, sjegurnost, izvjestnost koje god viesti ili povieduoca (sr. auctoritas), orationi fidem afferre; alcjs rei fidem imminuere; fides tabularum; literae habent auctoritatem et fidem; alqd facit fidem judicii mei [različito od 1)]; fides fit alcui, čini se komu vjerovatno; addita rei fides, stvar je postala vjerovatnija; * dare fidem alcui rei; * si qua fides vero est; † fidem quaerere. b) sjegurni (vjerovatni) dokaz, manifesta fides s acc. c. inf.; * f. manifesta (sc. urbis captae); ad fidem criminum, * sum fides vocis (dokaz sam o). c) * izvjestnost = sjegurna izpuna, sjeguran uspjeh, verba fides sequitur, izpunjuju se; fidem nancisci, sbiti (izpuniti) se; promissa exhibuere fidem, izpuniše se; en haec promissa f. est, evo tako se obećanje (proročišta) izpunjuje; pollicitam dictis adde fidem, održi rieč (obećanje).

2. fĭdēs, ium, f. (* sing) 1) (upr. struna, tetiva, žica). 2) meton. glasbilo ili glasbeni stroj na žice (strune), lyra, gusle, lutnja, tambura, citara, cindrica, romon žicâ, uda-

ranje žicâ, žice, strune, f. et tibiae; canere fidibus, (Ter.) scire; discere, docere fidibus; * fidibus Latinis, pjesan; * Aeoliis, * canoris, * severis; * Teïa; sume fidem.

fĭdĭcen, ĭnis, m. [fides-cano] 1) udarač žicâ, lyrar, cindričar, tamburaš, guslar. 2) pren. * pjesnik lyrski, pjevalac odâ.

fĭdĭcĭna, ae, f. [fides-cano] lyrarica, cindričarica, tamburašica, citarašica, Plaut. Ter.

fĭdĭcĭnus (-cinius), adj. [fidicen] citharaški, cindričarski, tamburaški, jedn. Plaut. Rud. prol. 43.

fĭdĭcŭla, ae, f. [dem. od 2. fides] češće u pl. 1) lyrica, tamburica, cindričica, citarica, jedn. Cic. n. d. 2, 8, 22. 2) † mučilo za robove, uže, konop.

Fĭdius, ii, m. [fides] pridjevak najvišega boga Jova (Jupiter) kano boga vjere (vjernosti), grčki Ζεὺς πίστιος i Sabinski bog Sancus, spojen s deus (dius = Jupiter, divus), per deum Fidium, boga mi, bog me, bog i duša, tako mi boga! Plaut.; me Dius F. = mehercules, formula uvjeravanja = ti bože znaš! bog me! absol. Sanco Fidione referrem, Ov. fast. 6. 213.

fīdo, fīsus sum, — 3. [srodn. s 1. fides] uzdati se, pouzdati se, vjerovati, uvjerovati se u koga, osloniti se, oslanjati se na (svoju snagu, sile, sposobnost, pomoć i slič.; sr. credo), sibi; hac duce; prudentiâ; * nocti; * ope; * fugâ, * fugae; * s acc. c. inf.; * s inf.

fīdūcia, ae, f. [fido] 1) pouzdanje, uzdanje u koga ili u što (kano postojano svojstvo; sr. fidentia, confidentia), habere fiduciam rerum suarum; hoc certam salutis fiduciam praebet; f. alcjs, u koga; sui, uzdaja u samoga sebe; (Com.) mea, tua, u me (se) itd.; loci; f. arcae meae, uzdajuć se u svoju kesu; † morum (opp. arrogantia); victoria; rei bene gerendae; prohibendi; qui tuae mandatus est fidei et fiduciae = nadzoru (pazki), Plaut.; * quae sit f. capto, u što se uzda zarobljenik; * humanis quae sit f. rebus, koliko se je moć uzdati u ljudske stvari; napose uzdanje (uzdaja) u samoga sebe, srčanost, smjelost, hrabrost, odvažnost, plenus fiduciae; non minore animo ac fiducia; qua fiducia castra expugnari posse confidimus? † consilia plena fiduciae. 2) jurist. t. t. a) predanje ili prividno prodanje koje god stvari na vjeru inomu, s uvjetom, da ju mora kada tada vratiti, ili drugomu kojemu izručiti, ugovor o predanoj komu na vjeru stvari, per fiduciae rationem fraudare alqm; formula fiduciae; judicium fiduciae, sudbena iztraga o tom, što se stvar dana komu na ostavu neće da vrati; in fiducia, in fiduciis, u stvarih predatih komu na vjeru. b) kano zalog povjerena komu stvar (prividnom prodajom), zalog, hypotheka, f. accepta; ostava, poklad, amânet, f. accipere, primiti ostavu, da ju onda izručim oblasti; committere fiduciam alcui.

fīdūciārius, adj. [fiducia] na vjeru predan, povjeren, izručen na privremeno posjedovanje, -na privremenu upravu, privremeno predan, fiduciariam operam obtinere, biti povjerenikom, Caes. b. c. 2, 17, 2.; urbs; † regnum, † imperium, † dominatio.

fīdus, adj. s comp. i sup. [fido] u što se može uzdati, vjeran, (po)uzdan, pošten, vriedan, čestit, vrlo sjeguran, čvrst, stalan, postojan (kano prirodjeno svojstvo; sr. fidelis), amicus f.; amicus fidiora haec hominum genera fore ratus; conjux; Abelux nobilis Hispanus, fidus ante Poenis, tum (qualia plerumque sunt barbarorum ingenia) cum fortuna mutaverat fidem; * s gen. regina tui fidissima, tebi toli vjerna; pax; fuga, bez pogibeli; custodia canum; (Liv.) animus, postojan; ne quid usquam fidum proditori essset, da ne bi nigdje vjere bilo (rieč se održala) izdajici; † * alcui; * † rebus alcjs; * ensis; * aures; * silentia; † pons; † potentia; † oratio; † oppidum appulsu; * nox fidissima arcanis; * statio male fida carinis, nesjeguran, pogibelan; (Liv.) fidissimum annonae subsidium o Siciliji; † mons f. nivibus.

fīgo, xi, xum, 3. 1) priklopiti, pripojiti, pribosti, pribiti, prikopčati, pripeti, pridjesti, prikovati, privezati, zabiti, zabosti, zadjesti, udariti, ubosti, nataknuti, utaknuti, zataknuti, pritvrditi, uturiti, zaturiti, urinuti, porinuti, usnuti i sl., clavum; mucrones in cive, zabosti (zatjerati, sagnati, rinuti, udariti); (Hor.) arundo in vertice fixa; † sarissam in medio gutture; † sagitta in medio crure fixa, zabola se; f. clavum, zabiti; * Necessitas clavos summis verticibus; virus in venas, uštrcati (prskati, vrcati) u . .; * humo plantas, saditi; * in trivio fixum esse (ležati na . .) ob assem; * in gelida ripa; acus figit comas, spinje, skupa drži; * oscula, poljubce (cjelive) davati, ljubiti, cjelivati; * dicta animis, zabiti u glavu, metnuti u pamet, zasjeći u srdce, utuviti; (Tac.) dictata vocesque quas penitus animo figeremus; * modum nequitiae, doskočiti, zavarčiti, na put stati; † figere alqm in cruce, † alqm cruci, pribiti na križ, razpeti, propeti na križ; arma i sličn. in postibus, * ad postes, * postibus, oružje svoje ili tudje (na znak pobjede) iza svršena rata na vrata objesiti; * dona columnâ kao prilog u hramu; f. leges, javno pribiti, proglasiti, objaviti, tabulam immunitatis; senatus consultum aere publico (Tac.), udubsti, urezati, usjeći; * animo fixum sedet, zabijeno je u glavu, upisano u pamet. 2) tp. a) zabiti = uprieti, upirati, upraviti, obratiti, postaviti, oprieti, upiljiti, mentem in alqua re, postaviti pamet na što, zadubsti se u što; * oculos, * vultus in virgine; oculos solo, oči oboriti k . ., uprieti u zemlju; * pupulos cibo (dat.); (Tac.) Caesar in silentium fixus, udubljen u m. b) * pridržati, zaustaviti, sustaviti, ustaviti, vestigia = stati, ustaviti se; fixus manebat, kano prikovan stajaše, ne micaše se s mjesta. c) obiti, okovati, caligulas auro, nabiti zlatnih čavala u . ., Just. d) probiti, probosti, probušiti, prostrieliti, * cervos, ubiti, * columbam; † animalia; † figi telis; † pilorum missu; tp. zabadati, bockati, peckati, maledictis f. alqm i samo f. alqm, kositi jezikom, psovati, grditi, dosjeti zabadati u koga; * figi dolore, probadati.

fĭgŭlus, i, m. [fingo] (prdel. i kasn.) lončar, grnčar; — Figulus, pridjevak rimski gl. Nigidius.

fĭgūra, ae, f. [fingo] lik, figura (indifferetno, u pogledu mathematičkom, na koliko ima izvjestnu ocrtu; sr. forma, species), oblik, slika, prilika, stas, oris, (Ter.) animantium forma et f.; f. hominum, f. humana; muliebris; fictilis; navium; * lapidis figuram trahere (dobiti, primiti), * fallax f., ljepota; formam aliquam figuramque (animorum) quaerebant; (Tac.) formam ac figuram animi magis quam corporis complectantur. Napose * slika = sjena pokojnoga (mrtvoga); nesjek, atom, čestca, illas igneas Epicuri, Quint. 2) tp. a) lik, oblik, način, kakvoća, narav, negotii; vocis, obrazovanost; † orationis; optima species et quasi figura dicendi = uzor (ideal) rječitosti; quaedam quasi forma figuraque dicendi; vrst, fela, rod, * figuras (vrsti životinjâ) rettulit antiquas; * mille f. pereundi. b) kano govornički t. t. (tekar počam od Quint.), lik, figura (govornička; sr. figuro), figurae sententiarum et verborum [sr. forma 2), insignis, lumen 2) a)]; pripravljao je na porabu rieči u ovom značenju Cic. de opt. gen. or. 5. sententiis et earum formis tanquam figuris; † prienosni (allegorički) način govorenja, nišanjenje, peckanje.

fĭgūro, 1. [figura] 1) (u)ličiti, praviti, stvoriti, sazdati, načiniti, napraviti, mundum; figurata terga boum. 2) tp. a) * os tenerum pueri, (na)slikati, (na)risati, opisati. b) † (po)misliti, predstaviti si, uobražavati si, utvarati si, inanes species anxio animo. c) † u rhetor., prilikami i figurami uresiti (krasiti, nakititi), plurima mutatione figuramus, služimo se figurom izraza usljed promjene; egregie, krasno govoriti u figurah; varie f.

fīlia, ae, f. kći; * pinus f. silvae; * Massilia Grajûm f., odvjetak Grkâ, utemeljena od Grkâ.

fīlĭcātus (fel.), adj. [filix] opapraćen, opreprućen, papratju (rezbinom poput paprati ili preprati) ukrašen, papratast, samo tp., paterae, lances.

fīlĭŏla, ae, f. [dem. od filia] kćerca, kćerka; sarkast. o mekoputnu čovjeku, Cic. Att. 1, 14, 5.

fīlĭŏlus, i, m. [dem. od filius] sinak, sinko, sinčić.

fīlius, ii, m., sin; filii, djeca u obće; * filii Celtiberiae, stanovnici C., Celtiberci; posl. a) terrae f., nepoznat, prost čovjek. b) (Hor.) f. fortunae, srećko, dobrosrećnik.

fĭlix (fēlix), ĭcis, f. [ἕλιξ] (poët i kasn.) paprat, preprut, u obće korov, pljeveo, travurina.

fīlum, i, n. 1) nit, konac (od lana, od vune itd.) u tkanini ili predji, capite velato filo, meton. = vunena povezača, povezka, vezica; * filo velatus; * velamina filo pleno, gust ili grub latak, -tkanina; posl. pendēre filo (tenui), o (tankoj) niti, dlaci visjeti, ne čvrsto stajati, biti u pogibeli; ob inih stvarih, * croci, vlakna; * lyrae, žice; * nit života, koju predu Parke (Parcae), trium sororum; extrema f. legere. 2) tp. o govoru, umjetninah, i umotvorinah, nit = način, posobina u izradjivanju, predstavljanju ili predočivanju kakva god predmeta, oblik, slog, tenue argumentandi f., oratores illi erant paulo uberiore filo; aliud quoddam f. orationis tuae; primum silva rerum et sententiarum comparanda est; haec formanda filo ipso et genere orationis; * poëmata deducere tenui f.

Fimbria v. Flavius.

fimbriae, ārum, f. upr. (kasn.) rese (podkite) u odiela, vlakna; f. (o rudicah, kovrčicah), cincinnorum, Cic.

fimbriātus, adj. [fimbriae] resat, podkićen, podrešen, Suet.

fĭmus, i, m. gnoj, gjubre, bunina (sr. stercus); tp. blato, kal, nečist (f).

findo, fĭdi, fissum, 3. ciepati, razciepiti, kalati, razkoliti (po naravnom sastavu razstaviti na dvoje; sr. scindo), * lignum; † equus ungulis fissis; * agros sarculo; * terras vomere, pobrazditi, razorati; * aëra, letjeti; * fretum; * aequor, broditi, projedriti; * dies hic f. mensem, razpolovljuje; * via se findit in partes ambas, dieli se; hac insula quasi rostro finditur Fibrenus, razdvaja se; † o valovih; findor, puknuti mi je (od jeda), Plaut.; cor meum et cerebrum finditur, hoće da (mi) pukne (od jeda), Plaut.; * via scinditur cuneis, utire (krči, otvara) se; * inimicam terram rostris, vrtati u itd.

fingo, nxi, ictum, 3. 1) ličiti, tvoriti, stvarati, praviti, napraviti, načiniti, sgotoviti, graditi, pripravljati i sličn., nidos, favos, corpus; † domos; natura fingit hominem; quae natura prona atque ventri oboedientia finxit; * (illum) fingent Aeolio carmine nobilem; * opprobria in quemvis; na pose o tvorbenih (plastičkih) umjetnicih, e cera; a Lysippo fingi volebat; ars fingendi, kiparstvo; imago ficta, kip; * versus; * carmina; * vultum in pejus, nagrditi; † poëmata; * verba; * cujus (libri), velut vanae fingentur species; * sua (svoj upliv) minora, prikazivati; a qua (mente) is (vultus) fingitur, koja se u obličju izražuje (zrcali); * lambendo mater in artus fingit; * mella, praviti; * corpora linguâ, o vučici, ližuć jezikom dati istom pravo lice; * s drugotnim pojmom redjanja itd., urediti, uredjivati, prirediti, staviti, metnuti u red, udesiti, razpraviti, podkresati, orezati, kititi, vitem putando; comas; crinem; fingi curâ mulierum; se fingere alcui, kititi (cifrati) se za koga; vultum, učiniti se prijatan, ljuveno gledati (na koga); (Ter.) vultus quoque hominum fingit, i obličja ljudska zna preobražavati. 2) tp. a) pretvoriti, prenapraviti, preobraziti, vitam subito flecti fingique non posse; * miserum fortuna Sinonem, učiniti. b) obukom izvježbati, izobraziti, obrazovati, vladati, ravnati, urediti, birati, (ob)učiti, oratorem, vocem, animos; se totum ad arbitrium alcjs; se ex forma rei publicae, raditi prema; * equum ire tenera cervice; * fingitur artibus (vježba se u ljubavnih hitrinah) virgo; * voce paterna fingi ad rectum, upućivati se. c) u pameti si što god stvarati, misliti, pomisliti, uobraziti si, predstaviti si, predočiti si, animis, cogitatione imaginem rei; opiniones; novas sibi religiones ex loco; ex sua natura alios fingere, po sebi suditi druge; i s 2 acc.; (Just.) profectionem, misliti, spremati se na polazak; finge, fingite, misli (predstavi si, uzmi), mislite, s acc. c. inf. d) izmisliti, izmišljati, slagati, hiniti, fallaciam, Plaut., causas Ter. Ovid.; verba, lagati, pretva-

rati se, šarati; * sibi convenientia; non visa, izmisliti; * ne finge, ne potvaraj me tim; f. crimina in alqm; ficta ad voluntatem; f. vultum, pretvaram lice, gradim (kažem) se miran i bez straha [drugčije nego pod 1)], Caes. b. G. 1, 39, 4.; * ficto pectore fatur, himbenim srdcem; * se pavidum, graditi se itd.; * † s acc. c. inf.

fīniens, tis, m. [partic. od finio] (sc. orbis), ograničujući (krug) t. j. obzor, obzornik, horizonat, vidik.

fīnio, 4. [finis] omedjiti, ograničiti, medjiti, činiti medju (granicu), Rhenus finit imperium populi Romani; signum animo; lingua finita est dentibus; tp. a) omedjašiti, ograničiti, stegnuti, stezati, obustaviti, cupiditates; censuram; * sitim, gasiti; * tristitiam. b) opredieliti, ustanoviti, odrediti, ureći, uglaviti, modum alcui rei; locum; tempus; diem (rok); decem vades; spatia omnis temporis non numero dierum, sed noctium; latitudinem silvae; mors est finita omnibus, sudjena je; impers. finitur ne, odredjuje se, neka ne. c) završiti, dovršiti, dočeti, svršiti, dokončati, okončati, zaglaviti, zaključiti, bellum; * alcui vitam; † vitam suspendio; † miserrimam vitam pessima morte; † vitam per vulnera; * animam in aris; * labores; * dolores; * prandia moris, zaključiti čim; * studia, * amores, ostaviti (se), odreći se, pustiti; kano rhet. t. t. ut sententiae verbis finiantur, dočimlju na glagole (završuju se periodički); nec solum componentur verba, sed etiam finientur; apta et finita pronunciare, zaokružen, zaobljen; prestati govoriti, umuknuti, svršiti, * finierat; (Tac.) svršiti = preminuti, umrieti, finiit anno aetatis vicesimo; pass. finiri morbo, Plin. ep.; † * finiri, umrieti.

fīnis, is, m. (riedko f.) 1) medja, granica (naravska, sr. terminus), kraj, krajina, loci, regni; quem ad finem, dokle, kako daleko; * ultra finem; fines agrorum; pl. često kraji = zemlja, zemljište, područje, krajina, država, in finibus Eburonum; angusti, lati; extremi, primi, krajina; neque quisquam agri modum certum aut fines habet proprios; * stajalište, mjesto za ladje (brodove), pristanište, luka. 2) tp. a) medja, granica, fines terminosque sibi constituere; constituendi sunt qui sint in amicitia fines et quasi termini diligendi; oratoris facultatem sui ingenii finibus describere; (Hor.) certi; * naturae; * exiguo fine libidinum t. j. jer malo ne svaka medja (medju pravdom i nepravdom) mora ustupiti požudi. b) cilj, cielj, meta, ad eum finem, tako daleko, dotle; quem ad finem, do kojega vremena, dokle; pectoris fine, tja do . .; quem sperandi sibi, eundem bene dicendi finem proponere; * nulla aula divitem manet certior fine destinata orci rapacis, nego li neizbježni cielj, koji je Orcus za sve; * excludat jurgia f., opredieljen broj godinâ. c) svrha, kraj, konac, zavrha, svršetak finis vitae; finis laborum; ad finem venire, svršiti se; ad finem adducere, svršiti; finem facere loquendi, Tusculanarum disputationum, konac učiniti = svršiti, završiti; injuriis; sed finis sit; neque enim prae lacrimis jam loqui possum; * fine dempto ili exempto, bez konca (kraja); * operum; * amorum; * quaerendi; * Brundisium finis est longae chartae viaeque; konac života, cilj života, samrt, Tac.; * quem mihi, quem tibi finem di dederint; * supremus finis; tp. što je najskrajnje, najviše, najveće (τὸ τέλος), vršak, vrhunac, bonorum, malorum, honorum najveće dobro, -zlo, najviša čast; tres sunt fines expertes honestatis, tri vrsti opredjeljivanja najvećega dobra; namjera, cilj, svrha, glavna namjera, -cilj, -svrha, domus finis est usus; qui finis istius consilii est? * certus; * spe finis; ad eum finem, na tu svrhu, Tac.

fīnīte, adv. [finio] ograničeno, umjereno, osrednje, f. avarus erit, jedn. Cic. fin. 2, 9, 27.

fīnĭtĭmus, adj. [finis] 1) graničeći, medjašeći (s kim ili medju sobom), susjedni, bližnji (o zemljah, državah medju sobom graničećih; sr. vicinus), medjaš, susjed, Galli sunt finitimi (medjaši) Belgis; aër mari; * Boreae (dat.); provincia f.; bellum f., s medjaši; * arma f., medjašâ, susjedsko; subst. **finitimi,** ōrum, m. medjaši, susjedi. 2) tp. graničeći s čim, stojeći u savezu s čim, srodan ili veoma sličan (priličan) čemu, nomen periculo; metus est f. aegritudini; poëta est f. oratori; sunt finitima omnino, sed tamen differt aliquid; artium et studiorum quasi finitima vicinitas, medjaštvo i susjedstvo.

fīnītor, ōris, m. [finio] ograničitelj = razmedjač, mjernik, zemljomjer, mjerač.

fīo, factus sum, fĭĕri [pass. od facio u raznih značenjih ove rieči (gl. facio); sr. φύω] (u)činiti se, (s)tvoriti se, praviti se, načiniti se, cieniti se, (u)činjen-, (s)tvoren-, cienjen biti, na pose postati, postajati, bivati, nastati, stati, sbiti se, dogoditi se, prigoditi se, pripetiti se, desiti se, radjati se, poroditi se, rasti, biti i dr., Arabia, ubi absinthium fit, Plaut.; fit fletus gemitusque, clamor maximus; carinae f. levi materia; testudo ex ligno facta; id ei loco nomen factum, nadjenuto; fit alicui furtum, okraden bude tko, Plaut.; factum volo, hoću, zadovoljan sam; alcui factum (esse) velle, dobro misliti komu (po ili za koga), dobro htjeti, Ter.; dictum factum, što rekao to i učinio, odmah, gl. dico 1); mihi non fit veri simile, meni nije (ne čini se) vjerojatno, Ter.; contempsi te; nec potest fieri (roditi se, biti) me quidquam superbius; nec quidquam insipiente fortunato intolerabilius fieri potest; si inest in oratione mixta modestiae gravitas, nihil admirabilius f. (stvoriti) potest; fit pons, sagradi se; statua ei fit, podigne mu se; senatus consultum; initium, počme se; proelium, zametne se; judicium; insidiae fiunt alcui; peculatus, počini se; certiorem fieri, obaviestiti se, dobiti glas (viest), saznati, sr. certus 4); consulem etc. f. (načinjen-, izabran-, postavljen biti za) = designari (sr. Sall. Jug. 92, 2. „fieri omnes dicuntur magistratus, qui populi suffragio declarantur“); plurimi fieri, vele mnogo (premnogo) cienjen-, -štovan biti; quum pro populo fieret, kad se je žrtvovao (zaklao) za . .; fit, biva, dogadja se; interea fiet aliquid, Ter.; fieri non potest, ut, nemoguće je, da; fieri potest, možno je; f. non potest, quin, (pocl. i riedko) f. aliter non potest, quam ut, nije drugčije moguće, nego da; ita fit, ut, tako biva, da, odatle sliedi (teče), da; quî, quo, eo, inde fit, ut, kako itd., biva da, Hor.; quo, quibus rebus factum est, ut, quo fiebat, ut, tim se je sbilo te, Nep.; † unde factum est, ut; quo facto, na što, po tom; id ne fieri posset, obsidione — fiebat, est factum, ne, v. ne II) c); ita ut, ut fit, ut fieri solet, kako to biva; multo fit aliter, posve drugčije biva (jest obično), Nep.; quid fit, što izlazi, što (koliko) iznosi, što to čini (kod računanja), Hor.; fiat, neka bude! bilo! Com.; quid illo fiet? što će biti od njega? quid fiet populo Ulubrano? quid fiet artibus? (Plaut.) quid minore sit factum filio, sbilo se š njim, (Ter.) quid me fiat? (Nep.) quid his fieri vellet; (Cic.) quid de Tulliola mea fiet? quid de his f. placeat, qui etc.; quid f. signis velit, da se učini od . .; quidnam facerent de rebus suis; idem fit ceteris per praetores; si quid eo factum esset, ako bi ga snašla nesreća; Pompejo melius est factum gl. bene 1) c).

firmāmen, ĭnis, n. [firmo] čvrstilo, podpora, podpor, jedn. Ov. met. 10, 491.

firmāmentum, i, n. [firmo] 1) (u)tvrdilo, čvrstilo, podpor, podpora, tigna, quae firmamento esse possint; cedenti duodecimae legioni tertiam decimam legionem ex subsidiis in primam legionem firmamentum ducit. 2) tp. f. accusationis; duo egregia f. rei publicae, auspicia et senatus; alterius partis, Sertorianae atque Hispaniensis, quae multo plus firmamenti ac roboris habebat, snagu. 3) poduporanj tvrdnje, (glavni) dokaz, glavna stvar (τὸ συνέχον).

† **firmātor,** ōris, m. [firmo] (riedko) utvrditelj, utvrdjivatelj, učvrstitelj, pacis.

firme, adv. s comp. i sup. [firmus] 1) † upr. (riedko) čvrsto, tvrdo, krepko, jako, f. insistere. 2) tp. čvrsto, tvrdo, jasno, izvjestno, postojano, stalno, alqd comprehendere; † graviter et f. respondere; firmissime asseverare.

firmĭtas, ātis, f. i **firmĭtūdo,** ĭnis, f. [firmus] tvrdnja, čvrstoća, čvrstina, jakost, snaga, trajnost, firmitas materiae, corporis; firmitudo operis; tp. čvrstoća, jakost, krepost, krepkoća, sila, snaga (duševna), stalnost, postojanost, postojanstvo, uztrajnost, značajnost, firmitas i firmitudo animi; ea amicitia non satis habet firmitatis; ut quisque minimum firmitatis haberet minimumque virium; haec constitutio habet firmitudinem; firmitas vitae; (Planc. u Cic. ep.) exercitus; (Tac.) firmitudinem simulare.

firmĭter, adv. [firmus] tvrdo, čvrsto, jako, krepko, insistere; u prilici, alqd stabilire, in suo gradu collocari.

firmo, 1. [firmus] utvrditi, učvrstiti, utvrdjivati, podupirati, jačiti, ukriepiti, † gradum, * vestigia, čvrsto stajati; † proxima aestuaria aggeribus et pontibus; † firmato vultu. tp. a) utvrditi, učvrstiti, ojačiti, snažiti, čuvati, ograditi, štititi, kriepiti, činiti jakim ili jačim, činiti potrajnim, -dugovječnim, -postojanim, povećati, locum munitionibus; aciem; imperium, pacem; animum; * mentem; * aditum urbis; † cornu subsidiis; corpus labore, cibo, okriepiti; vocem; alqm praesidiis, četami, praesidium, povećati (umnožiti) posadu; † vexatos milites quiete; † valetudinem; † cibo ac potione firmari (po)kriepiti se; * vires; civitates obsidibus, osjegurati si (čiju vjernost), utvrditi u vjernosti. b) učvrstiti = sloboditi, hrabriti, obodriti, junačiti, sokoliti, utvrditi, nostros; * animum praesenti pignore; * labantes consilio patres; † cunctos alloquio; † ex terrore firmari. c) izjavu, mnienje itd. svoje potvrditi, utvrditi, ukriepiti, uvjeriti, alqd jurejurando, potvrditi (ukriepiti) zakletvom, pod prisegu uvjeravati; (Ter.) f. fidem (obećanje), fidem alcui (uvjeriti koga); † tvrditi, uvjeravati, s acc. c. inf. d) dokazati, pokazati, naturam fati ex divinitatis ratione.

Firmum, i, n. grad u Picenskoj, s. Fermo; odt. **Firmānus,** adj. firmski, iz Firma; **-māni,** ōrum, m. Firmljani.

firmus, adj. s comp. i sup. 1) čvrst, tvrd, jak (tvrdim položajem, za odolievanje, upiranje, održanje neprijateljske navale; sr. robustus, validus, stabilis; i o životinjah i o neživotinjah; sr. fortis), krepak, snažan, silan, moćan, corpus; firmus ac valens quam primum venias; firmissimi remiges, veoma čvrsti; vires; ramus; † solum; * janua, * arbor, * sera, * robora; vina, jako, staro vino; † vixdum f. (ozdravio) a gravi valetudine; regnum, res publica, civitas; praesidium; cohortes minime firmae ad dimicandum, vrstne, sposobne za; manus evocatorum; exercitus f. ad bellum; f. ad defensionem, (Planc. u Cic. ep.) ab equitatu, jak čim; * ager non f. pascere, ne sveudilj za . . 2) tp. čvrst, tvrd = stalan, postojan, uztrajan, nepromjenljiv, neuzkolebiv, pouzdan, sjeguran, pravi, istinit, amicus; accusator, držeći se čvrsto istine; * non firmus rectum defendis; vir in suscepta causa firmissimus; firmior in sententia; animus; ratio stabilis firmaque; spes; praesidium vitae degendae; literae, s pouzdanimi viestmi (glasi); neque firmum esse posse sc. se demitti, niti sjegurno da biti može da su odpušteni; (Ter.) nihil satis firmi video, nikakva prava (valjana, krepka) razloga; candidatus, koji se tvrdo nada službi, sjeguran.

fiscālis, adj. [fiscus] (kasno) tičući se fiska, (blagajnice državne ili carske privatne, fiscus), blagajnički, fiskalni.

fiscĭna, ae, f. [fiscus] koš, košarica, kotarica, korpa, spletena od site, prutja i dr. za voće i dr.

fiscus, i, m. koš, košarica, korpa za čuvanje novaca, blagajnica, blagajna, pjeneznica; na pose javna, državna kasa, -blagajna, -novci = aerarium; † za careva rimskih, carska blagajna osebna (privatna), carsko blago, carski dohodci (privatni), fiscus.

fissĭlis, adj. [findo] 1) cjepak, razkoliv, djeliv, što se daje ciepati, -razkoliti, -kalati, * cuneis f. robur; * lignum. 2) razciepljen, razkoljen, prociepljen, caput, izprebijan, smlaćen, Plaut.

fissio, ōnis, f. [findo] ciepanje, kalanje, razdioba, jedn. Cic. n. d. 2, 63, 159.

fissum, i, n. [partic. od findo] samo u haruspikâ (haruspices) cjepotina, cjepotak, razkol, zarez ili zasjek u jetrah (crnoj džigerici).

fistūca, ae, f. orudje za zabijanje, zabijač malj, bijača, bat.

fistŭla, ae, *f.* *1) ciev, na pose kod vodovodâ, čunak (ponajviše od olova). 2) trstenica (na više sve manjih i manjih cjevaka od trsti), frula (pastirska), dudaljka, svirala* (σῦριγξ); *(Cic.)* eburneola. *3) njeki čir, žuljata.*

fistŭlātor, ōris, *m.* [fistula] *svirač, frulač, jedn. Cic. de or.* 3, 61, 227.

fistŭlātus, *adj.* [fistula] *(riedko) cjevat, cjevkat, šupalj,* tabulae.

fixus, *adj.* [*partic. od* figo] *pribit, udaren, dakle čvrst, stalan, nepromjenljiv, nepomičan, odlučen, neporečan,* vestigia; bonum; decretum; maneat et fixum sit, *da stoji čvrsto;* * flammae, *o stalicah (zviezdah).*

flābellĭfĕra, ae, *f.* [flabellum *i* fero] *nosilja ili nosica mahalice, -lepeze (robkinja), jedn. Plaut. Trin.* 2, 1, 22.

flābellŭlum, i, *n. dem. od* flabellum, *lepezica, mahaoce, hladioce, jedn. Ter. Eun.* 3, 5, 50.

flābellum, i, *n.* [*upr. dem. od* flabrum] *mahalo, mahalica, pahaljica, hladilo, lepeza,* * flabella caudae *(razvijena krila)* pavonis; *pren.,* cujus linguâ quasi flabello seditionis illa tum est egentium contio ventilata.

flābĭlis, *adj.* [flo] *dihateljni, puhateljni, pušući, uzdušan, plinen, zračan, jedn. Cic. Tusc.* 1, 27, 66.; nihil f. aut igneum.

* **flābra,** ōrum, *n.* [flo] *ćuh, duvanje, puhanje,* ventorum; austri; *concr. vjetrovi, vjetrici.*

flacceo, — — 2. [flaccus] *uvehli biti, vehnuti, nezategnut-, odapet biti; tp. slabjeti, malaksati, popuštati, biti slab, -mlitav, -mlohav, -malaksao, -bez snage,* Messala f., *klone duhom u traženju službe, pala su mu krila.*

flaccesco, — —, 3. [flaccus] *vehnuti, sahnuti, po-, uvehnuti, sušiti se, posušiti se, učmanuti; tp. slabjeti, mlohavjeti, mlitavjeti, malaksati, sustati, popuštati, sliznuti, izčezavati,* oratio, *Cic. Brut.* 24, 93.

flaccus, *adj. uvehli, uvehnuo, učmao, klempav; pren. o ljudih, klempave imajući uši, klempo, Cic. n. d.* 1, 29, 80. *Odt.* Flaccus *pridjevak više rimskih plemena* (gentes), *i pjesnika Horatija.*

flăgello, 1. [flagellum] *bičevati, kandžijom (korbačem) biti, tući, šibati bičem,* † alqm; * robora parte caudae.

flăgellum, i, *n.* [*dem. od* flagrum] *bič, kandžija, korbač, često s ostni, na pose za kažnjivanje robova i zločinaca* (*sr.* scutica) caedi flagellis; * horribile; * sublimi f. tange Chloën *(o Veneri);* * *bič za potjerivanje živine;* * *remen (kajas) u hrbe, -žilita;* * *vršci od mladica u trsja;* * *kraci (traci) u morskih polypa.*

flāgĭtātio, ōnis, *f.* [flagito] *silno zahtievanje, -traženje, -iskanje, opominjanje, zahtjev; i u plur.,* crebrae f. populi.

flāgĭtātor, ōris, *m.* [flagito] *(silan) zahtjevatelj, -tražitelj, -iskatelj, -želitelj, opominjač, opominjalac, na pose da mu se dug izplati, rieč održi,* triumphi; pugnae; *o tužitelju (Liv.).*

flāgĭtiōse, *adv. s comp. i sup.* [flagitiosus] *sramotno, priekorno, ružno, grdo, gadno, mrzko.*

flāgĭtiōsus, *adj. s comp. i sup.* [flagitium] *sramotan, priekoran, ružan, grd, mrzak, gadan,* homo; civitas; vita; socordia; *(Sall.) s dat.,* viro.

flagitium, ii, *n.* [*od* flagito, *upr. silno zahtievanje*] *1) nepošten-, sramotan-, priekoran-, ružan-, gadan-, pogan čin ili djelo, grdilo, sramota, priekor, podlost, potištenost* (*sr.* facinus, scelus), stupra et f.; scelera et f.; flagitia atque facinora; † flagitia atque dedecora; facere, committere *(počiniti),* dicere f., tanta f. et facere et dicere; *(Sall.)* flagitiis se decorare; ista flagitia Democriti, *sramotne rieči; na pose u vojničkom sm., svaki prostiji prekršaj, kojim vojnik vojničku svoju čast kano takvu krnji te se tim sramoti, (po)buna, izdajstvo, plašljivost, bieg itd.,* quo cujusque animus fert, eo discedunt, neque id flagitium militiae ducitur; *(Tac.)* flagitia militiae, *sramotno vladanje;* non ego metum in re militari, non severitatem imperii, non poenam flagitii tolli dico oportere; *(Tac.)* scutum reliquisse praecipuum f.; *odt. (Com.) kano psovka,* f. hominis, *gad, pokor, grdoba. 2) iz sramotnih djela ili činâ potekla sramota, priekor, poruga, rug, pogrda,* neque gloriâ movemini neque flagitio; flagitii plenus atque dedecoris; flagitium *(za nješto sramotna, -nepoštena)* putas praeesse agro colendo.

flāgĭto, 1. *silovito i žestoko, sa strastnom žestinom, burno, glasno zahtievati, -iskati, -tražiti, -prositi* (*sr.* posco, exigo, postulo, peto), alcjs auxilium, alqd, alqm ab aliquo; ab alqo promissa per literas; alqm alqd; flagitatur alqd ab alqo, *ili = zahtieva se, da njetko što god učini, ili = njetko što god zahtieva;* f. ut, *i s osobitom kratkoćom* flagitabant, ut de me sententias dicerent = ut de me sententias dicere liceret; *sr.* peto *3) b);* * *s inf.* refici; † ministros in tormenta; *absl.; na pose a) o stvarih, (silno) zahtievati, tražiti, iskati, potrebovati, činiti potrebitim,* quae tempus f.; quid artes a te flagitent; causa f. *b) znati-, čuti-, saznati zahtievati, -željeti,* crimen; * *s quaest. indir.; (Plaut.)* nomen flagitatur. *c) tjerati-, goniti na sud,* alqm peculatorem, *jedn. Tac. hist.* 1, 53.

flăgrans, tis, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* flagro] *goruć, plamteć, vruć,* aestus; * oculi; * genae, *žarak;* * oscula; flagrans sidereo clipeo, *sjajuć, svjetao;* † oculis; *tp. goruć, plamteć, vruć, žestok, strastan, buran, uzburkan, živahan, živ, uzbunjen, uzbučan, divji,* multitudo; cupiditas; te flagrantissimum acceperam; † quîs (moris) flagrantem retineret; * tumultus f., *strašan;* * amor; † flagrantior inde vis.

flăgranter, *adv.* [flagrans] *goruće, vruće, željno, žestoko,* flagrantissime cupere, *Tac. ann.* 1, 3.

flăgrantia, ae, *f.* [flagrans] *(riedko) gorućnost, žar, vatra,* oculorum; *tp.* f. flagitii, *pohota sramote, sramotnjak, nesramnik, Plaut.*

flăgrĭtrība, ae, *m.* [flagrum *i* τρίβω] *taribič, šaljivo o robovih, koji su bili sveudilj bijeni, jedn. Plaut. Pseud.* 1, 2, 5.

plamom

flăgro, 1. *1) plamenom gorjeti, plamom plamtjeti, plasanjati, buktjeti, plamnuti* (*sr.* ardeo), onerariae f.; * telum flagrans, *munja;* * arae. *2) tp. plamtjeti, gorjeti, o kojem god zlu, o strasti, o stanju i slićn.,* Italia flagrat bello, *gori ratom, ima plam od rata u . .;* convivia, quae domesticis stupris flagitiisque flagrabunt, *na kojih će bludi i sramotna djela plamenom buknuti;* f. infamiâ, *biti na zlu glasu;* * rumore malo; fl. invidiâ, *najvećom se mržnjom mrzi na koga;* inopiâ, *trpjeti, skapati, ginuti od . ., biti u velikoj nevolji (oskudici); gorjeti, užeći se, upaliti se,* f. cupiditate, desiderio, amore, odio, alcjs rei studio; recentibus studiis flagrans, *jošte oduševljen sa skorašnjih utisaka onih nauka na tebe;* flagrabat domus studio et cupiditate hominum, *bijaše puna ljudi s gorućom ljubavju i željom;* ut cujusque studium flagrabat; vitia libidinis f. *(gorahu u njega)* apud illum; * flagrans amor Heben, *goruć, ginuć za . .; gorjeti = goruće željeti, poželjeti, željan biti, s inf.,* ire in aciem — furore quodam et instinctu flagrabant, *Tac. histor.* 2, 46.; *(Tac.)* flagrantissimâ *(najjača, najveća)* eo in tempore gratiâ Pallas.

flăgrum, i, *n. bič, kandžija, korbač, na pose kaznilo za robove i zločince* (*sr.* flagellum); *(Plaut.)* gimnasium flagri, *vježbalište biča, t. j. rob, koji bi se svaki čas šibao.*

1. * **flāmen,** ĭnis, *n.* [flo] *1) ćuh, pûh, dûh, duvanje, puhanje vjetra,* Borea, surdas flamine tunde fores; *i vjetar, vjetric,* ingens; ferunt sua f. classem. *2) puhanje = sviranje, glasovi frule,* flamina tibiae.

2. **flāmen,** ĭnis, *m.* (*upr.* filamen *od* filum *[vezica od vune]), posebni svećenik, za jedno jedito odredjen božanstvo,* f. Dialis, Martialis; Quirinalis (*Romulov,* Romulus); flaminem capere, prodere, inaugurare.

flāmĭnĭca, ae, *f. supruga flamena Jovova* (flaminis Dialis), *koja ga je u poslovih njegovih podpomagala, te bila vele štovana.*

Flāmĭnīnus *v.* Quintius.

flāmĭnium, ii, *n.* [2. flamen] *dostojanstvo flamena, flamenstvo.*

Flāmĭnius, *ime plemena* (gens) *rimskoga, od kojega je najpoznatiji* Gajus Fl., *koji bi consulom poražen u bitci kod jezera Trasimenskoga g. 217. pr. Is.; kano censor sagradi circus i jednu vojnu (veliku) cestu; adj. Flaminijev, flaminijski; odv.* **Flāmĭniānus,** *adj. Flaminijev, flaminijanski.*

flamma, ae, *f. (mjesto* flagma *od osn.* flag, *od koje i* flag-ro) *1) plamen, plam,* comprehendere, concipere f., *planuti, upaliti se;* effusa f.; * Colchicae; * Achivae; *pren.* eripuit se flammâ, *oteo se iz pogibeli osude; poslov.* e flamma petere cibum, *o lačnih i najprostijih ljudih, Ter.;* * prius undis flamma (*sc.* misceatur), *prije će se voda s vatrom družiti = prije će se nješto nemožna sbiti;* * unda dabit flammas; = * *zviezde, munje;* = * *buktinja, zublja, luč;* * *vatra, žar očiju,* stare flammâ; * *o kacigi,* vomere flammas. *2) tp. a)* f. belli. *b)* f. amoris, * flamma, *plam, žar = goruća ljubav, ljubavni žar ili plamen;* f. gulae, *lačnost, pasji glad;* ea flamma crescit, *plam = žestoka želja časti;* vis et quasi flamma oratoris; * ultrix flamma, *žar ili plamen osvete.*

flammeārius, ii, *m.* [flammeum] *pravitelj koprenâ za nevjeste, prevjesar, duvačar, velar, jedn. Plaut. Aul.* 3, 5, 36.

flammeus, *adj.* [flamma] *1) plamen (-ena -eno), plamenit, žarak, vatren, japren, plamteći,* stellae; * lumina f., *žarke oči; odt. subst.*

† **flammeum,** i, *n.* (*sc.* velum) *japrena (crvena kano vatra), koprena, koprena ognjane masti, prevjes, duvak, veo, za nevjesticu, što ga nosila na svatbi,* * f. capere.

flammĭfer, ĕra, ĕrum, *adj.* [flamma-fero] *plamonosan, plamenit, žarak, vatren, japren, goruć, plamteć,* pinus; vis; crinis.

flammo, 1. [flamma] *1)* * *intrans. plamtjeti, buktjeti, gorjeti (samo u partic. praes.),* lumina *(plamenit, žarak);* fenum. *2) trans. razplamtiti, upaliti, užeći, sažeći, u pass. i plamtjeti, gorjeti, razpaliti se,* * aetherio flammatus Jupiter igni; * Phaëthon flammatus; † ut interirent aut crucibus affixi auf flammandi; *tp. podpaliti, užeći, razpaliti, podžeći, ugrijati, uzbuniti, razjariti,* † arrogantia *(razjariti)* omnes; * flammato *(srdit)* corde.

flammŭla, ae, *f.* [*dem. od* flamma] *plamenak, plamić, plamik.*

flātus, us, *m.* [flo] *1) lahor, ćuh, pûh, dah, puhanje, duvanje vjetra, vjetar, vjetric,* * secundus; * hiberni; *pren.,* si feret flatus, *v.* fero, *I) f);* ad id, unde aliquis flatus ostenditur, vela do; *odt.* prospero flatu fortunae uti; is cujus animum nec prospera fortuna flatu suo efferet, nec adversa infringet; *na pose a)* † *(tihi) vjetrovi (u trbuhu), nadam. b)* † *o puhanju mjehova,* ignem flatu accendere; *c)* * *dah, oddisaj, oduha, disanje. d) dahat, dahtanje konjâ. e)* * *sviranje u duduk, frulanje,* * *tp. puhanje = nadutost, oholost.*

* **flāvens,** tis, *adj.* [*partic. od* flaveo] *zlatast, zlatoplav, žućkast, žut, plav, žutocrven, u žuto crven,* arena; cera; coma; primâ lanugine malas; flaventia culta *(polja, usjevi).*

* **flavesco,** — — 3. [flaveo, flavus] *žutjeti, ožutjeti, žutiti se, plavjeti, zlatoplav-, žut-, žutkast-, plav bivati (postajati), o zlatu, zrelom žitu i dr.*

Flāvīnius (*ini:* Flāvīnus), *adj. iz Flavinije* (Flavinia), *grada u Hetruriji, flavinski,* arva, *Virg.*

Flāvius, *ime plemena* (gens) *rimskoga, od kojega su najpoznatiji 1)* Gnejus Fl., *pisar Appija Claudija Caeca, gl.* 1. fastus. *2)* Gajus Fl. Fimbria, *pristaša Marija i Cinne, koji je kano legat L. Val. Flacca u ratu protiva Mithridatu nagovorio dio vojske, da se je pobunio protiva Flaccu, a kašnje, budući od Sulle zatvoren i obsjednut u Pergamu, sam si smrt zadao. 3) (Suet.) car* Fl. Vespasianus, *te sinovi mu* Titus *i* Domitianus. — *Odatle a)* **Flāviālis,** *m.* (*sa i bez* flamen), flamen *(posebni svećenik) plemena Flavijeva. b)* **Flāviānus,** *adj. Flavijev, flavijanski;* partes = *pristaše Vespasianovi, Flavijevci, Tac.*

* **flāvus,** *adj. zlatast, zlatoplav, žut, žutkast, crvenožut, žutocrven, plav, zlatokos* (*sr.* fulvus).

flēbĭlis, *adj.* [fleo] *1) pass. koga valja oplakivati, plača-, suza-, požaljenja dosto-*

jan, -vriedan, plačan, jadan, tužan, biedan, žalostan, illa species; vigiliae; *Ino; * multis ille bonis f. occidit, nulli flebilior quam tibi. *2) act. a)* * *suze uzročeći, plakati čineći, pun suza, -plača,* ultor *(strašan). b) plačljiv, plačan, tužan, zaplakan, suzan, žalovit, jadolik, žalostan,* vox, modi; gemitus; aegritudo; habebat flebile quiddam in conquestionibus; * sponsa.

flēbĭlĭter, *adv.* [flebilis] *plačno, plačljivo, tužno, žalostno, žalovito.*

flecto, xi, xum, 3. *I) trans. 1) prignuti, prigibati, savi(ja)ti, previ(ja)ti, prevrnuti, skloniti, skučiti, ukriviti, obrnuti, okrenuti, upraviti, upravljati, vladati, krmiti, krenuti, kretati,* membra; flexi fractique motus, *svakojaki gibi i kreti glumarski;* f. equos; * equum, *igrati, krotiti;* currum de foro in Capitolium; carpentum dextrâ in Urbium clivum; † navem; iter Demetriadem *udariti putem* . . . (nu f. iter suum, viam, *promieniti* = *udariti ili krenuti inim putem);* * arcus; * acies (= oculos) huc, *okrenuti oči, svrnuti okom;* * oculos; * vultus ad alqm, * cursus in etc., *upraviti, krenuti;* hinc silva se flectit sinistrorsus, *zavija se na lievo; medial.,* * flecti in gyrum, *na okolo letjeti, vrtjeti se u okolo;* * in anguem; * in vitium; *takodjer (Tac.)* flexo in vesperam die, *nagnuv se; napose* f. vocem, *izvijati glasom (pjevajuć);* flexus sonus *s promienjenom jačinom glasa (tona), decrescendo i crescendo. 2) tp. a) okrenuti* = *uporaviti, odnositi, protezati na koga,* versus qui in Tiberium flecterentur, *jedn. Tac. ann.* 6, 29. *b) nagnuti, nagibati, sagnuti, skloniti, ravnati, preokrenuti, preobrnuti, obratiti, ganuti, promieniti na blag način;* alqm, animum, animum suum; f. ingenium alcjs, istorum viam, mentes hominum; animos flecti quam frangi, putabat cum tutius tum facilius esse; *napose o govorniku,* probare necessitatis est, delectare suavitatis, flectere victoriae; vehemens (genus dicendi) in flectendo; vitam subito flecti fingique non posse; flecti animo atque frangi; * f. fata deum, * superos; * alqm mollibus imperiis; *(Tac.)* flexos ad modestiam si videat. *c) odvratiti od česa,* spes eum a proposito f.; a studio ad imperium, *obratiti. d) u brodarskom jeziku, kloniti se, ognuti se česa, objedriti, oploviti, obaći,* promontorium, Leucatam. *II) intrans. krenuti kamo, obratiti se, zaputiti se, poći, udariti putem .., odputovati, marširati,* ex Gabino in colles Tusculanos; ad Oceanum; *tp. iz brodarskoga jezika* [*sr. 2) d)*] *ukloniti se, uklanjati se, ugnuti se, ugibati se (komu), kloniti se (koga),* ut eam flectas te rogo; *obratiti se, dati se na, podati (predati) se čemu, (Tac.)* f. ad sapientiam, in ambitionem; huc flexit, ut etc.

fleo, ēvi, ētum, 2. *1) intrans. plakati (od boli, kano posljedica potreboće, da si ju čovjek ublaži suzami, većinom na glas; sr.* lacrimo, ploro), f. de alqa re; flens, flentes; fletur; alcui, *pl. pred kim, izplakati se;* † alqm flere cogere, *do suzâ ganuti;* * flebit = *zlo će proći;* * multa, *mnogo ili gorko;* † effusius. *2) trans. plakati, oplakati, oplakivati, žaliti, tužiti (za kim),* * alqm; * † alqd; * amorem; *izplakati;* * *s acc. c. inf.;* * multum fleti ad superos; * flenda fortuna, *jadna, tužna;* * nata fleatur.

fletus, us, m. *plač, suze, jauk, cvil,* mulierum; f. gemitusque; f. et lacrimae; multas lacrimas et fletum cum singultu videre potuisti; f. tacitus, *jecanje;* magno fletu; prae *(od)* fletu; fletum populo movere, *ganuti do suza, razplakati; znači i u obće jako ganuće ili tronuće, duboko uzbunjeno čuvstvo,* quanto cum fletu de illis nostris incendiis et ruinis — sic egit (Roscius), ut — fletum etiam inimicis atque invidis excitaret; * ducere fletum *(kroz plač uzdisati),* longas in fletum voces, *gl.* duco *1).*

Flēvum castellum, *kasteo frisijski* (Frisii) *u sjevero-zapadnoj Germaniji blizu utoka Emse u Dollart, Tac.*

* **flex-ănĭmus,** *adj. (predcl.) 1) u srdce dirajući, ganovit. 2) ganut, dirnut u srdce.*

flexĭbĭlis, *adj.* [flecto] *1) gibak, vitak, prutak, podatan, okretan, obrtan,* materia rerum; vocis genus (*opp.* durum). *2) tp. a) gibak, povodljiv, lagodan, nježan,* oratio; aetas. *b) promjenljiv, nestalan, nepostojan,* quid potest esse tam flexibile?

* **flexĭlis,** *adj.* [flecto] *gibak, vitak, prutak,* cornu; aurum.

flexĭ-lŏquus, *adj.* [flexus-loquor] *dvouman, dvoznačan,* oraculum, *jedn. Cic. de div.* 2, 56, 115.

flexio, ōnis, *f.* [flecto] *savijanje, pregibanje, gibanje, kretanje,* laterum, *kretanje tiela; tp. a) o putu, obavijanje, obavit (f.), zavoj;* deverticula flexionesque, *izgovor, ševrdanje, stranputica. b) o glasu, izvijanje, mienjanje, modulacija,* molliores et delicatiores in cantu flexiones, *nakiti u pjevanju (ćurlik i colorature ili promjene, sr.* falsae voculae *i* falsus); modorum flexiones.

flexĭ-pes, pĕdis, *adj.* [flexus-pes] *krivonog, egav, jedn. Ov. met.* 10, 99.

flexuōsus, *adj.* [flexus] *(riedko) pun zavojâ, kriv, krivudast, zavojit, vijugast,* iter.

flexūra, ae, *f.* [flecto] *zavoj, obavit (f.), pregibak, sagib, pregibao (f.), zavit (f.),* angustiae flexuraeque vicorum, *Suet.*

flexus, us, *m.* [flecto] *pregib, prigib, sagib, zavoj, obavit (f.), zavit (f.), vijuganje, krivudanje, okuka,* aures duros habent introitus multisque cum flexibus; in aliquo flexu viae; flexus vallium; * Labyrinthei fl.; † Rhenus modico flexu in occidentem versus; † flexu Armeniam petivit; † *o gorah i obalah,* media flexu modico sinum faciunt; *stranputica, zahod, zalaz,* in quo flexus est ad iter Arpinas; *kano t. t. govornički, umjetni obrat, odnos, prielaz na specialno,* haec recta et in nullos flexus recedentia, *Quint,* 10, 5, 12; *na pose obrat, okret, obluk, kojim bi se morali okrenuti oko cilja* (meta) *utrkivaoci (na kolih) u trkalištu* (circus), *odt. obrat, okret, obrnuće, prielaz u drugo stanje, prekret, prekretnja,* in hoc flexu quasi aetatis; si infinitus forensium rerum labor aetatis flexu constitisset, *pod konac života;* videre itinera flexusque rerum publicarum; *(Tac.)* auctumni flexu, *na izmaku ili pod konac jeseni.*

* **flictus,** us, *m.* [*od neobičn.* fligo] *(riedko) udar(anje) o što ili jednoga o drugo, lupanje.*

flo, 1. *1) intrans. puhati, duvati, duhati, piriti,* ventus; auster; * velis aura fl. secunda meis; *o ljudih, ustima,* simul flare sorbereque haud facile est, *Plaut.;* * *o glasbilih, svirati, oriti se, zamnjeti, trubiti, zapjevati,* tibia. *2) trans. a)* † *napuhati, namesti, nanositi,* pulvis vento flatus; *puhati, svirati, trubiti u što ili što,* * tibia flatur; * *ob irojskih (junačkih) pjesnicih,* rauco praeconia classica cornu. *b) miehovî pušuć kovine izradjivati, taliti, lievati, kovati* (*sr.* conflo), quae ratio aut flandae (*prije:* auferendae) aut conflandae pecuniae, *Cic. p. Sest.* 30, 36.

floccus, i, *m. pahalj, vlakno, pram od vune. Odt. tp. stvar bez ciene, malenkost, (probijena) para, stvar neznatna, samo u svezi* non flocci facio, existimo, pendo alqm, alqd, *absl. (u svakdanjem razgovoru u Plaut. i Cic. ep.), ništa ne cieniti, držati ništom, ne mariti-, ne brinuti se-, ne hajati ništa za . ., ne starati se nimalo za . ., ništa ne držati do . ., deveta mi je briga što, ne dati ni probijene pare (krajcare) za . ., ne vriedi mi ni pare što .; predcl. i bez negacije = malo cieniti, malo se brinuti za . .,* famam flocci fecit.

Flōra, ae, *f. božica cvieća, Cvieta, Cvjetana, božica proljeća. Odt.* **Flōrālis,** *adj. Florin,* sacrum; *subst.* **Flōrālia,** ium, *n.* (*sc.* sacra), *svetkovina na čast božice Flore, Ov. (dne 27. aprila).*

flōrens, tis, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* floreo] *cvatuć moćju, ugledom, bogatstvom itd., imućan, bogat, moguć, moćan, uzmožan, važan, ugledan, odličan, sjajan, svjetao, krasan, veleljepan, liep, pristao, sretan, jak, snažan, krepak i dr.,* liberi; homo florentissimus; florentem *(uzmožna ili u najvećem naponu)* et illustrem adolescentem; florens aetate, ingenio, opibus, honoribus, liberis, propinquis, affinibus, amicis; res florentes, florentissimae; res publica; castra, *vele sjajno svim snabdjeven;* philosophia nihil florentius, nihil praestabilius hominum vitae datum est, *krasnije, dragocjenije;* quae florentiora visa; florentissimi ordines *(redovi, stališi);* quoddam insigne et fl. dicendi genus; *o metaphori,* modus nullus est florentior in singulis verbis, *krasniji, bolje izkićen; subst. (Nep.)* florentes *(sretni, opp.* afflicti).

flōreo, ui, — 2. [flos] *1) cvasti, cvjetati, cvatom cvasti,* arbor; terra; * segetes; * vinea; * annus; * florentes ferulae; *o riečih,* * *procvasti, procvjetati, uobičajiti se,* juvenum ritu florent modo nata virentque; * *česa pun biti, vrvjeti, sjati, svietliti se,* tibi floret ager; florentes aere catervae; * *o vinu, (u sudu, lagvu, buretu) vreti, pjeniti se. 2) tp. cvasti gledeć na položaj, imutak, blagostanje, moć, ugled, čast i slič., sjati, odlikovati se, biti ugledan, -cienjen, -počitan, -na glasu, -sretan, -moguć, -uzmožan, -imućan, -bogat, obilovati, udarati u oči, izkazati se,* floret Epicurus; in sententiis senatoriis et in omni actione atque administratione rei publicae; in singulis dicendi generibus singuli floruerunt; in patria, in curia, in re militari; in populari ratione, *biti ljubimac puka;* f. aetate, *biti u cvatućoj (najboljoj) dobi,* auctoritate, laudibus, gratiâ, honore; acumine ingenii, rerum gestarum gloriâ; omnibus copiis *imati svega izobila ili na prietek;* familia, quae viris fortissimis floruit; *takodjer o stvarih,* Graecia f. opibus, gloriâ; eorum auctoritas maxime f.; meus adventus f. incredibili hominum multitudine et gratulatione, *odlikovan -proslavljen bi.*

flōresco, — — 3. [*inchoat. od* floreo] *1) počimati cvasti, procvasti, ucvasti, izcvjetati, procvjetati, razcvasti se, razcvjetati se,* pulejum aridum, *Cic. de div.* 2, 14, 33. *2) tp. procvasti, procvjetati, razcvjetati se, doći u sjajan položaj* (*sr.* floreo), hic (eloquentiâ) f.; ad summam gloriam; † patria nostra.

* **flōreus,** *adj.* [flos] *1) od cvieća,* coronae; serta. *2) cvjetan, cvjetnat, cvjetorodan,* rura.

flōrĭdŭlus, *adj.* [*dem. od* floridus] *nješto ili liepo cvatuć, jedn. Cat.* 61, 193.

flōrĭdus, *adj.* [flos] *1)* * *cvatuć, cvjetajuć, razcvao, procvao,* ramuli; pinus; *takodjer od cvieća, cvjetan, cvjetnat, cvjetorodan,* * corollae; * serta; * Hybla; *subst.* florida et varia, *obilje razlikâ cvieća. 2) tp. cvatuć. a) mladjahan, gizdav, živahan,* * aetas; * puellula; * Galatea floridior pratis; † forma. *b) o govorniku, cvatuć, cvjetan, izkićen,* Demetrius est floridior, *ima bolje izkićenu besjedu.*

flōrĭlĕgus, *adj.* [flos-lego] *cvieće-, po cvieću beruć, jedn. Ov. met.* 15, 366.

flos, flōris, *m. cviet, cvat; pl. cvieće,* * *gobinje (guirlande), vienci; sok od cvieća, med, vosak,* * verno flores apis ingerit alveo; * fucoque et floribus oras explent; *o spisu, u prilici,* breve velut florum corpusculum feci, *Just. 2) tp. cviet, cvat, cvatnja, cvatuće stanje, razcvjet, napon (mladosti), vrhovanje, najveća snaga, -čvrstoća, vrhunac, kruna, dika, ures, nakit, jezgra česa i sl.,* Graeciae, virium, aetatis, juventae; * *samo* flos, *mlada ljeta, mlado doba;* † in primo flore exstingui; flos juventutis, nobilitatis, civium, populi, * virûm; versari in optimorum civium vel flore vel robore; cum exercitu, cui detractum omne quod roboris, quod floris fuerit; Gallia est f. Italiae; vitae f., *sjaj, slava;* f. dignitatis; *i o govoru, ukras, gizda, nakit,* Origines ejus *(spis Catonov)* quem florem aut quod lumen eloquentiae non habent? pigmentorum florem et colorem *(u izrazu)* defuisse; omnes eosdem volunt flores, quos adhibet orator in causis, persequi *(prisvojiti si);* oratio sit conspersa verborum sententiarumque floribus, * *o prvoj bradi, pahuljice, mah, malje (pl.), nausnica, naustica.*

flōscŭlus, i, *m.* [*dem. od* flos] *cvietak, cvjetić; tp. ures, dika, izgled, gizda,* * o qui f. es Juventiorum; *na pose pl. o govoru, ukras, izkit, ures, izkićeni i krasni izrazi,* omni ex genere orationis flosculos *(cviećice)* carpam; † juvenibus flosculos omnium partium in ea quae sunt dicturi, congerentibus.

fluctuātio, ōnis, *f.* [fluctuo] *(riedko)* † *bibanje, talasanje, kolebanje, libanje, (plaho, uzbunjeno) gibanje; tp. skanjivanje, neodvažnost, oklievanje,* animorum, *Liv.*

fluctuo, 1. [fluctus] *1) valjati se, bibati se, talasati se, strujati, udarati na valove, valovi ili talasi udaraju po . .,* mare, *Plaut.; odt. tp. a) lelijati se, gibati se poput valova, blistati, bliskati se, sjati, lieskati se od,* * tellus aere renidenti. *b) * o strasti i uzrujanosti, kipjeti, vreti, bučati, buriti se, bješnjeti,* magno curarum, irarum aestu; ira intus. *2) valovî amo tamo nošen-, gonjen-, tjeran biti, kolebati se, migoljiti se, naginjati amo tamo, plivati, partic. praes. kano subst.,* quid est tam commune quam terra mortuis, mare fluctuantibus, *plivajućim lešinam, jedn. Cic. pro Rosc. Am.* 26, 72.; *tp. o držanju i odluci, dibati se, kolebati se, skanjivati se, klonuti duhom, malaksati, uzmicati, neodvažan biti, naginjati, nestalan biti,* acies fluctuans; † acies pavore fluctuans; fluctuanti similis acies erat; oratio quasi fluctuans, *ne sumjeran;* sententia fluctuans; in suo decreto, *ne odlučiti još tvrdo;* * animo nunc huc nunc illuc; * vario aestu.

fluctuor, 1. *dep.* [fluctus] *tp. talasati se, dibati se, kolebati se, skanjivati se, neodvažan biti, neznam što da učinim,* inter spem metumque tantae rei conandae, animo *s quaest. indirec., Liv.;* † animo.

fluctuōsus, *adj.* [fluctus] *valovit, pun valova, buran, uzrujan, uzbiban, uzburkan,* mare, *Plaut.*

fluctus, us, *m.* [fluo] *valjanje, strujenje, bibanje, talasanje, bibavica, struja valovje, val, talas (silniji i žešći; sr.* unda), fluctu (maris) allui, operiri fluctu; declamare ad f.; * medio fluctu, *sred mora;* fluctibus compleri; fluctus sedare; minus magnos fluctus ibi fieri; * ire per longos f., *širokim morem;* excitare fluctus in simpulo, *radi malenkosti ljuto se karati, krika vika za mućak, sr.* simpulum; *u prilici, valovje, vrtlog, oluja, nemir, metež, nesgoda, neprilika,* jactari populi fluctibus, *o burnom gibanju puka;* fluctus contionum, *burne skupštine;* committere se civilibus f., *valovom ili olujam političkoga života;* emergere e fluctibus servitutis; * rerum fluctibus in mediis et tempestatibus urbis; * fluctus irarum.

fluens, tis, *adj.* [*partic. od* fluo] *tekući, a) mirno tekući, miran, sumjeran, skladan,* tracta quaedam ac f. oratio; † elegi. *b) jednolično (bez promjene) tekući, jednoličan, razlievajući se, razilazeći se, razvlačit,* dissoluta aut f. oratio; dissipata et inculta et f. oratio. *2) rek bi raztičući se, razlievajući se, mlohav, klomav, klempav, slab, viseći,* buccae, *laloke (nu Cic. in Pis.* 11, 25. = *cureći od pomasti, pomastmi namazan);* † fluentibus membris.

fluentĭsŏnus, *adj.* [fluentum *i* sonus] *valošuman, od valovja šumeći, bučan, jedn. Cat.* 64, 52.

* **fluentum,** i, *n.* [fluo] *tekuća voda, struja, valovje, talas, voda (rieke),* fluenta Xanthi; Tiberina.

fluĭdus, *adj.* [fluo] *1) * tekući, židak,* cruor; *2) tp. a) padajući niz . ., obapet, boran, razborit, oplavit,* vestis. *b) po svojoj naravi (sr.* fluxus) *rahao, mekan, nježan, mlohav, mlitav, bez snage, slab, nemoćan,* corpora; * lacerti; *takodjer act. slabeći, umoran, trudan, mlohav, mlitav,* calor, *jedn. Ov. met.* 15, 362.

fluĭto, 1. *1) kolebati se, tjeran biti po vodi, plivati, ploviti, broditi,* navis in alto; alveus; † cumuli sarcinarum; † *o brodarih; napose dibati se, bibati se, libati, trtati, lelijati se, valovito gibati se,* * vela; * lora; * haec si quis tempestatis prope ritu mobilia et caeca fluitantia sorte laboret reddere certa; *(Tac.)* testudo vestis fluitans *(oplavit, boran, razborit),* praelongis hastis fluitans laboransque miles. *2) tp. kôlebati se, dibati se, klimati se, skanjivati se, naginjati amo tamo, neodlučan-, dvojben biti,* dubiae spe pendulus horae, *Hor.;* fluitat fides, *Tac.*

flūmen, ĭnis, *n.* [fluo] *1) što teče, tekuća voda, struja,* flumine secundo, *niz vodu;* flumine adverso, *uz vodu;* fl. vivum, *tekućica, živa voda;* * f. fontis; * Cocytus errans flumine languido, *tiek; takodjer jedn. Caes. b. c.* 1, 51, 3. *pl.* = *vodovje, vode, valovje. 2) rieka, potok (tako da se ponajviše misli na pomicanje vode; sr.* fluvius *i* amnis), f. fluit per urbem; f. Rhodanus; flumina in contrarias partes fluxerunt. *Odt. pren. a) ob inih tekućinah, potok n. pr. od krvi,* * *suzâ. b) o bogatstvu rieči besjednikâ i pjesnika, tiek, riekova obilje,* f. orationis, verborum; ingenii.

Flūmentāna porta [flumen] *Riečna (Vodena) vrata, vrata grada Rima kraj Tibera* (Tiberis), *kroz koja se idjaše na Martovo polje* (Campus Martius); *u šali, dobro (gospoština) pred Riečnom kapijom.*

* **flūmĭneus,** *adj.* [flumen] *riečni, poriečni, potočni, vodeni, u rieci ili kraj rieke nalazeći se,* aqua, *tekućica;* cygnus, avis *(labud),* volucres *(labudovi).*

fluo, xi, (xum), 3. *1) teći, curiti (na koliko se što tim dalje pomiče; sr.* mano), *a) ponajprije i upravo o tekućinah i tvarih raztopljenih, raztaljenih,* inter fines Helvetiorum et Allobrogum Rhodanus fluit; flumina in contrarias partes f., *razticati se, razlievati se;* * fluit de corpore, in terram sudor; * aes rivis; *u prilici, teći,* ex ejus ore melle dulcior fluebat oratio; * carmen vena pauperiore; *napose od česa ili s česa ili u čem nješto teče, -curi, -kaplje, pun-, mokar biti,* buccae fluentes *gl.* fluens, *2);* fluvius sanguine; * f. sudore *(muze) od znoja teku komu niz lice),* * cruore, * tabo; madida fluens in veste, *kapljući. b) o netekućih, čvrstih tjelesih α) provirati, izvirati, protjecati, iztjecati, širiti se, teći, curiti, bibati se, viti se, razpušten-, oplavit (boran, razborit) biti, pasti, padati niz, sagibati se, prigibati se, klonuti, oboriti se, srušiti se, pasti kamo, spustiti se,* multa a luna manant et fluunt; * fluens nausea; † acies effuse in alqm f., *navaljuje na . .;* * turba fluit castris, *vrvjeti, nagrnuti iz . .;* fluens vestis, *oplavit;* * comae per levia corpora fluentes, *padajuć niz . .;* * rosae fluant per mea corpora; * ad terram fluit cervix; * ramos compesce fluentes, * *preko mjere šireće se, odviše bujne. β) razteći se, razilaziti se, raztjecati se, iznemoći, onemagati, (o)slabjeti, (o)mlitavjeti, malaksati, (o)sliznuti, letjeti, proći, prolaziti, minuti, izpasti, izpadati, izmaći se, izčeznuti, nesta(ja)ti, (o)padati, curiti i sl.,* vires lassitudine; sudore et lassitudine membra; † fluentibus membris; f. mollitie, *razplinuti se u . .;* f. arma de manibus; * f. poma, *curiti, opadati; u prilici,* f. voluptas corporis, *nestaje;* cetera nasci, occidere, fluere; * tarda fluunt tempora; † labor ille, carens rectore, fluit, *ništetan ili uzaludan je. 2) tp. a) malo po malo (raz)širiti se, razprostranjivati se, pročuti se, izliti se, razliti se,* Pythagorae doctrina longe lateque; multum fluxisse de scriptis nostris sermonem; * hoc fonte derivata clades in patriam populumque fluxit; † cuncta in Mithridatem fluxere, *priedje na . . b) poteći, izvirati, proteći, proizlaziti, dolaziti, postati,* haec omnia ex eodem fonte fluxerunt; ab isto capite fluere necesse est omnem rationem bonorum et malorum. *c) teći, bez zapreke dalje ići, napredovati, djelovati, ići, za rukom ići (poći), hotjeti, smjerati, izaći na što, dospjeti, doći,* causae ab aeterno tempore fluentes in aeternum; in rebus prosperis et ad voluntatem nostram fluentibus; res f. ad interregnum; illius rationes quorsum fluant; † res fluxerunt eodem cursu; * cum flueret lutulentus; * salso multoque fluenti; *na pose o govorniku i govoru, u dobru sm., jednakomjerno-, neprekinuto-, lako-, mirno teći, sumjeran-, skladan biti,* (Herodotus) sine ullis salebris quasi sedatus amnis f.; oratio Calidii ita libere fluebat, ut nusquam adhaeresceret; cum fluxerunt continuae plures translationes; † haec omnia fl. illaborata; *u zlu sm. jednolično-, neskladno teći, -vući se, razlievati se, razticati se, razilaziti se, razvlačiti se, biti bez sumjernosti,* ne fluat oratio, ne vagetur.

flŭviālis, *adj.* [fluvius] *u ili na rieci ili kraj rieke nalazeći se, -živući, (od) rieke, riečni, poriečni, potočni, vodeni,* * undae; * arundo; * anas.

flŭviātĭlis, *adj.* [fluvius] = fluvialis, testudo, *kornjača;* naves, *ladje;* † piscis.

flŭvius, ii, *m.* [fluo] = flumen, *rieka, riečina, potok (samo s tom razlikom, da je* fluvius *redje, ne rabi se trop., niti znači tieka vode ili struje, te se ne može n. pr. reći* secundo *ili* adverso fluvio); * *tekuća voda, tekućica,* recentes.

fluxio, ōnis, *f.* [fluo] *tečenje, curenje,* aquarum, *poplave, povodnje.*

1\. **fluxus,** *adj.* [fluo] *1) tekući (što je počelo teći ili mora teći, čemu je naravske stalnosti i jakosti nestalo ili je mora nestati, sr.* fluidus), *židak; odt. a) vijući se, razpleten, razpušten, niz ledja padajući, oplavit, boran, razborit, alvatan, obapet,* crines, *Tac.;* * amictus. *b) odapet, nezategnut, klomav, klempav,* habena; *(Tac.)* arma. *2) tp. a) (Tac.) rek bi razlievajući se, razpadajući se, razsipljući se, razpao, razpadni, rušeći se, trošan, malovječan, slab, mlohav,* murorum aevo fluxa; corpora. *b) bjegući, tašt, ništetan, neuzdan, promjenljiv, nestalan, nepostojan, prevrtljiv, slab, truo, loš,* gloria; fides; † auctoritas; animus, *bez značaja;* † animi fluxioris esse, *ponješto kosmate ili runjave duše biti;* res, *poremećen, slab, loš;* res humanae; *(Tac.)* mens senio, *oslabio, dječinski od . .,* studia *bez stalna uspjeha, ništetan.*

2\. **fluxus,** us, *m.* [fluo] *(riedko) tok, tečenje, tiek, teča,* sanguinis, *proljev, ili iztečenje krvi, Just.*

fōcāle, is, *n.* [*nam.* faucale *od* fauces] *ovratnik, ovratak (što bi ga nosili bolestnici, ili mekušci i razmaženici), Hor.*

fŏcĭlo, (focillo) 1. [foculus] *smrzla i ozebla čovjeka stopiti te oživiti, pogrijati, uzkrisiti, oživlja(va)ti, kriepiti, (po)kriepiti, ob-, ponoviti,* alqm; societas recreationibus variis male focilata.

fŏcŭlus, i, *m.* [*dem. od* focus] *upr. † malo ognjište u kući; malena žeravnica, -mangal, (ponjva za žeravku) kod žrtve, ili mali oltar, mali žrtvenik.*

fŏcus, i, *m.* [*srodn. s* foveo] *ognjište, vatrište u kući; odt. kuća, hiža, dom, obitelj, porodica, kuća i kućište, imutak,* ejicere alqm domo et patriis focis; arae focique; * ager habitatus quinque focis, *5 obitelji; odt. a) * lomača, gromača ili mjesto gdje je gorjela, lomačište. b) oltar za žrtve (paljenice), žrtvenik. c) * oganj, vatra, žar.*

fŏdĭco, 1. [fodio] *(upr. kopati) 1) * bosti, udariti,* latus alcui, *guriti koga u bočinu. 2) tp. mučiti, trapiti, vriedjati, razžaliti, raniti,* animum *Cic. Tusc.* 3, 16, 35.

fŏdio, fōdi, fossum, 3. *1) intrans. kopati, dubsti,* in fundo, *Ter.; absl. 2) trans. a) kopati, dubsti, izkopati, napraviti kopajuć, prekopati, okapati, preriti, obradjivati, težati kopajuć,* scrobes, fossam, puteum; * cubilia; *(Plaut.)* hortum; *takodjer kopati, izkopati, vaditi,* argentum. *b) bosti, probosti, prosukati, probiti, prekositi,* alqm stimulis, † telis; aversos (elephantos) sub caudis; † militem hastâ, † latos barbarorum artus, nuda ora; † repugnantes, *udarati na ili po . ., sjeći;* * equum calcaribus, *(o)bosti, obosti, mamuzati konja; (Ter.)* noli fodere sc. latus, *guriti, udariti u bočinu; tp. zariti se, uriti se, probadati,* pungit dolor — fodiat sane.

foecunditas etc. *gl.* fecunditas etc.

foede, *adv. s comp. i sup.* [1. foedus] *ogavno, odurno, grdo, ružno, gadno, gnusno, mrzko, priekorno, sramotno, strašno, grozovito, užasno.*

foedĕrātus, *adj.* [2. foedus] *savezni, u savezu.*

foedĭfrăgus, *adj.* [2. foedus *i* frango] *(riedko) svezoloman, koji prelomi savez, Cic. off.* 1, 12, 38.

foedĭtas, ātis, *f.* [1. foedus] *1) ogavnost, odurnost, gadnost, ružnost, gnusnost, grdoba, mrzkoća, mrzost, strahota, strahovitost, užasnost,* vulnerum; Alpium; vestitus. *2) u moralnom sm.,* eos foeditate sua turpitudo ipsa deterreat.

foedo, 1. [1. foedus] *1) ogaditi, ognusiti, (na)grditi, izgrditi, obružiti, okaljati, omrljati, zaprljati, nakaziti, izgrebsti, izprebijati, učiniti ogavnim, -gadnim,*

gnusnim, -ružnim, -strašnim itd., * Harpyiae omnia foedant contactu suo; * vultum alqjs cinere; * pectora pugnis; * quae causa indigna serenos foedavit vultus; (Tac.) ora f.; * ferro latebras Argolicas, razsjeći; * volucres, ubiti; (Plaut.) copias, posjeći; (Liv.) agri foedantur, pustošiti, harati. 2) tp. (iz)grditi, obružiti, obezčastiti, obezpošteniti, sramotiti, okaljati, zamazati, zaštrapati, (o)skvrniti, ognusiti, itd., gloriam rerum gestarum senectutis dedecore; adventus tuus f. Romam; annus foedatus multiplici clade, ojaditi; (Curt.) bona animi cupiditate vini; (Tac.) vestis serica viros, principem sordidis ministeriis, senatores plures per arenam (gladiatorovanjem), nonnihil in Sarmatarum habitum foedantur; * me vivum miseriâ, žalostiti, raztužiti.

1. foedus, adj. s comp. i sup. ogavan, gadan, oduran, gnusan, ružan, mrzak, grd, strašan, strahovit, užasan, grozovit, priekoran, sramotan, ljut itd. (što kojemu god ćutu ne godi, te se čovjeku grusti i gadi; sr. deformis, taeter, turpis), locus; oculi, izdrečene; vultus; tempestas, strages, monstrum; (Tac.) volucres; foeda omnia ac deformia visu; pestilentia foeda pecori, strašan, poguban; i u moralnom pogledu, illo tyranno nihil taetrius, nihil foedius; homo f., preziran; foedissimus quisque, opak, Tac.; an ille — foedior atque inquinatior in Cn. Pompejo accusando quam in universo senatu vituperando fuit? facinus (Ter.), bellum, ljut; mors; luxuria senectuti foedissima; quid foedius? s inf.; foedum inceptu, f. exitu, Liv.; * foedum relatu, užasno pripoviedati.

2. foedus, ĕris, n. savez, sveza, pogodba, ugovor (za objestrano osjeguranje, sa svimi formalnostmi skloplјen; sr. societas), medju vladari i slobodnimi državami te narodi, kao što i medju ljudmi pojedinci, foedus, foedera facere cum alqo, icere, ferire, percutere, učiniti, sklopiti; * foedera pangere; f. frangere, rumpere, violare, * solvere, * excutere, prelomiti, prekršiti, razvrći; f. accipere; f. et amicitiam petere; Ambiorigem sibi societate et foedere adjungunt; foedus ex societate facere; nulla societas optimis civibus cum importunissimo hoste foedere ullo confirmari potest; ex foedere, po ugovoru; contra f,; f. civile et humanum; amorum, scelerum; foedus, prijateljski savez, prijateljstvo (Cic. fin. 2, 26, 83); * f. amicitiae; (Just.) hospitii; u svezi mislî samo foedus, mirovni savez (Eutr. 4, 17.); foederis necessitatem mutare, u sili skloplјen mir dokinuti (Eutr. 10, 17.); * foedus thalami, ženitbena sveza, udaja; * foedera coelestia, braci (ženitbe i udaje) nebeštanâ; * non aequo foedere (nesretno) amantes; * castitas certo foedere, čvrsto sljubljena ili svezana; * † foedera, savezne ploče; * u obće naredba, zapovied, zakon.

foenum, foenus gl. fenum, fenus.

foeteo, — — 2. (Plaut.) smrdjeti, anima (dah); tp. sermo, gadi ili grsti mi se.

foetĭdus, adj. [foeteo] smrdljiv, smrdeć, smrdeljav, os; † corpus.

foetor, ōris, m. [foeteo] smrad, † oris, smrdeć dah, smrdjenje iz ustiju; tp. ogavnost, gadnost, gnusoba, Aug. u Suet. Aug. 86.

fŏlium, ii, n. [srodno s φύλλον] list u drveća, -cvieća; pl. lišće; * pl. o viencu.

follĭcŭlus, i, m. [dem. od follis] torbica (od kože), malen mieh, mješić, mješinica, (malen) tulum; na pose loptina, jedn. u Suet. Aug. 83.

follis, is, m. mieh, mješina, tulum; mošnja (od kože), kesa za novce, novčanica, Plaut.; na pose mieh, miešnica, mješina, miehovi n. pr. u kovača; takodjer f. fabrilis.

follītim, adv. [follis] na kese, na mošnje, kesu po kesu (za novce), jedn. Plaut. Epid. 3, 2, 15.

fōmentum, i, n. (ponajv. u pl.) [nam. fovimentum od foveo] 1) toplilo, grijalo, topao oblog, -meč, fomenta parare, Hor.; frigidum, hladan oblog, hladilo, Suet.; fomenta adhibere corpori, privijati ili metati obloge na .., Curt.; u Hor. ep. 1, 3, 26, frigida curarum f. relinquere, po svoj prilici: brige za zemaljske stvari, duh mlitaveće, za uzvišene stvari čineće ga nesposobnim; takodjer zavoj, zavijač za rane, Tac. 2) tp. blažilo, tažilo, ublaž, hladilo, haec sunt solacia, haec f. summorum dolorum; virtutis, magnitudinis animi, patientiae, fortitudinis fomentis dolor mitigari solet; (Tac.) militaribus animis adhibenda fomenta (valja blažiti), ut ferre pacem velint.

* † **fōmes,** ĭtis, m. [foveo] žeg, njetilo, podnjeta, gorivo.

fons, tis, m. 1) vrelo, izvor, vrutak, izvir, studenac, kladenac; * izvor-voda, voda-studenica ili vrelica, voda; pren., * Pindaricus. 2) tp., izvor, vrelo, početak, počelo, postanak, uzrok, f. philosophiae, juris, mali; fons et caput; philosophorum greges ab illo fonte et capite Socrate; a fonte repetere; legum fontes et capita [sr. caput 1) a)]; * principium recte scribendi et f.; * rerum caput hoc erat et f.; * fontes remoti = auctores.

fontānus, adj. [fons] iz (od) vrutka, -izvora, -vrela, -studenca, * ora.

Fontējus, ime plemena (gens) rimskoga; Marcus F. radi globljenja obtužen, od Cicerona bi branjen govorom jošte sačuvanim, te oprošten. Odt. **Fontējānus,** adj. Fontejev, fontejski.

* † **fontĭcŭlus,** i, m. [dem. od fons] vrutčić, vreoce, izvorić, malen vrutak.

fontīnālis, adj. [fons] vrutčani, studenčani, od vrela, -izvora, porta, vodena vr., možda = porta Capena Liv.; subst. **Fontinalis,** is, m. bog vrutaka, -izvorâ, Plaut.

for (nu ova prva osoba nije obična) fatus sum, 1. dep. (sr. ΦΑΩ, φημί, i bajka, basna) [ostar. i pjesn.; sr. fas, fatum] (riedko) govoriti = razgovietne glasove, rieči izgovarati, u clas. prosi synon. s loqui, nu ipak tako, da osobito znamenuje neobičnu, imponujuću kratkoću u govorenju, kakova je vlastita bogovom, oraculom, prorokom, obznanjivati, obznaniti, dati na znanje, kazati, pripoviedati, reći, pričati, ad eos is deus, qui omnia genuit, fatur; * alqd, * alcui; * Tarpejum nemus, (o)pjevati, pjevati u pjesmu; * absl. proricati, proreći, gatati; pass. (predcl.) fata fanda; * fandum, upr. što je smjeti reći, pravda, pravica, memor fandi atque nefandi, pravice i kri-

vice; fando accipere (Plaut.), audire, po čuvenju saznati, čuti pripoviedati; * talia fando, takova šta govoreći ili pripoviedajući; fare age, nuder reci (govôri), reci de; * haud mollia fatu, ne (baš) ugodno reći, -pripoviedati.

fŏrābĭlis, adj. [foro] probušiv, probodiv, prodirljiv, provrtljiv, prekosiv, Ov. met. 12, 170.

fŏrāmen, ĭnis, n. [foro] provrtina, bušotina, rupa (vrtanjem ili bušenjem i dr. načinjena), luknja, prodor, operculi; * tibia foramine pauco, na malo rupicâ; † cloacae.

fŏras, adv. (upr. ostarjeli acc. = θύρας, θύραζε; sr. fores), van, na polje, na dvor (sr. 1. foris), ire, se edere, se promere, van ići, izaći na polje, Com.; f. efferre, dare, iznieti, izdati, razglasiti, objaviti, obznaniti, dati na znanje, proferre; (Ter.) locitare agellum, dati u zakup tudjim ljudem.

forceps, cĭpis, m. i f. kliešte, Ov.

* † **forda,** ae, f. [fordus] sc. bos, bredja.

fŏre, inf. i **forem,** es, etc. impf. conj. [sr. φύω] drugotni oblici glagola esse, ono = futurum (am, um) esse ili = inf. fut. k glagolu fio, ovo = essem etc.; riedko u clas. jeziku fore = esse kod fut. partic., fore venturum, facturos fore; * forem etc. = fuissem etc.

fŏrensis, adj. [forum] na trgu ili pijaci nalazeći se, -sbivajući se, javni, vestitus, odielo, što čovjek obuče samo tada, kad ide iz kuće, svečana ili javna odora ili odjeća, subst. † forensia, ium, n. (sc. vestimenta), svečano odielo, stajaće haljine; turba, factio f., bezposleni na trgu ljudi, koji bi se lasno dali podmititi; * veluti innati triviis ac paene forenses; spadajući na forum kano sudište, sudni, sudbeni, pred sudom, causa, pra; opera; militia, o rječitosti, Nep.; * Mars, javna rječitost iliti besjednost.

Fŏrentum, i, n. grad u Apuliji, s. Forenca. — Odt. **Fŏrentāni,** ōrum, m. Forenćani.

forfex, ĭcis, f., škare, nožice, nožke, makaze.

1. fŏris, adv. [srodno s 2. foris] 1) vani, izvan(a), na polju, s polja, izvan kojega mjesta (gl. foras), intra vallum et f. Na pose vani = izvan kuće, ne kod kuće, ne doma, drugdje, kod drugih ljudi (opp. domi), cenare, cenitare; foris valde plauditur; (Ter.) f. sapere, druge mudro savjetovati (a sebe ne); izvan grada, -države, -Rima, -domovine, -vieća, -viećnice, -starješinstva, na bojnom polju, -borištu, u taboru, u ratu, parvi sunt f. arma, nisi est consilium domi; ita et domi dignitas et f. auctoritas retinebitur. 2) od-, izvana, s polja, od inuda, od drugih ljudi, quae f. ad eum deferuntur; f. petere.

2. fŏris, is, f. (mnogo češće u pl. **fores,** ium) vratnica, krilo od vratâ, vrata, i pojedinih soba i ciele kuće (obična, koja zatvaraju otvor; sr. valvae, ostium, janua), cubiculi; januam claudere et ad fores assistere; (Ter.) fores crepuerunt; u prilici quasi amicitiae fores aperire; tp. ulaz, ulazište, pristup, equi aenei; * coeli.

forma, ae, f. [μορφή] 1) lik, oblik, slika, obraz, lice, prilika, figura, stas (po-

najviše s aesthetičkoga gledišta, na koliko vidivim načinom prema istini izražava unutarnje biće; sr. figura), animantium omnium; humana; hominis; species formaque pugnae; imperatoria. Odv. a) liep-, krasan oblik, -lice, ljepota (stasa), virgo formâ excellens; češće u pjesnikâ; meton. = ljepotica, krasotica (djevojka), Ter. b) lik, oblik, slika, prilika (od česa), obraz, znak, figura, formae virorum; describere formas in pulvere; unius et viginti formae (znaci) literarum aureae; stvor, komad, * formae magnorum luporum, * ferarum, * deorum = vuci itd. 2) tp. duševno, (ob)lik, slika koje god stvari, kako si ju u duhu predstavljamo ili mislimo, izraz, nacrt, osnova, oris, ocrt, opis, način, uredjaj, uredba, ustrojstvo, stanje, položaj, vrst, kakvoća, f. et notio viri boni; f. communium temporum; f. rei publicae, rerum publicarum; officii, totius negotii, vitae beatae; habes formam eorum (nacrt sustava onih), de quibus loquimur, philosophorum; non modo partes orationis, sed etiam causas totas alias alia forma dicendi esse tractandas; plurimum est in hac orationis forma suavitatis; paene innumerabiles quasi formae figuraeque dicendi; nequaquam eadem est tum rei f. apud Romanos, nije bilo tako tada itd.; * formae scelerum, vrsti; * quae f. (vrst zločina) fortunave mersit; (Tac.) cujus (scripti) talis f. fuit, u kojem je ovo po prilici stajalo; i na pose besjedničke figure, sententiarum orationisqe formis, quae Graeci vocant σχήματα; takodjer samo (iz)vanjsko lice (oblik) koje stvari, spoljašnost, vid, usus est familia, si utilitate judicandum est, optima, si formâ, vix mediocri, jedn. Nep. Att. 13, 3. 3) tvorilo, model, kalup, kopito, * si scalpra et formas sutor, non emat; kalupac (novčani), slika, oblik, argentum formâ signatum, kovano, Curt.; obrazac, primjerak, izgled lista, t. j. obrati, izrazi i naslovje u njem, Suet.

formālis, adj. [forma] na njeki (vanjski) oblik vezan, po obrazcu iliti izgledu sastavljen, pravilan, formalan, epistola, odpis cara u službenom ili uredovnom slogu, okružnica, Suet. Dom. 13.

† **formātor,** ōris, m. [formo] ličitelj, obraznik, stvoritelj, obrazovatelj, obrazovnik, tp. morum; alienorum ingeniorum.

Formiae, ārum, f. grad u Latiju na medji Campanskoj, s vina na glasu. Odt. **Formiānus,** adj. formijski; subst. **-iani,** ōrum, m. Formijani; **Formiānum,** i, n. dobro jedno ili gospoština kod Formijâ.

formīca, ae, f. [sr. μύρμηξ] mrav, mravinac, Plaut. Hor. Ov. Suet.

formīcīnus, adj. [formica] mravinji, jedn. Plaut. Men. 5, 3, 12.

formīdābĭlis, adj. [formido] strašan, strahovit, strahotan, grozan, grozovit, užasan, * Orcus; * lumen (oko); * nec f. ulli.

1. formīdo, 1. groza me hvata, koža mi se ježi, ustraviti se, prepasti se, (u)trnuti od strave, strašiti se, vrlo se bojati, strah je koga, groziti se (česa), strepiti (sr. horreo, timeo, metuo), intr. Cacl. u Cic. ep.; trans. (od) koga ili česa, omnia; † alqd; † au-

xilia; illius iracundiam; * nocturnos tepores; * judicis acumen; * formidatus *(strašan, koga se vrlo boje)* Parthis *(dat.)*; * formidatus classe; * aquae formidatae, *plahost-, strah od vode, bjesnoća; (Plaut. Hor.) s inf.; (Plaut.) s* ne; *(Plaut.)* auro, *za novce se vrlo bojati.*

2. formīdo, ĭnis, *f.* [1. formido] *najviši stupanj bojazni, kano duševno stanje, groza, strah, strahota, strava, užas, prepast, velika bojazan (kod česa neizmjerna množ predstavâ o neizvjestnih i tim jošte strašnijih zlih sudjeluje; sr.* horror, terror, metus, timor), cunctos f. cepit, *preuze, obujmi*; formidinem alcui injicere, addere, facere, ostentare, † incutere, *prepasti, prestrašiti koga, zadati komu straha, utjerati koga u strah*; formidine exagitari; * misera; * mortis, * poenae, * fustis, *strah od . .; meton. ono što straši, strah, groza, strašilo, plašilo, strahotinja*, formidini esse; ignoratio rationis finxit eas formidines; ex ignoratione rerum exsistunt innumerabiles f.; formidines similium incommodorum; *strašilo za ptice i dr.*, * furum aviumque; *plašljivost, strašljivost, Cic.*

formīdŏlōse, *adv.* [formidolosus] *strašno, grozno, strahovito, grozovito, užasno.*

formīdŏlōsus, *adj.* [formido] *1) strašan, grozan, strahovit, grozovit, užasan, zazoran, ljut,* hostis; locus; virtus; potentia; bellum formidolosissimum. *2) pun bojazni, lecajući se, bojazljiv, plah, plaš(lj)iv, plahovit, straš(lj)iv; zazorljiv, plahiran, šenovit, Ter.*; formidolosior hostium, *od neprijateljâ, Tac.*

formo, 1. [forma] *1)ličiti, uličiti, obraziti,* materiam; ceram; verba; orationem, † orationem multo ac fideli stilo; * lapsos capillos, *razpraviti;* † comam in gradus, *plesti, oplesti se;* † versus citharâ, *uz c. pjevati; odt. ličiti, obraziti = urediti, uredjivati, udesiti, redjati, rediti, prirediti, ustrojiti, napraviti, stvoriti,* formatis omnibus ad belli et pacis usus, *Liv.*; † de severitate ac disciplina majorum circa educandos formandosque liberos; * format natura nos intus ad omnem fortunarum habitum; *(Just.)* regnum; *(Suet.)* formatus in admirationem, *s pretvornim (hinjenim) divljenjem; na pose obukom ili navikom ličiti, obraziti = izobraziti, poobraziti, obrazovati, izobraživati, obučavati, izučiti, odgojiti, odgajati, odhraniti, uvježbati, naputiti, naviknuti, privikņuti, priučiti čemu ili na što,* * puerum dictis; * formandae mentes studiis; * praeceptis f. pectus, * voce feros cultus hominum; * boves ad usum agrestem; *(Curt.)* ingenia hominum; *(Just.)* ingenia legibus institutisque; f. se in mores alcjs; f. animos, *djelovati na . ., obradjivati, nagovarati, navraćati. 2) od koje god tvari ličiti, obraziti, izraziti, tvoriti, stvoriti, stvarati, praviti, napraviti, načiniti, izvesti, gotoviti, graditi i dr.,* signum in muliebrem figuram; * moenia urbis; *(Tac.)* ita formatis principis auribus, ut etc.; * classem; *naslikati,* * formatus cum cornibus Ammon; *sastaviti, spisati, sastavljati,* † librum; † hanc tragoediam disposui jam et intra me ipse formavi; *o dram. pjesniku, stvoriti, predstaviti, predstavljati, (pri)kazati, predočiti,* * novam personam; quatuor modis formatas in animis hominum deorum esse notiones; gaudia tacitâ mente, *predstavljati si, pomisliti; snovati, (Just.)* in futura consilium.

* † **formōse**, *adv.* [formōsus] *liepo, krasno.*

formōsĭtas, ātis, *f.* [formōsus] *ljepoličnost, ljepota (krasota) oblika ili stasa =* forma, *t. t. ugodni načini ponašanja u obćenju (rieč, koju se čini da je Cic. off.* 1, 35. *stvorio, pak za njim tekar Appulejus rabio).*

formōsus, *adj. s comp. i sup.* [forma] *liepa (krasna) lika ili stasa, ljepolik, liep, krasan, ubav (opp.* deformis; *o vanjskom obliku, koji oku godi te unutarnjemu biću odgovara; sr.* pulcher, venustus), formosus an deformis; virgines f.; * mulier; eâ formâ ullam negat esse pulchriorem Plato, at mihi vel cylindri vel coni vel pyramidis videtur esse formosior; * pecus; * anni tempus = *proljeće;* * formosius telum jaculabile; * arma; * arbutus.

formŭla, ae, *f.* [*upr. dem. od* forma] *upravo obličac, 1) ljepota, krasota, jedn. Plaut. Pers.* 2, 2, 47. *2) pravilo, propis, naredba, odredba, ustanova i sl., po kojoj valja što urediti i po njoj mora se ravnati (ne naša „formula"; sr.* carmen), censendi, *primjerak, cjenovnik, odredjena ciena, tarifa, taksa;* milites accipere, paratos habere ex f., *prema saveznomu ugovoru (po utanačenih u ugovoru uvjetih)*; referre alqm in sociorum formulam, *pod istimi uvjeti, pod kojimi su drugi, primiti ili uvrstiti medju saveznike;* † Africam in provinciae formulam redigere, *A. poput provincije urediti, u prov. pretvoriti*; f. consuetudinis; *na pose od davna postojeće uredjenje, uredjaj, uredba, ustanova, kakvoća, način,* disciplinae; discendi, *vrst; kano pravoslovni t. t., obrazac, primjerak, izgled, način (kako treba sastaviti pravni spis, da bude valjan pred sudom), formular,* stipulationum, testamentorum, sponsionis; *sudbeni obrazac ili postupnik, po kojem se moraju parnice pravomoćno voditi i presudjivati;* † formulam intendere injuriarum, *tužiti radi . .;* † formulâ excidere, cadere, *parnicu izgubiti, propasti; s toga tp. u obće pravilo, norma, načelo, mjerilo, zakon,* haec formula Stoicorum; formula quaedam constituenda est; *(Hor.)* haec magnos f. reges excepto sapiente tenet.

* **fornācālis**, *adj.* [fornax] *pećni, od peći;* dea, *boginja krušnih peći (sr.* fornax); **Fornācālia**, ium, *n. svetkovina na slavu božici krušnih peći.*

fornax, ācis, *f. peć za razne svrhe, n. pr. krušna i dr. (sr.* furnus), *viganj, taonik,* ardens; * undantem ruptis fornacibus Aetnam; * sulphureis ardet fornacibus Aetna; * recoquunt fornacibus enses; * *personif. božica krušnih peći.*

fornĭcātus, *adj.* [fornix] *sveden na obluk(e), svodni, (s)boltan,* paries; via f., *prohodna ulica, vodeća na Martovo polje.*

fornix, ĭcis, *m. svod, obluk, bolta; u pl. i: svod na više oblukâ, oblučnik, svodište, arcada;* parietis; pilis (pontis) fornices imponere; duos f. in foro boario fecit; * alti saxi, *o špilji; na pose* f. Fabii, *ili* Fabius, Fabianus, *slavoluk, koji je podigao* Q. Fabius Maximus Allobrogicus *na cesti* „via sacra" *blizu sgrade* „regia". *Odt. a) svod ili svedena vrata od grada za provale na neprijatelje. b) svod ili svedeni pod zemljom stan, kano prostačka krčmetina i bludište, bludionica, bordell, Hor.*

fŏro, 1. *vrtati, bušiti, provrtjeti, provrtati, probušiti, probosti.*

Fŏrŏjūliensis, *adj. od* Forum Julii *(grad u narbon. Galliji, s. Fréjus; gl.* forum), *forojulijski,* colonia, oppidum; *subst.* Forōjulienses, *Forojulijani, Tac.*

forpex, ĭcis, *f. kuhinjske kliešte, maše, jedn. Suet. Aug.* 75.

fors, (tis), *f.* [fero] *samo u nom. i abl. sing. I) kao subst. slučaj, namjera, namjerna, pripetaj, prigoda (kano načelo bez osnove i bez svrhe djelujuće na čovječanske stvari; sr.* casus, fortuna), ut fors tulerit; * haec f. viderit; * seu ratio dederit seu fors objecerit; * nulla mihi te fors obtulit; forte quadam divinitus; *(Com.)* fors fuat (= sit), *u dobri čas bilo! sretno izpalo! bog dao sreću! personif.,* dea Fors, Fors Fortuna *(sretna namjera, sretni slučaj, dobra sreća). II) kano adv. 1)* * *nom.* fors = fortasse, *možebiti,* fors et, *možda i. 2) abl.* forte, *slučajem, slučajno, (po)namjerce, pripetice, nagonom (u opreci onomu, što se čini s namjerom, s namišljajem, s nakanom, naumice i po njekakvoj osnovi; sr.* casu, fortuito, temere), forte temere; pars forte, pars consilio oblati; forte temere; casu pleraque fierent; forte evenit, ut etc.; erat f. brumae tempus, *bijaše upravo (baš) itd.; često se dodaje ojačenja radi,* f. fortunâ, *sretnom sgodom, dobrom srećom, na sreću;* casu aut forte fortuna; *na pose ponajviše s conj.* si, sin, nisi, ne, num *spojeno, znači da je što god neizvjestno i neopredieljeno, kao što grčki ἄν, možda, možebiti, kako, baš, često ostaje i neprevedeno (sr.* fortasse, forsitan), si quis vestrum f. miratur; Erucii criminatio tota dissoluta est: nisi forte exspectatis (*sr.* nisi); *takodjer* si forte (*sc.* contingit) = εἰ τύχοι, *ako sreća posluži, ako bude velika sreća.*

forsan, *adv. (stegn. iz* fors sit an) *možda, možebiti; tekar u Liv. i kašnjih, i u pjesnikâ.*

forsit, *adv. (od* fors sit, *bila bi namjera, slučaj) možda, možebiti, jedn. Hor. sat.* 1, 6, 49.

forsitan, *adv.* [fors sit an] *moguće je da, možebiti, možda, može biti da (boljma dvojbeno i neizvjestno, nego li* fortasse *te zato ponajviše s conj., van ako ne spada na glagol, nego na koju drugu rieč u izreci)*; f. quaeratis; longiorem orationem causa forsitan postulat; illi, forsitan et publica, sua certe liberata fide, in castra redierunt.

fortasse (-**tassis**, *Plaut.*) *adv.* [fors] *1) možda, možebiti, može biti da (i vjerojatno je da; sr.* forsitan, forte; *s toga ponajviše s indic.), po svoj prilici, valjda,* f. dices. *2) a) (u razgov.) stojeć na mjesto ciele izreke u odgovoru, Sy.* hui tardus es. *Ch.* fortasse. *b) (Com.) s acc. c. inf. ili samo c. inf., može biti da,* fortasse te illum mirari coquum. *c) uz brojeve, možda, do, blizu, okolo, jedno,* triginta f.

fortĭcŭlus, *adj.* [*dem. od* fortis] *prilično jak, podosta srdčan, -hrabar, rieč novo stvorena od Cic. Tusc.* 2, 19, 45.

fortis, *adj. s comp. i sup.* [*od* fero; *koji može mnogo nositi ili podnositi, dakle i mnogo učiniti] 1) u physičkom sm., jak, krepak, snažan, moćan, čio, čvrst, dobar, vrstan, kršan, tvrd, sposoban, podoban za . .,* fortis visa est, *Plaut.*; † te filiamque tuam fortes *(čile i zdrave)* invenire; * agricola; * colonus; * fortes tauri; * juvenci ad aratra; * equus; * latus *(prsi)*; * Falernum *(falernsko vino); na pose* † *jak bojnimi silami, moguć, uzmožan, moćan, silan,* oppidum, accessione virium fortior, *ojačen; (Plaut.)* fortis familia; *o stvarih, čvrst, jak, tvrd, potrajan,* ligna; fortiorem pontem (*ini:* certiorem pontem). *2) pren., a) jak gledeć na moć, moguć, moćan, uzmožan, jakostan, vriedan, ugledan, silan, koga je težko savladati,* pignus fortissimum, *Curt.*; adeo illis fortior *(veća)* taciturnitatis cura quam vitae, *Just. b) o duševnoj jakosti, neprestrašen, neuplašiv, srdčan, hrabren, krepak, značajan, postojan, vrl, muževan, čestit, pošten i sl. (sr.* ferox, strenuus), *o vojnicih, ratnicih, hrabar, hrabren, junački, vatren,* fortis ac strenuus; manu fortis, *junačke mišice*; viri fortissimi; vir ad *(u)* pericula fortis; vir contra audaciam fortissimus; f. in dolore; fortis et constantis est, non perturbari in rebus asperis; *posl.* fortes fortuna adjuvat, *srdčane sreća podpomaže (što se ne počne, to se ne dospije), sr.* adjuvo; *(Hor.)* rebus in angustis animosus atque f. appare, tam fortem tamque fidelem, fortem crede bonumque, simplex fortisque, Ennius, et sapiens et f.; f. animus; * pectus; factum, *junačko djelo, sr.* factum; fortissima opera; * *samo* fortia; *svjedočeći o krepkoći, -srdčanosti, krepak, srdčan, hrabar, junački, silan,* oculi; f. cupiditas; oratio; * verba; dicendi genus; * epos; f. consilia; * *s inf.; i (Quint.) o besjednicih i besjedi,* (fiunt pro) fortibus temerarii, sola fortia et abrupta; *(Quint.)* cui forte quidem (ingenium) sed indomitum contigerit; * f. Alexandri vultus, *junački pogled (stas)*; * scriberis fortis, *junak*; * erit ille f. *(junak, delija),* qui etc.

fortĭter, *adv.* [fortis] *1) jako, vrlo, krepko, čvrsto, silno, pošteno, svojski, čestito, dobro, vrstno,* astringere, *Plaut.*; * lora attrahere; * fortius res secare. *2) pren. a) revno, marljivo, vrlo, živo, svojski, zdravo,* venari; * absumere paternas res. *b) srdčano, hrabro, hrabreno, krepko, junački, bez bojazni i bez straha, postojano,* bellum gerere; pugnare; fortissime resistere; *(Hor.)* perire, occupare portum, spinas animo evellere.

fortĭtūdo, ĭnis, *f.* [fortis] *1) (riedko) jakost, jakota, snaga tjelesna, Phaedr. 2) tp. jakost, krepkoća, srdčanost, hrabr(en)ost, junačtvo, muževnost, neustrašivost, vrloća, vrstnoća, postojanost, značajnost (moralna snaga kano plod plemenitosti duše; sr.* ferocia); *pl.* fortitudines, *junačtva, junačka djela*; f. animi, *duševna snaga, -sila.*

fortŭĭto (-**ĭtu**, *Plaut. Aul.* 2, 1, 41) *adv.* [fortuitus] *slučajem, slučajno, ponamjerce, pripetice, nagonom (s naglasom i krepčinom; sr.* fortasse, forsitan, forte), casu et f.; temere ac fortuito.

fortŭĭtus, *adj.* [fors] *što se slučajem sbiva ili čini, slučaini, namjerni, nenadan, o*

govoru izhitren, bez priprave, s mjesta kazàn, bonum; subita et fortuita oratio; † subiti sermonis contextus, *govorenje u svezu bez priprave;* * f. caespes, *prvi koji god, kakav god, prost, običan; (Tac.)* naufragium; *subst.* fortuita, ōrum, *n. slučajne stvari, slučajevi, slučajnosti, namjernosti, slučajna dobra, Tac.*

fortūna, ae, *f.* [fors] *1) sreća (koja ravna čovječanske stvari, ne baš sliepo, već po prijazni i neprijazni; sr.* fors, fatum), *udes, sudbina, sudba, sudnja, slučaj, namjera, namjerna, prigoda, sgoda, kob,* fortuna est domina rerum externarum et ad corpus pertinentium; multum potest fortuna; fortunae cedere; fortuna belli; fortunam experiri, periclitari; f. commutatur; fuit magnae fortunae, *bila je velika milost sreće;* fortuna comprobat consilium; * si qua super fortuna laborum est, *ako jošte što god sreća dade učiniti; personif. Sreća, Fortuna (božica);* † ludus *(igračka)* Fortunae; *(Aur. Vict.)* Fortunae pila, *titrenka sreće;* * Fortunae filius, *srećko, dobrosrećnik;* Fortunae rivus = *potok od tekućega zlata, sr.* rivus. *2) udes, sudba, sudbina, na koliko visi o sreći (sr.* felicitas), *sreća, čest, sgoda, kob (dobra ili huda),* fortuna adversa *(huda sr., nesreća),* durior, misera, extrema *(najhudja);* secunda, prospera *(dobra sreća, sreća),* florentissima, eadem fortuna uti *(imati),* eandem fortunam ferre; nominis, *slavno ime, čast, sjaj.;* * venimus ad summum fortunae; *(Nep.)* fortunam; suam occulere, nullam sejunctam ab eo sibi vult f.; *takodjer pl., odnošaji sreće, sudbina, sreća,* se suas civitatisque fortunas ejus fidei permissurum; exitus, eventus fortunarum; desperare suis fortunis; fortunae secundae; fortunas secundas amittere; ejus laudare fortunas; fortunas suas laudare *(Ter.),* accusare; *često i prema svezu mislî: sreća ili nesreća, dobra ili huda sreća (čest),* fortunam sibi ipse facere; fortuna deest; hoc deest ad fortunam; a fortuna deseri; commiserari fortunam Graeciae, Galliae; repentina; * quae sit f. facillima, *najlakši put uspjehu;* * arte emendare fortunam; *takodjer u pl.* fortunae, *sretni odnošaji, sreća,* per fortunas provide, *tako ti sreće! za boga miloga!* cum aliquem offensum fortunâ (*ini:* fortuito) *[na koga ga je namjera namjerila]* videret minus bene vestitum, *Nep. Cim.* 4, 2. *3) sreća = izvanjski položaj, sudbina čija, udes, okolnosti; stanje, napose gledeć na imetak, čast, dostojanstvo i sl., stališ, dostojanstvo, red, čin,* est infima f. servorum; de captivis — suae fortunae a quoque sumptum supplicium est; adeoque nulli fortunae adhaerebat animus per omnia genera vitae errans; † in quem Alexandri f. esset transitura; † f. regia stirpe genitae *(kćeri kraljevskoga roda, kraljevne);* † fortunae insignia; gradus *(pl.)* dignitatis fortunaeque; in utraque fortunâ; * intra fortunam debet quisque manere suam. *Na pose, ponajviše u pl., darovi sreće, blago, imutak, imovina, bogatstvo, sve što tko god ima,* adimere alicui fortunas bonaque; fortunis maximis ornatus; fortunae exercitus, militum; gratia fortunaque crevit; * quo mihi fortunam, si non conceditur uti; *često uz* caput *[sr.* caput *2)] jer je bila s kaznom gubitka života physičnoga ili gradjanskoga ponajviše spojena confiscacija (zapljena za državu) imutka;* * *sreća = čest, dio od česa,* triplicis fortuna novissima regni.

fortūnāte, *adv. s comp.* [fortunatus] *usrećeno, sretno, čestito, blaženo.*

fortūnātus, *adj. s comp. i sup. [partic. od* fortuno] *1) usrećen, sretan, srećan, čestit, blažen (sr.* felix, beatus) *o čeljadi; takodjer* res publica; illius exitus; vita *(Hor.);* * ingenium fortunatius arte; * *s gen.,* laborum, *sretan u nesreći. 2) sretan gledeć na imutak, bogat, imućan, imašan, imutan,* f. homo et nobilis; quibus jam licet esse fortunatissimis; *i subst.* nec quidquam insipiente fortunato *(od bezumna imućnika ili bogatca)* intolerabilius fieri potest, *jedn. Civ. Lael.* 15, 54.

fortūno, 1. [fortuna] *učiniti sretnim ili čestitim, usrećiti, blagosloviti, sreću dati u čem, nadariti, podieliti,* patrimonium tibi dii fortunent; * quamcunque deus tibi fortunaverit horam, *usrećiti (koga čim), podariti;* * honorem alcui.

1. Fŏrŭli, ōrum, *m. gradić u Sabinskoj.*

2. * † fŏrŭli, ōrum, *m. predjeli, pretinci, predgradci (u ormaru za knjige), polica ili ormar za knjige, knjižnik.*

fŏrum, i, *n. 1) (ostarjelo) prostor, stoborje ili pritvor pred grobom, jedn. Cic. legg.* 2, 24, 61. *2) trg, tržište, sajmište, pazarište, vašarište, pijaca, čaršija u kojem god gradu,* ad forum ire, *Ter.;* rectâ per forum redire, *Phaedr.;* statua Praeneste in foro statuta; f. Romanum, *odugačak prostor na četiri ugla medju capitolinskim i palatinskim brežuljkom, okružen javnimi sgradami, triemovi, šatrami i dućani, i mjenjačnicami ili mjenjačkimi stolovi. Osim ovoga osobito tako zvana* forum-*a kano mjesta za prometne poslove, državne i sudbene razprave [sr. c)] bijaše u Rimu jošte drugih, n. pr.* f. Augusti, Caesaris *(Suet. Ov.), i kano puka sajmišta iliti pijace u užem sm.,* f. boarium, *volovski trg,* f. olitorium, *povrtni trg,* f. piscatorium, *ribarski trg [sr. a)]. Na pose a) tržište, trgovište, palanka, stovarište,* oppidum nomine Varga, forum rerum venalium maxime celebratum; *posl.* foro uti, *okoristiti se prilikom dobitka, Ter. b) trg za prometnike (prodavaoce i kupce) na pose za mjenjače ili novčare,* triduum foro dare operam, *potucati se po trgu u novčanih poslovih, Plaut.;* jam triginta annos in foro versari, *pazariti, poslovati (kano trgovac ili mjenjač);* cedere foro, *propasti, bankrotirati;* fidem de foro tollere, *javnu vjeresiju podkopati, -uništiti;* haec ratio pecuniarum, quae Romae et in foro versatur, *prometanje novca na* forum-u. *c) kano mjesto, gdje su se sudbene razprave i parnice vodile, i u obće državni poslovi razpravljali i obavljali, poimence i govori narodu s besjedišta* (rostra) *govorili,* forum attingere, *početi baviti se državnimi poslovi, a osb. pojaviti se kano govornik pred sudom;* in foro esse coepisse, *početi baviti se državnimi poslovi, ili biti odvjetnikom;* de foro decedere, *iz javnoga se života natrag povući, odreći se državnih poslova [sr.* decedo *1) β)];* verba de foro *(s ulice)* arripere = *služiti se riečmi na trgu kod prometa i obćenja navadnimi;* * indicere forum, *odrediti ili označiti mjesto i vrieme za sudbene*

razprave i javne poslove; † non minimum terrorem foro *(sakupljenu na* forum-*u puku i sudcem)* inferre; * omne f. quem spectat et omne tribunal; *(Tac.)* fori tabes, *otrov, kuga* forum-*a = obične na* forum-*u kano sudištu podle strasti i sl. d) sudištni ili okružni grad koje god provincije, grad, u kojem bi zemaljski glavar sud sudio u stanovita vremena, sudilište, sudište, takodjer dan suda ili sudbeni rok;* ne quis extra suum forum vadimonium promittere cogeretur; civitates, quae in id forum convenirent; f. agere *(sud činiti)* Tarsi; Appius ibi forum agit *[sr.* conventus *2)]. Odt. i ime mnogim gradovom po Italiji i po provincijah, n. pr.* Forum Appii, Forum Aurelium, Forum Cornelii, Forum Gallorum *(svi u Italiji),* Forum Julii *(u Galliji).*

fŏrus, i, *m. (sr.* foro; *ponajviše u pl., samo predel. u sing.; u pl. i:* fora) *1) prolaz, prohod, priedjel na brodu,* alii malos scandunt, alii per foros cursant. *2) razdieljena prolazi sjedala u kazalištu, cirku itd., redovi (priedjeli) sjedalâ, gledalište,* spectacula sibi quisque fecerunt; fori appellati. *3) * stanice, ošca u pčelâ, sat. 4) † kockavica ili škaknica, daska s priedjeli za kockanje ili škakanje* (Schach).

Fōsi, ōrum, *m. germansko pleme uz rieku Fuse u sjevernoj Njemačkoj.*

fossa, ae, *f.* [fodio] *graba, jarak, jaruga, jama, prierov, obkop, obrov, luknja, rupa, Liv.* 23, 47, 6.; Rheni f., *struga, rječište, jedn. Cic. in Pis.* 33, 81.

fossio, ōnis, *f.* [fodio] *kopanje, kopnja.*

* † **fossor,** ōris, *m.* [fodio] *kopač, težâk na njivi, u vinogradu, seljak, vinogradar; odt. = surov, neizobražen čovjek, prostak, hlap, kmet.*

fossūra, ae, *f.* [fodio] *kopnja, kop, kopanje, pl.* montium, *Suet.*

fŏvea, ae, *f.* [fodio] *jama, rupa, rov, jarak, na pose jama, u koju se lovi zvjerad, tuljac, samolov.*

fŏveo, fōvi, fōtum, 2. *1) ugodnom i pokrepnom toplotom topliti, -grijati, okriepiti, pokriepiti i sl. (sr.* calefacio), pullos pennis; pulli a matribus exclusi fotique; † tepore terras; *na pose a)* * alqm sinu, gremio, *ljubazno uzeti na krilo, u naručje, imati u krilu, položiti preko krila;* * alqm amplexu molli, *nježnim zagrljajem zagrliti;* * f. castra, *čuvati, rek bi grijati, sveudilj u njem boraviti ili bivati;* * humum; * Larem sub terra, *imati stan (ložu), ležati pod zemljom (o pčelah);* * hiemem luxu, *u razkošju provoditi. b) o bolestnih čestih tiela, grijati, pariti,* vulnus lymphâ, *umiti;* * ora, *čistiti, izpirati, zdraviti;* * colla, *puštati počivati, podupirati, nasloniti se vratom (na drvo). 2) gojiti, hraniti, milovati, njegovati, dvoriti, pogodovati, zakriljivati, držati krilo, podupirati, podpomagati, brinuti se za . .,* alqm; sensus hominum; voluntatem patrum; alqm certa spe; * bella, *gojiti, uzdržavati;* * inanem famam; * vitam; * vota animo; † ingenia et artes; suum sanguinem f. ac tollere, alqd in pectore, *nositi, imati, Plaut.*

fractus, *adj. s comp. [partic. od* frango] *slomljen, skršen, potren, dakle slab, mlohav, mlitav, mljed, slabahan, slabačak, nejak, malaksao, nemoćan,* animus; quid est tam fractum, tam minutum? fractior animo, *većma klonući duhom, popareniji;* † f. pronunciatio; *o glasu,* fractum (genus vocis), *mukao; ob izrazu, (Quint.)* corruptum et omnibus vitiis f. *(oslabljen, rek bi loman)* dicendi genus; * vox, *mekušan, nemuževan.*

fraeno, fraenum *gl.* freno, frenum.

† * **frāga,** ōrum, *n. jagode.*

frăgĭlis, *adj. s † comp.* [frango] *1) loman, razlomiv, krhak, krk, kršak,* * cadus, * ramus; * rates; myrthus; *o glasu, koji nastaje lomljenjem kojega predmeta, pucajuć, praskajuć, praskav, hrskav,* lauri fragiles; manus f. increpuere pollicibus *(pucajuć čovjek prsti). 2) tp. loman, krk, mlohav, nemoćan, mljed, mlitav, slab, prolazljiv, minljiv, razpadljiv, nepostojan, nestalan, kratkotrajan,* divitiarum et formae gloria fluxa et f.; res humanae f. caducaeque; fortuna populi; corpus; * anni; * fragili illidere dentem; * Pediatia, *nježna, mlitava, slabašna.*

frăgĭlĭtas, ātis, *f.* [fragilis] *1) † lomnost, krhkoća. 2) tp. (nu classički riedko) lomnost, prolazljivost, razpadljivost, minljivost, nestalnost, nepostojanstvo, kratkotrajnost,* humani generis imbecillitatem fragilitatemque extimescere, *Cic. Tusc.* 5, 1, 3.; † humana; † mortalitatis.

fragmen, ĭnis, *n.* [frango] *lomak, ulomak, odlomak, odkidak, razlomak, u pl. i ostanci, komadi, razsutine,* * ingens montis, *o stieni ili golemu kamenu;* fragmina navigii, ratis, *okrnjci;* † panis, *komad, kus kruha;* † subselliorum; * taedas et fragmina *(iverje, triešće)* ponere.

fragmentum, i, *n.* [frango] *ulomak, odkidak, komad, kûs, ostanak, kusatak, trun, trieska, u pl. i ostanci, komadi, razsutine, okrnjci, hrbine, crepine,* lapidis; acutum (hastilis); fragmenta ramorum, tegularum; * ramea *(granje, lomača); (Curt.)* avulsarum tabularum remorumque.

frăgor, ōris, *m.* [frango] *(ponajviše pjesn. i poclas.) upr. lom, lomnja, lomljenje, prielom, pren. kršnja, pucnjava, praska, prasak, prštanje, triesak, šum, gruhanje, gromot, tutanj, štropot itd., kako ga je čuti kad se što god lomi, ruši, grmi i sl. (sr.* sonitus, strepitus, crepitus), terra continens adventus hostium repentinos quasi fragore quodam et sonitu ipso ante denuntiat, *Cic.;* tectorum, quae diruebantur, *Liv.;* † coeli, † ingens; † vastus illic f.; * fragorem silva dat, *prasnuti;* * subitoque fragore *(trieskom)* intonuit laevum; * pelagi, *o morskoj buci;* * *o viki ili jauku cvilećih.*

frăgōsus, *adj.* [fragor] *loman, krk, lomovit, izprelaman, krnjav, štrbav, odt. 1) neravan, hrapav, goletan, kršan,* * silva. *2)* * *šuman, praskav, štropotan. gromotan, halabučan, bučan, žamoran,* torrens.

frāgro, 1. *mirisati (jako) čim, disati, odisati, vonjati, zaudarati,* * odore Assyrio; thymo fragrantia mella; † unguento.

frămea, ae, *f. [sr. staro-njem. brame = badalj, ostan] hrba, džilit, metaće kopje u Germanâ, Tac.*

frango, frēgi, fractum, 3. *1) lomiti, razlomiti, prelomiti, slomiti, skršiti, razkrhati, smrviti, sdruzgati, razdrobiti, razbiti, raztrieskati, razlupati, potrti, razkomadati i sl. (što god krhka, kruta i tvrda, što je cielo; sr.* rumpo), hastam; anulum aureum; domum lapidum conjectu; * corpora ad saxum; * cerebrum; * lagoenam; * januam, *razbiti, obiti*; f. gulam laqueo, *zagušiti koga, vrat skrhati, sapeti grlo komu*; * guttur parentis, *skršiti vrat*; cervices civium Romanorum in carcere; * cervicem alicujus; levem et imbecillam (fortunam) ab animo firmo et gravi tanquam fluctum a saxo frangi, *razbija se o klisuru; (Plaut.)* fores, *lupati, tući, trieskati na . .*; * caules, *zalomiti, zakinuti, slomiti*; * glaebas rastris, *mrviti, razbijati*; * fruges saxo, *smrviti, stući, samljeti*; * orbem, *razoriti. raztrieskati*; * alqm, *razmrcvariti; slomiti si štogod (n. pr. ruku, nogu itd.)*, brachium; * crus; *(Ter.)* navem, *razkrši ili razbije se komu brod*; naves franguntur, *razbiju se, razkrše se*; * fractae naves, *razbijeni brodovi, brodolom*; * cornu, † coxam; * omnis res mea *(imutak, blago)* Janum ad medium fracta est, *propade (slika uzeta od brodoloma)*; se frangere *o vrućini i studeni, popuštati, jenjavati*; * fracti sonitus tubarum, *oreći se, otržiti, sad jači, sada slabiji*; * voces fractae, *slabački, prekinuti*; hoc non est dividere *(razdieliti, razrediti)*, sed frangere, *razkomadati*; * f. diem morantem mero, *ubiti = kratiti si, provoditi. 2) tp. a) skršiti, oboriti, poraziti, otimati srdce, popariti, poniziti, pokoriti, satrti*, contumelia non fregit eum, sed erexit; Clodium; † socios; † Scythas; *(Just.)* animos; *(Nep.)* frangi, *klonuti duhom, pala su (komu) krila*; † detrimento frangi. *b) skršiti, slomiti = sasvim oslabiti, onemoćiti, umanjiti, umaliti, mlohaviti, pobiti*, vim, opes; furorem alcjs, *ublažiti*; sententiam alcjs, *predlog pobijati, ukloniti*; consilium alcjs, *osujetiti, razbiti*; audaciam; bellum proeliis; proeliis frangi, *oslabjeti*; se laboribus, *umoriti se*; me ipsa sua auctoritate frangeret, *uzkolebati mnienje, dobiti na svoju ruku*; so: iten, *oprovrći*; † rerum pondera minutissimis sententiis; * virtus fracta est; * fractus membra labore. *c) skršiti, slomiti = ukrotiti, savladati, nadvladati, obladati, pobiediti, predobiti, nadhrvati, nadjačati, osvojiti, pokoriti, odolievati, zauzdati, obuzdati, uništiti, utamaniti, satrti, skrušiti i sl.*, classis Corcyraeos; nationes; libidines; cupiditates; impetum, *suzbiti*; concitatos animos, *razdražena srdca silom umiriti*; * fracti bello, *iznemogli*; * imperium; † pedum dolorem abstinentia, sanctitate vicit et fregit, *ublaži*; * jura pudicitiae; * ingenium; * sublimia pectora; nostros animos maximis in rebus et gerendis et sustinendis exercitatos frangi *(klonuti)* et debilitari molestia non oportet; frangi cupiditate, metu, dolore, *osvoji, popade itd. koga*; f. se, *svladati se, obladati sobom. d) skršiti = ganuti, tronuti koga, dirnuti komu u srdce, umekšati, umoliti, uzdrmati, potresti dušom, djelovati na koga*, fletus fregere virum; te ut ulla res frangat! misericordia frangi, *smilovati se*; alqa re ita flecti animo atque frangi, ut etc. *e) prelomiti, prekršiti, uvriediti, pogaziti, rušiti, povriediti, ne držati*, fidem; foedus; dignitatem suam; * mandata, *ne kako valja opraviti, -izvršiti.*

frāter, tris, *m. 1) brat*, f. gemini, * gemelli, *blizanci, dvonjci, bliznovi, bliznad*; fr. germanus, *rodjeni brat, jednokrvni brat*; f. patruelis *i samo* frater, *bratučed, bratinac, bratić, (otčina brata sin), takodjer, svȁk, svojak (sestrin suprug)*; *i majčine sestre sin, bratučed; bližnji srodnik, rodjak; pl.* fratres *i brat i sestra, braća i sestre, Tac. Eutr.*; *u obće, bližnji, iskrnji, sugradjani, zemljaci*, sceleris pudet fratrumque; *u državnom (publicističkom) jeziku, počastni naslov saveznikom rimskim*, Aedui a senatu fratres appellati. *2) tp. a) kako no u nas: brat, braco, brajan, brajko, brale, pobro, u razgovoru s prijatelji i ljubimci = prijatelj, prijan, Timarch. u Cic. Verr.* 3, 66, 155. *Hor. ep.* 1, 6, 54. *b)* fratres, *kaošto* ἀδελφοί, *braća, sestre, parice, o skupa idućih stvarih iste vrsti, n. pr. o knjigah*, * positi ex ordine fratres.

frātercŭlus, i, *m.* [*dem. od* frater] *(riedko) bratac, brajan, brale, pobro, kano ljubezni nagovor, Timarch. u Cic. Verr.* 3, 66, 155.

frāterne, *adv.* [fraternus] *1) bratinski, bratski, po bratinski. 2) tp. srdačno, usrdno, svesrdno, od srdca*, ab alqo amari.

frāternĭtas, ātis, *f.* [fraternus] *(riedko) bratinstvo, bratstvo, pobratimstvo, Tac.*

frāternus, *adj.* [frater] *1) bratinski, bratski, bratovski, često = fratris (gen. subj. i obj.), bratov, od brata, prema bratu*, amor, *bratova*; hereditas, *od brata*; * mors, *bratova, o volu*; * nex, *krv Rema učinjena bratom Romulom, bratomorstvo*; * lyra, *Mercurijeva, koju je bratu Apollonu poklonio*; * mores. *2) neupr. a) bratinski, rodbinski, rodjački*, * fraterna peto, *oružje bratučeda Achilla. b) bratinski = srdačan, usrdan, svesrdan, iskren, prijateljski*, amor in nos; * animi; * foedus.

frātrĭcīda, ae, *m.* [frater *i* caedo] *bratomorac, bratski krvnik.*

fraudassim = fraudaverim, *perf. conj. od* fraudo, *što gl., Plaut.*

fraudātio, ōnis, *f.* [fraudo] *varanje, zakidanje, prievara, varancija, zakid(a).*

fraudātor, ōris, *m.* [fraudo] *varalica, varalac, zakidatelj.*

fraudo, 1. [fraus] *1) varati, prevariti, prehiliti, zakidati, zakinuti, zani[illegible], zakučiti, omesti, na prievari ugrabiti, i u obće lišiti, oglobiti, uztegnuti, uzkratiti, oteti (nevjernošću i zlorabom tudjega pouzdanja; sr.* decipio, fallo, circumvenio, impono), creditores; * unguor olivo, non quo fraudatis immundo Natta lucernis (*Hor. sat.* 1, 6, 124); alqm magnâ pecuniâ; alqm cibo victuque, milites praedâ; * alqm somno; † alqm suâ laude; plebs fraudari sollemni honore supremum diem tanti viri noluit; † qui tam bonorum civium militumque fructu et praesentia fraudatus esset; † fraudari communi gentium jure; f. se victu suo; † alcjs aures debita appellatione. *2) prievarom oteti, uztegnuti, uzkratiti, kratiti, zatomiti, potomiti, zatajiti, pronevjeriti, umaliti, podrezati, obaliti, okrnjiti*, stipendium militum; restituere fraudata; *(Just.)* propter fraudatas *(uzkraćen, odbijen)* nuptias.

fraudŭlentia, ae, *f.* [fraudulentus] *varavost, prevarljivost, prievarnost, himbenost, pletkavost, kovarnost, lukavost, Plaut.*

fraudŭlentus, *adj. s (predcl. i pocl.) sup.* [fraus] *pun prievara, -himbȁ, varav, prievaran, prevarljiv, himben, pletkav, kovarȁn, lukav*, Carthaginienses; * dux; venditio.

fraus, dis, *f. (gen. pl.* fraudium, *Cic.*, fraudum *Tac.) 1) prievara, varka, varancija, pletka, kovarstvo, himba, zakid(a), obmana, obsjena, lukavština (sr.* dolus), fraude ac dolo Hannibalis; perspicere f. alcjs; fraudem facere legi, senatus consulto, *prievarom mimoići te tako bez kazne prekršiti, -povriediti*; per fraudem; *(Liv.)* fraude agere = fraudulenter, *varavo, himbeno*; omnes ejus fraudes ac fallaciae; sine fraude, *bez prievare, pošten(o)*; * fraude malâ, *prievarom, lupežki, poput tata*; * fraude coeli sereni deceptus; *napose a) (Com.) kano psovka, varalica*, fur, fugitive, fraus populi. *b) varanje-, obmana samoga sebe, zabluda, bludnja, var, zaluta, zabas*, incidere, delabi in fraudem, *zalutati, zabluditi, zabrazditi, prevariti se*; * fraus loci et noctis *ako čovjek ne zna, gdje jest*; † locorum fraude deceptis. *2) nanesena (komu) prievarom šteta, škoda, kvar, ošteta, uštrb, gubitak*, alcui fraudem ferre *ili* fraudi esse; quod sine fraude mea populique Romani Quiritium fiat, facio; si vitandae, non ferendae fraudis causa hoc consilii capimus; sine fraude esse; *i u obće, nesreća, jad, nevolja, nužda, bieda, neprilika, nesgoda, zlo*, in eandem fraudem incides, *Ter.*; fraudem agere, *Virg. 3) zlo djelo, zločin (značeć uz to i nanesenu komu štetu)*, fraudem concipere, suscipere, * committere; fraudem capitalem admittere, in fraudem incidere *(učiniti)*, impellere; impia fraude obligari; re publica violanda fraudes inexpiabiles concipere. *4) personif.* Fraus *kano božanstvo.*

frausus sim = fraudaverim, *(Plaut.)* metuo, ne quam fraudem frausus siet, *da je koje pletke zapleo.*

* † **fraxĭneus** *i (jedn. Ov. her.* 11, 76.) **fraxĭnus**, *adj.* [fraxinus] *jasenov, od jasenovine*, hasta.

fraxĭnus, i, *f.* * † *jasen (drvo); meton.* * *(jasenov) džilit, hrba, metaće koplje.*

Fregellae, ārum, *f. grad Volsački* (Volscorum) *u Latiju, s. Ceprano. Odv.* **-llānus**, *adj. fregellski; subst.* **-lāni**, ōrum, *m. Fregelljani.*

Fregēnae, ārum, *f. malen grad primorski u Etruriji.*

* **frĕmĕbundus**, *adj.* [fremo] *(muklo) šuman, šumeć, šuškav, zujeć, hujan, hujeć, bučeć, bučan, halabučan, tutnjeć, žuboreć, žamoran, vičuć, kričeć, mrmljajuć, zahujan, zasopljen, zahropljen, brekćuć, dahtav, zaduvan, zapuhan, grmeć.*

frĕmĭtus, us, *m.* [fremo] *svaki mukao glas, -zvuk, gromot, štropot, vesak, urnebes, šum, huka, halabuka, graja, šušanj, huja, dahat, frka, romon, buka, tutanj, praska, mrmor, mrmljanje, mumljanje, zujenje, strujenje, šuštanje, žubor, žuborenje, žamor, zuka, zuja, vrnčanje, vikanje, brektanje, puhanje, brecanje, brčanje, na pose o množtvu ljudi, koji se medju sobom razgovaraju*, maris; * aequoris; * marinus; f. armorum, *zveka, zveket, lupatanja*; f. castrorum; terrae; equorum, *dahat, frka, brektanje, hrzanje*; universi senatus; * apum, *zuka, zuja, zujenje*; f. egentium; * virûm, *klicanje, viska, pocikivanje, podvikivanje*; * plausu volat fremituque secundo, *pohvala*; dein f. increbuit, postea clamor etc.; † fremitus *(pl.)* concionum; fremitum voce vincere, *nadvikati, nadkričati*; † urbis, *muklo govorkanje, mudrovanje, zanovietanje, blebet, brbljanje; nȁ pose kano znak negodovanja, mrmor, mrmljanje, vrnčanje, vikanje*; gentis, *glasno nezadovoljstvo; (Tac.)* fremitu aspernari.

frĕmo, ui, ĭtum, 3. [βρέμω] *1) intrans. o svakojakom muklu neskladnu glasu živih i neživih stvorova, (muklo) oriti se, hujati, puhati, gromotati, tutnjiti, bučati, zujati, zučati, štropotati, žuboriti, šuštati, žamoriti, krčati, mumljati, mrmljati, vrnčati, rikati, rukati, urlati, urlikati, zavijati, brčati, šumjeti, frkati, brektati, šuškati, dahtati, grajati, vikati, kričati, larmati, na pose o množtvu ljudi, mrmljati, mrmljajuć kazati svoje mnienje, -očitovati zadovoljstvo ili nezadovoljstvo*, * leo, *riče*; * lupus, *zavija*; * equus, *frka, brekće*; * venti, *huču, huje, urlaju*; ripae, *buče*; * patres erecti gaudio f., non pro communicatis, sed pro amissis honoribus, *ne kano da su — nego kano da itd.*; * cuncti Dardanidae simul ore f., *na glas pohvaliti*; * laetitiâ ludisque viae plausuque, *oriti se ili razliegati se od . .*; * laetitiâ f., *viskati, podvikivati od veselja*; * magno clamore, *glasno jaukati, -cviljeti, -jadikovati*; * animis, *od ljutitosti škripati zubi*; * acerba, *škripati od boli*; rumor de tibicine f. in theatro, *mukao glas prši, čuje se. 2) trans. s mrmorom, s vrnčanjem očitovati, -kazati, -tužiti se, -prietiti, mrmljati, vrnčati, vikati i sl., s acc. c. inf.*, consulatum sibi ereptum (*sc.* esse), *Cic. Att.* 2, 7, 3.; Pedum expugnandum ac delendum senatus f., *Liv.*; f., non se — toleraturos, *Tac.*; *s upravnim govorom, Liv.*; haec fremebat plebes, *Liv.*; omnes eadem f., *Virg.*; f. arma, *bješnjeti za . ., bučno-, glasno zahtievati, Virg.*

frĕmor, ōris, *m.* [fremo] *(riedko) žamor, mrmor, mrmljanje, vrnčanje, graja*, varius, *Virg.*

frendo *(i* frendeo) —, ēsum *i* essum, ĕre *i* ēre, *1) zubi škripati, -škri(p)nuti, -škrgutati, -škrkotati, od ljutosti, -srčbe, -jarosti, -boli itd., ljutiti se*, frendens gemensque; *(Plaut.)* dentibus; * leo; * tumidâ f. Mavortius ira; *tp.* † *zubi škripljuć (pro)govoriti, s acc. c. inf.*; *absl.*

frēno, 1. [frenum] *1) uzdati, namaći-, nabaciti uzdu, žvaliti, zažvaliti, zauzdati, zauzdavati*, † equos; * ora cervi capistris, *ulariti, zaulariti*, * colla draconum; equites frenati, *sa zauzdanimi konji. 2) tp. uzdati, zauzdati, obuzdati, na uzdi držati, krotiti, stegnuti, uztezati, uztegnuti, uzpreći, sustaviti, obustaviti, pokoriti*, voluptates temperantiâ; furorem; ne quis timore frenari eos dicere posset, quominus de eo libere querantur; * gentes justitiâ; * glacie cursus aquarum; * ventos vinclis.

Frentāni, ōrum, *m. pleme samnitsko uz jadransko more u današnjem* „Abruzzo Citra". *Odt.* **-ānus,** *adj. frentanski.*

frēnum, i, *n.* [*od* frendo; *često u pl.* frena *i* freni] *žvala, uzda, upr. i pren.* (*sr.* habena), frenos recipere, *(Liv. Virg.)* frenum accipere, *primiti, podnositi, trpjeti;* alcui frenos adhibere, *uzteg-nuti uzdu, uzdati, zauzdavati, na uzdi držati* (*opp.* calcaria alcui adhibere); Mutinam illi exsultanti tanquam frenos furoris injecit, *namače-, nabaci uzdu;* * evaganti frena licentiae injecit; ni unius amici prudens monitio veluti frenos animo ejus, gestienti rebus secundis, imposuisset; *(Curt.)* impone felicitati tuae frenos, facilius illam reges; *(Tac.)* imposuit veluti frenos eloquentiae; mordere = *kesiti se, (iz)kesiti zube na . ., protiviti se, opirati se;* frenos inhibere, ducere, *pritegnuti uzdu; (Liv.)* frenos dare, * remittere, *pustiti uzdu;* * jam vaga persiliet frenis natura remotis; frena *(krmilo)* imperii; *(Curt.)* tum (haec oppida) velut freni domitarum gentium, nunc originis suae oblita serviunt quibus imperaverunt.

frĕquens, tis, *adj. s comp. i sup. čest, mnogi, mnogobrojni, 1) o čeljadi, mnogi, premnogi, puno, mnogobrojni, u velikom broju ili često-, malne vazda gdje bivajući, -nalazeći se, -nazočan, -prisutan, -dolazeći, -sakupljen, mnogo-, višekratan (opp.* infrequens, pauci, singuli), senatus convenit f., *mnogo-, punobrojan, podpun, vas;* legatio; frequentes fuimus, *puno;* capite arma frequentes, *listom;* frequentissimus legationum conventus; f. Platonis auditor, *marljiv;* erat Romae f., *često dolazio u . .;* secum frequentem ad signa sine commeatu fuisse, *biti malne svejednako i bez do-pusta kod zastave (u vojsci);* cum alquo frequentem esse, *često se sastajati-, mnogo občiti s kim; (Tac.)* fr. secretis, *česti dionik . .;* f. in castris miles, *marljiv, vrl vojnik (sarcastično o strastnih igračih);* † sententia, *imajući mnogo ili veliku večinu glasova, večinom glasova prihvaćen. 2) o mjestih, prostorijah itd., često (puno, mnogo) polažen, pun, prenapunjen, dubkom pun, pučan, pun naroda (stanovnikā), imajući mnogo pučanstva, jako napučen, obilat, bogat, živahan* (*opp.* infrequens, desertus), theatrum; municipium; castellum; loca f. aedificiis, *puna;* utra pars vicis frequentior esset, *ima više;* locus custodiis, *puno str.;* † nemus pavonum multitudine f., *napunjen . .; jedn. Tac. ann.* 4, 65, mons talis silvae frequens, *obilujući. 3) o stvarih, što često, više puta biva, čest, više-kratan, često upotriebljen, -rabljen, uživan, -nalazeći se, opetovan, sasvim običan, navadan, svakdanji,* f. pocula, *obilate;* frequentes honores delati sunt, *mnoge, često;* frequentior familiaritas.

frĕquentātio, ōnis, *f.* [frequento] *čestaporaba, -upotreba, gomilanje, opetovanje, grtanje, nagrt,* argumentorum.

frĕquenter, *adv. s * † comp. i sup.* [frequens] *često 1) često, mnogo-, više-, puno puta, opetovano, malne sveudilj,* ventitare. *2) u velikom broju, puno, mnogobrojno,* Romam f. migratum est.

frĕquentia, ae, *f.* [frequens] *čestoća, punoća, nazočnost (prisutnost) u velikom broju, velik broj, množ, množina, sila (svieta), mnogobrojan ili podpun skup ili skupština (osb. o starješinstvu),* quotidiana amicorum assiduitas et f.; vestrum; f. ac multitudo; maximâ vulgi frequentiâ, *nalogu navala;* basilicam habeo, non villam, frequentiâ Formianorum; frequentia epistolarum, sepulcrorum; Thucydides ita creber est rerum frequentiâ, ut, *obiluje množju.*

frequento, 1. [frequens] *1) u velikom broju ili hrpimice ili često, obično, navadno, marljivo, više puta polaziti, -pohoditi, -posjetiti koga, koje mjesto ili koju svečanost, jatomice vrvjeti, -grnuti ka komu, često dolaziti kamo, -biti kod koga, -sastajati se s kim,* Marium; † ne coetu salutantium frequentaretur; † juventutis concursu frequentari, *slavljen biti;* domum alcjs; ludos, dies ferias, *hrpimice polaziti, slaviti, svetkovati, svečano obsluživati, -obdržavati,* triumphum; * sacra; † dies sollemnes; *(Plaut.)* f. alqm, *često vidjati kod sebe;* † quorundam illustres exsequias usque ad rogum, *ići sa sprovodom ća do lomače (groba) komu; takodjer mjesto učiniti živahnim, -pučnim, punim naroda, napuniti (svietom, ljudstvom), napučiti, jako naseliti,* urbes; solitudinem Italiae; ea loca pecore atque cultoribus frequentabantur, *bijahu puna; pren.* est quasi luminibus frequentanda oratio sententiarum atque verborum, *napuniti, oživljeti, obilno izkititi;* genus orationis sententiis frequentatum, *obilat, pun, bogat. 2) nješto često ili obično činiti, -podhvatiti se, -preduzeti, -poduzeti, -rabiti, -upotriebiti, služiti se, opetovati, sveudilj obnavljati, -ponavljati,* verbi translationem; exempla frequentata apud Graecos; * Hymenaee frequentant, *viču te viču H. 3) u veliku (podpunu) broju sakupiti, -sabrati, sazvati,* populum; hic dies scribas ad aerarium frequentavit; f. multa acervatim, *gomilati.*

frĕtensis, e, *adj.* [fretum] *tičući se-, spadajući na morsku užinu (ždrielo, prodor),* mare, *morska užina kraj Sicilije (Messinska), jedn. Cic. Att.* 10, 7, 1.

frĕtum, i, *n.* [*abl. i* fretu *od oblika* **fretus**; *možda od* ῥέω] *1) morska užina, -ždrielo, -tjesno, -prodor, -proljev, kanao,* Siciliense, Siciliae; fretorum augustiae; tanquam in fretu; perangusto fretu; maris nostri et Oceani, Oceani, *proljev gibraltarski; često = morsko ždrielo sicilijsko (Messinsko)* (*sr.* fretensis); *takodjer* = fretum Gaditanum; *u Curt. tjesno medju gradom Tyrus i kopnom. 2)* * † *u obće more.*

1. **frĕtus,** *adj.* [*upr. partic. praet. pass. od izumrle osnove*] *upr. utvrdjen, poduprt; tp. (po)uzdajući se u . ., oslanjajući se na . ., i u zlu smislu, ohol, nadut s česa, hvastajući se, ponoseći se čim, oslanjajući se na . .,* diis; auxilio vestro; opulentiâ, ingenio; qui voce freti sunt; *s dat., Liv.*

2. **fretus,** *m. gl.* fretum.

frĭco, cui, ctum *i* cātum, 1. *trti, otrti, trljati potrljati, ribati,* senem; * genua *(o poklečke molećem), Plaut.;* * costas arbore, *trti si o drvo.*

frīgĕ-facto, 1. *učiniti što hladnim, (o)hladiti, jedn. Plaut. Poen.* 3, 5, 15.

frīgeo, xi, — 2. [frigus] *1) biti hladan, -studen, -mrzao, studjeti, kočiti se (od zime) (opp.* caleo; *sr.* algeo); totus f., *Ter.;* † vulnus frigente sanguine intumuit; * corpus frigentis, *ohladnjeloga = mrtvaca;* f. effetae in corpore vires; *posl.* sine Cerere et Libero friget Venus, *Ter. 2) tp. a) biti hladan = biti bezposlen, -neradin, -mlitav, ne raditi, zapinjati, zapeti,* cum omnia consilia frigerent; judicia f.; *(Cael. u Cic. ep.)* Curionem valde frigere (*opp.* calet); *(Ter.)* ubi friget (*sc.* sermo). *b) hladno se postupa s kim, -primljen biti (o pohvali, pljeskanju, naklonosti), ne dopadati se, ne militi se komu, ne biti komu u milosti, ne haju za koga ili što, biti bez uspjeha, ne pomoći,* tibicen ille f. ad populum; plane jam frigeo; friget patronus ille Antonius; (concio prima Pompeji) frigebat.

frīgĕro, 1. [frigus] *(riedko) hladiti, ohladiti, razhladiti, prohladiti, hladom okriepiti, Cat.*

frīgesco, — — 3. [frigeo] † *početi smrzavati se, hladnjeti, studjeti, zastudjeti, ohladnjeti, mrznuti se, ostinuti se, ohladiti se, kočiti se, zebsti,* pedes manusque; cruore siccato frigescens vulnus; *tp. hladnjeti, mrznuti se, kočiti se, mlitavjeti, slabjeti, malaksati, popuštati, prestajati, nestaje česa, zapinjati, sustajati* (*sr.* frigeo), homo, *Cael. u Cic. ep.*

frīgĭdārius, *adj.* [frigidus] *hladeći, za hladjenje, hladan, hladovan,* balinei cella, *hladiona (soba, gdje se ohladjuju, ili u hladnoj vodi kupaju) u kupalištu, Plin. ep.*

frīgĭde, *adv. s comp. i sup.* [frigidus] *hladno samo u pren. sm., mlitavo, nemarno, tromo, mlohavo, slabačko, polagano, mlako, lieno,* agere, *Cael. u Cic. fam.* 8, 10, 13.

frīgĭdĕfacto, 1. [frigide *i* facio] *hladiti, razhladjivati, ohladjivati, jedn. Plaut. Rud.* 5, 2, 39.

frīgĭdŭlus, *adj.* [*dem. od* frigidus] *(riedko) upr. hladjahan, tp. nješto hladan, -ukočen, slabahan, nješto mlitav, Virg. i Cat.*

frīgĭdus, *adj. s comp. i sup.* [frigeo] *1) hladan, hladovit, studen, mrazovit, mrzao* (*sr.* algidus), flumen frigidius; locis frigidissimis *(abl. abs.), premda je kraj veoma mrzao;* * sanguis; * imber; * rura; Praeneste *(jer visoko leži);* * noctes *(jer samotne); posl.,* aquam frigidam suffundere = *crniti, izčešljati, Plaut.; o mrtvacih, hladan, mrzao, utrnuo, ukočen,* * Eurydice; * lumina; † frigidus artus *(po udih);* * sub Jove frigido, *pod vedrim nebom, u zimi;* † *subst.* frigida *sc.* aqua, *hladna voda, voda studenica; activ.* * *uzročeći hladnoću, zimu, mraz, grozu, strah, hladan, mrzao, studen, leden, grozan, grozovit, strašan,* sidera; Aquarius; quartana, *četvrtača (groznica ili zimnica);* mors; horror; rumor; cymba Stygia. *2) tp. a) bez vatre i života, hladan, hladnokrvan, tup, mlitav, mlak, mlačan, mlohav, trom, nemaran, slab, nehajan i sl.,* lentus in dicendo et paene f.; accusator frigidissimus; literae, *prazan;* * f. in Venerem; * apum tecta, *prazan;* frigidus *(hladnokrvan)* Aetnam insiluit; *act. hladeći, slabeći, slab* curarum fomenta *gl.* fomentum 1). *b) mrzao, hladan, slab, mlohav, mlitav, mlačan, neugodan, dosadan, nepovoljan, prostački, priprost, neslan, loš, suhoparan, netečan,* calumnia; verba; * solacia; † res; † negotia; frigidi *(mrtav, neslan)* et arcessiti joci; † leve ac frigidum sit his addere; † qui — quamlibet illud frigidum *(neslane misli)* et inane extulerunt; frigidiores, *o ljudih, nedosjetljivi, dosadni.*

frīgo, xi, ctum (*ili* xum) 3. [φρύγω] *pržiti, peći, sušiti na vatri,* frictum cicer, *Plaut. Hor.;* nuces, *Plaut.*

frīgus, ŏris, *n.* [ῥῖγος] *1) hlad, hladnoća, stud (f), studen; mraz, mrzlina, zima* (*sr.* algor, gelu; *opp.* calor), vis frigoris ac caloris; *takodjer u pl. mrazovi, hladni (studeni) dani, hladno vrieme, hladno ili mrzlo podnebje, zima; osb. a)* * *zima (doba od godišta), zimno doba, zimsko vrieme,* non aestate, non frigore *(zimi);* frigoribus, *zimi. b)* * *studen, mrzlina smrti, groza smrti, smrt,* membra solvuntur frigore. *c)* * *(ledeni) strah, groza, strava, užas,* membra Aeneae solvuntur frigore. *d)* * *mraz, studen = mrzla, studena zemlja ili mjesto,* non habitabile. *2) tp. a) hladnoća = mlitavost, mlohavost, mlakavost, mlačnost, tromost, bezposlenost, neradinost, nemar(nost), nehajstvo i sl., Cael. u Cic. ep., Ov. b)* † *hladnoća = hladan doček, -primanje, mlakoća,* * *negodovanje, neprijazan, nemilost.*

frĭgūtio, — — 4. *upr. cvrkutati, cvrčati, ciktati, žuberiti; odt. nerazgovietno govoriti, ciktati, mucati, tepati, brbotati, brboriti, mumljati, mrmljati, Plaut.*

Frīsii, ōrum, *m. pleme sjeverno-germansko medju riekama Emžom (Ems) i Rhenom, Friesi, Frizani, Tac.*

frīvŏlus, *adj.* [*upr. krk, kršak od* frio 1., *raztrti, drobiti, ili hladan od* frigibulus = frigidus] † *loš, nevaljao, bez ciene, bezcjen, slab, hrdjav, zao, neslan, malo važan, kukavan, suhoparan, netečan, bljutav, mlakav, bedast, lud, budalast,* nescio, quid frivoli, *sitnica, trica;* leviter frivolo auspicio mente recreata; *(Phaedr.)* vanus animus aura captus frivola; frivolo amentique similis; quod est in primis f. ac scaenicum.

* † **frondātor,** ōris, *m.* [frons] *listoberač, odkidatelj lišća, podstrizač.*

frondeo, — — 2. [frons] *(ponajv. pjesn.) biti listnat, -brstnat, -kitnjast, -zelen, zeleniti se, listati,* * silvae; * nemus nigra ilice.

* **frondesco,** — — 3. [frondeo] *izlistati, prolistati, listati, listom listati, pozelenjeti, zelenjeti, početi listati, -zeleniti se, -tjerati,* hasta; virga metallo.

* **frondeus,** *adj.* [frons] *od lišća, -hvojā, listnat, kitan, kitnjast, šumnat, hvojnat, zelen, lišćem pokriven,* nemus; casa, *lišćem pokrivena;* tecta, *šumnati krovovi = kitno drveće.*

frondōsus, *adj.* [frons] *(ponajv. pjesn.) pun lišća, -bršća, -hvojā, -lastara, kiteći se lišćem, listnat, kitan, brstnat, šum-*

*

nat, zelen, rami, *hvojke, šušnjate grane, Liv.*; * vitis; * Ida; † montes; * aestas.

1. **frons**, dis, *f. lišće, listovje s granom i bez grane, hvojka, brst, brstina, listnata-, brstnata ili kitna grana, -hvoja*, via interclusa frondibus et virgultis; * nudi sine fronde campi; * acidae; * strictae; * agrestes; * frondibus *(kitnjasto drveće)* laeti colles; * *vienac od hvoje ili brstinja (brstnatih grana)*; * funerea, *vienac od ćeprisa.*

2. **frons**, tis, *f. 1) čelo*, contrahere frontem, *(na)mrskati čelo, namrštiti se, mrgoditi se*; † remittere, *(Ter.)* exporrigere, * explicare, *razvedriti lice*; ferire, percutere frontem, *pljesnuti (tući, udariti) se rukom po čelu, kano znak ljutnje*; f. cervi; * taurina. *Osb. čelo kano izraz ili zrcalo čuvstvâ i mislî, lice, obraz, pogled*, fronte occultare sententiam; f. est animi janua; fronte atque vultu simulatio facillime sustinetur; verissimâ f. *(najiskrenijim licem)* alqd dicere; haec fero fronte et vultu bellissime *(s vedrim čelom i licem)*; tabella frontes aperit *(s vedrim licem daje glasovati)*, mentes tegit; f. pristina, *staro poštenje = ozbiljnost*; * doctae frontes; * sollicita f.; * f. proterva, *drzovitost, bezobraznost*; f. urbana, *gradska (u gradjanâ obična) prodrzljivost ili bezobraznost*; * fronte spem serenat, *pokazuje nadu vedrim licem. 2) prednja strana, čelo, pročelje, lice (opp.* tergum, latus), aedium; castrorum; exercitus; * navium; * januae; * scaenae; collis in frontem *(sprieda)* fastigatus; unâ f. contra hostem castra muniunt; aequa, recta fronte, *u ravnoj, upravnoj bojnoj vrsti*; † *(o nasipu)* in adversum ventum non latere, sed recta fronte *(upravo)* direxit; aequare frontem; dextra fronte, *na desnom krilu, Tac.*; a, in fronte, *sprieda (opp.* a tergo *i* a latere). *Odt. a)* * *okrajak ili krajac od knjige u smotak ili svitak smotane, obrez. b)* * *kod mjerenja njivâ, šir, širina*, mille pedes in fronte. *c) (vanjsko) lice u čovjeka, -oblik, povrha, spoljašna strana u koje stvari u obće, vid, izlika, prilika, pogled, u opreci s unutarnjom vriednosti*, in fronte ostentatio sit, intus veritas occultetur; homines fronte magis et oratione quam ipso beneficio reque capiuntur; fronte *(prividno)* an mente; † deorum in frontem, *kao što se vidi*; *(Phaedr.)* decipit frons *(vid, pogled)* prima multos.

frontālia, ium, *n.* [frons] *ures na čelu u konjâ.*

fronto, ōnis, *adj.* [frons] *široka čela, čelat, čelân*, ecquos (deos) silos, flaccos, frontones capitones? *jedn. u Cic. n. d.* 1, 29, 80.

fructuārius, *adj.* [fructus] *rodan, plodan, plodonosan*, ager, *od koje se svake godine nješto užitnine (za uživanje nješto) plaća.*

fructuōsus, *adj.* [fructus] *pun plodova, -priroda, -uroda, -dobitka, -probitka, plodan, plodovit, plodonosan, rodan, rodovit, probitačan, uharan, obilat, koristan, hasnovit (sr.* ferax, fertilis, frugifer), ager quamvis fertilis *(od naravi)* sine cultura fructuosus esse *(u istinu plodom uroditi)* non potest; praedium; arationes; locus fructuosissimus; omnes hae virtutes non tam ipsis qui eas in se habent quam generi hominum fructuosae putantur; tota philosophia frugifera et fr.; fructuosum est *s inf.*

fructus, ūs, *m.* [fruor] *1) abstr. uživanje, užitak*, meus f. est prior, *ja imam prvi pravo na užitak, Plaut.*, ad animi mei fructum, *na moj duševni užitak*; capere fr. *(nasladu)* oculis ex ejus casu, *pariti-, nasladjivati oči nesrećom. 2) concr. užitak = plod, rod, urod, prirod, ljetina, plodine poljske ili poljodjelske, žito (u obće i gledeć na posjednika ili zakupnika kano dohodak od svojega ili pod zakup uzetoga zemljišta i dr., sr.* fruges, frumentum), frugum reliquorumque fructuum perceptio; demetere, percipere fructus; fructus ex arboribus, *voće*; agrorum, praediorum, metallorum, *dohodci*; omnibus fructibus amissis domi nihil erat, quo famem tolerarent; fructus pecuniae, *prihod, dobít, kamate*; alcui fructum ferre, *o provincijah*, fructum edere ex se, *o životinjah, koristiti, prinositi korist*; fructui magno esse alcui, *veoma koristiti*; in fructu habere, *za koristno držati. Odt. korist, hasna, fajda, uhar, probitak, dobitak, užitak, plata, plaća, nagrada, uspjeh, učinak, plod, urod*, fructum (et utilitatem) capere, percipere, ferre ex alqa re, *uhvatiti ili vaditi korist, dobitak od čega, koristiti se čim*, alcjs rei, *za što, dobiti u čem plaću za što*; ex accusatione diligentiae fructum ceperat, *u osvadi (tužbi) bješe našao nagradu za . ., osvadom se bješe nagradio ili naplatio za . .*; meus labor ex vestro judicio fructum est amplissimum consecutus *sc.* sui, *nagradjen je vašim . . .*; cui fructum pietatis suae neque ex me neque a populo R. ferre licuit; ex quibus sperant se maximum fructum *(sc.* diligendi) esse capturos; fructus vitae superioris, divitiarum, ingenii, verae virtutis, voluptatum; * fructus decerpere ex alqa re.

frūgālis, *adj.* [frux] *nu samo u comp. (predcl.) i sup. dobro uredjen, uredan, umjeren, čestit, vrl, dobar, vriedan, pošten, vrstan, pristao, štedan, štedljiv.*

frūgālĭtas, ātis, *f.* [frugālis] *urednost, umjerenost, štedljivost, vrlina, vriednost, čestitost, vrstnoća, poštenost, vrloća, kano glavni uvjet valjanosti u praktičnom životu (opp.* nequitia), *u višem smislu, razboritost, pametnost, trieznost* (σωφροσύνη), omnis abstinentia, omnis innocentia — reliquas etiam virtutes frugalitas continet; ejus (frugalitatis) videtur esse proprium, motus animi appetentes regere et sedare semperque libidini adversantem moderatam in omni re servare constantiam; f., id est, modestia et temperantia.

frūgālĭter, *adv.* [frugalis] *uredno, umjereno, štedno, štedljivo, triezno, vriedno, vrlo, čestito, pošteno, dobro, vrstno, valjano, pametno, razborito.*

fruges, frugi *gl.* frux.

frūgĭfer, fĕra, fĕrum, [fruges-fero] *plodonosan, plodan, plodovit, rodan, rodovit, obilat (sr.* fructuosus), ager; * messes; * arva; * arbores; * numen, *o Cereri*; *tp.* philosophia; hoc illud est praecipue in cognitione rerum salubre ac f. *s acc. c. inf.*

frūgĭlĕgus, *adj.* [fruges-lego] *žito-, zrnje sabirući, -kupeći*, formicae, *jedn. Ov. met.* 7, 624.

frūmentārius, *adj.* [frumentum] *1) žitni, živežni, tičući se žita, -živeža, -hrane, -zaire, obilat žitom, od žita, u žitu, o žitu*, res, *živež, hrana, zaira, živežarstvo*; largitio; lex; loca, provinciae, *žitne, obilate žitom*; navis, *ladja žitarica*; *subst.* **-rius**, i, *m. žitar*, † frumentarii, *kano milit. t. t. živežar, nabavljač ili dobavnik živeža (zaire)*; *(kasno) tajni špijun, uhoda.*

frūmentātio, ōnis, *f.* [frumentor] *1) vojni t. t. nabavljanje hrane, -živeža, -zaire, -piće, -krme, krmovanje*; frumentationes, *odjeli vojnikâ poslani po živež, -krmu. 2)* † *dioba-, razdjela, razdioba žita, -živeža, -hrane.*

frūmentātor, ōris, *m.* [frumentor] *kúpac žita; kano vojni t. t. nabavljač-, dobavnik hrane, -živeža, -piće, -krme, živežar, krmar.*

frūmentor, 1. [frumentum] *vojni t. t. nabavljati (hodati po) živež, -hranu, -zairu, -piće, -krmu, krmovati.*

frūmentum, i, *n.* [*nam.* frugimentum *od* fruor] *žito (u užem smislu, koje se iz klasja dobiva; sr.* fruges, fructus, legumen, seges), f. peregrinum; frumenti magnus numerus; triginta dierum f. militi datum; *pl. osobito žito ili žita na polju*, frumenta serere; frumenta ex agris convehere; frumenta in agris matura non erant; * *žitno zrnje*; frumentum decumanum, *žitni desétak, desetina od žita, što se plaća od uživanja državnih njiva* (ager publicus; *sr.* decimanus), f. in cellam, *za kuću (hambar) zemaljskoga glavara i cohorte* (cohors) *mu*; f. emptum, imperatum, *za potrebu republike da se uzmogne porazdieliti žito medju ljudstvo u Rimu, Cic. div. in Caec.* 10, 30. *i Tac. Germ.* 23.

frūniscor, nitus sum, *dep.* 3. [fruor] *(riedko) uživati, Plaut.*

fruor, * † fruĭtus *ili* † fructus sum *(oboje riedko) dep.* 3. *1) uživati, nasladjivati se, nalaziti u čem slast ili zadovoljnost, godi što god komu (sr.* utor), gaudio, *Ter.*; voluptate, vitâ, civitate, pace; uti suis bonis et frui; commoda, quibus utimur, lucemque, qua fruimur; amicitiae recordatione, *s veseljem se sjećati*; fr. officio, *od izpune dužnosti vaditi ili imati korist*; fr. animâ; *absl.*; *(Just.)* voto; * votis *(= steći što si tko želio)*; * alqâ aureâ, *o ljubavnoj slasti*; in qua (Gallia) frueris ipse te, cum etc.; numerus (verborum) liberiore quadam fruitur licentia; *(predcl.)* fr. ingenium, *nu classički u partic. fut. pass.*, ad rem fruendam oculis, *pariti-, nasladiti oči, Liv.*; nobis haec fruenda relinquere; florem aetatis fruendum praebere; *nu u svezi s* esse *rabi* gerundium *(neutr. s. partic. fut. p.), n. pr.* fruendum sapientiâ est, *i samo zarad sumjernosti izreke veli Cic. fin.* 1, 1. non paranda nobis solum sed fruenda sapientia est *(sr.* fungor, utor). *2) jurist. t. t., uživati što, imati užitak, -na uživanje*, filius certis fundis patre vivo frui solitus erat; locare agrum Campanum fruendum.

frustillātim, *adv.* [frustillum, *dem. od* frustum] *na mrvice (komadiće, kusiće), u mrvicah (komadićih), komadić po komadić*, differre, *jedn. Plaut. Curc.* 4, 4, 20.

frustrâ, *adv.* [*od* frausus (fraudo) *nam.* frusterâ] *upr. prievarom 1) u prievari, -bludnji, -varu, varajuć se, prevaren, krivo*, f. esse, *varati se, prevaren biti*; ut illi f. sint, *Plaut. Sall.*; f. ductare *(Plaut.)*, habere *(Tac.)* alqm, *votati koga, zaludjivati, titrati se s kim. 2) zaludu, u zalud, na zalud, zahman, zahmanice, badava, na prazno, bez uspjeha, -koristi, -hasne (subject., s obzirom na osobu, koju je nada izdala; sr.* nequidquam); f. laboratum est; f. auxilium implorare; *(Sall.)* frustra esse, *biti zaludnji, ne poći (izaći) za rukom*; † sed id frustra; † nec frustra; * frustra; nam etc.; f. habere, *zanemariti, puštati u nemar, ne hajati, Tac. 3) badava, u zalud, bez uzroka, bez razloga, bez potrebe, bez svrhe, u tutanj, utomah*, tempus conterere, alqd facere.

frustrātio, ōnis, *f.* [frustro] *obmanjivanje, varanje, obmana, prievara (u vjeri, očekivanju, -nadi), zaludjivanje, titranje, votanje, zatezanje, razbiće, osujećenje (nade, -osnove, -namjere), promašivanje, promašenje*, optumas f. dare in comoediis, *majstorski (izvrstno) prikazivati na pozorištu prevarenika, Plaut.*; Gallorum; legis tollendae; tantae rei; variae frustrationes, *Just.*

frustratus, us, *m.* [frustro] *obmana, prievara*, frustratui habere, *zaludjivati, titrati se, vući za nos, votati, Plaut. Men.* 4, 3, 21.

frustro, 1. *i* **frustror**, *dep.* 1. [frustra] *(u očekivanju-, nadi-, vjeri) varati, -prevariti, obmanjivati, vući za nos, votati, zavlačivati, zatezati (sr.* fallo), *1) act.* ego me, *Plaut.*; vos; frustrantur spe, *izdaje ih nada*; pauci in pluribus minus frustrati, *promaši(va)ti*; *(Just.)* variis dilationibus frustratus; *(Aurel. Vict.)* Hannibal a Fabio frustratus. *2) dep.*, alqm, *Ter.*; se, *Ter. Hor.*; cum alios tum etiam se ipsum; alqm spe auxilii; Jugurtham spes, *izdati, prevariti*; † exspectationem alcjs; * inceptus clamor frustratur hiantes, *izdati, zapeti-, umirati (u grlu)*; *absl.*, vide ne frustretur; *(Tac.)* frustratus est; *tp. osujetiti, učiniti zaludnjim, -napraznim, -ništetnim, razbiti, razvrći*, † improbas spes hominum; † rami ictus; † damnationem; * parentum gaudia falsis lacrimulis; * conatus.

frustŭlentus, *adj.* [frustum] *pun lokmicâ, kusićâ, -komadićâ (mesa)*, aqua, *jedn. Plaut. Curc.* 2, 3, 34.

frustum, i, *n.* [fruor] *1) komad, kus, parče, mrva, zalogaj*, frusta esculenta; *(Hor.)* semesa lardi; *(Virg.)* in frusta secare; * meri, *nješto. 2) pren., (Plaut.) šaljivo*, frustum pueri, *momče, dečko!*

frŭtex, ĭcis, *m. [sr.* βρύω, *bujati, nicati] 1) grm, čbun, šikara, šibljak, bokor, bus, ševar, Ov. Phaedr.; u pl. grmlje, grmenje, šikarje, šib;* † *doljna čest debla ili stabla, pridanak, oddanak, panj, deblo. 2) tp. kano psovka, klada, bukva, dedak, glupak, zvekan, teleban, tikvelj, tetak itd. Plaut.*

frŭtĭcētum, i, *n.* [frutex] *(pjesn. i kasno) grmlje, grmenje, šikarje, šušnjar, šîb, čbun, ogumak.*

frŭtĭcor, *dep.* 1. [frutex] *(riedko) bùsati se, razbokoriti se, granati, tjerati, klicati, nicati, zeleniti se, rasti, izbijati, puštati.*

*** frūtĭcōsus,** *adj.* [frutex] *pun mladica, -šikarja, -grmlja, busat, bukovit, grmit, grmovit, šušnjav.*

frux *(nu neobično)*, frūgis, *f.* [fruor] *1) plod, rod (upr. kano proizvod zemlje; sr.* fructus, frumentum), *plod zemlje, poljski plod ili plodina, žito, sočivo,* * sterilis sine fruge, sine arbore tellus; non omnem frugem neque arborem in agro reperire; ubertas frugum et fructuum; ager frugum fertilis; vacuus frugum; * medicatae fruges, *čarobno bilje, vilenice, bahornice;* * quibus jugera fruges et Cererem ferunt; * salsae f., *slano brašno;* * *urod drveća, voće, žir,* quercus et ilex multa fruge pecus juvet. *2) tp. plod, plodovi, uspjeh, korist, hasna, vriednost, ciena,* fruges industriae; bonam frugem libertatis ferre; * expertia frugis, *bez ciene, -vriednosti, što ništa ne valja; osb. moralna vrlina, valjalost, vrstnoća, kriepost, poštenje, poprava, poboljšanje,* ad bonam frugem se recipere, *popraviti se, poboljšati se, dozvati se, opametiti se; odt. dat.* frugi *(na korist), adj. = (kod kašnjih)* frugalis χρήσιμος, χρηστός, *gospodaran, štedan, štedljiv, umjeren, prost, odt. vriedan, vrl, dobar, čestit, podoban, pošten, uredan, valjao, vrstan, u višem sm., razborit, pametan, triezan (sr.* frugalitas), parcius hic vivit frugi dicatur, *Hor.;* † cena, *prost, brčni;* † atrium; homo, servus frugi *(opp.* nequam); Antonius frugi factus est; permodestus et bonae frugi; * sum bonus et fr.; * sic tibi Penelope fr. est; * (populus) fr. castusque verecundusque coibat; vita fr. *Cic. fil. u Cic. ep.; odv.* Frugi *kano pridjevak, gl.* Calpurnius.

fu, *interj., pi, fi, Plaut.*

fuam, fuas, etc. *gl.* sum.

fūcātus, *adj.* [*partic. od* fuco] *omašten, bojadisan, obojen, šaren, (na)ličen, nabieljen, narumenjen; odt. tp. urešen, narešen, nakićen, nagizdan, nakrašen, načinjen, kriv, neprav, lažan, lažljiv, izopačen, licemjeran, neistinit, neiskren,* nitor *(opp.* naturalis); candor et rubor; signa probitatis non f. forensi specie.

Fūcĭnus lacus, *najveće jezero u južnoj Italiji, u zemlji Marsovskoj* (Marsōrum), *s. Lago di Celano.*

fūco, 1. [fucus] *mastiti, bojadisati, farbati, na pose ukrašivanja radi bojadisati, (na)ličiti, (na)bieliti, (na)rumeniti,* * vellera hyali colore; † tabulas colore; † vestes; † color stercore fucatus crocodili, *ličilo od krokodiljaka, -balege krokodilje;* * fucandi cura coloris.

fūcōsus, *adj.* [fucus] *upr. naličen, narumenjen, nabieljen, tp. nagizdan, ukrašen, na-, urešen, na-, izkićen, načinjen, izopačen, neprav, neistinit, lažan, kriv, licumjeran, neiskren,* merx; amicitia.

1. fūcus, i, *m.* [φῦκος] *1) haluga, njeki lišaj u moru uz klisure rastući, orselja, za crvenjenje ili rumenjenje, s toga u obće,* * *grimiz, bagar;* * *crvenkasta voskovina* (= propolis); * *rumenilo, rumeno ličilo; tp. ličilo = lažljiv (načinjen) nakit, -ures, -gizda, -sjaj, -ukras, licemjerstvo, prietvara, himba, himbenost, ob(h)inja, lažnost, lažljivost,* color venustatis non fuco illitus sed sanguine diffusus *(u prilici o govoru);* sine fuco ac fallaciis, *neznajuć nikakve obinje, -licemjerja, -himbe;* fucum facere *(Q. Cic.)*, alcui *(Ter.)*, *varati, prevariti, omesti;* * mercem fucis gestare.

2. fūcus, i, *m. trut, truta, trutina, truntaš, trutanj (u pčelâ), Virg.*

fue *gl.* fu.

Fūfĭus, *ime plemena rimskoga; a)* Quintus F. Calenus, *pučki tribun, legat Caesarov u Galliji i Hispaniji, (Hor.) ime njekoga predstavljača.*

fŭga, ae, *f.* [φυγή] *1) bieg, bježan (f.), bježanje, bjeganje,* praeceps, *bez obzira, plah;* Italiae, *koji se je u Italiji dogodio;* fugâ ejus, *izza njegova biega; (Just.)* equi; † Pharsalici proelii; esse in fuga, *biti na biegu ili bjegué;* fugam parare, comparare; fugam petere, capere, *udariti u bieg, okrenuti ledja, dati pleći, bjegnuti, nagnuti bježati,* facere *(što znači i: utjerati u bieg, razbiti, raztjerati; sr.* facio); hostes in fugam convertere, dare, conjicere, *(Liv.)* vertere, *(Just.)* agere, impellere, *utjerati u bieg, razbiti, raztjerati;* in fugam se dare, conferre, conjicere, fugae se mandare, dare, commendare, *udariti u bieg, okrenuti ledja;* * fugam dare, *bježati, ili dati izpust, -pobjeći, -uteći;* sistere fugam, *obustaviti, gl.* sisto. 1) b); * immittere f., *želja biega ili uteći;* fugâ salutem petere, *u biegu spasenja tražiti, biegom se spasiti, uteći,* sibi, *za se,* fugâ Tibur petunt; salutem fugâ sperare, ex fuga *(iz bježan, na biegu)* in templum Minervae se conjicere; fugâ *(bjegué)* se recipere ad alqm; ex fuga *(izza biega, na biegu) oddahnuti, odmoriti se;* claudere fugam, *sredstvo-, prilika da čovjek uteče, -pobjegne;* fugam explicare; * reperire, * † quaerere; fuga passim fieri coepta est; * celeres fugae; * servorum, *pobjeg, utečenje. Napose bieg, bježanstvo iz domovine, izgon, progon, prognanstvo, zatočenje,* exsilium et f.; fugas, *Tac. 2) tp. a) izbjegavanje, uklanjanje, uklon, bježanje od kakova zla, zazor, strah, mržnja, čuvanje,* laborum et dolorum; bellandi; literae vastioris; * leti; * paupertatis; * culpae. *b)* * *bieg = lećenje, letnja, trk, trčanje, brzo prolaženje, -vožnja, -tiek, -plovitba, -put, bjeguénost, brzina,* expectet facilem fugam *(plovitbu, vožnju)* ventosque ferentes; fuga temporum; fugam dare, *dati brzu vožnju, ili pobjeći;* quaere fugam morbi, *gledi da bolesti nestane.*

fŭgācius, *adv. u comp.* [fugax] *bježnije, s većim biegom, na bieg sklonije, s većom sklonostju na bieg, strašljivije,* bellum gerere, *jedn. Liv.* 28, 8, 3.

fŭgax, ācis, *adj. s comp. i sup.* [fugio] *1) bježan, lako, često i brzo bježeć, -bjegué, -leteć, brz, hitar, lahak, plah,* fugacissimus dux, hostis; * caprea; * *s gen.* ambitionis, *izbjegavajuć, uklanjajuć se, bježeć od .., kloneć se;* * Pholoë, *plaha, štrkava, nehoteća čuti za prosce;* * lympha, *tekuć;* * vir, *bježeć;* * fugacior aura, *brz;* * atra cura sequitur fugacem. *2) tp. bježan = brzo prolazeć, -bježeć, -bjegué, leteć, nestalan, prolazljiv, minljiv, malovječan, kratkotrajan, kratak,* haec omnia brevia, fugacia, caduca; * anni; † blanditiae, *časovit.*

fŭgiens, tis, *adj.* [fugio] *bježeć, izbjegavajuć, kloneć se, bojeć se, mrzeć, neljubeć, neprijatelj, s gen.* laboris, *neradin.*

fŭgio, fūgi, fŭgĭtum, fŭgĕre [φεύγω] *I) intrans. bježati, bjegati, 1) u užem smislu, bježati, pobjeći, pobjegavati, uteći, utižati, odbjeći, ubjeći, uskočiti, umaći,* senex exit foras; ego fugio, *Ter.;* intro, *potrčati unutra, Ter.;* hinc, *Virg.;* e conspectu ilico, *Ter.;* cervam videre fugere, sectari canes, *Ter.;* longe, *Hor.;* * tenuis fugit, ceu fumus, in auras; omne animal appetit quaedam et fugit a quibusdam; *absol.;* * fugienti obsistite; *posl. gl.* casa; *napose u ratu o vojnicih, bježati, bjegnuti, nagnuti bježati, udariti u bieg, okrenuti ledja, uteći, uskočiti, izadrieti, nadrieti u potok, uzeti utrenik, zagrebsti, odpiriti,* ex proelio; ex ipsa caede; ex provincia; Meloduno; sine ducibus per ignota itinera; in provinciam; in omnes partes, *razbjeći se;* fugientes persequi; † priore proelio eum fugisse; *o bjeguncih, uskocih, bježati, pobjeći, uteći, uskočiti,* a Troja; ex oppido; cum magna pecunia; nave ad salutem; *o prognanicih, kakono* φεύγω, ex patria; *ob utećlih robovih, (Hor.)* nec furtum feci, nec fugi. *2) u širem smislu, o brzom odlazku, bježati, bjegati, letjeti, brzo ići, trčati, hrliti, teći, odhitjeti, odhrliti, odbjeći, odtrčati, odletjeti, brzo odlaziti, odvezti se i dr., riedko u prosi,* Camilla super amnem; fugiunt nubes; * hasta fugit; currus fugiens, *o sunčanih kolih;* fugientia flumina; fugiens pinus *(ladja, brod)*, rivus; fugiente penna; fuge, quo descendere gestis *(o knjizi);* causa morbi venis, *pobjeći iz, ostaviti;* fugientia captat; *o mjestih, priedjelih =* recedere, * *uzmicati, udaljivati se, minuti, gubiti se izpred očiju,* portus fugiens ad litora; Italia fugiens; *napose u jurist. izrazu,* si telum manu fugit, *da se nenavaličnost (nehotimičnost) hitca,* imprudentia teli emissi, *kakono Cic. de or.* 3, 39, 158 *sam veli, dobro označi; tp. i praegn. bježati, pobjeći = (brzo) proći, minuti, prolaziti, letjeti, izčeznuti, izčezavati, nestajati, ginuti, gubiti se;* vinum fugiens, *sa starosti trpkoću gubeće (ili pokvareno, izhlapjelo?)*, memoria f. in annalibus digerendis; * ocelli, *umiruće;* * vires cum sanguine; e corpore setae, *opadati s c. g.;* * tempus; * invida aetas; * annus; * hora; † dies fugiens, *na izmaku;* * mensis fugiens, *izmak ili svršetak mjeseca. II) trans. 1) bježati od (izpred) koga ili česa, odtrčati od, izbjegavati, uklanjati se, kloniti se, čuvati se, ukloniti se, iz-, umaći se, uteći,* cerva fugiens lupum; * lupus me f. inermem; * vox alqm, *izdati, nestati;* * velut qui currebat fugiens hostem; * *o polit. bjeguncih, uskocih,* Salamina patremque; patriam; *s toga* * patriae quis exsul se quoque fugit *(i sam sebi, strastim, požudam svojim uteče)?* concilia conventusque hominum, conspectum alcjs; * vesanum poëtam; *pren.* laborem; culpam; mala; recordationes; vituperationem alcjs rei; mortem; ignominiam et dedecus; semper fugienda est injuria; * pauperiem; * opprobria culpae; * vitia; * magna; † * fugienda; *gl. i* fugiens. *Odt. ne hotjeti, zabaciti, odbiti, odvrći, zanećati, prezirati, ne primiti,* alqm judicem; procurationem rei publicae; judicium senatus; * saeva Proserpina nullum caput fugit, *minuti = nitko ne uteče smrti, poštediti; propustiti, čuvati se, bojati se, s inf.*, neque illud fugerim dicere; *češće u pjesnikâ, osb. u imper. =* noli, fuge quaerere, *ne moj pitati. 2) izbjeći, uteći, ubjeći, izmaći se, umaći,* * Acheronta; * manus avidas heredis; * insidiatorem; * judicium illud. *Često tp. = nevidjen biti, nepoznat-, nespažen-, neopažen-, nenapomenut i dr. biti ili ostati, ne spazi tko česa, nemisli, zaboravlja, zaboravi tko što,* nulla res f. scientiam ejus, *ne ostaje njemu nepoznata;* res f. aciem oculorum, aciem, *neopažena ostaje;* haec ratio senatum; fugit eos et praetervolat numerus; *često impers.*, illud alterum quam sit difficile, te non fugit, *dobro znaš;* non fugisset hoc homines Graecos, *bili bi opazili;* cui rei fugerat me rescribere, *zaboravio sam bio;* de Dionysio fugit me ad te antea scribere.

fŭgĭtīvus, *adj.* [fugio] *bježan, utekão, pobjegao, bjegué, pobjegljiv,* servus, f. a dominis, a legibus; *(Com.)* argentum hoc f., *što ga je tako težko imati, nestalno; osb. subst.* fugitivus, i, *m. pobjegli rob, uskok, pobjeg, odbjeg, bjegunac; kadšto psovka za robove; o vojnicih, uskok, odbjeg; s gen. Hor.*

fŭgĭtans, tis, *adj.* [*partic. od* fugito] *bježeć od česa, izbjegavajuć, čuvajuć se, uklanjajuć se, bojeć se,* litium, *jedn. Ter. Phorm.* 4, 3, 18.

fŭgĭto, 1. [*intens. od* fugio] *1) intrans., bježati, bjegati (naglo, brzo), Ter. 2) trans. bježati od česa, izbjegavati, kloniti se, uklanjati se, čuvati se, bojati se, ustručavati se, ne hotjeti,* alqm, *Ter.;* alqd; *s inf., Ter.*

fŭgĭtor, ōris, *m.* [fugio] *pobjeg, uskok, bjegac, odbjeg, bježan (m.), jedn. Plaut. Trin.* 3, 2, 97.

fŭgo, 1. [fuga] *činiti da tko bježi, utjerati u bjeg, raztjerati, razbiti, razpršiti, protjerati, prognati, iztjerati, izagnati, odagnati, odtjerati, razpuditi, udaljiti, ukloniti,* alqm; * Phoebus f. astra; * flammas a classe; * maculas ore; * tenebras Latio; Musa mea me f., *prognala me je iz domovine;* * hoc f. audacem poëtam, *zastrašuje, odvraća.*

fulcīmen, ĭnis, *n.* [fulcio] *podpor, podupirač, poduporanj, stubao, stubok, stup, jedn. Ov. fast.* 6, 269.

fulcio, fulsi, fultum, 4. *1) poduprieti, podupirati (pilovi, podupornjem itd.)*, porticum; vitis nisi fulta est, fertur ad terram, *koliti, nakoliti;* caput Pallantis fultum; * coelum vertice *= nositi;* * pravis male fultus talis; * latus molli fultus hyacintho; * postes, *utvrditi, zaprieti;* januam serâ, *zatvoriti, zamandaliti, prevući prievornicu;* * pedibus pruinas, *ugaziti, utvrditi, sabiti. 2) tp. poduprati, podpomagati, podpomoći, uzdržati, održati u moći, ne puštati da tko ili što pade,* amicum labantem; rem publicam; imperium; urbem societatibus; alqm literis, *učvrstiti, ukriepiti u mišljenju;* nullis recentibus subsidiis fulta prima acies fuit; * serie genus *(obi-*

telj) = imati potomakâ ili odvjetakâ; * aerumnis cor fulta, jadî u srdcu pritisnuta.

fulcrum, i, n. [fulcio] 1) * podpor-, noga od postelje ili krèveta; * † noga od sofe, -divana, -blazinjaka (na kojem bi se ležeć blagovalo). 2) * meton., krevet, postelja; blazinjak, sofa (na kojoj bi se objedovalo).

fulgeo, lsi, — 2. [* fulgo, — — 3.] 1) bljeskati, munje sievaju, sijati, si fulserit, ako munja zasieva, sievne, si tonuerit; Jove ili coelo fulgente, kad munje sievaju = svjetlica meće ili sieva; tp., o Periklu kano silnom govorniku, fulgere, tonare, sievati i grmjeti. 2) sievati, blistati (se), bliskati se, sjati (se), sinuti, blieštiti, lieskati, svietliti se, cakliti se, laštiti se, kresiti se, žariti se (o svem, od česa god oči bliešte; sr. splendeo, niteo), tecta ebore et auro fulgentia; qui fulgent purpurâ; * luna fulgebat, svietliti; * hederâ; * fulgentes Cycladas et Paphon (radi mramora); paribus in armis; * fulgentes aere catervas; * fulgentia signis castra; * huic totum insignibus armis agmen et aurato f. Apolline puppis; * Capitolium fulgens; * oculi fulgentes, kreseće, † exercitus armis; † fulgentes armis; virisque campi; tp. sjati, svietliti se, odlikovati se, izkazati se, pokazivati se, indoles virtutis jam in adolescentulo; * virtus fulgens honoribus; * fulgens (sjajan, odličan, odlikovan) imperio Africae; † sacerdotio.

fulgor, ōris, m. [fulgeo] 1) * † = fulgur. 2) bliesak, bljeska, blišt, sjaj, sjajnost, sievanje, sievak, svjetlost, liesak, candelabri, solis; † auri; * † armorum, (Tac.) fulgores armorum; * insani; * non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem, gdjeno fulgor znači sjajan početak, kojemu nastavljenje neodgovara, a lux sjajno i srdcu godeće nastavljenje prema smjernomu, prostomu početku. 3) tp., sjaj, sjajnost, svjetlost, blišt, ugled, slava, proslava, odlika, odlikovanje, dika, dostojanstvo, dempto hoc uno fulgore nominis Romani, Liv.; * nominis, slavno ime; * urit suo fulgore; † tanti numinis; † absl.

fulgur, ŭris, n. [fulgeo] bliesak, munja koja samo sieva a ne ubija, svjetlica, dragušica, u pl. bljeskavica, sijavica, sievak, dragušice (sr. fulmen), coeli fulgura; vis fulgurum; * † = fulmen, munja, striela, grom, triesk, feriunt summos fulgura montes; * bliesak, sjaj, sjajnost, blišt, svjetlost.

fulgŭrālis, adj. [fulgur] bljeskovni, munjevni, samo libri f., o munjah i dragušicah (što znače i kako ih valja pomiriti).

fulgŭrātor, ōris, m. [fulguro] upr. 1) (kasno) blieskatelj, sievatelj, gromobitac, gromovnik. 2) bljeskovnik, munjevnik, tumačnik bljeskova, -munjâ (haruspex, koji bi po svoj prilici i ošinute munjom predmete zakapao).

fulgŭrītus, adj. [partic. od predcl. fulgurio, 4.] (riedko) munjom ošinut, -udaren, gromom ubijen, Plaut.

fulgŭro, 1. [fulgur] (riedko) sievati, blieskati se, Jove tonante, fulgurante (kad munje sievaju); † tp. o silnom besjedniku [sr. fulgeo 1)].

fŭlĭca, ae, f. (crna) liska, njeka vodena ptica (* uz to oblik: **fulix**, ĭcis, f.). (Bläßhuhn).

fūlīgo, ĭnis, čadja, sadja, gar.

fullo, ōnis, m. koji bi odjeću valjao, čistio i kredom bielio, valjač, valjar, postrigač, Plaut.

fullōnĭca, ae, f. [fullo] sc. ars, valjarija, valjarstvo, Plaut.

fullōnius, adj. [fullo] valjarski, valjbarski; fructus mihi potandus est f., šalj. moram se dati nogama gaziti, -izliemati, -izmakljati, Plaut.

fulmen, ĭnis, n. [upr. fulgimen od fulgeo] 1) munja, što puče i ošine, upali (sr. fulgur), striela, grom, triesak, tries, deflagrare ictu fulminis; inter fulmina et tonitrua; fulmine ictus, percussus, munjom ošinut, -udaren; Jovi fulmen (striela gromovnica, triesak) fabricatos esse Cyclopas in Aetna; Jovi primum donum f. aureum pondo quinquaginta fieret; * caducum; * minister fulminis (o Jovovu orlu). 2) striela, što ubije, porazi, udar(ac), velika nesreća, huda sreća, grom, triesak, poraz, čega sili nije moguće odoljeti, neodoljiva-, raztrieskajuća-, uništujuća sila, contemnere f. (udarce) fortunae; duo fulmina domum perculerunt; ecce quartae (literae) fulmen (jer bijaše u listu viestî o strašnu iznenadnu dogadjaju); * apri fulmen habent in dentibus, o klovih (zubih) vepra; fulmina verboru m; nec acumine posteriorum, nec fulmine utens superiorum; duo fulmina imperii nostri, ob obiju Scipionih u Hispaniji; fulmen dictatorium (o vlasti dictatorskoj svaki odpor uništujućoj) in se intentatum; † tot circa me jactis fulminibus quasi ambustus; * minimamque tuo de fulmine (ob oštroj kazni) partem deme; * tanti fulminis.

* **fulmĭneus**, adj. [fulmen] 1) bljeskovni, munjevni, od munje, -blieska, -trieska, ignis, siev munje, oganj trieska; ictus, grom, striela, triesak. 2) munjevit, gromovni = raztrieskajući, ubijajući poput munje, -groma, obarajući, ubojni, ubojit, ubitačan, smrtonosan, ljut, Mnestheus; rictus lupi; os (apri); ensis.

fulmĭno, 1. [fulmen] * bljeskati, sievati, sijati se, munje puštati, -bacati, sievati i grmjeti, trieskove bacati, fulminat, munje sievaju, grmi i sieva, munja puče; * † Jupiter fulminat; * tp. = bješnjeti, Caesar f. bello; ob očiju = kriesiti se, * f. illa oculis.

fultūra, ae, f. [fulcio] podpor, podporanj, podupirač, † corporis fulturis animus sustinetur, duh se uzdržava uz tielo; * tp., ukrepa, pokrepa, jačenje (tiela jelom itd.), ingens f. accedit stomacho ruenti.

Fulvius, ime plemena (gens) rimskoga, od kojega su najpoznatiji 1) Marcus F. Flaccus, consul 125 pr. Is., kano privrženik C. Graccha na zapovied senata ubijen. 2) Marcus F. Nobilior, consul 189 pr. Is., prijatelj pjesniku Enniju. 3) Fulvia, najprvo udata za P. Clodija, onda za C. Curiona, napokon za triumvira M. Antonija. Odt. **Fulviaster**, tri, m. nasljedovalac Fulvija u laganju, lažitorba poput Fulvija (o Postumiju).

fulvus, adj. crveno-žut, tamno-žut, ugasito-žut, smedjo-žut, žutkast, žut (označuje tamniju boju nego li flavus), o životinjah i koži njihovoj, o vlasih ili kosah, o piesku, zlatu,

svjetlosti, ob oblacih, Virg. Hor., † o vosku, † o vinu.

* **fūmeus**, adj. [fumus] pun dima, dimljiv, diman, dimeć se, kadeć se, pušeć se, zadimljen, zakadjen, kadjen.

fūmĭdus, adj. [fumus] pun dima, diman, dimeć se, kadeć se, pušeć se, * templa coeli; * taeda; * tecta; * amnis.

* **fūmĭfer**, fĕra, fĕrum [fumus-fero] dimonosan, diman, dimeć se, kadeć se, pušeć se, * ignes; * nox (sub antro Caci).

fūmĭfĭco, 1. [fumus-facio] kaditi, pokaditi, jedn. Plaut. mil. 2, 5, 2.

* **fūmĭfĭcus**, adj. [fumus-facio] dimotvoran, diman, dimeć se, pušeć se, kadeć se, * mugitus (taurorum).

fūmo, 1. [fumus] dimiti se, kaditi se, pušiti se, agger; villae passim incendiis; arae sacrificiis; domus (ognjište u kući) fumabat, o sjajnih gostbah; * loca sulphure; * tepidus cruor ad aras; * trifidâ fumantia flammâ corpora; * equûm fumantia colla; * fumans vomere taurus, hropiti, sopiti, dahtati.

fūmōsus, adj. [fumus] pun dima, diman, dimeć se, pušeć se, kadeć se, zadimljen, nakadjen, okadjen, pokadjen, zakadjen, čadjav, sadjav, garav, zapušen, imagines f., slike pradjedova, jer bi se uz ognjište čuvale; * foci, * arae; * cadus, jer se vino metalo na njeko vrieme u dimnicu, da bude dimom blaže; * perna, sušen, udjen.

fūmus, i, m. (srodno s θύω) dim, kad, hlap, para, sapa, vapa, ganearum; fumo excruciari; fumo atque ignibus significabatur; significatione per castella fumo facta; fumi incendiorum procul conspiciebantur, dimovi, stupovi od dima; fumone victi, velut examen apium, loco vestro exacti inermi cedetis hosti? * vendere fumum i fumos, dim prodavati, t. j. zasjenjivati, lagati, obećati mastno na prazno; posl. (Plaut.) flamma fumo est proxima, gdje se godj puši, ondje ima i vatre; (Plaut.) fumo comburi nihil potest, flammâ potest; * tp. vertere omne in fumum et cinerem, obratiti u dim i pepeo = potepsti, razsuti, razteći, prognati kroz lakomicu imutak.

fūnālis, adj. [funis] konopni, od konop(c)a, na konop(ac), -uže, u povodu idući, za uže vukući, equus f., konj vukući za uže, a ne pod jarmom, koji ide bolje kraj puta, konj u povodu, povodnik, logov, ljevak, sedlač, jedek, Suet.; subst. **funale**, is, n. 1) konopac u praće. 2) voštana buktinja (svieća), voštanica, duplir, * Duilius delectabatur crebro funali et tibicine; * funalia lucida; f. vincunt noctem; * svjetionjak, svjetlenik, sviećnik, svjetnjak.

fūnambŭlus, i, m. [funis-ambulo] tko hoda ili igra na konopu, pelivan, Ter. Suet.

functio, ōnis, f. [fungor] obavljanje, obava, opravljanje, ovršivanje, f. muneris illius; s gen. subj. i obj., labor est f. quaedam vel animi vel corporis gravioris operis et muneris.

funda, ae, f. [2. fundo] 1) remen od praće, dno od praće, praća, praćka, pudarka, samostriel. 2) * lievkasta (nalik na točier) mreža, -metnica, vrša.

* **fundāmen**, ĭnis, n. [1. fundo] temelj, osnov, fundamina alcjs rei jacere, ponere, postaviti, udariti temelj.

fundamentum, i, n. [1. fundo] temelj, osnov (temelj udaren ljudskimi rukami i umjetno; sr. solum, fundus) a) upr. (većinom u pl.), fundamenta urbi (urbi novae; domûs) agere, jacere, * † locare, temelj udariti, -postaviti; a fundamentis disjicere domum, arcem, diruere Pteleum, od temelja, sa dna, od (do) dna, posve. b) tp. fides est f. justitiae; pietas est f. omnium virtutum; † meorum operum; fundamenta jacere pacis, salutis.

fundātor, ōris, m. [1. fundo] (riedko) (u)temeljitelj, osnovatelj, početnik, osnovalac, sagraditelj, sazidalac, urbis, Virg.

Fundi, ōrum, m. grad primorski u Latiju, s. Fondi. Odt. **Fundanus**, adj. fundski; subst. **-āni**, ōrum, m. Fundjani.

fundĭto, 1. [intens. od 2. fundo] sipati, ljevati, bacati, metati, pustiti, odapeti; tp. (o ženi blebetuši), verba, sipati, rigati, brbljati, Plaut.

fundĭtor, ōris, m. [funda] praćar, praćnik, vrst lahko oružanih vojnika.

fundĭtus, adv. [fundus] iz (sa, od) temelja, sa (iz) dna, do temelja (dna) sasvim, posve, podpuno, stubokom, čisto, sasmice, do čista, do kraja, hametice, hametom, upr. i pren., monumenta delere, † templum destruere; vincere; perire, stubokom propasti; repudiare; haec amicitias f. evertunt.

1. fundo, 1. [fundus] 1) * dniti, zadniti, dno napraviti, dnom providjeti, udariti ili položiti (postaviti) temelj, utemeljiti, osnovati, navem, zadužiti, založiti brod, carinam, Plaut. puppim carinâ; arces; parvas sibi aedes; robora fundatura naves, hrastovina, koja je morala služiti za dno brodovom; učvrstiti (u dnu mora), čvrsto držati (na dnu mora), ancora f. naves dente tenaci. 2) tp. (u)temeljiti, osnovati, a) utvrditi, učvrstiti (da dugo traje), obezbiediti, hostium imperium; res publica tam praeclare fundata; † opes suas; * urbem legibus; * pecunia fundata nitidis villis, sjegurno (dobro) uložen na . . b) utemeljiti, temelj udariti (postaviti), zasnovati, osnovati, zavesti, nihil veritate fundatum; accurate fundata disciplina (sustav; opp. exstructa).

2. fundo, fūdi, fūsum, 3. 1) upr. A) o židčinah i tekućinah, liti, lievati, linuti, pro-, razlievati, sunuti, sipati, točiti, sanguinem e patera; * lacrimas, roniti, liti, proliti, prolievati, točiti, lievati; * sanguinem de regno; pateram (pliticu = što je u njoj izliti) vaccae media inter cornua; * humi merum, izliti; medial. imber fusus, udariti, pljuštiti, oboriti se, flamma e capite, Liv.; * ater ubique cruor funditur, razlievati se, teći; takodjer saliti, salievati, ljevati (dolje), picem reliquasque res, quibus ignis excitari potest; † hanc (aquae vim) locis superioribus in Caesaris partes. S toga a) † lievati = lievajuć praviti, saliti, salievati od kovi(ne). b) * politi, obliti, poškropiti, nakvasiti, navlažiti, tempora mero. B) o stvarih netekućih, nežidkih, a) sipati, sunuti, baciti, izasuti, prosuti,

usuti, sasuti, segetem in Tiberim; nuces fusae. b) rek bi saliti = silom oboriti (na tle), obaliti, ubiti, ukapiti, * corpora humi; * alqm resupinum; s toga množ silom odtjerati, iztjerati, protjerati, odagnati, odtisnuti, srinuti, stjerati, zapuditi, hostes de jugis; Gallos de delubris vestris; napose o vojskah i neprijateljih, potući, razpršiti, razbiti, pobiti, suzbiti, copias hostium; Mardonium; alqm caedere fundereque, fundere fugareque, (riedko) fugare fundereque, hametom potući; takodjer (Sallust. Jug. 65, 15.) nobilitate fusa per legem Maniliam; medial., fundi turpi fugâ, razpršiti se, razbjeći se, razsijati se, raztrkati se. c) izpustiti, razpustiti, pustiti da se što širi, širiti, medial., (raz)širiti se, vitis funditur; osb. (u daljinu) pustiti (koplja, hrbe, strjelice i dr.), metati, bacati, odapinjati, izpustiti, odapeti, * tela; s toga † late, latius incendium, širiti; * luna per fenestram se f., izlievati se, prodirati, probijati, sijati; u prilici, (virtutes et vitia) fundi (razlievati se = razprostirati se, razprostraniti se, razširiti se, širiti se) quodammodo et dilatari; (Quint.) fundere (obširnije pripovidjeti) quae naturâ contracta sunt; quod maximas partes continet, latissimeque funditur. d) proliti = pustiti, izpustiti, * multo vitam cum sanguine; * se f. (banuti, munuti, srnuti, sunuti se, provrvjeti, zagnati se, spustiti se) plenis portis; tp., bez muke, -namjere ili obilato radjati, -roditi, proizvesti, ploditi, nositi, terra fundit fruges et alia; ova fetum; f. alqm ex utero, * alqm, lahko poroditi; * opes (o pjesniku); * maculae, quas humana incuria fudit; profectus non a summo petitus studiorum fructus et fundit uberius et fidelius continet, Quint.; napose o govoru, besjedi itd., izlievati, sipati = izpustiti, izustiti, izgovarati, sonos inanes; versus hexametros ex tempore; senarium; oracula; grave carmen; quae poëtarum vocibus fusa; incondite fundit, quantum potest; * haec dicta; preces pectore ab imo; * convicia in alqm, grditi, ružiti, psovati; * opprobria; * preces obseratis auribus; imutak itd. razsuti, potepsti, razsipati, razmetati, razteći, proćerdati, prosuti, (po)tratiti, gubiti, * opes; tu verba fundis hic, sapientia? Ter.

fundus, i, m. 1) dno (u posude, -ormara, u opreci sa zatvorenim više njega prostorom; sr. vadum, fundamentum, solum) pod, armarii; dolii; collis; * aequora ciere fundo, sa (od) dna; * aestuat imo fundo (u dubljini), o Aetni; * vertere res Phrygiae fundo, sa dna (stubokom, sasvim) uništititi, razoriti, satrti; pren., largitio non habet fundum (kaošto sud [lagav, bačva] Danaidâ) = ne ima mjere ni kraja; jurist. t. t., fundum fieri legis, primiti, prihvatiti, pristati na, odobriti, potvrditi. 2) zemljište, nepokretnina, dobro, imanje, selište, gospoština, spahiluk (njive, polja s pripadajućimi sgradami, nu tako da se najvećma misli na njive i polja; sr. ager, praedium, villa), zemlja, fundos nostros obire; bonitas praediorum (nam fundos decem et tres reliquit, qui Tiberim fere omnes tangunt); f. populi Romani (o poljih oko Capue); * inopem laris et fundi.

fūnĕbris, adj. [funus] 1) sprovodni, pogrebni, na(d)grobni, ukopni, mrtvački, vestimentum, crnina; epulum, trebine, daća, karmina, podušje; concio; justa funebria i samo funebria, pogrebni obredi, (svečani) sprovod, pogrebna svečanost; † pompa; * cupressus; * sacra, nagrobne žrtve, o žrtvovanih ljudih. 2) * pun mrtvacâ = poguban, zlokoban, smrtonosan, smrtan, ubitačan, nesrećan, tužan, crn, bellum; ligna, o jednom listu.

* **fūnĕreus**, adj. [funus] 1) sprovodni, pogrebni, mrtvački, fax, pogrebna svieća, -baklja, -duplier; frons, mrtvački vienac = grana čeprisova, -od čempresa. 2) smrtonosan, zlokoban, nesretan, tužan, ubojit, poguban, zlogučan, hud, dextra; bubo; os (bubonis); torris.

fūnĕro, 1. [funus] upr. (kasno) svečano po-, u-, zakopati, -po, zagrebsti, -sahraniti; s toga * (consequens pro antecedente), usmrtiti, ubiti, zatući, uništiti, možda samo u partic. perf. pass., prope funeratus arboris ictu.

fūnesto, 1. [funestus] umorstvom ili u obće krvlju skrviti, okrvaviti, okaljati, zaštrapati, oskvrniti, skrnaviti, onečistiti, obezčastiti, opoganiti (u vjerozakonskom obziru), sramotiti, aras ac templa humanis hostiis; curiam; concionem contagione carnificis.

fūnestus, adj. s comp. i sup. [funus] mrtvački, 1) krvlju-, umorstvom oskvrnjen (u vjerozakonskom pogledu), krvav, okrvavljen, krvlju zaštrapan, ili u obće, ožalošćen, razžalošćen, raztužen, zavijen u crno, ojadjen, žalostan, tužan, žaloban, crn; familia, raztužena sa smrti jednoga od svojih, u crnini; * domus; manus, krvav, okrvavljen; annales velut f. (kano da i sami tuguju) nihil praeter nomina consulum suggerunt. 2) smrtonosan, smrtan, nesretan, pogubban, zlokoban, zlonosan, zlogučan, hud, ubitačan, krvohlepan, krvoločan, tribunatus; fax; dies funestior; * omen; * volucris; * veternum, smrtni san; † laudes; s dat. funesta rei publicae pestis, (Planc. u Cic. ep.) victoria orbi terrarum; (Eutr.) Caligula sceleratissimus et funestissimus, najkrvoločniji.

fungĭnus, adj. [fungus] gljivni, od gljive ili gljivâ, šalj., hic pol f. genere est, jedn. Plaut. Trin. 4, 2, 9.

fungor, functus sum, dep. 3. svršiti, (o)vršiti, obršiti, obskrbljivati, obaviti, obavljati, opravljati, izvršivati, obnašati, baviti se čim, zabavljati se, izpuniti, izpunjivati, činiti, navršiti, pretrpjeti, prepatiti, davati, plaćati, munere, učiniti uslugu; officio; officiis justitiae; † officio supremo in alqm, izkazati komu posljednju ljubav; muneribus corporis; munere virtutis; honoribus; munere aedilicio; magnificentissima aedilitate; † consulatu; † quaesturâ; † praeturâ; * vice cotis, obavljati službu, zastupati, biti mjesto brusa; more barbarorum, sliediti, držati se; * † morte, fato, (riedko) vitâ = viek izviti, razstati se sa životom, umrieti, preminuti; * caede, činiti krv, moriti, ubijati, klati; * virtute, dokazati, pokazati, odlikovati se; † gaudio, kazati se vesel; † gratulatione, čestitati komu, radovati se komu; * ter aevo functus, proživio tri vieka, sr. aevum 3); * focus f. accenso igne,

ima vatre; * functum esse dapibus, užiti, blagovati, najesti se; * lacrimis pro somno, suze roniti a ne spavati; * functus sepulcro, ukopan, pogreben; † f. periculis, pretrpjeti, biti u . .; quid aratorem ipsum arationis nomine muneris in re publica fungi (davati, plaćati) ac sustinere velitis; † stipendio functum esse, iz-, od-, doslužiti, o vojniku; † fungi eo sumptu, namiriti, platiti; † duplici numero militum, dati; s acc. predcl. i pocl. i kasno; militare munus fungens, jedn. Nep. Dat. 1, 4.; hominum officia, suprema erga memoriam filii munera, posljednju ljubav i počast izkazati, Tac.; diem (sc. supremum) = umrieti, Just.; inače u classičko doba samo kod gerundiva, nu i ovdje nikada u svezi s glagolom esse (sr. fruor), oculus conturbatus non est probe affectus ad suum munus fungendum; muneris fungendi gratiâ, ali hoc munere fungendum est, a ne hoc munus f. e.; † dies fungendi muneris.

fungus, i, m. (sr. σφόγγος) 1) (Hor.) gljiva, smrčak; tp. (Plaut.) = glupak, bedak, tokmak, dedak, bukvan, tikvan, zvekan. 2) * izgorak-, smogor-, gar-, mosur od svieće.

fūnĭcŭlus, i, m. (dem. od funis) konopac, tanko uže.

fūnis, is, m. konop, uže, čelo, palamar, gumina (ponajviše za vučenje i ravnanje rabljen, i s toga dulji i deblji nego li restis; sr. i rudens) summersam navim remulco multisque contendens funibus adduxit; funibus ancoris reliquisque armentis amissis; ancorae pro funibus ferreis catenis revinctae; funis ancorarius, ganac, sidrenjak; (Hor.) ducere funem = zapoviedati, gospodovati, vladati, opp. sequi funem = drugoga sliediti, slušati, pokoravati se.

fūnus, ĕris, n. 1) ciela pogrebna svečanost, sprovod, pogreb, pokop, ukop, zakop (sr. exsequiae, pompa), funus, quo amici conveniunt ad exsequias cohonestandas; merces funeris ac sepulturae; in virorum fortium funeribus ornamentisque; justis funeribus confectis, svakolika pogrebna svečanost; paterno funeri omnia justa solvere; maerore funeris; (Ter.) funus adjutare, pomoći kod . .; funus alcui facere, * instaurare; alcui ducere, držati, obskrbjeti pobrinuti se za . .; in funus venire, doći na sprovod (k pogrebu), in funus prodire, ići sa sprovodom; funere, funere ampliore efferri, svečanije sahraniti se, imati svečaniji sprovod; † funus effertur, gl. 1. effero 1); funus celebrare; f. alcjs videre = smrt čiju dočekati, doživjeti; f. alcjs ducere, sprovod čiji voditi, ići na čelu (o slikah ili obrazih pradjedovskih); na pose * mrtvo tielo, truplo, lešina, mrtvac, arena teget f. meum; lacerum; vicinum, mrtvo tielo susjedovo; * funera senum; takodjer sjene (duše, mani) pokojnikâ. 2) smrt, napose silovita smrt, uboj(stvo), ubijstvo; krv, umorstvo, propast, pogibel, poguba, pogiba, zator, rei publicae; * parare f. imperio, grob; * crudeli funere exstinctus; * sub ipsum funus, na samrti, umoru; edere funera, zadavati smrt, učiniti krv, klati, ubijati; * lacrimosa Trojae funera; * movere funera genti; * pavere funera; * foedasti funere vultus; paene funera rei publicae, o veoma pogibelnih ljudih, zator, zatornici, krvnici.

fuo, ĕre, gl. sum.

fūr, fūris, comm. [φώρ] kradljivac, kradac, ukradica, tat, kradljivica, tatica, non f. sed emptor; † f. verborum; kano psovka, hulja, lupež, lopov, nitkov ugursuz, ništarija, orjatin, Com. i Virg.

fūrācĭter, adv. [furax] tatski, tatovski, lupežki, poput tatovâ, furacissime scrutari, jedn. Cic. u Vatin. 5, 12.

fūrax, ācis, adj. s * comp. i sup. [fur] koji rado krade, kradljiv, tatski, lupežki.

furca, ae, f. 1) rogulje, vile (račvaste ili na dva parožka), vilice, onda sve što je račvasto ili rašljasto, soha, razsoha, račve, rašlje, posl., * naturam expellas furcâ (batinom = silom), tamen usque recurret, bob u stienu metati, obieliti htjeti vranoga gavrana. 2) o račvastih predmetih, a) račvast (rašljast) podpor, -podupirač, -poduporanj, razsoha, soha, račve; * furcas subiere columnae, razsohe (rašljaste podpore) izmieniše stupovi (pilovi). b) račvasto kaznilo (dva drvca, poput slova V ili Π spojena), koje bi se kažnjeniku (ponajviše robu) na zatiljak (ili oko vrata) metnulo, te bi ga ovaj nositi morao, a ruke bi mu se za njegove krajeve privezale, razsohe, račve; s toga (Hor.) ire sub furcam, u najsramotnije robstvo pasti. c) † klanjac, Furcae Caudinae.

furcĭfer, fĕri, m. [furca-fero] čovjek (obično rob), koji furcam [gl. furca 2) b)] nosi; s toga kano psovka na pose za robove, obješenjak, lopov, ličinaš, lupež, ugursuz.

furcilla, ae, f. [dem. od furcula] roguljice, račvice, rašljice, malene vil(ic)e, razsošica, furcillâ extrudimur, kaošto furca expelli [gl. furca 1)]; * Musae furcillis praecipitem agunt.

furcillo, 1. [furcilla, furca] (razsohami, rašljami) podupirati, tp. meam fidem, jedn. Plaut. Ps. 2, 2, 36.

furcŭla, ae, f. [dem. od furca] 1) rašljasti podpor, -podupirač. 2) tjesnac, tiesan klanjac nalik na V, furculae Caudinae.

fŭrenter, adv. [furo] biesno, pomamno, goropadno, strašno, irasci, jedn. Cic. Att. 6, 1, 16.

furfur, ŭris, m. mekinje, posije, trice, osjevine, palje, Plaut. Phaedr.

fŭria, ae, f. [furo] (rabi ponajviše u pl.) * bies, bjesnoća, bjesnilo, goropad(ja), pomama, mahnitost (usljed žestokih strasti, srčbe, ljubavi, žestoke požude i dr.), jarost, furias concepit, pobješnje, pomami se, udari u bies; f. canum; in furias ruunt, ljuven bies, pomama, upala; furiae justae, pravedna srčba; ponajviše kano nom. pr. **Furiae** (grčki, Ἐρινύες, Εὐμενίδες, Alecto, Megaera i Tisiphone), Furije, srde, paklenice, božice osvetnice, koje su nenaravne zločine kažnjivale, na pose one, koji su kaznu ljudske pravde izbjegli, (personif. zla savjest ili duševnost), eos (parricidas) Furiae agitant non ardentibus taedis, sicut in fabulis, sed angore (grižnjom) conscientiae; Furiae fraternae, koje kažnjuju zločin bratov; agitantibus Furiis sororis ac viri (interfectorum); Furiae parentum, koje kažnjuju krv počinjenu na roditeljih; scelerum Furiis agitatus Orestes, Virg.

Furiae Catilinae, *bies, hudi duh Catilinin, koji ga tjera na crna djela; pren. i u sing., o pomamnom, bezumnom, mahnitom čovjeku, srda, bies, vrag,* illa Furia, illa Furia religionum (= Clodius); his muliebribus instinctus Furiis, *od ove paklene (vražje, djavolje) žene podboden ili potaknut.*

fŭriālis, *adj.* [furia] *1) poput Furijâ pomaman, biesan, strašan, strahovit, mahnit, grozan, užasan, paklen, grozovit, goropadan,* incessus, vox; membra; * arma, *bacchanticâ;* * Erichtho, *pomamna poput bacchanticâ, oduševljena. 2)* * *čineći koga biesnim, -pomamnim, bjesotvoran, pomamljujući, pomaman, biesan, mahnit,* vestis.

fŭriālĭter, *adv.* [fŭriālis] *poput Furijâ ili srdâ, mahnito, pomamno, goropadno, biesno, strašno, grozno, pakleno,* f. odit, *jedn. Ov. fast.* 3, 637.

fŭrĭbundus, *adj.* [furo] *1) biesan, pomaman, mahnit, bezuman, pobiesnio, goropadan, drnovan,* f. homo ac perditus; impetus; * taurus. *2) udahnut, nadahnut, zadahnut, oduševljen, uzhićen,* praedictio.

Fūrīna, ae, *f. štovana u Rimljanâ božica, inače nam nepoznata.*

fūrīnus, *adj.* [fur] *tatski, kradački, kradljivski,* forum, *jedn. Plaut. Ps.* 3, 2, 2.

* **fŭrio,** 1. [furia] *pomamiti, činiti koga pomamnim, -biesnim, -goropadnim, raz-, pod-, upaliti, razplamtiti, razjariti, u pass. pomamiti se, pobješnjeti, sgranuti se, drnuti se, pogoropaditi se,* libido, quae solet matres f. equorum; *u partic. praet. pass., pomamljen, pomaman, biesan, pobiesnio, goropadan, bezsvjestan,* furiata mente Coroebus; furiati ignes (amoris), *žestok, silan.*

fŭriōse, *adv.* [furiosus] *(riedko) biesno, bjesnovito, goropadno, pomamno, bezumno, mahnito, drnovito,* alqd facere.

fŭriōsus, *adj. s comp. i sup.* [furia] *upr. pun Furijâ ili srdâ* (*sr.* furialis), *odt. biesan, bjesnovit, drnovit, goropadan, pomaman, bezsvjestan, bezuman, mahnit, lud, strašan,* orator; mulier f. non morbo, sed scelere, cupiditas; inceptum; genus dicendi; † consternatio; * votum; * peccatum furiosius; * tibia, *biesna = pomamljujuća, oduševljujuća, razpaljujuća.*

Fūrius, *ime plemena* (gens) *rimskoga; 1)* Marcus F. Camillus, *pobjednik Gallâ g. 390 pr. Is.;* Furiani, *Furijevci t. j. vojnici Camillovi. 2)* Aulus F. Antias, *pjesnik i prijatelj Q. Catula, okolo 100 g. pr. Is. 3)* Marcus F. Bibaculus, *pjesnik lat. i suvremenik Horatijev. 4)* F. Crassipes, *drugi suprug Tullije, kćeri Ciceronove.* — *Adj.* **Furius,** *Furijev.*

furnāria, ae, *f.* [furnus] (*sc.* ars) *pekarija, pekarstvo, pekarski zanat,* furnariam exercere, *jedn. Suet. Vit.* 2.

furnus, i, *m.* [*sr.* foveo] *(Plaut. Ov.) (krušna) peć, pećnica; pećnica, pekarnica, kano grijaćnica zimi često polažena, ako je koga zeblo, ili i novinâ radi tražena od bezposlicâ, Hor.*

fŭro, (ui) —, 3. *bješnjeti, bjesnovati, goropaditi (se), mahnitati, plahovati, budalisati, bučiti, talabučiti, biti biesan, -pomaman, -goropadan, -mahnit, -sgranovit, -drnovan, -smušen (usljed bolesti ili strasti, nu samo na kratko vrieme; sr.* insanio), insanire ac furere; f. et bacchari; Catilina furens audaciâ; libidinibus inflammatus et furens; id f., *u tom;* agrariae legis tribuniciis stimulis plebs furebat; † beluae in suos acrius furunt; † f. adversus liberos Germanici filii sui; * f. hunc furorem, *nabiesniti se;* * *s gen.* animi; *s abl.* animis, *razjaren biti.* Clodius furit a Racilio se vexatum contumaciter urbaneque, *biesni s toga što* . ., vesanos vultus et furentia ora; * furit reperire, *biesno, pomamno traži;* * furere alquâ, † in alquâ, *pomaman biti, pomamiti se s koje, ginuti ili mrieti za kojom;* * Neptunus furens, *bučeće, hujeće valovje;* * tempestas; * ignis; * stella vesani Leonis; * mugitibus aether concussus; * ardor edendi; † hoc acrius f. fretum; * dulce mihi est furere, *bučiti, talabučiti; na pose o ljudih, koji pogubne po državu osnove snuju i demagogijskim kovarstvom udjelotvoriti traže,* quid est aliud furere, non cognoscere homines, non cognoscere leges, non senatum, non civitatem?

1. fūror, *dep.* 1. [fur] *krasti, ukrasti, pokrasti, kradom uzeti, ušaknuti, umaknuti,* alqd; alqd alcui, ab alqo; alqd ex iis (rebus); † alqd ex alqo loco; *tp.* civitatem, *izlukaviti, lukavštinom steći,* speciem alcjs, *činiti-, hiniti se tko, proći kano* . .; * oculos labori, *ukloniti, uztegnuti od* . ., * patri equos; *abs., krišom ili kradom udariti na neprijatelja, prevariti, (Tac.)* melior furandi quam bello, *u lukavih zaskocih, nego li u otvorenom ratu (boju).*

2. fŭror, ōris, *m.* [furo] *bies, bjesnilo, bjesnoća, goropad, goropadja, pomama, mahnitost, sliepa i biesna strast, žestok i silan potres ćudi (duše), jarost, žestoka požuda, -ljubav i sl. (sr.* amentia, insania *i sl.),* f. et insania; f. et amentia; caeci furore in vulnera ruunt; furorem esse rati sunt mentis ad omnia caecitatem; hinc constantia, illinc f. pugnat; † impendiorum, *u trošenju;* * caecus; *(Hor.)* ira f. brevis est; * *ljubavna pomama, ljuven bies;* * *pl. ljuvene sgode, na pose o mahnitosti ljudî, koji ubitačne po otačbinu osnove snuju,* scelus ac furor, *o namisli Catilininoj, zlotvorna, pomamna namjera (podhvat);* non paruit ille T. Gracchi temeritati *(smjele, drzovite osnove),* sed praefuit, nec se comitem illius furoris *(silna žestina u izvedenju onih osnova),* sed ducem praebuit; * furor civilis; * ut tibi sim furor = *uzrok bjesnilu, -srdčbi, -ljutosti;* * f. coeli ac maris, * coeli, *bjesnilo, buka; o proročkom nadahnuću i pjesničkom oduševljenju,* praesagitio, quae inest in animis, si acrius exarsit, furor appellatur; sine f. *(nadahnuće)* magnus poëta esse non potest; * *personif.* Furor, *ljudomora, strašilo, strah, sablast,* nocturnus.

furtĭfĭcus, *adj.* [furtum-facio] *kradljiv, tatski, lupežki, kradljivac, kradljivica, Plaut.*

furtim, *adv.* [fur] *tatski, samo tp.* = *kradom, kradomice, izpod krada, krišom, kriomce, neopažen(o), tajom, potajno, u potaji,* f. proficisci; senatus consultum f. factum est; *(Tac.)* furtim *(potajnimi pro- ili navalami)* magis quam bello *(u otvorenom ratu).*

furtive, *adv.* [furtivus] *kradomce, potajno, tajom, krišom, kri(o)mice, u potaji, (Plaut.); (Ov.)* f. data munera.

furtīvus, *adj.* [furtum] *1) ukraden, kradom uzet, ušaknut, umaknut,* virgines, *odvedene, ugrabljene;* strigilis, colores, *Hor.;* an signa noctu tamquam furtiva in aerarium deportabuntur? *Liv. 2) tatinski = skrovit, skrovan, tajan, otajan, potajan, skriven, sakrit,* iter; † victoria, *izlukavljena, lukavštinom stečena;* * libertas, *krišom komu data;* * amor; quem furtivum partu edidit, *u potaji rodila; za tajnu ljubav ugodan,* * nox; * vir, *skriven milostnik, tajni ljubovnik, priležnik, suložnik,* * mens *(misao).*

furtum, i, *n.* [fur] *1) tatbina, kradja,* furtum facere, *krasti;* f. facere alcjs rei, *krasti, ukrasti što;* furti damnari; furtum Lemnium, *Promethejeva s otoka Lemnos učinjena;* * foedera solvere furto *(otmicom Helene). 2) što je ukradeno, kradež, grabež, ukradena stvar,* furta illa Syracusis erant exportata; furta reddere, * ligurrire. *3) tatbina = tajan, skrovit čin ili djelo, tajna prievara, varka, lukavština, lopovština, varancija, ciganija, pletke, himba, vuhva,* * f. jocosum, *o Mercuriju, koji je već u kolievci pokazao vještinu u šaljivoj kradji;* * furto laetatus inani; furto = furtim, *potajno, kradomice, krišom, kri(o)mice, u potaji, Virg. Liv. Curt.; često o tajnoj, skrovitoj ljubavi, tajnih sastancih ljubovnikâ, Virg. Tib. Ov.; takodjer o tajnih, nenadanih, protiva neprijatelju izvedenih napadih, navalah, zasjedah, varkah, zaskocih u ratu,* furta belli, *Virg.;* furtum noctis, furto noctis, *Curt. Tac.;* furto, non proelio opus esse, *Curt; tajni izgovor, izlika,* cessationis *Qu. Cic. u Cic. fam.* 16, 26.

fūruncŭlus, i, *m.* [*dem. od* fur] *(riedko) tatić, lupežić, malen kradljivac, -lopov, smjelan lupež, Cic. in Pis.* 27, 66.

* **furvus,** *adj.* [*osn. FUS, odakle i* fuscus] *taman, tamašan, tminav, tmast, mračan, potmuo, potmuran, mrk, crn, (dvojb.)* alae *(sna);* equus; antra, *podzemni sviet, podzemlje;* Proserpina, *crna = podzemna, u podzemnom svietu.*

fuscĭna, ae, *f.* [*srodno s* furca] *vile ostiljaste (na tri parožka), ostva, osti, bodva, ostilj, na pose trozublje Neptunovo;* † *kano oružje mrežarâ iliti mrežnikâ* (retiarii, *vrst gladiatorâ*).

* **fusco,** 1. [fuscus] *crniti, gariti, potamniti što, osmedjiti, u pass. (po)crnjeti, potamnjeti, gariti se,* fuscentur corpora, *smagnu, posmagnu (od sunca), preplanu se;* fuscant inertia *(nemarnost u čišćenju)* dentes.

fuscus, *adj. s (kasn.) comp.* [*srodno s* furvus] *1) taman, gledeć na boju (mast), mrk, tmast, mračan, potmuran, zagasit, crn, crnkast, mrkolast, tamno-smedj, crnomanjast, osmagao,* purpura; cornix; * nox fuscis alis tellurem amplectitur. *2) o glasu, taman = mukao, promukao, hrapav,* (*opp.* canorus, candidus).

fūse, *adv. s comp.* [fusus] *upr. razljeveno, tp. obširno, prostrano, obilato, razložito, potanko, ponasitno, na dugo, na široko,* dicere; haec uberius et fusius disputabantur.

fūsĭlis, *adj.* [2. fundo 3.] *upr. liven, sliven = raztaljen, taljen, topljen, raztopljen, tekuć, mekan,* argilla, *mek;* * aurum.

fūsio, ōnis, *f.* [2. fundo, 3.] *livenje, ljevanje, lit* (f.), *ljev, izljev, iztok, iztoč,* mundum esse ejus (dei) animi fusionem universam, *izljev, jedn. Cic. n. d.* 1, 15, 39.

fustis, is, *m.* (*abl. i* fuste, *Hor. sat.* 1, 3.) *kijak, kijača, ćula, batina, štap, palica, toljaga, sopa, mačaga, bilja, klip, osb. za bijenje* (*sr.* baculum, ferula), male mulctati clavis ac fustibus; † fusti necare, ferire decimum quemque, † alqm percutere, *batinami ubiti (gl.* fustuarium); *(Hor.)* fustes recisi, *klipovje, klipje, suhor, granje, ogranci, suhad.*

fustĭtŭdīnus, *adj.* [fustis *i* tundo] *batinom udarajući (tukući, bijući), batinjajući, šalj. o mjestu, gdje se robovom batine udaraju, jedn. Plaut. As.* 1, 1, 21.

fustuārium, ii, *n.* [*sc.* suplicium; fustis] *ubijanje batinami (smrtna kazna za vojnike, koji su odbjegli ili svoje mjesto ostavili),* merere *ili* mereri.

1. fūsus, i, *m. vreteno, Virg., Ov.*

2. fusus, *adj. s (kasn.) comp.* [*partic. od* 2. fundo, 3.] *1)* * *razliven = oboren, izvaljen, razpružen, ležeć,* humi; sub remis; * *pružajuć se, šireć se, prostirući se, širok, prostran,* campi fusi in omnem partem; *o tielu, širok, mesat, omašan, krupan, gojan, debeo,* detegebat vulnera eorum, quod nudi pugnant, et sunt fusa et candida corpora, et quae nunquam nisi in pugna, nudentur, *Liv.; takodjer* * *izpušten, razpušten, razpleten,* crines; fusus barbam, *padajuć mu brada niz prsi;* † toga, *vrlo široka, obapeta, oplavita, borna, razborita. 2) tp. o govoru ili pismu, obširan, razvlačit, obilat, razložit, otegnut, raztegnut, razširen,* genus orationis fusum atque tractum; genus sermonis fusum *(sliven)* ac profluens (*opp.* concisum); † Herodotus.

fūtātim, *adv.* [2. fundo, 3. ?] *lievajućke = obilato, često, jedn. Plaut. Truc.* 4, 4, 29.

fūtĭle (futt.), *adv.* [futilis] *(Plaut.) uzalud, zahman, badava.*

fūtĭlis (futt.), *adj.* [2. fundo, 3.] *1)* * *koji što ima u sebi lahko izlieva, -izasiplje, -izgubljiva, iz sebe daje,* canes f., *koji se lahko p* . . . . (cacant) *od straha;* glacies, *koji se lako prolomi, nesiguran, tanak, slab. 2) tp. nepouzdan, tašt, pust, ništetan, sujetan, nevaljao, zaludnji, izprazan, prazan, naprazan, bezcjen,* servus; haruspex; laetitia; alacritas; sententiae; † tempus, *kratko, brzo prolazeće.*

fūtĭlĭtas (futt.), ātis, *f.* [futilis] *ništetnost, taština, sujetnost, praznost, budalaština, ludorija, pustolovje, tašt (prazan) blebet, -brbljanje, na pose Cic. n. d.* 2, 28, 70.

fŭtuo, ui, ūtum, 3. *(srodno s φυτεύω) obležati, potlačiti, obljubiti djevojku, sastati se, občiti (s kojom) puteno.*
fŭtūrus, *adj.* [*partic.* od sum] *budući, dojdući, što da bude, što će biti, dohodnji,* res; *subst.* **futurum**, i, *n. buduće, budućnost,* * haud ignara futuri; videre in futurum, *Liv.*; **-ra**, ōrum, *n. budućnost, buduće,* prospicere, *Cic.*

G.

Găbăli, ōrum, *m. pleme u jugo-iztočnoj Galliji, štićenici Arvernski* (Arvenorum).
Găbii, ōrum, *m. starodavni grad u Latiju, koji je osvojio* Tarquinius Superbus. *Odv.* **Găbīnus**, *adj. gabij(n)ski; subst.* **-bīni**, ōrum, *m. Gabinjani.*
Găbīnius, *ime plemena* (gens) *rimskoga;* Aulus G. *učini kano pučki tribun g. 67. pr. Is. svojim zakonskim predlogom* (lex Gabinia), *te se vrhovno zapovjedničtvo protiva gusarom* (piratae) *povjerilo Pompeju; consul g. 58. pr. Is.; kano namjestnik (proconsul) u Syriji uzpostavi na priestolje, bez naloga rimskoga starješinstva,* Ptolomaeja Auleta, *kralja aegypatskoga. — Adj.* **Găbīnius**, *Gabinijev. Odt.* **Găbiniānus**, *adj. Gabinijev, gabinijski; kano nom. pr.* Gabinianus, i, *m. glasovit učitelj besjedničtva* (rhetor) *za cara Vespasiana.*
Gādes, ium, *f. Gadi, naseobina phoenička u jugo-zap. Hispaniji, s.* Cadix. *Odt.* **Gādītānus**, *adj. gadski; subst.* **Gadītāni**, ōrum, *m. Gadjani; (Plin. ep.)* **-ānae**, ārum, *f.*
gaesum, i, *n. (riečc gallijanska) hrba (džilit, koplje metaće) duga, težka u Gallijanâ.*
Gaetūli, ōrum, *m. stanovnici Gaetulije, zemlje u sjevero-zapadnoj Africi (današnjem Marokko). Odt. a)* * † **Gaetūlus**, *adj. gaetulski = afrički, libyjski. b)* † **Gaetūlĭcus**, *Gaetulac, kano adj. pridjevak Corn. Cossa, vojvode rimskoga.*
Gajus *gl.* Cajus.
Gălaesus, i, *m. rieka u doljnoj Italiji, blizu grada* Tarentum, *s.* Galeso.
Gălătae, ārum, *m.* [Γαλάται] *keltsko pleme, koje se je 3. stoljeća pr. Is. naselilo u jednom predjelu Phrygije, Galate, Galatjani. Odt.* **Gălătia**, ae, f. *zemlja u Maloj Asiji, od Galatâ naseljena, po njih tako prozvana; zvala se i* Gallŏgraecia, *kaošto* Gallŏgraeci = Galatae, *Tac. Just.; takodjer kasteo ili tvrdjava medju gradovima* „Capua *i* Caudium".
Gălătēa, ae, *f.* [Γαλάτεια] *1) jedna morska vila* (nympha), *Ov. 2) ime djevojke seljanke, Ov. 3) ime prijateljice Horatijeve, Hor.*
galba, ae, *f. 1) njeki crvak, crvić, raztoč, grinja, možda ličinka od prelca jasenovca, Suet. 2) m. (u gallijanskom jeziku =* praepinguis), *pretio, tust, trbušina, kulje, kano pridjevak = trbonja, kulješa, buro, pridjevak* (cognomen) *plemena* (gens) *Sulpicijeva, na pose kano nom. pr. cesar Galba, Suet. Odt.* **Galbiāni**, ōrum, *m. Galbinci, privrženici toga cara, Tac.*
galbăneus, *adj.* [galbănum] *galbanov, od galbana, jedn. Virg. georg.* 3, 415.
galbănum, i, *n.* [χαλβάνη] *galban, teklina ili guma njeke štitaste biline u Syriji, Suet.*

galbeum, i, *n.* i **galbeus**, i, *m. upr. vez ili povez mišice, narukvica, grivna; (Suet.) vunen zavoj ili ovoj, u koji su se liekovi zamatali.*
gălea, ae, *f. kaciga, šljem, šišak (ponajviše od kože; sr.* cassis).
găleo, 1. [galea] *udariti kacigu (šljem, šišak) na glavu, pokriti kacigom, okacižiti, ošljemiti,* † milites jubet galeari; Minerva galeata, *kacigata, šljemata, s kacigom na glavi.*
Găleōtae, ārum, *m.* [Γαλεῶται] *vrst kobnikâ, gatalaca, vračarâ na Siciliji, Cic. de div.* 1, 2, 39.
gălērĭcŭlum, i, *n.* [*dem. od* galerum *ili* galerus] *(riedko) njeka kosmata kapica, kamilavka, šubara; na pose vlasuljica, malena paroka, Suet.*
gălērītus, *adj.* [galerus] *kosmatom kapom, -šubarom pokriven, šubarat, kapat, g.* Lucmo = *seljak, jedn. Prop.* 4, 1, 29.
gălērum, i, *n.* i **gălērus**, i, *m. kacigast naglavak od neustrojene kože s dlakom ili od krzna, kosmata kapa, kamilavka, šubara, škrljak, šešir, klobuk, Virg.; na pose vlasulja, paroka, Suet.*
Gălĭlaei, ōrum, *m. Galilaejani, Galilaejci, žitelji Galilaeje u Palaestini, Tac.*
Galla *v.* Galli *I*), 3. Gallus *2*).
Gallaecia, ae, *f. zemlja Gallaečka* (Gallaecorum) *u Hispaniji i Lusitaniji, Just.*
Galli, ōrum, *m. I) Gallijani, Celtski narod, moguć njekada i vele razprostranjen, koji izprva stanujući ponajviše u sadašnjoj Francezkoj, razširio se je odanle po gornjoj Italiji i po Maloj Asiji (v.* Galatae). *U sing.* **Gallus**, i, *m. Gallijan(ac)in,* **Galla**, ae, *f. Gallijanka. Odt. 1)* **Gallia**, ae, *f. zemlja Gallij(an)ska, naime* G. cisalpina *ili* citerior, *gornja Italija,* G. transalpina *ili* ulterior, *sadašnja Francezka, ujedno s* „G. Belgica", *sadašnjom Belgijom i Hollandijom tja do rieke Rhen. 2)* **Gallĭcus**, *adj. i adv.* **Gallĭce**, *gallij(an)ski;* ager Gallicus *ili* provincia G., *čest Umbrije u Italiji; subst.* **Gallĭca**, ae, *f.* (sc. solea) *vrst gallijanske obuće, coklja, cokula, gallijanska cipela. 3)* **Gallĭcānus**, *adj. gallicanski, gallijanski, iz rimske provincije* „Gallia" *(u gornjoj Italiji,* ager Gallicus), legiones G., *rimske legije u* „Gallia cisalpina" *stojeće ili čestimice od Gallijanaca sastojeće,* G. res, *poslovi Rimljanâ medju njimi samimi u Galliji; subst.* **Gallĭcāni**, ōrum, *m. žitelji provincije G., Gallijani, Gallikani. II)* Gallus, Galli, *v.* 3. Gallus *2*).
Gallia, ae, *f. v.* Galli *I*) *1*).
Gallĭcānus *v.* Galli *I*) *3*).

Gallĭcus *v.* Galli *I*) *2*), 3. Gallus *1*).
gallīna, ae, *f.* [1. gallus] *kokoš, koka; tp. kano ljubazna riečc, kokica, Plaut.;* * gallinae albae filius, *vidovito diete, srećko; (Suet.)* ad Gallinas, *„u Kokošincih", zaselak* (villa) *kod Rima.*
gallīnāceus, *adj.* [gallina] *kokošji,* gallus g., *pietao (-pokučar), pievac, kokot, oroz, to isto i sam* † gallinaceus, *m.*
gallīnārius, *adj.* [gallina] *kokošji, u clas. jeziku samo* silva g., *Kokošja šuma u Campaniji blizu grada* Cumae; *subst.* **gallīnārius**, ii, *m. kokošar (pilićar), koji kokoši (piliće) hrani.*
Gallŏgraecia, Gallograeci *v.* Galatae.
1. **gallus**, i, *m. pietao, pievac, kokot, oroz;* * sub galli cantum, *u pietle.*
2. **Gallus**, i, *m. Gallijanin, Gallijanac, v.* Galli *I*).
3. **Gallus**, i, *m.* [Γάλλος] *1) pritok rieke Sagaris u Phrygiji, s. Gatipo. Odt.* **Gallĭcus**, *adj. = phrygij(an)ski, troj(an)ski, jedn. Prop.* 2, 13, 48. *(dvojb.). 2) (odt. prozvan) žrec-, svećenik božice Cybĕle, (koji bi se svećenici u bjesnilu sami škopili), Suet., većinom u pl.* **Galli**, ōrum, *m. u šali i* **Galla** *(radi uškopljenosti). Odt.* **Gallĭcus**, *adj. tičući se svećenika Cybelinih,* turba G. = *(pren.) svećenici Isidini (božice* Isis), *Ov.*
4. **Gallus**, *pridjevak mnogih rimskih plemena* (gens); C. Cornelius Gallus, *pjesnik, govornik, državnik, prijatelj Augustov i Virgilijev.*
gămēlion, ōnis, *m.* [γαμηλιών] *sedmi attički mjesec = druga polovica januara i prva februara, jedn. Cic. fin.* 2, 31, 101.
gănea, ae, *f. (predcl. i Liv.* **ĕum**, i, *n.) [sr.* γάνυμαι, *veselim se, nasladjujem se] prevarnica, krčmetina, gdje bi se gumaoci, kalaši i vlačuge skupljali (sr.* caupona, popina, deversorium); *pren., pijančevanje.*
gāneo, ōnis, *m.* [ganea] *gumalac, oblaporac, kalaš, razuzdanik, pušt, razkošnik, proždor, pijanica, razsipnik (polaznik zloglasnih, nepoštenih kuća; sr.* heluo, nepos).
gangăba, ae, *m. (pers. riečc) bremenar, nosač, bastaž, trhonoša, jedn. Curt.* 3, 13, 7.
Gangărĭdae, ārum, *m.* (Γαγγαρίδαι) *pleme uz doljnu rieku* Ganges *u Indiji, u s. Bengalskoj, Virg. Curt. Just.*
Ganges, is, *m.* [Γάγγης] *Ganges rieka u Indiji, zlatonosna i s dragoga kamenja na glasu. Odt.* * **Gangētĭcus**, [Γαγγητικός], * **Gangētis**, ĭdis, *f.* [Γαγγῆτις] *adj. gangeski, uz Ganges,* * terra G., *„Pogangesje"* = India.
gannio, 4. *ževkati, štektati, kevtati, škamutati, režati, lajati; pren. o svadljivih ljudih, lajati, vrnčati, karati se, psovati, Ter.* quid ille gannit?
Gănȳmēdes, is, *m.* [Γανυμήδης] *1) Ganymed(e), sin troj(an)skoga kralja Tro-a* (Tros) *ili Laomedonta, liep mladenac, kojega si dade Jupiter po svojem orlu s Ide gore na nebo donieti, te si ga namjesto Hebe učini čašnikom (peharnikom) svojim. 2) njeki škopac (hadum) Arsinoin (Arsinoë), neprijatelj Caesarov.*
Gărămantes, um, *m.* [Γαράμαντες] *Garamanti, pleme u unutarnjoj sjevernoj Africi, za Gaetulci (u današnjem „Fezzan"-u). Odt.* * **Gărămantis**, ĭdis, *f. adj. garamanatski;* * *u obće afrički,* * Nympha G., *mati kralja Jarbe od Jova.*
Gargānus, i, *m. Gargan, šumovita gora u Apuliji, dopiruća tja do jadr. mora, kojom često biesne silni vihri i oluje, s.* Monte Gargano *ili* Monte di S. Angelo. *Odt.* **Gargānus**, *adj. garganski, Hor.*
Gargăphiē, ēs, *f.* [Γαργαφία] *Gargaphia, dolina, Diani posvećena, s izvorom istoga imena nedaleko od Plataejâ* (Plataeae) *u Boeotiji, Ov.*
Gargăra, ōrum, *n.* [τὰ Γάργαρα] *najviši vrh od Ide, gore u Mysiji (Troadi), s gradom istoimenim na podnožju iste gore.*
Gargettus, i, *m.* [Γαργηττός] *kotar* (δῆμος) *u Attici, rodište Epikura philosopha, koji se odt. i* **Gargettius** *zvao, Gargettjanin.*
garrio, 4. [γηρύω] *brbljati, frfljati, prtljati, blebetati, benetati, buncati, brboriti, čavrljati, drndati, čeretati, zanovietati itd. (o čovjeku, koji veoma rado govori; sr.* hariolor, hallucinor, fabulor), *divaniti, govoriti,* quidquid in buccam *(na jezik)* venit; plura *(pismeno);* * fabellas, *pripoviedati;* * libellos, *(na)pisati; prez. o philosophih,* in gymnasiis; *(Plaut.)* nugas.
* † **garrŭlĭtas**, ātis, *f.* [garrulus] *brbljavost, blebetavost, blebetljivost, čavrljavost, govorušnost, jezičnost i sl. (o čovjeku koji sveudilj ima što pripoviedati; sr.* garrio, loquacitas), * garrulitas studiumque immane loquendi; (pueros) facie et garrulitate amabiles, *Suet.*
garrŭlus, *adj.* [garrio] *brbljav, blebetljiv, blebetav, čavrljav, govoruša, jezičan, landav, lapatljiv itd. (sr.* garrulitas, loquax), † disciplina, * percontator; * garrulus *(brbljavac, brbljo, blebetuš)* hunc consumet; * forum; * lingua; * rivus, *žuboreći, žuboran, žamoreći;* * lyra, *zvučna, zvečeća;* * hora g., *za brbljanje, -divan, ura, koja se prebrblja; o čovjeku, koji tajne izbrbljava, proliven, Hor.; takodjer o životinjah,* * hirundo, * cornix.
gărum, i, *n.* [γάρον] *umaka (omaka) ili čorba od malenih razsoljenih ribica razne vrsti, vrlo omiljela u Rimljanâ, ribja umaka ili čorba, Hor.*
Gărumna (Gărunna), ae, *m. rieka u Galliji, s.* Garonne. *Odt.* **Garŭmni**, ōrum, *m. pleme u Galliji uz Garumnu stanujuće, „Pogarumanci".*
gaudeo, gāvīsus sum, 2. [γαίω, γηθέω] *1) vesel biti, veseliti se, živo radovati se u sebi, u srdcu, nasladjivati se, godi komu što, radost ćutjeti u srdcu (sr.* laetor), alqa re; correctione; aequitate; ingenio suo, *raditi upravo kako srdcu godi;* * equo acri, *veselo jahati;* * equis; * pictis tabellis; * sorte sua; * dato (consilio); * inhumato, *tomu što tko nepokopan leži; s acc. pron. n.* id *(Ter.),* quod, *čemu, radi česa, Ter. i Cael. u Cic. ep.; takodjer* gaudium, dolorem alcjs, *Ter. i Cael.; s dat. comm.,* mihi gaudeo, *za se, što se mene tiče;* * *s* in *i abl.;* * *s partic. (kako* χαίρω), gaudent scribentes, *veselo (s veseljem, rado, po volji) pišu,* gaudet potitus, *što je dobio;* de Bursa; *s acc. c. inf.,* Scipionem esse natum, et nos gaudemus, et haec civitas, dum erit, laetabitur; * † *s inf.; s* quod, * si, *(Plaut.)* cum *ili* quia; *absol.,* gaudendi

locus; *(Hor.)* gaudeat an doleat; gaudens ferus, *Phaedr. Na pose a)* g. in sinu, * in tacito sinu, * in se, *u sebi-, potajno veseliti se, -radovati se, kadšto sa značenjem zloradosti = smijati se potajno ili izza ledjâ. b)* * *infinitiv* gaudere *(χαίρειν)* = salvere, *veselje, sreća, pozdrav (moj)*, Musa refer *(odnesi)* Celso gaudere. *2) veseo biti = ljubiti što, rado imati, -vidjeti, -čuti, -gledati, -slušati, tražiti, prijatelj biti*, scena gaudens miraculis, *Liv.*; * g. praenomine molles auriculae; * brachia gaudentia loris, *Prop.*; gaudentem *(rado, s veseljem)* numo te addicere, *Hor.*; animo gaudenti, *veseo.*

gaudium, ii, *n.* [gaudeo] *1) radost, veselje (u srdcu, unutarnja i živahnija radost, što ju čovjek ćuti, sr.* laetitia), gaudium atque laetitia; saltus superati, *nad c. i. s c. g.*; † quod gaudium consurgendi; gaudio *(od veselja)* lacrimare, triumphare; gaudiis exsultare, *(Q. Cic.)* gaudio exsilire, *od veselja poskakivati*; gaudio fungi, *radost očitovati, Tac.*; *pl.* gaudia *na pose pojedina očitovanja radosti, veselje na razne načine očitovano*, feminarum gaudia insignia erant et luctus; *(Sall.)* gaudium atque laetitiam agitare, luctus atque gaudia agitabantur; *takodjer užitak, što ga čovjek ima, na pose od putenih slasti, nasladâ*, gaudia corporis, *(putene) slasti, naslade, razbluda*; pestiferum hinc abstulit gaudium; * impermissa gaudia; * ferre, * capere; * *personif.*, mala mentis; *o predmetu, s kojega se tko veseli, i koji mu godi, radost, veselje, slast, milje i omilje, dika*, * fugiunt tua gaudia; * gaudium haeredis tui; dum sequeris Clytium, nova g.; * falsis attingere gaudia palmis; † gaudia felicium; † gaudium reportare parentibus.

gaulus, i, *m.* [γαῦλος] *crpalo, vjedro, vjedrica, zajimač, crpač nalik na čamac, jedn. Plaut. Rud.* 5, 2, 32.

Gaurus, i, *m. gora u Campaniji, s vina na glasu s. Monte Gauro.*

gausăpe, is, *n.* (*i* **gaŭsapes,** is, *m. i* **gausăpum,** i, *n.*) [γαυσάπης] *kosmata (runjava) na jednoj strani vunina, friz, paj, pŭst, njeko sukno, koje za odjeću, pustena haljina, suknja od friza, koje (Hor.) za prostirače, brisanje stolova, pustina, pustenjak, stolnjak, trpežnjak, otirač, otirak (od friza, pusti).*

1. gaza, ae, *f. (pers. rieč) blagajna i čuveno u njoj blago, zaklad, dragocjenosti, bogatstvo, novci, blago persijanskoga kralja i u obće kojega god kralja, kneza,* custos gazae regiae; Macedonum gaza; donis ex Hieronis gaza ab Epicyde donatus; ab auro gazaque regia manus, oculos, animum abstinere; * † *pl. blago, bogatstvo, imutak u obće; i* * *sing. hrana, živež, zaliha,* gazâ laetus agresti.

2. Gaza, ae, *f.* [Γάζα] *grad u Palaestini, blizu mora, Curt.*

Gebenna *v.* Cebenna.

Gedrōsia, ae, *f. zemlja u jugo-iztočnoj Persiji, uzduž indijskoga mora, veća čest današnjega Beludžistan-a*; *subst.* † **Gedrōsi,** ōrum, *m. Gedrosijani.*

Gĕla, ae, *f.* [Γέλα] *grad i (m.) rieka na Siciliji, Virg, Ov. Odv. 1)* * **Gelōus,** *adj. gelski. 2)* **Gelenses,** *subst. Geljani.*

gĕlĭde, *adv.* [gelidus] *ledno, mrzlo, studeno, samo tp. = hladno, mlitavo, mlohavo, jedn. Hor. ep. ad Pis.* 171.

gĕlĭdus, *adj. s comp. i † sup.* [gelu] *leden, ledan, vrlo studen, -mrzao, mrazan, mražovit (sr.* frigidus), aqua; *subst.* **gelida,** ae, *f.* (*sc.* aqua); gelida loca; Lirem multo gelidiorem; gelidas fontium perennitates; * nox; * humor = *led*; * December; * foci, *na kojih se nikad vatrâ ne loži*; * tyrannus = Boreas; * *tp. o mrtvih, obumrlih, ozeblih ili od straha i sl. ukočenih, ili o tom, što čini koga ukočenim, -lednim, -studenim itd., leden, ledan, studen, mrzao, hladan, ukočen,* sanguis *(u starca)*; mors; tremor; horror; timor; pallor; gelidus tardante senecta.

Gĕlo, ōnis, *m.* [Γέλων] *Gelon, kralj syracuski.*

Gĕlōni, ōrum, *m.* [Γελωνοί] *pleme scythsko uzduž Borysthena (rieke Dnjepra, u Ukrajini), Virg., Hor.*

Gelōus *gl.* Gela.

gĕlŭ, ūs, *n. (ponajviše samo abl. sing.) mraz, ciča, brid, ljuta zima (pod ledištem), studen, smrzlina, smrzao (f.), smrzla voda, led (sr.* glacies), gelu rigere; * rura gelu claudit hiems; * hiems adoperta gelu; gelu adstringere nivem, *u led pretvoriti, (s)lediti*; † nives gelu constrictae, *sledjeni, zaledjeni*; * *o studeni-, hladnoći-, ukočenosti starih ljudi.*

gĕmĕbundus, *adj.* [gemo] *uzdišući, stenjući, jecajući, jedn. Ov. met.* 14, 188.

* **gĕmellĭpăra,** ae, *f.* [gemellus-pario] *obliznitetjica, dvonjke (blizance) radjajući, rodica bliznadi,* * dea *i* diva = Latona.

gĕmellus, *adj.* [*dem. od* geminus] * *sugub, dvostruk, dvojni porodom, dvoje, dvojica, blizanac, dvonjak, blizanica, ujedno rodjen, o blizancih,* fratres; * *subst.* **gemellus,** i, *m. dvonjak, blizanac,* gemelli, *dvojci, bliznovi, bliznad*; cetera paene gemelli fraternis animis; * *o životinjah*; *tp.* gemella legio, *dvoguba, blizanica, od dviju legija načinjena, jedn. Caes. b. c.* 3, 4, 1.; * *nalik-, sličan poput bliznadi, jednak,* nequitiâ et nugis pravorum et amore.

gĕmĭnātio, ōnis, *f.* [gemino] *(riedko) dvostručenje, udvojavanje, udvojenje,* verborum.

gĕmĭno, 1. [geminus] *1) upr. blizančiti, s toga (po)dvostručiti, udvojiti, udvojavati, (u)sugubiti, opetovati, umnožiti,* geminatus sol, *dvojni, sugub, dva*; geminata verba, *opetovane*; * victoria; * plausum; * honorem; * aera, *tući pločom o ploču. 2) (s)pariti, sdružiti, sjediniti, spojiti,* * agnos tigribus; † castra legionum.

gĕmĭnus, *adj.* [γαμέω] *1) dvojni porodom, ujedno rodjen, blizanac, blizanica, dvonjak, sugub, dvostruk, dvoje,* gemini fratres, gemini, *dvojci, blizanci, bliznovi, dvonjci*; *(Plaut.)* g. frater, frater germanus geminus, hic ejus g. est frater — ac geminissimus; * pueri; * proles; * Castor, * Pollux, *Castor i Pollux*; * ovum = *Helena, koja je, kako se priča, s Polluxom iz jednog istoga jaja Ledina* (Leda) *izašla*; * Gratia cum geminis sororibus. *2) dvostruk, sugub, dva, dvojni, dvoji, oba, oboji (nu tako, da je pojam dvogubosti i jednakosti pretežniji; sr.* duplex), *(Ter.)* ex unis mihi geminas *(dvoje, par)* fecisti nuptias; * portae, *dvoja*; * pes; * pedes; * nares; * acies, *obje oči*; * videre solem geminum, *dvoje, dva*; † gemino mortis, funerum vulnere. *S toga a)* * Chiron, *dvoliki (= polučovjek a polukonj)*; * Cecrops, *na pol Grk, a na pol Aegypćanin. b) poput blizanaca sličan, -nalik, jednak, isti,* audaciâ; geminus et simillimus nequitiâ; quae (memoria) est gemina literaturae quodammodo; illud geminum consiliis Catilinae et Lentuli.

gemĭtus, us (i, *Plaut. Aul.* 4, 9, 11.), *m.* [gemo] *1) uzdisanje, uzdisaj, uzdah, stenjanje,* morientium; gemitus fit; vulnerum, *od (usljed) ranâ*; *Liv.*; gemitum de pectore ducere *ili* edere; * gemitum dare a pectore imo, *ili* petere de alto corde, *duboko uzdahnuti, duboke uzdahe podirati*; * gemitum ciere, *uzdahnuti*; * ingentem g. ad sidera tollere; * † *pl.*; * *boli, tuge, žalost. 2)* * *o stvarih, tutanj, tutnjava, gromot, buka,* tellus, cavernae dedere gemitum, *zatutnjiti, zamnjeti, zagrmjeti*; pelagi; plaga facit gemitus.

gemma, ae, *f. 1) pup, pùpak, pupoljak, oko u trsja (čokoća), drveća,* ineunte vere exsistit ea quae g. dicitur. *2) dragulj (izdjeljani od prozirne tvari; sr.* lapis, margarita), *dragac, dragi kamen,* gemma aut margarita; *tp. oko u repa paunova, Ov. Odt. a)* * *predmet načinjen od dragoga kamenja, n. pr. čaša, kupa, žmulj,* bibere ex g. *b) prsten s pečatom, pečatnjak, pečat,* imprimere gemmam; gemmâ signari. *c)* * *biser.*

gemmātus, *adj.* [gemma] *draguljat, dragim kamenjem izkićen, -urešen Liv. Ov. Suet.*

gemmeus, *adj.* [gemma] *1) od dragoga kamenja,* trulla. *2) dragulji izkićen, dragim kamenjem urešen, draguljat,* * juga; *na pose a)* † *draguljast, poput dragoga kamenja sjajući, -blistajući se, blieštéći se, biserast,* † Euripus; † prata; * cauda pavonis.

gemmĭfer, fĕra, fĕrum, *adj.* [gemma-fero] *draguljonosni, pun bisera, biserovit,* * mare [*sr.* gemma *2) c)*].

gemmo, 1. [gemma] *1) pupiti, pupčiti se, napupiti, propupčati, tjerati,* vites. *2)* * *izkićen biti dragim kamenjem, sjati-, blistati se dragim kamenjem (samo u praes. partic.),* sceptra.

gĕmo, ui, ĭtum, 3. *1) intrans. a) stenjati, uzdisati, uzdahnuti, jecati, jaukati, cviljeti (ponajviše hotimice da si čovjek tim srdce pritisnuto tugom malko olakša; sr.* suspiro), cum diu occulte suspirassent, postea jam gemere coeperunt; (Philoctetae) concedendum est gementi; desiderio alcjs; * multa, *mnogo*; * noctua, *jektati, graktati, vikati*; turtur, *gukati, grgutati. b)* * *o predmetih bezživ., uzdisati = pucati, hrskati, rustati, praskati, škripati, tutnjiti, grmjeti, oriti se, hujati, bučati, šumjeti,* fenestra; cymba; mare; navis; malus; antennae; gubernaculum. *2) trans. uzdisati s česa, za ili nad kim, tužiti za kim, oplakivati, žaliti, žalostiti se s česa,* haec gemebant boni; virtutem; * Ityn flebiliter; * *s acc. c. inf.*, sulfura contemni vicus gemit; paucis ostendi (*sc.* te) gemis; hic stat us una voce omnium gemitur.

Gĕmōniae, ārum, *f.* (*sc.* scalae) *njekakve, po svoj prilici samorodne, stube ili skalini na obronku brežuljka Aventinskoga u Rimu, vodeće do rieke Tiberis, niz koje bi se lešine stracenih ili smaknutih u tamnici* „carcer Mamertimus“ *zločinaca u vrieme careva u Tiber bacale, Tac. Suet.*

gĕna, ae, *f.* [gigno] *upravo gornja čest od obraza, od jagodičnice (lične kosti) tja do vedjâ* (palpebrae), *1) lice, obraz, lanita, jagodica (više manje u sm. aesthetičnom, najviše obično u pjesnikâ*; *sr.* mala). *2)* * *očnica,* * *oči,* * *zjenice.*

Gēnăbum, i, *n.* [Γήναβον] *glavni grad carnutski uz rieku Liger, kašnje prozvan* civitas Aurelianorum, *s. Orleans. Odv.* **Gēnăbensis,** *adj. genabski*; *subst.* **-enses,** ium, *m. Genabljani.*

Gĕnauni, ōrum, *m.* [Γεναῦνοι] *pleme u Rhaetiji u dônjem Poinju* (Innthal) *Hor.*

Genăva (*ne* Geneva), ae, *f. grad allobrožki na medji Helvetskoj, s. Geneva ili Ginevra* (Genf).

gĕnĕālŏgus, i, *m.* [γενεαλόγος] *(riedko) rodoslovac, rodopisac, tko sastavlja rodovnike (genealogije), genealog.*

gĕner, ĕri, *m. 1) zet, kćerin suprug. 2) pren. a)* * *o budućem zetu, vjerenik (zaručnik) ili ljubovnik (milostnik) kćerin. b) (riedko) svojak, svâk, muž sestrin, Nep. Paus.* 1, 2. *Just.* 18, 4, 8. *c) (Tac.) muž unuke ili praunuke.*

gĕnĕrālis, *adj.* [genus] *1) tičući se roda (vrsti, plemena), plemena, vrsti, fele, rodovni. 2) obćenit, obći, ukupni (opp.* singuli, specialis), quaestio; decorum.

gĕnĕrālĭter, *adv.* [generālis] *(riedko) u obće, u obćeno, uploške,* definire.

gĕnĕrātim, *adv.* [genus] *1) po rodovih, -plemenih, -vrstih, -redovih, -razredih, na rodove, rodimice, vrstimice, redimice,* g. constituere, *po plemenih*; componere; illa artificiose digesta generatim, *sustavno razredjeno, po poglavjih sastavljeno*; Caesar omnibus g. gratias egit, *svakoj vrsti slušateljâ na pose t. j. prema zaslugam njihovim. 2) u obće, u obćeno,* de ceteris civium Romanorum suppliciis singillatim potius quam g. atque universe loqui.

gĕnĕrātor, ōris, *m.* [genero] *roditelj, ploditelj, izvoditelj, otac, stvoritelj, tvorac,* nosse generatores suos, *praroditelje, praotce*; * Acragas magnorum g. equorum.

gĕnĕro, 1. [genus] *roditi, radjati, ploditi, odt. stvoriti, stvarati, izvoditi, sazdati, u pass. i poroditi se, postati, dolaziti, izvirati, rasti (u pravom značenju na pose o mužu; sr.* creo, gigno, pario; *rieč je ova plemenitija, uzvišenijemu slogu pripadajuća, nego li one, te označuje radjanje kano čin veličanstven, božanski),* deus generavit hominem; ita generati a natura sumus; semina unde essent orta, generata, concreta; exemplum generatum; ab origine ultima stirpis Romanae generatus; qui esset Herculis stirpe generatus; * unde nil majus generatur ipso (Jove); * Tros est generatus ab illo; * quale portentum nec Jubae tel-

lus g.; * aliam ex alia generando suffice prolem; † terra animalia g.; † arbor ex radice generata; † *o duševnom stvaranju, roditi = proizvesti, sastaviti, spisati, stvoriti.*

gĕnĕrōse, *adv.* [generosus] *plemenito, junački, hrabreno, veledušno, vitežki,* generosius, *jedn., Hor. carm.* 1, 37, 21.

gĕnĕrōsus, *adj. s comp. i sup.* [genus] 1) *plemenit, plemenita roda,* fortissimum quemque generosissimum existimo; praeoptare equitis Romani filiam generosarum nuptiis; generosus, ut ita dicam, amicitiae; * dispositas generosa *(pun pradjedova)* per atria ceras; *takodjer plemenite (dobre) pasme, izvrstan, plemenit,* forma dicendi, * vinum; * testa *(korepnjak, ljušturnjak)*; * pecus; * insula g. metallis; * palmite colles; * pruna; * flos; *odt. što od plemenita roda potiče, pokazuje se kano baština i djedovina istoga, plemenit, prirodjen,* id quod natura ipsa et quaedam generosa virtus statim respuit; splendidam quandam rationem dicendi tenet voce, motu, forma etiam magnifica et generosa. 2) *tp. plemenit = plemenita srdca, -mišljenja, uznosit, veledušan, velesrdan, častoljub, ponosit, plemenita duha, plemenito misleći,* animus; condiscipuli.

† **gĕnĕsis,** is, *f.* [γένεσις] *upr. radjanje, stvaranje, pren. stanje zviezdâ pri čijem god porodu, constellacija.*

gĕnĕtrix (genitrix), īcis, *f.* [gigno] 1) *roditeljica, rodica, mati, majka,* * Aeneadûm, *praroditeljica, pramati;* * magna deûm = *Cybele;* † Venus. 2) *tp., roditeljica, ploditeljica, početnica, uzročnica, mati,* * Ceres frugum; † virtutum.

Geneva *v.* Genava.

gĕnĭālis, *adj.* [genius] 1) *tičući se genija (radjanja), geniju posvećen, piran, svatben, zaručnički, ženitbeni, bračni (v.* genius), torus, lectus; * praeda g., *mlade djevojke, otete ili ugrabljene, da se učine suprugami.* 2) * *veseo, radostan, ugodan, zadovoljan, zabavan, drag, razkošan, slastan, svečan, slavan,* festum; hiems; rus; uva, *sladak;* platanus; serta *(kod pića vina).*

* **gĕnĭālĭter,** *adv.* [genialis] *(riedko) veselo, ugodno, dobrevolje, zabavno, razkošno.*

gĕnĭcŭlātus, *adj.* [geniculum] *koljencat, čvorat,* culmus.

gĕnista, ae, *f. žutilica, žutilovka* (Ginster), *vrst šiblja, kojim su vinograd vezali, Virg.*

gĕnĭtālis, *adj.* [geno = gigno] *tičući se radjanja, -plodjenja, plodan, rodan, plodonosan, tvoran, rodotvoran, plodeć,* † vis; * semina; * arvum; * membra, *rodila, plodila, spolovila;* † dies, *dan narodjenja, godovno; subst.* **Genitalis,** *pridjevak Diane, kano zaštitnice porodâ, porodnica.*

gĕnĭtīvus (gĕnĕt.), *adj.* [gigno] *upr. rodioni, roditeljni,* 1) *prirodjen, od poroda izvirući, prirodan, naravan,* * imago; * nomina, *imena rodna ili plemenska, imena roda ili plemena;* † nota, *madež, znamenka.* 2) † *u slovnici* (casus) g. *padež roditeljni, drugi padež, genitiv.*

gĕnĭtor, ōris, *m.* [genó = gigno] 1) *roditelj, otac,* nihil ab optimo et praestantissimo genitore melius procreatum; * Saturnius; * deûm = Jupiter; * Pelopis = Tantalus; * profundi *i samo* genitor = Neptunus; * *često* = Anchises. 2) * *tp. roditelj, otac, stvoritelj, začetnik, uzročnik,* g. usus, *ob običaju govorenja.*

gĕnĭtrix *v.* genetrix.

gĕnĭtūra, ae, *f.* [gigno] *upravo † radjanje, rodjaj, (kasno) stanje zviezdâ u vrieme kad se je tko rodio, zviezda rodjenja, constellacija, nativita.*

genitus *v.* gigno.

gĕnius, ii, *m.* [geno = gigno, γίγνομαι] 1) *(upr. davatelj života) po vjeri puka rimskoga njeka duhovna (božanska) bit, koja bi, kano duhovna slika i prilika tjelesnomu (čovjeku, kadšto i drugim predmetom), na pose čovjeka, imenito sve, što bi se obitelji ticalo, nu i n. pr. mjesta, države* (genio majores hostiae caesae, *duhu-čuvaru grada Rima), od početka života, koji je kano personificacija radjajućega počela (principa) stvorila, do njegova svršetka pratila i čuvala (a onda se ili u carstvo svjetlosti vratila, ili kano Lar život nastavila i štiteć blagotvorno djelovala) i s čovjekom se ujedno radovala i tugovala; duh-čuvar čovjeka, -mjesta i dr., genij; kada bi se tko komu molio, zaklinjao bi se svojim genijem i genijem počitanih i milih osobâ (Hor. ep.* 1, 7, 94. *sl.), robovi genijem svoga gospodara, podanici genijem svoga vladara; u blagdane i godove milostivili bi i smirivali genija cviećem i vinom,* g. piare, placare, *Hor., a na dan rodjenja kolačem (gibanicom,* libum), *Ov. Geniju bijaše uživanje i slasti života isto tako po ćudi kao što čovjeku samomu, kojega je radost bila i njegova radost; s toga bi se govorilo:* indulgere (bona multa facere) genio = *geniju (t. j. sebi) ugadjati, biti dobre volje, vesel biti, te si život mudrim uživanjem produžiti; nasuprot tomu* defraudare genium suum, *genija svojega varati = čemeriti si život, najpreče potrebštine uzkratiti si, Com.;* belligerare cum genio suo, *sa svojim genijem (t. j. želudcem) ratovati, o skupcih, Com.; (Hor.)* genium curare vino, *ugadjati si vinom, zabavljati se; (Ov.)* December, geniis acceptus *(jer bi u zimskih mjesecih počivali od poljske radnje ter bi se osobito mjeseca decembra častili slaveć „Saturnalia“);* sapis ad genium, *imaš ukus, znaš što je dobro, Plaut.;* genium suum propitiare, *svojega genija milostiviti, moliti mu se = imati samomu sebi a ne milosti inih (n. pr. carevâ) na svem zahvaliti se, Tac. dial.* 9. 2) *tp. = čestitelj, gostitelj, tako zvan od prišljunicâ (čankolizâ, muktojelicâ), Plaut.*

gĕno *v.* gigno.

gens, tis, *f.* [geno = gigno] 1) *u užem smislu, skup od više obitelji ili porodicâ, spojenih zajedničkim plemenskim imenom* (nomen gentile *ili* gentis), *zajedničkim porietlom, plemenom i posebnimi svetimi obredi u Rimu (izprva samo o patricijih), rod, pleme, koljeno, pokoljenje, rodbina (dakle politički pojam; sr.* genus), gens Tarquiniorum, *češće* gens Julia, Cornelia etc.; homo gentis patriciae; sine gente, *prosta roda, Hor. Odt. a)* patres majorum gentium, *lozu vukući od starijih senatora,* minorum gentium,

kojih obitelji došle su tekar imenovanjem Tarquinija Prisca u starješinstvo [starješine prvoga i drugoga reda ili čina]; odt. pren. dii minorum gentium, *drugoga reda ili niži;* qui quasi majorum gentium est Stoicus, *t. j. izvrstne vrsti. b)* * *porod, potomak, odvjetak, ogranak,* Aeneas gens deûm. *c) (pjesn. i kasno) o životinjah, rod, pleme, pasmina, pasma, bagra, vrsta, fela.* 2) *u širem sm. obsižući više plemenâ ili pomanjih naroda isti jezik te isto narodno ime imajućih, narod, pleme, puk (sr.* populus, natio), *samo kadšto =* natio, Suevorum longe maxima Germanorum omnium; ex gente et numero Germanorum; exterae nationes et gentes; g. Allobrogum; Aequorum magna g.; jus gentium, *medjunarodno pravo; često* ubi, ubicumque, longe, *(Ter.)* nusquam gentium, *gdje . . na (u) svietu, za boga; (Ter.)* minime gentium, *podnipošto, nikako, pod živu glavu ne; (Tac.)* gentes, *barbari, inostranci, Ne-rimljani; u najširem smislu (riedko) =* genus, gens humana, *čovječanski rod, -pokoljenje; (riedko) narod = občina kojega grada,* Caesar Gomphos pervenit, quod est oppidum Thessaliae; quae gens — legatos miserat; ejus gentis cives; *(riedko) strana, kraj, pokrajina, predjel, zemlja* (δῆμος), Cataonia, quae gens jacet supra Ciliciam; ipsum in eam gentem iturum.

gentĭcus, *adj.* [gens] *narodni,* mos, *Tac.*

gentīlĭcius, *adj.* [gentilis] *na pleme-, rodbinu* (gens) *spadajući, plemenski, rodbinski, porodični, plemena, roda,* sacrificia, sacra; † nomen.

gentīlis, *adj.* [gens] 1) [*po* gens 1)] *istoga roda, -plemena, plemenski, plemena, porodični, rodbinski, srodni, jednorodni, suplemeni, jednoplemeni,* nomen g.; * manus gentilis, *o 300 Fabijâ, koji su pošli proti Vejem;* † stemma g., *rodovnik;* quod g. in illo videbatur, *prirodjeno, Suet.; subst. suplemenik, jednoplemenik, srodnik, rodjak, čovjek istoga plemena,* tuus; mei; gentiles deorum. 2) [*po* genus 2)] *(Tac.) istoga naroda, narodni, domorodni, domaći, zemljački, domovinski, otačbinski,* solum; religio.

gentīlĭtas, ātis, *f.* [gentilis] *suplemenost, jednorodnost, srodnost, srodstvo, rodbina; i u pl.*

gĕnū, ūs, *n.* [γόνυ, Knie] *koljeno,* accidere genibus alcjs; † se ad genua projicere, † provolvi genibus, † advolvi genibus alcjs, *kleknuti na koljena pred kim, pasti ničke ili ničice pred kim, pripasti komu k nogam ili koljenima, ljubiti skute i koljena;* † ad genua admittere, *pustiti preda se kleknuti, -pripasti si k nogam;* † genua ponere, summittere, * inclinare, *prekloniti-, saviti koljena pred kim;* * genuum orbis, *iver, koljenica;* * Phraates genibus minor, *klečeć, na koljenih, ponizno, priklonito;* * *kano mjesto tjelesne ili životne snage,* dum genua virent; * genuum junctura, *pregibao u koljenu, koljeno.*

Gĕnua, ae, *f. pomorski grad u Liguriji, s. Genova.*

gĕnuālia, ium, *n.* [genu] *podveza, jedn. Ov. met.* 10, 593.

1. **gĕnuīnus,** *adj.* [geno] *(riedko u clas. prosi) prirodjen, prirodom usadjen (uciepljen), naravni, naravski, djedinski,* virtutes.

2. **gĕnuīnus,** *adj.* [gena] *lični, obrazni, od obraza,* dentes, *kutnji zubi, kutnjaci.*

gĕnus, ĕris, *n.* [γένος] 1) *rod, pleme, koljeno, pokoljenje, podrietlo, porodica (što po porodu i sličnosti skupa spada; sr.* gens, stirps), genus humanum, Romanum; natus regio, nobili genere; genere primus; auctores generis mei, *praroditelji, praotci, pradjedovi;* propter ignorationem stirpis et generis, *njihova roda i plemena; (Just.)* genus facere, *nastaviti-, dalje ploditi rod ili pleme;* * ducere genus ab alquo, *lozu vući od . ., dolaziti od . ., biti roda čijega; na pose* * *gospodski (visoki) rod, -pleme, -koljeno, plemenit rod, plemenština, plemstvo,* et genus et virtus; et genus et formam regina Pecunia donat; et g. et nomen; * *nizak rod,* fortuna non mutat g.; *pleme, narod,* genus Numidarum; * genus vatum *(pleme, rod, ceh, rufet); prezirno,* * *glota, smeće,* ambubajarum; *o životinjah, rod, pleme, traga, pasma, pasmina, bagra, soj, fela,* varia genera bestiarum; * genus piscium; *takodjer, mužki i ženski spol (rod),* virorum, muliebre; * *potomak, odvjetak, porod, ogranak, omladak,* deorum; Japeti = Prometheus; Adrasti = Diomedes; Jovis = Perseus; Aeneae = Octavianus. 2) *rod, pleme, vrsta, vrst, fela, struka,* hominum; armorum; telorum; cujusque generis homines; hostis hujus generis; amici, cujus generis *(kakovih)* penuria est; rarum genus! Et quidem omnia praeclara rara, nec quidqam difficilius quam reperire, quod sit omni ex parte in suo genere perfectum; * stultitiae; * tragicae Camenae; * diversum; pauca ejusdem generis, *istoga sadržaja;* ejusdem generis complura, *više takova;* conventus is, qui ex variis generibus constaret, *od različitih vrstî ljudi, od ljudi različita političkoga mišljenja;* genus Atticorum; *takodjer rod, rodni pojam, občenit pojam, -slučaj, občenitost, načelo (opp.* species, *vrst, posebni slučaj),* de ipso universo genere infinita quaestio est, num poena videatur esse afficiendus, qui civem ex senatus consulto patriae conservandae causâ interemerit, cum id per leges non liceret. Nulla denique est causa, in qua id, quod in judicium venit, reorum personis ac non generum ipsorum universa dubitatione quaeratur, *po ukupnom pitanju občenitih načelâ, načelno, principialno;* argumenta et criminum et defensionis revocentur oportet ad genus et ad naturam universam; omnia a tempore atque homine ad communes rerum et generum summas revolventur; ad generum universas qaaestiones referuntur (causae). 3) *vrst, način, način postupanja, kakvoća, odnošenje, položaj, stanje, okolnosti,* genus vitae, g. aetatis degendae, genus orationis; g. pugnae; poenae; elaborare in utroque genere, *u jednoj i u drugoj struci,* de toto hoc genere, *ob ovoj stvari u obće;* genus dicendi, *način govorenja, -predavanja, -pisanja, slog, govor; (Hor.)* scribendi; *(Nep.)* hoc g. scripturae; *u svezi riečî samo* genus *nam.* genus dicendi poëticum, *jedn. Quint.* 10, 1, 28. genus ostentationi comparatum; genus belli *(vrst, način, kakvoća r.)*

*

hoc est; malefici generis *(vrsti)* animalia; aliquid id genus *(nješto takova)* scribere; quod genus *(koje vrsti, kakova)* virtus est; quod genus, *kao što, na primjer;* quo in genere *(takovo dakle, kano takovo dakle)* sperare videor Scipionis et Laelii amicitiam notam posteritati fore *(od ovoga* quo in genere *valja razlikovati slijedeći* quo in genere); cujus generis *(koje vrsti-, kakovih ljudi)* cum magnus numerus esset; in omni genere, in hoc, in isto, in eo, quo in genere, alqo in genere, *u svakom, u ovom, u tom, u kojem, u njekojem pogledu ili obziru ili stvari*; in omni genere vitae, *u svakom položaju ž.*; genere, *po (u) kakvoći, kakvoćom, qualitativno u opr. sa* magnitudine, numero, crescendo; aestimatio virtutis genere, non crescendo valet; quae genere, non numero cernerentur; ea aestimatio genere valet, non magnitudine; *na pose vrst pjesničtva, Phaedr.* 2. *prol. v.* 1.

Gĕnūsus (Genusuus, *Liv.*), i, *m. rieka na medji Macedonije i Illyrije, s. Iskumi ili (kako ini tvrde) Siomini.*

geōgrăphia, ae, *f.* [γεωγραφία] *opis zemlje, zemljopis, geographija, jedn. Cic. Att.* 2, 4, 3.

geōmĕtres, ae, *m.* [γεωμέτρης] *zemljomjer, mjernik, mjerčin.*

geōmĕtria, ae, *f.* [γεωμετρία] *zemljomjerstvo, zemljomjerje, mjerničtvo, mjerstvo.*

geōmĕtrĭcus, *adj.* [γεωμετρικός] *zemljomjerstveni, zemljomjerni, mjerstveni, mjernički; subst.* **geometrica,** ōrum, *n. nauke-, zasade (poučke) zemljomjerne, zemljomjerje, mjerstvo.*

Gĕraestĭcus portus, *m. pristanište kod grada Teos u Joniji.*

Gĕraestus, i, *f.* [Γέραιστος] *grad na Euboeji.*

Gereonium, ii, *n. grad u Apuliji.*

Gergithos (-thus), i, *f. grad u Asiji kod staroga Ilija* (Ilium).

Gergŏvia, ae, *f.* 1) *grad arvernski* (Arvernorum) *u Galliji Aquitanskoj blizu s. Chermont-a, po svoj prilici s.* Jargeau. 2) *grad bojski* (Bojorum) *na iztoku rieci Liger* (Loire) *možda d. Charlieu.*

Germălus (Cerm.), i, *m. nizina uz goru Palatinsku prama Tiberu u Rimu, čest Semptimontija (Sedmogorja).*

germāne, *adv.* [germanus 2)] *iskreno, otvoreno, odkrito, istinito, po istini, jedn. Cic. Qu. fr.* 2, 15, 2.

Germāni, ōrum, *m. velik i moguć narod u današnjoj Njemačkoj (medju Rhenom, Dunavom, Vislom riekami i morem sjevernim i baltijskim). Odt.* 1) **Germanus,** *adj. germanski,* herbae, *Ov.* 2) **Germānia,** ae, *f. Germanija, zemlja, Germanska; pl. (Tacit.)* Germaniae, *gornja i doljna Germanija na lievoj obali rieke Rhen.* 2) **Germānĭcus,** *a) adj. germanski. b) kano nom. prop. pridjevak mnogim vojskovodjam, koji su preobladali Germane, osb. sinu Drusa Claudija Nerona, bratu Tiberija a pastorku Augustovu; takodjer (Quint.* 10, 1, 91.) *caru Domitijanu i inim. Odt. (kasno)* **Germānĭciānus,** *adj. u Germaniji nalazeći se ili vojujući (ili od onud rodom), germanski,* exercitus; Germaniciani *(sc.* milites), *Suet.*

germānĭtas, ātis, *f.* [germanus 2)] 1) *srodnost medju braćom i sestrami, srodstvo bratsko, -sestrinsko, bratstvo, bratinstvo, sestrinstvo, sestarstvo,* moveat te memoria germanitatis *(medju Persejem i Demetriom kano sinovima Philippovima).* 2) *tp. bratstvo ili bližnje srodstvo medju gradovi t. j. naselbinami, koje jednomu istomu gradu hvale na svom postanku.*

germānus, *adj.* [*možda srodno s* germen] 1) *o braći i sestrah, koji imadu iste roditelje (ili barem istoga otca), rodjeni, pravi,* frater, soror, *rodjeni brat, -sestra (ili polubrat, nerodjeni brat, -sestra). Odt. subst.* **germanus,** i, *m. i* **-na,** ae, *f. rodjeni brat, -sestra, Ter. Virg. Ov.*; *o životinjah (predel.),* ejus (arietis) germanus. 2) *tp. a) tičući se rodjene braće i sestara, bratinski, bratski, sestrinski,* in germanum modum, *kako rodjeni brat, Plaut.*; * caedes, *ubiće brata (ili sestre); (Just.)* sic fratres quasi et germanis casibus exsules etc. *b) rek bi rodjeni = pravi, puki, čisti, istini, istinski, živ, ovijan, korenit, tvrd, gol,* illi veteres et g. Campani; justitia; patria; ironia, *sve gola, puka i .*; hos g. hujus artis (dicendi) magistros, *pravi, pravcati učitelji govorničtva,* ex professo; germanissimus Stoicus, *prav pravcati.*

germen, ĭnis, *n.* [*iz* gerimen *od* gero] 1) * † *klica, pupak, pupoljak, oko, mladica, mlaz, izboj, ogranak.* 2) *porod, potomak, ogranak, odvjetak, omladak,* * generosum; *(kasno)* servile, *pleme, rod.*

germĭno, 1. [germen] *nicati, klicati, klijati, tjerati, proklijati, prorasti,* termes olivae, *Hor.*

1. gĕro, gessi, gestum, 3. 1) *upr. nositi, nesti (nositi ili imati štogod na sebi ili sa sobom kano svojinu, znači dakle unutarnji odnošaj medju nositeljem i onim što on nosi; sr.* fero, porto, veho), *imati,* spolia ducis hostium caesi suspensa fabricato ad id apte ferculo; trigemina spolia prae se g.; galeam venatoriam in capite; clavam dextra manu; vestem; hastam; * virginis os habitumque et virginis arma; * vulnera; * serta; * vincla; * cornua; * distentius uber; * centum oculos; * lumen *(oko)* unum media fronte; * quos India g. lucos; * querelas; * jocos *(o vinskom vrču, -krčagu, -bukari),* † effigiem alcjs rei, *predstavljati što, naličiti na što; takodjer i kamo god nositi, donositi, donieti,* saxa, tela in muros; cum pro se quisque gereret *sc.* terram; *praegn.* * *nositi, roditi, radjati, ploditi, (pro)izvoditi (što tko u sebi nosi ili ima, rek bi u krilu krije), stvoriti,* platani malos gessere; terra viros, silvas, arbores *i sl.* 2) *a) rek bi pred sobom nositi, nositi znamenje od česa god na sebi, iznieti na vidjelo, (jasno) pokazivati, kazati, očitovati, staviti što na ogled (svietu), predstavljati, prikazivati, a)* prae se alqd *(češće* prae se ferre), affectionis ratio perspicuam conjecturam; quod quandam utilitatem. † *ob osobah,* animum altum et erectum. *β)* personam alcjs gerere, *igrati čiju ulogu, predstavljati koga, zastupati;* quam personam g. velimus, *koju ćemo rolu igrati;* personam civitatis g, *državu predstavljati (zastupati); s toga* † gerere alqm, *predstavljati*

koga, obavljati čije poslove ili službu, graditi se čim ili kao, vladati (ponašati) se kano, biti kano, heredem regni, regem. *γ)* se gerere *u prosi samo s adv. ili adverbialnim izrazom, upr. ulogu svoju kako god igrati = vladati se, ponašati se, podnositi se, postupati, držati se,* honeste; excellentius, *odličnije mjesto zauzimati;* sic; pro cive, *podnositi se kano gradjanin, izvršivati (uživati) prava gradjanina;* hoc, quo modo; *(Liv.)* medium = in medio, *biti nijednostran, držati se neutralno, ne pristajati ni uz jednoga ni uz drugoga;* dis minorem te g.; seque et exercitum more majorum gereret, me vosque in omnibus rebus juxta geram, *vladati, držati, Sall. [na kojih mjestih valja tumačiti* gero *u pogledu na* exercitum *i* vosque *po c)]. b) na sebi ili u sebi nositi, -imati, -gojiti, pokazivati, kazati,* similitudinem quandam speciemque sapientium; animum invictum, fortem; ad cetera, quae levia sunt, parem animum, super fortunam animum; aliter atque animo gerebat, *nego je u srdcu nosio, u sebi mislio;* muliebres inimicitias; veteres inimicitias cum Caesare; odium in alqm, *mrziti na koga, (Com.)*; iras; * curam pro alqo, *skrbjeti (brinuti) se za koga; odnieti, (sa sobom) nositi, održati, dobiti,* * nomen decusque; † fortitudinis praemia. *c) o poslovih, djelih, službah itd., voditi, izvesti, izvršiti, izvršivati, obavljati, opravljati, opraviti, obršiti, ovršiti, ovršivati, izpunjivati, obnašati, upravljati, tjerati, raditi, učiniti, ravnati, obskrbljivati i sl. (nu tako, da se je izprva većma mislilo na djelatnost, službu, posao itd. kano stanje, u kojem se tko nalazi, koje rek bi na sebi i sa sobom nosi), u pass. i bivati, sbi(va)ti se, dogoditi se, sgoditi se, činiti se, raditi se,* negotium *ili* rem bene, prospere, male g., *sreću ili nesreću imati, sretan ili nesretan biti u svojem poslu, dobro ili zlo upravljati kućom, imutkom, poslovi svojimi, dobro ili zlo gospodariti, -poslovati, -pazariti, dobro ili zlo proći u kojem god podhvatu,* rem *ili* res male g., *zla sreća koda komu posluži (u ratu), izgubiti, takodjer kod parnicā za imutak,* tu tuum negotium gessisti bene = *dobio si, dobro si opravio; s toga u ratu, sretno ili nesretno boriti se, takodjer* negotium, rem bene g., *udar (coup) izvesti, iznenada potući neprijatelja,* rem, res g. *o vojvodi (zapovjedniku), zapoviedati, imati zapovjedničtvo, biti pred vojskom ili vojsci na čelu;* negotii gerentes, bene negotii gerentes, *poslovatelji (opravnici, prometnici), dobri p.*; rei male gerentes, *zli opravnici (poslovodje), Plaut.*; *na dalje* res magnas g., *velike čine izvesti ili učiniti;* gladiis res geri coepta est, *počela se stvar mačem odlučivati, dodjoše na mače; absl.,* spes gerendi, *štogod (velika) učiniti,* gerere quam fieri tempore posterius est; dum haec, dum haec in colloquio geruntur; quae in castris geruntur; quid rei gereretur, res quemadmodum gesta sit; his rebus gestis; *(Nep.)* his de rebus si quid geri volueris, *da se u ovom što god učini;* * digna intus *(izvan pozorišta)* geri; res gesta, *dogadjaj, sgoda, prigoda, češće* res gestae, res gestae alcjs, *čini, djela, osb. junačka djela, junačtva, i smatrana kano zadatak, koji treba riešiti;* † magnopere res gestae; *to isto i subst. n.* gesta, ōrum; bellum gerere, *ratovati, rat voditi, o vojvodi, ratovanje ravnati ili upravljati, o narodu ili vladaocu, imati rat, ratovati, s oružjem u ruci činiti neprijateljstva, vojevati,* cum alqo, adversus, in alqm; *takodjer u prilici o nastanku očita neprijateljstva,* cum eo bellum gerere, quicum familiariter vixeris; g. rem publicam, *o vojvodi i vojnicih, rat voditi ili ratovati za državu, boriti se za domovinu, ponajv. s dodatci* feliciter, prospere, egregie *i sl.*; *u zeugmi,* pacem an bellum gerens *(Sall. Jug.* 46, 8.), *mir imajuć ili . .*; seu pacem seu bella geram, *Virg. Aen.* 9, 279.; * rem g., *čin ili djelo izvesti (u ratu); Nep.* post rem gestam, *poslie izvršenja toga čina (napada, coup)*; * res gerere, *održati pobjede, predobiti; nu takodjer* rem publicam gerere, res gerere, *državom-, državnimi poslovi upravljati, -voditi, -obskrbljivati,* bene, pulcherrime, bene atque decore, *dobro (sreću) države unapredjivati, promicati;* magistratum, *državnu službu obnašati;* honores; potestatem; imperium; comitia, † censum, *držati, obdržavati, obaviti, imati;* morem gerere alcui, *raditi komu po ćudi (volji), izpuniti komu volju, želju, posluhnuti, slušati koga, ugadjati, sr.* mos. 3) *o vremenu (riedko), (s)provoditi, boraviti, provesti, proživjeti, prebaviti, probavljati, preboraviti, potratiti, (Sulpic. u Cic. ep.)* aetatem cum alqo, *viek vjekovati;* † primae adolescentiae tempus tantā inopiā, ut etc.; *s toga* † annum gerens aetatis sexagesimum ac nonum, *biti u godini . . ., imati godinā . ., godinā je komu . .*

2. gĕro, ōnis, *m.* [gero] *nosilac, nosac, nosač, nositelj,* ite hac — foras gerones, *jedn. Plaut. Truc.* 2, 7, 1.

Gĕrōnium, ii, *n. grad u Apuliji, s. Torre di Zappa.*

gerrae, ārum, *f.* [γέῤῥα] *upr. pleter od pruća, odt. tp. trice, malenkosti, pošurice, sitnice, budalaštine, ludorije, Plaut.*

gerro, ōnis, *m.* [gerrae] *bezposlica, danguba, nevaljalac, lakrdijaš, tamaša, praznoslov, ništarija, jedn. Plaut. Heaut.* 5, 4, 10.

gerŭlĭ-fĭgŭlus, i, *m.* [gero-fingo] *tko kod česa sudjeluje, šaljivo pomagač, sukrivac, jedn. Plaut. Bacch.* 3, 1, 14.

* † **gĕrŭlus,** i, *m.* [1. gero] *koji što nosi, nosilac, nosac, nosač.*

Gērўon, ŏnis, *m. ili* * **Gērўŏnes,** ae, *m.* [Γηρυών *ili* -όνης] *myth. trotjelesni kralj na otoku „Erytheia" u gadeskom* (Gaditanus) *zaljevu, kojemu je Hercule preliepa goveda oteo i odtjerao.*

gestāmen, ĭnis, *n.* [gesto] 1) * *što tko nosi, nošivo, n. pr. oružje, breme, tovar, trh, butura, ures, nakit, ukras,* clipeus magni g. Abantis; ista decent gestamina humeros nostros = *oružje.* 2) *(Tac.) na čem ili u čem se tko nosi,* g. sellae, lecticae, *i samo* gestamen *nosila, tezgere, tralje, nosiljka (za ljude).*

† **gestātio,** ōnis, *n.* [gesto] *upr. nošenje concr. cesta za provozništvo, -projahu, -prošetnju (u nosiljci), šetalište, drvored, šetnica, okrilje i sl.*

† **gestātor,** ōris, *m.* [gesto] *nosilac, nosac, nositelj.*

† **gestātōrius,** *adj.* [gestator] *nosilački, nositeljski, za nošenje,* sella, *nosiljka (poput stolca)* [*a* lectica, *nosila poput postelje*].

† **gestĭcŭlātio**, ōnis, *f.* [gesticulor] *(riedko) mahanje rukû, pantomimična kretnja, -gibanje.*

† **gestĭcŭlor**, 1. [gesticulus *dem. od* gestus] *mahati rukama, gesticulovati, kretati se pantomimično, kretnjom tiela (pantomimično) izraziti, -predavati,* carmina; *absol.*

1. **gestio**, ōnis, *f.* [gero] *(riedko) obavak, obava, obršak, vršenje, opravljanje, izvršivanje,* negotii, *Cic. de inv.* 1, 26, 37.

2. **gestio**, 4. [gestus] *držanjem i kretnjom tiela očitovati čuvstva, osb. veselje, radost, želju, čežnju, činiti (kazati, graditi) se veoma veseo ili željan česa, s toga a) vrlo veseliti se, -vesel biti, razigrati se, od veselja klicati, -poigravati, -poskakivati, preko mjere živahan, -živ biti, od veselja biti izvan sebe, -obiestan biti, uzobiestiti se,* quid gestiam? *Ter.*; laetitiâ, nimiâ voluptate; gestientes otio; animus gestiens rebus secundis, *srdce obiestno (zabraždjujuće) s prevelike sreće;* laetitiâ efferatur et gestiat; † laetitia gestiens, *prekomjerno;* † *tp.* libertate dialogorum, *služiti se slobodom itd., t. j. širiti rieči, zastranjivati, kao što to slobodno biva u razgovorih. b) živom željom željeti, zaželjeti, poželjeti, žudjeti, hotjeti, željan biti (te se u napried stvari veseliti; sr.* cupio, opto), haec scire; agere gratias; *(Ter.)* gestio illum mihi in conspectum dari; *takodjer absol.* pugni mihi gestiunt *(Plaut.) svrbe me pesti (pestnice) = hoće mi se tući; nu* scapulae mihi g., *svrbe me ledja = hoće mi se batinâ, Plaut.;* nostri animi forensibus negotiis atque urbano opere defessi g., *veoma žele ili čeznu t. j. za tim, što odmah sliedi,* volitare cupiunt vacui cura ac labore; * *o labudovih* studio lavandi, *živom željom željeti, paštiti (žuriti) se, kano da se hoće kupati.*

gestĭto, 1. [*frequent. od* gesto] *(predcl. i kasno) nositi,* anulum.

gesto, 1. [*insens. od* 1. gero] *1) trans. nositi,* puerum in manibus *(u naručju),* caput in pilo. *Odt. a) pass. dati se nositi, šetati, prošetati se, provozati se, projahati se. b) tp. (Com.)* alqm in sinu, *na srdcu nositi, ljubiti kako oko u glavi, paziti kako zjenicu u oku, veoma ljubiti, veoma rado imati, to isto* in oculis g.; g. animum alcjs, *znati čije mišljenje, dobro poznati; (Plaut.) pren. nositi, donositi, javljati, doglašivati, doušivati, raznašati (novine), razglašivati, dokazati,* crimina. *2) † intrans. (riedko) nositi se dati, voziti se dati, provozati se, projahati se, prošetati se.*

gestor, ōris, *m.* [1. gero] *nositelj novinâ ili viestî, raznosac, raznosač, donosač, novinoša, stokućanin, podkazač, doušivatelj, klevetnik, Plaut.*

gestus, us, *m.* [1. gero] *1) način, kako tko tielo nosi i drži, držanje, stav, kretanje, kretba, kretnja, gibanje, kret, gib (tiela),* corporis, * edendi, *kod jela, kada tko jede;* † avium, *gibanje, kad lete. 2) držanje, kretanje, micanje, kretnja (tiela), gesticulacija, napose (umjetno) mahanje rukû u govornikâ i predstavljačâ (često u opreci sa* motus, *kretanje svega tiela), i u pl. i (coll.) u sing.,* agere g., *rukama mahati, gesticulovati, kretati se;* in gestu peccare; nonnulli gestus histrionum; quasi aliquos gestus orationis.

Gĕtae, ārum, *m.* [Γέται] *Gete, thračko pleme, izprva medju Haemom (Balkanom) i Istrom (Dunavom), kašnje pak od kraljeva macedonskih potisnuto na sjevernu stranu ove rieke; riedko u sing.* **Gĕta**, ae, *ili* **Gĕtes**, ae, *m.*; * Getes *i kano adj.; odt.* Gĕtĭcus, *adj. getski, i pjesn. = thrački;* * **Gĕtĭce**, *adv. getski, thrački.*

Getuli *v.* Gaetuli.

gibba, ae, *f. grba, goba, gura, jedn. Suet. Dom.* 23.

gibber, *adj.* † *grbav, gurav, grbast, o ljudih.*

Gĭgas, antis, *m.* [Γίγας] *(ponajv. u pl.) Giganat, Giganti bijahu sinovi zemlje, strašni gorostasi (divovi, orijaši) s nogama punima zmijâ, koji na Olymp jurišaše, da Jova sbace s neba, ali jih ovaj munjami poubija te sahrani pod gorom Aetnom. Odt.* * **Gigantēus**, *adj. giganatski, s Giganti, Giganatâ, nad Giganti,* ora litoris, *kod gradova „Cumae i Puteoli“ u Campaniji.*

gigno *(predcl. i* geno), gĕnui, gĕnĭtum, 3. [γεννάω, γείνομαι, γίγνομαι] *štogod živa roditi, radjati, poroditi, izroditi (i o mužu i o ženi; sr.* pario, genero), *ploditi, izvoditi, stvoriti; u pass. i postati, bivati, rasti,* Jupiter Herculem ex Alcmena; Hecuba Alexandrum; g. liberos; ova, *nositi, snieti;* * genitus diis, * de sanguine deorum; * vaccam e terra genitam; deus animum ex sua divinitate; quae terra gignit; natura nos genuit ad majora quaedam; *o rašću,* † ubi crocum gignitur, *raste;* collis vestitus oleastro ac murtetis aliisque generibus arborum, quae humi arido atque arenoso gignuntur, *subst.* **gignentia**, ium, *n. (Sall. Jug.* 79, 6. 93, 4.), *ustrojna tjelesa, rastline, rašće, bilje. 2) tp. roditi, stvoriti, utemeljiti, uzročiti, uzbuditi, činiti,* haec ipsa virtus gignit amicitiam; is eloquendi copiam in hac urbe genuit, deus hanc urbem; * certamen; * iram; in animorum permotione alqa aut gignenda aut sedanda; Plato ἰδέας gigni negat; natura gigni sensum diligendi, benevolentiae caritatem; odia; gigni ex alqa re.

gilvus, *adj. (pjesn. i kasn.) jasno-žut, žuto kano med, rudo-žut,* equus, *Virg.*

* † **gingīva**, ae, *f. desni, zuberina, dlesni,* (Zahnfleisch).

glăber, bra, brum, *adj. s comp. (Plaut.) gol, plješiv, ne zarašten, ne kosmat, bez kose, -vlasî, -dlake, bezvlas, bezdlak, gološav, golušav, ćelav, ćosav, opuzao, gladak, Plaut.; napose o golobradih, mladih robovih razuzdanika rimskih, ili kojim bi dali bradu izčupati te bi bili vidjeti kano djevojke, Cat. Phaedr.*

Glăbrio, ōnis, *m. (= ćoso, ćelavac), pridjevak u plemenu* (gens) *Acilijevu.*

glăciālis, *adj.* [glacies] *(pjesn. i kasn.) ledan, leden, vele mrzao,* hiems, *ljuta z.;* frigus, *cića, brid;* Scythia.

glăcies, ēi, *f. led;* lubrica, *poledica, staklac, suledica, sklizavica;* * *pl.*

glăcio, 1. [glacies] *lediti, slediti, u led pretvoriti, u pass. smrznuti se, zamrznuti, zalediti se, smrzavati,* nives, *Hor.*

glădiātor, ōris, *m.* [gladius] *mačilac, borac na mače, gladiator u krvavih obduljah (igrah, borbah) u Rimu, koje bi se izprva davale na sprovodih i gostbah, onda pak i javno na zabavu puka. Gladiatori bijahu robovi, sužnji ili zločinci, kadšto i slobodnjaci, koji bi se davali za stanovitu cienu u to najimati; kano psovka, lopov, pustaija, razbojnik, krvnik; takodjer* gladiatores = *gladiatorske borbe, -igre, mačevanje, borbe na mače,* dare, † edere g.; gladiatoribus, *na gladiatorskih (mačilačkih) igrah ili borbah.*

glădiātōrius, *adj.* [gladiator] *gladiatorski, mačilački, gladiatorâ,* ludus; certamen; familia, *četa, družba gl.;* spectaculum, munus, *igra, borba gl.;* theatrales gladiatoriique consessus, *sakup sbog gledanja t. i g. igara,* consessu g.; tempus g.; locus g., *mjesto za gledanje g. borbâ; (Ter.)* animus, *kakov je u gladiatorâ, subst.* **gladiatorium**, ii, *n. (sc.* praemium, auctoramentum, *što gl.) ciena, plaća, za koju bi se slobodnjaci najimali za gl. borbe, jedn. Liv.* 44, 31, 15.

glădiātūra, ae, *f.* [*gl.* gladiator] *mačevanje, borba gladiatorska, borba na mače, jedn. Tac. ann.* 3, 43.

glădius, ii, *m. mač (kano nož, kojim bi se i sjeklo i bolo; sr.* ensis), gladium stringere, destringere; gladium (e vagina) educere; * gladium nudare; g. condere. *Na pose a) tp. = krv, umorstvo, smrt, uboj, krvno djelo, ubijstvo, ubojstvo,* impunitas et licentia gladiorum. *b) posl.,* suo sibi hunc gladio jugulo *(Com.), njegovim vlastitim mačem = pobiti ili oprovrći ga njegovimi vlastitimi riečmi;* plumbeo gladio jugulari = *slabimi pobijen ili oprovržen biti dokazi t. j. bez truda i muke; tako i* tuo gladio conficiatur defensio; (*Hor. sat.* 2, 3, 276.) scrutari ignem gladio, *vatru mačem razkopati ili razpretati, t. j. gdjeno već biesni vatra strasti (ljubavi), ondje jošte okrutnost mačem pridodati* (addere cruorem stultitiae), *mahnitost dakle učiniti podpunom.*

glaeba, glaesum *v.* gleba, glesum.

glandĭfer, fĕra, fĕrum, *adj.* [glans-fero] *željudonosan, žirni, žirovni, žironosan,* quercus.

glandiŏnĭda, ae, *f. (jednom Plaut. Men.* 1, 3, 27.) *i* **glandium**, ii, *n.* [glans] *komad tečna mesa, na pose svinjetina (krmetina), Plaut.*

glans, dis, *f. 1) želud, žir, žirka, bukvica. 2) pren. želudasta ili žirasta kruglja, zrno, tane, djule od olova ili gline (gnjile), što bi ih praćari iz praće metali na neprijatelje.*

glārĕa, ae, *f. prudj, šljunak, piljak.*

glaucōma, ătis, *n. i* ae, *f.* [γλαύκωμα] *pomraka ili potamnjenje zjenice plavušnom ili modrahnom opnom, pomraka očinje leće, mrena, sljepoća; odt. (Plaut.) posl.* objicere alcui glaucomam ob oculos, *zavarati komu oči, zasjenjivati, obmanjivati koga, Plaut.*

1. **glaucus**, *adj.* [γλαυκός] *svjetlo-siv, modrosiv, plavušno-siv, na modro ili sivo prelievajući se, golubast, sinji, bljeskav, bliještan, žarak, kreseći, vatren, jasan, svjetao,* * equus, *čilaš, zelenko;* * ulva; * salix; * amictus Arethusae, *sinji;* * ardentes oculos intorsit lumine glauco, *jasan, žarak;* * sorores g. = Nereides.

2. **Glaucus**, i, *m.* [Γλαῦκος] *Glauko, 1) proričući bog morski (iz prva ribar),* Glauci chorus = *Nerejevice* (Nereides), *Virg. Ov. 2) sin Sisyphov, Virg. 3) vodja Lycijanski* (Lyciorum) *u trojskom ratu, prijatelj Diomedov, Hor.*

glēba (glaeba), ae, *f. 1) gruda zemlje, grumen, grudva, u pl. grumenje,* non ulla agri gleba; injicere glebam in os; * versare glebas; * *gruda = njiva, polje, tlo,* uber glebae. *2) gruda, komadić, nješto, kus, grumen, grunac, grumičak, guka, mrva, mrvica, ob inih stvarih,* sevi ac picis; *(Just.)* glebae aureae.

† **glēbŭla** (glaeb.), ae, *f.* [*dem. od* gleba] *grudica, grumenčić, grunac, gučica, gvalica, komadić, mrvica,* g. ex Parthico metallo, *zlatna ruda.*

glēsum *(i* glaesum, glessum; *germ. rieč, sr.* gleißen = glänzen *i* Glas), i, *n. (svjetli) jantar, burstin, ćilibar, u Germanâ, jedn. Tac. Germ.* 45.

glisco, -- — 3. *upr. o vatri, uztinjati, uzpiriti se, malo po malo planuti, -plamenom buknuti, -užizati se, -upaliti se, odt. tp. tinjati = (po malo ili po tiho) rasti, množiti se, većati se, širiti se, razširivati se, mah oteti (otimati, uzeti, uzimati, preoteti), (Liv.)* invidia ea sua sponte gliscens; gliscente in dies seditione; bellum gliscens jam per aliquot annos; * accenso g. violentia Turno; *(Tac.)* g. numero, gliscentibus negotiis, gliscentis discordiae remedium, *i* gliscere singulos, *rasti (u bogatstvu i sjajnosti življenja), bogatjeti.*

glŏbōsus, *adj.* [globus] *okrugao, krugljast, krugao,* mundus; terra; saxum; stellae.

glŏbus, i, *m. kruglja, kugla, buća, obla, o kojoj god okrugloj stvari (pučki izraz; sr.* sphaera), globus terrae; stellarum; globi animadversi in coelo, *ognjene (goruće) kruglje na nebu;* * † globi flammarum, *hrpe (gomile) od plamenâ, plamenina;* * sanguinis, *grude k.; odt. o ljudih, hrpa, gromada, gomila, kùp, rulja, množtvo (ljudî, svieta), jato, četa, čopor, puno ljudstva; (Tac.)* globus circa Fabium, globi militum, *čete, hrpe v.; na pose družtvo za stanovitu svrhu, klub (clubb) u zlu sm., ortakluk, klika (clique),* consensionis; conjurationis; nobilitatis.

glŏmĕro, 1. [glomus] *(ponajv. pjesn. i kasn.) 1) smotati ili saviti u klubko, sklubčiti, sgučiti, okružiti, okrugliti, motati, smatati, namatati, naviti, saviti, viti, stisnuti (u klubko),* * lanam in orbes; * viscera glomerata; * annus glomerans sc. se, *rek bi odmatajući (razmatajući) se, navršujući se; o priredjivanju njekojih jela, sukati, vavoljiti, valjati, praviti (nalik na klubko),* * frusta mero; *(Liv.)* cum grandinem venti velut glomeratam in terras agunt; * *o konjaniku,* g. gressus superbos, *činiti da konj ponosito prednje noge na klubko ili poput luka diže, -ponosito kaše, Virg. Georg.* 3, 117; * quem circum glomerati *2) (rek bi u klubko) gomilati, nagomilati*

grtati, sgrnuti, kùpiti, nakupiti, stisnuti, jatimiti, grudati, nahrpiti, sbijati, natuštavati, * incendia; * tempestatem; * agmina fugâ; * omnia fixa tuus glomerans determinat annus; * clades saeclis gl.; * se; * glomerantur apes in orbem; hostes; (Tac.) legiones glomerantur in testudinem.

glŏmus, ĕris, klubko, klubče, smotak, lanae, Hor.

glōria, ae, f. (sr. clarus) 1) slava (mnogo raz-široen, kriepošću i djeli stečen, s počitanjem, uzdanjem i udivljenjem ljudstva spojen glas; sr. fama, laus, honor), dika, čast, ures, gloria est frequens de aliquo fama cum laude; gloria est, si diligit multitudo, si fidem habet, si cum admiratione quadam honore dignos putat; vita talis fuit vel fortunâ vel gloriâ; excellens ejus g. in re militari; esse in magna gloria; gloriae fore; alqm gloriâ afficere; gloria fortitudinis (radi junačtva), rei militaris, rerum gestarum; gloria posteritatis (kod potomstva), spe posteritatis fructuque duci; gloriam (slavu u obće), qui spreverit, veram habebit, Liv. 22, 39, 19.; * armenti gloria, taurus, dika, čast, gizda. Odt. u pl. = slavna (junačka) djela, -čini, meretricum, Plaut.; veteres Gallorum gloriae; Tac.; žive zgode-, prilike za slavu, provinciae, magistratus, gloriae triumphique, Sall. Jug. 41, 7. 2) slavoljubje slavohlepje, pohlepa za slavom, častohlepje, pohlepa za čašću, ponos, hvasta, hvastavost, (tašta) hvalisavost, (luda) oholost, ostentatio et gloria; moriar, ni, quae tua est gloria, puto te malle a Caesare consuli, quam inaurari; gloriâ ducti; studio et gloriâ, gloriâ elati; * generandi mellis; * gloria quem supra vires et vestit et ungit.

glōriātio, ōnis, f. [glorior] (riedko) slavljenje (samoga sebe), dičenje, hvaljenje, veličanje, hvalisanje, Cic. fin. 3, 8, 28. 4, 18, 50.

glōriŏla, ae, f. [dem. od gloria] slavica, dičica, malena slava, vivum gloriolâ suâ perfrui; gloriolae insignia.

glōrior, dep. 1. [gloria] slaviti se, hvaliti se, dičiti se, pohvaliti se, ponositi se čim, slaviti, hvaliti što u sebe ili na sebi, u zl. sm., hvalisati se, hvastati se, torlati, veličati se, hrustiti se, baniti se, razmetati se, idem quod; haec; alqua re, de alqa re; de alqo (kano zemljakom); g. in alqa re, dičiti se čim; s acc. c. inf., s quod, † quantum; absol.; est in alqa vita praedicabile alqd et gloriandum, slave dostojno.

glōriōse, adv. [gloriosus] 1) slavno, dično, sa slavom, pohvalno. 2) hvalisavo, hvalislavno, hvastavo, hvalično, torlavo, bahato, s hvastanjem, torlački.

glōriōsus, adj. s comp. i sup. [gloria] 1) pun slave, slavan, dičan, pohvalan, factum; mors; fuga nobis g.; gloriosius alcui. 2) hvalisav, hvalislavan, hvastav, torlav, torlački, bahat, gizdav, slavičan, slavohlepan, pohlepan za slavom, ohol, nadmen, miles, takodjer naslov jednoj komoediji Plautovoj; gloriosus fuisti; epistola; † animus; subst. avari species, gloriosi, hvališa, hvàsta, nebojša.

glūbo, — — 3. 1) olupiti, (o)ljuštiti, (o)komiti, (o)guliti. 2) tp. guliti, derati, svlačiti, porobiti, ogoluznuti, Cat.

glūten, ĭnis, n. (i **glūtĭnum,** i, n.) klija, kelje, tutkal, Virg.

glūtĭnātor, ōris, m. [glutino, klijati, keljiti] (riedko) sklijalac ili skeljivatelj listova od knjigâ, knjigoveža.

Glўcĕra, ae, f. [Γλυκέρα] ljubaznica Horatijeva i ljubaznica Tibullova, Hor.

Gnaeus gl. Cnaeus.

gnārus (predcl. i **gnārŭris**), adj. [nosco, γιγνώσκω] 1) vješt čemu ili u čem, vičan, znajuć, umijuć, loci, rei publicae, Latinae linguae; sa quaest. indir.; s acc. c. inf., Liv. Curt. Tac.; (Tac.) absol. 2) (Tac.) poznat, znan.

Gnătho, ōnis, m. [Γνάθων] Gnathon, upr. bucmast čovjek, ime čankolizu u Terentija; odt. u obće prišljunica, čankoliz, muktadžija, badavadžija, muktojelica. Odv. **Gnathōnĭci,** ōrum, m. učenici Gnathonovi, Gnathonovci = čankolizi.

Gnātia, ae, f. (u pučkom jeziku = Egnatia), grad s pristaništem u Apuliji, s. Torre d' Agnazzo ili d' Egnasia, jedn. Hor. 1, 5, 97.

gnāvĭtas etc. v. navitas.

Gnĭdus v. Cnidus.

Gnōsus (Gnossus), i, f. [Κνωσός] starodavni grad na Kreti, gdje je njekada Minoj (Minos, otac Ariadnin) stolovao. Odt. 1) * **Gnōsiăcus,** adj. gnosski; i kretski. 2) * **Gnōsias,** ădis, f. adj. gnosski; i kretski; subst. = Ariadne. 3) **Gnōsis,** ĭdis, f. adj. gnosski; i kretski; subst. = Ariadne. 4) * **Gnōsius,** adj. gnosski; kretski; subst. u f. = Ariadne; u pl. = Gnošani.

Gomphi, ōrum, m. [Γόμφοι] Gomphi, tvrd grad u Thessaliji, s. Kalabaki. Odt. **Gomphenses,** ium, m. Gomphljani.

Gonni, ōrum, m. [Γόννοι] i **Gonnus,** i, f. grad u Thessaliji.

Gordiaei (Gordyaei) montes, gore u Velikoj Armeniji, možda Ararat. Odt. **Gordiaei** ili **-dyaei,** ōrum, m. današnji Kurdi, pleme velikoarmensko.

Gordium, ii, n. [Γόρδιον] stari glavni grad Phrygije (gl. Gordius).

Gordius, ii, m. [Γόρδιος] kralj u Velikoj Phrygiji, koji je postao od seljaka kraljem, otac kralja Mide, poznat s nerazdriešiva na svojih kolih uzla, za koji se je pričalo, tko ga razuzla, da će zavladati svomkolikom Asijom, Alexander Veliki presječe taj uzao, Curt. Just.

Gorgē, ēs, f. Gorga, kći Oenejeva, sestra Meleagru i Dejaniri, pretvorena u pticu, Ov.

Gorgias, ae, m. [Γοργίας] Gorgija, 1) na glasu za Sokrata sophista grčki, rodom iz grada Leontium (Leontini) na Siciliji. 2) Athenski rhetor (učitelj govorničtva), učitelj Cicerona mladjega. 3) njeki Macedonac, Curt.

Gorgo (i Gorgon), ŏnis i ūs, f. [Γοργώ] ponajv. u plur. Gorgones, Gorgone, tri kćeri Phorkyja i Ketone (Phorcys et Ceto; Stheno, Euryale i Medusa), stanujuće u najskrajnjem zapadu kraj Oceana, krilate djevojke sa zmijami mjesto vlasî i zmijami opasane, koje tko bi pogledao, kamenom bi se okamenio, a medju njimi najužasnija Medusa (κατ' ἐξοχήν Gorgo zvana), koja je krilatoga konja Pegasa rodila Poseidonu; ovoj Persej (Perseus) odrubi glavu, koju dobi Athena (Minerva) te ju nosila na štitu ili na oklopu svojem. Odt. * **Gorgŏneus,** adj. gorgonski, Gorgonin, Medusin, crinis; venenis Gorgoneis infecta, imajuća kosu od zmijâ kaošto u Gorgone (Meduse); equus g. = Pegasus; lacus = vrutak Hippokrena (Hippocrene) na Helikonu, koji je stao izvirati na mjestu, gdjeno je Pegas lupio nogom o zemlju.

Gorgobĭna, ae, f. grad bojski (Bojorum), možda s. Charlieu uz rieku Loire, ili Gergeau kod grada Orleans, jedn. Caes. b. g. 7, 9.

Gorneae, ārum, f. tvrdjava u Armeniji, s. Khorien, Tac.

Gortȳna, ae, i **Gortynē,** es, f. [Γορτύνη, Γόρτυνα] grad na otoku Kreti. Odt. a) Gortȳnius, adj. gortynski; * kretski; subst. Gortȳnii, ōrum, m. Gortynci. b) * **Gortȳniăcus,** adj. gortynski, kretski.

gorytus v. corythus.

Gŏthīni, ōrum, m. germansko pleme, koje je stanovalo kraj Morave (March), ili kod današnjega Krakova, Tac.

Gŏthōnes, um, (i Gothōni, ōrum), m. germ. pleme uz sjevernu Vislu, Tac.

grăbātus, i, m. [κράβατος, maced. riečʼ] upr. krevet; postelja nizka (vojnička), počivaljka, sofa, za bolestnike i književnike, na pose pak kano pokućtvo ubogih ljudi.

Gracchus gl. Sempronius. Odt. **Gracchānus,** adj. Gracchov, gracchski.

grăcĭlis, (jedn. Ter. Eun. 2, 3, 22. u pl. gracilae) adj. s † comp. i † sup. 1) tanak, vitak, tanan, tankovit, uzak, riedak, malen (v. gracilitas; sr. macer), virgo, Ter.; equi hominesque paululi et g., Liv.; puer, Hor.; capella, Ov.; hibiscum, Virg.; catena, stamen, cacumen, umbra, Ov.; * gracili sic tamque pusillo; † crura gracillima. 2) tp. a) † tanak = mršav, loš, slab, kukavan, siromašan, ager; vindemiae. b) o govoru, prost, jednovit, jednostavan, naravan, bez uresa, nenakićen, neukrašen, * materia; † praefationes; (Just.) vox, tanak, fin.

grăcĭlĭtas, ātis, f. [gracilis] tankost, tankovitost, vitkost, tananost, tankoća, tančina, drobnost, suhost, suhoća, mrša (mršavost u pogledu na uzročeni njom oblik tiela i utisak, kojim djeluje na oči; sr. macies), summa gracilitas et infirmitas corporis; † crurum; qui non tam habitus corporis opimos quam gracilitates consectantur.

grăcŭlus, i, m. čavka, kavka, Phaedr.

grădātim, adv. [gradus] korak po korak, stupanj po stupanj, postupice, postupno, malo po malo, polagano (o hotimičnom, postupnom primicanju osobe ili personif. predmeta ka kojemu god cilju; sr. pedetentim i paullatim), aliquo pervenire; pedetentim et g. accessus a te ad causam facti; g. alqd addere; g. amicos habet, raznih stupnjeva.

grădātio, ōnis, f. [gradus] upr. pravljenje stupanja, ostubljivanie, tp. rhetor. figura, postupni načín govorenja, gdje se svaki put prediduća rieč opetuje, te onda jačom izpravlja, stupnjevanje u izrazu, postup, grč. κλῖμαξ (ljestve, stube).

† **grădātus,** adj. [gradus] ostubljen, stubast, stupnjast, poput stubâ razdieljen, buxus.

grădior, gressus sum, dep. 3. [gradus] stupati, koracati, koračiti, kročiti, hodati, ići, šetati (na pose mirnim, pravilnim hodom hodati, čim se u ljudî očituje pokoj i krepkoća duše ili znanje pristojnosti; (sr. eo, incedo, ingredior, vado), fidenti animo ad mortem, * longe, široko (ili velikimi koraci) koracati; * lente; partic. perf., gressi per opaca viarum, jedn. Virg. Aen. 6, 633.; o životinjah, (volucres) serpentes quasdam, quasdam esse gradientes.

grădīvus, adj. [gradior] stupajući (polazeći) u boj, pridjevak Martov, Mars; * pater, * rex; * subst., magnus Gr., Gr.

grădus, us, m. 1) stupaj, korak, koračaj, krok (stupaj sam sobom, kojim hodajući stupa; sr. gressus, passus), gradum facere, koračiti, kročiti, stupiti; * ingentes gr. ferre, golemimi koraci koracati; gradum inferre in hostes, stupati proti . ., gradum conferre, sukobiti se, pobiti se, smiešati se (s neprijateljem), doći na šake, * sastati se (na razgovor, zabavu); * gradum celerare ili * corripere, brzo stupati, hitjeti; to isto gradum addere (sc. gradui); * gradum sistere ili * sustinere, stati, ustaviti se; gradu citato, pleno gr., brzim hodom, brzo; ingenti gradu (Homerovo μακρὰ βιβάς) pontem obtinere; pressus gradus; modicus gr.; * gradum referre, natrag ići, uzmicati; takodjer o hodu spondaiskoga stiha; u prilici, korak na što ili k čemu (čin s uspjehom), gradum facere ex aedilitate ad censuram, kročiti, prieći na . . = odmah postati censorom; eo gradu via facta est ad consulatum; primus gradus imperii (na širenje države) factus est; gr. reditus mei, na povrat; * korak k čemu = bliženje, mortis. 2) o borcih na mače (gladiatorih) i ratnicih, stupanj = stav, stajalište, mjesto, položaj (što tko zauzimlje); in suo quisque gradu obnixi; de gradu, stojeć (mač...ati, boriti se); * stare in gradu; alqm gradu ...movere, protjerati koga s mjesta (gdje dobro stoji); u p...ilici, gradu dejici, depelli, iztisnut-, izrinut biti iz ...godna položaja ili smésti se, smutiti se, zabuniti se, (Nep.) iterum ab eodem gr. depulsus est. 3) me...n. stupanj, skalin (u stubâ), priečanica, iglica, karva, šiba (od ljestve); najčešće u pl., gradus scalarum, templorum; alqm per gradus dejicere, niz stube; u plur. = poput stubâ načinjene klupe jedna viša od druge, sjedala u kazalištih za gledaoce, gledalište, Suet. Odt. tp. stupanj, stupanj glasova, dostojanstva, časti, dobe, srodnosti (koljeno, pâs) itd. čin (rang), aetatis; peccatorum; officiorum; omnes honorum gradus; pervenire ad altiorem gr., ascendere altiorem grad., popeti se na . .; eum quem tenebat ascenderat gr.; (riedko) amplissimos dignitatis gr. adipisci, gr. honorum assequi; si gradum, si caritatem filii apud te haberem; imperii gradum (mjesto) secundum tenere, biti u dostojanstvu prvi do kralja, Nep.; temporum gradus; sunt plures gr. societatis humanae; gr. sonorum; † gradu amicitiae propiore, † nullo gradu contingere alqm, pobliže-, nimalo ne biti komu u

rodu; † a matre (po materi, po mlieku) alqm artissimo gradu contingere; gradus (čin, dostojanstvo) senatorius; oratorum aetates et gradus persequi; (Nep.) eodem gradu fuit apud Alexandrum, u istom dostojanstvu (ugledu) . .; † gradum in militia obtinere; † in secundo gradu (mjestu) se continere; suum cuique honorem et gradum (čin i dostvojansto) redditum; † pren. o napravi kose, pletenica, splet, čaprdak, vrsta, red, comam in gradus formare, frangere.

Graeca, Graecānĭcus, Graece v. Graeci.

Graeci, ōrum, m. [Γραικοί] Grci, sing. **Graecus**, Grk, **Graeca**, Grkinja. Odt. **Graecus**, adj. grčki; G. fidê mercari, bez vjeresije, gotovim novcem, Plaut.; Graeci homines, s prezir., kaošto Graeculus d); subst. **Graecum**, i, n. grčki (jezik, knjiga), grština, Graeca leguntur etc.; e Graeco in Latinum convertere; semper cum Graecis Latina conjunxi. Odt. a) **Graece**, adv. grčki, na grčku, po grčki, loqui; scire, nescire. b) graecisso, 1. [γραικίζω] grkovati, grcisati, povadjati se za Grci, sliediti (oponašati) Grke, grčki kretati se (gesticulovati), jedn. Plaut. Men. prol. 11. c) * graecor, dep. 1. po grčki (na grčku) živjeti, Grke sliediti, Hor. sat. 2, 2, 11. d) **Graecŭlus**, grčki, [adj. dem. = Graecus] s priekorom kano narod u vrieme rimskih pisaca prezirani i izopačeni, verbi controversia jam diu torquet Graeculos homines, čovječuljke u Grčkoj; tako i subst., grčić (o grčkih philosophih i rhetorih u Rimu). 2) **Graecia**, ae, f. Grčka zemlja [Ἑλλάς] Grčka, i a) prava Grčka, i b) magna (i major) G., Doljna ili Južna Italija = mnoge ondje utemeljene grčke naseobine, takodjer (Plaut., gdje Grk govori) G. exotica i parva; samo Graecia Cic. p. Arch. 5, 10. Tusc. 5, 23, 66.; * magna Graecia = Italia; Graecia = Graeci, illa quae nostri majores assecuti sunt, neque cum Gr. neque cum ulla gente sunt conferenda, Cic. Tusc. 1, 1, 2. 3) † **Graecānĭcus**, adj. od Grkâ dolazeći (lozu vukući), od Grkâ primljen, na grčku načinjen, grčki.

Graecia, graecisso, graecor v. Graeci.

Graecostăsis, is, f. [γραικόστασις] grčki konak (stan), sgrada u Rimu blizu viećnice (curia) i saborišta (comitium), gdje su izprva samo grčki, kašnje i inih tudjih naroda poslanici stanovali.

Graecŭlus, Graecus v. Graeci.

Grāji, ōrum (pjesn. i um), m. stariji i ponajv. pjesn. oblik za Graeci, Grci, na pose = classički i junački narod drevnosti; sing. **Grajus**, i, m. Grk, Cic. n. d. 2, 36, 91. Virg. Hor. Odt. **Grajus**, adj. grčki, * Camenae; * manus; * urbes; Hercules, Nep.; saltus, Alpes, Nep. Tac.

Grājocĕli, ōrum, m. gallijansko pleme po dolinah grajskih Alpa (planinâ), po Mont Cenis-u, jedn. Caes. b. G. 1, 10, 4.

* **Grājŭgĕna**, ae, m. [Grajus-gigno] rodjeni Grk, Grk rodom.

Grājus v. Graji.

grallātor, ōris, m. [gralla od gradus, štula, hodulja, hodalica, gigalja] štular, hoduljar, gigaljaš, jedn. Plaut. Poen. 3, 1, 27.

grāmen, ĭnis, n. [srodno s cresco] 1) stablika, koja je kadra rasti, trava, busen, tratina (na kojoj je moći počivati itd.), graminis herba, vlat ili biljka od trave, Liv. Virg.; graminis herbae, Ov.; * tenĕrum; tenax; * remotum, udaljene livade; molle; * viride; carpere gr.; * Martium, campi Martii; * pl.; takodjer * pašak, pašnjak, utrina, rudina, immemor graminis. 2) * † bilina, zelina, rastlina u obće.

grāmĭneus, adj. [gramen] od trave, -bilja, travan, travnat, gr. corona (obsidionalis), vienac, koji bi dali iz obsjedena grada izbavljeni izbavniku svomu; * campus, * palaestra, * caespes; hastae gr., od trstine.

grammătĭcus, adj. [γραμματικός] jezikoslovni, jezikoznanstven, ars; tribus gr., cehovi (stolice) grammatikâ, razsudaca, prosudnikâ, jezikoslovaca, pismenikâ, philologâ, učenjakâ, equites, Hor. Odv. subst. a) **grammătĭcus**, i, m. jezikoznanac, jezikoslovac, kano tumačitelj i prosudac, kritik starijih spisa, na pose pjesničkih, razsudnik, grammatik, pismenik, philolog. b) **grammătĭca**, ae, f. i -cē, ēs, f., i -ca, ōrum, n. grammatika, znanstvo grammatičko, pismenost, jezikoslovje, jezikoznanstvo, philologija.

Grampius, Graupius mons, gore u Caledoniji (Škotskoj), s. Grampian hills, Tac.

grānārium, ii, n. [granum] žitnica, hambar, ponajviše u pl. (sr. cumera).

* † **grandaevus**, adj. [grandis-aevum] star, vrlo star, starovječan, ostario, starovremešan, sied, bio, Nereus g., starac.

* † **grandesco**, — — 3. [grandis] velik bivati, večati, rasti.

grandĭcŭlus, adj. [dem. od grandis] ovelik, podosta (prilično) velik, veličak, globi, Plaut.

grandĭfer, fĕra, fĕrum, adj. [grandis-fero] nosećinješto velika (mnogo koristi), velik, probitačan, uharan, dobro plaćajući, arationes, jedn. Cic. Phil. 2, 39, 101, inače kasno.

grandĭlŏquus, adj. [grandis-loquor] 1) (riedko) uzvišeno govoreć, uzvišen, visok, izuć, svečan, veličanstven u besjedi, grandiloqui, ut ita dicam, fuerunt etc.; (Quint.) Aeschylus, sublimis et gravis et gr. saepe usque ad vitium. 2) u priekornom sm., hvastav, hvalisav, nadut, torlak, hvališa, hvastalac, veličalo, subst. isti grandiloqui, jedn. Cic. Tusc. 5, 31, 89., o Stoicih.

grandĭnat, impers. 1. [grando] (kasno) tuča (gràd, led) pada.

grandio, 4. [grandis] povećati, povećavati, gradum t. j. da brže ide, Plaut. Aul. 1, 1, 10.

grandis, adj. [možda srodno s cresco] s comp. i † sup. velik, jak, jedar, pun, znatan, znamenit, važan, ugledan, veličanstven (veličinom imponujući i to u pogledu na jedroću i težinu; sr. amplus, magnus). 1) upr. a) o stvarih na pose prirodninah i obrtninah i dr., illex; saxum; fetus cervi; hordea, krupnozrn; vas; pecunia; aes alienum; fenus; pondus argenti; epistola, dug, obširan; liber; literae, velika (uncialna) pismena; vox; † coenae; † convivium. b) o ljudih i životinjah, velik stasom, dorasao, odrasao, ponarasao, visok, star, ostario, starovremešan, vremešan, starovjek, starovječan u godinah, puer; adolescens, sa i bez natu star; † grandi jam natu, vele star; † gr. aevo, * grandior aevo; * alumnus, plemenit = Achilles; odt. i o dobi samoj, grandior aetas, starija doba. 2) tp. velik, omašan, jak, golem, važan, znatan, znamenit, silan, veličanstven, vitium; res grandiores; exemplis grandioribus uti, bolji, bolje pobijajući; * grande munus; * dos, krasan, gospodski, znatan; * certamen; * malum; * praemia; * grandia cum parvis; ingenium; (Tac.) grande patientiae documentum, mortis gr. solatium; na pose o govoru i govorniku, visok, uzvišen, uznosit, izuć, veleban, svečan, veličanstven, veleljepan, genus dicendi, carmen, oratio; oratores gr. verbis; causidicus amplus atque gr.; Thucydides rerum gestarum pronunciator sincerus et gr. etiam fuit.

grandĭtas, ātis, f. [grandis] upr. veličina, velikost, tp. uzvišenost, visost, uznositost, veleljepnost, velebnost, veličanstvenost u izrazu, verborum; † non illi granditas defuit.

grandĭter, adv. [grandis] (riedko) upr. veliko, tp. uzvišeno, veličanstveno, svečano, * sonare.

grandiuscŭlus, adj. [dem. od grandis] oveći, ovelik, velikačak, dobrano (prilično) odrasao, virgo, jedn. Ter. Andr. 4, 5, 19.

grando, ĭnis, f. tuča, gràd, led, gradovina, (i u pl.); † gr. saxea, dažd od kamenja.

Grānĭcus, i, m. [Γρανικός] rječica u Mysiji, na glasu s pobjede, koju održa Alexander V. nad Persijanci g. 334. pr. Is.

grānĭfer, fĕra, fĕrum, adj. [granum i fero] zrnonosni, zrnje kupeći, agmen (o mravih), jedn. Ov. met. 7, 638.

grānum, i, n. zrno, zrnce (u pl. zrnje) na pose od žita, glavica, jezgarica, jedarce, koštica, pečka, gr. fici.

grăphiārius, adj. [graphium] tičući se pisala, od pisaljke, za pisaljice, theca, (tok) pisaljičnjak, pernjak, jedn. Suet. Cl. 35.

grăphĭce, adv. [graphicus] slikovito, kao naslikano, živopisno, fino, krasno, Plaut.

grăphĭcus, adj. [γραφικός] upr. tičući se risanja ili slikanja, risarski, slikarski, slikovit, tp. (Plaut.) o ljudih, kano naslikan, krasan, fin, previjan, hitar, prefrigan, fur, servus, nugator.

* † **grăphium**, ii, n. [γραφίον i γραφεῖον] čim se je pisalo (na povoštenih pločah), pisaljka, pisaljica.

grassātor, ōris, m. [grassor] skitalica, klatež, tepac, na pose čovjek, koji se noćju skiće po ulicah i cestah, koje iz obiesti mirne ljude dražeći, a koje i napadajući, pljačkajući i ubijajući, noćurak, noćni klatež, protuha, potepuh, lopov, razbojnik, pustaija, kesedžija, gr. et sicarii.

grassātūra, ae, f. [grassor] (riedko) noćna skitnja po ulicah, noćarenje, busija, napadanje iz zasjedâ uz ceste, grassaturae et latrocinia, Suet. Tib. 37.

grassor, dep. 1. [intens. od gradior] (od Cic. ne rabljeno) 1) stupati, koracati, hoditi, ići, Plaut. Ov.; per omnes nervos articulosque humore pestifero grassante, širiti se po . ., Just.; na pose skitati se, klatariti se (osb. noćju po ulicah te iz obiesti i zlobe zadirkivati u mimoiduće i druge nepodobštine počinjati; sr. comissor), in Suburra, šale sbijati, napadati, Liv. 2) tp. a) stupati, ad gloriam virtutis viâ, Sall.; in possessionem agri publici, zaletati se, hlepiti. b) u svezi s abl., postupati, raditi, ponašati se kako god, jure, non vi, sliediti put prava, a ne sile; cupidine atque irâ; consilio; assentando multitudini; ut in te hac via grassaremur; (Tac.) dolo (lukavo), dissimulatione, veneno (trovati), ferro, uticati se k . ., laćati se, služiti se; * obsequio, ukazati se (poput roba) poslušnim; osb. (poet. i kasn.) nemilo, okrutno i neprijateljski postupati, bješnjeti, napadati, adversus deos, in alqm, in alqo, Just.; neque avaritia solum, sed etiam crudelitas in capta urbe grassata est, Curt.; Romam pestilentia grassata est, zavlada, stade moriti u . ., Aurel. Vict.; vis grassabatur, Tac.

grāte, adv. [gratus] 1) rado, radostno, dragovoljno, s veseljem. 2) zahvalno, harno, sa zahvalnošću.

grātes, f. pl. (rabi u obće samo nom. i acc.) [gratus] hvala, zahvala (na pose javna i svečana prema bogovom; sr. gratia), jedn. Cic. r. p. 6, 9. u svečanoj besjedi, grates tibi ago, summe sol, vobisque, reliqui coelites, hvale uzdavati; često u pjesnikâ i povjestnikâ spojeno s agere (hvaliti, zahvaliti se) i habere (zahvalan ili haran biti); takodjer (Curt.) dextram ejus amplexi grates habebant velut praesenti deo, vobis quidem, o fidissimi piissimique civium atque amicorum grates ago habeoque etc.; (Tac.) legionibus laudes et grates habere, benevolentiae patrum gr. agere, Agrippinam iisdem quibus principem laudibus gratibusque (abl. riedko) venerati sunt; * grates persolvere (Virg. Aen. 2, 537. sarcast.), * referre (odduživati se), * dicere (hvaliti, zahvaliti se).

grātia, ae, f. [gratus] 1) milina, milota, milokrvnost, ljubaznost, dragost, dražest, prijatnost, ugoda, ljubkost, † oris, † plenus est jucunditatis et gratiae; † sincera illa sermonis Attici; * formae; * nec desit jucundis gr. verbis; kano nom. pr. **Gratiae**, ārum, f. [Χάριτες] Miljane, Miline, kćeri Diva (Zeus) i Eurynome, obično tri (Euphrosyne [veselje], Aglaja [sjajnost], Thalia [cvatuća sreća]), symboli miline družtvenoga života, ćudoredjem i ukusom uredjenoga, a uresom i veseljem uznesenoga. 2) milost, koju tko komu izkazuje i usljed koje mu sve dobro želi te nakanam njegovim ne smeta (sr. favor), prijazan, ljubav, naklonost, usrdje, ugoda, blagovolja, usluga, uslužnost, dobrohotnost, očitovanje milosti, -prijazni, dobrota, udvornost, učtivost, uljudnost, ugodljivost, alcui gratiam dare, facere (Com.); gratiam dicendi facere, dozvoliti govoriti, Liv.; † gratiam reddendi equi facere; in beneficii loco et gratiae; nullam esse gratiam, quam non capere animus meus posset; na pose (Liv.) in gratiam alcjs, komu za ljubav ili za volju, radi; in gratiam judicii, radi povoljne presude t. j. jer ga je narod oprostio; gratiae causâ, iz udvornosti; abl. gratiâ, radi, zaradi (upr.

iz milosti, ljubavi), za volju, sbog (sr. causa), hominum gratiâ; cibi gratiâ aut potionis; honoris gratiâ; exempli, verbi gratiâ, n. pr. (sr. exemplum, verbum); sui purgandi gratiâ, da se opravda; nuncii perferendi gratiâ, hujus accusandi gr. (da bude obtužen); simulandi gr.; (Ter. Sall.) eâ gratiâ, zato; (Plaut.) quâ gratiâ, quanam gr., hac gr., meâ gr.; odt. a) odpust, oprost, oproštenje od česa (iz milosti ili ljubavi), omnium tibi gratiam facio, opraštam, delicti gratiam facere, odpustiti, prezreti; † criminum, praštanje; (Plaut.) de cena facio gratiam, hvala na objedu, ne mogu doći. b) milost ili prijazan za primljene usluge, priznalost, zahvalnost, harnost, hvala, zahvala (riečmi ili činom), na pose u svezah gratias agere, hvaliti, zahvaliti se, izjaviti zahvalu, uzdavati hvale, magnas, ingentes (Ter.), mirificas (od neba do zemlje); alcui, alcui pro alqa re (na čem), de matre; † Domitiae inimicitiis; s quod; gratiarum actio, izjava zahvale, zahvala, hvalodat; gratiam habere alcui, zahvalan ili haran biti komu, riedko o više osobâ gratias h., a o jednoj (u Plaut.) nu s pridodanim summas, ili radi skladnosti (concinnitas), alcui laudes gratiasque h. magnas; maximas gratias et habere et agere; s quod; gratiam referre, pokazati se činom zahvalan, vratiti zajam, zahvalnost pokazati činom, odužiti se, i iron. vratiti komu zajam, šilo za ognjilo, osvetiti se; gr. r. bonam, praeclaram, meritam debitamque; gratiam referre parem, dati milo za drago, vratiti žao za sramotu (jao); riedko i to radi skladnosti, gratias referre, kao što me praesentem tibi gratias relaturum, hos omnia tibi illorum laborum praemia pro me persoluturos; honores eis habeantur gratiaeque referantur; gratiam referre pro alqa re; nullum officium referendâ gratia majus est, od pokazane djelom zahvalnosti; accidit ut optime dictis gratiam prava judicia non referant, uzkrate zasluženo priznanje, Quint. 10, 1, 19.; i vratiti, nagraditi, naplatiti = osvetiti se, se intellexisse, quos fidos amicos haberet, quos infidos, cum jam neutris gratiam referre posset; tulisse ut potius injuriam quam retulisse gratiam videar; (riedko) gratiam reddere, Sall. Curt., * rependere; meritam dis immortalibus gratiam justis honoribus et memori mente persolvere, Cic. p. Planc. 33, 88.; gratiam ferre alcjs rei, primati ..; gratiam debere, dugovati; (u razgovoru), gratia est, hvala! i hvala ti = ne ću, ne primam, diis gratia, hvala bogovom (bogu)! abl. gratiis (Ter.), stegnuto gratis, adv. bezplatno, zabadava, mukte (upr. iz milosti ili prijateljstva), facere alqd gr.; habitare gr., imati bezplatan stan. 3) milost, prijazan, koju tko ima u drugih, dopadnost, umilje, obljubljenost, ljubav, prijateljstvo, počitanje, in gratia esse, biti u milosti, -ljubljen; gratiam inire, ab alqo, apud alqm, ad alqm, † alcjs, umiliti se kod koga ili komu, omiljeti komu, steći čiju milost, uljezti komu u milost; gr. alcjs sibi conciliare; plures ineuntur gratiae, kod više ljudi; bonas gratias attulit; (Tac.) externas gratias quaesivere; bona gratia. Odt. a) (obljubljenošću stečena) moć, ugled, upliv, uticaj, gratiâ valere, florere; gratiâ pro alqa re niti; privatâ gratiâ devictus; † modicae apud alqm gratiae esse. b) prijazni i dobri odnošaji, u kojih je tko s kim, prijateljstvo, in gratiam redire cum alqo, opet se pomirit, -sprijateljiti, alqm apud alqm ponere in gratia, in gratia maxima; (Ter.) cum gratia, dobrim načinom, drage volje, cum bona gr., ljubazno, prijateljski, cum mala gr., mržnjom, neprijateljski.

Grātīdius, ime obitelji rimske, iz koje je bila Gratidia, baba Ciceronova. Odt. adj. **Gratidiānus,** Gratidijev.

grātĭfĭcātio, ōnis, f. [gratificor] ugadjanje, usluga, uslužnost, ugodljivost.

grātĭfĭcor, dep. 1. [gratus-facio] izkazati komu milost, po volji činiti, ugoditi, ugadjati, povoljiti komu čim, učiniti ljubav, -uslugu, činiti komu na volju, poslužan biti, pokloniti, žrtvovati, podariti, rado podieliti, alcui; † odiis alcjs; pro alqo; hoc, nihil, u tom, u ničem, tim, ničim; de eo, quod ipsis superat, aliis; populo aliena et sua; potentiae paucorum decus atque libertatem suam; perversam gratiam.

grātiis v. gratia 2) b).

grātiōsus, adj. s comp. i sup. [gratia] upr. pun milosti ili prijazni prema drugim ili kod drugih 1) prijazan, poslužan, ugodljiv, usrdan, ljubazan, gratiosi in dando et cedendo loco, jedn. Cic. Brut. 84, 290. Odt. (Liv.) iz milosti ili prijazni podieljen, missio. 2) tko je komu u milosti, mio, drag, omilio, obljubljen, ugodan, prijatan, ljubljen, pogodovan (napose ob osobah; sr. gratus), homo; gratiosus alicui, apud alqm; in sua tribu; in provincia; quod esset aut ab amico aut a gratioso aut a consule petendum; causas apud te rogantium esse gratiosiores quam vultus, većma potiču te na milost nego ..

grātīs adv. v. gratia 2) b).

grātor, dep. 1. [gratus] izjavljivati radost ili zahvalnost. 1) veseliti se, radovati se, čestitati, invicem inter se, Liv.; * alcui; * sibi; † s acc. c. inf.; * reduces sc. eos esse, čestitati na sretnom povratku, veselo dočekati ili pozdraviti; † absl. 2) veselo hvaliti, zahvaliti, zahvaljivati, Liv. Ov.

Grātius, ime plemena (gens) rimskoga. 1) Gratius, tužitelj pjesnika Archije. 2) Gr. Faliscus, pjesnik lat., suvremenik Ovidijev.

grātuīto, adv. [gratuitus] upr. iz milosti ili prijazni, bezplatno, bez troška, bez plaće, bez nagrade, bez dobitka, bez koristi, badava, zabadava, mukte, causas et non gravate et gr. defendere; quae ante vostra beneficia gr. faciebam (opp. accepta mercede); takodjer bez obzira ili izgleda na plaću, -nagrade, -dobitka, -koristi, -zahvalnosti i sl., gratuito potius malus atque crudelis erat; tako i mediocribus multis gr. civitatem in Graecia homines impertiebant, Cic. pr. Arch. 5, 10.; † gratuito aut levi fenore; † gr. (netražeć od posudjenih novaca nikakvih kamata) alqm obstringere.

grātuītus, adj. (sr. gratiis od gratia) upr. iz milosti ili prijazni dan, što biva badava, -bez plaće, -nagrade, -dobitka, -koristi ili bez obzira i izgleda na plaću, bezplatan, nesebičan, darovni, neplaćen, nekupljen, poklonjen, dobrovoljan, comitia gr., bez plaćenih (kupljenih) glasova; suffragia; † pecunia gr., bez kamata (komu uzajmljen); † frumentum; † gratuita (bezplatna) in circo loca (za puk); † subsellia; † cicatrices, nenagradjen; gr. amicitia; probitas, liberalitas, spes, pax; satis superque gratuiti furoris in multitudine credentes esse.

grātŭlābundus, adj. [gratulor] radujući se, čestitajući, Liv. Suet.; s dat. patriae, Just.

grātŭlātio, ōnis, f. [gratulor] 1) izjavljivanje ili očitovanje radosti, radovanje, čestitanje, klikovanje, radost, radostni pozdrav ili vika, summâ cum civium gr.; laudis nostrae, radi itd.; (Curt.) adeo victoriae non omen modo, sed etiam gratulationem praeceperant; † fungi mutuâ gratulatione, čestitati si medju sobom; abs.; gratulationes fiunt; takodjer čestitanje sebi samomu, radovanje sa svoje sreće, radost, veselje, veseo-, radostan dan ili god, pir, radovanka, ne Murenae recentem gratulationem nova lamentatione obruatis; in sua gratulatione; de tanta voluptate et gratulatione [sr. gratulari sibi pod gratulor 1)]. 2) veseli god ili svečanost, pobožno veselje, radovanka, na pose obće veselje i obća zahvala ili zahvalna svečanost radi sretna i vesela po državu dogadjaja, decernere alcui gratulationem conservatae rei publicae, gratulationem rei publicae bene gestae; preces gratulationesque.

grātŭlor, dep. 1. [gratus] 1) izjavljivati ili očitovati radost, radovati se, čestitati komu na čem, (po)klikovati od radosti, veselo dočekati, veniunt gratulatum; gr. alcui; impii cives gratulantur inter se; alcui de filia, de reditu; (alcui) in alqa re (na ili kod); adventum (na ili radi), Ter., alcui victoriam; libertatem recuperatam; alcui ili apud alqm i samo gr. s acc. c. inf.; alcui, i samo gr. s quod; gr. sibi, * † gr., čestitati si, radovati se. 2) (radostno i svečano) hvaliti, zahvaliti se, na pose bogovom, (Ter.) alcui; (Phaedr.) alcjs judicio.

grātus, adj. s comp. i sup. 1) * ugodan, prijatan u spoljašnosti i u ponašanju, prijazan, mio, milen, dražestan, ljubak, ljubazan, ljubežljiv, povoljan, omilio, ljubljen, Antium; conviva; mensae; gratior una tribus; * gratior (ugodnije) it dies; gratissimus comitum; armenta sc. domino. 2) ugodan = što se rado ili sa zahvalnošću prima, hvale vriedan, cienjen, povoljan, po ćudi, drag, prijatan, mio (gledeć na cienu i vriednost, koju što god za nas ima; sr. carus, gratiosus, jucundus, suavis), ista veritas etiamsi jucunda (ugodna) non est, mihi tamen gr. (povoljna, draga) est; tyrannum occidere, beneficio gratum (t. j. koristno) est; cui cum minus gratus esset; diis immortalibus gratum potius quam grave; * quod adest, gratum juvat. Često gratum alcui alqd facere, ugoditi komu čim, učiniti mu kakvu god uslugu ili ljubav; nihil mihi gratius (ničim mi bolje ugoditi) potes; gratissimum mihi facies, najvećom ćeš me hvalom obvezati; gratum, gratum acceptumque habere alqd; oratoribus fit gratissimum, si etc.; * gratum est s quod ili quidquid etc., ili s liceat i inf. = dobro je (o nesretnicih, koji i najmanju ugodnost u nesreći sa zahvalnošću prema božanstvu primaju); gratus, ugodnik, Suet. 3) zahvalan, haran, gr. esse erga alqm; gratum se praebere alcui; grati in te bene merito; grati ac memores beneficii; gratâ memoriâ alqm prosequi; male gratus, nezahvalan; gr. animus, harno srdce, zahvalnost; gratum (t. j. koristno) mihi esse potuit, Ter.

grăvanter, adv. = gravate, gravatim, što v., haud gr., jedn. Liv. 21, 24, 5.

grăvastellus, i, m. [možda dem. od neobičn. gravaster] sjedoglavac, starina, jedn. Plaut. Epid. 5, 1, 14.

grăvāte i -tim, adv. [gravor] otežano, tegotno, mučno, težko, s okolišanjem, nerado, gr. ille primo t. j. protivio se je; non ili haud gr., rado, neustručavajući se, bez okolišanja, lasno.

grăvēdĭnōsus, adj. [gravedo] bolujući često sa suhe hunjavice ili nazebe, nazebni, hunjavičav, jedn. Tusc. 4, 12, 27.

grăvēdo, ĭnis, f. [gravis] upr. teža, težina; na pose suha hunjavica ili nazeba.

* **grăvĕ-ŏlens,** tis, adj. jako mirišući ili mirisan, ružno vonjajući, vonjav, neugodno dišući, smrdeći, smrdljiv; Avernus, kugom odišući, kužnu paru izparujući, strašno smrdeći.

grăvesco, — — 3. [gravis] 1) bivati težak, otežati, otežčati, * nemus omne gr. fetu, puni se, pun je. 2) zliti se, pogoršati se, ići na gore, večati, rasti, bivati jači, -žešći ili ljući, valetudo Augusti; mala.

grăvĭdĭtas, ātis, f. [gravidus] težkoća, bremenitost, trudnoća, sudružnost, sdjetnost, pl. jedn. Cic. n. d. 2, 46, 119.

grăvĭdo, 1. [gravis] (riedko) upr. (predcl.) otežčati, obteretiti, obtršiti, napuniti; odt. (kasno) otegotiti, obremeniti, u pass. zanositi, zatrudnjeti, zatežčati, gravidari ex alquo; tp. (Cic.) terra gravidata seminibus, oplodjena.

grăvĭdus, adj. [gravis] 1) terašan, bremenit, trudan, sdjetan, sbaban, noseći, sudružan, prisoban (o ženah), skotan, bredj (o životinjah; sr. fetus), gravida ex alqo, od ..; virgo ex eo compressu gravida facta est, Ter.; gravida puero, trudna s dječakom, zanosila dječaka, Plaut.; subst. gravida, prisobnica, trudnica; elephantus, Plaut.; * muraena; * equae, suždrebne; * pecus, sjanjna, skozna. 2. * tp. pun, pun puncat, natrpan, natovaren, plodan, rodan i sl., nubes, aristae, manus; pharetra gr. sagittis; semine terrae; ager auctumno; urbs bellis; Italia imperiis; Amathus metalli.

grăvis, adj. s comp. i sup. 1) težak, terašan, što mnogo važe, mnogo ima funti ili centi, što komu dotežčava, što je težko dići ili nositi, kadšto = natovaren, nakrcan, obtršen, obterećen, pun (opp. levis), amiculum; onus; navis, natovaren; agmen gr. praedâ i samo grave; (Tac.) miles, vrlo naoružan; nubes gr. imbre; aes gr. v. aes; cibus gravis = što veoma hrani te se s toga i težko probavlja; * corpus, zatvoren, zapečen; terra, debeo, grudav, grumenav; * gr. terrae, zemlji dosadan ili tegotan; * tellus, debeo, plodan; gravis

vulnere, aetate et viribus gravior, *trom, oslabio, iznemogao, mlohav, slab od ..*; oculi, *slabe, mutne*; oculi vino et somno gr., *dremovne*; * gr. annis miles, * gr. morbo; † quasi vinculis gravis; * asperitas; *trudan, bremenit, prisoban, zatrudnio, zanosio, noseć,* sacerdos gravis Marte, *od ..; takodjer visok, velik, znatan, silan,* pretium; † graviore fenore, *veći; o njuhu ili vonju, silno vonjajući, ružna vonja, neugodan, smrdeći,* * hircus in alis, chelydri; *o glasih i tonih, nizak, dubok, debeo, krupan, mukao,* bas *(opp.* acutus, *visok, tanak, sopran)*, vocem recipere ab acutissimo sono usque ad gravissimum; *za tielo težak, tegotan, nezdrav, škodeći ili škodljiv zdravlju, opasan, pogibelan, naudan, naudljiv, štetan, poguban,* tempus anni; * pomifero grave tempus anno; auctumnus; hiems; vulnus, *ljuta, grdna;* morbus, *huda, težka;* pestilentia; * Minturnae; † solum coelumque juxta grave. 2) *tp. A) u zlu sm. a) težak, tegotan, tegoban, dosadan, nepriličan, nepovoljan, neugodan, mučan, trudan, pogibelan, bolan, poguban, neprijateljski, jadan, tužan, žalostan,* labor; onus; usurae; oppugnatio; senectus; bellum, *ljut, hud;* si gravius quid accidat, *ako bi se dogodila nesreća ili poraz;* senectutem tibi gravem esse; grave est in populum Romanum; grave est alcui petere alqd magnum; si tibi non graves sumus, *dosadujemo, (Hor.)* si grave non est; * officinae Cyclopum; * sol; * virus; * militia; * minus et gravis Appia tardis; * limus; * nuncius gravior, *crn, tužan;* * cogor ipse meis auribus esse gravis; * amor; * ambitio; * contumeliae; * amicitiae principum; * Pelidae stomachus; * Persae. b) *težak, strog, oštar, tvrd, nemio, ljut, žestok, okrutan,* senatus consultum; edictum; poena, supplicium; sententia; conciones; gravius judicium; gravior judex; *(Tac.)* Livia, gravis in rem publicam mater; alqd gravius statuere in alqm, sentire de alqo; si quid ei gravius accidisset a Caesare; *i žestok, ljut, hud, silan, golem, strašan, znatan,* * ictus; * aestus; * graviore casu decidere; * ruinae; * curae; * irae; bellum; *(Liv.)* spes in dies hostem faciebat graviorem *(jačim, silnijim). B) u dobru sm., a) važan, znatan, znamenit, krepak, jedar,* causa; sententia; epistola gravis et rerum plena, carmen grave plenumque, *jedra i punoglasna;* quod apud omnes leve et infirmum est, id apud judicem grave et sanctum esse ducetur; quae mihi ad spem obtinendae veritatis gravissima sunt *(opp.* ad motum animi et ad omnem impetum dicendi contentionemque leviora); nec unquam fuit apud populum gravior *(krepčiji)* oratio; quis illo gravior fuit in laudando? *(Quint.* 10, 2, 23.) in asperis gravibusque causis *(u kojih bi bila* „asperitas et gravitas orationis" *na svom mjestu); subst.* hoc totum — spretum a subtilibus, repulsum a gravibus *(od važnijih, većih govornika), Cic. or.* 27, 96.; a gravissimo *(n.)* discedens, 31, 111.; *važan, valjan, vjerodostojan, vjerovan, vjere dostojan, pouzdan,* testis; auctor; testimonia; historici; defensores optimatium ipsique optimates gravissimi — numerantur, *smatraju se za branitelje opt. i sami za najznatnije opt.* [*opt. κατ' ἐξοχήν*], *Cic. p. Sest.* 45, 97. b) *važan ili znatan močju ili ugledom, znamenit, velik, velevažan, dostojan, uzmožan, ugledan, cienjen, štovan, počitan, štovanja vriedan, u besjedjenju ili predavanju uzvišen, uznosit, dostojanstven, svečan, visok, izuć, veleban,* civitas; auctoritas gr. et magna; auctoritate graviores; homo gr. aetate et meritis; Stoicus gravissimus; omnes gravioris aetatis; caeremonia; tum graves sumus tum subtiles; * iambus; * thyrsus; * exemplum, *važan, opominjući;* * carmen; incepta, *uzvišen uvod;* * Camenae Stesichori; * Aesopus. c) *po čvrstih, dosljednih načelih radeći a ne dajući se ravnati površnim utiskom (opp.* levis), *čvrst, stalan, postojan, dosljedan, ozbiljan, tvrd, značajan, postojana značaja, razborit, vriedan, smotren,* homo bonus et gr., homo gravissimus; vir moderatus et gr.; animus, *Ter.;* genus epistolarum severum et grave; an gravius alqd scribam?

Grăviscae, ārum, *f. grad u Hetruriji.*

grăvĭtas, ātis, *f.* [gravis] 1) *teža, težina, težkoća, tovar, teret, trh, breme,* armorum, navium; moveri gravitate et pondere; paucitatem enim pedum gravitatis suae (= gravissima sua) tarditate compensat (spondeus), *Cic. or.* 64, 216.; *na pose,* * *breme, plod utrobe, zametak (embryo). Odt. a) težkost, težkoća (bolna tiela), tromost, mlohavost, nemoć, slaboća, slabost,* corporis; membrorum; linguae, *sporost ili tromost jezika (u govorenju). b) visina ili veličina ciene, skupoća, dragoća,* annonae *(Tac.). c) nezdravost, naudljivost, škodljivost,* coeli, loci. 2) *tp. a) težina = ljutost, krutost, žestokost, veličina, okrutnost,* belli, morbi, † sumptuum; injuria gravitate tutior. b) *uglednost, odličnost, odmjenost, znatnost, znamenitost, važnost,* gr. et amplitudo civitatis; imperii. c) *što je važno po umnom ili ćudorednom sadržaju, važnost, dostojnost, dostojanstvo, krepkost, krepčina; utisak, dirnuće, učinak, dir, uzvišenost, uznositost, izućnost, razmjernost, dostojanstvenost, svečanost, visost, velebnost besjede i govornika,* lepos mixtus gravitate in dicendo; orationis; sententiarum; coriis; genus hoc sermonum plus videtur habere gravitatis; cum gravitatis locis (= gravissimis locis) utitur, *Cic. or.* 31, 111.; personam gravitatis severitatisque non appetivi; *Enni; * vincere Caecilius gravitate; * incolumi gravitate. d) *o značaju, čvrstoća, postojanost, stalnost, dosljednost, vriednost, vrlost, ozbiljnost, dostojanstvo (kada se čovjek čvrsto drži ćudorednih načela; sr.* firmitas, constantia), cum gravitate et constantia vivere; comitate condita gr.; hanc auctoritatem gravitatis et consilii sui, *radi postojana mu značaja i državničke mudrosti;* Lacedaemoniorum; cujus et vita et oratio consecuta mihi videtur difficillimam illam societatem gravitatis cum humanitate.

grăvĭter, *adv. s comp. i sup.* [gravis] 1) *težko, terašno, težinom jako,* * cadere; * hasta graviter pressa, *t. j. duboko; odt. a) težko, slabo, zlo, mučno,* gr. se habere, *zliti se, zlo ili mučno je komu. b) o glasu, duboko, nizko, muklo, krupno, utaženo (opp.* acute), gr. sonare. c) *težko, žestoko, ljuto, grdno, jako, silno,* pellere fores, *Ter.;* * ferire alqm;

fundâ ictum esse; gravius accidere; gravissime afflictae erant naves. 2) *tp. A) u priekornom sm., a) težko, veoma, vrlo, ljuto, hudo, jako, silno, vele,* aegrotare; dolere; terrere. b) *težko, mučno, nerado, sa zlom voljom, s negodovanjem, s ljutošću, ljutito, sa žalošću,* audire, *Ter.*, alqd accipere, ferre; gravius aequo habere. c) *težko, strogo, oštro, žestoko, okrutno, nemilo, strastno,* agere, decernere de alqo; in alqm dicere; gravius vindicare in alqm. B) *u pohvalnu sm., a) važno, krepko, živo,* gr. et copiose tractare alqd; magna gr. dicere; gravissime dicere; his de rebus non satis gr. conqueri posse; singuli casus gr. dicuntur, si dicuntur dolenter. b) *ozbiljno, dostojanstveno, uzvišeno, svečano, velebno,* utrumque egit gr.

grăvo, 1. [gravis] I) *otežati, obteretiti, obtršiti, pritisnuti (teretom ili bremenom), tištati, tlačiti, dosadjivati,* caput, *uditi glavi (o podneblju),* * membra gravabat onus; gravatus vulneribus *(bolujući od ..)*, vino somnoque *(nadhrvan, nadvladan)*; † mens ebrietate gravata; † corpus anxietate gravatur; * oculi morte gravati, *mutne, ukočene; tp. a) dosadjivati, dotežčati, dodijavati, tištati, tlačiti, pečaliti, stezati,* * officium quod me gr.; * mala. b) *otežati, pogoršati, povećati, učiniti težim,* * fortunam; *(Tac.)* invidiam matris. II) *kano dep.* **gravor**, 1. 1) *težko latiti se čega, otezati, oklievati, okolišiti, ševrdati, ustručavati se, premišljati se, odpirati se, kratiti se, nećati, † ljutiti se, srditi se, biti zle volje, -zlovoljan,* primo gravari coepit; ego non gravarer, si etc.; † gravatus Vitellius, *ljutit;* † ob nimiam contumaciam gravatus. 2) *smatrati što kano teret, nerado štogod dati, -primiti, -na se uzeti, -nositi, -podnositi, -baviti se čim,* aquam, *Plaut.*; * Pegasus equitem gravatus Bellerophontem, *ne htjede već nositi, sbaci sa sebe; s inf.;* quae voce gravaris sc. dare; † gr. matrem, *ne moći podnositi ili trpjeti;* † aspectum civium; † quae si quis gravabitur, *što ako bude komu težko.*

grĕgālis, *adj.* [grex] *upr. od stada, od krda, odt. tp. spadajući na prosti narod, prost, priprost, prostački,* amiculum gr., *prostoga vojnika; (Tac.)* habitus; *subst.* gregales, *drugovi, drugari, pajdaši, poznanici, znanci; u zlu sm., ortaci, nevaljali drugovi, rulja,* Catilinae.

grĕgārius, *adj.* [grex] *upr. od stada, -krda, odt. tp. prost, običan,* miles gr., *prostak (u opreci k častnikom svekolike vojske; sr.* legionarius, manipularis); † eques; *(Just.)* militia, *služba prostoga vojnika.*

grĕgātim, *adv* [grex] *na stada, -krda, četomice, jatomice, hrpimice, gomilice, gomilom, u ruljah, hrpkê, kupkê.*

grĕmium, ii, *n.* 1) *krilo,* sedere in gremio alcjs; apparet filios non tam in gremio educatos quam in sermone matris; * suos amores tenens in gremio; * gremio accipere *(u krilo ili naručje)*, * detinere alqm; † in gremio alcjs jacere; * gremium ante suum (hostem) aufert; * sterni gremio telluris, *t. j. na tla, -zemlju;* * nec Trojam Ausonios gremio excepisse pigebit; * caeruleum in gr. vocantem victos, *o Nilu;* * in vestris pono gr., *u vaše polažem ruke.* 2) *tp., krilo, a) = njega, skrb, briga, pokoj, mir, sjegurnost i sl. (sr.* sinus), abstrahi ex sinu gremioque patriae; soror in fratris manibus *(naručju)* et gremio consenescit; in gremio sepultus consulatus sui; † gremio ac sinu matris educabatur; † quam (Cremonam) e gremio Italiae raptam *(sc.* esse); * gremiis abducere pactas, *rek' bi materam iz naručja. b) krilo = dubljina, dubina, utroba, dno, sredina,* terra gremio mollito et subacto semen excipit; medio Graeciae gremio; * quae (tellus) Anchisae gremio complectitur ossa.

gressus, us, *m.* [gradior] *korak, krok, koračaj, stupaj (što ga idući čovjek čini, i to korak pravilan, ravnomjeran; sr.* gradus, gradior, passus), *hod, hodja, stupanje, koracanje,* tarditatibus uti in gressu mollioribus; * gr. delicatus et languidus; *(kasno)* genitoris anxios gressus levare manu; * gressum tendere ad moenia, *poći put..;* * ferre gr., *ići, hodati;* * gr. inferre, *unići;* * gr. recipere, *natrag ići, uzmicati;* * gr. comprimere, *sustaviti k., stati;* * gr. anteferre, *ići napried ili pred kim;* * gressus glomerare; * huc dirigere gressum, *ovamo krmiti.*

grex, ĕgis, *m.* 1) *stado, krdo (kano množ živo-tinjâ, ponajviše o sitnom blagu u opreci sa* armentum), greges armentorum reliquique pecoris; equarum; * avium, *jato;* * lanigeri; * fugientes agitato grege cervos; vir gregis ipse caper; *(starinska formula u Liv.)* gr. suillus *(čopor)*, ovillus, caprinus, bovillus *(gulja, buljuk, čorda).* 2) *tp. četa, množ, gomila, hrpa, rulja, množtvo ljudi ili svieta, koji skupa idu, skupa drže, i medju sobom obće, koji imadu zajedničko sastajalište, zajedničku korist i sl., osebno družtvo, družba, zadruga, krug, kolo, klub (clubb), svojta, družina, nu nikad u polit. sm.*, me in vestrum gregem recipiatis, *Ter.*; scribe hunc tui gregis, *primi u kolo prijatelja svojih, u svoju pratnju, Hor*; in nostro, ut ita dicam, grege; gr. hominum honestissimorum, philosophorum; * niger gr., *tamna četa (sjenâ, o pokojnih);* * contaminato cum grege turpium morbo virorum; * regum in proprios greges *(= podanici)* imperium; *(Curt.)* feminarum, spadonum, lixarum, servorum, cum matre liberisque et totius cognationis grege; *kano vojnički t. t.*, grege facto, *u hrpi, ruljom, listom, skupa, zajedno,* † uno grege; *napose o predstavljačih i sl., družtvo, družba, četa, sbor, Com.;* † gregem ducere; *sa značenjem preziranja, čopor, prostota, ljudinstvo, (prosti) puk, fukara,* in grege annumerari, *medju množtvo prostih odvjetnika;* * Epicuri de grege porcus; * indocilis.

Grudii, ōrum, *m. pleme u* Gallia Belgica, *sada Groede, Caes.*

gruis *gl.* grus.

† **grūmus**, i, *m. kûp ili gomila zemlje, humac, glavica (niži od* tumulus).

grunnītus *ili pravije* **grundītus**, us, *m.* [grunnio *ili* grundio] *hrokanje, hroktanje, hrokot, gurit,* suis, *jedn. Cic. Tusc.* 5, 40, 116.

grūs *(oblik* gruis, *Phaedr.)* uis, *f.* [*sr.* γέρανος] *ždral, žerav.*

Grȳnēus, adj. [Γρύνειος] grynijski, iz Grynije, grada u Aeolidi, Virg.

gryps, grȳphis ili -pis, m. [γρύψ] orolav, grif, bajoslovna četveronoga ptica; posl. junguntur jam grypes equis, o stvari nemožnoj, Virg. ecl. 8, 27.

Grȳpus, i, m. [γρυπός] kukonosast, krivonos(ac), Nosan, kano pridjevak, Just.

gŭbernācŭlum (* gubernaclum), i, n. [guberno] 1) krmilo, kormilo, dumen, timun. 2) tp. krmilo = vlada, vladanje, ravnanje, upravljanje (clas. uviek u pl.) tenere g. rei publicae; sedere ad g. rei publicae, ad gubernacula; g. civitatum; repellere alqm a gubernaculis civitatum; recedere a gubernaculis, Qu. Cic. u Cic. fam. 16, 20.

gŭbernātio, ōnis, f. [guberno] 1) krmljenje, krmitba, kormanjenje, timunjenje, jedn. Cic. fin. 4, 27, 76. 2) tp. krmljenje = vladanje), ravnanje, upravljanje, vodjenje, tantarum rerum; consilii.

gŭbernātor, ōris, m. [guberno] 1) krmilac, krmnik, korman(oš), timunir, dumendžija. 2) tp. krmnik = vladalac, vladar, ravnatelj, upravljač, upravitelj, rei publicae; civitatis.

gŭbernātrix, īcis, f. [guberno] upr. krmnica, odt. tp. (riedko) vladalica, upravljačica, voditeljica, ravnateljica, Ter.; civitatum, Cic.

gŭberno [κυβερνᾶν] 1. 1) krmiti, krmaniti (brodom), timuniti, dumenisati, abs.; (predc.) navim; (Liv.) g. e terra (posl.), s kopna krmiti t. j. s bezopasna mjesta ine u pogibeli upućivati; in tanta tempestate g. non posse (o tribunih narodnih). 2) tp. krmiti = vladati, ravnati, upravljati, voditi, rem publicam, orbem terrarum; motum fortunae; vitam; iter meum; Caesar consiliis meis gubernatus.

Gugerni, ōrum, m. pleme germansko u s. Klevskoj (Clève blizu Rhena), Tac.

gŭla, ae, f. jednjak, požirak, ždrielo, grkljan, grlo (samo o ljudih i na pose s obzirom na [ustno] nebo ili nebce kano okušalo; sr. guttur), gulam frangere laqueo, udaviti, vrat skršiti; obtorta g.; tp. grlo, ždrielo = ždernost, proždrljivost, proždrlost, gladnost, izješnost, oblapornost, gumanje, propašnost, sladokušnost, oskomljivost, ukus, irritamenta gulae; * gulae parens, gumalac, sladokusac, izješa, oblaporac; * gula quo ducit; † gulae temperare; † gula ac ventre sibi ipse hostis Vitellius.

gŭlŏsa, ae, f. gumalac, sladokusac, proždor, oblaporac, popašnik, izješa, žderonja, jedn. Lucil. u Cic. fin. 2, 8, 24.

gurges, ĭtis, m. 1) jaz ili ponor u rieci, gdje se voda vrti i stvari, koje se približe, u se vuče (dakle u šunovitu smjeru), vir, vrtlog, svrtak, kolovrat, vrtača, viliman, bezdno, dubljina (sr. vortex, vorago); u obće o dubokih i pogibelnih mjestih u riekah; * svaka duboka voda, rieka, jezero, more, pučina. 2) tp. ponor, jaz, bezdno, propast, vrtlog, vitiorum turpitudinumque omnium; eorum veteres illibatasque divitias in profundissimum libidinum suarum gurgitem profundere; tu g. atque heluo, gumalac, potrata; o razsipniku i pijanici, g. ac vorago patrimonii; quem gurgitem (pijanicu), quam voraginem!

Gurgustĭdōnii campi [gurgustium] za šalu izmišljeno ime, Krčmetinske poljane, Plaut. mil. 1, 1, 13.

gurgustium, ii, n. (riedko) kukavan stan, koliba, daščara, kućerina, brlog, krčmetina.

† **gustātōrium,** ii, n. [sc. vas; gusto] posuda ili zdjela s okuskom, prvo jelo, prva zdjela ili činija, zajušak.

gustātus, us, m. [gusto] 1) kus, okus, kano osjećalo. 2) osjećanje teka, što ga ima koja stvar, okus, tek, pomorum; (uva) peracerba gustatu; tp. okus, ćućenje, verae laudis gustatum non habere, ne ćutjeti.

gusto, 1. [gustus] 1) okusiti, okušati, kušati, okusiti se česa, zakusiti, založiti malo česa, na pose prije objeda, malko ručati, užiti nješto malo (sr. sapio), aquam; anserem et leporem; absol., nemo gustavit unquam cubans, t. j. radi malena ručka (za stol) legao (sio); † lavabatur, deinde gustabat, čalabrcnuo (založio) bi malko. 2) tp. okusiti, kušati, uživati, physiologiam primis, ut dicitur, labris; studia literarum sensu, nasladjivati se; * lucellum, okusiti = dobiti; nullam partem sanae rei publicae, učiti se; sanguinem civilem = prolievati; Metrodorum, njekoliko vremena slušati.

gustus, us, m. [sr. γεύω, γεύομαι] okušavanje, kušanje, okus, zalaganje, (umjereno) uživanje, zakus, explorare epulas gustu, gustu libata potio, u napried okušeno, Tac. Odt. † predkus, okus, pokus, proba, ogled.

gutta, ae, f. 1) kap, kaplja, kapljina (naravska; sr. stilla), guttae imbrium; † g. manantis sanguinis; = suza, Ov.; posl., gutta cavat lapidem, Ov. . 2) tp. a) * u pl., poput kapi piknje, bodice, pjege, biljege, madeži na životinjah. b) kapljica, mrvica, mrva, trošica, malko, consilii, Plaut.

guttātim, adv. [gutta] kaplja po kaplju, kap po kap, na kaplje, kapimice, kapke, kapljicami, Plaut.

guttŭla, ae, f. [dem. od gutta] (riedko) kapljica, Plaut.

guttur, ŭris, n. grlo, grkljan (i o ljudih i o životinjah, ponajviše samo kano ciev smatran za jelo, piće i glas; sr. gula), guttur alcjs frangere, vrat komu skršiti, zakrenuti vratom, Hor.; * guttura fodere cultro; * modicos tremulo fundere e gutture cantus; * liquidum tenui gutture cantat avis.

guttus, i, m. [gutta] posuda s tiesnim grlićem, iz koje bi židčine (vino, ulje, pomast) kaplja po kaplju curile, kanta, krčag, vrč, Hor.

Gyăros, i, f. [Γύαρος] otok cykladski, s. Calairo.

Gyas ili **Gyes,** ae, m. [Γύης] a) storuki div (gorostas, oriaš), Hor. Ov. (alii: Gyges). b) Trojanin, drug Aenejin, Virg. c) Latinac, kojega je ubio Aeneja, Virg.

Gȳges, is ili ae, m. [Γύγης] 1) gl. Gyas a). 2) ugodnik kralja Candaula u Lydiji, kojega ubivši sâm je zasio na priestolje. Odt. * **Gȳgaeus,** adj. = lydski, lydijski. 3) liep mladjenac, rodom iz

Gnida u Cariji, Hor. 4) Trojanin, ubijen Turnom, Virg.

Gylippus, i, m. [Γύλιππος] 1) Arkadac, koji je došao s Evandrom u Italiju, Virg. 2) vojvoda spartski u peloponneskom ratu, Just.

gymnăsiarchus, i, m. [γυμνασίαρχος] nadstojnik ili nadzornik gymnasija (hrvališta, gombališta), gymnasiarcha.

gymnăsium, ii, n. [γυμνάσιον] javno mjesto izvan grčkih gradova za vježbanje tiela, sa shodnimi za to nasadi i pripravami (drvoredi, gajevi, šetališti, počivališti, kupališti i sl.), hrvalište, vježbalište, gombalište, gymnasij; takodjer u obće igralište za djecu; ujedno i sborište philosophom i sophistam (sr. Academia, Lyceum); često i pokopalište slavnih muževa; u šali, alqm habere gymnasium, t. j. izlupati, izliemati koga, Plaut.; g. flagri, vježbalište biča = čovjek kojega mnogo batinaju, Plaut.; ime vrta Ciceronova u Tusculanu.

gymnastĭcus [γυμναστικός] i **gymnĭcus** [γυμνικός], adj. gombalački, gombalištni, hrvalištni, tjelovježbeni, gymnastički; (Plaut.) ars g., gombanje, gymnastika, exercitus g., vježba tiela; ludi gymnici; certamina gymnica, Suet.

gynaecēum ili **-cīum,** ei ili ii, n. [γυναικεῖον] i **gynaecōnītis,** ĭdis, f. [γυναικωνῖτις] u Grkâ unutarnja čest kuće, gdje bi žene stanovale, ženski stan.

Gyndes, is, m. [Γύνδης] rieka u južnoj Assyriji, pritok rieke Tigra, s. Kerah ili Kara-su, Tib. Tac.

gypso, 1. [gypsum, γύψος, sadra] sadriti, osadriti, posadriti, nasadriti, pobieliti sadrom ili žešću, za clas. doba samo u partic. **gypsatus,** kano adj. osadren, manibus gypsatissimis, posve posadrenima ili pobieljenima (kakove bi bile u predstavljačâ, kad bi ženske prikazivali uloge); * pes = robova, robska (jer bi se tobože bilježili sadrom sužnji, koji da se prodadu u robstvo).

gȳrus, i, m. [γῦρος] krug, okrug, kolobar, zavoj, u koji se tko ili što vrti, trči, vozi, lieta, vije, * gyros trahere, viti se u zavoje ili vijuge, o zmiji; * gyrum ducere, kolati, lietati na okolo, o muhah; * flecti in gyrum, o jastriebu; * volare ingenti gyro; † in gyrum, na okolo, u okolo; na pose o krugu, kolobaru, u kojem se konji igraju, kada se biraju (vježbaju), equum in gyrum (okolo) ducere; * in gyros ire, na kolače ići ili skakati; * gyrum carpere, u okolo trčati; * gyros dare, konja u okolo tjerati; o bezživ., o zvrku (trochus), strieli; odt. * mjesto, gdje se konji igraju, poigrište, igralište, trkalište. 2) tp. a) * okret, kolobar, obtok, krug, kolina, kolovina, o duljini dana, * bruma trahit diem interiore gyro, Hor. b) poprište, borište, put, polje, kojim da se tko kreće (djelovati), oratorem in exiguum gyrum compellere; homines secundis rebus effrenatos tanquam in gyrum rationis et doctrinae duci oportere; † gyro angustissimo ingeniorum impetus refringere.

Gythēum i **-īum,** ei ili ii, n. [Γύθειον i Γύθιον] grad s pristaništem u Lakoniji, s. Paleopolis.

H.

HS. v. sestertius.

ha, interj., ha! aha! uzklik divljenja, Plaut.; ha ha he, izraz smijanja ili ruganja, Com.

hăbēna, ae, f. [habeo] 1) * remen, kaiš, kajas, za koji se što god drži, kojim se što priteže ili popušta, u praće, od biča ili kandžije, odt. meton. * bič ili kandžija sama, pendens. 2) ponajv. u pl. vodjice (u ruci konjanika, koji njom poslušna konja ravna; sr. frenum), dizgen, habenas remittere, * habenas effundere manibus, * laxas dare, pustiti, popustiti uzdu; † laxatis, † effusis, (Liv.) effusissimis, * datis habenis, u propanj, uzagrebce, skokom, uzpropnice, silno; habenas adducere, * premere, pritegnuti; u prilici, * irarum (srčbi) omnes habenas effundere; pren., * o jedrih, immitter habenas classi = jedriti na sva jedra; * furit immissis Vulcanus habenis = silno; * nec moderator habenis (jedra) ŭtitur. 3) tp. uzda, = vlada, upravljanje, vodjenje, ravnanje, quam laxissimas habenas habere amicitiae, quas vel adducas, cum velis, vel remittas; cui (senatui) populus ipse moderandi et regendi sui potestatem quasi quasdam habenas tradidisset; * habenae rerum (države); * populi.

hăbentia, ae, f. [habeo] imutak, imovina, imuće, Plaut.

hăbeo, ui, ĭtum, 2. [sr. ἌΠω, ἅπτω] imati-, držati-, nositi što god kod sebe, na sebi, u sebi, sadržavati u sebi, u rukû imati, posjedovati (na vrieme ili izključno, factično; sr. possideo, teneo), coronam in capite, in collo; (Ter.) anulum in digito; † frequens arbor faciem quercus habet; * vestis bona quaerit haberi, da se nosi; * barbiton hic paries habebit; * nulla taberna meos habeat neque pila libellos, o prodaji knjigâ; * altera vestes ripa meas habuit, na drugoj obali bijaše odjeća moja; * habent Tartara Panthoiden; qui (metus) major absentes habet, spopade, poduze; * tunicae manicas habent; † arma, imati, nositi, voditi = znati rabiti; * thalamus, * pontus, * Tartara h. alqm; epistola nihil habebat (ništa ne bijaše u listu), quod non recte legi posset; alqm secum, apud se h., kod, kodŝ sebe imati; alqm ad manum (pri ruci, na službu), catervas flagitiosorum hominum circa se; † alqm in partibus, na svojoj strani; alqm in vinculis, in libera custodia, milites in stativis castris, exercitum inter hiberna Romanorum, u vezih (okovih, željezju) itd. držati; semper eos in armis Galli habebant, držahu ih pod oružjem, silovahu ih ostati u oružju; in potestatem, in custodiam h., gl. in III); u prilici; pudicitiam in propatulo, javno nuditi na prodaju, prodavati, (Tac.) arma procul, rat daleko držati = izbjegavati, kloniti se; alqm in bello, zaplesti u . .; habere Capuam, urbem, o žiteljih, imati = obitavati, stanovati u., * moenia, * hostis habet muros (osvojene, zauzete ima); urbem

Romam condidere atque habuere initio Trojani, *stanovaše u njoj;* † non incolas suos urbes, non cultores habent terrae; *o dragih,* habeo, non habeor a Laide; animus habet cuncta neque ipse habetur; habere uxorem, servos, divitias, agros, regnum, ingenium, fines, nomen regium, auctoritatem; † num ullam auctoritatem ejus literae habuerunt? habere multa in animo atque virtute; h. dissimiles naturas, talem vitae exitum; *absol., imati posjedovanja, imutak, biti imućan ili imašan,* habere in Bruttiis, in Vejente; habet in nummis, in praediis urbanis, *ima što god u gotovu novcu, njekoja posjedovanja ili imanja u gradu;* qui habet, ultro appetitur, *tko nješto ima, bogatac;* * amor habendi, *pohlepa na imutak, lakomost;* habere alqd in sua potestate; † vocem, † fortunam in potestate; alqd in manibus, *štogod rek bi već imati, imati u ruků, raditi na čem;* alqm in manibus, *na ruků nositi;* alqd semper in ore atque animo, *na jeziku i u misli = govoriti i misliti o čem;* in animo *ili samo* animo *s inf. u misli imati = kaniti, misliti, namjeravati, nakan biti, hotjeti;* ea modo cum animo h., quibus etc., *imati na misli, misliti u sebi, Sall. Jug.* 11, 8.; h. alqm in animo, *misliti na koga, sjećati se, spominjati se;* † ante oculos, *imati pred očima = misliti na što, pamtiti;* in alqo alqm *ili* alqd, *u kom imati koga ili što, Curt. Just.;* habere febrem, † capitis dolorem *(glava boli koga);* timorem *(strah je koga),* animum fortem; amorem, odium erga, in alqm, *ljubav nositi komu, ljubiti, mrziti na koga;* bonum animum, *srčan biti, ne bojati se;* spem de alqo, *imati, gojiti,* spem in alqo, *stavljati nadu u .., uzdati se u ..; nu (Com.)* habere suspitionem adulterii, *sumnja je na koga, da je učinio preljub;* annos circa sexaginta, *ima mu 60 godina, Nep.;* habere alcui fiduciam, fidem, *uzdati se u .., vjerovati komu;* honorem, *(počastnu) platu davati, nagradjivati, čast izkazati, počitati, štovati;* gratiam *v.* gratia *2) b);* studium et officium erga alqm, *imati ili pokazivati,* vim in inquirendo, *biti strog u ili kod ..;* neque modum neque modestiam habere, *niti načina niti mjere ne znati, niti mjere niti granice (cilja) ne imati;* Caesar hoc habebat, *imadjaše ovo, ovaj običaj, (Hor.)* Sardus habebat ille Tigellius hoc, *imadjaše zlu navadu, zao (grd) običaj;* virtus hoc habet, ut, *ima ovo, ovu osobitost;* locus nihil religionis habet *(ne ima u sebi);* res maritimae celerem motum habent, *pomorski rat ima (donosi sa sobom, zahtieva) brzo kretanje,* pons habet circuitum, *na most se ide stranputicom ili oblazom,* profectio voluntatem h. non turpem, *ne bijaše sramotne namjere u ..;* pars difficilem habet oppugnationem, *uzroči, ima za posljedicu;* castrorum mutatio quid habet? *koju ima posljedicu ..?* pars aditum habet, *ima, dopušta;* *(Eutr.* 10, 10.) Illyricum res novas habuit, *u I. buknuše nemiri;* res facilem habet explicationem, *lahko se tumači;* misericordiam spoliatio consulatus magnam habere debet, *buditi, uzbuditi;* habere obsides, beneficia ab alqo, *imati = primiti. Na pose a) (predel.)* = habito, *gdje god boraviti, stojati, stanovati, prebivati,* Syracusis h.; ubi nunc habet? *b)* habere sibi alqd, *nješto za se imati, -zadržati,* haereditatem; honores, imperia, triumphos, provincias, alia praeclara laudis insignia; *često kano obrazac razpusta ženitbe,* istam suas res sibi habere jussit *= odpusti ju;* res tuas tibi habe, *zadrži ili uzmi što je tvoje, odsele smo razženjeni, takodjer = razkrstismo se; u šali (Com.)* amor, res tuas tibi habe, *t. j. neću se tobom više da bavim. c) t. t. o gladiatorih (mačiocih) i dr.,* hoc habet, *to ima, eto mu = ranjen je. d) * žvinu (razploda, porabe, prehrane itd. radi) imati, držati, gojiti,* pecus, pecora; *imati koga za koju god svrhu kod sebe ili pri kući,* domi diribitores, *(Com.)* alqam. *e) s inf. imati = moći, kadar biti,* habeo dicere, haec habui dicere; pro certo illud habeo affirmare; an melius quis habet suadere? *takodjer s quaest. indir.,* nihil habeo, quod ad te scribam, *ništa ti ne imam (ne znam) pisati;* non habeo, quod dicam. *f) u umu ili pameti imati, znati, poznati,* habes consilia nostra; habes, ut brevissime potui, genus judicii; *(u prijateljskom govorenju)* sic habeto, *znaj, toliko znaj, s acc. c. inf.,* sic habetote, hodie omnes sic habent, *Cic. Verr.* 6, 25, 64. ibique et inde usque ad nostram memoriam Romani sic habuere, *tako mislíše ..,* *Sall. Jug.* 114, 2., sic habeto, mi Tiro, *Cic. fam.* 16, 4, 8.; non habeo quid dicam, quo me recipiam; habes ad duas epistolas proximas. *Osobite construkcije a) s dva acc., imati koga ili što za ili kao ..,* alqm collegam; patrem obvium, *sretnuti otca;* reliquas civitates stipendiarias; habere alqm acerbum, *imam koga ljutita na se = ogorčen je tko na me; (Sall.)* virtus clara aeternaque habetur, *drži se za .. (ili je ..);* habebantur fidelissimi, *ukazivahu se najv., dokazaše da su najv. β) s partc. perf., da se poteklo iz čina stanje oštrije i točnije označi kano za uvjek postojeće i trajno,* domitas habere libidines; ita scriptum h.; vectigalia redempta h., *imati zakupljene ili uzete pod zakup;* civitates sibi obstrictas, equitatum coactum, aciem instructam; legibus sanctum, *zakonî odredjeno ili zakonitu odredbu imati,* id effectum, *osb.* cognitum, perspectum, exploratum, deliberatum, persuasum, propositum, susceptum habeo, *spoznao sam itd. (sr. njem.* ich habe erkannt). *γ) kasno s partic. fut. pass.,* statuendum, respondendum habeo, *imam ili moram odlučiti itd. 2) držati, a) koga ili što u kakovo stanje postaviti te u njem držati,* alqm in magno honore, *magno honore, veoma štovati,* in odio, *mrziti na ..; (Plaut.)* alqm sollicitum, *mučiti ili dosadjivati (moljakanjem), i = neprestane brige ili skrbi zadavati;* mare infestum, *činiti m. nesjegurnim ili opasnim, uznemirivati;* Numidas toto die proelio intentos; neque ea res me falsum habuit *= nijesam se u tom varao;* gratia Pompejum impunitum habuit, *svejednako oslobadjala je od kazne; (Tac.)* Maroboduum regis nomen invisum apud populares, Arminium pro libertate bellantem favor habebat. *Odt. = postupati kako s kim,* alqm bene *(Plaut.);* male *(o vojnicih), nepriličan biti, dosadjivati komu;* alqm liberalissime, *s prevelikim počitanjem postupati s kim;* exercitum luxuriose *(dati vojsci živjeti razkošno ili razuzdano),* pudicitiam parum honeste *(nimalo ne štovati);* alqm levi, laxiore, duro imperio, *blago itd. gospodovati nad kim, Sall. Tac.;* alqm superbe; virgines sancte, caste sancteque, *Curt.;* plebs servorum loco habetur, *s pukom se postupa kako s r.;* alqm ludibrio, *rugati ili brukati se komu, titrati se s kim, votati koga;* rem publicam quaestui, *koristiti se ili obogaćivati se upravom države;* (matrem et uxorem Darii) haberi ut reginas praecepit, *Justin.;* † alqm pro uxore. *b) držati, imati, činiti, svršivati, obdržavati, predavati, besjediti, govoriti,* senatum, concionem, auspicia; orationem; verba, *besjediti, sboriti;* verba atque orationem adversus rem publicam; sermonem, *razgovarati se;* querelam, *tužiti se;* ludos; h. iter ad alqm, ad legiones *(legijam na susret putovati),* in Aegyptum, Sardiniam, ex Macedonia in hiberna Apolloniam Dyrrhachiumque; *(Just.)* gentes, per quas iter habebant; *absol.,* h. iter, *biti na putu, putovati, Nep. Eum.* 8, 7.; *(Sall.)* aetatem h. *(navlaš ili hotimice provoditi ili probaviti, kojega značenja ne ima u* agere) procul a re publica, qui demissi in obscuro vitam h., ubi adolescentiam habuere, ibi senectutem agunt. *3) držati, smatrati koga za .., uzimati što za .., brojiti, računati u ili medju .., uvrstiti medju ..,* alqm fidelem; habebatur ejus filius; alqm pro amico, alqd pro certo *(za istinu);* alqd in rebus maxime necessariis; omnia in benignitate habebantur; alqd in gratia, in gratiam habere; alqm in deorum numero, illos hostium numero; nefas h. alqd facere; satis habeo hoc fecisse, te videre, *za dovoljno držim = zadovoljavam se, zadovoljan sam ili dosta mi je, da .. (opp.* parum h., *ne zadovoljavati se);* auctoritas magni habetur, *mnogo se cieni;* habere alqd honori, laudi; tempori cedere semper sapientis est habitum; h. alqd religioni, *držati za grieh, (Ter.)* alqd studio sibi h., *držati ili uzeti za svoj posao;* paupertas probro haberi coepit, *smatrati se za priekor ili sramotu, biti na sramotu. 4)* se habere *i samo* habere, *imati se, biti (jesam),* se bene, praeclare; res sic, ita se habet; sic, ita se res h.; male enim se res habet; bene habet, *dobro je, (Hor.)* sic h.

hăbĭlis, *adj. s comp.* [habeo] *1) što je dobro i lahko držati i rukovoditi, ručan, naručan, priručan, lahak, prikladan, sgodan, sposoban, priličan, primjeren, prilagodjen, udoban, udesan, pristao i sl.,* * arcus; † naves velis; * lateri clipeus; calcei; figura corporis; bos h. feturae, *valjan za ..;* ingenium h. ad res diversissimas; ingenium habilius ad rem; † h. publico muneri; † h. capessendae rei publicae; † habiles *(skloni)* militiae et ad omnia parati; in iisdem rebus habiles, *vrstni, podobni, vješti u .. 2) * gibak, okretan, brz, hitar, lahak, oživljavajući, živ, živahan,* currus; puella; vigor.

hăbĭlĭtas, ātis, *f.* [habilis] *gibkost, okretnost, prikladnost, lahkoća, brzoća,* habilitates corporis, *jedn. Cic. legg.* 1, 9, 27.

hăbĭtābĭlis, *adj.* [habito] *gdje se može stanovati ili obitavati, prikladan za stanovanje, stanovljiv,* regiones, *strane u kojih je moći prebivati;* cinguli (terrae); * media plaga; * orae.

hăbĭtātio, ōnis, *f.* [habito] *upr. stanovanje, concr. stan, stanbina,* bona; merces habitationis *i* † habitatio, *stanarina, kućevnina, kućna najamnina.*

hăbĭtātor, ōris, *m.* [habito] *stanovnik, žitelj, obitatelj, na pose ukućanin, stanar (koji stanarinu plaća),* mundi h. Lamiae *(iz obitelji Lamijine).*

hăbĭto, 1. [*frequent. od* habeo] *1) trans. stanovati, prebivati, stajati, obitavati gdje,* * urbes; * casas; haec pars urbis habitatur frequentissime, *ima najviše stanovnikâ;* * agellus habitatus quinque focis, *imajuć pet ognjišta;* quae sit tellus habitanda, *u kojoj zemlji valja stanovati. 2) intrans. obično biti, nalaziti se, desiti se gdje, odt. stanovati, obitavati,* in illis aedibus; peregre; pagatim; alibi; ibi; cum alqo, *zajedno s kim,* apud alqm, *kod koga = u njegovoj kući;* habito triginta milibus aeris, *stanarine plaćam ili stan me stoji 30.000 assa;* bene, *udobno st., imati udoban ili prostran stan;* Athenis, in via, *uz cestu (drum),* in montibus; gratis in alieno; *(Nep.)* Argos habitatum *(stanovat)* abire; habitari in luna, *da ima žitelja na mjesecu;* * † *subst.* habitantes, *stanovnici; u prilici,* metus h. in vita beata, animus cum curis h. *Odt. tp. a) stanovati = neprestance gdjegod biti, -bivati, -boraviti, -desiti se, -stajati,* in foro, in rostris, in subselliis; in oculis, *pred očima svieta (ljudstva);* quorum in vultu h. oculi mei. *b) neprestance kod česa ostajati, -biti, malne jedino čim baviti se, -zabavljati se, -tjerati što, -zanimati se,* cum illis studiis; in hac una ratione tractanda; *na pose u govorenju = kod česa (dulje) ostati, -zadržati se, -zatrajati se,* ibi commorer, ibi habitem, ibi haeream, in bonis haerere et h. suis.

hăbĭtūdo, ĭnis, *f.* [habitus, *partic. od* habeo] *kakvoća, (vanjski) oblik, stas, struk,* corporis, *Ter.*

hăbĭtūrio, — — 4. [*desid. od* habeo] *hotjeti imati, željeti, žudjeti, željan biti, jedn. Plaut. Truc.* 1, 2, 47.

1. hăbĭtus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* habeo] *(predel.), upr. držan, 1) s adv., njekakve kakvoće, njekakov,* equus male h., *loš, mršav;* ut patrem tuum vidi esse habitum, *kakova ili kakove ćudi. 2) na pose tjelesno dobro držan, ugojen, gojan, pretio, debeo, tovan,* si qua est habitior paullo.

2. hăbĭtus, us, *m.* [habeo] *1) držanje tiela, spoljašnjost, vid, oblik, lik, lice, prilika, stav, kakvoća, h.* oris, *obličje;* h. oris lineamentaque; † decorus, *krasota;* † haud indecorus; † habitus *(držanje tiela, stav),* in quo mors quemque deprehenderat. *Na pose spoljašnjost u obće = udarajući u oči način u naredjivanju uresa i nakita, odjeće i oružja, nošnja, kroj, izvanjski oblik (sr.* cultus), vestis; duo signa virginali habitu atque vestitu; Punicus cultus habitusque; pastorum, pastoralis; *odt. meton. † oprava sama, odjeća, odielo, ruho. 2) tp. kakvoća, stanje, položaj, odnošaj, razmjerje, na pose stanje tiela ili duše, narav, zdravlje, volja, mišljenje, misli, (javno) mnienje,* pecuniarum, *imućtvo; (Curt.)* pro habitu fortunae; Italiae; illorum temporum; novae fortunae et ingenii; naturae ipsius prope divinus, *prirodjena sposobnost;* moderandis ad civilem habitum honoribus; h. in integerrima aetate; optimo habitu, *u najboljem zdravlju;* † corporis; virtus est h. animi naturae modo atque rationi consentaneus, *stanje;* erat non admodum simplex habitus animorum inter Achaeos; † provinciarum; *kano philos. t. t., podpuno razvijeno stanje (tiela i*

*

duše), razvoj, osobina, svojstvo, Cic. de inv. 1, 25, 36. 2, 9, 30.

hac *v.* hic *1).*

hac-tĕnus, *adv. dosle, dovle, 1) u prostoru, a) * upr. dovle, dovdje, do ovuda, dotle,* h. est illa dominum secuta; *dotle = u tolikoj mjeri ili obsegu, Ov. met.* 13, 700. *sr. Tac. Germ.* 35. *b) o mjestu, do kojega je tko došao u govorenju ili pisanju, dovle, dotle, dovdje, do ovud,* h. de amicitia locutus sum; *odt. na pose o načinu, kojim tko govorenje o njećem prekida te prelazi na što god nova,* sed haec h., sed h., atque haec h., *toliko o tom, dosta o tom. 2) a) o vremenu (pjesn. i poclas., jedn. Liv.* 7, 26.), *dosele, do sada, do ovo doba, do ovoga časa, dotle. b) o cilju, obsegu, mjeri, do koje se što god učiniti može, smije itd.,* s quatenus, quoad, quod, ut, ne, *(Tac.) sa upitnom česticom correspondujući, dotle, na toliko, u toj mjeri, u tom obziru, na tu svrhu, takodjer samo dovle, -dotle (a ne dalje), -u toliko, -na toliko,* artem quidem et praecepta duntaxat hactenus (haec) requirunt, ut; nunc autem h. *(samo u toliko)* admirabor eorum tarditatem etc.; h. reprehendet, si qui volet, nihil amplius; * h. indulsisse juvat.

Hădria *(ili* **Adria**), ae, *I) f. A) grad u Picenskoj* (Picenum), *rodno mjesto cara Hadriana, s. Atri. Odt.* **Hadriānus,** *adj. hadrijski; subst., car Hadrian, Eutr. Aurel. Vict. B) grad u Venetiji (Mletačkoj) na obali prozvanoga po njem jadranskoga mora* (mare Hadriaticum), *s. Adria. Odt.* **Hădriātĭcus** *(Adr.), i* **Hadriānus** *i* * **Hădriăcus,** *adj. hadrijski, jadranski,* mare H.; *subst.* Hadriāni, ōrum, *m. Hadrijani. II) m. * † jadransko more.*

Hadrūmētum, -mētīnus *v.* Adrumetum.

haedillus (hoed.), i, *m.* [*dem. od* haedus] *jarčić, kozlić, jare, kano ljubazna rieč, jedn. Plaut. Asin.* 3, 3, 77.

haedīnus (hoed.), *adj.* [haedus] *(riedko) jareći, kozleći, od jaradi.*

Haedui (Aedui), ōrum, *m. pleme gallijsko medju riekami Arar (s. Saone) i Liger (s. Loire).*

haedŭlĕa *(drugi:* **Haedilia,** *gora u Sabinskoj),* ae, *f.* [*dem. od* haedus] *jarčić, jare, kozlić, Hor.*

haedus (hoedus), i, *m. 1) jare, jarčić, kozlić, prčić. 2) * dvie zviezde,* Haedi *(i sing.), kojih je izlaženje i zapadanje navješćivalo oluju,* pluviales; impetus orientis Haedi.

* **Haemŏnia,** ae, *f.* [Αἱμονία] *starodavno ime Thessalije. Odt. 1)* * **Haemŏnis,** ĭdis, *f. Thessalka. 2)* * **Haemŏnius,** *adj. thessalski,* puppis, *ladja* Argo; juvenis = Jason; puer *ili* heros = Achilles, equi = *konji Achillovi.*

Haemus, i, *m.* [Αἷμος] *gore u sjevernoj Thraciji, s. Veliki Balkan.*

haerēdĭtas *v.* hereditas.

haereo, si, sum, 2. *1) čvrsto se držati česa ili gdje, hvatati se, visjeti, sjedjeti, stajati, ležati, zadjeti se, priliepiti se, prionuti za . ., zapinjati, stati, vrzti se, vezjeti, biti nataknut ili naboden, zabosti se, ubosti se, čamiti, nasjesti,* pugnus in mala, *Ter.;* in equo, * equo, *čvrsto sjedjeti na . .;* * crinibus; * capiti; * in saxis; † classis in vado, *nasjesti;* terra radicibus suis, *stoji ili počiva;* * h. amplexibus, *t. j. grliti;* * haeret pede pes, *biti do . ., držati se;* * h. parietibus scalae, *prislonjene su;* * male in pede, *klapati (o cipeli); na pose.,* * hasta haesit, *zabola se je. 2) tp. a) neprestance gdje sjedjeti, -ležati, -stajati, boraviti, stanovati,* hic; in libris, *neprestance baviti se knjigom;* † circa muros urbis. *b) držati se koga (kano prilieplјen), prianjati kako čičak za haljinu, pristati, pribiti se uz k., priliepiti se, pridružiti se komu, svud koga pratiti, navrzti se oko k.,* * † h. alcui; *u neprijateljskom sm.,* h. in tergo, † in tergis, † tergis hostium, *neprijateljem sjedjeti za vratom, biti jim za ledji;* * visceribus cervi. *c) priliepiti se, ostati kano privjesak, zadnji biti,* ne in turba quidem plebejum, *Liv. d) u čem ili kod česa ostati, uztrajati, držati se, sjedjeti, stajati, biti kod česa ili na čem, ne moći se udaljiti od česa,* illi haesit in animo, Romae omnia venum ire, *ostalo mu je u pameti, dobro je utuvio, da . .;* in jure ac praetorum tribunalibus; in bonis h. et habitare suis *(o govorniku);* in causa semper; h. in mentibus; dolor animo infixus haeret; h. in oculis, *vazda biti pred očima;* * in vultu patris, *upirati oči u otca;* visae cupidine virginis haeret, *motri dugo ili željno . .;* memoria rei h. in alqo; haer. in memoria, * in pectore; * haerent infixi pectore vultus verbaque; * menti, *živo se opominjem (čega);* crimen, peccatum h. in alqo, *biti;* crimen alcui; in eadem sententia; in iis poenis quae etc.; potest hoc homini huic haerere; h. illa rei publicae turpitudo; quod privatarum rerum dedecus non haeret infamiae? *kojega priekora ne ima na tvojem zloglasnom imenu? Cic. Cat.* 1, 6, 13. * cetera (vitia) stultis haerentia. *e) stati, zapeti, zapinjati, sustaviti se, obumrieti,* * haesit continuitque gradum; * vox faucibus haesit; *(Ter.)* lingua h. metu; aqua haeret *gl.* aqua *(sr.* lutum, salebra); *odt. u prilici, * zapinjati = zaustavljati se, stati, prestajati,* Aeneae manu victoria; amor; *u zabuni (smetnji) biti, ne znati (što valja raditi), ne moći dalje, smeten biti, ne znati (se pomoći),* in multis nominibus, *ne moći pogoditi;* h. quid faciam; haerebat nebulo; haerere homo, versari, rubere.

haeres *gl.* heres.

haeresco, — — 3. [haereo] *(predcl. i Liv.) stati, ostati, priliepiti se, zapinjati visjeti.*

haerĕsis, is *i* eos, *f.* [αἵρεσις] *(riedko) izabrano mnienje, nauk-, sustav-, sljedba-, škola kojega god philosopha; takodjer zvanje, posao, zanat.*

haesĭtābundus, *adj.* [haesito] *(sveudilj) zapinjući, tepav, zabunjen, smeten, jedn. Plin. ep.* 1, 5, 13.

haesĭtantia, ae, *f.* [haesito] *zapinjanje, zakrknjivanje u govorenju, mucanje, tepanje,* linguae, *jedn. Cic. Phil.* 3, 6, 16.

haesĭtātio, ōnis, *f.* [haesito] *1) zapinjanje u govorenju, tepanje. 2) neodlučnost, skanjivanje, smetnja.*

haesĭtātor, ōris, *m.* [haesito] *zapinjač, oklievatelj, skanjivalo, jedn. Plin. ep.* 5, 11, 2.

haesĭto, 1. [*intens. od* haereo] *1) visjeti, (čvrsto) stajati, stati, zapinjati, nasjesti, ostati, ogreznuti, čamiti,* in vadis; *absol. 2) tp. a)* h. linguâ, *zapinjati jezikom, zakrknjivati, tepati, mucati. b) zapinjati, biti neodlučan, skanjivati se, biti u zabuni (smetnji), oklievati, kolebati se, ne znati (što valja raditi),* cum haesitaret Catilina, *zapinjao, okolišio, nije htio govoriti;* non haesitans respondet; haesitans *(nesjeguran, nevješt)* in majorum institutis; † inter spem et desperationem, *kolebati se medju . .;* † de mutando rei publicae statu diu haesitatum erat, *razmišljati, viećati;* † diu multumque h., quid facere deberem, interdum h., an potius etc.

hăhae, hăhăhae, hăhăhē, *interj. izraz smijanja, Com.*

halcēdo, halcyon etc. *v.* alcedo, alcyon etc.

Hales, ētis, *m. rieka u Lucaniji.*

Hălēsa *ili* **Hălaesa,** ae, *f.* [Ἄλαισα] *grad na Siciliji. Odt.* **Hălēsīnus** (Halaes.), *adj. haleski; subst.* -sīni, ōrum, *m. Halešani.*

Hălĭacmon, ŏnis, *m.* [Ἁλιάκμων] *rieka u Macedoniji, s. Platamone.*

hălĭaeētus, i, *m.* [ἁλιαίετος] *morski orao, ostriž* (Fischadler), *Ov.*

Hălĭartus, i, *f.* [Ἁλίαρτος] *grad u Boeotiji. Odt.* **Haliartii,** ōrum, *m. Haliarćani.*

Hălĭcarnassus, i, *f.* [Ἁλικαρνασσός] *grad u Cariji, s. Bodrun (Boudroum). Odv. 1)* **Hălĭcarnassenses,** ium, *ili (Tac.)* **-ssii,** ōrum, *m. Halicarnašani. 2)* **Hălĭcarnasseus,** ĕi, *m.* [Ἁλικαρνασσεύς] *Halicarnašanin.*

Hălĭcyae, ārum, *f.* [Ἁλικύαι] *grad na Siciliji. Odt.* **-cyensis,** *adj. halicyjski.*

hălĭtus, us, *m.* [halo] *dah, hak, oddisaj,* * efflare extremum halitum, *izdahnuti, dušu pustiti;* * extremus si quis super h. errat; *takodjer * para, vapa, hlap, sapa, izpara, hlapnja, zadah.*

hālo, 1. *dahnuti, dihati, disati, hakati, mirisati, vonjati,* arae sertis recentibus; croceis halantes floribus horti; auras quae de gelidis h. vallibus.

hălŏphanta, ae, *m.* [ἁλοφάντης *za šalu po* συκοφάντης *stvorena rieč, sok ili opovjednik onih, koji uprkos zabrani izvažaju sol, s toga = lopov, hulja, ništarija, nitkov, ugursuz, Plaut.*

hălūcĭnor (hall.), **Hăluntium, Hăluntīnus** *gl.* alucinor, Aluntium, Aluntinus.

Halus, i, *f. grad u Assyriji, Tac.*

Hălyattes *v.* Alyattes.

Hălys, yos, *m.* [Ἅλυς] *rieka u Maloj Asiji, s. Kisil-Ermak.*

hāma, ae, *f.* [ἄμη] *vjedro (za vodu), sić, Plaut.;* † *kabao (za gašenje vatre).*

Hămādryas, ădis, *f.* [Ἁμαδρυάς] *Hamadryada, drveća Nympha, Cat. Ov.; dat.* Hamadryasin, *Prop.*

Hamae, ārum, *f. mjesto blizu grada „Cumae", jedn. Liv.* 23, 35.

hāmātĭlis, *adj.* [hamus] *(riedko) kukat, kukovit, zakučit, na udice,* piscatus, *Plaut.*

hāmātus, *adj.* [hamus] *1) =* hamatilis, * ungues; * arundo; * sentes, *bodljiv, bodljikav; takodjer kukast, zakučit, skučen, kriv,* corpora, * ensis. *2)* † *tp. vaban, maman,* munera.

hămaxăgōga, ae, *m.* [ἁμαξαγωγός] *u šali, na kolih odvozeći, jedn. Plaut. Truc.* 2, 7, 2.

hămaxo, 1. [ἅμαξα, *kola), zapregnuti pred kola, jedn. Plaut. Truc.* 2, 2, 21.

Hămilcar, ăris, *m.* [Ἀμίλκας] *tako se zvalo više Karthaginaca, imenito otac Hannibalov, s pridjevkom „Barca".*

hāmiōta, ae, *m.* [hamus] *lovac ribâ na udicu, Plaut.*

Hammon *v.* Ammon.

hāmŭlus, i, *m.* [*dem. od* hamus] *kvačica, kučica;* piscatorius, *udica, Plaut.*

hāmus, i, *m. 1) kuka, kvaka, čengel,* ferrei; * lorica conserta hamis, *lančen oklop;* * hamis auroque trilix *v.* trilix; *takodjer zavinut mač; na pose udična kuka, kovrč, udica,* pisces capiuntur hamo, *udicom; u prilici,* * opertus; *poslov. (Plaut.)* hamum vorat, *ide na liepak, dâ se obmanuti; takodjer meka ili mama na udici,* insidiatorem fugere praeroso hamo, *Hor. 2) pandže ili čapci u jastreba, jedn. Ov. met.* 11, 342.

Hannĭbal, ălis, *m.* [Ἀννίβας] *tako se zvalo više Karthaginaca, od kojih je najglasovitiji Hannibal, Hamilcara Barke sin, vojvode u drugom ratu poenskom.*

Hanno, ōnis, *m.* [Ἄννων] *ime od više Karthaginaca, od kojih je najglasovitiji vojvoda Hanno, koji je Afriku oplovio.*

hăra, ae, *f. kotac, svinjac, krmnjak; (Plaut.) kano psovka.*

hărĭŏlātio, ōnis, *f.* [hariolor] *gatanje, proricanje, jedn. Enn. u Cic. de div.* 1, 31, 66.

hărĭŏlor, *dep.* 1. [hariolus] *1) gonetati, gatati, proricati,* quaestus causâ. *2) (predcl.) zanovietati, blutiti, benetati, buncati, budalaštine govoriti (s njekakovom preuzetnošću; sr.* alucinor, garrio).

hărĭŏlus, i, *m. i (Plaut.)* **-la,** ae, *f. gonetalac, gatalac, vračar, gonetalica, vračara, gatalica (sa sm. preziranja).*

Harmŏdius, ii, *m.* [Ἁρμόδιος] *gl.* Aristogiton.

1. **harmŏnia,** ae, *f.* [ἁρμονία] *sklad-, skladnost-, sudaranje glasova, suglasje, harmonija, Cic. Tusc.* 1, 10, 20. *(pl.)* 18, 41.

2. **Harmŏnia,** ae, *f. kći Marta i Venere, Ov.*

1. **harpăgo,** 1. [ἁρπάζω] *(Plaut.) ugrabiti, oteti.*

2. **harpăgo,** ōnis, *m.* [ἁρπάζω] *kuka, kojom tko što god k sebi povuče, mačak, kuka grabilica, na pose u ratu, viseća o lancih motka sa željeznimi kukami za rušenje zidina i zakvačivanje (ugrabljivanje) brodova, kuča, kučalica, ganač, gandža, čaklja, u svojem sastavu razlikujući se od* manus ferrea, *sr.* manus *2) b). 2) (Plaut.) lupež, lopov.*

Harpălus, i, *m. 1) rob Ciceronov. 2) Alexandra Velikoga za mladosti prijatelj, Curt.*

* **harpe,** ēs, *f.* [ἅρπη] *srpast mač.*

Harpyĭa, *ili ponajviše* Harpyĭa *(troslovčeno),* ae, *f.* [Ἅρπυιαι] *1) jedna od Harpyjâ, bajevne (mythičke) biti, koje su sve ugrabile ili okaljale, rek bi grabilice, Virg. Hor. 2) pas Actaeonov, Ov.*

hărundo *v.* arundo.

hăruspex, ĭcis, *m. u Rimljana etrurski* *drobogledja ili žrtvogledja, gatalac iz droba bogovom na čast zaklana živinčeta; u obće gatalac, vračar, vidjelac.*

hăruspĭca, ae, *f.* [haruspex] *gatalica iz droba žrtvovana živinčeta, drobo- ili žrtvogledica, jedn. Plaut. mil.* 3, 1, 99.

hăruspĭcīnus, *adj.* [haruspex] *drobo- ili žrtvogledni. Odt.* **hăruspicīna,** ae, *f.* (*sc.* ars) *ili* * † **haruspicium,** ii, *n. vještina gatanja iz droba žrtvovana živinčeta, drobogledstvo, žrtvogledje.*

Hasdrŭbal, ălis, *m. tako se zvalo više Karthaginaca; 1) Magonov sin, utemeljitelj moći karthaginske, Just. 2) Hannonov sin, borac na Siciliji za prvoga rata poenskoga. 3) Hamilcarov zet. 4) Hamilcarov sin, brat Hannibalov i poslije ovoga najvrlji vojvoda u drugom ratu poenskom. 5) Gisconov sin. 6) vojskovodja u ratu protiv Masinissi, a kašnje u trećem ratu poenskom protiv Rimljanom.*

hasta, ae, *f. 1) duga i vitka motka, stabaljka, batvo, štap, kopljište,* h. gramineae, h. amentatae *v.* gramineus, amentatus; † pura, *ne gvoždjem okovan;* * hastae pampineae, *bršljanom i vinovom lozom ovijeni štapovi,* thyrsus-*i.* *2) ponajv. stabaljka željezom okovana, koplje, duga sulica* (*sr.* pilum, jaculum); *tp. u svakdanjem govorenju, kako i mi velimo „baciti pušku u kukuruz“,* abjicere hastas *(o candidatu), klonuti duhom, pala su mu krila, u Cic. pr. Mur.* 21, 45. *Osb. a)* hasta *rabljaše se symbolički u mnogih sgodah u javnom životu; kašto kod navješćivanja rata po fetialih, osb. pak kod dražba (na kojih bi se izprva prodavao bojni plien, te udarila u zemlju sulica, da bi se znalo i vidjelo, gdje je dražba), i kod davanja u zakup,* venditionis; infinita illa h., *o Sullinih dražbah;* emptio ab hasta; hasta Pompeji, *dražba (ili prodavanje dražbom) imutka Pompejeva,* bonorum publicatorum; ad hastam publicam accedere *v.* accedo *1) c);* vendere alqd sub hasta, † hastae subjicere, *prodati dražbom; (Tac.)* jus hastae; *takodjer kod suda centumviralnoga u zemlju udarena, s toga* hastam centumviralem cogere, *sazvati sjednicu suda centumviralnoga, Suet. Aug.* 36. *b) (Ov.) kopljance ili ražnjić, kojim bi nevjesti prije svatbe kosu narudili (nakovrčili). c) (Just.) = žezlo.*

hastātus, *adj.* [hasta] † *naoružan kopljem, -hrbom, -džilitom, kopljat, hrbat,* acies. *Na pose subst.* **hastāti,** ōrum, *m. a) kopljanici, kopljaši, hrbaši, vojnici od 10 manipula jedne legije rimske, koji su stajali u prvoj vrsti naredjene u tri niza za boj vojske (sr.* principes, triarii). *Odt.* primus, secundus etc. (ordo) h., *prvi, drugi itd. odio* (manipulus) *kopljaša;* ducere primum h. = centurio *(satnik) biti prvomu odjelu hastata;* decimum ordinem hastatum mihi assignavit = *postavi me satnikom vrhu desetoga odjela (satnije) hastata. b)* † hastati = *suličari.*

hastīle, is, *n.* [hasta] *1) kopljište; pren.,* * *o granah,* densis hastilibus horrida myrtus. *2) a) koplje, hrba, džilit. b)* † * *kolac, kolje (u vinogradih).*

hau *gl.* au *i* haud.

haud *(i* haut, *a pred cons. [u Plaut.] i* hau *pisano), adv. ne baš, nimalo, doista ne, nikako (nieče izprva manje izvjestno, većma subjectivno nego li* non, *rabi u obće redje od ovoga, te se spaja u classičkoj prosi ponajviše s prislovi, kadšto s pridavnici, a riedko s glagoli);* haud scio an etc. *v.* an *4);* haud-dum, *ne jošte;* haud-quāquam, *nipošto, nikako;* haud tam — quam, *Tac.*

haurio, hausi, haustum, 4. [*srodno s* ἀρύω] *1) o tekućinah, a) crpiti, crpati, grabiti, zahvatiti iz . .,* aquam ex puteo; de dolio; *poslovica:* de faece, *ob osrednjih govornicih; odt. piti, po-, izpiti, srkati, (u)srknuti, prolievati, proliti,* pocula, *Liv.,* † aquam turbidam, † intemperantius; † avide humorem; * lacus, * pateram; *(kasn.)* sanguinem caprinum, venenum; sanguinem, *prolievati;* * cruorem; † sanguinis multum. *b) i o netekućinah i o tekućinah, uzvući, izvaditi, pokupiti, sabrati, nagomilati, nagrabiti, uz-, iz-, nakopati, po-, progutnuti, proždrieti, izjesti, potrošiti, potratiti, poharčiti, raztočiti, usrknuti, u se vući, izcrpiti, izcrpsti, oslabiti,* * suspiratus, *uzdahe podirati;* * cineres hausti, * pulvis haustus; * terram; multos hauserunt gurgites, multos hausit flamma; arbores in profundum haustae *(potonula),* naves mari haustae, *Liv.,* incendio, *izgoriti ognjem;* sua, *potepsti, razsuti,* provincias, *izsisati, oglobiti, odrieti, Tac.;* * ignes h., *u se vući,* * alveus aquas, *propušta vodu, voda probija u . .;* * lucem, *zrak u se vući, disati;* dolorem, calamitates, *trpjeti, podnieti, patiti,* * supplicia; * haurit corda pavor pulsans, *slabiti, mlohaviti, moriti;* * medium orbem, *dovršiti;* ictu ventrem atque inguina, *probosti, Liv.,* * † latus gladio, * pectora ferro; alqm, *ugrabiti, pomoriti, usmrtiti. 2) tp. crpsti, uzeti, uzimati, izvaditi, grabiti, uzajmiti, uživati, ćutiti, osjećati, shvatiti, shvaćati, razabrati, primiti,* e fontibus, ex vano; sumptum ex aerario; * ex parvo; † alqd ex indole alcjs; † alacritatem alcjs; libertatem, dolorem et luctum, voluptates; alqd cogitatione; * spem, *nadati se početi;* oculis auribusque gaudium, *Liv.,* * vocem his auribus hausi, *čuti;* * strepitumque exterritus hausit, *začuti;* * hoc animo hauri, *k srdcu primiti;* * vitae beatae praecepta; *(Tac.)* animo expugnationes urbium, *hraniti srdce, nasladjivati se u srdcu osvajanjem gradova,* studium philosophiae acrius, artes, *dati se na . ., prigrliti.*

haustus, us, *m.* [haurio] *1) crpanje, crpnja, grabljenje,* aquae, *kano t. t., pravo crpanja vode;* * aquarum, *crpljena voda;* † fontium; *tp.* * h. fontis Pindarici, *iz izvora Pindarova = nasljedovanje. 2) usrkivanje, gutanje,* † coeli, *uzdisanje, vučenje u se;* * aetherii, *aetherski dah. 3) gutaj, gucaj, srk(alj), srčak,* aquae, *napitak v., Liv.;* * inde bibere exiguis h.; * arenae, *grst.*

haut, haveo *v.* haud, aveo.

Heautontīmōrūmĕnos, i, *m.* [ἑαυτὸν τιμωρούμενος] *mučitelj samoga sebe, naslov komoediji Terentijevoj.*

hebdŏmas, ădis, *f.* [ἑβδομάς] *sedmorica, na pose sedmica, tjedan dana kod bolesti,* quarta hebdomas, *28. dan (tjedna od 7 dana Rimljani ne imadjahu).*

Hēbē, ēs, *f.* [Ἥβη] (Juventas) *božica mladosti, kći Jova (Jupitra) i Junone, čašnica (peharnica) bogova prije Ganymeda, Cat. Prop. Ov.*

hĕbeo, — — 2. [hebes] *1) (riedko) tupjeti, tup biti,* ferrum, *Liv. 2) tp. tup-, slab-, mlohav-, mlitav-, trom-, lien-, neradin-, ne živahan biti,* * sanguis (senum); * sensus temporis adversi; *(Tac.)* homo.

hĕbes, ĕtis, *adj. s comp. i sup. 1) tup (opp* acutus; *sr.* obtusus), *otupio,* tela; cornua unae; * ictus; * gladius. *2) tp. a) o sjetilih i predmetih, koji na sjetila djeluju, tup, slab, mutan,* sensus oculorum atque aurium; aures; * os *t. j. bez teka,* * color, *tavna;* dolor, *tup. b) o duhu, tup, tupoglav, trom, nesgrapan,* homo; ingenium; exercitus, *nevješta, neuvježbana, Sall.;* hebetior in suo negotio, *Curt.*

hĕbesco, — — 3. [hebeo] *(o)tupjeti, (o)slabjeti, mlohavjeti,* acies; † sidera, *(po)bliedjeti; tp.* acies mentis, virtus.

hĕbĕto, 1. [hebes] *1) za-, iztupiti,* hastas; ferrum hostium. *2) tp. u-, za-, iztupiti, oslabiti, umaliti,* vires rei publicae, *Just.,* * alcui visus; * flammas; dies sidera, *potamnjuje, pomračuje, čini bliedjeti; (kasno)* arcus pluviâ hebetati.

Hĕbraeus, *adj. hebraejski, židovski, Tac.*

Hĕbrus, i, *m.* [Ἕβρος] *1) rieka u Thraciji, s. Marica. Virg. Hor. Ov. 2) ime mladića njekoga, Hor. 3) njeki Trojanin, Virg.*

Hĕcăte, es, * ae, *f.* [Ἑκάτη] *„u daljinu djelujuća“, kći Titana Perseja* (Perseus) *i Asterije, koja gospoduje u nebesih, na zemlji i u moru, a na pose bijaše štovana kano podzemna božica čarolijâ i strahova carstva duhova, s toga često pomiešana s Proserpinom ili Dianom. Odt.* * **Hĕcătēis,** ĭdis, *f. i* * **-tēius,** *adj. Hekatin, čarobni.*

Hĕcăto, ōnis, *m.* [Ἑκάτων] *stoički philosoph, učenik Panaetijev.*

Hĕcătompȳlos, i, *f.* [Ἑκατόμπυλος = *stotera vrata imajući*] *glavni grad u Parthiji, Curt.*

Hector, ŏris, *m.* [Ἕκτωρ] *sin Priama i Hecube, najveći junak troj(an)ski, od Achilla ubijen. Odt.* * **Hectŏreus,** *adj. Hektorov; pren. troj(an)ski, rimski.*

Hĕcŭba, ae, *f.* [Ἑκάβη] *kraljica troj(an)ska, supruga Priamu, a mati Hektoru.*

Hĕcȳra, ae, *f.* [Ἑκυρά = *svekrva, tašta, punica*] *naslov komoediji Terentijevoj.*

hĕdĕra (ed.), ae, *f. bršljan, Bacchu posvećen; vinopije i pjesnici ovjenčavahu se njim; i Bacchov štap* (thyrsus) *bijaše njim ovijen.*

hĕdĕrĭger, gĕra, gĕrum, *adj.* [hedera-gero] *bršljanonosan, bršljan noseći, jedn. Cat.* 63, 23.

hĕdĕrōsus, *adj.* [hedera] *bršljanovit, pun bršljana, jedn. Prop.* 4, 4, 3.

hēdȳchrum, i, *n.* [ἡδύχρουν] *miomirisna pomast, kožu tiela poljepšavajuća, krasilo, jedn. Cic. Tusc.* 3, 19, 46.

hei, *interj. vaj, joj, kuku,* h. mihi, h. mihi misero, *Com. Virg.*

heia *v.* eia.

Hĕlĕna, ae, *ili* **-ne,** es, *f.* [Ἑλένη] *1) kći Jova* (Jupiter) *i Lede, sestra Castora, Polluxa i Klytaemnestre, supruga Menelaju, kralju spartskomu, koja bi Paridom ugrabljena i u Troju odvedena, te bi tako uzrokom ratu troj(an)skomu. 2) mati Constantina Velikoga, Aurel. Vict. Eutr. 3) pridjevak grada „Illiberi“ u Hispaniji. Eutr.*

Hĕlĕnus, i, *m.* [Ἕλενος] *sin Priama i Hecube, glasovit gatalac.*

* **Hēliădes,** dum, *f.* [Ἡλιάδες] *Helijevice, kćeri Helija a sestre Phaëthonta, po njegovoj smrti pretvorene u topole;* nemus Heliadum, *topole;* lacrimae Heliadum, *jantar.*

Hĕlĭce, es, *f.* [ἑλίκη, *zavoj*] *1) veliki medvjed, velika kola, zvjezdje. 2) (Ov.) primorski grad u Achaji.*

Hĕlĭcon, ōnis, *m.* [Ἑλικών] *gora u Boeotiji, posvećena Apollonu i Musam, Virg. Ov. Odt.* * **Hĕlĭcōnius,** *adj. helikonski.*

hēliŏcămīnus, i, *m.* [ἡλιοκάμινος] *sobanaprama južnoj strani, kano zimovište, jedn. Plin. ep.* 2, 17, 20.

Hēliŏdōrus, i, *m.* [Ἡλιόδωρος] *glasovit učitelj besjedničtva u vrieme Horatijevo, Hor.*

Hēliŏpŏlis, is, *f.* [Ἡλιόπολις] *grad u doljnom Aegyptu.*

hĕlix, ĭcis, *f.* [ἕλιξ, *zavojit*] *njeka povijuša, pletenac, bilina, jedn. Cic. de univ.* 9, 27.

Helle, es, *f.* [Ἕλλη] *kći boeotskoga kralja Athamanta i Nephele. Da se ukloni progonstvu maćuhe si Inone* (Ino), *pobježe s bratom si Phrixom na ovnu zlatna runa u Kolchidu, nu pade s ovna te se utopi u morskom prodoru, koji se od nje prozvao Hellespontus (Dardanelle), Prop. Ov.*

hellĕbŏrōsus, *adj.* [helleborus] *koji treba mnogo spreža (kukurieka, čemerike), koji nije zdrave pameti, jedn. Plaut. Rud.* 4, 3, 67.

hellĕbŏrus (elleb.), i, *m. i* **-rum,** i, *n.* [ἐλλέβορος, ἑλλέβορος] *sprež, kukuriek, čemerika, kihavac* (Niesewurz), *koja je bilina starim rabila kano liek od mahnitosti, Plaut. Virg. Hor.*

Hellespontus, i, *m.* [Ἑλλήσποντος] *Hellino more, od Helle (v.* Helle) *prozvan morski prodor medju Europom i Asijom, s. Dardanelle; odt. kadšto zemlja ležeća uz ovaj morski prodor, meton. (Nep. Timoth.* 3, 1.) *stanovnici uz Hellespont. Odv.* * **Hellespontiăcus** *i* * **-tius,** *adj. hellespontski; subst.* **-tius,** ii, *m. Hellesponćanin, stanovnik uz Hellespont.*

helluatio, ōnis, *f.* [helluor] *(riedko) gumanje, oblaporenje, tratnja, pirovanje, gostbovanje, Cic. post red. in sen.* 6, 13.

helluo (hēluo), ōnis, *m. razkošnik, gumalac, oblaporac, razmetnik, razsipač, razsipnik, potrošarica (jače nego* nepos); h. patrimonii, *potrata,* patriae, *koji državnu blagajnu izprazni, državne novce potrati.*

helluor (hel.), *dep.* 1. [helluo] *razkošiti se, razkošno živjeti, pirovati, gostovati, oblaporiti, gumati, gucati, luziti, nasladjivati se; pren.* quasi h. libris; *trans. prosuti, progutati, proždrieti,* cum alqo rei publicae sanguinem.

Hēlōtes, tum, *ili* **-tae,** ārum, *i* **Īlōtae,** *m.* [Εἵλωτες *ili* Εἱλῶται] *Heloti, nevoljnici (robovi) Spartanâ.*

helvella, ae, *f. svako malo povrće, -varivo, -zelen, jedn. Cic. fam.* 7, 26, 2.

Helvētii, ōrum, *m. narod u današnjoj Švajcarskoj. Odt.* **Helvētius** *i* **-tĭcus**, *adj. helvetski.*

Helvii, ōrum, *m. pleme u Galliji (u Provinciji).*

hem (em), *interj. uzklik začudjenja, udivljenja, presenećenja, i ugodnoga i neugodnoga, hm, ej, e, ah, oh, o, gle, ala, Com. Cic.*

hēmĕrŏdrŏmus, i, *m.* [ἡμεροδρόμος, *koji vas dan trči*] *brzoteča, teklić, ulak, tatarin.*

hēmĭcillus, i, *m.* [ἡμίκιλλος] *polu-osal, polumagarac, pakonj, mazag (kano psovka) jedn. Cic. Att.* 13, 51, 1.

hēmĭcy̆clium, ii, *n.* [ἡμικύκλιον] *polukrug, jedn. Plin. ep.* 5, 6, 33.; *odt. na pola okrugli naslonjač, -dvožični stolac za starije ljude, rabio im na pose u razgovoru s mladjimi, Cic. Lael.* 1, 2.

hendĕcăsyllăbi, ōrum, *m.* [ἑνδεκασύλλαβοι] sc. versus, *stihovi od jedanaest slovaka, jedanaesterci, Cat. Plin. ep.*

Hĕnĕti *gl.* Veneti.

Hēniŏchi, ōrum, *m.* [Ἡνίοχοι] *narod u asijskoj Sarmatiji, Aurel. Vict. Odt.* * **-ŏchus**, *adj. heniočki.*

Henna etc. *v.* Enna.

hēpătārius, *adj.* [hepar = ἧπαρ] *jetren, jetara, crne džigerice,* morbus, *jetrobolja, jedn. Plaut. Curc.* 2, 1, 24.

Hēphaestia, ae, *f.* [Ἡφαιστία] *grad na otoku Lemnos.*

Hephaestion, ōnis, *m.* [Ἡφαιστίων] *ugodnik i prijatelj te vojvoda Alexandra Velikoga, Nep. Curt.*

heptēris, is, *f.* [ἑπτήρης] *sedmoklupnjak, sedmoveslени brod (t. j. imajući s jedne i s druge strane po sedam klupa za veslače).*

hēra (ēra), ae, *f.* 1) *domaćica, kuće gospodarica (na pram služinčadi, sr.* domina), *gospodja,* hera major *i* minor *gospodja i kći domaća, gospodja i gospodjica, Plaut.* 2) * *u obće gospodarica, o božicah;* * = domina, *draga, ljubovnica.*

Hērāclēa (-īa), ae, *f.* [Ἡράκλεια] *Herculovac (grad), ime mnogih grčkih gradova,* 1) *u Lukaniji, naselbina tarentska.* 2) *u Akarnaniji.* 3) H. (Pontica) *u Bithyniji uz crno more.* 4) H. (Minoa) *u južnom primorju sicilijskom.* 5) *u Phthiotidi u Thessaliji, prije Trachis zvana.* 6) H. (Sintica) *u Macedoniji. Odtale a)* **Hēraclēenses**, ium, *m. Heraklejani. b)* **Hēracleōtes**, ae, *adj. Heraklejanin, iz H.; subst.* **-tae**, ārum, *m.*

Hērāclēum, *n.* [Ἡράκλειον] *grad u Macedoniji na medji Thessalije.*

Hērāclītus, i, *m.* [Ἡράκλειτος] *grčki philosoph iz Ephesa okolo 500 pr. Is., privrženik joničke škole.*

1\. **Hēraea**, ae, *f.* [Ἡραῖα] *grad u Arkadiji.*

2\. **Hēraea**, ōrum, *n.* [Ἡραῖα *od* Ἥρα, Juno) *svetkovina Heri u slavu.*

herba, ae, *f.* 1) *ničuća zelên, zelena stablika, -stabaljka, vlat, biljka, na pose u trave ili žita, trava, (mladi) usjev;* graminis herba pura; in herba se abjicere; herbis non fallacibus; jam in herbis esse *(o žitu);* * seges eludit messem fallacibus herbis; * primis segetes moriuntur in herbis; * frumenti; † laus velut in herba *(u zelenoj biljci)* vel flore praecerpta ad nullam certam et solidam pervenit frugem; *poslovica,* messis tua adhuc in herba est = *prerano je jošte za te žeti.* 2) *zelina, zelje, bilina, bilje, povrće, varivo,* herbas condire; * vivere herbis; * herba veneni.

herbesco, — — 3. [herba] *nicati (rasti) u zelene vlati, vlatati, zeleniti se, pronicati, proklijati,* semina; viriditas herbescens.

herbĭdus, *adj.* [herba] *travan, travovit, biljevit, zeljan.*

* † **herbĭfer**, fĕra, fĕrum, *adj.* [herba-fero] *zeljonosan, zeljan, travovit, travan.*

herbĭgrădus, *adj.* [herba gradior] *travom hodajući, jedn. na pjesničkom mjestu u Cic. de div.* 2, 64, 133.

Herbīta, ae, *f.* [Ἔρβιτα] *grad na Siciliji. Odt.* **Herbītensis**, *adj. herbitski; subst.* **-tenses**, ium, *m. Herbićani.*

* **herbōsus**, *adj.* [herba] *travan, travovit, biljevit, zeljan.*

herbŭla, ae, *f. dem. od* herba *travica, mala bilina, -zelina.*

hercisco *ili* **ercisco**, — — 3. [= herctum cieo] *t. t. (po)dieliti baštinu, -nasljedstvo, -nasljedje,* herciscundae familiae causam agere, *voditi parnicu za dieljenje nasljedstva;* herctum *(supin.)* ciere [*gl.* cieo 1) c)], *dieliti baštinu, Cic. de or.* 1, 56, 237.

herctum *ili* **erctum** *gl.* hercisco *(obično, nu pogrešno drži se* herctum *za subst.)*.

Hercŭlānēum, i, *n.* [Ἡράκλειον] 1) *grad u Campaniji, provalom Vesuvija gore zasut 79. g. po Is. Odt. a)* **Hercŭlānensis**, *adj. herculanski,* fundus; *subst.* in Herculanensi, *u herculanskom kotaru. b)* **Hercŭlāneus**, *adj. herculanski,* via. 2) *grad u Samniju, s. M. Arazzo, Liv.*

Hercŭles, is, *m.* [Ἡρακλῆς] *najslavniji heroj grčki, sin Jova* (Jupiter) *i Alkmene, supruge Amphitryonove. Zato se priča za nj u bajoslovju, da ga je Junona neprestance progonila, i budući voljom sudbine rodjaku si Eurystheju podložen, izvede na njegovu zapovied ono 12 na glasu mučnih djela i učini jošte mnogo inih velikih i zaslužnih čina, dok se nije, zadajuć mu odielo poklonjeno od supruge Dejanire nesnosne boli, sâm spalio. Primljen medju bogove dobi Hebu za ženu. Smatrali bi ga i za pratioca i vodju Musâ, Suet. Aug.* 29. *Tyrski* Hercules *(Curt.) upravo Melcart, jest ujedno i bog trgovaca ili trgovine;* Herculis columnae, termini *gl.* columna, terminus. — *Kod zaklinjanja ili uvjeravanja rabio bi Rimljanom voc.* **Hercules** *ili* **Hercule** *i u razgovoru stegnut oblik* **Hercle**, *tako mi Hercula! bog me! u istinu! doista! zaisto! ili* me Hercules, me Hercule, me Hercle, *po svoj prilici* = ita me, Hercules, adjuves. *Cicero do duše upotrebljava uz kraći oblik* hercle *i podpuni* hercule, *nu zabacuje oblik* me hercules, *kakono sâm piše orat.* 47, 157., *te veli mjesto* toga me hercule. *Kadšto (Com.)* hercle certe, h. sane, sane h., minime h. *Odt. a)* **Hercŭlāneus**, *adj. herculov, Plaut.*

b) * **Hercŭleus**, *adj. Herculov,* Trachin H., *od H. utemeljen;* hostis H. = Telephus, *Herculov sin;* hospes *t. j. Croton;* urbs hospitis H. = *grad Croton;* urbs = Herculaneum, litora, *kod Herculaneja;* labor; gens H. = *pleme Fabijevo od H. lozu vukuće;* arbor H., *topola, Herculu posvećeno drvo; (Aurel. Vict.)* sacra, *naredjena Herculu na čast svetkovina.*

Hercy̆nia silva, *takodjer (Tac.)* saltus Hircynius *i subst.* **Hircynia**, *obsiže po Caesaru kano ukupno ime sve gore njemačke od Schwarzwald-a tja do Karpatâ.*

here *gl.* heri.

hērēdĭtārius (haered.), *adj.* [heres] 1) *na baštinu spadajući, baštinski,* auctio. 2) *nasliedjen, nasljedan, baštinjen, primljen od pradjedova, nasljedstven,* cognomen; controversia; † agri.

hērēdĭtas (haered.), ātis, *f.* [heres] 1) *abstr. nasliedjenje, baštinjenje, baština,* hereditate possidere; hereditate relictum odium; hereditas gloriae, *(kasno)* scientiae. 2) *što tko baštini, baština, nasljedak, djedovina, otčevina, materinstvo,* h. accipere, consequi, capere; hereditatem adire, cernere, relinquere; accipere ex hereditate; h. caduca *gl.* caducus; *poslovica,* hereditas sine sacris *(Plaut.), velika korist, -dobitak bez ikakve muke (glede na troškove, koje bi često preuzeće porodičkih žrtava* [sacra] *namiračevih baštiniku nalagalo).*

hērēdium, ii, *n.* [heres] *baština, djedina, jedn. Nep. Cat.* 1, 1.

Hĕrennius, ii, *m. ime plemena rimskoga, iz kojega osobito poznat* H. Senecio, *povjestnik i prijatelj Plinija mladjega. Odavle* **Hĕrenniānus**, *adj. Herennijev.*

heres (eres, haeres), ēdis, *m. nasljednik, baštinik,* facere, scribere, instituere alqm heredem; h. ex dimidia parte, *(iz) polovine;* heres sum alcjs *i* alcui, heres secundus, *koji po smrti prvoga, ili ako taj neće baštinu da primi, postane baštinikom;* † h. ex asse *gl.* as.; bonorum omnium; *tp. nasljednik, baštinik, nastupnik,* Academiae; regni; * laudis; † paterni odii. 2) * *ponikao, podrastajući, poraštaj, omlada(k), podmladak, o glavah Hydrinih.* 3) = herus, *vlastnik, imalac, posjednik, gospodar, Plaut.*

hĕri, *(riedko)* **here**, *adv., jučer;* h. vesperi, *sinoć; u pren. sm.,* hodie atque heri, *onomadne, nedavno, skorice, ovih dana, malo prije.*

hĕrĭfŭga (erif.), ae, *m.* [herus-fugio] *koji gospodaru svomu uskoči, od gospodara bježeći, -bjegajući, jedn. Cat.* 63, 51.

hĕrīlis (eril.), *adj.* [herus i hera] *spadajući na domaćina, -domadara, -(kuće)gospodara, -domaćicu, -kućegospodaricu, gospodarev, gospodaričin, gospodjin,* imperium, negotium, *Plaut.,* filia, filius, *domaći, Ptaut. Ter.;* mensa, *gospodarev, Virg.,* pensum, *što ima robkinja obaviti za kućegospodaricu,* nutus, *Hor.*

Hērillus, i, *m.* [Ἥριλλος] *stoički philosoph iz Karthagine, učenik Zenonov. Odatle* **Herillii**, ōrum, *m. učenici Herillovi, Herillovci.*

Herma *gl.* Hermes.

Hermaeum, i, *n.* [Ἑρμαῖον] *upravo hram Hermov (Mercurijev), odatle kano ime vlastito, mjesto u Boeotiji;* † *dvorana-, salon u vrtu, Haermeum.*

Hermăgŏras (-ra), ae, *m.* [Ἑρμαγόρας] *grčki rhetor (učitelj besjedničtva) s otoka Rhodos.*

Hermăthēna, ae, *f.* [Ἑρμῆς — Ἀθηνᾶ] *(riedko) dvojiglavac (kip od glave) Mercurija i Minerve, Hermathena.*

Hermĕrăcles, is, *m.* [Ἑρμηρακλῆς] *dvogubi glavac (kip od glave) Mercurija i Hercula, Hermeracle, jedn. Cic. Att.* 1, 10, 3.

Hermes *ili* **-ma**, ae, *m.* [Ἑρμῆς] *u plur. kipovi Hermovi, Hermi, kipovi boga Mercurija, glave i poprsja istoga bez ruku i nogu na stalku od pilova (stubokâ), kakovih je bilo mnogo osobito u Athenah po trgovih i pred ulazišti mnogih hramova i kućâ.*

† **Hermĭnius mons**, ii, tis, *m. gora u Lusitaniji.*

Hermiŏne, es, *f.* [Ἑρμιόνη] 1) *kći Menelaja i Helene, Ov.* 2) *grad u Argolidi. Odatle* **Hermiŏnĭcus** [Ἑρμιονικός], *adj. hermionski.*

Hermiŏnes, num, *m. pleme germansko, medju Labom i Vislom, Tac.*

Hermŏdōrus, i, *m.* 1) *knez u Ephesu.* 2) *graditelj iz Salamine.*

Hermundūri, ōrum, *m. germansko pleme polabsko, Tac.*

Hermus, i, *m.* [Ἕρμος] *glavna rieka u Lydiji, Virg.*

Hernĭci, ōrum, *m. pleme u Latiju. Odatle* **Hernĭcus**, *adj., hernički; subst.* in Hernico, *u zemlji herničkoj, Liv.*

Hērŏdŏtus, i, *m.* [Ἡρόδοτος] *glasovit povjestnik grčki, rodjen g. 484. pr. Is.*

hērōĭcus, *adj.* [ἡρωϊκός] *herojski, heroički, irojski,* tempora; personae; † carmen, *epska-, junačka pjesma;* versus; † heroici, *epici (pjesnici).*

* **hērōīna**, ae, *f.* [ἡρωΐνη] *polubožica, irojinja, junakinja.*

hērōis, ĭdis, *f.* [ἡρωΐς] *polubožica, irojinja, heroida,* * *dat. plur.* heroisin; heroides ac deae, *Suet.*

hērōs, ōis, *m.* [ἥρως] 1) * *polubog, heros, iroj, božanski čovjek (komu je otac ili mati božanstvo),* Laërtius; Troius. 2) *poštenjak, vrličina,* heros *junak,* h. noster Cato; heroibus nostris *(o Cassiju i Brutu); iron., o Clodiju.*

hērōus, *adj.* [ἡρῷος] = heroicus, pes, *od epskoga stiha;* versus h. *i samo* herous, *epski stih* (hexameter); *(Quint.)* lascivus in herois *(u složenih u heroičkom mjerilu metamorphosah)* quoque Ovidius.

Hersĭlia, ae, *f. supruga Romulova.*

Hertha, ae, *f. božica germanska* = *mati zemlja, Tac. (ini;* Nerthus).

hĕrus (ĕrus), i, *m.* 1) *domaćin, starješina, gospodar u odnošaju prema služinčadi, gospodin (sr.* dominus), adhibenda saevitia ut heris in famulos; h. major, h. minor, *stari gospodin, mladi gospodin (gospodar i sin mu).* 2) * *u obće gospodar, zapovjednik, posjednik, vlastnik (dobra), vlastelin,* dives; festinans; propriae telluris; herus tuus, *gospodin* = *suprug;* * *na pose o bogovih,* heri coelestes.

Hēsiŏdus, i, *m.* [Ἡσίοδος] *glasovit grčki pjesnik rodom iz Cume* (Cumae) *u Maloj Asiji, nu pre-*

selio se u Askru u Boeotiji. Odtale **Hēsiŏdēus** ili **-dīus** [Ἡσιόδειος], adj. Hesiodov.

Hēsiŏne, ēs, ili **-na,** ae, f. [Ἡσιόνη] kći Laomedonta, kralja trojskoga, Virg. Ov.

Hĕspĕrus i, m. [ἕσπερος], v e č e r n j a č a, (zviezda-) v e č e r n i c a. Odtale a) * **Hesperius,** adj. = z a p a d n i, p r e m a z a p a d u l e ž e ć i, litus; undae; * rex = Hesperus ili Atlas; terra = Italia; subst. **Hesperia,** ae, f. z a p a d, z a p a d n a z e m l j a, sada = Italia, sada = Hispania. b) **Hespĕris,** ĭdis, f. z a p a d n i; odavle subst. * **-rĭdes,** um, f. Hesperovice, kćeri Hespera ili Ereba i noći (Nox), koje su na njekom otoku u Oceanu čuvale vrt sa zlatnimi jabukami.

hesternus, adj. [heri] j u č e r a(š)n j i, dies; * nox; decus; (Ter.) jus; (Just.) merum, jučer pio; * corolla, jučerašnji, jučer na glavu metnut; * crines; * stipes; Lar, kojemu je bio već jučer žrtvovao; **hesterno,** adv. j u č e r a š n j e g a d a n a, j u č e r, jedn. Cic. Vat. 1, 3.

hĕtaeria, ae, f. [ἑταιρία] p o b o ž n o d r u ž t v o, b r a t o v š t i n a, Trajan. u Plin. ep.

hĕtaerĭce, es, f. [ἑταιρικὴ sc. ἵππος] krilo macedonskoga konjaničtva, jedn. Nep. Eum. 1, 6.

heu, interj. 1) uzklik jauka i boli, j a o! o h! j o h! o j m e! j o j! v a j! o v a j! k u k u! vajme! heu me miserum! * heu stipem invisam; * foederis heu taciti. 2) (Plaut.) uzklik začudjenja i presenećenja, a! e! a l a! e l e! h. edepol specie mulier!

heurĕtes, ae, m. [εὑρετής] i z u m a c, i z u m i l a c, o b r e t n i k, jedn. Plaut. Ps. 2, 4, 9.

heus, interj. e! ej! aj! he! hej! haj! čuješ?! čujte! čuj de! heus tu quid agis? (Ter.) h. puer, heus, heus, aperite ostium.

hexămĕter, tri, m. [ἑξάμετρος] versus h., h. versus, stih od šest stopa, h e x a m e t a r.

hexăpўlon, i, n. [ἑξάπυλον] šestorovraće, vrata ili kapija sa šest ulazišta u Syracusah, Liv.

hexēris, is, f. [ἑξήρης] š e s t o v e s l e n-, š e s t o k l u p a n b r o d, š e s t o k l u p n j a k, Liv.

hiātus, us, m. [hio] z i j a n j e, z i n u ć e, z i e v, o t v o r, p u k o t i n a, p u k l o s i n a, p r o s j e d, p r o-, r a z s j e l i n a, p r o v a l a, z j a l o, z j a t n o, ž d r i e l o, p r o p a s t, b e z d a n, oris; terrae; * speluncae; * absol. = h. oris; * quid dignum tanto feret hic promissor h., što vriedi, da se toliko usta razvale, o izvanrednoj objavi. 2) tp. zievanje za čim = p o h l e p a, p o ž u d a, p o h o t, praemiorum, jedn. Tac. hist. 4, 42. 3) t. t. ziev, kad se sastanu dva samoglasa u govoru, hiat.

Hībēres, Hībērus etc. v. Iberes etc.

hībernācŭlum, i, n. [hiberno] 1) sing. z i m s k a s o b a, -o d a j a, z i m o v i š t e, jedn. Plin. ep. 2, 17, 7. 2) pl. z i m s k i (z i m n i) č a d o r i, -š a t o r i, -s t a n o v i i u tom smislu z i m o v n i k, zimovište (sr. pellis, hiberna), hibernacula etiam (za obsade Vejâ), res nova militibus, aedificari coepta.

Hībernia, ae, f. I r s k a, I r l a n d i j a.

hīberno, 1. [hibernus] t. t. o vojnicih, (p r e) z i m i t i, z i m o v a t i.

hībernus, adj. [hiems] z i m n i, z i m s k i, mensis; tempus; † tempus anni; * annus, zimno doba, zimsko vrieme; * flumen, zimi narasla; * soles; * Lycia, gdje Apollo zimuje; * Alpes, studene; * ventus, * Neptunus, * aequor, * mare, burno uzburkano; † legio, zimujuća; castra h. i subst. **hīberna,** ōrum, n. z i m o v n i k, z i m o v i š t e u obće [sr. hibernaculum 2)], aut sub pellibus habendos milites fore, aut, si concedere in hiberna vellent etc.; ejusmodi tempestates sunt consecutae, uti diutius sub pellibus milites contineri non possent. Itaque — Caesar exercitum in hibernis collocavit, Caes. b. G. 3, 29, 2. Sall. Jug. 103, 1.

hĭbiscum, i, n. [ἰβίσκος] s l i e z, š l j e z, bilina (Eibisch), Virg.

hĭbrĭda (hybr.), ae, comm. a) k o p i l e, k o p i l a n, diete Rimljanina i inostranke, ili slobodnjaka i robinje, Hor. pisac b. Afr. Suet.; † o životinjah, polutan, sustrimak. b) pridjevak rimski.

hibus = his od hic, koji gl., Plaut Curc. 4, 2, 20.

hĭc, haec, hŏc, (ojačeno h i c e, h a e c e, h o c e, upitno: hicĭne, haecĭne, hocĭne), pron. dem. o v a j, o v a, o v o, znamenuje 1) u obće to, što je u p r o s t o r u, u v r e m e n u ili u m i s l i g o v o r e ć e m u najbliže ili si ovaj kano takvo predstavlja. Zato se hic hrvatski često prevadja a) s ovaj = s a d a š n j i, p r i s u t n i, n a z o č a n, o v d j e š n j i, hic munitissimus habendi senatus locus; horum ora vultusque; omnes hi, q u o s videtis adesse; haec p r a e s e n s maestitia, q u a m c e r n i t i s; haec consuetudo, ovdješnji; (Com.) hic homo = ego, (Hor.) hunc hominem = m e; na pose znači h a e c ne riedko savkolik vidivi sviet, ili Rim i rimsku državu. b) s ovaj = s a d a š n j i, s a d a n j i, hic annus; hic mensis; hoc tempus; haec, ove = sadašnje okolnosti; opus vel in hac magnificentia urbis conspiciendum; haec et antiquitatis memoria; superioris Africani filius, qui hunc Paulo natum adoptavit; haec, q u a e n u n c t e n e t s a e c u l u m, negligentia; takodjer znači n a j b l i ž u p r o š l o s t ili n a j b l i ž u b u d u ć n o s t, quoniam de criminibus s u p e r i o r i s conjurationis Hortensium diligenter audistis, de hac conjuratione, q u a e m e c o n s u l e f a c t a e s t, hoc primum attendite; his proximis Nonis; dilectus horum annorum, ovih posljednjih dviju godina. S toga rabi hic ne riedko i o tom, što je govornik m a l o p r i j e n a p o m e n u o, ili odmah p o s l i j e n j e š t o d r u g o g a h o ć e d a n a p o m e n e, te se u ovom drugom slučaju može prevesti s ovaj = s l j e d e ć i, ali ga valja od sequens točno razlikovati, hi (ozgor napomenuti) Catilinae proximi familiaresque erant; haec quidem de rerum nominibus; locutus in hanc fere sententiam dicitur; genus hoc erat; samo tako, a ne samo namjesto (njemačkoga itd.) spolnika i u svezu s genitivom substantiva, nullam virtus aliam mercedem laborum periculorumque desiderat praeter hanc (upravo rečene) laudis et gloriae (sr. ille i iste); takodjer s objectnom izrekom, koje sadržaj pron. hic u napried onda naviešćuje i uvadja, hoc ille videt, non esse etc.; baš tako sa sliedećim quod ili quia, ut ili ne. c) s ovaj = što se o s o b i t o r a z p r a v l j a, o čem se baš g o v o r i, n a š i sl., hic sapiens, de quo l o q u o r; haec duo, d e q u i b u s agitur; in his causis; in hoc crimine; haec studia. S toga znači kadšto hic u oprеci sa ille ono, što je glede na poredanje riečî u izreci doduše udaljenije, no u misli za govorećega bliže, Cave Catoni anteponas ne istum quidem ipsum, quem Apollo sapientissimum judicavit; hujus (Catonis) enim facta, illius (Socratis) dicta laudantur. Takodjer znači hic osobe, koje su u pobližem odnošaju ka govorećemu, n. pr. c l i e n t e (š t i ć e n i k e), s t r a n k u b e s j e d n i k a, z e m l j a k a i sl., cum hujus periculi propulsatione; hujus innocentiam; hic, qui mecum consul fuit; his, quorum ratio mihi probatur; huic ipsi nostro Mario. 2) o v e v r s t i, o v a k a v, haec gratia (tako slaba); hoc animo, his et talibus aliis. Na pose valja pamtiti 3) usljed njekakve attrakcije stoji često hic mjesto hujus rei, harum rerum; hic dolor = hujus rei dolor; hoc metu, strahom od toga; haec pulchritudo = harum rerum (coelestium) pulchritudo. Na pose a) abl. hoc, z a t o, s t o g a, z a r a d t o g a, sa sliedećim quod, kod comp. t i m e. b) hoc est, t o j e, t o ć e r e ć i, razjašnjujuć ono, što je prije rečeno, honos amplissimus, hoc est, consulatus. c) hoc s gen. quid hoc hominis, negotii est, kakav je to čovjek, kakva je to stvar? hoc commodi est quod etc., ovo je dobro kod toga što itd. d) (predcl.) hoc kadšto suvišan (pleonastički) kano subjekt kod neosobnih glagola (sr. njem. eß), hoc lucescit, sviće, dani se. Odatle je stvoren kano adv. e) hoc = huc 4), koji gl. Osim toga valja primietiti:

1) **hāc** (abl. sing. f. od **hic**, sc. viâ ili parte) a) o v i m p u t e m, o v u d a, o v d j e, h. pater venit; (Ter.) hac illac = svuda, po svuda. b) (Com.) o v a m o.

2) **hīc** (u starije doba često pisano **heic**, jer je postalo od staroga abl. hoic) o v d j e, n a o v o m m j e s t u; h. assum; s gen., h. viciniae, ovdje u susjedstvu, Ter.; * hic — illic, ovdje — ondje, s ove — s one strane. Odatle a) o v d j e = t o m-, o v o m p r i l i k o m ili s g o d o m, u o v o j s t v a r i, u o v i h o k o l n o s t i h, hic, quantum in bello fortuna possit, cognosci potuit; osobito da se izrazi začudjenje nada tim ili neodobravanje onoga, što su drugi rekli ili učinili, i s a d a, i o v d j e, hic tu ea me abesse urbe miraris etc.; hic mihi quisquam mansuetudinem et misericordiam nominat. b) o vremenu, s a d a, n a t o, p o t o m.

3) **hinc,** a) upravo o prostoru o d a v l e, s o v e s t r a n e, h. Romam venit; tp. h. incipiam. b) o d a v l e = o v d j e, s o v e s t r a n e, n a o v o j s t r a n i, hinc pudicitia pugnat, illinc stuprum; odavle h. — h. ovdje — ondje, s ove — s one strane; Liv. Curt.; * h. atque h., s obiju strana, na obiju stranah; † hinc inde, h. et inde, s obiju strana, (Aurel. Vict.), hinc — inde, ovdje — ondje. c) značeć porietlo, rod i povod, o d a v l e, o d a t l e, i z t o g a, s t o g a, z a t o, h. furta nascuntur; h. illae lacrimae gl. lacrima; (Ter.) hinc (od ovoga čovjeka) scibo jam, ubi siet. d) (Tac.) s vremenom, onda, na to, po tom; i (Plaut.) = abhinc.

4) **hūc** (odavle upitno h u c i n e; * h o c starinski mjesto huc), a) upravo, o prostoru, o v a m o, a m o, s i m o, pater huc me misit; h. viciniae (Ter.), ovamo u susjedstvo; h. illuc (h. et, atque illuc), amo tamo, sada ovamo, sada onamo, currere, volare; * h. et h., * h. atque h.; * nunc h., nunc illuc; tum h., tum illuc. b) ob inih odnošajih, o v a m o, s i m o, k t o m u, n a o v o m j e s t o, t a k o d a l e k o, d o t l e, n a t o i sl., h. accedit; huc addit, addunt etc., h. adjecerat etc., nu * huc adde ili adjice; h. pertinet; rem huc deduxi; huc te pares = ad hanc rem, jedn. Cic. fam. 1, 7, 9.; h. malorum (dotle u . .) ventum esse, Curt.; h. confidentiae venerat, Tac.

hiĕmālis, adj. [hiems] z i m s k i, z i m n i, tempus, vis; takodjer b u r a n, n e p o g o d a n, navigatio; aquae, od zimskih kiša potekle; * nimbus.

hiĕmo, 1. [hiems] a) (p r e) z i m i t i, z i m o v a t i, * mediis in undis; in urbe; na pose o vojnicih, z i m o v a t i, legiones circa Aquilejam; Dyrrhachii; trinis hibernis; hiemando continuare bellum. b) * z i m s k i-, s t u d e n ili b u r a n b i t i, mare.

hiems (hiemps), ĕmis, f. 1) z i m a (doba od godišta), hieme, zimi; (Suet.) hieme anni; * kano osoba; hieme et aestate zimi i ljeti = u svako doba od godišta; * acris h.; * personif.; z i m a = s t u d e n, letalis h. in pectora venit; u prilici, * h. amoris mutati, ohladnjenje ljubavi; * g o d i n a, g o d i š t e, l j e t o, plures hiemes, ultima h.; * post certas h. 2) jer se u južnih zemljah i stranah zima najviše tim pokazuje = m o č a r, k i š o v i t o i b u r n o v r i e m e, v i h a r, b u r a, o l u j a, Nep. Virg.

Hiĕrā Cōmē, Hieras Comes, f. [Ἱερὰ κώμη, sveto selo] mjesto u Cariji.

Hiĕro, ōnis, m. [Ἱέρων] ime dviju vladalaca u Syracusah, a) Hiero I. (477—467 pr. Is.), zaštitnik Pindaru, Simonidu i inim. b) H i e r o II. (269—215 prije Is.), za prvoga rata punskoga saveznik Karthagini, onda Rimljanom. Odatle **Hiĕrōnīcus,** adj. H i e r o n o v.

Hiĕrŏcaesărēa, ae, f. [Ἱεροκαισάρεια] grad u Lydiji, Tac. Odatle subst. **Hierocaesarienses,** ium, m. Hierocaesarejani, Tac.

hiĕrŏnīcae, ārum, m. [ἱερονῖκαι] d o b i t n i c i-, p o b j e d n i c i u s v e t i h i g r a h, Suet.

Hiĕrōnўmus, i, m. [Ἱερώνυμος] 1) unuk Hierona drugoga, vladalac u Syracusah. 2) H. Rhodius, grčki philosoph iz peripatetičke škole, suvremenik Ptolemaeju Philadelphu.

Hiĕrŏsŏlўma, ōrum, n. † **-mă,** ae, f. [Ἱεροσόλυμα] J e r u s a l e m, grad J e r u s o l i m. Odatle **Hiĕrŏsŏlўmārius,** adj. j e r u s o l i m s k i, šaljiv pridjevak Pompejev.

hĭēto, 1. [intens. od hio] z i e v a t i, z i n u t i, r a z v a l i t i u s t a, Plaut.

hĭlăre, adv. [hilaris] v e s e l o, d o b r e v o l j e.

hĭlăris i **-rus,** adj. s comp. i sup. v e s e o, d o b r e v o l j e, v e s e l e ć u d i, v e d a r (osobito kano trajno svojstvo; sr. laetus), conviva hilarus, animus hilaris, vita hilara; esse vultu hilari atque laeto; hilariores literae; o srednjoj vrsti govora, quaedam etiam paulo hilariora (opp. multa attenuata), Cic. or. 30, 108.

hĭlărĭtas, ātis, f. (predcl.) **-tudo,** ĭnis, f. [hilaris] v e s e l o s t, d o b r a v o l j a, v e s e l j e, j o v i a l n o s t, h. et laetitia; summa h. erat in eo.

hĭlăro, 1. [hilaris] r a z v e d r i t i, r a z g a l i t i, r a z v e s e l i t i, alqm; sensum; * multo convivia Baccho; (ut) terra cum coelo hilarata esse videatur.

hĭlărŭlus, adj. [dem. od hilaris] v e s e o, d o b r e v o l j e, jedn. Cic. Att. 16, 11, 8.

hillae, ārum, f. [dem. od hira, dnica, prazno crievo] s u h e k o b a s i c e, Hor. sat. 2, 4, 60.

Hīlōtae gl. Helotes,

hīlum, [n. (predcl.) upravo vlakance, odatle malo, malko, trošica, mrvica, neque proficit hilum, u Cic. Tusc. 1, 5, 10 iz jednoga pjesnika.

Hīmella, ae, f. potok u Sabinskoj, koji se izlieva u Tiber, Virg.

Hīmĕra, ae, f. [Ἱμέρα] 1) ime dviju rieka na Siciliji. 2) grad na sjevernoj obali Sicilije uz jednu od ovih rieka; * **Hīmĕra**, ōrum, n.

hinc gl. hic 3).

hinnītus, us, m. [hinnio] hrzanje, njisak, niska, ništanje, vriska.

* † **hinnŭleus**, ei, m. jelenče, lane ili srnjak.

hio, 1. I) intrans. upravo zjati, zievati, otvoriti se, otvoren biti, oculi h., Plaut.; concha hians; * nec flos ullus hiat pratis; tp. o besjedi, zjati, zievati, ne biti svezan, -skladan, -sputan, biti nepodpun, krn, krnjav, loqui mutila et hiantia; † hians compositio; na pose o živom, ljudih i životinjah, zjati, zievati, razjaziti ili razšepatiti čeljusti, razvaliti usta, otvoriti kljun, sitis et calor hiantes caedendos capiendosque affatim praebebat, Liv.; † ore hianti; * lupus; * canis; u prilici, a) o požudi, zjati = hlepiti, težiti za čim, tražiti, iskati, domus hiare ac poscere aliquid videtur; * emptor; * corvus hians (o baštinaru, koji hoće lukavštinom da steče nasljedstvo); (Tac.) hiantes in magna fortuna amicorum cupiditates. b) o čudu zjati = (za)čuditi se, od čuda se snebivati, -kameniti, jedn. Virg. georg. 2, 508. II) trans. * zinuti, izustiti, prikazivati, kazati, carmen tacitā lyrā.

hippăgōgi, f. [ἱππαγωγοί] ladje, brodovi za prievoz konja, jedn. Liv. 44, 28, 7.

Hipparchus, i, m. [Ἵππαρχος] 1) sin Pisistratov (sr. Aristogiton). 2) grčki mathematik i astronom (zvjezdar), okolo g. 160. pr. Is.

Hippias, ae, m. [Ἱππίας] 1) sin Pisistratov (sr. Aristogiton). 2) glasovit sophista (mudrac) iz Elide. 3) njeki Thessalac. 4) prijatelj Perseju, kralju macedonskomu.

Hippo, ōnis, m. [Ἱππών] 1) grad u Numidiji, i H. Regius prozvan. 2) grad u afričkoj provinciji „Zeugitana", ne daleko od Utike. Odat. * **-ōnensis**, adj. hipponski. 3) grad u Hispaniji.

hippŏcentaurus, i, m. [ἱπποκένταυρος] bajoslovno stvorenje, na pola čovjek, a na pola konj, hippocentaur (sr. Centaurus).

Hippŏcrătes, is, m. [Ἱπποκράτης] glasovit liečnik grčki s otoka Kos rodom, okolo g. 436 pr. Is.

Hippŏcrēne, es, f. [ἵππου κρήνη] konjski vrutak ili izvor, vrutak na Helikonu, koji je provrio ondje, kako priče pričaju, gdje je konj Musā Pegasus kopitom lupio o zemlju, Ov.

Hippŏdăme, es, f. ili **-mīa**, ae, f. [Ἱπποδάμη, -μεια] 1) supruga Pirithojeva, Prop. 2) kći Oenomaja, kralja u Pisi. Poslovica, Hippodamiae regnum, velika sreća, Prop.

hippŏdrŏmus, i, m. [ἱππόδρομος] trkalište za konje i kola, Plaut. Plin. ep.

Hippŏlyte, es, f. [Ἱππολύτη] 1) kraljica amazonska, supruga Theseju, a mati Hippolytu. 2) (Hor.) supruga kralja Akasta.

Hippŏlytus, i, m. [Ἱππόλυτος] sin Thesejev, ne pristade na griešnu ljubav maćuhe si Phaedre; s toga ga ovā kod otca ocrni, te su ga na njegovu kletvu konji poplašivši se raztrgali, nu Aesculapij ga opet oživi, te bude pod imenom Virbius, koje se i sinu mu nadjenulo, kano heros štovan u Ariciji.

hippŏmănes, is, n. [ἱππομανές] upravo konjska bjesnoća, sluz od upale u kobilā, Virg. Tib. Prop.

Hippōnax, actis, m. [Ἱππῶναξ] glasovit kano pjesnik ujednih jamba, rodom iz Ephesa, okolo g. 540 pr. Is. Odatle **Hippōnactēus**, adj. Hipponaktov, praeconium, porugljiva pjesma Licinija Calva; subst. in oratione Hipponacteos (izumljene od Hipponakta jambičke stihove) effugere vix posse.

Hippŏtădes, ae, m. [Ἱπποτάδης] Hippotović, pridjevak Aeolu, unuku Hippotovu (Hippotes), Ov.

hippŏtoxŏta, ae, m. [ἱπποτοξότης] strielac konjanik, strielac na konju.

hir, indecl. n. [χείρ] (predcl.) ruka, jedn. Lucil. u Cic. fin. 2, 8, 23.

hīra, ae, f. (riedko) dnica, prazno crievo, Plaut.

hircīnus, adj. [hircus] jarčji, jareći, jarčev, barba, Plaut.; folles, od jarčje kože, Hor.; udarajući na prčevinu, alae, Plaut.

hircōsus, adj. [hircus] smrdeći kako jarac, -prč, udarajući na prčevinu, Plaut.

hircŭlus, i, m. [dem. od hircus] jare, kozle, jarčić, jedn. Cat. 19, 16.

hircus, i, m. 1) jarac, prč, na pose u obziru na zla mu svojstva, olere hircum, smrdjeti kao jarac, udarati na prčevinu, Hor.; takodjer (Plaut.) kano psovka = gadan čovjek ili bezstidnik; h. vetulus, o Tiberiju, Suet. 2) neugodna duha pod pazuhama, prčevina, Hor.

hirnea, ae, f. krčag, pehar, kanta, bukara, Plaut.

Hirpīni, ōrum, m. pleme samnitsko u doljnoj Italiji. Odatle **Hirpīnus**, adj. hirpinski.

hirsūtus, adj. s comp. 1) kostrušav, kostrešan, sršljiv, kuštrav, kosmat, rutav, dlakav, čekinjav, štetinjav, čupav, bodljiv (na pose glede na to, što pokriva tielo, o kosi, dlaci i sl.; sr. hirtus, hispidus), * supercilium; * † comae; * crines; * h. setis vellera leonis; * castaneae; * imagines, slike drevnih Rimljana iz vremena, kad su jošte nosili dugu kosu i bradu; aliae (animantium) villis vestitae, aliae spinis hirsutae; † capillo raro, hirsutus cetera; * ferae; * leo; * canis; * Hiems hirsuta capillis. 2) tp. sirov, neizobražen, neobrazovan, nihil est hirsutius illis (annalibus), jedn. Ov. trist. 2, 259.

Hirtius, ime plemena (gens) rimskoga, od kojega najpoznatiji A. Hirtius, prijatelj Caesarov, pisac 8. knjige od Caes. bell. Gall., koji je ostao u bitci kod Mutine. Odatle **Hirtiānus**, adj. Hirtijev; **Hirtīnus**, adj. proelium, kod Mutine, Asin. Poll. u Cic. ep.

hirtus, adj. kostrušav, kostrešan, sršljiv, kuštrav, čekinjav, štetinjav, čupav, kosmat, rutav, runjav, dlakav, bodljiv (sr. hirsutus), tunica; † comae; † ora, bradat; * capilli; * crinis; * setae; * capellae; * tp. podivljao, divji, surov, zanemaren, zapušten, ingenium non incultum et turpiter h.

hirūdo, inis, f. pijavica, pijavka, Plaut.; u prilici, h. aerarii; * plena cruoris h.

hirundinīnus, adj. [hirundo] lastavičji, lastin, Plaut.

hirundo, inis, f. lastavica, lasta, Plaut. Ov.; prima, navjestnica proljeća, Hor.; tp. kano rieč od mila, Plaut.

hisco, — — 3. [hio] 1) intrans. a) * zinuti, otvoriti se, pući, zijati, tellus h. b) zinuti = zaustiti, pisnuti, beknuti, non audent h.; * raris vocibus. 2) * trans., izustiti, kazati (sa značenjem počimanja, kušanja), quidquam; reges et facta, pjevati, spjevati.

Hispălis, is, f. grad u jugo-zapadnoj Hispaniji, s. Sevilla. Odatle **-lienses**, ium, m. Hispaljani, Tac.

Hispāni, ōrum, m. stanovnici Hispanije, Hispanci, Španjolci, Odatle 1) **Hispānia**, ae, f. pyrenaejski polu-otok, Španjolska i Portugalija, razdieljena na H. citerior ili Tarraconensis, i ulterior ili Lusitania i Baetica. S toga pl. glede na ovu razdiobu. 2) **Hispanĭcus**, adj. hispanski, fretum, kod grada Gades, Suet. 3) **Hispānus**, adj. hispanski, Tac. 4) **Hispāniensis**, adj. hispanski = u Hispaniji nalazeći se, -boraveći, legatus; casus, konac ili svršetak rata s Pompejevimi legati (vojvodami) u Hispaniji; iter, u Hispaniju.

hispĭdus, adj. kostrušav, kostrešan, sršljiv, kuštrav, kosmat, rutav, runjav, dlakav, čupav, čekinjav, štetinjav, bodljiv, stršeć (na koliko neugodno djeluje na oči; sr. hirsutus), * sus; * facies; * frons; * agri.

Hister gl. Ister.

histŏria, ae, f. [ἱστορία] 1) (riedko) izpitivanje, iztraživanje, izvidjanje i stečeno tim znanje, ut est in omni h. curiosus; si quid est in ea epistola historiâ dignum, vriedno da se znade. 2) (pri)poviest toga, čemu je tko bio svjedok ili vidok, pripoviedanje, satis historiarum est, Plaut.; * historiae amarae; * maxima h.; odatle * ono, što se pripovieda, predmet pripoviedanja, uti fieres nobilis historia, da bi vas grad o tebi govorio. 3) na pose, poviest, povjestnica, povjestničtvo, koje povjestnička, historička znanost, a koje pripoviedanje njekoga niza dogadjajā (poviest rata kojega, poviest rimska) i koli iztražnja poviesti ili dogadjajā, toli pisanje povjestnice, prima est historiae lex ne etc.; Graeca; † fabularis; Italici belli et civilis; in quibus (scriptis) perpetuam rerum gestarum historiam complecteris; historiae fides, historička, povjestnička vjernost; † historiam componere; (Just.) res Romanas Graeco peregrinoque sermone in historiam conferre = rerum Romanarum historiam G. p. s. perscribere; posl. (Plaut.) historiam scribere, nješto sâm, na svoje oči vidjeti hotjeti; u pl. spisivanje pojedinih dielova ili čestī poviesti, povjestnica, historičko djelo povećega obsega, Graecae; scribere historias, Nep. Quint.; a perpetuis suis historiis ea quae dixi, bella separaverunt; (Quint.) est et alius ex historiis usus; * pedestribus dices historiis proelia Caesaris.

† **histŏrĭce**, adv. [historicus] povjestnički, historički, poput historikā.

histŏrĭcus, adj. [ἱστορικός] povjestnički, historički, genus, način pisanja, slog; nec historico sed prope quotidiano sermone explicatae (narrationis); * fides; subst. **histŏrĭcus**, i, m. historik, povjestnik, i iztraživalac poviestī ili dogadjaja i pisac povjestnice.

Histri, Histria etc. gl. Istri etc.

histrĭcus, adj. [zastarjelo hister = histrio] predstavljački, prikaznički, glumački, acteurski, h. imperium, kazalištna uprava, -ravnateljstvo, Plaut.

histrio, ōnis, m. [izprva hister, etruska rieč] prvobitno, tko uz ples i sviranje prikazuje lakrdiju, lakrdijaš, odatle u obće predstavljač, prikaznik, glumac, acteur (sr. comoedus, tragoedus).

histriōnālis, adj. [histrio] (Tac.) predstavljački, glumački, prikaznički, acteurski, modi; studium, favor, za glumce.

histriōnia, ae, f. [histrio] predstavljačtvo, vještina predstavljanja ili kazalištna, jedn. Plaut. Amph. prol. 90.

hiulce, adv. [hiulcus 2)] zievajuć, zievomice = s čestim sastajanjem samoglasa (hiatus, ziev) loqui, jedn. Cic. de or. 3, 12, 45.

hiulco, 1. [hiulcus] činiti zjati, -zievati, -pucati, agros, jedn. Cat. 68, 62.

hiulcus, adj. [hio] 1) * zjajuć, zievajuć, otvoren, razpucan, razrušen, razsahao, arva h. siti (= od suše). 2) tp. a) o govoru, zjajuć, zievajuć (s čestoga sastajanja samoglasā), neskladan, nesputan, nesgrapan, concursus verborum; voces. b) (Plaut.) zievajuć za čim = požudan, pohlepan, željan, lakom, pohotan, popašan.

hoc v. huc pod hic 4).

hŏdie, adv. [hoc-die] 1) danas; h. mane, jutros; hodie nunquam ad vesperum, do večeras; noćas, ove noći. 2) tp. a) taki, odmah, baš (upravo) sada, Ter. Hor. b) dan danas, dane, u sadašnje doba, u naše doba ili dane, hodie quoque, jošte dan danas, jošte sada; hodieque α) i danas jošte, a i danas jošte. β) † = hodie quoque.

hŏdiernus, adj. [hodie] današnji, edictum; dies; h. die; ad hodiernum diem, do današnjega dne, do dan danas.

hoedus v. haedus.

Hŏmērus, i, m. [Ὅμηρος] Homer, Omir, najstariji i najslavniji pjesnik grčki, te otac pjesničtva epskoga. Odatle **Hŏmērĭcus**, † **-ius**, adj. Homerov, Agamemno, kod Homera; **Hŏmērōnĭdes**, ae, m. nasljedovalac Homera, jedn. Plaut. Truc. 2, 6, 4.

hŏmĭcīda, ae, comm. [homo-caedo] tko ljude ubija, ubojica, krvnik, ubilica, krvnica (kano obćenit pojam, nikada s dodanim genitivom, da se izrazi, tko je ubijen; sr. interfector); * u dobru smislu o Hektoru = Homerovo ἀνδροφόνος, koji je mnogo neprijatelja pobio.

† **hŏmĭcīdium**, ii, n. [homo-caedo] uboj(stvo), krv.

hŏmo, ĭnis, *comm. čovjek (u opreci i s bogovi i sa životinjami, značeć i muža i ženu; sr.* mas *i* vir), genus hominum, *čovječji rod, čovječanstvo;* h. adolescens, senex, servus, *Com.*, homo nemo, *nijedna živa duša, nitko živ; u pl., ljudi u obće, i ljudi, koji žive uz pojedince, bližnji, iskrnji,* inter homines esse = *živjeti ili s ljudmi obćiti, (Hor.)* paucorum hominum esse, *s riedkimi obćiti, -drugovati, -družiti se, riedkim biti pristupan;* ab hominibus relegare, *izmed ljudi, iz čovječanskoga družtva;* hominum utilitas; ab augendis hominum utilitatibus non recedere, *bližnjega;* monstrum hominis, *silesija-, grdoba od čovjeka, Ter.;* odium hominis, *mrzak-, oduran čovjek; s negodovanjem i s preziranjem,* quid hominis es, *Ter.; u opreci sa ženom,* mi homo et mea mulier, *Plaut.; na pose a) u dobru smislu, pravi-, pametan-, razborit-, razuman-, ljudski ćuteć čovjek, ukusan čovjek, čovjek od besjede ili tvrde vjere i sl.,* si homo esses, homo sum, humani nihil a me alienum esse puto, *Ter.;* jam fiet homo, *Hor.;* quoniam homo est et nos diligit; si vis homo esse, recipe te ad nos; homines visi sumus, *pokazali smo se pravi ljudi;* hominem ex homine tollere *ili* exuere; virum te putabo, hominem *(za ukusna čovjeka)* non putabo. *b) u zlu smislu, slabo-, griešno stvorenje,* fateor me saepe peccasse, homo sum. *c)* h. tui, *tvoja čeljad, -rod;* h. alicujus, *rob čiji;* arcesse homines, *Plaut.;* † homines linguae suae, *zemljaci njegovi. d) na mjesto pron. demonstr. glede na rečenu već osobu* (*sr.* vir), collocari jussit hominem in aureo lecto; vide, quid homini tribuam; ut est captus hominum; *kadšto sa značenjem preziranja,* circumsistunt hominem; *(Com. Hor.)* hic homo = *ja* (*sr.* hic); *takodjer (Ter.)* homo = aliquis. *e) pl. = pjehota, pješaci,* homines equitesque; *otci s porodicami svojimi; stanovnici u opreci sa gradom,* nec urbi nec hominibus, *Liv.*

Hŏmŏle, es, *f.* [Ὁμόλη] *gora u Thessaliji, Virg.*

hŏmullus, i, *m.* [*dem. od* homo] *čovječuljak, slab, neznatan čovjek,* hic h., *ovaj kukavni čovjek.*

hŏmuncio, ōnis, *m. i* **hŏmuncŭlus,** i, *m.* [*dem. od* homo] *čovječuljak, slabaša u opreci sa bogovi i sl.;* homuncio *i (Ter.) dječko, momak.*

hŏnestas, ātis, *f.* [honestus] *1) čast, ugled.* honestas, gloria; h. et decus; laus et h.; *poštenje, čestitost, dobar glas, na kojem je tko u drugih,* omnem h. amittere; quas familias honestatis amplitudinisque gratiâ nomino *(sr.* honor); honestates, *odlik(ovanj)e, i* honestates civitatis (*Cic. pro Sest.* 51, 109.) = *sve ugledne osobe, štovanja vriedni ljudi. 2) pristalost, pristojnost, poštenost, poštenje,* vitae; ab omni honestate remota; *takodjer o neživućem, pristalost, dostojanstvo, ljepota,* in rebus ipsis; testudinis. *3) poštenje = kriepost, ćudorednost, pristalost, pristojnost, dobro, plemenito mišljenje ili srdce (na pose u državljanina rimskoga; sr.* honestus, virtus) *i sl.*, ubi est dignitas nisi ubi honestas? honestas sola est expetenda; honestas tota his quatuor virtutibus continetur; perfecta forma honestatis.

hŏneste, *adv. s comp. i sup.* [honestus] *1) pošteno, čestito, pristalo, pristojno, dostojno,* cenare; se gerere; † honestius domo dare; parum honeste habere pudicitiam, *odviše malo štovati, -cieniti;* † h. natus, *poštena roda. 2) kriepostno,* vivere.

hŏnesto, 1. [honestus] *štovati, častiti, opošteniti, opoštiti, odlikovati, dičiti, (u)resiti, nakititi, ukrasiti,* alqm; alqm laude et honore; domum; currum; † arma auro et argento distincta corpus rarae magnitudinis honestabant; † cultus opulentiae barbarae non alios magis honestabat; † aetas omnia ejus opera; † pudor formam, forma corpus.

hŏnestus, *adj. s comp. i sup.* [honor] *1) ugled i počitanje uživajuć, štovan, počitan, pošten, ugledan, cienjen, poštovan, čestit, pristao, odličan, znamenit, znatan, štovanja vriedan,* homo h. et nobilis; h. familia; honesti homines; honesto loco natus, *čestita roda;* honesti ex juventute, *mladići iz poštovanih obitelji;* honestissimi sui generis, *najugledniji od svoga roda (medju njimi). 2) što je vriedno štovanja i počitanja, pristao, pristojan, pošten, čestit, poštovan,* convivium; dies; honestarum rerum egens, *ne moguć živjeti prema stališu;* divitiae, *pošteno stečeno;* amicitia; spes; mendacium; *subst.* bonum honestumque; honesta petere, facere, *često i* honestum, *dobro, kriepostno, kriepost, na pose što nije proti državi i koristim njezinim ili se ne opire priznanim načelom (principijem) državnim i pravnim. 3) pošten, a) = što je ugodno čuti, blagoglasan, liep,* oratio; nomen h. et probabile; *(Ter.)* honesta oratio est, *to valja! b) * liep(ušak), ubav, pristao, liepa lika, -stasa, ljepolik, krasan, plemenit,* facies; eunuchus; pectus; os; *u Nep.* dignitate erat honestâ; *subst u Hor.* honestum, *nješto liepa.*

hŏnor (hŏnos), ōris, *m. čast, koja se komu izkazuje, izkazivanje poštenja, poštivanje, počast, pošta* (*sr.* gloria), decorari honoribus amplissimis; habere alqm praecipuo honore, in magno honore, *osobito-, veoma štovati;* esse in honore apud alqm; habere, tribuere, † reddere, * praestare alcui honorem; afficere, augere alqm honore, *štovati, počitati;* in honorem adducere alqm; summo honori alcui est, *na najveću je čast komu;* esse alcui honori, *nastojati oko čije časti, promicati ju, pomoći mu do časti;* ut eorum augeant opes eisque honori sint et dignitati; ut et vobis honori et amicis utilitati et rei publicae emolumento esse possitis; honori alqd ducere alcui, honori ducitur (*v.* duco); * honorem nominis hujus dare, *počastiti ovim i., udostojiti ovoga i.;* si quis Amatae tangit honos *(štovanje, počitanje)* animum; alqm, alqam honoris causâ, gratiâ nomino, *štovanja radi, sa svim počitanjem, izraz, kojim bi se služili imenujuć dostojanstvenike i veliku gospodu jošte živuću, da uklone svaku sumnju, kano da hoće napominjuć jih dirati u njihovo poštenje;* honoris alcjs causâ, * † in honorem alcjs, *komu na čast, da komu čovjek izkaže počitanje i pažnju; (Tac.)* restituit aram honorique patris princeps ipse cum legionibus decurrit; ad honorem alcjs, *Liv.;* ad honorem atque amplitudinem tuam, *Cic.;* honores coelestes, divini, deorum, *Curt.;* honorem praefari *ili* dicere, *u napried sablazniv izraz, kojim se čovjek služi, izpričavati, dopustite! s oproštenjem! da oprostite! s dopu-*

štenjem govoreć, da prosti vaš pošteni obraz!, u Curt. 5, 1, 22. h. sit auribus; h. verborum, rerum, *štovanje, počitanje, što se izkazuje riečmi ili čini;* Hannibale omni rerum et verborum honore exsequias celebrante, *Liv.;* * supremus h., *posljednja ljubav = pogreb, sprovod;* sepulturae honore non carere; * mortis honore carere; communi in morte honore carere. *Na pose a) čast = služba, počastni ured, -služba,* tribunicius, extraordinarius; amplissimus = *consulstvo,* honores amplissimi, *najviše časti (službe) u obće;* honores petere, capere; curuli honore uti; ad honores ascendere, pervenire; honoris gradus, cursus honorum; honore acto; honoribus operam dare; nihil praestantius honoribus *(od visokih časti gradjanskih),* imperiis *(od visokih vojnih č.; sr.* imperium, magistratus); *odatle i počastni naslov,* honore militari appellare tribunos militum; honorem dare; honore contentum esse; * *velesiganje, hvalitba, pohvala, udvornost,* meros h. audire; *(počastna) plata, nagrada,* h. medici; medico honorem habere; *baštine ili zapisi;* * *izkazana bogovom čast, -štovanje,* * *žrtve, prinosi, prilozi, izljevi* (libatio), *svetkovina, svečanost, slava;* * *pjesma u čiju hvalu,* suum honorem dicere Baccho. *b) svojstvo predmeta, koje čast donosi,* * *dražest, dragost, milina, milota, ures, nakit, ukras, dika, ljepota, krasan dar,* cinctus honore *(viencem)* caput; oculis laetos afflarat honores; h. silvarum = *lišće;* honores ruris; quoscunque feret cultus tibi fundus h. *c) personif., bog časti, -poštenja.*

hŏnōrābĭlis, *adj.* [honoro] *(riedko) častan, pošten, čestit,* haec ipsa sunt h.

hŏnōrārius, *adj.* [honor] *štovanja radi učinjen, -dan, -izabran, na čast služeći, počastni,* vinum, frumentum h.; arbiter; † tumulus; † ludi; docere debitum est, delectare honorarium, *biva časti radi; subst.* **hŏnōrārium,** ii, *n. (počasti) dar ili poklon, počastnica, jabuka, douceur.*

hŏnōrāte, *adv.* [honoratus] *s comp. (Just.) počitano, (po)častno, s počitanjem.*

hŏnōrātus, *adj. s comp. i sup.* [honoro] *1) štovan, počitan, ugledan,* homo honoratior apud alqm; senectus; *i o njem koji čast (državnu službu) obnaša ili je obnašao, Liv.;* * comae, *višega činovnika. 2) na čast služeć, častan, ugledan, štovan, odličan,* militia; decretum honoratissimum; † ministeria *(časti, službe);* * rus.

hŏnōrĭfĭce, *adv. s comp.* **(-centius)** *i sup.* **(-centissĭme)** [honorificus] *častno, s počitanjem.*

hŏnōrĭfĭcus, *adj. s comp.* **(-centior)** *i sup.* **(-centissĭmus)** [honor-facio] *častan, čineć koga uglednim.*

hŏnōro, 1. [honor] *častiti, štovati, počitati, poštovati, udostojiti, na-, obdariti, darivati, naplatiti, nagraditi,* alqm; virtutem; me regnumque meum gloriâ honorasti; *(Aurel. Vict.)* alqm luctu; plebei scitum, quo oneratus sum magis quam honoratus; *(Liv.)* alqm sellâ curuli, *(Curt.)* donis; *(Aurel. Vict.)* alqm dignis muneribus; † certantium quemque; *veličati, (pro)slaviti,* diem, *jedn. Liv.* 5, 23, 4.

* † **hŏnōrus,** *adj.* [honor] *(riedko) častan, ugledan, dičan.*

* † **hŏplŏmăchus,** i, *m.* [ὁπλομάχος] *dobro-, vrlo naoružan bojnik, -borac.*

1. Hŏra, ae, *f. ime pobožene (medju bogove uvrštene) Hersilije, Ov.; sr.* Hersilia.

2. hōra, ae, *f.* [ὥρα] *1) ura, sat (kod Rimljana prema dobi od godišta različite duljine, budući da su Rimljani naravni dan od iztoka do zapada sunca uviek dielili na 12 urâ, kojih je dakle svaka samo u vrieme istonoćja bila po duljini jednaka astronomskoj uri, inače pak ljeti dulja, a zimi kraća od ove). Na pose a)* unâ horâ, in horâ, *(Plaut.)* in una hora, *za jedan sat, dok jedna ura mine;* hora quarta, decima *itd. (računajuć od izhoda sunca);* quota hora est; *koliko ima satî, -ura?* hora prima noctis; horae legitimae, *zakonom dozvoljeno besjedniku vrieme za govorenje. b)* * mutari in horas, *svaku uru (sat) ili čas;* † amicus omnium horarum; * vivere in horam *v.* in. *2) pl. = dobnjak, ura, sat,* mittere ad horas, *poslati (koga) na uru gledat (koliko ima satî),* machinatione quadam moveri aliquid videmus, ut sphaeram, ut horas. *3)* * *u obće vrieme, doba,* crastina; variis mundum temperat horis; mihi porriget hora; * *doba od godišta,* temporis; flagrantis atrox Caniculae *4)* * *kano vlastito ime,* **Hōrae,** ārum, *f.* [Ὧραι] *Hore, božice djevice reda u prirodi i pravilno vraćajućih se dobâ od godišta, kćeri Jova* (Jupiter) *i Themide.*

hōraeum, i, *n.* [ὡραῖον] *salamura, razsol od mladih ribica, Plaut.*

Hŏrātius, ii, *m. ime plemena* (gens) *rimskoga; 1) trojci* Horatii, *koji su za kralja Tulla Hostilija nadvladali tri albska Curiatija; sestra im* Horatia. *2)* Horatius Cocles, *koji se je vojsci Porsenne kralja junački upro. 3) glasoviti pjesnik* Quintus H. Flaccus, *rodjen u Venusiji g. 65. pr. Is., umro 8. pr. Is.*

hordēius, *adj.* [hordeum] *jačmen, ječmen, jedn. Plaut. Cas.* 2, 8, 58.

hordeum, i, *n. jačam, ječam;* * *pl.*

hŏria, ae, *f. čamac, ribarski čun, Plaut.*

hŏriŏla, ae, *f.* [*dem. od* horia] *malen čamac ribarski, jedn. Plaut. Trin.* 4, 2, 100.

hornŏtĭnus, *adj.* [hornus] *ljetošnji,* frumentum.

* **hornus,** *adj.* [ὥρινος] = hornotinus.

hōrŏlŏgium, ii, *n.* [ὡρολόγιον] *stroj, koji ure kaže, dobnjak, sat, ura (sat-sunčanik, ura-sunčanica ili vodeni dobnjak, -sat, -ura).*

horrendus, *adj.* [*gerund. od* horreo] *1) strašan, grozan, grozovit, strahovit, užasan,* carmen, *Liv.;* stridor, *Curt.;* * monstrum; * nox; * Sibylla, *svetu grozu pobudjujuća, častna;* * horrendum sonare. *2)* * *divan, zamjeran, udivljenja-, čudjenja dostojan.*

horreo, — — 2. *1) stršiti, sršiti, (na)ježiti se, (na)kostriešiti se, (na)remežiti se, šušuriti se,* * hastae horrentes; * capilli; * comae; † horrenti capillo. *2) pren., o predmetu, na kojem što strši, stršiti čim ili od česa, biti nječim stršećim, sršljivim pokriven, -obrasao,* phalanx horrens hastis, *Liv.;* * seges h. aristis; * draco squamis; mare fluctibus, *uzvalja se, uztalasi se, diže se na*

valove; * corpus ut impulsae segetes aquilonibus, *(s)tresti se, (uz)drhtati;* * saevis verba minis; *absl.*, terga horrentia suum (= horrentia setis), *štetinjami obrasao, čekinjav. 3) o živih stvorovih, a) kojih se koža od zime steže,* * *naježiti se, sgroziti se, upropastiti se, lecnuti se, lecati se, (s)tresti se, drhtati od zime; o zemlji,* possetne uno tempore florere, deinde vicissim horrere terra? *tvrdnuti, trnuti. b) kojih se koža od straha ježi, -kostriešiti, -strši, s toga od straha drhtati, zgražavati se, groza ili ježa me hvata, spopade me ježavica, trepetati, prepasti se, strašiti se, utrnuti od strave, ustraviti se (najveći stupanj bojazni, kod koje neugodno čuvstvo, da je nješto strašna blizu, razum svlada, te si čovjek ne zna razloga dati, zašto se boji; sr.* formido), animo; quorsus eruptura sit dominatio; horreo, ne; h. alqd; crudelitatem alcjs; † nomina gentium, periculum; *(Hor.)* te negligit aut horret; h. dicere; quae horrere soleo, *diviti se, čudeć se gledati, čuditi se;* h. numen divinum; * *strašan i divji biti vidjeti, bješnjeti,* tempestas toto h. in anno.

horresco, rui, — 3. [*inchoat. od* horreo] *naježiti se, nakostriešiti se, početi čim stršiti, -sgražavati se, -groziti se, groza me stane hvatati, spopade me ježavica, strašiti se,* * villis, * setis, *biti čekinjav;* * ensibus strictis; * segetes h. flabris, *stanu se leljati;* * h. morsus *(acc.)*; non horrui progredi.

horreum, i, *n. spremnica, spremište, skladište, spravište u obće, štedanj, škedanj, magaza, žitnjak, žitnica, hambar, spremište za vino, pivnica, konoba, podrum,* * *za pčele, ulište, košnica,* * *za mravi, mravinjak,* † *za kipove, kipnjak.*

horrĭbĭlis, *adj. s comp.* [horreo] *1) grozovit, grozan, užasan, strahovit, strašan, stravičan,* species; casus; formidines; † cicatrix. *2) (u razgov.) strašan, izvan-, prekoredan, čudnovat, prekomjeran,* celeritas.

horrĭde, *adv. s comp.* [horridus] *samo tp. a) bez nakita, -uresa, nenakićeno, neukrašeno, prosto, priprosto,* vivere; dicere; iisdem ornamentis utetur horridius, *tako da govora odviše ne ukrase. b) strogo, osorno,* alqm alloqui, *jedn. Tac. histor.* 1, 82.

horrĭdŭlus, *adj.* [*dem. od* horridus] *samo tp. odviše prost, -priprost,* orationes; tua illa.

horrĭdus, *adj. s comp.* [horreo] *1) sršeć, kostrešan, kostrušav, sršljiv, kuštrav, kosmat, dlakav, hrapav, rutav, runjav, čupav, kudrav, bodljiv, bodljikav, čekinjav, štetinjav,* barba, jecur, * myrthus h. hastilibus; * sus. *2) surov, divji, mrzak-, oduran-, strašan (vidjeti), neuličen, negizdav, nenakićen, prost,* deformis atque horridus homo; horridum militem esse debere, non caelatum auro et argento; campus, *pust; (Ter.)* virgo, *nenakićena,* * pastor; * locus; * humus; * hiems, *ljuta;* * aequora, *uzburkano. 3)* * *drhćuć od zime, strašan-, grozan radi zime, mrzao, studen, leden,* si premerem ventosas horridus Alpes; bruma horrida gelu. *4) tp. a) o značaju i kakvoći, divji, sirov, neobrazovan, neotesan, neokresan, mrzak, oduran, neprijazan, takodjer o načinu življenja i o besjedi, u boljem smislu, prost, priprost, neukrašen, nenakićen,* Tubero vita et oratione horridus; † unum agreste et h. genus est, quos sapientes vocant; † vir paulo horridior et durior; * te negliget horridus; * gens; † ingenium; verba, scripta, oratio; * numerus, *nepravilan, neskladan;* prisco illo dicendi et horrido modo; in antiquis tabulis illo ipso horrido obsoletoque tenemur. *b) grozan, strašan, užasan, strahovit, pogibeljan, opasan,* * bellum; * macies; * proelia; * fata; horridiore aspectu esse, *biti strašan pogledati (o ljudih); (Tac.)* acies.

* **horrĭfer**, fĕra, fĕrum, *adj.* [horror-fero] *1) leden, studen, mrzao,* Boreas. *2) grozonosan, strašan, užasan,* Erinys.

* **horrĭfĭco**, 1. [horror-facio] *1) činiti stršiti, -hrapavim, -neravnim što, uzburkati, uzbuniti, uztalasiti,* venti h. mare. *2) absol. strašiti, zadati straha, utjerati u strah.*

* **horrĭfĭcus**, *adj.* [horror-facio] *zadajući straha, grozan, strašan,* letum.

* **horrĭ-sŏnus**, *adj. grozno-, strašno zvečeć, -škripljuć, -glasan, strašan, bučan,* fremitus; cardo; fretum.

horror, ōris, *m. 1) mraz, zimnica, drhat od zime, ježa, mravi, srsi,* jam sine horrore est; † horrore corpora afficere; * frigidus h. membra quatit. *2) groza, strah, užas, strava, prepast,* qui horror me perfudit; * me luridus occupat horror; † corda horrore perstringere; *(Eutr.)* horror vultus, *zaplašni; na pose sveti strah, -groza, štovanje, strahopočitanje,* animos horrore imbuere; perfusus horrore venerabundusque.

horsum, *adv.* [hoi *starinski dat.* = hoic *i* vorsum] *(predcl.) ovamo, simo.*

Horta, ae, *f. grad u Etruriji. Odatle* * **-tīnus**, *adj. hortski.*

hortāmen, ĭnis, *n.* [hortor] *bodrilo, obodravanje, poticalo, pobud(jiv)a(nje), podboda,* eventus Decii ingens h. erat ad etc.; * longo hortamine uti; *pl. Tac.*

hortāmentum, i, *n.* [hortor] *poticalo, obodravanje, pobudjivanje, podboda,* hortamento esse, *Sall.*; hortamenta animi, *Liv.*; virtutis, *Just.*

hortātio, ōnis, *f.* [hortor] *obodravanje, poticanje, pobudjivanje, podbadanje,* h. non est necessaria; clamor permixtus hortatione; hortatione agere cum alqo, *potičući;* hortatione ad philosophiam; *spis Augustov, Suet.*

hortātor, ōris, *m.* [hortor] *bodrilac, budilac, poticatelj na što, sloboditelj, obodravatelj,* studii; hortatores ad me restituendum fuerunt; * animorum; * pugnae; † mihi certe jucundus hic magis quam studiorum h. videtur esse recessus.

hortātus, us, *m.* [hortor] = hortatio, *u sing. class. samo u abl.; pl.*

Hortensius, *ime plemena* (gens) *rimskoga;* Quintus H. Hortalus, *rodjen 114 pr. Is., prije Cicerona najveći besjednik rimski. Odatle* **Hortensiānus**, *adj. Hortensijev, Suet.*; illa Hortensiana, *philosophijski spis Ciceronov pod naslovom* „Hortensius“, *Cic. Att.* 4, 6, 3.

hortor, *dep.* 1. *bodriti, obodravati, podbadati, tjerati, poticati, nukati (na čin, obrativ se kod toga neposredno na volju i odluku čiju; sr.* moneo), alqm, ad alqd, ad perficiendum; alqm de alqa re; h. alqd; quod quidem illum soleo hortari; pacem, pacem amicitiamque; *(Virg. Liv.)* in alqd; *s* ut, ne; *(riedko) sa samim conj. Caes. b. c.* 1, 21, 4. *sr. Virg. Aen.* 3, 129.; *(riedko) s inf. Cic. Nep. Ov., s acc. c. inf. pass., Virg. Aen.* 2, 33. duci (molem equi) intra muros h.; *sa sliedećim upravnim govorom, Hor. ep.* 2, 2, 35.; * vitulos, *bijati, obučiti, uvježbati; absol.*, monere alii, alii hortari. *Na pose a) u vojničkom jeziku, sloboditi, (o)hrabriti, (o)bodriti, junačiti, sokoliti, podžeći,* pauca hortatus milites; suos. *b) o stvarih, poticati, tjerati, nagoniti, opominjati,* multae res Gallos ad hoc consilium h.; rei publicae dignitas minora haec relinquere h.

hortŭlus, i, *m.* [*dem. od* hortus] *vrtac, vrtić, baščica; ponajviše pl. mali vrtovi, -sadovi, -perivoj, dobarce, imanjče; pren.*, Epicurus hortulos suos irrigavit.

hortus, i, *m. vrt, vrtao, bašča, ograda; plur. na pose razkošni, zabavni vrt, perivoj; (Hor.) povrće, povrtno bilje, na pose kelj, frašt, ukret* (Kohl), *zelje.*

hospes, ĭtis, *m. 1) gost, čovjek, s kojim je tko u gostinskom svezu, a) gost, koga tko dočeka, -primi,* recipere hospitem, h. meus. *b) tko gosta dočeka, -primi, gostoprimac kano domaćin,* alter ad cauponam devertit, alter ad hospitem. *2) inostranac, tudjinac (na koliko boraveć izvan domovine, pravo gostinstva uživa; sr.* peregrinus), h. hujus urbis, *u ovom g.*; nos hinc Romae jam non hospites, sed peregrini atque advenae nominabamur; *odatle tp. nepoznat s čim, nevješt u čem,* hospitem in agendo esse.

hospĭta, ae, *f. gl.* hospitus.

hospĭtālis, *adj. s comp. i sup.* [hospes] *gostinski, gostov, tičući se gosta ili gostoprimca, dočekljiv, gostoljub, gostorad,* sedes; cubiculum h., *za gosta ili goste;* deversorium; beneficia, *prema gostom;* caedes h., *gosta;* Jupiter *zaštitnik gostinstva, -gostoljublja; (Curt.)* dii; nullum h. jus in iis servandum censuerunt; *(Ter.)* tessera; hospitalem esse in alqm; homo hospitalissimus, *vrlo rado dočekujući goste;* domus; * umbra, *vabeći hlad;* * pectus, *čovjekoljuban.*

hospĭtālĭtas, ātis, *f.* [hospitalis] *(riedko) dočekljivost, gostoljubje, gostovitost.*

hospĭtālĭter, *adv.* [hospitalis] *gostoljubno, dočekljivo.*

hospĭtium, ii, *n.* [hospes] *1) gostinstvo, gostoljubje (medju pojedinimi ljudmi ili nezavisnimi medju sobom državami, kojim bi častan doček gostu i gostoljubna priehrana zajamčena),* hosp. eos conjungit; hospitium mihi est *ili* intercedit cum aliquo; alcjs hospitio usus sum; facere h. cum alqo; jungere, conjungere, renunciare hospitium. *2) gostoljuban doček, -primanje, goštenje, čašćenje, čast, pošta,* accipere, excipere, recipere alqm hospitio, *gostoljubno primiti, dobro dočekati;* alqm hospitio agresti accipere, *po seoski pogostiti, -počastiti,* alqm hospitio magnificentissimo accipere, *vrlo sjajno;* invitare alqm hospitio, *pozvati na gostbu;* * hospitio arenae prohiberi *t. j. od obale;* solvere animum artum hospitiis *(dat.). 3) gostoljubno mjesto, noćište-, stan-, konak-, boravište kod gosta [gl.* hospes *1); sr.* deversorium, caupona], discedere ex h.; parare h.; publicum h.; adducere alqm in h.; h. renunciare; divisi in hospitia; * *loža-, log-, ležaje-, legalo-, brlog za životinje.*

* **hospĭtus**, *adj. (samo u sing. i n. pl.), 1)* * *inostranski, tudj,* navis; aequora; *u prosi subst.* **hospĭta**, ae, *f. tudjinka, inostranka, gošća. 2)* * *gostoljuban, gostorad, dočekljiv, gostan,* uxor hospita Teucris; terra; unda hospita plaustris *(sc.* gelu concreta), *preko kojega kola idu; u prosi subst.* **hospĭta**, ae, *f. žena, koja rado goste dočekuje, gostoljubka, domaćica.*

hostia, ae, *f. [od zastarjeloga* hostio = ferio, *tučem] živinče za zaklanje, žrtva-zaklanica, žrtva, obično za pomirenje bogova (sr.* victima), immolare, * mactare, † caedere hostias; immolare, rem divinam facere, sacrificare hostiis; per hostias dis supplicare, *zahvalnu žrtvu žrtvovati, -prinieti; (Tac.)* humana, *ljudska žrtva, čovjek bogovom na čast žrtvovan, -zaklan.*

hostiātus, *adj.* [hostia] *imajući živine za žrtvu, jedn. Plaut. Rud.* 1, 5, 12.

hostĭcus, *adj.* [hostis] *neprijateljski, spadajući na neprijatelja,* ager; * ensis; * tellus; * moenia; *subst.* **-cum**, i, *n. neprijateljska zemlja, s praep.*, in hostico, *Liv.*

hostīlis, *adj.* [hostis] *1) neprijateljski, dušmanski, pripadajući neprijatelju ili neprijateljem,* terra; expugnatio; metus, *od neprijatelja;* bella h. *(s vanjskimi neprijatelji u opreci sa domaćimi ratovi)*; condiciones h., *s neprijateljem uglavljeni;* † arma; *(Eutr.)* h. manu, *rukom neprijatelja;* * naves, *kano t. t. u haruspicini,* pars, *ona čest jetara (crne džigerice) i ostaloga droba, koja znači neprijatelja (opp.* familiaris). *2) o mišljenju i čuvstvu, neprijateljski, dušmanski,* odium; † animus; hostile quid; hostilia facere, audere, pati; hostilem in modum.

hostīlĭter, *adv.* [hostilis] *neprijateljski, dušmanski, poput neprijatelja.*

Hostīlius, i, *m. ime plemena* (gens) *rimskoga;* Tullus H., *treći kralj rimski. Odavle* **Hostīlius**, *adj. Hostilijev.*

hostīmentum, i, *n. (riedko)* [hostio] *iz-, poravnanje, naplata, Plaut.*

hostio, 4. *izravnati, naplatiti, vratiti, Plaut.*

hostis, is, *comm. izprva tudjinac, inostranac, (sr. Cic. off.* 1, 2, 37.), *odatle neprijatelj, dušmanin (t. j. naoružan i ratujući neprijatelj, s kojim stoji država u neprijateljstvu, a ne čovjek pojedinac; sr.* inimicus), socii atque hostes, cives hostesque; pacatus an hostis sit; Hannibal natus adversus Romanos hostis; se quam primum posset, hostem fore populo Romano, *(Liv.* 27, 35, 5) praesciscere quam quisque eorum *(od obiju izabranih za buduću godinu consulā)* provinciam, quem hostem haberet; *(Liv.* 41, 8, 4.) mentio tantum de provincis Sardinia Istriaque

et utriusque *(obiju consula)* hostibus fuit, qui in his provinciis bellum concivissent; hostem alqm judicare, *za neprijatelja (izdajicu) domovine;* confligere cum hoste, *kano neprij.*, capta h., *zarobljena neprijateljica, Liv. Odtale u obće = neprijatelj, s kojim čovjek rek bi ratuje, otvoren, ogorčen, činom neprijateljstvo pokazujući neprijatelj u privatnih odnošajih, dušmanin,* omnes nos statuit ille non inimicos, sed hostes; h. omnium hominum; diis hominibusque hostis; * *na pose neprijatelj u ljubavi, takmac, nuzljub, rival, u Plaut. protivnik na sudu.*

hue, hucine *v.* hic *4)*.

hui, *interj. ej! e! o! ah! ele! ala! hu! Ter. Cic.*

hujuscĕ-mŏdi *ili* **hujus-mŏdi,** *ove vrsti, ovaki, ovakav, taki.*

hūmāne, *adv. s comp. i sup.* [hūmānus] *1) čovječno, čovječanski, pametno, umno, razborito, mirno,* pati, *Ter.,* loqui, *Cael. u Cic. ep.;* ferre morbos toleranter atque humane; humana humane ferre; si qui forte — aliquid fecerunt humanius, *nješto čovječnosti popustili, odveć čovječno postupali; ironički Hor. ep.* 1, 2, 70. intervalla h. commoda, *veoma liepi, -udobni, -neprilični, neudobni, znatni. 2) čovjekoljubno, ljudski, ljubazno, uljudno, prijazno.*

hūmānĭtas, ātis, *f.* [humanus] *1) sve čim se čovjek razlikuje od nieme životinje, čovječnost, čovječanska narav, ljudsko dostojanstvo, čovječje čuvstvo, -ćut,* commune humanitatis corpus; magna est vis humanitatis; natura certe dedit, ut humanitatis non parum haberes; id quod est humanitatis tuae, *što si sebi kano čovjeku dužan;* exuere omnem humanitatem. *Na pose 2) blagost, tihoća, milokrvnost, dobrostivost, ljubaznost, prijaznost u ponašanju, uljudnost, udvornost, ugladjeno ponašanje, humanost;* humanitas et mansuetudo; clementia et humanitas; aequitas et h.; summa in alqm h.; facilitas atque h. tua; edictorum; humanitate alqm capere. *3) u istinu čovječanska-, plemenitija-, obćenita obrazovanost, te kao posljedica ove i ugladjen ukus, finija ćut za pravu pristojnost, ugladjenost u vladanju i govorenju, fin način ponašanja,* vita humanitate perpolita; communium literarum ac politioris humanitatis expers; a cultu atque humanitate provinciae longissimae absunt; hac vestra humanitate; quid esse potest magis proprium humanitatis, quam sermo facetus ac nulla in re rudis; oratorem in omni genere sermonis et humanitatis esse perfectum; humanitate, doctrina civitates omnes praestant Athenae; singularis humanitas, suavissimi mores; ea quae multum ab humanitate discrepant; (orator) inops quidam humanitatis atque inurbanus; *s toga na pose* artes, quae ad humanitatem pertinent, studia humanitatis ac literarum, artes, quibus ad humanitatem aetas puerilis informari solet, *nauke, znanosti, umjetnosti, koje ne za pojedinu znanstvenu struku, već za znanost samu na sebi i za njeko više zvanje u obće pripravljaju te s toga ponajprije za svrhu imadu baš onu pravu čovječansku, obćenitu obrazovanost, ka kojoj su i Rimljani računali ne samo proučavanje jezika, već i pjesničtvo, besjedničtvo, philosophiju, povjestnicu i mathematiku, dakle* = artes liberales, ingenuae, bonae, optimae, *humanitetne nauke, kako dokazuje classično u tom obziru mjesto u Gellija N. A.* 13, 15.; *sr. Cic. p. Arch.* 1, 2.

hūmānĭter, *adv.* [humanus] *čovječanski, ljudski,* ferre alqd h., *kako da čovjek to podnosi, t. j. ravnodušno, mirno;* h. vivere, *upravo čovječanski uživati život; na pose uljudno, ljubazno, ljubežljivo, prijazno, udvorno.*

hūmānĭtus, *adv.* [humanus] *1) čovječanski, ljudski, na čovječji način, kano čovjek,* si quid mihi h. accidisset [*euphem. gl.* accido *2) a)*]. *2) (riedko) kako se za čovjeka pristoji, uljudno, prijazno, ljubazno, Ter.*

hūmānus, *adj. s comp. i sup.* [homo] (*v.* humanitas *i* homo) *1) čovječanski, čovječji, ljudski, spadajući na čovječansku narav ili na ljude, čovjeka dostojan, za čovjeka pristojan i u tom smislu plemenit, u ljudi običan i sl.,* species; vita; * casus; genus h., *čovječji rod, čovječanstvo;* scelus h., *proti ljudem;* * dapes, *od čovječjega mesa;* voluptas humanissima, *najplemenitija;* attulisti alqd humanius horum recentiorum, *plemenitije mnienje novih Epikurovaca;* qui se humanis vitiis contaminavissent, *običnimi u ljudi opačinami;* humana et usitata ratio; h. sensus actoris; humanum id quidem, quod ita existimas; humanum est, *jest nješto čovječjega;* res humanae, *koje čovječanske stvari, -poslovi, a koje sve zemaljsko, što se ljudem dogadja ili dogoditi može, sgode ili nesgode, dobra ili zla, sreće ili nesreće na ovom svietu, vremenita sreća ili nesreća,* res humanae fragiles caducaeque sunt; rerum humanarum contemptio; res humanas contemnere; amicitiam omnibus rebus humanis anteponere, *a koje ethika i dialektika i što ovamo spada (sr.* divinus); *subst.* humanum, i, *n. i plur.* humana, *što se ljudem dogadja, ljudski udes, -sudba, -sudbina, -sreća (dobra ili huda, zla),* homo sum, humani nihil a me alienum puto, *Ter. Heaut.* 1, 1, 25.; *sr. Cic. off.* 1, 9, 30 *(koji sam humani na mjestu Terentijevu tumači riečmi:* illa quae ceteris [hominibus] aut prospera aut adversa eveniunt); quae fateor humana esse, et multis bonis viris accidisse, *Cic. legg.* 1, 17, 43.; *nasuprot tomu* humana *u Cic. or.* 34, 120. *o* jus civile *i poviesti (opp.* divina); divina humanaque, *sve, što da ljudem bude sveto, Hor. sat.* 2, 3, 95. *2) čovječan = čovjekoljuban, ljudan, ljudski, blag, dobrostiv, ljubazan, uljudan, prijazan, darežljiv,* facilis et h.; moderatus et h.; humanus erga alqm; homo humanissimus; *(Planc. u Cic. ep.)* moderatissimi atque humanissimi sensus fuit; ingenium. *3) fino-, plemenito-, obćenito izobražen, obrazovan, ugladjen, uljudan, pristojan, udvoran,* Syracusani, homines periti et h.; gens h. atque docta; Scipio, homo humanissimus; sit sanctum apud vos humanissimos homines hoc poëtae nomen, quod nulla unquam barbaria violavit. *4) (riedko)* humanus *subst.* = homo, possum falli ut humanus, *Cic. Att.* 13, 21.; pulcher et humano major, *Ov.;* primus humanorum post Herculem, *Just.; nasuprot ne spada ovamo Liv.* 8, 9, 10. augustior humano visu, *od ljudske prikazni.*

hŭmātio, ōnis, *f.* [humo] *(riedko) sahranjenje (u zemlju), po-, ukop, pogreb.*

* **hūmecto** (ūmecto), 1. [humectus] *na-, ovlažiti, na-, skvasiti; na pose suzami obliti.*

* **hūmeo** (ūmeo), — — 2. *vlažan-, mokar biti, većinom u partic.* * † **humens,** tis, *vlažan, mokar; subst.* **humentia,** ium, *n. mokro, mokre stvari.*

hŭmĕrus *v.* umerus.

* † **hūmesco** (ūm.), — — 3. [humeo] *smokriti se, vugnuti, vlagnuti, ovlažiti, močati, pokisnuti.*

hūmĭde (ūm.), *adv. vlažno, mokro, jedn. Plaut. Most.* 1, 2, 67.

hūmĭdus (ūm.), *adj. s comp. i sup.* [humeo] *vlažan, mokar (u čem je mokro i suho izpremiešano i sdruženo, i ujedno u pogledu na unutarnju kakvoću tiela; sr.* aquosus, madidus), terrena et humida suo pondere in terram et in mare feruntur; ligna; naves; materia; lectus, *od suzâ, Cic.;* * lumina; * nox, *rosna;* * maria; * mella; * Ide, *vrelovita, puna izvorâ;* * vina; * regna, *o rieci* Peneus; † *subst.* humidum, i, *n.* in humido; paludum.

hūmĭfer (ūmif.), fĕra, fĕrum, *adj.* [humor-fero] *vlagonosan, vlažan, jedn. na pjesničkom mjestu u Cic. de div.* 1, 11, 15.

hŭmĭlis, *adj. s comp. i sup.* [humus] *1) nizak, mao, malen, ne visok,* arbores; vites; navis; turris; munitio humilior, * domus; * Forentum, *u nizini ležeći;* * avis volat h.; † solum humillimum; *o stasu,* statura humili esse; † quorum neminem adeo h. esse; * h. Cleonae, *malene, sićušne, majušne; ne dubok,* * fossa; † convallis; † radix. *2) tp. a) o činu, dostojanstvu, stališu, ugledu, plemenu, kakvoći, nizak, neugledan, neznatan, malovažan, prost, slab, loš, malen, ubog, siromaški, siromašan, oskudan, potreban, kukavan,* natus parentibus h.; homo humillimus de plebe; humili loco ortus; *(Aurel. Vict.)* humillimo loco natus; civitas; alqm humiliorem redigere; quos et quam humiles accepisset; homines multis rebus humiliores sunt quam bestiae, *gorji, slabiji;* res h. et contempta; nihil abjectum, nihil humile; *(Balb. et Opp. u Cic. ep.)* homines humiles; * ex humili potens; ars; vestitus; cultus; fortuna; sepultura; * aqua; *subst. (riedko)* oratorum laus ita ducta ab humili venit ad summum; omnes non improbi humiles; humiliores *(opp.* potentiores, *Caes., u Hirt.* opulentiores). *b) o besjedi i besjedniku, nizak, prost, nenakićen, neukrašen, svakdanji, običan,* oratio h. et abjecta; verbum h.; genus dicendi, orationis; sermo demissus et h.; *(Hor. ep.* ad Pisones *v.* 229.), humili sermone, *kojim se u prostih krčmah govori;* † verba humilia et vulgaria; * humili modo loqui; † alter (Macer) h. *c) o mišljenju, volji, ćudi, α) nizak, malenkast, neznatan, malovažan, prost, puzeć, podao, potišten,* timido animo, humili, demisso fractoque; mens h.; nemo est tam h., qui etc.; nihil humile cogitare; * mulier non h., *plemenita (o Kleopatri);* † curae h. et sordidae; † Vitellius h., *puzeć. β) ponizan, pokoran,* * h. decisis pennis, *šćućuren, skunjen, pokoran;* animo demisso atque humili; prece et obsecratione h. ac supplici uti; orari h. et supplici oratione, * h. supplexque; *(Ter.)* ut res se dant, ita magni humilesque sumus. *γ) porušen, snužden, sjetan, dreseo, pokloplien, poparen, pokunjen, plašljiv, malodušan,* humili animo ferre; (consulum) h. mentes; * pavor.

hŭmĭlĭtas, ātis, *f.* [humilis] *1) nizkoća, nizost, nizina (opp. visina),* arboris; navium; animalium, *maloća, malen stas;* siderum, *nizko stanje. 2) tp. a) nizkoća roda, -dostojanstva, -čina, -stališa, nizak rod, maloća ugleda, -moći, slabost, nemoć, neznatnost, malena moć, malen ugled,* generis; propter humilitatem in hominum humilitate versatur; humilitatem alcui objicere; id se facile ex humilitate sua probare posse; illorum humilitate, *u njihovu poniženju;* h. et obscuritas; despicere humilitatem alcjs. *b) porušenost, oborenost, snuždenost, pokloplienost, poparenost, dreselje, klonuće duhom, plašljivost, malodušnost,* metus habet humilitatem, *jednom Cic. Tusc.* 3, 13, 27. *c) poniznost, pokornost, podlost, potištenost, podlo ponašanje, poniženje samoga sebe,* saepe magnificentia plus proficit quam h. et obsecratio; huic humilitati vel exsilium fuisse vel mortem anteponendam; causam dicentium h.

hŭmĭlĭter, *adv. s comp. i sup.* [humilis] *samo tp. ponizno, pokorno, ponižujući, puzeć, podlo, potišteno,* sentire, servire; † eadem facta claritate vel obscuritate facientium aut tolluntur altissime aut humillime deprimuntur, *vrlo duboko.*

hŭmo, 1. [humus] *mrtvaca pokriti zemljom, sahraniti u zemlju, ukopati, pokopati, zagrebsti,* in terram cadentibus corporibus iisque humo tectis, e quo dictum est humari; penitus humari; † caesorum reliquias uno tumulo h.; militari honestoque funere alqm h.

hūmor (ūm.), ōris, *m.* [humeo] *mok, vlaga, vlažnost, mokrina, tieč, tekućina, židčina, voda,* nares humorem habent; humor nocturnus; humores marini; † h., qui ex utroque amne manat; † quidquid occulti humoris usquam manaret; * circumfluus, *more;* * defluit saxis agitatus humor; * coeli mobilis h., *kiša;* * gelidus h., *snieg;* h. Bacchi, * musti, *vino,* * h. lacteus, *mlieko;* * roscidus, *rosa;* * h. *(suze)* labitur in genas; * caret os humore, *slina; sok, [illegible]anivo bilinâ, Virg. georg.* 2, 331. 424.

hŭmus, i, *f. zemlja (kano najniža čest vidivoga svieta; sr.* terra, solum, tellus), *tlo, površje zemlje, i zemlja (na kojoj što raste),* pabulum humi; humus injecta; *(Sall.)* humi arido atque arenoso; arenam humo excitare; * mandare humo corpus; * humum mordere, *od boli zagrizti u zemlju;* * propter humum volare; * fundit humo victum tellus; humi *kao što* χαμαί, *na zemlji, -tlih, i na zemlju, na tle,* humi jacere, retineri; stratus humi; humine an sublime putrescat; locus circiter duodecim pedes humi depressus; † abjicere corpus humi, † prosternere alqm h.; * virilem ponere vultum h.; * fundere corpora humi; * serpere h. *[sr. a)];* * volvitur ille excussus h.; † projectum h. jugulavit; humo, *sa zemlje, s tla,* surgere; * *na zemlji, na tlih,* sedere. *Na pose a)* * *za oznaku nizka, prosta u govoru,*

*

u mislih, serpit humi, po zemlji, po tlih; repere per. humum; humo affigere. b) * = terra, strana, priedjel, zemlja, h. Punica, Pontica; takodjer * = podzemni sviet, podzemlje, had, ad, pretium vitae grata rependit h.

* **hyăcinthĭnus**, adj. [ὑακίνθινος] od hyacinthe, hyacinthov [gl. hyacinthus 2)], jedn. Cat. 61, 93.

Hyăcinthus, i, m. [Ὑάκινθος] 1) mladić Lacedaemonac, koga je Apollo ljubio, nu nehotice kolutom ubio; iz njegove krvi uzraste cviet hyacinthus. Odatle **Hyăcinthia**, ōrum, n. [Ὑακίνθια] svetkovina Hyacinthova, koju su njemu na čast Lacedaemonci po tri dana svake godine stavili, Ov. 2) * † cviet hyacintha; nu ne naša hyacintha (zumbul, carev cviet), već njeki sabljić, perunika (Schwertlilie) ili mačinac, mačić, mač (Siegwurz) ili čelebijin perčin (Rittersporn).

* **Hyădes**, dum, f. [Ὑάδες, daždice, od ὕω] hyade, sedam zviezda, koje čine glavu bika (zviezde) kojih je izhod (7—21. svibnja) obično kišu nagovieštao, s toga pluviae, tristes. U bajci bijahu kćeri Atlantove (Atlas) i sestre (po drugih: kćeri) Hyantove (Hyas), takodjer sestre Plejadâ.

hyaena, ae, f. [ὕαινα] hijena, zvier, Ov.

hyălus, i, m. [ὕαλος] staklo, jedn. Virg. georg. 4, 335.

* **Hyantēus**, adj. [Ὑάντειος] = boeotski [od njekadanjih žitelja Boeotije, Hyanatâ (Hyantes)]; * subst. **Hyantĭus**, = Boeot, Boeoćanin, o Aktaeonu, unuku Kadma, kralja boeotskoga.

Hyărōtis, ĭdis, f. [Ὑάρωτις] rieka u Indiji, Curt.

Hyas, antis, m. [Ὕας] sin Atlantov (Atlas), brat (po drugih: otac) Hyadâ, Ov.

Hybla, ae, f. [Ὕβλα] 1) gora na Siciliji, puna cvieća za pčele. Odt. * **Hyblaeus**, adj., hybalski, hyblaejski. 2) ime triju gradova sicilijskih; odavle **-enses**, ium, m. Hybljani.

hybrĭda v. hibrida.

Hydaspes, is, m. [Ὑδάσπης] 1) rieka u Indiji, izlievajuća se u rieku Indus, s. Behut ili Dželam (Dschelam), Virg. Curt. Just. 2) drug Aenejin, Virg. 3) crnac ili negar-rob, Hor.

hydra, ae, f. [ὕδρα] (zmija-)vodnica, na pose a) kano bajoslovna neman, mnogoglava lernaejska vodnica, što ju je Hercules ubio, stoglav, hydra; odtale u posl. o lagljih stvarih (opp. Hercules) u Cic. de or. 2, 17, 71.; Lernaeas pugnet ad hydras = da se stavi u najveće pogibeli, Prop. b) čuvarica na ulazištu u podzemni sviet sa 50 glava u Virg. c) kano nom. prop. * = Echidna, mati Cerberova (sr. Echidna). d) * (zmija-)vodnica, hydra kano zvjezdje.

† **hydraules**, ae, m. [ὑδραύλης] tko udara u vodeni cjevnik, hydraul.

hydraulĭcus, adj. [ὑδραυλικός] spadajući na vodeni cjevnik, hydraulski, organa, vodeni cjevnik.

hydraulus, i, m. [ὕδραυλος] vodeni cjevnik.

hydria, ae, f. [ὑδρία] krčag, pehar, testija za vodu; odtale u obće vrč, posuda, pepeonica, žara (čisto lat. urna, u Cic. samo u grčkom odnošaju), conjicere sortes in h.

hydrŏchous, i, m. [ὑδροχόος] vodu ljevajući = vodenjak, vodenik, zvjezdje, jedn. Cat. 66, 94.

hydrōpĭcus, adj. [ὑδρωπικός] vodničav, imajući debelu, -vodenu (bolest), Hor.

hydrops, ōpis, m. [ὕδρωψ] debela, vodena (bolest), vodnica, Hor.

1. * **hydrus**, i, m. [ὕδρος] (zmija-) vodnica, te odtale u obće zmija; kano attribut u vlasih Furijâ i Meduse.

2. **Hydrus**, untis, f. [Ὑδροῦς] ili **Hydruntum**, i, n. grad u Calabriji.

hyems gl. hiems.

Hylaeus, i, m. [Ὑλαῖος] šumski čovjek, divljak, neki Centaur, Virg.; odatle * **Hylaeus**, adj. Hylaejev.

Hylas, ae, [Ὕλας] pratilac i ljubimac Herculov na vojni argonautskoj, Virg.

Hyllus, i, m. [Ὕλλος] sin Herculov, Ov.

* **Hymen**, ĕnis, m. [Ὑμήν] 1) bog svatbeni. 2) svatbena ili svatovska pjesma.

* **Hymĕnaeus**, i, m. [Ὑμέναιος] = Hymen 1) 2); takodjer svatba, o životinjah, parenje, ojašenje.

Hymettus, i, m. [Ὑμηττός] gora u Attici, na glasu s mramora i mjedi. Odt. * **Hymettius**, adj. hymettski.

Hypaepa, ōrum, n. [τὰ Ὕπαιπα] gradić u Lydiji, Ov. Odatle (Tac.) **-peni**, ōrum, m. Hypaepljani.

Hypănis, is, m. [Ὕπανις] rieka u Sarmatiji, s. Bug.

Hypăsis (Hyph.), is, m. [Ὕπασις, Ὕφασις] najiztočnija rieka indijska, s. Beah ili Beyah, Curt.

Hypăta, ae, f. [Ὑπάτη] malen grad u Thessaliji. Odatle **Hypataeus**, adj. hypatski; subst. **Hypataei**, ōrum, m. Hypatjani.

† **hypĕrbăton**, i, n. [ὑπέρβατον] premještaj rieči, prielaz, čisto lat. transgressio (rhetor. figura).

Hypĕrbŏrei, ōrum, m. [Ὑπερβόρεοι ili -ειοι] Hyperborejci, bajoslovni narod, na najskrajnjem sjeveru kraj oceana. Odt. * **Hyperboreus**, adj. hyperborejski.

Hypĕrīdes, is, m. [Ὑπερείδης] glasovit besjednik attički, suvremenik Demosthenu.

* **Hypĕrīon**, ŏnis, m. [Ὑπερίων] 1) jedan Titan (sin Urana i Gaee [= zemlje]), suprug Theie, a otac Helija (Sol), Selene (Luna) i Eoje (Eos, Aurora). 2) mjesto Ὑπεριονίων = Ὑπεριονίδης, sin Hyperionov = Helios, bog sunca. Odatle * **Hypĕrīŏnis**, ĭdis, f. Hyperionovica, kći H. = Aurora.

Hypermnestra, ae, f, [Ὑπερμνήστρα] kći Danajeva (gl. Danaïdes), Ov.

Hyphăsis v. Hypasis.

† **hypŏcaustum**, i, n. [ὑπόκαυστον] svedena soba, od ozdô grijana, znojnica.

hypŏcrĭtes, ae, m. [ὑποκριτής, odgovarač, tumač] mim (mimus), koji je prikazivanje pravoga predstavljača kretnjom tiela pratio.

hypŏdĭdascălus, i, m. [ὑποδιδάσκαλος] poučitelj, jedn. Cic. fam. 9, 18, 4.

hypŏmnēma, ătis, n. [ὑπόμνημα] biljezka, opazka (pismena), jedn. Cic. fil. u Cic. fam. 16, 21, 8.

hypŏthēca, ae, f. [ὑποθήκη] (riedko) zalog, nepokretni zalog, hypotheka (sr. pignus), Cic. fam. 13, 56, 2.

Hypsaea, ae, f. Rimljanka iz consularskoga plemena Plautija Hypsaeja, poznata sa svoje sljepoće, odt. s dosjetljivim oxymorom H. caecior illâ — spectes, Hor. sat. 1, 2, 91.

Hypsaeus, i, m. pridjevak P. Plautija, sr. Hypsaea.

* **Hypsĭpĭlēus**, adj. Hypsipilin; Hypsipila (-le), kći Thoanta (Thoas), kralja na otoku Lemnos, tellus = Lemnos.

Hyrcāni, ōrum, m. (Tac. Cat.) žitelji zemlje **Hyrcānia**, ae, f. koja je provincija persijska, ležeća uz dio kaspijskoga mora, od nje prozvanoga „mare Hyrcanium"; Macedones H., Macedonci s Hyrkanci pomiešani u Lydiji, Tac. ann. 2, 47. Odt. adj. **Hyrcānus**, hyrkanski, mare, Prop. Aurel. Vict.; sinus, Prop.; campus, Macedonaca hyrkanskih (gl. malo više: Macedones H.) Liv.; **Hyrcānius**, hyrkanski, Curt.

Hyrie, es, f. [Ὑρίη] grad i jezero u Boeotiji, Ov.

Hyriēus (troslovčano), ei, m. [Ὑριεύς] otac Orionov (Orion). Odt. **Hyriēus**, adj. Hyriejev, Ov.

* **Hyrtăcĭdes**, ae, m. [Ὑρτακίδης] Hyrtaković, sin Hyrtakov = Nisus.

Hystaspes, is, m. [Ὑστάσπης] otac Dariju, kralju persijskomu, odt. Darius Hystaspis (sc. filius), Hystaspović.

I.

Iacchus, i, m. [Ἴακχος] ime mystičnoga Baccha, * meton. = vino.

* **iambēus**, adj. [ἰάμβειος] jambski.

iambus, i, m. [ἴαμβος] a) jambska stopa (◡ —) Hor. b) jambska pjesan.

Iāpĕtus, i, m. [Ἰαπετός] Titan, otac Promethejev, Epimethejev, Atlantov i Menoetijev, * genus Iapeti = Promethej; * satus Iapeto. Odt. * **Iāpĕtīŏnĭdes**, ae, m. potomak Japetov = Atlas.

Iāpĭdes, um, m. narod u sjevero-zap. Illyriji. Odt. 1) **Iāpys**, ydis, adj. 2) **Iāpĭdia**, ae, f. Japydska (zemlja).

Iāpyx, ygis, m. 1) sin Daedalov, vodeći naselbinu u doljnu Italiju. Odt. **Iāpygia**, ae, f. čest Calabrije, * Calabrija, * Apulija. 2) Japygac, a) ime rieke u Apuliji, * Iapygis arva = Apulija. b) * sjevero-zapadnjak. c) * kao adj. japyžki. Odt. * **Iāpygius**, adj. apulski ili calabrijski.

* **Iarba** i * **Iarbas**, ae, m. afrički kralj, nuzljub Aenejin. Odt. * **Iarbīta**, ae, m. potomak Jarbin = Mauretanac.

* **Iardănis**, ĭdis, f. kći Jardanova = Omphale.

* **Iăsĭdes**, ae, m. potomak Jasijev = Palinurus.

* **Iăsis**, ĭdis, f. kći Jasijeva = Atalanta.

Iăsĭus, ii, ili **Iăsion**, ōnis, m. [Ἰάσιος, Ἰασίων] sin Jupitrov i Elektrin, brat Dardanov, ugodnik Cererin, Virg.

Iāson, ŏnis, m. [Ἰάσων] 1) sin thessalskoga kralja Aesona, vodja argoplavcem u Colchidu. Odt. * **Iāsŏnius**, adj. remex, argoplavci; carina, brod Argo. 2) tyran pherski (Pherae) u Thessaliji.

iaspis, ĭdis, f. [ἴασπις] zelen dragulj jaspis, Virg.

Iassus, i, f. grad u Cariji. Odt. subst. **-enses**, ium, m.

† **Iātrălīptes**, ae, m. [ἰατραλείπτης] liečnik, koji utiranjem, mazanjem i gibanjem tiela lieči.

Iāzyges, gum, m. [Ἰάζυγες] sarmatsko pleme uz Dunav, Ov. Tac. Odt. * **Iāzyx**, ygis, adj.

Ibēres (Hib.), rum, m. [Ἴβηρες] Iberci grčko ime Španjolaca; * u sing. **Iber**, ris, Iberac. Odt. A) * **Ibērus** (Hib.), adj. španjolski; pastor = Geryon. Odt. subst. a) * **Iberus** (Hib.), i, m. rieka Ebro u Spanjolskoj. b) * **Ibēri**, ōrum, m. = Iberes. B) **Ibēria** (Hib.), ae, f. [Ἰβηρία] Španjolska. C) **Ibērĭcus**, adj. španjolski.

ibī, adv. (is) ondje. 1) o prostoru, ondje, tamo, takodjer = in iis, apud eos. 2) o vremenu = onda, tad, ibi infit; ibi ira suppressa; (Ter.) i. demum; ibi primum. 3) u toj stvari, glede toga, u tom, ibi juventutem suam exercuit, ibi nos reperiet; (Ter.) sum ibi, ja sam kod posla.

ĭbīdem, adv. (ibi-dem) 1) na istom mjestu, upravo ondje (ovdje), i. fuerunt alii; hic ibidem; (Plaut.) i. loci res est, na istom mjestu; upravo onamo, i. eam una traho. 2) upravo kod toga, upravo u tom, laesit in eo illum, sublevavit i.

ībis, is i ĭdis, f. [ἶβις] ibis, ptica vodenjarka, u Aegyptu Isidi posvećena.

Ībycus, i, m. [Ἴβυκος] 1) grčki lyrski pjesnik oko 540. g. pr. Is., poznat Schillerovom pjesmom, Rheginus I. 2) (Hor.) inače nepoznata osoba.

Icădius, ii, m. zloglasan gusar.

Icăria, ae, f. otok aegaejskoga mora, Plin. ep. 7, 4, 3.

Icărius, ii, m. [Ἰκάριος] 1) otac Penelopin. Ov. Odt. * **Icăriōtis**, ĭdis, f. [Ἰκαριωτίς] a) kći Ikarijeva = Penelope. b) adj. ikarski. 2) v. Icarus 1) 2).

Icărus, i. m. [Ἴκαρος] 1) (i Icarius) Athenjanin, koji primi prijazno Baccha, kad je pod vladom Pandionovom došao u Attiku te dobi za to od njega trs, koji on prvi ondje zasadi. Poslie njegove smrti uvrstiše ga sa kćerju Erigonom u zviezde. Prop. Ov. 2) sin Daedalov; koji načini sebi i njemu umjetna krila, upade pak u more, jer je previsoko letio a sunčana žega raztopila njegova krila. Ovo se more prozva po njem ikarskim morem (što obtiče otok Ikaros ili Ikaria u aegaejskom moru), Hor. Ov.; * **Icarius**, adj. pod 1) i 2).

iccirco v. idcirco.

Icĕlos, i, m. [Ἴκελος] prvobitno slični, brat Morphejev, Ov.

Icēni, ōrum, m. narod u Britanniji, Tac.

ichneumon, ŏnis, *m.* [ἰχνεύμων] *promčica, ichneum* (die Pharaonsmaus).

īco, īci, ictum, 3. *(ali se rabe samo forme* ici, icit *[kao 3. osoba sing. indic. praes. i perf.]* icere, icisse *i* ictus) *pogoditi udarcem, -gurajem, pogoditi, tući, gurati, udariti,* femur alcjs, *Plaut.*, ictus lapide, pugno; gravi vulnere; funda adversum femur, tragulâ gravifer ictus, corruit icta *(Liv.)*, incidit ictus Turnus *(Virg.)*; * pinus icta ferro; fulmine *ili* e coelo ictus, *pogodjen;* * caput ictum, *vinom opojen, nakićen, naše „nakriešen"; (Eutr)* subito sanguine ictus, *pala mu je kap; u prilici,* domestico vulnere ictus, *domaćom boli ranjen, Tac.;* * nec vellent ictae *(koga pogodi pogubna striela)* limen adire domus. *Odtl. a) jer se je za potvrdu saveza ili ugovora udarila životinja za žrtvu, t. j. zaklala, postade* foedus i., = *savez učiniti, sklopiti. b) tp.* ictus, *vrlo uzrujan, osobito neugodno, uznemiren,* ictus conscientiâ; nova re; rebellione; metu icta; * desideriis, *koga čežnja mori.*

īcŏnĭcus, *adj.* [εἰκονικός] *likovno predstavljen,* simulacrum, *jedn. Suet. Cal.* 22.

ictis, ĭdis, *f.* [ἰκτίς] *vrst lasice, Plaut.*

ictus, us, *m.* [ico] *1) udarac, guraj, mah, ubod, hitac,* gladiatorius; telorum; pilorum; securis; arietis; scorpionis; fulminis; * fulmineus; moenium; † gladiorum; * cuspidis; * solis; * fervidi; * pollicis, *ob udaranju o strune palcem itd., slič.* * ictus senos reddere, *o jambu, t. j.* trimeter; * ictibus aëra rumpere, *o vodi, kad udarajuć raste;* † ictus calcis, *udarac kopitom; na pose,* † *juriš, nasrtaj,* uno ictu contendere; sub ictum dari, *na udarcu biti neprijatelju;* singulis velut ictibus bella transigere, *rek bi jednim udarcem, jednim nasrtajem. 2) tp.* i. novae calamitatis; voluptas non habet ictum quo animum pellat, *ništa, čim bi se moglo na dušu djelovati;* † sub unum fortunae ictum regni vires cadere pati, *propusti kako sudbina hoće.*

īcuncŭla, ae, *f. [dem. od* īcon (εἰκών) *kip] kipac, ikončić,* puellaris, *jedn. Suet. Ner.* 56.

Īda, ae, *f.* [Ἴδη, Ἴδα] *1) brdo u Phrygiji u Troadi; najmilije obitavalište Cybelino, Virg. Ov. Odt.* **Īdaeus,** *adj.* pastor, *Cic.;* * judex *il.* hospes = Paris; mater Id., *Cic.,* * parens deum = *Cybela;* * naves, *trojanski;* * collis *ili* jugum. *2) brdo na Kreti, na kojem se odgoji Jupiter, Ov. Odt.* * **Idaeus,** *adj.*

Īdălium, ii, *n.* [Ἰδάλιον] *rt i grad na otoku Cypru sa hramom i lugom Venerinim, Virg. Odt. a)* * **Idalius,** *adj.;* * astrum Id., *zviezda Venera;* * *subst.* **Idalia,** ae, *f. sc.* terra, *kraj idalski. b)* * **Ĭdălĭē,** es, *f.* [Ἰδαλίη] *prezime Venerino.*

idcirco, *adv. s toga, rad toga, zato,* i. vos moneo; *sa* quia, quod, *i* si, ut, ne, quo *(da tim).*

īdem, eădem, ĭdem, *pron. dem.* [is-dem] *isti, (čim se označuju osobe ili stvari jednake, jedne vrsti),* i. Mithridates; i. semper vultus; idem velle atque idem nolle; par atque idem periculum; amicus est tamquam alter i., *jednoga srdca prijatelj, kao drugi ja;* ego i., tu i., hic i., *i* i. hic, ille i., *i* i. ille; i. iste Mihtridates; qui i.; unus et i., unus idemque, *jedan isti;* uno et eodem statu; uno eodemque tempore, verum esse unum et idem Socrates dicebat; idem *(n.)* juris; *(Tac.)* idem audaciae; eodem loci, *na istom mjestu. Na pose a) kad se iztiče istovietnost subjecta, ako se istomu subjectu nov praedicat dodaje, pa bilo sada, da se slaže sa prijašnjim praedicatom ili ne, onda se* idem *prevodi sa i, takodjer, isto tako, ipak, akoprem (što se razlikuje od* etiam, quoque, tamen) ex quo efficitur, ut quidquid honestum sit, idem sit utile; vir innocentissimus idemque doctissimus; cum optimam et praestantissimam naturam dei dicat esse, negat idem, esse in deo gratiam; atque idem ego hoc contendo. *b) u savezu sa pron. relat. ili* et, ac (atque), *kadkada sa* ut, quam, quasi, *i (većinom* * †) *sa* cum *ili dat., što mi sa kao prevodimo,* eadem virtus, quae, in proavo; non eadem nobis et illis necessitudo impendet; non idem ipsis expedire et multitudini; haec eodem tempore Caesari mandata referebantur, et legati — veniebant; eodem tempore pons effectus nuntiabatur, et vadum reperiebatur; idem valere ac etc.; sensu amisso fit idem, quasi *(dogadja se isto, u istom stupnju kao da)* natus non esset; eisdem verbis, ut actum est; eandem potestatem, quam si lata esset lex; *(Liv.)* in eadem mecum Africa geniti; *(Hor.)* idem facit occidenti, *(jedn. Cic. fam.* 9, 6, 3.) quod non idem illis censuissemus; *(jedn. Quint.* 10, 1, 14.) non semper haec inter se idem faciunt *(construirano kao* similis).

ĭdentĭdem *[valjda syncop. od* idem et idem] *opetovano, češće,* quaerere.

ĭd-cŏ, *adv. s toga, rad toga, zato; obično sa* quod, quia, quoniam, *ili sa* ut, ne; non quin — ideo potius — sed ut etc., *Liv.* 2, 15, 2.

ĭdiōtes, ae, *m.* [ἰδιώτης] *neznalica, nevježa, laik (opp. vještak umjetnosti, učenjak).*

Idistavisus, i, *m. ravnica na rieci Weser, Tac.*

Idmon, ŏnis, *m.* [Ἴδμων] *otac Arachnin; odt.* **Idmŏnius,** *adj. Ov.*

† **īdōlum,** i, *n.* [εἴδωλον] *utvara, obsjena, kip u duši, predstava.*

Īdŏmĕneus, ei, *m.* [Ἰδομενεύς] *sin Deukaliona, kralja kretskoga, Virg. Ov.*

Īdŏmĕne, es, *f. grad u Macedoniji. Odt.* * **Īdŏmĕnius,** *adj. Idomenski.*

ĭdōnee, *adv.* [idoneus] *sgodno, prikladno, jedn. Cic. de inv.* 1, 15, 20.

ĭdōneus, *adj. prikladan, sgodan, naručan, sposoban, spretan (svojimi sposobnostmi u obće, osobito ako slučaj i okolnosti pomažu; glede na osobe i glede na stvari; sr.* aptus), ad alqd; locus ad aciem instruendam opportunus atque id.; est ratio mensque praestantissima ad jubendum et deterrendum id.; idonei ad hoc negotium; *sa dat.,* deligere castris idoneum locum; ejus Falernum idoneum visum est deversorio; idoneum novis rebus; *češće kod pjesnikâ,* * vixi puellis nuper idoneus, *dobrodošao, mio; sa inf. subjecta,* idoneum *(sgodno)* visum est dicere; *naproti* * fons rivo dare nomen id.; *sa* qui *c. conj.,* rem id. de qua quaeratur; Laelii persona mihi idonea visa est, quae de amicitia dissereret; *absl.,* auctor, testis id., *vjerodostojan, pouzdan;* homo; homines id.; accusatores, defensores; imperator, equus, *čvrst, vrl;* tempus, locus id., *sgodan,* tempestas, *pogodan;* ventus; verba minus idonea; † conductor; † debitor, *koji može platiti;* ejus vis valet multum, cum est complexa idoneam naturam, *ćutljivo srdce;* * *subst.* idonea bello, vitae; *kadkad se predmet, na koji se proteže* idon., *more misliti,* idoneis hominibus indigentibus de re familiari impertiendum, *ljudi koji su prikladni da prime dobročinstva = vriedni ubogi; i onaj koji je vriedan kazne, kažnjiv,* novum illud exemplum ab dignis et idoneis ad indignos et non idoneos transfertur, *Sall.*

Īdūmaeus, *adj. idumajski, koji pripada kraju Idumaeji u Palaestini,* * *palaestinski.*

Īdus, uum, *f. [zastar. glagol* iduo = dividere] *dan, koji po prilici dieli mjesec na dva diela, zato petnaesti dan mjeseca ožujka, svibnja, srpnja, listopada (skraćeno Marmajuloc), a trinaesti ostalih mjeseci, idus;* * Idus agere *sc.* Apriles *13. travnja, dan rodjenja Maecenatova. Na Idah plaćale su se kamate, odt. n. pr.* ruinae fortunarum tuarum impendent proximis Idibus; * redigere Idibus pecuniam, *o lihvaru;* octonis referentes Idibus aera, *plaćati školarinu na dan Idâ kroz 8 mjeseci, koliko je školska godina rimska trajala, kako se vjerojatno tumači mjesto u Hor. sat.* 1, 6, 75.

Īdyia *(troslovčano),* ae, *f.* [Ἰδυῖα] *majka Medejina.*

† **īdyllium,** ii, *n.* [εἰδύλλιον] *pomanja, liepo izradjena pjesmica, napose pastirska pjesma, idylla, seljanka.*

Īgilium, ii, *n. otočić na toscanskoj obali.*

ĭgĭtur, *conj. pod ovimi okolnostmi, dakle (o posljedici naravnoj, koja se sama sobom razumieva)* accidisse igitur his, quod plerumque hominum nimia pertinacia atque arrogantia accidere soleat, uti etc.; *na pose često u nuždnom zaključivanju (ipak slablje od* ergo), si mentiris, mentiris. Mentiris autem: igitur mentiris; *u upitnih izrekah, koje imadu u sebi zaključak,* in quo ig. loco est? *osobito u ironičnih pitanjih,* haec ig. est tua disciplina? *kod imper. dakle,* vide igitur; *kod conj.* sit igitur cura elocutionis quam maxima. *Na pose a) kad se nastavlja prekinuta misao iza parentheze, dakle,* sunt nonnullae disciplinae quae etc. (nam qui etc.) hae disciplinae ig. *b) kad se u kratko još jednom nabrajaju pojedine stvari, u kratko, riečju,* pro imperio, pro exercitu, pro provincia etc., pro his igitur omnibus rebus. *c) kad se specialno nastavlja misao u obće samo natuknuta, dakle,* nunc juris principia videamus; ig. doctissimis viris proficisci placuit a lege etc. *Obično stoji iza jedne, a kadšto i iza dviju i više rieči, koje su u uzkom savezu, ali i to u zaključivanju, često stoji i kod Cic. u značenju pod c) spomenutom, najprije; kod Sall. u obće obično na prvom mjestu izreke.*

ignārus, *adj. sa sup.* [in-gnarus] *1) neviešt čemu, neizkušan, neumjetan, nepoznat,* hujus oppidi ig.; ig. physicorum; faciendae orationis; ignari, quo essent loco; non sumus ignari *sa acc. c. inf.;* me ignaro, *bez moga znanja;* ab imperito dicendi ignaroque; * ignara mariti, *neudata;* * ante malorum, *nepamteć, nespominjući se; (Tac.)* de caede Galbae; * quisnam ignarum nostris appulit oris? * ignarum *(komu nije poznata obala laurentska)* Laurens habet ora Mimanta; * si quis laudat Arelli sollicitas ignarus *(neznajuć, kakove mu brige zadaje)* opes; * ignaros *(neopažen)* subit; *pass. nepoznat,* regio hostibus ig., *Sall.;* * proles parenti; *(Tac.)* pes occulta et vigilibus ignara, *nepoznati putevi; absl.* lingua, *Sall.;* * montes.

ignāve, *adv. sa comp.* [ignavus] *1) tromo, popustno, bez snage i energije,* ignave multa *(sc.* dicere eos) fatetur, *Hor. ep.* 2, 1, 67.; summas carpentem ignavius herbas, *Virg. georg.* 3, 465. *2) plaho, strašljivo, bojažljivo,* ne quid timide, ne quid ignave faciamus, *jedn. Cic. Tusc.* 2, 23, 55.

ignāvia, ae, *f.* [ignavus] *1) lienost, tromost, nemar (sbog nedostatka moralne snage ili volje za rad; sr.* desidia, inertia, pigritia, segnitia), *odat. i bojazljivost, kukavština,* socordia et ig.; aetatem agere per luxum et ig.; timiditas et ign.; tua ignavia etiam inertiam afferet; ignavia est contraria fortitudini.

ignāvĭter, *adv. (riedko) =* ignave *1)* an ego, cum omnes caleant, ign. aliquid faciam? *Cic. Att.* 15, 6, 2.; castra non ignaviter munire, *pisac b. Afr.* 81.

ignāvus, *adj. s comp. i sup.* [in-gnavus = navus] *trom, lien, bezposlen (tko ne može raditi ili ne će; sr.* deses, iners, piger, segnis), homo ignavior; senectus; * otia; * apes; * anni; *(Tac.)* legiones operum et laboris ignavae; * pecus, *trutovi;* * gravitas, *nepomičan;* * aqua; * nemus, *neplodan;* * hiems colono, *bez posla;* * palatum, *bez jezika, glasa; i act. mlitaveći, što čini koga tromim,* * frigus; * aestus; * somnus; genus interrogationis ignavum et iners *(prievod rieči* ἀργὸς λόγος); *odt. i strašljiv, kukavica,* ignavissimi homines *(opp.* fortissimi viri); ign. miles ac timidus; ignavissimus ac fugacissimus hostis; * canis; *subst.* bonus ignavus; ex ignavo strenuum fieri; ignavis et imbecillis.

ignesco, — — 3. [ignis] *postati vatrom, upaliti se, užeći se,* mundus; * lumen capere atque ignescere (animam) sensit; *tp. zapaliti se, planuti,* * irae Rutulo.

igneus, *adj.* [ignis] *1) ognjen, vatren, što je od vatre,* sol, sidera; vis, celeritas, motus, *sličan vatrenu;* * vis coeli; * arces; * aestas, *kô živa vatra;* * Chimaera, *vatrometna;* * Aetne; * *ognjevit,* astra. *2)* * *tp. žarak, vatren,* furor; vigor; Tarchon.

ignĭcŭlus, i, *m. [dem. od* ignis] *u clas. jeziku samo tp. prvi zamet, iskra,* sunt in animis quasi virtutum igniculi et semina; natura parvulos nobis dedit igniculos etc.; jacit igniculos viriles, *iskre muževne ćudi; sing. žeravica,* feramus igniculum desiderii tui.

* **ignĭfer,** fĕra, fĕrum, *adj.* [ignis-fero] *vatronosan, vatren,* axis.

ignĭgĕna, ae, *m.* [ignis-gigno] *vatrorodjeni* = Bacchus, *jedn. Ov. met.* 4, 12.

* **ignĭ-pes,** ĕdis, *adj. (riedko) vatronog = neizmjerno brz,* equi.

* **ignĭ-pŏtens,** tis, *adj. nad vatrom moćan, koji vlada vatrom, pridjevak Vulcanov,* deus; *i subst.* Ignipotens.

ignis, is, *m. 1) vatra, oganj,* fumo atque ignibus; junctis ex anima tenui et ex ardore solis temperato ignibus *(o zviezdah);* capere

ignem ab igne, *vatru (svjetlost) zapaliti na vatri (svjetlosti)*; concipere, comprehendere ignem; * ignem accendere; operibus inferre, † subjicere ign.; pluribus simul locis ignes coorti sunt; igni spectatus, *vatrom izkušan, -prokušan; na pose stražarska vatra*, ignes in castris fieri prohibuit; * Thessali; *u prilici ugarak, ugarica*, eae res, quas malas esse opinemur, lacerant, vexant, stimulos admovent, ignes adhibent, respirare non sinunt *[sr.* fax *2) b)]*; *o boji (masti), svjetlost vatre, ognjena svjetlost, plameno rumenilo*, ignis oculorum; eo igne qui est ob os offusus; * clarus occultum Andromedae pater ostendit ignem; * sacer ignis, *vrbanac, (Curt.) sveta vatra Persijanaca; * o bljesku; * o suncu i zviezdah. 2) tp. a) (većinom poet.) da se označi vatra strasti, gnjeva, bjesnoće, na pose ljubavi, oduševljenja*, huic ordini ignem *(povod mržnji)* novum subjici non sivistis; * exarsere ignes animo; * medioque in crimine caedis et igni, *usred strastvenih prigovora, što ih podigoše seljaci pred Latinom proti Trojancem sbog umorstva, što ga ovi počiniše*; * Phillidis ignes; * si remanent ignes tibi pectoris idem; * caeco igni carpi; * aetherii ignes; *i * predmet ljubavi, ljubovnik, ljubovnica*, ign. meus; miseram tuis dicens ignibus uri. *b) vatra duha*, quidam divinus ignis ingenii et mentis. *c) da se označi predmet poguban, požar; tako o ratu, o Hannibalu.* — O aqua et igni interdicere alcui *v.* interdico; ferro ignique *v.* ferrum. *d) poslov. (Hor.) kad se hoće reći, da je nješto vanredno težko i pogibeljno*, incedere per ignes, *ići-, stupati živom žeravicom*; ign., mare, ferrum; currere per mare, per saxa, per ignes; mittere medios per ignes.

ignōbĭlis, *adj. s comp. i sup.* [in-nobilis] *1) nepoznat, neznatan*, homo; non ignobilis magister dicendi; civitas. *2) po rodu neznatan, priprosta roda*, virgo, *Ter.*; familia; * regnum Tulli; * *subst.*, fuit haud ignobilis Argis, qui etc.; *takodjer prost, neznatan*, agmen, *Liv.*; vulgus, *Virg.*; *s toga psovka nevaljaljac, rdja, nitković, Plaut.*

ignōbĭlĭtas, ātis, *f.* [ignobilis] *a) nepoznat biti, neuglednost, neplemenitost*, ignobilitas aut humilitas; * virorum. *b) neplemenit, prost rod, prosto porieklo*, generis.

ignōbĭlĭter, *adv.* [ignobilis] *(kasno i riedko) na prost način, prosto.*

ignōmĭnĭa, ae, *f.* [in-nomen] *upr. o njem, tko izgubi dobro ime, dobar glas, 1) kao polit.-jurid. t. t. gubitak na poštenju gradjanskom, pogrda, poruga, sramota, (uslied gradjanske ili vojne kazne, koja se ipak može popraviti; sr.* infamia), animadversio censoris ignominia dicitur; notare, afficere alqm. ignominiâ, ignominiam alcui injungere, inferre, habere, inurere; ignominiam accipere, suscipere, ferre, habere; paupertatem, ignominiam, infamiam timet; mille milites prope cum ignominia dimissi. *2) u obće poruga, sramota, rug, sa gen. obj.* amissarum navium; familiae; *sa gen. subj.*, senatus, mortis; Corfiniensis, *corfinijska, Caes. b. c.* 2, 32, 13.

ignōmĭnĭōse, *adv.* [ignominiosus] *(kasno i riedko) sramotno, ružno.*

ignōmĭnĭōsus, *adj.* [ignominia] *(kasno i riedko) pogrdjen, osramoćen, pun pogrde*, fuga, dominatio; * dicta; *subst.* nec concilium inire ignominioso fas, *Tac.*; ignominiosis notas demp-sit, *Suet.*

ignōrābĭlis, *adj.* [ignoro] *nepoznat, nepoznatan, Plaut.*; *jedn. Cic. de div.* 2, 32, 99.

ignōrantĭa, ae, *f.* [ignoro] *neznanstvo, nepoznanstvo česa (kojemu je čovjek sam kriv i kao obćenito, prirodjeno svojstvo; sr.* ignoratio), *sa gen. subj.* lectorum, *sa gen. obj.* loci, bonarum rerum; *absl.*

ignōrātĭo, ōnis, *f.* [ignoro] *neznanje, neznanstvo, neumjeće (takodjer kojemu nije čovjek sam kriv, te koje se proteže na jedan slučaj; sr.* ignorantia), futurorum; causarum; sui; † regis, *(riedko)* de alqo; *absl.*

ignōro, 1. [ignarus] *biti nevješt čemu, ne umjeti, ne znati, ne poznati ili ne htjeti poznati*, alqd; ignoratum a Syracusanis sepulcrum; ignoratus Romanos aggreditur; Cn. Octavii eloquentia fuerat ante consulatum ignorata; * ars ignorata *nepoznavanje umjetnosti*; ignorante rege, uter esset; *sa acc c. inf.*; *jedn. u Cic. p. Flacc.* 27, 64. *sa* quin *u negat. pitanju*, quis ignorat quin *[sr.* quin *I)]*; non ignoro, *poznajem dobro, znam dobro, sa acc. c. inf.*; *s quaest. indir.*; *adj.* reversus ille, eventus belli non ignorans, *znajući dobro kako je ratna sreća nestalna, jedn. Caes. b. G.* 6, 42, 1.; *i* ign. alqm, de alqo, *obič. kad je govor o značaju i načinu mišljenja, rjedje ob. osobah*, Aristidem, *Nep.*

ignoscens, tis, *adj.* [*part. od* ignosco] *na praštanje sklon, praštajući, pomirljiv*, animus ignoscentior, *jedn. Ter. Heaut.* 4, 1, 32.

ignosco, ōvi, ōtum, 3. [in-nosco] *upr. ne poznati = ne htjeti poznati, ne obzirati se na što, ignorovati, odt. praštati (od srdca praštati i zaboraviti; sr.* veniam do *pod* venia), alqd, *Ter.*; alicui; alcui alqd; mihi ignoscite, si appello talem virum saepius; inscitiae, festinationi, adolescentiae alcjs, *komu rad šta itd.*; *absl.*, ignosce, ignotum est, *Ter.*; ignoscendi ratio; ad ignoscendum; *(Ter. Virg.)* ignoscendus; *(Ter. Cic.)* ignotus.

1. ignōtus *v.* ignosco.

2. ignōtus, *adj. s comp. i sup.* [in-gnotus=notus] *1) pass. nepoznat, tudj, stran*, homo; gens; locus; jus applicationis obscurum et ignotum; nos pluribus ignotissimi gentibus; *subst.*, quidquid sine detrimento commodari possit, id tribuatur vel ignoto. *Odt.* * *nizka, prosta poriekla, prost*, mater; Achivi. *2) act. (rjedje)* = ignarus, *nevješt, nepoznat, neupućen u što, subst.*, alqd ignotis notum facere; ignoti cum feceiant ejus intuerentur.

Igŭvium, ii, *n. grad u Umbriji. Odt. subst.* **Igŭvīni**, ōrum, *ili* **-vīnātes**, tum, *m. Iguvijani.*

Ĭlerda, ae, *f. tvrdjava u sjevero-izt. Španjolskoj s. Lerida.*

Ilergētes, um, *m. puk u sjevero-izt. Španjolskoj, glavni grad* Ilerda.

īlex, īcis, *f. cer, cerovo drvo, hrast* (Steineiche), *Hor. Virg.*

īlia, ium, *n.* [*sing.* ile, *jedn. Cat.* 63, 5.] *1) crieva, mehkoća trbuha, slabine*, suffodere ilia equis; * ilia ducere, *težko disati, hropiti, sipati, sopiti (sr.* duco); * rumpantur ut ilia Codro. *2) * želudac i crieva*, o dura messorum ilia; * *i kod životinjâ.*

Īlia, Īliacus, Īliades, Īlias etc. *v. Ilion.*

īlĭcet (ill.), *adv.* [*od* ire-licet] *1) (Com.) a) može se ići! ded da idemo! idi!* ilicet: quid hic conterimus operam frustra? *b) uzklik kad tko misli, da je što propalo, s bogom! propade!* actum est, il.; il., mandata heri perierunt. *2) * odmah, smjesta.*

īlĭco (ill.), *adv.* [in loco] *1) na mjestu, ondje*, sta il. *Ter.* *2) o vremenu, odmah, smjesta (o činu, koji počima ne promjeniv mjesta sr.* extemplo).

Īlienses, ium, *m. 1) puk na Sardaniji. 2) v.* Ilion *4).*

īlignus, *adj.* [ilex] *cerov, hrastov, Ter. Hor.*

Īlion, ii, *n. ili* **Īlios**, ii, *f.* [Ἴλιον, Ἴλιος] *i* **Īlium**, ii, *n. pjesn. ime glavnoga grada trojanskoga, Troja. Odt. 1)* * **Īliăcus**, *adj.*; carmen Il. = *Iliada. 2)* * **Īliădes**, ae, *m.* [Ἰλιάδης] *a) Trojanac* = Ganymedes. *b) sin Ilijin [v. 5) b)]* = Romulus *ili* Remus; Iliadae fratres, *Romul i Remo. 3)* **Ilias**, ădis, *f.* [Ἰλιάς] *a) * Trojanka, često u pl. b) pjesan Homerova, Iliada; * o povećoj pjesmi*, longas condimus Iliadas. *4)* **Īliensis** *(kasno), adj. ilijski*; *subst.* **-enses**, ium, *žitelji ilijski, Trojani. 5)* * **Īlius**, *adj. trojanski. Odt. subst. a)* **Īlii**, ōrum, *m. (Plaut.) Trojani. b)* * **Īlia**, ae, *f. Trojanka* = Rhea Sylvia, *mati Romula i Rema.*

Īliŏna, ae, *ili* * **-nē**, es, *f.* [Ἰλιόνη] *1)* (Ilione) *najstarija kći Priama i Hecube. 2)* (Iliona) *ime komoedije Pacuvijeve.*

Īliŏneus, ei, *m. 1) sin Niobin, Ov. 2) njeki Trojanac, Virg.*

* **Īlīthyia**, ae, *f.* [Εἰλείθυια] *božica poroda, lat.* Juno Lucina.

illā *v.* ille *1).*

* **illăbĕfactus**, *adj.* [in-lab.] *nepokolebiv, čvrst*, vincula, concordia; manere semper illabefactum.

illābor, etc. *dep.* 3. [in-lab.] *poskliznuti se, pasti, srušiti se, potonuti, odpuzati, odteći*, quo primo illabuntur, quae accepta sunt ore; * si fractus illabatur orbis, * illapsus truncus cerebro; *tp.* ill. in animos civium, * animis nostris; quae (voluptas) ad sensus cum suavitate afflueret et illaberetur.

† **illăbōrātus**, *adj.* [in-lab.] *neobdjelan, bez muke načinjen*, haec omnia fluunt ill.

illăbōro, 1. [in-lab.) *izmučiti se čim*, domibus, *gradnjom kućâ, jedn. Tac. Germ.* 46, 5.

illăc, *adv.* [illic] *tamo, ondje*, hac atque ill., hac ill., *Ter.*; illac facere, *biti uz onu stranku, pristajati uz onu stranku.*

illăcessītus, *adj.* [in-lac.] *(riedko) nerazdražen, neuznemiren, Tac.*

illăcrĭmābĭlis, *adj.* [in-lacr.] *(Hor.) 1) neoplakan*, omnes illacrimabiles urgentur longa nocte. *2) neumoljiv, koga suzene diraju*, -*ne ganu*, Pluto.

illăcrĭmo, 1. *i* **-mor**, *dep.* 1. [in-lacr.] *1) oplakivati, plakati nad čim*, Socratis morti illacrimari, *(Just.)* mortem alcjs.; *absl.*, illacrymare, *plači*; *Hor.*, illacrimans, illacrimasse; *(Liv.)* gaudio illacrimare, *od radosti*; errori *(Liv.)*, * malis, *(Tac.)* caedibus parentum illacrimare; *(Tac.)* illacrimabunt *sa acc. c. inf. 2)* * *intranc. o neživućih predmetih, kapati, suze roniti*, ebur maestum illacrimat templis.

illaesus, *adj.* [in-laedo] *neozledjen, nepovriedjen, čitav*, * partes, * artus, *corpus.

* **illaetābĭlis**, *adj.* [in-laet.] *žalostan, sjetan, neveseo*, murmur; ora *(jer je pjeskovita i neplodna).*

illăqueo, 1. [in-lăqueus] *upr. zaplesti, zamrežiti, samo u prilici*, illaqueatus omnium legum periculis; *(Hor.)* munera navium saevos duces.

illaudātus, *adj.* [in-laud.] *1) † nehvaljen, neslavan, nikakova spominjanja vriedan. 2) * neslavan, prokletan, prokletstva dostojan*, Busiris.

illautus *v.* illotus.

ille, a, ud, *pron. dem. onaj, označuje za razliku od* hic *ono, što je od govornika prostorom, vremenom ili predstavom udaljenije, ili što on kao udaljenije misli. Zato se* ille *često prevodi sa a) ondješnji, onostran, odsutan*, veneramini illum Jovem; illos, quos jam videre non possumus *(opp.* his, quos vides); illa consuetudo, *ondješnji*; ille exercitus, *vojska s one strane, prieko. b) prošao, prijašnji, ondašnji*, qui illorum temporum historiam reliquerunt; non antiquo illo more, sed hoc nostro; philosophia non illa de natura, quae fuerat antiquior, sed haec etc.; Marium sextum jam illum consulatum gerentem, *koji je tada već šesti consulat obnašao, upr. ondašnji consulat kao šesti. Zato pokazuje* ille *često ono, što je govornik već prije spomenuo, te se prevodi sa spomenuti, rečeni itd.*, illa pastorum convenarumque plebs *(što je u prvoj knjizi Liv. već spomenuo). Iz ovoga se značenja pod a) b) lasno protumačuje, kako dobiva* ille *značenje poznat, slavan, u obće znamenit, velik, odličan itd.*, Antipater ille Sidonius; ille moriens apud Mantineam Epaminondas; illud Solonis, *glasovita rieč S.*; quae (oratio) sic probata est, ut eam quotannis ut scis illo die *(za koji ti znadeš)* recitari necesse sit; Medea illa, *razglašena ili zloglasna M.*; illas fortunas, *onaj znatni imutak*; ad meum sensum et ad illud sincerum judicium, *po tvojem priznanom sudu*; illa superbia et importunitate, *sbog tvoje zloglasne, razglašene itd.*; *u historikâ (ako i ne u Cic.)* = tantus, tam egregius; illo corporis robore, illa multitudine. *c) kada što govornik samo mimogred spominje, kao neznatno, što nije za stvar bitno, na pose o tužitelju, kad neće govornik, da se directno na nj svrne*, L. ille Torquatus, ut ille vidit *(sr.* iste, hic); *s toga se proteže često* ille *na nješto, što je po sliedu riečî bliže ali po smislu dalje*, has partes lenitatis et misericordiae, quas me natura ipsa docuit, semper egi libenter; illam vero gravitatis severitatisque personam non appetivi; sapientius nostri quam Graeci; illi συμπόσια et σύνδειπνα — nos convivia, *i primjer pod* hic *1) c). Na pose se* ille *rabi d) kad se hoće silnije upozoriti na ono, što sliedi*, cum alia mirabilia, tum illud imprimis; *naročito sa slied. inf.*, ut *ili* quod. *Slično osobito u pjesnikâ, kad hoće da silnije pozornost svrate na predidući subject ili object, nalik na homer.* ὄγε, rectius occupat nomen beati qui etc., non ille etc.; arma virumque cano, qui etc. multum ille et terris jactatus et alto. *Nadalje* ille quidem *kad se pozornost svraća na subject ali se i steže, ograničuje, hrv. svakako, dakako*, hi autem

ponunt illi quidem prima naturae, sed ea sejungunt a finibus et a summo bonorum; Q. Mucius enucleate ille quidem et polite, nequaquam autem etc.; quae sordidissima est illa quidem ratio etc.; novitates non sunt illae quidem repudiandae, vetustate tamen etc.; severitas habet illa quidem gravitatem, sed amicitia remissior esse debet. *e) mjesto nomena kojega, da bude izreka jasnija,* habere certos locos, qui, ut literae ad verbum scribendum, sic illi ad causam explicandam statim occurrant; et patres vestros, asperrimos illos ad condicionem pacis; *isto se tako rabi* ille *makar i bio već jedan u izreci,* ego quae sunt oratori cum illis communia, non mutuor ab illis. *f)* ille *stoji u čudnom odnošaju sa* is, *bilo pred njim, bilo za njim, jer se oboje proteže na jednu osobu, makar se ona spominje u opreci ili ne,* non est amici talem esse in eum, qualis ille in se est; qui et ipse illis consuluit et iis vicissim percarus fuit. *g) kadkada stoji* ille *mjesto spolnika, koga latinština ne ima, ali nije za to spolnik,* nunquam illum aspectum dicebat; illa victa *pobjedjenica* (die Besiegte) *(opp.* quae est victrix); ex quo illa ostenta, monstra, portenta, prodigia dicuntur. *h)* hic et ille, *isto tako* ille aut ille, *tkogodj, taj i taj. i)* * ex illo, *od tada, od onda. Odt. adv. 1)* **illā** *(Plaut. Tac.) onuda, ondje, na onoj strani, onim putem,* ire; vides eum; *sa glagoli kretanja, onuda, onamo,* † hac vel illa cadit; * revertebar illa, qua *(gdje, kuda)* etc. *2)* **illo** (illoi, *stari dat.), a) onamo,* venit, accessit. *b) tp. tamo, onamo,* haec eodem il. pertinent, *jedn. Caes. b. G.* 4, 11, 4.

illĕcĕbra, ae, *f.* [illicio] *(češće u pl.) vab, vabilo, dražilo,* virtus suis ill. hominem trahere debet; maxima ill. peccandi impunitatis spes; illecebra juventutis, *dar zavadjanja mladeži; tp. (Plaut.) osoba koja zavodi, vabac, mamac.*

illĕcĕbrōsus, *adj.* [illecebra] *zamaman, zavodan; comp. Plaut. Bacch.* 1, 1, 54.

illectus, us, *m.* [illicio] *vabljenje, jedn. Plaut. Bacch.* 1, 1, 21.

illĕpĭde, *adv.* [illepidus] *neugodljivo, neuslužno, prosto, Plaut. Hor.*

illĕpĭdus, *adj.* [in-lep.] *neugodljiv, neuslužan, neukusan, prost, Com.;* * deliciae; † dictum Baeticorum non ill.

1. illex, ĭcis, *adj.* [illicio] *subst. vabac, zavodnik, Plaut.*

2. illex (inl.), ēgis, *adj. nezakonit, jedn. Plaut. Pers.* 3, 3, 4. *(ali može biti i* 1. illex).

illībātus, *adj.* [in-libo] *neumanjen, nekrnj, čitav,* divitiae; vires; imperium; *(Tac.)* gloria.

illībĕrālis, *adj.* [in-libr.] *što se slobodnu mužu ne pristoji, s toga neplemenit, nevriedan, nepristojan, prost, podao, prljav,* facinus, *Ter.;* ill. quaestus; jocandi genus; adjectio, *šmukljav, škrt, Liv.* 38, 14.; ill. in alqm. = *neudvoran, neuslužan;* artificium ad cognoscendum non ill.

illībĕrālĭtas, ātis, *f.* [illiberalis] *(riedko) škrto držanje na pose škrtost, tvrdost, skupost,* Curii; ill. avaritiaque.

illībĕrālĭter, *adv.* [illiberalis] *neplemenito, podlo, prosto, na pose škrto,* facere; aestimare.

1. illĭc, aec, oc *i* uc, *pron. dem.* [ille-ce] *(predel.) on glavom, ona glavom, ono glavom,* monstra mihi illunc; ubi illic est, scelus? quid illuc est? *onaj ondje, sa* ne, illicine.

2. illĭc, *adv. 1) ondje, tamo, Com. Caes.; praegn.,* * *ondje, na onom svietu; pren. u onoj osobi ili stvari,* bellum a Vitellio coepit et initium illic fuit, *Tac.;* illic ubi opus est, nihil verentur, *Ter.;* vivimus illinc, *u Maecenata, Hor.*

illicet *v.* ilicet.

illĭcio, lexi (illexe = illexisse *predcl.*), lectum, 3. [in-lacio] *navabiti, nasnubiti, primamiti, razdražiti, obično u zlu sm. (sr.* allicio), *zavesti,* alqm ad alqam, in hanc fraudem, *Plaut.;* juventutem; conjugem in stuprum; alqm. ad bellum; *(Aurel. Vict.)* per dona milites, *sa* ut; *sa inf. (Tac.)* illectus a divo Augusto — ducere uxorem, illiciebantur perstimulare; *sa jednostavnim conj., Tac. ann.* 6, 36.; illectus eo praemio; ab eisdem illecti sumus.

illĭcĭtātor, ōris, *m.* [in-licito] *prividni nudilac, prividni kupac (kod ličbe onaj, koji u korist prodavaocu više nudja te tako kupce sili, da više dadu).*

† **illĭcĭtus**, *adj. nedopušten, nedozvoljen,* exactiones; coetus *(pl.); subst. n.* **illicita**, ōrum.

illĭco *v.* ilico.

illīdo, īsi, īsum, 3. [in-laedo] *1) udarati o što, nabiti, natjerati i slč. (hotimice sr.* offendo), * manus ad vulnus; * caestus in ossa; * naves vadis; * dentem fragili; † caput foribus. *2) tp. smrviti, razlupati, raztresnuti,* serpens compressa atque illisa morietur; † pulsu maris alqd illiditur.

illĭgo, 1. *1)* [in-ligo] *privezati, prikopčati, učvrstiti,* literae in jaculo illigatae; alqm in currum; ut artius illigata tenerentur (tigna); crustas in aureis poculis; * aratra juvencis; *na pose sa nuzgrednim pojmom, da se tko slobodno kreće ali zaprekom,* * inutilis inque ligatus incedebat; † se locis impeditis; † illigatus *(natovaren)* praedā. *2) tp. a) spajati, vezati, sklopiti,* sententiam verbis; in quo (orationis genere) omnes verborum, sententiarum lepores illigantur; iis condicionibus illigabitur pax. *b) zaplesti, zamrsiti, sapeti, obvezati, zatraviti,* ita sunt illigati angustis et concisis disputationibus; illigari bello Romano; sermonibus; † alqm lento veneno; ill. se sociali foedere cum Romanis; alqm pignoribus, † conscientiâ.

illim, *adv.* = illinc, *odanle, ob osobi i stvari, starodrevno u Cic. Phil.* 2, 31, 77. *Att.* 9, 14, 2.

illīmis, *adj.* [in-limus] *bez mulja, jedn. Ov. met.* 3, 407.

illinc, *adv.* [illim-ce] *odanle; pren. s one strane, na onoj strani, Cic. Att.* 9, 7, 4.

illĭno, lēvi, lĭtum, 3. [in-lino] *1)* * *mazati, ličiti čim nješto, pomastiti,* collyria oculis; aurum vestibus illitum, *uvezeno;* bruma nives Albanis oris; alqd chartis, *podrugljivo; istom što god napisati, načrčkati. 2) Nječim naličiti, namazati,* facem taedamque et malleolos pice, *Liv.;* navem bitumine ac sulfure illitam, *Curt.;* palatum alcjs noxio medicamine,

Tac.; * pocula ceris; *u prilici,* color venustatis fuco illitus; donum inimicorum veneno illitum fore, *u otrov umočen.*

illĭquĕfactus [in *i* liquefacio] *raztopljen,* tanquam illig. voluptates, *jedn. Cic. Tusc.* 4, 9, 20.

illĭtĕrātus, *adj. sa sup.* [in-lit.] *neučen, neuk, neznalica, nevježa, koji nije znanstveno izobražen,* vir; † servus; *o stvarih, neznanstven, bez učenosti,* multa; † literae illiteratissimae.

illo, illoc *v.* ille *2)*, 1. illic, illuc.

illōtus (illaut.), *adj.* [in-lotus] *nepran, nečist, smradan,* manus, *Plaut.;* * echini; * toralia; * sudor ill., *neopran.*

illuc *(Com.* illoc), *adv.* [ille] *1) onamo,* ire; huc atque ill., *(Hor.)* huc et ill., *ovamo i onamo; praegn. onamo, na drugi sviet,* cum illuc ex his vinculis emissi feremur. *2) pren. onamo, na onu stvar, Nep. Hor.; k istim ljudem,* ill. facere, *držati se, pristajati uz istu (onu) stranku.*

illūceo, — — 2. [in-luc.] *(riedko) svietliti kraj čega,* capiti tuo pix ill., *Plaut.*

illūcesco, luxi, — 3. [in-luc.] *1) intrans. svitati, svanuti,* sol tertio die ill.; illucescet aliquando ille dies; * illuxit dies; † nocte, cui illuxit dies caedis; *impers.* illuxit, *svanulo je, svanu,* ubi illuxit; *(Aurel. Vict.)* ubi primum illucescere coepisset; *tp.* vox et auctoritas consulis ill. populo Romano in tantis tenebris, *zasja; u prilici,* qui noctis quam paene supremam habuimus, novum sidus illuxit, *Curt. 2) (Plaut.) trans. obasjati,* alqm.

illūdo, etc. 3. [in-ludo] *intrans. i trans. 1)* * *igrati se čim,* ill. chartis, *igrajuć bacati;* palla ill. talis, *igra oko gležanja, titra. 2) u zlu sm., igrati se s kim, titrati se, šaliti se, rugati se, izsmjehivati (sr.* eludo), *i tako prevariti, varati,* alqm; praecepta; artem; * virtutem verbis; dignitati horum virorum, *(Com.)* in alqm *i* in alqo; * rebus humanis; * capto; † signis et aquilis per superbiam; * vestes auro illusae, *zlatom izvezena;* multis vadimoniis desertis saepe illusi destitutique; * illusi pedes, *koje se varaju t. j. misle da mogu stajati, a kad tamo ne mogu, t. j. klecajuće; (Tac.)* saevitiam Neronis per istiusmodi imagines illusisse, *varāvu igru igrala; odt. upropastiti, škoditi, osramotiti, izkvariti, obružiti,* * cui (frondi) silvestres uri; *(Ter.)* paene illusi vitam filiae; *(Tac.)* Q. Vari corpus, pueritiae Britannici, pecuniae.

illūmĭnāte, *adv.* [illumino] *jasno, bistro,* dicere, *jedn. Cic. de or.* 3, 14, 53.

illūmĭno, 1. [in-lumen] *(upr. imati nješto sjajna, -sjajne tačke; sr.* illustro), *razsvietliti, razbistriti,* luna illuminata a sole; *tp. ukrasiti, razsvietliti,* translatum quod tanquam stellis quibusdam notat et illuminat orationem; (concinnitas) verborum collocationem ill. his luminibus, quae etc.; orationem sententiis.

illūnis, *adj.* [in *i* luna] *bez mjesečine,* nox, *jedn. Plin. ep.* 6, 20, 14.

Illurgavonenses *(i* Lergavonenses, *Liv.), m. puk na iztoku* Hispaniae citerioris; *adj.* **-nensis**.

illūsio, ōnis, *f.* [illudo] *rhet. figura, ironija, ruganje.*

illustris, *adj. s comp. i sup.* [in-lux] *upr. ono što je u svjetlu, 1) razsvietljen, svjetao, jasan, bistar,* stella; lumen; domicilia; illustri et claro quodam loco; solis candor illustrior est, quam ullius ignis; *(Tac.)* nox sideribus ill., *zvjezdovita noć. 2) tp. a) jasan, bjelodan, bistar, znamenit,* est plus aliquanto illustre, quam dilucidum; altero fit, ut intelligamus, altero vero, ut videre videamur; factum ill. notumque omnibus; rationes certae illustresque; quae testata sunt et illustria, major atque illustrior res. *b) ugledan, odličan, otmjen, sjajan, svjetao, slavan, izvrstan,* illustriori loco natus; causa; ad laudem illustrius; major atque illustrior res, *znamenitija;* vitae ratio; illustribus in personis temporibusque; haec expressiora illustrioraque futura sint; illustrissimum proelium, *Nep.;* sidus cometes sanguine illustri semper Neroni expiatum, *Tac.*

illustrius, *adv. s comp.* [illustris] *(riedko) zornije, jasnije.*

illustro, 1. [illustris] *razsvietliti (sr.* illumino), *1) razjasniti, razsvietliti,* sol omnia sua luce ill.; * qua sol habitales illustrat oras. *2) tp. a) razjasniti, staviti pred oči, predočiti, očitovati, protumačiti, bjelodanim, razgovietnim učiniti,* jus obscurum et ignotum patefacere et ill.; verum; consilia; omnia illustrata, patefacta, comperta sunt per me; genus scriptionis; philosophiam veterem; hoc latinis Literis. *b) sjajnim-, svjetlim učiniti, proslaviti,* hominum injuria tuam amplitudinem ill.; Demetrii orationem illustrant quasi stellae quaedam translata verba atque immutata, orationem sententiis; alqm laudibus; * alqd satiris Musaque pedestri; † longe clarius illustraverant hoc opus Sophocles atque Euripides; † familiam illustravit Serv. Galba consularis.

illŭvies, ēi, *f.* [in-luo] *1) smrad, što je ili u istinu naplavljen ili se čini, gad, nečist (ponajv. o čeljadi i životinjah, koje propuštaju čišćenje nečisti, bilo od izparivanja bilo inače; sr.* situs), ancillula pannis obsita, neglecta, immunda illuvie, *Ter.;* cultus ex illuvie tabeque squalida, *Liv.;* illuvie ac squalore obsitus, *Tac.;* * morbo illuvieque peresus. *2) (Just.) povodnja, poplava; (Tac.) zaplavna voda, prelivena voda (kad je o zemlji govor; sr.* eluvies); *(Curt.) priedjeli-, mjesta kišom razkvašena.*

Illȳrii, ōrum, *m. narod u današnjoj Dalmaciji i Arbaniji (Albaniji). Odt. 1)* **Illȳrius**, *adj. illyrski; odt. subst.* **Illȳria**, ae, *f. Illyrija; i pl. (jer je bilo i grčkih i rimskih Illyra), Prop. 2)* **Illȳrĭcus**, *adj. illyrski, odt. subst.* **Illyrĭcum**, i, *n. Illyrija.* 3. **Illȳris**, ĭdis, *f. illyrski, kao subst. Illyrija, Ov.*

Īlus, i, *m.* [Ἶλος] *1) sin Trosa* (Tros), *kralja trojanskoga. 2)* = Iulus, *pridjevak Ascanijev, Virg.*

Ilva, ae, *f. otok u toscanskom moru, s. Elba.*

Imachăra, ae, *f. grad. na iztoč. obali Sicilije. Odt.* **-rensis**, *adj. imacharski; subst.* **-renses**, ium, *m. Imacharani.*

ĭmāgĭnārius, *adj.* [imago] *(ponajv. kasno) prividan,* fasces, *Liv.*

† **ĭmāgĭnātio,** ōnis, *f.* [imaginor] *(riedko) utvara, prividjanje.*

† **ĭmāgĭnor,** *dep.* 1. [imago] *utvarati si, pričinjati,* balinea et fontes.

ĭmāgo, ĭnis, *f.* *1) kip, podoba, prilika, slika (u obće svako naravno ili umjetno, plastično ili slikano djelo, opp.* effigies; *dakle originalu srodno sličnošću forme, osobito u licu za to na pose poprsje; sr.* effigies, simulacrum statua, signum), neque pictam neque fictam imaginem suam passus est esse; statuae et imagines; omnes imagines omnium statuasque; deus effigies hominis et imago; juvenem, effigiem atque imaginem ejus, quem vos etc.; imag. animi vultus est, indices oculi; hic qui adest, imago animi et corporis tui; Alexis im. Tironis; * lunae, *odsjev;* * *pojav, pogled, vrst,* plurima mortis im., *smrt u raznoj podobi;* Turni; *često (ponajv. pjesn.) sjena podzemna, utvara, klapnja,* imagines mortuorum, *Cic.;* im. caesorum insepultorumque, omni imagine mortium, *Tac.;* falsis ludis imaginibus; magna mei sub terras ibit im.; * non vanae redeat sanguis imagini; nocturnis fallit imaginibus; in somnis inhumati venit imago conjugis; semper tua dicar imago, *uviek ću se zvati tvojom sjenom. Na pose a) ponajv. u pl.* imagines, imagines majorum, *poprsja ili krinke voštane predjâ, što ih čuvahu rimski plemići* (nobiles) *u atrijih, svako sa napisom* (titulus) *sadržavajuć ime pokojnikovo, čast, zasluge. Ova poprsja nosili su na sprovodu svakoga plemića. Odt.* im. fumosae, *po dimu, koga je bilo u atriju na ognjištu;* non habeo imagines, *ne imam (slavnih) predja, obratno* homo multarum imaginum, *koji ima mnogo predja;* vir honestissimae imaginis futurus ad posteros; jus imaginum (imaginis). *b) s vida pren. na sluh. sa i bez* vocis, *jeka,* gloria virtuti resonat tanquam imago; * jocosa; * deceptus imagine vocis. *2) tp. a) slika i prilika kogagod predmeta, kako se prikazuje mašti, mislim, predstava, idea, misao o stvari,* haec conficta arbitror a poëtis esse, ut expressam imaginem vitae cotidianam videremus; imaginem antiquitatis diceres intueri; imagines, quae εἴδωλα nominant; imagines extrinsecus in animos nostros per corpus irrumpere; meorum temporum imaginem video in rebus tuis; *(Curt.)* cum tanti periculi imago oculis oberraret; *(Quint.)* recentes rerum imagines, *predstave; (Quint.)* rerum imagines *(likovni zorovi),* quas vocari φαντασίας indicavimus; * genitoris; * pietatis. *b) opriečno zbiljnosti, utvara, obsjena, phantom, sjena,* artis imago quaedam et similitudo; imaginem rei publicae nullam relinquere; umbram equitis Romani et imaginem videtis; consectatur nullam eminentem effigiem, sed adumbratam imaginem gloriae; umbra et imaginibus utimur. *c) rhet. t. t. prispodoba, slika; (Hor.)* si ego hac compellor imagine; *(Hor.)* haec a te non multum abludit imago.

ĭmāguncŭla, ae, *f.* [*dem. od* imago] *kipac, sličica, jedn. Suet. Aug.* 7.

imbēcillĭtas, ātis, *f.* [imbecillus] *naravna, tjelesna ili duševna slabost,* virium; valetudinis; materiae; *drva;* corporis; animi; consilii; magistratuum; † *slabo zdravlje, bolešljivost, nemoć,* propter imbecillitatem atque inopiam; (amicitiam) si qui putant ab imbecillitate proficisci; imb. et fragilitas generis humani; *(Just.)* sociorum.

imbēcillius, *adv. u comp.* [imbecillus] *(riedko) slabašno,* horrere dolorem; assentiri, *skanjivati se, oklievati.*

imbēcillus, *adj. sa comp. i sup.* (-illissĭmus i -illimus) *slab po naravi, nemoćan dobom, dielom tjelesno, nemoćan, slabašan, bolešljiv, dielom duševno = slab, bez srdca, bez pouzdanja u se,* senes; et valetudine et natura imbecillior; imb. animi atque anilis; imb. accusatores; ignavis atque imbecillis; *o stvarih slab, krhak, mlohav, loman,* regnum; imbecillior est medicina quam morbus; * aetas; † suspitiones.

imbellis, *adj.* [in-bellum] *neratoboran, za rat nesposoban, kukavica,* exercitus; turba; multitudo; quietus, imbellis; strenui et imb.; ignavi et imb.; imb. timidique; res imbelles, *kukavno držanje; miran, pomirljiv, nemoćan,* Asia; rebus injustis justos maxime dolere, imbellibus fortes; annus; * columba; * lacerti; * lyra; * telum; * Tarentum.

imber, bris, *m.* [ὄμβρος] *1) pljusak, ploha, plaha kiša (sr.* pluvia), erat imb. maximus; cooritur imb.; maximo imbri illuc veni; vinctus in aëre, in imbri; imb. lactis, lapidum, sanguinis; imber lapideus, sanguineus; magnos et assiduos imbres habebamus; * densissimus; *(Tac.)* piscinae servandis imbribus, *kišnica, daždevica. Odt. a)* * *nevrieme,* caeruleus imb. noctem hiememque ferens. *b) u obće* * *vlaga, mok, mokrina, voda, i suze. c)* * ferreus imb., *koplja padaju kao dažd.*

imberbis, *i* **imberbus,** *adj.* [in-barba] *golobrad, ćoso,* pater; adolescentulus; * juvenis; * quae imberbi didicere.

imbĭbo, etc. 3. [in-bibo] *upijati, sisati, u clas. jeziku samo tp. a) upiti, primiti, usvojiti si itd.,* opinionem malam animo de alqo; tantum certamen animis imbiberant, *srdce im bijaše puno kavge. b) naumiti, nakaniti, tvrdo odlučiti,* quod initio consulatus imbiberat; *sa inf., jedn. Cic. p. Quint.* 6, 72.

imbīto, — 3. [in-b.] *unići, ulaziti, Plaut. Epid.* 1, 2, 42.

imbrex, ĭcis, *f.* [imber] *žliebnjak (opeka na krovu, da se voda ciedi), Plaut.;* * angusti imbrice tecti, *nizak krov od žliebnjaka;* † *grst, sgrštena ruka za pljesak.*

imbrĭcus, *adj.* [imber] *kišonosan, daždovit,* auster, *Plaut.*

* **imbrĭfer,** fĕra, fĕrum, *adj.* [imber-fero] *kišonosan, kišovit, daždonosan.*

Imbros (-us), i, *f.* [Ἴμβρος] *otok u aegaejskom moru medju Lemnom i Samothrakom. Odt.* **Imbrius,** *adj. imbarski, Ov.*

imbuo, ui, ūtum, 3. [ἐμβύω] *1) nakvasiti, navlažiti, umočiti, uroniti,* gladii imbuti sanguine; * vestem sanguine; * sanguis novus imb. arma; * oscula, quae Venus quinta parte sui nectaris imb.; * quo semel est imbuta recens servabit odorem testa diu. *2) tp. a) napuniti, okaljati, osmraditi, okužiti itd.,* opinio deorum mentem alcjs.; pectora pietate; religione imbutus; imbutus admiratione, crudelitate, superstitione; imbutus maculâ sceleris; bellum odio imbutum; colonorum caede imbutis armis; gladium scelere; animus imbutus malis artibus; avaritia tanquam venenis malis imbuta; † non esse talibus promissis imbuendas aures militum. *b) priučavati koga čemu, obrazovati koga za što, uputiti, uvesti, upoznati, sprijateljiti, na pose u prvih počelih koga poučiti,* animum tenerum opinionibus; alqm vitiis; pectora religione; † alqm castrensibus stipendiis; imbui turpissimis cupiditatibus; se studiis talibus; imbutus alqo usu, *čovjek, koji ima nješto izkustva;* certaminibus plebejis; dialecticis; literis; *(Hor.)* literulis Graecis; lex, ad quam non instituti, sed imbuti sumus; *(Tac.)* imbuendis sociis ad officia legum, nec quidquam (= ulla re) prius imbuuntur quam contemnere deos. *c)* * *kušati, upoznavati, rek bi upućivati se,* terras vomere, *prvi put orati;* bellum sanguine; exemplum palmae primae, *biti uzorom komu;* illa rudem cursu prima imbuit Amphitriten = *prvi je brodio, plovio.*

ĭmĭtābĭlis, *adj.* [imitor] *nasljedovan, nasljedljiv,* orationis subtilitas im. illa quidem videtur esse existimanti, sed nihil est experienti minus; * non im. fulmen; † tu mihi maxime im.

* **ĭmĭtāmen,** ĭnis, *n. i* † **-mentum,** i, *n.* [imitor] *nasljedovanje, oponašanje, abstr. i concr.*

ĭmĭtātio, ōnis, *f.* [imitor] *nasljedovanje, oponašanje,* ad imitationem sui vocare alios; prodere reliquis in posterum periculosam exempli imitationem; nihil ostentationis aut imitationis afferre; in omni re vincit imitationem veritas; † longe difficillima est imitatio imitationis; *(Eutrp.)* ad imitationem *(po primjeru)* fratris; *na pose o nasljedovanju govornika, Quint.*

ĭmĭtātor, ōris, *m.* [imitor] *nasljedovalac, nasljedovnik,* rei, hominis; *absl.; u zlu smislu, pritucalo, majmun, Hor. ep.* 1, 1, 19.

ĭmĭtātrix, īcis, *f.* [imitor] *nasljedovalica, nasljedovnica,* gloriae; voluptas im. boni.

ĭmĭtor, *dep.* 1. [mimus] *1) nasljedovati, oponašati (raditi kao što drugi, postupati, ili činiti slično drugoj stvari, ponajv. pohvalno, dopušteno, sr.* aemulor), alqm, alqd; *(Nep.)* alqm in alqa re; vitia, praeclarum factum; alcjs consuetudinem; amictum alcjs aut statum aut motum; *(Eutr.)* falso manum *(rukopis)* alcjs; *(Curt.)* amoenitatem naturae genere hujus operis; imitando alqm effingere atque exprimere; *part. perf.* imitatus *pass.,* imitata et efficta simulacra, *Cic. Tim.* 3.; * imitata voluptas; *o neživom, naličiti,* humor potest imitari sudorem; * cornua lunam imitata; * lana imitata violas, *kao ljubica;* * nemora in domibus sacros imitantia lucos; *pren.* * *nješto nadomjestiti nječim sličnim,* ferrum sudibus; pocula vitea fermento atque acidis sorbis. *2) priličiti, oponašati, paličiti, patvoriti,* luctum penicillo; pulchritudinem Coae Veneris; sine imitandorum carminum actu, *bez gesticulacije, kakova se hoće, da se sadržaj pjesme predoči, Liv.* 7, 2, 4.; * molles capillos aere; * argillâ quidvis udâ; † munimenta, quae manu ponimus naturali situ imitante; * juvenem mutatâ figurâ, *prikazati se mladičem, zamjeniv podobu božansku čovječjom;* * putre solum arando, *oranjem učiniti prhkom zemlju;* * gaudium, *prikazati se veselim, (Tac.)* maestitiam.

immădesco, dui, — 3. [in-mad.] *(samo u perf.) vlažiti, smokriti se, kisnuti,* * genae lacrimis.

* **immāne,** *adv.* [immanis] *strašno, grozno, užasno.*

immānis, *adj.* [*po svoj prilici od* in *i starolat.* manus = bonus] *1) neizmjerno-, nenaravno velik,* ingens immanisque praeda; pecunia; pecuniae; poculum; immani corporum magnitudine homines; simulacra immani magnitudine; anguis; avaritia; ambitus; * antrum; * spelunca; * corpus *orijaško, divsko;* * pondus; * vitium; * Caesaris acta; * immane quantum discrepat, *za čudo razlik, podpuno (n. pr.* † immane dictu est, quanti et quam multi ad Pompejum discesserint). *2) o značaju, neizmjeran, strašan, grozan, užasan, divlji i nal.,* hostis ferus et imm.; fera atque immanis, imm. et vasta belua; gens; esse immani *(zvjerske)* acerbaque natura; mores feri immanisque natura; tantum tam immane facinus; consuetudo; immanissimus quisque; * immanis in antro bacchatur vates; * scelere ante alios immanior omnes; * janitor aulae; * orae; * coepta; * vitium; *(Eutr.)* immanissima proelia; *subst.* quamvis fabulosa et immania credebantur, *Tac.*

immānĭtas, ātis, *f.* [immanis] *1) (riedko i kasno) neizmjerna-, užasna veličina,* frigoris, *Just.* 2, 1, 6. *2) užasnost, groza, grozovitost, velika surovost, bezćutje zvjersko,* gentes immanitate efferatae; asperitas et imm. naturae; feritas et imm. beluae; imm. in animo, stupor in corpore; agrestis; vitiorum; morum; animi; gentium; in aspernandis voluptatibus; imm. *(nečuvena novotarija)* ista verborum.

immansuētus, *adj.* [in-mans.] *s comp. i sup. neupitomljen, neukroćen, divlji, surov* gens; * ferox immansuetusque; ingenium; * ventus.

immātūrĭtas, ātis. *f.* [immaturus] *1)* † *nezrelost, nezrelina,* sponsarum. *2) rád u nevrieme, naglost, jedn. Cic. p. Quint.* 26, 82.

immātūrus, *adj.* [in-mat.] * † *nezrio,* puella, *nije još za udaju, tp. preran, nesgodan,* mors non potest esse immatura consulari; interitus C. Gracchi; consilium; tibi immaturo vita erepta est; * imm. filius obiit; * iter mortis.

* **immĕdĭcābĭlis,** *adj.* [in-med.] *neizlječiv,* vulnus; telum, *od koga je rana neizlječiva, -smrtonosna.*

immĕmor, *adj.* [in-mem.] *nepamteć, zaboravan, nemisleć, bezćutan,* beneficii; istaec commemoratio quasi exprobratio est immemoris benefici, *kao da se tko nesjeća dobročinstva, Ter.;* rerum a se gestarum; libertatis; difficultatum; * equus herbae imm., * cervus graminis; rerum Romanarum, *rimske poviesti;* imm. ingenium, *zaboravljiva;* nox imm. quietis, *koje se nije ni mislilo na san;* * pectus imm.; * ingratus et imm., *(Plaut.)* suum qui officium facere imm. est; † *s acc. c. inf.*

immĕmŏrābĭlis, *adj.* [in-mem.] *(Plaut.) 1) nepomenljiv, što se ne da spomenuti,* versus. *2) šutljiv, mučaljiv.*

immĕmŏrātus, *adj.* [in-mem.] *nespomenut, s toga subst.* **immemorata,** *novosti, Hor. ep.* 1, 19, 33.

immensĭtas, ātis, *f.* [immensus] *neizmjernost, neizmjerna veličina,* latitudinum, altitudinum; immensitates camporum.

immensus, *adj.* [in-metior] *neizmjeran, neograničen, neprevidan i nal.,* magnitudo regionum; mare; campus; tempus; * nox; * pondus argenti; vorago vitiorum; fines ingenii; deum esse immensum et infinitum; jacuitque per antrum immensus; * immensusque ruit profundo Pindarus ore; *subst.* **immensum,** i, *n. neizmjeran prostor, neizmjernost daljine-, dubljine,* loci, altitudinis, *Liv.*, * † per imm.; *adv.* in, ad immensum, *Sall. Liv.;* * immensum crescere, † attolli, † gliscere; † colles imm. editos; * *s inf.* immensum est, *neizmjerno je, da itd.*

immĕrens, *adj.* [in-mer.] *nezaslužen, nekriv, nedužan, Nep. Hor. Suet.*

immergo, etc. 3. [in-mergo] *1) uroniti, upotopiti,* immersus in flumen; * nautas pelago, * alqm undâ, † se alto. *2) u obće potopiti, staviti unutar,* manum in os leonis, *Just.*; se in mediam contionem, *urinuti se u sborište, skupštinu, Plaut.;* se inter mucrones hostium, *baciti se, Just.; tp.* imm. se blanditiis in consuetudinem alcjs, *ugniezditi se itd.*

immĕrĭto *v.* immeritus.

immĕrĭtus, *adj.* [in-mer.] *1)* * *act. koji nije ništa sakrivio ili zaslužio, nevin,* gens; vestis; locus; imm. mori, *koji nije vriedan smrti; subst. (Plaut.)* immerito meo, *bez moje krivnje. 2) pass. nezaslužen, nekriv, prav,* laudibus haud immeritis, testis meriti atque immeriti triumphi, *Liv.;* * immerita ope. — *Adv.* **immerito,** *nezasluženo, nevino, nekrivo; i (Ter.)* immeritissimo.

immersābĭlis, *adj.* [in-merso] *koji se ne može utopiti, neuroniv,* adversis rerum undis, *jedn. Hor. ep.* 1, 2, 22.

immētātus, *adj.* [in-met.] *neizmjeren,* jugera *jedn. Hor. carm.* 3, 24, 12.

immĭgro, 1. [in-migro] *useliti se,* in domum et hortos paternos; in domicilium; in suum locum, *(Plaut.)* illo; *tp. (Plaut.)* imm. in ingenium suum = *postati svojim gospodarom;* avaritia luxuriaque in rem publicam; ut ea (translata) verba non irruisse in alienum locum, sed immigrasse in suum *(svoje mjesto zauzeti)* diceres.

immĭneo, — — 2. [in-m.] *1) viriti, stršiti nad ili kod čega, nadvišivati,* quercus ingens arbor praetorio imminebat, *Liv.; absl.;* * pinus villae imminens; * arbor antro; * nemus desuper imminet; * imminente luna, *uz sjaj mjeseca, na mjesečini;* gesta ei imminenti *(sr. Cic. de or.* 2, 55, 225.); caterva in ore hominis imminens *(sr. Cic. p. Sest.* 55, 118.). *Odt. a) o prostorijah, ticati se česa, graničiti s čim,* tumulus moenibus imminens, carcer imminens foro; muro aedificia; * collis urbi. *b) u neprijateljskom sm., blizu biti, groziti se, sliediti koga ustopice,* hostes; agmen; imminebant Seleucus, Lysimachus, Ptolemaeus; quanta invidiae immineret tempestas; * imbres imminentes; Parthi Ciliciae; nimis imminebat propter propinquitatem Aegina Piraeeo; castra Romana Carthaginis portis; †(Alexander) Dareo imminens; haud ignaro imminet fortuna; * muris iterum hostis; * tergo fugacis; * imminet hic sequiturque parem. *2) tp. a) biti blizu, predstajati, čekati,* non videre, quae quotidie imm.; mors quotidie imm.; † summum discrimen. *b) grožnjom koga osvojiti, zaprietiti se, čeznuti, revnovati, težiti za čim, vrebati na . ., zasjedati,* duo reges toti Asiae; quae (plebs) fortunis vestris imminebat; hujus mendicitas aviditate conjuncta in fortunas nostras imm.; in occasionem exercitus opprimendi; † occasioni; † deditioni, *sklon biti na itd.;* Verres avaritia semper hiante atque imminenti fuit, *krvoločne;* imm. ad caedem; ei potestati; defectioni Campanorum; spei majoris honoris; temporibus iniquis regum; animo in propinquam victoriam.

immĭnuo, etc. 3. [in-m.] *1) umanjiti, prikratiti, sužiti, ograničiti,* copias; *(Aurel. Vict.)* numerum praetoriarum cohortium; verbum imminutum; alqd de voluptate; si quae in membris prava aut debilitata aut imminuta, *osakaćeno;* aestivorum tempus; suas (res) imminui; imminuitur alqd de pace; * se dolor; * quantum hinc imminuet, *t. j. koli će malo uzeti od preostalih mi dobara* (Fortuna)? *2) tp. slabiti, onemoćiti, mlohaviti, uvriediti, upropastiti, uništiti, u pass. i propasti, srušiti se,* opes plebis; mente imminuta; *(Plaut.)* pudicitiam; jus, jus libertatis; libertatem; majestatem; bellum; cupiditatem; pacem, *osujetiti; (Tac.)* corpus otio, animum libidinibus; *(Tac.)* Rufum; *(Tac.)* Augusta se violari atque imminui querebatur; * damnosa quid non imminuit dies?

immĭnūtio, ōnis, *f.* [imminuo] *umanjivanje, omala, slabljenje, ozleda,* corporis *(sakatost, kržljavost);* dignitatis tuae.

immisceo, etc. 2. [in-m.] *umiešati, pomiešati medju,* veteribus militibus tirones, *medju stare umiešati novake;* togati immixti turbae militum; equites immiscentes se peditibus; * manus manibus, *šakati se, doći na šake, smiešati se s neprijateljem,* * rutilo immiscerier (= immisceri) igni; se peditibus, *Liv.;* * se mediis armis; * se nocti; † vos meorum militum corpori; *tp.* imm. sortem regni cum rebus Rom., *zapresti;* imm. se bello, colloquiis montanorum; immisceri propinquitatibus; *(Tac.)* se periculis; immixta ejus periculis; quibus adhuc necessitudinibus inmisceret se mihi parem; * vota timori; * non fugienda petendis.

immĭsĕrābĭlis, *adj.* [in-m.] *bez milosrdja, bez pomilovanja (koga tko nezaslužuje), jedn. Hor. carm.* 3, 5, 17.

immĭsĕrĭcordĭter, *adv.* [in-m.] *nemilosrdno, jedn. Ter. Ad.* 4, 3, 29.

immĭsĕrĭcors, dis, *adj.* [in-m.] *(riedko) nemilosrdan.*

immissio, ōnis, *f.* [immitto] *(riedko) podizanje, rastenje, uzrast,* sarmentorum.

immītis, *adj. sa (predcl. pjesn. pocl.) comp. i † sup.* [in-m.] *1) neblag, trpak, nezrio,* * uva. *2) pren. neblag, nenježan, tvrd, okrutan, nemio, hrapav, divlji,* homo natura et moribus imm. ferusque; * tyrannus, *o Plutonu;* * Achilles; * Glycera *(sladka, oxymoronom);* * Parcae; caedes; animus; *(Ov. Liv.)* oculi; † mandata; † imm. et turbidum coelum; † Gyarum imm. et sine cultu hominum esse; * venti; * immitior hydro; * nidi, *lastavicâ neprijaznih pčelam;* * mors; * ara, *na kojem se ljudi žrtvuju;* * *subst.* ut placidis coëant immitia.

immitto, etc. 3. [in-m.] *1) pustiti-, poslati-, staviti koga u što,* alqm in urbem; armaturam levem in stationes; gladiatores in forum; servos ad spoliandum fanum; * socios portis; equum ad legionem tironum, *navaliti s konji na itd., Galb. u Cic. ep.;* ejus generis (juvencorum) multitudinem magnam dispalatam *sc.* in Romanos, *Nep.*; * corpus in undam; * alqm mediis flammis; se in specum, *Liv.;* * immitti *(baciti se)* undis; * quo se ardens immittere posset; * se antro; * immissi *(koji su provalili)* Danai; *kao t. t. o praetoru, u posjed koga staviti,* alqm in bona alcjs; *na pose a) vojn. t. t. proti neprijatelju poslati, ići-, navaliti-, navrnuti s čim na koga,* equitatum; † cohortes in hostes; naves pice completas in classem Pompejanorum, *navaliti (čim na što);* effrenatos in eos equos; † arietes in aedificia, *drmati, udariti, namjestiti;* se in medios hostes, *baciti se. b) baciti-, bacati se čim, puštati, odapinjati, činim srnuti,* tela; tela tormentis; pila in hostes; * hastile; * ratem vadis; coronam coelo; alqm in armatas hostium copias. *c) pustiti u što, napustiti, uplitati, utkati, saditi,* tigna machinationibus in flumen; trabes insuper immissae; aquam canalibus; † mare in Lucrinum lacum; * filis immittitur aurum; * feraces plantas. *d) potajno ili neprijateljski poslati-, navrkati koga na koga ili što, potaknuti, nauckati, nadržkati,* Tarquinium a Cicerone immissum ajebant; † immisso percussore; † imm. indices, * testes subornat; immissus in rem publicam; imm. alcui injuriam, *htjeti krivo učiniti. e) ići-, trčati činim, pustiti, napustiti, poticati, podbosti, nadržkati,* stultitia quasi quasdam furias immittit atque incitat; equum in alqm; * equos; * canes; * juga = equos jugales; * habenas classi, *pustiti = punimi jedri ploviti;* * furit Vulcanus immissis habenis; * frena; * velis rudentes, *napeti konope jedrom;* † rudentes; * laxos funes, *pustiti konope (da vjetar napuhne jedra); stoga podizati, pustiti rasti,* immissi alii in alios rami *(uzrasli);* * palmes laxis immissus habenis; * immissus *takodjer dug,* barba *(pala brada),* capilli. *2) tp. a)* * *zadati, (pro)uzročiti,* alcui curam; exitium, fugam. *b) pustiti = ne opaziti,* in eo loco senarium imprudens, *izmakne mu se s.*

immŏ *ili* **imŏ,** *adv. [po svoj prilici abl. od* imus] *upr. usuprot, dapače, s toga 1) kao odgovarajuća čestica kaže, da se sadržaj pitanja izpravlja. Ako ta izprava u tom sastoji, da se odstranjuje neizvjestnost, što je u pitanju, onda se prevodi sa jest, da, dapače, svakako, dakako, naravno, te se često ojačava sa certe, etiam, vero, hercle, edepol,* hoc intellexistin? an nondum etiam ne hoc quidem? immo callide. Causa non bona est? Immo optima; *(Hor.)* quid tu? nullane habes vitia? Immo alia et fortasse majora. Ecquid placeant me rogas? Immo hercle vero perplacent; hic tamen vivit; vivit? immo vero etiam in senatum venit. *Sastoji li izprava u tom, da izpravak dolazi na mjesto pitanja, onda znači* immo: *ne (nego) dapače,* etiam fatetur de hospite? immo pernegat; quem hominem? levem? immo gravissimum; nobilem? immo constantissimum; familiarem? immo alienissimum; Ubi fuit Sulla? num Romae? immo longe abfuit; Non igitur patria praestat omnibus officiis? immo vero. *Često ima u sebi* immo *pojam zlovolje, začudjenja, gle! eto! nuto! čuj samo! zaisto!* Verum vis dicam? i. etiam narrationis incipit mihi initium. *2) na pose se sa* immo *(u Cic. jošte ne) izpravlja ili uzdiže predidući izraz, dapače, pače,* simulacra deûm, deos immo ipsos ablatos esse, *Liv. Slično u komikâ i u svakdanjem govoru,* i. si scias, audias *i slično „koliko više bi ti, da" itd. Isto tako Cael. u Cic. ep.* admiraris amentiam; i. si actionem — audisses.

immōbĭlis, *adj. sa comp. 1) negibiv, stalan,* terra; phalanx, † cunei; † currus; † animal; * immobilior scopulis. *2) tp. negibiv, nepokolebiv, nepromjenljiv,* † precibus et invidiae; * Ausonia, *koja je dosada mirovala;* † pietas.

immōbĭlĭtas, ātis, *f.* [immobilis] *(kasno i riedko) negibivost,* aquae.

immŏdĕrāte, *adv. sa comp.* [in-m.] *1) nepravilno, bez pravila,* moveri; vox imm. profusa. *2) neumjereno, pretjerano, razuzdano,* vivere; immoderatius ferre *(izgubiti sviest sa c. g)* casum incommodorum suorum.

immŏdĕrātio, ōnis, *f.* [in-mod.] *neumjerenost,* verborum, *jedn. Cic. p. Sull.* 10, 30.

immŏdĕrātus, *adj. s comp.* [in-mod.] *bez mjere, neizmjeran,* cursus; * coelum; *tp. neumjeren, pretjeran, razuzdan, razpojas,* Alexander; tempestates; incendium; intemperantia; potus et pastus; fortitudo; oratio; libertas; * res; immoderata semper cupere.

immŏdeste, *adv.* [in-mod.] *neumjereno, nečedno, nerazborito, razkalašeno, razuzdano,* amare, *Plaut.;* gloriari, *Liv.*

immŏdestia, ae, *f.* [in-mod.] *nerazboritost, nečednost, razuzdanost, neposlušnost, Nep. Tac.*

immŏdestus, *adj.* [in-mod.] *neumjeren, nerazborit, nečedan, razuzdan,* mores, *Plaut.*, in vino, *Ter.;* genus jocandi; † fautores histrionum.

immŏdĭce, *adv.* [in-mod.] *(riedko) neumjereno, bez mjere,* gloriari, *Liv.*

immŏdĭcus, *adj.* [in mod.] *1) neumjeren, pretjeran, velik,* * frigus; * rostrum; † tempestates; † oratio; † inimicitiae. *2) tp. što prekoračuje, prestupa mjeru, razuzdan, pretjeran,* imperia; lingua; * rixae; imm. in numero augendo; linguâ; *s gen.* † laetitiae et maeroris; † animi.

immŏdŭlātus, *adj.* [in-mod.] *neskladan, nemelodičan, jedn. Hor. ep. ad Pis.* 163.

immŏlātio, ōnis, *f.* [immolo] *žrtvovanje,* in ipso immolationis tempore; *(Tac.)* nefandae immolationes.

immŏlātor, ōris, *m* [immolo] *žrtac, žrtvovalac.*

immōlītus, *partic.* [in-molior] *nazidan, sagradjen, jedn. Liv.* 39, 44, 4.

immŏlo, 1. [in-mola] *upr. posipati žrtvenim brašnom* (mola), *odt. žrtvovati*, homines; bovem; hostias; se; Dianae vitulum; *impers.* pluribus diis immolatur; quibus hostiis immolandum cuique deo; *absl.;* * *žrtvovati*, alqm; inferias umbris.

* **immŏrior**, etc. *dep.* 3. [in-mor.] *umrieti na čem ili od čega*, illa sorori; *tp.* studiis, *kidati se, iztrgati se od posla, do smrti se učiti.*

† **immŏror**, *dep.* 1. [in-mor.] *boraviti kod ili u . . ., zadržavati se, baviti se, tp.* honestis cogitationibus.

immorsus, *adj.* [in-mordeo] *1)* * *ugrizen, čvrsto ugrizen. 2) jedak, grizak*, stomachus, *koga treba kobasicami i butom (šunkom) dražiti, Hor.*

immortālis, *adj.* [in-mort.] *1) neumrl, bezsmrtan*, animus; dii; natura; *subst.* ex immortali procreati; *pl. (Curt.)* immortales, *bezsmrtnici = bogovi, a u Persijanaca odabrana četa boraca, jer se je odmah, čim je koji umro, njegovo mjesto popunilo. 2) pren., a) neprolazan, vječan, bezsmrtan*, memoria et gloria; opera; fructus amoris; *(Planc. u Cic. ep.)* immortales gratias ago, *hvala do smrti;* † tributa; in proverbium venit, amicitias immortales, mortales inimicitias esse debere, *Liv.* 40, 46.; immortali memoria *(nezaboravna)* percepta retinebat beneficia, *Nep.; slavan do vieka, vječne slave (gen.)* fieri i.; † immortalis Sallustii velocitas. *b)* * *blažen kao bogovi, preblažen.*

immortālĭtas, ātis, *f.* [immortalis] *neumrlost, bezmrtnost*, animorum; vita beata immortalitate cedens coelestibus; *i pl.; neumrla čest, Curt.* 10, 6, 7. *Odt. tp. a) neumrla slava*, i. consequitur illam mortem; i. gloriae; immortalitati commendare, tradere. *b) (Ter.) najveće blaženstvo.*

immortālĭter, *adv.* (immortalis) *neizmjerno, bezkrajno*, gaudeo, *jedn. Cic. Qu. fr.* 3, 1, 3, §. 9.

immōtus, *adj.* [in-m.] *1) negibiv, nekretan*, ut (arbores) immotae starent, *netaknuta, Liv.;* * arbor; * aquae; † dies, *bez vjetra;* † supercilia. *2) čvrst, stalan, nepromienjen, nepokolebiv,* * immotas aures praebet mugitibus; † pax; * mens; * fata; * si mihi non animo fixum immotumque sederet, *(Tac.)* immotum adversus eos sermones fixumque Tiberio fuit *sa inf.*

* **immūgio**, 4. [in-mug.] *mukati, rikati, tutnjiti*, Aetna; luctu.

immulgeo, — 2. [in-mulg.] *(riedko) muzti u što*, * teneris ubera labris.

immundĭtia, ae, *f.* [in-m.] *nečistoća, smrad, nesnaga, Plaut.*

immundus, *adj.* [in-m.] *nečist, smradan, neopran, zamrljan*, homo, *Plaut.*; Natta, *Hor.;* * canis; * contactus; * popina; * pauperies; * visus; * dicta, *proste.*

immūnĭfĭcus, *adj.* [in-mun.] *nedarežljiv, jedn. Plaut. Trin.* 2, 2, 69.

immūnio, 4. [in-mun.] *učvrstiti o što*, praesidium, *jedn. Tac. ann.* 11, 19.

immūnis, *adj.* [in-munus] *1) koji neobnaša javne službe, ili poslova, prost od službe, poreza, daće*, ager; civitas i. et libera; populi i., *prosti od plaćanja zemljarine, i od neposrednoga podanstva namjestniku, koji su mogli i izvan zemlje sticati posjed, Cic. Verr.* 4, 9, 21.; cives apud Jugurtham immunes; imm. militiâ; *(riedko) sa gen.* portoriorum, *Liv.;* ceterorum nisi propulsandi hostis, *Tac.;* * *i u obće prost od dužnosti*, bos curvi aratri; fuci, *bezposleni*, manus, *bez žrtve;* tellus; * *prost od doprinašanja (prinosa) na gostbu* (ἀσύμβολος), non ego te meis immunem meditor fingere poculis; * *bez dara, nenadaren. 2) tp. a) neuslužan*, non est inhumana virtus neque immunis neque superba. *b) oslobodjen od čega, oprošten, prost*, * tanti belli; * tanti boni; * mali; * caedis; * stella i. maris, *koja nikad neutone, -zapade (u more).*

immūnĭtas, ātis, *f.* [immunis] *1) prost biti od javnih dužnosti i daća, oproštenost od javnih dužnosti itd.*, omnium rerum; provinciae; *u pl. takodjer povlastice, privilegija svake vrsti, što ih uživahu pokrajine i pojedini gradovi. 2) u obće oprost*, magni muneris.

immūnītus, *adj.* [in-mun.] *neučvršćen, neutvrdjen*, castellum; *netaracan*, via.

* **immurmŭro**, 1. [in-mur.] *mrmljati u čem, žuboriti, šumjeti*, terrae; undis; agmen sc. mihi; auster silvis.

1. **immūtābĭlis**, *adj.* [immuto] *promjenljiv, promienjen, jedn. Plaut. Epid.* 4, 2, 8.

2. **immūtābĭlis**, *adj.* [in-mut.] *nepromjenljiv.*

immūtābĭlĭtas, ātis, *f.* [2. immutabilis] *nepromjenljivost, jedn. Cic. de fat.* 9, 17.

immūtātio, ōnis, *f.* [immuto] *promjena, zamjena u govoru, os. = metonymija.*

1. **immūtātus**, *adj.* [in-mut.] *nepromienjen.*

2. **immūtātus**, *part. od* immuto.

† **immūtesco**, tui, — 3. [in-mutus] *(riedko) o-, zaniemiti.*

im-mūto, 1. [in-m.] *sasvim promieniti, pretvoriti (nješto nova na mjesto postojećega postaviti; sr.* commuto), *u zlu sm., izkvariti, gorim činiti*, ordinem verborum; rem publicam; prosperis rebus immutari; me aliquando immutarunt tibi; animum tuum immutatum significabant; immutata voluntate, more; immutata urbis facies erat; alqd de institutis priorum; *kao rhet. t. t. = metonymski rabiti*, Ennius i. Africam pro Afris; immutata verba; immutata oratio, *allegorija.*

imŏ *v.* immo.

impācātus, *adj.* [in-pac.] *nemiroljubiv, nemiran*, * Iberi.

impar, ăris, *adj.* [in-p.] *nejednak, neravan, (kolikoćom različan, u prostoru, broju, trajanju itd.; sr.* dispar), numerus; intervalla; i. benevolentia; * carmina imparibus facta modis, *elegijski stihovi;* * pes; * toga dissidet impar; = inaequabilis, *raznolika, (Hor.)* ludere per impar, *(Hor.)* nil fuit unquam sic impar sibi; = dispar, *po svojstvu medju sobom nejednak, (Hor.)* Veneri placet impares formas atque animos sub juga ahenea mittere. *Na pose snagom, i vriednošću neravan drugomu = nedorasao, koji se ne može s drugim mjeriti, slabiji od drugoga*, alcui; impar, consilio et viribus, *razboritošću, lukavošću itd.*, numero; materno genere, *po materi ne ravan, -ravnorodan;* * facies nobilitate impar; impari juncta erat, *udata za sebi neravna;* * *o predmetu, komu nije čovjek dorasao*, pugna; certamen; certavi imparibus, *sa jačimi.*

impărātus, *adj.* [in-par.] *nepripravljen, nepripravan, nespreman, neprovidjen čim*, paratus incidit in imparatos; inermis et imp.; incautus atque etiam imp.; imparati sumus a militibus, a pecunia; omnibus rebus imparatissimus.

impărĭlis, *adj.* [in-par.] *nejednak, jedn. Aurel. Vict. Caes.* 14, 9.

impărĭter, *adv.* [in-par.] *neravno, nejednako*, versus i. juncti = *elegijski stihovi, jedn. Hor. ep. ad Pis.* 75.

impartio *v.* impertio.

* **impastus**, *adj.* [in-p.] *(riedko) nehranjen, nepasen = gladan*, leo.

impătĭbĭlis, *adj.* [in-patior] *nesnosan, nesnosljiv, class. samo jedn. Cic. fin.* 2, 17, 57. dolorem vos impatibilem facitis.

impătiens, tis, *sa † comp. i † sup.* [in-pat.] *koji što ne podnosi, -ne trpi, -podnositi ne može*, * irae; * vulneris; * viri; * nympharum; * viae; † spei; † veritatis, † solis, † pulveris, † tempestatum; *i o neživih stvarih*, * cera i. caloris; † navis i. gubernaculi; * animus, *koji ne može sobom vladati.*

† **impătienter**, *adv. s comp. i sup.* [impatiens] *neuztrpljivo, nepodnosljivo, neuztrpno.*

† **impătientia**, ae, *f.* [impatiens] *nepodnosljivost*, retinere silentii impatientiam; ad impatientiam dilabi.

impăvĭde, *adv.* [in-pav.] *(riedko) neustrašivo, Liv.*

impăvĭdus, *adj.* [in-pav.] *neustrašiv, neprestrašen, srdčan*, pectora, *Liv.;* belli Martisque discrimen impavidus subibo, *Curt.;* * leo; * impavidum ferient ruinae; * Gradivus; * soni.

impĕdīmentum, i, *n.* [impedio] *1) čim se tko zapliće ili suzdržava, da ne može napried, zapreka*, impedimentum alcui facere *ili* inferre; moram et imp. inferre alcui rei; *(Tac.)* ne ponti injiciendo imp. hostiles turres afferrent; haec res est impedimenti loco *ili* impedimento; milites sibi ipsos ad pugnam *(glede bitke)* impedimento esse; Gallis magno ad pugnam erat impedimento, quod; vicit impedimenta naturae. *2) u pl. prtljaga (na koliko prieči brzo putovanje), obič. vojn. t. t. vojna prtljaga, težka bagaža (u koju se broji tovarna životinja i pratnja; sr.* sarcinae), impedimenta et sarcinae; conferre se ad imp. et carros suos; parare, locare imp.; *na pose mjesto* jumenta, magnum numerum impedimentorum ex castris produci; cum et impedimentorum pars et calonum et milites aliquot cecidissent.

impĕdio, 4. [in-pes] *upr. noge zaplitati, 1) zaplitati, zamrežiti, omotati, oviti, uplesti, zamrsiti*, se in plagas, *Plaut.*; elephanti impediti ramis arborum; * vincula i. pedes; * crura alcui; * orbes orbibus; * caput myrto; * equos frenis, *nabaciti konju uzdu, uzdati;* * vitta comas; † crus pellibus; † cornua sertis; * crines; † alqm amplexu, *zagrliti; na pose učiniti što nedohodnim, nepristupnim, zatvoriti*, locum, iter; munitionibus saltum; † ea quae plana sunt, novo munimenti genere. *Odt. zamrsiti, zaplesti*, se nuptiis, curae i. me, *Ter.;* te ipse impedies; mentem dolore; causam alcjs; exercitum eadem fortuna, quae impedierat *(smela)*, expedivit. *2) zapriečiti, priečiti, zaustavljati, suzdržavati, braniti*, alqm, equitatum, exercitum; alqm vero bonoque, † alqm fugâ; se a suo munere non imp.; alqm ad capiendam fugam, *u biegu;* alqm in jure suo; alcjs profectionem; iter; oppugnationem; opus; prospectum; impediri ad transeundum; nullius amicitiâ ad pericula propulsanda; *sa* ne; nulla re impedior quin etc.; nihil impedit quominus etc.; pudor impedit me haec exquirere; * genua impediunt, *klecaju;* solutio impeditur, *zapelo je;* quae obstant et imp.; de Fausto, *glede Fausta zapreke stavljati;* nihil, non impedio = *s moje strane, radi mene.*

impĕdītio, ōnis, *f.* [impedio] *zapreka, class. samo:* animus liber omni impeditione curarum, *Cic. de div.* 1, 51, 115.

impĕdītus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* impedio] *1) priečen, smetan, natovaren, obterećen, kao vojn. t. t. o vojnicih, obterećen, nespreman na boj (opp.* expeditus), hostibus impeditis propter ea quae ferebant onera; itinere, sub onere; impeditos aggredi; miles; agmen; comitatus, *troma pratnja;* naves, *koji ne mogu broditi. 2) težak, tegotan, nedohodan, nepristupan, zao*, itinera; saltus; *(Brut. u Cic. ep.)* locus impeditissimus ad iter faciendum; navigatio; tempora rei publicae; nec in bella gerentibus nec in impeditis, *kojim se zapreke stavljaju u nastojanju;* victoribus nihil impeditum; omnium animis impeditis, *budući da su svih misli (spremom da odbrode) zaokupljene bile;* quid horum non impeditissimum? *puno zaprekâ; (Tac.)* impeditissimae orationes, *trom, lien.*

impello, pŭli, pulsum, 3. [in-pello] *1)* * *zapeti-, udariti-, udarati o što, biti (bijem)*, animae lintea; chordas pollice; aequora remis; auras mugitibus; maternas impulit *(zape, doprie do)* aures luctus Aristaei; arrectas aures = *pozornost sve više napinjati; odt. odtisnuti, odbaciti, odrinuti, odtjerati, odmicati, gibati*, impelluntur, feriuntur, cadunt; biremes subjectis scutulis; hostem universis viribus; aciem; alqm in fugam atque in latebras; alqm in hunc casum, † in periculum, † in fraudem; † in peregrina ac devictarum gentium mala; * montem cuspide in latus; * navem remis; * undas; sagittam nervo *(odapeti);* * impulsa est domus; * impulsae *(gibani)* segetes aquilonibus; *(Tac)* placidum aequor mille navium remis strepere aut velis impelli; *(Tac.)* cohortes fugientium agmine impulsae; * arma, *mahati. Odt. a) praegn., zadati komu ili čemu zadnji udarac, prebaciti, strovaliti, upropastiti*, alqm praecipitantem, *nesretnika u veću nesreću turiti; (Tac.)* alqm ruentem; *(Tac.)* impulsas Vitellii res audietis; *(Tac. Agr.* 25.) cum simul terra, simul mari bellum impellitur, *vodi se;* * animum labantem. *b) (Hor.)* legentem aut tacitum quovis sermone, *žestoko,*

nenadano zabuniti, -prekinuti (jače nego li interpellare). *2) tp. poticati, potaknuti, skloniti, natjerati, zavesti, dražiti,* alqm ad scelus, ad bellum, ad artem; alqm in fraudem, in sermonem, in spem; *(Tac.)* animos; *(Tac.)* singulos militum in eversionem Viennensium; alqm *sa* ut; (*Curt.* 6, 10, 26.) vos, quae sentiebam, ne reticerem, impulistis; *(Liv. Tac. i pjesn.) s inf.*; impulsus occasione, irâ; *absl.*

im-pendeo, — — 2. [in-pend.] *1) visjeti kraj česa ili o čem, ili nada čim, nadvišivati,* saxum imp. Tantalo, gladius cervicibus ejus; montes. *2) tp. visjeti nad čijom glavom, groziti se, prietiti, čeka koga što, predstajati,* omnibus terror imp.; omnes in me terrores periculaque; inexpiabiles poenae iis, a quibus etc.; haec quasi fata amicitiis; tantum rei publicae sceleris a consulibus; belli magni timor; quae partim jam adsunt, partim impendent; *jedn. Ter. Phorm.* 1, 4, 2. tanta mala me.

impendio, *adv.* [impendium] *(convers.) kod comparat. odviše, previše, daleko, znatno, kruto.*

impendiōsus, *adj.* [impendium] *pun razsipnosti, raztrošan, jedn. Plaut. Bacch.* 3, 2, 12.

impendium, ii, *n.* [impendo] *1) trošak, razhodak, tratnja (da se postigne stanovita svrha; sr.* impensa), sine imp.; † reditus et impendia (civitatis); impendio privato, publico; *osb.* † *gubitak, požrtvovanje,* tantulo impendio ingens victoria stetit; parvo imp. *2) troškovi zajma, kamate glavnice,* fenus et imp.; *pren.,* impendiis etiam augere largitatem tui muneris.

impendo, di, sum, 3. [in-pendo] *upr. odmjeriti, odvagati, 1) trošiti na što, upotriebiti, izdati,* pecuniam in alqd; sumptum. *2) u obće upotriebiti, potrošiti, tratiti,* quid censetis voluise impendere laboris, operae, pecuniae, ne etc.; † quatriduum Caprearum secessui.

impĕnĕtrābĭlis, *adj.* [in-pen.] *1) nepronicav, neprobitan,* silex ferro, *Liv.*; quae imp. quaeque pervia, *Tac. 2) (Tac.) nepredobitan, nepobjediv,* pudicitia Agrippinae.

impensa, ae, *f.* [impendo] *1) trošak, tratnja (da se postigne stanovita svrha; sr.* impendium, sumptus), imp. pecuniae faciendae erat; facere impensam *(trošiti)* in alqd; parcere impensae; impensam praestare alcui; sumptus et impensae; * cenarum, *na časti;* † itineris; † aedificii dilabentis; nullâ impensâ, sine publica imp. *2) tp. požrtvovanje, uporaba,* officiorum, *Liv.,* * cruoris sui; * operum; *(Nep.)* impensis suis, *na račun dobra glasa.*

impense, *adv. s comp. i sup.* [impensus] *1) (kasno) velikim troškom, dragocjeno,* alqm humare, bibliothecas impensissime reparare. *2) prekomjerno, neizmjerno, ivažno, silno, žestoko, jako,* nunc eo facio id impensius; impensius modo *(preko mjere)* rebus suis diffidere; impensius modo legator supplices mittere; impensius orare; impense milites retinere; † imp. petere, rogare ut etc.; cupiditate eadem imperii multo impensius accendi; *(Aurel. Vict.)* Graecis literis impensius eruditus.

impensus, *adj. sa (predel. pjesn. kasn.) comp. i (kasn.) sup.* [impendo] *mnogo rabljen, 1) o cieni, skup, drag, dragocjen,* nihil impensius est homine ingrato, *Plaut.*; impenso pretio, * *samo* impenso. *2) znatan, jak, čvrst, silan, žestok, velik, (Plaut.)* cibo iste factu'st impensior; voluntas erga alqm; * † cura impensior; † impensissimae preces.

impĕrātor, ōris, *m* [impero] *1) u obće predstojnik, vodja, zapovjednik,* histricus *(Plaut.), vodja glumaca;* bini imp. = consuli; dux et imperator vitae mortalium animus est; † Macedoniae; *i pridjevak Jupiteru. 2) vrhovni zapovjednik, vojvoda na kopnu i na moru, odt. i veliki admiral (koji vodi rat* suis auspiciis; *sr.* dux), alter (imperator) libere ad summam rerum consulere debet; imp. fuit summus et mari et terra. *Na pose počastni naslov, što ga davaše vojska i senat vojvodi iza znatne pobjede, kao takav zapostavljaše se obično imenu;* † *od Caesarova doba bijaše to stalan naslov rimskih careva, pred, ili za imenom ili bez imena.*

impĕrātōrius, *adj.* [imperator] *zapovjednički, vojvodski,* manubiae; partes *(zadaća, služba),* consilium; jus; laus; labor; nomen; forma; † *carski, cesarski.*

impĕrātrix, īcis, *f.* [impero] *(riedko) zapovjednica, vladarica.*

* **impercēptus,** *adj. sa (kasn.) comp.* [in-percipio] *(riedko) nepoznat, neponjatan,* impercepta fraude.

imperco, — — 3. [in-parco] *štediti, prostiti,* alcui, *Plaut.*

* **imperdĭtus,** *adj.* [in-perdo] *neupropašćen, neubijen.*

imperfectus, *adj.* [in-perf.] *nesvršen, nepodpun, nesavršen,* imperfecto *(n)* nec absoluto, *jedn. Cic. Tim.* 4.; † commentarius; † bellum; † opera; † pars; * quaedam.

imperfossus, *adj.* [in-perfodio] *neprobušen, neproboden, neprevrtan, jedn. Ov. met.* 12, 496.

impĕriōsus, *agj.* [imperium] *1) moćan, moguć, uzmožan, gospodujući, vladajući,* populi; urbes; dictatura; * imp. sibi, *koji oblada sobom, -svlada sebe;* * virga = fasces. *2) kao ukor, zapovjedan (-dna-o), nasilan, despotičan, tyranski, tvrd, nemio, ohol,* philosophi nimis imp.; familia imperiosissima; cupiditas honoris quam dura est domina, quam imp., quam vehemens; * Proserpina; * imperiosius *(silnije)* aequor. — *Pridjevak dictatora L. Manlija Torquata i sina mu, consula T. Manlija T.*

impĕrīte, *adv. s comp. i sup.* [imperitus] *neizkušano, neizkusno.*

impĕrītia, ae, *f.* [imperitus] *neizkustvo, nevještina, neukost, neznanstvo,* legati; *absl.*; † imp. et rusticitas; † juvenum.

impĕrĭto, 1. [*intens. od* impero] *1) zapoviedati, zahtievati,* quod antehac pro jure imperitabam meo, *s* ne, *Plaut.*; aequam rem *Hor. 2) zapoviedati, vladati, gospoditi,* alcui; Africae; oppido; lubido imperitandi; decem imperitabant; superbe avareque imperitatum victis esse; * imp. legionibus; * nemori * equis, *upravljati, vodjkati.*

imperito,...antehac pro jure

impĕrītus, *adj.* [in-per.] *s comp. i sup. neizkušan, nevješt čemu, neznajući, neuk,* juris civilis non imp.; nostrae consuetudinis; usus militaris; generis pugnae; rerum *v.* res *I) 1) a) i 3)*; morum *(koji ne ima izkustva života), Cic. pr. Rosc. A.* 49, 143.; homines imp.; † plebs; *(Plaut.)* ingenium; *često subst.* oratorem ab imperito dicendi ignaroque distinguit una res; quâ praestat igitur intelligens imperito; dicere apud doctos imperitosque; imperiti facile ad credendum impelluntur; rudium similes et imperitorum.

impĕrium, ii, *n.* [impero] *1) zapovied, nalog, naredba,* heri imp., imp. exsequi, *Plaut. Ter.*; imp., *(Hor.)* jus imperiumque Caesaris accipere; imp. abnuere, *ukloniti se zapoviedi, ne slušati;* imperium auspiciumque; contra imperium; imperia administrare, *izdavati, odpravljati;* parere, obtemperare imperio; imperio alcjs; amici imperia; * mollia; * rerum hominumque imperiis minor. *2) právo zapoviedi izdavati, gospodstvo, vlast, moć, a u državi državna vlast, državna moć, veličanstvo, vlada,* si quid imperi est in te mihi, meum imp. in te, non in me tibi'st, *Plaut.*; qui habes imp. in beluas, mater, cujus sub imperio'st, mala, imp. habere in alqm, *Ter.*; imperio ejus, *za njegove vlade, Liv.*; regere urbem imperio, *kao kralj, Liv.*; cadere sub populi Rom. imperium, sub populi Rom. imperium redigere; decertare, dimicare de imperio; imp. domesticum, *u kući;* coelestium, *nad bogovi;* provinciae; *(Nep.)* summa imperii custodiae, *vrhovno zapovjedničtvo nad tamnicami;* * Jovis in reges; tenebat non modo auctoritatem, sed etiam imp. in suos; terra nunquam recusat imp.; † *o carskoj vladi; pren.,* animi imperio uti, *biti (stajati) pod gospodstvom duše;* si in animis hominum regale imp. sit; *i u pl. kad se napominju pojedini čini, u kojih se vidi vladarska moć, ukazi, zapoviedi, pravo veličanstva itd.*; non posse ejus imperia diutius sustinere; sua esse ejusmodi imperia, ut; a populo Romano imperia perferre; novis imperiis studere, *za promjenom vlade težiti;* peractis imperiis, *iza svršenih vladarskih čina (poslova), Hor. carm.* 4, 14, 40. *Na pose a) uredovna vlast, poglavarstvena moć, kod Rimljanâ dielom civilna, koja je vlast sudačku, vlast kazne, kao što i* jus edicendi, agendi cum populo (*sr.* edico, ago), *právo pozvati koga pred sud i zatvoriti ga, u sebi sadržavala, dielom vojnička, nu* imperium *se rjedje rabi o civilnoj vlasti, n. p.* imp. civile; pro imperio summovere; *o Q. Ciceronu kao propraetoru asijskom bez vojne vlasti,* in provincia cum summo imperio ac potestate versaris; *zatim* qui togatus in re publica cum potestate imperioque versatus sit, *i redovito u formuli* in imperio esse, *pod čim se razumieva poglavarstvo s civilnom vlasti, koja se je sticala sa službom; mnogo češće rabi se* imperium *o vojničkoj vlasti, vrhovno zapovjedničtvo, commando, n. p.* semestre; quinquennii = quinquennale, belli; summa imperii; summa imperii bellique administrandi; alqm bello imperioque praeficere; sine imperio; cum imperio, *s vrhovnim zapovjedničtvom,* praeficiebatur cum imperio; imperia novi generis constituere in alqm, *novu vrst vojničke vlasti uvesti proti komu;* imperia magistratusque, *dostojanstvo u ratu i miru;* duo imperia; *iron.,* imperium judiciorum tenere velle, *sa sudovi zapoviedati htjeti; naročito u formuli* cum imperio esse, *što se rabi o consulih, praetorih i namjestnicih u provinciji s vojničkom vlasti. Ova se vlast davala na pose* lege curiata *već izabranomu magistratu; isto tako znači* imperium *redovito vojnička vlast ili služba-, dostojanstvo sa* imperium-*om, kraj* honores, potestas, magistratûs, *kao u Cic. Lael.* 15, 54. 17, 63. *b) meton. α) vladarova zemlja, država, carevina osb. rimska,* finium imperii nostri propagatio; salus imperii; huic imperio; populi R.; *(Hor.)* adjectis Britannis imperio. *β) pl. činovnici, poglavarstvo, oblast, Caes. b. c.* 1, 31, 1. nacti vacuas ab imperiis Sardiniam et Siciliam; 2, 32, 4. erat plena lictorum et imperiorum (*Kraner:* apparitorum) provincia; *zapovjednik, Cic. legg.* 3, 3, 9. imperia, potestates, legationes ex urbe exeunto.

impermissus, *adj.* [in-perm.] *nedopušten,* gaudia, *jedn. Hor. carm.* 3, 6, 27.

impĕro, 1. *1) zapoviedati, prepisivati, nalagati, narediti,* alqd; *sa* ut, ne; *i sa prostim conj.,* huic imperat quas possit adeat civitates; *sa acc. c. inf. (nu u clas. prosi samo sa inf. pass. ili inf. dep., koji se kao da je pass. rabi),* naves acturias, pontem imperat fieri, reliquas (cohortes) proficisci imperat, *i jedn. u Caes. b. c.* 3, 42, 3. Eo parte navium longarum *convenire (od nemara kao da sliedi* jubet *mjesto* imperat; *sr. Kraner-a k tomu mjestu, koji navodi jošte b. Af.* 11, 2, imperat omnes egredi atque armatos exspectare); * † *sa inf.*; *(Ter.)* animo nunc jam otioso esse impero; * jungere equos Titan velocibus imp. horis; † equitatuque (= equitatuique) procedere ante agmen imp.; *i osobno u pass. po analogiji od* jubeor, *nalaže mi se, dužan sam, (Hor.)* haec ego procurare et idoneus imperor et non invitus; *jedn. i u Cic. Verr.* 5, 27, 68. deduci imperantur; cum ipse Jugurtha ad imperandum Nisidium vocaretur, *da mu (rim. vodja) dade zapoviedi;* nunc ades ad imperandum (= ut tibi alqd imperem) vel ad parendum potius; sic enim antiqui loquebantur; *(Ter.)* omnia faciam, impera; *(Hor.)* dis te minorem quod geris, imperas; * clarus Anchisae Venerisque sanguis. *Odt. a) partic.* **impĕrātum,** i, *n. zapovjedjeno, nalog, naredba,* imp. facere; venire ad imp. *b) na pose na- odrediti štogod i to α) kao publicističan i vojn. t. t. odrediti-, naložiti da se što nabavi, zapoviedati komu da što dade,* civitatibus equites, — pecuniam, obsides, arma, milites; pecunias privatis; frumentum sibi in cellam. *β) kao t. t. u privat. životu,* cenam alcui; domi non imperaram, *ništa ne odredih glede objeda; (Ter.) propisati, o liečniku i primalji. γ) (Ter.)* imp. sibi alqd, *samu sebi naložiti, odlučiti štogod učiniti (ma i nerado),* imperavi egomet mihi omnia assentari. *2) vladati kim ili čim, gospoditi, zapoviedati, odredjivati,* alcui; omnibus gentibus; etiam invitis; crudeliter; superbe et crudeliter; *tp.* sibi, animo, cupiditatibus, *svladati, zauzdavati; (Cael. u Cic. ep.)* cum, ut ea solveret, sibi imperare *(odvažiti se, skloniti se)* non posset; *često absl.,* in pace; domi; illo im-

*

perante, *pod njegovim vrhovnim zapovjedničtvom;* * imperare arvis, *obdjelavati;* † nimis imp. voci, *odviše zahtievati, siliti.*

imperspĭcuus, *adj.* [in-persp.] *neproziran, nepronicav, zastrt,* judicum ingenia, *jedn. Plin. ep.* 1, 20, 17.

* **imperterrĭtus**, *adj.* [in-pert.] *(riedko) neustrašeno.*

impertio, 4. *(jedn. u Ter Ad.* 3, 2, 22. *inf. dep.* heram hoc malo impertiri) [in-partior] *podieliti, udieliti, dati, učiniti da tko što dobije, a)* alcui alqd, alcui de alqa re, alcui civitatem, laudem, unum diem, partem oneris; tempus cogitationi huic, *upotriebiti, uporabiti itd.;* dolorem suum alcui, *priobćiti;* alcui multam salutem, *pozdraviti od srdca;* se talem alcui, *pokazati se. b) nadieliti itd.* alqm alqa re, — alqm nuntio, plurima salute *(Plaut. Ter.),* † alqm osculo; *(Nep.)* doctrinis quibus aetas puerilis impertiri debet, *s kojimi se upoznavati treba;* nullo honore impertitus.

impervius, *adj.* [in-perv.] *neprolazan, neprohodan,* * amnis; † iter; † lapis ignibus, *neupaljiv.*

impĕte *v.* impetus.

impĕtĭbĭlis *v.* impatibilis.

impĕtrābĭlis, *adj.* [impetro] *1) dosežan, dostižan,* pax; venia; omnia; triumphus; * Junoni votum facere imp. *2) (Plaut.) koji što lahko postigne, -izposluje,* impetrabilior nullus est; dies, *kojega mi se izpunila želja.*

impĕtrātio, ōnis, *f.* [impetro] *postizanje, u pl. jedn. Cic. Att.* 11, 22, 1.

impĕtro, 1. [in-patro] *1) (Plaut.) izvesti, dovršiti,* incipere facilius est quam imp. *2) steći uslišanje molbe, -predstavke, -želje, izposlovati, izvesti, izraditi, postići,* alcui civitatem; alqd ab alqo; ab alqo, ut; † imp., ne; *absl., uslišati se,* ad impetrandum; re impetrata; *kod Liv.* impetrato *(pošto se je izposlovalo)* ut; *i u kratko* cum, ut dilectum haberet (= habere liceret), neque impetrasset etc. *(sr.* peto, postulo); *(Ter.)* veniam; optatum; honor dignitate impetratus; imp. de alqa re *(Caes.), željeno postići glede stvari,* de indutiis; ab eo de sua ac militum salute impetrari posse; quod *(conjct.)* de sua salute impetraverit; non imp. ab animo potuit, ut et., *svladati se, skloniti se na to itd.* — *Nuzgredna forma* **impĕtrio**, 4. *t. t., nastojati steći nješto povoljnimi znaci,* solent impetriri magnae res avibus; *(Plaut.)* impetritum est, *stečeno je, postignuto je.*

impĕtus, us, *m.* (* *u abl. i* impete, *neobičan dat.* impetui, *mjesto toga ima u Planc. Cic. fam.* 10, 24, 3. impetu; *isto tako ne rabi gen. pl.* impetuum, *dat. i abl.* impetibus) [in-peto] *1) brzo napredno kretanje, brz trk, tiek, hitac, metanj, navala, nasrtaj, sila, žestina, naprasitost, os. nasrtaj, napadaj,* tantos impetus ventorum; fluminis; in magno impetu maris atque aperto; quinqueremis praelata impetu, *projuriv kao striela;* * natantis trabis; coeli; impetu capto, *zamahnuv;* eorum iratos animos atque horribiles impetus; impetum facere *(navaliti)* in alqm, in fines, in agros, in provinciam; *(Liv.)* impetum dare in alqm, *navaliti;* impetum sustinere, excipere, ferre, propulsare; magno impetu oppugnare; navium, classis; in omnes partes impetus capti; tanto impetu ire, subsequi eodem impetu; oppidum continenti impetu *(jednom navalom)* petere; † in tanto impetu cursuque rerum; † fortunae; *kao medicinski t. t.,* imp. sanguinis, *navala krvi, krvotok, Aurel. Vict. 2) tp. a) žudnja, požuda, jako nagibanje, nagnuće, želja,* animi, dicendi, imperii delendi; ea res saepe temptata impetus ejus *(njegovu vruću želju)* consiliaque tardabat; * impetus est *s inf. b) žestina, strast(venost), naprasitost u srdcu, kad se govori i radi,* animi, belli; ut istius animos atque impetus retardaret, *žestinu i naprasitost;* † C. Gracchi; *(Just.)* multitudinis, *bies puka. Na pose α) brza-, nerazborita odluka,* † capere impetum regis occidendi; † moriendi; impetu magis quam consilio; (exercitus Romanus) non impetu *(naprasito)* potius bella quam perseverantiâ gerat. *β) polet duha, u govoru itd.,* aliter in ea (oratione) nec impetus ullus nec vis esse possit; imp. divinus, *oduševljenje;* * sacer; † calor et impetus.

impexus, *adj.* [in-pecto] *1) * nepočešljan,* barba. *2) tp. nekićen, neurešen, hrapav, jedn. Tac. dial.* 20, 3.

impie, *adv.* [impius] *bezbožno, nemarno.*

impiĕtas, ātis, *f.* [in-piet.] *bezbožnost, opačina, nemarnost u dužnostih (naprama bogovom, domu, roditeljem i nal.),* impietatis duces; *(Tac.)* in principem, *uvreda veličanstva.*

impĭger, gra, um, *adj.* [in-p.] *nelien, neumoran, krepak,* patiens et imp. in itineribus et laboribus; in scribendo; ad labores belli; ingenium; militia; * equus; * *s inf.,* † militiae, *u itd.*

impĭgre, *adv. neumorno, bezodvlačno.*

impĭgrĭtas, ātis, *f. neumornost, krepkoća, jedn. Cic. r. p.* 3, 28, 40.

impingo, pēgi, pactum, 3. [in-pango] *1) udarati o što, udariti koga čim, turati, tjerati,* pugnum in os, *Plaut.,* alcui lapidem, *nabaciti se na koga, Phaedr.;* fustem alcui, *Cael. u Cic. ep.;* † caput parieti; † navem; † impactus litoribus; * clitellas, *udariti, tresnuti čim;* alcui compedes *(Plaut.), okovati koga;* * agmina muris *tjerati ka . .;* hostes in vallum, impingi *(nagaziti, namjeriti se na)* Flavianis, *Tac. 2) tp.* alcui epistolam, *na vrat poslati;* alcui calicem mulsi, *usiliti, dati; (Ter.)* alcui dicam *v.* dica.

impio, 1. [impius] *oskvrniti,* se erga alqm, *griešiti proti komu, Plaut.*

impius, *adj.* [in-pius] *1) bezbožan, opak, koji ne ima ljubavi za sveto, straha i počitanja prama svetomu (bogovom, rodu, roditeljem itd.), nemaran naprama bogovom, roditeljem, domovini itd.,* civis; imp. et sceleratus; dii imp. *(Tac.), koji se zovu, kad se kune;* * *turba (svjetina);* * saecula; † erga parentes; *subst.* poenae in impios. *2) o stvarih, što ih rabe bezbožnici kod opačina, bezbožan, opak, mrzak, poguban, ubitačan,* bellum, * arma; * facta; * ensis; * manus; cervix; * ratis Ajacis; * rates; * preces; * clamor; * Poenorum tumultus; * proelia, *gradjanski ratovi;* * caedes; * venenum; * tura; * Tartara, *gdje stanuju bezbožnici;* † tantum impiorum, *gubavci; i = zao, loš, vražji,* habitatio, *Plaut.;* * poeta, * carmen.

implācābĭlis, *adj.* [in-plac.] *nepomirljiv,* alcui, in alqm; odium, *Nep.;* iracundiae; † frater; * imp. ardet; * Stygii caput imp. fontis.

implācābĭlĭter, *adv.* [implacabilis] *(riedko) samo u comp., nepomirljivo,* implacabilius alcui irasci, eoque impl. nutriebat, *Tac.*

* **implācātus**, *adj.* [in-plac.] *neutažen;* Charybdis; *nesit, nezasićen,* gula.

* **implăcĭdus**, *adj.* [in-plac.] *neblag, osoran, divlji, neprijazan.*

implānus, *adj.* [in-planus] *neravan,* inter implana *(visine)* urbis, *jedn. Aurel. Vict.* 27, 2.

implecto, — xum, 3. [in-pl.] *rabi se malne samo u partic.* implexus, *upleten, zavinut,* * implexae crinibus angues *(acc.); tp. (Tac.)* vidua implexa luctu continuo, *zavita u crno, odajući se tuzi.*

impleo, ēvi (* implessem *mj.* implevissem), ētum, 2. [in-pleo] *1) na-, izpuniti,* amphoram ad summum, *Plaut.;* gremium frustis, *rjedje s gen.,* ollam denariorum; multos codices earum rerum, quibus etc.; volumina de istis rebus; quattuor implevit grandes libros; alqm fustibus *(Plaut.), izliemati, natući se;* urbem lamentis, * coelum votis; * manum pinu = *pograbiti;* * dextram scyphus; * foros flammis, *zapaliti;* * vela ventis secundis, *naduti, napeti itd.;* maria terrasque foedâ fugâ, *prikriti;* urbs impletur *sc.* contagione, *pun je kužne bolesti. Na pose a) jelom i pilom napuniti, nasititi,* * implentur *(nasite se)* veteris Bacchi pinguisque ferinae. *b) * učiniti trudnom, -nosećom,* alqam; illam ingenti Achille. *c) (većinom * †) izpuniti broj, nadopuniti,* equestres facultates, *dodati koliko treba za vitežki* census; *broj, mjeru, olinu iz-, dopuniti, postići,* impleta ut essent sex milia armatorum, *Liv.;* † in quibus eques triginta milia implebat. *Odt.* † vera bona, quae in virtutibus sita sunt, impleverat *postiže podpuno;* * magnas Graecorum *(grčkih pjesnika)* implere *(nadopuniti)* catervas; *o mjesecu,* * luna quater junctis implerat cornibus orbem; † cum aut inchoatur aut impletur luna. *2) tp. a) napuniti, pokriti,* portentum pectus anxiis curis, florem juventutis spei animorumque, omnia potestatis suae, adolescentem suae temeritatis, religionis, hostes fugae et formidinis, *Liv.,* * pectus falsis terroribus; * urbem nomine, *ozloglasiti, razglasiti;* † alqm spe; † ceterorum rudes animos, *okužiti, usaditi;* * saevissimum Turnum nuntius = *prianja tako za viest, da na sve ostalo zaboravlja;* † impl. vestigia alcjs, *ugledati se u koga. b) nasititi, zadovoljiti, taložiti, utažiti,* sese regum sanguine; Demosthenes non semper implet aures meas; * odium novercae; † osculis, lacrimis dolorem suum; † desideria naturae, * amorem. *c) dobu navršiti,* * quater undenos Decembres; † finem vitae sponte an fato; † annum septimum et sexagesimum, † annos quattuordecim. *d) † izpuniti mjesto, zamieniti koga,* vicem alcjs; locum principem. *e) svršiti, izvesti, iz-, dovršiti, izpuniti,* non polliceri, quod non possim implere, *(Liv.)* fata, *volju sudbine; (Curt.)* oraculi sortem, votum; † promissum; † officii partes; * partes; * leges.

implĭcātio, ōnis, *f.* [implico] *1) zaplet,* nervorum; *pren. upletaj,* locorum communium. *2) zamršaj, zapletak, smetnja,* rei familiaris.

implĭcātus, *adj.* [*partic. od* implico] *(riedko) zamršen, zapleten, smeten o govoru.*

implĭciscor, — *dep.* 3. [implico] *zaplesti se, zabuniti se, smésti se, jedn. Plaut. Amph.* 2, 2, 95.

implĭcĭte, *adv.* [implico] *zamršeno, zapleteno, sméteno, jedn. Cic. de inv.* 2, 23, 69.

implĭcĭto, 1. [*intens. od* implico] *umotati, zavinuti,* delphinus impl. orbes varios, *pliva u raznovrstno izprepletenih zavojih, jedn. Plin. ep.* 9, 33, 5.

implĭco, āvi, ātum, *(uviek u Cic.) ili* cui, cĭtum, 1. [in-plico] *1) zaplitati, uplesti, a) upr.* implicari remis, *zaplesti se vesli;* ordines conjuncti inter se et implicati; * implicitus laqueis; * implicari in complexum alcjs; * Julus imp. se dextrae (patris), *privine se;* † acies inter se implicuere, *pomiešaše se;* * orbes; *(Curt.)* simul erant emissa (tela), in eosdem incurrentia implicabantur, *zapletu se medju sobom. b) tp. α) čvrsto i duboko uroniti, udieliti, pri-, saobćiti,* vim suam dii immortales hominum naturis *(dat.)* implicant; * ignem ossibus *(žar ljabavi). β) točno i nerazstavno spojiti s čim, privezati o što, (s)vezati, prikovati (obič. u pass.),* implicare, implicari alqa re; voluptas penitus in omni sensu implicata insidet; haec fides atque haec ratio pecuniarum, quae Romae, quae in foro versatur, implicata est cum illis pecuniis Asiaticis et cohaeret; intervalla, quibus implicata atque permixta oratio est; implicata inscientiâ impudentia est; implicari *(vezati se na)* alqo certo genere cursuque vivendi; alienis nimis implicari, *tudjim se odviše vezati; često o rodbinstvu i prijateljstvu,* se implicet primum civium, deinde omnium mortalium societate; implicatus familiaritate, familiaritatibus nostris, consuetudine et benevolentia; *absl.* implicati ultro et citro vel usu vel officiis = familiaritate implicati *po* usus *ili* officia, *Cic. Lael.* 22, 85. *2) * oviti, saviti, ovijati, omatati,* lacertos circa colla, brachia collo; tempora ramo; crinem auro; comam laevâ; elabi volentem; implicatus crinem et caput viperis; *tp. zaplesti, zamrsiti, zamésti, prikovati, ob-, začarati itd.,* implicari alqa re, *zapleten biti, doći u savez;* aciem; * effusum equitem super ipse secutus; * alqm bello; alqm incertis responsis; tanti errores implicant (nos); implicari morbo, *oboljeti,* implicitus morbo; *(Nep.)* in morbum; † implicitus periculo, * litibus; implicari occupationibus, negotiis, erroribus; tyrannide; *(Tac.)* nitenti ut sensus suos penitus abderet, in incertum et ambiguum magis implicabantur; animos suis angoribus et molestiis implicatos; implicari multorum oratorum aetatibus; implicatus ad severitatem, *čvrsto zapleten glede strogosti* (*opp.* propensus ad misericordiam), *jedn. Cic. p. Rosc. A.* 30, 85. (*Halm:* inclinatus).

implōrātio, ōnis, *f.* [imploro] *prizivanje u pomoć, pomaganja,* illius; *sa gen. obj.* omnium deorum et hominum et civium; *absol.*

im-plōro, 1. *(plačuć i jadikujuć) nazivati, zazvati,* nomen filii; *na pose a) čiju god pomoć u nevolji proseć za-, prizivati,* deos; alqm; auxilium; fidem, misericordiam alcjs; memoriam Heracliti = *zazivati H. da priteče*

njegovoj pameti u pomoć; * nomine Turnum; *(kasno)* impl. alqm in, ad auxilium. *b) moliti se komu, moliti i bratimiti, namoliti,* auxilium a populo Romano; * auxilium; mulieres impl. ne etc.; * opes hominis; * coelestes aquas.

implūmis, *adj.* [in-pluma] *nepernat, gol,* pulli; * † fetus.

impluo, ui, — 3. [in-pl.] * *daždjeti na,* Peneus summas aspergine silvas; *tp. (Plaut.)* malum impluit alcui, *batine cure na koga.*

implŭviātus, *adj.* [impluvium] *nalik impluviju = četverokutan, jedn. Plaut. Epid.* 2, 2, 40,

implŭvium, ii, *n.* [impluo] *četverokutan nepokriven prostor, u kojem se kupila kišnica, što je dolazila compluvijem, spravom namještenom u impluviju za sabiranje kišnice, dio cavaedija (v.* cavaedium), *naokolo zatvoren pokrivenimi hodnici, u bogatih kućah nasadjen drvećem i kipovi, srednji prostor u dvorištu, impluvij.*

impŏlīte, *adv.* [in-p.] *neurešeno, neukrašeno, jednostavno, jedn. Cic. de or.* 1, 49, 214.

impŏlītus, *adj.* [in-p.] *neugladjen, neizobražen, nesavršen.*

impollūtus, *adj.* [in-poll.] *(riedko) čist, neoskvrnjen, neokaljan,* virginitas, *Tac.*

impōno, etc. *(predcl.* -pŏsīvi, -posisse; * *partic.* impostus) 3. [in-pono] *1) postaviti-, staviti-, stavljati-, metnuti na što,* pedem in undam, *Plaut.;* aes in naves; alqm in rogum, * alqm rogo, rogis; * alqm in equum, in plaustrum, * cymbae; mulieres eo; dextram in caput; † pedem super cervicem; *(Aurel. Vict.)* pueros alveo; * ramum flammis; * fata duorum *(u pliticu, zdjelicu od vage);* * ebur, *obložiti;* * alqm sepulcro, *pokopati; sahraniti, (Nep.)* ubi telum erat impositum, *zakopano;* coloniam in agrum Samnitium, praesidium Medione, huc praesidium, *Liv.;* † praesidium arci; alcui coronam, clitellas bovi; * dona aris; * dapes auro, *na zlatne zdjele;* * libum Jano, *žrtvovati;* * coronas puppibus, *ovjenčati;* * ingenti mole sepulcrum viro, *podići nad . .;* * Pelion Olympo, *postaviti na . .;* * arces montibus; * ilex imposita saxis cavis, *stojeći na . .;* claves portis, *utaknuti;* † portis fores turresque, *namjestiti na vratiju;* * manum calathis; * alqm coelo, *prenieti u . .;* * imponi cervici alcjs, *sjesti komu za . . Na pose ukrcati,* milites in naves, *u savezu i samo* imponere; aeris magnum pondus ad militarem usum in naves; per istos quae volebat, clam imponenda; * alqm carinae. *2) tp. a) naložiti, nalagati, natovariti, nametnuti,* alcui onus, labores, negotium, partes illas, necessitatem; civitati leges per vim, civitati stipendium, vectigal agris; tributum in singula capita; veluti frenos etc. *v.* frenum; invidiam belli consuli; * leges locis; * morem pacis, *(u)rediti;* * impositum est alcui *s inf. b) metati na što, staviti na što, (pro)uzročiti,* * extremam manum alcui rei; * manum supremam, *odtisnuti što ka kraju, dovršiti, (Tac.)* imponite quinquaginta annis magnum diem, *okrunite;* impensam alcui rei, *na što trošiti, Liv.;* finem alcui rei, *učiniti kraj, Liv.;* * finem pugnae, *dovršiti;* modum alcui rei, *Liv.;* alcui nomen *s gen. ili acc. imena, nadjenuti; (Hor.)* cognata vocabula rebus; cognomen alcui; * majestatem verendam; alcui vulnus *(zadati),* plagam, vim *(učiniti),* labem, contumeliam; fraudi speciem juris. *c) u položaj-, stanje staviti, jedn. Cael. u Cic. fam.* 8, 17, 1. cujus amicitia me paulatim in hanc perditam causam imposuit. *d) postaviti u službu, namjestiti, postaviti koga vrh ili nad čim, učiniti koga čim,* alqm villicum; alqm in hortis fructus servandi gratiā; centuriones ad portas oppidi et custodias; † alqm legionibus; regem Macedoniae; † datos a noverca (educatores) custodiae ejus imponit; triginta viros devictis Atheniensibus; Masinissam in Syphacis regnum; cervicibus nostris sempiternum dominum; consul est impositus is nobis, qui etc.; nullo quasi imposito, *kao da nije nitko namješten; (Tac.)* jussu Augusti impositus Artavasdes. *e) nalagati-, slagati komu što, namazati koga, dati komu rog za svieću, obmahnuti (blaže od* fallere), alcui; Catoni egregie; si mihi imposuisset alqd *(nom).*

importo, 1. [in-p.] *1) unositi, uvoziti, uvoditi, uvesti (osb. o robi iz tudjine; sr.* infero, induco, inveho), commeatus in urbem; importari vinum ad se non sinunt; importata jumenta. *2) tp. a)* importatae artes. *b) (pro)uzročiti, donositi, donieti,* detrimenta rebus publicis; alcui pestem, incommodum *(učiniti);* discordia civilis quas importet clades; perturbationes; aegritudines anxias; * odium libellis.

importūne, *adv.* [importunus] *(riedko) bezobzirno, osorno, silno, žestoko, nemilo,* insistere; *(kasno)* tyrannica crudelitate multas civitates imp. vexavit.

importūnĭtas, ātis, *f.* [importunus] *neprikladnost, bezobzirnost, osornost, žestina, drzost, surovost, neugladjenost,* aniculae, *Ter.;* matris; animi, scelerum.

importūnus, *adj. s* † *comp. i sup. [opp.* opportunus] *1) (riedko) po mjestu neprikladan, neudoban, nesgodan, neprilićan,* sedes huic nostro non imp. sermoni, *Cic.;* locus imp. machinationibus, *Sall.,* † Armenia id temporis; *o vremenu, nesgodan,* tempus, *jedn. Cic. de or.* 2, 5, 20. *2) neprilićan, dosadan, mrzak, tegotan, mučan, opasan,* vi regere patriam importunum est; * pauperies; * bellum; * argenti vis; * canit importuna, *o ćuku, kad pjevajuć tobože smrt navješćuje. 3) bezobziran, drzovit, osoran, silan, žestok, surov, nemio, nametan,* imp. et amens; imp. et crudelis; hostis, tyrannus; natura, vultus, libidines; * volucres; * sitis famesque argenti; * eripietque curule cui volet imp. ebur; * imp. *(vrlo preuzetan)* amat laudari; * importunus transvolat.

importuōsus, *adj.* [in-port.] *bez luke, -pristaništa,* mare; litus.

impos, ŏtis, *adj.* [in-pot, *odt.* potis] *nemoćan, ne gospodar čemu, ne mogući svladati ili krotiti,* sui animi, animi, *Plaut.*

impossĭbĭlis, *adj.* [in *i* possum] *(kasno) nemožan, nemoguć.*

impŏtens, tis, *adj. sa comp. i sup.* [in-p.] *1) nemoćan, slab, iznemogao,* homo infans aut imp.; ad opem impotentium. *2) ne budući*

gospodar čemu, ne znajući svladati, -uzpregnuti, gens rerum; equi regendi; laetitiae, irae; † sui ob sitim; † animi. *3) od strasti ne mogući se nadvladati, a) strastan, neukrotan, razuzdan, pohlepan za vladom, despotski,* homo imp.; iracundus et imp.; ferox et imp.; animus; *(Just.)* militibus, *despotski proti itd.; (Tac.)* mater impotens *(pohlepna na vladanje),* uxor facilis; * imp. sperare, *u ufanju. b) o stvarih, razuzdan, pretjeran, neizmjeran, strašan, silan,* laetitia; postulatum; injuria; dominatio, dominatus; *(Liv.)* rabies; * Aquilo.

impŏtenter, *adv. s comp. i sup.* [impotens] *1) nemoćno, nemožno,* elephanti impotentius regebantur, *skoro se ne mogahu voditi, Liv. 2) neumjereno, razuzdano, despotski, Liv.*

impŏtentia, ae, *f.* [impotens] *1) bezpomoćnica, potreba, siromaštvo, jedn. Ter. Ad.* 4, 3, 16. *2) samovolja, razkalašenost, razuzdanost, strastvenost, na pose despotisam,* animi; † muliebris; † militum; * astri aestuosa, *silan žar.*

impraesentiarum *ili* **inpraesentiarum** *[skraćeno =* in praesentia rerum] *(riedko) u ovih okolnostih, za sada, u ovaj par, Nep. Tac.*

impransus, *adj.* [in-prandeo] *koji nije zajutrao, -doručkovao, na tašte, Plaut. Hor.*

imprĕcor, *dep.* 1. [in-pr.] *zlo željeti,* † alcui diras, † mortem, † populo tales filios talesque conjuges; * litora litoribus contraria.

impressio, ōnis, *f.* [imprimo] *utiskivanje, 1) napadaj, nasrtaj, na-, provala,* cuneo impressionem facere, *pro-, navaliti;* facere imp. in sinistrum cornu; † in fines hostium; non ferre impressionem Latinorum; *i u gradj. životu,* non imp., non vis; me vi et impressione evertere. *2) tp. a) u oratorskom skladu,* impressiones, *dizanje i padanje glasa. b) jasan izgovor,* explanata vocum. *c) kao philos. t. t. u pl. utisci, što ih sviet čini na dušu.*

imprīmis, *adv.* [primus] *prije svega, osobito, navlastito.*

imprĭmo, pressi, pressum, 3. [in-premo] *1) u-, o-, pri-, natisnuti,* in quibus Platonis sunt impressa vestigia; loco ubi imp. vestigium; in quo imprimuntur illae notae; sulcus altius impressus; vix impressam orbitam videre; sigilla in cera, humi rostro A literam; † ignoti anuli sigillo impresso; * signa tabellis; * signum pecori; * os toro; * pedem collo; * aratrum muris, *preko zida pustiti;* * impresso genu, *pokleknuv na . . .;* * notam labris dente; * impressâ lanâ; *tp.* alqd in animo, in mente, menti, *utuviti, zabiti u glavu;* qui est locus, in quo non exstent hujus cum fortitudinis tum vero humanitatis impressa vestigia? memoria tabulis publicis impressa; quorum lectione duplex imprimeretur dedecus rei publicae; visa, inchoatae intelligentiae in animis imprimuntur; visum imprimit et signat in animo suam speciem; in omnium animis impressit natura notionem deorum; menti subtiliter impressa, *oštroumno shvaćeno. 2) zabilježiti utisnuv štogodj,* an putamus imprimi quasi ceram animum *(da se dade kao u vosak ubilježiti);* * crater impressus signis; signo suo impressae tabellae; *tp.* impr. omnia municipia vestigiis flagitiorum, *u svih municipijih ostaviti tragove svoje sramote;* quae tot vestigiis impressa.

imprŏbātio, ōnis, *f.* [improbo] *neodobravanje, zametanje.*

imprŏbe, *adv. s comp. i sup.* [improbus] *1) nepošteno, zlo, opako. 2) drzko, bezobrazno, bezočno,* improbissime respondere; * decerpere oscula.

imprŏbĭtas, ātis, *f.* [improbus] *(moralna) zloća, nevaljalost, nepoštenje,* impr. perversitasque; impr. et gratia; simiae, *huncutarija.*

imprŏbo, 1. [in-pr.] *ne odobravati, zabaci(va)ti, koriti,* alqd, utrumque consilium; ista studia; judicium, *pobiti presudu,* frumentum, *zabaciti;* alqm testem, *kao svjedoka;* * choreas; *absl.*

imprŏbus, *adj. s comp. i sup.* [in-pr.] *1) physički nevaljao, zao, loš,* merces, postes, *Plaut.;* defensio. *2) moralno zao, nepošten, nevriedan, nevaljao, opak,* homo impr. et nefarius, imp. et perfidiosus; malus improbrior fit; *subst.* non de improbo, sed de callido improbo dicimus; improbi; * imp. te horret *(psovka na pola u šali), tvrdoglavac, bukva! i o stvarih,* testamentum, *nezakonita, opaka oporuka;* lex; * dicta; * improbo iracundior Adria; * ora; * divitiae. *3) Na pose a) prevelik, neizmjeran, pretjeran, bezuman,* * mons; * labor; * rabies ventris, *nezasitan glad;* * anser; * anguis, *proždrljiv;* * eques, *neumoran, neutrudan;* * cornix *(jer neprestano za kišom viče);* * amor; * puer. *b) bezobrazan, drzak, prodrzljiv, bezbožan,* * Aeneas; * ales; * Siren; * carmina, *nečiste, bludne.*

imprŏcērus, *adj.* [in-pr.] *(riedko) nevelik, neugledan, prost, malen,* pecora, *Tac.*

imprŏfessus, *adj.* [in-pr.] *(riedko) neprijavljen, neoglašen, Suet.*

impromptus, *adj.* [in-pr.] *(riedko) nehitar, nebrz,* linguâ, *Liv.;* † *absl.*

imprŏpĕrātus, *adj.* [in-pr.] *neuskoren, nebrz, trom,* vestigia, *jedn. Virg. Aen.* 9, 798.

† **imprŏprius**, *adj.* [in-pr.] *nevlastit, prenesen, nepristao; subst.* **impropria**, *neprikladni izrazi, Quint.* 10, 3, 20.

improsper, ĕra, ĕrum, *adj.* [in-pr.] *nesretan, nesgodan, nepovoljan, Tac.*

improspĕre, *adv.* [in-pr.] *(riedko) nesretno, Tac. ann.* 1, 8.

imprōvĭde, *adv.* [improvidus] *neprovidno, nesmotreno, neoprezno, Liv.* 27, 27, 11.

imprōvĭdus, *adj.* [in-pr.] *1) ne predvidjajući, ne sluteći, neoprezan,* hostes improvidos opprimere; *(Liv.)* futuri certaminis; *(Tac.)* consilii. *2) neoprezan, nesmotren, bezbrižan,* senes imp. et creduli; imp. et negligentes duces; mentes hominum; * pectora; † *s gen.,* futuri; aetas puerorum; † tela.

imprōvīso *v.* improvisus.

imprōvīsus, *adj. s* † *comp.* [in-pr.] *nepredvidjen, nenadan, neslućen,* res; bellum; * imp. cunctis; *(Tac.)* quo improvisior graviorque pestis fuit; *n. subst.* improvisum, *Tac.; s toga* de, ex improviso *i samo* improviso, *nenadano, iznenada.*

imprūdens, tis, *adj. s comp. i sup.* [in-pr.] *1) ne znajući, ne sluteći, ne nadajući se,* aggredi, opprimere alqm imprudentem; insciens atque impr. dico atque facio omnia, *Ter.;* imprudens praeteriisse videris; imprudente Sulla, *bez znanja itd.;* imprudentibus militibus, *dočim vojnici ništa ne opaziše;* * nunquam imprudentibus imber obfuit, *seljake ne iznenadi nikad tako kiša, da ne budu na oprezu. 2) nevješt čemu ili u čem,* legis; maris; * laborum, *o trsju;* † non impr. *s acc. c. inf.*

imprūdenter, *adv. s comp.* [imprudens] *1) s neznanstva, bez znanja. 2) neznajuć, nerazborito, neoprezno.*

imprūdentia, ae, *f.* [imprudens] *1) neopreznost, nesmotrenost, naglost, prenagljenje, beznamjernost,* praetorum; teli emissi, *odapinjuć st.;* quo ne impr. quidem oculorum adjici fas fuit, *nehotice svrnuti pogled;* per imprudentiam, *nehotice. b) neznanstvo, neznanje, nevještina, i nerazboritost,* eventus, *Liv.;* imprudentiâ paene admissum facinus; si quid fecerim imprudentiâ lapsus; Dionis, praetorum, *Nep.;* per, propter imprudentiam.

impūbes, ĕris, *(pjesn. i kasno)* **impūbis,** e, *adj.* [in-p.] *1) neodrasao, nemuževan, nedoban, nezrio,* filius; * puer; * mālae, *jošte gološava; subst.* impuberes, *dječaci. 2) neoženjen, čist, nevin,* qui diutissime impuberes manserunt.

impŭdens, tis, *adj.* [in-p.] *s comp. i sup. bezsraman, bezobrazan, bezočan,* os, *Ter.;* cum imp. fuisset in facto, tum impudentior videretur, si negaret; *(Hor.)* impudens liqui patrios penates etc.; mendacium; literae; pecunia, *bezobrazno mnogo.*

impŭdenter, *adv. s comp. i sup.* [impudens] *bezsramno, bezobrazno, bezstidno.*

impŭdentia, ae, *f.* [impudens] *bezsramnost, bezobraznost, bezstidnost,* imp. atque audacia; scribendi.

impŭdīce, *adv.* [impudicus] *bezsramno, bludno, samo sup.* impudicissime, *jedn. Eutr.* 8, 22.

impŭdīcĭtia, ae, *f.* [impudicus] *(predcl. i kasno) bezsramnost, bludnost.*

impŭdīcus, *adj. s (predcl.) comp. i sup.* [in-pud.] *1) bezsraman, bludan,* homo; mulier; *pren.,* P. Clodii impudentia. *2) (Plaut.) bezstidan, drzak,* facinus.

impugnātio, ōnis, *f.* [impugno] *jurišanje, jedn. Cic. Att.* 4, 3, 3.

impugno, 1. [in-p.] *napasti, jurišati na,* terga hostium; patriam; *(Just.)* Syracusas, *obsjedati; absl. Odt. u obće boj biti, boriti se s kim, udariti na . .,* regem; † veneficiis impugnari; *osb. riečmi* etc., plebem; † dignitatem alcjs; † sententiam; * nostra (ingenia); *absl.,* tempus impugnandi.

impulsio, ōnis, *f.* [impello] *1) udarac, izvanjski utisak, jedn. Cic. de univ.* 5, 14. *2) tp. nagon, povod, domisao, dosjet, Cic. de inv.* 2, 5, 17. 19. 2, 6, 20.; *na pose kao rhet. figura, povod, poticaj,* imp. ad hilaritatem.

impulsor, ōris, *m.* [impello] *podbadač, nukalac,* profectionis meae suasor et imp.; *(Ter.)* me impulsore, *na moje poticanje;* ferociâ aetatis et pravis impulsoribus. *Tac.*

impulsus, us, *m. (skoro samo u abl. sing.* [impello] *1) udarac, zamah, srušaj,* moveri non alieno impulsu sed sua sponte; scutorum impulsu; * impulsu quo *(pećine)* maximus intonat aether; † turbae, *o namitanju naroda. 2) tp. nagon, poticanje,* meo, suo, vestro, eorum, patris impulsu; simili, libidinum impulsu; *brz domišljaj, dosjet, Cic. de inv.* 2, 5, 19.

impūne, *adv. s comp. i (predcl.) sup.* [impunis] *nekažnjeno, bez kazni,* alqm occidere; habere *(Ter.),* facere, *proći bez kazne;* si non dederit, imp. sit; * non imp. scelus hoc sinit esse; *tp. bez štete, bez gubitka, bez pogibelji,* imp. in otio esse; * revisere aequor; * tendere noctem aestivam sermone; * impune putans, *tlapeć, da će uspjeti.*

impūnĭtas, ātis, *f.* [impune] *bezkaznenost, sjegurnost od kazni,* peccandi; alcui veniam et imp. dare. *Odt. razuzdanost, voljnost,* gladiatorum; flagitiorum; superfluens juvenili quadam impunitate et licentia.

impūnīte, *adv.* [impunitus] *(riedko) nekažnjeno, Mat. u Cic. ep.*

impūnītus, *adj. s comp.* [in-pun.] *nekažnjen, bez kazni, nepedepsan,* injuria, libido, res; *odt. razuzdan, razkalašen,* libertas, licentia, mendacium.

impūrātus, *adj. sa sup.* [*partič. od* impuro] *zamrljan, zamazan, gadan, mrzak, prljav,* belua, *Plaut.;* ille, hic, *Ter.*

impūre, *adv. sa sup.* [impurus] *nečisto, tp. gadno, mrzko.*

impūrĭtas, ātis, *f.* (*pl. jedn. Cic. Phil.* 2, 3, 6.) *i* **impūrĭtia,** ae, *f.* [impurus] *(jedn. Plaut. Pers.* 3, 3, 7.) *moralna nečistoća, gnjusnost.*

impūrus, *adj. s comp. i sup.* [in-purus] *1) (riedko) upr. nečist,* * mater. *2) tp. moralno nečist, gnjusan, gadan, loš, prost,* homo; aleatores, adulteri; imp. et impudici; imp. et sceleratus; ex impuro adolescente et petulante; impuri cujusdam et ambitiosi et omnia ad suam potentiam revocantis; animus; * historia; * mores; *(Ter.)* homo non imp., anus haud imp., *vrlo čista.*

1. impŭtātus, *adj.* [in-puto] *(riedko) neobrezan,* vinea, *Hor.*

2. impŭtātus, *partic. od* imputo, *što gl.*

impŭto, 1. [in-p.] *uračunati, što se od koga primi ili što se daje komu, na pose pripisati sebi ili drugomu štogodj kao zaslugu ili krivnju, uračunati, u-, pripisati,* * alcui beneficium; † imputant, quod transeant; † nec data (munera) imp. nec acceptis obligantur; † imputabis tibi, si etc.; * natum illis; *(Just.)* huic imputari victum Hannibalem, huic Carthaginem deletam.

īmŭlus [*dem. od* imus] *najdoljni,* oricilla, *jedn. Cat.* 25, 2.

īmus *v.* inferus *III) 2).*

in, *praep. I) s abl., ἐν, pokazuje, da je nješto u unutarnjosti koje stvari* (*sr.* e, ex), *ta unutarnjost pak ili je dubljina ili površina 1) o prostoru, u, na (c. loc.),* esse in Sicilia, in urbe, in foro; in Sicilia tota, *na svoj Sic. (prosti abl. bilo bi „po svoj S.“);* dicere in senatu, sedere in solio; coronam habere in capite; ponere alqd

in mensa; navigare in Italia, *duž obale Italske;* pontem facere in flumine, *preko rieke udariti most;* in flumine pons est; cohors in statione; in vinculis esse, in custodiis teneri, in acie stare, versari; in armis esse, *na (u) oružju, naoružan,* excubare in armis; * esse in veste domestica; * horridus in jaculis; * patriis missus in armis; in eo loco sunt res nostrae, *naše stvari stoje ovako;* in oculis esse, situm esse *na oko biti, ležati;* in manibus habere, esse, *v.* habeo *i* manus; in Sequanis, *u Sequanskoj;* Caesaris in barbaris nomen erat obscurius; in milibus passuum tribus, *u prostoru od itd.; (Phaedr.)* canes bibere in flumine, *vodu u rieci* (*ne mjesto* ex). *2) o vremenu a) kad se označuje vrieme, za kojega se što dogadja, tečajem, za (c. g.), u, na,* in multis annis; in omni aetate; in sex mensibus; ter in anno, in die. in hora, *(rjedje) samo* die, *Quint.* 10, 3, 8.; in pueritia, in adolescentia, in bello, in pace, semel in vita; in itinere; in ipso negotio; in qua potestate, *za koje službe; s gerund., u, kod,* in deliberando; in quaerendis suis. *b) za oznaku okolnosti vremena,* hoc in tempore, *upravo sada, Ter.;* in tali tempore; in eo est ut, *dotle dodje, da; i* res in eo est ut, *Liv.;* in tempore, *u (pravo) vrieme, Ter. Liv. 3) a) za oznaku razreda, kolikoće, pod koji što ide, medju (c. i.), u,* in his, in quibus; in Epaminondae virtutibus commemoratur; habere, numerare alqd in alqa re, in bonis, in beneficii parte; annumerari in grege; res hostium in praeda capta, *nalazeć se u, medju plienom = u svojstvu pliena, kao plien; i u obliku,* adhibere locorum simulacrorumque rationem, quae in arte traditur, *kao sustav, sustavno;* scripsi tres libros in disputatione et dialogo de oratore, *dialogično;* in mandatis dare *v.* mandatum; † in paucis *(osobito)* erat carus alcui; † in paucissimis animo eminens. *b) sa* esse, inesse, *kad se naznačuje predmet, koji ima kakovu vlastitost ili komu što pripada,* u *s genitivom u hrvatskom,* est in alqo summa auctoritas, animus, virtus, studium, consilium; in navibus est firmitudo; haec est societas, in qua omnia insunt. *c) sa* esse, exsistere, apparere, cerni, cognosci etc., *kad se označuje object, u koga ima što, ili se ukazuje, sastoji,* fortitudo cernitur in periculis subeundis, officium exstitit amici in periculis adeundis, *preuzimanjem pogibeljî;* victoria fuit in eo, ut; est quaedam calamitas in amicitiis dimittendis = amicitiarum dimittendarum; quartum sequitur in eadem pulchritudine; in eadem brevitate reperiemur; in his operibus si quis illam artem comprehenderit, *na koliko sastoji u itd.;* in eis perfectio atque absolutio judicatur = perfectionis judicium positum est; quo in genere = cujus modi *ili* qualis; res est in integro, in facili, in difficili = integra, facilis, difficilis. *d) kad se naznačuje činjenje ili stanje, u kom se što nalazi,* in motu, in maximis luctibus esse, in vitio esse etc. *e) kad se navode okolnosti, u kojih što biva, u, pod, kod, često stoji mjesto podpune adverbialne izreke kratko, energično,* in vino *(u vinu)* immodicum esse, *Ter.;* in tanta paupertate decessit, ut; illud vigiliarum munus in tuo nomine apparuit, *pod tvojim i.;* qui in magno aere alieno *(kod mn. dug.)* magnas etiam possessiones habent; multa in vestro timore sanavi, *jer se bojaste;* in portoriis Italiae tollendis, *kad se radilo o ukinuću carine;* principes in salute optimatium temeritatem multitudinis et tabellae licentiam pertimescebant = *kad se je radilo (u criminalnoj parnici) o existenciji kojega njihovih članova;* sed quid ego populi R. animum virtutemque commemoro — in eo homine, *kad je govor o jednom čovjeku;* in probris maxime in promptu est, si quid tale dici potest: — contraque in laudibus *(kad valja hvaliti),* quae magno animo — gesta sunt, ea nescio quomodo quasi pleniore ore laudamus, quod item ad contrariam laudem in virtute dici potest, *kad se radi o kreposti;* in hac laude industriae meae reus ne elabatur summum periculum est; alter, uti dixit Isocrates in Ephoro et Theopompo *(gdje prosudjuje E. i Th.),* frenis eget, alter calcaribus; fuit ornandus in lege Manilia *(prigodom Manilijeve zakonske osnove)* Pompejus; *(Quint.)* scriptores quidem iamborum veterisque comoediae etiam in illis *(kad ih rabe)* saepe laudantur. *f) = glede, dotično, što se tiče,* facere, efficere, dicere alqd in alqo; judicare in alqo; in tabella quanta sit facta labes; in hoc homine non accipio excusationem; gratias habere in alqa re; hoc in amicitiis, in virtutibus dicitur, carere in morte non dicitur „*izraz* carere“ *ne rabi se o smrti;* sed ne vivus quidem bono caret, si eo non indiget. Sed in vivo intelligi tamen potest, regno te carere; dici autem hoc in te satis subtiliter non potest; posset in Tarquinio, cum regno esset expulsus; at in mortuo ne intelligi quidem potest; quid tibi vis in geminis? *hrv. „što ćeš s blizanci, što će ti blizanci?“;* Pompejus noster in amicitia P. Lentuli vituperatur, *u pogledu prijateljstva s L.;* dissimilem se praebere in utroque; accusare, vituperare, laudare, gloriari, laetari, exsultare in alqa re; *(Quint.)* Alcaeus in parte operis aureo plectro merito donatur; *u listovnom slogu i dialogu bez odnošaja na glagol glavne izreke,* in reliquis officiis *(glede),* cui tu tribuisti praeter me, ut etc. *II) s acc., εἰς, kad se naznačuje kretanje ili pravac u što (dubljinu ili površinu)* (*sr.* ad.), *1) o prostoru, u, na, (c. acc.) k,* ad urbem vel potius in urbem exercitum adducere; ire in illam urbem, mittere in ultimas gentes; ascendere, suspicere in coelum, *k nebu;* confugere in aram, *na oltar;* efferre in umeros; in Galliam versus; † in meridiem versus. *2) o vremenu, a) kad se navodi vrieme, u koje se što proteže, u, do,* bellum in hiemem ducere; alqd in omne tempus perdidisse, *za sve vjekove; (Hor.)* dormire in lucem; † dicere in noctem. *b) kad se vrieme opredjeljuje, za kojega što da traje, za, na (c. acc.),* magistratum creare in annum; concilium in diem certam indicere; in aliud tempus reservari; frumentum in hiemem provisum non erat; invitare alqm, differre alqd in posterum diem; *(Liv.)* usque in adventum ejus tenuit urbem; *(Tac.)* in ea tempora natus es, quibus etc.; in perpetuum, *za uviek;* in aeternum, *za sve vjekove,* in futurum, in praesens; in praesentia *sc.* tempora, *za sada;* praedicere in multos annos; in tempus, *prama okolnostim,* † *na vrieme,* † *na kratko vrieme,* † *za časak;* in reliqum tempus, *za budućnost;* in singulos annos, *od godine do godine, godinu za god.;* in annos, *na godine;* in longiorem diem, *na kašnje dane;* in singula diei tempora, *svaki sat; na pose a)* in diem, *za dan, za kratko*

vrieme, in diem rapto vivere; in diem vivere, *skrbiti se samo za jedan dan, živjeti bezbrižno; i za svaki dan, svaki dan*, minorem in diem urbem Saguntini faciunt; *(Hor.)* cui licet in diem dixisse: Vixi; *na stalan dan*, praesens quod fuerat malum, in diem abiit, *Ter.*; fundum emere in diem solvendum, *Nep. β)* in dies, *za pojedini dan, na pojedine dane* = in singulos dies, panem in d. mercari; *za svaki pojedini dan, od dana do dana, svaki dan, sve, svedj, s comp.* (*sr.* quotidie), quem plus plusque in dies diligo; mihi scito in dies majori curae esse dignitatem tuam; *isto tako* in horas, *od sata do sata, svaki sat (ponajv. pjesn.) ali i za pojedini sat, i* in horam, *za sat, za časak*, in horam vivere; *sr. α) β). 3) u drugih okolnostih, a) o mjeri, da se označi pravac po dimensiji* = *u*, sex pedes in longitudinem, latitudinem, altitudinem, *u duljinu itd. b) o dielovih, na koje se što dieli, u, na (c. acc.)* Gallia est omnis divisa in partes tres; annum in duodecim menses describere; *odt. distributivno, kad se što dieli na pojedinosti, na*, describere censores binos in singulas civitates; sextantes conferuntur in capita, quaterna in singulos jugera, in singulos modios; frumentum assibus in modios aestimatum. *c) kad se naznačuje cilj, svrha čina, ne obzirući se na to, da li se je išlo za uspjehom ili ne, k, na, za (c. acc.), radi*, pecunia in rem militarem data; alqo mitti in praesidium, *za posadu*; alqm legere in id certamen; in haec obsides accepti; in supplementum classis dari; ad Caesarem in jus adierunt = *da im se sud sudi*; praecepta dare in alqd; in speciem, *prividno, tobože*; in hanc tam opimam mercedem arma capite, *Liv.*; ostentabatur in spem Pomptinus ager, *Liv.*; in spem pacis solutis animis, *Liv.*; in spem totius orbis occupandi gerebatur bellum, *Curt.*; omne militabitur bellum in tuae spem gratiae, *Hor.*; alqd in exemplum intueri *(za uzor)*, assumere, *Quint.*; tanquam non utilitate publica, sed in saevitiam unius absumerentur, *Tac.*; quod si in nullius mercedem negotia tueantur, *Tac.*; in mortem centurioni ferrum destringenti, *Tac.*; * trepidare in usum aevi; * † in honorem alcjs; * in hoc, ut, *k tomu da. d) kad se prielaz naznačuje iz jedne podobe u drugu, iz jednoga stanja u drugo*, * mutare viros in deforme animal; † in sollicitudinem versa fiducia est; * dilabi in cinerem; * verti in avem, * mutari in alitem; * desinere in piscem; * provehere vim in majus. *Odt. e) kad se što sudara s čim, kad je što prema čemu, kad se način naznačuje = prema, na, po*, in rem esse, *shodan biti*; tradere regnum in fidem alcjs, *na vjeru*; vaticinantis, hostilem, servilem in modum; praeclara classis in speciem; in eandem sententiam loqui; disputare in utramque partem; jurare in verba alcjs *v.* juro; indicium accipere in ea ipsa verba; foedus in haec fere verba conscriptum; *(Tac.)* secuta sunt Claudii verba in eandem clementiam; (imperium) per omnes in orbem ibat, *redomice na okolo*; in orbem pugnare *i slično, u slici okruga*; in morem, *po ob.*; * in hunc morem; * in morem Salium; * in plumam, *poput pahuljicâ*; * in numerum, *po taktu*; † in barbarum, *poput bar.*; *odt.* in universum, *u cielom, u obće*, in tantum, in incertum *(Liv.)*; in vicem, * in vices, *izmjenice. f)* *naznačuju se predmeti, na koje čini ili čuvstva prijatno ili neprijatno djeluju, proti, naprama, nad, na (c. acc.)*, clementia uti in alqm; voluntas, amor, benevolentia, beneficium, merita in alqm; contiones habere, carmen scribere in alqm; * jocari in morbum; bono animo esse in alqm; sedere judices in alqm; omnia a me in te profecta sunt; ne idem eveniat in meas literas, *moje listove*; severus, indulgens in alqm; * mendaex in parentem; amor in patriam, impietas in deos; habere potestatem in alqm; * regnum in aves; * regum imperium in proprios greges. *III) kadkada stoji in s acc. (kaošto εἰς), gdje bi očekivali abl., jer ima glagol mira u sebi pojam kretanja, n. p.* esse in potestatem alcjs, *doći pod čiju vlast i biti u čijoj vlasti*, habere in custodiam, in potestatem; adesse in senatum; asservare alqm in carcerem; probari in vulgus, in vulgus ignotus; res in vadimonium esse coepit; *(Plaut.)* haerere in amorem, mihi in mentem fuit, *Sall. Jug.* 112, 3.; *obratno pak stoji kod mnogo glagolâ kretanja, kao* ponere, collocare, abjicere *i slič.* in *s abl., gdje bi mogao stajati in s acc., jer ima glagol kretanja u sebi pojam mira.*

in-accessus, *adj.* [accedo] *nedohodan, nepristupan*, * lucus; † per inaccessa mapalium.

Ĭnăchus, i, *m.* [Ἴναχος] *bog rieke i mythski kralj u Argu, otac Ioin* (Io), *Hor. Ov. Odt. 1)* * **Ĭnăchius**, *adj. argivski, ili grčki*; In. juvenca, bos = Jo; heroinae In. = *Danajevice kao Argivke. 2)* * **Ĭnăchĭdes**, ae, *m. mužki potomak Ioin*, = Perseus *i* = Epaphus *(sin Ioin). 3)* * **Ĭnăchis**, ĭdis, *f. adj. inaška, Inachova, kao subst. kći Inachova* = Io.

inadsuētus, inadtenuātus *v.* inassuetus, inattenuatus.

in-ădustus, *adj.* [aduro] *(riedko) nezapaljen, Ov. her.* 12, 93.

in-aedĭfĭco, 1. *1) nadozidati*, inaedificatur sacellum in domo; alqd in loca publica; † tecta celeriter erant inaedificata. *2) zagraditi, zakrčiti*, vicos plateasque; portas; sacella.

in-aequābĭlis, *adj. (riedko) neravan, nejednak.*

ĭnaequābĭlĭter, *adv.* [inaequabilis] *(predcl. i kasno) nejednako.*

in-aequālis, *adj. 1) neravan, nejednak*, † loca; * calices, *manji ili veći*; * auctumni, *promjenljive*; * vixit inaeq.; † nihil est ipsa aequalitate inaequalius; † res inaequalissimae, *vrlo razne vriednosti. 2)* * *koji što nejednakim čini*, tonsor, *koji kosu krivo reže*, procellae, *koji more uzvaljuju.*

ĭnaequālĭter, *adv.* [inaequalis] *(riedko) nejednako, raznim načinom.*

in-aequātus, *adj. neravan, jedn. Tib.* 4, 1, 43.

in-aequo, 1. *izravnati, jedn. Caes. b. c.* 1, 27, 4.

in-aestĭmābĭlis, *adj. što se ne da ocieniti, neprocjenjiv*, nihil tam incertum nec tam inaestimabile est, quam animi multitudinis; perjurium, *najgadnija. Odt. a) neprocjenjiv, od velike, neprocjenjive vriednosti*, gaudium. *b) nevriedan, bez ciene, jedn. Cic. fin.* 3, 6, 20.

in-aestuo, 1. *(riedko) zakipjeti, u prilici*, meis praecordiis libera bilis, *Hor. epod.* 11, 15.

in-alpīnus, *adj.* † *alpski*; *subst.* — īni, ōrum, *m. alpljani, Brut. u Cic. ep.*

in-ămābĭlis, *adj. neljubezan, neprijatan, omražen, grozan*, † id genus operis; * regnum (inferorum); * palus *o rieci Styx*; * locus.

in-ămāresco, rui, — 3. *grknuti, jedn. Hor. sat.* 2, 7, 107.

in-ambĭtiōsus, *adj. nečastohlepan, netašt, jedn. Ov. met.* 11, 765.

ĭnambŭlātio, ōnis, *f.* [inambulo] *šetanje, n. p. na govornici, kao gestus govornikov*; * lecti, *kolebanje, zibanje.*

in-ambŭlo, 1. *šetati, prolaziti se (u prostoru ograničenu; sr.* ambulo, deambulo, obambulo), in porticu, in gymnasio, in viridi opacaque ripa; in foro cum filio; domi; per muros; ante tabernaculum, *dakle* in principiis; ibi inambulans = in eo horto; *absl.*

ĭn-ămoenus, *adj. (riedko) neugodan, neveseo*, * regna *(o podzemnom svietu)*; † quanquam id genus operis inamabile, inamoenum.

ĭnāniae, ārum, *f.* [inanis] *praznina, jedn. Plaut. Aul.* 1, 2, 6.

ĭnānĭ-lŏgus (*ili* **-lŏquus** *od* loquor), *adj. koji ništetne stvari govori, jedn. Plaut. Ps.* 1, 3, 24.

ĭnānīmentum, i, *n.* [inanio, *prazniti*] *praznina, jedn. Plaut. Stich.* 1, 3, 19.

ĭnănĭmus, *adj.* [in-anima] *neživući, mrtav; subst.* inanimum, *(pl.)* inanima.

ĭnānis, *adj. s comp. i sup. 1) prazan (što bi imalo biti puno, dakle izriče ukor, opp.* plenus; *mjesto* vacuus *stoji u class. prosi samo onda, kad prazninu treba označiti bez ocjene; sr.* vacuus, vanus), vas; domus nuda et in.; navis, *nekrcan*; literae, *bez sadržaja*, equus, *bez jezdioca*, corpus, *bez života* = *mrtvo*; * currus *bez voznika*; * laeva, *bez zlatna prstena*; * funus, *bez lešine, -trupla*; * umbra; * tumulus, *bez mrtca*; * regna, * regna Ditis, * Tartara, *carstvo sjenâ*; * lumina, *sliep*; * galea, *skinuta, oduzeta, ali i [po 2)a] kaciga za igru, ne za boj*; * vulnera; * morsus; *neobično* non animum — pascat prospectus inanem, *oko pasti poglcdom praznine, Virg. georg.* 2, 285.; * *s gen.*, lymphae, animae; *s abl.*, epistola alqa re utili et suavi; *n. subst.* inane, *praznina, zračište, zračni prostor*, interjecto inani, in infinito inani; per inane, * per inania; * in. vacuum, * magnum. *Na pose a) praznima rukama, praznih ruku*, redire, reverti; * si pulset inanis. *b) siromašan, bez sredstva, neobogaćen, oplienjen*, civitas; egentes inanesque discedere; Siciliam inanem offendere; * *prazan, o želudcu, na tašte*, venter. *2) tp. a) prazan, ništetan, tašt*, elocutio; sonus vocis; res; * verba; *s gen.*, omnia plena consiliorum, inania verborum; quae inanissima prudentiae reperta sunt; *subst.* inane, * in. abscindere soldo; † quamlibet illud frigidum et in. *b) prazan, tašt, nekoristan, hvastav, varav, zaludan*, contentiones, cupiditates, cogitationes; animus; ingenia; nihil in me inane; * spes; * minae; * opera, † belli; * captare inania; * inanes, *u priekornu sm. prazne tikve, bukve.*

ĭnānĭtas, ātis, *f.* [inanis] *1) praznina 2) tp. ništetnost, taština.*

ĭnānĭter, *adv.* [inanis] *tašto, zaludno, nekoristno, izprazno.*

* **ĭn-ărātus**, *adj. neoran, na ugaru.*

in-ardesco, rsi — 3. *1)* * *zapaliti se, užeći se*, alcjs umeris; nubes solis radiis. *2) tp. uzpaliti se, ugrijati se*, * specie praesentis; † cupidine vindictae.

† **in-āresco**, rui — 3. *sušiti se, osušiti*, vi solis; *tp. usahnuti*, liberalitas nimia profusione.

* † **Ĭnărĭmē**, ēs, *f.* [εἰν Ἀρίμοις] = Aenaria, *što v.*

in-assuētus, *adj.* * *nepriučen, neobikao*, equi.

in-attĕnuatus, *adj. neumanjen, nestegnut, jedn. Ov. met.* 8, 844.

in-audax, ācis, *adj. nesmjelan, bez srdca, strašljiv, kukavica, jedn. Hor. carm.* 3, 20, 3.

ĭn-audio, 4. *načuti, viest osb. kao tajnu*, alqd de alqo; de alqa re ex alqo; re inaudita fore ut.

ĭn-audītus, *adj. 1) nečuven*, novus et in.; incredibilis et in.; *(Tac.)* in. volucres. *2)* † *nečuven* = *nesaslušan*, res; alqm inauditum punire, damnare.

in-augŭrāto *v.* inauguro *1)*.

in-augŭro, 1. *1) intrans. augurija držati, ptice gatalice pitati*, in., fierine possit alqd; *abl. partic. abs.*, inaugurato, *poslije držanih augurija. 2) trans. posvetiti držanjem augurijâ, ustoliti, uvesti*, locum; flaminem; regem sacrificum; augurem.

ĭn-aures, ium, *f. naušnice, obodci, Plaut.*

in-auro, 1. [inaurum] *1) pozlatiti, u clas. periodi samo partic.* inauratus, statua; columna; * vestis, *zlatom protkana. 2) tp. u šali obogatiti koga vrlo*, te velle a Caesare inaurari; te fortunae rivus inauret *v.* rivus.

ĭnauspĭcāto, *adv.* [inauspicatus] *bez auspicija, jedn. Cic. de div.* 1, 17, 33.

ĭn-auspĭcātus, *adj. gdje nije bilo auspicija*, lex, *primljen bez ausp.*, *Liv.* 7, 6, 11.

* † **ĭn-ausus**, *adj. na što se tko ne odvažuje, nepoduzet, nepokušan.*

incaeduus, *adj.* [in-caedo] *nesječen*, * silva; * lucus.

in-călesco, lui, — 3. *1) topliti se, zažariti se*, vino; † mero; incalescente sole; * toga lacrimis, *toplimi suzami nakvasi se. 2) tp. uzpaliti se, zažariti se affectom*, * ipsa quoque incalui; * animi equorum; * deo *(dat.) za itd.*; * incaluit pelagi deus; *(Tac.) hendiadysom*, nocte ac laetitiâ.

* **in-calfăcio**, etc. 3. *(riedko) ugrijati, razpaliti.*

in-callĭde, *adv. (riedko) nesmotreno, neoprezno.*

in-callĭdus, *adj. nesmotren, neoprezan, nerazborit*, servus non inc.; non inc. homines; † juvenis inc., *nevješt svietu, nepolitičan.*

in-candesco, dui, — 3. *1) bieljeti*, * torta remigio spumis incanduit unda, *zabieli pjenom. 2)* * *zažariti se.*

* **in-cānesco**, nui, — 3. *siedjeti, sivjeti.*

incantātus, *adj.* [incanto] *čaranjem posvećen*, vincula *(ljubazni okovi)*, *Hor. sat.* 1, 8, 49.

in-cānus, *adj. nasied, siv*, homo, *Plaut;* * menta; * labra situ.

incassum *v.* cassus.

in-castīgātus, *adj. nekažnjen, nekoren, jedn. Hor. ep.* 1. 10, 45.

incaute, *adv. s* † *comp.* [incautus] *neoprezno, nesmotreno.*

in-cautus, *adj. s comp. 1) act. koji nije u pravo vrieme na oprezu, bezbrižan, bezazlen,* incautus oppressus est ab hoste; hic homo, inc. et rusticus; juvenis incautus a fraude fraterna, *koji se ne nadaše lukavosti od brata;* ad credendum pavor inc.; ab rebus secundis, *sbog itd.;* * *s gen.*, non inc. *(brinući se za)* futuri. *2) pass. od česa se čovjek ne čuva. a)* * *nenadan, nepredvidjen. b) neogradjen, nesjeguran,* tenebrae; † iter incautum hostibus.

in-cēdo, etc. 3. *1) stupati, šetati, ići kamo (važnim, promišljenim korakom, jer drugi na to paze, da im imponuješ itd., veličanstveno, ozbiljno, ponosno i slič.; sr.* eo, gradior, vado), ovans victoriâ inc.; per ora vestra magnifici; omnibus laetitiis; * ego, quae divum regina incedo, * qui jaculo inc. melior *(mjesto prospanoga pros.* est.); * superbus meo malo; pedes, *pješke; (Eutr.)* laevum alcui *(ob lievu)* inc.; * molliter; * durius; * solus, *lutati;* * pueri incedunt *sc.* equis, *jezde;* † pedibus, † equis; viâ; quacunque; * tota in urbe; † propius, *pristupiti;* † undique nuntii, qui etc.; *(Liv.)* incessit, quâ duxit praedae spes; † scaenam, *stupiti na;* † fontem aquae Marciae nando; *(Just.)* Aegyptum; *često o vojnicih, kad dolaze odmjerenimi koraci, maršírati, stupati, dolaziti,* in hostes perculsos; segnius; presso gradu; paulatim; † propius; usque ad portas, *Liv.;* regina ad templum, *Virg.; pren.*, postquam tenebrae incedebant, *kad se je mrak hvatao, kad se je stalo mračiti, Tac.;* occultus rumor inc. *s acc. c. inf., Tac. 2) tp. a)* facilius ad inventionem animus incedet; *(Tac.)* incessit itineri et proelio, *ode na itd. b) (skoro jedino u perf, i plsqp.) o affectih, napasti, spopasti, svladati, obuzeti,* magnus omnium incessit timor animis; exercitui omni tantus dolor; cura patribus; admiratio, cupido alqm; timor patres, ne etc.; vis morbi in castra; *absl., navaliti, širiti se, zavladati,* cupido gloriae; libido, superbia atque lascivia; magnus timor sagittarum; tantus eo facto timor; religio *s acc. c. inf.; (Tac.)* pro modestia ac pudore ambitio et vis incedebat, incedebat deterrimo cuique licentia etc.

in-cĕlĕbrātus, *adj. (riedko) neoglašen, neobznanjen,* ab alqo, *Tac.*

in-cēnātus *i* **in-cēnis,** *adj. koji jošte nije jio, ili objedovao, gladan, Plaut.*

† **incendiārius,** ii, *m.* [incendium] *palikuća.*

incendium, ii, *n.* [incendo] *1) požar, oganj, vatra,* facere, excitare, conflare; *concr.*, in sinistrum cornu, quod incendio similius quam proelio territum cesserat flammis = incenso s. quam proelianti; * Cacum incendia *(vatra, žeravica)* vana vomentem; *i* * *o žeravici, plamenu haliine u otrov namočene;* * *baklja, zublja,* incendia poscere; jactas incendia dextrâ; *praegn.*, * *gubitak, šteta, pretrpljena vatrom. 2) tp. a) velika pogibelj, propast,* invidiae, civitatis; belli civilis; * tanti incendia belli; paene in ipso urbis incendio atque in desperatione omnium; se populare inc. priore consulatu semiustum effugisse; incendio alicui judicii conflagrare; communi inc. deflagrare *(sr.* amburo); meum. *b) vatra affekta i strasti,* cupiditatum; restinctis jam animorum incendiis; * excitare inc., *ljubavni žar.*

incendo, di, sum, 3. [in-candeo] *1) za-, upaliti, užeći (sasvim, a više s obzirom na unutarnji žar; sr.* accendo, succendo, inflammo), aedificia virosque, oppida; cupas; classem; naves; tus et odores, lychnum; * altaria, *vatru na žrtvenику naložiti,* * votis *(dat.)* aras, *za zavjetovane žrtve;* * incensi aestus, *vrućica. 2) razsvietliti, razjasniti,* luna incensa radiis solis; * squamam fulgor. *3) tp. a) užeći-, upaliti strašću, razpaliti, razžestiti, razdražiti,* alqm *(Ter. Hor.)*, judices; nec unquam is qui audiret, incenderetur, nisi ardens ad eum perveniret oratio; inc. animum alcjs, * animum dictis; * alqm querelis, *mučiti;* cupiditatem, odia; † incendit ea contumelia legionum iras; *na pose razpaliti (srdce za ljubav), užeći (ljubavlju),* alqm; amore, ira, desiderio, dolore incensus; incendor quotidie magis non solum desiderio — sed etiam admirabili fama virtutum tuarum; *i* philosophiam cognitionis cupiditate incensam; principia verecunda non elatis incensa verbis; incendi gloriâ ad studia; juventutem ad facinora; † alcui animum ad persequendum; alqm pollicitando; *(Tac.)* belli civilis causâ populum per contiones; animos judicum in alqm; adeo erat incensus, *tako se razžesti; (Ter.)* incensus alcui, *na koga;* † equus incensus calcaribus. *b) razžariti, napuniti,* * coelum clamore; * maestam clamoribus urbem; *(Just.)* regiam luctu *c) umnožati, povećati,* * vires; * luctus; * haec fletu et pectus atque os manibus verberans; † hos vulgi sermones audita mors adeo inc. *d) upropastiti, uništiti,* genus tuum, *jedn. Plaut. Trin.* 3, 2, 49.

incensio, ōnis, *f.* [incendo] *(riedko) zapala, požar,* Capitolii; urbem incensione literare.

1. incensus, *partic. od* incendo *v.* incendo.

2. in-census, *adj. necienjen po censoru; subst.* incensi.

inceptio, ōnis, *f.* [incipio] *(riedko) počimanje, začetak,* tam praeclari operis; *(Ter.) nakana.*

incepto, 1. [*intens. od* incipio] *1) trans. započeti, poduzeti, podhvatiti se,* quod inceptat facinus? quid inceptas? *Ter. 2) intrans. zavaditi se s kim, uhvatiti se,* cum alqo.

inceptor, ōris, *m.* [incipio] *začetnik, jedn. Ter. Eun.* 5, 8, 5.

inceptum, i, *n. i (riedko)* **-tus,** us, *m.* [incipio] *začimanje, poduzimanje, podhvat.*

1. incerto, *adv.* [incertus] *nesjegurno, Plaut.*

2. incerto, 1. [incertus] *učiniti što nesjegurnim, -dvojbenim, Plaut.*

incertus, *adj. 1) pass. = o čem ne ima sjegurnosti, nesjeguran, nepouzdan, dvojben,* nuptiae, *Ter.;* res; iter; sedes; rumores; victoria; exitus; spes; responsum; casus; aetas; incertis ordinibus, *ier su redovi nestalni bili;* tempora; amicus certus in re incerta *(u nuždi)* cernitur, *Enn. u Cic.;* incerto vultu, *nemirnim pogledom;* vultus incerti, *smeteno lice;* * os, *tepajući, nerazumljiv;* * luna inc., *slaba, nestalna mjesečina;* * sol; * sudor, *izmjeničan;* * menses, *promjenljivi;* * tres caeca caligine soles, *mutni dnevi;* * securis, *koja ne pogadja;* † utrum, an etc. incertum est, † incertum an; *(Curt.) s* ne, an; *što se ne da pravo razaznati, nepoznatan,* inc. infans, mascula an femina esset; incertos socii an hostes essent; incerti quidnam esset, *Sall. Jug.* 49, 5.; *kao subst.* incertum, *nesjegurno, nestalno,* creatus in incertum, *na neopredieljeno vrieme;* ne cujus incerti vanique auctor esset; *Liv.* 4, 13, 9.; in incerto esse, habere; revocare in, ad incertum, *učiniti nesjegurnim; (Liv.)* in incerto relinquere; *abl. abs.* incerto *(budući da nije bilo sjegurno)* quid peteret, *Liv.;* Alexander incertum (est) qua fide pacem fecit, *Liv.; i* incerta *(nestalna sreća)* belli, *Liv.;* † fortunae, † maris; * incerta canere, * incerta futuri. *2) act. = koji je glede česa nesjeguran, -dvoji, -koleba se, bez stalna znanja, -nazora, ne znajući,* incertus sum, quid dicam, *Ter.;* cum inc. essent, ubi esses; incerti ignarique, quid potissimum facerent; incertus rerum suarum, *Liv.*, animi, *Ter. Liv.*, consilii, *Curt.;* † locorum, *ne znajuć gdje je;* † sententiae; † ultionis; *(Plaut.)* me incerto, *bez mojega znanja.*

incesso, sīvi *i* ssi, 3. [*intens. od* incedo] *navaliti, nasrtati, napasti-, jurišati na . .,* alqm jaculis saxisque, *Liv.*, † missilibus; * muros; * telis; *(Liv.)* pilis; † coeno; *tp. riečmi napasti na . ., grditi itd.*, * alqm dictis protervis, † criminibus, † conviciis, * dictis amaris; † uxorem Vitellii, tanquam superbe saevêque egisset.

incessus, us, *m.* [incedo] *1) stupanje, hod, pût (os. veličanstveno i dostojanstveno; v.* incedo), citus, tardus, rarus, longus; *(Hor.)* Turbonis; * incessu tacito progressus; † erectus; * vera incessu patuit dea; incessum fingere. *2) (Tac.) a) neprijateljska navala,* primo incessu solvit obsidium; tres incessus, totidem agmina parantur; *i provala u zemlju. b) ulaz, ulazište,* alios incessus hostis claudere, *Tac. ann.* 6, 33.

inceste, *adv.* [1. incestus] *nečisto, griešno.*

incesto, 1. [1. incestus] *sramotom okaljati, pogrditi, okaljati, obezčastiti,* * classem funere; *na pose bludom okaljati, oskvrniti, obezčastiti,* puellam, *Plaut.;* * thalamos novercae; † se.

incestum *v.* 1. incestus *2).*

1. incestus, *adj.* [in-castus] *1) moralno i religiozno nečist, okaljan, griešan, bezbožan,* an triste bidental moverit incestus, *Hor.;* concessa apud Judaeos, quae nobis incesta, *Tac. 2) na pose bludan, nečist, rodoskvrni,* os; flagitium; sermo; † virilitas; judex, *o Paridu;* * amores; * si incesta perit; *subst.* **incestum,** i, *n, blud, nečistoća, rodoskvrnje,* incestum pontifices supremo supplicio sanciunto, *Cic. legg.* 2, 9, 22. † incesto polluere, † incesti damnare; ab incesto id ei loco nomen factum, *Liv.* 8, 15, 8.

2. incestus, us, *m. (riedko) = incestum; v.* 1. incestus *2).*

inchoātus (incohat.), *adj.* [*partic. od* inchoo] *započet (a ne dovršen), nepodpun,* res inch. et rudis; inch. et mancus; inch. officium, non perfectum; magis inchoatae quaestiones quam ad exitum perductae; *subst.*, perfecta anteponuntur inchoatis.

inchoo (incoho), 1. *započimati, počimati, započeti, uvoditi, zasnovati (u opreci sa dočimanjem; sr.* ordior, incipio), templum; signum; hominem; novas alias (naves); prima initia libertatis; initia belli inchoata a Philippo; inch. mentionem alcjs rei, *predbježno napomenuti;* res quas (communis intelligentia) in animis nostris inchoavit, *zasnova;* * nil altum; * spem longam *(začeti);* † luna inchoatur, *mladj je;* † inch. sermonem; * aras nocturnas stygio regi, *započeti žrtvovati. Na pose a) započeti razvijati, -predočivati, -opisivati, uvoditi,* philosophiam *(nauku phil.)* multis locis; quas in consulatu gessimus, ille attigit versibus atque inchoavit; quod mihi de oratoribus inchoasti; eum *(govornika)* quem volumus. *b) (Tac.) u senatu što predložiti, progovoriti o čem,* inchoante Caesare de etc.; inchoantibus primoribus.

1. incĭdo, cĭdi, — 3. [in-cado] *1) (slučajno) upasti, pasti na što, srušiti se,* belua in foveam; saxum in crura; capitibus nostris; * turris super agmina Danaum late; † quos inciderat (ballista); * ad terram; † *absl.*, tela incidentia. *Na pose iznenada na što doći, naići na što, nagaziti,* in alqm *ili* alcui; fortuito in sermonem vestrum; in insidias; inter catervas armatorum; in manus alcjs; qui (oculi) quocunque inciderunt; † ut incidĕre (oculi) in Calin quendam. *Odt. tp. a) pasti u što, (slučajno) dospjeti kamo, zaplesti se,* in morbum; in furorem et insaniam; in cupiditatem; in varios sermones; in sermonem *(sc.* hominum), *doći na jezike;* in hujusmodi amicitias casu; in invidiam; in alterum (genus injustitiae); quod in id rei publicae tempus non incideris sed veneris; in eam ipsam mentionem; in eum sermonem, qui etc.; quae res tandem inciderat? *o čem bje govor?* in opinionem, *doći na glas, imati mnienje;* non possum in ullam aliam inc. opinionem; incidunt in contentionem honoris; mihi in mentem inc., *pade mi na um, dodje mi na pamet; (Ter.)* ut aliud ex alio incidit, *dodje na pamet;* incidit mihi suspitio; inc. in Diodorum, *pristati uz Diodora. b) po dobi (s)padati kamo, ići,* bella gravissima in ejus aetatem; in hunc diem mysteria; quorum aetas incidit in eorum tempora. *c) o dogadjaju, dogoditi se, sbiti se, nastati (nenadano se ukazati, tako da se dogadjajem mienja stanje; sr.* accido), hi (equites), cum est usus atque aliquod bellum incidit (quod ante Caesaris adventum quotannis accidere solebat); saepe inc. *(nastanu)* tempora cum etc.; res, periculum, casus inc.; *(Hor.)* seu dura valetudo inciderit seu tarda senectus, *dodje;* potest incidere quaestio; potantibus de uxoribus mentio inc., *kod čaše vina zavrže se razgovor o itd.;* † inc. sermo de Catullo Messalino; contentio inter ipsos inc.; forte ita inc. ut *ili* ne; inc. saepe, ut. *d) o duševnom stanju, volji, sresti, dogoditi se, snaći, svladati, skrvati,* * manibus tremor; terror *(popade)* exercitui; multis tales casus; † regi adversa valetudo; * si quid du-

rius tibi inciderit; * quibus adversum bellum inc.; pestilentia gravis in urbem agrosque *(zavlada u..)*; * bellator deus animos, *osvaja* = *oduševljava. 2) hotimice na-, provaliti kamo*, patentibus portis; castris; *o riekah*, hi duo amnes confluentes incidunt oriundi flumini; *takodjer neprijateljski napasti-, nasrnuti-, navaliti na..*, in hostem; *(dat.)* ultimis; * navigiis; * flamma in segetem; * super agmina.

2. incīdo, cīdi, cīsum, 3. [in *i* caedo] *1) urezati, usjeći, udubsti, uklesati*, arborem, *u drvo*; † alcjs manum; leges in aes, leges; nomina in tabulas; * leges ligno; summam sepulcro; tribus locis foedus incisum literis *(pismeni)* esse; * amores arboribus; * dentes, *urezati u pilu*; * faces, *rezati, tesati*; * marmora notis, *(uklesanim) napisom providjeti, -uresiti; takodjer obrezati*, pinnas; * vites, falce. *2) razrezati, razdieliti*, linum; † vincula; * funem, *presjeći*; † venas, *otvoriti*; pulmo incisus. *3) tp. a) prekinuti, priečiti*, sermonem; poëma; omnem deliberationem; * ludum; vocis genus crebro incidens, *na odmor. b) odrezati, odsjeći, oduzeti* (*sr.* abscido), incisa omni spe, spe reditus incisa, *Liv.*; * lites; media, *u kratko svršiti, Cic. Phil.* 2, 19, 47.

incīle, is, *n.* [*mj.* incidile *od* incīdo] *(predcl. i kasno) priekop; u prilici*, tanquam in quodam incili jam omnia adhaeserunt, *Cael. u Cic. ep.*

in-cingo, etc. 3. *opasati*, incinctus cinctu Gabino, *Liv.*; * incingi angue, * zonâ, * lauro; * incinctus *(odjeven)* pellibus; *u obće opasati*, urbes moenibus.

incĭno, — — 3. [cano] *zapjevati, započinjati (pjesmu)*, varios modos, *Prop.*

incĭpio, cēpi, ceptum, 3. [in *i* capio] *upr. pograbiti, uhvatiti, s toga 1) trans. poduzeti, početi, započinjati (u opreci sa dočeti; sr.* inchoo), iter; bellum, oppugnationem; opus; facinus; *(Ter.)* quid incipiam? † verbum petant, quo incipiant; *s inf.*, bella gerere; maturescere *(o žitu)*; * quâ crus esse inc.; † incipit Demosthenes vester — fere eodem mense exstitisse; *absl.*; *započinjati pjevati, -govoriti*, sic statim rex; a Jove; * incipe, Damoeta; tu deinde sequere, Menalca. *2) intrans. po-, započinjati*, ver; febricula; † principium anni mense Decembri.

incĭpisso, — — 3. [incipio] *(revno) po-, započinjati, Plaut.*

incīse *i* **-im**, *adv.* [2. incīdo] *u kratko (v.* incisum; *sr.* membratim), dicere.

incīsio, ōnis, *f. i* **incīsum**, i, *n.* [2. incīdo] *rhet. t. t., zarez, odsjek periode, malena, po smislu podpuna izreka, koja sliedi odmah za drugom, kojom se govor rek bi dieli na više komada*, κόμμα (*sr.* membrum).

incĭtāmentum, i, *n.* [incito] *dražilo, poticalo, budilo*, periculorum, *na itd.*; † ad honeste moriendum; † incitamenta irarum; † uxor, quae incitamentum mortis et particeps fuit; † id maximum erat bellantibus inc.

incĭtāte, *adv. s comp.* [incitatus] *(riedko) brzo, žurno, žestoko, o govoru*, incitatius ferri, fluere.

incĭtātio, ōnis, *f.* [incito] *poticanje, poticaj, pobudjivanje*, languentis populi; animi; judicis; *pass. gibanje, brzo kretanje*, sol fertur tantâ inc. *(brzinom)*; vis atque inc.; orationis, *polet. 2) tp. nagon, poticaj*, mentis inc. et permotio divina; quaedam animi.

incĭtātus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* incito] *pospješen, brz, nagao*, naves; equi; equo incitato, equis incitatis, *u skoku, skokom*; cursu incitato; incitatus cursu; fugâ incitatus, *u brzu biegu*; incitatissima conversio; *u prilici, o govoru i govorniku*, cursus in oratione incitatior; Thucydides incitatior fertur.

in-cĭto, 1. *1) u brzo gibanje staviti, potjerati, poticati*, equos; naves remis incitari; currentem *v.* curro; incitare se *i medial*, incitari, *srnuti-, srtati napried*; se ex castris; naves duabus ex partibus sese in eam (navem Bruti) incitaverant; ex omnibus partibus subito Antonianae scaphae se in hostes incitaverunt; quo major vis aquae se incitavisset; ex alto se aestus inc., *priticati*; motus siderum incitantur, *biva brži* (*opp.* retardantur); *tp. potaknuti, pobuditi, podbosti, dražiti, uzrujati itd.*, alqm imitandi cupiditate, alqm ad id bellum; hos praemiis pollicitationibusque incitant; omnes studio suo; * incitat me pectus et mammae putres; ad scribendum, *(Trebon. u Cic. ep.)* in studia; quod si in eam me partem incitavissem, *da sam se uzrujao u tom pravcu*; incitari odio; incitata illa sua vecordi mente, *žestoko uzrujana njegovom mahnitošću*; incitato furore; sic suos sensus voluptarios omnes incitavit; inc. studium; incitatus studio; Antonii furorem, crudelissimis consiliis incitatum, a pernicie rei publicae avertit, *mahnita Antonija, koji je najgroznije namjeravao. Na pose a) oduševiti, zanieti*, terrae vis Pythiam; quasi mente incitati. *b) nauškati, razljutiti*, alqm in, † contra alqm; civitas ob eam rem incitata; † incitatus, *absl. 2) praegn., činim nabujati, povećati, povisiti*, amnis incitatus pluviis, *Liv.*; † dolorem alcjs; † poenas; consuetudo exercitatioque eloquendi celeritatem.

1. * incĭtus, *adj.* [in-cieo] *razmahan*, hasta.

2. incĭtus, *adj.* [in *i* cieo] *neganut, negibiv, samo u phrasi* ad incitas redigere alqm = *staviti koga u najveću neprilku (jer* calces incitae *zovu se u igri na kocke kameni, koji se ne mogu dalje vući), Plaut.*

in-cīvīlis, *adj. (kasno) neprijazan, tvrd, nemio, neuputan, okrutan*, ingenium; animi; multis incivilibus *(nepravde)* gestis.

incīvīlĭter, *adv.* [incivilis] *(riedko) nepristojno, tyranski*, incivilius, *Suet.*

in-clāmĭto, 1. [*intens. od* inclamo] *vikati na koga, jedn. Plaut. Epid.* 5, 2, 46.

in-clāmo, 1. *zvati koga velim glasom, doviknuti na koga, zvati, vikati*, alqm nomine; comitem suam semel et saepius; alqm magna voce; *(Plaut.)* alqm acriter; pastorum unus inclamat alios, quid cessarent; *s quaest. direct., Hor.*; *s dat.*, * timidae puellae; *ujedno sa* ut, *Liv.*; *(kasno)* contra alqm voce quam maxima; *na pose zvati u pomoć*, nemo patronorum inclamavit; si inclamavero, advola.

† **inclāresco**, rui, — 3. [clarus] *proslaviti se.*

in-clēmens, tis, *adj. s comp. (riedko) surov, nemio, tvrd*, dictator; verbum, *Liv.*

in-clēmenter, *adv. s comp. surovo, nemilice.*

in-clēmentia, ae, *f. surovost, nemilosrdje, nemilost, osornost*, * divûm; * mortis; *(kasno)* coeli.

inclīnātio, ōnis, *f.* [inclino] *1) nagibanje, sagnuće, prigibanje*, corporis; *odt.* inc. vocis, *izmjenično dizanje i padanje glasa. 2) tp. a) nagibanje, nagnuće, sklonost na što*, quaedam ad meliorem spem; *na pose blagohotno nagnuće, naklonost prema . . volja*, voluntatis; voluntatum; animorum; judicum ad nos; *(Tac)* variae in hunc aut illum Vitellii inclinationes. *b) promienjen pravac, okretaj, promjena*, maximae inc. temporum; ratio atque inc. temporum; † utendum inclinatione *(promienjena volja)* ratus.

inclīnātus, *adj. s comp.* [*partic. od* inclino] *1) nagnut, sklon; s toga o glasu, rastući i padajući, nestalan*, vox; inclinata ululantique voce canere. *2) a) nagibajuć propasti, propadajuć, propao*, fortuna; res; * domus. *b) sklon na što, odan-, prijatan čemu*, animus ad pacem inclinatior; plebs ad Poenos inclinatior; nihil magnopere ad patrum aut plebis causam inclinati; † inclinatae ad suspitionem mentes.

in-clīno, 1. *1) nagnuti, prignuti, nagibati*, malos *(jarbole)*; * genua arenis, *na piesak*; * aquas ad litora, *navesti*; * super Actaeas arces cursus; * oculos euntes, *zaklopiti oborene oči*; fretum aestu inclinatum est, *struja se nagnu dolje u morskoj priečbi*; sol inc. se, *sjeda*; *medialno*, dies iclinatur in pomeridianum tempus; † inclinato die; † in vesperam inclinabat dies; * meridies inclinat; * domus inclinata, *sliegati se*; † rupes incl. ad orientem; *kao vojn. t. t.* acies inclinatur *ili* inclinat, *uzmiče*; inclinare ad fugam; res inclinatur in fugam; paululum inclinari timore; inclinatae erant tyrannorum copiae. *2) tp. a) upraviti na drugoga, natovariti*, omnem culpam in alqm, *oboriti*; onera in dites a pauperibus; *na pose mnienje, smisao, sklonost*, animos in hanc sententiam, *predobiti za..*; haec animum inclinant, ut credam, *sili me, da vjerujem*; *takodjer* inclinare *i* inclinari, *nagibati k . .*, inclinare ad Stoicos; ad bellum, ad pacem inclinant animi, quocunque vestrae mentes inclinant atque sententiae; inclinati ad credendum animi; sententia senatus inclinat ad pacem, multorum sententia eo, ut; inclinavit sententia *s inf.*, *Liv.*; animus inclinat, ut, *Liv.*; * pluribus hisce inclino; † inclinare in stirpem regiam studiis. *b) staviti u drugi, osb. manje povoljan položaj, okrenuti*, fortunâ inclinante omnia; fraus rem inclinavit; inclinata res est, *na pola izgubljena*; jam inclinata victoria; † primus inclinavit eloquentiam; fortuna se inclinat.

inclĭtus *v.* inclutus.

inclūdo, si, sum, 3. [in-claudo] *1) zaključati, zatvoriti, zatvarati*, alqm in carcerem inter fures nocturnos; in praedonum custodias; ibi in carcere includi; * alqm equo; * alqm antiquo ludo, *zatvoriti u itd.*; castellum castris, castra majoribus castris; incl. sese Heracleae *i* Heracleam; se moenibus; animus in corpore inclusus; deus inclusus corpore humano; * pars mundi inclusa caloribus; * corpora caeco lateri; *u prilici*, nullis neque temporis neque juris inclusus angustiis, *stegnut*; * undique Teucri densâ coronâ, *obkoljeni*; * undique colles cavi; * huc aliena ex arbore germen, *uciepiti*; illa commentatio inclusa in veritatis lucem proferenda est, *što biva medju četiri stiene (slika uzeta od djevojke, koja se bavi u ženskom odjelu kuće te riedko izlazi.)*; *(Curt.)* Callisthenis vox carcere inclusa est. *2) zaključati, zatvoriti, začepiti, priečiti, suzdržavati*, viam, vocem, spiritum; * vocis iter. *3) tp. a) zatvoriti = uokviriti, urezati*, emblemata in scyphis; * inclusum buxo aut Oricia terebintho ebur; * scaeptrum artificis manus aere decoro, *okovati*; * suras auro, *oviti*; verba versu, *sastaviti u . .*; oratio inclusa libro quinto, *što je u petoj knjizi*; * sententiam versibus, *sastaviti u stihovih*; * tempora fastis, *ubilježiti*; alqm in formam eloquentiae; ea oratio in eam formam, quae est insita in mentibus nostris, includi sic potest *(može se reći, da odgovara uzoru)*, ut etc.; in peroratione, quam ipsa (haec forma) includit; orationem in epistolam; aliquid orationi, *kano episodu umetnuti. b) zaključiti, završiti*, † hujus actionem vespera inclusit; * forsitan includet crastina fata dies.

inclūsio, ōnis, *f.* [includo] *zatvor, zapor, jedn. Cic. Vatin.* 10, 24.

inclŭtus (inclit. *ili* inclyt.) [κλύω, clueo, κλυτός] *sa † sup. čuven, slavan, znamenit, glasovit*, populi regesque; augur; Ninnii Celeres incl. nobilitate ac divitiis; leges Solonis; templum; incl. magnitudine Athos mons; vir inclitae famae; * incl. bello moenia Dardanidum; * gloria incluta famâ; * Ulixes.

in-coctus, *adj. (predcl.) nekuhan.*

in-coenātus etc. *v.* incenatus etc.

in-cōgĭtābĭlis, *adj. (Plaut.) i* **in-cōgĭtans**, tis, *adj. (Ter.) neobziran, nepromišljen, nesmotren.*

incōgĭtantia, ae, *f.* [incogitans] *neobzirnost, nesmotrenost, jedn. Plaut. merc.* 1, 1, 27.

in-cōgĭtātus, *adj. nesmotren, neobziran, nepromišljen, Plaut.*

in-cōgĭto, 1. *izmišljavati što proti*, fraudem alcui, *kako da ga prevari, jedn. Hor. ep.* 2, 1, 122.

in-cognĭtus, *adj. nepoznat, neznan*, res; vocabula nobis inc.; hoc Gallis erat inc.; * inc. oculis nostris, *nevidjen*; * sagitta, *nenadana*; mihi fratrem incognitum qualis futurus esset, dederunt; † habere alqm inc.; *n. subst. (riedko)* incognito assentiri; judicium tollit incogniti et cogniti, *kriterij medju poznatnim i nepoznatnim*; incognita pro cognitis habere; *na pose a) kao t. t. neiztražen*, incognita re judicare; alqm causâ incognitâ condemnare. *b) što tko ne priznaje svojim, subst.* incognita veniere, *Liv.* 5, 16, 7.

incoho *v.* inchoo.

incŏla, ae, *comm.* [in-colo] *stanovnik, žitelj*, Syracusani; loci; ejus insulae; mundi; incolae novarum urbium; † nemoris; incolae paene nostri, *zemljaci*; * incola turba, *domaća*; *i o životinjah*, bestiae inc. aquarum; quaedam stagni inc.; *i* * aquilones, *domaći*; *na pose priselac* (*sr.* peregrinus).

in-cŏlo, etc. 3. *1) trans. obitavati-, stanovati gdje*, urbem; Delum; *subst.* **incolentes**,

ium, m., Liv.; u perf. takodjer = biti stanovnik, (Hor.) Lydorum quidquid Etruscos inc. fines. 2) intrans. stanovati, prebivati gdje, cis ili trans. Rhenum; inter mare Alpesque; ubi.

incŏlŭmis, adj. neozledjen, čitav, zdrav, neokrnjen, neoštećen (sr. salvus), exercitum salvum et inc. reducere; esse inc.; omnibus navibus incolumibus, equitatu, exercitu incolumi (abl. abs.); alqm incolumen (neraztužena) dimittere; inc. conservatus est, nekažnjen; incolumes a calamitate; tu nec solvendo eras nec te ullo modo fore inc. putabas, da ćeš sjeguran biti od bankrota; eamque (provinciam) nisi adeptus esset, se inc. nullo modo fore arbitrabatur; res; * caput; * genae, cvatuća; * virtus kriepostan čovjek, dok je na životu; * vita famaque, bez ljage; * incolumi gravitate, neozlediv itd.

incŏlŭmĭtas, ātis, f. [incolumis] neozledjenost, zdravlje, nepovriedjenost, čitavost, sjegurnost (sr. salus), inc. est salutis tuta et integra conservatio; mundi; eorum incolumitates, quibus salutem dedisti; inc. ab alqo.

incŏmĭtio, 1. [in i comitium] prisiliti koga, da dodje u comicij, Plaut. Curc. 3, 30.; sr. inforo.

in-cŏmĭtātus, adj. (predcl. i pjesn.) nepraćen, bez pratnje; (dvojbeno) Cic. de or. 1, 55, 234. cujus artem cum indotatam et incomitatam videres (sr. incomptus).

in-commendātus, adj. nepreporučen = pušten, prepušten, tellus sc. ventis, jedn. Ov. met. 11, 434.

incommŏde, adv. s comp. i sup. [incommodus] nesgodno, neprilično, u nevrieme.

incommŏdistĭcus, adj. za šalu stvorena rieč = incommodus, jedn. Plaut. Capt. 1, 1, 19.

incommŏdĭtas, ātis, f. [incommodus] 1) neprilika, nesgoda, neudobnost, alienati illius animi; temporis; šteta, kvar, Ter. Andr. 3, 3, 35. 2) (Plaut.) nepristojnost, neudvornost, abstinere se incommoditate.

incommŏdo, 1. [incommodus] (riedko) neprilike činiti, -zadavati, dosadjivati, alcui, Ter.; nihil tibi, Cic.

incommŏdum, i, n. [n. od adj. incommodus] 1) neprilika, nesgoda, incommodo tuo, da bi ti bilo neugodno; u savezu (contextu) i samo incommodo; † incommodis repugnandum; * multa in. circumveniunt senem. 2) tegoba, suprotivština, dosadnost, trud, šteta, nepovoljnost, na pose u ratu, gubitak, nesreća, poraz, affici incommodo; inc. accipere, capere; alcui ferre, afferre, dare, importare; inc. valetudinis, lecanje, slabo zdravlje; nostro inc. detrimentoque; et veteris incommodi populi R. et pristinae virtutis Helvetiorum; tot continuis inc. Vellaunoduni, Cenabi; Novioduni acceptis; post superius inc.

in-commŏdus, adj. sa sup. nesgodan, neprilĭčan, neugodan, dosadan, tegotan, iter; statio; in rebus ejus incommodis; colloquium; severitas morum; valetudo, slabo zdravlje, lecanje; non inc. voce, bez neprijazne rieči; non incommodum videtur; alcui incommodum esse.

in-commūtābĭlis, adj. (riedko) nepromjenljiv, rei publicae status.

in-compertus, adj. nesaznan, nedoznan, nesjeguran, neodlučen, Liv.

incompŏsĭte, adv. [incompositus] bez reda, neuredno, hostis negligenter et inc. veniens; † fugere; pren., dicere.

in-compŏsĭtus, adj. neuredjen, neuredan, agmen; hostes; † theatrum, nepravilno gradjeno; * incomposito pede (posrćuć) currere versus Lucili; neokretan, nepravilan, * motus; † Aeschylus; † ipsis etiam quibus utitur armis.

† in-comprĕhensĭbĭlis, adj. nedokučiv, nedohodan, in disputando inc. et lubricus.

in-comptus, adj. s † comp. 1) nekićen, neurešen, neuredjen, * caput; † incomptior capillus; † signa (zastave). 2) tp. neumjetan, surov, oratio; cujus artem cum indotatam et incomptam videres (sr. incomitatus); * versus.

in-concessus, adj. 1) * nedopušten, zabranjen. 2) † zabranjen, uzkraćen, nemogući, alcui.

in-concĭlio, 1. (Plaut.) 1) predobiti za se, alqm. 2) predobiti koga za se proti drugomu = na-, razdražiti.

in-concinnus, adj. nespretan, nesgrapan, qui — in alqo genere inc. aut multus est; * asperitas agrestis et inc.

in-concussus, adj. neuzdrman, krepak, stalan, pax, Tac.

incondĭte, adv. [inconditus] neuredjeno, neumjetno, nesgrapno, ille rudis inc. fundit quantum potest; Graecos versus dicere; cogitare; (Aurel. Vict.) tantam contumeliam imponere.

incondĭtus, adj. [condo] neuredjen, nepravilan, acies; libertas; osob. o govoru, neumjetan, nepravilan, surov, genus dicendi; consuetudo; verba, carmina; † rudi et incondita voce; † Scythis non, ut ceteris barbaris, rudis et inc. (neizobraženo) sensus est; * haec inc. studio jactabat inani.

† in-congruens, tis, adj. (riedko) nedosljedan, sententia alcjs.

in-consīdĕrantia, ae, f. [in-considero] (riedko) nerazboritost, nesmotrenost, nepromišljenost, Cic. Qu. Fr. 3, 9, 2. Suet. Claud. 39.

inconsīdĕrāte, adv. [inconsideratus] (riedko) nepromišljeno, nerazborito, nesmotreno.

in-cosīdĕrātus, adj. s comp. i sup. 1) pass. nesmotren, nerazborit, nepromišljen, nagao, cupiditas; inconsideratissima temeritas. 2) act. nesmotren, nerazborit, homo; inconsideratior in secunda quam in adversa fortuna.

in-consōlābĭlis, adj. (riedko) neutješiv = neizlječiv, * vulnus.

in-constans, tis, adj. s comp. i † sup. nepostojan, nestalan, promjenljiv, homo; literae.

inconstanter, adv. sa sup. [inconstans] nepostojano, nedosljedno, loqui; haec inconstantissime dicuntur.

inconstantia, ae, f. [inconstans] nepostojanost, nestalnost, promjenljivost, mentis; famam inconstantiae pertimescere.

inconsulte, adv. s comp. [1. inconsultus] nepromišljeno, nesmotreno.

1. in-consultus, adj. 1) nepitan za savjet,

senatu inconsulto; † inconsulto se. 2) koji nije dobio savjeta, bez savjeta, bezputan, jedn. Virg. Aen. 3, 452. 3) nepromišljen, nesmotren, nerazborit, homo inc. et temerarius; ratio (postupak); largitio; pugna, certamen.

2. inconsultus, ūs, m. [in-consulo] nepitanje, inconsultu meo, ne upitav mene, jedn. Plaut. Trin. 1, 2, 130.

*** in-consumptus,** adj. nepotrošen, neumanjen.

in-contāmĭnātus, adj. (riedko) neokaljan, Liv.

in-contentus, adj. [contendo] nenapet, fides, jedn Cic. fin. 4, 27, 75.

in-contĭnens, tis, adj. neuzdržaljiv, neuzpregnut, nezadovoljan, sebičan, Plaut.; Tityos, manus, Hor.

incontĭnenter, adv. [incontinens] (riedko) neuzpregnuto, neumjereno, nihil inc. facere.

incontĭnentia, ae, f. [incontinens] neuzpreglost, sebičnost.

in-convĕniens, tis, adj. nesuglasan, nesličan, Caes. u Cic. ep.; corpus, Phaedr.

*** in-cŏquo,** etc. 3. ukuhati, skuhati u čem, cruorem herbis, radices Baccho; erucas; praegn., umočiti, zaroniti, mastiti, vellera Tyrios incocta rubores.

in-correctus, adj. nepopravljen, jedn. Ov. trist. 3, 14, 23.

incorrupte, adv. s comp. [incorruptus] nepodmićeno = nepristrano, judicare.

in-corruptus, adj. s † comp. i * sup. 1) neizkvaren, neozledjen, neoštećen, sucus et sanguis inc.; templum; incorrupta sanitate esse, zdrav kao kremen; † praeda, nesmanjen; † amnis. 2) tp. a) neizkvaren, nepodmićen, nepristran, čist, prav, animus; sensus; judicium; pura et inc. consuetudo (čist jezik); * † fides; † incorrupta perferre; † quonam modo incorruptum foret, kako bi se najsjegurnije saznalo. b) nezaveden, bezprikoran, bezporočan, nepodmićen, nepodkupljiv, testis; virgo; * custos incorruptissimus; † vita; † inc. adversus blandientes.

in-crēbresco ili -besco, rui (bui), — 3. čest ili jak bivati, povećavati se, širiti se, učestati, ventus; auster; * aura; * murmur; numerus; fama belli; rumor, Liv. Curt. Suet.; * late Latio nomen; consuetudo; sermo nonnullorum; increbuit proverbio, postade prirječjem, s acc. c. inf.

increbro, 1. [in-creber] često činiti, jedn. Plaut. Truc. 1, 1, 29.

in-crēdĭbĭlis, adj. 1) nevjerojatan, auditu, dictu, memoratu, † dictu audituque; i (Cic. de imp. Pomp. 21, 62.) quid tam incredibile quam ut etc. = quam fieri potuisse, ut etc.; (Just.) incredibile quantum, neizmjerno; incredibile (nenadano) hoc mihi obtigit, Ter.; subst. **incredibilia,** n.; pren. nevjerojatan, vanredan, crimen; fides; vis ingenii; furor. 2) (jedn. Plaut. Bacch. 4, 3, 3.) nevjerojatno, nepouzdano.

incrēdĭbĭlĭter, adv. [incredibilis] nevjerojatno.

in-crēdŭlus, adj. nevjernik, * patronus.

incrēmentum, i, n. [incresco] 1) rastenje bilinâ i slič., vitium; urbis. 2) tp. a) prirast, priraščivanje, umnažanje, incr. afferre alcui rei; † esse in incremento, rasti, priraščivati; (kasno) capere incrementa virium. b) ono, iz čega što raste, prirast, deblo, * populi incrementa futuri; † incremento (novimi četami) renovabatur (exercitus); † magnorum praefectorum et ducum haec incrementa (sjemenište) sunt et rudimenta; † legata cum incremento (s kamatami) restituere. c) * pitomac, Jovis.

in-crĕpĭto, 1. [intens. od increpo] 1) intrans. vikati na koga, dovikivati, a) * podpaljivati, sokoliti. b) * koreći napasti, koriti, ob invidiam tibi. 2) trans. a) otresnuti se na koga, osjeći se, psovati, grditi, incr. atque accusare reliquos Belgas; vocibus, verbis; * aestatem seram. b) * predbacivati, alcui rugas.

incrĕpo, ui, ĭtum, 1. 1) intrans. šuštiti, zveketati, klopotati, šumjeti, bučiti, discus; arma; * clipeo; * malis, zubmi škrgutati; * alis; tp. oglasiti se, micati se, dizati se, suspitio tumultus; unde si quid increparet terroris; quidquid increpuerit, Catilinam timeri; (Tac.) sin proprium periculum increpuit; * doviknuti, increpat ultro. 2) trans. * činim šuštiti, -oriti se, zaoriti, zatutnjiti, oglasiti se čim, lyram; increpuit quantas viribus unda latus; Juppiter atras nubes; tubâ ingentem sonitum; ruinas; (Liv.) haec in regem increpans, haec indigna miserandaque auditu cum apud timentes sibimet ipsos majore audientium indignatione quam sua increpuissent, s acc. c. inf., timeri hostes; takodjer vrlo uzrujati, uzdrmati, opojiti, pectus, Hor. epod 17, 28.; na pose a) napasti koja riečmi, koriti na glas, psovati, izsmijati, Tullium nomine, equitem clara voce, Liv., regem seditiosis vocibus, Curt.; * alqm dictis; alqm graviter, quod etc., Liv.; mercenarium increpans voco alqm.; alii alios increpantes timidos vocant; Magnetas ut ingratos increpat; † desertorem proditoremque increpant; † alqm tanquam emendatorem senatus et multis et vehementer, † legatos tanquam s conj.; † alqm avaritiae, segnitiae, sbog . .; * alqm lyrâ, ne, rek bi oglasiti sa = opomenuti, odvraćati, da ne itd. b) predbaciti, perfidiam; omnem orationem traduxi et converti in increpandam Caepionis fugam; mollitiem ignaviamque; * moras alcui; † scrobem ut humilem et angustam. c) * tužiti se na što, jadikovati, absumptum Itym; s acc. c. inf. d) * osokoliti, potaknuti, morantes aeris rauci canor; tardos boves stimulo.

in-cresco, ēvi, — 3. 1) rasti na ili u čem, na-, prirasti, * squamae cuti; * lacrymis flumina; * telorum seges jaculis increvit acutis, uzraste preoštrimi itd. 2) u obće rasti, množiti se, audacia, Liv.; * dolor; † valetudo, † tussis; † ingenium alcjs amplissimis operibus; * animis irae; temperavit Agricola vim suam ardoremque compescuit, ne incresceret, da se ne uzvisi (nad Bolanom), Tac. Agr. c. 8.

incrētus, adj. [part. od incerno] prosijan, piper album cum sale nigro, jedn. Hor. sat. 2, 4, 75. (drugi: „neprosijan").

in-cruentātus, adj. nekrvav, jedn. Ov. met. 12, 497.

in-cruentus, *adj. nekrvav*, haud incr. proelium, *u kojoj je krv tekla;* victoria; † pax; miles incr. rediit, *neproliv krvi;* exercitus.

in-crusto, 1. [in-crusta] *okoriti, zamazati*, vas sincerum, *Hor.*

in-cŭbo, etc. 1. *1) ležati na ili u čem*, stramentis; cortici; caetris suppositis. *Na pose ležati u hramu itd., izgledajuć objavljenje*, in Pasiphaae fano; * pellibus; *(Plaut.)* Jovi, *u hramu Jupitrovu; o pticah, sjedjeti na jajih*, nidis. *2) tp. a)* * *ležati gdje = zadržavati se, boraviti, ostati*, Erymantho; *smjestiti se nad čim, raširiti se nad čim*, * nox ponto; † nox profundo *(na more)* incubans. *b) brižno, škrto čuvati, sjedjeti na . . .*, pecuniae; istos incubantes publicis thesauris ex praeda clandestina evolvas; * defosso auro; * divitiis.

in-cūdo, etc. 3. *kovati, priredjivati, samo u partic. perf. pass.* lapis incusus, *kamen zaoštren za ručni mlin, Virg. georg.* 1, 275.

inculco, 1. [in-calco] *upr. gaziti što, nabijati; odt. tp. a) uvlačiti, ukrpati*, verba Graeca; inania verba; *takodjer uplesti, tako da se ne opažava uz malen prostor, o govorniku*, de firmissimis alia prima ponet, alia postrema inculcabitque leviora, *Cic. or.* 15, 50.; *praegn.*, ἀρχέτυπον crebris locis inculcatum, *s mnogo dodataka umnožen. b) utuviti, zabiti u glavu, upiliti*, trudatur vel etiam inculcetur; inculcarisne, ut. *c) narinuti, narivati*, qui se auribus nostris inculcant; imagines oculis; libertatem.

in-culpātus, *adj. neporočan, bezprikoran*, * comes; * vita fidesque.

in-culte, *adv. s comp.* [1. incultus] *1) bez ugladjenosti, bez finijega užitka, prosto, surovo. 2) o govoru, neumjetno, nekićeno.*

1. in-cultus, *adj. 1) neradjen, netežen*, locus; ager, regio; via, *neprokrčen;* * *subst.* **in-culta,** *n. pustoš;* * salictum, *što raste samo od sebe;* quid incultius oppidis? * trames, *samotan*, * aviaria; *neuredjen, nekićen, nerešen, zapušten izvana, gadan*, homines intonsi et inc.; † acies; * comae, * canities, * genae; vita inc. et deserta ab amicis, *život bez sućuti, njege i družtvenosti sa strane prijatelja. 2) tp. neizobražen, neotesan, surov, divlji*, indocti incultique, Gaetuli asperi incultique; homo, ut vitâ, sic oratione durus, incultus, horridus; incultis moribus; inc. atque rusticana parsimonia; * ingenium; * versus, *neugladjeni, hrapavi.*

2. incultus, us, *m.* [incolo] *1) nebriga, nemar u vanjštini*, suos honores *(počastni spomenik)* desertos esse per inc.; incultu, tenebris. *2) nedostatak izobraženosti*, inc. et socordia, inc. et negligentia; ingenium incultu torpescere sinere.

incumbo, cŭbui, cŭbitum, 3. [in-cubo] *1) leći na što, prignuti se, nasloniti se o što*, * toro, * remis; * ad alqm, † in alqm; in gladium; * ejecto (equiti), *baciti se na itd.;* * pelago, * ferro *(nabosti se na . .);* * super incumbens, *pružen nad. Na pose a) neprijateljski navaliti, ići na koga*, in hostes, in Macedoniam; * clamore magno; *u-, provaliti na ili u . ., prodirati*, * terris cohors febrium; * tempestas silvis; † acrior per spiramenta cavernarum ventus. *b)* * *ticati se česa, stajati tik do čega*, laurus arae; silex ad amnem. *2) tp. a) staviti se ili dati na što, primiti se posla, napeti se za što, zauzeti se za što, naklon biti čemu*, in causam, in id bellum; toto pectore ad laudem; omni studio ad id bellum, et animis et opibus in id bellum; in studium; in Caesaris cupiditates, *podupirati*, † inc. huic cogitationi; † huc; quocunque incumbit orator, *kolikogod se napinjao govornik, da djeluje;* eodem inc. municipia, coloniae tota Italia; inclinatio voluntatum ad bonum virum; hi mores tantum jam ad nimiam lenitatem et ambitionem; *sa* ut, *jedn. Liv.* 10, 15, 8.; *s inf. Virg. georg.* 4, 250. *Tac. hist.* 2, 10. *b) odlučiti što*, alcui rei; * fato urgenti, *pospješiti. c) pogoditi svom snagom*, jam inclinato (judici) reliqua inc. oratio *(opp.* tantum impelli primo judicem leviter); in me unum omnis illa inclinatio communium temporum; † invidia mihi inc.

incūnābŭla, ōrum, *n. 1) pelena, pelenica, Plaut. 2) tp. a) kolievka = rodno mjesto, prvo sielo ili stan*, nostra; * Jovis; *takodjer djetinstvo*, inde ab incunabulis, *Liv.*, † locus incunabulorum. *b) začetak, izvor*, incunabula nostrae veteris puerilisque doctrinae; de oratoris quasi incunabulis dicere.

in-cūrātus, *adj. nezacieljen*, ulcera, *jedn. Hor. ep.* 1, 16, 24.

incūria, ae, *f.* [in-cura] *nedostatak brige, -brižnosti, nemar, ravnodušnost*, tantae rei; * humana; *absl.*

incūriōse, *adv. s* † *comp.* [incuriosus] *bezbrižno, nemarno.*

† in-cūriōsus, *adj. 1) bezbrižan, ravnodušan, nemaran, nehajući*, in capite comendo; *s abl.* serendis frugibus; *s gen.* proximorum aetas suorum. *2) zanemaren, nemarno radjen*, finis; historia.

in-curro, curri, (*i* cŭcurri), cursum, 3. *1) (hotimice) nasrnuti na što*, in columnas, *poslovica = glavom o zid;* * armentis; *na pose neprijateljski navaliti, nasrnuti, napasti*, in alqm *i* alcui; *(Liv.)* ab latere Mauris; hostium latus *(Tac. takodjer* novissimos); levi armaturae hostium; * Romano *(mj.* Romanis); * densis armis *(abl.); absl., Nep.; i provaliti*, in Macedoniam, in agrum alcjs; *u prilici navaliti na koga, izčešljati*, in tribunos; *(Trebon. u Cic. ep.)* in alqm tanta libertate verborum. *2) (slučajno) nasrnuti na koga, nagaziti na koga ili što, naići-, namjeriti se na koga, doći komu na umet*, inc. atque incidere in alqm; non invadere in alqm, sed incurrere; *absl.*, qui nusquam incurrat, *nagraisati;* † leo; *o rieci*, † *brzati niz*, amnis per saxa; alveo, *koritom; tp. a)* inc. in oculos, *sresti;* in quantum hominum facetorum urbanitatem incurratis, *izpostavljate se;* non solum in oculos, sed etiam in voculas malevolorum. *b) dosizati, protezati se u . . ., graničiti s čim*, privati agri in publicum Cumanum, *jedn. Cic. leg. agr.* 2, 30, 82. *c) o vremenu padati na . . .*, in alqm diem; † natalem Circensibus. *d) čitajuć, govoreć, slušajuć, pišuć doći na što, -namjeriti se*, in alqd; in memoriam

communium miseriarum, in memoriam notam et aequalem; in multos Autronios; incurret etiam in illum memorabilem annum suum. *e) pasti u zlo, dospjeti*, in maximam fraudem; in morbos; in reprehensiones; in odia hominum; † in perniciem. *f) pogoditi, stići, snaći, dogoditi se*, casus qui in sapientem potest inc.; modo ne illa exceptio in alqm incurrat; in alqm bene meritum. *g) sbiti se, dogoditi se, nastati*, tempora; subseciva quaedam tempora, quae ego perire non patior; *takodjer sudjelovati, natjecati se*, etsi incurrunt tempora et personae, tamen intelligendum est non ex iis — pendere causas.

incursio, ōnis, *f.* [incurro] *1) navala, polet*, atomorum. *2) neprijateljska pro-, navala, napadaj, četovanje*, inc. atque impetus armatorum; facere inc. *(provaliti)* in fines Romanorum; hostem ab incursionibus prohibere; inc. seditionis.

in-curso, 1. [*intens. od* incurro] * *nasrnuti, dotrčati na*, ramis, rupibus. *Na pose a) neprijateljski nasrnuti na koga ili što, navaliti*, in hostem; agros, *provaliti*, † aciem; agmen incursatum ab equitibus; incursabit in te dolor meus, *napasti će itd. b)* † inc. oculis, auribus, *sresti, sočiti se, u oči udarati,*

incursus, us, *m.* [incurro] *1) navala, sila*, † fluminis; * undarum; * timendi. *2) nasrtaj, navala*, impetus armati ceterorumque inc.; equitum; primo incursu; * luporum.

* **incurvisco** (incurvesco), — 3. [incurvus] *(predcl. i riedko) svijati se, krivudati.*

incurvo, 1. [incurvus] *prignuti, prigibati, savijati*, bacillum; * arcum; * membra incurvata dolore.

in-curvus, *adj. kriv, svinut*, bacillum; * aratrum; *o osobah, Ter.*

incus, ūdis, *f.* [incudo] *nakovanj; poslov.*, eandem inc. tundere, *istu kozu derati;* * male natos incudi reddere versus, *prekovati = preraditi;* * ablatum mediis opus est incudibus illis; *(Tac.)* juvenes positi in ipsa inc. studiorum, *koji se jošte znanostmi bave.*

incūsātio, ōnis, *f.* [incuso] *okriva, osvada, jedn. Cic. de or.* 3, 27, 160.

incūso, 1. [in-causa] *okriviti, osvaditi, obtužiti (obraćajuć se neposredno na dotičnika budi ustmeno budi pismeno; sr.* accuso), *tužiti se na koga ili što, ogovarati koga*, me, absentem te, *Ter.*; vehementer alqm; increpitare atque inc. alqm; alqm graviter ob defectionem; ferocius inc. atque exprobrare; injurias Romanorum; † intemperiem coeli; * factum alcjs; † alqm luxus et superbiae; † *s acc. c. inf.*; * *s quaest. indir.*, multaque se inc., qui non acceperit etc.

† incussus, *m.* [incutio] *(riedko) sudaranje*, armorum incussu.

in-custōdītus, *adj. 1) nečuvan, nestražen*, * ovile; † urbs; † transitus; † secreti et inc., *nepažen, neopažen; odt. (riedko) a) neopažen, propušten, zanemaren*, observatio dierum, *Tac.) b) nepritajen*, amor, *Tac. 2)* † *neoprezan, nesmotren.*

incŭtio, cussi, cussum, 3. [in-quatio] *upr. 1) udarati o što, udariti po čem*, scipionem in caput; arietem muro; † ictus flagellorum ossibus; † prorae puppibus incutiebantur; † incussae trabes. *b)* † *baciti što za kim ili na što*, faces et hastas; imber grandinem incutiens. *2) tp. natjerati koga u što, probuditi, zadati, uzročiti*, alcui timorem, metum, † terrorem, *((Liv.)* pavorem, * pudorem, *probuditi stid;* † sollicitudinem alcui, animo; † superstitionem alcui; errorem; tanta admiratio singularum rerum incussa *sc.* legatis; movendo inde thesauros religio incussa erat; religionem animo, † alcui, *(Plaut.)* morbos; alcui foedum nuntium, *saobćiti;* * alqd negotii alcui, * desiderium urbis, * minas, *pokazati;* * vim ventis, *providjeti (čim), naoružati.*

indāgātio, ōnis, *f.* [1. indago] *njuškanje, iztraživanje*, veri; initiorum.

indāgātor, ōris, *m.* [1. indago] *(predcl. i kasno) uhoda, izpitalac, iztražnik.*

indāgātrix, īcis, *f.* [1. indago] *(riedko) izpitalica, iztražnica*, philosophia, ind. virtutis.

1. indāgo, 1. *1) nanjušiti (o lovačkom psu, koga nagon vodi; sr.* investigo), canis natus ad indagandum. *2) tp. iz-, potražiti, izpitati, iznaći* inusitatas vias; indicia communis exitii.

2. indāgo, inis, *f. namještaj mreže oko šume, opasanje šume mrežom ili lovci, ograda, obor, zagaj, hajka*, velut indagine *(kod lova s pogoniči ili hajke)*, dissipatos Samnites agere; † campum velut indagine insidiis circumdare; * saltus indagine cingere; * colles indagine claudere.

inde, *adv.* [is] *1) o prostoru, odanle, odatle, odonud;* * inde Stygia prospexit ab unda; * inde Forum Appi. *2) pren. a) odatle, odtuda, iz toga*, inde (= ex ea audacia) omnia scelera gignuntur; erant duo filii, inde majorem adoptavi = *starijega od (izmedju) njih. b) od ili sa te strane, na toj strani*, spectare, pugnare. *3) o vremenu a) na to, zatim, onda. b) od onda ili tada, od toga vremena, od ono doba*, inde usque repetens; *(Liv.)* omne inde tempus, *svaki čas od sada. c) sa ab i abl., tja od, počam od*, jam inde a principio; jam inde ab incunabulis; *(Ter.)* jam inde a pueritia, ab adolescentia; *(Tac.)* inde usque a pueritia.

* **in-dēbitus,** *adj. nepripadajući, nedužan*, proemia; non ind. regna posco meis fatis, *sudbinom zabranjeno.*

† in-dĕcens, ntis, *adj. nepristojan*, nihil tam ind. est; risus.

in-dĕceo, — — 2. *ne pristojati se, ne dolikovati*, alqm, *jedn. Plin. ep.* 3, 1, 2.

* **in-declīnātus,** *adj. nepromienjen, čvrst.*

in-dĕcōre, *adv.* [indecorus] *nepristojno.*

* **indĕcŏris,** *adj.* [in-decor] *neslavan, sramotan*, ind. esse *s dat.*; genus *(acc.)*, *neplemenit rodom.*

in-dĕcŏro, 1. [indecor] *(riedko) sramotiti, nagrditi*, bene nata culpae, *Hor. carm.* 4, 4, 36. (*drugi* dedecorant).

in-dĕcōrus, *adj. nepristojan, neslavan, sramotan, gadan*, nihil malum, nisi quod turpe, i.; indecorm est *s inf.*; † fugâ ac latebris; † i. atque humilis; * pulvis non in.; *subst.* indecorae, ārum, *f. nepristojne.*

in-dēfensus, adj. neštićen, nebranjen, Liv. Tac.
in-dēfessus, adj. neumoran, neutrudan, * dextra; * agendo.
in-dēflētus, adj. neoplakan, jedn. Ov. met. 7, 611.
in-dējectus, adj. nesbačen, nestrmoglavljen, nestrovaljen, jedn. Ov. met. 1, 289.
* **in-dēlēbĭlis**, adj. nerazoriv, bezsmrtan.
* **in-dēlībātus**, adj. (riedko) netaknut, neokaljan, nenačet, čitav, virgo; opes.
indemnātus, adj. [damno] neosudjen, civem i. interficere.
in-dēplōrātus, adj. neoplakan, jedn. Ov. trist. 3, 3, 46.
* **in-dēprehensus** (indeprens.), adj. (riedko) nezatečen = neopažen, error.
indestrictus, adj. [in i destringo] neokrznut, netaknut, neozledjen, jedn. Ov. met. 12, 92.
in-dētonsus, adj. nestrižen, jedn. Ov. met. 4, 13.
in-dēvītātus, adj čemu se tko ne ukloni, telum, Ov. met. 2, 605.
index, ĭcis, comm. 1) ob osobah, sok, odajnik, odajnica. Na pose izdajica, uhoda. 2) o predmetu, a) vox ind. stultitiae; ut imago est animi vultus, sic indices oculi; † clamor, ind. alacritatis; † vultus, animi index; † linguae violentia, scelesti animi ind.; † maestitia, desperationis ind.; † lacrimae, poenitentiae indices; * anulus ind. auctoris; * digitus ind. ili (Cic. Att. 13, 46, 1.) samo ind., kažiprst. b) naslov knjizi, na slici i slično, napis. c) † popis, kazalo, poëtarum; rerum gestarum. d) * kamen kušac, kušnik.
Indi, ōrum, m. žitelji Indije, Indijani. Odt. a) sing. **Indus**, i, m. Indijanin, Virg., takodjer vodja slonova; * Aethiopljanin, * Arapin. b) **India**, ae, f. [Ἰνδία] Indija. c) * **Indus**, [Ἰνδός] ebur, dens, slonova kost, i **Indĭcus**, adj. [Ἰνδικός] indijski, elephanti, Ter.; ebur, Hor.; bellum, scuta, mare, Curt.
indĭcātio, ōnis, f. [1. indico] (predcl. kasn. riedko) kazanje ciene, ocjena.
indīcens, tis, partic. [in i dico] koji ne kaže, samo u svezi, non me indicente, Ter.; me indicente, bez moje zapoviedi.
indĭcium, ii, n. [index] 1) prijava, prokaz, sočba, izjava, conjurationis; Tarquinii regis; ind. facere, Ter.; † ind. deferre ad alqm, † ind. alcjs rei referre ad alqm; profiteri ind. v. profiteor; † offerre ind.; ea res est Helvetiis per indicium enuntiata; indicio alcjs, na (c. acc.) itd.; * infando indicio; † ind. de morte alcjs. Odt. a) dopust prijave, postulare; tibi postulas ind. dari. b) nagrada za prijavu, sočbina, edictum cum poena et indicio; partem indicii accipere. 2) znak, znamenje, oznaka, biljeg, dokaz, indicia et vestigia veneni, sceleris; benevolentiae; innocentiae, conscientiae, desperationis, moderationis, animi alienati; * irae deum; opulentiae, cursus, Curt.; indiciis manifestis vinci, Curt.; illud virtutis ind. est sa inf., Quint.; indicium facere, Com. Virg.; † nullum indicium recusantis dedit; * versisque viarum indiciis, tragovi; indicio esse alcjs rei, Cic., alcui rei, Nep., de alqo, sa quaest. indir., Ter. Nep.; * indicio esse; indiciis recentibus (o tvorbi novih rieči za nove pojmove), Hor. ep. ad Pison. 49.; takodjer † spomenik, indicium stirpis ejus diu mansisse, viam Vitelliam etc.
1. **indĭco**, 1. [intens. od 2. indīco] prijaviti, prijavljivati, odati, sočiti, odkriti, izdati, rem patri, Ter., dominae, alcui de epistolis; dolorem lacrimis; vultus ind. mores; (Ter.) hoc res ipsa ind.; quae res indicabat populares esse (sc. eos), Sall.; ad amnem ruinis recentibus pontis indicantem iter, Liv.; neque prius vim adhibendam putaverunt quam se ipse Pausanias indicasset, dok se sam ne oda; se ind., pokazati se, kakav je tko; ut me tibi indicem, da ti se odkrijem; * † s acc. c. inf.; na pose a) prijaviti sudu zločin ili zločinca, izjaviti, odati, conscios; † participes sceleris; de conjuratione; nisi de eo indicaret etc. b) opredieliti ili kazati cienu kojoj stvari (pro)cieniti, quanti, Plaut.; fundum alcui.
2. **in-dīco**, etc. 3. oglasiti, naviestiti, očitovati, obznaniti, odrediti, ureći, diem comitiis; diem pugnae; concilium in eum locum Galliae, in diem certam; concilium; diem concilii; comitia, justitium; † ferias; * indictis Latinis (feriis) t. j. na početku, u blizini itd.; ind. funus; bellum populo R., šaljivo Hor. ventri; inimicitias; † simultatem; spectaculum finitimis, Liv., spectacula, Curt.; * honorem (svetkovinu zahvale) templis; * iter, vojnu; * curva choros indixit tibia Bacchi; * leges; † supplicium; † mortem; exercitum alqo, ad portam, zapoviedjeti da ide, opremiti; na pose naložiti-, nalagati komu kakovu dužnost, nametnuti, tributum; † argenti pondus; † familiaribus cenas, pozvati se na ručak ka . . .; † si qua alia praesens usus indixerat.
1. **indictus**, adj. [in i dico] nerečen, nekazan, ut indicta sint; * ind. carminibus nostris, neopjevan; * dicere indictum ore alio; * proferre indicta, izmišljeno; na pose kao sudbeni t. t., indictā causā, bez saslušanja, -priesluha, -obrane, alqm capitis condemnare, civem occidere; damnari; † alqm trucidare.
2. **indictus**, partic. od 2. indīco, što gl.
Indĭcus v. Indi.
indĭdem, adv. [inde-idem] upravo odanle; i. Ameriā, takodjer iz A., i. ex Achaja; i. verbum duci potest, od iste stvari.
in-diffĕrens, tis, adj. ravnodušan = niti dobar niti zao = osrednji; circa victum, koji nije probirač, jedn. Suet. Caes. 53.
indiffĕrenter, adv. [indifferens] ravnodušno, Suet. Dom. 23.
indĭgĕna, ae, comm. [indo = in i gigno] urodjen, tuzemski, urodjenik (opp. advena), domaći, miles; * Fauni Nymphaeque; * Latini; potio; * aper; * † indigenae.
indĭgentia, ae, f. [indigens] oskudica, oskudievanje, siromaštvo, potreba (subjectivno kad tko bolno ćuti, da ne ima čegagod; sr. inopia), a natura potius quam ab indigentia orta amicitia; amicitiam ex inopia atque ind. natam; takodjer phil. t. t., nezadovoljstvo.
indĭgeo, gui, — 2. [indo = in i egeo] ne imati, potreban biti, trieba je komu čega, trebati (bolno ćutiti potrebu, oskudicu; sr. careo, egeo), pecuniā; quibus rebus; medicinā; hujus patris, Ter.; tui consilii; † indigens somni, sanan,

pospan; alcjs bona existimatione; utrumque per se indigens alterius auxilio eget; subst. **indigens**, tis, m. potrebnik, siromah; takodjer, pogriešiti što, pogriješivati, željeti, non auri, non argenti, Cic. p. Sull. 8, 25.
1. **indĭges**, ĕtis, m. [indo = in i gigno] domaći heros, koji se poslije smrti kao zaštitnik zemlje štuje, Juppiter; (Virg.) Aeneas; (Tib.) deus; (Virg.) di patrii, Indigetes; dii i., domaći.
2. **indĭges**, is, adj. [indigeo] potreban, jedn. Pacuv. u Cic. de or. 2, 46, 193.
in-dīgestus, adj. neuredjen, moles, Ov.
indignābundus, adj. (riedko) [indignor] zlovoljan, ljuteći se, srdit, Liv.; † s upravn. govorom.
indignans, tis, [partic. od indignor] adj. zlovoljan, srdit, * pectus; * verba; * venti; * aequor.
indignātio, ōnis, f. [indignor] negodovanje, zlovolja, srčba, gnjev, indignationem movere, Liv., comprimere, Curt.; kao rhet. t. t. pobuda gnjeva.
indignātiuncŭla, ae, f. [dem. od indignatio] srčbica, gnjević, jedn. Plin. ep. 6, 17, 1.
in-digne, adv. 1) nedostojno, nevriedno, sramotno, uvredljivo, alqm injuriā afficere, Ter.; indignissime perire, cervices frangere civium Rom. 2) s negodovanjem, srdito, i. passus, razsrdjen uslied toga; i. pati s acc. c. inf., Nep. Phaedr.; * † s quod i conj.; † id, quod i. ferens; (Just.) eam rem i. ferre; nobis quid hoc indignius aut minus ferendum videri potest?
indignĭtas, ātis, f. [indignus] 1) nedostojnost, zloća, potištenost, uvredljivost, accusatoris (jer bijaše rob); rei. Na pose nedostojno, uvredljivo postupanje, sramota, omnes ind. et molestias perferre. 2) srditost uslied nedostojna postupka, ljutitost, tacita poterit esse nostra ind.?
indignor, dep. 1. [indignus] držati što nedostojnim, -sramotnim, -priekornim, srditi se-, ljutiti se na . . . (uslied uzrujana čuvstva; sr. irascor, stomachor), alqd, † de alqua re; s quod, * s quandoque; s acc. c. inf.; * † sa samim inf.; † sa si; * indignandus, na što se čovjek mora srditi, vriedan srčbe; * o neživom, pontem indignatus Araxes, ne podnosi; * cena Thyestae narrari indignatur privatis carminibus, ne ljubi = mrzko je, ako itd.
in-dignus, adj. s comp. i sup. 1) nevriedan-, nedostojan-, nezaslužujući čega, neprikladan za ili na što, alqa re, * alcjs rei; * sa supin. na u; s relat. izrekom, rjedje s ut, * s inf.; absl., tako da se ono, čega tko nije vriedan ili što ne zaslužuje, mora nadopuniti iz saveza (contexta), calamitates hominum indignorum, koji takove ne zaslužuju; illud exemplum ad ind. (nevine) et non idoneos transfertur; * circumdat vincula collo indigno; * cur eget indignus (nezasluženo, „krivo) quisquam, te divite? * deferre fasces indigno; * heres; * poëta, nedorasao predmetu; * indignae manus ili palmae, nepozvane; * scripta, bez sadržaja. 2) nepristojan, neprimjeren, sramotan, gadan, ružan, mrzak, uzpaljujući, haec sunt ind. genere vestro; vox indigna majestate populi Romani et superioribus victoriis; quod ipsis, sua fide esset ind.; indignum est a pari vinci etc.; non indignum (= prikladno) videtur memorare etc.; sata exuri etc. misera magis quam indigna patienti esse; * indigni rumpere foedus = quibus indignum est; * indigna tragoedia (est) effutire, ne pristoji se tr. itd.; indignum in modum multari; quam indigna perpeteris! ind. facinus; mors; filii ejus egestas indignissima; nihil illo est indignius; * hiems = vrlo ljuta, ciča zima; kao uzklik, facinus ind., ind. facinus! (Ter.) quam ind. facinus! sramote li! s acc. c. inf.; takodjer parenthet., ind. facinus, Ter.; indignum quod sit majoribus ortus, Hor.
* † **indĭgus**, adj. [indigeo] potreban, s gen.
in-dīlĭgens, tis, adj. s comp. nebrižan, spor, trom, nemaran, si indiligentiores fuerint; pater familias non ind.
indīlĭgenter, adv. s comp. [indiligens] nebrižno, nemarno, lahkoumno.
indīlĭgentia, ae, f. [indiligens] nebriga, nemar, nemarnost, sporost, zanemarivanje, Aeduorum; ind. suae ac doloris; literarum missarum; (Tac.) veri, u traženju istine.
indĭpiscor, deptus sum, dep. 3. (predcl. i -sco, — — 3.) [indo = in i apiscor] 1) stići, dostići, navem, ceteras (triremes), Liv. 2) polučiti, postići, (Plaut.) divitias.
in-dīreptus, adj. neplienjen, jedn. Tac. hist. 3, 71.
in-discrētus, adj. 1) † nerazlučen, nerazstavljen, neodieljen, suus cuique sanguis (= djeca) indiscretus, nerazlučiva; ita sunt inter se conexa et indiscreta omnia, nerazdruživo. 2) nerazlučen, bez razlike, † ad eam diem indiscreti (bez razlike stališa) inibant; † indiscretis vocibus, vičući jedan jedno drugi drugo; † indiscretum (jedno isto) et innoxium est s inf.; * simillima proles, ind. suis, što se težko razaznaje; (Eutr.) convivia, kod kojih ga ne odlikovaše kao imperatora nada druge.
indiserte, adv. [indisertus] nerječito, jedn. Cic. Qu. fr. 2, 1, 3.
in-dīsertus, adj. nerječit, homo, interpres (prevodilac); prudentia; subst. indiserti.
in-dispŏsĭtus, adj. neuredan, jedn. Tac. hist. 2, 68.
in-dissŏlūbĭlis, adj. nerazrešiv, nerazdruživ, o ljudih, jedn. Cic. de univ. 11, 35.
in-distinctus, adj. * † nerazlučen; † neuredan, nejasan, zamršen, defensio.
in-dīvĭduus, adj. 1) nedjeliv, corpora, atomi; subst. individuum, atom. 2) (Tac.) nerazdruživ.
in-do, dĭdi, dĭtum, 3. 1) staviti-, stavljati-, metnuti-, položiti-, polagati u ili na što, smjestiti, guttam vini in os, fenestras, ignem in aram, alcui compedes, koga u gvoždje, Plaut.; † venenum vulneri; † alqm lecticae; † vincula; † castella rupibus, podići na . .; † pontes, sagraditi preko (rieke); † custodes inditi, pridani; (Eutr.) ornamenta gemmarum vestibus, uresiti, ukrasiti itd. 2) tp. dati, nadjenuti, puero ab egestate Egerio nomen inditum, nadjenuto, Superbo ei Romae inditum cognomen, Liv.; † quod

illi vocabulum indiderant ex nomine urbis; † i. novos ritus, uvesti, † alcui pavorem, zadati.

in-dŏcĭlis, adj. 1) nenaučljiv, tvrde glave, nerado učeći; i. et tardus; * grex, neprimajuć nauke; * collum, oporan; * s inf., nevikao. 2) * neuk, nevješt, neobražen, surov, animus; genus; guttur (avis). 3) pass. a) neučiv, usus (gen.) disciplina. b) neučen, nepokazan, via; numerus, neumjetan.

indocte, adv. [indoctus] neučeno, nespretno, verba facere, Plaut.; non ind. solum, verum etiam impie faciat, si etc., Cic. n. d. 2, 16, 44.

in-doctus, adj. s comp. i sup. neučen, nepoučen, nenaučen, neizobražen, nespretan, nevješt; * s gen.; * s inf.; i. consuetudo (opp. ars et doctrina); mores, Plaut.; * indocto arcu se exercuit; * canet indoctum nješto neumjetna; subst. indoctissimi.

indŏlentia, ae, f. [in-doleo] prostost od boli, bezbolnost, nećućenje boli.

indŏles, is, f. [indo = in-olesco, rasti; samo u sing. u class. jeziku] prirodjeno svojstvo, naravne sposobnosti, dar (koji se može razvijati te se već i počima razvijati; sr. ingenium), servare indolem (o plodovih i životinjah), Liv.; adolescentes bonâ ind. praediti; virtutis, ad virtutem; praeclara ad dicendum; † rara, † magna; † morum; † specimen indolis dare; paterni animi, animi ingeniique cum hac indole virtutum atque vitiorum; (Plaut.) ingenii; fuisse in eo C. Laelii aut M. Catonis materiem atque indolem, sposobnosti itd.

indŏlesco, lui — 3. [doleo] 1) ćutiti bol, boli me što, tactum hominum velut vulnera, jedn. Just. 12, 13, 9. 2) žalostiti se nad čim, boli me što, s acc. c. inf., * id ipsum; * (abl.) nostris malis; * s quod ili quia; (Tac.) absl.

in-dŏmābĭlis, adj. (riedko) neukrotiv, Plaut.

in-dŏmĭtus, adj. neukroćen, neupitomljen, divlji, (Plaut.) mulier; pastores; * agricolae; † gens; * Dahae; † regio; * nubes, o bikovih; ingenia Gallorum, cupiditates; furor; libido; * amor; * Mars, žestoka bitka; pren., nepredobitan, † ager, neorana; * Hercules; * dextra; * mors; * irae; * vires; * undae, divlji; * licentia, razuzdan; * rabies; † ingenium, koji se ne zna obuzdati.

in-dormio, 4. 1) * spavati na ili kraj čega, unctis cubilibus; congestis saccis; ostro. 2) tp. spavati kraj čega, prospavati, tantae causae; huic tempori; in isto homine colendo tam diu, sgodu, da se tomu mužu izkaže štovanje; † malis suis, bezbrižan biti uz itd.; † longae desidiae, ležati u itd.

in-dōtātus, adj. bez miraza ili viena, neopremljen, virgo, Ter., soror, Hor.; pl. subst. indotatae, Ter.; tp. ars, bez miraza rječitosti; * corpora, sažežena bez posljednje časti.

† **in-dŭbĭtātus**, adj. o čem se ne dvoji, nedvojben, bez sumnje.

* **in-dŭbĭto**, 1. (riedko) dvojiti o čem, viribus tuis.

† **in-dŭbĭus**, adj. nedvojben.

indūciae, **Indūciomārus** v. indutiae, Indutiomarus.

in-dūco, (perf. sync. induxti, Ter.), etc. 3. I) u-, po-, dovesti (-edem)-, voditi kamo, exercitum in Ligures, in Macedoniam, Aegyptum, in aciem; milites in pugnam; * messorem arvis; † filiae novercam, u kuću; alqm in regiam habitandi causâ; † alqm gladio in possessionem; * absl., metuens induceris, u kuću bludnice; na pose a) † u senat kao svjedoka ili obtuženika dovesti. b) dovesti na pozorište, glumiti, predstavljati, prikazivati, personam Britannici jureconsulti; † inducta est Afrania togata; * Terentii fabula; * quem miserum vixisse inducit; tp. rek bi dovesti na pozorište, glumiti, predočiti, (pr)ikazati, rationem Epicuri; causam; (Tac.) postea cognitum est ad introspiciendas etiam procerum voluntates inductam dubitationem. c) dovesti-, staviti u arenu, na borište, gladiatores; juvenes armatos; † elephantum in circum. d) vodu kamo na-, dovesti, voditi, navratiti, † aquam in domos; † mare urbi; * satis fluvium rivosque sequaces. e) voditi kao vodja, turmas, Virg. Aen. 11, 620.; tp. a) uvesti, izmisliti, morem novum judiciorum in rem publicam; nomen fictae religionis; novum verbum in linguam; hoc in mores nostros; * thyasos Bacchi; † bonum an malum (exemplum) induceretur; † vincla et laqueus inducuntur; † sermo insiticius et inductus, tudj.; † si nihil inductum et quasi devium loquimur; takodjer u-, navesti-, navoditi u govoru ili spisu, gravem personam; Gygen; muta quaedam loquentia; Tiresiam deplorantem caecitatem suam, Odt. započeti, sermonem hominum; sermo inductus a tali exordio. b) zaračunati, staviti-, zapisati u troškovnik i dohodovnik, in rationibus; pecuniam in rationem; alicui agros pecuniâ ingenti, uračunati, upisati. c) napútiti, skloniti, potaknuti, poticati, zavesti, namazati, prevariti, vide quo me inducas, Ter.; inducere rursus animum suum ad meretricem, Ter.; animum in errorem, amici jacentem animum in spem cogitationemque meliorem; alqm ad bellum, ad misericordiam, ad pudendum, ad pigendum; alqm, ut mentiatur; alqm spe, pretio; inductus spe, cupiditate; * pretio; alqm. d) inducere in animum i više drevno i. animum, odlučiti se na što, preduzeti si (osb. o stvarih znamenitih i težkih, gdje se treba svladati), svladati-, odvažiti se, pregorjeti, s inf.; s ut ili ne, ili † uz prediduću negaciju, sa quominus. II) prikriti, prevući, obući, tectorium; coria super lateres; scuta pellibus; * nubem; † nubilum; * varias plumas membris; * umbras terris, fontibus; * fontes umbrâ; * inducta cornibus aurum victima; * toga inducitur artus; † calceum sibi; † pontem flumini ex maceria, sagraditi-, udariti preko itd. Na pose pisano na voštanoj ploči okrenutom pisaljkom (stilus) prevući = izbrisati, prekrižiti (opp. relinquere, ostaviti), nomina (dugove); odt. u-, dokinuti, izbrisati, senatus consultum; locationem; † decretum; † venditionem.

inductio, ōnis, f. [induco] 1) u-, navadjanje, uvod, inductiones aquarum; juvenum, pristup u arenu. 2) tp. a) ind. animi sklonost, čvrsta odluka, namjera. b) kao rhet. t. t. indukcija = način dokaza, gdje se sličnimi primjeri dokazuje; izmišljeno navodjenje osobâ, prosopopoija. c) ind. erroris, zavadjanje u bludnju.

inductor, ōris, m. [induco II] tko oblači, inductores nostri tergi = koji nam lemaju ledja, mlatci, jedn. Plaut. Asin. 3, 2, 6.

indūcŭla, ae, f. [induo] ženska doljna haljina, jedn. Plaut. Epid. 2, 2, 39,

indulgens, tis, adj. s comp. i † sup. [partic. od indulgeo] popustljiv, milostiv, blag, pater; irarum ind. (uslužni) ministri; civitas in captivos minime ind.; indulgentius nomen maternum; † indulgentissime imperator.

indulgenter, adv. [indulgens] popustno, blago, dobrostivo.

indulgentia, ae, f. [indulgens] popustljivost, obzirnost, milost, dobrostivost, blagost, (opp. severitas), naturalis ind. et benevolentia; filiarum, prama itd.; tanta Hannibalis in captivos, Liv.; ejus nimia in Lepidum, Planc. u Cic. ep.; fortunae, Liv.; * coeli, blago podneblje; † naklonost, principis; na pose nježna ljubav, nježnost prama djeci, roditeljem, educari in sinu et ind. matris.

indulgeo, lsi, ltum. 2. 1) intrans. biti obziran, -blag-, -popustljiv prema komu, sklonim se pokazati, voljeti komu, prednost davati, zakriljivati, biti komu na volju, kroz prste gledati, alcui; huic legioni; Aeduorum civitati Caesar praecipue; debitori; sibi, biti popustljiv prama sebi, sibi liberalius (odviše si ugadjati) quam ut etc., sic sibi ind., ut etc., tako si ugadjaše, da itd.; * ind. sibi dirus hydrops; (predcl.) alqm; nihil (u ničem) his ad Antonium violandum; peccatis; alcjs ardori, † amori, † precibus; † fortuna alcui; tp. a) odati se čemu, prianjati za što, sklon biti na . ., novis amicitiis; dolori; somno; * animo; * choreis; * vino; * lacrimis, pustiti suze; * ordinibus, razširiti, razmaknuti; * hactenus; * cujus et annis et generi fata ind.; si aviditati indulgeretur. b) njegovati, dvoriti, čuvati, valetudini, * labori; * hospitio, gostati. 2) trans. dopuštati, dozvoliti, podati, darovati, alcui sanguinem suum, Liv.; † commeatum; † largitionem.

indūmentum, i, n. [induo] (kasno) odielo, oprava.

induo, ui, ūtum, 3. [ἐνδύω] 1) odjeti, obuti, navući, (sr. amicio), alcui tunicam, arma; * vestes umeris; vestem, togam, Suet.; torquem sibi, (Aurel. Vict.) cervici suae; galeas, staviti na glavu; anulum; * anulum articulis, staviti na prst; socci quibus indutus esset; duabus quasi personis (krinkami) indutus; longam indutae (virgines) vestem, Liv.; * scalas, glavu turiti kroz ljestve noseć ih; † indutus thoracem, † carbasa, † paenulas, * quidlibet; Androgei galeam clipeique insigne decorum induitur; (Ter.) indui vestem; tegumen torquens immane leonis — cum dentibus albis indutus capiti, Virg. Aen. 7, 666.; * cratera coronâ, ovjenčati; * se pomis, in florem se induit arbos; venti se in nubem (Cic.), zaviti se; se in nubem, * se mucrone, probosti se; * homines in vultum ferarum, preobraziti se; takodjer ind. se, dospjeti kamo, zaplesti se, zapeti gdje, stimulis, vallis acutissimis, hastis se ind. 2) tp. a) odjeti, providjeti čim, primiti-, uzeti što (na se), prisvojiti si, dii induti specie humana; formâ hominum indutae beluae, u čovječjoj podobi; (Tac.) animum bonis artibus non induerat; figuras hominum; * formam mortalem; * vultus pueri; spem, Liv.; imaginem mortis (= somnum); † falsos pavores; † plurimum adulationis; † diversa; † mores Persarum; † societatem alcjs; † munia ducis per eos dies; † seditionem; † hostilia adversus alqm, upustiti se u nepr.; † proditorem et hostem, biti izdajica i; (Tac. ann. 6, 20.) qualem diem Tiberius induisset (kako je bio razpoložen), pari habitu, haud distantibus verbis; sibi cognomen, sibi novum ingenium; alcui speciem latronis, oponašati koga kao itd.; † speciem alcui re. b) ind. se in alqd, zaplesti se u što, dospjeti kamo, se in laqueos, se in captiones; indui confessione sua.

indūresco, rui, — 3. [induro] 1) * krutiti, tvrdnuti. 2) tp. * corpus ipso induruit (otvrdnu) usu; † miles induruerat pro Vitellio, drža vjeru; † tam obstinate magis ac magis (Atticum) induruisse, ostaje vjeran odluci.

in-dūro, 1. 1) krutiti, (o)tvrditi, * nivem Boreas. 2) tp. učvrstiti, hrabriti, (Liv.) hostium timor induratus resistendo, odporom otvrdnu neprijatelji za strah; (Just.) assiduis bellis indurata virtus Macedonum.

Indus, 1) adj. v. Indi. 2) subst. Indus, i, m. a) rieka u Indiji. b) rieka u Phrygiji i Cariji.

indūsiārius, ii, m. [indusium] krojač ženskih haljina, jedn. Plaut. Aul. 3, 5, 35.

indūsiātus, adj. [indusium] opravljen doljnom haljinom, jedn. Plaut. Epid. 2, 2, 47.

industria, ae, f. [industrius] bodra-, postojana poslenost, -radinost, -marljivost (sr. assiduitas, diligentia), ponere industriam in scribendo; labor et ind.; fructus industriae; naturam industriâ vincere; illi nunquam super industriam fortuna fuit; in omnibus rebus singulari fuit ind.; magnâ industriâ bellum apparavit; quorum egregia in ea re fuisset ind., koji se osobito brinuše; takodjer pl.; adverbial. de, † ex i., (riedko predcl. i kasno) ob industriam ili samo industriâ, hotimice, s namjerom, navlaš.

industrie, adv. [industrius] marljivo, bodro.

industrius, adj. sa (predcl.) comp. [industo = insto] postojan, poslen, marljiv, radin, vir acer et ind. in rebus gerendis.

indūtiae (ne induciae), ārum, f. [od induo = tempus indutum „umetnuto vrieme"] umetnuto vrieme, što prekida boj na vrieme, primirje, per (za c. g.) indutias; indutiarum jura; indutias facere, agitare, violare; postulant ut sint ind.; tp. mir, stajanje, sudostaja, litium, Plaut.; in foro, Plin. ep.

Indūtiomārus, i, m. knez gallijanski.

indūtus, us, m. [induo] (riedko) oblačenje odiela, ea, quam indutui gerebat, vestis, Tac. ann. 16, 4.

indŭviae, ārum, f. [induo] odielo, oprava, Plaut.

ĭnĕdia, ae, f. [in-ĕdo] gladovanje, post (neosvrćući se na čuvstvo i kako je dotičnomu; sr. fames, esuries), necatus vigiliis et inedia; inediâ consumi, † confici, † vitam finire.

ĭn-ēdĭtus, adj. neizdan, jošte nepoznat, jedn. Ov. ex Pont. 4, 16, 39.

ĭn-ēlĕgans, tis, adj. neliep, bez ukusa, prost, ratio, copia orationis non in.; † sermo; deliciae.

ĭn-ēlĕganter, adv. [inelegans] nebrano, neukusno, neliepo.

ĭn-ēluctābĭlis, adj. neoboriv, što nije moći odvratiti, * fatum; * tempus.

ĭn-ēmŏrior, — dep. 3. umrieti kraj čega ili za, spectaculo, jedn. Hor. epod. 5, 34.

ĭn-emptus, *adj. nekupljen,* * dapes, *pripravljena od sebe;* † *nekupljen,* consulatus.
ĭn-ēnarrābĭlis, *adj. neopisiv, neprotumačiv,* tabes, labor, *Liv.*
ĭn-ēnōdābĭlis, *adj.* [in-enodo] *nerazrešiv, nerazumljiv, jedn. Cic. fat.* 9, 18.
ĭn-eo, etc. 4. *I) intrans. ulaziti, unići,* in. in urbem; *absl. (Plaut.)* inibitur tecum; † ut ovans iniret; *tp. o vremenu početi, započeti, počimati,* iniens aetas, *započinjajuće doba* = *doba mladića;* ineunte aetate, ab ineunte aetate; ab ineunte adolescentia; † ineunte anno; * hoc decus aevi inibit, *nastupiti će. II) trans. unići-, ulaziti-, ići kamo, stupiti u ili na,* urbem, agrum, viam, domum; convivia; * lucidas sedes *(gdje se kaže o Romulu, da je ubrojen u bogove);* * nemus initur nullis equis; *na pose leći s kim, páriti se, skočiti na što, opasti,* † reginam; † Pasiphaën *(o biku);* vaccam, *Liv.;* † *absl.; tp. a) o vremenu, započeti, započinjati, u pass. i nastati,* inita hieme, aestate, proxima aestate; secundâ vigiliâ. *b) nastupiti službu, započeti, preduzeti, podhvatiti se čega, spojiti, sklopiti, učiniti,* consulatum, magistratum; † imperium; proelium; bellum cum alqo; societatem; munus alcjs; nexum; consilium, id consilium, consilium de alqa re; nihil consilii contra alqm; *(Nep.)* iniit consilia reges Lacedaemoniorum tollere; ad hunc interficiendum talem iniit rationem, *učini takove odredbe;* alqam viam, qua etc., rationem alcjs rei, *proračunati;* numerum interfectorum, *kazati;* suffragia, *glasovati;* gratiam ab alqo, apud alqm; plures ineuntur gratiae, si *v.* gratia; * cursus, *navaliti;* * somnum; † formam vitae.
ĭnepte, *adv.* [ineptus] *nesgodno, neprilično, neskladno; ludo.*
ĭneptiae, ārum, *f. (samo Com. u sing.)* [ineptus] *ludorije, trice, pedanterije,* paene aniles; *i neslanost.*
ĭneptio, 4. [ineptus] *biti ludjak, ludovati, budaliti, Cat. Ter.*
ĭneptus, *adj. s comp. i sup.* [in-aptus] *nesgodan, nespretan; neskladan, lud, pedantičan, bez takta,* quem nos ineptum vocamus, is mihi videtur ab hoc nomen habere, quod non sit aptus, idque in sermonis nostri consuetudine perlate patet. Nam qui aut tempus quid postulet non videt, aut plura loquitur, aut se ostentat, aut eorum, quibuscum est, vel dignitatis vel commodi rationem non habet, aut denique in aliquo genere *(u kojemgod pogledu)* aut inconcinnus aut multus est, is ineptus esse dicitur, *Cic. de or.* 2, 4, 17.; res; quid nunc sim ineptus? *čemu da se duže kitim? (Hor.)* sine vivat ineptus, *pisličar,* ineptae chartae, *maculatura.*
ĭn-ēquĭtābĭlis, *adj. nejezdiv, za jašenje neprikladan, jedn. Curt.* 8, 14, 4.
ĭnermis, *i* **-mus,** *adj.* [in-arma] *neoružan, slabo oružan, bez obrane,* miles; ager; quos aliquamdiu inermos metuissent; ne quis inermibus imparatisque militibus *(abl. abs.)* ab latere impetus fieri posset; † legati, *bez vojske;* † provinciae, *bez straže;* * brachia; *tp.* † senectus, *bez djece;* in philosophia, *ne spreman, ne podkovan;* * carmen, *neujedljiv, nevriedjajući;* * amor.
ĭn-errans, tis, *adj. neblудeći,* stellae = *stajačice* (fixae).
ĭn-erro, 1. *1) bluditi kuda,* † montibus; * versus noster summo in ore. *2)* † *tp. lebdjeti pred* . ., memoria imaginis oculis.
ĭners, *adj. s comp. i sup.* [in-ars] *tko sbog nespretnosti ne može raditi, ili sbog phlegme neće, neradin, lien, nevješt, nespretan, nesposoban,* (*sr.* ignavus, nequam), gerro, iners, fraus, *Ter.;* artes, quibus qui carebant, inertes nominabantur; počta; homo inertior, ignavior; senectus iners, ignava; otium; nota censoria, *bezuspješna;* querelae; ignavum atque iners genus interrogationis; *(Tac.)* nulli sensus tarda et inerti structura componantur; * tineae, *neznajući;* * versus, *dosadni;* voces, *ništetan;* * aqua, * pondus, *ukočena;* * glacies; * bruma; * terra, *troma, nekretna;* * glebae, *neplodna;* * stomachus, *koji ne probavlja;* * horae, *satovi odmora;* * tempus, *kad se ne radi ništa;* * frigus, *koja čini tromim;* * somni. *Na pose bojažljiv, plašljiv,* i. et imbellis; * in proelia trudere inertem; * pecora; * corda; † inertissimae manus.
ĭnertia, ae, *f.* [iners] *1) nedostatak vještine u umjetnosti, nevještina, nespretnost, nesposobnost. 2) neposlenost, nehtjeti râd, neradinost, lienost, tromost,* (*sr.* ignavia), segnities et i.; i. laboris; tua ignavia etiam inertiam afferet; me ipse inertiae nequitiaeque condemno; dum inertiae vituperationem, quae major est, contemnunt, assequuntur etiam illam, quam magis ipsi fugiunt, tarditatis.
ĭn-ērŭdītus, *adj. neučen, neobrazovan,* Epicurus.
ĭnesco, 1. [in-esca] *namečiti, namamiti, samo (Ter. Liv.) tp.* alqm spe beneficii.
ĭn-ēvītābĭlis, *adj. neizbježiv,* † sors fati; † fatum; † crimen; * fulmen.
ĭn-excĭtus, *adj. neuzrujan, miran, jedn. Virg. Aen.* 7, 623.
* **ĭn-excūsābĭlis,** *adj. što se ne može izpričati, neizpričljiv, neodbaciv, bez ustručavanja,* ne te retrahas et in. abstes; tempus.
ĭn-exercĭtātus, *neuvježban,* histrio; miles; copiae; prompti et non in. ad dicendum.
ĭn-exhaustus, *adj. 1) neizcrpljen, neoslabljen,* pubertas, *Tac. 2) neizcrpiv,* metalla, *Virg.*
ĭn-exōrābĭlis, *adj. neumoljiv, neuprosiv,* judex; in *ili* adversus alqm; *(Curt.)* animus in devictos; † delictis, *za, proti;* res; † disciplina, *neumoljivo stroga;* * † odium.
ĭn-experrectus, *adj. neprobudjen, nebudan, jedn. Ov. met.* 12, 317.
ĭn-expertus, *adj. 1) act. neizkusan u čem, nepoznat s čim, nevičan čemu, s dat.* bonis; † *s gen.; (Liv.)* animus ad contumeliam; * inexperti, *absl. 2) pass. nekušan, neizkušan, jošte neupoznat izkustvom,* fides militum; † legiones; † Rufus bellis inex.; * puppis; * ne quid inexpertum relinquat; † nihil, nec quidquam in. omittere, relinquere.
ĭn-expĭābĭlis, *adj. 1) nepomiran, što se ničim ne dâ smiriti, -izbrisati,* religio; scelus; † facinus; fraus. *2) nepomirljiv, tvrdokoran,* homo; odium; bellum; † praecipuam et in. sibi invidiam hinc maxime movit.
ĭn-explēbĭlis, *adj. (u class. prosi samo u prilici pren. i riedko) nezasitan,* populi fauces; *(Liv.)* vir inexpl. virtutis.
* **ĭn-explētus,** *adj. nenasićen,* inexpleto lumine

spectare formam, *ne moći se sit nagledati itd.;* inexpletus *(neprestano)* lacrimans.
ĭn-explĭcābĭlis, *adj. 1)* † *nerazlučiv, nerazrešiv,* vinculum. *2) tp. a) nedobitan,* viae continuis imbribus, *nehodan, neutrt;* legatio, *neizvediv;* res difficilis et inexp.; facilitas, *što ničemu ne vodi;* † morbus, *neizlječiv;* † bellum, *bezkrajan. b) nedokučiv, neprotumačiv, nedohitan,* haec inexplicabilia esse dicitis, *jedn. Cic. Acad.* 2, 29, 95.
ĭn-explōrātus, *adj.* [exploro] *neiztražen, neizpitan,* stagni vada, *Liv.; s toga abl.* inexplorato, *ne obavjestiv se prije, Liv.*
ĭn-expugnābĭlis, *adj. nepredobitan, neosvojiv,* urbs, arx; *(Just.)* exercitus; via, *neprohodan;* * gramen, *neizkoreniv; u prilici nepokolebiv, stalan,* volumus eum, qui beatus sit, totum esse inexpugnabilem, saeptum atque munitum, *jedn. Cic. Tusc.* 5, 14, 41.
ĭn-exspectātus, *adj. neočekivan,* * hostis adest; † omnia.
* **ĭn-exstinctus,** *adj. neugašen, neugasao,* ignis; fames, *neutoljen,* libido, *nezasitna;* nomen, *neumrlo.*
ĭn-exsŭpĕrābĭlis, *adj. (Liv.) 1) što se ne može prieći, nedohodan, neprelazan,* Alpes; munimentum; altitudo. *2) nepredobitan,* vis fati; *n. pl. subst.* inexsuperabilibus vim afferre, *nemoguće hjeti učiniti mogućim; tp. nedostiživ,* i. haec erant.
ĭn-extrĭcābĭlis, *adj. nerazrešiv, nerazmrsiv,* * error *(o labyrinthu).*
in-fābre, *adv. neumjetno, nespretno,* vasa non inf. facta; * sculptum.
in-fābrĭcātus, *adj. neobradjen, jedn. Virg. Aen.* 4, 400.
† **infăcēte** (infic.), *adv.* [infacetus] *nedosjetno, neslano, neoštroumno,* non inf.
in-făcētiae, ārum, *f. nesgrapnosti, suhoparnost, jedn. Cato.* 36, 19.
in-făcētus (infic.), *adj. nedosjetan, suhoparan, neslan,* homo non inf.; * idem infaceto est infacetior rure; mendacium non inf.; † dictum non inf.
in-făcundus, *adj. s comp. nerječit, nevješt govoru,* (*sr.* facundus).
infāmia, ae, *f.* [infamis] *zao glas, sramota, rug, psovka,* in infamia esse; res est mihi infamiae, *Ter.;* infamiam habere; infamiâ aspergi, flagrare; † infamiam capere; infamiam inferre, movere; infamiam sarcire; *(Tac.)* poenam vel infamias subire; quorum (vitiorum) i.; duarum legionum, *nastala zaustavljanjem dviju legija;* * *što koji predmet ozloglašuje,* Cacus i. silvae; nostri saecli; *na pose neporečni gubitak građjanske časti kao posljedica sudbene osude uslied koga zločina* (*sr.* ignominia), paupertatem, ignominiam, infamiam timet.
infāmis, *adj.* [in-fama] *ozloglašen, razglašen, sramotan,* alqâ re; † ob alqd; vita; annus; tabella; Alpes frigoribus infames; * scopuli; * acipenser; * carmen *(basma).*
infāmo, 1. [infamis] *1) ozloglasiti, klevetati,* † Senecam; † adversarios; * se; * deae infamatae. *2) sumnjičiti, okriviti, koriti,* rem, *Liv;* hunc infamatum a plerisque tres gravissimi historici summis laudibus extulerunt, *Nep.; (Aurel. Vict.)* impudicitiae infamari.
in-fandus, *adj.* [for] *neizreciv, neizkazan, nečuven, gadan, nenaravan, užasan,* res; epulae; caedes; merces; a corpore ejus impuro atque infando, *tako smradno, da ne ima jezik rieči, da ga valjano označi;* * caput, * mors; * dolor; *subst.* infanda; * infanda furens; infandi, *bezzakonjaci, bezbožnici,* * infandum *ili* infanda! *sramote li! užasa li!*
in-fans, tis, *adj. sa sup.* [in-for] *1) koji ne može govoriti, (otrok), niem,* puer infans natus; * statua. *2) bez govorničkoga dara, nerječit,* infantes et insipientes homines; ne infantissimus existimare; Fanii historia neque nimis est infans neque perfecte diserta; nihil accusatore Lentulo infantius; * infans pudor. *3) o djetetu, nejak, mlad, malen, nedorasao, na pose* puer, filius; *subst. comm. maleno diete,* ingenuus inf. semestris; infantibus parcere; † infantes parentibus orbatae; † quartum intra mensem defuncta infante; *takodjer diete u utrobi. Odt. a)* * *djetinji,* pectora; infanti vagiat ore puer, *tepajuć djetinski. b) djetinski, benast,* omnia haec infantia fuerunt.
infantia, ae, *f.* [infans] *1) nerječitost, nedostatak govorničkoga dara,* accusatorum. *2)* † *djetinstvo,* prima ab infantia.
infantīlis, *adj.* [infans] *(riedko) djetinjski,* infantilibus blandimentis, *Just.* 17, 3, 20.
in-farcio, *ili* — **fercio,** etc. 4. *(riedko) trpati u što, umetati, u prilici* inferciens verba quasi rimas expleat.
in-fătuo, 1. [in-fatuus] *zaludjeti, obmamiti,* alqm; † alqm verbis.
in-faustus, *adj. 1) zlonosan, zlokoban, nesretan, biedan, nepovoljan,* † introitus; † dies; † auspicium; * nomen; * puppes. *2) nesretan,* bellis *jedn. Tac. ann.* 12, 10.
infector, ōris, *m.* [inficio] *mastilac, bojadžija.*
1. infectus, *adj.* [in-factus] *1) neučinjen, neuradjen, nesvršen,* damnum; * cursus; * scelus; pro infecto habere; infecta referre, infectum facere, *Plaut.;* infectum fieri nequit, *Ter.;* * † reddere infectum; * alqd inf. esse velle; * facta atque infecta *(istinito i izmišljeno)* canere; omnia sint pro infecto; infecta re, *ne obaviv ništa, (Nep.)* infectis rebus; infectis iis, quae etc., *Caes b. c.* 1, 33, 4.; infecto bello, i. pace, victoriâ, *Liv.;* inf. negotio; *nemoguć,* nihil ei inf. ratus, *jedn. Sall. Jug.* 76, 1. *2) neobradjen, nekovan,* argentum; * aurum.
2. infectus *v.* inficio.
in-fēcundĭtas, ātis, *f. (riedko) neplodnost,* terrarum, *Tac.*
in-fēcundus, *adj. (riedko) neplodan,* ager arbore; * ingenii fons.
in-fēlīcĭtas, ātis, *f. 1) duševna neplodnost,* nostra potissimum tempora damnamus hujus infelicitatis, ut nunc demum nihil crescat, *jedn. Quint.* 10, 2, 8. *2) zlosretnost, zla sreća, nesreća.*
in-fēlīcĭter, *adv. s* † *comp. nesretno, zlosretno.*
infēlīco, 1. [infelix] *činiti nesretnim, unesrećiti, jedn. Plaut. Curc.* 2, 3, 30.

in-fēlix, īcis, *adj. s comp. i sup. 1)* * *neplodan*, tellus i. frugibus; lolium; oleaster. *Budući da su pak držali neplodno drvo i nesvetim, to su ga rabili i za vješala, s toga* arbor i. = *vješala*, arbori i. suspendere; *odt.* infelicissimis lignis semustilatum (P. Clodii cadaver), *Cic. p. Mil.* 13, 33. *2) nesretan, poguban, zlokoban, bez blagoslova, bezkoristan*, homo miserrimus atque infelicissimus; i. rei publicae, *po državu;* * prima i. fingenti terra Prometheo; i. forma; erga plebem Rom. studium; † proelium * patria; * thalamus; * exsilium; * victus; * monstrum *(o trojan. konju);* * fama, *navješćujući nesreću, zloguk*, * animi, *u srdcu;* * studiorum; *(Tac.)* dextra, fecunditas, preces; *(Hor.)* infelix *(badava)* operam perdas; † verborum cavillatio; † quod est infelicis operae; † neque enim rursus eos ad infelicem se calumniandi poenam alligandos puto.

infense, *adv. s comp.* [infensus] *neprijateljski, ogorčeno.*

infenso, 1. [infensus] *(Tac.) neprijateljski postupati, uznemirivati, napastovati*, Armeniam bello; pabula; *absl.* quasi diis infensantibus, *kano da se srde.*

infensus, *adj.* [in *i* fendo, *koje se ne rabi*] *neprijateljski, ogorčen, razljućen, srdit (označuje privremeno neprijateljsko srdce-, duševno stanje; sr.* infestus, inimicus), hostis; animus inimicus et inf.; infensi et irati; infensi intentique; infensi adesse; rex irâ inf.; inf. alcui; † opes principibus inf., *pogibeljna, škodljiva;* * odiis et criminibus; * hasta; † servitium inf., *mrzko, tegotno;* † valetudo, *slabo zdr.*

infĕriae, ārum, *f.* [infero, *donositi, ili* inferus?] *žrtve u slavu pokojnikom, žrtve za mrtce*, inferias afferre, † instituere, * mittere, * † dare, * absenti ferre; * Juno victorum nepotes *(Rimljane)* retulit inferias Jugurthae.

infĕrior, — us *v.* inferus *II)*, infra.

infernus, *adj.* [inferus] *1) doljni*, partes; stagna, *dolje u zemlji. 2) na pose podzeman, podzemnomu svietu pripadajući*, dii; * rex inf. = Pluto * Juno inf. = Proserpina, * palus inf. = Styx; * lacus, *avernsko jezero;* * ratis, *Charonov čamac;* * inferni = inferi [*v.* inferus *I) b) a)*]; † inferna, ōrum, *n. podzemni sviet.*

in-fĕro, etc. ferre *1) unositi, nositi-, baciti u što, baciti-, metnuti-, donieti-, staviti kamo, u što, na što*, spolia templo *(dat.)*; scalas ad moenia; alqm in ignem; ignes tectis; ignem aggeri, operibus, *podpaliti;* * ignem gentibus, *donieti;* * deos Latio; * rates arvis; vallum usque ad stationem, *načiniti;* alqm in equum, *posaditi;* in scopulum, *nasukati;* † semina arvis; † fremitus in castra infertur; † huc insignia; bellum in. alcui, *zaratiti se s kim, zavojštiti na koga;* bellum contra patriam; bellum illatum defendere; arma i., *Liv.*, usque a rubro mari Italiae, *Nep.;* bellum i. in Italiam, *prenieti, Nep. Hamilc.* 4, 2. *(različno od* bellum i. Italiae); signa inferre, *bojne znakove (zastave) njekamo nositi = ulaziti, unići;* eo signo legiones illato; † Cordubam; *osb. na juriš polaziti, navaliti na . .*, signa i. portae, in hostem; † hostibus; eo; dextro cornu adversus faliscos, sinisro contra Vejentem intulit signa; infestis signis inferuntur Galli in Fontejum; *(Tac.)* utrumque exercitum Rheno devectum Frisiis intulit; i. pedem, *uljezti, unići, (Plaut.)* in ades; * gressum; * gressus * nostro limine intulit pedes; *u neprijateljskom sm.*, pedem alcui, *navaliti na . .*, gradum, pugnam; *isto tako* se inferre, se i. alcui; quo se Catilina i., *kamo se C. htjede baciti;* * per medios; * foribus; inferri in urbem; in ignes medios equo, *skočiti;* flumen mari infertur; i. se in periculum, *baciti se;* se ipse inferebat *(umieša se)* et intro dabat; * se socium, *pridružiti se;* * se alcui, *približiti se; na pose a) pokopati, sahraniti*, alienum; corpus eodem. *b) unieti, upisati*, rationes; † pecuniam aerario; † rationibus inferri; *odt. uračunati*, sumptum civibus. *c)* * *prinositi, žrtvovati*, honores Anchisae; cymbia. *2) tp. a) zametnuti, spomenuti*, sermonem; mentionem alcjs rei, *napominjati;* cum de loco et tempore ejus rei controversia inferretur; crimina; *navoditi*, causam; causam belli alcui, *tražiti izliku za rat;* † causam alcui, *stvar za izliku proti . .; (Phaedr.)* causam jurgii intulit. *b) počiniti, (pro)uzročiti, nanieti, zadati*, alcui terrorem, mortem, periculum, injuriam; spem; injurias in alqm; alcui certamen, *zavaditi se s kim;* moram; misericordiam; invidiam, *nastojim pobuditi. c) rhet. t. t. (riedko) zaključivati.*

infĕrus, *adj. 1) pos. doljni, rabi samo a) u sing. n.* limen inf., *Plaut.;* mare inf., *toscansko more; u listovnom slogu i bez* mare. *b) u pl. α) m.* dii inf., *podzemni bogovi; na pose kao subst.* **infĕri**, ōrum, *m. podzemnici, pokojnici, podzemni sviet*, apud, ad inf., excitare, revocare alqm ab i.; *(Liv.)* exsistere *(uzkrsnuti)* ab inferis. *β) n.* infera, omnia supera infera, *sve što je nad i pod zemljom;* loca i.; * per flumina inf. juro. *II) comp.* **inferior**, *1) doljniji, niži*, locus; pars; angulus; spatium; labrum, *doljna ustnica;* * ferri in inferius *na niže, dolje;* dejectus in inferiorem locum; ex inf. loco dicere, *dolje, sa zemlje (ne sa govornice);* † inferiores, *stanovnici doljnoga grada; subst.* † inferiora, *doljne, doljni dielovi,* † muri. *2) tp. a) o vremenu, kasnji, mladji*, aetate; erant inf. quam illorum aetas; * *po redu*, versus, *pentametar. b) brojem, snagom, redom ili dostojanstvom, svojstvom itd. niži, slabiji, manji*, numero navium, dignitate non inf.; inferiorem esse fortunâ, animo; copiis; † velocitate; supplices inferioresque; inf. ordines, *niža centurionska mjesta, centurionstva;* inferiores extollere, *podane, niže* (*opp.* superiores); non inferior quam magister; causa; * effigies; * inferiora sequi, *za neznatnijim ići;* nostros non esse inferiores, *ne podliegaju;* humanos casûs virtute inferiores putare, *držati da podliegaju krieposti, držati da kriepost premaže itd.;* † Alexandrum inferiorem fore, *pobiedjen. III) sup. 1)* **infĭmus**, *a) najdoljni, najniži*, terram esse infimam; radices montis; in infimo foro, *na najdoljnom kraju fora, Plaut.;* inf. collis, *najdoljni kraj brežuljka;* ad infimos montes; ad infimum Argiletum, *na najdoljnom kraju Argileta;* ab infima ara, *s najnižega mjesta žrtvenika;* ab infimo solo, *sa tla, sa tala;* ab infimo, *odzdo*, ad infimum, *do ili niz dolje;* * infima aequora, *bezdan-, ponor mora. b) tp. najniži redom ili dostojanstvom, stališem, cienom, vriednošću, najgori*, faex populi; condicio servorum; infimo loco natus; ordines *(centurioni);* * gens; † ex infima plebe; *subst.* infimi, ōrum, *m. najniži, najneznatniji; pren.* precibus infimis *(poniznom)* alqd impetrare ab alqo, petere, ut, *Liv. 2)* **īmus**, *a) najdoljni, redom ili dostojanstvom najniži*, sedes; * conviva, *koji na kraju leži;* * lectus *(jastuk kod objeda);* * Janus; vox, *najniži glas po žicah na tetrachordu, Hor. sat.* 1, 3, 7.; *subst.* ab imo, *odzdol;* * ab imo suspirare, *duboko (težko) uzdisati;* * ab imo vertere, *s temelja;* * ex imo; * imo, *dolje, u dubljini;* * ab imo ad summum; * medio ne discrepet imum; * servetur ad imum (persona), qualis etc.; * petere ima, *pasti na dno;* * ima, *podzemni sviet;* * *s gen.* gurgitis, fontis, pedis; * spiritum ducere latere imo, *sa dna duše;* * ab imo pectore; ab imis unguibus *(od pete do)* ad verticem summum; † ad imos pedes; * in fundo imo; * ex imo tumulo; * imo aequora petere, *duboko pod;* * ad manes imos, *duboko dolje k manom*, desidere; * superi imique deorum; * insignes et imi, *najniži;* * ima mutare summis; † summa et ima miscere. *b)* * *o vremenu, posljednji*, mensis; ad imum, *do zadnjega, napokon.*

in-fervesco, bui, — 3. *(riedko) zakipjeti, uzavreti*, hoc confusum sectis herbis, *Hor.*

infeste, *adv. s comp. i sup.* [infestus] *neprijateljski, ogorčeno.*

infesto, 1. [infestus] † *zlobiti, omraziti, napasti, uznemiriti*, munitiones; greges Numitoris; * quas Scylla infestet aquas.

infestus, *adj. s comp. i sup.* [in-fendo] *1) pass. uznemiren, nesjeguran, pogibeljan, u opasnosti*, vita; iter; via; statio; agrum infestum reddere, facere; infestum habere alqd, *nesjegurnim-, opasnim činiti, uznemirivati;* si hujus salus esset infestior; pars Ciliciae infestissima. *2) act. opasan, uznemirujući, neprijateljski (časovito neprijateljski napadajuć, prieteć; sr.* adversus, inimicus, infensus, hostilis), superbiae alcjs; gens inf. Romanis; pestis rei publicae; bellum; provincia; animo infestissimo; infestis oculis conspici; * pinus; * vulnus; infestus equum admisit in illum; infesto exercitu, agmine, infestis signis, *često o vojsci spremnoj na navalu itd.*, infestis signis impetum facere, ad alqm ire; consistere infestis signis contra hostem, *postaviti se čelom proti neprijatelju;* infestis pilis procurrere, *napereními koplji*, † lanceâ infestâ; * tela inf. tulere; inter omnia inimica infestaque; *subst.* * infesta, ōrum, *n. bieda.*

infĭcio, fēci, fectum, 3. [in-facio] *namazati što čim osb. promieniti površinu nječim, odt. 1) ličiti, oslikati, bojadisati, umakati, močiti, kisati, promiešati*, se vitro; aequor, * rivos; * arma; * cultros; † locum sanguine, *omastiti krvlju;* * nigri volumina fumi infecere *(zamračiše)* diem; * ora pallor albus inficit, *probliedi kao krpa;* * virgo deducta marito inficitur teneras, ore rubente, genas, *lišca nevjestina zažariše se;* * hoc (dictamno) fusum labris splendentibus amnem (= aquam) inficit, *pomieša tim; na pose namazati čim škodljivim, -nakvasiti, otrovati, okužiti, izkvariti*, pocula veneno infecta, *Just.;* * pocula; * Gorgoneis Alecto infecta venenis, *noseći na sebi zmije otrovnice;* * quique halitus exit ore niger Stygio vitiatas inficit herbas; * pabula tabo. *2) pren. a) (riedko) močiti, kvasiti, napojiti*, * (puer) jam infici debet iis artibus, quas si dum tener est combiberit etc., *Cic. fin.* 3, 2, 9. *b) otrovati, okužiti, natepsti, okaljati*, animum umbris, deliciis, otio, languore; imbuti et infecti Romanis delenimentis; cupiditatibus et vitiis principum infici solet tota civitas; *(Tac.)* rex hostium artibus infectus, crebrae muliebribus blandimentis infectae literae, tempora ista adeo infecta et adulatione sordida fuere; *(Cic. Att,* 1, 13, 2.) hoc quod infectum est, *sadanja okuženost;* * scelus infectum, *kojim su okuženi, ljaga grieha.*

in-fĭdēlis, *adj. s comp. i sup. nevjeran, nepošten, vjeroloman*, infidelissimi socii.

infĭdēlĭtas, ātis, *f.* [infidelis] *nevjera, nepoštenje, vjerolomstvo, nepouzdanost*, amicitiarum; *(Planc. u Cic.)* exercitus ejus.

in-fīdus, *adj. nevjeran, nepouzdan, nepovjerljiv, nestalan*, amicus; ingenium; pax; civitas; societas regni; fuga; facinus; *(Tac.)* gens ut segnis ad pericula, ita infida ad occasiones.

in-fīgo, etc. 3. *1) urinuti, uvrtjeti, usaditi, zabosti u što*, gladium hosti in pectus; hamos; pila infixa; sidera certis infixa sedibus; † sagitta per thoracem infigitur, *probija;* * hasta infigitur portae, *zape u . .;* * sagitta arbore; * alqm scopulo, *razmrskati;* * vulnus infixum, *kopljem zadata rana. 2) tp. na pose u partic. perf. utuviti, učvrstiti*, cura erit infixa animo, *zasjeći;* res memoriae infixa; in hominum sensibus positum atque i. est; animus infixus est in patriae salute, *uperen, upravljen;* † quae sunt inculcanda, infigenda; *(Tac.)* infixum mihi est vitandi, *tvrdo odlučih itd.*

infĭmātis, is, *m.* [infimus; *sr.* nostras, vestras] *jedan izmedju najprostijega puka, Plaut. Stich.* 3, 2, 37.

infĭmus *v.* inferus *III).*

* **in-findo**, etc. 3. *urezati, usjeći, rezati-, sjeći u . .*, sulcos telluri; sulcos (mari), *veslati, broditi.*

infīnītas, ātis, *f.* [infinis] *bezkončanost, bezkrajnost, bezmjernost, neizmjerna daljina, bezkrajan prostor*, locorum; in omnem i. peregrinari.

infīnīte, *adv.* [infinitus] *bezkrajno, bezkončano*, partes secare et dividere; perorare; concupiscere; *takodjer občenito, abstractno*, (oratio) infinite de universo genere quaerentis; quaecunque res posita sit.

in-fīnītio, ōnis, *f. neograničenost, bezkrajnost, jedn. Cic. fin.* 1, 6, 21.

in-fīnītus, *adj. 1) bezkrajan, neograničen, bezkončan, neizmjeran, bezbrojan*, altitudo; imperium; spes; odium; potestas; multitudo; tempus; labor; occupationes; † curae; † cunctatio; si cui nimis infinitum videtur, *preobširno; subst.* infinitum, i, *n. neizmjernost, bezkrajnost, bezbrojno množtvo*, auri, *Eutr.;* infinita animo complecti, *Curt. 2) neopredieljen, občenit, abstractan, neodnoseć se na stanovite osobe ili vremena (opp.* definitus, finitus,

certus, proprius), infinitior distributio; quaestio; infinitae quaestiones, *Quint.* 10, 5, 11.; res; conjunctiones *ili* conexa; infinitum mihi videbatur id dicere, in quo aliquid generatim quaereretur etc.

infirmātio, ōnis, *f.* [infirmo] *(riedko) 1) slabljenje = oprovrgnuće, uništenje,* judiciorum. *2) oprovrgavanje, pobijanje,* rationis.

infirme, *adv.* [infirmus] *1) slabo, ne vrlo,* animatus; † *mlitavo,* dicere. *2)* † *malodušno.*

infirmĭtas, ātis, *f.* [infirmus] *1) nemoć, slaboća, mlohavost, malaksanje, klimavost,* corporis; virium; valetudinis; † naturae; puerorum; *(kasno) boležljivost; meton. slabi spol = žene, Liv.* 34, 7, 15. *2) tp. duševna slaboća, nepostojan značaj, prevrtljivost, nepostojanost,* animi; Gallorum; bonorum; judiciorum; *absl. (Caec. u Cic. ep.) tupoglavost.*

infirmo, 1. [infirmus] *1) činiti nejakim, slabiti,* promiscuis militum commeatibus legiones. *2) tp. slabiti, mlohaviti, pobiti, potresti, uzdrmati,* fidem testis; tormenta corrumpit spes, infirmat metus, *nada zavodi mučila, strah ih slabi; na pose oprovrgavati,* res tam leves; quae vos infirmatis atque tollitis; *dići; ukinuti,* legem.

in-firmus, *adj. s comp. i sup. slab, ne jak ili čvrst (niječan pojam; sr.* debilis, imbecillus), arbor; milites; hostes; auxilia; * ovis, *bez obrane, nejaka;* civitas; valetudo; inf. ad resistendum; † fama, infirmissimum adversus fortes telum; † cicatrix, *koja se tek cieli; na pose tjelesno oslabljen, iznemogao, slab, nemoćan,* sum admodum inf.; † *boležljiv, naloš,* homo, corpus; * caput, *bolan. 2) tp. slab, neznatan,* nuptiae, *nevaljana, pravno nevaljana, Ter.;* cautiones; res ad probandum; *duševno i moralno slab, neodvažan, tup, nepostojana značaja,* animo infirmo esse; adoriri impeditos in agmine et infirmiore animo, *manje hrabre;* inf. mollisque naturâ; infirmiores; *bojazljivi, kukavice; (Hor.)* sum paulo infirmior, *malo slabljega duha;* animus *(Ter.), nepouzdan.*

infit *(riedko te samo u ovom obliku), verb. def. počimlje, počme,* ibi postulare, *Plaut. Virg.; na pose (Liv. i pjes.) počima govoriti,* ibi inf. *s. acc. c. inf.*

infĭtiālis, *adj.* [infitias] *(riedko) zanijekajući, odbijajući,* quaestio.

infĭtias, *acc. pl. f.* [in *i* fateor] *samo u savezu s inf.* ire *(obično s negacijom), nijekati, tajiti, udariti u bah (sr.* infitior *i* 1. eo), quod nemo it inf., *Nep.;* amicitiam, quae nobis cum Philota fuit, non inf. eo, *Curt.; s acc. c. inf., takodjer s prediducim obć. acc.* (alterum), *Liv.; absl., Tac.*

infĭtiātio, ōnis, *f.* [infitior] *nijekanje, tajenje,* negatio infitiatioque facti; *absol.*

infĭtiātor, ōris, *m.* [infitior] *nijekalac, tajilac,* lentus.

infĭtior, *dep.* 1. [infitias] *nijekati, tajiti, nepriznati (s razloga subjectivnih i s obzirom na svoj interes; sr.* nego), id; crimen; † facinus; † rem manifestam; verum infitiando dolere; * fama factis infitianda tuis; in foedere Numantino infitiando; *s acc. c. inf.; s inf., absl., na pose krivnju.*

inflammātio, ōnis, *f.* [inflammo] *(riedko) 1) uzapaljivanje,* inferre inflammationem *(zublju)* tectis. *2) tp. žar (o pjesniku),* animorum.

in-flammo, 1. *1) razplamtiti, pod-, upaliti, užeći (tako da plamen suklja; sr.* accendo, incendo), taedas iis ignibus qui etc.; classem, urbem; animus ex inflammata anima constat. *2) tp. uzplamtiti, razžariti, razdražiti,* populum in improbos; cupiditates, odium; corporis facibus inflammari ad cupiditates; *takodjer* omnem morem *(cielo biće)* Lacedaemoniorum inflammatum esse cupiditate vincendi; inflammatus *(razžaren)* insolitâ victoriâ; his dictis incensum animum inflammavit amore; * ereptae magno inflammatus amore conjugis; *na pose o govorniku,* nulla me ingenii sed magna vis animi inflammat, ut me ipse non teneam; inflammatus ipse (orator) et ardens, *vatren i razžaren; takodjer govoriti vatrenim govorom,* non praeparatis auribus infl. rem, *ili žrtvovati razpaljenoj zavisti,* quae si inflammanda sunt.

inflāte, *adv. ali samo u comp. u Caes.* [inflatus] *naduto, hvastavo,* haec ad eum latius atque inflatius perscribebat; haec ab ipsis infl. commemorabantur; infl. fama percrebuerat.

inflātio, ōnis, *f.* [inflo] *nadimanje, napuhivanje, nadam,* inflationem magnam habere *(prouzročiti);* † praecordiorum, *upala prsiju.*

1. inflātus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* inflo] *1) nadmen, nadut, najedrao,* collum; * capilli, *razpletena. 2) tp. a) nadut, ohol, gizdav,* laetitiâ, spe, regiis animis; inflatior juvenis. *b) uzrujan, vatren, razpaljen,* animus; puteali et feneratorum gregibus.

2. inflātus, us, *m.* [inflo] *duvanje, sopljenje, puhanje,* tibicinis; eae (tibiae) inflatum non recipiunt, *ne daju ni glasa od sebe;* * adesum inflatu renovatum est jecur; *tp. nadahnuće,* alqo instinctu inflatuque divino.

in-flecto, etc. 3. *1) savijati, kriviti,* bacillum; cum ferrum se inflexisset; * inflexi aratri; *medialno,* sinus inflectitur ad urbem. *2) tp. a) glasom savijati, modulovati,* inflexa ad miserabilem sonum voce; inflexa voce; sonus inflexus, *srednja vrst glasa ili tona;* * voces cantu. *b) savijanjem promieniti, mienjati,* vestigium sui cursus; vestros oculos, *vašu pozornost povući na se itd.;* magnitudinem animi = *umanjiti;* jus gratiâ, *izvrnuti; slično* infl. orationem, *govoru dati nenaravan, umjetan smjer; takodjer * ganuti, dirnuti,* sensus; precibus inflectere (imper.) nostris.

* **in-flētus,** *adj. neoplakan.*

† **in-flexĭbĭlis,** *adj. (riedko) nepriklonit, tvrdoglav,* obstinatio.

inflexio, ōnis, *f.* [inflecto] *sagibanje, savijanje,* quasi helicis; laterum fortis ac virilis, *držanje prsiju.*

in-flīgo, etc. 3. *udariti o što čim ili koga po . .,* alcui securim; * puppis inflicta vadis; *pren.* infl. alqd in adversarium, *napasti; praegn.,* alcui vulnus, plagam, *udariti, zadati;* alcui turpitudinem, *(Just.)* detrimenta, *uzročiti, učiniti.*

in-flo, 1. *1) uduhnuti, upiriti u . ., puhati u . . .,* ex hac vi nonnunquam animi alqd inflandum est illi lenitati, *Cic. de or.* 2, 53, 212. *2) napuhnuti, naduti, nadimati, napeti,* * utrem; amnis inflatus *(nabujala)* aquis; * venas; * carbasus inflatur austro; * inflatus venas Iaccho; * se; * rugosam pellem, validius se, *o žabi u basni;* * ambas buccas alcui, *proti komu, o srčbi. 3) (o glasbilu) svirati,* tibias, * calamos leves; * ebur *(frulu); (Liv.)* tubam inscienter, *trubiti; absl.,* tibicen; *praegn.,* inflare sonum, *zaglasiti,* verba inflata, *nadute; tp.* paulo inflavit vehementius *(o piscu), nješto više hvaliti se; o glasu ili tonu (crescendo),* a quibus inflatur (alqd.). *4) tp. naduti, uzoholiti, uzvisiti,* animos ad superbiam; † impios animos; spem, *Liv.,* spem alcjs, *Curt.;* inflasse vana spe atque inflatos esse; alqd etiam inflabat animos classis Rhodia; * alqm, *oduševiti.*

in-fluo, etc. 3. *1) utjecati-, teći u što,* Rhenus in Oceanum; quo Rhenus influit; lacum; * huc Lycius; † influens amnis; *o govoru,* ex illa lenitate ad hanc vim acerrimam influat oportet alqd. *2) tp. a) prodrieti-, prodirati velikom silom, pro-, uvaliti,* copiae in Italiam influentes. *b) urinuti se bez zapreke, prilizati se (sr.* insinuo), in universorum animos tanquam infl.; quibus blanditiis C. Papirius nuper influebat in aures contionis.

in-fŏdio, etc. 3. *ukopati, ukapati, zasuti, zasipati,* taleas in terram; hominem (mortuum), * corpora terrae, *zakopati;* * fruges; * infossus puer.

informātio, ōnis, *f.* [informo] *predstava, pojam,* dei, *o bogu;* sententiae; verbi, *opis pojma rieči;* antecepta animo rei quaedam; in animo insita.

informis, *adj.* [in-forma] *1) (riedko) neličan, nepodoban, nagrdjen,* alvei, *Liv. 2) nepodoban, ružan, nagrdjen,* * cadaver; * color; * hiemes; * terra niveis aggeribus; * albis ossibus ager; * situs; * letum *(obješenjaka);* † exitus.

in-formo, 1. *1) podobiti, priličiti, praviti,* * clipeum; † Martem cerâ. *2) tp. a) podobiti, u duši, predstaviti si, predstaviti, nacrtati,* deum conjecturâ, *predstaviti si boga u podobi;* oratorem, *nacrtati uzor (ideal) govornika;* cogitationem, *osnovu osnovati;* quod ita sit informatum anticipatumque mentibus nostris, *jer predstava ili prenaglo mnienje leži u našem razboru;* causam; adhuc adumbratum judicium filii. *b) obrazovati, na pose obukom,* animus a natura bene informatus, *uredjen;* aetatem puerilem ad humanitatem.

infŏro, 1. [in *i* forum] *voditi na trg = tužiti koga pred sudom, šaljivo jedn. Plaut. Curc.* 3, 30.

in-fortūnātus, *adj. (riedko) nesretan.*

infortūnium, ii, *n.* [in-fortuna] *nesreća u svakdanjem govoru = kazan, klip, proštac, batine, Com. Liv.*

infrā, [*mjesto* inferâ *sc.* parte, *od* inferus, a, um], *I) adv. a)* * *pod zemljom, u podzemnom svietu; dolje,* infra scripsi, *dolje u pismu;* * *u smislu comp. s* quam, infra quam solet esse. — *comp.* inferius, * *niže, dublje,* currere; * *niže dolje,* persequi, *navoditi, pripoviedati; tp.* † *redom ili dostojanstvom, mjestom, vriednosti manje, niže. II) praep. s acc. 1) izpod, pod (c. i.),* ad mare infra oppidum; infra coelum. *2) tp. a) o vremenu = za (c. i.), iza, kašnje od,* Homerus non infra Lycurgum fuit. *b) po veličini izpod, manji od,* ursi sunt magnitudine infra elephantos. *c) po vriednosti, mjestu, ugledu, izpod, manji od,* quem infra omnes puto, *Ter.;* omnia infra se esse; * praegravat artes infra se positas; * infra censum ingeniumque Lucili; *substantivirano, jedn. Cic. or.* 1, 4. in poetis non Homero soli locus est aut Sophocli aut Archilocho sed horum vel secundis vel etiam infra secundos = τοῖς infra secundos *već i oni koji niže od S. stoje (sr.* supra).

infractio, ōnis, *f.* [infringo] *samo tp.* infractio quaedam animi *(malodušje)* et demissio, *jedn. Cic. Tusc.* 3, 7, 14.

infractus, *adj. s (kasn.) comp.* [*partic. od* infringo] *samo tp. 1) slomljen, snužden, tužan, bez srdca, iznemogao,* animus; oratio; * Latini; * Juno; † ira, † animi magnitudo; † nunquam infractos et abjectos recessisse. *2) o jeziku, prekinut, ne blagoglasan, n. pl. subst.* infracta loqui.

in-frăgĭlis, *adj. neoslabljen,* * vox.

* **in-frĕmo,** etc. 3. *hrokati, škripati, škrgutati,* aper.

1. in-frēnātus, *adj. (riedko) nezauzdan,* equites, *na nezauzdanih konjih, Liv.*

2. infrēnātus, *v.* infreno.

in-frendeo, — — 2. *škripati, škrgutati,* * dentibus.

* **infrēnis,** *i* * **-nus,** *adj.* [in-frenum] *bez uzda, neobuzdan,* equus; Numidae, *na nezauzdanih konjih.*

in-frēno, 1. *1) za-, obuzdati,* equum; * currus, *upreći. 2) tp. držati na uzdi, uzdržavati (dvojbeno) Cic. in Pis.* 19, 44.

in-frĕquens, tis, *adj. s comp. i sup. 1) o čeljadi, ne mnogobrojan, riedak, nečest,* hostes; agmen; copiae infrequentiores; senatus, *nemnogobrojan; nepodpun za stvaranje zaključaka;* sum Romae infr.; * cultor deorum, *riedak;* miles *(Plaut.), koji nije rado u taboru; (Aurel. Vict.)* ob amorem mulieris infr. *2) o prostoru, slabo posjećen, -polažen, -napučen, -zapremljen, samotan, pust,* pars urbis infr. aedificiis erat; signa *(zastave) sc.* armatis, *slabo opasane,* infrequentissima urbis *sc.* loca; causa, *gdje ima malo slušalaca = neznatna.*

infrĕquentia, ae, *f.* [infrequens] *1) malobrojnost, nepodpunost,* senatus. *2) (Tac.) samotnost, zapuštenost,* locorum.

infringo, frēgi, fractum, 3. [in-frango] *1) lomiti, prekidati, prekinuti,* remus infractus, *(lamanjem svjetlosti u vodi) prelomljeno;* vestes, *poderati;* * lilia, *odtrgnuti;* * tela; * infracta arundine telum. *2) tp. lomiti, skršiti, slabiti, oslabiti,* spem; militum vim; res *ili* conatus adversariorum; alqm *ili* animum *(srdce)* alcjs; numerum, ambitum verborum, *prekidati;* * vires; * famam; † potentiam; † jus consulis. *3)* * *udarati o što (te razbiti),* cratera alcui; *(Ter.)* colaphum alcui, *dati;* lumbos postibus et liminibus, *izraniti na čem, o što.*

in-frons, dis, *adj. bez lišća, bez šikarja i stabala,* ager, *jedn. Ov.* ex *Pont.* 4, 10, 31.

† **in-fructuōsus**, *adj. tp. bezplodan, zaludan, bezuspješan*, preces; militia.
in-fūcātus, *adj. naličen, u prilici*, vitia, *samo izvana prikrite, jedn. Cic. de or.* 3, 25, 100.
infŭla, ae, *f. vez, vezica, vrpca; na pose biela (redje crvena) vunena vrpca oko glave (turban, čalma), što ju nošahu svećenici ili drugi tražeći zaštitu kao znak nepovredivosti; kadkad kićahu njom i životinje opredieljene za žrtvu, kao znak, u koju su svetu svrhu odredjene; tp.* his insignibus atque infulis imperii Romani venditis, *državna zemljišta u pravom smislu, u koja se ne smije dirati.*
infŭlātus, *adj.* [infula] *(riedko) urešen infulom, Suet.*
in-fulcio, etc. 4. *trpati u koga*, alcui cibum, *jedn. Suet. Tib.* 33.
in-fundo, etc. 3. *1) ulievati, uticati, lievati u ili na . . .*, venenum; * majus poculum alcui; * nimbum desuper alcui; * ceram tabellis; † merum super altaria; * pulverem; * mentem per artus; *a) na pose * baciti, pružiti, položiti*, infusus gremio; infusus collo amantis, *oviti se oko vrata;* umeris infusa capillos, *kojoj pade kosa na ramena. b)* † *baciti kamo, upraviti*, vim sagittarum ratibus. *c)* infundi, *razprostirati se*, † agmina infusa in Graeciam; † tepor solis infusi; * sole infuso *sc.* terris = *u svitanju. 2) tp.* orationem in aures alcjs, *uspjeti govorom kod koga;* nihil ex illius animo, quod semel esset infusum *(što mu se jedan put saobćilo)*, unquam effluere potuisse; vitia in civitatem, *razprostirati;* † detrimenta civitati; cum homines humiliores in alienum ejusdem nominis infunderentur genus, *kad se miešaju.*
in-fusco, 1. *1) tamniti, osmedjeti, crniti*, * vellera maculis pullis. *2) tp. izkvariti, narditi*, nec eos *(njihov jezik)* alqa barbaries domestica infuscaverat; *(kasno)* victoriae gloria maculâ infuscatur; *(Plaut.)* merum; ne quid infuscaverit.
Ingaevŏnes, num, *m. pleme u sjeverozapad. Njemačkoj, Tac.*
Ingauni, ōrum, *m. pleme ligursko na iztočnoj strani Alpâ.*
* **in-gĕmĭno**, 1. *1) trans. podvostručiti, opetovati*, voces quater; ictus; vulnera lateri; ing. Creusam, *zove opetovano;* ing. me miserum. *2) intrans. podvostručiti se, često se opetovati, pomnožiti se*, clamor; curae; ingeminant plausu, *odobravaju po više puta;* hastis, *bacaju koplje za kopljem.*
ingĕmisco, mui, — 3. [ingemo] *kod čega ili nad čim uzdisati, -uzdihavati*, pueri ingemiscunt; in hoc; *s acc. c. inf.;* * ulli malo; † ad alqd.
in-gĕmo, — — 3. = ingemisco, *intrans.*, in alqa re; condicioni suae, *Liv.;* * exsiliis; * duris laboribus; † agris, *kod obradjivanja polja;* * limen; * *trans. uzdisati nad . . .*, interitum alcjs.
in-gĕnĕro, *1. usaditi, stvoriti*, natura amorem quendam in eos qui etc.; non ingenerantur hominibus mores; ingenerata familiae frugalitas, *prirodjena;* animum esse ingeneratum a deo; societas, quam ingeneravit natura.
ingĕniātus, *adj.* [ingenium] *(riedko) od naravi dobroćudan, -prikladan, Plaut. mil.* 3, 1, 135.
ingĕniōse, *adv.* [ingeniosus] *duhovito, oštroumno, dosjetljivo.*
ingĕniōsus, *adj. s comp. i sup.* [ingenium] *1) o stvarih, * od naravi spretan, -sposoban, -prikladan za ili na*, ager ad segetes; terra colenti, *plodna. 2) o čeljadi, darovit, duhovit, oštrouman, dosjetljiv, iznašastan, umjetljiv i nal.*, homo ing. et sollers; istum hominem ingeniosum et intelligentem; * in, ad alqd; * res est ing. dare, *treba mnogo razbora.*
ingĕnĭtus, *adj. v.* ingigno.
ingĕnium, ii, *n.* [in-gigno] *1) prirodjena narav na ćud, -svojstvo, narav*, * camporum suopte ingenio tumentium; * arvorum; † montis; † cum honesta suopte ingenio peterentur; ut imperium suo *(sc.* ingenio, *bićem)* vehemens mansueto permitteretur ingenio [*charakter po 2) a)*], *Liv.* 2, 30, 4.; † *o životinjah*, praeceps. *2) o čeljadi, a) glede moralnosti, ćud, narav, temperamenat, značaj*, mulierum, bonum, durum, *Ter.;* malum pravumque; varium, vanum; mobile; avidum; integrum, *neizkvarena;* virile; placidum; * candidum pauperis; libertas ingenii, *slobodoumlje*, mobilitas ingenii; pro ingenio; ingenium flectere; ingenio suo vivere; † uti ingenio suo; *(Ter.)* redire ad ing., *doći na staro. b) glede razumievanja, duh, um, razum, talenat, na pose govornički dar, oštroumlje, dosjetljivost, mašta (productivna, naravna moć kao prvi princip, sjeme duševne djelatnosti; sr.* indoles), tardum; acerrimum; acutum; magnum; † pulcherrimum; ingenii acies, acumen, vis, celeres motus; accusatoris; ad fingendum; * ingenii vena; ingenio abundare; cum ingenio versari in alqua re; extremi ingenii esse, *najveći tupoglavac, sasvim nesposoban;* ingenium alere, exercere, acuere; promptus ingenio, *pametna, bistra glavica; (Eutr.)* subtilis ingenio; si quid est in me ingenii; et ingenio et justitia praestantissimus; hominum ingenia; ingenia magna scriptorum, *umni pisci;* * † *samo* ingenium, ingenia, *oštrouman, genialan čovjek, genie (ženî), ljudi umnici, ženiji, o stvarih*, † munificentiae; † terrarum; † aulae; † noctium suarum ingenia.
ingens, tis, *adj.* [in i geno = gigno, *prirasao*] *neizmjerno velik, neizmjeran, golem, znamenit, jak, silan, (uzmnožen* magnus; *sr.* magnus), campus; aquae; pecunia; clamor; aes alienum; numerus; magnitudo corporum, populi; * manus; quae (silva) ingenti magnitudine — pertinet; flagitium, gratiae, *Ter.;* cura; gloria; animus; vir ingentis spiritus; * genus; * exitus; * bellum; ingens viribus, *Liv.*, ing. visu, *Tac.;* * vir famâ ing.; * ingentior armis; † vir ingens animi, *jaka duha;* † ingens rerum; * Antiochus *(budući da je vodio neizmjernu vojsku na Rimljane);* Idomeneus, *junak; subst.* † ingentia promittere; *(Eutr.)* multa per duces et ingentia patravit.
ingĕnue, *adv.* [ingenuus] *1) kako u slobodi rodjenu čovjeku dolikuje, prema rodu, -stališu*, educatus. *2) plemenito, prostodušno, iskreno.*
ingĕnuĭtas, ātis, *f.* [ingenuus] *1) rodjenje u slobodi = stališ čovjeka rodjena u slobodi*, ornamenta ingenuitatis. *2) tp. ćud prema slobodnu mužu, plemenitost, iskrenost, iskreno plemenito srdce.*

ingĕnuus, *adj.* [in-gigno] *1) prirodjen, naravan*, indoles, *Plaut.;* color, *Prop. 2) u slobodi rodjen, od slobodnih roditelja (sr.* liber), homo; ing. est an libertina? † *subst.* ingenuus. *3) tp. prema slobodnu mužu, plemenit, pristojan, slobodan*, quoddam genus eorum idque vel maxime ingenuum, qui nec plausum nec lucrum quaererent, sed visendi causâ venirent etc.; animus, vita; artes; studia; timiditas; * amor; * oculi manusque, *plemenitih, izobraženih; plemenit, velikodušan, iskren*, * leo *(opp.* astuta vulpes); *takodjer * slabašan, razmažen*, vires.
in-gĕro, etc. *(imper.* inger, *Cat.* 27, 2.) 3. *1) unositi, unieti, nositi-, sipati-, baciti-, metnuti na*, tela, saxa, ignem; saxa in subeuntes, *Liv.*, subeuntibus, *Curt.;* jacula in hostem, tela, missilia in alqm, *Curt.;* pugnos in ventrem, *gruvati, Ter.;* * ligna foco; * alcui calices amariores, *napuniti, natočiti;* † alcui osculum, *poljubiti;* † verbera; † se omnium oculis, *prikazati se svim;* † eo; † vinum, oleum ingeritur, *ulieva se, proždire se; tp. psovati, počiniti*, probra, *Liv.;* † omne probri genus; * convicia alcui; † contumelias; *(Ter.)* multa mala. *2) narinuti, nametnuti, nadjenuti*, alqm *(za sudca);* † alcui nomen; † quorum nomen parentes prius liberis ingerunt; *(Just.)* alcui omnia imperia.
in-gigno, etc. 3. *(samo u perf. act. i † u partic. pass.) porodom usaditi*, natura ingenuit homini cupiditatem veri videndi; † ingenita nobilitas; † vitia ingenita; † ingenita *(prirodjene prednosti)* omittere.
inglōrius, *adj.* [in-gloria] *neslavan, bez slave*, homo; vita; † militiae, *u ratu;* * rex apum.
inglŭvies, ei, *f. 1) ždrielo zmijino, Virg. 2) tp. proždrljivost, Hor.;* Vitellius notabilis ingluvie et voracitate, *Eutr.*
ingrāte, *adv.* [ingratus] *nezahvalno, neharno*, ingr. abuti nostra facilitate; † alqd ferre, *nezahvalno primiti.*
ingrātĭfĭcus, *adj.* [ingratus i facio] *nezahvalan, jedn. u njekoga pjesnika u Cic. p. Sest.* 57, 122.
ingrātiis, *abl. pl. od inače neobičn. subst.* ingratia = *nezahvalnost, adverbialno = preko volje, nerado, Com. i jedn. Nep. Them.* 4, 4.
in-grātus, *adj. s comp. i † sup. 1) neugodan, neobljubljen, nepovoljan, mrzak, omražen*, fuit haec oratio non ingr. Gallis; non ingr. negligentia de re hominis magis quam de verbis laborantis; * vita, *jadovanje;* * otium; * labor; ingrata ingluvie, *gadne;* * jocus; * frons, *neprijazno lice;* * ingrati successus hominum; † alcui non ingratus. *2) nezahvalan, neharan*, homo; in alqm; nihil ingratius; ingr. patria; ingrati animi crimen; † ingratissimi cives; * forum; † fama; * ingrata tua, *koja se ne zadovoljuje lasno;* * ingr. salutis, *za sp.;* * cinis, *koji ne može naplatiti usluge. 3) bez zahvalnosti, nezahvalan*, labor; sin ingrata esse sciam; et id erit ingratum, *Ter.;* * omnia sunt ingrata; * pericla; * cubile.
in-grăvesco, — — 3. *težkim bivati, rasti težinom, tp. a) tromjeti, pritisnuti se*, corpora exercitationum defatigatione, *ćute se tromimi (opp.* levari); † falsis, *nestinom sve više propadati. b) rasti, ali različno od* crescere *i* augeri, *tako da se nješto ćuti koje težim, koje ozbiljnijim*, morbus; fenus; annona; alter (Caesar); aetate ingravescente; hoc studium (philosophiae) quotidie; *(Eutr.)* ingravescente aevo.
* **in-grăvo**, 1. *otegoćivati, otegotiti*, haec; illa casus meos ingr.; *dosadjivati, doteščati*, annis ingravantibus.
ingrĕdior, gressus sum, *dep.* 3. [in i gradior] *1) ići-, stupati u što ili na što, unići, ulaziti*, intra munitiones; in stadium, in vitam; † ad deos penates; * castris, *u tabor;* * donis, *s darovi;* domum, pontem Milvium, viam *(nastupiti);* mare, *ići na more; u prilici*, vestigia patris, † proelii; pericula; *i neprijateljski navaliti-, napasti na koga*, alqm; *† na sudu; pren., a) upustiti se-, upuštati se u što*, in eam orationem; in causam; in bellum; † in rem publicam, *stupiti u državne poslove. b) započeti, upustiti se u što*, iter; *nastupiti;* disputationem; orationem; † defensionem; † horum crimina; † famam; *(kasno)* imperium; *s inf.;* scribere, dicere; * consilio versare dolos ingressus; * *absl., započeti govoriti. 2) hodati, stupati (čestitimi koraci; sr.* gradior, incedo), tardius; * in arvis; per nudam infra glaciem; † pedibus, *pješke;* † peditem per nivem.
ingressio, ōnis, *f.* [ingredior] *1) ulaz, pristup*, fori; *tp. uvod, početak. 2) (o govoru) tečaj.*
ingressus, us, *m.* [ingredior] *1) † ulaz, pristup*, in ipso ingressu meo, *u provinciju; takodjer † neprijateljska pro-, navala*, hostiles; *pren. početak*, * ingressus capere, *započeti;* † operis. *2) stupanje, hod (više obćenito opreĉn. sa stajanjem, ležanjem; sr.* incessus); ingressus, cursus, accubitio; prohiberi ingressu, *ne bi mogli ni koraka učiniti svoje volje*, instabilis.
ingruo, ui, — 3. [in-ruo] *upasti-, srnuti-, srtati u što*, * ingruere infensos hostes; † simul ingruunt; * Italis; † Hannibal ingr.; *pren. navaliti, napasti*, morbi in agrestes; † morbus; pestilentia in boves; periculum, bellum ingruit, *bukne, Liv. Virg.;* ab cuniculo ingruens periculum; † vis externa.
inguen, ĭnis, *n. prednji dio tiela uz bok, slabine, Virg. Ov.; stid, spolno udo, spolovila, Hor. Ov., čir oko srama.*
ingurgĭto, 1. [in-gurges] *u vrtlog, u bezdno baciti, -roniti, tp. a)* ing. se in tot flagitia, *baciti se u vrtlog sramote;* se in copias alcjs, *plivati u nječijem blagu. b) nakrcati prekomjernim jelom i pilom*, se in vinum *(Plaut.)*; ing. se.
in-gustātus, *adj. jošte nekušan, jedn. Hor. sat.* 2, 8, 30.
ĭn-hăbĭlis, *adj. 1) nepriručan, nespretan, nepriličan*, navis; telum ad remittendum; † inhabiles corporum moles. *2) tp. nespretan, nesposoban*, ad consensum, *Liv.;* † inhabiles inferendis ictibus; † studiis.
ĭn-hăbĭtābĭlis, *adj. (riedko) gdje nije moći stanovati, nenapučen, nenaseljiv.*
† **in-hăbĭto**, 1. *obitavati gdje*, eum secessum; Galliam; *absl.* inhabitantes, *stanovnici.*
ĭn-haereo, etc. 2. *1) visjeti u ili o čem, učvršćen-, prilieplјen biti, čvrsto se držati*, sidera sedibus suis; ad saxa; visceribus; † alcui; † patris cervicibus; * umeris abeuntis; † leoni; † fugientium tergis, *biti za vratom;* lingua, *pri-*

rasao; * arbor collibus. *2) tp.* * alcui semper, *privržen-, odan-, vjeran biti;* * studiis; * oculis, *biti pred očima;* virtutes virtutibus inhaerent; in mente; in visceribus illud malum, *sjelo u itd.;* opinatio inhaerens.

ĭn-haeresco, haesi, haesum, 3. *stanem visjeti u ili o čem, zapeti, zagreznuti,* in sordibus; * dextram amplexus inhaesit; * canis inhaesuro similis, *kao da se hoće već baciti na zeca; tp,* poëtae penitus in mentibus, *ostaju.*

ĭn-hālo, 1. *(riedko) dahnuti u . .,* isto ore foetido nobis teterrimam popinam, *vonju jelâ, Cic. in Pis.* 6, 13.

ĭn-hĭbeo, 2. [in-habeo] *1) suzdržavati polaganjem rukû, pridržavati, priečiti, zaustaviti,* frenos, tela; * equos; † suos manu; † manum alcjs; † profluvium sanguinis; † incendium. *Na pose kao t. t. brodarski,* inh. navem retro *ili samo* inh., † inh. remis, *veslati natražke (ne skrenuv broda); nu Cic. rabi ovaj glagol i u smislu vesli zaustaviti brod, prestati veslati, Cic. de orat.* 1, 33, 153.; *tp.* impetum victoris; si te illius imploratio et vox non inhibebat; † cursum, *stati, zaustaviti se;* † fugam; † transitum; † spem; † crudelitatem; † lacrimas; † volentem loqui; † *uzprezati, priečiti,* inhibemur credere; *s* quominus, quin. *2) latiti se, upotriebiti, vršiti,* imperium in deditos, supplicia alcui; damnum, *(novčanu) globu;* modum, *mjeru postaviti.*

ĭn-hĭbĭtio, ōnis, *f.* [inhibeo] *zaustavljanje, priečenje,* remigum, *veslanje natražke; v.* inhibeo *1).*

ĭn-hio, 1. *zievati za čim, zinuti, a) od požude,* uberibus lupinis *(o Romulu); u prilici, žuditi, čeznuti za čim,* * alqd; † alcjs opibus; † hortis; * *absl.,* congestis undique saccis indormis inhians. *b)* * *od zvjedljivosti, znati-, želje zijati za čim,* postes; pecudum reclusis pectoribus. *c)* * *od čuda zinuti, zijati,* Cerberus inhians; turba attonitis inhians animis, ut etc.

ĭnhŏneste, *adv.* [inhonestus] *nepošteno, sramotno.*

ĭnhŏnesto, 1. [inhonestus] *obezčastiti, sramotiti, pogrditi,* palmas, *jedn. Ov. trist.* 4, 8, 19.

ĭn-hŏnestus, *adj. s comp. i sup, 1) nepošćen, nećudoredan, sramotan,* homo inhonestissimus; vita; cupiditas; * † factu; * inhonesta *(za nepošten bieg)* vela parare; * *po stališu, neznatan, neugledan,* inhonestus matre ignota. *2) gadan, ružan, grd, Ter. Virg.*

ĭn-hŏnōrātus, *adj. s comp. i sup. 1) nečašćen, neštovan, bez časti, bez ugleda. 2) neobdaren, bez počastna dara.*

ĭn-hŏnōrus, *adj.* [in-honor] *(kasno) neštovan, neugledan,* inhonoros sinens. *2) ružan, gadan,* signa, *bez uresa, Tac.*

ĭn-horreo, — — 2. *kočiti se, stršiti, potresti se,* acies, *jedn. Liv.* 8, 8, 10.

ĭn-horresco, rui, — 3. *1) početi kočiti se, kočeć se stršiti,* * aper inh. armos, *koči štetine na pregibku;* * messis spicea campis, *strši klasjem. 2)* * *počimljem drhtati, -tresti se, -gibati se, uzrujavati se, zadrhtavati, sgroziti se, sgražati se, mrštiti se,* * aër; * veris adventus mobilibus foliis; * inhorruit unda tenebris, *uztalasa se crnim valovjem;* * † mare. *3) od zime ili od straha sgražati se, stresti se, zadrhtati,* † domus principis; † vacuis, *od praznine; trans. (Aurel. Vict.)* vim tantae severitatis, *od itd.*

ĭn-hospĭtālis, *adj. negostoljubiv,* * Caucasus; * Pontus.

ĭn-hospĭtālĭtas, ātis, *f. (riedko) negostoljubivost, Cic. Tusc.* 4, 11, 25, 27.

* **ĭn-hospĭtus,** *adj.* = inhospitalis.

ĭn-hūmāne, *adv. s comp. nečovječno, nemilice, bezobzirno; proti čovječjemu čuvstvu, neplemenito, prosto,* alios autem dicere multo etiam inhumanius praesidii adjumentique causâ, non benevolentiae neque caritatis amicitias esse expetendas; si quid ab homine ad nullam partem utili utilitatis tuae causâ detraxeris, inhumane feceris contraque naturam.

in-hūmānĭtas, ātis, *f.* [inhumanus] *1) nečovječnost, okrutnost, nemilost, barbarstvo. 2) nedostatak obrazovanosti i humaniteta, a) neudvornost, bezobzirnost, b) skuparija, škrtarija.*

ĭnhūmānĭter, *adv.* [inhumanus] *nepristojno, neudvorno, bezobzirno sr.* inhumane.

ĭnhūmānus, *adj. s comp. i sup. 1) nečovječan, okrutan, nemio, barbarski,* homo; scelus; vox, *čovjeka nedostojan izraz. 2) koji ne ima izobraženja i humaniteta, a) neuljudan, nepristojan, neudvoran, nečedan, neuslužan, nemio, bezobziran,* homo; negligentia. *b) neugladjen, neizobražen,* aures.

ĭn-hŭmātus, *adj. nepokopan, nesahranjen.*

ĭn-ĭbī, *adv. 1) upravo ovdje, tu, ondje, Plaut.;* i. emit, *medju onimi, Plaut. 2) o vremenu, blizu, skoro,* inibi est, *bit će skoro, predcl. i jedn. Cic. Phil.* 14, 2, 5.

ĭnĭcio *v.* injicio.

ĭnĭmīce, *adv. s comp. i sup.* [inimicus] *neprijateljski.*

ĭnĭmīcĭtiae, ārum, *f.* [in-amicitia] *upr. neprijateljsko mišljenje i očitovanje, neprijateljstvo (u životu družtvenom i gradjanskom; v.* inimicus), inimicitias capere, *Ter.,* † capessere, suscipere, gerere, exerere cum alqo; quid inimicitiarum creditis (me) excepturum fuisse, *Curt.* 6, 10, 18.; sunt, intercedunt mihi in. cum alqo; inimicitias deponere *(Anton. u Cic. ep.),* ponere *(Cael. u Cic. ep.);* * truces; *u sing. samo predcl. i jedn. Cic. Tusc.* 4, 9, 21. *philos. jeziku, da se označi abstractni pojam kao predstava roda, pod koju spadaju pojedini slučajevi.*

ĭnĭmīco, 1. [inimicus] *sneprijateljiti, omraziti, razdvojiti,* * urbes.

ĭnĭmīcus, *adj. s comp. i sup.* [in-amicus] *1) neprijateljski (u privatnom životu; sr.* hostilis, hostis, infestus, infensus), *mrzak, nepogodan; neprijazan, nenaklonjen,* alcui, animus, animorum motus; cum ei omnia inimica fuerint; lamnae, *prezirateij;* * dis inimice senex, *zapušteni od svih bogova;* consilia cum patriae tum sibi inimicâ; inimicior eram huic quam ipsi Caesari; nec quidquam inimicius quam illa (oratio) versibus; * *poguban, koban,* odor nervis; fulmina; castra, *Virg. Aen.* 9, 315.; * inimicum (est) lippis et crudis *s inf., škodi, nije za; subst.* **inimicus,** i, *m. neprijatelj, dušmanin,* populi Romani; meus; verba inimici; in. et hostis; quod eum infestum inimicum Cn. Pompejo cognoverat; otii et communis salutis inimici; circumventus ab inimicis praeceps agor; plenior inimicorum; inimicis multis palam ex civitate et iis auctoribus = cum ei multi ex civ. palam inimici et ii auctores (caedis) essent, *Caes. b. G.* 4, 25, 3.; inimicissimi Sthenii, *najveći neprijatelji itd.;* **inimica,** ae, *f. neprijateljica. 2)* * = hostilis, terra; tela; castra Argivum; insigne.

ĭnīque, *adv. s comp. i sup.* [iniquus] *1) nejednako, neravno, nepravo,* certatio iniquius comparata, *Ter.;* iniquissime comparatum est; *(Aurel. Vict.)* dividere. *2) pren., a) nepravično, nesdušno. b) (riedko) neuztrpljivo, neravnodušno,* ferre alqd.

ĭnīquĭtas, ātis, *f.* [iniquus] *1) nejednakost, neravnost tla, takodjer pl.,* loci, locorum; *i nejednakost položaja,* condicionis, *Caes. b. G.* 7, 19, 3. *2) nepovoljnost, težkoća, nepovoljne okolnosti,* loci; temporis; temporum; rerum. *3) nepravednost, nepravičnost, nepravedan zahtjev, pretjerana strogost,* hominis; † exitii.

ĭnīquus, *adj. s comp. i sup.* [in-aequus] *1) nejednak, neravan, neprav, kos, strm,* locus; ascensus; * mons; * dorsum; * pugna *(pješaci proti konjaničtvu). 2). nesgodan, nepovoljan, štetan, pogibeljan, opasan, nepriličan,* locus; aequo aut iniquo loco; iniquum loci ad declivitatem fastigium, *Caes. b. G.* 7, 85, 4.; † palus iniqua nesciis; defensio angustior et iniquior, *rek bi na nepovoljnu zemljištu;* certamen; condicio; tempus; *(Plaut.)* hoc in. est comico choragio; * *prekomjeran, pretjeran, prevelik, odveć velik,* sol, *prevruće;* pondus rastri, *pretežka;* * spatia, *preuzak, odviše tiesan. 3) nepravedan, nepravičan,* judex, *pristran, Ter.;* quid iniquius dici potest? iniquum est *(nije pravo) s inf.;* condicio; *(Ter.)* causa; *(Hor.)* lex; *(Virg.)* sors, casus; pax; *subst.* per aequa per iniqua, *pravim i nepravim popuštanjem, ovako ili onako, Liv. 4) neprijazan, nemio, nenaklon, nemilostiv, ljut, srdit,* in alqm, *Ter.;* alcui; animo iniquissimo infestissimoque; * coelestes; * Juno; * tantumque animis certatis iniquis; *subst.* Venerem unam excludit ut iniquam, *kao neprijateljicu;* mei iniqui; *(Liv.)* aequi atque iniqui *ili* iniquique. *5) zlovoljan, neravnodušan,* animo iniquo *(neravnodušno);* pati *(Ter. Liv.),* ferre; animo iniquissimo mori; * ut iniquae mentis *(zle volje)* asellus.

ĭnĭtiātio, ōnis, *f.* [initio] *svečano slavljenje tajnoga bogoslužja, jedn. Suet Ner.* 34.

ĭnĭtio, 1. [initium] *posvetiti ili primiti u tajno bogoslužje, osb. u Cererine mysterije,* alqm Cereri eo ritu; alqam Bacchis, *u bacchanalije; tp.* puerum, *upisati u gradj. listinu (imenik gradjanâ), Ter.; u obće upútiti, posvetiti,* munditiis, *nastojati oko . ., Plaut.;* † literis.

ĭnĭtium, ii, *n.* [ineo] *1) za-, početak,* belli; orationis; in. dicendi sumere, in. caedis, confligendi facere; † pauca repetere ab initio; alqd altiore initio; in. capere, ducere, ab alqa re; initia mensium, belli, rerum; ab initio, *od začetka;* initio, *u početku, izprva. 2) pl. a) počela, elementi. b) počela, elementi, prve zasade, temelji koje god znanosti (sr.* principia), initia mathematicorum; in. cognoscendi, *načelo upoznaje. c)* † *nastup vlade,* initiis Tiberii auditis; novis initiis *(kralja)* opus est. *d) auspicije, kojimi se sve počima, jedn. Curt.* 5, 9, 4. *e) tajno bogoslužje;* * *sprave, što su se rabile kod tajnoga bogoslužja.*

† **injectus,** us, *m.* [injicio] *(riedko) naslaganje,* injectu multae vestis opprimi.

injĭcio (inĭc.), jēci, jectum, 3. [in-jacio] *baciti-, staviti-, metnuti-, metati-, položiti-, pustiti u ili na što,* manum foculo; milites eo = in naves, *ukrcati;* ignes *sc.* in domum; tigna, *spustiti, metnuti; refl.,* se *(baciti se)* in hostes, * in agmen, *(Ter.)* se in ignem, * se per ignem saltu; * se morti, *srnuti u . . .; pren.,* animus se injicit *(zadube se)* in alqd, *jedn. Cic. n. d.* 1, 20, 54.; *tp. a) zadati, (pro)uzročiti, učiniti,* alcui formidinem, timorem, metum, terrorem, spem, religionem, alacritatem et studium, certamen, tumultum, scrupulum, cunctationem, suspitionem, admirationem; alcui mentem, ut etc., *(Ter.)* verba, *miešati se u govor. b) spomenuti, izjaviti, očitovati,* inj. alcui nomen cujuspiam; de alqa re, *spomenuti što;* nuper injecit. *2) baciti-, staviti što na ili u što,* pallium in alqm *(Plaut.),* alcui, *prigrnuti kabanicu;* pontem flumini, *premostiti rieku;* catenas alcui, *okovati koga;* securim, frenos alcui; * terram alcui; * brachia collo, *saviti oko;* injectis manibus; * vincula; vincula animo; laqueum; *takodjer obćenito,* * *bacati, metati, puštati,* tela; hastam eminus. *Na pose* inj. alcui manum, manus, *kidisati komu, a) utišati koga, u prilici,* mihi veritas manum injecit. *b) zaposjesti predmet kao svoj bez sudbene odluke, pograbiti,* virgini minister decemviri; in jura; * injecere manum Parcae; † manus spoliis alcjs; † quieti ejus manus inj., *silom ga trgoh iz njegova mira. c) pozvati na sud, Plaut. Curt.*

in-jūcunde, *adv. ali samo u comp. neugodno, neprijazno, jedn. Cic. Att.* 1, 20, 1.

injūcundĭtas, ātis, *f.* [injucundus] *neugodnost, jedn. Cic. n. d.* 2, 55, 138.

in-jūcundus, *adj. 1) neugodan,* labor nobis. *2)* † *neprijazan,* adversus malos.

in-jūdĭcātus, *adj.* [in *i* judico] *neodlučen, nesudjen, jedn. Quint.* 10, 1, 67.

in-jungo, etc. 3. *1) (riedko) staviti u nutra, sglobiti,* tigna in asseres, *Liv. 2) namjestiti, spojiti,* vineas et aggerem muro; tecta injuncta muro portisque, *što dopirahu do itd., Liv. 3) tp. a) nanieti, (pro)uzročiti, činiti,* alcui injuriam, ignominiam; *(Brut. u Cic. ep.)* detrimentum rei publicae. *b) natovariti, nametnuti, naprtiti,* alcui laborem, onus, leges, munus; civitatibus servitutem; sibi inimicos, *priskrbiti si;* † inj. (alcui) ut; † nec sibi ullius rei moram necessitatemque injungebat, quin — persequeretur, *ne puštajuć se ničim inače potrebnim uzdržati, progonjaše.*

in-jūratus, *nezuprisežen.*

in-jūria, ae, *f.* [in-jus] *1) nepravda, uvreda prava, nasilje, krivica,* offerre *(Ter.),* facere, inferre, imponere alcui, in alqm immittere, jacĕre injuriam; injuriâ alqm afficere; injuriam accipere; *(Ter.)* tibi a me nulla orta est inj.; defendere, repellere, propulsare injuriam; per inj., *nepravedno;* injuriâ, *nepravom;* injuriis (*kao* ingratiis) *jedn. Cael. u Cic. ep.;* tua, *što ju ti učini drugomu, ili drugi učini tebi;* sua; sociorum, *nanesena saveznikom;* omnium temporum injurias inimicorum in se commemorat, *Caes. b. c.* 1, 7, 1.; injuriae retentorum legatorum, *nepravda počinjena i ponovljena pridržanjem poslànikâ;* praetor decernit injuriam, *nješto što je proti pravu; takodjer oskvrnjenje žene, Plaut. 2) na pose a) obično u pl. kao sudb. t. t. uvrede, vražba, pogrde,* una inj. est tecum, *parnica sbog uvrede,* injuriarum dicam alcui scribere, *Ter.;* actio injuriarum. *b) (Com.) nepravedna strogost,* paterna. *c) nepravedno uzeto dobro, nepravedan posjed,* obtinere inj., *Liv. 3) osveta sbog pretrpljene nepravde, kazan za itd.,* consulis; * caedis. *4) ozleda, nepravda, šteta, škoda,* vinculorum; † sine injuria; ab injuria oblivionis alqm asserere, *oteti koga zaboravi.*

injūriōse, *adv. u comp.* [injuriosus] *nepravedno, proti pravu.*

injūriōsus, *adj.* [injuria] *nepravedan,* in alqm; vita; * *tp.* venti, *drzki;* pes, *podrugljiva.*

injūrius, *adj.* [in-jus] *nepravedan,* homo, *Ter.;* injurium est, *Com.;* quin sit injurium.

1. in-jussus, *m. nezapovied, samo u abl. sing.* injussu suo, alcjs, *ne imajuć njegove, čije zapoviedi;* † *absl.*

2. * **in-jussus,** *adj.* [*partic. od* jubeo] *ne dobiv naloga, bez zapoviedi, sam od sebe, svoje volje.*

in-juste, *adv. s comp. i sup.* [injustus] *nepravedno, nepravo, krivo,* facere; multa inj. fieri possunt; inj. facta, *nepravedni čini;* injustissime nihil officere alcui.

injustĭtia, ae, *f.* [injustus] *nepravednost, nepravda, nepravedno postupanje; na pose nepravedna strogost.*

in-justus, *adj. s comp. i sup. nepravedan,* homo; * inj. noverca, *stroga;* incommoda injustissima; * regna, *nepravom stečena;* * deus (*b. zavisti*); * *subst.* **injustum,** i, *n. nepravda,* metu injusti; *tp. tegotan, dosadan, težak,* onus; * fascis.

inl . . . inm . . . *v.* ill . . . imm . . .

in-nābĭlis, *adj. gdje se ne da plivati, jedn. Ov. met.* 1, 16.

in-nascor, etc. *dep.* 3. *roditi se-, radjati se-, rasti-, nastati u ili na čem,* filix agris, *Hor.;* salicta innata muris, *Liv.;* * innatus murex, *prirasle školjke;* * Fauni velut innati triviis; *(Just.)* eodem solo innati; *pren.,* in hac elatione animi cupiditas innascitur; cupiditas belli gerendi innata est, *prirodjena;* alacritas naturaliter innata omnibus; animis insitum atque innatum, *prirodjeno.*

in-năto, 1. *1) plivati u što,* pisces in concham hiantem; * unda dulcis freto, *grne u . . ., teče u . . . 2) plivati na ili u čem,* * undam alnus; * lactuca acri stomacho; † innatant insulae; *u prilici,* innatans verborum facilitas, *što se samo površine drži, površna; Quint.* 10, 7, 28.

in-nāvĭgābĭlis, *adj. nebrodiv, jedn. Liv.* 5, 15, 1.

in-necto, etc. 3. *navezati što o što ili oko česa, oviti, omotati, sastaviti, svezati, zaplesti,* * paribus palmas amborum armis; * fauces laqueo; * colla auro *(zlatne grivne, ovratnice)* innectuntur; * vincula gutturi; *(kasno)* capiti diadema; * quīs (vinculis) innexa pedem *(privezana nogom)* pendebat (avis); † innecti cervicibus, *oviti se oko itd.;* * innectitque *(plete)* comas *(prame)*; *tp.* * fraus innexa clienti; † innexus *(zapleten u)* conscientiae alcjs = *znajući nješto ujedno s drugim kojim;* † Hyrcanis innexus *(srodan, tiesno spojen)* per affinitatem; * causas innecte *(spomeni, opleti jedan za drugim)* morandi.

in-nītor, etc. *dep.* 3. *nasloniti se o ili na što, uprieti se-, upirati se-,* scutis; cuspide parmaque; hastâ; * baculo; * templa innixa columnis; * alis, *letjeti; (Nep.)* in cubitum; † servis duobus; *u prilici,* † artium adminiculis; *tp.* † salutem suam incolumitate Pisonis inn.

in-no, 1. *plivati na ili u čem,* aquae *(dat.)*, *Liv.;* † classis mari; * *s acc.;* innantes beluae; *(Suet.)* innantibus beluis; Nymphae innabant; * innans Maricae litoribus, *tekući uz . . .*

in-nŏcens, tis, *adj. s comp. i sup. 1) neškodljiv, nevin,* * innocentis pocula Lesbii; epistola. *2) nedužan, nevin, nekriv, u obće pošten, nekažnjiv,* homo; innocentem damnare; † sanguis; † factorum, *u . .; na pose nesebičan, pravedan,* praetor; abstinentia.

† innŏcenter, *adv.* [innocens] *nedužno, nevino, nekažnjivo,* innocentius agere.

innŏcentia, ae, *f.* [innocens] *nedužnost, nevinost, nekrivost, poštenje, nekažnjivost, nesebičnost; takodjer nevinost = nevini,* innocentiam judiciorum poenâ liberare.

innŏcue, *adv.* [innocuus] † *neškodljivo, bez štete, o strjelicah,* evadere.

innŏcuus, *adj.* [in-noceo] *1) neškodljiv, neudan,* * herba; * litus, *sjegurna; passiv. neoštećen,* * carinae; † iter, *sjeguran. 2) nevin, pošten,* * homo; * agere causas inn., *nevinih.*

* **† in-nōtesco,** tui, — 3. *na glas doláziti,* alqa re; *absl.*

in-nŏvo, 1. *obnoviti,* se ad suam intemperantiam, *povratiti se opet itd., jedn. Cic. in Pis.* 36, 89.

† innoxie, *adv.* [innoxius] *(riedko) nekažnjivo.*

in-noxius, *adj. 1) neškodan, neudan(-dna-o),* * anguis; † potio. *Odt. nevin, nekriv, bezazlen,* servus; * verba; *(Liv.) s gen.* criminis; *(Curt.)* initi consilii in caput regis. *2) neoštećen, neozledjen, neprieporan,* ipsi innoxii, *Sall.;* † navigia, † iter; † *nezaslužen,* paupertas; mors Demetrii.

in-nūbo, etc. 3. *udati se kamo, priženiti se,* quo innupserat; * thalamis nostris, *doći na moje mjesto kao supruga.*

* **in-nŭbus,** *adj.* [in-nubo] *neudat;* laurus, *djevičanska.*

in-nŭmĕrābĭlis, *adj. nebrojan, bezbrojan.*

innŭmĕrābĭlĭtas, ātis, *f.* [innumerabilis] *(riedko) bezbrojnost, bezbrojna množ.*

innŭmĕrābĭlĭter, *adv.* [innumerabilis] *nebrojeno, bezbrojno.*

* **† in-nŭmĕrus,** *adj. bezbrojan.*

in-nuo, etc. 3. *namignuti,* alcui, *Com.;* ubi innuerint, *Liv.;* † inn. digito.

* **in-nuptus,** *adj. neudat;* * Minerva, *djevičanska; subst.* innuptae, *djevice; (predcl.)* inn. nuptiae, *brak koji nije vriedan toga imena, nesretan brak.*

† in-nūtrio, 4. *odgojivati-, odgajati na ili kraj čega,* homo innutritus mari; *pren.,* pessimis innutriri.

Īnō, ūs, *ili* ōnis, *f.* [Ἰνώ] *kći Kadmova, supruga Athamantova, majka Learchu i Melicertu, maćuha Phrixu i Helli* (*v.* Athamas *i* Helle), *odt.* * **Inōus** [Ἰνῷος] *adj. Inonin.*

in-oblītus, *adj. ne zaboravivši, opominjući se, pamteći, jedn. Ov.* ex *Pont.* 4, 15, 37.

in-obrŭtus, *adj. nepokriven, neobasut, jedn. Ov. met.* 7, 356.

in-observābĭlis, *adj. neznatan, neprimjetan,* * error.

† in-observantia, ae, *f. (riedko) nepazljivost, neurednost.*

* **in-observātus,** *adj. neopažen, neopažan.*

in-offensus, *adj. 1) nezaustavljen, nezapriečen,* * pedem inf. referre. *2) tp. nezapriečen, nesmetan, neprekinut, prost,* † iter; * mare; * vita; † cursus honorum.

in-officiōsus, *adj. (riedko) neudvoran, neuslužan,* in alqm; *na pose* testamentum, *nemilosrdna, proti dužnosti, jer se na bližnje rodjake ne misli, kako bi valjalo.*

in-ŏlesco, ēvi, ētum, 3. *rasti na ili u čem,* * libro, *u liku ili lubu.*

in-ōmĭnātus, *adj. proklet, nesretan, jedn. Hor. epod* 16, 38.

inŏpia, ae, *f.* [inops] *nedostatak sredstvâ za polučenje naše svrhe, neimanje, na ime nedostatak izvanjskih sredstva, -živeža, nevolja, siromaštvo, oskudica, bieda, bezpomoćnica (objectivno kao takova); sr.* egestas, indigentia), frumenti, rei frumentariae, frumentaria, omnium rerum; navium, victus, cibariorum; agri; loci, *nedostatak mjesta;* consilii, *stanje u kojem se ne zna čovjek pomoći;* inopiae subsidium; in eadem inopia, egestate patientiaque permanere; in Rhodiorum inopia et fame; suis opibus aliorum inopiam levare; inopia aerarii, *izcrpljena državna blagajna;* saepe suis opibus inopiam eorum (Atheniensium) publicam *(obći nedostatak novaca)* levavit; utrum propter imbecillitatem atque inopiam desiderata sit amicitia; amicitiae, quam ex inopia atque indigentia natam volunt; hujus inopia *(neprilika, bezpomoćnica)* et solitudo; inopiae praesidio esse, *t. j. onim koji ne imaju branitelja; (Ter.)* animum inopiâ accendere, *o bludnici, odbijanjem; o govorniku nedostatak mislî i rieči, siromaštvo,* in. et jejunitas, *Cic. Brut.* 55, 202.

in-ŏpīnābĭlis, *adj. (kasno) nenadan, nepredvidiv, neočekivan,* res.

in-ŏpīnans, tis, *adj. nesluteći, nenadajući se, preko nade, iznenada,* inopinantes eos oppressit; inopinante Curione, inopinantibus Achaeis.

† inŏpīnanter *i* **inŏpīnāto,** *adv.* [inopinatus] *(riedko) nenadano, iznenada.*

in-ŏpīnātus, *adj. 1) nenadan, neslućen,* res, malum; cum hoc illi inopinatum accidisset; † finis vitae; *(Just.)* bellum; *subst.* nihil inopinati; ex inopinato, *nenadano, iznenada. 2) (riedko) ne sluteći ništa,* alqm in. opprimere, *iznenada.*

in-ŏpīnus, *adj. nenadan, iznenadnji,* * visus.

inŏpiōsus, *adj.* [inopia] *vrlo potreban,* consilii, *jedn. Plaut. Poen.* 1, 1, 2.

in-ops, ŏpis, *adj.* [in-ops, opes] *neimajući pomoći, -pomagala, 1) bez pomoći, bez sredstvâ, na pose = siromašan, potreban, ubog,* inopes relicti a duce; * solari inopem; inopem iter ingredi; *(Hor.)* magnas inter opes in.; inopes coacti sunt ad opulentiorum auxilium confugere; aerarium inops *(bez novaca)* et exhaustum; insula; * cupido, *neutaživa. 2) potreban, ubog, siromašan čim,* ab amicis *ili* amicorum, *bez prijateljâ,* consilii, *ne znajući se pomoći;* verborum *i* verbis; * somni cibique, *bez sna i jela;* * paterni ruris et fundi; * rerum, *slab (o stihovih);* auxilii, humanitatis; * pacis, *bez mira;* * mentis, * animi; *u obće* * *bez moći, slab, nekadar s inf. 3) tp. siromah riečmi i misli, suh, mršav, kukavan,* lingua, oratio; disciplina; causa; *u obće kukavan, jadan,* * senecta; * inopis animi esse.

in-ōrātus, *adj. (riedko) ne kako treba govoren, samo u savezu sa* re in., *neprogovoriv o stvari kao što bi trebalo, Cic. p. Rosc. A.* 9, 26.

in-ordĭnātus, *adj. neuredjen, o četah = ne u red navrstan, neporedan, subst. u n. nered,* alqd ex in. in ordinem redigere, *jedn. Cic. de univ.* 3, 7.; † *ob izrazu,* inordinata digerere.

in-ornātus, *adj. 1) nekićen, nerešen,* mulier; * comae. *2) a) o govoru, nekićen,* orator, * verba. *b)* * *nehvaljen, neslavljen.*

Inōus, inprīmis *v.* Ino, imprimis.

inquam (*neobično* inquio), is, it, *verb. def. velim, kažem, 1) kad se čije rieči navode directno,* Romulus, Juppiter, inq., tuis jussus avibus etc.; Haec, inquit, a me, Vercingetorix; vincite, inquit, si ita vultis, Labienus; Quid tandem novi? Nihil sane, inquit Brutus, quod etc.; *riedko s dat.* inquit mihi; *(Ter.)* eccum me, inque, *reci. 2) kad tko opetuje svoje rieči te ih naglašuje, velim, rekoh,* hunc unum diem, hunc unum, inquam, diem; *na pose iza parenthesa. 3) kad se misao prije samo natuknuta naglašuje te izvodi ili kad se što je već rečeno kratko i jedro stegne; u ovom se slučaju ne ponavlja nijedna već rečena rieč,* sed haec omnia (quae de ornatu orationis dixi) perinde sunt, ut aguntur. Actio, inquam, in dicendo una dominatur; omnes vincendi studio tenebamur etc. Omnes, inquam, vincere volebamus, *ne pak,* omnes, omnes, inq. *4)* inquit *kod prigovorâ, koji se spominju = veli, veli se, kaže se. 5) kadkad pleonast.,* hoc adjunxit: Pater, inq., meus etc.; *kadkad se opetuje, kadkad ne.*

in-quiēs, ētis, *adj.* = inquietus, *nepokojan, nemiran, Tac Just.*

† **inquieto**, 1. [inquietus] *(riedko) uznemirivati, napastovati*, victoriam; ne quem officii causâ inquietaret; multis undique libellis et tam querulis inquietor.

in-quiētus, *adj. s † comp. i † sup. nepokojan, nemiran*, homo; animus; ingenia; * praecordia, *uplašeno.*

inquĭlīnus, i, *m.* [*mj.* incolinus *od* incola] *tko stanuje gdjegod ne imajući prava na vlastničtvo, najamnik, stanar*, te inquilino, non domino; *(Suet.)* praediorum, privatarum aedium; *(Just.)* regionum; *o Ciceronu*, inquilinus civis Romae, *došljak, jer ne bijaše rodom rimski gradjanin, već iz municipija arpinskoga.*

inquĭnāte, *adv.* [inquinatus] *(riedko) nečisto*, admodum inq. loqui, multi inq. loquentes, *Cic. Brut.* 37, 140. 74, 258.

inquĭnātus, *adj. s comp. i sup. okaljan, pogrdjen*, homo vita omni; ratio sordidissima et inquinatissima; sermo inquinatissimus; *nečist, neplemenit*, verba.

inquĭno, 1. *okaljati, zaprljati, zamrljati, onečistiti (okaljanje uzeto s gadne strane, na koliko nagrdjuje što je liepo; sr.* contamino, polluo, maculo), vestem, *Plaut.*; *aquam venenis; aqua cadaveribus inquinata; *tp. okaljati, obružiti, pogrditi*, amicitiam nomine criminoso; famam alterius; se vitiis atque flagitiis; libidinibus inquinari; * aere tempus aureum, *pogoršati, izkvariti.*

inquio *v.* inquam.

inquīro, sīvi, sītum, 3. [in-quaero] *1) tražiti, potražiti, iskati*, corpus alcjs; *(Just.)* sedes; *u prilici*, quam (veram honestatem) unam natura maxime inquirit. *2) proniknuv u stvar iztraživati*, (*sr.* anquiro), diligenter in ea; inq. in se; * in annos, *pitati za ..*; omnia ordine; *(Hor.)* vitia alcjs; *s quaest. indir.*; *na pose tražiti razjašnjenja i dokazala za tužbu proti komu*, in competitores; in Siciliam; de iis (sermonibus), quorum etc.

inquīsītio, ōnis, *f.* [inquiro] *1) † traženje, tražnja, potraga*, novorum militum; esse alcui inquisitioni *(Plaut.)*, *što tko mora tražiti = ne biti ovdje. 2) iztraživanje, izpitivanje*, veri; *kao sudb. t. t. iskanje razjašnjenjâ i dokazala za tužbu proti komu*, candidati, accusatoris, *proti itd.*; † inquisitionem annuam impetrare.

inquīsītor, ōris, *m.* [inquiro] † *tražilac sumnjivih osoba, uhoda, špijun; na pose tražitelj razjašnjenjâ i dokazalâ za tužbu proti .., iztražnik.*

inr . . . *v.* irr . . .

† **in-sălūbris**, *adj. nezdrav*, cibi; hic (flumen Oxus) ins. est potui.

* **in-sălūtātus**, *adj. (riedko) nepozdravljen, s tmesom*, inque salutatam linquo, *Virg. Aen.* 9, 288.

in-sānābĭlis, *adj. neizlječiv*, morbus, * caput tribus Anticyris ins.; *tp.* contumeliae; ingenium; nihil insanabilius esset; *subst.* remedia insanabilibus adhibere, *Curt.*

insāne, *adv. s * comp.* [insanus] *ludo, mahnito, nerazborito, biesno*, in silvam non ligna feres insanius, *Hor.*; *vrlo žestoko*, amare, esurire, *Plaut.*

insānia, ae, *f.* [insanus] *mahnitost, nerazborito ponašanje; pl. luda ili mahnita poduzeća, ludost*; concupiscere alqd ad insaniam, *do ludosti*; * belli, *luda želja rata*; * *pjesničko oduševljenje; na pose luda pretjeranost, lud trošak, ludo veleljeplje i slič.*, villarum, vestium, *gizda*; libidinum, *luda ili mahnita razkalašenost*; res ad hanc insaniam venerit.

insānio, 4. [insanus] *biti nezdrave pameti = biesan-, mahnit-, nerazborit biti, -raditi, mahnitati, (po)bješnjeti, pomamiti se, na pose biti trajno u moći strastî i affecta* (*sr.* furo), ille consul demum et in provincia et ad exercitum coepit furere, hic prius quam peteret consulatum, deinde in petendo consulatu, nunc quoque consul insanit; nisi ego insanio; ex amore, *Plaut.*; ex injuria; * insanire *(u biesnoj radosti plivati, ludovati)* juvat; * *o moru, bučiti*; * amores *(acc.)* alcjs, *pomamiti se s ljubavi*; * statuas emendo; * in libertinas; * laeso signo lagoenae, *zakipjeti kao biesan*; * similem errorem, *slično se pomamiti*; sollemnia, *za modom*; *(Ter.)* ins. cum ratione, *kraj zdrave pameti ludovati*, *(Hor.)* certa ratione modoque, *systematično i metodično*; * quâ stultitia me insanire putas; * insaniens sapientia, *luda.*

insānĭtas, ātis, *f.* [insanus] *(rieč što ju stvori Cic. Tusc. 3, 4, 8. 5, 10. inače se ne rabi) nezdravlje, nezdravost.*

insānus, *adj. s comp. i sup. (upr. nezdrav) 1) biesan, mahnit, lud; subst.* quod idem contigit insanis. *2) mahnit, nerazborit od strasti (sasvim u njezinoj vlasti tako da ne može razborom svojim ništa; sr.* vesanus), homo; contio; * vates, *lud, oduševljen*, * fluctus, *bučan*; * ventus; * † forum, *pun nerazborite buke*; *takodjer * activ.* aqua, *što čini biesnim. 3) tp. lud, pretjeran, prevelik, previsok, prežestok, odviše velik*, moles, montes; trepidatio; cupiditas insanior; * labor; * amores; * fulgores; *(Plaut.) n.* insanum *kao adv. = prekomjerno*, ins. magnus.

in-sătiābĭlis, *adj. 1) nezasitan*, cupiditas; animus; avaritia; † manus; † nullum caput tam insatiabilibus oculis perlustrasse; † *s gen.* sanguinis. *2) nesiteći = čega se čovjek ne može zasititi, -nagledati*, pulchritudo; insatiabilior species.

† **insătiābĭlĭter**, *adv.* [insatiabilis] *nezasitno.*

in-sătiĕtas, ātis, *f. nezasitnost, jedn. Plaut. Aul.* 3, 5, 13.

in-sătŭrābĭlis, *adj. nezasitan, jedn. Cic. p. Sest.* 51, 110.

in-sătŭrābĭlĭter, *adv.* [insaturabilis] *nezasitno, jedn. Cic. n. d.* 2, 25, 64.

inscendo, di, sum, 3. [in-scando] = ascendo, *unići, uzići, uzlaziti, stupiti u ili na .., zajašiti*, currum, inscendo (*sc.* navem), *Plaut*; † equum; † inscenso equo.

inscensio, ōnis, *f.* [inscendo] *uzlaženje, ukrcaj*, in navem, *Plaut.*

in-sciens, *adj. 1) ne znajući, bez znanja*, me insciente factum est; inscientibus cunctis; ipsis; *(Ter.)* insciens fecit, *nehotice*; utrum inscientem vultis contra foedera fecisse an scientem? *2) (Ter.) lud, benast.*

inscienter, *adv.* [insciens] *nespretno, ludo*, facere; turba a Graeco insc. inflata.

inscientia, ae, *f.* [insciens] *neznanstvo, neznanje, nevještina, (samo nedostatak znanja, s koga se što ne zna dobro; sr.* inscitia), insc. et error; vulgi; insc. locorum; belli.

inscīte, *adv. s comp.* [inscitus] *nespretno, neskladno, nesgrapno*, naves insc. factae; insc. comparare alqd cum alqa re.

inscītia, ae, *f.* [inscitus] *nedostajanje sposobnosti, da se upotriebi naučeno ili da se nadje što je shodno i spretno, nespretnost, nerazboritost, kriv način porabe stvari*, barbarorum; insc. rerum; *neizkustvo*; negotii gerendi; † erga domum suam; *absl. Com.*

inscītus, *adj. s comp. i (predcl.) sup. nespretan, nerazborit, lud, benast.*

inscius, *adj.* [in-scio] *ne znajući, nevješt, (uviek s ukorom; sr.* nescius), homo, medici inscii imperitique; quem inscii *(ne znajući)*, misistis; me inscio, *bez moga znanja*; non sum insc., *znam vrlo dobro*; insc. omnium rerum; * aevi futuri; * equus aevi, *koji ne ćuti jošte snagu svoje mladosti*; * culpae, *bez itd.*; inscii quid in Aeduis gereretur, *Caes. b. G.* 7, 77, 1.; inscia Dido, insideat quantus miserae deus, *Virg. Aen.* 1, 179.

in-scrībo, etc. 3. *1) upisati ili napisati, pisati što u ili na čem*, alqd in basi; nomen suum, sua nomina in libris, in libellis; in periculo suo, *u zapisnik svoje parnice; s dat., jedn. Cic. de harusp. resp.* 27, 58. monumentis; *i samo* inscribere, cum insc. non liceret *sc.* nomen suum; *u prilici*, orationem in animo; sit inscriptum in fronte uniuscujusque civis; *tp. a) pripisati si, prisvojiti si*, sibi nomen philosophi. *b)* * *upisati što kao začetnika čega, označiti što kao uzrok*, deos sceleri, *bogove upotriebiti za izliku kojemu zločinu*; dextram leto alcjs. *2) popisati = napisom obilježiti*, statuas; † aras; epistolam patri, *list upraviti, adresovati na*; † glans inscripta, *izčarana. Na pose a) krstiti knjigu, dati joj naslov*, libros inscripsi rhetoricos; liber qui Oeconomicus inscribitur, *što se zove. b) (Com.) tablicom i sličnim čim nuditi što na prodaju ili u najam*, aedes venales, aedes; † alqm literatorem, *razglasiti kao l. c)* * *označiti, obilježiti*, flores inscripti nomina regum; sua quemque deorum inscribit facies; versâ pulvis inscribitur hastâ = *izbrazdi se prah.*

inscriptio, ōnis, *f.* [inscribo] *1) (riedko) napis*, nominis. *2) napis na kipu, naslov knjizi.*

in-sculpo, etc. 3. *1) urezati, usjeći*, summam patrimonii saxo, *Hor.*; † elogium tumulo; foedus insculptum columna aeneâ, *Liv. 2) tp. usaditi*, natura in mentibus insculpsit; res insculptas in animo.

in-sĕco, sĕcui, sectum, 1. *rezati, zarezati*, gurguliones; cutem, *zarezati kožu.*

insectātio, ōnis, *f.* [insector] *1) (riedko) progonjenje*, hostis. *2) tp. napadanje, nasrtanje na .., podrugivanje, pogrda, opadanje*, alcjs; † temporum Claudianorum obliqua ins.

insectātor, ōris, *m.* [insector] *progonitelj*, plebis; *tp.* † *koritelj, korač*, vitiorum.

insector, *dep.* 1. *i (Plaut.)* **-to**, 1. *navaliti, ljuto dosadjivati neprijatelju, progoniti, napadati na ..*, aquila alias aves insectans et agitans; Furiae impios; * herbam rastris *izpljeti*; *part. praes. kao subst.* multae bestiae insectantes *(svoje progonitelje)* — depellunt, *jedn. Cic. n. d.* 2, 50, 127.; *tp. riečmi progoniti, navaljivati, napadati na, izsmijati, podrugivati se*, (*sr.* insequor, invehor), alqm maledictis, contumeliis, criminibus; acerbius in alqm invehi insectarique vehementius; inimice; * ultro alqm, *koriti, muštrati*; audaciam improborum; † vitia; * carmina; † *pass.* ab iis insectatus.

in-sĕnesco, nui, — 3. *starjeti uz što ili u čem*, * libris; * malis; † negotiis; † singulis actionum partibus.

in-sēpultus, *adj. nepokopan*, acervi civium; alqm insepultum projicere; insepultum periisse; † insepulti patris ossae; † insepultos dimittere; sepultura ins. *pokop kao da nije pokop, proklet, nesretan.*

in-sĕquor, etc. *dep.* 3. *ići za kim ustopice, sliediti sliedom, sliediti, osb. o vremenu ili o redu* (*sr.* insector), equitatus insequens; * proximus huic, longo sed proximus intervallo insequitur; * casus; * domos virûm, * cineres atque ossa alcjs; * pinum oculis, *za brodom nepomično gledati*; hunc Thucydides insecutus est; † scripta insequentia; annus insequens; insequentibus diebus; † insequenti die, † nocte; *(Phaedr.)* nox insecuta est. *Na pose a)* pergam atque insequar longius, *poći ću svojim putem dalje, Cic. Verr.* 3, 20, 51. *b) ići za čim, truditi se*, non te insequor ut erudiam; * *s inf.* convellere vimen. *c) progoniti, ići u potjeru za kim*, hostem; cedentes; fugientes; alqm gladio stricto; alqm clamore et minis; alqm per solitudines; per octoginta stadia; * ora alcjs manibus, *ćušnuti*; * arva jacto semine, *neprestano obradjivati*; * alqm bello, *zaratiti se s kim*; *absl.*; *takodjer koriti, navaljivati*, alqm irridendo; turpitudinem vitae; *absl. d) praegn. stići koga idući za njim, snaći*, mors insecuta Gracchum est, *Cic. de div.* 2, 29, 62.; te mea quem spatiis propioribus aetas insequitur, *Virg. Aen.* 9, 275.

1. in-sĕro, sēvi, sĭtum, 3. *1) zasijati, zasaditi medju ..*, * oleae truncos; * *ciepiti, kalamiti*, arbutus inseritur fetu nucis; insita mala; *odv.* in Calatinos Atilios insitus *uvršten*, † insitus *(utisnut)* et adoptivus. *2) tp. a) usaditi, davati*, eloquentia i. novas opiniones; *(Hor.)* vitia. *Na pose partic.* insitus, *prirodjen, ukorenjen*, virtus; opinio; natura, *značaj naroda*; i. menti cognitionis amor; i. quendam animi furorem; huic populo ita fuerat libertas insita; hoc naturâ insitum est, ut; insitum est militibus vincere. *b) spojiti, sjediniti*, corpora animus, *jedn. Cic. de univ.* 12, 38.

2. in-sĕro, rui, rtum, 3. *1) staviti, metnuti, namjestiti što u što*, collum in laqueum;

falces longuriis insertae; cibum alcui in os; * insertae fenestrae *umetnuti u zid;* † gemmas soleis, * seram posti; oculos in curiam, *nosom zabosti;* * oculos in alcjs pectora, *(Liv.)* caput in tentoria; † praedia agris meis vicina atque etiam inserta, *što graniče s mojimi a i leže u njih;* * alqm stellis, * vatibus, * choro, *premjestiti u itd.* 2) *tp. a) uciepiti,* jus, quod quaedam innata vis inseruit, *jedn. Cic. de inv.* 2, 53, 161. *b) u-, primiešati, uplesti, umetnuti, dodati,* deos vel minimis rebus; nihil patricium magistratum concilio plebis; querelas; expostulationes; fabula huic loco inseritur; * jocos historiae; * rixas, † rationes orationibus; † ignobilitatem suam magnis nominibus; † nomen famae, *proslaviti;* † scriptis alqd; † illis (historiis) inseri; * i. se bellis, *miešati se u . ., (Eutr.)* se proeliis; † i. sese fortunae; † inserentibus se centurionibus.

inserto, 1. [*intes. od* 2. insero] *uplesti-, staviti u ili za . .,* * clipeoque sinistram ins. aptans.

in-servio, 4. 1) *podložan biti-, podati se kao vasall,* reges inservientes, *jedn. Tac. hist.* 2, 81. 2) *tp. a) biti komu na službu, ugadjati,* alcui, *(Plaut.)* alqm; temporibus, *ravnati se prema okolnostim;* nihil est a me temporis causâ inservitum, *nikad ne okrenuh opaklije prema vjetru. b) odan biti čemu, brinuti se za što, nastojati, pospješiti,* honoribus, suis commodis, artibus; studiis alcjs, *nadmetati se;* firmitati corporis; inservi *sc.* valetudini.

* **in-sībĭlo**, 1. *šumjeti-, zviždati u što.*

insĭdeo, sēdi, sessum, 2. [in-sedeo] 1) *sjedjeti u ili na čem,* equo; * toro; † insidens capulo manus, *držeći čvrsto rukom držak; tp. čamiti, usaditi se, vladati,* facile in animo forti insedit oratio; in animis omnium penitas ins. oratio; fictum crimen in animo; * vapor Apuliae, † dolor pedibus. 2) *vojn. t. t., zaokupiti, posjesti,* fauces, locum; * arces; *na pose obitavati, stanovati,* ea loca, *Tac. ann.* 12, 62.

insĭdiae, ārum, *f.* [insideo] 1) *zasjeda, busija, i ljudi i mjesto,* insidias locare, collocare, instruere, struere; † insidiae cooriuntur; invadere alqm ex ins.; milites collocare, signa ponere in insidiis; insidias intrare; ex ins. consurgere; * Danaûm; * explorare ins. ovilia circum, *vuk ovčinjak.* 2) *tp. zasjeda, zamka, lukavština, zla namisao, hitrina (takodjer govornička),* per insidias, per dolum atque ins., *i samo* ins., *lukavo; s gen. obj.,* caedis; ins. vitae facere, ponere; ins. ponere contra alqm; ins. alcui parare, ins. opponere, tendere, collocare, struere, adhibere, comparare, † comparare in caput alcjs, † impias ins. capiti alcjs; † insidias praeparare in caput alcjs; *podmuklost, himba, varka, prievara,* * noctis; † omnibus ins. temptatus.

insĭdiātor, ōris, *m.* [insidior] 1) † *zasjednik vojnik.* 2) *tp. zasjednik, vrebač, prežalac,* viae, imperii.

insĭdior, *dep.* 1. [insidiae] 1) *zasjedati komu, vrebati na . ., odv. tp. raditi komu o glavi, zametnuti mrežu, vrebati na . .,* alcui; *(Nep.)* Piraeeo; in legatis insidiandis, *Cic. p. Caelio,* 21, 51.; † capiti; † stirpi alcjs, * lupus ovili; * natura; † *partic.* insidiantes, *zasjednici.* 2) *vrebati-, paziti na što,* somno maritorum; tempori; *absl.*

insĭdiōse, *adv. sa sup.* [insidiosus] *lukavo, zasjedno.*

insĭdiōsus, *adj. sa comp. i sup.* [insidiae] *lukav, himben, spletkav, pogibeljan,* amici; quis insidiosior? locus; bellum; clementia alcjs; * facies oculis meis; * verba; *(Aurel. Vict.)* ingenium.

in-sīdo, etc. 3. 1) *sjesti na ili u . ., spustiti se,* * apes floribus; * quantus miserae deus, *na krilo itd.;* * digiti membris, *poznaju se;* † Capitolium insessum diris avibus, *sjedoše na . . .* 2) *nastaniti se, naseliti se,* * jugis; * cineres patriae supremos atque solum quo Troja fuit; *zauzeti, zapremiti, zaokupiti,* tumulos, viam, itinera; † arcem milite; semen in locis insedit; *tp. usaditi se, upisati se, upiljiti se,* in memoria; † verba memoriae; oratio in animo; tibi suspitio; macula in nomine.

insigne, *v.* insignis.

insignio, 4. [insignis] *odlikovati, za-, obilježiti, krasiti,* * agros tropaeis; * clipeum Io *(kao kip)* auro insignibat; † oratorem vestibus fucatis, *izkititi;* Postumius nulla tristi nota est insignitus, *nije obilježen;* † tot facinoribus foedum annum etiam dii tempestatibus et morbis insignivere; † annus funeribus, calamitatibus insignitur; † alqm.

insignis, *adj.* [in-signum] *obilježen, čudnovat, u oči udarajući,* uxores auro et purpura; † vestis ins. auro et purpura; * bos maculis et albo; *vestis, osobito odielo, odlično;* insignis ad deformitatem, *za čudo gadan; (Tac.)* consilio, manu; voce ins. hosti, conspicuus suis, Arminius manu, voce, vulnere; *tp. znamenit, osobit, odličan, izvrstan, i kao pohvala i kao ukor,* virtus Scipionis; gaudia; annus incendio ingenti; calamitas; insignior contumelia; * Homerus, *slavni, vrli;* * Camena, *uzvišena pjesan;* * baca, *dragocjena;* * dicere insigne, *velepjesan;* homo omnibus insignis notis turpitudinis, *ožigosan;* improbitas; quae insignia et paene vitiosa sunt; *(Ter.)* alqd insigne facere alicui, *zapisati komu za uho;* ins. ad laudem viri, ins. ad irridendum vitium; * *subst.* insignem *(odličnika)* attenuat deus, insignes et imos; *na pose* **insigne**, is, *n.* 1) *biljeg, obilježje, znak, na pose službe, dostojanstva itd., počastni znak (više puta pl.),* insigne *(kriterij)* veri; * insignia morbi *(mekoputnosti); (Suet.)* insigne vestis latus clavus; * insigne inimicum umeris gestabat *(o pojasu Pallantovu* (Pallas) *što ga nošaše Turno kao nakit);* ex colore vestitus, quo insigni *(kao obilježje)* in proelio uti consuērat; insigne pacatum, *pomiran; (Hor.)* projectis, insignibus, anulo equestri Romanoque habitu; *(Hor.)* constitit insignibus raptis puer *(o kićenom odielu* praetexta et bulla); insignia imperatoris, imperii, sacerdotum, pontificalia, regia, † familiarum *(prezimena),* † triumphorum, † praeturae, † deorum; insignia laureae, *Caes. b. c.* 3, 71, 3.; insignia militaria *i samo* insignia *(ures oružja, osb. kacige),* id se a Gallicis armis atque insignibus cognovisse; ad insignia accommodanda; tectis insignibus suorum occultatisque signis militaribus; *(Tac.)* legiones, non laetae, ut assolet, neque insignibus fulgentes; navem Bruti, quae ex insigni *(admiralskoga barjaka)* facile agnosci poterat; * nocturnum, *noćni znak (signal);* vexillum proponendum, quod erat insigne, cum ad arma concurri oporteret; illud insigne penatum hospitaliumque deorum, *opisujuć,* * Danaûm, *oružje, osb. štitovi i kacige, na koliko se razlikuju od trojanskih;* † regiae vestis insignia; * Androgei galeam clipeique insigne *(ures)* decorum; *na pose pl. sjajna djela, izvrstni kipovi itd., što se izlagahu prigodom svetkovina itd.;* quae in amplo ornatu scenae aut fori appellantur insignia, *Cic. or.* 39, 134. *(sr.* ornatus); *tp.* insignia pacis, victoriae, laudis, gloriae, virtutis, mundi, maeroris, malorum; quasi verborum insignia, *osobito sjajna mjesta;* haec quae sunt orationis lumina et quodammodo insignia.

insignīte [insignitus] *i* **insignīter**, *adv. s comp.* [insignis] *izvrstno, osobito.*

insignītus, *adj. s comp.* [*partic. od* insignio] 1) *obilježjem poznat, jasan,* imago; notae veritatis. 2) *osobit, izvrstan, odličan, vrli, u oči udarajući,* ignominia insignitior, *Liv.;* insignitius flagitium, *Tac.;* Capito insignitior infamiâ fuit, *Tac.*

insĭlio, lui, sultum, 4. [in *i* salio] *skočiti u ili na,* in equum; in phalangas; * prorae puppique; * supra tignum; * undas; * Aetnam; *tp. (Plaut.)* in malum cruciatum.

insĭmŭlātio, ōnis, *f.* [insimulo] *osvada, tužba,* probrorum; criminis.

in-sĭmŭlo, 1. 1) *izmisliti što na . ., okriviti-, potvoriti koga čim, osvaditi, obtužiti (s prestupka bez temelja, od zlobe ili bludnje; sr.* calumnior, criminor), alqm falso, alqm falso crimine; alqm proditionis, probri, proditionis crimine; *s acc, c. inf.; (kasno) u pass. s nom c. inf.;* quod ego insimulo; callidam malitiam inimici; se peccati, quod etc.; neque aliud quam patientia aut pudor insimulari potuit.

in-sincērus, *adj. nečist, izkvaren,* * cruor.

in-sĭnuātio, ōnis, *f.* [insinuo] *rhet. t. t. živ uvod govora, kojim se do srdca prodire.*

in-sĭnuo, 1. 1) *činim u unutarnjost koga predmeta prodrieti, -doći,* ordines, *u praznine neprijateljâ;* * tibi insinuentur *(u krilo ti palo)* opes. *Na pose* i. se *i samo* insinuare, *prodrieti, prodirati, proniknuti, pristup si pribaviti,* se in equitum turmas; flumen se inter valles, *vijuga se;* quâ te insinuaveris, retro via repetenda; † Tignis mari se i., *sastaje se sa . . .;* insinuare in forum; Zeno se in antiquam philosophiam i.; se in sermonem hominum, *upustiti se u itd.;* se in causam; * tremefacta novus per pectora cunctis i. pavor, *izvuče se; tp.* se in familiaritatem, in consuetudinem alcjs, *prijateljstvo čije po malo sticati, ugniezditi se, uvući se u . .;* se i. *ili samo* i. alcui, *steći čiju naklonost;* † insinuari Augusto. 2) *(kasno) rek bi uciepiti, usaditi,* vitam moresque feris gentibus.

insĭpiens, tis, *adj s comp.* [in-sapiens] *nemudar, nerazborit, nepametan, lud; subst.* ins. fortunatus.

insĭpienter, *adv.* [insipiens] *nemudro, nerazborito, ludo.*

insĭpientia, ae, *f.* [insipiens] *(riedko) nemudrost, nerazboritost, ludost.*

in-sisto, etc. 3. 1) *na ili u što postaviti se, -pristupiti, -stupiti, -stati;* in jugo; jacentibus *(dat.);* * margine ripae; * limen; † i. in sinistrum pedem; i. firmiter, *čvrsto stati, odvažno stupiti;* * pedum primis vestigia plantis, *početi hodati (o maloj djeci);* * imperi jugo; † villae, quae secutae fluminis amoenitatem margini insistant, *sagradjene su na itd. Na pose a)* i. iter, *nastupiti, udariti putem, tp.* i. viam, domandi; alcjs vestigiis *stupati za itd.;* in tanta gloria insistentes, *što stoje na tako prostranu polju slave, (Ter.)* prave i. *b) sliediti sliedom, progoniti, navaliti na . .,* referentibus pedem, *Liv.* 2) *svojski se baviti čim, zanimati se, nastojati svojski o . .,* totus et mente et animo in bellum insistit; rationem belli; munus; insiste hoc negotium; *(Liv.)* spei *živjeti u nadi; (Tac.)* caedibus; * rebus magnis; * sic institit ore, *započe ustima.* 3) *nepomično stajati, stati,* stellae; † insistentibus et irridentibus, qui etc. *tp. a) stati, prestati,* oratio; singulis (peccatorum gradibus) *zadržati se kod . . . b) ostati kod . . .,* importune; *s inf.;* † crudelitati; * sic adeo insistit, *ostaje upravo kod tê misli. c) krzmati, dvojiti,* in reliquis rebus, *jedn. Cic. Acad.* 2, 33, 107.

† **insĭtīcius** *ili* **-tītius**, *adj.* [1. insero] *uciepljen, tp.* sermo, *s inozemstva k nam presadjen.*

insĭtio, ōnis, *f.* [1. insero] *ciepljenje, ucjepljivanje, pl.* insitiones, *razne vrsti ciepljenja.*

insĭtīvus, *adj.* [1. insero] * *ciepljen; tp. neprav, kriv, podmetnut, podvržče, umjetan,* Gracchus; *(Phaedr.)* liberi, *(Aurel. Vict.)* artes.

* † **insĭtor**, ōris, *m.* [1. insero] *ciepilac.*

in-sŏciābĭlis, *adj. neudruživ, nedruževan, nesnosljiv, nesložan,* homines generi humano, *Liv.;* † nurui; † praecipitem et insociabilem credebant; † regnum.

in-sŏlābĭlĭter, *adv. neutješljivo, jedn. Hor. ep.* 1, 14, 8.

in-sŏlens, tis, *adj. s comp. i sup.* [soleo] 1) *neobikao, nevješt,* belli; in dicendo; infamiae; † audiendi quae faceret; *absl. (Com.)* quid tu Athenas insolens? *koji ne običavaš ovamo dolaziti, proti običaju?* * insolens *(neobikao pogledu)* emiratur. 2) *neobičan, prekomjeran, pretjeran,* verbum; laetitia. 3) *o ponašanju, obiestan, ohol, bahat (rabeći svoju jakost nečovječnim načinom na proti slabljemu; sr.* arrogans, superbus), in. et superbus; i. ostentatio; alacritas; * exercitus, *pobjedonosna;* * ludus, *okrutna, opaka;* i. in re nota et pervulgata; † utrum secundis rebus insolentiores an adversis timidiores essent; i. in re aliena, *neumjeren i razsipan;* non fuisse insolentem in pecunia.

insŏlenter, *adv. s comp. i sup.* [insolens] 1) *(riedko) proti običaju, neobično.* 2) *čudnovato, pretjerano,* his festivitatibus insolentius abuti. 3) *obiestno, oholo, bahato, nesramno, drzko, drzovito,* se efferre; hostem insolenter atque acriter nostros insequentem; † incaute atque ins. succedere.

insŏlentia, ae, *f.* [insolens] *1) neobičnost, nepoznavanje* judiciorum, fori. *2) neobičnost, novost*, loci, verborum; peregrina; *(Eutr.)* rerum secundarum, *neobična sreća. 3) prekomjernost, pretjeranost, osb. o razsipnu životu, razsipnost*, hujus saeculi. *4) obiest, precjenjivanje, bahatost* (*sr.* insolens), hominis; ex insolentia arrogantia; *(Aurel. Vict.)* insolentiae nemini esse; *(Phaedr.) pl.* noxiorum insolentiae.

insŏlesco, — — 3. [in-soleo] *bahati se, sponieti se, uzoholiti se*, per licentiam animum humanum; † rebus secundis.

in-sŏlĭdus, *adj. negust, riedak, slab, jedn. Ov. met.* 15, 203.

in-sŏlĭtus, *adj. 1) act. neobikao, nevikao, nevješt*, rerum bellicarum; insoliti ejus tumultus equi; exercitus ad laborem; *absl.*, feminas in tantum conventum virorum insolitas *(proti njihovu običaju)* invitasque prodire cogis; * insolitae *(proti naravi svojoj)* fugiunt in flumina phocae. *2) pass. neobičan*, i. mihi loquacitas; † i. labor; † novum et moribus veterum insolitum.

insomnia, ae, *f.* [insomnis] *nespavanje, bezsanica, Ter. Suet.*; carere insomniis, *ne imati bezsanice*; insomniis fatigari.

insomnis, *adj.* [in-somnus] *bezsanen (tko ne spava, ili ne može spavati; sr.* exsomnis), † *ob osobah*; * draco; * nox.

1. * † **insomnium**, ii, *n.* [in *i* somnus] *san, sanja, prikaza sna.*

2. insomnium, ii, *n.* [in *i* somnus] = insomnia, *·una tuis insomnia portet ocellis.

* **in-sŏno**, etc. 1. *1) intrans. zamnieti uz što, oglasiti se, šumjeti, hučiti, oriti se*, unda; calamis; impulsu; vento nemus, *gajem huči*; nervus ab arcu; Boreae spiritus alto Aegaeo; flagello, *puckati. 2) trans. bičkarati*, verbera, *udariti.*

in-sons, tis, *adj. 1) nevin, nekriv*, crimine regni; * fraterni sanguinis; culpae; arguere alqm insontem; insontes sicut sontes circumvenire. *2) * neštetan, neškodljiv*, Cerberus; curae.

* **in-sōpītus**, *adj. neuspavan = bezsan, budan*, draco.

† **inspectio**, ōnis, *f.* [inspicio] *razgledanje, priegled, o pisanom*, rationum.

in-specto, 1. *gledati, nadzirati, Plaut.*; timorem de illo meum, *Brut. u Cic. ep.*; inspectata spolia Samnitium, *Liv.*; *češće (u Cic. samo)*, inspectante alqo; me, rege, populo, exercitu, inspectantibus nobis, *pred čijima očima.*

in-spērans, tis, *adj. ne ufajuć, ne nadajući se, ne očekivajuć, samo* insperante hoc, *Ter.*; insperanti mihi et Cottae, *preko nade, Cic.*

in-spērātus, *adj. s comp. neufan, nenadan, neočekivan*, gaudium, *Ter.*; pecuniae; pax; *i o neugodnih stvarih = nenadan*, malum; ex insperato, *neočekivano, nenadano, iznenada.*

inspergo, si, sum, 3. [in-spargo] *posuti, nasipati, poškropiti*, molam et vinum; *pren. (Hor.)* naevos egregio corpore inspersos.

inspĭcio, exi, ectum, 3. [in-specio] *1) pogledati u što, gledati na što*, tanquam in speculum in vitas omnium, *Ter.*; * speculum; * Romam Eos, *pregledati*; Gallis (Germania) in meridiem etiam inspicitur, *proteže se prama podnevu tako blizu, da se odanle može poviriti u nju, Tac. Agr.* 10.; *o čitajućem, po-, zagledati u, čitati*, leges, *na pose* libros (Sibyllinos); * verba; † literas; † rationes, *pregledati. 2) raz-, po-, ogledati, razvidjeti, tačno iztražiti, motriti, nadgledati*, candelabrum; * equos; arma; * domos *(kao uhoda o trojan. konju)*; viros; equos; † domum venalem; * urbes et mores hominum *(ob Odysseju)*; exta, *žrtava*, * fibras; aes alienum; singulos milites, opus, legiones; juventutem armaque et urbis vires; *o poslani cih*, rem; res sociorum. *3) prorazmatrati, iztraživati, promišljati*, alqm *(značaj, način mu života)* a puero, † propius; * fidem; * *sa* si, *da li, ne bi li, s* * quaest. indir.

inspīco, 1. [in-spica] *zaoštriti (tako da je klasu nalik)* faces ferro acuto, *jedn. Virg. georg.* 1, 292.

in-spīro, 1. *1) intrans. puhati, duvati u ili na što*; † aurae inspirantes ramis arborum; * conchae, *svirati na itd. 2) trans. a) udahnuti, zadahnuti*, * venenum morsibus; * virus; * vipeream animam; † animas; * se (Fames) viro; *tp. a) usaditi, u-, zadahnuti*; * occultum ignem; † fortitudinem; * magnam cui mentem animumque Delius i. vates. *b)* † *oduševiti*, qui inspirari solent, fatuari dicuntur.

in-spŏliātus, *adj. neotet*, * arma.

inspuo, 3. *pljuvati u itd., absl., Suet. Vesp.* 7.

in-spūto, 1. [*frequent. od* inspuo] *popljuvati*, alqm, *Plaut.*

in-stābĭlis, *adj. 1) na čem se ne može stajati*, * tellus; † locus ad gradum. *2) nepostojan, nestalan, klimav, gibak*, ingressus; pedes, *ne stupajući čersto (pješak)*; hostis i. ad conferendas manus, *koji nije junak na šakanju*; * cymbae; † naves, † gradus. *3) tp. nestalan, nepostojan*, motus (rerum maritimarum); * animus, † fortuna; † manus, *razbojničke.*

instans, tis, *adj. s* † *comp.* [*partic. od* insto] *1) tjerajuć, tišteći*, semper instans sibi *(koga ništa ne suzdržava)* Thucydides, *Quint.* 10, 1, 73. *2) sadašnji, prisutan, prieteći*, bellum; periculum; *subst.* instantia, ium, *n. sadašnjost, sadašnji položaj. 3)* † *silan*, instantior cura.

† **instanter**, *adv. s comp.* [instans] *silno, žestoko*, petere, pronuntiare; instantius concurrere, flagitare.

instantia, ae, *f.* [instans] *1) sadašnjost, prisutnost, neposredna blizina, jedn. Cic. fat.* 12, 27. *2)* † *žestina u govoru*; † *pomnjivost, uztrajna marljivost.*

instar, *n. indecl. prilika, podoba, slika, vid, način*, navis urbis inst. habere videtur, *jest poput grada*; parvum inst. eorum, *samo kao sjena*; est tanquam animi instar in corpore; terram quasi puncti in. obtinere; * quantum i. in ipso, *kolike uzvišenosti odsjev* [*sr.* quantus 2)]; *odt. acc.* instar, † ad instar *c. gen., poput, kao, od prilike*, i. muri; cohortes quaedam, quod i. legionis videretur, *toliko njih, te se je pričinjavalo, da je legija*; epistola i. voluminis, *tolik kolika knjiga*; Plato mihi est i. omnium, *više mi je od svih*; erat mortis i., *isto kao što i smrt*; vix minimi momenti i. habet, *ni koliko sjena*; habet i. septuagnita (epistolarum); milites dati duarum i. legionum, † cohortium trium i. exposuit; † numerus duarum legionum i. erat.

instaurātio, ōnis, *f.* [instauro] *obnavljanje, obnova*, ludorum; sacrorum.

instaurātīvus, *adj.* [instauro] *obnovljen, opetovan*, ludi, *jedn. Cic. de div.* 1, 26, 55.

instauro, 1. *1) (opetovano) obnoviti, obnavljajuć prirediti, osobito stvari, koje se u stalno vrieme i kod stalnih svetkovina obnavljaju*, ludos; ferias Latinas; sacrificium, sacra; * epulas; * diem donis, *posvetiti. 2) u obće obnoviti*, bellum, scelus, caedem; * proelium; * animos, *ohrabriti srdca*; *prirediti, pripraviti, prikazati*; * choros; † sacrum diis loci; * *naplatiti, dati šilo za ognjilo*, talia Grajis.

in-sterno, strāvi, strātum, 3. *1)* * *pokriti, pro-, razastrieti, prostirati*, pulpita modicis tignis; pontes, *sagraditi-, udariti preko rieke. 2) pokriti, pokrivati*, equus instratus speciosius, *sjajnijim pokrovcem*; equi instrati frenatique, *osedlani i zauzdani*; * instrati ostro alipedes; * pelle leonis insternor.

instīgātor, ōris, *m.* [instigo] *(riedko) poticalac, podbadač, Tac.*

instīgātrix, *f.* [instigo] *bodriteljica, bunitelјica, jedn. Tac. hist.* 1, 51.

instīgo, 1. *poticati, potaknuti, buniti, bodriti, uckati*, alqm, *Ter.*; Romanos in Hannibalem; instigari conscientiâ; te instigante, *tvojim poticanjem*; * cunctique sequentem inst. studiis; * variis vocibus alas.

in-stillo, 1. *1) činim kapati u.., ukackati u..*, oleum lumini, * merum in ignes, *lievati*; *tp.* * i. praeceptum auriculis, *prišaptnuti. 2)* * *kapati, padati na..*, guttae in. saxa.

instĭmŭlātor, ōris, *m.* [instimulo] *poticatelj na.., bunitelj*, seditionis, *jedn. Cic. dom.* 5, 11.

* **in-stĭmŭlo**, 1. *poticati, podbadati*, alqm; verbis.

instinctor, ōris *m.* [instinguo] *(Tac.) poticač, podbadač na..*, belli, sceleris.

instinctus, us, *m.* [instinguo] *(skoro samo u abl. sing.) podbadanje, poticanje, nukanje*, instinctu divino; sine coelesti aliquo mentis instinctu; † instinctu decurionum.

in-stinguo, etc. 3. *(ponajv. u partic.) poticati, potaknuti, podbadati, podbosti, obodriti*, instinctus vocibus, furiis, audacia, furore, spiritu divino, † quâ maxime injuriâ; * talibus; † in ululatus; † belua rabie instincta; † instinctos mentesque ita disposuit, ut etc.; † concitatus et velut inst.

in-stĭpŭlor, 1. *dep. tražiti vjeru od koga, dati si obreći, Plaut.*

instĭta, ae, *f. rub, skut na tunici rimske gospodje, Hor.*

instĭtio, ōnis, *f.* [insisto] *stajanje, mirovanje*, stellarum institiones, *jedn. Cic. Tusc.* 1, 25, 62.

instĭtor, ōris, *m.* [insto] *kramar, starežar, koje u daščari kano prodavač, koje kao kučarac.*

instĭtuo, ui, ūtum, 3. [in-statuo] *1) upr. a) staviti, stavljati kamo, unieti, unašati*, argumenta in pectus multa, *razmatrati o čem, Plaut.*, alqd in animum *zapiliti si u glavu, Ter.*; * vestigia = *stupati, hodati*; * nuda vestigia pedis sinistri, *biti u boju golom lievom nogom*; ut — ei pulvinar sit institutum, *Nep.*; † arborem ab ipso institutam; *(Aurel. Vict.)* olera. *b) postaviti, podići, osnovati, sagraditi, graditi, sazidati, prirediti*, turrim; pontem; vineas, *nasaditi*; naves; munitiones; officinas; pila, *praviti*; metalla; opus; * templum Phoebo; * epulas, *prirediti*; * dapes; † convivia; * amphora coepit institui, *praviti se*; *na pose namještati, narediti vojsku, poredjati ju*, aciem; aciem sex cohortium; *2) pripravljati* † partem copiarum pro vallo. *2) pripravljati što je trieba, spremati, poduzeti, podhvatiti se*, dilectum; iter; viam; historiam; orationem, sermonem longiorem; condicionem, *staviti*; * vitae labores; alqos sibi amicos, *učiniti*; sibi quaestum, *priskrbiti si*; *s inf., početi, nakaniti*; * amphora instituta fumum bibere. *3) postaviti, ustanoviti, uvesti, od-, narediti*, alqd; exemplum; rationem pontis; remiges ex provincia, *namjestiti*; portorium; censum; dies festos; legem, poenam; *s* ut; antiquius redem *(baštinikom)*, tutorem; *s* ut; antiquius institutum est, ut, *stari je običaj, da*; † *sa samim conj.*; *s inf.*; * † *sa acc. c. inf.*; ut instituerat, *kako je naredio, po svojem običaju*; *takodjer redati, urediti*, civitates; civitatum mores; ita ab adolescentia vitam instituisse *(tako mu smjer dao)*, ut etc.; *(Quint.)* familia bene instituta, *dobro odgojena služinčad. 4) obučavati, naučati, učiti, izobražavati, nastaviti*, alqm, alqm a puero; alqm ad dicendum, alqm doctrinâ liberaliter; † elephantos, *uvježbati*; *s inf.*, * Pan alqm calamos cerâ conjungere plures; * Daphnis curru subjungere tigres etc.; * Ceres ferro mortales vertere terram.

instĭtūtio, ōnis, *f.* [instituo] *1) uredba (abstr. = uredjivanje; sr.* institutum*), naredba, postupak*, rerum; movendi; institutionem suam conservare. *2) nastava, pouka, nauka, običaj*, de alqa re; † Cynica, *načela*; † quaedam genera institutionum, *vrst, način.*

instĭtūtum, i, *n.* [*partic. od* instituo] *1) uredba, naredba, ustanova (concr. = uredjeno; sr.* institutio*), običaj, navada, disciplina, na koju se pazi u državnih i gradjanskih poslovih*, leges et instituta majorum; mos et inst.; meretricium; parere institutis patriae; superius inst. servare; ex inst., *prema običaju*; decedere instituto, *Liv.*; instituto patrio, more instituto que majorum; instituto suo, *po svojem dosadanjem običaju, Caes. b. G.* 1, 50, 1.; mores, instituta, facta. *2) poduzeće, nakana, nasmjera, osnova*, institutum vitae capere, *osnovati osnovu za život*; non ad nostrum inst. pertinet; instituta absolvere. *3) uputa*; *na pose* instituta philosophiae, philosophorum, Peripateticorum, *obična forme philosophske nauke i praktične škole, ono što mi methodom škole zovemo* (*opp.* praecepta).

in-sto, stiti, — 1. *1) (predl.) stajati na čem*

ili nad čim, u prilici, rectam viam, *nastupiti; takodjer stati, ugniezditi se, namjestiti se*, instructos; † in medio triclinio; * jugis. 2) *sliediti sliedom, nasljedovati, ići ustopice za kim*, Marcellus instabat vestigiis; *odt. navaliti na koga s kojegod strane, okupiti ga, dosadjivati mu, (sr.* urgeo), hosti; hostes; * praecedentibus, *preteći;* * equis; *absl.*, acrius, cupidius; ferro; si instetur; † ubi instaretur cedens. 3) *tp. a) o vremenu, blizu biti, nastati, predstajati, prietiti*, dies, nox, hiems; bellum, clades; nihil mihi; *(Plaut.)* exitium eum inst.; * quantus inst. navitis sudor tuis; * fatum mihi triste, *čeka me;* * instanti senectae; * quod instat; *(Ter.)* partus prope; *subst. v.* instans *1). b)* * *baviti se neprestano čim, posvetiti se čemu svom dušom, nastojati oko čega*, operi; currum Marti; *odt. ne popustiti, ne odustati od . . ., uprieti se o što, postojano i silno zahtievati (sr.* urgeo), unum de indutiis, *glede primirja zahtieva čvrsto jedno;* de Milone; *s* ut, *s inf.; absl.; često u Liv.*, Marcellus vestigiis institit *(upre se o to)* sequi; *takodjer uztrajno tvrditi*, ille i. factum (esse), *Ter.;* instat capi stationes, *Liv.*

in-strātus, *adj. neprostrt, nepokriven*, cubile, *jedn. Virg. Georg.* 3, 230.

in-strēnue, *adv. nepoduzetno, bojazljivo, kukavno*, mori, *jedn. Just.* 17, 2, 1.

in-strēnuus, *adj. nepoduzetan, neodvažan, nemaran*, homo, *Plaut.*, animus, *Ter.;* † *kukavica*, non inst. dux, *vodja junak.*

in-strěpo, etc. 3. *škripati, pucati, škrgutati*, sub pondere axis, *jedn. Virg. georg.* 3, 172.

instructe, *adv. s comp. (riedko)* [instructus] *velikom pripravom, sjajno*, ludos opulentius instructiusque fecit, *Liv.* 1, 35, 7.

instructio, ōnis, *f.* [instruo] *(riedko) 1)* † *postav, podignuće, sazidanje*, balnei. *2) redanje*, militum.

instructor, ōris, *m.* [instruo] *urednik, pripgotovljač*, instructores convivii, *jedn. Cic. post red. in sen.* 6, 15.

1. instructus, *adj. s comp. i sup. [partic. od* instruo] *1) obskrbiti čim*, Graecia copiis; * decem vitiis instructior; rebus instructissimus; nihil ad irritandas illiciendasque immodicas voluptates instructius *(prikladnije), Curt.* 5, 1, 21. *2) poučen, upućen*, in jure civili; omnibus artibus; instructior a jure civili; ad dicendum instructissimus a natura.

2. instructus, *m.* [instruo] *oprema, oružje, jedn. Cic. de or.* 3, 6, 23. quocunque ingreditur (oratio), eodem est instructu *(sc.* sententiarum) ornatuque comitata.

instrumentum, i, *n.* [instruo] *1) sprave sve vrsti, orudje*, villae, hibernorum, militare, militiae, belli, *(Phaedr.)* rusticum; † venatorium; instr. hoc forense, *obično orudje forumske routine; absl., putne sprave;* * instrumenta necis; *(Just.)* luxuriae *(o odielu)*, culinarum argentea, flagella ceteraque servilis metus instrumenta, *sredstva kazne;* * anilia, *odielo; takodjer* * *ures na knjizi;* † *o izvorih, dokaznicah*, publicum; imperii. *2) tp. zaliha, obilje, o govorniku*, oratoris, causarum; *pomagala*, instrumenta bonitatis, virtutis, luxuriae, regni; ad obtinendam sapientiam.

in-struo, etc. 3. *1) upr. graditi u što, uzidati; s toga gradeći namjestiti*, contabulationem in parietes; tigna. *2) sagraditi, podići, sazidati, uzdići*, muros, machinationem; † aggerem; * † opus; officinas; * mensas, *prostrieti stol. 3) redati, poredati, postaviti, osb. vojnike*, aciem; copias; adversus Samnites primam ac tertiam legionem pro dextro cornu; funditores; elephantos, *Liv.;* † elephantos ante aciem; acie instructa pugnare, *momak do momka;* insidias, *zasjede staviti, Liv.* 6, 23, 6. *4) brižno i kako valja urediti, narediti, shodno odrediti*, litem; accusationem, *pribaviti sve što za tužbu treba;* testes, *uputiti svjedoke u sve što im treba;* instructus ad caedem, *za umorstvo namješten;* i. fraudem, *igrati; (Cat. Just.)* insidias alcui *staviti [sr. 3.]; takodjer narediti govor*, in instruendo dissipatus, *Cic. Brut.* 59, 216. *5) valjano obskrbiti čim, snabdjeti, spremiti*, naves omnibus rebus; omnibus curat rebus instructum et paratum ut sit convivium; * alqm armis; Romanus dimicationi ultimae instructus intentusque, *Liv.* 1, 15, 2.; statio instructa in subitos tumultus; instruere exercitus, classem, † bellum; agrum; aedes instructas locare, *uredjene, s pokućtvom;* emit, instructos (hortos) *s inventarom;* classis instructa atque ornata *spremno za jedrenje;* exercitus paratus atque instructus; naves instructae; tectis instructisque scaphis; naves aptae instructaeque omnibus rebus ad navigandum; quod erant honesto loco nati et instructi liberaliter, *gospodski uredjeni;* * orientia tempora notis instruit exemplis; * ille dolis instructus *(pun)* et arte Pelasga; i. se ad alqd, se alqa re; * seque armat et instruit irâ. *Na pose obskrbiti znanjem,* * † *poučavati, učiti, upućivati*, artes, quibus instruimur ad usum forensem, *jedn. Cic. p. Cael.* 30.; † ignorantiam alcjs; * cultibus alqm, * dei ritibus instruitur.

in-suāvis, *adj. s comp. i sup. neugodan, neprijatan, nedražestan*, vita, litera; *(Hor.)* habeare insuavis *(neuslužan)*, acerbus.

Insŭbres, ium, *m. pleme u Galliji cisalpinskoj;* **Insuber**, bris, *adj.*

in-sūdo, 1. *(riedko) znojiti se uz što*, * libellis manus.

insuēfactus, *adj. [partic. od* insue-facio, *što se inače ne rabi] priučen, navikao*, equi, *jedn. Caes. b. G.* 4, 24, 3.

in-suesco, etc. 3. *1) trans. priučiti-, priučavati koga na što ili čemu*, * pater hoc me i., ut etc.; ita se a pueris insuetum. *2) intrans. priučavati se čemu*, ad alqd; *s inf.;* † corpori.

in-suētus, *adj. 1) act. neobikao, nepriučen na što*, operum; laboris; navigandi; hujus generis pugnae; *s dat.;* moribus, *Liv.;* ad stabilem pugnam; corpora i. ad onera portanda; *s inf.*, vera audire; vinci. *2) pass. neobičajan, neobičan*, solitudo; † res; * iter; * *adv.* insueta *(acc. pl.)* rudere.

insŭla, ae, *f. 1) otok, ostrov, ostrvo (Hor.)* ins. divites, *blaženih. 2) kuća bez predvorja i nuzgrednih zgrada, bilo da na samo stoji, ili da se bar odjeljuje od drugih kuća uzkim prostorom* (angiportus). *isto tako zove se više kuća, ako stoje na okupu te pripadaju jednomu gospodaru. 3) jedan dio grada* Syracusae.

insŭlānus, i, *m.* [insula] *otočanin, jedn. Cic. n. d.* 3, 18, 45.

insŭlāres, ium, *m. čuvari i stanovnici hrama, koji stoji na samo [sr.* insula *2)] jedn. Just.* 23, 2, 2.

insulse, *adv.* [insulsus] *neslano, suhoparno, dosadno*, non ins. interpretari; *(Eutr.)* multa gerere crudeliter et ins.

insulsĭtas, ātis, *f.* [insulsus] *neslanost, suhoparnost, dosadnost*, villae, Graecorum; *(Aurel. Vict.)* insulsitate *(neotesanošću)* offendere.

insulsus, *adj.* [in-salsus] *1) neslan, netečan*, gula, *komu se mile neslane stvari. 2) tp. neslan = suhoparan, dosadan, netečan*, homo; adolescens; * insulsissimus homo; genus ridiculi; *subst.* **insulsae**, ārum, *f. ludi stvorovi.*

insulto, 1. [*intens. od* insilio] *1)* * *skakati na, po, u, na okolo čega*, fores *(Ter.);* * busto; fluctibus; floribus; nemora, *šumami; absl. 2) obiestan-, nestašan-, oholbiti naprama komu, rugati se komu, izsmjehivati*, alcui in calamitate; in rem publicam; † patientiam alcjs; * morte alcjs; † omnium capitibus, *sa svimi sprdnju praviti; absl.* * victor insultans; * Rutuli; hostis jam minime tolerandâ superbiâ, *Liv.*

insultūra, ae, *f.* [insilio] *skakanje na što, jedn. Plaut. mil.* 2, 3, 8.

in-sum, etc. *1) biti u, na čem, biti kraj česa, nalaziti se gdje*, nummi in marsupio, *Plaut.;* * anulus digitis; * comae capiti; * quae inerat hesterna canistris. *2) tp. biti u ili na čem, nalaziti se, posjedovati, imati što, ima što u koga, u Cic. uvick s* in *c. abl., ne sa samim dat., izuzev rad concinniteta off.* 1, 42, 151., **quibus** artibus aut prudentia major inest aut non mediocris utilitas quaeritur, *u ostalih clas. pisaca takodjer sa samim dat.;* cura inest alcui, ut; *absl.*

in-sūmo, etc. 3. *1) upotriebiti, trošiti na što, tratiti*, sumptum in rem; teruncium in alqm; operam frustra *(Liv.);* † operam in alqua re; † operam libellis; † curam portui Ephesiorum aperiendo; † paucos dies reficiendae classi; * nullum verbum *(izgubiti)*, quin etc. *2) (riedko)* animum domini interficiendi, *odlučiti, nakaniti, Tac. ann.* 14, 44.

in-suo, etc. 3. *ušiti, zašiti u što*, alqm in culeum; * insutus pelle; *tp.* * *uplesti*, terga boum insuto plumbo, *o caestu* (Caestus).

in-sŭper, *adv. 1) vrh toga, odozgor. 2) preko-, osim toga, k tomu*, stipendio i. imposito; aliam i. addere ignominiam; i. etiam, etiam i.

in-sŭpĕrābĭlis, *adj. 1) neprelazan, neprohodan*, Alpium transitus via. *2) ne(pre)dobitan*, * genus bello; * fatum, *neizbježiva;* † valetudo, *neizlječiva.*

in-surgo, etc. 3. *1) uz-, izpraviti se, po-, uzdići se, dići se, ustati, (n. p. kad tko pane, na pose kad se tko diže, da što učini, da koga udari, -posieće itd.)*, † si forte prolapsus est, attolli et insurgere haud licitum; *na pose* * i. remis, *prionuti uz v., o veslačih, koji se veslajuć dižu s klupâ, da tim snažnije grabe vodu;* * Entellus ostendit dextram insurgens; * arduus insurgens, *o zmiji. Odt.* * aquilo i., *diže se;* * tenebrae campo, * silex speluncae dorso *diže se na . .;* † pone tergum silva; * vastius insurgens decimae fuit impetus undae; *tp. a)* † *poletjeti [sr.* assurgo *b)]* Horatius aliquando. *b)* † *podići se, ojačati*, Caesar; Romanas opes. *c)* * *dići se proti ili na . .*, suis regnis.

in-sŭsurro, 1. *prišapnuti, prišapćivati*, alcui, alcui cantilenam; in aures, ad aurem; *pren.*, Favonius i. navigandi tempus esse *prišapćuje nam, da je itd.*

* **in-tābesco**, bui, — 3. *topiti se, otapati se;* cera igni; glans medio coelo; *odt. ginuti*, videndo *(o personif. jalu ili zavisti).*

in-tactus, *adj. 1) netaknut, jošte netaknut*, nix, *(sačuvan) od prijašnjih godina, ne skopnio;* intactis assidere muris, *nenavaliv na nje;* * intactae segetis *(tako da se čini, da se jedva dotiče)* per summa volaret gramina; * Britannus, *nepobiedjen;* * i. cervix juvencae, *jošte neujarmljen;* * Pallas, *djevičanska. 2) na pose, a) neozledjen, netaknut, neranjen, nenapadnut, cio, čitav; takodjer prost od itd.*, i. profugit; intactum alqm dimitterre; integer intactusque; * i. juventus; † urbem intactam *(neplienjen)* relinquere, † pontem i. sinere; i. infamiâ, cupiditate; i. religione, *koga ne boli duša;* † superstitione; † regia; *(Just.)* ab alieno imperio intacti; *i Liv. svet*, ausi sunt sacrilegas admovere manus intactis illis thesauris. *b) nekušan*, nihil i. pati, *sve pokušati;* bellum i. trahi, *tako da se ništa ne čini, da se ili nastavlja ili dovršuje;* * carmen Graecis; * saltus, *neopjevan;* quid intacti nefasti liquimus; *kojega grieha niesmo učinili?*

in-tāmĭnātus, *adj. neokaljan, čist*, honores, *Hor. carm.* 3, 2, 18.

in-tectus, *adj. (Tac.) 1) nepokriven, neodjeven*, homo prope i., *gol*, pedes i. *bez sandala;* intecto capite; corpus. *2) tp. iskren*, ut obscurum adversus alios sibi uni incautum intectumque efficeret, *jedn. Tac.* 4, 1.

intĕgellus, [*adj. dem. od* integer] *(riedko) prilično cio, netaknut.*

intĕger, *adj. s comp. i sup.* [in-tag, tango] *netaknut, odt. 1) physično i materialno a) neozledjen, nepokvaren, neoštećen, nekrnj, nepromienjen, čitav, ciel, zdrav, čil*, in. intactusque; integros *(neranjene)* pro sauciis arcessere; quod integros *(nepobiedjene)* superavissent; * victor, *koji je do malo bio u svoj snazi, sjeguran da će pobiediti;* * nec superstes integer, *t. j. poslije tvoje smrti živjet ću samo na pol;* * aper, *jošte frižak, ne smrdeći;* munitiones, pars sublicarum; loca, *neplienjena;* gentes, gens a cladibus belli; omnibus rebus int; incolumesque; † quo facilius ab integris *(nezadužena)* sumptuosos discerneret; integras possessiones tenere, *neokrnjene zadržati;* nullum esse jus tam sanctum atque integrum *(sveto nepovredivo)*, quod non ejus scelus atque perfidia violarit et imminuerit; † parum integra veritate, *ne obziruci se mnogo na istinu;* fortuna, fama, existimatio, * opes; int. *(ciel)* famem ad ovum affero; novus et int. labor; *iz nova*

počimljući; bellum, *nov, još nedovršen,* rursus tanquam ad int. bellum cuncta parat; re integra, *kad se jošte ništa nije dogodilo;* integerrima omnia ad pacem sunt, *sve ostaje kako je sada; odt.* in integrum restituere, *uzpostaviti u prijašnje stanje, ali takodjer dokinuti komu kaznu;* de, ab, † ex integro, *sasvim iz nova; na pose nepomiešan, čist,* anteponantur integra contaminatis; * fontes; * sapor vini. *b) neoslabljen, neizcrpljen, krepak, u podpunoj jošte snazi, posve zdrav, čitav, čil, neoskvrnjen, neobezčašćen,* milites integris viribus; copiae; Numidae; int. et recentes; integrior exercitus; integris corporibus animisque; † corpora sana et integri sanguinis; int. a labore; integ. valetudo; *(Ter.)* aetas; * int. aevi, * aevo, *u cvietu dobe;* * sanguis, *mlada;* liberos conjugesque integras *(nedirnute)* ab istius petulantia conservare; *(Ter. Cat.)* virgo; *takodjer = triezan, Cic. de div.* 1, 29, 60. *c) o vremenu, neprikraćen, cio,* annus; * integro die, *kad imaš dan jošte cio pred sobom u jutro 2) u duševnom i moralnom pogledu a) neodlučen, neriešen,* causa; † offensiones, *neporavnane;* certamen; consilium; res; re integra; in integro res est, est (mihi) integrum, *još mi je slobodno;* non est integrum s ut = n. e. int. factu ut, ei (Dionysio) ne int. *(slobodno)* quidem erat, ut ad justitiam remigraret; neque est int., ut meum laborem — non impertiam; integrum *(slobodu)* reservare, dare; integram rem relinquere; † integra omnia relinquere. *b) jošte novak u čem, početnik,* rudis et int. *c) razborit, bezstrastan, nepristran,* integram se servare; int. testes; quid hac quaestitione dici potest integrius? * integer *(nepristran)* laudo; * meus, *zdrava;* * int. mentis, * animi; * adhuc int., *jošte nezaslieplјen ljubavlju. d) neizkvaren, neporočan, pošten, čist,* integri et sinceri; ingenium; se integros castosque conservare; homo; natura; vita; † int. a conjuratione, *nekriv, neupleten u . .;* † proconsulatus, *nesebičan,* * Diana, *čista, djevičanska;* * int. vitae scelerisque purus.

in-tĕgo, etc. 3. *prikriti, prevući,* alqd alqa re; *takodjer tp. čuvati, kriti,* cum loci altitudine tum vallo etiam integi Romanos.

intĕgrasco, — — 3. [integer] *obnoviti se, jedn. Ter. Andr.* 4, 2, 5.

intĕgrātio, ōnis, *f.* [integro] *(riedko) obnova, Ter. Andr.* 3, 3, 23.

intĕgre, *adv. s comp. i sup.* [integer] *1) neizkvareno, pravo, čisto,* dicere. *2) nepristrano, neporočno, nesebično, čisto, pošteno,* incorrupte atque integre judicare; † sordem atque avaritiam alcjs multare; meus labor, in privatorum periculis caste integreque versatus, *čist i pošten.*

intĕgrĭtas, ātis, *f.* [integer] *1) cielost, nepovriedivost,* corporis, unguicolorum. *2) tp. a) čistoća, neizkvarenost,* sermonis Latini. *b) svježost duha, Cic. Acad.* 2, 17, 52. *c) neporočnost, poštenje, nesebičnost, nepodmitljivost,* int. et continentia; hominis *poštena namjera;* vitae.

intĕgro, 1. [integer] *obnoviti, okriepiti, uzpostaviti,* artus in pravum elapsos. *Odt. a) obnoviti,* lacrimas, seditionem, pugnam, *Liv.;* † luctum; * carmen. *b) duševno okriepiti,* animus defessus audiendo aut admiratione integratur, *jedn. Cic. de inv.* 1, 17, 25.

intĕgŭmentum, i, *n.* [intego] *pokrivalo, zavoj, pren. krinka, obrazina,* dissimulationis; istius insignis nequitia frontis involuta integumentis; *(Plaut.) šaljivo* int. corporis alcjs = *nerazdruživ pratilac.*

† **intellectus,** us, *m.* [intelligo] *razum, razumievanje, ponjanje, uvidjenje,* boni, mali; insidiarum; *pass. pojam, smisao,* intellectum habere.

intellĭgens, tis, *adv.* [*partic. od* intelligo] *dobro razumijući, razborit, razuman, na pose umjetljiv, vješt umjetnosti (sr.* ingeniosus), doctus et int. vir; int. orator; dicendi existimator doctus et int.; homo ingeniosus et int.; judicium; cujusvis generis ejus; in hisce rebus int. esse; *subst. i absl.* intelligentes, *vještaci, poznavaoci koje god znanosti, -struke, umjetnosti Cic. Brut.* 49, 183. *(opp.* idiotae, vulgus, populus etc.); † principis nostri intelligens.

intellĭgenter, *adv.* [intelligens] *(riedko) razborito, razumno,* audiri; † lectitare.

intellĭgentia, ae, *f.* [intelligens] *1) razum, razumljenje, znanje, vještina, vještačtvo, na pose koje god umjetnosti ili znanosti,* animi, quid et qualis esset, int.; intelligentiam juris habere; pecuniae quaerendae; in homine intelligentiam esse, non avaritiam; qui omnes intelligentia anteibant; *(Just.)* somniorum intelligentiam *(umjetnost tumačenja sanjâ)* condere. *2) u obće razum, dovidnost, upoznavanje,* res sub intelligentiam cadentes; int. communis; fretus int. vestrâ.

intellĭgo *(pravije* **intellĕgo**), lexi, lectum, 3. [interlego] *razabirati, 1) opažavati, opaziti, vidjeti, uvidjeti, ćutiti i slično, ćutili ili umom,* intellexti, *ti opazi, pravo, Ter.;* ex vultu cujusdam ephori intellexit, insidias sibi fieri; de gestu intelligo, quid respondeas; ubi postquam solitudinem intellexit; ex tuis literis int. te audisse etc.; in istis studiis viventi non intelligitur quando obrepat senectus; ex quo intelligitur, potest intelligi, intelligendum est *s inf., s quaest. indir.;* propositio ex se intelligitur, *vidi se samo od sebe;* ut intellectum est; * intellecturis auribus uti *(ali ne ob očiju po Quint.* 10, 1, 14.). *2) uvidjeti, (u)poznati, razumjeti, pojmiti,* alqd; ut intelligatur, quid quisque dicat, *da se razumije itd.;* ut ea, quae dicamus, intelligantur; malo non intelligi orationem meam *[ali ne* me (alqm) *u tom smislu; sr. a)]* quam reprehendi; int. quid sit deus; int. ista esse vera; int. magna ex parvis; homo ad duas res, ad intelligendum *(da misli)* et ad agendum est natus; intelligendi auctor, *majstor u mišljenju; (u razgovoru)* intellextin'? *jesi li razumio? i u odgovoru,* Probe *sc.* intellexi *ili* intelligo. *Na pose a)* non multum in alqa re int., *ne razumjeti mnogo;* nihil int.; *na ime o razumievanju i sudu vještaka u umjetnosti,* ista, haec int.; non tam multum in istis rebus; quam pulchra essent. *b) u obće razumjeti = predstaviti si, pojmiti, imati ili stvoriti si ideju o čem, misliti si, s dvostrukim acc.,* qualis differentia sit honesti et decori, facilius

intelligi quam explanari potest; in tribus rebus — difficilibus ad eloquendum, sed satis erit intelligi; Antonio dicente, etiam quid tu intelligas, sentiemus, *i tvoje misli;* sanguinem quid intelligis? hoc intelligi volo, *hoću, da se tako razumije;* motum illum ex aeterno intelligi convenit, *valja držati, da je od vieka;* vel hoc intelligant *(sa slied. acc. c. inf.), valja, da to ovako razumiju, da itd.;* ex quo esse beati atque aeterni intelligantur; † ea quae non dicunt sed intelligi *(već hoće, da se razumije)* volunt; illa est εὐταξία, in qua *(kod koje, ako se ta rieč rabi)* intelligitur ordinis conservatio, *jedn. Cic. off.* 1, 40, 142. *d)* † *proniknuti u čiji značaj, biće čije pojmiti, -upoznati, valjano prosuditi znati koga,* alqm.

Intĕmĕlii, ōrum, *m. pleme ligursko na iztočnoj strani Alpâ. Odt.* **Intĕmĕlium,** ii, *n.* [Ἐντεμέλιον] *(podpuno* Albium Int. *Tac.) glavni grad Int.*

in-tĕmĕrātus, *adj. neozledjen, neokaljan, neoskvrnjen,* † int., impollutus; † quid enim per hos dies inausum intemeratumve vobis? * munera, *dar suhoga vina.*

in-tempĕrans, tis, *adj. sa sup. bez mjere, neumjeren, koji se ne zna svladati,* intemperantis est etc.; animus; *na pose neuzdržaljiv, neobuzdan u putenih nasladah.*

intempĕranter, *adv. s comp.* [intemperans] *neumjereno.*

intempĕrantia, ae, *(jedn. Aurel. Vict.* 1, 4, **-ties,** ad somnum) *f.* [intemperans] *neumjerenost, nedostatak mjere i obuzdanja samoga sebe, i razuzdanost, nepokornost, obiest,* vini, *u pilu;* libidinum; † linguae; militum; Pausaniae.

in-tempĕrāte, *adv. neumjereno,* vivere.

in-tempĕrātus, *adj. neumjeren, pretjeran,* benevolentia; intemperatissimae perpotationes; fui paulo ante intemperantior, *nješto slobodniji.*

intempĕriae, ārum, *f.* [in-tempero] *(predcl.) tp. bies, mahnitost, bezumnost,* quae te int. tenent?

in-tempĕries, ei, *f.* 1) *(Liv.) o vremenu, nelagodnost zraka,* coeli, *nezdrav zrak,* aquarum, *premnogo kiše;* verna, *nestalno, proljetno vrieme; i u obće (Plaut.) nevrieme, zlo vrieme. 2) tp. a) neumjerenost,* ebrietatis, *jedn. Just.* 12, 13, 10. *b) neumjereno ponašanje, hiri,* amici; † cohortium, *opornost.*

intempestīve, *adv.* [intempestivus] *u nevrieme.*

in-tempestīvus, *adj. nesgodan, nelagodan, neprili čan,* epistola; * timor; † convivium; † honos.

intempestus, *adj.* [in-tempestas] *1)* int. nox, *nesgoda, mrtva, tiha noć, gluho doba noći;* * *personific. 2)* * *po položaju nezdrav.*

in-tendo, tendi, tentum *ili* tensum, 3. *1) napeti, napinjati, pružiti, raz-, pritegnuti, raz-, pritezati,* dextram ad statuam; chordas; corpus; fauces; tabernacula velis, *razapeti;* † arcum; arcum in alqm; * brachia remis; * numeros nervis, *pjes. inversija m.j.* nervos int. numeris, *napeti žice za sklad;* † nubes se int. coelo, *oblaci se povili po nebu;* nox se intendit. *Na pose a)* * *namjestiti,* vincula collo, *okovati vrat. b) napeti,* * brachia tergo, *caestom;* * locum sertis, *obkoliti, ovili. c) prieteć upraviti,* tela; hastas; † ictus; telo intento stare *(trgnutim mačem);* † telum in jugulum; * sagittam, *odapeti;* † sagittas; aciem acrem in omnes partes; *u prilici,* intentus est arcus in me unum; intenta signa legionum existimari cervicibus ac bonis vestris. *2) tp. a) u-, napeti, napinjati,* animum, ingenium; se ad firmitatem; † leges, *pooštriti. b) pomnožiti, povećati,* se intendentibus tenebris, *uz sve veću tminu;* † int. formidinem, † curam alcjs; * vocem cornu; † pretia alimentorum; *i* † *s naporom što činiti,* fugam, *udariti u bieg;* novum alveum. *c) njekamo revno, pomno upraviti, nišaniti,* iter in locum; † fugam ad Euphratem; † longe diversam fugam, *sasvim na protivnu stranu bježati;* oculos; *odt. s adverb., kao:* quo, quocumque, *ići-, podati se-, obratiti se kamo,* animum ad, in alqd; * animum studiis et rebus honestis; in ea re omnium nostrorum intentis animis, *Caes. b. G.* 3, 22, 1.; int. considerationem in alqd, *(Liv.)* cogitationes ad alqd; † eruditionem ad rem; totum in Hispaniam Hannibalemque int. bellum; cura omnium in Vejens bellum intenta est; * curas; suos ad curam custodiae, *Liv.;* † int. se *i* † *samo* int. in, ad alqd, alcui rei; † huc potius intenderet etc. quam — malas curas exerceret; *odt.* int. alqd, *namjeravati, pripravljati se, na što, početi,* longiorem fugam; quod animo intenderat; *s inf.;* non quod intenderat, ut Adherbalis potiretur, efficere potuit; † s ut. *d) groziti se, prietiti komu čim, nastojati komu zlo nanieti,* alcui litem, actionem, *kušati podići, (Ter.)* fallaciam in alqm; int. periculum in omnes, *htjeti sunovratiti u pogibelj;* crimen in alqm, † adulterii crimen alcui; † mutua accusatione intenta; † intento mortis metu. *e) proti prigovoru tvrditi, uvjeravati,* id quod intenderemus, confirmare; intendere coepit, se oportere facere; quomodo nunc intendit.

in-tentātus, *adj. nepokušan, netaknut, Virg. Hor. Liv.*

intente, *adv. s comp.* [intentus] *napeto, pozorno, revno,* intentius bellum apparare; † pronuntiare.

intentio, ōnis, *f.* [intendo] *1) napetost, pruženje,* corporis. *2) napinjanje, napor, revnost duha,* animi. *Na pose napeta pažnja, pozornost,* lusus, *na igru;* † *brižnost, pomnja, skrb za . .,* rei familiaris obeundae. *3) tužba na sudu, osvada.*

intento [*intens. od* intendo], 1. *1) napeti, pružiti, upraviti, držati, trgnuti, prieteć i neprijateljski što proti čemu,* manus in alqm, sicam alcui, arma, gladii intentantur alcui; volumen alcui; † stipitem; * torvos sinistrâ angues. *2) tp. prietiti komu čim, groziti se,* arma Latinis; * alcui mortem; † terrorem alcui; † ictus; *absl.,* quasi intentantis loco.

1. intentus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* intendo] *napet, tp. = pozoran. a) revno zabavljen čim, revan u . ., pazljiv, zaokupljen,* intentus operi; servilibus officiis; intentus alqo negotio; *s inf.;* senatus nihil sane int.; *o četah, spreman na boj,* instructi intentique, parati intentique, infensi intentique. *b) pozoran, osobito pazljiv, budan,* alcui rei, in *ili* ad, *(riedko)* adversus rem;

quaest. indir. (Liv.) intenti, quam mox signum daretur; intentus, sive Etruria sive Latini aut Hernici se moverint; intentiores utrimque custodiae, bijahu pazljivije; int. oculi; * intenti ludo; * mens int. malis; * intenti ora tenebant; * intentis omnibus. c) napet, pomnjiv, brižan, revan, intentissima cura, Liv.

2. intentus, m. [intendo] pružanje, pl. palmarum, jedn. Cic. p. Sest. 55, 117.

* **in-tepeo,** — — 2. mlak biti.

* † **in-těpesco,** pui — 3. mlačiti, postati mlakim.

inter, praep. s acc. [in i adverbialni dočetak ter] (kadkad se nomenu na više načina zapostavlja kao: quae si quos inter societas aut est aut fuit, quas inter et castra, saxa i. et alia loca; od nomena odlučeno, * utinam inter errem nuda leones), izražava, da se predmet nalazi u krugu jednoga, više ili mnogih predmeta, tako da ga predmeti okružuju sa dvie ili više strana, ali ne sa svih strana (sr. intra), s toga 1) o prostoru, medju, sred, u, u krugu, okružen (c. inst. ili od) i slič., mons Jura est inter Sequanos et Helvetios; moror inter aras, templa; proeliari i. equites; classis communis Graeciae primum apud Artemisium i. Euboeam continentemque terram cum classiariis regiis conflixit; milites neque pro opere consistere — neque inter vineas sine periculo administrare (Sall. Jug. 92, 9.); † insula i. vada sita; † i. vicos aut i. vias manere; (Com.) i. vias, uz put; † i. signa atque vexilla; † visum i. (u) manus Pisonis libellum; † nihil enim adhuc i. (u) manus habui; † quae i. manus habes; hac agger i. manus (pod rukami) proferebatur, Caes. b. c. 2, 2, 3.; interque manus (nošenu na ruku, pod pazuhom) sub tecta reponunt (illam), Virg. Aen. 9, 502., manus i. maestorumque ora parentum etc., Virg. Aen. 2, 681.; ante oculos interque manus sunt omnia vestras, Virg. Aen. 11, 311., te se dade rukami pipati; * pasci (hraniti se) i. quercus et ilices, t. j. čim; * i. niveos viridesque capillos, urešen čim; cum Hercules inter homines esset; i. multos saucios consul relictus; i. multitudinem sociorum tres equites erant; inter alia prodigia et carnem pluit; inter falcarios, i. lignarios, medju kosari, kod drvarâ, u kosarskoj ulici; accusare inter sicarios, obtužiti s krvi iz potaje; inter pauca, i. paucos, osb.; i. cetera, prije svega, osb., Liv.; * i. cuncta, * i. omnia, prije svega; s glagoli kretanja, i. stationes hostium emissi = em. ut i. stationes h. essent, Liv.; venire i. fagos, te magna i. praemia ducet, Virg. 2) o vremenu a) medju, luce inter horam tertiam et quartam tenebrae obortae fuerant; ut dies XLV inter binos ludos tollerentur. b) tečajem, za (c. gen.) (sr. per; tačnije nego li in ili sam abl.), bina postea inter tot annos opima parta sunt spolia; Pompejus i. tot annos unus inventus est, qui etc.; qui i. annos XIV (za cielo vrieme od . . .) tectum non subissent, Caes. b. G. 1, 36, 7.; i. omne tempus; i. ipsum pugnae tempus; i. colloquia cunctationemque; i. cenam; * i. epulas; * i. vina; * inter munera Liberi; i. tumultum; quae i. commissum jam certamen erumperent; (Tac.) verbera i. (sred) ac contumelias; * i. caedes; (Plaut.) i. rem agendum; * inter agendum; † i. canendum, † i. bibendum; * i. media carmina, sred predstave; * i. verba, usred govora. 3) o drugih odnošajih, a) ob okolnostih, u kojih što biva, u kojih se što nalazi, u, kod, sred, nobis i. has turbas senatus tamen frequens flagitavit triumphum; i. fugae pugnaeque consilium oppressi; i. haec parata atque decreta, kraj ovih priprava, Sall.; i. ambiguos, quos etc., budući da se skanjivali, i. Gotharzis pleraque saeva, Tac.; * i. vilia, uz kukavan život; * i. strepitus nocturnos; * int. spem curamque; * i. gaudia; * i. haec, kraj tolikoga veselja; i. haec, i. quae, medjutim, Liv. Curt.; habitare i. sacra penatesque nostros, imajući svoje itd.; Liv. 5, 53, 8.; neutris curâ posteritatis i. infensos vel obnoxios, kraj neprijateljske ili robske duše, Tac. hist. 1, 1.; i. duos, kraj dva praetendenta, 1, 50. b) kad se navodi množtvo ili razred, u kojem se tko nalazi kao takov ili onakov, u koji se tko broji, medju, ignavi et imbelles i. hostes erant; potens vir i. sui corporis homines; adolescens i. suos et honestus et nobilis; i. patres lectus; na pose uz sup., honestissimus inter suos numerabatur; (Just.) acerrimus i. recusantes Callisthenes fuit; odt. takodjer, kad se navode pojedinci, koji što dobivaju, medju, i. se plurimorum bona publicata dividere; officia partiri i. se; o strankah ili predmetih, kojim se sudi ili o kojih se odlučuje, i. Marcellos et Claudios patricios judicare; i. duas sententias dijudicare. c) o predmetih, medju kojimi ima razlike, medju, nihil interest inter te et quadrupedem; quid intersit inter popularem, id est, assentatorem et levem civem et inter constantem, Cic. Lael. 25, 95.; interesse enim i. argumentum et i. mediocrem animadversionem; multa sunt alia, quae i. locum et locum plurimum differunt, čim se bitno razlikuje mjesto od mjesta; sit hoc discrimen i. gratiosos cives atque fortes; (Hor.) est inter Tanain quiddam socerumque Viselli. d) kad se naznačuje prijateljsko ili neprijateljsko občenje s kim, medju, quae saepissime i. me et Scipionem de amicitia disserebantur; amicitiam nisi inter bonos esse non posse; quae si quos i. societas aut est aut fuit; res inter eos aguntur; quos i. controversia est; i. quos magna fuit contentio; (Hor.) i. Hectora — atque Achillen ira fuit capitalis, lites i. Peliden atque Atriden, disconvenit i. meque et te; certatum i. Appium Cl. maxime ferunt et i. P. Decium. e) † o svojstvih, medju kojimi je koji predmet, colorem i. aquilum candidumque; odt. za oznaku okolnosti, medju kojimi se tko koleba, medju, i. metum et iram cunctatus. f) sa zaimenom da se izrazi reciprocitet, inter se, i. nos, i. vos, i. ipsos, medjusobno, izmjenice, medju sobom, se medju sobom, amare, diligere, confirmare, aspicere, cohortari, timere i. se; contingere, repugnare i. se; colloqui i. se; † ludere i. se; auxerant i. se opinionem, medjusobno počitanje; non patiar, ut caedes civium i. se fiat = ut cives i. se caedant; alternis versibus intorquentur inter fratres gravissimae contumeliae (od fratres intorquent i. se gravissimas c.); obsidibus i. se cavere, medjusobno jamčiti taoci; cur legendi sint nisi ipsi i. se; petitus saepe principum insidiis, ipsorum i. se fraude, vlastitim izmjeničnim izdajstvom; naturâ inimica i. se esse liberam civitatem et regem (ne sibi i. se); i. se nondum satis noti;

placide modesteque i. se (u medjusobnoj pomirljivosti i umjerenosti) rem publicam tractare; naprotiv tomu non dubito quin res publica nos inter nos conciliatura conjuncturaque sit; quid hoc loco vos i. vos? Na pose inter se, i. ipsos, a) i za oznaku medjusobnoga odnošaja, u koji tko dolazi tudjim djelovanjem, ratio et oratio conciliat homines i. se; latissime patens hominibus i. ipsos societas; societas hominum i. ipsos; quae res eos in magno diuturnoque bello i. ipsos habuit. β) takodjer za oznaku medjusobne blizine, sličnosti, i tomu protivnoga, medjusobno, medju sobom, Marius colles propinquos i. se occupat (ne sibi p. i. se); postquam haud procul i. se erant; haud plus quingentos passus i. se aberant; res i. se similes; pessuma ac diversissuma i. se mala; communia esse amicorum i. se omnia, Ter.; multa sunt civibus i. se communia.

intĕrāmenta, ōrum, n. [inter] drvo za gradnju broda, bordunal, jedn. Liv. 28, 45, 15.

Intĕramna, ae, f. 1) grad u Umbriji. 2) u Latiju; odt. **-as,** ātis, adj. interamnanski; subst. **-ātes,** ium, m. Interamnjani.

intĕr-āresco, — — 3. sahnuti, jedn. Cic. Tusc. 5, 14, 40.

inter-bĭbo, — — 3. izpijati, fontem, jedn. Plaut. Aul. 3, 6, 22.

inter-bito, — — 3. = intereo, jedn. Plaut. Most. 5, 1, 47.

intercălāris ili **călārius,** adj. [intercalo] (umetnut) priestupan, dies, mensis; calendae interc., priestupne kalende.

inter-călo, 1. 1) (upr. medju što viknuti = oglasiti) umetnuti, impers. intercalatur, umeće se (dan ili mjesec), prestupa. 2) odgoditi, intercalata poena, jedn. Liv. 9, 9, 2.

intercăpēdo, ĭnis, f. [intercipio] prekidanje.

inter-cēdo, etc. 3. stupiti-, doći medju što, si tertius interc., Plaut.; si nulla aegritudo huic gaudio interc., Ter.; inter singulas legiones impedimentorum magnum numerum intercedere; i o mjestu, ležati, biti medju kim, palus, quae perpetua intercedebat; silvae, quae intercedunt inter ipsos atque Ariovistum; odt. a) o vremenu, medjutim, proći, -prolaziti, pauci dies; nox nulla; vix annus intercesserat ab hoc sermone etc.; nullus dies. b) priečeć umiešati se, na pose kao t. t. o pučkih tribunih, prigovoriti, prosvjedovati, legi, alcui; praetori non interc. tribunos, quominus etc.; intercessurum (se) etiam, si; † quod ne fieret, consules amicique interc.; † de cognomine; u obće protiviti se, oprieti se, non quia intercedendum putem imaginibus, quae etc., Tac. Agr. 46.; nihil intercedi (ništa da ne smeta), quominus etc.; (Just.) absl. mandata patriae intercedunt. c) posredovati, jamčiti, pro alqo; cum vestra auctoritas intercessisset, ut; interc. magnam pecuniam pro alqo pribaviti svojim jamstvom. d) o dogadjajih, dogoditi se, slučiti se (medjutim), magni casus; inter bellorum curas res parva. e) ob odnošaju dviju osoba ili stvari, postojati-, biti medju . . ., vetus inter nos usus interc.; necessitudo, hospitium, simultas, inimicitiae, bella, causae necessitudinis alcui cum alqo; inter quos magnarum rerum non solum aemulatio, sed obtrectatio tanta interc.

interceptio, ōnis, f. [intercipio] otimanje izpod ruke, jedn. Cic. p. Cluent. 60, 167.

interceptor, ōris, m. [intercipio] varalica, zatomitelj, praedae; alienae litis (object tužbe); † donativi.

intercessio, ōnis, f. [intercedo] 1) prigovor, prosvjed. 2) posredovanje, jamstvo.

intercessor, ōris, m. [intercedo] 1) prigovarač, prosvjednik, legis; dictaturae; malae rei. 2) posrednik, jamac.

1. intercīdo, īdi, īsum, 3. [inter-caedo] pro-, razrezati, probosti (cjelinu tako, da se prekine suvislost), montem provaliti, prodrieti; pontem, razvaliti; † venas fontis, odvesti; † jugum mediocri valle intercisum a castris, odieljen, † colles intercisi vallibus, presječeni; na pose † interc. commentarios, izrezati listove iz računarske knjižice.

2. intercĭdo, cĭdi, — 3. [inter-cado] pasti medju što, nullum telum vanum inter arma et corpora; tp. a) medjutim se dogoditi, -slučiti se, si quae interc. b) izgubiti se, propasti, sortis humanae commercium vi metus, Tac.; * alcui; (Liv.) memoriâ alcjs, izpasti iz . ., zaboraviti se; * inimici; * nomen; * alqd tibi.

intercĭno, — — 3. [inter-cano] pjevati uz što, jedn. Hor. ep. ad Pis. 194.

intercĭpio, cēpi, ceptum, 3. [inter-capio] 1) nješto uloviti, dočekati, uzeti medju mjestom gdje izlazi, počimlje stvar, i mjestom kamo da dodje, pila; naves; literas, zatajiti, zadržati; commeatum; complures hostium; venenum otrov drugomu namienjen dobiti; a suis interceptus, odružen; * hastam, pogodjen kopljem drugomu namienjenim; na pose nješto što na drugoga spada izpod nosa oteti, ugrabiti, honorem; agrum ab alqo; † pecunias e publico; * alcui urbem; * intercepta colla, ne ima vrat; odt. prije vremena, prije reda oteti, -ugrabiti, pass. -umrieti, † interceptus veneno, † rex mortalitate interceptus; interceptus; * interc. Cererem, usjev uništiti; † qui Dareum cum Besso interceperat, koji D. sa B. odpravi s ovoga svieta. 2) prekinuti, presjeći, medium iter; omnia opportuna loca; † pedestre iter; † usum aurium.

intercīse, adv. [intercisus] (riedko) prekinuto, bez saveza, dicere.

interclūdo, ūsi, ūsum, 3. [inter-claudo] 1) zaključati, zatvoriti, priečiti, alcui fugam, aditum; † spiritum, disanje. 2) oddružiti od . ., razstaviti s kim, ne dati komu doći do, alqm re frumentaria, commeatu, ab exercitu. Odt. priečiti, dolore intercludor, quominus etc.; * saepe illos aspera ponti interclusit hiems; takodjer nječim oddružiti, razstaviti, zatvoriti, alqm in iis insidiis, quas etc.; angustiis intercludi; Caesarem exercitibus et locorum angustiis facile intercludi posse.

interclūsio, ōnis, f. [intercludo] priečenje, zapor, animae, disanja, jedn. Cic. de or. 3, 46, 181.

intercŏlumnium, ii, n. [inter-columna] medjustuplje, prostor medju dva stupa.

inter-curro, curri, cursum, 3. 1) upr. trčati medju čim, odt. a) stupiti medju što, posredovati, jedn. Cic. Phil. 8, 6, 17. b) pod-

krasti se, umiešati se medju . ., his laboriosis exercitationibus dolor nonnunquam. *2) medju tim kamo pohrliti*, ipse interc. Vejos, *jedn. Liv.* 5, 19, 4.

intercurso, 1. [*intens. od* inter-curro] *(riedko) medju čim trčati, -žuriti se, hrliti.*

intercursus, *m.* [intercurro] *(samo u abl. sing.) nagli dolazak (medju što), -došašće, Liv.*

inter-cus, ŭtis, *adj. što je pod kožom, podkožan*, aqua interc., *vodena bolest.*

inter-dīco, etc. 3. *1) prigovoriti, zabraniti, prepoviedati*, alcui alqa re; † alcui domo, † domo; *(Nep.)* interdici non poterat socero *(abl.)* genero *(dat.)*; male rem gerentibus patriis bonis interdici solet; * † alcui alqd; * interdicta voluptas; nullo proposito praemio, sed etiam interdicto; † *(riedko) bez dat. s acc. c. inf.*; *(sa i bez dat.)* s ne, ut ne; praecipit atque interdicit — unum omnes peterent *(zavisno od* praecipit) Induciomarum neu *(s obzirom na* interd.) quis quem prius vulneret etc., *Caes. b. G.* 5, 58, 4.; *u savezu (contextu), absl., Ter.*; * petere interdicta. *Na pose* interd. alcui aquâ et igni = *zabraniti komu vodu i vatru, prognati (v.* interdictio); interd. sacrificiis, *izključiti koga od bogoslužja, prokleti, izobćiti. 2) t. t. o praetoru privremeno odrediti, dok se prieporna stvar sudbeno ne rieši, osb. kod tužaba o posjedu*, de vi; s ut; *u obće, odrediti, oštro naložiti*, familiae valde interd., ut uni dicto audiens sit, *jedn. Cic. r. p.* 1, 39, 61.

interdictio, ōnis, *f.* [interdico] *zabranjivanje*, interd. aquae et ignis, *progonstvo, prokletstvo, izrečeno čas proti odsutnu gradjaninu rimskomu, koji ode sam od sebe u progonstvo, da se ukloni većoj kazni, kojim se njegovo dragovoljno progonstvo pretvara u zakonito, čas proti prisutnu, uslied koga morade otići u progonstvo* (*sr.* exsilium), *progonstvo, zatočenje.*

interdictum, i, *n.* [interdico] *1) zabrana, 2) t. t. privremena naredba, odluka praetorova, osb. u parnicah o prieporņu posjedu* (*sr.* interdico), interdicto cum alqo contendere; *takodjer odredba praetorova, kojom se daje skrbnik ludjaku ili tupoglavcu, Hor.*

interdiu *i (predcl.)* **-dius**, *adv.* [inter-dies] *obdan, danju, danom*, (*opp.* nocte *ili* noctu).

inter-ductus, us, *m. interpunkcija, zarez, piknja i zarez, jedn. Cic. or.* 68, 228.

interdum, *adv. kadkada, kadšto, ponjegda* (*sr.* nonnunquam), interdum — alias, *(Ter.)* nonnunquam — interdum; interdum — nonnunquam; interdum; † = interea.

interduo (= interdo) *i* **interduim** *(drevna forma) dati za što, hajati, Plaut.*

intĕr-eā, *adv. 1) medjutim (označuje trajan čin, koji izpunjuje stanovito vrieme; sr.* interim), int. tamen dum haec etc.; cum int.; *(Com.)* int. loci. *2) kadkad gdje se savezno ističe oprcka, medjutim, ipak, opet* cum int.; * tamen int.

intĕr-eo, etc. 4. *zalaziti, prestajati, izčezavati, poginuti, izgubiti se, propadati (krepče od* pereo), muriae stilla magnitudine maris; sacra; ignis; literae; naves naufragio; navis; * segetes; * novae lunae; * aestas; pecunia publica largitione magistratuum quotannis, *ne ostaje ništa*; usus tormentorum, *osujeti se*; labor; * verba; * verborum vetus aetas; † itineris vestigia; † summum illud (numen) et aeternum neque imitabile neque interiturum, *prolazan; o čeljadi poginuti (kojom god smrću i tu se drži smrt izčeznućem)*, aut ferro aut fame; vel hostium ferro vel inopia; *(Plaut.)* qui per virtutem periit *(tielom pogine)*, at non interit *(ne propada, čije ime i slava ne propada)* non interire animas; intereo ab alqo; † multa milia interiisse; *(kasno)* suis manibus; *(Ter.)* interii, *propadoh*; *(Hor.)* interearn si etc., *propao, ako itd.*

intĕr-ĕquito, 1. *jašiti medju, s acc.*, ordines; † agmina; *absl.*

interfātio, ōnis, *f.* [interfor] *prekidanje govora svojim govorom.*

interfectio, ōnis, *f.* [interficio] *(riedko) ubiće, umorstvo.*

interfector, ōris, *m. ubica, ubojica,* (*s oznakom onoga, koga je ubio; sr.* homicida), eorum; *(Just.)* fratris, parentis sui.

† **interfectrix**, īcis, *f.* [interficio] *(riedko) krvnica, ubica*, alcjs.

interfĭcio, fēci, fectum, 3. [inter-facio] *ubiti, usmrtiti, umoriti, u obće* (*sr.* neco, jugulo, occīdo, trucido) alqm; alqm insidiis; exercitum *(Nep. Eutr.)*, *hametom potući, uništiti*, se ipsi interficiunt, *jedn. Caes. b. G.* 5, 37, 6. *ali samo* se interf. *Serv. u Cic. ep. Curt.* 6, 11, 20.; * messes, *(Plaut.)*fructum, *uništiti.*

inter-fīo, etc. *(predcl.) propasti, pogibati.*

inter-fluo, xi, — 3. *teći medju . .*, Naupactum et Patras; aurum argentumque cumulo aliarum rerum interfluens, *Liv.*; † media moenia; † saxa.

inter-for, *dep. 1) (ne rabi u prvoj osobi praes. indic.) prekidati komu govor, presjeći komu rieč*, alqm; *absl., Liv. Virg.*

interfūsus [*inter. i* fundo] *protičuć, tekući-, razliven medju . .*, * novies Styx interfusa; nitentes aequora Cycladas; * maculis interfusa genas, *pjegavih lišca.*

intĕr-ĭbi, *adv. medjutim, Plaut.*

intĕrim, *adv.* [inter] *1) medjutim, medju to (o časovitu dogadjaju; sr.* interea.) *Odt. a) za sada. b) kraj svega toga. 2) † kadkada*; interim — int. *sad — sad.*

intĕrĭmo, ēmi, emptum, 3. [inter-emo] *upr. uzeti iz sredine, odt. smaknuti, uništiti, usmrtiti*, alqm; alterum jussit interfici, quia viam demostravisset interimendi sui; stirpem fratris virilem; se; * uxorem laqueo; me oratio, *Plaut.*; me interimunt et exanimant hae voces Milonis, *zadaju mi smrtni strah*; int. sacra.

intĕrior, *adj. u comp.* (*sr.* intimus) [intra] *unutarnji*, pars aedium; * domus; nationes int., *u nutarnjoj zemlji, nutranjski*; *(Eutr.)* Arabes, *u nutarnjosti zemlje stanujući*; epistola interiore, *usred lista*; *subst.* interiora regni *(Liv.) unutarnjost kraljevine. Odt.* cursus, * gyrus int. = *manje*, * rota int., *(kod utrkivanja) koleso bliže cilju*; * notâ Falernum, *one vrsti, koja se čuva u pivnici dalje od vrata, t. j. plemenitije*; * int. radit iter, *drži više iz nutra trkališta*;

* ibat interior *t. j. (kao odličniji) ob desnu pratiocu*; int. ictibus tormentorum, *u dohvatu, izvan domašaja = bez pogibelji*; int. periculo vulneris, *bliže neprijatelju, tako da ga nije mogao raniti*; *tp.* societas, amicitia int. *iskrenije, pouzdanije*; † aulici; interius est ejusdem esse civitatis; consilia; timor int.. *veći*, literae, *čemu treba dubljega iztraživanja.*

intĕrĭtio, ōnis, *f. (riedko) i* **intĕrĭtus**, us, *m.* [intereo] *poginuće, propast*, interitus legum, exercitus, Caesaris, consulum; voluntarius; *pl.* omnium interitus atque obitus.

intĕrius, *1) comp. od* interior, *koje v. 2) comp. od* intra, *što vidi.*

inter-jăceo, — — 2. *ležati medju . . ., s dat.*; *absl.*

interjectus, us, *m.* [interjicio] *umetak*, interpositu interjectuque terrae *(medju sunce i mjesec)*; † interjectu temporis, *dozvoljenim rokom*; † interjectum *(rok)* dierum paucorum petere; † interjectu noctis, *iza noći.*

interjĭcio (interjăc.), etc. 3. *baciti-, staviti-, metnuti medju što, po-, umiešati medju . . .*, cohortes; *pren.*, † preces et minas; † pleraque sermone Latino. *Često partic.* interjectus, *stojeći-, ležeći-, nalazeći se medju . . .*, solitudines; aër interj. inter mare et coelum; nasus oculis; regio inter Romam et Arpos; quasi longo interjecto intervallo, *iza mnogo vremena*; longo spatio navigationis interjecto; spatio interjecto, *u daljini*; *o vremenu*, aliquot diebus interjectis, *nakon . .*; anno interjecto; interjecto spatio, *iza njekoliko vremena*; hac mora interjecta, *za toga krzmanja*; librum interjicere, *pisati medju redke.*

inter-jungo, etc. 3. *(riedko) medju sobom spojiti*, tum dextrae interjunctae, *rukovati se, Liv.*

inter-lābor, etc. *dep.* 3. *sredinom sklizati se, -teći*, * inter enim labentur aquae.

inter-lĕgo, etc. 3. *(riedko) obirem tu i tamo*, frondes interque legendae, *Virg. georg.* 2, 366.

inter-lĭno, etc. 3. *1) mazati medju . . .*, caementa luto interlita, *Liv.*, muri bitumine interliti, *Curt. 2) dokaznice i slično mazanjem ili brisanjem pojedinih rieči izkriviti, izopačiti*, tabulas; testamentum.

inter-lŏquor, etc. *dep.* 3. *presjeći komu rieč*, mihi, *Ter.*; † ipse raro et breviter interlocutus.

interlūceo, xi, — 2. *1) probijati svjetlošću, prosievati*, duos soles interluxisse; † terrena quaedam atque etiam volucria animalia plerumque interl. *(u jantaru)*; *impers.* noctu interluxisse, *da se najednom razjasnilo i opet smrklo. 2)* * *probijati, proziran biti, vidi se kroz . .*, corona (militum). *3) tp. pokazivati se, vidljiv biti*, quibus inter gradus dignitatis et fortunae alqd interlucet.

interlunium, ii, *n.* [interlunis, *adj.*, inter-luna] *miena, mladj, mlad mjesec*, sub interlunia, *Hor.*

inter-luo, — — 3. *plákati medju . . ., o vodah, proticati, teći medju . . .*, † fretum quod Capreas et Surrentum interluit; * quosque secans infaustum interluit Allia nomen.

inter-menstruus, *adj. medju dva mjeseca*, intermenstruo tempore, *u vrieme mladja, za miene*; *subst.* **intermenstruum**, i, *n. mladj, miena.*

1. **in-termĭnātus**, *adj. (riedko) neograničen, neizmjeran, bezkončan*, magnitudo regionum.

2. **interminatus** *gl.* interminor.

inter-mĭnor, *dep.* 1. *(Com.) [i* **-no**, *Plaut.) prietiti, groziti se, zaprietiti*, viro vitam, *prietiti, da će mu uzeti život*; *s acc. c. inf.*; *prieteći zabraniti*, s ne, *Plaut. Ter.*; *(Hor.) passiv.*, cibus interminatus.

inter-misceo, etc. 2. *miešati-, pomiešati medju . . .*, * alcui undam; * foris petita patriis verbis; *(Liv.)* turbam indignorum dignis; *(Liv.)* intermixti hostibus.

intermissio, ōnis, *f.* [intermitto] *prekidanje-, propuštanje-, prestaja na njekoliko vremena*, officii; epistolarum, *dopisivanja*; verborum, *izprekidanost izrekâ*; per intermissiones has intervallaque.

inter-mitto, etc. 3. *I) trans. 1) metnuti medju . . ., umetnuti, u partic. perf. pass.*, trabes paribus intermissae spatiis; valle intermissa, *budući da je bila dolina medju itd. ovkraj doline*; intermissa nocte, *budući da medjutim nastala noć*; *takodjer medju čim ostaviti prazno, prosto, pusto, nezauzeto, u partic. perf. pass.*, pars oppidi a flumine intermissa, *gdje rieka prestaje, kamo ne dopire*; loca custodibus intermissa; quâ erat opus interm., *gdje bijaše prolom*; per intermissa munimenta, moenia, *prolomi*; † nunc continua, nunc intermissa *(osamljeni)* tecta villarum; mediocribus spatiis intermissis, *u priličnoj udaljenosti*; perexiguo intermisso spatio; intermissis circiter passibus CCCC, *do 400 koraka udaljeno. 2) pren. a) djelovanje privremeno prekinuti, obustaviti* (*sr.* omitto, cesso), iter; opus; studia; proelium; ludorum sollemnia; cultum agrorum; * laborem; * bella *(o Veneri)*; non intermisso navigandi labore; *s inf.*; *pass., medial. popustiti, prestati*, media circiter nocte vento intermisso, *kad oko ponoći nasta bezvjetarje*; intermissa libertas; paulum intermissâ flammâ; † intermissus tam diu mos; genus vocis intermisso spiritu, *glasovi izvedeni popuštanjem sape, prekidanjem, staccato*; * intermissa verba, *izprekidane*; *ali* verba ab usu quotidiani sermonis intermissa, *što ne rabe više. b) vrieme propustiti, puštati proći*, diem, noctem, tempus; nullum tempus, diem, quin; tempus a labore, ab opere intermittitur, *odmara se tko od posla*; nulla pars nocturni temporis ad laborem intermittitur, *nijedno doba noći ne propušta se*; triduo intermisso, quinque, paucis intermissis diebus, *iza ili nakon itd.*, intermisso spatio, *iza njekoliko vremena. 3) službu na njeko vrieme ne popuniti*, magistratibus intermissis, *jedn. Caes. b. G.* 7, 33, 4. *II) intrans. za malo odustati, prekinuti se, prestati*, quâ flumen interm., *ne teče*; hostes subeunt, non interm., *bez prestanka dolaze, -primiču se, -navaljuju*; † non interm. proelia; sic canere coepisse, ut nihil intermitterent, *bez prestanka.*

inter-mŏrior, etc. *dep.* 3. † *umirati, sahnuti, propadati (malo po malo umirati; sr.* morior, demorior, emorior); *u prilici*, civitas intermoritur; intermoriuntur reliquiae conjurationis; me-

moria intermortua; contiones intermortuae, *kao da ih ne ima više; (Bithyn. u Cic. ep.)* nullum officium tuum apud me intermoriturum (esse); † ignis, *dogara; takodjer malne mrieti, onesviestiti se.*

intermundia, ōrum, *n.* [inter-mundus] (*sc.* spatium) *prostori medju svjetovi, medjusvieće (po Epikurovu sustavu).*

inter-mūrālis, *adj. medju zidovi nalazeći se,* amnis, *jedn. Liv.* 44, 46, 7.

inter-nascor, etc. 3. *rasti medju . . .*

internĕcio (internĭc.), ōnis, *f.* [inter-neco] *poraz, podpuna-, posvemašnja propast,* exercitus, *hametom potučena;* civium; ad internecionem deleri, *sasvim;* Lucerini ad intern. caesi; illa bella, quae ad internecionem *(za život i smrt)* gesta sunt; ad intern. adducere gentem; prope ad intern. gente ac nomine Nerviorum redacto; † ad intern. persequi.

internĕcīvus (internecin.), *adj.* [internecio] *krvni, strašan, zatoran,* bellum; *(Just.)* odium.

inter-nĕco, — — 1. *potući, uništiti,* hostes, *jedn. Plaut. Amph.* 1, 1, 34.

* **inter-necto,** — — 3. *(riedko) spojiti, svezati,* fibula crinem auro, *zlatom veze.*

inter-nĭteo, — — 2. *(Curt.) prosievati, prosjajivati, probijati,* qua sidera internitebant; internitente lucis fulgore; gemmae internitentes, coeli fulgor internitens.

internōdium, ii, *n.* [inter-nodus] *(predcl. i pjesn.) prostor medju dva priegiba, na stegnih živih stvorova.*

inter-nosco, etc. 3. *razaznati, razlikovati,* geminos; visa vera sint an falsa; secerni blandus amicus a vero et internosci potest; quae internosci a falsis non possunt; *(Hor.)* intern. mendacem verumque amicum.

inter-nuntio (internunc.), 1. *izmjenice slati glasnike, s quaest. indir., Liv.* 42, 39, 4.

inter-nuntius (internunc.), ii, *m. i* **-tia,** ae, *f. ugovaralac, posrednik, -ica.*

internus, *adj.* [intra] *unutarnji, u kući ili u državi nalazeći se, domaći,* * arae; † discordiae; † bellum; † *subst.* **interna,** ōrum, *n.*

in-tĕro, etc. 3. *(predcl.) utirati, udrobiti, poslovic. (Ter.)* tute hoc intristi; tibi omne est exedendum.

interpellātio, ōnis, *f.* [interpello] *prekidanje, na pose govora; u obće smétanje, zapreka,* in literis sine alia interpellatione versari; † opportuna.

interpellātor, ōris, *m.* [interpello] *prekidač, smutljivac,* sine interpellatoribus.

inter-pello, 1. *1) presjeći komu rieč, prekinuti, zaletjeti se u rieč komu, prigovoriti,* crebro dicentem; loquentem ducem; * alqm laevo tempore; nihil te interpellabo; continentem orationem audire malo; interpellando trahere tempus; *praegn. (jedn. Cic. Verr.* 2, 1, 28.), *navesti što kao prigovor,* quod interpellavit Hortensius. *2) u obće priečiti, smétati, susdržavati, zaustavljati, prekidati,* alqm in jure suo; comitia, victoriam, *osujetiti;* † otium bello; tota res bello interpellata; † satietatem epularum ludis; *i s* ne, *(Brut. u Cic. ep.)* quominus; *s inf.,* quantum interpellet inani ventre diem durare, *t. j. koliko je dosta da uztrajem itd., jedn. Hor. sat.* 1, 6, 127. *3)* † *napadati, navaljivati na koga molbami ili pitanji.*

inter-pŏlo, 1. [inter-polio] *preobraziti, izkititi, promieniti,* togam praetextam, *nanovo bojadisati;* interp. tabulas *izopačiti, izkriviti.*

inter-pōno, etc. 3. *1) staviti-, metnuti-, položiti što medju što,* pilas, elephantos; † pedites turmis; † levem armaturam inter equites; † rege interposito, *umiešav kralja;* † interpositā locorum iniquitate. *Na pose uplesti-, umetnuti u govor,* nullum verbum; ne inquam et inquit saepius interponeretur; *takodjer umetnuti, uvrstiti,* menses intercalares. *2) tp. a) o vremenu puštam medjutim, -nastati, -minuti, -proći, pass. proći medju . .,* spatium ad recreandos annos; spatio interposito, *iza njekoliko vremena;* paucis diebus interpositis, *nakon itd.;* interposita nox. *b) dopustiti, da se što dogodi-, nastane medju tim,* moram, *zavući, zategnuti;* nullam moram insequendi Antonium, *upotriebiti svaki čas,* nullam moram, quin, *niti časa ne počasiti itd.;* triduī morā interpositā, *krzmajuć tri itd.;* neque ulla belli suspitione interposita, *budući da nije bilo nikakove sumnje;* nulla dubitatione interposita; † non longa cunctatio interponitur; interp. operam, studium, laborem, *uložiti. c) posredujuć ili priečeć dopustiti, da se što dogodi, učiniti, da se što dogodi, na pose navesti kao razlog, odrediti, upotriebiti kao izliku, i osobu koju uplesti, privući ili pozvati za posrednika, pomoćnika, učestnika, svjedoka,* judicium suum, edictum; decretum; auctoritatem; poenas compromissaque; suum consilium meo; multas querelas de re publica; fidem suam in alqd, † in alqa re, *zadati rieč, rek bi kao zalog; takodjer* fidem reliquis *(dat.)* interp., omni fide interpositā; fidem publicam *(zadati),* jusjurandum interp.; interpositā causā, *pod izlikom;* causam interponens, se collegas exspectare; inter judices, testes, accusatorem; se interponere, *posredovati, umiešati se, urinuti se,* se in pacificationem, se bello; † se scriptis Caesaris; se audaciae alcjs, *protiviti se, oprieti se; absl.* se interp. *d) izkriviti, izopačiti (umetci) ili podmetnuti,* rationes populorum, *Cic. Verr.* 3, 75, 175.; interpositi sunt gladiatores *„podmetnuše (t. j. Sulla) gladiatore, t. j. ljude namienjene* ad caedem ac tumultum, *izdavaše za gladiatore“.*

interpŏsĭtio, ōnis, *f.* [interpono] *umetanje, uplitanje,* certarum personarum, *jedn. Cic. de inv.* 1, 6, 8.; *na pose umetanje rieči u spis, već gotov,* una; † novorum.

interpŏsĭtus, *m.* [interpono] *dolazak medju što,* interpositu terrae, *(medju sunce i mjesec) jedn. Cic. n. d.* 2, 40, 103.; *sr.* interjectus.

interpres, ĕtis, *comm. 1) upr. posrednik govornik, odt. posrednik,* pacis; judicii corrumpendi; * divum, *o Merkuriju;* * harum curarum, *uzročiteljica ljubavne muke, o Junoni, jer sklapa ženitbe. 2) tumač,* juris; poëtarum; interpretes internuntiique Jovis, *ob augurih;* interp. comitiorum, *da li valjaju* comitia *(o haruspicih);*

divûm, *prorok, gatalac (Virg.), proročica, Liv. 3) tumač,* appellare, audire alqm per interp.; loqui sine interprete; *odt. i prevodilac.*

interprĕtātio, ōnis, *f.* [interpretor] *tumačenje,* juris; † sinistra erga eminentes interpret.; *na pose concr. prievod, prevedeno,* foederis.

interprĕtor, *dep. (u perf., osb. u partic. perf. i passivno)* 1. [interpres] *1) biti posrednik, pomoći,* memoriae alcjs, *t. j. pogoditi, jedn. Plaut. Epid.* 4, 1, 25. *2) tumačiti, razjasniti, razložiti,* somnia, fulgura; religiones, *razjasniti;* fallaciter portenta; nomen legis; *s acc. c. inf.,* pomoerium postmoerium esse, *Liv. Na pose a) prevoditi (više prema smislu),* εὐταξίαν non hanc, quam interpr. modestiam; epistolam, scriptores; *passiv.,* ubi ex Graeco carmine interpretata recitavit; ut ex libris ex Punicis interpretatum est. *b) razumievati, shvaćati, pojmiti, prosudjivati,* male; alqd in mitiorem partem; felicitatem alcjs grato animo, *drage volje priznati;* † beneficia grate; sententiam alcjs recte; voluntatem alcjs; eam sapientiam interpretantur, *oni razumievaju to pod mudrošću;* modestia haec, quam ita interpretamur, ut dixi, *u rečenom smislu;* quorum facta quemadmodum interpretaris? *kako sudiš o njihovih činih?* omnia ista ego alio modo interpretor, *o svem tom sudim ja drugčije;* me de tua liberalitate ita interpretaturum, *da ću ovako suditi o . . .;* interpretabatur esse jurejurando liberatum, *on si tumačaše da itd.;* quid eos interpretari putas, cum hoc faciunt? *što misliš da hoće reći njihov postupak?* tu, quid ego privatim negotii geram, interpretabere imminuendo honore senatorio? *hoćeš li, što ja osobno radim, tako da tumačiš, da umanjiš senatorsko dostojanstvo? (Tac.)* apud civitatem cuncta interpretantem, *koji svemu pripisuje njeku važnost,* famam alcjs, *pojmiti, protumačiti si. c) zaključivati, izvoditi,* consilium ex necessitate, voluntatem ex vi interpr., *iz nužde zaključivati na namjeru;* quae (hominum vestigia) ille non ex agri consitura, quam cernebat, sed ex doctrinae indiciis interpretabatur. *d) izraziti se o čem odlučno, odlučiti,* neque, recte an perperam, interpretor, *jedn. Liv.* 1, 23, 8.

inter-prĭmo, etc. 3. [premo] *sgnjaviti, sgnječiti,* alcui fauces, *jedn. Plaut. Rud.* 3, 2, 46.

interpunctio, ōnis, *f.* [interpungo] *razlučivanje-, razgadjanje-, razstava rieči tačkami,* interpunctione verborum, *jedn. Cic. p. Mur.* 11, 25.

inter-pungo, nxi, nctum, 3. *razlučivati-, razgadjati-, razstavljati rieči tačkami,* interpuncta narratio, *kako treba razstavljeno;* verborum et sententiarum modo interpunctas clausulas in orationibus esse voluerunt; distincta et interpuncta intervalla; *subst.* interpuncta verborum, *omanja stanka, pausa (medju krajem jedne i početkom druge izreke u periodu) interpunkcija,* interp. argumentorum, *odmor, stanka medju pojedinimi dokazi, Cic. de or.* 2, 41, 177.

inter-quiesco, etc. 3. *počivati-, mirovati-, stati malo medjutim,* cum haec dixissem et paulum interquievissem; † *u čitanju;* † *pren.* lites.

inter-regnum, i, *n. medjuvladje, 1) za kraljeva, vrieme medju smrću jednoga kralja i izborom njegova nasljednika, za kojega imadjaše svakih pet dana drugi senator kao* interrex *(s ostalimi senatori) najvišu vlast. 2) za republike, vrieme, kad nije bilo consulâ s koga god razloga (budi da umrieše, ili da ih ne bijaše u Rimu); za izbor novih consula i za privremeno izvršivanje najviše vlasti izabran bi jedan senator i to patricijskoga štališa za interrexa,* interregnum inire, *nastupiti medjuvladje;* eo anno interr. initum, *nasta medjuvladje;* res ad interr. venit, adducitur.

inter-rex, ēgis, *m. privremeni kralj, privremeni vladar, interrex; v.* interregnum; interregem prodere, creare.

interrĭtus, *adj. neustrašen,* † ad omnia; † vultu interrito; † animi magnitudo; * classis int. fertur, *nikakovom nepogodom ne ustrašena;* * mens leti.

interrŏgātio, ōnis, *f.* [interrogo] *upros, pitanje, na pose a) kao sudb. t. t., izpitivanje, saslušavanje, absl.;* † testium. *b) t. t. dialektike, jer su dialektici često izvodili svoje syllogisme pitanjem, zaključak, syllogisam.*

interrŏgātiuncŭla, ae, *f.* [*dem. od* interrogatio] *kao t. t. dialektike, pitanjce, upitna izrečica, u izvodjenju, zaključivanju,* minutae, angustae interrogatiunculae.

inter-rŏgo, 1. *1) pitati, upitati što ili za što koga,* me Graece, te eisdem de rebus Latine; suos, quid esset; solerentne veterani milites fugere; is cum interrogaretur, utrum *(kojega od obiju)* pluris, patrem matremne faceret; † s ubi, cur; illud; haec; pusionem quendam quaedam geometrica; *(Tac. Agr.* 34.) vestros oculos interrogate; sententiae interrogari coeptae sunt; sententiam interrogatus; *subst. od* interrogata respondere. *Na pose na sudu pitati, saslušati,* testem; bene testem; † testes in reos. *2) tužiti koga, zvati na sud,* lege *ili* legibus; † *absl.*

inter-rumpo, etc. 3. *1) nješto suvisla razvaliti, raztrgati, razstaviti, razlomiti, prekinuti, prekidati,* pontem; interrupto medio agmine; interrupta acies; † venae interruptae; interruptae voces; hos interruptos esse, *razstavljeni;* * interrupti *(pojedine)* ignes; neque tam facile interrupta contexo; *tp. prekinuti, smétati,* orationem; colloquia; iter; interruptum officium, interr. consuetudo; * opera.

interrupte, *adv.* [interruptus] *prekinuto, izprekidano,* non interr. narrare, *jedn. Cic. de or.* 2, 80, 329.

inter-saepio, etc. 1) *ograditi, zabrtviti, začepiti,* foramina; quaedam operibus. *2) pren. oddružiti, presjeći,* iter; urbem vallo ab arce; alcui conspectum abeuntis exercitus, *zastrieti.*

inter-scindo, etc. 3. *raztrgati, razvaliti,* pontem, aggerem; † venas, *otvoriti. Odt. razstavljati, dieliti, prekinuti,* Chalcis adeo arto interscinditur freto.

intersēpio *v.* intersaepio.

1. inter-sĕro, sēvi, situm, 3. *(predcl. i pocl.) sijati medju, partic.* † intersitus *nalazeći se u, medju itd.,* praedia agris.

2. inter-sĕro, sĕrui, sertum, 3. *umetnuti, dodati,* * oscula mediis verbis; interserens causam, *navodeć za uzrok, Nep.*

*

† **inter-sisto**, etc. 3. *stati medju . ., zapeti, zapinjati*, non intersistentes offensantesque.

inter-spīrātio, ōnis, *f.* *(riedko) disanje medju čim, odisanje.*

inter-stinctus, *adj.* [*partic. od* interstinguo] 3. *napuniti, učiniti šarenim*, facies interstincta medicaminibus, *šareno, posuto*, *Tac.*

inter-strātus, *adj.* [*partic. od* intersterno, *što se inače ne rabi*] *(riedko) medju što postavljen, -metnut*, arenae vice bitumine interstrato, *Just.*

* **inter-strĕpo**, etc. 3. *(riedko) pokliči-, cvrčati-, cijukati medju*, olores anser, *gaktati.*

inter-stringo, etc. 3. *stegnuti, sapeti*, gulam, *sapeti grlo (komu) jedn. Plaut. Aul.* 4, 4, 31.

inter-sum, etc. *1) biti-, nalaziti se-, ležati medju . ., a) o prostoru*, Tiberis inter eos; via. *b) o vremenu, XLVI* anni inter primum et sextum consulatum; *absl. Odt. tp. različan biti, razlikovati se*, hoc pater ac dominus *(Ter.) tim ili u tom itd.*; quod ab eo nihil; in his rebus nihil omnino, *ne ima posve nikakve razlike*, tantum id interest, veneritne — an etc.; int. alqd inter laborem et dolorem; inter optime valere et gravissime aegrotare nihil prorsus interesse; *jedn. Cic. Att.* 5, 19. τὸ νεμεσᾶν interest τοῦ φθονεῖν *(po grčkoj construkciji). 2) biti kraj česa ili u čem poslen, -prisutan, učestvovati, biti kod, u ili na . . (sr.* assum), in convivio; in rebus; negotiis; convivio; rebus divinis; proelio; * intererit Satyris paulum pudibunda protervis (Tragoedia), *pojaviti se medju satyri (na koliko su se satyr-drame odmah iza tragoedije prikazivale)*; † sacrificanti; *absl. 3) impers.* interest, *stoji do toga, stalo je do toga, znamenito-, važno-, zanimivo je*, meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, *meni, tebi itd. je do toga; takodjer* cujâ *mj.* cujus; alcjs.; rei publicae; magni, permagni, parvi, pluris, tanti, quanti, valde, magis, maxime, magnopere, quantopere, parum, minime, multum, tantum, plus, plurimum, paulum, nihil, alqd; hoc, id, illud, quod int.; *s inf. ili s acc. c. inf., s* ut, ne *ili s quaest. indir.; jedn. Cic. Att.* 3, 19. meâ loci natura interesset; magni ad honorem nostrum *(glede na itd.)*, quam etc.; *(riedko) u tom smislu s gen.*, multum int. rei familiaris tuae *(glede tvoga imetka, za tvoj itd.)* te venire, *Cic. fam.* 4, 10., quanto opere rei publicae communisque salutis intersit, manus hostium distineri, *Caes. b. g.* 2, 5, 2.; † nihil significationis intersit.

* **inter-texo**, etc. 3. *1) tkati medju . ., utkati, uplesti*, flores hederis. *2) protkati, izpreplitati, vezti*, chlamys auro intertexta.

inter-trăho, etc. 3. *izpod ruke uzeti, jedn. Plaut. Amph.* 2, 2, 41.

intertrīmentum, i, *n.* [inter-tero] *1) nestaja ribanjem, trvenjem, otrto. 2) tp. gubitak, šteta, kvar (s jedne i druge strane); sr.* detrimentum.

interturbatio, ōnis, *f.* [interturbo] *smetnja, zabuna, nemir*, animi, *jedn. Liv.* 23, 8, 7.

inter-turbo, 1. *zabuniti, uznemirivati, smétati*, *Plaut.*

intervallum, i, *n.* [inter-vallus] *upr. prostor medju dva kolca (na nasipu) 1) medjutak, medjina, prostor medju . ., udaljenost*, signi; locorum et temporum; pari interv.; ex intervallo, *iz daljine; (Virg.)* longo sed proximus intervallo. *2) o vremenu, medjudobje, vrieme medju . ., rok, stanka*, literarum; annum regni = interregnum; sine intervallo *(bez prestanka)* loquacitas; dicere intervallo, *na odmore*; ex intervallo, *iza duljega vremena*; ex tanto intervallo, tanto interv.; longo, satis longo interv., *(Suet.)* magno interv.; hoc intervalli datum. *3) razlika, razlikost*, quantum intervallum inter te et illum interjectum putas?

† **inter-vello**, etc. 3. *prĕn. izčupati (medju . .).*

inter-vĕnio, etc. 4. *1) doći medju ili u što za čina, za radnje, dolaziti ka . . ., naći se-, ukazati se kod*, huic orationi; † incendio; *(Ter.)* neminem curiosum intervenire *(stati na put, smétati)* nunc mihi, qui etc.; *(Ter.)* ubi de improviso interventum est mulieri; *absl. 2) tp. a) o vremenu, (medjutim) dogoditi se, slučiti se i tim prekinuti, smétati, oprieti se, protiviti se, priečiti, na put stati*, nox proelio; hiems aspera rebus gerendis; * plangor verbo omni, *za svakom rieči udari se u prsi*; Sabinum bellum coeptis, *prekinu itd.*; his cogitationibus avitum consilium; exigua fortuna sapienti; *(Ter.)* nulla mihi res posthac potest intervenire tanta, quae etc.; *(Ter.)* narrabit omnem rem, quae inter nos intervenerit, *što se dogodi; (Tac.)* ludorum dies, qui cognitionem intervenerant; *absl.*, mirificus quidam casus; ultimum de coelo, quod comitia turbaret; affinitatem, cognationem, praetera foedus intervenisse, *nastade. b) posredovati ili priečiti, miešati se u što, svojim ugledom djelovati na što*, *s* ne; † villicus; † *o vladaru, praetoru.*

interventor, ōris, *m.* [intervenio] *(riedko) pohodnik, smetalac, polaznik*, vacuo ab interventoribus die.

interventus, us, *m.* [intervenio] *dolazak, došašće*, hominis; noctis; malorum; † *tp. pomoć, posredovanje.*

inter-verto (intervorto), etc. 3. *1) na stranu staviti te zadržati za se, pronevjeriti, zatomiti*, regale donum; † publica vectigalia; novies millies HS paucissimis mensibus, *razsuti*; interversis patroni rebus; *pren.*, promissum et receptum (consulatum) interv. et ad se transferre; interversa *(preskočiv)* aedilitate. *2) oteti komu što, globiti, prevariti*, alqm mulier, *Plaut.*

inter-viso, etc. 3. *gledati-, pogledati što ili koga više puta, pohoditi, polaziti*, domum, *Plaut.*; crebro interviso; alqm; *(Ter.)* ubi femina manipulos intervisat, signa adeat.

in-vŏlĭto, 1. [*intens. od* intervolo] *oblitati-, lietati medju, jedn. Liv.* 3, 10, 6.

in-testābĭlis, *adj. s* † *comp. koji nije vriedan biti svjedokom, s toga gadan, ružan, nepošten, klet, nemuževan*, homo improbus intestabilisque; *(Hor.)* int. et. sacer; † saevitia.

in-testātus, *adj. 1) (Com.) neposvjedočen, nedokazan svjedoci, i nepoznan u igri rieči u Plaut. mil.* 5, 1, 23. *2) koji (pred smrt)*

nije učinio oporuke, mortuus est int.; *odt. abl.* intestato mori, *bez oporuke.*

intestīnus, *adj.* [intus] 3. *1) unutarnji, u državi ili u obitelji*, malum, pernicies; bellum; caedes, *ubistvo rodjaka. Na pose kao subst.* **intestina**, ōrum, *n. crieva*, (*sr.* exta, viscera), *utroba.*

in-texo, etc. 3. *1) utkati, uplesti*, * purpureas notas filis; * intextus puer, * intexti Britanni; *po svoj prilici isto tako* viminibus intextis *Caes. b. G.* 2, 33, 2. * costas, *namjestiti*; * tribus tauris intextum opus, *izvezeno, prevučeno; tp. uplesti, umiešati, izpreplesti, i u govoru*, venae toto corpore intextae; alqd in causa; parva magnis; * facta chartis, *napisati. 2) oplesti, oviti, omotati, zaodjeti*, * hastas foliis; * palmas paribus armis; * truncos; † vestes auro intextae, *zlatom izvezene, -protkane.*

intĭbum *v.* intubum.

intĭme, *adv.* [intimus] *(riedko) 1) najpouzdanije, najiskrenije, usrdno*, alqo uti. *2) što toplije*, commendari alcui ab alqo.

intĭmus, *adj.* [intra] *sup. od* interior *1) najunutarnjiji*, in int. sacrario, *u najunutarnjijem dielu svetišta*; abdidit se in int. Macedoniam, *u nutrašnjost Macedonije*; spelunca int., *najunutarnjiji dio špilje*; * angulus, *najdalnji, najskrovitiji; tp. a) najkrepči, najjači*, vis Scipionis; † vires. *b) dubokouman*, disputatio; philosophia; artificium; disputatio est intimae artis, *spada na najtanje polje umjetnosti. c) najskrovitiji, najpouzdaniji, najiskreniji, najusrdniji*, consilia; amicus; † intimi amicorum; amicitia; familiaritas; intimus alcui, *najpouzdaniji prijatelj; (Ter.)* int. est consiliis eorum; *subst.* **intimus**, i, *m. pouzdanik, glavni prijatelj*, Catilinae; ex meis intimis; qui ex intimis regis ab amicitia ejus defecerat.

in-tingo (*ili* **tinguo**), etc. 3. *umočiti, umakati, utaknuti*, * faces sanguine; quoad intinguitur, *Quint.* 10, 3, 31.

in-tŏlĕrābĭlis, *adj. nesnosan*, frigus; dolor; saevitia; multo intolerabiliorem eum futurum.

in-tŏlĕrandus, *adj. nesnosan*, tyrannus; hiems; cruciatus; superbia; imperium.

in-tŏlĕrans, tis, *adj. s comp. i sup. 1) act. koji ne podnosi ili ne može podnositi, ne podnašajući, ne trpeći*, corpora intolerantissima laboris; intolerantior rerum secundarum; † vir aequalium int.; † caelibis vitae. *2)* * † *pass.* = intolerabilis.

intŏlĕranter, *adv. s comp. i sup.* [intolerans] *nesnosljivo, nepodnosljivo*, i. dolere, *nepodnosljivo bolovati, ne moći boli podnositi; s toga u obće prekomjerno, bez mjere, neumjereno, nesnosno*, intolerantius se jactare; intolerantius Gallos insequentes legio decima tardavit *Caes. b. G.* 7, 51, 1.; intolerantissime gloriari.

intŏlĕrantia, ae, *f.* [intolerans] *nesnosljivost, nepodnosnost, nesnosnost*, regis; † morum.

in-tŏno, 1. *I) intrans.* * *grmjeti, zagrmjeti*, pater (Juppiter) ab alto coelo; * *u prilici*, Fortuna simul intonuit, *srdi se*; * cum deus *(car)* intonuit; * *impers.; tp. grmjeti, oriti se*, vox perniciosa designati tribuni; * Furiarum maxima voce; * Aeneas horrendum intonat armis; * clipeum *(nom.)* super int. ingens; * canis latratu. *II) trans. zaoriti, zagrmjeti čim*, haec, *Liv.*; * minas; * hiems intonata fluctibus Eois, *bura, koja zahuči, iztočnim valovjem.*

in-tonsus, *adj. nestrižen, nešišan*, * capilli; * caput; coma, *Curt.*; *na pose duge kose i brade*, deus *(o Apollonu)*, *Ov.*; *o najdrevnijih Rimljanih, koji ne strizijahu kose*, * avi; * Numa; * Cato; homines intonsi et inculti; * Getae; * Philippus, *čupavi, kuštravac; tp.* * montes, *šumovit, zelen*; capita quercuum.

in-torqueo, etc. 2. *1) viti oko čega, omotati, umotati*, paludamentum circa brachium, *omotati*; * angues capillis, *uplitati*; *odt. a)* * *zavijati, sukati, plesti*; funes intorti; intorto verbere. *b) zavijajuć zamahnuti, baciti*, * telum in hostem; * hastam equo; * tela per fenestras; * jaculum alcui; vortice intorti affligebantur; † navem vorticibus; *pren.*, alternis versibus intorquentur inter fratres gravissimae contumeliae; μή μοι γοργείην κεφαλὴν intorqueat; * ardentes oculos lumine glauco, *igrati očima, oči igraju komu. 2) izvrnuti, prevraćati*, mentum in dicendo; † talum, *izčašiti.*

intrā [*mj.* interā *sc.* parte], *comp.* interius, *I)* † *adv. unutra, iznutra. II) praep. c. acc. 1) o prostoru izražuje, da je nješto sa svih strana zatvoreno i ograničeno, unutra, s glagoli kretanja u (sr.* inter), i. parietes; i. praesidia esse, se recipere; terrorem intra extraque munitiones cogitabant; intra eam partem et extra sunt latae viae; intra montem Taurum regnare; i. multitudinem sagittas jaciebant; * i. prima limina, *odmah na ulazištu u palaču, na pragu. 2) o vremenu, za, prije nego li mine*, i. viginti dies moritur; i. decimum diem quam Pheras venerat, *prije no što prodje 10. dan, odkad itd.*, i. triduum quam; † i. juventam, *za moje mladosti*; lucem i., *jedn. Tac. ann.* 4, 48. *3) kad se opredjeljuje broj, mjera, granica*, intra fortunam debet quisque manere suam, *Ov.*; † i. vos futura, *medju vami ostati*; † se i. silentium tenere, *šutjeti; kadkad prividno* = infra, *kao što se obično krivo tumači*, secunda classis intra centum usque ad quinque et septuaginta milium censum instituta, *upr. unutra sto tisuća do 75.000, dakle sto tisuća i izpod do 75.000, Liv.* 1, 43, 4.; epulari non modo non contra legem, sed etiam intra legem, *Cic. famil.* 9, 26. = *već u ili po zakonu*; modice hoc faciam, aut etiam intra modum, *Cic. fam.* 4, 4. = *u granicah obiju skrajnih granica mjere šutnje*; † Hortensii scripta intra famam sunt, *na starom su glasu*, † Veneris intra naturale desiderium usus, *ne idući preko naravne potrebe*; intra spem veniae cautus, *Hor. ad Pis.* 266., *u nadi oprosta. [sr.* tutus *1)].*

intrābĭlis, *adj.* [2. intro] *dohodan, pristupan*, os amnis, *jedn. Liv.* 22, 19, 12.

in-tractābĭlis, *adj. s kim nije živjeti, što nije moći rabiti*, * genus bello *nepobjediv*, † frigore loca, *gdje se ne da stanovati*; * bruma *nepodnosna, nesnosna.*

in-tractātus, *adj. (riedko) netaknut, nekušan,* equus, *neobučen, neizjahan konj;* * scelus, *nepokušan.*

in-trĕmo, — — 3. *zadrhtati, potresti se,* * genua timore; * terra, * malus.

intrĕpĭde, *adv.* [intrepidus] *neuplašeno, neustrašeno.*

in-trĕpĭdus, *adj. neustrašen,* † minantibus; † intrepidi se receperunt; * pro se; * vultus; † hiems i., *miran zimovnik.*

in-trĭbuo, etc. *prinositi, prilagati, plaćati u ime poreza, jedn. Trajan u Plin. ep.* 10, 24. (35.)

intrīco, 1. [in-tricae] *zaplesti, zabuniti, smésti,* alqm, *Plaut. Q. Cic.*

† **intrinsĕcus,** *adv. (riedko) prama nutarnjoj strani, unutar.*

in-trītus, *adj.* [-tero] *upr. neotrven, neotrt, odv. neoslabljen,* cohortes a labore i.; *jedn. Caes. b. G.* 3, 26, 2.

1. intro, *adv.* [*mj.* intero *sc.* loco] *unutra, prama nutarnjosti,* i. ire, *(Com.)* abire; alqm i. ducere, *Ter.;* alqm i. vocare ad alqm; tribus i. vocare ad suffragium; cibum i. ferre; † ferrum intro clam cubiculum ferre.

2. intro, 1. *unići-, ulaziti-, prodrieti-, provaliti kamo (tako da je naglas više na verbalnom dielu rieči* [*sr.* introeo]), pomoerium, limen, fines, montes, insidias, locum; † flammam, † vada; quo; intra praesidia; ad munimenta; intratae silvae, *Liv.;* * in hortos; * portus, *jedriti u itd.;* * maria, *pohoditi, posjetiti;* * ripas fluminis, *stupiti na . .;* † *absl.; tp.* in rerum naturam; si in haec, quae patefecit oratione sua Crassus, intrare volueritis, *upustiti se;* i. in alcjs familiaritatem, *sklopiti s kim prijateljstvo;* † animos gloriae cupido, *osvoji;* † pavidos et conscientia vecordes metus; † quos jam pudor et gloria i.; * medullas notus calor.

intrō-dūco, etc. 3. *voditi unutra, uvesti,* legatos in senatum, copias in fines Bellovacorum; naves eo; cohortes; alqm cum legatis; † alqm ad regem; noctu milites Jugurthae; mox introductus *(u sobu = pušten pred koga); tp. a) uvesti, donieti kamo,* philosophiam in domos; ambitionem in senatum; consuetudinem; novum in re publica introductum exemplum; hoc potissimum exemplum a patricio homine introductum. *b) navesti, dovesti pred koga, tvrditi,* personam, deliberationem; *s acc. c. inf.*

intrōductio, ōnis, *f.* [introduco] *uvod, uvadjanje, jedn. (pl.) Cic. Att.* 1, 16, 5.

intro-eo, etc. 4. *unići, ulaziti kamo (tako da sila govora leži više na verbalnom dielu rieči; sr.* intro), ad amicam; *Ter.*, in urbem; domum, † urbem; portâ, *na vrata; tp.* introire (in vitam; *opp.* exire e vita), *Cic. Lael.* 4, 15.

intrō-fĕro, etc. ferre, *unositi, nositi unutra,* cibum liberis; ad mulierem, lecticâ in urbem introferri; *sr.* intro 1.

* **intrōgrĕdior,** 3. *dep.* [gradior] *(riedko) ulaziti, unići.*

introĭtus, us, *m.* [introeo] *1) ulaz,* Smyrnam; in urbem, in portum: *tp. a)* † *nastup službe,* sacerdotii. *b) uvod, početak, pristup, predigra,* defensionis; fabulae Clodianae. *2) concr. pristup, ulazište,* omnes i. praeclusi erant.

intrō-mitto, etc. 3. *poslati-, pustiti u nutra,* alqm ad alqm; legiones; neminem in aedes.

introrsum *ili* **-sus,** *adv.* [introversum *ili* introversus] *1) naprama nutarnjosti, unutra,* accipere hostes i. in castra; i. perspicere; hanc (silvam) longe i. pertinere, *prama nutarnjosti, u zemlju. 2) (Liv. Hor.) (na pitanje: gdje?) unutra.*

intrō-rumpo, etc. 3. *prodrieti, provaliti,* rectâ in aedes, *Plaut.* huc, *Ter.;* eâ *Caes.*

intro-specto, 1. *gledati unutra, jedn. Plaut. Most.* 4, 2, 27.

introspĭcio, spexi, spectum, 3. [-specio] *gledati u . . .,* domum tuam; omnium casus; *tp. gledati na ili u što, promatrati, razmišljati, razsuditi, izpitivati,* † aliorum felicitatem aegris oculis; penitus in omnes rei publicae partes; introspice in mentem tuam ipse; perspicite etiam atque etiam penitus introspicite Catilinae, Autronii ceterorumque mentes; † arrogantiam saevitiamque ejus; † non introspectis penitus virtutibus (orationis).

intrō-vŏco *v.* 1. intro.

intŭbum, i, *n. andivija, vodopija* (Endivie, Cichorie), *Virg.*

intueor, *dep.* 2. (*predcl., Nep. i* **intuor,** *dep.* 3.) *1) uprieti-, upirati oči u što (najprije na jednu tačku tako, da se mašta, čuvstvo uzruja i zapne ondje; sr.* contueor; specto, contemplor), naturam i. atque pespicere; solem; terram; alqm, in alqm; huc atque illuc; † cubiculum montes, *gleda k . . . 2) duševno promatrati, pregledavati,* alqd; se ipsum; non aequo animo pauperes alienam opulentium intuantur fortunam; *na pose diveći se, s počitanjem promatrati, -motriti, -gledati,* alqm; in, ad alqm; *obzirati se na što, pred očima imati, promisliti,* id; causam ignominiae, ignominiam; bellum; Vejos; quid se facere par esset.

in-tŭmesco, mui, 3. *1) oteći, oticati, nabujati,* * venter, † vulnus; † corpus ulceribus, † mare; * humus viperis, *ljutice se dižu sa tla. 2) tp. a)* † *dizati se, rasti,* quo plenior et gravior intumescat vox repercussu; intumescente motu *(pobuna puka). b)* † *naduti se, nadimati se, uzvišivati se.*

in-tŭmŭlātus, *adj. nepokopan, jedn. Ov. her.* 2, 136.

in-turbĭdus, *adj. (Tac.) 1) neuzrujan, neuznemirivan,* externis rebus annus; juventa. *2) nesklon na nemire.*

intus, *adv.* [in] *1) (Com.) iz nutra,* obsero ostium i.; i. exire, egredi, evocare. *2) (na pitanje: gdje?) unutra, iz nutra,* i. in corpore esse; * tali intus templo; i. domum, *Plaut.;* i. cellam, *Liv.; na pose u kući, u gradu, u taboru i slič.;* extra et intus hostem habere; estne frater i.? *je li kod kuće?;* * i. *(u svojem želudcu)* habes quod poscis; * aurum i. *(u ormaru)* positum; * intus *(izvan pozorišta)* digna geri; * adductos i. agere equos, *tjerati više unutra t. j. bliže meti (o pjesniku koji se odviše udaljuje od svoga predmeta); prirječje,* intus canere *v.*

cano. *Odt. u unutarnjosti, u duši, u srdcu,* nec hae (cupiditates) sese foris solum jactant, sed intus etiam in animis inclusae inter se dissident; *(Tac.)* palam compositus pudor, intus summa apiscendi libido etc. *3) unutar,* ire; * duci.

in-tūtus, *adj. 1) neučvršćen, neutvrdjen, nesjeguran,* castra; urbs; † quod defendentibus intutum petebant; † *subst.* intuta *(nesjegurna mjesta)* moenium. *2)* † *nesjeguran, nepouzdan,* latebrae; amicitia; intuta quae indecora.

ĭnŭla, ae, *f. oman, ovnika* (Alant), *bilina, Hor.*

ĭn-ultus, *adj. neosvećen, nekažnjen, neuznemiren,* injuriae; inulti pereunt; ne i. esset; id inultum numquam feret, *Ter.;* * precibus non linquar inultis, *t. j. moja će molba biti uslišana;* * aut famam patieris inultae, *pa se neće reći, da nisi osvećena;* alqm inultum sinere, esse pati; hostes inultos abire pati; * dum catulos ferae celent inultae, *bez pogibelji, sjegurne;* **inulto,** *adv. nekažnjeno, bez kazni, Hor. sat.* 2, 3, 189.

ĭn-umbro, 1. *zasjeniti, zaosjeniti,* † multa riparum amoenitate inumbratus (amnis); † vespera inumbrante, *kad se smrkavalo;* exstructos toros obtentu frondis.

ĭnundātio, ōnis, *f.* [inundo] *povodnja, poplava.*

ĭn-undo, 1. *1) trans. za-, poplaviti,* Tiberis campum; Enna inundabitur vestro sanguine; quâ fluvius inundaverat; imbres campis omnibus inundantes; *pren. o množtvu ljudi,* Cimbri Italiam, *Just.;* * Troës inundant, *izliju se;* † Europa inundata est exercitibus. *2)* * *intrans. zaplaviti, pun biti,* fossae sanguine *(drugi:* fossas).

ĭn-ungo, etc. 3. *(Hor.) naličiti, po-, namazati,* oculis inunctis; inungi, *mazati se, dati se mazati.*

ĭnurbāne, *adv.* [inurbanus] *neugladjeno, neizobraženo, neukusno, prosto.*

ĭn-urbānus, *adj. a) neugladjen,* erat ejus (orationis) quidam tanquam habitus *(držanje)* non i. *b) nepristojan, neuslužan, neizobražen,* non essem tam i. ac paene inhumanus. *c) nedosjetljiv,* homo; *(Hor.)* dictum.

ĭn-ūro, etc. 3. *1) užeći, žigosati,* notam vitulo, *Virg. 2) tp. činiti postojano komu što, osb. zlo, užeći, žigosati, utisnuti, narinuti, učiniti,* mala rei publicae, alcui leges; notam turpitudinis vitae alcjs. maculam genti; odium inustum *(duboko usadjena)* animis hominum; motus in ipso oratore impressi atque inusti videbuntur; *takodjer* inuri notâ alcjs rei, *žigosan biti čim,* notâ censoriae severitatis; signa probitatis — domesticis inusta notis veritatis. *3) zapaliti, sažeći,* * vulnere sanguis inustus.

ĭnūsĭtāte, *adv. s comp.* [inusitatus] *neobično.*

ĭn-ūsĭtātus, *adj. s comp. neobičan, nečuven.*

ĭn-ūtĭlis, *adj. s comp. i sup., što se ne može rabiti, nekoristan, neporaban, nesposoban, nevaljao,* ad alqd; homo i. ad pugnam, bello; *i štetan, poguban,* civis seditiosus et i.; oratio civitati; * inutilior sibi; * aurum; * inhonestum et inutile factu.

ĭnūtĭlĭtas, ātis, *f.* [inutilis] *škodljivost, štetnost, jed. Cic. de inv.* 2, 52, 158.

ĭnūtĭlĭter, *adv.* [inutilis] *nekoristno,* † *štetno.*

Ĭnŭus, i, *m.* [ineo] *bog Pan kao plodilac-, oploditelj stada, Liv.;* castrum Inui, *primorski grad u Latiju, Virg.*

in-vādo, etc. 3. *1) ići-, stupati na što ili za čim, prodrieti u . . ., provaliti u . . ., navaliti na . . (smjelo i drzko; sr.* irrumpo, irruo), *doći u . .,* in eas urbes vi cum exercitu imperioque; * portum, * viam, * Italiam; † tria milia stadiorum, *pomaknuti se napried = 3000 st.;* * *u prilici, smjelo poduzeti, podhvatiti se čega, početi,* alqd magnum, Martem *(boj)* clipeis; *na pose a) neprijateljski navaliti-, napasti na . . ., provaliti u . . ., prodirati, i riečmi napasti, -napadati,* in Asiam, in hostem; castra *(Liv. Virg.),* urbem, agmen; hostis invaditur; adeo acriter invaserant, ut etc.; quocumque ignis i.; nec major in corpus meum vis morbi quam in mentes vestras invasit; pestis in vitam; pestilentia populum; in arcem causae illius; † alqm minaciter, † consules i., cur; * continuo i., *s upravn. govorom; absl.*, ubi contagio quasi pestilentia invasit; *o strastih, čuvstvih itd., navaliti, spopasti, obuzeti,* vis avaritiae in animos eorum; alqm lubido, metus, cupido, terror; furor improbis; eos atrox belli fama invasit, *puče medju njimi . . .; absl.*, terror invasit, *nastade. b) spustiti se-, ići na što s namjerom otimanja, prisvojiti si što, silovito zaokupiti, -domoći se čega,* in quod ipsa invaderet; in alcjs praedia, fortunas; *(kasno)* regnum; † dictaturam; *(Sall. Jug.* 20, 6.) totum ejus regnum animo jam invaserat. *c) ljubeć pasti oko vrata, žestoko zagrliti,* in collum.

in-vălesco, lui, — 3. *jačati, ojačavati, otimati mah, rasti, steći važnost,* tantum opibus; † prout invaluisset; † verba, *bivaju običnimi,* † libido.

in-vălĭdus, *adj. s* † *comp. i* † *sup. nejak, nemoćan, slab, nekrepak, nedjelatan (sr.* imbecillus, infirmus, debilis), milites; invalidus senectâ; † senectâ ac debilitate pedum; statio; * vires; † moenia adversus irrumpentes.

in-vāsor, ōris, *m.* [invado] *(kasno) napadač.*

invectio, ōnis, *f.* [inveho] *1) uvoz robe,* rerum. *2) ulaz,* eodem flumine. *3) napadanje, psovanje, (pl.) Cic. inv.* 2, 54.

in-vĕho, etc. 3. *1) uvoziti, unositi, nositi u . .,* pecuniam in aerarium; vinum in Galliam; terrae motus mare fluminibus, *u prilici,* divitiae avaritiam, *donosi;* quae (mala) tibi casus invexerat, *prouzročio. 2) pass. i partic.* invehens *medial., a)* curru, equo, navi *ili i samo* i., *voziti se u . ., jašiti u . ., jedriti u . .,* urbem; litori, *k obali;* in portum; nave ad ostium portus; carpento in forum; curru Capitolium; * Centauro, *na Centauru (brodu) voziti se;* * alveo, *zajedriti u ušće;* * moenia triumpho, *ulaziti u itd.;* corpori patris vehiculo, *preko tiela itd.;* * per auras invehens curru; * angues invectas, *doletjele;* * quattuor equis, *voziti se na četiri konja;* * coelo aperto, *voziti se nebom itd.;* * coelo. *b) ići-, navaliti-, napasti na koga,* in alqm; † hostis i.; *takodjer* invehunt se fluctus, *prodiru; na pose tp. riečmi napasti-,*

navaliti na . ., koriti, (*sr.* insector), acerbius, vehementer petulanter in alqm; *(Nep.)* multa, nonnula *(vrlo jako, po nješto)* invehens in eum; * *absl.*

in-vendĭbĭlis, *adj. što se ne može prodati, neprodajan, neprodatan, jedn. Plaut. Poen.* 1, 2, 128.

in-vĕnio, etc. 4. *1) naići na što, naći, naziti, (ili u obće, svejedno kako ili slučajem, sr.* reperio), *primiti, dobiti,* alqm; alqm in provincia, ibi; hostem populabundum; *(Ter.)* alqm in culpa, Pamphilam inventam esse civem; * primus et invenior *s inf.*; ipsis durior inventus est, *nadjoše ga tvrdjim;* naves paratas; inveniuntur qui etc.; i. *(vidjeti, čitati)* apud plerosque auctores; i. nomen, cognomen; i. emptorem; † veniam ab hoste; *(Ter.)* sine invidia facillime laudem; *(Ter.)* rem et gloriam armis belli, labore inventa bona; *(Sall.)* ex quo illi gloria opesque inventae; aditum sibi ad obsides Tarentinos; lintribus inventis *(čamci, što ih slučajno nadjoše)* sibi salutem repererunt; * mortem manu, *od neprijateljske ruke. 2) do-, saznati, iznaći, izobresti, odkriti, izumiti, izmisliti što,* alqm; locum, ubi esset; argenti venas penitus abditas; conjurationem, *odkriti; (Tac.)* viam ferro; * membra poetae; inveniebat ex captivis *s acc. c. inf.*; * ingentem comitum affluxisse novorum i. *(vidim)* admirans numerum; cum — inveniare — esse praedatus, *jedn. Cic. Verr.* 4, 1, 3.; *(Ter.)* fallaciam; nihil acute inveniri potuit in eis causis, quod ille non viderit; * *s inf.*; * tormentum; * verba; * jura; * ignotum genus Camenae; * poëma; licentiam Fescenninam; certum inveniri, *s quaest. indir.* (ne—an), *sjegurno se saznati;* inventae res, *o skupu svega duševnoga života u znanosti, umjetnosti, uredbah običajih,* (*opp.* actae res; *sr.* inventum). *3) izvršiti, učiniti, izvesti,* per me inventa salus; inventis auspiciis, *pronaći, uvesti;* non inventas solum (artes), sed etiam perfectas. *4)* * i. se, *naći se,* dolor = *ponovi se.*

inventio, ōnis, *f.* [invenio] *abstr. izobretanje, iznašašće, izumljivanje; dar izumljivanja.*

inventor, ōris, *m.* [invenio] *izobretnik, iznašastnik, po-, začetnik,* i. ac machinator bellicorum tormentorum; novorum verborum; legis; Zeno inventor et princeps Stoicorum fuit.

inventrix, īcis, *f.* [invenio] *izobretnica, iznašastnica,* illae omnium doctrinarum inventrices Athenae; tu (philosophia) i. legum fuisti; *(Virg.)* oleae Minerva.

inventum, i, *n.* [*partic. od* invenio] *concr. izobret, izum, iznašašće,* i. meum est; inventa *(nauci, nazori)* Zenonis, i. *(iztraživanja)* philosophorum; nostrorum majorum inventa, *culturna poviest prošlosti.*

† invĕnuste, *adv.* [invenustus] *bez dražesti, neljubko.*

in-vĕnustus, *adj. 1) nedražestan, bez dražesti, neljubak,* actor; * res. *2) nesretan u ljubavi, jedn. Ter. Andr.* 1, 5, 10.

in-vĕrēcundus, *adj. sa (predel.) sup. bezstidan, bezsraman, bezobrazan, bezočan, bezobziran,* homo inverecundissimus, *Plaut.*; animi ingenium, *Cic. de inv.* 1, 45.; * deus, *o Bacchu, koji lišava čovjeka svake obzirnosti, koji otvara srdce* (*sr.* in vino veritas).

in-vergo, etc. 3. *lievati-, izliti na . ., naliti,* liquores in me, *Plaut.*; * vina fronti; * super invergens carchesia.

in-versio, ōnis, *f.* [inverto] *upr. obrat;* i. verborum, *ironija.*

in-verto, etc. 3. *1) obratiti, obrnuti, obraćati, izvrnuti,* in locum anulum; alveus navium inversus; * i. terras vomere = *preorati,* * campum; * i. mare, *uzbuniti;* * i. vinaria, *prevrnuti, izprazniti;* * coelum *(o noći);* * inversus annus, *nagibajuća, iztekla god. 2) tp. obratiti (na gore), izkriviti, izopačiti, izvrnuti, gorim činiti,* verba, *rabiti ironički; i (Ter.)* verba inversa, *izvrnute;* * i. virtutes, *izvrnuti zlim tumačenjem u grieh;* * mores inversi, *izopačeni, (Tac.)* quae in vulgas edita ejus verba invertere *(izvrnuti)* supersedeo.

in-vespĕrascit, — — 3. *impers. mrači se, mrak se hvata, jedn. Liv.* 39, 50, 1.

investīgātio, ōnis *f.* [investigo] *nanjuškivanje, iztraživanje,* veri; rerum; naturae.

investīgātor, ōris, *m.* [investigo] *nanjušila, iztraživatelj,* conjurationis; rerum.

in-vestīgo, 1. *1) nanjuši(va)ti, iztraživati (upr. o lovcu koji ide sviestan za tragom zvieri; sr.* indago). *Cic. n. d.* 2, 63, 158.; *odt. iztražujuć iznaći, -izobresti, odkriti,* alqd; nihil; verum, conjurationem; hominem; diligenter de alqo.

in-vĕtĕrasco, āvi, ātum, 3, *starjeti, ostarjeti, osb. udomaćivati se-, ugniezditi se gdje, ukoreniti se,* aes alienum; populi R. exercitum hiemare atque inveterascere in Gallia; macula, opinio, consuetudo; nomen et honos inveteravit et huic urbi et hominum famae ac sermonibus; inveteravit in nostra civitate, ut etc., *posta star običaj, da itd.*; si inveterarit, *ako se odgodi.*

invĕtĕrātio, ōnis, *f.* [invetero] *zastara-, ukorenjenje mane, jedn. Cic. Tusc.* 4, 37, 81.

invĕtĕro, 1. [vetus] *postarati, pribavit kojoj stvari starost ili trajanje,* † novitatem peregrinam; *medialno,* inveterari, *ostati nepromienjenim, ne postarati se, Cic. n. d.* 2, 2, 5.; *partic.* **inveteratus** *kao adj. star, zastario, ukorenjen, učvršćen,* amicitia; ira; invidia; *(Nep.)* licentia; servitus; gloria; † mos; † auctoritas; † virtus.

in-vĭcem *adv.* [*v.* vicis] *1) na izmjenu, izmjenice, zamjenito, za izmjenu, medju sobom (o istodobnom zamjenjivanju i samo u subjectih kod jednog istoga čina; sr.* mutuo, vicissim), hi rursus invicem anno post in armis sunt, illi domi remanent; defatigatis i. integri succedunt; multis invicem casibus victi victoresque; his i. sermonibus nox traducta est; non praedo nec populationum in. *(opet)* ultor; *(Hor.)* i. moechos anus flebis. *2) (tek od Liv. počam) izmjenice, medju sobom, na obiju stranah, jedan drugomu itd.* haec i. obstant; i. diligere; flagitia i. objectaverunt; *(Liv.)* i. inter se gratantes; multae i. clades. *3) naproti, nasuprot (tomu)* requiescat Italia, uratur i. Africa, *Liv.*; † habes res urbanas, i. rusticas scribe.

in-victus, *adj. sa sup.* [vinco] *nepobiedjen,*

nepredobiven, ili ne(pre)dobitan, nepobjediv, imperator; * adamas; i. ab hostibus animus; * corpus i. a vulnere; a labore; † i. in hostem et in mortem animus; invictum se a labore praestare; corpus i. ad laborem; † i. adversus gratiam animus; Hannibal i. armis; *tp.* pietas *(Plaut.), nepokolebiva;* defensio i., *neoprovrživa;* civitas sibi quaedam invicta fecerat, *postavi si sama njeke neodolive zapreke, Liv.*

invĭdentia, ae, *f.* [invideo] *(riedko) philos. t. t. zavidjenje, zavist.*

in-vĭdeo, etc. 2. *1) (predel. i pjesn.) krivim, zavidnim okom gledati, ureći,* alqd; *absl. 2) závidjeti komu što, ne priuštiti, od jala odbiti,-uzkratiti,* alcui; alcjs virtuti; *u pass.* invidetur alcui, alcjs virtuti; * alcui alqd; alcui alqa re, *Liv. i kašnji; takodjer* † alqa re; alcui in alqa re; alcui alcjs rei, *jedn. Hor. sat.* 2, 6, 84.; * *s inf. ili acc. c. inf.*; alcui s quod *(što, da), Asin. Poll. u Cic. ep.* i. alcui, *koga iz zavisti zapostavljati, jedn. Cic. fam.* 5, 21, 2; *absl.*, * ego cur invideor; *subst.* invidens, *zavidnik, jedn. Cic. Tusc.* 4, 8, 17.; invidentes, *neskloni (o slušateljstvu), Tac. dial.* 31.; * invidendus, *vriedan zavisti = sjajan, krasan,* aula, postes.

invĭdia, ae, *f.* [invideo] *a) activ. zavist, jal, závidjenje, (u širem smislu, s moralnih ili nemoralnih razloga te više kano prielazno čuvstvo; sr.* livor, malignitas) proditus est invidiâ ducum; res habet invidiam; * invidiae fuimus, *predmetom jala; posl.*, absit invidia verbo, *ne zamjerila (mi) se rieč, Liv. b) pass., omraza, ogovaranje, mržnja, osb. naroda na državnike,* esse minori invidia, *mržen biti . . .*; alcui esse invidiae; esse in invidiâ *ili* invidiam habere, *omražen biti;* adducere alqm in invidiam, *omraziti;* regnare sub aliena *ili* alterius i., *tako da na drugoga pada omraza;* i. dictatoria, decemviralis, *proti dictatoru itd.*; invidia facti, *sbog čina*; illius temporis; *takodjer u pl.*, procellae invidiarum.

invĭdiōse, *adv. u † comp.* [invidiōsus] *zavidno, jalno, mrzko, gorko,* alqm criminari; † queri alqd; *Just.* invidisiosus in alqo conspici.

invĭdiōsus, *adj. s comp. i sup.* [invidia] *1) zavidan, jalan, ljubomoran,* * dea formosis; * vetustas; *subst.* omnes malevoli, iniqui, inv. *2) što potiče na zavist, odt. nenavidjen, závidjen, vriedan zavisti,* * invidiosa suis; * turba vetus quam non inv. fuit = *koli neznatna*; * est in aqua dulci non inv. voluptas; * non invidiosa nefandis nec capienda bonis regna Thoantis erant; *(Just.)* invidiosum se propter nimias opes videre. *3) pun mržnje, omražen, na mržnju potičući, nedopadan, nemio, nedrag, mrzak,* * ante Jovem stetit invidiosa; * Venus i. mihi; crimen; nomina *(nazivi)*; numerus *(rhythmička perioda prose) zove Cic. or.* 61, 170. invidiosus *ili* 66, 222. inv. cursus, *jer* nimis insidiarum ad capiendas aures adhiberi videtur, si etiam in dicendo numeri ab oratore quaeruntur, *kao što prije kaže*; damnatio invidiosior; hoc ipsis judicibus invidiosissimum futurum; neque id ego dico, ut invidiosum sit in eos; invidiosum est *s inf.*; inv. aut multis offensus esse videtur; inv. apud alqm, *(Cael. u Cic. ep.)* a superiore vita; possessiones; judicium; lectio senatus; nomen sapientiae; laudando et efferendo invidiosiora faciunt.

invĭdus, *adj.* [invideo] *zavidan, pun jala,* populus potentiae; * vicus aegris; * aetas; * cura; * flatus, *o jugu (vjetru);* * taciturnitas; * nox inv. coeptis nostris, *nepovoljna, nesgodna*; *subst.* invidus, *zavidnik,* laudis; invidi malevoli et lividi; Scipionis; mei.

* **in-vĭgĭlo,** 1. *1) bditi kraj ili rad čega,* malis. *2) tp. nad čim bditi, brinuti se o što,* * victu (*mj.* victui); * venatu (*mj.* venatui); * Pieriis choris; * pro nostris casibus.

* † **in-vĭŏlābĭlis,** *adj. neozlediv.*

invĭŏlāte, *adv.* [inviolatus] *(riedko) neozledjeno.*

in-vĭŏlātus, *adj. 1) neozledjen, nekrnj,* invulnerati inviolatique vixerunt; inviolatâ vestrâ amicitiâ; *bez uštrba vašega pr.*; ne quid inviolatum relinqueret; *(kasno)* ne quod jus vel fas inviolatum praetermitteret; *(kasno)* statua. *2) neozlediv, nepovrediv,* religione inviolatos eos, tum lege etiam fecerant; tribunus plebis; templum; nomen legatorum.

in-vīsĭtātus, *adj.* [visito] *nevidjen, sasvim nov, neobičan,* magnitudo; forma; acies.

in-vīso, etc. 3. *1) gledati na što ili za čim, nadzirati,* res rusticas; domum nostram; domos et res suas. *2) posjećujući poglédati, posjetiti,* alqm; * Delum; * urbes. *3) po-, zagledati,* nostros colles, *jedn. Cat.* 64, 233.

1. invīsus, *adj. s † comp. i † sup. [partic. od* invideo] *1) nerado vidjen, omražen, mrzak,* homo; res; negotia; alcui; alcui ob eadem vitia, *Liv.; (kasno)* invisi apud incolas; decora inv. reddere, *Liv.*; † liberalitatem suam inv. facere; † inv. Macedonum nomen avaritia eorum ac libido barbaris fècerat; judicium inv. ipsis judicibus; * cupressi. *2) activ. mrzeći na . . ., neprijatelj,* tibi, *jedn. Virg. Aen.* 11, 364.

2. in-vīsus, *adj.* [vĭdeo] *nevidjen, još ne vidjen.*

invītāmentum, i, *n.* [invito] *dražilo, vabilo, i pl.; (Aurel. Vict.)* invitamento esse ad imitandum.

invītātio, ōnis, *f.* [invito] *1) poziv,* benigna, benigna et hospitalis; in Epirum; ad invitationes hospitum, *da počasti svoje goste. 2) tp. poziv s* ut *conj., i opomena sebi samomu,* quadam invitatione ad dolendum.

invītātus, *m.* = invitatio, *u abl. sing.* s tuo, *jedn. Cic. fam.* 7, 5, 2.

invīte, *adv. s comp. (riedko)* [invitus] *nerado, preko volje.*

invīto, 1. *1) poz(i)vati koga za gosta i pogostiti, častiti,* alqm ad cenam, hospitio, in hospitium; alqm domum suam *ili* tecto ac domo, per domos, apparatis epulis, comiter; inv. eum, ut; * genialis hiems, *poziva (na svečanost). Odt. a) (Plaut.)* alqm poculis, *napijati komu;* inv. se *(Com.) ugadjati si, piti i gostiti se. b) udvoran biti, udvorno postupati s kim, Plin. ep.* 7, 31, 7. *c) u obće poz(i)vati, vabiti, mamiti,* alqm in legationem; † hostes ad deditionem; † ad dimicandum, *izazivati*; * Aeneam solio, *na priestol;* * hostem ultro moe-

nibus, *u zidine; * s inf.; † s* ut; inv. et allicere appetitum animi; alqm praemiis ad alqd; praedâ, his rebus invitatus; ingenia, quae gloria invitantur; inv. assentationem, *navabiti na laskanje;* * inv. somnos; † ubertas terrae.

invītus, *adj. s sup.* [in-volo] *nerado, proti volji, preko volje,* invitus hoc feci; invitissimum eum dimisi; me, te, se invito, me invitissimo; invita in hoc loco versatur oratio; invita lege agere; * invito Olympo; * invitis oculis aspicere; * ridere invito vultu; * verba non invita sequentur; * ope invita, *nerado pružena;* † lubrica est fortuna nec invita teneri potest.

invius, *adj.* [in-via] *bez púta, neprohodan, neprolazan, neprokrčen,* saltus; *subst.* invia, ōrum, *n. neutrta mjesta;* * maria Teucris; * invia virtuti nulla via est.

† **invŏcātio,** ōnis, *f.* [in-voco] *zaziv, prizivanje.*

1. invŏcātus, *adj. nezvan, nepozvan.*

2. invŏcātus *v.* invoco.

in-vŏco, 1. *1) za-, prizivati, osb. kao svjedoka ili u pomoć (po)zvati, zapomagati* Junonem in pariendo; opem deorum; deos testes; † deos precibus; alqm ad defendendum; † arma alcjs adversus alqm; † fidem militum; † leges. *2) imenovati koga, zvati imenom,* quem invocant omnes Jovem, *Enn. u Cic. n. d.* 2, 2.; † alqm dominum; *(kasno)* nomen Acerbae.

invŏlātus, *m.* [involo] *lêt, polet,* ex alitis involatu, *jedn. Cic. fam.* 6, 6, 7.

in-vŏlĭto, 1. [*intens. od* involo] *(riedko) lietati-, pršiti na čem, lebdjeti,* * comae umeris.

in-vŏlo, 1. *1) upr. ljetjeti u ili na što, uletjeti, odt. tp. neprijateljski na koga ili na što navaliti, baciti se u ili što* alcui in oculos, in capillum, *Ter.*, † ad alqm, *(Plaut.)* alqm; *(Tac.)* castra; *(Tac.)* animos cupido eundi, *želja hoda obuzimlje; na pose navaliti na posjed te ga prisvojiti,* in possessionem quasi caducam ac vacuam; * pallium.

invŏlūcrum, i, *n.* [involvo] *zavoj, povlaka, pokrivalo, zamot, tp.* multis involucris simulationum tegitur uniuscujusque natura; per involucra atque integumenta alqd perspicere (*sr.* integumetum).

invŏlūtus, *adj. sa sup.* [*partic. od* involvo] *zastrt tminom, taman, nerazumljiv,* res.

in-volvo, etc. 3. *1) váljati-, váliti na što, koturati na što,* cupae involutae labuntur; * Olympum Ossae; * mons involvens secum silvas, *valja sa sobom;* * involvitur aris *(omamljen se odvalja preko . .)* in caput inque umeros. *2) što čim omatati, -oviti, za-, umatati-, zaviti što u . ., pokriti što čim,* sinistras sagis; manum ad digitos usque; sal in linteo involutum; involutum candelabrum; * nemus flammis; * nox umbrâ diem; *(Phaedr.)* se farinâ; *(Just.)* onera arenae involucris involuta; *tp.* se literis, *zakopati se u knjige;* bellum pacis nomine involutum, *skriven pod plaštem . .;* * vera obscuris, * se sua virtute, *zamotati se u itd.;* † fraudibus involuti, *pletkaši, varalice.*

involvŭlus, i, *m.* [involvo] *zavijač, (kukac koji se u list zavija)* (die Wickelraupe) *jedn. Plaut. Cist.* 4, 2, 63.

in-vulgo, 1. *(riedko) ob-, prijaviti.*

in-vulnĕrātus, *adj. neranjen, jedn. Cic. p. Sest.* 67, 140.

1. * **īŏ!** *interj. o, jao! vaj me! izraz boli ili* (osb. io triumphe) *veselja, i juju!*

2. Īo, ūs *ili* ōnis, *f.* [Ἰώ] *Jona kći aržkoga* (Argivus) *kralja Inacha, koju ljubljaše Jupiter, radi čega ju Junona budući ljubomorna pretvori kravom, koju čuvaše stooki Argo* (Argus), *Plaut. Prop. Ov.*

Īŏlāus, i, *m.* [Ἰόλαος] *sin Iphiklov, drûg Herculov, Ov.*

Īolcus, i, *f.* [Ἰωλκός] *grad u Thessaliji, gdje je Jason brod Argo sagradio; odt.* * **Iolciăcus** [Ἰωλκιακός], *adj. iolčački.*

Īŏle, ēs, *f.* [Ἰόλη] *kći Eurytova u Oechaliji, koju ote Hercul te ju dade sinu si Hyllu za ženu, Ov.*

Īōnes, num, *m.* [Ἴωνες] *jedno od četiri glavna plemena Grčke. Odt. 1)* **Īōniăcus,** *adj.* [Ἰωνιακός] *ionski. 2)* * † **Īōnĭcus,** *adj.* [Ἰωνικός] *ionski. 3)* **Īōnĭus,** *adj.* [Ἰόνιος] *ionski,* mare, * aequor, * sinus, *takodjer* * *samo* Ionium, *more medju Italijom, Sicilijom i Grčkom;* Ioniae coloniae, *Ov. Odt. subst.* **Īōnia,** ae, *f.* [Ἰωνία] *pokrajina Male Asije.*

Īōsēphus, i, *m.* [Ἰώσηπος] *židovski povjestnik, Suet.*

Īōta, *n. indecl.* [ἰῶτα] *grčko jota, jedn. Cic. de or.* 3, 12, 46.

Iphiăs, ădis, *f.* [Ἰφιάς] *Iphijevica, kći Iphijeva* (Iphis) = Euadne, *Ov.*

Īphĭcrătes, is, *m. athenski vojvoda. Odt.* **Iphicratensis,** *adj. Iphikratov,* milites.

Īphĭgĕnīa, ae, *f.* [Ἰφιγένεια] *kći Agamemnona i Klytaemnestre, koju odvede božica Diana u taurski Chersonnes iz Aulide, kad ju htjedoše Grci njoj žrtvovati za pomirbu. Ondje ju učini Diana svojom svećenicom.*

ipse [is *i* pse (*predcl. i* ipsus), ipsa, ipsum, *gen.* ipsīus, * ipsĭus, *dat.* ipsi *(substantivno i adjectivno) pokazno zaime, kojim se označuje osoba ili stvar najvažnijom i glavnom, strogo odjeljujuć i izključujuć osobu ili stvar u opreci od svake druge, (n. p. žiteljstvo u opreci od grada, konjanike u opreci od konjâ itd.). Odt. 1) sâm -a -o (glavom, nitko drugi, ništa drugo),* ipse fecit; tu ipse, ego, is, ille, hic, iste ipse; par est, primum ipsum esse virum bonum, tum alterum sui similem quaerere; non quaesivit, ubi ipse tuto viveret, sed unde praesidio esse posset civibus suis; navis tantum jactura facta est, ipsi *(brodari)* incolumes evaserunt; ipse *(sâm glavom, osobno)* cum legionibus proficiscitur; *takodjer mjesto* is ipse, *on sâm, osb. sa sliedećom relativnom izrekom,* ipsum esse Dumnorigem, *upravo onaj D.;* quod ipsis, qui audiunt, perniciosum est; ipsis, ad quorum commodum pertinebat; *jedan sâm,* naturis aliorum irridendis, ipsorum *(same svoje)* ridicule indicandis — risus moventur; est gradatio quaedam — et imago et sibi ipsi responsio; fortunam a deo petendam, a se ipso sumendam esse sapientiam. *Gledom na construkciju zaimena* ipse *valja pamtiti: A)* ipse *stoji u nominativu, kad je u savezu s kojim kosim padežem* (casus obliquus) *osobnoga zaimena, te ako ovo služi za povratno* (reflexivum) *i to, ako treba subject opisati i iztaknuti, da stoji u izričnoj ili samo*

u mišljenoj opreci sa drugim; ako li se iztiče object, da stoji u izričnoj ili samo pomišljenoj opreci s drugim onda stoji u istom kosom padežu sa zaimenom osobnim (= reflexivnim), non egeo medicina *(ne trebam lieka od drugih);* me ipse consolor *(ja se sâm tješim, a nitko drugi);* mentis acies se ipsa intuens nonnunquam hebescit; tu te ipse in custodiam dedisti; Catilina se ipse dignum custodia judicavit; Junius necem sibi ipse conscivit *(on sâm, ne drugi);* quam (disputationem de amicitia) legens te ipse cognosces *(gdje ne mogaše nikako stajati* te ipsum, *budući da je* se ipsum *stalna phrasa za upoznaju sama sebe, a dodanim* ipse *mogaše se samo označiti opreka govoreće i čitajuće osobe [Laelija i Attica] kao djelujućih subjecta ili* ipse *je = sâm po sebi, drage volje [v. 4)]* tu cum rem publicam nosque conservas, fac ut diligentissime te ipsum custodias *(oprečno sa* rem publicam nosque); suis incommodis graviter angi non amicum sed se ipsum amantis est; tanta religionis vis fuit, ut quidam imperatores etiam se ipsos pro re publica devoverent *(ne svoje vojnike, već same sebe);* rationem dicendi per te ipsum, usum autem per nos percipere voluisti; *u Cic. Tusc.* 1, 27, 67. *spojena su oba slučaja,* non valet tantum animus, ut se ipsum ipse videat, at ut oculus, sic animus, se non videns, alia cernit. *Toliko u obće; osim toga valja još primietiti (sr. Cic. Lael.* 1, 5. *i* 8, 26.): *a) stoji li* ipse *neposredno pred pron. pers. a opreka nije izvedena, onda stoji redovito nominativ* ipse, nemo est qui ipse se oderit: pulcherrima illa et maxime naturali carent amicitia per se et propter se expetenda, nec ipsi sibi exemplo sunt *(ne poznaju sami po sebi),* haec vis amicitiae qualis et quanta sit. Ipse enim se quisque diligit non ut aliquam a se ipse mercedem exigat caritatis suae, sed quod per se sibi quisque carus est (*sr. Cic. Lael.* 21, 80.); *u Cic. Lael.* 20, 72. *treba čitati sa Seyffertom:* sunt enim quidam, qui molestas amicitias faciunt, cum ipsi contemni se putant *[nj.* ipsi se *c.] jer je smisao ovaj: „tim što se misle sami (= prijatelji) zapostavljane, čini prijateljstvo dosadnim". b) stupi li* ipse *k* per me, per se, *a* per me, per se *znači po sebi, za se, sâm, sâm od sebe [ne pak „po meni (ili preko mene), po sebi", kao što opazismo gore pod A) iz Cic. de or.* 2, 3, 11. rationem dicendi per te ipsum etc.], *onda stoji* ipse *takodjer u nominativu, jer i samo* ipse *znači „sâm po sebi, za se, sâm [gl. 5)] ili sâm od sebe, [gl. 4)] te se tim samo iztiče i razjašnjuje jednostavno* per me, per se, si res verba desideraret ac non = per se ipsa loqueretur; agam per me ipse et moliar; parum tuta per se ipsa probitas est; quod quisque minus per se ipse posset, id acciperet ab alio; quae (actio) sola per se ipsa, quanta sit histrionum levis ars et scaena declarat; multis rogantibus, aliis per se ipse *(sami od sebe)* dare beneficia. *c) sa* memet, mihimet, nosmet, semet, nobismet, *pak spaja Cicero barem, ako i ne ostali class. prosaici,* ipse *u istom padežu, jer ono prikopčano* met *više naglašuje* me, mihi *itd.* (*sr.* met), ita tuli (legem de ambitu), ut eam, quam mihimet ipsi jam pridem tulerim de civium periculis defendendis, non abrogarem, *Cic. p. Mur.* 3, 5.; nisi nosmet ipsos valde amabimus; cum corrigimus nosmet ipsos quasi reprehendentes; nolite vosmet ipsos consolari; *za to je u Cic. de off.* 1, 32, 115. *sumnjiva lekcija* quam (personam) nobismet ipsi judicio nostro accommodamus *(druga lekcija:* nobismet ipsis). *Naproti tomu u Sall.* nisi nosmet ipsi vindicamus in libertatem, *u Liv.*, a cujus crudelitate vosmet ipsi armis vindicastis *i češće. d) Cicero u obće rado piše nominativ* ipse, ipsi, *ondje, gdje rad reflexivnosti ne ima bitne razlike u misli, da li se prikapča opreka, koja se izriče sa* ipse, *subjectu ili objectu, budući da je oboje jedna ista osoba, a mi izgledavamo kos padež* (casus obliquus) *od* ipse *i oštriju opreku objecata, nego li što ju izražava samo pronom. person.*, non ita abundo ingenio, ut te consoler, cum me ipse non possim *t. j. budući da sebe ne mogu tješiti, što nitko nego ja sam ne bi učiniti mogao* [me ipsum *značilo bi: budući da sebe sama ne mogu tješiti, a kamo li tebe];* quid est negotii continere eos, quibus praesis, si te ipse contineas? non potest exercitum is continere imperator, qui se ipse non continet *„koji sebe ne obuzdava, što dakako samo on sâm učiniti može";* ego omni officio ceteris satisfacio omnibus, mihi ipse nunquam satisfacio; Verres repente sic erat humilis, ut non modo populo Romano, sed etiam sibi ipse condemnatus videretur; *a Liv.* 22, 60, 23. *pak, gdje mjesto* se ipsi tutati vallo sunt *izčekujemo* se ipsos *t. v. s., čini se, da je pisano* ipsi *s obzirom na opreku izraženu više mišlju nego li riečmi „oni su se sami zaštitili nasipom", budi da treba neposredno pred tim čitati* vallum arma (*sc.* tutata sunt) *ili* vallum armis. *B) kadkada stoji* ipse *već u Livija u nepravilnoj appoziciji, budući da se slaže slobodnije po smislu,* causa ipse pro se dicta damnatur *(kao da se kaže* cum causam pro se dixisset), *Liv.* 4, 44, 10.; quid aliud nobis quam caedem Crassi amisso et ipse Pacoro infra Ventidium dejectus Oriens objecerit, *Tac.* — *Na pose 1)* ipse *znamenuje kuće gazdu ili gospodara, on, a* ipsa *kuće gospodaricu, ona,* ego eo quo me ipsa misit, *Plaut.;* ipse dixit (αὐτὸς ἔφα), *On sam, meštar reče (poznata formula pythagorejska). 2) upravo, baš, neposredno, tačno,* non dubitavit id ipsum, quod arguitur, confiteri; ea ipsa causa belli fuit; † hoc ipso *(upravo tim)* fiunt superiores, quod etc.; eo ipso *(abl. causae), upravo s toga, i u Cic.;* ipsum *(upravo on)* esse Dumnorigem *[sr. 1)];* natali suo ipso die, *licem na . .;* ex ipsa caede fugere, *neposredno iz ili iz samoga itd.;* incidere in ipsam flammam civilis discordiae *(usred plamena),* sub ipso vallo, in ipsis ripis, *na samom ili tik do itd.; (Hor.)* ad ipsum mane, *do samoga (ili bieloga) jutra;* triennio ipso minor, *upravo tri g., podpune tri g.;* nunc ipsum, tum ipsum, *upravo sada, upravo tada;* an haec ipsa vis est? *pravo nasilje;* ipse populus R., *pravi n. r.;* quod genus ipsius orationis *(govora u užem smislu t. j.* elocutionis) optimum judicarem. *3) dapače, čak, sâm, i, isti,* ipsa virtus contemnitur. *4) sâm, sâm od sebe, sâm po sebi, od svoje volje (ne nagovaran ili prisiljen),* non ipse aliquid a me promisisse, sed fortuito in eum sermonem incidisse videar; valvae se

ipsae aperuerunt; ipse meâ, tuâ, suâ sponte; ipse per se, *posve sâm od sebe.* 5) *(sâm) po sebi, za se, sâm, već,* erat ipse immani acerbaque natura; esse aliud artem ipsam, aliud quod propositum sit arti; ipso terrore, *već samim str.*; ignoratio rerum e qua ipsa *(već samo)* horribiles exsistunt saepe formidines. *6)* et ipse, *takodjer, isto tako i on, sa (c. instr.) gdje se isti praedicat o novom subjectu naglašuje, tako da se taj novi subject barem za čas pokazuje kao važniji (u Cic. nedvojbeno samo jedn. p. Caec.* 20, 58., *jer on sâm kao što i Caes. i Sall. vole mjesto toga pisati* item *ili samo* ipse *no češće se nalazi* et ipse *u Liv.) često u samo mišljenoj oprieci,* victor ex Aequis transit in Volscos et ipsos bellum molientes, *koji su se takodjer (i sa svoje strane) spremali na rat;* Hannibal — supra septem milia hominum domos remisit, quos et ipse gravari militia senserat, Carpetanos quoque ab se dimissos simulans, *Liv.* 21, 23, 6.; atque ipse, *i (takodjer, u, i, Caes. b. G.* 7, 32, 4.) alterum Cotum, antiquissima familia natum atque ipsum hominem summae potentiae; ipse quoque, *Liv.* *7) (Plaut.) augmentativno* **ipsissimus,** i. sum, *ja sâm glavom, -dušom i tielom.*

īra, ae, *f. srčba, gnjev, ljutina, razdraženost, osveta, bjesnoća,* † in regem; fugae, *sbog itd.*; dictatoris creati; irae suae, paternae, *na se, na otca;* * ira deûm, *prokletstvo bogova;* irae coelestes, *bogova;* irarum ardor; * irae tristes, graves; * esse alcui irae, *omražen biti;* † esse pervicacioris irae, *postojanije mrziti;* * *ljuven bies,* mea cum conferbuit ira; * *o zmiji,* attollentem iras; * *o vjetru,* temperat iras; dirimere infestas acies, d. iras = iratos, *Liv.*; *meton. povod srčbi, Ov. ex Pont.* 4, 3, 21.

īrācunde, *adv. sa sup.* [iracundus] *gnjevljivo, vatreno.*

īrācundia, ae, *f.* [iracundus] *1) gnjevljivost, sklonost na gnjev ili srčbu. 2) žestina, ljutina, srdnja,* prae iracundia vix sum apud me, *Ter.*, ir. cohibere, *(Ter.)* reprimere; in eas indiligentiae suae ac doloris *(rad njegove nepozornosti i tim prouzročene boli)* iracundiam erupit, *Caes. b. c.* 3, 8, 3.; iracundiam suam dimittere rei publicae, *rad države; i pl.*

īrācundus, *adj. s comp. i † sup.* [ira] *gnjevljiv, srdit, ljutit, žestok, razdražljiv,* senex; ir. in, *(kasno)* adversus hostes; iracundior est paulo, *Hor.*; * leo; * fulmina *srditi, u gnjevu odapeti;* * classis Achillei.

īrascor, — *dep.* 3. [ira] *srditi se-, gnjeviti se-, ljutiti se na ... (kao neprijatelj, ali da proizvodi strah; sr.* indignor, stomachor), furenter; *(Plaut.)* de nihilo; alcui, † sceleri, non nomini alcjs; nostram vicem, *za nas; absl.*; * taurus in cornua, *srdi se na rogove, t. j. izkaljuje si srdce rogovi.*

īrāte, *adv.* [iratus] *srdito, Phaedr.*

īrātus, *adj. s comp. i sup.* [ira] *srdit-, razljućen-, gnjevan na . . .,* alcui; ob ea senatui, *Liv.;* de judicio et de villico; cum iratior factus esset; † animus; * manus; * irati regum apices, *srčba okrunjenih glava;* * iratis precibus, *kunući i proklinjući;* * mare ir., *srdito, burno;* * sitis, *ljuta, biesna;* * venter, *gladan.*

Īris, ĭdis, *f.* [Ἶρις] *božica dûge (puge), kći Thaumantova* (Thaumas), *viestnica bogova, Virg. Ov.*

īrōnīa, ae, *f.* [εἰρωνεία] *ironija.*

irrāsus (in-r.), *adj. nestrižen, nešišan,* capite, *Plaut.*

† **irrătiōnālis,** *adj.* [in-rat.] *nerazborit, nerazuman,* usus quidam, *neznanstvena, mechanična vježba.*

irraucesco, rausi, — 3. [in-raucus] *postati hrapavim, hrapavjeti, jedn. Cic. de or.* 1, 61, 259.

† **irrĕlĭgiōse,** *adv.* [irreligiosus] *(riedko) bezbožno.*

ir-rĕlĭgiōsus, *adj. nenabožan, bezbožan, Liv. Plin. ep.*

* **irrĕmeābĭlis,** *adj.* [in-remeo] *nepovrativ,* unda, *preko kojega ne ima povratka (o rieci Stix);* error, *nerazdrešiv.*

irrĕpărābĭlis, *adj.* [in-rep.] *nenadoknadiv, nenaknadan,* * tempus.

* **irrĕpertus,** *adj.* [in-rep.] *nenašast, neodkriven.*

irrēpo (in-rep.), etc. 3. *puzati-, miljeti u ili na što,* † draco ad eam; ipso decimo die irrepsit, *dopuze, dovuče se u senat;* veneno paulum irrepente; *tp. uvući se (sr.* influo, insinuo), in montes hominum, in tabulas municipiorum, in testamenta locupletium; † impudentia; † militares animos; † *absl., uvući se kao prijatelj.*

* **irrĕprĕhensus** (in-repr.), *adj. neprikoran, bezprikoran.*

irrĕquiētus (in-req.), *adj. nemiran, neumoran,* * Charybdis; * bella.

irrĕsectus (in-res.), *adj. neobrezan, jedn. Hor. epod.* 5, 47.

irrĕsŏlūtus (in-res.), *adj. nerazdriešen, jedn. Ov. ex Pont.* 1, 2, 22.

irretio, 4. [in-rete] *uhvatiti u mrežu, zamrežiti, zaplesti,* alqm; *tp.* alqm corruptelarum illecebris, laqueis interrogationum; se erratis.

irrĕtortus (in-ret.), *adj. nezavinut, neokrenut,* oculo i. *ne skrenuv oka, jedn. Hor. carm.* 2, 2, 23.

† **irrĕvĕrens** (in-rev.), tis, *adj. ne štujući, nesmjeran, ravnodušan prema,* operis.

† **ir-rĕvĕrentia,** ae, *f.* [irreverens] *neštovanje, nesmjernost, čednost prema višim;* studiorum, *nerazborito ravnodušje za itd.*

irrĕvŏcābĭlis (in-rev.), *adj. 1) neopozoviv,* * verbum. *2) tp. neporečan, nepromjenljiv,* casus, *Liv.*; † constantia; † *nepomirljiv,* Domitiani natura irrevocabilior.

* **irrĕvŏcātus,** (in-rev.) *adj. nepozvan opet.*

irrīdeo, (in-rid.) etc. 2. *1) intrans. smijati se, rugati se, absl. 2) trans. izsmjehivati, rugati se komu, šalu sbijati s kim (budi bockajuć ili zlorado, oponašajuć drugoga; sr.* derideo), alqm; per jocum deos; Romam; * rursus procos irrisa *(predmet ruglu)* experior; *(Plaut.)* irrisum habere alqm, *šalu sbijati s kim.*

irrīdĭcŭle, *adv. nedosjetno, jedn. Caes. b. G.* 1, 42, 6. *u savezu s* non.

irrīdĭcŭlum, i, *n.* [irrideo] *rug, ruglo,* esse irridiculum, habere alqm irridiculo, *Plaut.*

irrĭgātio, ōnis, *f.* [irrigo] *natapanje, zāplava,* agrorum; irrigationes.

ir-rĭgo, 1. *1) navratiti-, voditi tekućinu kamo,* * imbres; *pren.,* * somnus quietem per membra, *širi (kao blagu rosu) po udih. 2) natapati, zaplaviti,* Nilus Aegyptum; hortulos Epicuri fontibus; circus Tiberi superfuso irrigatus, *poplavljen;* * auro culta *(o Pactolu);* * sopor fessos artus, *okrepljuje uda; šaljivo (Plaut.)* alqm plagis, *obasuti batinami, izliemati.*

* **irrĭguus,** *adj.* [irrigo] *1) act. natapajući, zaplavljujući* fons; aqua. *2) pass. zaplavljen, natapan, navlažen, nakvašen,* hortus; pratum; corpus mero.

irrīsio, ōnis, *f.* [irrideo] *izsmjehivanje, ruganje, podrugivanje.*

irrīsor, ōris, *m.* [irrideo] *izsmjehivalac, rugalac, rugač,* isti irrisores; hujus orationis et sententiae; *(Aurel. Vict.)* irrisor potius quam blandus.

irrīsus, us, *m.* [irrideo] *izsmjehivanje, ruganje, podrugivanje, ruglo,* irrisui esse; *(Tac.)* alcui irrisui esse; *(Liv.)* ab irrisu *(od rugla)* linguam exserere; *(Plaut.)* irrisui alqm habere; † *s gen. obj.*, pueri; non sine irrisu audientium.

irrītābĭlis, *adj.* [irrito] *koga je lahko moći razsrditi, razdražljiv, gnjevljiv,* animi optimorum hominum; *(Hor.)* genus vatum.

* **irrītāmen,** ĭnis, *n.* [irrito] *dražilo, poticalo na . ., i pl.*

irrītāmentum, i, *n.* [irrito] = irritamen, certamen; gulae; * malorum; † pacis.

irrītātio, ōnis, *f.* [irrito] *draženje, podbadanje.*

irrīto, 1. *1) dražiti, poticati, podbadati, obs. na gnjev razžestiti, ogorčiti, razljutiti,* alqm; barbarorum animos; ad certamen; † beluas in alqm; † de industria irritatae (tantorum moles); * quietos amnes; * haec segnius animos; * pectus; * virum telis. *2) poticati, pobuditi, (pro)uzročiti,* iram; sibi simultates; † iracundiam et cupidinem vini; * amaros; * voluptatem, † voluptates; * vitia. — *partic.* **irrītatus,** *razdražen, srdit, razsrdjen, Ter.*; irâ, *Virg.*

irrĭtus, *adj.* [in-ratus] *1) nevaljan,* quod erat ratum, irrĭtum est, *Ter.*; testamentum. *2) zaludan, tašt, izprazan, jalov,* quassatio capitum; inceptum; * tela; * dona; † ictus, *promašen udarac;* * † labor; *subst.* ad irritum cadere, redigi, † in ir. cadere, *promašiti se, osujetiti se; o osobah, ništa ne opraviv, zaludan, bez uspjeha, nesretan,* * irritus urget; † irriti dissuadent; † legationis, † spei, *u itd.*

irrŏgātio, ōnis, *f.* [irrogo] *nalaganje, dosuda,* multae.

ir-rŏgo, 1. (irrogassit *archaist.* = irrogaverit, *Cic. legg.* 3, 3, 6.) *upr. što godj proti komu predložiti narodu i s tim prodrieti, s privolom naroda naložiti, dopitati, dosuditi,* alcui legem, privilegium, multam, poenam; *odt. u obće naložiti, dopitati, dosuditi,* * poenas peccatis; † sibimet mortem; *upotriebiti na što,* cui (labori) tamen non plus irrogandum quam quod etc. *Quint.*

* **irrōro** (in-roro), 1. *1) trans. porositi, (poput rose), nakvasiti, navlažiti,* crinem aquis; terras. *2) intrans. poput rose kackati na . . ., rositi, sipiti,* lacrimae foliis; liquores capiti.

ir-ructo, 1. *izrigati se,* alcui in os, *Plaut.*

irrumpo (in-r.), etc. 3. *1) provaliti, prodrieti-, uturati se u što (silom; sr.* irruo), intro, *Ter.*; in castra; in partem hostium; in aedes; ad se; domum alcjs; *(Sall.)* portam; † Italiam; * interiora domus; * thalamo; *absl.*; in alcjs patrimonium; (translatio) deducta esse in alienum locum, non irrupisse videatur. *2) tp. u obće upiti se, prodrieti,* imagines in animos per corpus; * curae; in nostrum fletum irrumpes, *hoćeš li nasilno prekinuti; (Tac.)* quietem ejus.

irruo (in-ruo), ui, — *1) baciti se-, provaliti-, prodrieti u što, nasrnuti naglo i nerazborito; (sr.* invado, irrumpo), in aedes, *Ter.*; in mediam aciem; huc prorsus se, *Ter.*; in alienas possessiones; in alienum locum; *tp.* ne quo irruas, *da ne posrneš;* in odium offensionemque populi Romani, *sliepo na se navući.*

irruptio, ōnis, *f.* [irrumpo] *pro-, navala, kao vojn. t. t.*, ir. nulla facta est; † hostis.

ir-ruptus, *adj. nerazderan, nerazdruživ, jedn. Hor. car.* 1, 13, 18.

Īrus, i, *m.* [Ἶρος] *prosjak u kući Ulixovoj na Ithaci; posl. = kukavac, siromah* (*opp.* Croesus), *Prop. Ov.*

ĭs, ea, ĭd [ἵς, ἵ] *rabi 1) budući najjednostavnije i najslabije zaime pokazno, u obće samo, kad se pokazuje na predmet, koji je već napomenut ili će se tek napomenuti. Odt. označuje a) kao object ili subject sljedeće izreke već napomenut predmet, u kojem smislu odgovara hrvatskomu, on -a -o, ako li je spojen sa substantivom, hrvatskomu, ovaj, ova, ovo, taj -a -o, isti -a -o,* hostes constituerunt domum reverti. Ad eam sententiam haec quoque ratio eos adduxit, quod etc.; post ejus mortem Helvetii id quod constituerant facere conantur, ut e finibus suis exeant; Caesari cum id nuntiatum esset, eos per provinciam nostram iter facere conari; Vejentes regem creavere. Offendit ea res populorum Etruriae animos etc. *b) kad je* is *u savezu s prediducóm ili sljedećom relativ. izrekom, kojom se sadržaj pojma, što ga* is *navješćuje, tek potanje opredjeljuje, onda je* is *jednako hrvatskomu onaj -a -o, on -a -o, a kadkada se niti ne prevodi,* eum qui palam est adversarius, facile cavendo vitare possis; rettuli me ad ea studia, quae longo intervallo intermissa revocavi; caput Summani inventum est eo loco *(na mjestu)*, qui est ab haruspicibus demonstratus; erat metus injectus iis nationibus, quas *(hrvatski se može reći i „strah bijaše zadan narodom koje")* nunquam populus R. neque lacessendas bello neque tentandas putavit; quo — ab eo quodcunque sibi proposuerit, minus aberret (orator); noluit eum locum, unde Helvetii discesserant, vacare; me libenter ad eam partem provinciae primum esse venturum, quo te maxime velle arbitrarer; is locus, ubi constitissent, ex calamitate populi R. nomen caperet; quam absurdum qui praetor fieri non potuerit, eum petere consulatum; *ovako rabi* is *kadkada i s obzirom na* si quis, si quisquam, si quid est penitus insitum moribus, id subito

evellere; si quisquam est timidus in magnis periculosisque rebus — is ego sum. c) u savezu sa et, que, atque, a i neque, sed rabi is, da se pobliža ograničujuća oznaka kojega imena (nomen) bolje naglasi i iztakne, hrvatski i to, a to exempla quaerimus, et ea antiqua; una in domo et ea quidem angusta; unam rem eamque maximam, explicabo; uno atque eo facili proelio; legionem neque eam plenissimam — despiciebant; severitatem probo sed eam modicam; Apollonium doctum hominem cognovi et studiis optimis deditum idque a puero (s obzirom na cielu prediduću izreku); slično se rabi i is qui, da se koja osoba tačnije označi, Strabo, is qui physicus appellatur [sr. b)]. Osim toga valja osobito napomenuti id quod (što no) u parenthetičnoj izreci, koja ima u sebi oznaku, što pobliže razjašnjuje, obrazlaže i podkrepljuje glavnu izreku, te je tako uzko š njom spojeno, da se id construkcije glavne izreke niti ne tiče, si nos, id quod (što no) debet, patria nostra delectat; et, id, id quod difficilius putatur, multo sapientius tulit secundam quam adversam fortunam; Catilina, id quod factu facillimum erat, omnium facinorum catervas circum se habebat; ratus, id quod negotium poscebat, Jugurtham laborantibus suis auxilio venturum; ingenti periculo per effusos passim ad praedandum hostem equites — transgressus, id quod (naime ut comitia haberentur) unum maxime in praesentia desiderabatur, comitiis consularibus habitis in hiberna rediit; isto tako id de quo jedn. Liv. 21, 10, 9. et, id de quo verbis ambigebatur (ne pak, kao što se obično piše, et id etc. bez zareza [comma]), uter populus foedus rupisset, eventus belli velut aequus judex, unde jus stabat, ei victoriam dedit [rieči naime id — amb. treba smatrati kao parenthetički dodatak, što ga je pisac stavio pred glavnu izreku eventus belli — dedit, da pobliže razjasni sadržaj njezin; Livij je pak slobodnijim načinom zaglavio period, označujuć odmah način odluke sa unde jus — dedit, na mjesto da je dodao rieči eventus shodan glagol, n. p. dijudicavit sa et (d. et — dedit)]. d) ako predtiče nomen ili pronomen, onda se pojam njegov radi veće jasnoće i krepkosti, osb. iza više umetnutih izreka, često sa is nastavlja, hic, quisquis est, qui etc., is est sapiens, is est beatus; signa et tabulas ceteraque ornamenta, quae ceteri tollenda esse arbitrantur, ea sibi etc.; ut vos, qui modo — videbatis, ii nunc etc.; nos quorum majores Antiochum regem — superarunt omnibusque navalibus pugnis Carthaginienses — vicerunt, ii nullo in loco etc.; Numa urbem novam conditam vi et armis, jure eam legibusque — condere parat; ista animi tranquillitas ea est ipsa vita beata; id ipsum honestum, quod amplecti vult, id efficit turpe. [sr. ille e)]. e) često se prevodi is sa takav rad adjectivne forme uz nomen, koji se mora osobito naglasiti, is erat annus quo etc.; ea est gens Romana, quae victa quiescere nesciat, takov, tako ratoboran; ego is sum qui nihil inquam mea potius quam meorum causa fecerim; non tu is es qui, quid sis, nescias; ea celeritate atque eo impetu milites ierunt, ut etc.; cum eo praesidio, s tolikom posadom. f) s attraccijom, in eo numero esse = in eorum n. e., in eam mentionem incidere = in ejus rei m. i.; ea (o tom) libera conjectura est; [sr. hic 3)] g) genetiv. ejus kao srednji spol rabi Livij njekoliko puta substantivno, ad tria milia hostium caesa, dimidium fere ejus captum; bona ut iis, quidquid ejus recuperari possit, reddantur. h) ako predtiče relativna izreka, za kojom bi morala sliediti druga uporedna relativna, onda se rado prelazi u construkciju sa is, ako ne zahtieva jače naglašivanje, da se opetuje relativ, omnes tum fere qui nec extra urbem hanc vixerant nec eos aliqua barbaries domestica infuscaverat; ipsius in mente insidebat species pulchritudinis eximia quaedam, quam intuens in eaque defixus etc. [sr. qui d)]. i) kadkada spaja se is s glagoli prve i druge osobe, haec omnia is feci qui sodalis ejus eram, ja koji itd.; qui in proximum annum consulatum peteres, is per municipia cucurristi. k) o porabi kosih padeža (casus obliqui) od is, za hrvatski njegov, njezin, njihov (ili mu itd.) v. gramatiku. l) osobite sveze α) id est, to jest, to će reći, molitia animi, id est, laborum et dolorum fuga; ita ne moriendum quidem esse malum est; id est enim, perveniendum esse ad id, quod non esse malum confitemur; hoc tu censes sapienti accidere posse, ut aegritudine opprimatur, id est, miseriâ? quid ille Terentianus Ipse se poenions, id est, 'Εαυτὸν τιμωρούμενος? „tâ neće lje ništa drugo reći 'E. τ.“ (blagomilo natuknuće, da Latinu tê rieči ne treba); hos se appellare sapientiae studiosos, id est enim philosophos; simplicem praeterea et communem et consentientem, id est, qui rebus iisdem moveatur, eligi par est (gdje id est na toliko stvar razjašnjuje, što bi bez toga relativna izreka ograničavala consentiens a ne razjašnjivala); quid intersit inter popularem, id est assentatorem et levem civem, et inter constantem, severum et gravem (gdje je iza constantem pred severum trebalo drugo id est, budući da je severum et gravem očevidno razjašnjujuća apposicija k constantem); [sr. hic 5)]. β) id s gen. pokazuje stupanj, mjeru, čest koje god stvari, metuo, ne id consilii ceperimus etc.; id tantum hostium, quod ex averso erat, aspexit, Liv.; ad, post id loci, Sall.; ad id locorum, do sada, Sall. Liv.; post id locorum, po tom, poslije toga, Sall.; in id redactus sum loci, Ter.; id temporis, id aetatis; profectus id temporis; quoniam est id temporis; id aetatis jam sumus; nobis, hominibus id aetatis. γ) id u tu svrhu, s tom namjerom, zato, id prodeo, id sequor i slič., Plaut. Ter. 2) u više slučajeva može ili mora se is odbaciti, izpustiti, samo ako to nije na uštrb jasnoći ili naglasu, budući da je kao najslabije pokazno zaime čisto logične naravi [sr. 1)], dočim se hic, ille, iste ne može izpuštati, i to a) nemože is stajati uz genit. substantiva, dočim hic, ille, iste može, nepoviediv pravoga značenja tih zaimena [sr. hic 1) b) ille g) iste c)]. b) izpušta se is kano object glagola i kad bi se uz drugi glagol ime (nomen) koje stoji uz prvi opetovalo u istom padežu, i kad se oba glagola različito slažu, virtus et conciliat amicitias et conservat (bez eas kod conservat); et apta quaedam ad naturam putare et aliena (sc. ab ea); adolescentes refrenandi potius a gloria quam (sc. ad eam) incitandi fuerunt; quae vellet in literis civitatum et tolli et referri juberet (sc. in eas); dat tubâ

signum suis atque ex oppido educit, nostri acriter in eos impetu facto reppulerunt; ad Caesarem legatos mittunt oppidoque receperunt (sc. eum); nona Caesaris legio, cum se objecisset Pompejanis copiis atque opere circummuniret; cum ad oppidum venisset, oppugnare instituit idque — circumvallavit; slično iza abl. absol., magno coacto numero — dimittit; consilio convocato cohortatus; convocatis suis clientibus facile incendit; eo in Italiam evocato — sibi conjunxit atque eum — praemisit; Caes. b. c. 3, 21, 4. b. G. 7, 11, 1.; u Cic. Tusc. 1, 20, 46. pak glasi radi naglasa: nisi ad eum (animum) omnia referrentur et is omnium judex solus esset. c) osb. često pred relat. izrekami [sr. 1) b)], semper in civitate (sc. ii) quibus opes nullae sunt, bonis invident; leviora sunt (sc. ea) quae repentino aliquo modo accidunt, quam ea, quae meditata et praeparata inferuntur; ipse privatus — (sc. eum) qui rem publicam salvam esse vellet, se sequi jussit; posse eligere (sc. eos) qui quaererent; eumque magis milites quam (sc. eos) qui praeerant, aspiciebant, Nep. Chabr. 4, 1.; invisa est potentia et miseranda vita (sc. eorum) qui se metui quam amari volunt; Xerxes praemium proposuit (sc. ei) qui invenisset novam voluptatem; quas honeste habere liceat, abuti (sc. iis) properabant, Sall. Cat. 13, 2.; quibus — copia erat, malebant; Piso parum erat (sc. ab iis) a quibus debebat, adjutus; unam fore tabellam (sc. eorum) qui liberandos omni periculo censerent, alteram, qui capitis damnarent; quique non paruerit, capital esto sc. ei (u zakonskoj formuli); gl. i Caes. b. G. 4, 7, 3. b. c. 3, 82, 4. Odt. i ipse mj. is ipse; sr. ipse 1).

Īsăra, ae, f. rieka u Galliji, s. Isère.

Isauri, ōrum, m. [Ἴσαυροι] žitelji zemlje **Isauria** [Ἰσαυρία] (Eutr.) pokrajina u južnom dielu Male Asije. Odt. **Isaurĭcus**, adj. Isaurski, takodjer Isaurijanin, pridjevak P. Servilija Vatije kao pobjeditelja Isaurijanâ * **Isaurus**, adj. isaurski.

† **Īsĕlastĭcus**, adj. [εἰσελαστικός] spadajući na ulaz, certamen is., natjecanje, da se proslavi svečan ulaz; subst. **iselasticum**, i, n. dar što ga namieni car ulazećemu pobjeditelju, dar ulazni.

Īsēum, i, n. [Ἴσειον] hram Isidin, Eutr.

Īsis, ĭdis ili is, f. [Ἶσις] aegypatska glavna božica, supruga Osirova (Osiris). * **Isiăcus**, adj. Isidin; subst. svećenik Isidin, Isidovac.

Ismărus, i, m. **Ismăra**, ōrum, n. [Ἴσμαρος] gora u Thraciji uz grad istoga imena, Virg. Dav. * **-mărius**, adj. = thrački.

Ismēnias, ae, m. [Ἰσμηνίας] thebski vojvoda, Ismanija.

Ismēnus, i, m. [Ἰσμηνός] rieka u Boeotiji kraj Thebâ, Ov. Odt. 1) * **Ismēnis**, ĭdis, f. = Thebljanka. 2) **Ismēnius**, adj. = thebski.

Īsŏcrates, is, m. [Ἰσοκράτης] glasovit govornik i rhetor u Athenah, umrie 338 pr. Is. Odt. **Isocratēus** (-īus) [Ἰσοκράτειος], adj. Isokratov.

Issa, ae, f. [Ἴσσα] otok u jadranskom moru. Odt. **Issaeus**, **-saĭcus**, i **-sensis**, adj., subst. **-senses**, ium, m. stanovnici otoka „Issa“.

Issus, i, f. [Ἰσσός] primorski grad Cilicije, znamenit pobjedom Alexandrovom nad Darijem, s. Lajazzo.

istac v. istic.

iste, a, ud, gen. istīus, dat. isti, pron. demonstr., taj, ta, to, ili onaj, ona, ono, proteže se na drugu osobu i na sve, što na nju spada ili što se na nju odnosi (sr. hic, ille), tako da se često prevodi sa tvoj, vaš, adventu tuo ista subsellia (tê klupe, na kojih ti sjediš) vacuefacta sunt; homines ista auctoritate praediti qua vos estis; na pose a) o stvarih, što ih je nagovoreni spomenuo ili natuknuo, Platonem dicis. Istum ipsum, Attice; ista, quae sunt, a te dicta. b) često ima iste u sebi uzgredan pojam prezira i omraze [jer se iste rabi i o protivniku u parnici, prama komu govornik govori, kao što Cicero u govorih proti Verru malne jedino iste rabi; sr. ille c)], non erit ista amicitia sed mercatura; Mars alter, ut isti volunt; * iste tuus vates. Odt. **isto**, adv. α) (Plaut.) radtoga, s toga. β) tamo, gdje si ti. γ) tp. (jedn. Cic. Qu. fr. 3, 1, 3.) onamo = u onu stvar, admiscere alqm isto.

* † **Ister** (Hist.), tri, m. [Ἴστρος] doljni Dunav; sr. Danuvius.

Isthmus, i, m. [Ἰσθμός] priečba, prevlaka, os. priečba korinthska; * pl. Isthmi, i = priečba dardanellska. Odt. * **Isthmius** [Ἴσθμιος] adj., isthamski; subst. **Isthmia**, ōrum, n. igre na Isthmu kod Korintha.

istĭc (isthic), aec, ŏc ili ŭc, pron. dem. [iste i hic] jače iste, eto taj, tajzi, tazi, tozi, taj tu, osb. Com.; quid istic narrat? homo istuc aetatis, u toj dobi, Com. i pisac b. Afr.; istoc (acc.) s toga, Ter., abl. uz comp., tim, Ter., (Cic.) istuc considerabo, non posse istaec sic abire, istuc ipsum non esse, cum fueris, misserimum puto, istuc quidem necesse est; jače **isticе** etc., u pitanjih, **isticĭne** etc., Com.; odt. adv. 1) **istāc** (Com.) tuda, tim putem. 2) **istac-tĕnus**, (Plaut.) dotle, dovle. 3) **istic** (isth.), a) tamo, tu na tom mjestu, gdje si ti ili koje ti kažeš; prius hic te nos, quam istic tu nos videbis. b) u toj stvari, što ju ti spominješ, i. sum, pristajem, sluhom slušam Ter. Cic. 4) **istim** (predcl.) odatle. 5) **istinc** (isth.) a) odatle, od tuda, gdje si ti, i. loquere. b) (Plaut.) od toga, što imaš, dimidium mihi i. de praeda da. 6) **istōc**, tamo, gdje si ti, Com. 7) **istorsum** [isto-versum] (Com.) tamo, gdje si ti. 8) **istūc** (Com.) = istoc; tp. o tom, istuc veniam; i. ibam, upravo htjedoh, da o tom govorim.

istinc v. istic 5).

istīus-mŏdi, takav, te vrsti.

isto, istoc, istorsum, istuc v. iste, istic 6) 7) 8).

Istri (Hist.), ōrum, m. [Ἴστροι] Istrani, stanovnici Istrije. Odt. a) **Istria** (Hist.), ae, f. [Ἰστρία] Istrija, Istra, pokrajina na granici illyrskoj. b) **Istriāni**, orum, m. c) **Istrĭcus** (Hist.), adj. istrijski, istarski.

ĭtă, adv. [is i prikopčano ta] za oznaku načina = na rečeni način, onako, tako, ovako, cum ea ita sint; ita hominum est, Ter.; ita sunt res nostrae; ita est hom., Ter.; si ita sum; ita ad hoc aetatis a pueritia fui; † ita ut erat, tako (odjeven) kaošto bijaše; ut igitur in ejusmodi re, que mendacio nixa sit etc., ita dicam; itaque, i tako; na pose a) tako, ovako, ita scribere; ita scriptum est. b) u prispodobah, correspondujući sa ut, quomodo, quemadmodum,

quasi; ut — ita, ut quisque optimus est, ita *prema tomu kako itd.; — tako = što bolji — to;* haec omnia ut invitis ita non adversantibus patribus transacta = *ako i proti, to ipak itd. c)* ita est, *tako jest; u odgovoru, dă, dakako,* Mihine? ita; ita prorsus *v.* prorsus; *uvjeravajući, bogmajuć se, tako mi (n. pr. zdravlja), da vjere mi,* ita vivam, ut maximos sumptus facio, *tako mi života itd.; ako sliedi nova želja,* ut *sa conj.,* ita mihi *(tako mi s optativom)* omnia quae opto contingant, ut vehementer velim; *skraćeno* ita vivam, ita me dii juvent. *d)* itane? *tako li? dakle zbilja? dielom da bude pitanje krepče, Ter., dielom da se izrazi zlovolja, takodjer* itane vero? *Cic.;* quid ita? *kako to? zašto? čemu ti to misliš? e) u takovih okolnostih, onda, tako,* illum aliquot dies aegrotasse et ita esse mortuum; *i dakle,* si igitur non sunt, nihil possunt esse: ita ne miseri quidem sunt. *f) za oznaku ograničenja, samo toliko, samo na toliko, samo pod tom pogodbom ili uvjetom,* ita vos irae indulgere oportet, ut potiorem irâ salutem habeatis; quae ita a fortuna deformata sunt, ut tamen a natura inchoata appareant; cum scirem ita indicium in tabulas publicas relatum, ut illae tabulae privata tamen custodia continerentur; ita admissi milites, ne senatus tamen iis daretur; ita in Etruriam transmissurus fuit Scipio, si etc. *g) za oznaku stupnja, tako, toli, tako silno,* (*sr.* adeo), ita non inprobus et fatuus; ita sunt avidae et capaces (aures meae); ita de horridis rebus nitida etc. est oratio tua; ita acriter; non, haud *ili* nec ita, *ne baš, ne osobito,* non ita multi, non (haud) ita multo post; haud ita multo ante; non ita valde.

Ĭtălia, ae, *f. zemlja italska, Italija; i* terra It.; *meton., stanovnici Italije;* totam Italiam esse effusam, *Cic. p. Dej.* 4, 11. *Odt. 1)* **Italĭcus,** *adj. italski;* bellum It., *saveznički rat. Odt. a)* **-lĭci,** ōrum, *m. savezni puci italski, osb. u savezničkom ratu. b)* **-lĭca,** ae, *f. grad u* Hispania Baetica; *odt. subst.* † **-icenses,** ium, *m. Italičani. 2)* * **Itălis,** ĭdis, *f. adj. italski; subst. Italijanka. 3)* * **Itălius,** *adj. italski. 4)* * **Itălus,** *adj. italski; subst.* * **-lus,** i, *m. Italac, Italijanin; i* Italus, *star heroj* (heros), *po kom se tobože* Italia *tako prozvala, Virg.; plur.* **-li,** ōrum, *m.*

Ĭtăquĕ, *adv. 1)* = et ita, *v.* ita. *2) kao zaključna čestica, za oznaku učina ili dogadjaja, koji potiče iz postojećih okolnosti, tako, dakle, po tom, s toga (u class. pisaca na čelu izreke, a u Livija i kašnjih zapostavlja se često jednoj ili više riečim); na pose izza digressijâ, parenthesâ, dakle; kadšto rabi i tako, da ne stoji odmah izza* itaque *pravi izvodak, nego pobliže mu označenje, koje bi trebalo da je izraženo upravo podredjenom izrekom, a ne glavnom,* itaque idem ego ille qui — visus sum, persolvi patriae quod debui; reliqua jam a me — debentur *mj.* itaque cum — persolverim, reliqua debentur *(Cic. p. Sull.* 31, 87.); omnes clari et nobilitati labores contendendo fiunt etiam tolerabiles — — Itaque semper Africanus etc., *Cic. Tusc.* 2, 26, 62.; *sr. Cic. Lael.* 12, 42, 13. 46, 13, 47.; *pleonast.,* it. ergo, *Ter. Liv.*

Ĭtem, *adv.* [ita, is] *1) isto tako, na isti način, jednako,* fecisti it. ut praetores; ut — sic item; sicut — it.; item — quemadmodum; *(Liv.)* it. — quasi; tanquam — it., *Ter.;* et item, itemque. *2) takodjer, isto tako, i, za oznaku opetovanja istoga praedicata uz različite subjecte,* Romŭlus augur cum Remo it. augure; hoc in Libera servant, in Libero non it. (*sc.* servant); ipse cum telo esse, item alios jubere.

Ĭter *(starinski oblik* **ĭtĭner,** *Plaut.)* **ĭtĭnĕris,** *n.* [eo] *pût. 1) kano čin, hodanje, hodja, hod, pût kamo,* it. huc habui, *Ter.;* it. pergere, dicam in itinere, *Ter.;* * tenere alqo it.; * hinc quo nunc it. est tibi? * virtus negatâ tentat iter viâ; in diversum iter *(na protivne strane)* equi concitati, *Liv.; odt. na pose a) putovanje, pût, o vojnicih, hodja, marš, pût,* in itinere, itinere, *putem, uz put, na maršu,* ex itinere, *odmah izza marša, — na putu;* † statim ex it.; ab itinere Asiae Syriaque, *u Asiju i S.;* ad it. se parare, comparare, committere se itineri; iter ingredi, *(Curt.)* inire; it. facere *(putovati),* unâ, pedibus facere, it. in Apuliam, per Epirum facere; *(Just.)* iter terrestre facere; † a Massilia Gessoriacum usque pedestri itinere confecto; it. conficere, efficere, convertere, intermittere; in itinere esse; habere iter *v.* habeo *b);* iter pergere, *Sall.; u prilici,* defessus labore atque itinere disputationis; iter hujus sermonis quod sit *(kuda je okrenuo ovaj r.),* vides; † pergere iter *(življenje)* ambitione ac periculis vacuum; *pren.,* † *tiek riekâ,* iter quod coeperunt, percurrunt; duo itinera aperire, *dieliti se u dva rukava;* it. in tenuem alveum cogitur. *b) za oznaku mjere-, duljine puta, pût, marš, hod,* abesse it. unius diei, *dan hoda;* it. paucorum dierum; it. justum; latitudo (Hercyniae silvae) novem dierum it. expedito patet, *prostire se devet dana hoda;* magnis, minoribus itineribus; quam maximis potest itineribus *(pospješenim hodom)* in Galliam contendit. *c) prâvo prolaza, slobodan prolaz, Cic. p. Caec.* 26, 74.; *dozvola kuda proći,* it. per provinciam dare, *dozvoliti proći provincijom. 2) pût, kuda tko ide i koji kamo vodi, cesta, drum, staza* (*sr.* via), it. angustum et difficile; pedestre, terrestre, *kopneni put;* pedestria itinera concisa aestuariis; itinere pedestri, terrestri petere Syriam, Thessaliam; itinera devia, *stranputice;* interclusis itineribus, omnibus it.; iter facere *[prokrčiti, utrti, graditi, različito od a)], Liv.,* munire, *Caes.;* refertis itineribus *(ulice gradske)* agrestium turba, *Liv.;* † iter qua meant navigia; *u prilici, put, staza, putanja,* ut (occupatio) interrumpat *(presieče, zatvori)* iter amoris nostri et officii mei; * secretum iter et fallentis semita vitae; * supremum; * senectae it. declive; † it. pronum ad honores; † it. ad bonam famam; * it. liquidum *gl.* liquidus; * vocis; * sidera, opacae noctis it., *kažiputi, koje put kažu u itd.; tp. pût, način, sredstvo, postupanje,* * fortuna salutis monstrat iter; † duo itinera audendi; naturam suo quodam itinere ad ultimum pervenire; patiamur illum ire nostris itineribus, *udariti (ići) našim putem;* † quod tali in tempore capessendae rei publicae it. ingrederetur; † novis et exquisitis eloquentiae itineribus opus est.

Ĭtĕrātio, ōnis, *f.* [itero] *opetovanje,* lectio non cruda sed multa iteratione mollita *Quint.* 10, 1, 19.; *kano rhet. t. t.,* iterationes verborum; *i kano rhet. figura.*

Ĭtĕrāto, *adv.* [itero] *(kasno) opet, jošte jednom.*

Ĭtĕro, 1. [iterum] *po drugi put činiti-, opetovati što, ponavljati, ponoviti,* pugnam; it. facta sua, *opet pripoviedati, Plaut.;* saepe eadem; verba; clamor segnius saepe iteratus; * mella, *u pjesmi obnoviti;* * lanam, *dva puta bojadisati;* * jactata, *još jednom baciti;* * januam, *proći opet;* * aequor, *opet broditi;* † tumulum, *opet podići. Na pose a) kao t. t. gospodarski, još jednom uzorati, preorati,* agrum. *b) kao rhet. t. t., opetovati* (*sr.* duplico), verba.

Ĭtĕrum, *adv. 1) po drugi put, opet, jošte jednom,* it. consul; primo, it., tertio; semel atque iterum, semel iterumque = *njekoliko puta,* * iterum atque it.; * iterumque iterumque. *2) (riedko) opet = s druge strane, nasuproti (tomu).*

Ĭthăca, ae, *ili* * **-ce,** es, *f.* [Ἰθάκη] *otok u jonskom moru, država Ulixova. Odt.* * **Ithăcensis,** *i* * **Ithăcus,** *adj. ithački, kao subst., Ithačanin, osb.* = Ulixes.

Ĭtĭdem, *adv.* [ita-dem] *na isti način, isto tako, takodjer,* mihi it. ut tibi, *meni isto tako kao što i tebi, Com.;* it. — et *(kaošto), Cic.*

Ĭtĭner *v.* iter.

Ĭtio, ōnis, *f.* [eo] *hodanje, hod,* itiones crebrae, *Ter.;* obviam it.; domum it.

Itius portus, *luka u Galliji, naproti Britanniji.*

Ĭto, 1. [*intens. od* eo] *ići, hoditi,* ad legionem, *u boj, Plaut.;* ad cenas.

Ĭtōnus, i, *m. i f.* [Ἴτωνος] *gora i grad u Boeotiji, s hramom božice Athene, Cat. Odt.* **Itōnius** [Ἰτώνιος], *adj. itonski.*

Ĭtūraei (Ityr.), ōrum, *m.* [Ἰτουραῖοι] *syrsko pleme, stanovnici pokrajine* Ituraea *na sjeveroiztoku Palaestine;* **Ituraeus,** *adj.* [Ἰτουραῖος] *ituraejski, Virg.*

Ĭtus, us, *m.* [eo] *(riedko) hod, hodanje, u opreci sa* reditus, *od-, polazak,* noster i., reditus etc.; † pro itu et reditu.

Ĭtys, yos, *m.* [Ἴτυς] *sin Terejea* (Tereus) *i Prokne, koga je ubila mati te ga metnula pred otca na stol da blaguje, Ov. Prop.*

* **Ĭūlēus,** *adj. 1) Julov, što spada na Iula, sina Aenejina. 2) što spada na Julija Caesara i njegovu obitelj;* = Iulius, *Julijev, julijski.*

* **Ĭūlus** *v.* Iuleus *1).*

Ixīon, ŏnis, *m.* [Ἰξίων] *otac Pirithojev* (Pirithous), *sbog napastovanja Junone svezan u podzemnom svietu za kolo, koje se sveudilj okreće, Virg. Ov. Odt. 1)* * **-nius,** *adj. Ixionov. 2)* * **-nĭdes,** ae, *m. Ixionović,* = Pirithous.

J.

Jăceo, 2. *1) ležati (opp. uzpravo stajati, i o živom i o neživom; sr.* cubo, situs est), *a) o živom,* humi; ad pedes alcjs; * saxo; * super corpus alcjs; * tigres; * vacca; *na pose = počivati,* in lecto; * in antro Silenum somno jacentem; * *absl.,* ad quartam jaceo; * custodes jacentes; *o blagujućem,* * † *ležati (mi: sjedjeti) za stolom; o bolestniku, mrtvacu, truplu, o poginulih u boju itd., = ležati (bolestan), pasti, poginuti itd.,* cura ut valeas, ne ego, te jacente, bona tua comedam; * cum tristi morbo defessa jaceres; † graviter j.; * per me jacet Hector; * istic jace; * hic jacet immiti consumptus morte Tibullus; * rupto j. corpore; * quam jacet, infirmae venere ubi fata senectae, qui prior Eleo est carcere missus equus! * pro patriâ; jacentes, *pali, poginuli,* tot fortissimi viri circum eum cumulati j.; hostium exercitus j.; *o putniku = gdje ostati, zadržati se,* Brundusii. *b) samo ili barem osobito o neživom, na pose o prostorijah,* pernam facito in aqua jaceat, *Plaut.,* * in collo, * collo; * per agros sarcula; * lora jacentia, *odpalo;* * vultus, * oculi, *oborene;* * vestis, * pallia j., *koji se vuku;* jacet inter eos (saltus) campus, *leži;* † urbes in campis; pontus jacens inter Cyrenas et Aegyptum, *koje je medju . . .;* haec gens, j. supra Ciliciam; * tantum campi j., *(raz)prostire se;* priora tempora in ruinis rei publicae nostrisque jacuerunt, *bijahu spojena sa itd.;* domus depressa, jacens, *nizka, u dubljini,* † jacentia loca; * sub alqua re j., † intra alqd j., *biti izpod . . ., gori biti od . . .;* * j. Ilion ingens, *leži u prahu;* * jacens regia. *2) tp. a) biti u kojem god stanju,* in maerore, in oblivione; in eodem silentio multa alia oratorum officia. *b) pokunjen biti, izgubiti srdce, -snagu, -moć, -nadu, očajavati,* militum animos j.; Gnaeus totus j.; afflictus et jacens; aegritudine quis afflictus, debilitatus, jacens; non modo extollere jacentem, sed etiam amplificare ejus pristinam dignitatem; in pace jacere (*opp.* in bello vigere); jacet, diffidit. *c) strovaliti se, uništiti se, upropastiti se, zanemariti se, prezreti se, zapeti, zapinjati, prestati,* jacent hi suis testibus; j. omnis ratio Peripateticorum; philosophia jacuit usque ad hanc aetatem; jacent ea semper, quae improbantur; nomen j. in adversariis, *niti se mari za nj;* * pauper ubique j.; judicia jacebant; cistophoro Pompejano j., *štetovati po i preko itd. d) biti nerabljen, -mrtav,* pecunia alcui j.; † pecuniae otiosae. *e) pasti (u cieni), malen biti,* pretia praediorum; ista omnia. *f) biti pri ruci, -na službu, -na razpolaganje,* verba jacentia sustulimus e medio.

Jăcio, jēci, jactum, 3. *1) baciti, bacati, nabacivati se čim, pustiti, baciti iz praće,* lapides in murum; fulmen in medium mare; arma de muro; materiam de muro in aggerem; tela tormentis, * manu; * plumbum (fundâ); * robur in Pallanta; † oscula, *dobacivati; (Plaut.)* talos; talum ita, ut; *(Suet.)* jacta alea esto; j. ancoram, *baciti, spustiti,* * ancoram de prora; * flores; * semen, *razsijati;* * arbor poma; * vestem procul, *skinuti, odbaciti;* jecissem me ipse potius in profundum, *bio bi se strmoglavio itd.;* * se mediis fluctibus, *usred itd.;* * se e culmine turris; *tp. a) baciti, metati;* jecit casus caput meum in mediam contentionem

dissensionemque civilem; j. et immittere injuriam in alqm, contumeliam in alqm; per ambages insidiarum minas, *izrigati grožnje;* * talia verba favillae; * unde petitum hoc *(ovu potvoru)* in me jacis? † probra in feminas; in jaciendo mittendoque ridiculo. *b) na pose u govoru, razgovoru baciti, izustiti, pod nos spršiti, uzput očitovati, spomenuti,* quod jacis obscure; *(Liv.)* per ambages de lacu Albano; j. suspitionem; * querelas; * crimina non haec sunt nostro sine jacta dolore; inter alias res jacit, oportere etc.; *(Tac.)* antiqua exempla. *2) bacajuć tvoriti, nabacati, podići, postaviti, položiti, osnovati, utemeljiti,* aggerem, vallum; fundamenta urbi *(postaviti ili udariti temelj)*, pacis; in mare jactis molibus; * moles in altum; * muros; * salutem in arte; *(Tac.)* odia in longum *(mnogo prije)* jaciens, quae reconderet auctaque promeret.

jactans, tis, *adj.* [*partic. od* jacto] *hvališući se, hvastav, slavičan,* † epistolae; * † jactantior, *odviše se hvastajuć svojom važnošću.*

† jactanter, *adv. sa* † *comp.* [jactans] *hvastavo.*

† jactantia, ae, *f.* [jactans] *hvastavost, hvastanje, hvalisanje,* sui; *absl.*

jactātio, ōnis, *f.* [jacto] *1) razbacivanje, žestoko kretanje, drmanje i slič., na pose o gesticulujućem govorniku;* corporis; † cervicum; *(Liv. Curt.)* vulneris; j. navis *(kad je oluja);* cicatrix pati posse visa jactationem. *2) tp. a)* jactationes animorum incitatae, *žestok nemir, uzrujanost. b) hvastanje, taština, razmetanje (takovimi prednostmi, za koje želi tko, da mu se priznaju; sr.* ostentatio), j. popularis, *tašt lov na sklonost naroda;* verborum, *izprazna grožnja;* eloquentia jactationem habuit in populo, *mogaše se pred narodom pokazati.*

† jactātor, ōris, *m.* [jacto] *hvastavac, hvalisav.*

jactatus, us, *m.* [jacto] = jactatio *1)* * pennarum.

jactĭto, 1. [*intens. od* jacto] *javno izvoditi,* ridicula, *jedn. Liv.* 7, 2, 11.

jacto, 1. [*intens. od* jacio] *1) bacati, vrći, metati (iz prače),* faces in tecta; fulmina; * incendia dextrâ; vestem de muro; * lumina in alcjs vultum; *takodjer odbaciti, sbaciti,* merces, *Plaut.;* arma multa passim, *Liv.;* * *izbaciti,* materiam; * *razsipati, raztresti, širiti,* cinerem per agros; odores late; * vulnera inter se, *udarati rane. 2) čvrsto razbacivati, bacati, drmati, mahati, osb. o gesticulujućem govorniku,* brachium, cerviculam; * caestus; * manus, *o plesaču;* se; jactari tempestate; * jactata flamine navis; * in Jonio (mari), * terris et alto, * pelago, * in undis, * vento, *bacan biti;* jactatus crinis per auras; * quae nunc eurusque notusque j. odoratos vota per Armenios; * jactatae pennae; * crura alta, *u vis;* * bidentes. *tp. a)* * j. curas pectore; opiniones se jactantes, *pobijajuća se;* jactabatur nummus *v.* nummus; *takodjer* j. se, jactari, *prebijati se, mnogo se čim baviti,* se in causis; jactari forensi labore; jactari in hoc declamatorio opere; *absl.,* se, *poduzeti što; na pose* jactari aestu febrique, *u vrućici se bacati,* jactatur domi suae. *b) u govoru baciti što pred koga, izustiti, spomenuti, izjaviti, reći,* terrorem, suspitionem, minas; versus; probra, querimonias, jocosa dicta in alqm; * voces; * jurgia, *svadjati se;* * talia. *c) razpravljati što, pretresati, opetovano o čem govoriti i slič.,* rem in contione, in senatu, sermonibus; pluribus praesentibus eas res jactari nolebat; promissa alcjs, *pozivati se na itd;* jactatum est in contionibus de etc.; jactata res ad populum est, *pred narodom;* * alqm beatum, *zvati;* * fabula jactaris in urbe, *o tebi se govori po gradu. d) neprestano o čem govoriti, hvastati se čim, hvalisati se,* alqd; gratiam urbanam; * † *s izrekom object.* nom; j. se, *hvastati se, veličati se, razmetati se, bahati se, širiti se, baniti se,* se in bonis Roscii, se in pecuniis insperatis, j. se tribuniciis actionibus, in populari ratione, in eo se in contione; * se formosum; * se alcui, *pred kim;* quam se j. solebat; se magnificentissime in illo loco, *ponašati se;* exsultare in somno immoderateque jactari; * responsa deorum prae se; * se vulnere.

jactūra, ae, *f.* [jacio] *1) izbacivanje tovara (iz broda),* si in mari j. est facienda. *2) gubitak (što ga rado trpimo, da izbjegnemo većemu ili da stečemo veći dobitak; sr.* damnum, detrimentum), *žrtvovanje, žrtva, šteta,* operum tanto labore factorum; rei familiaris, juris, causae; j. atque damnum; jacturam alcjs rei facere, accipere; j. criminum facere, *prieći;* jacturam gravissimam feci, si jactura dicenda est tanti viri amissio, *Plin. ep.* 1, 12.; *odt. osb. u pl. troškovi, novčani darovi, žrtve,* magnis j.; magnis j. pollicitationibusque.

jactus, us, *m.* [jacio] *1) hitac, bacanje,* tesserarum; * talorum; fulminum; * intra, † extra, teli jactum, *izvan strjelometa;* † ad teli j. venire = *na dohvat koplja razdaleko biti;* * jactu se dedit in aequor, *baci se strmoglavce itd.*

* **jăcŭlābĭlis,** *adj.* [jaculor] *(riedko) što se dade baciti,* telum.

jăcŭlātor, ōris, *m.* [jaculor] *koji baca, bacač, metalac,* * audax; *kao vojn. t. t. strielac.*

jăcŭlātrix, īcis, *f.* [jaculor] *koja baca koplje, streljačica (o Diani), jedn. Ov. m.* 5, 375.

jăcŭlor, 1. *dep. I) trans. 1) bacati, metati iz prače,* * ignes puppibus, * silicem in hostes. *2) strieljati, sgadjati,* * cervos, * arces sacras, *gromovi udarati;* * aëra disco, *dieliti. Odt.* * *tp. boriti se o . .,* multa. *II) intrans. džilitati se,* totum diem, *absl.; tp. riečmi napasti na koga,* in alqm probris.

jăcŭlus, *adj.* [jacio] *što se baca, bačen,* rete j. *mreža za bacanje, Plaut.; subst.* **jăcŭlum,** i, *n. džilit, koplje.*

jăm, *1) adv. kojim se ne ustanovljuje stalno vrieme, već se samo naznačuje, da se čin nastavljajuć sbiva, ili dogadjaj, zato se i može slagati sa svakim vremenom (sr.* nunc), *a) o sadašnjosti, sad, upravo, skoro, već, jur, upravo sada, baš sad,* scio j. *(Plaut.);* quid vos hanc miseram sectamini praedam, quibus licet jam esse fortunatissimis? Vestrum jam consilium est, non solum meum, quid sit faciendum; dicimus gravedinosos quosdam, torminosos, non quia jam *(„upravo“;* nunc *bi se samo protezalo na ono, što je govorniku sadašnje)* sint, sed quia saepe sint; sunt duo menses j.; septingentos

j. annos amplius unis moribus vivunt; nunc j. nihil est quod populus — dissentiat; *(Hor.)* reddere qui voces j. scit puer; illa his quae j. posui consequentia. *b) o budućnosti, sad, sad već, s mjesta, odmah, iza od sada, onda sjegurno,* ille quidem aut j. hic toga, aderit aut j. adest, *Plaut.;* nulla mihi res posthac potest j. intervenire tanta, *Ter.* j. concedo, non esse miseros, qui mortui sint; *(Virg.)* j. tempus agi res; metuunt ne j. hoc populus R. concedat; accedo ad ignem hunc; jam calesces plus satis, *Ter.;* da mihi hoc; j. tibi maximam partem defensionis praecideris; remove perturbationes; j. videbuntur monstra dicere; id tu j. intelliges, cum in Galliam veneris; si jubeat eo dirigi, j. in portu fore classem; jam, jam, *jače glede sadašnjosti i budućnosti, odmah, svaki čas,* jam jam intelligo, Crasse, quid dicas; Caesar adventare jam jamque et adesse ejus equites falso nuntiabantur; * jam parce sepulto; sed j. age; jam — jam *(pjesn. i kasno), kao* modo — modo, tum — tum, *sad — sad,* gaudet equo jamque hos cursu jam praeterit illos; j. contento j. laxo fune laborat. *c) o prošlosti, već, jur, do sada,* j. ab eo non longius bidui via aberant; Nestor tertiam j. aetatem hominum vivebat, j. per fines Sequanorum copias transduxerant; ubi jam se ad eam rem paratos esse arbitrati sunt; prope exacta j. aestas erat; quartum j. diem sine pabulo retentis jumentis; j. ante edocti; omnia haec j. pridem contra se parari; j. diu, j. dudum *(sr.* diu, dudum, pridem); *na pose se dakle rabi* jam *s obzirom na sva vremena; kad se hoće označiti, da se je što nenadano brzo dogodilo ili da se je na što nenadano dugo čekalo te da je zadocnilo, već, jur, tek, napokon,* j. advesperascit, j. scio quod vis dicere, *Ter.;* omnes j. istius generis legationes erant constitutae; labores aut jam exhaustos aut mox exhauriendos; non j., *ne već, Nep.;* j. nunc, j. tum; j. ante, *(Ter. Virg.)* j. olim; j. aliquando; j. a prima adolescentia; *(Ter.)* j. inde ab adolescentia; jam ab illo tempore, cum; *(Tac.)* j. sero diei, *tek kasno ob dan;* ohe, j. *(napokon, već jednom)* desine deos gratulando obtundere, *Ter.;* jamque eum ad sanitatem reverti arbitrabatur. *d)* j. nunc, j. tum, *upravo-baš sada, upravo tada,* cum j., *kad upravo, -baš* j. — cum, *upravo — kad;* jamque Pompejani — appropinquabant, et *(kad)* etc.; j. ut = simul ac, *čim, kako, Com. e) s negacijom ili u pitanju, gdje je niječan smisao, ne več, ne više, ne dulje, ne dalje,* jam non, non jam, neque jam; jam nemo, *nitko više,* nihil jam; quid j. amplius exspectes? *2) kao spojna čestica, kad ili govor prelazi na što nova ili kad se prelazi na razmatranje pojedinostî, nadalje, ili kad se polako zaključuje, po tom, dakle; češće kad se glas podiže, dapače, zbilja, doista,* quae cum ita sint, j. praedico; j. illud cujus audaciae est? j. primum omnium; videte j. porro cetera, judices; j. denique; et j., *i dapače;* omnes nunc in iis locis Pompejum sic ut alqm — de coelo delapsum intuentur; nunc denique incipiunt credere etc. Jam vero ita faciles aditus ad eum privatorum — ut — facilitate infimis par esse videatur. Jam quantum consilio, quantum dicendi gravitate et copia valeat etc. Humanitate jam tanta est etc.; Testudines autem etc.; Jam gallinae avesque reliquae etc.; j. illa quae naturâ, non literis assecuti sunt etc.; at enim ut jam ita sint haec, quid ad vos Romani? ac jam ut *(„i recimo, da pače, da zbilja“)*, omnia contra opinionem acciderent.

Jānālis *v.* Janus. *II) 1).*

Jānĭcŭlum, i, *n. ili* **mons Janiculus,** *jedan od sedam brežuljaka rimskih.*

Jānĭgĕna, ae, *comm.* [Janus-gigno] *Janovo diete, Janović, jedn. Ov. met.* 14, 381.

jānĭtor, ōris, *m. i (Plaut.)* **-trix,** īcis, *f.* [janua] *vratar, vratarica.*

jānua, ae, *f.* [Janus] *kućna vrata, vrata (najprije kao otvor; sr.* ostium, fores, valvae), claudere, *(Ov.)* aperire j.; j. patens; quaerere alqm a janua, *pred vrati, na kućnih vratih; odv.* * *ulaz, ulazište, otvor u obće.* Ditis, sepulcri, leti, maris gemini; *tp.* aliâ j. ingressus sum in causam; j. animi frons est; † illa (actio) mihi januam famae patefecit.

Jānuārius *v.* Janus *II) 2).*

Jānus, i. *m. I) kao nom. pr., bog svakoga početka, s toga bog godine, vremena itd.; kip njegov imadjaše dva obraza, te stajaše u malenu hramu, gradjenu poput vratnoga prolaza, koji bijaše za mira zatvoren, a za rata otvoren. II) kao nom. appell., pokriveno prolazište kroz vrata ili iz jedne ulice u drugu; poimence tri pokrivena prolazišta, kojimi se je išlo sa fora u pokrajne ulice,* summus, medius *(središte prometa, na kojem bijahu osim inih mjenjači, trgovci i knjižari),* imus. *Odt. 1)* * **Janālis,** *adj. Janov, od Jana uzdržan. 2)* **Januārius,** *adj. Janov,* mensis, *mjesec Januar, siečanj,* Kalendae, Nonae, Idus.

jĕcŭr, ŏris, *i* **jĕcĭnŏris, jŏcĭnŏris,** *n. jetra, crna džigerica; u pjesnikâ sielo affecta i strasti, osb. ljubavi i gnjeva.*

jĕcuscŭlum, i, *n. dem. od* jecur, *mala jetra, jetarca.*

jējūne, *adv. s comp.* [jejunus] *samo tp. mršavo, suhoparno u govoru, bez soka i smoka.*

jējūnĭōsus, *adj.* [jejunus] *tašt i gladan, jedn. Plaut. Capt.* 3, 1, 6.

jējūnĭtas, ātis, *f.* [jejunus] *1) (predl.) taština, naština, praznoća želudca. 2) tp. a) suhoparnost govora, mršavost. b) nedostatak znanja kojegod stvari,* bonarum artium.

jējūnium, ii, *n. 1) uzdržavanje od jela, post,* j. instituere Cereri; * j. solvere, *prekinuti;* * ponere, *propustiti, zanemariti;* * jejunia indicere. *2)* * *glad,* jejunia pascere, sedare. *3)* * *mršavost životinje; o govoru, u prilici suhoparnost, Tac. dial.* 23.

jējūnus, *adj. s comp. 1) koji nije ništa jio ili pio, tašt, natašte, gladan, triezan,* ita j., ut ne aquam quidem gustarim; * j. Fames; plebecula misera et j.; corpora; * canis; * (lupus) jejunis dentibus acer; * Cerberus jejuno sono, *zavijajući od glada;* * stomachus; * vilem jejunae *(žednoj)* saepe negavit aquam. *2) tp. a) (riedko)* jejunae hujus orationis aures, *nezadovoljne tim itd. te zato za njećim višim težeće, Cic.;* imperii divitiarumque = *željan, Just. b) mršav, neplodan, suh, bezsočan,* * agri; * glarea; * sanies, *malo;* calumnia; cognitio;

oratio; † eloquentia; concertatio verborum; res; Antonius jejunior. c) kukavan, duhom slab, jadan, dosadan, si non jejunum, quod gessi; nihil humile aut j.; pusilli animi et ipsâ malevolentiâ jejuni et inanis; quosdam nimis jejuno animo et angusto.

jentācŭlum, i, n. [jento] jednostavan zajutrak (što uzimahu razkošni, slabići i djeca; sr. prandium), Plaut. Suet.

jento, 1. doručkovati, zajutrati, Suet.

jŏcātio, ōnis, f. [jocor] (riedko) šaljenje, šala, i u pl.

jŏcor, dep. (predcl. i **joco**), 1. [jocus] šaliti se, šurkati, cum alqo de alqa re; cum alqo per literas; in alqd, šaleći se šibati na što, -bockati; tp. j. alqd, šaleći se reći, haec; obscena; (Hor.) permulta in morbum.

jŏcōse, adv. s comp. [jocosus] šaljivo, vragolasto.

jŏcōsus, adj. [jocus] šaljiv, vragolast, res, dicta, * verba; * Maecenas; * imago (vocis), šaljiva jeka, * Nilus, pun šale, jer su Aegypćani veseo život živjeli.

jŏcŭlāris, i (Com.) **-lārius**, adj. [joculus] šaljiv, vragolast, smiešan, subst. **jocularia**, ium, n. šale, vragolije.

† **jŏcŭlārĭter**, adv. [jocularis] šaljivo, vragolasto.

jŏcŭlātor, ōris, m. [joculor] šaljivdžija, dosjetljivac, Cic. Att. 4, 16, 3.

jŏcŭlor, dep. 1. [jocus] samo u praes. partic., šaliti se, šaleći se reći, incondita quaedam militariter, jedn. Liv. 7, 10, 13.

jŏcŭlus, i, m. dem. od jocus, šalica, Plaut.

jŏcus, i, m. (pl. na -i kao i na -a) šala, vragolija, osb. riečmi (sr. ludus), joca atque seria agere, † agitare j.; quibuscum joca, seria, pouzdani prijatelji; joco (Ter. Nep.) ili per jocum, u šali; per ludum et j.; extra j.; remoto joco, bez šale; jocus et facetiae; hospes multi joci, šaljivdžija; * dare jocos alcui, biti povod; movere, sbijati, provoditi; * alcui, zabavljati koga; * jocum esse alcui; tp. a) * ljubavna šala. b) sitnarija, igračka, ludum jocumque, l. et j. fuisse, Ter. Liv.

Jordānes, is, m. Jordan, glavna rieka palaestinska, Tac.

1. **Jŭba**, ae, f. griva konjska, * † lavska; * tp. perjanica, kresta-, kruna na glavi u zmije; u prilici o načinu pisanja, hanc saepius ossa, musculi, nervi, illam tori quidam et quasi jubae decent, Plin. ep. 5, 8, 10.

2. **Jŭba**, ae, m. kralj numidski, sin Hiempsalov, pristaša Pompejev.

* **jŭbar**, ăris, n. žarka svjetlost nebeskih tjelesa; takodjer svietleće se nebesko tielo, exorto jubare, sunce; hanc animam interea fac jubar, zviezda.

jŭbātus, adj. [juba] grivat, krestat, ogrivljen, okrunjen, anguis, Plaut., draco, Liv.

jŭbeo, jussi, jussum, 2. (sync. perf. justi, Ter.; archaist. fut. exact. jusso Virg.) izraziti želju, volju, da treba što učiniti, zapoviedati, zahtievati, naložiti, nalagati, pozvati, dati, (sr. impero), j. alqm abire, sine cura esse; j. se duci, alqd aegrotanti dari; consules jubentur exercitum scribere, consulom se nalaže da itd.; faciunt, quod jussi sunt, što je zapovjedjeno ili naloženo; (Tac.) Germanos non jubere (ne zapovieda im se), non regi, sed cuncta ex libidine agere; predmet koji se nalaže kao subject, locus lautiaque legatis praeberi jussa sunt; sa samim inf. act., na pose često u Caesara, ako se može subject, kojemu je što činiti, lasno nadopuniti ili je pak obćenit (= ljudi), jusserunt pronuntiare; castra munire j.; naves conquirere et Octogesam adduci j.; (Hor.) huc vina et unguenta ferre jube; ire (sc. eos) fortes, ire felices jubent, Liv.; (redje) jubere sa samim inf., sa ut, hic tibi in mentem non venit jubere, ut etc. (sr. b); sive jubebat, ut etc., Hor.; † s ne; s prostim conj., Plaut. Ter.; (Tac.) Britannico jussit, exsurgeret; (pisac b. Hisp.) Ucubim j. incenderent; (Liv.) legati Perseum — venire j., vel obsides daret; takodjer (Cic.) j. alqm alqd. Na pose a) j. alqm salvere, pozdraviti, valere, kazati komu „zdravstvuj ili s bogom!", oprostiti se s kim, pače i bez inf. u Ter. jubeo Chremetem. b) naložiti, na-, odrediti, nametnuti, † fratris necem; † alcui tributum; * quid jubeat vetetve; * jussa poena, † mors; o liečniku, quod jussi ei dari bibere, Ter.; kao publicist. t. t. osb. o senatu i narodu, odrediti, zaključiti, odobriti, senatus dictatorem dici jussit; vellent juberent Philippo bellum indici; senatus decrevit populusque jussit, ut; populus j. de bello; j. regem, izabrati; alqm regem, postaviti, imperatorem, imenovati; j. legem, societatem, foedus, alcui (proti komu) bellum, alcui provinciam, komu prov. odrediti; * volucres regna jubentes = portendentes; pren. lex j. aut vetat.

jūcunde, adv. s comp. i sup. [jucundus] ugodno, prijatno, radostno, j. esse, dobre volje; jucundius bibere, sladje piti; jucundissime vivere.

jūcundĭtas, ātis, f. [jucundus] ugodnost, prijatnost, ljubkost, milina, vitae; agri; † urbis; ob osobah prijatnost, ljubaznost, milokrvnost, dobroćudnost, veselost, dobra volja, tanta est in homine j.; tranquillitas animi atque j.; j. naturae, ćudi; j. sua; † Isocrătis, dražest, milina (njegovih govora); dare se jucunditati; pl., plurimae tuae j., uslužnosti.

jūcundus (joc.), adj. s comp. i sup. [= juvicundus od juvo] ugodan, prijatan, ljubak, mio, dražestan, radostan, zanimiv (što neposredno srdce razveseljuje; sr. carus, gratus, suavis), agri; odor; nihil visum est illo pane jucundius; officia jucundiora; ista veritas etiamsi jucunda non est, mihi tamen grata est; amor tuus gratus et optatus, dicerem jucundum, nisi hoc verbum in omne tempus perdidissemus; alcui carus atque jucundus, carissimus atque jucundissimus; verba ad audiendum j.; conspectus vester est mihi multo jucundissimus; * voluptas; * subst. jucunda atque idonea vitae, ugodnosti itd.

Judaea, ae, f. [Ἰουδαία] Judaeja, u širem smislu = Palaestina, u užem, južni dio Palaestine, Tac. Odt. 1) **Judaei**, ōrum, m. Judaejci, Židovi. 2) **Judāĭcus**, adj. judaejski.

jūdex, ĭcis, m. [jus-dico] 1) sudac u pravnoj stvari (sr. arbiter, recuperator, centumvir), alqm

j. sumere, habere; judicem esse de alqa re, inter alqos; judicem sedere in alqm v. sedeo 1); judices nullos (rek bi nikakove, t. j. zle) habere; judices rejicere v. rejicio 1) b); judices subsortiri v. subsortior; judicem dare, odrediti, postaviti, o praetoru, dicere, ob obtuženiku, označiti sudce, koje tko želi imati, alcui ferre, predložiti (o tužitelju), petere (Plin. ep.) zahtievati svoga redovitoga sudca; j. quaestionis v. quaestio; (Just.) judices vitae necisque, vrhu ili nad ž...; lis ad forum deducta est vespa judice, Phaedr. 2) sudac, prosudilac u obće, aequissimum eorum studiorum existimatorem et judicem; (Hor.) te, me judice, po tvojem, mojem sudu, candide sermonum, subtilis veterum j. et callidus.

jūdĭcātio, ōnis, f. [judico] sudbeno iztraživanje, osb. navedene izprike; takodjer sud, presuda.

jūdĭcātus, us, m. [judico] (riedko) sud, sudstvo, Cic. Phil. 1, 8, 20.

jūdĭciālis, adj. [judicium] sudben, sudni, causa; genus dicendi; consuetudo; annus j., godina, koje promieni Pompej raznimi zakoni lice sudstvu.

jūdĭciārius, adj. [judicium] sudben, sudni, controversia; leges, kojimi se opredjeljuje, iz koga stališa treba sudce uzimati, i (Suet.) zakoni po kojih se tko zove na sud.

jūdĭcium, ii, n. [judex] 1) sudbena iztraga, sud, j. exercere, na čelu biti, odrediti (s toga qui j. exercet = praetor), dare ili reddere, dopustiti (o praetoru), j. reddere in alqm; committere j., odrediti; j. prius de probro quam de re voluit fieri; accipere j. v. accipio 2) b); ad j. cogere; alqm in j. adducere, deducere, vocare, judicio arcessere, tužiti, obtužiti pred...; in j. vocari de alqa re; j. de alqa re, injuriarum sbog itd.; j. nullum habuit, nikad ne bi obtužen; j., quod prope omnium fortunarum suarum C. Mustius habuit, na kojem stajaše skoro sav imetak; tollere, perrumpere j.; j. proferre, prolatio judicii; † j. centumvirale differre; j. publica, privata; j. legitima, zakonom odredjeni; meton. a) sudište, sud, in judicium venire. b) parnica, habere j.; vincere j., dobiti. c) sudci, implorare j.; sortiri j. 2) sudbena ili poglavarska presuda, j. facere de alqa re, presudu izreći, presuditi; populi, senatus; takodjer (Quint. 10, 1, 70.) sudbeni govori (opp. meditationes), illa mala j. quae Epitrepontes etc. habent. 3) u obće sud, odluka, nazor, mnienje, osvjedočenje, optimum judicium facere de alqo, j. facere de alqa re v. facio 1) b); sibi j. sumere; meo, intelligentium judicio, po itd.; sui judicii rem non esse, da ne spada pred njihov forum, da ne mogu odlučiti; si quid est mei judicii, koliko ja mogu suditi, homo sui judicii, koji se po svojem sudu ravna; j. animi mutare; * j. erroris, kriv; i činom o kom izražen sud, de quo homine vos tanta et tam praeclara j. fecistis (povjerenimi mu honoribus et imperiis); ex Chrysogoni judicio. 4) sud = razsudnost, dovidnost, oštroumlje, ukus i slič., [magni judicii esse; j. intelligens, * subtile. Odt. razmišljanje, pomišljaj, nakana, judicio, s namjerom, hotimice, navlaš; judicio alqd facere.

jūdĭco, 1. [judex] 1) o sudcu, suditi, izreći presudu, presuditi, sud suditi, qui judicat = judex ili praetor; * judicantem vidimus Aeacum; j. rem minime dubiam, res, suditi, biti sudac; j. alqd contra alqm, proti komu, s acc. c. inf.; contra alqm; qua de re inter Marcellos et Claudios centumviri j.; j. alqm, odsuditi; non judicare; sibi ternas tabellas dari ad judicandum, za glasovanje; judicatus pecuniae, sbog dugova; j. alcui perduellionem, perduellionis, capitis, pecuniae; causa, res judicata, presudjena. 2) ne sudbeno a) suditi, izreći sud, presuditi, odlučiti, zaključiti, odrediti, de controversiis; quod sibi ipsi (sami za se, neovlašteno) judicavissent; sa quaest. indir. s inf., ab eorum consiliis abesse judicasti, Caes. u Cic. ep.; (Just.) ita diis immortalibus judicantibus ut etc.; mihi judicatum est (odlučeno je) deponere illam personam; pren. victoria belli judicavit. b) suditi, umjeti, scieniti, držati za..., recte; * Jove aequo, bez J. srčbe, t. j. zdravo; de alqa re, de alqo; s acc. c. inf., quod ante judicaram; sic statuo et j. s acc. c. inf.; locum importunissimum, držati za..; ignominiam, smatrati sramotom; alqd pulcherrimum, alqm idoneum; in clausulis maxime perfectio atque absolutio judicatur = judicium positum est de etc. c) prosudjivati, cieniti, zaključivati, alqd ex aliorum ingeniis, Ter.; alqm ex suo ingenio; alqd ponder, sensu oculorum; quam autem civitati carus fuerit, maerore funeris judicatum est, moglo se vidjeti iz..; ex aequo. d) proglasiti javno koga čim, alqm hostem; Socratem sapientissimum; ipsum exsulem; (Phaedr.) alqd dignum poenâ; Dolabella hoste judicato; † hosti judicato; (Just.) alqs judicatur hostis; takodjer sud svoj o čem natuknuti, ipse judicavit, quam esset beatus; id quidem a Fabricio judicatum est.

jŭgālis, adj. [jugum] 1) što je moći zapregnuti, jarmen, ojaram sapet, upregnut, † equorum jumentorumque jugalium (u jaram upregnutih) vis ingens; * gemini j., dvopreg. 2) * zakonski, ženitbeni, bračni, lectus, vinculum; ignes, o Paridu; dona.

jŭgārius, adj. što na jaram spada, vicus Jug., priedjel u Rimu, tako nazvan tobože po božici Juno Juga, kojoj bijaše tuj žrtvenik, Liv.

jŭgātio, ōnis, f. [jugo] vezanje trsova o brajdu.

jūgĕrum, i, n. (gen. pl. uviek jugerûm, dat. i abl. pl. obično jugeribus) [jugis] jutro, ral (f.) zemlje [240 stopa duljine, 120 širine]; * u obće zemlja, njiva, polje.

jūgis, adj. [jungo] a) sjarmljen, spregnut, t. t. j. auspicium, kadno se bikovi na vožnji, uz auspicia učinjenoj jošte upregnuti pobalegali. b) trajan, stalan, neprestan, thesaurus, Plaut.; jugi pace, Aurel. Vict.; j. triennio, tri godine uzastopce, Eutr.; j. puteus, aqua (sr. perennis).

jūglans, dis, f. [Jovis glans] babac, vrst oraha (die Wallnuß).

jŭgo, 1. [jugum] upr. ujarmiti, class. samo tp. (riedko) spojiti, svezati, virtutes inter se nexae et jugatae sunt; osb. * brakom svezati,

ženiti, udati, alqm *ili* alqam alcui; decreta patrum super jugandis feminis.

* **jŭgōsus,** *adj.* [jugum] *(riedko) brdovit, gorovit.*

jŭgŭlae, ārum, *f. Orionovo zvježdje, babini štapi, Plaut.*

† **jŭgŭlātio,** ōnis, *f.* [jugulo] *umor, ubiće, zaklanje (bodežem).*

jŭgŭlo, 1. [jugulum] *1) prorezati komu grkljan, zaklati ga,* suem, hominem; * in flammam pecudes, *zaklav baciti u vatru, odt. (bodežem) zaklati, umoriti potajno i iz zasjede kao bandit, koji nenadanim i umjetnim bodom uzima život; sr.* neco, occido, obtrunco, trucido), jugulari a vobis, quia se illi non jugulandum tradidisset; quem ipsi non potuerunt occidere, eum jugulandum vobis tradiderunt; Brute, qui reges consueris tollere, cur non hunc Regem jugulas, *šaljivo šibajuć na Bruta, ubojicu Caesarovu, kao imenjaka Jun. Brutu, koji izagna Tarquinija Sup. Hor. Sat.* 1, 7, 34.; Turgidus Alpinus jugulat *(dàvi)* dum Memnona, *dvoumno i šaljivo, na koliko ne znadjaše Alpin dostojno opisati smrt svoga junaka, Hor. sat.* 1, 10, 36. *2) tp. doći komu rek bi s nožem pod vrat, uništiti ga, upropastiti, strmoglaviti i osramotiti,* hominem (*sc.* dictis), *Ter.*; alqm factis decretisque; jugulari sua confessione; *posl. v.* gladius.

jŭgŭlum, i, *n.* [jungo] *upr. ključica na grkljanu, odt. grkljan sȃm,* j. concava; j. alcui dare, † offerre; porrecto jugulo; petere j., *htjeti zaklati koga; * u obće vrat,* in matris jugulo ferrum tepefecit acutum; † j. causae, *glavna stvar, -tačka.*

jŭgum, i, *n.* [*srodno s* jungo] *1) igo, jaram, kriva priečnica, što se metaše na vrat teglećoj marvi,* imponere bestiis *(volovom)* juga; * demere juga equis; * frena ferre jugo. *Odt a) sprega, pȃr, dva,* multa j.; * *dva (zapregnuta) konja; (riedko) pȃr u obće,* j. impiorum *(ob Antoniju i Dolabelli). b) pren. robsko igo, jaram robstva, i u prilici,* servile; j. exuere, *(Just.)* accipere; * j. ferre nostra; * sub juga mittere; * jugo premere. *c) bračni-, ženitbeni jaram, Plaut. Hor. d) za oznaku ljubavi, -sloge itd.,* * ferre j. pariter *(o prijateljih)*; * tu bene conveniens non sinis ferre j.; † pari jugo *(pregnućem)* niti. *2) Na pose a) jaram, načinjen od tri koplja i to tako, da se na dva okomična koplja treće popriečke metne. Izpod toga moradoše pobiedjeni neprijatelji proći za znak pokorenja,* mittere sub jugum; sub jugo mittere, emittere, *izpod jarma odpustiti;* abire sub jugo. *b) zvježdje, vaga, mjerila (n.) c) jarmak, prekorudje, na rudu. d) u tkalca, * gornje, prednje i šuplje vratilo. e)* * juga, *klupe veslačke. f) greben gorȃ, pogorje, kosa, sljeme, bilo,* summum j. montis; j. Alpium; omnes ejus jugi colles; dorsum esse ejus jugi aequum; j. Alpium; continentia juga, jugis Octogesam pervenire, *sljemenom;* * bacchata jugis *(po gorah)* Naxos; * Circaeum; * Cynthi; * silvarum; jugis se recipere; jugo circummissus; *u prilici,* haec, ut ex Apennino fluminum, sic ex communi sapientiae jugo sunt doctrinarum facta divortia.

Jŭgurtha, ae, *m. kralj numidski, s kojim su Rimljani dugo ratovali, dok ga Marij nije pobiedio. Odt.* **Jŭgurthīnus,** *adj. Jugurthin, s Jugurthom.*

Jūlius, *ime drevna rim. plemena* (gens), *od kojega su najpoznatiji* C. Julius Caesar *i posinak mu* Octavius, C. Julius Caesar Octavianus *(sr.* Caesar), *a od ženȃ* Julia, *1) kći C. Julija Caesara, udata za Pompeja. 2) zloglasna kći cara Augusta, supruga Marcellova, zatim Agrippina i Tiberijeva. Odt. a)* **Jūliānus,** *adj. Julijev, što spada na dictatora C. Jul. Caesara. b)* **Jūlius,** *adj. Julijev, što spada na Julijevo pleme, osb. na Caesara i Augusta;* * sidus, *J. Caesar, pošto je bio uvršten medju bogove;* portus, *medju* Puteoli *i glavinom* Misenum *Suet. c)* * **Jūlēus** *v.* Iuleus *2).*

jūmentum, i, *n.* [*mjesto* jugimentum *od* jungo] *krupno blago (osb. konji, magarci, volovi), što se za djelo goji, kao tegleća marva, tovarno blago na selu, u gradu, na putu, u ratu, u sing. pojedina glava* (*sr.* armentum), pecora atque jumenta; j. oneraria; propter valetudinem vectus jumentis junctis, *na dvopregu;* non jumenta solum, sed etiam elephanti; *i o samih konjih (jahaćih, voznih, tovarnih),* jumentis quibus maxime Galli delectantur.

junceus, *adj.* [juncus] *od site, sitov, sitast,* * vincula; *tp. (Ter.)* virgo curaturȃ j., *sitasta, vitka poput site.*

juncōsus, *adj.* [juncus] *pun site, sitovit, Ov.*

junctim, *adv.* [junctus] *složno, skupa, jedn. Cic. Att.* 5, 10, 5.; † *uzastopce.*

junctio, ōnis, *f.* [jungo] *spona, sveza, jedn. (dvojbeno) Cic. Tusc.* 1, 29, 71.

junctūra, ae, *f.* [jungo] *sveza, svez, priečnica,* tignorum; * laterum juncturae, *oba kraja od pasa [u Homeru* ζωστῆρος ὀχῆες*], što ih karika spajaše;* * genuum; * verticis, *svez; tp. a)* * j. generis, *rodbinstvo, srodstvo. b) (Hor.) kao t. t. grammatično spajanje, sastavljanje rieči.*

junctus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* jungo] *svezan, spojen, složen, sdružen, sjedinjen,* junctior cum exitu; improbitas scelere juncta; corpora inter se juncta; sapientiam junctam habere eloquentiae; * junctior ponto, *bliži;* * junctissimus illi; † junctissimi, *najbliži rodjaci;* oratio j., *liepo složen, skladan.*

* † **juncus,** i, *m.* [σχοῖνος] *sita* (die Binse).

jungo, xi, ctum, 3. *spojiti, spajati, svezati, složiti (sasvim indifferentno i obćenito; sr.* necto, copulo), *za-, upregnuti, sdružiti, sjediniti,* naves, lintres, carros; rates *pridati;* tigna inter se; opus aedificio; reda equis juncta, currus albis equis, *kola, u koja su bieli konji upregnuti;* junctum vehiculum; * equos curru *(dat.), upregnuti,* * jungentur gryphes equis; * juncti boves; * j. juga bina; junctis jumentis, † junctis vehi, *na dva konja, dvoprežno, na kolih;* * juncta Aquilonibus Arctos = *sjeverni stožer, iliti pol;* j. alqm secum matrimonio, † in matrimonio; * alqm alcui, jungi cum impari, * se alcui, *oženiti se, udati se;* * columbae in amore; * j. vitis ulmo; * amores; j. se ad alqm, *pridružiti se komu;* * amicitiȃ vetustȃ puer puero junctus; * ab usu modico tibi junctus; * a sanguine materno junctus; * amici juncti; † Ro-

scianum artissimo vinculo tua in me beneficia junxerunt; *kao vojn. t. t.,* j. castra cum alqo; socia arma Rutulis; Bituriges cum Arvernis junguntur; si Hannibali Asdrubal junctus esset, *da se je H. s. A. sdružio;* j. fluvium ponte, *premostiti,* † pontem; j. cursum equis, *trčati s konji,* * j. dextram dextrae, *rukovati se;* * dextras hospitio; * j. oscula, *cjelivati se;* * crescendo jungi, *srastati se, srasti se;* * jungi umero, * lateri alcjs; * est pes cum pede j., *noga je do noge;* * junctae fenestrae, *zatvoreni, t. j. sastavljeni kapci, kojimi su se noćju zatvarali; kao grammat. i rhet. t. t. sastaviti, stegnuti,* licentia faciendorum jungendorumque verborum; juncta verba; † diei noctem pervigilem, *neposredno za danom noć pridodati;* † laborem, *ne prekinuti;* j. alqd ad priora, *dodati;* j. virtutem cum eloquentia; (*Cic. Tusc.* 5, 33, 96.) cum exspectatio speratarum voluptatum paratarum memoriȃ jungeretur; *praegn.,* * *u ljubavi se pariti (družiti), i tim se radjati,* monstra novȃ libidine; *tp. sklopiti, sklapati, učiniti,* cum hominibus nostris consuetudines; amicitias, res rationesque j.; ut omnis caritas aut inter duos aut inter paucos jungeretur; j. affinitatem, amicitiam cum alqo; j. foedus, pacem; * pacem foedere; foedere, societate alcui jungi.

Jūniānus, jūnior *v.* Junius *2) b),* juvenis.

jūnĭpĕrus, i, *f. borovica,* (der Wachholderstrauch), *Virg.*

Jūnius, *ime plemena* (gens) *patricijskoga i plebejskoga u Rimu. 1)* Lucius J. Brutus, M. Jun. Brutus *i* D. Jun. Brutus *v.* brutus II. *2)* Decius J. Silanus, consul designatus *za konačne razprave proti Catilinovcem. Odt. a)* **Jūnius,** *kao Junijev, osb.* J. mensis, *mjesec Junij, lipanj. b)* **Jūniānus,** *adj. Junijev, na njekoga Junija spadajući.*

jūnix, īcis *ili* **jūvĕnix,** īcis, *f. junica,* telica, *Plaut.*

Jūno, ōnis, *f.* [= Jovino, *rek bi* = Ζηνώ] *kći Saturnova i Rheina, sestra i supruga Jupiterova, kraljica nebeska i kao takova božica kućanstva i temelja mu, braka;* * J. inferna = Proserpina; mea J.! *(Plaut.) šaljivo kao rieč od mila, moja kraljice! Odt. a)* * **Jūnōnālis,** *adj.,* tempus = mensis Junius. *b)* * **Jūnōnĭcŏla,** ae, *comm.* [colo] *štovatelj-, štovateljica Junone. c)* * **Jūnōnĭgĕna,** ae, *m.* [gigno] *sin Junonin* = Vulcanus. *d)* * **Jūnōnius,** *adj.* J. custos = Argus; mensis, *mjesec Junij, lipanj;* hospitia *ili* regna = Karthago; ales, *paun.*; Hebe, *kći Junonina.*

Juppĭter (*ili* **Jūpĭter**), *gen.* Jŏvis, [Jovis pater] *Jove, m. Jupiter 1) sin Saturna i Rheje* [Rhea] *brat Neptunu i Plutonu, brat i suprug Junonin grčki* Ζεύς, *gospodar neba i vrhovni gospodar svekolike naravi kao što i ostalih bogova;* * J. Stygius = Pluto. *2) pren., a) predhodnica-, planet Jupiter. b)* * *metonym. nebo, zrak,* sub Jove, *pod vedrim nebom;* sub J. frigido; malus *(o kiši)* metuendus = pluvius.

Jūra, ae, *m. Jursko gorje, Jura.*

jūrandum, i, *n.* [juro] *(Plaut.)* = jusjurandum, *prisega, zakletva.*

jūrator, ōris, *m.* [juro] *zapriseženi svjedok, na pose porotnik (o censoru), Plaut.*

jūrātus *v.* juro *1) i 2) a).*

jūrĕ consultus *v.* consultus *2).*

jūreus, *adj.* [2. jus] *jušan, od čorbe. jedn. Plaut. Pers.* 1, 3, 15.

jurgium, ii, *n.* [jurgo] *svadja, groženje, kavga (stegnuta na rieči, ali u gnjevu; sr.* contentio, altercatio, rixa, proelium), in jurgio respondere; † j. inter amatorem et exoletum; * nectere jurgia *ili* * jactare; causam jurgii inferre; jurgio lacessere alqm; jurgio saepe contendere cum alqo; *(Sall.)* jurgiis trahendo tempus; *(Just.)* juvenis in jurgia patris erupit; *na pose (riedko) svadja na sudu, parnica,* jurgia venum data; jurgiorum disceptator.

jurgo, 1. [jure-ago] *1) intrans. svadjati se, groziti se, prepirati se, inatiti se,* cum alqo *(Ter.)*; inter se; * s quod; *absl.*; *na pose (jedn. Just.* 21, 5, 7.) *na sudu, prieti se. 2) trans. psovati, jedn. Hor. sat.* 2, 2, 100.

jūrĭdĭcĭālis, *adj.* [jus-dico] *pravan, sudben,* constitutio.

jūris consultus *v.* consultus *2).*

jūris-dictio, ōnis, *f. pravosudje-, sud u civilnih parnicah, civilna sudbenost, što ju izvršivaše u Rimu* praetor urbanus *i* praetor peregrinus; j. urbana et peregrina; utraque; j. Asiatica, *u provinciji asijskoj.*

jūro *i* **juror** *(dep.)*, 1. [jus] *1) intrans. priseći, prisizati, zakleti se čim ili kim,* juro aram tenens; j. per Jovem, *Jovom,* per deos; * per patrem; j. in verba alcjs, *na čije rieči ili za kim prisizati,* in certa verba, in eadem verba, *(Tac.)* in verba, in nomen principis, *priseći vladaru vjernost i poslušnost;* j. in litem, *o priepornoj stvari,* in legem, in foedus; *absl.*; *tp. (Hor.)* j. in verba magistri = *sliepo ga sliediti;* * jurantia verba, *rieči zakletve;* * *urotiti se, zavjeriti se,* in facinus, in alqm; *partic.* juratus *i activno, koji je prisegao, -se zakleo; o sudcih i magistratih, zaklet, zaprisežen* (*opp.* injuratus), judices. *2) trans. prisizati, pod zakletvom tvrditi, zakletvom potvrditi što,* j. jusjurandum verissimum et pulcherrimum; j. falsum, *krivo se zakleti, -priseći,* j. morbum, *priseći, da je bolestan;* alqd in se, *Liv.*; odium perenne in Romanos, *Aurel. Vict.*; *s acc. c. inf.*; *s nom. c. inf.*; *pass.* quod juratum est; *na pose kleti se čim, prisizati kim, zakleti se čim,* Jovem lapidem, *kamenim kipom Jupiterovim,* * deos; * terram; * jurata numina, *božanstva, kojimi se prisizalo;* dis juranda palus; *kojim se valja zaklinjati bogovom. b) zakleti se da čega nije, zanijekati zakletvom, poreći, odricati prisegom, prisegom odbiti od sebe,* calumniam; *v.* calumnia.

1. **jūs,** jūris, *n. 1) prȃvo = skup zakonȃ, naredaba i običajȃ,* principia juris; jus ac fas; jus bonumque; contra jus fasque; jus naturale, hominum; j. gentium, *medjunarodno pravo;* j. civile, *v.* civilis; j. privatum, publicum, *v.* privatus, publicus; jus praetorium, Quiritium; j. divinum, *propisi o nabožnih stvarih;* j. belli; jura *(zakone)* dare, * Medis, * maritis; condere nova jura; * servare leges juraque; *(Eutr.)* Ulpianum, juris conditorem, *o presudah. 2) prȃvo = što se slaže sa zakoni, pravicami i t. d.; što je zakonito i pravedno,* respondere jus,

de j.; * promere jura *(pravne odluke)* clienti; j. reddere, dicere, *pravo krojiti, pravdu dieliti, (sud) suditi, odlučiti, što je pravo;* * jura *(sud sudjaše)* dabat populo praetor; petere j., *tražiti, da mu se sudi;* summum jus, *najstrože pravo;* summo jure agere cum alqo; quod eorum judicum major pars judicavit, id jus ratumque esto, *stari obrazac zakona u Cic.* 3) *pravo = tko ima na što, ili da može što činiti, na pose povlastica, pravica, preimućtvo,* j. belli, colloquii; * coeli, *právo na nebo;* divina humanaque jura; jus suum armis exsequi; j. suum tenere, obtinere, persequi; de suo jure cedere, suo j. decedere; *(Ter.)* omnia pro suo jure agere, *u svem se strogo držati svojega prava;* j. est pugnare cum hostibus, jus est, ut; suo jure, *po svojem osobnom pravu,* jure optimo, *punim pravom,* jure, *pravom;* jura populi, jus libertatis, materiae caedendae, civitatis; jus magistratuum, legatorum; extremum j. retinere. 4) *iz prava potičuća moć, -vlast, pravno stanje, pravni položaj,* in alqm, *s gen. obj.,* * corporis, * equorum, *(Tac. hist.* 2, 92. *ann.* 11, 33.) jura libertorum, jus militum; in paucorum j. et dicionem concedere; sui juris esse, *biti svojim gospodarom, -neodvisnim, -samostalnim, u Just. češće* alqm proprii juris *(samostalnim, neodvisnim)* facere, juris alcjs esse, haberi + *slič.;* j. retinendi; jus agendi cum plebe; alcui jus de alqo dare, *Liv.;* eodem, meliore jure esse; civitas optimo j., aequissimo j.; *s gorkom ironijom u Cic. off.* 2, 8, 27. universas provincias regionesque imo calamitatis jure comprehendere. 5) *sud,* ire, adire, vocare, * rapere, *(Ter.)* ambulare, * procurrere in jus.

2. jus, jūris, *n. juhâ, čorba, umaka, sauce,* jure illo nigro *(o spart. juhi);* jus Verrinum, *ujedljivo = svinjska juha i = pravo ili sud, što ga je Verres sudio; (Hor.)* j. tepidum, duplex, simplex.

jus-jūrandum, *gen.* jurisjurandi [jurisque jurandi *Cic. p. Cael.* 22, 54., jus igitur j., *Cic. off.* 3, 29, 104.] *n. zakletva, prisega, (gradjanska prisega; sr.* sacramentum), j. alcui dare, *položiti;* j. violare; j. servare, conservare, jurejurando stare, teneri; obstringere civitatem jurejurando; † jurejurando obstringere *(tvrditi, uvjeravati) s acc. c. inf.,* adigere alqm jurejurando *ili* jusjurandum *v.* adigo; jusj. accipere, *primiti zakletvu, zapriseći; sr.* accipio 1); jurejurando interposito.

jussum, i, *n.* [*partic. od* jubeo] *zapovied, nalog, naredba, zaključak-, volja naroda (obič. samo u pl.),* jussa efficere, * capessere; jussa ac scita nostra; alia jussa ac vetita populorum; cum legis haec vis sit, ut sit scitum et jussum in omnes; id jussum ratum atque firmum futurum; *na pose* * *naredba liečnička,* jussa medicorum ministrare.

jussus, *m.* [jubeo] *samo u abl. sing., zapovied,* jussu vestro, populi.

juste, *adv. s comp. i sup.* [justus] *pravo, pravedno, pristojno, pravično.*

justĭfĭcus, *adv.* [justus-faciens] *pravotvoran, pravedan,* mens deorum, *jedn. Cat.* 64, 406.

justĭtia, ae, *f.* [justus] *pravda, pravednost;* * *personif.; takodjer pravičnost, sdušnost, (Ter.) dobrota, blagost.*

justĭtĭum, ii, *n.* [jus-sisto] *sudostaja, kad se nikakovi pravni poslovi ne obavljaju,* j. edicere, indicere; remittere, *dokinuti,* servare; † sumere, *nastupiti; tp. zapinjanje posala,* omnium rerum, *jedn. Liv.* 26, 26, 9.

justus, *adj. s comp. i sup.* [jus] 1) *prav, pravedan, komu je právo sveto i što je prama strogomu pravu,* vir; judex; j. in socios; j. bellum, imperium, causa; supplicium; * nunquam justior unda fuit; * j. tellus, *koja vjerno i rek bi s kamatami vraća povjereno sjeme;* j. hostis, *koji ima právo, da vodi rat;* uxor, *prava zakonita; subst.* justum *(što je pravo, pravednost)* colere; Justus, *kao pridjevak, Pravedni.* 2) *tp.* a) *zaslužen, pravedan, osnovan,* incommodum; † timor; * ira; * preces. b) *pravičan, sdušan, blag,* servitus, *Ter.;* justioribus iis uti. c) *prav, pravilan, uredan,* bellum, *u kojem se je na sve formalnosti gledalo;* proelium; victoria; justa acie et collatis signis dimicatum; j. ac recta pugna; iter, *običan, redovit put ili marš; (Tac.)* justi reditus. d) *prav, podpun, dostatan, dovoljan, pristojan,* numerus; exercitus, *podpuna;* arma; altitudo; funera, *(Hor.)* j. poëma, *prema svim zahtjevom;* justis causis regem excusavit; justo jure, *punim pravom; (Liv. Hor)* plus justo, *više nego što je pravo, odviše;* * longior justo; * justo laetior tellus; propter mundiorem justo cultum; *(Tac.)* fundi Germanos acie et justis (*sc.* ad aciem) locis; *subst.* **justa,** ōrum, *n.* a) *što koga ide, pristojno, právo,* justa tua, *tvoja pravica, Ter.;* praebere servis justa. b) *zakoniti ili starinski običaji, -svetkovine, -obredi,* ludorum; militaria; omnia j. perficere; *često* j. funebria; j. exsequiarum *ili samo* justa, *kod sprovoda;* justa facere alcui, solvere funeri paterno; * j. ferre alcui; * injustaque justa peregit.

Jūturna, ae, *f. nympha jednoga vrela u Latiju, sestra Turnova, koja imadjaše hram u Rimu, Virg. Ov.*

jŭvĕnālis, *adj. mladjahan (bilo indifferentno ili pohvalno; sr.* juvenilis), *mladički,* lusus, *Liv.;* corpus, *Virg.;* juvenales ludi, *Suet. (Tac.)* juvenalia, ōrum, *n. vrst igara, što ih uvede Nero.*

jŭvenca *v.* juvencus.

jŭvencŭlus, i, *m. dem. od* juvencus, *mladić, jedn. Aurel. Vict. epit.* 41, 2.

jŭvencus [= juvenicus], i, *m.* * *mladić, mladac, junoša;* **jŭvenca,** ae, *f.* a) * *junica.* b) * *djevojka.*

jŭvĕnesco, nui — 3. [juvenis] 1) * *rasti, razvijati se.* 2) *podmladjivat se, podmladiti se;* * homo.

jŭvĕnīlis, *adj.* [juvenis] *mladjahan, mladički, (ili indifferentno ili koreć; sr.* juvenalis), licentia; anni; * juvenilior annis.

jŭvĕnīlĭter, *adj.* [juvenilis] *mladjahno, mladički, kao mladić,* Hannibalem j. exsultantem; * *svom mladjahnom snagom, mladjahnom vatrom, -žarom,* venatum in silvas j. ire solebam; jecit j.

jŭvĕnis, *adj. comm. s comp.* [*(riedko)* † juvenior], 1) *mlad, mladjahan,* * anni. 2) *subst. comm. mladić, mlad čovjek (po prilici od 20. do 40. godine; sr.* adolescens), * *djevojka, djevica; comp.* juniores (*opp.* seniores) *često u Liv. o mladeži doraslој oružju od 17. do navršene 45. godine,* j. ad arma respondent; confecit centurias, quadragenas seniorum ac juniorum.

jŭvĕnix *v.* junix.

jŭvĕnor, *dep.* 1. [juvenis] *po mladički raditi, razkalašeno šaliti se,* Fauni versibus, *jedn. Hor. ep. ad Pis.* 246.

jŭventa, ae, *f.* [juvenis] *mladost, Liv.;* * † *o životinjah;* * *meton., omladina, mladež.*

jŭventas, ātis *f.* [juvenis] 1) * = juventus, *na pose mladjahna snaga, srdce.* 2) Juventas, *božica mladosti, inače* Hebe.

jŭventus, ūtis, *f.* [juvenis] a) *mladost, mladjahno doba (v.* juvenis). b) *mladež, omladina, na pose kao vojn. t. t. momčad bojna, junaci,* j. convenerant; j. nostra dedidicit paene discendo; erant in j. Romana adolescentes aliquot; * j. delecta, *po izbor četa;* princeps juventutis, *za republike, onaj vitez, kojega se ime prvo spominjalo u popisu censorskom; za careva, carev sin, carević.*

jŭvo, jūvi, jūtum (juvaturus, *Sall. Jug.* 47, 2. *Plin. ep.* 4, 15, 13.), 1. 1) *podupirati, pomagati (u nastojanju i pregnuću; sr.* auxilium, opem fero, opitulor, subvenio, succurro), alqm in alqa re, alqm auxilio laboris, * alqm auxilio; hostes frumento; j. disciplinam beatae vitae; viatico a me juvabitur; * qua sim tibi parte juvandus; * vitā magis quam morte, *koristiti;* † sollertia, tempore etiam juta; diis juvantibus, bene j., *pómoćju bogova;* * somnos imbre juvante sequi. 2) *veseliti, razveseljivati, nasladjivati, goditi, militi se,* nec me vita juvaret; ita se dicent juvari; * si nec fabellae te j. nec fabulae; * multos castra j.; *često impers.* juvat, *mili se, dopada se, godi,* j. me, tibi tuas literas profuisse; *s inf.;* * j. levatos *sc.* esse.

juxta [jungo], I) *adv.* 1) *polag, tik do (mene, tebe itd.), posve blizu,* legio quae j. constiterat; sellam j. ponere; * fuit j. tumulus; * *blizu,* accedere j. 2) *isto tako, na isti način, jednako, bez razlike,* suae hostiumque vitae j. pepercit; horum ego vitam mortemque j. aestimo; j. hieme atque aestate; aliaque castella j. ignobilia, *Liv.; s dat. (Liv.* 24, 5.) rem j. magnis *(isto tako kao itd.)* difficilem censebat, *(Plaut.) s* cum, j. tecum aeque scio, *(Sall.)* j. mecum *(isto tako kao i ja)* omnes intelligitis, *s* ac (atque), et, quam *(kao što),* j. rei publicae ac sibi consulere; j. ac si hostes adessent, *jednako kao da su itd.;* j. eam rem aegre passi quam cum etc. II) *praep. s acc.* (* † *zapostavljeno accusativu),* a) *mjestno, tik do, kraj, uz, kod,* juxta murum, viam; * vicina Ceraunia juxta; † j. focum agere; † occursantes domini j. conjuges ac liberos; * j. genitorem adstat virgo. b) *o redu, odmah za (c. i.), iza, uz,* j. divinas religiones fides humana colitur; † j. deos. c) † *o približavanju i sličnosti, blizu, do, uz sa (c. i.)* velocitas j. formidinem; periculosiores sunt amicitiae j. libertatem; gravitate annonae j. *(malne do)* seditionem ventum; j. *(malne tako)* vexari, *Liv.; takodjer uslied, po (c. l.),* j. nocturnum visum; j. praeceptum, *Just.*

† juxtim, *adv.* [jungo] *(riedko) kraj (mene, tebe itd.), uz (mene, tebe itd.), polag.*

K.

K. *kao ime* = Kaeso.

Kălendae *v.* Calendae.

Karthāgo *v.* Carthago.

L.

L. 1) *kao ime* (praenomen) = Lucius. 2) *kao znak broja* = 50. 3) L. = libra.

lăbasco, — — 3. *tp. počimljem klimati se, -klecati, -popuštati, Com.*

lăbea, ae, *f. (predcl. i kasno)* = labium, *što v.*

Labeātes, tium, *m. illyrsko pleme, sjeverno od Macedonije Odt.* **-ātis,** ïdis, *f. adj. labeatski.*

lăbĕcŭla, ae, *f.* [*dem. od* labes] *mala sramota, -ljaga, jedn. Cic. Vat.* 17, 41.

lăbĕ-făcio, etc. 3. *(u class. prosi riedko)* 1) *klimati, potresti, uzdrmati,* partem muri; * arborem; * epistola labefacta a suis vinculis, *otvorena;* * ossa per labefacta, *razčvarene, umekšane; (Ter.)* l. dentes alcui, *iz-, razbiti.* 2) *tp.* a) *uzdrmati = upropastiti, strmoglaviti, sunovratiti,* † alqm; † fidem *(vjeru, vjeresiju).* b) *uzdrmati, potresti čijim mišljenjem, promieniti,* quem nunquam ulla vis, ullae minae, ulla invidia labefecit; animus vario labefactus vulnere; * magno animum labefactus amore; † primores classiariorum *(u vjeri).*

lăbĕfacto, 1. [*intens. od* labefacio] 1) *klimati, potresti, drmati,* signum vectibus; * onus gravidi ventris, *kušam usmrtiti plod utrobe.* 2) *tp.* a) *drmati = slabiti, upropastiti, srušiti, uništiti i nal.,* alcjs consulatum, dignitatem, orationem, opinionem, fidem; amicitiam, justitiam, leges; rem publicam, vitas hominum, *potresti temelji ljudskoga družtvenoga života;* causam labefactari, *klima se;* aratores, *dobrobit ratarâ, poljodjelaca.* b) *potresti čijim mišljenjem, uzkolebati, uzdrmati,* alqm, *Com.* * alqam rarae munere vestis.

1. lăbellum, i, *n. dem. od* 1. labrum, *ustnica*

2. lăbellum, i, *n. dem. od* 2. labrum *(predcl. i kasno), jedn.* Cic. legg. 2, 26, 66. *znak na grobu nalik na* labrum *(kadca, badanj).*

Lăbĕo, ōnis, *m. (tko ima veliku ustnu) rim. pridjevak Fabijâ, Antistijâ i drugih.;* M. Antistius Labeo, *slavan pravnik i prostodušan čovjek, kakav osta i za Augusta, po svoj prilici isti koga i Hor. spominje u sat.* 1, 3, 82., *kojemu bijaše samo njegova mladost u pameti.*

Lăbĕrius, ii, *ime plebejskoga plemena* (gens) *u Rimu;* Dec. Laberius, *rim. vitez i slavan pjesnik mimâ, vršnjak Caesaru.*

lābes, is, *f.* [1. labor] *1) prosjedanje, propadanje, propast, pad, srušaj, survina,* terrae, *prosjed, provala;* agri; multis locis labes factae sunt. *2) tp. propast, razsap, pogiba,* labes ac ruina innocentiae; in tabella quanta sit facta l.; labes *(pl.)* imperii tui stragesque provinciae; * † prima mali; *i concr. o pogibeljnu čovjeku,* Verres l. ac pernicies provinciae; l. ac flamma rei publicae; eadem ista l.; *o pogubnu zakonu,* l. atque eluvies civitatis; *(predcl. i kasno) mana,* corporis. *3) ljaga, mrlja, muzga, sramota, pokor (sr.* macula), victima labe carens; * toga sine l.; labem *(mrlju, mačku)* remittunt atramenta; l. saeculi, rei publicae, turpitudinis; labem alcui inferre, imponere; aspergitur l. ex dignitate alcjs dignitati alcjs; † abolere labem *(ljagu)* prioris ignominiae; labes *(pl.)* conscientiae; *concr. gadan-, nevriedan čovjek,* coenum illud ac l.

Lăbīci, ōrum, *m. drevan grad u Latiju. Odt.* **-īcānus**, *adj. labički; subst. a)* **-īcānum**, i, *n. dobarce kraj L. b)* **-īcāni**, ōrum, *m. Labičani.*

Lăbiēnus *v.* Attius. *Odt.* † **Labieniānus**, *adj. Labienov.*

lăbium, ii, *n. (predcl. i kasno)* = 1. labrum, *ustna;* labiis ductare alqm = *rugati se komu.*

lăbo, 1. *(riedko † perf.) 1) nagibati padu, klimati se, dibati se, htjeti pasti, klamitati (ako je moguće, da što pane te će sad na pasti; sr.* 1. labor, cado), signum; acies; * naves sine justo pondere; * ariete crebro janua; * vestigia prima *(acc., stupajî, koracî);* * litera labat, *nesjegurnom je rukom pisano. 2) tp. a) propadati, htjeti se srušiti, -survati se, ići na manjak,* omnes rei publicae partes; labante causa decemvirorum, re *(sreća);* labante jam disciplinâ; † quidquam ex more patrio; sustinuisse labantem fortunam populi R.; populo R. sua fortuna l.; memoria l., *nevjerna je, ostavlja, izdaje. b) nestalan biti odlukom, mišljenjem, vjerom, srdcem, kolebati se, dibati se,* consilium, animus alcjs; labare animi *(srdčanost)* coeperunt, *krila im počeše padati;* animi plebis; labamus mutamusque sententiam clarioribus etiam in rebus; * labantes patres firmare; fides sociorum quae ad eam diem firma steterat, tum labare coepit.

1. lābor, lapsus sum, *dep.* 3. (labier *mj.* labi, Hor. ep. 2, 1, 93.) [labo]. *1) pokliznuti se, klizati se, popuznuti, omaknuti se, izmaknuti se, padati, rušiti se (označuje početak pada; sr.* labo, cado), *o svem, što se polagano dalje miče ili pada, teći, letjeti,* laberentur et fluerent omnia; sidera vaga et mutabili ratione l.; † altissima quaeque flumina minimo sono labi, *teći;* * sub magna labentia flumina terra; * labitur undis abies; * truncis mella, *kaplje;* * vagus et sinistrâ labitur ripâ amnis, *izlila se preko lieve obale;* * altis ripis *(uz visoke o.)* aquae; * humor *(suza)* in genas furtim; labentibus super corpus armis; * folia lapsa cadunt; * *o zmijah, vijugati se, krivudati se,* circum tempora, per sinus crebros et magna volumina, *puzati; (Just.)* populus in diversa l., *gubi se na razne strane;* * *o letećem,* per auras; pennis; sub sidera; labi ex equo super terram; * l. equo, *svaliti se, pasti;* * polo, *sa stožera (neba) doletjeti;* * per funem demissum, *spuštati se niz k.;* * stella de coelo lapsa = *leteća zviezda;* (cupae) involutae labuntur; † lapso fundamento *(propadati, prosjedati se);* * domus *razpadati se;* deorum aedes; * labentes oculi, * labuntur frigida leto lumina, *zaklapaju se, mute se (oči);* * agaso pede lapsus *(pokliznuti);* † homini nequam lapso et, ut allevaretur, roganti; voces l. *(odbijati se)* atque errant; † recto itinere lapsi *[zaći s (g.), zabluditi];* † l. custodiâ *(umaknuti),* † e manibus custodientium *(izmaći). 2) tp. a)* * *o vremenu i o životu, izmicati, minuti, prolaziti, teći,* tempora, anni. *b) s višega na niže, s boljega na gore, s pravoga na krivo, polagano doći, propadati, padati, ići, izčezavati, ginuti,* res proclivius ad perniciem l.; (vitia) quia sunt in lubrico incitataque semel, proclivi labuntur; labor longius, *odviše daleko zalazim govorom;* labor eo, ut assentiar Epicuro; l. ad illos qui etc.; l. ad opinionem, *srtati u krivo mnienje;* in errorem, † in luxuriam, * in vitium; civitatum mores lapsi ad mollitiem; labente paulatim disciplina; eo citius lapsa res est *(pade ugled decemvirâ);* magis magisque mores; * fides; * genus, * domus; * lapsis rebus, *u nesreći. c) posrnuti, pasti, promašiti, pogriešiti,* erravit, lapsus est; labi in alqa re; consilio, casu, per errorem; imprudentiâ, furore lapsum alqd facere; errore sermonis l.; hac spe lapsus, *prevaren u . .,* *takodjer nagibati padu,* labentem excepit; labentem et prope cadentem rem publicam fulcire.

2. lăbor *(starolat.* **-os**), ōris, *m. 1) napor, muka, trud, rad koji nastaje stanjem kakovim; sr.* opera, *na pose ratni napor, muka,* corporis; res est magni laboris; l. remigandi, itineris, militiae, belli; defensionum labores; labori studere; laborem sumere, *upotriebiti-, uložiti na itd.;* multis diebus et laboribus consumptis; illum diem omnes labores et victorias confirmaturum; in castris per laborem usu militiam discere; labores militum; * labor Isthmius, *borba u isthamskih igrah;* nullo labore, *bez ikakve muke;* * nullo labore tuo; * animi capitisque. *Odt. a) poslenost, radinost, marljivost, uztrajan rad,* summi laboris esse; animi l.; homo magni laboris, *(Hor.)* magni formica laboris; summus l. in rebus publicis privatisque. *b) trudom izvedeno djelo,* multorum mensium labor, *Caes. b. c.* 2, 14, 4.; * operum, *gradjevina, sgrada;* * domus; * hominum *ili* boum labores, *obradjena polja* (ἔργα ἀνθρώπων); * labores belli, *junačka djela; (Eutr.)* strenui labores; * labor Herculeus, *silni Hercule;* i * *o djelih umjetnosti. 2) tegoba, muka, jad, nevolja, neprilika,* labores ac pericula; in l. meo, *u mojoj nevolji;* * *ljubavna-, ljuvena muka;* * lunae, * solis = *pomrčanje mjeseca, -sunca;*

* Lucinae, *trudovi;* * *personif. u podzemnom svietu,* Labos.

* **lăbōrĭfer**, fĕra, fĕrum, *adj.* [labor-fero] *koji podnosi napor, -muke, mukotrpan.*

lăbōrĭōse, *adv. s comp. i sup.* [laboriosus] *mučno, tegotno, težko* laboriosius docere, laboriosissime accusare; *nevoljno, jadno,* * male est Catullo tuo, male et l.

lăbōrĭōsus, *adj. s comp. i sup.* [labor] *mučan, tegotan, trudan, težak,* exercitatio corporis; vitae genus; nihil laboriosius; opus laboriosissimum. *2) poslen, radin, marljiv,* homo. *3) mučen, nevoljan, biedan, jadan,* quid nobis laboriosius? aegritudo; * l. cohors Ulixei; * laboriosi remiges Ulixei *(gdje se* l. *pravije spaja s* Ulixei; *homer.* πολύτλας, πολυτλήμων Ὀδυσσεύς).

lăbōro, 1. [labor] *I) intrans. 1) raditi, poslovati, nastojati, truditi se, mučiti se, kiniti se, radeći misliti na što (sr.* elaboro), l. ut, ne; *s inf.,* sociis fidelissimis prospicere non l., ne quaerere quidem de tanta re; * brevis esse laboro; l. sibi, alcui; in, de alqa re; pro salute alcjs; † in, † circa alqd; * aurae usque laborantes, *neprestan. Odv. brinuti se o ili za što, brigati se, briga me je,* non magno opere l., quorsum recidat responsum tuum; l., quomodo etc.; idem quod tu. *2) trpjeti, boli i tegobe ćutiti, bolovati, mučiti se, boli me što, biti u neprilici, -u stisci -u nevolji, ne znati si pomoći,* morbo; * utero, *truditi se, poradjati se;* ex pedibus, *noge bole koga;* a re frumentaria; magnitudine suâ, vitiis; ex aere alieno, ex invidia; in re familiari, *za naš imutak;* digitorum contractio nullo in motu, *težko je;* * ab avaritia aut ambitione *(drugi:* ob avaritiam); acies, sinistrum cornu l.; illi laboranti, suis laborantibus subvenire, succurrere; laboratur vehementer; triremes l., *postradati;* civitas fenore laborabat; adeo in quae laboramus, sola crevimus = in ea, quibus l.; Romae simul delectu, simul tributo conferendo laboratum est; nunquam ab equite hoste, nunquam a pedite, nunquam aperta acie, nunquam aequis, utique nunquam nostris locis laboravimus; veritatem laborare nimis saepe, exstingui nunquam; cum Luna laboret, *kad je u tjesnacu = nastane pomrčina;* * fraternis Luna equis; * *o ljubavnoj muci, -kini,* laborare in uno, *planuti-, gorjeti za kim;* * querceta l. aquilonibus, *savijaju se;* * laborantes silvae, *što stenju pod teretom sniega. II) trans. mukom dogotoviti, -izraditi, -načiniti, obradjivati,* * nardum; quale; * vestes laboratae auro, *zlatom izvezena;* * dona laboratae Cereris, *za kruh priredjeno žito, kruh;* † frumenta ceterosque fructus patientius quam pro solita Germanorum inertia, laborant, *više se trude o itd.*

lăbos *v.* labor.

1. lābrum, i, *n. (Hor. samo pl.)* [lambo] *1) ustna, labrnja,* l. superius, *gornja ustna;* labra trementia; *posl.,* primis, ut dicitur, labris *(= samo površno)* physiologiam, philosophiae studia ne primoribus quidem labris gustasse; quae isti rhetores ne primoribus quidem labris attigissent; *(Quint.)* verba in labris nascentia. *2) rub posude, ili kraj-, okrajak grabe, -jarka.*

2. lăbrum, i, *n. [mj.* lavabulum, lavabrum *od* lavo] *mjedenica, ledjen, kamenica, kotlina, bassin, Liv. Plin. ep.; kupelj, banja;* * *kadca-, badanj za gaženje grožđja.*

ābrusca, ae, *f. vinjaga, vinika,* (wilde Rebe), *Virg.*

Lăbyrinthus, i, *m.* [λαβύρινθος] *labyrinat, sgrada s mnogo zamršenih hodnika, osobito u srednjem Aegyptu i na Kreti, Virg. Ov. Odt.* * **Lăbyrinthēus**, *adj.* [λαβυρίνθειος] *labyrinatski.*

lāc, lactis, *n. (predcl. i kasno takodjer nom.* **lacte**, *n.) mlieko,* cum lacte nutricis errorem suxisse; * lac dare, *dojiti; u prilici o ljubaznoj slasti,* in melle sunt linguae sitae vestrae atque orationes lacteque, *Plaut. 2)* * *bieli sok-, mlieko u bilja,* herbarum; veneni, *otrovno ml.*

Lăcaena, ae, *f.* [Λάκαινα] * *adj. f. lakedaemonski, spartski; subst. Lakedaemonka;* * *o Heleni.*

Lăcĕdaemon, ŏnis, *f.* [Λακεδαίμων] *grad Lakedaemon ili Sparta. Odt.* **Lăcĕdaemŏnius**, [Λακεδαιμόνιος] *adj. lakedaemonski (Hor. Ov.); subst.* **-nius**, ii, *m. Lakedaemonac.*

lăcer, ĕra, ĕrum, *adj. 1) raz-, poderan, raztrgan, razmrcvaren, razdrapan,* † vestis; * homo; *(Just.)* corpus verberibus; * lacera ora, *u licu;* * l. currus, *potrta. 2)* † *izdrpajući, drapeći, nagrdjujući,* morsus.

lăcĕrātio, ōnis, *f.* [lacero] *mrcvarenje, razdiranje,* corporis; corporum; captivos cum foeda laceratione interficiunt; lacerationes muliebres genarum, *(raz)drapljenje, nagrdjenje.*

ăcerna, ae, *f. haljina kao kabanica, što ju nošahu Rimljani proti kiši i zimi putujuć ili boraveć pod vedrim nebom preko toge, lacerna.*

lăcĕro, 1. [lacer] *1) razderati, razmrcvariti, razkomadati, raztrgati, -drapati, sgnječiti (ponajviše deruć, grizuć, bijuć i slič.; sr.* lanio), quibus illum lacerarem modis! *Ter.;* quid miserum laceras, *Virg.;* corpus alcjs l. atque vexare; nasum auresque; tergum virgis; * l. ferro et frangere modo multum amati cornua monstri; * cum tibi invisus laceranda reddet cornua taurus; * timidos nautas canibus marinis; alqm verberibus, omni cruciatu; toto corpore laceratus; naves laceratae naufragio; † navigia lacerata pleraque; * vestem; * veste lacerata; † laceratis vestibus; † laceratis crinibus; * loricam manu valida l. revolsam semiviri Phrygis; * genas; * sorores, quae velut nactae vitulos leaenae, singulos heu heu lacerant; * lacerari morsibus canum; † alcui os l., † lectica confossa et lacerata. *2) tp. a) riečmi razderati, razmrcvariti, izpsovati, osramotiti, izgrditi, poniziti,* alqm, alqm probris, maledictis; absentem contionibus assiduis; haec te lacerat, haec cruentat oratio, *zadaje ti težkih rana;* principum orationibus lacerari; oblectatio invidiaque, quae solet l. plerosque; famam sepulcri; *(Tac.)* quae modica sed crebra damna famam victoriae nuper partae l. *b) mrcvariti = upropastiti, uništiti, zlostavljati,* patriam omni scelere, rem publicam largitionibus; plebem Romanam perdendam lacerandamque sibi consules sumpsisse; reliquias vitae lacerare atque distrahere; omnibus intolerandis patientiae humanae cruciatibus lacerari; deditos in fidem populi R. omni ultimae crudelitatis exemplo laceratos ac deletos esse; idem furor et Cretenses lacerabat; meus me maeror

quotidianus lacerat (srdce mi para) atque conficit; aegritudo lacerat, exest animum planeque conficit. c) raztepsti, razsipati, razsuti, potratiti, bona patria manu, ventre; pecuniam; (Plaut.) diem; i razkomadati, haec ipsa fiducia et lacerat ac deformat orationem, Quint. 10, 7, 32.

lăcerta, ae, f. gušterica, gušter.

lăcertōsus, adj. [lacertus] (riedko) mišičav, žilav, snažan.

1. **lăcertus**, i, m. I) 1) † (riedko) u pl. mišice; tp. za oznaku sile govorničke, snaga, in Lysia sunt l.; (Quint.) carnis plus habet, minus lacertorum; u prilici, in his non athletarum toros sed militum lacertos esse, Quint. 2) mišice od ramena do lakta, nadlaktica (sr. brachium, ulna). Odt. u obće ruka, mišica, Milo nobilitatus ex lateribus et lacertis suis; * excutere l., mahati; * amplecti colla lacertis; u prilici, eas (hastas) oratoris lacertis viribusque torquebit; * o jakoj mišici, snaga, moć u vladara, Augusti; pren. * o pčelah, aptant lacertos.

2. **lăcertus**, i, m. 1) * = lacerta. 2) nepoznata morska riba.

lăcesso, sīvi ili ii, sītum, 3. [lacio] 1) vabeć ili bockajuć dražiti-, izazivati na odpor koga, koga izazvati te mu ne dati mira, okupiti, dosadjivati (sr. sollicito) alqm ferro, proelio, bello, injuriâ, jurgiis; alqm ad pugnam; alqm scripto, ad scribendum, pisati komu prvi, te ga tim prisiliti na odgovor; * deos (sc. precibus), navaljivati na ..; † l. alqm capitaliter apud centumviros, navaliti komu na život i smrt, tužiti itd.; cursu ictuque lacessunt sc. inter se; * l. manibus pectora plausa cavis, gršću udarati o prsi (konja), tako da odzvanja (čim se konji bodre); * l. ventos ictibus, prije pravoga boja po zraku lupati; * equus pede fores, lupa o itd.; * alqm cruento dente, pogrdnom pjesmom, * leonem = hrabra neprijatelja; * aera lacessita (obasjan) sole, * pelagus carinâ, kušati broditi morem, uzprkos valovju; absol., ad lacessendum et ad committendum proelium, Caes. b. G. 4, 34, 2.; † finem lacessendi facere; † pax lacessita, narušen, poremećen. 2) o stvarih, izazivajuć pobuditi, izazvati, potaknuti, (pro)uzročiti, početi, zametnuti, proelium, certamen; * ferrum, boj; lacessita pugna est; lacessebatur magis quam conserebatur pugna; sermones; † risum, zametnuti; * ferro haec regna, boriti se s (c. i.)

Lacetāni, ōrum, m. pleme u sjevernoj Hispaniji, u pokrajini **Lacetānia** zvanoj.

Lăchĕsis, is, f. [Λάχεσις] jedna od triju Parca, Ov.

Lăciădes, ae, m. [Λακιάδης] čovjek iz Lacijeva (Λάκιος) dema (δῆμος) u Atici, Lacijević Laciad.

lăcīnia, ae, f. rogalj, okrajak, skut haljine; posl. (Cic.) obtinere laciniâ, težkom mukom, jedva držati.

Lăcīnium, ii, n. [τὸ Λακίνιον ἄκρον] glavina u Bruttijskoj (Bruttii), kod Krotona, gdje je Junona imala glasovit hram, s. Capo delle Colone. Odt. **Lacinius**, adj. lacinijski, Juno; * diva.

Lăco, ōnis, m. [Λάκων] 1) Lakonac, Lakedaemonac; (Nep.) ponajv. mj. Agesilaus i Lysander; * pl. Odt. * **Lăcōnĭcus**, [Λακωνικός] adj. lakonski, lakedaemonski. Odt. subst. a) -ĭca, ae, f. zemlja Lakonija, Lakonska. b) -ĭcum, i, n. α) sc. balneum, znojnica, parna soba u kupalištu. β) sc. vestimentum (Plaut.) lakonsko odielo. 2) * **Lăcōnis**, ĭdis, adj. lakonski.

lăcrĭma (lăcrŭma), ae, f. suza, in morte misera alcjs lacrimas non tenere; * vix tenet lacrimas, quia etc.; † vix lacrimis abstinere; prae lacrimis loqui non possum; lacrimis alqm complecti et conspergere; lacrimas, vim lacrimarum, † lacrimas gaudio profundere; lacrimis gaudio effusis; (Just.) orbitatis dolorem non in lacrimas effundere; plebi manare gaudio lacrimae; (Ter.) homini lacrimae cadunt gaudio; (Ter.) hinc illae l., odavle (potiče) zla volja; * ire in lacrimas, plakati početi; * s gen. obj., Creusae, radi . . .; rerum, * rara, * debita, verae; simulatae; justae; pren., sladka tekućina, što probija iz cvjetne čaške, Virg. georg. 4, 161.

lăcrĭmābĭlis (lacrum.), adj. [lacrimor] suzâ-, plača dostojan, plačan, jadan, * bellum; bellum civile, Eutr.; * gemitus; felix bellis civilibus, l. externis, Aurel. Vict.

lăcrĭmābundus, adj. [lacrimo] plačuć, suze roneć, jedn. Liv. 3, 46, 8.

lăcrĭmo (lacrŭm.), 1. suziti, suze roniti, -lievati, plakati (bilo s koga god uzroka; ne treba da bude glasno; sr. fleo, ploro), l. gaudio, Ter. Liv.; oculis lacrimantibus; lacrimans; l. id (Ter.), nad tim; * multa super natae Phrygiisque hymenaeis lacrimans; * partic. pass. lacrimatae cortice myrrhae, pokapale, scurile.

lăcrĭmōsus (lacrŭm.), adj. [lacrima] 1) pun suzâ, plačan, suzan, * lumina vino. 2) * što čini suziti ili plakati, fumus; * jadan, plačan, tužan, voces, bellum, funus; poëmata l., plačne pjesme (dvoumno, plačan, i što na suze sili).

lăcrĭmŭla, ae, f. [dem. od lacrima] suzica, podrugljivo licemjerska suza, una falsa l., Ter. Cat.; i u Cic. jedn. p. Planc. 31, 76.

* **lactens**, tis, [partic. od glagola lacteo (lac.), koji se ne rabi] 1) sisajući, Romulus parvus et l.; l. Juppiter puer; hostiae; lactentibus rem divinam facere, žrtvovati životinje od sise; * viscera lactentia u smislu od lactentium; * u prilici o proljeću, annus. 2) * mliečan, sočan, frumenta, sata, ficus.

lacteŏlus, [adj. dem. od lacteus] mliečast, biel kao mlieko, jedn. Cat. 55, 18.

lactes, ium, f. postna crieva, i u obće crieva, Plaut.; mliečac u ribe mužjaka, muraenarum, Suet.; posl. (Plaut.) canem fugitivum agninis lactibus alligare, o nekoristnu podhvatu.

lactesco, — — 3. [lac] pretvarati se mliekom, -u mlieko.

lacteus, adj. [lac] 1) * mliečan, od mlieka, humor l. (= lac). 2) * pun mlieka, ubera. 3) mliečast, biel kao mlieko, * colla, * cervix; * brachia; orbis l., * via l., mliečni put na nebu; (Quint.) blag i sladak kao mlieko, Livii lactea ubertas.

1. * **lacto**, 1. [lac] (riedko) dojiti.

2. **lacto**, 1. [lacio] (Com.) navabiti, mamiti, namećiti, zavesti, prevariti, alqm frustrando; animos eorum sollicitando et pollicitando; lactare amantem et falsa spe producere.

lactūca, ae, f. [lac] ločika, glavatica salata, Hor.

lactūcŭla, ae, f. [dem. od lactuca] mlada salata, -ločika, Suet.

lăcūna, ae, f. [lacus] 1) (ponajv. pjesn.) izdubak, jama, osb. o vodi, bara, lokva, ribnjak. 2) tp. rupa = nedostatak, manjak, gubitak, explere lacunam rei familiaris; vide ne qua l. sit in auro.

lăcūnar, āris, n. [lacuna] poljati strop, plafond na kojem ima kockastih, poljatih izdubaka, većinom bojadisan a kadkad slonovom kosti i zlatom urešen; (Hor.) aureum.

lăcūno, 1. [lacuna] poljati, pločati-, uresiti poput lacunara. (gl. ovu rieč), Ov.

lăcūnōsus, adj. [lacuna] (riedko) pun jamâ, škuljat, krnjav, Cic. n. d. 2, 18, 47.

lăcus, us, m. 1) jezero (sr. lama, stagnum, palus); * voda u obće, vrelo, rieka; u prilici, fastidire lacus et rivos apertos, prostije i neznatnije vrsti pjesništva. 2) * † kamenica (za vodu), bassin; i badanj, kadca, banja, osb. u koju oticaše prešano vino, nova ista quasi de musto et lacu fervida oratio, još ne izkipio Cic. Brut. 83, 288.; * kalište, kovačko korito.

Lăcȳdes, is, [Λακύδης] akademički philosoph iz grada Cyrenae, učenik Arcesilin (Arcesilas).

Lādon, ōnis, m. [Λάδων] rieka u Arkadiji, Ov.

laedo, si, sum, 3. ozlediti, oštetiti, kvariti, a) physično (sr. violo), lora l. brachia, Plaut.; * cursu aristas; * hiems l. frondes; * signum lagoenae, ob onom, koji potajno iz nje pije; * oculum; * oscula, obezčastiti; * l. alqm vulnere, raniti; * ne te frigora laedant; * zonâ l. collum = objesiti se. b) tp. ozlediti = razžalostiti, uvriediti, povriediti, vriedjati, dosadjivati, alqm perjurio suo; alcjs improbitas nos l.; testis alqm; testimonio alqm, svjedočiti proti komu; neminem injuste; alqm in eo, tim; fidem; nullâ laesus injuriâ; famam alcjs gravi opprobrio; laesa dignitas, pietas; † haec me non l., to me se ne prima; * te pulvis strepitusque rotarum, caupona l.; † si quem timor armorum Caesaris laederet, uznemiruje; * tua me infortunia l., boli me; * numen, uvriediti; * foedus, oskvrniti, prekršiti.

Laelius, ime plebejskoga plemena (gens) u Rimu, od njih je najpoznatiji Gajus L., prijatelj mladjega Africana, s pridjevkom Sapiens, poznavalac i prijatelj grčke izobraženosti i knjige, po kom prozva Ciceron svoj spis o prijateljstvu Laelius. — D. Laelius, zapovjednik asijskoga brodovlja Pompejeva; odt. **Laeliānus**, adj. Laelijev, Caes. b. c. 3, 100, 2.

laena, ae, f. [χλαῖνα] podstavljena gornja haljina, osb. proti zimi, laena.

Lāërtes, ae, m. [Λαέρτης] otac Ulixov. Odt. 1) * **Lāërtiădes**, ae, m. [Λαερτιάδης] Laertović = Ulixes. 2) * **Laërtius**, adj. Laertov.

laesio, ōnis, f. [laedo] kao rhet. figura, hotimično vriedjanje-, napadanje protivnika.

Laestrȳgŏnes, num, m. [Λαιστρυγόνες] mythsko pleme na Siciliji, prvobitno u Campaniji u okolici grada Formiae, Tib. Ov.; * urbs Lami Laestrygonis = Formiae. Odt. * -gŏnius, adj. laestrygonski.

laetābĭlis, adj. [laetor] radostan, veseo.

laetātio, ōnis, f. [laetor] veselje, radost, jedn. Caes. b. G. 5, 52.

laete, adv. radostno, veselo, alqd laete atque insolenter ferre; pren. sjajno, krasno, sjajnim slogom, jedn. Plin. ep. 2, 5, 6.

laetĭfĭco, 1. [laetus-facio] razveseliti, uzradovati, sol terram, jedn. Cic n. d. 2, 40, 102.; odt. činiti plodnim, oploditi, gnojiti, djubriti, agros, jedn. Cic. n. d. 2, 52, 130. 2) (jedn. Plaut Pers. 5, 1, 8.) partic. radujući se, klikujući od radosti, veseleći se, ego omnes hilaros, lubentes, laetificantes faciam ut fiant.

* **laetĭfĭcus**, adj. [laetus-facio] što uzroči veselje, radostan, veseo, vites.

laetĭtia, ae, f. [laetus] 1) radost, veselost, veselje (što se umjerenije javlja, te za čas; sr. gaudium, hilaritas), l. et gratulatio; l. et voluptas; magna spe et laetitia omnium; judex tum ad laetitiam tum ad tristitiam est contorquendus; in laetitiam conjicere alqm, Ter.; res mihi est laetitiae, Nep.; magna laetitia est nobis, vrlo nas raduje, -veseli, Sall.; plebs gaudium atque laetitiam agitabat; l. victoriae, veselje nad pobjedom; efferri, se efferre, exultare laetitiâ; * munera laetitiamque dii (mj. diei) veselje dana, ili: vesele dare boga Baccha (kako tumače drugi). 2) tp. a) ljepota, dražest, milina, orationis, jedn. Tac. dial. 20. b) (riedko) † plodnost, bujnost, pabuli, bujna krma.

laetor, dep. 1. [laetus] veseliti se-, radovati se čemu, umjerenije veselje časovito pokazivati (sr. gaudeo), alqa re, de, in alqa re, in hoc, quod etc.; takodjer s acc. pron.. sa ili radi (čega), nad (čim), utrumque; illud; riedko sa stalnim acc. substantiva, laetandum magis quam dolendum puto casum tuum, Sall. Jug. 14, 22.; * nec longum laetabere, ne ćeš se dugo radovati, veselje će ti se skoro očemeriti; * nec veterum memini laetorve malorum; s acc. c. inf.; * non laetatus sum me accepisse, nije mi godilo; absl., laetanti animo,

laetus, adj. s comp. i sup. 1) veseo, radostan, zadovoljan, dobre volje, (umjereno ali i časovito; sr. hilaris), l. et erectus, alacer et l.; l. alqa re, (Ter.) dono, de amica; * laetus laborum; vultu hilari atque laeto; oratio non suis vana laudibus, non alieno crimine laeta, Liv.; pax, Liv.; * aula, * clamor, * sonus; (Caecil u Cic. fin. 2, 4, 13.) laetus omnibus laetitiis; † fronte l.; s acc. c. inf., Ter.; † l. animi, quod; † subst. laeta (opp. tristia); i što čini koga veselim, radostan, veseo, ugodan, prijatan, sgodan (sr. jucundus, gratus), omnia erant facta laetiora; † augurium; * aestas; * dies; * victoria; * Venus, sklona, milostiva; † laetum militibus id nomen; † quam (patriam) mihi a quocunque excoli jucundum, a te vero laetissimum est, pravo veselje. 2) pobudjujući dopadnost svojimi naravnimi darovi, veseo, prijatan, prijazan, sjajan, krasan, divan, na pose plodan, ubav, preobilan; o govoru, govorniku, pjesniku, obilan, bujan, sjajan, plodan, ugodan (sr. nitidus), se-

getes; (vite) quid potest esse fructu laetius? pascua, *(Sall.)* pabuli l. ager; * armenta; * arva; * tellus; * flumina, *obilne (o mlieku)*; * honores; * fama; * lucus laetissimus umbrae, *bogat, obilan (čim)*; † colles frondibus; nitidum quoddam genus verborum et l.; † Homerus l. ac pressus; † stilus; † ingenium laetissimum.

* **laeve,** *adj.* [laevus] *(lievo) tp. nespretno, krivo,* non l., *jedn. Hor. ep.* 1, 7, 52.

laevis, laevo *v.* 1. levis 2. levo.

laevus, *adj. 1) liev (biranije i poetičnije nego li* sinister), manus, pes; † a laevo Thraciae latere; † a parte laeva; † frons laevi oris, *lievi obraz; subst.* **laeva,** ae, *f.* (manus) *ljevica ili* (sc. pars) *lieva strana, lievo,* ad laevam, *na lievo;* laevâ; † a laeva esse; * in laevam, *ob lievu;* * petere laevam, *voziti na lievo;* * **laeva,** ōrum, *n. pokrajina što leži na lievo, lieva strana;* † laeva maris. *2) tp. a)* * *nespretan, nesgrapan, stepen, lud, benast,* mens, o ego laevus! tempore l., *nesgodno. b) u jeziku auguralnom, α)* * *po običaju rimskom, sretan, povoljan (jer se je rimski augur augurujući uviek obratio na jug, a iztočna mu strana bijaše s lieva)* omen; tonitru; numina, *milostivni bogovi;* laevum intonuit, *zagrmi s lieva. β)* * *po grčkom običaju, (kod kojih se je gatalac* (augur) *obratio na sjever licem) nepovoljan, nesretan,* picus; lumen.

lăgănum, i, *n.* [λάγανον] *vrst kolača od brašna i ulja, palačinka, Hor.*

lăgēos, i, *f.* [λάγειος] *žestoko grčko vino, nazvano po boji grozdja, zečevina, zečje vino* (Hasenwein), tenuis *(sr.* tenuis), *Virg.*

lăgoena *ili* **lagōna** *(krivo* lagēna), ae, *f.* [λάγυνος] *posuda s uzkim grlom, prostranom trbušinom, boca, botulja, bouteille.*

lăgōis, ĭdis, *f.* [λαγωΐς] *vrst divljih kokoši, po svoj prilici snježnica* (tetrao perdix, Schneehuhn) *po mnienju drugih, lještarka* (tetrao Bonasia, Haselhuhn), *Hor.*

† **lăguncŭla,** ae, *f. dem. od* lagoena, *bočica.*

Lāis, ĭdis, *f.* [Λαΐς] *ime dviju hetaera, od kojih je starija najbolje poznata, koja življaše za peloponneskoga rata.*

Lāïus, i, *m.* [Λάϊος] *kralj thebski, sin Labdakov* (Labdacus), *otac Oedipov* (Oedipus). *Odt.* **Lāïădes,** ae, *m. Laijević* = Oedipus.

Lălăge, es, *f. ime prijateljice Horatijeve, po svoj prilici samo ime od mila, pod kojim se razumieva njegova ljubovnica* Cinara *(od λαλαγή, upr. sladka brbljavka), Hor.*

lāma, ae, *f.* [*srod. sa* lacuna, lacus] *močvara, lokva, bara, Hor.*

lambo, bi, ĭtum. 3. [λάπτω, *hlaptati*] *lizati (bez namjere uživanja; sr.* lingo), linguâ pueros, *o vučici,* tribunal, *o psih;* * sibila linguis vibrantibus ora, *o zmijah;* * male vivam carnem lambendo mater (ursa) fingit in artus; Aetna sidera; * flamma tectum; * quae loca Hydaspes l., *opasava, plâče.*

lāmenta, ōrum, *n.* [lamentor] *naricanje, jadikovanje.*

lāmentābĭlis, *adj.* [lamentor] *1)* * *sažaljenja dostojan, jadan, tužan,* regnum Trojae; tributum. *2) naričući, jadikujući, plačan, tužan,* vox; comploratio; funus, *uz koji se jadikuje i plače.*

lāmentārius, *adj.* [lamenta] *suze uzročeći, plačan, jadan, jedn. Plaut. Cap.* 1, 1, 28.

lāmentātio, ōnis, *f.* [lamentor] *naricanje, jadikovanje, i u pl.*

lamentor, *dep.* 1. *naricati, jadikovati, cviljeti, tugovati,* flere et l.; flebiliter in vulnere; vitam, caecitatem, *sa (c. gen.), nad itd.;* † matrem mortuam; † alqm pro afflicto; *(Plaut. Hor.) s acc. c. inf.*

1\. **lămia,** ae, *f.* [λαμία] *bajoslovna ženska neman, koja proždire djecu, te kojom su plašili djecu, vještica, čarobnica, Hor.*

2\. **Lămia,** ae, *ime rimske obitelji u plemenu* (gens) *Aelijevu* (*v.* Aelii); *adj.* **Lămiānus,** *Lamijin.*

3\. **Lămia,** ae, *f.* [Λαμία] *grad u Thessaliji, poznat po lamijskom ratu, s. Zeitun ili Zeutuni.*

lāmĭna *ili syncop.* **lamna,** ae, *f. [srod. s* ἐλαύνω, ἐληλαμένος, *kovan] 1) svaka tanka pločica od kovi, drveta ili mramora i slič., ploča, lim i slič.,* aenea; * fulva, *zlatna,* † ferrea; tigna laminis *(sponami)* clavisque religare; laminae candentes, *kao mučilo za zločince, Cic. Verr.* 6, 63, 163., *takodjer kazna razsipnikom, oblaporcem,* ventres lamnâ candente nepotum diceret urendos, *Hor. ep.* 1, 15, 35, 36.; * l. serrae, *ploča ili list od pile; na pose a)* * *gvoždje od mača, mač. b)* * *zlatna ili srebrna šiba, -šibka, zlato, prezirno, lim,* inimicus lamnae.

lampas, ădis, *f.* [λαμπάς] *1) svako svjetlo tielo, svjetilo, zublja, baklja, svieća, Plaut. Ter. Virg. Ov. 2)* * *sjaj-, svjetlost nebeskih tjelesa,* l. Phoebea, *sunčana svjetlost;* prima l., *prve zrake dana, osvit.*

Lampsăcum, i, *n. ili* **-cus,** i, *f.* [Λάμψακος] *grad u Mysiji kraj Hellesponta. Odt.* **-săcēni,** ōrum, *m. Lampsačani.*

Lămus, i, *m.* [Λάμος] *1) mythski kralj laestrygonski, koji je sagradio grad* Formiae, *Virg. Hor.; Odt.* urbs Lami = Formiae, *Ov. 2) sin Herculov, Ov.*

lana, ae, *f. 1) vuna;* * lanam ducere, *presti; meton. djelo od vune, predenje vune,* lanae dedita; *posl. (Ter.)* cogitare de l. sua, *misliti samo na svoj posao;* rixari de l. caprina *v.* caprinus. *2)* * *o vunenih predmetih, vuneni latak, -tkanina, odjeća, -djelo;* l. tinctae murice, tonsae; *takodjer* * † *pamuk, bumbak;* * vellera lanae, *oblačić na nebu, runce.*

lānātus, *adj.* [lana] *vunat, vunonos, rutav,* capras lanatas quibusdam factas esse, *ovuniše se, Liv.; kao pridjevak Menenija Agrippe, Liv. Aurel. Vict.*

lancea, ae, *f. koplje-, sulica u sredini s remenom.*

lāneus, *adj.* [lana] *od vune, vunen,* pallium; * infula; * effigies, *u čaranju vunene podobe onoga, koji savjet pita te se sreći i uspjehu nada;* * *mekan kao vuna, baršunast.*

langue-făcio, etc. 3. *činiti mlitavim, oslabiti, rek bi uspavati, jedn. Cic. legg.* 2, 15, 38.

langueo, gui, — 2. *1) biti slab, -mlohav, -mlitav, -sustao,* de via; * morbo; * per assiduos languent *(umorne su)* mihi brachia motus; * languet flos, *uvehnuo je;* * languens hyacinthus; stomachus, *Cael. u Cic. ep.; (Hor.) o marljivu čitaocu knjige, ćutiti se sit,* plenus l. amator, *s abl.* Inachiâ, *dugočasiti se. 2) tp. biti mlitav, -mlakav, -bezposlen, -nemarljiv, malaksati, popuštati, pokunjiti se, klonuti,* otio, in otio; Messala, juventus; l. vires nec eam solitudinem languere patior *(dosadna biti);* languens senatus; vox; † spes, *slabo;* † favor languerat; vis sonorum incitat languentes.

languesco, gui, — 3. [langueo] *1) o tielu, mlohavjeti, tromjeti, slabjeti, mlitavjeti, malaksati, popuštati,* corpore; senectute; * † *bolešću oslabjeti;* * Bacchus in amphora l., *biva blažim;* * flos l., *vehne;* * fluctus; † acies; † (aqua) assueto tepore; † luna, *pomrčava. 2) duševno mlohavjeti, tupjeti, slabjeti, mlitavjeti,* † voluptates; * ignisque dolorque.

languĭde, *adv. s comp.* [languidus] *mlohavo, mlitavo, slabo, popustljivo,* † l. tela negligenterque in hostes mittere; languidius in opere versari; negant ab ullo philosopho quidquam dictum esse languidius.

languĭdŭlus, *adj.* [*dem. od* languidus] *(riedko) mlitav,* somni l., *sanak od umora, Cat.* 64, 331.

languĭdus, *adj. s comp.* [langueo] *1) tjelesno mlitav, mlohav, trom, spor, malaksao, lien i slič. (sr.* flaccidus), homines l. vino; pecus tarda et l.; senectus, grex, *od žege;* * conviva, *komu se ne mili jesti;* * sopore, *svladan;* l. aqua, *troma, Liv.;* * flumine languido Cocytus errans, *mirnim tiekom tekući;* * ventus, *tih, blag;* * languidiora vina; * otia, *mlitava;* * quies, *san. 2) duševno mlohav, mlitav, trom, nehajan, popustljiv,* philosophus; remissus ac l. animus; studium languidius; *(Tac.)* pax l. et soluta languidioribus nostris *(abl. abs.); n. subst.,* nihil languidi neque remissi; *activ. slabeći, umarajući,* voluptates, *jedn. Cic. Tusc.* 5, 6, 16.

languor, ōris, *m.* [langueo] *1) mlohavost, mlitavost, umornost, slabost,* corporis; tot horarum; *(Ter.)* deambulatio me ad languorem dedit, *umori me; često slabljina od bolesti,* † faucium, *promuklost;* * ficto l.; * l. aquosus, *vodena tromost, slabost od vodene bolesti. 2) tp. duševna mlohavost, mlitavost, mlakavost; tromost, lienost, nemarnost,* l. et desidia; bonorum; militum; antiquorum (scriptorum) l.; *dosadnost;* afferre alcui languorem; * *sjeta, melancholija, kako se prikazuje izvanjštini,* l. et silentium.

lănĭātus, us, *m.* [lanio] *mrcvarenje, deranje, razdiranje,* ferarum; *u prilici,* si recludantur tyrannorum mentes, posse aspici laniatus et ictus, *mogli bismo ga (srdce) vidjeti izranjena i izmučena, Tac.*

* † **lānĭcium** (lanit.), ii, *n. vuna (na koliko se priredjuje za što).*

lănĭēna, ae, *f.* [lanio] *mesnica.*

† **lānĭfĭcium,** ii, *n.* [lana-facio] *vunarstvo, predenje vune.*

* **lānĭfĭcus,** *adj.* [lana-facio] *priredjujući vunu, predući-, tkući vunu,* manus; ars; altera (filia) lanifica, *vunoprelja.*

* **lānĭger,** gĕra, gĕrum, *adj.* [lana-gero] *vunonos, vunat, runjav,* grex; pecudes; apices, *vunene;* * *subst. m. jagnje ili ovan.*

lănio, 1. *mrcvariti, razderati, razkomadati (oštrim orudjem, u što se broje i zubi, pandže, nokti; sr.* lacero), hominem; alqm dentibus; † vestem; * crinem manibus, *čupati,* * unguibus ora; * venti mundum l.; * laniata *(krvaveći si)* manu genas; *pren.,* * et tua sacrilegae laniarunt *(oderaše)* carmina linguae.

lănĭōnius, *adj.* [lanio = lanius] *mesarski,* mensa, *jedn. Suet. Claud.* 15.

lănista, ae, *m. mačilac, učitelj mačevanja, učitelj gladiatorâ; i razbojnik, pustahija, bandit, Cic. p. Rosc. A.* 6, 17. 40, 118. *2) tp. (riedko) bunitelj, bundžija, podbadač dviju na rat ili ustanak.*

lănius, ii, *m. mesar; (Phaedr.)* pendēre ad lanium, *o poklanoj marvi; na pose (Plaut.) koljić živinčeta za žrtvu odredjena, žrtac;* i *(Plaut.) vješač, dželat.*

lanterna, lanternarius *v.* laterna, laternarius.

lānūgo, ĭnis, *f.* [lana] *pahuljice po plodinah i lišću, Virg., pahuljice na bradi, mahovina, nausnica, malje (pl.), Virg. Suet.*

Lānŭvium, ii, *n. drevan grad u Latiju. Odt.* **-vinus,** *adj. lanuvijski; subst.* **-vīni,** ōrum, *m. Lanuvijani;* **Lanuvinum,** i, *n. imanje kraj Lanuvija.*

lanx, cis, *f. 1) zdjela (poveća i odublja, većinom od kovi). 2) zdjelica-, plitica od vage; u prilici,* virtutis amplitudinem quasi in altera librae lance ponere; libra illa Critolai, qui cum in alteram lancem animi bona imponat, in alteram corporis et externa, tantum propendere illam lancem putet, ut terram et maria deprimat.

Lāŏcoon, ntis, *m.* [Λαοκόων] *sin Priama i Hekube, svećenik Apollonov u Troji, koji se opiraše, da se povuče drveni konj u grad, ali ga na to sa sinovi umoriše dvie zmije, Virg.*

Lāŏdămīa, ae, *f.* [Λαοδάμεια] *supruga Protesilajeva, koja podje od svoje volje za njim u podzemni sviet, kad ga Hektor ubio, Ov.*

Lāŏdĭcēa, ae, *f.* [Λαοδίκεια] *ime više gradova, osb. jednoga u Velikoj Phrygiji a jednoga u Syriji. Odt.* **-censis,** *adj. laodicejski; subst.* **-cēni,** ōrum, *m. Laodicejani.*

Lāŏmĕdon, ontis, *m.* [Λαομέδων] *kralj trojanski, otac Prijama i Hesione, koju morade zbog nevjere, počinjene Neptunu i Apollonu, izložiti morskoj nemani. Kad je Herculu vjerom krenuo, zauze ovaj Troju, a Laomedonta ubije. Odt. 1)* * **Lāŏmĕdontēus** *ili* * **-ntius,** *adj. Laomedontov, = trojski. 2)* * **-tiădes,** ae, *m.* [Λαομεδοντιάδης] *Laomedontović, osb.* = Priamus, *u pl. Trojanci.*

lăpăthus, i, *f.* [λάπαθος] *kiselica, kiseljača (lat.* rumex, Sauerampfer), *Hor.*

lăpĭcīda, ae, *m.* [lapis-caedo] *klesar, kamenar.*

lăpĭcīdīnae, ārum, *f.* [lapicida] *kamenik, kamenište, lomnica.*

lăpĭdārius, *adj.* [lapis] *tičući se kamena,* latomiae l., *kamenik, lomnica, Plaut.*

lăpĭdātio, ōnis, *f.* [lapido] *bacanje kamenja, kamenovanje,* fit magna l.; saepe vidimus lapidationes.

lăpĭdātor, ōris, *m.* [lapido] *kamenovalac, jedn. Cic. dom.* 5, 13.

lăpĭdeus, *adj.* [lapis] *od kamenja, kameni,* murus; imber; *tp. (Plaut.)* l. sum, *čudim i kamenim se, snebivam se.*

lăpĭdo, 1. [lapis] *1)* † *bacati se kamenjem na, kamenovati,* alqm; lapidata sunt templa. *2) impers.* lapidat, *kiši kamenjem; i pass.* de coelo lapidatum est, *kišilo je-, daždilo je kamenjem; part. perf. pass. u n. s praepos. kao subst.* propter crebrius eo anno lapidatum, *sbog češće kamene kiše itd., Liv.*

lăpĭdōsus, *adj.* [lapis] *pun kamenja, kamenit,* * ager; * corna, *tvrd kao kamen;* * panis, *tvrd kao kamen, pjeskovit.*

lăpillus, i, *m.* [*dem. od* lapis] *kamik, kamenčić, kamičak,* * crepitantibus unda lapillis; * mos erat antiquus, niveis atrisque lapillis, hic damnare reos, illis absolvere culpâ; † minutus l.; * Libyci, *mramorni kamički za dragocjene pode, -patose; na pose dragulj, biser, ures,* * nivei viridesque l.; * caris aures onerare lapillis; † pendebant ex auribus insignes candore et magnitudine lapilli.

lăpis, ĭdis, *m. 1) kamen (u obće i samo kao tvar bez obzira na veličinu ili podobu; sr.* saxum, rupes, cautes, calculus), l. bibulus *(Virg.) (kamen) pjeskar, plavac, plovućac* (Sand-, Bimsstein); Parius *(Virg.),* Phrygius *(Hor.), mramor; (Hor.)* l. albus, *stol od biela mramora; (Hor.)* lapides varii, *kamenčići za mosaiku, -musivno djelo;* l. ardens, *(kamen) meteor;* in muros lapides *(kamenje)* jaci coepti sunt; fundâ mittere lapides; eminus glande aut lapidibus pugnare; alcjs domus fracta conjectu lapidum; * lapide candidiore diem notare *(obilježiti dan kao sretniji);* lapidibus pluit. *2) Na pose a) miljar, miljokaz, uz velike ceste na svakih 1000 koraka (= 1 rimska milja) po jedan,* esse ad quintum l.; intra vicesimum l. *b) menjik. c)* * *nagrobni kamen, stećak. d)* * *dragulj, biser. e) kamen ili kamena podnožka, na kojoj stajaše ličnik (telal,* praeco), *kad su se robovi prodavali; odt. tp.* duo tribuni empti de l. = *podmićeni, podkupljeni. 3) tp. a) (Com.) kao psovka = klada, bena, dedak, bluna,* quid stas, l.? nisi essem l.; *(Tib.)* lapis est ferrumque. *b) posl.* verberare lapidem, *bob o stienu bacati,* lapides loqui, *krupno, osorno govoriti, Plaut. c)* jurare Jovem lapidem *v.* juro.

Lăpĭtha, ae, *m.* [Λαπίθης] *Lapitha, Ov.; f.* heroina L., *Prop.; pl.* (* *gen.* Lapithum *mj.* -arum) *Lapithe, surovi thessalski brdjani, koji se zaratiše s Centauri. Odt.* * **-thaeus**, *i* * **thēïus**, *adj. lapithski.*

lappa, ae, *f. čičak, torica* (die Klette), *Virg.*

lapsio, ōnis, *f.* [1. labor] *klizanje, pokliznuće, naginjanje na pad, jedn. Cic. Tusc.* 4, 12, 28.

lapso, 1. [*intens. od* 1. labor] *klizati se, posrtati,* * Priamus lapsans.

lapsus, us, *m.* [1. labor] *1) svako klizajuće se i polagano gibanje, -micanje, n. p. let pticâ, tečaj vode, tiek rieke, penjanje loze,* * *gibanje zviezdâ,* * *plaz zmije;* * lapsus rotarum, *hitra kolesa, -kotači; pače i* † *plivanje,* occulto lapsu ad molem usque penetrabant. *2) klizanje niz što, pad,* sustinere se a l.; lapsus terrae, * equi. *3) tp. posrt, griešk-a, bludnja,* multi populares l., *pogrješke proti popularnosti;* ab omni lapsu cohibere temeritatem.

* † **lăquear**, āris, *n.* = lacunar.

lăqueātus, *adj.* [laquear] *poljat, osb. providjen poljatim stropom,* templum laqueatum auro; tecta *(sobe)* laqueata, *Enn. (u Cic.) Hor.;* * antra tophis laqueata et pumice vivo; † cenationes.

lăqueus, i, *m. 1) konop-, uže kao petlja, zamka, osb. da se tko objesi ili udavi,* collum inserere in laqueum; frangere; * premere gulam laqueo; * laqueum nectere; laqueum injicere, *zamaknuti komu omču za vrat;* † l. injicere cervicibus; † laqueo captare feras; alqm laqueo dependentem invenire; † funium laquei; *(Tac.)* infamiam laqueo *(konopcem)* finierunt; * non mortis laqueis expedies caput. *2) tp. zamka, stupica, mreža, pletke,* laquei interrogationum, legum; Stoicorum, *lukavi, zavodljivi zaključci;* in laqueos se induere, laqueus verbi; * poteram ad laqueos cautior esse tuos; † nunquamne hos artissimos laqueos, si solvere negatur, abrumpam?

1. Lăr, ăris, *m. 1) obično u pl., Lari, rimski bogovi zaštitnici puteva, zemlje, na pose pak kuće, dakle kućni bogovi, blagotvorni dusi preminulih (sr.* lemur, larva, penates), aedes Larium, Larum; * † L. domestici, privati, patrii, *(Liv.)* permarini; * rurales; agri custodes; *(Plaut.)* L. familiaris, L. viales; * sedibus his profugos constituisse Lares; * ponit ad antiquos *(od kojih bijaše dugo udaljen),* quae tulit arma, Lares. *2) tp. kuća, stan, ognjište,* tecto, mensa, lare recipere; ad larem suum (reverti) liceret; l. familiaris, *obiteljski-, porodički stan;* † sine lare; * l. certus, *stalan stan;* relinquere, * deserere larem, *izseliti se;* * pelli lare, *prognan biti itd.;* * l. patrius; * aptus; * parvus pauperum; * mutare Lares et urbem; * sub cerra fovere larem, *ob ulištu;* * *o ptičjem gniezdu; i* * *o philosophskoj školi, -sljedbi,* quo me lare tuter, *gdje mi je kuća, koje sam škole.*

2. Lăr (Lars), tis, *m. počastno ime kod Etruskâ, gospodin, gospodar, knez.*

Lāra, ae, *f. kći boga rječice* Almo, *kojoj uze Jupiter sbog brbljavosti dar govora. U Rimu ju štovahu kao* Muta *ili* Tacita, *Ov.*

lardum *v.* laridum.

Lārentālia, ium, *n. svečanost u slavu Ake Larencije* (Acca Larentia), *Ov.*

Lārentia *v.* Acca.

large, *adv. s (predl. i pocl., pjesn.) comp. i sup.* [largus], *obilno, obilato, mnogo, darežljivo,* large copioseque; mittit homini munera satis large ad usum domesticum; l. effuseque donare; l. atque honorifice promittere; * ligna l. reponere in foco, * largius aequo; † senatus consultum l. factum, *uz velik popust; (kasno)* l. *(daleko)* procedere.

largĭfĭcus, *adj.* [largus-facio] *(riedko) obilan, bogat, Pacuv. u Cic.*

largĭlŏquus, *adj.* [large-loquor] *mnogo govoreći, jezičav, brbljav, Plaut.*

largior, *dep.* 4. [*part. perf.* largitus, *pass., Tib.; imperf.* largibar, *Prop.] 1) obilno-, izdašno*

davati, -darivati, -poklanjati, -udieliti, -raz-, -podieliti (obič. s koristoljublja, u državne ili političke svrhe), alcui alqd; † l. in servos quantum adcrat pecuniae; corrumpere plebem largiundo; l. ex, de alieno; largiendo *(podmićivanjem)* alqd parare. *2) tp. po-, udieliti, darovati, dozvoliti, dopustiti komu što od veledušja,* alcui civitatem, populo libertatem, rationem homini, patriae suum sanguinem; alqd inertiae, plusculum amori; *s* ut; * quidquid solamen humandi est, largior; † l. rei publicae injurias, *oprostiti.*

largĭtas, ātis, *f.* [largus] *obilatost, podašnost, darežljivost, podatnost,* nimia l. aut parsimonia, *Ter.;* muneris; terra fundit fruges cum maxima l.

largĭter, *adv. obilno, izdašno, mnogo,* l. posse *v.* posse; † quibus ex rebus l. erat consecutus; *(Hor.)* et istinc l. abstulerit longa aetas; *(Plaut.)* l. auri, argenti.

largītio, ōnis, *f.* [largior] *1) obilno darivanje, veledušno poklanjanje, darežljivost s koristoljublja, osb. podmićivanja radi, odt. često i = podmićivanje,* aedilicia, in cives; privatae ac publicae; largitione benevolentiam alcjs consectari; liberalitatem ac benignitatem ab ambitu et largitione sejungere; facere magnas l.; corrumpere tribum turpi l.; *meton.,* largitiones, *blagajna za darove, Eutr. 2) u obće darivanje, podjelba,* civitatis *(gradjanskoga prava);* aequitatis, *podjelba itd.*

1. largītor, ōris, *m.* [largior] *djelitelj-, davalac obilnih darova, podašan darovatelj, s koristoljublja, osb. mitilac,* l. pecuniae, praedae; l. tribus illius, *koji je podmitio onu tribus;* Lentulum, largitorem et prodigum, *koji podmiti narod obilnimi darovi, da mu bude sklon.*

2. largītor, *dep.* 1. [*intens. od* largior] *izdašno-, obilno darivati, jedn. Plaut. Trin.* 3, 3, 14.

largus, *adj. s comp. i sup. 1) darežljiv, podatljiv, podašan, rado i obilno darujući (bilo s koje mu drago namjere; sr.* beneficus, benignus, liberalis, munificus, prodigus), homo; duo sunt genera largorum, quorum alteri prodigi, alteri liberales; † largus animo, promissis, *voljan, brz u itd.;* * manus; * donare, *za darivanje. 2) izdašan, obilan, mnogi,* sol terras larga luce complevit; vino largiore uti; copiam quam largissimam facere; † aqua; † commeatus; † largi fructus; * lac; * † imber, * imbres; * ignis; * vina; * herbae; * munera; * aether, *veoma razširen;* * l. opum, *bogat (čim) itd.;* * *subst.* largiora *(veće, više)* flagitare.

lărĭdum *ili syncop.* **lardum**, i, *n. svinjetina, krmetina, slanina, Plaut. Hor. Ov.*

Lārīnum, i, *n. grad u Samniju, s. Larino u napuljskom kraju. Odt.* **Lārīnas**, ātis, *adj. larinski; subst.* **-ātes**, um, *m. Larinci.*

Lārissa (Lārīsa), ae, *f.* [Λάρισσα] *1) grad u jugoiztočnoj strani Thessalije. Odt.* * **Lārissaeus**, *adj. lariski; subst.* **-saei**, ōrum, *ili* **-senses**, ium, *m. Larišani. 2)* L. Cremaste, *grad u južnom kraju Thessalije. 3) tvrdja u Argu.*

Lārius, ii, *m. jezero u sjevernoj Italiji, s. lago di Como, Virg. Plin. ep.;* * Larium litus.

Lars *v.* 2. Lar.

larva, ae, *f.* [1. Lar.] *1) sablast, strašilo, uznemirujući duh pokojnika (sr.* 1. Lar, lemur), *Plaut. 2) krinka, obrazina glumačka (spojena s pojmom rugote), jedn. Hor. sat.* 1, 5, 64.

larvātus, *adj.* [larvo] *ob-, začaran, občinjen, Plaut.*

lăsănum, i, *n.* [λάσανον] *posuda za kuhanje (a drugi: vrčina,* Nachtgeschirr), *Hor. sat.* 1, 6, 109.

lascīvia, ae, *f.* [lascivus] *1) u blažem smislu, razpušteno veselje, obiest, nestašnost, šala,* hilaritas et l.; ut nudi juvenes per lusum et l. currerent; in juvenales lusus lasciviamque versi; alios deorum alqm cultum, alios concessum ludum et lasciviam esse credere; quod is (dies) festus — ludum et lasciviam magis quam formidinem ostentabat piscium, *Pacuv. u Cic.;* † priorem lasciviam repetere *(o dupinih, pliskavicah);* † elegorum lascivias; *šaljivo (Plaut.)* l. virgarum. *2) u gorem smislu, razpuštenost, razuzdanost, odviše slobodno ponašanje, preuzetnost, obiest, razpušten život, razkalašenost (sr.* petulantia, procacitas, protervitas), lasciviam a vobis prohibetote; quos soluto imperio licentia atque lascivia corruperat; † perdita; *(Quint.) o slogu,* recens haec l. *(kićenost)* deliciaeque.

lascīvĭbundus, *adj.* [lascivio] *(dvojb.) razpušten, obiestan, veseo, Plaut. Stich.* 2, 1, 16.

lascīvio, 4. [lascivus] *1) u blažem smislu, razpušten-, obiestan i veseo biti, šaliti se, šurkati,* licet nunc l.; * agnus l. fugâ, *odskakuje veselo;* angues lascivientium piscium modo exsultasse; plebs l. magis quam saevit. *2)* † *u gorem smislu, razkalašen-, razpušten-, obiestan biti, preuzeti se,* plebs nimio otio lasciviens; luxu l.

lascīvus, *adj. s comp. i* † *sup.* [*od osnove* lac, = laxus] *1) u blažem smislu, veseo, obiestan, nestašan, šaljiv, jogunast, vragolast,* Epicrates; * capella; * pueri; * puella; * lascivior haedo; * amores, *ljubakanje;* * ludentem lasciva (decent verba); * Licentia; * aetas; * hedera, *bujan, bujno se vijući. 2) u gorem smislu, obiestan, razpušten, razuzdan, bludan, bezsraman, gnusan,* * amores; † oscula; † lascivissimae picturae; *(kasno)* ingenium, ministeria; *o pjesniku šaljiv, tamašan,* l. in herois *(t. j. u metamorphosah)* quoque Ovidius, Ovidius utroque lascivior, *Quint.*

lăserpīcĭfer, fĕra, fĕrum, *adj. laserpicionosan,* [lăserpīcium, *Plaut., biljka, od koje se dobiva* laser *(smrdljiva smola),* Teufelsdreck], *jedn. Cat.* 7, 4.

lassĭtūdo, ĭnis, *f.* [lassus] *mlitavost, mlohavost, umornost, tromost (sr.* lassus), cursu ac l. exanimatus, lassitudine confici; nulla l. impedire officium et fidem debet; † *umaranje, umor,* sine lassitudine vim frigoris superpessus.

lasso, 1. [lassus] *utruditi, umoriti, omlohaviti, oslabiti,* * alqm; * corpus; * brachia.

lassŭlus [*dem. od* lassus] *sasvim mlohav, -umoran, -slab,* nimio labore, *jedn. Cat.* 63, 35.

lassus, *adj. mlohav, slab, malaksao, umoran, izmučen, sustao, (objectivno o stanju bez obzira na čuvstvo toga stanja; sr.* fatigatus,

fessus), lassus opere faciendo, *Plaut.*; animus, *Ter.*; itinere atque opere castrorum et proeliorum fessi lassique erant; * ab indomito equo; *iznučen*; * *s gen.*, animi; * maris et viarum, * *s inf.*; * humus fructibus assiduis; * lasso *(sgurena, prignuta)* papavera collo; * stomachus, *slab*; * aures, *širokim govorom utrudjene*; † lassa et effeta natura.

lāte, *adv. s comp. i sup.* [latus] *široko, daleko, na daleko*, longe lateque, late longeque; *na daleko (i široko)*; l. depopulari, regnare; late is locus restagnat; † vallis l. patens; latius vagari; ignis magnitudine venti latius serpit; exercitum latius distribuere; fama latius percrebuit; murus latius quam caedebatur, ruebat, *rušaše se dalje*; latius crescere; ab ejus summo sic palmae ramique late diffunduntur; ut quam latissime possint, ignes faciant quam maximos; * l. horrenda, *užas na daleko*; * populus l. rex *t. j.* regnans, * princeps l. tyrannus (εὐρυκρείων); * locus l. arbiter; *pren.*, *a)* ars late patet; hoc genus latius patet; fidei bonae nomen latissime manat; * latius *(preobilno, razsipno)* opibus uti; † sanguis latius *(jače)* manare coepit. *b) na široko, na dugo, obširno*, fuse lateque dicere de alqua re; latius loqui perscribere; * late referre primordia gentis.

lătĕbra, ae, *f.* [lateo] *1) zataja, sakrivanje, skrivalište*, in quibus (balneis publicis) quae latebra togatis hominibus esse possit; † l. imminens exitium differebat. *2) zaklonište, skrovište, zabitno, tajno, utočište*, eripere se saltibus ac l.; se non Ponti neque Cappadociae latebris occultare; † silvarum latebris se occulere; † montium latebrae; * dulces, *o dobarcu Horatijevu*; * latebrae animae, *unutarnje, skrovito sielo života*; * latebrae teli, *mjesto, gdje se striela rek bi sakriva u tielu*; * latebrae uteri, *lubina*. *2) tp. a) izgovor, ševrdanje, izprika*, in latebram se conjicere; latebram habere; * vitiis latebram dare. *b) zakutak, pribježište, zaklon u obće*, in animis hominum tantae l. sunt tantique recessus obscuritatis.

lătĕbrĭcŏla, ae, *m.* [latebra *i* colo] *prijatelj tajnih mjesta, -bludilištâ, jedn. Plaut. Trin.* 2, 1, 14.

lătĕbrōse, *adv. potajno, skrovito, jedn. Plaut. Trin.* 2, 2, 2.

lătĕbrōsus, *adj.* [latebra] *pun skrovištâ, zakutast, sakriven, tajan*, via; locus; * flumen; * pumex, *porozan, šupljikav*.

lătens, ntis, *adj.* [*partic. od* lateo] *nevidljiv, sakriven*, * saxa; res; * causa.

lătenter, *adv.* [lateo] *tajno, sakriveno, skrovito*.

lateo, ui, — 2. [λανθάνω, λήθω] *1) tajan-, sakriven biti, skrivati se, stajati gdje*, in occulto, in tenebris; in silvis abditos latere; * latet anguis in herba; *(kasno)* intra muros; id l. in animis hominum; scelus inter tot flagitia; * l. sub classibus aequor = *prikrito brodovi*; * *sa samim abl. bez praepos.*; * post sepulcra, *o mjesecu*; * animi latentes sub vulpe; *kriti se, da se ne dodje na sud itd., Cic. p. Quint.* 23, 74. *2) tp. a)* * *živjeti skromno u miru*, bene qui latuit, bene vixit. *b) sjeguran-, zaštićen-, zaklonjen biti*, * portus l., *štićena je od vjetrova, u zavjetarju*; apud alqm; sub umbra amicitiae Rom., *Liv.*; † sub illius umbra Philotas; *(Just.)* vitia morum sub umbra eloquentiae. *3) u zabiti-, sakriven-, nepoznat biti ili ostati*, ut nullum fortius factum latere posset; *(Nep. Eum.* 7, 3.) quodammodo latebat, *nije se znalo, da je on vrhovni zapovjednik*; * Pindaricae etc. Camoenae; * si quid forte lateret, *ako čega ne bi opazio. Na pose* lalet alqm alqd, *tajna je što za koga, sakrito je, nepoznato je komu*, res Eumenem non latuit, *Nep.*; * nec latuere doli fratrem Junonis; alcui, ubi nobis haec auctoritas tamdiu tanta latuit, *Cic.*; id qua ratione consecutus sit, latet, *Nep.*; * quae tantum accenderit ignem, causa latet.

later, ĕris, *m. opeka, pekulja, cigla*; *posl. (Ter.)* lavare laterem = *zahman se truditi*.

lăterculus, i, *m.* [*dem. od* later] *(malena) opeka, cigla, opečica*; † *collect.*, murus instructus laterculo coctili; *(Plaut.) vrst kolača, palačinka*.

Lătĕrensis, *rimski pridjevak* gentis Juventiae.

lătĕrĭcius, *adj.* [later] *od opeke, -cigle*, murus; *i samo* latericium, *gradjevina od opeke*; quam (urbem) latericiam accepisset, *August u Suet.*

Lătĕrium, ii, *n. imanje Q. Cicerona kraj Arpina*.

lăterna (lant.), ae, *f. svjetiljka, žižak (lampaš, fenjer)*.

lăternārius (lant.), ii, *m.* [laterna] *svjetiljkonoša, u prilici štitonoša*, Catilinae, *jedn. Cic. in Pis.* 9, 20.

lătex, ĭcis, *m. svaka tekućina, n. p. o vodi*, occulti latices; * securi latices; * copia laticum, *riekâ*; *o vinu*, * meri; * Lyaeus *ili* Lenaeus; * laticum honor; *i* * *samo* l.; * *ob ulju*, l. Palladii.

Lătiālis, Lătiar, Lătiāris etc. *v.* Latium.

lătĭbŭlum, i, *n.* [lateo] *zaklon, skrovište, obično u pl. za životinje i ljude*; *pren.*, l. doloris mei.

† **lătĭclāvius**, *adj.* [2. latus-clavus] *širokim grimiznim trakom obrubljen, -obšiven*, tribunus, *koji nosi tuniku s ovakovim širokim rubom*; *i subst.* laticlavius, *o patriciju, senatoru*.

Lătīne, Lătīni *itd. v.* Latium.

lătio, ōnis, *f.* [fero] *nošenje, donešenje, s toga a)* l. auxilii, *pomoć*. *b)* l. legis, *predlog-, predlaganje zakona*. *c)* l. suffragii, *glasovanje (kao pravo), pravo glasa*.

lătĭto, 1. [*intens. od* lateo] *sakrivati se, pritajivati se, na pose da čovjek ne dodje na sud itd.*; † errans latitansque; * latitans rupe.

lātĭtūdo, ĭnis, *f.* [latus] *1) širina, prostranost, veličina*, fossae, fluminis, silvae; regionum; possessionum; *i prostran kraj*, ea (Africa) — ab ortu solis (habet) declivem latitudinem, quem locum Catabathmon incolae appellant, *Sall. Jug.* 17, 4. *2) tp. a) raztezanje u izgovoru*, verborum. *b) † bogatstvo, bujnost, obilje izraza*.

Lătium, ii, *n. priedjel Italije medju Etrurijom i Campanijom s glavnim gradom Rimom*; *pren. a)* = Latini; jus Latii. *b)* = Latinitas. *Odt. 1)* * **Lătiālis** *ili* **-āris**, *adj. latinski, osb.* Juppiter

L. *kao predstojnik latinskomu savezu*; *odt. subst.* **Lătiar**, āris, *n. svečanost Jupitera Latiara* (Jup. Latiaris). *2)* **Lătīne**, *adv. latinski*, loqui, dicere; bene *(ukusno, ugladjeno)* L. loqui; pronuntiare; L. scire, *razumievati-, znati*, l. nescire, oblivisci; L. *(latinskim jezikom)* docere philosophiam; L. reddere, *prevesti na latinski, polatiniti. Na pose a) pravilno, dobro latinski*, loqui, dicere *(u tom smislu ne* bene L.) *b) otvoreno, očito, „naški“* plane et L. loqui (*sr.* Romanus), *i pošteno, doslovce, ne pretjerujući*, cum dico nihil istum ejusmodi rerum in tota provincia reliquisse, L. me scitote, non accusatorie loqui. *3)* **Lătīniensis**, *adj.* = Latinus; *subst.* **Latinienses** = Latini. *4)* **Lătīnĭtas**, ātis, *f. svojstvo Latina, i to a) čist izraz lat. jezika, dobra latinština. b)* = jus Latii, *latinsko pravo, politički pravni odnošaj Latinjanâ (kašnje i drugih plemena, ovim ravnih) u rimskoj državi, po kojem su bili glede na prava medju gradjani i peregrini u sredini* [*sr.* socius *2) a)*]. *5)* **Lătīnus**, *adj. latinski*, lingua; nomen; via; convertere in Latinum, *u latinski*; feriae Latinae *ili samo* Latinae, ārum, *f. svetkovina latinskoga saveza, na kojoj se je žrtvovalo na albanskoj gori Jupiteru Latialu* (J. Latialis). *Odt. subst.* **Lătīnus**, i, *m. a) Latinac, Latin, žitelj zemlje* Latium; *u pl. Latini u pravom smislu rieči, ili ljudi koji su imali* jus Latii. *b) kao nom. prop. kralj laurentski, koji gostoljubivo primi Aeneju te ga vjenča s kćerju si Lavinijom. 6)* * **Lătius**, *adj.* = Latinus; *kadkad* = *rimski*.

Latmus, i, *m.* [Λάτμος] *gora u Kariji. Odt.* * **Latmius**, *adj. latamski*.

Lāto, us, *f.* [Λητώ] *ili običnije latinski oblik* **Lātōna**, ae, *f. kći Titana Coeja* (Coeus) *i Phoebe. Jupiteru rodi Apollona i Dianu. Odt. 1)* * **Lātōis**, ĭdis, *f.* [Λητωΐς] *a) kao adj. Latonin. b) kao subst. kći Latonina* = Diana. *2)* * **Lātōius** *ili* **Lētōius**, *adj.* [Λατώϊος, Λητῷος] *Latonin*; *subst.* = Apollo *ili* Diana. *3)* * **Lātōnĭgĕna**, ae, *comm. diete Latonino* = Apollo *ili* Diana. *4)* * **Lātōnius**, *adj. Latonin*; *subst.* **Latonia** = Diana. *5)* * **Lātōus**, *adj.* = Latoius.

Latobrīgi (*i* Latovici), ōrum, *m. gallsko pleme, susjedi Helvećanom*.

lātŏmiae *v.* lautumiae.

Latona *v.* Lato.

lātor, ōris, *m.* [fero] *tko predlaže zakon, predlagatelj*, legis, rogationis.

lătrātor, ōris, *m.* [latro] *lajavac* = * *pås*, l. Anubis *(jer su ga slikali s pasjom glavom)*.

lătrātus, us, *m.* [latro] *lajanje, lavež*; * tres edere latratus, *tri puta zalajati*.

lātrīna, ae, *f.* [*stegnuto od* lavatrina, *od* lavo] *zahod, kloaka, Plaut. Suet.*

Lătris, ĭdis, *f.* [λάτρις] *služkinja, kao ime, jedn. Prop.* 4, 7, 75.

1. lātro, 1. *1) lajati*, * latrans, *pås*; * *(za)lajati na koga, o psih*, * alqm, * cervinam pellem in aula; *(Aurel. Vict.)* in Capitolium euntem nunquam; * stomachus latrans, *karajuća se crieva*; * undae, *bučni*; *o čeljadi* = *psovati, ružiti, grditi, osjeći se, izkositi sena* . . ., opprobriis dignum, *Hor. sat.* 2, 1, 85. *2) tp. a) lajati* = *žestiti se, vikati, psovati, osb. o zlu govorniku i rabulisti*, latrant oratores, non loquuntur; ad clepsydram; * rumperis et latras, *dereš se*. *b)* * *lajati, karajući se izgovarati*, verba; * *i kašljucajuć, hračuć dati znak*, scit cui latretur.

2. lātro, ōnis, *m. 1) (Plaut.) (vojnik) najmljenik, -plaćenik*, conducere l. *2) oružani pustaija, razbojnik, zasjednik, gusar, često u opreci sa* hostes, (*sr.* latrocinium); *o vuku, Phaedr.*; *i* * = *(vrebač) lovac*.

lātrōcĭnium, ii, *n.* [latro] *1) pustailuk, razbojstvo, gusarstvo*, itinerum atque agrorum *(na cesti i na polju)*, oppidorum et fanorum *(u gradovih i hramovih)*; furta et latrocinia; *često oprično sa* bellum, latrocinii magis quam belli more concursabant; latrociniis magis quam justo bello in Bruttiis gerebantur res. *Odt. lopovština, spletke*, furtim et per l.; latrocinio tribunorum. *2) razbojnička četa, pustaije*, unus ex tanto l.; latrocinium, non judicium.

lātrōcĭnor, *dep.* 1. *1) (Plaut.) kao (vojnik) plaćenik služiti*, regi. *2) biti pustaijom, -gusarom, -razbojnikom, razbijati, hajdukovati*.

lātruncŭlus, i, *m.* [*dem. od* latro] *prost pustaija, gusar, razbojnik, ubojica, bandit*; *kamen kod šahovanja*, lusus latrunculorum *šah, škak*.

1. lātus *v.* fero.

2. lātus [*u pravom smislu part. perf. pass. prostrt, koji već za rana primi značenje pridavno*], *s comp. i sup. 1) širok, prostran*, via, flumen, ratis; fossa XV pedes lata; † frons *(čelo)*; * umeri; † latus ab umeris, *širokih pleća*; * crescere in latum *r. u širinu, širiti se*. *2) u obće širok, prostran, velik, golem, pust, pružen*, locus; regnum; fines; latissimae solitudines; latissima regio; † planities; * moenia; * fundus, * murus; * campi *(pukle)*; * aequor *(debelo)*; * aesculeta, *budući veoma razgranjeni i razkorenjeni ili rad širokoga prostora, koji zauzimaju*; † gloria, *razširena, daleka. Na pose a) po izgovoru raztegnut*, cujus tu illa lata imitaris. *b) o govoru, širok* = *razvlačit, na široko, obširan*, oratio; disputatio; latior quaestio. *c) (Hor. sat.* 2, 3, 183.) latum spatiari in circo, *u širokoj togi ili kao naše „širiti se, baniti se, razmetati se“ (s podbočenima rukama) s čim je i pojam bahatosti spojen*.

3. lătus, ĕris, *n. 1) bok, bočina u čovjeka i životinje*, lateri adhaerere gravem dominum, *zajahati komu na vrat, popeti se na dušu*; non discedere a latere alcjs; *(Just.)* lateri alcjs haerere, junctum esse, *ne maknuti se od koga*; offendit te circumfusa turba lateri meo; * accomodare ensem lateri *(bedru)*; cujus (equi aenei) in lateribus fores essent; dolor lateris *ili* * laterum, *protisli, bodac*; * artifices lateris, *u kretanju tiela* = *plesači balleta*; * mutare l., *na drugu stranu (bok) leći*; tegere l. alcjs, * alcui, *ići o bok komu*; * dare latus nudum, * obdere l. apertum alcui, *ostaviti neprijatelju kamo da udari*; *(Ter.)* latere tecto discedere, *odnieti živu glavu*; *(Curt.)* munire latus a domesticis hostibus, se admovere lateri alcjs; * negotia saliunt per caput et circa latera; *o pratnji, po-*

*

uzdanicih i najpouzdanijih prijateljih, insontes ab latere tyrranni; † cum ab latere ipsius pecuniâ sollicitaret hostis; *na pose a) † rod, rodbina, pobočna loza*, a meo tuoque l. *b) osb. glede na govornika, bok kao sielo životne snage i jakosti, prsi, pluća; u obće snaga, jer se slabljenje ćuti najprije u boku, kad se govori, trči itd.*, ex lateribus et lacertis; vocis sonus, latera, vires; voce magna et bonis l.; quae vox! quae latera! † vox ac latus; * forte; * si ventri bene, si lateri est pedibusque tuis. *c)* * *tielo*, latus summittere in herba = *leći*; l. fessum longâ militiâ; l. niveum, breve; penna latus vestit; metiri l., *uzrast*; *i ob osobi samoj*, hoc latus *„ova (moja) glava“* = hic ego, *Hor. carm.* 3, 10, 20. *2) lokalno, strana (ili bok) kojega predmeta*, l. unum castrorum; ex utraque parte lateris *(brežuljka)*; ab utroque viae l.; cujus (insulae) unum l. est contra Galliam; * l. dextrum domus; * prora undis dat l., *bok od broda; na pose strana, bok vojske*, dextrum l.; disponere equites ad l.; ex itinere nostros latere aperto aggressi, circumvenire, *na otvorenu, od četâ ili mjesta (terraina) neštićenu boku*; ad latus apertum hostium constitui; ab latere aperto, ab latere nostris aperto, *sa strane s koje se je moglo na naše navaliti*; ab latere alcui incurrere, *s rebara, iz pricka, sa strane*; † et ab utroque latere et a fronte circumdati armatis; † hos — pariter et a lateribus et a fronte et a tergo hosti ostendit; † a lateribus circumveniri; † ne in frontem simul et latera suorum pugnaretur; *takodjer* ex lateribus aggredi, † ex latere; * l. finitimum Boreae, *strana susjedna sjeveru = studeni pojas ili zona.*

* **lătuscŭlum**, i, *n.* [*dem. od* 3. latus] *stranica, bok.*

laudābĭlis, *adj. s comp. i sup.* [laudo] *hvale vriedan, pohvalan, sretan*, orator; vita; honestum; *(Hor.)* carmen.

laudābĭlĭter, *adv. pohvalno, hvalevriedno.*

laudātio, ōnis, *f.* [laudo] *hvaljenje, besjeda u pohvalu, hvala, s gen. subj. i obj. Na pose a) pohvalno na sudu svjedočenje. b) besjeda u pohvalu pokojnika, pogrebna besjeda, nagrobno slovo. c) povoljno svjedočanstvo, što su ga stanovnici provincije pošiljali u Rim u pohvalu namjestnika, vrst (adresse) zahvalnice.*

laudātor, ōris, *m.* [laudo] *hvalilac, hvalitelj, hvalisav*, rerum; *formae; * temporis acti se puero. *Na pose a) koji koga na sudu kao svjedok hvali. b) tko govori na grobu u pohvalu pokojnika, pogrebni govornik.*

laudātrix, īcis, *f.* [laudo] *hvaliteljica, hvalisava*, vitiorum; * Venus.

laudātus, *adj. s † comp. i * † sup.* [*partic. od* laudo] *(po)hvaljen, pohvalan, hvale vriedan, izvrstan*, vir; artes; *liep*, * virgo laudatissima; * vultus; * signa.

laudĭcēnus, *adj.* [laudo-cena] *tko objed hvali, hvaligost, pripuz, prišljunica, jedn. Plin. ep.* 2, 14, 5.

laudo, 1. [laus] *1) hvaliti, pohvaliti, slaviti, priznavati (komu riečmi vrline, bilo iskreno ili ne; sr.* probo), consilium alcjs; quam rationem omnes non solum probant, sed etiam laudant; approbata laudataque Cottae sententia; alqm; * depositum pudorem; alqd; † pietatem, † vocem suam, † formam, † in alqo; † alqm ob ea; alqm alcui, *komu ili pred kim, Ter.*; viris laudata est; laudibus l., *Plaut. Cap.* 2, 3, 62. *Cic. legg.* 3, 1.; *(Tac.)* armis l. *v.* arma. *2) a)*; exstinxisse nefas — laudabor, *Virg. Aen.* 2, 585.; * *pjesmom hvaliti, -uznositi, -slaviti*, numen; o laudande sol, *hvale vriedno*; * *pohvalno se izraziti*, haec, *tako poletne govore govoriti. Odt. a)* * *držati koga sretnim*, alqm. *b) govoriti na grobu u pohvalu pokojnika, govoriti nagrobno slovo. 2) pohvalno napomenuti, -spominjati*, alqm auctorem rerum Rom. religiosissimum, *Cic. Brut.* 11, 44.

laurea *v.* laureus.

laureātus, *adj.* [laurea] *olovoren, lovorom ovjenčan, lovorikom nakićen*, literae l.; *subst.* † laureatae, *viesti o održanoj pobjedi*; fasces; lictores; imago.

Laurentum, i, *n. grad u Latiju, s. Tore di Paterno. Odt. 1)* **Laurens**, tis, *adj., laurentski*; *subst.* **-tes**, ium, *m. Laurenćani. 2)* † **Laurentinus**, *adj. laurentski*; *odt.* † **-tīnum**, i, *n. imanje Plinija mladjega. 3)* * **Laurentius**, *adj. laurentski.*

laureŏla, ae, *f.* [*dem. od* laurea] *lovorova grana, lovorov vienac, lovorika, meton., triumph, slavlje; posl.* quaerere l. in mustaceo, *slavu tražiti u sitnicah, neznatnih stvarih.*

Laureŏlus, i, *m. zloglasan razbojnik, junak igrokaza mimographa Q. Lutatija Catula, Suet.*

Laurētum, i, *n.* [laurus] *lovorik, mjesto na aventinskom brdu, jedn. Suet. Galb.* 1.

laureus, *adj.* [laurus] *lovorov, od lovorike*, corona, *od lovora*; *subst.* **laurea**, ae, *f. a) sc.* arbor, *lovor, lovorika. b) sc.* corona, *lovorvienac; odt. tp. za oznaku slavlja* (triumphus) *ili pobjede.*

laurus, i, † *abl.* lauru, * *acc. pl.* laurus, *f. lovor, lovorika*, (Lorbeerbaum). *Odt. lovorvienac, ures pjesnikom, slavodobitnikom i kipovom predjâ itd.*, decemviri laurea coronati; *(Suet.)* lauream Capitolino Jovi referre; *(Hor.)* laureâ donandus Apollinari; *tp. za oznaku slavlja*, (triumphus) *pobjede*, laureae cupidus; quam lauream cum tua laudatione conferrem; *(Tac.)* lauream deportare; * regnum et diadema tutum deferens uni propriamque laurum, quisquis etc.

laus, dis, *f. 1) hvala, pohvala, slava, slavan spomen, (priznanje koje god vrline riečmi; sr.* gloria), rei militaris; doctrinae; laudem sibi parĕre; in laude vivere; habere laudem = *zaslužiti hvalu*, * de alquo = *hvastati se-, hvaliti se moći pobjedom nad kim*; hoc in tua laude pono, *ovo tebi u hvalu itd.*; laudi ducitur adolescentibus, *Nep.*; * laus est *s inf.*; *pl.* laudes, *hvalitba, pohvale, govor u pohvalu, pohvalan opis*, habere laudes de alqo; Scauri *(gen. subj.)* laudibus; laudes et grates alcui agere; * alcjs laudes dicere; * laudes vini; * Phoedi et Dianae; * solitae, *hvalitba, veličanje Jupitera, čim su stari običavali počimati svoje pjesme. 2) meton., pohvalan čin, zasluga, osb. u pl.* abundare bellicis laudibus; gloria illarum laudum; magnis in laudibus esse, *računati se u najpohvalnije stvari*; * Thesea laude; * Herculeae.

laute, *adv. s comp. i sup.* [lautus] *1) sjajno, krasno, pristojno*, vivere; lautius res domesticas administrare. *2) (Com.) izvrstno, divno, živo, svojski*, lautissime alqm emungere; facete; lepide! laute!

lautia, ōrum, *n. poštenje, čast, što se je u Rimu davala na državne troškove stranim poslanikom i odličnim gostom, comfort.*

lautĭtia, ae, *f.* [lautus] *(obično u pl.) sjaj-, elegancija u kući, pokućtvu i slič.*

lautŭmiae (lātŏm.), ārum, *f.* [λατομία] *1) (Plaut.) lomnica, kamenik. 2) meton., a) lomnica kao tamnica u Syracusah u gori izsječena. b) tamnica u Rimu*, carcer lautumiarum.

lautus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* lavo] *1) čist, sjajan, liep, krasan*, supellex; † cena lautissima; cum imprimis lautus esset *(osobito se častio)* eques Romanus; *Virg.* l. Carinae, *jer je za Virgilijevo vrieme ovaj priedjel Rima imao najsjajnije palače. 2) ugledan, odličan, ugladjen, fin*, patrimonium; civitas; homines l. et urbani; valde jam l. es, *penješ se silno na visoka konja*; lautiores liberti; *pristojan, slavan, dičan*, negotium; liberalitas lautior.

lăvācrum, i, *n.* [lavo] *(kasno) kupelj, kupalište.*

lăvātio, ōnis, *f.* [lavo] *1) abstractno, kupanje, pranje. 2) posuda-, sprave za kupanje, Phaedr. 3) voda za kupanje.*

Lăverna, ae, *f. božica zaštitnica dobitka, osb. potajnoga, s toga i kradje, tatova i varalicâ, Plaut. Hor.*

Lăvernium, ii, *n. mjesto u Campaniji.*

Lăvīci, Lăvīcānus *v.* Labici etc.

Lāvīnia, ae, *f. kći kralja Latina, supruga Aenejina.*

Lāvīnium, ii, *n. grad u Latiju*; * **-nius** *ili* **-nus**, *adj. lavinijski.*

lăvo, lāvi, lautum, *ili* lōtum *i* lăvātum, 1. *(predcl. i pjesn. i* lăvo, — — 3.) [λούω] *prati, miti, umivati, kupati, plakati*, manus, manus manum lavat *v.* manus; * cruorem, * vulnera, *izpirati*; lavari, *kupati se*; rex lavans; *(Ter. Hor.)* ire lavatum. *Odt. tp. a)* * *kvasiti, ovlažiti, obliti*, vultum lacrimis, *orositi*; ora; Padus Matina cacumina; vino favillam; *b)* * *opirati, oprati, raztresti, raztjerati, splaknuti*, mala vino; peccatum precibus, *izpričavati.*

laxāmentum, i, *n.* [laxo] *upr. razširivanje, odt. tp. polakšica, olakšavanje, ublaživanje*, nihil laxamenti hostibus dedit, *ne dade im se odahnuti, odmoriti*; laxamentum dare legi, *štediti ponješto proti zakonu*; legem nihil laxamenti habere; si quid laxamenti a bello esset.

laxe, *adv. s comp. i † sup.* [laxus] *1) daleko, prostrano, široko*, habitare; † laxius stare, tendere; *o vremenu*, laxius proferre diem, *dalje*; laxius (pecuniam curari) volo, *malo po malo. 2) mlitavo, mlohavo, rahlo, ovlašno*, manus vincire; *odt. tp. nesiljeno, slobodno*, laxius vivere; Romanos laxius futuros.

laxĭtas, ātis, *f.* [laxus] *prostranost*, in domo adhibenda est cura laxitatis.

laxo, 1. [laxus] *1) razširiti, razprostraniti, raztezati, otvarati*, forum; * foramina; manipulos; custodiae laxatae, *osamljene straže*; † sinus montium paulatim se laxant. *2) riešiti, otvarati, slabiti, popustiti*, vincula epistolae; * claustra; * arcum; * excussos rudentes, *odvezati i omotati*; † habenas, † laxatis habenis *v.* habena. *1)*; * corpora laxantur rugis, *nabiraju se, mršte se*; † dolor l. vocem, *razvezuje*; *tp. a) rek bi sponu odvezati = popuštati, blažiti, utažiti*, ex eo, quo astricti sumus alqd laxari velim; alqd laboris; † laxatur vis morbi; † l. spiritum, *odahnuti*; Hannibal laxatam pugnam *(ostavljenu)* et recessum a castris vidit; *intrans.* annona haud multum laxaverat, *ne popusti baš mnogo, Liv.* 26, 20, 11. *b) dati odahnuti se, olakšati komu što, odmoriti*, animum ab assiduis laboribus; animum curamque; † animum; † animum lusu latrunculorum; cum laxate *(oslobodjeni)* curis sumus; *(Luccej. u Cic. ep.)* se molestiis, *riešiti se od* . . .; † animum curis; * artus l. quies; * curas somno; * artus, membra quiete.

laxus, *adj. s comp. i sup. 1) širok, prostran, dalek*, agmen laxius, *pruženija*; spatium; * anulus; * casses; * compages; *tp.* in quo laxior negligentiae locus esset, *nemaru šire polje. Odt. o vremenu, dug*, diem statuo satis laxum; † tempus laxius. *2) klamav, nezategnut, nenapet, odapet, rahao*, * funis; * habenae; * arcus; * toga; * calceus, *klapav*; *odt.* * *otvoren*, janua; *u prilici*, laxissimas habenas habere amicitiae; milites laxiore imperio quam antea habere, *ne gledati kod vojnikâ toliko na red, zapt, koliko prije*; annona laxior, *nizka ciena žitu.*

* **lea** *i* **leaena**, ae, *f.* [λέαινα] [leo] *lavica.*

Leander, dri, *m.* [Λέανδρος] *mladić abydski* (Abydos).

Learchus, i, *m.* [Λέαρχος] *v.* Athamas. *Odt.* **Learchēus**, *adj. Learchov, Ov.*

Lĕbădīa, ae, *f.* [Λεβαδία *i* Λεβάδεια] *grad u Boeotiji.*

Lĕbĕdus, i, *f.* [Λέβεδος] *grad u Joniji, Hor.*

* **lĕbes**, ētis, *m.* [λέβης] *kotao, kotlina, ledjen.*

Lĕchaeum, i, *n.* [Λέχαιον] *primorski grad s lukom, na korinthskom zaljevu.*

lectīca, ae, *1) nosiljka, nosila. 2) (mrtvačka) nosila za bogatce.*

lectīcārius, ii, *m.* [lectica] *nosiljčar, nosilar.*

lectīcŭla, ae, *f.* [*dem. od* lectica] *mala nosiljka, -nosila.*

lectio, ōnis, *f.* [lego] *1) biranje, izbor*, judicum. *2) † čitanje; štivo; i † čitano. 3) čitanje, recitovanje*, versuum. *Na pose* l. senatus, *čitanje-, preštivanje senatorâ po censoru.*

lectisterniātor, ōris, *m. koji priredjuje* lectisternium, *jedn. Plaut. Ps.* 1, 2, 29.

lectisternium, ii, *n.* [lectus-sterno] *(upr. prostiranje sofe, divana za stolom) gostba bogova, kod koje polagahu kipove bogova na sofe i jastuke a pred nje na stolove jela; sr.* sellisternium.

lectĭto, 1. [*intens. od* 1. lĕgo] *(po više puta pozorno) čitati*, libros alcjs; Platonem studiose; *i † recitovati, čitati komu.*

lectiuncŭla, ae, *f.* [*dem. od* lectio] *lasno, ugodno štivo, -čitanje, jedn. Cic. fam.* 7, 1, 1.

lector, ōris, *m.* [1. lego] *čitalac, štilac; na pose a)* lectores, *podredjeni sudbeni sluge, koji su čitali dokaznice ili druge spise*, cum Brutus duos lectores excitasset. *b)* † *čitalac, čatac, t. j. rob, koji gospodaru čita.*

lectŭlus, i, *m.* [*dem. od* lectus] *1) posteljica za spavanje*, cubile ac lectulum suum; me in meo l. trucidare, interficere; *na pose* † *odar (mrtvački). 2) počivaljka, sofa, a) za učenje i pisanje. b) za ručak.*

1. lectus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* 1. lego] *biran, izabran*, pueri, verba; *odt. u obće izvrstan, odličan, po izbor*, femina lectior; adolescens; centuriones omnes l.; *(Ter.)* argentum, *birano, dobro, dotežno; (Hor.)* vinum Massicum.

2. lectus, i, *m. 1) krevet, postelja za spavanje*, cubicularis; lecto teneri, *vezan o postelju, o bolestniku;* * strati cubilia lecti; * l. caelebs, *postelja neoženjena čovjeka;* * vacuus, *bez ljubavi, pust. 2) počivaljka, a) sofa za ručak, gostbu (podpuno* l. convivalis, *Tac.) obično za tri osobe (odt.* tres lecti = triclinium, *Hor. sat.* 1, 4, 86.), Archiaci, imus, lecto recumbere, *Hor.;* lectus est stratus, *Plaut.;* quinquaginta tricliniorum. *U blagovalištu bijahu oko stola tri sofe u podobi podkove; strana od stola prema vratima bijaše otvorena, jer su se s ove strane donosila na stol jela i piće. Poredanje sofâ bijaše ovo:*

Medius lectus.

1	2	3

Imus lectus: 7, 8, 9 — Mensa. — Summus lectus: 4, 5, 6

Sr. Hor. sat. 2, 8, 20. 21., *gdje na počastnom mjestu br.* 1. *Maecenat sjedi, br.* 2. *Vibidij, br.* 3. *Servilij Balatron, br.* 4. *Fundan, br.* 5. *Visko, br.* 6. *Varij, br.* 7. *Nomentan (inače mjesto domaćina), br.* 8. *Nasidien, br.* 9. *Porcij. b) počivaljka za čitanje ili pisanje i razmišljavanje. c)* * † *odar (mrtvački).*

Lēda, ae, *f.* [Λήδα] *kći Thestijeva, supruga spartskoga kralja Tyndareja, koja rodi po priči* (mythus) *Zeusu Polluxa* (Pollux) *i Helenu, Kastora i Klytaemnestru. Odt.* * **Lēdaeus**, *adj. Ledin*, Helena; dii = Castor *i* Pollux; Hermione, *unuka Ledina.*

lēgātio, ōnis, *f.* [2. lēgo] *I) poslanje, poslanstvo. 1) abstr., poslanstvo, t. j. služba-, posao poslanika ili poklisara*, suscipere legationem ad civitates, hanc l.; legationem obire, administrare; officium legationis conficere; proficisci in legationem; *na pose* legatio libera, *i samo* legatio, *slobodno poslanstvo, t. j. kad je senat kojemu senatoru izkazao pogodnost, da smije njeko vrieme putovati po provincijah kao pravi poslanik, sa svimi pravi poslanika, akoprem ne ima nikakovih javnih posala, već samo svojih, ili putuje za zabavu. Ako se je polazilo na ovakovo poslanstvo* (l. libera), *da se zadovolji zavjetu, onda se je zvalo* l. votiva. *2) meton., a) sadržaj poslanstva, nalog, što ga poslanik primi ili odgovor, što da ga donese, izvještaj, rapport*, legationem renuntiare, referre. *b) poslanici, poklisari, osobe poslanstva*, l. Romam venit; mittere l.; Caesar illas legationes ad se reverti jussit; coram frequentissimo legationum conventu; princeps ejus legationis. *II) služba podčinjena generala ili podvojvode, mjesto legata [sr.* legatus *2)]*, suscipere, obire legationem; in legationibus aut imperiis.

lēgātor, ōris. *m.* [2. lego] *namirač, zapisatelj, legator, jedn. Suet. Tib.* 31.

lēgātum, i, *n.* [*partic. od* 2. lēgo] *zapis, dar zapisan komu oporukom.*

lēgātus, i, *m.* [*partic. od* 2. lēgo] *1) poslanik, poklisar*, ad senatum legatos de suis maximis rebus mittere; legatos mittere ad indicendum bellum; legatos deprecatoresque mittere; legatum e suis *(„izmedju svojih")* mittere, *Caes. b. G.* 1, 47, 2. *2) legat, podvojvoda-, mali zapovjednik vrhovnoga zapovjednika ili namjestnika u kojoj provinciji, ovomu podčinjen ali njegov najviši pomoćnik;* legatum esse alcui *u koga;* ut legatus fratri proficisceretur; legatum sibi legare *[sr.* 2. lego *2)]*; l. praefectusque alcjs; legatus pro praetore, *zvaše se legat, kad je zastupao vojvodu, kao n. p. Labien, obični zamjenik Caesarov. 3) za vrieme careva namjestnik carske provincije po caru imenovan, Tac.*

* **lēgĭfer**, fĕra, fĕrum, *adj.* [lex-fero] *zakonodajući, zakonotvorni*, Ceres.

lĕgio, ōnis, *f.* [1. lĕgo] *1) legija, odjel rimske vojske od 10 cohorta* (cohors) *pješaka i 300 konjanika, svega 4200—6000 momaka od prilike; nazivale su se ili brojem redovnim* (quarta, tertia, decima) *ili pak po osnovatelju* (Claudiana) *ili po kojem bogu* (Martia). *2) kad što zovu se tako i čete drugih naroda, Sall. Jug.* 79, 4. *Liv.* 3, 3, 3. 10, 5.; magnae *v.* magnus *1) b); (pred-cl. i pjesn.) u obće vojska, četa; u prilici (Plaut.) pomagalo*, parare legiones.

lĕgiōnārius, *adj.* [legio] *legijski, legionarski*, cohors; milites; *(Asin. Poll. u Cic.)* miles; *subst.* legionarii, *legionske čete, legionaši (opp.* socii).

lēgĭtĭme, *adv.* [legitimus] *1) zakonito, prema zakonom. 2) (Tac.) pristojno, pravo.*

lēgĭtĭmus, *adj.* [lex] *1) zakonit, zakonom primjeran, zakoni odredjen*, poena, potestas, aetas, imperium, contentio; quaestio, *što se vodi na temelju* legis; l. controversiae; dies l. comitiis habendis; liberi, *zakonita, zakonska;* * conjux; *(jedn. Nep. Phoc.* 4, 2.) *subst* **legitima**, ōrum, *n. zakoniti običaji, obredi. 2) u obće pristojan, valjan, pravi*, numerus; l. quaedam accessio commendationis tuae; * poëma; * sonus; * verba; * vox.

lĕgiuncŭla, ae, *f. dem. od* legio, *legijica, jedn. Liv.* 35, 49, 10.

1. lĕgo, lēgi, lectum, 3. *1) brati, sabirati, kupiti, skupljati, birati*, conchas; nuces; spolia caesorum, * flores; * mala ex arbore; * poma ab arboribus; * alcui capillos, *čupati. Odt. a) o-, namatati, namotati, naviti, smotati, saviti*, fila *(o Parkah,* Parcae), extrema fila, *t. j. presti;* stamen; ore extremum halitum, *posljednji put dahnuti;* vela, *saviti, spustiti. b)* * l. sermonem alcjs, *ušima sabirati = prisluškivati;* * omnes adversos, *očima sabirati = pregledavati, promatrati. c)* * l. vestigia alcjs, *u čije stope stupiti, sliediti,* * tortos orbes, *(pro)bluditi;* * aequor, * pontum, * freta *i slič. = probroditi; takodjer kraj česa jedriti*, oram Italiae; * primi litoris oram *(u pisanju), t. j. ne upuštati se u što dublje;* * Capreas promunturiumque Minervae. *2) izabirati, izabrati, birati*, judices; milites, *kupiti;* * viros ad bella; alqm in senatum, in patres; cives in patres; dictatorem, magistrum equitum; condiciones; * biremes de classe; * olivam de ramis, *ubrati, utrgati;* * mora arbore, * sibi domum; * soceros; Massicum *upr. od biranoga grožđja mečiti, prešati;* * vir virum legit, *bira si protivnika u dvoboju;* * *u zlu smislu, sa sobom ponieti, (u)krasti*, sacra divûm. *3) čitati, čatiti, štiti, a) za sebe ili tiho čitati*, librum; liber legitur ab alqo; † Horatius fere solus legi dignus; legi apud Clitomachum, Albinum dixisse; legentes, *subst. čitaoci, štioci, Liv. Tac. b) na glas čitati (komu što), drugim čitati, recitovati*, convocatis auditoribus l. eis magnum illud volumen suum; ante scripta epistola ex duabus tuis prior mihi legi coepta est; quam (epistolam) nolo aliis legi; † male l., *zlo, ne onakim glasom kako valja;* † orationes; † alcui librum; cum ei *(mu)* libri noctes et dies legerentur; l. senatum *v.* lectio. *3);* princeps in senatu lectus est, *prvi čitan.*

2. lēgo, 1. *1) poslati koga kao poslanika iliti poklisara s javnim nalogom (sr.* allego), alqm, alqm in Africam, ad Apronium. *Odt. (Plaut.) naložiti-, naručiti komu što službeno*, alcui negotium. *2) koga legatom-, podvojvodom-, vrhovnim pomoćnikom vojvode* (imperator) *ili namjestnika [v.* legatus *2)] učiniti, ili uzeti koga za legata (što je obično činio senat, kadkada pak vojvode ili namjestnici sami);* Ligarium senatus idem legaverat; cum Caesari legarat Appius consul; Caesar Cassium sibi legavit; Calpurnius l. sibi homines nobiles etc.; ego me a Pompejo legari sum passus; quos legatos non modo nullo senatus consulto, sed etiam repugnante senatu, tibi tute legasti. *3) oporukom odrediti, zapisati, namrieti*, alcui alqd; pecuniam a filio *v.* 2. a *2).*

lēgŭlējus, i, *m.* [lex] *(riedko) odvjetnik, koji se samo pedantično ili zlobno drži slova zakonâ, te tim protivniku dodijava, pravdaš, Cic. de or.* 1, 55, 236.

lĕgūmen, ĭnis, *n. sočivo, varivo, na pose pasulj, grah, bob.*

Lĕlĕges, um, *m.* [Λέλεγες] *pelasgijsko pleme u Maloj Asiji i u Grčkoj, Virg. Ov. Odt.* * **Lĕlĕgēis**, ĭdis, *f. i* * **gēïus**, *adj. leležki.*

Lĕmannus lacus, *jezero u Helvetiji, s. genefskoj.*

lembus, i, *m.* [λέμβος] *1) malena brzoplovka ladja, brzača, jachta, jaket. 2)* * *čamac, čun, pramče.*

† **lemma**, ătis, *n.* [λῆμμα] *(često se grčki piše) 1) predmet, materija-, tvar spisa, osb. pjesni. 2) kratka pjesan, epigramma.*

* **Lemnĭcŏla**, ae, *comm.* [Lemnos-colo] *koji na Lemnu stanuje Lemnjanin*, L. = Vulcanus.

lemniscātus, *adj. nakićen* lemniscis (*v.* lemnisci); *na pose* palma l., *najčastniji dar pobjedniku vojvodi, gladiatoru itd; odv. u obće svaka najviša nagrada, n. p. za ubojstvo.*

lemnisci, ōrum, *m.* [λημνίσκος] *šarene vrpce, što vise s vienaca ili s drugih znakova slavlja, u drevnije doba od lipova lika* (Lindenbast) *ili od vune, kašnje od zlatna ili srebrna lima*, turba coronas lemniscosque jacientium.

Lemnos (-us), i, *f.* [Λῆμνος] *otok aegaejskoga mora, u priči* (mythus) *glavni stan boga Vulcana s. Stalimene. Odt. 1)* * **Lemnias**, ădis, *f.* [Λημνιάς] *Lemnjanka. 2)* **Lemnius**, *adj.* (**-iensis**, *jedn. Plaut. Cist.* 1, 1, 99.) *lemnjanski*, * pater L. = Vulcanus; * turba L., *Lemnjanke, koje jedne noći poubijaše svoje muževe;* furtum L., *t. j. Promethejeva, koji ukrade Vulcanu na Lemnu vatru; subst.* **Lemnii**, ōrum, *m., Lemnjani.*

Lemonia tribus, *seoska* tribus *kraj ceste* via Latina, *nazvana po mjestancu* Lemonia.

Lemŏnum *(ne* Limonum, Limo), i, *n. grad pictonski* (Pictones) *u celtskoj Galliji, s. Poitiers, jedn. Hirt. b. G.* 8, 26, 2.

Lemovīces, cum, *m. gallijsko pleme u Aquitaniji, s. Limoges.*

Lĕmŭres, rum, *m. dusi pokojnikâ u obće; dobre od njih, štovahu kao* Lares, *kućne bogove, zli pak obilažahu kao sablasti*, larvae, *noćju, Hor. Ov. Njim u slavu svetkovahu se* **Lĕmŭria**, ōrum, *n. lemurska svetkovina, Ov.*

lēna, ae, *f. podvodnica, svodilja, Plaut. Tib.; tp.* natura est sui lena, *privlači na se, primamljuje k sebi.*

* **Lēnaeus**, *adj.* [ληναῖος] *lenaejski, bachički, tičući se Baccha*, pater, L. = Bacchus; *i samo* Len.; honor, latices, *vino.*

* **lēne**, *adv.* [lenis] = leniter, *što gl.*

* **lēnīmen**, ĭnis, *n.* † **lēnīmentum**, i, *n.* [lenio] *blažilo, tažilo.*

lēnio *(archaist. imperf.* lenibant, *Virg.)*, 4. [lenis] *1) blažiti, tažiti, ublaživati, mekšati*, inopiam frumenti; invidiam; vim; * fluvium tumentem; * vulnera; * stomachum latrantem, *umiriti;* * clamorem; * tigres, *krotiti;* * rabiem canis, *ohladiti. 2) tp. blažiti, umiriti, taložiti, utišati, ušišikati*, alqm; se consolatione; animum; iras; desiderium crebris epistolis; seditionem; * somno curas; * dictis animum; * timorem; * dolorem; *(Sall.)* saepius fatigatus lenitur, *popušta. 3) ublažiti se, umiriti se*, irae l., *jedn. Plaut. mil.* 2, 6, 100.

lēnis, *adj. s comp. i sup. 1) (physično) blag, nježan, mek*, vocis genus; sensus judicat lene asperum; venenum, *tih, koji malo po malo djeluje;* ventus lenissimus; clivus, fastigium, *što se po malo diže;* gradus, *lagan;* stagnum, *polagano tekuća;* † tractus aquarum; † lenior tractus; † aestus; † mare; *(Ter. Hor.)* vinum l., lenius, *vremenom voljko, -blago;* * susurri; * caput aquae,

tiho romoneć. 2) *tp.* (*duševno*) *blag, nježan, dobrostiv, ljubazan, krotak, milokrvan, i slič.* (*kad što čini, sr.* mitis, placidus), in hostes lenissimus; ingenium; lenior sententia; verba, oratio, genus; (*Quint.*) l. genus, *o srednjoj vrsti pisanja;* (*Quint.*) lene ac remissum genus causarum, *koja zahtieva* lene ac. r. genus dicendi; virtutes leniores, *ponajv.* liberalitas, beneficentia, justitia, fides *u opreci osb. sa* fortitudo *ili* animi magnitudo; * *o božanstvu, milostiv, dobrostiv* (πρᾶος, ἵλεως); * lenis recludere, *za otvaranje, da otvori ili promieni.*

lēnĭtas, ātis, *f.* [lenis] 1) (*physično*) *blagost, nježnost, mekost,* vocis; fluminis, *miran tiek.* 2) (*duševno*) *blagost, nježnost, milost, dobrostivost, mirnoća,* patris, *Ter.;* dare se ad l.; mollitia ac l. animi; l. animadvertendi, *u kažnjenju;* l. legum; *na pose o govoru, mirnost, blagost, prostiji ili niži slog.*

lēnĭter, *adv. s comp. i sup.* [lenis] 1) *blago, nježno, lagano, tiho, položito,* arridere; † iter facere, *polagano;* * ire per excubias, *tiho;* * torrens lenius decurrit; collis l. editus, acclivis. 2) *blago, nježno, mirno, tiho, trpljivo,* * adrepere in spem; * purgare ungues, *bez brige trajati viek;* si agat lenius; lenissime sentire; dicere; agere versum.

lēnĭtūdo, ĭnis, *f.* [lenis] *blagost, lagoda, Pacuv. u Cic. Tusc.* 5, 16, 46.; (*kasno*) *umiljatost, krotkost, blagost;* nimia in alqm, *jedn. Cic. Verr.* 4, 61, 136.

lēno, ōnis, *m.* 1) *podvodnik, svodilac.* 2) *tp. zavodnik, mamac, prosac,* l. quidam Lentuli concursat circum tabernas, *osoba najmljena od L., da pobuni puk; u Just.* 2, 3, 8. *neobično posrednik u stvari, koja vriedja one, s kojimi se ugovara,* missis lenonibus, qui hostibus parendi legem dicerent.

lēnōcĭnium, ii, *n. upr. podvodničtvo, obrt* lenonis; *tp. vabilo, mamilo, dražest povećana umjetno, mameće poljepšavanje,* lenocinia corporum, cupiditatum. *Na pose* † *o govoru, umjetna dražest, poljepšavajući nakit;* † *mamljivo laskanje.*

lēnōcĭnor, *dep.* 1. [leno] *baviti se obrtom* lenonis; *tp.* 1) *plazimice, puzečki laskati-, -ugadjati komu,* alcui. 2) † *umjetno pomoći, poljepšavati, preporučivati,* feritati arte; libro novitas.

lēnōnius, *adj.* [leno] *podvodnički,* coenum l., *kao psovka, Plaut.*

lens, tis, *f. leća, sočivica, Virg.*

lente, *adv. s comp. i sup.* 1) *lagano, polako.* 2) *tp. tiho, lagodno, ravnodušno, mirno, phlegmatično, promišljeno.*

lentesco, — — 3. [lentus] *postajati gibkim, -mekim, žilavjeti, liepiti se,* * tellus; † sucinum.

lentiscĭfer, fĕra, fĕrum, *adj.* [lentiscus-fero] *što rodi trišljom, -crnomrtom, Ov. met.* 15, 713.

lentiscus, i, *f. trišlja, crnomrta* (der Mastix-baum), *na pjesn. mjestu u Cic. div.* 1, 9, 15.

lentĭtūdo, ĭnis, *f.* [lentus] 1) † *tromost, sporost, i razvlačito, ukočeno pisanje.* 2) *tromost, mlohavost, mlitavost, ravnodušnost,* omnino non irasci interdum est lentitudinis.

lento, 1. [lentus] *savijati, pregibati, prelamati,* * remos in unda, *t. j. veslati, jer se čini, da se vesla u vodi savijaju.*

1. lentŭlus, *adj. dem. od* lentus, *ponješto lagan, jedn. Cic. Att.* 10, 11, 1.

2. Lentŭlus *v.* Cornelius *D) 1) 2).*

lentus, *adj. s comp. i sup.* 1) * *žilav, krut, tvrd,* pituita, tellus l. gelu; radix; *odt.* a) * *gibak, vitak, prutak, podatan,* vimen; vitis; aurum; argentum; paret equus lentis animosus habenis; lentissima brachia, *mlitave, kao bez ćućenja, tako da nije niti stiskanje niti kad ih je natezao (Horatij) ništa koristilo.* b) * *ljepčiv, žilav,* gluten. 2) *tp.* a) * *spor, trom, lien, najprije u gibanju,* pugna; lentius spe bellum; non solum parata victoria frui, sed si etiam res lentior sit, *ma se i zatezala stvar;* lentiorem facere spem, *zatezati;* * marmor, *mirno površje morsko;* * remi; * lentosque retendit arcus, *po malo savijajuće se;* * hastilia; * lentior et salicis virgis et vitibus albis; * ignis, * carbones, *polako tinjajuće;* * lentis penitus macerer ignibus, *ginem polagano od ljubavnoga žara;* * me l. (*po malo moreća*) Glycerae torret amor meae; † remedia, *što po malo djeluju, blag; i tromeći, mlohaveći, jedn. Prop.* 4, 1, 96. b) *što dugo traje, dug, dugotrajan,* * duellum; * militiae; * amor; * morae; * lentus abesto, *ne bilo te dugo ovdje.* c) *o slogu ili govoru, razvlačit, drven, ukočen,* l. in dicendo et paene frigidus; † in principiis. d) *žilav, trom, mlitav,* infitiatores, *u plaćanju;* Teucris illa l. negotium, *u posudjivanju.* e) *miran, hladnokrvan, trpljiv, u zlu sm., bezćutan, tvrda srdca, ravnodušan, phlegmatičan, bezbrižan, mlitav* (*sr.* tardus), judex; tendentem ad moenia Romanae coloniae Hannibalem lenti spectamus; nihil est illo homine lentius; in quo ego nimium patiens et l. existimor; ridiculi genus patientis et lenti; † in suo dolore; † adversus imperium aures; * pectora, *studeno, gdje ne ima ljubavi;* * spectator; * Cupido, *opirući se;* * amara lento (*mirnim*) temperet risu; * lentus in umbra, *lastan u hladu;* * lentos (*tvrdoglav*) pone fastus; † natura.

lēnullus, i, *m. dem. od* leno, *podvodnik, jedn. Plaut. Poen.* 2, 25.

1. lēnuncŭlus, i, *m. dem. od* leno, *podvodnik, jedn. Plaut. Poen.* 5, 5, 7.

2. lēnuncŭlus, i, *m.* [*mj.* lembunculus, *dem. od* lembus] *ladjica, čun, čamac.*

leo, ōnis, *m.* [λέων] *lav;* * † *zvježdje lava.*

Leōcŏrion, ii, *n.* [Λεωκόριον] *hram u Athenah u slavu trima kćerima Leos-ovima* (**Leōĭdes,** *Cic. n. d.* 3, 19, 50.) *koje se za domovinu žrtvovaše.*

Leon, ontis, *m.* [Λέων] 1) *mjestance na Siciliji kod Syracusâ.* 2) *vladar Phliuntski* (Phlius, *grad u Peloponnesu*).

Leōnĭdas, ae, *m.* [Λεωνίδας] 1) *kralj spartski, pao u bitci thermopylskoj g.* 480 *pr. I.* 2) (*i* Leonides) *učitelj mladjega Cicerona u Athenah.* 3) (*Curt.*) *vojvoda Alexandra Velikoga.*

leōnīnus, *adj.* [leo] *lavlji, lavski,* cavum, *lavska špilja, Plaut.*

Leontīni, ōrum, *m.* [Λεοντῖνοι] *grad na Siciliji,*

s. Lentini. Odt. **-tīnus,** *adj. leontinski; subst.* **-tīni,** ōrum, *m. Leontinci.*

Leontium, ii, *f.* [Λεόντιον] *athenska hetaera, ljubovnica Epikurova.*

lĕpĭde, *adv. s (predcl.) comp. i sup.* [lepidus] 1) (*Com.*) *čedno, pristojno, ljubazno, fino, divno, izvrstno,* l. mihi est; euge l. 2) *dosjetljivo, jogunasto, obiestno, šaljivo.*

1. lĕpĭdus, *adj. s (predcl.) comp. i sup.* [lepor] 1) *pristojan, čedan, ljubazan, preljubak, prekrasan, pristao, čist, mio, Com.; u zlu sm., kićen, mekoputan,* pueri tam l. ac delicati. 2) *o govoru, šaljiv, dosjetljiv, sgodan,* * versus; * dictum.

2. Lĕpĭdus, *ime rimske obitelji u* gens Aemilia.

Lĕpontii, ōrum, *m. alpsko pleme u sjevernoj Italiji uz rieku* Ticinus.

lĕpōs (-or), ōris, *m. nježnost, uljudnost, milina, dragost, vesela, ugodna narav,* affluens omni lepore et venustate; specimen humanitatis, salis, suavitatis, leporis; in eo nativum quendam leporem esse, non ascitum; *na pose brza, ugodna i oštroumna dosjetljivost, humor* (*sr.* sales, cavillatio, dicacitas, facetiae), l. in jocando; facetiarum quidam l.; l. quidam facetiaeque; inusitatum nostris oratoribus l. quendam et salem est consecutus; omnes verborum, omnes sententiarum l.; facetiarum et urbanitatis; oratorius, non scurrilis l.; *i kao pojam roda, kojim se razumieva i* cavillatio *i* dicacitas, in utroque genere leporis.

Leptis, is, *f.* [Λέπτις] 1) *ime dviju gradova u Africi,* magna *i* minor. *Odt.* **Leptīnus,** *adj. leptiski, Tac.; subst.* **Leptĭtāni,** ōrum, *m. Lepčani.* 2) † *grad u Hispaniji.*

lĕpus, ŏris, *m. zec; služi i za laskav nagovor, Plaut.; pren. zvježdje zec.*

lĕpuscŭlus, i, *m. dem. od* lepus, *malen zec, zečić.*

Lergavonenses *v.* Illurgavonenses.

Lerna, ae, *i* **Lernē,** es, *f.* [Λέρνη] *šuma močvara i rieka ne daleko grada* Argos, *boravište zmije, što ju ubio Hercule, Virg. Prop. Cic. Tusc.* 2, 29, 22., *na pjesn. mjestu. Odt.* **Lernaeus,** *adj. lernski, Virg. Prop. Ov.*

Lesbos (-us), i, *f.* [Λέσβος] *otok u aegaejskom moru. Odt.* 1) **Lesbĭăcus,** *adj. lesbljanski, lesbački.* 2) * **Lesbias,** ădis, *f.* [Λεσβιάς] *i* * **-bis,** ĭdis, *f.* [Λεσβίς] *adj. lesbljanski; oboje kao subst. Lesbljanka.* 3) * **Lesbius,** *adj. lesbljanski;* civis L. = Alcaeus; vates = Sappho. 4) * **Lesbōus,** *adj. lesbački.*

lessus, *u acc.* um (*drugih oblika osim toga acc. ne nalazi se*), *zastarjela rieč, naricanje (za mrtvim).*

* † **lētālis,** *adj.* [letum] *smrtan, smrtonosan, subst.* **letalia,** ium, *n. smrtonosna sredstva, Liv.* 8, 18, 7.

Lethaeus *v.* Lethe.

lēthargĭcus, *adj.* [ληθαργικός] *koji boluje od mrtvoga sna, drjemovan, sanan, mrtvosanan, Hor.*

lēthargus, i, *m.* [λήθαργος] *mrtvi san, drjemovnost, mrtvilo, Hor.*

Lēthē, es, *f.* [Λήθη] *rieka u podzemnom svietu, iz koje su sjene (duše preminulih) pile zaborav svega, što im se je na ovom svietu dogodilo. Odt.* * **Lēthaeus,** *adj.* [Ληθαῖος] a) *lethski, podzemnoga svieta,* amnis, gurges, stagna; ratis, *čamac Charontov;* vincula Leth. abrumpere alcui, *uzkrisiti koga.* b) *čineći, da tko što zaboravi, uspavajući, lethski,* somnus; sucus; ros.

* **lētĭfer,** fĕra, fĕrum, *adj.* [letum-fero] *smrtonosan, smrtan,* arcus; annus, *kužna;* locus (corporis), *gdje je rana smrtna.*

1. * **lēto,** 1. [letum] *usmrtiti, uništiti.*

2. Lēto, Lētōis *v.* Lato.

lētum, i, *n.* (*ponajv. pjesn. i u uzvišenijem slogu*) *smrt (kao uništenje);* leto affici, *Nep.; personif. kao biće u podzemnom carstvu, Virg.; propast.*

Leucădia, ae, *f. ili* **Leucas,** ădis, *f.* [Λευκαδία, -κάς] *otok (njekada poluotok) jonskoga mora, s. S. Maura. Odt.* * **Leucădius,** *adj. leukadski,* sacra tristia peracta more Leucadio, *jer su Leukadjani običavali svake godine strmoglaviti po jednoga zločinca u more. Odt. subst.* 1) **Leucădia,** ae, *f. ime drami Turpilijevoj.* 2) Leucădii, ōrum, *m. Leukadjani.*

Leucas, ădis, *f.* 1) = Leucadia, *što gl.* 2) = Leucatas, *što gl.*

leucaspis, ĭdis, *adj.* [Λεύκασπις] *s bielim štitom, bjeloštit,* phalanx (*koje štitori imadjahu bielo ili srebrno polje*) *jedn. Liv.* 44, 41, 2. 2) *kao nom. prop. = jedan Trojanac, Virg.*

Leucātas *ili* **-tes,** ae, *m.* [Λευκάτας] *glavina otoka leukadskoga, s. Capo Ducato.*

Leuce, es, *f.* [Λεύκη] *grad u Lakoniji.*

Leuci, ōrum, *m. pleme u Galliji belgijskoj, po prilici blizu grada* Lüttich, *jedn. Caes. b. G.* 1, 40, 11.

Leucippus, i, *m.* [Λεύκιππος] 1) *otac Phoebe, Hilaire i Arsirnoe, Ov. Odt.* * **Leucippis,** ĭdis, *f. kći Leucippova.* 2) *grčki mudrac, učenik Zenona Eleanina* (Eleates).

Leucŏpĕtra, ae, *f.* [λευκός-πέτρα] (*biela pećina*) *glavina u Bruttiju.*

Leucŏphrȳna, ae, *f.* [λεύκοφρυς, *bielih obrva*] *pridjevak Dianin kod Magnesijanâ, Tac.*

Leucŏsia, ae, *f.* [Λευκωσία] *otok kod grada* Paestum *u Lucaniji, s. Piana., Ov.*

Leucŏsȳri, ōrum, *m.* [Λευκόσυροι] *narod na obalah Crnoga mora,* (Pontus Euxinus).

Leucŏthea ae, *f.* [Λευκοθέα] *ime Ine* (Ino) *kćeri Kadmove, uvrštene medju bogove morske.*

Leuctra, ōrum, *n.* [Λεῦκτρα] *mjestance u Boeotiji, s. Leuca. Odt.* **Leuctrĭcus,** *adj. leuctarski ili leuctranski.*

Levāci, ōrum, *m. pleme u Galliji belgijskoj, štićenici Nervijanâ* (Nervii) *jedn. Caes. b. G.* 5, 39, 1.

lĕvāmen, ĭnis, *n. ili* **-mentum,** i, *n.* [levo] *olakšalo, blažilo, tažilo,* miseriarum; * *o Anchisu,* omnis curae casusque levamen.

lĕvātio, ōnis, *f.* [levo] 1) *(p)olakšavanje, blaženje,* aegritudinis, doloris. 2) *umanjivanje, omala,* vitiorum.

lĕvĭcŭlus, [*adj. dem. od* 2. levis] *ponješto lakouman, pritašt, prilično tašt, jedn. Cic. Tusc.* 5, 36, 103.

lĕvĭdensis, adj. [2. levis-densus] (slabo gust) neznatan, loš, malen, munusculum, jedn. Cic. fam. 9, 12, 2.

lĕvĭfĭdus, adj. [2. levis i fides] slabe vjere, nepouzdan, jedn. Plaut. Pers. 2, 2, 61.

1. lēvis (krivo laev.), adj. s comp. i sup. [λεῖος] 1) gladak, ne hrapav, corpuscula; locus; * saxa, o vapnencih; * pocula, svjetle, čiste; * galeae; * cupressus; * sanguis, klizka, puzava; * juventas, golobrada; * senex, ćelav; * hircus, gol; * plumae, u labuda; subst. leve, gladčina, u prilici Hor. sat. 2, 7, 87. 2) tp. a) * mladenački, mladjahan, nježan, fin, liep, umeri, pectus. b) o govoru, gladak, zaobljen, skladan, concursus verborum; oratio; (Hor.) levia sectari, nastojati o gladku pisanju.

2. lĕvis, adj. s comp. i sup. 1) lagan, lak, lahak, po teži, što se lasno nosi (sr. facilis), materia, crates; armatura, lahko oružje, i concr. lahko (slabo) oružani vojnici, takodjer leves; *levis ense nudo; u prilici, *Pergama fessis Graecis leviora tolli, kao laglji teret dići = laglje, da se uništi; * isti audire leviora, laglji prigovori, ukori; odt. a) * l. terra = ne težka; sit tibi terra l., kao formula na grobovih; * somnus, blag; * malvae, lahko probavne, čisteće; * non l. (poguban, strašan) Euhius Sidoniis; * levius (snosnijim) fit patientiâ quidquid corrigere est nefas; (Liv.) proelium, koja se ne ćuti jako, bez velike štete. b) * lagan, lahak, bjegući, brz, hitar, žustar, okretan, cursus; ventus; cervus; apes; levis cursu, brzim skokom; hora; Parthi; Nympharum chori; turba populi, o sjenah (pokojnikâ); (Nep.) ut ad motus concursusque essent leviores. c) ne pretio, žiran, mršav, * terrae; † humus. d) * slab, blag, neznatan, nejak, ignis; strepitus, tactus, stridor. 2) tp. a) lahak = neznatan, malo važan, (od) male ciene, neugledan, malen, leviora studia, leviores artes (sa gledišta rimskoga, poesija, musika, grammatika i slič.; sr. mediocris); dolor; periculum; (Nep.) genus scripturae; causa belli; causa levior; * susurrus; * ros, slaba; * nomen Amatae; * fama; * spes, lahkoumna ili nesjegurna; auditio, nesjegurna viest, -glas; reprehensio levior; o pjesnih laglje vrsti, * Musa; * levi calamo ludere; † carmina; * versus, vjetrenasti, nepromišljeni; leve nomen, koje nije dosta plemenito ili dosta sramotno za što; l. (premalo plemenito) nomen habet utraque res! (cavillatio i dicacitas); omnes ineptias (quod enim levius [manje ružno] huic levitati nomen imponam?) quos qui leviore nomine appellant, percussores vocant; pecunia ei est levissima, ne ima u njega ciene; haec sunt leviora ad impetum dicendi; levia conquirere; inania et levia; † parva et levia memoratu videri; auctor, † auctoritas; candidatorum levissimum quemque humillimumque; † in levi habere, neznatnim ili za malenkost smatrati. b) o značaju i ćudi, lahkouman, nestalan, nepouzdan, bezznačajan, bez stalnih moralnih načela, homo; judex; auctor; amicitia; * pauper.

1. lēvĭtas, ātis, f. [1. levis] 1) gladkoća, gladčina, speculorum. 2) o govoru i govorniku, gladkoća, gladkost, ugladjenost, duas res efficiens, numerum et levitatem; Aeschini; illa Graecorum; † verborum et compositionis probabilis.

2. lĕvĭtas, ātis, f. [2. levis] 1) lahkoća po teži, armorum; odt. * brzoća. 2) tp. a) nestalnost, lahkoumnost, površnost, amatoriae; comicae, kako se nalaze u komoediji; manet in rebus temere congestis quae fuit levitas, Quint. b) nestalnost, promjenljivost, lahkoumnost, bezznačajnost, manjak moralne sbilje, nedostatak moralnih načela, in populari ratione; inconstantia et l.; mobilitas et l.; l. temere assentientium; ingeniorum; animi; hominis; judiciorum; ille nostras ambitiones levitatesque (kortešovanje i obmanjivanje) contemnet. c) plitkost, ništetnost, slabost, opinionis.

lĕvĭter, adv. s comp. i sup. [2. levis] 1) lahko a) po teži, † miles l. (slabo) armatus; † leviter, levius armati. b) po snazi, sili, levius casura pila, koja će slabijom silom pasti. 2) tp. a) neznatno, slabo, malo, aegrotare; homines l. eruditi; l. saucius; ut levissime dicam, da najblaže rečem; quae leviter (tiho) dixerat (opp. quae clare diceret); l. significare samo onako, polako itd.; † levius aegri; * levius miser manje. b) lahko = voljno, ne mučno, ferre; omnia levius casura.

1. lĕvo, 1. [2. levis] 1) dizati, izpraviti, dići, se attollere ac l.; * paulumque levatus, podižući se; * cygnum; aqua levata vento Liv.; se alis, krili se dići; * se de caespite; * membra gramine; * humo; * se cubito, podbočiti se; odv. uzeti, oduzeti, podići, skinuti, superpositum capiti decus, Liv.; * alcui vincula; * terga suis; * manicas alcui; * ictum dextrâ, odbiti. 2) tp. a) (p)olakšati, ublažiti, utažiti, umanjiti, aes alienum, fenus, funebrem rem; dolorem consolando; inopiam, injurias; * omen, učiniti, da je manje strašan; levata vis morbi; levata ignominia; dedecus judicii; alcui metum, curam, sollicitudinem; non indignitas rerum sponsionis vinculum; * viam sermone, pokratiti. b) olakšati = osloboditi, oprostiti-, riešiti-, izbaviti koga česa, alqm metu, animum religione; levari regionem suam tanta hominum urgente turba; qui hac opinione levandi sunt; ad se aere alieno liberandos aut levandos; hibernis levari, tereta zimovišta; * aegrum ex praecipiti; * alqm fasce, uzeti, skinuti komu svežanj; * nemus fronde, lišiti lišća, okomiti; * terras coelumque, o Furiji rek bi tereta osloboditi = ostaviti. c) izpraviti, ojačiti, ukriepiti, razveseliti, me levarat tuus adventus; levatur animus exercendo; * levari alcjs luctu nasladjivati se (čim); † corpora; * fessos corporis artus; * aegrum, ozdraviti; * viros auxilio, podupirati. d) umanjiti, umaliti, oslabiti, auctoritatem; * fidem.

2. lēvo, 1. [1. levis] gladiti, iz-, ugladiti, ferrum, Virg.; tp. o govoru, * aspera.

lex, lēgis, f. [lĕgo = λέγω; v. Cic. legg. 1, 6.] 1) pravo značenje, u obće oblik (formula) rieči, s toga stalan način, -oblik, napisana ustanova, propis, ustanova, koje se treba kod posla držati, ugovor, pojedine tačke ili uvjeti ugovora i nal., Manilianas venalium vendendorum leges ediscere; lex mancipii, kupovni ugovor; * leges foederis; l. censoria, ugovor, pogodbe pod kojimi je censor što pod zakup dao itd.; edicere leges, oglasiti, objaviti pogodbe; l. Verris; leges (uvjete) pacis dicere, dare alcui, propisivati, pax data in has leges; tp. pogodba, uvjet, -stanova, lex vitae, da čovjek ne može uviek sretan da bude, te da snosi trpljivo nesreću; homines ea lege natos; pacem his legibus constituerunt, ut etc.; na pose 2) sastavljen kako valja zakonski predlog, -osnova, naredbena osnova (englezki bill), legem ferre, zakon predložiti, rogare, promulgare, jubere, antiquare, repudiare; perferre (kadkad i ferre) prodrieti s (čim); l. Manilia. 3) zakon, pošto je narod u comicijah usvojio zakonsku osnovu, naredba, zaključak, imponere, dare l.; legem facere, constituere alcui; legem sancire, condere; lege carens civitas; l. est ut etc., lege ili legibus, po zakonu, po zakonih; lege agere, postupati po zakonu, o lictoru = zakonom propisanu kazan ovršiti, ili sudbeno tužiti, na temelju zakona pravdati se; legis actio, svetčano parbeno djelo, koje se vodi kako to lex zapovieda; poena legis, zakonom propisana, odredjena; leges patriae, zakonita državna uredba, ustav; civitatibus leges libertatemque (zakonom utvrdjenu, ustavnu slobodu) reddidit; lege uti, postupati po zakonu; legibus alqm solvere, oprostiti koga od zakona; leges ac jura labefactare; * lege marita; leges Jovis; * sub leges mittere orbem, podložiti-, podvrći sebi sviet. 4) u obće pravilo, propis, (zakonska) ustanova, odredba, zakon koje god umjetnosti, znanosti i slič., orationem formare ad hanc legem; versibus certa quaedam et definita l. est; * l. operis; * tendere opus ultra legem; * lege solutus, o rhythmu (numerus), taktu, stihu; legem sibi statuere; * hanc dederat Proserpina legem; * sub ili ex lege loci, prema mjestu; * sine lege, bez reda, nepravilno, neuredno; * illa fati lege teneri.

lexis, is, f. [λέξις] rieč, pl. lexeis, jedn. Lucil. u Cic. de or. 3, 43, 171.

Lexovii (-obii), ōrum, m. pleme u Galliji lugdunskoj, u današnjoj Normandiji.

* **lībāmen**, ĭnis, n. [libo] (što se bogovom u slavu izlije) libamina prima ob odrezanoj i u vatru bačenoj kosi; u prilici, carpes libamina famae, najprije ćeš uvriediti moje poštenje.

lībāmentum, i, n. [libo] što se kod žrtve bogovom u slavu izlije, ili prospe, žrtva, izljev sacrificiorum, prikazivanje, žrtvovanje; (Just.) libamenta Veneri solvere, l. dare.

lībātio, ōnis, f. [libo] žrtva tekuća, izljev (n. p. vina) bogovom u slavu, jedn. Cic. de harusp. resp. 10, 21.

lībella, ae, f. [dem. od libra] malen srebrni novac, desetina denarija = as. Odt. a) malen novac u obće, para, novčić, ecquis ei unam l. dabit? tibi libellam argenti non credam; ad libellam, do novčića = točno, podpuno. b) kao što as, o baštini, kad se hoće označiti cielost, heres ex l., baštinik svega.

lĭbellus, i, m. [dem. od 1. liber] 1) knjižica, pisamce, scripsi in libello; (Hor.) Stoici libelli. Odt. * meton. knjižara. 2) u obće svaki kratak pismeni sastavak iliti pismo koje mu drago vrsti, na pose a) (knjiga) bilježnica, dnevnik, svezčić, mandatorum; referre in libellum; † ex libello respondere. b) molbenica, supplica, peticija, * † tužbenica. c) list, pismo, spomenica, pojedina satira (Hor. sat. 1, 10, 92.), † pogrdno pismo, brukavica, pasquill, * o pjesnih. d) pozivnica, programma glumi, -predavanju, kazalištni oglas, libelli gladiatorum. e) javni oglas, dejicere libellos.

lĭbens (lŭb.), tis, adj. s comp. i sup. [partic. od libet] 1) voljan, rado, radostan, s veseljem, lubens faxim, Ter.; libentissimis animis, od srdca rado; animo libenti; me libente eripies mihi errorem; libentissimis Graecis. 2) (Com.) zadovoljan, radostan, veseo, hilarum ac lubentem fac te gnati in nuptiis.

lĭbenter (lŭb.), adv. s comp. i sup. [libens] rado, od srdca, s veseljem (sr. sponte).

lĭbentia, ae, f. [libens] (predcl. i kasno) 1) radost, dobra volja, veselost. 2) personif. božica veselja, -dobre volje.

Lĭbentīna (Lŭb.), ae, f. [libet] pridjevak Venerin = božica putene naslade.

1. lĭber, bri, m. 1) liko, lik pod korom drveta (sr. cortex), abducuntur libro aut cortice trunci. 2) (jer su stvari na ličini pisali) svaki spis od više listova, knjiga, razprava, dialog, Plato novam quandam in libris (na papiru) finxit civitatem; i pismo, list, † odpis; često u pl. sibyllinske knjige, adire libros; druge vjerske knjige, l. Etruscorum; auguralne pravne knjige; popis, kazalo, katalog. 2) knjiga = odsjek spisa, tres l. perfecti sunt de natura deorum; ellipt. legi tuum nuper quartum (naime librum) de finibus, Cic. Tusc. 5, 11, 32.

2. Līber, ĕri, m. staro-italski bog plodnosti, kašnje = Bacchus grčki; meton., vino, Hor. Ter.

3. līber, ĕra, um, adj. s comp. i sup. slobodan, prost, nevezan, nepriečen, neograničen 1) u obće, a) absl.. prost od okova (opp. vinctus), Plaut.; neminem nisi sapientem esse liberum; l. adolescens, Ter.; adolescentia (Cic.) neograničena; amicitia liberior esse debet; pabulatio; possessio; facultas; intercessio; comitia; † liberis sententiis patrum conscriptorum, kad bi senat po volji glasovati mogao; judicium senatus; hoc liberiores sumus; poëta verborum licentiâ; (Tac.) libero (abl. abs.) ut quondam, quid firmaret mutaretve; * liberis habenis; * colla; * equus; i slobodouman, otvoren, iskren, prostodušan, nepristran, slobodan, animus; vox; literae; (Plaut.) liberâ linguâ uti; cum virtute tum ipso etiam orationis genere liber; * liberrima indignatio; * liberrime Lolli; * plus aequo l.; (Tac.) haud minus liberi doloris documentum; liberi ad causas solutique veniebant; custodia, zatvor slobodan, prost; libero conclavi servare; na pose l. fenus, nikakovim zakonom ograničeno; l. tempus, bezbrižno; quem (laborem) non recusarem, si mihi ullum tribueretur vacuum tempus ac l. (na to sliedi: neque enim occupata opera neque impedito animo res tanta suscipi potest; utrumque opus est, et cura vacare et negotio); * nunc pede libero (neprisiljenom, slobodnom) pulsanda tellus; * l. per vacuum posui vestigia, tako da sam ostao originalan; * otia liberrima, posve prost od posla; l. mandata, neograničena punomoć, -punovlast; conquestus, od srdca; fastidium; oratio (izjava); consuetudo peccandi;

quaestio, *koja se ne veže na osobu;* nihil liberae consultationis concilio relictum esse; libera fide, *ničim ne vezana;* libero mendacio uti, *brzo lagati;* quae sunt poëtarum licentiae liberiora, *što se prije dopušta;* l. habere alqd, *imati u svojoj moći;* noctem ad erumpendum l. habere; eam potestatem tutam habere ac l.; populum l. habiturum (consulatum), *razpolagati će po volji;* neque enim l. id vobis permittet Philippus; liberum est mihi *s inf.*, *slobodno mi je;* spatium, campus, *neposjednuto;* * aqua liberior, *što prostije teče = more;* * l. vina, *obilno pito (drugi: što rješava brigâ);* * libera, liberior toga, vestis, *odielo samostalna čovjeka = mužka toga. b) prost od, bez,* umeri ab aqua; l. ab omni sumptu; locus ab arbitris; ab observando homine perverso, *riešen potrebe da itd. i sa samim abl. bez praepos.*, curâ et angore; animus religione, omni metu; *tako isto po svoj prilici i u Liv.* 2, 12, 14. nunc jure belli liberum te, intactum inviolatumque hinc dimitto, *od kazni ratnoga prava slobodna, ne položiv prsta na te itd.; Weissenborn tumači ovo mjesto ovako: „budući da ja mogu po ratnom pravu od tebe raditi, što me je volja" itd.; sr. 1) a);* * terra l. scaeptris nostris; * l. laborum; * fati. *2) na pose a) kao gradjanin slobodan (opp.* servus), *subst.*, *čovjek slobodan, slobodnjak;* alqm non l. putare; l. jure Quiritium; neque censu neque vindicta nec testamento l. factus est; eruditio libero non digna; quid minus libero dignum? *(Liv.)* praeda omnis, praeter l. corpora; *u prilici*, aedes, *pusta kuća;* lectulus, *neoženjena čovjeka;* ut rei familiaris l. quidquam sit, *bez duga. b) politički slobodan, kojim ne vlada samovladar, koji nije drugim narodom podčinjen, ne podložan, ne podvržen,* populum Romanum servientem, cum sub regibus esset, nullo bello nec ab hostibus ullis obsessum esse, liberum eundem populum etc.; Carthago l. cum suis legibus; civitas; populi, Gallia. *c) u moralnom obziru, u dobru i zlu sm., odt. razuzdan, razpušten,* turba temulentorum; convivium; *(Ter.)* vita liberior.

* **Lībĕra,** ae, *f. 1) latinsko ime božice Proserpine. 2)* = Ariadna *kao supruga boga* Bacchus *ili* Liber.

Lībĕrālia, ium, *n.* [Līber, ĕri] *svetkovina Liberu u slavu, koja se je svetkovala 17. ožujka, na kojoj su mladići* togam virilem *oblačili.*

līberālis, *adj.* [3. liber] *1) što se tiče slobode (kao stanja),* causa; *(Ter.)* liberati causâ alqm asserere manu *v.* assero; *(Plaut.)* nuptiae l., *medju slobodnimi. 2) što slobodnu čovjeku dolikuje, a) plemenit, pristojan, veledušan, slobodouman i nal. (sr.* generosus, ingenuus), vir, *Ter.;* studia, artes, doctrinae; *(Ter.)* ingenium; *(Tac.)* liberalibus studiis praediti, *učenjaci;* mens; actio, *slobodno, neprisiljeno predavanje, -besjedjenje;* fortuna liberalior *bolja, veća;* liberalior victus, *bolja, pristojnija hrana;* largum et l. *(pristojna)* viaticum; ob spem liberalioris militiae; sumptus, *prema časti i pristojnosti; (Com.)* forma virginis, *plemenit, odličan. b) blag, uslužan, učtiv,* responsum; voluntas. *c) darežljiv, podašan, podatljiv, (od plemenitosti srdca bez obzira na čast i dobitak; sr.* beneficus; benignus, munificus), l. et munificus; benefici et l.; ex sociorum pecunia; † in omne genus hominum liberalissimus; laudis avidi, pecuniae liberales erant, *jedn. Sall. Cat.* 7, 6. *d) † bogat, obilan,* epulae.

līberālĭtas, ātis, *f.* [liberalis] *plemenit, slobodouman način mišljenja ili postupanja, prost od tričavih obzira na čast ili dobitak, kako dolikuje mužu slobodnu, dobra roda i uzgoja, na pose dobrostivost, prijaznost, i uslužno postupanje, uslužnost, darežljivost,* homo non liberalitate, ut alii, sed ipsa tristitia et severitate popularis; fides, integritas, aequalitas, liberalitas; l. ac benignitatem ab ambitu atque largitione sejungere; de pietate in matrem, l. in sorores, bonitate in suos, justitia in omnes; † *meton. dar i pl.*

līberālĭter, *adv. s comp. i sup.* [liberalis] *slobodna čovjeka dostojno, pristojno, plemenito,* educatus, eruditus; vivere; *na pose dobrostivo, blago, prijatno, prijazno,* respondere, polliceri. *b) darežljivo, podašno,* nec potui accipi liberalius, *krasnije. c) obilno, gospodski,* instructus; liberalius vivere; indulgere sibi liberalius *(Nep.) odviše.*

līberātio, ōnis, *f.* [libero] *oslobadjanje, oprost,* cum privamur dolore, ipsa liberatione et vacuitate omnis molestiae gaudemus; *na pose a) oslobodjenje države, jedn. Just.* 5, 8, 12. *b) proglašenjem nekrivim na sudu, jedn. Cic. in Pis.* 36, 87.

līberātor, ōris, *m.* [libero] *osloboditelj; (Tac.) kao naslov Jupiterov; i adjectivno,* l. ille populi R. animus.

līběre, *adv. s. comp. i sup.* [3. liber] *1) slobodno, prosto, razuzdano, razpušteno,* vivere, *(Ter. Nep.)* liberius vivere. *2) slobodno = prostodušno, otvoreno, iskreno,* dicere, loqui; * liberius maledicere; * *svojevoljno, drage volje. 3) slobodno, slobodoumno, ne robski,* educare, *Ter.*

līběri, ōrum, *m.* [3. liber, *kao slobodni dio družine, opp.* = servi] *djeca s obzirom na roditelje (sr.* puer), procreare, suscipere liberos, habere ex alqua; educare; *kadkad rhetorski o jednom djetetu.*

lībĕro, 1. [liber] *oslobadjati, osloboditi, izbaviti, 1) koga iz robstva,* alqm servos; se; pullos caveâ; * vaginâ ensem, *trgnuti. 2) u obće riešiti, odriešiti, izbaviti, osloboditi koga česa, što čovjeka rek bi veže, steže, sapinje, od dužnosti, posla, truda i nal.* te ab eo vindico ac l.; se a Venere, *riešiti se obvezanosti prema V.;* alqm a quartanâ; mundum ab omni erratione; divinus animus liberatus a corpore; ex his incommodis alqm pecuniâ; alqm suspitione, periculo, metu; liberari aere alieno; mentes religione liberatae; *sa samim acc.*, amatus — dictaturae terror et linguam et animos liberaverat hominum; relaxa modo paulum animum, aut sane, si potes, libera; l. Byzantios *oprostiti od daćâ,* domum, *riešiti od svetosti, koja je na kući;* obsidionem urbis, *dignuti, itd., osloboditi gr. od obs.;* liberata itinera, castra; templa liberata, *ne zagradjeni, s liepim vidikom;* cum augurato liberaretur Capitolium, *za mjesto Capitola odstranili se drugi hramovi;* fidem suam, *izpuniti, održati;* promissa, *razvaliti,* nomina, *urediti dugove;* oculos alcjs, hominum *v.* oculus *1);* alqm voti, *riešiti zavjeta, t. j.*

dužnosti da zavjet izpuniš; alqm ad facultatem aedificandi, *dati komu dozvolu, da gradi; na pose 3) oprostiti koga od krivnje, osloboditi ga od kazni, proglasiti nekrivim,* hunc, quem bis condemnatum jam acceperant, liberarent; liberatur Milo non eo consilio profectus esse, *rješava se osvade, da itd.;* l. alqm crimine, culpa, culpae; fortasse non se liberari *(ne oprašta mu se kazan),* sed in aliud tempus reservari.

lībertas, ātis, *f.* [3. liber] *I) 1) sloboda, neograničenost, voljnost,* l. est potestas vivendi ut velis; l. omnium rerum, *u svem;* * *s inf.;* dat eam libertatem, ut quod velint faciant; † verborum; † illa coeli l.; † late circumspiciendi. *Na pose a) gradjanska sloboda, opriečno robstvu,* servos ad libertatem vocare; *kao skup pravâ rimskoga gradjanina,* libertatem eripere *(právo glasovanja),* imminuere; ad usurpandam libertatem vocare, *zvati na glasovanje. b) politična sloboda države, opriečno monarchičkomu ustavu ili tudjemu gospodstvu,* populi R. est propria l.; in ea libertate, quam a majoribus acceperant, permanere *(opriečno* Romanorum servitutem perferre). *2) slobodnost, prostodušnost, slobodoumlje, sloboda,* ingenii, *Sall.;* libertatem requirere; † antiqua comoedia facundissimae libertatis; * hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit. *3) sloboda, voljnost,* vitae; *u zlu sm. = razuzdanost, razpuštenost,* nimia l. *II) personif. božica slobode.*

lībertīnus, *adj.* [libertus] *oslobodjenički,* homo l.; *oslobodjenik;* mulier l.; *najobičnije subst.* **-us,** i, *m. i* **-a,** ae, *f. oslobodjenik (s obzirom na stališ); (sr.* libertus).

lībertus, i, *m. i* **-a,** ae, *f.* [3. liber] *prvobitno adj. = na slobodu pušten, oslobodjenik, oslobodjenica (čija, dakle s obzirom na prijašnjega gospodara; sr.* libertinus).

lĭbet (lŭbet), libuit *ili* libitum est, — 2. *mili se, hoće se, dopada se,* quae meo cumque animo libitum est facere, *Ter.;* facite quod libet; poterit id, quod l., et ei libebit, quod non licet; non l. mihi deplorare vitam; si libet; *(Ter.)* ut l., *kako vam se hoće, po volji vam (kad se što odobrava); partic. kao subst.* † **lĭbĭta,** ōrum, *n. pohot (f.), volja.*

Lĭbēthrĭdes, um, *f.* [Λειβηθρίδες] nymphae = Musae *(Virg. ecl.* 7, 21.) *nazvane po vrelu* Libethra *u Thessaliji, koje bijaše njim posvećeno, kod grada* **Lĭbēthrum,** i, *n.* [Λείβηθρον] *Liv.* 44, 5.

† **lĭbīdĭnor,** 1. *dep.* [libido] *bluditi, bludovati.*

lĭbīdĭnōse, *adv.* [libidinosus] *samovoljno, po volji, (raz)bludno, razuzdano, razpušteno.*

lĭbīdĭnōsus, *adj. s comp. i sup.* [libido] *slastohlepan, (raz)bludan, pohotljiv, strastan, razpušten, razuzdan, drzovit,* homo; tyrannus; * caper, *prčevit;* amor; adolescentia, voluptates, *putene;* liberationes *(oslobadjanja).*

lĭbīdo (lŭb.), ĭnis, *f.* [libet] *1) pohot (f.), požuda, želja,* qui tibi l. est male loqui? *Plaut.;* magis in decoris armis et militaribus equis quam in scortis atque conviviis lubidinem habebant, *Sall. 2) samovolja, hiri, volja (u opreci sa razboritom voljom; sr.* voluntas, cupiditas), *s gen. subj. i obj.*, victorum, fortunae; dominandi, *vladohlepje;* rei publicae capiendae; perniciosa lubidine uti; propter perniciosa l. alqm tenet; l. invadit alqm; ratio, quae in libidinem venit, *k čemu se volja ima;* ad libidinem, *sasvim po volji, samovoljno,* ex lubidine; contra lubidinem animi; quod positum est in alterius voluntate, ne dicam libidine; propter eorum libidines *(samovoljnosti)* et injurias. *Na pose a) razpuštena, strastvena požuda putenih naslada, pohotljivost, slastohlepje, i razbluda, razpuštenost, u pl. pohoti,* Pompejum non devocavit l. ad voluptatem; lubidine accendi; impulsu libidinum voluptatibus oboedientium*takodjer samosilno i samovoljno pona; šanje rimskih demagoga; politički izgredi,* libidinum peccatorumque omnium licentiam; † *nečista ljubav dječakâ. b) pl. meton., razbludno prikazivanje likovne (plastičke) umjetnosti,* libidines frangere.

lĭbĭta *v.* libet.

Lĭbĭtīna, ae, *f. mrtvačka božica, u koje se hramu čuvahu pogrebne sprave i popis mrtvaca,* Libitinae quaestus acerbae, *Hor.; tp. a)* pestilentia tanta erat, ut L. vix sufficeret = *da ih je jedva bilo moći sve pokapati;* ne liberorum quidem funeribus L. sufficiebat. *b)* * *smrt,* multaque pars mei vitabit L., *izmaći će smrti.*

lībo, 1. [λείβω] *1) nješto malo uzeti od koje stvari, oduzeti (uviek tiho i mirno, bez sile ili odpora), tp.* ex praestantissimis ingeniis excellentissima quaeque; facetiarum quidam lepos libandus est ex omni urbanitatis genere; animos haustos et libatos a natura deorum habemus; libas ex omnibus quodcunque te maxime specie veritatis movet. *Odt. a) lagano se dotaknuti česa, pijucnuti, srknuti, okusiti (od umjerenosti ili slučajno nješto malo okusiti; sr.* gusto), jecur; * cibos; * amnem; * oscula natae, *poljubiti;* * altaria pateris, *okvasiti;* * pascere vernas libatis dapibus, *ostanci nahraniti. b) oduzimanjem umanjiti što, načeti, po nješto slabiti,* libatae vires, *Liv.;* * virginitas libata, *oskvrnjena. 2) žrtvovati komu god bogu, osb. tekućine, izliti u čast bogu,* diis dapes; frugem Cereri, *prosuti;* * pateras Jovi; * honorem laticum *(vino)* in mensam; * Oceano; * libato *(abl. abs.), po izlijenoj žrtvi, poslije libacije;* * *tp. žrtvovati, posvetiti,* alcui lacrimas; * carmina aris.

lībra, ae, *f. 1) rimska funta* = 12 unciae *(v.* as); l. pondo. *2) tezulja, vaga,* librâ et aere mercari, *pošteno, za novac (pravo govoreći, novcem kakovim udarajuć o tezulju), Hor.;* librâ et aere liberatum emittit, *pušta na slobodu skoro badava oslobodjenika prvoga vjerovnika;* alqd quasi in altera librae lance ponere *(sr.* lanx); *na pose razalo, razulja, livel* (Bleiwage) ad l. = *u istoj visini;* * *vaga, mjerila, kao zvježdje.*

lībrāmentum, i, *n.* [libro] *1) uteg, kojim se stvari kojoj zamašnost pomnaža;* l. plumbi, *olovni uteg;* † *pritegač, doljni remen,* tormentorum; † *pad, padanje,* aquae. *2) geomet. t. t., razita (horizontalna) površina ili crta.*

lībrārĭŏlum, i, *n.* [*dem. od* librarium] *malen*

knjižnik, -ormar za knjige, jedn. Cic. legg. 1, 2, 7. habet aliquid argutiarum, nec id tamen ex illa erudita Graecorum copia, sed ex librariolis Latinis — *iz mršavih lat. pisaca (drugi dovode* librariolis *od* librariolus).

lĭbrāriŏlus, i, *m.* [*dem. od* librarius] *kukavni prepisivač knjigâ, -piskar.*

lĭbrārius, *adj.* [liber] *književni*, scriptor, *prepisivač knjigâ, Hor.; u obće pisar, tajnik; subst. a)* **-ium**, ii, *n. knjižnik, ormar za knjige. b)* **-ius**, ii, *m. prepisivač, prepisar.*

† lībrātor, ōris, *m.* [libro] *1) vagač, razar, razač* (Nivellirer.) *2) koji rukom kamenje i nal. baca, strielac, džilitar*; *sr.* funditor.

lībrātus, *adj. s comp. zamahnut, krepak*, glans; libratior ictus.

lībrīlia, ium, *n.* [libra] *sc.* saxa, *kamenje od funte, funtaš kamen, jedn. Caes. b. G.* 7, 81, 4. *(gdje ne valja spojiti* fundis librilibus).

lībro, 1. [libra] *1) u ravnovjesju što držati, -gibati,* quibus ponderibus terra libretur. *2) zamahnuti-, zavitlati čim (da se tim snažnije i sjegurnije baci i slič. sr.* vibro), *baciti*, * jaculum; * summa telum ab aure; * caestu; sese per inania nubila; geminas in alas ipse suum corpus, *dizati*; * corpus in herba; * cursum in aëre; † ita corpus, ut se pedibus exciperet; *takodjer * u lebdjenju uzdržati, gibati,* vela librantur ab aura.

Lĭbui, ōrum, *m. celtsko pleme u* Gallia transpadana.

lībum, i, *n. kolač, gibanica, na pose kolač za žrtvu, Virg. Ov.*

Lĭburnia, ae, *f. priedjel u Illyriji medju Istrom i Dalmacijom. Odt. 1) subst.* **Liburni**, ōrum, *m.;* **Liburna** (sc. navis), *ladja hitroplovka, kakovimi su se Liburnjani služili, brzoplovka brigantina. 2)* **Lĭburnĭcus**, *adj. liburnski;* * **Liburnica** = Liburna *1).*

Lĭbya, ae, *f. ili* * **Lĭbyē**, es, *f.* [Λιβύη] *Libyja ili sjeverna Afrika. Odt. 1)* * **Lĭbycus**, [Λιβυκός] *adj. libyjski 2)* **Lĭbys**, yos, *m.* [Λίβυς] *libyjski*, Hercules = Phoenicius, *Sall. Jug.* 89, 4.; *odt. subst.* **Lĭbyes**, um, *m. Libyjani. 3)* * **Lĭbyssa**, ae, *f. adj. libyjski. 4)* * **Lĭbystīnus**, *m.* * **-stis**, idis, *f. adj. libyjski. 5)* † **Lĭbyus**, *adj. libyjski.*

Lĭbȳ-phoenīces, cum, *pl.* [Λιβυφοίνικες] *pleme u Libyji, porietla phoeničkoga.*

lĭcens, tis, *adj. s comp.* [licet] *slobodan, nevezan, razuzdan, smjelan*, dithyrambus l. et divitior; * Lupercus.

lĭcenter, *adv. s comp.* [licens] *prosto, slobodno, razpušteno, drzko, bezsramno,* errare, *o govoru, nepravilno;* † agere; * scribere; † classis Othoniana l. vaga.

lĭcentia, ae, *f.* [licens] *1) sloboda, a) da čovjek radi što ga je volja, voljnost,* ludendi, *u igri;* Academia dat magnam l.; l. habere; uti superiorum temporum atque itinerum licentiâ. *b) sloboda = samovolja, drzkost, bezobraznost, razpuštenost, bezzakonje, razuzdano mišljenje i činjenje,* sibi sumere; dicendi, scribendi; a Democrito haec l.; poëtarum; † superfluentes juvenili quadam dicendi impunitate et licentiâ figurarum; hujus saeculi; injuriae; malle l. suam, quam aliorum libertatem; infinita et intoleranda omnium rerum; effusa; militum; Sullani temporis, *bezzakonje;* magna est gladiorum l., *vrlo se drzovito kolje; (Tac.)* tenebrarum, *prema sumraku;* * indomita; * ponti; * fescennina *obiest, drzovitost. 2) personif., kao božica razuzdanosti.*

lĭceo, 2. *na prodaju biti, -nuditi, prodavati*, quanti licent horti, *po što? (Hor.)* Laevinum — unius assis non unquam pretio pluris licuisse, *nije nikad više od asa vriedio.*

lĭceor, ĭtus sum, *dep. nuditi na nješto, što se prodaje,* hortos; *i absl.*, l. contra, *učiniti protuponudu.*

lĭcet, licuit (*i* licitum est), 2. *impers. 1) dopušta se, slobodno je, smije se, može se (pokazuje moralnu mogućnost s obzirom na ljudske ustanove; sr.* fas est, possum), l. nomini contra patriam exercitum ducere; si quidem licere dicimus, quod legibus, quod more majorum institutisque conceditur; quod aut per naturam fas esset aut per leges liceret; idem; † omnia; quoad posset, quoad fas esset, quoad liceret; licuit posse domesticis copiis ornare exercitum; id per se fieri licere; licuit esse *otioso* Themistocli; cur his esse *liberis* non l.? *(rjedje)* si civi Romano licet esse Gaditanum; annus quo per leges ei *consulem* fieri liceret; *kadkada (Liv.) s izpuštenim dativom osobe,* ut incolumi (*sc.* sibi) cedere liceat; si liberae ac pudicae (ei) vivere licitum fuisset; * l. esse beatis; *i* liceat esse miseros (*sc.* nos), quamquam hoc victore esse non possumus, *Cic. p. Lig.* 4, 18.; per me l., *s moje (ti je) strane slobodno, ne kratim; s conj.;* fremant omnes l.; * cui tum de te licuit? *tko ti je smio takova što učiniti? 2) kadšto o physičnoj mogućnosti, možno-, moguće je, moći je, može se,* hoc quidem videre l.; id intelligi l. ex jure pontificio; quam (satisfactionem) veram l. cognoscas; *(Virg.)* experiare l., eamus l. *3) kad se hoće, da se što neograničeno dopuštâ, prividno concessivna conjunccija, bilo slobodno, da, ma bilo da, ma i (c. optat.), ako i, s conj. praes. ili perf.* l. omnia concurrant; i sa quamvis *spojeno ma kako (c. optat.);* quamvis l. excellas; quamvis enumeres multos l.

Lĭchas, ae, *m.* [Λίχας] *a) sluga Herculov, Ov. b) jedan Rutulac. Virg.*

Lĭcĭnius, *ime plemena* (gens) *rimskoga, najznamenitiji muževi istoga bijahu 1)* Cajus L. Crassus, *pučki tribun, a kći mu* Licinia, *Vestalka; nadalje* Lucius L. Crassus, *glasovit govornik, rodio se g. 140. a umro g. 91. pr. Is. i njegove kćeri;* Marcus L. Crassus Dives, *triumvir. 2)* Lucius L. Lucullus, *glasovit kao vojvoda u mithridatskom ratu, muž duhovit i izobražen; na glasu s bogatstva i razsipnosti. 3)* Lucius L. Murena, *više godina legat Luculov u mithridatskom ratu, g. 63. pr. Is. kao designovan consul obtužen s ambita* (ambitus), *u kojoj ga parnici branjahu* Cicero, Hortensius *i* Crassus, *Ciceronov govor imamo jošte i danas. Parnica puče po njega dobro, jer ga oprostiše. 4)* Aulus L. Archias *v.* Archias. *5)* Aul. Lic. Caecina *v.* Caecina. — **Licinius**, *adj. Licinijev.*

lĭcĭtātio, ōnis, *f.* [licitor] *nudjanje, ponuda na ličbi, -dražbi.*

lĭcĭtor, *dep.* [liceor] *(predcl. i kasno) nuditi na dražbi ili ličbi, dražati.*

lĭcĭtus, *adj.* [licet] *dozvoljen, dopušten,* * sermo; *n. pl.* licita, *dopuštene stvari.*

lĭcium, ii, *n. ureznici, t. j. niti od stare tkanine, o koje se nove niti osnove iliti osnutka nadovezuju,* licia telae addere, *započeti novom tkaninom, Virg.; i obćenito nit, Virg.*

lictor, ōris, *m.* [1. ligo] *lictor, državni sluga pridieljen najvišim činovnikom državnim, dictatoru, consulu, praetoru, koji nošaše pred njimi* fasces *(v. t. r.) kao znak (symbol) zaglavnoga ili kaznenoga suda. Isti imao je dužnost odstranjivati na putu ljude, paziti na to, da im se čast izkazuje, koja ih je išla, te kaznu vršiti,* l. primus, *prvi po redu ili časti, takodjer* proximus *zvan, jer je magistratu bio najbliži; quaestor imadjaše samo u provinciji lictore, ako je praetora zastupao,* flamen Dialis *i Vestalke imadjahu lictore bez* fasces; *u širem smislu jest lictor, pratilac, pandur,* proxumus l. Iugurthae, *koji se je najprije brinuo za Jugurthine stvari, Sall. Jug.* 12, 3.

lĭēn, ēnis, *m. (predcl. i kasno) slezena; tim imenom nazivao je car Trajan šaljivo* fiscus, *Aurel. Vict.* 42.

liēnōsus, *adj. hypochondričan, sjetan*, cor, *Plaut.*

* † **lĭgāmen**, ĭnis, *n. i* **-mentum**, i, *n.* [ligo] *vez, trak, tkanica, zavijač.*

Lĭgārius, *ime plemena* (gens) *rimskoga;* Quintus L. *obtužen bi po L. Aeliju Tuberonu s neprijateljstva proti Caesaru, a branjen po Ciceronu. Govor taj imamo jošte sada. Odt.* **-rianus**, *adj. Ligarijev.*

Lĭger, ĕris, *m. rieka u Galliji, s. Loire.*

lignārius, ii, *m.* [lignum] *drvar, trgovac s drvi;* inter lignarios, *na trgu od drvâ, u drvarskoj ulici, Liv.*

lignātio, ōnis, *f.* [lignor] *sječenje drvâ, drvarenje.*

lignātor, ōris, *m.* [lignor] *pilar, drvociepac. drvar.*

ligneŏlus, [*adj. dem. od* ligneus] *(riedko) od fina drva, drven.*

ligneus, *adj.* [lignum] *drven, od drveta,* ponticulus; turris; *tp. (Plaut.)* salus l., *pozdrav napisan na drvenoj ploči.*

lignor, *dep.* 1. [lignum] *ići po drva, drvariti.*

lignum, i, *n. 1) drvo (u obće ili kao gradja ili gorivo; sr.* materia), ligna *(drva)* et sarmenta; lucum ligna putare *(držati za obično drvo), Hor.; posl.,* ferre ligna in silvam = *činiti nješto nepotrebna, Hor.;* * *drvo, stablo,* triste, inutile. *2) što je od drva,* * *držalo koplja,* † *strelice;* * *trojski konj;* * *drvena ploča, u koju su zakoni urezani bili;* * *kip od drva,* mobile, *lutka.*

1. lĭgo, 1. *1) vezati (samo da se što ne razpadne, ne upotriebiv sile; sr.* vincio); * manus post terga; * mulam, *ohamiti;* * ligatus in glacie, *primrzao;* catenis ligatus, *Liv.;* † alqm vinculo. *2) svezati što oko čega, oviti-, obaviti što čim;* * guttura laqueo, *stegnuti;* * vulnera veste, *zaviti;* * digitos junctura; * spiris ingentibus, *neizmjernimi kolobari opasati, o zmiji. 3) tp. spojiti, sdružiti, svezati,* * dissociata locis concordi pace; * vinculo tecum propiore ligari.

2. lĭgo, ōnis, *m. motika, Hor. Ov. Tac.*

lĭgŭla (ling.), ae, *f.* [*dem. od* lingua] *upr. jezičac, šilo-, oklisak zemlje (Plaut.) kao psovka, nitkoviću!*

Lĭgures, rum, *m. pleme u sjeverozapadnoj Italiji;* per Ligures transiit, *Ligurijom prodje; sing.* **Lĭgus** *(riedko* Ligur), ŭris, *m. i f.; kao adj., ligurski. Odt. 1)* **Lĭgŭria**, ae, *f. Ligurija, Ligurska, s. Genova i Nizza s dielom Piemonta. 2)* **Lĭgustīnus**, *adj. ligurski.*

lĭgurrio (lĭgūr.), 4. [lingo] *1) trans. lizati, oblaznuti što (s pojmom pohoti i lakomosti; sr.* lambo), pisces semiesos tepidumque jus, *Hor.;* alqm *(Plaut.), gostiti se kod koga;* furta *(Hor.) potajno se oblizivati; odt. za čim hlepiti,* lucra; curationem agrariam. *2) intrans. sladokusan, oblaporan biti, Ter.*

lĭgūrrītio (lĭgurīt.), ōnis, *f.* [ligurio] *sladokusnost, oblapornost, jedn. Cic. Tusc.* 4, 11, 26.

lĭgustrum, i, *n. svib, zimolez* (Hartriegel Rainweide), *grm s bielim cvietom, Virg. Ov.*

līlium, ii, *n.* [λείριον] *lier, Virg. Hor. Prop.; kao vojni t. t., vrst obkopa, sastojeća od grabâ, u koje su zabili kolce te tako dobile podobu lierske čaške, Caes. b. G.* 7, 73, 8.

Lĭlybaeum, i, *n.* [Λιλύβαιον] *glavina na zapadu Sicilije. Odt.* **-aetānus**, *i* * **-bēius**, *adj. lilybaejski.*

līma, ae, *f. piljnak, turpija, Plaut. Phaedr.; u prilici o gladjenju spisa;* * labor limae; * defuit et scriptis ultima l. meis; * limâ mordacius uti; † limâ persequi.

līmātŭlus, [*adj. dem. od* limatus] *dotjerivan, liepo ugladjen, Cic. fam.* 7, 33, 2.

līmātus, *adj. s comp.* [*partic. od* limo] *piljen, tp. ugladjen, usavršen, dotjeran, brižno popravljen, izobražen,* genus dicendi, librorum limatius (*opp.* populariter scriptum); homo oratione maxime l. et subtilis; moribus et urbanitate; * fuerit limatior idem (Lucilius); † limatius ingenium.

limbŏlārius, ii, *m.* [limbus] *(koji obrub ili ošve pravi na ženskih haljinah) šeridjija, jedn. Plaut. Aul.* 3, 5, 45.

limbus, i, *m. rub-, skut-, šerit na haljini, rub na tkanini, Virg. Ov.*

līmen, ĭnis, *n. 1) prag, ulazište,* cubiculi; templi; fores in liminibus aedium; intrare limen, *stupiti u sobu;* † limen, † in limine domus suae; * amat janua l.; * non alieno limine *(ljubovnice)* dignus. *Na pose kuća, stan, konak, obitavalište,* ad limen consulis adesse, contineri limine, *Liv.;* * limine pelli; * l. sceleratum, *bezbožnikâ u podzemnom svietu;* * superba l. *(predsoblje)* potentiorum; * limina mutare; * *prezagrade u trkalištu;* * *menjik, granica,* extra l. Apuliae. *2) tp. prag = ulazište, početak,* * in limine portus; * a mortis limine restituere; † non in limine operum laborumque nostrorum, sed in exitu stamus.

līmes, ĭtis, *m.* [1. limus] *1) upr. sgon, sklad, brazda medju dva polja ili njive s toga kamenjem ili čim drugim označena medja, gra-*

nica medju dva polja (s pojmom pravoreligiozne svetosti; sr. terminus finis), revellis agri terminos et ultra limites clientium salis avarus, *Hor.*; partiri limite campum, saxum ingens, l. agro positus, *Virg.*; via secto limite, *put s prosječenom medjom, t. j. s križajućim se popriečnim putem, Virg. georg.* 2, 27, 8. *Odt.* † *granica, krajina zemlje, na pose učvrštena krajina; pogranični nasip,* limite acto. *2) u obće put, koji vodi stanovitim smjerom, cesta u polje, staza* (*sr.* via, semita, trames), Appiae; quasi l. ad coelum aditus patet; latus, transversus; * sectus l., *zvierinac, zodiak, suncopas;* * tenui limite fecit iter, *o moru (sr.* liquidus); * acclivis; * limite recto fugere; * lato te limite *(što ću si mačem prokrčiti)* ducam; * longo l. sulcus dat lucem *(o letećoj zviezdi).*

† **Limnātis,** ĭdis, *f.* [*Λιμνῆτις*] *pridjevak Dianin, jezerkinja.*

1. līmo, 1. [lima] *1) trti, brusiti, (Plaut.) šaljivo* caput cum alqo = *ljubiti se, cjelivati se. 2) tp. a) piliti, gladiti, brusiti, tačno izpravljati i poljepšavati,* ars aliquid; stilus et hoc et alia l. *b) tačno izpitivati, temeljito preglédati,* veritatem in disputando; * subtiliter mendacium. *c) pileć oduzeti, umanjiti,* de altero; de tua prolixa beneficaque natura aliquid posterior annus; se ad minutarum genera causarum l., *stegnuti se na . . .;* * commoda alcjs obliquo oculo.

2. līmo, 1. [2. limus] *omuljiti, oblatiti,* caput alcui, *jedn. šaljivo Plaut. Poen.* 1, 2, 80.

3. Limo, Limonum *v.* Lemonum.

līmōsus, *adj.* [2. limus] *blatan, kalovit,* * lacus; planities.

limpĭdus, *adj. s comp. i sup.* [*srodno s* liquidus] *bistar, jasan,* * lacus.

līmŭlus, *adj.* [*dem. od* 1. limus] *naškiljav, ponješto hiljav, namigujući, jedn. Plaut. Bacch.* 5, 2, 12.

1. līmus, *adj. razrok, hiljav, škiljav,* limis (*sc.* oculis) aspicere, *sa strane, Com.*; rapere alqd limis (*sc.* oculis) *u tinji čas zaškiljiti se u . ., Hor.*

2. līmus, i, *m. 1) fini mulj, koji se hvata dna u vodi (po svojoj naravi mekan; sr.* lutum), *blato; i * glina, gnjila, Virg. ecl.* 8, 79.; *tp.* l. malorum. *2) nečist, koja se čega drži, Hor.*

3. līmus, i, *m. (riedko) pregača žrtaca (svećenikâ, koji žrtvuju), grimizom poprieko obšivena, Virg.*

Lĭmўrē, ēs, *f.* [*Λιμύρα*] *grad u Lyciji, Ov.*

līnārius, ii, *m.* [linum] *platnar, Plaut. Aul.* 3, 5, 34.

Lindos, -us, i, *f.* [*Λίνδος*] *grad na Rhodu.*

līnea, ae, *f.* [linum] *upr. lanena nit, -vrpca, odt. 1) konac, cimorača radnikâ, osb. zidarâ i tesarâ,* uti lineâ; ad l. *ili* rectis lineis, *u pravoj crti, okomice. 2) crta, potez,* scribere l.; *na pose medja, granica, u prilici* transire lineas, *preko zagrade, zabrazditi; tp.* * mors est ultima l. rerum, *kraj, konac (slika uzeta od biele, vapnom izpunjene crte na trkalištu, kojom se je označivao kraj utrkivanja; sr.* calx); *(Ter.)* extremâ l. amare, *sa strane samo, t. j. ljubovnicu samo vidjeti smjeti.*

līneāmentum (liniam.), i, *n.* [linea] *1) crta, potez, perom ili kredom načinjen,* l. est longitudo carens latitudine; in geometria lineamenta. *2) (pl.) o-, nacrti, osnove, obrazci, contoure,* operum, adumbratorum deorum; numerus quasi extrema l. orationi attulit, *zakruži, zaobli;* illius (Catonis) lineamentis; *(Tac.)* picturam ac lineamenta colorum imitari; *na pose glavni potezi, nacrt tiela, crtelica, obličje,* lineamenta corporis; *(Just.)* lineamentorum filiae similitudo; animi pulchriora quam corporis.

līneo, 1. [linea] *po komilici, kalamiru, perpendikulu urediti, -uravnati,* bene lineata carina, *Plaut.*

* † **līneus,** *adj.* [linum] *lanen, prten, od platna.*

lingo, nxi, nctum, 3. *(predcl. i pocl.) lizati, nasladjivanja radi;* (*sr.* lambo, ligurrio), mel.

Lingŏnes, um, *m. celtsko pleme uz Vogese s. Langres, kašnje stanovnici kraj rieke Pada u sjev. Italiji.*

lingua, ae, *f. 1) jezik;* linguam ejicere, exserere; alqd in lingua promptum habere. *Odt. a) jezik kao organ govora, dakle u obće za oznaku govora, govor, dar govora, vještina govora,* continere, moderari linguam; vitemus linguas hominum; l. acerbae et immodicae fuit; * magna, *drzak, preuzetan;* l. acuere exercitatione dicendi, *(Hor.)* causis *(dat.)*; impigrae l.; l. astricta mercede; quibus l. prompta ac temeraria; linguâ promptus hostis; multum clientes consilio et linguâ sublevabant; * tenere l., *šutjeti;* quo linguae commercio, *Liv.*; * commercia linguae; * mala, *začaranje, uroci;* * magica, *čarobne rieči;* * si mihi l. foret; * est animus tibi, sunt mores, l. fidesque; * divite linguâ; * rupit Jarbitam Timagenis aemula l.; *i u zlu sm. zao, opak jezik, zloraba jezika, -govora,* Aetolorum linguas retundere; † l. gravius castigatur, quam ullum probrum. *b) * zvuk, glas, ton,* linguae volucrum. *2) jezik (govor) s obzirom na materialnu kakvoću* (*sr.* oratio, sermo), Latina, Graeca; * utraque = *grčki i rimski jezik;* linguae Gallicae, qua multa jam Ariovistus utebatur; *kadšto nariečje. 3) jezičac, šilo zemlje, * glavina, predbrežje* — **lingŭla** *v.* ligula.

lingŭlāca, ae, *f.* [lingula] *jezičnica, psovačica, s obzirom na ribu istoga imena (svoja, tabinja,* Zungenfische), *Plaut. Cas.* 3, 8, 64.

* **līnĭger,** gĕra, gĕrum, *adj.* [linum-gero] *lanonosan, prteninom-, platnom odjeven,* Isis; turba *(svećenici Isidini).*

lĭno, lēvi *ili* līvi, lĭtum, 3. *1) * naličiti, po-, namazati,* spiramenta cerâ. Sabinum (*sc.* pice) *začepiti, zasmoliti;* carmina linenda cedro. *Odt. a) * što je napisano prekrižiti i tim izbrisati. b) * pokriti, prevući,* tecta auro, *pozlatiti;* lita corpora guttis, *pjegava, izšarana. c) * zamrljati,* ora luto; *u prilici,* * splendida facta carmine foedo.

linquo, līqui, — 3. *1) * ostaviti koga ili što gdje, ostaviti se-, proći se čega, ostavljati, pustiti,* herum in obsidione, lupos apud oves, *Plaut.*; quid intactum nefasti liquimus? nil inausum; precibus nonl inquor inultis; * *ostaviti-, prepustiti komu,* socios terrae ignotae,

t. j. ostaviti u tudjoj zemlji; posl. (Cat.) l. promissa procellae *„govoriti u tutanj, ne držati. 2) ostaviti, napustiti, otići iz,* terram, urbem; * domos, * limina; * linquenda tellus etc.; * Penates; * divitum partes; alqm sub cultro; l. lumen *(Plaut.)*; * dulces animas; † linquente spiritu ac sanguine = *umrieti;* * linqui, † animus l., † linqui animo, *onesviestiti se;* † linquentem animum revocare, *osviestiti se. Odt. ostaviti, odreći se, okaniti se,* linquamus haec; * severa; * laborem fugae, *bojati se.*

linteātus, *adj.* [linteus] *odjeven platnom,* legio.

linteo, ōnis, *m.* [linteum] *tkalac, jedn. Plaut. Aul.* 3, 5, 38.

linteŏlum, i, *n.* [*dem. od* linteum] *lanen-, platnen rubčić, maramica, Plaut.*

linter, tris, *f. i (riedko * †) m. 1) čamac, ladjica, čun; posl. a)* loqui e l., *ljuljati se govoreć, Cic. Brut.* 60, 216. *b)* in liquida nat tibi l. aqua, *sada ti je živa sgoda, Tib.*; naviget hinc aliâ jam mihi l. aquâ, *prelazim sada na drugi predmet, Ov. 2) * naćve, korito, jer su nalik na čamac.*

linteus, *adj.* [linum] *lanen, platnen, prten,* libri, *stara na platnu pisana chronika rimskoga naroda; subst.* **linteum,** i, *n. platno;* * *platneno jedro.*

lintrĭcŭlus, i, *m.* [*dem. od* linter] *malen, loš čamac, smrtnjak, jedn. Cic. Att.* 10, 10, 5.

līnum, i, *n,* [*λίνον*] *1) lan, predivo. 2) meton. a) nit, vrpca, špaga, na pose za vezanje listova. b) * povraz-, odmetac u udice (za ribarenje). c) * platnen rubac, platno; i pamuk, pamučno platno. d) * konop, uže. e) * lovska mreža; * zagažnja* (Zuggarn).

Lĭnus, -ŏs, i, *m.* [*Λίνος*] *sin Apollonov i Terpsichorin, izvrstan pjevač i glasbenik, Plaut. Virg. Prop.*

Lĭpăra, ae, *f. i* * **-rē,** ēs, *f.* [*Λιπάρα*] *najveći aeolskih otoka na sjeveru Sicilije. Odt.* **Liparensis,** *i (Hor.)* **Liparaeus,** *adj. liparski.*

lippio, 4. [lippus] *krmeljiv biti; tp. (Plaut.)* fauces l. *(gori, gine)* fame.

lippĭtūdo, ĭnis, *f.* [lippus] *krmeljivost, upala očiju, u obće bolestne oči.*

lippus, *adj. krmeljiv,* oculus, *Plaut.*; *ob osobi krmeljivac, na očiju bolestan, Plaut. Hor.*; Crispinus *u physičnom i moralnom značenju, slabovid i glup, tupoglav, Hor. sat.* 1, 1, 120.; *posl., v.* tonsor.

lĭquĕ-făcio, etc. 3. *1) raztapati, raztopiti, raztaliti,* glacies liquefacta; *(Quint.)* cibos mansos ac prope liquefactos demittimus; *odt. u obće * činim razpasti se,* caeca tabe liquefactae medullae, *razvrći se,* viscera liquefacta, *(sa)gnjila. 2) tp. slabiti,* quos nullae laetitiae l. voluptatibus; * corpora liquefiunt curis, *iznemoći.*

lĭqueo, lĭqui *ili* lĭcui — 2. [*λείβω*] *1) samo u partic.* * liquens, *bistar, tekuć,* vina; campi liquentes, *površje morsko, pučina morska. 2) tp. biti jasan, razumljiv, bjelodan,* liquet mihi; dixit sibi liquere; negat habere quod liqueat; cui neutrum licuerit, nec esse deos nec non esse; non liquet, *skraćeno* N. L. *sudbeni izraz, kojim izražava sudac na glasovnici, da ne će odlučiti, da li je obtuženik kriv ili nekriv.*

lĭquesco, — — 3. [liqueo] *otopiti se, kopnjeti,* nix; *(Virg.)* cera; *pren.* * *truhnuti,* corpora, *odt. a)* † *razbistriti se, o vodi. b) * rek bi ovodnjeti, proći, nestati,* mens, fortuna. *c) iztrošiti se,* voluptate.

lĭquĭde, *adv.* [liquidus] *stalno, pouzdano, izvjestno,* liquidius negare; liquidius de alqa re judicare.

lĭquĭdo, *adv.* [liquidus] *jasno, za stalno, odlučno, sjegurno,* jurare, *Ter.*; dicere, confirmare, discere *(saznati)* ab alqo.

lĭquĭdiuscŭlus, *adj.* [*dem. od* liquidus] *tp. blaži, nježniji,* l. ero quam ventus est Favonius, *jedn. Plaut. mil.* 3, 1, 70.

lĭquĭdus, *adj. s comp. i sup.* [liqueo] *1) * tekući, raztopljen, raztaljen* (*sr.* fluidus), plumbum; iter l., *put po zraku ili po moru;* Nymphae, *izvor-vile, Rusalke;* l. odores, *miomirisne pomasti,* l. ignes *(jer je sastojala po Epikurovoj nauci od najfinijih atoma), Virg. ecl.* 6, 33.; *subst.* **liquidum,** i, *n. tekućina, mok, piće,* si sit opus liquidi *(vode)* non amplius urna, *Hor. 2) bistar, jasan, proziran,* aqua; liquidâ jam luce; * vinum; * fons; * aether; * aestas, *čist ljetni zrak;* * Bajae, *čista zraka;* * vox, *jasan, čist. 3) tp. a) lagan, gladak,* genus dicendi. *b) jasan, razumljiv, čist, bistar,* oratio ita pura, ut nihil liquidius; l. voluptas et libera; * *o pjesniku,* l. puroque simillimus amni fundit opes. *c) miran, veseo,* homo, *Plaut.*; * mens. *d) jasan, razumljiv, sjeguran, (Plaut.)* auspicium. *Odt. subst.* **lĭquĭdum,** i, *n. izvjestnost,* ad l. explorata; † nunquam ad liquidum fama perducitur.

lĭquo, 1. [liqueo] *1) otopiti, (raz)taliti,* * liquatae guttae. *2)* * † *čistiti, pretakati,* vinum.

1. lĭquor, — *dep.* 3. *taliti se, otapati se, teći,* * liquitur et glacies; * sequentia flumina, mella; * sudor toto corpore l.; * arbori liquuntur *(teku iz . . .)* guttae; *u prilici u vodu se pretvoriti, proći,* res, *Plaut.*

2. lĭquor, ōris, *m.* [liqueo] *a) tečnost, židnost. b) tekuće sućstvo, tieč, tekućina,* l. perlucidi amnium; aut lactis aut fontium, *Just.*; * fluidus l., *sluz;* * Pactoli liquores, *voda; i* * more; * medius = *ždrielo iliti prodor gadski* (Gades).

Līris, is, *m.* [*Λεῖρις*] *rieka u Latiju, s. Garigliano.*

līroe [*λῆροι*] *lakrdije, vragolije, trice, jedn. Plaut.* 1, 1, 9.

līs, tis, *1) razpra, svadja, inat, kavga u obće* (*sr.* rixa, jurgium), aetatem in litibus conterere; * componere litem, *razpraviti razpru;* * adhuc sub judice l. est, *stvar nije još riešena;* * lis est cum forma magna pudicitiae. *2) na pose sudbena razpra, parnica,* litem habere cum alqo; l. intendere alcui, inferre in alqm; l. obtinere, amittere, perdere; l. orare, *voditi;* l. suam facere, *braniti sama sebe mjesto stvari štićenikove;* l. dare secundum alqd, *parnicu riešiti. 3) predmet parnice, -parbe-, pra,* interceptor alienae litis; litem in rem suam vertere, *polje, za koje su se prli, pridržati za*

se kao sudac; aestimare l. *v.* aestimo *1); ** litem lite resolvere, *htjeti stvar priepornu priepornom razbistriti.*

Lissus, i, *f. grad u Dalmaciji, s. Alessio, Leš.*

Lĭtāna silva *ili samo* **Litana,** ae, *f. šuma u* Gallia cisalpina.

lĭtātio, ōnis, *f.* [lito] *žrtvovanje uz povoljne znakove.*

lītĕra (*ne* litt.), ae, *f.* [lino] *1) u sing. i pl. pisme, slovo,* l. A; duae l.; litera tristis, salutaris *v.* 1. A, *C);* quattuor ac viginti Graecae literae, *grčki alphabet, -azbuka, Aurel. Vict.;* facere l. *ili (Plaut.)* literas, *pisati;* † nescire, literas, *ne znati pisati;* nullam ad me l. misit, *ne pisa mi ni slovca;* verba ac literae legis; sine literis, *bez naročita zakona;* ea l. *(rieč)* solet dari judici; epistola Graecis l. scripta, *grčki;* literis non exstat; liber non parum continet literarum, *na široko, obširno pisana; šaljivo (Plaut.)* homo trium l. = fur; literam longam (*t. j.* I) ex me faciam — *objesiti ću se. Odt. rukopis, ruka, pismo,* Alexidis manum amabam, quod tam prope accedebat ad similitudinem literae tuae. *2) u pl. (pjesn. kadšto sing.) u obće što je pismeno, pisano, pismo,* literis confidere; artem literis percipi; literis mandare, consignare, *pismeno sastaviti, napisati; na pose a) dopis, pismo, list* (*u obće; sr.* epistola), venio ad tuas l., quas pluribus epistolis accepi, *na više puta;* literas dare, reddere alcui, literas dare, mittere ad alqm *v.* do *1),* reddo *4);* l. scribere ad alqm *(o pojedinu dogadjaju);* l. consulum ingenti laetitia et in curia et in contione auditae; literas ad senatum mittere, ut; ad Pompejum l. m. *s prostim conj.* (*bez* ut); Caesar ad Lingonas l. nuntiosque misit, ne etc. *Caes. b. G.* 1, 26, 6.; per literas, *pismeno;* l. ab alqo, *od koga (pisan);* l. remittere alcui, *odpisati; i listovi,* crebrae, crebriores, unae, binae etc. l., *jedan, dva lista. b) javni spisi, n. pr. zapisnici, acta, dokaznice, službeno pismo, izvještaj, odpis, računske knjige, popisi, listine, kupovni spis, kupovni list, uhvatnica* (Verhaftbefehl) *i slič.,* publicae; literis Labieni; ex lit., *usljed izvještaja;* in l. mittendis, *izdavajuć odpise;* conquirere l. *(dokaznice, pismene dokaze);* l. rerum decretarum; propter magnitudinem furti sunt l. factae; literas misit de villico — qui etc. *c) pismeni spomenici, literatura, književnost, knjiga kojega naroda, knjige i spisi u obće (ne o stanovitih, izvjestnih knjigah),* abest historia nostris l.; Latinis literis illustrare philosophiam; Graecae de philosophia l., *grčka philosophijska književnost; na pose poviest, crpljena iz pismenih spomenika, Nep. Liv. Na koliko se znanost nalazi u knjigah i spisih, te duh obogaćuje znanjem, znanost, znanosti* (*sr.* artes, doctrinae, disciplinae), *znanstvena studija, spisateljstvo, učenost; i pisanje,* sit mihi orator literis tinctus; erant in eo plurimae l.; cognitio, studia, scientia literarum; nescire l., *biti bez znanstvenog izobraženja, neuk;* illae l. conticuerunt, forenses et senatoriae; nunc mihi nihil libri, nihil literae, nihil doctrina *(philosophija)* prodest; auditio, lectio, literae; nonnihil temporis tribuit literis *(čitanju);* ea est ratio decumanorum, ut sine plurimis l. confici non possit.

† **lītĕrarius,** *adj.* [litera] *početni, spadajući na čitanje i pisanje,* ludus l., *početna škola.*

lītĕrāte, *adv. s comp.* [literatus] *1) jasnimi pismeni, jasno,* ita sunt perscriptae (literae) scite et l. *2) doslovno, od rieči do rieči, rieč po rieč,* respondere. *3) učeno, izobraženo, znanstveno, ugladjeno,* scriptorum veterum l. peritus, *učen poznavalac;* belle et l. dicta; perbene latine loqui literatiusque quam ceteri.

lītĕrātor, ōris, *m.* [litera] *jezikoslovac, grammatik, philolog, jedn. Cat.* 14, 9.

lītĕrātūra, ae, *f.* [litera] *pismo pismenâ a) pismo = što je pisano, Cic. part. or.* 7, 26. *b) alphabet, azbuka, Tac. ann.* 11, 13.

lītĕrātus, *adj. s comp. i sup.* [litera] *1) pismenî obilježen,* urna; servus, *žigosan, Plaut. 2) znanstveno izobražen, učen,* Canius nec infacetus et satis l.; servus; pueri literatissimi; *osb. o kriticih i grammaticih; pren.* otium l., *znanstvena, učena dokolica, lazno knjizi posvećeno.*

Līternum, i, [*Λίτερνον*] *grad u Campaniji, nedaleko od ušća rieke* Līternus i, *m. s. selo* Patria. *Odt.* **Līternus,** *adj. liternski; subst.* **Liternīnum,** i, *n. imanje kraj grada* Liternum.

lītĕrŭla, ae, *f.* [*dem. od* litera] *1) maleno pisme, pismence. 2) pl. a) pisamce, listić. b) malo, nješto znanja jezikoslovnoga i književnosti, nješto znanstvenoga studija;* literulae meae, nostrae, *moj neznatni književni râd; (Hor.)* verna literulis Graecis imbutus, *koji natuca ili zna nješto grčki.*

lĭtĭcen, ĭnis, *m.* [lituus *i* cano] *koji u rožak trubi, kornetista.*

† **lĭtĭgātor,** ōris, *m.* [litigo] *koji se pre, pravdaš.*

lītĭgiōsus, *adj.* [litigium] *1) svadljiv, pun inata,* disputatio ac potius ignoratio juris l. est quam scientia; ** pun parnicâ,* forum; *i prieporan,* in parvo et eo litigioso praediolo relicti sumus. *2) svadljiv = parničar, pravdaš,* defensor nimis l.; homo id aetatis minime l.

lītĭgium, ii, *n.* [litigo] = lis, *Plaut.*

lītĭgo, 1. [lis-ago] *svadjati se, prepirati se, inatiti se (spojeno s osobnim napadajem, koji se osniva na tegobi ili tužbi; sr.* jurgor, rixor), litigare se simulans blandiatur; cum alqo pro alquo; *na pose pravdati se sudbeno, preti se, tjerati se po sudovih,* fratres; aliquot in causis; † summa, de qua litigatur.

lĭto, 1. *I) intrans. 1) žrtvovati uz povoljne znakove, steći povoljne znakove,* sacrificare nec unquam l.; l. deo alcui; Lentulo, *žrtvovati pomirnu žrtvu;* proximâ hostiâ litatur saepe pulcherrime; * animâ litandum Argolicâ, *mora se žrtvovati život arg.;* Manlium egregie litasse; nec auspicato nec litato. *2) o žrtvi, dobre znakove dati,* * victima nulla l.; † sacrificio non litante. *II) trans. * sretno žrtvovati,* * sacris litatis; exta bovis; sacra fordâ bove; *pren. pomiriti, osvetiti,* ita centurionum interitio hac adversariorum poena est litata, *jedn. pisac b. Hisp.* 24, 6.

lītŏrālis, *i* * **-reus,** *adj.* [litus] *pobrežni,*

primorski, * dii, *zaštitnici obale; (Just.)* Indi litorales; * arena litorea; * aves litoreae.

lĭtūra, ae, *f.* [lino] *razmazanje voska na pisaćoj tablici te tim načinom brisanje toga što je napisano, brisanje, popravljanje, gladjenje, dotjerivanje,* l. unius nominis; *(Hor.)* metuit lituram; *meton. (iz)brisano mjesto, što je izbrisano,* nomen esse in litura; ** mrlja na spisu nastala od suza.*

lītus (litt.), ŏris, *n.* *1) žal, obala* (*sr.* ripa, ora), *pl. i o duljini primorja,* se per litora *(duž žala)* in oppidum recepit; *poslov.,* arare l., *uzalud se truditi;* fundere arenas in l., *činiti što je suvišno, Ov. 2) pren. a) * obala, brieg jezera ili rieke. b) primorje,* * cui dedimus l. arandum; † de electione litorum loqui. *c) † žal kano pristanište, pristan.*

lĭtuus, i, *m.* *1) kuka (kriva palica) augurova. 2) zavinuto sopilo, rožak, rog (kojim se je znak davao u ratu; meton. (riedko) znak-, signal čemu (za svadju i ustanak),* de lituis *βοώπιδος; i povodnik,* Quintum fratrem l. profectionis meae fuisse.

līveo, — —, 2. *1) * olovast-, olovne boje-, modrahan biti, plavetnuti,* haec sua maternis brachia catenis; rubigine dentes; *odt. partic.* **livens** *kao adj.,* * plumbum; * pruna; † margarita. *2) tp. od zavisti blied biti, zavidjeti, jalan biti,* † et invidere et livere; † alcui.

līvĭdus, *adj. sa sup.* [liveo] *1) * olovast, modrahan, plavušan, plavetan, osb. stiskivanjem, guranjem, udaranjem, itd.,* vada *(voda styžka u podzemnom svietu), sinji;* dens; racemi *(grožđje) rumeneće se;* brachia; ora. *2) tp. zavidan, jalan,* et invidi et malevoli et lividi; * nos nostraque l. odit; * l. et mordax videor tibi? * obliviones, *zavist, od koje se zaboravljaju tudje zasluge.*

Līvius, *ime plemena* (gens) *rimskoga; 1)* Marcus L. Drusus, *otac i sin, v.* Drusus *1) 2). 2)* Livia (Drusilla) *najprije udata za* Tib. Claudia Nerona, *s kojim rodi Tiberija, potonjega cara, i Drusa, zatim supruga Augustova. 3)* Livia *ili* Livilla, *kći Drusova (brata Tiberijeva), sestra Germanicova. 4)* Marcus L. Salinator, *pobjeditelj Hasdrubala kod rieke* Metaurus, *komu nadjenuše ime Salinatora, jer je uveo omraženu solarinu. 5)* L. Andronicus, *rob i kašnje oslobodjenik njekoga Livija, poče prvi oko g. 240. pr. Is. obradjivati dramatsko pjesničtvo, oponašaše i prevadjaše grčke pisce, na pose Odyseju. 6)* Titus L. Patavinus, *slavni rimski povjestnik, rodi se g. 59. pr. Is. a umrie 16. pos. Is. Odt.* **Livius,** *adj. Livijev,* lex; *(Tac.),* familia. *Odt.* **Liviānus,** *adj., Livija Andr. 5),* exercitus, *Livijeva, v.* Livius *4).*

līvor, ōris, *m.* *1) olovasta, žutkasta boja, modrica na tielu od guranja, stiskanja, udaranja itd.,* * sucos herbasque dedi quis livor abiret; * niger l. in pectore; † praeter livores, qui toto corpore erant *(od otrovanja). 2) tp. otrovna zavist, koja oduzimlje licu zdrav cviet, zavist, jal,* (*sr.* invidia), * cupidus, *koja drugomu zlo želi; (Brut. u Cic. ep.)* summa malevolentia ac livore; † obtrectatio et l.

lixa, ae, *m.* *vojni živežar, margetan,* (*sr.* calo), lixae modo sine insignibus, sine lictoribus profectum; *pl. u obće sav skup margetanâ, poslužnikâ i kuhačâ kod vojske.*

lŏcātio, ōnis, *f.* [loco] *davanje u zakup, -u najam,* praediorum; consulum, *po consulih; meton. zakupni ugovor,* inducere l.

lŏcātōrius, *adj.* [locator] provincia l., *u kojoj je tko samo najmitelj, davac u najam, jedn. Cic. Att.* 15, 9, 1.

lŏcĭto, 1. *intens. od* loco *2) davati u zakup, jedn. Ter. Ad.* 5, 8, 26.

lŏco, 1. [locus] *(stari conj. perf.* locassint, *Cic. legg.* 3, 4, 11.) *1) položiti-, metnuti-, postaviti-, smjestiti što kamo, (onamo, gdje je čemu shodno, pravo mjesto; sr.* pono), *podići, sagraditi,* castra, *stan razapeti, utaboriti se;* ubi stipendium et commeatum locaverat; exercitum in subsidiis; primos tribunos; milites super vallum in munimentis; insidias circa ipsum iter; membra suo quaeque loco; sol ita locatus est, ut; * urbem, * fundamenta urbis, *postaviti udariti t.;* * se mediam; * cadavera in arca; * agrestem (murem) porrectum in veste purpurea, *smjestiti;* * moenia litore, *podići, sagraditi;* * membra tergo, *sjesti (konju) na hrbat;* † cohortes alaeque novis hibernaculis locatae, *premještene u itd. Na pose 2) smjestiti što gdje, odt. a) iznajmiti, u zakup dati, ugovoriti cienu čemu, pogoditi se (sr.* conduco), portorium, fundum, vectigalia; agrum Campanum fruendum; agrum frumento, *za desetinu* quanti; funus; statuam faciendam; aedem Salutis; vestimenta exercitui; anseribus cibaria publice locantur; funus, *pogoditi se za pokop;* † praedia non nummo sed partibus, *ne za gotov novac, već da se prirod sa zakupnici dieli; tp. u Cic. Verr.* 5, 45, 120. vivorum funera locabantur = *potestas sepeliendi redimebatur; subst.* **locātum,** i, *n. danje-, davanje u najam, -u zakup,* judicia, quae fiunt ex conducto aut locato. *b) udati, udomiti,* virginem in matrimonium, *Plaut.;* alcui nuptum, *za koga udati, Ter.; † i ukonačivati, nastaniti. c) novce uložiti, dati na kamate, ukamatiti, uzajmiti, davati u zajam,* pecuniam, argentum, *Plaut.; odt.* se locare *o stvari, nositi kamate, u prilici,* beneficia locata apud gratos; *(predcl.)* benefacta male locata. *3) tp.* homines in amplissimo gradu dignitatis; res certis in personis et temporibus locata; ita, eo loco l. virtutem, *opredieliti mjesto, cienu;* prudentia est locata in delectu bonorum ac malorum, *sastojeći u ..;* inter recte factum atque peccatum, officium et contra officium media locabat quaedam; omnia studia, operam, curam, industriam, cogitationem, mentem omnem in alqua re figere et l., *staviti, uložiti;* * alqm in parte regni, coeli, *učiniti koga dionikom vlade, -neba, t. j. uvrstiti medju bogove.*

Lŏcri, ōrum, *m.* [*Λοκροί*] *1) žitelji grčke zemlje* **Lŏcris,** ĭdis, ĭdos, *f.* [*Λοκρίς*] *Lokrida, i* **Lŏcrenses,** ium, *m. Locrani;* **Lŏcris,** ĭdos, *f. Lokranka, Cat. 2) grad u doljnoj Italiji, njegovi stanovnici* **Lŏcri,** ōrum *ili* **Lŏcrenses,** ium, *m. Lokrani.*

lŏcŭlus, i, *m.* *1) sing. a) mjestance, Plaut. b) † lies, mrtvačka škrinja, sanduk. 2) pl., škrinjica, škatuljica, kutijica, sandučić, osb. za zlato, za računske kamičke i slič.,* demittere nummum in loculos, *Hor.;* nil erat in

*

loculis, *Hor.*; laevo suspensi loculos tabulamque lacerto, *Hor.*; *sr.* suspendo *1)*; † l. peculiares, *privatna blagajna.*

lŏcŭples, ētis, *adj. s comp. i sup.* [locus *i* pleo, *što ne rabi*] *1) bogat posjedom, zemljištem, imućan, bogat* (*sr.* dives), quod tum erat res in pecore et locorum possessionibus, ex quo pecuniosi et locupletes vocabantur; egebat? imo l. erat; copiis rei familiaris pecuniosi et l.; *(Hor.)* mancipiis l., continente ripa, minus l. uno quadrante, *za paru siromašniji*; privatus modice locuples; † domini locupletiores; *subst.* † locupletes, *bogataši*; locupletissimi; *o stvarih, bogat, obilat, blagoslovljen,* domus; provincia tam l. ac referta; *(Liv.* 34, 21.) quibus (vectigalibus) institutis locupletior in dies provincia fuit, *bijaše bogatija dohodci*; urbs, regio locupletissima; villa; magnae et l. copiae; munera, *obilni*; *(Hor.)* annus l. frugibus; *(Scip. u Cic.)* ut civium vita opibus firma, copiis l., gloriâ ampla sit. *2) tp. a) nadaren, bogat,* locupletior hominum natura ad bene vivendum; Lysias oratione; oratio; linguam Latinam non modo non inopem, sed locupletiorem etiam esse quam Graecam. *b) pouzdan, vjerodostojan, valjan,* reus; auctor; testis; tabellarius.

lŏcŭplētātor, ōris, *m.* [locupleto] *(riedko) bogatitelj, bogatar, Eutr.* 10, 15.

lŏcŭplētissĭme, *adv. sup. (riedko) vrlo bogato, -obilno, preobilno, Aurel. Vict. ep.* 9, 2.

lŏcŭplēto, 1. [locuples] *obogaćivati, obogatiti,* homines fortunis; templum picturis; Africam armis; barbarorum praeda locupletari, *obogatiti se*; magna praeda militibus locupletatis; *u prilici,* sapientem ipsa natura.

lŏcus, i, *m. u pl. i* loci [*pojedina mjesta (osb. u pren. sm. 1) c)*] *i* loca (*mjesta, prostori u savezu, kraj, okolica, priedjel, u Hor. ep.* 2, 1, 223. *i mjesta u knjigah*), *1) ako imaš prostor pred očima kao pojedinu tačku, mjesto, prostor,* * l. urbis, *na kojem je grad*; castrorum; angustus, *tiesan prostor*; locum dare, *podati komu m., maknuti se u kraj, a i o senatu, naznačiti tudjim poslanikom mjesto u kazalištu, cirku ili na foru*; loco movere; eorum causa qui locum ignorant; *i mjestance, selo,* non enim hoc ut oppido proposui, sed ut loco; *mjesto na tielu, gdje je koga smrtno ranilo, udarilo,* non percussit locum; Romae per omnes l., *po svih stranah grada*; ea l., *onaj kraj, priedjel*; *i* loci *ili* loca, *utroba u ženskoga spola,* semen in locis insedit. *Na pose a)* l. superior, *o govornici, besjedištu ili tribunalu, odt.* dicere ex l. superiore, *o govorniku ili sudcu*; ex inferiore loco dicere, *o čovjeku koji ima posla na sudu*; ex aequo l. dicere, *u senatu ili u privatnom razgovoru. b) ratni t. t., terrain, tlo, prostor,* pugnare ex l. superiore; suis locis, *na povoljnom po sebe terrainu*; iniquo l. *(opp.* aequo suo l.) pugnare. *c) naznačeno (komu) mjesto, postavište,* loco cedere, excedere, dejicere, movere; † pellere alqm loco, *otisnuti koga s mjesta*; se loco movere, tenere; locum capere, tenere, relinquere; *(Hor.)* virtutis l. deseruit; *kadkad o stanovitu mjestu, na kojem je tko upravo bio ili još te jest,* profecti ex loco = ex loco suo *ili* eo; signum dedit, ut ad locum miles esset paratus; tenere in locis consules, *ondje, gdje su stajali*; neque is consistens in loco; *(Hor.)* verba movere loco = *izbrisati*; *tp. α) mjesto u redanju,* primo, secundo l., *prvo, drugo; prvom, drugom; najprije, zatim*; priore, posteriore l. dicere; antiquior sententiae dicendae locus; meo loco = nunc cum meus est dicendi locus, *sad, gdje je na meni red, da itd., Cic. p. Rosc. A.* 27, 73.; *(Plin. ep.* 9, 13, 9. *Tac. hist.* 4, 4. *ann.* 2, 33, 37. 38, 14, 42.) sententiae loco *(kod glasovanja)* dicere, *(Cic. legg.* 3, 18, 40.) loco. *β) mjesto* (Rang) *u namještanju ili redanju, bilo po porodu ili inače kako, dostojanstvo, odt. i porieklo,* eo loco locati sumus, ut etc.; ascendere in summum l. civitatis; obtinere l. suum; moveri loco suo; quem l. obtines apud eum? tenere oratorum l.; filii loco esse, alqm amare *(kao sina)*; criminis loco esse putare *(držati za . . .)*, quod vivam; habere eo loco, nullo l. numerare; res est impedimenti loco; loco argumenti sumere; ignominiae loco ferre, *za psovku držati*; alqd praedae loco habere, *za plien smatrati, plieniti,* alqm civium loco; l. senatorius, equester, *senatorstvo, vitežtvo, senatorski stališ*; loca consularia; majorum locum ei rei restituit; loco movit signiferos, *skinuti*; summo, nobili, obscuro, illustri, inferiore loco natus, *najvišega itd. roda*; tenui loco orti; isto loco femina; loco, fortunâ, famâ superiores. *γ) mjesto = položaj, stanje,* res nostrae meliore loco erant; res est eo l. *ili* in eo l.; quo in loco res esset; in eum locum ventum est, *do toga se došlo*; is si eo l. esset, *u tom slučaju*; hoc, eo, quo loco, *u ovom itd. obziru*; * quo sit Romana loco res; * quo res summa loco; * quo sit fortuna l., *kako je sa srećom. δ) mjesto, prostor = mogućnost, možnost, prilika, sgoda, povod,* l. est cognoscendi et ignoscendi; nec vero hic locus est, ut de moribus institutisque majorum loquamur; locum non relinquere precibus, *u Cic. fam.* 1, 1. *ne dati se moliti = učiniti komu po volji, izpuniti mu želju prije no što je molio*; dare l. suspitioni, mobilitati navium; l. est alcui rei; res habet locum, *dogadja se*; nullum misericordiae locum habuerunt, *ne nadjoše milosrdja*; l. misericordiae relinquere, *žaliti koga*; quaerere l. seditionis *ili* insidiis. *ε) (osb. pl.* loci) *glavni nauci-, glavni odsjeci, načela znanosti glavni dielovi ili pojedini dielovi znanstvene razprave ili govora, stavci, na kojih se osniva govor, dokazi ili izvori istih* (τόποι), *u obće sve, što se drži izvorom (vrelom) iztraživanju ili tumačenju, pojedina misao, izreka, tačka, o kojoj ili proti kojoj se govori, ili predmet, tvar, u obće mjesta-, strane-, odsjeci u savezu, koji jednu misao razlažu,* l. philosophiae gravissimus; alter l. cautionis; perpurgatus est a me l. de finibus bonorum et malorum; quem l. breviter perstrinxi paulo ante; non distinxit historiam varietate locorum, *izmjenjivanjem predmetâ*; honestatis quattuor loci; multis l. nostrorum hominum ingenia soleo mirari; multis l. repudianda. *2) prostor u vremenu, vrieme,* interea loci, *medjutim, Ter.*; postea loci *(Sall.)*, post id locorum *(Plaut.) zatim*; ad id locorum *(Liv.), dotle*; ad locum, *odmah, Liv.*; in loco, loco, *u (pravo) vrieme, sgodno.*

1. **lōcusta**, ae, *f. skakavac, kobilica; vabić* (Heuschreckenkrebs), *Suet.*

2. **Lŏcusta**, ae, *f. zloglasna otrovnica, pomoćnica Neronova, Tac. Suet.*

lŏcūtio, ōnis, *f.* [loquor] *1) govorenje. 2) izgovaranje, izgovor,* emendata et Latina.

Lŏcūtius *v.* Ajus.

lōdīcŭla, ae, *f.* [*dem. od* lodix] *malen tkan pokrivač, Suet.*

lŏgēum *ili* **logīum**, ii, *n.* [λογεῖον, λόγιον] *pismara, archiv, jedn. (dvojbeno) Cic. fam.* 5, 20, 6.

lŏgi, ōrum, *m.* [λόγοι] *(predcl.) rieči, na pose a) prazne rieči, trice, lakrdije. b) dosjetci, šale.*

lŏgĭcē, es, *f. i* **-ca**, ōrum, *n.* [λογική] *logika.*

lōlīgo (loll.), ĭnis, *f. crnokrvka, sipa, crnilica* (der Lolch, Schwindelhafer).

lŏlium, ii, *n. (Plaut. Hor. Virg. Ov.) ljulj, ljuljak, ljulj-vrat* (der Black = Tintenfisch).

Lollius, *ime plemena* (gens) *rimskoga*; Marcus L. Palicanus, *prijatelj Horatijev i ljubimac Augustov, propraetor u Galliji g. 25. pr. Is., 21. pr. Is. consul s Lepidom, vojevaše 16. pr. Is. nesretno proti Germanom; starijemu njegovih sinova napisa Horatij ep.* 1, 2, *i* 18. *odt.* † **Lollianus**, *adj. Lollijev.*

lōmentum, i, *n.* [lavo] *sredstvo za pranje, perilo, čistilo, tp. jedn. Cael. u Cic. ep.* 8, 14.

Londīnium, ii, *n. grad u Britanniji, s. London, Tac.*

* **longaevus**, *adj.* [longus-aevum] *dugovjek, doban, star, ostario.*

longe, *adv. s comp. i sup.* [longus] *1) o prostoru, na daleko, daleko,* abesse, videre; longius discedere; l. a Tiberi; ab Avarico l. milia passuum XVI; tria milia passuum l. ab suis castris *na tri tisuće koraka od . ., Caes. b. G.* 5, 47, 5.; l. lateque, *na mnogih i raznih mjestih*; abes l. gentium, *daleko si u svietu*; *tp. a)* ne longius abeam, non l. abieris, *v.* abeo *1) a)*; longissime abesse a vero, *zastraniti od istine, zabrazditi,* ab humanitate; quod abest longissime, *od toga sam vrlo mnogo udaljen*; ab alqo l. abesse, *ne pomoći komu*; * alcui l. esse, *(Ter.)* l. errare. *b) kod pojmova razlike, na daleko, mnogo, sasvim, posve,* l. alius, aliter; l. secus; l. diversus, dissimilis; l. dissentire, * discrepare; * longe longeque remotus, *udaljen što više; na daleko = mnogo, vele,* * † *uz comp., i Liv.* eam l. minoris ac levioris momenti esse consultationem; *uz sup.,* l. maximus, l. primus civitatis, bene l. princeps, plurimum et l. lateque plurimum tribuere voluptati; *(Liv.)* l. ante alias specie insignis; *isto tako uz glagole kao što su* praestare, antecellere, anteponere. *c) iz daleka,* * videre, * accurrere; *u prilici,* tam l. repetita principia. *2) o vremenu (koje se proteže iz sadašnjosti u budućnost), mnogo,* l. ante, l. prospicere futura, *mnogo prije*; aetate longius provectus; *(Nep.)* longius debere *(ostati dužan)*; *i* longius, *na šire, obširnije,* dicere.

longinquĭtas, ātis, *f.* [longinquus] *1)* † *duljina,* itineris; *na pose daleka udaljenost, daljina. 2) o vremenu, dugotrajnost, duljina,* morbi; temporis, temporum; voluptatem crescere longinquitate; *(Ter.)* aetatis l., *sjedine, ostarjelost.*

longinquus, *adj. s comp. i sup.* [longus] *1) dug, dalek, dalečan, udaljen,* † amnes, *duga tieka*; loci; natio, civitas; hostes; cura l., *za udaljene predmete*; homo; * piscis, *inostrana*; *takodjer tudj komu,* in longinquos, in propinquos; * *subst.* longinqua Tarenti, *prostrane, daleke poljane, livade tarentske,* † imperii, *krajina. 2) o vremenu, dugotrajan, dugovječan, dug,* tempus; dolor; morbus; oppugnatio; consuetudo; *i dalek,* tempus; † spes l.

longĭtūdo, ĭnis, *f.* [longus] *1) dužina, duljina,* agminis; itineris; in longitudinem, *u dužinu, po dužini. 2) o vremenu, dužina, dugotrajnost,* noctis; orationis; *(Ter.)* consulere in longitudinem *na dugo snovati, daleko misliti.*

longiuscŭlus, [*adj. dem. od* longus] *podug, odulji, prilično dug, jedn. Cic. p. Arch.* 10, 25.

Longōbardi, ōrum, *m. puk germanski uz Labu, Tac.*

longŭle, [*adv. dem. od* longe] *podaleko, Com.*

longŭlus, [*adj. dem. od* longus] *podalek, podugačak,* iter, *jedn. Cic. Att.* 16, 13.

longŭrius, ii, *m.* [longus] *duga motka, šprulja, letva.*

longus, *adj. s comp. i sup. 1) o prostoru, dug,* hasta; spatium; iter; † epistola longa, * longior; epistola longissima; agmen longissimum; fuga longior; * agri, *prostrane*; * facies, *duguljasta (podoba jajeta)*; * rationes, *dugi računi*; navis l. = *vojni, ratni brod*; fossa sex pedes longa; valens an imbecillus, longus an brevis; * homo l., *dugonja (prezirno), pren. u Hor. sat.* 2, 3, 308. longos imitaris, *oponašaš veliku gospodu (jer je Horatij malena uzrasta bio)*; * an nescis longas *(da daleko sižu)* regibus esse manus, *no* attulimus longas *(neoštećene)* in freta vestra manus, *Prop.* 3, 7, 60.; *udaljen, dalek,* † l. a domo militia; * exsilia, *lutanje, tumaranje izvan domovine*; * *prostran, pust, širok,* pontus, fluctus, freta; *(Hor.)* longum clamare *kao što u Homera* μακρὸν ἀϋτεῖν, μακρὰ βοᾶν, *daleko = glasno, silno. 2) o vremenu, dug, dugotrajan, udaljen,* mora; spatium (temporis); oppugnatio; morbus, *trajna, chronička*; societas; oratio; sermo; *(Hor.)* fabula non l., l. dolor; mensis; * dies, * nox, * noctes; * aetas; * hiemem, quam longa (*sc.* est) fovere, *cielu, dugu zimu*; * nocte, quam l. est, *dok je nje bilo*; non longis temporibus ante; syllaba; dies longior, *kasnje vrieme, kasnji rok*; mensis triginta dies l.; non longius faciam, *ne ću, da duljim*; ne longum fiat; *(Hor.)* ne longum faciam; nolo esse l. = *obširan*; longum est dicere, *preobširno je*; nihil mihi longius quidquam est, *ništa mi nije dosadnije, obratno* nihil mihi est longius quam ut *ili* quam dum = *jedva čekam, da ili dok*; vereor, ne longior fuerim; * l. anni = *ostarjelost, starost*; * mors, *polagano umiranje*; * voces, *otegnut*; * ex longo, *odavna*; * † in longum, *za-, na dugo vremena*; * *adv.* longum; l. spes auxiliorum, * spes, *potrajna*; * longus spe = spem longam habens.

lŏquācĭtas, ātis, *f.* [loquax] *govorljivost, razgovornost, brbljavost (kad se ne može čovjek u kratko izraziti, kao što to biva u staraca; sr.* garrulitas).

lŏquācĭter, *adv.* [loquax] *govorljivo, razgovorno, brbljavo.*

lŏquax, ācis, *adj.* [loquor] *govorljiv, razgovoran, brbljav (v.* loquacitas; *sr.* garrulus).

senectus est natura loquacior; orator; * loquacem esse de alqo; *i u boljem sm.*, Sex. Titius, homo l. sane et satis acutus, *koji s mjesta i brzo govori, Cic. Brut.* 62, 225.; *o stvarih*, epistola; quae (ars) in excogitandis argumentis muta nimium est, in judicandis nimium l.; * testudo, *glasna, zvučna,* * ranae, *kreketuše;* * lymphae, *žuboreće, romoneće;* * nidus, *sbrbljavimi mladimi;* * stagna, *pune žabâ kreketušâ;* * oculi, * nutus, *govoreći, jasan, razumljiv.*

* **lŏquēla**, ae, *f.* [loquor] *1) govorenje, rieč. 2) jezik, govor.*

lŏquentia, ae, *f.* [loquor] *(riedko) govorljivost, dobar njisak, Plin. ep.* 5, 20, 1.

lŏquor, cūtus *ili* quūtus sum, *dep.* 3. *(pass. jedn. Cael. u Cic. ep.* 8, 8. loqui est coeptum), *1) intrans. govoriti (opriečno* tacere, *ili svakdanje mirno razgovaranje, sr.* dico), cum alqo, *s kim;* secum ipsi; de alqa re; de alqo; pro alqo; apud alqm; apud populum aut in senatu, de me apud te; *(Ter.)* adversus alqm; *(Aurel. Vict.)* ore quinquaginta gentium; * ad alqm, *prama komu;* disputandi ratio et loquendi dialecticorum sit, oratorum autem dicendi et ornandi; bene et l. et dicere; docere eum dicere, qui loqui *(jednostavno izražavati misli)* nesciat; nec idem loqui esse (videtur), quod dicere; attamen utrumque in disserendo est; vere ac libere, liberius; fortius; ferocius; pure et Latine; Graecâ linguâ; inter se; † inter se clare *(jasno, razgovietno)*; male alcui, *o kom zlo, Com.;* † male de alqo; ut consuetudo loquitur, *kao što se obično kaže;* cujus oratio cum sedate placideque loquitur; *tp. a) jasno, razgovietno kazati, -pokazivati, govoriti,* ut censoriae tabulae loquuntur; res ipsa l.; oculi l.; liber Antiochi; * montes silvaeque; *(Just.)* fama. *b)* * *šuškati, šumjeti,* pinus; digitis nutuque (*sr.* loquax). *2) trans. a) govoriti o čem ili što, razgovarati se o čem (kadkad prezirno),* mera scelera; quae fueramus ego et tu inter nos de sorore in Tusculano locuti; * male mandata; * *o duhu, t. j. pjesničkoj tvornoj sili iliti productivnosti,* dii inopis me finxerunt animi, raro et perpauca loquentis (*mj.* loquentem). *b) uviek o čem govoriti,* classes; Catilinam; * modo reges atque tetrarchas, omnia magna loquens, *odt.* * *pjevati, opjevati,* proelia lyrâ; verba socianda chordis; nil mortale; alqd audiendum. *c) reći, kazati, izjaviti, imenovati,* suum nomen alcui, *Plaut.*, rem, paucula, *Ter.*; pugnantia; *s acc. c. inf.*, loquuntur, *kaže se, pripoviedaju;* caesos exercitus, capta legionum hiberna, descivisse Gallos non ut mala loquebantur, *Tac. hist.* 4, 11.

lōrāmentum, i, *n.* [lorum] *remen, kaiš, jedn. Just.* 11, 17, 16.

lōrārius, ii, *m.* [lorum] *1) remenar. 2) šibač, bičevalac robova, Plaut.*

lōreus, *adj.* [lorum] *(predcl.) remen -a -o, od remenja; tp.* latera vestra lorea faciam, *prošibati ću vas, Plaut.*

lōrīca, ae, *f.* [lorum] *1) kožnat, kožni, remeni obklop (kašnje okovan koluti ili ljuskami od kovi; sr.* thorax), loricae thoracesque; *(Tac.)* l. ferreâ uti; *(Nep.)* l. lintea, loricae sertae atque aëneae; *(Hor.)* libros mutare loricis *s oružjem. 2 (prsobran na zidovih i nasipih,* pinae loricaeque ex cratibus attexuntur; falcibus vallum ac l. rescindunt.

lōrīcātus, *adj.* [lorica] *oklopljen.*

lōrīcŭla, ae, *f.* [*dem. od* lorica] *mali prsobran, jedn. Hirt. b. G.* 8, 9, 3.

lōrĭpes, ĕdis, *adj.* [lorum-pes] *krivonog, koji iduć noge za sobom vuče, Plaut.*

lōrum, i, *n.* *1) remen, kaiš, na pose za vezanje, -sapinjanje. 2) meton. što se od remena pravi, a) uzda,* * lora dare, *pustiti uzdu;* * media inter l., *za same vožnje. b) bič, kandžija, krbač, (Ter.)* loris opperiri, *(Hor.)* uri.

lōtium, ii, *n.* *mokraća, voda pišaća, jedn. Suet. Vesp.* 23.

lōtos *i* **-us**, i, *f.* [λωτός] *tako se nazivlju raznovrstne rastline, na pose 1)* * *stablo, koga se plodom hranjahu Lotophagi;* * *tp. plod lotosov, mjehurica, drača* (Judendornkirsche), *frula ili svirala od lotosovine. 2)* = faba graeca, *talijanski dragun* (die italienische Dattelpflaume, Diospyros Lotus), *kao m. u Cic. fam.* 7, 20, 1. *3) vrst krme, ždraljika, kokotac, nokatac* (melilotus Steinklee), *ili sladkovina, grahorka* (Honigklee), *Virg.*

Lua, ae, *f.* *božica, kojoj su posvećivali zaplienjeno oružje.*

lŭbens, lŭbenter, lŭbet, lŭbīdo, *v.* libens etc.

lūbrĭcus, *adj.* *1) gladak, klizav, sklizak, popuzljiv, a) na čem se je lasno poklizuuti,* glacies; fastigium; † *subst. n.* lubricum, *klizavica, klizkotlo;* * per lubrica *(iz blata)* surgens; † lubrica paludum. *b)* * *što se rado izmakne, jer je gladko, sklizak, puzljiv, opuzao,* anguis, conchylia, *sluzave, slinave;* * testa. *Odt. lako, brzo, minući, -tekući, bjeguć, gibak, brz,* * Simois; * membra; oculi; * annus l. *2) tp. a) sumljiv, pogibeljan, opasan, nepogodan, zavodljiv, varav,* vitae via, via adolescentiae; aetas puerilis; defensionis ratio; † locus; † insanum et l. forum; in lubrico versari; * vultus nimium l. aspici; † lubricum aetatis; † l. adolescentiae nostrae, *nesjegurna mladost moja. b) varav, ob osobah, jedn. Virg. Aen.* 11, 716.

Lūca, ae, *f.* *grad u Etruriji, s. Lucca. Odt.* **Lucensis**, *adj. lučki.*

Lūcāni, ōrum, *m.* *pleme u doljnoj Italiji. Odt. 1)* **Lūcānus**, *adj. lucanski. 2)* **Lūcānĭcus**, *adj. lucanski; subst.* **-ĭca**, ae, *f.* *vrst kobasicâ, -mesnjačâ. 3)* **Lūcānia**, ae, *f.* *Lucanija, pokrajina u doljnoj Italiji.*

lūcar, āris, *n.* *(riedko) novac iz dohodaka lugova, koji se je upotrebljavao na plaće glumaca, šumarina, lugarina, Tac.*

lŭcellum, i, *n.* [*dem. od* lucrum] *mali dobitak; takodjer* * *obćenito bogatstvo, blago,* dulce l.

lūceo, luxi, — 2. [lux] *1) svietliti se (blagim, nježnim svjetlom; sr.* fulgeo, splendeo, niteo), *sjati,* stella; * igne rogus; * rubor in ore; * oculi; *impers.* lucet, *dan je, svjetlo je, sviće, dani se, svane,* nondum lucebat cum etc.; antequam, simulatque luceret; *(Plaut.)* lucet hoc, *sad je već bieli dan, -svanulo. 2) tp. sjati se, zasvietliti se, u oči udarati, jasan-, očevidan biti,* * Arabio l. *(sjaje se)* bombyce puella; maxime mihi occurrant et quasi l. Athenae tuae; mea officia et studia, quae parum ante luxerunt; res l. tam claris argumentis.

Lūcĕres, rum, *i* **-renses**, ium, *m.* *treća triju tribusa, od kojih je sastojao narod rimski u najstarije doba.*

Lūcĕria, ae, *f.* *grad u Apuliji. Odt.* **-rīnus**, *adj. lucerijski; subst.* **-rīni**, ōrum, *m.* *Lucerijani.*

lŭcerna, ae, *f.* [luceo] *uljenica, svjetiljka, fenjer (goreće svjetlo na stolu; sr.* candela), *svjetlilo, svieća,* lucernam adhibere, *(Phaedr.)* accendere; * vivae, *žarka, jasna svjetlost, svjetlost svieće;* * rixa ad extremas lucernas, *do kasne noći;* * vino et lucernis, *noćne gostbe;* * accessit numerus lucernis, *o pijanicah, kad dvostruku svjetlost vide.*

lūcesco *ili* **-cisco**, luxi, — 3. [luceo] *svitati, osvanuti,* * sol novus; * cras Nonae; *impers.* lucescit, *sviće, dani se;* et jam lucescebat; cum lucesceret; ubi luxit.

lūci, *adv. v.* lux.

lūcĭde, *adv. s † comp. i † sup.* [lucidus] *svjetlo, sjajno, jasno, razgovietno.*

lūcĭdus, *adj. s † comp. i † sup.* [luceo] *1) presvjetao, svjetao, sjajan, jasan, bistar (sr.* luculentus), * † amnis; * gemma; * lucidior domus; * sidera; * anguis *(kao zvježdje);* * polus, *razsvietljen;* * spicula, *blistajuća, trepteća; adv.* * lucidum fulgens; * coeli decus, *o Apollonu i Diani;* * sedes, *ob Olympu, poput Homerova* αἰγλήεις Ὄλυμπος; * *biel kao snieg,* ovis, lilia. *2) tp. jasan, razgovietan,* * ordo; † Philistus lucidior.

lūcĭfer, fĕra, fĕrum, *adj.* [lux-fero] *svjetlo noseći, svjetlonosan,* Diana; * lampas; * equi, *sunčani konji;* * manus *(Lucinina), koja pomaže kod radjanja; subst.* **Lucifer**, ĕri, *m.* *Venera planeta ili danica; po priči sin Aurorin i otac Ceykov* (Ceyx), *odt.* Lucifero genitus, *Ov.;* * *dan,* tres L.

lūcĭfŭgus, *adj.* [lux-fugio] *koji zazire-, bježi, od svjetla,* * blatta; *u prilici o čovjeku,* lucifugi, *mračnjaci.*

Lūcīlius, *ime plemena* (gens) *rimskoga;* Quintus L. Balbus, *pristaša stoičke philosophije,* Gajus L., *začetnik satire rimske; sr.* satura.

Lūcīna, ae, *f.* [lux, *s obzirom na to, što uvadja ljude u svjetlo svieta*] *1) božica poroda;* * *radjanje i o životinjah. 2) Hekata, što daje crne, težke sne, Tib.*

lŭcrātīvus, *adj.* [lucror] *stečen, prištedjen,* opera *(kako se najvjerojatnije čita), jedn. Quint.* 10, 1, 27.

Lūcrētīlis, is, *m.* *gora u zemlji Sabinskoj, Hor. Odt.* **Lūcrētīnum**, i, *n.* *imanje Aticovo u blizini gore* Lucretilis.

Lūcrētius, *ime plemena* (gens) *rimskoga; 1)* Spurius L. Tricipitinus *s kćerkom si* Lūcrētia, *koju oskvrni Sexto Tarquinij. 2)* Titus L. Carus, *pjesnik pjesme* de rerum natura, *koju jošte danas imamo. 3)* Q. Lucretius, *senator i pristaša Pompejev. Osim toga v.* vespillo.

lucrifacio, *razstavljeno* lucri facio, *v.* lucrum.

lŭcrĭfĭcābĭlis, *i* **-fĭcus**, *adj.* [lucrum-facio] *probitačan, uharan, prudan, jedn. Plaut. Pers.* 4, 7, 2.; 4, 3, 36.

lŭcrĭfŭga, ae, *comm.* [lucrum-fugio] *koji se dobitku ugiblje, jedn. Plaut. Pers.* 4, 7, 33.

Lŭcrīnus lacus, *jezero na obali campanskoj, znamenito s izvrstnih ostriga. Odt. a)* **Lūcrīnus**, *adj. lucrinski,* conchylia, *Hor. b)* **Lūcrīnensis**, *adj.* res = *lucrinske ostrige ili kamenice.*

lŭcrĭpĕta, ae, *comm.* [lucrum *i* peto] *(riedko) pohlepnik za dobitkom, Plaut.*

lŭcror, *dep.* 1. [lucrum] *dobiti, steći, dobivati,* auri pondo decem; stipendium = *pridržati za se, ne izplatiti;* * nomen ab domita Africa, *obogatiti ime, steći;* lucretur indicia infamiae = *neka mu bude, ne spominjem itd.*

lŭcrum, i, *n.* *1) svaka dobit, što ju čovjek sam zasluži, korist, dobitak (opp.* damnum; *sr.* quaestus), de quaestu et lucro unius anni et unius agri; putare, deputare esse in lucro *(Ter.)*, ponere in lucro, in lucris; *(Hor.)* apponere lucro, *pribrojiti kao dobitak;* lucrum facere; minus lucri, magnum l. facere; lucra facere ex vectigalibus; lucri causâ; *(Plaut. i Anton. u Cic.)* lucro esse alcui; * in lucro esse, *probitačan-, koristan biti;* revocare ad lucrum praedamque, *okoristiti se;* lucri facere alqd, *dobiti, steći; u prilici (Nep.)* quae ille naturali bono lucri fecit, *od čega je dobit u svoj džep metnuo;* lucri *(kao dobit)* dari; de lucro vivere, *od tudje milosti živjeti;* * assentatores jubet ad lucrum *(gospodskomu stolu)* ire poëta. *2) meton., a)* * *želja dobitka. b)* * *dobitkom stečeno bogatstvo.*

* **luctāmen**, ĭnis, *n.* [luctor] *(hrvanje) napor, borba.*

luctātio, ōnis, *f.* [luctor] *1) hrvanje, borba. 2) tp. a) (riedko) napor, borba, da se čovjek sâm održi (na nogu) Liv. b) (riedko) prepirka, prepiranje,* cum alqo.

luctātor, ōris, *m.* *hrvač, borac, Suet.* l. dolosus, *o vinu Plaut.*

* **luctĭfĭcus**, *adj.* [luctus-facio] *što tugu čini, tužan, tugonosan.*

luctĭ-sŏnus, *adj.* *tužno-glasan, tužan, žalostan, jedn. Ov. met.* 1, 732.

luctor, *dep.* 1. *(predcl. i* **lucto**, *1) 1) hrvati se, boriti se,* Olympiis; currendo et luctando exerceri; * fulvâ arenâ; * adversis cornibus inter se, *o jaradi. 2) tp. a) hrvati se, boriti se, mjeriti se, ogledati se,* cum alquo l. et congredi *(o govorniku);* * doctius unctis Achivis, *vještije od itd. b) napinjati se, boriti se, iz petnih žila raditi, umoriti se, radom se iztrošiti,* in arido solo; *(Hor.)* in turba, *da si put prokrčim;* * Africus fluctibus *(dat.)*, *s valovjem;* * tristia funera robustis plaustris *(jer se ugibajuć guraju);* * quae lactantem animam nexosque resolveret artus; * *s inf.;* † cum nodis.

luctuōse, *adv.* [luctuosus] *žalostivo, tužno; u class. prosi samo* luctuosius, *jedn. Liv.* 28, 39, 6.

luctuōsus, *adj. s comp. i sup.* [luctus] *1) pun tugâ, tužan, žalostiv, žalostan, plačan,* dies rei publicae l.; luctuosissimum bellum; exitium, victoria; luctuosum est tradi alteri, luctu-

osius inimico. 2) * rŭztužen, prežalostan, Hesperia.

luctus, us, m. [lugeo] 1) žalost, tuga koja se očituje uobičajenimi znakovi ili glasnim jadikovanjem, osobito za mrtvim ili za prognanikom, kao što i u drugih velikih nesrećah (sr. dolor, maeror), senatus est in l., senat je u crnini; * Phaëthontis, za Phaethontom; luctu et caede omnia complentur; maerorem atque l. deponere; in sordibus, lamentis luctuque jacere; in luctu vivere; pl. pojedini slučaji žalosti, žalost, tuge, in maximos luctus incidere; in luctibus maximis esse; feminarum gaudia insignia erant et luctus, izjave žalosti; tu l. eras levior, manji povod žalosti. 2) * personif., bog žalosti, -tuge.

lūcŭbrātio, ōnis, f. 1) rād kod svieće, noćna radnja, vix digna lucubratione anicularum, jedva vriedno, da babe o tom na prelu govore. 2) noćno djelo, kod svieće izradjeno.

lūcŭbrātōrius, adj. [lucubro] za noćni rād, lecticula, jedn. Suet. Aug. 78.

lūcŭbro, 1. [lux] 1) intrans. kod svieće raditi, noćju raditi. 2) trans. kod svieće ili obnoć izradjivati, -izraditi, parvum opusculum, lucubratum his jam contractioribus noctibus.

lūcŭlente, adv. s comp. i sup. [luculentus] krasno, gospodski, ugledno, odlično, izvrstno, calefacere; opus texere; (Plaut.) vendere, s dobitkom; hoc quidem satis luculente, to je do duše sasvim dobro, to se rado čuje; scribere, dicere, sgodno, krasno.

lūcŭlenter, adv. [luculentus] posve dobro, kako valja, svojski, Graece scire; više puta razlicito čitanje uz luculente.

lūcŭlentus, adj. [lux] pun svjetla, sličan svjetlu, što se može dati vidjeti (sr. lucidus), 1) jako svjetao, presvjetao, vestibulum, Plaut.; caminus. 2) u svojoj vrsti krasan, gospodski, znatan, odličan, izvrstan, l. atque festiva femina, Plaut., forma, Ter.; plaga, velik; patrimonium; (Planc. u Cic. ep.) legio; factum; auctor (poruk, pisac), vjere dostojan, scriptor; oratio; verbis luculentioribus et pluribus eandem rem comprehendere; † erudita et l. materia.

Lūcullus v. Licinius; odt. † **Lucullēus** i * † **Lucullānus**, adj. Lucullov.

Lūcŭmo, ōnis, m. jedan od etrurskih velikaša iliti knezova, koji su ujedno bili i svećenici; * galeritus Lucmon (syncop.) = Etrurac.

lūcus, i, m. gaj, lug, posvećen kojemu božanstvu, lucus ibi frequenti silva; * lucum putare ligna v. lignum; * šuma.

lūdĭbrium, ii, n. ruglo, bruka, rug, kojim se komu rugaš, alcui ludibrio esse; (Ter.) habere alqm ludibrio, brukati se komu; per ludibrium, rugajuć se, za rug; l. oculorum, obsjena, sljeparija; hoc quoque l. casus ediderit fortuna, da i to doživjeh rek bi na ruglo svoje učini udes; debere l. ventis, biti igračka v. debeo 2); † ludibria meorum, † corporum, obezčašćenje, oskvrnjenje; † ludibria (šale) seriis permiscere. 2) predmet ruganju, igračka, titrenka, igra, is l. verius quam comes; ludibria fortunae; * ne turbata volent (carmina) rapidis l. ventis.

lūdĭbundus, adj. [ludo] 1) igrajući, šaleći se, veseo, dobre volje. 2) tp. igrajući, lahko, bez muke, bez pogibelji, l. illuc pervenisti.

lūdĭcer ili **lūdĭcrus** (starinom ni jedno ni drugo zajamčeno), cra, rum, adj. [ludus] 1) sve što za šalu i zabavu služi, šaljiv, zabavan, i o predstavah u kazalištu, sermo; ars ludicra armorum; certamen, obdulja, utrkivanje; * l. praemia, (nagrade kod natjecanja, darovi što se dali onim, koji prvi dodju na trku); † festa ea Germanis nox ac sollemnibus epulis ludicra, posvećena plesu s oružjem; ars l.; † spectaculum; † ludicrum in modum, poput glumaca; subst. **ludicrum**, i, n. igra, gluma u kazalištu ili u circu, Olympiorum, Isthmiorum; celebrare l.; † ut in l. alqo, † ei l.; sing. zabava, igračka, Cat.; pl. šaljive, zabavne stvari, igre, cetera l., Hor. ep. 1, 1, 10., i kako njeki misle i 1, 6, 7. ludicra plausus, igrarije-, djetčarije pljeskanja; res l. v. res, Hor.

lūdĭ-facio, etc. 3. šalu sbijati s kim, votati koga, alqm, jedn. Plaut. Epid. 5, 2, 41.

lūdĭfĭcābĭlis, adj. [ludifico] čim se tko komu ruga, čim tko koga vota, jedn. Plaut. Cas. 4, 1, 2.

lūdĭfĭcātio, ōnis, f. [ludifico] votanje, bockanje, ruganje.

lūdĭfĭcātor, ōris, m. [ludifico] tko koga vota, rugalac, jedn. Plaut. Most. 5, 1, 18.

lūdĭfĭcātus, us, m. [ludifico] votanje, ruganje, brukanje, jedn. Plaut. Poen. 5, 5, 2.

lūdĭfĭco, 1. [ludus i facio] šalu sbijati s kim, votati koga, podrugivati se, dražiti, alqm; absl.; šaljivo Plaut. alcjs corium = tuči.

lūdĭfĭcor, dep. 1. [ludus-facio] 1) = ludifico, alqm; belli modo, modo pacis morâ consulem, Sall. Jug. 36, 2.; hostem omnibus artibus belli; (Tac.) irritum fessumque Romanum impune; † aliena mala; virginem, oskvrniti, Ter. 2) lukavštinom zapriečiti, osujetiti, locationem priorem; ea quae hostes agerent.

lūdĭmăgister v. ludus.

lūdio, ōnis, m. pantomimista, (Appulej.) i **lūdius**, ii, m. Liv. [ludo] glumac, komoedijaš (prezirno, koji se glumstvom kao zanatom bavi; sr. actor, histrio), i pantomimični plesač.

lūdo, si, sum, 3. 1) intrans. upr. igrati, igrati se čega, aleâ; pilâ; tesseris; (Hor.) trocho; horâ tertia bibebatur, ludebatur; † lusimus per omnes dies; i o pozorištu ili hrvalištu, izaći na mejdan, igrati, ludis circensibus elephantos lusisse, Liv.; o tjelesnih vježbah, l. qui nescit, campestribus abstinet armis, Hor.; tp. a) igrati se, šaliti se, exempla honesta ludendi; ad ludendumne an ad pugnandum; * in numerum, o Faunih, igrati = plesati; * o ribah i pticah; * cymba in aqua; * jubae l., lepršaju; * na pose o putenoj ljubavi, igrati = ljubakati se s kojom. b) igrajuć se čim baviti, -zanimati, igrati, armis; * versibus incomptis; * palaestra. 2) trans. igrati, igrati se čega, † aleam; * alea (nom.) luditur; u prilici consimilem ludum l. = isto činiti, što je drugi učinio, Ter.; * ludum insolentem. Odt. a) igrajuć samo = badava, uzalud upotriebiti, -uložiti, operam, Com. b) igrajuć što dogotoviti, -baviti se čim, -predstaviti, causam illam disputationemque l., šaljivo razpravi one stvari, rek bi igrajuć; (Caec. u Cic. ep.) bonum civem; * opus, kućicu graditi; na pose * = igrajuć pjevati, -pjesme slagati, bezposličiti, alqd; alqd vacui; si quid olim lusit Anacreon. c) votati koga, podrugivati se, šalu sbijati, bockati, dražiti, alqm; verbum. d) obmanuti, prevariti, alqm dolis, Ter.; * falsis imaginibus; * vana spe; * alqm; * an me ludit (opasuje, obigrava) amabilis insania? an vitiis carentem ludit imago vana, quae etc.

lūdus, i, m. [ludo] 1) igra kao zabavno zanimanje, da si čovjek prikrati vrieme i da se odmori (objectivno, igra, koja postoji za čovjeka; sr. lusus), n. p. loptanje, kockanje, tjelesne vježbe i slič. l. campestris, na Martovu polju; * insolentem, (Ter.) consimilem l. ludere; sr. ludo 2); na pose u pl. javne igre, -glume, committere, facere ludos; ludis, za glumâ; ludi Conscaenici, circenses, gladiatorii, magni; ludi Consualia, Cerealia; (Hor.) gaudentem et ludis (sc. scaenicis) et post decisa negotia campo; in Naevii ludo, u Naevijevoj šaljivoj igri (satiri) Cic. Cat. m. 6, 20. 2) tp. a) igra, zabava, igračka, tamaša, šala, aetatis; * fortunae, titrenka; * incidere ludum; per l. et per negligentiam; per l. et jocum; † per seria et l.; amoto quaeramus seria ludo, bez šale, Hor.; dare ludum alcui, zabaviti koga, Plaut. Cic. p. Cael. 12, 28., * dare ludum amori, široko joj polje d., odati se; (Ter.) ludos facit, šali se, ludos praebere, povod smiehu dati, ludos alcui reddere, facere, skuhati komu poparu, uvaliti mu crn komad u torbu, budalaštinu učiniti. Plaut. facere alqm ludos, votati koga, šalu sbijati s kim, držati budalom; fieri ludum; i Cic. si ille tibi l. fuit. b) igra = igračka, malenkost, trica, l. est illa perdiscere; oratio l. est homini non hebeti; ludum jocumque, l. et j. fuisse; per ludum, igrajuć, bez muke. 3) škola (početna, s učenici i zaptom, ili gdje ima vježbâ poput igre; sr. schola), l. literarum ili † literarius, početna škola; (Hor.) Flavi, viles ludi; l. discendi; magister ludi, ludi magister, (Aurel. Vict.) ludi literarii, učitelj, školnik; l. gladiatorius, mačilačka škola, u savezu (contextu) i samo ludus; o sgradi, Aemilius, antiquus; (Hor.) l. militaris, ratna, vojnička škola; ludum habere, † exercere, aperire.

lŭes, is, f. 1) (pjesn. i kasno) pomor, kuga (u obće, kano nečisto bolivo; sr. contagio, pestilentia), crebrae; * miseranda venit arboribus satisque lues; * o zmijinjem otrovu, -jedu; tp. a) kao psovka o čovjeku, koji štetu nanosi, kuga, jedn. Cic. har. resp. 12, 24. b) o nesreći-, pogubi-, propasti, koja se širi, asperrima in Sardianos (o potresu), belli immensa, Tac.

Lugdūnum, i, n. grad u Galliji, s. Lyon, Tac. **-nensis**, adj. lugdunski, Tac. Suet.

lūgeo, xi, — 2. 1) žalovati, tugovati = u žalosti, tuzi biti (v. luctus), senatus l., zavi se u crno; pro alqo; * miserande; lugendi modum facere; * ad rogum filii lugetur; * campi lugentes, poljana žalosti (u podzemnom svietu). 2) žaliti-, tugovati-, zaviti se u crno za kim, alqm; vitam hominum, mortem alcjs; s acc. c. inf.

lūgŭbris, adj. [lugeo] 1) tužan, žalostan, lamentatio, za mrtvim, sordes; (Ter.) vestis, (Hor.) cantus; * subst. lugubria, ium, n. crnina, žalobna haljina, ali l. sagum, prosta kabanica, -plašt, (Hor.); žaloban, tugujući, domus, kuća žalosti; * genitor. 2) meton., a) * jadan, crn, tužan bellum; * ales, crna ptica, zlokobnica. b) * tužan, žalostan, plačan, verba; * adv. lugubre.

lumbĭfrăgium, ii, n. [lumbus i frango] prielom boka, prelomljeni bokovi, jedn. Plaut. Amph. 1, 1, 298.

lumbrīcus, i, m. gujavica, glista (der Regenwurm) kao psovka, Plaut. Aul. 4, 4, 1.

lumbus, i, m. bok, bedro, kuk.

lūmen, ĭnis, n, [mj. lucmen od luceo] 1) svjetlo (svietleće se tielo, predmet, koji se svietli, sr. lux), luna illustratur a lumine solis; luna mutuatur l. suum a sole; videtur (Caesar illa oratoria ornamenta dicendi) tanquam tabulas bene pictas collocare in bono lumine (sgodno namjestiti); l. lucernae; * diurnum, svieća = sunce. Na pose a) svjetlost, svieća, svjetlilo, zublja, luč, baklja i slič., lumine apposito; lumini oleum instillare; (Quint.) l. unum; † accendere l.; * sub lumina, prima l., kad se užižu svieće, u sumrak; ad l. prima, do mraka (kako se vjerojatno tumači Hor. ep. 2, 2, 98.); † ad lumina; † luminibus accensis = kad se noći, -noć nastaje. b) svjetlo dana, dan, obscuro etiam tum lumine, lumine etiam tum incerto, u sumraku, Sall.; * secundo, * quarto, * coeli; * superum. c) * svjetlo života, život, adimere l.; sub luminis oras partu edere, na vidjelo iznieti, roditi; l. supremo, na koncu života; l. vitale relinquere, videre; lumina vitae attingere. d) svjetlo očiju, očinji vid, oko, vid, lumina oculorum i samo lumina; caecitas luminis; * lumina fodere, izvaditi, izkopati. e) svjetlo u ili pred sgradami, obstruere luminibus alcjs v. obstruo 1); nec mentis quasi luminibus officit altitudo fortunae et gloriae v. officio b). f) † svjetlo na slikariji u opreci prema sjeni. g) svjetlo = prozor, latis l. 2) tp. a) ono što svjetlost daje na okolo, najsjajnija čest koje stvari, što je najbolje na čem, ures, nakit, lumina civitatis, dike-, prvaci države; * lumina ducum; Corinthus totius Graeciae l.; ingenii ipsius l. est eloquentia; quasi l. aliquod probitatis et virtutis, uzor; l. animi, ingenii consiliique tui; lumina dicendi, verborum, sententiarum = tropi i figure, kojimi se kiti govor; quae (concinnitas) verborum collocationem illuminat his luminibus, quae Graeci quasi aliquos gestus orationis σχήματα appellant; et verborum et sententiarum illa l., quae vocant Graeci σχήματα, quibus tanquam insignibus in ornatu distinguebatur omnis oratio. b) svjetlo = jasnoća, razgovietnost, clarissimum l. praetulistis menti meae; philosophia nullum habuit l. literarum Latinarum; ordo memoriae affert l. c) spas, pomoć, (sr. φάος) hunc l. rebus nostris dubiis futurum; gentium (o Rimu).

lūmĭnāria, ium, n. [lumen] (riedko) prozor, prozorne kapke.

lūmĭnōsus, adj. [lumen] (riedko) jasan, svje-

tao, class. *samo tp.* *izvrstan*, partes orationis.

1. lūna, ae, *f.* [*mj.* lucina *od* luceo] *1) mjesec, mjesečina*, plena; tertia, quarta l., *treći, četvrti po mladjaku;* l. nova, *koji je tek pomolio lice;* l. senescente, *kada pada, ide na manjak;* * minorem ad l., *v.* parvus; * per lunam, *kod mjesečine;* * labores lunae, *pomrčanje mjeseca;* duas l. visas; * lunae, *mjeseci (o vremenu)*, celeres, novae; * lunae sequentes ordine, *razne miene mjeseca, sedmaci;* * *noć. 2) personif. božica mjeseca, kašnje* = Diana.

2. Lūna, ae, *f. grad na medji Ligurije i Etrurije. Odt.* **Lūnensis,** *adj. lunski.*

lūnāris, *adj.* [1. luna] *1) mjesečni, mjeseca*, cursus, * equi. *2)* * *mjesečast.*

* **lūno,** 1. [1. luna] *poput polumjeseca zavinuti; partic.* **lūnātus,** *zavinut, poput srpa, poput polumjeseca, srpast*, * pelta; † castra.

lūnŭla, ae, *f.* [*dem. od* 1. luna] *malen polumjesec, kao ures ženski, Com.*

luo, ui, — 3. [*upravo, oprati, čistiti,* λούω] *1) o kazni platiti što čim, trpjeti-, podnieti za što kaznu*, stuprum morte; noxam pecunia; sponsionem; † consilium stolidum capite, † scelus supplicio; * delicta majorum; † culpam majorum; l. pericula, *pokorom ili kaznom odbiti, -odvratiti. 2)* † *platiti, plaćati*, aes alienum; *odt. kao kaznu podnositi, trpjeti*, poenas peccati; * poenam pro caede; † supplicia crucibus, *na križu podnieti, umrieti na križu.*

lŭpa, ae, *f. 1) vučica, kurjačica. 2) prosta bludnica u bludištu* (*sr.* scortum, meretrix, prostibulum).

lŭpānar, āris, *n.* [lupa] *bludilište, bordell, Plaut.;* * *kao psovka.*

* **lŭpātus,** *adj.* [lupus] *vučjimi žvalami obzvaljen, t. j. žvale sa željeznimi zubi poput vučjih imajući; na pose* l. frena *ili* freni *te odt. subst.* **lupata,** ōrum, *n. ili* **lupati,** ōrum, *m. vučje, žvale.*

Lŭpercal, ālis, *n.* [Lupercus] *1) špilja posvećena bogu Lupercu na palatinskom briegu. 2) pl.* **-ālia,** ōrum *ili* ium, *svetkovina Lupercova, Lupercovo.*

Lŭpercus, i, *m. 1) ime rimsko Pana lycaejskoga, koji odbija vuke* [lupus-arceo], *Just. 2) svećenik Lupercov, odt.* † **Lupercālis,** *adj. tičući se Lupercove svetkovine.*

Lūpia (Luppia), ae, *f. rieka u sjeverozapadnoj Njemačkoj, sad Lippe, Tac.*

lŭpillus, i, *m.* [*dem. od* lupinus] *maleni vučak* (Feigbohne), *jedn. Plaut. Stich.* 5, 4, 9.

lŭpīnus, [lupus] *1) adj. vučji*, ubera. *2) subst.* **-us,** i, *m. vučák* (Wolf, — Feigbohne); *što su često djetca u igri, glumci na pozorištu za novac rabili*, quid distent aera lupinis, *Hor.*

lŭpus, i, *m. 1) vuk;* * Martialis *ili* Martius, *Martu svet, -posvećen; posl.* lupum auribus tenere = *za uši v. držati, t. j. ne znati, bi li što pridržali ili pustili, u velikoj neprilici biti;* l. in fabula, *kad se ukaže iznenada osoba, o kojoj se je upravo govorilo* [*sr.* fabula *3) a)*] *mi o psu a pas na vrata;* lupus in sermone, *jedn. Plaut. Stich.* 4, 1, 71.; committere ovem lupo, *dati kozliće vuku pasti, mačku slaninu povjeriti;* eripere agnum lupo, *o vrlo tegotnoj stvari;* l. non curat numerum, *ne brine se za broj (i brojene ovce jede);* l. ultro fugiat oves, *bilo nemoguće mogućim;* lupi Moerim videre priores *(Virg.) šutim (jer je po starogrčkih i rimskih vjerskih nazorih prostoga puka onaj izgubio dar govora, koga je prvi vuk ugledao);* hac urget l., hac canis angit, *ako u goru vuci, ako u polje Turci. 2) prenes., a) grabežljiva riba, morski vuk, lubin, Hor. b) mačka, kotva, željezna kuka, kojom se što u vis vuče. c)* * = frena lupata *v.* lupatus.

lurco, ōnis, *m. obloporac, proždor, proždrlica, Plaut.*

lūrĭdus, *adj. 1) bliedo-žut, žutkast, sinjav, blied kao mrtvac* (*sr.* pallidus), * pellis; * dens; * sulfur; * pallor; * ossa; * Orcus *(preneseno od boje kosti i smrti);* † sol. *2)* * *blied* = *što bliedim čini*, horror; aconita; telaque vipereo l. felle gerat.

luscĭnia, ae, *f. (Hor. Plin. ep.) ili (riedko, Phaedr.)* **-ius,** ii, *m. slavulj.*

luscĭnĭŏla, ae, *f. dem. od* luscinia, *slavulj, slavić, Plaut.*

luscĭtiōsus, *adj.* [luscus] *(predcl.) slaba vida, kratkovid (koji za sumraka ili kod svieće ne vidi).*

luscus, *adj. jednook, ćorav.*

lūsio, ōnis, *f.* [ludo] = lusus (*Cic. voli* lusio), *igranje*, pilae; discendi, non lusionis causa; delectari lusionibus vel laboriosis.

Lūsĭtānia, ae, *f. današnja Portugalska i česti zapadne Španjolske. Odt.* **-tānus,** *adj. lusitanski; subst.* **-tāni,** ōrum, *m. Lusitanci.*

lūsĭto, 1. *(predcl. i kasno) igrati se, igrati.*

lūsor, ōris, *m.* [ludo] *1) tp. šaljivdžija*, * l. tenerorum armorum, *koji ljuvene pjesme pjeva ili slaže. 2) rugač, rugalo, Plaut.*

lustrālis, *adj.* [2. lustrum] *1) očišćujući, pomirbeni*, sacrificium l., *pomirovina, žrtva pomirbe;* * exta, *Virg. Aen.* 8, 183. *2) petgodišnji*, certamen, *Tac.; sr.* 2. lustrum.

lustrātio, ōnis, *f.* [lustro] *1) čišćenje žrtvom pomirbe, pomirba, osb. vojske kad se pregleda. 2) obilaženje*, municipiorum; l. solis, *obtiek sunca.*

† **lustrĭcus,** *adj.* [2. lustrum] *očišćujući, pomirben*, dies, *osmi ili deveti dan po porodu djeteta, kojega se je žrtvom očistilo i ime dobilo.*

lustro, 1. [*srodno sa* luceo] *1) upr. razsvietliti, činiti svjetlim, odt. žrtvom pomirbe očistiti*, populum; exercitum; coloniam; Romam; Capitolium; classem; lustratus et expiatus sacro; * alqm taedis; * flammis; * lustramur Jovi = *čistimo se u slavu Jovljevu t. j. žrtvujemo žrtvu pomirbe. Budući pak da se je kod lustra [sr.* 2. lustrum] *vojska pregledavala, 2) pregledavati*, exercitum; *tp. tačno o-, razgledati, promatrati, pregledavati*, * alqm lumine; * alcjs vestigia; * quae sit me circum copia; *duševno*, omnia ratione animoque. *3) obići, obilaziti, proputovati, putovati kuda, proći, posjetiti, polaziti*, Aegyptum, terras; * arva; anno fere vertente signiferum orbem *(o planetu Mercuru);* luna lustrato cursu suo solem consecuta est; sol cuncta sua luce l. et complet; * postera Phoebeo lustrabat lampade terra Aurora; * sol, qui terrarum flammis opera omnia l. *(njeki prevode na tih mjestih* l. *sa „razsvjetljivati“);* * atria; * aequor navibus, *broditi morem;* * ignem in equis, *lomaču na konjih obaći;* alqm choro, *kolo igrati okolo koga;* * regem choreis; * vestigia, *sliediti sliedom;* * omnia eundo; * pericula, *podnieti;* * multa alia; * lustratis signis *(ob orlu).*

lustror, *dep.* 1. [lustra) *po bludilištih se povlačiti, Plaut.*

1. lustrum, i, *n.* [luo, lavo] *upr. močvara, odt. 1)* * *duplo zvjeradi u šumi, loža, legalo, brlog*, lustra ferarum; * *meton., šuma. 2) bludilište, bordell*, vino lustrisque confectus; in lustris tempus aetatis consumere; * mala; *i razuzdan, razpušten život*, lustris studere, *Plaut.;* in qua (domo) lustra versantur, *Cic. p. Cael.* 23, 57.

2. lustrum, i, *n.* [*srodno sa* luceo] *1) trebina, velika žrtva, što su ju žrtvovali censori za cieli narod u savezu sa censusom svakih pet godina na koncu službe* (*v.* census), condere l., *žrtvu trebine žrtvovati i census zaključiti;* sub l. = *prama koncu censure. 2) tp. a) svaka žrtva pomirbe, Liv.* 45, 41, 3. *b) vrieme od 5 godina;* * *svako podulje vrieme u obće*, veniet lustris labentibus aetas; *takodjer* † *vrieme ili doba zakupa, poreza, financijâ, Cic.*

lūsus, us, *m.* [ludo] *1) igranje, igra (subjectivno, kojom se čovjek bavi; sr.* ludus, lusio); † calculorum; † aleae. *2)* † *zabava (opp. ozbiljan râd), igranje*, per lusum atque lasciviam; † bacchantium; * sunt apti lusibus anni; * *ljubakanje, ljubavna šala;* * *opjesmah*, inepti.

* † **lūtĕŏlus,** *(adj. dem. od* 2. luteus) *žutkast.*

Lūtētia *v.* Parisii.

1. lŭteus, *adj* [1. lutum] *blatan, ilovit*, * caput Rheni; * opus, *lastino gniezdo; tp. gadan, nevaljan*, negotium, *prosjačenje.*

2. lūteus, *adj.* [2. lutum] *zlatne boje, zlatan, žutkast, rujan, blied*, * aurora; * pallor.

lŭtŭlentus, *adj. 1)* * *pun blata, blatan*, sus. *2) tp. a) zamazan, zaprljan, gadan*, homo; vitia. *b)* * *o stilu, nečist, nejasan, nerazgovietan.*

lŭtŭlo, 1. [1. lutum] *tp. oblatiti*, alqm, *jedn. Plaut, Trin.* 2, 2, 15.

1. lŭtum, i, *n. blato, kao (svaka tvar, koja se vanjskim uplivom vremena umekša; sr.* limus); *takodjer glina, ilovača; posl.*, in luto esse *ili* haesitare *(Com.) u nevolji biti, bieda koga nadje; i kao psovka (Plaut. Cat.).*

2. lūtum, i, *n. katanac, bilje, kojim se na žuto bojadiše* (der Wau, das Gilbkraut) *odt.* * *meton., žuta boja, -mast.*

lux, lūcis, *f. 1) svjetlost (što ju koje tielo od sebe daje; sr.* lumen), solis; solis luce clarius; lychnorum; * brumalis, *zimsko vrieme;* * aestiva, *ljeto;* * sub luce maligna (lunae); *takodjer ognjeni žar, oganj, sjaj*, dant clara incendia lucem erranti; lucem efflare, *iz nozdrva im plamen liže (o sunčanih konjih);* * *o kovi*, luce coruscus aëna; (aera) lucem sub nubila jactant. *2) na pose a) svjetlost dana, dan*, cum prima l.; luce orta, *poslije svitanja;* ante, sub, † ad lucem; luce, *i* luci, *ob-dan, za bieloga dana;* † novissima in luce; l. oritur, appetit; vixdum luce certa, satis certa; jam obscura luce; *meton. dan, kao doba;* centesima; * natalis, *dan rodjenja;* * his lucibus; * festae; * profestae et sacrae. *b) svjetlost života, život*, lucem intueri, * videre, *živjeti;* lucem aspicere, in lucem suscipi; luce privare; l. propriam accipere; * perditur haec inter misero l.; * corpora luce carentia, *mrtvaci; kao ljubazna rieč (osb. u pjesnikâ, ali i u Cic.)*, l. mea, mea l., *Plaut.* l., salve! *sunce moje! c)* * *svjetlost očiju, vid*, damnum lucis ademptae. *3) tp. a) svjetlo* = *razjašnjenje, jasnost, razgovietnost*, historia testis temporum, l. veritatis; sententiae auctoris lucem desiderant; *(Hor.)* lucem dare parum claris. *b) pogled, očigled, občinstvo, svjetlo javnosti*, non aspicere l., *za sebe živjeti;* in luce atque in oculis omnium *(opp.* intus domique); carere luce forensi, *privatan život živjeti;* in luce Italiae cognosceris; versari in luce Asiae *(opp.* latebrae Cappadociae); res occultas in lucem *(vidjelo)* proferre; vocare familiam e tenebris in lucem; benefacta in luce collocari volunt; urbs, lux orbis terrarum, *ures, o Rimu, koji je rek bi na prvom mjestu svemira, za kojim su svi ostali gradovi svieta. c) život, pomoć, spas [sr.* lumen *2) c)]*, l. affulsit civitati; alterum responsum salutem, victoriam, l. ac libertatem (*sc.* feret); afferre rei publicae lucem; lucem ingenii porrigere civibus; lucem reddere patriae; * Dardaniae *o Hektoru.*

luxor, *dep.* 1. *razkošiti se, razkošno živjeti, oblaporiti, Plaut. Ps.* 4, 7, 4.; *sr.* luxurio.

luxŭria, ae, *f. i* **-ies,** ēi, *f.* [luxus] *1) o rastlinah, bujnost*, in oratione, ut in herbis, est luxuries; * segetum; * foliorum. *2) bujnost* = *obilnost, razkoš, razkošnost, gizdost (subjectivno, o ćudi i temperamentu, sr.* luxus), l. atque ignavia; luxuriâ et lasciviâ diffluere; in urbe luxuries creatur; l. Hannibalem corrumpit; l. senectuti foedissima est; *(Just.)* morum; *(Aurel. Vict.)* militaris; *tp. o govoru, bujnost.*

luxŭrio, 1. *i* **-or,** *dep.* 1. [luxuria] *1) o rastlinah,* * *bujati, uzbujati, bujno rasti*, seges; humus; in comas. *Odt. a)* * l. alqa re, *u obilju ima čega u koga, pun biti čega. b)* * *o životinjah, jer im je odveć dobro, obiestan biti, poigravati, poskakivati*, serpens, pecus. *2) tp. o bujnosti duha, govora, u veselju i uživanju razkalašiti se, razkošno živjeti, razkošiti se, razpušten-, razuzdan biti*, † luxuriantia *(bujnost)* astringere, * compescere; laeta principia magistratus ejus nimis; ne luxuriarentur otio animi; Capuam l. felicitate; nimiâ gloriâ ingenium; vereor, ne haec laetitia luxuriet, *da će nas odveć zaokupiti.*

luxŭrĭōse, *adv.* [luxuriosus] *razkošno*, vivere; luxuriosius epulari.

luxŭrĭōsus, *adj. s comp. i sup.* [luxuria] *1) prebujan, bujno rastući*, vitis; frumenta. *2) tp. a) pretjeran, prevelik, razpušten*, laetitia; timor. *b) razkošan, razsipan, puten, bludan, razuzdan*, homo; civitas atque domus; nihil luxuriosius (homine illo); otio luxurioso esse, *za bezposlice razkošan biti, Sall.*

luxus, us, *m.* bujnost, prevelika plodovitost, obilje, nimio l., *pregojna hrana, Virg. Georg.* 3, 135. *odt. a)* bludnost čovjeka, *Tac. b)* razkoš, obilje, razsipnost, gizda (*kano čin ili stanje, kadšto i predmet razkošja; sr.* luxuria), in vino et l.; omnia luxu antecapere, *umjetnom hitrinom u uživanju;* † Darii tabernaculum omni luxu et opulentia instructum; † tanto occultior in luxus, *u razkoših, razbludah;* † luxus principis intendere; * hiemem inter se luxu *(mekoputnošću)* fovere; * *bez priekorna značenja;* sjaj, gizda, veleljeplje, regalis, regificus.

* **Lyaeus**, i, *m.* [λυαῖος] *1) subst.* taribriga, brigomor = Bacchus, *odt. meton.* vino. *2) adj.* Bacchov, latex L., *vino.*

Lycaeus, i, *m.* [Λυκαῖος] *gora u Arkadiji, sveta Jupiteru i Panu; zato se taj često i zove* L. *Odt.* **Lycaeus**, *adj. lycaejski, Virg. (koji* Lyc. *dovodi od* Λύκος, *Virg. Aen.* 8, 344.). *Ov. fast.* 2, 423 *sl.*

Lycambes, ae, *m.* [Λυκάμβης] *Thebljanin, koga je pjesnik Archiloch pjesmami tako poružio, da se je od ljutosti objesio, Hor.*

Lycaon, ŏnis, *m.* [Λυκάων] *1) kralj arkadski, koji se vukom pretvorio, Ov. Odt. a)* * **Lycaŏnis**, ĭdis, *f. Lykaonovica* = Callisto, *kći Likaonova. b)* * **Lycaŏnius**, *adj. 2) unuk mu, koji se zove i* Arcos, *Ov. 3)* umjetnik iz Gnosa (Gnosus) *Virg.*

Lycaŏnes, num, *m.* [Λυκάονες] *pleme u Maloj Asiji; adj.* * **Lycaŏnius**, *subst. Lykaonac,* **-nia**, ae, *f. zemlja Lykaonija.*

Lycēum (Lycīum), i, *n.* [Λύκειον] *1) gymnasij u Athenah. 2) nješto slična na Ciceronovu Tusculanu.*

lychnūchus, i, *m.* [λυχνοῦχος] svjetlonoša, sviećnjak.

lychnus, i, *m.* [λύχνος] svjetiljka, uljenica, lampa (= lucerna), svjetlo, luč.

Lycia, ae, *f.* [Λυκία] *pokrajina u Maloj Asiji. Odt.* * **Lycius**, *adj. lycijanski,* hasta L., *lycijanskoga kralja Sarpedon-a; subst.* **Lycii**, ōrum, *m. Lycijani.*

Lycīum *v.* Lyceum.

Lycŏmēdes, is, *m.* [Λυκομήδης] *kralj otoka* Scyros.

Lycōrias, ădis, *f. kći mora, nympha morska, jedna od Nerejevica, jedn. Virg. Georg.* 4, 339.

Lycōris, ĭdis, *f. upr.* Cytheris, liberta *senatora Volumnija Eutrapela (zato ju zovu i* Volumnia), *ljubovnica triumvira Antonija, poslije pjesnika Galla, Hor. Prop. Ov.*

Lycormas, ae, *m.* [Λυκόρμας] *rieka u Aetoliji, Ov.*

Lyctus, i, *f.* [Λύκτος] *grad na Kreti. Odt.* * **Lyctius**, *adj.* = *kretski.*

Lycurgus, i, *m.* [Λυκοῦργος] *1) kralj edonski u Thraciji, koji se opro poštivanju boga Baccha, Ov. 2) slavni zakonodavac spartski. 3) žestok i strog govornik athenski; odt.* **Lycurgēi**, *strog korilac, sudac,* neumoljiv, *jedn. Cic. Att.* 1, 13, 3.

Lycus (-os), i, *m.* [Λύκος] *1) više rieka istoga imena, osb. jedna u Paphlagoniji, jedna u Phrygiji, u Armeniji i u Assyriji. 2) drug Aenejin, Virg. 3) Centaur jedan na svatbi Pirithojevoj, Ov.*

Lydia, ae, *f.* [Λυδία] *zemlja u Maloj Asiji. Odt.* **Lydius**, * **Lydus**, *adj. lydski,* * *etrurski; subst.* **Lydus**, *m. Lydijanin* **-di**, ōrum, *Lydijani; Lydi, i pjesn.* = *Etrurci.*

* **lympha**, ae, *f.* [*srodno s* limpidus] čista, bistra voda, *osb.* tekućica *ili* izvor-voda, živa voda, fluvialis; *i pl.*

lymphātĭcus *i* **-phātus**, *adj.* [lympha] *upr.* plah od vode, *odt. u obće* mahnit, bezsviestan, omamljen, izvan sebe *(od mahnita straha i bojazni),* velut lymphati, *kao prestravljeni;* velut lymphaticus pavor; * mens lymphata; lymphatis similes, *Curt.;* lymphatis caeco pavore animis, *Tac.;* * immensum sine more furit lymphata per urbem; *šaljivo (Plaut.)* nummus lymphaticus, *koji nije rado u džepu.*

Lyncestae, ārum, *m.* [Λυγκησταί] *pleme u Macedoniji; sing.* **Lyncestes**, Alexander, *Curt. Just. Odt.* * **-tius**, *adj. lyncestijanski.*

Lynceus, ĕi, *m.* [Λυγκεύς] *jedan Argoplovac,* (Argonauta), *glasovit s oštra vida. Odt. a)* * **Lyncēus**, *adj.* [Λύγκειος] *appellat.* = *koji bistro vidi,* quis est tam L., *bistrook, jedn. Cic. fam.* 9, 2, 2. *b)* * **Lyncīdes**, ae, *m. Lyncejević, potomak Lyncejev.*

Lyncus, i, *m.* [Λύγκος] *1) kralj u Scythiji, Ov. 2) glavni grad Lyncestā (gl.* Lyncestae).

lynx, cis, *comm.* [λύγξ] ris, oštrovid, bistrovid, * Bacchi *(koji se vozio na risovih).*

lyra, ae, *f.* [λύρα] *1)* lyra, lutnja, *u prosi jedn. u Cic. Tusc.* 1, 2, 4. *gdje se pripovieda dogadjaj grčki (sr.* fides, cithara). *Odt.* * *za oznaku* poesije lyrske. *2)* lyra, zvježdje, *Ov.*

* **Lyrcēus**, i, *m. izvor u Peloponnesu;* * *kao adj. lyrcejski.*

lyrĭcus, *adj.* [λυρικός] * lyrski, soni; vates; senex = Anacreon; † *subst.* **lyrica**, ōrum, *n. lyrske pjesme.*

† **lyristēs**, ae, [λυριστής] *koji* udara lutnju, lutnjar, lyrar.

Lyrnēsus (Lyrness), i, *f.* [Λυρνησός] *grad u Troadi, rodno mjesto Briseidino* (Briseis), *Virg. Odt. a)* * **Lyrnēsis**, ĭdis, *f. Lirnešanka* = *Briseida. b)* * **-nēsius**, *adj. lyrnesski.*

Lysander, dri, *m.* [Λύσανδρος] *1) slavan vojvoda u Sparti. 2) jedan ephor u Sparti.*

Lysias, ae, *m.* [Λυσίας] *slavan govornik u Athenah.*

Lysimăchia, ae, *f.* [Λυσιμάχεια] *1) grad u Thraciji, što ga utemeljio Lysimach. Odt.* **-chienses**, ium, *m. Lysimachijani. 2) grad u Aetoliji.*

Lysimăchus, i, *m.* [Λυσίμαχος] *vojvoda Alexandra Velikoga, poslije vladar thrački.*

Lysippus, i, *m.* [Λύσιππος] *slavan mjedoljev iz Sicyona, suvremenik Alexandra Velikoga; također sin njegov, Just.; jedan učitelj Alexandra Velikoga, Just.*

Lysis, [Λῦσις] *1) m.* — ĭdis, *pythagorski philosoph, učitelj Epaminondin. 2) f.* **-is**, *rieka u prednjoj Asiji.*

M.

M. *kao ime* (praenomen) = Marcus. — **M'.** *kao ime* Manius.

Mam., *kao ime* = Mamercus. — **M.** *kao oznaka broja* = mille, *tisuća.*

Măcăreus, ĕi *ili* ĕos, *m.* [Μακαρεύς] *sin Aeolov, Ov. Odt.* **-reïs**, ĭdis, *f. Makarejevica, kći Makarejeva.*

Măcĕdŏnes, num, *m.* [Μακεδόνες] *Macedonci; i adj.* Macedones milites; *u sing.* **-do**, ŏnis; *naročito (Nep.)* = Philippus, *otac Alexandra Vel. Odt. 1)* **Măcĕdŏnia**, ae, *f.* [Μακεδονία] *Macedonija. 2)* **Măcĕdŏnĭcus**, *i* **-dŏnĭensis**, *(Plaut.) i (Plaut. Ov. Just.)* **-cĕdŏnius**, *adj. macedonski;* legiones Macedonicae, *rimske legije u Macedoniji, Cic. fam.* 12, 23, 2.

Măcĕdŏnĭcus, *pridjevak Q. Caecilija Metella, koji učini Macedoniju pokrajinom rimskom.*

măcellum, i, *n.* trg mesa, mesarište, trg povrća.

măceo, — — 2. [macer] mršav biti, *jedn. Plaut. Aul.* 3, 6, 28.

1. **măcer**, cra, um, *adj.* mršav, bezmesan, *o živu stvoru, čovjeku i životinji (sr.* gracilis, strigosus), * taurus; *i* solum, *(Hor.)* agellus = *što malo nosi. Odt. (Hor.)* mršav = koji gine od jada, koji se izjeda, quem palma negata macrum reducit (*čini, opp.* opimus).

2. **Măcer**, cri, *m. (mršo) rimsko obiteljsko ime; najpoznatiji 1)* C. Licinius M., *povjestnik i govornik. 2)* Aemilius M., *didaktični pjesnik, Ov. Quint. 3)* Aemilius M., *pjesnik, prijatelj Ovidijev.*

măcĕria, ae, *f.* šušnjak, omedja, zid oko *vinograda, vrta itd.; osim* toga *u ratu naprečac* načinjen zid od ilovače.

măcĕro, 1. *1)* umekšati, močiti, namočiti, *Ter. 2) tp. a)* tjelesno slabiti, iztrošiti, izciediti, alqm fame, *Liv.;* maceratus siti, *Curt. b) duševno* (iz)mučiti, gristi, izjedati, alqm desiderio; * macerari lentis ignibus, *ginuti laganim žarom ljubavi;* * Phryne me m.; *(Com.)* macerari, macerare se, *izmučiti se,* jesti se, gristi se, *ginuti od muke;* * maceror quod etc.

măcesco, — — 3. [maceo] *(predcl. i kasno)* mršavjeti, sušiti se.

măchaera, ae, *f.* [μάχαιρα] *(predcl. i kasno)* sablja, mač poput noža, vučac.

măchaerŏphŏrus, i, *m.* [μαχαιροφόρος] mačonoša, pratilac, pandur, *jedn. Cic. Qu. fr.* 2, 10, 2.

Măchāon, ŏnis, *m.* [Μαχάων] *sin Aesculapijev, slavan liečnik u taboru grčkom pred Trojom, Virg. Prop. Ov. Odt.* * **-ŏnius**, *adj. Machaonov.*

măchĭna, ae, *f.* [μηχανή] *1) u obće umjetno sastavljeno djelo, da se proizvede kakovo gibanje, ili da se olakša gibanje,* stroj, makina, mašina, *na pose* čekrk, vitao, *kojim se grede u vis vuku, Hor., kamenje pri- i odvlači, stupovi skidaju, Hor. brodovi u more rivaju (valj);* * *o trojskom konju;* odar, skele, *na koje su izlagali robove na prodaju; u ratu* obsadna makina, vineis turribusque et m. omnium generum (oppidum) expugnare aggreditur; *u prilici,* hanc totam fere legem ad illius opes evertendas tanquam machinam, comparari; iisdem m. sperant me posse labefactari. *2) tp. umjetno i lukavo sredstvo, da se što izvede* proti *kojoj osobi ili stvari,* hitrina, pletka, lukavština, dolus ac m.

măchĭnāmentum, i, *n.* [machinor] stroj, makina, *Liv. Tac.*

măchĭnātio, ōnis, *f.* [machinor] *1)* umjetno ustrojstvo, *kojim se što kreće,* mekanisam aliquid movetur machinatione; data est quibusdam bestiis m. quaedam et sollertia. *2)* = machina *(u pravom i prenes. sm.).*

măchĭnātor, ōris, *m.* [machinor] *1)* strojar, makinista, graditelj, bellicorum tormentorum; *(Tac.)* magistris et m. *(pod nadzorom i po naputku)* Severo et Celere. *2) tp.* potajni i lukavi početnik, podbadač *na zlo,* scelerum, belli; omnium architectus et m.

măchĭnor, *dep.* 1. [machina] izumiti, izmisliti, umjetno pripraviti, opera, versum; *osb.* misliti *na kakovo zlo proti komu,* snovati, alqm astutiam; pestem in alqm; perniciem alcui; machinatus *pass., Sall.*

măchĭnōsus, *adj.* [machina] umjetno stvoren, *-*sagradjen, *jedn. Suet. Ner.* 34. navigium.

măcies, ēi, *f.* [macer] mršavost, suhoća, homo vegrandi m. torridus; equi macie corrupti; corpus macie extabuit; *(kasno)* terrae, *suša;* * seges macie deficit; * sušica, suha bolest, jektika, *tižika; (Tac.) o govoru.*

măcis *ili* **macĭr**, ĭdis, *f.* izmišljena mirodija *(po drugih:* oraškov cviet, Muskatenblüthe), *jedn. Plaut. Ps.* 3, 2, 43.

Măcra, ae, *1) m. rieka u Italiji, medju Ligurijom i Etrurijom, s.* Magra. *2) f.* **M. come** [Μακρὰ κώμη], *mjestance u Lokridi.*

măcresco, — — 3. [macer] mršavjeti, izjedati se, invidus alterius rebus opimis, *Hor.*

Macri Campi, *m.* [Μακροὶ Κάμποι] *priedjel u* Gallia cisalp.

Măcrīnus, i, *m.* M. Opelius Severus, *car rimski u 3. vieku po Is., Eutr.*

Măcrŏchir, īros, *m.* [μακρόχειρ] Dugoruki, *pridjev kralja Artaxerxa I. (lat.* Longimanus).

măcrŏcollum (-cōlum), i, *n.* [μακρόκολλον] papir najvećega oblika, regal-papir.

macte, macti *v.* mactus.

macto, 1. [*intens. od neobičnoga* mago, ĕre; *v.* mactus] *upr.* povećati, povisiti, *odt. 1)* dariti, alqm honoribus, počastiti, *naročito, niečim zlim,* [illegible] Latinas lacte; *ironično* alqm infortunio, počastiti = kazniti, *jeziku* [illegible] damno, *Com. 2) u obrednom* [illegible] extis [illegible] *žrtvom slaveć* pomiriti, puerorum [illegible] deos manes; *ili slaveći bogove* žrtvovati, * hostiam, * bidentes; *tp. a) rek bi za* žrtvu odrediti, *-*namieniti, alqm Orco, *Liv. b) rek bi žrtvovati* = ubiti, zaklati, alqm summo supplicio; * taetrā mactatā exce-

trâ. c) žrtvovati = upropastiti, jus civitatis; huic illi legato patronum suum mactandum civitatis testimonio tradidissent.

mactus, adj. [od osnove mago, koja ne rabi, doslovce „povećan“] samo voc. macte (pl. macti, dvojbeno Curt.), koji rabi u savezu sa esse (imper. i inf.) ali i bez naročitoga esse, sa abl., kad se komu sreća želi ili kad se što odobrava = dobra ti sreća! u dobri čas bilo; blago tebi (ili čemu)! pravo! tako je! m. virtute; juberem m. virtute esse, dobra ti sreća! nazvao bih tvojemu junačtvu; m. virtute diligentiaque esto; * m. nova virtute, puer.

măcŭla, ae, f. 1) mrlja, biljega, pjega, koja mienja lice čemu, koja čini šarenim, što je bilo jedne masti (sr. labes), (Virg.) insignis bos maculis, pjegav; maculis interfusa genas; in ipsis quasi maculis (terrae), ubi habitatur, na mjestancih napučenih. b) mrlja, ljaga, nagrda, est corporis macula naevus, madež, znamenka na tielu; * maculas auferre de vestibus, Ter.; ljaga = sramota, pokor, familiae; si qua m. concepta est, elui non potest; delere maculam; vitae splendorem aspergere maculis; est hujus saeculi labes quaedam et m. virtuti invidere; * grieška, mana u opisivanju, maculis quas aut incuria fudit aut humana parum cavit natura. 2) oko u mreže.

măcŭlo, 1. [macula] činiti šarenim, šarati, u zlu sm. (za)mrljati, zaprljati, okaljati, nagrditi, Plaut. Ov.; castra sunt cruenta et maculata, krvlju zaštrapan, Tac.; u prilici, okaljati, sramotiti, poružiti, oskvrniti, obezčastiti, belli gloriam turpi morte; partus suos parricidio; * nomen crimine.

măcŭlōsus, adj. (macula] 1) šaren, pjegav, corium, Plaut.; * lynx. 2) okaljan, zaprljan, ubrljan, vestis; * litera m. zamrljeno. 3) tp. osramoćen, obezčašćen, poružen, ružan, senatores, zloglasni, † vir omni dedecore; † avaritia et libidine foedus ac m.; * nefas, priekorna, sramotna opačina; (kasno) adolescentia.

Mădărus, adj. [Μαδαρός] ćelav, ćelo, pridjev od šale C. Matiju.

mădĕ-făcio, etc. 3. 1) kvasiti, natapati, nakvasiti, otopiti (sr. madidus), imbuti sanguine gladii vel potius madefacti; * sanguis-herbas; * vellera sucis madefacta, bojadisane. 2) tp. opiti, se vino, Plaut.

Mădēna, ae, f. priedjel u Velikoj Armeniji Eutr.

mădeo, ui — 2. 1) mokar-, vlažan biti, kapati (v. madidus), parietes vino; * plurima fuso sanguine terra m.; * vere m. udo terrae ac pluvialibus austris; * tristi imbre genae; * quique (ensis) cruore saepe Phrygum maduit, domini nunc caede madebit; † oleo madens venter; † madentes campi, močvarne; coma madens; * more nivis madentis, poput kopnećega sniega; vino (Plaut.), * mero m. i (Plaut. Tib.) samo madere, pijan biti; † madens, opit, natrušen, (Plaut.) metu m., od straha me znoj probija; (Plaut.) u prilici, da je do kože, skroz i skroz pokisnuo, madent in corde parietes, periere haec oppido aedes; na pose, kuhanjem se raztopiti, skuhati se, Plaut. Virg. 2) tp. prepun biti čega, prelievati se, * generoso pocula Baccho; * pagana fercula deliciis; * Socraticis sermonibus, zadubsti se, zapiliti se u . .

mădesco, dui, — 3. [madeo] pokisnuti, namočiti se, nakvasiti se, * semusta robora; * terra multâ aquâ.

mădĭde, adv. [madidus] vlažno, mokro, m. madere, pijan biti kao čep, jedn. Plaut. Ps. 5, 2, 7.; sr. madeo.

mădĭdus, adj. 1) mokar, posve vlažan, prokisnuo (na površini i izvana, opp. sicus; sr. humidus), fasciculus epistolarum totus aquâ m.; * lacrimis; * ocelli; * comae, od pomastî; * fossae, vodom pune; na pose o jelih, gotov, skuhan, prhak, Plaut. 2) tp. Plaut. (Plaut.) pijan, opit, natrušen, vino m. i samo madidus.

mădulsa, ae, m. [madeo] pijan, pijanica, Plaut. Ps. 5, 1, 7.

Maeander, dri, m. [Μαίανδρος] rieka u Joniji, poznata s mnogo zavoja s. Meinder. Odt. appellativ., a) zavoji, stranputice, okolišanje u govoru, quaerere Maeandros, deverticula flexionesque, jedn. Cic. in Pis. 22, 53. b) kod vezenja, umjetno izprepleten rub u haljine, jedn. Virg. Aen. 5, 251. Odtl. * **-drius,** [Μαιάνδριος] adj. juvenis, C. = Caunus, unuk Maeandrov.

Maecēnas, ātis, m. obitelj rimska starinom iz Etrurije, od koje je najznamenitiji Gajus Cilnius M., ljubimac Augustov, zaštitnik i prijatelj Horatijev i Virgilijev. Odt. † **Maecēnātiānus,** adj. Maecenatov.

Maecius, maecijski, Maecij 1) ime priedjelu nedaleko Lunavija, ad Maecium is locus dicitur; moguće da se je po njem prozvala Maecia tribus. 2) ime rimskoga plemena (gens); Spurius M. Tarpa, suvremenik Horatijev, oštrouman sudac i poznavalac pjesničkih djela, osb. dramatskih.

Maedi, ōrum, m. [Μαῖδοι] pleme thračko. Odt. subst. **Maedĭca,** ae, f. zemlja Maedska.

Maelius (Melius), ime plemena (gens) rimskoga; Spurius M. ubijen 440. pr. Is., jer ga okriviše, da teži za vlasti kraljevskom. Odt. **Maeliānus,** adj. Maelijev; **Maeliāni,** subst. Maelijevci.

maena, ae, f. [μαίνη] mendula, sardun, ribica morska u razsolu, kojom se hranjaše sirotinja, žrtvovaše se i podzemnim bogovom; tp. (Plaut.) kao psovka.

Maenălus, i, m. [Μαίναλον] ili **-la,** ōrum. n. gora u Arkadiji sa gradom istoga imena, Virg. Ov. Odt. * **Maenălis,** ĭdis, f, i * **-lius,** adj. = arkadski, M. deus = Pan; versus, pastirske pjesme; ramus, toljaga Herculova.

Maenas, ădis, f. [Μαινάς] biesna Bacchantica; odt. * gatalica, proročica.

Maenius, ime plemena (gens) rimskoga; Gajus M., consul 338. pr. Is., pobiedi Antiate, zato mu podigoše u slavu stup, columna Maenia na foru, kod koga su običavali kazniti zle robove i tate. Kod istoga stupa sudilo se je i zlim dužnikom. Za toga Maenija kaže se, da je prvi sagradio na svojoj kući balkon, doksat, koji se zato i zove Maeniana (pl.)

Maeŏnia, ae, f. [Μαιονία] priedjel Lydije Ov.; i meton., Etrurija, jer su po priči Etrurci starinom Lydijani, Virg. Odt. 1) **Maiŏnĭdes,** ae, m. [Μαιονίδης] = Etrurac, Virg. 2) * **Maeŏnis,** ĭdis, f. [Μαιονίς] Lydijanka = Omphale ili Arachne. 3) **Maeŏnius,** adj. [Μαιόνιος] maeonski, a) = lydski, odt. = homerski, herojski, junački, vates Homerus; chartae, heroides, carmen. b) etrurski, tuscijski, nautae.

Maeōtis, ĭdis ili ĭdos, f. [Μαιῶτις] adj. maeotski (sada azovski), * Penthesilea; * hiems; subst. supra Maeotis (mj. Maeotidis) paludes, Enn. u Cic. Tusc. 5, 17, 49.

Maeōtius, adj. [Μαιώτιος] = Maeotis, * tellus; * unda, azovsko more; palus, Curt. 6, 4.

maereo (moer.), rui, — 2. tužan, sjetan biti, žalovati, tugovati, (v. maeror; sr. doleo, lugeo), fletus; * vultus maerens; m. suo incommodo; * genero, † altius animis; cum maereret Menelaus; m. sibi, u sebi, za sebe, Cic. p. Sest. 14, 32.; trans. žaliti za kim, oplakivati što, mortem filii, meam, suam; rei publicae calamitatem; s acc. c. inf.; praegn., * tužnim glasom izustiti, talia.

maeror (moer.), ōris, m. žalost, tuga, jad, tužnjava (koja se i izvana opažava, ali samo neposredno ili nehotice u držanju tiela i u govoru, kao časovito stanje duše; sr. luctus, maestitia), jauk, lelek, in maerore esse (Ter.), jacere; maerore confici; maerorem atque luctum deponere; a maerore recreari; maeror funeris, naricanje; (Just.) tacitus maeror et luctus; aegritudines, molestiae, maerores, žalosti, Cic. fin. 1, 18, 59.

maestĭter (moest.), adv. žalostno, smućeno, jedn. Plaut. Rud. 1, 5, 6.

maestĭtia (moest.), ae, f. i (predcl. i kasno) **-ĭtūdo,** ĭnis, f. [maestus] žalovanje, sjeta, smućenost, tuga, turobnost (kano trajno stanje duše sr. maeror), in tanta m. sum; silentium triste ac tacita m.; maestitiam alcui injicere; prenes., orationis quasi m.

maestus (moest.), adj. [maereo] 1) raztužen, snužden, smućen, sjetan, žalostan, tužan (o sjetnoj, pokunjenoj ćudi; sr. tristis), senex; domus, maestior fortunâ publicâ quam suâ; maestior Ulixes; * maestissimus Hector, * m. ac sollicitus morte Tigelli; * (neci) m. dimittit Onyten; † castra; * questus; * clamor; * voces; * timor; † vigilantia; * manus; * comae; * collum; † oratores m. (mrkogledje) et inculti. 2) * tugu-, žalost uzročeći ili navještujući, tužan, žalostan, crn, nesretan, vestis; tuba; ebur; avis; funus; tectum; arae.

Maevius, 1) pisar Verrov. 2) nevaljao pjesnik Virgilijeva vremena.

* **măga,** ae, f. [magus] čarobnica, vještica, vračara.

māgālia, ium, n. [punska rieč = mapalia] što gl.

măge v. 2. magis.

Magetobria, ae, f. (po Mommsenu bolje: **Admagetobriga**) grad celtski, gdje je Ariovisto potukao Galle, po svoj prilici la Moigte de Broie u Burgundiji, jedn. Caes. b. G. 1, 31, 12.

măgĭcus, adj. [μαγικός] čarobnički, vračarski, * artes; † superstitiones; * linguae, koji umije jezik i basme (Zaubersprüche) čarobničke; * dii m., koji se zazivaju, kad se čara; * terrores, strah od zala, što ih mogu čarobnici prouzročiti ljudem.

1. **măgis,** ĭdis, f. zdjela (različito se tumači magis u Hor. sat. 2, 2, 29.)

2. **măgis** ili * **măge** [srodno s magnus] adv. (comparativni oblik bez positiva, sa sup. **maxĭme**) više, većma, bolje, obično se spaja s adjectivi i adverbiji (naročito s takovimi, koji ili sami ne mogu praviti comparativa, ili da se njim označi bolje comparativni pojam), no često i sa glagoli; magis velle = malle, Ter.; riedko adjectivno sa substantivi (sr. maxime), homo, inertior, ignavior, magis vir inter mulieres, impura inter viros muliercula proferri non potest; nihil vidi m. sc. deditum populo Romano, kao ironična potvrda predjašnjega [sr. minus c)]; kadkada s abl. mjesto quam, quid philosophiâ magis colendum? quanto m. Alliensi die Alliam ipsam reformidaturos? (Hor.) non hoc m. ullum aliud; (Ter.) non Apollinis m. verum atque (mj. quam) hoc responsum est. Na pose a) m. etiam; multo m. b) quo, tanto m. — eo, tanto m. i * tam m. — quam m., čim (koliko) više — tim (toliko) više; nihil, nihilo m., ni za što više, isto tako malo; impendio m., znatno više, Ter. Cic.; solito m, m. solito, više nego obično, Liv.; m. eo, više s toga; eo m., tim više; eo m., et eo (eoque) m. quo, quod, quoniam, si, ut ili ne; (Nep.) neque eo m., i isto tako malo, pak ipak ne. c) magis magisque, (riedko) m. et magis, * † m. ac (atque) m., * magis magis, (sve) više i više, sve više (kad se označuje, da što brzo raste; sr. paullatim); m. magisque in dies. d) non m. quam prevodi se prama savezu (contextu) α) kad se oboje potvrdjuje sa (jedno) isto toliko, koliko i (drugo), hoc non m. pro Lysone quam pro omnibus scripsi. β) kad se oboje zaniječe sa (jedno) toli malo kao što i (drugo), animus qui in morbo aliquo est, non m. sanus est quam corpus etc. γ) kad ono, što je prije rečeno, treba označiti manje važnim od onoga što sliedi, ne toliko, koliko, jus apud eos non legibus m. quam naturâ valebat. e) kadkada za oznaku, da je koji praedicat prema okolnostim prikladniji, prije, (da)pače (sr. potius), tum m. assentiare, si etc., magis id diceres, si etc.; irae vestrae m. ignoscendum quam indulgendum est, Liv.; dvojbeno magis malle = potius m, Liv. 22, 34, 11.; tune insanus eris si acceperis an m. excors, perna m. hillis flagitat refici, Hor. f.) (predcl. i kasno) pleonast. ili za podkrepu kod comparat.

măgister, tri, m. [srodno s magis, magnus] 1) viši, predstojnik, glava, ravnatelj, vodja, vojvoda, nadzornik, m. populi, = dictator; m. equitum, pomoćnik dictatorov u službi i ujedno zapovjednik konjaničtva, m. rei militaris, militiae, vojskovodja, vladivoj; m. sacrorum, veliki svećenik; m. scripturae ili in scriptura, ravnatelj družbe državnih zakupnika; m. societatis ili in societate, predstojnik družtva državnih zakupnika; in scriptura pro magistro dedit operas, bio je podravnateljem; m. elephanti, vodja slona; pecoris, vrhovni pastir, regii pecoris; * ovium, ovčar, čoban, i * absl., pastir; navium, kapetan; m. morum, censor; m. cenandi, stola ravnatelj (συμποσίαρχος); ludi m. v. ludus 2). 2) učitelj, meštar (na koliko je umom i vrlinom bolji od slušalaca; sr. doctor, praeceptor), vestri praeceptores virtutisque m.; est magis monitoris non fatui, quam eruditi magistri; artium; religionis; virtutis; stilus est optimus dicendi effector et m.; i (Ter.) nad-

zornik mladeži. 3) tp. vodja, savjetnik, kolovodja, početnik, si quis magistrum cepit ad eam rem improbum, Ter.; alcui ducem et m. esse ad alqd.

măgistĕrium, ii, n. [magister] 1) služba predstojnika itd., predstojničtvo, glavarstvo, ravnateljstvo, nadzorničtvo, morum, censorstvo; magisteria sc. conviviorum, na gostbah, stola ravnateljstva; (Plaut.) učiteljstvo, odgojiteljstvo. 2) * tp. savjet, naputak, nauk, Plaut.; * u ljubavi.

măgistra, ae, f. [magister] predstojnica, glavarica, upraviteljica, ludi, učiteljica, Ter.; post hoc ludus erat culpâ potare magistrâ sc. bibendi, ne imadjasmo magistrum bibendi ili cenandi [v. magister 1)], kao kod veće gostbe, već je svatko morao čašu kazni izpiti, kad je god što pogriešio u piću, te se tom igrom nasladjivasmo, Hor. sat. 2, 2, 123. 2) tp. učiteljica, vita rustica parsimoniae, diligentiae, justitiae m. est, učitelj; * studia artesque magistrae; * arte magistrâ, pomoćju umjetnosti, † paupertate m., budući da je siromaštvo bilo učiteljem.

măgistrātus, us, m. [magister] 1) služba magistri, poglavarstvo, predstojničtvo, (državna) služba, m. ordinarii et extraordinarii, majores et minores, curules etc.; m. i imperium spojeno v. imperium; magistratum inire, ingredi, accipere, capere; accedere ad magistratum, (Lentul. u Cic. ep.) in magistratum venire; m. petere, adipisci, deponere ili magistratu abire; abdicare se magistratu; abdicare magistratum, (Liv.) abolere m.; esse, versari in magistratu; magistratum gerere, obtinere. 2) poglavarstvena osoba, poglavar, državni činovnik; his magistratibus, za njihova službovanja, Nep.; u pl. (rjedje [Nep.] collect. i u sing.) poglavarstvo, oblast.

magnănĭmĭtas, ātis, f. [magnanimus] veledušje, velikodušnost, class. samo jedn. Cic. off. 1, 43, 152.

magnănĭmus, adj. (većinom pjesn.) velikodušan, srdčan, hrabar, junački, vir, Cic. Tusc. 4, 28, 61.; * Aeneas; * Phaëthon; * Juba; * duces; * gentes; * heros; * leo; * equus.

Magnēsia, ae, f. [Μαγνησία] 1) priedjel u Thessaliji. 2) grad u Kariji. 3) grad u Lydiji. Odt. a) **Magnēs**, ētis, magnesijski, magnetski, lapis, magnetovac, gvozdoteg; subst. Magnes, Magnesijanin; pl. Magnetes, Magnesijani (stanovnici priedjela kao što i gradova), Liv. Ov. Tac. b) **Magnessa**, ae, f. Magnesijanka, Hor. c) * **Magnētis**, ĭdis, f. adj. [Μαγνῆτις] magnesijski, Argo (jer u gradu Pagasae u zemlji Magnesiji sagradjena). d) **Magnētarches**, ae, m. [Μαγνητάρχης] najviši činovnik u Magnesiji.

ma[illegible]nĭdĭcus, adj. [magnus-dico] hvastav, Plaut.

magn[illegible]ce, adv. s comp. i sup. [magnificus] 1) [illegible]tveno, veleljepno, gospodski, veličans[illegible]ajno (v. magnificus), m. vivere, krasno, sj[illegible]um ornare, alqm donare; simul habitare, convi[illegible] uti divitiis; i o govoru, veprudenter simul m. [illegible]eno, pathetično, colličanstveno, uzvis[illegible] zlu sm., gizdavo, laudare alqm; * loqui; u [illegible]dere. 2) o čuvstvu naduto, loqui de bello; inc[illegible] plemenito, i pregnuću, veličanstveno, [illegible]ficentiusque veledušno, omnia excelsius magn[illegible] et dicere et sentire; virtutes magnificentius appetěre; o djelih, sjajno, slavno, dično, vincere; consulatum magnificentissime atque optime gerere.

magnĭfĭcentia, ae, f. [magnificus] 1) veleljepje, veličanstvenost, razsipnost, sjajnost, gizdavost, gizdoljubje, urbis, epularum, villarum, publicorum operum; m. liberalitatis, sjajna darežljivost; publica (opp. privata luxuria); i o govoru, sa i bez verborum, obilje-, bujnost rieči, u dobru sm., uzvišenost, pathos izražavanja, uzvišena vrst govora, a u zlu sm. nadutost, gizda u izrazu, hvastavost, composita in magnificentiam oratio, Ter. 2) plemenitost u mišljenju i djelovanju, veledušnost.

magnĭfĭco, 1. [magnificus] vele štovati, mnogo cieniti, alqm, Plaut. Ter.

magnĭfĭcus, adj. s comp. (-centior) i sup. (-centissimus) [magnus-facio] 1) veličanstven (kako se izvana vidi), veleljepan, sjajan, krasan, gizdav, takodjer, prijatelj veleljepju, razkošan, villa; apparatus; funus; belli spolia; in suppliciis deorum (opp. parci); civitas; imperium; i o govoru u dobru sm., uzvišen, patetičan, genus dicendi, a u zlu sm., i o govorniku, nadut-, hvastav, bljutav, verba, Ter., alia m. pro se et illis dolentia, Sall., edicta in populum pro Vespasiano, Tac.; subst. magnifica, ōrum, n. nadut-, hvastav govor; miles, Plaut.; adhortator; sjajan činî, vir factis m.; aedilitas. 2) o mišljenju i značaju, plemenit, veledušan, uzvišen, divan, animo excelso magnificoque; nihil altum, nihil m. ac divinum suspicere; factum; res gestae; decretum; promissa.

magnĭlŏquentia, ae, f. [magniloquus] 1) kao pohvala, uzvišen jezik, -izraz, -rieči, uzvišenost, Homeri; hexametrorum. 2) (riedko) kao ukor, hvastavost, hvalisanje, alcjs, Liv.

† **magnĭlŏquus**, adj. [magnus-loquor] hvastav, hvalisav.

magnĭtūdo, ĭnis, f. [magnus] 1) veličina, velikoća, jakost (o prostoru, broju, sili), sila, mundi, corporum, silvae; voluminis; magnitudines regionum; (Nep.) copiarum; pecuniae; aeris alieni; quaestus; frigoris; venti; fluminis, velika voda; aquarum; magnitudine, quantitativno (sr. genus). 2) o abstractnih predmetih, veličina, znamenitost, važnost, rei, periculi, beneficii, doloris, amoris, odii; rerum gestarum; m. animi, ingenii, consilii; rei publicae.

magnŏpĕre, adv. [mj. magno opere, kao što se često i piše), velikim trudom, -naporom, u sup. **maximopere** ili **maximo opere**, veoma, vrlo, jako, silno, osobito (ponajv. uz glagole), m. perturbari, delectare; pertinere ad etc.; m. jucundus. Na pose a) s negacijom i u negativnih pitanjih = znatno, upravo, baš, bitno, osobito, non m. ne baš jako; non m. laboro, quorsum etc.; ut mihi dicendum nihil m. videatur; nulla m. exspectatio est, ne baš osobito izgledavanje; adjectivno, jedn. Liv. 3, 26, 3. nulla m. clade accepta, bez znatna gubitka; quid m. potuit Cleomenes facere? b) silno, krepko, prešno, velle, desiderare; nihil mirari; evocare alqm; suadere, rogare i slič.; edictum mihi est m., ut etc.

1. **magnus**, adj. s comp. **mājor** i sup. **maxĭmus** (maxŭm.) [od osnove glagola mago, koji ne rabi] 1) velik, a) po prostoru = obsežan (u obće; sr. ingens, amplus, grandis), prostran, visok, dugačak, dug, domus; mons; oppidum; acervus; barba; literae (pismena) maximae; (Hor.) navis, sepulcra, calceus pede major, prostranija, odviše velika; pennae majores nido, preko gniezda vireći, sedilibusque magnus (visok i širok) in primis sedet, mare, veliko, bučno; m. aquae, velika voda, visina vode. b) o broju, množini, velik, mnogi, znatan, mnogobrojan, silan, numerus; pecunia (sr. pecunia); m. copiae (ne multae); multitudo peditatus; equitatus; * in magno populo, u velegradskoj svjetini; * turba clientium; magnae legiones, (čim se ne kaže, kakove su te legije, već se samo pojam podkrepljuje), Hor. sat. 1, 6, 4. Sall. Cat. 53, 3.; magna impedimenta; m. divitiae; copia frumenti; maximum pondus auri; magno cum comitatu; major pars, većina; magnam, maximam partem, magna, maxima parte, većinom, većim dielom; magni interest. 2) tp. a) o vremenu, dug, velik, annus, velika; * annus, duga; * menses; (Just.) magno tempore, za dugo vremena, magno post tempore. b) o dobi, vieku, cum esset magno natu, vremešan, starovječan (sr. 2. natus); magno natu principes; filius maximo natu, najstariji; major, maximus sa i u savezu bez natu, stariji, najstariji; major natu frater; † major natu; maximus natu e filiis; * major, * maximus aevo; * quae maxima natu; liberi majores jam quindecim annos nati; (Ter.) annos natus est sedecim, non major; † major (predjašnja, starija) patria = pradomovina, grad-matica, metropola; bez quam, annos natus major quadraginta, takodjer non major quinquaginta annis; major sexaginta annis natus; biennio quam nos fortasse major; frater major (Ter.), ex duobus filiis major; Sulpicio major (filia), minor Licinio nupta erat; (Plaut.) major, minor herus v. herus; * major Neronum, * maximo (drugi: Maxime) Lolli; * sororum maxima; * maxima virgo (vestalka); (Liv.) Gelo maximus stirpis; subst. majores natu, dobniji ljudi, starci, i (Hor.) samo majores; odt. o vieku, majores predji, pradjedovi, stari, redovito predšastnici otaca, djedova i njihovih rodjaka (sr. patres), multi nostrâ, plures patrum memoriâ atque etiam majorum exstiterunt; kadkada i o jednom predšastniku. c) o svakovrstnih odnošajih ljudskih, velik = ugledan, znamenit, znatan, važan i slič., magni i maximi ludi, velike, najstarije igre u Rimu; res m.; fortuna; in magno officio et necessario; casus m., velik = osobit slučaj, Caes. b. G. 6, 30, 2. b. c. 3, 14, 3.; bellum magnum atque difficile; dimicatio; m. mercatura; m. et ampla negotia; majores res appetere; m. testimonium častno, ili jasno, pobijajuće svjedočanstvo; maximum judicium; m. causa, m. opus et arduum; quod eo majus (teže) est illi; magnum quoddam est onus atque munus; magna prece, vrućom molbom; m. suspitiones; maxima rei publicae tempora, vrlo velika opasnost . . .; rei publicae m. aliquod tempus; m. locus, znamenit dio philosophijske nauke; m. ratio, važan povod, -razlozi, m. vetustas, vrlo star odnošaj; m. consuetudo, tačno-, usrdno obćenje, -drugovanje; magnum est, mnogo je, važno je; nos magnum fecissemus, si etc., magnum te fecisse arbitrabere, Cic. or. 30, 105. Verr. 2, 3, 42.; at magnum (nješto vrlo zaslužna) fecit, quod etc., Hor. sat. 1, 10, 20.; quod majus est (parenthetično), što će više reći; subst. magna curant dii; majora (više) concupiscere; multo majora et meliora fecit; (Quint.) majoribus acceptior; illa maxima atque amplissima; ornatus muliebris pretii majoris; (Ter.) hominem maximi pretii esse, veoma mnogo vriedan; (Phaedr.) operibus pretium majus invenire; magna munera et majora promissa; (Hor.) cultus major censu; o genetivu magni, maximi, abl. magno, maximo etc. za oznaku ciene v. lat. syntax. d) ob intensivnoj veličini ili jakosti, velik, jak = silan, žestok, hud, zrio, vox, zrio, gromak glas; † audita major humanâ vox; clamor; imber; ventus; * stridor; † major sonus, glasniji; (Plaut.) magnum clamare, exclamare, na vas glas; ubi mare magnum esse (rasti) et saevire ventis coepit, Sall. Jug. 78, 3., velut minuta magno deprensa navis in mari, vesaniente vento, Cat. 25, 12.; m. dolor, ljuta; gaudium; (Ter.) voluptas; spes; majore studio; m. gratia, auctoritas; virtus; periculum; infamia; (Hor.) vitium, peccatum, labor; magni fletus questusque; † m. corpora; magno, majore animo, hrabro, srdčano; cupidus imperii, magni animi; magno sit animo; * corpore major spiritus (hrabrost, srdčanost) et incessus; o govoru, * os magna (uzvišene stvari) sonaturum; u zlu sm., velik = jak, pretjeran, nadut, bahat, hvalisav, verba m., quae rei augendaè causâ conquiruntur; magnis sermonibus res secundas celebrare; m. minae; m. (stroge) illa consulum imperia; * lingua; * magna, * maxima verba; * dixerat aliquid magnum; * magna, * omnia m. loqui; na pose in majus, u odveć veliko = pretjerano, prekoredno, extollere (pretjerivati), celebrare, accipere, ferri, nuntiari, (Ter.) credi, ex longinquo audiri, (Just.) augere; o čeljadi, nadut, bahat, ponosan, gizdav, m. me faciam, hvastati se, bahati se, Com.; m. atque humiles sumus, Ter. e) velik = uzmožan, moćan, silan, ugledan, odličan, bogat, potentior et major; civitas m. atque opulenta; propter summam nobilitatem et singularem potentiam m. erat; homo per se m.; Caesar beneficiis atque munificentia magnus habebatur; m. cognatio; maximam hanc rem (državu) fecerunt; Juppiter optimus maximus; * Juppiter; * manus Jovis; * adjutor; praetor maximus, u najstarije doba = dictator; * sacerdos, častna; * major invidiâ (nadvladavši zavist); * major reprehensis; * m. pueri magnis e centurionibus orti; * pater; * equus; * subst. aut magno aut parvo; cum magnis vixisse; majorum fames = gladovanje-, teženje za većim; majora tentare; majores, odličnici, uzmožniji; velik umom, -zaslugami, homo m., m. et clarus; vir m. in hoc bello Themistocles fuit; major in pace; Alexander Magnus, m. Alexander; m. in dicendo esse; m. nebulo, Ter.; m. fur. f) o ćudi, mišljenju, velik = veledušan, plemenit, jak, animus; animo m. fortique esse; m. et praeclarus vir.

2. **Magnus** v. Pompejus.

Māgo, ōnis, m. [Μάγων] 1) brat Hannibalov. 2) sin Hamilcara starijega, Just.

Magontiăcum (Mog.), i n. grad u Germaniji, s. Mainz, Moguć, Tac. Eutr.

măgūdăris, is, *f.* [μαγύδαρις] *po mnienju jednih sjeme, po mnienju drugih stabljika rastline* laserpitium, *Plaut.*

măgus, i, *m.* [μάγος] *perzijanski svećenik i učenjak, mudrac; * vrač, čarobnik, mag.*

Māja, ae, *f. kći Atlantova, mati Mercurijeva, jedna Plejada.*

mājālis, is, *m. uškopljen, uštrojen prasac, bravac kao psovka, jedn. Cic. in Pis.* 9, 19.

mājestas, ātis, *f.* [*od (kasno)* majus, a, um, *velik*] *uzvišenost, visost, dostojanstvo ili poštovanost, svetost, veličanstvo (o bogovih, vladarih i viših oblastih, državah i narodih, naročito o narodu rimskom),* m. deorum, judicum, senatus, populi Romani, consulis, patria *(sveta otčinska vlast)*; minuere majestatem populi Romani; *isto tako* deminutio majestatis; lex majestatis, *zakon o povriedjenoj* m., *ob uvredi veličanstva*; crimen majestatis, † poenae majestatis; condemnari majestatis, de m.; m. regia; *(Hor.)* tua *(ob Augustu), (Phaedr.)* ducis, *carevo; tp. ugled, dostojanstvo,* loci, matronarum; quanta in oratione.

mājor *v.* magnus.

Mājus, *adj. majski, svibanjski,* mensis, *mjesec svibanj;* Kalendae, Nonae, Idus; * *samo* Majus, *svibanj, maj.*

mājuscŭlus, *adj.* [*dem. od* major] *a) poveći, ovelik,* cura. *b) (Ter.) nješto stariji sa slied.* quam.

māla, ae, *f.* [*mj.* mandela *od* mando, *sr.* scala *od* scando] *1) čeljust, čeljuga, vilica, osb. zubna kost (medju okom, nosom i ustima; sr.* maxilla), * ut meos malis miser mandarem natos; * malis absumere mensas; *i u životinjâ čeljust, Virg. Hor.*; malis alienis ridere *v.* alienus *3) b). 2) (predcl. i kasno pjesn.) u pl. lice, obraz (kao običan izraz u samo physiologijskom značenju; sr.* gena), * decentes; * malis audacibus; † permulcere malas; *šaljivo* feri malam *(pljuska, zaušnica)* tu illis, *Plaut.*

† **Mălăca**, ae, *f. grad u Španjolskoj, s.* Malaga.

mălăcia, ae, *f.* [μαλακία] *(riedko) bezvjetarje, tišina na moru.*

mălăcisso, 1. [μαλακίζω] *mekšati, lagoditi, krotiti, Plaut.*

mălăcus, *adj.* [μαλακός] *(Plaut.) 1) mekan,* pallium; *odt. podatan, gibak, vitak,* ad saltandum. *2) tp. mekoputan, ubav.*

măle, *adv. s comp.* **pējus** *i sup.* **pessĭme** [malus] *1) o svojstvu = zlo, zločesto, naopako, hudo, nesretno, nesgodno, nepovoljno,* m. olere, *ružno*; m. vestitus; pejus *(gore)*, pessime mihi erat, *Plaut. Ov.*; animo m. est, *mrzi me, mrzko mi je, Ter.*; m. sit Antonio! *kad se zlo komu želi*; male mi (= mihi) sit, si etc.; o factum m. de Alexione! *gorka li udesa glede itd.*; pejus victoribus Sequanis quam Aequis victis accidisse, *gore im se dogodilo, gore su prošli*; agmen adversariorum m. habere *(dosadjivati, napastovati)* et carpere; suppliciis m. haberi, *obhrvala ga, stradati*; m. audire *v.* audio *5)*; alcui m. facere, *nanieti, činiti komu zlo, nepravdu*; m. velle alcui *v.* 2. volo *1) b)*; m. loqui *v.* loquor *1)*; alqm m. accipere *(primiti, dočekati)*, verbis, *osorno, oštro nagovoriti*; *osb. u ratu, činim postradati*; m., pejus consulere alcui, *(Ter.)* pessime consulere in alqm; m. mereri de alqo *v.* mereo; pessime agitur cum alqo, *vrlo zlo je po koga, u zloj je koži*; male rem, negotium gerere *v.* gero; male pugnare, *nesretno*; suos labores et apparatus m. cecidisse; *(Ter.)* quae res m. tibi vertat; * m. vivere; † m. *(težko)* mori; † m. vagari, *u pogibelj lutati*; * m. custodita poma, *uzaludo*; * ter m. sublato ense; m. emere, *skupo,* vendere, *cieno, jeftino*; *na pose a) * na nesgodnu mjestu, u nevrieme,* m. sedulus; m. salsus, *u zao čas*; m. feriati Troës. *b) o čuvstvu i mišljenju, zlo, lupežki, hudo,* agere; cogitare, m. cogitare de alqo, *Cael. u Cic. ep.*; m. existimare *(Nep.)*, † opinari de alqo; pessime sentire de re public. *2) o mjeri i stupnju, a) jako, žestoko, veoma, vrlo, (Plaut.)* metuere; odisse; pejus odisse quam etc.; *(Hor.)* vitare cane pejus et angue; alqm m. mulcare *v.* mulco. *b) * odviše, (Hor.)* m. laxus, parvus; *ne kako valja, ne pravo, ne osobito, slabo, malo, ne-,* m. haerere, sustinere arma; scuta m. tegebant Gallos; m. densatus agger, duae m. plenae legiunculae; m. sanus, *nerazborit*; * digitus m. pertinax; * † m. fidus; * m. gratus.

Mălĕa *ili* **Malēa**, ae, *f.* [Μαλέα, Μάλεια] *glavina kod Lakonije.*

mălĕ-dĭcax, ācis, *adj. (riedko) zlorek, psovač, podrugljiv, Plaut.*

mălĕdĭce, *adv.* [maledicus] *psujuć, grdeć.*

mălĕdīcens, *adj.* [*upr. partic.*] *s comp. i (clas.) sup., grdeći, psujući, klevetan, -tna, -o, podrugljiv, Plaut.*; *sr.* maledicus.

mălĕ-dīco, etc. 3. *zlo govoriti o kom, psovati, grditi, ružiti,* alcui, alcui turpissime; *absl.*; *pass. impers.* qui nobis maledictum velit, *Ter.*

mălĕ-dictio, ōnis, *f. (riedko) psovanje, grdnja, ružnja, Cic. p. Cael.* 3, 6.

mălĕ-dictĭto, 1. [*intens. od* maledico] *pošteno, žestoko psovati, -grditi,* alcui, *jedn. Plaut. Trin.* 1, 2, 62.

mălĕ-dictum, i, *n. psovka, pogrda, i prokletstvo, kletva (u obće svaka rieč, kojom se hoće drugomu da naškodi; sr.* convicium, opprobrium, probrum), maledicta in alqm dicere, conferre, conjicere; probris omnibus maledictisque vexare alqm; arripere m. ex trivio; maledictum est, si vere objicitur, vehementis accusatoris; jurgia, maledicta, contumeliae.

mălĕ-dĭcus, *adj. s comp.* -centior, *sup.* -centissimus, *grdeći, opadajući, klevetan, -tna, -o, opadan, -dna, -o,* conviciator; civitas; *(Nep.) subst.* maledicus, *klevetnik, opadač.*

mălĕ-făcio, etc. 3. *zlo tvoriti, -činiti, Plaut.*, alcui re, *Ter.*

mălĕfactor, ōris, *m.* [malefacio] *zlotvor, jedn. Plaut. Bacch.* 3, 2, 1.

mălĕ-factum, i, *n. (riedko) zločin, rdjavo ili opako djelo (synon. i rek bi opisano =* delictum *i* peccatum), beneficia male locata malefacta arbitror.

mălĕfĭce, *adv.* [maleficus] *zlo čineći, štetno, jedn. Plaut. Pseud.* 4, 7, 113.

mălĕfĭcium, ii, *n.* [male-facio] *1) nedjelo, grjehota, opačina, zločin (najobćenitiji izraz za svako nemoralno djelo),* committere, admittere m. *2) na pose a) nanesena šteta, nasilje, zulum i slič.* (*opp.* beneficium), prohibere alqm ab injuria et m.; sine ullo maleficio per provinciam iter facere; maleficii causâ, *u zloj nakani. b) † pl. čarolije, čini.*

mălĕfĭcus, *adj. s comp.* -centior, *i sup.* -centissimus [male-facio] *zlotvoran, bezbožan, klet,* mores, *Plaut.*; homo; † *subst.* maleficentissimi, *najgori zločinci; neprijatan, zavidan, štetan,* naturam maleficam nactus est in corpore fingendo, *jedn. Nep. Ages.* 8, 1.

* **mălĕ-suādus**, *adj.* [male-suadeo] *zlo savjetujući, na zlo nagovarajući, zavodljiv, varav.*

Mălĕventum, i, *n. starije ime za* Beneventum (*v.* Beneventum).

mălĕ-vŏlens (malĭv.), tis, *adj. (predcl.) sa sup. (Cic.)* [male-volo] *zlohotan, zlorad, zavidan* = malevolus.

mălĕvŏlentia (malĭv.), ae, *f.* [malevolens] *stalno svojstvo, kojim se drugomu zlo želi, zlohotnost, zloradost, nenavist, zavist i sl.* (*sr.* malignitas), m. est voluptas ex malo alterius sine emolumento suo; m. laetans malo alieno; m. et livor; m. et invidia; m. et obtrectatio; *(Brut. u Cic. ep.)* hominum in me.

mălĕvŏlus (malĭv.), *adj.* = malevolens, *v.* malevolentia; *subst.* **malevoli**, ōrum, *m. neprijatelji, zavidnici.*

Māliăcus sinus [κόλπος Μαλιακός] *morski zaljev na jugoiztoku Thessalije, s. zaljev zeitunski. Odt.* **Māliensis**, *i* * **Mālius**, *adj. malijski.*

Māliēs, ĕon, *m.* [Μαλιεῖς, Μηλιεῖς] *Malijani, žitelji oko zaljeva malijskoga, Curt.*

mālĭfer, fĕra, fĕrum; *adj.* [mālum-fero] *jabukorodan, jedn. Virg. Aen.* 7, 740.

mălīgne, *adv.* [malignus] *1) zlohotno, zlobno, zavidno, nenavidno,* loqui; † malignius sermonem habere. *2) škrto, skupački, oskudno,* dividere; *(Hor.)* laudare; * non mihi fuit tam m. *nisam bio tako itd.*

mălignĭtas, ātis, *f.* [malignus] *nenavidno srdce, nenavidnost, kao stalno svojstvo zavist, koja ne drugim nego samo sebi priušća dobro (sr.* malevolentia), *Liv. Curt.*; *na pose škrtost, skupost,* m. conferendi ex privato; m. praedae partitae, *kod diobe pliena*; malignitatis *(škrte diobe)* auctores, *Liv.*

mălignus, *adj. s † comp. i † sup.* [*mj.* maligenus *od* malus-genus] *pakostan, zloban, zlohotan, zavidan,* * vulgus; † sermo; * oculis malignis spectare; *takodjer * štetan, poguban,* leges, studia; *na pose 1) škrt, tvrd, skup,* caupones, *(Hor)*; *prenes., a) škrt, neplodan,* † terra malignior; * collis. *b) * štedljiv, slab, oskudan, uzak, malen,* lux; aditus; fama. *2) hladan u ponašanju, Ter.*

mălĭtia, ae, *f.* [malus] *zloba, (o)pakost, zlobno srdce, nevaljalstvo, koje ne štujuć tudjih prava i zakona, narušava mir družtva, na pose zasjedno, lopovsko postupanje, naročito u pravnih poslovih,* m., non virtus; m. est versuta ac fallax nocendi ratio; fraus et m.; *blaže, vragolija; kadkad pl.*

mălĭtiōse, *adv. s comp.* [malitiosus] *lukavo, himbeno, podmuklo, zlobno, lopovski.*

Mālius *v.* Maliacus.

mălĭtiōsus, *adj.* [malitia] *pun zlobe, zloban, pakostan, lupežki, lukav, zasjedan, podmukao,* homo; juris interpretatio; silva, *šuma u Sabinskoj.*

mālĭvŏl . . . *v.* malevo . . .

malleŏlus, i, *m.* [*dem. od* malleus] *upr. čekić, maljić, kladivce, odt. 1) grančica, mladica, osb. od trsa, koja se odreže, da se posadi, sadjenica, prpoljak, ključica. 2) vrst strjelica, gorivimi stvarmi omotanih, koje su odapinjali na obsjednut grad, da ga zapale.*

malleus, i, *m. malj, čekić, kladivo;* * † *bat, kojim su ubijali životinje za žrtvu.*

Malli, ōrum, *m. indijsko pleme, Curt.*

Mallius, *ime plemena* (gens) *rimskoga.*

mālo, mālui, malle [magis-volo *mj.* māvŏlo, *kao što se u Plaut. nalazi*] *1) voljeti, s inf. s nom. i acc. c. inf.; takodjer s dvostrukim acc.* bez esse, vitrici te similem quam avunculi maluisti; utrum malles te semel ut Laelium consulem; *(riedko) s conj.* mallem — cognoscerem; *kadkad s pleonastičnim* potius, Uticae potius quam Romae esse m.; * *mj.* quam *s abl.*, nullos his m. ludos spectasse; haud paulo hunc animum malim; *(Cael. u Cic. ep.)* bonos mallet, *voljeti za prijatelje*; * omnia, * quod mallem. *2)* m. alcui, *voljeti komu, skloniji biti,* illi omnia malo quam mihi; in hac re m. universae Asiae et negotiatoribus.

mălŏbathron, i, *n.* [μαλόβαθρον] *dragocjena pomast, -ulje, pripravljeno od indijske rastline, takodjer* malobathron *zvane (možda = betel ili divlja korica,* Mutterzimmet), *Hor.*

1. **mălum** *v.* 2. malus.

2. **mālum**, i, *n.* [μῆλον, *dor.* μᾶλον] *svako voće, koje ima izvana meso, unutra košticu, na pose jabuka;* * aurea, *tunje* (Quitten); m. discordiae, *predmet zadjevice, Just.* 12, 15, 11.; *poslov. v.* ovum.

1. *A)* **mālus**, i, *m. 1) jarbol, jedrenjak, katarka. 2) stablo u cirku, o koje se vezalo razapeto platno. 3)* turrium mali, *osovljene grede na uglovih tornjeva. B)* **mālus**, i, *f.* [μηλέας] *jabuka (drvo), Virg.*

2. **mălus**, *adj. s comp.* **pējor**, *i sup.* **pessĭmus**, *što nije kako bi valjalo, zao, zločest, u najširem smislu rieči (sr.* pravus), *u physičnom, duševnom i moralnom sm. odt. a) nevaljao, nesposoban, neprikladan, loš, slab, ružan, gadan,* mali versus; mala loquendi consuetudo; merx, *Plaut.*; * vinum; aper; m. poëta; *(Phaedr.)* sutor; juxta boni malique, strenui et imbelles inulti obtruncari; *(Plaut.)* ancilla formâ malâ, haud m. est mulier; *(Ter.)* mancipium; *(Hor.)* ne crure malo, ne sit pede turpi; *u prilici,* ex pulcherrima (res publica) pessima facta est; † faciem in pejus effingere, *izopačiti, pokvariti. b) zao, hud, loš, biedan, jadan, nesretan, pogibeljan, štetan, škodljiv, poguban, nepovoljan,* m. valetudo corporis, quasi m. valetudo animi; * esse m. mente, *zveknut-, šenut biti*; accidit pejus; m. aetas *(Plaut.)*, *težka starost,* * m. culices, *nepovoljni, dosadni komarci*; * tempestas; * tempestas melior, via

*

pejor; * scabies; * virus, *ljut*, * cicuta, * gramina, * herbae, * dapes; ite in malas *(nezdrave)* oras; * falx; * furis manus; * m. carmina, *pogrdne pjesme;* verba, *Plaut. Cat.;* * querimonia, *gadne;* * lingua, *urokljiv, čaroban;* m. nuntius, *zla viest, crn glas;* * rumor; habere m. opinionem de alquo; m. fama, ambitio, libido; * pudor, *u nevrieme;* m. pugna, exitus, eventus; mala res *(položaj)*, spes multo asperior; *(Ter.)* res pejore loco non potis est esse; versa et mutata in pejorem partem sunt omnia; * in pejus ruere, *pokvariti se, okrenuti se na gore;* rapere in pejorem partem, *zlo tumačiti, Ter.;* * *adv.* malum *mj.* male; m. auspicium; * avis, * ales, * mala avi, *u zao čas. c) zao = opak, nepravedan, zlohotan, zloban, nećudoredan, pokvaren, lupežki*, ingenium m. pravumque; m. mores; m. consuetudo; m. exemplum; facinora, artes, † conscientia; m. cives *politično zli, demagožki; subst.* mali, *zli ljudi, na pose demagogi; takodjer lupež, lopov, hulja*, m. aut fur; *kadšto * blaže, šaljiv, vragolast, pust, nestašan*, mala; puellae pessimae; *(Hor.)* pejores, *neznatniji, prostiji predji*, pejoribus ortus; *(Hor.)* pessime, *u nagovoru. Odt. kao subst.*

mălum, i, *n. 1) zlo, nesreća, nevolja, bieda, muka, nesgoda, mahna tjelesna, i slič.* m. inopinatum; malo tuo, *na tvoju štetu;* malo rei publicae; † nostris malis discere, *sa svojom štetom;* pessimo publico, *na najveću nesreću po državu;* m. publicum; hoc ei malo fuit; mala corporis; bona aut m.; m. extremum *(o ratu);* mala civilia; nihil mali accidisse Scipioni; *(Hor.)* dum mea delectent m. *(umjetnički nedostatci)* me; *na pose šteta komu nanesena, kazan, naročito udarci, uvreda, psovke*, coërcere exercitum pudore magis quam malo; malum hahere; malo esse alcui; malo coactus; fateri non potest sine m. *(Ter.), bez batinâ;* mala ingerere alcui; malum erit iis, malum habebunt, nisi etc., malum militibus meis, nisi quieverint; *i o zlu, koje prieti = pogibelj*, quo malo perterriti subito, *Caes. b. c.* 2, 11, 1. (subito *sgodnije se spoji sa* perterriti); † quod m. dux equi velocitate evitavit. *2) * nedjelo, opačina, grieh* irritamenta malorum; fama veterum m. *3) kao uzklik srditosti ili uzrujanosti, do biesa! do vraga! vraga! za boga!* quae, m., est ista tanta audacia? quae, m., ratio est expertis alia experiri?

malva, ae, *f. sliez, sljezovača*, (die Malwe), *rabilo se kao blago čistilo zatvorena tiela.*

Māmercīnus, i, *m. pridjev rimski Liv.* 1, 7.

Mamercus, i, *m. 1) pridjev rimski. 2) jedan vojvoda italski.*

Māmertīni, ōrum, *m.* [*od* Mamers, *što je kod Oščana* (Osci) *i Sabinjana* = Mars] *stanovnici grada* Messane *na Siciliji, koji se nazivahu sinovi Martovimi radi svojih junačkih djela; adj.* **-tīnus**, civitas = Messana.

mămilla, ae, *f.* [*dem. od* mamma] *rieč od mila, srdašce! Plaut. Ps.* 1, 2, 47.

mamma, ae, *f. prsi, sisa* (*sr.* uber), *osb. u žene ali i u muža*, dare puero mammam, *(za)dojiti, Plaut.;* viris ad ornatum datae sunt mammae atque barba; *takodjer sisa u životinje ženke.*

Mammaea, ae, *f. mati cesara Alexandra Severa, Aurel. Vict.*

mammeātus, *adj.* [mamma] *prsat, velikih prsiju, sisat, jedn. Plaut. Poen.* 1, 2, 181.

Māmŭrius, i, *m.* Veturius, *koji je načinio* ancilia (*v.* ancile), *Ov. Prop.*

Māmurra, ae, *m. ime jedne obitelji u Formijah, iz koje se jedan visoko pope za Caesara, ovaj ga naime učini praefectom* fabrorum *u Galliji, odakle se tako obogaćen vrati, da je prvi svoju kuću mramorom obložio; odt. se zove šaljivo grad* Formiae *s obzirom na njega* urbs Mamurrarum, *Hor.*

manceps, cĭpis, *m.* [manus-capio] *t. t. koji što u ruke prima; t. j. koji što od države putem ličbe (jeftimbe) preuzima, putem kupnje prima, budi državna dobra, dobra proscribovanih, budi što drugo, kupac državnih dobara, zakupnik javnih daća, poduzetnik javnih posala, -djelâ, -gradjevinâ itd., dostalac, podhvatnik*, manceps fit Chrysogonus; nullius rei neque praes neque m. factus est; m. a civitatibus pro frumento pecuniam exegerunt; negotiatoribus comis, mancipibus liberalis — eram visus; si res abiret ab eo m., quem ipse apposuisset, sibi nullam praedam fore; *(Tac.)* plurima per Italiam itinera fraude mancipum et injuria magistratuum interrupta et impervia suscepit; *na pose † najamnik, zakupnik; (Plaut.) posrednik kod poduzeća, koji jamči za djelo, jamac*, ego mancupem te nil moror nec lenonem alium quemquam.

Mancīnus, *ime obiteljsko u plemenu* gens Hostilia; C. Hostilius *predan bi Numantijanom kao consul, jer je š njimi neslavan mir sklopio.*

mancĭpium (mancŭp.), ii, *n. (gen. obično* mancipi, *osb. u svezi* res mancipi) *1) t. t. formalno sticanje vlastničtva, -kupnja, -kûp koje god stvari svetčanom prodajom iste u vlastničtvo* (mancipatio) *pred petoricom svjedoka, kojom je prilikom kupac udario komadom mjedi ili kovanim novcem o tezulju, što ju je takozvani* libripens *držao, takodjer formalnom (pravilnim) kúpnjom stečeno podpuno pravo vlastničtva, po tom s tim pravom spojeni posjed i neograničena vlast nad osobom kojom (ženom, djetetom, robom) ili stvarju*, lex mancipii, mancipi, *kupovni ugovor;* jus mancipii; dare, accipere alquid mancipio, *dati-, primiti što kao formalno (pravilno) vlastničtvo t. j. prodati, kúpiti;* res mancipi, *predmet, što ga tko posjeduje po právu rimskom jedino valjanim právom vlastničtva*, sui m. esse, *svojim gospodarom biti, Brut. u Cic. ep.*, est m. illius, *Cur. u Cic. ep. 2) rob, koga je tko formalno (pravilno) kupio, kupljeni rob, i robinja takova (kao posjed i roba, koja se može kúpiti; sr.* servus, famulus), in vendendo m.; ad prendendum m. *(o Virginiji);* mancipia atque impedimenta relinquere; * *prenes.*, se fore m. tempus in omne et tuum.

mancĭpo (mancŭpo), 1. [manceps] *(Cic. rabi* emancipo) *t. t. predati što komu kao formalno (pravilno) posve valjano vlastničtvo, dati komu što kao svojinu* (*v.* mancipium), *prodati*, alienos, *Plaut.;* m. servos auctori publico, *Tac.* * quaedam mancipat usus; *prenes.*, luxu et saginae mancipatus emptusque, *Tac.*

mancus, *adj. 1) o čovjeku, u obće sakat, kljast, kljakav*, manci *(bogalji)* et debiles; m. et

omnibus membris captus ac debilis; *i (Hor.) mlohav, nemoćan, slab*, in quem m. ruit semper fortuna, talibus officiis me m. *2) tp. o stvarih, loman, nedostatan, nepodpun, krnjav*, virtus; m. ac debilis; praetura; cognitio naturae m. quodammodo atque inchoata.

mandātum, i, *n.* [*partic. od* 1. mando] *nalog, naruka, naručba, comissija, posao komu izručen i povjeren (osb. da se ustmeno obavi; sr.* negotium), mandata alcjs; alcui mandatum dare, alcui mandata ad alqm, alcui mandata, ut; † mandata Neronis de nece sua ad procuratores clam missa; † mandata interficiendi Pisonis centurioni dare; * dabit mandata *(zapoviesti)* reverti; literas mandataque, *pismeni i ustmeni nalozi;* alqd in mandatis dare, *kao naloge ne „medju nalozi"*, quae legatis in mandatis dederat, *Caes. b. G.* 1, 43, 9. [*sr.* in *I) 3) a)*]; mandatum, mandata accipere, habere ab alquo, ad alqm deferre, alcui referre, *donieti, javiti, obznaniti;* scripta m. ad alqm remittere; mandata exsequi, persequi, conficere, efficere, perficere, *(Plaut. Curt.)* facere, *(Nep.)* edere; * m. negligere; * fallere, * frangere, *zlo obaviti, -izvesti;* mandato meo, *po mojem nal., na moju zapovied; na pose a) † zapovied carska, carev nalog. b) kao jur. t. t. ugovor, kojim se tko veže, da će bezplatno obaviti tudje poslove, punovlastni-, punomoćni-, naručni ugovor; stvar za koju se tko obvezuje, da će ju obaviti, naručba, comissija, zove se* res mandata, *onaj koji nalaže, naručitelj, zove se u Cic.* qui mandat *(a u rimskom juridič. jeziku* mandans *ili* mandator), *onaj komu se nalaže, naručevnik, u Cic.* is, cui mandatur *ili* qui mandatum recipit *(a u juridič. jeziku* mandatarius). Mandatum *spadaše po razdjelbi rimskoj medju takozvane privoljne ugovore* (Consensualcontracte), *t. j. za sklopljenje istih dovoljan je bio, sam prost dogovor sam* consensus, *privola, a mandatar bio je vezan mandantu svaku štetu nadoknaditi, koju mu nanese bilo hotimice bilo s nemara, ako ga odsudiše radi zlo obavljena mandata* (judicium mandati); in privatis rebus si quis rem mandatam non modo malitiosius gessisset *(juridičkim izrazom:* dolo, dolo malo), verum etiam negligentius (= culpâ), eum majores summum admisisse dedecus existimabant. Itaque mandati constitutum est judicium.

mandātus, *m.* [1. mando] *samo u abl. sing. nalogom, po zapoviedi;* m. meo, Caesaris.

Mandēla, ae, *f. mjestance u Sabinskoj, Hor.*

1. mando, 1. [manui do] *1) naložiti, naručiti, povjeriti komu što da obavi (ustmeno i pismeno, kod čega se prosi njegova vjera i trud)*, alcui alqd, de alqa re; alcui, ut, ne; *(riedko) s prostim conj.* (*bez* ut); *(kasno) s acc. c. inf.;* * m. fieri sibi talia Daphnis; ut non mandatam sed suam rem videretur agere. *2) predati, prepustiti, ostaviti, povjeriti, izručiti*, alcui honores, magistratum, *(Ter.)* bona fidei alcjs; alqm aeternis tenebris; * seniles partes; * Polydorum furtim alendum Threicio regi; typos tibi m. (*sc.* comparandos, emendos); Rhodiaca vasa (*sc.* emenda), *naručih;* * mala mandata, *nesgodno, što pjesnik komu u usta stavlja;* * hordea sulcis = *sijati*, * arenae semina; * corpus humo, *sahraniti, pokopati;* m. se, vitam fugae, *dati se-, udariti u itd.;* alqd memoriae, menti, *usaditi-, metnuti u pamet, rek bi na čuvanje povjeriti;* alqd literis, *zapisati, zabilježiti;* scriptis, versibus, historiae; alqd monumentis annalium; * verba libellis; m. fruges vetustati = *dugo čuvati; i * † poručiti, javiti*, m. in urbem etc. *3) kao jurist. t. t., v.* mandatum *b).*

2. mando, di, sum, 3. *1) žvakati, žvatati*, cibum; omnia minima mansa *(sasvim drobno sažvakano)* ut nutrices infantibus pueris in os inserere; * frena; * aurum sub dentibus, *zlatne žvale grizti;* * humum, *(u ratu) ranjen pasti na zemlju. 2) žvačuć jesti, pojesti*, lora *(od glada), Liv.;* * membra; * pecus, *razkomadati, razdrieti.*

Mandūbii, ōrum, *m. pleme u* „Gallia Celtica".

mandūco, 1. [2. mando] *(predcl. i kasno)* = 2. mando *2).*

mandūcus, i, *m.* [2. mando] *(žderalac) komična figura, krcalo, lakrdijaš, bajazzo, Plaut.*

Mandūria, ae, *f. grad u južnoj Italiji medju Aletijem i Tarentom.*

mānĕ, *1) subst. indecl. n. (u abl. sing, predcl. i* mani) *jutro*, multo m., *za rana (jutra);* † a m. usque ad vesperam; † a m. diei; * m. erat; * ad ipsum m. *2) adv. u jutro*, bene m. *rano u jutro;* hodie m., *jutros*, cras m., postero die m. *s jutra u jutro*, plane m., *posve za rana.*

măneo, nsi, nsum, 2. *1) intrans. a) ostati-, ostajati gdje (kao prekinuće kretanja, čim se ali ne kaže, da je to prekinuće samo privremeno; sr.* moror), domi; hic manebimus optime; in loco, *na opredieljenom mjestu;* totam hiemem ad exercitum *(kao vojvoda);* manebitur, *ostati će se;* quare nec sine periculo maneatur etc.; *(Ter.)* mansum oportuit, *trebalo je, da je ostao. Na pose često = (pre)noćiti*, apud alqm; * venator sub Jove frigido; * in Mamurrarum urbe; * *sa samim abl.* oppidulo. *b) ostàjati = jošte tu biti, postojati, (po)trajati, uzdržati se*, in vita nihil suo statu; indutiae; monumenta m. usque ad nostram aetatem; m. his *(za nje)* bellum, ingenia senibus; parietes, quorum ornatus tot saecula manserat; cujus laudis memoria ut maneret; * in longum aevum manserunt hodieque m. vestigia ruris; *na pose (Tac.)* mansurus, *adj.* pulcherrimae effigies et mansurae, sepulcrum modicum et m., m. in animo cujusquam beneficium, nova jura ostentui magis quam m.; *tp. α) tvrdo ostati kod čega, uztrajati u ili kod . . .*, in amicitia, in pactione, in fide *(vjeran)*, in ea condicione, in officio, in voluntate; in eo; * promissis, * dictis (*sr.* sto); * intra fortunam suam; *i absl.* maneat, *budi tako*, hoc, illud, *s acc. c. inf. β) ostati komu, sjegurno sudjeno, biti*, cujus fatum tibi sicut C. Curioni manet; * praemia manent. *2) trans. čekati što ili na . . ., izčekivati (kao jednostavno physič. stanje; sr.* exspecto, opperior, praestolor), mane, *Plaut., Ter.;* alqm; hostium adventum; *tp. na što kao na usud čekati, čeka koga što, prieti-, predstoji što komu*, indigna quae m. victos, *Liv.;* * te triste supplicium; * qui maneant Itala de gente nepotes *sc.* te, *kojim se unukom možeš nadati;* * terrâ graviora m. *sc.* te; * plausor aulaea manens, *koji čeka dok se zastor digne (=spusti).*

mānes, ium, *m.* 1) *obožavane-, po božanski štovane duše pokojnikâ* (*osb. dobroćudne, u onom stanju, u kojem su, kad se razstaju s tielom; sr.* lares, larvae, lemures), dii m., expiare m. mortuorum; * quisque suos patimur m., *svaki nas mora u podzemnom svietu podnieti boli, koje su nuždno sa stanjem duše spojene, da si ju očisti; i * duša jednoga pokojnika,* Anchisae. 2) *(riedko) mrtvac, truplo,* omnium m. nudati, *Liv.;* * accipiet m. parvula testa meos. 3) * *podzemni sviet, kao boravište manâ, kadšto se razumievaju pod tim i podzemna strašila, podzemne vlasti; kao apposicija stoji* manes *u Hor. od I.* 4, 16., nox fabulaeque manes.

mango, ōnis, *m. trgovac roblja, -ljudî, koji dražesti roblja uzvišuje a mahne prikriva, kitirob, Hor.*

mănĭcae, ārum, *f.* [manus] 1) *dugi rukavi u tunice, koji su sizali preko ruke mjesto rukavica, što su ih nosile gospodje i mekoputni mužkarci u Rimu, a na selu seljaci zimi.* 2) *lisice, negve,* (*sr.* compes, pedica) *Plaut. Virg. Hor.*

mănĭcātus, *adj.* [manicae] tunica, *s rukavi.*

mănĭcŭla, ae, *f.* [*dem. od* manus *ili od* manicae] *ručica ili malene lisice, Plaut.*

mănĭfestārius, *adj. očevidan* = manifestus, *Plaut.*

mănĭfeste (manŭf.), *adv.* [manifestus] *očevidno, očito, jasno, comp. u Virg. Tac.*

1. mănĭfesto (manŭf.), 1. [manifestus] *orazumiti (koga), objelodaniti, očitovati, objaviti,* * latentem; *(Just.)* gratam voluntatem; hoc manifestatur, *očito-, jasno je.*

2. mănĭfesto (manŭf.), *adv.* = manifeste.

mănĭfestus (manŭf.), *adj. sa comp. i sup.* [*od* manus *i ostarjeloga* fendo, *up.* = *rukom guran*] 1) *očit, jasan, bjelodan, očevidan,* peccatum; caedes; crimina; m. atque deprehensum scelus; res manifestae, m. et apertae; habere alqd pro manifesto; * fides, *istina rečenoga;* * penates multo m. *(koji se jasno ukazuju)* lumine; * quibus (diis) est manifestior ipse. 2) *praegn. zatečen na čem, obličen, komu se što očevidno dokaže, očevidan,* uti eos (conjuratos) maxume m. habeant; *s gen.*, sceleris, * doloris, † ambitionis, † conjurationis; † spirans ac manifesta vitae, *s očitim znakom života;* † atrox et m. dissentire, *s očitim protuslovjem.*

Mānĭlius, *ime plemena* (gens) *rimskoga;* 1) Gajus M., *na čiji predlog primi Pompej god. 66. pr. Is. vrhovno zapovjedničtvo u ratu proti Mithridatu, odt.* lex Manilia. 2) M. Manilius, *consul g. 149. od koga su* Manilianae leges venalium vendendorum, *sbirka formulâ, što su rabile kod sastavljanja kupovnih ugovora.*

mănĭpŭlāris (-plaris, *Ov.*), † **-rius**, *adj.* [manipulus] *manipulski,* m. judex, *izmedju prostih vojnika izabran;* † manipularius habitus, *odielo vojnika prostaka; subst.* manipularis, *m. (vojnik) prostak* (*opp. častnici istoga manipula ili iste cohorte; sr.* gregarius, legionarius), unus m.; m. mei.

mănĭpŭlātim, *adv.* [manipulus] *po manipulih, na manipule, manipul po manipul,* acies m. structa; † m. alloqui, *u šali, Plaut.*

mănĭpŭlus, i, (* maniplus), i. *m.* [manus *i* pleo] 1) *rukoviet, homut,* filicum, *Virg.* 2) *vojn. t. t., odjel cohorte* (*v.* cohors), *manipul, tako nazvan po najstarijem vojnom znaku rimskom, po homutu siena, što ga nošahu na motki; šaljivo, (Ter.)* furum; * *prenes. u obće četa,* Volscorum; desolati.

Manlius, *ime plemena* (gens) *rimskoga;* 1) Marcus M. Capitolinus, *koji spasi Capitol, kad ga htjedoše Galli jurišem zauzeti, kašnje strmoglavljen s tarpejske pećine.* 2) Lucius M. *i sin mu,* T. M., *koji dobiše pridjev* Imperiosus *sbog strogosti; sin mu dobi, osim toga ime* Torquatus, *pošto ubi u dvoboju jednoga Galla. Odt. adj.* **Manlius**, *Manlijev,* gens; **Manliānus**, *adj. posl.*, imperia, *stroge zapoviedi; subst.* **Manliānum**, i, *n. imanje Ciceronovo.*

† **mannŭlus**, i, *m.* [*dem. od* 1. mannus] *(riedko) gallski konjic.*

1. * † **mannus**, i, *m. [gallska rieč] malen gallski konjic, konj za kočiju, prusac* (*sr.* equus, caballus).

2. Mannus, i, *m. bog germanski, sin Thuisconov, jedn. Tac. Germ.* 2.

māno, 1. 1) *intrans. teći, strujiti, curiti, odticati, izvirati* (*sr.* fluo), lacrimae alcui gaudio; † manantibus adhuc lacrimis; * plurima alcui lacrima; * rara meas lacrima per genas; * fons; † fontes per totum spatium; * imbres nubibus in agros, *lievaju;* * gelidus toto corpore sudor; * inde sanguineae m., tanquam de vulnere guttae; * mella cava ex ilice; * omne supervacuum pleno de pectore; † aquae ex fonte; * *s jednostavnim abl.*, ore, cornu, *iz itd.; kapati, mokar biti,* simulacrum multo cruore; culter manans cruore; * *trans. činim teći, lijati,* mella poëtica; lacrimas, *roniti; prenes. intrans. o predmetih, koji ne teku ali struje, izlievaju se,* quique aër per maria; multa ab ea (luna) m. et fluunt quibus et animantes alantur etc. 2) *tp. (intrans.) a) teći, postajati-, poticati odakle,* omnis honestas a partibus quattuor; ab Aristippo Cyrenaica disciplina; a Socrate haec omnis philosophia manavit; peccata ex vitiis; ex hoc Platonis quasi quodam sancto augustoque fonte nostra omnis manabit oratio; philosophiae fontes aperiemus, e quibus etiam illa manabant. *b) širiti se, prostirati se, mah preotimati,* latius fuga manasset, ni etc.; malum m. latius, m. et corroboratur; malum per Italiam; rumor tota urbe, *(Hor.)* per compita; m. haec quoque sed perobscura fama; fidei nomen longius; oratio, *medju svietom;* † suspitio in plures; Romam is metus manaret; quae per omnes partes sapientiae m. et funditur — disserendi ratio et scientia; id eorum nomen usque ad Pythagorae aetatem, *dopire.*

mansio, ōnis, *f.* [maneo] *ostajanje, boravljenje, boravak,* mansiones diutinae Lemni, *Ter.;* m. Formiis, *u F.*; in vita; † *noćište.*

† **mansĭto**, 1. [*intens. od* maneo] *boraviti, nastaniti se.*

mansuē-făcio, etc. 3 1) *pitomiti životinje, krotiti,* uri mansuefieri possunt. 2) *tp. ljude, a) uljuditi, opitomiti,* a quibus mansuefacti et exculti; *(Just.)* deposita et mansuefacta barbaria. *b) ublažiti, umiriti,* plebem.

* **mansuesco**, — — 3 [manus-suesco] *tp. ublažiti se, umiriti se,* corda, tellus.

mansuēte, *adv.* [mansuetus] *blago, mirno, krotko.*

mansuētūdo, ĭnis, *f.* [mansuetus] 1) † *pitomost,*

krotkost. 2) *blagost, blagodušje, umiljatost (koja se stiče tim, da čovjek umom vlada nad srditošću i osvetom; sr.* mansuetus), omnia plena clementiae, mansuetudinis, humanitatis; uti clementiâ et m. in alqm; clementia mansuetudoque imperii nostri; morum; animorum; † in hostes; † Romana; *na pose (kasno) kao naslov carski,* m. tua, *vaša milosti.*

mansuētus, *(Plaut.)* **mansues**, ētis, *adj. s comp. i sup.* [manui suetus, *ruci priučen*] 1) *o životinjah, pitom, ukroćen,* sus. 2) *tp. o čovjeku, blag, krotak, blagoćudan, miran, bezazlen* (*v.* mansuetudo), audientes ex feris et immanibus mites reddere et m.; civis m.; m. in senatu fuit; ut in meis moribus erga meos necessarios declarandis mansuetissimus viderer (*opp.* acerrimus in Caepionis invidia renovanda); Musae mansuetiores *o zanimanju sa philosophijom, rhetorikom i slič.;* malum, *manje pogibeljno, Liv.;* * manus; * amor; * ira, *ne prežestoka,* * litora, *mirni.*

* † **mantēle**, is, *n.* [manus] *ručnik, peškir za brisanje rukû iza jela, kadšto i* = *ubrus za stolom (što ga je domaćin podavao; sr.* mappa).

mantēlum, i, *n.* (-tellum) *Plaut. kabanica, plašt.*

mantĭca, ae, *f. putna torba, dvojače, bisage, Hor.,* non videmus manticae quod in tergo est, *svojih mana ne vidimo. Cat.*

mantĭcĭnor, *dep.* 1. [μάντις *i* cano] *proricati, gatati, jedn. Plaut. Capt.* 4, 2, 115.

Mantĭnēa, ae, *f.* [Μαντίνεια] *grad u Arkadiji, znamenit bitkom god. 362. pr. Is.*

1. manto, 1. [*intens. od* maneo] *postojano, uztrajno na što čekati, ili uztrajati u čem, Plaut.*

2. Manto, ūs, *f.* [Μαντώ] 1) *proročica, kći thebskoga proroka Tiresije, Ov.* 2) *jedna italska nympha proročica, Virg.*

Mantua, ae, *f. grad u gornjoj Italiji i sada Mantova.*

† **mănuālis**, *adj.* [manus] *rukom pograbljen -bačen,* saxa.

mănŭbiae, ārum, *f.* [manus] 1) *što je pojedincu po právu pripadalo od ratnoga pliena, na pose, odkad je s vremenom običaj bio, da quaestor proda vas plien te ga u novac pretvori, novac od pliena, i dio toga novca, što ga vojvoda primio, i njim se obično služio na gradjenje javnih spomenika* (*sr.* praeda, spolia), si est aequum praedas ac m. suas imperatores non in monumenta deorum immortalium neque in urbis ornamenta conferre; Fulvius non dubitavit Martis m. Musis consecrare; reliquo aere aedem Fortis Fortunae de manubiis faciendam locavit; *tp. dozvoljen od koga komu dio grabeža; nezakonit dohodak, što si ga steče činovnik* (magistratus) *u provinciji,* has m. Chrysogonum Rosciis concessisse; qui m. sibi tantas ex L. Metelli manubiis fecerit; † *nezakonita dobit, što ju carevi uzimahu od gradjanstva.*

mănŭbiālis, *adj.* [manubiae] *što se pliena tiče,* pecunia, *novac, koji se za plien dobio, jedn. Suet. Aug.* 30.

mănŭbiārius = manubialis, *tp.* amicus m. = *od koga se ima korist, jedn. Plaut. Truc.* 4, 4, 27.

mănŭbrium, ii, *n.* [manus] *ručka, držak, držalo,* vasis; trulla excavata manubrio aureo; *u prilici, (Plaut.)* eximere alcui m. e manu.

mănŭlĕārius, ii, *m.* [manulea, *dug rukav*] *koji duge rukave pravi, Plaut.;* **mănŭlĕātus**, *adj. dugačkih rukava, Plaut. Suet.*

mănūmissio, ōnis, *f.* [manumitto] *odpuštanje izpod vlasti, puštanje roba na slobodu.*

mănūmitto, etc. 3. [manus *i* mitto] *odpustiti roba izpod svoje vlasti, na slobodu pustiti,* servum.

mănū-prĕtium (manip.), ii, *n. ili razstavljeno* **manus pretium**, *zasluga, plaća; tp. plaća, odšteta,* eversae civitatis.

mănus, ūs, (* *dat.* manu *mj.* manui) *f.* 1) *ruka,* dextra, sinistra; vas sumere in manus, tenere in manu, * † manu; manus tendere ad alqm *ili* alcui; † e muris supinas manus tendere; manus porrigere *v.* porrigo 1); ad manum accedere = *iz ruke jesti, o životinjah;* * uncae, *pandje, nokti;* in manus venire, ad manum (alcui) = *pružati se, o ljudih;* vallum manu scindere *(golima rukama);* manu bona patriae lacerare *(Sall.) u igri na kocke (na koliko se kocke rukama bacaju); posl.* manus manum lavat, *ruka ruku pere,* manum de tabula, *rukom na stranu sa slike = dosta! Na pose* manu tenere = *sjegurno znati,* manibus teneri, *očevidno je; drugčije o pjesn. djelih,* juvat immemorata ferentem ingeniis oculisque legi manibusque teneri, *Hor. ep.* 1, 19, 34.; *slično (Hor.)* exemplaria Graeca nocturnâ versate manu, versate diurnâ, catillum Euandri manibus tritum; * unde manum juventus metu deorum continuit? *što nije napala, -oskvrnila?* * manum stomachumque *(šaku i gnjev)* teneto, *obuzdaj;* in manibus habere alqm, alqd *v.* habeo; in manibus esse, *u ruku občinstva biti;* oratio est in manibus, *govor se može čitati, u rukû jest; (Hor.)* Naevius in manibus est, *čita se; takodjer imati štogod u rukama, pod perom, u djelu,* liber mihi est in manibus; *u najbližoj blizini, blizu-, pri ruci-, na službu biti, prihvatiti moći, -zavladati čim, -domoći se,* attendere, quae sunt in manibus; alcui exercitus in manu est; occasio, spes est in manibus; * in manibus terrae, *kopno! kopno (se vidi)!* * in manibus Mars ipse; † vindemiae in manibus; ut jam in manibus nostris hostes viderentur; sed ecce in manibus *(eto pred nami)* — C. Gracchus, *Cic. Brut.* 33, 124.; victoriam in manibus videre; † ad manum erat silva; † ad manus posita est gloria; ad manum esse, habere, *pri ruci biti, -imati;* sub manum *ili* manu, *u blizini (Planc. u Cic. ep.),* † *bez muke, odmah;* de manu, *svojom rukom,* facere, *i* * *samo* manu, manu parere *(zadati)* sibi letum; de manu in manum tradere, *iz ruke u ruku = vrlo brižno;* plena manu alcjs laudes in astra tollere; * plena manu, *punom rukom novaca, punom šakom;* manibus pedibusque = *iz petnih žila, Ter.;* per manus, *rukami ili iz ruke na ruku;* prae manu, *pri ruci, u pripravi, gotov,* esse *Plaut.;* si paulum dederis prae manu, *predbježno, za početak gospodarstva, Ter.;* inter manus, *mukom rukû svojih, ili rukom, u ruci, Ter.;* * inter m. esse, *može se rukama pipati;* * ante oculos interque m.; manibus aequis dirimere pugnam, *jednakom srećom;* aequa manu discedere, † abscedere, *neodlučne bitke razstati se, jednakom*

srećom; manus dare v. do; tollere manum, od čuda ruku uzdići ili priznati se svladanim, predati se; alcjs rei causâ ne manum quidem vertere = ne brinuti ili truditi se nimalo za što; jedn. Cic. Att. 5, 14, 1. neque longas a me neque semper mea manu (od moje ruke) literas exspectatis; (Tac.) manus venerari, cjelovom u ruku, poljubiv naime svoju ruku poslati cjelov drugomu; † servus a manu v. 2. a I) 2). — b) oružana ruka, pestnica, osobna hrabrost, šakanje, manu defendere; manu (osobno) fortis; manu promptus; manu prior; manum conserere, conferre, doći na šake s kim; * committere manum Teucris, na šake se pograbiti, pobiti se; * manu vincere; * manum ferre in proelia; usu manuque; manu capere urbes; manu consulere alcui; manu vindicare, silu upotriebiti; ad, in manum venire; ad manum accedere, na šake doći, pobiti se, i pugna ad manus venerat, res venit ad manus; (Curt.) ira venit ad manus, od svadje dodje do šakâ; (Tac.) rem ad mucrones ac manus adducere; proelium in manibus facere, na šake se boriti; non manu neque vi; abstinere m. v. abstineo; inferre, injicere alcui m., v. infero, injicio; † infestas admovere m. corpori, ne poštediti ni sama sebe; † manus afferre alcui, † intentare; * pl. djela ruku, hrabra djela, junačtva, hrabrost, fortunas virum moresque manusque; nil Claudiae non perficient manus. c) râd rukû, ručno djelo, umjetnost, oppidum natura loci et manu munitum; urbs manu munitissima; † munimenta manu ponere, umjetno sagraditi; manu sata, ljudskom rukom; manu quaerere; extrema m. non accessit ejus operibus = nisu posve dotjerana, -svršena; summa m. in excolendis operibus; * imposita est factae postquam manus ultima classi; * summam abesse manum; † manus operi admovere, posla se latiti, † lanae, obradjivati, priredjivati; * extremam manum bello Saturnia imposuit; * artificum manus (pl.), umjetnička djela; * u obće ob udioničtvovanju činom, manu posuissem Pergama; takodjer ruka = rukopis, u likovnoj (plastičnoj) umjetnosti slog, stil, alia; redii ad meam manum; Alexidis manum amabam; što tko stavi na kocku, si quas manus remisi etc. Suet. d) ruka = moć, vlast, sila, jakost, snaga, haec non sunt in manu nostra; in manu nobis est; quorum in alterius manu vita posita est; (Nep.) ad dimicandum manum habere expeditam (prostu, slobodnu) alqd, Pompejum e manibus dimittere, hostem ex manibus dimitti; alqm manu mittere; † victoriam e manibus, † alqm ex manibus impiorum eripere; † ad manus alcjs confugere, uteći se k jakosti . ., pasti komu u krilo; * magna Jovis m., * Herculea; * ahena (necessitatis). 2) tp. a) hobot-, trubac slonov. b) m. ferrea, (brodarska) kuča, kučalila, čaklja (kojom bi neprijateljske brodove držali); sr. harpago. c) četa, šaka, skup, hrpa, čopor, množ, nostra antiqua bonorum; conjuratorum; purpuratorum et satellitum; * servilis; * bicorpor Centaura; * multa poëtarum; * Pacori; * Porsenae; * victorum; * pl., potentes; * radnici za gradnju brodova; na pose oružana četa, sbor (corps), momčad, ea; haec; quae; magna, parva; firma; nova; cum manu haud quaquam contemnenda; cum delecta manu; dux delectae manus; manu collecta; (Sall.) diducta manu hostium; (Curt.) militum, peditum, sagittariorum, equitum, delectorum; manum cogere, conducere, colligere, comparare; manu facta; * fera; * Ausonia; * Auruncae.

măpālia, ium, n. [rieč punska] = magalia daščare, kolibe, šatorje nomadsko.

mappa, ae, f. [punska rieč] komad platna za raznu porabu, na pose a) ubrus, servietta, što gostovi sa sobom donesoše (sr. mantele); u obće rubac-, marama za brisanje, Hor. b) † rubac, platno, kojim se je u cirku davao znak, da započimlje utrkivanje, zastavica.

Mărăcanda, ōrum, n. glavni grad Sogdijane, s. Samarkand, Curt.

Mărăthon, ōnis, m. [Μαραθών] mjestance na iztočnom žalu Attike, znamenito s bitke g. 490. pr. Is. Odt. **Mărăthōnius**, adj. marathonski.

Mărăthos, i, f. [Μάραθος] grad u Phoeniciji. Curt. Odt.

Mărăthēnus, adj. marathski.

Marcellus, rimsko obiteljsko ime, v. Claudius. Odt. **Marcellīa** (ili **-ēa**,) ōrum, n. svetkovina u slavu Marcellovu u Syracusah; † **Marcelliānus**, adj. Marcellov.

marceo, — — 2. upr. uvehnuo biti, odt. tp. mlohav, mlitav, slab-, trom biti, luxuriâ, Liv.; † pavore; * marcens potor, koji je izgubio tek; † pax.

marcesco, — — 3. [marceo] upr. vehnuti, odt. tp. mlohavjeti, mlitavjeti, slabjeti, popuštati, ulieniti se, desidiâ, otio, Liv.; * vino, slabjeti od vina.

marcĭdus, adj. [marceo] 1) * uvehnuo, vehao, lilia. 2) † tp. mlohav, mlitav, iztrošen, somno aut libidinosis vigiliis.

Marcius, ime plemena (gens) rimskoga; 1) Ancus M., 4. kralj rimski. 2) Quintus M. Philippus, consul god. 186. i 164. pr. Is., pošto je svršio rat proti Perseju, kralju macedonskomu. 3) Lucius M. Philippus, poznat kao govornik, no isto tako s vesele ćudi i dosjetaka. — **Marcius**, adj. Marcijev, saltus (u Liguriji); odt. **Marciānus**, adj. Marcijev, foedus; carmina, proroka Marcija.

Mărcŏmāni (Marcomanni), ōrum, m. silno pleme u Germaniji, najprije na Rhenu, poslije protjerav Boje u Českoj i Moravskoj. Odt. adj. **Marcomannĭcus**, marcomanski, Eutr.

Mardi, ōrum, m. hajdučko pleme uz kaspijsko more, Curt. Tac.

Mardŏnius, ii, m. [Μαρδόνιος] vojvoda perzijanski u ratu na Grke, Nep; Curt. Just.

măre, is, (* abl. mare), n. 1) more (opp. kopno sr. aequor, pelagus, pontus), takodjer pojedini dielovi mora, mari, na-, po moru, osb. često terrâ marique, na kopnu i na moru (riedko, Sall. Cat. 53, 2.) mari atque terra; (Hor.) mari terraque, tellure marique; m. nostrum, sredozemno, superum, Adriaticum, jadransko i jonsko, inferum, etrursko; magnum, ocean ili atlantsko more (Sall. Jug. 18, 6.); m. Oceanum etc. v. Oceanus; m. conclusum v. concludo 1); kao sila-, množ vode, maris magna claudit nos objice pontus, Virg. Aen. 10, 377.; pl. maria; abl. maribus, jedn. Caes. b. G. 5, 1, 2.; ingredi m. na more poći; m. transire; * e mari natus ili * m. te genuit, o čovjeku tvrda srdca; m. omnia coelo miscere = strašno uzljuljati morem Virg.; posl. v. mons; (Ov.) fundere aquas in mare, nješto posve suvišna raditi; (Virg.) omnia vel medium fiant m., na oznaku da je tko posve ravnodušan naprama svietu. 2) more (morska voda), Chium (vinum) maris expers (nekršteno morskom vodom), Hor.

Măreōtis, ĭdis, adj. [Μαρεῶτις] mareotski, (Mareōta, ae, f. grad u Aegyptu ne daleko Alexandrije), vites, Virg.; palus, mareotsko jezero u doljnom Aegyptu, Curt.; **Măreōticum**, sc. vinum, Hor.

margărīta, ae, f. (Tac.) **-rītum**, i, n. [μαργαρίτης sc. λίθος] biser.

Margiāna, ae, f. priedjel u Asiji medju Baktrijom i Hyrkanijom, u Curt. 7, 10, 14, po svoj prilici grad u tom priedjelu, kašnje Antiochia Margiana, s. Maru al Rud.

margĭno, 1. [margo] (riedko) ob-, zarubiti, zabažditi, viam, Liv.

margo, ĭnis, m. i f. kraj, rub (ponajprije samo kao mathematična crta mišljen, bez širine, te se samo u prenesenom smislu razumieva pod tim rub = skrajna čest koje ploštine; sr. ora), okrajak, scuti; * fontis; † ripae; † muri; vinearum finis imusque quasi m.; takodjer granica, medja, * imperii.

Mărīca, ae, f. nympha jedna u priedjelu minturnskom (Minturnae) i kraj rieke Liris, gdje joj bijaše hrastik svet, mati kralja Latina, Virg; odt. lucus Maricae, Liv.; i jezero po njoj nazvano, kod grada Minturnae, Hor.

mărīnus, adj. [mare] morski, što se u moru nalazi ili iz mora potiče, humores; * Thetis; * Venus m.; * echinus, * testa; * ros, zimorad, ružmarin; * fremitus.

mărīta v. maritus B).

mărītālis, adj. [maritus] svatben, bračni, * vestis.

mărĭtĭmus ili **-tŭmus**, adj. [mare] 1) morski, primorski, navis; cursus; res maritimae; imperium m., zapovjedničtvo na moru; bellum m., rat na moru, na pose rat proti isaurskim gusarom; praedo m., gusar; civitas; ora; portus; silva; oppidum; homines; (Eutr.) tempestas, morska oluja; subst. **maritima**, ōrum, n. primorje. 2) u prilici, nestalan, promjenljiv, mores, Plaut.

mărīto, 1. 1) † oženiti, udati. 2) tp. spojiti stablo s kakvom rastlinom, koja se uza nj vije osb. trsom, * populos vitium propagine.

mărītus, [mas] 1) adj. a) bračan, ženitben, domus m., u kojoj stanuju oženjeni, Liv.; * foedus; * Venus, bračna ljubav; caedes vlastitoga muža; * lex; * torus; * juvenis, oženit; * fratre marita soror; o drveću, privit, privezan, * † ulmus; sr. marito 2). — 2) subst. A) **maritus**, i, m. a) suprug, muž (opp. caelebs); * turpis m. conjuge barbara, žene barbarske sramotan suprug; novus m. Plaut.; † recens m.; o životinjah, * pecori dixere maritum; * m. olens, o jarcu, prču. b) * zaručnik, vjerenik, prosac. B) * **marita**, ae, f. supruga, žena.

Mărius, ime plemena (gens) rimskoga; Gajus Marius, pobjeditelj Jugurthe i Cimbara, protivnik Sullin i vodja demokracije iliti pučke stranke; M. Marius Gratidianus, posinak jednoga brata G. Marija. Odt. **Mărius** (u savezu sa lex) i **Mărianus**, adj. Marijev.

* **Marmărĭdes**, ae, m. [Μαρμαρίδης] marmarički, rodom iz Marmarike (zemlje medju Aegyptom i Syrtami) u Africi.

marmor, ŏris, n. 1) mramor, mermer. Odt. * umjetničko djelo od mramora, kipovi, spomenici i nal., argentum et m. vetus aeraque et artes; m. incisa notis. 2) * gladko sjajno površje morsko.

marmŏreus, adj. [marmor] 1) mramoran, od mramora, signum; solum; marmoream (urbem) se relinquere, Aug. u Suet.; Pompeji statuam marmoreo Iano superposuit, Suet.; * alqm m. facere, * ponere, kao kip mramorni. 2) * gladak-, biel kao mramor, cervix; palma; pes; Paros, radi bieloga mramora; gelu, led; aequor m. [sr. marmor 2)].

Măro, ōnis, m. rimsko obiteljsko ime, v. Virgilius.

Mărŏbŏduus, i, m. Marbod, kralj suevski, protivnik Arminijev, Tac.

Mărōnēa ili **īa**, ae, f. [Μαρώνεια] 1) grad u doljnoj Italiji. 2) grad u Thraciji. Odt. a) subst. **Mărōnītae**, ārum, m. Maronejani. b) **Mărōnēus**, adj. maronejski, * Maroneo victus Baccho (vinom).

Marpessus, i, f. [Μάρπησσος] mjestance u Phrygiji (u Troadi); odt. * **Márpessius**, adj. marpesski.

Marpēsus, i, m. brdo na ostrovu Paru; odt. * **Marpēsius**, adj. marpeski.

Marrŭbium ili **-vium**, ii, n. stara priestolnica Marsâ; odt. * **-bius**, adj. marubijski, gens = Marsi.

Marrūcīni, ōrum, m. pleme u primorju latinskom. Odt. **Marrūcīnus**, adj. marr[illegible]inski.

Mars (starinski i pjesn. takodjer **Māvors**), tis, m. sin Jupiterov i Junonin, otac Romulov, a kao takov praotac i narodni bog rimski, bog rata; meton., a) * rât, boj, bojna buka, accendere Martem cantu; invadere Martem, započeti; M. Hectoreus, boj s Hektorom; suo M. cadunt, u boju jedan od drugoga ili medjusobnom; femineo M. (u boju sa ženom) cadere; apertus, boj na otvorenu polju; parentalis, u slavu mrtvoga roditelja. Odt. suo (nostro, vestro), na svoju rukû; takodjer vrst boja, equitem suo alienoque M. pugnare, svojim načinom i tudjim (kao pješak). b) svršetak boja, bojna sreća, anceps; communis M. belli; takodjer (u opreci) bez belli, non Martem fuisse communem, sed Venerem; aequo, aequato M. pugnare, † contendere; † proelium pari M. initur; † quantum in nobis animi sit, alieno M. (na tudji račun) experiuntur. c) * hrabrost, si quid patrii M. habes; cedent M. Dorica castra meo. d) Mars, planeta M., stella Martis. Odt. 1) **Martiālis**, adj. a) Martov, flamen; pl. same Martiales; M. ludi u slavu Martu Ultoru (M. Ultor), Suet.; * lupi, Martu posvećeni. b) martovski, njegovoj legiji pripadajući, milites. c) Martiālis, is, m. M. Valerius, znani pjesnik epigrammâ za careva Domitiana, Nerve i Trajana, Plin. ep. 2) * **Martĭcŏla**, ae, m. (colo) štovatelj Marta. 3) * **Martĭgĕna**, ae, comm. [gigno] Martom rodjeni, sin Martov. 4) **Martius**, * **Mavortius**, adj. Martov, Martu svet, od M. potekli, campus; Kalendae, Nonae, Idus, Martove (jer je mjesec Mart [ožujak] bio Martu svet, od koga primi i ime); (Liv.) Martius lupus,

gens M., M. viri; * proles M., *o Romulu i Remu;* Martii, pueri, *Just.* 43, 2, 7.; * certamen, * bellum; * gramine M., *na Martovu polju;* * M. Roma = *Romulom sagradjen,* * Romulus Mavortius, *kao sin Martov,* * Mavortius = Meleager; * proles Mavortia, *Thebljani, jer su postali od zubî zmije, posvećene Martu;* * Mavortia moenia = *Rim,* * tellus Mavortia = *Thracija, jer su ondje osobito štovali Marta. Odt. a)* * *ratan, ratoboran,* Penthesilea; vulnera; aeris rauci canor; Haemon Mavortius. *b) Martov, što pripada planeti Martu,* fulgor.

Marsi, ōrum, *m. 1) pleme u Latiju, za savezničkoga rata najžešći neprijatelji rimski, na glasu sa čaranja i zaklinjanja zmijâ; sing.* **Marsus**, i, *m. Marsac (kao praznovjeran augur). Odt.* **-sĭcus**, *i* **-sus**, *adj. marski,* bellum = *saveznički rat. 2) pleme u sjeverozapadnoj Germaniji, Tac.*

marsūpium, ii, *n.* [μαρσύπιον] *mošnja-, kesa za novce, Plaut.*

Marsyas (Marsya), ae, *m.* [Μαρσύας] *1) jedan phrygijski satyr, vješiak na fruli, koji se je s Apollonom natjecao; ovaj ga pobiedi te živa na mieh odere. Kip njegov stajaše u Rimu na trgu, kod kojega su osobito odvjetnici svoje poslove obavljali. 2) rieka u Phrygiji, Liv. Curt. Ov.*

Marus, i, *m. rieka u Daciji, s. Morava, Tac.*

mās, măris, *m. 1) mužki i kao subst. muž (u čisto physičkom obziru; opp.* femina; *sr.* vir), *mužak, mužkarac,* m. homines, m. dii et feminae; bestiae aliae mares, aliae feminae; † *mužko diete, sin,* marem eniti; *(Hor.)* m. vitellus, *žumance, žutanjak, koji u sebi krije u zametku mužko; i* * *o rastlinah,* mares oleas. *2)* * *muževna značaja, muževan, krepak,* Curii et Camilli; animi.

mascŭlīnus, *adj.* [mas] * *mužki, mužkoga roda,* membra, *mužka uda, spolovila, Phaedr.*

mascŭlus, *adj.* [mas] *1)* * *mužki, mužkoga roda,* genus; libido, *nenaravna; subst. (Plaut. Liv.)* masculus, *muž, mužak. 2) tp. muževan = muža dostojan, hrabar, srdčan, snažan, krepak,* * proles; * Sappho, *s obzirom na pjesnički dar i oduševljenje;* * tura.

Măsĭnissa, ae, *m. kralj numidski, djed Jugurthin, saveznik rimski proti Karthagini.*

massa, ae, *f. tiesto, gruda, komad, tvar,* * picis; * lactis coacti; * *o kovih, osb. bez dodatka o zlatu;* * *chaosu.*

Massăgĕtae, ārum, *m. scythsko pleme uz Kaspijsko more.*

Massĭcus, i, *m. gora medju Latijem i Campanijom, glasovita s dobra vina. Odt.* * **Massĭcus**, *adj. massički,* vinum M., *subst.* **Massicum**, *massičko vino;* * **Massica**, ōrum, *n. okolica massička.*

Massĭlia, ae, *f.* [Μασσαλία] *star i slavan grad u* Gallia narbonensis, *s. Marseille. Odt.* **Massiliensis**, *adj. massilijski, Plaut.; subst.* **-lienses**, ium, *m. Massilijani.*

Massyli, ōrum, *m.* [Μασσύλιοι] *pleme u sjevernoj Africi. Odt.* **Massylus**, *adj. = afrički.*

mastīgia, ae, *m.* [μαστιγίας] *mamlaz, obješenjak, lupež, Com.*

mastrūca, ae, *f. [sardinska rieč] kožuh, opaklija; tp. (Plaut.) kao psovka zvekan, blesan.*

mastrūcātus, *adj.* [mastruca] *okožušen, u kožuhu jedn. Cic. de prov. cons.* 7, 15.

mătăra, ae, *ili* **mătăris**, *f. [celtska rieč] vrst koplja, džilit gallski,* inter carros rotasque mataras ac tragulas subjiciebant nostrosque vulnerabant.

mătellio, ōnis, *m. [dem. od* matula] *(riedko) noćni lonac, vrčina.*

māter, tris, *f.* [μήτηρ] *1) mati,* * facere m., *obremeniti, otruhliti,* * matrem fieri de alqo, *zanositi od koga, zatrudnjeti;* * matrem esse, *trudna-, noseća biti;* mater, matres familias *ili* -iae, *v.* familia *1) b);* matres familiae, *Caes. b. G.* 1, 50, 4. 7, 26, 3. 41, 5. matrum familiae, *Caes. b. c.* 2, 4, 3. *(sr.* pater); matres familiarum, *Sall. Cat.* 51, 9. *Na pose a) kao počastno ime božicâ,* mater magna *i* * *samo* mater (= Cybele); m. Matuta, m. Terra, * Vesta; * m. florum, = Flora, * amorum, = Venera; *i* * *podrugljivo, kad se tko nagovara,* o m., *dobra bako. b)* * *o životinjah,* centum cum matribus agnos; pavida, *jelenova;* fulva, *lavova;* equorum, *kobila. c)* * † *o rastlinah,* mati = *stablika, stablo, deblo. d) o zemljah, majka,* haec terra, quam matrem appellamus; * *grad-matica, varoš-mati,* Brixia Veronae m.; *tp. početnica, roditeljica, stvoriteljica, izvor, vrelo,* mater, ut ita dicam, rerum omnium natura; luxuries est m. avaritiae; m. bonarum artium est sapientia; *(Hor.)* justi.

mātercŭla, ae, *f. [dem. od* mater] *majčica.*

mātĕria, ae, *f. i* **-ies**, ēi, *f.* [mater] *1) materija, tvar, od koje se što pravi ili čim se što uzdržava,* m. rerum, *počelo;* * *o gorivu, njetilu; (Just.)* ferri m., *željezna ruda;* * *gradivo opriečno prema djelu,* materiam superabat opus; *o gradji svake vrsti,* delata m. omnis infra Veliam; *o žbuki, liepu (Mauerkalk), Just.; pl.,* deum imagines mortalibus materiis in species hominum effingere, *Tac.; na pose drvo po koristi, lies, gradja (sr.* lignum), materiam caedere; m. caesa, arida; omnis m. et culta et silvestris; m. vitis, *stablo, deblo;* m. viridis; directa m., *grede poredane po dužini,* bipedalis; praeusta et praeacuta; *(Tac.)* pabuli, lignorum *(drvâ za ogriev),* materiae aggestus; *takodjer* * *živež, žitak, hrana. 2) tp. a) predmet duševnoga (umjetničkoga, znanstvenoga) rada, predmet, gradja, gradivo, zadatak, thema,* artis; sermonum; ad jocandum; crescit mihi m., *predmet mi se pod rukom širi;* m. aequitatis, *tačka o pravednosti;* * sumite m. vestris qui scribitis aequam viribus; *i* * *zaliha, gotovina čega,* ficti. *b) uzrok, izvor, povod,* seditionis; materies omnium malorum, *Sall.;* † consternationis; * aurum, summi materies mali; materiam dare, praebere invidiae, criminibus; † detrahere materiem sceleri; † materiam belli alere; Clodium, segetem ac materiem gloriae suae; * pro materia, *prema stvari. c) sposobnost, talenat, narav, ćud,* m. et indoles Catonis in alqo est, *tvar za itd.;* m. ad audaciam, ingentis decoris *(sr.* indoles); * non sum materiâ digna perire tuâ, *okorjela, tvrda ćud.*

mātĕriārius, ii, *m. sc.* negotiator, *trgovac liesa, -gradje, Plaut.*

mātĕriātus, *adj.* [materia] *liesom, gradjom obskrbljen,* aedes male materiatae, *od zle gradje, koja hoće da se poruši, jedn. Cic. off.* 3, 13, 54.

mātĕries *v.* materia.

mātĕrior, *dep.* 1. [materia] *drva sjeći, -nositi, -nabavljati, jedn. Caes. b. G.* 7, 13.

māternus, *adj.* [mater] *materinji, materin, majčin, materinski,* animus, *Ter.;* nomen; paternus maternusque sanguis; genus; avus; patria, *po majci;* * nobilitas; * Numa, *po majci u rodu;* † taedio maternae *(na mater)* memoriae; * arma m., *dano mu od majke* (Venere); * aves, * myrtus, *Veneri sveta;* * Caesar cingens m. tempora *(Venere, matere Aenejine, od koga je potekao po priči Caesar)* myrto; * Venus monet m. per aequora *(u kom se vodi)* ire; * Delus, *gdje Latona rodi Apollona;* * tempora m., *vrieme trudnoće;* * ars, *majke Orphejeve, Kalliope = umjetnost pjevanja;* * res, *materinstvo, baština;* * materna fiducia formae, *majčin ponos na itd.*

mātertĕra, ae, *f.* [mater] *majčina sestra, teta, tetka.*

† **măthēmătĭca**, ae, *f. astrologija.*

măthēmătĭcus, i, *subst. m.* [μαθηματικός] *a) mathematik. b)* † *astrolog, gatalac iz zviezdâ.*

* **Mātīnus**, *adj. što se tiče brda* Matinus, *na podnožju gore* Gargarus *u Apuliji, matinski,* apis *(jer je Matin obilovao travom i izvrstnim medom);* litus, *zapadna obala Apulije,* cacumina.

Matisco, ōnis, *f. grad aedujski uz Arar s. Macon.*

Mātius, *adj. ime plemena rimskoga,* **Mātiānus**, *adj. Matijev, Suet.*

Mātrālia, ium, *n.* [mater] *svetkovina u slavu* matris Matutae *u Rimu, što su ju slavile rimske gospodje svake godine 14. lipnja (junija), Ov.*

mātrĭcīda, ae, *m.* [mater-caedo] *krvnik matere (svoje), majkoubojica.*

mātrĭcīdium, ii, *n.* [mater-caedo] *umorstvo matere, jedn. Cic. de inv.* 1, 13, 18.

mātrĭmōnium, ii, *n.* [mater] *1) ženitba, brak, (opp.* concubinatus), alqam in matrimonio, *(kasno)* in matrimonium habere; alqam in matrimonium ducere, sibi matrimonio jungere, * conjungere, † adjungere; filias suas Nabidis filiis matrimonio conjungere velle, *Liv.;* † sororem secum matrimonio conjungere; *(riedko)* tenere m. alcjs = *biti čijom suprugom;* dare *ili* collocare alqam in matrimonium, in matrimonio, *udati;* collocare virgines in amplissimarum familiarum matrimoniis; dare alcui filiam in matrimonium. *2)* † *pl. supruge, zakonite žene.*

mātrīmus, *adj.* [mater] *komu jošte mati živi.*

mātrix, īcis, *f.* [mater] *stablo, od kojega se uzimaju ciepovi, Suet. Aug.* 94.

1. **mātrōna**, ae, *f.* [mater] *1) častna, stidljiva, u slobodi rodjena ili odlična udata gospodja, često u opreci prema* meretrix; *takodjer (Hor. carm.* 3, 4, 59.) *častno ime Junone kao supruge Jupiterove, „gospodja, vladarica". 2) (rjedje) u obće, supruga,* tyranni, cum prole matronisque nostris, *Hor.*

2. **Mātrōna**, ae, *f. rieka u Galliji, s. Marne.*

mātrōnālis, *adj.* [1. matrona] *tičući se zakonite žene, matronski, što je matrone dostojno, što joj se pristoji, što joj pripada,* decus; † gravitas; † habitus.

† **mattea**, ae, *f.* [ματτύα] *oblizak, poslastica.*

Mattiăcus, *adj. mattiački (što se odnosi na grad* Mattiacum, *koji je bio, kako se misli, u Germaniji blizu Wiesbaden-a), Tac.; subst.* **Mattiăci**, ōrum, *m. Tac.*

mătŭla, ae, *f. (Plaut.) lonac, osb. noćni lonac, vrčina; kao psovka, tikva, budala.*

mātūrāte, *adv.* [maturo] *brzo, žurno, Plaut.*

mātūre, *adv. s comp. i sup.* (maturissime, *rjedje* maturrime; omnium, quam maturrime) [maturus] *rano, 1) u (pravo) vrieme, rano,* m. facto opus est. *2) za rana, skoro, brzo, rano,* m. senem fieri; m., maturius proficisci; m. oppida habere; m. decedere *(umrieti);* alqo maturius venire; maturius *(prije)* tempus me deserat; * m. plena.

mātūresco, rui, — 3. [maturus] *dozrievati, dozreti, dospjeti,* frumentum; *prenes.,* m. partus; * virgo nubilibus maturuit annis, *za udaju je dorasla, dospjela je;* virtus m. *razvija se, jača,* † virtutes juvenis.

mātūrĭtas, ātis, *f.* [maturus] *1) zrelost, dozrievanje,* frumentorum, frugum. *2) podpuno razviće, duševno i tjelesno, zrelost, dozrelost, dospjelost, na pose sgodno, pravo vrieme,* tanquam in arborum bacis terraeque frugibus, maturitate tempestiva quasi victum et caducum; aetatis ad prudentiam; senectutis; virtutis; audaciae; scelerum m. in nostri consulatus tempus erupit; videbatur illud in me esse perfectum et habere maturitatem quandam suam; maturitatem *(zrio um)* Galli criminando; ejus rei m. nondum venit; maturitates temporum, *nastupanje godištnih doba u pravo vrieme;* † m. poenae, *brzina, uskorenje.*

mātūro, 1. [maturus] *1) trans. zoriti, činim dozrievati, -dozreti,* maturata uva; * annus uvas; quibus omnia quae terra gignit, maturata pubescunt; *prenes. (sr.* festino, propero), *a) u sgodno vrieme-, u vrieme obaviti,* multa, forent quae mox coelo properanda sereno maturare datur, *jedn. Virg. Georg.* 1, 260 *sl. b) pospješiti, uskoriti, brzo svršiti, -izvesti,* alcui mortem; necem; insidias consuli; iter; nuptias; censum; coepta; † maturare libri hujus editionem festino *(pospješiti žurno izdanje);* * † fugam; *s inf. požuriti se, što prije, što brže,* opto, ut matures venire; maturat ab urbe proficisci; *i relativno, prerano nješto učiniti,* ni Catilina maturasset signum dare, *Sall. 2) intrans. (po)žuriti se, hitjeti,* non potest ita maturare, *rano doći;* legati maturantes in Africam veniunt; Caesar maturandum sibi esse existimavit; maturavit Romanus, ne etc.; maturato opus est, *treba se požuriti.*

mātūrus, *adj. s comp. i sup.* (-rissimus; *Tac. [v. dolje 3); sr.* mature] maturrimus) *1) zrio, dozrio o plodovih;* poma m. et cocta; seges farris m. messi; * fruges. *2) u obće što se je razvilo kako valja, što je za opredieljenu svrhu dobro, zrio, dospio, savršen, sposoban, valjao,* * soles, *podpuna, silna žega;* * partus,

za porod zrelo; * venter, *blizu porodu;* * funus; † Roxane m. ex Alexandro, *gotova je porodit od Al.;* * matura vocabis Ilithyam; *dobom zrio dorasao, muževan, dospio,* * virgo, *za udaju;* * filia m. viro; † Nero m. annis; * maturior annis, *dobniji, stariji;* progenies m. militiae, m. imperio, *dorasao za vladu, Liv.;* * m. animi; *takodjer rek bi za smrt zrio, ostario, starovječan,* * senex; * patres; * maturus aevi, * animo m. et aevo; * aetas, *muževno, za rad krepko,* * senecta; † centurionum maturi jam, *koji će naskoro izslužiti;* m. seditio, *samo da ne bukne;* gloria, *na vršku;* maturius tempus scribendi; m. causa belli, *već valjan;* † imperia, *zrela da se izvedu;* † mendacia in perniciem alcjs m.; † quibus erat missio m., *koje čekaše;* maturum videbatur *(činjaše se, da je vrieme)* repeti patriam, *Liv.;* omnia m. sunt *(rek bi za žetvu zrelo),* victoria, praeda, laus. *3) ran,* hiems; * dies; * reditus; * honores; * mors; * maturior vis, *o smrti;* decessio; ut maturior veniret libertas; *(Tac.)* robur aetatis quam maturrimum precari; * sum maturior *(raniji sam, ranije, prije sam došao)* illo; *i pospješen, uskoren, brz, hitar,* victoria; judicium.

Mātūta, ae, *f. božica svitanja, ranoga jutra, obično zvana* mater M., *kasnje ju zamjenjivahu s grčkom Leukothejom* (Λευκοθέα).

mātūtīnus, *adj. [srodno sa* maturus] *što biva u rano jutro, jutarnji, ran,* tempora; nebula; * pruina; * frigus, *(Hor.)* frigora; * arena, *jutarnja borba sa zvjeradi u circu;* * pater, *o Janu, koga zazivahu u jutro;* * cantus; * ales, *kokot, oroz;* * equi *Aurorini;* * Aeneas se matutinus agebat, *urani.*

Mauri, ōrum, *m. Mauri, stanovnici Mauretanije, na sjevernoj obali Afrike* **Maurētānia** (Mauret.), ae, *f.* [Μαυρετανία] *s. Fez i Marocco. Odt.* * † **Maurus**, * **-rūsius**, *adj. maurski, i punski ili afrički; subst. a)* **Maurūsii**, ōrum, *m. Mauretanci. b)* **Maurus** = Bocchus, *kralj mauretanski, Sall.*

Mausōlus, i, *m.* [Μαύσωλος] *kralj karijski, suprug Artemisijin; odt.* * **Mausolēus**, *adj. Mausolov,* sepulcrum; *v.* Artemisia; *odt. subst.* **Mausolēum**, i, *n.* [Μαυσώλειον] *u obće sjajan nagrobni spomenik, Suet.*

māvŏlo, Māvors, Māvortius, *v.* malo, Mars.

maxilla, ae, *f. [dem. od* mala] *malena čeljust, čeljuga, vilica, Cic. or.* 45, 153.; *prenes.* populum, qui erit sub tam lentis maxillis, *koji će doći pod tako polagane (pa ipak okrutne) zube, Aug. u Suet. Tib.* 21.

maxime *(stariji oblik* **maxŭme**,) *adv. od* maximus, *sup. k* magis, *1) najviše, najvećma, vrlo mnogo, izvanredno, osobito, izvrstno (kad se hoće da označi najviši ili veoma visok stupanj svojstva ili čina),* nos coluit m.; m. velle, cupere; homines m. feri; m. celebratus; *ojačano sa* unus, unus omnium, multo, vel, omnium = *najviše;* quam m., quam potes (possem) m., *što većma, što više možeš;* cum m., *što je najviše moguće, posve tačno, Ter.;* quam *ili* ut qui m., *kao što ikoji (drugi) može biti;* ut quisque m. — ita m., *što više — to više, takodjer* ita m. — ut quisque m., *to više — što više;* ut quisque m. — ita minime, *što više — to manje; takodjer u jezgri, baš,* in hunc m. modum, hoc m. modo alqm alloqui, adhortari; itineris m. modo, *posve (upravo) kao na putu; sa sljedećom niječnom conditionalnom izrekom, najradje, najvolio bih (itd.),* Jugurtham m. vivum, sin id parum procedat, necatum sibi traderent, insidiatoros Massivae paret, ac maxume occulte, sin id parum procedat etc., *Sall. Jug.* 35, 4.; *sr.* primo, principio; cum maxime, *upravo sada, baš sada, već,* nunc cum m., *upravo sada,* ut cum m., *kao što i kad (drugda);* m., et m., maximeque, et quidem m., *i to osobito = imenito, osobito* (καὶ μάλιστα); cum — tum m., tum vel m., *i — kao što (i—i) osobito, naročito, [sr. 2.* cum *III)] na pose kad se opisuje superlativ pridavnikâ i prislovâ ili jače označuje pojam superlativa,* m. rarum genus hominum *(sr.* magis); *i adjectivno,* ipse ille m. ludius, *dà i sam glavni lakrdijaš;* vir non solum eruditissimus, sed etiam civis e re publica m. *2) u razgovoru, kad se što živahno potvrdjuje i odobrava, jest, dakako, drage volje.*

maxĭmŏpere, maxĭmus, *v.* magnopere, magnus.

† **Mazăca**, ae, *f.* [Μάζακα] *glavni grad Kappadocije.*

Mazăgae, ārum, *f. grad u Indiji, Curt.*

mazŏnŏmus, i, *m.* [μαζονόμος] *zdjela (za ručak) Hor.*

meātus, us, *m.* [meo] *1) hodanje, hod, hodja, tiek, stanovitom putanjom ili po stalnih zakonih njekom pravilnošću,* * coeli; † aquilae, *liet,* † spiritus, *disanje. 2)* † *concr. put, putanja,* m. Danuvii *ušće.*

me-castor, meddix *v.* Castor, medix.

† **mēchănĭcus**, i, *m.* [μηχανικός] *mekanik, mechanik.*

Mēdēa, ae, *f.* [Μήδεια] *kći kralja Aeeta u Kolchidi, na glasu čarobnica, koja je Jasonu bila na ruku, da se dočepa zlatnoga runa. Ona pobježe s njim, no on ju kasnje napusti, Ov.; u Cic.* M. Palatina = Clodia.

mĕdēla, ae, *f.* [medeor] *prenes. liek, pomoć, jedn. Just.* 11, 1, 7.

mĕdeor, — *dep.* 2. *1) liečiti, vidati, (kao posao liečnikov, s kojim se razumieva i uspjeh; sr.* curo, sano), *pomoći,* morbo; *posl.* cum capiti mederi debeam, reduviam curo, *radi maloga zla zanemarujem veće;* * † *subst.* medentes, *liečnici,* * † ars, *(kasno)* scientia medendi, *liečništvo;* * † medentes, *liečnik.* [redacted]*tp. liečiti, u pomoć priteći, pomoći,* [redacted] *priskočiti, predusresti,* malo, incom[redacted]odis omnium; inopiae; rei publicae afflictae; stultis; *(Nep.)* lectorum cum satietati tum ignorantiae; *(Ter.) s acc.,* cupiditates; *absl.,* * aegrescitque medendo *t. j. tim da ga odvraća; o govorniku, ublažiti slobodu, koju si je (tko) uzeo, Cic. or.* 40, 148.

Mēdi, ōrum, *m.* [Μῆδοι] *Medijani, pleme u Asiji; pjesn.* = Persae, Parthi, Assyrii; *sing.* Medus = Persa. *Odt. 1)* **Mēdia**, ae, *f.* [Μηδία] *Medija u današnjoj Persiji. 2)* **Mēdĭcus**, * **Mēdus**, *adj. medski, medijanski i persijski ili assirski; subst.* **Mēdĭca**, *sc.* herba, *vrst medske djeteline, lucernka* (die Luzerne), *Virg.*

mĕdĭastīnus, i, *m.* [medius] *kućni sluga, čistikuća, koga su rabili za sve omanje poslove, Hor.*

medeor, ... 2) tp. liečiti... da(?) priskočiti

* **mĕdĭcābĭlis**, *adj.* [medicor] *izlječiv.*

mĕdĭcāmen, ĭnis, *n.* [medico, medicor] *liek, ljekarija [s obzirom na materialnu substanciju; sr.* medicina *3)]; i na pose a)* † *pomast, meć, obliž, melem,* uti violentis m. *b)* † *otrov. c)* * *čarolija, čarobni napitak.*

mĕdĭcāmentum, i, *n.* [medicor] *liek, ljekarija, na pose pomast, melem, obliž,* salutare, salubre; m. dare, † sumere, † bibere; *u prilici, liek, pomoć, pomagalo proti ili od itd.,* laborum; doloris; illud panchrestum m. suum, *o novcu; u zlu sm., trovilo, otrov, otrovno piće,* coquere medicamenta; *i izmetalo (čeda iz utrobe),* medicamentis partum abigere; † *čarolija, čarobni napitak; i mastilo* (Färbemittel), *odt. u prilici,* fucati medicamenta candoris et ruboris, *rumenilo i bjelilo, o preumjetnu nakitu govora.*

1. **mĕdĭcātus**, us, *m.* [medico] *čarolija, čini, jedn. Ov. her.* 12, 165.

2. **mĕdĭcātus** *v.* medico.

mĕdĭcīna, ae, *f.* [medicus] *upr. adj., ljekarski, vidarski, odt. 1) sc.* ars *(što se kad što i dodaje) ljekarstvo, liečništvo,* exercere, *(Phaedr.)* facere m.; † m. facere alcui, *liečiti koga. 2) sc.* officina *(predl.) koliba, officina liečnička. 3) sc.* res, *liek, ljekarija (s obzirom na ljekovitost i na bolest; sr.* medicamen, medicamentum), adhibere m., † dare m.; *u prilici, sredstvo, pomoćno sredstvo, pomoć, liek, od . .* doloris, * furoris; periculorum; medicinam petere a literis, quaerere alcui rei; nulla unquam m. his tot incommodis reperietur; non egeo medicinâ; exspectare medicinam temporis, *što ga vrieme donosi; i* * *sredstvo za poljepšavanje, kitilo,* figurae.

mĕdĭco, 1. [medicus] *obično samo u partic. perf. pass., sokovi od bilja itd., što izpremiešati, namočiti, poškropiti, okvasiti,* * semina, *močiti, da bolje raste,* * medicatae fruges; † m. sapor (aquae) *mineralni,* † potio, *mixtura, mišmaš;* * somnus, *sokovi ili čarobijom prouzročen;* * sedes, *mjesta poškropljena sokovi travnimi,* * occulte medicans, *koji podaje ljekovitost; na pose* * *mastiti, bojadisati,* capillos; lana medicata fuco; † *otrovati.*

mĕdĭcor, *dep.* 1. [medicus] *biti komu liečnikom, liečiti,* * alcui, * alqd; *takodjer, no dvojbeno, Hor. ep.* 1, 16, 40. mendosum et medicandum, *komu treba liečnika, da si zdravom philosophijom* [redacted]*ot rieši mahna* (menda), *s kojih boluje (Krüg*[redacted] mendosum et mendacem *licemjerca); u pri*[redacted] *pomoći, izliečiti* metum, *Plaut.;* in hac re sibi. *Ter.*(život rieši mahna

1. **Mēdĭcus, Mēdĭca** *v.* Medi *2).*

2. **mĕdĭcus** [medeor], *1) adj. spadajući na liečenje, liečeći, ozdravljujući,* * manus, * ars, *liečništvo. 2) subst.* i, *m. liečnik,* † *ranarnik, vidar.*

mĕdĭe, *adv.* [medius] *(pocl. i kasno) srednje, osrednje, ponješto.*

mĕdĭĕtas, ātis, *f.* [medius] *rieč što ju stvori Ciceron prama grčkomu* μεσότης, *jedn. de univ.* 7, 20. *u pl. sredina; (kasno) polovina,* ex medietate, *na pol.*

mĕdimnum, i, *n. ili (Nep.)* **-us**, i, *m.* [μέδιμνος] *grčki vagan = 6 rimskih modija, v.* modius.

mĕdĭŏcris, *adj.* [medius] *1) srednji, umjeren, priličan, koji ide srednjim putem, koji ne traži niti mnogo niti malo, ali prije manje nego li više te s toga = neznatan, običan, omanji, malen (glede kakvoće; sr.* medius, modicus), m. spatium; latitudo; castellum; familia; proelium; (locus) aditum habet navibus m., *priličan;* copiae; † m. vir, *nizka roda;* orator, homines; haud m. vir; * poëta; * vitia; vox m., *srednji glas, -ton;* ingenium; eloquentia; laus; malum; m. artes *(s gledišta rimskoga, poesija, musika, grammatika i slič.; sr.* levis); m. amicitia, *onih, koji su u sredini medju izobraženimi i prostim pukom;* non m. diligentia, industria; * cura non m.; *(Sall.)* mediocria gerere, *neznatne stvari;* etiam m. est animi *s inf., i drzkost srednje ruke može. 2) u željah i težnjah umjeren, zadovoljan, malim zadovoljan,* viri; animus non m. *na visoko težeći; (Just.)* nunquam m. nec in offensa nec in favore studia.

mĕdĭŏcrĭtas, ātis, *f.* [mediocris] *1) osrednjost, neznatnost,* ingenii. *2) srednji put, umjerenost, mjera,* dicendi *ili* in dicendo; mediocritatem tenere; * auream mediocritatem diligere; ego vero hac m. delector, *najvolim srednju;* m. perturbationum *i samo* mediocritates, *umjerene strasti;* m. officiorum *u stoičkom sm.* = officia media, communia, *obične.*

mĕdĭŏcrĭter, *adv. s comp.* [mediocris] *1) srednje ruke, umjereno, samo neznatno, nješto malo,* corpus m. aegrum; nemo m. doctus; ut (timor tantus) non m. *(ne malo)* omnium mentes animosque perturbaret; *prilično, podosta,* m. versatum esse in alqua re, *(Hor.)* res m. utiles, *od slabije koristi, -vriednosti. 2) mirno, ravnodušno, umjereno,* alqd non m. ferre; hoc vellem mediocrius.

Mĕdĭŏlānum *i (Liv.)* **-nium**, i, *n. grad u sjevernoj Italiji, s. Milan, Milano. Odt.* **-nensis**, *adj. mediolanski.*

Mĕdĭŏmatrĭci, ōrum, *m. pleme u Galliji uz Mosel (Moselu), u priedjelu Meckom* (Metz).

Mĕdĭon, ōnis, *grad u Akarnaniji; subst.* **-ōnii**, ōrum, *m. Medionci.*

mĕdĭoxĭmus, *adj.* [medius] *najsredniji,* uxor; di, *Plaut.*

mĕdĭtābundus, *adj.* [meditor] *razmišljajući, misleći na . . .,* bellum, *jedn. Just.* 38, 3, 7.

† **mĕdĭtāmentum**, i, *n.* [meditor] *predbježna vježba, priprava, u pl.*

mĕdĭtāte, *adv.* [meditatus] *promišljeno,* te-[redacted]*no, dobro poznati, Plaut.*

mĕdĭtātĭo, ōnis *f.* [meditor] *1) osvrtanje na što, mišljenje na . . ., razmišljanje, mozganje,* m. futuri mali; condicionis humanae; *na pose priprava, oprema,* muneris obeundi. *Odt. 2) predbježna vježba u . . ., pripravna nauka svake vrsti,* locos multa commentatione atque m. paratos atque expeditos habere; † m. dicendi; † meditationes, *govori izvan suda (sr.* judicia).

mĕdĭtātus, *adj. [partic. od* meditor] *pass. promišljen, izmišljen, promozgan, proučen,* doli, *Plaut.,* m. mihi sunt omnia, *Ter.,* labores; m. et cogitatum scelus; commentationes, *pomno izradjene;* † oratio, * verba; † ratio; † consilium, *(Aurel. Vict.)* consilia, alqd m. credere.

medicor,... (Krüger u mendosum et...) meditate,...tenere, tačno, dobro poznati

mĕdĭterrāneus, *adj.* [medius-terra] *usred zemlje, medjuzemni, unutarnji, kopnen* (*opp.* maritimus), urbs, regio, loca, iter, homines; † copiae, *subst.* **-a**, ōrum, *n. nutarnja zemlja*, Galliae, *Liv.*

mĕdĭtor, *dep.* 1. *1) raz-, promišljati što, misliti na .., snovati što, baviti se-, zanimati se čim, pripravljati se na što (pri čem se gleda na stanovitu svrhu; sr.* cogito), alqd, semper forum, subsellia, rostra, curiamque; de alqua re; quid dicerem; *(Plaut.)* secum; * versus; * nescio quid meditans *(u glavi sa c. i)* nugarum et totus in illis; fugam; accusationem; pestem alcui; *(riedko)* m. ad praedam, ad dicendum; ad hujus vitae studium meditati illi sunt *(pass.)* qui feruntur, labores tui; animo m. *i samo* m., *s inf.;* * m. in proelia; * ictum, *o mladu vepru. 2) pripravljati se na . . ., vježbati se, pripravnom naukom zanimati se,* Demosthenes perfecit meditando, ut; extra forum; † musam agrestem avenâ, *seoskom pjesmom;* † citharoedicam artem.

mĕdium, ii, *v.* medius *B).*

mĕdius, *A) adj.* [μέσος] *1) srednji, u sredini nalazeći se (posve localno; sr.* mediocris, modicus), pars versus; m. mundi, terrae locus; ne m. ex tribus Jugurtha foret; * medius ibat; * solio m. consedit; * mediam se locavit; alqm locum m. utriusque colloquio deligere, *„u sredini medju objema"*, *Caes. b. G.* 1, 34, 1.; unum in locum convenirent; hunc esse delectum medium fere regionum earum *(kao sabiralište)*, quas Suevi obtinerent, *Caes. b. G.* 4, 19, 3.; quae regio totius Galliae media *(središte)* habetur; † m. inter se spatium; * medium coeli terraeque per aëra vecta est; * qua medius liquor secernit Europen ab Afro; *partitivno, usred, nasred, sred, u sredini*, medio itinere; in colle, foro medio, *usred itd.*, a m. fronte; e m. caede, *iz sredine*, per medios fines, hostes, *(Hor.)* per m. satellites; arripere alqm *(Ter.)*, complecti *(Ter. Liv.)*, amplecti *(Virg.)* medium, *po sriedi, oko pasa, (Hor.)* alqm dividere m., *razpoloviti;* telum m. accensum mittere; mediam orationem alcjs interrumpere, *usred govora prekinuti koga;* * m. sermonem abrumpere, *usred govora stati;* * medio sermone, *t. j. ne čekajuć na odgovor,* * in honore deum medio, *za same slave bogova;* * quos inter medios venit furor, *medju nje sjede bies;* * m. iter jam classe tenere (μέσον τὸν πλοῦν, *ne* τὸν μέσον πλοῦν) = *na debelom moru, pučini biti*; m. acies, *središte, srieda;* hoc e medio est jure civili; alteri sunt e m. Caesaris partibus; *(Hor.)* rapere auditorem in medias res, eligere alqm mediâ turbâ; (*Hor. carm.* 3, 27, 27.) pallescere medias fraudes, *za same prievare. 2) o vremenu*, m. illud tristissimum tempus, *što je medju itd.*; unum quasi comperendinatus m. diem fuisse; mediis diebus *za ovih umetnutih (medjutonjih) dneva; (Eutr.)* vix quinque horis mediis, *jedva pet sati kašnje; (Just.)* medio tempore, *medjutim, u to;* * medii mora temporis; * † medium esse, *medju-to u to prodje, dodje, s* et; * † erat m. dies, *pôdne;* * in m. dormire dies; * ad diem m. *prema podnevu;* media nocte, de media nocte, *o pônoći*; paulo post mediam noctem; res disputatione ad mediam noctem perducitur; ante mediam noctem; media circiter nocte; * media Aeneas freta nocte *(noćju medju prvim i drugim bojnim danom)* secabat, *Virg. Aen.* 10, 147.; extrema hieme, ineunte vere, media *(sred)* aestate; * aestu medio, * aestibus mediis, * frigoribus mediis; *o dobi*, constans aetas, quae media dicitur, *srednje doba;* duorum fratrum aetatibus medius interjectus; *tp. a) držeći se sredine, idući srednjim putem, srednji; medju dva predmeta u sredini, umjeren*, inter pacem et bellum medium nihil interest; libertatem, quae m. est; nego quidquam esse m.; *(Hor.)* nil m. est; * *s gen.; odt. i o govorniku i o govoru*, est quidam interjectus inter hos medius *(koji rabi srednju vrst govora)* et quasi temperatus etc.; medius ille autem, quem modicum et temperatum voco etc.; illud medium quoties vult (Demosthenes), arripit; tum graves sumus tum subtiles, tum medium quiddam tenemus *[drugčije pod b)];* † m. dicendi genus; medium officium, m. officia *kao t. t. Stoikâ,* haec omnia officia, de quibus his libris disputamus, m. Stoici appellant; ea communia sunt et late patent; quae et ingenii bonitate multi assequuntur et progressione dicendi; illud autem officium, quod rectum iidem appellant, perfectum atque absolutum est, nec praeter sapientem cadere in quemquam potest *(Cic. off.* 1, 2, 7. 3, 8.; *sr.* mediocritas); *isto tako nazivahu Stoici svako physično dobro, prispodobiv ga sa* virtus *ili* sapientia, *bez dodatka* bona, media, ἀδιάφορα, quae ad beate misereve vivendum nihil valerent, *ili* quae secundum naturam sunt, *t. j. čuvstva, koja se u prvotnoj naravi djeteta pojavljuju u ljubavi prama samomu sebi i u nagonu za uzdržanjem samoga sebe, od tih diele oni* media *u užem sm.*, quae nec secundum naturam essent nec contra, *n. p. kako treba kosu strići, kakova treba nošnja biti itd.; sr. Cic. Lael.* 6, 20; alia, illa media, *osrednje stvari. b) nepristran, neutralan, srednjim putem idući*, consilii via; mediis consiliis stare; medium quendam cursum tenere; † m. quiddam tenere *[sr. a)];* † media sequi; *(Liv.)* mediis copulare concordiam; m. oratio, sententia; *(Liv.)* medium se gerere; media (castra) tollit Antonius; m. amici; qui se m. esse vult; omnia in duas partes distracta sunt, res publica, quae m. fuerat, dilacerata; dum tribuni consulesque ad se quisque omnia trahunt, nihil relictum esse virium in medio; distractam laceratampue rem publicam magis quorum in manu sit, quam ut incolumis sit, quaeri; *takodjer neodlučan, dvoličan, dvouman*, responsum; † m. ambiguusque sermo. *c) srednji, običan, prosti (istom Liv., kasno i pjesn.)*, bella; gratia; * patres et m. vulgus, * plebs. *d) na oboje sklon, -sposoban*, ingenium; pacis bellique. *e)* * *posredujuć u dobru i zlu sm.*, m. paci sese offerre; m. occurrere ne possit, *da se ne umieša na smutnju. B) subst.* **medium**, ii, *n. 1) sredina, srednje, pol*, m. diei, in medio aedium, medio aedium, *sred itd., Liv.*, * medio coeli terraeque; * virtus est m. vitiorum, *medju dvjema skrajnostima;* * medio ire, *srednjim putem,* † medio noctis; medium ferire, in medium vergere; in medio adesse; in medium, *(riedko)* in medio conjicere sarcinas; in medium accipere alqm; relinquere alqd in medio, † in medium, *neodlučeno ostaviti;* nihil relictum esse virium in medio *v. 2) b). 2) što je javno i svim pristupno, očevidan, jasan, od svih vidjen,*

-polažen, svim znan, -poznat itd., in medium alqd proferre, *iznieti na vidjelo, objaviti;* procedere in medium *(Plaut.)*, *na javu stupiti, svemu svietu se pokazati;* de medio recedere *i slič., s puta se maknuti, ukloniti se, otići;* de, e medio tollere, *maknuti koga s puta, smaknuti, umoriti, i odstraniti, no* verba jacentia e medio tollere, *na putu pobrati = rabiti proste rieči;* pellere e medio *odtisnuti, odtjerati,* emovere, removere de m., *odpraviti;* P. Cornelium Caudinum de m. *(od prisutnih)* adjecit; e m. abire, excedere *(Ter.)*, *preminuti, umrieti;* * † verba e m. sumpta, *iz svakdanjega života;* * comoedia res e m. arcessit, *iz života;* vocare rem in medium, *pred občinstvo, pred javni sud iznieti;* in medio ponere, *razložiti pred kim*, in medio caedi, *pred svietom;* loci in medium procedent, *rek bi ukazati se tvojima očima;* venire in medium, *pred sud stupiti;* prima veniat in m. Epicuri ratio, *neka stupi napried itd.;* (regni crimen) in medio ponitur, *razpravlja se, pretresa se;* in medium consulere, *za obće dobro,* communes utilitates in medium afferre, *za sve se brinuti,* laudem conferre in m., *sve učiniti dionicî slave;* † res cedit in medium, *postaje obćim dobrom,* * quaerere in medium, *za obću porabu;* * discenda in m. dare; voluptates in medio sitae, *svakomu pristupne (Ter.)* in medio palma est posita; *(Liv.)* ubi in medio praeda administrantibus esset; *(Cic.)* tabulae sunt in medio, *pred nami svimi su; (Ter.)* mater virginis est in medio, *jest ovdje;* * in medio posita, *čim može svatko razpolagati, (Curt.)* velut in medio posita. *3)* (*Hor. ep. ad Pis. v.* 368, 369.) *srednja vriednost, osrednje,* certis medium et tolerabile rebus recte concedi.

medius fidius *v.* fidius.

medix (medd.), ĭcis, *m. oscička rieč od med-eri* = curator populi, *poglavar, magistrat, odt.*
medix tuticus (tuticus *oscič. rieč*, touto = totus) *glava saveza campanskih gradova, Liv.* 24, 19, 2. 26, 6, 13. 23, 35, 13.

mĕdulla, ae, *f.* [medius] *(pjesn. i kasno) mozak u životinje i u rastline; tp. nutrina, srdce, duša,* haerere alcui in medullis; in m. populi R. ac visceribus; quae mihi sunt inclusa in medullis; * haec mihi semper erunt imis infixa m.; * est flamma medullas; * teque suis caram magis jurat esse m.; * damnum propius medullis, *koja za srdce zebe, vrlo boli; što je najbolje, jezgra,* Suadae, *Enn. u cic. Brut.* 15, 59.

Mĕdullia, ae, *f. gradić u Latiju. Odt.* **-llīnus**, *adj. medullijski.*

mĕdullĭtus, *adv.* [medulla] *iz mozga = od srdca, srdačno*, amare, *Plaut.*

mĕdullŭla, ae, *f.* [*dem. od* medulla] *mekan, nježan mozak, jedn. Cat.* 25, 2.

Mēdus, *1) adj. v.* Medi. *2) subst.* **-us**, i, *m. rieka u Persiji;* * *adj.* Medum flumen. *3) sin Medejin; kao sujet jednoj Pacuvijevoj tragoediji.*

Mĕdūsa, ae, *f.* [Μέδουσα] *jedna Gorgona (v.* Gorgo). *Odt.* * **Mĕdūsaeus**, *adj. Medusin*, fons M., *vrelo* Hippocrene, *koje je nastalo od kopita Pegasova, Ov.*

Mĕgăbocchus (-boccus), i, *m.* Gajus, *praetor na Sardiniji.*

Mĕgaera, ae, *f.* [Μέγαιρα] *srdeća se, jedna srda* (Furia), *Virg.*

Mĕgălensia (*archaist.* **-ēsia**), ōrum *i* ium, *n. svetkovina u slavu božice* Cybele (magna mater, ἡ μεγάλη).

Mĕgălŏpŏlis, is, *f.* [Μεγαλόπολις] *grad u Arkadiji. Odt. 1)* **-pŏlītae**, ārum, *m. Megalopoljani. 2)* **-pŏlītānus**, *adj. megalopolski, subst.* **-ni**, ōrum, *m. Megalopoljani.*

Mĕgăra, ae, *f.* **-ra**, ōrum, *n.* [Μέγαρα, τά] *1) glavni grad u pokrajini megarskoj* (Megaris). *2) grad na Siciliji. Odt. a) subst.* **Mĕgărenses**, ium, *m. Megarani. Just. b)* * **Mĕgărēus**, *adj. megarski. c)* **Mĕgărēus**, ĕi *ili* eos, *m.* [Μεγαρεύς] *Megaranin. d)* **Mĕgărĭcus**, *adj. megarski; na pose* **-rĭci**, ōrum, *m. megarski mudraci, sljedbenici Euklida Megaranina. e)* * **Mĕgărus**, *adj. megarski.*

1. Mĕgărēus *v.* Megara *2) c).*

2. Mĕgărēus, ĕi, *m.* [Μεγαρεύς] *sin Neptunov, otac Hippomenov, Ov.;* **Megarēius**, *adj. Megarejev(ić)*, heros, = Hippomenes, *Ov.*

Mĕgăris, ĭdis, *f.* [Μεγαρίς] = *Megara 2).*

† **mĕgistānes**, num, *m.* [μέγας] *velikaši.*

mehercŭle etc. *v.* Hercules.

mejo, 3. *mokriti, pišati, Cat. Hor.; sr.* mingo.

mel, mellis, *n.* [μέλι] *med;* * *pl.; tp. a)* * m. poëtica, *liepe pjesni;* * hoc juvat et melli est, *ugodno je. b) kao rieč od mila*, m. meum, *slasti moja! Plaut.*; m. ac deliciae tuae, *Cael. u Cic. ep.*

Mĕlampus, ŏdis, *m.* [Μελάμπους] *1) na glasu prorok i liečnik. 2) jedan sin Atrejev. 3) pratilac Herculov, Virg. 4) pàs Actaeonov, Ov.*

mĕlanchŏlĭcus, *adj.* [μελαγχολικός] *crnožučan, melankoličan, sjetan, turoban.*

Mĕlănippe, ēs, *ili* **-nippa**, ae, *f.* [Μελανίππη] *1) sestra kraljice amazonske* Antiope, *Just. 2) kći Aeolova ili Desmontova* (Desmontes), *koja rodi s Neptunom Boeota i Aeola, sujet jedne tragoedije Attijeve.*

Mĕlanthus, i, *m.* [Μέλανθος] *rieka u Sarmatiji.*

melcŭlum = melliculum.

Meldi, ōrum, *pleme u* Gallia Celtica *medju Meaux-om i Melun-om u Poseinovini i Pomarnovini, (Seine, Marne).*

Mĕleāger (-gros), gri, *m.* [Μελέαγρος] *sin Oeneja* (Oeneus), *kralja Kalydonskoga i Altaeje. Odt.* **Mĕleāgrĭdes**, dum, *f. po priči sestre Meleagrove, koje su tako dugo oplakivale smrt njegovu, dok se ne pretvoriše morskimi kokošmi (biserkami,* Perlhühner), *Ov., odt.* † **meleagrides**, *biserke, morske kokoši.*

Mĕlĭboea, ae, *f.* [Μελίβοια] *grad u Thessaliji, rodno mjesto Philokletovo. Odt.* * **-boeus**, *adj. meliboejski.*

Mĕlĭcerta *ili* **-tes**, ae, *m.* [Μελικέρτης] *v.* Athamas *i* Ino.

mĕlĭcus, *adj.* [μελικός] *upr. pjevanjem praćen, odv. jer su se lyrske pjesme uz pratnju glasbila (instrumenta) pjevale, lyrski*, poëma.

mĕlĭlōtos, i, *f.* [μελίλωτος] *ždraljika, kokotac* (Steinklee), *Ov.*

mĕlĭmēlum, i, *n.* [μελίμηλον] *medenjača, sladčika (jabuka,* Honig-, Süßapfel), *Hor.*

1. mēlĭnum, i, *n.* [μήλινον] *sc.* vestimentum, *haljina žute boje kao dunja.*

2. Mēlĭnum *v.* 2. Melos *b).*

mĕlior *v.* bonus.

mĕlisphyllum, i, *n.* [μελίφυλλον, μελισσόφυλλον] *matičnjak, pčelinjak* (Melissa officinalis), *što ga pčele vole, Virg.*

Mĕlissus, i, *m.* [Μέλισσος] *1) philosoph grčki s otoka* Samos. *2) oslobodjenik Maecenatov, knjižničar Augustov, Ov.*

Mĕlĭta, ae, *f.* [Μελίτη] *otok medju Sicilijom i Afrikom, s. Malta. Odt.* **-tensis**, *adj. melitski; subst.* **-tensia**, ium, *n. odielo melitsko.*

Mēlius, mĕlius *v.* 2. Melos *a),* bonus, bene.

mĕliuscŭle, *adv. dem.* [*v.* bene] *nješto bolje, -više,* alcui est, *jedn. Cic. fam.* 16, 5, 1.

mĕliuscŭlus, *adj. comp.* [*dem. od* melior] *nješto bolji, Plaut.;* meliusculum esse, *nješto je bolje komu, Ter.*

Mella *ili* **Mela**, ae, *m. a) rieka u gornjoj Italiji kod grada Brescia, Cat. Virg. b) rimski pridjev,* M. Annaeus Mella, *Tac.*

mellĭcŭlum, i, *n. i* **mellilla**, ae, *f.* [*dem. od* mel], *rieč od mila, srdašce moje, dušice, sve dobro moje, Plaut.*

mellĭfer, fĕra, fĕrum, *adj.* [mel-fero] *medonosan, med berući, jedn. Ov. met.* 15, 383.

mellĭnia, ae, *f.* [mel] *slast, naslada,* magnae m. est mihi, *Plaut.*

mellītŭlus, *adj. dem. od* mellitus, *meden, sladak kao med, Plaut.*

* **mellītus**, *adj.* [mel] *1) medom zasladjen, meden,* placenta. *2) sladak kô med, preljubak, miljušan,* oculi; passer.

Melodūnum, i, *n. grad u Galliji, možda s. Melun.*

1. * **mĕlos**, *n.* [μέλος] *sladak glas, pjevanje, popievka.*

2. † **Mēlos**, i, *f.* [Μῆλος] *otok aegaejskoga mora. Odt. a)* **Mēlius**, *adj. melski. b) (Plaut.)* **Mēlīnum**, i, *n. sc.* pigmentum, *melsko bjelilo, biela boja.*

Melpŏmĕne, ēs, *f.* [Μελπομένη] *Musa tragičnoga i lyrskoga pjesničtva, Hor.*

membrāna, ae, *f.* [membrum] *1) nježna koža, koja pokriva nutarnje dielove životinjskoga tiela, kožica, mrena;* * *izvanjska koža zmije, svlak. 2)* * *za pisanje priredjena koža, pergamenat;* † membranae, *pisaće ploče od pergamenta.*

membrānŭla, ae, *f.* [*dem. od* membrana] *pergamentno pismo, jedn. Cic. Att.* 4, 4, 1.

membrātim, *adv.* [membrum] *komad po komad, dielomice, pojedince, malo po malo,* quasi m. gestum negotium; *na pose ret. t. t. o govoru = u malenih odlomcih, stavcih, izrekah* (*sr.* incisim), dicere.

membrum, i, *n. 1) udo životinjskoga tiela (kao dio tiela; sr.* articulus, artus); * *o cielom tielu,* m. setosa, *čekinjavo tielo, o družini Ulixovoj, koju pretvori* Circe *u svinje;* dare curata m. sopori; fractus membra miles; pars in gramineis exercent m. palaestris; *takodjer* † *o kipovih,* abrupta simulacrorum m. *2) tp. dio, čest njeke cjeline kao* corpus *smatrane,* philosophiae; * ratis; cum pluribus corpus *(cielu državu)* quam capiebat, onerassent, cetera m. deficere coeperunt, *Curt.*; cum accusationis tuae membra *(kao što ih mora imati svaki govor kao* corpus) dividere coeperit et in digitis suis singulas partes causae constituere *(što je dužnost govornika umjetnički izobražena);* hujus otiosae dignitatis haec fundamenta sunt, haec m., *počela, elementi;* haec imbecilla et commutabilia pecuniae m.; eorum generum quasi quaedam m. dispertiat, *u podrazdjele podieliti; na pose rhet. t. t.,* membra, κῶλα, *kratke, malene izreke, koje samo u savezu sa ostalim svim govorom podpun smisao imadu, Cic. or.* 62, 211. 66. 67. (*sr.* membratim, incisa).

mĕmĭni, isse, *verb. def. 1) sjećati se-, spominjati se čega, pamtiti što, nisam zaboravio* (*sr.* reminiscor, recordor), beneficia, dicta; illud *(Hor.);* vivorum; sui; mei; acceptae ignominiae; nec pugnae, nec fugae, nec belli; memineram Paullum, *opominjah se jošte P., mogah si ga predočiti;* quem tu probe meministi; *(rjedje)* de palla, *Plaut.;* de Herode et de Mettio meminero et de omnibus, quae et velle suspicabor, *Cic. Att.* 15, 27.; quanta esset hominum admiratio; *s* ut, *kako (Hor.)* memento ut verberes; *i Ter.;* m. cum, memini cum mihi desipere videbare [*sr.* 2. cum *I)*]; *s acc. c. inf. praes., ako čovjek misli čin, kojega se sjeća tako, kako se je razvijao, odt. osobito, ako ga je sam doživio i svjedokom mu bio,* m. in eum sermonem illum incidere *kako je — padao, dospio;* me Athenis audire ex Phaedro meo m. = audiebam, ut m.; *naproti tomu stoji acc. c. inf. perf., ako čovjek misli čin, kojega se sjeća, upravo kao svršen, odt. osb., ako ga nije čovjek sam doživio,* memineram C. Marium — senile corpus paludibus occultasse demersum = occultavit ut m.; meministi, me ita distribuisse initio causam; memini iisdem fere verbis ad me te scribere neque tuis literis sperare non frustra esse jussum; *s inf.,* Varroni memineris excusare tarditatem epistolarum mearum; * nec m. justas ponere minas, *ne misli, ne pada joj na um itd.; često (Hor. Virg.) uz imperat.* memento, *ne zaboravi;* * bene memini *dobro se opominjem;* * libentius; *(Phaedr.)* pulchre; * *parenthet.,* lassa revertebar — memini — Stymphalide silva. *2) (riedko) pismeno ili ustmeno na-, spomenuti što, pominjati,* de exsulibus; † judicis; * quorum Graji meminere poëtae.

Memmius, *ime plemena* (gens) *rimskoga;* Gajus Memmius, *prijatelj Ciceronov. Odt.* Memmianus, *adj. Memmijev.*

Memnon, ŏnis, *m.* [Μέμνων] *1) sin Tithona i Aurore, kralj aethiopski, koga ubi Achille pred Trojom. Kad su mu pak truplo sažizali, poletješe iz njegova pepela ptice* (aves Memnoniae *ili* Memnonides, *Ov.*), *koje se povraćahu u Troju svake godine te se ondje borahu medju sobom;* Memnonis saxea effigies *(kod Thebâ aegypatskih), Tac. Odt.* * **Memnŏnius**, *adj. Memnonov = iztočni. 2) Grk jedan s otoka* Rhodos, *vojvoda Darija Codomanna, Curt. 3) jedan vojvoda Alexandra Vel., Curt.*

mĕmor, ŏris, *adj.* [memini] *1) opominjući se čega, pamteći što, misleć na .., ne zaboravivši,* officii, beneficii; m. quae essent dicta contra; * hoc tibi dictum tolle m. *zapilji si to u pamet, zabij si u glavu;* * pectus m., *vjerna pamet;* * memori mente *sc.* Maecenatis; * memori animo notavi; * non illa virûm *(nije mislila na stid, od koga se žene ne miešahu medju muževe),* non illa pericli telorumque m.; *na pose a) spominjuć se-, pamteći dobročinstva ili uvrede, zahvalan, haran ili nepomirljiv, neublaživ,* m. et gratus; m. mens; animus m. in bene meritos; * apud memores stat veteris gratia facti; * irata memorque; * pro quibus affirmat fore se memoremque piumque; * ob memorem Junonis iram; *(Liv.)* memori deorum irâ, *vraćajuć mu bogovi;* * antiquo memores exigit de vulnere poenas [*sr. d)*]. *b)* * *brižan, oprezan,* multo ante m.; * multâ memor occule terrâ. *c) dobre pameti, dobro pamteći,* m. an obliviosus sit; homo ingeniosus ac m.; m. oratores. *d) kad se nješto slobodnije prenosi svojstvo osobe na stvar u Liv. i pjesnikâ,* supplicium exempli parum memoris legum humanarum, *primjer smrtne kazni, pri čem zaboraviše itd.;* m. libertatis vox, *rieč, koja odiše slobodom, kojom se jošte pomišlja na slobodu;* oratio m. majestatis patrum, majestatis; responsum senatus amicitiae Samnitium m.; ingenium et Numae Romuli m.; * aevum, *vrieme koje dobro pamti;* * cadus Marsi m. duelli *t. j. pretočeno za marsijskoga rata; sr. a). — 2)* * *spominjuć-, opominjuć-, sjećajuć na ..,* indicii m. poena; nostri m. scalpe querelam; m. tabellae, lacrimae, versus, fasti; nota, *stalna.*

mĕmŏrābĭlis, *adj. s comp.* [memoro] *1) što se može spominjati, -pomisliti, pomisliv, čuven, jedn. Ter. And.* 4, 1, 1. *2) spominjanja vriedan, znamenit, znatan,* virtus; facinus; vir m., bellicis tamen magis quam pacis artibus; memorabilior prima pars quam postrema fuit; *iron.,* * magnum et m. numen.

mĕmŏrandus, *adj,* [*gerund. od* memoro] *spominjanja vriedan, znamenit,* pugna, *Plaut.;* * pastor; * juvenis; * juventa; * facta; † exemplum; † agmen.

mĕmŏrātor, ōris, *m.* [memoro] *pripoviedalac, jedn. Prop.* 3, 1, 33.

1. mĕmŏrātus, *adj.* [*partic. od* memoro] = memorandus, Eryx, locus famâ m. in oris.

2. mĕmŏrātus, us, *m.* [memoro] *spominjanje, pripoviedanje,* memoratui esse, *Plaut.;* levia memoratu, *Tac.*

mĕmŏria, ae, *f.* [memor] *pamet, 1) = moć sjećanja, pamtivost,* bona, melior; m. tantâ fuit, ut; ex m. *(na pamet)* exponere; in memoria habere, *Ter.*; memoriâ alqd tenere *(pamtiti)* comprehendere, complecti; *(Nep.)* m. immortali retinere beneficia; rem se vetustate obliteratam, ceterum suae m. infixam, afferre, *Liv.* 3, 71, 6.; deponere alqd ex m., *zaboraviti;* hoc est mihi in m.; hoc fugit meam m., *ovo mi je izpalo itd.;* in memoriam redigere; memoriae alqd mandare, *zapamtiti. 2) spomen, uspomena,* viri digni memoriâ; memoriâ digna res; si qua alia m. digna erunt; adhibere m. nullam *(zaboravljati)* contumeliae; prodere, tradere alqd memoriae *(o povjestničaru) pismeno predati potomstvu, pripoviedati, zabilježiti;* memoriae prodendus, *spomena vriedan;* locus memoriam *(sc.* calamitatis) proderet, *uspomenu širi;* m. alcjs rei excidit, abolevit, abiit, *nješto se zaboravilo;* primi sacramenti m. deponere, *spominjanje na itd.*; post hominum memoriam, *što pamte ljudi, od pamtivieka;* redire, *(kasno)* revocari in memoriam alcjs rei; m. rei renovare, redintegrare, repetere; m. et recordatio, recordatio et m. *v.* recordatio; solus omni m. *(koliko se zna)* et ante et postea ex Africa imperator fuit, *Eutr.* 8, 18.; *na pose a) (Liv.) misao na budućnost,* periculi; ut belli inferendi m. patribus aut plebi non esset. *b) (Tac.) sviest,* sceleris; bonae societatis. *3) vrieme, na koliko ga se tko sjeća, doba,* hujus m. philosophi; usque ad, ad nostram m.; paulo supra hanc m.; in omni m.; nostrâ, patrum, avorum m.; bella nostrae m.; pueritiae m. repetere; *takodjer dogadjaj, slučaj, koga se čovjek sjeća,* repetenda est veteris m. recordatio; † miserrima Alesiae m. *4) ustmeno ili pismeno izvješćivanje, koje se osniva na sjećanju, pripoviedanje, povjestnički izvještaj, poviest, viest,* de hominum m. *(ustmeno svjedočanstvo)* tacere, literarum m. flagitare; alqd prodere memoriâ, *ustmeno;* memoriâ ac literis, *ustmeno i pismeno;* cujus (Socratis) — ingenii magnitudo, Platonis m. et literis *(pismene viesti, uspomene)* consecrata, *Cic. Tusc.* 5, 4, 11.; liber quo omnem rerum m. breviter complexus est; in m. notam et aequalem incurro; annorum septingentorum m. uno libro colligavit; cognoscat etiam rerum gestarum et m. veteris ordinem; de Magonis interitu duplex prodita est m.; † vitae m. *(životopis)* prosa oratione componere.

mĕmŏriālis, *adj.* [memoria] *na uspomenu spadajući,* libellus, *spomenica, zapisci, memoire, jedn. Suet. Caes.* 56.

mĕmŏriŏla, ae, *f. dem. od* memoria, *pamet, pamćenje, jedn. Cic. Att.* 12. 1, 2.

mĕmŏrĭter, *adv.* [memor] *1) na pamet, iz glave, na izust,* multa narrare de Laelio; m. multa ex orationibus Demosthenis pronuntiare. *2) vjernom pameti, ništa ne zaboravljajući ili mukom mimolazeći,* rem complecti; enumerare philosophorum sententias; respondere; † tam m. omnes orationes tenere, *dobro pamtiti.*

mĕmŏro, 1. [memor] *spomenuti što, sjetiti na što,* amicitiam ac foedus, *Tac.; odt. pripoviedati, s-, napominjati, napomenuti, izvješćivati (pojedinosti; sr.* narro), mira memoras, memora *(reci)* mihi nomen, *Plaut.;* artibus quas supra memoravi; * quid Thesea memorem? * talia; * Pompili regnum, *slaviti, pjevati;* * singulas, *nabrojiti;* honoratorum virorum laudes in contione memorentur, *da se govor govori u pohvalu itd.; (Hor.)* vocabula rerum, quae priscis memorata *(što ih rabiše)* Catonibus atque Cethegis; *(Sall.)* cujus conditor *(kao utemeljitelj)* Hercules memorabatur; *(Sall.)* de magna virtute, de inferis; *(star. pjesnik u Cic.)* de natura deorum nimis obscure; † de majoribus; † de exitu Cassii Brutique; *(riedko) s acc. c. inf.,* id factum — per ambitionem consulis memorabant, *Sall.;* Herculem in ea loca — abegisse memorant, *kažu, Liv.; u pass. s nom. c. inf.,* ubi ea — gesta esse memorantur, *Cic.*; quidam memoratur contemnere, *Hor.; s quaest. indir.* incredibile memoratu est, quantum etc.,

Sall., vix credibile memoratu est, quantum etc., Tac.; Musa mihi causas memora, quo numine laeso etc. impulerit, Virg. Aen. 1, 8.; nunc mihi paucis Sarmenti scurrae Musa velim pugnam — memores, et quo patre natus uterque contulerit lites, Hor. sat. 1, 5, 51.

Memphis, is ili ĭdis, f. [Μέμφις] stari grad u srednjem Aegyptu, Liv. Hor. Prop. Odt. **Memphītes**, ae, m. [Μεμφίτης], adj. memphski, aegypatski, bos = Apis, Tib.; **-phītis**, ĭdis, f. memphski, vacca = Jo, Ov.

Mĕnae, ārum, f. [Μέναι] grad na Siciliji. Odt. * subst. **Mĕnaenus**, i, **Menaeni**, ōrum, m. Menac, Menjanin.

Mĕnander, dri, m. [Μένανδρος] 1) glavni pjesnik novije attičke komoedije, uzor Terentijev. Odt. * **Mĕnandrēus** [Μενάνδρειος], adj. Menandrov. 2) kao ime a) jedan rob Ciceronov. b) jedan oslobodjenik.

Mĕnăpii, ōrum, m. pleme u sjevernoj Galliji, medju Mozom i Šeldom (Maas und Schelde).

menda v. mendum.

mendācĭlŏquus, adj. s comp. [mendacium-loquor] (riedko) lažljiv, Plaut.

mendācium, ii, n. [mendax] 1) neistina, laž, m. honestum; dicere m. 2) tp. a) obmana, obsjena, oculorum reliquorumque sensuum mendacia; * famae. b) (jedn. Curt. 3, 1, 4.) poetski izum, -izmišljotina, fikcija, poëtarum.

mendāciuncŭlum, i, n. dem. od mendacium, mala laž, jedn. Cic. de or. 2, 59, 241.

mendax, ācis, adj. s comp. i sup. [mentior] 1) lažljiv, lažav, homo; subst. mendax, lažac, laža, pretvorica, licemjerac (sr. medicor); * invenior Parthis mendacior; * infamia; * damnum, nepravedna, nezaslužena. 2) tp. a) lažan, varav, obmamljiv, visa; * Parca non m.; * splendide m. in parentem, o Hypermnestri, jer je supruga Lynceja izbavila od smrti tim, što nije držala otcu zadane rieči; * speculum; * somnus; * fundus, koje manje rodi, no što se gospodar nadao; * lyra, jer se može už nju i lažna hvala pjevati. b) * ponačinjen, os, pennae.

Mendes, **-ētis**, m. grad Mendes u Aegyptu, Svet.; odt. **-dēsius**, adj. mendeski, Ov.

mendīcābŭlum, i, n. [mendico] (riedko) prosjak, Plaut.

Mendīcĭtas, ātis, f. [mendicus] prosjačenje, prosjačtvo, najveće ubožtvo.

mendīco, 1. i **-cor**, dep. 1. [mendicus] prosjačiti, mendicantem vivere, Plaut.; * mendicatus cibus.

mendīcŭla, ae, f. [mendicus] prosjačka haljina, jedn. Plaut. Epid. 2, 2, 32.

mendīcus, adj. sa sup. 1) prosjački, vrlo siromašan, kukavan, homo, čovjek prosjak; solos sapientes esse, si mendicissimi, divites; subst. mendicus, prosjak; kao psovka, dronjo, nitkov, bitanga, Ter.; mendici, prosjačina, o svećenicih Cybelinih, koji su stalnih dana obilazili i za hram milostinju sabirali, Hor. 2) tp. kukavan, instrumentum hoc forense jedn. Cic. de or. 3, 24, 92.

mendōse, adv. s comp. i sup. [mendosus] pogrješno, scribere.

mendōsus, adj. s comp. [mendum] pogrješan, pun pogrješaka, -mahnā, * equi facies; historia; † exemplar testamenti; * natura (značaj); * mores; * m. et mendax (sr. medicor). 2) pogriješiv, pogrješke čineći, jedn. Cic. Ver. 2, 27, 182.

mendum, i, n. † **-da**, ae, f. grieška pisarska, pogrješka u pisanju, librariorum menda; (Idus Mart.) magnum m. continent, dvoumno, računarska pogrješka ili u obće pogrješka kao što i u nas „poračunati se".

Mĕnĕcles, is, m. [Μενεκλῆς] jedan asijski rhetor. Odt. **-clīus** [Μενέκλειος], adj. Meneklov.

Mĕnĕdēmus, i, m. [Μενέδημος] 1) jedan philosoph iz Eretrije. 2) jedan govornik iz Athena. 3) jedan Grk. 4) jedan vojvoda Alexandra Vel. Curt.

Mĕnĕlāus, i, m. [Μενέλαος] brat Agamemnonov, kralj spartski, suprug Helenin, koju mu Parid ote; šaljivo o Lucullu, komu zavede Memmij suprugu; Menelai portus, u Aegyptu, Nep. Odt. **Mĕnĕlāēus**, adj. Menelajev, jedn. Prop. 2, 12, 14.

Mĕnēnius, ime plemena (gens) rimskoga; najznamenitiji su a) consul M. Agrippa, koji skloni plebejce na povratak u Rim. b) (Hor.) na glasu ludjak za Horatijeva vremena (možebiti samo izmišljena osoba). Odt. **Mĕnēniānus**, adj. Menenijev.

Mĕnexēnus, i, m. [Μενέξενος] naslov jednomu dialogu Platonovu, jedn. Cic. or. 41, 151.

Mēninx ili **Mēnix**, ingis, [Μῆνιγξ] otok kod afričke obale.

Mĕnippus, i, m. [Μένιππος] 1) cynički philosoph, vrlo ujedljiv. 2) njeki asijski govornik.

Mĕnoecēus, ĕi, m. [Μενοικεύς] sin thebskoga kralja Kreona, koji položi život za domovinu.

Mĕnoetius, ii, m. [Μενοίτιος] sin Aktorov, otac Patroklov. Odt. * **Mĕnoetiădes**, ae, m. Menoetijević = Patroclus.

Mĕnon, ōnis, m. dialog Platonov, jedn. Cic. Tusc. 1, 24, 57.

mens, tis, f. duša kao biće, koje misli i sudi (oprečno pojmu animus, koje gdje animus naznačuje dušu u obće kao dio naprama cielosti, koje gdje naznačuje animus ponajprije volju, čeznuće ili čuvstvo, kao onomu coordinovan dio, koji se ipak predstavlja kao gospodar animi, na koliko misao pretiče volju), um, razum, pamet, duh, ea, quae latent in animis hominum, quaeque pars animi mens vocatur; regnum totius animi a natura tributum est menti; mens et ratio; animus et m., srdce i duh; et mente et animo = svom dušom; animos (čuvstva) qui nostrae mentis sunt, eosdem in omni fortuna gessimus; mentis acies; timor omnium mentes animosque perturbat = radja krive predstave u svih te zaokupljuje dušu i čini nesposobnim za rād; omnia plerumque, quae absunt, vehementius hominum mentes perturbant; ut majore spatio temporis interjecto militum mentes sanarentur (da se umire), Caes. b. c. 2, 30, 3.; sr. c); hac oratione habita mirum in modum conversae sunt omnium mentes; crudelitas in supplicio, nova religio jurisjurandi mentes militum convertit; ut ad bella suscipienda Gallorum alacer ac promptus est animus, sic mollis et minime resistens ad calamitates perferendas mens eorum est, Caes. b. G. 3, 19, 6.; mente agitare alqd; mente alqd comprehendere, complecti = pojmiti, shvatiti; adimere alcui mentem; captus mente; * inops mentis, tupoglav, glup, slabouman; mentis suae compotem esse, esse suae mentis; sana m.; si sana mens esset Graeciae, Nep. Ages. 5, 2.; prenes. na državu, domovinu, srdce, duh, duša, mens et animus et consilium et sententia civitatis posita est in legibus; cujus (patriae) nobis mens, mos, disciplina nota esse debet. Na pose a) misao, mišljenje, um, pamet, venit mihi in mentem hominis, tuarum virtutum, hoc, id, alqd, ea res, dolazi u pamet, pada na um; s inf., s acc. c. inf., sa ut; * subiit mentem pietatis imago; mentem dare, injicere, * mittere; omnium oculis mentibusque ad pugnam intentis. b) namjera, nakana, namišljaj, naum, osnova, misao (kao puka predstava) ea, hac mente; vestrae mentes atque sententiae; muta jam istam mentem; utinam tibi dii hanc mentem dent; * nostram accipe mentem. c) mnienje, nazor, misao, longe mihi alia mens est; mens publica; mentes militum sanare (preokrenuti), Caes. b. c. 1, 35, 2.; sr. 1); eadem mente esse; mentibus reliquorum respondere. d) raz-, promišljanje, sviest, razbor, sine ulla m.; sceleri ac furori tuo non mentem alqam obstitisse; quae tanta mente fiunt; dicendi effluit m.; imminuta m.; * m. rediit; † terror mentem eripit praepedit; Mens personif. kao božica sviestnosti. e) mišljenje, volja, ćud, srdce, mens animi, Cat.; mala mens, malus animus, Ter.; dignus vir cui et mens melior et vita longior contigisset, Quint.; * m. benigna, * effera, * conscia recti; * m. agitat mihi, s inf., srdce me sili, muka itd.; * expleri mentem tuendo; takodjer savjest, duša, deum se adhibere mentem, id est mentem suam. Cic. off. 3, 10, 44. f) srdce, srdčanost, deponere m.; * addere m.; * demittere mentes (klonuti duhom, o više njih).

mensa, ae, f. [srodno sa emineo] a) stol, trpeza (za kojom se ruča) surgere a m., Plaut., mensam tollere, (Plaut.) auferre, * movere, * removere, dignuti se od stola; šaljivo, * mensas consumimus podlogu ili kruh, na kom je voće bilo; odt. na stol metnuta jela, mittere alcui de mensa; (Plaut.) apud m., za stolom, za ručka; † super mensam; jelo, jestvina, Syracusiae m.; m. secunda, zaslada, poslastice, (Hor.) pl. alterae, secundae; * mensae divitum, * divites; * gratae; * nec deus hunc mensâ (gostbe) dea nec dignata cubili est. b) stol za žrtvovanje, žrtvenik, * mensae deorum. c) m. lanionia, mesarska klupa, mesarnica, mesnica, Suet. Claud. 15. d) mjenjački stol, m. publica, javna banka.

mensārius, ii, m. [mensa] mjenjač, novčar, banquier, Cass. Parm. u Suet. Aug. 4.; na pose javni mjenjač, koji uredjuje izplaćivanje iz državne blagajne; m. tresviri ili quinqueviri, tri ili pet muževa, koje je senat birao na stanovito vrieme, da urede dugove, banquieri, Liv.

mensio, ōnis, f. [metior] mjerenje, odmjerivanje, vocum, slovaka, jedn. Cic. or. 63, 177.

mensis, is, m. (gen. pl. mensium i stariji oblik u Cic. Caes. Liv., mensum) mjesec (= vrieme od 30 dana), Januarius, Februarius etc.; intercalarius; dimidiatus; mensibus suis (za onih mjeseci, u kojih imadjaše zapovjedničtvo) dimisit legionem.

mensor, ōris, m. [metior] * † mjeritelj, na pose zemljomjer, mjernik; † graditelj.

menstruālis, adj. [mensis] mjesečni, epulae, Plaut.

menstruus, adj. [mensis] 1) što svakoga mjeseca biva, mjesečni, usura; * Luna; † subst, menstruum meum, mjesečna služba. 2) jednomjesečni, za mjesec danâ, vita; spatium; cibaria; subst. menstruum, i, n. živež za mjesec dana, mjesečni obrok.

mensŭla, ae, f. (dem. od mensa) mali stol, Plaut.

mensūra, ae, f. [metior] 1) mjerenje, certis ex aqua mensuris videbamus, mjerenjem po vodenoj uri; quidquid sub aurium mensuram cadit; † mensuras fideliter agere. 2) mjera, kojom se mjeri, majore m. reddere alqd. 3) mjera, kao resultat mjerenja, duljina, širina, obseg, množtvo, veličina i slič., mensurae itinerum; * m. roboris ulnas quinque implebat; * dare (propisati) alcui m. bibendi; * m. ficti crescit; † beneficii. Odt. † m. legati, značaj, dostojanstvo, čast.

menta (mentha), ae, f. [μίνθη] rutava metvica (Mentha crispa, Krauſemünze).

mentio, ōnis, f. [memini] pomen, spomen, napomena, spomenuće, mimogredno spominjanje, predbježni ili mimogredni predlog i slič., mentionem facere, habere, inferre, movere alcjs rei (de alqa re), na-, spomenuti što, govoriti o čem, predložiti (budi već poznato, budi što nova; sr. commemoro); (Hor.) mentio si qua de Capitolini furtis injecta Petilli coram te fuerit; mentionem inchoare alcjs rei; de Hernicorum defectione agitata mentio; incidit mentio de uxoribus; incidere in mentionem alcjs; mentionem inferre, ut etc., quid faciendum sit; m. (predlog) facere in senatu; serere mentiones (često govoriti o itd.) secessionis ad vulgus militum occultis sermonibus, Liv.

mentior, dep. 4. 1) intrans. neistinu reći (hotimice ili nehotice), lagati, zavarati, aperte; (Plaut.) adversus, apud alqm; in ili de alqa re; frons, oculi, vultus, oratio m.; * mentior, si, bio lažac, ako; subst. **mentiens**, lažljiv zaključak, -izvodak, sophisma. Odt. a) * izmisliti, izmišljati, Homerus ita m. b) lažcem postati, ne držati rieči, m. honestius; * alcui. 2) trans. a) graditi se onim, što tko nije, izmišljati, obsjenjivati, i krivo shvatiti, -tvrditi, tantam rem, auspicium; * res quas mentiris; s acc. c. inf.; ego vero Brutum nihil mentiri puto, podnipošto krivo ne ima; in quibus nihil unquam immensa et infinita vetustas mentita sit; takodjer * lažno obećati, ne držati rieči, noctem; fidem quaecunque in me fueras mentita; nulli quidquam mentitus (o Tiresiji); quibus mentitur amica; spem mentita seges. b) prisvojiti si što prievarom ili na izliku, pričinjati se, * lana varios colores; * Minervae sacra, o trojanskom konju, koji se je pričinjao zavjetnim; (kasno) originem alcjs, se filium alcjs; pass. mentitus, slagan, lažan, patvoren, ponačinjen, izmišljen, * tela; † mentiti fictique terrores.

† **Mentor**, ŏris, *m.* [Μέντωρ] *glasovit umjetnik u čakanjenju posudâ od kovi, reliefu oko 356. pr. Is.* — * **Mentŏreus**, *adj. Mentorov.*

mentum, i, *n. podbradak;* * *brada.*

meo, 1. [*sr. sa* eo] *pravilno se kretati stanovitim pravcem, ići, hodati, poći, putovati (sr* eo), † means exercitus; * quo simul mearis, *dodješ;* † in orientem comite Livia; † triremes huc illuc; † iter, quâ meant navigia; † amnis libero cursu, *teče;* * quâ sidera lege; * meantia sidera, *priehodnice;* † spiritus liberius meare coeperat.

mĕphītis (měf.), tis, *f.* * *škodljivo, kužno izparivanje, -izpara zemlje; (Tac.) personif. božica škodljiva, kužna izparivanja zemlje, koja da bi ga odvraćala.*

mĕrācŭlus, *adj.* (*dem. od* meracus) *prilično čist, -nemiešan, Plaut.*

mĕrācus, *adj. s comp.* [merus] *čist, nemiešan, nepokvaren, suh,* vinum meracius; * uva; * helleborum; *prenes.*, non modice temperata, sed nimis m. libertas.

mercātor, ōris, *m.* [mercor] *1) trgovac (osb. kao veletržac, ugledniji nego* caupo *i* institor, *manjega ugleda nego* negotiator). *2) kûpac,* provinciarum.

mercātōrius, *adj.* [mercator] *trgovački,* navis, *jedn. Plaut. Bacch.* 2, 3, 2.

mercātūra, ae, *f.* [mercor] *1) trgovina, trgovina robe,* mercatura, si tenuis est, sordida putanda est; m. quaestuosa; facere m., *trgovati;* mercaturas *(o više ljudî);* ad mercaturas, *u trgovini; (Hor.)* aversus mercaturis; tanquam ad mercaturam bonarum artium; non erit ista amicitia, sed mercatura quaedam utilitatum suarum. *2) (Plaut.) trgovačka roba,* mercaturam habere.

mercātus, us, *m.* [mercor] *1) trgovina, trgovina i promet,* domesticus; turpissimus; *(Plaut.)* meretricius, *obrt, zanat. 2) trg, sajam, vašar, kao sastanak kupaca i prodavalaca,* frequens; indicere, habere m.; ad m. proficisci, *(Ter.)* nisi eo ad m. veniam, *o sboru olympijskom, uz koji se je i sajam obdržavao,* Asiae Graeciaeque is m. erat; m. is, qui habetur maxumo ludorum apparatu totius Graeciae celebritate; *(Just.)* m. Olympiacus.

mercēdŭla, ae, *f.* [*dem. od* merces] *a) plaćica, malena, kukavna plaća,* mercedulâ adducti. *b) slabi dohodci, slab dobitak,* mercedulas praediorum *(nješto najmovine)* constituere.

mercennārius *[od* merces, *upr.* mercedinarius, *pokraćeno* mercednarius, *assimilovano* mercennarius, *ne* mercēnarius], *adj. 1) najmljen za plaću, plaćen, podmićen, podkupljen,* miles; scribae; testis; arma m., *kojega se čovjek prima za novac;* liberalitas; * vincula m., *za plaću preuzeti poslovi* praeconis, *koji ga suzdržavaju. 2) subst.* **-ius**, ii, *m. plaćenik, najmljenik, težâk.*

merces, ēdis, *f. plaća, plata, nagrada (za trajnu službu; sr.* pretium), *u obće ciena čemu,* operae, mercede militare apud alqm, *Liv. Curt.*, mercede militare, *Curt.;* * parvas mercedes sequi, *ići za malom zaslužbom;* * non alia mercede *(pogodbom)* bibam; * hac mercede suorum coëant; * multa mercede *(trudom);* * sine mercede, *bezplatno, badava; posl.*, una mercede duas res assequi, *jednim mahom dvoje; često u zlu sm., plaća, griešni novac,* priusquam infanda m. perficeretur; magna mercede pacisci cum alqo; lingua astricta mercede; mercedem accipere ab alqo; † proditionis. *2) naukovina, t. j. šteta ili kazan,* temeritatis; spreti numinis; non sine magna m. *3) najmovina, zakupnina, dohodci od kućâ ili poljâ,* praediorum; insularum, habitationum, *stanarina;* † *najamnina,* * *kamate od glavnice.*

mercīmōnium, ii, *n.* [merx] *trgovačka roba, Plaut. Tac.*

mercor, *dep.* 1. [merx] *kûpiti, kupovati (i to prije svega trgovanjem; sr.* emo), alqd ab alqo; fundum de pupillo; alqd tantâ pecuniâ; † *subst.* mercantes, *kûpci; prenes.*, officia vitâ; * amorem; *pass.* mercatus, *Prop.*

Mercŭrius, ii, *m. grčki* Ἑρμῆς, *sin Jupitrov i Majin, glasnik bogova, bog okretna govora i lukavosti, iznašašća, trgovine, glavar puteva, gymnastike, vodja dušâ pokojnikâ u podzemni sviet; na pose a)* stella Mercurii, *planet Mercurij. b) (Ov.)* aqua Mercurii, *vrutak kraj ceste,* via Appia. *c)* tumulus M., *kraj Nove Karthagine u Španjolskoj. d)* promunturium M. *s. C. Bona u Africi; meton. e) (Nep. Alcib.* 3, 2.) *Hermov stup t. j. stup s glavom Hermovom na vrhu (sr.* Hermes), M. Andocidis. *Odt.* **Mercŭrialis**, *adj. Mercurijev, mercurski,* * viri M., *pjesnici kao ugodnici Mercurijevi;* * cognomen Mercuriale, *pridjevak* Mercurialis, *nadimak Damasippov, Hor. sat.* 2, 3, 25, 26.; *i* Mercuriales *absl., trgovci, koji su imali u Rimu sbor, collegij.*

merda, ae, *f. smrad-, nečist (tiela), govno, Hor.*

mĕre, *adv.* [merus] *nepomiešano, čisto, Plaut.*

mĕrenda, ae, *f. južina, užina, oko 4—5. ure poslie podne, Plaut.*

mĕreo, rui, ĭtum, 2. *i* **mĕreor**, rĭtus, *dep.* 2. *1) (većinom activnoga oblika) zaslužiti, zavriediti = steći, dobivati,* non amplius duodecim aeris; meritis lucris; * hic liber m. aera Sosiis, *nosi im novaca; o ženi (Plaut.)* m. alqm dote = *mirazom dobiti muža;* quid eos mereri velle censetis ut etc., *što mislite da žele dobiti, -da traže za to, -da će uzeti, da itd.* quid mereas ut etc., *što bisi tražio za to da itd.;* * nardo vina, *zamieniti za vino nard. Na pose* merere *i* mereri stipendia *ili samo* m., *biti vojnikom, služiti kao vojnik,* equo, *(o više njih)* equis; pedibus; sub alqo imperatore, consule, *i samo* alqo imperante, imperatore, consule; qui una meruerant; bis, quae annua merebant legiones, stipendia feci, *dva puta sam služio u legijah, koje su godinu dana u službi bile;* m. triplex, *trostruku plaću primati; takodjer zaslužiti nečistim životom, -bludom,* quantum quaeque uno concubitu mereret, *Suet.; odt. u obće polučiti, dobiti, steći, postići,* nullam gratiam hoc bello, *Liv.;* † multum verae gloriae; † insignem non immerito famam tribus orationibus; * tantum meruit mea gloria nomen. *2) zaslužiti, zavriediti, t. j. vriedan biti čega (dobra i zla predpostavljajuć, da tko što čini i da mu se može upisati u dobro ili u zlo; sr.* dignus), *dobaviti se čega, navući na se,* laudem, praemia; * multos triumphos; * primam merui qui laude coronam; * quem mea carminibus meruisset fistula caprum? † consensu omnium meruit credi secundus; † meretur, qui *s conj.;* * meruisse dari praemia; * † si mereor; † si merebuntur; * merendo, *tim, da se učini vriednim;* m. odium, noxam, scelere poenam, fustuarium; qualem meruit *(naime* Pallas, *koji je zaslužio svoju smrt),* Pallanta remitto, *Virg. Aen.* 10, 492.; * *s inf.; (Liv.) sa* cur; laudare, increpare merentes *krivce;* * scelus expendisse merentem Laocoonta; poenas merentis sumpsisse, *osvetiti se krivoj, Virg. Aen.* 2, 585.; Danaum et, si fata fuissent, ut caderem meruisse manu = et meruisse, ut manu D. caderem, si f. f., *Virg. Aen.* 2, 433 *sl.;* **meritus**, *activno, koji je što zaslužio,* * juvenci; * urbes; *passiv., zaslužen, pravedan, pristojan, dužan,* dona, iracundia; * mors; † fama meritissima; * merui, meritas do sanguine poenas; *prenes., skriviti, sagriešiti, učiniti,* quid de te tantum meruisti? *Ter.;* in hac re culpam meritum esse, *Ter.;* * quid tantum merui? * quod scelus tantum Calydon merens? † quid mali meruisset? *u dobru sm.*, quae nunquam quidquam erga me commerita est, quod nollem, et saepe meritam *(da je učinila),* quod vellem, scio, *Ter. Hec.* 3, 5, 36. *3) (ponajv. dep.) zasluge sticati, steći za .. zaslužnim se činiti, u perf. zaslužan biti za . . ., u dobru i zlu sm., odt.* bene, optime de re publica, melius de quibusdam, quam etc.; male de civibus suis; perniciosius de re publica, ita, de populo Rom. meritos esse, ut etc.; quoquo modo de alqo; *i absl.* mereri = bene facere, beneficium dare, *učiniti se uslužnim, učiniti ljubav [sr.* meritum *2) a)];* ille tenuis, cum quidquid factum sit, se spectatum, non fortunam putat, non modo illi, qui est meritus, sed etiam illis, a quibus exspectat, gratum se videri studet; *partic.* † bene merenti *(zaslužnomu)* praemia tribuit; bene mirifice de re publica, optime de se, divinitus de me meritus, *zaslužan.*

mĕrētrīcie, *adv.* [meretricius] *bludnički, poput bludnice, jedn. Plaut mil.* 3, 2, 58.

mĕrētrīcius, *adj.* [meretrix] *tičući se (javnih) bludnica, bludnički; bludnice (gen. s.);* † *subst.* **meretricium**, *bludničtvo, zanat bludnički.*

mĕrētrīcula, ae, *f.* (*dem. od* meretrix), *javna bludnica.*

mĕrĕtrix, īcis, *f.* [mereo] *javna bludnica (s obzirom na obrt, u gradjanskom pogledu; sr.* scortum, lupa, prostibulum).

mergae, ārum, *f. vile, kojimi se pokošeno žito sgrtalo; tp.* m. pugneae, *udarci pesnicom, Plaut.*

merges, ĭtis, *f. snop, Virg.*

mergo, si, sum, 3. *1) roniti-, unoriti-, u-, zagnjuriti-, u-, potopiti koga,* pullos in aquam; in mari; * aequore, * sub aequore, * sub aequora, * in unda alqm; † alqm in aquam, *utopiti, udaviti;* * Stygiâ undâ sontes; * brachia in medias aquas; † naves, *potopiti;* † terrae profundo salo mersae, *visoko poplavljene;* aquâ languidâ, ad caput aquae Ferentinae mergi; * mergi, *medial., roniti, zagnjuriti se. 2) u obće unutra staviti, spustiti-, puštati u . . ., zavući,* caput in terram effossam; * canes mersis *(zabodši)* in corpora rostris dilacerant dominum; * mea viscera in sua; * mergi, *medial., o zviezdah, zalaziti; na pose* * *sakriti, skrivati,* suos vultus in cortice; mergi terra et caligine. *3) tp. činim upasti, srnuti,* in eas (voluptates) se merserant, *Liv.;* † mergi in voluptates, *padati;* mersus vino somnoque, *pijan kao čep i u mrtvom snu,* mersus rebus secundis, *pun sreće;* usurae m. sortem, *veće su od glavnice, nadilaze gl., Liv.;* * mersis fer opem rebus, *propalomu stanju;* * m. *(strovaliti u . . .)* alqm malis, * acerbo funere; * viros, *upropastiti.*

mergus, i, *m.* [mergo] *ronac, norac* (der Taucher), *ptica povodnica, Hor. Ov.*

mĕrīdiānus, *adj.* [meridies] *1) podnevni, poludnevni,* tempus; sol; † tempora; † somnus, *plandovanje; subst.* meridiani *sc.* gladiatores. *2) podnevni, južni,* regio; vallis.

mĕrīdiātio, ōnis, *f.* [meridio] *počinak o podne, plandovanje, pl. jedn. Cic. de div.* 2, 68, 142.

mĕrīdies, ēi, *f.* [medius-dies] *1) pôdne. 2) pôdne = jug (strana svieta).*

* † **mĕrīdio**, 1. [meridies] *počivati o podne, plandovati.*

Mēriŏnes, ae, *m.* [Μηριόνης] *voznik-, kočijaš Idomenejev pred Trojom, Hor. Ov.*

1. mĕrĭto, *adv. sa sup.* [*upr. abl. od* meritum] *pravom, po zasluzi,* m. sum iratus Metello; recte ac m.; eum meritissimo amare debemus.

2. mĕrĭto, 1. [*intens. od* mereo] *(zaslužiti) pren.*, fundus qui sestertia dona meritasset, *t. j. donielo, jedn. Cic. Verr.* 3, 50, 119.

mĕrĭtōrius, *adj.* [meritum] *najmovan, plaćen, osb. glede nečista života,* † cenaculum; pueri; † scorta.

mĕrĭtum, i, *n.* [*upr. n. adjectiva* meritus] *1) plaća, zasluzba, Ter. 2) zasluga, svaki čin, a) kojim se stiče pravo na hvalu ili nagradu,* pro singulari eorum m.; magnitudo tuorum erga me m.; ob merita carus; honores non ex merito petere; m. meo, tuo; *na pose dobročinstvo, usluga, čim se stiče hvala ili nagrada (ujedno se razumieva, da su u jednakom odnošaju i on koji prima dobročinstvo, kao i on, koji daje, te se predmnieva potreba medjusobne pomoći; sr.* beneficium, officium), magna ejus in me non dico officia, sed m. sunt; sua in Aeduos m. exponit; pro meritis in se civitatis; dandis recipiendisque m.; magno beneficio Lamiae magnoque m. sum obligatus. *b) kojim se kazan zaslužuje, krivica, krivnja, sagrjeha,* non meo m.; nullo meo in se m., *ne skriviv mu ništa;* merito populi Romani; * haud quaquam ob meritum miserabilis; *prekršaj, zločin, (Just.)* meriti sui in Harpagum oblitus; * *vriednost, dobrota, važnost,* quo sit merito quaeque notata dies.

mĕrĭtus *v.* mereo *2).*

Mermessius, *adj. mermesski, što pripada gradu* Mermessus *u Phrygiji,* Mermessia = *Sibylla hellespontska, Tib.* 2, 5, 67.

Mĕro, ōnis, *m.* [merum] *koji pije suho vino, vinolok, nadimak caru Neronu, Suet. Ner.* 42.

mĕrŏbĭbus, *adj.* [merus-bibo] *pijući suho vino (što su činile težke pijanice),* anus, *jedn. Plaut. Curc.* 1, 1, 77.

Mĕroē, ēs, *f.* [Μερόη] *velik nilski otok u Aethiopiji, Ov.*

Mĕrŏpe, ēs, *f.* [Μερόπη] *kći Atlantova, jedna Plejada, supruga Sisyphova, Ov.*

1. mĕrops, ŏpis, *f.* [μέροψ] *žuna, vuga, pčelovac* (Trichodes apiarius, Bienenwolf), *Virg.*

2. Mĕrops, ŏpis, *m.* [Μέροψ] *kralj aethiopski, suprug Klymenin, Ov.*

merso, 1. [*intens. od* mergo] *poroniti, zagnjuriti, potopiti,* * profundo; * gregem fluvio; * gallinam Falerno; * aries mersatur in gurgite; † callidâ aquâ; *u prilici,* * mersor civilibus undis *srćem u itd.*

mĕrŭla, ae, *f. 1) kôs, ptica. 2) (Tac.) ime jedne obitelji u* gente Cornelia.

mĕrus, *adj. 1) nemiešan, čist, suh, cio na pose* vinum m. *(Plaut. Ov.) i samo* * merum, * Bacchus m., *nepomiešano s vodom (kakovo su pili samo neumjereni);* * undae m., *nepomiešana s vinom;* * lac; * Damalis multi meri, *koja može mnogo piti, velika pijančica; u prilici,* velut ex diutina siti nimis avide meram haurientes libertatem, *podpunu, neograničenu, preveliku sl. (sr.* meracus). *2) tp. a) sâm, čist, puk, gol, ništa no,* spes, *Ter.;* scelera, monstra; meri principes, *same glave, -prvaci;* m. bellum loqui; *(Hor.)* vineta m. crepare, meros honores *(hvale)* audire, sermo m. *(obični razgovor). b) prav, čist, neizkvaren,* * libertas mera veraque virtus; † illa vera et mera Graecia.

merx, cis, *f. 1) roba;* * m. femineae, *nakit, ures;* mutare merces, *tjerati trgovinu zamjenitu, trampiti,* * *ob obrtu ili dražestih bludnicâ. 2) (Plaut.) stvar, stvor,* mala m. hera haec et callida est; aetas mala m. est tergo.

Mĕsembria, ae, *f.* [Μεσημβρία] *grad u Thraciji kraj Crnoga mora. Odt.* **-briăcus**, *adj. mesembrijski, Ov.*

mĕsŏchŏrus, i, *m.* [μεσόχορος] *upr. kolovodja, prenes. vodja pljeskačâ, claqueur, Plin. ep.* 2, 14, 16.

Mĕsŏpŏtămia, ae, *f.* [Μεσοποταμία] *pokrajina u Asiji medju Euphratom i Tigrom.*

Messāla *v.* Valerius.

Messālīna, ae, *f. zloglasna supruga cara Claudija, Tac.*

Messāna, ae, *f.* [Μεσσήνη] *grad na Siciliji, s. Messina.*

Messāpius, *adj. apulski ili calabrijski, Ov.; subst.* **-pii**, ōrum, *m. Messapijani, u južnoj Italiji.*

Messēne, es, *f.* [Μεσσήνη] *glavni grad pokrajine Messenije u Peloponnesu. Odt.* **-ēnius**, *adj. messenski, Ov.; subst.* **-enii**, ōrum, *m. Messenci.*

messis, is, *f.* [meto] *žetva, 1) žetva-, kositba klasja, plodova,* messem admittere; † messem facere, *žeti;* * *žetva = sabiranje meda. 2)* * *žetva (vrieme žetve)* per m. *3) žito, koje treba tek požeti ili je već požeto,* * quis sine nec potuere seri nec surgere messes; * spicea jam campis cum m. inhorruit; † pingues terrenique colles — opimam m. serius percoquunt; * illius immensae ruperunt horrea m.; † prohibiti agrestes m. vinaque illis efferre; *odt. posl. (Tib.)* suas m. urere = *svojoj koristi škoditi; (Ov.)* adhuc tua messis in herba est, *pšenica ti još ne cvate = daleko si jošte od cilja tvojih želja; tp.* pro benefactis mali messim metere *(Plaut.), primiti nezahvalnost;* illa Sullani temporis m.

messor, ōris, *m.* [meto] *žetelac, kosac, u prilici,* sator malorum et m. maxume, *jedn. Plaut. Capt.* 2, 5, 3.

messōrius, *adj.* [messor] *žetelački,* corbis.

met, *nastavak, koji se dodaje pronominom pers. i poss. za ojačanje, sâm, glavom,* egomet, [illegible] memet; de memet ipso; nobismet ipsis; i[illegible] *(Plaut.);* suamet ipsi scelera; suummet; suismet ipsi corporibus.

mēta, ae, *f. 1) svako oblo tielo, koje je ozdol široko a ozgor uzko i šiljasto, kao stog siena, kup žita itd., čunasta ili pyramidasta (piljasta) podoba, -figura,* collis est in modum metae *(poput čuna),* in acutum cacumen, a fundo satis lato fastigatus; (luna) incurvat in umbram terrae, quae est meta noctis; * metas imitata cupressus. *Na pose u circu rimskom dva čunasta stupa, namještena na oba kraja nizkoga zida* (spina), *koji je u duljinu presjecao trkalište; oko ovih stupova moradoše utrkivaoci sedam puta proći (sr.* circus), *meta, takodjer o cilju u olympijskom trkalištu,* prius infecto deposcit praemia cursu, septima quam metam triverit ante rota? *Prop.;* metaque fervidis evitata *(obticana)* rotis, *Hor.;* hic (equus) vel ad Elei metas et maxima campi sudabit spatia, *Virg.; u prilici,* optatam cursu contingere m., *Hor.;* interiorem m. cursu terere, *ne okolišati-, zastranjivati u govoru, Ov.;* in hoc flexu quasi aetatis haesit ad metas = *unesreći se, postrada. Budući da se je pak u circu rimskom koli zakretalo na meti, a bila je ona zajedno i cilj, rabi* meta *preneseno i o a) svakom okretalištu, mjestu, gdje se zakreće, takodjer o mjestu, s kojega se polazi, polazište,* metas lustrare Pachyni = *ploviti oko glavine pachynske,* mediam coeli nox humida m. contigerat, viridem Aeneas frondenti ex ilice m. constituit signum nautis, unde reverti scirent et longos ubi circum flectere cursus, jam propinquabant scopulo metamque tenebant, m. tenet aequora tuta relictis, *Virg.;* ad metam eandem solis *(s istim mjestom sunca u suncopasu),* unde orsi essent, dies congruerent, *Liv.* 1, 9, 6.; *b)* * *cilj, kraj, za kojim čovjek teži ili kamo najposlije i dospije,* hic nec metas rerum nec tempora pono; * sua Turnum fata vocant metasque dati pervenit ad aevi; hic tibi mortis erunt metae; longarum haec m. viarum; properare ad metam; metam vitae tangere.

mĕtallum, i, *n.* [μέταλλον] *1) kov (f.), kovina;* * m. aeris; * libertas potior metallis, *od zlata i srebra. 2) rudnik, rude,* metalla, metalla auri atque argenti; † damnare in metallum; † condemnari ad metalla, *na robiju u rudnicih.*

Mĕtăpontum, i, *n. grad u Lucaniji. Odt.* **-tīnus**, *adj. metapontski; subst.* **-tīni**, ōrum, *m. Metapončani.*

mētātor, ōris, *m.* [metor] *koji koljem što obilježuje, odmjeruje, okolčitelj,* castrorum; urbis.

Mĕtaurus, i, *m.* [Μέταυρος] *rieka u Umbriji*

met, ...egomet, Ter. (...) ipsis;imeamet

znamenita s bitke okolo 207. *pr. Is.;* * **Metaurus**, *adj. metaurski.*

Mĕtellus, *ime rimske obitelji u* gens Caecilia; *v.* Caecilius. *Odt.* **Metellīnus**, *adj. Metellov,* oratio, *proti Metellu.*

Mĕtĕrēa turba, *narod u doljnom Podunavju, Ov.*

Mēthymna, ae, *f.* [Μήθυμνα] *grad na otoku* Lesbos. *Odt. 1)* **-naeus**, *adj. methymanski; subst. Methymnjanin* = Arion; *subst.* **-naei**, *m. Methymnjani, Curt. 2)* * **-nias**, ădis, *f. adj. Methymnjanka.*

mĕtĭcŭlōsus, *adj.* [metus] *pun straha, plašljiv; bojazljiv, Plaut.; strašan, Plaut.*

mētior, mensus sum, *dep.* 4. *1) mjeriti, izmjeriti (sr.* metor), agrum; * viam togâ bis trium ulnarum, *o dostojanstvenu hodu;* pedes syllabis, *po slovkah;* * metior annum *(o Phoebu) t. j. dielim godinu na mjesece itd.; pass.* mensa spatia; *posl.,* nummos m., *vaganom mjeriti = vrlo bogat čovjek biti; takodjer o mjeri očima ili ušima,* quae (sonantia omnia) metiri auribus possumus; * metiri possis oculo latus. *Odt. odmjeriti, po-, dodieliti,* frumentum militibus; metire *(natoči)* nobis Caecubum. *2) tp. a)* * *prolazeć mjeriti = proći, proputovati, prebroditi, prevaliti,* aequora curru; aquas; sacram viam; metiens iter annuum *(luna)* cursu; *odt.* * *navršiti, proći vrieme,* duas partes lucis *(o suncu). b) duhom mjeriti, proračunati, cieniti, prosudjivati što po čem,* omnia voluptate; alqd quaestu; odium in se aliorum odio suo; homines virtute, non fortunâ; *(Planc. u Cic. ep.)* fidelitatem ex mea conscientia, *po savjesti itd.;* * se suo modulo ac pede *v.* modulus.

Mĕtius (Mett.), ii, *m. 1)* M. Curtius, *sabinski prvi borac u boju po otmici Sabinaka za Romula, Liv. 2)* M. Fufetius, *albski vrhovni zapovjednik za Tulla Hostilija, Liv. Virg. 3)* M. Met., *gost i prijatelj* (hospes) *Ariovistov, Caes. 4)* M., *gost i prijatelj Atticov, Cic. 5)* M. Carus, *jedan glumac* (mimus), *Plin. ep. Tac. 6)* M. Pompusianus, *tašt muž za Vespasiana i Domitiana, Suet.*

1. mĕto, messui, messum, 3. *1) kositi, pokositi, žeti, požeti i brati,* in metendo occupati; * postremus metito *(o berbi); subst.* metentibus; * pabula falce, * herbas falcibus; * arva; * farra; * flores m. *(sabiru med po . .)* apes; *posl.,* ut sementem feceris ita metes; *(Plaut.)* sibi quisque ruri metit, *svaki svetac k sebi ruke drži;* mihi istic nec seritur nec metitur, *ne imam koristi od toga. 2)* * *odrezati, od-, posjeći, odbiti, odkidati,* lilia summa virgâ; farra m. aper. *Odt.* * *kositi = oboriti, rušiti, posjeći, osb. u ratu,* alqm gladio; primos et extremos; Orcus omnia m., grandia cum parvis, *žanje malo i veliko;* vita omnibus metenda, ut fruges, *po Eurip. Cic. Tusc.* 3, 25, 59.

2. Mĕto *ili* **Mĕton**, ōnis, *m.* [Μέτων] *glasovit zvjezdoznanac athenski, koji iznadje* cyclus *od 19 godina, kojim htjede da izjednači mjesečnu sa sunčanom godinom; odt.* veli *u šali s obzirom na Metonov* cyclus *kao duže vrieme Ciceron o sporu dužniku* quando iste Metonis annus veniet?

mĕtŏposcŏpus, i, *m.* [μετωποσκόπος] *koji proriče čovjeku udes iz njegova čela, prorok po čelu, čelogled, jedn. Suet. Tit.* 2.

meticulosus, ...plašljiv

mētor, *dep.* 1. * *mjeriti, izmjeriti,* coelum; *odt. mjereć okolčiti, -kolci obilježiti (sr.* metior), castra; frontem castrorum; regiones *(za hram);* agrum; agros; *često pass. partic. perf.* metatus; † castris eo loco metatis; * decempedis metata porticus; * metato in agello, *po muževih, koji su morali polja razdieliti te jednomu veteranu doznačili.*

Mētrŏdōrus, i, *m.* [Μητρόδωρος] *1)* M. Lampsacenus *(no rodom Athenac), pristaša Epikurov. 2)* M. Scepsius, *učenik Karneadov i kao državnik na glasu.*

Mētrŏpŏlis, is, *f.* [Μητρόπολις] *grad u Thessaliji. Odt. subst.* **-lītae**, ārum, *m. Metropoljani, i* **-lītānus**, *adj. metropolski,* campus.

mĕtuens, tis, *adj. s* * † *comp.* [*partic. od* metuo] *bojeći se, starajući se, zabrinut za . .,* legum; * rixarum; * viri; * habenae; * futuri, *zabrinut o budućnost;* * metuentior deorum, *bogobojniji; (Tac.)* metuentior in posterum.

mētŭla, ae, *f.* [*dem. od* meta] *malen pilj, -pyramida, jedn. Plin. ep.* 5, 6, 35.

mĕtuo, ui, — 3. *bojati se čega, u strahu biti (naznačuje strah kao misao na predstojeće zlo, iz opreznosti i razboritosti; sr.* timeo, vereor), patrem, *Ter.;* alqm; insidias ab alquo; periculum ex alquo *sa* ne, *da (će) itd.;* ut (ne non) *da ne (će) itd.;* de vitâ sua, *za (c. acc.) itd.;* * alcui, * alcui rei, *za (c. acc.) itd.;* m. ab Hannibale, *niječega, što bi od H. doći moglo, od H. itd.;* m. sibi alqd; * metuentem vivere; * expertus metuit, *t. j. štovanja (ljubavi) velike gospode. Na pose a) u strahu ili nemiru izčekivati, u neizvjestnosti biti, ne znati,* quid futurum sit, quid agam, *Com. b) čuvati se čega, uklanjati se,* * nocentem corporibus austrum; *bojati se, oklievati, ne htjeti, ne biti komu ili čemu sklonim, s inf., odt.* * culpari metuit fides, *ne će, da išto skrivi;* * penna metuens solvi, *nerazrešiva, stalna, neprolazna krila;* * m. tangi, *ne dati se taknuti. c)* * metuendus, *strašan, grozan,* * sagittâ, thyrso; pericula, *strašne, grozeće;* * Juppiter *(kiša)* uvis; * *subst.* nihilum metuenda timere.

mĕtus, us, *(dat.* metu, *Tac.), m.* [metuo] *bojazan, strah, nemir, briga, (v.* metuo), m. ac timor; novi milites sine metu *(hladnokrvno)* pugnae adesse; esse in metu, *bojati se, u strahu biti (Ter.) ili strah komu biti, drugi me se boje;* metum habere, *bojati se (Cael. u Cic. ep.),* * *strašan biti;* alcui metum afferre, inferre, injicere, * facere, *zadati;* alcui magnum metum incutere, *Cael. u Cic. ep.;* † id omen in Macedonum metum verterunt, *v.* verto. *2) a);* ut aliquis metus *(zastrašivanje, strah)* adjunctus sit ad gratiam *sc.* conciliandam; vi et metu extorquere honorarium; m. hostium, *od itd.,* a Romanis, *od itd.,* m. regius, *od kralja,* alienus, *od drugih;* m. propter alqm, de alqo; pro universa re publica; *(riedko)* m. parendi *(Sall.), strah pokoravanja,* m. propius adeundi, *Liv.; i sa* ne, semper sunt in metu ne, senatui curam metumque injecit ne, *da će itd.;* * esse m. coepit ne; *i acc. c. inf. poslije* mihi m. est, *strah me je,* m. est, *Ter. Liv.; pl. bojazan, vrsti straha, brige,* alii, omnes m.; inter tales m.; alii metus, aliae curae; *(Hor.)* tristitiam et metus; *(Tac.)* metus ejus *(predmete njegova straha)* rimatur.

Na pose a) (Tac.) stanje, koje zadaje čovjeku brige, opasno stanje, eo in metu; aurum, quod omnis populi Rom. aetas prospere aut in metu sacraverat; quae nunc tantum in metu audiuntur. b) * vjerska plahost, počitanje. c) **Metus**, personif. kao božanstvo, Strah, Cic. Virg.

meus, voc. mi, *i* * meus, pron. poss. [ἐμός] moj, (uz subject ego) svoj, domus m.; herus m.; meum dictum consulis; mei, moji, rodjaci ili prijatelji; † moja čeljad (robovi); mea, moje, svojina, omnia mea mecum porto; u prilici * mea ne finxisse viderer, da se ne čini, da sam izmislio, koliko mogu kod tebe; m. injuria, što ju ja učinih komu ili što ju meni učiniše drugi; si quibus tuorum meis criminibus apud te crescere libet, potvorami proti meni; mei sunt ordines, mea descriptio est, moje je djelo; mentiri non est m., nije moj posao, -običaj; meum esse puto s inf., smatram za svoju dužnost itd.; (Hor.) meum est (sc. quod tibi dedi), moja prednost. Na pose a) u nagovoru (u razgovoru), mi, dragoviću, moj dragi, mea tu, moja draga! mi homo, moj čovječe! dragi prijatelju! i kad se o kom govori, Nero m., moj prijatelj N.; * meus homo ili samo meus, moj čovjek = osoba o kojoj govorim, obično podrugljivo, dobričina, kao francezko „mon homme“. b) * vix meus sum, jedva sam pri sebi; meus sum, svoj-, originalan-, samostalan sam, nisi plane vellem esse m. c) (Com.) m. est = moj je, imam ga, uhvaćen je.

Mĕvānia, ae, f. grad u Umbriji, s. Bevagna.

Mēzentius, ii, m. (po svoj prilici upr. = knez) mythsko ime kralja caerskoga ili agylskoga (Caere, Agylla).

mīca, ae, f. mrva, mrvica, zrno, * salis, u prilici nješto malo soli = pameti; * m. saliens sc. salis.

Mīcipsa, ae, m. sin Masinisse, kralja numidijskoga, Sall.

mĭco, ui, — 1. 1) trzajuć ili dršćuć se gibati ovamo i onamo, trzati, drhtati, kucati, treptjeti, koprcati se, venae et arteriae m., kucaju, * semianimes digiti m.; * linguis m. ore trisulcis, titrati, o zmijah, * corda timore, kuca; * cor; anguis cervice micans; * m. auribus (equus), napinje. Na pose m. (digitis), vrcati prsti u igri u Rimljanâ navadnoj (koja je u tom sastojala, da jedan naglo prste pruži a drugi pogadja, koliko ih je), quid enim sors est? Idem prope quod micare; posl. dignus est quicum in tenebris m., = poštenjak jest. 2) o svjetlu, koje se trepteć sad pokazuje sad izčezava, blistati se, sievati, sjevnuti, zasjati, ljeskati se, kresiti se, fulmina; ignes; gladii; micantes fulsere gladii, svietli mačevi itd.; vultum hostis ardore animi micantem ferre non potuit; * aether ignibus m.; * oculis m. ignis, iz očiju sieva itd.; * m. stella, trepti; * aera micantia; * lumina rara micant.

Mīdaeum, i, n. [Μιδάϊον] drevni grad u Phrygiji. Odt. subst. **-daeenses**, ium, m. Midaejani.

Mīdas, ae, m. [Μίδας] mythski kralj u Phrygiji, komu Bacchus, svrativ se na putu u Indiju k njemu, izpuni ludu želju, da se sve, čega bi se dirnuo, pretvori zlatom; na njegovu molbu prenese rečeni bog taj kobni dar na rieku Pactolus. Kad se je Apollon s Panom u glasbi natjecao, dade Mida prvenstvo Panu, rad šta ga Apollon nagrdi magarećima ušima, Ov.

mĭgrātio, ōnis, f. [migro] 1) seljenje, seoba, haec; in illas oras. 2) tp. prielaz rieči u drugo (tropsko) značenje, prenesena poraba, verbo migrationes in alienum (sunt) multae.

mĭgro, 1. 1) intrans. seliti, od-, pre-, izseliti se, otići (sa svojom imovinom itd. promjeniv na duže vrieme ili za uviek obitavalište; sr. meo), doseliti se, ex urbe rus, Ter., ab Tarquiniis; ad generum (da se nastani ondje); non solum inquilini, sed etiam mures migrarunt, izseliše se; domo ejus emigrat atque adeo exit; nam jam ante migrarat; (Hor.) (deus, heros) m. in obscuras humili sermone tabernas; m. ex, de vita = preminuti, umrieti; * voluptas equiti m. ab aure ad oculos, prelazi; impers., Romam inde migratum est a propinquis; in alium quendam locum ex his locis morte migretur. 2) trans. a) preseliti, mahnuti, ukloniti, jedn. Liv. 10, 34, 12. b) prestupiti, prekršiti, jus civile; ea m. et non servare.

mīle etc. v. mille etc.

mīles, ĭtis, comm. 1) vojnik, vojâk. Na pose a) pješak, milites equitesque; aut m. aut eques. b) opriečno zapovjedniku = m. gregarius, prostâk, momak, milites centurionesque momčad; Cotta — in appellandis cohortandisque militibus imperatoris et in pugna militis [po b)] officia praestabat; ad quam tu oppugnandam nunc venis paene m. c) collect., miles, vojničtvo, vojska, sub tecto miles dextra ac sinistra muro tectus etc.; consul direptione praedaque abstinet militem; * milite multo, tuo, jakom, silnom itd. vojskom. 2) * tp. rudis ad partus et nova m. erat, novakinja; m. Phoebes, na njeki način drugarica; * kamen na šahovki, škaknici dasci.

Mīlētus, i, [Μίλητος] 1) m. otac Caunov i Byblidin (Byblis), utemeljitelj grada M., Ov. 2) f. bogat i moguć trgovački grad u Kariji, rodno mjesto mudraca Thaleta (Thales). Odt. a) **Mīlēsius**, adj. miletski; * carmina = bezsramne; subst. **-sii**, ōrum, m. Milećani. b) * **Mīlētis**, ĭdis, f. α) kći Miletova. β) adj. = Milesius, urbs M. = Tomi, naselbina miletska.

mīlĭtāris, adj. [miles] vojnički, ratni, vojni, tribunus; equus; equi, konji za službu; mos; disciplina; licentia; genus m., vojnici; res militares, vojničtvo, takodjer (Curt.) ratna poduzeća, -podhvati; leges; signa; arma, ratno-, bojno (kako ga ima pravi vojnik); † militares animi, vojničko mišljenje; † turba, vojnička četa; † multitudo; † aetas, doba za vojnika (od 17. do 46. godine); m. via, velika cesta, drum; vir, homo, juvenis m., vojnik izkusan, -izkušan, -hrabar, -vrli; homines m.; * Daunias, ratoborna, junačka; * cur non militaris (po vojnički, kako dolikuje mladiću za boj sposobnu) inter aequales equitat? subst. † **militares**, ium, m. vojnici, kojim je rat zanatom.

mīlĭtārĭter, adv. [militaris] vojnički, poput vojnika, oratio m. incompta; m. tecta sibi aedificare; † m. loqui.

mīlĭtia, ae, f. [miles] 1) ratna, vojna, vojnička služba, vojnovanje, munus, vacatio, disciplina militiae; prima m. renovabitur, uspomena na prvu ratnu službu; gen. militiae, u ratu, u boju (Sall.); obično spojeno domi militiaeque, et domi et mil., (Liv.) militiaeque domique; (Ter.) m. et domi; militiae magister, vojskovodja, zapovjednik; * pl., militiae, razne vrsti ratne službe; * haec mea m. est, o pjesnicih; * Romana m., o lovu kao predbježnu vježbanju za rat; iron., haec urbana m. respondendi, scribendi, cavendi etc. 2) meton., a) (kasno) rât, vojna, adversus Graecos. b) collect. [sr. miles c)] vojničtvo, vojstvo, vojnici, vojska, cogere militiam, Liv.; (kasno) cum omni m.; * hic pars militiae, dux erat ille ducum.

mīlĭto, 1. [miles] vojevati, služiti u vojsci, sub alqo; sub signis, in exercitu alcjs; mercede v. merces; † alcui; † adversus eum; † simul; * bellum; * libenter hoc et omne militabitur; prenes., služiti, * catulus m. in silvis; * vixi puellis nuper idoneus et militavi non sine gloria; subst. militantium (u vojnikâ) nec indignatio nec laetitia, moderata est, Curt. 7, 1.

mĭlium, ii, n. [μελίνη] proso, proja (der Hirse), Virg. Ov.

mille (mīle), 1) adj. indecl. num. card. tisuća, hiljada, equites; m. passibus; tp. = vrlo mnogi, nebrojeni, Liv. Hor. 2) subst. n. sa gen. a) u sing., indecl. tisuća, hiljada, m. hominum versabatur. b) u pl. **mīlia** (millia), ium, više tisuća, duo, tria m. hominum; ali kadkada i appositivno u istom padežu, u kojem su i brojeni predmeti, tritici modios CXX milia, sagittarios — III m. numero habebat; sedecim milia expedita, armata m. centum, doslovno 16.000 na boj spremnih, oružanih tisuća; auxilia (u opreci = kao pomoćne čete) peditum V milia, equitum III milia habuerunt; sr. Caes. b. G. 1, 49, 3. b. c. 2, 17, 4. 1, 38, 2. (redje) bez dodana genetiva, ali koji se lasno nadopuni, ultra quadringenta m. (sc. passuum) liceret esse; i distributivno (budući da milleni nije rabilo), in milia aeris singulos.

millēsĭmus, adj. num. ord. [mille] tisućni, hiljadni, pars; * inter mille rates millesima (posljednja od njih) puppis; adv. millesimum, po tisućni put.

milliārius (mīliar.), adj. [mille] † što sadržava tisuću u sebi od stanovite vrsti ili što sačinjava tisuću, ala m., od tisuću momaka. Odt. subst. **-rium**, ii, n. a) miljokaz, kojim se je označivala daljina od tisuću koraka (t. j. 5000 stopa) ili rimska milja, miljnik, ad tertium m. consedit. b) † aureum m., zlatni m., što ga podignu na foru rimskom August.

millies ili **milliens** (mīl.), adv. num. [mille] tisućkrat, hiljadu puta; tp. = nebrojeno putâ, millies melius.

1. Mĭlo, ōnis, m. [Μίλων] na glasu athlet iz Krotona.

2. Mĭlo, ōnis, m. ime obitelji rimske, v. Annius. Odt. **Milōniānus**, adj. Milonov.

Miltiădes, is, m. [Μιλτιάδης] slavni athenski vojvoda, pobjeditelj kod Marathona g. 490. pr. Is.

mīluīnus, adj. [miluus] (jastreblji) tp. kradljiv, tatski, lupežki, razbojnički, nezasitan, proždrljiv, ungulae m., Plaut.; pullus, mladi jastrieb, jastrebić (Plaut.) subst. **-na**, ae, f. (sc. fames) glad kao u vuka, pasji glad.

mīluus, i, m. (pjesnici izgovarahu kadkad radi stiha milvus) 1) sokol golubar, škanj (der Taubenfalke, die Gabelweihe); tp. (Plaut.) jastrieb, razbojnik. 2) * † jedna grabežljiva riba. 3) * † jedna zviezda prama velikomu medvjedu.

Mĭlyas, ădis, f. [Μιλυάς] priedjel Velike Phrygije, kašnje Lycije; i **commune Milyadum**.

mīma, ae, f. mimska umjetnica, balletna plesačica; v. mimus.

Mĭmas, antis, m. [Μίμας] 1) glavina u Joniji. 2) (Hor.) jedan Giganat (Gigas).

† **mīmiambi**, ōrum, m. [μιμίαμβοι] mimiambi, mimske pjesme u jambskih stihovih.

mīmĭce, adv. [mimicus] mimski, poput mimâ, Cat.

mīmĭcus, adj. [mimus, = μιμικός] mimski (v. mimus), lakrdijaški, komedijaški, ne mimicum (sit ridiculum); jocus m. pretjerana; † quam essent mimica (prečinjeno, usiljeno) et inepta.

Mimnermus, i, m. [Μίμνερμος] grčki pjesnik oko g. 594. pr. Is., iz Kolophona u Maloj Asiji, osnovatelj erotske elegije, Hor. Prop.

mīmŭla, ae, f. (riedko) dem. od mima.

mīmus, i, m. [μῖμος] 1) mimski umjetnik, mimik [v. 2)], Cic. Hor. 2) mimski igrokaz, lakrdija, koja se je izvodila surovim a dielomice i gnusnim oponašanjem u deklamaciji i u kretanju tiela, uz ples i frulanje. Za Sullino doba gledali su ju osobito rado (v. Laberius), te omili za malo narodu tako silno, da je za Augusta iztisnula s pantomimi umjetnu dramu sasvim, exitus mimi; mimos commentari, (Ov.) scribere; (Suet.) ad agendum mimum; odt. ecquid iis videretur mimum vitae commode transegisse, August. u Suet. Aug. 99. 2) tp. (Suet.) lakrdija, pošurica, farce, in hoc quoque m.; ne poena atrocior m. omnem divulgaret; i u Suet. Tib. 24. po svoj prilici: impudentissimo mimo.

mīna, I) subst. ae, f. [μνᾶ] grčki srbrni novac = 100 attičkih drachma ili rimskih denarija. po prilici 34 fl. 65 nov. II) adj. mina ovis, ovca gola trbuha, Plaut.

mĭnāciae, ārum, f. [minax] (Plaut.) = minae, v. t.

mĭnācĭter, adv. s comp. i sup. [minax] prieteć, grožnjami.

mĭnae, ārum, f. [srodno s (predcl.) mineo, stršiti, viriti] 1) biti 1) stršeći rtovi na zidinah, krunište, murorum, jedn. Virg. Aen. 4, 88. 2) tp. prietnje, grožnje, jactare m.; minis uti; minae consulum, fortunae, vinculorum et mortis; * o životinjah; * o vjetru, studeni; * o moru, ratu.

mĭnātio, ōnis, f. [minor] groženje, prietnja, grožnja, pl. jedn. Cic. de or. 2, 71, 288.

mĭnax, ācis, adj. s comp. i † sup. [minor] 1) * stršeći, scopulus. 2) koji se mnogo grozi, prieteći, grozeći, homo; (Tac.) accinctus et m. (o govorniku); † homo minacissimus; pestilentia; litera; tumultuoso et m. pugnae genere; (Tac.) nox; * Porsenna; * reges (prije nego li su svladani); * Alcaei Camenae (jer je A. tyranne svojimi pjesmami progonio); * vox; * unda; * fluvius; * fibrae; * status; * murmur cornuum; * jocus, kad drzovito vriedja;

* oppositis foribus *prieteći, da će ih razbiti;* * *subst.* **minaces,** *m. hvastavci (homer. ἀπειλητῆρες).*

Mincius, ii, *m. rieka u gornjoj Italiji, s. Mincio.*

Minerva, ae, *f. rimsko ime grčke božice Ἀθηνᾶ, kći Jupiterova, božica mudrosti, umjetnostî (osobito tkanja) i znanostî, kao što i božica rata, koji se razborito vodi. Odt. a) * vuneno djelo (predenje, tkanje itd.). b) posl.,* pingui, crassa Minervâ, *bez umjetnosti i učenosti, obična dara i uma čovjek;* sus Minervam *sc.* docet, *neznalica hoće da pouči razborita;* invitâ Minerva, *bez naravnoga zvanja, nespretno. c)* **Minervae equus,** *o trojskom konju (Hor.) bilo što je sagradjen pomoćju Minervinom (sr. Hom. Od. 8, 493. Virg. Aen. 2, 15.), bilo što su ga tobože Grci donieli u Troju, da se pomire s Minervom radi oteta Palladija (sr. Hom. Od. 2, 292. Virg. Aen. 2, 17.). d)* **Minervae arx,** *grad u Calabriji s hramom Minervinim.*

mingo, nxi, nctum *ili* mictum, 3, *mokriti, mižati (pristojnije od* mejo), in patrios cineres, *Hor.*

miniānus, *adj.* [minium] *minejem bojadisan, crljenkast, rumeničast, jedn. Cic. fam.* 9, 16, 8.

miniātŭlus, *adj.* [*dem. od* miniatus] *nješto malo rumeničast, -crljenkast, jedn Cic. Att.* 16, 11.

miniātus, [*partic. od* minio] *minejem bojadisan, pocrvenjen, rumeničast,* cerula, *jedn. Cic. Att.* 15, 14.

mĭnĭme, mĭnĭmum, mĭnĭmus, *v.* parum, parvus.

mĭnister, stri, *m. i* **ministra,** ae, *f.* [manus *ili* minus; *sr.* magister] *sluga, po rodu slobodan, no podredjen kojemu većemu gospodinu ili odličniku, da mu bude na ruku, da mu pribavi ili pruži što treba ili što želi, u obće da mu izvršava naloge, podanik, poslužnik, podvornik, pomoćnik, pomagač, pospješitelj* (*sr.* adjutor, servus), *službinja, podvornica itd.* cubiculi; Martis; * pariente ministra, *Vestalka Sylvija;* * m. puer Falerni; † *o diakonissah kršćanskih,* ancillae, quae ministrae dicebantur; * ales m. fulminis, *o Jupiterovu orlu, koji mu podaje trieskove;* * Calchante m., *pomoćju itd.;* ministri imperii tui; * pacis bellique ministrae; m. libidinis, sceleris, in maleficio; irarum indulgentes m., *Liv.;* ministri regis, *promicatelji kraljevih namjera;* m. se praebent in judiciis oratoribus, *kažu govornikom, što je pravo;* legum, *(o)vršitelj;* † sermonum, *posrednik; (Just.)* regni, *vladar, upravitelj;* sit anulus tuus non m. alienae voluntatis; huic facinori tua domus ministra esse non debuit; artes ministrae oratoris *v.* ministratrix; * *adjectiv. u n.,* lumina, m. propositi tui.

mĭnistĕrium, ii, *n.* [minister] *1) služba, posluživanje, obavljanje, posao,* quod m. fuerat *(kuhanje),* ars haberi coepta; aquila missa velut ministerio, *kao na službu (da pruži kapu);* scribarum; m. nauticum, *mornarska služba;* cameli jumentorum ministeriis funguntur; partita ducibus multitudinis ministeria esse *(zadaće);* † m. alcui facere, *dvoriti. 2)* † *sluzinčad; i* † *obćenito, opravnici, narednici, priređitelji.*

mĭnistra *v.* minister.

mĭnistrātor, ōris, *m.* [ministro] *pomoćnik, savjetnik, koji je bio sudbenomu govorniku kojekakovim valjanim materialom na ruku,* idem hic mihi quasi m. aderat, subjiciens, quid in suos cives civitatemque dicerem; quod ministratorem peteres, non adversarium; *u širem sm.,* cum auriganti Gajo ministratorem exhiberet, *bio učiteljem, Suet. Vit.* 17.

mĭnistrātrix, īcis, *f. pomoćnica,* omnes (artes) comites ac m. *(drugi:* ministrae) oratoris, *jedn. Cic. de or.* 1, 17, 75.

mĭnistro, 1. *1) biti komu na ruku, služiti, (po)dvoriti koga, osb. za stolom, posluživati, na stol nositi, pružati, davati,* alcui; servi m.; m. pocula, m. bibere; † cibos; * nectar; ministratur *(služi se)* poculis maximis; * cena ministratur pueris; * jussa medicorum, *vršiti;* * coelo modo sol modo luna ministrat; * m. velis, *ravnati,* † naves ministrantur velis, *obskrbjeti jedri. 2) u obće pružiti, pribaviti, podati, podieliti,* faces furiis Clodianis; † pecuniam; * prolem, *darovati;* † viros armaque imperio; † viros rebellibus; * furor arma m.; * vinum verba; * res timide, *obavljati.*

mĭnĭtābundus, *adj.* [minitor] *prieteći, grozeći se, Liv. Tac.*

mĭnĭtor, *dep.* 1. [*intens. od* 1. minor] *prietiti-, groziti se komu čim,* alcui; *(Ter.)* alcui malum; alcui mortem, omnibus bonis cruces et tormenta; alcui gladio; urbi ferro ignique, ferro flammaque, igni ferroque; m. malum, *Ter.;* * vulnera; * *o rieci,* diluvium agris; *s inf., Ter.; s acc. c. inf. futuri; ellip.,* minitantes *(da će silu upotriebiti),* ni regrederetur, *Tac.*

† **mĭnium,** ii, *n. samorodna rumenica, crljenka, minej* (Bergzinnober, Mennig).

1. mĭnor, *dep.* 1. [mineo; *sr.* minae] * *stršiti (u vis), viriti,* duo scopuli in coelum; machina minans. *2) prietiti-, groziti se komu čim,* alcui; alcui crucem, malum *(udarci);* primis extis; * caudâ uncâ; saxum undis immane minatur arduus, *Virg. Aen.* 10, 190.; domus deflagrationem urbi; *s acc. c. inf.;* * ornus usque, *hoće da se sruši,* * quodcunque minabitur Eurus; * nec semper feriet, quodcunque minabitur *(sc.* se feriturum esse) arcus; *absl. 3)* * *groziti se čim, hvastajući se obećati,* multa et praeclara; magna; * *u obće činim očekivati,* multa et pulchra.

2. mĭnor *v.* parvus.

Mīnos, ōis, *m.* [Μίνως] *1) sin Jupiterov i Europin, kralj i zakonodavalac na Kreti, po smrti radi pravednosti sudac u podzemnom svietu. 2) Minos II., unuk prijašnjega, kralj na Kreti, otac Ariadnin, sagradi labyrinat te prisili Athence, s kojimi je ratovao, jer mu ubiše sina Androgeja, svladavši ih, da mu šalju svake devete godine po sedam mladenaca i djevica za Minotaura (v.* Minotaurus), *dok ga Thesej nije ubio, Ov. Odt. a)* * **Mīnōïs,** ĭdis, *f. kći Minojeva* = Ariadne. *b)* * **Mīnōïus** *ili* **Mīnōus,** *adj. Minojev* = *kretski.*

Mīnōtaurus, i, *m.* [Μινώταυρος] *neman, koja je ljude proždirala, na pola čovjek, na pola bik, sin Pasiphae i bika [sr.* Minos *2)].*

Minturnae, ārum, *f. grad u Latiju na granici Campanije uz ušće rieke* Liris. *Odt.* **-nensis,** *adj. minturnski.*

Mĭnūcius, ii, *m. ime plemena* (gens) *rimskoga,* Quintus M. Rufus, *g. 217. pr. Is.* magister equitum *pod dictatorom Q. Fabijem Maximom Cunctatorom; adj.* **Minucius,** *Minucijev.*

mĭnŭme, mĭnŭmus *v.* parum, parvus.

mĭnuo, ui, ūtum, 3. [2. minor] *1)* * *umanjiti, razbiti-, raztući-, razsjeći, razciepati na manje česti,* ligna, ramalia; alqm in pila; mullum in singula pulmenta. *2) umanjiti, sniziti,* sumptus civitatum; *(Tac.)* pretium frumenti minutum *(snižena)* ad ternos nummos; * longa Tithonum senectus, *iztroši; reflex.,* se m. *i samo* minuere *ili* minui, *umanjiti se, padati,* minuente aestu, *Caes.;* † pretium minuit; * artus minuuntur. *3) slabiti, ublažiti, umanjivati, ograničiti, stegnuti, podkopati, uvriediti,* molestias vitae; cupiditates; spem; majestatem populi Romani; gloriam alcjs, censuram; suspitionem; ostentationem; controversias, *razpraviti, poravnati;* ut controversiam minuam, *da se držim same prieporne stvari; (Ter.)* consilium suum non m., *u ničem ne promieniti itd.;* alcui animos; diligentia minuitur, *popušta;* equestri proelio uno et suo minutus vulnere, *oslabljen duhom, izgubiv srdce, Liv.* 21, 52, 2.; m. opinionem, *pobijati;* religionem.

mĭnus, *comp. a) adj. v.* parvus. *b) adv. v.* parum.

mĭnuscŭlus, *adj. comp.* [*dem. od comp.* minor] *omanji, majušan,* villa; epistola.

mĭnūtātim, *adv.* [minutus] *prenes., komad po komad, malo po malo, pojedince,* m. praebere, interrogare, addere; † cedere; † se recipere; * ossa collapsa.

mĭnūte, *adv. s comp. i sup.* [minutus] *tp. rek bi razkomadano,* grandia minute *(o prostoj vrsti govora)* dicere; minutius *(cjepidlački)* rem tractare.

mĭnūtŭlus, *adj.* [*dem. od* minutus] *posve malen, Plaut.*

mĭnūtus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* minuo] *(umanjen), malen, majušan, neznatan (o naravnoj ili umjetnoj maloći; sr.* parvus), res; fruges; *(Ter.)* pisciculi; † lapilli; † proelia; *tp.* genus sermonis *(o prostoj, nižoj vrsti govora); (subst.)* illa ipsa contracta et minuta non negligenter tractanda sunt; imperatores, *srednje ruke, maleni; philosophi, neznatni;* causae m., *malenkosti, trice;* m. animus; *subst.* illa minutiora, *one sitnice, Aurel. Vict.*

Mĭnyas, ae, *m.* [Μινύας] *mythski kralj u Orchomenu u Boeotiji, pradjed Minyâ,* * **Mĭnyae,** ārum, *m.* = *Argoplovci* (Argonautae). *Odt. 1)* * **Mĭnyēïas,** ădis, *f. kći Minyjina. 2)* * **Mĭnyēïdes,** dum, *f. kćeri M. 3)* * **Mĭnyēïus,** *adj. Minyjin.*

mīrābĭlis, *adj. s comp. i* † *sup.* [miror] *čudan, divan, čudnovit, izvanredan, zamjeran,* pugnandi cupiditas; mirabilem in modum; mirabile dictu, *Cic. parad.* 5, 1.; dictu mirabile tenuit etc., *Liv.* 7, 26, 5.; dictu m. monstrum, *Virg.;* * opus mirabile visu; * mirabile visu ferri, *držati se za čudo;* * hic tibi sit potius quam tu m. illi; mirabiliores quam Alexander; mirabile est quam etc., *kako jako, koli silno;*

mīrābĭlia, *subst. n. čudnovata mnienja* = *theorije, paradoxa,* m. Stoicorum, quae παράδοξα nominantur; m. quaedam.

mīrābĭlĭter, *adv. s comp.* [mirabilis] *čudno, divno, čudnovato, zamjerno,* homo m. moratus est; *divna značaja;* mirabilius ornare.

mīrābundus, *adj.* [miror] *snebivajuć se od čuda, začudjen, Liv. Curt.*

mīrācŭlum, i, *n.* [miror] *stvar čudna, vanredna ili prekonaravna, čudnovit događaj, čudo (sr.* portentum, prodigium, monstrum), *kao n. pr. ognjene kruglje, kad kamenjem kiši iliti daždi itd.,* adjiciunt miracula huic pugnae; quae rem miraculo eximeret, *što da skine ono što je čudnovato na stvari;* portenta et m. philosophorum, *pustolovni i čudnoviti nazori;* m. magnitudinis, victoriae, *čudo od itd.* m. literarum, *č. pisma;* esse miraculo, *Liv., s acc. c. inf., Tac.;* * verti in miracula, *pretvarati se čudnovatimi podobami;* * transformare se in m. rerum; * miracula splendida, *divna čudesa, veličanstveni dogadjaji (u pripoviedanju).*

mīrandus, *adj.* [*gerund. od* miror] *čemu se valja čuditi, čudnovat, zamjeran,* altitudo; m. in modum; neque id m.

mīrātio, ōnis, *f.* [miror] *začudjenje, zamjeranje, jedn. Cic. de div.* 2, 22, 49.

mīrātor, ōris, *m.* [miror] *tko se čemu čudi, zamjernik,* * rerum; † virtutis.

mīre, *adv.* [mirus] *čudno, čudnovato, divno, zamjerno, vanredno,* m. quam, *vanredno;* m. gratum fuit; favere; *u Hor. sat.* 2, 3, 28. Atqui emovit veterem (morbum) mire novus, mire *proteže se na cielu izreku te se mora ironično uzeti: „Čudiš se, da sam od tê bolesti ozdravio; ali na posve nečudnovit način iztisnu itd.*

mīrĭfĭce, *adv.* [mirus-facio] = mire.

mīrĭfĭcus, *adj.* [mirus-facio] *divan, vanredan, čudan, čudnovit, osobit,* homo; pugna; voluptas; mirifico studio esse in alqm; fructus; mirificas gratias agere; *(Ter.)* mirificissimum facinus.

mirmillo, ōnis, *m. vrst gladiatorâ s gallskim oružjem a na kacigi s podobom ribe* (μόρμυλος *ili* μόρμυρος); *sr.* Thrax *pod* Thracia *2).*

mīror, *dep.* 1. [mirus] *1) čuditi se-, začuditi se-, diviti se čemu, snebivati se od čuda, zamjeravati što,* alqm, alqd; negligentiam hominis; vasa caelata; consilium alcjs; *s acc. c. inf.; sa* quod, qua ratione, quid, unde; mirari licet, quae sint animadversa genera etc., *vrstim, koje itd.;* miror si etc. *(ako se predmet* mirandi *drži dvojbenim),* m. si quemquam amicum habere potuit; *(Hor.)* mirabor, si sciet; miramur, si etc., *na pola pitajuć: mi se jošte čudimo?* = *nije čudo, Hor. ep.* 1, 12, 12.; *praegnantno, u čudu pitati-, htjeti znati, -znatiželjnim biti,* miror unde sit, quid abierit, *Ter.;* se mirari quare etc. *2) čudeć se gledati što, diviti se čemu, obožavati,* puerorum formas et corpora, tabulas pictas; † antiquos; * (arbor) miratur novas frondes *(sc.* insitas) et non sua poma; * m. se, *dopadati se samomu sebi,* * m. *(sc.* te) justitiae bellive laborum *radi tvoje pravednosti itd.;* * *s pojmom strastvene želje;* * *saučešća, o zaljubljenih;* * *dopadnosti;* * *o dosadnoj*

stvari, fumum et opes strepitumque (zeugmatično, budući da mir. upr. samo na opes spada.)

mīrus, adj. čudan, čudnovit, divan, vanredan, osobit, alacritas; desiderium; (Ter.) non mirum fecit, nikakova čuda; mirum in modum, (Ter.) miris modis, čudnovato, divno, vanredno; sibi mirum videri; nec mirum est, a nije ni čudo. Na pose a) mirum ni, nisi (Com.) bilo bi mi za čudo, da ne = po svoj prilici, mirum ni domi est; (Novius u Cic. de orat. 2, 69, 279.) mirum ni cantem (ironički) da li mi je pjevati, valjda mi nije pjevati (sr. nimirum). b) mirum quantum ili quam (upr. = čudo je koli jako) izvanredno; s conj., Liv. c) mirum quin, dakako-, bez dvojbe ne, Plaut. d) * mirum, o čuda; * quid mirum? koje čudo?

Mīsargўrĭdes, ae, m. [μισέω ἀργύριον] mrzinovac, ironično ime jednoga lihvara, jedn. Plaut. Most. 3, 1, 41.

† **miscellus**, adj. [misceo] mješovit, ludi, od raznovrstnih igara.

misceo, miscui, mistum ili mixtum, 2. 1) miešati s-, po-, izmiešati, pomutiti, (što se opet razstaviti dade; sr. tempero), pix mixta sulphure; * vina faece Falerna; * vina cum Styge miscenda bibas = umri; prenes. a) gravitatem modestiae, družiti sa . .; clamor oppidanorum mixtus muliebri fletu; gravitate mixtus lepos; * iram cum luctu; mixto dolore, mixto mulierum ac puerorum ploratu; mixtoque ingens exorta tumultu laetitia; (Tac.) arcem Capitolii insedit mixto milite et quibusdam senatorum equitumque; haec partim vera partim mixta (na pola istinito) eoque similia veris jactabantur, Liv. 29, 20, 1.; luxuriâ etc., malis bonisque artibus mixtus, Tac.; * fors et virtus miscentur in unum; haec ita mixta fuerunt, ut temperata (valjano uredjeno) nullo fuerint modo; nec finis honorum ex dissimillimis rebus misceri et temperari potest; * m. sacra profanis = smatrati jednakim; * pacem duello = voljeti robstvo, sužanjstvo. b) o putenom miešanju, sanguinem et genus cum alqo; Gaetulos secum per connubia; se cum alqo; * mixta deo mulier, * mixta matre Sabella, rodjen od majke Sabellke; sdružiti, sjediniti, civitatem nobis; alcjs animum cum suo; certamina; * proelia; * † manus miscere, pograbiti se na šake, boriti se; * vulnera, ranjavati se medjusobno; (Tac.) dextras miscuere, podadoše si desnice, (Tac.) mixta inter patrem filiumque conjurationis scientia, m. invicem consilia aliqua, dein separare; * circa regem miscentur, kupe se okô; * me doctarum hederae praemia frontium dis miscent superis; * se m. viris (dat.) pridružiti se itd.; (Tac.) donec Antonii partibus, mox Caesaris misceretur; * pretvoriti se-, preobraziti se čim, mixtus Enipeo Taenarius deus. 2) miešajuć prirediti, -priugotoviti, alcui mulsum; * pocula. Odt. u prilici, potaknuti, pobudjivati, uzročiti, motus animorum; nova quaedam misceri et concitari mala; * major mihi moles, majus miscendum malum; * murmura, počiniti; * incendia; u zlu sm. zamrsiti, smesti, pomutiti, uzbuniti, * coelum terramque = uzvitlati oluju; * pontum murmure; * m se maria; posl. coelum ac terras m. = podići veliku buku; na pose o političkih zapletih, nemirih, prevratih, omnia m., prevrnuti, rem publicam; ea; plura; plurima; (Phaedr.) libertatem; (u Liv. i Virg.) na-, izpuniti čim na okolo, na raznih mjestih što proizvesti, domum flammâ ferroque, gemitu; moenia miscentur luctu, žalost se širi svuda po gradu; campus miscetur pulvere.

mĭsellus, [adj. dem. od miser] prebiedan, vrlo nesretan, homo; * passer.

Mīsēnum, i, n. * -na, ōrum, n. glavina i grad u Campaniji; sr. Misenus b). Odt. † -**nensis**, adj. misenski.

Mīsēnus, i, m. a) sin Aeolov, u pratnji Aenejinoj. b) (Virg. Aen. 9, 234.) = Misenum, št. v. (jer po priči bijaše ondje Misenus zakopan.)

mĭser, ĕra, ĕrum, adj. s comp. i sup. biedan, 1) nesretan, jadan, tužan, plačan, fortuna, condicio; exercitus; miseri, nesretnici; (mors) est miserum, nesreća, quoniam malum; habere alqm miserrimum, vrlo mučiti koga; est nobis miserum (nesreća je po nas) desertam rem publicam invadi; * usque adeo mori miserum est; * kao parenthetični uzklik, miserum! koli biedno! -bolno! b) kukavan, nevriedan, gadan, gnusan, siromaški, homo; praeda; * carmen; * miser cultus, glede na nakit. c) * žestok, strastan, amor, ambitio.

mĭsĕrābĭlis, adj. s comp. 1) sažaljenja dostojan, jadan, tužan, nevoljan, biedan, caedes; aspectus, squalor, što potiče na sažaljenje; miserabilior causa mortis; * adv. miserabile, insultare. 2) žalostan, tužan, plačan, fletus mire m.; vox; * elegi.

mĭsĕrābĭlĭter, adv. s comp. [miserabilis] 1) tužno, žalostno, plačno, emori; laudare m., u posmrtnoj besjedi pazeći na to, da ganeš srdca slušateljstvu; † cadere. 2) jadikujuć, tužno, žalostno, epistola m. scripta, tužaljka, m. deflere suam orbitatem.

mĭsĕrandus, adj. [gerund. od miseror] vriedan sažaljenja, jadan.

mĭsĕrātio, ōnis, f. [miseror] sažaljivanje, žaljenje, naročito kao rhet. t. t., vrst govora, koja ide na to, da pobudi sažaljenje u slušateljâ, žalostiv način govora; i pl. miserationibus uti.

mĭsĕre, adv. s comp. i sup. [miser] (predcl. mĭsĕrĭter) 1) biedno, jadno, žalostno, plačno, vivere; perdere alqm; ut miserius (s većimi mukami) a vobis recipiatur quam ab illo capta est. 2) kukavno, scriptum est m., Plaut. i žestoko, strastno, vrlo, cupere, amare, Ter., discedere quaerens, Hor.; m. (nikako, podnipošto) noluit tradere, Cic.

mĭsĕreor, ĕrĭtus sum (riedko i ne class. misertus sum), dep. 2. (predcl. i — reo — — 2) [miser] žaliti-, sažaljivati koga, pomilovati, smilovati se (sr. miseror), alcjs; nominis Romani; * nihil nostri miserere? * laborum tantorum; sr. miseret.

mĭsĕresco, — — 3. [miser] 1) * = misereor. 2) (predcl.) impers. = miseret.

mĭsĕret, — 2. (i pass. miseretur, miseritum est, nemienjajuć značenja) [misereor] impers. žao mi je koga, žalim koga, smili mi se tko, me alcjs, alcjs rei.

mĭsĕria, ae, f. [miser] bieda, nevolja, nesreća, nužda, jad, tegoba, in miseria esse, in miseriis versari; oneri miseriaeque fuere; miseriâ praeditus; (Ter.) miseriam capere; sollicitudo et m., tjeskoba, nemir; personif., Miseria.

mĭsĕrĭcordia, ae, f. [misericors] milosrdje, pomilovanje, sažaljenje, sućut, populi, naroda, m. puerorum, sa itd.; m. magnam haec habent, pobudjuje; m. alcui tribuere, adhibere; haec magna cum misericordia fletuque pronuntiantur, tako da je pobudilo veliko sažaljivanje itd; qui aut gratiâ aut misericordiâ (što bi pobudili) valerent; takodjer stanje sažaljenja dostojno, nevolja, jad, quantum misericordiae nobis tua salus allatura sit, jedn. Cic. Q. fr. 1, 3, 8.

mĭsĕrĭcors, dis, adj. s comp. [miser-cor] žalostiv, milosrdan, milostiv, esse m. in alqm, in alqo; animus m.

mĭsĕror, dep. 1. [miser] sažaljivati-, žaliti koga, jadikovati nad..., (sr. misereor), * alqm; fortunam; periculum; casum; * m. animi ili animo; * miserans attollit amicum; (kasno) tanti viri, formae.

missīcius, adj. [mitto] odpušten, odpustnik (sc. vojnik), jedn. Suet. Ner. 48.

missĭlis, adj. [mitto] što se baciti, odapeti dade, metaći, lapis, kamen od praće; * telum (džilit), * ferrum; subst. **missile**, is, n. džilit, koplje, strjelica itd., Liv.; missilibus incessere, appetere, arceri, Curt.; * m. sagittis melior, bolji strielac; † res missiles ili subst. missilia, darovi, što ih carevi medju narod bacahu.

missio, ōnis, f. [mitto] 1) odašiljanje, odpremanje, legatorum, literarum. 2) odpuštanje na pose a) odpust-, puštanje zarobljenika na slobodu, jedn. Cic. Tusc. 1, 48, 114. b) često odpust iz službe, osobito vojničke, odpust, gratiosa, od milosti; justa, honesta; praemium missionis. c) o gladiatorih, milost, pardon, sine missione munus gladiatorum dare, gladiatores edere. d) propuštanje, prestanak, ludorum.

missĭto, 1. [frequent. od mitto] (riedko) pošiljati, simul cum his auxilia, Liv.

missus, m. [mitto] samo u abl. sing. pošiljanje, odprema, venire m. Caesaris, poslan od C., Caes.; m. regis, Virg., na pose hitac, bacanje, puštanje, pili, † telorum; † svaki natječaj gladiatorski, ili obvožnja utrkivalaca na kolih.

† **mistūra** (mixt.), ae, f. [misceo] prenes., miešanje, aequabilis vitiorum atque virtutum.

mĭtella, ae, f. dem. od mitra, v. t.

mītesco, — — 3. [mitis] 1) o plodovih, zreljeti, zreti, dozrievati, meknuti, gubiti trpakukus, * herbae; † aqua. 2) prenes. ublažiti se, popuštati, hiems; * coelum; * frigora; † coeli saevitia mitescente; intestinae discordiae communi metu; † seditio, * ira; o zvierih, krotiti se, pripitomiti se, postati pitomim, ferae; beluae; (Hor.) o ljudih, nemo adeo ferus est, ut non m. possit; takodjer odmeknuti, sažaljivati, malis hominum, Virg. ecl. 10, 61.

Mithras i -**thres**, ae, m. [Μίθρας, Μίθρης] persijsko božanstvo, po grčkih i rimskih piscih sunce, po zendskih knjigah pak pratilac i pomagač sunca u njegovu tečaju, Curt.

Mithrĭdātes, is, m. kralj pontski (Pontus), poznat po ratovih, što ih je vodio s Rimljani. Odt. -**tĭcus** i * -**tēus**, adj. Mithridatov, proti M.

mītĭfĭco, 1. [mitis-facio] mekšati, cibus mitificatus, probavljeno, jedn. (dvojbeno) Cic. de div. 2, 26, 57.

mītĭgātio, ōnis, f. [mitigo] (riedko) ublaživanje, taloženje, ad omnem animi motum, Cic. de or. 3, 30, 118.

mītĭgo, 1. [mitis] 1) mekšati, pitomiti, ublaživati, oduzeti čemu trpkost, rezkost, oporost, cibum; fruges, zoriti, agros, rahliti, prašiti; † mitigata hieme; (Hor.) silvestrem flammis et ferro m. agrum, okrčiti, upitomiti. 2) tp. a) o stanju, ublažiti, omaliti, laborem; tristitiam; † severitatem; dolorem; * † iram, † morbum; imperia obsequio. b) značaj-, srdce utažiti, umiriti, ukrotiti, pitomiti (sr. lenio, placo), alqm ili animum alcjs; placare et m. animum; † aures elephantorum ad sonum, priučavati na itd., (Just.) Hannibalem Romanis, izmiriti sa itd., vix revocanti mitigatus est patri.

mītis, adj. s comp. i sup. 1) * blag, mekan, mek, nježan, što nije hrapavo ili trpko, uva, poma; sucus (herbarum); † fructus, mekuše; solum m. prhka = plodna; † terra; † ita alendis frugibus mites (aquilones); (Liv.) coelo mitissimo; * fluvius, tiha; u prilici, Thucydides fuisset maturior et mitior; o govorniku Cicerone mitior Corvinus et dulcior, Tac. 2) tp. a) ob okolnostih i slič., dolor; oratio; doctrina; alqd mitiorem in partem interpretari; * verba mitia, * mitissima; † dare mitia responsa; † mitior victoria, † obitus (smrt); † consilium, * exsilium, * servitium; subst. mitiora, exempla mitiorum (o mjestih, na kojih su rabljeni blaži izrazi), jedn. Cic. or. 31, 131. (opp. duriorum; sr. durus); (Hor. carm. 1, 16, 25.) mitia (opp. tristia), ljubke, mile stvari. b) o značaju i srdcu, blag, nježan, miran, tih (sr. lenis, mollis, placidus), homo mitissimus atque lenissimus; † mitissimus dominus; mitis ingenii juvenis; in illa gravi L. Sullae turbulentaque victoria quis P. Sulla mitior, quis misericordior inventus est? nihil vidi tam mite, tam placatum, quam tum meus frater erat in sororem tuam; animus; † m. in alqm; * mitior animum; * mitis sapientia Laeli, vesela, prijazna; o životinjah, lupa; * taurus; s dat., * m. hostibus, * poenitentiae; adv. mitissime, vrlo prijazno, appellare legatos; * mitius (ravnodušnije) ferre, * mitius (s manje boli) perire.

mĭtra, ae, f. [μίτρα] povezka glave, vrsta turbana ili čalme kod Asijanâ, što ju nošahu u Grčkoj a kašnje u Rimu žene (kadkada i mekoputni mužkarci).

mĭtrātus, adj. [mitra] mitrat, mitronosan, * chori.

mitto, mīsi, missum, 3. 1) slati, poslati, pošiljati, odpremiti (u obće; sr. 2. lēgo 1.), filium ad propinquum; (Ter.) servulum ad eam in urbem; equites in aciem, legiones in hiberna; alqm alcui auxilio ili subsidio, † in auxilium, † in subsidium; alcui subsidium, auxilia; legatos Romam; literas ad alqm ili alcui, pisati; * alcui carmina; librum ad alqm = posvetiti komu [sr. ad 1)]; alqm cum exercitu ad obtinendas

Hispanias; *(Ter.)* ne mittas quidem visendi causâ quemquam; *(Ter.)* me visendae mitte uxori; *(Ter.)* missus sum, te ut requirerem; misit ad eum nuntios, qui postularent; misit, qui hoc diceret; legatos ad Caesarem rogatum auxilium, saepe ad vos oratum; *s. inf.*, orare, ut venirem; * in Oceanum me quaerere gemmas; alqm ad bellum, ad negotium; in negotium, *na trgovinu;* * India m. ebur, *daje;* missi, *poslani vjestnici, Caes. Liv., no Liv.* 43, 14. *odpušteni vojnici [po 2)];* Pollicem servum a pedibus meis Romam misi *v.* pes *1);* legati a rege ad me missi; *(Quint.)* per alqam rectam viam oculos; * alqm in *ili* sub Tartara *ili* ad umbras ante diem, ad Stygias undas = *usmrtiti, ubiti;* alqm ad mortem; * neci; alqm sub jugum, sub jugo *v.* jugum; * Hesperiam sub juga *podjarmiti;* orbem sub leges, *podložiti z.*; inermos singulos prae se; cui misit de mensa; † misit circum *(na okolo k)* amicos; † in Lolliam mittitur tribunus, a quo ad mortem adigeretur; m. ad horas, *k sunčanoj ili vodenoj uri koga, da pogleda, koje je doba, Cic. Brut.* 54, 200.; *na pose a) poslati i javiti,* * alcui salutem, *pismeno pozdraviti;* alcui ut, *pismeno naložiti, da;* ad alqm, Romam; ad Chalcidis praesidium; ad Caesarem m. paratum se esse; Attico m. quid ageret; *(Tac.)* postulata provinciarum ad disquisitionem patrum mittendo, missis iterum ad Corbulonem precibus. *b) bacati, metati, hitati, puštati, strmoglaviti itd.*, pila, lapides in alqm; asseres ballistis; pueros in profluentem aquam, * se super pontum, * in aquas; saxo ab alto; * lapides post vestigia; * discum in auras; * clavum et arcus trans ripam; *(Hor.)* m. talos, *kockati se;* magna vis aquae coelo missa est, *pljuštila je s itd.;* * m. corpus saltu ad terram, *skočiti na tlo;* * funera Teucris, *pripraviti, uzročiti;* * exitium apibus; * m. alcui mentem, *udahnuti komu misao;* pullarium in auspicium; centurias in suffragium, *na glasovanje pripustiti;* judices in consilium, *pustiti, da se posavjetuju;* * m. aedes sub titulum, *oglasom nuditi na prodaju;* * alqm in vastum scribendi aequor; * alqm in iambos, *zanieti za itd.;* * animas in pericula; m. alqm in possessionem, *u posjed staviti koga;* m. se in foedera, *upustiti se u . .;* m. sanguinem, *pustiti k., izsisati, u prilici.. c) pošiljati od sebe = dati, bacati, odpravljati, pustiti, izustiti, oglasiti se-, javiti se čim, dati na znanje,* luna mittit lucem in terras; * m. sibila; m. *(podići)* vocem pro alqo, vocem supplicem apud alqm *(reći)*, memorem libertatis vocem in senatu; multis rebus sui timoris signa; oratio ex ore alterius mitti videtur *(čini se, da dolazi). 2) pustiti od sebe = odpustiti, pustiti, ne suzdržavati, ostaviti, mahnuti se čega, odreći se, propustiti i nal.*, hostem e manibus, alqm ex vinculis; mitte me, *pusti me, da idem;* ex oppido mittitur; m. arma, *baciti za plot;* * equum medios per ignes; quadrigas m., *pustiti, poteći iza pregrade u trkalište;* * carcere quadrijugos equos; quadrigis missis; * carceribus missi currus; * carcere missus equus; semel quadrigis, semel desultore misso, *obtekav jedanput, Liv.;* * cutem, *pijavici;* m. senatum, *razpustiti;* consilium; convivium; praetorium; exercitum, *odpustiti (iz službe); nevjestu ostaviti, Ter.;* servum. *na slobodu pustiti;* missum facere alqm, *pustiti, iz službe ili iz robstva ili sužanjsva i slič.;* † alqam, *razpitati se s kojom;* m. odium; * certamen; * curas de pectore; * mitte leves spes et certamina divitiarum, *mahni se itd.;* * honores sepulcri, *ne brini se za . . .;* * singultus; missum facere amorem, missam facere iram; *(Ter.)* mitte *(prestani)* male loqui; * mitte precari; mitto jam de rege quaerere; illud quaero etc. *Odt. a) mimoići, (pre)mučati, prešutjeti, ne spomenuti,* alqd, de illa re; at quem virum! di boni! mitto civem aut senatorem aut imperatorem; *i sa* quod; *isto tako* missum facere; missa oratione de pace, *ne govoriv o miru. b) ne obzirati se više na što, odreći se,* misso officio, *bez daljega obzira na dužnost;* missos facere honores; vadimonium.

* **mĭtŭlus, Mĭtўlēne, mixtūra** *v.* mytilus, Mytilene, mistura.

Mnēmon, ŏnis, *adj.* [μνήμων] *pamteći (dobre pameti), pridjevak persijskoga kralja Artaxerxa.*

* **Mnēmŏnĭdes,** dum, *f.* [*od* Μνημόνη] *Muse, kćeri Mnemosynine.*

Mnēmŏsўne, ēs, *f.* [Μνημοσύνη] *pamet, pamćenje, personif., mati Musâ.*

mnēmŏsўnum, i, *n.* [μνημόσυνον] *uspomena, jedn. Cat.* 12, 13.

mōbĭlis, *adj. s comp. i sup. [mj.* movibilis *od* moveo] *1) što se lahko daje gibati, -micati, -kretati, gibiv, okretan, pomičan,* turris; oculi; * rivi, *vijugajući se;* *(Plaut.)* m. pedibus, *brzonog. 2) tp. promjenljiv, nestalan, gibak, povodljiv,* mobilior fervor; mobillissimus ardor; parvis m. rebus animus, *osjetljiv za itd.;* populus mobilior ad cupiditatem agri; gens ad omnem auram spei m., *prevrtljiv;* * aetas; * hora, *nestalna;* * mobilibusque decor naturis *(značaj)* dandus et annis; * mobilia tempestatis prope ritu, *nestalno; koreć, promjenljiv, nestalan, prevrtljiv,* populus, animus, voluntas; m. in consiliis capiendis; m. haec esse duxit; * Quirites; † mobili impetu ferri.

mōbĭlĭtas, ātis, *f.* [mobilis] *1) gibivost, okretnost, lakoća i brzina u kretanju,* animalis; * mobilitate viget *(o Fami);* linguae; equitum; navium; *prenes.,* † *okretnost,* gens est naturali quadam mobilitate animi. *2) tp. promjenljivost, nestalnost, prevrtljivost, nepostojanstvo,* alcjs; ingenii; animi; fortunae; m. et fluxae res; † vulgi.

mōbĭlĭter, *adv. s (predel.) comp.* [mobilis] *gibivo, brzo, naglo,* palpitare; *prenes.,* m. celeriterque excitari ad bellum, *lasno i brzo.*

* **mŏdĕrāmen,** ĭnis, *n.* [moderor] *1) ravnalo, osb. krmilo. 2) vodjkanje, ravnanje* equorum; rerum, *vladanje države.*

mŏdĕrāte, *adv. s comp. i sup.* [moderatus] *umjereno, mirno, ravnodušno,* jus dicere; modeste ac m.; placate ac m.; m. clementerque; moderatius id volunt fieri; quas (festivitates) Isocrates moderatius temperavit; sapientissime moderatissimeque; † moderatius *(ne prežestoko)* cedentem insequi hostem.

mŏdĕrātio, ōnis, *f.* [moderor] *umjetnost 1) objectivno držanje prave mjere pogledom na što, uzdržavanje, uzprezanje, uztezanje, shodna uredba i kakvoća, prava mjera,* rei familiaris; oratoris est effrenati populi m.; vocis ac corporis; vocis, *modulacija;* certa quaedam numerorum ac pedum m., *stalan zakon rhythmički i metrički;* quod voce jucundum est, quod moderatione absolutum; certa ratio moderatioque dicendi, m. dicendi; temperatio lunae coelique m.; moderatione et temperatura; victus in earum rerum usu ac m. maxime cernitur, *u mudrom uživanju blaga i obuzdavanju;* nullum est horum generum, quod non arte ac m. tractetur, *vještim postupkom i uredbom. 2) subjectivno, uzprega-, uztega (samoga sebe), umjerenost (u djelih i činih, ponajprije kao stvar razuma i razmišljanja; sr.* modestia, temperantia), *čuvanje, blagost, dobrostivost,* m. et continentia; m. animi tui et aequitas; cum in omni vita tum in dicendo m. modestiaque; † m. clementiaque regis. *3) ravnanje, uprava, vladanje,* rei publicae; mundi m. in homines nulla est; oculorum est magna m.

mŏdĕrātor, ōris, *m.* [moderor] *1) koji se drži prave mjere kod čega, umjeritelj, uzdržavalac, uzpregalac,* m. ille et quasi temperator hujus tripartitae varietatis, *o govorniku, koji sgodno rabi sve tri vrsti govora;* haec sapientia maxime adhibenda eloquenti est, ut sit temporum personarumque m.; † neque legatus aut tribunus m. affuit. *2) ravnatelj, vladalac,* rei publicae; tanti operis; eorum omnium m. et dux *(o suncu);* * equorum; * arundinis *(o ribaru);* † ingentis exercitus; * *absl., o krmilaru.*

mŏdĕrātrix, īcis, *f.* [moderor] *1) umjeriteljica, uzdržavalica, obuzdavalica,* commotionum. *2) ravnateljica, vladarica,* curia m. officii; res publica m. omnium factorum; materiae universae fictricem et moderatricem divinam providentiam esse.

mŏdĕrātus, *adj. s † comp. i sup.* [moderor] *koji se drži prave mjere, umjeren, uzdržaljiv; odt. o čeljadi, razborit, miran, značajan i slič.; o stvarih, miran, umjeren, nepretjeran,* m. esse in alqa re; in omnibus vitae partibus m. ac temperans; moderatissimi homines et continentissimi; convivium; otium; oratio, *u kojem ima govorničkoga rhythma i blagoglasja;* doctrina; * venti; * parum m. guttur.

mŏdĕror, *dep.* 1. *1) umjeriti, stegnuti na pravu mjeru, uzpreći, obuzdati, uzdati i slič., umjereno rabiti, mjeru upotriebiti u čem,* uxoribus; alcui diligentius; oratio soluta — ut sine vinculis sibi ipsa moderetur; fortunae lubido gentibus; irae, animo et orationi; † cursui, *polaganije ploviti;* equos, linguam, animos, alqm. *2) ravnati, upravljati, voditi, vladati,* hero, *Plaut.*; moderandi ac regendi sui potestatem; deus moderatur et movet id corpus; actor m. et fingit non modo mentem et voluntates, sed paene vultus eorum, apud quos agit. *Odt. s dodatkom mjere, urediti-, ustanoviti prema čemu, ravnati po čem,* sententiam suam ex rei publicae tempestate; consilia non voluptate sed officio; *absl., Sall. Jug.* 73, 4. in utroque magis studia partium quam bona aut mala sua moderata, *u prosudjivanju obojice odluči više stranačka strast nego itd.*, 45, 1. tanta temperantia inter ambitionem saevitiamque moderatum *držeći se vrlo razborito sredine itd.*

mŏdeste, *adv. s comp. i sup.* [modestus] *1) umjereno, razborito, spremno. mirno. 2) smjerno, čedno. 3) skromno, stidljivo, Ter. Ov.*

mŏdestia, ae, *f.* [modestus] *1) umjerenost, uzdržavanje (samoga sebe), držanje prave mjere, razboritost, blagost, nježnost itd. (sr.* moderatio), neque modum neque modestiam victores habuere; avaritia sine modo modestiaque invasit. *Osb. a) smjernost, čednost,* m. et humanitas; m. in dicendo. *b) zakonito vladanje, -ponašanje,* modestiae fructum alqm percipere; vitae; *poslušnost, pokornost, disciplina,* militum; exercitus sine modestia habitus. *c) skromnost, stidljivost, čistoća,* neque sumptui neque modestiae suae parcere. *d) kao prievod grčkoga* εὐταξία,*urednost, primjerenost, shodnost. 2) o vremenu i slič., mekoća, blagost,* hiemis, *jedn. Tac. ann.* 12, 43.; *takodjer o malih silah,* varie disserebat, de magnitudine imperii, sua modestia, *Tac. ann.* 1, 11.; cujus (militis) nimio ardori imparem esse modestiam suam, *Tac. hist.* 3, 70.

mŏdestus, *adj. s comp. i sup.* [modus] *umjeren, blagoćudan, razborit, blag,* homo; ordo; imperium. *Na pose a) zakonit, čedan, skroman,* adolescentulus, plebs; epistola modestior; modestissimi mores. *b) smjeran, čedan, sramežljiv, stidljiv, pošten,* mulier *(Ter.);* videas dolere flagitiosis *(bezstidan)* modestos; sermo; pudor; * vultus, * oculi, * verba, * lingua.

mŏdiālis, *adj.* [modius] *od jednoga modija* (modius), *Plaut.*

mŏdĭce, *adv.* [modicus] *1) umjereno, neosobito,* hoc me m. tangit, *to me se malo tiče;* m. locuples; m. *(laganim korakom)* se recipere; m. vinosus, *slab vinopija. 2) umjereno, mirno, tiho, ravnodušno i slič.*, m. facere, agere, dicere, ferre; ut iis m. et scienter utantur.

mŏdĭcus, *adj.* [modus] *1) što ne prelazi (prave) mjere, umjeren, srednji, upravo koliko je dosta, priličan (odnosi se prije svega na veličinu, broj i obseg; sr.* mediocris), pecunia, convivia, potiones; * pocula, *s obzirom na miešanje s vodom;* * canthari; * patella; * ligna; * hospitium, *mršava, oskudna gostba;* supellex m., non multa; corpus *(spis);* m. dicendi genus, m. et temperata oratio, *srednja vrst govorničtva; i o govorniku, koji rabi tu vrst,* medius ille, quem modicum et temperatum voco; * *slobodnije,* munera Liberi modici, *mj.* modicus in capiendis Liberi muneribus; m. fossa, *ne baš duboka;* † statura; † equites, *ne baš prebogati;* † modicus originis, *neznatna roda;* Graecis hoc m. est, *u Grkâ ima samo malo takovih primjera. 2) prenes. umjeren, u postupku umjeren, razborit i slič.*, modici fuimus ὑποθέσει; † modicus vir severitate; † cultu m.; † privatio aedificationibus; † modicus voluptatum; m. severitas; quae cum populo quaeque in patribus agentur, modica sunto, id est, modesta atque sedata; *na pose skroman, čedan, smjeran,* primo industrios, supplices, modicos esse; animus belli ingens, domi m.; contentus nomine modico tutoris.

mŏdĭfĭco, 1. [modus-facio] *valjano, od-, umjeriti, urediti, (samo u partic. pass.)*, verba modificata et inflexa quodam modo; membra.

mŏdius, ii, *m.* [modus] *rimska žitna mjera* =

16 sextariâ ili $^1/_6$ *grčkoga medimna, rimski vagan, 24 mjerice sajtlika (8 litara, 4 decilitra i 9 centilitra)*, tritici modium (= modiorum) CC; *posl.*, multi modii salis simul edendi sunt, ut amicitiae munus expletum sit, *Cic. Lael.* 19, 67.; pleno m., *obilno.*

mŏdŏ, (*riedko u pjesnikâ i* mŏdō) [*od* modus] *1) upr. „mjerom", izražava u obće, da se govornik želi držati običnoga, neznatnoga, manje važnoga i znatnoga u govoru, samo, samo lje*, magno sibi usui fore arbitrabatur, si modo insulam adisset; paulum modo pedem rettulerunt; impetum modo ferre non potuerunt, *ma samo i (prvu) navalu, niti prve navale, kamo li itd.; takodjer, ako i riedko, uz* unus; *v.* unus. *Na pose a)* non modo – sed etiam (*sr.* sed), Peripatetici perturbationes non modo naturales esse dicunt *(što je manje važnosti)*, sed etiam utiliter a natura datas *(što je jače i više će reći)*; non modo non (nullus, nemo, nihil *i drugo*) — sed etiam, dies non modo non levat luctum hunc, sed etiam auget; non modo non — sed ne — quidem, *i* sed vix, *kad se hoće da naznači, da ne samo nije, ne postoji prvo, što je manje važno, nego pače i drugo da nije, čemu bi se prije nadali*, ego non modo tibi non irascor, sed ne reprehendo quidem factum tuum; non modo proficisci Dolabella non posset, sed vix in oppido consisteret; *takodjer* non modo — sed ne — quidem, *bez* non *iza* n. m., *ako imadu oba diela zajednički glagol a taj stoji u drugom dielu*, dolere non modo summum, sed ne malum quidem esse philosophi affirmant; *kadkad pretiče, ne mienjajuć smisla*, ne — quidem *ili takodjer* nullus, nihil a non modo, *sliedi za njim bez sed, te se prevodi sa: tim manje, a kamo li, nekmo li*, Apollinis oracula ne mediocri quidem cuiquam, non modo prudenti, probata sunt; nullum meum minimum dictum, non modo factum pro Caesare intercessit; non modo — sed (*bez* etiam), non modo non — sed, *kad se prvi dio, koji je neznatniji, tim što se drugi sbiva i to znatniji, rek bi diže ili uništuje*, deum non modo aliquâ, sed pulcherrima specie decet esse; sum consecutus, non modo ut domus tua, sed ut cuncta civitas me tibi amicissimum esse cognosceret; Callicrates religione non modo non deterritus sed ad maturandum concitatus est; *takodjer* non — sed etiam, *da se drugi dio još te bolje naglasi, dočim se prvi prividno sasvim uništuje*, nec vero supra terram, sed etiam in intimis ejus tenebris plurimarum rerum latet utilitas; *više puta je* non modo = *ne ću reći, ako se* non *proteže više na cielu izreku, nego na* modo, ne forte videar tibi non modo beatus, sed liber omnino fuisse. *b) kad se potičemo, bodrimo i kad želimo što*, vide modo; * vos m. proposito faveatis; m. fac, ne etc.; *u srditosti*, tace m. *Plaut. c)* modo, modo ne = dum m., dum modo ne, *s conj. ako, ako samo, samo ako (da), da (ako) samo ne, i* si modo, * modo si, modo ut, * modo si licet ordine ferre; manent ingenia senibus, modo permaneat studium; mediocritas placet Peripateticis, modo ne laudarent iracundiam; si modo unum omnes sentiant; concede ut impune emerit, m. ut bona ratione emerit. *d)* modo non *(riedko) samo da ne = gotovo, malo da ne*, m. non montes auri polliceri, *Ter. 2) o vremenu, a) upravo, upravo-, baš sada, Com.; nedavno, malo prije, baš-, upravo sada, kadkad i o vremenu, koje je već dugo minulo*, quantâ (memoriâ) nuper Chamadas, quantâ, qui modo fuit, Scepsius Metrodorus; tribuebatur hoc modo M. Catoni; si hodie bella sint, quale Gallicum modo *(prije 22 godine); takodjer odmah zatim*, cum negaret, modo diceret. *b)* modo — modo, *takodjer* modo — interdum, *i neposredno jedno za drugim* modo, modo (*Sall. Jug.* 23, 1. 93, 4.), *sad — sad; na mjesto drugoga* m. *i* tum, deinde.

mŏdŭlāte, *adj.* [modulatus] *po tactu, melodično, skladno, jedn. Cic. n. d.* 2, 8, 22.

mŏdŭlātor, ōris, *m.* [modulor] *koji po rhythmu mjeri = skladatelj, glasbenik, Hor.*

mŏdŭlātus, *adj.* [*partic. od* modulor] *po taktu odmjeren, skladan, glasben*, * verba.

mŏdŭlor, *dep.* 1. [modulus] *mjeriti, odmjeriti 1) kao t. t., po taktu mjeriti, rhythmički mjeriti*, hominum auribus vocem natura modulatur ipsa, *narav sama udešava skladno glas za sluh ljudski, daje mu visinu i dubljinu*; ipsa natura, quasi modularetur hominum orationem etc.; sonitum vocis pulsu pedum, *udarati tact pjevanju nogom. 2)* * *po tactu, skladno pjevati*, carmina; verba modulanda fidibus Latinis, *pjesan, uz pratnju lyre rimske*; * modulans alterna notavi; *pass.* modulata carmina; * *po tactu skladno udarati*, lyram; *pass.* barbitos modulatus civi Lesbio, *udaran gradjaninom itd.*

* **mŏdŭlus,** i, *m.* [*dem. od* modus] *mjera, mjerilo*, homo moduli bipedalis, *dvije stope dugačak*; uti ponderibus modulisque suis; *posl.*, *(Hor.)* metiri se suo m. ac pede = *živjeti prama sebi i svojim okolnostim.*

mŏdus, i, *m. 1) mjera, kojom ili po kojoj se što mjeri, ili mjera koje stvari* (*sr.* mensura), *veličina, duljina, kolikoća, množ*, navium; certus m. agri, *tačno omedjen posjed*, nihil scripsit nisi de modo agri; *(Hor.)* m. agri non ita magnus; hastae modum duplicavit; superare humanarum virium modum; † vestis ingens m., *množ*; spatium eorum ad hunc lunae m. *(po toj mieni)* dirigunt, *Curt.* 8, 33, 36. *2) u prilici, mjerilo*, isto modo *(po tom mjerilu)* nutrices et paedagogi jure vetustatis plurimum benevolentiae postulabunt: qui negligendi quidem non sunt, sed alio quodam modo. *Na pose a) kao t. t., odmjerena mjera glasova, tact, rhytham, napjev, melodija*, flebilibus modis concinere; saltare ad tibicinis modos; * vertere m., *promieniti glas, ton*; * fidibus Latinis Thebanos aptare m.; * canoros modos dare per colla, *jasnim, čistim grlom zapjevati; u prilici*, * modos numerosque vitae ediscere. *b) odredjena mjera, koja se ne smije prekoračiti ili koja nije prekoračena, cilj, kraj (objectivno; sr.* moderatio), facere *(opredieliti)* m. sumptibus; m. imponere magistratui; rebus secundis; m. statuere constituere alcui rei; sibi m. constituere; * modum exitiis ponere; neque illis modestia, neque modus contentionis erat; habet ista ratio *(pravilo)* quendam m.; sed adhibeat oratio modum; villarum *(u itd.)* adhibendus est m.; modum habere *(umjeren biti)*, *(Liv.)*; in insequendo; m. statuarum haberi nullum placet? *hoćeš li si podići kipove bez mjere?* finem et m. transire; quasi extra m., praeter m.; modum lugendi facere; ludendi est quidam m. retinendus; sit m. exsilio; * m. vitae, *svrha života*; * nec m. inserere simplex; *odt. umjerenost, uzdržaljivost*, m. suae vitae habere, *urediti ž., Ter.*; imitari coelestium ordinem vitae modo et constantia, *urediv jednolično život*; sine modo modestiaque *ili* ac modestia; de modo, de continentia dicendum est; tanta clementia, tantus m. *c) propis, pravilo*, in modum venti, *poput vjetra, kako vjetar puše*, aliis modum pacis ac belli facere, *Liv.*; *način*, concludendi; hominis occidendi; si vitae modum *[način života, različno od* m. vitae *b)]* actionemque quaerimus; id quibus modis assequeretur *(kakovim postupanjem)*; hoc *ili* isto, tali m. *ili* ad hunc modum *na taj način, ovako*; quo m.; omni m., *na svaki način, vrlo pomnjivo*; quovis, † quocumque, quoque m.; quoque m. poterat; omnibus modis, *svimi mogućimi načini, takodjer (Ter.) posve*, miser sum; multis m., *veoma, vrlo*; nullo m., *nikako*; uno m.; aliquo m., *na njeki način, po nješto*; quodam m., *njekako, rek bi, takodjer* = certo quodam modo, haec et agenda sunt ab oratore — et dicenda quodam m., *Cic. de or.* 3, 10, 37.; vereor ne fingi videantur haec, ut dicuntur a me quodam m., *Cic. Brut.* 40, 149., *v.* quidam *d)*; alio quidam m.; humano m. peccare; ejus *ili* hujus, cujus, cujuscunque modi, *ovakov itd.*, modo, *poput itd.*, servorum; delphinum, oratoris; in vaticinantis, in peninsulae modum; mirum in m.; hostilem in m., *neprijateljski*; majorem in *m., više, većma*; *(Liv.)* ad m. fugientium; * si quis m. (*sc.* est), *ako je moguće*; * apis Matinae more modoque; Carneadis more et m. disputata.

moecha, ae, *f.* [μοιχή] *(riedko) preljubnica, Hor.*

moechillus, i, *m.* [*dem.* moechus] *preljubnik, jedn. Cat.* 113.

moechisso, 1. [μοιχίσω] *preljubiti, činiti, preljub(stvo) s kim*, alquam, *jedn. Plaut. Cas.* 5, 4, 6.

* **moechor,** *dep.* 1. [moechus] *preljubstvom se baviti, ljubovati, bluditi.*

* **moechus,** i, *m.* [μοιχός] *preljubnik (pravo latinski* adulter).

moenia, ium, *n.* [moenio = munio] *1) utvrde, zidine, bedemi, ozidje (kao branilo smatrano; sr.* murus), cingere urbem moenibus; *takodjer zidani obkop, -nasip*, inaedificata in muris ab exercitu nostro m.; * *s gen. = grad*, Romae, Tusculi, Bari, Catili, Mavortia, Tiburtia. *2) sgrade u gradu unutar ozidja*, Syracusarum moenia ac portus; nulla jam pernicies parabitur moenibus ipsis intra moenia; *takodjer* * *sgrada, stan, palača, dvorovi*, Ditis; * m. triplici circumdata muro; * *slično o dieljovih grada za ozidjem, o priedjelih odmah iza zidina*, dividimus muros et m. pandimus urbis; reperire viam ad muros et moenia Pallantea. *3) u obće, stiene, duvari, zidovi, vanjski obseg*, navis; coeli.

moenīmentum, moenio etc. *v.* munimentum, munio etc.

Moenis, is, *m. ili* **Moenus,** i, *m. rieka Main u Njemačkoj, Tac.*

moereo, moereor etc. *v.* maereo, maeror etc.

Moesi, ōrum, *m. (Tac.) pleme, koje je obitavalo u pokrajini* **Moesia,** ae, *f. (Tac.), u današnjoj Bugarskoj i Srbiji.* (*sr.* Mysi); *pl. s obzirom na to, što se je dielila na* M. superior et inferior, *Suet. Odt. adj.* **Moesiăcus,** *moesijski, Tac. Suet.*

Mŏgontiăcum *v.* Magontiacum.

mŏla, ae, *f. 1) mlinski kamen, odt. osb. u pl. mlin (koje god vrsti). 2) žrtvena kaša, žrvnjano zrnje pirovo sa solju pomiešano, što se zove* mola salsa, *kojom se je žrtva počimala.*

mŏlāris, is, *m.* [mola] *sc.* lapis, *mlinski kamen, žrvanj, odt. u obće* * *velik kamen.*

mōles, is, *f. 1) tvar po sebi težka, koja se ne da spretno kretati, breme, težina, gromada, veličina* (*sr.* onus, pondus), *abstractno i concretno*, * urere mole sua; * m. clipei, *veliki, težki štit*; * Latinus ingenti m. *gorostas*; * vasta se mole moventem; * rudis indigestaque m., *grunak, grumen (o chaosu)*; tantae corporum m., *gorostasna tjelesa*; *na pose hrpa kamenja, stabalja i slič., na kojoj počiva kao na temelju* agger *(nasip), temelj, nasip*, pontibus ac m.; m. oppositae fluctibus; *(Hor.)* multâ m. docendus (rivus) aprico parcere campo; m. naturalis objecta, *o prudu; kameni nasipi, kojimi su ogradjivali morske ribnjake*, contracta pisces jactis in altum molibus aequora sentiunt, *Hor.*; *gorostasne sgrade*, insanae substructionum m; *(Hor.)* m. propinqua nubibus, m. regiae; *(Virg.)* ingenti m. sepulcrum; * m. pinea, *golemo brodovlje*; m. belli, *velike ratne sprave (makine i slič.)*, * refectis vineis aliâque belli m.; † ingentes m.; *odt. i* * *sila valovlja, silna vojska, množ, sila*, hostes majorem molem haud facile sustinentes, magna m. unius exercitus, *Liv.*; densa ad muros feruntur mole, *Virg.*; tot gentium m., *Curt.*; tota mole belli secuturos, non alias majore mole concursum, *Tac. 2) tp. a) težina, veličina, jakost, sila*, belli; mali, molestiarum, invidiae, imperii. *b) težkoća, napor, muka, trud, sila, nužda*, haud magnâ m.; majore m. pugnare, bellum parare; minor m. fuit; * tantae molis erat *(toli težko bijaše)* Romanam condere gentem; major domi exorta m.; † major belli m. superest; † imperii.

mŏleste, *adv. s comp. i sup.* [molestus] *1) dosadno, neugodno, težko. a) † drugim*, amici m. seduli. *b) sebi = nerado*, m., molestius, molestissime ferre. *2) prisiljeno, prečinjeno, nenaravno*, * incedere m. ac mimice; † m. scribere.

mŏlestia, ae, *f.* [molestus] *težkoća, tegotnost, dosadnost, nelagod, mrzkoća, nepovoljnost, neprilika*, magnam animo molestiam capere, trahere m. alqua re; m. alcui aspergere, exhibere, *(Ter.)* afferre; fasces habent molestiam, *dosadne su*, habeo illam m., quod; paucorum dierum molestiam devorare; magnâ molestiâ *(kineći se u duši)* suos suaque desiderare; pari molestia *(jednakom sućuti)* affici; maximâ se m. ex illa contentione affectum ostendit; aliud (vocis genus sibi sumat) molestia *bolna resignacija, Cic. de or.* 3, 58, 219.; sine molestia tua, *ne dosadjujuć ti. Odt. usiljenost, prečinjenost, nenaravnost izraza*, Latine loquendi

accurata et sine molestia diligens elegantia; nihil habere molestiarum nec ineptiarum Atticorum est.

mŏlestus, *adj. s comp. i sup.* [moles] tegotan, dosadan, mučan, nametan, neprilīčan *(ne samo kao teret, već u obće kao zapreka; sr.* gravis, onerosus, ponderosus), provincia; labor; homo; nisi molestum est, *ako ti (vam) nije dosadno*; cum mihi quoque sitis molesti, vel tu nos ineptos vel m. putes; *u Hor. sat.* 1, 7, 10. omnes sunt hoc jure m., *istim pravom tvrdokorni, nepomirni, kojim su hrabri, t. j. što hrabriji, to nepomirniji; na pose o govoru i sličnom* = usiljen, prečinjen, nenaravan, simplex in agendo veritas, non m.; † dialectos, *nerazumljiv;* † molestissimus exactor Latini sermonis.

mōlīmen, ĭnis, *n.* [molior] velik napor, trud, trudnja, *da se što izvede,* veliko poduzeće, -podhvat, res suo ipsa m. gravis; * quanto m. *(važnim pogledom)* circumspectemus; * sceleris.

mōlīmentum, i, *n.* [molior] = molimen; eo minoris molimenti ea claustra esse; neque exercitum sine magno commeatu atque m. *(zapreka)* in unum locum contrahere posse; adminiculis parvi m., *strojevi manje sile*; res est parvi m., *zahtieva samo malo truda.*

mōlior, *dep.* 4. [moles] *I) trans. 1)* nješto težka naporom i silom kretati, -s mjesta maknuti, -micati, odpremiti *itd.*, m. naves ab terra; † clauda et inhabilia navigia languide; m. ancoras, *dignuti*, montes sede sua, *premieštati*; * currum, *u vis tjerati;* terram altius, *izprekopati*; † stabulum aegre pedes, *prebroditi, pregaziti*; * m. fulmina dextrâ, * ignem, *bacati;* * sagittas in pectus; * ferrum, *mahati;* * m. bipennes in vites, *po trsju, vinogradu sjekirom udarati,* * habenas, *upravljati*; m. portam, objices portarum, *razbiti*, † clausum aditum domus; † fundamenta murorum ab imo, † fores, *razbiti;* corpora ex somno, *trći, iza sna buditi*; † ultimas gentes aegre per praefectos suos m., *spremnimi učiniti, mobilisati*; *tp.* m. fidem, *podkopati vjeru, vjeresiju. 2)* nješto velika i težka stvoriti, sagraditi, podići, osnovati, utemeljiti, * muros, * arcem; † hoc opus; * classem, † mille navium classem et exercitus; * flumen stagnat insulasque molitur, *naplavljuje;* * viam, *prokrčiti*; nulla opera m., *ne započimati,* iter, *nastaviti;* * super sua laude laborem, *podnositi; absl., (Liv.)* ad moliendum, *da se digne branište. Odt.* veliko i težko *kakovo djelo* zasnovati, -poduzeti, (pro)uzročiti, činiti, potaknuti, pobuditi *(sr.* conor, nitor), calamitatem, insidias alcui, * avibus; defectionem, peregrinum regnum; multa; id m. ut; *(riedko) s inf.*; *takodjer* haec sunt in judicum animis oratione molienda, amor, odium, iracundia, invidia, misericordia, spes etc.; * laborem; * iter; * fugam; * viam *(prokrčiti si)* clipei per oras; * moram; * morbos; * animum; * qui nil molitur inepte *(o Homeru)*; *absl; Sall. Jug.* 11, 8. *II) intrans.* krenuti se, dignuti se, podići se, s mjesta se maknuti *ili* kušati, da se maknemo, izmučiti se, kidati se, truditi se, dum moliuntur, dum comuntur, *Ter.*; ceterae naves suo in loco *mučiše se;* in demoliendo signo permulti homines m.; molientem *(koji se diže)* hinc Hannibalem; naves a terra, *odtisnuti se od itd.*; *(Tac.)* insula, in quam gladiatores navibus molientes etc. *na koji se trudjahu doći*; *tp.* agam per me ipse et m., *truditi se*; de occupando regno moliens; *(Tac.)* paulum adversus praesentem fortunam, *boreći se sa . . .*

mōlītio, ōnis, *f.* [molior] *1)* kretanje *(čin, kojim se što u gibanje stavlja)*, m. valli, *iztrgnuće. 2)* stvaranje, spremanje, priprava, tanta rerum; quae.

mōlītor, ōris, *m.* [molior] poduzetnik, podhvatnik, uzročnik, snovatelj, stvoritelj, graditelj *itd.*, mundi; * ratis; † caedis; † novarum rerum.

mōlītrix, īcis, *f.* [molior] uzročnica, snovateljica, novarum rerum, *jedn. Suet. Ner.* 35.

* **mollesco**, — — 3. [mollis] *1)* mekšati se, meknuti, ebur m. *2) tp. a)* krotiti se, blažiti se, ublaživati se, pectora m. *b)* omekoputiti se.

mollĭcellus, [*adj. dem. od* mollis] premekan, prenježan, manus, *jedn. Cat.* 25, 10.

mollĭcŭlus, [*adj. dem. od* mollis] premekan, prenježan, *Plaut.*; *u prilici,* nježan, versus mei, *Cat.*

mollio, 4. [mollis] *1)* učiniti što gibkim, -vitkim, -podatnim, umekšati, artus oleo; humor mollitur tepefactus; * m. ferrum = *taliti,* * herbas flammâ = * *kuhati;* * humum foliis, *na zemlji prostrieti mekanu postelju od lišća;* mollitos agros, *rahla polja*; mollitum ac subactum terrae gremium; m. clivum, *učiniti manje strmim; o bilinah i slič.*, oplemenjivati, * fructus feros colendo; † vitia locorum. *2) tp. a)* mlitaviti, mlohaviti, omekoputiti, alqm, feroces militum animos; legionem; lacrimae meorum me m., *čine, da klonem duhom. b)* ukrotiti, ublažiti, oslabiti, Hannibalem exsultantem patientiâ suâ; animos eorum; iras; impetum. *c)* učiniti snosnim, -priličnim, ublažiti, verba usu, translationem *(prienosku, metaphoru)*; imperium; * poenam, * opus; † lectio non cruda sed multa iteratione mollita et velut confecta.

mollĭ-pes, ĕdis, *adj.* mekonog, težkonog, *jedn. na pjesn. mjestu u Cic. de div.* 1, 9, 15.

mollis, *adj. s comp. i sup.* [= movilis *od* moveo] *1)* gibak, mekan, podatan, cera; commissurae et artus; * colla; crura; * brachia; * juncus; * folia; * acanthus; * capilli; * arcus m., *vitak, koji se lasno zapinje;* * pilentum, *elastična kočija; miran, tih,* * Euphrates; * aurae; * fastigium, litus *položita,* * clivus, † clivi; * trames; *ob umjetničkom djelu,* nježan, signa; *(Quint.)* nihil est tam indecens, quam cum mollia *(što da bude nježno)* dure fiunt; *ob udih tiela,* mekan, lahak, nježan, * genae, * cervix, * manus; *o tlu,* * humus, * litora, * prata; † solum; *o rastlinah i bilinah,* * hyacinthus, * arista *i slič.*; *o plodovih i jestvinah,* mekan, prhak, * castaneae; *o bojah, koje su ugodna sjaja, -svjetlosti i žive,* blag, * viola, *nježna;* * aestas, * vina, * umbra, *blaga, ugodna. 2) tp. a)* blag, nježan, mio, miran, tih *i slič.*, oratio; * jussa; † molliora ingenia; *posl.*, molli brachio objurgare = *blago*; mollissimâ viâ consequi alqd, *najnježnijim načinom;* * tempora fandi, * m. aditus viri, *udoban, povoljan;* † consuetudo, *prijazno obćenje. b) koga se lasno prima izvanjski utisak, u dobru sm.,* popustljiv, ćutljiv, nježan, blag, m. animus ad accipiendam et ad deponendam offensionem; homo mollissimo animo, *vrlo meka srdca;* infimâ auriculâ mollior; *o stvarih,* * m. anni, *nježno doba;* sermo; * m. carmen, *osb. ob elegijskoj, erotskoj poesiji;* * querelae; *u zlu sm.,* nemuževan, slab, mekoputan, razmažen *i slič.*, infirmus mollisque naturâ; mens mollis; m. ad talia gens; philosophus; solutus et m. in gestu; in dolore molliores; consul; * Sabaei; * viri; *(Liv.) bludni, bezsramni*; sententiae; disciplinae; * m. columbae; * pecus, * lepus, *bojazljiv;* * auriculae *nježne, kojim je drago, kad im tko laska.*

mollĭter, *adv. s comp. i sup.* [mollis] *1)* mekano, gibko, vitko, pruživo, elastično, ne okorjelo, *ne tvrdo,* substernere nidos; * excudere aera mollius; * membra movere mollius, *dražestnije;* * m. ire, * incedere, *kao po zraku. 2) tp. a)* blago, mirno, tiho, nježno, popustljivo, alqd ferre; mollius eadem illa abnuere *(Liv.), manje neprijaznim se pokazivati komu;* * mihi tum quam m. ossa quiescant; * mollius loqui. *b)* mekoputno, slabo, nemuževno, razmaženo, nježno, m. ferre dolorem; nimis m. aegritudinem pati; *(Ter.)* m. se curare; m. et delicate vivere. *c)* nježno, blago, facere parce et m.; *(Tac.)* alqd mollius interpretari, accipere.

mollĭtia, ae, *f. ili* -ies, ēi, *f.* [mollis] *1)* gibkost, vitkost, cervicum. *2) tp. a)* mehkoća duše, nježnost, ćutljivost, osjetljivost, razdražljivost, animi, naturae. *b)* nedostatak energije, slabost, animi; m. et socordia; decretorum; † frontis, *nedostatak drzka pouzdanja, bojazljivost. b)* mekoputnost, razmaženost, razkošnost, mores lapsi ad m.; † *o* nenaravnu bludu, corporis.

mollĭtūdo, dĭnis, *f.* [mollis] gibkost, vitkost, lagodnost, mehkoća, assimilis spongiis; modus mollitudinis; *tp.* nježna osjetljivost, ćutljivost, razmaženost, humanitatis.

1. mŏlo, ui, ĭtum, 3. mljeti, molita cibaria, *brašno.*

2. Mŏlo, ōnis, *m.* [Μόλων] *pridjev grčkoga rhetora Apollodora na Rhodu.*

Mŏlorchus, i, *m.* [Μόλορχος] *jedan vinogradar (vincilir) kraj Nemeje, kod koga se Hercule nastani, kad je htio da ubije ondašnjega lava;* * Molorchi luci, nemejski. *Odt.* * **Molorchēus**, *adj. Molorchov.*

Mŏlossi, ōrum, *m.* [Μολοσσοί] *pleme u Epiru. Odt. 1)* **Mŏlossis**, ĭdis, *f. zemlja molosska, iztočna strana Epira. 2)* * **Mŏlossus**, *adj. molosski,* canis, * *subst.* **Molossus**, *molosski pas. Odt.* **Mŏlossĭcus**, *adj. molosski,* parasitus, *proždrljiv kao molosski pas, Plaut.*

mōly, yos, *n.* [μῶλυ] *bilina od čaranja, Ov.*

mōmentum, i, *n.* [*stegnuto od* movimentum *od* moveo] *1) što koji predmet u* gibanje stavlja, krećuća sila, trajanje gibanja, razdoblje, doba, *za koje se što kreće, za koje se što dogadja, osb. za* kratko vrieme, čas, trenutak, hip, quasi partita habere inter se ac divisa m., *zakone kretanja;* astra m. sua sustentant, *neprestano kretanje;* decedentia certis tempora m., *Hor.*; † certis dimensisque m.; momenta leonis, *obodi, u kojih se ovo zvieždje kreće i djeluje, moć, djelovanje, Hor. ep.* 1, 10, 16.; momento temporis *i samo* momento, *za tren oka, za čas, Liv.*; momento unius horae, eodem temporis m, *Curt.*; non uno aliquo momento, sed omnibus prope diebus ac prope omnibus horis, *Tac.*; ut neque itineris neque proelii tempus denuntiaret, sed paratum et intentum momentis omnibus, quo vellet, subito educeret, *Suet.*; *opisno,* horae momento, *za hip ili tečajem jednoga sata, Hor.* ad epistolas omnes horarum quoque momenta, nec diei modo, sed et noctis, quibus datae significarentur, addebat, *Suet. Aug.* 50.; *u prilici, uzrok, povod, razlog,* officiorum omnium m.; * m. potentia. *2) na pose sve što naginje jezičac tezulje (vage) gibajuć ju, odt.* premah, preteg, odlučujući uticaj, odlučujuća sila, odlučujuća težina, vriednost, važnost, znamenitost, upliv, moć *i slič.*, magnum m. habere, afferre ad alqd; levi m. aestimare, *malo cieniti, za stvar malo važnu smatrati,* parva m., *uticaji*; momento occasionis; illo m. horae, unius horae; momentum *(promjenu)* facere annonae; ne quid momenti gratia faceret; ex parvis saepe magnarum rerum m. pendent; puncto temporis magnarum rerum m. verti; parvo m. res Romana superior fuit; parvo m. antecedere, *za malo, što je odlučilo;* haud majore m. victi sunt, quam etc.; parvo m. si adjuvissent, *neznatnom pripomoći*; quantumcunque virium m. addiderint; † labantibus Vitellii rebus Vespasianum secutus grande m. addidit; haud parvum m. adjicere tuendae Africae, *znatnu pripomoć, da se itd.*, ut pater in se minimum m. ad favorem conciliandum esset, *(odlučujuća) preporuka*; juvenis egregius, maximum m. rerum ejus civitatis; habere alqd momenti, magnum m.; esse maximi m. et ponderis; alqd nullius m. putare; magno ad alqd m. esse; se nullius m. apud exercitum futurum; levioris m. consultatio; * *promicalo,* praebe nostrae m. saluti.

Mōna, ae, *f. 1) otok Man medju Irskom i Englezkom, Caes. 2) otok Anglesea, Tac.*

Mōnaeses, is, *m. jedan parthski vojvoda ili kralj, Hor.*

mŏnēdŭla, ae, *f.* čavka, non plus aurum alcui quam monedulae committere; *(Plaut.) kao rieč od mila.*

mŏneo, ui, ĭtum, 2. [*srodno s* memini] *1)* opominjati-, upozoriti-, opomenuti *koga na što,* sjetiti *koga čega ili na što,* učiniti, da tko što razmišlja, uvažava *i slič.*, alqm de alqa re; alqm; quod me mones; quae a natura monemur; † alqm alcjs rei m.; *s acc. c. inf., s quaest. indir.*; m. alqd velle ac dicere; *odt.* opominjati = pozivati, poticati, nagovarati *(obraćajuć se na razbor i uvidjavnost prije svega; sr.* hortor), m. alqm ut, ne; *s prostim conj.* (*bez* ut), *i s inf.*, ratio ipsa monet amicitias comparare; alio properare tempus monet; id quod res monebat; * canes audaces, *poticati; absl.*, monere alii, alii hortari. *2)* upućivati, poučiti; nadahnuti; proricati, objaviti, navješćivati, velut divini-

*

tus mente monita, *Liv.*; cornix, vates m., *Virg.*; *i ukoriti, kazniti,* puerili verbere moneri, *jedn. Tac. ann.* 5, 9.

mŏnēris, is, *f.* [μονήρης sc. ναῦς] *brod s jednim redom vesala, jednoveslarka, jednoveslača, jedn. Liv.* 38, 38, 8.

Mŏnēta, ae, *f.* 1) = Μνημοσύνη, *mati Musâ.* 2) *pridjev Junonin; u hramu ove Junone M. kovaše se novac; odt.* moneta *a) kovnica. b)* * *kovani novac, pjenez.*

mŏnētālis, *adj.* [moneta] *kovnice tičući se, kovnički, tp. šaljivo,* m. = *čovjek, koji bi rado novaca.*

mŏnētārius, *m.* [moneta] *(kasno) kovničar, novcokov.*

mŏnīle, is, *n. ogrljaj, ovratnica, grivna, ogrljak, ogrlin, ures gospodjâ;* * *dječakâ;* * *konjâ;* * *jelenâ.*

mŏnĭta, ōrum, *n.* [moneo] 1) *opomene.* 2) * *proročanstvo,* deorum; * Carmentis nymphae.

mŏnĭtio, ōnis, *f.* [moneo] *opominjanje, opomena, u Cic. samo Lael.* 24, 89.

mŏnĭtor, ōris, *m.* [moneo] 1) *opominjač, opominjalac,* officii; fatuus; * monitoribus asper. 2) *na pose a) pravnik, koji govorniku pred sudom pravne razloge daje, pomoćnik. b)* = nomenclator, *v. t. r.*

mŏnĭtus, us, *m.* [moneo] * *opomena,* finierat monitus; *na pose bogova po proročištu itd., proročanstvo, nagoviest, volja bogova, obično u abl. sing.,* monitu fortunae, divûm, † dei; † equorum praesagia ac monitus.

Mŏnoecus, i, *m.* [Μόνοικος, *sâm stanujući*] *pridjev Herculov,* Monoeci arx *(Virg.),* portus *(Tac.), glavina i luka u Liguriji, s. Monaco.*

mŏnŏgrammus, *adj.* [μονόγραμμος] *što od samih ocrta sastoji, nacrtan, orisan,* dii m. = *bez tiela, Cic. n. d.* 2, 23, 59.

mŏnŏpŏdium, ii, *n.* [μονοπόδιον] *(riedko) malen stol na jednu nogu nasadjen.*

† **mŏnŏpōlium**, ii, *n.* [μονοπώλιον] *prâvo samotržtva, monopol.*

mons, tis, *m.* [*od kor.* MIN *odakle i* emineo] *gora, brdo, brieg, planina;* * *gorsko kamenje; pren., gorasta gomila, gora,* montes argenti, *Plaut.;* * aquae, aquarum; *posl.* parturiunt montes etc. *v.* mus; montes auri *(Ter.),* maria montesque polliceri *(Sall.), zlatne gore obećavati.*

Monstrābĭlis, *adj.* [monstro] *izvrstan, odličan, znamenit, jedn. Plin. ep.* 6, 21, 3.

Monstrātio, ōnis, *f.* [monstro] *(riedko) pokazivanje (puta), Ter.*

Monstrātor, ōris, *m.* [monstro] † *pokazivalac, odreditelj,* hospitii; * *učitelj,* aratri; sacri iniqui.

Monstrātus, *adj.* [*partic. od* monstro] *(Tac.) izvrstan, zamjeran, u oči udarajući.*

Monstro, 1. 1) *pokazivati, (po)kazati, upućivati (gdje se što nalazi; sr.* ostendo), alqd digito; proceram palmam Deli; † iter; * viam. 2) *tp. a)* * *propisati, na-, odrediti,* piacula; aras; alcui radicem vel herbam. *b) naznačiti, kazati, uputiti,* tu istic, si quid librarii mea manu non intelligent, monstrabis; † monstratus fatis. *c) savjetovati, poticati,* alcui bene *(Plaut.),* * conferre manum pudor iraque m.; *takodjer* † *predočiti komu što, upozoriti koga na ..,* fesso militi Cremonam. *d)* † *prijaviti, obtužiti, osvaditi,* alqm ad exitium; ab amicis monstrari.

monstrōse, monstrōsus *v.* monstruose, monstruosus.

monstrum, i, *n.* [monstro] 1) *upr. u vjerskom jeziku, znak-, znamenje bogova, kao nenaravna, protunaravna i gadna prikaza (sr.* prodigium, portentum, ostentum), monstra atque portenta. *Odt. tp. svaki protunaravan predmet, bio živ ili ne, koji je strašan i gadan, nakaza, neman, grdoba, čudovište,* m. immanissimum ac foedissimum, *o Clodiju;* m. illud atque prodigium, *o Catilini; (Virg.) o Poliphemu, Caku, morskoj nemani, trojskom konju, o moru;* monstra dicere, narrare, *gadna-, nesklapna mnienja, -predstave;* nonne hoc monstri simile est? *Ter.;* non furtum sed m. ac prodigium videbatur, *ne naravan ili zlokoban, prenesretan čin.*

monstruōse *(ne class.* monstrōse), *adv.* [monstruosus] *čudnovato, protunaravno, jedn. Cic. de div.* 2, 71, 146.

monstruōsus *(ne class.* monstrōsus *Cic. Lael.* 19, 68.), *adj.* [monstrum] *čudnovat, riedak, pustolovan,* bestia, homines.

1. **Montānus**, i, *m. (goranin) rimski pridjevak, osb. poznat* Curtius M., *ugodnik Tiberijev radi družtvenosti i pjesničkoga dara.*

2. **montānus**, *adj.* [mons] *gorski, brdski, brdjanski. a)* homines *gorani, brdjani;* Ligures; loca; * castella; * oppida; * flumen; *subst.* **-āni**, ōrum, *m. brdjani, gorani;* **-tāna**, ōrum, *n. gorski priedjeli. b)* * *gorovit, brdovit,* Dalmatia.

montĭcŏla, ae, *comm.* [mons-colo] *goranin, brdjanin, gorštak, jedn. Ov. met.* 1, 193.

montĭvăgus, *adj.* [mons-vagor] *po gorah lutajući, -skićući se, u prosi* samo cursus, *po gorah, Cic. Tusc.* 5, 27, 79. *(koje je mjesto njekako pjeničko).*

montuōsus (tōsus), *adj.* [mons] *gorovit, brdovit, pun gora.*

mŏnŭmentum (mŏnĭm.), i, *n.* [memini] *sve, čim se tko na što opominje, spomenik, uspomena, spomenak, spomenka,* monimenti causâ; monumento esse; m. laudis, clementiae, furtorum; * amoris. *Na pose a) o sgradah, kipovih, slikah, darovih (crkvam) itd., kojimi da se potomstvo na što sjeća;* * m. regis, *kraljevski dvor Nume Pompilija na podnožju palatinskoga brda. b) nagrobni spomenik, obiteljska grobnica,* m. sepulcri; sepultus est in monumento Caecilii, avunculi sui. *c) u pl. pisani spomenici, izvori,* rerum gestarum; † rerum annalium, *ljetopisi povjestnički;* orationum, *u izvoru sačuvani g.;* † expeditionis; monumentis et literis *(pisani spomenici)* oratio est coepta mandari; quantum ex monumentis suspicari licet; commendari monumentis alcjs, *spomenici, zapisci, memoire. d) znak prepoznaje (prsten) [sr.* signum 1)] *jedn. Ter. Eun.* 4, 6, 15.

* **Mopsŏpia**, ae, *f.* [Μοψοπία] *drevno ime Attike; odt.* * **Mopsŏpius**, *adj. mopsopijski* = *atički.*

Mopsu(h)estia, ae, *f.* [Μόψου ἑστίαι *Mopsovo ognjište*] *grad u Ciliciji.*

Mopsus, i, *m.* [Μόψος] 1) *jedan Lapitha i gatalac medju Argoplovci* (Argonautae), *Ov.* 2) *jedan Krećanin, koji je utemeljio proročište klarskoga* (Claros) *Apollona u Maloj Asiji.*

1. **mŏra**, ae, *f. boravak (na kojem mjestu ali samo privremeno; sr.* cunctatio), *na pose na putu, -maršu, odmor, danište, Liv.; Odt. za-, otezanje, otega, odgoda,* fluminis, *što ju prouzroči rieka;* reliquorum *s ostalimi,* mora dicendi, *obširnost govorenja;* * limae labor et m., *trud i vrieme gladjenja;* sine mora; moram (alcui rei, alcjs rei) inferre, afferre, interponere, interjicere *zatezati, odgadjati, zaustavljati itd.,* facere; † moras nectere *v.* necto 2) *b);* † moram rebus injicere; m. facere creditoribus, *odgoditi plaćanje;* * quae tardis m. noctibus obstet, *što zaustavlja zimske n.;* neque Turno m. libera mortis; res habet m, *ima vremena, može se odgoditi, ali* habeo paululum morae, dum *(Cass. u Cic. ep.)* moram malo *počekati, -otegnuti, dok;* esse in mora quominus etc., *zapriečiti, suzdržati, da itd.;* hoc mihi morae est *(Ter.), suzdržava me;* nulla m. est *(Plaut.) bez zapreke, odmah će se sbiti;* * nulla m. est dicere, *odmah ću reći; (Ter.)* nec mora est quin ducam; per me nulla m. est; m. est *(Ov.),* longa m. est *(Plaut.) dugo traje;* † inter moras, *medjutim;* * nec mora, *bez odvlake, ni časa ne počasiv;* m. et sustentatio, m. et tergiversatio; m. rerum; inter moras senatus; ne ad moram quidem triumphi eam accusationem valuisse; Latinarum feriarum morâ et consularibus aliis impedimentis; ad judicii moram. *Na pose a) odmor-, stanka-, pausa u govoru. b)* * m. (temporis), *vrieme, rok. c) concr. odvlaka, otega, zapreka,* m. atque impedimentum es restituendae Romanis Capuae, *Liv.;* * pugnae nodusque moraque; * loricae moras et pectus perforat ingens; * clipei m. aerei.

2. **mŏra**, ae, *f.* [μόρα] *odjel spartske vojske 300—900 momaka, jedn. Nep. Iphic.* 2, 3.

mōrālis, *adj.* [mos] *(riedko) ćudoredan, moralan, ethičan,* pars philosophiae.

mŏrātor, ōris, *m.* [moror] 1) *odgadjač, zatezalo,* publici commodi; *na pose* = *vrst odvjetnikâ, koja svojim izvijanjem okolišanjem nastoji postići, da se glavni tužitelji saberu i odmore, zakrpalo, prišipetlja.* 2) *oklievalo, o vojnicih, potraguša, potragljivac, umornik, marodeur.*

1. **mōrātus**, *adj.* [mos] *kakovih god običaja, -ponašanja, uljudan, ovakove ili onakove ćudi, malone uviek u savezu s adverbijem,* homo bene, melius, optime, male m., *dobre itd., opake ćudi, -vladanja; (Plaut.)* ita haec janua m. *(takova)* est; * venter male m.; * fabula recte m. *komad u kojem su dobro orisani characteri;* poëma m. *(bez adv.) značajan.*

2. **mŏrātus** *v.* moror.

morbus, i, *m. bolest,* in morbum cadere, delabi; morbum nancisci; in morbo esse; morbo, in morbum implicari; morbo opprimi; morbo laborare, affectum esse; morbo perire, mori, absumi, confici; ex morbo evadere, convalescere; m. comitialis *v.* comitialis; *(Hor.)* m. Campanus, *bolest bradavicâ na sliepih očiju, koja se često pojavljuje u Campaniji;* m. regius, *žutica* (Gelbsucht) *po Celsu zato tako nazvana, jer su liekovi od nje tako skupi bili, da su se njimi samo kraljevi ili vrlo bogati ljudi liečiti mogli;* * *personif., pl.; tp.* * m. coeli, *kužan, štetan zrak;* animi m. = *strasti; u savezu i samo* morbus, morbi, *Cic. Tusc.* 3, 4, 7. 5, 10. 4, 10, 24. tum exsistit et morbus et aegrotatio et offensiones eae, quae sunt eis morbis aegrotationibusque contrariae; *no u Cic. off.* 2, 1, 4. *mora se po svoj prilici čitati:* multi enim faciunt multa temeritate quadam sine judicio, velut morbo, in omnes, vel repentino quodam, quasi vento, impetu animi incitati; hoc illi est morbo *(Plaut.), to ga ljuti;* m. mentis, *grieška, budalaština, takodjer o razmaženu i raskošnu životu, o lakomosti, mahnitosti, Hor.*

mordācĭter, *adv. s comp.* [mordax] *grizko, oštro,* * limâ mordacius uti.

mordax, ācis, *adj. s comp. i sup.* [mordeo] 1) *grizljiv, ujedan, ujedljiv,* canis, *Plaut.;* Memmius. 2) *a) žariv, žareć, bodljiv, oštar,* * urtica. *b)* * *oštar, bridak,* ferrum. *c) jedak, grizak,* * pumex. *d)* * *skomljiv, rezak,* fel; *tp.* * *ujedljiv, grizljiv,* carmen, Cynicus; mordaciorem qui improbo dente appetit; * *uvredljiv, žalostiv, tužan,* sollicitudines.

mordeo, mŏmordi, morsum, 2. 1) *grizti, ujesti,* alqm; canes mordent; * hastile, *grizti;* frenum, humum *v.* frenum, humus; * *žvakati, grizti,* pabula dente; vitem, *brstiti;* * *subst. partic.* **morsa**, ōrum, *n. kûs, zalogaj, komadić.* 2) *tp. a) rek bi ugrizti, zahvatiti, zakopčiti,* * fibula vestem. *b)* * *plâkati,* Liris rura. *c)* * *o vrućini, studeni, zraku, grizti, žeći,* frigora parum cautos; aestus oleam. *d) bockati, ujedati,* alqm clanculum, *Ter.;* alqm dictis, *Ov.; vriedjati, žalostiti,* par pro pari referto, quod eam mordeat, *Ter.;* * alqm opprobriis; valde me momorderunt epistolae tuae; morderi te interdum, quod etc.; si paupertas momordit; morderi conscientia, *u duši se grizti.*

mordĭcĭtus *(Plaut.) i* **mordĭcus**, *adv.* [mordeo] *grizom, grizuć, zubi,* auriculam auferre; *tp. iz petnih silâ,* alqd tenere mordicus.

mōrētum, i, *n. jelo seosko, što se pravi od češnjaka, octa, ulja i slič., jedn. Ov. fast.* 4, 367.

mŏrĭbundus, *adj.* [morior] 1) *umirući, na samrti.* 2) * *smrtan,* membra. 3) = * *smrtonosan, nezdrav,* sedes.

mōrĭgĕror, *dep.* 1. -ro, *(Plaut. Amph.* 3, 3, 26) 1. [morigerus] *izpuniti komu volju, ugoditi, poslušati (iz počitanja ili straha, ali od svoje volje; sr.* oboedio, obtempero, pareo), alcui, *Ter.;* servituti, *priviknuti čemu, Plaut.;* voluptati aurium morigerari debet oratio.

mōrĭgĕrus, *adj.* [mos-gero] *ugodljiv, uslužan, poslušan,* alcui, *Plaut.*

Mŏrĭni, ōrum, *m. pleme medju Skaldom i Lyom* (Schelde, Ly) *na Kanalu, u sjev. Picardiji.*

† **mōrio**, ōnis, *m.* [*od* μωρός] *velika luda, -ludjak.*

mŏrior, mortuus sum, *dep.* 3. *(archaist. inf.,* moriri, *Plaut. Ov., partic.* moriturus) [mors] 1) *(u)mrieti, umirati,* ii qui jam sunt mor-

tui; desiderio, fame, ferro, morbo, ex vulnere; in suo lectulo; * in armis; m. bene; pro amico; pro patria; * pro moenibus; † telis Dianae; * per vim, * frigore, *smrznuti se;* voces morientes, *ob umirućem;* * artus morientes; * herba; moriar si, ni, *umro, ako itd.*, m. in studio dimetiendi coeli, *do smrti se zanimati mjerenjem itd.;* mortuus *subst. mrtvac, mrtvik, lešina*, mortuum se in domum ejus illaturum; a mortuis excitare; amandare alqm infra mortuos, *u carstvo umrlih = ubiti;* quod est tam commune quam spiritus vivis, terra mortuis; quandam effigiem spirantis mortui; *(Hor.)* crematos mortuos; *naproti kao particip u Nep. Cim.* 4, 3. complures pauperes mortuos *(po njihovoj smrti)* suo sumptu extulit *i u Cic. de div.* 1, 27, 56. cum ignotum quendam projectum mortuum vidisset, *kad opazi njekoga nepoznanca na zemlji mrtva;* mortuus concidit, *kao mrtav; posl.* verba fiunt mortuo *(Ter.) = badava se govori*; moriturus, *kojemu je umrieti*, tibi morituro, *Hor.;* moriturus fertur *(srne u smrt, spreman na smrt)* in hostem, *Virg.; tp. o neživih i abstractnih predmetih*, virgae in tergo meo morientur, *naći će smrt svoju = polomiti će se, (Plaut.)* * moriens herba; * segetes m. in herbis; * flamma; *(Plaut.)* dies, *primiče se kraju;* hi (lacerti) mortui jam sunt, *obumrieše, oslabješe;* * morientia *(smrkavajuće)* lumina, *oči;* antiquae sunt istae leges et mortuae, *ugasli;* sermo deliciarum desidiaeque; memoria, * gratia alcjs m.; mortuo plausu, *pošto sasvim prestade itd.*; *(Just.)* mare mortuum, *mrtvo m.*

mōrŏlŏgus, *adj.* [μωρολόγος] *ludo govoreći, lud, Plaut.*

1. mŏror, *dep.* 1. *1) intrans. boraviti-, baviti se-, zadržati se gdje donekle, ostati, počasiti, zakasniti, krzmati, (indifferentno; sr.* cunctor, maneo), Brundisii; paucos dies in provincia; diutius, paulisper sub armis; ad sexcentos moratorum in citeriore ripa cepit; paucos moratorum occiderunt; auxilia m., *pomoćnih četa ne ima;* jumenta m.; in eo, *zabaviti se-, zadržati se kod itd.*, in rebus administrandis; * haud multa; * nec plura moratus, *i bez daljega oklievanja;* * oculi tellure m., *zapinju o zemlju*, * quo loco rosa moretur, *gdje jošte ima;* * morantes portas impulit; *tp.* nihil m. quominus etc., *ne oklievati-, odmah pripravnim biti, da itd. 2) trans. učiniti, da se tko gdje bavi, zabaviti-, zadržavati-, zaustavljati-, priečiti koga (takodjer indifferentno; sr.* tardo, detineo), iter alcjs m. atque impedire; agmen, impetum, reditum, victoriam; Afranii copias; conantes; apertos cuniculos, *podkope, lagume, da ne napreduju;* alqm ab itinere, a fuga; haec res Curionem ad spem, *oslabi mu nadu;* alqa res alqm impedit atque m.; *(Quint.)* calami morantur manum; * ipsum morando sustinuit; * alqm lite iniqua, *dosadjivati;* † quae pacem luxu, bellum formidine morentur; * Thracane vos an pingues Asiae campi m.; * pia sacra; * lora m. artus; * alcui lucem arte, *kukavno produljiti život; absl.*, ne morer; nullo morante, *pošto se nitko ne uzprotivi;* morari *(zaustavljati neprijatelja)* atque impedire iter; obsistere ac m.; *(Plaut.)* non, nec m., quin; moratus sit nemo, quominus abeant, *Liv. Na pose a) kad se govor prekida*, quid multis moror, *Ter.;* ne multis morer, * ne te m. *b) priezirno*, nihil moror, *ne tarem si glave, ne brinem se, ne hajem, ne kratim*, nihil m. eos salvos esse *(Anton. u Cic. ep.);* * nil m. esse (*sc.* invisus tibi); i jam nunc quo properabas, nihil m.; nihil m. mihi istius modi clientes, *Plaut.;* * nec dona m.; *(Plaut.)* nihil m., *prodji me se s tim. c) o sudcu, koji pušta na slobodu*, tribunus plebis negavit se Gracchum m. *d)* * *ob-začarati, zabavljati, nasladjivati o pjesmah*, populum, oculos auresque Caesaris; longo sermone tua tempora; novitate morandus spectator.

2. mōror, 1. [μωρός] *ludovati*, inter homines *(dvoumno), jedn. Suet. Ner.* 33.

mōrōse, *adv. s comp. i sup.* [morosus] *košljivo, tvrdoglavo; sitničarski, cjepidlački.*

mōrōsĭtas, ātis, *f.* [morosus] *njekim strahom i pretjeranošću držati se stanovitih običaja, sitničarstvo, pedanterija, i s tim spojena zlovolja, košljivost, hiri* (*opp.* facilitas), inutilis et odiosa.

mōrōsus, *adj. s comp. i sup.* [mos] *sitan, pedantan, ćudovit, mušičav, svoje glave, zle volje, košljiv*, sunt m. et difficiles senes; bene nostri, cum omnia essent in moribus vitia, quod nullum erat iracundiâ foedius, iracundos solos morosos nominaverunt; * canities; * morbus, *tvrdokorna.*

Morphĕus, ĕi, *m.* [Μορφεύς] *bog snivanja, jedn. Ov. met.* 11, 635.

mors, tis, *f. 1) smrt u obće;* (*sr.* letum, nex), obire, oppetere, occumbere mortem; consciscere *(zadati)* sibi mortem; m. necessaria, *naravna;* voluntaria; morte suâ mori, *naravnom smrću;* mortem alcui afferre *(Sulpic. u Cic. ep.)*, inferre, offerre; alqm morte multare; † punire; alcui morti esse, *biti čija smrt;* * in extrema morte, * suprema m., *u zadnjem času;* * in morte, *jošte u smrti, jošte po smrti;* si est aliquis sensus in morte praeclarorum virorum, *na samrti, skoro* = mortuorum; *personif. kao božanstvo; pl.*, mortes, *smrt, osb. silovita, nasilna, s obzirom na više njih;* * † *načini smrti. 2) meton., a) mrtvac, mrtvik, osb. u pučkom jeziku*, odiosum est mortem amplexari, *Plaut.;* * nec sit in Attalico mors mea nixa toro; *isto tako rabi nješto smjelo, što se oprekom ipak ublažava Cic. p. Mil.* 32, 86. neque ullo in loco potius mortem ejus *(njegovo truplo)* lacerari, quam in quo esset vita damnata. *p. Sest.* 38, 83. ejus vitam spoliandam ornamentis esse, cujus mortem ornandam monumento sempiterno putaretis. *Phil.* 9, 15. mortem alcjs decorare. *b)* * *krv (od umorstva).*

morsa *v.* mordeo.

morsiuncŭla, ae, *f. [dem od* morsio, *koje ne rabi] (riedko) zaljubljeno hvatanje ustnicama, cjelivanje, Plaut.*

morsus, us, *m.* [mordeo] *1) ujed, griz*, serpentis; avium; * morsu insequi saxum; † morsu appetere alqd, *hvatati što zubi; na pose* * *grizenje, jedja, zubi*, mensarum; vertere morsus exiguam in Cererem. *2) tp. a) zahvatanje, držanje*, * roboris, *razcjep u drvetu, koji zatvara džilit;* * uncus, *zub od sidra. b)* * *podmukao napadaj. c) jed, ljutina, zlovolja, žalost, bol*, m. animi; * exsilii; * perpetui curarum m.; acriores solent esse m. intermisae libertatis quam amissae, recordationes quae quasi morsu quodam dolorem efficiunt, *u srdce ubodu, srdca se kosnu.*

mortālis, *adj.* [mors] *1) smrtan, što mora umrieti*, quid in iis m. et caducum sit; animal; *subst.* mortalis, *smrtnik, čovjek, češće u pl.* mortales, *osb. uz* multi, omnes, cuncti, ceteri, alii *i u bojnih izvješćih = ljudi; o stvarih, nestalan, prolazan*, leges; inimicitiae; quidquid mortale creamus. *2) što smrtniku pripada ili od smrtnika dolazi, zemaljski, ljudski, smrtan*, condicio vitae; opera; † qui deum mortalibus materiis in species hominum effingant; * vulnus; * facta; * mucro; * corpus, *smrtni, čovjek; subst.* * mortale; nec m. sonans; nil m. loquar; *češće pl.* † mortalia, *ljudske, zemaljske stvari, na pose* * *ljudske patnje, -nevolje, ljudska kob, -sudbina.*

mortālĭtas, ātis, *f.* [mortalis] *1) smrtnost, umrlost, prolažljivost, nestalnost, umrće, smrt. 2) smrtna narav čovječja, vremenitost*, explere m., *prestaviti se s ovoga svieta;* † *concr. sviet, čovječanstvo.*

mortĭcīnus, [mors] *upr. skapao, crkao, o životinjah, odt. (jedn. Plaut. Pers.* 2, 4, 12.) *kao psovka, mrcina.*

mortĭfer, fĕra, fĕrum, *adj.* [mors-fero] *smrtonosan, smrtan*, morbus, vulnus, poculum; *subst.* mortiferum vitali admiscere; mortifera tam multa.

mortĭfĕre, *adv.* [mortifer] *(riedko) smrtno, vrlo opasno*, aegrotare, *Plin. ep.* 31, 16, 3.

mortuālia, ōrum, *n.* [mortuus] *opielo, pogrebne pjesme, pogrebnice, Plaut.*

mōrŭlus, *adj. [od* 1. morus *ili dem. od* Maurus, *crnac], mrk, ugasit, crn, jedn. Plaut. Poen.* 5, 5, 10.

* † **morum**, i, *n.* [μῶρον] *1) dud, dudinja, murva* (Maulbeere). *2) kupina* (Brombeere).

1. mōrus, i, *f.* [μορέα] *dud, murva* (Maulbeerbaum), *Ov.*

2. mōrus, a, um, [μωρός] *lud, budalast, Plaut.; subst.* **morus**, i, *m. ludjak, budala*, **mora**, *f. luda, Plaut.*

mos, mōris, *m. 1) postupak, vladanje, običaj, navada, koja se ne ustanovljuje zakonom, već slobodnom voljom, osvjedočenjem i nazori čovjeka* (*sr.* consuetudo, institutum, modus, ritus) mos est hominum, ut; mos erat comitiorum die primo pronuntiare, *Liv.;* quibus omnia vendere mos erat, *Sall.;* * virginibus m. est gestare pharetram; † moris erat Domitiano; dispersam classem in unum colligi m. erat, *Liv.* 37, 24, 4.; ut mos est alcui, *(Hor.)* sicut meus est mos; *(Ter.)* qui istic mos est? *kakovo je to vladanje?* Carneadis more modoque; more regum, regio, Gallorum; more militiae; Graeciae, ingenii humani; * apis Matinae more modoque; bono vinci satius est quam malo more injuriam vincere, *Sall. Jug.* 42, 3.; alius alio m. vivit; more suo facere; ad alcjs consuetudinem moremque deduci; pro lege antiquitus hunc m. observare; accusatorio jure et more; m. partium popularium et senati factionum, *demokratsko i oligarchično strančarstvo;* legi morique parendum est; more institutisque civilibus; contra m. consuetudinemque civilem; in morem venire, *uobičajiti se*, perducere, *uobičajiti;* de *ili* ex more, * prisco e more, sacro e more litatis, *po itd.;* * more; * supra morem, *neobično; (Ter.)* praeter morem; *u pojedinih slučajevih i u pl.*, moribus agere; si facta vis esset moribus; moribus de fundo alqm deducere; *odt. a) volja, pravilo, propis, zakon, (Com.)* alieno m., ex m. alius vivere, mori patris oboediens fuit; * mores viris ponere, * pacis imponere morem; * pervincere morem alcjs; * more palaestrae, *uvedenje;* * sine more, *razuzdano*, * in morem, *pravilno, kako valja; često* morem gerere alcui, alcjs voluntati, *(Ter.)* sibi, *ugoditi, po volji činiti* (*sr.* morigeror). *b) način, običaj, moda*, m. Graeco, usitato; more virorum pugnare, *poput; (Nep.)* superioris more crudelitatis uti; * more torrentis aquae, * in morem fluminis, *poput rieke, kašto rieka;* * m. coeli, * siderum; * quo more, *kako*; quem morem vestis *(nošnju)* exinde gens universa tenet, *Just.* 1, 2, 3. *2) pl.* mores, *način mišljenja, mišljenje, ćud, značaj, na koliko se pokazuje u čvrstoj volji i djelovanju, zavisan od osobe i njezinih osobitih odnošaja, kako se ukazuje u čisto ljudskih stvarih naprama drugim u privatnom životu, kao što u izvanjskom vladanju, život, vladanje*, mores feri, mali, boni, suavissimi, perditi; praefectus morum; non solum naturâ et moribus, verum etiam studio et doctrinâ esse sapientem; ego admiratione quadam virtutis ejus, ille opinione nonnulla, quam de meis m. habebat, me dilexit; suavitas quaedam sermonum atque morum; his moribus, *za ovakova duha vremena; na pose dobra ćud, dobro ćudstvo, dobar način života*, * quis neque mos neque cultus erat; * mos et lex maculosum edomuit nefas; *zla ćud, zao način života, -življenje*, si per mores nostros liceret, *Tac.; obrt podvodnika, Ter.*

Mŏsa, ae, *f. rieka u sjev. Galliji, s. Moza* (die Maas).

Moschus, i, *m. jedan rhetor iz Pergama, koga obtužiše s trovanja, Hor.*

Mŏsella, ae, *f. rieka u sjev. Galliji s. Mozela* (die Mosel).

mostellāria, ae, *f.* [mostellum, *neobičan dem. od* monstrum] *sablast, strašilo (noćno), avet, tako se zove jedna Plautova komoedija.*

Mostēni, ōrum, *m. Mostenci, stanovnici lydijskoga grada* Mostene, *jedn. Tac. ann.* 2, 47.

mōtio, ōnis, *f.* [moveo] *gibanje (kao čin; sr.* momentum, motus), corporum; dedit ei principium motionis; *prenes. kao prievod grčke rieči* ἐνδελέχεια, *o biću duše, suvisla i neprestana djelatnost*, sic ipsum animum ἐνδελέχειαν appellat — quasi quandam continuatam motionem et perennem, *Cic. Tusc.* 1, 10, 22.

† **mōtiuncŭla**, ae, *f.* [*dem. od* motio] *(riedko) slaba groznica, tresavica, pl.*, leves.

* **mōto**, 1. [*intens. od* moveo] *(amo tamo) gibati, kretati, mahati.*

mōtus, us, *m.* [moveo] *gib, (o)kret, pokret (kao svršen čin; sr.* motio), *krenuće, tečaj, tiek, hod, obrat*, natura omnia ciens et agitans motibus et mutationibus suis; deus motum dedit coelo; m. siderum; remorum, navium, *gibanje;* celerem et instabilem m. habere *(o moru), gibati se;* illa primo aspectu levia, ex

quis magnarum saepe rerum m. oriuntur, *Tac. ann.* 4, 32.; se quoque ad motus fortunae movere coepit, *Caes. b. c.* 2, 17, 3.; † magno motu *(udarcem)* concutere imperium; * motus *(pl. buka)* Austri; *na pose a)* terrae m., *potres, trešnja, trus;* † crebri terrae m.; * quo maxima motu terra tremit; * insolitis tremuerunt motibus Alpes. *b) umjetničko kretanje tiela kod gymnastičkih vježba, mahanje, kretanje rukama, u govornika (gesticulacija govornika), pantomimsko kretanje u plesu,* palaestrici; habitus erit et vultus, status, m.; ex motus mei mediocritate; haud indecoros m. more Tusco dare, *Liv.*, * dare m. Cereri incompositos. *c) kao vojnički t. t. okret, evolucija, jedn. Nep. Iph* 1, 4. *d)* * *po-, odlazak,* futuros; *tp. a) putena uzbuda, osjećanje, strast, čuvstvo itd.*, omnes jucundum motum quo sensus hilaretur, Graece ἡδονήν, Latine voluptatem vocant; dulcem m. afferre; m. animi nimii; m. mentis meae; m. turbati. *b) duševno gibanje, -djelatnost, -djelovanje, gibivost, -okretnost, -sila, pl. duševna ganuća, -misli,* m. istum celerem cogitationis, acumen, sollertiam, quam rationem vocamus; sine animi motu et cogitatione, id est cogitatione, id est, ratione; motu mentis ac ratione uti ad alqum rem; mens omnia sentiens et movens ipsaque praedita motu sempiterno; m. animorum duplices sunt, alteri cogitationis, alteri appetitus; animi atque ingenii celeres quidam m. esse debent; ergo ille corporis motu tantum amorem sibi conciliarat a nobis omnibus; nos animorum incredibiles m. celeritatemque ingeniorum negligemus? corpus virorum fortium magnorumque hominum esse mortales, animi vero motus et virtutis gloriam sempiternam; *na pose nagon, oduševljenje, nadahnuće,* est (carmen) magis artis et diligentiae quam incitationis et motus; * divino *ili* insano motu concita. *c) politički pokret, ustanak, pobuna, strka,* afferre m. rei publicae; m. populi; urbanus; servilis; domi m. orti; omnes Catilinae m.; m. impendet in re publica, *prevrat države;* * civicus; * tanto concurrere motu gentes; * saepe duobus regibus *(pčelâ)* incessit magno discordia motu. *d) uzrok, povod,* audisti consilii mei motus, *jedn. Plin. ep.* 3, 4, 9.

mŏvĕo, mōvi, mōtum, 2. [*causativ od* meo] *(činim da tko ide) krenuti, gibati, micati, maknuti* (*sr.* cico) *1) tako da predmet na svom mjestu ostaje, (o)kretati, (po)tresti, drmati i slič.*, coelum; mens omnia movens; m. omnes terras; omnia maria, *pokrenuti nebom i zemljom;* sentit animus se moveri; quod se ipsum m.; nusquam te vestigio moveris, *makneš;* nec vestigio quisquam movebatur; * m. urnam, *potresti;* * per aëra crinem, *puštam lepršati;* * manus in herbas, *metnuti;* * quaque pedem movi *(stavih)*, * quoquo vestigia movit; atomus gravitate et pondere movetur; * fluctus motos, *uzbunjeno;* * moenia mota forent, *bili bi se potresli;* movere *(riedko) reflex.*, terra movit, *zemlja se potrese;* movens voluptas *(po Epikurovoj nauci; opp.* stans), perturbationes sunt moventes affectiones, *izmjenjujuće se* (*opp.* manentes); *i pass.* moveri *(većinom pjes.) gibati-, kretati-, micati se, osb. plešuć,* festis diebus; Cyclopa, *plesom prikazivati; na pose a)* * sonantia fila, * citharam m. *i slič. b)* † humum, * agros, *okapati, uzorati;* * mare motum, *proveslano. c)* arma m., *mašati se, pograbiti, Liv. Virg.*; adversus alqm, *Liv.*; * pro alqo; * aliena arma m.; * neutra arma m., *neutralnim ostati; tp. α) duševno ovamo i onamo micati, kretati, obraćati, razmišljati, razmatrati, prosudjivati,* crudelis animus Catilinae eadem illa; * multa animo. *β) nagnuti koga na rad, potaknuti,* se m., *micati se, spremati se,* se impigre, se ad bellum, *takodjer* hostes moventur in Samnio; m. se *(ravnati se po)* ad motus fortunae; se in nullam partem, *ne nagibati k nijednoj stranci;* motis semel in religionem animis, *sklonivši srdca na pobožnost. γ) djelovati na tielo ili duh, srdce, volju, potaknuti, podbadati, uzbuditi čuvstvo kakovo, ganuti,* vis aestus corpora, *muči;* pulchritudo corporis m. oculos et delectat; otium, copia corpora varie; moverat plebem oratio; * saxa gemitu; * alqm thyrso, *nadahnuti, oduševiti;* movet *(uzpali, razljuti)* feroci juveni animum comploratio sororis; quem cum minus moveret; haec maxime movit sententia; quos parva pecunia m. *(na nevjeru prema prijatelju skloni)* non potuit; quaedam quasi moventia, *poticala;* animi inaniter moventur, *prividno ih dira;* moveor ipsius loci insolentiâ; moveri *(tronut biti)* beneficiis, misericordia, Roscii morte; * moveri novitate monstri; * absiste moveri *(bojati se)*; * nil moveor *(ne razbijam si glave za)* super imperio; * neque specie movetur, *ne brine se više ni za pristojnost;* moveor (*sc.* desiderio) tali amico orbatus, *čeznem, što izgubih itd.*; tantum auctoritate ejus motus est *(skloni ga)* ut etc.; ejus consilio multum movebatur tyrannus; † motus precibus alcjs; acute, peracute moveri, *oštroumno itd. misliti;* m. *(narušiti, buniti)* quieta, omnia, *uzrujati, uzbuniti;* moveri *(buniti se, uzrujavati se)* civitas coepit; *(Tac.)* mota orientis regna provinciaeque Romanae; *(Tac.)* nec posse motum orientem componi; *(Tac.)* rebus motis. *δ) uzkolebati, uzdrmati, oslabiti, promieniti,* alcjs sententiam, * fidem; * fatum; *(Tac.)* nihil motae nuptiae. *ε) potaknuti, po-, uzbuditi, (pro)uzročiti, započeti, zadati, zametnuti, podići i slič.*, risum, jocum; exspectationem, suspitionem, misericordiam; fletum populo; nullam gratiam ad Macedonas, odium ingens ad Philippum movit *u M., ne probudi u Philippa itd.*, bellum; ne quid modo moverent; nihil usquam moveri; * cantus, * opus majus; † pugna se moverat *(bješe se zametnuo)*; m. consultationem, actionem, mentionem *(napomenuti)* rei; * arcana fatorum, *odkriti;* movisse numen deos, *namignuti komu. 2) odakle maknuti, krenuti, izvući, iznieti, izvaditi, dobaviti, donieti,* nummum centesimis *(sa* $^{100}/_{100}$ *kamatâ)* ab alqo; * vina, *dobaviti;* * limum e gurgite; † m. ex profundo mari. *3) s koga mjesta maknuti, krenuti, odpremiti, odpraviti i slič.*, fundamenta loco; se loco m. non posse *(o brodovih)*; deum loco; se m. *i* moveri, *otići, udaljiti se;* se ex urbe, ex eo loco, loco, istinc; res quae moveri possunt, *pokretne stvari, pokretnine, takodjer* res moventes; *kao vojn. t. t.*, m. signa, castra *i samo* m. = *podići se, odputovati, pomaknuti se napried; kao relig. t. t.*, m. bidental, *premjestiti, obezčastiti, Hor.; odt.* Dianae non movenda *(što se ne smije premjestiti, nepovredivo)* numina, *Hor. epod.* 17, 3.; *tp. a) odmaknuti, iz-, potisnuti, izrinuti, odagnati, maknuti,* loco motus, *pomješten, potisnut;* alqm loco, *krenuti koga s njegova mjesta, svrgnuti, skinuti;* alqm ex agro, possessionibus; hostem statu; alqm de senatu, senatu, loco senatorio, tribu, *izbrisati;* veros heredes, *iztisnuti;* alqm de sententia, *odvratiti;* nec me ex ea opinione — ullius unquam oratio aut docti aut indocti movebit. *b)* * *pretvarati, preobraziti,* quorum forma semel mota est; *jedn. Liv.* 34, 54, 8. adeo nihil motum ex antiquo probabile est, *da se je tako malo promienilo od itd.*

mox, *adv. za malo, naskoro, doskora, skoro, prvom prilikom, većinom o budućem,* m. huc revertar; dixit m. se venturum; quam m., *kako skoro, -brzo,* exspecto quam m. venturus sit = quam cito; exspectabant, quam m. consulibus creandis comitia edicerentur, *Liv.* 3, 37, 5., *(kao izraz začudjenja, što se to nije već učinilo)*; de numero m., nunc de sono quaerimus; *o prošlom (većinom pocl.), skoro, malo kašnje ili upravo sada, baš;* † *u obće zatim, onda.*

mūcĭdus (mucc.), *adj. balav, šmrkav, Plaut.*

Mūcius, *ime plemena* (gens) *rimskoga; 1)* Gajus M. Scaevola, *koji pokuša ubiti Porsennu te si, jer ga u pokusu uhvatiše, spali desnicu, od čega osta Mucijem pridjevak Scaevola (ljevâk). 2)* Quintus M. Sc. *s pridjevom* Augur, *consul 117. g. pr. Is., muž velike pravednosti i poštenja, pristaša stoičke philosophije, na glasu pravoznanac, kao svi Muciji. Ciceron ga spominje u* de oratore *i* de re publica. *Quinto se oženi s kćerju Laelija Sapienta, Laelijom, te bijaše tast slavnoga govornika Crassa, učitelj Ciceronov i Atticov. 3)* Quintus M. Sc. *s pridjevom* Pontifex maximus, *sin Quintov [v. br. 2)], izvrstan i strog upravitelj provincije Asije g. 90., na glasu pravnik i juridički pisac, drug u svih malone častih, što ih je obnašao, svomu svaku Crassu, ubijen g. 82. pr. Is. kao pristaša Sulline stranke. Odt.* **Mucius,** *adj. Mucijev; subst.* **Mucia,** ōrum, *n. svetkovina, što se je slavila u Asiji u slavu Qu. Muciju Sc.; odt.* **Muciānus,** *adj.* exitus, *Qu. Mucija Sc.*

mucro, ōnis, *m. 1) umjetni oštri rt vučca ili bodeža itd.; odt. i vučac sâm, osb. obzirom na rt.*, mucrones militum tremere; * mucrones stringere; * mortalis. *2) u prilici oštrina, brid (f.), žestina,* tribunicius = *pogibeljna i neodoljiva moć tribunâ;* m. defensionis tuae; † ingenii, *oštroumlje.*

mūcus (mucc.), i, *m.* [mungo] *sluz, bale, šmrkalj, Cat.*

mūgĭnor, *dep.* 1. *(riedko) šuškati, oklievati.*

mūgio, 4. *1) rukati, mukati;* * mugientes = *goveda. 2)* * *tutnjiti, praskati, škripati, oriti se, trubiti,* sub pedibus solum; malus; tubae clangor; nemus.

mūgītus, us, *m.* [mugio] *1)* * † *rukanje, mukanje. 2) tutanj,* terrae.

mūla, ae, *f. mula, i u obće mazag, mazga kao tovarno ili tegleće živinče; poslov.* † cum mula pepererit = *nikada.*

mulcĕo, si, sum, 2. *1)* * *gladiti,* vitulum; colla; barbam manu; * *lizati, o vučici. 2)* * *lagano i nježno se čega dotaknuti, opahivati, hladiti,* virgâ capillos; aristas; aethera pennis; florem, flores; somnus Erysichtona pennis; zephyrus rosas. *3) tp. a) ublažiti, umiriti, taložiti, tažiti,* et ipso mulcente et increpante Marcio, *Liv.*; * alqm *ili* animos dictis; * pectus; * tigres carmine; * fluctus; * volucres m. aëra cantu *ili* concentibus; * † vulnera; * corpora duris fessa ministeriis, *uljuljati (u san). b) nasladiti, razveseliti, milovati,* * puellas carmine; * alqm fistula.

* **Mulcĭber,** ĕri, *m.* [mulceo] *pridjev Vulcanov = koji mekša tvrde kovi; meton., oganj.*

mulco, 1. *izlupati, izmlatiti, izliemati* (*sr.* pulso, verbero), alqm usque ad mortem, *Ter.*; ita mulcatus est, ut vitam amiserit; speculator male mulcatur; *(Phaedr.)* male mulcatus graculus, *izčerupana;* male mulcati clavis ac fustibus, inter se ipsi virgis; † alqm verberibus; *u obće razbiti, raztući, razderati, smrskati,* † nudo aut male mulcato corpore; † mulcati parte membrorum; *(Liv.)* ceteras (naves); *prenes.*, scriptores illos male mulcatos, *jedn. Cic. Brut.* 22, 88.

mulcta, mulcto etc. *v.* multa, multo etc.

* † **mulctra,** ae, *f. i* * **-trum,** i, *n. ili (dvojbeno)* * **-trārium,** ii, *n. muzlica, dižva, kravljača.*

mulgeo, si, sum, 2. *muzti; posl. (Virg.)* m. hircos, *što nije moguće.*

mŭlĭēbris, *adj.* [mulier] *1) ženski,* vestis; vox; venustas; injuria, *kojoj je žena izvržena;* donum, *od žene;* certamen, *radi žena;* amores, *prama ženam; subst.* muliebria, *ženski stid, -sram, Tac.*; m. pati, *služiti komu kao žena bludnica. 2) babji, nemuževan,* sententia; * animus; supplicia *(moljenje).*

mŭlĭēbrĭter, *adv.* [muliebris] *poput ženâ, ženski, babski.*

mŭlier, ĕris, *f. žena, ženska (kao slabiji dio roda ljudskoga, da se označi ženski značaj i narav; sr.* femina); m. ancilla, *Sall.*; *na pose supruga, žena,* virgo aut m.

mŭlĭĕrārius, *adj.* [mulier] *ženski, od žene poslan Cic. p. Coel.* 28, 66.; * *subst. ženar, prijatelj ženâ.*

mŭlĭercŭla, ae, *f.* [*dem. od* mulier] *a) podobom ženica. b) slaba ženica, koja si ne zna pomoći. c) razkalašena, nevaljala žena, loča.*

mŭlĭĕrōsĭtas, ātis, *f.* [mulierosus] *ženarstvo, preveliko ženoljublje, kao prievod rieči* φιλογύνεια, *jedn. Cic. Tusc.* 4, 11, 25.

mŭlĭĕrōsus, *adj.* [mulier] *(riedko) pomaman za ženami.*

mūlio, ōnis, *m.* [mulus] *mazgar; i kao nadimak bivših mazgara.*

mūlĭōnĭus, *adj. mazgarski, jedn. Cic. p. Sest.* 38, 82.

mullus, i, *m. trilja (bradovatica, barbun,* mullus barbatus, die Meerbarbe).

mulsus, [*partic. od* mulceo] *adj. tp. dražestan, ljubak,* dicta; mulsa loqui, *Plaut. Odt. subst. a)* **mulsa,** ae, *f. draga, dušica. b)* **mulsum,** i, *n. s medom pomiešano vino, medovina, medica, šerbe.*

multa (mulcta), ae, *f. kazan u vlastničtvu, u starije doba u marvi, kašnje u novcu (kojom poglavarstvo kazni; sr.* poena), *globa,* multam dicere, *opredieliti,* in civitates imponere; * multam subire; alqm multâ et poenâ multare; m. committere, *pasti pod kazan, globu,* petere; irrogare, *predložiti, da se tko globom kazni;* m. erat Veneri; (Romulus plebem) multae dictione ovium et boum — coërcebat, *kazneć ih ovcami i govedi;* m. gravis *(velik gubitak)* praedibus Valerianis; *(Tac.)* pars multae regi vel civitati, pars ipsi qui vindicatur vel ejus propinquis exsolvitur.

multātīcius (mulct.), *adj.* [multa] *tičući se globe, kaznen,* pecunia, *globa;* argentum.

multātio, *(riedko) kažnjenje, pedepsanje čim,* bonorum, *osuda na gubitak d.* .

multĭbĭbus, *adj.* [multus-bibo] *(predcl. i pocl.) mnogo pijući.*

multĭ-căvus, *adj. velerupan, od mnogo rupâ, šupljikav, jedn. Ov. met.* 8, 561.

multĭfăriam, *adv.* [multus] *na mnogo mjestâ, mnogostrano.*

multĭ-fĭdus, *adj.* [findo] *(riedko) mnogo ciepan, od mnogo ciepâ,* * faces.

multĭ-formis, *adj.* [forma] *mnogolik,* qualitates; *(kasno) prenes.,* varius, multiplex, m.

multĭ-fŏrus, *adj.* [foris] *velerupan, sa mnogo rupâ ili vratâ, jedn. Ov. met.* 12, 158.

multĭ-gĕnĕris, e, *adj. mnogovrstan, Plaut.*

multĭ-jŭgus, -jŭgis, *adj.* [jugum] *1) mnogopražan,* equi multijugi, *Liv. 2) tp. mnogostruk,* literae multijuges, *Cic. Att.* 14, 9, 1.

multĭ-lŏquax, -quus, *adj. mnogo govoreći, brbljav, Plaut.*

multĭ-lŏquium, ii, *n.* [loquor] *mnogo govorenje, brbljanje, jedn. Plaut. merc. prol.* 31.

multĭ-mŏdis, *adv.* (*mj.* multis modis) *na mnogo načinâ, mnogostrano, Plaut. Ter.*

multĭplex, ĭcis, *adj.* [multus-plico] *1)* * *mnogostruk, mnogovrstan,* lorica, *od mnogo vrstâ. 2) od mnogo zavojâ, svitaka, mnogo vijugajući se,* alvus; vitis serpens multiplici lapsu et erratico; * domus *(o Labyrinthu);* * large multiplici constructae sunt dape mensae, *raznovrstnimi jeli. 3) mnogostruk, a) obširan, mnogobrojan, jak,* corona; † praesidium; multiplices fetus; *takodjer mnogo puta, tolik,* clades; m. quam, *mnogo puta veći od,* m. quam pro numero damnum est; *subst.* **multiplex,** ĭcis, *n. mnogostručnost, mnogo puta više, jedn. Liv.* 5, 20, 8. *b) raznolik, mnogolik, razlik, mnogostran, obilan,* bellum; ratio disputandi; genus orationis; sermones; res varia et m. ad suspitiones et simultates, *pružajuća raznovrstan predmet ili povod za itd.;* Plato, qui varius et m. et copiosus fuit; *tp. a) mnogoznačan, što se težko dokučuje,* occultae hominum voluntates multiplicesque naturae, *jedn. Cic. ep. ad Brut.* 1, 1, 1. *b) promjenljiv, nestalan,* animus; m. ingenium et tortuosum; hac ille (Catilina) tam varia multiplicique natura.

multĭplĭcābĭlis, *adj.* [multiplico] *mnogostručan, jedn. na pjesn. mjestu u Cic. Tusc.* 2, 9, 22.

multĭplĭco, 1. [multiplex] *pomnogostručiti, umnožiti, povećati,* exercitus; aes alienum; multiplicandis usuris; domum; gloriam; regnum Eumenis.

multĭ-pŏtens, tis, *adj. vrlo možan ili velik, Plaut.*

multĭtūdo, ĭnis, *f. množtvo, množ, velik broj,* hominum; navium; beneficiorum; *na pose a) absl. množina ljudi, sila,* tanta m. lapides conjiciebat; duces multitudinum; multitudine domum ejus circumdederunt. *b) svjetina, fukara, prosti puk, ljudinstvo,* non idem ipsis qui summa imperii tenerent, expedire et multitudini; error imperitae multitudinis; fama et multitudinis judicio moveri; *(Just.)* credula.

multĭvŏlus, *adj.* [multus *i* volo] *mnogo hoteći, -želeći, jedn. Cat.* 68, 128.

1. multo (mulcto), 1. [multa] *kazniti čim ili o što,* alqm multâ, poenâ; alqm morte, exsilio, populos stipendio; vitia hominum damnis, ignominiis, vinculis, verberibus, exsiliis, morte; alqm pecuniâ; parte agri, agris; Antiochum Asiâ; hujus consilia esse multata; Veneri esse multatum, *ima za kazan odstupiti baštinu Veneri; (Tac.)* equorum pecorumque numero convicti multantur.

2. multo *v.* multum *I) 3).*

multum, *comp.* **plūs,** plūris, *sup.* **plūrĭmum,** [*n. od* multus] *mnogo, velik dio, I) subst. 1) kao nom. ili acc. s gen.,* m. diei processerat; in m. diei, *do bieloga dana;* in m. vini processerat, *bijaše se prilično opio;* non m. superesse munitionis; *(Curt.)* jam m. viae *(prilično puta)* praeceperat rex; *(Tac.)* post m. vulnerum; plus pecuniae, virium, hostium; plus detrimenti; non p. animi quam fidei erat; plurimum gravitatis, studii; *i plus s abl.,* uno digito plus *(za jedan prst više)* habere; uno plus *(za jednoga momka više)* Etruscorum cecidisse; *bez padeža,* multum *(prilično)* antecedere; P. Scipio non multum dicebat *(mnogo, različno od pl.* multa), *Cic. Brut.* 34, 128.; * m. est, *od velike je koristi;* plus posse; p. facere; ne p. reddat quam acceperit; p. mihi deberet; non pl. quam, *ne više nego, isto tako malo kao što;* quod plus est, *što će više reći;* pl. est in verbis et sententiis bonis; *(Com.)* p. minusve quam; *(Ter.)* ne quid p. minusve *(odviše ili premalo)* faxit; *(Ter.)* ne quid faciam p. *(odviše),* quod me post minus *(premalo)* fecisse satius sit; plurimum posse; i totius Galliae pl. posse, *Caes. b. G.* 1, 3, 7.; longe pl. totius Galliae equitatu valere, *Caes. b. G.* 5, 3, 1.; ut haberet quam plurimum, *što više možno; (Eutr.)* ubi plurimum (possidebat), *većinu, najviše; (Eutr.)* qui plurimum minimumque tradunt *(popriečno); ellipt.* cum *ili* ubi plurimum, *ako vrlo mnogo računamo, najviše, Liv. Suet. 2) u gen. ciene, comp.* pluris, *više, draže, skuplje,* ager multo pl. est, *mnogo više vriedi;* eloquentia mihi pl. est; pl. putare, facere, habere, aestimare; pl. vendere, emere; *sup.* plurimi, *vrlo mnogo, -visoko,* esse, *vriediti,* facere, *cieniti. 3) abl.* **multo,** *mnogo, za mnogo, daleko, uz comp. i sve rieči, koje u sebi sadržavaju pojam stupnjevanja,* m. pauciores, m. plura; m. minus, m. magis; m. ceteros gloriâ antecesserunt; m. anteponere, malle; m. praestat; *i* m. secus; m. aliter, *Nep.*; † m. aliud; † quanto aliud; non m. post *ili* postea;

ante m., *Cic.*; m. ante, *Nep., mnogo prije;* m. *(daleko)* formosissimus, *Nep.,* m. maxima parte, *Cic.*; *(riedko)* m. maligna, *Ter. II) adv. 1)* multum, *a) o stupnju, vrlo, mnogo, veoma, jako,* non m. confidere; m. desiderare; m. adjuvare; non ita m. uti sorore; longe multumque superare; multum moveri alqa re; *acc. pl.* multa, * m. gemens; m. invehi in alqm, *Nep.*; non m. *(= multo)* est majus, *Cic.*; m. dispar; m. abesse, proficere; m. te amo. *b) o vremenu, mnogo puta, često,* m. mecum sunt; m. esse in venationibus; m. ventitare; m. et saepe quaesita; m. et diu cogitans; diu multumque scriptitare. *2)* plus, *o množini, više, sa i bez* quam, non pl. quam semel; non pl. quam *(ne na više od)* tres partes posse distribui; nulla (navis) pl. *(s više)* quam triginta remis agatur; pl. *(dalje)* quam decem dies abesse; pl. *(više od)* millies audivi, *Ter.*; pl. mille capti; cum pl. annum ager fuisset; † non pl. trecentorum passuum spatium; ne quid pl. minusve faxit, quod nos pigeat, *Ter.*; † ne pl. minusve loqueretur ex tempore; † abesse pl. minusve *(manje više)* octo milibus; *s abl.,* nunquam pl. triduo Romae fuit; ut pl. una vera sit; nec esse pl. uno; *(Ter.)* annos sexaginta natus est aut pl. eo, *ili više od toga, ili prieko; na njekih mjestih na mjesto pravilnijega* magis, confiteor eos pl. quam sicarios, pl. quam homicidas, pl. etiam quam parricidas esse; paulo pl., *(Anton. u Cic.)* multo pl.; pl. aequo, *više no što je pravo;* * pl. nimio, *odviše, više nego preveć;* quem plus plusque *(sve više)* in dies diligo; ut quisquam pl. alterum diligat quam se; scutum, gladium, galeam nostri milites in onere non pl. numerant, quam etc. *3)* plurimum, *najviše, vrlo mnogo,* pl. interat; ut te pl. diligam; *i većinom, ponajviše,* pl. Cypri vixit, *Nep.*

multus, *adj. s comp.* **plūs,** plūris *(subst.), pl.* plures, *n.* plura *(adj. i subst.), sup.* **plūrĭmus,** *1) mnogi, mnogo, mnogobrojan, velik, jak, znatan, silan, žestok,* verba; viri; caro; sudor; supellex; aurum argentumque; † victima; * avis; m. pecuniae alienae; multi alii, *Ter., i † samo* multi, *mnogi drugi;* bene *(veoma)* multi, *Asin. Poll. u Cic. ep.;* minime multi, *vrlo riedki;* quam minime m. *(što manje)* vestigia, *Nep.*; multae istarum arborum; *no* neque tamen hi admodum sunt m. *(mnogi kao cielost, u svem);* multi viri fortes; *često mu se dodaje i copulativna čestica, ako su oba adjectiva jednako bitni pojmovi za predstavu,* utilitates m. et magnae consecutae sunt; m. gravibusque vulneribus confectus; Caesar m. necessariisque rebus in Italiam revocabatur; multis verbis, *obširno;* quid m. verba? *čemu mnogo rieči? u kratko, Ter.; subst.* multi, *množina, mnogo ljudi, takodjer (kao* οἱ πολλοί) *svjetina, prosti puk, obični ljudi,* unus de multis, orator e multis; numerarer in multis, *medju obične govornike, -srednje ruke;* multi ex colonis et municipiis, domi nobiles; multis ex Italia; multa, *mnogo, mnoge stvari, koješta [različno od* multum; *v.* multum *I) 1)],* Qu. Mucius augur multa narrare de C. Laelio solebat, *Cic. Lael.* 1, 1.; multa rumor affingebat; ne multa, ne multis, *u kratko, jednom rieči;* quid multis moror? nimis m.; *(Eutr.)* multa bene agere, *mnogo sretno izvesti; (Eutr.)* multis *(mnogo mjesta)* vastatis; *comp.* plures, *više, više njih (u class. prosi uviek comparativ, tako da je prispodoba ili izrično napomenuta ili ju treba u pameti nadopuniti; sr.* complures), pl. syllabae quam tres; multo pl. quam; una tribus pl. *(jedna tr. više)* legem antiquarunt; alii pl.; loqui plura prohibuit; pluribus verbis docere, commemorare, rogare; *(Phaedr.)* pluribus exsecutus sum; quid plura? *u kratko, jednom riečju;* pluribus *(više no obično)* praesentibus; pl. enixa partus; * † = multi *(Just.* 41, 5, 9.); *(Plaut.)* ad plures penetrare = *umrieti; sup.* plurimi, *većina ili vrlo mnogi (od cjelote; redovito kao pravi superlativ; sr.* plerique); pl. causae ac paene omnes; pl. simulacra, saecula; plurimis verbis, *vrlo obširno;* longe plurimos hostium occidit; * *collect.* plurimus dicent; * pl. rosa; * Aetna; *veći dio itd.;* † multus *(žarko)* sol; * plurimus sol; m. labore; m. curae; m. literae, *velika učenost;* m. sermo; † velut m. pace *(za podpuna mira)*; operam suam m. existimare; *(Curt.)* m. vita, *slavan (opp.* longa); m. pars Europae; * m. moles; * aura; * risus, *srdačan;* * laus, *velika;* * tellus, *široka, daleka;* * plurimus collis; * amictus, *gusto;* * plurima quâ silva est, *najgušća, najčešća;* * coma; * pl. fons; * pl. luna, * labor; * m. virtus, *mnogo izkušana;* * multa morte *(izvjestnom smrti)* recipere ensem; plurima salute impertire, *Ter.*; plurimam salutem impertire *(prečesto u Cic. listovih); na pose za oznaku vremena,* multa nocte, *kasno noću, u gluho doba n.*; ad m. noctem, *do kasne noći;* m. die, *pošto je već minulo dosta dana, kad je već sunce visoko odskočilo; ali †* m. adhuc die, *jošte za bieloga dana;* ad m. diem, *do bieloga dana;* postquam multa jam dies erat, *pošto je već svanuo bieli dan, Liv.*; multo mane, *za rana jutra, u prozorje. 2) glede na govor, obširan, dug,* multum esse in re nota; est m. in laudanda magnificentia; de quibus m. ab illis habetur oratio; in m. sermone. *3) glede na râd ili djelovanje, čest, revan, marljiv, radin, neprestan, neumoran,* in agmine, ad vigilias m. affuit; in eodem genere causarum m. erat; m. atque ferox instare; * plurima in ore nautis Alcyone conjux; * legor plurimus in orbe; quâ (lingua) multâ jam utebatur, *Caes. b. G.* 1, 84, 4.; *takodjer dosadan, nametan, -tna, -o,* homo, *Plaut.*; m. es et pathicus, *ti se izvrgavaš mnogim, Cat.*; qui in aliquo genere *(pogledu)* aut inconcinnus aut m. est, *Cic.*

mulucha, ae, *m.* [Μολυχάθ] *rieka medju Mauritanijom i Numidijom, s. Mulia.*

Mūlus, i, *m. mulac, mazgov, mazag (od magarca i kobile; sr.* hinnus); * *kao psovka.*

Mulviānus, *adj. Mulvijev,* controversia, *s Mulvijem (Mulvij bijaše po svoj prilici poslovodja u državnih zakupnika, u okružje kojih su dobra Terentijina* [Terentia] *spadala).*

Mulvius, *adj. Mulvijev,* pons M., *most preko Tibera, više Rima.*

Mummius, *ime plemena* (gens) *rimskoga;* Lucius M., *razori kao consul g. 146. pr. Is. grad* Corinthus.

Mūnātius, *ime plemena* (gens) *rimskoga; a)* Lucius M. Plancus, *legat Caesarov u Galliji, kašnje consul s Lepidom. b)* Cn. M. Plancus, *praetor, brat predjašnjemu. c)* T. M. Plancus Bursa, *pučki tribun i Pompejevac.*

Munda, ae, *f. grad u južnoj Hispaniji, na glasu s bitke i pobjede Caesarove g. 45. pr. Is., s. Monda. Odt.* † **Mundensis**, *adj. mundski.*

mundānus, i, *m.* [2. mundus] *čovjek od svieta, gradjanin svieta, kosmopolita, jedn. Cic. Tusc.* 5, 37, 108.

munde, *adv.* [1. mundus] *čisto, Plaut.*

mundĭtĭa, ae, *f. i* **-ties**, ēi, *f.* [1. mundus] *1) (predcl.) čistoća, opranost. 2) pristalost, kićenost, gizda, čistoća u odielu, pokućtvu i slič., osb. u pl.*, m. odiosa neque exquisita nimis; m. urbanae; *(Hor.)* simplex munditiis; *prenes., kićenost u govoru,* elegantia modo et m. remanebit; *pl. (Hor.) finije izobraženje,* grave virus m. pepulere.

mundŭlus, *adj.* [*dem. od* 1. mundus] *čist, gizdav, Plaut.*

1. mundus, *adj. 1) čist, opran, uredan (opp.* sordidus; *sr.* purus, merus), nil videtur mundius, *Ter.;* sociorum pumice m. liber, supellex, cena, victus, *Hor. 2) čist, kićen, pristao, fin, pristojan (s obzirom na odielo i pokućtvo),* homo; cultus justo mundior; * Menander; * m. erit, qui non offendat sordibus atque in neutram partem cultûs miser; * mundior libertinus.

2. mundus, i, *m. 1) skup stvari, koje se odnose na čistoću, nakit, ures, toiletta [u užem sm.; sr.* 2. cultus *b),* ornatus], muliebris. *2) (uredjeni) sviet, vasmir, vasioni sviet,* hic ornatus mundi; mundi innumerabiles; * clarissima mundi lumina; * m. immensus; * mundi latus; *na pose nebeska tjelesa, nebo,* lucens; * arduus; *i * zemaljski krug, -okoliš, zemlja; * meton., ljudi, sviet,* fastos evolvere mundi.

mūnĕrārius, ii, *m.* [munus] *spremač javnih igara, osb. gladiatorskih, Suet.*

mūnĕrĭgĕrŭlus, i, *m.* [munus *i* gero] *daronoša, jedn. Plaut. Ps.* 1, 2, 48.

mūnĕro, 1. *i* **-ror**, *dep.* 1. [munus] *1) darovati, pokloniti,* alcui alqd, *Plaut. 2) nadariti, darivati,* alqm alqa re.

mūnia, *n. pl. (samo u nom. i acc.) službene dužnosti, zvanični poslovi,* qui suis cervicibus tanta m. atque rem publicam sustinent; m. candidatorum, *Cic.; češće u Curt. Tac.*

mūnĭceps, cĭpis, *comm.* [munus-capio] *1) municipljanin, gradjanin municipija. 2) su-municipljanin, sugradjanin, zemljak,* m. meus.

mūnĭcĭpālis, *adj.* [municipium] *municipijski,* ipse materno genere municipalis; homines; m. dolor, *municipljanâ.*

mūnĭcĭpātim, *adv.* [municipium] *municipij po municipij, jedn. Suet. Caes.* 14.

mūnĭcĭpium, ii, *n.* [municeps] *municipij, t. j. grad, osb. u Italiji, u rimskoj vlasti, ali sa svojim ustavom i zakoni itd. Stanovnici takovih municipija postaše od peregrinâ* (peregrini) *sada* socii, *t. j. dobiše rimsko gradjanstvo (gradjanska prava, najprije većinom bez* suffragia, *kašnje i sa* suff.)

mūnĭfĭce, *adv.* [munificus] *darežljivo, dobrotvorno.*

mūnĭfĭcentia, ae, *f.* [munificus] *darežljivost, blagotvornost.*

mūnĭfĭcus, *adj.* *s comp.* (-centior) *i sup.* (-centissimus [munus-facio] *koji uboge mnogo daruje, jer mnogo ima, bilo s plemenitom nakanom ili ne, darežljiv, blagotvoran, veledušan,* (*sr.* beneficus, liberalis).

* **mūnīmen**, ĭnis, *n.* [munio] *utvrda, branilo, zaštita, zaklon.*

mūnīmentum (moenim.), i, *n.* [munio] *1) sredstvo utvrde, branište, zaklon,* fossa, haud parvum m.; praebere munimenta; † *vojnički obkopi, utvrde; Tac. ann.* 15, 38. domus munimentis *(vatrobrani)* saeptae vel templa muris cincta; *(kasno) o pokrivalu tiela, ob odielu. 2) branilo, zaštita, okrilje, podpora,* noctem sibi munimento fore; id m. (Horatium Coclitem) illo die fortuna urbis Rom. habuit; id modo plebem agitabat, quonam modo tribuniciam potestatem munimentum libertati repararent = *quae munimentum libertati esset, Liv.* 3, 37, 5.

mūnio *[archaist.* moenio; *v.* 3)], 4. [moenia] *1) zidati, zidove-, obkope zidati, -kopati,* magna m. moenia, *Plaut.;* quod idoneum ad muniendum putarent, *Nep.;* Palatium primum muniit, *obzida, Liv.* 1, 7, 3., crescebat interim urbs munitionibus (*sr.* munitio) alia atque alia appetendo loca, cum in spem magis futurae multitudinis quam ad id quod tum hominum erat, munirent, *obzidavahu, Liv.* 1, 8, 4.; † qui muniendi gratiâ vallum petierant; † munientibus coria velaque jussit obtendi. *Odt. a) obkopom, zidom, bedemi i slič. utvrditi, občuvati, obkopati, pripraviti za obranu,* oppidum; oppida; arcem; locum muro, vallo fossaque; locum hibernis *(za zimovnik)* esse munitum; castra, *obkopom i grabom i pallisadami obkoliti, utaboriti;* quoad legiones collocatas munitaque hiberna cognovisset. *b) u obće braniti, štititi, zaklanjati,* Alpibus Italiam muniebat natura; quae res latus unum castrorum muniebat; dextrum cornu ejus rivus quidam impeditis ripis m.; domum praesidiis; * Longam Albam multa vi; * favos; se turribus, se ligneis moenibus; mutando nunc vestem nunc tegumenta capitis errore sese ab *(od)* insidiis hostium, *Liv.;* partem ab ictu, † latus a domesticis hostibus; idque (oppidum) natura loci sic muniebatur, ut etc., *Caes. b. G.* 1, 38, 4.; munito *(zaštićenom)* agmine incedere, *Sall.;* spica contra avium morsus munitur vallo aristarum; † hieme quaternis tunicis et tibialibus muniebatur. *c) krčiti, prokrčivati, utrti, graditi,* viam; iter, *Caes.,* itinera, *Nep.;* rupem, *učiniti prohodnom;* muniendo fessi homines, *Liv.; u prilici,* viam m., sibi viam ad stuprum *(otvoriti),* alcui viam accusandi; munita ad consulatum via; aditum sibi (ad hoc nefarium facinus) aliis sceleribus ante m. *3) tp. osjegurati, učvrstiti, zaštititi, zaklonìti, braniti,* hunc locum m. *s ove se strane zaklanjati;* multorum se benevolentia tueri et m.; m. me ad haec tempora; m. se contra perfidiam, *(Tac.)* se contra pudorem; * alqm ab alqo; *(Plaut.)* Pergamum divina moenitum manu; *(Plaut.)* meretriculis muniendis *(za obskrbu)* rem coëgit.

mūnis, *adj.* [munus] *uslužan, jedn. Plaut. Merc. pr.* 105.

mūnītio, ōnis, *f.* [munio] *obzidavanje,* crescebat interim urbs munitionibus etc. *[sr.* munio

1)]; odt. utvrda, utvrdjivanje, obkop, obkapanje, castrorum; milites munitione prohibere; munitiones prohibere; speciem munitionis praebere, *hiniti da se na obkopih radi;* operis; qui lignationis munitionisque causâ in silvas discessissent, *da donesu potrebite gradje za utvrdu; meton., a) utvrda, branište, zaklon, obkop, bedemi, ozidje,* non multum superesse munitionis; munitionem facere, circumdare oppido; oppidanos munitione circumdare; munitionem *(obranbenicu)* perducere; urbem operibus munitionesque saepire. *b) krčenje, prokrčivanje, utiranje,* ex viarum munitione quaestum facere; † multos ad munitiones viarum condemnavit; † L. Apronio ad munitiones viarum et fluminum *(da gradi ceste i mostove)* relicto.

mūnīto, 1. [*intens. od* munio] m. sibi viam, *utirati si put, jedn. Cic. p. Rosc. A.* 48, 140.

mūnītor, ōris, *m.* [munio] *utvrditelj, sagraditelj,* Trojae; *na pose radnik kod utvrdjivanja, obkopar, pionier, Liv.* 5, 19, 11.

mūnītus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* munio] *utvrdjen, tvrd, zaklonjen, štićen,* oppidum munitissimum; et loci natura et manu munitissima castra; munitiores esse debebunt; *(Curt.)* munitiora latera; nullius pudicitiam m. contra tuam cupiditatem; *(Attius u Cic.)* sapientiâ m. pectus.

mūnus, nĕris, *n. 1) naravlju odredjeni djelokrug, -zadaća, odredba, vršenje, dužnost, služba, posao, mjesto, i teret, daća,* m. atque officium; vitae, geometriae, virtutis; munere interpretum fungi; regis officia et m.; muneribus corporis fungi; bestia suum tenens m.; m. legationis, belli, militiae; m. militaria; munera vigiliarum obire; m. alcjs est *s inf.;* hoc ejus m. est, ut etc.; † sui muneris esse censere, *njihova da je dužnost;* rei publicae, *politički djelokrug;* omni civium munere functus; belli munera inter se partiri; functus est aedilicio maximo m., *trošio je kao aedil vrlo mnogo;* munere vacare, *prost od službe biti;* * neniae Ceae, *što da tužaljka tuži;* * inane; alcui m. remittere; cum hoc m. imperaretur tam grave civitati; m. illud suum non esse; † frumenti et tributorum auctionem aequalitate munerum mollire. *2) usluga, ljubav, dar, poklon, milostinja, na pose dar, na koji koga okolnosti nukaju sa stanovitom namjerom (sr.* officium, donum), quasi deorum aliquo dono atque m. commendati; ut cum m. aliquo perfugisse ad Pompejum viderentur; (Cincius) legem de donis et m. tulit; verbis augere suum m.; infinitis cum m.; † munera fortunae; † temporis munera refutare; * me muneris esse tui, *djelo tvoje milosti;* † sui muneris rem publicam facere; † si ejus regnum muneris eorum esset *(Just.* 31, 8, 9.); suum m. facere, *Liv.;* * munere sortis, *pomoćju itd.;* alcui m. mittere; alcui alqd muneri dare, mittere, † offerre; † alqm alcui muneri dare; † alqd muneri accipere; * † alqm munere donare; m. nuptiale; * in munere tuarum laudum, *za nagradu tako sjajnih djela;* * munera Bacchi, Liberi, *vino;* * terrae, * maris, * Cereris; * munere *(sjajem)* nives lanae; *prenes., plod, dar,* opusculum, majorum vigiliarum m.; m. solitudinis; *na pose a) * žrtva, prilog, prinos,* m. divae perficere; munera ferre templis. *b) posljednja ljubav prama mrtvacu (suze, naricanje, pokop kosti),* * suprema; * inania morti m. dant lacrimas; † sollemne, *svetčan pokop; i dar mrtvacu, žrtva za mrtca,* * cineri haec mittite nostro m.; * alqm postremo donare m. mortis; † munera praeferentes. *3) svetčane-, javne igre, koje kao dar puku davahu magistrati, osb. aedili,* gladiatorium; m. dare, edere; m. praebere, *o gladiatorih samih; prenes.,* hoc m. aedilitatis meae *(obtužba proti Verru)* populo Rom. amplissimum pulcherrimumque polliceor; * † *sgrade, kazališta, za javne igre podignuta; odt. po svoj prilici sviet kao kazalište božje,* moderator tanti operis et muneris, *jedn. Cic. Tusc.* 1, 28, 70.

mūnuscŭlum, i, *n.* [*dem. od* munus] *darak, (Plaut.)* alcui alqod dare m.; alcui mittere m. levidense crasso filo *(govor); (Trebon. u Cic. ep.)* concinnare alcui m. *(pjesmu);* alieni facinoris m. non repudiare, *dobitak s tudjega zločina; (Cael. u Cic. ep.)* nemini deferre hoc m. malle quam accusatori suo = *naprtiti ovu kaznenu parnicu (komu).*

Mūnychia, ae, *f.* [Μουνυχία] *luka athenska. Odt.* * **-chius**, *adj. munychyjski = athenski.*

mūraena (murēna), ae, *f.* [μύραινα] *vrst morske ribe, gruj, grum, murena.*

mūrālis, *adj.* [murus] *zidni, zidovni,* pila, *(kojimi bi se sa zida borili);* falces; * tormentum, *za rušenje zida;* corona m., *zidni vienac (nagrada onomu, koji se prvi popne neprijateljskomu gradu na zidove).*

Murcia, ae, *f. pridjevak Venerin,* ad Murciae (*sc.* aedem), ad Murciam.

1. mūrēna *v.* muraena.

2. Mūrēna (-raena), ae, *ime obitelji rimske; v.* Licinius.

mūrex, ĭcis, *m. 1) volak, što se jede* (die Stachelschnecke), Bajanus, *Hor.; odt. * grimiz, bagar (mastilo). 2) * † šiljasta pećina, litica, greben; (Curt.)* m. ferrei, *šiljaste željezne negve.*

Murgantia, ae, *f. 1) grad u Samniju. 2) (takodjer* Murgentia) *grad na Siciliji. Odt.* **Murgentīnus**, *adj. murgentijski, subst.* **-tīni**, ōrum, *m. Murgentijani.*

mūria, ae, *f. razsol, salamura, (slana voda), Hor.*

mūrĭcīdus, *adj.* [mus-caedo] *mišomor = kukavica, jedn. Plaut. Epid.* 3, 1, 12.

mūrīnus, *adj.* [mus] *mišji,* pelles *(od kunâ, lisica, samura i slič.; sr.* mus), *Just.*

murmur, ŭris, *n. mrmljanje, mrmor,* contionis; *(Quint.* 10, 3, 15.), cogitationem murmure agitantes, *misli svoje smrmljajući; i šuštanje-, šum mora, * žubor, romon rieke; * zuka pčela, * triesak gromova, † praska-, tutanj vatrometnih gora; * šum vjetra, * glas trublje;* * contemnere murmura famae.

murmŭrillum, i, *n. (dem. od* murmur) *mrmor, mrmljanje, jedn. Plaut. Rud.* 5, 3, 48.

murmŭro, 1. [murmur] *mrmljati, mumljati, žagoriti,* homo, servi, secum, *Plaut.;* * flebile lingua m. exanimis; *šumjeti,* mare murmurans; * unda; *(Plaut.)* intestina m., *crieva burljaju, karaju se.*

murra (murrha *ili* myrrha), ae, *f.* [μύῤῥα] *upr.*

myrrha, drvo, koje raste u Arabiji, odt. * † *myrrheno ulje, što kaplje iz te stabljike, kojim su si kosu mazali.*

1. murreus (murrh., myrrh.), *adj. od murre* (murra, Feldspath), *od živca kamena*, poculum, *Prop.*, *ili od jedovca* (Flußspath), † calix.

2. * murreus (murrh., myrrh.), *adj. 1) myrrhenim uljem pomazan. 2) myrrhine boje, žutkast*, onyx.

murrinus (murrh., myrrh.), *adj. myrrhen, od myrrhe, Plaut.; subst. (Plaut. i poel.) sc.* potio, *napitak od vrlo dobra, myrrhom začinjena vina.*

murtētum (myrt.), i, *n.* [murtus] *mrčik; na pose (Hor.) pl.* murteta, *mjesto kod Bajā.*

*** murtēus** (myrt.), *adj.* [murtus] *1) mrčen, mrčikov, od mrče. 2) smedj poput mrče, kestenove masti.*

*** † murtum** (myrt.), i, *n. mrčka, mrkinja (jagoda od mrče).*

murtus (myrt.), i, *i* us, *f.* [μύρτος] *1)* * † *mrča, mrčika, mrtvina. 2)* * *mrčik, takodjer koplje od mrče.*

mūrus, i, *m.* [*archaist. oblik* moerorum *mj.* mur. *Virg.*] *zid (samo s obzirom na podobu; sr.* moenia), *na pose gradski zid, platno od grada, ozidje*, * repetere patrios m., *rodni grad; posl. v.* pecco; *i nasip, obkop, bedem*, a lacu Lemanno — ad montem Juram — murum fossamque perducit; quem locum duplici altissimo muro munierant; * *stiena, pećina; tp. branište, zaštita, bedem*, lex Aelia et Fufia propugnacula murique tranquillitatis; * hic m. aheneus esto etc.; * Grajûm, *o Achillu.*

mus, mūris, *m. miš (i parcovi, kune, samuri [soboli,* Zobel] *i sliš.).*

Mūsa, ae, *f.* [Μοῦσα] *1) jedna od (obično devetero) božica liepih umjetnosti, osb. pjesničtva i glasbe (sr.* Camena). *Odt.* † crassiore Musa, *jasno, očevidno, razumljivo. 2) tp. a)* * *pjev, pjesan*, procax; silvestris; rustica; pedestris, *niža vrst pjesničtva, koja se približava prosi. b) znanstvene nauke, učenost*, M. mansuetiores *v.* mansuetus; M. agrestiores, *o govorničtvu.*

Mūsaeus, i, *m.* [Μουσαῖος] *stari pjesnik grčki.*

musca, ae, *f. muha; tp. da se označi zvjedljiv, nametan čovjek (u nas uš), Plaut.*

muscĭpŭlum, i, *n.* [mus *i* capio] *mišolovka, pastulja, Phaedr.*

muscōsus, *adj. s comp.* [muscus] *mahovit, mahom obrasao*, nihil muscosius; * fontes, * lapis.

muscŭlus, i, *m.* [*dem. od* mus] *1) mišić. 2) mišica na tielu, u prilici*, † orationem ossa, musculi, nervi decent. *3) bojni stroj, daščara za prolom ozidja, gibiv zaklon (krov), pod kojim stojeć radili su obsadnici.*

muscus, i, *m. mah, mahovina. Virg. Hor. Ov.*

† musēum (musium), i, *n.* [μουσεῖον] *musej (akademija, soba za učenje, knjižnica).*

mūsĭca, ae, *f.* [μουσική] *musika, u širem sm. starih Grka, pod kojom se razumieva i pjesničtvo i druge liepe umjetnosti.*

mūsĭce, *adv.* [musicus] *(Plaut.) gospodski, krasno*, aetatem degere.

mūsĭcus, *adj.* [μουσικός] *1) musički, musikalan, glasben*, leges, *pravila;* * citharae sonus; † agon; † certamen, *u musici; subst. a)* **-cus**, i, *m. musik, glasbenik. b)* **-ca**, ōrum, *n. glasba*, musicorum perstudiosus; dedere musicis se. *2) pjesnički, Ter.*

mussĭto, 1. [*intens. od* musso] *1) intrans. mrmljati, šaptati*, clam m.; *(Plaut.)* m. metu, *od itd. 2) trans. a) mrmljati što, ne glasno reći*, haec, *Plaut. b) pregrizti, neproustiti rieči o čem*, injuriam, *Ter. zašutiti.*

musso, 1. [mutio] *mrmljati, šaptati, na tiho govoriti*, mussantes inter se, rogitabant, *Liv.;* * *o pčelah, zujati oko čega. Odt. premišljati se, kriti, tajiti, šutiti*, † m. medici; * flent mussantque patres; m. *(boji se reći)* rex ipse quos generos vocet; * m. juvencae, quis memori imperitet; * dicere m.

mustāceum, ei, *n. (predcl. pjesn.) lovorica, lovorovnjača, vrst gibanice (kolača, od mošta [šire], sira, kumina, masla i lovorova lišća), što se je na svatbi jela; posl.*, quaerere laureolam in m., *u tricah tražiti slavu, Cic. Att.* 5, 20, 4.

mustēla, ae, *f. lasica.*

mustēlīnus, *adj.* [mustela] *lasičji*, color, *Ter.*

musteus, *adj.* [mustum] *tičući se musta, moštan, kao šira, odt.* † *posve nov*, liber, *jedn. Plin. ep.* 8, 21, 6.

mustum, i, *n. šira, mošt, must, Virg. Plin. ep., u prilici*, nova ista quasi de musto ac lacu fervida oratio; *sr.* lacus *2);* * ter centum musta *(jeseni)* videre = *trista godina doživjeti.*

Musulāmii (-lami, -lāni), ōrum, *m. ratoborno pleme numidsko, Tac.*

Mūta, ae, *f. Niema, nympha, koju oniemi Jupiter sbog brbljavosti (takodjer* Lara, Tacita *nazvana), Ov.*

mūtābĭlis, *adj. s comp.* [muto] *promjenljiv, nestalan*, homo; animus vulgi; * varium et mutabile semper femina; * pectus.

mūtābĭlĭtas, ātis, *f.* [mutabilis] *promjenljivost, nestalnost*, mentis, *jedanp. Cic. Tusc.* 4, 35, 76.

mūtātĭo, ōnis, *f.* [muto] *1) mienjanje, promjena*, crebra coloris, *mienjanje masti u licu (od straha itd.);* consilii; facere mutationem alęjs rei; m. rerum, *državni prievrat. 2) izamjenjivanje, miena*, vestis; m. officiorum, *usluga za uslugu;* rerum humanarum; † mutatione ementium.

mŭtĭlo, 1. [mutilus] *1) kusiti, krnjiti, osakatiti*, naso auribusque mutilatis; naves; † corpora securibus; * caudam colubrae. *2) tp. umanjiti, smanjiti, okrnjiti*, exercitus mutilatus; *(Ter.)* alqm = *imetak nječiji umanjiti, prikratiti.*

1. mŭtĭlus, *adj. osakaćen, krnj*, alces sunt m. cornibus, *šušavi, bez rogova; u šali (Hor.)* sic m. minitaris? *tako tupoglav? tp. o govoru*, mutila loqui; m. quaedam et decurtata.

2. mūtĭlus *gl.* mytilus.

Mŭtĭna, ae, *f. grad u gornjoj Italiji, s. Modena. Odt.* **Mutinensis**, *adj. mutinski.*

Mutīni, ōrum, *n. Mućani, žitelji grada* Mute *na Siciliji, jedn. Liv.* 25, 40.

mūtio *ili* **muttio**, 4. *pisnuti, beknuti, mrmljati, na tiho govoriti, Com.*

mūtitio (mutt.), ōnis, *f. (riedko) mrmljanje, piskac, Plaut.*

1. mūto [*od* movito, *ovo opet od* moveo] *1) micati, maknuti, krenuti s mjesta, premještati*, neque se luna quoquam m., *Plaut.;* mutari finibus; civitate, *prognan biti;* * mutari hinc, *maknuti se, otići;* * inque locum Scythico vacuum mutabor ab arcu; * terrâ quo muter ab istâ; * *o drveću presadjivati; tp.* * nunc hunc ingentes, nunc illuc pectore curas m. versans, *neodlučno razmišljavaše ovamo i onamo o brigah (hom.* διάνδιχα μερμήριξε). *2) mienjati, promieniti, promjenjivati*, testamentum; iter; sententiam; consilium; consuetudinem dicendi; neque nunc muto *sc.* sententiam meam, *ostajem pri tom, ne kajem se; (Ter.)* m. fidem cum alquo, *vjerom krenuti*, nil muto de uxore, *isto mislim o ženi*, haud muto factum, *ne želim, da je neučinjeno, što je učinjeno;* rationem belli gerendi hosti m., *učiniti, da promieni neprijatelj itd.;* sententiam Calidii paucis fere mutatis rebus sequebatur, *s malenom promjenom;* * † colorem, *mienjati se u licu (od straha itd.);* * mutata suos flumina cursus = *promjeniv rieke svoj obični tečaj, Virg. ecl.* 8, 4.; * mutatae *sc.* mente, *promjeniv mnienje, t. j. kajući se;* quid iniquitas loci habeat incommodi, proponit; hoc una celeritate posse mutari, *dade se itd. promieniti, da ne bude nijedne potežkoće = dade se izbječi itd.;* Caesaris beneficium mutaverat consuetudo; foederis necessitatem m. *gl.* 2. foedus; *pass.* mutari, *mienjati se, promieniti se*, fortuna; res humanae; *(Liv.* 1, 47, 3.) eo nunc pejus muta res est; *(Tac. ann.* 3, 34.) multa duritiae veterum melius et laetius mutata; *isto tako medial.* mutare, mores populi Romani quantum mutaverint; annona nihil mutavit; adeo animi mutaverant, ut; quod intercidit *(o mesu)*, sparsum ita jacuisse, ut nihil odor mutaret, *da mu se miris ne promieni, Liv.;* * silvae foliis mutantur = *lišće se mienja u šumi;* mutabat aestus, mutans in superbiam, *Tac. Na pose a) pretvarati, preobraziti, promieniti*, cibus mutatur *(u želudcu)* et concoquitur; † vaginam acinacis Persicam jussisse mutari in eam formam; † corporis cultum in externum habitum; † bellum in contrarium; † animos in diversum; non modo exercitatior sed prope mutatus, *već gotovo preobražen;* * e nigro color est mutatus in album; * mutari alite, *prometnuti se pticom;* * carminibus Circe socios m. Ulixi; * quantum mutatus ab illo Hectore = *quantum mutatione facta diversus ab illo H.; (Tac. ann.* 11, 33.) ne ad poenitentiam a L. Vitellio — mutaretur = *mutata mente ad poenitentiam verteretur; (Tac. ann.* 12, 42.) nisi Agrippinae minis magis quam precibus mutatus esset, ut etc. = *mutata mente eo adductus esset*, ut etc.; * faciem mutatus, *licem drugi. b) popraviti, boljim učiniti, ili iz-, pokvariti, izštetiti, gorim učiniti, izopačiti*, factum si queam mutare, *Ter.;* vinum mutatum, *vino koje se prevrnulo, -se razbilo, Hor.;* quae mentem insania mutat, *Virg.;* hi jam degeneres sunt, mixti et Gallograeci vere — sicut in frugibus pecudibusque non tantum semina ad servandam indolem valent, quantum terrae proprietas coelique, sub quo aluntur, mutat, *Liv. c) mastiti, bojadisati*, ipse in pratis aries jam suave rubenti murice, jam croceo mutabit vellera luto, *Virg. ecl.* 4, 43, 44. *3) mienjati, zamjenjivati, promjenjivati;* locum, sedem ac locum, solum = *otići s kojega mjesta, na pose u progon, zatočenje otići;* * lares et urbem; mutatis ad celeritatem jumentis *(konje)*, † m. equum; paucis mutatis centurionibus; m. vestem, *promieniti odjeću, u crno se obući; (Hor.)* clavum in horas; calceos et vestimenta, *(Ter.)* vestem cum alquo; * calores, *ljubav promieniti = drugoga obljubiti;* orationem, *mienjati izraze u govoru;* verba mutata, *tropske, na pose metonymijske rieči*, mutata (ea dico), in quibus pro verbo proprio subjicitur aliud, quod idem significet, sumptum ex re aliqua consequenti, *Cic. or.* 27, 92.; m. bellum pace; *(Liv.)* cui pro Etruria Tarentum mutaverant provinciam = *mutatione facta dederant;* † nudos colles Persarum campis agrisque m., *zamieniti s perzijskimi ravnicami;* m. res inter se, *trgovati na razmjenu, u zamjenu, trampiti*, * merces; * Milesia magno mutentur vellera, *u zamjenjivanju mnogo vriede (Virg. Georg.* 3, 307.); m. mancipia vino cum mercatoribus, *s trgovci mienjati robove za vino;* † quondam a praetore Aegypti missus (Sisines) ad Philippum donisque et omni honore cultus exilium patria sede mutaverat *t. j. zamieni progonstvo s boravkom u domovini, na mjesto toga moglo bi se i ovako reći:* exilio patriam sedem m., *što bi značilo: „zamieni boravak u domovini s progonstvom ili za progonstvo“ (gl. sprieda*, m. bellum pace, nudos colles Persarum campis agrisque); * cum rebus quas possidet orbis, Aesoniden mutasse velim, *zamienila bih blagom, što ga itd. Aesonovića = dala bih za Aesonovića sve blago itd.;* * quid terras alio calentes sole mutamus? *za što zamjenjujemo strane zemlje, naime* patria, *s domovinom? = zašto polazimo u strane zemlje? (na mjesto toga moglo bi se reći, uzimajuć* mutamus *u značenju „zamjenjivati“ što za što.:* quid terris alio calentibus sole m. *sc.* patriam); principem expertum jam m. = *napustiti, ostaviti, jedn. Tac. hist.* 3, 44.

2. mūto, ōnis, *m. mužko udo* (penis), *jedn. Hor. sat.* 1, 2, 68.

mūtuātio, ōnis, *f.* [mutuor] *uzajmljivanje od koga, zajam*, dissolvere poenam sine mutuatione et sine versura; translationes verborum sunt quasi mutuationes.

mūtue, *adv.* [mutuus] *(riedko) u zamjenu, zamjenito, opet*, respondere, *Cic. fam.* 5, 2, 4. 5, 7, 2.

mūtŭlus *gl.* mytilus.

mūtuo, *adv.* [mutuus] *1) = mutue, u zamjenu, zamjenito, izmjenice, opet (više s obzirom na medjusobne okolnosti; sr.* invicem), aestus maritimi m. accedentes et recedentes; † provincia de eo m. sentit, *misli isto o njem, što on o njoj;* † officia cum multis m. exercuit; † m *(na isti način)* miseri. *2) gl.* mutuus *1).*

mūtuor, *dep.* 1. [mutuus] *uzajmiti-, što od koga, posuditi, uzeti u naruč*, pecunias; ab alqo; † auxilia ab alqo, † domum, *najmiti*

stan *(o stvarih, koje onako vraćamo, kako ih primismo t. j. iste stvari); absl. tp.* *pozajmiti, uzeti,* subtilitatem ab Academia; verbum a simili *(tropi);* virtus nomen a viris mutata est.

mūtus, *adj. niem,* m. ilico (*sc.* factus est) *zaniemi,* mutum dices, *reći ćeš, da sam niem t. j. ne ću ni besjede proustiti, Ter.;* legem esse mutum magistratum; bestia; *(Hor.)* agna, pisces; * nunquam est vox de te muta mea; * *tp.* gratia omnis pro nobis m. fuit, *ne reče ni besjede za me;* * lyra dolore m.; m. imago; artes quasi m., *o likovnih (plastičkih) umjetnostih, opp. govornićtvo;* forum, *tih;* tempus m. a literis, *kad se ne piše;* * silentia noctis; * artes, *o kojih nitko ne govori, kojimi se slaba slava stiče.*

Mūtusca *gl.* Trebula.

mūtuus, *adj. 1)* *uzajmljen-, posudjen (od koga),* pecuniam, frumentum dare m., *uzajmiti (komu);* pecunias m. sumere ab alqo, *uzajmiti od koga,* exigere, *kao zajam tražiti;* mutuam pecuniam praecipere; quaerere pecunias mutuas fenore, *htjeti uzajmiti na kamate;* aes m. reddere; *odt.* mutuo *(dat.) na vjeru, na poček, u zajam. 2)* *zamjenit, medjusoban, uzajaman,* voluntas; benevolentia, beneficia; m. inter se auxilium; † mutuis ictibus occidere; * convivia; *(Plaut.)* mutuum mecum facit, *šilo za ognjilo, milo za drago;* mutuum fit a me, *činim isto, što i on; subst.* mutuum, i, *n.* *zamjena, uzajamnost,* in amicitia; * per mutua, *medjusobno, zamjenito.*

* **Mŭtўce,** ēs, *f.* [Μοτύκα] *grad na Siciliji. Odt.* **-ensis,** *adj. mutički.*

Mўcăle, ēs, *f.* [Μυκάλη] *glavina i grad u Joniji naprama otoku* Samos, *na glasu s pobjede što ju održaše Grci na moru nad Persijanci g. 479. pr. Is., Ov. Just.*

* † **Mўcēnae,** ārum, *f. ili* **-a,** ae, * **-ne,** ēs, *f.* [Μυκῆναι, -νη] *prastari grad u Argolidi, priestolnica Agamemnonova. Odt. 1)* * **Mўcēnaeus,** *adj. mycenski. 2) subst.* **-nenses,** ium, *m. Myceni. 3)* * **-nis,** ĭdis, *f. Mycenka* = Iphigenia, *kći Agamemnonova.*

Mўcŏnos, i, *f.* [Μύκονος] *otok u aegejskom moru. Odt.* **-nius,** *adj. mykonski, Ter.*

Mygdŏnĭdes, ae, *m. Mygdonović, sin phrygijskoga kralja Migdona* (Mygdon) *jedn. Virg. Aen.* 2, 342.

Mygdŏnis, ĭdis, *f. adj.* [Μυγδονίς; Mygdŏnes, um, *m. pleme u Phrygiji] mygdonski = phrygijski ili lydijski, jedn. Ov. met.* 4, 46. — * **Mygdŏnius,** *adj.* [Μυγδόνιος] *mygdonski = phrygijski.*

† **Mўlăsa,** ōrum, *n.* [Μύλασα] *grad u Kariji. Odt. 1) subst.* **Mўlăsēni,** ōrum, *ili* **-senses,** ium, *m. i* **Mўlăseus,** ĕi, *m.* [Μυλασεύς], *pl.* **Mylasīs** [Μυλασεῖς] *Milašani. 2)* **Mўlăsius,** *adj. mylaski.*

Myndus, i, *f.* [Μύνδος] *primorski grad s lukom u Kariji. Odt.* **Myndi,** ōrum, *m. Myndjani.*

myŏpăro, ōnis, *f.* [μυοπάρων] *hitar brodolovnjak (brod).*

mўrīca, ae, *f.* [μυρίκη] *metljika, divlji čeprez,* (Tamarix gallica), *vrst grmasta rašća* (Tamariske), *Virg.; posl.,* pinguia corticibus sudent electra myricae, *za oznaku, da je što nemoguće, nenaravno (naše; trnje rodi smokvami), Virg. ecl.* 8, 53.

Mўrīna, ae, *f.* [Μύρινα] *utvrdjen grad u Mysiji.*

Myrmēcĭdes, ae, *m.* [Μυρμηκίδες] *glasovit rezbar, -kipar.*

Myrmĭdŏnes, um, *m.* [Μυρμιδόνες] *pleme thessalsko pod Achillovim gospodstvom, po priči iz Aegine starinom, gdje ih Jupiter na molbu Aeakovu od mravā pretvori ljudmi, Virg. Ov.*

Mўro, ōnis, *m.* [Μύρων] *glasovit kipar oko g. 430. pr. Is.*

mўrŏpōla, ae, *m.* [μυροπώλης] *pomastar, mirisar, trgovac pomastmi, mirisavkami, Plaut.*

mўrŏpōlium, ii, *n.* [μυροπώλιον] *mirisarnica, trgovina pomastmi, mirisavkami, Plaut.*

myrrha, *1) gl.* murra. *2)* **Myrrha,** ae, *f. kći Cinyrina* (Cinyras) *pretvorena myrrhovcem* (Myrrhenbaum), *Ov.*

myrrheus, myrrhĭnus *gl.* 1. *i* 2. murreus, murrinus.

myrtētum, myrteus, *gl.* murtetum, murteus.

Myrtĭlus, i, *m.* [Μυρτίλος] *sin Mercurijev, voznik Oenomajev, koji se sunovrati u more, jer ga* Pelops *prevari, ne davši mu nagrade, koju mu obeća, ako iznevjeri Oenomaja. Kažu, da se je po njem prozvalo* Myrtoum mare *(no gl.* Myrtos).

Myrtos, i, *f.* [Μύρτος] *otočić kraj Euboeje; odt.* **Myrtōus,** *adj. myrtski,* mare, *more oko Myrta, Hor.*

myrtum, myrtus, *gl.* murtum, murtus.

Mys, yos, *m.* [Μῦς] *glasovit umjetnik u uzvišitom djelu (u reliefu), suvremenik Phidijin.*

Myscĕlus, i, *m.* [Μύσκελος] *Achaejac, utemeljitelj grada* Croton, *Ov.*

Mўsi, ōrum, *m.* [Μυσοί] *Myšani, stanovnici pokrajine Mysije u Maloj Aziji, porieklom thračko pleme u Evropi (od kojih se u Evropi preostali poslie Moesi prozvaše), dobri strielci, ali u Grkā razglašeni kao tupoglavci, kao i Phryžani; i sing.* Mysus, *Cic. or.* 8, 27. *Odt.* **Mўsius** *ili* * **Mўsus,** *adj. mysijanski; subst.* **Mўsia,** ae, *f. zemlja M.*

* **mysta,** **-ēs,** ae, *m.* [μύστης] *svećenik mysterijā.*

mystăgōgus, i, *m.* [μυσταγωγός] *vodja, koji ljude vodi po mjestih mystično -svetih, da pokazuje, što je vriedno vidjeti, jedn. Cic. Verr.* 4, 59, 132.

mystēria, ōrum, *n.* [μυστήρια] *tajne i symbolične vjerozakonske nauke i š njimi skopčano mystično bogoslužje, otajno bogoštovje, kojemu prisustvovahu samo posvećeni, mysterije,* in domo sua facere m., *obdržavati, Nep.; tp.* *tajna, tajne umjetnosti,* rhetorum; dicendi; vestra; *i sing.,* illud tacitum tanquam m. teneant, *jedn. Cic. de or.* 3, 17, 64.

mystĭcus, *adj.* [μυστικός] *mystičan (gl.* mysteria), *tajan,* * vannus, Iacchi *(jer se je na eleusinskoj svetkovini prigodom svetčanoga obhoda Bacchova naprvo nosila vijača [opaljka,* Futterschwinge] *napunjena prvenci poljskimi kao symbol čišćenja);* * sit tibi (Baccho) m. vitis.

Mўtĭlēnae, ārum, *f. ili* * **-ne,** ēs, *f.* [Μυτιλήνη] *glavni grad na otoku* Lesbos. *Odt.* **-naeus** *ili* † **-nensis,** *adj. mytilenski; subst.* **Mytilenaeus,** i, **-aei,** ōrum, *m. Mytilenci. Ovo se ime piše i* **Mĭtўlēnae,** *itd.*

Mўtĭlus, i, *m.* [*grč.* τελλίνα] *vrst školjke, koja se jede, klapavica, klapunica* (Miesmuschel), *Hor.*

Myūs, untis, *f.* [Μυοῦς] *jonski grad u Kariji, Mijunat.*

N.

N. *kao kratica* = Numerius. — N. L. *gl.* liqueo *2).*

Nabalia, ae, *f. rukav Rhena u Belgiji, jedn. Tac. hist.* 5, 26.

† **Nābătaei,** ōrum, *m. divlje nomadsko pleme u Arabiji. Odt.* * **-taeus,** *adj.* = *arabski ili iztočni.*

Nābis, ĭdis, *m.* [Νάβις] *Nabid, kralj spartski oko 200. pr. Is.*

nae *gl.* 1. ne.

naenia, *gl.* nenia.

Naevius, *Naevij, ime plemena* (gens) *rimskoga. 1)* A. Naevius *gl.* Attius. *2)* Gnejus N., *jedan od najstarijih pjesnika latinskih oko g. 250. pr. Is., koji je izpjevao osim tragoedija i komoedija takodjer epsku pjesan o prvom punskom ratu surovim saturnskim mjerilom. — Adj.* **Naevius,** *Naevijev,* porta, *Liv.* 2, 11, 9. *Odt.* **Naevianus,** *adj. Naevijev.*

naevus, i, *m. madež, znamenka.*

Nahanarvāli (Naharv.), ōrum, *m. pleme germansko, po svoj prilici u današnjoj Slezkoj ili u sjev. Českoj, jedn. Tac. Germ.* 43.

* **Nāïas,** ădis *ili* **Nāïs,** ĭdis, *f.* [Ναϊάς, Ναΐς] *1) nympha povodkinja, Najada; takodjer = voda,* Naiada Bacchus amat; *kao adj.* puellae Naides. *2) u obće nympha. Odt.* * **Nāicus,** *Naidski, adj. jedn. Prop.* 2, 32, 40.

nam, *conjct. 1) (malne uviek, izuzev pjesnike, na prvom mjestu u izreci) opravdava tvrdnju, koja pretiče, pridodajući uzrok, ili pobliže tumačenje, s toga se prevodi sad sa jer, bo, sad, osobito kod parenthesa, sa naime. Osim toga rabi, osobito u razgovoru, tako da se misao, na koju se proteže, ne dodaje izrično, već se iz saveza misli samo od sebe vidi, te se često prevodi sa ipak, suprotiv tomu, dakako, tā i slič.* (*sr.* enim), neque ego nunc de vulgari aut mediocri, quae tamen ipsa et delectat et prodest, sed de vera et perfecta loquor (amicitia.) — Nam et secundas res splendidiores facit amicitia etc.; mihi frumentum non opus est; nummos volo. Nam sperabam, inquit arator, me ad denarios perventurum; *opetovano* nam neque — n. neque etc, *Virg. ecl.* 10, 11.; *na pose a) da se prikopča opreka predidućoj izjavi, koja se oprovrgavajuć i odbijajuć opreku bolje podkriepiti mora i to tako, da se čini, da je opreka samo mimogred rečena, koju treba samo sgodom ili kao nadopunjak uvažiti, kao u Cic. off.* 3, 6, 27. 28., *gdje se veli iza dokaza, da nitko nikomu po zakonu naravnom krivde činiti ne smije:* Nam illud quidem absurdum est, quod quidam dicunt etc.; *Lael.* 13. 45. Nam quibusdam, quos audio sapientes habitos in Graecia etc. *Odt.* nam *b) stalno rabi i u tako nazvanoj praetericiji ili occupaciji, ako čovjek što god na brzu ruku ili rek bi mimogred spomene, veleć, da hoće što mukom mimoići pak ipak spomene.* Nam quid ego de actione ipsa plura dicam? Nam de statua quis queritur, una praesertim etc.? Nam si quis minorem gloriae fructum putat ex Graecis versibus percipi etc.; omnibus quidem aliis in magistratibus (Scaevola collega Crassi fuit); nam censuram sine Scaevola gessit. *U oba slučaja može se izpred* nam *umetnuti: „ja samo o tom govorim, to je glavno itd." Tako isto, da se podkriepi prizivanje ili nagovor, (Hor.)* Mercuri, nam te docilis magistro etc., *upravo: ti si pravo božanstvo, komu se obraćam, jer itd., hrv. „tā". 2) U upitnih izrekah rabi* nam, *da se pitanje podkriepi te se redovito prikapča enklitično upitnoj kojoj čestici,* quisnam *(a tko, da tko,)* ubinam, cujusnam modi *itd., pače se i razstavlja,* quid cerussa opus nam? *(Plaut.);* quis est nam ludus in undis? *Virg.; stavlja se i pred upitnu česticu, osb. u pjesnikā, kad se u ljutosti ili u čudu pitamo; (riedko)* num nam, *Com. Cic.* nam cur, *Com.*

nam-que, *conjct. jer, bo, jače* nam; *redovito na prvom mjestu u izreci, u historikā ipak i u Hor. sat.* 1, 6, 57. *takodjer iza koje rieči.*

nanciscor, nactus *ili* nanctus sum, *dep.* 3. *(osb. često u Caes.) udaljen predmet, -mjesto slučajno, sgodom dokučiti, dohvatiti, predmet kakov naći, nalaziti, zateći, namjeriti se-, naići na što u obće slučajno, sgodom, pače proti nakani doći do čega, dobiti, steći* (*sr.* invenio, adipiscor, assequor, impetro), vitis claviculis suis, quidquid est nacta complectitur; * silentia ruris *(tiho, mirno polje) sc.* currendo; naves; Siciliam vacuam; equum; equitatum; locum, jugum, planitiem, portum; occasionem, facultatem, aditus, causam; alqm, idoneos homines; spatium, *dobiti vrieme;* nactus idoneam tempestatem, *budući mu vrieme prijalo;* spem morae nacti, *nadajući se, da će Caesar okolievati;* noctem subnubilam; immanes beluas venando; febrim, *dobiti;* morbum; * tempus nocendi; * n. fidem, *vjeru steći, dogoditi se;* * nomen poëtae, *steći.*

Nannētes (Namn.), ium, *m. pleme gallsko u pokrajini sadašnjega grada Nantes.*

Nantuātes, um, *m. celtsko pleme alpsko, u narbonskoj Galliji.*

* † **nānus,** i, *m.* [νάννος *i* νᾶνος] *patuljak, manjo, maljenica.*

* **Nāpaeae,** ārum, *f.* [Ναπαῖος] *nympha podolkinja.*

Nār, āris, *m. rieka, koja u Umbriji utiče u Tiber.*

Narbo, ōnis, *m. Narbon, grad u jugoiztočnoj Galliji, kao rimska naselbina* N. Martius *zvana, s. Narbonne. Odt.* Narbonensis, *adj. narbonski.*

narcissus, i, *m.* [νάρκισσος] *1) sunovrat, narcis,* * purpureus; * sera comans. *2) kao nom. pr., 1) u priči* (mythos) *liep mladić koji se, vidiv svoju sliku u vrelu, u se zaljubi te poginu od ljubavnoga čeznuća za sobom, Ov. b) bogati i uzmožni oslobodjenik cara Claudija, Tac.*

nardĭnum (vinum), i, *n.* [nardus] *nardovo vino, Plaut. mil.* 3, 2, 11.

nardum, i, *n.* [νάρδον] *nardovo ulje od cvieta nardova,* (die Narde) *Hor.*

nardus, i, *f.* [νάρδος] *dvojb. Hor. carm.* 2, 11, 16., Assyria n.

nāris, is, *f. 1) u sing. nosnica, nozdrva. 2) u pl. (* sing.) nos (kao organ njuha; sr.* nasus) fasciculum ad nares admovere; *(jedn. Hor. carm.* 2, 15, 6.) omnis copia narium, *obil svega što nosu godi, miris; sr.* copia. *Odt. tp. (u razgovoru) za oznaku oštra suda, bruke, poruge, gnjeva,* homo emunctae naris *(opp.* obesae naris; acutae n. *fin nos, ukus,* corrugare n. *gl.* corrugo; naribus uti, *rugati se, Hor.*

Narisci, ōrum, *m. maleno suevsko pleme u južnoj Germaniji, Tac.*

Narnia, ae, *f. grad u Umbriji. Odtl.* **-niensis**, *adj. narnijski.*

narrābĭlis, *adj.* [narro] *što se može pripoviedati jedn. Ov. ex Pont.* 2, 2, 61.

narrātio, ōnis, *f.* [narro] *abstr. i concr. pripoviedanje, pripoviest.*

† **narrātiuncŭla**, ae, *f. (dem. od* narratio) *pripoviedčica.*

narrātor, ōris, *m.* [narro] *pripoviedalac.*

narrātus, *m.* [narro] *(riedko)* = narratio, *pripoviest,* veniet narratibus hora tempestiva meis, *Ov. met.* 5, 499.

narro, 1. [*možda srodno s* gnarus] *1) pripoviedati, kazivati, javljati, izvješćivati koga o čem, opisivati (ustmeno ili pismeno),* alqd; alcui alqd; *(Ter.)* virtutem alcjs; *(Sall.)* aliorum benefacta; ego tibi ea n. quae tu melius scis, quam ego, qui n.; nisi in eo magistratu cenavisset apud praeconem Granium idque nobis bis narravisset Lucilius = *da niesmo u Lucilija čitali;* * illi mea tristia facta degeneremque Neoptolemum *(i kakav je izrod N.)* n. memento; * longo facite ut narremur in aevo; *(Tac.)* Agricola posteritati narratus et traditus superstes erit; de alqua re, de alquo; *(Hor.)* n. medicis, *za savjet pitati; s acc. c. inf.; s* quomodo, *s* ut; * quae mox narret facundia praesens; *pass. s nom c. inf.,* quae procul ab oculis facta (esse) narrabantur, *Liv.; inače* * †; *s acc. c. inf.,* Chamavos et Angrivarios immigrasse narratur, *Tac.; (Just.)* ne res per quemquam narraretur, *da se ne saobći, da se ne izbrblja; subst.* narrata, ōrum, *n. što je pripoviedjeno, jedn. Hor. sat.* 2, 5, 1. *2) (u razgovoru) u obće, reći, kazati, o niečem govoriti,* nescio quid narres; filium n. mihi? *govoriš li mi o sinu mojem?* quem tu mihi Staseam, quem Peripateticum n.? Catulum et illa tempora; quid n.? *što veliš?* n. tibi, *velim ti, uvjeravam te,* n. tibi, haec loca venusta sunt; male, bene narras = quae dicis, non libenter, libenter audio; An tu haec non credis? Minime vero. Male, hercule, narras; Othonem quod speras posse vinci, sane bene narras.

narthēcium, *n.* [ναρθήκιον; νάρθηξ, ὁ *njeka visoko rastuća štitarica,* die Fenchelstaude] *posuda za ličilo, -za pomasti,* doloris medicamenta illa tanquam de narthecio proment, *jedn. Cic. fin.* 2, 7, 22.

Nāryx, ȳcis, *f.* [Νάρυξ] *grad ozolskih Lokrana* (Locri), *iz kojega podje naselbina u Italiju te utemelji grad* Locre *u Bruttiju. Odt.* * **Nārȳcius**, *adj. naryčki,* heros N. = Ajax, *sin Oilejev;* **Narȳcia**, *sc.* urbs, *grad* Locri *u Italiji.*

Nāsămōnes, num, *m. pleme u sjevernoj Africi; odt.* * **-niăcus**, *adj. nasamonski = afrički.*

nascor, nātus, *(predcl. i pjesn.* gnatus) sum, *dep.* 3. [*srodno* γεννάω] *1) roditi se-, radjati se-, poroditi se-, poteći-, ložu vući od (sr.* orior), qui non mihi, non tibi, sed patriae natus es; bestiae ex se natos diligunt, *svoje mlade;* ex fratre et sorore erant nati, *bratučedi;* caritas inter natos *(djetcom)* et parentes; * sordidi, * parvi, * cari, * dulces nati; * albi circum ubera nati; * ipsae (apes) e foliis natos et suavibus herbis ore legunt; * nata, *kći;* natus serva; nasci certo patre, *imati otca, biti zakonsko diete;* silice non nati sumus; * de pellice natus; † a principibus; * nati natorum et qui nascentur ab illis; post homines natos, *odkad ima ljudi;* longe post natos homines improbissimus; unius post homines natos fortissimi; *(Eutr.)* contigit ei, quod nulli post homines natos; Graeci nati in literis, *u znanostih odrasli,* in bello natus; antiquo genere, amplissimâ familiâ; summo loco natus; *(Eutr.)* non admodum clare natus, *ne baš slavna roda;* † natus Macedo, *rodom Macedonac;* * nascetur pulchra Trojanus origine Caesar; natus imperio, *za gospodstvo rodjen, -stvoren (sr.* factus); ad dicendum n. et aptus; loca nata insidiis; ad equestrem pugnam, ad incrementum urbis natum unice locum; nata in vanos tumultus gens; viris in arma natis; in miseriam nascimur sempiternam; † otium serendis rumoribus natum; * natis in usum laetitiae scyphis; natus tolerare labores, * fruges consumere nati. *2) = postati, postajati, dolaziti, rasti, bivati, nastati, ukazati se,* nascitur ibi plumbum; * humi nascuntur fraga; * nascentur violae; * unde nigerrimus auster nascitur; * natae nebulae; † quae (natura) nascendi *(physičnom razvijanju)* quoque hanc fecerit legem ut etc.; non nascentibus Athenis sed jam adultis; ab eo flumine collis nascebatur, *počimaše, dizaše se brežuljak;* ex iis quae dicta sunt, reliqua n. *(sliedi)* omnia; ex hoc nascitur ut etc., *odatle sliedi, da;* qua ex re nascuntur factiones; profectio ab timore defectionis; nulla pestis est, quae non homini ab homine nascatur; a nobis natus sum consularis; a quibus initium appellandi nasceretur; ab hujus scelere omnium malorum principium natum esse; † ne quod initium belli nasceretur; † ne dissensionis initium natum seditiosâ militum suâque naturâ videretur; † initium victoriae natum est; ut mihi nascatur argumentum epistolae; † in sermone nato *(što se zapodjenu)* super cenam; * *o suncu i mjesecu, dizati se, iztjecati, izlaziti, roditi se;* * totus et ille dies et qui nascentur ab illo *(i što će ih biti poslie njega)* exactum ad mensem; * magnus ab integro saeclorum nascitur ordo. *Na pose partic.* natus *kao adj.* *znači i a) njekakav od naravi,* ita n. locus est, *takovo je;* e nata re *(Ter.),* pro re nata, *prama naravi stvari; (Hor.)* versus male nati, *nevaljali stihovi. b) rodjen = imajući, komu je itd.,* annos natus nonaginta, *imajući 90 godina [sr.* magnus *2) a)].*

Nāsīca, ae, *m.* [nasus *možda = šiljasta nosa; sr.* Nosan] *pridjevak u obitelji Scipionovoj; gl.* Cornelius.

Nāsīdiēnus, i, *m. bogat i neizobražen čovjek, koji se pope za vrieme Horatijevo na ugledno*

mjesto u Rimu, Hor. sat. 2, 8, 1. *(gdje se Nasidieni čita sa četiri slovke).* 75, 84.

Nāsīdius, *ime plemena* (gens) *rimskoga. Odt.* **-diānus**, *adj. Nasidijev.*

Nāso, ōnis, *m.* [nasus; *upr. „Nosati" sr. Nosan*] *Nason, ime obitelji rimske; gl.* Ovidius.

Nāsos, i, *f.* [νᾶσος, νῆσος, *otok*] *dio grada* Syracusae.

nassa *ili* **naxa**, ac, *f. upr. vrša, koš s tiesnim vratom za ribe, u prilici, = mreža, zamka, Plaut.; i jedn. Cic. Att.* 15, 20, 2. ex hac nassa exire constitui.

nasturtium, ii, *n. vrst grbača* (die Kresse).

nasus, i, *m. (archaist.* **nāsum**, i, *n. (Plaut.)* *nos [izvanjski dio lica, koji viri iz njega; sr.* naris *2)]* naso clamare, *Plaut. = hrkati, hropiti;* acutus, pravus, *Hor. 2) tp. = nares za oznaku fina nosa, njuha, oštra oka, ruga i slič. (Hor.)* n. illis nullus erat; alqm, alqd naso suspendĕre (adunco), *rugati se, osramotiti koga.*

nāsūtus, *adj.* [nasus] *1) nosat, Hor. 2) tp. fina, dobra nosa, dosjetljiv, prpošan, podrugljiv, Phaedr.*

nātālīcius, *adj.* [natalis] *rodni, što se tiče rodjendana, -ure rodjenja,* sidera; Chaldaeorum praedicta n., *proricanje sudbine iz zviezda; subst.* **natalicia**, *sc.* cena, ae, *f. gostba-, čast u slavu dana rodjenja,* nataliciam dare, *jedn. Cic. Phil.* 2, 6, 15.

nātālis, *adj.* [nascor] *1) što se poroda, rodjenja tiče, rodjen, rodni,* dies, *dan rodjenja;* * lux; diem n. suum agere, † celebrare; dies n. reditus mei, *godišnjica mojega povratka iz prognanstva,* n. dies hujus urbis, *dan spašenja od urote Catilinine;* * hora; * tempus; * humus; * † solum; * astrum; * Juno, *zaštitnica rodiljâ. 2) subst. A) sing.* **-is**, is, *m. a) sc.* dies, *dan rodjenja, godovno;* * sex mihi natales ierant. *b)* * *sc.* locus, *rodno mjesto, rodište, zavičaj. c)* * *bog poroda, genij rodjenja. B) pl.;* **-es**, ium, *m. rod, pleme, stališ,* † homo claris n., † natalium splendor; † *jurist. t. t.,* de agnoscendis liberis restituendisque n., *uzpostava u práva po krvi.*

nătātio, *f.* [nato] *(riedko) plivanje, vježbe u plivanju, pl. Cic. Cat. m.* 16, 58.

nătātor, ōris, *m.* [nato] *(predcl. i pjesn.) plivač.*

nātio, ōnis, *f.* [nascor] *1) rod, porod,* natione Medus, *rodom M.;* una Sueba natione; *Odt.* **Natio**, *božica poroda, rodjenica. 2) (narod) pleme, puk (uži pojam rieči* gens, *ali kao što i ta s obzirom na porieklo i srodnost; sr.* gens, *i* populus), exterae nationes et gentes; † aliquis ejusdem nationis, *zemljak; vrst, rod, razred, skup, ili prezirno, svojta, bagra, pasmina i slič.* candidatorum; Epicureorum; nostra natio optimatium; vestra; † eorum (Alexandrinorum).

nătis, is, *f. guz, obič. pl. guzica, stražnjica, Plaut. Hor.*

nātīvus, *adj.* [nascor] *1) rodjen,* dii non sunt n.; verba n. *osnove, korjenite rieči. 2) prirodjen, naravan, prvobitan (oprično onomu, što se umjetnošću stiče; sr.* naturalis), sensus; lepos; testa; malum *(glad);* † sermo, *materinski jezik.*

năto, 1. [no] *1) plivati kuda;* * *preplivati,* aquas, freta; *pass.* unda natatur piscibus; * *subst.* natantes, *ribe;* * *poplavljen biti, poplavljivati se, plivati,* rura; limina. *2)* * *bibati se, talasati se, lelijati se, teći, zibati se,* fluvius; folia, *treptati;* seges, *lelija se;* vestis, *vuče se;* campi natantes = *more;* pes in pelle (*i. e.* in calceo) laxa. *3) tp. a) plivati u, pun biti, zaplaviti, razliti se,* pavimenta n. vino, *podom vino teče. b)* * *ob očiju umirućih ili pijanih, mutiti se, smrkavati se. c) kolebati se, mienjati se, nestalan, neizvjestan biti,* in quo tu mihi magis n. visus es, quam ipse Neptunus; * pars multa (hominum).

nātrix, īcis, *f.* [no, nare] *vodna zmija, vodnica;* † *tp. zmija (o čovjeku opasnu).*

nātūra, ae, *f.* [nascor] *1) porod,* naturâ filius; naturâ frater, adoptione filius; † natura calamitosi. *2) narav, a) naravno svojstvo, biće stvari, na pose o živih stvorovih, physična kakvoća, narav, i ćud, temperamenat, značaj (u širem sm.), osebina, individualitet, prirodjena potreba, prir. čuvstvo, naravni nagon,* loci, locorum; montis; oppidi; fluminis; serpentium; locus naturâ et opere, naturâ et manu munitus; * arvorum; hanc n. animis esse tributam; suâ naturâ laudabile; si veram naturam *(pravo biće stvari),* non ignominiam nominis quaerimus; † natura *(bitno svojstvo)* deest margaritis; * solo n. subest; non naturae vitia, sed culpae; opinionem mali, non aegritudinem esse naturâ, *od naravi;* omnes homines naturâ libertati student; n. feminae; naturam studio vincere; homo difficillima naturâ; si considerare volumus quae sit in natura hominis excellentia et dignitas; versare suam n.; inter oratorum studia atque naturas; *posl. gl.* furca; loqui, ut natura fert, *iskreno, naravno, Ter.;* praeter naturam, *proti svojoj naravi ili ćudi; takodjer* n. rerum, *narav, ćud;* cujusque aut n. aut studium; mihi ex consuetudine in naturam vertit, *postade mi drugom naravi;* naturâ victus, *naravnim čuvstvom; (Quint.)* solâ mentis naturâ *(naravnim razumom)* ducti; * naturas apibus quas Juppiter ipse addidit; n. solitarium nihil amat; nihil tam naturae aptum, *naravno, prama naravi;* ea, quae secundum naturam sunt, prima naturae, prima secundum naturam, *t. t. Stoikâ, gl.* medius; quod summum bonum a Stoicis dicitur, convenienter naturae vivere, id habet hanc, ut opinor, sententiam cum virtute congruere semper, cetera autem, quae secundum naturam essent, ita legere, si ea virtuti non repugnarent; nonnullos Gallicis rebus studere n. *(prirodjena ljubav domovine)* cogebat; *i samo* natura *specialno, ljudska narav, ljudsko srdce,* imbecilla est n. ad contemnendam potentiam, *Cic. Lael.* 17, 53. *b) naravni ustroj svieta, svjetski red, naravni razvoj stvari, sviet i slič., takodjer umno ustrojstvo svieta,* rerum n. hoc non patitur; in rerum natura fuisse, *da je moguće bilo; (Quint.* 10, 5, 22.) ut omnia dicantur quae (sunt) in rerum natura, *sve u svietu, sve moguće (opp.* quae sunt in controversia); satis facere naturae = *umrieti;* si quis in coelum ascendisset

*

naturamque mundi (organisam svemira) et pulchritudinem siderum perspexisset; jus in natura positum esse; † naturae jura; † n. rupes admolita est; † n. terras longe amovit. 3) narav, priroda, sviet, vasmir, podpuno n. rerum, omnis n., takodjer rerum ipsa n. (Quint. 10, 3, 4.), tvornost naravi; (Curt. 6, 9.) haud procul absum a fine mundi, quem egressus aliam naturam, alium orbem aperire mihi statui; na pose biće, počelo, elemenat, sućanstvo, substancija, illis naturis amplificatur sonus; duae n. = zemlja i voda; quattuor naturae; non potest ea n. (= homo eâ naturâ) quae tantum facinus commiserit, hoc uno scelere esse contenta; quod est in naturis rerum, u svietu (u physičnom svietu); naturas rerum (prave stvari) esse, non figuras etc.

nātūrālis, adj. [natura] naravan (sr. nativus), a) porodom postao, pater; filius, rodjeni. b) prirodjen, naravan, moles; situs (Vejorum); societas; lex; bonitas; motus; n., non fucatus nitor; † situs; † causae; † soli ipsius n. materia; (Just.) condicio fatorum; defectus naturalium siderum, kojih tečaj, miena itd. biva naravnim zakonom, Just. 22, 7, 3. c) naravski, što se naravi, prirode tiče, quaestiones.

nātūrālĭter, adv. [naturalis] od naravi, naravski.

nātus, m. [nascor] samo u abl. sing. porod s obzirom na dobu, doba, magnus, grandis nátu etc., minor, minimus natu gl. magnus 2) b), grandis 1) b), parvus b); (Ter.) animus gravior natu, ozbiljniji.

nauarchus, i, m. [ναύαρχος] načelnik-, kapetan broda.

nauclērĭcus ili **-ius**, adj. [ναυκληρικός, ναυκλήριος] i. e. ad nauclerum pertinens, što se tiče brodovlastnika, brodovlastnički, jedn. Plaut. mil. 4, 1, 41., Asin. 1, 1, 54.

nauclērus, i, m. [ναύκληρος] gospodar broda, brodovlastnik, jedn. Plaut. mil. 4, 3, 16.

naucum, i, n. ili **naucus**, i, m. malenkost, neznatnost, samo u gen. sing. s non esse, non habere, non facere, niti pare ne vriediti, ništa ne cieniti, Plaut.

naufrăgium, ii, n. [navis-frango] 1) razbiće broda, brodolom, facere n. podnieti brodolom, brod se razbije komu, Nep.; takodjer o porazu na kopnu i na moru; naufragio perire, interire; posl., cupio istorum naufragia (pogibelji) ex terra (iz zakutka) intueri; tp. brodolom, stradanje, propast-, gubitak imutka, poremetak sreće i blagostanja, i preostatci, ostanci, patrimonii, rei familiaris, fortunarum; naufragia fortunae; me delectat ex hoc n. tabula (daska na kojoj se spasih); naufragii reliquias colligere; reliquias tantae cladis velut ex naufragio colligere; naufragia rei publicae colligere; naufragia Caesaris amicorum; * mollia naufragiis litora posse dari; in naufragii misericordiam versae, Just. 27, 2, 3.

naufrăgus, adj. [navis-frango] 1) komu se je brod razbio ili potopio, brodoloman, Marius; * puppis; subst. brodolomac; tp. o propalici ili o čovjeku, koji je malone propao te se u skrajnoj biedi nalazi, aliquis patrimonio (jedni čitaju: patrimonii) n.; naufragorum ejecta ac debilitata manus; si eodem ceteros naufragos aggregaverit. 2) * brodoloman, t. j. što razbija brodove, mare; unda; monstra.

naumăchia, ae, f. [ναυμαχία] pomorski boj, koji se je kao igra za gledanje izvodio, Suet.; meton. mjesto pomorskoga boja, obično bassin, Suet. Odt. **naumăchiārii**, ĭōrum, m. borci u pomorskoj bitci, koja se izvodila gledaocem na zabavu, Suet.

Naupactus, i, f. [Ναύπακτος] primorski grad s lukom u zemlji ozolskih Lokrana, (Locri), s. Lepanto; adj. * **-tōus**, naupakatski.

Nauplius, ii, m. [Ναύπλιος] kralj euboejski, koji primami vatrom Grke, vraćajuće se od Troje, da osveti smrt sina svoga Palameda, na grebene euboejske, gdje im se brodovlje razbi. Odt. * **Naupliădes**, ae, m. [Ναυπλιάδης] Nauplijević = Palamedes.

nausea, ae, f. [navis] 1) morska bolest. 2) u obće muka, zlo, bljuvanje, Hor.

nauseo, 1. [nausea] 1) bolovati od mora. 2) u obće, stuživati se (stužuje mi se), mučno mi dolazi, pobljuvati se, povratiti jelo. 3) tp. a) gaditi se, rigati, ista effutientem n. b) (Phaedr.) ogaditi.

nauseŏla, ae, f. [dem. od nausea] malo stuživanje, -muka, jedn. Cic. Att. 14, 8, 2.

nauta, ae, m. [stegnuto od navita, od navis] 1) brodar, koje najmljen, koje (Hor.) brodovlastnik, trgovac. 2) pomorac, mornar.

nautea, ae, f. [ναυτία] omućine, voda smrdljiva na dnu broda, Plaut.

nautĭcus, adj. [= ναυτικός; navis] brodarski, mornarski, pomorski, scientia rerum nauticarum; exuviae m., kljunovi zaplienjenih brodova; castra; verbum; * clamor n., dozivanje mornarâ; * pinus, brod; subst. u pl. m. mornari, pomorci.

nāvālis, adj. [navis] 1) tičući se brodova, -mora, brodski, morski, pomorski, materia, castra, machinatio; copiae n.; bellum; pugna; proelium; (Liv. Virg.) certamen; triumphus; * undis; * corona, za pobjedu na moru; * honor; disciplina n., znanost i ustroj pomorstva; socii n., obično mornari, pomorci, oprieč. k morskoj vojsci, pomorskim vojnikom, kadkad rabi i o tih. 2) subst. a) * navales, m. pristanište, luka. β) **navalia**, ium, n. a) brodarnica, škver, dilje (mjesto gdje se brodovi popravljaju). b) gradja za brodove, oprema (brodska).

navarchus gl. nauarchus.

nāvĭcŭla, ae, f. [dem. od navis] brodić, ladjica, barka, čamac, parvula; † actuaria.

nāvĭcŭlārius, adj. [navicula] brodarski (što se malenih brodova tiče), ali samo kao subst. a) **-ria**, ae, f. sc. res, priehod, tovarne ladje, brodarstvo, navicularium facere, prevažati ljude i robu. b) **-rius**, ii, m. koji iznajmljuje ladje, priehodar, vozar.

* **nāvĭfrăgus**, adj. [navis i frango] = naufragus.

nāvĭgābĭlis, adj. [navigo] brodiv, amnis, mare; † litora.

nāvĭgātio, ōnis, f. [navigo] broditba, plovitba, vožnja po . ., pomorski put; primam n. (prvu sgodu plovitbi) ne emiseris; te neque navigationi neque viae (kopnenomu putu) committas; † fluminis, † maris po itd.; tot navigationibus (abl. abs.) uzprkos tolikoj plovitbi, Caes. bel. G. 5, 23, 3.

nāvĭgiŏlum, i, n. [dem. od navigium] brodić, ladjica, čamac, barka, † parvulum; singulis cum navigiolis, Lentul. u Cic. ep.

nāvĭgium, ii, n. [navis] korabljica, ladja, brod, čamac, čun (sr. navis); u prilici, in eodem velut navigio participes periculi.

nāvĭgo, 1. [navis-ago] 1) intrans. broditi, ploviti, jedriti, križariti, plovariti, e portu; in Asiam; classis in Italiam; * mediis tua pinus in undis; in freto ante sua tecta et domos; aestate summa; posl., n. in portu = sjegurnim biti, ne bojati se ničega. Odt. a) celeriter Cn. Pompejo duce tanti belli impetus navigavit, spusti se u more silno brodovlje, da navali, sa smjelom personificacijom, jedn. Cic. de imp. Pomp. 12, 34. b) * plivati. 2) trans. a) ploviti, voziti se kuda ili uz . ., pre-, obroditi, terram; † Oceanum septemtrionalem; * aequor; (Sall. Cat. 2, 7.) quae homines arant, navigant, aedificant, sve što ljudi oranjem, plovljenjem i gradjenjem stiču.

nāvis, is, f. [ναῦς] brod, ladja, n. longa, ratni brod, oneraria, tovarni brod, priehod, prievoz; tecta, constrata, s palubom (opp. aperta); n. praetoria ili ducis, vojvodski brod, admiralka (sc. ladja); n. auri, paleae; navem armare, instruere, ornare, adornare; n. in aquam deducere ili samo deducere, spustiti u more, porinuti u . .; subducere, izvući na kopno; navem solvere, odploviti, odjedriti; navis solvit, odjedri, odlazi; navem appellere ad locum, applicare ad terram ili terrae, pristati uz obalu; navem frangere, razbiti brod (brod se razbije komu); n. in portu avertere, prevaliti; navem deprimere, naves demergere, potopiti; (Hor.) ignarus navis sc. agendae, nevješt upravljanju broda; n. stat in portu, jest u luci, in salo; navem tenere in ancoris, usidriti se, počivati o sidru; vehi in navi, * nave ferri; nave, navibus venire, doploviti, dojedriti; posl. gl. quadrigae; o državi, n. rei publicae; una n. est bonorum omnium; in eâdem navi esse, jedne iste sreće biti; (Hor. ep. 1, 18, 78.) u prispodobi: dum tua n. in alto est, dok je tvoj brod na pučini a ne još u luci, dok ti dakle jošte valja na oprezu biti.

* **nāvīta**, ae, m. = nauta.

nāvĭtas (gnav.), ātis, f. [navus] radinost, marljivost, prilježnost (kao prirodjeno, naravno svojstvo), jedn. Cic. fam. 10, 25, 1.

nāvĭter (gnav.), adv. [navus] radino, prilježno neumorno, okretno, pugnare, bellum gerere; bene ac n. (pošteno i muževno) destinarent potiorem populi R. quam Persei amicitiam habere; odt. vrlo, posvema, bene et n. impudens.

nāvo, 1. [navus] (njiviti?) pomnjivo, marljivo raditi, -obavljati, -brinuti se za što, alqd n. et efficere; aliquod opus; rem publicam; n. operam alcui, rei publicae, revno služiti, sile svoje posvetiti; alcui operam suam studiumque; fortiter n. operam in acie, junački udioničtvovati u boju; navent aliam operam, neka se drugim načinom pokažu činom; benevolentiam suam in alqm, pokazati; † operam ad reliqua belli; † alcui bellum; † flagitium, učiniti.

nāvus (gnav.), adj. radin, poslen, revan, pomnjiv, snažan (sr. navitas), n. et industrius; oratores.

Naxus (-os), i, f. [Νάξος] otok, ostrov u aegejskom moru, Virg. Prop. Odt. **Naxius**, adj. nakšanski, Prop.

1. **nē** (krivo nae), adv. [νή, ναί] doista, u istinu, samo s pron., ne ille, ne ista gloriosa sapientia, ne tu, tu ne, takodjer (Ter.) medius fidius ne, edepol ne.

2. **ne**, prava i prvobitna čestica niječna, I) ne kao adv., ne, 1) nĕ kao zanijekanje niečega što postoji, osb. u starijem jeziku, nisi tu ne vis, operae ne parcunt, Plaut., kašnje u sastavljenih riečih, kao nequeo, nefas, nemo, neutiquam, nescio, neuter, nullus. 2) nē kao zanijekanje niečega što se samo misli, što je samo moguće, u savezu ne — quidem, niti, i ne (ne etiam non), takodjer te niti (latinski ne et n. q.), gdje se rieč ili sveza rieči, koja se mora zanijekati, meće medju ne i quidem, no tako, da se kod više uzko spojenih rieči ili pojmova ne quidem samo kod prve meće ma i podredjene rieči, non potest dici satis, ne cogitari quidem; ne si bellum quidem quis inferat; ne Aequi quidem ac Volsci; ne in locis quidem superioribus (gdje je prava sila govora samo na superioribus, Caes. b. G. 6, 24, 6.); kadkada pretiče jošte negacija, non fugio ne hos quidem mores. — O non modo sed ne quidem gl. modo. 3) nē da se zaniječe, što se je htjelo ili što od volje zavisi u nezavisnih izrekah, a) koje izražavaju molbu, poziv, opomenu, zapovied, s imper., conj. (praesentis ili perfecti). b) koje izražavaju želju ili uvjeravanje, često s utinam, dum, modo, dum, modo [sr. dum I) 4), modo c), utinam], ne id Juppiter optimus maximus sineret; ne vivam; ne sim salvus. c) u izrekah, kad se što dopušta, kadkad sa sane, budi, da ne, recimo, stavimo, da ne, ne sit sane summum malum dolor; ne aequaveritis Hannibali Philippum; ne illi sanguinem nostrum largiantur. d) kadšto se sa ne odbija stvar, mjesto da se dopušta, da će se dogoditi, malone jednako, nedum, ne nunc dulcedine semel capti ferant desiderium. II) nē, kao conjct. da ne, da ne bi, neka ne. 1) u izrekah za oznaku niječne namjere, u kojoj što biva, gallinae pennis fovent pullos, ne frigore laedantur, kad i kad silnije ut ne, da ne, neka ne, da podniposto ne, sed ut hic — ne ignoret etc.; te ulciscar, ut ne impune nos illuseris; quid vis nobis dare, ut isti abs te ne auferantur. 2) za oznaku objecta, koji se ne mora dogoditi, a) iza svih rieči i izrazâ, koji znače očitovanje volje, kašto moliti, opominjati, zahtievati itd., kadšto silnije ut ne, kao u II.) 1), jubeatis ut in civitate ne sit; te obsecro ut ne credas. b) iza glagolâ bojazni i straha, kao timere, metuere, vereri, periculum est (bojati se je) i slič., gdje mi ne prevodimo ponajv. veznikom „da" (vrlo često c. futuro), timeo ne veniat, bojim se, da će doći (želeći, da ne dodje); isto tako i vidjeti, ne, upr. „gledati, da što ne bude" = može doista biti, da što jest; krače, res difficultatem afferebat, ne, stvar bijaše težka, jer se je bilo bojati, da; res erat in magnis difficultatibus, ne. c) iza glagolâ impedire, deterrere, prohibere,

interdicere, se tenere, recusare, cavere *i slič.*, „*da ne*“ *redje* = *infinitiv (bez ne). d) i u izrekah, koje sadržavaju posljedicu, koja se nije dogodila ili se ne dogadja, iza* facere, efficere, ita, sic *i slič., ako se za posljedicu, koja se nije dogodila ili se ne dogadja, ujedno kazati hoće da se je namjeravalo, da se ne dogodi* [*ne baš mjesto* ut non; *sr.* ut *II) 2) a) b) c)*], id ne fieri posset, obsidione atque oppidi circummunitione fiebat, *nije se moglo u istinu dogoditi radi osb., te se i nije moralo dogoditi;* est factum, ne proelio contenderetur; plura castella Pompejus pariter distinendae manus causâ tentaverat, ne — succurri posset = ita ut non succurri posset, quod spectaverat; quae res efficit ne necesse sit iisdem de rebus semper quasi dictata decantare; *(Liv.)* Pythagoras — ne caperetur urbs Lacedaemoniorum, causa fuit; fama est, ita admissos esse (captivos), ne tamen iis senatus daretur; ita corrigas librum, ne mihi noceat; *(Hor.)* sic positum servatis onus, ne, ita mentitur, sic veris falsa remiscet, ne etc.; *i silnije* ut ne, hoc ita est utile, ut ne plane illudamur ab accusatoribus; si ejus acies ita curata est, ut ne caecaretur erroribus. *III)* nĕ *kao enklitična upitna čestica, prikapča se rieči, na kojoj je sila govora te izražava samo pojam pitanja a ne pokazuje, hoće li se jestno ili niječno na pitanje odgovoriti, zato se može rabiti prema savezu (contextu) i naglasu, kad se želi postići i jestni i niječni odgovor, što u upravnom pitanju izražava izvjestno* nonne *i* num, *1) u prostih pitanjih, a) u directnih (upravnih) li?* ubi aut qualis est tua mens? potesne dicere? = num p. d.; quidquamne bonum est, quod non eum, qui id possidet, meliorem facit? — Numquid est aliud? rectene interpretor sententiam tuam? = nonne r. i. s. t.; satisne videtur declarasse Dionysius, nihil esse ei beatum, cui semper aliqui terror impendeat? *na pose pripaja se pron. relat. i drugim relativnim riečim, da se bolje naglase,* quine putatis difficile et mirum quod contigit! *mislite li možda itd., Hor.;* quiane auxilio juvat ante levatos? *da li što itd., Virg.*; numne *gl.* num; *i sa* ut *spojeno u strastvenih pitanjih* [*sr.* ut *II) 3)*], victamne ut quisquam victrici patriae praeferret? *Liv.; tako se jošte pripaja* ne *accusativu c. inf., kad prividno elliptično izražava uzklik, kojim govornik očituje jače čudjenje, srditost ili bol, što mu prouzroči kakov čin ili stanje,* Adeone hominem esse infelicem quemquam, ut ego sum? *Ter.;* Tene tibi potissimum partes istas depoposcisse? *Cic.;* Mene incepto desistere victam etc., *Virg.;* huncine solem tam nigrum surrexe (= surrexisse) mihi! Tene lapides varios radere etc., tene torquerier etc. *b) u indirectnih (neupravnih) pitanjih, li, da li,* magna verborum contumelia interrogans, solerentne veterani milites fugere?; qui magna voce pronuntiaret, liceretne civibus ad cives de pace legatos mittere quod etiam fugitivis — licuisset. *2) u razstavnih pitanjih, a) u directnih (upravnih),* ne *(li)* — an *(ili)*, annon *(ili ne)* — anne (*ili; sr.* an), vosne L. Domitium, an vos L. Domitius deseruit?; *(Ter.)* isne est quem quaero, annon?; Gabinio dicam, anne Pompejo an utrique; *mjesto* annon *u upravnom razstavnom pitanju* necne, *jedn. Cic. Tusc.* 3, 18, 41. sunt haec tua verba necne? *b) u indirectnih (neupravnih) gdje je* ne = *li,* ne *(i s* utrum *spojeno)* — an, — ne (anne), *li (da li)* — *ili,* quaeritur virtus suamne propter dignitatem an propter fructus expetatur; utrum illudne non videatur aegre ferendum, an toleranda fortitudo; Tarquinius Prisci Tarquinii regis filius neposne fuerit, parum liquet; interrogatus, tria pauca sint anne multa; *vrlo riedko u dobroj prosi* ne — ne, neque interesse, ipsosne interficiant impedimentisne exuant, *Caes. b. G.* 7, 14, 8.; utrum, ne — necne; — necne, *li (da li)* — *ili ne,* declararent utrum proelium committi ex usu esset necne; sintne dii necne, quaeritur; quaesivi a Catilina, in nocturno conventu apud M. Laecam fuisset necne.

Neaera, ae, *f.* [Νέαιρα] *ljubovnica Lygdamova, Tib., Horatijeva, Hor., jednoga pastira, Virg.*

Neăpŏlis, is, *f.* [Νεάπολις, *Novigrad*] *1) četvrti kotar grada* Syracusae. *2) glasoviti grad u Campaniji, s. Napulj, Napoli. Odt.* **Neăpŏlītānus,** *adj. neapolski; subst.* **-tāni,** ōrum, *m. Neapoljani;* **Neăpŏlītānum,** i, *n. imanje kraj Napulja, kao što Attikovo, Lucullovo i dr. 3) grad u Zeugitani, pisac b. Afr.* 2, 6.

Nearchus, i, *m.* [Νέαρχος] *1) admiral Alexandra Vel., koji je zapoviedao brodovlju indijskomu te ovu vojnu opisao, Curt. 2) jedan Tarenćanin, gost i prijatelj Catona Censorija. 3) liep mladić, Hor.*

nĕbŭla, ae, *f.* [νεφέλη] *para, magla,* matutina; densa; † crassissima; *takodjer * dim; * oblak; * o vrlo tankih, vrlo mekih stvarih (vuni, platnu, paučini); (Plaut.) tmina, mrak.*

nĕbŭlo, ōnis, *m.* [nebŭla] *vjetrogonja, nevaljalac.*

nĕbŭlōsus, *adj.* [nebula] *pun magala, maglovit, mračan,* coelum.

nĕc *(u Caes. nikada pred glasnici) ili* **nĕque,** *conject. I. jednostavno bez correlacije = i ne, te ne, a ne* [*sr.* non, ac, et non, neque *pod* non *1) d) a) β)*], *takodjer ne, i takodjer ne (ne* quoque non, etiam non), aliis secus nec iisdem semper uno modo videntur; Druides a bello abesse consuerunt neque tributa una cum reliquis pendunt; *isto tako, ako pretiče* non, *gdje se* nec *prevodi veznikom „ili“ ili veznikom „i“,* non virtute neque in acie vicisse Romanos; jurent omnes se exercitum non deserturos neque prodituros neque sibi separatim a reliquis consilium capturos; non solum acuenda nobis nec procudenda lingua est, sed etc.; *slično može preticati izreka s* nec, neque, *koja razširuje negativno, što je prije rečeno, a na to sliedi* nec, *kojim se nješto nova pripaja, „te ne, niti, ili“,* summum esse Vercingetorigem ducem nec de ejus fide dubitandum nec majore ratione bellum administrari posse; ipsi suos ordines servare neque ab signis discedere, neque sine gravi causa eum locum etc. *Kadšto rabi* nec *tako za* et non, *da se negacija, što je u njem, na jednu rieč odnosi a veznik* et *na cielu izreku,* neque jam longe abesse (Belgarum copias) cognovit = et cognovit, non jam l. ab; neque nostros progredi viderunt = et nostros non progredi vid.; nec idcirco minus suscipiunt = et idc. non m. s.; consules in Hernicos

exercitum duxerunt, neque inventis in agro hostibus Ferentinum ceperunt = et F. ceperunt non inventis i. a. h. *Na pose 1)* neque quisquam *i (te, a) nitko,* neque ullus, *i (te, a) nijedan,* neque unquam *i slič., i nikada. 2)* nec, neque vero, *i (a) doista ne, i (a) u istinu ne, i (a) to ne, ili no i ne, te ipak ne, no dakako da ne,* neque vero hoc solum dixit, sed ipse et sensit et fecit; improbis poena statuenda est, nec vero minor iis, qui etc.; nunquam hoc ita defendit Epicurus neque vero tu aut quisquam eorum etc. *3)* nec, neque tamen, *pak ipak ne, pa za sve to ne,* neque tamen dubito; *i samo ipak ne, dakako da ne, kao što* nec, neque enim, *jer ne, ne bo, naime ne,* nec vero, *ali ne, no ne. Ipak rabi* non enim, *ne pak* neque enim, *kad se negacija jače naglašuje, što osobito onda biva, kad se ona na jednu rieč proteže,* quapropter hoc maneat in causa, judices; non enim dubito etc.; non enim est illa defensio contra vim unquam optanda, sed nonnunquam est necessaria; neque vero, quod nonnulli dictitant, secrevit in judicibus legendis amicos meos; neque enim hoc cogitavit vir justissimus, neque in bonis viris legendis id assequi potuisset, etiamsi cupisset; non enim mea gratia familiaritatibus continetur etc. *4)* neque etiam = ne — quidem, *te (i) niti,* neque etiam extremi juris retinendi facultas tribuitur; *nu* nec quidem, *tako da su obje čestice jedna do druge mjesto* ac ne — quidem *ili mjesto jednostavnogà* ne — quidem *nije latinski; sr. Cic. fin.* 2, 27, 78.; *Liv.* 22, 60, 12. *5)* nec — non, neque — non, *da se naročito naglasi da nješto biva, i rabi razstavljeno jednom ili sa više rieči, kadkad i spojeno jošte s* vero *i* tamen, *i (a, pa, te) zaisto, i doista, i u istinu, samo pjesnici i mladji pisci spajaju tom česticom pojedine rieči,* neque haec tu non intelligis; neque tamen illa non ornant; nec vero non omni supplicio digni P. Claudius etc.; * nec non et Tyrii convenere. *6) riedko (u Cic. po svoj prilici nikada) rabi* nec *u class. prosi u sred izreke mjesto* ne — quidem, *niti, takodjer ne, podnipošto ne,* qui nec procul aberat, *Liv. 7) komici rabe poput Grkâ* neque *samo da bude više negacijâ,* neque ea ubi nunc sit nescio, *Plaut. 8)* nec, neque, *razlikuje se od* non, et, ac non *gl.* non *1) d) a) β) γ). 9)* nec, neque, *gdje se očekuje* neve (neu) *gl.* neve *a); i* nec = et ne, *u pjesnikâ i Liv. 10) samo* nec, neque, *stoji često mjesto izvjestnijih čestica, kad se to iz saveza i sadržaja lasno razumjeti može (sr.* ac, et que) *te se zato često prevodi a) te u obće ne,* Stoicum est quidem nec admodum credibile; efferuntur fere fastidio et contumacia nec quidquam insipiente fortunato intolerabilius fieri potest; scilicet contempsi te nec potest fieri me quidquam superbius. *b) jer ne, ne bo, naime ne, takodjer i to ne, osb. sa sliedećim* sed, Pompejus — munitiones impediebat, neque erat facile nostris uno tempore propugnare et munire; legionem neque eam plenissimam — despiciebant (*sr.* is); nos ad justitiam esse natos, neque opinione, sed natura constitutum esse jus. *c) i tako ne, i po tom ne, i ne dakle,* neque intelligunt se rerum illarum fundamenta subducere. *d) ali-, no-, dakako-, pa ipak ne,* velle se de his rebus, quae inter nos agi coeptae neque perfectae essent, agere cum eo; sine ulla patrum injuria nec sine offensione fuit. *11)* neque dum etiam, *i dapače jošte ne, a i jošte ne,* [*sr. 4) i* dum *II) 1)*], *Caes. b. c.* 1, 58, 3. neque dum etiam vocabulis armamentorum cognitis; *no Caes. b. G.* 6, 43, 4. nec plane etiam = necdum plane, *pak ne još sasvim; sr.* etiam. *4). 12)* neque is *gl.* is *1) c). II) correlativno, 1)* neque — neque, nec — nec, *niti — niti, ni — ni, s jedne strane ne — i s druge strane ne, kad i kad takodjer* neque — neque tamen, neque — neque vero; *ujedno se kadšto i onomu, što pretiče pripaja nješto česticom* neque — neque, *te-, a-, ali, niti — niti,* Aeduis se obsides redditurum non esse, neque iis neque eorum sociis injuria bellum illaturum, *i tako češće osb. u Caes.; redje se stavlja* et *pred* neque — neque torpere quidam, et nec pugnae meminisse nec fugae, *Liv. Osim toga pamti, da u podrazdjelih negativnih izreka mjesto* aut — aut [*sr.* aut *2) b)*] *češće rabi* neque — neque, *a da se glavna negacija, koja pretiče, ne uništuje,* nemo unquam neque poëta neque orator fuit, qui etc.; nusquam nec opera sine emolumento nec emolumentum ferme sine impensa fuit; nihil unquam neque insolens neque gloriosum ex ore Timoleontis exiit; nulla vitae pars neque publicis neque privatis, neque forensibus neque domesticis in rebus, neque si tecum agas quid, neque si cum altero contrahas, vacare officio potest; *mjesto trostrukoga* neque *rabi i* neque — neque — aut, (Jugurtha) neque loco neque mortali cuiquam aut tempori satis credere. *2)* neque — et, et — neque *gl.* et *3); i* neque — que, *ne — već, podnipošto — dapače,* neque tibi defuissem coramque meum dolorem tibi declarassem; *i* potius *se jošte pripaja iza* que, nec illa exstincta sunt alunturque potius et augentur cogitatione. *3)* neque — neque autem, *jedn. Cic. fam.* 5, 12, 6. Neque enim tu is es, qui arbitrere, neque autem ego ita sum demens; *da se jače naglasi drugi dio izreke, no nikada ne rabi* neque autem *u class. prosi bez correlacije, kao što* nec vero, nec tamen, neque enim; *sr. I) 2) 3) 4) kadšto ne sliedi drugo* nec, *osobito kad se umeće duža izreka, već se zamjenjuje s drugom construkcijom (tako nezvani* nec pendens) *kao što Cic. Lael.* 16, 57, 20, 73. *Tusc.* 4, 27, 59.

nec-dum (neque-dum), *adv. i (a, te) jošte ne, takodjer jošte ne.*

nĕcessārio, *adv.* [necessarius] *nuždno, od nevolje, pod silu, prisiljen, prinudjen,* alqd facere; **necessarie,** *adv. n. (neoprovrzivo)* demonstrans, *jedn. Cic. de inv.* 1, 29, 44.

nĕcessārius, *adj.* [necesse] *1) nuždan, potrebit, a) = neobhodno potreban, -potrebit, bez čega nije moći biti,* omnia quae sunt ad victum n.; frumentum et cetera necessaria usibus; *(Quint.)* eloquendi praecepta sicut sunt cognitioni necessaria; victus; voluptates; bellum; deditio; *s inf. i acc. c. inf. b) čemu nije moći uteći, neizbježiv, neukloniv, od nevolje, silan, nasilan, prešan (-šna, -o),* mors; ratio; tempus; casus; rogationes; causa est n. ad proficiscendum, *siluje na put;* res n., *silna okolnost;* quod mihi maxime n., *što mi najvećma na srdcu leži. 2) s kimgod trajnim odnošenjem, srodstvom, pri-*

jateljstvom, clientom, poslovi i slič. *tiesno svezan, odt. u rodu, u krvi, sprijateljen i slič.* (*u najširem sm.*; *sr.* propinquus, affinis etc.), homo tam n.; mors hominis necessarii. *Odt. subst. a)* **necessarius**, ii, *m. rodjak, prijatelj, clienat, patron (štićenik, zaštitnik)*, Torquatus familiaris meus ac n.; necessarios provinciae; propinqua et necessaria; Bocchus — ex omni copia necessariorum quinque delegit, quorum et fides cognita et ingenia validissima erant; n. mea; propinqua et n. *b)* **necessaria**, *n. (Sall.)* = res necessariae.

nĕcesse *ili (predcl. i Liv.)* **-sum**, *adj. rabi samo u nom. i acc. sing. n. i to samo u savezu a) sa* esse, *neobhodno potrebit biti, biti od potrebe, morati (unutarnja potrebitost koja se u naravi stvari same nalazi; sr.* debeo, oportet, cogor), *s dat. osobe i inf.; s acc. c. inf.; s* ut *i conj., češće i sa samim conj. (bez* ut), mollis et enervata putanda est *(potrebitost, što ju okolnosti same po sebi donose)* Peripateticorum ratio et oratio, qui perturbari animos necesse esse dicunt, sed adhibent modum quendam quem ultra progredi non oporteat; cum multa antea commissa maleficia, tum singularis audacia ostendatur necesse est. — Haec cum sint omnia, tamen exstent oportet expressa sceleris vestigia; huic rei tantum temporis tribuit, quantum properanti erat necesse *sc.* tribuere; *takodjer* id quod, hoc necesse est, uti erat n.; quod tibi minime n. fuit, *čega ti niti najmanje nije bilo trieba*; ut erat n. *b)* n. habere *s inf., neobhodno je komu trieba, morati,* ne ad ultimum supplicium progredi n. habeant, *da ne moraju itd.*

nĕcessĭtas, ātis, *f.* [necesse] *1) potrebitost, nužda, sila, neobhodnost, neuklonivost;* parere *ili* servire necessitati; majores n. *silniji uzroci*; n. exeundi; necessitate coactus, *prinuždjen*; necessitatem alcjs rei alcui imponere; adhibere n. persuadendi, *nuždno-, posve osvjedočiti koga*; foederis necessitatem mutare *gl.* 2. foedus; mors aut est n. naturae aut etc., *od naravi nuždna*; ut vita quae necessitati deberetur, patriae potius donata quam naturae reservata videretur; neque ulla n. neque imperio continebantur; * leti; *(Hor.) božica nužde* (= Ἀνάγκη). *Na pose a) ustanova, koja se promieniti ne može, sudbina, udes,* quae vis ac n. appellanda esset; fatum affert vim necessitatis; humana consilia n. divina esse superata; † ultima, extrema n. = *smrt. b) nužda, sila, silne okolnosti, -odnošaji,* rei; temporis; *absl.; pl. potrebe, potreboće, nuždni troškovi, tereti, daće,* suarum necessitatum causâ; *(Liv.)* indicandas populo publicas necessitates; *(Tac.)* necessitates ac largitiones. *c) obveznost, sila dužnosti,* magnam n. possidet sanguis paternus. *d)* † *nužda, stradanje, glad. 2) (riedko)* = necessitudo *2)*.

nĕcessĭtūdo, ĭnis, *f.* [necesse] *1) potreba, nužda, sila, neuklonivost, [sr.* necessitas *1)]*, videre, utrum malitia aliud agatur, aliud simuletur, an stultitia, an necessitudine, quod alio modo agi non possit, *Cic. de inv.* 2, 20.; puto esse hanc necessitudinem, cui nulla vi resisti potest, esse quasdam cum adjunctione necessitudines, 2, 57.; necessitudinem alcui imponere, ut etc.; *Sall. Cat.* 33, 5.; non eadem nobis et illis n. impendet 58, 11.; ad necessitudinem rei satis dictum, *Jug.* 19, 8.; *odt. sila okolnosti, nevolja, nužda,* quibus maxima necessitudo inerat, *Sall. Cat.* 17, 2., rerum necessitudine coactus, *Jug.* 48, 1., omnibus necessitudinibus circumventus, *Cat.* 21, 3.; rei publicae, legis, *Tac. 2) često tiesna sveza s kim, prijateljstvo, rodbinstvo, štitničtvo (clientela) i slič.*, n. et familiaritas; amicitiae; quaesturae *medju quaestorom i namjestnikom*; sortis; n. cum alqo conjungere; n. intercedit alcui cum alqo; omnes mihi cum eo sunt amicitiae n., *prijateljski vezi*; † *concr.*, necessitudines, *rodjaci, prijatelji itd.*

necne, nec-non *gl.* 2. ne *III) 2)*, nec *I) 5)*.

nĕco, 1. *usmrtiti, umoriti (o silovitoj smrti, većinom bez oružja; sr.* interficio, jugulo, occīdo, trucido), alqm fame, igni; alqm verberibus, *do smrti izšibati; (Hor.)* ferro; † veneno, *otrovati.*

nĕc-ŏpīnans († neque op.), tis, *adj. niti ne sluteći, iznenada, kada tko niti ne misli,* Ariobarzanem necopinantem liberavi, *iznenada.*

nĕc-ŏpīnātus, *adj. nenadan, neočekivan, neslućen,* adventus; gaudium; bona; *subst.* **necopinata**, ōrum, *n. nepredvidjeno; odt.* **necopinato** *(abl.)*, *adv. iznenada, preko svake nade; Liv.* ex necopinato.

* **nĕc-ŏpīnus**, *adj. 1)* = necopinatus, *neslućen. 2)* = necopinans, *ne sluteći.*

nectar, ăris, *n.* [νέκταρ] *nektar, a) piće bogova. b) * pomast bogova. c) * tp. sladkost, ugodnost, kao što med, mlieko.*

* **nectăreus**, *adj.* [nectar = νεκτάρεος] *nektarski,* aquae.

necto, xui *ili* xi, xum, 3. *1) vezati, uzlati, viti, navezati, zaplesti, speti, svezati, (da se tim slobodno gibanje prieči; sr.* copulo, jungo, conjungo), * laqueum; * coronam; * vincula; * alcui catenas, *kovati*; * n. bracchia, *svezati, sapeti*; * talaria pedibus, *privezati krilate cipele*; † alcui compedes *(u prilici)*; *odt.* * *ovíti, omotati,* caput olivâ, comam myrto; * nexus aere, *mjeden. Na pose vezati, sapeti, sapinjati, zatvoriti, osb. sbog dugova; odt. t. t.*, nexi ob aes alienum, nexi, *robovi sbog duga, t. j. dužnici, koji ne mogahu duga platiti. te su bili radi toga predani vjerovnikom, da tielom svojim za dug jamče. 2) tp. a) pripojiti, nadovezati,* rerum causas alias ex aliis; aliud, alia ex alio. *b) spojiti, svezati,* omnes virtutes inter se nexae et jugatae sunt; collocata et quasi structa et nexa verbis; * jurgia cum alqo, *zametnuti kavgu*; n. dolum, *snovati varku, Liv.*; * causas inanes n., *navoditi jedan za drugim*; † moras n., *sveudilj zavlačiti.*

nĕcŭbĭ, *adv.* [ne-alicubi] *da ne bi gdjegod, s conj.*

nĕcunde, *adv.* [ne-alicunde] *(Liv.) da ne bi odkudagod, s conj.*

nĕdum [od ne duim (dem) = *da ne dodajem*], *conjct. 1) ako negacija kakova pretiče ili ako se razumjeti može, a kamo li, nekmo li, a) tim manje, nikako ne, podnipošto ne,* secundae res sapientium animos fatigant; nedum illi corruptis moribus victoriae temperarent; ne voce quidem incommoda, n. ut ulla vis fie-

ret; erat domicilium hujus urbis aptius humanitati tuae quam tota Peloponnesus, n. Patrae. *b) iza affirmativne izreke = tim više (istom od Liv. počamši)*, quae vel socios, n. hostes victos terrere possent; adulationes etiam Macedonibus graves, n. victoribus. *2)* † *(riedko) sa* sed etiam = non modo, *ne samo.*

nĕ-fandus, *adj.* [ne-fari] *upr. što se ne smije govoriti, bezbožan, opak, klet,* scelus; *odium; * deos memores fandi atque nefandi; * nefandum est *s acc. c. inf.; (kasno)* nefandissimum caput; * *subst.* nefandi.

nĕfārie, *adv.* [nefarius] *bezbožno, opako.*

nĕfārius, *adj.* [nefas] *bezbožan, opak, klet,* homo; bellum; *subst.* **nefarium**, i, *n. bezbožnost, opačina,* universam rem publicam eo nefario obstrinxeris, *Liv.*; haec aliis nefariis cumulant; multa nefaria.

nĕ-fas, *n. samo u nom. i acc. sing., što je proti božanskomu i naravnomu zakonu, grieh, opačina, bezbožnost, nepravda (sr.* fas), per omne fas et n. sequi alqm, *u svem dobru i u zlu*; * in omne n. se parare; * ubi fas versum atque n.; quibus nefas est deserere patronos; n. est dictu miseram fuisse talem senectutem; cui nihil unquam n. fuit; alqd n. putare; alqm n. habere nominare; * quidquid corrigere est n., *što se ne dâ promieniti; kao parenthetički uzklik*, n. *ili* heu n., *sramota! strašno! užasno!* * *tp. ob opaku čovjeku, neman.*

nĕ-fastus, *adj.* dies n., *dani kojih se nije s religiosnih razloga na sudu sudilo niti s narodom razpravljalo (jer su te dane bogovi ukleli). Odt. a) nesretan, zlokoban, Hor. Liv. b) nesvet, prokletstva vriedan, grješan,* quae augur injusta, n. defixerit; * quid intactum nefasti liquimus; † nihil ulli n. in Bessum videbatur.

nĕgantia, ae, *f.* [nego] *nijekanje, nijek, jedn. Cic. top.* 14, 57.

nĕgātio, ōnis, *f.* [nego] *nijekanje, nijek.*

nĕgĭto, 1. [*intens. od* nego] *čvrsto ili postojano nijekati, -tajiti abs.; s acc. c. inf.*

neglectio, ōnis, *f.* [negligo] *zanemarivanje,* amicorum, *jedn. Cic. p. Mur.* 4, 9.

1. neglectus, *adj.* [*partic. od* negligo] *zanemaren, zapušten, neštovan,* castra; cum ipsi inter nos abjecti neglectique simus; * di, * ager, * capilli.

2. neglectus, *m.* [negligo] *(riedko)* = neglectio, haec res neutiquam neglectui mihi est, *Ter.*

neglĕgo etc. *gl.* negligo etc.

neglĭgens (neglĕg.), tis, *adj. s comp. i super.* [*partic. od* negligo] *nemaran, nebrižan, nehajan,* dux; natura; † nullum nostrum usquam n. esse sermonem; n. in amicis eligendis; n. in alqm, non te in me liberalem, sed me in se n. putabit, *Cic. fam.* 13, 16.; non negligentior tantum in patrem, *Just.* 32, 3, 1.; † circa deos et religiones negligentior; legum, officii; *na pose s obzirom na imetak, lahkouman, razsipan,* in sumptu; adolescentia n. luxuriosaque.

neglĭgenter (neglĕg.), *adv. s comp. i sup.* [negligens] *nemarno, bezbrižno, nehajno.*

neglĭgentia (neglĕg.), ae, *f.* [negligens] *1) nemarnost, nehajnost, bezbrižnost, nebriga,* n. et pigritia, n. et inertia; n. in accusando; n. epistolarum *i po savezu samo* n. *u pisanju listova*; non ingrata n.; quaedam etiam n. est diligens, *Cic. or.* 23, 78.; *neobično poredanje u Liv.* 37, 10. quam n. Polyxenidam in classe sua habiturum Pausistratus audivit, eam ipse extemplo habuit. *2) zanemarivanje, neštovanje, nehajstvo, zazor,* cognatorum, *Ter.*; deûm, *Liv.*; n. epistolarum, *hladnoća koja listovi vlada.*

nĕglĭgo (neglĕgo), exi (neglegisset, *jedn. Sall. Jug.* 40, 1.), ectum, 3. [nec-lego, *dakle upr.* = *ne birati*] *1) bez namjere, ne mariti za što, ne brinuti se o što, zanemariti,* mandatum, rem familiarem; *s inf.; (riedko)* de alqo; s ne *u Hor. carm.* 3, 8, 25. negligens, ne qua populus laboret = non timens, ne etc. *(Drugi spajaju* ne *sa sliedećim* cavere). *2) s namjerom ne cieniti, ne hajati za koga, ne štovati, ne držati do koga, ne mariti za što, prezirati,* alqm, *Ter.*; leges; deos; periculum; neglecta religione; *zatajiv itd.*; * n. fraudem committere, *ne bojati se itd.*; *s acc. c. inf.*, Theopompum nudum confugere Alexandriam, *Anton. u Cic.*; * negligat hibernas piscis adesse minas. *Na pose ne pokarati, ne kazniti, ne osvetiti,* injurias, vitam ereptam; pecuniam captam; hac parte neglecta, *da ostane taj kraj nekažnjen.*

nĕgo, 1. [nec] *1) intrans. „ne“ reći,* vel ajas vel neges; alcui roganti, *reći komu ne ili odbiti,* saepius idem roganti, *zakratiti, odbiti komu što*; † petitioni, *ne uslišati. 2) trans. a) zanijekati, nijekati, tajiti; reći-, kazati-, tvrditi, da što nije (s objectivnih razloga; sr.* infitior) crimen; alqd; *s acc. c. inf.; poslie* nego *stoji i acc. c. inf. s* neque (nec) — neque (nec), *dočim* dicere *s acc. c. inf. i* neque — neque *rabi, ako acc. c. inf. s* neque — neque *sprieda stoji ili ako se ne radi o tom, da se tvrdnja zaniječe, već se izvješćuje, da se što ne dogadja, kao u Liv.* 21, 9, 3.; *kadšto treba iz* negare *u drugom dielu izreke affirmativan glagol nadopuniti,* negabat cessandum et utique prius confligendum; negat a Callicrate fieri sibi insidias, sed illa — fieri praecepto suo; *u pass.* negor *s nom. c. inf., no i* negatur *s acc. c. inf.*; negare non posse quin rectius sit, *Liv.* 40, 36, 2. [*sr.* quin *I)*]; * sin arenae in sua posse negabunt ire loca; *ellipt.*, ille primo se negare *sc.* uxorem ducturum; ego me nego *sc.* nosse; illa se negat *sc.* copiam facturam, *Ter.*; *absl. b) uzkratiti, odbiti, ne dozvoliti, zabraniti, (riečmi i blaže nego* recuso; *sr.* renuo, abnuo), auxilium Vejentibus, *Liv.*; * divinos honores alcui; id obstinate sibi negari, *Caes.*; * vela ventis, *sviti jedra*; * se vinculis, *izmaći*; * comitem *sc.* se, *ne htjeti biti itd.* adolescenti negare non potuit, quin, *Nep.*; * si tibi negabitur ire; * cupimus negata; * regio n. poma.

nĕgōtiālis, *adj.* [negotium] *(riedko) stvarni, tičući se posla,* pars, *Cic. de inv.* 1, 11.

nĕgōtiātio, ōnis, *f.* [negotior] *poslovanje-, trgovina na veliko, osb. novčarstvo*; † *svaka trgovina.*

nĕgōtiātor, ōris, *m.* [negotior] *koji se bavi na veliko trgovinom ili novčarstvom u provinciji, veletržac, novčar, banquier; (jedn. Caes. b. c.* 3, 103.) *trgovac, opravnik, agenat*; * *svaki trgovac.*

něgotiŏlum, i, *n.* [*dem. od* negotium] *(riedko) malen posao, posalak, posalac.*

nĕgōtior, *dep.* 1. *a) poslovati-, trgovati na veliko, baviti se novčarstvom na veliko; subst.* **negotians**, *veletržac, novčar, banquier. b) (tek u Liv. i mladjih) u obće trgovati.*

nĕgōtiōsus, *adj. s comp. i sup.* [negotium] *poslen,* prudentissimus quisque n. maxime erat; provincia; † dies, *djelatnik.*

nĕgōtium (*ne* negocium), ii, *n.* [nec-otium] *1) nelazno, radnja, zanimanje, posao, osb. u državi, državna služba,* ut (scriptor) in otio esset potius quam in negotio; quid tibi hic negoti est *(Ter.)? kakova imaš ovdje posla?* quid negotii mihi est *(Caes.)? kakav posao imam ja? što imam posla?* in ipso n., *u poslu samom;* vel in negotio sine periculo vel in otio cum dignitate esse; majus commodum ex otio meo quam ex aliorum negotiis rei publicae venturum; *odt. a) pojedini posao, nalog, opravak, obava, zadatak, poduzeće, stvar, s kojim je poslom itd. često spojen pojam težkoće, težak posao, težkoća, napor, muka,* n. privata, domestica, servilia; negotium dare alcui, ut, n. mandare alcui; ut n. daretur videre; n. gerere, agere, conficere, suscipere, sustinere; negotio praeesse; negotio deesse, *ugibati se, uklanjati se poslu;* negotio desistere; periculo atque negotiis compertum est; n., quae ingenio exercentur; non est quidquam negotii *s inf., nije težka zadaća itd., često* quid est negotii? *s inf.;* nihil habere negotii; satis habere negotii in alqa re; negotium alcui exhibere, facessere; nescio an amplius mihi negotii contrahatur, *neprilike itd.; (Cael. u Cic. ep.)* Pompejo est n. cum Caesare, *ima posla sa itd.; (Hor.)* alqd negotii incutere; negotii nihil; nullo negotio, magno n.; sine negotio, *(kasno)* facili negotio; *(Suet.)* ut provinciae futuris consulibus minimi negotii, id est, silvae callesque decernerentur; negotium est unius diei; non suae sortis id n. esset. *b) državni posao,* n. publica; Leptitanorum; inter haec n.; nec intra muros quietiora n. esse certaminibus patrum ac plebis. *c) ratni podhvat, affaire,* facies negotii; infecto n.; quod n. poscebat. *d) novčarski, trgovački poslovi,* habere n. vetera in Sicilia, *(Hor.)* permagna n. Clazomenis; negotii gerentes, *prometnici, poslovatelji; sa smjeranjem (allusijom) (Hor.)* postquam omnis res mea Janum ad medium fracta est, aliena n. curo excussus propriis. *e) kućni poslovi, gospodarstvo,* n. male, suum n. praeclare gerere; alcjs negotiorum curator. *2) okolnosti, odnošaj,* suam quisque culpam ad n. transferunt; in atroci n. *3) u šali, stvar, komad, o čeljadi,* Teucris illa lentum n.

Nelĕus, ĕi, *m.* [Νηλεύς] *kralj u Pylu, otac Nestorov. Odt. 1)* * **Nēlēĭus** *i* * **-lēus,** *adj. Nelejev, kao subst. m. Nelejević* = Nestor. *2)* * **Nēlīdes,** ae, *m.* [Νηλείδης] *Nelejević* = Nestor.

Nĕmausenses, ium, *m. stanovnici grada* Nemausum *(u* Gall. Narb. *s.* Nimes) *Nemaušani, Suet.*

Nĕmĕa, ae, *f.* [Νεμέα] *mjestance u Argolidi. Odt. 1)* * **Nemeaeus** [Νεμεαῖος], *adj. nemejski. 2)* **Nĕmea,** ōrum, *n.* [Νέμεα] *junačke igre kraj N.*

Nĕmĕsis, ĕos, *f.* [Νέμεσις] *1) božica pravednosti, Cat. 2) ljubovnica Tibullova, Tib.*

Nĕmētes, tum, *m. pleme u Galliji belgijskoj, blizu današnjega Speier-a.*

Nemetocenna, ae, *f. grad u Galliji belgijskoj s. Arras, Hirt. b. G.* 8, 46, 6. 52, 1.

nēmo, ĭnis, *m. i (predcl.) f. (mjesto gen.* neminis *i abl.* nemine *class. samo* nullius *i* nullo, nulla *od* nullus), [ne-homo] *1) subst. nijedan čovjek, nitko,* n. amicorum; *(Ter.)* hoc scio neminem *(kao f.)* peperisse; *(Liv.)* cum eorum n. venissent; n. ex iis; se nociturum nemini; non n., *mnogi, gdjekoji, jedan i drugi;* n. non, *svaki, svatko;* quem tu neminem putas, *ništom držiš;* neminem nec deum nec hominem; n. alius, n. unus; *(Ter.)* n. quisquam. *2) adj. kraj samostavnikâ, koji znače osobu* = nullus, *nijedan, nikakav,* n. hostis, n. civis, n. homo, n. opifex; n. prudens homo, n. improbissimus civis; vir n. bonus; *osim toga rabi uviek uz subst. adjectiva u nom. i acc. sing.,* n. Romanus *(ne* nullus R.), n. sapiens, n. doctus *(ne* nullus s., nullus d.)

* **nĕmŏrālis,** *adj.* [nemus] *gajski, dubravski, na pose što se tiče gaja Dianina kraj Aricije; u tom sm. uviek* * † **Nĕmŏrensis,** *adj.*

nĕmŏrĭ-cultrix, īcis, *f. koja u gaju, lugu stanuje, šumska stanovnica,* sus, *Phaedr.;*

nĕmŏrĭ-vāgus, *adj. po šumah lutajuć, šumsko lutalo, Cat.*

* **nĕmŏrōsus,** *adj.* [nemus] *1) pun gajeva, -lugova, šumovit,* vallis. *2) pun drveća, gust,* silva.

nempe, *adv.* [nam-pe] *izražava u obće, da je čovjek uvjeren ob onom što kaže te drži, da to i onaj s kim govori ili svaki drugi priznaje, bez dvojbe, razumieva se, mislim, dakako, naravno, svakako, samo u tom smislu naime, osb. često iza pitanjâ, na koja si čovjek sam odgovara, kao i ironički,* memini; nam illum dicis cum armis aureis, *Plaut.;* recte ego n. has fugi nuptias, *Ter.;* si dat tantam pecuniam, n. *(naravno)* idcirco dat ut etc.; apud quem igitur hoc dico? n. apud eum etc.; at avus nobilis. Tuditanus n. ille, qui etc.

nĕmus, ŏris, *n.* [νέμος] *1) šuma s pašnici, dubrava, gaj, lug, (sr.* silva, lucus, saltus); * † *u obće dubrava, šuma; sing. collect.* rivos, saxa nemusque, *Hor.; hyperbol. o jednom drvetu, koje se jako razgranava,* una (quercus) n., *Ov.; i* * *umjetni nasadi (opp.* silvae); * *stablik;* * *gajić medju triemovi, koji okružuju* impluvium *(gl. to). 2) gaj posvećen božanstvu, na pose Dianin kraj Aricije, Cic. Att.* 15, 4, 5., *u Virg.* n. Anguitiae.

nēnia (naenia), ae, *f. 1) pogrebna pjesma, žalostinka na pokopu; posl. (Plaut)* id n. fuit ludo, *tako se je to okončalo. 2)* * *u obće pjesma, popievka, na pose a)* * *tužaljka, tužbalica. b)* * *vilinska-, čarobna popievka. c)* * *svaka obična popievka, uspavanka, dječačka popievka na ulici,* n. puerorum; *(Phaedr.)* viles n., *lakrdije, šale, trice.*

neo, nēvi, nētum, 2. [νέω] *1) presti,* * stamina; * fila *osb. o Parkah; (Just.)* purpuras colo. *2)* * *tkati,* tunicam.

Neŏcles, is *i* i, *m.* [Νεοκλῆς] *otac Themistoklov. Odt.* * **-clīdes,** ae, *m.* [Νεοκλείδης] *Neoklejević* = Themistocles.

Neoptŏlĕmus, i, *m.* [Νεοπτόλεμος] *1) sin Achillov, inače* Pyrrhus *zvan. 2) jedan vojvoda Alexandra Vel.*

nĕpa, ae, *f.* [*po svoj prilici riečafrička*] *1) štipavac, jakrep;* * *kao zvježdje. 2) rak, kao životinja, Plaut.;* * *kao zvježdje.*

Nĕpĕte, ĕs, *f. grad u Etruriji. Odt.* **Nĕpĕsīnus,** *adj. nepetski; subst.* **-sīni,** ōrum, *m. Nepećani.*

* **Nĕphĕlēis,** ĭdis, [Νεφεληΐς] *kći Nephelina (*Nephele), *Nephelinica,* Helle *(gl.* Helle).

1. nĕpos, ōtis, *m. 1) unuk, sin sinov ili kćerin,* n. ex filio, ex filia; † parvulus; *prenes. a)* † nepos sororis *i samo (Eutr.)* n., *nećak, sestrin sin, sestrić. b)* * *potomak, osb. pl. 2) meton., kao naše „majković“, mladi, lahkoumni razsipnik, razkošnik (sr.* ganeo, helluo, prodigus).

2. Nĕpos, ōtis, *m. ime obitelji rimske; gl.* Cornelius.

nĕpōtātus, us, *m.* [*od* nepotor, *razsipati*] *razsipanje, razkošje, jedn. Suet. Cal.* 37.

nĕpōtŭlus, i, *m.* [*dem. od* 1. nepos] *unučić, jedn. Plaut. mil.* 5, 20.

neptis, is, *f.* [1. nepos] *unuka.*

Neptūnus, i, *m. bog mora, sin Saturnov, brat Jupitera i Plutona, suprug Amphitritin;* * *more. Odt. a)* **Neptūnīne,** ēs, *f. Neptunina* = Thetis, *kći Nereja, sina Neptunova, Cat. (drugi čitaju: Nereine). b)* * **Neptūnius,** *adj. Neptunov,* Troja N. *jer ju N. (s Apollonom) opasa zidovi,* heros = Theseus *(jer je po priči sin Neptunov);* N. dux = S. Pompejus, *jer je hotio, da ga drže posinkom Neptunovim; (Liv.)* aquae N.. *vrelo kraj grada* Tarracinae.

nĕquăm, *adj. indecl.* [*od* nē *i* quam *(acc. sing. gen. fem. od* qui)] *s comp.* nequior *i sup.* nequissimus, *nevaljao, nevriedan,* piscis, *Plaut.; o čeljadi, nevaljao, malovriedan, lahkouman, nemaran, nevaljalac, hulja, lopov (opp.* frugi, bonus), homo; servus; *(Hor.)* n. et cessator Davus; liberti; nihil libidinosius, nihil nequius.

nē-quāquam, *adv. nikako, podnipošto.*

nĕquĕ *gl.* nec.

nĕ-queo, etc. 4. *ne moći, ne biti kadar što učiniti (na koliko okolnosti ne dopuštaju; sr.* queo, possum), adesse nequibat; cum Demosthenes rho dicere nequiret; *(Ter.)* n. quin lacrumem, *ne mogu na ino no da itd.; s pass. ili depon. inf.,* nequitur, *Plaut. Sall.*

nē-quicquam *ili* **nē-quidquam,** *takodjer* **nē-quīquam,** *adv. 1) uzalud, badava, zahman, bezuspješno, bezkoristno (objectivno, s obzirom na stvar, u kojoj se ništa ne može opraviti; sr.* frustra), n. deos implorat; n. eos perditam (= *cum perdita sit*) spem fovere, *Liv.;* n. spes nectis inanes, *Virg. 2) bez razloga (ne nadajući se uspjehu),* non n. ausos esse, *jedn. Caes. b. G.* 2, 27, 5.

ne-quidem *gl.* 2. ne *I) 1).*

nēquĭter, *adv.* [nequam] *lahkoumno, nesmotreno, razkošno, razsipno,* cenare; utrum bellum susceptum sit nequius, an inconsultius gestum.

nēquĭtia, ae, *i* * **-ies,** ēi, *f.* [nequam] *zlo svojstvo, o čeljadi, nevaljalstvo, lahkoumnost, nesmotrenost, nemarnost, razuzdanost,* inertia atque n.; luxiria atque n.; *(Hor.)* par nobile fratrum, nequitiâ et nugis pravorum et amore gemellum; *(Ter.)* alqm ad n. abducere, fenestras alcui patefacere ad n.

* **Nēreus,** ĕos, *i* ĕi, [Νηρεύς] *morski bog, sin Oceana i Tethyje* (Tethys), *suprug Doridin* (Doris). *Odt. 1)* **Nērēīne,** *gl.* Neptunine *pod* Neptunus. *a). 2)* * **Nērēĭs,** ĭdis, *f.* [Νηρηΐς] *Nerejevica, kći Nerejeva, morska nympha; (riedko)* * **Nerīne,** es, *f. 3)* * **Nērēĭus,** *adj. Nerejev,* genetrix N. = Thetis, *majka Achillova.*

Nērĭtos, i, *f.* [Νήριτος] *otočić blizu Ithake. Odt.* * **Nērĭtius,** *adj.* = *ithački ili Ulixov.*

Nĕro, ōnis, *m. ime obitelji rimske; gl.* Claudius. *Odt.* * † **Nĕrōnēus,** † **-nius, -niānus,** *adj. Neronov;* **Nĕrō-pŏlis,** is, *f. Neronovac (Neronov grad), jedn. Suet. Ner.* 55.

Nerthus *gl.* Hertha.

Nerŭlum, i, *n. grad u Lucaniji. Odt.* **Nerulonensis,** *adj. nerulski, Suet.*

Nerva, ae, *m. ime obitelji rimske plemena* gens Cocceja *itd., kojoj pripadaše car* M. Coccejus N. *(96—98. pos. Is.).*

Nervii, ōrum, *m. uzmožno pleme u belgijskoj Galliji, u današnjem Henegau-u; adj.* **-vĭcus,** *nervijanski.*

nervōse, *adv. s comp.* [nervosus] *jedró, čvrsto, snažno, krepko,* vigilanter nervoseque nos qui stamus in acie, subornes, *Planc. u Cic. ep.;* nervosius qui ista disserunt; aliquando nervosius dicere.

nervōsus, *adj.* [nervus] *1) žilav, mišičav,* * poples. *2) tp. o govorniku, jedar, krepak, sbijen,* quis Aristotele nervosior?

nervŭlus, i, *m. dem. od* nervus, *u pl.* si tu nervulos tuos adhibueris, *ako malo napneš sile svoje, jedn. Cic. Att.* 16, 16.

nervus, i, *m. 1) tetiva, žila,* nervi, a quibus artus continentur; *(Quint.) u prilici o Demosthenu,* illa (omnia in eo) quibusdam nervis intenta sunt, *rek bi žilavo; odt. a) mužko udo, Hor. b) tetiva, struna (od crieva), žica,* omnes voces, ut nervi in fidibus, sonant; *i glasbilo na strune,* cantu nervorum ac tibiarum tota vicinitas personat; *(Hor.)* ut nervis alienis mobile lignum, *marionetta, lutka. c)* * *tetiva u luka. d)* † *govedja koža, koža kojom su obšivali štitove. e) remen, kojim se tko veže, Plaut., u obće vezi, spone, negve, uza, tamnica, Plaut. Ter. Liv. 2) tp. (u pl.) za oznaku jakosti, krepkosti, sile, snage,* omnibus nervis contendere; quibus opibus ac n. ad gratiam minuendam uteretur; consentientis senatus n. atque vires; quantum in cujusque animis roboris est atque nervorum; *na pose a) o govoru,* n. oratorii, forenses; * sectantem levia n. deficiunt; * n. atque animi *(polet);* * sine nervis esse putat quidquid composui. *b) ono na čem se osniva jakost i snaga koje stvari, pružnost, životna snaga, glavna poticala (ili osobe ili stvari), biće koje stvari,* omnes nervos virtutis elidere; n. omnes urbis exsecare; vectigalia esse nervos rei publicae; nervi belli pecunia; nervos conjurationis ejectos; illi loci, qui inhaerentes in earum (causarum) nervis esse debent, *koja moraju sačinjavati bitnu sastavinu toga.*

ne-scio, 4. *1) ne znati,* alqd; *s acc. c. inf., s quaest. indir.; (Hor.) s grčkom construkcijom,* uxor Jovis esse nescis *na mjesto* nescis te uxorem J. esse; n. an *gl.* an *4);* certum n., *ne znam za stalno;* nescio quis, quid, qui, quae, quod, *obično, kad se hoće što označiti neznatnim, malovažnim, prezirnim i to kad nećemo ili ne možemo, da što pobliže naznačimo, ne znam koji, njeki,* Paconii n. cujus querelis moveri; misit ad Caecilium n. quem; casu n. quo; n. quid literularum; *no kadšto rabi ovako i o stvarih izvrstnih, vanrednih i to kad se ne može što radi izvrstnosti pravo pojmiti te ne ima rieči, da se valjano obilježi,* illud nescio quid praeclarum ac singulare; a n. qua dignitate. *Često rabe i formule,* nescio quomodo, n. quo pacto, *koje da se označi što nije izvjestno, ili što se ne čini hotimice, ili što se ne može pojmiti, da tako rečem, na njeki način, njekako; nehotice; nepojatno, koje da se izrazi sažaljenje, žalibože,* n. quo pacto omnium scelerum maturitas in nostri consulatus tempus erupit; fit nescio quomodo, ut magis in aliis cernamus quam nobismet ipsis, si quid delinquitur; *partic.* nesciens, *takodjer ne znajući, da ine znaš,* te nescientem id dare, *Ter. Na pose a)* si nescis, *ako možda ne znaš, ako želiš znati, Ov. b)* tu id quod scis, nescis, *gradiš se kao da itd., kad se komu kakova tajna saobćuje, Com. b) ne znati, ne poznati,* deos, *Ter.;* * hiemem. *2) neumjeti, nemoći, nebiti kadar,* Latine, Graece; *s inf., većinom pjesn.;* Stoici omnino irasci nesciunt, *Cic.;* n. quiescere *(mirovati), Liv.;* stare loco, *Virg.*

nescius, *adj.* [nescio] *ne znajući, nevješt, nepoznavajući (relativan pojam, kojemu se uviek dodaje ono, što tko ne zna, nije dakle samo po sebi ukor; sr.* inscius), non sum n., ista inter Graecos dici; ne sis n.; * † alcjs rei; * de alqa re; * s quid; *s acc. c. inf.;* non n., *s acc. c. inf.; absl.,* ne sis n., *da dobro znadeš;* * haud nescia *s nakanom, navlaš. 2)* * *koji nije što naučio, koji ne može ili ne zna što,* vinci; cedere; *i ne imajući k čemu volje, ne hajući za što, nećutljiv, neosjetljiv,* nesciaque humanis precibus mansuescere corda; n. furtivas reddere preces. *3) pass. neznan, nepoznat,* * causa; neque nescium habebat *s acc. c. inf. i on znadjaše, da, Tac.;* aliis gentibus — inexperta esse supplicia, nescia tributa, *Tac.*

Nēsis, īdis, *f.* [Νησίς] *malen no vrlo plodonosan otočić, naproti Misenu u Campaniji, s. Nisita.*

Nessus, i, *m.* [Νέσσος] *1) rieka u Thraciji, Liv. 2) Centaur, koji htjede ugrabiti Dejaniru. Odt.* **Nessēus,** *adj. Nessov, Ov.*

Nestor, ŏris, *m.* [Νέστωρ] *sin Neleja, kralja pylskoga, na glasu medju trojskimi junaci s mudrosti i rječitosti.*

Nētum, i, *n. grad na Siciliji u okružju syracuskom; subst.*

Nētīni, ōrum, *ili* **-tinenses,** ium, *m. Nećani.*

neu *gl.* neve.

neuter, tra, trum, *gen.* neutrīus, *dat.* neutri, *adj.* [ne-uter] *nijedan od dvojice ili obojice, niti jedan niti drugi,* eorum; id quod n. nobis hoc tempore contigit; *pl.* neutri, *nijedna od obiju stranaka, ni jedni ni drugi,* quibus cum neutri parcerent; n. transeundi initium faciunt; toto abessent bello et neutris auxilia mitterent = *neutralnimi ostanu;* † homo neutrius partis; in n. partem moveri, *ravnodušnim ostati;* n. in partem effici possunt, *niti na korist niti na štetu. Na pose a) u grammatici,* nomina n., neutra, *srednjega roda. b) kao philosoph. t. t.,* res n., *niti dobre niti zle, indifferentne stvari, adiaphora, Cic. Tusc.* 4, 12, 28.

ne-utiquam, *adv. nikako, podnipošto (opp.* utique).

neutrō, *adv.* [neuter] *na nijednu od obiju strana, ni na jednu ni na drugu stranu.*

neutr-ūbī, *adv. (predcl.) na nijednom od obiju mjesta.*

nē-ve *i odbaciv krajni glasnik* neu, *conjct., a) te ne, ili ne, iza* ut *ili* ne *u prednjoj izreci,* hominem mortuum in urbe ne sepelito neve urito; cohortatus est, uti — retinerent neu perturbarentur animo; legem tulit, ne quis — accusaretur neve multaretur; *i za samim conj. hortativnim,* interea manerent indutiae — neve alter alteri noceret; * = et ne, *i da ne, i da ne bi, ako i ne pretiče conjunctivna izreka,* neu regio foret ulla suis animantibus orba, astra ferunt etc.; neve foret terris securior arduus aether, affectasse ferunt etc.; *kadšto rabi u slobodnijoj formi govora samo* nec, neque, *osb. ako se izrekom prediduće samo razjašnjuje ili širi; i* aut ne *rabi mjesto* neve, veriti, ne — cogerentur aut ne ab equitatu Caesaris in angustiis tenerentur. *b)* neu — neu, *(silnije)* ut neve — neve, *da niti — niti,* neu se neu imperatorem suum — tradant, obsecrat; oppida incendi oportere, neu suis sint — receptacula neu Romanis proposita etc.; tenendum est, ut neve major neve minor cura et opera suscipiatur; *sr. Caes. b. c.* 1, 76, 1. *b. G.* 7, 14, 8. *c)* * **neu-neu,** *niti — niti, s imper.*

nĕvis, nĕvolt = non vis, non vult, *Plaut.*

nex, nĕcis, *f. 1) silovita smrt, usmrćenje, umorstvo,* usque ad necem, *Ter.;* vitae necisque potestatem habere in alqm; offerre, inferre, parare alcui necem; * neci dedere, * demittere, * dare, mittere alqm; necem sibi consciscere; alcui diem necis *(pogubljenja)* destinare; neces multorum civium. *2) † naravna smrt.*

* **nexĭlis,** *adj.* [necto] *savit, svezan,* plagae; hederae.

nexum, i, *n.* [necto] *gl.* nexus *2) b).*

nexus, us, *m.* [necto] *1) sputanje, vezanje, skapčanje, uzao,* atomorum; † brachiorum; † ramorum; † cujus *(gordijskoga uzla)* nexum si quis solvisset; * serpens baculum nexibus ambit; * contulerant arto luctantia pectora n. *2) tp. a) † savez, zamršaj, splet, niz,* operum; causarum latentium principia et n.; naturalium causarum; plerique legis n. *b) kao jurist. t. t. podaničtvo nastalo dugom, kmetstvo-, robstvo nastalo dugom i to svetčanim činom pred svjedoci, kojim nastaje obveza* (**nexum,** i, *n. sr.* necto). *Dužnik, koji nije zadovoljio obvezi dužnika, gubi slobodu te postaje podanikom ili kmetom vjerovnika* (*gl.* necto), nexum inire; nexu vincti; *odt. prenes.,* cujus proprium te esse scribis mancipio et n.; † *u obće obveza.*

nī, *adv. i conjct.* = ne, *1) archaist. i pjesn. u zapovjednih i namjernih izrekah, ne, da ne (bi), da ne. 2) u savezu* quid ni, *da se izrazi pouzdanje, kojim se hoće odstraniti svaka dvojba neizvjestne stvari (razlikuje se od* cur non), *zašto ne? kako ne bi? iron. e? 3)* = si non ni vererer; plures cecidissent, ni nox intervenisset; *osb. kad se što silnije tvrdi, uvjerava, prieti, proklinje,* perii hercle hodie, ni hunc a te abigo, *Plaut.;* quod ni ita se res haberet, nec justitiae ullus est nec bonitati locus; moriar, ni puto te malle a Caesare consuli quam inaugurari; regna ipsa Latini, ni — fatentur, eruam *Virg.;* si noles sanus, curres hydropicus, et ni posces ante diem librum cum lumine, si non intendes animum studiis et rebus honestis, invidia vel amore vigil torquebere, *Hor. ep.* 1, 2, 34—36., excidium minitans, ni causam suam dissociarent, *Tac.; i u formulah ugovornih, obveznih, pravnih itd., ali samo onda, kad se formule navode u orat. obliq.,* cum is sponsionem fecisset, ni vir bonus esset; *sr.* sponsio; *osim toga sr.* nimirum, nisi *i o* mirum ni *gl.* mirus; sive — nive, *Cic. p. Caec.* 23, 65.

Nīcaea, ae, *f.* [Νίκαια] *1) grad u Bithyniji. Odt.* **Nīcaeensis,** *adj. nicaejski; subst.* **-enses,** ium, *m. Nicaejani. 2) grad u Lokridi, blizu Thermopylā. 3) grad u Indiji, Curt. Just.*

Nīcaeus, *adj.* [Νικαῖος *koji pobjedu daje*] *pridjev Jupiterov jedn. Liv.* 43, 21.

Nīcander, dri, *m.* [Νίκανδρος] *pjesnik, grammatik i liečnik iz Kolophona.*

Nīcānor, ŏris, *m.* [Νικάνωρ] *1) vojvoda za Alexandra Vel. 2) vojvoda Cassandrov.*

Nīcias, ae, *m.* [Νικίας] *1) athenski državnik i vojvoda. 2)* Nicias *ili* Curtius Nicia, *grčki grammatik u pratnji Ciceronovoj u Ciliciji. 3) jedan Smyrnjanin.*

nīco, nīci, — 3. *(Plaut.) namignuti, migati.*

Nīcŏmēdes, is, *m.* [Νικομήδης] *tako se zvalo više kraljeva bithynskih.*

Nīcŏmēdīa, ae, *f.* [Νικομήδεια] *glavni grad bithynski, Aurel. Vict.;* † **-densis,** *adj. nicomedijski, subst.* † **-denses,** ium, *m. Nicomedijani.*

Nīcŏpŏlis, is, *f.* [Νικόπολις] *1) grad u Acarnaniji, što ga sagradi Augusto na uspomenu pobjede kod Actija, Tac. 2) grad u Armeniji, što ga sagradi Pompej na uspomenu pobjede nad Mithridatom.*

nicto, 1. *i* **-tor,** *dep.* 1. [nico] *(predcl. i kasno) žmiriti, treptati očima, namigivati,* alcui.

nīdāmentum, i, *n.* [nidus] *gradja za gniezdo jedn. Plaut. Rud.* 3, 6, 51.

nīdor, ōris, *m. duh, vonja, para, miris, sažeženih, pečenih, kuhanih, osmudjenih, opurenih ili drugih tustih stvari,* n. ganearum; n. *(gust dim)* ex adusta pluma; *(Hor.)* non in caro n. voluptas summa; *tp. (Plaut.)* n. e culina, *kao psovka o robu, koji se uviek kuhinje drži.*

nīdŭlus, i, *m.* [*dem. od* nidus] *gnjezdašce;* † *prenes., o dvorcu, mirogoj,* senectutis.

nīdus, i, *m. 1) gniezdo,* fingere et construere, * facere nidum; * me majores pennas nido extendisse, *poletjeti previsoko. 2) meton., a)* * *golići, mladi u gniezdu. b)* * = *grad na visoku mjestu, grad stjenjak,* celsae Acherontiae; * *udobno mjesto,* servare n., *ostati kod kuće.*

nĭger, *adj. s comp. i sup. 1) crn, mrk, tmast, mračan, (označuje crnu mast najtamnijom kao takovu, zato rabi i o liepoj i sjajnoj crnoj masti; opp. redovito* candidus; *sr.* ater), crinis; * oculi; † fluvius *(radi dubljine);* * silva; * hederae; * nox; * caligo; * coelum pice nigrius; * fumus; * sal, *oštra sol izkuhana iz pepela od drva; posl.* facere candida de nigris, *Ov. 2) tp. a)* * *što zamračuje, mračan, tmast, taman,* ventus; auster; imber nigerrimus. *b)* * *za označiti svega, što se na smrt proteže u obće, tužan, žalostan, crn, užasan, strašan, zlokoban,* Tartara; janua = *podzemni sviet,* hora, dies, *smrtna ura, -dan;* ignes, *lomača;* pocula, *okužene;* huncine solem tam nigrum surrexe mihi! caligantem nigra formidine lucum. *c) zloban, bezbožan, opak,* nec minus n. quam ille Terentianus Phormio; *(Hor.)* hic n. est, hunc tu, Romane, caveto, (tibi) infesto nigris, *i (Hor.)* sal n., *oštar, osoljen dosjetak [sr. 1)].*

Nĭgĭdius, P. N. Figulus, *učen Rimljanin, suvremenik Ciceronov, na glasu osb. kao grammatik.*

* **nigrans,** tis, *adj.* [*upr. partic. od* nigro] *crn, mrk,* nigrantes terga *(na hrbtu)* juvenci; nimbus; aegis, *sabiruća crne oblake, zamračujuća.*

nĭgresco, rui — 3. [niger] *crnjeti.*

nĭgror, ōris, *m. (predcl.) crnoća, crnina, Pacuv. u Cic.*

nĭhil, *n. indecl. (stegnuto* * **nīl,** *od* ne *i* hilum, *niti najmanje; sr.* hilum) *ništa, 1) subst.* n. est melius, n. loqui, agere; *u prispodobi i silnije nego* nemo, nullus *s obzirom na osobe,* n. eo est eloquentius; *za oznaku svojstava negativne vrsti gl.* nullus; n. forte; n. tale; n. mali, *ali i* n. malum; n. praemii, non n. *nješto, mnogo, mnoge stvari, i s gen.,* non n. temporis; nihil non, *sve moguće, sve, sve bez iznimke;* n. non efficere posse, n. mali non inest. *Na pose spaja se a)* n. agis, *badava ti trud. b)* n. aliud nisi (n. nisi), n. aliud quam *gl.* alius *i* nisi *2) a). — c)* n. est quod, cur, quamobrem *s conj. neimam (-aš itd.) zašto (c. inf.), ili ne ima razloga da. d) praegn.,* nihil dicere, nihil afferre *ništa važna, znamenita, ništa stalna,* nihilne tibi videntur an aliquid dicere? *(u razgov.,)* n. est, *ništa ne pomaže, jošte nije dosta ili ništa nije znamenita;* alqm n. putare, *držati koga nitkovom, -ništom ne cieniti;* n. hominis est, *nitkov jest, Cic. Tusc.* 3, 32, 77.; n. esse, *ništa-, nitkov biti, ništa ne moći [sr.* nihilum *1)]. e)* n. ad me attinet, *ništa me nije briga, ništa se mene ne tiče, Ter.; i bez* attinet, nihil ad nos; n. ad rem, *ne spada, ne ide ovamo; naproti* n. ad alqm, *ništa prama komu-, uzporediv što sa itd.;* n. mihi est cum alquo, *ne pačam u nj. Ter. f)* n. minus, n. vero minus, *ništa manje, podnipošto ne, i* n. sane, *u odgovoru, podnipošto. 2) adj. samo kad se spaja s* quidquam, unum, n. quidquam, n. unum. *3) adv. (kao acc.) sasvim ništa, podnipošto,* illi n. moti sunt; n. cedimus Graeciae; *i* non nihil, *ponješto; na pose*

bez razloga, bez uzroka, nihil sane; nihil nisi; n. aliud quam.

nĭhil-dum, jošte ništa.

nĭhĭlōmĭnus gl. nihilum 3) a).

nĭhĭlum, i, n. (nastalo od nihil, da se učini sklonivim), 1) gen. **nihili,** nihili facere, pendĕre alqd (Com.), ne držati za ništa, ne cieniti; homo n., nevaljalac, nitkov; verbum n., male vriednosti. 2) acc. **nihilum,** obično iza predlogâ, ad, in, ad n. redigere, uništiti; ad n. venire, recidere, propasti; in n. interire, occidere, upropašten biti; nihilum ejus; i (pjesn. i Liv.) adverbialno kao nihil = silnije non. 3) abl. nihilo (steg. **nīlo,**) a) uz compar. (za) ništa, n. majus; n. minus, secius, ništa manje; n. magis, (Ter.) n. plus, ne više, isto tako; n. aliter (Com.), posve tako. b) de n., od ničega, od ništa; bez razloga, bez uzroka, (Plaut.) badava, uzalud; non de nihilo, ne bez razloga, Ter. Liv.; ex n. oriri; pro n. habere, putare, ducere, za ništa ili ništom držati, ne cieniti; non nihilo (ponješto) aestimare; pro n. mihi est, to mi je koliko ništa, ne tarem si glave o to.

* **Nīlĭgĕna,** ae, m. kraj Nila rodjeni, Aegypćanin; gl. omnigena.

nīlo gl. nihilum 3).

Nīlus, i, m. [Νεῖλος] Nil, rieka u Aegyptu; prenes., kao nom. appell., vodotočina, jarak, odtoka, ductus aquarum, quos isti nilos et euripos vocant. Odt. * **Nīlĭăcus,** adj. aegypatski.

nimbĭfĕr, fĕra, fĕrum, adj. [nimbus-fero] buran, jedn. Ov. ex Pont. 4, 8, 60.

* **nimbōsus,** adj. [nimbus] pun crnih oblaka, naoblačen, buran, cacumina montis, ventus.

nimbus, i, m. [srodno s nubo] 1) tmast oblak, * involvere diem nimbi; tp. nepogoda, bura, nenadana nesreća, hunc quidem nimbum cito transiise laetor, jedn. Cic. Att. 15, 9, 2. 2) * u obće oblak, magla; na pose oblak, oblačast sjaj, kojim su se bogovi, silazeći s neba, zastirali, Pallas effulgens nimbo. 3) pljusak, ploha, plaha kiša, Virg. Liv.; * n. ferreus, od željezna streliva. 4) * množtvo-, množ predmetâ, koji se poput oblaka dižu i šire, n. peditum; arenae; atram in nimbo volitare favillam; sr. nubes.

nĭmiĕtas, tātis, f. (kasno) [nimius] višak, prevelika obilnost.

nīmīrum, adv. [ni = ne, -mirum, upr. nije se čuditi, ili ne mirum, sc. sit, ili ni = si non mirum sc. esset, mirum sc. foret] svakako, dakako, očevidno, bez dvojbe, doista, jamačno, samo u tom smislu = naime (sr. nempe, scilicet, videlicet), si res in dubitationem veniet, n. Th. auctor est adhibendus; n. non omnia eidem dii dedere; često ironijski, dakako, naravno, to se razumije.

nĭmis, adv. 1) previše, odviše, odveć, prekomjerno (upravo; jače od comp., kad se ima prevesti riečju „odviše" i positivom), n. saepe; n. remissus; n. multa; (Ter.) ne quid n.; non, haud n., ne jako, ne osobito; n. insidiarum ad capiendas aures adhiberi videtur; * n. lucis. 2) vrlo, prekomjerno, n. id genus odi; n. quam formido [sr. nimium quantum pod nimius 1)], Com.

nĭmius, adj. [nimis] što prelazi mjeru, prevelik, prekomjeran, presuvišan, odviše mnogo, n. celeritas; * ne nimia (vitis) fundatur pregusto; * n sol, prevelika žega; n. in honoribus decernendis; † rebus secundis, obiestan, * n. mero, napit, pijan; n. animi, pugnae, Liv., † sermonis; (Plaut.) n. pulchritudo, vanredna; nimium quantum = nimium est q., vanredno je, neobično je koliko = vrlo mnogo, sales in dicendo n. q. valent; subst. nimium, višak, što je suviše, dicere (opp. parum). 2) adv., a) nimio, vanredno, mnogo, jako, n. plus te diligo, više nego preveć = veoma, silno, Anton. u Cic. ep., n. plus doleo, Hor. b) nimium = nimis, odviše, n. diu, n. multi; non n., ne osobito; prenes., vrlo jako, veoma, osobito, pre-, videre n. vellem, Ter.; o fortunatos n., presretni, Virg.

ningo, ninxi, — 3. snježiti, snieg pada, impers. Virg.

Nĭnus ili **Nĭnos,** i, [Νίνος] 1) f. glavni grad u Assyriji = Ninive, Tac. 2) m. kralj assyrski, suprug Semiramidin, Curt. Just.

Nĭnya, ae. m. sin Nina i Semiramide, Just.

Nĭŏbe, ēs, i **Nĭŏba,** ae, f. [Νιόβη] kći Tantalova i supruga Amphionova (sr. Amphion), koja izgubi sedam sinova i sedam kćeri, a sama se pretvori kamenom, jer se obiestno uznicla nad Latonu, Ov. Odt. **Nĭŏbēus,** Niobin, Hor.

Nĭphātes, ae, m. [Νιφάτης, snježnik] gora u Armeniji.

niptra, ōrum, n. [νίπτρα] voda za pranje, -za umivanje, naslov jednoj tragoediji Pacuvijevoj.

Nīrĕus, ĕi ili ĕos, m. [Νιρεύς] uz Achilla najljepši muž medju Grci pod Trojom, Hor.

nĭsĭ, conjct. [skraćeno od nī-sī] 1) ako ne, da ne, kad ne (bi), razlikuje se od si non, si minus te rabi, ako se negacija na glavnu izreku protegnuti može (= izuzev, budi da), ili ako se ostavlja ne riešeno, da li biva uvjet ili ne; ako li se negacijom samo glagol ili druga koja rieč podredjene izreke niječe, onda rabi si non i si minus (osobito, ako izreka ne ima izražena glagola, već se iz glavne izreke nadopunjuje); u opreci stoji si non (ne nisi) za kojim sliedi at, certe, at certe, tamen, saltem, ne — quidem, memoria minuitur, nisi eam exerceas, t. j. da li ti pamet vježbaš ili ne, ne znam; ako ju pak vježbaš, ne će oslabjeti; oslabjeti će, izuzev ako (= memoria non minuetur, si eam exerceas); parvi sunt foris arma, nisi est consilium domi (= non parvi sunt foris arma, si est consilium domi); negat Epicurus jucunde posse vivi nisi cum virtute vivatur; L. Valerium jure consultum valde tibi commendo, sed ita tamen, si non est jure consultus; hic quantum fit mali, si iratum, si non stultum, si non levem testem laeseris; aequitas tollitur omnis, si suum cuique habere non licet; si poena, si metus supplicii, non ipsa turpitudo deterret ab injuriosa facinorosaque vita, nemo est injustus; ut laudandus Regulus in conservando jure jurando, sic decem illi, quos post Cannensem pugnam juratos ad senatum misit Hannibal, in castra redituros ea, quorum erant potiti Poeni, nisi de redimendis captivis impetravissent, si non redierunt, vituperandi; si non easdem opes habemus, eandem tamen patriam incolimus; perfectum oratorem si imitari atque exprimere non possumus, at qualis esse debeat, poterimus fortasse dicere; si possent, castellum — expugnarent, si minus potuissent, agros Remorum popularentur; non intelligo, quamobrem non, si minus illa subtili definitione, at hac vulgari opinione ars (oratoris) esse videatur; kadšto samo i ako ne sliedi at, certe, tamen etc., zavisi o piscu i njegovu shvaćanju, hoće li što pod pogodbom zanijekati ili niječuć pogodbom izraziti, te se onda može ista misao izraziti sa si non i sa nisi, Conon saepe Agesilai consiliis obstitit, neque vero non fuit apertum, si ille non fuisset, Agesilaum Asiam Tauro tenus regi fuisse erepturum, Nep. Con. 2, 3.; Agesilaus, cum Epaminondas Spartam oppugnaret, talem se imperatorem praebuit, ut eo tempore omnibus apparuerit, nisi ille fuisset, Spartam futuram non fuisse, Nep. Ages. 6, 1.; ex rerum cognitione efflorescat et redundet oportet oratio, quae nisi subest res ab oratore percepta et cognita, inanem quandam habet elocutionem et paene puerilem, Cic. de or. 1, 6, 20.; haec oratio, si res non subest ab oratore percepta et cognita, aut nulla sit necesse est aut omnium irrisione ludatur, de or. 1, 12, 50.; isto tako zavisi kadšta o piscu, hoće li rabiti nisi fallor ili si non fallor, akoprem se jedno od drugoga bitno razlikuje i to, kako G. Herman veli, ovako „qui nisi fallor dicit, dubius est, utrum fallatur an non; qui si non fallor, hoc, non falli se, ut certum sumit."; o ni gl. ni; quod nisi gl. quod. 2) osim, izim, van, izuzev da, do, iza negacije ili negativnoga pitanja, ne quis enuntiaret nisi quibus mandatum esset; quid sequitur nisi; quid aliud petunt nisi; na pose a) nihil (non) aliud, nihil nisi, sve ostalo izključujući od čega = ništa više do, izključivo samo, razlikuje se od nihil (non) aliud quam, ništa drugo nego, sasvim, što će reći, da je što baš podpuno ono, što mu se pridaje, erat historia nihil aliud nisi annalium confectio; agitur nihil aliud in hac causa, Quirites, quam ut etc. b) nonnisi ili nisi-non, ne-osim, = ne drugčije nego, samo, jedino (u class. prosi uviek razstavljeno, ne non nisi), amicitiam nisi in bonis esse non posse. c) nisi si (rjedje u Cic.) izuzev ako, van ako, silnije od samoga nisi, miseros illudi nolunt, nisi si se forte jactant. d) često pripaja negativnoj izreci iznimku = samo toliko, samo to, ipak, no, ali, de re nihil possum judicare, nisi illud mihi certe persuadeo, samo sam osvjedočen o tom; kadšto i njekom neobičnom praecisijom na mjestih, kao Sall. Jug. 67, 3. Id misericordiâne hospitis an pactione aut casu ita evenerit, parum comperimus, nisi — improbus intestabilisque videtur = nisi hoc constat — cum i. i. videri. e) nisi quod, izuzev što, izim što, samo što, i poslije positivnih izreka, ab negotiis nunquam voluptas remorata est, nisi quod de uxore potuit honestius consuli; praedia me valde delectant, nisi quod illum aere alieno obruerunt; (Ter.) nisi quia, osim što; † nisi ut, osim da, izim da. f) nisi forte [sr. forte pod fors 2)], nisi vero, nisi, van ako, izuzev ako, izuzev da, budi da, inače mora da, čim se ironički odbija prigovor, kojemu se čovjek nada ili koji je u obće moguć i to tako, da se iztakne bezumnost njegova („est formula, qua id, quod contra dici possit, absurdum esse significatur", Matthiä k Cic. p. Rosc. A. 29, 82.), Erucii criminatio tota dissoluta est: nisi forte exspectatis ut illa diluam, quae de peculatu — objecit; an est quisquam, qui hoc ignoret, cum de homine occiso quaeratur, aut negari solere omnino esse factum aut recte ac jure factum esse defendi? nisi vero existimatis dementem P. Africanum fuisse etc.; quid miramur L. Sullam — aliqua animadvertere non potuisse? nisi hoc mirum est, quod vis divina assequi non possit, si id mens humana adepta non sit.

Nĭsĭbis, is, f. [Νίσιβις] grad u Mesopotamiji, s. Nisibia, Eutr.

1. Nīsus, i, m. [Νῖσος] a) kralj u Megari, otac Scylle, koja je otcu si grimiznu kosu, na kojoj se osnivala sudbina države, odrezala i njegovu neprijatelju Minoju (Minos) dala, na što se Niso pretvori kobcem (kragujcem, nisus, Sperber), a Scylla grabežljivom pticom ciris, Virg. Ov. Odt. **Nisaeus** i **Nisēĭus,** adj. Nisov. **Nīsias,** ădis, f. Nisov, t. j. iz Sicilijanskoga grada Megaris, Ov. b) prijatelj Euryalov, Virg.

2. nīsus ili **nixus,** us, m. [nitor] † upiranje, zamah, zagon, zatrka, tela nisu vibrare; na pose a) uzpinjanje, penjanje, per saxa. b) * (na)stupanje. c) * polet, liet. d) okret-, kretanje zviezdâ, astra se suo n. conglobata continent. e) * † radjanje, trudovi.

3. nīsus gl. 2. nitor.

nītēdŭla, ae, f. [nitor, pužem] orašar, smedji puh (die Haselmaus), jedn. Cic. p. Sest. 33, 72.

nĭtens, tis, adj. [partic. od niteo] s * comp. 1) svietao, lašteći se, sjajan, arma nitentia ante rem; deformia inter sanguinem et vulnera, Liv.; * Lucifer; * capilli malobathro; * mensae; * astra; prenes. * sjajan, gojan, liep, gizdav, taurus, campi; uxor ore floridulo; quâ nulla nitentior femina. 2) u prilici, sjajan, izvrstan, oratio.

nĭteo, ui, — 2. svietliti se, sjati se, laštiti se (ljubko i liepo, osb. o gladkih i mastnih predmetih; sr. fulgeo, splendeo, luceo), n. unguentis; * ebur; * aera; † auro, † purpurâ, † oleo. Na pose * = gojan-, ugojen-, pristao-, krasan biti (o ljudih i životinjah), parcius; in propriis membra bonis; unde sic nites? miseri, quibus intentata nites; tp. a) ima čega mnogo, -puno, -izobila, vectigal in pace; (Hor.) res magna. b) sjati (se), odlikovati se, gloriâ recenti nitens; i o govoru, illorum vides quam niteat oratio; * ubi plura n. in carmine; † hoc cultu (oklop, oružje); * subst. aetas defodiet condetque nitentia.

nĭtesco, tui — 3. [niteo] * svietao bivam, zasvietliti se, zasijati se, coelum, arbores; juventus oleo nudatos umeros perfusa; u prilici, ugojiti se, armenta, jedn. Plin. ep. 2, 17, [illegible].; * o predmetu, koji se dade liepo pjesnički obraditi, quae tractata n. posse desperat.

nĭtĭde, adv. [nitidus] sjajno, krasno, gospodski, Plaut.

nĭtĭdiuscŭle, adv. [nitidiusculus] prilično sjajno, jedn. Plaut. Pseud. 3, 1, 8.

nĭtĭdiuscŭlus, [adj. dem. od nitidus] prilično sjajan, jedn. Plaut. Pseud. 1, 2, 84.

nĭtĭdus, adj. s comp. i super. [niteo] 1) svietao, sjajan, lašteći se, bljeskav, in picturis nitida, laeta, collustrata delectant; jecur n. atque plenum; * ebur; * caput (od pomastî), * capilli;

* coma nitidissima nardo; * currus; * agna, *okićeno*; * dies, *bistar, vedar;* † lux nitidior. *2) g o j a n, k r a s a n, l i e p,* jumenta, *Nep.;* virium robur, *Liv.;* * equi; * vacca; * coluber n. juventâ; * me pinguem et n. bene curata cute; *o polju i nasadu, u b a v, c v a t u ć i,* campi collesque; * annus, *rodna uljem; odt. i p r i s t a o, u b a v, l i e p, g i z d a v,* femina, *Plaut.*; quos nexo capillo nitidos aut imberbes aut bene barbatos videtis; * ex nitido *(od varošanina)* fit rusticus; * virgines; * nitidus qua quisque per ora cederet; * adulter, *pretvorični;* *villa; *na pose o govoru i govorniku,* verba nitidiora; n. et laetum genus verborum; *(Quint.)* genus, *o srednjoj vrsti govora; (Quint.)* Isocrates n. et comptus; *(Quint.)* nitidiore in parte, *na krasnu mjestu, gdje treba pomno biran izraz.*

Nitiobrīges, gum, *m. celtsko pleme u Aquitaniji, medju riekama* Garumna *i* Liger.

1. nĭtor, ōris, *m.* [niteo] *1) s v j e t l o s t, s j a j n o s t, s j a j, b l j e s k a (gl.* niteo), * diurnus, *dana;* * argenti; † sideris, † siderum, *trepet zviezda; na pose g o j n o s t, Ter.; p r i s t a l o s t, k r a s o t a, l j e p o t a, g i z d a,* purpurae; * Glycerae; * Liparei Hebri; * externus, *svjetlost masti; tp. a)* * *s l a v n o s t, d i k a,* generis. *b) o govoru, s j a j = č i s t o ć a, b i r a n o s t, m i l i n a, d r a g o s t predočivanja,* orationis; † eruditione ac nitore praestare; † nitor et cultus descriptionum; † uti vel historico nitore; † loquendi nitor ille divinus.

2. nītor, nixus *ili* nīsus sum, *dep.* 3. *1) u p i r a t i se o što, o s l a n j a t i se na što, o p i r a t i se na što,* nisi genibus *(na koljenih)* a senatu petierunt; n. stirpibus suis; mulierculâ; * pede et hastâ, * in hastam; * in adversum, *uprieti se;* * sudans nitendo; partes aequaliter nituntur; * alternos gressus longa nitentem cuspide, *koji se korak po korak upiraše na itd.;* * nitens *(rek bi opirući se)* axis sub pondere. *Na pose a) upirati se kod gibanju, p o d i g n u t i se, u z p e t i se, o s o v l j i v a t i se,* simul ac primum niti possunt; * humi; saxis, *na pećinu;* corporibus, *tielom nagibati napried;* niti modo ac statim concidere; *na pose* * † *upirati se kod radjanja, t r u d i t i se, p o r a d j a t i se, r a d j a t i;* * *o letu ptičjem, l e b d i t i. b) s obzirom na* terminus ad quem, *upiruć se t e ž i t i za čim ili kamo, s i l i t i u što, t r u d i t i se za čim, u z p i n j a t i se, p e n j a t i se,* * gradibus *uzpinjati se uz . .;* * motis pennis in aëra, *uz-, poletjeti;* * poma ad sidera; † quâ dum nituntur; † umbonibus; † per ardua; nitere porro, *turaj-, tišti se napried, Hor. ep.* 1, 13, 18. *2) tp. a) o s l a n j a t i se o što, o s n i v a t i se na . ., s t a j a t i na . ., p o u z d a t i se u koga,* in te n. civitatis salus; insidiis; consilio alcjs; auctoritate; regno; † adventu, † animo, *u svoje srdce (srdčanost). b) napev sve sile t r u d i t i se, i ć i za čim, n a p i n j a t i se, r a d i t i o čem, n a s t o j a t i oko čega (sr.* molior), summa ope n., ne; s ut; *s inf.;* magna vi n.; gratiâ; voce; de causa regia; pro libertate; pro alqo; nihil contra alqm; ad victoriam; n. contra verum, *proti istini raditi;* ad sollicitandas civitates; * in vetitum, *srtati; absl.,* ubi quisque legatus aut tribunus curabat, eo *(ondje)* acerrume niti, *Sall. Jug.* 60, 1.; non eadem alacritate ac studio nitebantur; virtute et patientia n. *(Caes. b. G.* 4, 24, 4.); *na pose d o k a z i v a t i, da itd.,* nitamur igitur nihil posse percipi, *Cic. Acad.* 2, 21, 68.

nĭtrum, i, *n.* [νίτρον] *upr. s o d a, n a t r o n, prenes. č i s t i l o, jedn. Cael. u Cic. ep. fam.* 8, 14, 14.

nĭvālis, *adj.* [nix] *1) s n j e ž a n,* dies; * aurae; * nivali compede *(ledom)* vinctus Hebrus. *2)* * *b i e l k a o s n i e g,* candor. *3) s n i e g o m p o k r i v e n,* * Othrys.

† **nĭvātus,** *adj.* [nix] *s n j e ž a n,* aqua, *s n j e ž a n i c a.*

nīvĕ *gl.* ni.

* **nĭvĕus,** *adj.* [nix] *1) o d s n i e g a, s n j e ž a n,* aggeres, *gomile sniega; s n i e g o m p o k r i v e n,* mons. *2) b i e l k a o s n i e g,* n. videri, cetera fulvus; color; vestis; lac; equi; latus; lacerti; Pallas.

nĭvōsus, *adj.* [nix] *p u n s n i e g a, s n j e g o p a d a n, s n j e g o v i t,* hiems; grando; * Strymon; * Scythia.

nix, nĭvis, *f. s n i e g,* vetus; nova; *pl. često s n j e ž i n a, s n j e g o v i, s n j e ž a n a s p a s t; meton.,* * *s n j e ž n a z i m a, s t u d e n o p o d n e b j e;* * nives capitis, *= s i e d a g l a v a, s i e d i n e.*

Nixi deorum, *m.* [2. nitor] *b o ž i c e t r u d o v a, jedn. Ov. met.* 9, 294.

* **nixor,** *dep.* 1. *(riedko) [intens. od* 2. nitor] *u p i r a t i se,* nodis.

nixus *gl.* 2. nisus *i* 2. nitor.

no, 1. *1) p l i v a t i; posl. gl.* cortex. *2)* * *p l o v i t i, j e d r i t i; (o pčelah)* * *l e t j e t i;* * *t e ć i.*

Nōbĭlior, *ime obiteljsko* gentis Fulviae; *gl.* Fulvius.

nōbĭlis, *adj. s comp. i sup.* [nosco] *1) p o z n a t a n, z n a m e n i t, p o z n a t, z n a n,* inimicitiae n. inter eos erant, *svemu gradu poznato, Liv.;* † *o č e v i d a n, o č i t,* gaudium. *2) svim p o z n a t, obično u dobru sm. = s l a v a n, g l a s o v i t, rjedje u zlu sm. = r a z g l a š e n, z l o g l a s a n,* rhetor; oppidum; n. et clarus ex doctrina; n. scortum; * n. palmâ, * jaculo expedito, * carmine; * nequitiâ; * nobilior sanguine matris; * *s inf.; na pose o glasovitih u m o t v o r i h,* ille n. taurus; nihil erat ea picturâ nobilius. *3) p l e m e n i t, o d l i č a n, imenito (u kašnje doba rimske republike) Rimljanin, iz kojega je kuće (bilo patricijske ili plebejske) više članova obnašalo curulske časti, koji se je dakle pribrajao častničkomu plemstvu, imajući* jus imaginum *(gl.* imago), homo, mulier, adolescens, juvenis; nobili genere nati; * vetusto n. ab Lamo, *plemeniti potomak drevnoga L.;* mea amica est sumptuosa, nobilis, *gradeći se gospodjom, Ter.; subst.* multis nobilibus principibusque populi Rom.; sese in servitutem dicant nobilibus; juventus nobilium; † nobiles nostri, *naše plemstvo, boljari;* legatos, obsides *(za poslanike itd.)* nobilissimos civitatis mittere, dare. *4) p l e m e n i t, i z v r s t a n, o d l i č a n, v r l i,* fundi; phalerae; * pinus, silvae filia nobilis; † possessiones; † equus; canis; † ferae.

nōbĭlĭtas, ātis, *f.* [nobilis] *1) g l a s o v i t o s t, g l a s, s l a v a,* n. summorum virorum et auctoritas; nobilitate et magnitudine eorum, meo qui nomini officient, me consoler; † magnam nobilitatem habere; † nobilitatem dare ignobilibus locis. *2) p l e m e n š t i n a [gl.* nobilis *3)], i abstr. = p l e m e n i t o s t, b l a g o r o d n o s t, kao što i concr. p l e m s t v o, p l e m i ć i,* omnis n. interiit; † *pl. o knezovih; p l e m e n i t o s t duše,* nobilitate ingenita, *jedn. Tac. ann.* 1, 29. *3) i z v r s t n o s t, o d l i č n o s t, p l e m e n i t o s t,* discipulorum; signa summâ n.; * eloquio tantum nobilitatis inest.

† **nōbĭlĭter,** *adv.* [nobilis] *slavno, častno.*

nōbĭlĭto, 1. [nobilis] *(riedko) r a z g l a s i t i, o b j a v i t i;* famam; rem; *češće praegn. u dobru sm., p r o s l a v i t i, v e l i č a t i,* alqm; cujus civitatis spectata virtus ac nobilitata *(slavljena); (riedko) u zlu sm. o z l o g l a s i t i,* alqm flagitiis, *Ter.;* alcjs praeter ceteros nobilitata crudelitas.

nŏcens, tis, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* noceo] *1) š k o d l j i v, n a u d a n,* caules; *(Hor.)* allium. *2) k r i v, z l o t v o r a n (u pojedinom slučaju i kao začetnik škode; sr.* noxius, sons), homo nocentissimus; reus; victoria; *subst. z l o č i n a c, z l o t v o r.*

nŏceo, 2. *š k o d i t i, n a u d i t i,* alcui; *(Tac.)* nocuisse id sibi apud senem principem, magis nociturum apud juvenem etc.; *absl.* ad nocendum; nocendi locum dare; nocetur alcui; *(stara formula u Liv.)* n. noxam, *počiniti zločin;* * *u v r i e d i t i koga, ž a l o s t i t i, j a d e z a d a t i; (kasno) osobno,* noceri, *p r e t r p j e t i š t e t u, o š t e t i t i se, Just.* 44, 4, 6.

nŏcīvus, *adj.* [noceo] *(riedko) š k o d l j i v, n a u d a n, š t e t a n,* * periculum.

* **Noctĭfer,** *m.* [nox *i* fero] *v e č e r n i c a (zviezda).*

noctĭlūca, ae, *f.* [nox-luceo] *noćno svjetlilo, -svieća = mjesec, Hor.*

* **noctĭ-vāgus,** *adj. o b i l a z e ć i n o ć j u, t u m a r a j u ć i n o ć j u.*

noctĭ-vĭgĭlus (noctuv.), *adj. n o ć j u b d i j u ć i, n o ć o b d i j a, jedn. Plaut. Curc.* 1, 3, 40.

noctū [*nuzgredni oblik od* nocte], *adv. n o ć j u, o b n o ć.*

noctua, ae, *f.* [nox] *s o v i c a, ć u k, Plaut. Virg.*

noctuābundus, *adj.* [nox] *o b n o ć p u t u j u ć i, n o ć n i h o d a c, jedn. Cic. Att.* 12, 1, 2.

noctuīnus, *s o v j i, s o v i n, jedn. Plaut. Curc.* 1, 3, 35.

nocturnus, *adj.* [nox] *n o ć n i, o b n o ć,* vigiliae; horis n.; insigne, *noćni znak, signal;* fur; iter; via; convivium; coetus; frigora, † frigus; † cubicula; * lupus nocturnus gressibus obambulat; * imagines; † nocturnae quietis imago; * n. in lumina, *za noćnu razsvjetu;* * Bacchus, *obnoć štovani;* * Cithaeron, *na kojem se noćju slavila* Bacchanalia.

* **nōdo,** 1. [nodus] *z a u z l a t i; u obće u z l a t i, v e z a t i.*

nōdōsus, *adj.* [nodus] *u z l a t, u z l o v i t, č v o r a t,* * stipes; † validus nodosusque stipes; * chiragra, *jer mozulje i kvrge uzrokuje na prstih; u prilici o lihvaru, koji umije zadužnice sa svih strana ograditi te tako sapeti dužnika, s a p i n j a č, z a p l e t a č, Hor.*

nōdus, i, *m. 1) u z a o,* nodos connectere, * manu diducere; * nodos rumpere, * solvere, *razuzlati;* * n. aëni, *okovi;* * Cacum in nodum complexus, *zagrliv C.;* * n. *(zamka)* leti; † *o gordijskom uzlu,* n. in semet ipsos implicati, latentes; † *ob odielu,* nodo colligere sinum vestis, *saviti skute; meton.* * *p â s; k o v r l j a k,* † crinem nodo substringere. *2) k o l j e n c e n a s g l o b u životinjskoga tiela, s g l a v a k,* alces crura habent sine nodis articulisque. *3) č v o r n a d r v e t u, k v r g a,* baculus sine n.; * stipitis gravidi nodis; * telum solidum nodis; † crebri n.; *posl. (Ter.)* nodum in scirpo quaerere, *tražiti muke, potežkoće, gdje je ne ima. 4) tp. a) v e z, s v e z a, s p o n a, o k o v i,* amabilissimum n. amicitiae tollere; omnia duo ad cohaerendum tertium aliquid requirunt et quasi n. vinculumque desiderant; his singulis versibus quasi n. apparent continuationis, quos in ambitu conjungimus; * plures imponere n. *zakletvami obvezati. b) z a p l e t, z a m r š a j, z a p r e k a, p o t e ž k o ć a,* expedire n. (itineris); nodum hujus erroris exsolvere; incidere in difficilem n.; maximus in re publica n., inopia rei frumentariae; *(Just.)* linguae n.; *i z a m r š a j, z a p l e t u drami, Hor.;* * n. pugnae, *koji se hrabro opire te ne da do pobjede.*

Nōla, ae, *f. grad u Campaniji. Odt.* **Nōlānus,** *adj. nolski; subst.* **-āni,** ōrum, *m. Noljani.*

nōlo, nōlui, nolle [nĕ-volo] *n e h t j e t i, n e h o t j e t i,* n. amplius quam etc.; quae nolebant; patres ordinem publicanorum in tali tempore offensum nolebant, *Liv.; s inf., s acc. c. inf.; (Ter.)* nolo me in via cum hac veste videat; non n. *= ne biti nesklon, sporazuman biti, s inf.; absl. Na pose a) često imper.* noli *s inf., kao silniji opis imperativa glagolu, koji stoji uz* noli *u infinitivu,* noli putare, *nemoj vjerovati, nemoj misliti; i* noli, nolito velle; nolite a me commoneri velle; nolite igitur id velle; nollem, *ja ne bih htio, -želio;* quod nolim; *(Ter.)* quod nolis. *b)* n. alcui, *n e b i t i komu s k l o n i m, n e h t j e t i d o b r o, jedn. Cic. fam.* 1, 1, 3.

Nŏmas, ădis, *comm.* [νομάς] *N u m i d j a n i n (kao č e r g a š, n o m a d), f.,* N. versuta *numidska gatalica, Prop.; pl. Virg.*

nōmen, ĭnis, *n. [na mjesto* novimen *od* nosco] *1) i m e, n a z i v (a n j e) (kao oznaka predmeta, koja se može čuti, osobito o vlastitih imenih; sr.* vocabulum, vox, verbum), dare, imponere, indere alcui n., *nadjenuti i.;* ex alqa re n. capere, trahere, invenire, reperire, ab alqua re accipere; est mihi n. Marco *ili* Marcus, * † Marci, *ime mi je M.;* n. ei dedit Marco *ili* Marcum, cui Egerio inditum nomen; cui parentes Ascanium dixere n., L. Tarquinium edidere n.; * Aeneadasque meo n. de nomine fingo; * n. dixere priores Ortygiam; * est via, lactea n. habet; *abl.* nomine, *imenom,* eunuchus nomine Pothinus; circa urbem, nomine Obbam; † sub nomine alcjs; *(kasno)* velut vulgus sine nomine, *bezimeni;* n. calamitatis, *rieč c.; i n a s l o v,* imperatoris; erant autem (literae) sine nomine, *bez naslova (adresse) i podpisa. Na pose a)* nomen *(o više njih* nomina) dare, edere, profiteri, *p r i j a v i t i se (osb. za vojnu službu), u p i s a t i se u itd.* ad nomina non respondere, *kad su se čitala imena;* nomen accipere, *upisati; tp. (Ter.)* in his poëta n. suum profitetur, *pribraja se ovim. b)* n. alcjs deferre, *tužiti koga,* n. recipere, *primiti tužbu (o praetoru), n. pr.* de parricidio. *c) kod Rimljanâ srednje od tri imena, što ih svaki u slobodi rodjeni gradjanin imadjaše, p l e m e n s k o i m e (opp.* cognomen *i* praenomen), *no kadšto rabi netačno n. o jednom od ovih obiju; odt.* † alqm in n. asciscere, † in familiam nomenque adoptare. *2) tp. a) i m e n o v a n i p r e d m e t,*

za opis, vestrum n. = vos; n. alcjs timere; legatos quod n. *(kojih osoba)* ad omnes nationes sanctum inviolatumque semper fuisset; n. populi Romani = populus R.; n. Romanum, *sve, što se tako zove, moć rimska, Rimljani;* socii et n. Latinum; *čudnovato Liv.* 22, 38, 1. dum socii ab nomine Latino venirent *(na mjesto čega treba možda čitati:* ab sociis ac nomine L.); * fortissima n., *najhrabriji junaci;* * nec fidum femina n.; meo tuo, suo nomine, *što se mene itd. tiče, s moje strane itd.; ali i za se, sam od sebe, samostalno,* odisse etiam suo n. Caesarem; praeesse suo n. exercitui; n. Catilinae, *s Catilinine strane; od toga treba razlikovati* nomine alcjs, *u ime, t. j. po nalogu čijem, od strane itd.*, suo nomine atque arbitrio bellum gerere; suo n. bellum indicere, *na svoju ruku. b) glasovito ime, glas, slava, glasovitost i slič.*, populi Romani, exercitus; huic magnum n. fuit; hujus magnum nomen; magnum nomen habere, n. habere; * et nos aliquod nomenque decusque gessimus; * sine n.; * ea (tellus) nec Baccho genus aut pomis sua n. servat, *izmeću se na takovu tlu;* *(Liv.)* bellum magni n.; *(Curt.)* rex tanti n.; *(Tac.)* si quid in nobis notitiae ac n. est. *c) ime, vid, prilika koje stvari, oprječno stvari samoj i istini,* rex nomine magis quam re; n. duarum legionum. *d) ime, stupac, rubrika, nadpis, povod, uzrok, izlika,* alio nomine aut alia de causa; a tuis obtrectatoribus nomen inductum fictae religionis; honesto nomine; honestis nominibus; * quocumque nomine *(u koju mu drago svrhu)* lectum Massicum; *na pose abl.* nomine *ili pod imenom, pod izgovorom, kao, ili osb. uz glagole tužiti, odsuditi, koriti i slič. hrvatski „s" (c. g.), radi,* classis nomine pecunia imperata est; supplementi n.; n. sceleris damnati sunt; luci nomine; suspectus est n. negligentiae; unius criminis n.; uno nomine *(na poprieko, na jedan put)* accusati sunt omnes consulares; ab amicitia Q. Pompeji meo nomine *(rad mene)* se removerat Scipio; supplicatio dis immortalibus meo n. decreta est; decerno eorum trium n. quinquaginta dierum supplicationem; quo n., eo n. *e) ime dužnika, ako se s njegovom privolom upiše u knjigu vjerovnikovu, zadužnica, dug,* n. solvere, dissolvere, nomina expedire, exsolvere, *platiti, namiriti;* nomina exigere; * nomina sectari; locare n. *(Phaedr.) pozajmiti novaca od koga;* non quin aes alienum meis nominibus ex possessionibus solvere possem, cum et alienis n. liberalitas Orestillae suis filiaeque copiis persolveret; facere n. (nomina) *upisati u knjigu-, uknjižiti dug;* certis n. *(u izvjestnu osjeguranu dugu)* grandem pecuniam debuit; esse in nominibus; pecunia mihi est in n. *(imam na dugu)*, numeratam non habeo; tollere nomina de tabula; transferre nomen, transcribere n. in alium; bonum n. *sjeguran dužnik = koji sjegurno plaća,* lentum n., *rdjav platiša.*

nōmenclātio, ōnis, *f.* [nomen-calo, καλέω] *nazivanje imenom, jedn. Q. Cic. petit. cons.* 11, 41.

nōmenclātor, ōris, *m.* [nomen-calo, καλέω] *kazivač, nazivač, rob, koji je morao svojemu gospodaru za šetnje kazivati imena prolazećih, osobito u vrieme izborâ častnika rimskih.*

Nōmentum, i, *n. grad blizu Rima. Odt.* **-tānus**, *adj. nomentski; subst.* **-tāni**, ōrum, *m. Nomenćani;* **Nomentanum**, *n. dobro u okolici nomentskoj, Nomentanum, s. Mentana.*

nōmĭnātim, *adv.* [nomino] *poimence, naročito [tako da se tko izrično imenuje; sr.* maxime *1)*], appellare, evocare alqm; ratio confecta erat n., *po rubrikah.*

nōmĭnātio, ōnis, *f.* [nomino] *u class. jeziku samo imenovanje-, naimenovanje za službu,* mea; nominationem petere, facere; † consulum n.; † die nominationis.

nōmĭno, 1. [nomen] *1) imenovati, ime nadjenuti komu, po imenu zvati, imenom zvati (kod čega se predpostavlja, da se ime izreče, koje čemu pripada; sr.* voco, appello, dico), rem suo nomine; nominari propriis vocabulis, ex alqa re; omnia Graeca nominata sunt, *ima grčka imena;* hanc illi ἰδέαν appellabant jam a Platone ita nominatam, *tako nazvanu;* insulas, quae Cyclades nominantur, *tako nazvane C.; nazvati, dati pridjevak, jedn. Eutr.* 8, 8. *2) imenovati = spomenuti, spominjati, poimence navesti,* modo quos nominavi; quem honoris causâ nomino; ex omnibus saeculis vix tria nominantur paria amicorum; qui olim nominabatur = *samo po imenu znan (opp.* nunc intelligitur), *Quint.* 10, 1, 104.; *častno koga spomenuti, dajuć mu tim ime, -historijsko znamenovanje,* qualis (amicitia) eorum, qui pauci nominantur, fuit, *u njekolicine historijskoga imena;* in eo ipso, in quo praedicationem nobilitatemque despiciunt, praedicari de se ac nominari volunt; illa Attalica tota Siciliâ nominata *„koje su na glasu po svoj S."; na pose a) kao public. t. t., imenovati-, naimenovati koga čim,* interregem, alqm augurem. *b) prijaviti koga kao ortaka kojega zločina, (ob)tužiti, osvaditi,* alqm; † inter conjuratos nemo me n.; † inter socios Catilinae nominatus.

Nōmio, ōnis, *m. po Cic. de or.* 1, 59, 251. Paeanem aut Nomionem, *misli se obćenito, da je* hymnus, *na Apollona (drugi čitaju* nomum *t. j.* νόμον, *napjev srodan dithyrambu).*

Nŏmios (-us), i, *m.* [Νόμιος] *1) pasući, pridjev Apollonov, jer je pasao stada Admetova, Cic. n. d.* 3, 23, 57. *2) sin Apollonov, što ga je imao s Cyrenom* (Cyrene), *Just.*

nŏmisma (nŭm.), ătis, *n.* [νόμισμα] *novac, pjenez (pojedini komad), Hor.*

nōn, *adv. [nastalo od starolat.* noenum = ne unum] *1) ne (prosta negacija; sr.* haud), n. est ita; n. solum, n. modo, n. tantum. *Na pose a) kadšto se stapa sa substantivom u jedan pojam,* esse n. corpus, *netielo,* n. honesta, *nemoralno, zlo. b) u pitanjih, kad se čudimo, da što nije ili da što ne biva,* si te rogaro, n. mihi respondebis? *c)* n. possum n., *(Plaut.)* non possum quin, *gl.* possum. *d) u directnih oprekah, kad se protivno od onoga, što predtičuća izreka afirmativno kaže, upravo naprosto niječe. Tim se predtičuća izreka jošte bolje podkrepljuje, u nas se prevodi „a ne" „ne — pak". U latinskom u tom slučaju ne rabi niti* et, ac non, *niti* neque, latrant oratores, non loquuntur; a gravibus illis et antiquis philosophis medicina petenda est, n. ab his voluptariis; ut Catonem, n. me loqui existimem; concludunt ratiunculas Stoici, cur non

loqui existimem;

sit malum; quasi de verbo, n. de re laboretur. *Naproti rabi a)* et, ac non, *i* et, ac non potius, *kad se prigovarajuć obaziremo na čije mnienje, što ga je ili izrazio ili što ga samo misli te s toga iz ovoga prigovora sva sila na negaciji leži „a ne",* cum item ab hostibus constanter ac non timide *(a ne možda strašljivo, kao što bi očekivali po njihovoj* cunctatio et opinio timoris) pugnaretur; qui summum bonum sic instituit, ut nihil habeat cum virtute conjunctum —, hic si sibi ipse consentiat et non interdum naturae bonitate vincatur, neque amicitiam colere possit etc.; quasi vero esset Diogenes Cynicus mortuus et non divini hominis Africani mors honestaretur; quando me ista curasse aut cogitasse arbitramini et non semper irrisisse potius eorum hominum impudentiam, qui etc.; conclamant Aedui et Litavicum obsecrant, ut sibi consulat. „Quasi vero", „inquit ille", consilii sit res, ac non necesse sit nobis Gergoviam contendere"; ita jocaris, quasi ego dicam eos miseros, qui nati non sint, et non eos, qui mortui sunt; quasi nunc id agatur, quis ex tanta multitudine occiderit, ac non hoc quaeratur etc.; quis denique ita aspexit (Catilinam) ut perditum civem ac non potius ut importunissimum hostem? *Osim toga rabi* et (ac, que) non, *a ne* neque [*sr.* nec *I)*], *i kad ne ima opreke, da se negacija bolje naglasi,* ejusmodi sunt tempestates consecutae, uti opus necessario intermitteretur et continuatione imbrium diutius sub pellibus milites contineri non possent; Caesar — proelio non lacessit et eo die tabernacula statui passus non est; ut se sub ipso vallo constipaverant recessumque primis ultimi non dabant; hujus generis breve et non difficile praeceptum est; magna in hoc certe vis et incredibilis animus et non unius viri vires atque opes judicantur; habebit igitur linguam deus et non loquetur *(pak ipak ne će govoriti);* quod Heraclio restitui jusserat ac non restituebatur. *β) neque nadalje ne spaja directnih oprieka, već kaže samo u obće, da što nije s čim ujedno spojeno, što bi po sebi moglo biti spojeno,* aetas tantummodo quaestui neque luxuriae *(ali ne ujedno i* l.) modum fecerat; *(Quint.)* habet amatores nec imitatores, *ali ne ujedno sljedbenika;* (*sr. Cic. p. Rosc. A.* 33, 92, *i Cic. Lael.* 1, 4.) *e)* n. modo — sed ne — quidem *gl.* modo. *f) kadšto (većinom pjesn. i pocl.) uz imper. i conj., gdje očekujemo* ne, *kad se negacija stapa sa pojedinom rieči u jedan pojam ili s obzirom na moguće protivno te se što s toga silnije zabranjuje,* non scribas, *ne piši (što činiš ili kaniš činiti); sr. Hor. sat.* 2, 5, 91. *ep.* 1, 18, 72. *isto tako kod finalnoga* ut-a, ut plura non dicam = omittam, *Cic. de imp. P.* 15, 44. *2) u odgovoru, ne,* aut etiam *(dă)* aut n. *(ne)* respondere.

† **Nōnacris**, ĭdis *i* is, *f. grad u sjevernoj Arkadiji. Odt.* * **Nōnacrius** *ili* * **-crīnus**, *adj. nonakridski = arkadski;* * *subst.* **Nonacria**, *Nonakridjanka* = Atalanta.

Nōnae, ārum, *f.* [nonus] *upr. deveti dan pred Idus-i, dakle peti dan u većini mjeseci, a sedmi dan u ožujku, svibnju, srpnju i listopadu,* (Martius, Majus, Julius, October), N. Januariae, Aprilis etc.

nōnāgēsĭmus, *adj. num. ord.* [nonaginta] *devetdeseti.*

nōnāgies, *adv. num.* [nonaginta] *devetdeset puta.*

nōnāginta, *adj. indecl. num. card. devetdeset.*

† **nōnānus**, *adj.* [nonus] *devetâk, devete legije,* miles; nonanus, i, *m. devetâk.*

non-dum, *adv. jošte ne, ne — još.*

nongentēsĭmus, *adj. num. ord.* [nongenti] *(kasno) devetstoti.*

nongenti, ae, a, *adj. num. card. devet sto.*

non-ne, *adv. 1) u nezavisnih pitanjih, gdje se izčekuje jestan odgovor, ne — li,* n. meministi etc.? *ne sjećaš li se itd. 2) u zavisnih (indirectnih) pitanjih, ne — li, da li ne,* quaere n. id numerus effecerit?

non-nēmo, non-nĭhĭl, *gl.* nemo, nihil.

non-nullus *(bolje razstavljeno* non nullus), *adj. njeki, njekoji, gdjekoji, jedni, ovaj i onaj, jedan i drugi, njekoliko (njih) (neizvjestno koliko; sr.* aliquot), esse n. se Caesaris beneficio obstrictum; n. *(ne neznatan)* pars militum domum discedit; n. parte, *dielomice;* n. milites, loci; *često subst.* nonnulli, *njekolicina, njekoji, jedan i drugi; s* ex *u Sall. Cat.* 28, 4. nonnullos ex Sullanis coloniis, *k čemu Dietsch dobro primjećuje.* „Ubi nonnulli cum ex partitivo conjunctum sit, nullum alium locum novi, et cum illud adjectivum non tam partem, quam multitudinem quandam significet [*sr.* multi, pauci etc.], minus recte eam praepositionem adsciscit, nisi de exemtione et delectu dicatur. Cum genetivo conjunctum est apud *Suet. Caes.* 20. *Aug.* 59. Sallustius alias ut omnes elegantiores scriptores cum nominativo conjunxit."

non-nunquam *(pravilnije razstavljeno* non nunquam), *adv. kadkada, kadšto (neopredieljeno, koliko puta, „više puta", „češće" ili „rjedje"; sr.* interdum), his rebus adeo commotus est ut n. *(više puta)* vitae finem facere voluerit; n. bonos exitus habent boni; n. interdiu, saepius nocte, si perrumpere possent, conati; comitiorum et contionum significationes interdum verae sunt, n. *(ne tako često)* vitiatae atque corruptae; *(Ter.)* cibum n. una sumet, interdum propter dormiet.

nōnus, *adj. num ord.* [novem] *deveti.*

† **nōnus dĕcĭmus**, *adj. num. ord.* [novem-decem] *devetnaesti.*

Nōra, ōrum, *n.* [Νῶρα] *1) tvrdjica u Kappadociji, Nep. 2) grad u Indiji, Curt.*

Nōrēja, ae, *f. grad Norikâ, po svoj prilici sadašnji* Neumarkt *u Štajerskoj, glasovit s bitke, u kojoj su Cimbri porazili Rimljane g.* 113. *pr. Is.*

Nōrĭcum, i, *n. pokrajina rimska, zemlja Norikâ medju Dunavom i Alpami (Gornja i Doljna Austrija, Koruška, Štajerska, dielovi Bavarske i Salzburga), Tac. Odt.* **Nōrĭcus**, *adj. norički,* ager; *(Hor.)* ensis *(od osobito čvrsta željeza); subst.* **Norica**, ae, *f. Noričanka, žena iz Norika.*

norma, ae, *f.* [γνώριμος] *upr. kutomjer, odt. tp. žica, nit, konac (zidarâ ili tesarâ), cimorača, mjerilo, pravilo, propis, po kojem da se što ravna, ako želimo, da se odobri* (*sr.* regula), dirigere alqd ad n. rationis, juris; C. Fabricium, M'. Curium etc. ad istorum

*

n. fuisse sapientes; † Demosthenes n. oratoris ac regula.

Nortia, ae, *f. etrurska božica sudbine.*

nos, *gl.* ego; *kadšto rabi od čednosti, mj. sing.* ego *ili* me, *budući da govornik tim praedicat pripisuje ne samo sebi, već više njim te rek bi u njihovo ime govori [sr.* noster *c)]*, eo die nos quoque multa verba fecimus maximeque visi sumus senatum commovere; vides Demosthenem multa perficere, nos multa conari.

noscĭto, 1. [*intens. od* nosco] *1) truditi se, da upoznamo, poznavati, iztraživati,* alqd, *Plaut. 2) (Liv.) opaziti, upoznati,* alqm, alqm inter alqos. *3) prepoznati,* alqm facie, *Liv.*, † voce; † alqm; * noscitari ab omnibus.

nosco, nōvi, nōtum, 3. [γνόω, γιγνώσκω] *1) upoznavati, po-, saznati, i razgledati, izpitivati, iztraživati, u temp. perf. upoznati, znati, razumjeti* (*sr.* scio) cum „nosce te“ dicit, hoc dicit, animum tuum nosce; deum mente; cursus istos mutationum; nosce signum, *Plaut.*; n. provinciam, nosci *(upoznati se s . .)* exercitui, *Tac.*; * voce nosci, *poznati se po itd.*; non noverunt viam, *Ter.*; qui non leges, non instituta, non jura noritis (*na mj.* noveritis); quam (virtutem) tu ne de facie quidem nosti (*na mj.* novisti); eorum locorum vada, portus, insulas novisse; hanc unam gratiam potentiamque noverunt; si ego hos bene novi; nosti (*na mj.* novisti) cetera, † reliqua nosti; *(Ter.)* nostin'? *znaš li? (Hor.)* noris (*na mj.* noveris) nos, *valjda me poznaješ;* * *s quaest. indir.;* * *s inf.; partic. perf.* n. *kao subject izreke* notum, *izkustvo, opažanje*, notumque, furens quid femina possit etc., *Virg. Aen.* 5, 6.; * solemque suum, sua sidera norunt (*na mj.* noverunt) *sc.* campi, *poljane Elysija razsvjetljuju se svojim suncem itd. 2) praegn., a) opet upoznati, prepoznati,* † aderat, qui nosceret *sc.* eum; * nec noscitur ulli, *nitko ne će da ga pozna;* * potesne ex his ut proprium quid n.; ad res suas noscendas recipiendasque, *Liv. b) priznati, dopuštati,* causam; illam partem excusationis. *c) kao sudac iztraživati i presuditi,* quae olim a praetoribus noscebantur, *jedn. Tac. ann.* 12, 60.

noster, *pron. poss. naš, svoj (ako je subject* nos), *subject. i object.*, provincia n.; amor n., *naprama nam; od nas (poslan)* imperator n., *Cic. de imper. P.* 9, 26. 16, 46. 22, 61.; complures n. milites = complures milites qui n. erant, *ne* = complures nostrorum militum; nostri circiter LXX ceciderunt, *hrv. „do 70 naših“;* nostrae naves duae = duae naves quae nostrae erant (*sr.* suus); *suffixom* met *ojačeno* (*gl.* met). *Na pose a) da se označi bližnji odnošaj medju čeljadju u obće,* salve n.! *(tako nagovara rob gospodara);* n. est, *naše je stranke, -obitelji;* nostri homines, *našinci, zemljaci;* nostri, *naši, našinci, zemljaci;* noster, *naš;* Furnius n., *naš F., prijatelj F.; (Ter.)* o noster! *moj dragoviću! šaljivo govornik,* = ego, *Plaut., Hor. sat.* 2, 6, 47. *b) nam naklon, prijazan, ugodan, pogodan, koristan, probitačan,* loca, *Liv.*; * Marte nostro pugnamus. *c) kadšto od čednosti na mj.* meus (*sr.* nos), totum negotium non est dignum viribus nostris, qui majora onera in re publica sustinere et possim et soleam; nostra (*sc.* Tullia) tibi gratias agit.

nostras, ātis, *adj.* [noster] *našinac, našinka, zemljak, domaći,* philosophi; verba.

nŏta, ae, *f.* [nosco] *1) znak, znamenje, biljeg, vidivi znak, kojim se što poznati može* (*sr.* nomen), signa et notae; cicatrices et notae virtutis; * impressit memorem dente labris notam; * notas et nomina gentis inurunt *(telićem);* * qua notam *(madež)* duxit (vitulus); * n. ceruleae, * notis maculosus *(zmijinje pjege);* * notam labemque remittunt atramenta; * Cressa n. = creta, *kojom se symbolično obilježio sretan dan* (*sr.* creta); * ducere n., *prstom (po stolu) vući; tp.* n. ac vestigia scelerum. *2) na pose A) pisan znak, znaci u pismu,* notae literarum, *pismèna,* * foliis notas *(pismèna)* et nomina mandat. *Odt. a)* * *pismo, list, knjiga. b) tajno pismo, na pose u pravnikâ, koji su ovakove* notae *rabili u formulah, što su ih davali svojim štićenikom, ali koje ovi niesu pravo razumievali, Cic. p. Mur.* 11, 25.; † *brzojavni (telegraphski) znaci,* notis velocissime excipere. *c) interpunkcionalni znaci, razgodci,* notae librariorum. *B) znaci, što se u knjigah prave (osb. na okrajcih). C) znak-, napis na vinskom sudu, etiquetta; odt. vrst,* hae n. sunt optimae; vinum optimae notae; *(Hor.)* interior *(bolja)* n. Falerni; *tp.* alqm de meliore n. commendare, *s bolje strane, Cur. u Cic. ep. D) žig, užeženo znamenje,* compunctus notis Thraciis, *izbockan, taetoviran; u prilici, žig (na koliko se čovjek po njem poznaje; sr.* labes, macula), *sramota,* o turpem notam temporum illorum! quae nota domesticae vitae non inusta vitae tuae est? homo omnibus notis turpitudinis insignis; *takodjer (Aurel. Vict.) biljeg, pismo (na novcu)* nummaria; *prenes.*; * nomen signatum praesente notâ, *koje ima znak sadašnjosti. E) bilježka, opazka censorova, koju je censor komu gradjaninu ili ustmeno učinio, ili popisu dodao, da ga tim ukori, takodjer priekor, nastao bilježkom censorovom,* severitatis censoriae notâ inuri; motis senatu ascribere notas; * notam habere in amore, *postidjenim biti, padati; odt. i a) pogrda, poruga, rug, priekor,* adjectae mortuo notae sunt; † notam quasi censoriam alcui inurere. *b)* * *častni pridjev. c)* * *dân znak, mig.*

nŏtābĭlis, *adj. s † comp.* [noto] *znatan, znamenit,* exitus; † eo notabilior caedes fuit; *osobit, velik, ozloglašen,* hic gravi saevitia n., *Eutr.*

† **nŏtābĭlĭter,** *adv. s comp.* [notabilis] *1) znamenito, zamjerno, u oči udarajući. 2) znatno, očevidno.*

nŏtārius, ii, *m.* [nota] *brzopisac, Plin. ep.*

nŏtātio, ōnis, *f.* [noto] *1) bilježenje, označivanje,* tabularum, *glasovnicâ raznobojnim voskom. 2) opazka, zamjetba, opažanje,* naturae; temporum; delector ista quasi notatione temporum; ex his *(Catonovih govora)* eligant ea quae notatione et laude digna sint, *Cic. Brut.* 17, 65.; *na pose prikorna opazka censorova,* n. censoria. *3) oznaka prvobitnoga značenja rieči, etymologija. 4) izpitivanje-, iztraživanje kod izbora,* judicum.

nŏtātus, *adj.* [*partic. od* noto] *obilježen,* omnium scelerum maculis notatissimus, *Cic. dom.* 9, 23.

* † **nōtesco,** tui, — 3. [notus] *upoznati se, na glas izaći.*

nŏthus, *adj.* [νόθος] *1)* * † *o čeljadi nezakonskoga poroda, nezakonit,* * *o životinjah, melez* (Mischling). *2) tp.* * *neprav, kriv, tudj,* lumen; Attis notha mulier.

nōtio, ōnis, *f.* [nosco] *1) upoznavanje,* quid tibi hanc notio est? *što se upoznaješ s njom? jedn. Plaut. Truc.* 2, 7, 62. *2) službeno izpitivanje, -iztraživanje, obavješćivanje,* pontificum, populi; ad censores, non ad senatum n. de eo pertinere; *(Tac.)* dilata notione; *(Tac.)* notioni quindecimvirum is liber subjicitur; *na pose* n. censoria *i odt.* = nota censoria. *3) znanje, poznanje, misao, pomisao o čem,* rei, rerum; deorum; de alqa re; *s gen. subj.* animi; fugere intelligentiae nostrae vim et n. videtur, *um naš ne može toga nikako pojmiti. 4) pojam, značenje, što ga u koju stvar ili rieč stavljamo,* neque alia huic verba subjecta est n. nisi etc.; notiones insitae, *čisti pojmovi, pojmovi* a priori, *Cic. top.* 7, 31.

nōtĭtia, ae, *f.* [notus] *poznanstvo 1) u pass. sm., poznanstvo,* hi propter notitiam *(radi poznanstva, jer su bili poznati)* sunt intromissi, *Nep.*; * plus notitiae dedit, *još se više upoznasmo;* * n. posteritatis habere, *potomstvu biti poznat; praegn.* † *glas, (slavno) ime* (*sr.* nomen). *2) activ. znanje, poznavanje, poznanstvo (bez samostalnosti; sr.* scientia), n. nova mulieris; n. feminae habere, *ženu (puteno) upoznati, Caes. b. G.* 6, 21, 5.; rei corporis sui; † perferre in notitiam alcjs, *na znanje dati komu, izviestiti koga; (Ter.)* nupera est haec inter nos n.; dei n. *(pomisao o itd.)* habere; notitiam *(pojam)* aperire; notitiae rerum, *obći pojmovi; sr.* notio *3) 4).*

nŏto, 1. [nota] *1) označiti, obilježiti,* tabellam cerâ; * chartam; *prenes., opisati,* alqm decore; ita notata *(zabilježeno)* reliquisse; *na pose* * *pisati, bilježiti;* verba; nomina; *absl.* † *kraticami. 2) tp. a) označiti, nazvati, kazati,* res nominibus; alqd verbis Latinis; multis nominibus est hoc vitium notandum levium hominum atque fallacium. *Odt. šibati, nišaniti, smjerati kamo, bockati,* * alqm; † senatum gestu. *b) o piscu, opaziti, zabilježiti, navoditi, spominjati,* res singulas; nulla lex neque pax neque bellum neque res illustris est populi Rom., quae non in eo (volumine) pro tempore sit notata. *c)* * *za-, upamtiti što,* dicta mente, memori pectore. *d) opaziti, opažati što, promatrati,* cantus avium, genus, *promatranjem ustanoviti. e) o censoru t. t. ukornom opazkom obilježiti, odt. u obće koriti, obružiti, iz-, pogrditi,* alqm; furti nomine; rem; verbis, ignominiâ alqm; ut tribunicia intercessio armis *(oružanom silom)* notaretur; si forte tribunus pl. — notatus aut senatus consulto circumscriptus aut sublatus aut expulsus sit.

1. **nōtus,** *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* nosco] *1) pass. znan, poznat,* hoc mihi est n.; alqd n. habere, *znati, poznati;* alqd n. facere alcui; *obznaniti;* virtus; notissimi inter se, quia; * notum et properare loco et cessare, *o kom da je poznato, da itd.;* * famâ super aethera, n. *[sr.* aether *1)];* * hinc usque ad sidera n.; noti *kao subst., znanci, poznanici,* suos n. hospitesque quaerebant; † notissimi; † nota, ōrum, *n. poznate-, očite stvari;* n. et insignes latrones, mulier n., *razglašena, ozloglašena;* * notus animi paterni, *poznat, s (c. g.) itd.;* * *prijatan, prijazan,* notis compellat vocibus; *običan,* sedes; cubile. *2)* † *act. koji znade, poznajući koga, poznat s kim.*

2. * **nŏtus,** i, *m.* [νότος] *jug, vjetar u obće; pl. zrak.*

nŏvācŭla, ae, *f.* [novus] *brijaća britva, ustra.*

nŏvālis, is, *f.* **-le,** is, *n.* [novus] *ugarnica, preložina, prahulja, Virg. Ov.*; * novale, *i obćen. posijana, težana njiva.*

nŏvātrix, īcis, *f.* [novo] *obnoviteljica,* rerum.

nŏve, *adv. s comp.* [novus] *(pred- i pocl.) novo, neobično, dosada neobičnim načinom; sup.* novissime, *a) o vremenu, onomadne, nedavno, skorih dana. b) o redu, najposlije, napokon.*

nŏvello, 1. [novellus] *nov vinograd nasaditi, jedn. Suet. Dom.* 7.

nŏvellus, *adj.* [novus] *nov, mlad, nov novcat, tek nasadjen, tek učinjen itd.*, arbor; * vitis; * frena; n. Aquilejenses, *tek naseljeni.*

nŏvem, *adj. num. card. devet.*

Nŏvember, bris, *adj.* [novem] *što se tiče devetoga mjeseca,* mensis N., *(mjesec) novembar, studeni; novembarski,* Calendae N.

nŏvendiālis, *adj.* [novem dies] *devetodnevan 1) od devet dana,* sacrum; sacrificium; feriae. *2) devetoga dana bivajući,* * pulveres n. *devetoga dana po smrti ukopan;* † cena, *devetoga dana po ukopu, daća, karmina.*

nŏvēni, ae, a, *adj. num. distr.* [novem] *po devet.*

nŏvensĭles, dii, [novus *i suffix* ensiles] *novi bogovi, koji su istom kašnje uvršteni u bogove.*

nŏverca, ae, [novus] *f. maćeha, maćuha; posl. (Plaut.)* apud n. *(badava, uzalud)* queri.

† **nŏvercālis,** *adj.* [noverca] *maćehinski, neprijateljski.*

Nŏvēsium, ii, *n. grad uz Rhen* (Rhein) *s. Neusz, Tac.*

nŏvīcius (novit.), *adj.* [novus] *nov, mlad,* quaestus, *Plaut.*; *osb. o robovih, koji su tek pali u robstvo,* puellae, *Ter.*; *subst.* novicii, *novaci.*

nŏvies (-viens), *adv. num.* [novem] *devet puta.*

Nŏvĭŏdūnum, i, *n. 1) grad Biturigâ, s. Nouan. 2) grad Suessionâ, s. Soissons. 3) grad Aeduâ uz rieku* Ligeris, *s. Nevers.*

nŏvĭtas, ātis, *f.* [novus] *novost, novina, neobičnost, čudo,* pugnae; rei; † peregrina; *absl., nješto nenadana;* novitates *sc.* amicitiarum, *nova prijateljstva Cic. Lael.* 19, 68., *gdje bi čovjek očekivao prama hrvatskomu* novae *sc.* amicitiae; * n. anni, nova, *mlada godina; osb. novajlijstvo [gl.* novus *1)]*, contemnunt n. meam.

nŏvo, 1. [novus] *obnoviti, povratiti što u prvašnje stanje,* ardorem, *Liv.*; * transtra; * membra, *odmoriti, okriepiti;* * vulnus, *povriediti, prokinuti ranu;* agro non semel arato, sed novato et iterato, *preoravati;* † exercitum incremento, *novimi četami popuniti;* * agrum

cultu; * nulla viros prole, *razplodjivati, podmladiti. 2) stvoriti čega nije bilo, -iznaći, uvesti,* verba, *nove rieči stvarati, kovati;* * tela; * tecta, *nove palače osnovati. 3) promieniti-, preustrojiti što, novotariti u čem,* pugnam equestrem, alqd in legibus; n. res (omnia, quid), *ustav preustrojavati, mutiti, buniti (narod), razvraćati, rušiti ono što postoji; absl.* novandi spes; * n. naturam, *o Daedalu;* * corpus, * formam, *preobraziti;* * Fortuna fidem mutata novavit, *krenu vjerom.*

Nŏvŏcŏmenses, ium, *m. stanovnici* Novi Comi, *jedn. Cic. fam.* 13, 35, 1.; *sr.* Comum.

nŏvus, *adj. sa sup. 1) nov (čega dosada nije bilo, u opreci od* antiquus; *sr.* recens), n. et inauditus; exercitus; navis; frumentum, *odmah iza žetve;* * lac, *malopređnje;* * frons, *zelena grančica;* n. consules; n. senatus; miles, *koji jošte nije služio, novak;* * n. serpens, *koja se je tek svukla;* novae res, *novine, osb. novotarije u državi, gradjanski nemiri, prievrat; (Nep.)* multas res n. *(nove dodatke)* in edictum addidit; tabulae n. *gl.* tabula; n. tabernae *ili absl.* novae, *dio mjenjačkih daščara na foru* (forum) *rimskom, jer su na novo sagradjene poslie požara;* n. homo *ili* homo n., *novajlija, t. j. prvi neplemenite dosada obitelji, koji je obnašao curulske časti* (*gl.* ignobilis); *subst.* **novum,** i, *n. novo, novost, novina,* num quidnam novi? ut multa in re militari partim nova attulerit partim meliora fecerit; * *kad se početak radnje kakove označuje,* novas incide faces *počmi itd.*; * n. sanguis, *koja uviek nanovo šiklja ili vrca;* * cum sole novo, *s ljetom samim; često nečuven, neobičan, čudnovat,* flagitium, *Ter.*; consilium; genus dicendi; ars; * navis (*brod* Argo); novum est ut = nova ratione fit ut etc. *2) mlad u kojoj stvari, neizkusan, nevješt, neuvježban,* equus, *neobučen; (Tac.)* novus delictis; * nares, *neobikao mirisu. 3) nov, drugi* (*sr.* alter, alius), Camillus, *Liv. 4) samo sup.* novissimus, *skranji posljednji,* histrio; acies, *zâd, zastava, zapleće* (arrieregarde); agmen, *zadnja četa, četa zaštitnica, zapleće;* novissimi; tempus; * cauda, *skranji dio čega itd.*; * crura; † mare; *tp.* † *skrajni, najviši, najgori,* casus, exempla; † *subst.* novissima exspectabat.

nox, ctis, *f.* [νύξ] *1) noć,* primâ n., *u početku noći, ili za prve noćne straže;* mediâ n. etc. *gl.* medius; nocte, *takodjer* de n. *ili* noctu, *adverbialno, obnoć, noćju,* nocte ac die, *tečajem jedne noći i dana;* diem et noctem etc. *gl.* dies *1) c)*; multâ, de multâ n., concubiâ n., *u kasnoj noći, u gluho doba noći, kasno noćju;* ad multam n. *do kasne noći;* * impia aeternam timuerunt saecula n., *vječne noći, pošto sunce ugasne;* * *pl. ure noći; personif., Virg. Hor. Tib. 2) tp. a) smrtna noć, smrt,* aeterna *[različno od onoga pod 1)]. b) noć očiju, sljepoća, Ov. met.* 7, 2. *c)* * *tmina, mrak uslied kiše, oluje,* atra; fumifera; *u obće* * *mrak,* noctem objicere peccatis *[sr.* nubes *2). a)]. d)* * *noćni pokoj, san; noćni prileg, Ter. Cic.; noćna skitnja, noćna buka, Prop.* 4, 8, 60. *e)* * *carstvo tmine, podzemni sviet. f) tmina duha, nerazboritost,* animi, *Ov. met.* 6, 473. *g) zamršaj, zaplet, žalostno, tužno stanje,* haec rei publicae n.; rei publicae offusa n.

noxa, ae, *f.* [noceo] *1) škoda, šteta (ponajprije ona, što ju nanosi stvor, koji u obće može djelovati),* noxae esse; noxam nocere; *nanieti;* † sine noxa; *odt. priestup, prekršaj, krivnja* (*sr.* culpa), esse in n., *biti kriv;* comprehendi in aliqua n.; noxae reus; noxam merere. *2) kazna priestupa (koja zadaje boli; sr.* poena), eximere noxae; noxâ pecuniâque exsolvi; dedi noxae; luere pecuniâ noxam.

noxia, ae, *f.* (*sc.* causa, *od* noxius) *krivnja (štetom, što ju počini stvor, koji u obće može djelovati; sr.* culpa), noxiam defendere, *odbijati, Ter.*; illa modo in ducibus culpa — alia omnis penes milites n. erat; neminem noxiae poenitebat; est alqd alcui noxiae, *njetko se okrivljuje nječim; pl.* minimae n.

noxius, *adj.* [noceo] *1) štetan, škodljiv. 2) kriv čemu, krivac čega, kažnjiv,* eodem crimine; † conjurationis n.; nobilitas; alqm noxium judicare; * corpora; * corda; * lumina; * crimina; *subst.* **noxii,** *zlotvori, zločinci.*

nūbēcŭla, ae, *f.* [*dem. od* nubes] *oblačić, oblačak,* frontis, *jedn. Cic. in Pis.* 9, 20.

nūbes, is, *f. 1) oblak. 2) sve što se nalik oblaku zrakom diže, oblak,* pulveris; * nubes; *(Curt.)* fumus ingens velut quadam nube abconderat coelum; *i veliko množtvo, velika četa, oblak,* locustarum, peditum equitumque, velut nubes levium telorum conjecta, *Liv.*; * volucrum; * facta nube; * immensasque trahi n. *(pčelâ); i* * n. belli, *gusta bojna buka (Hom.* νέφος πολέμοιο). *Na pose tp. a)* * *tmina, koprena, oblak,* objicere nubem fraudibus. *b)* * *tmast obraz,* deme supercilio nubem, *razvedri čelo. c) žalostno stanje,* rei publicae; *prieteća nesreća,* * vita vacet nube. *d)* * *ništetne stvari, trice,* nubes et inania captare.

* **nūbĭfer,** fĕra, fĕrum, *adj.* [nubes-fero] *1) oblakonosan. 2) oblačan.*

* **nūbĭgĕna,** ae, *comm.* [nubes gigno] *oblakorodjeni, kao pridjev Centauru i samo* nubigenae.

nūbĭlis, *adj.* [nubo] *za udaju, dorasla udaji,* filia; virgo; * plenis nubilis annis; * nubilibus maturuit annis.

nūbĭlus, *adj.* [nubes] *1) oblačan, naoblačen,* † dies; *(kasno)* coelum; * anni; *subst.* † **nūbĭlum,** i, *n. oblačina, oblaci, naoblačeno nebo,* * *pl. oblaci. 2) oblakonoša,* * auster *3)* * *taman, mrk,* Styx; via taxo, *tp. a) sjetan, turoban, sumoran,* * Ceres nubila vultu. *b) zao, žalostan, nesretan,* * tempora. *c)* * *nepovoljan, nepogodan, neprijazan,* Parca mihi fuit n., nascenti.

nubo, nupsi, nuptum, 3. [nubes] *upr. zastirati, odt. o nevjesti = zavjesiti, zastrieti se pred mužem, kad mu se na svatbi predaje, odt. o ženi, udati se,* alcui; n. in familiam clarissimam, in domum, *udati se u . .*; nuptam esse cum alqo, *udata biti za koga;* ire nuptum, *htjeti se udati, -poći za muža, Plaut.*; filiam alcui nuptum dare *(Ter. Nep.)*, alqam nuptum locare *(Ter.)*, collocare in alias civitates *(Caes.) udati, udomiti;* nupta filia, mulier, *udata; subst.* nupta, nova n. *(Com.) mlâda;* * n. pudica, * Jovis; * *pl.*, nuptarum amoribus.

Nūcĕria, ae, *f. grad u Campaniji. Odt.* **Nucerīnus,** *adj. nucerijski; subst.* **-rīni,** ōrum. *m. Nucerijani.*

nūcĭfrangĭbŭlum, i, *n.* [nux *i* frango] *krcalo, šaljivo zub, jedn. Plaut. Bacch.* 4, 2, 16.

nŭcleus *ili* **nŭcŭleus,** i, *m. (predcl. i kasno) jezgra, jedarce, kokoška, najprije oraha i slična voća.*

nūdius *[stegnuto od* nunc dies est, *sada je dan] rabi spojeno s rednim brojnikom, adverbialno,* n. tertius, *sada je treći dan = prekojučer;* qui dies n. tertius decimus fuit, *prije trinaest dana.*

nūdo, 1. [nudus] *1) raz-, zagaliti, razdrljiti, odkriti, svući,* corpus; tribunos nudari jussit, *(rjedje Liv.* 45, 39.) nudasse se dicitur; superiore corporis parte nudata, *bez oklopa i kacige;* * n. crura, * pedem, * umerum; * canos suos; * Satyros agrestes, *malo ne gole na pozorište dovesti; u obće lišiti koga pokrivala, razkriti,* ventus vada (*sc.* aquâ); n. telum vaginâ, n. gladium, *trgnuti iz koricâ;* tectum nudatum (*sc.* tegulis); agros, *požeti, Liv.*; messes, *izmlatiti, Virg.*; *2) kao vojn. t. t., povukav vojsku odakle, opustiti, napustiti, ne braniti,* castra, litora, latera; † spatium; murum defensoribus, *lišiti,* collem hominibus; * terga fugâ; * omnia; *tp. a) lišiti koga svojine, plieniti, svući, porobiti;* omnia; * quae praeceps alea n.; alqm praesidio, praesidiis; vis ingenii scientiâ juris nudata; tribuniciam potestatem omnibus rebus; evolutum his integumentis dissimulationis tuae nudatumque perspicio; * corniculam coloribus; *na pose lišiti koga vlade,* filium Maxentium, *Eutr.* 10, 3. *b) pokazati, izdati, odkriti, očitovati,* animos, *Liv.*; consilia, *Curt.*; aras rejectaque pectora ferro nudavit *(upr. i prenes.), Virg. Aen.* 1, 355.; * igenium; * alqm *sumnjičiti koga, da teži za baštinom.*

nūdus, *adj. 1) gol, nag, neodjeven,* homo, *Plaut.*; nudo vestimenta detrahere, *ujedno posl. htjeti uzeti komu što, koji ništa ne ima, Plaut.*; corpus; pars corporis; *(Hor.)* nudis pedibus, *bos;* † nudam se ostendere; † nudae brachia ac lacertos; * nudus membra; * nuda pedem, * genu; *odt. a) lahko, ne kao obično odjeven ili naoružan, u samoj tunici, bez štita, neoružan,* * sorores; * Gratia; * nudus ara; inermes nudiqui sub jugum missi; † exercitum nudum objicere beluis; dextra. *b) gol, ćelav, nepokriven, nezagreben, neukopan,* * ensis; * tempora *(sljepočice)*; * vertex; * silex; * aetheris axis, *pusti svod nebeski, vedro nebo;* colles; vallis; tumulus; cacumina; glacies; terra; * sedit humo nudâ; † solum; † stipites, *bez lišća;* subsellia; terga; n. *(nepokopan)* jacebis in arena; * *o kosi, nesvezan, razpušten,* nudos umeros infusa capillos, nudos incompta capillos *[drugi: „nekićen" po 3) c)]. 2) lišen čega, bez,* praesidio, *(Hor.)* agris; *s gen.*, loca n. gignentium, *Sall.*, * arboris; * operum n. certamen habetur; *s acc.*, * lapis omnia n.; domum reddiderat nudam; *(Planc. u Cic. ep.)* si nudus *(tako bez vojske)* huc se Antonius conferet; * *u obće potreban, oskudan,* n. equites; *(Hor.)* n. inopsque; * nil cupientium nudus *(svojevoljno odričući se posjeda)* castra peto; * senecta. *3) tp. a) bez,* res publica n. a magistratibus; a propinquis; Messana ab his rebus n. est. *b) samo,* hoc nudum relinquitur, possitne etc.; nuda ista si ponas; * ira Caesaris *c) gol, jednostavan, prost, nekićen,* * veritas; commentarii Caesaris n. sunt et recti; † verba = *bezsramne.*

nūgae, ārum, *f. 1) šale, puste rieči, trice, malenkosti,* nugas *sc.* egeris, *to su trice, Plaut. Odt.* * *pjesničke trice,* meditari nescio quid nugarum. *2) concr. šaljivčina,* amicos habet meras nugas; ego nugas maximas omni mea comitate complexus sum; in comitatu nugarum nihil.

nūgātor, ōris, *m.* [nugor] *šaljivčina, hvastalo, hvališa.*

nūgātōrius, *adj.* [nugator] *benast, neslan, tričav, malovriedan,* accusatio; illud valde leve est ac n.

nūgax, ācis, *adj.* [nugor] *šaljiv, tričav, neslan, jedn. Cael. u Cic. fam.* 8, 15, 1.

nūgĭpŏlȳlŏquĭdes, ae, *m.* [*sastavljeno za šalu od* nugae, πολύς *i* loquor] *koji mnogo budalaština govori, jedn. Plaut. Pers.* 4, 6, 21. (*Ritschl*: nugipalamloquides).

nūgĭvendus, i, *m.* [nugae *i* vendo] *kitničar (koji za gospodje trice, nakite prodaje), jedn. Plaut. Aul.* 3, 5, 51.

nūgor, *dep.* 1. [nugae] *1) šaliti se, šalu sbijati, igrati se, tlapiti, buncati,* Democritus n.; *na pose (Plaut.) hvastati se, veličati se, lagati. 2) o svakom lagljem zanimanju, gdje se manje gleda na korist nego na duševnu zabavu, šaliti se, tamašiti, šurkati, baviti se,* non inscite; *(Hor.)* positis n. Graecia bellis coepit, n. cum illo et discincti ludere, nugaris rure paterno.

nullus [ne-ullus], *adj.* (*i subst. u class. pisaca uviek tako u abl. i gen. sing.; sr.* nemo), *gen.* nullīus (nulli, *Ter. And.* 3, 5, 2.), *dat.* nulli (*stariji oblik* nullo, *Caes. b. G.* 6, 13, 1., *b. c.* 2, 7, 1., *f.* nullae, *Prop.* 1. 20, 35.) *1) nijedan, nijedna, nijedno,* nulla, beluarum *(partitivno), naproti* hominibus opus est eruditis, qui adhuc in hoc quidem genere nostri nulli fuerunt (nostri *kao cjelina)*; quaerit ex proximo vicino, num feriae quaedam piscatorum essent, quod eos nullos videret (*ne* eorum); nullo periculo, *bez pogibelji;* nullo certo itinere; nullo ordine; n. non, *svaki;* non n., *njeki, gdjekoji, mnogi;* n. dum, *nijedan jošte;* n. unus *gl.* unus; * nullius = nullius rei; † nullo = nulla re, *(Liv.)* = nullo loco *(nigdje)*; *(Asin. Poll. u Cic. ep.)* nullius (= neutrius) partis esse, *ne biti ničiji, biti nepristran, -neutralan. Na pose a)* nullum esse = *ne ima ga više,* de mortuis loquor, qui n. sunt; * nullus = mortuus; *(Ter. Liv.)* nullus *ili* nulla sum, *propadoh;* nullus repente fui, *Liv. b) (u razgovoru) kadšto na mjesto* non, *ali silnije = nipošto, nikako,* ab armis nullus discedit; Philotimus n. venit; nullus dubito; ad M. Aelium n. tu quidem domum *sc.* ito; haec bona in tabulas publicas n. redierunt; hereditas, quae n. debetur. *c) za oznaku svojstavâ negativne vrsti, za koje ne ima u latinskom posebnih substantiva,* perfidia plus quam Punica, nihil sancti *(nećudorednost)*; nullus deorum metus *(bezbožtvo)*, n. jusjurandum *(krivorotstvo)*, n. religio *(bezdušnost)*; opes factionis; vestra patientia; jus n., *bezzakonje. 2) tp. ne-*

znatan, neugledan, bez moći i ugleda, malovažan, (ništica), nullus imperator fuit; patre nullo; leges n. putare; vides rem publicam esse n., senatum esse n.; sine his studiis vita n. est.

nŭm, adv. interr. 1) u jednostavnih nezavisnih pitanjih, gdje očekujemo niječan odgovor, hrvatski većinom zar, jeda li, n. tibi videor in causa Ligarii esse occupatus? n. de ejus facto dicere? Kadšto mu se pripaja ne ili quid, čim se slabije izražava, da očekujemo niječan odgovor [sr. 2. ne III) 1)], numne si Coriolanus habuit amicos, ferre contra patriam arma illi cum Coriolano debuerunt? zar bi bili dužni? numquid duas habetis patrias? Takodjer sa sljedećim, quisnam, quidnam, num quidnam vides? Ter.; num quisnam praeterea; Cic. p. Rosc. A. 37, 107., num quidnam novi? de or. 2, 3, 13.; numnam, Ter. 2) u jednostavnih zavisnih (indirectnih) pitanjih, zar zbilja, da li zbilja, jeda li, quaero n. venerit.

Nŭma Pompĭlius, drugi kralj rimski.

Nŭmantia, ae, f. grad u sjevero-izt. Španjolskoj. Odt. **-tīnus,** adj. numantijski; subst. **-tīni,** ōrum, m. Numantijani.

nūmārius, nūmātus gl. nummarius, nummatus.

nūmen, ĭnis, n. [mj. nuimen od nuo] mig glavom, volja, zapovied osb. kojega god boga, deus cujus numini omnia parent; mundum regi numine deorum; movisse numen deos; * meo sine n.; * non haec sine n. divom eveniunt; * numine vestro; * numine (na mig bogova) Italiam petere; * pl. proročanstva, odgovori oracula; i o senatu i narodu rimskom; * o volji carskoj, Caesareum. Odt. a) djelujuća, upravljajuća moć-, mogućtvo božansko, veličanstvo-, milost-, prijazan božanstva, božanstvo samo, na koliko se pokazuje djelom (različno od deus-a božanstvo kao osoba), dii praesentes suo numine atque auxilio urbis tecta defendunt; nullam vim esse censet numenve divinum; * inimica Trojae n. magna deum; * n. Junonis; n. sanctum; * puro numine; * benignum; † tanti numinis (sunca) fulgor; * Stygiae paludis; * stupefactus numine t. j. nad riečju Ascanijevom, za koju je Aeneja držao, da je nadahnućem božanskim izrečena; * non tolerabile n., moć mora; * reducere n., Palladij; * pl., Dianae; praesentia; pia. b) * † o manih (manes) ljubljenih osoba. c) † o neživom, quanta potestas, quanta majestas, quantum denique numen (božja ruka, -mogućtvo) sit historiae; cupis (eloquentiae) n. et coelestis vis.

* **nŭmĕrābĭlis,** adj. [numero] što je moći brojiti, brojan; na pose = brojan, malen.

1. nŭmĕro, 1. [numerus] 1) brojiti, računati, alqm a se primum, počevši od sebe; senatum (kad se je dvojilo, da li ima dosta senatorâ za stvorenje valjana zaključka); originem libertatis inde; ex reis, ex rebus, po (c. l.) itd.; † in alqo ossa numerantur, mogu se prebrojiti; * pecus; * alqd per digitos, na prste; * amicos = imati. 2) nabrojiti, alcui pecuniam, magnam sibi pecuniam; stipendium militibus, platiti. Odt. numerata pecunia, dos, gotov, u gotovu novcu; subst. **numeratum,** gotov novac, numerato solvere, gotovim novcem; tp. a) izbrojiti, navesti, quibus bonis male evenerit; * amores * auctores suos. b) brojiti što u što, ubrajati u . ., računati u ili medju . . ., držati za . . ., alqd in bonis, in beneficii loco, nullo loco; in gloria; Platonem ex (u) illa vetere Academia; alqm in primis, in vulgo patronorum, inter honestos homines, inter viros optimos, † se quoque inter bonos. c) brojiti = držati, smatrati koga čim ili za što, prizna(va)ti koga čim, alqm accusatorem suum, non competitorem; qualem me numerari volo; quae isti bona n., viros bonos eos, qui habentur, numeremus; ipse honestissimus inter suos numerabatur; (Tac.) se non quidem ante Ciceronem, sed plane post Gabinianum.

2. nŭmĕro, adv. gl. numerus 1) δ) i 2).

nŭmĕrōse, adv. s comp. i sup. po tactu, skladno, rhythmično, blagoglasno.

nŭmĕrōsus, adj. s comp. i sup. [numerus] 1) † mnogobrojan, mnogi, obširan, manus; subsellia; agmen reorum; amici; domus (obitelj); gymnasium numerosius (sa više odjelâ) laxiusque quam fuerat; numerosissima (najnapučenija) civitas. 2) po tactu-, rhythmu odmjeren, skladan ili rhythmičan, blagoglasan, n. est id in omnibus sonis atque vocibus, quod etc., oratio; * brachia ducere; * ponere gressus; * Horatius; † numerosior Asinius (orator).

nŭmĕrus, i, m. 1) broj, n. minimus; falsum ab his equitum numerum deferri; procedere in numerum, brojiti se (medju . .); inire (proračunati) numerum (interfectorum, † copiarum); numerum subtiliter exsequi; * † numero comprehendere alqd, brojiti; suum numerum habere, podpun broj; ad n., do podpunoga broja; često tres, tria, duodecim, ad duodecim etc., totidem, † tot, † pauci numero, brojem malo njih, u cielom, svega; quorum erat quinque milium numerus; cum hostium numerus capitum CCCCXXX milium fuisset; neobičnom structurom, od duorum milium numero ex Pompejanis, Caes. b. G. 3, 53, 1.; numero, quantitativno; sr. genus 3). Odt. a) stanovit broj, kolicina, množtvo, vrsta, red, kategorija, in hostium numero ducere, habere, numero sapientum habere; deorum numero eos solos ducunt; ex suo numero (izmedju sebe) legatos mittere; sidera in numero deorum reponere; quo (= quorum) in numero; qui est ex eo (= eorum) numero, qui habiti sunt etc.; hunc ad tuum (= tuorum) numerum adscribito; adscribere talem in numerum; * neque quam multae species nec nomina quae sint, est numerus, može se brojiti; † četa-, odjel vojnikâ osb. u pl. b) mjerena ili brojena zaliha, množtvo, gomila, hrpa, kolikoća, hominum, frumenti, argenti, vini. c) * broj kao broj, oprično pravoj cieni, nos n. (ništice) sumus; tp. pl. numeri, α) † popis vojnikâ. β) mathematika, astrologija. γ) bitna i nuždna čest cjeline, dio, perfectus et expletus omnibus suis n. et partibus; † omnibus n. absolutus; † meditationes omnibus oratoriis n. absolutae; † omnibus n. praestantius; hoc omnes numeros virtutis continet; habet in se omnes n. veritatis; officium omnes n. habet, podpuna je; † per omnes eloquentiae n. isse; * animalia trunca suis n.; * ut careant n. tempora prima suis = da su nepodpuna. δ) takt u glasbi ili u plesu; * napjev, melodija, ton; ili u govoru, rhytham, blagoglasje, skladnost, harmonija, quidquid est, quod sub aurium mensuram aliquam cadit, etiamsi abest a versu, n. vocatur, qui Graece ῥυθμός dicitur; etiam in verbis solutis (u prosi) inest n.; numeri, mjerilo pojedinih rieči, eum tamquam e vinculis numerorum eximamus; numerorum aures sunt judices; (rjedje) vrsti rhythma, Cic. or. 50, 168.; extra numerum, izvan takta, * bez takta, odt. i † pravilno kretanje u hrvanju i mačevanju, hod; * in numerum, * numero (sr. 2. numero), pravilno; odt. numero, adv. (Plaut) u (pravo) vrieme, upravo, baš, ili prebrzo, prerano, advenire ad prandium. ε) stopa u stihu, stih, * n. impares, elegijski. 2) red, mjesto, svojstvo, ciena, čast, in alqo n. et honore esse; nullo in oratorum n., bez ciene kao govornik; alqm n. alqo putare; hunc in numerum non repono, na ovoga se ne obazirem; odt. in numero, numero, u svojstvu čijem, kao, mjesto, legatorum, parentis, militis (sr. locus, modus, pro).

Nŭmĭda, ae, m. Numidjanin, i (Sall.) o Jugurthi, kralju numidskom; pl., Numidae; adj. **Numida,** numidijski, jaculatores; * leo; * dens, bjelokost. Odt. † **Nŭmĭdia,** ae, f. Numidija, s. Algerija. Odt. **Nŭmĭdĭcus,** adj. numidijanski; kao pridjev Q. Caecilius Metellus N., jer je svladao Jugurthu, kralja numidskoga.

nŭmisma gl. nomisma.

Nŭmĭtor, ōris, m. kralj albski (Alba Longa).

nummārius, adj. [nummus] tičući se novca ili pjeneza, novčanski, res n., novčanstvo; difficultas n. ili rei nummariae; theca n., tp. novcem podkupljen, podmićen ili podkupljiv, podmitan, kupovan (-vna, -o), interpres pacis et concordiae; judex; judicium.

nummātus, adj. [nummus] novčat, novcem obskrbljen, bogat, adolescens non minus bene n. quam capillatus; (Hor.) bene n.

Nummidius gl. Ummidius.

nummosexpalpōnĭdes, ae, m. [nummus i expalpo] šaljivo ime za onoga, koji laskanjem izmamljuje novaca, jedn. Plaut. Pers. 4, 6, 22.

† **nummŭlārius,** ii, m. [nummulus] novčarski mešetar, mjenjač.

nummŭlus, i, m. [dem. od nummus] nješto novca, kukavan-, gadan novac, para, novčić, nummulorum alqd accipere; nummulis acceptis za (c. acc.) itd.

nummus (ne numus), i, m. 1) novac, pjenez, pl. novac ili novci, plumbei, nevaljan, Plaut.; adulterini; habere in nummis, u gotovu; esse, versari in suis n. = svoj novac imati, bez duga biti; in suis n. multis esse et semper fuisse (sr. aes); † nummo, za novac; * nummi, glavnica; jactabatur temporibus illis n. sic, gl. jacto. 2) = sestertius; gl. sestertius. Odt. rabi kao u nas „para, novčić“ = malenkost, n. sestertio alcui addicere alqd; ad nummum convenit gl. convenio; kao grčki novac (Plaut.) = drachma.

numnam, numne gl. num 1).

numquam ili **nunquam** [ne-unquam], adv. nikada, n. non, uviek, svaki put; non n., kadšto; takodjer n. (Plaut. Liv.) podnipošto, nigda ni do vieka.

num-quid, nūmārius, numātus, nūmŭlus, nūmus gl. num, nummarius etc.

nunc [νῦν] adv. 1) sada, u sadašnje vrieme, qui n. sunt homines (u Plaut. skraćeno n. homines); sadašnji ljudi, -sviet; n. ipsum, sada upravo, baš sada; ut n. est, u sadašnjih okolnostih, za sada. Kadšto o prošlosti, na koliko se prenosi u sadašnjost, n. reus erat; n. in causa refrixit; n. demum se voti esse damnatum; (Ter.) n. nuper, onomadne, skorih dana; (Ter.) nuncine, nuncin' = nuncne; nunc — nunc, sada — sada (u pjesn. i Liv.); nunc — nunc — nunc, Just.; n. — modo, n. — postremo, Liv.; * n. — jam; * n. — interdum — nunc; * modo — nunc; * modo — nunc; * modo — interdum — nunc — n.; * n. — n. — modo — modo; izpustiv prednje n., sinistros, n. dextros etc., Virg. Aen. 5, 830. 2) prenes. a) * prelazeć na drugo, i, te, dakle. b) o sadašnjih okolnostih, oprično dogadjaju, koji je prije označen = u ovih okolnostih, sada pak, ovako pak, pojačeno riečju autem, vero, n. autem, nunc vero, quae quidem multo plura evenirent, si ad quietem integri iremus. Nunc onusti cibo etc.; philosophi debuerunt intelligere etc. Nunc autem mihi videntur ne suspicari quidem etc.; si quisque judicare posset etc. Nunc vero etc.

nuncia, nunciatio etc. gl. nuntia, nuntiatio etc.

nunciam = nunc jam, piše se sada često u textovih starijih pjesnika kao jedna rieč; gl. nunc i jam.

nuncŭbi, adv. [= num alicubi] (predcl.) da li gdje? jeda li igdje?

nuncŭpātio, ōnis, f. [nuncupo] (upr. imenovanje) javno i svetčano zavjetovanje i slič. navješćivanje, oglas, objava, sollenis n. votorum; † n. votorum; takodjer † postavljenje za nasljednika, proglas baštinikom.

nuncŭpo, 1. [nomine-capio] 1) imenovati, nazvati (predmet, koji jošte ne ima imena; sr. nomino), ime nadjenuti, res utiles deorum vocabulis; quo eos nomine consuetudo; alqd linguâ, izrično; * alqm indigetem. 2) svetčano proglasiti, -kazati, -reći, -izjaviti, naviestiti, qua laturos ea spolia posteros nuncupavit; verba legitima dedentium urbes; verbis ipsis, ut tradita nuncupataque sunt referre. Na pose a) † alqm heredem, inter heredes, postaviti-, proglasiti baštinikom (ustmeno); (kasno) alqam reginam, alqm caesarem. b) † testamentum, pred svjedoci i glasno oporuku praviti. c) n. vota, svetčano se zavjetovati, pro imperio suo communique re publica.

nundĭnae gl. nundinus 1).

nundĭnātio, ōnis, f. [nundinor] trženje, pazarenje, samo tp., juris fortunarumque.

nundĭnor, dep. [1. nundinae] I) intrans. trgovati, pazariti, čifutariti, ćariti (prezirno); u šali, često puta obćiti gdje, ubi ad focum angues nundinari solent, Cic. de div. 2, 31, 66. II) trans. kúpiti, izčifutariti, jus ab alqo; senatorium nomen.

nundĭnus, [novem-dies] adj. devetodnevan, od devet dana, samo kao subst. 1) **nundĭnae,** ārum, f. (sc. feriae) svaki deveti dan, t. j. nedjeljni sajam, kojega su seljaci u grad dolazili, kupovali i prodavali te se s javnimi poslovi upoznavali, osobito zakonskimi predlozi [sr. 2.]; odt. pazar, sajam u obće; tp. trgo-

vina, prodaja, totius rei publicae; vectigalium flagitiosissimae n. *2)* **nundĭnum,** i, *n. sc.* tempus, *obično spojeno s* trihum n., *vrieme od 17 dana, triju nedjeljnih sajmova (i to tako, da se je jednim sajamskim danom počelo brojiti a drugim prestalo, u polovini ovih dviju nalazio se opet jedan sajamski dan, koji se je dva puta brojio, n. p. A abcdefg B abcdefg C,* comitia in trinum n. indicta sunt.

nuntia *gl.* nuntius *II) 2).*

nuntiātio, ōnis, *f.* [nuntio] *t. t. u vjerskom jeziku navješćivanje-, obznana znamenja po auguru; sr.* spectio.

nuntio, 1. [nuntius] *obznaniti, naviestiti, do-, oglasiti, javiti, dati na znanje,* alcui alqd; rem difficilem aut facilem, *kao težku itd.;* salutem alcui *gl.* salus *b); s acc. c. inf.; s* ut, *i sa samim conj. (bez* ut*); sa* ne; *u pass.,* prodigia nuntiata sunt; re nuntiata ad suos; rebus Romam nuntiatis; *(Just.)* quam rem domi nuntiatam, Corintho et Athenis et Lacedaemone nuntiata est victoria *(Just.* 34, 2, 1.*)*; ea res per fugitivos hostibus nuntiatur; *(Tac.)* cum id Smyrnam in contionem nuntiatum foret; consul Numidis nuntiari jubet, *zapovjedi, da se javi;* prius — quam de ejus adventu Arvernis nuntiari posset; quo mortuo nuntiato; *s nom. ili acc. c. inf.,* adesse ejus equites falso nuntiabantur; nuntiatur piratarum naves esse in portu; qua re nuntiata; *(Liv.)* nuntiato, *budući javljeno, na tu viest, (Tac.) s acc. c. inf.; impers.* Romam erat nuntiatum, fugisse Antonium; *partic. perf. pass. u n. substantiv.,* mentes turbavit rursus nuntiatum, *Liv.*

nuntius, *I) adj.* nuntius, a, um, *obznanjujući, navješćujući, javljajući, doglašujući,* rumor; * litera, * fibra. *II) subst. 1)* **nuntius,** ii, *m., a) vjestnik, javljač, (do)glasnik,* literas et nuntios mittere ad alqm, *listove i glasonoše;* nuntios mittere ad alqm, *sa* ut, ne; *s acc. c. inf., s quaest. indir.; † s prostim conj. (bez* ut*). b) viest, glas, poruka* falsus; *(Virg.)* verus; nuntium afferre (de alqa re), perferre, *(Liv.)* ferre; *(Ter.)* apportare; nuntium accipere, malum n. audire; certi n. de exercitu veniunt; expugnati oppidi, *da je grad itd.;* aures vel animus aurium nuntio etc. *Na pose* nuntium uxori remittere, *odkazati ženitbu, razpitati se;* mulier nuntium remisit; *(Com.)* n. remittere affini, *dokinuti brak čiji sa svojom kćeri; tp.* n. remittere *(odreći se, odbiti se)* virtuti. *2)* **nuntia,** ae, *f. vjestnica, glasnica,* historia n. veritatis; * n. Jovis *(ob orlu). 3)* **nuntium,** ii, *n. a) glasnik, vjestnik, javljač itd.,* * verba n. animi; † prodigia imminentium malorum n. *b) viest, glas, Cat.*

nūper, *adv. sa sup.* nuperrime, *[mj.* noviper *od* novus] *1) onomadne, skorih dana. 2) nješto prije duže vremena (sr.* modo*),* quae n., id est paucis ante saeculis, reperta sunt; *(Hor.)* vixi puellis n. idoneus.

nūpĕrus, *adj.* [nuper] *onomadnji, nov, Plaut. Ter.*

nupta *gl.* nubo.

nuptiae, ārum, *f.* [nubo] *pîr, svatba,* Cornificia multarum n., *često udata;* nuptias facere, adornare, exornare, apparare, efficere, conjungere, *Com;* n. conciliare, *Nep.;* † nuptiis coire, *udati se, u brak stupiti;* cenare apud alqm in ejus nuptiis, *biti na svatbi čijoj;* * nuptiarum expers, *ne oženjen, ne udata;* * inquinare n., *brak; i o nezakonskoj ljubavi,* n. facere cum alqa, *Plaut.;* rex ipse per hiemem in luxuriam lapsus novis quotidie nuptiis deditus erat, *Just.*

nuptiālis, *adj.* [nuptiae] *piran, svatben,* cena; donum; pactio; tabulae, *ženitbeni ugovor;* sacrum; * fax.

nuptus, us, *m. (kasno) udaja,* filiam nuptui collocare.

Nursia, ae, *f. grad u Sabinskoj s. Norcia; odt. subst.* **Nursīni,** ōrum, *m. Nursijani.*

nŭrus, us, *f.* [νυός] *1) snaha, mlada. 2) u obće mlada žena.*

nusquam, *adv.* [ne-usquam] *nigdje,* gentium, *(Ter.), u svietu;* n. alibi; n. abire, *nikamo;* n. nisi a Lacedaemone, *od nikuda;* † n. inde; *tp. a) u ničem, nijednom sgodom,* n. *(u ništa)* sumptus melius poni potest. *b) za ništa,* n. alio, *za ništa drugo, Liv.*

nūto, 1. [nuo] *1) ovamo i onamo nagibati se, sominjati se, zibati se, kolebati se,* galeae; * rami pondere, *savijati se;* * quercus sublimi vertice; * ornus tremefacta comam concusso vertice n.; *prenes.* † acies nutans. *2) na pose prikloniti glavu, kimati glavom, namigivati, (Plaut.)* ne loquatur; * nutans, distorquens oculos, ut etc.; † crebro capitis motu; *(Ov.) o dremljivu. 3) tp. a) u sudu biti nestalnim,* in natura deorum; * animus. *b) † na vjeri = nepouzdan biti,* Galliae. *c) † u okolnostih = u pogibelji biti, -nalaziti se, kolebati se,* tanto discrimine urbs; *takodjer* nutans adhuc princeps, *koji ne sjedi čvrsto na priestolu; (Eutr.)* cum Romanum imperium non dubia jam calamitate nutaret.

nūtrĭcātus, us, *m.* [nutrico] *dojenje, Plaut.*

nūtrĭcius, ii, *m.* [nutrix] *odgojitelj,* Pothinus n. pueri; † n. suus.

nūtrĭco *(predcl.),* 1. i **-cor,** *dep.* 1. [nutrix] *dojiti, odhranjivati,* pueros *(Plaut.)* mundus omnia nutricatur, *jedn. Cic. n. d.* 2, 34, 86.

nūtrĭcŭla, ae, *f.* [*dem. od* nutrix] *1)* * † *dojilja, dojkinja. 2) odhraniteljica, odgojiteljica.*

nūtrīmen, ĭnis, *n.* [nutrio] *živež, hrana, jedn. Ov. met.* 15, 354.

nūtrīmenta, ōrum, *n.* [nutrio] *1) (pjesn. i kasno) živež, hrana,* * arida n. *(ognja, lišće);* † *odgoj, uzgoj. 2) (riedko class.) u prilici, hrana i njega, prvi razvoj,* educata hujus nutrimentis eloquentia, *Cic. or.* 13, 42.

nūtrio, 4. (nutribat, nutribant *mj.* nutriebat etc., *Virg.) 1) dojiti, odgojiti, odgajati, odhraniti, hraniti (upr. samom životinjskom hranom te na koliko se obstanak komu osjegurava ili podržava; sr.* alo*),* * lupa pueros; * aper nutritus glande; * terra herbas; * ignes foliis; * silvam, *gojiti;* * arva, *njiviti;* * Romae mihi nutriri contigit; † nutritus in armis. *2) u obće gojiti, njegovati, podržavati, paziti, hraniti,* corpora foliis; damnum naturae, *njegom odstraniti, Liv.;* sorte quadam nutriendae Graeciae *(da blago postupa)* datus; * pectora vatum; *(kasno)* bonas artes, praecipue studia literarum; *stari oblik medialni* nutritor *na mjesto*

nutrito, hoc pinguem et placitam Paci n. olivam, *jedn. Virg. georg.* 2, 425.

nūtrix, īcis, *f.* [nutrio] *dojilja, odhraniteljica, hraniteljica,* cum lacte nutricis errorem sugere; Sicilia n. populi Rom.; * Aeneia; * lupa; * tellus n. leonum, *gdje lavovi žive; tp. hraniteljica, promicateljica,* est illa quasi n. ejus oratoris; * nox n. curarum.

nūtus, us, *m.* [nuo] *1) nagib, nagibanje dolje ili prama središtu,* terra vi sua nutuque tenetur *(centripetalnom silom);* terra undique ipsa in sese nutibus suis conglobata; terrena et humida suopte nutu et suo pondere — in terram et in mare feruntur. *2) kimanje glavom, mahanje glavom, odt. mig, zapovied, odlučna volja, zahtievanje,* ad nutum praesto esse; omnia nutu deorum administrantur; auctoritate nutuque legum; non accurata quadam orationis copia, sed nutu atque verbo *(s malo rieči);* finire nutu disceptationem; * Junonis; * ad nutus aptus heriles; *takodjer pristaja, privola,* annuite nutum numenque vestrum invictum Campanis, *jedn. Liv.* 7, 30, 20.

nux, ŭcis, *f. 1) orah; u obće plod tvrde lupine,* * n. castaneae, *kesten; posl.,* n. cassa, *malenkost, trice; (Hor.)* nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri, *da se označi tvrdnja očevidno nesgrapna. 2) orah, orahovo drvo, Liv. Virg.;* * *mendula, badem* (der Mandelbaum).

* **Nyctĕlius,** *adj.* [Νυκτέλιος, *Noćnik*] *pridjev Bacchov.*

* **Nycteus,** ĕi, *m.* [Νυκτεύς] *sin Hyriejev* (Hyrieus) *otac Antiopin. Odt.* * **Nyctēis,** idis, *f. kći Nyktejeva, Nyktejevica = Antiopa.*

nympha, ae, *f.* [νύμφη] *1)* * *mlada žena, žena ili djevojka (no osb. kao ljubovnica čija), vila. 2) nympha, žensko božanstvo izvorâ, mora, stabala, gorâ itd. Ov.*

Nymphaeum, i, *n.* [Νυμφαῖον] *glavina i luka Illyrije.*

Nȳsa, ae, *f.* [Νῦσα] *1) grad u Kariji. 2) gora ili grad u Indiji, gdje su nymphe po priči odgojile Baccha. Odt. 1)* **Nysaeus,** *adj.* * *= Bacchov, subst.* **-aei,** ōrum, *m. stanovnici grada* Nysa *u Kariji. 2)* * **Nȳsēis,** ĭdis, *f. nysski (što se gore* Nysa *tiče). 3)* * **Nȳseus, -sius,** *adj. nysski, pridjev Bacchov. 4)* * **Nȳsias,** ădis, *f. adj. nysski.*

O.

O. M. *(pridjevak Jupitrov) =* Optimus Maximus.

ō, *interj.* [ὢ *ili* ὦ], *uzklik radosti ili žalosti, čuda, o!* o Romule! o me perditum! *mene nesretnika;* o hominem nequam! *podla čovjeka! i s nom.* o fortunata mors, quae etc.; * *s gen.,* o mihi nuntii beati! * o si *v.* si *c).*

Oărīon, ōnis, *m.* [Ὀαρίων] = Orion, *jedn. Cat.* 66, 94.

Oaxes, is, *m.* [Ὀάξης] *rieka na Kreti, Virg.*

ŏb, *praep. s acc. 1) pokazujuć prostor znači a) prama,* obvertere ora ob os alcjs *(Enn. pri Cic.);* ignis qui est ob os offusus. *b) pred (c. i.)* lanam habere ob oculum *(Plaut.);* ob oculos versari. *2) tp. pokazuje a) smjer, svrhu, uzrok, povod, radi, za, da,* ob illam injuriam; ob eam causam, ob eas causas, ob eam rem, ob ea, ob quae, ob id, ob id ipsum, * † ob hoc, † ob haec, * ob hanc rem, quam ob rem, *radi toga, radi čega;* ob aliquod emolumentum suum; ad Trojam cum misi ob defendendam Graeciam, *Enn. pri Cic. Tusc.* 3, 13, 28.; ob rem judicandam pecuniam accipere, *Cic. Verr.* 2, 32, 78.; eadem precor ab iisdem diis immortalibus ob ejusdem hominis consulatum una cum salute obtinendum, *p. Mur.* 1, 1.; Jugurtham ob suos tutandos in manus venturum, *Sall. Jug.* 89, 2.; † ob metum, *od straha;* ob merita sua carus est; vulnus ob rem publicam acceptum; * unius ob iram prodimur; † regi ignoti ob aetatem; * certare ob hircum. *b) (predcl.) odmjenu, za (c. acc.),* talentum ob unam fabulam datum; ager oppositus est pignori ob decem minas. *c)* ob rem, *zaradi stvari (kanoti prama interessu stvari), s uspjehom (opp.* frustra*), Ter. Sall.*

ŏb-aerātus, *adj. zadužen; subst.* **obaerati,** *zaduženici, dužnici.*

ŏb-ambŭlo, 1. *hoditi pred čim, oblaziti (sr.* ambulo, deambulo, inambulo*),* muris; ante vallum; * Aetnam; qui prima luce obambulaverant *(naime pred vrati); (Ov.)* cum solus ob. *(pred vrati drage);* mixtusque juvencis mugit et in teneris formosus obambulat herbis.

ŏb-armo, 1. *oružavati, proti neprijatelju,* dextras securi, *jedn. Hor. carm.* 4, 4, 21.

ŏb-ăro, 1. *preoravati, jedn. Liv.* 23, 19, 14.

ob-do, dĭdi, dĭtum, 3. *što preda što djeti, -postaviti,* pessulum ostio, foribus, *zasunuti v., Ter.;* * † fores, *zatvoriti,* * malo latus apertum, *izložiti;* * rigidam vocibus forem.

ob-dormio, 4. *zaspati, usnuti.*

ob-dormisco, mīvi, mītum, 3. *zaspati, usnuti; (Plaut.)* crapulam.

ob-dūco, etc. 3. *1) povesti na ili proti,* exercitum ad oppidum *(Plaut.);* Curium, *protucandidatom postaviti;* posterum diem, *dodati, Cic. Att.* 16, 6, 1. *2) nješto preda što povući, prevući,* fossam ab utroque latere collis; * seram; † vestem, *preko usta prevući;* † vallum viis; *u prilici,* callum dolori, *otvrdnuti na bol. Odt. a) nješto preko čega prevući,* alqd alicui rei; tenebras rebus, *zamračiti; (Quint.)* ille omnibus ejusdem operis auctoribus abstulit nomen et fulgore quodam suae claritatis tenebras obduxit; † nubes coelo obducitur; † nox coelo obducta; *s abl.,* vestis toto amazonum corpore obducitur; *jedn. Curt.* 6, 5, 27.; *abs.,* perpetua lorica obducta, *Curt.* 9, 22, 30. *b) navući, zastrieti, pokriti,* trunci obducuntur libro aut cortice; (vocis genus) grave quoddam et uno pressu ac sono obductum =

monoton; obducta nocte, *u oblačnoj, tamnoj noći;* * frons obducta, *čelo namrgodjeno, nabrano;* cicatrix obducta, *zarasla rana, (zamladila brazgotina);* * obductus dolor, *pritajena, sakrivena. c) (riedko) u se povući, izpiti,* venenum ut sitiens, *Cic. Tusc.* 1, 40, 96. *d)* * † *namrskati, namrgoditi, nabrati,* frontem.

obductio, ōnis, *f.* [obduco] *zastiranje,* capitis.

obducto, 1. [*intens. od* obduco] *privoditi, jedn. Plaut. Merc.* 4, 4, 46.

ob-dūresco, rui, — 3. *class. samo tp. otvrdnuti,* animus ad dolorem, contra fortunam.

ob-dūro, 1. *tp. iztrajati, izdržati,* pernegabo atque obdurabo, *Plaut.*; persta atque obdura, *Hor.*; obduretur hoc triduum.

ŏbēdiens (oboed.), tis, *adj. s comp. i sup.* [*partic. gl.* obedio] *pokoran, poslušan* (*v.* obedio), nulli est naturae obediens aut subjectus deus; imperiis vivorum nemo obedientior fuit; imperiis obedientissimus miles; adeo imperio meliori animus mansuete obediens erat, ut etc., *tako se dragovoljno pokoravaše itd.*; appetitiones ob.; cetera omnia secunda et obedientia sunt, *Sall.*; *jedn. Plaut. Bacch.* 3, 3, 35., dicto obedientem esse magistro; *u Liv.* 5, 3, 8. *slaže se* obediens *synonymno sa* dicto audiens: nec plebs nobis dicto audiens atque obediens sit; *(Aurel. Vict.)* ventri ob.; *subst.* obediens, *podložnik, Liv.* 2, 59, 4.

ŏbēdienter (oboed.), *adv. s comp. i sup.* [obediens] *pokorno, poslušno, voljno, Liv. Curt.*

ŏbēdientia (oboed.), ae, *f.* [obediens] *pokornost, poslušnost.*

ŏbēdio (*pravilnije* **oboedio**), 4. [ob-audio] *1) slušati koga, gdje govori,* illis, *jedn. Nep. Dat.* 5, 4. *2) slušati koga t. j. pokoravati mu se (starijemu, zakonu, ipak u slobodnijem odnošaju i ponajv. u pojedinih činih; sr.* pareo), obtemperare et ob. magistratibus; legi, praecepto; o. et parēre voluntati alcjs; ventri; tempori multorum.

† **ŏbĕliscus,** i, *m. obelisk.*

ŏb-eo, etc. 4. *I) intrans. 1) k čemu ili u što ići,* in infera loca; ad omnes hostium conatus, *susretati;* * pugnas. *2) zalaziti, prolaziti,* noctes, *Plaut.*; sol; *tp. o čeljadi (Plaut. Hor. Liv.), preminuti, umrieti [sr. II) 2]. II) trans. 1) do čega doći, obići,* quantum flamma obire potuisset, *dosegnuti;* villas, provinciam; † terras; † urbes; † tantum terrarum, * tantum telluris; † oculis, * omnia visu = *ogledati; u prilici,* omnes oratione sua civitates, *dotaknuti se (spomenuti);* cenas, *doći na,* nundinas, comitia. *Po tom* * limbus chlamydem, *bijaše obtočena;* * clipeum pellis circumdata. *2) tp. obaviti,* negotium, munus, opus, bellum, legationem; res suas; munus vigiliarum; † munia belli; facinoris locum tempusque; quae; pericula; vadimonium, *u rok doći na sud;* diem, *doći kad je rok;* annum petitionis suae, *zatražiti službu prve godine, kad je zakonom dopušteno;* ob. mortem *(Nep.)*, diem supremum, diem, *Nep. Dion.* 10, 3. *Suet.*, suum, *Sulpic. u Cic. ep., umrieti (sr.* oppeto); † supremum diem morbo in aestivis castris; † mortem repentinam; † voluntaria morte ob.; morte obita, *Cic. p. Sest.* 38, 83. *Virg. Aen.* 10, 641.; † mortes obitas.

ŏb-ĕquĭto, 1. *dojahati do čega,* portis, castris; † moenibus; stationibus hostium; Romanis; † agmini.

ŏb-erro, 1. *hodati, bluditi po ili na ili u kojem mjestu,* † tentoriis, † ignotis locis, † in domibus; *tp.* * semper eâdem chordâ, *krivo prebirati po itd.*, † hanc imaginem menti ejus, hanc oculis oberrasse; † tanti periculi imago oculis, *trepti pred itd.*; † *vijugati se,* crebris oberrantibus rivis.

† **ŏbēsĭtas,** ātis, *f.* (obesus), *debljina, tustina.*

ŏbēsus, *adj.* [ob-edo] * † *debeo, tust, o živinah;* † cervix; * fauces *natečeno;* * *u prilici,* juvenis naris obesae, *koji nije tanka nosa.*

ŏbex *v.* objex.

obf . . . obg . . . *v.* off . . . ogg . . .

ŏb-haereo, 2. *zapeti, zapasti, jedn. Suet. Tib.* 2.

† **ŏb-haeresco,** 3. *zapeti, zapasti.*

ŏbĭcio *v.* objicio.

ŏb-īrātio, ōnis, *f. ljutina, srditost, jedn. (dvojb.) Cic. Att.* 6, 7, 3.

ŏb-īrātus, *adj. (riedko) ljutit, srdit, razgnjevljen,* fortunae, *Liv.*

ŏbĭtus, us, *m.* [obeo] *1) (predcl.) pohode, posjed, posielo. 2) zahod, a) upr.,* siderum; * stellarum; * signorum; *b) tp. α) smrt,* alcjs; † immaturus; * *pl.* difficiles; *o propasti naroda,* post eorum obitum, *Caes. b. G.* 2, 29, 5. *β) propast, iztraga,* post eorum obitum occasumque nostrorum.

ob-jăceo, etc. 2. *ležati pred čim,* saxa objacentia pedibus; saxorum objacens moles; † insula objacens; † meridie Aegyptus.

objectātio, ōnis, *f.* [objecto] *priekor, prigovor, pl. jedn. Caes. b. c.* 3, 60, 2.

objecto, 1. [*intens, od* objicio] * *postavljati-, bacati pred,* caput fretis, *roniti; tp. izložiti,* alqm periculis, * caput periclis; * corpora bello; * animam pro cunctis. *2) predbacivati, prigovarati, prekoravati,* alcui probrum; famem nostris; alcui vecordiam; contagio ejus quod quaerebat ipse, criminis objectata ab inimicis est; * natum, *smrt sinovlju.*

objectus, us, *m.* [objicio] *postavljanje pred što, prama čemu,* plutei, *predp. zaklon;* * insula efficit portum objectu laterum; † cum latera objectu paludis tegerentur; † objectu montis; † obj. molium, *suprot ležeći nasipi.*

objex (obex), jĭcis, ĭcis, *comm.* [objicio] *sve što se preda što meće, baca, prievornica, reza (veće nego* pessulus), * duri objice postes; * *nasip,* saxi, maris; *zagrada, baricada,* † obices portarum; viarum; clausam sua obj. armisque viam inveniunt.

objĭcio (obĭcio), jēci, jectum, 3. [ob-jacio] *1) štogod preda što baciti, -postaviti,* corpus feris; † manum ad os; sese ad currum; *(Ter.)* argentum; objectus, *ležeći pred čim,* insula portui Brundisino; objectis silvis; res objicitur alcui, *prikaže se iznenada (iznebuha) komu,* objecta re terribili, *utvorivši se nješto strašno;* quo repentino objecto viso, *Nep.*; objectis difficultatibus; se copiis, se telis hostium; se hosti; *jedn. Cic. p. Arch.* 6, 14. nunquam me pro salute vestra in tot ac tantas dimicationes atque in

hos profligatorum hominum impetus objecissem *[različno od značenja pod c)]. Odt. a) odvratiti, odgovoriti, jedn. Cic. Phil.* 2, 4, 9. *b) izložiti, izvrći,* consulem morti; exercitum flumini, † exercitum nudum beluis; * alqm aquilonibus; sperant sibi Silanum sine collega, te sine consule, rempublicam sine praesidio objici posse; objicitur contionibus seditiosorum, insidiis conjuratorum, telis Catilinae; objectus fortunae, ad omnes casus. *c) postaviti na obranu pred,* scutum objicere; carros pro vallo; navem summersam faucibus portus, *zatvoriti ulaz potopljenim brodom;* vallum Alpium contra transgressionem hostium; equitatum; ericium portis; longurii objecti; fores raptim, * portas, *lupnuti vratima;* * clipeos sinistris; * sese ad divortia, *na stranputicah;* * nubem fraudibus; * noctem peccatis; * objecti clathri caveae; * divisus Adria objecto. *2) tp. a) zadati,* alicui laetitiam *(Ter.)*; spem, terrorem, errorem; furorem; eam mentem ut; interdum objiciebatur animo metus quidam et dolor cogitandi etc.; objicitur mihi malum *(Ter.), naspieva mi zlo;* * rabiem canibus. *b) predbacivati, prigovarati (sr.* exprobro), alcui alqd; num casus bellicos tibi exprobrare aut obj. videor; de alqa re, de alqo *(riedko)* in alqm alqd; *s acc. c. inf.*, *s* quod; objiciendi causâ, *samo da prigovori; subst.* **objecta,** ōrum, *n. prigovori.*

objurgātio, ōnis, *f.* [objurgo] *karanje, korba, prigovor.*

objurgātor, ōris, *m.* [objurgo] *karač, kudilac.*

objurgātōrius, *adj.* [objurgo] *(riedko) ukoravajući, kudeći,* epistola.

objurgĭto, 1. [*intens. od* objurgo] *(Plaut.) psovati, ukoravati,* alqm verbis.

ob-jurgo, 1. *1) koriti, kuditi, ukoravati,* amicum; verecundiam alcjs; alqm de, in alqa re; alqm ab alqa re, *(Plaut.) karanjem od čega odvraćati;* † alqm; *s* quod; *s* ut *i conj., karajuć opominjati. 2)* † *kazniti,* ferulis, flagris objurgari.

ob-languesco, gui, — 3. *omlitavjeti, oslabjeti, zaspati,* literulae meae tui desiderio, *jedn. Cic. fam.* 16, 10, 2.

oblātrātrix, īcis, *f.* [oblatro] *koja laje na koga, što, lajavica, jedn. Plaut. mil.* 3, 1, 86.

* **oblectāmen,** ĭnis, *n. i* **-tāmentum,** *i, n.* [oblecto] *naslada, razkoš.*

oblectātio, ōnis. *f.* [oblecto] *naslada, razkošje (samo ugodnim kraćenjem vremena relativno veselje zadavajuć; sr.* delectatio), animi; vitae; libera; † oblectationi oculisque *(nasladjivanju očiju)* cadere.

oblecto, 1. [lacio] *1) nasladjivati, razkošiti, razveseljivati (sr.* oblectatio), senectutem; * populum; se, se cum alqa, *(Ter.)* in alqo; se *ili* oblectari alqa re. *2)* * *ugodno provoditi,* tempus lacrimabile studio; † otium; † iners otium; † otium temporis.

oblīdo, īsi, īsum, 3. [ob-laedo] *1) stisnuti,* collum digitulis duobus, † fauces. *2)* † *ugnjaviti, smrviti, smrskati.*

oblĭgātio, ōnis, *f. 1) sveza,* cui nomen Battus propter linguae obligationem fuit, *jer je jezik prirastao bio, jedn. Just* 13, 7, 1. *2) jamčenje,* gravior est ac difficilior animi ac sententiae pro altero quam pecuniae obl., *Cic. ep. ad Brut.* 1, 18.

ob-lĭgo, 1. *1) upr. privezati, s toga tp. a) vezati, stiskati,* hoc judicio districtus atque obligatus. *b) okriviti koga,* alqm, ludos scelere; *medialno,* obligari fraude impia, *skriviti. 2) uvezati, zavezati,* vulnus, alqm; † venas; † brachia. *S toga tp. a) obvezati obećanjem, savezom, dobročinstvi itd.*, alqm sponsione; vadem tribus milibus aeris, *na izplatu od itd.*; alqm militiae sacramento; alqm sibi beneficio; liberalitate; se nexu; † se in acta alcjs; qua in re verbo se obligavit uno; (*Liv.* 10, 9, 6.) si quid est in quo [quod?] obligari populus possit, in omnia potest; obligari foedere, * alicui; † fidem *(vjeru)* pignore; † tanto merito, ut credebat, obligatus; * Prometheus obligatus aliti, *posvećen;* * obligatam Jovi dapem reddere, *zavjetovanu;* * caput perfidum votis = *uklinjati se (ako bi vjerom krenuo);* habita fides ipsam plerumque obligat fidem = *tko svjeruje, tomu se svjeruje, Liv.* 22, 22, 14.; data dextera in id, quod petebatur, obligandae fidei esset, *Liv.* 30, 12.; † obligabis me, *zadužit ćeš me;* * obligor, ut, *vezan sam, prinuždem sam, da. b) založiti,* praedia obligata; † praedia fratri; fidem suam pro Octavio Caesare senatui populoque R.; quorum pro salute se hic Sullae.

oblīmo, 1. [oblimus] *1) zamuljiti,* agros; * sulcos. *2)* * *tp. spraskati, spiskati,* rem patris, *jedn. Hor. sat.* 1, 2, 62.

ob-lĭno, ēvi, ĭtum, 3. *1) omazati,* malas cerussâ *(Plaut.)*; oblitus unguentis, coeno; † oblitus faciem suam cruore, ne nosceretur. *2) tp. a) prepuniti, pretovariti,* facetiae oblitae Latio, *začinjen lacijštinom;* * actor oblitus divitiis, *natovaren. b) umazati, ognjusiti, oprljati,* tanto parricidio oblitus; se externis moribus; * alqm versibus atris, *oružiti;* † os alcui, *namazati t. j. nalagati koga.*

oblīque, *adv.* [obliquus] *1) sa strane, koso, nakrivo. 2)* † *tp. skrovito,* perstringere.

oblīquo, 1. [obliquus] *ukriviti, ukrivo naperiti,* * ensem in latus; * oculos, *na stranu, poprieko gledati, priječati se;* † crinem, *na stranu zagladiti;* * sinus (velorum) in ventum.

oblīquus, *adj. s comp. i sup. 1) na stranu uperen, kos, nakriv, sa strane,* motus; qui terram incolunt — partim obliquos *(od nas na strani, ne upravo s nami)*, partim etiam adversos stare nobis (*sr.* adversus); ordines *(vrste)*; iter, *stranputica;* colles; † obliquo flumine *(poprieko preko rieke)* impelli; † navis obliqua *(na stranu)* agitur; † agmen obliquum incedere jubet; * † *(i Liv.)* in obliquum; * ab obliquo; * in *ili* per obliquum, *sa strane; (Liv.)* per obliqua campi, *po stranputicah ravnice;* * obl. ictus; * rivus, *zavojit;* * lux, *sa strane padajuće;* * cursus; * urna (= inversa); * oculo obliquo aspicere, *poprieko gledati;* * invidia. *2)* † *tp. skrovit,* insectatio; causidicorum dicta; *(Just.)* oratio, *neupravni.*

oblītĕro, 1. [oblino, litera] *1)* † *iztrti, izbrisati,* aerarii nomina. *2) učiniti da se zaboravi, na pameti ne drži,* adversam pugnam prosperâ; suo beneficio paternas simultates; famam rei gestae; res prope jam obliterata; obliterata peccata; praeteritis silentio oblitera-

tis; nondum obliteratâ memoriâ superioris bel[redacted] obliterari in animo.

oblītesco, tui, — 3. [ob-latesco] *kriti se, sakrivati se,* a nostro conspectu.

oblĭtus, oblītus *v.* oblino, obliviscor.

oblīvio, ōnis, *f.* [obliviscor] *1) zaborav, zaboravljanje,* amicitiae; venire in oblivionem alcjs rei, *zaboraviti što;* oblivioni alqd dare, *Liv.;* alqd oblivione obruere; senatus vero judicia de illo etc. quae tanta delebit obl.? alqm in oblivionem rei adducere, *učiniti, da tko što zaboravi;* capit me oblivio alcjs rei, *zaboravljam nješto;* jacere in oblivione; laudem alcjs ab obl. vindicare; * cubilia uncta oblivione omnium pellicum *v.* ungo; lex oblivionis, *zakon ob amnestiji;* † omnium factorum dictorumque oblivio; † discordiarum obl., *amnestija; * pl. 2)* † *zaboravljivost.*

oblīviōsus, *adj.* [oblivio] *1) zaboravljiv. 2)* * *što čini, da se (brige) zaborave,* Massicum (vinum).

oblīviscor, oblītus sum, *dep.* 3. [* † *partic.* oblitus *passivno*] *1) zaboraviti, zapomenuti, s gen. i acc.,* velut alquid oblitus, *kanoti nješto zaboravivši (ponesti);* injurias; totam causam; nunquam noctis illius, cum etc.; controversiarum ac dissensionis, veteris contumeliae; *s acc. c. inf., s quaest. indir.;* Latine, *Cic. p. Caec.* 22, 62. (*sr.* scio); * oblito palato; obl. sui, *zaboraviti na se. a) ne znati za se, ne misliti, u kojem se vremenu živi, Tac. dial.* 2. *b) ne sjećati se, ne opominjati se, Ter. Eun.* 2, 3, 14. *c) ne govoriti, ne raditi po svojem običaju, Cic. Tusc.* 5, 26, 73. *Virg. Aen.* 3, 629. *2) prenes., ne mariti, ne hajati, zaboraviti,* consuetudinis suae; paterni generis; armorum hostiumque; feritatis ingenitae obliti; exercitum Macedoniae oblitum degenerantemque jam in Persarum mores; recentium foederum et deorum omnium oblitos; * pudoris; * obliti *(ne mareći)* linquunt; * poma sucos oblita priores = *ne imajući više itd.*

† **oblīvium,** ii, *n.* = oblivio; * *pl.*

ob-lŏco, 1. *(kasno i riedko) iznajmiti,* operam ad puteos exhauriendos.

oblŏcūtor, ōris, *m.* [obloquor] *koji odgovara, jedn. Plaut. mil.* 3, 1, 48.

ob-longus *adj. duguljast.*

ob-lŏquor, etc. *dep.* 3. *1) odgovarati,* alcui ob. et interpellare; *abs.;* * † *prigovarati, koriti, ružiti. 2)* * *pjevati, igrati uza što,* avis; numeris septem discrimina vocum, *udarati u. . .*

ob-luctor, *dep.* 1. *upirati se, protiviti se, boriti se,* * genibus *(s koljenima)* adversae arenae; † diu flumini; † *absl.; prenes.,* † obluctans adhuc oblivioni; † animus semper difficultatibus.

ob-lūdo, etc. 3. *šaliti se, jedn. Plaut. Truc.* 1, 2, 10.

ob-mōlior, *dep.* 4. *1) valjati pred što radi obrane, Liv. Curt.; valjanjem pred što zatiskivati,* quae ruinis strata sunt, *Liv.*

ob-murmŭro, 1. *proti čemu ili pri čem mrmljati, -šuštati, -šumjeti,* * ventus precibus meis; * † alqd.

[redacted]mūtesco, tui, — 3. *1) zaniemjeti,* ob[redacted]uit et concidit; linguam obmutuisse. *2) zaniemjeti, umuknuti,* dolore, *od itd.;* * aspectu; * presso ore; *tp.* = *prestati,* animi dolor; perterritum armis hoc studium nostrum conticuit subito et obmutuit; ea ipsa, de qua disputare ordimur, eloquentia obmutuit; in suis studiis obm.

ob-nātus [*partic. od* obnascor], *na čem narastao,* ripis salicta, *jedn. Liv.* 23, 19, 11.

ob-nītor, etc. *dep.* 3. *odapirati se, upirati se,* obnixi genu scuto; obnixi urgere; * trunco arboris; * umeris; *odupirati se čemu, boriti se,* * contra; * adversis.

obnixe, *adv.* [obnixus] *sa svom silom, usrdno,* omnia facere, *Ter.,* oboedire, *Liv.*

obnixus, *adj.* [*partic. od* obnitor] *stalan, nepokolebiv, Liv. Virg.*

obnoxie, *adv.* [obnoxius] *1) kaznjivo, Plaut. 2) podložno, robski, Liv.*

obnoxiōsus, *adj.* [obnoxius] *podložan, pokoran.*

obnoxius, *adj.* [ob-noxa] *1) čemu štetnomu podložan, s toga kažnjiv, kriv,* tibi me obnoxium esse fateor, *Plaut.;* capita; animus delicto, libidini; crimini; * culpae communi; * pravis, *zlu;* pecuniae debitae *(gen.)* bona debitoris, non corpus obn. esset, *za pozajmljeni novac morala bi dobra dužnička ne glava (tielo) jamčiti;* obn. et supplex. *2) tp. a) čijoj samovolji podložan, pokoran, robski podan,* alcui; † amori uxoris; dum illos obnoxios fidosque faceret; *(Tac.)* obnoxiis ducibus, inter infensos vel obnoxios; *(Suet.)* obnoxium et trepidum egit. *b) ponizan, robske ćudi, smjeran, plašljiv, nesamostalan,* aut superbus aut obn. videar; animus; *tako (Liv.) od čeljadi preneseno na stvari,* pax, *robski, strašivički. c) komu obvezan, zadužen,* alcui ex negotiis privatis; * nec fratris radiis obn. Luna; * arva non ulli curae; * facies nullis gemmis. *d) podložen, izložen pogibelji, nesreći itd.,* * bello; * † periculo; *(Tac.)* Agrippina infelici fecunditate fortunae obnoxia, orbitate et pecunia insidiis obn., obnoxia urbe artis itineribus; obnoxium est *s acc. c. inf., pogibeljno je, Tac. dial.* 10.

ob-nūbĭlus, *adj. naoblačen,* obn. tenebris loca, *jedn. Enn. u Cic. Tusc.* 1, 21, 48.

ob-nūbo, etc. 3. *zastrieti,* caput *(u staroj rečenici);* * comas amictu.

obnuntiātio (obnunc.), ōnis, *f.* [obnuntio] *t. t. javljanje zlih znamenja,* dirarum; *pl. absl.; sr.* spectio.

ob-nuntio [obnunc.], 1. *1) t. t. kad je trebalo obavljati javne poslove osb.* comitia *obdržavati, prijaviti zla znamenja, da se tim stvar zapriečí* (consuli, concilio), *a to je bio posao augurâ ili magistratâ. 2) (Com.) u obće nesreću javiti.*

oboediens etc. *v.* obediens etc.

ŏb-ŏleo, lui, — 2. *(predcl.) 1) po čem zaudarati,* allium. *2) zamirisati, zanjušiti,* marsupium huic *miriše, njuši mu itd.*

ŏbŏlus, i, *m.* [ὀβολός] *grčki novčić, 6 obola = 1 drachma, Ter.*

ŏb-ŏrior, etc. *dep.* 4. *postati, pojaviti* [redacted] *nastati, roditi se itd.,* tenebris obortis, N[redacted] lux liberalitatis et sapientiae tuae mihi apud te dicenti, *sinu mi;* * lacrimis ita fatur obortis; † obortae sunt omnibus lacrimae; * concrevit saxo oborto.

ob-rēpo, etc. 3. *1) doplaziti,* alcui, *Cic. fil. in Cic. ep.;* * *absl. 2) tp. a) doplaziti, dokrasti se,* ad honores; *zateći,* senectus adolescentiae; imagines in animos dormientium; obrepsit dies; * longo operi fas est obr. somnum; *(predcl.)* alqm. *b) (predcl. i kasno) prevariti,* alqm.

obrepto, 1. [*intens. od* obrepo] *(riedko) dokrasti se, Plaut.*

ob-rĭgesco, gui, — 3. *ukočiti se, upanjiti se.*

ob-rōdo, etc. 3. *nagrizti, naglodati,* alqd, *jedn. Plaut. Amph.* 2, 2, 92.

† **ob-rŏgātio,** ōnis, *f. čin, koji se označuje riečju* obrogo.

ob-rŏgo, 1. *predlažuć nov zakon, stariji sasma ili dielomice dokinuti,* legi, legibus; lex nova antiquae (*sr.* abrogo, derogo).

ob-ruo, rui, rŭtum, 3. *1) zastrieti, zasuti, zakopati,* thesaurum; gladios; alqm vivum; si quid obrutum erit; se arenâ; militem nivibus pruinisque obrutum; obruti sunt insuper velut nube jaculorum; lapidibus alqm, * † saxis, * † telis, † telorum vi; † arenâ; † Indiam nives; † juga montium nive obruta; † nimbo obruti; * quod superest tua obrue dextra; * tellure corpus, *pokopati;* (*Curt.* 5, 5.) quaeramus locum, in quo haec semesa membra obruamus; se vino, vino obrui, *prepiti se. 2) tp. a) zastrieti, zasloniti, potamniti, nadjačati, predobiti, nadkriliti,* alqd oblivione; malum parvum sapientia vix ut appareat; nomen alcjs; quae unquam vetustas obruet? illa, quae laudanda sunt; obrui ambitione et foro; Marius Catuli interitu sex suos consulatus; recentem gratulationem lamentatione; † famam alcjs; Tincam non minus multa ridicule dicentem Granius obr. nescio quo sapore vernaculo. *b) zasuti, zatomiti,* testem risus omnium, *zabunio;* obruitur testimoniis oratorum; obrui aere alieno, *zagreznuti u itd.;* obrui fenore, sceleribus, negotii magnitudine, * in augendare; obrutus criminibus; vitiis, copiâ sententiarum; * deus me obruit, *zatire;* * obruimur numero, *davi nas sila;* * ventos otio, *utišati,* † non tamen invictum animum curae.

obrussa, ae, *f. kušanje zlata na ognju,* adhibenda ratio tanquam obr.

obsaepio, etc. 4. *zagraditi,* hostium agmina iter; † quae vetustas obsaepserat; *prenes.,* plebi ad curules magistratus iter; adipiscundi viam.

ob-sătŭro, 1. *za-, nasititi,* istius obsaturabere, *bit ćeš ga sit, dosadit će ti, jedn. Ter. Heaut.* 4, 8, 28.

obscaevo, 1. [obscaevus] *zlo kobiti, jedn. Plaut. Asin.* 2, 1, 18.

obscoene (obscaene, obscēne), *adv. s comp. i (kasn.) sup.* [obscoenus] *1) ružno, odurno,* obscoenius concurrent literae. *2) bezstidno, sramotno,* natura obscoenius excitata; *(Eutr.)* obscenissime vixit.

[redacted]coenītas (obscaen. obscen.), ātis, *f.* [obscoenus] *rugota, bezstidnost,* rerum, verborum.

obscoenus (obscaen. obscēn.), *adj. s comp. i sup* [obcoenum] *1) blatan, kaljav, ružan, oduran, gadljiv,* fētus, *nakaze;* * volucres pelagi *(Harpyje),* * cruor, * risus. *2) bezstidan, sramotan,* versus; obscoenissimae voluptates, tabellae; viri; * greges, *o svećenicih Cybele;* * anus; * flammae *(ljubav);* * sermones; *subst;* obscoenum, i, *n. kita;* * † obscoena. *3) zlokoban,* omen; † ostentum; * fames; * canes; volucres *(sove.)*

obscūrātio, ōnis, *f.* [obscūro] *potamnjivanje, pomrčavanje,* solis; † in illa obs., *tami; tp.* in illis voluptatibus obsc. consequitur.

obscūre, *adj. s comp. i sup.* [obscurus] *tp. tamno 1) nejasno, nerazgovietno,* disserere, agere, memorare. *2) (kasno) neslavno,* princeps obscure, Aurelianus vir obscurissime natus, *od veoma prosta roda;* obscurius imperavit, *još se manje odlikovaše kano vladar. 3) neopaženo, potajno,* perire; subire animum auditoris; alqd moliri; non obsc. ferre, † gerere alqd, *ne tajiti;* † neque obsc. duae legiones uni detrahuntur.

obscūrĭtas, ātis, *f.* [obscurus] *1)* † *tama, pomrčina,* latebrarum. *2) tp. a) nerazgovietnost, nerazumljivost,* verborum, naturae; obscuritates et aenigmata somniorum; obsc. ac dubitatio. *b) o rodu, prostota,* humilitas et obsc. (eorum).

obscūro, 1. [obscurus] *1) potamniti, za-, pomračiti,* regiones; coetum nocte, sol obscuratur, *pomrčava;* lumen lucernae obscuratur et offunditur luce solis. *2) činiti da se ne vidi, sakriti,* nox nefarios coetus; laudes; quod non obscurari potest, *sakriti se;* obscurati natura loci; obscuratur caput; obscurante lucerna; * caput lacernâ; * obscurata (verba) diu populo bonus *(ugodljivo)* eruet *skrovite, nepoznate* (populo *sloši sa* eruet: *narodu na korist!). 3) tp. a) o govoru, nerazgovietnim-, nerazumljivim učiniti, zakloniti, zastrieti,* alqd ἀλληγορίαις, alqd dicendo; † stilum; *osb. muklo, nerazgovietno izgovarati,* literam. *b) zasloniti, zakloniti, učiniti, da se što ne opazi, -da se zaboravi itd.,* magnitudo lucri magnitudinem periculi; nummus in Croesi divitiis obscuratur; omnis ista rerum corporearum aestimatio splendore virtutis et magnitudine obscuretur et obruatur atque intereat necesse est; sin dicit obscurari quaedam nec apparere, quia valde parva sint, nos quoque concedimus, quod dicit Epicurus de voluptate, quae minimae sint voluptates, eas obscurari saepe et obrui; tuas laudes obscuratura nulla unquam sit oblivio; consuetudo, quam obscurari volunt; *pass.* memoria obscuratur, *slabo se pamti;* * vocabula obscurata, *zastarjele;* Fortuna res celebrat obscuratque. *c) (Plaut.)* pectus alcui, *sbuniti.*

obscūrus, *adj. s comp. i sup. 1) taman, mračan, mrk,* * lucus; * nox; * coelum; * nubes; * aquae, *mutne;* jam luce obscura, *kad se je već zamračilo, Liv.;* * ibant, obscuri; * premere obsc. lunae orbem, *prolept.* = ut obscurus fiat, *mjesec pomračiti (opp.* proferre), *kad mjesec ide*

ob-orior,...tenebris obortis, Nep??

na manjak; subst. obscurum, *n. tama, sjena,* * noctis; * haec (poësis) amat obscurum; † obscuro adhuc coeptae lucis. *2) skrovit, nevidljiv,* locus, *Liv.;* * Pallas, *prikazujući se u drugoj slici. 3) tp. a) o govoru itd. nerazgovietan, nerazumljiv, nejasan,* res; oracula; Heraclitus valde obsc.; scientia obscurior; non obscurum est; * canere obscura; * vera obscuris involvere; * brevis esse laboro, obsc. fio. *b) nepoznat, neslavan,* nomen; loci; non obscurus fuit; obsc. loco natus; obsc. orti majoribus; *(Eutr.)* genus obsc., obscurius matrimonium; * obsc. tabernae *(radi prostote polaznikâ);* * quos fama obscura recondit; * res; *subst.* in obscuro vitam agere, *Sall.,* si mea fama in obscuro sit, *Liv.;* * insignem attenuat deus, obscura promens. *c) o ćudi (charakteru) podmukao,* homo; non aperti, non simplicis, non ingenui viri, versuti potius, obscuri, astuti; *(Hor.)* plerumque modestus occupat obscuri speciem; *(Hor.)* odium; simultates; † natura, *ćud, narav;* † obsc. adversus alios. *d) nestalan,* obscura spe et caeca exspectatione haerere; quibus rebus certe candidato spes obscuriores videri solent. *e) mrk, namrgodjen,* candidatorum vultus.

obsĕcrātio, ōnis, *f.* [obsecro] *moljenje, zaklinjanje; i govornja figura; osobito javna i svečana molitva bogovom, da se njihov gnjev odkloni, a milost izmoli, dan molitve, -pokore (sr.* supplicatio). *2) (kasno) preklinjanje.*

obsĕcro, 1. [ob-sacer] *moliti, zaklinjati koga čim (sr.* obtestor), alqm; *(Plaut.)* ab alqo; *s* ut, ne, *(Ter.)* ut ne; per amicitiam *(Plaut.),* per nomen; *(Hor.)* quod *(zato)* te per genium dextramque deosque penates obs. et obtestor, vitae me redde priori; alqm orare et obs., alqm obs. multis cum lacrimis, † multis lacrimis, *(Marcell. u Cic. ep.)* precibus; nominatim evocati atque obsecrati, † venia obsecranda; nolite, obsecro, committere etc., hoc te obsc. *Često se* obsecro *ili* obs. te *govori od uljudnosti, molim te itd.,* obs., an is est? *Ter.;* Attica mea, obs. te, quid agit?

ob-sĕcundo, 1. *raditi komu po volji, ugadjati, popuštati (sr.* obsequor), obsecundato in loco, *Ter.;* ut ejus semper voluntatibus non modo cives assenserint, socii obtemperarint, hostes oboedierint, sed etiam venti tempestatesque obsecundarint, *ugadjali;* obsecundando mollire impetum.

ob-sēpio *v.* obsaepio.

obsĕquēla, ae, *f. (predcl.)* = obsequium.

obsĕquens, tis, *adj.* [*partic. od* obsequor] *ugodljiv, popustljiv,* patri, *Ter.*

obsĕquenter, *adv. s † sup.* [obsequens] *(riedko) ugodljivo, popustljivo,* alcui, *Liv.;* † obsequentissime vixit.

obsĕquentia, ae, *f.* [obsequens] *poslušnost, ugodljivost, popustljivost, jedn. Caes. b. G.* 7, 29, 5.

obsĕquiōsus, *adj.* [obsequium] *(riedko) ugodljiv, popustljiv, Plaut.*

obsĕquium, ii, *n.* [obsequor] *ugodljivost, popustljivost, poslušnost,* obs. amicos, veritas odium parit, *Ter.;* in obsequio comitas adsit, assentatio procul amoveatur; hanc (invidiam) ille non lenire obsequio sed acerbitate opprimere studuit; *s gen. subj.,* indulgere comitati patrum atque obs. plebis; tam honoratorum collegarum obs.; *s gen. obj.* jurare in alcjs obsequium, *zavjeriti se komu,* populum in obs. principum formare, *Just.;* in obs. ingentis paratos, *Tac.;* obs. rumpere, *Suet.;* manifestum caelibis obs., *Hor.;* ventris, *Hor.;* sin, pro fide atque obs. in populum Romanum; neque solum in homines obsequia, sed etiam in deos caeremoniae religionesque tollentur; *(Tac.)* obs. erga alqm exuere; † inter obsequia fortunae, *pomagan srećom;* * alcui tribuere obs., *(Planc. Cic. ep.)* omnia obs. polliceri; * obsequio grassare *v.* grassor; * in obs. plus aequo pronus; † obsequium *(izpunjenje)* desiderii; * flectitur obsequio curvatus ab arbore ramus, *popuštanjem; (Plaut.)* obs. animo sumere, *srdcu zadovoljiti. Na pose* * † *znači da se dade tko obljubiti, Curt.;* obs. amatori venditare, *dati se za novce obljubiti.*

ob-sĕquor, etc. *dep.* 3. *ugadjati, pokoravati se komu (sr.* obedio, obtempero, pareo), *podavati se čemu,* alcui, voluntati alcjs, *(Ter.)* animo, *željam;* † malle gloriae suae quam obs.; † animo suo per supplicia; obsequar studiis nostris; studiis; tempestati.

1. obsĕro, 1. [ob-sero] *zasunuti zavor, prevući prievornicu,* ostium; † fores; plebis aedificiis obseratis; *tp.* * aures; * palatum = *mučati.*

2. ob-sĕro, sēvi, sĭtum, 3. *1) posijati, posaditi,* frumentum *(Plaut.); šaljivo (Plaut.)* pugnos alcui, *izšakati,* aerumnam in alqm, *zadati komu brige. 2) nasijati, nasaditi,* terram frugibus; loca obdita virgultis; rivus circa obsitus palustribus herbis; *i partic.* obsitus *posijan, pokriven čim, (Liv.)* obsita squalore vestis; *(Ter.)* pannis annisque obsitus; * terga obs. conchis; * Io setis obs.; * aevo, *vremenit;* † iter montes nivibus.

observans, tis, *adj. s comp. (kasno) i sup.* [*partic. od* observo] *1)* † *obdržavajući, pazeći,* omnium officiorum. *2) veoma štujući,* mei observantissimus.

observantia, ae, *f.* [observans] *paženje na koga sa štovanjem, štovanje, počitanje,* in regem; *(Planc. u Cic. ep.)* mea, *prama meni.*

observātio, ōnis, *f.* [observo] *motrenje, paženje,* siderum; valetudo sustentatur notitiâ sui corporis et observatione, quae res prodesse soleant (corpori) aut obesse; observationes *(t. j. tko je darove davao i primao),* testificationes animadvertebant; *na pose obdržavanje dužnosti,* adeo summa erat observatio in bello movendo, *jedn. Cic. off* 1, 11, 37.

ob-servĭto, 1. [*intens. od* observo] *(riedko) pomnjivo motriti,* trajectiones motusque stellarum.

ob-servo, 1. *1) motriti, paziti,* motus stellarum; neque signa neque ordines, *paziti na itd. (sr.* servo); delicta omnia; sese; quomodo quisque se gerat; occupationem alcjs, *vrieme, kad je tko zabavljen. 2) Na pose a)* * *čuvati,* greges; *odt. slušati, obdržavati,* leges; praeceptum; judicium; se id suffragium non observaturos; non edicta imperatorum, non auspicia observentur; diem concilii; observatum, ut; dies natales, *brojiti. b) štovati, počitati (sr.* colo, veneror), me ut patrem; alqm parentis loco; diligenter observari et coli; vos colite, observate talem virum; qui coluntur et observantur temporis causâ.

obses, ĭdis, *m. i f. 1) talac,* obsides dare, accipere; alcui obsides imperare; alqm retinere obsidem; Cloeliam obsidem reposcere. *2) poruk, jamac,* voluntatis; ejus rei obsidem se fore, *da će za to jamčiti;* habemus sententiam tanquam obsidem; obsides non dedit *s acc. c. inf.*

obsessio, ōnis, *f.* [obsideo] *obsjedanje, blokada,* tumulorum; viae; hominum.

obsessor, ōris, *m.* [obsideo] *koji ostane sjedeć pred kojim mjestom, (Plaut.)* solus fui obs., *ostadoh sjedeć;* * vivarum obs. *(stanovnica)* aquarum; *na pose obsjednik, obsadnik,* curiae; Luceriae.

obsĭdeo, sēdi, sessum, 2. [ob-sedeo] *1) (Com.) pred kojim ili na kojem mjestu sjedjeti, boraviti,* domi. *2) trans. a) na ili pri čem sjedjeti,* aram, *Plaut.;* * Apollo, qui umbilicum terrae obsides, *stanuješ, prebivaš; osb. zauzeti, obuzeti,* * Charybdis laevum latus; * palus obsessa salictis, *puna, zarasla;* * obsessas *(stisnuto)* fauces premit aspera lingua; omnis locus corporibus obsidetur; omnes aditus; itinera; vias; totam Italiam suis praesidiis obs. atque occupare; *tp. osvojiti,* qui obsideret tempus meum, *koji bi moje vrieme osvojio, oteo;* ab oratore obsessus; tribunatus obsessus; *(kasno)* animum alcjs. *b) obkoliti, podsjesti (sr.* oppugno), urbem; Uticam; alqm; *(Nep.)* homines; patriam obsideri; obsideri se a Caesare; *i u obće obkoliti,* domum regis; *na uzdi držati, uzdati,* arcem Syracusis, quam munierat Dionysius ad urbem obsidendam, *Nep. Timol.* 3, 2. *c) stisnuti, stiesniti,* obsessi omnibus rebus *(u svem). d) vrebati na koga ili na što, uvrebati sgodno vrieme, uoriti (ponajv. neprijateljski),* rostra, stuprum.

obsĭdio, ōnis, *f.* [obsideo] *1) obkoljavanje, podsjedanje, blokada,* Missene restituta urbem eorum obsidione clausit; * † urbem obsidione cingere, *(Nep.)* in obsidione tenere, * ingenti obsidione urbem premere; alqm obsidione premere, in obsidione habere; † obsidione claudi; esse in obsidione; obsidione solvere, eximere, obsidionem urbis solvere; obsidione liberare Cyzicum, patriam; partim vi, partim obsidione urbes capere; id ne fieri posset, obsidione (= eo quod obsidebantur) atque oppidi circummunitione fiebat, *Caes. b. c.* 1, 19, 4.; obs. magis erat quam oppugnatio; oppidum nisi obsidione expugnari non posse. *2) prenes. (Just.) sužanjstvo; meton. pogibelj, nužda, stiska,* feneratores ex obsidione eximere; Ubios, rem publicam liberare obsidione.

obsĭdiōnālis, *adj.* [obsidio] *blokadni,* corona, *vienac, koji se je za nagradu davao vojvodi, koji bi druge od podsjedanja oslobodio.*

1. obsĭdium, ii, *n.* [obsideo] = obsidio, *Plaut. Tac.; pogibelj,* tuo tergo obs. *(batine)* adesse, *Plaut.*

2. obsĭdium, ii, *n.* [obses] *talačtvo,* Meherdatem obsidio nobis datum, *jedn. Tac. ann.* 11, 10.

ob-sīdo, etc. 3. *osvojiti mjesto, okupiti, osb. vojskom,* pontem; loca opportuna armatis hominibus; januam alcjs; * fauces milite; * milite campos; * praedator cupit immensos obs. campos *(kupnjom).*

obsignātor, ōris, *m.* [obsigno] *koji pečati kakvu izpravu, kano svjedok,* literarum, testamenti.

ob-signo, 1. *1) pečatiti,* epistolam; pecuniam; *(Qu. Cic. u Cic. ep.)* lagoenas. *2) zapečatiti izpravu itd. da bude valjanija,* tabulas, testamentum. *Odt. šaljivo* velle obs. tabellas *o nauku Epikurovu (da mu se ne uzmogne taj ugodni nauk preoteti);* agere cum alqo tabellis obsignatis, *u znanstvenoj prepirci kano da je zapisano i zapečaćeno pred sudom t. j. sasma tačno; osb. stvari i pisma obtuženika zapečatiti.*

ob-sĭpo, 1. *prskati na koga,* alcui aqulam = *razgaljujem koga, hrabrim, jedn. Plaut. Cist.* 2, 3, 37.

ob-sisto, etc. 3. *1) suprot stati, oprieti se, komu put prepriečiti (sr.* obsto; *obično o napadaču; sr.* resisto), alcui abeunti; nec est alius ab tergo exercitus, qui, nisi nos vincimus, hosti obsistat. *2) tp. protiviti se, otimati se, pobijati,* alcui; dolori; visis, *ne pristajati, -privoljivati;* consiliis, famae alcjs; *s inf. Tac. Germ.* 34.; Histiaeus, ne res conficeretur, obstitit dicens etc. *Nep. 3) u augurskom jeziku subst.* **obstĭta,** ōrum, *n. stvari, u koje je grom udario,* fulgura atque obstita.

obsŏlē-fīo, etc. 3. *osramotiti se, na ruglo biti, izgubiti znamenitost, -sjajnost,* in homine turpissimo obsolefiebant insignia dignitatis, *Cic. Phil.* 2, 41, 105.; † ne pateretur nomen obsolefieri.

obsŏlesco, lēvi, lētum, 3. [obs-oleo] *iztrošiti se, ostarjeti, ugled i vriednost izgubiti,* antiquam officii rationem dilexit, cujus splendor omnibus his moribus obsolevit; oratio; vectigal; † laus.

obsŏlēte, *adv. samo comp.* [obsoletus] *nošeno, uharano, neugledno,* obsoletius vestitus, *jedn. Cic. Verr.* 1, 58, 152.

obsŏlētus, *adj.* [obsolesco] *1) iztrošen, iznošen, ostario,* verba; † color; * tectum, *koji će da se sruši, trošan;* nec obsoleta sordibus. *2) svakdanji, prost,* oratio; crimina; gaudia; honores.

obsōnātor (ops.), ōris, *m.* [obsono] *koji kupuje (meso, povrće itd.) za kuhinju, Plaut.*

obsōnātus (ops.), us, *m.* [obsono] *kupovanje smoka, Plaut.*

obsōnium (ops.), ii, *n.* [ὀψώνιον] *smok, osb. ribe, povrće, Com. Nep.; u pl. jela od ribe (riblja), Hor.*

1. obsōno (ops.) etc. 1. *i* **-sōnor,** *dep.* 1. *1) kupovati za kuhinju, k. jestvine, Com.; u prilici,* famem, *mjesto smoka. 2) gostiti se, gostiti, Ter.*

2. ob-sŏno, etc. 1. *šuštati prama čemu, padati u rieč, prekidati,* alcui sermone, *Plaut.*

ob-sorbeo, etc. 2. *(predcl.) usrkivati, lakomo piti,* aquam.

obstĕtrix, īcis, *f.* [obsto, *upr. ona, koja stoji pred radjajućom ženom*] *primalja, babica.*

obstĭnāte, *adv. s comp. i sup.* [obstinatus] *postojano, tvrdoglavo, u dobru i zlu.*

obstĭnātio, ōnis, *f.* [obstino] *postojanost, stalnost, dielom pohvalno, nepokolebljivost,* sententiae, *misli, načela, dielom ukorno, tvrdoglavost, tvrdokornost,* taciturna; † pertinacia et inflexibilis obstinatio.

ob-stĭnātus, *adj. s comp. i † sup. postojan, dielom pohvalno, stalan, nepokolebljiv, dielom ukorno, tvrdoglav, tvrdokoran, zatucani,* animus; obstinatis animis; obstinato ad mortem animo; pudicitia; neque ille minus obst. ingenti pontem obtineret gradu; silentium; obst. oratio tribunorum; obstinatior voluntas; * aures, *tvrde;* obst. ad resistendum, obst. mori, *koji je tvrdo odlučio.*

ob-stĭno, 1. [ob i sto] *tvrdo odlučiti, tvrdoglavo naumiti,* affinitatem, *Plaut.;* obstinaverant animis vincere aut mori, ubi obstinatam (Lucretiam) videbat, et ne mortis quidem metu inclinari, *Liv.*

obstĭpesco *v.* obstupesco.

ob-stīpo, 1. [obstipus] *nagnuti na stranu, Plaut.*

obstīpus, *adj. na stranu se nagibljući,* caput; *(Hor.) poniknuo, oboren, o podmuklici;* † *natrag nagnut.*

obstīta *v.* obsisto *3).*

ob-sto, stiti, — (* † obstātūrus), 1. *1) upr. stajati naprama čemu, na putu stajati (sr.* obsisto) si rex obstabit obviam, *bude na putu stajao, Plaut.;* * obstantes propingui, * juvenum catervae; * in obstantes plagas; † lorica obstante; exercitus hostium duo, unus ab urbe, alter a Gallia obstant, *Sall. 2) tp. stajati na putu, priečiti, suprotiviti se, smetati,* alcui; consiliis alcjs, *Nep.;* * artibus; * ausis; * bonis communibus; non praesentem solum dictatorem obstitisse rei bene gerendae, sed absentem etiam gestae obstare; sua laude obstitit famae consulis Marius; recens meritum facto obstabat; † nec accipiendo operi quo — parabant, quidquam magis quam ille ventus obstabat; † meae gloriae semper aut absentiam Darei aut angustias locorum aut furtum noctis obst. non patiar; † quidquid obstat imperio; hiems, *Liv.;* † respectus cohortis; † ea secreta; * furori, *ustaviti;* * nihil urbibus, *škodi;* * suae tardis mora noctibus obstet, *ustavlja;* * di deaeque, quibus obstitit *(mrzak bijaše)* Ilium; *sa* ne, *Nep. Virg., s* quominus; *s* cur, *Ter.; s inf. praes. pass., Tac.; absl.,* quae obstant; obstando magis, quam pugnando; † obstantes difficultates naturae; † obstante natura; *impers.* si non obstatur; * obstari animae; *subst.*

obstantia, *n. pl. što smeta, zastaje u tielu, Hor. sat.* 2, 4, 28.; obstantia silvarum, *Tac. ann.* 1, 50.

ob-strĕpo, etc. 3. *1) pri čem ili prama čemu šumjeti, oglasiti se,* obstrepente pluviâ; † ventis obstrepentibus; * mare Bajis; * arbor aquis; * matutinis alitibus; † cantu seriis rebus; * locus obstreperetur aquis, *oko — šumljahu itd.; pak † vikati, mrmljati, da se pokaže zlovolja,* fremitus indignantium obstr. alcui. *2) bukom, a osb. vikom komu rieč prekinuti, nadvikati,* alcui; obstrepitur decemviro; res obstrepi clamore militum videntur et tubarum sono; *tp. smetati, dodijavati, mutiti,* alcui literis; † obstrepente conscientiâ, † irâ.

ob-stringo, etc. 3. *1) privezati, svezati,* follem ob gulam, *oko vrata, Plaut.; svezati, stegnuti,* collum homini, laqueo, *Plaut.;* * ventos, *zatvorene držati. 2) tp. a) koga čim tvrdo vezati, -zavezati, -obvezati (sr.* obligo, devincio), alqm legibus, jurejurando, † sacramento; alqm foedere, officiis; populum religione; obstringi sponsione; obstrictus beneficio; fide obstrictum teneri; *(Tac.)* sic Suevos regemque Maroboduum pace obstrictum; *(Just.)* ut fides regis beneficio aliquo obstringeretur, *da se — zadobije;* † clementiam suam obstringens *(obrićuć),* crebris orationibus; † alqm conscientiâ, *vezati koga tim, da što znade, da mu se što kaže;* † fidem suam alcui, *rieč zadati, s acc. c. inf. b) koga u kakvo zlo zamrsiti, zaplesti,* nulla mendacii religione obstrictus, *ne ogriešivši duše lažju;* obstringi conscientiâ tanti facinoris; obst. alqm nefario scelere; se sceleribus; se parricidio; obstrictum esse patriae parricidio; *(Brut. in Cic. ep.)* alqm aere alieno, *zadužiti;* † alqm pecunia et stupro in omne flagitium.

obstructio, ōnis, *f.* [obstruo] *samo tp. zatvor, jedn. Cic. p. Sest.* 9, 22.

ob-struo, etc. 3. *1) preda što sagraditi,* novum murum pro diruto; frontem munimentorum auxiliis *(dat.);* * saxa obstructa, *zajaziti vodu;* luminibus alcjs, *svjetlo zagraditi. 2) zagraditi, zatvoriti,* portas; valvas; iter Poenis vel corporibus suis; flumen operibus; aditus; perfugia; * aures; * alcui geminas nares; *(Tac.)* civitatis suae aures.

ob-stŭpĕfăcio, etc. 3. *začuditi, omamiti, onesviestiti,* hostes.

ob-stŭpesco (obstip.), pui, — 3. *ukočiti se, zapanjiti se, osb. začuditi se, zadiviti se,* animi; * animis; * aspectu; hoc terrore multitudinis animi obstipuerant ab omni conatu novorum consiliorum = ita obst., ut ab omni c. n. c. desisterent, *Liv.* 34, 27.; * obstipui steteruntque comae.

ob-stŭpĭdus, *adj. onesviešten, omamljen, Plaut.*

ob-sum, etc. *smetati, na putu biti, škoditi,* alcui; orationi.

ob-suo, etc. 3. *1) prišiti,* caput, *jedn. Ovid. fast.* 2, 578. *2) † zašiti,* obsutâ lecticâ, *kojoj su zavjese na sve strane zašivene.*

ob-surdesco, — — 3. *(riedko) ogluhnuti; tp. oglušiti se koga.*

ob-tĕgo, etc. 3. *s prieda pokriti, 1) zaklanjati, braniti, štititi,* eam partem castrorum vineis; armis militum obtectus; *prenes.* † aegre meliorum precibus obtectus. *2) sakrivati, zastirati,* * porcellum vestimentis; * domus arboribus obtecta; *prenes.,* turpitudinem adolescentiae obscuritate; † divina humanaque obtegens; *kano adj.* **obtegens,** *pretvarajuć se,* sui obt., in alios criminator, *jedn. Tac. ann.* 4, 2.

obtempĕrātio, ōnis, *f.* [obtempero] *posluh, pokoravanje,* legibus, *jedn. Cic. legg.* 1, 15, 42.

ob-tempĕro, 1. *podavati se komu, povadjati se za kim, paziti na što, slušati*

koga, pokoravati se komu (drage volje; sr. obedio, pareo, obsequor), ut ejus semper voluntatibus non modo cives assenserint, socii obtemperarint, hostes oboedierint; si (servuli nostri) ad verba nobis oboediant, non ad id, quod ex verbis intelligi possit, obtemperent; obtemperare oboedireque magistratibus; obt. voluntati unius hominis, auctoritati senatus, praeceptis alcjs; *(Ter.)* neque mihi quidquam; *impers.,* si mihi esset obtemperatum.

ob-tendo, di, tum, 3. *1) razapinjati pred što, prevlačiti,* * nebulam et ventos inanes pro viro; * sudarium ante faciem; * obtenta nocte; † Britannia obtenditur Hispaniae, *pruža se (leži) prama Sp.;* † luxum curis, *od brigâ se zaklanjati za razkoš. 2) tp. a) izgovarati se, izpričavati se čim,* rationem turpitudini; preces matris; valetudinem corporis, aetatem liberûm, nubilem filiam; *s acc. c. inf. b) zaslanjati, zastirati,* † nube atrâ diem *(o pticah);* obtenditur natura uniuscujusque quasi velis quibusdam.

obtentus, us, *m.* [obtendo] *1) (riedko) navlačenje,* * frondis. *2) tp. a) (riedko) zaklanjanje, zastiranje, (zaklon, zastor)* secundae res sunt mire vitiis obtentui, *Sall.;* obtentui flagitiis Capreas insulam quaerere, *Aurel. Vict. b) izgovor, pokrivalo,* sub ejus obtentu cognominis, *Liv.;* † tempora rei publicae obtentui sumpta; *(kasno)* sub obtentu liberationis.

ob-tĕro, etc. 3. *1) sgaziti, smrviti, smlaviti,* obtriti sunt plures quam ferro necati; non posse obtritos internoscere, * ranas; † puerum. *2) tp. uništiti, oružiti, ogrditi,* calumniam; jura populi; alqm verbis; laudem imperatoriam; invidiâ laudem virtutis; † laudes Cliti; † hostem; † alam in finibus suis agentem prope universam; † res Philippi.

obtestātio, ōnis, *f.* [obtestor] *zaklinjanje,* obt. et consecratio legis; tua obt. tibicinis; obtestationem *(zakletvu)* componere; *odt. tp. zaklinjanje = moljenje.*

ob-testor, *dep.* 1. *1) za svjedoka zazivati,* deum hominumque fidem; † se moriturum; *(Aurel. Vict.)* solem intuens, fratrem flens. *2) bogom zaklinjati, za boga moliti (sr.* obsecro), alqm per omnes deos; alqm ut; oro obtestorque vos; multa obtestatus de salute sua Pomptinum; † eadem contubernalem obtestatus; * illud te pro Latio.

ob-texo, etc. 3. *čim kanoti obtkati, pokriti,* * coelum umbrâ obtexitur.

obtĭceo, cui, — 2. *(jedn. Ter. Eun.* 5, 1, 4.) *ili* **-cesco,** cui, — 3. [ob-taceo] *(predcl. pjesn. i kasno) zamuknuti, mučati.*

obtĭneo, tĭnui, tentum, 2. [ob-teneo] *1) (predcl.) rukama držati,* aures (alcjs). *2) zauzimati, imati, držati, zadobiti, obavljati (službu), upravljati, osb. vojskom mjesto zaokupiti, -zapremiti,* novem jugera membris; suam domum; loca; regiones; partem Galliae; Liscum; vada custodiis; regnum; imperium; principatum; summum *ili* maximum magistratum; secundum locum dignitatis; principem locum; numerum deorum; locum proverbio = *biti poslovicom;* noctem insequentem eadem caligo obtinuit, *sliedeće noći pritiskivala je itd., Liv.;* quae (fama) plerosque obt., *što je većinu obuzelo;* locum alcjs rei obt., *zamieniti što;* Siciliam; provinciam Sardiniam; tertium in subsidiis locum alariae cohortes; hae (naves) stationes. *3) (redje) zadobiti,* regnum, victoriam; jus suum contra alqm. *4) osvojeno održati,* principatum; causam; libertatem; nomen, *zadržati;* rem, *svoje, pobjedu održati;* operam *(službu)* fiduciariam; silentium, *nastaviti;* vocem, *uzčuvati;* hi quid possint obt., *dokazati,* duas contrarias sententias; si minus id obtinebis, docebis; *s* ut, ne; *s acc. c. inf.; (kasno) s inf. praes. pass.; (Plaut.)* obt. alqd facere, *postojano raditi; reflex. održati se,* pro vero; nulla pro socio o., *Sall.;* lex quae in conviviis Graecorum obtinebatur, *držaše se.*

obtingo, tĭgi, 3. [ob-tango] *sbiti se, sgoditi se,* istuc tibi ex sententia obtigisse laetor, *Ter.; sgoditi se, stići, zapasti, (što sudbina dade, sreću ili nesreću; sr.* contingo, evenio, accido), aquaria provincia; te mihi quaestorem obtigisse; quod cuique obtigit, id quisque teneat; si quid obtigerit *euphemist. = ako umrem.*

ob-torpesco, etc. 3. *zapanjiti se, otupjeti, omlitavjeti; tp. ne biti pri sebi,* circumfuso undique pavore ita obtorpuit, ut etc.; animi obtorpuerunt; † metu subito; * subactis miseris obtorpui; † contio.

ob-torqueo, etc. 2. *oviti, obaviti,* obtortâ gulâ in vincula abripi, alqm obtorto collo ad subsellia reducere; *(Plaut.)* obt. collo ad praetorem trahi; * obtorti circulus auri, *uvijena.*

obtrectātio, ōnis, *f.* [obtrecto] *opadanje (sr.* invidia, aemulatio), malevolorum; multorum; *s gen. obj.,* laudis; tanta fuit nonnullorum virtutis obtr., ut etc.; malevolentissimae obtrectationes.

obtrectātor, ōris, *m.* [obtrecto] *opadač, suparnik (v.* obtrectatio), obt. et invidi Scipionis; laudum mearum; beneficii; *(kasno)* huic sententiae obt. amici regis erant.

ob-trecto, 1. [ob-tracto] *opadati (sr.* detrecto), alcui; gloriae, legi alcjs; inter se; *(Liv.)* laudes; † *absl.*

ob-trūdo, etc. 3. *(upr. durnuti za kim) 1) (Plaut.) proždrieti, naglo progutati,* cibum. *2) nametnuti komu što,* alcui virginem, *Ter.*

ob-trunco, 1. *po-, sasjeći (sr.* trucido), puerum; regem; caedere alios, alios obtr.; * cervos ferro.

ob-tueor, etc. *dep.* 2. *(Plaut.) 1) kamo gledati, pogledati,* alqm. *2) zâgledati,* alqm, ad alqm.

ob-tundo, tŭdi, tūsum *ili* tunsum, 3. *1) (predcl.) udarati u što, po čem,* os alcui. *2) tp. otupiti, omamiti,* alqm *ili* aures alcjs, *oglušiti;* mentem, ingenia; alqm longis epistolis, *(Ter.)* alqm rogitando, de alqa re saepius; non obtundam diutius, *dodijavati;* vocem, *vičuć promuknuti; (Ter.)* obtundis tametsi intelligo; aegritudinem, *ublažiti.*

ob-turbo, 1. *1) † pomésti, sbuniti,* hostes; quosdam occurrentium. *2) tp. a) zaglušiti, smésti, sbuniti, smétati, vikom, bukom itd.,* ne me obturba ac tace, *Plaut.,* † obturbatur militum vocibus; † patres; † obturbatur, obstre-

*

pitur; solitudinem. *b) omamiti,* me scriptio et literae non leniunt, sed obt.

obtūro, 1. *začepiti, zatisnuti,* gutturem, os, *Plaut.; prenes.* partes corporis, obstructas et obturatas; *(Hor.)* aures alcui, *oglušiti se koga.*

obtūsus (obtuns.), *adj. s comp. [partic. od* obtundo] *otupio, tup (osb. naprama šiljastomu; sr.* hebes), * telum; * pugio; * vomer; *prenes.,* * † aures, *zaglušile;* † stomachus; acies stellis, *potamnjela;* * cornua *(mjeseca);* nimio ne luxu obtunsior *(premlitav)* usus sit genitali arvo; *tp.* obt. animi acies; ad alqd obt. et hebes; vigor animi; * pectora, *tvrdo s. (Tac.)* jurisdictio obtusior.

obtūtus, us, *m.* [obtueor] *pogled, obično s gen. subj.,* oculorum; obtutum in re figere; * obt. tacito stetit; * defixa obtutu tenet ora; * *s gen. obj.,* in obtutu *(gledajuć)* malorum.

ŏb-umbro, 1. *1) zasjeniti,* * humum; * lucus templum; * amnis obumbratus; *(Just.)* vitis, cujus palmite omnis Asia obumbraretur; * aethera telis. *2) tp. a)* † *potamniti,* nomen. *b)* * *pokriti, sakriti,* crimen; facti crimen. *c)* * *čuvati, braniti,* reginae nomen (eum).

* **ŏb-uncus,** *adj. ukrivljen.*

* **ŏb-ustus,** *adj. nagorio,* turris; sudes, *okaljen t. j. gorenjem otvrdnuo;* glaeba ob. *(oparena)* gelu.

ob-vāgio, 4. *cviljeti, jedn. Plaut. Poen. prol.* 31.

ob-vallo, 1. *(riedko) obkoliti nasipom, zakopati,* locus omni ratione obvallatus, *Cic. leg. agr.* 2, 1, 3.

ob-vĕnio, etc. 4. *1) slučajno susresti,* qui mihi primus obvenisset, *(dvojbeno) Cic. Att.* 2, 12, 3.; *hotimice biti pri čem,* pugnae. *2) zapade što koga,* hereditas alcui; provincia alcui sorte, Syria Scipioni; † dies muneris fungendi alcui, *doći na koga;* quae cuique civitati pars obvenerat. *3) sgoditi-, sbiti se (sr.* obtingo), vitium consuli *(pri auspicijih); dati se,* occasio; *i (Aur. Vict.) javiti se,* cum utrique consuli somno obvenisset *(na snu došlo),* eos victores fore etc.

ob-versor, *dep.* 1. *1) baviti se, vucati se pred čim, pojaviti se,* Carthagini, castris; † limini; † obversans in urbe inter coetus; *(Just.)* in oculis principum in foro Carthaginiensium; Appio in somnio eadem obversata species. *2) tp. lebditi,* ante oculos; animis, oculis; animo.

ob-verto, etc. 3. *obrnuti, okrenuti, prama čemu,* ordines ad clamorem, ora ob os alcjs; † cornu eodem; † corpora in regionem; * terga axi; * proras pelago; * cornua antennarum *sc.* pelago; * remos; * arcus in alqm; *medialno,* obverti, in hostem; † obversus ad matrem; *osb.,* † profligatis obversis, *pobjedivši protivnike;* † milite ad sanguinem et caedem obverso; † militum studiis obversis, *ljubav se naklonila.*

ob-viam, *adv. na susret,* obv. alcui fieri, *(Plaut.)* esse; obv. alcui ire, prodire, procedere, proficisci, decurrere, se ferre, *(Ter.)* se offerre, *(Ter.)* dari, *(Liv.)* occurrere, se dare, *susresti;* alcui obviam dari, *Liv.;* obv. venire, effundi; obv. mittere; pecora alcui obv. agere; *u prilici,* obviam ire periculis, *prkositi,* cupiditati hominum, *oprieti se;* irae; † timori; † infecunditati terrae, *doskočiti;* † *absl.*

ob-vĭgĭlo, 1. *bditi, jedn. Plaut. Bacch.* 3, 2, 14.

obvius, *adj.* [ob *i* via] *1) na susret,* obv. esse, fieri, se dare alcui, *susresti;* * obv. ire alcui; * cui mater se tulit obvia; * huic contra Aeneas obvius ire parat; *(Liv.)* in obvio esse *(susresti)* classi; literas obv. mittere alcui; * cui obvia Camilla occurrit; infestâ subit obvius hastâ; literae mihi volant obviae; *i ležeći prama čemu,* montes qui obv. erant itineri adversariorum, *Nep.;* † cubiculum obv. soli; *izložen, izvrgnut,* furiis ventorum, Grajis. *2) tp. a)* † *što je pri ruci,* opes; crimina, quorum obvii testes erant; obvia rerum similitudine et satietate. *b) uslužan, pristupan, ugodljiv,* † comitas; † est obv. et expositus.

ob-volvo, etc. 3. *u-, zamotati, zastrieti,* caput alcjs, capite obvoluto; os folliculo; * caput togâ; † brachium lanis fasciisque; *prenes.,* * fax obvoluta sanguine; * vitium verbis decoris.

occaeco, 1. [ob *i* caeco] *1) (riedko) sliepiti,* hostis occaecatus pulvere; *u prilici, zasliepiti,* animus occaecatus cupiditate; adeo animos fortuna; ira et pavore occaecatis animis; occaecati cupiditate, stultitiâ; occ. consilia. *2) pomračiti,* densa caligo diem; *odt. nerazumljivo učiniti,* obscura narratio totam orationem. *3) sa-, pokriti, jedn. Cic. Cat. m.* 15, 51.

occallesco, lui, — 3. [ob-callus] *postati tvrde kože,* * os meum sensi pando occ. rostro. *2) tp. otvrdnuti, otupjeti.*

oc-căno, nui, — 3. *zasvirati,* cornicines; † cornua tubasque occ. jussit.

occāsio, ōnis, *f.* [2. occĭdo] *prilika, prigoda, sgoda, (mogućnost što učiniti; sr.* opportunitas), victoriae; pugnandi, rei bene gerendae; occasionem habere, nancisci, arripere, captare, *(predcl. i pocl.)* capere, † amplecti, amittere, omittere, praetermittere, dimittere; ne occasioni temporis deesset, *koju vrieme daje;* nacti occasionem meridiani temporis; neque occasioni tuae desis, neque suam occasionem hosti des; occasionem dare; † praebere; occ. datur, † offertur; occasione data, † oblata, per occasionem, † ex occ., *iz zagodja, prigodom;* † per omnem occasionem; † occ. exsequendi sceleris admota est, *primakla se;* si fuerit occ.; neque occasionis tarditas exspectabitur, *neće se dugo sgoda očekivati;* † ad occasionem aurae *(kad se digne povoljan vjetar)* evehi; occasionem sibi ad occupandam Asiam (*dod.* oblatam esse) arbitratur; res est occasionis *(stoji do sgode);* ex incommodo alieno suam occ. petere, *u tudjoj nesreći svoju korist tražiti;* a fortuna datam occ. liberandae Graeciae; criminandi Servi sibi occ. datam ratus est; † obscuritatem quae ceteros terrebat, suam occ. *(dobrom prilikom)* ratus; alqam occasionem dare sui opprimendi; occasione tantae laudis privare alqm; † hic occ. solitudinis, *povoljna samoća.*

occasiuncŭla, ae, *f. [dem. od* occasio] *priličica, jedn. Plaut. Trin.* 4, 2, 132.

occāsus, us, [2. occĭdo] *1) zapadanje, zahod koje zviezde,* solis lunaeque ortus et occ. *(pl.);* * Majae; *i zahod sunčani, a po tom večer; jedn. Tac. hist.* 3, 86.; *strana svieta,* * *zapad. 2) propast, kraj i konac, smrt,* rei publicae;

Aelii; * Trojae; occ. noster *veli Cic. o svojem progonstvu.*

occātio, ōnis, *f.* [occo] *brananje.*

occātor, ōris, *m.* [occo] † *drljač, koji brana; šaljivo,* malorum, *Plaut.*

oc-cēdo, etc. 3. *ići, ići na susret,* in conspectum alcjs, obviam alcui, *Plaut.*

occento, 1. [ob-canto] *(predcl.) pred vrati ili na putu pjevati komu porugljivu pjesmu.*

occepto, 1. [occipio] *(Plaut.) počimati,* insanire.

occĭdens, tis, *m.* [*partic. od* 2. occĭdo, *sc.* sol] *zapad.*

occīdio, ōnis, *f.* [1. occīdo] *sječa, iztrebljenje,* occidione occidere equitatum *(izsjeći do kraja),* copias, duos exercitus; *(kasno)* omnes occidione caesi; † occidione occumbere; *(kasno)* ad unum occidione perire.

1. occīdo, īdi, īsum, 3. [ob-caedo] *1) oboriti,* alqm pugnis, *jedn. Ter. Ad.* 4, 2, 20. *2) posjeći, ubiti u boju, ali i u obće* (*sr.* interficio, neco) copias hostium; alqm sua manu; nullum esse modum hominis occidendi, quo ille non aliquot occiderit; multos ferro, multos veneno. *3) tp. a) (Ter. Hor.) malo ne na smrt izmučiti,* alqm fallaciis suis, rogando, legendo. *b) upropastiti, jedn. Cic. de or.* 2, 74, 302. *o nevještu odvjetniku:* occidit se et eum, quem defendit (*a ne* occ. se, *kaošto u Aurel. Vict., ubiti-, usmrtiti sâm sebe; sr.* interficio); *(Plaut. Capt.* 3, 4, 7) res est occisa, *propala.*

2. occĭdo, cĭdi, cāsum, 3. [ob-cado] *1) popadati, porušiti se,* arbores momento levi impulsae; alii super alios. *2) o zviezdah, zapadati, zalaziti,* sol; *(predcl. i kasno)* sol occasus = sol occidens. *3) tp. a) pasti, poginuti, umrieti, dokončati se,* in bello; in eodem castello; * ferro; * dextrâ suâ; ornatus mundi; sacrorum memoria; vita occidens. *b) propasti, izginuti,* plane; beneficia vestra occasura esse; * spes; *(Ter.)* occidi, *propadoh;* * si semel agmine verso funditus occidimus; non hominum interitu sententiae quoque occ.

* **occĭduus,** *adj.* [2. occido] *1) zalazeći ili zapadni. 2) na umoru.*

occillo, 1. *razbiti,* alcui os, *jedn. Plaut. Amph.* 1, 1, 28.

occĭno, nui, — 3. [ob-cano] *zapjevati, zagraktati na koga, osb. o pticah gatalicah,* avis.

occĭpio, cēpi, ceptum, 3. [ob-capio] *1) trans. početi,* quaestum, *Tac.;* magistratum, Tarquinius regnare occepit, *Liv.;* fabula occepta est agi. *2) intrans. početi,* dolores *Ter.,* a meridie nebula, *diže se, Liv.*

occĭpĭtium, ii, [ob-caput] *zatiljak, potiljak, Plaut.*

occīsio, ōnis, *f.* [occīdo] *ubojstvo, ubistvo,* parentis; si caedes et occ. facta non erit (*sr.* occidio).

occīsor, ōris, *m.* [1. occido] *ubilac,* regum, *jedn. Plaut. mil.* 4, 2, 64.

occlāmĭto, 1. [ob *i* clamito] *zavikivati na koga, vikanjem smetati, jedn. Plaut. Curc.* 1, 3, 27.

occlūdo, si, sum, 3. [ob-claudo] *1) zatvoriti,* ostium, januam, aedes, *Plaut.;* tabernas; nihil occlusum. *2) zatvoriti,* alqm apud se, *Plaut.; odt. ustaviti, vezati,* linguam, *Plaut.;* dum ejus lubido occlusa est contumeliis, *Ter.*

occo, 1. *upr., branati, drljati,* * *u obće raditi,* segetes, *polje.*

occŭbo, — — 1. *mrtav ležati, počivati,* * tumulo; * patria urbe; * umbris, *kod pokojnih;* consul pro vestra victoria morte occubans, *jedn. Liv.* 8, 40, 4.

occulco, 1. [ob *i* culco] *gaziti, jedn. Liv.* 27, 14. *(o slonovih).*

occŭlo, lui, ltum, 3. *zaklanjati, sakrivati* (*sr.* abdo, celo), vulnera; alqm; feminae parietum umbris occuluntur; * virgulta multâ terrâ; * classem in convexo nemorum sub rupe cavata; se silvâ, † se silvarum latebris; * se umbris; † fraude; † *u prilici,* puncta argumentorum.

occultātio, ōnis, *f.* [occulto] *sakrivanje, tajenje,* cujus rei nulla est occ., *što se nikako ne može zatajiti;* occultatione se tutari.

occultātor, ōris, *m.* [occulto] *koji krije, -taji,* locus occ. latronum, *jedn. Cic. p. Mil.* 19, 50.

occulte, *adv. s comp. i sup.* [occultus] *skrovito, tajno,* ferre, *zatajiti, Ter.;* latere; dicere; praecepta quaedam occultius tradere, *samo esoterikom (primljenim u* mysteria) *razumljivo.*

occulto, 1. [*intens. od* occulo] *sakrivati, tajiti,* se silvis, se non Ponto neque Cappadociae latebris, se post montem, se in hortis suis, se inter multitudinem, se ibi; † se ramis; alqd in terra; * tauros saxo; * alqd horreis, *(Plaut.)* se alcui; stellae occultantur; * hoc inclusi ligno occultantur Achivi; fugam, flagitia; inceptum suum; alqd occ. et dissimulare; cujus nomen est occultatum? occultatum dico? cujus non statim divulgatum? adolescentibus neminem occultantibus = nullius nomen.

occultus, *adj. s comp. i sup. [upr. partic. od* occulo] *1) sakriven, skrovit, potajan,* res; malum; locus; cupiditas; * hamus; * fenus, *tajno lihvarenje;* * febris; * sapor salis, *oslan;* alqd occ. ferre, *tajiti,* habere; * arbor crescit occulto aevo, *da se ne opaža. 2) o čeljadi, a) podmukao,* homo occ. et astutus. *b)* † *potajan, potajljiv,* non occulti (id) ferunt, *ne taje;* preces occulti illudunt, *tajno se rugaju;* occ. evadit, *potajno,* consedit, *na skrovitu mjestu;* occultus odii, consilii. *3) subst.* **occultum,** i, *n. a) skrovište,* occulta ac recondita templi; in occulto se continere; ex occulto *(iz potaje)* insidiari, in occultum se abdere; *(Tac.)* occulta saltuum. *b) tajna,* servis occulta credere; occulta conjurationis, pectoris; *adv.* in occulto, ex occ.; † per occultum, *iz potaje* (*sr.* secreto)

occumbo, cŭbui, cŭbĭtum, 3. [ob-cubo] *1) pasti, umrieti,* honeste; * campis; mortem, mortem pro republica; † voluntariam necem; ign bili atque inhonesta morte; * certae morti; * neci *(kano da se smrt s umirućim bori);* * ante annos suos; Rullo occumbis, *podpasti R. 2) zahoditi, o zviezdah, jedn. Just.* 37, 2, 3.

occŭpātio, ōnis, *f.* [occupo] *1) zauzimanje,* fori; veteri occupatione. *Odt. polazi rhet. figura,* ante occupatio (*piše se i* anteocc.), *pretjecanje prigovorâ protivničkih). 2) posao, radnja, zanimanje* (*sr.* studium), impediri maximis occ.;

aucupari occupationem alcjs, *vrebati na vrieme, kada tko radi;* potest enim mihi denegare occ. tua, *ti koji si u poslu;* alcjs rei, *z. čim;* occupatio ambitionis, *napor kada tko službu traži, da steče zagovornikâ i da ugodi biračem;* in hac tanta occupatione urbis ac vitae; occ. rei publicae, *poslovi, koje država zadaje;* magistratuum et temporum, *poslovi što no jih službe i vrieme sobom donose;* tantularum rerum, *zadani od toli neznatnih stvari;* propter infinitas suas occ.; occ. publicae, *državni nemiri.*

occŭpātus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* occupo] *u poslu, zabavljen poslom,* homo; occupatiorem me habebant comitiorum dilationes; in alqa re, *Cic.*, alqa re, *Liv.;* cum in apparando acerrime esset occ., qui in eo occ. erat, ut, *Nep.*

occŭpo, 1. [ob-capio] *upr. prije (izpred) koga što uzeti. 1) zauzeti, oteti,* locum; urbem *sc.* aedificiis; aream fundamentis; * polum atra nube; portae multitudine occupantur. *2) osvojiti, uzeti, oteti,* regnum, tyrannidem; naves; possessiones; honores; * ratem, *ići na b.;* in Gallia a potentioribus etc. vulgo regna occupabantur; alqm, *prije u goste zvati;* oppidum; montem; castra; civitates; fines; Galliam; Anconam cohortibus; portus classibus; * urbem viribus, *silom;* occupatus (*uhvaćen*) per suos, *Caes. b. c.* 3, *100*, 5.; † alqm amplexu, *ogrliti, obujmiti; i udariti na koga, obuzeti,* * alqm gladio; * alqm saxo os faciemque; * os flammis alcui, *udariti žeravicom u lice;* * sopor artus; * turpis macies decentes malas; pueros elementa docentem (*sc.* te) balba senectus, *Hor. ep.* 1, 20, 17. *posl. (Hor.)* extremum occupet scabies, *nosi vrag;* * urbs occupata seditionibus; † mors ipsam; * *zateći,* alqm; * *u obće stići, steći,* portum; aditum; nomen beati; speciem obscuri. *3) preteći,* * rates; * portus, *prije stići u l.;* * Telephum, *prije predobiti ljubavlju;* † ortum solis, *prije sunca doći;* † diem fati = *zadati si smrt;* † hostium manus voluntaria morte; † aprum telo; *često u Liv. s inf.*, bellum facere, *prije zavojevati; (riedko) absl.*, occupantes, *Liv.* 24, 38, 5.; numquid vis? occ., *prije ga zagovorim, Hor. 4) tp. a) osvojiti,* timor exercitum; mentes Siculorum superstitio; animos magnitudine rei; ne odii locum risus occupet; occupatus certamine est animus; omnium oculos animosque certamen; † mors alqm. *b) zabavljati,* animum, *Ter.*, menses primos, *Cael. u Cic. ep.;* manus alcjs, *Curt.;* pecunias apud alqm, *dati novce na kamate,* pecuniam grandi fenore.

occurro, curri *ili* cŭcurri, cursum, 3. [ob-curro] *1) trčati, ići pred koga, susretati,* alcui; *(Hor.)* dulcis amicis occurram, *svakomu prijatelju, koga susretnem, bit će drago;* obviam alcui; signis; † alcui subsidio; *i o neživom,* silex ferro, *Liv.;* * ne qua inter sanctos ignes hostilis facies occ.; * nec jam amplius ulla tellus; † fluctus occurrunt, *valovi se valjaju prama. Na pose a) udarati na,* armatis; Pompejanis; navibus; * turmae; * pugnae. *b) priticati (u pomoć),* eo occ. atque auxilium ferre; pluribus locis. *c) kamo doći, prispjeti,* neutri proelio; comitiis; concilio *ili* ad concilium; negotiis; nulli rei; ad tempus; † paulo serius ad praedicatam cenae horam. *d) naići na što,* aliis rebus; graviori bello. *2) tp. a) raditi proti čemu, suzbijati,* consiliis alcjs; rebus; † vitio; ab nostris occurrebatur; ut etc.; *pak pomagati, zadovoljavati,* utrique rei; exspectationi; satietati aurium animorumque vestrae; sapientiae; avaritiae ac sceleri alcjs. *b) odvratiti, odgovoriti,* occurretur, sicut occursum est; occurritur nobis et quidem a doctis et eruditis; illi rationi sicut occurrit; * huic talibus dictis; † meditatae orationi tuae statim occurram; † excusare se conantibus una voce occurrens, moriendum esse; *o stvarih, ono što se suprot staviti, prigovoriti može,* quid occurrat, non videtis; occ. autem illud. *c) pokazivati se, opažati se, nalaziti se,* in mentem; animo, *a i samo* occ., *padati na um, dolaziti na pamet,* utrisque occurrit ad animum, *jedn. Caes. b. G.* 7, 85, 2.; *s acc. c. inf.;* omnes sive sunt artis loci — ostendunt se et occ., *namiču se;* haec tenenda sunt oratori, saepe enim occ.; omne quod erit in re, occurret atque incidet; nec tamen mihi sane quidquam occ.; mihi multo difficilior occurrit cogitatio; mihi tu occurrebas dignus eo munere; sic mihi in praesentiâ occ. (*domišljam se*), ut appellarem ἀξίωμα; quod illi ἀδιάφορον dicunt, id mihi ita occ., ut indifferens dicerem.

occursātio, ōnis, *f.* [occurso] *(prijateljsko) susretanje (sa čestitanjem),* facilis est illa occ. et blanditia popularis; vestrae et vestrorum ordinum occursationes.

occurso, 1. [*intens. od* occurro] *1) susresti koga, naići na koga,* † alcui; * capro. *2) dotrčati,* huc, *Plaut.;* portis. *3) tp. a) (riedko) suprotiviti se,* inter invidos, occursantes, factiosos, *Sall. b)* † *pade mi na um što, sjetiti se, domisliti se,* animo *i samo* occ.; *s acc.* me occ. multae, *Plaut.*

occursus, us, *m.* [occurro] *susretanje, susreća,* vacuae occursu hominum viae; † occursu satellitum inhiberi; † revereri occursum, non reformidare; † alcjs occursum vitare; * itinerum occ. et recursus, *zavoji;* * stipitis occursu, *spoticanje.*

* **Ōceănītis,** ĭdis, *f.* [Ὠκεανῖτις] *kći Oceanova.*

Ōceănus, i, *m.* [Ὠκεανός] *Ocean,* Oceanus; mare Oceanus; † mare Oceanum; *na pose (Hor.) arabski i persijski zaljev,* ruber; *u priči suprug Tethyjin* (Tethys).

ŏcellātus, *adj.* [ocellus] *(riedko) okast,* ocellatis (*sc.* lapillis) ludere, *igrati se na kamenite krugljice, koje su kano i kocke okaste, Suet. Aug.* 83.

ŏcellus, i, *m.* [*dem. od* oculus] *okašce, Plaut. Ov; u prilici,* ocelli Italiae; villulae nostrae; *(Cat.)* paeninsularum insularumque; *umiljavajuće,* ocelle mi, *Plaut.*

ōcior, *adj. comp.* [ὠκίων] *brži,* Romanorum cursus ad victorem etiam ocior fuit, *Liv.;* * oc. Euro, * cervis; (*Hor. carm.* 2, 20, 13.) Daedaleo oc. Icaro.

ōcius, ōcissĭme, *adv. [comp. i sup. prama pos.* ociter, *koji se u kašnjoj latinštini nalazi] 1) brže, hitrije,* venire; * serius oc., *prije ili kašnje;* * oc. se rapere; quam ocissime, *Sall. 2)* * *prije, lakše,* angulus iste tus feret oc. uvâ = quam uvam.

Ocnus, i, *m. 1) sagraditelj grada Mantue, Virg. Aen.* 10, 198. *2) allegorična prilika u jednoj slici slikara Sokrata, čovjek, koji uže plete, a magarica ga opet pregriza, posl. symbol svake zaludnje radnje, koja se nigda ne svršuje, Prop.* 4, 3, 21.

ŏcrea, ae, *f. oklop na golieni, Liv.;* lēves *Virg.*

ŏcreātus, *adj.* [ocrea] *s oklopom na golieni, t. j. s mestvama od kože do preko koljenâ, o lovcih, Hor.*

Ocrĭcŭlum, i, *n. grad u Umbriji. Odt.* **-lānus,** *adj.; subst. ocriculski,* **-lāni,** ōrum, *m. Ocriculjani.*

Octāvius, *ime rimskoga plemena* († *adj.*); *1)* Gnejus O., *consul s Cinnom g. 87. pr. Is., pristaša Sullin. 2)* Gajus O., *rodj. oko g. 63. pr. Is., umro oko g. 14. po Is., potonji car Octavian ili August* (*sr.* Caesar). *Odt.* **Octaviānus,** *adj. Octavijev,* bellum, *Gn. Oct. s Cinnom.*

octāvus, *adj. num. ord.* [octo] *osmi;* octavum, *kano adv. osmi put;* † *subst.* **octavum,** *n. osmina (danak).*

† **octāvus-dĕcĭmus,** *adj. num ord. osamnaesti.*

octies *ili* **octiens,** *adv. num.* [octo] *osam puta.*

octingentēsĭmus, *adj. num. ord.* [octingenti] *osamstoti.*

octingenti, *adj. num. card.* [octo-centum] *osamsto.*

* **octĭ-pes,** ĕdis, *adj. osmeronog.*

octo, *adj. num. card. osam.*

Octōber, bris, bre, *adj.* [octo] *spadajući na osmi mjesec (počimajući s Martijem, ožujkom), oktobarski,* mensis, Kalendae.

octōdĕcim, *adj. num. card.* [octo *i* decem] *(kasno) osamnaest.*

Octōdūrus, i, *m. grad Veragrâ u provinciji Galliji narbonskoj, s. Martigny u Walliskoj zemlji.*

† **octōgēnārius,** *adj.* [octoginta] *osamdeset godina star.*

octōgēni, *adj. num. distr.* [octoginta] *po osamdeset.*

Octogēsa, ae, *f. grad u Španiji, jedn. Caes b. c.* 1, 61.

octōgēsĭmus, *adj. num. ord.* [octoginta] *osamdeseti.*

octōgies, *adv. num.* [octoginta] *osamdeset puta.*

octōginta, *adj. num. card.* [octo] *osamdeset.*

octōjŭgis, *adj.* [octo-jugum] *upr. na osam konja (n. p. voziti se), prenes. i prezirno o vojnicih na osmero navrstanih, jedn. Liv.* 5, 2, 10.

octōni, *adj. num. distr.* [octo] *1) po osam. 2) osmorica na jedan put.*

octōphŏros, *adj.* [ὀκτώφορος] *nošen od osmorice,* lectica; *i subst.* **octōphŏron,** i, *n. nosiljka od osmorice nošena.*

octŭplĭcātus, *adj.* [octo-plico] *poosmoren, jedn. Liv.* 4, 24, 7.

octŭplus, *adj.* [ὀκταπλοῦς] *osmor; subst.* **octuplum,** i, *n. osmoro,* poena octupli, *osmora;* damnari octupli.

octussis, is, *m.* [octo-as] *osam assa, jedn. Hor. sat.* 2, 3, 156.

ŏcŭlātus, *adj.* [oculus] *1) okat, koji ima oči, -vidi,* testis, *Plaut. 2) vidljiv,* ne βαδύτης mea — in scribendo sit oculatior, *jedn. Cic. Att.* 4, 6, 3.; *(Plaut.)* oculata die vendere = *za gotov novac.*

ŏcŭleus, *adj.* [oculus] *okast, Plaut.*

ŏcŭlĭcrĕpĭda, ae, *m.* [oculus *i* crepo] *izmišljeno ime roba, komu batine iz očiju vire, jedn. Plaut. Trin.* 4, 4, 14.

ŏcŭlissĭmus *v.* oculus *2) d).*

ŏcŭlus, i, *m. 1) oko,* * boni; acres, acuti; aperti; conniventes; * labentes; * eminentes, † exstantes; † grandes; * † nigri; * ardentes, * fulgentes; intenti; * vigiles; recti; * sicci; * udi; truces; * torvi; † vegeti; * loquaces; oculis cernere; * oculos ferre per cuncta; adjicere, conjicere, convertere oculos in alqm, in alqd; omnium oculos in te conjectos esse unum, *jedino se u te uzdaju, ali* omnium oculos in se convertere, *sve oči = obću pažnju na se obratiti [sr.* converto *I) 2) a)];* oculos dejicere de alqo, a re publica, oculos in terram, * oculos demittere; *sr.* dejicio, demitto; *(Liv. Curt. Ov.)* oculos circumferre, *okom zakružiti;* alqd ante oculos, *(riedko)* in oculis ponere, ante oculos proponere, oculis proponere; opulentiâ, quantam qui oculis non subjecere *(očima vidjeli nisu)*, animis concipere non possunt, *Curt.* 3, 2.; conditorium et corpus Alexandri cum prolatum ex penetrali subjecisset oculis, *Suet. Aug.* 18.; foediora his, quae subjiciebantur oculis, *Liv.* 3, 69, 2.; † oculis alcjs se offerre; *vid, očinji vid,* amittere oculum, oculos, *(Nep.)* lumina oculorum, † visum oculorum; † oculos restituere; *i u sing. o pogledu,* tanta erat gravitas in oculo (Pisonis), tune ausus es isto oculo, non dicam isto animo, ista fronte; oculos auferre alcui observanti etiam *v.* aufero; pascere oculos alqa re, *(Nep.)* fructum oculis capere ex alqa re; *sr.* capio *2) a); (Plaut.)* oculi dolent, *od onoga, što se ne rado gleda; (Tac.)* recentem aliorum felicitatem aegris oculis introspicere; incurrere in oculos; cadere sub oculos; ante oculos esse, versari, positum esse, alcui versari, *dielom o vidljivih predmetih, koji su blizu,* de iis amicis, qui ante oculos sunt, quos vidimus etc., *dielom o tom, da se stvar živo pomišlja, kano da se očima gleda, osb.* ante oculos versari; *i (Liv.)* in oculis esse, frumenti spes, quae in oculis fuerat, *koju su već očima gledali, pak k tomu activno* sibi alqd ante oculos ponere, *ili o predmetih mišljenja, koji su jasni, razumljivi, očevidni, osb.* ante oculos positum esse, de rebus ante oculos positis vulgari sermone disputavit; *(Sall.)* in oculis situm, positum esse; in, sub oculis alcjs, *na čije oči; tako* vivere in maxima celebritate atque in oculis civium; habitavi in oculis; quae in ore atque in oculis provinciae gesta sunt, *na očigled provincije* (*opp.* remoti ab oculis populi). *Ali od ovoga valja dobro razlikovati rečenice* esse in oculis alcjs *ili* alcui, *biti komu mio, drag,* alqm in oculis ferre, *(Ter.)* gestare, *(Q. Cic. u Cic. ep.)* ferre oculis, *na srdcu nositi;* abire ex oculis, *(Liv.), sa očiju, (Curt.)* oculos meos liberate, *nosite mi se sa o.; (Hor.)* tollere alqd ex oculis, *maknuti s očiju;* oculi *izrikom ili u pomisli protivno prama* animus, mens, a consuetudine oculorum aciem mentis abducere; quae si ut animis ita oculis videre possemus; totam licet animis tanquam oculis lustrare terram mariaque omnia; tanta offusa animis oculoque religione; propone tibi duos reges, et id animo contemplare, quod oculis non potes; nec enim minus nostra sunt, quae animo complectimur, quam quae oculis intuemur; eloquentia — quam nullis, nisi mentis oculis videre

possumus. 2) *prenes. a) svjetlo, svieća,* mundi, *sunce.* b) * † *pupak na bilju.* c) *(riedko) pokazuje najizvrstnije u svojoj ruci, biser,* duo illi oculi orae maritimae, *Carthagina i Corinth, Cic. n. d.* 3, 38, 92. d) *(Plaut.) veli se od milja,* ocule mi! *zenice moja! i sup.* oculissime homo.

ōdēum, i, *n.* [ᾠδεῖον] *(kasno) sgrada namienjena takmenju u muzici i poesiji,* odeum.

ōdi (*i jedn. Anton. kod Cic. Phil.* 13, 19, 42. odīvi; osus sum, *Plaut.; fut. periphr.* si osurus esset, *Cic. Lael.* 16, 59.), odisse, *verb. defect.* (*od staroga* odio, odivi *ili* odi, odire), *zamrziti na koga, te u perf. mrziti,* alqm; condicionem servitutis; * *s inf. ne mariti, ne hajati,* curare, *a i mrziti,* peccare boni; * Persicos apparatus; *perf. mrzio sam, jedn. b. Hisp.* 42.

ŏdiōse, *adv.* [odiosus] *mrzko, odurno.*

ŏdiōsĭcus, *adj. šaljivo, mj.* odiosus, *jedn. Plaut. Capt.* 1, 1, 19.

ŏdiōsus, *adj. s comp. i (Phaedr.) sup. mrzak, oduran, protivan, neugodan, dosadan, sablažnjiv,* genus hominum; orator, *dosadan,* verba; nihil odiosius; *(Plaut.)* od. esse alcui; multa od. fecit; odiosum est quod etc. = *žalibože; kano uzklik,* odiosum; *zlo!* odiosum est *s inf.; (Ter.)* Aeschines od. cessat.

ŏdium, ii, *n. mržnja, ljutost,* fuit mihi odium cum Clodio; in odium alcui venire, *(Nep.)* in odium alcjs pervenire; in odia hominum incurrere; odium alcjs subire, suscipere, odia in se convertere, *omraziti se komu;* in alqm odium suscipere, *zamrziti na koga; (Nep.)* magno odio ferri in alqm; omnium in illum odia civium ardebunt desiderio mei; * exercere alqm odiis; † acerba od.; † odia tollere, *(Aurel. Vict.)* deponere; † od. *(neprijateljstva)* vetera retractare; esse alcui odio *(dat.) ili* in odio, magno odio esse apud alqm; habere od. alcjs rei *ili* in alqm; * alqm, alqd odio habere; magnum me cepit od. alcjs rei; *(Ter.)* audivi cepisse odium tui Philumenam, *ne mari;* nihil odii habet, *nije omrzao; (Just.)* quantum od. ex superbia pater habuerat; * in odium alcjs, *od mržnje na koga; (Hor.)* quid placet aut odio est, quod etc., cui placet alterius, sua nimirum est odio sors; odium incendere, restinguere, lenire, sedare, † remittere, † reponere; odio vestro, *od mržnje na vas;* od. rerum suarum; * maris atque viarum; *(Ter.)* neque agri neque urbis odium me percipit; *(Ter.)* odio es, *mrzak si mi. Na pose a) zlovolja, odurnost,* odio et strepitu senatus coactus est perorare; quod erat od.; quae superbia; *(Hor.)* durus homo atque odio qui posset vincere regem; *(Ter.)* eum tuo istoc od., tundendo atque odio effecit. b) *ono što se mrzi,* terrae od. ambulat, populi od., *Plaut.;* L. Antonius, insigne od. omnium hominum vel deorum; si es od. publicum populi, senatus, universorum hominum rusticanorum; *(Just.)* od. eos omnium populorum esse.

ŏdor, ōris, *m.* 1) *zaudaranje, miris (sr.* odoratus), suavis, acerbus; *na pose a) miris, pl. kâd,* incendere odores; † cumulare altaria odoribus; *mirišljive stvari i pomasti,* * liquidi; tus et adores; † odoribus illinere pedes. b) *smrad, smrdež (sr.* nidor), odore foeda camera; intolerabili odoris foeditate. c) *para,* insolitus, *Liv.;* ater. 2) *tp. slutnja ili sumnja, njušenje,* qui quodam od. suspitionis Stalenum corruptum esse sensisset, *koji njekako naslutio i posumnjao bijaše itd.;* est nonnullus odor dictaturae, *nješto po dict. zaudara;* od. aliquo legum recreatus; urbanitatis, *zanosi na itd.*

ŏdōrātio, ōnis, *f.* [odoro] *(riedko) mirisanje, vonj, Cic. Tusc.* 4, 9, 20.

1. **ŏdōrātus**, us, *m.* [odoro] 1) *miris, mirisanje.* 2) *vonj.*

2. **ŏdōrātus**, *adj.* [odor] *mirisav, mirišljiv,* * caput; * capilli; * rosâ canos odorati capillos; * Assyrii, *kojim u zemlji mirisave stvari rastu.*

ŏdōrĭfer, fĕra, fĕrum; *adj.* [odor-fero] 1) * *mirisav,* lanx. 2) *mirisave stvari noseći,* * gens.

ŏdōro, 1. [odor] *mirisom zadahnuti,* * aëra fumis.

ŏdōror, *dep.* 1. [odor] 1) *(Plaut.) omirisati,* pallam. 2) *njušiti,* * cibum. 3) *tp. a) nanjušiti,* pecuniam; quid futurum sit; tu velim e Fabio odorere, *da od F. izmamiš.* b) *prezirno na što težiti,* quos odorari hunc decemviratum suspicamini, *u nos udara, jedn. Cic. leg. agr.* 2, 24, 65. c) † *pridahnuti, prinjušiti čemu, samo površno poznavati,* philosophiam.

ŏdōrus, *adj. s comp.* [odor] 1) *mirisav,* * flos; * arbor. 2) *njušeći,* * canum vis.

Odrўsae, ārum, *m.* [Ὀδρύσαι] *narod u Thraciji. Odt.* * **Odrўsius**, *adj.* = *thrački;* * *subst,* **-sii**, ōrum, *m.* = *Thračani.*

Ŏdyssēa, ae, *f.* [Ὀδύσσεια] 1) *poznata pjesma Homerova, Ov.* 2) *pjesma Livija Andronika.* 3) Odysseae portus, *rt u Siciliji.*

Oea, ae, *f.* † *grad u Africi s. Tripoli. Odt.* † **Oeenses**, ium, *m. Oejani.*

* † **Oeăgrus**, i, *m.* [Οἴαγρος] *kralj u Thraciji, otac Orphejev. Odt.* * **Oeăgrius**, *adj.* = *thrački ili orphejski.*

Oebălus, i, *m.* [Οἴβαλος] *kralj u Sparti, otac Tyndarejev i djed Helene, Kastora i Polluxa. Odt.* 1) * **Oebălĭdes**, ae, *m.* [Οἰβαλίδης] *mužki potomak Oebalov, Sparćanin.* 2) * **Oebălis**, ĭdis, *f.* [Οἰβαλίς] *adj. a) potičući od Oe.,* Nympha O., = Helena. b) *sabinski, jer se mislilo, da Sabinci potiču od Sparćanâ.* 3) * **Oebălius**, *adj. a) spartski, te* * **Oebalia**, *Tarent, jer da su ga Sparćani pod Phalantom naselili.* b) *sabinski.*

* **Oechălia**, ae, *f.* [Οἰχαλία] *grad na Euboeji, priestolnica Eurytova. Odt.* * **Oechălis**, ĭdis, *f.* [Οἰχαλίς] *Oechalkinja.*

Oeclēus, ĕi, *m.* [Οἰκλεύς] *otac Amphiarejev;* * **Oeclīdes**, ae, *m.* [Οἰκλίδης] *sin Oeclejev.*

Oecŏnŏmĭcus, [Οἰκονομικός] *kućanik, gospodar, tako se zove jedna knjiga Xenophontova.*

Oedĭpus, i *i* ŏdis, *m.* [Οἰδίπους] *kralj u Thebah, sin Lajev i Iokastin, odgonenuo zagonetku Sphinginu, ne znajući ubio otca, pak se oženio za mater, s kojom je porodio Eteocla i Polynika, Ismenu i Antigonu. Posl.,* Davus sum, non Oedipus, *ne znam odgonenuti, sve zagonetke Sphingine. Odt.* * **Oedĭpŏdīōnius**, *adj. Oedipov.*

* **Oenĕus**, ĕi *i* ĕos, *m.* [Οἰνεύς] *kralj u Kalydonu, suprug Althajin, otac Meleagrov, Tydejev, Dejanirin itd. Odt.* 1) * **Oenēĭus** *ili* * **-nēus**, *adj. Oenejev.* 2) * **Oenīdes**, ae, *m.* [Οἰνείδης] *sin ili potomak Oenejev, naročito Diomede, unuk njegov.*

Oenŏmaus, i, *m.* [Οἰνόμαος] *kralj u Pisi i Elidi, otac Hippodamejin, pak ime jedne tragoedije Accijeve.*

Oenōne, es, *f.* [Οἰνώνη] *milostnica Paridova, Ov. Suet.*

* **Oenōpia**, ae, *f.* [Οἰνοπία] *starije ime otoka Aegine. Odt.* * **-ōpius**, *adj. oenopijski.*

oenŏphŏrum, i, *n.* [οἰνοφόρον] *sc.* vas, *posuda za vino, jedn. Hor. sat.* 1, 6, 109.

oenŏpōlīum, ii, *n.* [οἰνοπωλεῖον] *krčma, jedn. Plaut. Asin.* 1, 3, 48.

Oenōtria, ae, *f.* [Οἰνωτρία] *starije ime južnoizt. diela Italije. Odt.* * **Oenōtrius** *ili* **-trus**, *adj.* = *italski, rimski.*

oenus, *star. mj.* unus, *Cic. legg.* 3, 3, 9.

oestrus, i, *m.* [οἶστρος] *obad, štrkalj, štrk (lat.* asilus).

oesus, *star. mj.* usus *Cic. legg.* 34, 10.

Oeta, ae, *i* * **te**, es, *f.* [Οἴτη] *gora u Thessaliji. Odt.* **Oetaeus**, *adj. oetski; kano subst.* = *Herakle, koji se je na Oeti spalio.*

offa, ae, *f. zalogaj, osb valjuščić, krugljica od mûke (brašna),* pultis; *(Virg.)* Cerbero melle soporatum et medicatis frugibus offam objicere; *(Plaut.) u obće, komad, gruda.*

offātim, *adv.* [offa] *na zalogaje, na komade, Plaut.*

† **offendĭcŭlum**, i, *n.* [offendo] *smutnja, zapreka.*

offendo, di, sum, 3. [ob-fendo] I) *trans.* 1) *udariti čim o što (iznenada i nehotice; sr.* illido), caput; † ad fornicem; † pedem; offenso scuto; pes offensus; * vocis offensa imago, *glas koji je odjeknuo;* * dentem solido. 2) *natrčati, nasjesti,* scopulum. *Odt.* a) *naići na što, naći (sr.* deprehendo), alqm imparatum; eundem bonorum sensum; cum alqm offensum fortuna etc. *v.* fortuna 2). b) *udariti pa ozliediti,* latus vehementer; *s toga prenes. uvriediti, dodijati komu (nehotice; sr.* laedo, violo) alqm, animum alcjs; existimationem alcjs; animum in alqo, *uvriediti se;* offensus animus; * si non offenderet unumquemque poëtarum limae labor et mora; eos splendor off.; id quod off. Etruscos; ea res populorum Etruriae animos; *medialno,* offendi, *uvriediti se,* offensâ in eum militum voluntate; * offendi fidis medicis; * paucis maculis; † sociis crudelitate ejus offensis; * † *s acc. c. inf. pass.* II) *intrans.* 1) * *udariti o što [sr. I) 1)], zateći,* puppis in scopulis; ad Fortunam; *po tom pass. u štetu, nesreću doći, biti pobijen, -poražen,* naves in redeundo; in re navali; * ad fortunam; Atilius primo accessu ad Africam; apud judices, *biti osudjen;* si alqd esset offensum, *ako je što pogriešeno;* quoties culpa ducis vel tribuni vitio in exercitu esset offensum; nullum ejusmodi casum exspectans, quo — offendi posset, *po kojem bi se moglo izgubiti.* 2) *pogriešiti,* in alqa re; nihil, *u ničem;* alqd, *u čem.* 3) *ozlovoljiti, koga, omraziti se komu,* in alqa re; apud plebem; *(Hor.)* qui non offendat sordibus; *(Hor.)* gratas inter mensas symphonia discors et crassum unguentum et Sardo cum melle papaver. 4) *uvriediti se čim,* in alqo, alqd in alqo. 5) *(Liv.) o stvarih, vriedjati,* nihil aliud.

offensa, ae, *f.* [offendo] *uvreda (u class. prosi riedko i samo po govornju),* magna in offensa sim apud Pompejum; * offensas vindicet ense suas; * offensam meruisse; † sine offensa cum uxore vivere, *neprekorivši se;* † suscipere off. et subire, † contrahere; † principum offensas speculari; *(Tac. hist.* 1, 47.) omisisset offensas an distulisset = offensas ulciscendas.

offensātor, ōris, *m.* [offendo] *koji zapinje,* incertior in legendo velut off., *jedn. (dvojbeno) Quint.* 10, 3, 20.

offensio, ōnis, *f.* [offendo] 1) *udaranje, spoticanje o što,* pedis; *meton. ono o što se tko udariti, spotaknuti može; nemoć, nezdravlje,* corporum; gravis. 2) *tp. a) sve ono čim se tko nehotice uvriedi ili čim neoprezno druge vriedja, srditost, zlovolja, osjetljivost, mržnja (prvi početak onomu što izriče* invidia, odium, simultas), sine ulla invidia ac sine ulla offensione; ut quem nemo ferre posset, hujus sine off. ad summam senectutem retinuerit benevolentiam; propter off. populi et odium militum; vel exsilium Camilli vel off. commemoratur Ahalae vel invidia Nasicae; res offensionem affert; sine ejus off. animi; utrumque egit graviter, auctoritate et off. animi non acerba; est alqd alcui offensioni; in alcjs off. cadere; quasi de industria in odium offensionemque populi Rom. irruere; (in hac) judiciorum infamia, totius ordinis off.; off. judiciorum. b) *nesgoda, nesreća,* belli; timere offensionem *(nastojeć da dobije službu);* alqa offensione permotus.

offensiuncŭla, ae, *f.* [*dem. od* offensio] *samo prenes. a) mala uvredica,* animi tui. b) *nesgodica,* in aedilitate off. accipere.

offenso, 1. [*intens. od* offendo] *(riedko)* 1) off. capita, *udarati glavom o zid, Liv.* 2) *zapinjati u govoru,* intersistentes offensantesque, *Quint.*

offensus, *adj. s comp.* [*partic. od* offendo] 1) *uvriedjen, ljutit, zlovoljan,* animus alienatus et off.; off. alcui; quem sibi offensiorem, Oppianico familiarissimum sciebat esse. 2) *mrzak,* off. et invisus alcui; existimatio off. nostri ordinis; argumentum.

offĕro, obtŭli, oblātum, offerre, [ob *i* fero] 1) *nositi pred koga, pokazivati,* * aciem strictam venientibus; os suum non modo ostendere sed etiam off., *nudjati, prodavati;* poenam oculis deorum, *bogovom na oči izvršiti;* cohortes fors obtulit; *(Hor.)* fors obtulit me tibi, *naniela me na te;* off. se. a) *pokazati se, prikazati se,* se alcui; in turba se alcui. b) *sam sobom se naći,* ipsi se off. c) *susretati, osb. neprijateljski suprotstaviti se,* si qui se off., insectantur; * Fauno obvius ardenti se obtulit; *prot.* se melioribus, *podati se, Hor. ep.* 1, 2, 68.; qui se ignotum vincentibus ultro obtulerat, *predao se, Virg. Aen.* 2, 59 *i sl.* 2) *tp. a) pass. prikazati se, pokazati se,* nova re, metu oblato; * nova res oblata; oblata religio *(religiosna*

sumnja) est. *b) izvrgnuti se, izložiti se,* se periculo, periculis, se invidiae, proelio, morti, se pro patria ad mortem, in discrimen; † se manibus hostium; † corpus periculis, irae; † alqm irae alcjs; quos sibi oblatos gavisus. *c) iznositi na koga,* crimina, *kriviti. d) nudjati,* alcui operam suam; se, se ad alqd; *(Tac.) s acc. c. inf. e) zadavati, činiti, uzrokovati,* alcui maerorem, *Plaut.,* laetitiam, *Ter.*; opem, beneficium; alcui terrorem; alcui errorem, mortem, necem; *(Ter.)* virgini vitium; stuprum; speciem, *zavarati;* incendium; † oblata est alcui per somnum species Apollinis, *prikazala se je;* hoc tantum boni, quod vobis ab diis immortalibus oblatum et datum est; occasio offertur etc. *v.* occasio; oblata facultate.

offĕrŭmentae, ārum, *f.* [offero] *prikazi, -e (darovi) šaljivo = batine, jedn. Plaut. Rud.* 3, 4, 48.

offĭcīna, ae, *f. [od opifex mj.* **ŏpĭfĭcīna,** *jedn. Plaut mil.* 3, 3, 7.] *djelaonica, fabrika,* armorum; † ferraria; nequitiae, corruptelarum, *o bludištu;* Isocratis domus quasi ludus quidam et off. dicendi; quasi officinas instruere sapientiae; falsi testes etc. ex eadem officina exibant.

offĭcio, fēci, fectum, 3. [ob-facio] *zagraditi, prepriečiti, smétati (sr.* obstruo), *a) (redje) trans.,* † iter, *put presjeći. b) često intrans. zagraditi komu, stati na put, biti na putu,* demoliri aedes, quarum altitudo officeret auspiciis; cuicunque particulae coeli officeretur, *što bi se god izgleda zagradilo;* hostium itineri, *presjeći put;* alii in angustiis ipsi sibi off.; alcui apricanti, *u sunce stati;* umbra terrae soli officiens; † prospectu *(dat.)* off.; *prenes.* horum concisis sententiis off. Theopompus altitudine orationis suae; mentis quasi luminibus off. altitudo fortunae et gloriae, *zasjenjuje; tp. biti na putu, smétati,* commodis alcjs officere et obstare; ei pecuniae vita Roscii; libertati; timor animi auribus; nomini, *glasu;* * laetis frugibus herbae; * multae tibi tum officient res, custodes, lectica etc.; * nil mi off. unquam, ditior hic aut est quia doctior; * *sa* quominus; * *absl.*

offĭcĭōse, *adv. s comp. i † sup.* [officiosus] *uslužno, ugodljivo.*

offĭcĭōsus, *adj. s comp. i sup.* [officium] *uslužan, ugodljiv,* homo officiosior; in alqm; * voluntas, * epistola; officiosissima natio; dolor, *dolazeći od uslužnosti;* labores, *preuzeti od usl.;* * sedulitas, *pomnja u izkazivanju uslugâ.*

offĭcium, ii, *n. [postalo od* opificium *t. j.* opus *i* facio] *upr. radjenje onoga, što je tko dužan činiti, te 1) dužnost, služba,* off. suum facere *(Ter.),* servare, conservare, exsequi, off. (alcui) praestare, officio fungi, officio satisfacere; *(Ter.)* neque pes neque mens satis off. suum facit; diligens in retinendis officiis; off. suum deserere, ab officio discedere; off. suo deesse; off. perfectum, medium, *t. t. u sustavu stoičkom;* officio, *po dužnosti;* non studio accusare sed officio defendere; singularum virtutum sunt certa quaedam off. ac munera; est alcjs off. ut *ili s inf.; na pose a) osjećanje dužnosti, vjerno vršenje dužnosti, radnja po dužnosti,* pudor atque off.; nihil officii, nihil honestatis; vita cum officio conjuncta. *b) podložnost, pokornost,* alqm in officio tenere, continere; in officio esse, manere, permanere; officio assuefactus. *2) svaka radnja po dužnosti, pak a) služba, usluga (koliko sobom donosi dužnost, sr.* munus), *uslužnost, uljudnost,* officia alcjs in alqm; nihil est vicissitudine studiorum officiorumque jucundius; officia belli; laetor meorum off. conscientiâ, quibus si quando non mutue respondetur, apud me plus officii residēre facillime patior, *ne marim, da na meni ostaje više službe;* deseri ab alcjs officio; officiis inter se certare; desiderare, exspectare officia ab alqo; adhibere officia erga alqm; off. suis amplitudinem alcjs amplecti, alqm complecti, prosequi; omnibus off. totam Atinatem praefecturam comprehendere; conferre multa magna studia et off. in alqam civitatem; reddere cumulate officium; † officia alcui tribuere, † praestare; * officio priorem certare, *preteći;* literae officii plenae; homo summo officio praeditus; *na pose one usluge, koje jedan gradjanin drugomu izkazuje, te tako o zvanju odvjetničkôm, o branjenju na sudu i drugih parbenih stvarih,* sufficere officiis civilibus, civilibus officiis renunciabit, *Quint.;* civilium officiorum rudimentis Archelaum etc. defendit, *Suet.; izkazivanje štovanja i uljudnosti pračenjem na forum, poklonom kod kuće itd.,* urbana off.; officii causâ prosequi; *(Hor.)* officium facere; *(Plin. ep.)* officio togae virilis interfui, *na obredu, kad je* t. v. *obukao;* † suprema officia, * off. triste *(idući na sprovod). b) služba, posao,* maritimum, *na moru;* itineris, *na maršu;* mandata privati officii, legationis; ad officium imperiumque; off. et munus oculorum; *(Quint.)* cuncta, ut in familia bene instituta, in officio erunt, *obavljat će službu;* * off. militiaeque labor; * pedum; * tegminis; † officio distringi; † quidam ex officio admissionis = *komornik; pl. poslovi.*

offīgo, — — 3. [ob-figo] *(riedko) zabiti, utvrditi,* densos ramos, *Liv.* 33, 5, 10.

offirmāte, *adv.* [offirmatus] *veoma tvrdokorno, Suet. Tib.* 25.

offirmātus, *adj. s comp.* [*partic. od* offirmo] *tvrd, veoma tvrdokoran, jogunast,* animo forti atque offirmato, *Plaut.*; quanto mihi videatur illius voluntas obstinatior et in hac iracundia offirmatior, *jedn. Cic. Att.* 1, 11, 1.

offirmo, 1. [ob-firmo] *upr. utvrditi; tp. (Ter.)* viam, *ostati pri čem,* se *i abs., svoje glave;* * † animum, *ohrabriti se.*

offlecto, — — 3. [ob-flecto] *okrenuti,* navem, *jedn. Plaut. Rud.* 4, 3, 74.

offrēnātus, *adj.* [ob-freno] *zauzdan = vezan, Plaut.*

offūcia, ae, *f.* [ob-fucus] *(Plaut.) ličilo; tp. u pl. obsjena, obmama.*

† **offŭla,** ae, *f.* [*dem. od* offa] *zalogajić, komadić.*

offulgeo, etc. 2. [ob-fulgeo] *sievati, sjati,* lux oculis, *u oči, jedn. Virg. Aen.* 9, 110.

offundo, etc. 3. [ob-fundo] *1) preda što ili preko čega lievati, -bacati, -sterati,* cibum *(Plaut.)*; altitudo caliginem oculis offundit, *smrkne se pred očima;* aër offunditur nobis, *stere se oko nas;* ignis ob oculos offusus; *prenes.,* quasi noctem quandam rebus; omnium rerum

terror oculis auribusque est offusus; tamquam si offusa rei publicae sempiterna nox esset; tanta offusa oculis animoque religio; hic error et haec indoctorum animis offusa caligo est, quod etc.; ne nimium terroris offundam; si quid tenebrarum off. exsilium. *2) politi, zastrieti čim,* lucernae lumen offunditur luce solis, *potamnjuje se;* † offusus pavore, *preobladan.*

oggānio, 4. (ob-ganio) *lajati komu što,* alcui alqd, *Ter.*

oggĕro, etc. 3. (ob-gero) *davati,* alcui osculum, *Plaut.*

Ōgȳgius, *adj.* [Ὠγύγιος] *tičući se Ogyga* (Ogyges), *utemeljitelja i kralja thebskoga, * = thebski,* deus, *t. j.* Bacchus. **Oh,** *interj. o! oh! ha!, Com.*

ŏhē, *interj. ustavlja, stoj, ček! Com. Hor.*

oiei! *interj. jao!, Ter.*

Ŏīleus, ĕi (ei *troslovč., Virg. Aen.* 1, 41.) *ili* ĕos, *m.* [Ὀϊλεύς] *kralj u Lokridi, otac Ajantov* (Ajax). *Odt.* * **Oīlīdes,** ae, *m.* [Ὀϊλείδης] *sin Oileju =* Ajax.

Olbia, ae, *f.* [Ὀλβία] *grad u sjevernoj Sardiniji. Odt.* **Olbiensis,** *adj. olbijski.*

ŏlea, ae, *f. 1) maslinka (voće), Hor. 2) maslina (stablo).*

ŏleāgĭnus, *adj.* [olea] *maslinov.*

ŏleārius, *adj.* [olea] *maslinov,* cella; *(Plaut.) subst. koji ulje prodaje.*

* † **Ŏleăros,** i, *f.* [Ὠλέαρος] *jedan od sporadskih otoka u aegaejskom moru.*

ŏleaster, stri, *m.* [olea] *davina (divlja maslina).*

* **ŏlens,** entis, *adj.* [*partic. od* oleo] *mirišući,* bene; *liepo ili ružno m., zaudarajući, smrdeći.*

Ōlĕnus, i, *f.* [Ὤλενος] *grad u Aetoliji. Odt.* * **Ōlĕnius,** *adj. = aetolski.*

ŏleo, lui, — 2. *1) mirisati (sr.* olfacio), bene, male; ceram, crocum, *po itd.,* nihil; * pastillos, * hircum; * sulphure, * nardo; *tp. zaudarati po čem,* malitiam; nihil peregrinum; nihil ex Academia. *2) osjetiti se (opaziti se),* illud non olet, unde sit, quod dicitur ,cum illis' etc.; *(Plaut.)* homo quidam, *njušim č.;* aurum huic, *njuši, da imam novaca.*

ŏlĕum, i, *n.* [olea] *1) ulje, posl.* oleum et operam, et operam et ol. perdere, *ne valjati ničemu;* opera et ol. periit; ol. addere camino *v.* caminus. *2) budući da su se stari pri vježbanju, a osb. hrvanju uljem mazali, to se rabi i o duševnom borenju pak školskom vježbanju u govoru,* nitidum quoddam genus est verborum, sed palaestrae magis et olei, quam hujus civilis turbae et fori.

ol-făcio, etc. 3. *mirisati,* alqd; *tp. njušiti,* non sex totis mensibus prius olfecissem, quam etc., *Ter.;* nummum.

olfacto, 1. [*intens. od* olfacio] *(predcl.) omirisati,* alqd.

ŏlĭdus, *adj.* [oleo] *zaudarajući, smrdljiv,* * caprae; † senex.

ōlim, *adv.* [*od* ollus *archaist. =* ille] *1) o prošlosti, njegda, jednom,* alium me censes esse nunc atque o. *2) o budućnosti, jednom, jednoć,* coram eeum ol. colloquar; *(Hor.)* non, si male nunc, et ol. sic erit. *3) * kadkad, kadšto, obično, osb. u prispodobah,* ut pueris ol. dant crustula blandi doctores. *4) † davno, od davna.*

ŏlĭtor, ōris, *m.* [olus] *koji sadi povrće, njim trguje.*

ŏlĭtōrius, *adj.* [olitor] *povrtni,* forum.

ŏlīva, ae, *f.* = **olea,** *1) maslinka, Hor. 2) maslina (stablo); meton., a) * maslinova palica. b) * maslinova grana,* praeponere olivam undique decerptam fronti, *ovjenčati glavu maslinovim viencem.*

ŏlīvētum, i, *n.* [oliva] *maslinik.*

* **ŏlīvĭfer,** fĕra, fĕrum, *adj.* [oliva-fero] *što rodi maslinom.*

ŏlīvum, i, *n. ulje, osb. kojim su se mazali hrvači, Plaut. Hor.; * mirisava pomast.*

olla, ae, *f. lonac.*

olli *(ostarjelo) mj.* illi; * *nom. pl., (Cic. legg.* 2, 8, 21. *Virg. Aen.* 1, 252.) *dat. sing.*; ollis, *dat. pl. (Cic. legg.* 3, 3, 7.), ollos, olla, *acc. pl. (Cic. legg.* 2, 9, 21. 22.).

* † **ŏlŏr,** ōris, *m. labud.*

* **ŏlōrīnus,** *adj.* [olor] *labudov.*

ŏlus, ĕris, *n. zelje, povrće u obće, prosta, slaba hrana itd., Hor.*

ŏluscŭlum, i, *n.* [*dem. od* olus] *zeljašce, i (Hor.) pl.*

Ŏlympia, ae, *f.* [Ὀλυμπία] *Zevsu posvećena krajina u Elidi, gdje su se svetkovale velike olympijske igre. Odt. 1)* * † **Olympiăcus,** *adj. olympijski. 2)* **Olympias,** ădis, *f. a) vrieme od četiri godine od jednih olympijskih igara do drugih; Grci su na Olympiade brojili;* * = lustrum, *vrieme od pet godina. b) mati Alexandra Velikoga. 3)* * **Olympĭcus,** *adj. olympijski. 4)* **Olympiŏnīces,** ae, *m.* [Ὀλυμπιονίκης] *koji je pobiedio na olympijskih igrah. 5)* **Olympius,** *adj. olympijski; subst. a)* **-ium,** ii, *n. hram olympijskoga Zevsa, pak gradić na Siciliji sa Zevsovim hramom. b)* **-ia,** ōrum, *n. olympijske igre;* * coronari; † vincere Olympia *v.* corono *1),* vinco *1).*

1. Ŏlympus, i, *m.* [Ὄλυμπος] *1) ime više brjegova, medju njimi najpoznatiji na medji med Macedonijom i Thessalijom, od starih smatran sjedištem bogova;* * *nebo, nebeski svod;* * extremo veniens Sol Olympo *(pokazujuć sunčani izhod). 2) njeki svirač, Ov.*

2. Ŏlympus, i, *f.* [Ὄλυμπος] *grad lycijski pri Olympu. Odt.* **-pēni,** ōrum, *m. Olympljani.*

Ŏlynthus, i, *f.* [Ὄλυνθος] *grad na macedonskoj medji. Odt. subst.* **Olynthius,** ii, *Olynthjanin, Curt.,* **-ii,** ōrum, *m.*

ŏmāsum, i, *n. (Hor.) govedji drob (fileci),* pingui tentus omaso, *ugojen itd.;* patinas cenabat omasi vilis.

ōmen, ĭnis, *n. [valjda od* 1. os, *starolat.* osmen] *1) slučenje, kobljenje,* hisce ominibus, Catilina, proficiscere, *s ovim kobljenjem (kobne rieči što su izrečene). 2) svaka kob, znamenje (bilo dobro ili zlo; sr.* auspicium, augurium, ostentum etc.), velut ominis causâ; hoc detestabile o. avertat Juppiter; o. accipere; o. concordiae, rei maxime in hoc tempus utili, petere; o. plebejo consuli magistro equitum ex plebe dicendo dederit; id a plerisque o. magni

terroris acceptum; * i secundo omine, *idi u dobar čas;* * parrae recinentis omen, *kobni glas. Na pose a) dobra želja,* optima o.; * votis ominibusque et precibus. *b) (Ter.) uvjet,* ea lege atque omine, ut. *c)* * *svetčan i znamenit običaj;* * *pir, svatba, koliko se pod auspiciji obavlja,* primis ominibus.

ōmĭnātor, ōris, *m.* [ominor] *gatalac, vrač, jedn. Plaut. Amph.* 2, 2, 90.

ōmĭnor, *dep.* 1. [omen] *1) proricati, slutiti, kobiti,* felix faustumque imperium; naves, velut ominatae, *kao da im se je slutilo;* rei publicae; † famem sibi; *(Hor.)* verba male ominata, *zloslutne. Odt. 2) (Plaut.) željeti komu što (i tim slutiti),* alqd.

† **ōmĭnōsus**, *adj.* [omen] *(riedko) znamenit, koban,* res.

ōmissus, *adj. s comp.* [*partic. od* omitto] *(Ter.) nemaran, nehajan, nepazljiv,* animus; ne ab re sint omissiores paulo, *novcem navabiti.*

ōmitto, etc. 3. [ob-mitto] *1) puštati, izpuštati,* arma; omissis pilis; † habenas, † navigia, *ostaviti; (Ter.)* mulierem; *(Ter.)* omitte me, *mahni me se; (Plaut.)* animam, *dušu pustiti. 2) tp. a) okaniti se (sr.* amitto, intermitto), timorem, spem, pietatem; omnibus omissis rebus, *okanivši se svega;* obsessionem; primam navigationem; occasionem; hostem, Galliam, † Scythas, *ostaviti na miru; s inf. prestati,* omittat urgere; *(Hor.)* omitte mirari; *(Tac.)* ne bello quidem Italico, mox civili omissum quin etc. *b) premučati, ne napomenuti,* alqm; alqd; de alqa re.

omnĭgĕnus, *adj.* [omnis *i* geno] *svakojak,* omnigenum *(gen. plur.)* deum monstra, *(dvojb.) Virg. Aen.* 8, 698.

omnīno, *adv.* [omnis] *1) sasvim, posve,* aut o. aut magna ex parte; *s traga postavljen slaže se s adjectivi pak s* omnis, nullus, nihil, non usquam, egregium virum omn., *posve vrstna čovjeka;* quod autem sine sensu sit, id nihil ad nos pertinere omnino, *ni najmanje;* non id agimus, ut id (malum) in sapiente nullum sit omnino; non usquam id dicit amnino *(posve, izrikom),* sed quae dicit, idem valent. *2) u obće,* de hominum genere aut omn. de animalium loquor; omn. simulacrum aliquod aut vestigium civitatis; *na pose sa* omnis *i* nullus *ali ne straga nego sprieda postavljen, budući da spada na praedicat izreke [sr. 1)],* M. autem Antonium omn. omnis eruditionis expertem fuisse, *da nije imao u obće nikakve nauke;* omnis omn. e. etc. *značilo bi: baš (sasvim) nikakve nauke;* omn. omnium horum vitiorum una cautio est. *Odt. u kratko, (Plaut.)* omn., ut te obsolvam, nullam hic navem conspicio. *3) kad se pokazuju brojevi, svega, u svem, samo,* quinque omn. fuerunt. *4) kad se pokazuje občenita valjanost koje izreke, u obće, dakako, osobito kad se što dopušta, pak ali sliedi,* nego eum omn. illo die esse mortuum; omn. illud honestum, quod animi efficitur, non corporis virtutibus; omn. est amans sui virtus; danda omn. est opera etc., sed etc.

* **omnĭ-părens**, tis, *adj. sve radjajući.*

* **omnĭ-pŏtens**, tis, *adj. svemogući.*

omnis, *adj.* (*pl.* omnia *dvoslovč., Virg. Aen.* 6. 33.) *vas, sav (u obće; sr.* quisque), omnis de officio quaestio; sine omni philosophia *(bez ikoje);* omnes omnium ordinum homines; omnes ceterae res; omnia alia; *pak u kratko* omnes = omnes alii, longe omnibus studiis contemplationem rerum cognitionemque praestare; omnia prius arbitratus sum fore, quam ut etc.; omnia minima, *sve i najmanje,* omnes antiquissimi, *svi i najstariji ljudi; subst.* omnes, omne, *sve,* omnia, omne facere, *sve uraditi; kadšto (Liv.) s gen. pojedinaca kamo spadajućih,* Macedonum fere omnibus, ut manerent, persuasit; omnes Tarquiniae gentis, Hernici nominis; in eo sunt omnia, *na tom je sve,* cum eo mihi sunt omnia, *veliki smo prijatelji;* is mihi omn. est, *on mi je sve;* ante omnia, *prije svega;* alia omnia, *baš protivno;* eadem omn., *to isto;* per omn. *i* * *samo* omnia = *u svem; (riedko)* omnium (= omnium rerum) inopia, *Liv.;* desperatio omnium; his omnibus, *po svem tom; na pose a) svaki,* omnibus mensibus. *b) svakojak, sam, sve sam,* castra plena omnibus fortunae publicae privataeque; omnibus probris onerari; omnia experiri; omnibus rebus, *na svaki način;* omnes triremes, *sve same troveslače;* exercitus pervenerat Arpos per omnia pacata, *sve kroz krajeve, koji mirni bijahu;* castra inter confragosa omnia praeruptaque locat, *sve medju stiene i vrleti;* inter corrupta omnia. *2) vas, sav, cio (sr.* totus), Gallia; provincia; omni orâ maritimâ, *duž ciele obale;* ex omnibus castris, *sa svih strana tabora;* omni impunitate proposita; omne corpus intendere; * non omnis moriar.

omnĭ-văgus, *adj. svuda se klateći,* Diana, *jedn. Cic. n. d.* 2, 27, 68.

omnĭ-vŏlus, *adj.* [volo] *sve htijući, jedn. Cat.* 68, 140.

Omphăle, es, *f.* [Ὀμφάλη] *kraljica Lydijska, kod koje je Herakle neko vrieme za roba joj prodan, u ženskom odielu boravio, Ter. Prop.*

ŏnăgrus, i, *m.* [ὄναγρος] *divlji osal (magarac), Virg.*

Onchesmītes, ae, *m.* [Ὀγχησμίτης, sc. ventus] *vjetar, koji puše od epirotske luke* Onchema, *jedn. Cic. Att.* 7, 2, 1.

ŏnĕrārius, *adj.* [onus] *tovarni, teretni,* navis; jumenta; *subst.* **oneraria**, ae, *f. priehod (brod, koji prenosi što).*

ŏnĕro, 1. [onus] *1) tovariti, krcati,* ancillas veste, *Ter.;* naves; jumenta; *(Hor.)* alqm catenis; *(Tac.)* oneratus catenis; naves commeatu, stipendio, armis; naves oneratae, *mjesto običnoga* onustae; ad celeritatem onerandi; *(Ter.)* umerum pallio, *ogrnuti kabanicu;* * mensas dapibus, † auro; * manum jaculis, *oružati;* * membra sepulcro; * ossa aggere terrae; *(Sall.)* onerari epulis, vino, *prejesti se, prepiti;* † se vino; † pluribus corpus quam capiebat. *2) tp. a) natovariti, pretovariti,* judicem argumentis; alqm mendaciis *i (Plaut.) samo* alqm, *nalagati;* alqm contumeliis, *(Com.)* pugnis, injuriâ; *ali i* alqm promissis, laudibus, spe praemiorum, *(Just.)* omnibus non humanis tantum, verum et divinis honoribus. *b) dodijavati komu,* hostes *(sc.* saxis), *Liv.;* plebes scitum quo oneratus magis sum quam honoratus, *Liv.;* * verba lassas on. aures; aethera votis, * alqm dictis. *c) otežčati,* inopiam alcjs, *Liv.;* dolorem, *Curt.;* quem (delectum) suapte natura gravem onerabant ministri etc., *Tac. 3)* * *u što tovariti, lievati,* vina cadis; dona Cereris canistris.

ŏnĕrōsus, *adj. s comp.* [onus] *1)* * *težak, teretan. 2)* * † *tp. dosadan.*

ŏnus, ĕris, *n. 1) težina, koliko pritišće nosećega (sr.* moles, pondus), *breme, teret, tovar,* armorum; turris tanti oneris; tanta onera navium; sub onere, *pod teretom;* † sub oneribus esse, *natovaren biti;* jumentis onera deponere; merces atque onera; * onus dorso subire; * clipei; * ventris *ili samo* on., *diete u utrobi;* † *prenes.,* magnum on. sustines capite, regium insigne. *2) tp. teret, trud, težkoća,* officii; quantis on. premerere susceptarum rerum et jam institutarum; on. Aetnâ gravius sustinere; onus alcui injungere, hoc on. allevare; oneri esse, *dodijavati;* ne ipse oneri esset, *Liv.;* quibus profecto contra naturam corpus voluptati, anima oneri fuit, *Sall.;* illis se oneri non futurum et per se rem publicam administraturum; † epici carminis onera lyra sustinere; *na pose danak, porez, dug,* haec onera in pauperes inclinata sunt; on. graviora injungere; oneribus premi; † parum oneris imponere.

ŏnustus, *adj. teretan, natovaren, obterećen, nakrcan,* asellus auro; naves frumento; jumentum; *s gen.* auri, frumenti, *Plaut. Tac; (Hor.)* corpus on. hesternis vitiis, *od jučerašnjega pijančevanja; tp. natovaren čim, pun čega,* onusti cibo et vino; ager praedâ, *puno pliena;* † pharetra telis; *(Plaut.)* onustum esse, *biti puna želudca;* fustibus, *izbijen;* corpus = *vremenit,* pectus laetitiâ; *(Phaedr.)* sacrilegio.

ŏnyx, ўchis, *m.* [ὄνυξ] *meton. posudica za pomasti, načinjena od žućkasta mramora, koji se zove* onyx, *Hor.*

† **ŏpăcĭtas**, ātis, *f.* [opacus] *(riedko) hladovitost (zahladje).*

ŏpāco, 1. [opacus] *zasjeniti,* hunc locum; sol terras.

ŏpācus, *adj. s † comp. i † sup. 1) hladovit (sr.* umbrosus), ripa; * frigus opacum, *hlad u sjeni;* † nemus arboribus op.; † collis antiqua cupresso nemorosus et op.; † locus densiore umbra opacior; † platanon opacissimus; * per opaca locorum. *2)* * *taman, mračan,* nox; domus Cyclopis; * *gust,* barba. *3)* * *zasjenjujući,* arbor, nubes.

ŏpella, ae, *f.* [*dem. od* opera] *(Hor.)* forensis, *neznatni poslovi clienata na foru.*

ŏpĕra, ae, *f. rad, radnja, posao, trud (sr.* labor, opus, studium), linguâ factiosi, inertes operâ, operis et factis, *Plaut.;* otiosiorem operâ quam animo; ut operâ quoque consilium meum adjuvem; qui operâ, id est, virtute et industria benefici et liberales erunt; multâ operâ multâque industriâ Rutilius fuit; res erat multae operae et laboris; operam et oleum perdere *v.* oleum; operam dare alcui rei, amori *(Ter.),* valetudini, honoribus; op. dare sermoni, *razgovor zapresti,* liberis, *dj. radjati; s* ut, ne, *samim conj.; Ter.; sr.* do *2) b);* operam navare *v.* navo; operâ alcjs, meâ, tuâ, suâ, quorum, *čijim trudom ili krivnjom, po kom;* eâdem operâ *(zajedno)* accusari, *Liv.; (Plaut.)* unâ operâ; Strato negat, operâ deorum se uti ad fabricandum mundum; operae *(za svoj trud)* pretium habere; est operae pretium, *vriedno je truda;* operae pretium facere, *učiniti što je vriedno truda;* homines in operas mittere, *posla naći;* deditâ opera, datâ operâ, *hotimice, navlaš; (Plaut.)* op. est mihi, *trudim se;* operam in alqa re ponere, locare, collocare, consumere *ili* alcui rei tribuere, impendere *i* in, ad rem conferre; op., studium, laborem interponere; operam suscipere; hanc op. sumere, ut; frustra op. insumere; *na pose a) nastojanje, trud za druge, služba, usluga,* nusquam nec op. sine emolumento nec emolumentum ferme sine impensa op. est.; forensis, *na sudu,* = *obrana;* nulli opera ejus defuit; operâ alcjs uti; exigere operam ab alqo; op. suam polliceri; op. virorum fortium edere, *pokazati se junakom;* operas dare pro magistro, *zamieniti;* suo sumptu op. rei publicae praebere, *raditi za;* annuam op. edere; operas reddas Musis; op. alcui (alcjs sermoni) dare = *slušati koga, ili o sudcu, iztraživati što;* paululum mihi da operam, *učini mi malu uslugu, Ter.;* op. dare auctioni, funeri, *biti na itd.;* op. praestare in re militari, *biti vojnikom; meton. a) (riedko) služba,* fiduciaria. *β) vrieme, kad na što dospievamo, dokolica,* deest mihi op.; est, non est mihi operae, *stalo mi je, nije mi stalo, po volji mi je, nije mi po volji, Liv.;* haud sane operae videbatur *s inf., Curt.; ali u Plaut.* operae ubi mihi erit, *kad dospijem,* operae non est, *ne smije biti. b) najamnik, obič. u pl.,* op. mercennariae; cum operis conductis; *pogrdno, ortak; osb. (Tac.)* op. theatrales, *najmljeni, da u theatru pljesču ili psiču; (Plin. ep.)* theatralis operae corollarium.

ŏpĕrārius, *adj.* [opera] *djelački, poslenički, radnički,* homo op., *radnik, nadničar (koji samo težki posao radi; sr.* mercennarius); homines paene operarii; *subst. pogrdno o govornicih,* quidam operarii lingua celeri et exercitata; op. nobis quendam oratorem facis.

ŏpercŭlum, i, *n.* [operio] *poklopac, zaklopac,* dolii.

ŏpĕrīmentum, i, *n.* [operio] *pokrivač, u class. prosi samo preneseno,* redditur terrae corpus et — quasi operimento matris obducitur, *jedn. Cic. legg.* 2, 22, 56.

ŏpĕrio, rui, rtum, 4. *1) poklopiti, pokriti (čim težim; sr.* tego), summas amphoras auro, *Nep.;* * fronde casam; * brachia plumis; * mons opertus nubibus; * umbris nox terras; *(Ter.)* alqm loris usque ad necem; *osb. haljinom, odielom pokriti, zastrieti,* caput, *Plaut.;* capite operto esse; * opertus tunicâ; † veste multa; † paludamento; *zemljom pokriti, zakopati,* reliquias malae pugnae, *Tac. ann.* 15, 28. *2) prenes., a) obasuti, zatrpati, pokriti, samo u partic. perf. pass.,* contumeliis; judicia dedecore et infamia; † infamiâ. *b) sakriti, zatajiti,* res opertae; † luctum; † domestica mala tristitiâ operienda; † privata vulnera rei publicae malis. *3) zatvoriti,* ostium, *Ter.;* * domum; lecticam.

ŏpĕror, *dep.* 1. [opera] *1) poslovati, raditi, obavljati,* sacris, *Liv. Hor.;* superstitionibus, prodigiis procurandis, *Liv.;* *božtvu služiti, žrtvovati,* * deo; † Libero Patri; * tibi (Vesta) nunc operata resolvimus ora; * † *absl.;* * laetis operatus in herbis. *2) u obće baviti se čim, nastojati oko čega,* * in cute curanda

plus aequo operata juventus; * studiis Dianae; † studiis liberalibus; * textis Minervae; * conubiis arvisque novis.

ŏpĕrōse, *adv.* [operosus] mučno, trudno.

ŏpĕrōsus, *adj. s comp. i † sup.* [opera] *1)* radin, poslen, trudeći se, senectus; * herba, *krepka;* * op. comas, *što se tiče k.*.; * dierum. *2)* mučan, težak; mukom načinjen, labor; ars; artes; opus; operosius sepulcrum facere; * carmina; * moles mundi; * divitiae operosiores; * operosae Minervae studium.

ŏpertus, *adj.* [*partic. od* operio] pokrit, sakriven, operta quae fuere, aperta sunt, *Plaut.;* hamus, operto capite, opertos equos inspiciunt, cineres, *pokopani, Hor.;* bella, *Virg.; subst.* **opertum,** i, *n.* tajna, Apollinis operta, *orakul;* op. bonae deae, *tajno mjesto, gdje su se rimske žene na njezinu svetkovinu sastajale;* * operta recludit (ebrietas); * operta telluris, *tajna mjesta, dubljine.*

* **Ŏphīŏnīdes,** ae, *m.* [Ὀφιονίδης] *sin Ophionov,* Amycus.

Ŏphiūsa, ae, *f.* [Ὀφιοῦσα] *starinsko ime otoka Cypra; adj.* * **-iūsius** [Ὀφιούσιος], *ophiuski.*

ophthalmias, ae, *m.* [ὀφθαλμίας] *jedna riba,* okatica (*čisto lat.* oculata), *jedn. Plaut. Capt.* 4, 2, 70.

ŏpĭfer, ĕra, ĕrum, *adj.* [ops-fero] pomagajući, * deus in somnis.

ŏpĭfex, ĭcis, *comm.* [opus-facio] tvorac, stvoritelj, izumilac, stilus est dicendi op.; verborum; mundi; * coronae; * operis; *osb.* rukotvorac (*kojemu treba mechanične vještine i pomnje; sr.* faber, artifex), op. atque servitia; institores opificesque; omnes op. in sordida arte versantur; (*kasno*) op. ferri.

ŏpĭfĭcīna *v.* officina.

ōpĭlio (upil.), ōnis, *m.* [ovis] ovčar, *Plaut. Virg.*

ŏpīme, *adv.* [opimus] obilno, obilato, bogato, krasno, *jedn. Plaut. Bacch.* 3, 1, 6.

ŏpīmĭtas, ātis, *f.* [opimus] obilje, obilnost, krasota, divota, *Plaut.*

Ŏpīmius, *ime rimskoga plemena* (gens); Lucius Op., *consul g. 121. pr. Is., dao se od Jugurthe podmititi, te za to obtužen i prognan;* Q. Op., *otac mu, consul g. 154. Odt.* **Opimiānus,** *adj. Opimijev.*

ŏpīmus, *adj.* [opes] *1)* uhranjen, debeo (*sr.* pinguis), habitus corporis; bos; *prenes. o govoru,* prebujan, op. quoddam dictionis genus; *tp. a)* obogaćen, praedā. *b)* ugledan, slavan, obilat, divitiae (*Plaut.*); praeda; regnum, *Liv. Curt.;* † op. belli decus, *najdičniji plien ratni;* ornamenta non satis op. dicendi; * dapes; * cenae; * res (*imetak*); *t. t.* spolia op., (*Curt.*) op. decus, *oružje, koje je vojvoda oteo ubitomu neprijateljskomu vojvodi, jedn. i Liv.* 23, 46, 14. *u dvoboju, plemeniti plien;* (*Hor.*) quem palma donata reducit opimum = *uznosi, veseli* (*sr.* macer). *2)* plodan, ubav, regio; campus; Tusculanus ager opimus copiis; * opima Larissa.

ŏpīnābĭlis, *adj.* [opinor] što se mnije, -misli.

ŏpīnātor, ōris, *m.* [opinor] nagadjač, *jedn. Cic. Acad.* 2, 20, 66.

ŏpīnātus, *adj.* [*partic. od* opinor] što se čini, prividja (*samo u philosoph. jeziku*), bonum, malum op., *prividno dobro, -zlo.*

ŏpīnio, ōnis, *f.* [opinor] *1)* mnienje (*samo slučeno ili po svojoj glavi zamišljeno; sr.* sententia), misao, predsuda, nagadjanje, op. plus saepe valet, quam res ipsa; res ab opinionis arbitrio sejuncta scientiâque comprehensa; non re ductus, sed opinione; incidere in opinionem; inveteravit op. quae omnium sermone percrebruit; animos hominum pervadit op.; in his locus opinioni est; summa hominum opinio est *s acc. c. inf.;* ut op. mea est, fert; speciem atque opinionem pugnantium praebere, op. alcjs rei, timoris, praebere, afferre, *učiniti, da drugi misle, da jest nješto itd.;* opinione duci, *pomišljati;* in eam op. discessi, ut, *pomislio sam, da;* utrisque, nemini veniebat in op. (*mišljaše*) *s acc. c. inf.;* rem in eam op. adducere, ut, *navesti na misao, da;* habeo opinionem = *mnijem, ali također = mniju, da ja itd.;* cum sua cunctatione atque opinione timoris hostes nostros milites alacriores ad pugnandum effecissent = opinione timoris quam praebebant, *pričinjavanjem, da se boje;* neque ulla alia re ab se mortem nisi op. mortis depulit; (*Cael. u Cic. ep.*) Cassius venit in op. finxisse bellum, *počelo se misliti o C., da je on rat izmislio;* op. hominum de alqo; de quo nulla unquam opinio fuerit; *s gen. obj.,* rei; timoris; opinione trium legionum dejectus *v.* dejicio; opiniones fingere; opinionum commenta delet dies; opinionis error; deorum op., *vjera u bogove;* op. bonorum, malorum, honestatis; praeter opinionem, *ne očekivajuć;* contra opinionem, contra opinionem omnium, † meam; opinione, op. omnium celerius, *brže, nego se mislilo;* cum minus opinione sua efficeret; quae — minora op. esse confido. *2) na pose a)* dobar glas, magnam virtutis opinionem habere, *biti na glasu radi velike hrabrosti;* propter eximiam op. virtutis; (*Quint.*) summam opinionem in scholis obtinere; opinione nonnulla, quam de meis moribus habebat; op. Galliae; magna opinione et fama omnium, *na slavan glas izašlo;* (*Just.*) audita Alexandri opinione, ad opinionem novae urbis concurrentibus gentibus, op. victoriae, hujus victoriae; opinioni hominum respondere; opinionem fallere, superare; vincere op. alcjs. *b)* † glas (*koji se čuje, raznosi*).

ŏpīniōsus, *adj. sa sup.* [opinio] koji mnogo nagadja (*sumnjivo*).

ŏpīnor, *dep.* 1. mniti, misliti, nagadjati (*v.* opinio; *sr.* censeo), alqd; de vobis non secus ac de teterrimis hostibus opinatur; † de alqo male; † durius de rege; † gravissime de se; *s acc. c. inf. Često se* opinor *u govor umeće nješto podsmješno* (*sr.* credo, censeo) = *valjda,* sed, op., quiescamus! haec, op., incommoda sunt carentis; nondum, op., est experrectus; *na proti tomu kaže se uljudnije i blaže tvrdi, ne jamčeć za istinitost tvrdnje,* hoc quidem, Fanni et Scaevola, constat, ut op., bonis inter bonos etc.; quod a Tarentino Archyta, ut op., dici solitum etc.; is dicebatur esse Myronis, ut op., et certe *sc.* esse; idem, op., artifex, ejusdem modi Cupidinem fecit illum.

ŏpĭpăre, *adv.* [opiparus] krasno, slavno.

ŏpĭpărus, *adj.* [opes] krasan, slavan, *Plaut.*

† **ŏpisthŏgrăphus,** *adj.* [ὀπισθόγραφος] (*riedko*) s traga (*na naličju*) popisan.

ŏpĭtŭlor, *dep.* 1. [ops-tuli] pomoći (*nevoljniku; sr.* juvo *itd.*), u pomoć biti (*tako da se glagolj više naglašuje; sr.* opem fero), alcui; decretis (*abl.*) inopiae plebis; permultum ad dicendum.

ŏpŏbalsămētum, i, *n.* [ὀποβάλσαμον] (*riedko*) balsamik, *Just.* 36, 3, 3.

Ŏpŏbalsămum, i, *n.* [ὀποβάλσαμον] sok balsamov, balsam, *jedn. Just.* 36, 3, 4.

ŏportet, tuit, 2. *impers.* pristoji se, valja, treba, *poštenje, pravičnost, mudrost, dužnost, bezuvjetno zahtieva,* (*sr.* debeo, opus est, necesse est), *s inf., acc. c. inf.;* non oportuit eas relictas esse (*Com.*), *nije ih trebalo (ne bilo ih) ostaviti;* signum ablatum esse non oportuit; *s conj.;* alio tempore atque oportuerit; quidquid non licet, certe non op.; tamquam ita fieri non solum oporteret, sed etiam necesse esset; cum multa antea commissa maleficia, eum vita hominis perditissima, tum singularis audacia ostendatur necesse est. Haec cum sint omnia, tamen exstent op. expressa sceleris vestigia, *mora biti tragova itd.;* nullum spatium perterritis dare op. (*sc.* se) existimans; quo die frumentum militibus metiri oporteret; perturbari animos necesse dicunt, sed adhibent modum quendam, quem ultra progredi non oporteat.

oppango, pēgi, pactum, 3. [ob-pango] pribiti, alcui suavium, *cmoknuti, jedn. Plaut. Curc.* 1, 1, 60.

oppecto, etc. 3. [ob-pecto] očešljati, *šaljivo* = otriebiti, izjesti, piscem, *jedn. Plaut. Pers.* 1, 3, 31.

oppēdo, — — 3. [ob-pedo] podprdivati se, = rugati se *čemu, komu,* alcui, *jedn. Hor. sat.* 1, 9, 70.

oppĕrior, rtus, *dep.* 4. pripraviti se na što, čekati, očekivati *koga ili što* (*ljepše reč. nego* praestolor; *sr.* exspecto), tempora sua; eventum alienarum fortunarum; hominem hic (*Ter.*); agmen peditum; lassitudinem; fortunam; hiemem; reges; ibidem (*Tac.*) futura, recentis legati animum, *s* ut.

oppĕto, etc. 3. [ob-peto] (*kakvu zlu*) ići na susret, podložiti mu se, trpjeti, pestem (*Plaut.*), poenas, *Phaedr. Na pose* opp. mortem *umrieti (dragovoljno i hrabro; sr.* obeo); * † *absl.,* opp. = *umrieti,* fame.

oppĭdānus, *adj.* [oppidum] gradski (*opp.* urbanus *t. j. rimski*); *kadšto* = malogradski, senex; genus dicendi; *subst.* **-anus,** i, **-ani,** ōrum, *m. gradjanin.*

† **oppĭdātim,** *adv.* [oppidum] (*riedko*) grad po grad.

oppĭdo, *adv.* [*srodno s* ἐπιπέδως, *tvrdo, stalno, ili od iste osnove od koje* oppidum] (*ponajv. u govoru*) veoma, opp. adolescens, pauci; † opp. perquam pauci; opp. inter se differunt; pleraque opp. quam parva erant (*sr.* sane quam); *u odgovorih* (*Com.*) kruto.

oppĭdŭlum, i, *n. dem. od* oppidum.

oppĭdum, i, *n.* grad, *svako tvrdo mjesto, prebivalište izim grada Rima* (*sr.* urbs), opp. sua omnia ad duodecim, vicos ad quadringentos; opp. pervetus Siciliae; *s gen. gradskoga imena,* ad opp. Laris, *Sall.;* * in oppido Carnutum Cenabo; † ex oppido Thisdra; † ad opp. Paradam; * Romana per oppida; *kod Brittâ' utvrdjena šuma, Caes. b. G.* 5, 21, 3.

oppignĕro, 1. [ob-pignero] založiti, u zalogu dati, libellos pro vino; *prenes.* (*Ter.*) alcjs filiam.

oppīlo, 1. [ob-pilo] (*riedko*) zatisnuti, zakrčiti, zatvoriti, scalas tabernae librariae.

oppleo, ēvi, ētum, 2. [ob-pleo] napuniti, aedes spoliis, *Plaut.;* nives oppleverant omnia; portus oppleti sunt; † exitum lapidibus; *tp.* mentes oppletae tenebris ac sordibus; vetus haec opinio opp. Graeciam.

oppōno, etc. 3. [ob-pono] *1)* metnuti-, postaviti-, položiti *što* preda, *na što ili* prama *čemu,* držati pred *čim,* * manum oculis *ili* ante oculos; † manum ad oculos; * opp. auriculum; * oppositas (*zatvorene*) habuit regia nostra fores; Buthrotum oppositum (*protuležeći*) Corcyrae; luna opposita soli; iis (aegrotationibus) oppositae contrariae offensiones; opp. alcui equites; turrim ad introitum portus; armatos ad omnes introitus; validam stationem pro castris; elephantis in ordinem ad sustinendum impetum fluminis oppositis; castra ante moenia; munitiones; se alcui; gallinae se opp.; corpora nostra opponimus; opp. se periclis, izložiti se; * alqm morti; * huic se morti; ad omne periculum atque ad omnem invidiam solus opponitur; moles oppositae fluctibus; propugnaculum istis nationibus oppositum et objectum. *2) tp. a) osb. kano* proturazlog navoditi, auctoritatem non minorem; alcui nomen; omnibus orationem; valetudinem alcjs; quid habes quod mihi opponas? ut opponeret Stoicis, *da prigovori; osb. prispodabljajuć* protustaviti, multis secundis, praeliis unum adversum, * plures Graeciae; *kano opreku* suprotstaviti, nunc omni virtuti vitium contrario nomine opponitur, *opire se;* † contra alqm aeque potentem dignitatem. *b) koga čim* strašiti (*navodeć strašila na oči*), alcui formidines, terrorem. *c) kano jurist. t. t.* založiti, dati u zalogu, ager oppositus est pignori ob decem minas, *Ter.;* (*dvoumno*) villula vostra non ad Austri flatus opposita est, verum ad milia quindecim et ducentos, *Cat.*

opportūne, *adv.* [opportunus] sgodno, prikladno.

opportūnĭtas, ātis, *f.* [opportunus] *1)* sgodno, prikladno mjesto, sgoda, prilika (*sr.* occasio), loci; † viae; † ut a custodia hujus opportunitatis (*sgodna mjesta*) oculos hostium averteret; temporis, idoneorum ad agendum temporum; magnas opportunitates corrumpere. *2)* prikladnost, udobnost, ugodnost (*sr.* utilitas), opportunitates loci; opp. habere ad alqd; opp. datur; quae sit utilitas quaeque opp. in homine membrorum; amicitia tantas opp. habet; quanta opp. in animis hominum ad res maximas.

opportūnus, *adj. s comp. i sup. 1)* sgodan, prikladan (*o mjestu*), locus; loco pro castris ad aciem instruendam natura opportuno atque idoneo (*abl. abs.*); loca; urbs opportunissima egregio portu; *prenes. a) o vremenu,* tempore opportuno, oportunissimo; aetas opportunissima; nihil ne tempore quidem ipso opportunius, acci-

dere vidi; nequiquam opportuna res cecidisset; nox opportuna est eruptioni; *(Tac.)* nox aliis in audaciam, aliis ad formidinem opp. *b) o kakvoći*, res; ceterae res, quae expetuntur opportunae sunt singulae rebus fere singulis; Jugurthae alia omnia opportuna, *Sall.;* ad haec magis opportunus nemo est, *Ter.;* homines; opportunos sibi cognovit. *2) izvrgnut*, loca, urbis loca; opportuna moenium, *Liv.*, † locorum; cavere necubi hosti opportunum fieret; opportunus injuriae.

oppŏsĭtio, ōnis, *f.* [oppono] *protustavljanje, jedn. Cic. de inv.* 1, 28, 42.

1. oppŏsĭtus, *adj.* [*partic. od* oppono] *proti ležeći, jedn. Ov. met.* 14, 47.; *sr.* oppono *1).*

2. oppŏsĭtus, *m.* [oppono] *(riedko) 1) pl. postavljanje proti*, laterum nostrorum. *2) stajanje proti*, lunae oppositu.

oppressio, ōnis, *f.* [opprimo] *(riedko) tp. a) nasilje, nasilnost, Ter. b) nasilno posjedanje mjesta. c) tlačenje.*

oppressĭuncŭla, ae, *f.* [*dem. od* oppressio] *opipavanje, jedn. Plaut. Ps.* 1, 1, 65.

opprĭmo, pressi, pressum, 3. [ob-premo] *pritisnuti, zasuti, zadaviti* (*sr.* exstinguo), sinistrâ manu pectus alcjs; opprime os *(Ter.), jezik za zube;* * os loquentis; opprimi ruinâ conclavis, † injectu multae vestis; oppressus terrâ; aquae multitudine vis flammae opprimitur; * oppressi fluctibus; literae oppressae, *progutane* (*opp.* expressae). *2) tp. a) zatrti*, rei mentionem, memoriam; iram; dolorem opprimi patientiâ. *b) zabašuriti, zatajiti*, alqd opp. atque abscondere; insigne veri *(obilježje istine)*, quo obscuro et oppresso etc. *c) oboriti, stiesniti, nadvladati, upropastiti*, alqm; opprimi onere officii; totius corporis doloribus; aere alieno, difficultate hiemis; timore, somno, invidia oppressus; libertatem; rem publicam; nationem Allobrogum; his (reliquiis copiarum) hostes; insontem falso crimine; alqm judicio; *(Phaedr.)* muscam; † suspectissimum quemque, *zatvoriti. d) udušiti, udaviti*, orientem ignem; perniciosam potentiam exstinguere atque opp.; exstinctae potius amicitiae quam oppressae esse videantur; quaestionem exstinguere opprimereque; tumultum; orationem, *zapriečiti (rieč zakrčiti);* invidiam; fraudem, *zapriečiti. e) zateći, napasti*, hostes incautos; † comminus alqm; nox, mors alqm; in tabernaculo opprimi; *absl. (Liv.)* hiems oppressit; *prenes. smésti, zabuniti*, alqm consilio; ne subito a me opprimantur *(pitanjem)*; institit, oppressit *(uhvatio je)*, non remisit; * oppressus *(prevaren)* fraude loci.

opprŏbrāmentum, i, *n.* [opprobro] = opprobrium, *jedn. Plaut. merc.* 2, 3, 87.

opprŏbrium, ii, *n. 1) ukor* (*sr.* convicium, maledictum, probrum), *ruglo, pogrda*, hoc ei opprobrio fuit; * culpae; opprobria dicere, * fundere. *2)* * † *čeljade, koje je komu na ruglo, sramota*, majorum.

opprŏbro, 1. [ob-probrum] *(predcl. i kasno) ružiti koga radi čega, predbacivati komu što*, alcui alqd.

oppugnātio, ōnis, *f.* [oppugno] *navala, nasrtaj, jurišanje, na grad, tabor* (*sr.* obsidio), oppidi; castrorum; relinquere *(okaniti se)* inceptam oppugnationem; oppidum premere obsidione et oppugnationibus; *pak način obsjedanja*, Gallorum atque Belgarum eadem est opp. haec; scientia oppugnationis; *tp. (riedko) napadanje riečmi, opiranje.*

oppugnātor, ōris, *m.* [oppugno] *napadač; prenes.* meae salutis.

op-pugno, 1. *napadati, udarati na što* (*sr.* obsideo), alqm; oppidum; castra; locum munitum; * rates; *absl. (Liv.)* una semper pars. *Odt. napadati riečmi*, alqm; aequitatem verbis; alqm pecunia, *podmićivati;* res occulte cuniculis oppugnatur.

1. ops, ŏpis, *f. (nom. i dat. sing. nije u porabi) 1) sing. a) moć, snaga, sila, ponajv. sa* omni *ili* summa, maxima ope, omni ope atque opera, omnibus viribus atque opibus; *pak (Cic. Tusc.* 3, 3, 6.) omnibusque opibus viribus, *i sa svom silom, snagom;* summis op. pro alqo pugnare; † in bellum incumbere animo atque opibus; † nulla ope, quae cernitur, *nikakovom vidljivom silom;* † neque navigia ulla ope regi poterant; † nullam opem in ipsis esse; † quid opis in me uno sit; * non opis est nostrae; * arbor habebit opes. *b) pomoć*, ut quisque maxime opis indigeat; opem petere ab alqo; deorum ope; opem ferre alcui *(iztiče se* opem; *sr.* opitulor); alqd opis ferre rei publicae; * opis haud indiga nostrae; * opem dare; *i u pl.* deorum etiam adhibuerunt opes *(radi pl.* deorum). *2) pl. sve ono, čim se znamenitije postizava, imetak, bogatstvo, vojska, moć, sila, vlast, upliv*, opes, ut colare; summae, tantae opes; cum tantis esset opibus *(tako silan)*, ut etc.; opes Lacedaemoniorum, patriae; opes et dignitatem tenere; frustra se studuisse aut pecuniae aut imperiis aut opibus aut gloriae; tradet se totum rei publicae neque opes aut potentiam consectabitur per hospites; sic fortuna exercuit opes *(preobladala)*, ut etc.; valere opibus et gratia; * ruris opes; * opes componere, *sabirati plodove poljske.*

2. Ops, Ŏpis, *f. boginja zemlje, kano mati poljskih plodova i symbol plodnosti, supruga Saturnova, poistoviećena s Rheom ititi Cybelom*, ad Opis *sc.* aedem.

opsōnātor etc. *v.* obsonator etc.

optābĭlis, *adj. s comp.* [opto] *vriedan da se poželi.*

optātio, ōnis, *f.* [opto] *željenje, želja*, alcui tres optationes dare, *dopustiti; takodjer rhet. figura.*

optātus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* opto] *drag, povoljan (što si je tko naželio)*, optatissimum Ambiorigi beneficium; quid est illis optatius quam uno tempore nos convenire etc.; nihil mihi fuit optatius quam ut etc.; optatissime frater; * meta; * urbs; * arena; * decus; * epulae Jovis; *subst.* **optātum,** i, *n. želja (naželjeno)*, meum; mihi in optatis est *s inf.;* optata furiosorum; *tako* **optato** *(abl.)*, *po želji.*

optĭmas, ātis, [optimus] *1) adj. (riedko) jedan od najboljih, najplemenitijih*, genus (*opp.* regale *i* populare); matronae optimates *Enn. pri Cic. 2) subst. osb. u pl. najbolji u političnom smjeru = conservativci, patri-*

ote, aristokrati, naprama pučkoj stranci; (Cael. pri Cic.) sing., te parum optimatem esse.

optĭme, -mus *v.* bene, bonus.

optio, ōnis, [opto] *1) f. volja, izbor*, utro frui malis, optio sit tua; si optio esset; an erit haec op. et potestas tua, ut etc? eligendi cui patroni daretur opt.; si mihi op. *(izbor, na izbor)* daretur, utrum — an etc.; quoties ille tibi potestatem optionemque facturus sit, ut eligas, utrum velis etc. *2) m., (izabrani) pomoćnik, Plaut.; na pose centurionov, od prilike narednik, Tac.*

optīvus, *adj.* [opto] *izabran, omilio*, cognomen, *jedn. Hor. ep.* 2, 2, 101.

opto, 1. *1) izabrati*, ut optet utrum — an; * locum tecto, regno; * parentes. *2) željeti* (*sr.* cupio, expeto), alqd; cupere et optare; *s inf., predcl. i pocl. i pjesn.; s acc. c. inf. predcl. i pocl. (u class. prosi samo u pismih);* s ut; * *sa samim conj.;* * s ne; alcui alqd, mortem, furorem et insaniam; eam rem publicam, in qua etc; alqd ab alqo; * votis, *živo;* * opt. rus, *na selo* (*sr.* optatus). *Na pose a) ob onom, čega tko sam ne može steći*, (vox) primum optanda est nobis, deinde, quaecumque erit, ea tuenda; bonitas vocis optanda est; alia esse in homine optanda, alia laudanda. *b) kano opreka naprama* docere, disputare, optare hoc quidem est, non docere; somnia haec esse Democriti non docentis, sed optantis.

ŏpŭlens *v.* opulentus.

ŏpŭlenter, *adv. s comp.* [opulens] *bogato, krasno.*

ŏpŭlentia, ae, *f.* [opulens] *imućtvo, bogatstvo, krasota*, invidia ex opulentia orta; omni op. insignia arma. *2)* * † *upliv, moć.* —

ŏpŭlentĭtas, ātis, *f.* = opulentia, *Plaut. mil.* 4, 4, 35.

ŏpŭlento, 1. [opulentus] *obogatiti, jedn. Hor. sat.* 1, 16, 2.

ŏpŭlentus, *adj. s comp. i sup.* (*Uz* **opulens,** civitas op. et magna, *Sall.; subst.* opulentes, *bogataši, Nep. Chabr.* 3, 3.). *1) moguć, bogat*, homines; civitas; oppidum; * templum; exercitus praedâ op.; † pecunia dites et voluptatibus opulenti; Numidia agro virisque opulentior; *s gen.* * bonorum; † pecuniae; *tako znamenit*, res haud op.; † dona. *2) jak, silan, ugledan*, minus opulento agmine quam profectus erat; reges; opulentior factio; † *subst.* opulentiores.

1. ŏpus, ĕris, *n. 1) abstr. radnja, rad, posao, djelo* (*sr.* opera), *i o životinji*, opus facere, *težiti (zemlju), Ter.;* † *o rudarstvu;* lex de opere faciundo, *o kopanju rudâ*, opus *(kopanje)* redimere, *Cic.;* hoc eorum opus est; illa oratorum propria et quasi legitima op.; πολιτικὸν op. efficere, *državni posao, državi na korist;* servile, declamatorium; quod hic maxime operis erat; aggredi ad opus; opus quaerere *(šaljivo o philosophih, tražiti posla, kao nadničari);* his immortalibus editis operibus; operibus anteire *(ratnimi djeli; opp.* justitia et aequitate superare); op. oratorium, *govornički posao; (Quint.)* nostrum op. intueri; op. censorium; nunquam fere in agro ulla majora opera fiunt; opera belli; illum ipsum sellae atque operis ac quaestus quotidiani locum; a negotiis publicis tanquam ab opere exclusi; * famuli operum *(od službe)* soluti; * operum vitaeque labores; * quid operum struit juventus; * grave op. Martis, *boj, rat;* * tantum op. belli; hac opinione non modo verbis, sed etiam opere levandi sunt; locus egregie naturâ et opere *(umjetno)* munitus; nihil est opere aut manu factum; operibus hominum id est manibus; quae unde sine hominum opere habere possemus? equi, boves, reliquae pecudes, aves, quarum opere efficitur aliud ad usum hominum atque vitam; mures quorum est opus hoc unum; * sunt quibus unum opus est *s inf.;* ipsum templum omni opere esse integrum; *tako na pose* magno, maximo, summo opere, *veoma*, tanto, quanto op. *toliko, koliko*, nimio op., *odviše*, uno opere, *neprestance. 2) concr., djelo, koje je postalo ljudskom rukom, razne gradnje (kadšto i abstractno)*, opus facere, *sgradu sagraditi;* publica, urbana opera; opus *(knjigu)* habeo in manibus; pictores et poëtae suum quisque op. a vulgo considerari vult; * caelatum novem Musis op.; * Mentoreum op., *vrč sa reliefi;* * in hunc operis componere carmina morem, ultra legem (*sc.* operis) tendere op.; op. fieri, *da se zid gradi, Nep. Them.* 7, 1.; in opere occupatum esse; milites opere prohibere; urbem operibus claudere; ab opere vacare; op. continuare; insuetus operum; tanta erat operis firmitudo, ut etc.; flumen operibus *(nasipi)* obstruere; opera munitionesque; castrorum; urbis, *zidanje, gradjenje;* * Minervae, *tkanje;* * fabrilia; moderator tanti operis et muneris; op. urbana; * Roma si vestrum est op.; * virtutis; * majora op.

2. ŏpus, *indecl. upr. potreba, class. samo* opus est, *treba, trieba je*, op. nobis est dux *ili* duce; nobis exempla op. sunt; praesidio firmiore op. est ad istam provinciam; mature facto, maturato op. est; quid op. sit facto, cur properato op. esset; nihil Oeneo capto est op., * quîs te salvo est op.; *(riedko)* ad consilium pensandum op. est temporis; quaecunque ad proximi diei oppugnationem op. sunt; quanti argenti op. fuit, *Liv.; s inf., s acc. c. inf.;* s ut, *Com. Tac. dial.* 31.; quid op. est plura? *sc.* dicere; * sic opus est; si quid ipsi a Caesare op. esset; si quid op. esse putaret; bellum finire cupienti op. erat decipi; opus non est, *ne valja*, ne op. est quidem nihil unquam deesse amicis; id scire non op. esse; *(Hor.)* haud mihi vitâ est op. hâc; *(Hor.)* nil op. est *s acc. c. inf.; (Hor. Virg.)* hoc op. *sc.* est, *toga treba; (Hor.)* quorsum est op. (lapis)? *što ti treba (što će ti) kamen?*

3. Ŏpus, untis, *f.* [Ὀποῦς] *grad u Lokridi. Odt.* **Ŏpuntius,** *adj. opuntski; subst.* **-tii,** ōrum, *m. Opunćani.*

ŏpuscŭlum, i, *n.* [*dem. od* opus] *malo djelo, djelce (umjetničko ili književno)*, Myrmicides aliquis minutorum op. fabricator; parvum lucubratum his contractioribus noctibus; *(Hor.)* Cassi Parmensis, mea.

ōra, ae, *f.* [1. os] *1) kraj, obrub, medja* (*sr.* margo), regionum, silvae; * clipei; * oras *(pozorište)* evolvite belli; *pak uže, kojim se brod za kraj veže*, oram resolvere, oras et ancoras praecidere. *2) obala, primorje* (*sr.* litus), Italiae, orae maritimae Italiae; *takodjer* ora maritima = *primorci. 3) zemlja, krajina, kraj svieta*, quot orae sunt partesque terra-

rum; * cunctis oris; * gelida; * umbrosa Heliconis; * quem sub luminis edidit oras, *na sviet; zemni pojas, zona, jedn. Cic. Tusc.* 1, 28, 68.

ōrācŭlum, i, *n.* [oro] *1) proročište, oracuo, mjesto. 2) izreka oracula; pak a) u obće proročanstvo. b) izreka, o kojoj ne ima dvojbe,* physicorum oracula; illa reliqua.

† **ōrārius**, *adj.* [ora] *(riedko) obalski,* navis *(koji uz obalu brodi).*

ōrātio, ōnis, *f.* [oro] *1) govor, jezik u obće, koje abstr., vještina svoje misli i osjećanja izreći besjedom (sr.* sermo, lingua) *ili način govora i pisanja (sr.* stilus), *koje concret., sve što se govori ili se pripoviedalo, kazivalo ili izgovaralo,* natura vi orationis hominem conciliat homini et ad orationis et ad vitae societatem; quae (ferae) sunt rationis et or. expertes; *(Ter.)* non ita dissimili sunt argumento, sed tamen dissimili oratione sunt facta ac stilo; qualis cujusque animi affectus esset, talem esse hominem, qualis autem homo ipse esset, talem ejus esse or.; orationi autem facta similia, factis vitam; Stoicorum est astrictior oratio aliquantoque contractior — illorum (Peripateticorum) liberior et latior; orationem bonorum imitari; or. Latinam efficies legendis nostris (scriptis) pleniorem; ut ipse ad meam utilitatem semper cum Graecis Latina conjunxi —, idem tibi censeo faciendum, ut par sis in utriusque or. facultate; virtuti Cn. Pompeji quae potest or. par inveniri? erit rebus ipsis par et aequalis or.; quin tu istanc or. hinc veterem atque antiquam amoves? *Plaut.;* quae sese in ignem injicere voluit, prohibui, servavi. Honesta or. est, *Ter.;* hac or. adducti; facile hac oratione Nerviis persuadet; conclamat omnis multitudo et suo more armis concrepant, quod facere in eo consuerunt, cujus or. approbant; cujus or. Caesar interpellat; captivorum or. cum perfugis convenire *(povieđanje);* quorum mediam or. interrumpunt subito undique tela immissa; Caesar Remos cohortatus liberaliterque oratione prosecutus; hac oratione habita, *izrekavši te rieči; takodjer s gen. obj.,* eripient tibi istam or. contemnendorum Siculorum atque aratorum etc.; in qua (causa) or. deesse nemini potest *(besjedâ premaći ne može);* illorum or., qui dissentiunt; Pirustae legatos ad eum mittunt, qui doceant nihil earum rerum publico factum consilio etc. Percepta eorum or. Caesar etc. *2) Na pose a) govor izradjen po pravilih govorničtva ili se govorio ili samo napisao (opp.* sermo), mollis est oratio philosophorum et umbratilis — itaque sermo potius, quam oratio dicitur. Quamquam enim omnis locutio or. est *[sr. 1)]*, tamen unius oratoris locutio hoc proprie dignata nomine est; quamquam aliud videtur or. esse, aliud disputatio; orationes judiciorum *(g. na sudu),* contionum, senatus; pleraeque scribuntur or. habitae jam, non ut habeantur; orationem habere, de alqa re, in alqm; or. instituere, recitare, dicere, agere; longam or. exprimere; orationem comparare; facere, conficere; orationes et pro se et pro aliis et in alios; oratio criminosa in patres, *ali Cic. Brut.* 43, 160. exstat in eam legem — or. *ne znači „proti" nego „o"*, 44, 164. illa in legem Caepionis or. [*sr.* senatus consulta facere in alqm *vod* senatus *1)*]; quanta illi fuit gravitas, quanta in or. majestas! Sed affuistis et est in manibus or.; verba atque or. adversus rem publicam habere; or. accurata et facta quodammodo, accurata et polita, acris et vehemens, urbanitate quadam quasi colorata, copiosissima atque ornatissima, multa et varia et copiosa, erudita, diserta et oratoria; dissipata et inculta et fluens, exilis, quasi exaggerata altius; festiva, grandis, splendida et grandis, gravis, incitata et vibrans, incitata et gravis et vehemens *itd.;* (oratio) Miloniana, *za Milona;* in Corneliana (*sc.* oratione); or. Verrinae; multae sunt ejus totae or. subtiles, ut contra Leptinem, multae totae graves, ut quaedam Philippicae, multae variae, ut contra Aeschinem falsae legationis (*mj.* de falsa legatione), *Cic. or.* 31, 111.; sume de Gracchi (*sc.* oratione) apud censores illud etc., *Cic. or.* 70, 233.; antequam ad eam or. *(dio govora)* venio, quae etc.; in extrema or. nostra, *na kraju našega govora;* hujus or. difficilius est exitum quam principium invenire; *znači takodjer carsko pismo, odpis, naredbu itd. Tac. b) prosti govor naprama pjesmi* = oratio soluta, *prosa,* saepissime et in poëmatis et in oratione peccatur. *c) rječitost,* satis in eo fuisse or. atque ingenii; tantam vim habet illa, quae recte a bono poëta dicta est, flexanima atque omnium regina rerum or., ut etc.; *pak način rječitosti,* et hujus (Demosthenis) or. in philosophiam translata pugnacior, ut ita dicam, videatur, et illorum (Aristotelis, Theophrasti) in judicia pacatior.

ōrātiuncŭla, ae, *f.* [*dem. od* oratio] *malen, liep govor, govorčić,* illa aureola; indicant or.

ōrātor, ōris, *m.* [oro] *1) govornik (umjetni, učeni; sr.* rhetor), aguntur ista praeclare, et ab oratore quidem melius; si modo est or. *2) od poslanikâ onaj, koji rieč vodi; poslanik, koji što ustmeno poručuje. 3) (Plaut.) molitelj.*

ōrātōrie, *adv.* [oratorius] *govornički.*

ōrātōrius, *adj.* [orator] *govornički,* ars; ornamenta; sermo hic noster non solum enumerationem oratoriam *(nabrajanje govornikâ),* verum etiam praecepta quaedam desiderat; † eloquentia virilis et or.

ōrātrix, īcis, *f.* [oro] *(riedko) moliteljica, koja izmoli, Plaut.;* quae virgines postea fuerant oratrices pacis et foederis, *Cic. r. p.* 2, 8, 14.

ōrātum, i, *n.* [oro] *molba, ponajv. pl.,* orata ejus, nostra, *Ter.*

ōrātus, us, *m.* [oro] *(riedko) molba, samo u abl. sing.* or. tuo, *na itd.*

orbātor, ōris, *m.* [orbo] *koji drugoga djetce ili roditeljâ lišava, jedn. Ovid. met.* 13, 500.

orbĭcŭlātus, *adj.* [orbiculus] *okrugao,* mala *(njeka osobita vrst jabukâ), Cael. u Cic. ep.*

Orbĭlius, ii, *m. vlastito ime rimsko, najpoznatiji je O. Pupillus, rimski grammatik iz Beneventa, koji je za Cicerona došao u Rim, te ondje poučavao, a učenikom veoma zao bio, Hor.*

orbis, is, *m. 1) krug, okrug,* in orbem torquere; or. saltatorius, *igrački obruč;* * equitare in orbes; * or. lanceus *(vezica);* * † or. *(gobele)* rotae; rotarum; * ferrati orbes; * *o zmiji, vijuganje. Na pose a) vojn. t. t. sastajanje u okrug, quarré,* in orbem consistere, se

tutari; orbem facere, colligere, volvere. *b) o nebeskih okoliših,* or. signifer, *zodiak;* lacteus, *mliečni put (nar. kumovska slama); takodjer* orbes finientes, *horizont (zrenik). c) tiek, tečaj vremenâ, dogadjajâ, posala,* * exactis completur mensibus orbis; * annuus; * triginta magnos volvendis mensibus orbes imperio explebit; † temporum; idem or. volvitur in singulos annos; imperium per omnes in orbem ibat, *redom na svakoga;* * redit agricolis labor actus in orbem; * circa vilem patulumque or. morari *(vrtiti se u kolu svakdanjega života). d) o govoru,* verborum *ili* orationis, *period. e)* † doctrinae, *encyklopedija znanosti; valiko* quoniam in hunc orbem quem circumscripsimus, incidere non possunt, *Cic. fin.* 5, 8, 23. *2) okrug (okrugla ploha), kolut,* solis; † lunae; * luna implet sidus; * mensae, *okrugao stol;* * genuum, *čašica;* * clipei; * *štit;* * orbis, *kolo, kolač; prenes. o polit. prevratu u državnom životu,* stare omnes debemus tamquam in orbe aliquo rei publicae, qui quoniam versetur, etc.; minore sonitu quam putaram, hic or. rei publicae est conversus, *okrenulo se je kolo državno;* miri sunt orbes et quasi circuitus rerum publicarum; * *oči;* * *nebo,* mediis coeli aetherii; *plitica na vagi, Tib.* 4, 1, 44.; *ručni bubnjić, Suet. Aug.* 68. *(narod pomisli, da je* orbis terrae); or. terrae, terrarum, *krug zemaljski, sviet; takodjer * samo* orbis, *zemlja, kraj, država; meton., ljudsko pokoljenje, sviet,* orbis terrae judicio ac testimonio comprobari.

orbĭta, ae, *f.* [orbis] *kolomija;* * *u obće put.*

orbĭtas, ātis, *f.* [orbus] *biti lišen milih i dragih, osb. roditeljâ, djetce itd.,* misera est orb.; orbitates liberorum *i samo* orbitates; *(kasno) ob obudovljenju; prenes.,* maxima orbitas rei publicae virorum talium, *oskudica.*

orbo, 1. [orbus] *1) lišiti koga milih i dragih, osb. roditeljâ, djetce itd. (sr.* privo, spolio), orbata mater filio; Theseus filio Hippolyto non esset orbatus; * catulo orbata leaena; * fulmina orbatura patres. *2) u obće čega mila i draga lišiti,* Italiam juventute; patria claris viris orbata; alqm sensibus.

Orbōna, ae, *f.* [orbus] *boginja sirotovanja.*

orbus, *adj.* [ὀρφανός] *1) milih i dragih lišen, na pose bez roditeljâ, -otca, -djetce, sirotan,* senex; filius; † senectus; *(Plaut.)* liberis; * *s gen.,* Memnonis mei; * a totidem natis; * orbum *(udov)* cubile; *subst.* **orbus**, *m.,* **orba**, *f. sirota,* orbi orbaeque, *udovice i sirote. 2) u obće čega, što je drago, lišen,* Gabinia res or. consilio auxilioque; rebus omnibus; contio ab optimatibus; res publica; Sulpicius (*sc.* morte sua) legationem orbam reliquit; * lintea ventis; * mare portubus; * forum litibus; * pectora fide; *(Enn. pri Cic.)* arce et patria orba sum.

orca, ae, *f.* [*srodno s* urceus] *bačva trbušasta, Hor.*

Orcădes, um, *f. otoci pri Škotskoj, s. Orkneys, Eutr.*

orchas, ădis, *f.* [ὀρχάς] *(riedko) vrst masline, Virg.*

orchestra, ae, *f.* [ὀρχήστρα] *sjedište senatorâ u rimskom kazalištu, Suet.*

Orchŏmĕnus, i, *f.* [Ὀρχόμενος] *1) prastari grad u Boeotiji. Odt. subst.* **-nii**, ōrum, *m. Orchomenci. 2) grad u Arkadiji.*

orcīnus (orcivus), *adj.* [orcus] *podzemaljski, mrtvih,* senatores, *oni, koji su poslije smrti Caesarove došli u senat po njegovoj oporuci, jedn. Suet. Aug.* 35.

Orcus, i, *m.* [*srodno s* ἕρκος *zatvor*] *1)* * *podzemlje,* demittere alqm Orco, ad Orcum mittere; primis in faucibus Orci. *2) bog podzemlja,* Verres alter Or. venisse Hennam etc.; * pallidus; * non exorabilis; * victima nil miserantis Orci. *3)* * *smrt,* morari Orcum = *živjeti.*

ordĭnārius, *adj.* [ordo] *uredan, redovit, pravilan, običan,* consilium; ordinarii rei publicae usus; consules *(opp.* suffecti); * consulatus.

ordĭnātim, *adv.* [ordo] *1) redom, po redu,* honores petere. *2)* † *članimice, Brut. u Cic. fam.* 11, 13, 2.

† **ordĭnātio**, ōnis, *f.* [ordino] *uredjenje, uredba,* vitae; *naredba.*

ordĭnātus, *adj. s † comp. i † sup. [partic. od* ordino] *uredan.*

ordĭno, 1. [ordo] *vrstati, redati, rediti,* copias; milites; † aciem; * arbusta sulcis; * annos, *godine brojiti;* † capita hominum ordinata; partes orationis. *2) urediti,* disciplinam, litem; * publicas res; † statum rei publicae; † provinciam; † gentem Euergetarum; † fata ita di ordinarunt; † desideria militum, *zadovoljiti, podmiriti; na pose* † *narediti, namjestiti,* tribunatus, praefecturas; magistratus; alqm, *namjestiti čim.*

ordior, orsus sum, *dep.* 4. *upr. osnovati, pak početi (naprama nastavljanju, izabraniji izraz nego* incipio, inchoo), alterius vitae quoddam initium, * majorem furorem; sermonem; orationem; * fabulam; bellum; * bellum Trojanum; reliquas res; ab initio tantam rem; *(Nep.)* reliquos ordiamur, sed ab initio est ordiendus *(sa životom itd.);* ab eo nobis causa est ordienda potissimum; de alqo paulo altius; a principio, a sensibus; ab ducibus comparandis; unde igitur ordiri rectius possumus, quam a communi parente natura? *s inf.* de alqa re disputare; * loqui, * dicere; unde est orsa (oratio); *praegn.,* * sic orsus Apollo; * miranti sic orsa dea; *tako subst.* **orsa**, ōrum, *n., a) početak,* * tua; orsis tanti operis, *jedn. Liv. praef.* §. 13. *b)* * *govor, rieči.*

ordo, ĭnis, *m. 1) red (sr.* series), *vrsta,* rerum; olivarum; arborum; caespitum; cratium; directi in quincuncem ordines; * ordine ponere vites = *na* quincunx; * indulgere ordinibus (*sc.* vitium), *razredjivati;* * ternus, *red veslačkih klupa;* frugem spici ordine structam; * lucet via longo ordine flammarum; *takodjer povorka ljudi i životinje, jato,* ordine longo *(o labudovih);* * pueri et pavidae longo ordine matres stant circum; comitum. *Na pose a) red sjedalâ ili klupâ u kazalištu,* sedere in quatuordecim ordinibus = *biti vitezom. b) vojn. t. t. vrsta,* ordines explicare; commutatis ordinibus; ordines servare, observare *v.* servo, observo; *takodjer* ordines habere, signa sequi, *Sall. Jug.* 80, 2.; ordine non egredi; signa sequi et in acie agnoscere ordines suos; nullis, nullis certis ordinibus; *ta-*

*

kodjer manji odio vojske, cohorta, centuriones primorum ordinum, *prve cohorte;* ordines manipulique; ordinem ducere = *biti* centurio; alqm in ordinem cogere, *utjerati u red, prenes. upokoriti, pokarati, stegnuti, poniziti*, decemviri quaerentes se in ordinem cogi; nimium in ordinem se ipsum cogere; † in ordinem redigere; *meton. kapetanija, centurionija i kapetan, satnik, centurio*, inferiores, infimi, primi ordines; spes praemiorum atque ord., *da će se pomaći u časti;* primi ord. = centuriones primorum ordinum; octavi ord. *2) stalež, red gradjanâ u Rimu*, senatorius, amplissimus; equester; hic; publicanorum, libertinorum, scribarum; *(Ter.)* homo mei loci atque ord.; * omnes uno ordine habere, *sve ravnimi držati; u Quint. zove se tako popis čitanja najvrednijih spisatelja* (κανών) *postavljen od aleksandrijskih kritika*, venire in ord. a grammaticis datum. *3) red, uredba*, rerum; * major rerum mihi nascitur ordo; vicissitudines rerum atque ordines *(u prirodi);* * magnus saeclorum or.; * fatorum, *tečaj;* res in ordinem adducere; in ordinem se referre, *opet se urediti;* ordinem conservare, tenere, sequi, immutare; * ab ordine cedere, *poremetiti se. Na pose* ordine, in ordinem, * in ordine, *po redu;* recte atque ordine; * ordine *(uredno)* perfectis votis; ex ordine, *redom*, * *udilj*; nullo ordine, *neuredno;* extra ordinem, *izvanredno*, alcui provinciam decernere, *preko svakoga reda*, pecuniam extra ordinem accipere, *preko mjere*, spes quam extra ordinem habemus; * dispar ordine, *o Alcaeju glede njegova postupanja pjesničkoga;* * vitae, *namjera;* * rectus, *pravi, stari običaj i red u državi.*

* **Orēas**, ădis, *f.* [Ὀρειάς] *gorska vila (nympha).*

Orestes, ae, *ili* is, *m.* [Ὀρέστης] *sin Agamemnonov i Klytaemnestrin, prijatelj Pyladov* (Pylades), *ubio je, da otca osveti, mater preljubnicu i njezina ljubovnika Aegistha, ubice Agamemnona, odt.* * **Orestēus**, *adj. Orestov.*

† **orgănum**, i, *n.* [ὄργανον] *instrumenat*, organa hydraulica, *vodeni organi.*

* **orgia**, ōrum, *n.* [ὄργια] *svaka biesna i otajstvena svetkovina, osb. Bacchova.*

ŏrĭchalcum, i, *n.* [ὀρείχαλκος] *mjed (žuta), pirinač* (Messing.) *Kod Plaut. mil.* 3, 1, 64., *a običnije* **aurĭchalcum**, *pak plemenitijim metallom smatran.*

Ŏrĭcos, *i, f. ili* **-cum**, i, *n.* [Ὠρικός, -κόν] *grad s lukom u Epiru. Odt. 1)* * **Orĭcus**, *adj. orički. 2) subst.* **Orĭcīni**, ōrum, *m. Oričani.*

ōrĭcŭla, ae, *f. v.* auricula.

ŏriens, tis, *m.* [*partic. od* orior, *sc.* sol] *1) iztok*, ab o. ad occidentem; * † *iztok (t. j. zemlje iztočne). 2)* * *izhodeće sunce ili bog sunčani.*

ŏrientālis, *adj.* [oriens] *(kasno) iztočni, subst.* **orientales**, ium, *m. iztočnjaci.*

ŏrīgo, ĭnis, *f.* [orior] *postanak, porietlo, koljeno, pleme, porodica, rod*, rerum; omnium; eloquentiae; ab alquo originem trahere, * ducere; * prima ab origine repetere; ab origine ultima *(od najstarijega roda)* stirpis Rom. generatus, *Nep.;* primae origines; alcjs populi origines; * clarus origine; † modicus originis; * *o životinjah*, spemque gregemque simul cunctamque ab origine gentem (morbi corripiunt). *2) praotac, pramati*, * Romanae stirpis, *o Aeneji;* * mundi; † gentis Juliae; *prenes.* † *domovina*, Judaea or. hujus mali.

Ōrīon, ōnis, *m.* [Ὠρίων] *po priči* (mythus) *lovac na glasu, sin Hyrijev*, (Hyrieus), *od Diane ubijen; po njem se je nazivala zviezda donoseća oluju i kišu, Hor. Virg. Ov.*

ŏrior, ortus sum, (ŏrĭtūrus) *dep.* 4. *(indic. praes. po 4. conjug. isto tako imperf. conj.* orĕrentur) *1) dizati se*, consul oriens de nocte; *na pose izlaziti (radjati se), ukazati se*, sol ortus, *jutro;* orta luce, *jutrom;* oriens sol, *iztok;* oriente sole, *s izhodom sunčanim*, * stella oritur. *2) nastati, buknuti, izvirati (upr. i prenes.; sr.* nascor), clamor; tempestas; ventus oriens; plurimis circa forum locis incendium ortum; Rhenus oritur ex Lepontiis; † fons in monte; † plus vulnerum in nos et pleraeque caedes or.; * miserrima caedes; rumor; cupiditas; controversia *(zametnula se);* seditio; ne quis ab his subito motus oreretur; timor ortus est a tribunis; incommoda oriuntur ex dissensionibus; officia quae oriuntur a suo genere virtutum; initium inferendi belli a Massiliensibus; initium repentini tumultus ac defectionis ortum est ab Ambiorige, *odt. roditi se*, in quo (solo) ortus es; Numae nepos, filiâ ortus; ex concubina ortus erat; summo, equestri loco ortus; homo a se ortus = homo novus; pueri orientes; * Miseno oriuntur echini; *subst.* orti prope Tanain = Scythae; * orientia tempora, *nastajuća vremena;* * nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes; *na pose rasti;* uva oriens; † olea vitisque et cetera calidioribus oriri sueta; * nostris in montibus ortas (trabes acernas). *3) početi*, ab his sermo oritur; oratio oriens; * nox; *redje o počimanju u prostoru*, Belgae ab extremis Galliae finibus; silva a finibus; collis oriebatur.

ŏriundus, *adj.* [orior] *odakle polazeć, rodom*, ex Etruscis; ab Syracusis; sacerdotium Albâ.

ornāmentum, i, *n.* [orno] *1) oružanje, spremanje*, ceteras copias, ornamenta, praesidia vestra; et pacis ornamenta et subsidia belli; † elephantorum. *2) ures, nakit*, ornamenta fani; *(Plaut.)* ornamenta a chorago sumere; *prenes. nakit, dika, odlikovanje*, maximum or. amicitiae, decus atque or. senectutis; ornamento esse civitati, alcui; quanto sibi ornamento esset, sentiebat; ornamenta sententiarum dicendi; ista Platonis orationis orn.; quod quartum numerat Theophrastus in orationis laudibus, or. illud suave et affluens; * ambitiosa *(u stihovih);* nullum ab eo habebat or., ut ceteri qui per eum aut honores aut divitias ceperant.

ornāte, *adv. s comp. i sup.* [ornatus] *kićeno, ukusno.*

* † **ornātrix**, īcis, *f.* [orno] *kitilica, koja kose kiti.*

1. ornātus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* orno] *sasvim oružan, opremljen, (tako da je sprava i nakitom; sr.* instructus, praeditus), omnibus rebus; naves omni genere armorum ornatissimae; Graecia copiis non instructa solum, sed etiam ornata; sapiens plurimis virtutibus instructus et orn.; equus, *nauzdan;* elephantus. *2) kićen, liep*, oratio; versus; nihil ornatius; ornati homines in dicendo et graves, *koji umiju kićeno i krepko govoriti. 3) slavan, dostojan, ugledan*, locus ornatissimus ad dicendum; *odičen*, honoribus. *4) preugledan, krasan, izvrstan*, adolescens; homo ornatissimus loco, nomine, virtute.

2. ornātus, us, *m.* [orno] *priprava, sprava, u obće nakit (sr.* 1. ornatus, orno), in aedibus nil ornati (= ornatus), *Ter.;* frequens publicorum locorum; *(Ter.)* prologi; militaris; regalis; regius; gladiatores eo ornatu armarunt; coeli; urbis; † portarum; aedilitatis; novitas ornatus; verborum; magnum afferre ornatum orationi; quocumque ingreditur (oratio), eodem est instructu ornatuque comitata; *na pose t. t. prenesen na nakit govora tropî i figurami*, sunt similia illis, quae in amplo ornatu scaenae aut fori *(kad aedili nakite grad prilikom javnih igara)*, appellantur insignia, *Cic. or.* 39, 135.; ut sint quasi in ornatu (*naime* scaenae et fori) disposita quaedam insignia et lumina, *Cic. de or.* 3, 25, 96.; verborum et sententiarum illa lumina, quibus tanquam insignibus in ornatu distinguebatur omnis oratio, *Cic. Brut*, 79, 275.

orno, 1. *1) obskrbiti, spremiti sa svim, što treba (tako da je to ujedno nakitom; sr.* instruo), classem, naves, exercitum; provinciam; arcem; convivium; *(Ter.)* fugam, *sve za bieg narediti;* * Saliaribus pulvinar deorum dapibus; consules; alam mulis tabernaculisque; * alqm armis; novo et alieno ornatu juris civilis scientiam. *2) na-, izkititi (sr.* como, decoro), Italiam; * mensas; * capillos; * arborem; * alqm foliis, donis; * crines ornatus apio. *3) tp. a) kititi, slaviti*, orationem; seditionem; alqd dicendo; * res Italas moribus, *oplemeniti. b) častiti, odlikovati, pomagati*, qui me non solum meis laudibus ornaret, sed etiam oneraret alienis; civitatem omnibus rebus; civitas meis beneficiis ornata; quod eum (Pompejum) ornasti; alqm gloriae insignibus, eximia laude *itd.*

ornus, i, *f. jasen crni* (die wilde Bergesche).

ōro, 1. [1. os] *intrans. i trans. 1) govoriti, (Plaut.)* alqd; alqd complecti orando; pro se; * talibus Juno; * *moliti se (bogu); na pose razpravljati, razlagati*, litem, causam; *subst.* orantes, ipsis orantibus, *Ter. 2) moliti*, alqm; illud te; * multa deos; † alqm libertatem; auxilium ad bellum orantes; eadem multis precibus; * humida solstitia atque hiemes orate serenas, agricolae; * finem malorum; *(Plaut.)* alqd ab alqo; *(Ter.)* orabo gnato filiam, *prosit ću kćer za sina; (Liv.)* opem rebus affectis; * veniam dapibus nullisque paratibus; *s* ut, *(ponajv. predel. i pjesn.) sa samim conj.; sa* ne; * † *s inf.;* † *s acc. c. inf.;* cum alqo, *moleći s kim razpravljati;* flentes omnibus precibus *(na svake ruke)*, ut; † precibus, uti; *absl.;* non meâ culpâ saepe ad vos oratum mitto, *Sall.;* † contra alqm, *obrativši se ka komu;* oro te (vos, *Liv.*), *od uljudnosti = molim, čujde.*

Ŏrŏanda, ōrum, *n. ili* ae, *f. grad u Pisidiji; adj.* **Oroandĭcus**, *oroandski; subst.* **Oroandenses**, ium, *m. Oroandjani.*

Ŏrontes, is *ili* ae, *m.* [Ὀρόντης] *glavna rieka u Syriji, Virg. Prop. Odt.* * **-tēus**, *adj. = syrski.*

Orpheus, ĕi *i* ĕos, *m.* [Ὀρφεύς] *1) prastari grčki pjevač thrački, suprug Eurydičin* [Eurydice]. *Odt.* **Orphēus** *i* **-phĭcus**, *adj. Orphejev. 2) rob Ciceronov.*

orsa *v.* ordior.

* **orsus**, us, *m.* [ordior] *(riedko) početak, podhvaćanje.*

orthŏgrăphia, ae, *f.* [ὀρθογραφία] *pravopis, jedn. Suet. Aug.* 88.

Ortōna, ae, *f. grad u Latiju.*

ortus, us, *m.* [orior] *1) izhod, izlazak*, solis; sol commeans ab ortu ad occasum. *2) postanak*, juris; tribuniciae potestatis; * ortum ducere ab Elide, *lozu voditi. 3) porod*, puerorum; primo ortu; generosum, ut ita dicam, ortum amicitiae.

Ortȳgia, ae, *f.* [Ὀρτυγία] *1) otok pri Syracusah, sačinjavajući jedan dio toga grada. 2) starije ime otoka* Delos. *Odt.* * **-gius**, *adj. ortygijski.*

ŏrȳza (oriza), ae, *f.* [ὄρυζα] *oriz, pirinač, Hor.*

1. ōs, ōris, *n. 1) usta. Na pose a) organ, kojim se jede i govori*, cibum oris hiatu capessere; inserere in os minima mansa; * trilingue Cerberi; *prenes.*, ex ore atque faucibus belli; ore libero loqui; semper alcui in ore esse, in ore, sermone omnium, in ore vulgi esse, † agere; † in ore hominum agere; in ore (*sc.* hominum) esse; habere alqd in ore; in ora hominum abire; * in ora vulgi pervenire; *(Enn. kod Cic.)* volitare per ora virûm, *(Hor.)* venire in ora Romana, *(Virg.)* vivusque per ora feretur; exit alqd ex ore alcjs; consentiunt uno ore omnes; * pendere ab ore narrantis; cum Platone, quem ex tuo ore admiror *(po tvojem opisu)*, *Cic. Tusc.* 1, 7, 39.; cui orationi Caepionis ore respondit Aelius, *na koji govor Aelij Caepionovom besjedom odgovori, Cic. Brut.* 46, 169.; multa seditionis ora vocesque, *Tac. ann.* 1, 31. *b)* † *tp. izgovor, jezik, govor*, planum, confusum, Latinum; tanta erat commendatio oris atque orationis, ut etc.; *(Aur. Vict.)* loqui ore quinquaginta gentium, *jezik 50 narodâ;* * profundo Pindarus ore; * iratus tumido Chremes delitigat ore. *2) ušće, ulaz*, portus; ponti; specus; dolii; * ulceris; os Tiberis; * ora novem Timavi, *vrutak, izvor;* * ora navis rostrata, *kljunovi na brodovih. 3) oblik, lice, obraz (sr.* facies, vultus), erat in puero summa suavitas oris atque vocis; laudare alqm in os *(u oči), Ter.;* ora oratorum; Gorgonis os, *obrazina (krinka, larva);* * ora corticibus sumunt horrenda cavatis; † truncis arborum antefixa ora; * tot sese vertit in ora; omnium ora atque oculi in me conversa sunt; per ora vestra magnifice incedunt, *na vaše oči; (Just.)* captivos senatores in triumphi modum per ora civium trahit, traductus per ora civitatium; *(Hor.)* cedere per ora; in foro et in ore omnium quotidie versari; in ore atque in oculis provinciae gesta sunt; † in ore ejus jugulatur; † in ore agere, *na očima biti; (Ter.)* concedere ab ore alcjs; laedere os alcui, *udariti koga u lice*, praebere os alcui, *dati se udariti; (Liv.)* praebere os alcui ad contumeliam, *dati se u brk oružiti;* in tuo ore vultuque acquiesco; habitus oris; *(Hor.)* quo spectanda modo, quo sensu credis et ore; os durum, impudens, † ferreum, *tvrd obraz; po tom bezobraznost, bezočnost*, Academiae; nostis os hominis; si Appii os haberem; quo ore aut Syracusas aut Romam ostendi posse? os perfricare *v.* perfrico.

2. ŏs, ossis, n. *kost, obično u pl.* ossa atque pellis *(kost i koža)* sum miser macritudine, *Plaut.*; * color reliquit ossa amicta pelle lurida; cineri ejus atque ossibus; * legere ossa, *sažganoga mrtvaca, da se pokopaju; prenes. o govorniku*, imitari non ossa solum, sed etiam sanguinem; ossa nudare; * exarsit in ossibus dolor; * tremis ossa pavore.

Osca, ae, f. *grad u Arragoniji, s. Huesca. Odt.* **Oscensis**, *adj. oščanski; subst.* **-ses**, ium, m. *Oščani.*

oscĕn, ĭnis, m. [os-cano] *ptica gatalica, koja glasom gata, u augurskom jeziku*, e cantu sinistro oscinis; * oscinem corvum prece suscitabo.

Osci, ōrum, m. *prastari narod u Campaniji. Odt.* **Oscus**, *adj. oški.*

oscillum, i, n. [*dem. od* 1. os] *sličica, krinčica Bacchova od voska, jedn. Virg. Georg.* 2, 389.

oscĭtanter, *adv.* [oscito] *prenes. zievajući, sanljivo, pospano, jedn. Cic. Brut.* 80, 270.

oscĭto, 1. [os] *1) zinuti, zievati, Plaut.*; * alites oscitantes, *vičući. 2) zievati (od sna); pak* oscitans, *sanljiv, dremežljiv, nemaran, nepazljiv*, Epicurus; videt oscitantem judicem; adde inscitiam pransi, poti, osc. ducis; osc. et dormiens sapientia.

oscŭlātio, ōnis, f. [osculor] *ljubljenje, cjelivanje.*

oscŭlābundus, [osculor] *po više puta ljubeći, jedn. Suet. Vit.* 2.

oscŭlor, *dep.* 1. [osculum] *ljubiti, cjelivati*, alqm; simulacrum; *(Plaut.)* cum alqo, *se s kim*, inter se; *prenes.* scientiam juris tanquam filiolam, *milovati.*

oscŭlum, i, n. [*dem. od* os] *1) * † ustašca. 2) poljubac (sr.* basium, suavium).

Ŏsīris, ĭdis, m. [Ὄσιρις] *glavni bog Aegypta i genij Nila, suprug Isidin, od brata Typhona ubit i razkomadan, Hor. Tib. Ov.*

Osismi, ōrum, m. *narod u Galliji u današnjoj Bretagni.*

ōsor, ōris, m. [odi] *mrzitelj, Plaut.*

Ossa, ae, f. [Ὄσσα] *brdo u Thessaliji. Odt.* **Ossaeus**, *adj. osski, Ov.*

ostendo, di, sum (*predel. i* tum), 3. [obs-tendo] *1) pružati, izvrgavati*, manus, *Plaut.*; * Aquiloni glaebas. *2) pružati, pokazivati (sr.* monstro), os suum populo, se alcui; * se in armis; *vojn. t. t.*, ad terrorem hostium aciem; pedestres copias; se, *prikazati se*; in templo Victoriae; palma exstitisse ostendebatur; * vocem, *oglasiti se*; * abstractaeque boves abjurataeque rapinae coelo ostenduntur, *izgone se*; * ignem; * os terris *(o zviezdah)*; * ducem Capitolio, * captos hostes civibus, *t. j. na triumphu prikazivati*; * cantharus et lanx tibi te; * ostendi paucis; *(Quint.)* dicentis se judicio ostenderint (verba); * *na pozorištu prikazati*, quodcunque ostendis mihi sic; * rem, *predmet*; * iambos Latio, *t. j. uvesti. 3) tp. a) pokazati, izdati*, potestatem suam in alqm, peccata in alqa re, *Ter.*; virum me natam vellem; se inimicum alcui, se hostem; virtutem; *(Quint.)* alia circuitu verborum ostendimus nec ut mucro gladium, sic mucronem gladius ostendit, quae doctor praecepit, orator ostendit. *b) ukazivati*, spem, metum; munus; victoria, triumphus ostenditur; *(Ter.)* spes alcjs rei ostenditur, *(Liv.)* se ostendit. *c) očitovati, objaviti, kazati* alcui sententiam suam, *Ter.*; *s acc. c. inf.*; quid fieri velit ostendit; difficultates; quae; *pak navoditi proti čemu*, quaedam mihi magnifica et praeclara ejus defensio ostenditur, *Cic. Verr.* 5, 1, 1.

ostentātio, ōnis, f. [ostento] *1) pokazivanje*, ab ostentatione saevitiae ascitum (cognomen imperiosi), *koje je zadobio očitom okrutnošću*; ostentationis causâ, *da se pokaže. 2) hvastanje, hvalisanje čim*, ingenii; multorum annorum ost. meae, *moja mnogoljetna hvastava obećavanja: 3) varanje*, homo veritate, non ost. popularis.

ostentātor, ōris, m. [ostento] *1) koji komu što pokazuje*, corrector juveni et ceteris periculorum praemiorumque ost., *jedn. Tac. ann.* 1, 24. *2) hvališa, hvastavac*, factorum, *Liv.*

ostento, 1. [*intens. od* ostendo] *1) pružati, nudjati, pokazivati*, alcui jugula sua pro capite alcjs; passum capillum; equitatum omnibus locis injiciendi terroris causâ *(razturiti)*; * *pokazivati da se ugleda*, alqm alcui. *2) tp. a) pokazivati, hvaliti se čim*, equum armaque capta; prudentiam; se, se inani simulatione; alqm, *hvalisati se kim*; aetatis honorem. *b) pokazivati, očitovati, α) obećavati*, praemia; agrum; sociis spem pro re; * quam fors inopina salutem; *prietiti čim*, caedem; † bellum. *β) (svojstva p.)* se, *pokazati se*, in aliis rebus; huic te ostentes oportet; † longe lateque principem; † quasi aequitatem integram. *γ) dokazivati*, cum Syracusas Capuamque captam ostentasset adjecissetque etc., *Liv.*; † s quaest. indir.

ostentum, i, n. [ostendo] *čudo, koje pokazuje budućnost (sr.* augurium, omen, monstrum, portentum); *(Cael. u Cic. ep.)* ostenta *(čudesa)* facere.

ostentus, m. [ostendo] *samo dat. sing. 1) † pokazivanje*, corpora objecta ostentui, *na gledanje. 2) † dokaz*, hoc est ost. clementiae tuae, *to dokazuje tvoju blagost. 3) izlaganje (na gledanje)*, ut Jugurthae scelerum ostentui essem, *da se Jugurthe zločinstva na meni gledaju*; *(Tac.)* vivere jubet ost. clementiae suae, *da pokaže svoju blagost*; *obmama*, illa deditionis signa ost. credere, *Sall.*

Ostia, ae, f. *grad u Latiju, na ušću Tibera. Odt.* **Ostiensis**, *adj. ostijski*, incommodum, *poraz rimskoga brodovlja zadan od gusarâ na tom mjestu*; provincia, *služba quaestorova u O., nabavljanje hrane za grad Rim i nadgledanje vodovodâ.*

ostiārium, ii, n. [ostium] *vratarina.*

† ostiārius, ii, m. [ostium] *vratar.*

ostiātim, *adv.* [ostium] *od vratâ do vratâ, od kuće do kuće.*

ostium, ii, n. [1. os] *1) ušće, utok*, fluminis, portus; Oceani, *tjesno Gibraltarsko. 2) vrata (u obće; sr.* janua), ab ostio quaerere.

ostrea, ae, f. *(pl. i* ostrea, *n., dvoslovč. Hor. sat.* 2, 2, 21.) [ὄστρεον] *ostriga, školjka, Plaut. Cic. Ov.*

ostreātus, *adj.* [ostrea] *(Plaut.) krastav, korav.*

*** ostrĭfer**, ĕra, ĕrum, *adj.* [ostrea-fero] *ostrigav, pun ostrigâ.*

ostrīnus, *adj.* [ostrum] *grimizan, Prop.*

*** ostrum**, i, n. [ὄστρεον] *grimiz; pak grimizno odielo, -pokrivač.*

Ŏtho, ōnis, m. *ime rimske porodice, a) v.* Roscius 3). *b)* M. Salvius O., *rimski car, Suet. Odt.* **Othōniānus**, *adj. Othonov, Tac.*

Othryădes, ae, m. [Ὀθρυάδης] *1) sin Othryjev* (Othrys) = Panthus, *Virg. 2) spartski vojvoda, Ov.*

Othrys, yos, m. [Ὄθρυς] *gora u Thessaliji, Virg. Ov.*

ōtiŏlum, i, n. [*dem. od* otium] *malo dokolice, jedn. Cael. u Cic. ep.* 8, 3, 1.

ōtior, *dep.* 1. [otium] *dokoljeti, dospjeti.*

ōtiōse, *adv.* [otiosus] *1) dokôno, bezposleno. 2) dokôno, polako. 3) (Ter.) mirno.*

ōtiōsus, *adj. s comp. i sup.* [otium] *1) o ljudih bez posla osb. bez službe i zanimanja, bezposlen, dokolan*, homo, *Plaut. Cic.*; maneo ot. hic, *Ter.*; nunquam se minus ot. *(bezposlen)* esse quam cum ot. *(dokolan, ne u službi)* esset; *(Plin. ep.)* satius est otiosum esse quam nihil agere; et facilior et tutior est vita otiosorum; cur non rebus humanis aliquos ot. *(koji nemaju posla)* deos praeficit? cum ot. *(kad nije javno govorio)* stilum prehenderat; otiosissimus quisque; *o životinjah, plandujući*, bos, *koji ne ore; takodjer koji se zanima knjigom, naukom*, ad urbem te otiosissimum esse arbitrabor; Graeculum se atque ot. putari maluit; *kudeći, bâveći se čim bezposleno i bezkoristno*, Cicero — ot. circa excessus, *Tac.*; *na pose a) neutralan, nemaran, nehajljiv*, quidam non modo armatis sed interdum etiam otiosis minabantur; etiam istos, quibus otiosi otium fecissemus, aeque ot. reddam; spectatores se ot. Leuctricae calamitatis praebuerunt. *b) lastan, miran, bezbrižan, nehajan*, ot. ut operam tibi darem, ot. ab animo, *Ter.*; si ot. Fannium reddideris; otiosi, *mirni, Tac. Agr.* 40, 4.; *o govorniku*, otiosi et supini si quid modo longius circumduxerunt, *Quint. 2) o stvarih, bezposlen, dokolan*, aetas; dies; tempus; senectus; * Neapolis; † pecunia, *koji ništa ne nosi*; † otiosissimae *(veoma nekoristne)* occupationes; † peregrinatio; *osb. o polit. tišini, miran*, res placida atque ot. victis hostibus etc., *Plaut.*, hujus ot. dignitatis haec fundamenta sunt.

ōtium, ii, n. *1) dokolica, lastovanje*, honestum; frui otio; propter otium ac studium; otio studioque abundantes; ot. suum consumpsit in historia scribenda; * ignobilis studia oti (= otii); *osb. a) vrieme za što (Ter.)* auscultandi, habere ot. ad alqd; cum est ot., *kad imam kada*; per ot., † otio; † per ludum atque ot. *b) što je uradjeno na dokolici, osb. pjesme*, ut vivant et non ignava legentem otia delectent admoneantque mei. *2) bezposlica*, languescere in otio; *tp. mir, mirno, vrieme (kad nema rata; sr.* pax), in otio esse, vivere; ot. domesticum; diuturnitas pacis otium confirmavit; ot. et pax; per ot., *u mirno doba*; ot. ab urbanis seditionibus; res in otium deducere, *umiriti*; * deus nobis haec otia fecit; * amat bonus otia Daphnis, * otia rumpere patriae; * ipsi in defossis specubus secura sub altâ otia agunt terrâ; *neutralnost, jedn. Dolab. kod Cic. fam.* 9, 9, 1.

ŏvĭcŭla, ae, f. [*dem. od* ovis] *ovčica, kano pridjevak* Q. Fabija M. Cunctatora, *Aurel. Vict.*

Ŏvĭdius, ii, m. *ime rimskoga plemena* (gens), *iz kojega je najpoznatiji pjesnik* Publius Ov. Naso *(rodj. u Sulmonu g. 43. pr. Is., umro u Tomih 17. po Is.).*

ŏvīle, is, n. *1) * ovčarnica; kozarnica. 2) mjesto, gdje se je glasovalo na Martovu polju.*

ŏvillus, *adj.* [ovis] *ovčji*, grex.

ŏvis, is, f. [ὄϊς] *ovca; * vuna; tp. (Plaut.) bluna.*

ŏvo, 1. [od euoe] *1) ijukati, klicati od veselja*, ut ovans praedâ onustus incederem, *Plaut.*; Romani ovantes ac gratulantes, duplici victoriâ, cum ovante gaudio, *Liv.*; victoriâ, ovantes deserto rege, *Curt.*; * laetus ovansque; * spolio; * ovantes gutture corvi; * currus ovantes. *2) ovaciju (mali triumph na konju ili pješice) držati*, ovans urbem ingressus est.

ōvum, i, n. [ᾠόν] *jaje. Na pose a) (Hor.) pogledom na priču o Ledi (v.* Leda), ovo prognatus eodem, *o Polluxu*; nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo, *t. j. Helena kanoti uzrok trojanskoga rata. b) budući da su Rimljani jelo obično počimali s jaji a dočimali voćem*, famem integram affere ad ovum, *t. j. nejesti ništa prije objeda*; ab ovo usque ad mala, *od početka do kraja. c) na trkalištu u circu sedam jaja t. j. jajastih figura, od kojih se je, kako bi kad obtrčali, po jedno skidalo, te tako brojilo koliko se je puta naokolo trčalo.*

Oxus, i, m. [Ὦξος] *rieka u srednjoj Asiji, koja se izlieva u Aralsko jezero, s.* Amu, *Curt.*

P.

P. *ime* = Publius. — **P. C.** patres conscripti. — **P. M.** *ili* Pont. max = pontifex maximus. — **P. R.** populus Romanus.

pābŭlatio, ōnis, f. [pabulor] *vojn. t. t. hodjenje po hranu, -krmu.*

pābŭlātor, ōris, m. [pabulor] *koji ide po hranu, -krmu.*

pābŭlor, *dep.* 1. [pabulum] *vojn. t. t. ići po hranu, -krmu; (Plaut.) o ribaru.*

pābŭlum, i, n. [pasco] *1) krma (sieno, slama itd.) za marhu, paša, trava*, pabulo pecoris studere; quis cibus erat caro ferina atque humi p., uti pecoribus; ut quiete et pabulo laeto reficeret boves; jam altae in segetibus herbae p. praebere poterat; * pinguia, * pabula carpit ovis; * hirundo p. parva legens; * p. virgea, *lišće*; * p. coelestia, Ambrosia; *na pose kao vojn. t. t., hrana (fourage). 2) hrana*, habet

aliquod tanquam p. studii atque doctrinae; * desideratque gravi p. morbo; *šaljivo (Plaut.)* Acheruntis p. *v.* Acheruns.

* **pācālis**, *adj.* [pax] *mirovni*, laurus, olea; flammae, *na žrtveniku boginje mira.*

pācātus, *adj. s comp. i sup. [partic. od* paco] *umiren, miran (opp.* hostilis), civitas; ager; provincia, pars pacatissima; urbanis pacatisque rebus; * mare; pacato agmine, mari; * pacatius arvum; huic *(prama ovomu)* pacatus est; cujus ne pacatam quidem nequitiam quisquam ferre posset, *nevaljanštinu u miru itd.;* insigne p., *znamenje mira;* nec hospitale quidquam pacatumve auditum, *Liv.;* ex pacatissimis atque opulentissimis Syriae gazis; oratio alcjs pacatior; * pacato vultu; *subst.* **pacatum**, i, *n. miran kraj, prijateljska zemlja,* in pacato *(opp.* in hostico); ex pacatis praedas agere.

Păchȳnum, i, *n.* [Πάχυνος] *južni rt Sicilije.*

Păcĭdējānus (Placidej., Pacidian), i, *m. mačilac* (gladiator) *na glasu.*

pācĭfer, fĕra, fĕrum, *adj.* [pax-fero] *mironosan,* * Cyllenius; * oliva.

pācĭfĭcātio, ōnis, *f.* [pacifico] *mirenje.*

pācĭfĭcātor, ōris, *m.* [pacifico] *miritelj.*

pācĭfĭcātōrius, *adj.* [pacificator] *koji miri,* legatio, *jedn. Cic. Phil.* 12, 1, 3.

pācĭfĭco, 1. *i (kasno)* **-fĭcor**, *dep.* 1. [pax-facio] *miriti se,* Jugurtha pacificante, *Sall.;* pacificatum legati a Volscis venerunt, *Liv.;* pacificatus cum Carthaginiensibus, *Just.; tp.* * *umiriti, ublažiti.*

pācĭfĭcus, *adj.* [pax-facio] *(riedko) mireći, miran,* persona.

păciscor, pactus sum, *dep.* 3. *(sr.* pango) *1) intrans. ugovoriti, pogoditi se o što (sr.* transigo), cum alquo magna mercede; inter se; s ut, * ne; *kod Liv. i Ov. takodjer s inf.,* qui stipendium populo Romano pactus est; Leucippus fieri pactus uterque gener. *2) trans. ugovoriti, ugovoriti si, pogoditi,* provinciam; vitam ab alquo, *(Liv.)* pacem cum deditis; † cum alqo sexagies sestertium; *partic.* pactus, *pass., ugovoren, pogodjen,* indutiae; praemium; pactum esse diem, *urečen; (abl. abs.),* pacto inter se, ut etc., *nagodivši se itd., Liv. Na pose a) zaručiti djevojku,* ex qua domo pactus esset (feminam); principis filiam Etutam pacto fratri eum invidisse; *(Just.)* nuptias filiae cum alquo; Turnus cui Lavinia pacta fuerat, *za koga je zaručena bila;* * *subst.* **pacta**, *f. zaručnica. b)* * *izmieniti,* vitam pro laude; * *zamieniti,* letum pro laude.

pāco, 1. [pax] *umiriti, podložiti, podjarmiti,* Galliam Germaniamque; Amanum; Allobroges, qui nuper pacati erant; * nemora; *na pose uraditi,* silvas incultas vomere.

pactio, ōnis, *f.* [paciscor] *1) pogodba, dogovor, ugovor, nagodba,* p. nuptialem facere; facere p. (cum alqo) de alqa re; *s* ut; *(kasno)* pactionem inire; in pactione manere; per p., *po dogovoru;* pactione provinciae, *prepuštanjem provincije po ugovoru;* pactiones, *tačke nagodbe. 2) Na pose a) ugovor medju zakupnici i stanovnici koje provincije,* pactiones conficere. *b) prevarljivi ugovor, tajni dogovor,* spe pactionis perpellere alqm; in rejiciendis judicibus nonnullis pactionis suspitionem non vitasse.

Pactōlus, i, *m.* [Πακτωλός] *rieka u Lydiji, koja je zlatni piesak sobom nosila. Odt.* * **-lis**, idis, *f., adj., pactolski.*

pactor, ōris, *m.* [paciscor] *posrednik, jedn. Cic. Verr.* 5, 21, 55.

pactum, i, *n. [partic. od* paciscor] *1) nagodba, do-, ugovor,* p. occultum; pacta servanda sunt; manere in pacto, pacto stare; pacto convenit ut; pacto transitionis Albanorum. *2) u abl. sing. način,* quo p. *(Plaut.), za što;* isto p., alio p.; nullo p., *na nikakav način, ni pod što;* nescio quo p. *v.* nescio; * eodem p. quo; * quo p., *kako;* * hoc p., † eo p.

Pactye, ēs, *f.* [Πακτύη] *grad u Thraciji.*

Păcŭvius, ii, *m. stari rimski pjesnik tragični za drugoga punskoga rata. Odt.* **-viānus**, *adj. Pacuvijev,* ille P., *kod Pacuvija.*

Pădaei, ōrum, *m. narod u stražnjoj Indiji, jedn. Tib.* 4, 1, 140.

Pădus, i, *m. glavna rieka u gornjoj Italiji s. Pad ili Po.*

Pădūsa, ae, *f. prokop iz Pada kroz Ravennu, Virg.*

Paeān, ānis, *m.* [Παιάν] *1) upr. liečnik bogova, pak pridjevak Apollonov. 2) pjesma u slavu Apollonovu, u obće pjesma radostna, pohvalna. 3)* = paeon.

† **paedăgōgīum**, ii, [παιδαγωγεῖον] *zavod, gdje su se mladi robovi izučavali za više službe; euphem. zavodjenje na blud.*

paedăgōgus, i, *m.* [παιδαγωγός] *1) rob, koji je djecake svakamo, a na pose u školu pratio; po tom (Com.) šaljivo o mladiću, koji za djevojkom svakamo pristaje. 2) tp. (predel. i poel.) vodja, mentor.*

paedīcātor (pēd.), ōris, *m.* [paedico] *koji bludi s dječaci, jedn. Licin. Calv. u Suet. Caes.* 49.

paedīco (pēd.), 1. *s mužkim bluditi,* alqm, *Cat.*

paedor, ōris, *m. nečist (f.), pogan (na koliko zaudara; sr.* coenum, lutum, squalor, sordes), * barba paedore horrida; † exuere paedorem; paedores, muliebres lacerationes genarum.

paegniarius, *adj.* [παίγνιον] *na igru spadajući,* gladiatores, *za šalu, Suet. Cael.* 26.

paelex etc. *v.* pelex etc.

Paeligni *(ne* Peligni), ōrum, *m. talijanski narod u Samniju; odt.* * Paelignus, *adj.* = *čarobnički, jer su P. kano čarobnici razvikani bili.*

Paemāni, ōrum, *m. pleme u Galliji Belg., jedn. Caes. b. G.* 2, 4, 10.

paene (pēne), *adv. (sup.* paenissime, *Plaut.) gotovo, malo ne, malo da ne (sr.* fere, prope), p. periit, *gotovo je poginuo;* Atheniensium naves p. inanes relictas esse; flumen p. totum oppidum cingit; † *pojačujuć,* p. vixdum; *ublažujuć,* ex maxime raro genere hominum et p. divino; *(Tac.)* p. dixerim sine ingenuitate; *jedn. Planc. u Cic. fam.* 10, 23. *sasma,* non p. sum deceptus; *adjectivski,* duo illa rei publicae p. fata; duo illa rei publicae portenta ac p. funera.

paeninsŭla, ae, *f.* [paene-insula] *poluotok.*

paenĭteo, **-tet** *v.* poeniteo.

paenŭla *(ne* penula), ae, *f.* [φαινόλης] *kabanica,*

koja se je na putu i na zlu vremenu nosila; posl. scindere p. alcui = *zaustavljati gosta (opp.* vix paenulam alcui attingere).

paenŭlātus *(ne* penulatus), *adj.* [paenula] *noseći paenulu.*

paeon, ōnis, *m.* [παιών] *stopica od četiri slovke, tri kratke i jedna koja mu drago dugačka* (— ᴗᴗᴗ *ili* ᴗ—ᴗᴗ *ili* ᴗᴗ—ᴗ *ili* ᴗᴗᴗ—).

Paeŏnes, num, *m.* [Παίονες] *narod u Macedoniji. Odt. 1)* **Paeŏnia**, ae, *f. pokrajina u Macedoniji kašnje nazvana* Emathia. *2) subst.* **Paeŏnis**, idis, *f. Paeonka, jedn. Ov. met.* 5, 303.

* **Paeŏnius**, *adj.* [παιώνιος, Paean] *paeonski,* mos, *način liečnički;* herbae, *ljekovite.*

Paestum, i, *n. grad u Lucaniji, radi ružica na glasu, s. Pesto. Odt.* **Paestānus**, *adj. paestski, paeštanski; subst.* **-ni**, ōrum, *m. Paeštani.*

paetŭlus, *adj. dem. od* paetus *jedn. Cic. n. d.* 1, 29, 80.

paetus, *adj. žmirav, škiljav (hotimice; sr.* strabo), *Hor.*

pāgānus, *adj.* [pagus] *1)* * *od istoga kotara, seoski,* focus. *Odt. subst.* **-nus**, i, *m. a) seljak. b)* † *gradjanin naprama domobrancu. 2) seljački, neuk, jedn. Plin. ep.* 7, 25, 6.

† **Păgăsa**, ae, *f. ili* **-se**, ēs, *f. i* * **-sae**, ārum, *f.* [Παγασαί] *grad na moru u Thessaliji, gdje se je gradio brod Argo. Odt.* **Păgăsaeus**, *adj. pagaski,* * conjux P. = Alcestis; * puppis, * carina = *brod* Argo; * Pagasaeus = Iason.

pāgātim, *adv.* [pagus] *selo po selo.*

pāgella, ae, *f. dem. od* pagina, *jedn. Cic. fam.* 11, 25, 2.

pāgĭna, ae, *f.* [pango] *1) list papira, pa budući da su stari samo na jednoj strani pisali, strana,* in extrema p. Phaedri; paginas in annalibus magistratuum fastisque percurrere; respondeo primum postremae tuae p. *2) pjesma, jedn. Virg. ecl.* 6, 12.

pāgĭnŭla, ae, *f. [dem. od* pagina] *strančica, jedn. Cic. Att.* 4, 8.

pāgus, i, *m. više skupa spadajućih sela sa njihovimi stanovnici, kotar kano politička zadruga prama gradu, seoska općina, župa, (sr.* vicus), is p. appellabatur Tigurinus; nam omnis civitas Helvetia in quator pagos divisa est; *(Tac.)* eliguntur qui jura per pagos vicosque reddant; *i pojedino selo,* triumviros creari jussit, qui in pagis, foris, conciliabulis omnem copiam ingenuorum inspicerent; * rugosos frigore p.; * *seljak,* p. agat festum; p. lustrato, coloni; festis in pratis vacat otioso cum bove p.

pāla, ae, *f. [mjesto* pagela *od* pango] *1) lopata. 2) na prstenu ono, u što se kamen okuje.*

Pălaemon, ōnis, *m.* [Παλαίμων] *morski bog, čovjekom nazvan* Melicertes.

Pălaepharsālus, i, *f.* [ἡ παλαιὰ Φάρσαλος] *stari Pharsal, kod Pharsala u Thessaliji.*

Pălaepŏlis, is, *f. grad u Campaniji. Odt. subst.* **Palaepolītāni**, ōrum, *m. Palaepoljani.*

Pălaeste, ēs, *f.* [Παλαιστή] *mjesto s lukom u Epiru, jedn. Caes. b. c.* 3, 6.

Palaestīnus, *a)* * *adj.* [od Palaeste, *v. o.*] *palaeštanski,* deae, Furiae, *dvojb. Ov. fast.* 4, 236. *b) adj. od* Palaestina, *palaestinski, Tib. Ov.; subst.* **-īni**, ōrum, *m.* [Παλαιστινοί], *Ov.*

pălaestra, ae, *f.* [παλαίστρα] *1) hrvalište, škola, gdje se je učilo hrvanju,* qui utuntur armis aut palaestra; non ab scaena et histrionibus, sed ab armis aut etiam a palaestra; * p. nitida, * uncta, *jer su se hrvaši uljem mazali;* * decora; * graminea; * agrestis; *prenes., vježbalište, škola govornička,* magnam habeo huic palaestrae et Tusculano tuo gratiam; *šaljivo (Com.) o bludničkoj kući. 2) hrvanje, vještina u hrv.,* p. discere; palaestrae operam dare; *(Ter.)* periculum facere in palaestra; * exercere palaestras. *3) tp. vježbanje, nauka, osb. vještina govornička, umjetnička* non tam armis institutus quam p.; nitidum quoddam genus verborum et laetum, sed palaestrae magis et olei, quam hujus civilis turbae et fori; numerus quasi quandam p. et extrema lineamenta orationi attulit; habuit vires sine nitore et p. *Po tom umotvor, jedn. Cic. Att.* 5, 13, 1.

pălaestrĭce, *adv.* [palaestricus] *palaestarski, jedn. Cic. de opt. gen.* 3, 8.

pălaestrĭcus, *adj.* [παλαιστρικός] *palaestarski, školski,* motus, *kretanje, koje se uči u p.*

pălaestrīta, ae, *m.* [παλαιστρίτης] *načelnik-, nastojnik hrvališta.*

Pălaetȳros, i, *f.* [Παλαίτυρος] *od Nebukadnezara razoreni Tyrus na phoenicijskom kopnu, Curt.; sr.* Tyrus.

pălam, *adv. a) na očigled, javno (da svatko može čuti i vidjeti; sr.* aperte), in foro saltare; p. ante oculos omnium; nec p. nec secreto; p. duobus exercitibus audientibus; luce p.; *adjectivski,* p. laudares, secreta male audiebant, *Tac. hist.* 1, 10. *b) očito,* p. et libere; p. agere et aperte dicere; aperte ac p.; p. proferre; † quia cetera p. vana *(očite nevaljaštine)* objecisset; *(Hor.)* p. habere alqd, *očitovati (opp.* celare). *c) očito, poznato,* p. est, *Ter.;* p. facere; p. fieri *s acc. c. inf.;* palam factum est hujus de morte, hac re p. facta, *Nep.;* † p. fit de alqo. *d) (Ter.) po mnienju ljadi. 2) praep. s abl. pred (c. i.),* p. populo, *Liv.;* * me, * te p.

Pălămēdes, is, *m.* [Παλαμήδης] *grčki junak pred Trojom, ubijen Ulixovom prievarom.*

Pălātīnus, *adj.* [palatium] *palatinski,* * collis, * Apollo; Palatina *sc.* tribus; *takodjer carski [sr.* Palatium *2)],* * laurus, *pred carskom palačom;* † domus.

Pălātium, ii, *n. 1) jedan od sedam brežuljaka rimskih. 2)* * *palača, jer je car August ondje stanovao,* palatia coeli, p. fulgent.

pălātum, i, *n. (stariji oblik* **-tus**, us, *m. Cic. fin.* 2, 8, 24.) *1) nebo, usta, (kojim se okušava i govori); tp.* dum palato quid sit optimum judicat. *2)* * *svod,* coeli.

pălea, ae, *f. pljeva,* palearum navis, *brod pljeve.*

pălear, āris, *n.* [palea] *podvratnik u bika, pl. Virg.*

Păles, is, *f. rimska boginja zaštitnica stadom i pastirom. Odt.* * **Pălīlis**, *adj. Palin; subst.* **Pălīlia** (Par.), ium, *n. seoska svetkovina očišćanja na čast boginji Pales, svetkovali su ju pastiri 21. aprila na dan utemeljenja Rima.*

Pălīci, ōrum, *m. blizanci Jupitrovi i Aetnini ili Thalijini, koji su na Siciliji štovani kano heroji, Virg. Ov.*

pălimpsestus, i, *m.* [παλίμψηστος] *pergamena, s koje je starije pismo ostrugano, pak drugo povrh njega napisano.*

Pălĭnūrus, i, *m.* [Παλίνουρος] *1) krmilar Aenejin, Virg. 2) po njem nazvani rt (glavina) Latijski.*

pālĭtans, *partic. od nerabl.* palito, *okolo bluděći, jedn. Plaut. Bacch.* 5, 2, 4.

păliūrus, i, *m. drača, dirako, Virg.*

palla, ae, *f. dugačka i široka do nogu sižuća gornja haljina rimskih dama, koju su samo, kad su iz kuće išle, preko stole oblačile;* * *haljina tragičnih glumaca na pozorištu,* * *Arionova,* * † *citaraševa,* * *Phoeba i Boree,* * *Osiridova.*

† **pallăca**, ae, *f.* [παλλακή] *suložnica.*

1. Pallas, ădis, *f.* [Παλλάς] *1) pjesn. ime* = Minerva; *v.* Minerva. *2) tp.* * *a) maslina. b) ulje,* infundere P. *c)* = Palladium. *Odt.* * **Pallădius**, *adj. Palladin,* arx P., *grad u Athenah,* ramus P., *maslinova grančica; osb. subst.* **-dium**, ii, *n. kip Palladin u Troji, koji je, dok je u gradu bio, Troju branio, da se ne osvoji.*

2. Pallas, antis, *m.* [Πάλλας] *1) po jednoj osobitoj priči otac (pete) Minerve. 2) djed i pradjed Euandrov, Virg. 3) sin toga Euandra, Virg. Odt. A)* * **Pallantēus**, *adj. Pallantov; subst.* **-tēum**, i, *n. a) grad u Arkadiji, iz kojega se je Euander u Italiju doselio, Liv. Just. b) grad u Italiji, sagradjen od Euandra, Virg. B)* * **Pallantius**, *adj. Pallantov,* heros P. = Euander.

* **Pallantias**, ădis, *f.* [Παλλαντίας] *i* * **Pallantis**, tĭdos, *f.* [Παλλαντίς] *Aurora, zora, potomkinja giganta Pallanta* (Pallas).

Pallēne, ēs, *f.* [Παλλήνη] *grad i poluotok macedonski. Odt. adj.* **-nensis**, *adj. pallenski.*

pallens, tis, *adj.* [*partic. od* palleo] *1)* * *blied,* ora; umbrae, *o tamnoći kratkih oblačnih dana;* umbrae Erebi; animae; undae *(podzemske);* * *žutozelen, žućkast,* hedera, herbae; lupini; viola; oliva; sol pallentes *(pri pomrčanju sunca)* jungit equos. *2) koji čini da pobliedi,* * morbi; * philtra; † fama.

palleo, lui, — 2. *1) blied biti,* sudat, pallet; * metu sceleris ora futuri; * amisso sanguine venae; * mea rugosâ ora senectâ; *prenes. žutjeti* * currus quoque carmine nostro pallet ovi, pallet nostris Aurora venenis; nunquam ebur; *takodjer* * *probljedjeti, požutjeti, potamnjeti,* * vitio coeli aegra seges; multos colores. *2) na pose a)* * *od požude za čim bliedjeti,* ambitione mala; argenti amore. *b)* * *od straha probliedjeti, strašiti se,* pontum, *od itd.*, pueris, *radi itd.*

pallesco, lui, — 3. [palleo] *bliedjeti,* * curis; * in femina, *smrtno se zaljubiti itd.;* nullâ p. culpâ; * super alqua re, *požutjeti,* * saxum auro.

palliātus, *adj.* [pallium] *koji nosi* pallium *(v.* pallium), *osb. o grčkih philosophih;* illi p., *o kipovih u grčkoj nošnji.*

pallĭdŭlus, *adj.* [*dem. od* pallidus] *(riedko) nablied, bljedjan, Cat.*

* **pallĭdus**, *adj. s comp. i sup.* [palleo] *blied,* turba *(u podzemlju); na pose od straha, ljubavi,* p. in alqa, *smrtno zaljubljeni u itd.; čineći da bliedi,* mors; vina.

palliŏlātim, *adv.* [palliolum] *(riedko) s kabaničicom, Plaut.*

† **palliŏlātus**, *adj.* [palliolum] *sa kukljicom.*

palliŏlum, i, *n.* [*dem. od* pallium] *1) kabaničica, Plaut. 2)* * *kukljica, capuchon.*

pallium, ii, *n. 1) grčka kabanica, koju su Grci obično nosili, a i Rimljani medju Grci, pak rimske bludnice. 2)* * † *pokrivač; (Eutr.) zavjes.*

pallor, ōris, *m.* [palleo] *1) bljedoća,* terrorem p. et tremor consequitur; foedior corporis habitus pallore ac macie perempti; * luteus; * albus; * amantium; * † p. suffunditur; *tp. strah, stiska, koja se pokazuje bljedoćom, Plaut. Prop.; personif. kao božtvo. Liv. 2)* * *tamna boja,* pallorem ducunt rami.

pallŭla, ae, *f. dem. od* palla, *Plaut.*

palma, ae, *f.* [παλάμη] *1) dlan,* palmis passis; *Caes. b. G.* 6, 26, 2. palmae ramique, *ili su grančice pružajuće se poput ruke* = palmites, *ili čvorovi iz kojih grane rastu. 2) palma (drvo). Pak a)* * *plod palme, datula. b) palmova grana, na pose znak pobjede; tp. a) nagrada pobjede ili pobjeda; prednost, slava itd.*, dare, accipere p.; p. ferre; p. belli Punici patrati petis; gladiator plurimarum palmarum, *koji je mnogo puta predobio; (Just.)* cujus (amicitiae regiae) p. tenebat, p. virtutis inter ceteros tulit. *β)* * *dobitnik, pobjeditelj,* Dares, tertia p. *c) metla od palmovih grana, Hor. sat.* 2, 4, 83. *3) mladica, grana,* stipitis, *Liv. 4)* * *uzgredni oblik od* parma.

palmāris, *adj.* [palma] *vriedan palme, odličan,* statua; sententia.

palmārium, ii, *n.* [palma] *glavno, najbolje djelo, (remek),* hoc mihi p. puto, *jedn. Ter. Eun.* 5. 4, 8.

palmātus, *adj.* [palma] *uvezenimi palmami izkićen,* tunica, toga.

palmes, ĭtis, *m. 1) mladica u loze, -čokota, Virg. 2)* † *mladica u obće.*

* † **palmētum**, i, *n.* [palmo] *palmik.*

* **palmĭfer**, fĕra, ferum, *adj.* [palma-fero] *palmonosan.*

palmōsus, *adj.* [palma] *palmovit, jedn. Virg. Aen.* 3, 705.

palmŭla, ae, *f.* [*dem. od* palma] *meton., 1)* * *veslo. 2)* † *datula.*

pālor, *dep.* 1. *okolo hoditi (od svoje volje i sâm, odružen od svoga družtva; sr.* vagor, erro), qui a proelio adverso aut clade captae urbis palati fuerant; in boves palatos ab suis gregibus inciderunt; agmen fugientium fusum ac per agros trepida fuga palatum; incursione ab oppidanis in palatos facta; vagi p. per agros; * p. silvis; * stellae palantes polo; * terga palantia, *bježeći;* palantes homines, *Ov. met.* 15, 150.

palpātio, ōnis, *f.* [palpo] *gladjenje, ulagivanje, jedn. Plaut. Men.* 4, 2, 43.

palpātor, ōris, *m. udvorica, laskatelj, Plaut.*

palpĕbrae, ārum, *f. (u sing. kasno) kanje, kapci, na očima, vedje.*

palpĭto, 1. *trzati se, koprcati se (osb. o ranjenih i umirućih itd.)*, cor; * lingua.

palpo, 1. *i* **-por**, *dep.* 1. *upr. kakvu životinju*

po goloj koži lahko rukom gladiti, milovati, tepkati, * pectora virgineâ manu; *pak dragati koga, ulagivati se (sr.* mulceo), cui male si palpere, *Hor.;* scribenti palparer *(Pollio u Cic. ep.);* palpabo ecquonam modo possim.

palpum, i, *n.* [palpo] *gladjenje, milovanje,* timidam palpo percutit, mihi obtrudere non potes palpo, *Plaut.*

pălūdāmentum, i, *n. vojnička osb. vojvodska kabanica, -plašt.*

pălūdātus, *adj.* [paludamentum] *zaogrnut vojn. plaštem; često o vojvodi polazećem u rat,* p. profectus est.

* **pălūdōsus**, *adj.* [palus] *barovit, močvaran.*

palumbes, is, *m. i (Virg.) f. (golub) grivnjaš, grlaš, Virg.; posl.* palumbem alcui ad aream adducere *(lete mu pečeni golubovi u usta), Plaut.;* duae me unum expetitis palumbem *(ljubovnika), Plaut.*

1. pālus, i, *m. kolac (tanji nego* stipes).

2. pălūs, ūdis, *f. bara, kaljuga, močvara;* * Styx, *radi njegove polako tekuće vode;* * Avernus.

păluster, stris, e, *adj.* [palus] *barovit, močvaran,* in loco p.; loca demissa ac p.; ager; limus; herbae; nocturno humore palustrique coelo gravante caput; * ulva p.; * ranae; * Minturnae.

Pamphȳlia, ae, *f.* [Παμφυλία] *pokrajina u maloj Asiji. Odt.* **Pamphylius**, *adj.* [Παμφύλιος] *pamphylijski,* mare, *na obali Pamphylije; subst.* **Pamphylii**, ōrum, *m.* [Πάμφυλοι *i* -φύλιοι], *Pamphylijani.*

pampĭneus, *adj.* [pampinus] *od vinove loze,* † corona; * auctumnus, *grozdna;* * uva; * odor, *vinska para.*

pampĭnus, i, *m. lastar (vinovo lišće), vinova loza.*

Pān, -nos, *acc.* -na, *m.* [Πάν] *osb. u Arkadiji štovani šumski i pastirski bog, Virg. Ov.; pl.,* Panes, *poljska božtva, nalikujuća Panu, Ov.*

pănăcēa, ae, *f.* [πανάκεια, *sve liečeći*] *izmišljena trava, koja da bi sve bolesti izliečila, Panacée, liek za sve, Virg.*

Pănaetius, ii, *m.* [Παναίτιος] *stoički philosoph.*

Pănaetōlĭcus *ili* **-lius**, *adj.* [Παναιτωλικός, -ώλιος] *na svu Aetoliju spadajući.*

† **pānārium**, ii, *n.* [panis] *krušna košara.*

Pănăthēnaĭcus, *m.* [Παναθηναϊκὸς λόγος] *govor Isokratov izrečen na svetkovini Panathenaeâ.*

* **Panchāia**, ae, *f.* [Παγχαΐα] *mythiski otok na iztočnoj obali Arabije. Odt.* * **Panchaeus**, * **-chāĭus**, * **-chāĭcus**, *adj. panchaejski.*

panchrestus, *adj.* [πάγχρηστος] *za sve koristan, šalj.*, medicamentum *v.* medicamentum.

pancrătĭce, *adv. pancratiatski, jedn. Plaut. Bacch.* 2, 3, 14.

pancrătion *ili* **-tium**, ii, *n.* [παγκράτιον] *tjelesno vježbanje, hrvanje sa šakanjem sdruženo, Prop.*

Pandătāria, ae, *f.* [Πανδαταρία] *otočić u etrurij-skom moru, kamo su se za vremena carevâ prognanici slali, Tac. Suet.*

pandĭcŭlor, *dep.* 1. *protezati se, Plaut.*

Pandīon, ŏnis, *m.* [Πανδίων] *kralj u Athenah, otac Proknin i Philomelin. Odt.* **Pandīŏnius**, *adj. Pandionov, i pandionski ili athenski. Ov. Prop.*

pando, pandi, pansum *ili* passum, 3. *1) razapeti, pružiti,* vela; crines passi, *razpletene;* passum capillum ostentare *(pokazuje tugovanje i očajanje),* p. manibus, *pruženima rukama (na molitvi),* stantes et manibus p. gratias agentes, *(Virg.)* p. de litore palmis numina magna vocat; velis passis; p. aciem; cornua se latius; * pennas ad solem; * ramos; * vestigia (*sc.* frigoris) *pokazivati; medialno, pružati se,* panditur planities, *pukla,* mare faucibus angustis; in patentiorem campum pandi agmen coepit; *na pose, šireć sušiti,* uva passa, *Plaut.;* racemi passi, *Virg.;* lac passum, *progrušalo mlieko, Ov.; i subst.* passum, i, *n. vino od sušena grožđja, Virg.;* * pictâ p. spectacula caudâ = pandentem p. caudam praebere spectacula; *tp.* vela orationis p. = *obilnije i slobodnije progovoriti;* alia divina bona longe lateque se p., *šire se. 2) otvarati,* januam *(Plaut.);* rupem ferro; * tria guttura; * Helicona; * moenia urbis; panduntur inter ordines viae, * portae, *otvaraju se; tp. a)* viam pandere fugae, salutis, ad dominationem, *Liv.;* * via prima salutis Grajâ pandetur ab urbe. *b)* * *objaviti, oglasiti,* nomen; res; rem ordine; *(Liv.)* his quae nunc panduntur fatis.

Pandōsia, ae, *f.* [Πανδωσία] *grad u Bruttiju.*

Pandrŏsos, i, *f.* [Πάνδροσος] *kći Cekropova, Ov.*

pandus, *adj. kriv, ukrivljen (sr.* uncus, curvus), * carinae; * cornua; * rami; * lances; * delphines.

pănēgȳrĭcus, i, *m.* [πανηγυρικός, *dodaje se i* λόγος] *(svetčani) govor Isokratov da se povrati sloga u ratu proti Persijancem i da se proslave Athene, Cic. Quint.*

† **Pangaeus mons** *ili (Virg.)* **Pangaea**, ōrum, *n.* [τὸ Παγγαῖον] *gora macedonska na medji Thračkoj.*

pango, panxi *ili* pēgi, panctum, *u prenes. značenju* pĕpĭgi, pactum, 3. *1) (više u starom jeziku; sr.* figere) *zabiti, utvrditi,* clavum, * ancoram litoribus *(dat.), ukotviti se, usidriti se. Odt. a)* † *saditi,* ramulum; illas (laureas) confestim eodem loco; * *nasaditi,* colles. *b) u duhu sastavljati osb.* versus, carmina, *slagati,* alqd Sophocleum; * poëmata; * maxima facta patrum, *pjevati;* neque prima per artem temptamenta tui pepigi. *2) tp. po pravu što god utvrditi, odrediti (samo perfektski oblik, inače se rabi* paciscor), pacem, amicitiam cum alqo; † pretium libertati; s ut, ne, *(redje) s inf.*, obsides dare pepigerant, *Liv.* 43, 21. ulcisci, *Tac.; s abl. ciene,* ducentis Philippis rem pepigi, *Plaut.;* quo (pretio) pepigerant, *Liv.;* * foedera.

pānĭceus, *adj.* [panis] *od kruha načinjen,* milites, *šalj. smiera na* panis *i samnitski grad* Pana, *jedn. Plaut. Capt.* 1, 2, 59.

pānĭcum, i, *n. vrst žita, bar, proso.*

pānĭfĭcium, ii, *n.* [panis *i* facio] *kruh za žrtvu, Suet.*

pānis, is, *m.* *(predcl. i* **pane**, is, *n.) kruh;* p. cibarius *ili* * secundus, *prosti, domaći;* p. ater.

Pāniscus, i, *m.* [*Πανίσκος*] *mali Pan, Panić.*

Pannŏnia, ae, *f.* [*Παννονία*] *zemlja južno od Dunava medju Dacijom, Noricom i Illyrijom (dielovi Ugarske, Slavonije i Bosne), Ov. Eutr.; Odt.* **Pannŏnicus**, *adj. pannonski, Suet.; subst.* * **Pannonius**, *Pannonac;* **Pannonii**, [*Παννόνιοι*] *Pannonci, Tac. Suet.*

pannōsus, *adj.* [pannus] *otrcan, dronjav,* homo.

pannus, i, *m. komadić sukna, krpa,* assuitur p. purpureus, *o kićenih orisih u pjesmi, koji ne spadaju na predmet; dronjak,* pannis obsitus, *Ter.; takodjer (Hor.) o prostoj kabanici cynikâ,* duplici p., *s dvostruko posvrnutom,* si non rettuleris p.; *u obće* * *haljina, odora,* Fides velata albo p.

Pănomphaeus, i, *m.* [*Πανομφαῖος*] *pridjevak Jupitrov, početnik oracula i božanskih znamenja, Ov.*

Pănormus (Pănh.), i, *f.* [*Πάνορμος*] *grad na Siciliji, s. Palermo. Odt.* **-mĭtānus**, *adj. panormski.*

pansa, ae, *m.* [pando] *širokonog, Plaut.; pak po tom pridjevak n. p.* C. Vibius P.

Pantăgias, ae, *m.* [*Πανταγίας*] *mala rieka na iztočnoj obali Sicilije, Virg. Ov.*

pantex, ĭcis, *m. kulje, pl. drob, crieva, Plaut.*

panthēra, ae, *f.* [*πάνθηρ*] *panther.*

panthērīnus, *adj.* [panther] *pantherov, komički prenes. (Plaut.) izšaran od batinâ.*

Panthous *(kasno) ili stegn. (Virg.)* **Panthus**, i, *m.* [*Πάνθοος, Πάνθους*] *sin Othryjev* (Othrys), *otac Euphorbov. Odt.* * **Panthoĭdes**, ae, *m. sin Panthoov a)* = Euphorbus. *b)* = Pythagoras, *koji je tvrdio, da je prije Euphorb bio.*

Pantĭcăpaeon *ili* **-um**, i, *n.* [*Παντικάπαιον*] *grad na cimmerskom bosporu u sadašnjem Krimu, s. Kerč.*

Pantŏlăbus, i, *m.* [*Παντολάβος, sve uzimajući*] *grabonja, ime jednoga parasita, Hor.*

pantŏmīmus, i, *m.*]*παντόμιμος*] *pantomim, balettski plesač, Suet.*

păpae, *interj.* [*παπαί*] *(Com.) gle, gle!*

păpāver, ĕris, *n. mak,* papaverum capita.

* **păpāvĕreus**, *adj.* [papaver] *makov, jedn. Ov. fast.* 4, 438.

Paphlăgo, ŏnis, *m.* [*Παφλαγών*] *Paphlagonac, stanovnik zemlje u maloj Asiji medju Pontom i Bithynijom, koja se zvala* **Paphlăgŏnia**, ae, *f.*

* **Păphos** *ili* **-us**, i, [*Πάφος*] *1) m. sin Pygmalionov, utemeljitelj grada* P. *2) f. grad na Cypru, posvećen Veneri. Odt.* **Păphius**, *adj. a)* = *cyparski,* Venus, *Tac.;* heros = Pygmalion, *Ov. 2)* * *paphski, Veneri posvećen,* myrtus.

pāpĭlio, ōnis, *m. leptir, Ov.*

păpilla, ae, *f. 1)* † *bradavica (na sisi). 2)* * † *sisa, dojka.*

Păpīrius, *ime rimskoga plemena* (gens); *1)* Gajus P. Carbo, *pučki tribun g. 133. pr. Is., pristaša C. Graccha, kašnje consul g. 120. pr. Is. predobiven od optimatâ. 2)* Lucius P. Cursor, *pet puta consul i dva puta dictator za ratova rimskih sa Samnićani i drugimi narodi doljne Italije; adj.* **Papirius**, *Papirijev; odt.* **-iānus**, *adj. Parijev.*

pappo, 1. *papati, jesti,* alqd, *Plaut.*

păpŭla, ae, *f. bubuljica, mozuljac, Virg.*

* **păpȳrĭfer**, fĕra, fĕrum, *adj.* [papyrus-fero] *papyronosan.*

păpȳrus, i, *comm. i* **-rum**, i, *n.* [*πάπυρος*] *meton. od papyrova lika načinjen papir za pisanje, Cat.*

pār, **păris**, *I) adj. 1) jednak, ravan, koji se može u čem uporediti (sr.* aequalis, aequus, similis), magnitudo; pari intervallo; par similisque ceteris; finitimus oratori poëta ac paene p.; pares in amore et aequales; virtutes esse inter se aequales et p.; rebus ipsis p. et aequalis oratio; altera sententia est, quae definit amicitiam p. officiis et voluntatibus; alcui alqua re; p. est alcui alqd cum alqo; homo p. ad virtutem, *Liv.;* quem tu p. liberis tuis fecisti, *izjednačiti;* par atque, et, quam; * pares cantare; * cornicis vetulae temporibus parem Lycen, *jednaka vieka;* * quaeret parem; * in tuto semper amore pares; *subst. drug, druga, pak* * *drug* = *suprug; n. jednako,* paria paribus respondere; *(Hor.)* par impar ludere, *tâko liho; par (dvoje),* gladiatorum; tria aut quatuor paria. *Na pose a) komu u jakosti ravan, -dorasao,* alcui; armis se p. existimare; *(Just.)* adversus victores; * Atlanti viribus; universos p. esse posse; † magnitudine navium; adhuc p. non sumus (fletui); et virtute et numero pugnando p. nostri, *za boj; subst. protivnik,* habeo parem, quem das, Hannibalem, *Liv. b) prenes. prikladan, koji se pristoji,* erit rebus par oratio; ut par est; p. est primum ipsum esse virum bonum, tum alterum similem sui quaerere; ut constantibus hominibus p. erat; quid se facere p. esset; * p. est; *(Plaut.) s* ut; * fama, *koji ga ide. 2) jednako silan,* in utriusque orationis facultate; animo ac viribus.

părābĭlis, *adj.* [paro] *lak nabaviti.*

părădoxa, ōrum, *n.* [*παράδοξα*] *paradoxne t. j. čudne i obćemu mnienju protivne izreke.*

† **Păraetăcēne**, ēs, *f.* [*Παραιτακήνη*] *gorski priedio u Mediji. Odt. subst.* **-cae**, ārum, *m.* [*Παραιτάκαι*] *Paraetacenci.*

Paraetŏnium, ii, *n.* [*Παραιτόνιον*] *grad s lukom u sjevernoj Africi, pis. knjige bell. Alex. i Ov.*

† **părălȳsis**, is, *f.* [*παράλυσις*] *kap, kaplja.*

† **părăphrăsis**, is, *f.* [*παράφρασις*] *(kasno) opis.*

părăsīta, ae, *f.* [parasitus] *(riedko) čankolizica, Hor.*

părăsītaster, stri, *m.* [parasitus] *nadri-čankoliz, jedn. Ter. Ad.* 5, 2, 4.

părăsītātio, ōnis, *f.* [parasitor] *muktarenje, jedn. Plaut. Amph.* 1, 3, 20.

părăsītĭcus, *adj.* [parasitus] *muktarski, muktadžijski,* ars, *Plaut.*

părăsītor, *dep.* 1. [parasitus] *muktariti, Plaut.*

părăsītus, i, *m.* [*παράσιτος s kim ili kod koga jedući*] *čankoliz (muktadžija), koji se, da se samo mukte najede, ulaguje i lakrdije sbija; šalj. (Plaut.)* ne ulmos parasitos faciat, *da me ne izprebija.*

părāte, *adv. s comp. i sup.* [paratus] *1) spremno, pripravno. 2) (Plaut.) pomnjivo.*

părātio, ōnis, *f.* [paro] *spremanje, teženje na što, jedn. Sall. Jug.* 31, 8.

păratrăgoedo *ili* **-dio**, 1. [*παρατραγῳδεῖν*] *tragički govoriti, jedn. Plaut. Ps.* 2, 4, 17.

1. **părātus**, us, *m.* [paro] *priprava,* necessarius vitae cultus aut p.; militum et armorum; † funebris; * triumphi; * Tyrios induta p., *odielo;* * largis paratibus uti; *(Tac.)* ventris et ganeae p. *(pl.).*

2. **părātus**, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* paro] *1) pripravan, spreman, gotov na što,* ad alqd; ad dimicandum; Sex. Aelius, ad dicendum, *gotov govornik;* ad pericula subeunda; miles p. castris ponendis; * acies p. neci; † p. in res novas; * in utrumque; *s inf.; s* ut, sic, sic animo p., ut; animo p.; p. victoria, *laka pobjeda;* locos p. atque expeditos habere; paratissimus animus; † paratior animo; *(Ter.)* tibi erunt p. verba, huic homini verbera. *2) Na pose a) posve, dobro spreman (sr.* instruo, orno), naves paratissimae ad navigandum; omnia ad bellum apta ac p. sunt; paratissimus in jure; paratissimi in rebus maritimis. *b) spreman na boj, gotov na što,* legiones; milites; exercitus nostri; ut impeditos aggrederentur, p. in armis erant; milites cibum capere atque, uti simul cum occasu solis egrederentur paratos esse jubet; † ad proeliandum animo atque armis; instructus paratusque; ad praedam; hunc hominem, tam acrem, tam audacem, tam p.; *(Ter.)* itane huc p. advenis? *(o lukavosti).*

Parca, ae, *f.* [*srodno sa* partior, pars, *upr. koja što dieli*] *usudnica; obič. su se brojile tri Parce (Hor.* tres sorores), Clotho, Lachesis *i* Atropos, *od kojih je dolazio ljudem usud (sudjenje) i smrt, budući da su one predju života prele.*

parce, *adv. s comp. i sup.* [parcus] *štedljivo,* frumentum p. metiri. *Po tom a) umjereno, malo,* parcius dicere de laudibus alcjs; p. laedere, *samo malo;* ludere, *(Caec. u Cic. ep.)* scribere; * parcius objicere; * nec verbo parcius absens (*sc.* rex paterque audisti), *ni za rieč manje, isto tako;* * parcius nitere, *radi gore njege; umjereno,* * (verba) Graeco fonte cadent p. detorta; ut parcissime dicam, *Quint.;* qui parcissime *sc.* dicunt. *b) riedko,* * parcius quatiunt fenestras; † civitatem Rom. parcissime dare.

parcīprōmus, *adj.* [parcus-promo] *(Plaut.) koji štedno vadi, skupac, tvrdica.*

parco, pĕperci (*redje [Plaut. Nep.]* parsi), parcitum *i* parsum, 3. *štediti,* alcui rei, operae; *(Plaut.)* pecuniam, *(Virg.)* talenta gnatis parce tuis; * parcentes dexterae, *štisljive;* * p. cadis; * viribus; parcendo, *štednjom;* ne labori suo neu periculo parceret; valetudini; vitae; rei publicae; *(Caes. Hor.)* p. sibi; p. auribus alcjs, *t. j. ne reći, što bi komu nepovoljno bilo;* * nec divum parcimus ulli, *ne hajemo za nikoga od b. Po tom a) kaniti se, čuvati se čega,* labori; * lamentis; * bello; *veoma često, ponajviše pjesn., s inf. mjesto* noli; *jedn. Liv.* 34, 32. parce fidem ac jura societatis jactare. *b) uzdržati se od čega, okaniti se,* a caedibus; * metu, *ne bojati se;* auxilio, *ponudjenu pomoć ne rabiti;* * oculis, * luminibus, *ne gledati na što;* * voci iraeque; * sacris tanquam sacris, *ne dirati u . .*

parcus, *adj. s comp. i sup.* [*srodno s* parum, *παῦρος*] *1) štedan,* colonus parcissimus; pater; *pokudno tvrd, škrt,* * senes; * ob heredis curam; * magnum donandi, *na velikih darovih;* † pecuniae; *po tom u obće uzdržaljiv, štedan,* in largienda civitate; † in laudando; † *s gen.* vini; pecuniae; parcior somni; parcissimus honorum; *(kasno)* in cibum; *na pose štedan besjedom,* Crassus erat elegantium parcissimus, Scaevola parcorum elegantissimus. *2)* * *oskudan, tiesan, slab,* sal; lintea; p. deorum cultor et infrequens; optima mors, parcâ quae venit apta die, *za malo vremena, brzo;* ira, verba, *mal.*

pardălis, is, *f.* [*πάρδαλις*] *ženka pantherova, jedn. Curt.* 5, 1, 21.

1. **pārens**, tis, *adj. s comp.* [*partic. od* pareo] *1) pokoran,* parentiores exercitus, *jedn. Cic. off.* 1, 22, 76. *2) subst. u pl. podložnici.*

2. **părens**, tis, *m. i f.* [pario] *1) roditelj, -ljka* (pater *i* mater *pokazuju više gradjanski i polit. odnošaj); pl.* parentes, *roditelji;* libertatem patriam parentesque armis tegere; qui patriae parentibus aris et focis suis bellum paraverunt; * p. Idaea, * Idaea deum = Cybele; * Tegeaea *ili* Euandri = Carmenta; * *samo* p. *o Jupitru;* * *f. rodideljka; nadalje* * *djed, pradjed, praotac; (Eutr.) stric,* † *(pl.) rodjaci;* * *praotci,* more parentum. *2) početnik, utemeljitelj itd.,* Socrates p. philosophiae; p. patriae, operum; * lyrae, *o Mercuru; tako se nazivlju i gradovi, koji su naselili naselbine.*

părentālis, *adj.* [2. parens] *1)* * *roditeljski,* umbra. *2)* * *na mrtvačku svetkovinu roditeljâ i rodjakâ spadajući,* dies; *subst.* **-tālia**, ium, *n. mrtvačka svetkovina pokojnim roditeljem i rodjakom.*

părento, 1. [2. parens] *1) pokojnim roditeljem, rodjakom u obće milim svetčanu mrtvačku žrtvu prinesti,* mortuis. *2) tp. pokajati, osvetiti koga (tim da mjesto njega drugoga ubijem),* alcui; *prenes., žrtvovati, zadovoljiti, osvetiti, pomiriti,* † internecione hostium justae irae parentatum est; † sanguine suo manibus hostium; * umbris.

pārco, ui, — 2. *1) upr. prikazati se,* immolanti jecinora replicata paruerunt, *Suet. Aug.* 95.; *osb. impers.* paret, *pokazuje se, vidi se, stoji (stara jurist. formula),* si paret; si pareret; abunde parere arbitror *s acc. c. inf., Suet. Cal.* 8.; quantum postea eventu paruit, *Suet. Vesp.* 4. *2) pokoravati se (kanoti sluga gospodaru; sr.* oboedio, obsequor, obtempero), *osb. biti podložan,* nulla fuit civitas quin Caesari pareret atque imperata faceret; etiam latronum leges esse dicuntur, quibus pareant; p. ducibus, legibus; Samnitium dicto, voluntati alcjs; perpetuo imperio; qui bene imperat, paruerit aliquando necesse est; si voluisset, paruissem; * arva colono; * vireta parentia ventis; * omnis res, virtus, fama etc. pulchris divitiis p.; * cui pecudum fibrae, coeli cui sidera p. *(gatalac);* * cui p. armenta; *odt. povesti se, po-*

dati se, popustiti, robovati itd., utilitati *(poći za)*; irae suae plus quam utilitati communi; naturae; cupiditatibus; necessitati; † animo et tempori; * gulae parens; * promissis p., *održati.*

păries, ĕtis, *m.* [* parietibus *četverosl.*] *stiena, zid*, intra parietes, *u kući, takodjer = dobrim (načinom)*; nullo modo possum iisdem parietibus *(pod istim krovom)* tuto esse tecum; forensi luce carere intraque parietes alere eam gloriam etc.; *posl. (Hor.)* tua res agitur, paries cum proximus ardet, *susjedova kuća; vidi takodj.* fidelia.

părĭĕtārius, *adj.* [paries] *zidni*, herba p., *zidna trava, nadimak Trajanov radi mnogih od njega potičućih nadpisa na javnih sgradah, jedn. Aurel. Vict. epit.* 41, 13.

părĭĕtĭnae, ārum, *f.* [paries] *razvaline, ruševine;* tenebris et quasi parietinis rei publicae.

Parīlia *v.* Pales.

* **părĭlis**, *adj.* [par] *jednak.*

părio, pĕpĕri, partum, 3. *1) roditi*, liberos; ova, *leći. 2) nositi, radjati*, terra p. fruges; urbes; *tp. a) tvoriti, izumiti, izmisliti*, verba; † fabulae Scyllam; quod diu parturit animus vester, aliquando pariat; quae tota ab oratore pariuntur, excogitationem non habent difficilem. *b) nabaviti, namaknuti, steći*, Sallentino agro pax parta; majore praeda parta; optima spolia sunt parta; parta bona; p. sibi laudem, divitias, salutem, p. amicos; victoriam ex, de alqo, decus ingens belli huic urbi ex hoste communi; gratiam ab alqo, apud alqm; gloriam (*sc.* sibi); sibi magnam amicitiam cum alqo; haec, quibus rebus pariuntur a singulis, eisdem fere a multitudine; † p. fugâ sibi salutem, *izbaviti se biegom; (Ter.)* odium; dolorem; ne quam suspitionem pareret; * sanguine sibi patriam; * letum sibi manu, *zadati si smrt;* (*Hor. sat.* 2, 2, 19.) unde putas aut quî partum? *subst.* **parta**, ōrum, *n. tečevina, imetak*, patris mei bene p., *Ter.*; p. viri retinere, amittere, *Sall.*

Părĭs, ĭdis, *m.* [Πάρις] *sin Priamov i Hecubin; sr.* Helena.

Părīsii, ōrum, *m. puk u sjevernoj Galliji, s glavnim gradom* Lutetia (Parisiorum), *s. Paris.*

părĭter, *adv.* [par] *1) jednako* (*sr.* aequaliter), non p. omnes egemus; nostra in amicos benevolentia illorum erga nos benevolentiae p. aequaliterque respondeat; p. ac, atque, et, ut *(kano)*; *(Sall.)* pariter acri; *(Sall.)* p. qualis; *i* p. mecum, *kao i ja;* * p. cum flamine, *brzo kao vjetar;* * p. cum matre caput ferens; *(Liv.)* ultimae p. propinquis; * p. — que, *pak* * que-que, * p — vel. *2) zajedno, skupa*, p. cum occasu solis; p. cum vita sensus amittitur; * p. — p. = *čim — odmah*, hanc p. vidit, p. optavit; *pak takodjer, i*, plura castella Pompejus p. distinendae manus causâ temptaverat; pariterque oppidani agere; * p. nymphas incedere vidit.

părĭto, 1. [*intens. od* 1. paro] *kaniti, namjeravati, s inf.* s ut, *Plaut.*

părĭtor, ōris, *m.* [pareo] *trabant, jedn. Aurel. Vict. Caes.* 2.

Părium, ii, *n.* [Πάριον] *grad s lukom u Mysiji, Odt.* **Părianus**, *adj. parijski.*

Părius *v.* Paros.

1. parma, ae, *f. mali okrugao štit* (*sr.* scutum, clipeus), *koji su lahko oružani i konjanici nosili* (*sr.* palma); * *u obće štit.*

2. Parma, ae, *f. grad u gornjoj Italiji, s. Parma. Odt. subst.* **Parmensis**, is, *i pl.* **-enses**, ium, *m. Parmljani.*

parmāti, ōrum, *m.* [1. parma] *koji nose male štitove (parme), jedn. Liv.* 4, 49, 1.

Parmĕnĭdes, is, *m.* [Παρμενίδης] *grčki philosoph iz Elee (lat.* Velia *u južnoj Italiji), oko g.* 500 *pr. Is.*

Parmĕnio, ōnis, *m.* [Παρμενίων] *jedan od najslavnijih vojvoda Philipa i Alexandra Vel., Curt.*

parmŭla, ae, *dem. od* 1. parma, *Hor.*

parmŭlārius, ii, *m.* [parmula] *pristaša gladiatorâ, koji su se s parmom borili, Suet.*

Parnāsus *ili* **-nassus**, i, *m.* [Παρνασός *ili* -σσός] *brdo u Phocidi, uz koje su bili Delphi i castalsko vrelo, posvećeno Apollonu i Musam, Virg. Ov. Odt.* * **Parnāsius** *i* * **-asis**, ĭdis, *f. adj. parnaski, delphiski, apollinski.*

1. păro, 1. [*srodno s* pario] *1) spremati, pripravljati*, convivium; turres, falces; copias, bellum, bellum alcui; necem, insidias alcui; p. iter, fugam, orationem ad tempus; se ad iter, se ad discendum; † se proelio, * se pugnae; * se cruori humano; † juvenis ille, qui foro et eloquentiae parabatur; † famem satietate; * campum, *ravnati;* * arma animis, *biti spreman na boj;* * jussa, *izvršiti;* * dicta contra, *odgovarati; s inf., spremati se, kaniti, namjeravati*, proficisci, deterrere; *(Com.)* s ut, ne; si ita natura paratum esset, ut; *absl.*, oppugnare aut p. omnibus locis; festinare, p., *Sall.; pak jedn. Liv.* 42, 53., jussis ad iter p. *2) nabaviti, namaknuti*, hordeum; locum ac sedes; latos fines exercitum, copias, *dignuti, skupiti;* pacem, societatem, *ugovoriti;* praesidium senectuti; *na pose, kúpiti*, hortos; praedia; frumenta; jumenta impenso pretio; aere, argento, *kupljen za novce.*

2. păro, 1. [par] *1) jednako cieniti*, vos, *jedn. Plaut. Curc.* 4, 2, 20. *2) prispodabljati se s kim*, p. se cum collega, *jedn. Cic. fam.* 1, 9, 25.

părŏchus, m. [πάροχος] *1) nabavljač* (lieferant), *koji je na svakoj štaciji za njeku od države odmjerenu svotu poglavarom i drugim, koji su ista prava uživali, davao što im je trebalo kanoti sieno, sol, drva, kruh. 2) u obće krčmar, jedn. Hor. sat.* 2, 8, 36

Paropamĭsus (Parap.), i, *m.* [Παροπάμισος, παραπ.] *glavna gora u nutrnjoj Asiji. Odt.* **Paropamisadae** (Parap.), ārum, *m. stanovnici zemlje na južnom obronku Parop. Curt.*

Părŏs, i, *f.* [Πάρος] *otok u aegaejskom moru, na glasu radi bieloga mramora, rodno mjesto Archilochovo. Odt.* **Parius**, *adj. parski*, lapis, *mramor;* crimine P. est accusatus, *zaradi Para; subst.* **Pării**, ōrum, *m. Parci.*

parra, ae, *f. njeka ptica, kojoj je glas zlo slutio, njekoji hoće da je buljina (sova), a drugi da je zelena žuna, Hor.*

Parrhăsia, ae, *f.* [Παῤῥασία] *zemlja i grad u Arkadiji. Odt.* * **Parrhăsis**, ĭdis, *f. i* * **-sius**, *adj. parrhasijski = arkadski, osb. Callisto;* dea P. = Carmenta.

Parrhăsius, ii, *m.* [Παῤῥάσιος] *glasoviti grčki slikar iz Ephesa, oko g.* 400 *pr. Is.*

parrĭcīda (pāric.), ae, *comm.* [*valjda mjesto* patricida *od* pater *i* caedo] *ubojica otca, roditeljâ. Odt. a) ubojica djetce*, p. liberum. *b) ubojica slobodnih gradjana*, civium; parricidae. *c) ubojica vladaoca, kanoti otca domovine (tako su zvane ubojice Caesarove). d) izdajica, neprijatelj domovine*, rei publicae; *buntovnik, izdajica*, regis exercitus; *(Tac.) o Vitelliju, koji se je proti Othonu pobunio; koji robi svete stvari.*

parrĭcīdālis, *adj.* [parricida] *(kasno) razbojnički, opak.*

parrĭcīdium, ii, *n. ubojstvo otca; pak a)* p. filii, *sina;* fratris, fraternum, *a i samo* p., *brata;* patrui, *strica; ubojstvo rodjaka, gradjanina. b) izdajstvo, pobuna proti domovini*, patriae, publicum; *takodjer kad se tko ogrieši na philosophiji kano materi života.*

pars, tis, *f. 1) dio (naprama cielomu; sr.* portio), Numidiae pars tertia, dimidia p. exercitus, *polovina;* quod Ariovistus — in eorum finibus consedisset tertiamque partem *(= trećinu)* agri Sequani — occupavisset et nunc de altera p. tertia Sequanos decedere juberet; tres jam copiarum p. *(četvrtine)* Helvetios id flumen traduxisse, quartam fere p. citra flumen Ararim reliquam esse, — ad eam p. pervenit, quae nondum flumen transierat; agri p. duae *(trećine)* ademptae; multae novem p. *(desetinâ)* detraxit; † Caesar in suam p. oppidi venit; complures milites hujus urbis omnibus partibus interficiebantur; reliquis oppidi p. sic est pugnatum, ut; p. erat regiae exigua, in quam ipse habitandi causa initio erat inductus; in abditam aedium p. secedere; copias in quattuor p. distribuerat; partes facere, *dieliti, razdieljivati;* duabus partibus amplius frumenti abstulit, *dva puta toliko;* * p. nectaris; * Falerni, * mundi *itd.;* * te meae partem animae; * non omnis moriar multaque pars mei vitabit Libitinam; * parte tamen meliore mei super alta perennis astra ferar; magna, major, maxima p. hominum, *(Hor.)* bona p. hominum, maxima pars vatum decipimur; *pak i samo* pars *o jednom dielu ljudî, osb. gdje se slaže po smislu, često u historikâ i pjesnikâ*, p. major auctores sunt; magna p. caesi sunt; magna p. raptae; p. exigua, duce amisso, Romam inermes delati sunt; capti p. in crucem acti, p. bestiis objecti, pauci etc.; *često takodjer* pars — alii; pauci — pars — alii; pars — alii — plerique; pauci — pars — p.; multi — pars; *(Hor.)* pars hominum — p. multa; sunt qui — altera pars, *njeki — drugi;* ex parte, † in parte, * parte, *dielom, dielomice;* nonnulla p ; magna ex p., *velikim dielom*; majore ex p., maxima ex parte, *većinom; takodjer* magna p., magnam, maximam p.; omni ex parte, omni p., *sasma, posve;* * † nulla p., *nikako;* ex aliqua p.; per partes emendare, *dielomice;* legendus (Ovidius) tamen in partibus, *mjestimice;* solis magnitudine multis p. *(za mnogo)* terra superatur; numero multis p. inferior; eandem rem non multis p. malle; pro parte, pro rata parte, *po njekom razmjeru, razmjerno*, pro sua quisque parte, *koliko koga zapada*, pro mea, pro tua p.; pro mea tenui infirmaque parte, *koliko (po maloći i slaboći mogu) prama sitnoći i slaboći m.;* * pudica mulier in partem juvet domum, *od svoje strane;* pro virili parte, *v.* virilis; consules Dyrrhachium profectos cum magna parte *(odjelom)* exercitus; quam p. fors obtulit; in partem venire alcjs rei, partem habere in alqa re, in parte alcjs rei esse, *dio imati u čem;* in partem, in partem alcjs rei vocare, *zvati na dio u čem; (Virg.)* divos ipsumque vocamus in partem praedamque (= in partem praedae) Jovem; *(Tac.)* quae (classis) ab Agricola assumpta in partem virium; *Liv.* 7, 22, 9. per eundem, qui ad dictaturam aperuisset viam, censuram quoque in partem vocari plebes volebat; dare partes (amicis), * in partem dare alqd alcui; (*Plin. ep.* 7, 37, 3.) non nummo sed partibus locare agrum, *dati na dio; (Nep.)* nullam in ea re suam partem fore, *da on u tom ne će imati diela;* * quorum pars magna fui; * Lausus p. ingens belli; p. haud temnenda belli Orodes; *pak dio u kakovu poslu na dionice, dionica (actie)*, magnas p. habuit publicorum; dare partes; p. illo tempore carissimae. *Na pose a) strana, krajina*, hac p. neglecta *v.* negligo *2);* partes orientis; * Eoae; omnes quae in istis p. essent opes copiaeque; in eam partem ituros atque ibi futuros Helvetios, ubi eos Caesar constituisset atque esse voluisset; in eas partes Galliae venire; in omnibus partibus Eburonum; ex reliquis p.; in omnes p.; * qua p. debacchentur ignes. *b) smjer, strana, kraj itd.*, exploratum in omnes p. dimissi erant; una ex parte, *s jedne strane;* ex utraque p.; qua ex p.; quam se cunque in p. dedisset, *na koju se god stranu dao;* duabus ex p.; omnibus in p., omnibus p., *svagdje;* omnibus p. *znači takodjer u svem, u svakoj ruci;* ex omnibus p., *sa svih strana;* ex omnibus partibus *(u senatu)* postulabatur, ut; reliquis, extremis p., *na ostalih, najkrajnjih tačkah*, utram in p., *na koju stranu*, qua ex parte, *s koje strane*, multis p., *s mnogo stranâ*, nulla ex p., *s nikoje strane [razlikuje se od* nulla parte; *v. gore]*, * ab omni parte beatus, *sa svake strane, posve* [*sr. gore* omni ex parte, omni parte, omni a parte]; in utramque p. *(za jednu stvar i proti njoj)* disputare, disserere; sententia in utramque p. tuta; in eam p., *na tu stranu, s te strane, tako*, in eam p. accipio, scribere in eam partem, ne; neutram in p.; nullam in p. fit significatio, *na nijednu stranu;* accipere in optimam p., mitiorem in p. interpretari; in omnes p., *na sve strane;* in omnes p. valet, *u svakom pogledu;* * in omnem p., *svakamo;* nullam ad p. valet, *ne vriedi posve ništa;* altera p., in altera p.; altera p. — altera p., *s jedne strane — s druge str.;* quia post Tatii mortem ab sua p. non erat regnatum, *od njihove strane nije bilo kralja; kano vojn. izraz krilo*, in sinistra p. curare; ab utra parte cedere Romanus exercitus coepisset. *c) vrst*, voluptatis partes hoc modo describunt, ut etc.; *osb. u Liv. vrst rata, vojske*, quâ, eâ p. belli, virium; quacunque parte copiarum. *d) sing. i običnije pl. strana, stranka (partaja, što se je kano dio od cieloga odružila; sr.* factio), qui partis Romanorum fuerant; nullius partis esse; se in nullam partem movere; erat illarum p.; p. Sullanae, Pompejanae; civis meliorum p.; optimarum p. esse et existimari; in duas partes discedere; *i samo* partes *o pučkoj stranci, ako se iz sadržaja razabirê*, ex partium invidia periculum metuentes; † in partes

ducere, † trahere, † sollicitare in p. suas, † transire in p.; † habebat in partibus Pallantem. *e) dio, koji tko u kakovu poslu preuzme, koji ga zapane, o glumcu, uloga, pak u obće uloga, posao, služba itd.*, primae, secundae, tertiae p. *v.* primus, secundus; primas (partes) agere, *prvu ulogu igrati;* primas (partes), secundas alcui dare, ad alqm, alcui deferre; primas ferre, tenere; hinc vos, vos hinc mutatis discedite p., *Hor. sat.* 1, 1, 18.; priores p. apud alqm habere; partes accusatoris obtinere; imperatoris officia atque partes suscipere; tuum est hoc munus, tuae p.; partes legati; * ne forte seniles mandentur juveni p. pueroque viriles, *svojstva, značaj;* * cui dabit partes *(vlast)* scelus expiandi Jupiter? * partes implere, *svoju dužnost izpuniti. — acc.* partim *mj.* partem; *sr.* partim.

parsĭmōnia (parc.), ae, *f.* [parco] *štednja*, vehemens es nimis aut largitione nimia aut p., *Ter.*; diligentia et p.; *(Plaut.)* veteres mores veteresque p.; *prenes.*, sunt pleraque apta hujus ipsius oratoris, de quo loquor, parsimoniae, *jedn. Cic. Or.* 25, 84.

Parthāon, ŏnis, *m.* [*Παρθάων*] *kralj u Kalydonu, otac Oenejev. Odt.* **-ŏnius,** *adj. Parthaonov, Ov.*

Parthēni *ili* **-thīni,** ōrum, *m.* [*Παρθεινοί*] *illyrski narod blizu Dyrrhachia (Drača).*

Parthĕniae, ārum, *m.* [*Παρθενίαι*] *djevojačka djeca, rodjena od spartskih djevojaka i Helotâ, Just.*

parthĕnĭce, ēs, *f.* [*παρθενική*] *jedna biljka, jedn. Cat.* 61, 194.

Parthĕnius, ii, *m.* [*Παρθένιος*] *1) gora na medji Argoliskoj i Arkadijskoj; * kano adj. 2) rieka u Paphlagoniji, Ov.*

Parthĕnŏpaeus, i, *m.* [*Παρθενοπαῖος*] *jedan od sedmorice pod Thebami, Virg.*

Parthĕnŏpe, ēs, *f.* [*Παρθενόπη*] *staro ime grada* Neapolis, *Virg. Odt.* **-pēĭus,** *adj. parthenopski, Cic.*

Parthĕnŏpŏlis, is, *f.* [*Παρθενόπολις*] *grad u doljnoj Moesiji, Eutr.*

Parthi, ōrum, *m.* [*Πάρθοι*] *Parthi, vojnički narod u nutarnjoj Asiji (u sjevernoj Persiji), vrstni konjanici i strielci. Odt. 1)* **Parthia,** ae, *f. takodjer (Curt.)* **Parthiēne,** ēs, **-thyaea,** ae, *f. zemlja P. 2)* **Parthĭcus** *i* **-thus,** *adj. parthski; takodjer* **Parthus,** *a) m., Parth, Virg. b) f. grad u Illyriji, jedn. Liv.* 44, 6.; *sr.* Partheni.

Parthiēni *ili* **-thyaei,** ōrum, *m. Parthieni, Parthyaejci; sr,* Parthi *1).*

Parthīni *v.* Partheni.

partĭceps, cĭpis, *adj. i subst.* [pars-capio] *koji ima diela u čem, dionik, učestnik, drug* (*sr.* consors, socius) praedae ac praemiorum; animus rationis compos et p.; hujus belli ego p. et socius et adjutor esse cogor; fortunarum omnium socius et p.; * tori *(o supružih)*; † p. alcui alcjs rei, † alcui, *(Plaut.) sa* de! *(Ter.)* p. meus, *drug, (Liv.)* pro fratre germano-, pro legato et p. administrati belli.

partĭcĭpo, 1. [particeps] *1) učiniti dionikom* (*sr.* communico, impertio), servum consilii sui, *Plaut. 2) (riedko) s kim dieliti što,* suas laudes cum Caesone; laudes *sc.* cum eo, *Liv.*, participato cum eo regno, *Just. 3) dio imati u čem,* pestem, *jedn. Enn. u Cic. Tusc.* 2, 17, 39.

partĭcŭla, ae, *f.* [*dem. od* pars] *mali dio, trunak, mrvica,* coeli; qui omnes tenuissimas p. atque omnia minima mansa — in os inserunt; ut possint sine ulla p. *(bez trunka)* justitiae vivere; * arenae, * aurae divinae.

partim, *adv.* [*upr. acc. od* pars *mjesto* partem] *dielom,* p. — p, *dielom — dielom, koje — koje; kadšto* p. — alii; aliae — p. — aliae; p. a se ornatis; p. e nobis timidi sunt; quorum partim invitissimi castra secuti sunt.

1. **partio** *(predcl., Liv. Sall. i Tac.)*, 4., *češće* **partior** *(part. perf. i passivan kod Cic. Caes. Liv. Virg.), dep.* 4. [pars] *dieliti (sr.* dispertio, distribuo, divido), exercitum, exercitum cum alqo; provincias inter se, *na kocku;* regnum inter se partivere; suum cum Scipione honorem; officia inter se; * partiri limite campum; * mecum partire laborem; * quicum partiri curas; genus universum in certas species p. ac dividere; partitis temporibus, *izmjenice;* * praedam in socios † in consules curam. *2) svoj dio od čega uzeti ili dobiti, što dieliti* ad partiendas merces; neque ego hoc partiendae invidiae, sed communicandae laudis causâ loquor.

2. **partio,** ōnis, *f.* [pario] *(predcl.) radjanje.*

partīte, *adv.* [partio] *razredjeno*, dicere, *jedn. Cic. or.* 28, 99.

partītio, ōnis, *f.* [partio] *1) dioba,* artium; *osb. o logičnom i rhetoričnom razdjeljivanju. 2) podjeljivanje, razdjeljivanje,* aerarii, praedae; *na pose nasljedstva (baštine).*

partĭtūdo, ĭnis, *f.* [pario] *(riedko) radjanje, Plaut.*

partŭrio, 4. *(archaist. imperf.* parturibat, *Phaedr.* 4, 23, 1.) [pario] *1) intrans. radjati o ljudih i životinjah, Ter. Phaedr., posl. (Hor.)* p. montes, nascetur ridiculus mus, *kad je veliku naporu malen posljedak; trans. (Hor.)* fetus, notus p. imbres; *absl.* * arbor p., *izbija;* * ager p., *počima se zeleniti. 2) tp. snovati, namjeravati (što mučna i trudna),* res publica p. periculum; aliquando populi R. dolor pariat, quod jam diu p.; quod diu p. animus vester; * minas *b) mučiti se, brinuti se,* si tamquam parturiat (animus) pro pluribus.

partus, us, *m.* [pario] *1) radjanje, porodjaj,* Diana adhibetur ad partus; * geminam partu dabit Ilia prolem; * quas et Tartaream Nox intempesta Megaeram uno eodemque tulit partu; * *o otcu,* una vecors Oenei partu edita; *vrieme porodjaja,* cum jam appropinquare p. videretur. *tp. postanak,* Graeciae oratorum partus atque fontes, *jedn. Cic. Brut.* 13, 49. *2) porod, mladi,* ferae p. suos diligunt, pro p. suo propugnant; partum, partus plures edere, eniti, abigere; * q. Ledae (= Helena *i* Clytaemnestra); * deûm; * terrae, *izrod, skot o Gigantih.*

părum, *adv.* [*po osnovi srodan s* parvus *i παῦρον*] *comp.* **mĭnus,** *sup.* **mĭnĭme:** *1)* **parum,** *premalo, ne dovoljno, ne dosta* (*sr.* paulum), pro Cluentii voluntate nimium, pro rei publicae dignitate parum, pro vestra prudentia satis dixisse videor; quum p. memineris, quod concesseris; p. habere, *ne zadovoljiti se, s inf.*, p. id facio, *malo mi je do toga (stalo), Sall.*; p. esse,

ne biti dosta, sa quod, * *s inf.;* p. diligenter, p. diu; non p. saepe, *dosta često;* haud p. callide; haud p. audax inceptum; p. justa causa; satis eloquentiae, sapientiae p. *2)* **minus,** *manje,* m. bonus; m. diu vivunt; m. placet; * m. atque (et) m., *sve pomanje;* nihil m., *ništa manje; nikako, nipošto;* non (haud, *Liv.)* m., *isto tako;* neque m., *Nep.; s* quam, * atque; *s abl.*, nemo illo fuit m. emax; * non m. generosis = quam generosos; *bez* quam, haud m. duo milia, *ne manje od (nego) itd.;* m. triginta diebus, *prije nego za trideset dana;* ne dona m. quinum milium (daret), *izpod pet tisuća assa; takodjer s abl. množtva,* uno m. teste haberet, *(za) jednoga svjedoka manje;* multo, paulo m.; quo — eo m., *čim manje — tim* m.; quo m. *v.* quominus; si, sin m., *v.* si, sin; *na pose a)* * *manje, izim, osim,* bis sex ceciderunt, me m. uno. *b) ne osobito, ne pravo, ne baš,* m. diligenter; m. multi; *(Ter.)* intellexi m.; *ne toliko, ne tako,* m. infesta, quam, *Liv. c) premalo,* m. dicere. *3)* **minime** (minŭme), *a) najmanje ili veoma malo,* † quod m. apparet, et valet plurimum; mihi placebat Pomponius maxime, vel dicam, m. displicebat; quod ad te m. omnium pertinebat; m. mercatores ad eos saepe commeant, *veoma riedko. b) nipošto, ni najmanje,* homo m. ambitiosus; *u odgovorih,* m., m. vero; *(Plaut.)* m. hercle vero, *(Ter.)* m. gentium.

părumper, *adv.* [*παῦρόν περ*] *malo, časak (pogledom na vrieme, kad radnja prestaje; sr.* paulisper), tace p., p. conticuit; primam periculi procellam p. sustinuit.

parvĭtas, ātis, *f.* [parvus] *malenost.*

parvŭlus, *adj.* [*dem. od* parvus] *1) veoma malen,* proelium; causa, *parnica radi male stvari;* hoc p., *mala stvar, sitnica;* * parvulum differt, *mala je razlika,* † parvulum refert; *subst. n. pl.* parvula, *malo, za što drugi nisu zavidljivi, Hor. 2) veoma mlad,* a parvulo *(Ter.)*, a parvulis *(kad se govori o više njih ili jedan sam o sebi u pl.), od malih nogu;* p. filius; † parvulus, *malo diete.*

parvus, *adj. s comp.* **mĭnor** (*n.* **minus**) *i sup.* **mĭnĭmus,** *malen (neznatan i malen po sebi, od sebe; sr.* exiguus, minutus, pusillus) *a) prostorom, množtvom, brojem malen,* navicula; pisciculi; * puella, * corpus; insula; locus; *(Hor.)* calceus minor; minima altitudo fluminis; jumenta; numerus navium; manus, copiae; si pecunia non minor facta esset; * parvus, minimus cibus; * minor capitis = capite deminutus, *v.* caput, deminuo; minima res; * luna minor, *kad ide na manjak; subst.* parvum, i, *n. malo,* contentus parvo; * parvo beati; * vivitur parvo bene; * uti parvo, *malim gospodariti;* * parvo potens, *u siromaštvu bogat;* parvi refert, *malo je stalo do toga; (Liv.)* parvo plures, *malo (nješto) više; u comp.* minus praedae, *Liv.*; minus nihilo, *manje od ništa, Ter.; sup.* minimum, *veoma malo; adv.* minimum, *najmanje, veoma malo,* valere; quae non m. commendat; ne minimum quidem. *b) po vremenu, dobi malen, kratak, mlad,* consuetudo, *Ter.*; patientia, *Phaedr.*; minima pars temporis; parva parte noctis; ut quam minimum *(subst.)* spatii ad se colligendos armandosque Romanis daretur; * dies sermone minor fuit; * minor fabula; parvi liberi; filia minor Ptolomaei regis; * aetate parvi; * aetate minor; * Juppiter; qui minor est natu (*sr.* 2. natus); aliquot annis minor natu; * minor Atrides; * minor uno mense vel anno; obsides ne minores octonum denum annorum etc., *Liv.*; minimus natu horum omnium Timaeus; *(Just.)* minimus filius Phraatis; *subst.* parvus, *mali dječak,* parva, *mala djevojčica (curica),* parvi, *mala djetca, Ter. Cic. Hor.*; a parvo, *od mladosti (djetinstva),* a parvis, *(kad se govori o više njih ili jedan sâm o sebi u pluralu);* * dicere minori, *mladjega poučavati;* * minores, *mladji, mladež, potomci, potomstvo. c) po vriednosti, malen, neznatan,* † quaestus minimus et sordidus; parvo pretio vendere; portoria reliquaque vectigalia parvo pretio redempta habere; ea parva ducere; * parva dona, munera; *subst.* parvum, *što malena, sitnica, u rečenicah* parvi esse, *malo vriediti;* parvi facio *(Com.)*, aestimo, duco, *(Ter. Sall.)* pendo; parvo curare; sumi *(o jestvinah); u sup.* minimi facere, minimo emere, *Plaut.*; provocare minimo, *Hor. d) po stupnju, valjanosti, znamenitosti, odnošajih, malen, slab, neznatan itd.,* * vox, *tih;* * murmura; * verbis minoribus uti *(smjerno govoriti);* * jacit ante fores verba minora deo; * animis verba minora; * versus Enni gravitate minores *(manje sile i dostojanstva)* quam pro gravitate Enni (ejus); * † inventore, diis, uno Jove minor; * hominum tot tantisque minor, *klanjajući se;* * minor genibus, *smjeran, ponizan kao klečeći;* * animus consilii minor, *ne dorasao;* * minor certare; * parvum ingenium, * parvus, *malene duše;* * onus horret, ut parvis *(za malodušne)* animis et parvo corpore majus; * parvi animi *(za malodušna)* haberi; * nil parvum *(ništa sitna, samo uzvišeno)* loquar, * nil parvum sapias; * carmen, *podla;* * modi; † secundis minimisque rebus *(najmanjom srećom)* insolentiores; res; * res magna minorve; dictu parva sed magni eadem in re gerenda momenti res; minora dictu prodigia; parvo momento; parvo labore; parvum detrimentum, commodum, beneficium; non minorem laudem exercitus quam ipse imperator meritus videbatur; non minore animo ac fiducia, quam ante dimicaverant, naves conscendunt; p. fides, *Ter.*; p. pericula, *Tac.*; minima vitia, *Hor.*; * si parva licet componere magnis; * parva queror; *posl.*, minima de malis *sc.* eligenda; minimum posse, *samo veoma malo moći. e) po imetku, stališu, ugledu, malen, siromašan, prost, neznatan,* * dii; * domus; * numen; † senator; † qui Neronem quasi minores *(ljudi od manje znamenitosti)* evasere; † minores duces; *subst.* * parvum parva decent; * neque ulla est aut magno aut parvo *(prostaku, siromaku)* leti fuga; * parvi et ampli, *prostaci i velikaši.*

Păsargădae, ārum, *f. stara priestolnica i riznica kraljeva persijskih, Curt.*

pasco, pāvi, pastum, 3. *1) na pašu goniti, pasti,* sues; jumenta; * greges armentaque; *abs., timariti blago,* bene, male. *2) krmiti, hraniti, gojiti, dati da raste i nal.*, bestias; ubi bestiae pastae sunt; nos olusculis soles pascere; * fundus pascit herum; alqm rapinis et incendiis; * me pascunt olivae; * polus dum sidera pascet *(kako su stari mislili parami, koje se dižu);* * tigres; * barbam *(pustiti);* * tineas; * filicem, *nosi;* * pascitur ara deae; * ignis pascitur *(pali dalje)* per viscera; * circum tem-

pora pasci, *širiti se;* * nummos alienos, *zaduživati se;* * spes inanes, *gojiti;* * amorem; * jejunia, *sititi. Odt. tp. pasti, nasladjivati,* oculos in alqua re; oculos animumque alqa re; * animum pictura inani, *napariti;* his ego rebus pascor; pasci bibliothecâ, * dolore. *3) dati da blago opase,* vestros campos placide *(u staroj pjesmi pri Liv.);* * asperrima (collium).

pascor, pastus sum, pasci, *dep. 1) žderati, pasti,* * mula pastum missa; * pasci per herbas; * boves frondibus; * capellae pascentes; † avium greges advolasse et polentâ esse pastas; *u obće žderati, o kokoših gatalicah,* cum pulli pascerentur. *2)* * *opasti, obrstiti,* silvas; mala gramina pastus.

pascuus, *adj.* [pasco] *koji je za pašu,* ager *(Plaut.); subst.* **pascua,** ōrum, *n. paša.*

Pāsĭphaē, ēs, **-a,** ae, *f.* [Πασιφάη] *kći Helijeva, sestra Circina, supruga Minojeva, mati Minotaura, Androgeja, Phaedre i Ariadne. Odt.* * **Pāsĭphăēius,** *adj. Pasiphain,* * *subst.* **Pasiphaēïa** = Phaedra.

Pāsĭthee, ēs, *f.* [Πασιθέη] *jedna od trih Gratija, Cat.*

Pāsĭtĭgris, is, *m.* [Πασιτίγρις] *ime ujedinjenoga Euphrata i Tigra do njihova ušća, Curt.*

passer, ĕris, *m. 1) vrebac. 2)* * *vrst ribe, iverak;* **passercŭlus,** i, *m. dem. od* passer *1).*

passim, *adv.* [pando] *1) na daleko i na široko razasuto (razštrkano) i bez reda, svakamo, na sve strane,* p. considere; fugere, diffugere. *2) izpremiešano, bez razlike,* † servi cum dominis recumbunt p.; * indocti doctique p.; * aluit veteres et p. semper amarunt.

1. passus, us, *m.* [pando] *1) upr. koračanje, kraći ili dulji, polaganiji ili brži korak (sr.* gradus, gressus), perpauculi p.; * procedere passu anili; * sequiturque patrem non p. aequis; * rapidi; * nec longis inter se passibus absunt, *(nisu razdaleko);* * *meton., korak, stopa,* stare p. tenaci. *2) korak kano mjera duljine* = *5 rimskih stopa,* mille p. *(rimska milja,);* milia passuum ducenta; decem milia progresus *sc.* passuum.

2. passus, passum, *v.* pando *i* patior.

pastillus, i, *m. kruglјica od muke, liekova ili mirisavih stvari, osb. za žvakanje, da para ugodno miriše, pastilla Hor.*

pastio, ōnis, *f.* [pasco] *paša, pašnjak.*

pastor, ōris, *m.* [pasco] *pastir.*

pastōrālis, *adj.* [pastor] *pastirski,* habitus; auguratus Romuli fuit p.; * myrtus.

pastōrĭcius, *adj.* [pastor] = pastoralis.

pastōrius, *adj.* [pastor] = pastoralis; * pellis; * sacra, Palilia.

pastus, us, *m.* [pasco] *krmljenje, hranjenje,* accedere ad p.; *meton., krma,* pastum capessere, *žderati; paša,* * in pastus armentaque equarum; * e pastu decedens corvorum exercitus; † a pastu repelli; *u prilici,* p. animorum.

pătăgĭārius, ii, *m. koji pravi bordure, jedn. Plaut. Aul.* 3, 3, 35.; **pătăgĭātus,** *adj. obordurен, bordurom obšiven, jedn. Plaut. Epid.* 2, 2, 47.

Pătăra, ōrum, *n.* [Πάταρα] *grad u Lyciji, s glasovitim oraculom Apollonovim. Odt. a)* * **-reus,** [Παταρεύς] *Pataranin* = *Apollon, ili* * **-raeus,** *patarski. b) subst.* **-rāni,** ōrum, *m.*

Pătăvium, ii, *grad u gornjoj Italiji, rodno mjesto Livijevo, s. Padova. Odt.* **-vīnus,** *adj. patavijski; subst.* **-vīni,** ōrum, *m. Patavijani.*

pătĕfăcio, etc. 3. *pass.* **pătĕfīo,** factus sum, fiĕri, *1) otvoriti (upr., vrati, stienom i nal. zatvoreno mjesto sa strane, horizontalno otvoriti; sr.* aperio), portam; ordines; latius patefacta acies; aures assentatoribus; † patefacti latius vulneris; *odt. učiniti da se može doći, -proći,* loca; viis patefactis; iter per Alpes patefieri volebat; *najprije kamo provaliti,* loca; Pontum patefactum esse nostris legionibus; * tellus in longas patefacta est vias; * presso sulcum aratro, *brazditi brazdu; (Tac.)* terga occasioni, *izvrći. 2) pokazati, ukazati,* ex quo (cubiculo) tibi patefecisti Misenum, *otvorio si pogled na M.;* * lux orbem; *tp. na svjetlo iznieti, očitovati, kazati, odkriti, oddati, izdati,* rem, veritatem, verum; conjurationem, consilia; cogitata; totum se alcui; occulta pectoris; mandata alcui, odium suum in alqm; ante philosophiam patefactam; patefactis indiciis; *ali neobično Sall. Jug.* 73, 1. ubi de casu Bomilcaris indicio patefacto, ex perfugis cognovit *mj.* insidiis indicio patefactis.

pătĕfactio, ōnis, *f.* [patefacio] *odkriće, jedn. Cic. fin.* 2, 2, 5.

pătella, ae, *f.* [*dem. od* patina] *žrtvena plitica (pladanj), na kojoj su se bogovom jestvine prikazivale, te koja je imala odredjeni oblik i veličinu,* p. grandis *(ne protivi se deminutivu)* cum sigillis, ac simulacris deorum *(sr.* patera); edere de p. *(o preziratelјih vjere).*

pătellārius, *adj.* [patella] *koji spada na zdjelu,* dii p., *Lari i Penati, jer se je pri svakom piru pred njih jelo na patelli (v. t. r.) metalo, jedn. Plaut. Cist.* 2, 1, 46.

pătens, tis, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* pateo] *1) otvoren, prost, nezatvoren,* via, locus, coelum *(široko);* * cunctis undam auramque patentem; *subst.* ex patenti utrimque coactum in angustias mare; per patentia ruinis, *kroz prolome, Liv. 2) tp. a)* domus p. et exposita cupiditati. *b) očit, jedn. Ov. met.* 9, 537.

pătenter, *adv.* [patens] *otvoreno, u comp. jedn. Cic. de inv.* 2, 23, 69.

păteo, ui, — 2. *1) biti otvoren,* valvae; patentes portae, januae; p. nares propter etc.; foediores patebant *(zjahu)* plagae; haec ad visendum; fugae locus; *tp. a) biti prohodan, -pristupan, -otvoren, u pravom i prenes. značenju,* iter; semitae; cubiculum; aditus; licentia libidinum peccatorumque omnium in amicitia; honores, regnum; *prosto-, na službu-, na porabu biti,* cuncta maria terraeque; omnia Ciceronis Trebiano; fuga, reditus alcui. *b) izvrgnut, izložen,* vulneri, *Liv.;* latus ictui, *Tac.;* vulneribus, insidiis alcjs, *Curt.;* * tantus in arma p. *c) biti očevidan, -očigledan, -očit, -vidljiv,* res; cum illa p. in promptuque sint omnibus; * omnia votiva p. veluti descripta tabella vita senis; * piscibus atque avibus quae natura et foret aetas, ante meum patuit nulli quaesita palatum [*premetnuvši neosobnu*

construkciju (v. u sliedećem) u osobnu] = *prije mojih usta nisu nijedna iztražila i doznala, moja su usta najprije izkusila, kakve i kako stare da budu ribe i ptice;* * vera incessu patuit dea; *impers.* patet, *očito je, s acc. c. inf. 2) o prostoru, pružati se,* fines eorum patent milia passuum decem in longitudinem; opes Tuscorum longe lateque; tantum, quantum; regulae *(letve)* quatuor digitos patentes, *široke;* † Scythae late p.; * quibus in terris tres pateat coeli spatium non amplius ulnas; *tp. širok obseg-, područje-, valjanost i nal. imati,* hoc praeceptum latius p.; in quo vitii latissime p. avaritia.

păter, tris, *m.* [πατήρ] *otac (takodjer u socialnom i političnom značenju; sr.* parens), patre certo nasci, *(Hor.)* quibus est equus et res et pater *(opp. robovi i oslobodjenici, koji su se smatrali kao* nullo patre nati, *pak sva djetca, koja nisu rodjena u zakonitu braku* (legitimum matrimonium), * patres, *roditelji; takodjer (Ter.) hranitelj,* † *tast, svekar;* pater; patres familiae *i -as v.* familia *1) b);* pater familiae, patresque familiarum *Caes. b. G.* 19, 3. *b. c.* 2, 44.; † patres familiarum; * *o životinji,* est in equis patrum virtus; * p. domus, *šaljivo o mišu „kuće gazda“: tp. otčinska ljubav,* rex patrem vicit, *Ov. met.* 12, 30.; *stvorac, početnik, ali u class. prosi samo početnici philosophskih škola, koji su se prispodabljali otcem porodice, pak* p. eloquentiae Isocrates, *kano početnik škole attičkih govornika,* Herodotus p. historiae *(sr.* parens); * p. rerum; *šaljivo* * p. cenae = *krčmar, gostioničar;* p. esuritionum, *poglavica gladnika, o golom siromahu. Osb. a)* patres, *otci, praotci, predji (obič. o minulom vieku; sr.* majores); a patribus accipere, *uviek o ustmenom kazivanju, Cic. Lael.* 11, 39. *(sr.* memoriae prodere, *te vidi* memoria *i* prodo); * facta patrum; * more patrum. *b) kano častni pridjevak gledajuć i ne gledajuć na starost, osb. često o bogovih,* * *o starcu;* p. Juppiter, Lemnius *(Vulcan);* Tiberinus p.; * gentis humanae atque custos; * divum; * deum hominumque; * Bacche p.; * ventorum; * Ennius ipse p.; * rexque paterque audisti coram *(o Maecenatu);* * p. Aeneas; * p. Chrysippus; p. patriae. *c) često* patres *ili* patres conscripti *(v.* conscribo) *senatori, takodjer* patres = patricii. *d)* p. patratus, *načelnik Fetialā (sr.* patro).

pătĕra, ae, *f.* [pateo] *plitka i široka zdjelica, osb. žrtvena čaša, iz kojih se je bogovom vino u ime žrtve izlievalo (sr.* patella), p. qua mulieres ad res divinas uterentur; * pateris et auro, *iz zlatnih čaša.*

păternus, *adj.* [pater] *1) otački, otčin, od otca polazeći,* hospitium; possessiones; provincia; odium; animus. *2)* * *domovinski, domaći.*

pătesco, tui, — 3. [pateo] *1) otvoriti se,* * portus jam propior; * atria longa; † via; *tp. pojaviti se, očitovati se,* res; * Danaum insidiae. *2) pružati se, razprostirati se, širiti se,* via; imperium late p.; paulo latior p. campus, † acies.

pătĭbĭlis, *adj.* [patior] *(riedko u philosoph. jeziku) 1) podnosljiv,* dolor. *2) osjetljiv,* natura.

pătĭbŭlātus, *adj.* [patibulum] *na patibulum utvrdjen, razapet (na križ), Plaut.*

pătĭbŭlum, i, *n.* [pateo] *rašljasto drvo, na koje su se robovi za ruke i noge utvrdjivali i tako razpinjali, vješala.*

pătiens, tis, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* patior] *1) podnoseći, trpeći, mukotrpan,* doloris; laborum; * p. operum parvoque assueta juventus; * pericli; * Phoebi *(o Sibylli);* p. navium, *brodan;* * (campus) p. vomeris = *koje se lahko ore;* in labore nimis remissus parumque p.; † venerabilis senex et patientissimus veri; † nullius salubris consilii; * Ulixes, *mukotrpni (hom.* πολύτλας); * Lacedaemon, *otvrdnuli;* * patientem vivere, *o poljskom mišu, trudno; prenes.,* * *nepopustljiv, tvrd,* patientior saxo. *2) strpljiv, povodljiv, popustljiv,* clemens patiensque admirandum in modum; fuisse patientem suorumque injurias ferentem civium; patientissimus exercitus; alqm patientiorem lenioremque facere *(o pismu);* † rex; tantane tam p. nullo certamine tolli dona sines? * ut p., ut amicis aptus; * culturae patientem commodet aurem.

pătienter, *adv. s comp. i † sup.* [patiens] *strpljivo.*

pătientia, ae, *f.* [patiens] *1) trpljenje, snašanje, uztrajnost, otvrdnuće, radinost,* famis, frigoris; et animis et corporibus suis virilem p. inesse, *Liv.;* corpus ad omnem virtutis patientiam duravit, *Just.* 37, 2, 9.; belli necessitabibus non eam patientiam adhibere, quam etc.; quorum (Lacedaemoniorum) moribus summa virtus in patientia ponebatur; vincebat omnes curâ, vigilantiâ, patientiâ; *takodjer odricanje, zadovoljnost,* quem duplici panno p. velat, *Hor.;* quam (domum) qui intrarat, nullum signum libidinis, nullum luxuriae videre poterat, contra ea plurima patientiae atque abstinentiae, *Nep. 2) strpljivost, popustljivost,* constantiam dico? nescio an melius p. possim dicere; p. atque obsequio meo; qui illius p. paene obsessionem appellabant; *u pokudnom značenju. a) podavanje sebe na razbludu. b) † nemar, nehajstvo, mlitavost. c) † pokornost (podložnost robska).*

pătĭna, ae, *f.* [pateo] *zdjela, tava.*

pătĭnārius, *adj.* [patina] *na zdjelu spadajući, zdjelski,* piscis p., *u zdjeli na juhi kuhana;* strues p., *hrpa zdjelā, Plaut.; kano subst. izješa, izjelica, pojedljivac, (zdjelar), Suet.*

pătior, passus sum, *dep.* 3. *trpjeti, podnositi (bez otimanja, otezanja, protivljenja, prigovaranja; sr.* fero, sino, tolero), *pri-, dopuštati, propustiti, dati,* p. et inferre vulnera; toleranter dolores; supplicium; servitutem; alqd aequo animo; nihil intactum atque quietum, nihil apud se remissum; nec quidquam satis tutum munientibus; neque otium p.; † nihil apud hostes quietum p.; res est ad patiendum tolerandumque difficilis; non feram, non patiar, non sinam; patietur, perferet, non succumbet; frugalitas, quae te turpiter facere nihil patiatur, — ne justitia quidem te sinet ista facere; *redje s* ut; facile, facillime, non moleste, libenter *i nal. s acc. c. inf.;* * p. inconsultus haberi, *neka me drže itd.;* * patiens

vocari Caesaris ultor, koji se rado dadeš nazivati itd.; * quemvis durare laborem; nullam patiebatur esse diem, quin etc., nije propustio dana, da ne itd.; o neživom, tempus locusque p.; et facere et p. fortia Romanum est, raditi i trpjeti junački, Liv. 2, 12, 9.; * tunc patitur cultus (pl.) ager. Osb. a) čiju ćud strpljivo podnositi, omnes facile perferre ac p., Ter.; * strpljivo provjekovati, proživjeti, novem saecula; in silvis. b) podati se (bludno), muliebria; * Venerem. c) pretrpjeti što, * nullam repulsam; † injurias; (kasno) Siciliam naufragium passi sunt.

Pătrae, ārum, f. [Πάτραι] grad u Achaji, s. Patras; **Pătrensis**, adj. patarski; subst. **-ses**, ium, m. Patrani.

† **pătrātor**, ōris, m. [patro] ovršitelj.

pătrātus, **pătria** v. pater, patrius.

pătrĭce, adv. [pater] otčinski, jedn. Plaut. Cas. 3, 6, 4.

† **pătrĭciātus**, us, m. [patricius] stalež patricijski.

pătrĭcius, adj. [pater] patricijski, plemenit; subst. **patricii**, ōrum, m. patriciji, rimsko plemstvo po rodu, najstariji i do promjene ustava po Serviju Tulliju jedini pravi gradjani rimski, pak njihovi potomci, koji su se za svoje pravice dugo borili sa plebejci, dok nisu ovi jednaka prava stekli (sr. plebejus); exire ex patriciis, adopcijom (posinjenjem) prieći iz patricijskoga u plebejsko pleme.

pătrĭmōnium, ii, n. [pater] otčinstvo, nasljedstvo; u prilici, nominis paterni; cujus ordinis diriperetur p. dignitas.

pătrīmus, adj. [pater] koji još ima otca živa.

pătrisso, 1. [πατρίζω] (Com.) metnuti se-, vrći se na otca.

pătrītus, adj. [pater] od otca nasliedjen, p. illam et avitam philosophiam, jedn. Cic. Tusc. 1, 19, 45.

pătrius, adj. 1) [od pater] otčin, otački, otčinski, od roditeljâ, -starih potičući (sr. paternus), animus, res (imetak); mos, od starih nasliedjen, starinski, dii penates patrii; * cultus, nasljedan, nasliedjen; † dolor pedum. 2) [od patria] domaći, domovinski, zavičajni, rodni, mos, ritus; p. sermo, materinski jezik; * verba, domorodni glasi (opp. foris petita); sepulcrum, u domovini; * fines; * di; penates; subst. **pătria**, ae, f. (sc. terra) otačbina, domovina, takodjer (sc. urbs) rodni grad, r. mjesto; † p. major, rodni grad (naprama naselbini); * složeno s populus, zemlja, senat i pojedini gradjani.

pătro, 1. (stariji, svetčani izraz) svršiti, do-, izvršiti, izpuniti, promissa; quae Verres in quaestura patravit, što je počinio; facinus; consilia; cuncta; bellum; incepta; pacem; p. jusjurandum, uz odredjene obrede sklopiti savez utvrdjen prisegom; pater patratus = foedera patrans, v. pater e); † quid patrasset; (Aurel. Vict.) p. omnia quieta, umiriti.

pătrōcĭnium, ii, n. [mjesto patronicinium od patronus] 1) zaštita, okrilje patronsko (v. patronus), uti patrocinio alcjs, biti pod čijim okriljem; obrana na sudu, suscipere p. feneratorum; meton. pl., branjenici, štićenici, Vatin. u Cic. ep. 2) tp. u obće zaštita, okrilje, voluptatis; pacis (o rječitosti); nec se p. mollitiae inertiaeque mandasse tribunis; † quotidianum p. defendendae apud te poëticae; * difficilis causae mite p.; * causa patrocinio non bona pejor erit.

pătrōcĭnor, dep. 1. [patrocinium] predcl. i pocl. štititi, zakriljivati, braniti, alcui; loco.

Pătrŏclus [Πάτροκλος] i (Ov.), **-trŏcles** [Πατροκλῆς], is, m. (Enn. Prop.) 1) sin Menoetijev, prijatelj Achillejev, ubijen od Hektora. 2) namjestnik Persejev (Perseus).

pătrōna, ae, f. [patronus] 1) zaštitnica, zagovornica. 2) † gospodarica oslobodjenika.

pătrōnus, i, m. [pater] 1) patron, a) u starije doba gospodar, kojemu je client (podanik, kmet) po sili a ne svojoj volji donjekle podložan bio. b) u kašnje doba od sama clienta izabrani (ili najviše od otca nasliedjeni) zaštitnik, koji od velikašâ, po čem je clienat njemu donjekle ali ponajviše od svoje volje podložan bio; tako su bili pojedini Rimljani patroni cielim gradovom i pokrajinam. 2) branitelj (naustice) na sudu, odvjetnik (sr. advocatus), ego huic causae p. exstiti; p. huic causae publice constitueretur; patroni est s inf. 3) u obće branitelj, zaštitnik, foederum ac foederatorum; plebis; justitiae.

pătruēlis, adj. [patruus] 1) bratučed, stričević ili (riedko) bratučeda, stričevićka, (sr. consobrinus); frater p. ili samo patruelis kano subst. v. frater 1) 2), * bratučedov, rodjački.

patruus, [pater] 1) subst. i, m. stric (sr. avunculus); p. major = frater proavi, Tac. ann. 12, 22.; prenes. karač, fuit pertristis patruus, censor, magister; (Hor.) ne sis p. mihi. 2) adj. * stričev, lingua; ensis; šaljivo (Plaut.) o patrue patruissime.

Pătulcius, adj. [pateo] 1) (Ov.) pridjevak Jana kano otvorača (ključara) nebesâ. 2) njeki dužnik Ciceronov; odt. adj., Patulcijev.

pătŭlus, adj. [pateo] 1) otvoren, raztvoren, pinna duabus grandibus p. conchis, sastavljena od dviju velikih školjaka; * fenestra; * nares; * aures; * orbis, svakomu pristupan, običan, svakdanji. 2) širom razastrt, širok, rami; * quercus; * fagus; † latitudo; † patulis magis urbis locis; * plaustra, velika tarna kola; * lacus; * quadra, zarubasta.

paucĭlŏquium, ii, n. [paucus i loquor] malo govorenje, jedn. Plaut. merc. 1, 1, 31.

paucĭtas, ātis, f. [paucus] malina, militum; takodjer abs., malo vojske.

paucŭlus, [adj. dem. od paucus] veoma malo, obič u plur., njekoliko, koji, dies; † anni; subst. **paucula**, n. nješto, nekoliko riečî, Com.

paucus, adj. s † comp. i † sup. 1) u sing. malen, † numerus; * pauco foramine. 2) u pl. malo njih, malina, pak njekoliko, (sr. aliquot, nonnulli), causae modicae et p.; his p. diebus; p. admodum familiares; quam paucis, quam parvis rebus egeat; † pauciora navigia; quid hunc paucorum (malo, njekoliko) annorum accessio juvare potuisset; paucae bestiarum, malo

izmed životinjâ (kao dio cieloga), p. bestiae, malo životinjâ (kako jedna jedina cjelina), malen broj životinjâ; vos cum praesertim tam pauci sitis (osobito gdje vas je tako malo), volui esse quam conjunctissimos; de vera et perfecta amicitia loquor, qualis eorum, qui pauci nominantur (kojih se malo itd.) fuit; cum aequalibus, qui pauci admodum restant = cum paucis aequalibus, qui r.; p. suos ex fuga nactus (malo od svojih) = paucos qui sui erant; cum p. familiaribus suis; subst. a) pauci, malo, malina, paucorum potentia crevit; pauciores cum pluribus; takodjer nješto malo, pauci de nostris cadunt; magnum hostium numerum pauci sustinuere; pauci ex his militibus — ab equitatu excipiuntur ac sublevantur; pauci ex tanto numero etc.; quam rem et paucis contigisse et pro magnis hominum officiis consuesse tribui docebat; paucis defendentibus; paucos ex suis deperdiderunt; hunc ex primo ordine p. consecuti sunt; in paucis v. in 3) a); pugna memorabilis inter paucas v. inter 3) b); osb. samo nješto malo prijateljâ, izabranikâ, (Hor.) paucis ostendi gemis, insanus paucis videatur; takodjer kao οἱ ὀλίγοι, stranka velikaška, oligarchi, factione paucorum oppressum; per paucos probati. b) pauca, malo, pauca explanare de alqa re; osb. malo riečî, ut in pauca conferam, da u malo riečî složim, Ter., p. respondere, addere; paucis te volo v. volo; paucis exponere; cetera quam paucissimis absolvere; paucis, quae fieri vellet, Uticae constituit atque imperavit, s malo riečî, u kratko; (Hor.) paucis memorare; takodjer (Hor.) malo dobra, -imetka, poscentis aevi pauca; huic parco, paucis contento; u affirmativnom značenju = ne mnogi, ali ipak njekoji, te tako je pos. za plures, plurimi, Epicurum in physicis quidem Democritium puto; pauca mutat vel plura sane, at cum de plurimis eadem dicit, tum certe de maximis.

paulātim (paull.), adv. [paulum] 1) po malo (sve samo po malo na jedan put; sr. sensim, pedetentim), o vremenu i mjestu, p. se conjungere; consuescere; locus p. acclivis. 2) na pose, pojedince, posamce, jedan za drugim, p. ex castris discedere, jedn. Caes. b. Gall. 4, 30, 2.

paulisper (paull.), adv. [paulum] za malo (gledajuć na mirno nastavljanje radnje, sr. parumper), p. intermittere proelium; p. intermittere proelium; p. dum, donec.

paulŭlus (paull.), [adj. dem. od paulus] malen, equi hominesque paul. (sićušni) et graciles; spatium, Ter.; via, — **paululum**, n. 1) subst., malo, operae, Ter.; morae; paululo contentum esse, Ter.; p. deesse; (Luccej. u Cic. ep.) paululo deterius. 2) adv. malo, p. respirare (pooddahnuti).

1. **paulus** (paull.), adj. 1) malen, sumptus, Ter. 2) običn. u n. sing. a) substantivski, **paulum**, i, n. (gen. se i dat. ne nalaze) malo (sr. parum), nihil aut p. auferre; p. interest; p. partium; paulo melior; p. minus; p. secus; paulo post, post p., paulo ante, malo kašnje, malo prije; takodjer (Ter.) paulo (malom stvarju) mederi. b) adverbijski, paulum, malo, p. commorari, progredi, degredi, decedere; p. hostium impetus tardatus est; (riedko) p. supra eum locum; p. modo pedem rettulerunt; post paulum, malo kašnje, u class. prosi valjda samo u Caes. b. G. 7, 50, 6.

2. **Paulus** (Paull.), i, m. rimsko porodično ime; v. Aemilius.

pauper, ĕris, adj. s comp. i sup. [parum] 1) siromašan (koji nema velikoga imetka, ali dosta da preživi; sr. mendicus, egens; opp. dives), vir; homo; ex pauperrimo dives factus est; * p. argenti, aquae, horum bonorum; * † subst. pauper, pauperes, siromah, siromasi. 2) o stvarih, siromašan, oskudan, * res; * ager; * domus; * tugurium; * carmen fluit pauperiore venâ; † neque adeo jejunam ac pauperem natura eloquentiam fecit, ut etc.

paupercŭlus, adj. dem. od pauper, Com. Hor.

* † **paupĕries**, ēi, f. [pauper] = paupertas.

paupĕro, 1. [pauper] siromašiti, alqm, Plaut.; alqm alqa re, lišiti koje stvari, Plaut. Hor.

paupertas, ātis, f. [pauper] 1) siromaštvo (sr. egestas, inopia, mendicitas), paupertatem vel potius egestatem ac mendicitatem; (Hor.) saeva, jer se je u njegovo doba, gdje je samo bogatašâ i prosjakâ bilo, paupertas isto tako saeva činila, kao u starije egestas i mendicitas; * contracta; * audax. 2) (riedko) oskudica, potreba, nužda.

pausa, ae, f. [παῦσις] prestajanje, prestanak, kraj, svršetak, odmor, pausa, Plaut.

pausia (-sea), ae, f. vrst masline, Virg.

Pausiăcus, adj. pausijski, Pausijin (Pausias je bio na glasu grčki slikar, živio u isto doba s Apellom), Hor.

pauxillātim, adv. (Plaut.) = paulatim, gdje pogl.

pauxillisper, adv. (Plaut.) =paulisper, gdje pogl.

pauxillŭlus, adj. i **-lum**, adv. (predcl.) = paulus, paululum, gdje pogl.

pauxillus, adj. i **pauxillum**, adv. (predcl.) = paulus, paulum.

* † **păvĕ-factus**, partic. (riedko) preplašen.

păveo, pāvi, — 2. tresti se, drhtati, plašiti se, (Sall.) omnia, od svega, * lupos; * Parthum; * funera; (Liv.) ad omnia, ad singulos nuntios, admiratione, adverso tumultu; (Ter.) p. mihi, za mene, id (s toga), ne, da; * s inf.; pavens, plašeći se, plašljiv; prenes., venae p., dršću, igraju, jedn. Tac. hist. 5, 6.

păvesco, — — 3. [inchoat.] tresti se, drhtati, plašiti se, omni strepitu; † proelii unius aut alterius eventu; * s acc., radi itd., bellum, inania legionum nomina.

păvĭde, adv. [pavidus] plašljivo, strašljivo, Liv.

păvĭdus, adj. s † comp. i * sup. [paveo] 1) tresući se, dršćući, plašljiv, očajao, castris se pavidus tenebat; p. e somno, prezajući; p. clamor fugientium; p. consilia et imperia; * damae; * lepus; * nauta; * custos; * p. (preplašen) monstris; † p. offensionum, † ad omnes suspitiones; adv. * pavidum blandita. 2) * plašeći, metus.

păvīmentātus, adj. [pavimentum] (riedko) popodjen.

păvīmentum, i, n. [pavio] pod sbijen od kamečaka, zemlje, pieska i nal.

păvio, 4. (archaist.) nabijati, pobijati, terram.

păvīto, 1. [intens. od paveo] silno se tresti, drhtati, plašiti se; osb. (Ter.) tresti se od groznice.

pāvo, ōnis, m. paun.

păvor, ōris, m. [paveo] trešnja, tres, drhat, strah, strava, p. aquae, bjesnoća; cursus clamorque vocantium ad arma haud multum a pavore captae urbis abesse; p. qualis captarum urbium esse solet; pavorem injicere, incutere; p. est, p. alqm capit, ne; nocturno pavore attoniti; o radostnom trepetu s očekivanja, pulsans; personif. kano božtvo, Liv.

pax, ācis, f. 1) mir, to nagodba ugovorena i utvrdjena medju dvojima, koji su u neprijateljstvu, a osb. u ratu, to mirovanje nastalo s te nagodbe (sr. otium), p. cum alqo; † cruenta; † incruenta; † longa; † civilis, poslije gradjanskoga rata; coagmentare (inter cives), conciliare, facere, componere, conficere, pangere p. cum alqo; p. Caudina; in pace, Cic., pace, Liv., u mirno doba, takodjer pace belloque; pacem agitare, habere, * exercere; pace uti; (Tac. Ann. 12, 33.) qui pacem nostram metuebant; takodjer pl. pacibus perfectis, Plaut.; bella atque p., Sall., paces bonae, Hor.; dimittere alqm cum p., s mirom; * delabi cum pace, o rieci, mirno, tiho; cum bona p., mirno, u liepu miru (ne-vriedjajuć ili ne napadajuć nikoga); pax, tranquillitas, otium; personif., božica mira, Hor. Ov. Nep. Suet. Odt. a) tp. (riedko) o miru duše, -srdca, pacem animis afferre; semper in animo esse placidissimam pacem. b) (convers.) kano interj. pax! mir! tiho! 2) dopuštenje, oproštenje, pace tua, mea, alcjs, s tvojim itd. 3) milost, pomoć božja, * exorat pacem deum; * nec jam amplius armis, sed votis precibusque jubent exposcere pacem, sive deae seu sint dirae obscenaeque volucres; (Just.) occupare manium ac deae pacem.

peccātum, i, n. [pecco] pogrješka, prestupak, grieška (proti kojemu zakonu mudrosti ili ćudorednosti; zabluda ili grieh; sr. delictum).

peccātus, m. [pecco] griešenje, jedn. Cic. Verr. 2, 78, 191.

pecco, 1. pogriešiti, naopako uraditi (i varati se i griešiti), multa, eadem, (Ter.) plura, (Hor.) idem, tantumdem idemque; multa peccantur; * verbo; * si quid peccaro stultus; p. erga alqm (Plaut.), in eo (homine), in se; in poematis et in oratione peccatur; in vitae ratione; in (proti) rem publicam; in re publica (u državnih stvarih); † intra verba (samo sr.); posl. intra muros Iliacos peccatur et extra, Hor.; peccanti immortalitati; causa peccandi; peccare est tanquam transilire lineas; subst. (Nep.) qui ad officium peccantes redire cogeret; (Tac.) non peccaturos proponere administrationibus; * ingenuo amore, zanieti se itd.; * turpi adultero, griešiti s itd.; * in matrona, ancillâ togatâ; * prenes. o životinji n. p. o konjih, posrtati, o vjetru, biti podmukao, o personif. knjizi Horatijevoj, koja se ne dade uzdržati, da ne ide u široki sviet.

* **pĕcŏrōsus**, adj. [pecus] stočan.

pecten, ĭnis, m. [pecto] 1) češalj, Plaut. Ov. 2) * češlju nalične stvari a) brdo (tkalačko). b) grablje. c) orudje, kojim se je udaralo u žice lyre, kuckalo; pak lyra, pjesma. d) sklapanje ruku od velika straha itd. e) (Hor.) njeka riba, pokrovača.

pecto, pexi, pexum, 3. 1) češljati, * capillos, * comas, * caesariem; * colla; * ferum (jelena); partic. **pexus**, kano adj. † homo p., očešljan, * tunica p., vunata, na kojoj još vune ima = nova. 2) grebenati, vlačiti, (Plaut.) alqm fusti ili pugnis izvoštiti (izbiti).

pectus, ŏris, n. 1) prsi, grudi ljudske i životinjske, pectore adverso, sprieda na prsiju; jedn. Ov. met. 6, 663. želudac; * lice (osoba), duša, sororum pectora. 2) prsi kano tielo čuvstva ili pameti (razuma), po tom sad srdce, sad duša, duh, glava (pamet) (često u pjesnikâ i kasnijih pisaca, u class. prosi ponajv. u domaćem govoru, takodjer s dodatkom ut dicitur, pak u pojedinih obratih; sr. cor), amicus per se amatur toto pectore, ut dicitur; in amicitia nisi, ut dicitur, apertum pectus videas tuumque ostendas; quod verbum in pectore Jugurthae altius descendit; occulta pectoris; alqd in pectore clausum habere; complendum p. maximarum rerum suavitate; toto pectore cogitare; pectore toto; (Liv.) oratio habita nequaquam ejus pectoris ingeniique; quibus (cladibus laboribusque) nequiverint dura illa p. vinci; ea pietate omnium pectora imbuerat; ipsius regis non tam subito pavore perculit p. quam anxiis implevit curis; unde novum in pectore Bruti ingenium; p. animorum iraeque tacitae plenum; † p. est quod disertos facit et vis mentis; † pectore arripere artes; † ultimas preces pectoribus vestris relinquo; amicum aut familiarem quempiam, quoi (cui) pectus sapiat, Plaut., pak u šaljivoj oprjeci o ženi: eam des quae sit quaestuosa — quoique sapiat pectus: nam cor non potest, quod nulla habet, Plaut. mil. 3, 1, 785, 786.; non tu corpus eras sine pectore, * rudis et sine pectore miles; * novas artes, nova pectore versat consilia; * illi robur et aes triplex circa pectus erat; * pectore habere deum; * forti pectore; * pectore puro, saviesti; * bene praeparatum p.; * memor, pamet; * plenum; pectore alcjs excidere, biti zaboravljen od koga.

pĕcu, dat. ui, abl. u (predcl.) pl. (class.) ua, n. = pecus, ŏris.

pĕcuārius, adj. [pecu] na blago, stoku spadajući, res p., gojenje blaga (stočarstvo); agri, prikladni za itd. Odt. subst. a) **-ius**, ii, m. stočar; na pose pecuarii, zakupnici obćih pašnika u provincijah. b) * † **-ia**, ōrum, n. stada.

pĕcūlātor, ōris, m. [peculor] podkradač državnih novaca.

pĕcūlātus, us, m. [peculor] podkradanje državnih novaca.

pĕcūliāris, adj. [peculium] 1) koji spada na privatni imetak, svoj, oseban, oves, Plaut.; servus. 2) osebujan sam sobom, te od drugih stvari različit (sr. proprius), hoc mihi p. fuerit; p. testis; de vestra plebe, quam partem, velut abruptam a cetero populo, vestram patriam peculiaremque rem publicam fecistis; takodjer osobit, edictum; (kasno) munus.

pĕcūlio, 1. [peculium] nadariti koga imetkom, jedn. Plaut. Poen. 2, 2, 10. Odt. **pĕcūliātus**, adj. imućan, Asin. Pol. u Cic. ep.

pĕcūliōsus, adj. [peculium] bogat osobinom, imućan, jedn. Plaut Rud. 1, 2, 24.

pĕcūlium ii, n. [srodno sa pecus kao i pecunia] 1) izprvice u stoci sastojeći imetak, na pose onaj imetak, kojim je sin kao svojom osobinom (prćijom), oddieljenom od ostaloga imetka zajedničkoga, po svojoj volji upravljao, a koji je kano vojnik, svojom zaslužbom, poklonom otčevim ili nasljedstvom po materi stekao. 2) u obće imetak, osb. stečen svojom radnjom i štednjom, kakav je cio imetak robova, cupiditate peculii; * cura peculi.

pĕcūnia, ae, f. [pecus] 1) imovina, imanje, imutak u obće (budući da su u najstarije doba sva bogatstva bila stada), invadere in alienam p.; pecuniâ fortunisque nostris contentus sit; genere et nobilitate et p. facile primus; amplissimam p. possidere; grandem p. ammittere; p., magnas pecunias facere, steći. 2) novac, pecuniae; dies pecuniae, dan, kad se što plaća; p. praesens, numerata, gotov, brojen; p. magna, grandis, immanis (ne multa); praedia tantae p., tolike vriednosti, koje toliko vriede; signum p. magnae; pecuniae magnae; takodjer multae (Cic. Verr. 5, 19, 48.), tantae, tam infinitae; pecuniam alcui curare, izplatiti; innumerabilem p. alcui dare; qui pecuniae judicati in vinculis essent — eos noxâ pecuniâque sese exsolvi jussurum, dug u novcu; personif. (Hor.) regina P.

pĕcūniārius, adj. na novac spadajući, novčani, res p., novčani posao, takodjer novac, inopia rei p.; praemia rei p., u novcu.

pĕcūniōsus, adj. s † comp. i sup. [pecunia] novčat, bogat, homo pecuniosissimus; † feminae pecuniosiores; † pecuniosam ad senectam pervenire.

1. pĕcus, ŏris, n. 1) blago, skot, (po obćenitoj classičnoj porabi u prosi svako blago, poimence sitno, koje čovjek za svoju hranu goji, kanoti koze, svinje, osb. ovce, u sing. collectivno, o cieloj vrsti; sr. 2. pecus, armentum, jumentum), pecora atque jumenta; pecora jumentaque; nos hic pecorum modo exercitum ducimus; nec in stabulis nec ad pecora segnes, na paši; magnus pecoris numerus; p. domitum; pecore frequentari; * pecorum balatus; * o ribah; * o trutovih (ignavum), * o konjih. 2) * prezirno (kao 2. pecus), servum imitatorum p.; turpe et mutum p.; dominae pecora.

2. pĕcus, ŭdis, f. marše, poimence sitno (često s prezirnim uzgrednim pojmom ludosti i tupoglavosti [tupoće], s toga osb. ovce; sr. 1. pecus, bestia, bellua), pecudes, quae generis sui sequuntur greges; pecudes et bestiae; pecudibus reliquisque belluis; quid interest inter pecudem et hominem; homines illi ac non pecudes potius; * p. Helles, ovan; * pecudum (pčelâ) sollertia; * genus aequoreum, pecudes (suhozemci) pictaeque volucres; kano psovka o čovjeku.

pĕdālis, adj. [pes] stopu dugačak, -širok, -velik, trabes, lignum; sol, od jedne stope u premjeru.

pĕdārius, adj. [pes] upr. nožni, prenes. † senatores p., subst. (Cic.), koji nisu imali prava samostalno svoju reći (sententiam dicere), nego samo uz tudju pristati (pedibus ire in sententiam), u starije doba većina onih, koji su bili patres minorum gentium, kašnje oni, koji još nisu bili obavljali curulske službe.

1. pĕdātus, us, m. [pes] (predcl.) navala, zagon.

2. pĕdātus [partic. od pedo] koji imade noge, male, slab na nogu, jedn. Suet. Oth. 12.

pĕdes, ĭtis, m. [pes] pješak, p. incedit, pješice; * cum pedes iret; pak na pose vojnik pješak; sing. često collectivno, pješačtvo; kadšto pedites, plebejci, jer su pješice služili, equites peditesque.

pĕdester, stris, e, adj. [pes] 1) (riedko) pješice, pješke, pješački, statua; često kano vojnički t. t., copiae, pješačtvo; scutum, pugna, pješačka; exercitus; ordo, razred gradjanâ, koji su pješice vojevali; (kasno) kano pl. subst. pedestres, pješačtvo, pješaci. 2) na kopnu, proelium, pugna; iter; copiae. 3) tp. kao πεζός, prost, običan, bez uzleta, bez zanosa, o načinu pisanja, * sermo, * Musa; takodjer prosaički, ali ne u prosto, nego u koliko je prosaički način pisanja zbilja prost, običan [sr. prosa, oratio soluta pod solutus 1) b)], (Hor.) pedestribus dices historiis proelia Caesaris; multum supra prosam orationem et quam pedestrem Graeci vocant [πεζὸν λόγον] surgit (Plato), Quint. 10, 1, 81.

pĕdĕtentim, adv. [pes-tendo] upr. korak po korak, Pacuv. u Cic. Tusc. 2, 21, 48.; odt. malo po malo, pazljivo, oprezno (sr. paulatim), elephanti, dejectis rectoribus, quaerendis p. vadis in terram evasere; caute pedetentimque; sensim pedetentimque, p. et gradatim.

pĕdīca, ae, f. [pes] puto.

pĕdis, is, comm. uš, Plaut.

pĕdĭsĕquus ili **-secus** (ne pedissequ.), i, m. i **-qua** ili **-ca**, ae, f. [pes-sequor] koji ide uzastopce, sluga, služkinja, inuš (lakai), sobarica; prenes., juris scientiam eloquentiae tanquam ancillulam pedisequamque adjunxisti.

pĕdĭtātus, us, m. [pedes] pješačtvo.

1. pēdo, pĕpēdi, pēdĭtum, 3. prdjeti, Hor.; subst. **pedĭtum**, i, n. prdac, Cat.

2. Pedo v. Albinovanus 1).

Pĕdūcaeus, ime rimske porodice; Sextus P. dao je kao pučki tribun g. 113. pr. Is. zakon de incestu; njegov sin Sextus P. bio je praetor u Siciliji, kad je Cicero ondje quaestorovao; adj. **-caeus**, Paeducejev.

1. pĕdum, i, n. pastirska palica, jedn. Virg. ecl. 5, 88.

2. Pĕdum, i, n. grad u Latiju. Odt. **Pĕdānus**, adj. pedski; subst. **-ni**, ōrum, m. Pedjani; **Pĕdānum**, i, n. vladanje (dobro na selu) u Pedanskom.

1. Pēgăsis v. Pegasus b).

2. Pēgăsis, ĭdis, f. [Πηγή] vodena vila (nympha), jedn. Ov. her. 5, 3.

Pēgăsus, i, m. [Πήγασος] krilati konj, koji je postao od krvi Medusine i kojemu je izpod kopita provrio uzhićujući vrutak, Hippocrene (sr. Bellerophon), Hor. Ov.; appellat., o hominem fortunatum, qui ejusmodi nuntios seu potius Pe-

gasos *(krilate glasnike)* habeat; *Cic. p. Quint.* 25, 80. *Odt. a)* **Pēgăsēus,** *adj.* [Πηγάσειος] volatus, *Pegasov, Cat. b)* * **Pēgăsis,** ĭdis, *f. adj.* *na Muse spadajući, subst.* * **-sĭdes,** dum, *Muse.*

* **pēgē,** ēs, *f.* [πηγή] *izvor, vrelo, vrutak.*

pegma, ătis, *n.* [πῆγμα] *sve od dasaka složeno, odt. a) daska za knjige, jedn. Cic. Att.* 4, 8. *b)* † *umjetni odar, sprava,* † *u theatru i amphitheatru, koja je sama sobom od tla odskakivala, na koju su napuštali gladiatore, da se bore te na kojoj su ljude za razveseljivanje gledalaca u vis bacali. Odt.* **pegmăris,** e, *adj. stojeći na mašini,* gladiatores, *jedn. Suet. Cat.* 26.

pējĕro, *(Plaut. Truc.* 1, 1, 9.) **per-jūro,** 1. *krivo se kleti, krivo prisizati, absl.;* * per consulatum; * † *s acc. c. inf.;* * jus pejeratum, *kriva zakletva, prisega.*

pējor, pējus *v.* malus, male.

pĕlăgius, *adj.* [πελάγιος] *(riedko) morski,* cursus, *Phaedr.*

Pĕlăgŏnes, num, *m.* [Πελαγόνες] *narod u sjevernoj Macedoniji. Odt.* **-gŏnia,** ae, *f. od P. nastanjena zemlja i grad, u njoj.*

* † **pĕlăgus,** i, *n.* [πέλαγος] *more, pučina morska (pogledom na neizmjerni prostor; sr.* aequor, mare, pontus); * *o silnoj vodurini.*

Pĕlasgi, ōrum, *m.* [Πελασγοί] *najstariji naseoci grčki, za koje veli Herodot, da su pražitelji grčki, Virg.;* * *= Grci u obće. Odt.* * **Pĕlasgias,** ădis, *f. ili* * **-sgis,** ĭdis, *f.,* * **-sgus,** *adj. = grčki.*

* **Pĕlĕthrŏnius,** *adj. spadajući na okolicu Thessalijsku, u kojoj su stanovali Lapithe, pelethronijski.*

Pēleus, ĕi *i* ĕos, *m.* [Πηλεύς] *kralj u Thessaliji, otac Achillejev, suprug Thetidin. Odt.* * **Pēlīdes,** ae, *m.* [Πηλείδης] *sin Pelejev, Achillej; takodjer unuk Pelejev, Neoptolem.*

pēlex *ili* **paelex** *(ne* pellex), ĭcis, *f.* [παλλακίς] *inoča, inočica, (druga žena uz zakonitu po tom suzljubica joj; sr.* concubina), *suložnica,* hunc justa matre familiae, illum pelice ortum esse; p. filiae; * matris; † reginae *(o Caesaru kano ljubovniku kralja Nikomeda); (Just.)* Cyri; * Oebalia, *Helena;* * Tyria, *Europa;* * barbara, *Medea.*

Pĕlias, ae, *m.* [Πελίας] *1) kralj u Jolku u Thessaliji, poslao je Jasona, sina svoga polubrata Aesona, po zlatno runo, razkomadan je kašnje i skuhan od svojih kćeri po nagovoru Medeinu, koja je govorila, da će ga tako pomladiti. Odt.* * **Pĕliădes,** dum, *f.* [Πελιάδες] *kćeri P. (Pelijevićke) 2) neki Trojanac, Virg. 3) adj. v.* Pelion.

pēlĭcātus (paelic.), us, *m.* [pelex] *življenje suložničko, sa suložnicom, suložničtvo.*

Pēlīdes, Pēligni *v.* Peleus, Paeligni.

Pēlion, ii, *n.* [Πήλιον] *ili* **-os,** ii, *m. gora u Thessaliji. Odt.* * **Pēlias,** ădis, *f. i* * **-līăcus,** *adj. pelijski.*

Pella, ae, *f. ili* **Pellē,** ēs, *f.* [Πέλλα] *grad u Macedoniji. Odt.* * **Pellaeus,** *adj. a) = macedonski, Plaut. b) = aegypatski, jer je Alexander osvojio Aegypat i utemeljio grad Alexandriju.*

pellax, ācis, *adj.* [pellicio] *(riedko) zavodljiv, lukav, himben,* Ulixes, *Virg.*

pellĕcĕbrae, ārum, *f. omamljivanje, jedn. Plaut. Asin.* 1, 2, 7.

pellectio, ōnis, *f.* [per-lego] *pročitavanje,* libri, *jedn. Cic. Att.* 1, 13, 1.

Pellēne, ēs, *f.* [Πελλήνη] *grad u Achaji; adj.* **-nensis,** *pellenski.*

pellex, pellĭcātus *v.* pelex, pelicatus.

pellĭcio (perl.), lexi, lectum, 3. [per *i* lacio] *na-, za-, primamljivati, zavoditi,* senem per epistolas, *Ter.;* animum alcjs; mulierem ad se; populum in servitutem; † alam equitum; † militem donis; † populum annonâ; † cunctos dulcedine otii; *tp.* multo majorem partem sententiarum *(sc.* judicum) suo lepore, *na svoju stranu dobiti, Cic. de or.* 1, 57, 243.

pellĭcŭla, ae, *f.* [*dem. od* pellis] *kožica,* haedina; *(Hor.) šalj.,* p. curare, *ugadjati si.*

pellio, ōnis, *m.* [pellis] *krznar, kožar, Plaut.*

pellis, is, *f. 1) koža (životinjska, obič. dlakom ili vunom pokrivena = krzno, i svučena; sr.* cutis), caprina; *posl. (Hor.)* detrahere pellem alcui, *odkriti čiju lukavost;* in propria p. non quiescere, *ne biti zadovoljan svojim stališem;* introrsum turpis, speciosus pelle decora. *2) (kožami pokriveni) zimski šator vojnikâ [ne tako čvrst kao* hibernacula; *sr.* hibernaculum *2),* hiberna *pod* hibernus], sub pellibus; *koža za odielo, pak* * *obuća (postol),* pes in pelle natet; * *šubara,* pellibus tecta tempora; * pellium nomine, *za štitove.*

pellītus, *adj.* [pellis] *kožom pokriven, obučen, (Hor.)* oves p. *(da se čuva vuna); (Liv.* 23, 40, 3.) Sardi *prijašnji stanovnici otoka Sardinije (po tom što su se odievali u kozje kože);* testes, *iz Sardinije.*

pello, pĕpŭli, pulsum, 3. *1) turati, udarati, lupati, kucati,* fores, *na vrata;* pulsus puer; * p. terram pedibus, *gaziti;* * vulnere pulsus, *ranjen;* * pulsum tympanum, *udaranje u tympan;* * domus undique pulsa strepitu, *ječeći;* * sonat amnis et Asia longe pulsa *(sc.* cantu) palus, *odjekuje od glasova; tp. dirnuti, taknuti koga,* primo vis[illegible]s p.; quod cum animos hominum auresq[illegible]pepulisset; nulla insignis injuria me pepulit; hoc p. animum vehementius; quibus orationis modis quaeque animorum partes pellerentur. *2) potisnuti, porinuti, maknuti, krenuti, odrinuti, protjerati i nal.,* nervos in fidibus; * sagittam, *odapeti;* * lyram, * classica, *dati da zasviraju, zatrube; (jedn. Cic. Brut.* 87, 297.) longi sermonis initium p., *zapodjeti, zavrgnuti;* p. alqm e foro, foro, domo patriâ, ex Galliae finibus; * alqm Europâ, aggere, terrâ, vallo; * a sacris; alqm ex finibus, † civitate, † itinere; * equum herbis; * alqm certo de tramite, *svrnuti;* pelli in exsilium; *u prilici* maestitiam ex animis; * timorem; * pericula; * amores; * obstantia; * grave virus munditiae pepulere; * curas vino; * lacrimas Creusae, *ne plakati za C.;* * sitim, *gasiti;* * famem glande; * morbos arte Phoebea; * moram; * pulsus corde dolor; * quo tibi nostri pulsus *(nestade)* amor? *Osb. vojnički t. t., natjerati neprijatelja na uzmak, u obće, nadbiti, razbiti, nadvladati, pobiediti,* cum hostium acies a sinistro cornu pulsa atque in fugam conversa esset; milites primo congressu pulsi fugatique; ut equestri proelio commisso pellerent omnes compluresque

pello, ... primo visa nos (?)... auresque

interficerent; † loco; † campo; † gradu pelli; circumventa ab tergo acie perturbatum exercitum p.; equestre proelium commiserunt, deinde equitatu pulso etc.; exercitum ejus ab Helvetiis pulsum compluribus; duos pulsos exercitus, duos superatos duces; compluribus his proeliis pulsis ab Ocelo, *Caes, b. G.* 1, 10, 5.; equitatu erant pulsi, *Caes. b. G.* 7, 68, 3. *bolje i tačnije nego* equitatus eorum erat pulsus, *budući da se tim ističe poraz konjaničtva uzrokom, što je ciela vojska razbijena;* p. adversariorum copias; * pulsam hiemem agere sub terras, *o suncu; u prilici (Plaut.)* si animus hominem pepulit, actumst, — sin ipse animum pepulit etc.; mihi primus pudicitiam pepulit; *kano publicist. t. t., iz grada-, iz zemlje prognati, -protjerati,* Diagoram exsules pulsi; *(Tac.)* actum et de sacris Aegyptiis Judaicisque pellendis.

pellūceo (perl.), xi, — 2. *1) prosjaivati se, blistati se kroz što,* lux pellucens; *tp.* honestum ex illis virtutibus. *2) vidjeti se kroz što, prozračan biti,* perlucens aether; * amictus; *u prilici,* oratio.

pellūcĭdŭlus, *adj. dem. od* pellucidus, *jedn. Cat.* 69, 4.

pellūcĭdus (perl.), *adj.* [pelluceo] *1) prozračan,* membranae; dii; *(Hor.)* fides pellucidior vitro. *2) presjajan,* stella.

Pĕlŏponnēsus, i, *f.* [Πελοπόννησος] *južni poluotok grčki, s. Morea. Odt. 1) subst.* † **-nnenses,** ium, *m. Peloponnešani. 2)* **-nnēsiăcus** *i* **-nnēsius,** *adj. peloponneski; subst.* † **-nnesii,** ōrum, *m. Peloponnešani.*

Pĕlops, ŏpis, *m.* [Πέλοψ] *sin Tantalov, suprug Hippodamijin, otac Atrejev i Thyestov. Njegov ga otac zakolje i ponudi bogove, koji su bili u goste došli; ali oni ga opet ožive a Demetra (Cerera) zamieni mu pojedeno pleće drugim od slonove kosti. Odt. 1)* * **-pēias,** ădis, *adj. Pelopov. 2)* * **-pēius** *ili* * **-pēus,** *adj. a) = Atrejev, Pelopov, pelopski, takodjer = phryžki, jer je Pelops bio rodom iz Phrygije (u širem smislu);* * *subst.* **Pĕlŏpēa,** ae, *f. unuka Pelopova, kći Thyestova. 3)* [illegible]**lopēĭs,** *adj. Pelopski, peloponneski (*[illegible]*ći da je Pelopones nazvan po Pelopu),* undae, *jedn. Ov. fast.* 4, 285. *4)* **-pĭdae,** ārum, *m. potomci Pelopovi.*

pĕlōris, ĭdis, *f.* [πελωρίς] *zievka, ledjenac (?).*

Pĕlōrum, i, *n. ili* **-ros,** i, *m.* [Πέλωρος] *sjeverno-iztočni rt Sicilije, s. Capo di Faro;* * **Pĕlōrias,** ădis, *f. i* **-ōris,** ĭdis, *f. pelorski.*

pelta, ae, *f.* [πέλτη] *malen i lagan, polumjesecu nalik štit.*

peltastae, ārum, *m.* [πελτάσται] *peltom oružani vojnici, peltaste.*

Pēlūsium, ii, *n.* [Πηλούσιον] *grad u Aegyptu. Odt.* * † **Pēlūsiăcus** *ili* * † **-sius,** *adj. pelusijski.*

pĕnārius, *adj.* [penus] *spadajući na zališan žitak,* cella p., *sprema, kliet (takodjer o Siciliji).*

Pĕnātes, um, *m. (sa* di, *a i bez njega) Penati, rimski glavni bogovi zaštitnici porodicâ* (minores, familiares, privati), *pak države, postale od porodice* (publici *ili* majores; *meton., stan, kuća,* larem ac penates tectaque relinquere, sub uno tecto esse atque ad eosdem p., domum ad p. redire, vallum et tentorium cuique militi domus ac p. sunt, *Liv.;* redire ad p. et in patriam, unde nulli ad p. suos iter est, *Curt.;* dis penatibus praecipitem exturbare, a suis dis penatibus praeceps ejectus, *Cic.;* quae censuerint patres, jusserit populus, intra p. abrogari, *Tac.;* cura penatium, *za kuću, Tac.;* * parvi p.; * ferro Libycos populare p.; *takodjer* * *ognjište posvećeno Penatom,* flammis adolere P.; * *okca.*

pĕnātĭger, gĕra, gĕrum, *adj.* [penates-gero] *noseći Penate, jedn. Ov. met.* 15, 450.

pendeo, pĕpendi, — 2. *1) vješati,* in, ex arbore, ab umero, * ex umero; * malo ab alto; * de collo alcjs; in arbore, * in cervice, *o vrat;* * p. collo *(abl.);* * tigno; * ignoto pendentia tergo; * dorso *(o brodu);* * minaci scopulo, *biti prikovan (o Catilini);* * circum oscula pendent nati, *grle ljubećeg ih otca;* per pedes, *Ter.;* * per dorsum a vertice; * poma sub arboribus; * pendentia serta super ramos; * proni in verbera, *nagiblju se napried itd. Na pose a) (Com.) o ljudih, poimence robovih, vješati se; takodjer* * *objesiti se, visjeti,* * fistula pinu; † venalem p., *biti obješen na prodaju. b)* * *o odielu, o dielovih tiela, visjeti, spustiti se, objesiti se, takodjer* * *visjeti nad čim, viti se,* nubila, scopulus; ensis alcui super impia cervice, litus *(kao da će se srušiti). c)* * *u zraku visjeti, o letećem, viti se, vijati se,* capellae de rupe; pennis; alis in aëra; per aërias auras. *d) o čeljadi, prionuti uza što, baviti se,* * in limine nostro. *2) tp. a) stajati do koga ili čega, osnivati na čem, sastojati u čem,* ex alquo, ex fortuna; aliunde, *(redje)* salus nostra exiguâ spe; rebus levissimis, momento; fama in sententiis omnium civium; in superficie tignisque caritas patriae p.; *takodjer vladati se po kom, povesti se za kim, podati se komu, pristajati uz koga,* tui ex te; * de te pendentis amici; * hinc omnis p. Lucilius; *pak* * *vući lozu od koga,* ex una origine. *b)* * p. ab ore alcjs, *pozorno slušati koga;* † attentus et pendens. *c)* * *zapeti, obustaviti se,* p. opera interrupta etc. *d) nestalan-, nesjeguran biti, dvoumiti, sumnjati, skanjivati se, sčinjati se, oklievati, kolebati se,* † naves pendentes et instabiles; animus tibi p. *(Ter.);* obscura spe et caeca exspectatione; *često* p. animi, animis, *(riedko)* animo; tot circa mortalium animis spe metuque pendentibus; ne diutius pendeas; † quocunque pendentes animos tulisset fortuna; † pendens; * belli fortuna; † reus *(parnica obtužena) p. e) (riedko) kojimalo da ne pada,* pendentem amicum corruere patitur.

pendo, pĕpendi, pensum, 3. [pendeo] *upr. spustiti (kantarnice, plitice od tezulje), pak 1) (predcl., pjesn. i kasno) vagati, mjeriti,* herbae pensae, *Ov.; tp. a) suditi, razsudjivati,* alqm non ex fortuna, sed ex virtute; rem levi conjectura, res, non verba. *b) cieniti, držati do koga,* parvi flocci, nihili, quanti *(Ter.),* magni *(Hor.); partic.* **pensus,** *kano adj. s (predcl.) comp. važan, valjan, znamenit, vriedan, izvrstan,* condicio *(Plaut.); osb. u sastavku* nihil, non, nec quicquam pensi habere, *za ništa ne mariti, hajati, obazirati se na što;* nihil pensi iis fuit quid dicerent; quibus si quidquam pensi fuisset; quibus nihil dicere pensi sit neque facere; *(Tac.)* neque fas neque fidem pensi ha-

Pelops, ...3)Pelopeis,...(budući da je...)

bere; † neque in divexanda (matre) quidquam p. habere; † *s inf.* neque dicere neque facere quidquam p. habere. 2) *budući da se je prije nego su uvedeni kovani novci pri izplaćivanju kovina odmjerivala, platiti, izplatiti,* alcui pecuniam; usuram pecuniae; vectigal; stipendium; *pak trpjeti (što se je zaslužilo),* poenas temeritatis; * capitis; * poenam nece; * sacrilego sanguine poenas; * poenas; supplicium, ignominiam. 3) *(riedko) potezati, težiti,* minus pondo octoginta Romanis ponderibus, *Liv.*

* **pendŭlus,** *adj.* [pendeo] 1) *viseći.* 2) *tp. nestalan, dvojben, sumnjiv,* spe.

pēne, Pēnēis, Penēius *v.* paene, Peneus.

Pēnělŏpa, ae, *ili* * **-pē,** ēs, *f.* [Πηνελόπη, -όπεια] *supruga Ulixova, mati Telemachova. Odt.* **-pēus,** *adj. Penelopin.*

pěněs, *praep. s acc. kod koga, pri kom, u koga, na čijoj strani (u čijoj moći, vlasti) i nal. (obič. s imeni čeljadi složen, stoji takodjer za padežem svojim),* istaec jam penes vos psaltria est? *Ter.;* hi centum dies p. accusatorem cum fuissent; p. quem quisque Caesaris sit miles; fides rei p. auctores erit; p. eos summam victoriae constare; judicium, potestas rei est p. alqm, *(Hor.)* quem p. arbitrium est et jus et norma loquendi; *(Ter.)* culpa est p. te; * decus imperiumque Latini te p. sc. est; * p. te es? *jesi li pri sebi? pri pameti?* † p. rem publicam esse, *biti na strani države;* (*Tac. ann.* 4, 16.) potissimam (causam) p. incuriam virorum feminarum que *u nebrizi itd.*

* **pěnětrābĭlis,** *adj.* [penetro] 1) *koji se može probiti, -proći,* corpus. 2) *koji probija, prodire,* telum, frigus.

Pěnestae, ārum, *m.* [Πενέσται] *grad u Illyriji, Odt.* **Penestia,** *f. zemlja; adj.* **-stiānus,** *penestski.*

pěnětrālis, *adj.* [*srodno sa* penetro *i* penitus] *upr. koji prolazi, pak unutarnji, unutrašnji,* * † dii p., *Penati;* focus; * tecta; * adyta; * signum Minervae; *subst.* **-āle,** is, *n. obič. plur.* **-ālia,** ium, *n. unutarnje, unutarnji prostori, osb. kuće,* penetrale urbis; in penetralibus pontificum; * penetralia regum; * Vestae; *(Tac.)* quin nobilissimi totius Britanniae eoque in ipsis penetralibus siti etc.; † eloquentiae.

pěnětro, 1. [penus, penitus] *I) trans.* 1) *(predcl.) unieti, umetnuti, uvesti,* pedem intra aedes, *stupiti nogom itd.; osb.* p. se in fugam, *natisnuti se (nagnuti) u bieg,* p. se foras, *iz kuće izići.* 2) *provaliti, prodrieti kroz ili u što, doći u što,* * sinus Illyricos; * aulas; † loricam corpusve fervens arena; *(kasno)* Caspios; Albanos, Colchos, Arabas, Judaeos; † *u prilici (Tac.)* nihil Tiberium magis penetravit quam studia hominum accensa in Agrippinam *(dirnulo, kosnulo se). II) intrans. provaliti, prodrieti u što, unići,* ad urbes; per angustias; in templa; intra vallum; *u prilici,* res nulla magis p. in animos; * quo non ars penetrat?

Pēnēus *ili* **-ēos,** i, *m.* [Πηνειός] *glavna rieka u Thessaliji, kano potočni bog otac Cyrenin. Odt.* * **Pēnēis,** ĭdis, *f. ili* * **-nēius** *i* * **-nēus,** *adj. penejski.*

pēnĭcillus i, *m. ili* **-lum,** i, *n.* [*dem. od* peniculus], *kist; tp.* (*jedn. Cic. Qu. fr.* 2, 15, 2.) *pero (način pisanja).*

pēnĭcŭlus, i, *m.* [*dem. od* penis] 1) *kefa, četka, snop* (*sr.* tectorius), *Plaut.* 2) *spužva, Ter.*

pēninsŭla *v.* paeninsula.

pēnis, is, *m.* 1) *(ostarelo) rep.* 2) *(Hor.) kita (mužko udo); (Sall.)* pene, *bludjenjem.*

pěnĭtŭs (*jedn. Cat.* 61, 178 penite), [penus] *I) adj. sa sup. (Plaut.) nutarnji, unutrašnji,* faucibus; pectore penitissimo; ex barbaria penitissima. *II) adv.* 1) *duboko, skroz u,* p. in Thraciam se abdidit; p. ad extremos fines se recipere; inclusum p. in venis; saxum p. excisum; * p. sonantes scopuli *(skroz u dubljini); tp. a) duboko, skroz i skroz,* ea p. mandate animis vestris; opinio p. insita; p. ex intima philosophia haurire alqam disciplinam: bene p. se dare in familiaritatem alcjs; demittere se p. in causam. *b) skroz, sasma,* p. perspicere, pernoscere, pervidere; perceptas p. et pertractatas res humanas habere; p. tollere amittere alqd; p. perdere se ipsos; p. diffidere rei publicae; p. deditum esse huic uni studio; * p. macerari; * p. notus; * iram p. excidere; * p. dispellere; *pak usrdno, od srdca, (Q. Cic. u Cic. ep.)* p. rogare; * dilectam p. Jovi; † p. reformidare. 2) * *daleko,* p. repostas gentes; terrae p. penitusque jacentes, *širom na daleko;* * *u prilici, uz comp.,* p. crudelior.

Pěnius, ii, *m.* [Πενιός] *rieka u Kolchidi, Ov.*

penna, ae, *f.* [*sr.* pinna] 1) *pero, veće i tvrdje za letenje* (*sr.* ala, pluma), *(Plaut.)* meae alae pennas non habent; animantes pluma alias videmus obductas, alias habere effugia pennarum. 2) *u pl. krila (takodjer * kukaca),* * vertere pennas, *odletjeti; sing. collect., krila, Ov. met.* 2, 376.; *tp.* incidere *(podsjeći)* pennas alcui; *(Hor.)* pennis decisis. *Odt. a)* * *pero na strelici, striela. b)* * *letenje, let.*

pennātus, *adj.* [penna] *pernat, krilat,* * Fama.

pennĭgĕr *v.* pinniger.

Pennīnus (*takodjer* Penīnus, Poenīnus), *adj. spadajući na penninske alpe, penninski,* Alpes, juga *(Tac.);* P. *sc.* mons, *veliki St. Bernhard, (Tac.)* P. iter, *cesta preko toga briega.*

pennĭpes (*drugi:* pinnipes), ědis, *adj.* [penna *i* pes] *krilatih nogu, jedn. Cat.* 55, 25.

pennŭla, ae, *f. dem. od* penna, *pl. jedn. Cic. n.* 2, 52, 129. (*drugi:* pinnula).

pensĭlis, e, *adj.* [pendeo] *viseći,* * uva, *koje se objesi za pohranu, suho;* † horti, *viseći, na svodovih stojeći.*

pensio, ōnis, *f.* [pendo] *plaćanje, izplaćivanje, odt.* 1) *obrok, svota, koja da se na odredjeni dan izplati,* prima; ex tertia p. quae est Cal. Sext.; tribus p. ea pecunia solveretur; primam praesentem *(u gotovu)* ii qui tum essent, duas *(dva druga)* tertii et quinti consules numerarent; decem milia talentum argenti; descripta p. aequis in annos quinquaginta solverent; justi crediti solutionem in — annorum pensiones distributi; *sarkastično o Fulviji,* ista tua minime avara conjux — nimium diu debet populo Romano tertiam p., *Cic. Phil.* 2, 44, 113.; *(kasno) danak, namet.* 2) † *najmovina.*

pensĭto, 1. [*intens. od* penso] 1) *potanko vagati, mjeriti,* lanam, *Aurel. Vict.; tp. dobro razmisliti,* ne ab se imperatoria consilia neu consulares artes exquirerent, quae pensitanda quoque magnis animis atque ingeniis essent; *Liv.* 4, 41, 3.; † omnia a te pensitari; † diu pensitares, quem potissimum eligeres; † saepe apud se pensitato *(abl. abs.),* an etc. 2) *platiti, izplatiti,* vectigalia alcui; † quod (stipendium) Arachosiis utraque natio pensitabat; praedia quae p., *od kojih se plaća porez.*

penso, 1. [*intens. od* pendo] *vagati, mjeriti,* aurum, *Liv.; posl. (Hor.)* Romanos scriptores eâdem trutinâ p., *po tom, što su u Grkâ najstarija pjesnička djela najbolja, suditi da su isto tako i Rimska; tp. a) jedno s drugim vagati, mjeriti, izravnati, izjednačiti, podmiriti, nadoknaditi,* honesta; adversa secundis; res transmarinae quadam vice pensatae; * vulnus vulnere, *osvetiti;* † damna aestatis hibernis eventibus; *takodjer kúpiti za što, odkupiti, platiti,* * laudem cum damno (*sc.* filiae). *b) razmisliti,* consilium; † singula animi consulta; † alqd secreta aestimatione. *c) prosuditi,* amicos ex factis; vires magis oculis quam ratione; ad consilium pensandum.

pensum, i, *n.* [*partic. od* pendo] 1) * † *odmjereni dio vune, što no su ga robkinje morale na dan opresti;* * *u obće posao na jedan dan,* revolutaque pensa. 2) *tp. ono što tko sam sebi ili mu drugi posla zadade,* me ad meum munus pensumque revocabo; nominis familiaeque.

pensus, *adj. v.* pendo.

Pentělĭcus, *adj.* [Πεντελικός] *spadajući na brdo Pentelik kod Athenâ, glasovito svojim mramorom, pentelički, jedn. Cic. Att.* 1, 8, 2.

† **pentēris,** ĭdis, *f.* [πεντήρης *sc.* ναῦς] *brod sa pet redova vesala.*

Penthěsĭlēa, ae, *f.* [Πενθεσίλεια] *kraljica amazonska, predobivena od Achilleja, Virg. Prop. Just.*

Penthěus, ěi *i* **-ěos,** *m.* [Πενθεύς] *kralj thebski, radi preziranja svetkovanja Bacchova razkidan od svoje matere i ostalih Bacchantaka, Hor. Prop. Ov.*

pēnŭla, pēnŭlātus *v.* paenula, paenulatus.

pēnūria, ae, *f.* [πεῖνα, *glad*] *oskudica (ponajprije hrane; gotovo uviek relativno, tako da se stvar, koje nedostaje, kaže ili barem natukne; sr.* inopia, paupertas etc.), liberorum, civium; argenti, aquarum; rerum necessariarum, victus; * edendi.

pěnus, ŏris, *n. ili* **penus,** us, *i* i, *comm., takodjer* **-num** *(Plaut.),* i, *n. unutra u kući spremljeni živež,* est omne, quo vescuntur homines, penus; *(Plaut.)* et sibi penum aliud ornet, penus annulos; *(Ter.)* omnem penum patris in cellulam tuam congerebam; *(Hor.)* frumenta penusque.

Pěpărēthus *ili* **-thos,** i, *f.* [Πεπάρηθος] *otok u aegaejskom moru.*

pěplum, i, *n. ili* **-lus,** i, *m.* [πέπλον, -ος] *široka, divna ženska haljina grčkih gospodja nošena preko drugih, a u Athenah na pose Athenina, koja se je na Panathenaeah svietu pokazivala za gledanje, Virg.*

per, *praep. s acc. (stoji za svojim padežem u Virg. Aen.* 6, 692.), 1) *pokazuje prostor kroz koji ili po kojem se stvar od kraja do kraja, a i na sve strane širi, kroz, preko, po (c. l.), u,* ire per suos fines; iter, via per Sequanos, *kroz Sequansku;* per provinciam nostram; * ire per ignes; sanguis per venas diffunditur c? spiritus per arterias; membranas oculorum perlucidas fecit, ut per eas cerni posset; coronam auream per forum ferre, *preko trga;* p. temonem percurrere; transire p. corpora; per munitiones se dejicere; incedunt per ora vestra; equitibus per oram maritimam dispositis, *po obali;* supplicatum per compita tota urbe; per provinciam *(po cieloj provinciji)* imperii tui; per manus, *od ruke do ruke;* p. castella; invitati hospitaliter per domos; * per silvas vivit; per omnia humana, *u svih ljudskih stvarih.* 2) *vrieme, gdje znači, da radnja traje od početka do kraja vremena, u kojem što biva, kroz, za (c. g.) ili sam gen.,* per omnes dies; multos p. annos; incendium p. duas noctes tenuit; per biduum; per ludos; per idem tempus, p. illa tempora; p. eos dies; p. indutias; p. meridiem profecti; p. somnium; p. somnum; * p. lunam, *na (po) mjesečini.* 3) *uz samostavnike, koji znače svojstvo, razpoložaj, stanje, pokazuje, da za to vrieme nješto biva, za (c. g.), u, na,* per jocum dicere, *u šali (različno od* jocose *šaljivo);* per imprudentiam; p. iram facere alqd; p. dilationes bellum gerere; p. summum dedecus vitam amittere; p. vim, p. insidias, p. otium; sive in quiete sive p. vinum sive p. insaniam; Demetrius per vinum *(u vinu),* quod excluderetur, paulisper vociferatus, *Liv.* 40, 7.; * p. furorem. 4) *pokazujuć osobu ili stvar, koja posredno utiče u što (a nije pravo sredstvo ili orudje), te preko koje radnja kanoti prelazi, po (c. l.)* [*sr.* 2. a *III)* 1)], istius injurias per vos ulcisci; qui p. eum aut honores aut divitias ceperant; aut ipsum sua manu fecisse aut p. alios; quae (naves) factae erant Arelate per Caesarem; legatos per Atrebatem Commium *(posredovanjem)* de deditione ad Caesarem mittit; quod nefarium stuprum non p. illum factum est; interfici, occidi p. alqm, *posredno po čijem nagovoru, naredbi itd. ne neposredno, svojom rukom;* p. quos (occidebantur)? et a quibus? p. literas alqm certiorem facere; p. senatus consultum; p. legem; p. manus demitti, *po ruku (gore stojećih); s toga* p. me, p. te, *češće* p. se (*sr.* ipse), *α) bez čijega uticanja, pomoći, sam od sebe, sâm,* omnia p. se obire; Domitius p. se circiter XX cohortes — coëgerat; nihil jam Caesaris imperium exspectabant, sed per se quae videbantur administrabant; Bellovaci, qui antea erant p. se fideles; cum p. se minus valerent, Germanos atque Ariovistum sibi adjunxerunt; plebes, quae nihil p. se audet; p. se rem publicam administrare; p. me tibi obstiti. *β) sam sobom, sam po sebi,* homo p. se cognitus; haec etsi erant exigua per se; lucem multum p. se pudorem — afferre; si p. se virtus ponderanda sit; amicitia p. se et propter se expetita; p. se sibi quisque carus est. *γ) sâm, glavom,* postulabat Caesar, ut legatos sibi ad Pompejum sine periculo mittere liceret idque ipsi fore reciperent, aut acceptos p. se ad eum adducerent, *Caes. b. c.* 3, 17, 2.; a Q. Metello Pio neque p. se neque p. Lucullos impetrasset? quoscunque — idoneos credebat, aut p.

se aut p. alios sollicitabat, *Sall. Cat.* 39, 6.; quos p. te, quos p. communes amicos poteris sumerent; p. me ipse, p. se ipse *v.* ipse *I) A) b). Osb. a) izgledom, zlorabom čega, izgovorom,* p. fidem fallere; decipi p. indutias et spem pacis; p. fas et fidem; fraudare alqm p. tutelam aut societatem; p. potestatem auferre alqd ab alqo; p. hospitium exhaurire et exinanire alcjs domum; eos ab se p. fidem in colloquio circumventos p. colloquium decipi; p. ejus auctoritatem deceptus; d. Caecilium *(tobože po C.)* accusatur Sulla. *b) pokazujuć ono, što se povodom, uzrokom pomišlja, radi, od,* p. aetatem hujus auctoritatem loci non attingere; p. ambitionem; p. avaritiam decipere; p. metum potius quam voluntate; *(Curt.)* falsa p. metum augentur; ne signa quidem, uti p. vigilias solent, canere; quoniam in has regiones p. Leptitanorum negotia venimus. *c) ob onom, što dade ili nedade štogod, po (c. l.),* trahantur per me, *po meni, što se mene tiče;* p. me, p. leges licet; per Afranium stare *(do A. stoji),* quominus etc.; neque hoc p. senatum efficere potuit; p. valetudinem posses; fidem publicam p. sese inviolatam fore, *Sall. Jug.* 33, 3.; *odt. uz molbe i zaklinjanje, za (c. acc.) ili instr. ili tako mi, tako ti itd.,* oro te p. deos; p. deos jurare; p. deos immortales! p. deos! p. deos atque homines! p. vos, p. fortunas vestras, p. liberos; p. vos fidemque vestram; *ne riedko se razstavi od svoga padeža,* p. ego te deos oro, *Ter.;* per ego vos decora majorum — oro et obtestor, *Curt.; a i tako, da se padež, koji na* per *spada po attrakciji s drugom riečju složi,* p. ego te, quaecunque jura liberos jungunt parentibus, precor, *Liv.;* p. si qua est — fides, oro, *Virg.*

pēra, ae, *f.* [πήρα] *torba, bisage, Phaedr.*

pěr-absurdus, *adj. preneskladan, prebljutav.*

pěr-accommŏdātus, *adj. prepriķladan, presgodan, u tmesi, jedn. Cic. fam.* 3, 5, 3.

pěr-ācer, cris, cre, *adj. preoštar,* judicium, *jedn. Cic. fam.* 9, 16, 4.

pěr-ăcerbus, *adj. preljut, † pretežak.*

pěr-ăcesco, etc. 3. *upr. preukisnuti, tp. veoma se razljutiti, razsrditi,* pectus, *Plaut.*

pěractio, ōnis, *f.* [perago] *svrha, svršetak,* senectus aetatis est p. tanquam fabulae, *jedn. Cic. Cat. m.* 23, 86.

pěr-ăcūte, *adv. veoma oštro, -oštroumno.*

pěr-ăcūtus, *adj. 1) preoštar,* vox. *2) veoma oštrouman.*

pěr-ădŏlescens, tis, *adj. premlad, jedn. Cic. de imp. P.* 21, 61.

pěr-ădŏlescentŭlus, *adj. dem. premlad, jedn. Nep. Eum* 1, 4.

Pěraea, ae, *f.* [Περαία] *a) zemlja preko medje,* P. Rhodiorum, *pokrajina na moru u Kariji, naprama otoku* Rhodus. *b) grad u Aeolidi.*

pěr-aeque, *adv. sasma jednako, bez razlike.*

pěr-ăgĭto, 1. *(riedko) naokolo tjerati, goniti, uznemirivati,* vehementius peragitati ab equitibus, *Caes. b. c.* 1, 80, 2.

pěr-ăgo, etc. 3. *1) sve dalje micati, kretati,* * humum, *sveudilj obradjivati,* * agili freta remo, *udilj broditi; u prilici (Cael. u Cic. ep.)* totum Sempronium usque eo p. ut *motao sam sve dotle da. 2) do kraja dotjerati, samo tp. a) svršiti, dogotoviti, do-, izvršiti; proživiti,* navigationem; * cursum; * sol duodecim signa, *proći;* inceptum, *Liv. Virg.;* indicium; consilium; * dona, *razdieliti;* * mandata; * vices, *iz-, promjenjivati se;* * quibus est fortuna peracta, *prekužena;* comitia; concilium; conventum; † libros; sacrificium; *Liv.;* * sacra, propositum, *Nep.;* * caedem; * vitam procul patriâ sub axe boreo; † noctem; * aetatem sic; * salubres aestates; * aevum; * peracta (fata), *što se je već doživjelo. Na pose b) t. t.* p. fabulam, *odigrati (ulogu),* fabulam vitae; † partes suas. *c) kao sudbeni t. t. obtuženika do osude progoniti,* reum, *Liv. Plin. ep. Tac.;* † accusationem; * causam rei. *d) razlagati, razpravljati, pripoviedati, često u Liv.;* p. verbis auspicia, *Liv.* 1, 18, 10.; p. postulata; liberi populi Romani res; sententiam de eo paucis; Decii laudes; * res tenues tenui sermone peractae; * duram causam, *lošu stvar (parnicu) braniti; razmišljati, razbirati,* omnia percepi atque animo mecum ante peregi. *3) probosti, prosukati,* latus ense, *jedn. Ov. her.* 4, 119.

pěrăgrātio, ōnis, *f.* [peragro] *putovanje,* itinerum, *jedn. Cic. Phil.* 2, 23, 57.

pěrăgro, 1. [per-ager] *1) putovati po, proputovati, proći,* omnes provincias; Asiam; venando saltus; terras esse peragratas; peragratus orbis terrarum victoriis ejus gentis; omnes gentes cum victoriâ; *(kasno)* navibus Oceani litora; * litora classe. *2) tp.* latebras suspitionum; ea fama peragravit, *raznio se;* orator ita per animos hominum p., *djeluje na itd.*

pěr-ămans, tis, *adj. veoma ljubeći,* nostri, *jedn. Cic. Att.* 4, 8.

pěrămanter, *adv. preljubazno, adv. Cic. fam.* 9, 20, 3.

* **pěr-ambŭlo**, 1. *prohoditi, prolaziti,* aedes, *Plaut.;* rura; frigus p. artus; fores p. Atti fabula, *prikazuje,* astra, *u prispodobi, do zviezda se vinuti.*

pěr-ămoenus, *adj. preugodan,* aestas, *jedn. Tac. ann.* 4, 67.

pěr-amplus, *adj. preprostran, prevelik, jedn. Cic. Verr.* 4, 49.

pěr-anguste, *adv. pretiesno,* quae coartavit et p. refersit in oratione sua, *pretiesno stisnuo, jedn. Cic. de or.* 1, 35, 163.

pěr-angustus, *adj. pretiesan, preuzak.*

pěr-anno, 1. *živjeti godinu dana, jedn. Suet. Vesp.* 5.

pěr-antīquus, *adj. prestar.*

pěr-appŏsĭtus, *adj. koji veoma pristoji, veoma prikladan,* alcui, *jedn. Cic. de or.* 2, 67, 274.

pěr-arduus, *adj. pretežak, premučan, jedn. Cic. Verr.* 3, 71, 166.

pěr-argūtus, *adj. preoštrouman, preduhovit, predomišljat, jedn. Cic. Brut.* 45, 167.

pěr-armātus [*partic. od* perarmo] *(riedko) dobro oružan, Curt.*

* **pěr-āro**, 1. *1) razorati = namrskati. 2) tp. (pisaćim držkom kanoti brazdeći po voštanoj tablici) pisati,* literam; talia perarans manus.

pērātim, *adv.* [pera] *u torbi, jedn. Plaut. Epid.* 3, 2, 24.

pěr-attente, *adv. veoma pazljivo, jedn. Cic. p. Cael.* 11, 25.

pěr-attentus, *adj. veoma pazljiv, jedn. Cic. Verr.* 3, 5, 10.

pěr-audiendus, *adj.* [per-audio] *koji da se svakako čuje, jedn. Cic. Plaut. mil.* 1, 1, 34.

per-bacchor, *dep.* 1. *u razkošju provesti,* multos dies, *jedn. Cic. Phil.* 2, 41, 104.

per-beātus, *adj. presretan, jedn. Cic. de or.* 1, 1, 1.

per-belle, *adv. preliepo, preskladno.*

per-bĕne, *adv. predobro,* Latine loqui [*sr.* Latine *pod* Latinum *a)*]; p. fecisse fortunam.

per-bĕnĕvŏlus, *adj. predobar, jedn. Cic. fam.* 14, 4, 6.

per-bĕnigne *adv. premilostivo.*

per-bĭbo, etc. 3. *1)* * *popiti (do kraja),* lacrimas venis imis; *tp.* * *upiti (u se), naučiti,* verba pectore. *2) izpiti, (Plaut.)* medullam alcui.

per-bīto, — — 3. *(predcl.) 1) poći,* in Siciliam. *2) poginuti.*

per-blandus, *adj. premio.*

per-bŏnus, *adj. predobar.*

per-brĕvis, *adj. prekratak, (Liv.)* perbrevis aevi Carthaginem esse; *(Cic.)* perbrevi tempore *i samo* perbrevi; per mihi br. pars, *Cic. p. Clu.* 1, 2.

per-brĕvĭter, *adv. prekratko.*

* **per-călesco**, etc. 3. *(riedko) razgrijati se, skroz se ugrijati.*

per-callesco, etc. 3. *(riedko) 1) otvrdnuti, neosjećati. 2) izučiti se,* usu rerum.

per-cārus, *adj. (riedko) 1) preskup, Ter. 2) premio, predrag.*

per-cautus, *adj. prepozoran, preoprezan, jedn. Cic. Qu. fr.* 1, 1, 6.

per-cĕlĕbro, 1. *raznositi, razglašivati,* versus percelebrantur; res percelebrata sermonibus est.

per-cĕler, ĕris, e, *adj. prebrz, jedn. Cic. p. Cael.* 24, 58.

per-cĕlĕrĭter, *adv. prebrzo, jedn. Cic. fam.* 6, 12, 3.

per-cello, cŭli, culsum, 3. *1) obaliti, prevaliti, stresti,* alqm, *Plaut. Ter.;* cumuli sarcinarum passim fluitantes plerosque perculerant, *Curt.;* percelli saxis, *Curt.; posl. (Plaut.)* plaustrum perculi = *to sam zlo uradio; s toga a) udariti, grunuti o što,* alcui femur; alqm genu; scuto scutum imum. *b) oboriti, udariti, uništiti,* eos vis Martis; hostes; acri impetu, velut cuneo, victi perculsique; Martemque communem, qui saepe spoliantem jam et exsultantem evertit et perculit ab abjecto = fecit ut ab abjecto percelleretur, *jedn. Cic. p. Mil.* 21, 56. *2) tp. a) poremetiti, uzpopastiti, uništiti, potresti, srušiti, slomiti, osb. obtužbom,* qua paucitate perculsa *(drugi:* percussa) est Lacedaemoniorum potentia; quorum imperii majestas ab hoc initio perculsa concidit; imperium, † rem publicam; † alqm indicio; repentina vi perculsi; * cetera quâ jaceant rerum perculsa ruinâ. *b) srdce potresti (silnije i dugotrajnije; sr.* percutio), *osb. preplašiti, prestrašiti,* alqm metu, pavore, caede et incendio, tumultu insolito, clade alcjs, magnitudine facinoris; *(Liv.)* is metus perculit, ut etc., quos pavor perculerat in silvas, ingens pavor primo discurrentes ad suas res tollendas in hospitia perculit, *(Tac. ann.* 12, 50.) atrox hiems etc. percellunt Vologesem omittere praesentia *(drugi:* perpellunt); deorum plagâ, irâ, pari fortuna, eo *(n.)* perculsi; timore perculsa civitas; perculsi pavore; hostes perculsi, exercitus p., Graecia p.; animus p.

per-censeo, etc. 2. *1) pregledati, prebrojiti, proračunati, nabrojiti, napomenuti,* promerita numerando; cladem acceptam, omnes gentes; omnia generatim sacra omnesque deos; *(Tac.)* p. cursim numerum legionum et quas provincias tutarentur, vulgata dicentium gaudia et imperitorum quoque oculis exposita; *takodjer razgledati,* captivos; *razjasniti, razsuditi,* orationes legatorum. *2) putujuć razgledati, proputovati,* Italiam, Thessaliam; * totum orbem; * signa.

percepta, ōrum, *n.* [percipio] *zasade, poučke,* artis, *jedn. Cic. fat.* 6, 11. *(mj.* θεωρήματα).

perceptio, ōnis, *f.* [percipio] *1) sabiranje, kupljenje,* frugum. *2) tp. razumljivanje, ponimanje, shvaćanje, poznanje,* cognitio aut p.; perceptiones animi.

percīdo, cīdi, cīsum, 3. [per-caedo] *(predcl. i kasno) razbiti,* os alcui.

per-cieo, etc. 2. ni istum impudicum percies *(ne imenuješ), jedn. Plaut. Asin.* 2, 4, 69.; *obič. u partic. pass.* **percĭtus**, *uzbunjen, razdražen, takodjer koji se lahko uzbuni, osorljiv, napržit,* irâ p.; animus iratus ac p.; ingenium p.

percĭpio, cēpi, ceptum, 3. *(stari conj. plsqpf.* percepset *u Cic. off.* 3, 36, 98.) [per-capio] *1) osvojiti, uzeti, obuzeti,* urbis odium me p., *Ter.;* satias alqm amoris, *Liv. 2) primiti na se, u se, poprimiti,* * auras, *disati. S toga primiti, zadobiti, dobiti,* arteria, per quam vox percipitur; p. praemia, beneficia, fructum victoriae; quas ob res ovandi jus et triumphalia ornamenta percepit; *tp. podpuno opaziti, -osjetiti, oćutiti, -čuti,* oculis, auribus, sensibus; sonum, querelas; fuga percepta; percepta oratione; percipite, quae dicam; voluptatem, miserias; usum rei, *prisvojiti si. b) podpunice i temeljito shvatiti, -razumjeti, -naučiti,* alqd animo; alqd; philosophiam; praecepta artis, philosophorum percepta habere; perceptas penitus et pertractatas res humanas habere; omnium civium nomina perceperat, *znao je tačno;* nomen perceptum usu a nostris, *dobro poznato;* cognosci ac percipi, percipi cognoscique.

per-cĭvīlis, *adj. preuljudan, premilostiv, jedn. Suet. Tib.* 28.

per-cognosco, etc. 3. *dobro poznati (skroz p.),* alqm, *Plaut.*

per-cŏlo, etc. 3. *1) † do kraja izraditi,* alqd. *2) (Plaut.) izkititi,* feminam, alqd eloquentiâ. *3) veoma poštovati, Plaut. Tac.; takodjer (Aurel. Vict.) svetkovati,* initia Cereris; funus.

per-cōmis, *adj. preprijazan, preugodljiv, jedn. Cic. Brut.* 58, 212.

per-commŏde, *adv. presgodno, preprikladno,* tumulus p. situs ad commeatus excipiendos; p. accidit, facis; p. omnia explorare.

per-commŏdus, *adj. presgodan, preprikladan,* id castris percommodum fuit, *jedn. Liv.* 22, 43, 11.

percontātio (percunct.), ōnis, *f.* [percontor] *iz-, razpitivanje,* directa p. ac denuntiatio belli; prima p. fuit, qua subactus injuria bellum suscepisset; nihil de eo percontationibus reperiebamus; *takodjer kano govornja figura.*

percontātor (percunct.), ōris, *m.* [percontor] *izpitivalac, prislušnik, Plaut. Hor.*

percontor (percunct.) *dep.* 1. [per-contus] *iz-, u-, razpitivati (da se pravo i valjano obaviesti; sr.* interrogo, quaero, sciscitor), alqd, alqd ex alqo, *(Plaut.)* alqm ex alqo, *koga za koga; sa quaest. indir.;* * *s* ut, *kako;* ab, ex alqo, *(Liv. Hor.)* alqm, alqm de re; *(Plaut. Curt. Hor.)* alqm alqd.

per-contŭmax, ācis, *adj. preprkosit, jedn. Ter. Hec.* 3, 5, 54.

per-cōpiōsus, *adj. prebogat (riečmi), rječit, jedn. Plin. ep.* 9, 31, 1.

† **per-cŏquo,** etc. 3. *skuhati, pak učiniti da sazori,* opimam messem.

per-crēbesco (-bresco), etc. 3. *učestiti, raznieti se, razglasiti se, pročuti se,* opinio; fama; † rumor; scelus; hoc; quod; res; † scitum Passieni oratoris dictum; † Germanici valetudo Romae; † conjugia; † *s acc. c. inf.*

per-crĕpo, etc. 1. *odjekivati, jedn. Cic. Verr.* 5, 13, 31.

per-crŭcio, 1. *veoma mučiti,* hoc *(acc.)* percrucior, *jedn. Plaut. Bacch.* 5, 1, 13.

percultor, ōris, *m.* [percolo] *velik, revan štovatelj, jedn. Aurel.* 1, 5.

percunctatio etc. *v.* percontatio etc.

per-cŭpĭdus, *adj. preželjan,* alcjs, *jedn. Cic. fam.* 1, 7, 2.

per-cŭpio, etc. 3. *veoma željeti, rado htjeti, Com.*

per-cūriōsus, *adj. prerad znati, jedn. Cic. p. Clu.* 62, 175.

per-cūro, 1. *izliečiti, izvidati,* vulnus, *Liv. Curt.*

per-curro, cŭcurri *ili* curri, cursum, 3. *I) intr. protrčati, pretrčati,* per temonem; *dotrčati,* ad forum, *Ter.;* equo citato Cales; Philam; *(Cael. u Cic. ep.)* ad te; † in regiae vestibulum. *II) trans. 1) pretrčati, žurno proći, brzo proputovati,* agrum Picenum; † regiones, † conventus; * luna percurrens fenestras; † amnes iter quod coeperunt; † totas eas (columnas) vitis auro caelata p.; * aristas; * pectine telas; * pulpitu socco non astricto = *nemarno i bljutavo pisati; tp. a)* † praeturam, † quaesturam, † consulatum; † honores; suum ordinem, *provjekovati. b)* † metus omnium pectora; † salubritas omnes partes anni. *c) uzgredice napomenuti, takodjer trkimice, na brzu ruku pročitati, promisliti,* multas res oratione; quas (partes) p.; quae breviter a te percursa sunt; paginas, multa animo et cogitatione, multa etiam legendo; eas omnes (quaestiones) percursas animo habere, *u pregledu;* * ne sic, ut qui jocularia (naime percurrit *ili u obće* narrat), ridens percurram, *dalje pripoviedam;* * nomina, *nabrajati;* * veloci oculo, *uhoditi, uvrebati;* * polum animo, *preletjeti.*

percursātio, ōnis, *f.* [percurso] *(riedko) putovanje po,* Italiae; *absl.*

percursio, ōnis, *f.* [percurro] *prelietanje u govoru ili u misli, brzanje ili brzo premišljanje,* huic (commorationi una in re) contraria saepe p. est; propter animi multarum rerum brevi tempore percursionem.

per-curso, 1. *1) trans.* † *četovati, skitati se po. 2) intrans. klatiti se, jedn. Liv.* 23, 42, 10.

percussio, ōnis, *f.* [percutio] *1) bijenje, udaranje,* capitis *po glavi (u g.);* digitorum, *pucketati s prsti. 2) osb. kano t. t. udaranje takta, takt,* numerorum; intervallorum.

percussor, ōris, *m.* [percutio] *ubilac čovjeka (bez svoje volje na zapovied svoga gospodara; sr.* interfector, homicida, sicarius).

percussus, *m. (samo abl. sing.)* [percutio] *(riedko)* = percussio, * percussu crebro.

percŭtio, cussi, cussum, 3. [per-quatio] *1) probosti, prosukati,* alqm; pectus; rostra navem; † fossam, *prokopati. 2) udarati, lupati, biti, bacati,* alqm lapide; Cato percussus esset; forem virgâ, *lupati,* * januam manu; terram pede; hunc Jupiter fulmine percussit; turres, complures in Capitolio res de coelo *(munja, grom)* percussae; * tellurem tridenti; * pectus manu; * percussa litora fluctu; * percussae matres pectora, *bijući se u prsa;* * soror palmis percussa lacertos; *(Hor. sat.* 2, 3, 273.) cameram seminibus p., *košćicom od jabuke u strop udariti (igra od bezposlice, da se vidi, što draga misli; ako je košćica dohvatila strop i od njega odskočila, bilo je znamenje dobru, ako nije dosegla, nego prije na tle pala, zlu); u Hor. sat.* 1, 10, 43. Pollio regum facta canit pede ter percusso *znači* pes *valjda isto što i* numerus *a* percutere = ἀνακρούειν *naglaskom iztaknuti, dakle* pede *t. p. „u stihovih s trojom arsom, u trimetrih sastojećih od tri takta (dipodije)";* * auriculae voce percussae. *Osb. a) sgodivši raniti,* † caput gladio; † brachium gladio percussus; * vulnere percussus. *b) ubiti (samo glede čina, kojim se smakne),* alqm securi; cujus manu percussus sit; † alqm fusti; † hostem; † uxorem; * feras. *c) t. t., ubijanjem žrtve savez sklopiti (udružiti se),* foedus *(sr.* ico, ferio). *d) t. t., kovati,* nummum. *e)* * p. lyram *udarati;* * p. pennas, *mahati. 3) tp. a)* non percussit locum *[sr.* locus 1)], *nije pravo pogodio. b) u srdce dirnuti, napasti, ganuti (o svakom nenadanom i naglom, ali ne toliko silnom i trajućem dojmu; sr.* percello) percussit ilico animum, *pade mi odmah na srdce, Ter.;* percussit animum; quodcumque nostros animos probabilitate percussit; primus hic dolor me p.; repente percussus *(sbunjen)* atrocissimis literis; † pectora pavore; * percuti laetitia metuque; * amore laudum; † formidine; suspitione sum percussus; ille percussus *(drugi:* perculsus) plagâ non succubuit; quonam modo ille nos vivus afficeret, qui mortuus inani cogitatione percussit (vos); quasi illa ipsa face percussus esset; * amore percussus gravi; * me Larissae campus opimae, *udiviti se. c) obraniti, ranu zadati,* percussisti me *(srdce si mi obranio)* de oratione prolata; percussus calamitate, vulnere fortunae. *d) ukaniti-, prevariti koga,* alqm, *Plaut.,* civem suum, strategemate, *Cic.; (Plaut.)* se flore Libyco, *opiti se.*

per-dĕcōrus, *adj. veoma pristao, jedn. Plin. ep.* 3, 8, 29.

per-depso, psui, — 3. *izgnječiti, jedn. Cat.* 74, 3.

per-diffĭcĭlis, *adj. sa sup. pretežak.*

per-diffĭcĭliter, *adv. pretežko, jedn. Cic. Acad.* 2, 15, 47.

per-dignus, *adj. prevriedan, jedn. Cic. fam.* 13, 6, 4.

per-dīligens, tis, *adj. prepomnjiv, jedn. Cic. Qu. f.* 3, 5, 6.

per-dīligenter, *adv. (riedko) prepomnjivo, pretačno.*

per-disco, etc. 3. *izučiti,* alqd; *perf. s inf.*

per-dĭserte, *adv. prerječito, jedn. Cic. de or.* 1, 14, 62.

perdĭte, *adv.* [perditus] *1) opako, poganski,* se gerere. *2) (Ter.) neumjereno, preko mjere,* amare.

perdĭtor, ōris, *m.* [perdo] *kvaritelj, razoritelj,* rei publicae; dignitatis; vexator ac p.

perdĭtus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* perdo] *propao, nevoljan, uništen, nesrećan, (Plaut.)* sum perditus; * aeger; omnibus rebus perditis; valetudo; judicia; *osb. a) o silnih strastih,* p. luctu, *pogružen u ž.;* * p. amor; * perditus in quadam, *grozno zaljubljen u koju. b) opak,* homo perditissimus; homo ad extremum p.; adolescens p. et dissolutus; nequitia; p. et dissoluta consilia; perditius quid.

per-diū, *adv. predugo.*

per-diūturnus, *adj. (riedko) predugo trajući.*

per-dīves, ĭtis, *adj. (riedko) prebogat.*

perdix, īcis, *comm.* [πέρδιξ] *jarebica,* garrula, *Ov. met.* 8, 237.

perdo, dĭdi, dĭtum, 3. [*mj.* pessum — do; *indic. praes.* perduunt, *conj. praes.* perduim, is, it, *Plaut.,* dii te perduint, *Cic.*] *1) upropastiti, uništiti, razoriti, oboriti,* alqm; cives; funditus civitatem; desiderium per luxum atque libidinem pereundi perdendique omnia, *Liv.;* * p. serpentem, *ubiti. Na pose a) potratiti, prosuti, spiskati,* operam, oleum et operam; profundere et p. alqd; tempus; † has horas; fortunas, *Ter.;* * divitias, * patriam rem; * bona in cicere; * lux perditur misero *[kako se obično čita; ipak v.* 1. porrigo *1) c)]. b) izkvariti,* adolescentem, *Ter. 2) izgubiti (da se više ne vraća, da ga više ne ima; sr.* amitto), liberos; oculos; vocem; litem; causam; spem; *(Ter.)* nomen, *zaboraviti; (Planc. u Cic. ep.)* ne quid aut ex amore aut ex judicio tuo perdam; quod in aleâ perdiderat; *(Tac.)* lucrandi perdendive temeritas; * Bithyna negotia; * arma.

per-dŏceo, etc. 2. *podpuno naučiti,* alqm; res difficilis ad perdocendum; * alqm alqd; * *s inf.*

per-docte, *adv. (Plaut.) prevješto.*

per-doctus, *adj. veoma učen, -vješt.*

per-dŏleo, 2. *veoma se na žao dati,* perdoluit sc. tibi, *jedn. Ter. Eun.* 1, 2, 74.

per-dŏlesco, lui, 3. *(riedko) veoma žaliti, -razžaliti se, s acc. c. inf., Caes. b. c.* 2, 15, 1.

per-dŏmo, etc. 1. *sasma ukrotiti, -svladati,* Latium, Appuliam, Hispaniam, *Liv.;* † regionem; † Illyrios; † Illyricum; † Judaeam; * tauros feroces; *prenes.* † nono sulco perdomari, *o zemlji.*

perdormisco, — —. 3. [per-dormio] *sveudilj spavati,* usque ad lucem, *jedn. Plaut. Men.* 5, 5, 29.

per-dūco, etc. 3. *1) dovesti, provesti,* alqm ad alqm, * bovem ad stabula; alqm Romam; legiones in Allobroges; *na pose,* omnes naves incolumes, *na mjesto;* consul Lentulum, quod praetor erat, ipse manu tenens perducit, *Sall. Cat.* 16, 5.; *(Curt.)* quod Alexandrum in Persico habitu perductum vidisset. *Na pose a) kano podvodnik djevojku dovesti komu,* mulierem. *b) zid, jamu itd. kamo dovesti, povući,* murum fossamque ad montem, viam a Bononia Arretium; *(Trajan. u Plin. ep.)* aquam in coloniam; turris altitudinem ad contabulationem, *sagraditi. 2) tp. a) čeljade ili stvar do čega na kraj dovesti, dotjerati, uzvisiti,* alqm ad amplissimos honores, ad summam dignitatem; alqm ad furorem, † ad sanitatem; rem eo, ut etc., *dotjerati dotle, da itd.;* rem ad exitum; res est ad extremum casum perducta, *stvar je dotjerana do gusta; takodjer do kojega vremena nastaviti, otegnuti, produljiti,* rem disputatione ad mediam noctem; amores ad adolescentiam; altercationem in serum; orationibus in noctem perductis; agri colendi studia ad centesimum annum; res ad meridiem erat perducta, *boj se zategnuo do pódne. b) navesti koga na što, predobiti,* alqm ad, in suam sententiam; alqm ad se, ad suam voluntatem, *takodjer (Nep. Eum.* 2, 5.) *samo* perducere, *na svoju stranu dobiti;* alqm ad pecuniam (solvendam); *(Nep.)* eo est perductus ut. *3) pomazati,* ambrosiae odore totum nati corpus, *jedn. Virg. georg.* 4, 416.

perducto, 1. [*intens. od* perduco] *(Plaut.) dovoditi, okolo vodati, o podvodnicih.*

perductor, ōris, *m.* [per-duco] *1) (Plaut.) vodja, vodac. 2) podvodnik.*

per-dūdum, *adv. (Plaut.) već davno.*

perduellio, ōnis, *f.* [perduellis] *svaki neprijateljski učin proti domovini, napadaj na državu, poglavicu joj, na ustav, gradjane, udruženje sa izvanjskim neprijateljem itd., veleizdaja,* perduellionis reus; actionem perduellionis intendere; qui Horatio perduellionem judicent secundum legem; utrique censori se p. judicare; perduellionis se judicare Cn. Fulvio.

perduellis, *adj.* [perduellum = bellum] *(ostarjelo* = hostis) *neprijatelj u ratu; (Plaut.) neprijatelj.*

perduim etc. *v.* perdo.

per-dūro, 1. *(pjesn. i kasno) trajati, dotrajati, obstati.*

Pĕrēdia, ae, *f.* [peredo] *za šalu izvedena r., zemlja gdje se jede, jedn. Plaut. Curc.* 3, 74.

* **pĕr-ĕdo,** etc. 3. *izjesti, izglodati,* lacrimae peredere humore exsangues genas; longa dies molli saxa peredit aquâ; ignis Aetnam; vellera morbo illuvieque peresa; *prenes.,* quos durus amor crudeli tabe peredit; languoribus peresus.

pĕrĕgre, *adv.* [per-ager] *izvan grada, na polju, u tudjini,* habitare; *u tudjinu, (Hor.)* exire; *tp. o duhu,* esse p., *odlučen od zemaljskoga zanesti se u philosophijske speculacije; iz tudjine,* redire; *Ter.*; nuntiare, *Liv.*

pĕrĕgrīnābundus, *adj.* [peregrinor] *putujući po tudjini, jedn. Liv.* 28, 18, 10.

pĕrĕgrīnātio, ōnis, *f.* [peregrinor] *putovanje ili boravljenje u tudjini.*

pĕrĕgrīnātor, ōris, *m.* [peregrinor] *koji rado putuje (po tudjih stranah), jedn. Cic. fam.* 6, 18, 5.

pĕrĕgrīnĭtas, ātis, *f.* [peregrinus] † *stanje onoga, koji je* peregrinus *u rimskoj državi* (*v.* peregrinus); *pak tudji običaj, Cic. fam.* 9, 15.

pĕrĕgrīnor, *dep.* 1. [peregrinus] *baviti se u tudjini, putovati,* totâ Asiâ; in aliena civitate; peregrinantes, *putnici; prenes., a) okolo putovati, duhom se zaputiti,* haec studia pernoctant nobiscum, peregrinantur, rusticantur; vestrae p. aures; in infinitatem omnem; in quam (magnitudinem) se injiciens animus et intendens, ita longe lateque p., ut etc. *b) tudj, nepoznat biti,* quae quidem (philosophia) Romae peregrinari videbatur, *da se nije udomila.*

pĕrĕgrīnus, *adj.* [peregre] *1) tudj, stran, stranjski, inokrajni,* judex; timor, *od izvanjskoga neprijatelja,* terror; excipit lex bellicam peregrinamque mortem, *smrt u ratu i u tudjini;* volucris, *ptica selica, Phaedr.; subst.* **peregrinus,** i, *m.,* **-grina,** ae, *f. tudjin, tudjinka, koji (koja) za njeko vrieme izvan svoje domovine živi, osb. koji kano tudjin ne uživa prava gradjanska, negradjanin, podržnik* (*sr.* advena, alienigena, externus, exterus, hospes), nos hinc Romae, qui veneramus, jam non hospites, sed p. atque advenae nominabamur; neque civis neque p.; provincia p. *ili* sors inter peregrinos, *služba onoga, koji je* praetor peregrinus; *tp. tudj, nevješt čemu,* p. atque hospes in alqa re.

pĕr-ēlĕgans, tis, *adj. pretanak, preukusan,* ratio; genus (dicendi).

pĕr-ēlĕganter, *adv. preliepo, preizbrano, jedn. Cic. Brut.* 52, 197.

pĕr-ēlŏquens, tis, *adj. prerječit, jedn. Cic. Brut.* 70, 247.

pĕremnis, *adj.* [per-amnis] *spadajući na prelaženje rieke, samo u augurskom jeziku,* auspicia, *obavljena pri prielazu preko vode, kojoj je izvor bio svet.*

pĕrendie, *adv. prekosutra.*

pĕrendĭnus, *adj.* [perendie] *prekosutrašnji,* dies; die p. = perendie.

Pĕrenna *v.* Anna.

pĕrennis (peremn.), *adj.* [per-annus] *1) trajući cielu godinu,* militiam perennem facere. *2) neprestan, trajan, postojan,* aqua, aquae, amnis, *koja se ne zasušuje,* fons (*sr.* jugis); cursus stellarum; * monumentum aere perennius; * perennis super astra ferar; * adamas; *takodjer ob abstractnih stvarih,* virtus; animus in rem publicam; loquacitas; fama et laus; contine te in tuis perennibus studiis; * fortuna, * fama.

pĕrennĭ-servus, i, *m. do vieka rob, jedn. Plaut. Pers.* 3, 3, 16.

pĕrennĭtas, ātis, *f.* [perennis] *postojano trajanje, postojanstvo,* fontium gelidae perennitates, *nepresušujući mrzli (hladni) vrutci.*

pĕrenno, 1. [perennis] *dugo trajati,* * domus.

pērentĭcīda, ae, *m.* = pericida, *kradikesa, jedn. Plaut. Epid.* 3, 2, 13.

pĕr-eo, ii *(riedko)* īvi, ĭtum, 4. *izgubiti se, izčeznuti, nestati,* ecqua inde perisset soror, *Ter.*; * nives, *kopni;* † nix in ferculo; * dolium lymphae pereuntis, *nestajuće. Pak a) poginuti (osb. silom u ratu itd., smrt pomišljena kano razor i razsap; sr.* intereo), foede; praeclare; dispersos perituros; naufragio; *(Nep.)* a morbo; * † morbo; ex vulneribus; summo cruciatu supplicioque; sibi esse pereundum; fame; eodem sibi leto, quo ipse interiisset, esse pereundum; * liceat perire poëtis; † ut periturus; *o neživu,* tantam pecuniam populi Rom. tam brevi tempore p. *(propasti)* potuisse; * nummi p., *propada;* * *o oružju,* robigine; * urbes; regna; * *o djelih ljudskih;* * *o stidu, nestati. b)* * *od ljubavi pogibati, pogibati za kim,* feminâ, feminam. *c) propasti, zalud se potratiti,* oleum et opera philologiae nostrae; † ne quis contubernio nostro dies pereat; * labor; *kano pravnički t. t. izteći, minuti,* multis actiones et res *(pravo tužiti i zahtievati), Liv.* 39, 18, 1. *d) propasti; često (Com.)* perii, *propadoh;* peream si, nisi etc., *propao, ako, ako ne itd.*

pĕr-ĕquĭto, 1. *1) projahati, projezditi,* aciem. *2) objahivati,* eâ viâ longe; per agmen; inter duas acies; *prenes.,* per omnes partes, *okolo se vozati, Caes. b. G.* 4, 33, 1.

pĕr-erro, 1. *obhoditi, oblaziti, potucati se po,* * freta, * forum; * pererrato ponto; *prenes.,* * locum omnem *(s rukama, u boju sa caestom);* * alqm totum luminibus, *pregledati;* † hedera ramos, *vije se, plete se.*

pĕr-ērŭdītus, *adj. veoma učen, preučen, jedn. Cic. Att.* 4, 15, 2.

pĕr-excelsus, *adj. previsok,* locus p. atque editus, *jedn. Cic. Verr.* 3, 48, 107.

pĕr-exĭgue, *adv. premalo, jedn. Cic. Att.* 16, 1, 5.

pĕr-exĭguus, *adj. premalen,* locus, loci spatium; bona corporis; factum argentum; frumentum; id erat p.; cum p. manu semiermium militum; *prekratak,* dies.

pĕr-expĕdītus, *adj. koji se veoma lahko obavi,* defensio, *jedn. Cic. fin.* 3, 11, 36.

per-fābrĭco, 1. *tp. nadmudriti, nasaditi,* alqm, *jedn. Plaut. Pers.* 5, 2, 4.

per-făcēte, *adv. predomišljato, jedn. Cic. Verr.* 1, 46, 121.

per-făcētus, *adj. (riedko) predomišljat.*

per-făcĭle, *adv. prelahko.*

per-făcĭlis, *adj. 1) prelahak,* p. cognitu; perfacile factu esse [*sr.* facilis *1)*]. *2) preugodljiv,* in audiendo.

per-fācundus, *adj. prerječit, jedn. Just.* 22, 1, 9.

per-fămĭliāris, *adj. veoma prijateljski,* alcui, p. hospitio junctus; brevi p. haberi est coeptus; *subst. veliki prijatelj, glavni pr.,* meus; Epicuri.

perfecte, *adv.* [perfectus] *savršeno, podpuno, sasma,* p. eruditus; nihil ab eo nisi p. fit.

perfectio, ōnis, *f.* [perficio] *svršivanje, usavršivanje, savršenost,* maximorum operum; p. atque absolutio optimi, *svrha idealne savršenosti.*

perfector, ōris, *m.* [perficio] *svršitelj, usavršitelj,* o Parmenio mi, o mearum voluptatum omnium inventor, inceptor, p., *Ter.*; stilus ille tuus, quem tu vere dixisti perfectorem dicendi esse ac magistrum.

perfectus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* perficio] *podpun, savršen,* orator; in dicendo, in arte; p. literis; officium; eloquentia.

perfĕrens, entis, [*partic. od* perfero] *adj. podnoseći,* perferentes injuriam, *jedn. Cic. de or.* 2, 13, 183.

per-fĕro, etc., 3. *1) (do kraja, do svrhe) donieti,* alveus fluminis non p. gravissimas naves; quos pavor pertulerat in silvas; * lapis non p. ictum = *nije dobačen;* * hasta haud p. vires; * se p. *(doći)* ad reginae limina; *prenes.* * vigiles lucernas in lucem, *dati da gore do jutra. Osb. donieti,* literas ad alqm, nuntium alcui; fama Romam perlata est, ad alqm; perfertur circa collem clamor; opinio ad barbaros perlata est, *razglasilo se je; praegn., glas donieti, doglasiti, dojaviti,* res Caesaris; alqd ad alqm; † alqd incorruptum; res perfertur; perfertur ad me, *čujem, javlja mi se;* illo incommodo de Sabini morte perlato; *(Nep.)* de his rebus ad cives suos esse perlatum; * nuntius incensas (*sc.* esse) p. naves. *2) tp. a) do-, izvršiti,* id quod suscepi, quoad potero; † legationem; † p. personam, *ulogu doigrati;* * intrepidos ad fata novissima vultus, *uzdržati. b) do kraja dotjerati, uza sve protivštine i teškoće,* legem, rogationem. *c) podnositi, trpjeti, prepatiti, pretrpjeti,* servitutem; cruciatus; poenas; poenam decem annorum; omnes indignitates contumeliasque; conspectum alcjs; omnem oppugnationem; imperia ab alqo; * onus subire et p.; *(Quint.* 10, 1, 40.) qui vetustatem pertulerunt, *koji su davninu preživjeli, koji su se iz davnine do sada uzdržali;* perfer, si me amas; perferre, pati, non succumbere; * † *s obj. izrekom;* omnes p. et pati, *Ter.*; magnitudinem mali perferre visu non toleravit, *Tac. ann.* 3, 4.; facile omnes perpetior et perfero.

perfĭcio, fēci, fectum. 3. [per-facio] *1) dovršiti, dogotoviti, dokončati, dograditi itd.,* pontem, candelabrum; * pocula argento; * arma; * munera. *2) učiniti, uraditi, dočeti, dovršiti* (*sr.* absolvo), res; scelus; cogitata; conata; mandata; ratio, facultas perficiendi; bellum; judicium populi; judicia; comitia, lustrum, censum, *obdržavati;* senatus consulta, *sastaviti;* priusquam infanda merces perficeretur; * sacra Jovi; * munus *(nalog obaviti);* * orbe temporis perfecto, *pošto se navršilo;* * centum qui p. annos, *koji je pred sto godina živio;* * perfectis, quos terrae debuit annis. *3) izraditi, učiniti, postignuti,* rem, *Ter.*; id; *sa* ut, ne (*sr.* 2. ne); perfice, ut cures, *krepčije m.* cura; *sa* de, si perficitur de hortis Silii; hoc est si perficis — est enim totum positum in te.

per-fĭdēlis, *adj. prevjeran, jedn. Cic. Att.* 2, 19, 5.; in amicos, *Aurel. Vict.*

per-fīdens, ntis, *adj. veoma se uzdajući,* arte pugnandi, *jedn. Aurel. Vict. Caes.* 17.

perfĭdia, ae, *f.* [per-fides] *nevjera, nepoštenost,* in alqm.

perfĭdiōse, *adv.* [perfidiosus] *nevjerno, nepošteno.*

perfĭdiōsus, *adj.* [perfidia] *nevjeran, nepošten, lažan (kano stalno svojstvo; sr.* perfidus).

perfĭdus, *adj.* [per-fides] *nevjeran, nepošten (obič. što se pojedinih djela tiče; sr.* perfidiosus), amicus; * arma; * ensis; * verba; * sacramentum; * perfide, *lukavče, lijo;* * *adv.* perfidum ridens.

per-flābĭlis, *adj. koji se može propuhati na zraku,* dii, *jedn. Cic. de div.* 2, 17, 40.

per-flāgĭtiōsus, *adj. presraman, preopak, jedn. Cic. p. Cael.* 20, 50.

per-flo, 1. *propuhati,* * *o vjetrovih;* † perflare ad ipsos auram maris.

per-fluo, etc. 3. *o posudi, teći, po tom šaljivo Ter.* plenus rimarum sum, hac atque illac p. = *ne mogu tajne sačuvati; prenes.* * *prelievati se.*

per-fŏdio, etc. 3. *1) prokopati, probosti,* parietem; † montes; † pectus; † femora hastâ, † corpora vulneribus perfossa; * thoraca perfossum. *2) prokapajuć načiniti, izkopati, (Liv.)* fretum manu.

per-formīdŏlōsus, *adj. preplašljiv, jedn. Aurel. Vict. Caes.* 4, 9.

per-fŏro, 1. *1) probušiti,* navem; operculum pluribus locis; * latus ense; * per armos uno duo pectora ictu; † scutum spiculis. *2) praegn., provaliti, otvoriti,* duo lumina ab animo ad oculos perforata; viae quasi quaedam sunt ad oculos, ad aures, ad nares a sede animi perforatae; pax, ex quo cubiculo tibi Stabianum perforasti = *prosjekao si stabla, te vidiš St.*

per-fortĭter, *adv. prehrabro, jedn. Ter. Ad.* 4, 2, 28.

perfossor, ōris, *m.* [perfodio] *(riedko) probijač, obijač,* parietum, *Plaut.*

* **per-frĕmo,** 3. *šumjeti, jedn. pri Cic. n. d.* 2, 35, 89.

per-frĕquens, tis, *adj. veoma polažen, -naseon, jedn. Liv.* 41, 1, 5.

per-frĭco, etc. 1. *1) pro-, natrti,* caput sinistra manu, *češati se iza ušiju, Cic. u Pis.* 25, 61. *2) tp.* p. os = *obezobraziti, Cic. Tusc.* 3, 18, 41.; *sr.* 1. os *3).*

per-frīgĕfăcio, etc. 3. *činiti da protrne, jedn. Plaut. Ps.* 4, 7, 117.

per-frīgĭdus, *adj. (riedko) prestuden,* tempestas.

per-fringo, frēgi, fractum, 3. [per-frango] *1) prebiti, prelomiti, probiti, prolomiti, razbiti, razlomiti,* saxum; naves, proras; † compedes; glaciem dolabrâ; claustra; † suam ipse

cervicem perfregit, *ulomio je vrat;* * pectora quadrupedantum; * p. *(smrskati)* dextrâ *(naime neprijatelja). 2) tp. a) povaljati, porušiti, dokinuti, uništiti,* decreta senatus; leges et judicia opibus et potentia; tu non solum ad negligendas leges et quaestiones, verum etiam ad evertendas perfringendasque valuisti; omnia cupiditate ac furore. *b) prevaliti, provaliti, prodrieti kroz što,* omnes angustias, omnes altitudines; repagula juris; *osb. o govorniku i govoru,* suavitate ea, qua perfunderet animos, non qua perfringeret, *potresao;* oratio modo perfringit modo irrepit in sensus.

per-fruor, — — *dep.* 3. *(perf. samo predcl. i pjesn.) 1) naužívati se,* gaudiis; auctoritate; otio; vitâ modicâ; qua laetitia perfruere; ad perfruendas voluptates. *2) sasma izvršiti,* mandatis, *jedn. Ov. her.* 11, 128.

perfŭga, ae, *m.* [perfugio] *dobjegalac, uskok, bjegunac, takodjer odmetnik od svoje stranke radi izdaje ili druge zle namjere (uviek u gorem značenju; sr.* transfuga), qui initio proditor fuit, deinde perfuga; et perfugae et fugitivi; perfugae, fugitivi, captivique.

per-fŭgio, etc. 3. *1) do-, pribjeći komu (da se osjegura; sr.* perfugium), ad alqm; eo; Corinthum; in fidem Aetolorum. *2) na čiju stranu prieći, prebjeći,* ad Caesarem; † in castra Caesaris.

perfŭgium, ii, *n.* [perfugio] *utočište, utok (kojim se tko zaklanja; sr.* refugium), propter siccitates paludum, quo perfugio fuerant usi; laborum; p. et praesidium salutis; p. portusque supplicii; hiemis, avaritiae; perfugia annonae *(o campanijskom polju).*

perfunctio, ōnis, *f. (riedko)* [perfungor] *svršivanje, obavljanje, upravljanje, pretrpljivanje,* honorum, laborum.

per-fundo, etc. 3. *1) politi, pokvasiti,* * alqm lacrimis; perfundi, *biti poliven i politi se, kupati se i nal.,* aquâ, vivo flumine; * flumine; * nardo; * sanguine, *okrvaviti se,* * perfusus vittas sanie; * juventus oleo umeros perfusa; perfusus fletu; * † perfusus lacrimis; * Italo aceto, *ujedljivim dosjetom; na pose * bojiti,* ostro perfusus vestes; *posuti,* * canities perfusa pulvere; * papavera somno p.; * † perfusus pulvere; † cubiculum sole perfunditur. *2) tp. affectom kojim politi, -napuniti,* qui (apparatus sacri) p. religione animum possint; horror me perfudit, *obuzeo;* sensus dulcedine omni perfusi; sensus jucunditate quadam perfunditur; perfundi laetitiâ, gaudio, pudore et gaudio, metu, timore, horrore; * mentem amore.

per-fungor, etc. 3. *1) obavljati,* honoribus, munere; rebus amplissimis. *2) pretrpjeti,* periculis, laboribus; molestiâ; bello; *(Liv.)* p. fato = *umrieti; absl.* perfunctus sum, *prekužio sam; pass.* periculum perfunctum. *3) uživati,* bonis, *Sulp. u Cic. ep.;* * epulis.

* **per-fŭro,** — — 3. *bješnjeti, goropaditi se.*

perfūsōrius, *adj.* [perfundo] *(riedko) upr. koji samo pokvasi; odt.* assertio, *parnica, u kojoj se spletkami gospodaru poriče pravo vlastničtva na njegova roba. Suet. Dom.* 8.

Pergămum, i, *n. ili* **-mus,** i, *f.* [Πέργαμον, -μος] *1) * tvrdja trojska; * obič.* **Pergăma,** ōrum, *n. 2) grad u Mysiji, glavno mjesto pergamskoga kraljestva. Odt. a)* **-mēnus,** *adj. pergamski; subst.* **-mēni,** ōrum, *m. Pergamljani. b)* **-meus,** *adj. spadajući na tvrdju trojsku ili trojski.*

per-gaudeo, etc. 2. *veoma se radovati, jedn. Cic. Qu. fr.* 3, 1, 3.

pergo, perrexi, perrectum, 3. [per-rego] *1) istim smjerom dalje ići, nastaviti,* iter; † iter coeptum; *s inf.,* p. ire, *dalje, napried ići;* † p. retro, obvius ire; p. ire Saguntum; * perge linquere, *okani se odmah; ići, podići se kamo i nal.,* ad alqm; hac via; domum; adversum hostes; ad, in castra; in agros Romanos; † quo pergeret *(kamo se je podigao),* ad imperatorem an ad patres. *2) oko čega se dalje baviti, nastaviti što, s inf.;* † quae pergerent, *što su namjeravali;* si pergis; *osb. govor nastaviti, dalje govoriti,* p. explicare reliqua; perge de Caesare; pergamus ad reliqua; pergam atque insequar longius; * *u zazivanju deď, dedte,* pergite, Pierides! tu si quid audes, perge.

per-graecor, *dep.* 1. *po grčki razkošno živjeti, pijančiti (jerbo su Grci kašnje izašli na glas kao razkošnici i pijanci), jedn. Plaut. Most.* 1, 1, 21.

per-grandis, *adj. prevelik,* vectigal; natu, *prestar.*

per-grăphĭcus, *adj. prelukav, jedn. Plaut. Trin.* 5, 2, 15.

per-grātus, *adj. preugodan,* pergratum mihi feceris, si etc., *preveliku ćeš mi ljubav učiniti, ako itd.*

per-grăvis, *adj. preznamenit, prevažan,* oratio; testis.

per-grăvĭter, *adv. pretežko, prejako.*

pergula, ae, *f. upr., triem ili prigrada na kući ili zidu, pak mjesto za motrenje zviezdâ, Suet. Aug.* 94.; *bludište (bordell), Plaut.*

pĕr-hĭbeo, ui, ĭtum, 2. [per-habeo] *1) pružiti, dati, namaknuti,* alqm *(kano odvjetnika). Odt. naustice ponuditi = napomenuti, pripoviedati, slaviti ili nazvati, kazati,* Tyndaridae fratres victoriae populi Romani nuntii fuisse perhibentur; nec minus et Spartiates ille Agesilaus perhibendus; quis me improbior perhibeatur esse; *Plaut.* vatem hunc perhibebo optimum; prohibiti estis — ut perhibetis; * *u obće kazivati, tvrditi, pripoviedati,* verba, *Plaut.;* ut perhibent; *s acc. c. inf.*

pĕr-hŏnōrĭfĭce, *adv. s velikim poštovanjem, jedn. Cic. Att.* 14, 12, 2.

pĕr-hŏnōrĭfĭcus, *adj. 1) veoma častan. 2) veliku izkazujući čast.*

pĕr-horesco, etc. 3. *1) * uzljuljati se,* aequor. *2) stresti se, protrnuti, prepasti se, sgroziti se od čega,* corpore toto; in commemoratione eorum non solum animo commoveri verum etiam corpore perh.; tantam religionem; fugam virginum; * Bosporum; * *bojati se, s inf.; prenes. * uztresti se, uzdrhtati (se),* clamore p. Aetna.

pĕr-horrĭdus, *adj. pregrozan, jedn. Liv.* 22, 16, 4.

pĕr-hūmānĭter, *adv. preuljudno, jedn. Cic. fam.* 7, 8.

pĕr-hūmānus, *adj. preuljudan, prepriјazan, preprijateljski.*

Pĕrĭcles, is, i i, *m.* [Περικλῆς] *slavan državnik i govornik u Athenah († 429. pr. Is.)*

pĕrīclĭtātio, ōnis, *f.* [periclitor] *pokus, jedn. Cic. n. d.* 2, 64, 161.

pĕrīclĭtor, 1. [periculum] *1) intrans. pokušati (ne mareći za pogibelj, te tako pravo uvidjeti; sr.* experior, tento), in iis exemplis; *s quaest. indir.; pak a) † preginjati, risikati. b) biti u pogibelji, opasnosti,* Gallorum vita; *takodjer s abl.,* ingenii famâ. *2) trans. a) kušati, izkušavati,* fortunam; patrum, plebis animos; periclitandae sunt vires ingenii; satis periclitatus voluntates hominum; *pass.* periclitatis moribus. *b) izvrći što opasnosti,* non est saepius in uno homine salus periclitanda rei publicae, *ne smije češće do jednoga čovjeka stajati, da itd.*

pĕrīcŭlōse, *adv. s comp. i sup.* [periculosus] *sa jezivošću, s pogibelju, opasno.*

pĕrīcŭlōsus, *adj. s † comp. i sup.* [periculum] *jeziv, pogibeljan, opasan,* bellum; vulnus; in nosmet ipsos paene periculosi, *malo ne sami sebi pogibeljni;* † periculosum est *s inf.; (Tac. ann.* 1, 6.) juxta periculoso *(budući jednako opasno)* ficta seu vera promeret.

pĕrīcŭlum, *sync.* * **-clum,** i, *n. 1) pokus, pokušaj (proba), (sr.* periclitor), *samo* periculum facere, *pokušati, probati, (Ter.)* in alqa re; fidei; sui; hostis; † virium; † legionum; † fortunae illius, *onu nevolju sam izkusiti; (Ter.)* ex aliis, mihi (tibi) quod ex usu siet, *na drugih se naučiti; (Tac.)* p. sumere, audere; *meton. (riedko) što se radi, piše za pokus. 2) pogibelj, koja polazi od pokusa (kano nješto trajna; sr.* discrimen), periculo atque negotiis compertum est, *Sall. Cat.* 2, 2.; p. facere alcjs rei, *risikati što [valja razlikovati od 1)],* summae rerum, *zametnuti odlučan boj;* p. obire, subire, adire, suscipere; p. capitis adire; salus summum in periculum ac discrimen vocatur; res in maximum p. et extremum paene discrimen adducta est; p. alcui creare, conflare, injicere, facessere, facere, moliri, comparare, alcui, in alqm intendere; in summum p. capitis alqm arcessere; se, rem in periculum committere; offerre se periculis pro salute alcjs; in periculo versare, esse; *riedko bez* in *i to samo ako je uz* periculo *adjectiv,* ne quo p. proprio *(osobitoj)* existimares esse, in magno omnes, sed tamen in communi sumus, *Cic. fam.* 6, 7, 3.; magno, majori esse p., *Nep.;* p. est mihi, alcui, *(Ter. Hec.* 3, 1, 46.) p. in me inest, *u p. sam;* p., id p. est, ne, *bojati se je, da;* p. est ab alqo, ab alqo alcui, *bojati se je od koga ili od čega za koga, bojati se je koga ili čega,* neque a penuria frumenti p. fuit, *nije se bilo bojati oskudice žita, Liv.* 4, 25, 6.; *naproti tomu Liv.* 25, 3, 5. quia p. erat a vi tempestatis in iis quae portarentur ad exercitus, *jer je svaka olujom zadana šteta svemu, što se je vojskam privozilo, bila na pogibelj državnu, država ju nosila, isto veli Liv.* 23, 49, 2. *samo je drugčije složeno:* ut quae in naves imposuissent, ab hostium tempestatisque vi publicum p. esset = ut in iis, quae in naves imposuissent, ab hostium tempestatisque vi publicum periculum esset, *t. j. da svaku po neprijateljih ili oluji zadanu štetu nosi država (sr. dolje* meo *itd.* periculo); pericula classium externarum, *koje od izvanjskoga brodovlja potiču;* hominis amplissimi causam tanti periculi, *koja je od tolike pogibelji;* universo p. summa rerum committebatur, *Liv.;* solum te in tanta p. mittam, *Virg. Aen.* 9, 00., animas in aperta p. mittunt, *glavom sréu,* 9, 663.; pericula communicare, *usvajati, dieliti si,* quando aliquod officium exstitit amici in p. aut adeundis aut communicandis, *Cic. Lael.* 7, 24.; in ipso periculi discrimine; meo, tuo, suo, alcjs p., *na moju, tvoju itd. štetu, risik;* periculo rei publicae vivere, periculo alcjs helluari; capitis periculo alqd facere; fit alqd magno p. *Na pose a) parnica, parba, gdje se ob imetku i životu radi,* in judiciis periculisque; versari in periculis privatorum; *(Quint.)* fori et auditorii, praeceptorum et periculorum; *(Tac.)* p. alcui facessere, *parbiti koga. b) (riedko) sudbeni zapisnik,* pericula magistratuum; *(Nep.)* in p. suo inscribere. *c) * o stvari, koja je opasna,* sua se tractare pericla *(umjetna krila, koja su Icara glave stala); pogibeljni poduzetci, osb. rat,* apud quem ut multum gratiâ valeret, multo labore multisque effecit periculis, omnibus periculis affuit, *Nep.; pogibeljna, smjela djela,* fidem atque pericula pollicentur, *Tac. ann.* 2, 40, *sr. hist.* 3, 53.; ex periculo petita, *smjeli izrazi, Quint.* 10, 1, 121.

pĕr-ĭdōneus, *adj. presgodan, preprikladan za što,* locus castris.

pĕr-illustris, *adj. (riedko) 1) prejasan, preočit, Nep. 2) preugledan.*

pĕr-imbĕcillus, *adj. (riedko) preslab.*

Pĕrĭmēdēus, *adj.* [Perimede, *čarobnica*] *Perimedein, -dejski, = čarobnički, jedn. Prop.* 2, 4, 8.

pĕrĭmo, ēmi, emptum, 3. [per-emo] *1) sasma uzeti, sasma uništiti, -zatrti, -razoriti, -upropastiti,* corpus pallore et macie peremptum, *bliedo i suho kô mrtvac;* p. sensum; simulacra deorum *(o gromu);* † parva pestis (= sagitta) perimens (*sc.* corpus), *Liv.;* sin autem perimit (supremus ille dies) ac delet omnino; * Troja perempta; * luna perempta est, *pomrčao je. 2) ubiti, smaknuti,* * alqm; * alqm caede, morte; * matrem; * morte peremptus; *(Liv.)* sua ipsam peremtam mercede, *da je poginula itd.;* † pecora; *tp. za uviek zapriečiti, dokinuti,* reditum, consilium; ludi perempti atque sublati sunt (*opp.* intermissi); si causam publicam mea mors peremisset, *da je državu utamanila.*

pĕr-impĕdītus, *adj. veoma zakrčen, jedn. pisac b. Afr.* 58, 5.

pĕr-incommŏde, *adv. prenesgodno, jedn. Cic. Att.* 1, 17, 2.

pĕr-incommŏdus, *adj. prenesgodan, jedn. Liv.* 37, 41, 3.

pĕrinde, *adv. isto tako, jednako,* ars operosa et p. fructuosa; p. divina humanaque; *na pose* p. — ac (atque), p. ac si, quasi, tanquam, ut; p. ut — ita; p. utcunque — ita; † p. quam; † haud p. — quam; *(Eutr.)* p. ut, *tako da; † s izpuštenom prispodobnom izrekom.*

pĕr-indigne, *adv.* ferre, *veoma se srditi, jedn. Suet. Tib.* 50.

pĕr-indulgens, tis, *adj. premilostiv, prepopustljiv, jedn. Cic. off.* 3, 31, 112.

pěr-infāmis, *adj.* *veoma na zlu glasu, jedn. Suet. Vit.* 2.

pěr-infirmus, *adj.* *(riedko)* preslab.

pěr-ingĕniōsus, *adj.* preuman, *jedn. Cic. Brnt.* 24, 92.

pěr-īnīquus, *adj.* *(riedko) 1)* prenepravedan. *2)* veoma nerad.

pěr-insignis, *adj.* preočevidan, *jedn. Cic. legg.* 1, 19, 51.

Pĕrinthus, i, *f.* [Πέρινθος] *grad u Thraciji. Odt.* **-thius**, *adj.* *perinthski; subst.* **Perinthia**, *Perinthjanka, Ter.*

pěr-invītus, *adj.* *(riedko)* veoma nerad, preko volje.

† **pĕriŏdus**, i, *f.* [περίοδος] perioda.

Pĕrĭpătētĭcus, *adj.* [περιπατητικός] *iz škole philosopha Aristotela (koji je svoj nauk razlagao šećući se* [περιπατῶν]) = *peripatetski; subst.* **-cus**, i, *i* **-ci**, ōrum, *m. Peripatetici.*

pĕrĭpĕtasmăta, tum, *n.* [περιπετάσματα] pokrivači, sagovi, *jedn. Cic. Verr.* 4, 12, 157.

† **pĕrĭphrăsis**, is, *f.* [περίφρασις] opis.

pĕr-īrātus, *adj.* preljutit, presrdit, alcui, *jedn. Cic. fam.* 9, 6, 3.

pĕriscĕlis, ĭdis, *f.* [περισκελίς] podveza, *što no su ju nosile libertinke, Hor.*

pĕristrōma, ătis, *n.* [περίστρωμα] pokrivač (prostirač), sag.

pĕristȳlum, i, † **-stȳlium**, ii, *n.* *prosto mjesto, obkoljeno stupovi,* peristyl.

pĕrīte, *adv. s † comp. i sup.* [peritus] vješto, pametno.

pĕrītia, ae, *f.* [peritus] *(u class. periodi riedko)* poznavanje, vještina, locorum ac militiae, *Sall.*; † morum; † legum; † *absl.*

pĕrītus, *adj. s comp. i sup.* [*srodno s* experior, comperio] učen, vješt, vičan, alcjs rei; rerum; locorum; earum regionum; † regionis; † coeli; linguae; antiquitatis; belli; bellorum omnium peritissimi; rei militaris; † armorum; juris et literarum; juris peritissimus; † citharae et cantus; definiendi; *(Liv.)* nandi, *vješt plivač*; civitatis regendae; *s abl.*, quis jure peritior? *jedn. Cic. p. Clu.* 38, 107.; jure peritissimus, *Aurel. Vict.*; mirabili scientia bellandi, *pisac b. Afr.* 31.; utroque sermone, *Suet. Cl.* 12.; vir ad pericula fortis, ad usum ac disciplinam p.; qui legum et consuetudinis ejus qua privati in civitate uterentur, et ad respondendum et ad agendum et ad cavendum p. esset; *(Just.* 31, 2, 2.) virum ad prospicienda cavendaque pericula peritum; de foederibus, *Cic. p. Balb.* 2.; * in amore; *s inf.*, * cantare; † sequi; nostri milites, usu p. et superioribus pugnis exercitati, *Caes. b. c.* 3, 93, 1.; p. homo; homo peritissimus; peritissimi duces, gubernatores; † praesides; *subst.* docti a peritis; ea peritis amnis ejus vix fidem fecerint, *Liv.*; monstratum (fontem) a peritis, *Curt.*; annotabant periti *(povjestničari)* etc., *Tac. ann.* 12, 25.; nemine peritorum *(od haruspikâ)* aliter conjectante, *Suet.*; * decede peritis; * facere alqm p.

per-jūcunde, *adv.* [perjucundus] preugodno, prerado, p. in alqa re versari; fuit enim p., *bio je veoma dobre volje.*

per-jūcundus, *adj.* preugodan, prepovoljan, literae, disputatio; *u tmesi*, id mihi pergratum, perque jucundum erit; nobis vero ista sunt pergrata perque jucunda.

perjūrātiuncŭla, ae, *f.* [*dem. od* perjuratio] kriva zakletvica, *jedn. Plaut. Stich.* 1, 3, 76.

perjūriōsus, *adj.* [perjurium] krivokletnik, *jedn. Plaut. Truc.* 1, 2, 52.

perjūrium, ii, *n.* [perjuro] kriva zakletva.

perjūro, 1. = pejero, *što pogl.*

perjūrus, *adj.* [per-jus] *krivokletnik,-ica*, nevjeran, lažljiv, p. et mendax; * perjurissimus leno; * meretrix; * domus Priami; * Troja; * perjuri arte Sinonis; * moenia; * fides patris; homo, perjurissime hominum, *Plaut.*; *kano subst.*

per-lābor, etc. 3. kroz što ili preko čega pasti do čega, doprieti, * volucris auras, *proletjeti*; * undas rotis; *pak* dospjeti *kamo brzo da se ne opazi*, inde perlapsus ad nos et usque ad Oceanum Hercules; * ad nos vix tenuis famae p. aura.

per-laetus, *adj.* preveseo, preradostan, *jedn. Liv.* 10, 21, 6.

per-lāte, *adv.* veoma na daleko, id verbum p. patet, *jedn. Cic. de or.* 2, 4, 17.

perlĕcĕbrae, **perlectio** *v.* pellecebrae, pellectio.

per-lĕgo, 3. etc. *1)* * *(tačno)* razgledati, razmatrati, omnia oculis; dispositas generosa peratria ceras. *2)* pročitati, librum; epistolam, literas. *3)* čitati, senatum, *imena senatorâ, Liv.*; † librum.

per-lĕpĭde, *adv.* prekrasno, *jedn. Plaut. Cas.* 5, 2, 46.

per-lĕvis, *adj.* *(riedko)* prelahak, premalen, *samo sa* momento, machinator bellicorum tormentorum, quibus ea quae hostes ingenti mole agerent, ipse perlevi momento *(za tinji čas)* ludificaretur; perlevi momento victi sunt.

per-lĕvĭter, *adv.* *(riedko)* prelahko, premalo.

per-lĭbens, tis, *adj.* prerad.

per-lĭbenter, *adv.* veoma rado.

per-lībĕrālis, *adj.* veoma dobro odgojen, -obrazovan, *jedn. Ter. Hec.* 5, 4, 24.

per-lībĕrālĭter, *adv.* veoma podatljivo, -darežljivo.

per-lĭbet, etc. 2. *impers.* veoma je za volju, veoma godi, veoma se ljubi, mili, *Plaut.*

perlĭcio *v.* pellicio.

per-lĭto, 1. srećno, povoljno žrtvovati, bove; tribus bubus; primis hostiis perlitatum est; diu non perlitatum *(to, što itd.)* tenuerat dictatorem, *Liv.*

per-longe, *adv.* predaleko, *jedn. Ter. Eun.* 3, 5, 61.

per-longinquus, *adj.* koji veoma dugo traje, *jedn. Plaut. Bacch.* 5, 2, 77.

per-longus, *adj.* *1)* *predugačak*, via. *2)* predugo trajući, perlongum est, *Plaut. Trin.* 3, 3, 17.

per-lūceo *(riedko)* etc. *v.* pelluceo.

per-luctuōsus, *adj.* pretužan, *jedn. Cic. Qu. fr.* 3, 8, 5.

per-luo etc. 3. oprati, splakati, * manus undâ; * artus fonte; * lymphâ perlui; † virgines Vestales aqua rivis et fontibus amnibusque haustâ (spatium omne, quod templo dicabatur) perluere; *pass.* kupati se, in fluminibus; * gelida undâ.

per-lustro, 1. *1)* pregledati gregem, omnia oculis; perlustrans diu oculis; rem animo. *2)* proći, agros hostium.

per-mădĕfăcio, etc. 3. razmočiti, amor cor, *jedn. Plaut. Most.* 1, 2, 63.

per-magnus, *adj.* prevelik; *subst.* permagnum, *nješto veoma veliko*; permagni interest, *veoma mnogo stoji do toga*; permagno vendere, *veoma skupo.*

per-măle, *adv.* veoma zlo, *jedn. Cic. Att.* 1, 19, 2.

per-mānasco, — — 3. [permano] proteći, ad alqm, *komu do ušiju doći, jedn. Plaut. Trin.* 1, 2, 118.

permănens, *adj.* [*partic. od* permaneo] *(riedko)* trajući, mundi partium conjunctio — perdiuturna, p. ad longinquum et pane immensum tempus; vox, *Cic. Brut.* 38, 141.

per-măneo, etc. 2. ostati, obstati, in ora maritima; in armis, *pod oružjem*; † in acie; aquae p. complures dies; impuberes p.; *absl. o vojsci,* ostati na polju. *Na pose a)* trajati, ut quam maxime permaneant diuturna corpora; alqd stabile et firmum; mos; amicitia alcjs bona atque honesta alcui; * quae mecum seros permansit in annos; * solus ad extremos p. ille (animus) rogos. *b)* ostati u, na, *pri čem*, in sententia; et in urbe et in eadem mente; in libertate; in officio; in fide.

per-māno, 1. razticati se, in omnes partes; ad jecur; *često tp.* probiti, prodrieti, doprieti, doctrina in hanc civitatem; sermones hominum ad aures alcjs, *(Ter.)* ad alqm; hoc *(govor)* permanaverat ad patres; macula usque eo p. ad animum *(usadi se u srdce)*, ut etc.; conclusiunculae ad sensum non permanantes, *koje ne osvjedočavaju*; ad eorum mentes, apud quos agetur, permovendas p. alqd; a principiis ad fines; quod a diis ad hominum vitam p. possit.

permansio, ōnis, *f.* ostajanje *na kojem mjestu, pri kojem mnienju.*

per-mărīnus, *adj.* Lares p, *bogovi zaštitnici po moru putujućih, jedn. Liv.* 40, 52, 7.

* † **per-mātūresco**, rui, — 2. sasma dozreti.

per-mĕdiŏcris, *adj.* veoma srednji *(srednje ruke)*, *jedn. Cic. de or.* 1, 51, 220.

per-mĕdĭtātus, *adj.* dobro izučen, uvježban, *jedn. Plaut. Epid.* 3, 2, 39.

per-meo, 1. *1)* prolaziti, putovati kroz, * maria ac terras. *2)* † doći, doprieti do čega, longius in hostes; *(kasno) impers.* iter, quo abusque Pontico mari in Galliam permeatur.

Permessus, i, *m.* [Περμησσός] *rieka u Boeotiji posvećena Musam, Virg.*

per-mētior, etc. *dep.* 4. *1)* izmjeriti, magnitudinem solis. *2)* * proputovati, aequor.

per-mingo, minxi, — 3. popišati, *sramotno*, alqm, *jedn. Hor. sat.* 1, 2, 44.

per-mīrus, *adj.* prečudan.

per-misceo, etc. 2. *1)* izmiešati, pomiešati, *u obće,* složiti, ujediniti, naturam cum materia; cum fugientibus permixti; † milites permixti, još *nepovrstani*; fructus acerbitate permixti; ira et aegritudo permixta sunt; † permixtus ululatu clamor; † permixtus *(zapleten)* alcjs consiliis; * forti permixtus Etrusco Arcas eques; * se quoque principibus *(dat.)* permixtum agnoscit Achivis; * tubae sonitum lituo. *2) tp.* pomesti, pomutiti, pobrkati, poremetiti, omnia divina humanaque jura; omnia permiscentur, *darmar*; Graeciam *(o Periklu)*; * domum; * qui species alias veris scelerisque tumultu permixtas capiet *v.* species *1) b)*

permissio, ōnis, *f.* [permitto] *(riedko) 1)* prepuštanje *čijoj samovolji*, bezuvjetna predaja, *jedn. Liv.* 37, 7, 2. *2)* dopuštenje, mansionis.

permissus, us, *m.* [permitto] dopuštenje, *samo u abl. sing. sa pron. poss. ili s gen., s (čijim)* dopuštenjem.

per-mitto, etc. 3. *1)* pustiti, izpustiti *da ide do kraja*, equum in hostem, *napustiti*, qui equi permitti possent; equitatus permissus, *provalilo*; † se incautius in hostem, *zajahati*; * saxum in hostem; † tela longius, *prebaciti*; * habenas equo, *popustiti*; *u prilici,* p. tribunatum = *tribunat bezobzirce rabiti. 2)* prepustiti *komu što,* predati, dati iz ruke *(da se stvari izbavi; sr.* committo, credo, confido), alcui potestatem, negotium, summam imperii; summa ei belli administrandi permittitur; rem publicam consulibus, *svu državnu vlast predati*; incommoda sua dolori suo, *prepustiti njihovoj žalosti da osveti*; si sibi permittant, *Liv.*; ut sit commissus fidei, permissus potestati; est sapientis judicis cogitare tantum sibi a populo R. esse permissum quantum commissum et creditum sit; huic bellum adversus Aeduos permissum est *(po dogovoru)*; alqd suffragiis; se potestati alcjs, *podložiti se komu*; se in fidem atque potestatem alcjs; *v.* fides *2) b)*; * cetera divis; alqm dextrae alcjs; * sepulcrum arbitrio; * Dardanii rogum capitis flammae; *pak* ostaviti, dati na volju, *s inf.*; *s* ut; *sa samim conj.*, de eo permissum ipsi erat, faceret etc., an permitterent, Quintio, quod — attineret, faceret quod e re publica censeret esse, permiserunt, *Liv.*; *na pose a)* prepustiti, prostiti, patribus conscriptis et temporibus rei publicae inimicitias, *okaniti se radi itd.*; p. alqd iracundiae tuae, *praštam nješto itd. b)* dopustiti, pripustiti *(što se ikako protivi ličnoj koristi, pouzdavajuć se ili radi slobode mišljenja, od milosti; sr.* concedo, indulgeo), licentiam; * morem; * nomen; ea re permissa; aliae leges condemnatis civibus non animam eripi sed exilium permitti jubent; quibus legibus exsilium damnatis civibus permissum; *s inf.*; † *s acc. c. inf.*; *s* ut; permissum est, ut, *Cic. Att.* 16, 16, 8.; permisso *(budući prosto)* ut, *Liv. Curt.*; *(kasno)* permissus, *kojemu je dopušteno, prosto, s inf.*; *absl.*, lex jubet aut permittit aut vetat; nec magnitudo fluminis p. neque etc.; *subst.* **permissum**, i, *n.* dopušteno, dopuštenje, uti permisso, *Hor.*; *takodjer* † dati, se abutendum; Gallias exercitibus diripiendas.

permixte, *adv.* *(riedko)* [permixtus] pomiešano.

permixtio, ōnis, *f.* [permisceo] *1)* miešanje, terrae, *Sall.*; *concr.*, pomiešana stvar, *Cic. de univ.* 12, 37. *2)* smetnja, rei publicae, *jedn. Aurel. Vict. Caes.* 41, 14.

per-mŏdestus, *adj. prečedan,* homo; † sensu permodesto.

per-mŏdĭcus, *adj. premalen, Suet.*

per-mŏleste, *adv. veoma težko,* p. tuli, *bio sam veoma srdit, s acc. c. inf.*

per-mŏlestus, *adj. predosadan, jedn. Cic. Att.* 1, 18, 2.

per-mŏlo, 3. *samljeti, pak* uxores alienas, *gaziti, jedn. Hor. sat.* 1, 2, 35.

per-mōtio, ōnis, *f. gibanje, kretanje,* animi; mentis p. divina; permotionis causâ, *da gane; po'reti duše, affekti, jedn. Cic. Acad.* 2, 44, 135.

per-mŏveo, etc. 2. *veoma pomaknuti, pokrenuti, pak tp. a) skloniti koga na što,* alqm pollicitationibus; (*Tac. ann.* 4, 57.) plerumque permoveor (*često me napada, č. mi dolazi upitati*), num etc.; *često u partic.* permotus, auctoritate, injuriis, necessitate, ratione; studio dominandi; *abs., odlučivši se,* dat Cotta permotus manus. *b) dirnuti u srdce, dušu, ganuti, uzbuniti, razsrditi i nal.,* alqm; mentem judicum; permoveri animo, *klonuti duhom;* labore itineris, *ozlovoljiti se; često i partic.* permotus, dolore, irâ, iracundiâ, metu, odio, repentinâ fortunâ, *uzdrman;* hoc tumultu permoti; permoti mente, *u njekom zanosu, bjesnilu;* † permotus ad miserationem, † in gaudium. *c)* † *kakav affekt potaknuti,* invidiam, misericordiam, metum et iras.

per-mulceo, etc. 2. *1) gladiti,* * alqm manu; * colla; * comas; Gallo barbam permulcenti, *Liv.;* † alcui malas. *2) tp. a) malo se dirnuti,* aram flatu (*propuhuju*) spiritus austri; * lumina virgâ. *b) ugadjati, umiljavati se,* alqm; aures; sensum voluptate; *miriti, blažiti, tješiti,* animum, iram alcjs; senectutem; * pectora dictis; † alqm mitibus verbis.

per-multus, *adj. premnog; subst.* permultum, *premnogo;* permulto clariora; * *pl.* permulta; *adv.* permultum, p. interest, utrum; p. ante.

per-mūnio, 4. *1) do kraja utvrditi, dograditi,* munimenta, *Liv.;* Athenas permunitas esse, *Just. 2) sasma utvrditi,* castra, *Liv.,* urbem, *Just.*

per-mūtātio, ōnis, *f.* [permuto] *promjena, razmjena, osb. promet novca na mjenice.*

per-mūto, 1. *1) sasma promieniti,* statum rei publicae. *2) izmieniti,* nomina inter se, *Plaut.;* dominos, *Hor.; promieniti, s abl., za što,* * Mygdonias opes crine Licymniae, * valle Sabina divitias operosiores (*sr.* muto); *na pose a) novac na mjenicu razmieniti, izplatiti,* ut cum quaestu populi pecunia permutaretur, *da se na mjenice u Rim prenese;* ut permutetur Athenas; quod tecum permutavi, *novac što no sam ga u mjenicah od tebe dobio. b) novcem odkupiti,* captivos.

perna, ae, *f. butica, osb. svinjska, Hor.*

per-nĕcessārius, *adj. 1) prepotrebit. 2) u velikom prijateljstvu s kim, veoma poznat, veoma srodan; takodjer subst.,* pernecessarii mei.

per-nĕgo, 1. *tvrdo niekati, s acc. c. inf.;* (*Plaut.*) *absl.*

pernĭcĭābĭlis, *adj.* [pernicies] = perniciosus, morbi, *Liv.* 27, 23. (*Drugi:* perniciales); nix plurimorum oculis p. fuit, *Curt.;* id p. reo, *Tac.*

pernĭcĭālis *v.* perniciabilis.

pernĭcies, ēi (*star. gen.* pernicii, *Cic. p. Rosc. A.* 45, 131., *star. dat.* pernicii, *Nep. Thras.* 2, 2. *i* pernicie, *Liv.* 5, 13, 5.), *f.* [per-nex] *upr. activ. upropašćivanje ubojstvom, pak pogubu, propast,* (*sr.* exitium, pestis), populi Romani, rei publicae; pestis ac p. civitatis; nulla p. major hominum vitae potuit afferri; quae quidem res et illis contemnendis pernicii et huic despecto saluti fuit; *meton. pogubno, škodljivo čeljade, propast,* p. adolescentum, *Ter.;* Verres p. Siciliae; * macelli, *o požderljivcu.*

pernĭcĭōse, *adv. s comp.* [perniciosus] *pogubno, škodljivo.*

pernĭcĭōsus, *adj. s comp. i sup.* [pernicies] *poguban, škodljiv.*

pernīcĭtas, ātis, *f.* [pernix] *brzina, hitrina, hitrost* (*v.* pernix).

pernīcĭter, *adv.* [pernix] *hitro, brzo,* alqm altera manu prehendere, *Plaut.;* * p. exsilire; p. equo desilire, *Liv.*

per-nĭger, *adj. precrn,* oculi, *jedn. Plaut. Poen.* 5, 2, 153.

per-nĭmium, *adv. premnogo, odviše,* p. interest, *u tmesi,* per parce nimium, *Ter.*

pernix, īcis, *adj. s comp. i* † *sup.* [per-nitor] *brz, hitar, okretan* (*sr.* velox, properus, celer, festinus), corpus; corpora; * alae; † pernicibus nuntiis accepit; * puella; * Saturnus; * *s inf.*

per-nōbĭlis, *adj.* (*riedko*) *prepoznat.*

pernocto, 1. [pernox] *prenoćiti,* in publico; apud alqm; cum alqo; † eodem loco.

Pernōnĭdes, ae, *m.* [perna] *Butović* (*Šunković*), *za šalu načinjena rieč, jedn. Plaut.* 1, 3, 27.

per-nosco, etc. 3. *tačno, temeljito, sasma poznavati,* (*izučavati*), *u perf. sasma poznati,* hominum mores ex oculis, vultu etc.; (*Ter.*) pernovi alqm; (*Hor.*) naturam juris; *na pose tačno iztraživati,* factumne furtum existimetis an etc., *Ter.*

† **per-nōtesco,** etc. 3. *svuda se pročuti; impers.* pernotuit, *s acc. c. inf.*

† **per-nōtus,** *adj.* (*riedko*) *prepoznat.*

per-nox (*samo u nom. i abl.*), *adj. cielu noć,* luna p. erat, *Liv.;* * lunâ pernocte.

per-nŭmĕro, 1. *izbrojiti, izplatiti,* argentum, *Plaut.;* pecuniam, quod usuris pernumeratum est, *Liv.*

pēro, ōnis, *m. čizma od nestrojene kože, nošena od vojnikâ i vozačâ, Virg.*

pĕr-obscūrus, *adj. pretaman,* quaestio; fama

pĕr-ŏdiōsus, *adj.* (*riedko*) *premrzak, preoduran.*

pĕr-offĭcĭōse, *adv. preuslužno, preugodljivo.*

pĕr-opportūne, *adv.* (*riedko*) *presgodno.*

pĕr-opportūnus, *adj. presgodan,* deversorium victoria; mors.

pĕr-optāto, *adv. baš za volju, prepovoljno jedn. Cic. de or.* 2, 5, 20.

pĕr-ŏpus, *indecl. prenuždno,* p. est, *jedn. Ter. And.* 1, 5. 30.

pĕrōrātio, ōnis, *f.* [peroro] *zaglavak* (*u govoru*), *epilog.*

pĕr-ornātus, *adj. veoma kićen, jedn. Cic. Brut.* 43, 158.

pĕr-orno, 1. *uviek kititi,* senatum, *jedn. Tac.* 16, 26.

pĕr-ōro, 1. *stvar podpuno, do kraja razlagati, razpravljati i nal.,* causam contra alqm; † in alqm; de alqa re; breviter peroratum esse potuit (*mogao je na kratko opraviti*), nihil me comisisse; *absol. 2) govor zaglaviti, dovršiti,* crimen; res illa die non peroratur; cum ego pro Titinia Cottae (*dat.*) peroravissem; est mihi perorandum; haec tum laudemus, cum erunt perorata, *kada se sve svrši; osb. o epilogu posljednjega govornika na sudu.*

pĕr-ōsus, *partic. veoma mrzeći,* decemvirorum scelera, *Liv.,* * lucem; * penitus modo nunc genus omne femineum; *često* (*Liv.*) perosum esse, *veoma mrziti,* consulum nomen.

per-păco, 1. *smiriti, primiriti,* omnes, omnia, *Liv.*

per-parvŭlus, *adj.* (*riedko*) *premalen, maljušan.*

per-parvus, *adj. premalen.*

perpastus, [per-pasco] *gojan, uhranjen,* canis, *jedn. Phaedr.* 3, 7, 2.

per-pauci, ae, a, *adj. premalo njih.*

per-paucŭlus, [*dem. od* perpaucus] (*riedko*) *adj.,* passus, *njekoliko koračićâ.*

per-paulŭlum *v.* perpaulus.

per-paulum, *a) subst. mrvičak,* loci, *Cic. de or.* 2, 35, 150. (*Drugi:* perpaululum). *b) adv.,* p. declinare.

per-pauper, ĕris, *adj. preubog, jedn. Cic. Att.* 6, 3.

per-pauxillum, *n. mrvičak, jedn. Plaut. Capt.* 1, 2, 74.

per-păvĕfăcio, 3. *prepasti, prestraviti, jedn. Plaut. Stich.* 1, 2, 28.

per-pello, etc. 3. *1) nagnati, natjerati, nagovoriti,* alqm ut, ne; urbem ad deditionem; *absl. s* ut, *na silu iztjerati, da,* † *s inf. 2) veoma se koga dojmiti,* candor hujus te et proceritas, vultus oculique perpulerunt, *Cic. p. Cael.* 15, 36.

perpendĭcŭlātor, ōris, *m.* [perpendiculum] *kamenar, klesar, koji rabi komilo* (*kalamir*), *jedn. Aurel. Vict. epit.* 14, 5.

perpendĭcŭlum, i, *n.* [perpendo] *komilo* (*kalamir*), directe ad p., *okomice.*

per-pendo, etc. 3. *samo tp. tačno iztraživati, -izmjeriti, -omjeriti, -razbirati, -razsudjivati, -razmišljati,* diligentissime momenta officiorum omnium; perpenditur amicitia veritate; alqd ad disciplinae praecepta.

perpĕram, *adv. naopako, krivo, zlo,* facere, judicare. *2)* † *pogrješno.*

perpes, ĕtis, *adj.* (*predcl. i kasno*) = perpetuus.

perpessio, ōnis, *f.* [perpetior] *podnašanje, pretrpljivanje,* rerum; periculorum; dolorum, laborum.

perpĕtior, pessus sum, *dep.* 3. [per-patior] *pretrpjeti, prepatiti, podnieti,* dolorem; alqm; alqd; * *absl.;* * *s acc. c. inf.;* * *predobiti se, s inf.*

perpĕtro, 1. [per-patro] (*do kraja*) *učiniti, svršiti, do-, izvršiti, izpuniti,* facinus; caede perpetrata, bello perpetrato; † promissa; † *s* ut, ne, *dotle dotjerati, da, da ne.*

perpĕtuĭtas, ātis, *f.* [perpetuus] *neprestano trajanje, neprekidnost,* in perpetuitate temporis vita beata duci solet; p. vitae; p. verborum, *o periodi;* p. dicendi, *o govoru u njegovoj cielosti;* p. sermonis; philosophi judicandi sunt non ex singulis verbis, sed ex p. et constantia, *po cjelovitosti i dosljednosti njihova nauka.*

per-pĕtuo, 1. [perpetuus] *učiniti da što neprestance traje, nastaviti,* p. verba, *na jedan dušak, bez predaha izgovoriti;* potestatem judicum, *uzdržati.*

perpĕtuus, *adj.* [per-peto] *1) o mjestu držeći se jedan drugoga, neprekinut* (*sve do kraja*), fossae; montes; trabes; munitiones; agmen; p. vigiliis stationibusque, *straže i stražari sve jedno do drugoga;* * mensae; * bovis tergum, *ciela;* oratio; defensio contra alqm; * carmen, *koja obuzimlje cio skup pričâ;* a p. suis historiis ea, quae dixi, bella separaverunt. *2) o vremenu, neprestan, trajući* (*do njeke medje; sr.* aeternus, sempiternus), *postojan,* lex; cursus; perpetuâ vita, *za cieloga života svoga;* officia perpetui temporis, *od njegda,* possessio; imperia, *do života;* fenus p., *redovite kamate,* centesima; quaestiones p., *v.* quaestio *2) a);* perpetuo, *neprestano,* in perpetuum, *za vazda;* p. Augustus (*vazda svet*), *naslov rimskih careva, Eutr. Odt. obći,* jus; quaestio.

per-plăceo, 2. *veoma se militi, -omiljeti, Com.;* ea (lex) mihi p., *jedn. Cic. Att.* 3, 24, 4.

perplexābĭlis, *adj.* [perplexor] *pomućen, pomršen i pomutljiv,* verbum, *jedn. Plaut. Asin.* 4, 1, 47.

perplexābĭlĭter, *adv.* [perplexabilis] *pomutljivo, jedn. Plaut. Stich.* 1, 1, 28.

perplexor, *dep.* 1. [perplexus] *pomesti, smutiti, jedn. Plaut. Aul.* 2, 2, 80.

perplexe (*predcl.* -im), *adv.* [perplexus] *smućeno,* loqui, *Ter.;* agere; *skrovito, nerazgovietno,* non p. sed palam revocant; nihil p. sed aperte pronuntiatum, *Liv.*

perplexus, *adj.* [per-plecto] *1) prepleten, zapleten, zamršen,* * iter silvae. *2) tp. zapleten, zamršen, taman, nerazumljiv,* sermones; perplexius carmen; responsum; legatio.

per-pluo, 3. (*Plaut.*) *prokisivati* (*kišu propuštati*), tigna; *u prilici,* benefacta benefactis aliis pertegito, ne perpluant; *zaliti se, razliti se,* quom mihi Amor et Cupido in pectus meum p.

per-pŏlio, 4. *class. samo prenes. do kraja izraditi, izgladiti, ugladiti,* quantum est reliquum — id omne p. et absolvere; illam partem superiorem p. atque conficere; Caelius non p. illud opus (historiam), sed sicut potuit, do lavit; perpolitus homo; literis, vita, humanitate p.; oratio; omnia jam explicata et perpolita assequentur.

per-pŏpŭlor, dep. 1. poplieniti, opustošiti, Latinum agrum; † homines; pass. perpopulato agro, Liv.

per-pōtātio, ōnis. f. pijančovanje, pijanka, u pl. jedn. Cic. in Pis. 10. 22.

per-pōto, etc. 1. pijančiti, totos dies; ad vesperum; † perpotandi pervigilandique insana dulcedo.

per-prĭmo, pressi, pressum, 3. [per-premo] udilj pritiskati, gnječiti, * cubilia, uviek u postelji ležati.

per-prŏpĕre, adv. prebrzo, perire, jedn. Plaut. mil. 2, 4, 10.

per-prŏpinquus, adj. (predcl.) prebliz.

per-prosper, ĕra, ĕrum, adj. prepovoljan, valetudo, jedn. Suet. Cl. 31.

per-pugnax, ācis, adj. presvadljiv, jedn. Cic. de or. 1, 20, 93.

per-pulcher, adj. preliep, jedn. Ter. Eun. 3, 2, 15.

per-purgo, 1. 1) sasma očistiti, p. se. 2) tp. urediti, locum orationis; rationes.

per-pŭsillus, adj. premalen, premalo, za šalu dvolično, jedn. Cic. de or. 2, 60, 244, 245.

per-pŭto, 1. tp. razlagati, argumentum, Plaut. Cist. 1, 3, 7.

per-quam, adv. veoma, pre.

perquīro, quīsīvi, quīsītum, 3. [per-quaero] iztraživati, iz-, razpitivati, vasa; vias; illa ab accusatore; ipsa cognitio rei scientiaque perquiritur; impers. perquiritur a coactoribus.

perquīsīte, adv. [perquiro] tačno, perquisitius et diligentius conscribere, jedn. Cic. de inv. 1, 41, 77.

per-rāro, adv. preriedko.

per-rārus, adj. preriedak, jedn. Liv. 29, 38, 7.

per-rĕcondĭtus, adj. preskrovit, jedn. Cic. de or. 1, 30, 135.

per-rēpo, etc. 3. (riedko) preplaziti, * tellurem genibus.

per-repto, 1. [intens. od perrepo] preplaziti, proplaziti, Com.

Perrhaebia, ae, f. [Περραιβία] pokrajina u Thessaliji. Odt. * **-bus**, adj. thessalijski; subst. **-bi**, ōrum, m. Perrhaebljani.

per-rīdĭcŭle, adv. (riedko) presmiešno.

per-rīdĭcŭlus, adj. presmiešan, jedn. Cic. de or. 2, 19, 77.

per-rŏgo, 1. sve redom pitati za što, sententias.

per-rumpo, etc. 3. 1) intrans. provaliti, in urbem; per hostes; per aciem; * Acheronta; absl. u prilici, illi magistratus et primores, qui te invito p. omnibusque de rebus consulunt. 2) trans. prodrieti, provaliti, prolomiti, probiti, kroza što si prokrčiti put, u što urevati, rates; * limina bipenni; * terram aratro; cuneos hostium; * aciem; paludem; nulla munitione perrupta. 3) tp. uništiti, savladati (sr. perfringo), quaestiones, leges; periculum; * fastidia.

Persa, 1) = Perses, v. Persae. 2) ime psetanca.

Persae, ārum, m. [Πέρσαι] Persijanci, stanovnici krajine Persis u Asiji, pak u obće = stanovnici persijskoga kraljestva; * = Parthi; u sing. samo nom. **Perses**, i dat. **-ae**, stariji i kašnji oblik, **Persa**, ae. Odt. 1) **Persis**, ĭdis, f. [Περσίς] zemlja u današnjoj Persiji, na persijskom zaljevu (zatonu), s. Farsistan, lat. uzgredni oblik (Plaut.) **Persia**, ae, f. 2) **Persĭcus**, adj. persijski, (Hor.) apparatus = razkošit; **Persica**, ōrum, n. persijska historija; **Persĭce** [Περσική] **portus**, uprav u Lacedaemonu, sagradjena persijskim plienom, pak po tom gallerija na imanju Brutovu.

per-saepe, adv. prečesto.

per-salse, adv. tp. predomišljato, jedn. Cic. Qu. fr. 2, 15, 3.

per-salsus, adj. tp. predomišljat, jedn. Cic. de or. 2, 69, 279.

persălūtātio, ōnis, f. [persaluto] pozdravljanje svih redom, jedn. Cic. p. Mur. 21, 44.

per-sălūto, 1. sveredom pozdravljati, omnes; (Phaedr.) deos; † donec a toto exercitu illud ultimum persalutatus est.

per-sancte, adv. presveto, dejerare, kleti se i zaklinjati, Ter. Suet.

per-săpiens, tis, adj. premudar, jedn. Cic. de prov. cons. 18, 44.

per-săpienter, adv. premudro, jedn. Cic. p. Mil. 4, 11.

per-scienter, adv. prepametno, jedn. Cic. Brut. 55, 202.

per-scindo, etc. 3. (riedko) razderati, vento omnia perscindente et rapiente, Liv.; vestem, Tib.

per-scītus, adj. (riedko) prefin, prepristojan (u tmesi).

per-scrībo, etc. 3. 1) podpuno i tačno napisati, za-, upisati, ubilježiti, na pose službeno upisati u zapisnik ili uknjižiti, epistola, in qua omnia perscripta erant; res populi a primordio verbis; * versum puris verbis; senatus consultum; omnium judicum dicta, interrogata, responsa; haec; de alqo; usuras; falsum nomen; signa (kipove) in tabulas publicas ad aerarium perscribenda curare; takodjer komu naputnicom novaca izplatiti, doznačiti, pecuniam; si quid emptum foret, a quaestore perscribebatur, izplaćeno je naputnicom quaestoru. 2) obširno pisati komu što, pismeno javiti, alqd; alqd ad alqm; de suis rebus ad Lollium; haec perscripta ei misit; s acc. c. inf.; orationem alcui, pismeno poslati. 3) dopisati, si ad exemplar primi libri bellum Siculum perscripsisset, jedn. Quint. 10, 1, 80.; takodjer † nješto sasma (a ne brojevi ili kraticami) izpisati, notata, non perscripta erat summa.

perscriptio, ōnis, f. [perscribo] 1) službeno (uredovno) upisivanje, zapisivanje, na pose a) upisivanje u zapisnik (sr. praescriptio). b) uknjižívanje. 2) pismena naputnica na izplatu, doznačivanje.

perscriptor, ōris, m. [perscribo] koji upisuje u računsku knjigu, jedn. Cic. Verr. 3, 27, 167.

per-scrūtor, dep. 1. 1) pretražiti, premetati, preiskati, omnia; arculas muliebres. 2) tp tačno izpitivati, -iztraživati, penitus naturam rationemque criminum; sententiam scriptoris domesticis suspitionibus.

per-sĕco, etc. 1. pre-, razsjeći, prenes., vitium, iztriebiti, rerum naturas, tačno iztražiti.

per-sĕdeo, (ili † sīdeo), etc. 2. presjedjeti, in equo dies noctesque, Liv.

per-segnis, adj. pretrom, premlitav, proelium, jedn. Liv. 25, 15, 12.

Persēis, ĭdis, f. [Περσηΐς] a) sc. femina, Nympha, s kojom je Sol porodio Kirku, Pasiphau, Hekatu, Perseja i Aeeta, Cic. n. d. 3, 19, 18.; Hecate P., Ov. b) sc. Musa, pjesma, Ov.

per-sĕnesco, etc. 3. do siede starosti gdje živjeti, jedn. Eutr. 1, 11.

* **per-sentio**, etc. 4. veoma osjećati, jasno razabirati, -opažati, magno pectore curas; s acc. c. inf.

persentisco, — — 3. jasno razabirati, -osjećati, Ter.

* **Persĕphŏne**, ēs, f. [Περσεφόνη] = Proserpina; meton. = smrt.

Persĕpŏlis, is, f. [Περσέπολις] grad Persijanaca, kašnje glavni grad persijske države, Curt.

per-sĕquor, etc. 3. 1) postojano sliediti, ići za kim, alqm ipsius vestigiis, ići za kim ustopice; vestigia alcjs; * quae te sola p.; viam me, quam decrevi, p. (Ter.); omnes vias, putem udariti. Odt. a) kano za uglednikom ili za izgledom poći, -povesti se za kim, alqm; quae maxime excellent in eo, quem imitabitur, ea diligentissime persequatur; ironiam; Academiam; sectam et instituta alcjs. b) stići, sustići, alqm ne triginta quidem diebus p. posse; * mors et fugacem p. virum; quae dicuntur, scribendi celeritate, brzo zapisati. c) (riedko) pretražiti, omnes solitudines. d) pomno težiti na što, raditi o čem, tražiti, hereditates, Ter.; voluptates. e) pomno se baviti čim, nastojati oko čega, artes; non omnia deos p.; * otium; * p. vitem attondens, obrezivanjem loze; † bella. 2) goniti koga, natisnuti se za kim, alqm armis; pulsos hostes in castra; alqm; hostes; fugientes; * feras, loviti; * te frangere = ut te frangam; (Phaedr.) p. illum mis[illegible] post obitum; absl.; na pose goniti ko[illegible] [illegible]prijateljski, svetiti, kazniti, alqm ju[illegible], tjerati na sud, bello dignuti vojsku na; mortem alcjs; injurias; jus legationis verbo violatum; ingratos cives; cetera (maleficia); * scelus; * poenis facta. Odt. a) tjerati, tražiti, jus suum; bona sua lite atque judicio, poenas a seditioso cive per bonos viros judicio; pecuniam ab alqo, utjerivati na sudu, hereditates aut syngraphas, utjerati, dignuti. 3) radnju, stvar kakvu do kraja iztjerati, a) nastaviti, izvesti, societatem; p. quaerendo, dalje pitati; vitam inopem et vagam; mandata, izvršiti; haec difficiliora ad persequendum, izvesti; genera officiorum; tantam sollertiam in sensibus; † alqd in memoriâ, podpuno na pamet naučiti. b) izgovoriti, izpisati i nal., alqd literis Latinis, versibus, opjevati, scripturâ, pismeno razpraviti, omnes sonorum gradus; numeris motum sideris, izračunati; p. omnes voluptates, nabrojiti; res; dies; omnia; (Nep.) hujus de vita et moribus plura in eo libro persecuti sumus; communem humani generis societatem; omnium virtutum et originem et progressionem; studiose antiqua; copiam exemplorum non persecutus sum, nisam potrošio; * stari imper. persece, pripoviedaj. c) prisvojiti si, (sophistae) omnes eosdem volunt flores quos adhibet orator in causis, p.; studium persequendae suavitatis in vocibus; virtutes oratoris; temperata oratione ornandi copiam.

Perses, ae, m. [Πέρσης] 1) v. Persae. 2) = Perseus 2).

Persĕus, ĕi, m. [Περσεύς] 1) sin Jupitra i Danae (v. Andromeda i Gorgo), Ov. Odt. * **Persēius**, * **-sēus**, adj. Persejev. 2) posljednji kralj macedonski, kopilan Philippov. Odt. **Persĭcus**, adj. bellum, sa Persejem.

persĕvērans, tis, adj. s comp. i sup. [partic. od persevero] (riedko) uztrajan, postojan, Liv.

persĕvēranter, adv. s comp. i † sup. [perseverans] postojano.

persĕvērantia, ae, f. [perseverans] zbiljska i razborita uztrajnost, postojanost (sr. pertinacia, pervicacia), p. est in ratione bene considerata stabilis et perpetua permansio; impetu potius quam perseverantia bella gerere; labor et p. nautarum; pertinacia et p.; † belli dugotrajnost; † oppugnandi, u nasrtanju.

persĕvēro, 1. [per-severus] intrans. i trans. tvrdo ostati pri čem, uztrajati, nastaviti, in sententia, in bello; † continentiâ animi, † fiducia loci; perseveratum est in ira; (kasno) bellis continuis; non est ab isto perseveratum; † absl.; id p. et transigere, id constantius p.; (kasno) inedia perseverata est; s inf.; s acc. c. inf.; una (navis) ex his, quae perseveravit (sc. navigare) koji je dalje plovio; † cursum; † s ut.

per-sĕvērus, adj. pretvrd, preljut, preosoran, jedn. Tac. ann. 15, 48.

Persia, Persĭce, Persĭcus, persĭdeo v. Persae, Perseus, persedere.

* **per-sīdo**, sēdi, sessum, 3. (riedko) posaditi se, sleći se, probiti, altius ad vivum (o kiši).

per-signo, 1. pobilježiti, dona, jedn. Liv. 25, 7, 5.

per-sĭmĭlis, adj. prenalik, statua istius; (Hor.) s dat.

per-simplex, ĭcis, adj. preprost, jedn. Tac. ann. 15, 45.

Persis v. Persae.

per-sisto, etc. 3. ostati pri čem, in eadem impudentia, jedn. Liv. 38, 14, 11.

Persius, ii, m. 1) govornik, suvremenik Lucilijev. 2) pisac satirâ za Nerona.

per-sōlus, adj. sâm samcat, jedn. Plaut. Men. 1, 2, 46.

per-solvo, etc. 3. 1) razdriešiti, samo tp. riešiti, alcui hoc ζήτημα, jedn. Cic. Att. 7, 3, 10. 2) platiti, izplatiti, militibus stipendia; aes alienum alienis nominibus (abl.); pecuniam ab alqo, naputnicom na koga. Odt. vratiti dug, odužiti se, platiti, dati, poenas alcui; poenas, kazan trpjeti, podnositi, ali poenae ab alqo alcui persolutae nametnute; vota, izpuniti, izvršiti; quod promisi; ei p.; gratiam diis; * honorem diis; * grates; * hanc tibi meliorem animam (život bikov) pro morte Daretis p.; (riedko) primae epistolae, odgovoriti.

persōna, ae, *f.* [persono] *1) buša, krabulja (maska), osb. obrazina (larva) glumačka kod Grkâ i Rimljanâ. 2) značaj, uloga, lice u glumi*, militis *(Ter.)*; in persona alcjs; in p. lenonis imitari alqm; ille in Gnathonis p. *Odt. a) tp. sve ono što je i kako je tko u svietu, značaj, uloga, stališ, stanje, čast, dostojanstvo, posao, zanimanje*, gravitatis severitatisque; accusatoris; personam imponere alcui, p. gerere, tenere; p. alcjs, alienam ferre; tantam p. sustinere; personam suscipere, sibi accommodare; abest a persona principis; non satis dignum summorum virorum personis (scripturae genus); *(Tac.)* nulla ultra potestatis p. *b) čeljade samo o se ili po svojem stanju, službi, dostojanstvu*, hujus Stajeni; mea, tua, sua, nostra, altera; secunda p., *drugo poglavitije čeljade*; persona soceri mei; per personam Antonii; † in multorum personam *(gledali su na čeljade)* exorabiles; † certis p. et aetatibus, *ljudem u njekoj časti i dobi*; nulla videbatur aptior p., quae de illa aetate loqueretur, quam ejus, qui etc.; *(Just.)* p. regis.

persōnātus, *adj.* [persona] *1) pod maskom, obrazinom*, Roscius; pater, *u komoediji. 2) tp. maskovan*, cur ego p. ambulem?

per-sŏno, 1. *1) intrans. ječati, oriti se*, domus cantu; aures, hujusmodi vocibus; id totis castris; * canibus; *na pose * udarati*, citharâ. *2) trans. a) zaglušivati*, * cava aequora conchâ; * regna haec latratu Cerberus; * aurem alicui; † amoena litorum personantes. *b) vikati, s acc. c. inf.*

perspecte, *adv.* [perspicio] *razborito, jedn. Plaut. mil.* 3, 1, 161.

per-specto, 1. *do kraja gledati, ogledati, Plaut. Suet.*

perspectus, *adj. sa sup.* [*partic. od* perspicio] *sasma upoznat, pouzdan*, virtus; benevolentia mihi perspectissima.

per-specŭlor, etc. 1. *dep. valjano uhoditi, jedn. Suet. Caes.* 58.

per-spergo, rsi, rsum, 3. [per-spargo] *pokropiti, posuti*, unde haustâ aquâ templum et simulacrum deae perspersum est. *Tac.; pren.*, facetiarum quidam lepos, quo tanquam sale perspergatur oratio, *Cic.*

perspĭcax, ācis, *adj.* [perspicio] *(class. riedko i to samo prenes.) oštra vida, razborit.*

perspĭcientia, ae, *f.* [perspicio] *uvidjanje, podpuno poznanje*, veri, *jedn. Cic. off.* 1, 5, 15.

perspĭcio, exi, ectum, 3. *kroza što vidjeti, do kraja vidjeti, razgovietno vidjeti*, quo; introrsus; coelum; † cuncta, * urbes Asiae; quae fortuna pugnae esset. *Odt. izvidjeti, o-, pregledati*, domum tuam atque aedificationem omnem; urbis situm; viam; villam; opus; epistolas; *prenes. progledati, razgledati, upoznati, razabrati, opaziti, poznati*, rem; alqd conjecturâ; alcjs fidem, voluntatem, animum; animos regum; genus hominum; aequitate condicionum perspecta; suam innocentiam; perspectum habere alqd; ut postea perspectum est; *s acc. c. inf.;* qua de causa discederent, nondum perspexerat; quidam saepe in parva pecunia perspiciuntur quam sint leves, quidam — cognoscuntur in magna; se ipse.

perspĭcue, *adv.* [perspicuus] *jasno, bistro.*

perspĭcuĭtas, ātis, *f.* [perspicuus] *očevidnost, razgovietnost, jasnota.*

perspĭcuus, *adj.* [perspicio] *1) * prozračan*, aquae *(bistre). 2) tp. razgovietan, jasan, očevidan.*

per-sterno, etc. 3. *potaracati*, via silice perstrata est, *jedn. Liv.* 10, 47, 4.

per-stĭmŭlo, 1. *podraživati, jedn. Tac ann.* 4, 12.

per-sto, stĭti, stātum, 1. *1) stati, stajati*, ad vallum; † a mane usque ad horam decimam diei; *pak * trajati, ostati. 2) ostati pri čem*, in incepto, in sententia; ut in decreto perstaretur; * eadem mens mihi p.; * † *s inf.;* † perstitit Narcissus, *ostao je tvrdo pri svojem.*

per-strĕpo, etc. 3. *veoma bučati, Ter.*

per-stringo, etc. 3. *1) okrznuti, dotaknuti, dodirnuti*, * † femur; † summam cutem; solum aratro, *orati*, portam vomere. *2) tp. a)* horror p. spectantes, *obuzme*, consulatus meus eum p., *neugodno ga se kosnuo;* † animus horrore. *b) besjedom u koga zadirkivati, karati, rugati se*, alqm suspitione; voluntatem facetiis; † habitum alcjs; † modice perstringi. *c) natuknuti u govoru, u kratko govoriti o čem*, breviter transire ac tantummodo p. unam quamque rem; celeriter reliquum vitae cursum; quem locum breviter perstrinxi; perquam breviter perstrinxi atque attigi. *d) * zaglušiti, zaječati*, aures minaci murmure cornuum.

per-stŭdiōse, *adv. prepomno, jedn. Cic. Brut.* 56, 207.

per-stŭdiōsus, *adj. (riedko) prepoman, veoma se baveći čim, veoma nastojeći oko čega*, literarum; musicorum.

per-suādeo, etc. 2. *1) nagovoriti koga, uvjeriti*, alcui alqd; alcui; de alqa re; quis sibi persuaderet, *uvjeriti se, s acc. c. inf.;* quomodo mihi persuadeo; velim tibi ita persuadeas; volunt hoc p., *uvjeriti o tom, s acc. c. inf.;* † si praesens sibi persuasisset, quam justas petendi causas haberet; * persuadentia verba; *pass.* mihi persuadetur, persuasum mihi est, *uvjeren sam;* persuadetur ab alqo alcui alqd; persuasum est alcui alqd, de alqa re; quo (malo) viso atque persuaso, *uvjerivši se, Cic. Tusc.* 3, 29, 72.; *(Brut. u Cic. ep.)* persuasissimum mihi est *s acc. c. inf.; jedn. u Caes. b. G.* 3, 2, 5, sibi persuasum habere *s acc. c. inf.;* † persuasum habeo; † *osobno*, persuasus est; *(Hor.)* vere sibi hoc *s acc. c. inf. 2) nagovoriti koga na što, skloniti*, alcui alqd, alcui, ut, ne, *(Sall.) sa samim conj., (Com.) s acc. c. inf.; s inf., Nep. Tac. Virg.;* his persuaderi non poterat, ut; persuasum loci opportunitate = id *sibi persuasum esse, da je na to ponukan, jedn. Caes. b. G.* 7, 20, 2.; † *osobno*, persuasus, † persuasi mori; *abs.*, persuasit nox, amor, adolescentia, *Ter.;* in labris ejus sedisse quandam persuadendi deam, *Quint.*

persuāsio, ōnis, *f.* [persuadeo] *1) (riedko) uvjeravanje, nagovor. 2) † osvjedočenje, uvjerenje, mnienje, misao, vjera*, superstitionum persuasione; venenia Pisone accepti; sonum insuper audiri etc. p. adjicit.

per-subtīlis, *adj. pretanak, preuman, jedn. Cic. p. Planc.* 24, 58.

persulto, 1. [per-salio] *1) intrans. skakati, trkati, obilaziti po čem*, stabili solo; impune; in agro eorum. *2) trans. oblaziti, četovati po*, Italiam.

per-taedet, pertaesum est, — 2. *impers. dogaditi, dotužiti se, dodijati*, pertaesum est (alqm) convivii, *Plaut.*; levitatis; negotii; * magni incepti; * thalami; decemvirorum.

† **pertaesus**, *adj.* [pertaedet] *kojemu je dodijalo, s gen. i acc.*

per-tĕgo, etc. 3. *(Plaut.) sasma pokriti*, villam, *krovom; šaljivo*, p. benefacta benefactis aliis, ne perpluant, *Plaut.*

per-tendo, di, sum *ili* tum, 3. *a) izvesti, svršiti*, hoc, naviter, *Ter.;* pertendens animo, *tvrdoglav, Prop. b) ići, žuriti se* in majora castra; Romam; † ad astra; † in Asiam.

per-tento (pertempto), 1. *opipati, ogledati*, gladium utrumque. *Odt. a) izkušati, prokušati*, alqm gratiâ, *Ter.;* pertentatis aliarum coloniarum animis, *Liv.;* animum cohortis, quem diversis sermonibus pertentabam, *Tac. b) izpitati, iztražiti*, perspicere rem et p.; administrationem negotii; causam; † omnia. *c) * obuzeti*, tremor equorum corpora; lues sensus; gaudia pectus.

per-tĕnuis, *adj. pretanak, preslab, premalen*, spes; suspitio; ars.

per-tĕrĕbro, 1. *provrtati*, columnam.

per-tergeo, etc. 2. *otrti*, * mensam gausape.

perterre-făcio, etc. 3. = perterreo, *jedn. Ter. And.* 1, 1, 142.

per-terreo, etc. 2. *preplašiti, prestrašiti*, alqm, alqm alqa re; perterritus maleficii conscientiâ, metu, timore; animo; * caede; * cerva perterrita.

* **perterrĭcrĕpus**, *adj.* [perterreo *i* crepo] *(riedko) strašno šumeći, zujeći.*

per-texo, etc. 3. *dotkati; odt. u govoru ili pismu svršiti, dovršiti*, pertexe, quod exorsus es.

pertĭca, ae, *f.* * † *motka; na pose † * za mjerenje (mjerača)* decempeda; *posl. (Plin. ep.)* non unâ, ut dicitur, perticâ, *ne (mjeriti) jednom mjerom.*

pertĭmĕ-factus [pertimefacio] *zaplašen, jedn. Brut. u Cic. fam.* 11, 20, 2.

per-tĭmesco, mui, — 3. *preplašiti se, prepasti se, prestraviti se*, alqd; de alqa re; legatum Jugurthae; *sa ne.*

pertĭnācia, ae, *f.* [pertinax] *1) uztrajnost, postojanost. 2) tvrdoglavost, upornost.*

pertĭnācĭter, *adv. s † comp. i † sup.* [pertinax] *uztrajno, tvrdoglavo, uporno*, resistere; † pertinacius insequi; † pertinacissime in sententia permansisse; † cum Aemiliana pertinacius arderent.

pĕrtĭnax, ācis, *f.* [pertineo] *1) * čvrsto držeći*, digitus male p.; *novac čvrsto držeći = pretvrd, preskup, Plaut. 2) uztrajan, postojan, pokudno, tvrdoglav, uporan, jogunast*, miles; p. non ero; pertinacissimus fuerit, si etc.; virtus; certamen; proelium; turma; *(Liv.)* nimis pertinacis sententiae; † fortuna, † spes; * *s inf.*

pertĭneo, tĭnui, tentum, 2. [per-teneo] *1) dopirati, sizati, pružati se*, Aquitania a Garumna ad montes; ex oppido pons ad Helvetios; latus p. milia passuum quingenta; silva p. introrsus; montes ad castra, rivi ad mare, *teku;* p. in omnes partes, in omnia, *na sve strane, svakamo; tp.* caritas patriae per omnes ordines; bonitas ad multitudinem. *2) tp. ticati se koga, odnositi se na koga ili na što, ići koga (sr.* attinet), hoc p. ad victum, ad meum officium; res ad plures p.; eodem p., *upravo tamo ide;* quod eodem p.; ad populum, *ide;* ad perniciem, *smjerati;* illud quo pertineat; quorsum quidque p., quo *ili* quorsum p. *s inf., za što ili čemu je, Hor.;* p. ad alqm suspitio maleficii, maleficium; *napose biti za što, valjati za što*, mors nec ad vivos nec ad mortuos; ad rem p.; ad usum navium, ad proficiscendum; ad levandas injurias; ad effeminandos mores; res ad luxuriam pertinentes.

pertingo, — — 3. [per-tango] *dopirati*, collis in immensum pertingens, *Sall. Jug.* 48, 3. *(drugi:* pertinens).

pertractāte, *adv.* [pertracto] *razmišljeno, razmotreno, jedn. Plaut. Capt. prol.* 55.

pertractatio, ōnis, *f.* [pertracto] *razglabanje, bavljenje s čim*, poëtarum; rerum publicarum.

per-tracto (pertrecto), 1. *1) pipati, opipati*, barbatulos mullos; *(Just.)* caput dormienti. *2) razmatrati, obradjivati (kao ratar zemlju)* animos hominum; sensus hominum mentesque. *S toga baviti se čim, razmišljati, proučiti što*, philosophiam; ea, quae rem continent; res humanas pertractatas habere; † quae scripsi, mecum ipse.

per-trăho, etc. 3. *dovući, domamiti*, alqm in castra; ratem ad ripam; navem; hostem ad insidiarum locum.

per-tristis, *adj. (riedko) 1) prežalostan. 2) mrkogledja, mrzlovoljast.*

per-tŭmultuōse, *adv. veoma uznemirujući, jedn. Cic. fam.* 15, 4, 3.

per-tundo, etc. 3. *probiti, probušiti*, crumenam, *Plaut.;* * tunicam; pertusum dolium, *Liv.*

perturbāte, *adv.* [perturbatus] *(riedko) smeteno, neuredjeno.*

perturbātio, ōnis, *f.* [perturbo] *1) pometnja, zabuna, nered, nemir, vihar, oluja i nal.*, coeli, *burno vrieme;* vitae; totius exercitus; rationis; atque ordinis; fortunae et sermonis *(viesti);* magna rerum p. *(prevrat)* impendente; nec tempestatum nec temporum perturbatione mutari; quantas p. et quantos aestus habet ratio comitiorum. *2) tp. sa gen. i bez njega, strast.*

perturbātrix, īcis, *f.* [perturbo] *mutljivica, jedn. Cic. legg.* 1, 13, 39.

perturbātus, *adj. s comp. i † sup.* [*partic. od* perturbo] *1) smeten, neuredan*, oratio; *subst.* perturbata et confusa cernere. *2) uplašen, zabunjen.*

per-turbo, 1. *pomesti, smutiti, pomutiti i nal.*, ordines *(vrste)*, aciem; reliquos incertis ordinibus; *tp. a) pobrkati, razmetnuti*, fortunas; aetatum ordinem; condiciones pactionesque bellicas perjurio; † oratio tonat, fulgurat, omnia denique perturbat ac miscet; *na pose političhi pobuniti*, otium; provinciam; civitas seditionibus perturbata. *b) smutiti, zabuniti*,

preplašiti, haec te vox non perculit? non perturbavit? mentes magis de rei publicae salute quam de sua perturbari; vestro clamore pertubatum iri; magno animi motu perturbatus; incommodo perturbari; *praegn.*, perturbantur, copiasne adversus hostem ducere, an castra defendere — praestaret, *Caes. b. G.* 4, 14, 2.

perturpis, *adj. presramotan, jedn. Cic. p. Cael.* 20, 50.

pĕr-ungo, etc. 3. *namazati*, corpora oleo; * ora manu; * perunctus nardo; * faecibus ora peruncti; † artus oleo.

pĕr-urbānus, *adj. preuljudan, takodjer podrugljiv*

† pĕr-urgeo, etc. 2. *(riedko) veoma stisnuti, stiesniti, navaliti na koga.*

pĕr-ūro, etc. 3. *1) popaliti, sažgati*, perusti late agri; * perusta ossa. *Odt. a)* * terra perusta gelu, *smrzla se*, * perustus solibus, *opaljen od sunca. b)* * *ožuljiti*, cella boum; latus perustus funibus. *2)* † *razpaliti*, perustus febre ardentissima; sitis p. alqm, *mori; tp.* inani gloria perustus; * aestu (amoris); *takodjer* * *razpaliti, razljutiti.*

Pĕrūsia, ae, *f. savezni grad u Etruriji. Odt.* **-sīnus**, *adj. perusijski; subst.* **-sīni**, ōrum, *m. Perusijani.*

pĕr-ūtĭlis, *adj. prekoristan, preporabljiv, jedn. Cic. Att.* 9, 17, 2.

per-vādo, etc. 3. *1) proći, provaliti*, per aequa et iniqua loca; incendium per agros; † venenum artus; *praegn.*, alia vehemens et gravis opinio animos gentium barbararum pervaserat; fama urbem; murmur contionem. *2) na kraj doći, dospjeti*, ad castra; in Italiam; in nares; *u prilici*, quas in oras morbus illius furoris pervaserat; nullus locus est, quo non libido hominum pervaserit; an vero ullam usquam esse oram tam desertam putatis, quo non illius diei fama pervaserit?

pervăgātus, *adj. s comp. i sup. [partic. od* pervagor] *1) prepoznat, veoma raznesen*, fama; sermo; res in vulgus; cupiditas illa sua nota atque apud omnes p.; pervagatissimus versus. *2) običenit*, pars pervagatior, *jedn. Cic. de inv.* 2, 14, 47.

per-văgor, *dep.* 1. *1) intrans. oblaziti, potipati se, skitati se*, hic, in omnibus locis; *tp. svagdje biti poznat ili (riedko) obći postati. 2) trans. prolaziti, proputovati* errabundi domos suas; bello prope orbem terrarum; *tp.* cupiditates, timores mentes omnium; † memoria alcjs per orbem terrarum gloriâ pervagata est; † dolor omnia membra p.

per-vărie, *adv. prerazličito, jedn. Cic. de or.* 2, 80, 327.

per-vasto, 1. *(riedko) oplieniti, opljačkati, porobiti, opustošiti*, fines regni; pervastatis agris; † pervastata Italia.

per-vĕho, etc. 3. *1) prevesti, provesti*, commeatus; *pak (Tac.)* pervehi, *prevesti se*, Oceanum. *2) odnieti, odvesti kamo*, virgines Caere, *odt. pass.* = *kroza što ili do kraja se dovesti, dojahati, dobroditi*, pervectus in portum; ad exitus optatos, *doći.*

per-vello, etc. 3. *1) štipati, skubsti, čupati, Plaut.*; stomachum *(Hor.)*, *veoma dražiti. 2) tp.* dolor, fortuna p. alqm, *bol, žalost zadavati*; jus civile, *ružiti, grditi.*

per-vĕnio, etc. 4. *1) doći, doprieti*, ad alqm; ad portam; in fines hostium, in Santonas; ad Genavam; in tutum; perventum est; fama p. ad alqm. *2) tp.* sine me p. quo volo *(Ter.)*, *daj da dopripovjedim*; p. in senatum; ad primos comoedos; in scripta alcjs; in tutelam alcjs, *pod čije tutorstvo, skrbničtvo*; in odium, in amicitiam, in potestatem alcjs; in timorem, ad desperationem, ad finem laborum, ad incolumitatem; pervenitur ad manus, *došlo je do šaka*; huc ubi perventum est; vivi pervenimus *(sc.* eo), ut, *doživljesmo, da itd.*; p. ad septuagesimum annum; ad suum, *do svoga. 3) doći do, na koga, spasti na koga, o neživom*, pecunia, hereditas, pars laudis ad alqm; annona ad denarios L pervenerat; consilia ad regis aures; ad oculos, *na oči*; * clamor ad aures; * verba aures non pervenientia nostras; res ad paucitatem defensorum pervenerat, *spala je.*

per-vēnor, *dep.* 1. *protrčati, jedn. Plaut. merc.* 4, 5, 3.

perverse, *adv.* [perversus] *1)* † *upr. naopako. 2) tp. naopako, krivo.*

perversĭtas, ātis, *f.* [perversus] *opakost, ludost*, hominum; opinionum.

perversus, *adj. s comp. i sup 1) naopak*, oculi perversissimi, *veoma škiljave oči. 2) naopak, zao, kriv*, mos; sapientia; quid perversius? homo p.; * perverse *(zavistni)* Menalca.

per-verto, etc. 3. *1) prevrnuti, prevaliti, oboriti, srušiti*, ubi pedes instabilis ac vix vado fidens vel ab inermi equite equo temere acto perverti posset; tecta; perversis rupibus decurrunt, *preko odvaljenih stiena, Liv.* 21, 33, 4. *(drugi:* diversis). *2) tp. porušiti, uništiti, oboriti*, civitatem; * magnam opum vim; jura divina, mores, amicitiam; p. ac perfringere alqm; † Germanici liberos; † semet; * perverso numine, *proti volji bogova; na pose smutiti, zabuniti*, alqm artificio.

per-vespĕri, *adv. veoma kasno u večer, jedn. Cic. fam.* 9, 2, 1.

pervestīgātio, ōnis, *f.* [pervestigo] *tp. izpitivanje, jedn. Cic. de or.* 1, 3, 9.

per-vestīgo, 1. *iznjušiti, pronjušiti, o lovačkih psih; odt. tp. tačno izpitati.*

per-vĕtus, *adj. prestar.*

per-vĕtustus, *adj. prestar, jedn. Cic. de or.* 3, 52, 201.

per-viam, *adv. (predel.) pristupno*, omnes angulos mihi p. fecistis.

pervĭcācia, ae, *f.* [pervicax] *uztrajnost, postojanost, Ter. Tac.*; *pokudno tvrdoglavost, upornost.*

pervĭcācĭter, *adv. ali samo comp.* [pervicax] *tvrdoglavo, tvrdo, stalno.*

pervĭcax, ācis, *adj. s † comp. i (kasno) sup. 1) neumoran*, * Thyas, *u vilovitu plesu. 2) uztrajan, postojan, stalan, takodjer tvrdoglav, tvrdokoran, (sr.* pertinax, obstinatus, contumax), animus, *Ter. Curt.*; virtus, *Liv.*; pervicacior ira, cupido, *Curt.*; * Musa, *drzovita*; † recti, *u dobru*, † irae.

per-vĭdeo, etc. 2. *1)* * *pregledati, vidjeti kroz*, sol omnia. *2) tp. a) tačno pregledati, izvidjeti, izpitati*, * mens oculis suis; † pulchritudinem; *Oxymoron u Hor. sat.* 1, 3, 25. cum tua pervideas oculis mala lippus inunctis. *b) uvidjeti, poznati*, hoc; *s acc. c. inf.*; quae cujusque stipitis palma sit, pervideri possit.

per-vĭgeo, ui, — 2. *veoma krepak-, snažan biti*, opibus atque honoribus, *jedn. Tac. ann.* 4, 34.

* † **per-vĭgil**, lis, *adj. 1) budan. 2) (kasno) u nesnu proveden*, nox.

per-vĭgĭlātio, ōnis, *f. bdenje radi pobožnih obreda, jedn. Cic. legg.* 2, 15, 37.

per-vĭgĭlia, ae, *f. bdenje kroz cielu noć, jedn. Just.* 24, 8, 14.

pervĭgĭlium, ii, *n.* [pervigil] *1) (Just.)* = pervigilia, pervigilio fatigati. *2) osb. bdenje radi pobožnosti, Liv. Tac. Suet.*

per-vĭgĭlo, 1. *cielu noć bditi, -budan biti*, in armis; totam noctem; * nox pervigilata; * ad ignes hiberni luminis seros; *(Plaut.)* Veneri; * longos dies tecum; † perpotandi pervigilandique insana dulcedo.

per-vīlis, *adj. veoma cjen, jedn. Liv.* 31, 50, 1.

per-vinco, etc. 3. *1) pobiediti, nadbiti*, Vardanes. *2) tp. a)* * *svladati, nadvladati*, mores *(ćud)* dominae. *b)* * *preteći, nadvladati*, voces somnum *(razbiti). c) mukom sklonìti koga na što*, Rhodios, ut; *mukom iztjerati*, consules p. non potuerunt, ut etc.; pervicerunt remis, ut terram tenerent; *(Plaut.)* facito, ut pretio pervincas tuo; pervicit Cato.

per-vīvo, etc. 3. *živjeti do njekoga vremena, Plaut.*

pervius, *adj.* [per-via] *1) prohodan, prolazan*, saltus cava valle; transitiones *(prolazci)*; p. naves pugnantibus erant; * p. tempora facere; † murum pervium facere, *provaliti*; † petram perviam facere, *prosjeći*; aedes p. *otvorena, Ter.*; † unde maxime p. amnis; † *subst.* **pervium**, ii, *n. prolazak. 2) tp. otvoren, pristupan*, cor mihi nunc p. est, *odlanulo mi je na srdcu, Plaut.*; nihil ambitioni p., *Tac.*

* **per-vŏlĭto**, 1. *[frequent. od* 1. pervolo] *prolietati*, omnia loca.

1. per-vŏlo, 1. *1)* * *proletjeti, preletjeti*, aedes, iter aërium; rumor p.; *tp. prejuriti*, sex milia passuum. *2) žuriti se kamo, hitjeti, brzati*, in hanc sedem.

2. per-vŏlo, vŏlui, velle, *veoma željeti*, pervelim scire, *prerado bih znao*; *u tmesi*, per videre vellem; illud pervelim proditum falso esse.

per-vŏlūto, 1. *[intens. od* pervolvo] *razmatati, pak pročitavati, učiti*, alcjs libros; omnium bonarum artium scriptores atque doctores et legendi et pervolutandi sunt.

per-volvo, etc. 3. *1) valjati*, alqm in luto, *Ter. 2) tp.* ut in iis locis pervolvitur animus, *nablužiti se*; * *pročitati, pjesmu.*

pervorse, pervorsĭtas etc. *v.* perverse etc.

per-vulgātus, *adj. s † comp. i † sup.* [*partic. od* pervulgo] *preprost, preobičan*, consolatio; *takodjer veoma poznat*, ista maledicta p. in omnes.

per-vulgo, 1. *1) svietu (svakomu bez razlike) razdavati, razglasiti, raznieti med sviet*, praemia virtutis in mediocribus hominibus pervulgari; tabulas; edictum; Hirtium, *izdati*; pervulgata res. *2) o razpuštenicah*, p. se, *svakomu se podavati.*

pēs, pĕdis, *m.* *1) noga čovječja i životinjska, takodjer* * *kopito konjsko*, * *pandže pticâ grabljivicâ*; pedibus, *pješice*; pedibus merere, stipendia facere; * pedibus melior; * pedibus fidere, * pedibus vincere; *takodjer po kopnu*, pedibus proficisci, iter facere, ire, pervenire; in pedes se conjicere; ego me in pedes quantum possum *sc.* conjicio *(Ter.)*, *skočiti na noge*; qui — avi servum — a legatorum pedibus abduxerit *(smierajuć na običaj, po kojem su robovi gospodarom uz noge sjedjeli)*, *Cic. p. Dejot.* 1, 2.; nec ullam aliam ob causam Pollicem servum a pedibus meis Romam misi; servos artifices pupilli cum haberent domi, circum pedes autem homines formosos et literatos etc.; ad pedes desilire, *sjahati s konja*; descendere, degredi = *sjahati, odjahati*, deducere equitem ad pedes, *narediti da sjašu*; ad pedes alcjs volutari, * procidere, se abjicere, se projicere, se prosternere, ad pedes alcui se abjicere, projicere, provolvere, ad pedes alcjs accidere, *baciti se pred koga ničice*; * projecto pede laevo; flentesque projectae ad pedes suorum; alcui, alcjs ad pedes jacere; excipere se in pedes, *skočiti*, pedem ponere *v.* pono; pugna it ad pedes, *boj se bije pješice*; * pede terram pulsare, *o plešućih*; pedem conferre *v.* confero; * pedem ferre, *ići*, p. referre, *uzmicati*; * revocare pedem ab alto; * retrahere pedem *(o vodi)*; pedibus ire in alcjs sententiam *v.* 1. eo *b)*; manibus pedibusque *(Ter.)* = *na svu silu*; sub pedibus, *u vlasti, (Liv.)* Argos et Lacedaemonem sub pedibus tuis relinquemus? * pedibus subjicere fatum; * omnia sub pedibus (alcjs) vertuntur; *(Liv.)* obnoxios pedibus eorum subjecit, quos etc.; * sub pedibus esse, jacere, *ne biti cienjen*; * sub pede ponere, *ne cieniti*; * pedem opponere, *uzprotiviti se*; * pedem trahere, *o stihu, hramati*; per me ista trahantur pedibus, *za me nek ide sve to do biesa*; ante pedes esse *(Ter.)*, positum esse, *pod nogama, sasma blizu*; alqm ante pedes alcjs *(pred koga)* constituere; * Aeneae stetit ante pedes, *pred Ae.*; † pede congressos aequo, *pješaci, koji su do njega došli*; * pes secundus, * felix, * dexter, *o srećnu dolazku*; res ita contractae, ut nec caput nec pedes *(sc.* habeant); stans pede in uno *posl.* = *iz rukava sipati, Hor. sat.* 1, 4, 10. *2) prenes.*, * crepante lympha desilit pede; * revocat pedem Tiberinus; * cito p. labitur aetas; * tacito p. lapsa vetustas; *na pose a)* * † *noga, nožica na stolovih i klupah. b)* pes pernae *(Hor.)*, *donji dio, kraj. c)* * pes veli, p. in navi, *uže, kojim se jedra po vjetru ravnaju*, p. aequis; * p. aequo navigare, * pedem facere. *d)* * *nosilo na nosiljci. e)* p. navales *(Plaut.)* *veslači. f) stopa u stihu, odt.* * *vrst stiha. g) stopa, kano mjera; posl., v.* modulus.

pessĭme, pessĭmus, *v.* male, malus.

Pessĭnus, untis, *f.* [Πεσσινοῦς] *grad u Galatiji, glavno sielo štovanja Cybelina* [Cybele]; *adj.* **-nuntius**, *pessinuntski.*

pessŭlus, i, *m. rezena, zavoranj (manji nego* repagulum *i* objex, *što pogl.), Plaut. Ter.*

pessum, *adv.* [*stegnuto od* pedisversum, *kao sur-*

sum *od* subversum] *upr. prama nozi, prama tlu, pak (Plaut.)* p. ire, *propasti,* p. premere, *na tle pritisnuti,* pessum do (*takodjer* pessumdo) *upropastiti, uništiti,* ad inertiam et voluptatem corporis pessum datus est (animus), *Sall.;* † multos bonos; * cuncta.

pestĭfer, fĕra, fĕrum, *adj.* [pestis-fero] *poguban, kužan, škodljiv,* odor corporum; p. sidere icti; p. vipera; † virus; gaudium; reditus; civis.

pestĭfĕre, *adj.* [pestifer] *pogubno, škodljivo, jedn. Cic. legg.* 2, 5, 13.

pestĭlens, tis, *adj.* [pestis] *1) kužan, nezdrav,* locus, aedes; annus, annus urbi. *2) tp.* = pestifer, munus; homo pestilentior.

pestĭlentia, ae, *f.* [pestilens] *1) vladajuća prelažljiva bolest, pošast, epidemija, osb. kuga* (*sr.* contagio, lues, pestis); *u prilici,* oratio plena veneni et pestilentiae, *jedn. Cat.* 44, 12. *2) nezdrav, zrak ili vrieme, -pokrajina.*

pestis, is, *f. 1) (redje u class. prosi)* = pestilentia *1);* * p. nasorum, *smrdež. 2) tp. a) abstr. nesreća, propast (redje i sasma običenito; sr.* pernicies), cum tua peste ac pernicie proficiscere; contra p. ac perniciem civitatis; p. atque exitium; p. nullam majorem esse amicitiis; pestem alcui minitari, importare, machinari; pestem effugere; *(Liv.)* ut alii aliâ p. *(smrti)* absumpti sint; suae p. et Gallorum; ad quam p. frugum tollendam; p. anceps *(požar);* * servatae a peste carinae, *od požara. b) concr. (obično) pogubno, škodljivo čeljade ili stvar,* p. patriae *(o Clodiju),* illam furiam pestemque; * dicuntur geminae pestes cognomine Dirae; *takodjer* * *škodljive životinje,* variae p.; * p. acerba boum *(o zmiji);* quaedam pestes hominum, inclusae in re publica p., *kužne stvari;* avaritia et luxuria, quae pestes etc.; * p. textilis, *o otrovanu odielu Nessovu; (Liv.)* p. perimens corpus *(o strelici);* † nec ulla p. magis timebatur *(nego štitovi napunjeni vrelim pieskom);* † duo milia militum p. illa *(silna zima)* absumpsit; † ultima p. urbis fuit cuniculo subrutus murus.

pĕtăsātus, *adj.* [petasus] *pod putnim klobukom, spreman na put.*

pĕtăsus, i, *m.* [πέτασος] *putni klobuk sa širokim i krutim obodom, Plaut.*

Pĕtēlia, ae, *f. grad u Bruttiju; adj.* **-līnus,** *petelijski.*

pĕtesso, — — 3. [*intens. od* peto] *težiti na što, žuditi za čim, u prosi samo jedn. Cic. Tusc.* 2, 26, 62.

pĕtītio, ōnis, *f.* [peto] *idenje, sizanje za čim, 1) napadanje, nasrtanje, zamašaj ili udarac potegnut na koga, kano t. t. gladiatorski; u prilici,* tuas p., ita conjectas etc.; armorum quasi p.; *tp. napadanje (riečmi) na sudu,* novi hominis p. rationesque dicendi. *2) moljenje za što,* indutiarum; *na pose a) traženje-, moljenje službe* (*sr.* ambitio), consulatus; honorum; dare se petitioni; ut p. suam curae haberet; postquam dies Comitiorum venit et Catilinae neque p. neque insidiae — prospere cessere. *b) pravo tražiti na sudu; pak u obće pravo tražbe,* cujus sit p.

pĕtītor, ōris, *m.* [peta] *1) koji traži službu, ide za službom. 2) parac (koji tuži radi privatne stvari na sud; sr.* accusator).

pĕtītŭrio, — — 4. [peto] *namjeravati tražiti službu, jedn. Cic. Att.* 1, 14, 7.

pĕto, tīvi *ili* tii, tītum, 3. [*srodno sa* πέτω, *od kojega je* πίπτω] *1) sizati, mašati se za čim,* * amicum Ilionea p. dextrâ, laevâque; *pak a) gadjati u koga ili što (oružjem, koje ranjava), bacati za kim, udarati, mahati, napadati na koga,* * arcu alta; * cedentem aëra disco; alqm telis; alcjs latus, collum, caput; vultus alcjs unguibus, * alcui genas ungue; * alqm dente, cornu; * alqm atro dente, *ružiti;* * alqm remorsurum; cujus latus mucro ille petebat; *absl. b) ići, hitjeti, hrliti, broditi i nal. kamo,* locum, loca; regionem; Dyrrhachium; castra, naves, montes; primum locum itineris, *htjeti biti prvi na putu;* continentem, Hispaniam; * cursu ardua montis; * coelum pennis, *vinuti se na krilih k itd.;* * demersis rostris aequora ima; * Grajis Phasi petite, *od Grkâ pohodjeni;* * campum p. amnis, *izlieva se;* * mons p. astra, *diže se. c) smjerom, putem udariti, poći,* alium cursum; fugam aliam in partem; iter a Vibone Brundisium terrâ. *2) do-, iz-, odnieti što,* commeatum, aggerem; alqd ab impedimentis; auxilium a virtute, *u hrabrosti tražiti;* teli sumendi aut petendi causâ; * gemitus alto de corde, * latere imo spiritum; * alqm in vincla; *u prilici,* alqd a Graecis; a literis oblivionem doloris, praesidium ex alcjs benevolentia; initium rei altius; * causas ex alto. *3) tp. a) udariti-, navaliti na koga, napasti koga,* alqm, alqm fraude et insidiis, alienos fundos, * bello urbem; * Trojanos monstra p.; maxime Athenienses peti *(da se smiera na Ath.),* propter pugnam Marathoniam; se peti, *da je njemu namienjeno. b) težiti na što, željeti, tražiti, osb. moleći, moliti, izmoliti, moliti komu (najobćenitiji izraz za svako traženje vilo ono zahtjevom ili molbom, ponajprije pogledom na traženu stvar; sr.* rogo, oro, obsecro, postulo etc.), laboris praemia; alcjs vitam; colloquium; condiciones a senatu; pacem, mortem, gloriam, sapientiam; demigrationis societatem, *Nep.;* concubitum filii, *Just.;* p. fugâ salutem, *tražiti spasenje u biegu; takodjer jedn. Caes. b. c.* 2, 31, 8. sibi clam vobis salutem fuga petivit *(da se sramota potajnoga biega bolje iztakne);* p. alqd ab alqo; alqm ducem ab alqo; *(Brut. ep. ad Cic.)* ab alqo de alqa re; illud autem a te p., ut etc., *Dolab. u Cic. fam.* 9, 9, 2.; p. ab alqo; p. aditum; p. *s* ut, ne, *(riedko) sa samim conj.;* * *s inf.,* bene vivere; *s acc. c. inf. pass. jedn. Suet. Aug.* 5.; petito *(abl. abs.),* ut, *Just.;* petimus alqd precibus, lacrimis, humi strati; *absl.,* p. omnibus precibus; *(Eutr.* 2, 24.) p. alqm, ut; quantum res petit, *koliko treba; subst.* **petita,** ōrum, *n. željeno, žudjeno;* * petenda *(opp.* fugienda). *c) kano sudbeni t. t. na sudu u privatnih stvarih zatražiti što,* hereditatis possessionem; *u privatnoj stvari što god sudbeno zahtievati, tužiti za što,* ab alqo, sibi soli; is, unde, a quo petitur, *tuženik u privatnih stvarih,* is, qui petit, *tužitelj u privatnih stvarih. d) tražiti što, ići za čim (sr.* ambio), consulatum, praeturam; tribunatum militarem a populo; *pak po sadržaju samo* petere *mj.* p. consulatum etc.;

prositi (djevojku), virginem petere juvenes, *Liv.;* * alqam; *takodjer o ljubavi,* Sempronia viros saepius peteret, quam peteretur; * cum te tam multi peterent, tu me una petisti; * Lalage maritum; * ipsum me Venus; * pauperem, *izabrati.*

pĕtorrĭtum, i, *n. otvorena gallska kola na četiri kotača, Hor.*

1. pĕtra, ae, *f.* [πέτρα] *(predcl., pocl., pjesn.) stiena, pećina, čisto lat.* saxum.

2. Pĕtra, ae, *f.* [Πέτρα] *1) grad na Siciliji. Odt. subst.* **Petrīni,** ōrum, *m. Petrani;* **Petrīnum,** i, *n. dobro (zaselak) kod Sinuesse. 2) mjesto na obali u Illyriji. 3) (Tac.) pridjevak rimsk. vitezova; odt.* ala Petrina, *po rimskih vitezovih Petra. 4) grad u Pieriji. 5) grad u Thraciji. 6) (Aurel. Vict.)* P. pertusa, *grad u Umbriji.*

Pĕtrējus, M., *legat consula L. Antonija, koji je Catilinovce razbio kod Faesulâ, valjda isti, koji i legat Pompejev; adj.* **Petrejānus,** *Petrejev, jedn. pisac b. Afr.* 19.

pĕtro, ōnis, *m. (Plaut.) stari ovan (po mesu tvrdu kao i kamen).*

Pĕtrŏcŏrii, ōrum, *m. gallski narod u Aquitaniji, s. Perigneux.*

Pĕtrōnius, ii *m. a)* P. Arbiter *(t. j.* arbiter elegantiarum, *nastojnik razkoši) za Nerona, Tac. b)* **Petronia,** ae, *f. supruga cara Vitellija, Tac. Suet.*

pĕtŭlans, tis, *adj.* [peto] *gotov druge napadati ili dražiti, uznemirivati, obiestan, razpušten, razkalašan, vragolast (sr.* procax, protervus), homo; fervido quodam, petulanti et furioso genere dicendi usus est; si (lubido) p. fuisset in alqa generosa virgine.

pĕtŭlanter, *adv. s comp. i sup.* [petulans] *obiestno, razpušteno, razkalašeno, vragolasto.*

pĕtŭlantia, ae, *f.* [petulans] *obiest, razkalašenost, razpuštenost, zloradost,* libido, p., audacia; ex hac parte pudor pugnat, illinc p.; † linguae, *zaletio se jezik.*

pĕtulcus, *adj.* [peto] *bodljiv,* * haedi.

Peucĕtia, ae, *f. srednji dio Apulije. Odt.* * **-tius,** *adj. peucetijski.*

pexus *v.* pecto.

Phaeăces, cum, *m.* [Φαίακες] *Phaeaci, po priči stanovnici otoka Scherije (Krfa);* * *sing.* **Phaeax,** ăcis, *m.* [Φαίαξ] pinguis Phaeaxque = *ugojen. Odt.* * **Phaeăcius** [Φαιάκιος], * **-cus,** *adj. phaeački; subst. a)* **Phaeăcia,** ae, *f.* [Φαιακία] *Phaeačka (zemlja), otok* Scheria, *Tib. b)* **Phaeăcis,** ĭdis, *f.* [Φαιακίς] *pjesma o boravljenju Ulixovu med Phaeaci, Ov.*

Phaedon, ōnis, *m.* [Φαίδων] *učenik Sokratov, prijatelj Platonov, po kojem je ovaj nazvao svoj razgovor o neumrlosti duše.*

Phaedra, ae, *f.* [Φαίδρα] *v.* Hippolytus.

Phaedrus, i, *m.* [Φαῖδρος] *1) epikurovački philosoph u Athenah, učitelj Ciceronov. 2) učenik Sokratov, po kojem je nazvan jedan razgovor (dialog) Platonov.*

Phaestum, i, *n.* [Φαιστός] *1) grad na Kreti. Odt. a)* * **Phaestias,** ădis, *f. žena iz* Ph. *(Phaešćanka). b)* * **-stius,** *adj. phaestski. 2) grad u Thessaliji.*

Phăĕthon, ntis, *m.* [Φαέθων] *svietleći 1)* * *prijevak sunca. 2) sin Helijev i Klymenin, koji je od otca izmolio, da mu dade jedan dan sunčana kola voziti, te je tom sgodom poginuo. Odt. a)* * **Phăĕthontēus,** *adj. Phaethontov. b)* * **-tiădes,** dum, *f. sestre Phaethontove (sr.* Heliades). *3) rob Attikov.*

Phăĕthūsa, ae, *f.* [Φαέθουσα] *sestra Phaetontová, Ov.*

phălanga, ae, *f.* [φαλάγγη] *(riedko) valjak, valjuga za odvlačenje brodova, Caes. b. G.* 2, 10, 7.

phălangītae, ārum, *m.* [φαλαγγῖται] *vojnici jedne phalange.*

Phălanthus, i, *m.* [Φάλανθος] *kralj spartski, koji je sa drugimi mladići iz države prognan utemeljio Tarent, Hor. Just.*

phălanx, ngis, *f.* [φάλαγξ] *1)* * *u obće bojni red, b. vrsta, četa. 2) na pose a) sastavljene vrste glavne vojske u Athenjanâ i Spartanaca. b) macedonski bojni red, sačinjavajući duguljast četverokut, 50 momaka u duljinu a 16 u širinu. c) od Rimljanâ po macedonskom nazvani bojni red Gallâ i Germanâ, koji je sačinjavao duguljast četverokut.*

Phălăra, ae, *f.* [Φάλαρα] *mjesto s lukom u Thessaliji.*

phălărīca *v.* falarica.

Phălăris, ĭdis *ili* is, *m.* [Φάλαρις] *radi okrutnosti razvikani tyrann u Agrigentu.*

phălĕrae (fal.), ārum, *f.* [τὰ φάλαρα] *a) svietao nakit na prsiju za ljude, osb. vojnike, kano vojničko odlikovanje. b) sjajna oglavnica ili oprsnica na konjih.*

phălĕrātus (fal.), *adj.* [phalerae] *naprsnim nakitom urešen,* equi; *tp. (Ter.)* dicta ph., *kićene.*

Phălērum, i, *n.* [Φάληρον] *najstarija luka athenska. Odt.* **Phălēreus** *(v.* Demetrius) *i* **-rīcus,** *adj. phalerski.*

Phānae, ārum, *n.* [Φαναί] *južni rt chijski. Odt.* * **Phānaeus,** *adj. phanski,* rex Ph. *o phan(ej)skom vinu, kanoti kralju vinâ.*

phantasma, mătis, *n.* [φάντασμα] *prividjenje, utvora, strašilo, jedn., Plin. ep.* 7, 27, 1.

Phantăsus, i, *m.* [Φάντασος] *sin sna, jedn. Ov. met.* 11, 642.

Phāon, ōnis, *m.* [Φάων] *mladić na Lesbu, kojega je ljubila* Sappho, *ne budući od njega ljubljena, Plaut. Ov.*

* **phărĕtra,** ae, *f.* [φαρέτρα] *tulac.*

* **phărĕtrātus,** *adj.* [pharetra] *noseći tulac,* Camilla; Getae; puer, Cupido; virgo, Diana.

pharmăceutria, ae, *f.* [φαρμακεύτρια] *vračara, nadpis Virg. ecl.* 8.

pharmăcŏpōla, ae, *m.* [φαρμακοπώλης] *koji prodaje liekove (pogrdno).*

Pharnăces, is, *m. 1) prvi kralj u Pontu, djed Mithridatov, Just. 2) sin Mithridatov, pobiedjen od Caesara.*

Phăros *ili* **-rus,** i, *f.* [Φάρος] *otočić kod Alexandrije u Aegyptu, s gradom i glasovitim svjetionikom istoga imena. Odt. a)* † **Phărītae,** ārum, *m. stanovnici otoka* Pharos. *b)* * **Phărius,** *adj. pharski = aegypatski,* Ph. turba, *svećenici Isidini* (Isis); juvenca = Io.

Pharsālus, i, f. [Φάρσαλος] grad u Thessaliji, poznat po bitci g. 48 pr. Is. Odt. **-līcus** i **-lius**, adj. pharsalski; * † subst. **-lia**, ae, f. okoliš Ph.

Phăsēlis, ĭdis, f. [Φασηλίς] grad u Lyciji. Odt. subst. **-īītae**, ārum, m. Phaselidjani, jedn. Cic. leg. agr. 2, 19, 50.

phăsēlus (fas.) ili **phasellus** (fas.), i, m. i f. [φάσηλος] * † rogašak (vrst sočiva); pak brodić lagan njemu nalik.

Phāsis, ĭdis, [Φᾶσις] m. rieka u Colchidi, Prop. Ov. Odt. * **Phāsis**, ĭdis i * **-sias**, ădis, f. * **-siăcus**, adj. = colchidski; † subst. **phāsiānus**, fazan (gnjeteo); subst. * **Phāsias** i * **Phāsis**, f. Colchidkinja = Medea.

phasma, ătis, n. [φάσμα] prividjenje, utvora, strašilo, naslov jedne komoedije Menandrove, Ter.

Phēgeus, ĕi ili ĕos, m. [Φηγεύς] 1) otac Alphesiboein. Odt. * **Phēgēīus**, adj. Phegejev; * **Phēgis**, ĭdis, f. kći Phegejeva. 2) njeki Trojanac, Virg.

Phĕneos ili **-us**, i, f. [Φένεος] grad u Arkadiji. Odt. **Phĕneātae**, ārum, m. Phenejani.

† **phengītes**, ae, m. [φεγγίτης] sljuda, rusko staklo, lapis.

Phĕrae, ārum, f. [Φεραί] 1) grad u Messeniji. 2) grad u Thessaliji, priestolnica Admetova i kašnje tyranna Alexandra. Odt. **phĕraeus**, adj. pherski, Alexander Pheraeus, tyrann u Ph.; odt. * gens Ph., okrutan kao tyrann Alexander; * thessalijski; subst. **-raei**, ōrum, m. Pherani.

Phĕrĕcȳdes, is, m. [Φερεκύδης] 1) grčki philosoph sa otoka Syros oko g. 550 pr. Is. Odt. **-dēus**, adj. illud, izreka Pherecydova, jedn. Cic. de div. 2, 13, 31. 2) logograph iz Athenâ, oko g. 480 pr. Is.

Phĕrētĭădes, ae, m. [Φερητιάδης] sin Pherov (Pheres), Admet, Ov.

Phīdias, ae, m. [Φειδίας] slavni athenski kipar za Perikla; adj. * **-diăcus**, Phidijin.

phīdītia v. philitia.

Phĭla, ae, f. [Φίλη] grad u Macedoniji.

Phĭlădelphīa, ae, f. [Φιλαδέλφεια] grad u Lydiji. Odt. **-phēni**, ōrum, m. Philadelphljani, Tac.

Phĭlădelphus, i, m. [φιλάδελφος] koji ljubi brata (bratoljubac), kano pridjevak Ptolemaeja, kralja aegypatskoga, rob Attikov, takodjer rimski pridjevak.

Phĭlaeni, ōrum, m. [Φίλαινοι] dva brata iz Carthagine, koji su se radi ljubavi domovine dali živi zakopati; odt. **Philaenôn arae** [Φιλαίνων βωμοί] luka na medji cyrenskoj, najjužnija tačka velike Syrte, gdje su Carthaginci radi uspomene na ona dva brata sagradili oltare, Sall. Jug. 19, 3.

Phĭlēmo ili **-mon**, ŏnis, m. [Φιλήμων] 1) grčki pisac komoedije iz srednje dobe, Plaut. Quint. 2) suprug Baucidin, Ov.

Phĭlētas, ae, m. [Φιλήτας] grčki pisac elegijâ, u kojega se je ugledao Propertij, Quint. Prop. Odt. * **-tēus**, adj. Philetin.

Phĭlippi, ōrum, f. [Φίλιπποι] grad u Macedoniji, poznat po bitci g. 42 pr. Is.

Phĭlippus, i, m. [Φίλιππος] 1) ime više macedonskih kraljeva, med kojimi je Philipp treći, otac Alexandra Velikoga, najpoznatiji; meton. (Plaut. Hor.) jedan od Philippa kovan zlatan novac. Odt. **-ppēus -ppĭcus**, adj. Philippov; orationes Ph., govori Demosthenovi proti Philippu. 2) liečnik Alexandra Vel., njeki častnik i vojvoda njegov, Curt. 3) rimski pridjevak, v. Marcus.

Phĭlistus, i, m. [Φίλιστος] povjestnik u Syrakusah za obiju Dionysa.

phĭlītia, ōrum, n. [φιλίτια] gostbe od ljubavi, ili **-dītia**, ōrum, n. [φειδίτια] štedni obroci, javni i zajednički obroci spartskih gradjana, jedn. Cic. Tusc. 5, 34, 98. [Po Schoemannu griech. Alterth. I, 272. bila su to pače „siela“, te rieč da polazi od iste osnove, od koje ἕζομαι, ἕδος, pak pošto su Sparćani izgovarali Fιδίτια, mogli su drugi Grci lahko zamieniti sa φιδίτια ili φειδίτια].

Phĭlȳrēius, phĭlȳrĭdes v. philyra 2) a) b).

Phĭlo, ōnis, m. [Φίλων] 1) philosoph novije akademijske škole oko g. 91 pr. Is. 2) architekt (graditelj) u Athenah.

Phĭlŏcles, is, m. [Φιλοκλῆς] 1) njeki Alabandjanin. 2) vojvoda athenski. 3) vojvoda Philippov.

Phĭloctēta ili **-tes**, ae, m. [Φιλοκτήτης] sin Poeantov (Poeas) i drug Herculov, od kojega je po njegovoj smrti nasliedio otrovane striele, koje nigda promašivale nisu. Budući da se bez ovih nije mogla Troja oteti, pošao je i on, ali na putu ujeden od zmije razgnojila se rana te je na savjet Ulixov ostavljen od Grkâ na otoku Lemnu, a u desetoj godini trojskoga rata doveden je od Ulixa i Diomeda pod Troju, gdje se je izliečio i ubivši Parida osvojenje Troje uskorio; takodjer a) gluma Euripidova, Cic. de or. 3, 35, 141. b) Philocteta Lemnius, gluma Accijeva. Odt. **Phĭloctētēus**, adj. Philoctetov [Φιλοκτήτειος] jedn. Cic. fin. 2, 29, 94.

Phĭlŏdēmus, i, m. [Φιλόδημος] 1) epikurovski philosoph. 2) njeki Argivac.

Phĭlŏlāus, i, m. Pythagorovac, philosoph iz Krotona.

Phĭlŏlŏgia, ae, f. [φιλολογία] u obće znanstvena nauka, temeljito bavljenje s knjižtvom.

phĭlŏlŏgus, i, m. [φιλόλογος] u obće učen čovjek, učenjak, književnik.

Phĭlŏmēla, ae, f. [Φιλομήλα] kći athenskoga kralja Pandiona, od Tereja, supruga svoje sestre Prokne, oskvrnjena, pak, pošto je zato Prokna Tereju vlastitoga sina Ithyja za jelo priugotovila, pretvorena u slavulja; odt. * meton., slavulj, Virg.

Phĭlŏmēlium, ii, n. [Φιλομήλιον] grad u Phrygiji. Odt. **-lienses**, ium, m. Philomeljani.

Phĭlŏmētor, ŏris, m. [φιλομήτωρ] koji mater ljubi, pridjevak kralja Ptolemaeja aegypatskoga, Just.

Phĭlŏpātor, ŏris, m. [φιλοπάτωρ] ko[illegible]tca ljubi, nadimak (podsmjeha radi) Pt[illegible]aeja IV., koji je ubio svoga otca, Just.

Phĭlŏpoemen, ĭnis, m. [Φιλοποίμην] vojvoda achajskoga saveza.

Phĭlŏrhōmaeus, i, m. [Φιλορώμαιος] Rimljanom prijatelj, Ariobarzanu, kralju kappadocijskomu, od Rimljanâ podieljen počastni naslov.

phĭlŏsŏphia, ae, f. [φιλοσοφία] philosophija, in quo (circulo) aut de re publica disputaretur aut de philosophia sermo haberetur; philosophiae scriptiones, Cic. Tusc. 5, 41, 121. (sr. scriptio); inest naturâ ph. in hujus viri mente quaedam; profiteri philosophiam; u pl. (riedko) philosophijski sustavi, škole, Cic. de or. 3, 27, 107.

phĭlŏsŏphīce, adv. krivo pisano u Cic. Acad. 1, 2, 8.

phĭlŏsŏphĭcus, adj. philosophski, samo kasno; u Cic. Tusc. 5, 41, 121., krivo (sr. philosophia, philosophus).

phĭlŏsŏphor, dep. 1. [philosophus] baviti se philosophskimi nauci.

phĭlŏsŏphus, i, m. i **-pha**, ae, f. [φιλόσοφος] philosoph, philosophica; kano adj. krivo je pisano u Cic. Tusc. 5, 41, 121.

Phĭlōtas, ae, m. [Φιλώτας] 1) vojvoda Alexandra Vel., Curt. 2) načelnik (praefect) abydski, Liv.

phĭlȳra ili **-lūra**, ae, f. [φιλύρα] 1) lipa, pak lipovo liko, Hor. 2) kao nom. pr. mati centaura Chirona, odt. a) * **phĭlȳrēius**, adj. heros, tecta, Chironova. b) * **Phĭlȳrĭdes** (Phill.), ae, m. sin Philyrin = Chiron.

phīmus, i, m. [φιμός] čaša za kocke (čisto lat. fritillus), jedn. Hor. sat. 2, 7, 17.

Phīneus, ĕi ili ĕos, m. [Φινεύς] 1) kralj u Salmydessu u Thraciji, zaradi toga što je sinove svoje osliepio sam sljepotom kažnjen i od Harpyjâ mučen, Ov. Odt. * **Phīnēius** ili * **-nēus**, adj. Phinejev. 2) sin Belov, brat Cephejev, Ov.

Phintia, ae, f. grad na Siciliji.

Phintias, ae, m. [Φιντίας] Pithagorevac, poznat sa svoga prijateljstva s Damonom.

Phlĕgĕthon, ontis, m. [φλεγέθων, goreći] jedna od podzemaljskih rieka, Virg. Odt. * **-thontis**, ĭdis, f. adj. phlegethontski.

Phlĕgraeus, adj. [φλεγραῖος, goreći] campus, campi, ravnica kod Pharsala (radi bitke koja se je ondje bila, a gledom na Phlegre u Macedoniji, gdje su po priči giganti od munje poubijani); subst. Centaur, Ov.

Phlĕgȳas, ae, m. [Φλεγύας] kralj Lapithâ, otac Ixionov i Koronidin, Virg.; pl. **Phlegyae**, ārum, m. razbojnički narod u Thessaliji, Ov.

Phlīus, untis, f. [Φλιοῦς] grad u Peloponnesu medju Sicyonijom i Argolidom. Odt. **Phlīāsius**, adj. phliuntski, ager, sermo, phliuntski; subst. **Phliasii**, ōrum, m., Phliunćani.

* **Phŏbētor**, ōris, m. [Φοβήτωρ] sin boga sna.

* † **phōca**, ae, f. [φώκη] tulanj (morski pas).

Phōcaea, ae, f. [φώκαια] grad u Joniji, odakle se je naselila Massilia. Odt. 1) subst. **-Phōcaeenses** ili * **-āei**, † **-censes**, ium, m. Phocaejani. 2) * **Phōcāicus**, adj. phocaejski.

Phōcion, ōnis, m. [Φωκίων] athen. državnik i vojvoda.

Phōcis, ĭdis, f. [Φωκίς] Phocida, pokrajina u sjevernoj Grčkoj. Odt. 1) * **Phōcāicus** i * **Phōcēus**, adj. phocidski; juvenis Ph. = Pylades, sin kralja phocidskoga. 2) **Phōcenses**, ium, i **Phōcii**, ōrum, m., Phocidjani.

Phōcus, i, m. [Φῶκος] sin Aeakov, ubijen od svoje braće Peleja i Telamona, Ov.

Phoebe, ēs, f. [Φοίβη] 1) * Diana, kano boginja mjeseca; * tertia, treća (noćna) mjesečina. 2) kći Ledina i sestra Helenina, Ov. 3) kći Leucipova, Prop. Ov. 4) oslobodjenica Julijina, Suet.

Phoebĭgĕna, ae, m. [Phoebus-gigno] sin Phoebov (Aesculap), jedn. Virg. Aen. 7, 773.

Phoebus, i, m. [Φοῖβος] poetično ime Apollonovo. Odt. * sunce; * sub utroque Ph., na iztoku i na zapadu. Odt. 1) * **Phoebas**, ădis, f. [Φοιβάς] svećenica Apollonova, pak = vračarica. 2) * **Phoebēius** ili * **-bēus**, adj. Phoebov; Ph. ictus, sunčani trak; lampas, sunce; ars, ljekarstvo, ales, gavran, anguis, zmija Aesculapova, virgo, Daphna, takodjer = lovor vienac; sortes, orakuo; subst. **Phoebēum**, i, n. [Φοιβεῖον] hram Phoebov kod Sparte.

Phoenīces, cum, m. [Φοίνικες] Phoeničani; u sing. **Phoenix**, īcis, m. Odt. 1) **Phoenice** [Φοινίκη], ēs, **-cia**, ae, f. Phoenicija, uzko primorje syrijsko, poznato po purpuru (grimizu), koji se je ondje priugotovljivao. 2) **Phoenīceus** (Poen.) [Φοινίκεος] grimizan, Plaut. Ov.; pomum, šipak, sladun, Ov. 3) * **Phoenissa**, ae, f. [Φοίνισσα] adj. phoenički, * subst., Phoeničanka, o Didoni; **Phoenissae**, Phoeničkinje, gluma Euripidova, Cic. off. 3, 21, 82.

phoenīcoptĕrus, i, m. [φοινικόπτερος] vodena ptica, crvenih krila, jezik od nje bio je starim poslastica, plamenac (flamingo), Suet.

Phoenīcus, untis, f. [Φοινικοῦς] 1) grad s lukom u Lyciji. 2) u Erythraejah.

Phoenix, īcis, m. [Φοῖνιξ] 1) v. Phoenices. 2) kao nom. pr. sin Amyntora, pratioca Achillejeva u troj. ratu. 3) **Phoenix** [φοῖνιξ] njeka ptica, o kojoj se je pričalo, da je preko 500 godina živila, pak se onda spalila, a iz njezina pepela da je mladi phoenix postao, Ov. Tac.

Phŏlŏē, ēs, f. [Φολόη] gora u Arkadiji, Ov.; takodjer žensko ime, njeka robinja, Virg.; kći Chloridina (Chloris), Hor.

† **phōnascus**, i, m. [φωνασκός] učitelj pjevanja.

* † **Phorcus**, i, m. ili **Phorcys**, -yos i **-cyn**, ynos [Φόρκος, -κυς, -κυν] 1) sin Neptunov, otac Gorgonâ, po smrti postao morskim bogom. Odt. a) * **Phorcȳnis**, ĭdis, f. kći Phorcynova = Medusa. b) * **Phorcis** (ne Phorcys), ĭdis, f. kći Phorkova. 2) njeki Latinac, Virg.

Phormio, ōnis, m. [Φορμίων] 1) njeki čankoliz u Terentija, po kojem je nazvana jedna komoedija istoga pisca. 2) njeki peripatetski philosoph, koji je htio pred Hannibalom razpravljati o ratnoj umjetnosti, s toga appellat. Phormiones o ljudih, koji govore ob onom, čega ne razumiju.

Phŏrōneus, ĕi, m. [Φορωνεύς] kralj u Argu, brat Ioin (Io); odt. * **Phŏrōnis**, ĭdis, f. = Io.

Phraātes, ae, m. ime više parthskih kraljeva.

phrăsis, is, f. [φράσις] govornički izraz, dikcija, Quint.

phrĕnētĭci, ōrum, m. [φρενητικός] bolujući na mozgu, pomamnici.

Phrixus (ne Phryx.), i, m. [Φρίξος] sin Athamanta i Nephele; v. Helle; adj. * **-xēus**, Phrixov.

Phrȳges, gum, m. [Φρύγες] Phryžani, stanovnici phrygijski. U sing. **Phryx**, ȳgis, m. Phryžanin, takodjer kano adj., phrygijski; na

pose a) * Aeneja. b) * jedan svećenik Cybelin (njeki Gallus). Odt. 1) **Phry̆gia**, ae, f. Phrygija, zemlja u maloj Asiji, razdieljena na veliku i malu Phrygiju. 2) **Phry̆gio**, ōnis, m. (predl. i pocl.) *zlatovez* (jer su Phrygijci tomu vješti bili). 3) **Phry̆gius**, adj. često * *trojanski*, ili * u obće *malo-asijski*, Ph. pastor, Paride; vates, Helen; maritus, Aeneja; tyrannus, Laomedon; Ph. mater, Cybela, buxum, svirala pri svetkovini Cybelinoj, modi, vatrena i strastna musika kao na svetkovini Cybelinoj; Ph. lapis, mramor, columnae, od phrygijskoga mramora; subst. * **Phry̆giae**, ārum, f. Trojanke.

Phry̆ne, ēs, f. [Φρύνη] 1) bogata i radi ljepote na glasu priložnica u Athenah, Prop. Quint. 2) njeka rimska priložnica, Hor. 3) njeka podvodnica, Tib.

Phryx, y̆gis, m. [Φρύξ] 1) v. Phryges. 2) rieka u Lydiji, češće nazvana Phrygius amnis.

Phthīa, ae, f. [Φθία] grad u Thessaliji, rodno mjesto Achillejevo. Odt. 1) * **Phthīas**, ădis, f. [Φθιάς] žena iz Phthije, Phthijkinja. 2) **Phthīōtes**, ae, m. [Φθιώτης] Phthijanin. 3) **Phthīōtis**, ĭdis, f. [Φθιῶτις] pokrajina u Thessaliji, u kojoj je ležala Phthia. Odt. **-tĭcus**, adj. phthiodski. 4) * **Phthīus**, adj. phthijski, vir = Achille, rex = Pelej.

phy, interj. (Com.) *pi!*

phy̆lăca, ae, f. [φυλακή] *tamnica, zatvor* (čisto lat. custodia), jedn. Plaut. Capt. 3, 5, 93.

Phy̆lăce, ēs, f. [Φυλάκη] 1) grad u Epiru. 2) u Thessaliji; odt. a) * **Phy̆lăcēis**, ēïdis, f. [Φυλακηΐς] = thessalijski. b) * **Phy̆lăcēïus**, iz Ph.

phy̆lăcista, ae, m. [φυλακιστής] *tamničar*, odt. tp. *vjerovnik*, koji se je priliepio uz dužnika, jedn. Plaut. Aul. 3, 5, 44.

Phy̆lăcus, i, m. [Φύλακος] otac Iphiklov, djed Protesilajev. Odt. * **-cĭdes**, ae, m. [Φυλακίδης] potomak Phylakov = Protesilaus.

phy̆larchus, i, m. [φύλαρχος] *starešina (poglavar) plemenski, Emir*, Arabum.

Phy̆le, ēs, f. [Φυλή] tvrdja na medji attičkoj prama Boeotiji.

* **Phyllos**, i, f. [Φύλλος] grad u Thessaliji. Odt. * **Phyllēius**, adj. = thessalijski.

phy̆sĭce, adv. [physicus] *poput physikâ.*

phy̆sĭcus, adj. [φυσικός] *tičući se prirode, prirodni, physički.* Odt. subst. a) **-ca**, ae, f. i **-ca**, ōrum, n. *physika, prirodoslovlje.* b) **-cus**, i, m. *physik, izpitatelj prirode.*

phy̆siŏgnōmon, ŏnis, m. [φυσιογνώμων] *poznavalac značaja, ćudi ljudske iz lica, physiognom*, jedn. Cic. fat. 5, 10.

phy̆siŏlŏgia, ae, f. [φυσιολογία] *poznavanje prirode.*

piābĭlis, adj. [pio] *pomirljiv*, jedn. Ov. fast. 3, 289.

piācŭlāris, adj. [piaculum] *očišćujući od grieha, umirni*, sacrificia, umirne žrtve, takodjer samo (n.) piacularia, Liv.

piācŭlum, i, n. [pio] 1) *pomirnica, žrtva umirna*, irae deorum; ut luendis periculis publicis piacula simus; dedere alqm p. rupti foederis. Odt. * sve, čim se što popravi, izmiri, posveti; takodjer *kazan* (jer ona za zločin rek bi zadovoljuje) exigere p. ab alqo. 2) sve što se izmiriti, za što se zadovoljiti imade, *zločin, grieh*, rerum praetermissarum; committere, merere p., počiniti.

piāmen, ĭnis, n. [pio] = piaculum 1). jedn. Ov. fast. 2, 19.

piātrix, īcis, f. [pio] *pomiriteljica bogova* žrtvom itd., Plaut. mil. 3, 1, 101.

pīca, ae, f. *svraka.*

pĭcāria, ae, f. [pix] *paklara, smolarnica*, jedn. (pl.) Cic. Brut. 22, 53.

pĭcea, ae, f. [pix] *bor*, Virg.

Pīcēnum, i, n. pokrajina u iztočnoj Italiji, sada okoliš grada Jakina (Ancona). Odt. **Pīcens**, tis, ili **-cēnus**, adj. picenski; subst. **Pīcentes**, tum, m. Picenci.

pĭceus, adj. [pix] 1) *smolav*, * p. flumen (o znoju). 2) * *crn*, caligo; venenum; turbo; nubes, lumen, taman.

† **pĭco**, etc. 1. [pix] *zasmoliti, zapakliti.*

Pictŏnes, um, m. narod u Galliji, u sadašnjem Poitou.

pictor, ōris, m. [pingo] 1) *slikar.* 2) priljevak u plemenu Fabijâ (gens Fabia); v. Fabius.

pictūra, ae. f. [pingo] 1) abstr. *slikarstvo*, ars ratioque picturae; odt. (Plaut.) *ličenje.* 2) concr. a) *slika, prilika*, * inanis; p. textilis, vez; † picturas avehere. b) tp. *slikanje u govoru*, ab ista p. imaginibusque virtutum; ejus picturam, non poësin videmus.

pictūrātus, adj. [pictura] *vezen*, vestis, jedn. Virg. Aen. 3, 483.

pictus, adj. s comp. [partic. od pingo] 1) *slikan*, pak * *šaren, pisan*, volucres, pavones, pictas abiete puppes; * p. Agathyrsi, Geloni, koji su se običavali šarati po tielu. 2) o govoru, *kićen*, genus orationis p. et expolitum; takodjer o govorniku, Lysiâ nihil potest esse pictius. 3) *prividan, kriv, prazan*, qui nunquam philosophum pictum, ut dicitur, viderunt; * picti metus.

pīcus, i, m. 1) kano nom. apell. a) *djetao*, Plaut. Ov. b) ptica njeka u priči (orolav), Plaut. 2) kao nom. pr. latinski bog vračar, sin Saturna a otac Fauna, prvi kralj latinski, od Circe, kojoj za ljubav mario nije, u djetla pretvoren, Virg. Ov.

pie, adv. [pius] *sdušno prama bogu, roditeljem, domovini, pobožno, nježno, ljubezno, otčinski, djetinjski, sinovlje i nal.* (v. pius), deos pie colere; filius p. animam patris sorori reconciliavit; p. lugere alqm; memoriam alcjs pie inviolateque servare; p. bellum indici posse, po duši; † p. regem inter deos colere; † quod singuli magis oboedienter ac p. (radi poštovanja prama kralju) facerent.

Pīĕrĭa, ae, f. [Πιερία] pokrajina u Macedoniji.

Pīĕros ili **-us**, i, m. [Πιερός] 1) njeki kralj emathijski, kojemu se je devet kćeri dalo u natjecanje s Musami, te su od ovih nadvladane pretvorene u svrake, Ov. 2) njeki Macedonjanin, otac devet Musâ, t. j. koji je službu Musâ, njihov broj i imena u Thespiae donio. Odt. a) * **Pīĕris**, ĭdis, f. [Πιερίς] *Musa*; u pl. * **Pierides**, kćeri Pierove, takodjer Muse. b) * **Pīĕrĭus**, pierijski, thessalijski; subst. * **Pieriae**, Muse; s toga * *pjesnički.*

pĭĕtas, ātis, f. [pius] 1) *žarka, nježna ljubav*, koju nam narav nalaže (sr. amor, caritas, studium, officium), a) *prama bogovom = pobožnost*, p. est justitia erga deos; p. et sanctitas. b) *prama roditeljem, djeci, braći i sestram, roditeljska, djetinska, bratska ljubav*, quid est p. nisi voluntas grata in parentes; nulla specie materni nominis nec pietate; p. in matrem; (Hor.) Lamiae p. (Lamijina prama bratu, koji je umro) et cura. c) *prama domovini i poglavarstvu, ljubav domovine, patriotisam, ljubav prama rodbini, dobrotvorom, prijateljem*, p., quae erga patriam aut parentes aut alios sanguine conjunctos officium conservare monet; p. cum sit magna in parentibus et propinquis, tum in patria maxima est; ego omni officio ac potius p. erga te ceteris satisfacio omnibus; p. quattuor tribunorum, živa ljubav itd. prama C. Semproniju, kano svomu prijašnjemu vojvodi, Liv. 4, 42, 9.; † *poštovanje*, video fortes viros erga reges suos pietatis invictae. 2) a) * *pravda, pravednost*, osb. božja, si qua est coelo pietas. b) † *krotkoća, blagost, milost.* 3) personif. kano boginja.

pĭger, adj. s comp. i sup. [piget] ad naravi *spor, trom, lien*, interdum piger interdum timidus in re militari videbare; † pigrior ad alqd; gens pigerrima ad militaria opera; (Cael. u Cic. ep.) ad literas scribendas pigerrimus; (Quint.) pigri est ingenii s inf.; * s inf.; * s gen., militiae; † pigrum, quin immo et iners videtur, sudore acquirere, quod etc.; * auriga; * nauta; * optat ephippia bos p., prem da je spor, trom, pak zato ne valjao za jahanje; * discedat pigrior, strašljivac, kukavica; * contracto frigore pigrae (o pčelah); tp. * palus p., mrtva, † pigrior rivus; † mare p. ac prope immotum; † p. mare et grave; * annus, sporo prolazeća, vukuća se; * bellum, dugo trajući; * campus, neplodno (radi zime); * *lienim, sporim čineći*, frigus, senecta.

pĭget, uit, — impers. 2. 1) *dodijava, dosadjuje mi što, mrzi me što* (ob onom, za što se ne haje, ne mari; sr. poenitet, taedet), p. me alcjs rei, (Ter.) fratris; s inf.; (Plaut. Virg. Curt.) s acc. c. inf.; illud quod p., Plaut.; quod nos pigeat, neque se id pigere, Ter.; ad pigendum; * verba pigenda, na koje se ozlovoljiti mora. 2) * † = poenitet; = pudet, fateri pigebat, stid jih bilo itd., Liv.

pigmentārius, ii, m. [pigmentum] *koji trguje bojami ili mastmi.*

pigmentum, i, n. [pingo] *boja* (kojom se boji) (sr. color); tp. *ures i nakit govora, nakit, ures, ličilo.*

pignĕrātor, ōris, m. [pigneror] *koji prima, uzima zalog*, jedn. Cic. Ver. 3, 11, 27.

pignĕro, 1. [pignus] † *založiti, dati u zalog*; (Liv.) tp. velut obsidibus datis pigneratos habere animos.

pignĕror, dep. 1. [pignus] *uzeti što u zalog*, * quod das mihi p. omen; tp. *posvojiti*, Mars ipse ex acie fortissimum quemque p.; ut plurimas partes ipsa sibi pigneraretur patria.

pignus, ŏris i ĕris, n. [srodno sa pango, πήγνυμι] 1) *zaklad, zalog, zaloga*, pigneri opponere alqd, se, založiti, (Com.), † pignori accipere; capere p. (tim su se senatori silili, da dodju u senat); pignora auferre, pignoribus cogere senatores; † pignori esse, biti u zalogu. Odt. a) (Liv.) *talac.* b) * *obklada* (ono o što se kladi), pignore contendere, certare, kladiti se; posito pignore. 2) tp. a) *jamstvo, znak, poklad*, dedit rei publicae magnum p. se velle; p. voluntatis, injuriae; quos (equites) pignora pacis custodiendos dederant; quodcumque superesset urbis, id p. ad flectendos hostium animos haberent. b) u pl. (*što je zalogom bračne ljubavi*) djetca, braća, sestre, unuci, takodjer roditelji, supruzi, supruge, rodjaci, Hor. Prop. Ov. Curt. Plin. ep. Tac.; pignora conjugum ac liberorum, Liv.

pĭgrĭtia, ae i (Liv.) **-ĭēs**, ēi, f. [piger] *lienost, nehajstvo* (sr. ignavia), pigritiâ me facere, quod non meâ manu scribam; p. militandi, singulos sepeliendi; † pigritiam emendandi angustiae faciunt; imminens nox Romanis pigritiem ad sequendum locis ignotis fecit; propter pigritiam aut ignaviam; † corporum.

pĭgror, dep. 1. [piger] *biti lien, oklievati*, jedn. Cic. Att. 14, 1, 2.

1. **pīla**, ae, f. *stup* (za podupiranje; sr. columna), loco qui nunc pila Horatia appellatur; na pose stupac pred knjižarom, na kojem su bili popisi knjigâ, koje su na prodaju, ili same knjige, nulla taberna meos habeat neque pila libellos, Hor.; *nasip od kamena*, * saxea; congestis pilis, Suet.

2. **pĭla**, ae, f. 1) *lopta*, ludere pilâ; posl. (Plaut.) a) p. est mea, ja sam dobio. b) claudus pilam o takovu, koji se u što pravo ne razumije; Fortunae p., igračka sreće, Aurel. Vict. 2) * *kruglica*, kojom su glasovali sudci.

pīlānus, adj. [pilum] = triarius, što pogl., Ov.

pĭlārius, adj. [pila] *loptač, jongleur*, jedn. Quint. 10, 7, 11.

pīlātus, adj. [pīlum] *imajući sulice*, jedn. Virg. Aen. 12, 121.

pīlentum, i, n. *kola na četiri točka pri javnih obhodih za gospodje* (sr. carpentum), ut pilento ad sacra ludosque, carpentis festo profestoque uterentur (matronae); * castae ducebant sacra per urbem pilentis matres in mollibus.

pillĕātus (pīleat.), adj. [pilleus] *noseći* pilleus, rimski klobuk svaljan od vune, pilleati epulati sunt; ob oslobodjenicih, takodjer † plebs, kad je Neron umro, u znak oslobodjenja od robstva (v. pilleus).

pillĕŏlus (pīle.), i, m. [dem. od pilleus] *ćepica, kapica*, jedn. Hor. ep. 1, 13, 15.

pillĕus (ne pīleus), i, m. ili **pilleum** (ne pīleum), i, n. [srod. sa πῖλος] *rimski klobuk ili kapa od valjane vune*, koja se je pri svetčanih sgodah a osobito za vrieme Saturnaliâ nosila, te se znakom slobode smatrala, s toga vocare servos ad p., na slobodu, t. j. obećavajuć im slobodu dizati robove na oružje.

pĭlōsus, adj. [1. pilus] *dlakav, rutav*, genae.

pīlum, i, n. *sulica* rimskih pješaka, kojom su se na početku bitke na neprijatelja bacili, pak zatim mač trgli (sr. hasta); pilum murale, njeku vrst težkih sulica za obranu taborskoga nasipa.

Pīlumnus, i, m. staroitalski bog ženitbe, po Virg. praotac Turnov.

1. **pĭlus**, i, m. 1) *dlaka* (na čovjeku i životinji

*

sr. crinis, capillus), palpebrae sunt munitae vallo pilorum; *(Hor.)* caudae pili equinae. *2) tp. malena stvar, trun,* ne ullum pilum boni viri habere dicatur, *ni truna itd.;* pilo *(za dlaku)* minus amabo; e Cappadocia ne p. quidem *sc.* accepi; * non facit pili cohortem, *ne drži ni mrve itd.,* * nec pili facit unius, *ne mari ni mrve.*

2. pīlus, i, *m. malo ne uviek* primus p., *prvi manipul triarijâ u legiji,* primi pili centurio, *prvi* centurio *(satnik) prvoga manipula triarijâ, takodjer* primipilus *nazvan,* primum p. ducere, *biti* centurio *prvoga manipula triarijâ.*

* **Pimplēus**, *adj. upr. spadajući na vrutak Musâ Pimpleu u Olympu, odt. Musam posvećen;* * *subst.* **Pimplēa**, ae, *f. Musa.*

pīna (pinna), ae, *f.* [*πῖνα, pravije nego πίννα*] *njeka školjka, peristka* (Steckmuschel).

Pīnārius, ii, *m. ime jednoga staroga rimskoga plemena,* domus, *Virg.* **Pīnarii** *i* **Potitii**, *svećenici službe Herculove, zavedene već po Euandru, a obnovljene po Romulu Liv. Virg. Aurel. Vict.*

Pindărus, i, *m.* [*Πίνδαρος*] *slavni grčki lyrik iz Thebâ (522—442. pr. Is.) Odt.* **Pindărĭcus**, *adj.* [*Πινδαρικός*] *Pindarov, Hor. Prop.*

Pindĕnissus, i, *f.* [*Πινδένισσος*] *grad u Ciliciji. Odt.* **-nissĭtae**, ārum, *m. Pindenišani.*

Pindus, i, *m.* [*Πίνδος*] *gora u Thessaliji, Virg. Ov.*

* † **pīnētum**, i, *n.* [pinus] *omorikova šuma.*

pīneus, *adj.* [pinus] *omorikov, Virg.*

pingo, inxi, ictum, 3. *1) slikati, izpisati,* simulacrum Veneris; speciem hominis; tabulam *(sliku);* tabula picta, *slika;* * p. frontem moris, *namazati, obojiti;* * mollia luteolâ p. vaccinia calthâ; * *namalovati,* puppes; * *u obće naslikati, napisati,* in mensa castra mero. *Na pose iglom vezti, sa i bez* acu, toga picta; *tp. a) (riedko) krititi, resiti,* bibliothecam. *b) na pose (pošto su govorniku rieči isto, što su slikaru boje) u govoru izkititi, naslikati, orisati,* in verbis pingendis, *u izboru i poredanju rieči* (in illuminandis sententiis); Britanniam pingam coloribus tuis, penicillo meo; quamvis claris sit coloribus picta vel poësis vel oratio; (Pompejus) omnibus a me pictus et politus artis coloribus.

pinguesco, — — 3. [pinguis] *odebljati, utiti, ugojiti se,* campus, sanguis, *Virg.*

pinguis, *adj. s comp. i sup. 1) debeo, tust, pretio (pokazajući samo to izvanjsko svojstvo ili kano znak mlitavosti i zdepavosti; sr.* opimus), pinguior agnus, *Plaut.; (Hor.)* Thebani; *(Hor.)* laridum; * p. *(naduven)* vitiis; * † *subst.* pingue, is, *n. tustilo u mesu. Odt. a) plodan, rodan,* * pinguior campus; * semina; * stabula apum, *pune meda;* * Nilus pingui flumine; * fimus. *b) debeo, gust,* coelum; † toga. *c)* * *sočan,* olivum; ficus; merum, *gusto. d) jak, čvrst,* * tura pingues facientia flammas; *alit flammam pinguem et olentem; * ara, *nakvašen krvlju i mašću žrtava. 2) tp. a) tup, tupoglav, zdepast, trom, (o govoru) nadut,* * ingenium; * tardo cognomen pingui damus; poëtae pingue quiddam et peregrinum sonantes; * munus, *o pjesmi;* pingui Minerva *v.* Minerva. *b) miran, povoljan, udoban,* † secessus; † vita; † otium; * somnus.

* **pīnĭfer**, fĕra, fĕrum, *adj.* [pinus-fero] *omorike noseći,* mons. — * **pīnĭger**, gĕra, gĕrum, *adj.* [pinus-gero] *omorike noseći, omorikom vjenčan,* caput tauri.

1. pinna *v.* pina.

2. pinna, ae, *f.* [*uzgredni obl. od* penna] *1) pero, osb. pl.* pinnae, *pera, osb. veća u krilih i repu ptičjem, krila, Tac.; (Liv.) pera na strieli; meton., krila; posl.,* alcui incidere pinnas, *podsjeći krila. 2) prenes., a)* * *pera u dupina (pliskavice). b) krunište (na zidu).*

pinnātus, *adj.* [2. pinna] *perjatan, krilat.*

* **pinnĭger**, gĕra, gĕrum, *adj.* [2. pinna, -gero] *perjatan, krilat; prenes., imajući pera riblja.*

pinnĭpes, pinnŭla *v.* pennipes, pennula.

pīnŏtēres (*ne* **-theras**), [pinn.], ae, *m.* [*πινοτήρης*] *čuvar školjke (vrst raka)* (*v.* pina).

pinso (*redje* pīso), pinsui *ili* pinsi, pinsĭtum *ili* pinsum, pistum, 3. *stući, (Plaut.)* alqm flagro, *bičevati.*

pīnus, us *ili* i, *f. 1) divlja omorika, bor,* * *meton., od borovine načinjen, a) brod. b) luč. c) vienac. 2) u vrtovih sadjen pitomi bor, pinija, Virg.*

pio, 1. [pius] * *žrtvom pomirivati, pomiriti, -ublažiti,* ossa, busta; Silvanum lacte. *Odt. a) pobožno štovati, p. obaviti,* sacra. *b) pobožnošću očistiti, od grieha očistiti. c) popraviti što, odvraćati, naknaditi, osvetiti,* * nefas triste; * mors morte pianda est; * est sacris illa (imago noctis) piata meis; * culpam morte; † prodigia; * fulmen, *ono što kobi munja.*

pīper, ĕris, *n.* [*πέπερι*] *papar, Hor.*

pīpĭlo, 1. *pijukati, Cat.*

pīpŭlum, i, *n. i* **-lus**, i, *m.* [pipo] *pijuk, vika, grdjenje, ruženje,* improbo pipulo te differam, *Plaut.*

Pīraeūs, ěi, *m.* [*Πειραιεύς*] (* **Piraeus**; * *n. pl.* Piraea tuta) *demos i luka athenska. Odt.* * **Pīraeus**, *adj. piraeejski.*

pīrāta, ae, *f.* [*πειρατής*] *gusar.*

pīrātĭcus, *adj.* [*πειρατικός*] *gusarski,* navis; bellum; *(Curt.)* lembus, classis; *subst.* **-tĭca**, ae, *f. gusarenje.*

Pīrēne, es, *f.* [*Πειρήνη*] *vrutak u Korinthu, Plaut. Odt.* * **Pīrēnis**, ĭdis, *f. korintski.*

Pīrĭthous, i, *m.* [*Πειρίθοος*] *kralj lapithski, sin Ixionov, suprug Hippodamijin, prijatelj Thesejev, s kojim je išao u podzemaljski sviet, da izvede Proserpinu, Hor. Ov.*

pĭrum, i, *f. kruška (voće), Hor.*

pĭrus, i, *f. kruška (stablo), Virg.*

Pīrustae, ārum, *m. razbojnički narod u Illyriji.*

Pīsa, ae, *f., a i* **Pīsae**, ārum, *f.* [*Πίσα*] *grad u Elidi, blizu njega obdržavale su se olympijske igre. Odt.* * **Pīsaeus**, *adj. pisski,* Arethusa; *subst.* * **Pisaea**, = Hippodamia. — **Pisae**, ārum, *f. grad u Etruriji, s. Pisa. Odt.* **Pīsanus**, *adj. pisski; subst.* **-ni**, orum, *m. stanovnici grada P.*

Pīsaurum, i, *n. grad u Umbriji, s Pesaro. Odt.* **-rensis**, *adj. pisaurski.*

piscārius, *adj.* [piscis] *(Plaut.) ribarski,* hamulus; forum.

piscator, ōris, *m.* [piscor] *ribar.*

piscātōrius, *adj.* [piscator] *ribarski,* navis; † navicula; † scapha; † arundo; forum.

piscātus, us, *m.* [piscor] *1) ribarenje, Plaut. 2) ulovljene ribe,* piscatu, aucupio; *u prilici lov,* bonus, *jedn. Plaut. Bacch.* 1, 1, 69.

piscĭcŭlus, i, *m.* (*dem. od* piscis) *ribica.*

piscīna, ae, *f.* [piscis] *1) ribnjak. 2)* † *u obće mjesto gdje se voda kupi, kapnica.*

piscīnārius, ii, *m.* [piscina] *(riedko) ljubitelj ribnjakâ.*

piscis, is, *m. riba; sing. collect. Ov. met.* 2, 14.; * *kano zviezda,* pisces, pisces gemini *ili* gemelli; piscis aquosus.

piscor, *dep.* 1. *ribariti; posl. (Plaut.)* p. in aëre, *za ludu se mučiti.*

* † **piscōsus**, *(Plaut.)* **-cŭlentus**, *adj.* [piscis] *riban, pun ribâ.*

Pīsĭdia, ae, *f.* [*Πισιδία*] *zemlja u južnoj maloj Asiji;* **Pīsĭdae**, ārum, *m. Pisidjani.*

Pīsistrătus, i, *m.* [*Πεισίστρατος*] *poznati vladar athenski. Odt.* **-tĭdae**, ārum, *m.* [*Πεισιστρατίδαι*] *sinovi Pisistratovi.*

Pīso, ōnis, *m. rimsko porodično ime; v.* Calpurnius. *Odt.* † **Pīsōniānus**, *adj., Pisonov.*

pistillum, i, *n. ili* **-lus**, i, *m.* [pinso] *tucanj, tučak, Plaut.*

pistor, ōris, *m.* [pinso] *stupač, koji žito u stupi (mužaru) tuče ili na mlincu rukom melje, mlinar, koji je bio k jednu i pekar.* **Pistor**, *pridjevak Jupitrov, Ov.*

Pistōrium, ii, *n. grad u Etruriji, poznat po bitci, u kojoj je poginuo* Catilina. *Odt.* **-riensis**, *adj. pistorijski, Sall.; s komičnom dvoumnošću* milites P., *a misli se i na* Pistorium *i na rieč* pistor, *od prilike „Pekarevići", jedn. Plaut. Capt.* 4, 2, 59.

pistrilla, ae, *f.* [*dem. od* pistrina] *mala stupa (za žito), jedn. Ter. Ad.* 4, 2, 45.

pistrīnensis, *adj.* [pistrinum] *koji spada na stupu,* jumenta, *jedn. Suet. Cal.* 39.

pistrīnum, i, *n.* [pinso] *stupa, mjesto, gdje se je žito stupalo (tuklo) u tučnjacih (mužarih); a za kazan slali su se onamo robovi,* alqm in p. tradere, dare, dedere; pistrinorum civitas *pokazuje hrdjave robove, Plaut.;* in publicam custodiam vel in p.; *prenes.,* tibi mecum in eodem est p. vivendum; tantum in judicia et contiunculas tamquam in aliquod p. detrudi et compingi.

pistris *ili* **pristis**, is, *i* **pistrix** *ili* **pristix**, īcis, *f.* [*πίστρις*] *1)* * † *morska nepodoba (kit, morski pas i nal.). 2) vrst brzo plovećih brodova (hitroplovka);* * *ime jednoga broda Aenejina.*

Pĭtăne, ēs, *f.* [*Πιτάνη*] *grad u maloj Asiji, Ov.*

pĭthēcium, ii, *n.* [*πιθήκιον*] *(Plaut.) majmunče, muničica.*

Pĭthēcūsa, ae, *f. ili* **-ae**, ārum, *f.* [*Πιθηκοῦσα, -σαι*] *otok u tyrrhenskom moru, blizu* Cumae, *s. Ischia.*

Pittăcus, i, *m.* [*Πιττακός*] *philosoph u Mityleni, jedan od sedam mudraca.*

Pittheūs, ěi *ili* ěos, *m.* [*Πιτθεύς*] *kralj Troezenski, otac Aethre, matere Thesejeve. Odt. 1)* **Pitthēis**, ĭdis, *f. kći Pitthejeva. 2)* **Pitthēius**, *adj. Pitthejev, Ov.*

pītŭīta *(u pjesn. kadšto troslovčano)*, ae, *f. slina u životinjskom tielu, slinavost, nazeba, kihavica.*

pītŭītōsus, *adj.* [pituita] *slinav, zaslinjen, jedn. Cic. fat.* 4, 7.

pius, *adj. sa* † *sup.* (*v.* pietas), *1) pobožan, sdušan,* homo; omnes pii; *(Ter.)* ingenium Pamphili; * numina; *osb.* * *o pjesnicih,* poëta; vates; pii luci, *pjesnički luzi; o pokojnih, blaženi,* piorum sedem et locum; * pia gens, pii, piae animae, * concilia; *o djelih, stanju, stvarih, pobožan, bogomio, božji, sdušan, svet,* bellum; arma; pax; * militia; * dolor; * vota; * pio ore; * pium est *s inf., bogu je ugodno;* * *subst.* justum piumque, *pravo i pravica; bogovom posvećen, -žrtvovan,* * vitta; * luci; * far. *2) tičući se ljudi, ljubezan, nježan prama roditeljem, djetci, domovini i nal., djetinjski, otčinski, bratski i nal.,* pios habere cives in parentes; dolor; adversus sororem; * Aeneas; * impietate *(prama sinu)* pia est *(prama bratu);* * metus, *strah supruge za suprugov život;* * pia sarcina nati, *o Anchisu, koji je nosio Aeneju;* * dextra; † *vjeran kralju,* quem pium et bonae mentis, non amicum modo sed ex ultima plebe, auditis quae ad eum delata erant, non protenus ad regem fuisse cursurum? † piissimi civium; *pak takodjer* * *mio, drag,* testa.

pix, pĭcis, *f.* [*πίσσα*] *smola, pakao;* * *pl. komadi-, sila smole.*

plăcābĭlis, *adj. s comp.* [placo] *1) pomirljiv, povratljiv,* animus; omnia habuisset aequiora et placabiliora; * quo quisque major, magis est p. irae. *2) umirujući, utišavajući, ublažujući;* * ara; placabilius est *(Ter.), lakše pomiri.*

plăcābĭlĭtas, ātis, *f.* [placabilis] *pomirljivost, jedn. Cic. off.* 1, 25, 88.

plăcāmen, ĭnis, *n. (Liv.) i* † **-āmentum**, i, *n.* [placo] *(riedko) čim se blaži, -miri.*

plăcāte, *adv. s comp.* [placatus] *mirno, tiho.*

plăcātio, ōnis, *f.* [placo] *mirenje, kroćenje, blaženje,* deorum; animi.

plăcātus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* placo] *1) umiren, pomiren, pomirljiv,* animo placatiore; exercitus duci placatior. *2) miran,* vita; quies placatissima; * Venus, *blaga;* * mare.

plăcenta, ae, *f. kolač.*

Plăcentia, ae, *f. grad u gornjoj Italiji, s. Piacenza. Odt.* **-tīnus**, *adj. placentijski; subst.* **-ni**, ōrum, *m. Placentjani.*

plăceo, ui, ĭtum, 2. (*ali i pass.* placitus sum) *biti za volju, goditi, militi se, ljubiti se,* alcui; velle placere alcui, *htjeti komu ugoditi,* placere sibi, *biti sam sebi za volju, ponositi se čim i nal.;* * placens uxor, *ugodljiva, ugodna, ljubezna;* placet hoc tibi? *je li ti to za volju?* et rei publicae et ipsis placere oportere; *(Nep.)* sibi non placere, quod etc.; *(Sall.)* debere illi res suas satis p., sua suique satis placebant, quis acta consiliumque ignorantibus

tumultus ipse et res novae satis placebant; *(Liv.)* placet hibernis locus, toga et forum placuere; *(Tac.)* vis et arma satis placebant; *(Plaut.)* dos placenda est, *biti dosta; (Ter.)* quae vobis placita est condicio; *na pose a) o pjesnicih za pozorište i njihovih glumah, pak i drugih umjetnicih, Ter.*; admodum pl. in tragoediis. *b)* si diis placet, *podrugljivo, da se izreče veliko udivljenje i ljutina na nješto nenadana „tko bi rekao"*, Epicurus, cui etiam, si diis pl., videtur semper beatus sapiens; alter si diis immortalibus pl., testimonium etiam in Sex. Roscium dicturus est. *c)* placet *(s dat. osobe i bez njega), za volju mi je, pristajem, mnijem, mislim, hoću, osb. o poglavarstvih, na-, odredjivati, odlučivati, zaključivati* (*sr.* libet), ut doctissimis placuit; * sic Justitiae placitumque Parcis; si placet *(u finijem govoru uviek bez* tibi, vobis); id primum videamus, si placet; sic placet? *(Hor.)*, placetne? *slažete li se? s inf. i acc. c. inf.*, minori parti placuit interim rei eventum experiri et castra defendere; deliberatur de Avarico in communi consilio, incendi placeret, an defendi; duo placet esse Carneadi genera visorum; *(Hor.)* quis paria esse fere placuit peccata; constituunt, reliqua qua ratione agi placeat; quid quoque pacto agi placeat; suggestum adornari placuit; sibi numquam placuisse Avaricum defendi; sibi placere regem Ptolemaeum atque ejus sororem Cleopatram exercitus, quos haberent, dimittere et de controversiis — disceptare; *s* ut, *ali tada znači samo ono, što i* censeo, statuo, ut, *htjeti, narediti, zaključiti, što treba učiniti*, his placuit, ut tu in Cumanum venires; senatui placere ut; placitum est, ut reverteretur Pompejus; placuit ei ut ad Ariovistum legatos mitteret; placitum est mihi, ut mitterem *(gdje bi, budući da je isti subject, običniji bio infinitiv); uz promjenu construkcije sa različitim značenjem*, Domitius dixit placere sibi ternas tabulas dari ad judicandum — sententiasque de singulis ferrent, *Caes. b. c.* 3, 83, 3.; *sr. b. G.* 2, 10, 4.

plăcĭde, *adv. s comp.* [placidus] *tiho, krotko, mirno, polagano*, p. ire suspenso gradu, *Ter.*; pl. procedere; ad ea rex satis pl. verba fecit; pl. et benigne verba facere, respondere; pl. et sedate ferre dolorem; sedate placideque loqui; placidius plebem in magistratu tractare; populus et senatus Romanus pl. modesteque inter se rem publicam tractabant; *(Liv.)* colles p. *(pomalo)* acclives.

plăcĭdus, *adj. s comp. i sup.* [placeo] *krotak, tih, miran (koliko se ta svojstva u izvanjskom pokazuju; sr.* mitis, lenis), homo; senatus; ingenium; oratio; urbs; civitas; pax; pl. et lenis senectus; * mors; † mare; * amnis; † illuvies; † dies; * *o bogovih, dobar, milostiv*, * lumen, *mio pogled; * subst.* **placida,** ōrum, *n. blagost (opp.* immitia).

plăcĭto, 1. *[frequent od* placeo] *veoma se ljubiti, jedn. Plaut. Bacch.* 4, 10, 5.

plăcĭtus, *adj.* [placeo] *povoljan, ugodljiv, ugodan, mio, drag*, locus; * amor; * placita es, *ljubiš se; subst.* **plăcĭtum,** i, *n. što je po volji*, * ultra pl., *preko volje, mjere*; † placita, *mnienja, nauci*, rhetorum aut philosophorum.

plāco, 1. [*causativ od* placeo] *1) * ravniti, miriti*, aequora; * *podmiriti*, escâ ventrem iratum, voracis jejunia ventris. *2) pomiriti, ublažiti*, animum; alqm; alqm in alqm; alqm alcui; iram, invidiam; * Plutona tauris; * ture et fidibus deos; * placatam Eurydicen vitulâ venerabere caesâ; homo sibi ipse placatus, *mirne duše.*

1. plāga, ae, *f.* [πληγή] *zamašaj, udarac, takodjer rana (ali od njećega što nije oštro; sr.* vulnus), mercedem vulneris atque plagae; * plagam ferre, *zadavati;* * plagis perimere, *ubiti;* plagis vulnerari; plagam accipere; plagam infligere, imponere; foediores plagae; *u prilici*, hac perculsus plaga; plaga est injecta petitioni tuae; oratio gravem pl. facit, *dojimlje se;* levior est pl. *(gubitak)* ab amico.

2. plăga, ae, *f.* [πλάξ] *upr. ploča, plosnina, 1) mreža (u koju se na hajci divlja zvjerad lovi sr.* rete, cassis), tendere plagas; *u prilici*, Antonium conjeci in Octaviani plagas. *2) kano prostor, pokrajina, strana svieta, zemlje, neba*, frigida haec omnis duraque cultu et aspera plaga est; coeli; * quattuor plagae, *pojasi (zone);* * plaga solis iniqui, *vrući pojas;* aetheria, *zrak;* * pinea montis, *omorikovac na brdih; kadšto o stanovnicih, kotar, okružje, Liv. Just.*

plăgĭārĭus, ii, *m.* [plagium *u pot.*] *ljudokradica, ljudotržica, jedn. Cic. Qu. fr.* 1, 2, 3.

plāgĭger, -gĕrŭlus, *adj.* [1. plāga-gero] *koji dobiva batinâ, jedn. Plaut. Ps.* 1, 2, 20. *Most.* 4, 1, 19.

plāgĭpătĭda, ae, *m.* [1. plāga-patior] *(riedko) trpibatina, Plaut.*

* **plāgōsus,** *adj.* [1. plāga] *koji mnogo udara, bije, jedn. Hor. ep.* 2, 1, 70.

plăgŭla, ae, *f.* [2. plăga] *sag kano zavjesa na postelji ili nosiljci, Liv. Suet.*

Planasia, ae, *f.* [Πλανασία] *otok južno od Elbe, za carevâ su tamo slali prognanike, s. Pianosa, Tac.*

Plancius, *ime rimskoga plemena;* Gn. Pl. *od Cicerona branjen govorom još sada nalazećim se.*

† **planctus,** us, *m.* [plango] *udaranje po prsima rukama itd. uz jaukanje kano znak žalosti, naricanje, tugovanje, lomljenje rukama, itd.*

plāne, *adv. s comp. i sup.* [planus] *1) razgovietno, izrično, naročito*, loqui; planissime explicare; plurimae leges planissime vetant; disertissime planissimeque in eo (decreto) scriptum est. *2) sasma, podpuno, sa svijem, (sr.* omnino, prorsus), pl. scire, *posve dobro, Ter.*; pl. bene facere, *(Asin. Poll. u Cic. ep.)* pl. bene peculiatus, pl. pericula non dubitanter adii; bene plane magnus; pl. eruditus; vix possum vel pl. nullo modo possum; *(predcl.) kad se odgovara i potvrdjuje, zaista, jamačno, dakako.*

plango, nxi, nctum, 3. [πλήσσω] *1) udarati, osb. sa štropotom*, * tympana palmis; * nunc nemora ingenti vento, nunc litora pl. (austri et imber); * litora planguntur fluctu; * plangitur *(o uhvaćenoj ptici) bije krilima. 2) na pose (kano κόπτεσθαι) od žalosti udarati se po tielu, osb. po prsima ili rukama*, * pl. pectora, * lacertos; *reflex.*, plangere, plangi, *kukati, jadikovati pa uz to se rukama biti*, * planguntur matres; agmina plangentia; *(Just.)* gemitus plangentium, *glasno žalovati*, * Memphitem bovem (Apis); *(Tac.)* quas (virtutes tuas) neque lugeri neque plangi fas est.

plangor, ōris, *m.* [plango] *1) * † glasno udaranje, šuštanje, šumljenje, žuborenje. 2) glasno žalovanje*, plangore *(jaukanjem)* et lamentatione complere forum; * plangorem dare.

planguncŭ**la,** ae, *f.* [πλαγγών] *voštana lutka, jedn. Cic. Att.* 6, 1, 25 *(gdje se sada* imaguncula *piše).*

plānĭlŏquus, *adj.* [plane-loquor] *očito govoreći, očit, jedn. Plaut Truc.* 4, 4, 11.

plānĭtas, ātis, *f.* [planus] *razgovietnost*, sententiarum, *jedn. Tac. dial.* 23, 6.

plānĭties, ēi, *f. (riedko, Liv.* **-tia,** ae, *f.)* [planus] *ravan, ravnina.*

planta, ae, *f. 1) priesadnica, sadjenica, navrt (kalem) od čokota;* * *drugih stabala. 2)* * † *taban, poplat;* * summâ contingere sidera plantâ, *uživati najveću sreću.*

plantārĭa, ium, *n.* [planta] *sadjenica ili mlada stabalca*, viva, *Virg.*

1. plānus, *adj. s comp. i sup. 1) ravan, gladak (opp.* asper; *sr.* aequus), corpus; litus; carina; locus; campus; via; aditus planior; * spatia; *subst.* **planum,** i, *n. ravan, ravnica*, urbs sita in plano; *(Tac.)* castra in plano sita, coloniam plano sitam; cadere in plano; * collibus an plano melius sit ponere vitem; castra in planum deducere; deferam in planum sedes; *takodjer pl.* plana; † e plano, *na ravnu = izvan suda. 2) tp. razgovietan, jasan, razumljiv*, narratio; planum facere = *razložiti;* planum facere multis testibus posse *s acc. c. inf.*

2. plănus, i, *m.* [πλάνος] *skitač, šarlatan.*

Plătaeae, ārum, *f.* [Πλαταιαί] *grad u Boeotiji, poznat bitkom g. 479. pr. Is. Odt.* **Plataeenses,** ium, *m. Plataejani.*

plătălea (platalia), ae, *f. žličara, gušara, (vodena ptica), jedn. Cic. n. d.* 2, 49, 129.

plătănon, ōnis, *m.* [πλατανών] *platanik (javorik), Plin. ep.*

plătănus, i, *f.* [πλάτανος] *platana, iztočni javor;* * caelebs, *v.* caelebs *b).*

plătĕa, ae, *f.* [πλατεῖα] *ulica.*

Plăto *ili* **-ton,** ōnis *(acc.* -ona, *Hor.), m.* [Πλάτων] *1) slavni grčki philosoph, početnik akademijske philosophije. Odt.* † **-tōnĭcus,** *adj. Platonov; prenes.*, homo, *veliki mudrac, Cic.; subst.* **-ci,** ōrum, *m. platonici (platonovci). 2) epikurovac za Cicerona.*

plaudo, si, sum, 3. *1)* * *trans. udarati da pljeska*, plausa colla equorum; manibus cavis pectora plausa lacessere; plausis alis; choreas pedibus, *topotati. 2) intrans. a)* * alis, *krilima biti, lepršati*, pennis; rostro, *cvokotati. b) pljeskati komu povladjujuć mu*, manus in plaudendo consumere; *impers.*, huic ita plausum est, ut etc.; *osb. u kazalištu, na svršetku glume*, plaudite. *c) u obće povladjivati komu*, diis hominibusque plaudentibus, * versibus alcjs; * ingeniis sepultis; * † pl. sibi.

plausĭbĭlis, *adj.* [plaudo] *(riedko) vriedan pohvale, -povladjivanja, povoljan.*

* † **plausor,** ōris, *m.* [plaudo] *pljeskač.*

plaustrum (plostrum), i, *n. 1) tarna kola, tarnice (sr.* currus, carpentum, pilentum); *posl. (Plaut.)* perculi p., *v.* percello. *2)* * *kola = zviezde.*

plausus, us, *m.* [plaudo] *1) pljeskanje, štropot nastajući odatle, da dvie stvari jedna u drugu udara*, * plausum dare pennis; * ingenti sonuerunt omnia plausu. *2) pljeskanje za povladjivanje, pak u obće povladjivanje.*

Plautius (Plot.), *ime rimskoga plemena; 1)* Lucius Pl., *pjesnik. 2)* M. Pl. Hypsaeus, *consul g. 125.; adj.* **Plautius,** *Plautijev; odt.* **Plautiānus** (Plōt.), *Plautijev.*

Plautus, i, *m., podpuno* T. Maccius Pl. *(ne* M. Accius P.), *slavni rimski pisac komoedijâ, umr. od prilike 80. g. prije Ciceronova poroda. Odt.* **-tīnus,** *adj. Plautov.*

plēbēcŭla, ae, *f. [dem. od* plebs] *prosta svjetina, takodjer prosti ljudi, obični zanatlije, Suet. Vesp.* 18.

plēbējus, *adj.* [plebs] *1) plebejski [v.* plebs *1) a) b)]* familia; consul; *subst.* plebejus, *m. plebejac, pučanin*, plebeja, *f. plebejka, pučanka. 2) tp. prost*, omnes p. philosophi, *sva svjetina phil.*; minutos philosophos eosdemque p.; sermo, *prostoga čovjeka;* purpura; *(Hor.)* nil ultra quaero plebejus.

plēbĭcŏla, ae, *m.* [plebs-colo] *prijatelj puka; takodjer adjectivski*, ab hoc plebicola tribuno plebis.

plebs, plēbis *ili (archaist.)* **plēbēs,** ēi, *i* i, *f. [srodno sa* πλῆθος] *1) puk, gradjanstvo; a) najprije naprama patricijem, doseljivanjem i osvojivanjem pridošli manji gradjani u starom Rimu, koji su u najstarije doba bili bez ikakva političnoga značenja, a i u istih se privatnih pravnih odnošajih točno razlikovali od starih podpunih gradjana (sr.* patricii, populus). *b) kašnje, kada je nestalo one prvašnje oprjeke, te kada su se plebejci sa patriciji izjednačili u političnih pravih, znači narod, puk, naprama vladajućemu plemstvu poteklu iz državnih služba* (nobiles) *i naprama senatu; isto tako znači narod, puk, naprama gospodi, kad je govor o stranih narodih*, in Hyrcania p. publicos alit canes, optimates domesticos; * multam sine nomine p.; * *o pčelah. 2) sa preziranjem, prosta svjetina*, p. et infirma multitudo; *(Hor.)* p. eris, *ostat ćeš prostak. 3) =* populus, Herculis ritu modo dictus o plebs, *jedn. Hor. carm.* 3, 14, 1.

plectĭlis, *adj.* [plecto] *(Plaut.) pleten.*

1. plecto, 3. [πλέκω, flecto] *rabi se samo u partic.* * plexus, *pleten.*

2. plecto, — — 3. [πλήττω] *rabi se samo u pass. batinan, bijen biti, Ter. Hor.; pak u obće kazan podnositi, trpjeti, obično tako, da je kažnjeni kriv*, negligentiâ, *radi nemarnosti;* ne qua in re jure plecteretur, *da bude prikoren;* ut in suo vitio quisque plectatur, *po svojoj krivnji;* sine invidia culpa plectatur.

plectrum, i, *n.* [πλῆκτρον] *štapić, kojim se je udaralo u žice cithare, držak;* * *cithara ili* * *lyrska pjesma.*

Plēĭas (Plejas, Plīas), ădis, *f.* [Πληϊάς, Πλειάς] *jedna od Plejadâ, sedam kćeri Atlanta i*

Pleione, koje su kano vlašići na nebo postavljene, Ov.

Plēïŏnē, ēs, f. [Πληϊόνη] kći Oceana i Tethyje [Tethys], supruga Atlantova, mati Plejadâ, Ov.

Plemmyrium, ii, n. [Πλημμύριον] rt sicilijski kod Syracusâ, Virg.

plēne, adv. s comp. i sup. [plenus] sasma, podpuno, obilato.

plēnus, adj. s comp. i sup. [pleo, od čega expleo etc.] 1) pun, o ljudih i stvarih, u uzoritoj prosi, poimence u Cic. i Caes., malo ne uviek s gen., ne abl. (Cic. Verr. 4, 57. Caes. b. c. 1, 74, 7. stoji abl. samo poradi drugih genitiva), često se njim opisuju adjectivi, ponajviše takovi, koji pokazuju svojstva živih bića, absl., vini; somni; timoris; spei; ingenii; negotii; officii; irae; consilium p. sceleris et audaciae; manus p. perfidiae; nuptiae p. dignitatis; p. concordiae; (Liv.) exercitus plenissimus praedâ; * crura thymo (o pčelah); p. sunt omnes libri etc. (Cic. p. Arch. 6, 14.) pune prije navedena načela, nihil esse in vita etc.; plenissimis velis navigare; * p. velo sc. venti; * ad plenum, sasma; quasi pleniore ore laudare, p. manu alcjs laudes in astra tollere; p. portis; p. urbs; * cornu; * Bacchi; p. discesserat; p. pecunia, liep imetak, novac; plenissimae viae; oppidum, svega pun; * domus; * mensa; * villa; * ex quo plenior (bogatiji) es; haec pleniora perscribebant, uzveličavajuć; oratio, epistola plenior. Odt. a) noseć, trudan, težak, bredj, skotan, sus, suprasna; * femina, * venter, * tellus. b) krupan, tovan, homo; * corpus. c) nasićen, podmiren, sit, kojemu se je dojelo, dosadilo, dotužilo, mature plena (o djevojčici); rapulâ, o želudcu; amator. 2) podpun, na broju, vas, p. annus atque integer; numerus; * pleno anno, za godinu dana, kad izmine godina; p. legio; luna, uštap; p. gradu, brzim korakom; * vertice p.; * agmen, velik; † p. Caesarum domus; u prilici, gaudium; gloria; omnia quae — praeparanda fuerant, p. cumulataque habere; * concordia; plenis honorum muneribus, Hor. carm. 4, 14, 2. (gdje netreba plenis složiti sa honorum); o glasu pun, jak, vox; plenissimum e; pleniore voce; p. vocis genus; p. carmen, o podpunoj skladnosti stiha (sr. gravis); o riečih, ne pokraćen, u izgovoru, verbum (opp. imminutum).

plerum-que, adv. [n. od plerusque] ponajviše, obično; subst. plerumque, v. plerusque.

plerus (ploer.), starolat. = plerusque, jedn. Cic. legg. 3, 3, 6.

plērus-que, adj. obič. u pl. plerique, većina, ponajviše (nema značenje superlativa nego = množina, većina, ne gledajuć na cielo, od kojega je dio; sr. plurimi), quo amicorum decessu plerique angi solent; plerique Belgae; pleraque testimonia; pleraque administrabant; (Ter.) plerique omnes; plerique nostrorum oratorum; (Sall.) plerisque ex factione ejus; plerumque noctis, večina noći; (Liv.) plerumque Europae; (Curt.) pleraque ejus insulae, ponajviše dielova itd.; (Sall.) juventus pleraque, pleraeque Africae (dat.); ut pleraque; per invia p.; plerisque incultis = ita ut pleraque inculta essent; per munita p. transitu fratris, quae antea invia fuerant, ducebat = pleraque per quae ducebat, munita erant t. f.; takodjer in plerisque = in plerisque rebus, u najviše sgoda, Cic. Lael. 4, 13.

Pleumoxii, ōrum, m. narod u Gall. Belg., jedn. Caes. b. G. 5, 39, 1.

Pleuron, ōnis, m. [Πλευρών] grad u Aetoliji, Odt. -nius, adj. Ov. pleuronski.

* **plĭco**, 1. [πλέκω] (riedko) složiti, smotati, saviti, anguis se in sua membra.

Plīnius, ime rimskoga plemena; 1) Gajus Pl. Secundus (major), umr. g. 79 po Is.; slavan pisac, poimence njegovo djelo historia naturalis. 2) njegov nećak, Gajus Pl. Caecilius Secundus (minor), prijatelj cara Trajana, sastavio panegyrik (govor u slavu) na Trajana i sbirku pisama.

plōdo v. plaudo.

ploeres, starolat. = plures, jedn. Cic. legg. 3, 3, 6. **-ploerus** v. plerus.

plōrātus, us, m. [ploro] plač, plakanje, jauk, jaukanje, omnia mulierum ploratibus sonant, Liv.; * virginalem ore p. edere; (Curt.) clamor cum p.; ploratu lamentisque et planctibus regia personabat.

plōro, 1. 1) intrans. jadikovati, plakati, ridati, jaukati (sr. fleo, lacrimo), eam plorare, orare ut sibi subveniat, Ter.; plorando fessus sum; * nil sibi legatum praeter plorare; * alcui p., komu; Demetri, teque, Tigelli, discipularum inter jubeo plorare cathedras, Hor. sat. 1, 10, 90. 91. hotimice dvoumno, nek se dreči (kano učitelj pjevanja) i protivno onomu jubeo valere. 2) * trans. kukati, oplakati koga, alqm; me objicere incolis plorares aquilonibus, razžalilo bi ti se itd.; s acc. c. inf.

plōsor v. plausor.

plostellum, i, n. [dem. od plaustrum] (riedko) kolica, Hor.

plostrum, plōsus, Plōtiānus, Plōtius v. plaustrum, plausus etc.

ploxĕmum (ploxim., ploxĕn.], i, n. (riedko, gallska rieč) šaraglje (labura od kola), Cat. 97, 6.

pluit, pluit ili (Plaut. Liv.) plūvit, — 3. impers. dažditi, kiši, aqua, quae pluendo (od kiše) crevisset; p. sanguinem, sanguine, pada; lacte; lapidibus; terrâ; tp. tantum glandis, napadalo, jedn. Virg. Georg. 4, 81.

plūma, ae, f. 1) kratko i mehko perce, pahuljice (pl. paperje, mašak) (sr. penna), columbae; * in plumis (u labudovu perju, u l. prilici) delituisse Jovem; collect. animantium plumâ alias — videmus obductas (sr. squama); posl., p. haud interest, ne razlikuje se ni za dlaku; homo levior quam pluma; plumâ facilius moventur. 2) * malje na bradi. 3) * ljuske na oklopu.

plūmātile, is, n. [pluma] zlatom vezena haljina, jedn. Plaut. Ep. 2, 2, 49.

plūmātus, adj. [pluma] 1) * perjatan, corpus. 2) † ljuskav, lorica.

plumbeus, adj. [plumbum] olovan, olovski, nummus p. (Plaut.), u kojem je olova; tp. a) tup, gladius, pugio. b) tupoglav, in physicis; (Ter.) asinus. c) * težak, auster; ira.

plumbum, i, n. olovo, p. album, kositer; * olovno zrno, * o. ciev; * o. pero.

plūmeus, adj. [pluma] pahuljičav, mekan, culcita; * torus.

plūmĭpes, ĕdis, adj. [pluma-pes] pernatih nogu, jedn. Cat. 55, 27.

plūmōsus, adj. [pluma] (riedko) pernat, perjatan, Prop. 4, 2, 34.

plūres v. multus.

† **plūrĭfārĭam**, adv. [plus] na mnogo mjestâ.

plūrĭmum, plūrimus, plūs v. multum, multus.

plūscŭlus, adj. [dem. od plus] malo, nješto više, p. supellex, Ter.; plusculum negotii; p. quam; adv. plusculum annum nješto više od godine.

plŭteus, i, m. i (riedko) **-um**, i, n. 1) krov za obranu, pleten od vrbovih šiba, a kožom pokriven, koji se je mogao prenositi, pod kojim su se obsadnici pri svojem poslu zaklanjali od striela neprijateljskih; tp. (Plaut.) vineas et pluteos agere ad alqm, svakako navaljivati na koga. 2) nepomičan zaklon na nasipih, tornjevih, brodovih za vojnike, koji su se iza njega borili; u Liv. 10, 38, 5. locus consaeptus cratibus pluteisque, daskami. 3) naslon na divanu, na kojem se sjedilo pri jelu, jedn. Suet. Cat. 26.; * meton., divan za sjedenje pri jelu.

Plūto, ōnis, m. sin Saturnov i Rhein, bog podzemaljskoga svieta. Odt. * **Plūtonius**, adj. Plutonov, domus, grob; subst. **-nia**, ōrum, n. krajina u Asiji, gdje da je stajao hram Plutonov, Cic. de div. 1, 36, 79.

Plūtus, i, m. [Πλοῦτος] bog bogatstva jedn. Phaedr. 4, 11, 5.

plŭvia, ae, f. [pluit] dažd, kiša (sr. imber, nimbus).

plŭviālis, adj. [pluvia] kišni, * aqua; * sidus, * Haedi, * austri, kišoviti; * fungi na kiši rastući.

plŭvius, adj. [pluo] = pluvialis, p. aqua, aquae; * rores = kiša; * frigus, mrzla kiša; * arcus, dúga; * Juppiter, koji daje kišu; * Hyades, * ventus, koji nosi kišu.

pōcillum, i, n. [dem. od poculum] vrčić, Jovi Victori — p. mulsi sese facturum v. facio II) 3).

pōcŭlum, i, n. [πόω = πίνω] 1) posuda za pijenje, vrč, čaša, grande, Neptunus magnis poculis eum hac nocte invitavit, Plaut.; mortiferum; p. mortis exhaurire; poscunt majoribus poculis (sc. bibere); posl., eodem p. bibere, isto trpjeti, Plaut.; meton. pilo, napitak, pijenje, pijanka, inter cenam, in ipsis tuis immanibus poculis, in poculis; * vitea; * desiderii; * amoris; * Massici; * hic innocentis p. Lesbii duces sub umbra; * Acheloia = voda; * ad pocula venire; * pocula (piće) sunt fontes; na pose otrovna čaša, otrov, Cic. p. Clu. 10, 30. Ov. met. 14, 295.

pŏdagra, ae, f. [ποδάγρα] podagra, ulozi, podagrae doloribus cruciari, ardere; * čirevi ili pogânci na papcih životinjskih, pl., Virg. georg. 3, 299.; u Hor. ep. 1, 2, 53, treba podagram smatrati acc. od **podagres**, ae, m. = podagrosus.

pŏdagrōsus, adj. [podagra] (Plaut.) podagrav, bolujući od uloga.

pōdex, ĭcis, m. šupak, stražnjica (sr. anus, natis, pyga), Hor.

† **pŏdium**, ii, n. [πόδιον] više mjesto, visina, 1) doljna oplata na zidu u sobi. 2) balkon u cirku ili amphitheatru, na kojem su sjedjela odličnija lica, kašnje carevi.

Poeas, antis, m. [Ποίας] otac Philoktetov. Odt. a) * **-tiădes**, ae, m. = Philoktete. b) * **-tius**, adj. Poeantov, takodjer subst. = Philoctetes.

poecĭle, ēs, f. [ἡ ποικίλη sc. στοά] svod na trgu u Athenah, izkićen kipovi i slikami, poimence Polygnotovimi bitke Marathonske, jedn. Nep. Milt. 6, 5.

pŏēma, ătis, n. [ποίημα] pjesma (obično o većih pjesmah, koje pokazuju savršenu umjetnost; sr. carmen), facere, componere, condere, * scribere, * pangere; et in poëmatis et in oratione peccatur; et lecta poëmata et loco adjungebat.

† **pŏēmătium**, ii, n. [ποιημάτιον] (riedko) pjesmica.

poena, ae, f. [ποινή] upr. krvnina, krvarina, pak zadovoljština, naknada, s toga 1) kad kazan, koja se trpi, zadovoljština, naknada, koja se daje, kad opet kazan, koja se zadaje ili osveta, kojom se osvećuje, poenas dare, solvere, persolvere, reddere, pendere, expendere, dependere alcui, biti kažnjen; poenas legibus et judicio dare; * poenas dare sanguine, platiti krvlju; p. justas et debitas solvere; poenas aut morte aut exsilio dependere; p. dignam suo scelere suscipere; poenas ferre, perferre, sufferre, luere, subire; hanc poenam tulisse; poenam sustinere; * poenas pati; damnatum poenam sequi oportebat, ut igni cremaretur, Caes. b. G. 1, 4, 1.; p. ne victam sequatur, kazan u igri, Ov.; maximas poenas pendere temeritatis suae; * mihi sanguine poenas persolves amborum; * poenarum satis superque dedi; * maternae linguae pendere poenas; * lex poenaque lata (zeugmatski); (Liv.) tantum poenarum diis hominibusque dedimus; arbitros inter cives dat, qui litem aestiment poenamque (globu) constituant; habet poenam noxium caput, kažnjen je, Liv. 10, 40, 13.; a Liv. 29, 18. has dea p. a templi sui spoliatoribus habet, tako se je osvetila; † poenam sibi contrahere; esse in alqâ p.; ea p. in qua adhuc Q. Ligarius sit, Cic. p. Lig. 5, 13.; teneri poenâ, biti pod k.; poenae esse, radi concinniteta, jedn. Sall. Jug. 69, 3 civitas magna et opulens cuncta poenae aut praedae fuit; p. severior; hujus p. atrocitas; p. Dorylensium gravior quam apud alios falsarum literarum; p. capitis, vitae, mortis; * p. votorum, izplata zavjetâ; personif., Poena i Poenae, božice osvetnice! o Poena! o Furia sociorum! innocentium Poenas scelerumque furias; poenâ alqm afficere, multare; poenas capere de alqo, * sumere ex sanguine scelerato, * recipere ab alqo; * exercere poenas malorum; * in poenas ire, kazniti, svetiti; poenas domestici sanguinis expetere, osvetiti rodjenu krv, † poenas consilii mei spreti expetet; † debitas p. ab alqo expetere; † debitâ p. persequi; poenas parentum a filiis repetere, za roditelje svetiti se djeci; poenas hominis persequi, osvetiti, okajati koga; p. patrias (= patris) persequi; contumeliarum imperatoris poenas petere, ab alqo petere poenas doloris sui; * poenas verborum capere, osvetiti se za rieči; p. rei publicae, nametnute po državi; legum et judiciorum, po zakonu i sudu nametnute. 2) trud, muka, patnja, zlostavljanje, poe-

nam captivitatis truncata corporis parte tulerant, post longam poenarum patientiam, *Just.*; * crudeles sumere p., *okrutno zlostavljati*; p. traxe (= traxisse) per omnem.

Poeni, ōrum, *m.* Punci, Karthaginci (*potičući od Phoeničanā*); *sing.* **Poenus**, i, *m.* Punac, Karthaginac, *takodjer collect.*, P. advena; * P. uterque, *Punci u Africi i u Hispaniji*; punski vojvoda *(Hannibal). Odt.* 1) * **Poenus**, *adj. punski.* 2) **Pūnĭcus** (Poen.), *adj. punski, a) karthaginski; posl.,* Punica fides *mj.* mala, *nevjera. b)* * grimizan, sagum; *adv. (Plaut.)* **Pūnĭce**, *po punski.* 3) **Pūnĭcānus**, *adj.* po punski načinjen; * **Puniceus**, karthaginski, grimizan.

poenio, *(stari obl.) v.* punio, *Cic. r. p.* 3, 9.;

poenior, iri, *dep.* osvetiti se komu, inimicos, *jedn. Cic. Tusc.* 1, 44, 107.

poenĭtentia, ae, *f.* [poenitet] *(tekar u Liv. i kašnjih)* kajanje, celerem p. sed eandem seram atque inutilem; poenitentiae relinquere locum; † agere p. alcjs rei, *pokajati se za što*; † p. secessionis, *radi itd.*; † dare spatium poenitentiae malorum.

poenĭteo (paen.), ui, —, 2. [*od zastareloga* poenire = punire, *upr. mučiti*] 1) *osobno,* kajati se za što *(sr.* piget), poenitens consilii; *Sall.*; † Demetrii dimissi; † neglecti consilii; si poenitere possint; poeniturus; vis poenitendi; poenitendo; non, haud poenitendus *(koji nije na odmet)* magister. 2) *impers.* poenitet alqm alcjs rei, *kaje se tko radi čega,* mrzi ga, žali, *nije mu* povoljno, poćudno *što i nal.*, suae quemque fortunae p.; sapientiam nunquam sui; tanquam poeniteat laboris *(da mu nije dosta posla)*, novum bellum cum finitimis parari; haud me p. eorum sententiae esse, *nije mi protivno itd.*; neque me causam Cluentii defendere, *takodjer s* quod; aetatis maxime poenitebat, *nije bila za volju mladost*; solet Dionysium, cum aliquid furiose fecit, p.; nihil, quod p. possit, facere; ut eum poeniteat non deformem esse natum; quod te, quantum proficias, non poenitebit; a senatu quanti fiam minime me p., *s poštovanjem, koje mi senat izkazuje, mogu biti zadovoljan*; * poenitet et torqueor; *u Plaut.* me haec condicio non p.

pŏēsis, is, *f.* [ποίησις] pjesničtvo, poesija.

pŏēta, ae, *m.* [ποιητής] 1) *(Plaut.)* sačinjalac = izumilac *(lukavštine).* 2) pjesnik *(sr.* vates).

pŏētĭce, *adv.* [poëticus] pjesnički, po pjesnički.

pŏētĭcus, *adj.* [ποιητικός] pjesnički, dii, *u pjesnika nalazeći se. Odt. subst.* **-ca**, ae, *ili (Nep.)* **-e**, ēs, *f.* pjesničtvo.

pŏētria, ae, *f.* [ποιήτρια] pjesnikinja.

pol, *interj.* [*pokraćeno od* Pollux] *kano potvrda,* Polluxa mi! zaista! *(sr.* edepol).

Pŏlĕmo *ili* **-mon**, ōnis, *m.* [Πολέμων] 1) *grčki philosoph, učenik Xenokratov. Odt.* **-nēus**, *adj. Polemonov.* 2) *kralj u Pontu, Suet. Eutr. Odt.* **-niăcus**, *adj. Polemonov, Eutr.*

* † **pŏlenta**, ae, *f.* opah.

pŏlentārius, *adj. (riedko)* od opaha, opaški, crepitus *od jela opaha postao, Plaut.*

pŏlio *(archaist. imperf.* polibant, *Virg Aen.* 8 436.), 4. 1) gladiti, rogum asciâ; * frontes (libelli) pumice. 2) krečiti, bieliti, columnas albo; politae columnae; *tp.* gladiti, kititi, orationem; * carmina curâ; * materiam versibus senariis; † opus limâ.

pŏlīte, *adv. s comp. i sup.* [politus] ugladjeno, liepo, dicere, scribere, eloqui; politius limare.

Pŏlītes, ae, *m.* [Πολίτης] *sin Priamov, Virg.*

Pŏlītīa, ae, *f.* [Πολιτεία] država, *knjiga Platonova.*

pŏlītĭcus, *adj.* [πολιτικός] na državu, državnu znanost spadajući, političan, politički, philosophi; *(Cael. u Cic. ep.)* libri.

pŏlītus, *adj.* [polio] 1) nakićen, izkićen, † cubiculum; * domus. 2) *tp.* ugladjen, obrazovan, izučen, ukusan *i nal.*, artibus; omni doctrina politissimus; p. e schola; homo; nondum esse satis p. hunc oratorem; judicium; † epistola; politior humanitas; politissima arte.

Polla, ae, *f.* = Paula; *v.* Aemilius.

pollen, ĭnis, *n.* fina muka, brašno, *Ter.*

1. **pollentia**, ae, *f.* [polleo] moć, sila, snaga, *Plaut.; personific. kano boginja, Liv.*

2. **Pollentia**, ae, *f.* 1) *grad u Picenu.* 2) *u Liguriji. Odt.* **-tīnus**, *adj. pollentijski, Suet.*

polleo, ui, — 2. moći, biti jak, -silan, -moguć, vriediti, valjati *(gleda se na bogatstvo i snagu, i što oni mogu, nigda s inf. kano objektom; sr.* possum), plurimum in re publica; tantum pollens terra marique; ubi plurimum p. oratio; p. scientiâ; terrâ marique; *često se slaže* potes pollesque, potens pollensque, pollens potensque; * hostis equo pollens; *s inf. kano subjektom, jedn. Cic. Brut.* 69, 242.

pollex, ĭcis, *m.* [polleo, *jaki*] palac; *takodjer* p. digitus; digiti pollicis crassitudine; *(Hor.)* utroque p. laudare = veoma, *jer su gledaoci gladiatore pohvaljivali stiskanjem* (premere) *palca, a kad su htjeli, da se nadjačani ubije, upirali su izpravljenim palcem u prsa* (vertere p.).

pollĭceor, *dep.* 2. [= perliceor] obećavati, obricati *(ponajviše od svoje volje i udvorno; sr.* promitto), alcui alqd, de alqa re; p. bene, benigne, liberaliter; *s acc. c. inf. fut., takodjer s inf. praes., ako treba izreći, da će se obećano odmah i za stalno sgoditi*; * *pass.*, pollicitus.

pollĭcĭtātio, ōnis, *f.* [pollicitor] obećanje, magna praemia et pollicitationes.

pollĭcĭtor, *dep.* 1. *intens. od* polliceor, *Com. Sall.*

pollĭnārius, *adj.* [pollen] *(Plaut.)* brašnen.

pollinctor, ōris, *m.* [pollingo] koji mrtve pere i maže, *Plaut.*

pollingo, nxi, nctum, 3. *(predcl. i kasno)* (mrtvaca) prati i mazati.

Pollio (Pōlio), ōnis, *m. ime rimske porodice; v.* Asinius.

pollūceo, xi, ctum, 2. *(predcl.)* 1) *kano* žrtvu položiti pred koga, prinieti, Herculi decumam partem; *subst.* **polluctum**, *n.* prinesena žrtva. 2) *u obće, kano* jestvinu postaviti pred koga, poslužiti, ponuditi; *tp.* non sum pollucta pago, *nisam jelo za selo*; servus polluctus virgis, *poslužen batinami.*

pollūcĭbĭlĭter, *adv.* [polluceo] obilno, krasno, *jedn. Plaut. Most.* 1. 1, 23.

pollūctūra, ae, *f.* [polluceo] gostba, čast, *jedn. Plaut. Stich.* 5, 4, 6.

polluo, ui, ūtum, 3. 1) * onečistiti, okaljati, opoganiti, uprljati, dapes ore; ora cruore. 2) *tp.* oskvrniti, pogrditi *(sveto i čisto; sr.* contamino, inquino, maculo), mare, quo cetera, quae violata sunt, expiari putantur; sacra; quasi pollui consulatum; indignus illo honore et quasi pollutus; omnes cerimonias p.; pollutâ semel militari disciplinâ *(kad je narušena)*; hoc (connubium) si polluit nobilitatem istam vestram; quod genus ludorum ab Oscis acceptum tenuit juventus nec ab histrionibus pollui passa est; vulgata dein religio a pollutis, nec matronis solum, sed omnis ordinis feminis *(opp.* spectatae pudicitiae matrona), *Liv.* 10, 23, 9.; * domum stupris; * Jovem; * formam auro; * hospitium; * pacem; * pollutus amor.

pollūtus, *adj.* [*partic. od* polluo] nečist, bludan, femina, *Liv.*; princeps, *Tac.*

Pollux, ūcis, *m.* [Πολυδεύκης] *sin Tyndarejev (ili Jupitrov) i Ledin, brat Castorov*; * P. uterque = Castor *i* Pollux.

* **pŏlus**, i, *m.* [πόλος] 1) pol, krajnik, stožer *na zemaljskoj, na nebeskoj osi.* 2) nebo, svod nebeski.

Pŏlȳbius, ii, *m.* [Πολύβιος] *slavan grčki povjestničar (historik).*

Pŏlȳclītus (-ētus), i, *m.* [Πολύκλειτος] *slavan grčki kipar, suvremenik Phidijin.*

Pŏlȳcrătes, is, *m.* [Πολυκράτης] *vladar na otoku Samu.*

Pŏlȳdămas, antis, *m.* [Πολυδάμας] *njeki Trojanac, Ov.*

Pŏlȳdectes, ae, *m.* [Πολυδέκτης] *kralj na Seriphu, odgojitelj Persejev, Ov.*

Pŏlȳdōrus, i, *m.* [Πολύδωρος] *sin Priamov, sa velikim blagom povjeren thračkomu kralju Polymnestoru, ali od njega ubijen. Odt.* **Pŏlȳdōrēus**, *adj. Polydorov, jedn. Ov. met.* 13, 629.

Pŏlȳgnōtus, i, *m.* [Πολύγνωτος] *slavan grčki slikar i kipar za vremena Sokratova.*

Pŏlȳhymnia, ae, *f.* [Πολύμνια, *pjesmom bogata*] *jedna od devet Musa, po grčkoj pomisli predstojnica lyrici, Hor. Ov.*

Pŏlȳmăchaerŏplăcĭdes, ae, *m. za šalu izmišljeno ime vojnika, složeno od* πολύς, μάχαιρα *i* placidus, *jedn. Plaut. Ps.* 4, 2, 31.

Pŏlȳmnestor [-mestor], ŏris, *m.* [Πολυμήστωρ] *v.* Polydorus.

pŏlȳphăgus, i, *m.* [πολυφάγος] izjelica, izješa, *jedn. Suet. Ner.* 37.

Pŏlȳphēmus, i, *m.* [Πολύφημος] *jednooki cyklop u Siciliji, oslieplјen od Ulixa.*

Pŏlȳplūsius, i, *m.* [Πολυπλούσιος] *izmišljeno ime plemensko, upr. veoma bogati, od prilike „Bogatinović", jedn. Plaut. Capt.* 2, 2, 27.

pŏlȳpus, i, *m.* [πολύπους, *dor. i aeol.* πωλύπος *s toga s dugačkim* o *u Hor.*] polyp, *a)* morski p., *Ov.*; *u Plaut. o grabežljivih ljudih. b) (Hor.)* nosni p.

Pŏlysperchon, ontis, *m.* [Πολυσπέρχων] *vojvoda Alex. Vel., Nep. Curt.*

Pŏlyxĕna, ae, *f.* [Πολυξένη] *kći Priamova, ljubljena od Achilleja, Ov. Odt.* * **-xĕnius**, *adj. Polyxenin.*

pōmārium, ii, *n.* [pomum] voćnjak.

pōmārius, ii, *m.* [pomum] voćar, *Hor.*

pōmĕrīdiānus [postmer.], *adj.* [postmeridianus] poslije podne, tempus.

Pōmētia, ae, *f. i* **-tii**, ōrum, *m. starinski grad Volská u Latiju. Odt.* **-tīnus**, *adj. pometijski.*

pōmĭfer, fĕra, fĕrum, *adj.* [pomum-fero] koji nosi voće, * auctumnus; * annus.

pōmoerium (pōmērium), ii, *n.* [post-moerus *mjesto* murus] prostor duž gradskoga zida *(izvana i iz nutra).*

Pōmōna, ae, *f.* [pomum] božica voća, *Ov.*

* **pōmōsus**, *adj.* [pomum] rodan voćem.

pompa, ae, *f.* [πομπή] 1) javni svetčani obhod, processija *pri svetkovinah, glumah, igrah u cirku, na pose* svetčani sprovod *(sr.* exsequiae, funus), sine ulla pompa funeris, comitantibus omnibus bonis; cadaver Clodii spoliatum imaginibus, exsequiis, pompâ, laudatione; * pompam funeris ire, *na sprovod ići*; pompam *(pri igrah u cirku)* ducere; * pompam ducit *(na piru)*; pomparum ferculis similes esse; povorka, lictorum. 2) *tp.* krasota, nakit, gizda, *na pose* kićen govor, *(sr.* acies, pugna, palaestra), rhetorum; (epideicticum genus orationis) pompae quam pugnae *(prenje)* aptius; haec (eloquentia) ludorum atque pompae, nos autem in aciem dimicationemque veniamus; eorum partim in p. partim in acie illustres esse voluerunt; adhibere in dicendo speciem et p.

Pompēji, ōrum, *grad u Campaniji, g.* 79. *pr. Is. od Vesuva sasma zasut, sada većinom opet izkopan. Odt. a)* **Pompējānum**, i, *n. Ciceronovo imanje kod* P., *Pompejan. b)* **Pompejāni**, ōrum, *m. Pompejani.*

Pompējŏpŏlis = Soli, *što pogl., Tac.*

Pompējus, *ime rimskoga plemena; najpoznatiji* Gnejus P., *rodj. g.* 106 *pr. Is. Odt.* **Pompējus** *i* **Pompejānus**, *adj. Pompejev.*

Pompĭlius, *ime rimskoga plemena; v.* Numa P. *Odt.* * **Pompĭlius**, *adj. Pompilijev.*

Pompōnius, *adj. ime rimskoga plemena; v.* Atticus.

1. **Pomptīnus** (Pontinius), *ime rimskoga plemena.*

2. **Pomptīnus** (Pomt. Pont.), *adj.* pomptinski, *naziv jedne pokrajine u Latiju; na pose* P. paludes, *močvarna pokrajina u južnom Latiju, Suet.*; Pompt. summa, *gornji kraj pompt. močvarâ;* **Pomptīnum**, i, *n.* Pomptinsko, p. kraj.

pōmum, i, *n.* 1) svako voće *(a ne samo jabuka)*, *Virg. Tib. Prop. Ov. Tac.*; poma, *Cic. Virg. Hor.* 2) *(takodjer* **pomus**, i, *f. Tib.)* voćka, *Virg. Plin. ep.*

pondĕro, 1. [pondus] 1) vagati, mjeriti, *Plaut. Prop.* 2) *tp.* razmišljati, razsudjivati, beneficia; causas; verborum delectum aurium quodam judicio; fidem ex fortuna; quo quis animo sit.

pondĕrōsus, *adj. s* † *comp. i* † *sup.* [pondus] *samo tp.* zamašit, epistola.

pondo, *subst. kano abl. sing.* tegom, težinom,

coronam auream libram p. accepit; *pak izpustivši rieč* libra *kano subst. indecl. funta,* argenti p. viginti milia; auri quinque p.; uncia p., *dvanaestina funte;* patera ex quinque auri p.; ad milia p.

pondus, ĕris, *n.* [pendo] *1) uteg na vagi,* pondera a Gallis allata; taleae ad certum p. examinatae. *Odt. a) teg, težina koje stvari (na koliko je u težini i snaga; sr.* onus, gravitas), magni ponderis saxa; moveri gravitate et p. *b) teža, ravnotežje,* tertius motus oritur extra p. et plagam; * tellus p. librata suis; *tako valja i Hor. ep.* 1, 6, 50. trans pondera dextram porrigere, *preko težišta ruku pružiti, tako da može pasti. c) teret, sila,* omnia p. in terram feruntur; * immania p. baltei; *odt.* * *breme utrobe, takodjer* pondera uteri. *d) množina, sila,* magnum p. argenti; auri p. ingens. *2) tp. a) ugled, znamenitost, sila,* persona testimonii pondus habet; literae maximi apud me sunt ponderis; commendatio magnum p. apud te habuit; * p. addere nugis; pondera verborum; *vrstnoća,* ita enim servabitur p., *Quint.* 10, 7, 28.; * *stalnost, postojanost,* nulla diu femina p. habet; *u zlu sm., breme, teret,* * p. amara senectae; † tam magnae quaestionis pondus excipere.

pōne, *I) adv. odzadi, ostrag, straga, Virg.;* moveri et ante et p., *jedn. Cic. de univ.* 13. *II) praep. s acc. za, iza,* quod p. me est, p. aedem, p. nos recede, *Plaut.;* p. castra ibant; p. quos labantur; p. veteres *sc.* tabernas.

pōno, pŏsui (*u Plaut. takodjer* pŏsīvi, posiveris), pŏsĭtum, 3. [*stegnuto od* po-sino] *1) staviti, metnuti, vrći, djesti, klasti; postaviti, položiti; pružiti, sagraditi,* Plato animi principatum in capite, sicut in arce, posuit; tabulae testamenti ut in aerario ponerentur; tabulas obsignatas in publico p.; † caput alcjs ante regis pedes, corpus ante ipsum; ubicumque posuit vestigium; *u prilici,* quacumque ingredimur, vestigium in alqa historia ponimus; * vestigia ponere in locuplete domo, * per vacuum, * longo clivo, * tectis; prohibiti estis in provincia vestra pedem p.; pedem ubi ponat in suo (regno) non habet; * p. caput, *položiti;* * alqd in gremiis alcjs = *prepustiti; u prilici,* sapientia ubi pedem poneret, non haberet; in possessione libertatis pedem p.; * positis pedibus calcare pruinas; *ponajv. pjesnički i kasno nalazi se* in *s acc.,* stipitem in flammam; *nadje li se* in *s acc. u class. prosi, to je redovito da ili nije stalno da se baš tako mora čitati, ili je postavljanje samo u prenesenom smislu; sr. Sall. Jug.* 17, 3. *Liv.* 38, 35. 41, 28.; * *sa samim abl.;* * † p. genua = *pasti na koljena, kleknuti,* † alcui, *pred kim;* * posito capite, *oborene glave;* * vultum humi; * oscula in labellis; *(Hor.)* humi posuisse collum, hic verbenas; *posl. (Hor. Carm.* 3, 10, 12.) nudo sub pede palmam *(ob onom, koji do pobjede ništa ne drži, a k jednu pokazuje, da je sam rad biti pobjeditelj);* sellam juxta; † mensam; † mensas totis castris; * alcui mensas exstructis dapibus; p. scalas, *prisloniti; (Curt.)* ne positis quidem, sed abjectis poculis; * casses; p. donum ex auro in aede Jovis, *kano zavjet položiti, prinesti,* coronam auream in Capitolio donum; * serta, * sectos fratri capillos; posita, *položeno kano zavjet, prinos, Caes. b. G.* 6, 17, 5.; * vota p.; tropaeum, aram, * aras, *podignuti;* ut in decem praetorum numero prima ejus (Miltiadis) imago poneretur; * p. templa, * nidum, * domum, * Tibur; *(Liv.)* centum navium longarum carinis positis, decem quadriremes cum essent positae; † munimenta manu, *umjetno;* * *o gradjenju umotvorâ,* Venerem Apelles; alqm marmoreum; * sollers nunc hominem, nunc deum p.; infelix operis summa quia totum p. nesciet; *u obće* * = *načiniti,* culmina aequa solo p.; *osb. kano t. t. vojnički,* p. castra, *utaboriti se,* in proximo colle, loco iniquo, † sub radicibus montis, † ad amnem; castella his locis, vigilias, *postaviti; (Curt.)* p. aciem versatilem, *vojsku postaviti kretljivo, tako da se može svakamo kretati;* * artus in litore, * corpus in ripa, *pružiti;* * se toro; * somno positae, *u snu ležeći;* * circa Lares; * *na odar položiti, mrtvaca ili kosti ukopati, sahraniti,* toro componar positaeque det oscula frater; alqm patriâ terrâ, ossa collecta in marmorea domo; corpus; * pone me ubi etc., pone sub curru solis in terra etc., *(Just.)* alqm in coelo; * modo me Thebis, modo ponit Athenis; *partic.* positus, * lepus sic positus, *kad (ubijen) tako leži;* * nives positae; posita in medio *v.* medius; *o localitetih, ležeći, nahodeći se gdje,* Roma in montibus; vicus in valle; Gallia sub septentrionibus; Britannia contra regiones; oppidum ad Iberum; portus ex adverso urbi; tumulus opportune ad id positus; loco opportuno; † Dejotarus positus in ea parte, *prebivajući,* † gloria posita ad manum, *koja je blizu,* † pernicies ante praedam posita. *Na pose a) kano t. t. u računstvu,* * † p. calculum, τὴν ψῆφον τιθέναι, *ponamjestiti računske kamečke, računati, pak u prilici,* † cum alqa re parem calculum p., *što poravniti, izjednačiti;* omnes, quos ego movi, in utraque parte calculos pone, *razmotri. b) kano vojnički t. t., vojnike, vojsku itd. postaviti, namjestiti,* † praesidium in pontes; duas legiones in Turonis ad fines Carnutum; legionem tuendae orae maritimae causâ; insidias contra alqm; centuriones in statione ad praetoriam portam; navis ad custodiam posita; alqm positum habere ad munitiones; † subsidia a latere. *c) jelo, piće pred koga metnuti, postaviti,* alcui venenum cum cibo, * alqd epulandum mensis; * pocula; * pavonem; * merulas, * unctum, *poslastice. d) saditi,* * vites in ordine; * arborem, * piros, * semina, *sijati. e) glavnicu dati-, uzajmiti na kamate,* pecuniam in praedio, apud alqm; * positis in foenore nummis; *odt.* beneficium apud alqm, bene apud alqm, munus bene apud alqm *(Hor.)* otia recte p., *koristiti se. f)* * *kose češljati, rediti,* comas, capillos. *g)* * *dati u zalog što, pri igri ili kladnji,* pallium, pocula fagina; *osb. o nagradah, postaviti, obećati,* praemium; fortuna victoribus praemia posuit; * huic signo ponebam milia centum. *h) pristaviti, pridati,* custodem, custodem alcui, frumento publico; imperatorem Numidis. *i) odložiti, položiti (sr.* depono), tunicam, vestem; arma, *položiti,* librum de manibus; * fulmina; * secures; * arcum umeris, *sa ramena;* * telum, * clitellas, * frondes; * ungues, *rezati;* * † barbam, *brijati. k)* * *posaditi, položiti, umiriti, smiriti,* tollere seu ponere vult (notus) freta

da se smiri (tim što prestane duhati); magnos cum p. aequora motus; * *reflex., sleći se, o vjetrovih; neobičnije i to u oprjeci,* ponendus est enim ille ambitus, non abjiciendus, *jer treba periodu završiti, a ne dokinuti, jedn. Cic. or.* 59, 199. *2) tp. a) u obće postaviti, položiti,* alqd sub uno aspectu, ante oculos *(sr.* oculus); fundamenta alcjs rei, fundamenta virtutum in voluptate, *osnovati;* positum esse in laude, *biti slavan;* † in illo fortunae gradu positus; * artes infra positae, *manja vrstnoća;* p. alqm in gratia apud alqm; alqm in culpa, in suspitione, *okriviti, opasti, (Plaut.)* in crimen populo atque infamiam; *(Liv.)* in dubio, utrum — an, haud in magno ponam discrimine, *neću mnogo do toga držati;* † p. in dubio. *b) osnovati na čem,* spem in alqo, in alqa re, *uzdati se;* sibi praesidium in fuga; † tantum in ea arte, † multum in suorum misericordia, *uzdati se. c) upotriebiti na što, probaviti u čem, čim,* totum diem in consideranda causa; totum animum atque omnem curam, operam diligentiamque suam in petitione; se totum in contemplandis rebus, *udubsti se. d) odrediti, utvrditi, pogoditi, dati,* leges in conviviis; Olympiada; nomen alcui *ili* alcui rei, *(Hor.)* alcui insano, *nadjenuti;* * leges; * jura; * mores viris et moenia; * modum iambis; * signa praeceptis novis, * certamina alcui; * metas rerum; * modum exitiis; *(Tac.)* finem vitae sibi posuit; *(Tac.)* festos laetosque ritus; *(Hor. ep.* 1, 18, 111.) orare Jovem, quae ponit et aufert. *e) brojiti, ubrajati,* mortem in malis; alqd in beneficii loco; saltare etiam in vitiis poni; alqm parem; principem poni, *biti držan;* verba ante facta, *više cieniti, držati do;* * alqm inter vatum choros, * inter veteres, † in gente Meneni. *f) tvrditi, dokazivati, navesti, reći,* alqd pro argumento, pro certo; sententias, quas posui; hunc motum in solis animis esse; (cum) in oratione sua multa invectus esset in Thebanos in eisque hoc posuisset *s acc. c. inf. g) postaviti što, uzeti što da jest,* duo genera ponunt, deorum alterum, alterum hominum; hoc posito atque concesso; positum sit *s acc. c. inf. (Ter.)* pone esse victum eum; *(Sall.)* Africam partem tertiam. *h) postaviti što na razpravljanje,* quaestionem; de quo quis audire velit. *i) položiti, od-, pometnuti, ostaviti se, okaniti se, mahnuti se,* vitam, vitia, curas; * vitam in limine portae; *(Sall. Jug.* 112, 1.) bellum condicionibus; posito legis certamine; † bellum; * bella; † positis adversus Hyrcanos discordiis; * p. versus; * amorem, * iram, * superbiam; * animos, *prkos;* * moras; * vires, *izgubiti;* * alqd aequo animo; p. tirocinium, rudimentum; *ellipt. Hor. ep.* 1, 16, 35. ,pone meum est', inquit: pono tristisque recedo, *odričem se, vraćam natrag (naime slavu krieposti i mudrosti).*

pons, tis, *m. most,* pontem in flumine facere, efficere; p. erat in flumine; pontem facere navibus junctis; amnem jungere ponte, *premostiti,* pontem injicere, † indere, † flumini pontem imponere; pontem rescindere, interscindere, dissolvere, * vellere. *Na pose a)* * *mostić s broda na kraj. b)* * *most od zida na toranj ili* † *sa obsadnih sprava na neprijateljski zid. c) mostići preko kojih je narod na comitiah išao u* saepta. *d)* † *krov na brodu, na kojem su stajale težke sprave za bacanje strielâ;* * *pod* (tabulatum) *na tornju.*

pontĭcŭlus, i, *m.* [*dem. od* pons] *mostić, brvina.*

Pontĭcus *v.* 2. Pontus *2).*

pontĭfex, ĭcis, *m. svećenik, nadsvećenik u Rimu; bila su najprije četiri, pak osam, a napokon petnaest, a posao im je bio nadgledanje stvari vjere; načelnik im se je zvao* p. maximus. *Odt. a)* **pontĭfĭcālis**, *adj. b)* **pontĭfĭcius**, *adj. pontifički. c)* **pontĭfĭcātus**, us, *m. čast i služba onoga, koji je* pontifex.

ponto, ōnis, *m. [gallska rieč] gallski brod, koji prenosi što, priehod (ponton), jedn. Caes. b. c.* 3, 29, 3.

1. * **pontus**, i, *m.* [πόντος] *dubljina,* maris; *pak a) more (duboko; sr.* mare, pelagus, aequor). *b) val morski,* ingens.

2. Pontus, i, *m.* [Πόντος] *1) crno more. 2) zemlje okolo crnoga mora, Pontus, na pose zemlja u maloj Asiji na crnom moru medju Bithynijom i Armenijom, kraljevina Mithridatova, kašnje rimska pokrajina, Pontus. Odt.* **Pontĭcus**, *adj. pontski,* P. mare, *crno more;* † P. gentes; * pinus; * terra.

pŏpa, ae, *m. pomoćnik svećenički pri žrtvah (koji se je morao starati za sve što treba, te je žrtvu k žrtveniku privodio, pak ju udario, na što ju je* cultrarius *žrtvenim nožem zaklao).*

pŏpellus, i, *m.* [*dem. od* populus] *prosti narod, jedn. Hor. ep.* 1, 7, 65.

Pŏpĭlius, *ime rimskoga plemena;* Gajus P. Laenas *ubio je Cicerona, kada je prognan.*

Pŏpĭlia, *supruga Qu. Catula, adj.* **Popilius**, *Popilijev,* gens; familia.

pŏpīna, ae, *f.* [πέπτω, popa] *krčma, koju su samo najprostiji ljudi polazili; meton., jestvine iz krčme.*

pŏpīno, ōnis, *m.* [popina] *koji polazi krčme, izješa, Hor.*

poples, ĭtis, *m. podkoljenica,* * nec parcit juventae poplitibus, *o Martu, budući da su se bjegajućemu neprijatelju presiecale žile pod koljenom, pak se onakav ostavljao da leži; (Liv.* 22, 48, 3.) succisis feminibus poplitibusque; *(Virg. Aen.* 9, 763,) succiso p.; *meton., koljeno,* * duplicato p.; † poplitibus semet excipere, *spustiti se na koljena.*

Pŏplĭcŏla, ae, *m.* [populus-colo; *drugi pišu* **Publĭcŏla** *od* publicus-colo] *prijatelj puka, pridjevak P. Valerija.*

pŏplus *v.* populus.

Poppaeus, *ime rimskoga plemena, Tac. Suet.;* **Poppaea**, *Neronova supruga, Tac. Suet.*

pŏpŭlābĭlis, *adj.* [populor] *koji se može razoriti, jedn. Ov. met.* 9, 262.

pŏpŭlābundus, *adj.* [populor] *htijući plieniti, -pustošiti, Liv.*

pŏpŭlāris, *adj.* [populus] *1) narodan, pučki,* p. opinio; verba; munus, *narodu dan;* lex, *od naroda polazeći;* laus, gloria, admiratio; ventus *ili* aura *(ljubav);* oratio, *narodu,* offensio, *kod naroda;* coetus; civitas, res publica, *demokratija;* ratio p. *v.* ratio *1) c). 2) a) koji s narodom drži, puk ljubeći, demokratski,*

sa gledišta optimatâ (velikašâ), demagogski, koji smiera na prievrat, vir; homo; animus vere p.; lacrimae; ratio; *subst.* **populares,** *demokrati, pučka stranka, demagogi. b) narodu po volji, radeći da dodje narodu u volju, narodan,* dictator in actione minime p.; ingenium; minime p. ministerium; nihil esse tam p. *3) * koji je od istoga naroda, domaći,* flumina, *domaće,* leaena p., *iz istoga mjesta; u prosi često kano subst.* **-ris,** is, *m. a) zemljak,* p. meus; p. loci, *stanovnik istoga mjesta. b) učestnik, dionik, drug u čem,* conjurationis; p. meus *(Com.), sa mnom istoga stališa.*

pŏpŭlārĭtas, ātis, *f.* [popularis] *1) † vladanje narodu po volji, ugadjanje narodu, u zlu sm., težnja na to da se puku uvolji. 2) zemljačtvo, jedn. Plaut. Poen.* 5, 2, 81.

pŏpŭlārĭter, *adv.* [popularis] *1) obično, prosto, po pučki. 2) kano prijatelj puka,* p. in causa versari, *u zlu sm., demagogski, prevratno.*

pŏpŭlātio, ōnis, *f.* [populor] *plienjenje, pljačkanje, pustošenje,* effusa; in agris; populationibus fessi; p. agri, agrorum; *concr.* Vejentes pleni populationum, praedae populationumque spes.

pŏpŭlātor, ōris, *m. koji plieni, -pljačka (pljačkaš), -pustoši,* agrorum.

* **pōpŭleus,** *(jedn. Plaut. Cas.* 2, 6 32.) **-nus,** *adj.* [2. populus] *jablanov, jablanski, jagnjedov.*

* **pōpŭlĭfer,** fĕra, fĕrum, *adj.* [2. populus-fero] *noseći jablane.*

pŏpŭliscītum, i, *n.* [1. populus *i* scitum] *naredba naroda.*

Pŏpŭlōnia, ae, *f. grad u Etruriji, Virg.; stanovnici,* **Populonii,** *i* **-ienses,** *m. Populonjani.*

pŏpŭlor, *dep.* 1. *ili (ponajv. u pass.)* **pŏpŭlo,** 1. [1. populus, *širiti se kao svjetina] 1) harati, plieniti, pljačkati (tudju zemlju, radi osvojivanja neprijateljskoga imetka; sr.* spolio, vasto), agros, fines; Volscos; uri sua popularique; populata vexataque provincia; populatae, vexatae, funditus eversae; Siculi populati vexatique; * litora vestra vi populat; * populavit Achivos. *2) * kvariti, štetiti, razoriti, uništiti,* tempora populata auribus raptis, *osakaćen;* ingentem farris acervum populat curculio; flammâ populante capillos; feris populandas tradere gentes; quisque suum populatur iter *(o rieci).*

1. **pŏpŭlus,** *(Plaut.* pŏplus), i, *m. 1) narod (sačinjavajući državu; sr.* civitas, gens, natio), p. est coetus multitudinis juris consensu et utilitatis communione sociatus; non ex iisdem populis, quamquam eadem gens; Bolanis, suae gentis populo; p. Samnitium, Carthaginiensis; * Priami. *Na pose su se tako u Rimu nazivali u najstarije doba patriciji naprama plebejcem; a kašnje patriciji i plebejci sa senatom na čelu,* p. Romanus, senatus populusque Romanus; *naprama plebejcem i senatu,* populi concilia, *comitia curijska;* patres in populi potestate fore, *često takodjer o plebejcih; kadšto i o žiteljih municipijâ, kanoti velijskoga* (Velia) *i salernskoga* (Salernum) *u Hor. ep.* 1, 15, 14.; *pokazuje i ono, što je javno, pak* e quibus haec populum *(na ulicu)* spectat, illa Larem, *Ov. fast.* 1, 136. *2) sviet, množtvo ljudî, hrpa,* * me gelidum nemus etc. secernunt populo; * in magno ut populo; * fratrum, * sororum, * natorum; * populi pater; in tanto p., *Just.* 10, 1, 6.

2. * † **pōpŭlus,** i, *f. jablan, jagnjed,* alba, *topola, Hor.*

porca, ae, *f.* [porcus] *prasica, krmača.*

porcella, ae, *f.* [*dem. od* porca] *prasešce, odojče, Plaut.*

porcellus, i, *m.* [*dem. od* porcus] *veprić, Phaedr.*

porcīnārius, ii, *m.* [porcinus] *koji prodaje svinjetinu, Plaut.*

porcīnus, *adj.* [porcus] *svinjski,* offa; *subst.* **-na,** ae, *f.* (sc. caro) *svinjetina, Plaut.*

Porcius *v.* Cato.

porcŭla, ae, *f. i* **-us,** i, *m. od* porca *i* -us, *prasešce, Plaut.*

porcus, i, *m. prasac, krmak, osb. mladi (sr.* sus); p. femina, *prasica, krmača, o razkošniku, (Hor.)* Epicuri de grege p., Umber.

porgĭte, porgĭtur *v.* 2. porrigo *1) c).*

Porphyrion, ōnis, *m.* [*Πορφυρίων*] *jedan od gigantâ, Hor.*

porrectio, ōnis, *f.* [porrigo] *(riedko) pružanje,* digitorum.

porrectus, *adj. s (predcl. i pocl.) comp.* [*partic. od* 2. porrigo] *pružen, otegnut,* † porrectior acies; *u pril.,* porrectior *(vedrije)* frons, *Plaut.; * o vremenu, dugačak,* mora.

pŏrricio, — rectum, 3. *(stari i samo kano relig. t. t. običajni uzgr. obl. od* projicio) *kano žrtvu baciti, položiti, prinesti,* exta in mare, * in fluctus; *posl. v.* caedo.

1. **porrīgo,** ĭnis, *f. krasta, perut (prhut), grinta, bolest na koži, osb na glavi, Hor.*

2. **porrĭgo,** rexi, rectum, 3. [por = per *i* rego] *1) pružiti,* brachium; crus, membra; * brachia coelo, * alcui; manum; manus ad coelum; manus nunc in coelum, nunc in patentes terrae hiatus ad deos manes; *u pril.,* neque quo manus porrigeret, suppetebat, nisi in amicorum possessiones; † ad pecora nostra avaras et insatiabiles manus; ne digitum quidem alcjs rei causâ; * dextris pocula porgite (= porrigite), *dignite;* * corpus porrigitur in novem jugera; * scopulus frontem in aequor; *medialno,* porrigi, *pružati se,* porrecta in dorso (Albani montis); * ab ortu solis ad etc ; quem ad finem porrecta loca aperta pertinebant, *dokle su sizala;* * planis spatiis *(o Ithaki)*; Rhodope porrecta sub axem; urbs, † cubiculum porrigitur in solem; † per spatium omne porrigitur flumen; † sub his per latus omne porriguntur vineae; † pars Suevorum in secretiora Germanicae p.; *u pril.,* * quo se tua p. ira; * imperi porrecta majestas ad ortus solis ab Hesperio cubili; * vectigalia, *umnožiti; na pose a) kano vojnički t. t.,* aciem; † multitudinem equitum; † jubet aciem porrigi; *(Tac.)* haud porrecto agmine sed cuneis adstitit, donec agmen per saltus porrigeretur. *b) pružiti, oboriti, obaliti koga na tle,* hostem; * stratis porrexit in herbis *sc.* corpus; * si quis ad ingentem frumenti semper acervum porrectus vigilet; * praeda curvo in litore, *kano plien pticam grabežljivicam;* * catino, * in patina, *o ribah na zdjeli;* * *pružen = mrtav,* senex; * capsâ

porrectus apertâ, *o spisih Horatijevih (kao mrtvac na nosilih). c) o vremenu, duljiti,* spectandique morâ brumales porrigis horas; *kako se domišljaju u Hor. sat.* 2, 6, 59. lux porgitur = porrigitur, *dan mi biva dosadan (obično se piše:* perditur). *2) pružiti, dati (da drugi uzme; sr.* do, praebeo), alcui dextram; * poma puero; * mihi ilia rhombi; * dextram trans pondera *v.* pondus *1) b)*; * jugulum; oscula lymphis; alcui gladium, alcui bona; praesidium clientibus opemque amicis; et prope cunctis civibus lucem ingenii et consilii sui; afflicto et jacenti dextram fidemque; * mihi forsitan, tibi quod negarit, p. hora.

porrō, *adv.* [*πόῤῥω*] *1) u prostoru a) uz glagole, koji znače kretanje, napried, dalje, daleko,* ab hac abstrahat, *Ter.;* ire, pergere, armentum agere; * niti. *b) uz glagole mirovanja, u daljini, daleko, (Plaut.)* habitare, *(Virg.)* esse. *2) u vremenu, a) u napredak, nadalje, Ter. Cat. b) pokazujuć da što sliedi, osb. u govoru, nadalje, zatim, opet, a sad, s druge opet strane, i tako dalje,* sequitur p., nihil deos ignorare; p. animus cupidine caecus ad inceptum scelus rapiebat; p. autem anxius erat; *(Just.)* p. *(naproti)* Xerxes controversiam — referebat; saepe a majoribus natu audivi, qui se p. pueros a senibus audivisse dicerent; ea non mala dicimus, sed exigua et p. minima.

porrum, i, *n. ili* **-us,** i, *m. vlašac (ljutika), Hor.*

Porsēna (-sīna, -sinna, -sinnas) *i* **Porsenna,** ae, *m. kralj etrurijski.*

porta, ae, *f. vrata gradska, taborska i nal.,* urbis, *a i samo* porta; decumana; principalis; quaestoria; portae fores objicere, *zatvoriti,* * portas objicere; portâ *(na vrata)* introire. *Odt. svaki ulaz u obće,* portae Ciliciae, *klanci,* jecoris; * p. Taenaria; * coeli.

portātio, ōnis; *f.* [porto] *(riedko) nošenje, prinašanje,* armorum atque telorum portationes, *Sall.*

portendo, di, tum, 3. [porro = protendo] *upr. pružiti, što buduće, dobro ili zlo, objaviti, oglasiti, proreći,* dii periculum; auspicia p., clarum fore hoc caput; Cyrum regnaturum esse portendi; victoria se p.; ominibus omnes rerum mutationes caedem, fugam aliaque hostilia p., *glasnici, viestnici; (Just.)* quod portentum dira Lysimacho stirpique ejus ac regni ruinam cum clade vexatarum regionum p., quod prodigium mutationem rerum p., quod omen universarum terrarum victoriam infanti p.; *pass. medialno, pokazati se,* quid spei Latinis portendi? pericula portenduntur.

portentĭfĭcus, *adj.* [portentum-facio] *čudnovat, neobičan, nakazan, Ov. met.* 14, 55.

portentōsus, *adj.* [portentum] *čudan, čudnovat, neobičan, nakazan.*

portentum, i, *n.* [portendo] *znamenje, čudo (a uviek se pri tom pomišlja na strašno, opasno; sr.* ostentum, prodigium, monstrum). *Odt. a) nakaza,* hominum pecudumque; *(Hor.)* Thessala; *(Hor.)* quale p. neque militaris Daunias alit aesculetis etc., diram qui contudit hydram notaque fatali portenta labore subegit *(o Herculu). b) o pogubnu i propalu čovjeku, grdoba, neman,* Clodius p. rei publicae; Gabinius et Piso, duo rei publicae p. ac paene funera. *c) vrtoglave, vratolomne, strašne izmišljotine,* poëtarum et pictorum.

portĭcŭla, ae, *f. dem. od* porticus, *jedn. Cic. fam.* 7, 23, 3.

portĭcus, us, *f. 1) portik, svod, gallerija; meton., stoička philosophija, tako nazvana po svodu (στόα). 2) prenes. a) predvorje pred šatorom, Em. pri Cic. Tusc.* 2, 16, 38. *b) pl. krovovi, pod kojimi su djelači prinašali gradju za nasip, jedn. Caes. b. c.* 2, 2, 3.

portio, ōnis, *f. 1) † odmjereni dio (sr.* pars), in portionem muneris vocare; *jedn. Liv.* 7, 35, 4. id quod superesset, triennio aequis portionibus persolveretur *(inače rabi Liv. mjesto toga* pensionibus; *sr.* pensio); pro virili portione *v.* virilis. *2) razmjer,* pro portione; † portione, *razmjerice; (Quint.)* pro sua p.

portiscŭlus, i, *m. upr. malj, kojim je načelnik veslačâ davao znamenje, pak upravljanje, uprava, jedn. Plaut. Asin.* 3, 1, 15.

1. **portĭtor,** ōris, *m.* [porto] *prevoznik; o Charontu.*

2. **portĭtor,** ōris, *m.* [portus] *carinik, koji je pregledao uvoženu i izvoženu robu; tp. (Plaut.) o ženi, koja sve tačno razg'eda, za sve razpituje.*

porto, 1. [*srodno sa πορεῖν*] *1) nositi, odpremati (osb. što velika i težka; sr.* ago, fero, gero), onera; quae ferre et agere possint, prae se agentes portantesque; multa undique portari atque agi plenissimis viis, quae etc. [*sr.* ago *I) 1)*]; commeatum ad alqm, *privesti;* quae regi portarentur; p. legiones secum in Hispaniam, *prevesti;* omnia mea mecum; frumentum secum, *sobom nositi, -voziti;* Massiliam in triumpho; cum hominem portarem *(dao nositi)* ad Bajas Neapoli octophoro Aniciano; * equus me p.; pedibus non valere vehiculoque portari, *voziti se;* * fustes, *nošati, kući vući,* * cadavera in arca, *odpremiti;* * tristitiam et metus tradam protervis in mare Creticum portare ventis; *o brodovih,* milites; * opes pelago, * Penates secum; * Ilium in Italiam; * portat te septima aetas errantem; * puerum Romam docendum, *voditi, (Ter.)* quo portas puerum; *partic.* portantes *kano subst.,* umeris onera portantes, *bremenoše, Curt. 2) tp. donieti, sobom d..* laetum nuntium ad alqm; has spes cogitationesque secum; sociis atque amicis auxilia; vos divitias, decus, gloriam, praeterea libertatem atque patriam in dexteris vestris portate; *(Com.)* alqd boni, nescio quid peccati portat haec purgatio, alqam alcui fallaciam; * alcui timorem, *zadavati.*

portōrium, ii, *n.* [portus] *uvoznina, izvoznina, provoznina,* dare, exigere, imponere; p. vini; circumvectionis, *porez na prodavanje od kuće do kuće.*

portŭla, ae, *f. (riedko)* [*dem. od* porta] *mala vrata, vratašca, Liv.*

Portūnus *(ne* Portumn.), i, *m.* [portus] *bog lučki kod Rimljanâ (identifikovan s grčkim Palaemonom).*

portuōsus, *adj. s comp.* [portus] *bogat lukami (pristaništi),* pars Numidiae portuosior; mare; navigatio hiemalis et minime p., *bez ikoje luke.*

portus, us, *m.* 1) luka, pristanište, portum capere, zahvatiti, * tangere; e portu proficisci; in portu operam dare = biti carinik; posl. (Com.) in portu esse, (Cic.) navigare = biti u zaklonu. Odt. tp. utok, utočište, luka, senatus, p. omnium nationum; se in portum philosophiae conferre; quo tempore aetas nostra perfuncta rebus amplissimis, tanquam in portum confugere deberet, non inertiae neque desidiae, sed otii moderati atque honesti; p. supplicii; * omnis (nom.) in limine portus funere felici spolior. 2) * ušće, utok rieke.

Pōrus, i, *m.* kralj u Indiji, Curt.

posca, ae, *f.* [poto] (predcl., pocl. i kasno) piće prostih ljudi i vojnikâ, pomiešano od vode i octa, limunada.

posco, pŏposci, — 3. 1) tražiti, zahtievati (znajući da ima pravo i vlast to činiti; sr. flagito, postulo), poscunt pugnam; postulant, ut signum detur; p. atque etiam flagitare crimen; incipiunt postulare, poscere, minari; obsides; audaciae partes sibi; alqd ab alqo; alqm alqd; * † poscor alqd, zahtieva se od mene; * † s ut, * s inf. ili acc. c. inf.; * često o pozivanju na pjevanje, Apollo poscitur verba; poscor Palilia; poscimur Aonides; poscimur, Hor. carm. 1, 32, 1. (naproti tomu Ov. met. 2, 144. traže me, moram se pokazati); * o glumi, zahtievati da se opet prikaže, fabula, quae posci vult et spectata reponi; prenes. o stvarih, quos res poscere videbatur; cum tempus posceret; * quantum res poscet; * altera res poscit opem alterius; na pose a) * razpitivati za što, iztraživati što, causas; quae sit sententia. b) izazivati koga na boj, * alqm in proelia; * acies (acc.); odt. absl., poscunt (izazivlju se) majoribus poculis. c) na sud zvati, tužiti, quos populus poscit; dictatorem reum. d) (Plaut.) o prodavaocu, tanti quanti (za toliko, koliko) poscit ille emitur; o kupcu, alqd cenâ, tražiti = kupovati. 2) zazivati, moliti koga, (Plaut.) hominem; * poscor Olympo, nebo me zove (na boj), * supplex tua numina p.; * terrena numina; * oracula precibus; * deum pacem; * deos veniam, za božji blagoslov prositi.

Pŏsīdōnius, ii, *m.* [Ποσειδώνιος] stoički philosoph, učitelj Ciceronov.

† **pŏsĭtio**, ōnis, *f.* [pono] položaj, coeli, podneblje, klima.

* **pŏsĭtor**, ōris, *m.* [pono] (riedko) utemeljitelj, graditelj.

* **pŏsĭtūra**, ae, *f.* [pono] (riedko) položaj, dei, od boga svietu dan.

pŏsĭtus, us, *m.* [pono] 1) položaj, * urbis; † regionis; † siderum; * a positu loci. 2) * načinjanje, redjenje kose.

possessio, ōnis, *f.* I) [possido] osvojivanje, bonorum emptio flagitiosa, possessio; regni; (Tac.) cujus (insulae) possessione revocatus, si mare intretur, promptam ipsis possessionem et hostibus ignotam. II) [possideo] 1) posjed, država, liberam possessionem Galliae sibi tradidisset; absentem de possessione fundi dejicere; deturbare alqm certa re et p., exturbare e possessione; in possessionem proficisci, venire; mittere alqm in possessionem; (Just.) si ignis (gen. subj.) prima p. rerum fuit, ako je oganj prvi svietom vladao; esse in p. alcjs rei; u pril., prudentiae doctrinaeque; judicii ac defensionis. 2) imanje, imetak, imovina, na pose zemlja (nepokretno dobro), habere magnas p.; cum magnam animadverteret in bonis et p. difficultatem; qui habeant domicilium aut p. in Hispania; per eos fierent aestimationes possessionum et rerum, pokretne i nepokretne imovine; qui trans Rhodanum vicos possessionesque habebant; cur in suas p. veniret; possessionibus expellere alqm; militibus agros ex suis p. pollicetur.

possessiuncŭla, ae, *f.* [dem. od possessio] pl. jedn. Cic. Att. 13, 23, 3.

possessor, ōris, *m.* [possideo] vlastnik, bonorum, agrorum; † soli; aut invidiae aut pestilentiae possessores, mjestâ, za koja im se zavidi ili koja su nezdrava; absl.; † vlastnik predmeta, radi kojega se tuži, obtuženik.

possīdeo, sēdi, sessum, 2. [pot-is i sedeo] 1) posjedovati, imati po pravu (sr. habeo, teneo), bona, agrum; magnam p. religionem paternus maternusque sanguis; * inverecundum animi ingenium; * hunc dea diem; neobičajno jedn. Liv. 6, 14, 11. contentus possidendis agris mjesto possessione agrorum; (Sall.) si lubido p. (ingenium), omnia virtutis praemia ambitio p. 2) imati u svojoj vlasti koje mjesto, forum armatis; * sedes sacras; * Zephyri aura nemus.

possīdo, sēdi, sessum, 3. [pot-is i sido] osvojiti, bona sine testamento; agros armis; agros Scipionum virtute obsessos; † famam; † tetrarchia a Dejotaro obsessa; (Liv.) Rhegium legio a nobis in praesidium missa per scelus possedit; brevi tempore totum hominem totamque ejus praeturam possederat.

possum (stari oblici [Plaut] potissum mj. possum, potessim mj. possim, potesse, mj. posse, possiem, possies, possiet), pŏtui, posse (takodjer inf. fut. zamjenjuje, s toga se nigda ne veli fore ut possit); 1) moći, biti vriedan = kadar (što učiniti ili pretrpjeti po svojoj tjelesnoj ili duševnoj sili; sr. polleo, licet, queo, valeo), s inf. i bez njega, p. facere alqd; plus quam potero; quoad possem et liceret; quam maximis potest itineribus; quam potest maxime; quam (quantas) maximas potest copias armat; faciam quantum, quod potero; si potuero; non possum non scribere ili facere non possum quin, ut non, (Plaut.) non possum quin scribam, ne mogu da ne pišem, fieri potest, f. potest, ut, fieri non potest, quin, ut non v. facio, fio. Na pose a) (u razgovoru) potest = fieri potest, možno je; qui potest? qui possit, rogas? ut enim id non potest etc.; ut potest; potest ut commiseris; si posset; (Plaut.) non potest quin obsit, ne može da ne itd. b) (Com.) possum scire? mogu li znati? = ta govori za boga! Posse rabi se prividno kadšto mjesto velle, pokazujuć borbu u duši, koje čovjeka stoji nakana ili djelo uradjeno, tu, qui cives Romani dicerentur, securi percutere potuisti; hoc illud est, quod Theophrastus sustinere non potuit (nije se usudio); illa cum poteris, atque ut possis, rogo; * huic uni forsan potui succumbere culpae; * si quis ferro potuit rescindere summum ulceris os. 2) biti vriedan uraditi što, valjati, quod quisque minus per se ipse posset, id acciperet ab alio; qui tum et poterant per vim et scelus plurimum et quod poterant, id audebant;

multum p. fortuna; quid iniquitas loci posset, koliko stoji do itd.; largiter apud alqm, domi, (riedko, Caes. b. G. 1, 18, 6.); in re militari, in bello multum; plus; plurimum apud alqm, ad alqd; (Tac.) constantia orationis et quia etc., eo usque potuere, ut etc.; takodjer o sili duha, optime p., vrlo je dobre glave; znati, razumievati što, illa, Graeca; totum genus hoc et Zeno et qui ab eo sunt, aut non potuerunt, aut noluerunt.

post, I) adv. 1) u prostoru, straga, napokon, qui p. erant; ante aut p. pugnare; Cyrene est, ac deinceps duae Syrtes, deinde Philaenon arae, post aliae Punicae urbes; (Sall.) invidia et superbia post erant, ostale su straga, nije se za njih marilo. 2) o vremenu, poslije, za tim, paulo, aliquanto, multo p. ili p. aliquanto, paulo, multo; multis p. annis ili multis annis p.,(riedko) p. multis annis; paucis p. diebus, quam discesserat; paucos p. dies; anno p., godinu danâ za tim, biennio p.; horâ p.; * longo p. tempore; p. deinde (Ter.); deinde p., Nep.; primo post. II) praep. s acc. a) o prostoru, za, iza, p. alqm; p. me erat Aegina, ante me Megara; * post equitem sedet atra cura; p. tergum; p. castra. b) o vremenu, poslije, po (c. l.), za (c. i), p. hunc diem, Plaut.; p. mortem; p. hominum memoriam, od pamtivieka; p. Brutum consulem; classis proximum p. alqm praefectum esse; reverti p. diem tertium, poslije tri dana, za tri dana; p. diem quartum quam ventum est, četvrti dan po njegovu dolazku; sexennio p. Vejos captos; post devictum Hannibalem; post deportatos ex Graecia exercitus; p. id, p. illa (Com.); p. ea, p. haec; p. id locorum v. locus 2); p. nonam (sc. horam), Hor.; praegn., * post vina, kad se je napio vina; p. te; p. sidera (za izhodom) Caprae; * p. Hectora, po smrti H. c) o redu, za (c. i.), post hunc Apollinem et Martem (colunt); * erat Lydia post Chloën; (Sall.) sua necessaria post illius honorem ducerent; (Tac.) ut ceteri post Sabinum fratrem haberentur. — Iza padeža jedn. u Cic. Tusc. 2, 6, 15. hunc post; češće razstavljen od njega, post enim Chrysippum; postve ea; postque ea.

posteā, adv. [post] 1) zatim, kašnje, Romae p. Athenis fuerat; p. quam, takodjer **posteaquam**, počem, pokle, pošto, silniji postquam, pa se isto tako i slaže; s conj. u neupravnom govoru, a izvan njega veoma riedko, ako je pravo, što se čita; sr. Cic. fam. 2, 10, 2. p. Clu. 64, 181. de imp. P. 4, 9. Tac. ann. 12, 54.; (Sall.) p. loci v. locus 2); brevi p.; quid p. (što onda, što zato), si Romae assiduus fui? quid p.? pa što onda? što zato? quid tum p.? 2) osim toga, pa, Plaut.

postĕrĭtas, ātis, *f.* [posterus] 1) napredak, budućnost, si minus in praesens tempus, at in posteritatem. 2) potomstvo, rationem habere posteritatis; servire posteritati, težiti na slavu u napredak.

postĕrus, adj. [post] (nom. sing. m. nema) I) pos. o vremenu, budući, sliedeći (mjesto crastinus kad se pripovieda u prošlosti; sr. pristinus), dies; nox; * laus p., slava potonja; in posterum, u napredak, sutradan; † postero = postero die. Odt. subst. **postĕri**, ōrum, *m.* potomci. II) comp. **postĕrior**, us, 1) stražnji, potonji, posljednji, aetate (mladji); tempora; cogitationes; oratores, koji su posljednji spomenuti; adv. **posterius**, kašnje. 2) gori, lošiji (manje vriedan), non posteriores (sc. partes) feram, neću biti gori od tebe, Ter.; nihil p. III) sup. A) **postrēmus**, 1) o prostoru, najposljednji, najzadnji, najkrajnji, p. acies, najposljednja vojska; hoc non in postremis; * cura p.; † in p. libro, na kraju knjige; adv. o vremenu, **postremo**, najposlije, napokon, takodjer u kratko, u obće (sr. denique), p. id mihi da negoti, Ter.; p. in acie praestari interfici; aliis scorta praebere, aliis canes atque equos mercari, p. neque sumptui neque modestiae suae parcere; ad postremum, najposlije, napokon, Liv.; **postremum**, po zadnji put. 2) najposljednji, (najgori, najlošiji, najslabiji), homo p.; postremum malorum (najveće zlo). B) **postŭmus**, * najposlije rodjen, najmladji, proles, subst. postumus, i, m.

post-fĕro, — — ferre, metnuti za kim, manje do čega držati, suas opes libertati plebis, Liv.; et animi et corporis robore nulli juvenum postferendus, Curt.

post-gĕnĭti, ōrum, *m.* [post i genitus] potomci, jedn. Hor. carm. 3, 24, 3.

post-hăbeo, etc. 2. postaviti za kim, manje držati do čega, omnes sibi res, Ter.; omnia alcui rei; omnibus rebus post habitis (zavrgnuvši sve).

post-hāc, adv. 1) potom, zatim, kašnje. 2) (Plaut. Suet.) poslije, u prošlosti.

post-ībĭ, adv. (Plaut.) potom, zatim.

postīcŭlum, i, *n.* (Plaut.) [dem. od posticum] kućar (upr. manja sgrada za kućom).

postīcus, adj. [post] stražnji, ostium, Plaut.; p. partes aedium; subst. **-cum**, i, n. stražnja vrata, aedium; (Hor.) postico falle clientem = postico egressus.

postĭdeā, adv. archaist. = postea, Plaut.

postĭlēna, ae, *f.* podrepak, podrepina, podrepnica, jedn. Plaut Cas. 1, 1, 37.

post-illā, adv. (Com.) = postea.

postis, is, *m.* 1) dovratak. 2) * pl. vrata.

postlīmĭnium, ii, *n.* [post-limen] prâvo vratiti se u svoj zavičaj na staro prâvo (osb. o vraćajućih se zarobljenicih i nal.), prâvo povratka, ei esse p.; obič. abl. postliminio, po itd., redire.

post-mĕrīdiānus v. pomeridianus.

post-mŏdo (Ter. Hor. Prop. Asin. Poll. [pri Cic.] Liv.) ili **-modum**, adv. (Liv.) = postea.

post-partor, ōris, *m.* stečnik poslije koga, nasljednik, potomak, jedn. Plaut. Truc. 1, 1, 42.

post-pōno, etc. 3. = posthabeo, omnia; omnibus rebus postpositis; * alqm alcui.

post-princĭpia, ōrum, *n.* (predcl.) što ide za početkom, napredak, nastavak koje stvari, p. atque exitus vitiosae vitae, jedn. Afran. u Cic. p. Sest. 55, 118.

post-pŭto, 1. = posthabeo, omnes res prae parente, jedn. Ter. Hec. 3, 5, 33.

posteāquam v. postea.

post-quam, *conjct.* počem, pokle, pošto, odkada *(upr. poslije toga što ističe nastajanje onoga, što se uzgrednom izrekom izriče; sr.* cum, posteaquam), Themistocles veni ad te, qui plurima mala omnium Graecorum in domum tuam intuli, cum mihi necesse fuit patriam meam defendere. Idem multo plura bona feci, postquam in tuto ipse et ille in periculo esse coepit; *a) pokazujuć vrieme slaže se s indic. aoristnoga perf., (redje) plsqpf. [sr.* simulac, ubi, ut *1) g)*); postquam illi more regio justa magnifice fecerant, reguli in unum convenere *Sall. Jug.* 11, 2.]; *takodjer s indic. imperf. o trajnoj ili ponovljenoj radnji, a i indic. imperf. i perf. jedno uz drugo, s ind. praes. hist., ako je u glavnoj izreci histor. praes., redje s indic. pravoga praes.,* p. res Romanorum satis prospera pollensque videbatur, invidia ex opulentia orta est; p. nemo obvius ibat, infestis signis ad castra hostium succedit; p. id difficilius visum est neque facultas pugnandi dabatur, — ad Pompejum transierunt; p. fusas copias seque cum paucis relictum videt, in confertissimos hostes incurrit ibique pugnans confoditur; p. nec ab Romanis nobis ulla spes est nec vestra vos jam aut arma aut moenia satis defendunt, pacem affero ad vos, *Liv.* 21, 13, 4.; *s inf. hist. Tac.,* p. exui aequalitas et pro modestia ac pudore ambitio et vis incedebat, provenere dominationes *[sr.* 2. cum *1) a)]. b) (predcl.) s uzgrednim uzročnim pojmom* = jer, budući da.

postrēmo, postrēmus *v.* posterus *III) A) 1).*

postrīdie *(predcl. takodjer* **-duo**), *adv.* [posterodie] *sutradan,* prima luce p.; p. Kalendas; p. ludos, *sutradan poslije igara; (Caes.)* p. ejus diei; p. intellexi quam discessi, *sutradan pošto itd.*

post-scrībo, etc. 3. *pisati za čim,* nomen Tiberii suo, *jedn. Tac. ann.* 3, 64.

postŭlātio, ōnis, *f.* [postulo] *1) tražba, zahtjev, želja, molba,* aequa; p. ignoscendi, *molba za oproštenje. Na pose a) tužba, žalba, Com. b) molba na praetora da dopusti tužbu,* inter p. et nominis delationem. *2)* † *tužba na sudu.*

postŭlātor, ōris, *m.* [postulo] *parac, prica, jedn. Suet. Ner.* 15.

postŭlātum, i, *n.* [postulo] *(ponajv. u plur.) zahtjev, tražba.*

postŭlātus, us, *m.* [postulo] = postulatio *2), u abl. sing. jedn. Liv.* 4, 9, 6.

postŭlo, 1. *1) tražiti, zahtievati (sr.* peto, flagito, posco), auxilium; alqd ab alqo; postulatur a me jam diu vel potius flagitatur historia; orationes me *(drugi:* a me) duas postulas, *Cic. Att.* 2, 7, 1.; *u pass.* non postulatus, *ne pozvan;* p. de alqa re, *u ime čega zahtievati;* de exercitibus dimittendis; ab senatu de foedere, *upitati radi itd.;* s ut, ne; *s osobitom kratkoćom,* ut ipse (Caesar) cum Pompejo colloqueretur, p., *da se može dogovarati [sr.* peto *3) b)]; sa samim conj., Caes. b. G.* 4, 16, 3.; *s acc. c. inf. ili s inf.* = *željeti,* haud postulo me in lecto accumbere, *Plaut.*; quis nostrum tam impudens est, qui se scire aut posse postulet? *koji bi mislio itd.;* cur sui quidquam esse imperii aut potestatis trans Rhenum postularet? illa phalanx Alexandri M. — non parere se ducibus sed imperare postulabat; si tibi indicium postulas dari; *(Curt.)* deos despicit qui postulat deus credi; *(Tac.)* aedem Veneris restaurari postulavere; quas (sollicitudines) elevare tua te prudentia p., *Luccej. u Cic. fam.* 5, 14, 2.; *o neživom, zahtievati,* quarum altera (pars) dici p. ornate, altera apte; res p. videtur Africae situm paucis exponere, quae supplicium postulabat, parare, *Sall.;* tempus, tempus anni necessitasque; ratio temporis exiguitas; ut maritimae res p.; ut amicitia nostra p.; haec aetas alios mores; quod res p.; ubi aut spatium inter muros aut imbecillitas materiae p. videretur; *o mjestu, pozivati kamo. 2) kano sudbeni t. t. a) na sudu tražiti, zahtievati,* recuperatores aut judicem; judicium; quaestionem. *b) na sudu tužiti, obtužiti,* alqm; alqm de ambitu, de pecuniis repetundis; † alqm repetundarum, † de repetundis; † alqm majestatis; † alqm impietatis reum; † alqm ob contumelias in Caesarem dictas.

Postŭmius, *ime rimskoga plemena;* Spurius P. Albinus *obkoljen je g.* 321. *pr. Is. od Samnitâ u caudinskih klancih, te je morao sa svojom vojskom izpod jarma prolaziti;* † *adj.* Postumijev; *odt.* **-miānus,** *Postumijev.*

postŭmus *v.* posterus *III) B).*

Postvorta, ae, *f. sestra Antevorte, boginja vremena (= budućnost) ili boginja porodjaja (kad je diete ležalo naopako), Ov.*

pōtātio, onis, *f.* [poto] *pijanka, Plaut.*

pōtātor, ōris, *m.* [poto] *pijanac, pijanica, Plaut.*

pŏtĕ *v.* potis.

pŏtens, tis, *adj. s comp. i sup.* [possum] *1) absl. moguć, uzmožan, silan,* civitas; rex; populus; bello p.; ubi potentius jam esse id malum apparuit; * matrona; * muneribus Veneris; * virtute; * armis; * Roma; * Justitia; * manus *(vojske);* * amicus; * vates *(jer može dati bezsmrtnost);* * parvo p. Fabricius, *u malom bogat (radi zadovoljnosti);* arma potentiora; * aurum; * domus; * natura; * verba; * herbae; * sol; *subst.* potentes, *mogući, bogataši. Na pose a) podoban, valjan, vrstan,* regni; neque pugnae neque fugae; armorum tenendorum. *b) imajući vlast nad čim, gospodar čemu,* horum opportunus adventus consules imperii potentes fecit; regni; dii immortales ita vos potentes *(gospodari)* hujus consilii fecerunt; p. rerum suarum et urbis; p. sui, *sâm svoj gospodar (Liv.) ili * umjeren, sebi gospodar;* † non p. mei eram, *nisam bio pri sebi;* * p. mentis, *pri pameti;* p. irae; potentes maris; * Diva p. Cypri, *vladarice C.;* * potentior muneribus aemuli. *2)* * *koji je što postigao ili izvršio,* p. voti, *kojemu je želja izpunjena,* pacis; jussi; p. promissi facta, *pošto je izpunila itd.; na pose,* * *srećan,* in amore.

pŏtentātus, us, *m.* [potens] *(riedko i to samo u nom. gen. abl. sing.) vlast u državi,* de potentatu inter se contendere; cum ad eum p. omnis recidisset; aemulo potentatus.

pŏtenter, *adv.* [potens] *1) moćno, silno;* * potentius ictu fulmineo. *2) prama sili, snazi,* * cui lecta potenter erit res.

pŏtentia, ae, *f.* [potens] *moć, sila, snaga, (tjelesna i duševna),* * solis; * morbi; * herbarum; * nate, meae vires, mea magna p. solus; † supra humanam potentiam magnitudine animi praeditus. *Na pose (ona, koju tko ima; sr.* p

testas) *politična moć, -vlast,* esse in magna p.; opum nimiarum potentiae *(pl.);* victoris; rerum; singularis, *samovlada.*

pŏtērium, ii, *n.* [ποτήριον] *posuda za piće, vrč, Plaut.*

pŏtestas, ātis, *f.* [possum] *1) moć, vlast, oblast,* * † potestates herbarum; dixit se fore in populi Romani, senatus p., *da će biti poslušan, da će se podložiti; (Curt.)* esse in potestate medentium, *dati se na liečnike;* habere potestatem vitae necisque, *imati vlast nad glavom itd.;* quid aut quantum praeterea est, quod aut liberum possit habere ille arator ac dominus in potestate suorum fructuum, *što i koliko je te slobode, koja ostaje oraču i gospodaru, da može po volji raditi svojimi proizvodi;* habere familiam in sua p., *ne puštati robove na slobodu; (Curt.)* vocem et gemitum in potestate habere; potestates magistratuum, jura potestatum *sc.* magistratuum, *prava različitih oblasti (Cic. p. Sest.* 26, 56.); esse in sua p., *biti svoj gospodar,* mihi est p., est in p. mea, *u mojoj je vlasti; na pose* in potestate mentis esse, *biti pri pameti;* exire ex p. *(sc.* mentis), *ne znati za se, onesviestiti se. 2) osb. a) polit. moć, vlast, vlada (po službi, pravu i nal.; sr.* potentia), esse in alcjs dicione ac potestate; in potestatem redigere; in alcjs potestatem venire; alqm in potestate habere, tenere, mare, *biti gospodarom na m.,* oppidum, *održati. b) poglavarska vlast, služba,* p. praetoria, tribunicia, regia; imperium et p., *vojnička i gradjanska vlast;* gerere p., *službu obavljati;* dissimilitudo potestatum; *concr. poglavar, oblast,* evocatus a magistratu aut alqa legitima p.; * hominum rerumque aeterna p.; *(Suet.)* potestates, *poglavari u provincijah, namjestnici. c) mogućtvo, prilika, dopuštenje,* p. data est augendae dignitatis tuae; quoties mihi hominum certorum p. erit, *koliko god puta nadjem pouzdanih ljudi;* facere potestatem pugnandi (hostibus), decernendi; facere alcui p. sui, *biti komu na službu ili izići na mejdan, ogledati se ili pripustiti koga k sebi (takodjer* sui conveniendi); senatus populi p. fecit, *dao je narodu vlast;* potestas fit, *zgoda je;* post id tempus non fore potestatem, *neće biti slobodno;* factâ, † datâ potestate; potestatem *(punomoć)* rei habere.

1. pōtio, ōnis, *f.* [poto] *pijenje, napitak, na pose a) otrovno piće. b)* * *začarano piće. c) liek, Plaut.; (Curt.)* p. medicata.

2. pŏtio, 4. [potis] *učiniti dionikom u čem,* alqm servitutis, *zarobiti,* potitus hostium, *koji je dospio u ruke neprijateljske, Plaut.*

pōtiōnātus, *adj.* [potio] *napojen začaranim pićem, jedn. Suet. Cal.* 50.

1. pŏtior, *dep.* 4. *(u pjesnikâ često po 3. conjugaciji* potĭtur, potĕremur, potĕretur; *[Plaut. Asin.* 5, 2, 66.] *inf.* potirier) [potis] *1) posvojiti što, dokopati se, dovinuti se čega, ponajv. s abl.,* imperio, victoriâ, castris, praedâ; * monte, *dohvatiti se;* * campo; * arenâ; * tellure; * p. voto, votis, *postići što je želio;* * auso; *kadšto s gen.,* p. regni, urbis, totius Galliae; *s acc. mjesta nekoliko puta i u najboljih pisaca,* urbem nostram, urbem Carthaginem; spes potiundi oppidi, potiundorum castrorum; in potiundis voluptatibus; *(Tac.)* postquam primi flagitii potitus est; *absl.,* libidines ad potiundum incitantur. *2) imati što kano svojinu, imati,* voluptatibus, *uživati,* mari, *gospodariti na moru,* Numidiâ; oppido; *s gen. u rečenici* p. rerum, *posvojiti najveću vlast, stati na vladu; s acc. (riedko, Nep.)* summam imperii; *(Ter.)* gaudia, commoda; *u Sall. Jug.* 74, 3. Romani signorum et armorum aliquanto numero, hostium paucorum potiti; *absl.,* ii, qui tenent, qui potiuntur, *koji imadu vlast.*

2. pŏtior, us, *v.* potis *2).*

pŏtis *(predcl. i pjesnički), n. takodjer* pote, *adj. s comp.* potior, *sup.* potissimus, *1)* potis (pote), *moguć, silan, obič.* potis, pote est *s inf.,* si potis est, *Virg.; bez* esse, nec potis (= potest) aequare, *Virg.;* dum potis *sc.* es, *Hor.; u pitanju,* potin' = potisne, potin' es dicere, *Ter.;* = potin' est, potin' ut desinas? *možeš li prestati?* = *ta prestani! Ter.; n.* pote est, *Cat.;* = potest, *s inf., Prop.;* = potest esse, *može biti, možno je,* nihil pote supra, *nema ga nada to, Ter.;* † quantum pote, *čim prije;* hoc quidquam pote impurius? *Cic. Att.* 13, 88.; potis *ili* pote *takodjer* = posse. — *2) comp.* **pŏtior,** *n.* potius, *izvrstniji, bolji, valjaniji, preči, praviji,* potior patre; cives p. quam peregrini; mors servitute p.; potiorem vita rem habere; † omnia deditione p. ducere; nihil mihi p. fuit quam ut etc.; * cui p. patriâ fuit interdicta voluptas; † alcui pudor est p. metu; * qui p. nunc es; p. heres, * sententia; * ales, *povoljnije znamenje; takodjer vredniji,* quibus tantum credidi, potiores habui, *Liv.* 26, 31, 4.; † eligere potiorem; *subst.* * † *plemenitiji, bolji ili milostnik.* — *adv.* **potius,** *paće, prije, radje (ako je smisao, da se od dvojega jedno sbiva, a drugo ne; sr.* magis), non judicavit Galliam p. Ariovisti quam populi Romani esse, *da je Gallija Ariovistova, a ne naroda rimskoga;* ipsos potius cultores agrorum fore, quam ut — coli prohibeant; perpessus est omnia p. quam indicaret; *takodjer s comparativi i s comparativnimi izrazi, da pokaže, da je što bolje (sr.* magis), cum ei fuerit optabilius oblivisci posse p.; mihi quaevis fuga p. quam ulla provincia esset optatior; *(Ter.)* puerum praeoptares perire p. quam — esset cum illa nupta; qui se ab omnibus desertos p. quam abs te defensos esse malunt, *vole;* emori p. quam servire praestaret; * quam potius = potius quam. *3) sup.* **potissimus,** *najvrstniji, najglavniji, najpreči itd.,* quid p. sit; primum ac p. ratus; *(Sall.)* potissimus tentare, *najprvi je pokušio;* † p. opusculum; † causa p.; † potissimi libertorum; — *adv.* **potissimum,** *baš, uprav, (sr.* praecipue), ut is p. *(baš on i nitko drugi)* urbi praeesset.

Pŏtītii *v.* Pinarius.

pōtīto, 1. *[intens. od* poto] *(Plaut.) pijucati, napijati se.*

pōtiuncŭla, ae, *f.* [*dem. od* potio] *mali napitak, jedn. Suet. Dom.* 21.

Potniae, ārum, *f.* [Ποτνιαί] *selo u Boeotiji. Odt.* * **Potnias,** ădis, *f. adj. potnijski,* Glauci P. quadrigae *(kobile).*

pōto *(supin. češće* pōtum), *1) piti jako i mnogo, kao veće životinje (sr.* bibo), * huc potum veniunt juvenci; † ex ipso fonte; *piti, pijančiti,* obsonat, potat, *Ter.;* totos dies potabatur; amare, potare; voluptas potandi; * modicis can-

tharis, *iz itd.*; * Sabinum; * aquam; *u pril.*, ista Stoicorum magis gustata, quam potata delectant; * oblivia ad undam. *Odt. a) popiti, upiti*, * Aquinatem vellera p. sucum *(pri bojenju)*; * potis rivis gaudere *(o bilju)*. *b) na-, opiti se*, crapulam, *Plaut.*; *partic.* **potus**, *popit, izpit*, sanguine poto; *(Hor.)* poti faece tenus cadi; *koji se je ponapio*, largius aequo, *Hor.*; *pak napit, pijan, takodjer pokazujuć veliku zanesenost, Hor.*; bene p., *Cic.*

pōtor, ōris, *m.* [poto] *koji pije*, aquae p., *vodopija*; p. Rhodani, *koji stanuje na Rhodanu*; * *popilica, pijanica*, bibuli Falerni potores; nocturnis potorum rixis.

potrix, īcis, *f.* [poto] *popilica, pijanica, jedn. Phaedr.* 4, 5, 25.

pōtŭlentus, *adj.* [potus] *1) pitak, subst.* **potulenta**, ōrum, *n. piće. 2) opit, pjân, jedn. Suet. Oth.* 2.

1. pōtus *v.* poto.

2. pōtus, us, *m.* [poto] *pijenje, piće*, immoderato p. atque pastu; † potui esse.

prae, *I. adv. napried*, i, abi prae, *Com.*; *u pril.*, prae quam, prae ut, *prama*, nihil hoc est pr. alios sumtus facit, *Plaut. II. praep. s abl. 1) o prostoru, pred (c. i)*, p. se armentum agere; p. manu *(predcl.)*, *pri ruci*; *tp.* p. se ferre, *(redje)* gerere, *po-, izkazivati, očitovati*; * prae se declarant gaudia vultu; * p. se jactare, *hvastati se. 2) za poredjenje i prispodabljanje, prama komu (koji ne treba ni da ima svojstva, kojim se tko odlikuje; sr.* praeter), *prama*, prae nobis beatus; Atticos pr. se agrestes putat; omnes pr. illo parvos futuros; * p. omnibus unus. *3) u poričućih izrekah, da se pokaže koji zaprečujući uzrok, od*, p. lacrimis loqui non possum; vix p. strepita lex audita est.

prae-ăcūtus, *adj. šiljast, naoštren.*

prae-altus, *adj. 1) previsok. 2) predubok.*

praebeo, etc. 2. [prae-habeo] *1) pružiti*, os, *Ter.*; alcui etc., *v.* 1. os *1)*; aures, *slušati*; † aures faciles alcui; † se continendum, *dati se držati*; * manum verberibus; † parvulo ubera; † p. terga, *dati pleća, bježati. Odt. a) izvrgnuti*, se telis hostium; alqm hosti ad caedem. *b) pokazati, učiniti*, operam, fidem alcui; se misericordem; se virum, *(Ter.)* se strenuum virum; se talem, se talem imperatorem; *(Nep.)* pari se virtute; se dissimilem in utroque; in eos se severum vehementemque; bene de se meritis se gratum. *2) dati (za drugi rabi; sr.* do, porrigo), alcui naves; facultates; milites ad ministerium caedis; haec studia rebus adversis perfugium ac solacium; *(Liv.* 36, 31.) Diophanem concilium Achaeorum sibi praebere jussit, *da ga uvede u skupštinu A.*; *na pose pribaviti, uzrokovati, zadati*, ludos, *šalu sbijati, Ter.*; sonitum, *Liv.*; speciem atque opinionem pugnantium, speciem defensorum munitionis, sp. horribilem; * scurrantis speciem, *činiti pošuričara, lakrdijašiti*; opinionem timoris; suspitionem, terrorem; terroris speciem; qui duo populi-retentis conquisitoribus metum defectionis cum praebuissent; sponsalia alcui; praebet errorem, quod etc.; ea res tantum tumultum et fugam; Macedonia curam; pr. sermones, *uzrokom biti govorkanju*; *(Just.)* risum; † alcui admirationem; * dum terra labores praebuit, *naime Herculu*; * p. ipsa rapi *sc.* se, *dala se je odvesti*; *(Hor.)* spectacula, exemplum, consilium, usum.

prae-bĭbo, etc. 3. *prije piti, napijati*, alcui venenum, *jedn. Cic. Tusc.* 1, 40, 96.

praebĭtio, ōnis, *f.* [praebeo] *(kasno) davanje, nabava naredjena od države.*

praebĭtor, ōris, *m.* [praebeo] *nabavljač (sr.* parochus), *jedn. Cic. off.* 15, 53.

† **prae-călĭdus**, *adj. (riedko) prevruć.*

prae-calvus, *adj. veoma ćelav, -plješiv, jedn. Suet. Galba* 21.

prae-cantātrix, īcis, *f. vračara, Plaut.*

prae-cānus, *adj. prije doba sied, jedn. Hor. ep.* 1, 20, 40.

prae-căveo, etc. 2. *I. intrans. prije se čuvati, -paziti*, ab insidiis; *s* ne; *(Plaut.)* praecauto opus est; alcui, *za koga se brinuti*; *(Ter.)* sibi. *II. trans. odkloniti, odvratiti*, peccata, quae difficillime praecaventur; res mihi tota praecauta est; quod a me ita praecautum est; satis undique provisum atque praecautum est.

prae-cēdo, etc. 3. *1) trans. ići pred kim ili čim, prednjačiti*, * agmen; † nunc p. puerum, nunc sequi; *(Just.)* custodes suos ad Antigoni castra; * quae venturas praecedat sexta (dies) calendas; *u prilici a) u vremenu prednjačiti*, † alqm in tribunatu liberorum jure; † magna Isaeum fama. *b) u časti itd. prednjačiti, preteći, nadvisiti*, reliquos Gallos virtute; vestros honores rebus gerendis; † alqd longe longeque; † alqm p. vel exaequare; † eum longe ingenia viventium. *2) intrans.*, cum equite praecedere; tribus quinqueremibus expeditis Piraeeum *(u P.)*; praecedens consulis filius; † recto itinere; † ex itinere Lycormam; † praecedente Victoriâ; † praecedente titulo, qui etc.; quaecunque praecedet fera; *o vremenu*, * fama loquax praecessit ad aures; * instare praecedentibus; † praecesserat per multos dies tremor terrae; † praecedentia tempora; † praecesserat terror; *o redu*, vestrae fortunae meis, *Plaut.*

praecellens, tis, *adj. s comp. i sup.* [*particip. od* praecello] *odličan, izvrstan, znamenit*, vir animo et virtute p., omnibus rebus praecellentissimus.

† **prae-cello**, — — 3. *izticati se, odlikovati se*, alqa re; per eloquentiam; *preticati, (nadvisiti, nadmašiti)*, alqm alqa re.

prae-celsus, *adj. previsok*, rupes, *jedn. Virg. Aen.* 3, 245.

praecentio, ōnis, *f.* [praecino] *udaranje, sviranje prije žrtve ili za žrtvovanja, jedn. Cic. harusp. resp.* 10, 21.

praeceps, cipitis *(predcl. takodjer* cipis), *adj.* [prae-caput] *1) strmoglav, strmoglavice, sunovrat, sunovratice*, dejicere alqm p.; p. ad terram datus; * se praecipitem tecto *(sa krova)* dedit. *2) sunovrat, na vrat na nos, žuran, brz, hitan, nagao*, praecipites se fugae mandabant; agere alqm praecipitem, de fundo; * nos praecipites ferro flammaque premebat; * praecipites vigilate; profectio; celeritas dicendi; * p. Anio; * Africus *(silan)*; * nox; p. in occasum sol, *naginjuće se na zapad*, dies, aetas; *tp. strmoglavice, sunovratce, brz, nagao, gotov na što*, praecipitem amentiâ ferri; agunt eum praecipitem poenae civium; ab amicis praeceps agor; nimiam (libertatem) — ipsis qui habeant effrenatam et praecipitem esse; p. luxuriâ abierat; homo in omnibus consiliis p.; caecum et praecipitem ferri in causa; p. furor; * vir praeceps animi; * facundia; p. ingenio in iram; p. in avaritiam et crudelitatem animus; p. ad explendam cupidinem; omnia in eo praecipitia ad exitium fuerunt; p. legatio; * alea, *koja ruši strmoglavce. 3) o mjestih, strm*, locus, saxa; via vitae p. ac lubrica; iter ad finitimum malum p. ac lubricum; *subst.* praeceps *(n.) usjelina, bezdanica, ponor*, in praeceps deferri; per praecipitia; † se in p. jactare; † ex praecipiti devolvi; * stare in praecipiti; * rapere in praeceps; *propast, opasno stanje*, dare rem publicam in p., *Liv.*; Aproniam conjugem in pr. jecit, *Tac.*; * levare aegrum ex praecipiti, *iz bolesti na smrt*; † orator ad p. accedere debet, *da zanosi na smjelost.*

praeceptio, ōnis, *f.* [praecipio] *1) † uzimanje unaprid. 2) misao (prva), jedn. Cic. partit. or.* 36, 123. *3) pouka, nauk*, recti; Stoicorum.

praeceptor, ōris, *m.* [praecipio] *učitelj (glede učenika; sr.* doctor, magister), vivendi; vestri praeceptores virtutisque magistri.

praeceptrix, īcis, *f.* [praecipio] *učiteljica, jedn. Cic. fin.* 1, 13, 43.

praeceptum, i, *n.* [praecipio] *naredba, zapoviedь, nauka, pravilo*, quo praecepto diligentissime observato; medicorum, * Sibyllae praecepta; quae pro disciplina et praeceptis *(naukom i opomenom)* habere possent; praecepta dare, de alqa re, philosophiae; philosophorum, artis; dicendi.

praecerpo, psi, ptum, 3. [prae-carpo] *1) prije vremena trgati*, * messes. *2) tp. kanoti iz usta uzimati, preuzimati, preotimati*, fructum officii tui; laetitia praecerpta, *prije okušeno*; † gratiam novitatis et florem epistolae loquacitate; † purpurae decus nonnisi praecerptum praefloratumque transmittere.

praecīdo, īdi, īsum, 3. [prae-caedo] *1) spriedaodsjeći, odsjeći, odrezati*, alcui caput; ancoras; fistulas, *razsjeći*, † alcui manus; *tp. a) presjeći, oteti, lišiti*, alcui spem, sibi reditum; *(Plaut.)* alcui linguam, *svezati komu jezik, ušutkati*; *(Hor.)* causam belli, *uzrok ratu dokinuti. b) odbiti, uskratiti*, alqd plane. *c) absl. presjeći, ukratiti*, brevi p., praecide; *takodjer* amicitias repente pr., *dokinuti. 2) razsjeći*, cotem novaculâ; naves, *razbiti.*

prae-cingo, etc, 3. *1) pasati, opasati (samo u pass.)*, * ense; * recte praecincti pueri, *pripasani*; * altius ac nos praecincti = *brže nego mi putnici. 2) obkoliti, okružiti*, * fontem vallo; † parietes testaceo opere praecincti.

praecĭno, cĭnui, centum, 3. [prae-cano] *1) intrans. prije čega, pred kim, svirati, -udarati u što*, et deorum pulvinaribus et epulis magistratuum fides pr.; p. sacrificiis, sacris; *(Aurel. Vict.)* praecinente tibicine. *2)* * *bajati. 3) trans. (riedko) proricati*, magnum aliquid deos populo R., praemonstrare et pr.; * fugam.

praecĭpio, cēpi, ceptum, 3. [prae-capio] *1) prije uzimati*, pecuniam mutuam, *prije u zajam uzeti*; montem, *prihvatiti, prije zaokupiti*; tribus quinqueremibus Piraeeum; iter, *prije koga krenuti se na put*; longius spatium fugâ, *bježeć poodmaknuti se*; aliquantum viae; aliquantum ad fugam temporis; tempore praecepto, *pretekavši*; * aestus lac p., *presuši mlieko, prije nego se može muzti*; *u prilici, prije, unapried što raditi, -osjećati, -doznati, -znati, slutiti, nagadjati, domišljati se, misliti i nal.*, rem famâ, opinione; *takodjer* pr. opinione *s acc. c. inf., Caes. b. G.* 7, 9, 1.; animo victoriam; consilia hostium, *unapried znati*; cogitatione futura, opinione *domišljati se unapried*, alqd consilio prudentiaque; spem; ejus rei laetitiam; † spectatissimi triumphi laetitiam; *(Anton. kod Cic.)* praecipio gaudia suppliciorum vestrorum, *unapried se radujem*; quae consilia magis res dent hominibus quam homines rebus, ea ante tempus immatura non praecepturum, *s tími osnovami da se neće unapried baviti*, * hostem spe, *unapried se nadati porazu neprijateljskomu*; * omnia p. *(prije sam pomislio)* atque animo ante mecum peregi; quas partes ipse mihi sumpseram, eas praecepit oratio tua, *u tom me je tvoj govor pretekao, Cic. Phil.* 10, 1, 2.; *absl.*, nec praecipiam tamen, *ipak neću preticati. 2) unapried naredjivati, zapoviedati, savjetovati, učiti, poučavati u čem*, hoc tibi praecipio, *ovo ti naredjujem*; *sa* ut, ne; *s inf.*; † *sa samim conj.*; huic indici, quid fieri vellent, praeceperunt; alicui rationem tempestatum; * numerumque modumque *(način gradjenja)* carinis; * artem; * praecipe cantus, *uči me (o Musi)*; p. de eloquentia; * ita praeceperat *s conj.*; † *subst.* praecipientes, ium, *m.*; *na pose naredjivati, zapoviedati, kano stariji, poglavar, liečnik, s* ut; * † *s inf.*

† **praecĭpĭtium**, ii, *n.* [praeceps] *bezdan, propast.*

praecĭpĭto, 1. [praeceps] *I. trans. strmoglavce srušiti, strmoglaviti*, equites ex equis; * pelago Danaum insidias suspectaque dona; se e Leucate, de turri, in flumen, in fossas; *(Ter.)* se p., *dolje se rušiti, na vrat na nos strčati*, *(Suet. Aug.* 27.) *baciti se u dubljinu*; circumventi atque interfecti muro praecipitabantur, *Caes. b. G.* 7, 50, 3., praecipitata (saxa) muro in musculum devolvunt, *Caes. b. c.* 2, 11, 1.; *pass. medialno*, cum alii super vallum praecipitarentur; * lux praecipitatur aquis, *zalazi*; *tp. a) srušiti koga s višega mjesta na niže, iz boljega stanja u gore, srušiti u propast, upropastiti*, alqm ex altissimo gradu; rem publicam, *upropastiti*; * spem, *uništiti. b)* * praecipitata nox, *na izmaku, (Mat. u Cic. ep.)* aestas. *c) uskoriti, prenagliti*, raptim praecipitata consilia; * obitum; * viam; * moras; *žuriti se*; * furor iraque mentem, *zanose. d)* * *nagoniti da što uradi*, curae p. dare tempus. *II. intrans. 1) rušiti se, bacati se, oriti se*, Nilus ex altissimis montibus; in fossam. *2) biti na kraju, -na izmaku*, sol; hiems; * nox coelo p. *sc.* in oceanum; *tp.* res publica praecipitans, *rušeći se u propast*; assensio p., *prenagluje se*; ad exitum; praecipitantem impellere.

praecĭpue, *adv.* [praecipuus] *osobito [sr.* potissimum *u* potis *3)]*, huic legioni Caesar et indulserat praecipue et propter virtutem confidebat maxime; * † pr. cum = praesertim cum.

praecĭpuus, *adj.* [praecipio] *1) osobit (t. j. čega drugi nemaju)*, jus; praecipuam sortem periculi petere; † *subst.* praecipuum, *n. što je tko prije nasliedio, ostavio. 2)* † *izvrstan, odličan*, Plato; gens; ludi; *s gen.*, pr. circumveniendi Titii Sabini fuit; *s abl.*, scientiâ rei militaris; * praecipuumque foro et villosi pelle leonis accipit Aeneam; *s* ad, praecipuos ad scelera increpans; *subst.* praecipua, ōrum, *n. kano t. t. stoikâ, stvari, koje su istina same sobom dobre, ali se različito ciene, te jedinomu dobru, krieposti, najbliže stoje.*

praecīse, *adv.* [praecisus] *1) pokraćeno, u kratko*, id pr. dicitur. *2) sasma, posve*, negare.

praecīsus, *adj.* [*partic. od* praecido] *1) strm, presrtan*, iter utrinque pr., *Sall.*; * saxum. *2)* † *pokraćen, prekinut*, conclusiones.

praeclāre, *adv. s comp. i sup.* [praeclarus] *1) veoma jasno, -razgovietno*, intelligere; explicare. *2) preliepo, preslavno, predivno.*

prae-clārus, *adj. s comp. i sup. upr. veoma jasan, pak preliep, sjajan, divan, izvrstan, znamenit, plemenit, slavan, vriedan*; facies; indoles; * pater; * senator, *plemenit;* homo in philosophia; qui bello saepe praeclari fuerant, *Sall.*; * gens bello; † T. Livius, eloquentiae ac fidei p. in primis; nec quidquam ex omnibus rebus humanis est praeclarius aut praestantius, quam etc.; pr. res est; praeclarissimae artes, *najplemenitije (opp.* sordidiores); p. bestia, *plemenita*; * res *(imetak)*; praeclarum est *(dično je) s acc. c. inf.; Cic. ep. ad Br.* 1, 3, 2.; *podrugljivo*, praeclarum nescio quid adepti sunt; o praeclaram sapientiam; *takodjer razvikan, zloglasan*, qui nunc sceleribus suis ferox atque pr. est, *jedn. Sall. Jug.* 14, 21.

praeclūdo, si, sum, 3. [prae-claudo] *1) zapirati, zatvarati, zaključavati, upr. i prenes.*, portas; introitus; * fores; † horrea; † omnes negotiatores, *dućane pozatvara;* p. orbem terrarum alcui; vocem alcui; sibi curiam; aditum misericordiae; maritimos cursus; *(Phaedr.)* linguam cani, ne latret.

praeco, ōnis, *m. glasnik, pri sudovih, ličbah, sprovodih, u comitiih, na glumah itd.*; *tp.* virtutis.

prae-cōgĭto, 1. *(riedko) prije razmišljati*, multo ante facinus, *Liv.*

prae-cognosco, etc. 3. *(riedko) prije doznati*, praecognito nostro adventu, *Planc. u Cic. ep.* † mors ejus evidentissimis ostentis praecognita est.

prae-cōlo, etc. 3. *1) tp. prije obradjivati, obrazovati*, animi habitus ad virtutem quasi praeculti, *jedn. Cic. part. or.* 23. 80. *2) cieniti, voliti*, nova et ancipitia, *jedn. Tac. ann.* 14. 22.

prae-compŏsĭtus, *adj. prije složen, -sastavljen, -napravljen*, vultus, *jedn. Ov. fast.* 6, 674.

praecōnius, *adj.* [praeco] *glasnički*, quaestus. *Odt. subst.* **praecōnium**, ii, *n. 1) služba glasnička*, facere p., *biti glasnikom;* stultitiae suae quam plurimos testes domestico p. colligere, *o lošu govorniku* (clamator). *2) objavljivanje, razglašivanje*, o meum miserum p.; quidquid scripsero, tibi p. deferam; * perago praeconia casus; * famae. *tp. slavljenje*, Homerus Achilli tribuit p.; laborum suorum; * praeconia laudum; * formae praeconia feci.

* **prae-consūmo**, etc. 3. *(riedko) prije iztrošiti*, vires bello; praeconsumptum temporis.

prae-contrecto, 1. *prije opipavati, jedn. Ov. met.* 6, 478.

praecordia, ōrum, *n.* [prae-cor] *1) ošit. 2) drob, osb. želudac*, anulus in praecordiis piscis inventus est; * leni pr. mulso prolueris; *tielo*, pr. tenduntur, *guli se, Curt. 3) prsa*, spiritu remanente in praecordiis; * pr. ferro rumpere; * coit in praecordia sanguis; * dura in terra ponunt pr.; *takodjer prsa, srdce kano sjedište osjećanjâ i požudâ*, jam praecordiis conceptam mortem; * virtus redit in pr.; * aperit pr. Liber; * stolidae pr. mentis.

* **prae-corrumpo**, etc. 3. *prije zavesti, -podmititi*, alqm donis.

† **praecox**, ŏcis, *adj.* [† praecoquo, *prije kuhati*] *ran, prije doba zreo*, fructus; *tp. u nevrieme, preran*, gaudium.

prae-cŭpĭdus, *adj. veoma lakom*, pretiosae supellectilis, *jedn. Suet. Aug.* 70.

prae-curro, cŭcurri *i* curri, cursum, 3. *1) intrans. napried trčati, -hitjeti*, abi, praecurre, *Ter.*; ad alqm; fama jam eo praecurrerat; *part.* praecurrentia, ium, *n. prediduće. 2) trans. a) napried ići, -hitjeti, preteći koga, s acc., u obće doći prije od drugoga, s dat., ako je onaj, koji je sprieda, sluga sliedećemu, u pravom i prenesenom značenju*, alqm aetate, *biti stariji godinami*, celeritate, *nadtrčati*, nobilitate; *(Tac.)* p. hoc tempore judex dicentem; appetitus p. rationem, *izmaći pred razborom;* praecurrit amicitia judicium; ut certis rebus certa signa praecurrerent, *prije se javljaju*; cognitioni et perceptioni assensionem approbationemque praecurrere; alcui studio; * reges vitâ p., *svećnije živjeti od kraljeva; posl. (Hor.)* alqm equis albis p., *koga daleko preteći (jer se je mislilo, da su pri utrkivanju bieli konji najbrži).*

praecursio, ōnis, *f.* [praecurro] *1) trčanje-, hodjenje napried*, sine praecursione visorum, *jedn. Cic. fat.* 19, 44. *2) kano vojnički t. t., čarkanje, jedn. Plin. ep.* 6, 13, 6. *3) kano govornički t. t. pripravljajući uvod govoru, jedn. Cic. top.* 15, 50.

praecursor, ōris, *m.* [praecurro] *predteča, osb. kano uhoda; u plur. kano vojnički t. t. prednja četa.*

† **praecursōrius**, *adj.* [praecursor] *(riedko) predidući*, epistola.

praecŭtio, cussi, cussum, 3. [prae-quatio] *napried mahati*, taedas, *jedn. Ov. met.* 4, 759.

praeda, ae, *f. 1) u ratu zaplienjeno, plien (u obće; sr.* manubiae, spolia), praedam, magnas, ingentes p. facere; magnas p. capere; praedam capere ex fortunis alcjs; praedas agere ex pacatis; praedam agere, *zaplienjeno blago tjerati;* praedas hominum pecorumque agi; exercitus p. hostium; ne praeda hosti essent (statuae); † tot nationum; * heu, terrâ ignotâ canibus data praeda Latinis alitibusque jaces! *i ono što je za plien*, in agrum fertilem et praeda onustum proficiscitur, *Sall. Jug.* 87, 1.; * *plien, koji životinja ugrabi da požđere (homerski* ἕλωρ), luporum; *na pose* * † *lov*, * *ribolov. 2) tp. plien, dobitak, korist*, praedae esse, haberi; *(Hor.)* quam (praedam) praesens Mercurius fert; regnum sceleris sui praedam facere; magnas p. ab alqo, maximos quaestus praedasque facere; alia belli facinora praedae magis quam detrimento fore; quibus ea (victoria) praedae fuerat; *takodjer (Phaedr.) ono što se nadje, nahod*, praedam ostendere. *3)* = praedatio, praedae magis quam pugnae paratos esse; praedâ ac populationibus gaudentibus.

praedābundus, *adj.* [praedor] *koji ide na plienjenje, Sall. Liv. Tac.*

prae-damno, 1. *unapried osuditi*, alqm; *(Liv.* 27, 18, 8.) spem, *u napried se odricati.*

† **praedātio**, ōnis, *f.* [praedor] *plienjenje, pljačkanje.*

praedātor, ōris, *m.* [praedor] *1) pljačkaš*, praedatores direptoresque; exercitus p. ex sociis, *plien grabeći;* * pr. *(grabežljivica)* ales Jovis. *2) prenes., a)* * *lovac*, aprorum. *b)* * *lakomac.*

praedātōrius, *adj.* [praedator] *plieneći, pljačkajući, grabeći*, navis, *gusarski;* classis; manus.

praedātus *v.* praedor.

prae-dēlasso, 1. *napried zamoriti, oslabiti, jedn. Ov. met.* 11, 37.

prae-destĭno, 1. *(riedko) unapried odrediti*, sibi similes triumphos, *Liv.* 45, 40, 8.

praediātor, ōris, *m.* [praedium] *kupac zemalja, danih u zalog državi i prodavanih kako mi velimo na bubanj* (sub hasta), *trgovac zemljami, kano vještak često se je upitivao za vrjednotu itd. zemlje.*

praediātōrius, *adj.* [praediator] *tičući se prodaje založenih dobara*, jus, *založno pravo;* † lex.

praedĭcābĭlis, *adj.* [1. praedico] *dičan, slavan, pohvale vriedan, jedn. Cic. Tusc.* 5, 17, 49.

praedĭcātio, ōnis, *f.* [1. praedico] *1) oglašivanje, objavljivanje, o glasniku* (praeco); † stirpem Jovis praedicatione *(javno)* jactare. *2) hvaljenje, slavljenje, dičenje*, in eo ipso, in quo praedicationem nobilitatemque despiciunt; spe et pr.

praedĭcātor, ōris, *m.* [1. praedico] *glasnik, hvalitelj.*

1. prae-dĭco, 1. *1) oglašivati, objavljivati, ličiti*, auctionem, *Plaut.*; *s acc. c. inf. ili sliedećim upravnim govorom. 2) očito govoriti, očitovati, javiti, spominjati, izticati*, vera, *Ter.*; officia; injuriam in eripiendis legionibus; alcui paucitatem militum; *s acc. c. inf., absl.; na pose hvaliti, slaviti, dičiti*, ea, quae supra scripsimus, de eo pr.; alqm liberatorem patriae tyrannique expulsorem, *kano itd.*; minus quam debeam, praedicem; laudes alcjs; de suis laudibus, *hvalisati se; s acc. c. inf.*; nostra praedicabitur pugna.

2. prae-dīco, etc. 3. *prije, unapried reći, Ter.*; † praedictus, *prije spomenut;* † *subst.* in historia praedictis minor; *na pose a) buduće unapried kazivati, proricati*, futura. *b) unapried odredjivati, uglavljivati, ročiti*, diem; horam. *c) unapried narediti, zapovjediti, zabraniti, s* ut, ut ne, ne.

praedictio, ōnis, *f.* [2. praedīco] *proricanje (abstr.)*, mali.

praedictum, i. *n.* [2. praedīco] *1) proročtvo (concr.)*, Chaldaeorum praedicta; *(Virg.)* multa vatum priorum. *2) zapovied*, dictatoris, *jedn. Liv.* 23, 19, 5. *3) u-, dogovor*, velut ex praedicto, *jedn. Liv.* 33, 6, 8.

praedĭŏlum, i, *n. dem. od* praedium.

prae-disco, etc. 3. *prije učiti*, alqd p. ac meditari; * ventos et varium coeli motum.

prae-dispŏsĭtus, *prije na raznih mjestih razmješten*, nuntii, *jedn. Liv.* 40, 56, 11.

praedĭtus, *adj.* [prae-do] *čim nadaren, ima što (ponajprije što boljega sr.* instructus, ornatus), *ako je što zla može značiti obuzet*, sensibus; virtute; summis ingeniis praediti homines; summo imperio p. dictatores; *(Tac.)* quindecimvirali sacerdotio; *(Just.)* duarum civitatium imperio p.; parvis opibus; spe; metu; amentiâ; vitio grandi; scelere; audaciâ; levitate; egestate; perfidiâ; singulari immanitate et crudelitate.

praedium, ii, *n. nepokretljiva imovina, zemlja (sa sgradami, koje na nju spadaju; sr.* fundus, villa, rus), urbanum, rusticum.

prae-dīves, ĭtis, *adj. prebogat, veoma bogat.*

praedo, ōnis, *m.* [praeda] *pljačkaš, razbojnik (u obće; sr.* latro, pirata), urbis; p. maritimus, *gusar, a i samo* praedo; collecti ex praedonibus latronibusque Siciliae; p. nefarius, * perfidus; * praedone marito; p. religionum; omnium rerum divinarum humanarumque p., *koji zakida u sve božje i ljudsko.*

prae-dŏceo, etc. 2. *prije poučiti, -uputiti*, praedocti a duce, *jedn. Sall. Jug.* 94, 1.

praedor, *dep.* 1. *(kano pass., Plaut. Rud.* 4, 7, 16.) *I) intrans. plieniti, pljačkati, grabiti*, in terram exire praedatum; milites praedantes; * lupos praedari jussit; praedatus, *koji se je naplienio, pun pliena, Plaut.*; *pak koristiti se, bogatiti se*, in *ili* de bonis alcjs; ex alterius imprudentia; spes rapiendi atque praedandi. *II) trans.) 1)* † *plieniti*, socios magis quam hostes. *2) zaplieniti, osvojiti, uhvatiti, uloviti*, * pisces calamo; * singula de nobis anni p. euntes; † bona virorum et mortuorum.

prae-dūco, etc. 3. *prevući pred što*, fossas viis, * castris; fossam; murum.

prae-dulcis, *adj. presladak, preugodan, predrag*, * decus; † vox.

prae-dūrus, *adj. 1)* † *pretvrd*, corium. *2) veoma jak, -silan, -otvrdnuo*, * corpora; * tempora; * homo praedurus viribus; † in mares et eos nonnisi p.

prae-ēmĭneo, — — 2. *(riedko) pren., veoma nadvisivati, pretjecati*, ceteros peritiâ legum, *Tac.*

prae-eo, etc. 4. *1) upr. napried ići, prednjačiti*, Romam; † alqm, *pred kim;* * praeeunte carina; *prenes.*, natura praeeunte; † famam sui, *preteći. 2) kano t. t., zakletvu, molitvu pred kim govoriti*, carmen; verba; † sacramentum; alcui; † *absl. Odt. a) u obće pred kim govoriti, -čitati, -pjevati i nal.*,

alcui voce, quid judicet. *b) propisivati, naredjivati*, ut *(kako)* decemviri praeierunt.

praefātio, ōnis, *f.* [praefor] *1) kano religiosni i publicistični t. t. uvodne rieči, koje se prije kojega vjerskoga ili državnoga čina govore, uvod*, sacrorum; donationis; *(Suet.)* fetialium. *2)* † *uvodne rieči, kojimi se počimaju pojedine izreke ili cio govor, predgovor, uvod* (*sr.* proemium).

praefectūra, ae, *f.* [praeficio, praefectus] *nadstojništvo, nadzorništvo* (*v.* praefectus), *u privatnom životu, nad villom, Plaut.; u državnom*, morum *(kašnje od censure oddieljeno)*; † annonae, † praetorii; *(kasno)* praetorio; † vigilum; † urbis; † *zapovjedništvo nad četami saveznickimi*, equitum Gallorum; alarum; *više častničko mjesto pri vojsci u provinciji*, praefecturam petere; multorum consulum praetorumque praefecturas delatas sic accepit, ut etc.; *na pose a) grad u Italiji upravljan od rimskih poglavarstva po njihovih naredbah* (edicta), *pokrajinski grad s rimskim gradjanskim pravom. b)* † *pokrajinska uprava;* † *okružje.*

praefectus, i, *m.* [*partic. od* praeficio] *poglavar, načelnik, nadstojnik, zapovjednik, činovnik, s gen. i (ponajv. predcl. i pocl.) s dat., absl.*, oppidi; provincia differta praefectis atque exactoribus; quod praeterea navium longarum habebat, quaestori legatis praefectisque distribuit; quasi praefecti libidinum suarum. *Na pose* p. gymnasii, moribus mulierum, *Plaut.;* ut mulieribus praefectus praeponatur, *Cic.;* p. custodum, *vodja straže*, † vigilum, *noćne straže;* annnonae, † rei frumentariae, *nadstojnik na žitu, koji se je morao starati, da ne premakne žita u Rimu;* p. urbis *ili (ponajv. pocl.)* urbi, *načelnik grada Rima, na mjesto kralja ili consula, kad bi ovi izbivali iz Rima, za careva redovita služba sa svojim područjem;* † p. aerarii *i* aerario; † p. castrorum, † castris; p. fabrum, † p. praetorii *ili* praetoriarum cohortium, *poglavica carske tjelesne straže* (*v.* praetorium); *ali* † p. cohortis (praetoriae), *častnik;* † legionis; p. classis, *admiral*, p. navis, *kapetan broda, takodjer pl.; takodjer zapovjednik odjelu pomoćne vojske i konjaničtva*, p. equitum *(takodjer samo* p., *Caes. b. G.* 4, 11, 6.); cohortium auxiliarium; † alae; cohortis; *kod drugih narodâ*, p. parti copiarum; *namjestnik, upravitelj*, † *kod Rimljanâ*, Aegypti; *kod Persijanaca*, Lydiae, Ioniae totiusque Phrygiae; *vrhovni zapovjednik vojsci asijskih kraljeva, vojvoda, paša*, regis.

prae-fĕro, etc. ferre. *1) nositi pred kim*, insignia laureae; fasces praetoribus; ardentem facem, *u prilici*, facem ad libidinem *(svietliti)*; † lauream, lanceas dextrâ; † ignem altaribus; † leones caveis; * manus cautas, *pred sobom držati (u tmini radi opreza); prenes., a)* clarissimum lumen menti alcjs; suam vitam ut legem alcui, *prednjačiti;* † indicium gravioris consilii, *pokazati; na pose, pokazivati, izkazivati, očitovati (običnije* prae se ferre), avaritiam; judicium, *izreći; (Quint.)* Messala — quodammodo praeferens in dicendo nobilitatem suam; haec ejus diei praefertur opinio, ut etc., *misli se o itd.;* * praefert nanti frons hominem, *t. j. plivač čini se po čelu čovjek;* † dolorem animi vultu; † vultus praefert laetitiae speciem; † modestiam; † Graeci vetera suorum facta dictaque praeferentes; † titulum speciosum facinoris, *kano prividni uzrok navoditi;* † titulum officii sollemnis sceleri, *namjerom svetčane službe zaklanjati zločin;* † odio suo speciem pietatis. *b) više cieniti koga od*, alqm sibi; otium labori; Gallorum quam Romanorum imperia *voliti;* * invidit praelato honori, *časti odlikovanja;* se praeferre *ili* praeferri alcui, alqa re, *iztaknuti se;* * *s inf., voliti. 2) (Liv.)* praeferri, *projuriti, projahati, provezti se*, praelati hostes; praeter castra praelati; praelati castra *(acc.)*; † praelatus equo. *3) prije uzeti, anticipovati*, diem triumphi, *jedn. Liv.* 39, 5, 12.

prae-fĕrox, ōcis, *adj. predivlji, prežestok, goropadan*, legati.

prae-ferrātus, *adj. prenes.*, tribunus, *okovan, Plaut.*

prae-fervĭdus, *adj. 1) prevruć*, † balneum. *2) prenes., prežestok*, ira, *jedn. Liv.* 9, 18, 5.

prae-festīno, 1. *1) previše hitjeti, prenagliti se*, deficere, *Liv.;* * praefestinatus ictus. *2) projuriti*, sinum, *jedn. Tac. ann.* 5, 10.

praefīca, ae, *f. narikača, najmljena za sprovod, Plaut.*

praefĭcio, fēci, fectum, 3. [prae-facio] *učiniti, postaviti koga nastojnikom, zapovjednikom itd. komu ili čemu*, alqm pecori, classi, provinciae, bello gerendo; imperatorem bello; alqm in exercitu, *zapovjednikom;* neque Hasdrubal etiam quemquam praeficere malle, ubi quid fortiter ac strenue agendum esset; cum praefecerat Hannibal; *(Tac.)* quotiens ob ferias Latinas praeficitur, qui consulare munus usurpet; *(Liv.)* p. sacerdotes suos cuique deorum = *sacris cujusque deorum.*

prae-fīdens, tis, *adj. (riedko) odviše se uzdajuć*, sibi, *u se, drzovit.*

prae-fīgo, etc. 3. *1) sprieda nabosti, -utvrditi*, ripa erat praefixis *(sprieda na obali zabitimi)* sudibus munita; * arma puppibus; * capita in hastis, *nabijene, nataknute;* † caput praefixum hastae. *2) sprieda okovati*, jacula praefixa ferro; asseres cuspidibus praefixi; * ora capistris, *zaulariti; takodjer* * *probosti*, latus praefixa veru.

prae-fīnio, 4. *unapried odrediti, -utvrditi*, alcui quidquam; diem; praefinito *(abl.)*, *po naredbi*, loqui, *Ter.*

praefiscĭnē *ili* **-nī**, *adv.* [prae-fascinum] *(predcl. i kasno) nepozvan (da ne bude uroka, ako tko o sebi što pohvalna rekne), bez urokâ da rečem*, p. dixerim.

prae-flōro, 1. [flos] *prije cviet okrúniti, prenes.*, gloriam ejus victoriae praefloratam ad Thermopylas esse, *Liv.;* † summum illud purpurae decus nonnisi praecerptum praefloratumque transmittere.

prae-fluo, — — 3. *mimo teći*, in infima valle, *Liv.; s acc.*, * regna Danai; † castra.

* **prae-fŏdio**, etc. 3. *1) sprieda, pred čim kopati (jarak)*, portas. *2) prije zakopati*, aurum.

prae-for, *dep.* 1. *(u prvoj osob. sing. praes. i u njekojih se drugih oblicih ne rabi) 1) prije čega drugoga ustmeno ili pismeno reći, osb. kano t. t. o vjerskih ili svetčanih činih*, majores nostri omnibus rebus agendis, quod bonum faustum felixque esset, praefabantur; sollemne carmen precationis; * divos, *prije zazivati;* † *s acc. c. inf.; kano predgovor, uvod pojedinim izrekam ili cieloj razpravi s prieda dodati*, quae de natura deorum praefati sumus; honorem, *prije reći ,da oprostite' (izpričavajuć koju nepoštenu, nepristojnu rieč)*; pauca; in parte operis mei licet mihi praefari *s acc. c. inf.; (Just.)* veniam libertati. *2) pred kim govoriti*, carmen, *molitvu, jedn. Liv.* 5, 41, 3. *3) proricati*, quemadmodum cordi esse divis carminibus praefarentur (decemviri), *jedn. (dvojbeno) Liv.* 22, 1, 16.

praefracte, *adv.* [praefractus] *tvrdo*, nimis p. vectigalia defendere, *jedn. Cic. off.* 3, 22, 88.

prae-fractus, *adj. s comp.* [*partic. od* praefringo] *tp. o govoru, prelomljen, opor, tvrd*, Theodorus praefractior, *jedn. Cic. or.* 13, 40.

prae-frīgĭdus, *adj. prestuden*, * auster; *(Just.)* unda.

praefringo, frēgi, fractum, 3. [prae-frango] *sprieda odlomiti, -prebiti*, hastas; cornu galeae; praefracto rostro (navis).

prae-fulcio, etc. 4. *upr. sprieda podupirati, pak tp. 1) (Plaut.) kano podupirač, podpor podmetnuti, -uprieti o što*, alqm negotiis suis; praefulcior miseriis, *zagradjen sam. 2)* illud praefulci atque praemuni, ut simus annui, *Cic. Att.* 5, 13, 3.

prae-fulgeo, etc. 2. *1)* * *prosinuti, prosjati, zablistati*, pellis praefulgens unguibus aureis; nitor, zmaragdi p. collo tuo. *2) tp. sjati se, odlikovati se*, consulari decore, *Tac.;* praefulgebant Cassius atque Brutus eo ipso quod etc., *Tac.*

prae-gĕlĭdus, *adj. leden*, Alpes, *Liv.*

prae-gestio, 4. *(riedko) željan biti, od srdca se radovati*, animus p. jam videre; * juvenca ludere praegestiens in udo salicto cum vitulis.

praegnans, ntis *(Plaut. i kašnji takodjer* **-gnās**, ātis), *adj.* [prae-geno] *noseć, trudan (to o ljudih, to o životinji; sr.* gravidus, fetus), uxor; *(Hor.)* canis *(sušten)*; *(Plaut.)* plagae p., *težke.*

prae-grăcĭlis, *adj. veoma tanak, suh, jedn. Tac. ann.* 4, 57.

† **prae-grandis**, *adj. prevelik*, oculi locusta.

prae-grăvis, *adj. pretežak*, * onus; † hasta; † sagitta; † cibo vinoque; † currus crateris aureis; *tp. a) pretrom, pretežak*, corpore, *Liv.;* † agmen nec turba nec sarcinis. *b)* † *predosadan, pretežak*, alcui imperium.

prae-grăvo, 1. *1) trans. veoma obteretiti*, scuta praegravata inhaerentibus (telis); *tp. a) težko pritiskivati koga, dotežčati komu*, dantem et accipientem, exonerare turbâ praegravante regnum, *Liv.;* * animum. *b)* * *pretežati (kao καταβρίθειν)*, artes infra se positas. *2) intrans., tp. pretegnuti, biti pretežniji*, cetera facta dictaque ejus.

praegrĕdior, gressus sum, *dep.* 3. [prae-gradior] *1) ići sprieda, pred kim*, sequentes alios, alios praegredientes amicos; praegressos consequi, *koji su poizmakli;* nuntios; † alqm pedibus toto itinere. *2) mimoići*, ea (castra), *Liv.*, fines, *Tac.*

praegressio, ōnis, *f.* [praegredior] *(riedko) hodjenje sprieda*, errantium stellarum cursus, praegressiones *(napredovanje)*, institiones; *prenes.*, causae.

praegustātor, ōris, *m.* [praegusto] *(riedko) koji jelo i piće okusi prije nego se na stol donese, class. samo u prilici*, libidinum tuarum.

prae-gusto, 1. *prije okusiti*, * cibos; *(Just.)* potum regis.

praehĭbeo, 2. *(Plaut)* = praebeo.

prae-jăceo, — 2. *ležati pred čim*, campus, qui castra praejacet, *jedn. Tac. ann.* 12. 36.

prae-jūdĭcium, ii, *n. 1) kano sudbeni t. t., predhodni sud, predhodna odluka, koja pri kašnjem razsudjivanju iste ili nalike stvari pravilom biti može ili mora*, de quo non praejudicium, sed plane judicium jam factum putatur; damnatus jam erat duobus p.; p. a se de capite C. Verris per hoc judicium nolle fieri; *s toga i izvan suda, predhodna odluka, -osuda, predsuda*, p. rei tantae auferri *(Liv.* 3, 40, 11.) *toliku stvar unapried odlučiti; (Curt.)* sine praejudicio *(bez zle slutnje)* dicimus causam. *2) meton. dogadjaj, primjer, sud, koji je pravilom za drugo*, vestri facti praejudicio; Africi belli praejudicia, *dogadjaji zloslutni za itd.;* † orabat ut se praejudicio juvarem; in praejudicium *(kano prikazanje)* arripi; † victoria hujus vel illius pro praejudicio accipitur.

prae-jūdĭco, 1. *1) kano sudbeni t. t., unapried suditi*, de aliquo majore maleficio; re semel atque iterum praejudicata; nihil praejudicatum; *partic.* **praejudicātum**, i, *n.* = praejudicium *1). 2) partic.* praejudicatus, *unapried odlučen, razsudjen*, eventus belli; opinio p., *mnienje u napried izrečeno; (Liv.)* pro praejudicato ferre, *za u napried odlučeno držati.*

prae-jŭvo, etc. 1. *prije pomagati*, affectam fidem alcjs *(narušeni kredit) jedn. (dvojbeno) Tac. hist.* 3, 65.

prae-lābor, etc. *dep.* 3. *1) mimo minuti, m. teći*, piscis; * *s acc.* Alphea flumina rotis, *provesti se mimo. 2) napried minuti, -n. plivati*, insula in quam Germani nando praelabebantur, *Tac. hist.* 2, 35.

prae-lambo, — — 3. *prije oblizati*, mus omne, quod affert, *jedn. Hor. sat.* 2, 6, 109.

† **prae-lautus**, *adj. ljubitelj sjajnosti, sjajna života.*

† **prae-lĕgo**, etc. 3. *mimo jedriti*, Campaniam.

prae-lĭgo, 1. *1) sprieda zavezati, -privezati*, fasces virgarum atque aridi sarmenti cornibus boum, *Liv.* 22, 16, 7. *2)* † *što god čim uvezati; na pose zavezati*, os obvolutum est folliculo et praeligatum, *Cic. de inv.* 2, 50, 149.; *tp. občiniti, začarati*, pectus, *Plaut.*

prae-longus, *adj. predugačak*, gladius, *Liv.*

prae-lŏquor, etc. 3. *1)* † *uvod ili predgovor napisati, -reći. 2) prije govoriti, govorom preteći, Plaut.*

prae-lūceo, etc. 2. *svietliti pred kim, komu*, ignis p. facinori, *Phaedr.*; *(kasno)* praelucente funali; † servus praelucens; *u prilici, a)* amicitia bona spe praelucet in posterum, *obasjava budućnost. b) (Hor.) nadsijavati*, nullus sinus Bajis.

praelum *v.* prelum.

praelūsio, ōnis, *f.* [praeludo] *predigra, jedn. Plin. ep.* 6, 13, 6.

praelustris, *adj.* [prae-lux] *(riedko) preugledan, pregospodski*, praelustria vita *(gospodskoga se kani)*; saevum praelustri fulmen ab arce venit, *Ov. trist.* 3, 4, 5 *sl.*

prae-mando, 1. *prije narediti, -naručiti*, puerum, *Plaut.*; *s* ut, *Vatin. u Cic. ep.*; praemandatis requisitus = *tjeralicom potražen.*

prae-mātūre, *adv. prerano, Plaut.*

prae-mātūrus, *adj. prerani*, denuntiatio, *Planc. u Cic. ep.*; praematura montis Haemi et saeva hiems, *Tac.*

prae-mĕdĭcātus, *adj. (riedko) prije obajan, Ov.*

praemĕdĭtātio, ōnis, *f.* [praemeditor] *(riedko) (prije) razmišljanje*, futurorum malorum; diuturna.

prae-mĕdĭtor, *dep.* 1. *prije razmišljati, -na što misliti, -čemu se domišljati, sa quaest. indir.*; *s acc. c. inf.*; *pass.* mala praemeditata.

praē-mercor, *dep.* 1. *(Plaut.) prije, unapried kupiti*, istam.

praemetŭens, tis, *adj.* [praemetuo] *unapried se bojeći*, doli, *jedn. Phaedr.* 1, 16, 4.

prae-mĕtuo, etc. 3. *(riedko) prije, unapried se bojati*, alcui, *Caes. b. G.* 7, 49, 1.; * *trans.* infestos Teucros et poenas Danaum et deserti conjugis iras.

praemĭneo *v.* praeemineo.

praemior, etc. 1. *nagradu si izcjenjkati, jedn. Suet. Tit.* 7.

prae-mitto, etc. 3. *unapried poslati, -odpremiti*, alqm; equitatum; impedimenta; naviculam; literas odiosas; alqm cum navi; † alqm cum equitatu ante; legiones in Hispaniam; edictum praemittit, ad quam diem — vellet; p. Bojos qui doceant; sese Italiam venturum *(poručiti)*; *absl.*, ad eos equites qui agmen antecessissent, *Caes. b. G.* 4, 11, 2.; *tp.* † vocem; † haec favorabili oratione.

praemium, ii, *n.* [prae i emo] *1) ,prije uzeto', korist, preimućtvo, izvrština, odlikovanje, pl. ono čim se tko od drugih odlikuje, nakit, ures*, legis praemio; refertus omnibus praemiis donisque fortunae; *(Hor.)* insani ridentes praemia scribae, praetextam etc., frontis urbanae, hederae victricis, doctarum hederae praemia frontium; * *plien u ratu i na lovu (lov)*, praemia pugnae; spectat sua praemia raptor; p. ferre domo; * leporem et gruem jucunda captat p. *2) nagrada, plaća, dar (počastni; sr.* merces, pretium), laboris; officii; virtutis; pecuniae, *u novcu*, rei pecuniariae; p. missionis ferre, *za dar biti odpušten, nadaren biti odpustom;* praemio alqm afficere, donare; alcui praemium dare, tribuere, deferre, persolvere, ponere *(postaviti)*, proponere, exponere; praemium constituere, consequi, merere, * capere, * accipere, * ferre; alqm praemiis excitare; *(Liv.)* si sibi praemio foret, *ako bi se naplatio*; *(Suet.)* revocavit praemia coronarum, *koji je išao nadaren viencem, što ga prije nije htio primiti*; * frondentia p. vatum = *bršljan*; * praemia Veneris (δῶρα Ἀφροδίτης) = *djeca*; *djelo vriedno nagrade, junačtvo*, te magna inter p. ducet, *Virg. Aen.* 12, 437.; *ironički*, * *kazan*, praemia facti.

prae-mŏlestia, ae, *f. prehodna žalba, -tužba, jedn. Cic Tusc.* 4, 30, 60.

praemōlior, *dep.* 4. *pripravljati što, unapried o čem raditi*, rem, *jedn. Liv.* 28, 17, 4.

prae-mŏneo, etc. 2. *prije opominjati, s* ut, † ne; † *samim conj.*, * *s* quod; *osb. proricati, pokazivati*, † futura; * nefas; * *s acc. c. inf.*

praemŏnĭtus, us, *m.* [praemoneo] *(riedko) proricanje, opomena*, * deûm.

praemonstrātor, ōris, *m.* [praemonstro] *prenes., koji upućuje, jedn. Ter. Heaut.* 5, 1, 2.

prae-monstro, 1. *1) (Plaut.) prije pokazati, -prokazati*, docte, quid fabuletur; p. tibi, ut, *kako. 2)* * *unapried pokazivati, slutiti na što, jedn. u Cic. de div.* 1, 7, 13.

prae-mŏrior, etc. *dep.* 3. * † *prije doba umrieti*; *tp. (Liv.)* praemortui jam est pudoris, *već mu je stid zamro.*

prae-mūnio, 4. *1) upr., sprieda zidom zagraditi*, non loco castris ante capto, non praemunito vallo, quo receptus esset; *tp. nješto za obranu ili podkrjepu prije reći*, quae praemuniuntur sermoni; quae ex accusatorum oratione praemuniuntur; illud praefulci atque praemuni, ut etc. *(sr.* praefulcio). *2) sprieda utvrditi, zakopati, zagraditi*, aditus magnis operibus; loca; Isthmum; *u prilici*, genus dicendi praemunitum; † antidotis praemuniri.

praemūnītio, ōnis, *f.* [praemunio] *ogradjivanje (govorničko), kano rhet. fig.*, sine ulla p. orationis; *absl.*

prae-narro, 1. *prije pripoviedati*, rem, *jedn. Ter. Eun.* 5, 5, 12.

prae-năto, 1. *prenes.*, * *mimo teći*, * amnis domos.

Praeneste, is, *n.* (* *i f.*) *grad u Latiju, s. Palestrina. Odt.* **-stīnus**, *adj. praenestski*; *subst.* **-ni**, ōrum, *m. Praenestjani.*

prae-nĭteo, etc. 2. * *tp. nadasjati*, cur tibi junior p., *milijí se vidi.*

prae-nōmen, ĭnis, *n. ime, koje je pred plemenskim, n. pr.* M. Tullius Cicero *(gdje je* M. *ime)*; † *u obće, naslov.*

prae-nosco, etc. 3. *(riedko) prije poznati, do-, saznati*, futura; * promissum sibi coelum.

prae-nōtio, ōnis, *f. prirodjeno znanje (prievod grčke rieči* πρόληψις *po Epikuru), jedn. Cic. n. d.* 1, 17, 44.

prae-nuntio (praenunc.), 1. *prije javiti, -doglasiti, proricati*, futura; de adventu hostium; *(Ter.) s acc. c. inf.*

prae-nuntius (praenunc.), ii, *m.*, **-ia**, ae, *f. glasnik, -ica, znamenje, javljanje*, stellae p. calamitatum; inquisitio p. repulsae, *(Tac.)*

lasciva oscula et praenuntias flagitii blanditias; * ales p. lucis; * Fama, tanti p. luctus.

prae-occŭpātio, ōnis, *f.* [praeoccupo] *(prije) zauzimanje, jedn. Nep. Eum.* 3, 6.

prae-occŭpo, 1. *1) prije zauzeti, osvojiti (prije drugoga)*, locum; castra; iter; socios; *tp.* omnia accusator; animos timor praeoccupaverat omnium aliarum sensum voluptatum; praeoccupatus *(unapried obuzet)* animus Attianorum militum timore et fuga et caede suorum; praeoccupatus legatione ab Pompejo, *unapried osvojen od itd.*; praeoccupatos jam ante ab Hannibale animos, *Liv. 2) preteći, zateći*, alteruter alterutrum; praeoccupari adventu alcjs; *s inf.*, ferre legem, *požurili su se zakon predložiti, Liv.*

prae-opto, 1. *voljeti*, illos sibi quam vos dominos; *s inf.*; *(Ter.) s acc. c. inf.*; *(Plaut.) s* ut; equitis filiam nuptiis generosarum; suas leges Romanae civitati.

praepărātio, ōnis, *f.* [praeparo] *priprava*, diligens; provisio animi et p.; † subita.

prae-păro, 1. *unapried pripraviti, spremiti, -nabaviti, -namaknuti*, naves; hortos; commeatum; frumentum in decem annos; res necessarias; locum domestici belli causâ jam ante; † classem; † insidias; † profectionem; † necem alcui; † tres gladios in necem suam praeparatos consecravit; p. ea quae instare videntur; se ad proelia; † se proelio; † ventrem epulis; animos ad sapientiam; † animos ad dimicandum, *razigrati na boj*; † gratiam adversus publicum odium; aures (auditorum) praeparatae; † aures sibi p.; † aditum spei; ea quae meditata et praeparata inferuntur; ut repentina et minime praeparata accusatio videretur; oratio praeparata, *naučen govor*; primoribus patrum splendore gratiaque ad petendum praeparatis, *potaknuvši plemiće odlične sjajnošću i ugledom da traže službe*; convenere extemplo, alii jam ante hoc praeparati; * ulmos, *gojiti, rezati*; * bene praeparatum pectus, *glava izučena i na sve sgode pripravna*; *(Liv.)* ex ante praeparato, *priugotovljeno.*

praepĕdīmentum, i, *n.* [praepedio] *(riedko) prepreka, Plaut.*

praepĕdio, 4. [prae-pes] *1) sprieda sputiti, -svezati, -zaplesti, -zamrsiti, -zakovati*, praepeditus latera ferro, *Plaut.*; † praepeditis Numidarum equis; *prenes.* sese praedâ praepediant, *da se zamrse, ulove, Liv. 2) smesti, zapriečiti*, praepeditus morbo; † praepediri valetudine; * subitus dextrae praepedit ossa tremor; cum lassitudo ac vulnera fugam praepedissent; † verba sua praepediens, *mucajuć*; avaritia bonas artes p.; aliquoties dicere incipientem cum lacrimae praepedissent; † praepediente fletu; pudor praepediebat; † timor mentes; † *s inf.*, etiamsi praepeditus sit — Germanias servitio premere.

prae-pendeo, etc. 2. *(riedko) sprieda visjeti, Caes. b. c.* 2, 7, 3. 4.; serta, *Prop.* 2, 33, 37.

praepes, ĕtis, *adj.* [prae-peto *od* πέτομαι] *napried leteći, t. t. augurskoga jezika o pticah, koje pred motrećim sluteć na dobro lete, znamenit, srećan*, p. avis *i subst.* praepes; *tp. brzo leteći, brz*, * deus; * praepetibus pennis se credere coelo; * *subst. veća ptica*, armiger Jovis; Medusaeus, *o Pegasu.*

praepīlātus, *adj.* [prae-pila] *s jabukom na vrhu, -sprieda*, missilia, *Liv.*, † pilum.

prae-pinguis, *adj. pretust, predebeo*, * solum; † *o čeljadi.*

prae-polleo, — — 2. *biti veoma moguć*, gens divitiis, vir virtute praepollens, *Liv.*; quibus (Longobardis) additis praepollebat, *bio je jači, Tac.*

prae-pondĕro, 1. *class. samo u prilici, pretegnuti*, neque ea volunt praeponderari honestate, *Cic. off.* 3, 4, 18.

prae-pōno, etc. 3. *1) napried, sprieda postaviti, -metnuti*, pauca (scribendo); *(Hor.)* ultima primis, fronti olivam, *ovjenčati*; causae praepositae, *prediduće, prije navedeni. 2) starijim, poglavarom itd. postaviti komu ili čemu*, alqm bello, navibus, provinciae *(namjestnikom)*, media acie alqm, *vodjom srednjega voja*; alqm in laevo cornu; in ea ora, ubi praepositus sum; quae praeposita erat oraculo sacerdos; † cubiculo praepositus, *komornik*; praepositum esse militibus, officio; † *subst.* **praepŏsĭtus**, i, *m. stariji, predstojnik, osb.* † *častnik (oficir)*, † *namjestnik*; *u pril. više do čega držati, voljeti*, se alteri *(Ter.)*; amicitiam patriae; *(Hor.)* urbem silvis; **praepositum**, i, *n. obič.* **praeposita**, ōrum, *t. t. stoiká, u Cicerona kano prievod grč. rieči* προηγμένα = praecipua, producta *v.* praecipuus.

* **prae-porto**, 1. *sprieda, pred sobom nositi.*

praepŏsĭtio, ōnis, *f.* [praepono] *1) kano gramm. t. t., predlog, praepozicija. 2) (jedn. Cic. fin.* 3, 16, 54.) *izvrština.*

prae-possum, etc. *preobladati, jedn. Tac. hist.* 5, 8.

prae-postĕre, *adv.* [praeposterus] *naopako (u prav. i prenes. znač.).*

prae-postĕrus, *adj. naopak*, gratulatio; † oratio; † ambitio; † obsequium; * omnia naturae p. *(unatoč)* legibus ibunt; *o čeljadi, naopako radeći*, homines; tabellarii.

prae-pŏtens, tis, *adj. premoguć, veoma m., silan*, viri; Carthago terra marique; p. armis Romanus; Juppiter omnium rerum, *svim vladajući*; philosophia; *subst.* **praepotentes**, ium, *m. mogućnici.*

prae-prŏpĕre, *adv. veoma žurno, -hitno, -brzo, -naglo*, peri p., *Plaut.*; p. festinare, p. agere, raptim omnia p. agere, *Liv.*

prae-prŏpĕrus, *adj. prebrz, prehitan, prenagao*, celeritas; festinatio; ingenium.

praequam *v.* prae.

* **prae-quĕror**, etc. *dep.* 3. *prije se tužiti*, multa, *jedn. Ov. met.* 4, 251.

* **prae-rădio**, 1. *nadsijavati*, signa minora.

prae-răpĭdus, *adj. brz, plah, plahovit*, gurges, *Liv.*, † celeritas fluminum.

prae-rĭgesco, etc. 3. *sprieda utrnuti, -ukočiti se, okoreti se, jedn. Tac. ann.* 13, 35.

praerĭpio, rĭpui, reptum, 3. [prae-rapio] *1) komu što rek bi iz usta oteti, -ugrabiti, -odkinuti*, ne illum preripiat tibi *(preotme)*, *Ter.*;

* alcui arma; alcui laudem destinatam *(preoteti)*; beneficium populi *(právo pomilovanja)*; † alcui victoriae societatem; † omnia incendio, *ognjem prije popaliti; na pose a) prije vremena oteti, -posvojiti*, deorum immortalium beneficium festinatione; *(kasno)* immatura morte praereptus, *ugrabljen. b) u napried osujetiti*, hostium consilia. *2)* † *neopazce uzeti*, codicillos.

prae-rōdo, etc. 3. *sprieda nagrizti, -oglodati*, digitos, *Plaut.*; hamum, *meku s udice odgrizti, Hor.*

praerŏgātīvus, *adj.* [praerogo] *1) ponajprije za mnienje upitan, samo kano t. t. javnoga života*, centuria *ili* tribus p., *obič. subst.* praerogativa, *centurija (ili* tribus), *koja je ždriebom odredjena u comitijah prva glas davala; obično su se povele i ostale centurije (ili* tribus) *za njom radi dobre kobi, koja je izrečena prvim glasovanjem*; omen p., *glas prve centurije, koji se je smatrao slutnjom. 2)* **praerogativa** *kano subst., a) predhodni izbor*, militaris; comitiorum militarium; equitum. *b) slutnja na dobro, glasnik, znak*, triumphi; voluntatis.

prae-rumpo, etc. 3. *(riedko) sprieda odkinuti, -odtrgnuti*, funes praerumpebantur, *poodkidahu se*; * retinacula.

prae-ruptus, *adj. s † comp. i † sup. [partic. od* praerumpo] *1) strm*, locus; saxum; * mons aquae; *subst.* **praerupta**, ōrum, *m. strmci, strma mjesta. 2) tp.* audacia, *nagla (drugi pišu:* prorupta, *razuzdana)*; † juvenis animo praeruptus, *priek, oduran*; † dominatio, *silovit, nasilan, okrutan.*

1. praes, praedis, *m. jamac, koji se podjamči za drugoga platiti (sr.* vas); esse p. pro alqo; praedes dare; *meton. imetak jamca*, vendere praedes tuos; in praedibus praediisque *(dobara, koja je obtuženik sam založio)* reddendis.

2. praes, *adv.* = 2. praesto, *jedn. Plaut. Pers.* 2, 4, 17.

praesaepe etc. *v.* praesepe.

prae-saepio, etc. 4. *(Caes.) sprieda zagraditi*, aditum trabibus; omni aditu praesaepto; angustias vallium sublicis.

prae-sāgio, 4. *(Plaut. takodjer* **-or**, *dep.* 4.) *1) slutiti (njekim osobitim darom duše; sr.* auguror, divino, praevideo) animus mihi aliquid mali, *Ter.*, alqd animo, *Liv. 2) pokazivati, proricati*, exiguitas copiarum recessum, *Cael. u Cic. ep.*

prae-sāgītio, ōnis, *f.* [praesagio] *(riedko) slutnja, slućenje, kobljenje.*

praesāgium, ii, *n.* [praesagio] *1) slutnja*, * vatum; † malorum. *2)* † *proricanje, proročanstvo, znak*, Tiberii de Servio Galba; equorum praesagia ac monitus; fatale p. *(svoje sudbine)*; praesagia mortis.

prae-sāgus, *adj. 1)* * *unaprjed osjećajući, sluteći*, mens p. mali. *2) pokazujući, proričući*, * fulmen; † responsa.

prae-scio, 4. *(riedko predcl. i kasno) prije, unaprjed znati.*

prae-scisco, — — 3. [*inchoat. od* praescio] *(riedko) prije, unaprjed izpitati, -doznati*, quam quisque provinciam haberet, *Liv.*; vulgi animos, *Virg.*

praescius, *adj.* [praescio] *prije, unaprjed znajući*, * futuri; † periculorum; † alqm rectorem et praescium palam habere.

prae-scrībo, etc. 3. *1) sprieda napisati, nadpisati*, nomen libro; auctoritates praescriptae *v.* auctoritas *3) b)*; * sibi nomen; *po tom, izgovarati se čim*, frustra Arminium, Pulchram praescribi; praescriptum Vespasiani nomen. *2) tp. a)* † *za nasljedovanje zapisati, u pril.*, formam futuri principatus; * *u pero kazivati (dictovati)*, carmina alcui. *b) narediti, unaprjed odrediti, prikričati, propisati i nal. (nije baš* = praecipere), civibus jura; populo Romano quemadmodum suo jure uteretur; aut de officio imperatoris desperare aut praescribere; quid fieri oporteret, non minus commode ipsi sibi p. poterant, quam ab aliis doceri; † se ibi futurum, ubi praescripserit; *sane; na pose o pravoznancih, izreći mnienje kako zakon naredjuje*, Trebati, quid faciam praescribe, *Hor.*

praescriptio, ōnis, *f.* [praescribo] *pisanje sprieda, pak 1) nadpis, naslov, uvod u javnu izpravu (na što su koje sprieda upisana imena* [auctoritates, *v.* auctoritas *3) b)*] *spadala, koje kano uvod dodani izvadak iz onoga, čim se je predlog preporučao)*, legis; senatus consultum ea praescriptione (*čita se i:* perscriptione) est; † tribuniciae potestatis. *2) propis, naredba*, naturae; rationis; in hac p. semihorae, *stezanje na itd.*; † sine praescriptione *(odredjivanja)* generis aut numeri. *3) (riedko) izgovor*, honesta; *kano jurist t. t., odgovor, prigovor*, praescriptiones cautionesque.

praescriptum, i, *n.* [*partic. od* praescribo] *1)* * *obilježena, odredjena medja*, intra p. *2) pravilo, naredba*, legum; omnia agere ad alterius praescriptum; praescripta servare, dare; *(Quint.)* omnia disciplinae initia ad propositum sibi p. formari.

prae-sĕco, etc. 1. *sprieda odrezati*, crines; * eam partem; *(Hor.)* ad unguem praesectum, *sasma tačno (na dlaku).*

praesegmen, ĭnis, *n.* [praeseco] *(Plaut.) odsječak, otrebine, ostatak.*

praesens, tis, *adj. s comp. i sup.* [prae-sum] *nazočan (glavom, sâm, licem), o vremenu, sadašnji*, ad id solum, quod adest quodque praesens est; praesentem adesse, *glavom biti gdje*; praesens tecum egi; praesente alqo, exercitu; *(Hor.)* facundia, *onoga, koji na svoje oči gleda*; *(Hor.)* praesenti tibi *(koji si još na životu)* maturos largimur honores; p. sermo, *naustice*; tempus, periculum; perfugium, *za sada*; in praesenti, * praesenti tempore, *sada*; in praesens tempus, in praesens, in praesentia *sc.* (tempora), *za sada*; † ad p. tempus, † ad praesens; *subst.* nihil nisi praesens et quod adest; taedio praesentium, *sadašnje vrieme (opp.* status pristinus rerum), *Liv.* 3, 27, 3.; *(Hor.)* praesentibus aequum; *(Curt.)* ex praesentibus *(po sadašnjem)* tutius visum; in rem praesentem venire, *na mjesto doći*; in re praesenti, *na mjestu. Na pose a) koji je odmah, ončas*, poena; diligentia consulis; decretum; pecunia, *gotov*; * praesenti Marte *(u ratu). b) snažan, krepak, silan, koji je u pomoć*, auxilium; memoria praesentior, *življa*; * tutela; * malum; * praesens *(mogući)* tollere; tantus et tam p.

deus; * dea, * numina, * austri; illud vero nonne ita p. est, ut nutu Jovis Optimi Maximi factum esse videatur, *nije li očigledce itd.*; * si quid praesentius *(sgodnijega)* audes. *c) očevidan, očit*, insidiae; fructus; * ora. *d) hitan, silan*, praesenti bello, *gdje pritište rat*; jam praesentior res erat. *e) odvažan*, animus; animus praesentior; † animo praesentissimo; * animo praesens.

praesensio, ōnis, *f.* [praesentio] *slutnja.*

† praesentāneus, *adj.* [praesens] *odmah, brzo djelujući*, venenum.

praesentārius, *adj.* [praesens] *(predcl. i kasno)* = praesens; malum est p.; aurum, argentum; p. argenti minis numeratis, *Plaut.*

praesentia, ae, *f.* [praesens] *1) nazočnost*, vitare p. alcjs *(ugibati se komu s očiju)*; ipsorum deorum saepe praesentiae, *često pojavljivanje bogova*; animi p. *(nazočnost duha)*; in praesentia, *za sada, često u Liv.*; in praesentiarum *v.* impraesentiarum. *2)* * *neposredno djelovanje, očevidnost*, veri.

prae-sentio, etc. 4. *prije, unaprjed osjećati, slutiti*, futura; nihil in posterum; *impers.* praesensum est, *Liv.*

praesento, 1. [praesens] *(kasno) predati*, caput alcui.

prae-sēpe, (praesaepe), is, *n. ili (predcl.)* **-pis**, is, *f. upr. svaka ograda, pak 1) jasle*, ad praesepim *(Plaut.)*; plena ad p., satura ad p., *Virg.*; ad praesepe *(Phaedr.)*, *prezirno*, * *stan, stol, hrana. 2) staja (štala), tor*, in praesepibus, *Virg.*; intra praesepis meas, *u m. kući, Plaut.*; verum audis in praesepibus, *u kućah, gdje su zlice, Cic.*; * praesepibus arcent, *od košnica.*

prae-sēpio, *v.* praesaepio.

praesertim, *adv.* [prae-sero] *osobito (dodavajući koju bitnu okolnost)*, p. cum, cum p., *a gdješto s osobitom kratkoćom*, nos hunc vivum — repudiabimus? p. cum omne olim studium — contulerit Archias etc., *gdje bi se podpuno moralo reći*; **minime vero repudiabimus**, p. c. etc.; ut ex oppido Thermis nullum signum attingeres; cum. p. multa essent praeclara, *gdje ih je baš itd.*; nec vero si historiam non scripsisset (Thucydides), nomen ejus exstaret, cum p. fuisset honoratus et nobilis, *ali mu se ime spominje, jer je pisao historiju, osobito budući itd.*; p. si; p. quod; *(Hor.) (još preko toga)* census equestrem summam nummorum.

praeservio, 4. [servio] (riedko) *kano sluga pred kim ići, služiti pred kim*, patri, *Plaut. Amph.* 1, 1, 126.

praeses, ĭdis, [praesideo] *I) adj. (predcl.) zaklonit*, locus *(zaklonište). II) subst. comm. 1) branitelj, branič*, rei publicae; templorum. *2) načelnik, poglavar*, * p. belli, *o Minervi*; † p. provinciae, *namjestnik.*

praesĭdeo, sēdi, sessum, 2. [prae-sedeo] *upr. sprieda sjedjeti, 1) zaklanjati, štititi, braniti*, huic imperio libertatique communi; huic judicio *(o vojnicih)*; Gallia, quae semper praesidet atque praesedit huic imperio; ex hoc urbano exercitu alii, ut praesiderent, relicti; *o bogovih*, huic loco temploque; huic urbi et rei publicae; † litus Galliae. *2) sjedjeti u začelju, nadgledati, nastojati, zapoviedati, upravljati*, in agro Piceno cum tribus legionibus (*sr.* praesum); † proximum exercitum; † Pannoniam; † quas (Musas) praesidere vatibus; † praesidentes studiis deae; rebus urbanis; † *predsjedati kano consul, biti na čelu državi*; † *subst.* **praesidens**, entis, *m. predsjednik, načelnik.*

praesĭdiārius, *adj.* [praesidium] *posadni*, milites, *u posadi, Liv.*

praesĭdium, ii, *n.* [praesideo] *upr., sjedjenje pred kim, osb komu na obranu, pak zaštita, okrilje, obrana, zaklon, pomoć*, alcui esse, proficisci praesidio; alcui ferre praesidium; in fuga p. sibi ponere; vitam suam noctis et fugae praesidio, non juris judiciorumque defendit; p. loci, silvarum; praesidio literarum; * Veneris praesidio; * o et praesidium et dulce decus meum; * biremis praesidio scaphae; *na pose a) svaka pomoć, kojom se što postigne ili opravi* (sr. remedium), comparare sibi p. ad vitam beatam; p. virtutis; neque quo mihi ex cujusquam amplitudine aut praesidia periculis, aut adjumenta honoribus quaeram; quod satis esset praesidii, *što je dostajalo za život i za obranu. b) kano vojnički t. t. α) obrana, zaklon*, classis praesidium provinciae; ejus (Litavici) praesidii fiducia, praesidii causâ; praesidio esse alcui, impedimentis, praedae; praesidio relinquere alqm, castris, impedimentis, navibus; praesidio alqm, cohortes relinquere, praeficere *i nal.*; egredi pabulatoribus praesidio; naves praesidio onerariis navibus educere; † Drappes castris praesidio cum parte copiarum restitit. *β) meton., vojnici, koji kakvo mjesto, transport i nal. prihvate, zaklanjaju, brane, posada, zaštita, pratnja, straža*, ibi praesidio relicto; p. castrorum; trium legionum; locum praesidio tenere; p. urbibus relinquere; praesidia ad ripas disponere, deducere; custodiam ex suis ac p. sex milia hominum una reliquerunt; p. *(pratnju)* quam amicissimum habere; sine praesidio ad legiones pervenire; inermes sine praesidio *(bez pomoći konjaničke)* interfecti sunt; p. terrestre, *(Hor.)* regale; *u pril.* generis praesidia, *podpora obitelji*; in praesidio collocatus, in praesidio fuit. *γ) vojskom zaokupljeno mjesto, utvrdjeno mjesto, straža, tvrdja, obkop*, cohortes ex praesidiis deducere; esse, relinqui in praesidio; milites disponere in praesidiis; qui intra praesidia Pompeji fuissent; praesidio decedere, *uteći*; p. relinquere; de praesidio et statione vitae decedere; *na pose in praesidiis alcjs esse, biti u čijoj vojsci ili taboru, njemu biti na službu, uzanj (izvanjski) pristajati, takodjer prenes. biti na čijoj strani, udružiti se s kim*, dum p. ulla fuerunt, in Sullae praesidiis fuit; qui in adversariorum p. occisi sunt; quibus in p. fuerit, quaerere; tantummodo in praesidiis eratis, animi vero a causa abhorrebant; Lyso fuerat in nostra causa nostrisque p.; in meis castris praesidiisque versaris.

prae-signĭfĭco, 1. *objavljivati*, futura, *jedn. Cic. de div.* 1, 38, 82.

*** praesignis**, *adj.* [prae-signum] *izvrstan, osobit.*

praesĭlio, — — 4. *izskočiti, provrieti*, lacrimae, *jedn. Plaut. Stich.* 3, 2, 13.

praestābĭlis, *adj. s comp.* = praestans, virtus; res; excepta virtute nihil est amicitiâ praestabilius.

praestans, tis, *adj. s comp.* [*partic. od* 1. praesto] *izvrstan, odličan*, quid praestantius etc.; Plato in illis artibus praestantissimus; * *s gen.*, animi; * *s inf.; subst. s gen.*, praestantissimus sapientiae, *Tac. ann.* 6, 6.

praestantia, ae, *f.* [praestans] *izvrština, vrsnoća*, virtutis; ingenii; fortunae; omnis; animantium reliquorum.

prae-sterno, — — 3. *(riedko) u pril., pût ravnati, -pripraviti do itd.*, praesternas ad quod hortaris, *Plin. ep.* 5, 8, 14.

* **praestes**, itis, *comm.* [1. praesto] *nastojnik, zaštitnik*, lares, *čuvari*, *Ov.*

Praesti, ōrum, *m. narod u Indiji, Curt.*

praestigiae, ārum, *f.* [*možda od* praestringo] *obsjena, maštanje*, verborum, *prazne rieči (obmama)*.

praestigiātor, ōris, *m. i* **-trix**, īcis, *f.* [praestigiae] *čaratar, tamašnik, varalac, -ica, Plaut.*

praestīno, 1. *(predel. i kasno) kupovati*, pisces.

praestĭtuo, ui, ūtum, 3. [prae-statuo] *prije odrediti, -utvrditi*, diem alcui, *Ter.*; diem operi; nulla praestituta die; praetor praestituit petitori, qua etc.

1. prae-sto, stiti, stĭtum *i* stātum, 1. *1) intrans. sprieda stajati, izticati se, biti izvrsniji, odlikovati se*, inter suos; alcui; alcui, alqm alqa re; alqa re; *takodjer (Sall. Cat.* 37, 5.) qui ubique probro atque petulantia maxume praestabant; *osb., impers.* praestat, *bolje je, s inf., s inf.*, i quam; *(neobičnije)* quam — non parentarent, *Caes. b. G.* 7, 17. *2) trans. a) jamčiti za što ili koga, podjamčiti se, ujamčiti se, poruk biti, odgovarati*, alqm; se; alqd; istam culpam; factum alcjs; horum non modo facta sed etiam dicta omnia; damnum emptori; ea quae statueritis, defendere et per se ipsum p.; a vi, *za silu;* de re, de me; *s acc. c. inf.*, quis potest p. semper sapientem beatum fore; *gdješto takodjer ,jamčiti da se što ne sbude'*, casum quem neque vitare quisquam nostrum nec p. ullo pacto potest; culpam nullam esse; cum id quod ab homine non potuerit praestari evenerit; periculum p. eorum (legatorum), *Caes. b. c.* 3, 17, 5.; multos saepe impetus populi non injustos esse, quos p. nemo posset, *Cic. de or.* 2, 28, 124. *b) činiti, izvršivati, držati, uzdržati, sačuvati, učiniti, dati*, operam in re militari; officium, *izpuniti*, alcui, *prema komu*; suum munus; etiam alienissimis in capitis periculis amicissimorum officia et studia; p. fidem *(vjeru)*; pacem, *držati*; socios salvos, *spasti*; rem publicam; memoriam benevolentiae; *(Vatin. u Cic. ep.)* consuetudinem, *zadržati*; alqm finibus certis; * alqm incolumem, * fortunatum, † invictum; † latus agminis tutum; * alcui mare, *sjegurnim učiniti;* * ferias Hesperiae, * fortunatam vitam, *dati;* alcui pietatem, † officia; honorem debitum patri; stipendium exercitui, *platiti;* sententiam senatui, *glas dati*, frumentum, *nabaviti*, voluptatem perpetuam sapienti, *pribaviti;* † justa regi, *ukop;* † minora promissis; paucioribus terga, *pleći dati, Tac. Agr.* 37. *c) pokazati, djelom pokazati, dokazati* (*sr.* praebeo), virtutem; fidem; voluntatem; benevolentiam; omnia; se gravem, constantem, stabilem in amicitia; praesta te eum; * se invictum; * se dignum; † se auctorem propugnatoremque; † principem *sc.* factis; * vel magnum praestet *(prikazivati)* Achillen, *t. j. pa bio on veliki A.*; * victoria se p.; † sa ne, *brinuti se da ne.*

2. praesto, *adv.* [prae-situs] *(obično s glagolom sum) biti tu, -na ruci, ili na službu ili na pomoć ili u neprijateljskom značenju*, p. est, adest, hic p. est, domi p. apud me esse, *Ter.*; ipsum p. video, *tà vidim ga sama tu, Ter.*; quaestores consulibus ad ministeria belli p. essent; qui tibi semper p. fuit; commeatum exercitui p. fore; id ad nutum tibi p. fuerit; si qui mihi p. fuerit cum armatis hominibus extra meum fundum et me interire prohibuerit; amicitia quoquo te verteris, p. est; p. esse virtutes, ut ancillulas; *u pril., biti na korist, na službu, na ruku*, alcui; saluti tuae; † cum esset p. ubique fortuna.

praestōlor, *dep.* 1. [2. praesto] *stajati gotov, dočekati koga, čekati* (*sr.* exspecto, opperior), alcui, apud alqm; *(Plaut. Ter.)* alqm; alcjs adventum.

prae-stringo, etc. 3. *1) stegnuti, stisnuti, svezati*, * faucem laqueo; † pollices nodo. *2) (riedko) taknuti, dirnuti, krznuti*, cujus vomere (aratri) portam Capuae paene praestrinxisti; † lecticam ejus fulgor; *tp. zasjeniti, slabiti, potamniti*, oculos; aciem oculorum; aciem animi, mentis; † fulgore ceterarum virtutum laus ista; † fulgorem inesse, qui terreat, qualis est ferri, quo mens simul visusque praestringitur.

prae-struo, etc. 3. *1) sprieda graditi, tp. a) prije si nabaviti, -steći*, fraus fidem sibi in parvis, *jedn. Liv.* 28, 42, 7. *b) prije pripraviti, -priugotoviti. 2)* * *sprieda zagraditi, zagradom zatvoriti*, aditum objice montis; porta praestructa fonte.

praesul, ŭlis, *m.* [praesilio] *koji sprieda skače, -igra; na pose (Aurel. Vict.) o načelniku Salijā* (Salii).

praesultātor, ōris, *m.* [praesulto] = praesul, *jedn. Liv.* 2, 36, 2.

praesulto, 1. [prae-salto] *sprieda skakati*, signis, *jedn. Liv.* 7, 10, 3.

prae-sum, etc. *1) stajati na čelu, nastojati*, non solum interfuit rebus sed etiam praefuit; omnibus negotiis non interfuit solum, sed praefuit; quid? leges veteres moresque majorum quid? auspicia quibus et ego et tu, Crasse, cum magna rei publicae salute praesumus; p. provinciae, *upravljati;* potestati *(biti načelnikom oblasti);* ludis; colendis praediis; Vestae colendae *(o Vestalkah);* navi faciendae, aedificandae publice; exercitui; classi *(biti na čelu, zapoviedati);* sacris; negotio; ei studio; artificio; *absl.* in provincia, ibi, Lissi, in Bruttiis; qui tum oppido praefuerat, *Caes. b. G.* 1, 6, 4.; *gdje se očekuje* praeerat = qui praepositus fuerat et tum praeerat. *2) tp. u velike biti dionikom u čem*, temeritati Gracchi; illi crudelitati. *b)* * *zaklanjati, štititi*, moenibus.

prae-sūmo, etc. 3. *1) upr., prije uzeti*, remedia, *Tac. 2) tp. a) prije što raditi, -pomišljati, -osjećati, -uživati*, † officia heredum; † gaudium, † laetitiam; † hanc vitam voto et cogitatione, *zanesti se;* † fortunam utriusque; † praesumpta suspitione; * bellum spe; † fortunam principatus inerti luxu; * mollitiem. *b)* † *unapried pomišljati da je istina, istinom smatrati, očekivati*, eo graviorem sub magno duce militiam; multa temere sperata atque praesumpta; praesumptum habere, *s quaest. indir.*

† **praesumptio**, ōnis, *f.* [praesumo] *upr., uzimanje unapried, pak 1) osjećanje-, uživanje unapried*, rerum; bonae famae. *2) pomišljanje, očekivanje.*

prae-suo, etc. 3. *upr., sprieda obšiti, pak sprieda čim pokriti*, * hasta praesuta foliis.

prae-tendo, di, tum, 3. *1) napried pružiti, što preda što razapeti, -razastrieti, -držati*, cilicia; sermonem decreto, *sprieda postaviti;* * saepem segeti; * vestem oculis; * manu ramum olivae; armatam aciem toto praetentam in litore cernebant; *u pril.*, * nec conjugis unquam praetendi taedas; *na pose o mjestu*, praetendi, *pružati se*, † quidquid castrorum Armeniis praetenditur; * praetenta Syrtibus arva; tenue praetentum litus esse, *Liv. 2) tp. zaklanjati, pokrivati, zastirati*, alqd seditioni; deorum numen sceleribus; nomen hominis doctissimi moribus tuis, legatorum decretum calumniae; regem postulationi suae; † *s acc. c inf.*

prae-tento (-tempto), 1. *1) prije opipati, -pretražiti*, * iter baculo; † sinum; † aestuaria et silvas ipse. *2) prije pokušati, -ogledati*, vires suas.

praeter [prae], *I) adv. mimo, tp. a) izvan, osim, do* = praeterquam, *(Sall.)* praeter rerum capitalium condemnatis, *osim onih, koji itd.; (Just.)* quibus (epistolis) omnium civitatum exules, p. caedis damnati, restituebantur; *(Hor.)* nil sibi legatum inveniet p. plorare; *(Ov.)* nil illi potui dicere p. erit. *b) više nego*, praeter sapit quam, *Plaut.*; (facere) praeter quam res adhortatur, *Ter. II) praep. s acc. 1) mimo*, p. castra copias transduxit; p. oculos ferebant; p. omnium oculos. *2) o prelaženju preko koje mjere, preko, pak proti*, p. modum; p. consuetudinem, naturam; praeter spem, *Com. Curt.*; p. spem omnium, p. opinionem omnium; p. exspectationem; p. aequum, *Com.*; non p. solitum leves, *Hor. 3) pokazujuć njeku veću izvrštinu, više nego*, praeter ceteros (*sr;* prae). *4) o onom, što se izuzimlje ili što pristupa, izim, osim, do, uz*, omnes p. unum; p. haec, p. ea; nihil p. suum negotium agere; nulla civitas p. Plataeensium *sc.* civitatem; ut p. se denos adducerent; Romanos p. insitam industriam animis fortuna quoque cunctari prohibebat; ut p. auctoritatem vires quoque ad coërcendum haberet; praeter id quod = praeterquam quod, *sa sliedećim* quoque, tum, *Quint.* 10, 1, 28. 2, 26.

praetĕr-ăgo, etc. 3. *mimo tjerati, -goniti*, deversoria nota praeteragendus equus, *jedn. Hor. ep.* 1, 15, 11.

praeter-bīto, — — 3. *ići mimo čega, Plaut.*

praeter-dūco, etc. 3. *mimo voditi*, pompam, *jedn. Plaut. mil.* 1, 1, 67.

praetĕr-eā, *adv. 1) osim toga, preko toga; ako se pokazuje razredba ili red, zatim, potom. 2)* * *zatim, više*, neque illum p. vidit.

praetĕr-eo, etc. 4. *1) mimo ići, minuti*, hortos; † amnis praeterit moenia, *teče mimo;* * mons Ciliciam, *povlači se duž C.*; * ripas flumina; *(Ter.)* praeteriens, *mimogred;* * unda praeteriit; *(Ter.)* nescis, quid mali praeterieris, *koje si zlo minuo*; † praetereuntes, *mimohodci*; *osb.* * *nadtrčati, nadletjeti, prestići, preteći*, jam hos cursu, jam p. illos; Euros; * illum praeteritum (*sc.* equum), *pretečeni; o vremenu*, tempus praeteriit, *Ter.*, hora, *Ov.*; praeterita die qua etc, *Caes. b. G.* 7, 77, 1.; † hoc praeterito tempore; *partic. pass.* praeteritus, *prošli, minuli*, tempus; aetas; * nox; officium; stipendium, *neizplaćena (zaostala) plaća;* * viri praeteriti, *njekadašnji, pokojni;* **praetĕrita**, ōrum, *n. prošasto;* † in praeteritum. *2) tp. a) biti neznan, -nepoznat*, an quidquam Parmenonem praetereat, *Ter.*, non me praeterit; † *s acc. c. inf. b) mûkom minuti, premučati*, orationem; fortunam; silentio alqd; quae nunc ego omnia pr. ac relinquo; caedes relinquo, libidines pr.; ut nulla fere pars orationis silentio praeteriretur *(ne osta da se nije pljeskalo)*; quatuor praeteriti sunt *(od censora, kad je čitao senatore, te su tim iz senata izbačeni)*; in praeteritis relinquere, *zaboraviti napomenuti*; † suo loco praeteritum est, quod equites venissent; *takodjer propustiti*, locus, qui praeteritus neglegentiâ est *(Ter.)*; nullum genus crudelitatis praeterire. *c) prieći, zanemariti, zapustiti, ne obazreti se, osb. gdje se ostavlja nasljedstvo, daju darovi, službe i nal.* Philippus et Marcellus privato consilio *(po privatnih spletkah)* praetereuntur; filium patris; † praeteritus, *koga su prešli*; * praeterita Letois, *pri žrtvah*; * austera poëmata praetereunt; * me quoque Romani p. patres. *d) propustiti što uraditi, zaboraviti, s inf. Plaut. e) prednjačiti, preteći*, * virtus tua p. omnes; * modum, *prekositi, prevršiti.*

praetĕr-ĕquito, 1. *mimo jahati, projahati*, *jedn. Liv.* 3, 61, 9.

praeter-fĕror, etc. ferri *pass.* *(riedko) mimo hitjeti, proletjeti*, latebras eorum improvida praelata acies est, *Liv.*

praeter-fluo, etc. 3. *1) mimo teći, s acc.*, moenia; † praeterfluebat torrens amnis; † praeterfluens aqua, amnis. *2) tp. proći (mimo)*, nec praeteritam (voluptatem) praeterfluere sinere, *jedn. Cic. Tusc.* 5, 33, 96.

praeter-grĕdior, gressus sum, 3. [gradior] *mimo proći, s acc.*, castra; fines; primos suos; eum; *absl.* ne tentata quidem oppugnatione praetergressus.

praetĕr-hāc, *adv. preko toga, više, još, Plaut.*

praeter-lābor, etc. 3. *mimo teći*, † flumina praeterlabentia; * tumulum; * tellurem, *provesti se mimo; tp.* definitio p., *izmakla.*

praetermissio, ōnis, *f.* [praetermitto] *(riedko) 1) izostavljanje. 2) propuštanje*, aedilitatis *(da nije molio ae.)*

praeter-mitto, etc. 3. *propuštati*, diem; ne diem pugnae *(kad bi se mogao pobiti)* praetermitteret, *Caes. b. G.* 4, 13, 4.; nullum diem quin etc.; occasionem, tempus; locum laudandi alcjs; neminem. *Osb. a) zanemariti, propustiti*, gratulationem; defensionem; scelus;

s inf. b) u govoru ili pismu preskočiti, izpustiti, verba; locus a Panaetio praetermissus; Coelius et alii id p. scriptores; si quid ab Antonio praetermissum aut relictum sit; nihil praetermisi, quin Pompejum a Caesaris conjunctione avocarem; † p. silentio. *c) (Ter.) praštati, absl.*

† **praeter-nāvĭgo,** — 1. *mimo broditi.*

prae-tĕro, etc. 3. *sprieda otrti,* januam, *Plaut.*

praeter-quam, *adv. osim, izvan,* p. quod, *osim što, takodjer sa sliedećim* praeterea; *(Liv.)* p. — etiam; *kadšto pokraćeno* = pr. quod *sa podpunom izrekom,* cum his, p. finitimis populis, ab causa etiam tam nefanda bellum instabat, *osim što su bili medjaši, još i s toga itd., Liv.* 4, 17, 6.

praeter-vectio, ōnis, *f.* [praetervehor] *prolaženje, jedn. Cic. Verr.* 5, 66, 170.

praeter-vĕhor, 3. *dep. mimo jadriti, projahati, provezti se,* classis praetervehens; equo praetervehens; Locros classe, navibus Galliae oram; naves Apolloniam praetervectae; *u pril.,* locum silentio, *mukom minuti;* oratio praetervecta est scopulos, aures vestras; *mimo proći (pješice), o vojnicih,* cito agmine forum et imminentia foro templa praetervecti, *jedn. Tac. hist.* 3, 71.

praeter-vŏlo, 1. *1) proletjeti mimo koga,* quem praetervolat ales; † *absl.; tp.* in occasionis momento, cujus p. opportunitas; numerus p., *umakne; takodjer (u govoru) preko čega trkimice prieći,* haec duo proposita non praetervolant, sed ita dilatant, ut etc.

praetexo, etc. 3. *upr. sprieda tkati, pak čim tkanim (kakovim tkanjem) obtočiti, (opervaziti),* toga, tunica, purpurâ praetexta, *obič. samo* toga praetexta *ili subst.* **praetexta,** *purpurom (grimizom) obtočena haljina, koju su nosili viši poglavari, takodjer njekoji svećenici, kraljevi u Rimu i slobodno rodjena djeca obično do 17. godine;* summi puerorum amores saepe una cum p. toga ponerentur; *osebujno,* tu in lictoribus, in toga et praetexta esse consulatum putas? *u togi t. j. u opervaženoj haljini;* fabula p., *drama, u kojoj su lica bila gospoda rimska; tp. a) u obće, čim sprieda obtočiti,* natura p. omnia quae fiunt acerrime, lenioribus principiis; carmen primis literis sententiâ praetexitur, *pjesmi je na čelu sentencija; takodjer * kititi,* Augusto praetextum nomine templum; litera praetexat fastigia chartae etc., *moje ime stoj na čelu, budi nadpisom. b) sprieda pokriti, -zakriti, -zastirati,* * flumen praetexuit ripas arundine; * puppes praetexunt litora; † nationes Rheno praetexuntur, *zaklonjeni su Rh.; u pril.,* * *čim zastrieti, zakloniti,* novis funera sacris; culpam nomine conjugii. *c) izgovarati se, zavrzivati,* causam; cupiditatem triumphi; † incruentam victoriam; † *s acc. c. inf.*

praetexta, ae, *v.* praetexo.

praetextatus, *adj.* [praetexta] *1) odjeven haljinom* toga praetexta (*v.* praetexo). *2)* † *sramotan,* verba.

† **praetextum,** i, *n.* [praetexo] *izgovor, zavrzivanje, čim se što zaklanja* (*sr.* causa).

praetextus, *(abl.)* u, *m.* [praetexo] *1)* † *nakit, ures, izvanjski ugled. 2) izgovor, izlika,* sub levi verborum praetextu, *Liv.;* hoc praetextu, *Just.*

prae-tĭmeo, 2. *unapried se bojati,* sibi, *Plaut.*

praetinctus, *adj.* [*partic. od* praetinguo] *prije pokvašen,* * semina veneno.

praetor, ōris, *m.* [= praeitor *od* praeeo] *1) upr. osb. u starije doba, načelnik, četovodja, vojvoda, stariji u obće, s toga se je kadšto rabilo i o poglavarih (o consulih u starije doba,* p. maximus = dictator; *o gradskom načelniku u Capui, Cic. leg. agr.* 2, 4, 92.; *o karthaginskih suffetih, Nep. Hann.* 7, 4.) *i o vojskovodji, gjeneralu, osobito stranih naroda; takodjer* † *namjestnik,* Aegypti, Syriae. *2) na pose u Rimu poglavar odmah za consulom, koji je sudstvom upravljao, pošto se je ovo god. 387. od p. gr., a 264. pr. Is. od consulata oddielilo, te se za nj novo poglavarstvo* praetura *uredila, i to tako, da je izprvice samo jedan* praetor *bio, a pod prvi punski rat dva, jedan* praetor urbanus, *koji je sudio u parnicah medju rimskimi gradjani, drugi* praetor peregrinus, *koji je razsudjivao parnice medju Rimljani i stranci ili medju stranci;* p. primus, *prvi izabrani praetorom. Od tih praetora valja razlikovati 3) praetore, koji su upravljali provincijami, kada su naime postale* Sardinia *i* Sicilia *rimskimi provincijami (g. 526. od p. gr.), šiljala su se i onamo dva praetora, ali kašnje pošto su zavedene 4* quaestiones perpetuae *[v.* quaestio *2) a)] dodana su onoj dvojici praetora* (urbanus *i* peregrinus) *još 4 da pod njihovom upravom budu one 4* quaestiones perpetuae, *kojim je broj ponarasao za Sulle na 8, pak na 10, a za Caesara na 16, a za toliko svagda i broj praetorâ. Ovi su praetori kad im je izminula godina službe, išli kano* propraetores *u provincije i to u mirnije (sr.* proconsul), *s čega se* praetor *nalazi mjesto* propraetor, *a gdješto i mjesto* proconsul. *Od Augusta su uvedeni* praetores aerarii *(načelnici blagajne) a od Claudija su postavljeni* praetores fidei commissorum, *Tac. Suet.*

† **praetōriānus,** *adj.* [praetorium] *1) na (carsku) tjelesnu stražu spadajući, praetorijski,* cohors, exercitus; miles; *pl. subst.* **praetoriāni,** ōrum, *m. praetorijci. 2) (Aurel. Vict.) spadajući na praetorijskoga praefecta.*

praetōrius, [praetor] *I) adj. 1) na vojvodu spadajući, vojvodski [v.* praetor *I)],* cohors p., *tjelesna straža vojvodina,* † *carska, takodjer pratnja praetorova [sr.* cohors *1) a) b)]; podrugljivo,* scortatorum pr. cohors, *o četi Catilininoj;* navis p., *brod zapovjednički;* imperium p., *vrhovno zapovjedničtvo,* porta p, *vrata na taboru, koja su najbliže šatoru vojvodinu. 2) praetorski* [praetor *2) 3)*]; p. potestas, *vlast, služba praetorska;* comitia, *za izbor praetora;* jus, *od praetora polazeće; u Hor. sat.* 2, 2, 50. auctor p., *šaljivo „praetorski poznavalac„ podrugljivo smjerajuć na zaludnje traženje praeture. 3) propraetorski* [*v.* praetor *3) i* propraetor]. *II) subst. 1)* **praetorius,** ii, *m. a) bivši praetor. b)* † *u časti ravan praetoru. 2)* **praetorium,** ii, *n. a) glavno mjesto u rimskom taboru sa vojvodskim šatorom i vojvodski šator sâm, glavni stan vojske, ratno vieće,* dimittere p.; *takodjer * matičnjak. b) uredovni stan namjestnika*

u provinciji; † *svaka krasna sgrada. c)* † *carska tjelesna straža;* praefecti praetorio, *zapovjednici (dva) itd.*

prae-torqueo, etc. 2. *okrenuti,* collum, *Plaut.*

prae-trĕpĭdo, 1. *biti veoma hitan, -nagao, jedn. Cat.* 46, 8.

† **prae-trĕpĭdus,** *adj. (riedko) veoma bojazljiv, strašljiv,* homo.

prae-trunco, 1. *sprieda odsjeći, Plaut.*

praetūra, ae, *f.* [praetor] *praetorska čast, -služba, praetura; sr.* praetor *2) 3).*

Praetūtiānus, *adj. što je praetutijsko* (Praetutii *bili su narod u Picenu), praetutijski,* ager.

prae-umbro, 1. *(u pril.) osjeniti, zamračiti, jedn. Tac. ann.* 14, 47.

prae-ustus, *adj.* [*partic. od* prae-uro] *sprieda napaljen, -nagorio,* sudes *(da otvrdnu);* stipites; hasta.

praeut *v.* prae.

prae-văleo, etc. 2. *biti moguć, veoma mnogo moći, -vriediti, -vàljati,* virtute semper p. sapientia, *jača je, bolja je, Phaedr.;* † praevalens equus, *veoma jak;* praevalens populus, *Liv.;* † digni; † auctoritas alcjs; † apud alqm.

prae-vălĭdus, *adj. veoma jak, -silan,* juvenis; † ramus; * vitis; urbes; † Blaesus; † nomina equitum; * terra p., *prerodna;* † vitia, *koje su mah preotele;* † praevalida orbitate *(abl. abs.), više je stalo do toga itd.*

prae-vallo, 1. *(riedko) obkopati,* † pontem.

praevārĭcātio, ōnis, *f.* [praevaricor] *prekršivanje dužnosti, izdaja (osb. ob odvjetniku ili tužitelju, koji u potaji za protivnike drži), prekršivanje vjere.*

praevārĭcātor, ōris, *m.* [praevaricor] *koji prestupa dužnost, prestupnik, izdajica,* p. Catilinae, *tobožnji tužitelj,* causae publicae, *tobožnji branitelj.*

praevārĭcor, *dep.* 1. [prae-varico] *upr., ne ići ravno, krivudati, šarati, pak o tužitelju ili branitelju, koji samo tobože protivnika napada, ne ići pravim putem dužnosti, dužnost pometnuti, izdati.*

prae-vĕhor, etc. 3. *pass. sprieda, napried se voziti, -jahati, -broditi,* equites praevecti, *koji su napried jahali,* † missilia p., *lete pred njimi;* * praevectus equo. *2) provezti se, projuriti, proletiti (mimo),* praevectos praeter undecim fasces, *Liv.;* † Rhenus Germaniam p., *teče mimo;* * vites felici praevecta Ceraunia remo; *u pril.,* † verba praevehuntur.

prae-vĕnio, etc. 4. *preteći,* hostem; desiderium plebis; inceptum eorum; famam; † communi mortalitate saevitiam principis; quo cum prior exercitus Rom. magnis itineribus praevenisset; breviore via; quae ipse paravisset facere, perfidiâ clientis sui praeventa; † nisi praeveniretur Agrippina, *ako se prije ne ubije A.;* * † praeventus morte, *pretekla ga smrt;* * *u tmesi,* praeque diem veniens age, Lucifer, almum.

prae-verto (praevorto), etc. 3. *i* **prae-vertor** *(takodjer medialno),* 3. * *pred kim ili koga ići, -trčati, nadtrčati, prestići,* ventos cursu; equo; *medialno,* * praeverti, velocem fugâ praevertitur Eurum; *tp. a) preteći, smetati, zaludnjim učiniti,* pulchre praevortor viros, *Plaut.;* quorum usum opportunitas praevertit, *Liv.;* * praevertunt me fata. *b) prije osvojiti,* praevertere animos amore, *Virg.;* p. poculum *(Plaut.), prije izpiti. c) biti preči, -jači, više vriediti, vàljati,* herilis praevertit metus, amor praevertit pietati, *Plaut.;* nec posse bello praevertisse quidquam, *Liv.;* ut bellum praeverti sinerent, *Liv.;* nec aliam rem praeverti, *Liv. d) prije se obratiti čemu,* illuc praevertamur *(obratimo pogled onamo),* quod etc., *Hor.; pak, primiti se, prihvatiti se čega, nastojati o čem,* huic rei praevertendum esse existimavit, ne etc.; alia sibi praevertenda esse; coacti omnibus eam rem praeverti; Rhodii impigre praevertere; † praeverti ad alqm opprimendum; † si quando ad interna praeverterent.

prae-vĭdeo, etc. 2. *1) prije vidjeti,* * praevisi in aqua cultri; † praevisa locorum utilitate. *2)* † *u napried vidjeti,* periculum; impetum hostium; *subst.* praevisa, ōrum, *n.*

prae-vĭtio, 1. *(riedko) prije izkvariti, -opoganiti,* gurgitem, *Ov.*

* **praevius,** *adj.* [prae-via] *prehodan.*

prae-vŏlo, 1. *(riedko) napried letjeti,* praevolantes grues; † aquila leni meatu, velut dux viae.

pragmătĭcus, *adj.* [πραγματικός] *vješt državnim poslovom, vješt poslu. Odt. subst.* **-cus,** i, *m. praktični pravdoznanac, praktik, koji je sudbenomu govorniku pravničko gradivo nabavljao.*

prandeo, ndi, nsum, 2. *1) intrans. ručati; na pose partic.* pransus, *koji je ručao,* milites curati et p. = *spremni za polazak;* pransus potus, *sit i pijan. 2) * trans. jesti, ručati što,* olus.

prandium, ii, *n.* [prandeo] *ručak (ijo se je oko podne), doručak* (*sr.* jentaculum), p. alcui videre, *nabaviti, spremiti,* dare; *o jelu živinskom, Plaut.*

pransĭto, 1. [*intens. od* prandeo] = prandeo *2);* polentam, *Plaut.*

pransor, ōris, *m.* [prandeo] *koji ruča, gost, Plaut.*

pransus *v.* prandeo *1).*

Prasii, ōrum, *m. narod u Indiji, Curt.*

† **prăsĭnus,** *adj.* [πράσινος] *zelen kao luk,* factio *(onih, koji se na kolih utrkuju);* agitator.

prātensis, *adj.* [pratum] *koji raste na livadi, njivski,* fungus, *Hor.*

prātŭlum, i, *n. dem. od* pratum.

prātum, i, *n. livada, sjenokoša,* ager — quae postea sunt Mucia pr. appellata; pr. Flaminia; aedes fuere in Palatio ejus, quae Bacci prata diruto aedificio publicatoque solo appellata; *prenes.* * *trava rastuća na livadi.*

prāve, *adv. sa sup.* [pravus] *krivo,* p. sectus unguis, *Hor.; tp. naopako, nevaljalo, zlo,* religiones p. colere, p. cenare; *(Hor.)* versus p. facti, p. pudens, p. velle, *krivično; (Tac.)* p. facundus.

prāvĭtas, ātis, *f.* [pravus] *1) krivina, izkrivljenost, nepravilnost,* membrorum, oris, *krivljenje;* ne mala consuetudine ad aliquam

deformitatem pravitatemque *veniamus, *neprivikn︎emo nagrdnu i nakaznu cjerenju*, corporis pravitates. 2) *tp. opakost, zloća*, quae est ista p. et amentia? *Ter.*; hominis; consulum; mentis; animi; quorum imbutae mentes pravitatis erroribus; nec solum in rectis sed etiam in pravitatibus insignis est humani generis similitudo; † consilii; † corruptos saepe pravitatibus uxorum maritos; † sincera et integra et nullis pravitatibus detorta unius cujusque natura.

prāvus, *adj. s comp. i sup.* 1) *kriv (prikorno; sr.* obliquus), *izkrivljen*, jumenta prava (*čita se i:* parva) atque deformia; membra; inter rectum et pravum; *(Hor.)* nasus, talus; † elapsi in pravum artus, *ukrivo*. 2) *tp. kriv, opak, naopak, neprav, zao (što udarilo krivim smjerom, blaže nego* malus), consilium; affectio; certamen cum collega; pravissima regula; nihil pravius; ingenio malo pravoque; ambitio; cupido; in pravum abstrahi; prava incipere; in rectis pravisque sanciendis; * civium ardor prava jubentium; * pravis obnoxia (*opp.* recta), * pravi docilis, * ficti pravique tenax; amor pravorum *(n.)*; * p. bellua.

Praxĭtĕles, is, *m.* [Πραξιτέλης] 1) *slavan kipar iz Athenâ oko g. 400. pr. Is. Odt.* **-līus** [Πραξιτέλειος], *adj. Praxitelov.* 2) *njeki drugi umjetnik kašnjega doba.*

prĕcārius, *adj.* [preces] 1) *izmoljen, izprošen, izprosjačen*, libertas; auxilium; orare pr. opem; *adv.* **precario**, *molbom, po milosti*, tradere, *Ter.*; rogare. 2) † *po volji dan, -udieljen (a može se uviek natrag uzeti)*, vita; p. animam inter infensos trahere; *po tom nestalan, minutljiv*, † imperium; † regnum; * forma; † *adv.* **precario**, *do čije volje*, praeesse; p. studere, *dok se drugomu svidja.*

prĕcātio, ōnis, *f.* [precor] *moljenje, molba, molitva (osb. za izpunjenje želje)*, illa sollemnis comitiorum p., sollemne carmen precationis, quod fari prius, quam populum alloquantur, magistratus solent; ex carmine sacro praeeunte verba sacerdote precationes facere.

prĕcātor, ōris, *m.* [precor] *(Com.) zagovornik.*

prĕces, cum, *[od sing.* prex *u običaju samo dat. acc. (Com.) i abl.] molba*, omnibus p. orare, petere, ut; precibus infimis petere; eadem multis precibus orant; ad pacem cum precibus, precibus petendam; precibus pacem exposcere; preces alcjs audire; * preces fundere pectore ab imo; prece humili, magna p.; * multa prece orare; *na pose a) molitva*, eorum preces; preces et vota; † incassum mittere preces; * in prece totus eram. *b) kletva, ukletva, prokletstvo*, omnibus precibus detestatus Ambiorigem, *Caes. b. G.* 6, 31, 5., * hostili prece detestari caput euntis; * iratae; * inultae; * Thyesteae; † diras p. fundere. *c)* * *zagovor*, prece Pollucis, Castoris. *d)* * *želja*, damus alternas accipimusque preces.

* † **prĕciae** *i* **prĕtiae**, ārum, *f. vrsti loze (vinove).*

prĕcor, *dep.* 1. [preces] 1) *moliti, moliti se komu (o molbi bogu i ljudem, koji se smatraju čuvari, u mirnom stanju upravljenoj; sr.* supplico), alqm; Jovem; deos; opem; haec; alqd; † alqm, † alqd pro alqo; † pro se, ne; * pro alqa; p. a diis, a diis hoc, ut; te, Capitoline, teque Juno, p. atque quaeso etc., ut; † qui, saltem ut — permitterent, precabantur; *(Hor.)* deosque precetur et oret, ut; * † *sa samim conj.*; * *s acc. c. inf.*; p. ad postes parietesque, *Liv.*; *absl.* 2) *željeti (dobro ili zlo)*, bene, male; alcui incolumitatem, † immortalitatem; alcui mala; * foedus infectum; * omnia mala Atridis; *na pose* pr. alcui, *proklinjati koga.*

prĕhendo *ili* **prendo**, ndi, nsum, 3. *prihvatiti, primiti, uhvatiti, uzeti (physički koju stvar osvojiti i držati; sr.* capio, sumo), alqm pallio *(za kabanicu)*, *Plaut.*; dextram (alcjs); alqm manu; si prehendissem (quem quaerimus) *naime*, manu, *Cic. or.* 28, 100.; ornabat locum, quem prehenderat; cum ipsum ea moderantem et regentem paene prenderit *t. j. sasma razabrao, zamietio*; *na pose a) koga uhvatiti, napopasti, da se s njim govori*, alqm. *b) silimice pograbiti, uhvatiti, zatvoriti*, servum; * prensus in Aegaeo, *uhvaćen olujom; takodjer hitro osvojiti*, Pharum, *jedn. Caes. b. c.* 3, 112, 3. *c) uhvatiti na čem, u čem*, † ea nocte speculatores; *(Plaut.)* prendi in furto, pr. mendacii. *d) meton.*, * *do-, za-, prihvatiti*, oras Italiae; * *stići*, alqm cursu.

prĕhenso *ili obič.* **prenso**, 1. [*intens. od* prehendo] 1) *hvatati*, manus alcjs; *(Hor.)* prensare brachia manu, *(Virg.)* femur forcipe. 2) *hvatati koga, da se s njim govori, da ga se što moli, da mu se zahvali za što itd.*, veteranos; † genua; *na pose moliti-, tražiti službu (takovi su obilazeć ljudem stiskali ruke, da im se umile)*, homines; patres; *absl.*

prēlum (prael.), i, *n.* [premo] *tiesak (preša)*, *Virg.*

prĕmo, pressi, pressum, 3. 1) *tiskati, gnječiti*, * anguem, *pogaziti*; * membra paterna rotis, *prevezti se preko itd.*; * natos ad pectora; * frena dente, *grizti*; * alqd ore, *žvakati, jesti*; juvenci pressi jugo, *ujarmljeni*; * vina, *tištiti*, * Liberum; * mella, *ciediti*, * balanum, *iz oraha ulje*; * baccam olivae, * oleum; * caseum, *siriti*; * pressi copia lactis; * ubera, *muzti*; † vestigia alcjs, *čijim tragom poći*; † alqm pondere suo; † pes pede premitur; * non aliena meo pressi pede vestigia; * vestigia per ignem *hodati itd.*. pr. se angusto exitu, *protiskivati se. Na pose a)* * *svojim tielom ili kakovim teretom pritiskivati što, sjedjeti, stajati, ležati, počivati na čem, upirati se o što, i nal.*, torum; humum; terga equi; columnas, *na stupovih ležati (o gredi)*; ebur, *(curulsku stolicu)*; axes *(kola)*; cubitum, *nasloniti se na*; *po tom* saltus montium praesidiis *(Liv.)*, *okupiti*; pr. forum *(Cic.)*, *s fora ne odlaziti. b)* * *ticati se, dirati se čega*, litus, *držati se obale*; insulam premit amnis, *obtiče*; latus. *c)* * *držati*, frena manu. *d)* * *pokrivati*, fronde crinem; canitiem galeâ; premi lauro; *pak* * *zastirati, sakrivati*, alqd terrâ, *ukopati*; ossa, *zakopati*; lumen obscura luna = *zalazi*; quid premat obscurum lunae, quid proferat orbem; me pressit alta quies = *pritiskao me težki san*; exitum temporis futuri nocte; vocabula situs informis premit et deserta vetustas; *takodjer potajiti*, curam sub corde; * alqd ore, *progutati*; † iram; † iras; † sensus suos. *e) u boju stisnuti, stiesniti, zaokupiti*, oppidum obsidione; hostes; novissimos; castra; premi bello ab alqo; equitatus nostri proelio novissimos illorum premi vehementer; graviter; *po tom u obće, zatjerati u tiesno, stisnuti, zaokupiti, goniti, natisnuti se za kim, mučiti, pass. u stisci-, nevolji-, nuždi biti, trpjeti i nal.*, alqm; alqm verbo, criminibus; * cervum ad retia, *zagnati*; necessitas eum premebat; aerumnae me premunt; * pupillis, quos dura p. custodia matrum; * culpam poena comes; * (cura) comes atra p. sequiturque fugacem, *uzastopce goni*; * quem sua culpa premet; * Enni versus *(acc.)* crimine operae celeris, *biediti*; premi ab alqo; inopiâ, aere alieno, odio et invidia populi, servitute; summis angustiis rerum necessariarum; augustiis, *biti u škripcu*; pabulatione, re frumentaria, *oskudan biti*; *(Nep.)* a plerisque premi ad exeundum, *siljen-, nagonjen biti itd. f)* p. argumentum, *držati se dokaza*; * propositum, *tvrdo ostati pri . . g)* * *natovariti, dodijavati, dosadjivati*, pressae carinae; ratem merce; convivia (= convivas). 2) *praegn. a) utisnuti*, alqo leviter presso vestigio *(trag)*; alcjs vestigia non leviter pressa, sed fixa; * presso vomere, *duboko zaoravši*; * virgulta, * papaver, *usaditi*; * pressos propaginis arcus; * hastam sub mentum, *zabosti*; * hastâ alqm, *probosti, prosukati*; * p. dentes in vites; * *utisnuti*, pollicem; * *prenes., označiti, zabilježiti*, rem notâ. *b) potisnuti*, * currum; * mundus premitur devexus in austros; * aulaeum premitur, *spušta se* (*sr.* aulaeum); † caveae in altitudinem pressae; † presso alveo labi; * sulcum p., *kopati ili orati*; † fugam; *takodjer oboriti*, * tres famulos; † paucos; *tp. α) ništiti, umanjivati*, superiores; † famam alcjs; * opuscula extra limen; *takodjer prezirati*, humana omnia. *β)* * *pod svoju vlast stisnuti, obladati*, populos dicione; ventos imperio; Ausoniam. *γ) preteći, nadmašiti*, vetustas laude saecula nostra; facta annos. *c) stisnuti što je otvoreno ili razstavljeno*, * oculos; * fauces alcui; * collum alcjs laqueo, *zadaviti*; * presso ter gutture; * pressis manibus; * pressa oscula dare, *izljubiti*; *takodjer* * *obrezavati*, vitem falce; *u pril.*, tumentia, *Quint.*; * *pritegnuti*, habenas; *pokratiti*, quae dilatantur a nobis, Zeno sic premebat; *ustaviti, zadržati*, cursum; * vestigia; † sanguinem; vocem p., *pridušiti glas ili mučati*, *Virg. Aen.* 9, 324., *ali* primamque (vocem) loquentis ab ore eripuit pater ac stupefactus numine pressit, *prihvati rieč i nastavi*, *Virg. Aen.* 7, 118 *sl.*

prendo *v.* prehendo.

prensātio, ōnis, *f.* [prenso] *traženje službe jedn. Cic. Att.* 1, 1.

prenso *v.* prehenso.

presse, *adv. s comp.* [pressus] 1) *o izgovoru, kratko, sbijeno*, loqui. 2) *o izrazu, a) kratko, sbijeno*, † dicere; † pressius describere. *b) tačno, odlučno*, eas (definitiones) definiunt pressius; mihi vero placet subtilius et, ut ipse dixisti, pressius; pressius agere.

pressiōnes, ōnum, *f.* [premo] *meton. prekret (podvalak koji se podmetne pod vag, polugu) Caes. b. c.* 2, 9, 5.

* **presso**, 1. [*intens. od* premo] *stiskivati*, ad pectora; ubera palmis, manibus *i samo* ubera, *muzti.*

1. **pressus**, *adj. s comp.* [*partic. od* premo] 1) *stisnut, sbijen. Odt.* presso gradu, pede, * gressu incedere, *navrstani jedan do drugoga.* 2) *tp. a) o glasu, pridušen*, soni, modi; pressa voce et temulenta; † *o boji, jasan*; † *o radnji, skanjujući se*, cunctatio; in quo tibi parcior videtur et pressior. *b) o izrazu govorničkom, α) stisnut, sbijen, kratak, prost*, oratio, orator; tenuia et pressa; † stilus; † idem (Homerus) laetus et pr. † (fiunt pro) pressis exiles. *β) tačno označen*, Thucydides verbis pressior.

2. **pressus**, us, *m.* [premo] *tlak, pritisak*, ponderum; *stiskanje*; * pressu duplici palmarum; p. oris, *stisak ustiju, da se izgovorom ne razvlači*; (vocis genus) uno pressu et sono obductum [*sr.* obduco 2) *b)*].

prĕtiōse, *adv. s* † *comp.* [pretiosus] *skupocjeno, sjajno.*

prĕtiōsus, *adj. s comp. i sup.* [pretium] 1) *skupocjen, skup, što mnogo novca stoji*, equus, res; *(Liv.)* pretiosissima rerum suarum. 2) *skup, koji mnogo troška zadaje*, operaria, *Plaut.*; * Thais; * nox; *potrošljiv*, decorum p. emptor, *jedn. Hor. carm.* 3, 6, 32.

prĕtium, ii, *n.* 1) *ciena stvarî, koje su na prodaju, vriednost, vrednoća stvari, koja se može procieniti*, constituere; *(Plaut.)* facere p., *o prodavaocu, udariti cienu*, statuere p. merci; p. conficere, *o glasniku, koji nudja*; capita hostium, pretia libertati facta, *Liv.* 24, 15, 2.; esse magni, parvi etc. pretii, *mnogo, malo itd. vriediti*; habere p. *ili* esse in pretio, *vriediti, vàljati*; operae eorum pretium facere (*Liv.* 27, 17.), *cienu udariti, procieniti*; * aliquod morum est p.; * esse in suo p., *vriediti koliko valja*; *(Plaut.)* p. suo alqd vendere, *po pravoj cieni.* 2) *novac, koji se za što potroši, plaća, nagrada, ciena (za kakav trg ili za to da se tko odreče čega ili da što uradi i nal.*; *sr.* praemium, merces), pretio emere; p. pactum; magno, parvo p., *za mnogo, malo novaca*; pluris pretii coquum quam villicum habeo, *imam skupljega kuhača nego itd.*; impenso p. parare; pretio ac mercede ducuntur; pretio alqm impellere; alqd pretio efficere; impendere pretium; operae p. *(za plaću)* habere alqd; manus p., *plaća za ruke* (manupretium); omnia cum pretio *(sve za plaću)* honesta; merces operae pretiumque impudentiae; nullo satis digno morae p. tempus terunt; * est p. morae; * p. certaminis, *nagrada pobjede*; pretia vivendi, *namama na život*, *Plin. ep.* 1, 12, 4.; * deo converso in pretium, *u zlatne novce za plaću slugam*; * p. ferre, *pobrati*; *(Plaut.)* reddere p. pro beneficiis; *(Ter.)* pretium ob stultitiam fero; * pretio afficere, *naplatiti*; *(Liv.)* cum et recte et perperam facto p. deberetur; *(Ter.)* precibus pretio, *za liepe rieči i za plaću*; * est pretium *(novac)* in pretio; * habes pretium, *naplaćen si*; * p. est mori; *po tom* operae pretium est, *vriedno je (truda, muke)*; facere operae pretium, *uraditi što vriedi (muke, truda)*, *(Plin. ep.* 8, 6, 1.) mihi visum est p. curae quaerere, *učinilo mi se je vriedno truda itd.*; *takodjer (Tac.) samo* est p. *s inf.*; = praemium, *nagrada (za čast)*, adeo pretium omnia spectant, ut etc., *Quint.* 10, 7, 17.

prex, *v.* preces.

*

Prĭămus, i. *m.* [Πρίαμος] *1) sin Laomedontov, kralj trojski, suprug Hecubin, otac Hectorov. Odt. a)* * Prĭămēius, *adj.* [Πριαμήїος] hospes P., *Parid. b)* * **Prĭămĭdes**, ae, *m.* [Πριαμίδης] *sin Priamov, Priamović. 2) (Virg.) unuk Priamov, sin Politov.*

Priāpus (Priāpos), i, *m.* [Πρίαπος] *bog zemaljske plodnosti, poimence vrtne itd., takodjer prilika razplodjujuće sile u obće, Hor. Tib. Ov.;* * *tp. pohotan čovjek.*

prīdem, *adv. 1) odavno, davno* (*sr.* diu), non p., *Ter.;* non ita p., *ne baš davno;* jam p. *2) njekada, inače; onomadne, jedn. Just.* 12, 6, 7.

† **prīdiānus**, *adj.* [pridie] *jučerašnji*, cibus; obsonia.

prīdĭē, *adv. [od zastareloga* pris, *od kojega polazi* prior, pridem *i* dies] *u oči*, p. Idus, *u oči Idâ*, p. Nonas Jan. = 4. *Jan.;* p. eum diem; p. quam Athenas veni, *u oči moga dolazka u A.;* p. ejus diei *(pokazujuć tačno dan od kojega se broji);* p. noctem, *dan prije noću; (Tac.)* p. insidiarum, *u oči dana odredjena za ubojstvo.*

Prĭēne, ēs, *f.* [Πριήνη] *grad u Joniji.*

* **prīmaevus**, *adj.* [primus-aevum] *mladjan.*

prīmāni, ōrum, *m.* [primus] *vojnici prve legije, Tac.*

prīmārius, *adj.* [primus] *jedan od prvih medju svojimi, osobit, poglavit, glavan*, parasitus, *Plaut.;* vir p. populi; femina; locus.

Prīmĭgĕnia, ae, *f.* [primus-geno] *najprva, pridjevak Fortune kano pratilice svojih miljenika od poroda im, rodjena sreća.*

† **prīmĭpīlāris**, is, *m.* = primipilus.

prīmĭ-pīlus, i, *m. v.* 2. pīlus.

prīmĭtiae, ārum. *f.* [primus] *1)* * † *prvine od ploda; (Tac.)* metallorum, *prvi dobitak. 2)* * *tp. početak ili prvi pokušaj*, spolia et p., *prvi slavni plien;* miserae, *prvi pokušaj.*

prīmĭtus, *adv.* [primus] *prvi put, prvom, Cat. Virg. Suet.*

prīmo, *adv.* [primus] *iz početka, izprva, izprvice, sa slied.* postea, post, deinde, mox, denique, extremo; *(Liv.)* cum primo, *čim.*

prīmordium, ii, *n.* [primus-ordior] *najprvi početak (u plemenitijem i svetčanom govoru; sr.* initium, principium), primordia rerum; a Jove et a ceteris diis sunt nobis agendi capienda p.; a primordio urbis; † a primordiis belli; † in operum suorum primordio stare; * mundi primordia; *na pose početak vladanja, jedn. Tac. ann.* 1, 7.

prīmōris, *adj. (nom. sing. nema)* [primus] *1) najprednji*, digitulis primoribus *(Plaut.), vrškom od prstî;* provolat ad primores; * primori in acie versari; ne primoribus quidem labris gustasse alqd. *v.* labrum *1). 2) najugledniji, najpoglavitiji*, primore juventute; † p. feminae, † ministri; *osb. subst.*

prīmōres, ōrum. *m. najugledniji, najodličniji ljudi* (*sr.* proceres, optimates), civitatis, *(Hor.)* populi; * † *absl.*

prīmŭlus, [*adj. dem. od* primus] primulo diluculo, *na osvitku, Plaut.*; *adv.* **primulum**, *prvi put, Plaut. Ter.*

prīmum, *adv.* [primus] *1) prvi put, prvom*, hodie p.; quo die p. convocati sumus. *2) pri nabrajanju, prvo, a obično sliedi* deinde, tum, inde, postea; *ali kadšto odgovara mu anakoluthski mjesto* deinde *izreka sa* vero, quid? *i nal.;* p. omnium *najprvo. 3) složeno sa* ut, ubi, quam, cum, *a i sa* simulac, *znači čim, kako;* simul p., *Liv. Hor.*; quam p., *čim prije.*

prīmus, *adj.* [*sub. od* prior] *1) prvi, redom, vremenom ili mjestom (za kojim drugi sliede; sr.* princeps), primae literae, postremae; p. dies; primo quoque tempore, *čim prije;* primus hoc ostendit; ducem primum interfecit; in primis, *medju prvimi;* * primus a Jove; *(Tac. ann.* 6, 4.) tunc luendae poenae primus fuit (*sr.* praecipuus); *kadšto partitivno*, prima nocte, *u suton, -sumrak;* p. luce, *u osvitak;* p. adventu, *odmah na dolazku;* * p. honos virtutis, *najranija t. j. za prve mladosti;* * p sol, *radjajuće se;* * prima in proelia, *u početak boja;* * sapientia p., *početak mudrosti;* p. *(prednji)* pars aedium; p. impedimenta, *prednji dio . . . . . .;* p. agmen, *prednja četa;* p. agmine, *sprieda u voju;* p. labris, *vrškom usnicâ;* *p. urbs, *prednji dio grada;* * primo limine, *sprieda na ulazu; subst.* primi, *najprednji*, primum, *najprednje, početak, prednja četa;* a primo, *od početka, izprvice, redom;* in primo, *s počtka, najprije;* p. legio in primo instructa; provolant in primum; *pl.* prima, *prvo*, in primis *(Liv.* 3, 65, 8.), *ponajprvo* (*opp.* deinde); prima naturae, *philos. t. t. zametci;* prima, *počela*, his primis, *Virg.* ecl. 6, 33; * vix prima inceperat aestas = primum; *takodjer Liv.* spolia, quae prima opima appellata. *2) prvi po časti, vriednosti i nal., najglavniji, najpoglavitiji, najizvrstniji, najplemenitiji ili prepoglavit itd.*, p. homo; homines p.; primi civitatis; * primae virginum; * primus sodalium; sibi semper primam *(najpreča)* rei publicae fuisse dignitatem ac vita potiorem; p. partes *ili samo* primae, *glavna uloga, prvo mjesto, izticanje bud čim* (*sr.* pars); † p. cohors; egregium opus et inter prima gloriae vestrae numerandum, *Curt.* 6, 3; in *ili* cum primis, *takodjer zajedno pisano kano adv., i* **imprimis**, *adv.* = *osobito, navlastito;* ad prima *mj.* imprimis, *jedn. Virg. georg.* 2, 134.

princeps, cĭpis, *adj. i subst.* [primus-capio] *1) prvi (osb. na koliko prvi radi, počimlje, a drugi se za njim povode; sr.* primus), p. in proelium ibat; p. est in agendo; princeps belli faciendi, inferendi; principes pecuniae pollicendae fuerunt *prvi su počeli;* se vel principes ejus consilii fore, *oni da će pače prvi početi itd.*, ea (pars civitatis) p. poenas persolvit; Sicilia p. se ad amicitiam populi R. applicuit. *2) po časti prvi, najpoglavitiji, najugledniji, početnik, glava, glavni*, p. philosophiae; *o govornicih*, princeps fori, p. in Caesaris amicitia, *Tac.*; *na pose* principes, *glave, poglavice, prvi ljudi u državi* (*sr.* primores, proceres); p., principes civitatis, civitatum, in civitate; principes populi Romani, Aeduorum; p. in astrologia, in jure civili; ille p. ingenii et doctrinae; *prvi umom i naukom;* principes conjurationis, *kolovodje urote*, legationis, *načelnik;* * p. urbium, *o Rimu, kralju gradova;* princeps senatus, *senator kojega je ime prvo u popisu senatorâ bilo;* p. juventutis, *jedan od najodličnijih vitezova, za vremena ca-*

revâ = carević; o stvarih, principem locum obtinere alcjs rei. *Osb. a) onaj, koji je početnik, povod čemu, vodja, izgled, tvorac, gospodar i nal.*, eum principem fuisse ad conatum exercitus comparandi; hunc video mihi p. et ad suscipiendam et ad ingrediendam rationem horum studiorum exstitisse; amor p. est ad benevolentiam conjungendam; principes consilii, *kolovodje;* p. inveniendi, *prvi u izumievanju;* quoniam habemus aptae orationis eos p. auctoresque etc.; p. atque architectus sceleris; hujus boni naturam esse principem; p. Stoicorum; * tu mihi nunc pugnae p. *(o Cybeli);* p. nobilitatis; *s dat. jedn. Liv.* 10, 8, 6. principem nobilitati vestrae *složeno kao* legatus, praefectus. *b)* † *poglavar, načelnik*, gregis, *glumaca. c)* * † *gospodar, vladalac, vladar, u Rimu cesar; (Hor. carm* 2, 1, 3. *sl.)* gravesque principum *(triumvirâ, Caesara, Pompeja i Crassa)* amicitias. *d)* principes *zvali su se vojnici, koji su stajali u drugom redu (izprvice u prvom, odatle i naziv) medju* hastati i triarii *nazvanimi. Odt.* princeps *α)* = manipulus *(= dvie centurije) principâ. β)* = centurio *principâ (sr.* primus, secundus hastatus).

princĭpālis, *adj.* [princeps] *1) prvi, glavni, poglavit*, causae. *2)* † *cesarski. 3) spadajući na* principia *u taboru [sr.* principium *b)], glavni*, porta p. dextra, sinistra; via.

princĭpātus, us, *m.* [princeps] *1) prvo mjesto, prvenstvo, načelničtvo*, huic veri videndi cupiditati adjuncta est appetitio quaedam principatus; tenere principatum eloquentiae; tenere p. sententiae, *imati pravo najprije glas davati; tako i* belli propulsandi. *Na pose u političnom odnošaju, prvenstvo, načelničtvo, zapovjedničtvo, pretežnost, hegemonija*, contendere de principatu; principatum in civitate obtinere; principatum alcui tradere; Cassio principatum dari; p. alterius factionis tenere; Lacedaemonii sua sponte Atheniensibus imperii maritimi p. *(zapovjedničtvo na moru)* concesserunt; p. Galliae; † *cesarska vlada, cesar sâm; u philosophiji, prva, glavna sila. 2) početak, jedn. Cic. de univ.* 2, 4.

princĭpium *(broji se takodjer troslovčano* principjum, *Hor. carm.* 3, 6, 6.), ii, *n.* [princeps] *početak, postanak, izvor, počelo, uzrok, temelj* (*sr.* origo), origo principii nulla est; p. dicendi, p. movendi, *(Hor.)* carminis, scribendi; id est p. urbis, † pontis; ducere p. ab alquo, *počimati od koga ili* * *lozu vući;* † p. capessere, *započeti;* principia rerum, *počela;* quattuor nota illa genera principiorum, e quibus omnia orerentur; p. naturae *ili* naturalia = prima naturae *[v.* primus *1)];* juris, *temelji;* potestis principia negare, cum extrema conceditis? † solvendarum legum id p. esse; † principia tumultus, † seditionis; † in principio rerum, *na početku njihove vlade;* * p. moris, *početnik; adverbijski*, **principio** *ili* **in principio**, *iz početka, iz prvice*, a p., *iz početka; takodjer sa sliedećom pogodbenom izrekom = ako ikako može biti*, nunc te obsecro principio ut ne ducas; sed si id non potest, saltem aliquot dies profer, *Ter.; sr.* primum *2); (Plaut.)* principio atque, *čim. Na pose a) kano t. t.* tribus *ili* curia, *koja je prva glas davaia*, Faucia curia fuit p., *dala je prva glas. b) u vojn. govoru*, principia, *prvi redovi, prve vrste, prednja vojska, čelo vojske (fronte)*, qui post p. pugnabant; *veliko prosto mjesto u taboru, gdje su stajali šatori vojvode, legatâ i tribunâ, gdje su se zagovarali vojnici, gdje su viećala vojna vieća i gdje se je sudilo vojnikom, glavni-, vrhovni stan (general-quartier)*, in vestrorum castrorum principiis; jura reddere in p.

prior, ius, ōris, *adj.* [*comp.; sr.* primus] *1) po vremenu i po redu prije*, qui prior has angustias occupavit *(prvi);* Romani res repetiverant priores; constituerat signa inferentibus resistere, p. proelio non lacessere; Germanos neque p. populo Romano bellum inferre *(ako se u nje ne dira)* neque tamen recusare, si lacessantur, quin armis contendant; omnino probabiliora sunt, quae lacessiti dicimus, quam quae priores; p. ordines; p. commeatus, pars exercitus, p. comitia; p. Dionysius, *stariji*, p. annus, aestas, *lanjska, predjašnja;* priore loco dicere; * priores, *stari, predji. 2) u prostoru prednji*, p. pedes; fossae, *gradu bliže;* † p. partes equorum; *subst.* priores, *prednjaci. 3) odličniji, izvrstniji čim*, nemo habetur p.; p. fuit aetate et sapientiâ, *stariji i pametniji;* priores numero, *jači brojem;* p. alium pati, *dati komu prvenstvo;* * p. famâ causâque, *bolji glasom i pravom;* * bellante, *jači;* * qui color est puniceae flore p. rosae; * virtutibus esse p.; * vincit longe prius, *što je bolje.*

prisce, *adv. starinski, po starinski, po starom običaju = prosto*, agere, *jedn. Cic. p. Cael.* 14, 33.

priscus, *adj.* [*srodan sa* prior, πρίν] *star (uza to se misli na sveto, poštovanja vriedno; sr.* antiquus, vetus, vetustus), *koji potiče iz staroga doba, starinski, starodrevan*, priscis illis, quos cascos appellat Ennius; credendum est veteribus et priscis, ut ajunt, viris; p. verba; verborum p. vetustas; p. severitas; p. mores; * gens mortalium; * Inachus; * sanguis; * pudor. *Po tom a)* * *predjašnji. b)* * *po starom običaju, ozbiljan, strog.*

pristĭnus, *adj.* [*srodan sa* prior] *1) predjašnji, njegdašnji*, dignitas; animus; mos; jus; in pristinum statum redire; in pristinum restituere; * in pristina redire. *2) prošli, jučerašnji, sinoćnji (po pravilu kad se u prošlosti pripovieda, kao što se tada rabi* tunc *mjesto* nunc, posterus *ili* insequens dies *mjesto* crastinus), dies; lenitas.

pristis, pristix *v.* pistris.

prius, *adv.* [prior] *prije, predje;* * p. orto sole, *još prije itd.;* * *njegda;* p. — quam *ili složeno* priusquam, *prije nego; o constr. s indicativom i conjunctivom sr. grammatiku;* p. — quam *takodjer = voljeti*, Aegyptii quamvis carnificinam p. subierint quam ibin violent; * quam prius = priusquam.

prīvatīm, *adv.* [privatus] *1) osobno, za se, po se, u-, na svoje ime*, (*opp.* publice) publice privatimque petere; p. plus posse; p. ac publice honores habere quibusdam civitatibus, *to svim skupa to pojedinim stanovnikom države; adjectivski*, maximo p. periculo; de suis p. rebus. *2) kod kuće, doma*, p. se tenere, *jedn. Liv.* 23, 7, 10.

prīvātio, ōnis, *f.* [privo] *(riedko) lišavanje,*

izbavljanje od kojega zla, doloris; doloris omnis.

prīvātus, adj. [privo] koji se ne tiče države, svoj, osoban, privatan, p. calamitas, koja stiže pojedinca, a ne cielu državu; dolor; aedificia; domus; p. consilio, na svoju ruku; res privatae, osobni poslovi ili imetak, * p. census brevis; ager p.; inimicitiae, lično; vir p., svoj čovjek, koji nije u javnoj službi; homines p.; vita; * p. ac prope socco dignis carminibus, pjesma, koja dolikuje svakdanjemu životu; † ne carski; subst. **privatus**, i, m. privatan čovjek; reges, augures, privati; in privato, ne na javnom mjestu, kod kuće, consilia in privato habere; proripere se ex privato, iz kuće; tributum ex privato conferre, od svoga, iz svoje kese; in privatum vendere, za privatnu porabu; * **privata**, ōrum, n. privatno dobro.

Prīvernum, i, n. grad u Latiju. Odt. **-nas**, ātis, adj. privernski; subst. privernsko dobro; **-nātes**, tum, m. Priverncі.

prīvignus, i, m. [privus-geno, osebnoga plemena] pastorak; **privigna**, ae, f. pastorka; **privigni** (Hor.) pastorčad.

prīvĭlēgium, ii, n. [privus-lex] 1) zakon tičući se pojedinih ljudi, osobna naredba, ferre p. de alqo, p. irrogare; in privos homines leges ferre noluerunt, id est enim privilegium; rogationem in Galbam privilegii similem ferre. 2) † takovim zakonom podieljeno osobno právo, povlastica.

prīvo, 1. [privus] upr. od čega odlučiti, 1) od čega dobra, lišiti, alqm vitâ, somno; subst. **privantia**, n. pl. niečući, jedn. Cic. top. 11, 47. 2) od kakova zla, izbaviti, alqm exsilio. dolore.

prīvus, adj. upr. odlučen. 1) u pl. privi, pojedini, svaki za se, in dies p., svaki dan; ut lapides p. (svaki po jedan) ferrent. 2) svoj, vlastit, milites binis p. tunicis donat, Liv., dives quem ducit p. triremis, aliud p., Hor.

1. prō, praep. s abl. 1) pred (c. i.) (stvar je straga, za ledjima; sr. ante, ob), pro castris; sedens p. aede; p. oppido; † stabat p. litore classis; pred s acc., producere copias suas p. castris; p. antesignanis parmas objicere; pakna, u, sa (c. g.) p. suggestu, p. tribunali, p. contione; † p. rostris; (Curt. 4, 2.) qui p. opere (pri poslu) stabant. 2) tp. a) za (c. acc.), u prilog, na korist komu, dicere p. alqo; hoc non est p. me, sed contra me; petere, pugnare p. alqo; † dii stant p. meliore causa; † p. equitibus planities erat; (Liv.) gratificari p. Romanis, promtioribus p. patria, non tanta p. Aetolis cura erat; illa p. Roscio (u govoru za R.) juvenilis redundantia; (Quint.) cum illa Hyperidis p. Phryne Romanis difficillima subtilitate. b) o zamjeni, izjednačivanju ili razmjenjivanju, mjesto, za (c. acc.), kano, kanoti, p. consule, p. praetore; p. vallo carros objicere; aegritudinem suscipere p. experientia mjesto da se pokuša; jedn. Liv. 23, 28, 11. p. ope ferenda sociis, mjesto da u pomoć dodju saveznikom; p. patre esse alcui, mjesto otca; legio constiterat p. subsidio u reservi; p. occiso sublatus est, za mrtva; p. communi amico atque arbitro controversias componere; p. sano facere kano pametan, vim suorum — ipsi p. suo periculo defendebant, kano da je pogibao njihova; loqui p. alqo; queri, conqueri p. re publica; p. victis, kano pobiedjeni; p. certo scire, polliceri, proponere; p. infecto, alqm p. amico habere, kao da se nije sbilo, za prijatelja držati; dicere p. testimonio, na sudu kazivati; (Curt.) p. solacio (za utjehu) petere solitudinem (Tac. ann. 3, 57. 15, 74.) p. sententia dicere, ut etc., za to se izjaviti da itd., p. perfuga, kano dobjegalac; se p. cive gerere; p. victoribus agere; p. damnato esse, biti gotovim osudjenikom; p. ludibrio esse; pro eo, ac si etc., kano da itd.; (Tac.) dein nobis (pugna) p. meliore fuit. c) o naplati, za (c. acc.), ulcisci p. scelere; p. meritis gratiam referre; p. beneficiis multum debere; solvere p. vectura; (Liv.) p. eo, ut. d) o razmjeravanju, prema, po (c. l.), p. viribus; p. rata parte; p. se quisque, svaki koliko može; p. tempore et re, prama vremenu i stvari; p. multitudine hominum et p. gloria belli atque fortitudinis angustos se fines habere arbitrabantur; pro collegio, u ime; p. collegii sententia, Liv. 4, 26, 9.; p. imperio, pod zapovied; p. tua humanitate, prudentia; p. fide (po vjernosti, radi vj.) mori; (Liv.) proelium atrocius quam p. numero hostium, nego se je po broju neprijateljâ očekivati moglo; (Curt.) rami majorem quam p. flatu sonum reddebant, sella excelsior quam pro habitu corporis, previsoka prama rastu; turba majorem quam pro numero speciem gerens, činjaše se veća nego je brojem bila; p. nomine, gledajuć na slavno ime, p. se, za se; p. eo quod = jer; p. eo quanti te facio; p. eo ac mereor, (Sulpic. u Cic. ep.) p. eo ac debui.

2. prō ili **prōh**, interj. izriče, bol, tužbu, udivljenje, o! oh! ah! ha! jao! p. sancte Jupiter! p. dii immortales! p. deorum (deum) atque hominum fidem! p. deorum fidem atque hominum (Cic. Lael. 15, 52.); p. deum fidem! (Ter.) p. deum immortalium! sc. fidem, tako mi vjere i božje i ljudske; p. malae tractationis! Ter.; p. curia inversique mores! (Hor.); takodjer žalibože, tantum p. degeneramus a patribus nostris.

proāgŏrus, i, m. [προάγορος] govornik, prvi činovnik u njekojih gradovih Sicilije.

pro-auctor, ōris, m. praroditelj, jedn. Suet. Cl. 24.

pro-ăvia, ae, f. prababa, jedn. Suet. Cal. 10.

* **pro-ăvītus**, adj. od starih, -praotacâ naslieđjen, regna.

pro-ăvus, i, m. 1) pradjed. 2) u obće stari, predji; (Hor.) proavi vestri.

prŏbābĭlis, adj. s comp. [probo] 1) prikladan, ugodljiv, podoban, valjan, priličan, orator; discipulus; genus orationis; ingenium; erat voce peracuta atque magna, nec alia re ulla p.; u Liv. 2, 13, 10. consensu obsidum ipsorum probabile erat eam aetatem potissimum liberari = odobravalo se je. 2) koji se vjerovati može, vjerojatan, ratio; conjectura; mendacium; illud est probabilius (priličnije istini), neque tamen verum; subst. probabilia, n.

prŏbābĭlĭtas, ātis, f. [probabilis] vjerojatnost.

prŏbābĭlĭter, adv. [probabilis] prilično istini, vjerojatno.

prŏbātio, ōnis, f. [probo] 1) izpitivanje, iztraživanje, pregledanje, athletarum. 2) odobravanje. 3) † dokazivanje, dokaz, satis certa probatione tradiderim.

prŏbātor, ōris, m. [probo] koji odobrava, facti; * ingenii.

prŏbātus, adj. s comp. i sup. [partic. od probo] 1) prokušan, pouzdan, valjan, vrstan, argentum (Plaut.); ceterarum homines artium spectati et p.; aetatis spatio probati; P. Crassum valde p. oratorem iisdem fere temporibus accepimus; femina probatissima. 2) komu drag, mio, ut nemo probatior suis pariter alienisque esset; probatissimus alcui.

prŏbe, adv. sa (predcl.) sup. [probus] dobro, valjano, pravo, narras p. (Ter.), dobre nosiš glase; p. intelligere; (Plaut.) aedes p. factae; p. meminisse, sentire, scire, de alqo dicere; hoc probe stabilito et fixo; oculus p. affectus est ad suum munus fungendum; u starinskoj formuli u Liv. 22, 10, 4, 5. 6. p. factum esto; sr. 8, 10, 12. si is homo qui devotus est, moritur, p. factum videri; † mimos actitavit scite magis quam p., pristojno. Na pose (Com.) valjano, vrstno, tui similis est probe; p. errare; kano povladjujući odgovor, dobro! valjano! probissime.

prŏbĭtas, ātis, f. [probus] poštenje, dobrota (koja se kloni svake nepravde; sr. bonitas, honestas, virtus), quasi lumen aliquod probitatis et virtutis.

prŏbo, 1. 1) čemu valjanost-, vriednost izpitivati, -razgledati, villam publicam in campo Martio; opera quae locassent; † munera; kano vojn. t. t. novake razgledati, Trajan. u Plin. ep. 10, 30, 2.; suditi po čem, suo ex ingenio mores alienos, Plaut.; alqd ex eventu, Balb. i Opp. u Cic. ep.; * amicitias utilitate, po itd. 2) valjanim, pravim priznavati, povladjivati, odobravati, hvaliti, (sr. laudo), domum tuam et aedificationem omnem perspexi et vehementer probavi; † militem neque a moribus neque a fortunis, sed tantum a viribus; quam rationem omnes non solum probant sed etiam laudant; quis est, qui non probet, qui non laudet? inferiora; consilium; p. causam et hominem; virtutem alcjs; in eo vel maxime probavi summum illum doctorem; quod eloquentiae genus probem maxime, najviše cienim; alqm imperatorem, priznati carem; alqm judicem; per paucos probati, ponjegovani; s inf. ad spem conficiendi negotii maxime probabat (smatrao je najprikladnijim) mare transire et Pompejum sequi, jedn. Caes. b. c. 1, 29, 1.; sive Lucina probas vocari, ili ti je draže zvati se L.; s acc. c. inf., arma sumere non ante cuiquam moris quam civitas suffecturum (sc. eum esse) probaverit, Tac. Germ. 13. (sr. Tac. ann. 1, 58. neque odio patriae, verum quia Romanis Germanisque idem conducere et pacem quam bellum probabam, gdje je inf. cond. odvisan od judicabam, koji se pomisliti može); * miscerive probet populos aut foedera jungi; * Juturnam — pro vita majora audere probavi. 3) pokazati komu što vriednim, -valjanim, zadovoljiti-, ugoditi komu čim, officium suum, diligentiam, operam; alcui libros oratorios; sui facti rationem; causam alcjs; takodjer alcui de alqa re; p. se ili probari alcui, biti komu za volju, -u volji, probari mores, vitam, facta alcjs; obscurius vitium pro vero probatur, prolazi; na pose uputiti koga u što, komu što dokazati, alcui alqd; s acc. c. inf.; takodjer s ut, quî probari potest, ut sibi mederi animus non possit, da se duša ne bi mogla izliečiti; ut is plus quam ego ipse gaudeat (sr. teneo); facile ut (te) pro eunucho probes, da nagovoriš, da si ti e., Ter.; suppositum in ejus locum quem pro illo probare velles, koji bi morao držan biti onim; hoc difficile est probatu; * probor esse pater, vidi se da sam otac.

† **prŏboscis**, scĭdis, f. [προβοσκίς] rilo, osb. elephantsko.

prŏbrōsus, adj. sa (kasno) comp. i (kasno) sup. [probrum] koji je na sramotu, sramotan, prikoran, crimen; † carmen pr., pjesma za rug; † vitâ; * ruinae; † koji sramotno radi, sramotan, femina; natura.

prŏbrum, i, n. 1) sramotno-, poštenje ljudsko kaljajuće djelo, takodjer sramotno ponašanje, paterna pr. atque vitia; probra alcui objectare; probra (nagrde) ignaviae et luxuriae; sumptus effusi cum probro ac dedecore; probro praestare; na pose bludnost, preljub. 2) sramota, rug, probri causâ; probro esse, habere; inferre alcui pr. 3) grdnja, pogrda, prikor (sr. convicium, maledictum, opprobrium), ingerere probra; jactare in alqm p.; p. omnibus maledictisque vexare alqm; † probra dicere alcui, † impendere in alqm.

prŏbus, adj. s comp. i sup. dobar, valjan, merx, Plaut., artifex, Ter.; argentum, navigium, res; p. ingenium, dobra glava; na pose pošten, dobar; čedan, zadovoljan, filius; homo probior; (Plaut.) mulier; oratio; quae proborum, demissorum sunt; (Hor.) probus quis nobiscum vivit, multum demissus homo.

prŏcācĭtas, ātis, f. [procax] bezočnost, bezobraznost.

prŏcācĭter, adv. s comp. i † sup. [procax] bezočno, bezstidno, smiono, sermo p. ortus; procacius stipendium flagitare, Liv.; † procacius se in venatione gerere; † procacissime patris memoriae illudere.

Prŏcas (Proca), ae, m. starinski kralj Albanski (Alba Longa).

prŏcax, acis, adj. s † comp. i † sup. [proco, zahtievati] pohlepan, razuzdan, dosadljiv, bezočan, bezstidan, bludan (sr. petulans, protervus), leno (Plaut.); meretrix; (Hor.) vernae; p. in lacessendo; sermo; † scripta; probris quoque in ipsum Macedonasque p. jaculati sunt; † procacissima lixarum ingenia; † p. otii; * Musa; * libertas; * austris p. buran, vihrovit.

prō-cēdo, etc. 3. 1) izaći, napried ići, n. koracati, postupati, napredovati, foribus foras, illuc, Plaut.; de castris; ante portam; extra munitiones; in primam aciem; alcui obviam i obvium; pueri, qui visum processerant sc. ex castello; * ultra procedere, quaerere aquam. Na pose a) o vojsci, brodovih i nal. napried ići, -broditi, napredovati, longius, longius a castris; ad Rutili castra; in aciem; lente proceditur; quantum naves processissent; † ex portu, odjadriti; * classis; † longius in Oceanum; (Sall.) vineae paulo; o zviezdah, * Vesper; * Caesaris astrum. b) izaći, prikazati se, pojaviti se, in publicum, in medium, in contionem; ad suadendum dissuadendumque; cum veste purpurea; postquam philosophia p., na-

stala; * nunc volo subducto gravior p. vultu; (Tac.) funus, voces p., uteći, izmaći se. 2) praegn., a) † napried ići, tantum ante agmen legionum, quantum etc. b) o napredovanju gradnje, napredovati, pars operis; quantum opere. c) o napredovanju u časti i dostojanstvu ambitio et procedendi libido, jedn. Plin. ep. 8, 6, 3. 3) tp. a) o vremenu, ići, prolaziti, minuti, dies procedens; cum jam nox processisset, kad se je poodnočilo; ita tempus p.; multum diei processerat; anceps proelium in multum diei p., zategnula se je; p. aetate, stariji postajati; † procedente tempore. b) trajati, nastavljati se, napredovati, stationes, neprekidaju se; stipendia, aera alcui, teče; (Quint.) procedente jam opere (obrazovanje govornika) tantum in philosophia; honoribus longius; non multum dicendi laude; (Sall.) eo magnitudinis. c) dalje ići, stići, doći do čega i nal., liberius altiusque pr., preko svoje zadaće; in dando et credendo longius, predaleko se upustiti; ira, irae longius; eo ira processit, nec ultra minas tamen processum est; (Sall.) eo vecordiae; quo illud p.? in multum vini p., ponapiti se; šaljivo, altera jam. pagella p., evo već itd.; non id agit (is qui audit) ut insidietur et observet, sed jam favet processumque vult, da se ide dalje; ubi intelligit eo processum, uti regnum aut relinquendum esset etc. d) o radu i stanju, biti srećno ili napredno, dobro proći, bene, parum p. alqd; omnia prospera; magis ex sententia res publica vestra vobis procedat; quod ubi secus (naopako) p.; alcui nihil; bene facta mea rei publicae, na korist su državi, Sall. Jug. 85, 5.; si Andranodoro consilia processissent, Liv. 24, 26, 5.; si processit, ako bude srećno; velut Licinio processisset; processisti hodie pulchre, dobre si bio sreće, Ter.; p. recte, Hor.

prŏcella, ae, f. [procello] vihar, silna oluja, (sr. tempestas), procellae, tempestates; nimbi, procellae, turbines; imber sonitu primo largioris p. strepitum portam molientium exaudiri prohibuit; prenes., nasrtaj, navala, equestris; telorum; emptionis; u pril., procellae invidiarum, seditionum; p. civiles, tribuniciae, nemiri, bune; procella temporis; * ferimur procellā.

prō-cello, — — 3. baciti pred što, procellunt se et procumbunt, natisnu se i navale nad stol, jedn. Plaut. mil. 3, 1, 67.

prŏcellōsus, adj. [procella] buran, ver; ventus; † dies; † fretum; * notus p., dižući oluju.

prōcēre, adv. dugačko, pruženo, samo comp. procerius projectum bracchium, jedn. Cic. de or. 3, 59, 220.

prōcēres, ĕrum, m. gospoda (kano stališ), plemstvo, plemići (sr. primores, principes), Latinorum; juventutis; nostri.

prōcērĭtas, ātis, f. [procerus] 1) visoki i tanki, vitki rast, vitkost, p. collum; proceritates arborum; † enormis; † p. incurva; † corporis. 2) u obće, duljina, pedum, stopā u versu.

prōcērus, adj. s * † comp. i sup. [pro i cerus (srodno sa cresco)] nadvisujući (u kojem mu drago smjeru), visok i tanak, visok i vitak (sr. celsus, excelsus), collum; rostrum; † homo pr. staturae; † procerus habitu; † est plerisque p. pueritia; † arbor; * procerissima populus, * alnus; * palmae, pružene u vis; u metrici, dugačak, otegnut, numerus.

prōcessio, ōnis, f. [procedo] napredovanje vojske, jedn. Cic. de imp. P. 9, 24.

prōcessus, us, m. [procedo] (riedko i samo tp.) napredak, rast, rastenje, gradus et quasi p. dicendi; tantos p. efficiebat, ut; * sin in processu coepit crudescere morbus; * † dobar svršetak.

Prŏchyta, ae, f. otok na obali Campanije, Virg. Ov.

prō-cĭdo, cĭdi, — 3. [pro-cado] napried pasti, srušiti se, baciti se, pars muri; quassata turris; universi rursus; * ad pedes.

prŏcinctus, m. [procingo] pasanje, zaprezanje, samo abl. sing. u rečenici, in procinctu, spreman na boj, † in p. et castris habiti, u bojnom vježbanju; * carmina in p. facta; testamentum in p. facere, na polazku u boj (u stare doba Rimljanom obični način oporuke); u pril., nisi tamen in procinctu paratamque ad omnes casus habuerit eloquentiam, Quint.

prŏclāmātor, ōris, m. [proclamo] vikač, o lošu odvjetniku, jedn. Cic. de or. 1, 46, 202.

prō-clāmo, 1. vikati, s acc. c. inf.; pogrdno o odvjetniku, proclamando pro sordidis hominibus (sr. proclamator), Liv. 22, 26, 2.; abs.

Prŏcles, is, m. [Προκλῆς] sin Aristodemov, brat Eurysthena, kralja spartskoga.

prō-clīno, 1. tp. proclinata jam re, kada je stvar do odluke došla; adjuvare rem p., stvar koja je na zlo okrenula.

prōclīvē ili **prōclīvī**, adv. s comp. [proclivis] dolje, nizbrdice, brzo, labi; proclivius (preplaho) labi in perniciem; proclivi currit oratio.

prōclīvis, (predcl. i kasno takodjer -vus), adj. [proclivus] 1) nagibljući se, nizbrdit, strm, via; semita; proclivi cursu et facili delabi; per proclive, † in p. nizbrdice. 2) tp. a) na što spreman, -gotov (više po svojoj ćudi; sr. propensus), ad laborem, ad comitatem; ad morbum proclivior, koji lako pada u bolest. b) lak učiniti, lak, proclivia; proclive dictu; (Ter.) esse in proclivi, biti lako učiniti; quibus erat p. tranare; quae utraque proclivia esse.

prōclīvĭtas, ātis, f. [proclivis] 1) † obronak, strmen, pristranak. 2) (riedko) nagnuće, naginjanje na što, ad morbos; ad suum quodque genus; ad aegrotandum.

Prŏcne (Prŏgne), ēs, f. [Πρόκνη] 1) kći kralja Pandiona, sestra Philomelina (v. Philomela), Ov. 2) * meton., lastavica.

† **prŏcoeton**, ōnis, m. [προκοιτών] (riedko) prednja soba.

prō-consul, ŭlis, m. [takodjer pro consule; V. 1. pro 2) b)] upravitelj rimske provincije, koji je prije bio consulom u Rimu, te mjesto consula bio u provinciji, proconsul; † upravitelj senatske provincije.

prōconsŭlāris, adj. [proconsul] proconsulski, imago p. sjena consulske vlasti, o vlasti činovnikā, koji su se zvali tribuni militum consulari potestate, te koje Liv. 5, 2, 9. smatra kano proconsules; † vir p. i samo proconsularis, proconsul.

† **prōconsŭlātus**, us, m. [proconsul] služba-, vlast-, čast proconsulska; a i svaka druga namjestnička (upraviteljska), n. pr. propraetura.

prŏcor, 1. dep. (zastarjelo) zahtievati, tražiti, iskati, Cic. r. p. 4, 6, 6.

prōcrastĭnātio, ōnis, f. [procrastino] odgadjanje na sutrašnji dan, jedn. Cic. Phil. 6, 3, 7.

prōcrastĭno, 1. [pro-crastinus] odgoditi na sutradan = odgoditi, rem.

prōcreātio, ōnis, f. [procreo] radjanje, liberorum; hominum.

prōcreātor, ōris, m. [procreo] roditelj, stvoritelj, mundi; procreatores = roditelji.

prōcreātrix, īcis, f. [procreo] class. samo tp. roditeljica, početnica, artium, jedn. Cic. de or. 1, 3, 9.

prō-creo, 1. 1) radjati, liberos ex tribus uxoribus; * de alqa; fetus; † alqm infelicem. 2) u obće, izvesti, roditi.

Prŏcris, ĭdis, f. [Πρόκρις] kći Erechthejeva, žena Cephalova, Ov.

Prŏcrustes, ae, m. [Προκρούστης] razbojnik ubijen od Theseja u Attici, koji je uhvaćene putnike razapinjao na klupu, manje je raztezao, a duljim, što je preticalo, odsiecao, Ov.

* **prō-cŭbo**, etc. 1. (riedko) pružiti se.

prō-cūdo, etc. 3. kovati, enses; dentem vomeris, oštriti; tp. a) spremati, gotoviti, izmišljati, dolos, Plaut. b) obrazovati, linguam, jedn. Cic. de or. 3, 30, 121.

prŏcul, adv. daleko, na daleko, na daleku (sr. longe), p. hinc lubet sciscitari, Ter.; non p., sed hic; p. tela conjicere; Perseus — perturbato vultu in conspectu patris tacitus p. constitit; p. a conspectu; p. abire; pugnatum est haud p. a radicibus Vesuvii montis; a patria p. Italiaque relegati sumus; p. mari; p. attendere; p. inde; non p. alicunde; * p. este, udaljite se; * p. esto clamor; * p. exstructa canistra = u vis, visoko; tp. (Sall.) homines p. errant, veoma; (Curt.) p. tanto facinore abhorrere; (Liv.) nec pr. seditione aberant, ut haud p. periculo fuerit; p. dubio (Liv.), bez dvojbe; haud p. seditione res erat; res repetentes legatos nostros haud p. afuit quin violarent; ut haud p. esset quin Remum agnosceret, Liv.; coelestia sunt p. a nostra cognitione; * p. negotiis; * p. ambitione; † p. voluptatibus habiti, budući im se kratilo; regnum et domum suam p. injuria fore; adjectivski, animi affectio cum — in labore ac dolore patiens, tum pr. ab omni metu, Cic. Tusc. 5, 14, 41.

prōculco, 1. [pro-calco] pogaziti, segetes, Liv. Ov.; † nives, gaziti; turbatus eques sua ipse praesidia territis equis p., † una ala (konjaničtva) proculcata erat; * virum pedibus equinis; * crebro super ungula pulsu incita nec domini memorum p. equorum; tp. kanoti nogama gaziti, prezirati, Tac.

Prōcŭlējus, i, m. ugledan rimski vitez, koji je svoj imetak podielio sa svoja dva brata, koja su ostala bez imetka.

prōcumbo, cŭbui, cŭbitum, 3. [pro-cubo] 1) pružiti se, napried se sagnuti, prignuti se, nadnositi se, nadklanjati se, * olli certamine summo procumbunt (o veslačih); tigna procumbunt secundum naturam fluminis; † planities sub radicibus montis spatiosa p. (pukla). 2) potrbuške leći, -pasti, -baciti se, leći na tle, kleknuti, * bucula p. in ulva; acies p.; † in genua (o elephantih); * p. humi bos; (Plaut.) procumbunt dimidiati (da jedu); quietis causâ; o molećih i nal., alcui ad pedes; ad genua alcjs, * genibus, * ante pedes; * humi pronus; † humi; † suo more; † senatu ad infimas obtestationes procumbente, kad je kleknuo; † procumbens adorare me voluisti; o onesviestnulih, ranjenih itd., vulneribus confectum p.; † in genua; † super amici corpus p. exanimis; † moribundus in arma; † in ora proni; * super alqm; * alcjs dextrâ; † alcui, od koga nadvladan biti u boju; † equus ejus multis vulneribus confossus deficiensque p.; frumenta imbribus procubuerant, polegla; agger in fossam p.; o brodovih, in latera; pars reliqua (turris) consequens procumbebat, uliegaše se; domus in domini caput, srušiti se; * moenia; tp. propadati, res meae.

prōcūrātio, ōnis, f. [procuro] nabavljanje, upravljanje, vladanje čim, osb. po nalogu drugoga i na njegovo ime, ili po svojoj službi, rerum mearum; rei publicae; annonae; speciosi ministerii; regni Numidiae; sua cuique p. (područje) auctoritasque est restituta. Na pose a) † služba carskoga procuratora, sr. procurator 2). b) obavljanje svega onoga, što treba raditi da se odkloni nesreća naviestena znamenji ili da se pokaje, umir, mirovna (žrtva), prodigii; ut sue plena p. fieret; † procurationes incesti, obredi kojimi se nečisto čisti.

prōcūrātor, ōris, m. [procuro] 1) skrbnik, obavljač tudjih poslova, namjestnik, opravljač, ovlaštenik, agere alqd per p.; p. regni, zamjenik vladarski; šaljivo voluntarius p. (jer se procuratorom postaje, kad se podieli na to vlast), Cic. Brut. 4, 17. Na pose gospodara zastupajući upravitelj dobra. 2) † vrhovni upravitelj carskih dohodaka u provincijah.

prōcūrātrix, īcis, f. [procuro] upraviteljica, jedn. Cic. fin. 4, 7, 17.

prō-cūro (takodjer prŏcuro, Tib.), 1. 1) štogod po nalogu i na ime drugoga, osb. koga nema ondje, obavljati, upravljati, nastojati oko čega, negotia alcjs; hereditatem; (Cael. u Cic. ep.) quomodo regnum illud se habeat; (Curt.) imperium alienum; na pose † absl., biti procuratorom (upraviteljem) carskim [v. procurator 2)], in Hispania. 2) u obće, nastojati, obavljati, upravljati, brinuti se za, sacrificia publica; (Plaut.) se, gojiti se, (Virg.) corpus; (predcl.) takodjer p. alcui. Na pose obavljati zakonske obrede naredjene da se odkloni kakva nesreća naviestena kojim znamenjem, umiriti, monstra; prodigia; simul procuratum est, quod tripedem mulum Reate natum nuntiatum erat.

prō-curro, etc. 3. iztrčati, izići, in proximum tumulum, in publicum; in vias; * in freta, na more; * in jus, žuriti se na sud; ex castris; na pose o vojsci, napried se dignuti, -krenuti, ex acie, ex castris; extra aciem; ad repellendum hostem; absl.; viriti iz, nadvisivati, pružati se, † latus in longitudinem MDC stadia; † nubes atra Miseni quod procurrit (predgorje M.) abstulerat; * terra in mare; † saxa procurrentia.

prōcursātio, ōnis, *f.* [procurso] *(Liv.) iztrkivanje na boj*, lacessit Numidarum procursatione hostes; procursationes leviaque certamina.

prōcursātōres, um, *m.* [procurso] *čarkaši, jedn. Liv.* 42, 64, 6.

prō-curso, 1. *(Liv.) iztrkivati kao čarkaš*, latrocinii modo procursantes pauci recurrentesque; carptim Poeni et procursando recipiendoque sese pugnavere; *impers.* cum a stationibus procursaretur.

prō-cursus, us, *m.* [procurro] *iztrkivanje*, procursu militum; † audentissimi cujusque procursu; * procursu rapido invadunt Martem; * procursu concitus axis, *naprіed srćuć.*

* **prō-curvus**, *adj. sprieda ukrivljen*, falx; litora.

prŏcus, i, *m.* [proco, *zahtievati*] *prosac, prosilac, (snubok); tp. (pl.) jedn. Cic. Brut.* 96, 330.

Prŏcyon, ōnis, *m.* [Προκύων] *zviezda, koja izlazi pred Ilinjštakom, Cic. n. d.* 2, 44, 144. *Hor. carm.* 3, 29, 18. *(lat.* Antecanis *gdje v.).*

prō-deambŭlo, 1. *izšetati, jedn. Ter Ad.* 5, 1, 4.

prōd-eo, etc. 4. [pro *i* eo] *1) izaći*, nemo huc, *Ter.*; ex tabernaculo, ex frequentia; ad colloquium; obviam *(na susret)* mihi est proditum; † frequens legionum conventus obviam p.; in funus, *ići na sprovod, Ter.*; p. in publicum, *a i (Ter. Liv.) samo* p., *izaći, javno se pokazati*; * tantum volando *(izletjeti)* quantum etc.; *o vojsci*, longius; in proelium; *o brodovih*, ex portu, *odjadriti*, ad fauces, *jadriti; takodjer pojaviti se*, in scaenam, *kano glumac*, hydraulam, *Suet.*; *kano svjedok, Cic. p. Rosc. A.* 35, 100.; *u pril., a) pojaviti se, prikazati se*, Juppiter certo p. in tragoedia, *Plaut.*; consuetudo p. coepit; quam ea (eloquentia) sero prodierit in lucem; * juvenumque prodis publica cura; * cultus et ornatus variis capillis. *b)* * *postane od čega što*, ex judice Dama. *2)* * *pomaljati se*, rupes in aequor; immodico tubere tali; *u pril.*, sumptu extra modum, *prevršiti*; ne ad extremum prodeatur, *pretjerati (u govoru)*; * est quadam prodire tenus *(donjekle ići)*, si non datur ultra.

prō-dīco, etc. 3. *rok odgoditi, odložiti*, diem; diem longiorem; † alcui diem; diem trinum nundinum; diem in VIII. Id. Febr.

prō-dictātor, ōris, *m. prodictator, koji se nije nazivao dictator, nego je imao vlast dictatorsku i od naroda se izabirao, jedn. Liv.* 22, 8, 6.

Prŏdĭcus, i, *m.* [Πρόδικος] *grčki sophista iz Cea* (Ceos), *u vrieme Sokratovo; adj.* **-dĭcius**, *Prodikov.*

prōdīge, *adv.* [prodigus] *(riedko) razsipno*, vivere.

prōdĭgentia, ae, *f.* [prodigo] *razsipanje*, opum.

prōdĭgiālis, *adj.* [prodigium] *(Plaut.)* Juppiter p., *koji zlu kob odvraća.*

prōdĭgiālĭter, *adv.* [prodigialis] *(riedko) čudno*, variare rem, *Hor.*

prōdĭgiōsus, *adj.* [prodigium] *čudan*, * atria Circes; * cura Veneris.

prōdĭgium, ii, *n.* [*mjesto* prodicium *od* prodico] *čudan i prekonaravan pojav ili dogadjaj, na koliko se iz njega, kano kobi (znamenja), što kobi (proriče), čudo (sr.* portentum, ostentum, monstrum), portenta atque p. nuntiabant; prodigia procurare; multa p. ejus vim declarant. *Po tom a) nenaravno, grozno djelo*, non mihi jam furtum, sed monstrum ac p. videbatur; civitatum frumentum improbare, suum probare; haec admirabilia, sed prodigii simile est quod dicam. *b) o živom stvoru, nakaza, strašilo*, rei publicae *(o Clodiju)*; monstrum atque p. *(o Catilini)*; * triplex *(o Cerberu)*; * Cresia; * non ego sum p. *(o Glauku).*

prōdĭgo, ēgi, actum, 3. [prod-ago] *1) (predcl.) iztjerati, izagnati*, sues in lustra. *2) prosipati, razteći, razsuti*, suum, *Plaut.*; † opes; † sumptibus sua.

prōdĭgus, *adj.* [prodigo] *razsipan (o čovjeku, kojemu novac i imetak nema nikakove vriednosti; sr.* profusus), prodigi, qui etc.; *s gen.*, peculii, *Plaut.*, aeris, *Hor. Po tom a)* * *bogat, obilujući čim*, locus multae herbae; tellus, *plodna. b)* * *rado davajuć, žrtvujući*, animae magnae; arcani, *raznoseć, odavajuć.*

prōdĭtio, ōnis, *f.* [prodo] *izdavanje, izdaja*, unius ex collegio; multorum; exercitus; proditionem *(izdajnički nasrtaj)* oppidi apparare; amicitiarum proditiones ac rerum publicarum.

prōdĭtor, ōris, *m.* [prodo] *izdajica*, patriae; disciplinae; * risus latentis puellae p.

prō-do, dĭdi, dĭtum, 3. *1) van davati, iznositi, pokazivati*, * suspiria alto pectore; * fumoso condita vina cado; * vultus gaudia prodens; fibra notas veri monitusque deorum; * ora squalentia; * fetum olivae, *činiti da poникne*; postero die profecti ex loco prodito fumo *(dimom, koji je zakadjen)* significant etc. *(dvojbeno) Liv.* 21, 27, 7.; † hydraulam. *2) objaviti, o-, razglasiti*, decretum; exemplum, exemplum perniciosum, turpe, *dati; (Curt.)* ab illis enim cultus in regem esse prodendum exemplum. *Na pose a) kano t. t., proglasiti, imenovati koga čim*, interregem; flaminem; alqm consulum creandorum causâ. *b) ka: o pripoviedalac, pisac što god javiti, pričati, pripoviedati*, alqd; multitudini; sicut proditur; memoriae, memoriam, memoriâ *(v. memoria)*; *(Liv.* 23, 47, 7.) quae vox in rusticum inde proverbium prodita est, *koja je rieč po tom postala seoskom poslovicom*; eam Venerem Adonidi nupsisse proditum est, *Cic.*; eodem anno Alexandriam proditur conditam, *Liv. c) što bi moralo ostati tajno, odkriti, izdati*, conscios; † voluntatem et consilium alcjs; † arcana mea; * commissa; † secretum uxori; † cultu prodi *(odjećom)*; * crimen vultu. *3) izdajnički predati, izdati, iznevjeriti (zlom namjerom, djelom, na štetu i propast; sr.* desero), amici partim deseruerunt me partim etiam prodiderunt; ut me et rem publicam non modo desererent sed etiam hostibus rei publicae proderent; desertam ac proditam causam publicam queri; sese projectum ac proditum a Pompejo; supplicem p. et projicere; aquilam hostibus, classem praedonibus; alqm in omnes cruciatus; commilitones ad caedem; * alqm ad mortem; unicam filiam; patriam; urbem; † urbem alcui; libertatem; fortunas meas; caput et salutem alcjs; p. fidem, *krenuti vjerom*; * somnus me prodidit, *ostavio je. 4) dalje dati, pak a) odgoditi*, diem nuptiis, *Ter. b) predati, ostaviti*, sacra suis posteris; jus imaginis ad memoriam posteritatemque prodendae; regnum a Tantalo proditum; * genus a sanguine Teucri, *umnožiti.*

prō-dŏceo, etc. 2. *glasno-, javno učiti, jedn. Hor. ep.* 1, 1, 55.

prŏ-drŏmus, i, *m.* [πρόδρομος] *predteča; prenes. prodromi, njeki sjevero-zapadni vjetrovi, koji su obično osam dana prije izlazka Ilinjštaka duvali.*

prō-dūco, etc. *(archaist. inf. perf.* produxe, *Ter.)* 3. *1) izvesti, izvući*, ante aedes huc foras, *Plaut.*; captos; servos; legionem; gladiatores ad forum; alqm capite involuto ad necem *ili* ut securi feriatur; alqm in publicum, navem ex navalibus; impedimenta *(samarnjake)* ex castris; gubernatores ex onerariis navibus, *uzeti*; *na pose a) na predaju izvesti, predati*, alqm; jumenta; equos. *b) kano vojnički t. t., vojsku izvesti*, legiones; copias; copias pro castris ad radices montis; exercitum in aciem, in locum aequum; *(kasno)* aciem. *c) izvesti koga, koji da što govori, prikazivati ili raditi (n. p. svjedoke, djetcu obtuženika, da umilostive sudce i nal.)*, alqm in contionem, ad populum; alqm in conspectum populi R., *takodjer samo* producere; p. alqm testem, in Sestium; harum rerum omnium auctores testesque; puerum; *o glumcu i nal. privesti na pozorište*, † *u circus uvesti; prenes.*, * signatum praesente nota p. nomen, *porabom uvesti u govor i običaj*; nova (vocabula) quae genitor produxerit usus. *d) na prodaju izvesti*, servos omnes, *Ter.*; † familiam alcjs venalem. *e) izpratiti koga*, alqm, alqm rus, *Ter.*; * alqm funere. *f) iz-, odmamiti*, alqm dolo in proelium; † alqm fugâ vehementi longius; quinqueremem longius; quadam notitia Septimii productus, *Caes. b. c.* 3, 104, 3.; * quo discordia cives produxit *(odvela)* miseros? *2) dalje povesti, raztegnuti*, paululum cornu; producta longius acie; *na pose d) u izgovoru, otezati (opp.* corripere), primam literam; * † syllabam. *b) život komu produljiti, uzdržati na životu*, subolem, *Hor.*; *pak, uz-, odgojiti*, * arborem; qui illud produxit scelus? *Ter.*; is, quem sui similem produxit; † principes liberos. *c) o vremenu, odgoditi, oduljiti, produljiti*, rem *(rat)* in hiemem; res producitur; convivium ad multam noctem vario sermone; sermonem longius; in multam noctem; * jucunde cenam; * testam vivae lucernae; condicionibus hunc, quoad potest, p; *(Ter.)* alqm falsa spe; *takodjer (Ter.)* paulatim hunc diem, *provesti. 3) uzvisiti koga na što, podići na što (s nižega stupnja časti itd. na viši; sr.* perduco), alqm ad honores; ad dignitatem, † ad magna ministeria; alqm omni genere honoris, ad optimam spem patriae; alqm; *što brojem umnožiti*, quaedam legata ad vicies sestertium, *jedn. Suet. Aug.* 101.

prōducte, *adv.* [productus] *(riedko) otegnuto, o izgovoru (opp.* breviter).

prōductio, ōnis, *f.* [produco] *otezanje a) rieči slovkom. b) u izgovoru (opp.* contractio). *c) vremena, odgadjanje.*

prōductus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* produco] *1) produljen, otegnut, dugačak*, † productior ibat manus equitum; * neve minor neu sit quinto productior actu fabula. *Na pose a) dugačka izgovora, otegnut*, litera; extrema (syllaba) p. atque longa; nomen, *u produljenom obliku izvedeno. b) otežući se u vremenu*, exitus (orationis); dolores longinquitate. *2) na pose* **producta**, ōrum, *n. kano phil. t. t. stoikâ, po Ciceronu pokušani prievod grčke rieči* προηγμένα, = praecipua, praeposita; *v.* praecipuus.

prŏēgmĕna, ōrum, *n. polatinjeni oblik rieči* προηγμένα, *v.* productus *2), jedn. Cic. fin.* 3, 4, 15.

proeliāris, *adj. (Plaut.) spadajući na bitku*, pugnae p., *prave.*

proeliātor, ōris, *m.* [proelior] *(riedko) bojnik, bojac, vojnik, Tac.*; *o elephantu(slonu), Just.*

proelior, *dep.* 1. [proelium] *boj biti, boriti se*, dum eo modo equites proeliantur; pedibus, *pješice*; proeliantibus; *(Just.)* qualitercunque proeliantibus; † comminus; *tp. o prepirci, jedn. Cic. Att.* 1, 16, 1.; *pass. i impers.*, in quo (bello) et diu et variâ victoriâ proeliatum fuit, *Just.*

proelium, ii, *n.* *1) bitka, boj (gdje se namjerice pobiju pojedine čete ili ciele vojske; sr.* pugna), *takodjer nasrtaj, navala*, proelium equestre, terrestre, navale; p. committere, facere cum alqo; p. inire, conserere, ciere, edere, conferre; p. male pugnatum, *izgubljena*; * p. miscere *(o dvoboju takodjer Liv.)*; * quae imbelles dant p. cervi; ire in proelium; proelio pugnare, contendere, dimicare; proelio decertare, *odlučan boj biti, pak u istom značenju po oprjeci* quotidie tamen equestribus proeliis — periclitabatur, *Caes. b. G.* 2, 8, 1. Caesar primo — proelio supersedere statuit; redire in proelium; profligato proelio; dirimere p.; intercursu matronarum p. sedatum est; equitatus nostri proelio; proelio lacessere; *o prepirci, jedn. Cic. fam.* 9, 11, 2.; *(Plaut.) šaljivo* committere p., *boj biti s jestvinami, jedenje*; *(Virg.) o boju vjetrova; (Hor.) o jaretu, bodenje s rogovi. 2) concr., bojnik, vojnik*, armigera p. sevit humo, *Prop.* 3, 11, 10.; *sr. takodjer* incendium *1).*

Proetus, i, *m.* [Προῖτος] *kralj u Tirynthu, brat Acrisijev, Ov.* *Odt.* **Proetĭdes**, ĭdum, *f.* [Προιτίδες] *kćeri Proetove, Virg.*

prŏfāno, 1. [profanus] *1) proglasiti što nesvetim, dokinuti čemu svetost, oskvrniti*, dies festos, sacra, sacerdotes; * festum. *2)* † *oskvrniti*, pudorem.

prŏfānus, *adj.* [pro-fanum] *1) upr., pred posvećenim mjestom ležeći, neposvećen, nesvet, svjetovan*, locus; † res profanae et usu pollutae; † animalia, *nečiste*; * p. facere alqd, *oskvrniti*; *subst.* in profano, *na neposvećenu mjestu*; profana, *nesveto, narodno dobro*, sacra profanaque polluere; † omnia profana spoliare; *(Hor.)* miscebis sacra profanis. *Na pose* * *o ljudih, koji nije upućen u koju svetinju, neznajući, nevješt čemu*, procul este profani! Cereris ritus vulgare profanis; vulgus *(koji se ne razumije u službu Musâ). 2)* * † *bezbožan, poganski, opak*; * *zlokoban*, bubo, avis.

prŏfectio, ōnis, *f.* [proficiscor] *po-, odlazak, pohod*, profectionem parare; sub ipsa p.; ne priore quidem (bello) ulla p. tanti spectaculi fuit, *Liv.* 29, 26, 1.; *prenes. dohod*, pecuniae, *jedn. Cic. p. Clu.* 30, 82.

prŏfecto, *adv. zaisto, doista, svakojako,* invisam p. superbiam regiam civibus esse; aliquos p. ex fuga dissipatos fore; cum negaret p. satis compotem mentis esse.

prōfectus, us, *m.* [proficio] *napredak, učinak, uspjeh,* † p. non e summo petitus; † blandiente profectu; † pertinet ad profectum tuum; * verba profectu dissimulata carent; * sine profectu.

prō-fĕro, etc. ferre. *1) iznesti, izvaditi, izvesti, predati, pružiti, pomoliti, pokazati,* nummos ex arca; arma tormentaque ex oppido; commeatus ex agris deviis, in viam; pecuniam alcui (*sc.* ex aerario); arma proferri; * caput e stagno; * caput; digitum; † draco e pulvino se proferens, *dižući se;* p. in conspectum liberos; alterae (tabulae testamenti) eodem exemplo relictae atque obsignatae Alexandriae proferebantur; *po tom a) objaviti, obznaniti, iznaći, iznieti na svjetlo, -na vidjelo, odkriti, pokazati, iz-, privesti, izmisliti, izumiti itd.,* orationem (*opp.* custodire); alqd foras, in medium; alqd in aspectum lucemque; artem; * enses; * arte jurgia; † ingenium; † studia sua; *(Tac.)* juvenem et alia clarum insigni triumphalium et gladiatorii muneris magnificentia protulerat ad studia vulgi; * p. in apricum; * nova nomina; * artes *(umotvore);* * ignota. *b) očito pred svimi izgovoriti, napomenuti, navesti,* alqd in medium; nominatim multos; exempla omnium nota; † pauca; testes, Fabricios alcui auctores. *2) dalje, napried ponesti, -pomaknuti, razmaknuti,* fines agri publici paulatim; pomoerium; *u pril.,* fines officiorum paulo longius quam natura velit; * imperium super Indos; *(Plaut.)* p. pedem, gradum, *koraknuti; u pril.,* * unde proferre pedem pudor vetat; p. crates, aggerem; p. castra = *dignuti se,* signa *(zastave)* = *krenuti vojsku; u obće* † *kamo donieti,* arma in Europam; continentiam in fortunam regni, *ponieti na priestol; tp. a) odgoditi,* diem; diem auctionis laxius; *(Ter.)* nuptias aliquot dies; *(kasno)* diem de die; res p., *javne poslove odgoditi, obustaviti;* res prolatae; *(Liv.* 3, 20, 6.) exercitum, *skupštinu odgoditi. b) produljiti,* vitam beatam usque ad rogum; † depositi fata parentis.

prŏfessio, ōnis, *f.* [profiteor] *1) službeno očitovanje imena ili imetka;* † flagitii, *sramotna zanata; takodjer popis takova očitovanja; meton. zanat, posao kojim se tko bavi, te ga očituje [sr.* profiteor *1) a)],* vis oratoris et ipsa p. dicendi, *već ime, kanoti firma dobra govornika;* † grammaticae. *2) (Planc. u Cic. ep.) očitovanje,* bonae voluntatis.

† **prŏfessor,** ōris, *m.* [profiteor] *javni učitelj, professor,* eloquentiae.

prŏfessōrius, *adj.* [professor] *učiteljski, školnički,* lingua, *jedn. Tac. ann.* 13, 14.

professus *v.* profiteor *2).*

prŏ-festus, *adj. ne svetčan, težatni,* dies; * lux.

prōfĭcio, fēci, fectum, 3. [pro-facio] *upr., dalje raditi, pak tp. napredovati, koristiti se, učiniti, dobiti što,* nihil in oppugnatione oppidi; alqd in philosophia; nihil apud alqm; † haud sane auctoritate apud alqm; ad reliqui temporis pacem atque otium parum profici; † plus monendo quam si etc.; nihil ad laudem profectum est; † tantum ad spem salutis quantum etc.; parva certamina in summam totius p. spei; non in praesentis modo certaminis gloriam sed summam etiam belli profectum erat, *koristilo se je;* neque hilum p. *v.* hilum; *na pose pomoći-, koristiti čemu, prijati, pruditi,* nulla res tantum ad dicendum; illa ratio et oratio raro; plurimum; *(Luccej. u Cic. ep.)* alqd blandiendo; ita spero nobis profici; * verba non proficientia; * verbo profectura alqd; * quid leges sine moribus vanae proficiunt? † simul memoriae frequenti emendatione proficitur; *kano liečnički t. t., pomoći,* radice vel herba proficiente nihil, *Hor.*

prŏfĭciscor, fectus sum, *dep.* 3. *(predcl. takodjer* **-sco,** — — 3.) [proficio] *dalje se nositi, pak dati se-, krenuti na put, zaputiti se, poći, putovati kamo, krenuti, dignuti se (različno od* iter facere *i* peregrinari; *opp.* redire, reverti), ipse ut quam primum iter faceret *(u Gorgobinu kamo je smjerao),* Cenabum p., *digne se u C., Caes. b. G.* 7, 11, 3.; consules ad deprehendendos legatos conjuratosque profecti domo *(dignuvši se, krenuvši)* sine tumultu rem oppressere; ad Tarquinios; *(Liv.* 21, 63, 12.) in eam legationem profecti; auspicato profectus in Capitolium ad vota nuncupanda; p. domo; domum; domos; ad eam domum; † regno; a me, ab Antio; cum alqo; alio *(drugamo), Ter.;* ex Asia Romam versus; ad dormiendum *ili* ad somnum, *poći spavati;* ad coelum *(o umirućih); na pose o vojsci, poći, krenuti se, dignuti se,* Romam; ad bellum, ad iter; in pugnam; † in bellum; Romā, ab urbe, ex castris; per Marsos Paelignosque; in Aequos; ex portu, portu, *odjadriti;* ab Orico cum classe; multae classes Romanae e Sicilia atque ipso illo portu profectae erant; conspici proficiscentem classem nolebat; *(Nep.)* cum delecta manu classe Chersonesum profectus, *odjadrio;* obviam alcui, contra hostem, † ad persequendos Carnutes; † praedatum in agrum Campanum, † pabulatum; ad Massiliam occupandam; magnis copiis equitum peditumque profecti; *abs.;* * p. magnum iter, *krenuti se; tp. a) u govoru prieći na drugo,* ad reliqua; ordine ad reliqua. *b) početi, odpočeti čim,* a lege; oratio inde p.; ab hoc initio profectus. *c) odakle polaziti, od koga postati, -nastati, -roditi se,* a natura; venae a corde profectae; profecti ab Aristotele, *Aristotelovi učenici;* quae a me in te profecta sunt; * genus a Pallante profectum.

prŏfĭteor, fessus sum, *dep.* 2. [pro-fateor]. *1) slobodno kazati, očito priznati, očitovati (sr.* fateor, confiteor, prae me fero), fateor atque etiam p. et prae me fero; non solum fateri, sed etiam profiteri; † se digniorem; *s acc. c. inf.;* † de parricidio; † indicium, *prijaviti očito. Na pose a) javno se priznati čim, naročito očitovati da se čim bavi, -zanimlje, -da je što,* se infantem patris; se grammaticum; * se amicum; p. philosophiam, jus; qui ista profitentur, *ljudi od zanata, od struke, strukovnjaci;* permagnum quiddam suscipere ac profiteri; illud quod amplexi sumus, quod profitemur, quod suscepimus; *takodjer s acc. c. inf.,* aliqui se Thucydidios esse; me jureconsultum esse, me omnium provinciarum de-

fensorem esse p.; suscipere atque p. se esse — unum maximis de rebus audiendum; † *absl., biti javnim učiteljem, -professorom. b) svojevoljno obećati,* operam; *obreći se na što,* studium; *s acc. c. inf.;* p. indicium *očitovati se voljnim što prijaviti [osb. na sudu, da se ne padne pod kazan; drugčije nego pod 1)];* se adjutorem ad rem, *ponuditi se na pomoć;* * inceptis gravibus et magna professis etc. *c) ime, imetak, zanat i nal. oblasti prijaviti,* aratores p. jugera sationum suarum; frumentum; p. nomen *i samo* p., *upisati se u vojsku;* nomen inter candidatos; qui sequi velint, profiteantur, *neka se jave;* aes p. alienum; *tp. (Ter.)* nomen in his p., *brojiti se med one. 2) partic.* **professus** *kano adj. pass., priznan, poznat,* * culpa; * mors; * dux.

prōflīgātor, ōris, *m.* [profligo] *razsipač, razsipnik, jedn. Tac. ann.* 16, 18.

prōflīgātus, *adj. sa sup. [partic. od* profligo] *1) rdjav, loš, nesrećen, porušen,* afflictum esse et p.; judicia. *2) opak, zao,* homo.

prōflīgo, 1. [pro *i* fligere] *oboriti na tle, razbiti, nadvladati (tako da se više ne misli na opiranje),* copias hostium; classem; dextrum cornu; † hostem p. ac proruere. *Po tom tp. a) politično ili moralno upropastiti, uništiti, poniziti,* alqm; tantas opes; rem publicam; omnia ad perniciem profligata et perdita; usque eo senatoria judicia perdita profligataque esse arbitratur, ut etc.; *takodjer pogledom na srdce, porušiti, raztužiti,* quanto illum maerore afflictum esse et profligatum putatis? *b) gotovo, malo ne svršiti, većinom opraviti, -obaviti što,* bellum, pugnam, proelium; ita forsitan decuit, cum foederum raptore duce ac populo deos ipsos sine ulla humana ope committere ac p. bellum, nos, qui secundum deos violati sumus, commissum ac profligatum conficere; p. bellum ac paene tollere; quaestio profligata et paene ad exitum adducta est; profligata res est; profligatis in Africa rebus, *Just.* 22, 8, 1.

* **prō-flo,** 1. *izpuhivati, izdisati,* flammas; *u pril.,* somnum toto pectore.

prōflŭens, tis, *adj. [partic. od* profluo] *1) o govoru, tekući,* loquacitas; propter verborum expeditam ac p. quodam modo celeritatem; genus orationis; † eloquentia. *2) subst. f. (sc.* aqua) *tekuća voda.*

prōflŭenter, *adv. s comp.* [profluens] *tekući, samo u pril.,* ergo omnia p. sc. fient, *lahko, jedn. Cic. Tusc.* 5, 18, 53.

prōflŭentia, ae, *f.* [profluens] *izticanje,* inanis quaedem p. loquendi, *poplavica rieči, jedn. Cic. part. or.* 23, 81.

prō-flŭo, etc. 3. *izticati,* ex monte; in mare; aqua profluens; *(Just.)* sudor profluens, *koji se ciedi;* illud quod ex hoc genere p.; ab his fontibus profluxi *(dospio sam)* ad hominum famam; † ad incognitas libidines, *podati se.*

prōflŭvium, ii, *n.* [profluo] *(predcl. i kasno) izticanje,* sanguinis; ventris, *lijavica, protoč.*

* **prŏ-for,** *dep.* 1. *progovoriti, izreći.*

prŏ-fŭgio, etc. 3. *1) intrans. odbjeći, uteći,* domo; ex oppido; ex Ponto; in Britanniam; Cirtam; Apolloniā; ex proelio in provinciam; † in montes; in exsilium; inde; unde; istinc; hinc; † longius; † e castris; ad hostes; *(Just.)* concubia nocte a castris cum Archagatho filio; clam noctu; Catilina ipse pertimuit, profugit; nonnulli judicium veriti profugerunt. *2) trans. pobjeći od koga ili čega, kloniti se čega, ugibati se čemu,* † dominos; † contionem; vim prope justorum armorum, *Cic. p. Sest.* 22, 50.; * agros; *(Anton. u Cic. Att.* 10, 8.) eum ne profugias.

prŏ-fŭgus, *adj.* [profugio] *1) bježeći,* milites profugi discedunt; † p. e proelio; † urbe; † p. ad rebelles; * p. Scythae, *bjegajuć boreći se. Na pose koji svojevoljno domovinu odbjegne, -ostavi,* (*sr.* exsul, extorris, transfuga, perfuga), p. domo, patriā, ex Peloponneso, † regni; Trojani; * classis; * Euandri boves; * *subst.* profugus, *prognanik.*

prŏ-fundo, etc. 3. *1) proliti,* sanguinem suum; † multo sanguine profuso; vim lacrimarum; † lacrimas gaudio; † quales (lacrimas) Darius profudisset; † plures lacrimas commovere quam profuderunt ipsi; * lacrimas oculis; clamorem; voce profundenda; animam *(izdahnuti)* in causa; p. se *i* profundi, *provreti, razliti se,* lacrimae, multitudo sagittariorum se; se in questus flebiles, *udariti u itd.;* voluptates subito se nonnunquam p. *(provaliti)* atque ejiciunt universae; quae (in vitibus) se nimium p., *navru;* † omnibus membris profusus est sudor; * profusus e cervice cruor. *Na pose radjati, nositi,* quae frugibus atque bacis terrae fetu profunduntur. *2) tp. a) razliti, prosuti,* odium in alqm; vires, *sve sile iztrošiti;* nihil est in natura rerum omnium quod se universum profundat. *b) podati, žrtvovati, priložiti,* si totum se ille in me profudisset; non modo pecuniam sed vitam etiam pro patria; *u zlu značenju, protepsti, spiskati,* patrimonia; pecunias in eas res; quae si non p. ac perdere videbor.

prŏfundus, *adj. s comp. i sup.* [pro-fundus] *1) dubok (sr.* altus), mare; profundae altitudinis convalles; gurges profundissimus; *po tom * podzemni,* nox Erebi; Manes, *doljni sviet; subst.* **profundum,** i, *n. a) dubljina,* in profundo veritatem esse demersam; in profundum hauriri *(potonuti);* p. aquae; † maris; *(Just.)* profunda camporum, *nizka polja. b) u Plaut. Capt.* 1, 2, 79. *šaljivo u riečci nuza* fundus *o želudcu (jaz, ponor). c) dubljina morska, more,* jecissem ipse me potius in profundum; * summum; * Siculum; * immensum; † nox profundo incubans. *2) * visok,* coelum. *3) tp. bezadnji, neumjeren, nesit, neizmjeran,* cupiditas; libidines; avaritia; † venter; * ruit profundo Pindarus ore *(o neizcrpljivoj bujnosti izraza).*

prŏfūse, *adv. s comp.* [profusus] *razsuto, bez kraja i mjere,* consul obstitit p. *(u razspu)* tendentibus suis in castra; profusius omnibus modis quaestui ac sumptui deditus erat; † *razsipno, razmetno.*

† **prŏfūsio,** ōnis, *f.* [profundo] *razsipnost.*

prŏfūsus, *adj. s* † *comp. i* † *sup.* [profundo] *1) neumjeren, razpušten, razuzdan, razkalašan,* hilaritas; libido; genus jocandi. *2) neumjeren u trošku, potrošan, razsipan (s laka uma; sr.* prodigus), homo; alieni appe-

tens, sui p., *Sall.*; † profusissima largitio; *s velikim troškom pripravljen, skup,* epulae; † convivia.

† **prō-gĕner,** ĕri, *m. muž unukin.*

prō-gĕnĕro, 1. *radjati, nositi,* * nec progenerant aquilae columbam.

prō-gĕnies, ēi, *f.* [pro-gigno] *1) abstr. rod, porietlo, pleme, loza,* progeniem vostram usque ab avo atque abavo proferens, *Ter.*; deinde a progenie et cognatione ordiar; antiquitas quo propius aberat ab ortu et divina progenie; * virum terrena p.; * progeniem sed enim Trojano a sanguine duci. *2) concr. potomstvo, potomci, a često i o jednom, potomak, porod, podmladak, diete, čedo,* progeniem pepenisti, *Enn. pri Cic. de inv.* 1, 31, 66.; veteres qui se progeniem deorum esse dicebant; *(Liv.)* magna liberûm; Miltiadis, *sin;* Claudia, mea p., *unuka;* Priamum, tantâ orbatum p.; * Arri, *sinovi;* * Veneris *o Aeneji;* * Latonia, magna p. *(kći)* Jovis; * Tyrrhena regum p. *o Maecenatu;* * vitiosior; *o životinji, leglo, skot, mladi,* * parva; * progeniem nidosque fovent; *tp. o pjesmah, kano stvorovih pjesničkih,* stirps haec progeniesque mea est, *Ov. trist.* 3, 14, 13.

prō-gĕnĭtor, ōris, *m. (riedko) praotac, praroditelj,* majorum suorum, *Nep.*; * et forti genitore et progenitore comanti esse satam prodest?

prō-gigno, etc. 3. *radjati,* neque gnatus est neque progignetur, *Plaut.*; quae ex iis (rebus) progignuntur; * Eurotae flumina myrtus; * illam terra parens.

prōgnārĭter, *adv.* [pro *i* gnarus] *tačno,* indicare, *Plaut. Pers.* 4, 4, 39.

prōgnātus, [*partic. od nerabljenoga* prognascor] *rodjen,* * Tantalo; *(Plaut.)* Moscho patre; *(Ter.)* bonis; * Castor ovo p. eodem; * consule; * semet prognatos, *svoj porod;* ipsi erant Cimbris Teutonisque prognati, *Caes. b. G.* 2, 29, 4.; Galli se omnes ab Dite prognatos praedicant; * p. vertice pinus *(izrasla).*

Prŏgne *v.* Procne.

prŏgnostĭca, ōrum, *n.* [προγνωστικά] *gatanje-, proricanje vremena, naslov Ciceronovu prievodu spisa Aratova.*

prōgrĕdior, gressus sum, *dep.* [pro-gradior] 3. *izići, napried ići, -koracati,* ex domo; in contionem; regredi quam p. malunt; ex finibus; tridui viam; † octoginta stadia; ante signa; alcui obviam a statione; longius a castris; in locum iniquum; *o brodovih, napried jadriti [sr.* procedo *1) a)],* quattuor milia passuum secundo flumine silentio; has (naves triremes) duas audacius progressas, *Caes.*; *tp. u kojoj stvari, govoru itd. napried poći, -maknuti se, napredovati [sr.* procedo, proveho *2) a)],* quatenus amor in amicitia p. debeat; divinatio conjectura nititur, ultra quam p. non potest; ultra quo progredior, quam ut veri similia videam, non habeo; † absurdam in adulationem progressus, *zabrazditi;* ad ultimum supplicium; quod p. potuerit hominis amentia; amentia longius p.; quid est, quo non progrediatur eodem ira quo furor? p. aetate, *stariji bivati;* progredientibus annis; p. in virtute; neque enim ille odio tui progressus est, sed errore communi lapsus est, *nije od mržnje na te zabrazdio, Cic. p. Dejot.* 3, 10.; ad reliqua, *prelazim na ostalo;* longius p. non posse, *ne moći dalje ni pisnuti;* digitum p. non posse.

prōgressio, ōnis, *f.* [progredior] *samo tp. napredak,* rei militaris; facere p. ad virtutem; *kano govornička slika (figura), rabljenje sve to silnijih izraza, stupnjevanje.*

prōgressus, us, *m.* [progredior] *koracanje napried, napredovanje, na pose vojske; tp. a) početak,* primo p. *b) razvitak,* rerum; *napredovanje, napredak,* aetatis; progressus facere in studiis; *(Nep.)* tantum progressum fecit (in literarum studio), ut etc.

prōh *v.* 2. pro.

prŏhĭbeo *(archaist. conj. perf.* prohibessit, — sint, *Plaut. Cic. legg.* 3, 3, 6.), 2. [pro-habeo] *na daleko držati od sebe 1) uzdržati, zapriečiti, zabraniti, zakratiti,* alqm, alqm ab alqâ re; alqm alqâ re; alqm commeatu, *presjeći komu dovoz;* alqm frumento, *komu dovoz žita,* alqm oppido, *ne dati u grad;* alqm senatu, *izključiti;* ab injuria et maleficio se suosque, *Caes. b. G.* 2, 28, 3.; non p. aqua profluente; † impias mentes a nobis; *(Nep.)* Lacedaemonii — Athenienses aedificantes (muros) prohibere sunt conati; *s inf. ili s acc. c. inf. (uviek u Caes., a obično i u Cic. Liv. Curt.); čudno je* ad prohibenda circumdari opera, *Liv.* 3, 28, 7.; *s* ut, ne, quominus; *(Plaut.)* non p. et vetare, quin etc.; *(Hor. sat.* 1, 8, 21.) nec p. quin etc.; *(Tac. ann.* 14, 29.) quin ultra bellum proferret, morte prohibitus est; ut eos id prohiberet *(Liv.)*; lex recta imperans prohibensque contraria; aditum; munitiones; alqm; *abs.*; ut facile perpauci prohibere *(sc.* hostes a transitu) possent, *zapriečiti put. 2) odklanjati za obranu, od čega braniti, -čuvati,* rem publicam a periculo; alqm ab injuria; magnum civium numerum calamitate; Campaniam populationibus; * corpus cheragrâ; *(jedn. Caes. b. G.* 6, 10, 5.) Cheruscos ab Suevis etc. injuriis, *od nepravde od strane Ch. itd.*

prŏhĭbĭtio, ōnis, *f.* [prohibeo] *(riedko) zapreka, zabrana,* tollendi.

prō-inde *(takodjer dvoslovčano, Virg.), ili skraćeno* **prōin** *(često takodjer jednoslovčano), adv. 1) potom, stoga, zato (osb. pri podbudjivanju, opominjanju na što itd., kad se uz prediduće tiesno prislanja). 2) o prispodobi, koja se smatra iztičućom iz predjašnjega, isto tako uprav tako, baš kao (sr.* perinde), p. ac; p. quasi; p. ac si; *(Ter.)* ut — p.

prōjectīcius, *adj.* [projicio] *(riedko) pometnut, izložen,* puella, *Plaut.*

prōjectio, ōnis, *f.* [projicio] *(riedko) pružanje,* brachii.

prōjectus, *adv. s † comp. i † sup.* [*partic. od* projicio] *1) napréen, pomaljajući se,* † venter; * saxa Pachyni; *tp. iztičući se, odličan, izvrstan, preko mjere,* audacia, cupiditas; homo p. ad audendum, *vratolom;* † projectissima gens ad libidinem, *koji se sasma podao. 2) ničice ležeći,* ante simulacra, ad terram; * in antro; *u pril., pobačen, potlačen, preziran, podal,* consulare imperium; * projectâ vilior algâ; † tam p. servientium patientia; † *snužden,* vultus.

prōjĭcio, jēci, jectum, 3. [pro-jacio] *1) baciti pred koga, baciti,* projectum *(psu)* odoraris

cibum, *jedn. Hor. epod.* 6, 10.; *pak, baciti (preda se),* alqd in ignem; aquilam intra vallum; crates *(izbaciti);* * caestus in medium; alqm praecipitem in undas; * galeam ante pedes; † literas ante lectum; * praedam fluvio, *u rieku;* tribunos insepultos, *Liv.*; *absl ;* projectum (infantem) in mare, *Liv.*; † lacrimas, *liti;* se p., *baciti se,* se ad pedes, se ad pedes alcjs, alcui; *takodjer* flentesque projectae ad pedes suorum, *Caes. b. G.* 7, 26, 3.; † se ad genua; * se huc; se in forum, *hitno trčati, natisnuti se na itd.*; se ex navi; † se in flumen; * se super amicum; *u pril.,* se in hoc judicium, *navaliti (kano svjedok), Cic. p. Cael.* 9, 22.; quae libido non se proripiet ac projiciet *(sr.* proripio). *Na pose a) pružiti,* brachium; * pedem laevum, *napried staviti; o sgradah, mjestih, napried pomaknuti;* projici, *pružiti se, pomoliti se izvan čega,* quod tectum projiceretur; urbs projecta *(sagradjen)* in altum; *o oružju, preda se pružiti, pred sobom držati,* hastam; clipeum prae se; projecto laevâ scuto. *b) izbaciti, iztjerati, izagnati, odagnati,* alqm foras; * ab urbe; projectus ad saxa; *prognati,* † alqm in insulam; * Sarmaticas projectus in oras. *c) odbaciti,* arma; sarcinas; † velamenta; * insignia, *skinuti, položiti;* * tela manu; * tegmen; *u pril., α)* se p. in muliebres et inútiles fletus, *poniziti se do itd., Liv.* 25, 37, 10. *β) što (lahkoumno) odbaciti, nehajati za što, odreći se čega, napustiti što, porinuti u pogibelj, -u opasnost,* virtutem; libertatem; † spem salutis; * verba; * pudorem; * animas, *ubiti se;* fasces; legiones p. ac prodere ad inconsultam atque improvidam pugnam; se p.; ab alqo prodi et projici; projici ac prodi; * cives in pericula; *(Sall.)* cujus impio facinore in has miserias projectus sum. *2) (Tac.) oboriti, porušiti,* Vitellii effigies. *3) (Tac.) odgoditi, uputiti koga na odredjeno vrieme,* alqm ultra quinquennium.

prō-lābor, etc. *dep.* 3. *1) napried se klizati, -smicati, -plaziti,* alii (elephanti) clunibus subsidentes prolabebantur, *smicali su se napried;* * serpens; *tp. a) kamo iznevarce dospjeti, doći na što, do čega,* ad istam orationem; in misericordiam; † ad superbiam; huc lubido est prolapsa; p. longius quam etc., *dalje poći, obilnije govoriti nego itd. b) izlanuti,* cupiditate prolapsum verbum. *2) napried se opuznuti, pasti,* ex equo; velut si prolapsus cecidisset; *o sgradah, srušiti se, porušiti se,* cum aedes Jovis Feretrii vetustate atque incuria detecta p.; * prolapsa Pergama; *tp. a) pogriešiti, posrnuti,* cupiditate; timore; regni cupiditate. *b) propasti,* ita prolapsa est juventus, ut etc.; prolapsa disciplina; prolapsum clade imperium; rem prope prolapsam restituit; † dites.

prōlapsio, ōnis, *f.* [prolabor] *(riedko) 1) popuzivanje. 2) rušenje,* aedificiorum prolapsionibus, *jedn. Suet. Aug.* 30.

prōlātio, ōnis, *f.* [profero] *1) navadjanje, napominjanje,* exemplorum. *2) razširivanje,* finium. *3) odgadjanje,* judicii; rerum, *obustava javnih poslova;* diei *(platežnoga roka).*

prō-lāto, 1. [*intens. od* profero] *1) † razmaknuti, razširiti,* villam. *2) produljiti,* † vitam; † spem et metum, *provoditi; takodjer odlagati,* consultationes; comitia; malum; nihil prolatandum ratus; † diem ex die; † bellum; † prolatando extrahere tempus.

prōlecto, 1. [*intens. od* prolicio] *(riedko) mamiti,* alqm spe legationis; * puellares animos.

prōles, is, *f.* [pro-oleo, olesco] *(ponajv. pjesn.) upr., što raste, porod, diete, čedo, potomak,* p. illa futurorum hominum; * mascula; * postuma; * gemella, *blizanci, dvonjci;* * Niobea; * Apollinea; * Latoia; * altera Saturni = Juno; * Ulixei; * ferrea, *ljudski rod; (Liv.)* Ausonia, *potomstvo;* * *o životinji, pomladak, kot, podsad, leglo;* * *o rašću; prenes., momčad,* equitum peditumque, *Cic. legg.* 3, 3, 7.; * Arcadiae.

prōlētārius, [proles] *1) subst.* ii, *m. gradjanin najnižega razreda, koji je ne imajući imetka (census) samo svojim porodom* (proles) *državi služio. 2) adj. prost, prostački,* sermo, *Plaut.*

pro-lĭcio, — — 3. [pro-lacio] *iz-, namamiti,* me huc, *Plaut.*; † alqm ad spem.

prōlixe, *adv.* [prolixus] *1) obilno, obilato,* capillus passus p., *obilato razpletene;* id p. cumulateque *(obilno i vrškom)* fecit; *(Ter.)* accipit hominem nemo prolixius; † alqm prolixius fovere. *2) ugodljivo, voljno,* age p., *Ter.*; in delectu parum p. respondent; neque me hercule minus ei p. de tua voluntate promisi, quam eram solitus de mea polliceri, *s istim podpunim pouzdanjem.*

prōlixus, *adj.* [pro-laxus] *prostran, širok, dug,* † ramus; † prolixo nec exili corpore erat; capillus, *Ter.*; * comae; *tp. a) usrdan, ugodljiv, prijazan, milostiv, voljan,* natura; animus; in alqm. *b) sretan, napredan,* cetera p. esse his competitoribus.

prōlŏgus, i, *m.* [πρόλογος] *(predcl. i kasno) 1) predgovor, prolog glumi. 2) glumac, koji je besjedio prolog.*

prō-lŏquor, etc. *dep.* 3. *izgovoriti, izreći, kazati,* cogitata, *Ter.*; quod p. piget, *s objektskom izrekom, Liv.*; miserias p. coelo, *nevolje kazivati, Enn. pri Cic. Tusc.* 3, 25, 63. † verba, *očito kazati;* † quid sentiatis; *(Ter.) absl.* * *proricati.*

prōlŭbium, ii, *n.* [pro-lubet] *(Ter.) volja, želja.*

prō-lūdo, etc. 3. * *prije prave igre poigrati,* ad pugnam sparsâ arenâ, *prije se vježbati; tp. začeti što čim,* ut ipsis sententiis quibus proluserint, pugnare possint.

prō-luo, lui, lūtum *i* lŭtum 3. *1) iz-, odplaviti,* * genus omne natantum litore in extremo, ceu naufraga corpora, fluctus; tempestas nives ex montibus, *Caes.*; * silvas Eridanus. *2) saprati, pokvasiti, oprati,* in vivo rore manus; leni praecordia mulso, *nakvasiti;* pleno se auro, *izpiti zlatnu čašu punu;* multâ prolutu vappâ, *nakvasio se.*

prōlūsio, ōnis, *f.* [proludo] *(riedko) predhodna igra, predhodno vježbanje, pokušaj.*

prōlŭvies, ēi, *f.* [proluo] *1) potop, poplavica. 2) smrad,* * ventris.

† **prōmercālis,** *adj.* [pro *i* merx] *na prodaju.*

prō-mĕreo, etc. 2. *i* **-eor,** etc. *dep.* 2. *1)* † *steći, polučiti što. 2) zaslužiti = učiniti se vriednim čega ili u zlu sm. skriviti,* p. ut ne quid ores quin impetres *(Plaut.)*; suo beneficio p. se ut ames; levius reum se punitum quam sit ille promeritus; * poenam. *2) (class. obično kano dep.) zasluge steći za koga,* bene de multis; unum habent in nostrum promerendi locum *(priliku)*; * *absl.*

prōmĕrĭtum, i, *n.* [promereor] *zasluga,* in alqm, *za koga; (Plaut.)* male p., *krivica učinjena komu,* † ex suo promerito, *po svojoj krivnji.*

Prŏmētheus, ĕi, *m.* [Προμηθεύς, *koji napried misli] sin Japetov, brat Epimethejev, otac Deukalionov, načinio je po priči čovjeka od gnjile i oživio ga vatrom, koju je s neba donio; zato ga je Jupiter prikovao za Kaukas gdje ga je pojedao jastrieb, dok nije napokon oslobodjen. Odt.* * **Prŏmēthēus,** *adj.* [Προμήθειος] *Promethejev;* **Prŏmēthiădes** = Deucalion, *jedn. Ov. met.* 1, 390.

prō-mĭneo, ui, — 2. *pomiljati se, stršiti u vis,* collis prominens; * collis prominet in pontum; † scopuli et prominentes orae; Phaselis prominet penitus in altum; regio a Tauro monte in Aegaeum usque prominens; † cubiculum p. in lacum; *o dielovih tiela,* † comae hirtae; † ungues; * rostrum; * coma plurima torvos in vultus; † nemorum coma Algido, silvis; *o ljudih,* pectoris fine prominentes, *pognuti;* † ore; *u pril.,* justitia foras tota p.; maxima pars ejus (gloriae) in memoriam atque in posteritatem, *siže do itd.*

† **promĭnens,** tis, *n.* [promineo] *što se pomalja, -strši,* in prominenti litoris; prominentia montium, *ogranak, rt.*

prōmiscue *(takodjer* **-misce,** *jedn. Plaut. Pseud.* 4, 5, 11. **-miscam**), *adv.* [promiscuus] *bez razlike, zajednički.*

prōmiscuus (-miscus, *Liv.* 5, 13, 7.), *adj.* [pro -misceo] *1) pomiešan, nerazlučen, zajednički,* multitudo; omnium generum caedes; connubia, *medju patriciji i plebejci bez razlike;* comitia plebi et patribus p.; divina et humana p. habere, *ne razlikovati božje i čovječje;* esse in promiscuo, *biti zajedničkim dobrom;* † *s inf.,* muta ista et inanima intercidere ac reparari promiscua sunt, *mogu se bez razlike itd. 2)* † *prost, obći, običan,* patris patriae cognomentum; promiscua et vilia mercari; capere cibum p.

prōmissio, ōnis, *f.* [promitto] *obećanje (kano čin; sr.* promissum), auxilii; provinciae; *na pose kano govornja figura.*

prōmissor, ōris, *m.* [promitto] *(riedko) obećavalac,* * vano p. hiatu.

prōmissum, i, *n.* [promitto] *obećanje (ono, što se obeća, obećano; sr.* promissio), facere, † implere; servare promissa *ili* promissis stare; satisfacere suo p.; * manere in p.; promissa solvere militibus; reliquum quod est promissi persolvere; summam promissi sui complere; promisso teneri; promissis alqm tenere, *zabavljati;* ullum esse philosophiae p. uberius aut majus; p. *(da izpuni obećanje)* ab alqo exigere, alcjs promissa repetere, flagitare, promissa exspectare; jactare promissa alcjs *v.* jacto *2) c)*; p. et receptum intervertere *(izvrnuti)* ad seque transferre, *Cic. Phil.* 2, 32, 79.; † promissis minora praestare, *nego se je obećalo;* * promissa dare, *obećati ili obećano izpuniti; (Liv.)* alqm promissis, p. ingentibus onerare; *(Curt.)* promissis onerari; praemiorum promissa.

prōmissus, *adj. [partic. od* promitto] *1) dugačak,* capillus; caesaries; barba; * comae. *2)* * *koji mnogo obećava,* carmen; iambi.

prō-mitto *(perf. syncop.* promisti, *Ter. Cat., inf.* promisse, *Cat.),* etc. 3. *1) izpustiti, pak a) spustiti, dati da raste,* capillum et barbam; † crinem barbamque; promisso capillo esse. *2) iz usta izpustiti, obećati, obreći (ponajv. na čiju molbu, ili po dogovoru; sr.* polliceor), alqd; de alqa re, de alqo; * se ultorem = *obreći biti osvetnikom;* videar non ipse alqd a me promisisse, *da sam ja početnikom, da od mene polazi; s acc. c. inf.*; p. bene secundis (extis), *o božtvu, dobro, sreću slutiti;* * p. bene *v* bene. *Na pose a)* p. ad alqm, *obećati doći komu na objed,* ad fratrem; *(Plaut.)* ad cenam alio *(drugamo); (Phaedr.)* ad cenam mihi promitte. *b)* p. damni infecti *(sc.* causâ) *zaradi štete, koja bi se mogla počiniti, obećati naknadu. c) zavjetovati komu bogu,* donum Jovi dicatum et promissum. *d) buduće ujamčiti, proreći,* si mihi alterutrum de eventu — promittendum esset, id futurum, quod evenit, exploratius possem p., *jedn. Cic. fam.* 6, 1, 5.

prōmo, mpsi, mptum, 3. [pro-emo] *izvaditi, iznieti,* pecuniam alcui ex aerario; * sagittas; * vina dolio; * amphoram; * Caecubum; * cavo se robore, *izaći;* * tela e pharetra; † pugionem vaginâ; *tp. a) iznieti, pokazati, na svjetlo iznieti, izumiti, iznaći,* * sol diem; * obscura; * miracula; * intus digna geri in scaenam; * quorum ingenium nova tantum crustula pr.; *takodjer otkriti, očitovati, odati, kazati, pripoviedati itd.,* promendo quae acta essent, *Liv.*; rem olim agitatam in animo, *Curt.*; omnia, *Plaut.*; jura clienti. *b) izvaditi, dati,* consilia; † justitiam; *upotrebljavati,* * nunc illas vires, nunc animos, quibus in Gaetulis Syrtibus usi etc.

prō-mŏneo, — — 2. *u napried spomenuti, kano t. t. haruspicijâ, jedn. Cic. har. resp.* 5, 10.

prōmontōrium *v.* promuntorium.

prō-mŏveo (promorat *mj.* promoverat, *Hor. epod.* 11, 14.), etc. 2. *napried micati, -kretati, -turati,* saxa vectibus, *voziti; (Phaedr.)* unum promoverat vix pedem triclinio; * Centaurum remis, *potjerati; (Ter.)* nihil promoves (te), *ne mičeš se;* ibi te videbo et promovebo, *i u goste povesti; tp.* * *izmamiti,* arcana loco *(iz dubljine srdca); na pose a) kano vojnički t. t.,* turrim; machinationes; legiones; castra, *krenuti vojskom napried;* castra in agrum Ruscellanum, ad Carthaginem, † copias Memphim; † exercitum in Aetoliam; † aciem longius ab adversariorum castris; † se in latitudinem, *pružiti se. b) gradnju kakvu do koje tačke pomaknuti,* aggerem ad urbem; in balneariis assa in alterum angulum, *premjestiti. 2) razmaknuti, razprostraniti,* * imperium; * vires in immensum orbem; † moenia Ostiâ tenus; *takodjer oditi,* quantum huic nuptias, *Ter.*; *tp. a) učiniti, opraviti,* parum, *Ter.*; his vocibus nihil promotum est, *Just. b)* * *napried pomaknuti, umnožiti, dizati,* doctrina vim insitam; *po tom* † *dignuti, povisiti koga,* ab humili ordine ad eum gradum, in quo tunc erat, promotus; alqm in amplissimum ordinem, † ad gradum alqm. *c)* **promōta,** ōrum, *n.* = producta, *što v.*

† **prompte,** *adv. s* † *comp. i* † *sup.* [promptus] *voljno, hitro, brzo.*

prompto, 1. [*intens. od* promo] *(Plaut.) obilno izdati,* Jovis thesauros; *šaljivo,* meum malum.

promptuārius, *adj.* [promo] *(predcl. i kasno) iz čega se što vadi,* cella p. *(Plaut.) šaljivo, tamnica.*

1. promptus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* promo] *1) vidljiv, očit, bjelodan,* p. et aperta; aliud clausum in pectore, aliud p. in lingua habere; vultu promptum habuit et lingua dolorem; discutienda sunt ea, quae obscurant, et ea, quae sunt eminentia et p., sumenda; p. et propositum est. *2) takodjer o čeljadi, gotov, spreman, čil, snažan, silan, okretan, pripravan, ugodljiv, voljan,* tres fratres prompti, non indiserti; promptissimus homo et experiens; *(Tac.)* laudare promptos, castigare segnes; *(Curt.)* inter promptissimos; p. ad alqd; † in alqd; *(Nep.)* non minus in rebus gerendis p. quam excogitandis; *(Liv.)* pro patria p.; p. ingenio; manu, *gotov na udaranje;* linguâ; *s gen.* belli *(u ratu)* promptissimos, *Sall.*; † animi; *(kasno)* parcendi victis filio animus et promptior et honestior; † quanto quis servitio promptior; † animus p. libertati aut ad mortem; † Agrippina promptior Neroni; *o stvarih, gotov, spreman,* fidem suam populo Rom. promptam expositamque praebuit, *ponudio je na službu;* p. et parata in agendo et in respondendo celeritas; † vir promptae audaciae; † promptae audaciae; † promptae audaciae ad omne discrimen esse; † animus; † libertas; *(Quint.* 10, 7, 24.) promptum hoc et in expedito positum, *ta gotovost i pripravnost; takodjer lak, sgodan, naručan,* defensio; † promptas res ostentare; † promptissima mortis via; * promptum est *s inf.*; quod promptum rescriptu, p. effectu, *Tac.*

2. promptus, *m.* [promo] *samo u abl. sing. s* in, *1) vidljivost,* esse in p., *biti na očima, -vidljiv;* habere in p., *imati na očima;* in p. ponere, *pokazati. 2) pripravnost, gotovost,* in p. esse, habere, *biti-, imati na ruku;* in p. esse *s inf. biti lak, Ov.*

prōmulgātio, ōnis, *f.* [promulgo] *oglašivanje, osb. zakonskoga predloga.*

prōmulgo, 1. [pro *i* mulcare, *tući, biti*] *oglasiti pribivši na javnom mjestu, osb. zakonski predlog,* legem, leges, rogationem; res multos dies promulgata; p. de alqo; de salute, de reditu alcjs; *pak u obće, oglasiti, razglasiti,* proelia, *Cic. p. Mur.* 14, 30. *(valjda iz Ennija).*

prōmulsis, ĭdis, *f.* [pro-mulsum] *jelo prije pravoga rimskoga ručka (objeda) sastojeće od jajâ, ribâ i nal., uza što se je pila medovina* (mulsum).

promuntūrium *(takodjer* promuntōrium, *a krivo* promontorium), ii, *n.* [promineo] *1) nadvisujući dio gore, jedn. Liv.* 21, 35, 8. *2) rt, glavina.*

prōmus, i, *m.* [promo] *(Plaut. Hor.) izdavalac, vadilac, na pose rob, koji je čuvao hranu i piće spremljeno u klieti, te kad je trebalo davao, ključar; sr.* condus; *tp. (Plaut.)* ego sum p. pectori meo, *čuvar svoga srdca.*

prō-mūtuus, *adj. predujmice uzajmljen, jedn. Caes. b. c.* 3, 32, 6.

prōne, *adv.* [pronus] *(riedko) nagnuto, koso, Caes, b. G.* 4, 17, 4.

prō-nĕpos, ōtis, *m.* † **-neptis,** is, *f. praunuk, praunuka.*

prŏnoea, ae, *f. polatinjeni oblik rieči* πρόνοια, *providnost, jedn. Cic. n. d.* 2, 64, 160.

* **prō-nŭba,** ae, *f.* [pro-nubo] *posnašnica, koja je od strane nevjestine pripravljala, što treba za svatbu (pir);* Juno p., *kano boginja ženitbe,* Bellona, *kano početnica nesrećne ženitbe, takodjer o Furijah.*

prōnuntiātio (pronunc.), ōnis, *f. 1) (riedko) proglašivanje; na pose sudačke odluke. 2)* = actio, *izgovor, prikazivanje, o govornicih i glumcih; (riedko) u logici, zasada, postava.*

prōnuntiātor (pronunc.), ōris, *m.* [pronuntio] *pripoviedalac,* rerum gestarum, *jedn. Cic. Brut.* 83, 287.

prōnuntiātum, i, *n.* [pronuntio] *kano t. t. u logici* = ἀξίωμα, *zasada, postava, jedn. Cic. Tusc.* 1, 7, 14.

prō-nuntio (pronunc.), 1. *1) glasno i javno izreći, -kazati, javiti,* alqd; alqd alcui; haec a me sincere pronuntiari; quibus ex regionibus veniant; magna voce, liceretne etc., alius capta jam castra p., *vikne;* ut ipse in cohortandis militibus pronuntiaverat. *2) kano t. t., ličbom oglasiti, -razglasiti, a) u javnih skupštinah, o glasniku* (praeco) *ili o predsjedniku, zapovjedniku, koji preko glasnika što objavljuje,* victorum nomina magna voce; leges *(u comitiih)*; qui (praeco) te toties seniorum juniorumque centuriis illo honore affici pronuntiavit; alqm praetorem; *u taboru,* rem pro suggestu; iter; proelium in posterum diem; † signum; † pronuntiata praeda, *t. j. zapušten; s acc. c. inf.*; *s* ut, ne; *partic. perf. pass. u n. kano subst.,* pronuntiatum repente, ne quis violaretur, *naprasita zapovied, da itd., Liv.; takodjer javno i svetčano obećati,* vocatis ad contionem (militibus) certa praemia; nummos in tribus; *(Suet.)* nummos de suo communi nomine per centurias; pecuniam pro rep.; *(Suet.)* populo munus epulumque. *b) o consulu, izrečena mnienja pregledno razložiti, da se o njih glasuje,* sententiam Calidii, Bibuli. *c) o sudcu, presudu izreći, suditi,* judex ita; de tribunali p. sese recepturum; graviorem sententiam de alqo; † p. de calumnia; † *koga progrlasiti čim. d) pri prodaji kazati što treba o stvari, koja je na prodaju. e) kao rhet. t. t., kazivati, besjediti, declamovati, recitovati,* summa voce multos versus uno spiritu; poëmata Graece et Latine sic, ut; multa memoriter; † quaedam perperam.

prō-nūper, *adv. onomadne, jedn. Plaut. Trin.* 2, 4, 26.

prō-nŭrus, us, *f. (riedko) unukova žena, Ov. her.* 17, 206.

prōnus, *adj. s comp.* [pro] *1) ponagnut, nagibljući se-, spuštajući se napried,*

-*ničice* (sr. praeceps, proclivis), pecora, quae natura prona finxit; * p. concidit; † corruit; † in humum p. corpus abjicere, *srušiti se;* p. pendens in verbera, *nagnuo se da udari;* * uterque p. carcere emicat; * leporem p. catulo sectari; corporis motus; ilex; † p. atque vergentes ampullae; * currus, *nizbrdice trčeći;* * amnis; * vivus; * maria, *pružajuća se;* Anxur p. in paludes, *spuštajući se prama močvaram, Liv.;* via *strm;* haec duo genera nihil habent proni *(podla)* et supera semper petunt, *Cic. Tusc.* 1, 18, 42.; * Orion, *na zahodu;* * sidera; * anni, * menses, *izmičući; subst.* † prona *(obronci)* montium. *2) tp. a) s p r e m a n, g o t o v na što (u obće; sr.* proclivis, propensus), pronior in vitia sua, in hoc consilium pronior erat animus regis, in vinum, in Venerem proniores, *Liv.;* * in obsequium; † in libidines; † ad poëticam; † offensioni. *b)* † *naklonjen, d o b a r, v o l j a n,* in alqm; alcui; p. auribus accipere alqd; p. animis audire. *c) l a k,* id ea gratia facilius proniusque fuit, quod etc.; omnia virtuti, † victoribus p.; id pronius ad fidem est, *vjerojatnije, Liv.;* † iter ad honores; † agere digna memoratu pronum erat.

† prooemior, *dep.* 1. [prooemium] *(riedko) u v o d r e ć i, -s a s t a v i t i, u govoru.*

prooemium, ii, *n.* [προοίμιον] *u v o d, p r e d g o v o r knjizi ili govoru;* citharoedi, *predigra.*

prŏpāgātio, ōnis, *f.* [2. propago] *1) r a z p l o d j i v a n j e, r a z s a d j i v a n j e lozâ i stabala; pren.* nominis. *2) r a z š i r i v a n j e, a) p r o s t o r o m, r a z p r o s t i r a n j e,* finium imperii nostri; finium. *b) vremenom, p r o d u l j i v a n j e,* temporis; vitae.

prŏpāgātor, ōris, *m.* [2. propago] *k o j i p r o d u l j u j e pokrajinsku upravu (čiju),* provinciae, *jedn. Cic. Att.* 8, 3, 3.

1. prŏpāgo, ĭnis, *f. 1) s a d j e n i c a, p o l o ž n i c a, osb. loze. 2)* * *m l a d i c a, p o d m l a d a k, d i e t e, coll. r o d, l o z a, k o l j e n o, d j e t c a; (Nep.)* propagines virorum, *potomci.*

2. prŏpāgo, 1. [pro-pango] *dalje udariti, posaditi, 1) r a z p l o d i t i, pren.,* † stirpem; † stirpem generis sui. *2) r a z p r o s t r a n i t i,* fines imperii; terminos populi Rom. bello; *o vremenu, p r o d u l j i t i, o d u l j i t i, n a s t a v i t i,* bellum; diem; memoriam; imperium consuli in annum; alqd posteritati; laudem alcjs ad sempiternam gloriam; multa saecula rei publicae (meus consulatus); eandem diem propagatam esse et ad salutem urbis et ad memoriam consulatus mei; vitam aucupio, *životariti;* † propagare infamiam alcjs.

prō-pălam, *adv. 1) j a s n o, o č i t o, n a o č i g l e d svih,* signa collocare; *(Liv.)* dicere; minantes bellum. *2) (Plaut.) o č i g l e d n o, o č e v i d n o,* fieri.

prō-pătŭlus, *adj. (riedko) o č i t, o t v o r e n,* in aperto ac propatulo loco. *Često* in propatulo, *a) v a n i, p o d v e d r i m n e b o m (opp. ono, što je pod krovom),* in propatulo aedium *i samo* in p., *u ili na dvorištu; takodjer* in propatulis, apertis januis in propatulis epulati sunt. *b) o č i t o, j a v n o, s v i m n a o č i, (Sall.)* pudicitiam habere in p., *svim nudjati; (Liv.)* tota urbe patentibus janüis promiscuoque usu rerum omnium in propatulo posito; † servitium in p. spectare.

prŏpe *(s comp.* propius *i sup.* proxime) *I) adv. 1) u prostoru, b l i z u, n a b l i z u, u b l i z u, n a d o m a k,* quis hic loquitur p.? *Plaut.;* p. alicubi esse; p. a Sicilia, aedibus; propius a terris; proxime trans Padum; propius abesse ab alqo, *bliže komu biti; tp.* * propius *(milostivije)* res aspice nostras; * propius *(bolje, valjanije)* firmare alqd. *2) o vremenu, b l i z u, s k o r o,* p. adest, cum *(Ter.);* p. adest, ut *(Plaut. Liv.);* * longius aut propius; quem proxime *(malo prije)* nominavi; proxime, *skorom, Plin. ep.* 5, 7, 4. *3) g o t o v o, n e m a l o, m a l o n e, u m a l o, m a l i m, (tako da malo treba čemu, da bude gotovo; sr.* fere paene), in oratore verba p. oratorum, gestus paene summorum actorum est requirendus; p. desperatis rebus; p. est — ut etc., *u malo, da itd.;* propius nihil est factum, quam ut occideretur, *u malo, da nije ubijen; takodjer za ublaženje tvrdnje, koja se čini čudna, (Hor.)* nil admirari p. res est una, Numici, solaque etc., *(Hor.)* ipsa utilitas justi p. mater et aequi; *(Hor.)* insanis et tu stultique prope omnes; proxime atque ille aut aeque; *takodjer o redu, časti, itd., p r v i za, o d m a h z a (c. i.),* proxime a Lacyde. *II) praep. s acc., kadšto i s dat., 1) po mjestu, b l i z u, k o d, k r a j,* p. me; p. castra; propius urbem; propius Tiberi, *Nep.;* propius periculo, *Liv.;* propius grammatico accessi; proxime Carthaginem, proxime hostem; proxime hostium castris. *2) po vremenu, o k o, p o d (c. acc.), pak* proxime, *o d m a h p o d, o d m a h z a (c. i.),* p. Calendas Sextiles; † p. lucem. *3) o približavanju ili naličnosti, n e d a l e k o o d, g o t o v o d o, g o t o v o, m a l o n e,* p. secessionem plebis res venit; propius fidem est, *priličnije je istini, lakše se može vjerovati;* propius virtutem esse, *da se više primiče krieposti;* proxime morem Romanum.

prŏpĕ-diem, *adv. s k o r o m, d o s k o r a (o najbližoj i daljoj budućnosti).*

prō-pello, pŭli, pulsum, 3. *1) p r e d s o b o m t j e r a t i, -g o n i t i, -p o g n a t i, -p o t j e r a t i, p o t i s n u t i, p r e v r n u t i, s r u š i t i, o b o r i t i, s b a c i t i,* pecus extra portam; † pecora; † saxa in subeuntes; * alitem nido; * mensam; * navem in altum; * corpus alcjs e scopulo in profundum; crates pro munitione objectas. *2) s i l o m o d a g n a t i, -p r o t j e r a t i, na pose s u z b i t i, r a z b i t i,* hostem a castris; hostes; multitudinem equitum. *3) tp. a) n a p r i e d p o t j e r a t i,* † *-n a g n a t i, -n a t j e r a t i, s k l o n i t i, p r i n u d i t i na što,* orationem dialecticorum remis; paulo longius quem finis quotidiani officii postulat, alqm pietas et fraternus amor p.; † alqm ad voluntariam mortem, † ad ultima amore propulsus. *b) o d b i t i, o d k l o n i t i, o b r a n i t i,* vitae periculum ab alqo; * alqâ re durum famem.

prŏpĕ-mŏdum, *adv.* [prope *i* modus] *g o t o v o, m a l o n e,* quid est sors? Idem p. quod micare, quod talos jacere; *češće u Curt.*

prō-pendeo, etc. 2. *v a n v i s j e t i, o b j e s i t i s e, p r e t e g n u t i,* tantum illam boni lancem p., ut etc.; † caro adeo p. ut etc. *Odt. a) p r e t e g n u t i,* bona. *b) srdcem i voljom komu n a g i n j a t i, p r i j a t i m u,* (animi judicum) quo impellimus, inclinant atque p.; inclinatione voluntatis in alqm.

prōpense, *adv.* [propensus] *d r a g o v o l j n o, s v o l j o m, Lentul. u Cic.; češće comp.* propensius.

prōpensio, ōnis, *f.* [propendeo] *v o l j a n a š t o, jedn. Cic. fin.* 4, 17, 47.

prōpensus, *adj. s comp. i* † *sup.* [propendeo] *upr. van vireći, tp. a) n a g i n j u ć i n a š t o, v o l j a n (sr.* pronus, proclivis), ad misericordiam; in alteram partem; ad bene merendum; si quis est ad voluptates propensior; † propensissima civitatum voluntate; *(kasno)* propensior pro Alexandro. *b) p r e t e ž a n, Plaut.;* id fit propensius, *Cic. parad.* 3, 2, 24. *c) p r i l i č a n,* ad veritatis similitudinem, *jedn. Cic. n. d.* 3, 40, 45.

prŏpĕranter, *adv. s comp.* [propero] *h i t n o, b r z o, n a g l o, Tac.;* properantius, *Sall. Ov.*

prŏpĕrantia, ae, *f. (riedko) (jedn. Cic. fam.* 5, 12, 2.) **-ātio,** ōnis, *f.* [propero] *ž u r e n j e, n a g l j e n j e.*

prŏpĕrāto, *adv.* [propero] *h i t n o, b r z o, jedn. Tac. ann.* 13, 1.

prŏpĕre, *adv.* [properus] *h i t n o, n a g l o,* p. egredere; p. Cumas se recepit; p. esse *(Plaut.) pohitjeti.*

prŏpĕro, 1. [properus] *1) intrans. h i t j e t i, ž u r i t i s e (sr.* festino), properato opus est, *Ter.;* Romam; * sacris = a sacris; in patriam; *s inf.,* redire in patriam; * effugere; * se tinguere; *s acc. c. inf.,* sic quisque hostem ferire, murum ascendere p., *jedn. Sall. Cat.* 7, 6.; *impers.* properatum vehementer; * Plautus ad exemplar Siculi Epicharmi *(po svoj prilici o brzom napredovanju čina u glumah Plautovih). 2) trans. što b r z o u r a d i t i, u b r z i t i,* properato itinere, *Sall.;* † tela properata; * mortem per vulnera; † fecit illi properata *(rana)* mors injuriam, si etc.; * opus; * studium; * pecuniam heredi, *nastojati da ostavi;* * arma viro, *hitno donieti;* * properata semina madent.

Prŏpertius, ii, *m.* (Sextus P.), *slavan rimski pisac elegijâ, Ov. Quint. Plin. ep.*

prŏpĕrus, *adj. h i t a n, b r z (u dobru sm., gledom na ono čemu se primiče; sr.* velox, pernix, celer, festinus, praeproperus), * aurigae; † mors fato propera; † p. occasionis, *okoristiti se prilikom;* † clarescere.

prō-pexus, *adj. n a p r i e d z a č e š l j a n, s p r i e d a v i s e ć i,* * barba; * herba; † crinis.

prō-pīno, 1. [προπίνω] *1) n a -, p r i p i j a t i, n a z d r a v l j a t i,* propino salutem plenis faucibus, *Plaut.;* p. hoc pulchro Critiae; † *absl. 2) (predcl. i kasno) n a p a j a t i; odt. tp. (Ter.)* alqm deridendum, *izvrći ruglu.*

prŏpinque, *adv.* [propinquus] *b l i z u, u b l i z i n i, Plaut.*

prŏpinquĭtas, ātis, *f.* [propinquus] *1) b l i z i n a,* hostium; loci; ex propinquitate pugnare; propinquitates silvarum. *2) s r o d s t v o, r o d (v.* propinquus).

prŏpinquo, 1. [propinquus] *1) trans. (riedko)* * *p r i b l i ž i t i, p r i m a k n u t i, u b r z i t i,* augurium. *2) intr. p r i b l i ž i t i s e, p r i m a ć i s e,* * fluvio; † domui; * *o vremenu,* dies.

prŏpinquus, *adj. s* * † *comp.* [prope] *1) u prostoru, b l i ž n j i, s u s j e d n i,* provincia; praedium; flumini loca; p. urbis montes; * bellum, *u blizini;* * propinquius exsilium; *subst.* in propinquo esse, *biti na blizu;* ex p. cognoscere, *iz bliza,* ex p. visa montium altitudo. *2) u vremenu, s k o r, r e d i t u s; mors. 3) (riedko) za oznaku naličnosti, n a l i k, s l i č a n,* si qui (motus) finitimi et propinqui his et talibus animi perturbationibus; quae p. videntur et finitima. *4) po srodstvu bliz, s r o d a n,* * bella p., *sa rodjaci;* * consanguinitate, *u rodu po krvi; često subst.* **-us,** i, *m. i* **-a,** ae, *f. s r o d n i k, r o d j a k, r o d i c a, r o d j a k i n j a (broje se u to i* consanguinei *i* affines; *sr.* necessarius), tot propinqui; Vestalis, hujus propinqua; † major aliqua natu p.; *ujedno i o boljih prijateljih,* * dimovit obstantes propinquos; *(Curt.)* Propinqui, *kano počastni naslov persijske gospode.*

prŏpior, us, *adj. sup.* **proximus** [prope], *I) comp.* **propior,** *b l i ž i, 1) po mjestu na kojem je,* locus; tumulus; p. montem; † hostem; * funeri *(smrti);* patriae; *subst.* * propiora *(bliža mjesta)* tenere. *2) po vremenu, b l i ž i, s k o r a š n j i,* epistola; veniunt ad propiora. *3) o drugih odnošajih, a) za oznaku naličnosti, b l i ž i, n a l i č n i j i, s l i č n i j i,* sceleri; * tauro; *(Liv.)* fama tenuit, quae propior vero est, *s acc. c. inf.;* propius vero est, *s acc. c. inf., Liv.;* quod propius vero est, *kano parenthesa, Liv. b) o srodstvu, b l i ž i,* quibus propior Quintio *(nego Qu.)* nemo est; * gradu sanguinis p.; † propiore gradu contingere alqm. *c) što se koga više d i r a, -t i č e, b l i ž i, p r e č i, m i l i j i, d r a ž i, p r i j a z n i j i,* societas; sua sibi propiora esse pericula quam mea; propior dolor plebi fenoris ingravescentis erat, *više je bilo do;* * cura; amicus; † famae p.; † laetitiae p.; † irae quam timori p., *više naginjući na itd.;* † cui propior cum Tiberio usus erat; * oderat Aenean propior Saturnia Turno. *d) p r i l i č n i j i, p r i k l a d n i j i,* delectatio, *Ter.;* portus huic aetati; Latium supplemento propius esse. *II) sup.* **proximus,** *v e o m a b l i z, n a j b l i ž i, 1) u prostoru,* via; iter; oppidum; vicinus; ab alqo; huic p. locus; villae urbi proximae; Belgae proximi sunt Germanis; *s acc.,* mare; *subst.,* in proximo, *u susjedstvu, Ter.;* trajecit in proxima *(najbliža mjesta)* continentis, *Liv.;* proximi, *Phaedr.;* ibi proximum est *(najsgodnije mjesto)* est, ubi mutes, *Ter.;* proximum est, ut etc. *2) po vremenu, a) glede na prošlost, m i n u l i, p o s l j e d n j i,* ubi proxima nocte *(noćas)* fuisti; his p. literis; proximo triennio; proximis superioribus diebus; censor, qui p. ante me fuerat; his proximis Nonis non affuisti; proximo, *onomadne. b) glede budućnosti, d o j d u ć i, b u d u ć i,* p. anno; p. nocte. *3) o drugih odnošajih, a) po savezu, prijateljstvu ili srodstvu, redu, starosti, časti, n a j b l i ž i, n a j p r v i,* cognatione; propinquitate; amore tibi proximi sumus; aetate; *(Ter.)* proximus sum egomet mihi; religioni suae, *podavajući se; subst.* proximi, ōrum, *m. n a j b l i ž i r o d, d r u g, p r i j a t e l j itd.;* † ex proximo mutuari licet, *o srodnih besjedah. b) po naličnosti, v e o m a n a l i č a n, -p r i l i č a n,* id deo proximum est; * sint proxima veris; proximum vero est ex iis quae traduntur, *s acc. c. inf., Liv.; gdje je* p. *i* secundus *jedan prama drugomu, jači je* secundus, *budući da* proximus *pokazuje samo to, da nješto dolazi za nječim, jer nema drugoga bližega, po tom* Crasso et Antonio L. Philippus proximus succedebat, sed

*

longo intervallo tamen p.; itaque eum, etsi nemo intercedebat, qui se illi anteferret, neque secundum tamen, neque tertium dixerim; (Quint.) quamvis Antimacho secundas fere grammaticorum consensus deferat, et affectibus et — omnino arte deficitur, ut plane manifesto appareat, quanto sit aliud, proximum esse, aliud secundum; (Hor.) nec viget quidquam simile (Jovi) aut secundum; proximos illi tamen occupavit Pallas honores; (Virg.) p. huic, longo sed p. intervallo; (Nep.) haec fuit altera persona Thebis, sed tamen secunda ita, ut p. esset Epaminondae.

prŏpĭtio, 1. [propitius] *umilostiviti, pomiriti*, Venerem, *Plaut.*; † Junonem; * Jovem carmine; genium suum, *pogl.* genius.

prŏpĭtius, *adj. milostiv (na pose o bogovih)*, satin' illi dii propitii sunt? *(Com.) = je li pri pameti?* † praebere aures propitias.

prŏpius, *adv. i praep., pogl.* prope.

† **prŏpnīgēum**, i, *n.* [προπνιγεῖον] *ložište.*

Prŏpoetĭdes, dum, *f. djevojke na otoku Cypru, koje su s toga, što su Venerinu ljepotu niekale, pretvorene u kamenje, Ov.*

prŏpōla, ae, *m.* [προπώλης] *prekupac, piljar.*

prō-polluo, 3. *još više pohabiti, -okaljati*, obscura initia impudentibus ausis propolluebat, *kako se po svoj prilici mora čitati Tac. ann.* 3, 66, 3.

prō-pōno, etc. 3. *1) postaviti-, položiti pred, na oči drugim iznieti, -izložiti i nal.*, mensas palam; oculis, ante oculos; alqd venale; † *absl. prodavati*; praemium p. *v.* praemium *2)*; vexillum; fastos populo; leges in publicum, *oglasiti. 2) tp. a) kano nagradu, plaću i nal. postaviti, o dobru, obećati, obreći, ponuditi*, praemia militibus, † millies sestertium gratuitum in triennii tempus; † munus; *o zlu, zaprietiti čim*, mortem, exsilium alcui, poenam improbis. *b) dati na razsudjivanje, na izbor i nal., pomisliti, zamisliti što, uzeti*, animo vim furtunae; p. (sibi) exemplar ili alqm ad imitandum; hoc sibi solacii, quod etc., *tim se tješiti, da itd.*; sibi spem, *nadati se*; † sibi nullam spem victoriae propositam habere; difficultas summa proponebatur, *pomišljao je*; omnis metus ei proponitur; cum ex altera parte proposita haec (honores, magistratus etc.) sint, *da je na izbor; na pose, ponuditi*, remedia morbo, *Nep. c) zadati posao kakav (sr.* propositum), *zadati*, nihil erat propositum ad scribendum, *nije bilo što pisati; na pose, zadati komu što*, alcui quaestionem; sic erat propositum, de quo disputaremus. *d) namisliti, naumiti, odlučiti, odrediti*, alqd animo (animo *ili dat.* = sibi, *ili* abl. *te tada valja u misli* sibi *dodati glagolu* proponere); iter; quod proposuerat; propositum est mihi facere; mihi proposui, ut; proposita sententia; ad propositum sibi finem honoris pervenire; † alqd propositum habere; quod propositum est arti, *kamo smjera umjetnost*; qui ordo industriae propositus est. *e) napomenuti, navesti, pripoviedati, izjaviti i nal.*, viros notissimos; rem gestam; de alqa re pro certo; quod antea tacuerat, proponit, esse nonnullos etc. *f) prednju izreku u syllogismu složiti, sastaviti*, cum proponimus.

Prŏpontis, ĭdis, *f.* [Προποντίς] *malo more medju Bosporom i Hellespontom, sada mar di Marmora. Odt.* * **Propontiăcus**, *adj. propontidski.*

prō-portio, ōnis, *f. (riedko, kano prievod rieči* ἀναλογία) *sumjernost.*

prōpŏsĭtio, ōnis, *f.* [propono] *1) (riedko) postavljanje pred dušu, predstava, s gen. subj.*, animi; *s gen. obj.*, vitae. *2) postava (thema). 3) prednja izreka u syllogismu.*

prōpŏsĭtum, i, *n.* [propono] *1) namjera, nakana, ali u class. prosi ne s gen. ili pron. ili adj., nego samo s glagolom, kanoti*, peragere, assequi, tenere; a proposito deterreri, aversus; * propositi victor; † omnis imitatio — ad alienum p. accomodatur. *2) smjer-, način života*, * mutare p. et vitae genus; * justum et tenacem propositi virum; *(Just.)* ab hoc vitae p.; *takodjer (Hor.) osnova ili smjer drame. 3) thema, glavni predmet kojemu spisu*, reverti ad p., a p. aberrare, declinare, egredi. *4) običenito razmatranje; prednja izreka u syllogismu.*

prōpŏsĭtus, *adj.* [*partic. od* propono] *1) izvrgnut, izložen*, oppida Romanis ad praedam; mulier omnibus, *koja se svakomu nudja*; telis fortunae. *2) nastajući*, vitae periculum.

prō-praetor, ōris, *m. (redje mjesto* pro-praetore, *sr.* pro) *upravitelj pokrajine, pošto je u Rimu praetorom bio, propraetor.*

prŏprie, *adv.* [proprius] *(riedko) kano svoj imetak, -svoje, kano osobinu*, mavultis promiscue toto campo quam p. parva parte frui. *Po tom takodjer a) individualno, posebno, osobno*, id est p. tuum *(uprav)*; *(Hor.)* p. communia dicere. *b) na pose, osobito*, neque senatus publice neque ullus ordo p.; *(Liv.)* p. rei militaris peritus; *(Quint.)* sermonis cujus p. studiosus fuit. *c) upravo, u pravom značenju*, illud honestum, quod p. vereque dicitur; p. dicere. *d) prikladno, sgodno*, quae (verba) nitidiore in parte videntur sordida ubi res poscit, p. dicuntur, *Quint.*

prŏprĭĕtas, ātis, *f.* [proprius] *1) osobina, osebujnost, svojstvo*, rerum; coeli terraeque; multae frugum proprietates; genere et proprietate *(po vrsti)*; † verborum, *osobito značenje, takodjer prosti izraz. 2)* † *meton. svojina, vlastitost, osobnica.*

prŏprĭus, *adj. svoj, vlastit (u class. prosi ne rabi se u prosto za pron. poss.; opp.* communis; *sr.* praecipuus), *s toga se ne riedko slaže sa pron. poss., kad se ističe, da je što svoje i nikoga drugoga*, tria praedia Capitoni p. traduntur *(u državu)*; neque communem metum omnium, nec p. nonnullorum de ipso suspitionem; ista calamitas communis est utriusque nostrum, sed culpa mea p. est *(uprav, samo moja)*; nulla est in re publica mea causa propria; tempus agendi fuit mihi magis p. quam ceteris, doloris vero et timoris et periculi fuit illa causa communis; assumpto aliunde uti bono, non p. nec suo; quaesita ea p. familiae laus; non placebat, sine Romano duce exercituque socios p. viribus cosiliisque bella gerere; sequebatur turba, p. *(domaća)* alia cognatorum sodaliumque, alia publica *(u kojoj su bili gradjani)*; se illis fore p., *da će njihov biti*; * alqam propriam dicare,

dati za osobnicu; quae est ei (animo) natura? propria, puto, et sua; mel etsi dulcissimum est, suo tamen proprio genere saporis, non comparatione cum aliis dulce esse sentitur; hoc ipsum bonum non accessione neque crescendo, aut cum ceteris comparando, sed p. vi sua et sentimus et appellamus bonum; suis et p. bonis laudis et gloriae mortui non carent; p. et suis argumentis tractanda quaeque res est; p. suum cujusque munus est; cum ademerit nobis omnia quae nostra erant p., ne lucem quoque hanc quae communis est, eripere cupiat; ad vestra p. venire malo; suo p. proelio, suo p. magistratu; *mjesto* suus, *(Hor.)* p. ungues purgantem, libris p. ambustum; *subst.* **proprium**, ii, *n. svojina, imetak, Phaedr. Na pose a) kad se tiče pojedine osobe ili stvari, osoban, osobit; kad je rieč o govoru, osobit, osebujan, takodjer prav ili naravski, prost*, pabulatoribus praesidio proprio, *na osobitu obranu itd.*; superbo decreto addidit p. ignominiam; lex p.; *(Tac.)* offensus urbi propriā irā; utemur verbis iis, quae p. sunt et certa quasi vocabula rerum, res ut omnes suis certis ac propriis vocabulis nominentur; discedebat a verbis propriis rerum et suis; quid sit, quod omnes translatis et alienis magis delectentur verbis quam propriis et suis; verbum, nomen, vocabulum p.; si res suum nomen ac vocabulum proprium non habet; * labor, * opera; *(Quint.)* alia translatis virtus, alia propriis; *(Quint.)* Simonides sermone proprio et jucunditate quadam commendatur. *b) po čem se razlikuje od drugoga, osobit*, libertas p. Romani et generis et nominis; id non p. est senectutis vitium, sed commune valetudinis; fuit p. populi Romani *(osobina r. n.)*, longe a domo bellare; hoc proprium virtutis existimant, expulsos agris finitimos cedere; esset hoc quidem p. amicitiae. *c) trajući, dugovječan, stanovit*, p. expeditamque Caesaris victoriam interpellaverunt; quod ut illi p. ac perpetuum sit; parva munera diutina, locupletia non p. esse consuerunt; *(Hor.)* p. haec mihi munera faxis, propriae telluris herum natura neque illum nec me nec quemquam statuit, ager Umbreni sub nomine, nuper Ofelli dictus, erit nulli p., sed cedet in usum nunc mihi, nunc alii; *(Virg.)* p. haec si dona fuissent, si p. hoc fuerit.

propter [*mj.* propiter = prope], *I) adv. nuz, pokraj, blizu*, spelunca est p.; filii p. cubantes. *II. praep. s acc. (stoji kadšto za njim), 1) uz, pokraj, do, blizu*, p. statuam consedimus; insulae p. Siciliam, p. urbem. *2) pokazujući uzrok i razlog, radi, zbog, sa (c. g.), od, po (c. l.)*, p. metum; p. eam ipsam causam; p. frigora; p. quos hanc lucem aspexit; p. quos vivit, *po kom*; p. plebejos numerus adjectus, *poradi pl.*

proptĕr-eā, *adv. s toga, zato*, p. quod; p. quia; p. ut, ne; *pleonast. (Com.)* id p., ergo p.

prōpŭdiōsus, *adj.* [propudium] *(Plaut.) bezobrazan, bezočan, sramotan.*

prōpŭdium, ii, *n.* [pro-pudet] *a) bezočnik, nakaza, Plaut. Cic. b) grdilo, sramota, Plaut.*

prōpugnācŭlum, i, *n.* [propugno] *1) brana, branište, obrana*, eorum (Atheniensium) urbs ut p. oppositum fuerat barbaris; propugnacula imperii, *o vojsci i brodovlju*; * alta navium propugnacula; † moenium; *takodjer o kući*, domus ut propugnacula habeat. *2) tp. zaklon, okrilje, obrana*, tyrannidis; lex Aelia et Fufia, propugnacula tranquillitatis; *na pose razlog, kojim se brani*, p. illud prius; firmissimo p. uti.

prōpugnātio, ōnis, *f.* [propugno] *branjenje, obrana*, dignitatis tuae; suscepi mihi perpetuam p. pro ornamentis tuis.

prōpugnātor, ōris, *m.* [propugno] *1) branitelj, zatočnik*, a propugnatoribus relictus locus; classis infirma propter dimissionem propugnatorum *2) tp. branitelj*, paterni juris defensor et quasi patrimonii p. sui; *(kasno)* sceleris.

prō-pugno, 1. *1) iz kojega mjesta boriti se, -boj biti*, rari ex silvis p.; ex turribus; hinc p., hinc procurrebant. *2) boriti se braneći koga, braniti*, pro partu suo; virtus pro aequitate; pro alcjs fama; pro salute; † absentiam suam; e loco; studium propugnandi; *jedn. Hor. ep.* 1, 18, 15. *s dat.* p. nugis armatus; † *subst.* propugnantes, *m. branitelji.*

prōpulsātio, ōnis, *f.* [propulso] *(riedko) uzbijanje, odvraćanje*, periculi.

prō-pulso, 1. *1) uzbijati, odgoniti*, hostem; populum ab ingressione fori; *absl. 2) odvraćati, odbijati*, bellum a moenibus; † bellum; suspitionem a se; frigus; famem; injurias illatas.

prŏpylaea, ōrum, *n.* [προπύλαια] *propylaee, krasni od Perikla sagradjeni ulazi u hram Athene na akropoli athenskoj.*

prō-quaestore (*ne nalazi se* proquaestor; *sr.* pro), *skraćeno* proqu., *proquaestor, quaestor u provinciji, pošto je u Rimu bio quaestorom*, cum pro quaestore essem; quem pro quaestore habuit; *pl.* cum quaestoribus prove quaestoribus.

prōra, ae, *f.* [πρῷρα] *prednji dio broda (opp.* puppis); * proram advertere terrae; * prorae tutela Melanthus; * *brod u obće; posl.*, p. et puppis mihi, ut Graecorum proverbium est, fuit a me tui dimittendi, *prvi i posljednji uzrok itd.*

prō-rēpo, etc. 3. *izmiljeti*, non usquam prorepit *(o mravu), Hor.; prenes.*, cum prorepserunt primis animalia terris, *Hor.*

prōrēta, ae, *m.* [πρωράτης] *prednji krmilar, Plaut.*

prōrĭpio, rĭpui, reptum, 3. [pro-rapio] *izvući*, hominem; * pedes, *iztrčati*; * ne virilis cultus in caedem et Lycias proriperet catervas. *Po tom* se p., *iztrčati, izpadnuti, izmaknuti, odjuriti*, se subito; se ex curiā; se portā foras; se in publicum; se domo; se a vestibulo templi citato gradu; † se custodibus; se e manibus sacrificantium; * quo nunc se p. ille? * quo proripis *sc.* te? *tp.* quae libido non se proripiet ac projiciet?

prōrŏgātio, ōnis, *f.* [prorogo] *(službeno) produživanje*, imperii, *vrhovnoga zapovjedničtva, (vojvodstva)*; diei, *odgadjanje roka*; legis *uklanjanje.*

prō-rŏgo, 1. *upr. narod upitati, da li treba što produljiti; pak 1) produljiti*, imperium alcui, *vojvodstvo*, provinciam, *upravu provincije*, alqd temporis *(u provinciji)*; * Latium in alterum lustrum; *(Plaut.)* vitam alcui; *(Hor.)* aevum longum scriptori, *prolept.* — ut longum fiat *t. j. vječnu slavu*; *(Hor.)* rem Romanam Latium

que felix alterum in lustrum meliusque p. aevum, *rimsku silu itd. usporiti, umnožiti. 2) odgadjati*, paucos dies ad solvendum, *primaknuti*; * horam.

prorsum, *adv.* [pro-versum] *(predcl.) 1) upravo, ravno*, ire p. in navem; rursum p., *tamo amo. 2) tp. čisto, uprav, baš, sasvim, posve.*

prorsus, *adj.* [pro-versus] *1) upravo, ravno, priekim putem, Ter. tp. a) čisto, upravo, baš, sasvim, posve (sr.* plane, omnino), p. placet; ita p. existimo; p. ita sentio; ita prorsus, *u odgovoru, takodjer ironijski*, ita interposıti sunt gladiatores; ea p. opportuna Catilinae; verbum p. nullum intelligo; † p. egregie; † digna p. *b) (Sall.) u kratko, u obće.*

prō-rumpo, etc. 3. *1)* * *trans. učiniti da provre, -provali, izmetnuti, izbaciti i nal.*, nubem atram ad aethera; mare proruptum, *koje je prodrlo*; sudor proruptus corpore, *koji je probio tielo*; prorupta audacia, *pogl.* praeruptus. *2) intrans. prodrieti*, per medios hostes; † in mediam aciem; † fons; * in alqm; * in mare; *tp. o bolestih, afektih i nal., buknuti*, pestis; vis morbi; audacia eo p.; † prorupere concepta pridem odia; *o ljudih*, † in necem militum; † in scelera ac dedecora; † ad minas; † ad quod victo silentio p., *progovoriti; (kasno)* in bellum.

prō-ruo, etc. 3. *1) trans. srušiti, oboriti, obaliti*, se foras *(Ter.)*, *van srnuti*; munitiones; vallum in fossas; Albam a fundamentis; † lapidum cumulos; † proruto vallo; * columnam; * victorem; † prorutae domus, *porušile se*; † prorutae arbores; † hostem profligere ac p. *2) intrans. a) juriti, navaliti, udariti*, quâ p. (dextrum cornu); † in hostes; † subito Brundisium; *(o riekah)* † in mare. *b) porušiti se*, oppidum motu terrae.

prōruptio, ōnis, *f.* [prorumpo] *navala*, hostium, *jedn. Aurel. Vict. Caes.* 33, 21.

† **prōsa** *[mj.* prorsa = proversa *upravna, ravna, naprama versom ili stropham], adj. ali samo složen* p. oratio (prosa), *prosa (naprama versom; sr.* pedester).

prōsāpia, ae, *f. (ostarjelo) rod, pleme, porodica, Plaut.*; homo veteris prosapiae ac multorum imaginum, *Sall.*; *i u Cic. Tim.* 11, 35. *jedn. s dodatkom* ut vetere verbo utar.

proscaenium (proscēn.), ii, *n.* [proscaena] *predak pozorišta, na kojem su se glumci pojavljivali, u obće pozorište.*

prō-scindo, etc. 3. *upr., sprieda razciepati, razkoliti, pak 1) zemlju brazditi, orati*, * campum ferro; * validis terram juvencis; *meton.*, * rostro ventosum mare, *prosiecati. 2) tp. grditi, ružiti*, * summotum patriâ; † alqm foedissimo convicio.

prō-scrībo, etc. 3. *1) pismeno oglasiti, -objaviti*, auctionem, legem; Calendas Martias; *s acc. c. inf.*; † *proglasiti čim*, collegam Bithynicam reginam. *2) na pose, na prodaju, u najam, u zakup javno ponuditi, oglasiti da se što prodaje itd.*, insulam; bonum; fundum. *Odt.* p. alqm, *a) proglasiti, da je tko lišen imetka, zaplieniti čiji imetak, konfiskovati. b) prognati, protjerati iz zemlje; subst.* **proscripti,** ōrum, *m. prognanici.*

proscrīptio, ōnis, *f.* [proscribo] *pismeno oglašivanje, 1) nudjenje na prodaju, ličba*, bonorum. *2) oglašivanje pljenitbe i s njom skopčana progonstva.*

proscrīptŭrio, 4. [*desid. od* proscribo] *biti željan proganjanja, jedn. Cic. Att.* 9, 10, 6.

prō-sĕco, etc. 1. *1) sprieda odrezati, osb. kano t. t. odrezati-, odsjeći onaj dio žrtve, osb. droba, koji treba žrtvovati*, ejus hostiae exta, *Liv.*, semicruda exta, *Suet.*; *subst.* * **prosecta,** ōrum, *n. 2) zemlju prosjeći, o prvom oranju*, solum, *jedn. Plin. ep.* 5, 6, 10.

prōsĕda, ae, *f.* [pre-sedeo] *bludnica, razpuštena ženska, jedn. Plaut. Poen.* 1, 2, 53.

prō-sēmĭno, 1. *(riedko) prenes., izroditi*, proseminatae sunt quasi familiae dissentientes inter se.

prō-sĕquor, etc. *dep.* 3. *1) ići za kim, pratiti (obično s prijateljskom namjerom, o prijateljih i rodbini na put polazećih i nal.), izpratiti*, alqm; exsequias, *ići na sprovod*; decedentem domum; volatus eorum matres p. *(o pticah)*; *(Nep.)* quem diem sic universa civitas prosecuta est, *slavila je, svetkovala je; o neživom*, existimatio usque ad rogum eum p.; mortuos honos, memoria, desiderium amicorum; * ventus euntes; † Cattos saltus Hercynius, *pruža se duž njihove pokrajine*; † compositio prosequetur *sc.* verba; *u neprijateljskom sm., goniti, tjerati*, hostem; longius; † fortuna alqm. *2) koga čim izpratiti, komu na odlazku doviknuti što, -na put dati*, legatos et excipere et p. *(opraviti, opremiti)* cum donis; proficiscentem magnis donis; alqm contumeliosis vocibus; alqm linquentem terram cum votis ominibus lacrimisque; * votis ad portas; * alqm dictis; egredientem verbis *(iron.)*, *nazvati sretan put*; *(Phaedr.)* sic prosecutus, *doviknuv. Po tom a) u obće, čim počastiti, učiniti-, darovati komu što, nadariti koga čim*, liberaliter oratione alqm, *liepu rieč reći*; alqm verbis honorificis; alqm laudibus, beneficiis, † legato; alqm misericordiâ; illius mortis opportunitatem benevolentiâ potius quam misericordiâ; * alqm multa prece; * quos Aeneas p. veniâ, *izpuni želju*; † alqm testimonio; virtutem alcjs gratâ memoriâ; gratissimis animis nomen clarissimi adolescentis; maximo clamore et plausu alcjs memoriam. *b) pripoviedati, razlagati, govoriti o čem*, quod non longius prosequar; * pascua versu, *opjevati*; † alqd stilo, *iz-, opisati*; † descriptiones locorum non historice tantum sed prope poëtice; * prosequitur *(nastavi)* pavitans.

Prōserpĭna, ae, *f.* [Περσεφόνη] *kći Cererina, žena Plutonova i kraljica podzemnoga svieta.*

prō-serpo, etc. 3. *izmiljeti, izplaziti, pripuziti se, Plaut.*

prōsĭlio *(archaist.* prosŭlio), sĭlui (silii), 4. [prosalio] *skočiti, izskočiti*, ex tabernaculo; † e lecto; † ex lecto repente; † e convivio; † de navi; ab sede sua; repente; in contionem; † ad flumen; † certatim in proelium, *(Plaut. sa supin.)* amicum accusatum; * finibus suis; * sanguis; * subito scintilla; *(Plaut.)* prae laetitia lacrimae prosuliunt mihi; quod prosilit *(pomalja se, viri)* villae, *Plin. ep.* 5, 6, 19; * jam vaga p. frenis natura negatis.

* † **prō-sŏcer,** ĕri, *m. ženin djed.*

prō-specto, 1. [*intens. od* prospicio] *1) u daljinu gledati, gledati*, ex tectis fenestrisque; * e puppi pontum; * euntem, *iz daleka zagledati*; * Capitolia ex aede; † longissime; *na pose a) iz daleka gledati što*, proelium, *Sall.*; † hoc incendium e turre. *b)* † *o mjestih, vidjeti se odakle kamo, biti prama čemu*, villa p. mare; terra finesque septentrionem a latere Siciliae longe prospectant; † hoc (Amazonum campos) ad occasum conversa (terra ea) p. *2) tp. a) obazirati se na što, misliti na što*, exsilium; diem de die prospectans, ecquod auxilium appareret. *b) čekati*, te quoque fata p. paria, *jedn. Virg. Aen.* 10, 741.

prōspectus, us, *m.* [prospicio] *1) pogled, vidik*, impedire, adimere p.; praebere p. ad urbem; † prospectum oculorum auferre, adimere; † p. petere, *obazirati se*; * *meton., pogled*, aequora prospectu metior alta meo. *2) vidik*, esse in p., *(iz daleka) biti na vidiku*; in populi prospectum producere; † se a prospectu removere. *3) kakovo je što vidjeti*, portus pulcherrimo prospectu.

prō-spĕcŭlor, *dep.* 1. *(riedko) 1) intrans.* † *u daljinu gledati, izgledati*, de vallo; *razgledati*, Siccium prospeculatum ad locum capiendum mittunt, *Liv. 2) trans. iz daleka izgledati što*, adventum imperatoris e muris, *Liv.*

prosper *ili* **prospĕrus,** ĕra, ĕrum, *adj. s* * † *comp. i sup. 1) srećan, dobar, povoljan, pođudan (sr.* felix, faustus), res *(pl.)*; fortuna; successus; p. omnia cedunt; * fatum prosperius; * religio; * † *subst.* **prospera,** ōrum, *n. dobra sreća. 2)* * *usrećujući, povoljan*, Bellona; frugum (Luna).

prospĕre, *adv. s* † *comp. i* † *sup.* [prosper] *srećno, povoljno.*

prospĕrĭtas, ātis, *f.* [prosper] *povoljnost, napredak, sreća*, valetudinis; vitae; improborum prosperitates secundaeque res.

prospĕro, 1. [prosper] *učiniti, da što bude srećno, -napredno, usrećiti koga čim*, victoriam, *Liv.*; * decreta patrum; *(Plaut.)* p. alcui, *koga usrećiti*, tibi hanc veniam, *usrećujem te itd.*, *(Tac.)* veneratus deos, ut consilia sua rei publicae prosperarent.

prōspĭcientia, ae, *f.* [prospicio] *oprez, opaz, briga, jedn. Cic. Phil.* 7, 7, 19.

prōspĭcio, spexi, spectum, 3. [pro-specio] *1) intrans. naprieđ, u daljinu gledati, -pogledati*, ex castris in urbem; longe, multum, *daleko*; * alto *(dat.)*, *u pučinu*; oculi parum *(Com.)*, *ne vide dobro na daleko*; * Venus prospiciens; *takodjer ogledati se, vrebati*, puer ab janua p., *Nep.*; feles toto die, *Phaedr. 2) trans. a)* * *daleko pred sobom vidjeti, -ugledati*, campos longe; alqm procul; Italiam ab unda; hostem tectis; *s acc. c. inf. b) na daleko se ogledati za čim*, ex speculis adventantem hostium classem. *c)* † *iz daleka što gledati, -razgledati*, incendium e Tiberiana domo. *d)* † *samo iz daleka što zagledati*, curiam; castra. *e) u što daleka ili budućega pogled upirati, vidjeti u naprieđ što*, casus futuros rei publicae longe; multo ante tanquam in aliqua specula tempestatem futuram; * soles. *3) tp. a) biti na oprezu, pri-, nabaviti, namaknuti*, prospicite; *s* ut, ne; alcui; patriae; *malo preticati*; sedem senectuti; p. ferramenta, commeatus; † filiae maritum. *b) gledati kamo*, * domus agros; † villa lacum; † cubiculum fenestrâ mare.

prō-sterno, etc. 3. *1) povaliti, izturiti, pren.*, sorores, pudicitiam alcui. *2) povaliti, oboriti, baciti na tle*, ceteros ruerem, agerem, raperem, tunderem ac prosternerem, *Ter.*; se, se ad pedes alcjs; prostratus ad pedes; p. hostem; circa viam haud procul Capua omnium egena corpora humi prostraverunt, *Liv.*; † corpus humi, *pružiti se na tle, takodjer pred kim*; † prostrata humi; † corpora prostrata jacebant; *(Sulpic. u Cic. fam.* 4, 5.) oppida prostrata ac diruta jacent; † ingenti caede prostratos hostes; nulla unquam tam exigua manus tantas opes prostravit, *Nep.*, † omnia ferro; † cuncta, † omnia, † molem; * multam pondere silvam; † arbor prostrata; * Trojugenum infesto corpora ferro. *2) tp. strovaliti, oboriti, udariti o tle, uništiti*, Galliam; alqm; jacet ille nunc prostratusque est et se perculsum atque abjectum esse sentit; religionis scelere prostratae afflictaeque; virtus prostrata; † carminum studium; se abjicere et p. *v.* abjicio *2) b).*

prōstĭbŭlum, i, *n.* [prosto] *bludnica, (pogrdni naziv; sr.* meretrix), *Plaut.*

prōstĭtuo, ui, ūtum, 3. [pro-statuo] *javno na blud davati, -izlagati*, alqm populo, *Plaut.*; * se; * faciem suam lucro; † pudicitiam suam, *prodavati; prenes.*, * vocem foro ingrato; *(Eutr.* 7, 14.) tanto dedecore se prostituit, ut et saltaret etc., *tako se je pod sramotu dao, da itd.*

prō-sto, stiti, stātum, 1. *očito stajati, na pose a) (Plaut.) o prodavaocu, prodavati što. b) o trgu (robi), biti, stajati na prodaju*, vox; *(Hor.)* liber. *c) upr. o javnoj bludnici, pak prenes.* * amicitiae numen p. et in quaestu pro meretrice sedet.

prō-sŭbĭgo, etc. 3. *(riedko) pred sobom izriti*, * sus terram.

prō-sum, – fui, prodesse, *koristiti, prijati*, prodesse aequum est, *Ter.*; quae prosunt aut quae nocent; mirum quantum profuit ad concordiam civitatis; * constantia multum prodest in amore; alqd alcui; dicere quod causae prosit; † quod tacitum prodesse reis apud regem poterat; *s inf. kano subjekt*; † *o liekovih.*

Prōtăgŏras, ae, *m.* [Πρωταγόρας] *na glasu grčki sophista iz Abdere, za Sokrata.*

prō-tĕgo, etc. 3. *1) sprieda pokriti, -prikriti, -zakriti, zakloniti, zaštititi*, rates cratibus; tabernaculum hederâ, alqm scuto; * alqm umbrâ; * alqm ad *(od)* tela; non corpus suum sed conjugem ac liberos parvos armis; † corpus clipeo; † protegi testudine; * protecti corpora scutis, * protectus tempora barbâ; * protectus hominem equumque, *zaklonív sebi i konju tielo; na pose*, aedes, *kuću s prieda krovom zakloniti. 2) tp. a) zaklonitì, zakriliti, zaštititi*, jacentem; Capitolinam arcem; exercitum; † naves; naves a quibusdam ventis; alieno crimine innocentiam suam; fraudem audaciâ; † precibus alqm; † alqm adversus criminationes; † Tiberium non fortuna, non solitudines protegebant, quin etc. *b) sakriti, potajiti*, insidias risu, *Just.*

prōtēlo, etc. 1. *odagnati, odtjerati*, alqm suis saevidicis dictis, *Ter.*

prō-tendo, di, tum, 3. *pružiti*, † manus; † de-
xtram; * oculos dextramque precantem *(zeu-
gmatski)*; † filium; * brachia in mare; * † ha-
stas; *pass. pružiti se, dopirati*, * temo
protentus in octo pedes = *osam stopâ dugačka;
(kasno)* quae (nationes) regi Marmaro ab usque
urbe Pannoniae, cui Carnuto nomen est, ad
media Gallorum protendebantur.

prōtĕnus *v.* protinus.

prō-tĕro, etc. 3. *1) satrti, sgnječiti, smož-
diti, smrskati*, januam limâ, *Plaut.*; fru-
mentum; equitatus aversos, *pogaziti*; * arva
florentia; * Poenos; † aciem hostium; † agmina,
* agmina curru; *tp. a) kanoti nogama sga-
ziti*, alqm. *b)* * *odagnati*, ver aestas.

prō-terreo, etc. 2. *razplàšiti, strahom oda-
gnati*, alqm hinc, *Ter.*; hostes; fundis libri-
libus Gallos; unius hominis telo proterritus;
Themistocles patriâ pulsus atque proterritus.

prŏterve, *adv.* [protervus] *drzko, smjelo,
bezobrazno.*

prŏtervĭtas, ātis, *f.* [protervus] *bezočnost,
bezstidnost* [*v.* protervus *2)*]; *u blažem sm.*,
* grata p., *vragolije.*

prŏtervus, *adj. s* † *comp.* [*od* protero = *koji
sve pred sobom gazi*] *1) nasrtljiv, nagao,
žestok*, * stella canis, *svojom vrućinom*; * venti,
plahi; * Africus, *podmukli. 2) drzak, smion,
bezobrazan, bezočan, bezstidan (sa svoje
goropadnosti, naglosti i obiesti; sr.* lascivus,
petulans, procax), *u blažem sm., zadirkujući,
podražljiv, drzak, smion*, flexi fractique
motus, quales protervorum hominum aut mol-
lium esse solent; alii petulantes, alii audaces,
p. iidem; dictum aut factum; * Cyrus; * mari-
tus; * Cynara; * quatiunt fenestras juvenes p.;
* manus; * oculi; * frons; * rixae; * meretrix.

Prōtĕsĭlāus, i, *m.* [Πρωτεσίλαος] *suprug Lao-
damijin, vodja Thessalaca pod Trojom, gdje
je prvi od grčke strane poginuo, Ov. Prop.
Odt.* **Prōtĕsĭlāēus** [Πρωτεσιλάειος], *adj. Prote-
silajev, jedn. Cat.* 67, 73.

Prōteus, ĕi *i* ĕos, *m.* [Πρωτεύς] *morski bog, koji
je znao proricati i svakako se mogao pretva-
rati; po tom (Hor.) o promjenljivu i lukavu
čovjeku.*

prŏthȳme, *adv.* [προθύμως] *drage volje,
rado, jedn. Plaut. Ps.* 5, 1, 23.

prŏthȳmia, ae, *f.* [προθυμία] *(riedko) priprav-
nost, draga volja, Plaut.*

prōtĭnam, *adv. (predcl.)* = protinus *3).*

prōtĭnus, *adv.* [pro-tenus] *1) napried, dalje*,
pergere; ire; p. eodem cursu in oppidum con-
tendere; p. montes altissimos petere; * agere
capellas; * contremiscere. *2) o neprekidnom pro-
tezanju u prostoru, odmah za kim*; * cum
p. utraque tellus una foret; † p. deinde ab
Oceano Rugii. *3) o neprekidnosti u vremenu,
a)* * *udilj, svagda, u napredak*, sic vives
p., ut etc.; quem (morem) p. urbes Albanae
coluere sacrum; felix, si p. illum aequasset
nocti diem. *b) od-, namah, mahom*, hostes
pr. ex eo loco ad flumen Axonam contende-
runt; p. transducere exercitum in Africam; p.
mittere ad alqm; ex fuga p. hostes discesse-
runt; p. de via, *odmah s puta (kako je s puta
došao)*; † p. virilî togâ, *čim je obukao itd., ta-
kodjer odmah s početka*, oratio protinus
conficiens auditorem benevolum; *(Quint.) o po-
sljedku*, non autem aut quidque praecipue neces-
sarium est, sic ad efficiendum oratorem maxime
p. erat momenti.

Prōtŏgĕnes, is, *m.* [Πρωτογένης] *slavan grčki
slikar oko g. 300. pr. Is.*

prō-tollo, 3. *(Plaut.) 1) dizati, pružati*,
manum. *2) tp. a) produljiti*, vitam in crasti-
num *b) odgoditi*, mortem sibi.

prōtŏpraxia, ae, *f.* [πρωτοπραξία] *(riedko) pravo,
da može prvi naplatu duga tražiti.*

prō-trăho, etc. 3. *1) iz-, dovući*, alqm hinc
in convivium; alqm ad operas mercenarias;
† alqm e tentorio; * cadaver pedibus; *tp. a)* p.
alqm ad indicium, *prinudjivati na . . . b)
iznieti na vidjelo, očitovati*, facinus;
auctorem nefandi facinoris. *c)* protractus ad
paupertatem *(Plaut.), spao-, dospio na siro-
maštvo. 2)* † *o vremenu zavlačiti, zatezati,
produljivati.*

prō-trūdo, etc. 3. *1) po-, odtisnuti*, cylin-
drum; *(Hor.)* asellum in rupes. *2) odgadjati*,
comitia in mensem Januarium, *jedn. Cic. fam.*
10, 26, 3.

prō-turbo, 1. *1) odagnati, odtjerati*, hostes
telis; * hostem missilibus; † alqm deversorio,
* hinc atque hinc; † proturbatis, qui de Othone
nuntiabant. *2)* * *povaljati*, silvas, *jedn. Ov.
met.* 3, 80.

prŏ-ŭt, *conjct.* [*pogl.* pro] *kako*, p. res postulat;
p. res haud opulentae erant.

1. **prōvectus** *pogl.* proveho.

2. **prōvectus**, us, *m. uzvisivanje na časti,
jedn. Aurel. Vict. Caes.* 39.

prō-vĕho, etc. 3. *1) napried voziti*, † navis
p. saxa, *obično u pass. odvezti se, odjahati,
odbroditi, odmaknuti se*, paulum ab suis
equo; leni Africo provectus, in altum. *2) tp. a)
po-, navući, na-, zavesti*, vestra benignitas
provexit orationem meam; haec spes provexit
ut etc.; gaudio provehente (*sc.* me), *Liv.*; Ma-
cedonas ira longius provexit, *Curt.*; alqm ad
largius vinum, *namamiti na piće, Curt.*; *u pass.,
dalje ili predaleko poći, -zanesti se,
-zaći*, longius in amicitia; studio rusticarum
rerum provectus sum, *zanio sam se*; amore;
† vino *(o pijanstvu)*; † divino instinctu; in ma-
ledicta *udario*; * quid ultra provehor? *što dalje
govorim? Osobito vremenom napredovati*,
provectus aetate, annis, *stariji u godinah*; lon-
gius aetate provectus; † postquam provecta jam
senectus; † nox provecta erat, *bijaše poodnočilo*;
† bellum provectum est longius, *otegnuo se. b)
uzdignuti, uzvisiti, nasporiti*, ecquo
tua te virtus provexisset? *Cic. Phil.* 13, 11, 24.;
† studiosos amat, fovet, p.; † dignitatem a Do-
mitiano provectam; † alqm ad honores; e gre-
gariis ad summa militiae provectus, *dotjerao*;
† Agrippinae gratia provectus; * vim temperatam
di in majus, *naspore*; provehi usque ad alqd,
dotjerati do itd., quorum usque ad extremum
spiritum est provecta prudentia, *Cic. Cat. m.*
9, 27.

prō-vĕnio, etc. 4. *1) izaći*, in scaenam novo
modo, *stupiti, Plaut.*; *u pril.*, id malum propalam,
*Plaut. Odt. 2) roditi se, po-, nastati, iz-
rasti*, frumentum angustius provenerat, *bijaše*

slabije rodilo; quae ibi proveniant; † ut quae
provenerint colligam; *(Just.)* Artemenem primum
Dario provenisse, *da se je rodio; u pril., a)*
na-, postati, izaći, proveniebant oratores
novi, stulti adolescentuli, *Cic. Cat. m.* 6, 20.;
ibi scriptorum magna ingenia; † ex studiis gau-
dium, studia hilaritate. *b) od ruke ići, izla-
ziti, Plaut. Tac.*; *dobro ići od ruke, valjan
izići*, * carmina proveniunt animo deducta se-
reno; † si cuncta provenissent; *o ljudih, proći,
Plaut.*

prōventus, us, *m.* [provenio] *1)* † *rastenje,
rod*, uber p. vinearum. *2) meton., rod, lje-
tina*, * proventu oneret sulcos; *na pose*, † *o
množini, obilju*, poëtarum. *3) svršetak,
osb. sretan uspjeh*, pugnae; secundi rerum;
temporis superioris; aliarum secundarum rerum
velut proventus secutus; † orationis.

prōverbium, ii, *n.* [pro-verbum] *poslovica,*
ut est in proverbio, *kako poslovica veli*; venire
in proverbium *ili* in proverbii consuetudinem, *po-
stati poslovicom*; quod est Graecis in proverbio;
quod (proverbium) monet, *s acc. c. inf.*

prōvĭdens, tis, *adj. s comp. i* † *sup.* [*partic.
od* provideo] *oprezan, pametan, razborit.*

prōvĭdenter, *adv. s* † *comp. i sup.* [providens]
oprezno.

prōvĭdentia, ae, *f.* [providens] *1) predvi-
djanje. 2) briga, brižljivost*, deorum;
† neque feriendi neque declinandi.

prō-vĭdeo, etc. 2. *1) gledati pred sobom,
iz daleka*, ubi quid petatur, procul provideri
nequeat; *(Hor.)* alqm non providisse *(da ga
pozdravi). 2) u napried vidjeti*, alqd; alqd
animo; *s acc. c. inf.*; re provisa, *opazivši u
napried*; futura eloquentia provisa in infante
est; ante provisa tempestas; quantum ratione
provideri poterat. *3) pobrinuti se-, posta-
rati se za što, namaknuti, nabaviti*,
alqd; nihil ante; rem frumentariam; frumentum
provisum erat; frumento exercitui proviso;
frumentum in hiemem; * frugem in annum;
nihil horum provisum est; consilia in posterum
p.; omnia velut adversus praesentem Hannibalem
cauta provisaque fuerant; cui rei *(za što)* dili-
genter ab iis provisum erat; saluti, vitae ho-
minum; de frumento; de re frumentaria; *s* ut,
ne; quid in quaque parte opus esset, provideri;
quam in partem quisque conveniat, providere;
absl.; proviso *(abl.)*, *navlaš, navalice, jedn.
Tac. ann.* 12, 39.; * verbaque provisam rem
(prije razmišljenu stvar) non invita sequentur.

prōvĭdus, *adj.* [provideo] *1) napried videći*,
mens p. rerum futurarum; futuri opinio; * au-
spex; † inesse (feminis) sanctum aliquid et p.
2) brižan, brižljiv, oprezan, cautus et
p.; prudens et p.; * mens; † dispice, ne sit
parum pr. *s inf.*; * multorum providus *(misaon)*
urbes inspexit. *3) brinući se za što*, natura
consultrix et provida utilitatum opportunitatum-
que omnium; † providum evenerat, *nješto, u čem
se je vidjela promisao božja.*

prōvincia, ae, *f.* [*pogl.* vices] *1) služba, po-
sao, što no se komu, a na pose kojemu pogla-
varu predaje, služba i službeno područje,
na pose vrhovno zapovjedničtvo nad
vojskom po kraju i po moru, kad se s kim
zarate, pa i ne bio zapovjednik Rimljanin*, pa-
rare, comparare provincias inter se; partiri,
sortiri provincias; p. alcui evenit; p. urbana et
peregrina, *sudačka vlast praetora, urbana i
peregrina*; Sicinio Volsci, Aquilio Hernici p.
evenit; cui classis p. evenerat; Hannonis cis I.
provincia erat, Italia velut p. ei (Hannibali) de-
creta; illam sibi officiosam p. depoposcit, ut etc.
*2) uprava zemlje, koja je pod rimskom vlašću,
izvan Italije, pak (meton.) i takova zemlja sama,
provincija, t. j. zemlja izvan Italije podložna
Rimljanom i upravljana rimskim namjestnikom,*
† *nerimskim*, primus annus erat provinciae; cum
imperio in provinciam proficisci; ab alqo pro-
vinciam accipere; provinciam deponere; decedere
provinciâ, de, ex p.; *na pose provincija Gal-
lija (takodjer* Gallia p., ulterior p., † Gallia
Narbonensis) *i Asija*, a cultu atque humanitate
provinciae longissime absunt; † *o nerimskih
provincijah.*

prōvinciālis, *adj.* [provincia] *provincijski,
pokrajinski*, administratio; scientia, *potrebno
za upravljanje provincijom*; tuum p. officium,
tvoja usluga, izkazana mi u pr.; abstinentia,
pokazana u upravi pr.; † bellum, *u pr.*; aditus
minime p. = *kakav je u namjestnikâ pr.*; or-
namenta et commoda p.; † homo p., *iz provin-
cije*; Ruteni p., *koji su živjeli na medji provin-
cije Gallije i dielom pod nju spadali; subst.*
provinciales, ium, *m. stanovnici provincijski,
provincijaši*; † *u sing.*

prōvinciātim, *adv.* [provincia] *(riedko) po pro-
vincijah, na pr. Suet.*

prōvīsio, ōnis, *f.* [provideo] *1) vidjenje-,
znanje u napried*, animi. *2) briga, sta-
ranje, čuvanje, obrana*, posteri temporis,
za budućnost; omnium horum vitiorum una
cautio est atque una p., ut ne etc.

prō-vīso, — — 3. *pogledati*, quid agat, huc,
ut, *Ter.*

prōvīsor, ōris, *m.* [provideo] *koji u napried
vidi, -razmišlja*, * tardus utilium; † ingru-
entium dominationum.

prōvīsus, *m. (samo u abl. sing.)* [provideo] *(Tac.)
1) gledanje preda se, -u daljinu*, ne oculi
quidem provisu juvabant. *2) tp. a) predvi-
djanje*, periculi. *b) briga, namicanje*,
deûm; rei frumentariae; dispositu provisuque
civilium rerum peritus.

prō-vīvo, etc. 3. *preživjeti, (dalje živjeti),
jedn. Tac. ann.* 6, 25.

prōvŏcātio, ōnis, *f.* [provoco] *u clas. govoru
samo priziv (appelacija) na većega sudca*,
ad populum; comitia, provocationes *sc.* ad po-
pulum; magistratus sine provocatione, *od kojih
nema priziva*; poena sine p.

prōvŏcātor, ōris, *m.* [provoco] † *koji zove na
boj; osb. vrst gladiatorâ, Cic. p. Sest.* 64, 134.

prō-vŏco, 1. *1) do-, pozivati*, ut, ubi illaec
prodeat, me provoces, *Plaut.*; Pamphilam can-
tatum, *Ter.*; ad se Simonidem, *Phaedr.*; * roseo
ore diem. *Na pose a) zazivati, pobudjivati,
poticati, u zlu sm., dražiti*, ne nos comitate
ac munificentia nostra provocemus plebem; alqm
omni comitate ad hilaritatem et jocos; his pro-
vocati sermonibus; beneficio provocati; † nulla
injuria provocatus; non solum a me pro-
vocatus, sed etiam sua sponte; † officia co-
mitate; † felicitas temporum, quae bonam
conscientiam civium tuorum ad usum indulgen-

tiae tuae p. et attollit. b) *zvati na boj ili natjecanje, -takmenje*, alqm ad pugnam, certamen, provocatus maledictis, injuriis; * auras cursibus; † Graecos elegiâ; † senes illos virtute, *takmiti se;* † manu hostes; * minimo me p., *na okladu za malu stvar;* depugnavit provocatus. 2) *prizivati*, ad populum; a duumviris; provoco; *tp. u obće, pozivati se na koga.*

prō-vŏlo, 1. *izletjeti, iztrčati, nagnuti iz*, ex castris; subito; ad primores.

prō-volvo, etc. 3. 1) *napried, pred sobom valjati, -kotrljati*, in mediam viam *(Ter.)*; * alqm subter jugum; † cupas in opera; se cum armis; se alcui ad pedes, † provolvi ad pedes alcjs, provolvi ad genua, *baciti se pred koga.* 2) † *tp. a)* provolvor fortunis, *lišavaju me imetka. b)* provolvor usque ad libita alcjs = *robski se pokoravam čijoj volji.*

prō-vulgo (provolgo) 1. *razglasiti*, duabus conjurationibus provulgatis, *Suet. Ner.* 36.

proxĭme *pogl.* prope.

* † **proxĭmĭtas**, ātis [proximus] 1) *blizina, susjedstvo.* 2) *tp. srodstvo.*

proxĭmus *pogl.* propior *II)*.

prūdens, tis, *adj. s comp. i sup.* [*mj.* providens] *napried videći, pak* 1) *naumice, navalice*, p. sciens, *Ter.;* sciens, prudensque. *Cael. pri Cic.;* p. et sciens; an p. ludisne me? quod p. praetereo, *Hor.;* nequidquam deus abscidit p. *(mudrom brižljivošću)* oceano terras, *Hor.* 2) *razborit, vješt, učan, a) čemu*, rei militaris, locorum; † animorum provinciae; † moderandi; † doli; * animus p. rerum; * *s inf.; (Curt.)* satis p. otii vitia negotio discuti; *absl.* uti prudentes cum imperitis manum consererent, prudentissimus quisque, *Sall. b) koji se razumije, -domišlja, razborit, razuman, pametan, mudar*, vir p. et acutus; homines prudentissimi; consilium prudentissimum; prudens, temperata, fortis, justa ratio; * animi sententia; p. in jure civili, Stoici prudentissimi in disserendo; vir ad usum ac disciplinam p.; ad consilia.

prūdenter, *adv. s comp. i sup.* [prudens] *razborito, razumno, pametno, mudro.*

prūdentia, ae, *f.* [prudens] 1) *(riedko) predvidjanje*, futurorum. 2) *radom stečeno izkustvo i znanje, osb. rimskoga državnika i pravoslovca*, juris civilis, publici; legum; rerum magnarum; fieri studebam ejus (Scaevolae) prudentia doctior; juris civilis intelligentia atque omni prudentiae genere praestitit; rei militaris; physicorum est ista p. 3) *razboritost, pamet, mudrost;* intelligendi p.; si nulla virtus prudentiâ vacat, p. ipsa hoc videt etc.

pruīna, ae, *f. mraz;* * *a) snieg. b) zima.*

pruīnōsus, *adj.* [pruina] *pun mraza, mrazom pokriven*, * nox; * Axis (Aurorae) = matutinus.

prūna, ae, *f. žerava, Virg. Hor.*

prūnĭcius, *adj.* [prunus] *od šljivova drva, jedn. Ov. met.* 12, 272.

prūnum, i, *n. šljiva, Hor.;* cerea p., *voštana, Virg.*

prūrio, 4. *svrbjeti = hotjeti se batinâ*, malae an dentes tibi p., *Plaut.; takodjer bojati se batinâ*, dentes p., ita dorsus totus p., *Plaut.; hotjeti se ljubavi, požudan biti, Cat.*

Prūsa, ae, *f. ili* **Prūsias**, ădis, *f. grad u Bithyniji, Plin. ep.* Odt. **Prūsenses**, ium, *m. Prušani, Plin. ep.*

Prūsias, ae, *m.* [Προυσίας] *kralj u Bithyniji.*

prytănēum, ēi, *n.* [πρυτανεῖον] *občinska sgrada, gradska kuća, prytanej, u grčkih gradovih, osb. u Athenah, ona kuća, u kojoj su se prytani (desetina njih, koji su opravljali, kad ih je zapala služba, poslove) sastajali i sa drugimi, koji su po državu zaslužni bili, zajedno jeli.*

prytănis, is, *m.* [πρύτανις] *prytan, jedan od najvećih poglavara u mnogih grčkih državah, na pose u Athenah; sr.* prytaneum.

psallo, — — 3. [ψάλλω] *udarati u koji instrumenat na žice, na pose u citharu, Sall.;* psallere docta, *uz citharu pjevati;* psallendi scientia, *Aurel. Vict.*

psaltērium, ii, *n.* [ψαλτήριον] *psalter, instrumenat nalik cithari.*

psaltria, ae, *f.* [ψάλτρια] *citharašica.*

Psĕcas, ădis, *f.* [ψεκάς, *prštuća*] *a) ime robinji, koja je gospodarici kose mazala*, Psecade natus, *Cael. u Cic. ep. b) (Ov.) njeka pratilica Dianina.*

psēphisma, ătis, *n.* [ψήφισμα] *narodni zaključak kod Grkâ, jedn. Cic. p. Flacc.* 6, 15.; *zahvala njeke grčke občine cesaru.*

Pseudŏ-căto, ōnis, *m.* [Ψευδοκάτων] *laži-Caton (nazovi- (tobožnji) C.), jedn. Cic. Att.* 1, 14, 6.; **Pseudŏ-dămăsippus**, i, *m. laži- (nazovi-) D., jedn. Cic. fam.* 7, 23, 3.

Pseudŏlus (-dŭlus), i, *m. trčilaža, tako se je nazivala jedna komoedija Plautova, jedn. Cic. Cat. m.* 14, 50.

pseudŏmĕnos, i, *m.* [ψευδόμενος] *lažni izvodak, lat.* mentiens.

Pseudŏ-phĭlippus, i, *m.* [Ψευδοφίλιππος] *lažni P.; sr.* Andriscus.

pseudŏthўrum, i, *n.* [ψευδόθυρον] *tajna stražnja vrata, poslov.* per ps. = *tajom, kradom;* non janua receptis, sed pseudothyro intromissis voluptatibus, *o protunaravnom bludu.*

psĭlŏcĭthăristes, ae, *f.* [ψιλοκιθαριστής] *koji samo u citharu udara, a uza to ne pjeva, citharaš, jedn. Suet. Dom.* 4.

Psōphis, ĭdis, *f.* [Ψωφίς] *grad u Peloponnesu, Ov.*

† **Psŏphŏdees**, is, *m.* [Ψοφοδεής] *stidljivi, plašljivi, ime jednoj komoediji Menandrovoj.*

psȳchŏmantīum, ii, *n.* [ψυχομαντεῖον] *miesto, na kojem se zapituju mrtve duše.*

psȳthius (psith), *adj.* [ψύθιος, ψίθιος] vitis, *njeka vrst grčke (vinove) loze; subst.* **psythia**, ae, *f. Virg.*

ptĕ, *suffix, koji se za pojačivanje dodaje pron. poss. i (Plaut.) pers.; naški se dodaje possesivu sâm (obično se dodaje abl.)*, tuopte ingenio, *ti sâm svojom glavom, Plaut. Tac.;* meapte malitia, *Plaut.;* nostrapte culpa, *Ter.;* suopte pondere; suapte manu; suapte natura; *(Plaut.)* mepte; *sr.* met.

Ptĕleum, i, *n.* [Πτελέον] *grad u Thessaliji.*

ptĭsănārium, ii, *n.* [ptisana, *ječmena kaša*] *vrst juhe s pirinčem, jedn. Hor. sat.* 2, 3, 155.

Ptŏlĕmaeus, i, *m.* [Πτολεμαῖος] *to je ime nosilo više kraljeva aegypatskih.* Odt. 1) **-aeus**, *adj.*

Ptolemaejev; * = *aegypatski; subst.* **Ptolemaeum**, i, *n. nadgrobni spomenik Ptolemaejaca.* 2) **-ăis**, ĭdis, *f. ime više gradova u Aegyptu i (Eutr.) Cyreni.*

* **pūbens**, tis, *adj.* [puber] *(riedko) snažan, bujan*, herba.

pūbertas, ātis, *f.* [puber] 1) † *zrelost, stanje na snagu.* 2) *znak zrelosti, brada.* 3) † *mužka snaga.*

1. **pūbes** (puber), ĕris, *adj.* [puber] *zreo, odrasao*, homo, aetas; *subst.* **puberes**, *odrasli, zreli ljudi, na ženitbu, na udatbu, momci;* * *o bilju*, folia, *izraslo.*

2. **pūbes**, is, *f.* 1) * † *sram.* 2) *coll. odrasli mladići, momci, momčad*, omnis Italiae; † Romana; † ingenua; * pubis robora; * *o bikovih; u obće* * *ljudi, sviet, narod*, Dardana, *Trojanci;* agrestis, *seljaci;* captiva; Titania, *titansko pleme.*

pūbesco, — — 3. [puber] 1) *odrasti, stati na snagu*, cum primum Hercules p.; *u obće odrasti, prirasti, dozreti, bujati*, quae terra gignit maturata p.; ut omnia floreant et in suo quaeque genere p.; † primo aetatis flore pubescens; * aequali aevo; * vites; * omnis largo vinea fetu. 2) * *pokriti se čim, zaodjeti se*, prata variorum flore colorum, *osuti se.*

pūblĭcānus, *adj.* [publicus] *spadajući na državni prihod*, muliercula, *žena državnoga zakupnika, pogrdno, bludnica državnoga zakupnika (jer se Verru dala), jedn. Cic. Verr.* 3, 34, 78.; *inače kano subst.* **-nus**, i, *m. glavni zakupnik rimskih državnih dohodaka.*

pūblĭcātio, ōnis, *f.* [publico] *(riedko) zapljenjivanje za državnu blagajnu, confiscacija;* bonorum.

pūblĭce, *adv.* [publicus] 1) *od strane države pak u tom sm. javno, a) na ime države, po naredbi državnoj, na državni trošak*, publice privatimque, *na ime države i na svoje;* p. dicere, venire, polliceri, interfici; p. alere; p. vesci; p. elatus *(ukopan). b) na korist ili štetu državi, za državu*, haud mali quid ortum est publice, *po državu, Ter.;* p. esse laudem quam latissime vacare agros, *da je čast državi itd.*, p. scribere, literas mittere, *službeno pisati;* privatim ac p. quibusdam civitatibus habitis honoribus; † et viritim et p. bene meritis praemia tribuit *(sr.* privatim); *adjectivski*, nullo p. emolumento *(sr.* privatim). 2) *(svi) zajedno, listom*, p. ire exsulatum, *Liv.*

pūblĭcĭtus, *adv.* [publicus] *u ime države, o državnom trošku javno, jedn. Ter. Phorm.* 5, 8, 85.

Publĭcius, *ime rimskoga plemena* (gens); L. *i* M. Publicii Malleoli, *koji su kano aedili početnici bili, da se u Rimu* clivus Publicius *zametne ili razbiri.* Odt. **Publĭciānus**, *adj. Publicijev.*

pūblĭco, 1. [publicus] 1) *zaplieniti, osvojiti za državu, confiskovati*, regnum; privata; bona alcjs; pecuniam; Ptolemaeum, *imetak Ptolemaejev;* † libertinos. 2) *predati na obću porabu, -prepustiti*, Aventinum, *dati na obradjivanje tko hoće;* † circumjectas silvas et ambulationes in usum populi; † bibliothecas, *otvoriti;* † simulacrum; † p. studia sua, † se, *objaviti, pojaviti se; (Plaut.)* corpus suum, *davati svakomu;* † pudicitia publicata. 3) † *oglasiti, razglasitt*, epistolas; libellos; reticenda.

Publĭcŏla *pogl.* Poplicola.

pūblĭcus, *adj.* [*od* 1. populus, *stegnuto mj.* populicus = poblicus] 1) *koji je svega naroda kano občine ili državni, koji na ime, na trošak državni biva ili se uredjuje i nal., državni, narodni, občinski (opp.* privatus), loca; servus, *državni rob (kano sluga kojega poglavara);* p. pecunia, *državna blagajna;* juberem alqm publicum populi Rom. esse, *proglasiti državnom svojinom;* p. literae, *pisma;* jus p.; sacrificia, *priugotovljene od strane države;* p. sollicitudo, *za državu;* poena, *od države nametnuta;* injuriae, *proti državi;* pessimum p.; auctor consilii publici, *senata;* p. decora, *slavna djela, učinjena za državu;* occupationes, *bune (nemiri) u državi;* causa p., *državni posao (stvar), češće kaznena parnica;* judicia; vincula; sumptu publico; sine ulla impensa p.; magnificentia; † funus; **res publica** *ili* **respublica**, *a) obći ili državni posao, -stvar, coll. državni poslovi, uprava državna, država, državna vlast*, agere, loqui de re p.; ad rem p. accedere; suscipere, attingere rem p.; versari in re publica, in rebus publicis; rem p. bene, feliciter, male gerere, administrare, *obično o vojvodi, sretno ili nesretno vojevati;* sentire eadem de re p., *iste misli biti;* summa res p., summa rei publicae *pogl.* summa i superus; est e re p. *pogl.* e 3) *f). b) državni imetak, državno blago*, reliquias rei publicae dissipare; suam rem non minus quam p. conficere. *c) državna zajednica, država (glede na svoje poslove, upravu i ustav; sr.* civitas), rem p. defendere, conservare, augere, labefactare, opprimere; in optima re p., *kad je bilo dobro po državu, pri povoljnu političkom stanju;* haec praesertim de re p.; Plato tum demum beatas fore res p. dixit, si etc.; conversiones rerum p.; *na pose država u slobodi, po rimski republika*, si erit ulla r. p.; nullam esse r. p.; habere r. p.; *subst. A)* **publicus**, i, *m. državni činovnik, d. područnik*, metuit publicos, *Plaut.; Caes. b. c.* 6, 13. si qui privatus aut publicus eorum *(drugi pišu:* aut populus e.). *B)* **publicum**, i, *n. α) državni imetak, d. zemlja, -područje*, incurrere in p. Campanum, *jedn. Cic. leg. agr.* 2, 30, 82. *β) državna blagajna, -imetak, -blago, -dohodak, (kad se dade pod zakup) d. zakup*, referre, redigere in p., *donieti u d. bl.;* eorum bona in publicum addicebat; frumentum conferre in publicum, *za porabu državnu;* convivari de p.; in publicum emere, *na državni trošak;* ex publico, de p. data praemia; nihil de p. attingere; in eo p. essent; publica male redimere; *(Hor.)* conducere publica; societates publicorum, *družine glavnih zakupnika;* magister scripturae et sex publicorum. *γ) država, občina, grad*, consulere in publicum, *jedn. Plin. ep.* 9, 13, 21. *δ) javno mjesto, javna cesta*, prodire in publicum; convivari in publico, *očito*, esse in p., *biti izvan kuće, ne biti kod kuće;* legem proponere in publicum *ili* in publico; publico carere, † abstinere, *ne izlaziti, ostati kod kuće;* se proripere in publicum; *na ulicu;* alqm producere in publicum; blandiore in publico quam in privato; in publico animadverti; relatis in publicum *(javno pokazavši)* cornibus. 2) *naro-*

dan, prost, obći, običan, verba; * lux p. mundi; * p. cura juvenum prodis; † officia; * structura carminis, *obična, svakdanja;* * materies.

pŭdendus, pŭdens *pogl.* pudeo.

pŭdenter, *adv. s comp. i sup.* [pudens] *stidno, stidljivo, sramežljivo, čedno.*

pŭdeo, ui, ĭtum, ēre, *1) stiditi se, sramiti se,* induci ad pudendum; pudendo; *partic.* **pudens** *kano adj. s comp. i sup., stidan, stidljiv, sramežljiv, pošten, čedan* (*sr.* pudicus), homo; miles; pudentes ac boni viri; femina pudentissima; anîmus; *subst.* pudentes, *ljudi pošteni, koji se boje svoju dužnost pometnuti, jedn. Caes. b. c.* 2, 31, 4. *2) zastiditi, postiditi, a) osobno,* me autem quid pudeat, qui etc.; *(Ter.)* non te haec pudent? *b) neosobno, stidim se-, sramim se-, stid me je-, sram me je čega ili koga,* pudet alqm (me, te) alcjs rei; ceteros pudeat, si etc.; *(Ter.)* p. me tui; p. deorum hominumque, *sramota je od boga i od ljudi;* † non p. patriae; ad sanitatem reverti p.; *(Ter.)* dicere, te id facere puduit; (*Tac. Agr.* 32.) p. dictu; *partic.* **pudendus,** *čega se stiditi valja, sraman, sramotan, ružan,* ut pudendum sit, esse etc.; † parentes; * vita; † inopia; * vulnera.

pŭdĭbundus, *adj.* [pudet] *stideći se, stidan,* * matrona; † vir; *sraman,* genus maternum, *jedn. Just.* 23, 4, 5.

pŭdīce, *adv.* [pudicus] *stidljivo, sramežljivo, Plaut. Ter. Plin. ep.*

pŭdīcĭtia, ae, *f.* [pudicus] *stidljivost, sramežljivost, stidnoća, čistoća; kano boginja,* Pudicitia.

pŭdīcus, *adj.* [pudet] (*sr.* pudens), *stidan, stidljiv, sramežljiv, pošten, čist,* femina; vir; domus; * uxor, *koja samo svoga muža ljubi;* * mater; *(Ter.)* ingenium, * preces; * mores.

pŭdor, ōris, *m.* [pudeo] *1) bojazljivost što izustiti ili uraditi, ili stid, da si što izrekao ili učinio, čega ti se je stiditi, te čim bi se poružio, stid, sram, poštenje, čednost u svakom smjeru* (*sr.* pudicitia, verecundia, modestia), pudore et liberalitate liberos retinere satius esse credo, *Ter.;* utrum apud eos pudor atque officium, an timor valeret; Marius pudore (= suo exemplo, quod non sequi pudori esset militibus) magis quam malo *(kazni)* exercitum coërcebat; pro pudore audacia vigebat; ex hac parte p. pugnat, illinc petulantia; pudorem rubor consequitur; pudore a dicendo refugisti; *(Liv.)* p. intuendae lucis, detrectandi certaminis, maritimae ignominiae; ignominiae; † cedendi; † p. temere in illas angustias conjecti exercitus; quo p. adducti; pudorem afferre; *(Ter.)* p. patris, *od otca;* p. ipsius; * paupertatis; * quis desiderio sit pudor; * p. est referre; *(Liv.)* quantus p. esset obsideri; natura pudorque meus, *moja naravska stidljivost;* homo summo honore, pudore; adeo omnia regebat p.; † p. honestat formam; * p. priscus, *starinska stega; nedužnost;* * *o životinji,* si quis p., *naime, još dulje pasti (od pasem). 2) meton., a)* † *(riedko) dobar glas, dobro ime, poštenje,* defuncti. *b) kano uzrok stidjenju, sramota,* pudori esse, cum pudore populi, *Liv.;* * nec p. est, *niti je sramota, nije se stiditi;* * ne sit ancillae tibi amor pudori, *ne stidi se ne budi te stid itd.;* * ne forte pudori sit tibi Musa etc.

puella, ae, *f.* [puer] *1) djevojka, cura; posl., pogl.* puer *1). Na pose a)* * *ljuba, draga, pa bila i udata žena. b)* * *kći. 2)* * *u obće, mlada ženska.*

puellāris, *adj.* [puella] *djevojački,* * pedes; * plantae, *ugrabljene Europe;* * animi; † anni; † suavitas.

† **puellārĭter,** *adv.* [puellaris] *(riedko) po djevojački, djevojački.*

puellŭla, ae, *f. dem. od* puella, *Ter.*

puer, ĕri (*voc.* puere, *Plaut.*), *m.* (*lakon.* ποῖρ = παῖς) *I) izprvice u obće diete, u sing. predcl. često pl.* pueri = *djetca u obće* (*sr.* liberi), quod optimum in pueris est; pueri infantes, *nejaka;* pueri atque puellae, *posl. kao u nas „staro i mlado“, Hor. 2) mužko diete, djetčak (u Rimljanâ obično do 17. godine, ali i o Octavianu, kad mu je bilo devetnaest godina = mladić, momak),* puer sive jam adolescens; *prezirno mj.* adolescentulus, *o mladih tužiteljih,* quod indicat per istum puerum Cornelius; *takodjer* (*Curt.* 6, 10.) *mekušac, švrća;* a pueris nobilibus; a puero, *ili o više njih, ili gdje jedan o sebi u pluralu govori,* a pueris, *od malih nogu, od djetinstva,* ex pueris excessit, *o Archiji, upr. izmed broja djetčaka, po grčkom* ἐκ παίδων ἐξελθεῖν = *poodrasti;* * *kano rieč od dragosti; (Ter.) kano psovka, deran. Po tom a) sin,* p. tuus, *Plaut.;* * Ascanius; * Latonae; * Ledae pueri; * pueri *(Amorovu)* arcum sentire. *b) sluga, službenik, rob, podvornik (ponajv. mlad i pristao; sr.* mancipium, servus), tuus; p. regii. *c) neoženjen čovjek, jedn. Ov. fast.* 4, 426.

puĕrasco, — 3. *stati na dob djetčačku, mladićku, pomomčiti se, Suet.*

puĕrīlis, *adj. s (Hor.) comp.* [puer] *1) djetinji, djetinjski, djetčački, mladi,* aetas; * † anni; * tempus; * facies; disciplina; species; delectatio; regnum p., *vlada djetčaka;* * agmen, *djetčakâ. 2) koji dolikuje djetetu, -djetčaku, djetčinski,* consilium; *(Ter.)* sententia; *(Ter.)* puerile est; *(Hor.)* puerilius esse amare.

puĕrīlĭter, *adv.* [puerilis] *na djetinju, djetinjski.*

puĕrĭtia (*syncop.* puertia), ae, *f.* [puer] *djetinjstvo, djetčačko doba, redovito do 17. godine,* pueritiae adolescentia obrepit; in pueritia; a p.

puerpĕra, ae, *f.* [puer-pario] *porodilja, takodjer radjajuća žena, Com. Cat. Hor.;* * verba, *koje su u prilog porodjaju.*

puerpĕrium, ii, *n.* [puer-pario] *porodjaj, rodjenje, porod, Plaut. Tac.;* femina puerperiis insignis, *kano mati, koja je više djetce rodila, Tac.*

puĕrŭlus, i, *m.* [*dem. od* puer] *(riedko) djetčačić, momčić, robić,* omnium deliciarum atque omnium artium puerulos, *prokšene prevejane momčiće.*

pŭgil, ĭlis, *m.* [*srodno sa* pugnus, πύξ] *koji se na šake bije, -šaka, šakač.*

pŭgĭlātio, ōnis, *f.* (*predcl. i kasno* **-us,** *m.*) [pugilo] *boj na šake, šakanje, jedn. Cic. legg.* 2, 15, 38.

pŭgĭlĭce, *adv.* [pugil] *kao šakač, jedn. Plaut. Epid.* 1, 1, 18.

pŭgillāres, ium, *m.* (*Cat.*) **pugillaria,** ium, *n.* [pugillus, *što se može uhvatiti šakom*] *pisaća tablica.*

pŭgillātōrius, *adj. pestnički, šakački,* follis, *lopta, koja se šakom odbija, jedn. Plaut. Rud.* 3, 4, 16.

pŭgio, ōnis, *m.* [pungo] *nož, bodež (vojnički, a razbojnički zvao se je* sica); *u pril.,* plumbeus p., *slab dokaz, jedn. Cic. fin.* 4, 18, 48.

pŭgiuncŭlus, i *m. (riedko) dem. od* pugio.

pugna, ae. *f.* [pungo] *1) upr. boj na šake, gdje udara junak na junaka, boj, bitka (ili se bili pojedinci ili ciele vojske; sr.* certamen, dimicatio, proelium), equestris, navalis; † gladiatorum; ex essedis; res vocabatur ad manum et p., *do šakâ i boja;* diuturnitate pugnae hostes defessi proelio excedebant; p. mala, *nesrećna;* pugnam committere cum alqo; p. navalem facere; pugnare pugnam claram; pugnâ decertare; * pugnae certamen, *bojna vreva; na pose o govorniku,* Isocrates in diverso genere dicendi nitidus et comptus et palaestrae quam pugnae magis accommodatus, *Quint.; prenes., o svadji, pak o svakoj borbi u obće,* doctissimorum hominum, *razpra, prepirka;* pugnas edere; * *o životinji; takodjer (Ter.) lukavština,* dabit pugnam denuo. *2)* = acies, *na boj navrstana vojska, bojna vrsta,* ordinata per principes hastatosque ac triarios p.; p. mediam tueri; † mutare pugnam.

pugnācĭter, *adv. s comp. i sup.* [pugnax] *jedko, tvrdoglavo, silovito.*

pugnācŭlum, i, *n.* [pugno] *utvrdjeno mjesto, tvrdja, Plaut.*

pugnātor, ōris, *m.* [pugno] *(riedko) bojnik, bojac, borac, Liv. Virg.*

† **pugnātōrius,** *adj.* [pugnator] *bojnički, bojački, borački,* arma.

pugnax, ācis, *adj. s comp. i † sup.* [pugno] *gotov-, brz na boj, ratoboran,* centurio; † pugnacissimae gentes; * Minerva; * Achivi; * cuspide *(o Achillu);* * circum pagos et compita; * ensis p.; *tp.* exordium dicendi; oratio pugnacior ut ita dicam; * ignis aquae *(dat.)* p.; contra senatorem, *uporan; (Cael. u Cic. ep.)* in vitiis.

pugneus, *adj.* [pugnus] *spadajući na šaku,* mergae, *bubotci, jedn. Plaut. Rud.* 3, 4, 57.

pugno, 1. [pugna] *boriti se, boj biti i o pojedincih i o cielih vojskah (u obće; sr.* pugna), cum hoste in acie; adversus alqm; contra imperium in hostem; *(Liv.)* in hostem, in nuda hostium latera; pars eminus glande aut lapidibus; pro commodis patriae; *(Ter.)* de loco, *za mjesto;* † de libertate; ex equo; * armis; * scyphis; istam pugnam, *Plaut.;* claram, incertam pugnam, *Liv.,* acerrima pugna pugnata, proelium male pugnatum; * pugnavit proelia; * bella tibi pugnata terra marique; comminus gladiis pugnatum est, pugnatur omnibus locis; pro victoria satis pugnatum; *na pose (Quint.) o govorniku,* pugnat ille acumine semper, hic frequenter et pondere; ut esset multo magis pugnans; *(Hor.)* Rupili et Persi par p. *(na sudu); prenes., a) preti se, prepirati se, pravdati se, protiviti se, odgovarati komu, protusloviti si,* cum Peripateticis; de diis immortalibus non p. magnopere; p. secum; pugnantia loqui; cum eorum vita mirabiliter p. oratio; * *s dat.,* frigida calidis; puellae; * placito amori; * habenis (pressis), *trzati, otimati se;* * istis. *b) boriti se za što,* qui id pugnant, id agunt; id molitur, id p. ut etc.; si hoc solum hoc tempore pugnatur ut etc.; *sa* ne; * *s inf.;* † pugnabat pro rege primum celebrati nominis fama, deinde desperatio.

pugnus, i, *m. šaka, pestnica,* verbis inter nos contendimus, non pugnis; pugnis et calcibus; pugnum facere; * pugno *(na šakanju)* victus; * superare pugnis.

pulchellus, [*adj. dem. od* pulcher] *preliep, ljepušan,* Bacchae *(kano kipovi); iron.,* p. puer, *liep djetčačić, -gospodičić; na pose prezirno o Clodiju, kojemu je bio pridjevak* Pulcher.

pulcher (pulcer), *adj. s comp. i sup. liep (u obće; sr.* bellus, formosus, venustus) puer; urbs; * flumine pulchro; forma; quid aspectu pulchrius? *(Hor.)* non satis est p. esse poëmata, dulcia sunto. *Pak prenes., liep, valjan, vrstan, plemenit, slavan, itd.,* exemplum; nihil virtute pulchrius; facinus; res publica; adesse finem regnis, rei inter deos hominesque pulcherrimae; quod ejus victoriae pulcherrimum fuit, *Liv.;* quae apud Germanias illis cum legionibus pulcherrima fecisset, *Tac. ann.* 1, 34.; vis pulcherrimae naturae tuae, *Tac.;* * mors; pulchrum est alcui; pulchrum (est) *s inf.,* jus civile docere semper puchrum fuit, quod nosse pulcherrimum est, *Cic. or.* 41, 142.; pulchrum videbatur suos Romae regnare, *Liv.;* * cui pulchrum fuit in medios dormire dies; * pulchrum (est) mori; * pulchrum succurrit mori in armis; *subst.* pulchra *(n. pl.) ne samo o pjesničkih djelih, nego i o plemenitu naumljenu, o kriepostnu po stoički, Hor. ep.* 1, 8, 3, 1, 1, 107.; * panis longe pulcherrimus, * divitiae; * dies, *srećan;* † victoria; p. se ac beatum putare, *srećnim i blaženim.*

pulchre (pulcre), *adv. s comp. i sup.* [pulcher] *liepo, izvrstno,* dicere; p. asseverat, *lukavo;* primâ hostiâ litatur saepe pulcherrime; *često* = *dobro,* macerare, callere, *Ter.;* qui non utrumque horum p. facere posset, *Nep. Att.* 13, 3.; fecit pulcherrime Caesar, *Plin. ep.* 6, 22.; p. sum, *Plaut.,* p. est mihi, *Hor.; često (u razgovoru)* p.! *kano uzklik odobravanja, liepo! dobro! valjano! ironijski, sasvim, do kraja (Plaut.)* perire.

pulchrĭtūdo (pulcr.), ĭnis, *f.* [pulcher] *ljepota, vrstnoća,* corporis; virtutis; verborum; † orationis; oratoris; boum; † operis; in animo opinionum judiciorumque aequabilitas et constantia cum firmitate quadam et stabilitate virtutem subsequens aut virtutis vim ipsam continens p. vocatur *(po stoički), Cic. Tusc.* 4, 13, 31.

pūlējum, i, *n. puliš, poljačak* (mentha pulegium *Linn.*), *njeka mirisava trava; u pril.,* ad cujus rutam pulejo mihi tui sermonis *(slast tvoga razgovora)* utendum est, *jedn. Cic. fam.* 16, 23, 2.

pūlex, ĭcis, *m. buha, Plaut.*

pullārius, ii, *m.* [1. pullus] *koji je svete kokoši hranio, te iz njihova zobanja ili nezobanja gatao, kokošar.*

† **pullāti**, ōrum, m. [2. pullus, upr. prljavac] prosti narod, prostak.

pullējāceus, = 2. pullus, crn, jedn. Aug. u Suet. Aug. 87.

pullŭlo, 1. [1. pullus] nicati, * silva p.; tot p. atra colubris (Alecto), vrvi; tp. preotimati mah, quae (luxuria) incipiebat p., jedn. Nep. Cat. 2, 3.

1. pullus, i, m. [puellus, dem. od puer] mlado, mladi, columbini, golubići; gallinacei, pilići; pulli ex ovis orti, pilići; (Hor.) o žabah, kot; na pose, pile, Hor.; o kokoših, kojimi se je gatalo; tp. a) (Plaut. Hor. Suet.) kano rieč od dragosti. b) p. miluinus, sokolovo leglo, o lakomu čovjeku, jedn. Cic. Qu. fr. 1, 2, 2.

2. pullus, adj. [srodno sa πελλός] taman, mrk, crnkast, crn (uz to mu je ponajv. značenje ružna i nepovoljna; sr. niger, ater), * agna; * capilli; * myrtus; * ficus; p. toga kano nošnja žalećih. Odt. * subst. **pullum**, i, n. tamno, mrko, tamna boja.

pulmentārium, ii, n. [pulmentum] upr. smok, osb. kojim se jelo začinja i sladi, po tom, tu pulmentaria quaere sudando, zasmoči si jelo itd., Hor. sat. 2, 2, 20.

pulmentum, i, n. [mjesto pulpamentum od pulpa] što se uz kruh jede, smok, Plaut. Just.; pak pulmenta, porcije, mullum, in singula quem minuas p. necesse est, Hor. sat. 2, 2, 34.; sr. pulpamentum.

pulmo, ōnis, m. pluća; pulmones, krila od plućâ.

pulmōneus, adj. [pulmo] (Plaut.) plućni, vomitum pulmoneum edere, pluća izpljuvati; prenes., poput plućâ, buhav, spužvast.

pulpāmentum, i, n. (-pāmen, n. jedn. Liv. epit. 48) [pulpa] smočno i tusto jelo, načinjeno od mesnata i tusta na životinjskom tielu (pulpa), smok, mihi est p. fames, jedn. Cic. Tusc. 5, 32, 90.; posl., lepus tute es et pulpamentum quaeris, sâm si zec, a tražiš divljači, Ter. Eun. 3, 1, 36.

pulpĭtum, i, n. daščani odar za čitanje, za glumce i nal, tribuna, pozorište, kathedra, Hor. Ov. Suet.

puls, tis, f. [πόλτος] gusta kaša od pirove ili bobove muke (brašna), kano hrana svetih kokoši, offa pultis.

pulsātio, ōnis, f. [pulso] udaranje, lupanje, ostii (Plaut.); scutorum; na pose bijenje, Alexandrinorum.

pulso, 1. [intens. od pello] 1) jako, silno, češće udarati, -lupati, -kucati na što, takodjer odrinuti, o ljudih, biti (bijem) (sr. verbero, mulco), p. ostium, Plaut.; * ostia; † arma armis; † proras navium; † surdas aures, dovikivati; * fores; * postes cuspide; * tellurem pede libero, tapati (o plesu); * celeri humum ter pede; * pedibus spatium Olympi (o konjih); * campus assiduis pulsatus equis; * Phoebe cursu pulsabat Olympum; * pulsat gyrum equis; * humum moribundo vertice; * pede pauperum tabernas (o smrti); * ipse arduus alta (tiče se) sidera; cum deus sine intermissione pulsetur agiteturque incursione atomorum; * erupere nervo pulsante sagittae; * septem discrimina vocum (u lyru od sedam akkorda) jam digitis, jam pectine, udarati; * p. imos ariete muros, potresti, razdrmati; * p. latera (navis) ardua fluctus; † piniferum caput (Atlantis montis) et vento pulsatur et imbri; * terras grandine, biti; * pulsarant arva ligones, okopale su; * quod obstat, porušiti; * pulsatos (prognane) referens divos; * parentem; * sagittam; p. et verberare alqm; † alqm manu; * potum lasciva aetas. 2) tp. dojimati se koga, dirati, potresati, poticati, dormientium animos externa et adventicia visione pulsari; (Ter.) pectus alcjs; * pavor pulsans, tišteći; * quae te vecordia p.?

pulsus, us, m. [pello] udaranje, remorum, veslanje; * pedum, u. nogom; (Liv. 27, 37, 14.) topotanje; * cornipedum pulsu equorum; cymbalorum et tympanorum, Liv.; * lyrae; (Tac.) pulsum venarum attingere, bilo opipati; tp. utisak; poticanje, externus p. commovet animos; pulsu imaginum.

pultātio, ōnis, f. [pulso] kucanje, lupanje, jedn. Plaut. Truc. 2, 2, 3.

pultĭphăgŏnĭdes, ae, m. i -gus, i, m. [puls-φάγω] (Plaut.) jedikaša, šaljivo, Rimljanin.

pulto, 1. = pulso, kucati, lupati, udarati u što, januam, na vrata, aedes, pectus digitis, Plaut.; fores, ostium, Ter.

* **pulvĕreus**, adj. [pulvis] 1) koji je od praha, nubes. 2) prašan, solum; dižući prah, prašeći, palla (Boreae).

pulvĕrŭlentus, adj. [pulvis] prašan, via; * aestas; * agmina.

pulvillus, i, m. [dem. od pulvinus] (riedko) malen jastuk, Hor.

pulvīnar, āris, n. [pulvinus] 1) skupocjenimi pokrivali pokrivena, kad je bio lectisternium (pogl. tu riec), bogovom pripravljena uzglavnica (jastuk), božja uzglavnica, po tom, ad, circa, † apud omnia p. = po svih hramovih; fides praecinunt pulvinaribus deorum et epulis magistratuum. 2) * prenes., postelja koje boginje ili carice; † carska uzglavnica (jastuk) u cirku.

pulvīnārium, ii, n. [pulvinar] 1) sjedište s uzglavnicami (jastuci) kojega božtva u njegovu hramu, jedn. Liv. 21, 62, 4. 2) (Plaut.) mjesto gdje se baca sidro, pristanište.

pulvīnus, i, m. uzglavnica, uzglavje, jastuk; † prenes., lieha, greda, slog.

pulvĭs, ĕris, m. i (riedko) f. 1) prah, prašina, osb. dignuta (kao κονίη u Hom.), multus in calceis p.; Domitiani exercitus; vis magna pulveris; p. major; sudorem, p. et alia talia relinquant nobis; qui (ventus) nubes pulveris vehit; † prospectum oculorum nubes pulveris abstulerant; * p. collectus turbine; * (aulaea) trahentia pulveris atri quantum non Aquilo Campanis excitat agris; * horrida; * amomi; * carbonis; * p. strepitusque rotarum; * subito nigrum glomerari pulvere nubem prospiciunt; * altus, dubok pjeskovit put; takodjer prah pri pokopu, * te cohibent pulveris exigui prope litus parva Matinum munera, ‚šaka zemlje‘; * injecto ter p. curras; pak * prah od mrtvaca, p. et umbra sumus, ‚prah smo i pepeo‘; * Ilion fatalis judex et mulier peregrina vertit in pulverem; * novendiales p., novi prah mrtvački; takodjer p. eruditus, zeleni piesak, na kojem su mathematici figure štapićem risali, pak, nunquam eruditum illum p. attigistis, nigda se niste mathematikom

bavili; hominem a pulvere excitabo; homunculus a pulvere et radio = mathematik, geometar; * p. hibernus, suha zima; * ponere collem in pulvere, o ubijenih, kano o Achillu; * crines adulteros pulvere collinere, * foedare in pulvere crines, o Paridu (Hom. ἐν κονίῃσι μιγῆναι, χεῖσθαι ἐν στροφάλιγγι κονίης); na pose prah na hrvalištu, * sunt quos curriculo p. Olympicum collegisse juvat; * ludere in pulvere, o djetčinskoj igri; po tom meton., borište, hrvalište, mjesto na kojem se râd pojavljuje, * domitant in pulvere currus; producere doctrinam in solem et p.; procedere in solem et p., izići na vidjelo i na oči; (Quint.) ad forensem pulverem; * in suo p., na svom mjestu; odt. * = borba; trud, napor natječućih, borećih se, patiens pulveris atque solis; non indecoro p. sordidi; pak posl. (Hor.) palma sine p. (ἀκονιτί) bez ikakva napora, o pobjedi onakova, s kojim se nitko uhvatiti ne usudjuje. 2) prenes., c...na, Etrusca.

pulviscŭlus, i, m. [dem. od pulvis] u pril. (Plaut.) alqm totum cum pulvisculo converrere, rem auferre cum p., do truna.

pūmex, ĭcis, m. * f. 1) plavac (kamen), plovućac, koji se je osb. za gladčanje knjigâ i kože rabio, Cat. Ov.; posl. (Plaut.) aquam a p. postulare = tražiti novaca od onoga, koji ih sâm nema. 2) šupljikast kamen, osb. vulcanske vrsti, kao što je lava, * vivus; * pumices cavi; † pumices etiam nigrique et ambusti et fracti igne lapides.

pūmĭcātus, adj. [pumex] upr., kože plovućcem ugladčane, pak tp. homo p. = ugladjen, zalizan, jedn. Plin. ep. 2, 11, 23.

pūmĭceus, adj. [pumex] od plovućca, * molae, od lave; tp. (Plaut.) oculi p., suhe, kojima ne izmamiš suze.

pūmĭlus, i, m. patúljak, jedn. Suet. Aug. 83.

punctim, adv. [pungo] bodimice (opp. caesim).

punctum, i, n. [pungo] upr. ubodeno, pak a) ubodac koje životinje, parvae volucris (komarca), Phaedr. b) tačka (punkt), † kano znak na kocki, oko, tačka (point); na pose u rimskih comicijih tačka, koja se je prije nego su uvedene tablice za glasovanje, metala pod ime svakoga candidata, da se tako pobilježi, koliko je koga glasova zapalo; po tom povoljan glas na izboru, quae flamma est, per quam non cucurrerint ii, qui haec olim p. singulis colligebant? quot in ea tribu p. tuleris; * odobravanje, pohvala, omne tulit p., qui etc.; discedo Alcaeus puncto illius. c) mathematična tačka kano oznaka najmanje oline. Po tom α) najmanji prostor, piknjica, quasi punctum terrae. β) najmanji dio vremena, trenutak, hip, puncto temporis, u tinji čas; ad p. temporis; omnibus minimis temporum p.; * puncto mobilis horae. γ) u govoru, mali odio, mali odsjek, minutis interrogatiunculis et quasi punctis; puncta (drugi pišu: interpuncta) argumentorum, pojedine tačke dokazivanja, Cic. de or. 2, 41, 177.

pungo, pŭpŭgi, punctum, 3. 1) bosti (da zaboli ili da se zabilježi; sr. stimulo), neminem; vulnus acu punctum, bodenjem zadana. 2) tp. bosti, bockati, peckati, vriedjati, srditi, ljutiti, žalostiti, animum alcjs, vriedjati u srdce; scrupulus me, ne da mira; ita me pupugit, ut etc.; quos tamen p. aliquid, cum etc.; si paupertas momordit, si ignominia pupugit; pungat dolor vel fodiat sane; (Stoici) p. quasi aculeis, interrogatiunculis angustis.

Pūnĭceus, adj. [φοινίκεος] 1) = Punicus, pogl. Poeni. 2) * grimizan, rumen, crvenkast.

Pūnĭcus etc. pogl. Poeni.

pūnio, 4. i -**ior** (poenior), dep. 4. [poena] 1) kazniti (zaradi povrede zakona; sr. castigo, multo), sontes, maleficia; alqm supplicio, † morte; absl., punire velle; alqm supplicio tergo ac capite puniri; ejus qui punitur alqm; multi inimicos etiam mortuos poeniuntur; cujus tu inimicissimum poenitus es. 2) svetiti, osvetiti, domum; poeniri necem alcjs; cupiditas puniendi doloris.

pūnītor, ōris, m. [punio] 1) † koji kazni, kara, desertorum ac seditiosorum et inquisitor et p. acerrimus. 2) osvetnik, doloris sui.

Pūnus sr. Poenus u Poeni.

pūpilla, ae, f. [dem. od pupa] sirota, djevojčica bez roditeljâ.

pūpillāris, adj. [pupillus] sirotinski, pecuniae; † aetas.

pūpillus, i, m. [pupus] djetčak bez roditeljâ, sirota, štićenik.

Pūpīniensis, adj. pupinijski, P. ager ili subst. **Pupinia**, ae, f. pokrajina u Latiju.

Pūpius, ii, m. pisac tragoedijâ; odt. **Pūpius**, adj. Pupijev.

puppis, is, f. stražnji kraj od broda, krma; * brod; u pril. o državnih upraviteljih, sedebamus in puppi, conscende nobiscum et quidem in puppi; (Com.) = ledja.

pūpŭla, ae, f. [dem. od pupa, djevojka] zjenica (jer se na njoj vidi sličica); * oko.

pūpus (pupp.), i, m. (riedko) lutče, srdašce, od milote i dragosti, Suet. Cal. 13.

pūre i (predcl. i pjesn.) **pūrĭter**, adv. s comp. i sup. [purus] 1) čisto; * svietlo; * jasno, razgovietno, apparere. 2) tp. a) čisto, neokaljano zlim, pošteno, neogriešiv se i nal., pure et caste a matronis sacrificatum; pure et caste deos venerari; ni moritur neque suum neque publicum divinum pure faciet qui se devoverit; čisto (u govoru), pravilno, p. et emendata loqui. b) * čisto, sasma, podpuno, quid p. tranquillet.

purgāmen, ĭnis, n. (pjesn.) i -**mentum**, i, n. [purgo] 1) smrad, smet, izmet, nečist, cloaca receptaculum omnium purgamentorum urbis; † hortorum; † freti aestuantis; * Vestae; tp. kano psovka; † izmet, purgamenta servorum, urbis suae, urbium. 2) * očistilo, umir, mali, caedis.

purgātio, ōnis, f. [purgo] 1) čišćenje, † cloacarum; p. alvi, pak i samo p., lijavica. 2) opravdavanje, izgovaranje (obrazloženo odbijanje sumnje; sr. excusatio).

purgĭto, 1. [intens. od purgo] (Plaut.) pravdati se, opravdati se.

purgo, 1. [purus-ago] 1) čistiti (i u pril.), pisces, Ter.; ungues, aurem, Hor.; locum (od korova); urbem (od izdajicâ); forum (razagnavši narod); † corpus = drob izvaditi iz ..; * domum muribus; † amplissimos ordines veteri

negligentiâ; * scindit se nubes et in aethera p. (razstavi se) apertum; kano liečnički t. t., točiti, lievati, čistiti, quid radix ad purgandum possit; (Hor.) purgor bilem, čistim se od žuči, purgatum te illius morbi; tp. a) od potvaranja očistiti, opravdati, izpričati, izgovoriti [sr. purgatio 2), excuso], sui purgandi causâ; se alcui; purgatus alcui; si sibi purgati esse vellent; alqm de luxuria; civitatem facti dictique, radi; crimina, oprovrći, pobiti; † facinus; † alqm crimine, oprostiti od itd.; (riedko) s acc. c. inf., Liv. b) * od strane vjere očistiti, populos, nefas. 2) prenes., a) † poravnati, izplatiti, rationem. b) razčistiti, ukloniti, rudera.

pūrĭfĭco, 1. [purus i facio] čistiti, se, Suet. Aug. 94.

purpŭra, ae, f. [πορφύρα] grimizna boja, grimiz, non gemmis neque purpurâ venale neque auro, Hor.; * certantem uvam purpurae; * Meliboea; u pril., cum quibus (numeris) nunquam purpuram (koji se je, da bude sjajniji, miešao) misceri (orationem) oporteat, Cic. or. 58, 196. Odt. a) grimizna tkanina, grimizno odielo, koje s običnim grimizom, p. plebeja ac paene fusca, koje s dvostrukim i skupocjenim, nošeno od velikaša i velikih poglavara, pak meton. (Eutr.) sumere p., samosilničtvo. b) † grimizni pokrivač.

purpŭrātus, adj. [purpura] grimizom odjeven, mulier, Plaut.; subst. **-us**, i, m. (grimizom odjeveni) dvoranin, ministar, komornik, purpuratis tuis ista minitare; duces regii; praefecti et purpurati.

purpŭreus, adj. [purpura] 1) grimizan, (koje = crven, rumen, rujan, koje = ljubičast, crvenkast), vestitus; pallium; * pannus; * genae; * pudor; * axis (na sunčanih kolih); * arcus (dûga); * capillus; * crinis; * anima (krv); * flos rosae; * mare, sinje; * mare p. sanguine. 2) * = purpuratus; pak takodjer * sjajan, liep, lumen; Amor; ver; olores; * o Augustu, kad je nazvan bogom, purpureo bibit ore nectar.

purpŭrissātus, adj. [purpurissum] obojen bojom, koja se je zvala purpurissum, narumenjen, Plaut.

purpŭrissum, i, n. [purpura] njeka vrst ugasite grimizne boje, Plaut.

pūrus, adj. s comp. i sup. 1) čist (ničim neokaljan, -nepomućen, -nepomiešan; sr. mundus, merus, putus), mundissimum sit; puras sibi vult esse aedes, Plaut.; * manus; * aqua; * fons; * mella; * nardum; humus subacta atque pura; aër; * sol, bistro; * nox; † dies purissimus; * subst. per purum, kroz čisto vedro nebo; locus, campus, neobradjen, neuzoran; * ager; puri alqd ab humano cultu soli; * p. ab arboribus campus; * † hasta, neokovano; * vestis, * toga, neobtočena grimizom; * parma, neizkićen; argentum, nekićeno; quid puri ac reliqui ad dominos pervenire possit, čisti dobitak, -dohodak; * activno, očišćujući, sulfur; unda. 2) čist (na duši); nekriv, nedužan, nevin, pošten, animus p. et integer, castus purusque; estne quisquam, qui tibi purior videtur? p. piumque duellum (stara formula u Liv.), pravedan, * p. sceleris; ne animam quidem puram conservare; * dies Isidis; p. manus; * puro pectore; * vitâ et pectore puro; † p. corpus; govoru, čist, pravilan, prost, nekićen, p. et incorrupta consuetudo; p. quasi quoddam et candidum genus dicendi; nihil est in historia purâ et illustri brevitate dulcius; oratio Catuli sic p. est etc.; (Ter.) p. oratio; † tersior et magis p. Horatius; † pressus sermo purusque; (Hor.) puris versum perscribere verbis; kano relig. t.t., neposvećen, domus; neoskvrnjen, neokaljan, locus; familia, koja ne žali mrtvaca; * dies puri, vedri; kano jurist. t. t., bezuvjetan, judicium, Cic. de inv. 2, 20, 60.

pūs, pūris, n. upr. bieli gnoj, koji se razteže (sr. sanies), tp. jed, Rupili p. atque venenum, jed i ljutina (otrov).

pūsillus, adj. [dem. od pusus, djetčak] malen, sićušan (malenost sa smiešne strane; sr. exiguus), mus, Plaut.; testis; Roma; epistola; subst. **pusillum**, i, n. mrvičak, laxamenti, Trebon. u Cic. ep. Odt. a) † slab, sitan, vox. b) malješan, neznatan, * res; * causa; * animus (srdce = hrabrost). c) malen, kojemu se misao visoko ne diže, animus; (Vatin. u Cic. ep.) homo.

pūsio, ōnis, m. [pusus, djetčak] djetčačić.

pustŭla (pūsŭla), ae, f. [pus] mjehurić, prištić na koži, Tib.

pustŭlātus, adj. [pustula] mjehuričav, argentum, raztopljeno, čisto, suho, jedn. Suet. Ner. 44.

pŭtāmen, ĭnis, n. [puto] što pri obrezivanju odpada, okresine, odpadci, Plaut.; juglandium, orahova ljupina, -ljuska.

pŭtātio, ōnis, f. [puto] kresanje stabala.

* † **pŭtātor**, ōris, m. [puto] koji okresuje stabla.

pŭteal, ālis, n. [puteus] obsjek (ograda) na bunaru; pak tomu nalik zid okolo mjesta, gdje je udario grom, te koje se tim posveti, puteal (sr. bidental); na pose je u Rimu na foru (forum) puteal Libonis (popravljen od njekoga Scribonius Libo) znamenit, kojemu je na blizu bio tribunal praetorov, gdje su se dakako ljudi radi sudjenja sastajali, a i mjenjačem je tu bilo mjesto, Hor.

pŭteārius, ii, m. [puteus] koji kopa bunare, (kako se domišljaju) Liv. 44, 33, 1.

pūteo, ui, — 2. truo-, gnjil biti, zaudarati po truhlini, smrdjeti, Plaut. Hor.

Pŭteŏli, ōrum, m. grad u Campaniji, s. Pozzuolo. Odt. **-lānus**, adj. puteolski; subst. — a) **-ni**, ōrum, m. Puteoljani. b) **-num**, i, n. dobro (imanje) kod Puteolâ.

pūter ili **pūtris**, tris, tre, adj. gnjil, truo, prhak, ločkav, uvenuo, navis; * fanum; * poma; † corpora cicatricibus putria; † clipeus; † lapis; * solum; * glaeba; * mammae, koje vise; * oculi, sčezavajuće; * anima, pogibajuća.

pūtesco ili **-tisco**, tui, — 3. [puteo] zaudarati po gnjiloći, usmrditi se, jedn. Hor. sat. 2, 4, 65 sl. (nadje se i mjesto putresco).

pŭteus, i, m. 1) * izkopana rupa, jama, puteum demittere, kopati jamu. 2) bunar, puteum fodere, Plaut. Curt.; putei perennes, Hor.; takodjer † kapnica (cisterna); (Plaut.) tamnica pod zemljom za robove.

pūtĭde, adv. s comp. i sup. [putidus] affectovano, pretjerano, dicere; putidius literas exprimere.

pūtĭdiuscŭlus, adj. [dem. od putidus] nješto dotužan, -dosadan, jedn. Cic. fam. 7, 5, 3.

pūtĭdus, adj. s comp. i sup. [puteo] 1) gnjio, truo, fungus, Plaut.; caro; pak * cerebrum putidius, izhlapio; takodjer * o starih ljudih. 2) tp. mrzak, dosadan, affectovan, pedantski, vereor, ne putidum sit scribere ad te etc.; haec vobis molesta et putida videri; ne obscurum esset aut p.; Demosthenes p.

pūtillus, i, m. [dem. od putus = pusio] djetčačić, maleno, kano rieč od dragosti, jedn. Plaut. Asin. 3. 3, 104.

pŭto, 1. [putus] 1) (predcl.) čistiti; pak a) stabla i naliko čistiti = obrezivati, kresati, * p. vites; † vitem. b) poravnati, urediti, rationem (Plaut.); rationes cum publicanis; takodjer pre-, razmišljavati, eam mecum rationem puto. Po tom c) zacieniti, si denariis CCCC Cupidinem illum putasset, da je zacienio 400 denara. 2) tp. a) po nutarnjoj vriednosti zacieniti, cieniti, držati do koga, alqd magni, pluris, minimi, tanti; * commoda parvi; alqm pro nihilo; damnationem pro praetura; ratio supra hominem putanda est; in parentis numero alqm p.; imperatorem in alqo numero; alqd in expetendis rebus; hominem prae se neminem; se solum beatum; legem nullam; non putare sc. legem. b) pre-, razmišljati, mecum argumentis puta, Plaut., dum haec puto, Ter.; in quo primum illud debes putare etc.; * multa, * multa dura suo tristi cum corde putans. c) razmislivši mniti, misliti, smatrati, držati za (sr. credo, arbitror, censeo, existimo), deos, na bogove vjerovati; maximam gloriam in maximo imperio; s dvostrukim acc., alqd periculosum; eas divitias putabant; quod idoneum ad muniendum putarent; s acc. c. inf., ali takodjer s izpuštenim esse u inf., mihi ista valde probata sunt, quod item fratri puto; quaecumque sunt in omni mundo, deorum atque hominum putanda sunt; putat eam rem sibi cogitandam; non concedendum; takodjer quod ille minime putabat sc. optandum esse; nec committere ut aliquando dicendum sit ,non putaram' Cic. off. 1, 23, 81.; erravit, lapsus est, non putavit sc. se quidquam mali comissurum, Cic. p. Lig. 10, 29, 30.; putaram secus; * s inf., putes, putares, mislio bi; * † ironijski, valjda; parenthetski, Cael. i Vatin. u Cic. ep.; = disputare, razlagati, rem ipsam putasti, ugodio si, Ter. Phorm. 4, 5, 6.

pūtrĕ-făcio, etc. 3. učiniti da sagnjije -struhne, -oprhne, nudatum tectum imbribus putrefaciendum; saxa infuso aceto.

pūtresco, — — 3. [puter] (s)truhnuti, (sa)gnjiti, sprhnuti, ne (sus) putresceret; humine an sublime putrescat; * Ajax; * vestis; sr. putesco.

pūtrĭdus, adj. [puter] gnjio, truo, dentes; prenes., * mekan, veo, pectora.

pūtris pogl. puter.

pūtus, adj. sa sup. (ostarjela rieč, nalazi se malo ne samo sa purus) sasma čist, sjajan, svietao, nepomiešan, (Plaut.) purus putus est ipsus, pravi pravcati on; purus p. est sycophanta, pravi je pravcati s.; jedn. Cic. Att. 2, 9, 1. meae putissimae orationes, sjajni.

pyctes ili **pycta**, ae, m. [πύκτης] šakač, Phaedr.

Pydna, ae, f. [Πύδνα] grad u Macedoniji. Odt. subst. **Pydnaei**, ōrum, m. Pydnjani.

* **pȳga**, ae, f. [πυγή] stražnjica = nates, gdje pogl.

* **Pygmaeus**, adj. [Πυγμαῖος] pygmaejski, patuljast (Pygmaei, mythski narod patuljaka u Africi).

Pygmălion, ōnis, m. [Πυγμαλίων] 1) unuk Agenorov, koji se je zaljubio u ženski kip načinjen po njem samu, koji je kip Venera na njegovu molbu životom zadahnula, Ov. 2) kralj u Tyru, brat Didonin, Virg. Just.

Pȳlădes, ae, ili is, m. [Πυλάδης] 1) sin kralja Strophija (Strophius), prijatelj Orestov. Odt. **-dēus**, adj. Pyladov, amicitia = najveće. 2) pantomimist na glasu, rodom iz Cilicije, živio za Augusta, Suet.; sr. Bathyllus 2).

Pȳlae, ārum, f. [Πύλαι] klanci, 1) P. Tauri; Amanicae, Susides pogl. Amanus 1), Susa b). 2) = Thermopylae, gdje pogl. Odt. **Pȳlăicus**, adj. = thermopylski.

Pȳlaemĕnes, is, m. [Πυλαιμένης] kralj paphlagonski i saveznik Trojancem.

Pȳlus (Pylos), i, f. [Πύλος] grad u Messeniji, utemeljen od Neleja, otca Nestorova; P. Nelea, Ov. Odt. * **Pȳlius**, adj. pylski, kadšto = Nestorov, nestorski; subst. Pylius=Nestor.

* † **pȳra**, ae, f. [πυρά] = rogus, lomača; takodjer (Liv.) na Oeti mjesto, na kojem se je Hercule sažgao.

pȳrămis, ĭdis, f. [πυραμίς] pyramida.

Pȳrămus, i, m. 1) mladić u Babylonu, dragi Thisbin, Ov. 2) rieka u Ciliciji.

Pȳrēne (Pȳrēne Tib. 1, 7, 10.), ēs, f. [Πυρήνη] kći Bebrykova (Bebryx), ukopana na gori, koja je od nje ime dobila, po tom pyrenaejska gora, Tib. Odt. **Pȳrēnaeus**, adj. Pyrenin, pyrenaejski, saltus; montes, saltus Pyrenaei; subst. **-aeus**, i, m. pyrenaejska gora, Pyrenaeji.

Pyrgi, ōrum, m. [Πύργοι] grad u Etruriji. Odt. **-gensis**, adj. pyržki.

Pȳrĭphlĕgĕthon, ontis, m. [Πυριφλεγέθων] rieka pod zemljom, obično Phlegethon, gdje pogl., Cic. n. d. 3, 17, 43.

* † **pȳrōpus**, i, m. [πυρωπός] tuč, bronza, brunač.

Pyrrha, ae, f. [Πύῤῥα] kći Epimethejeva i Pandorina, žena Deukalionova, Virg. Ov.

Pyrrhia, ae, f. ime jednoj kradljivoj robkinji u njekoj staroj komoediji Titinijevoj, Hor.

Pyrrhias, ădis, f. [Πυῤῥιάς] iz grada Pyrrha na Lesbu, pyrrhski, Ov.

pyrrhĭcha (pyrricha), ae, f. i **-che**, ēs, f. [πυῤῥίχη] igra (ples) pod oružjem, Suet.

Pyrrho, ōnis, m. [Πύῤῥων] grčki philosoph iz Elide, utemeljitelj skeptičke škole, vršnjak Alexandra Velikoga. Odt. **-nēi (-nii)**, ōrum, m. pristalice Pyrrhonovi, Pyrrhonovci, takodjer skeptici nazvani.

Pyrrhus, i, m. [Πύῤῥος] 1) sin Achillov, takodjer Neoptolem nazvan, utemeljitelj kraljestva u Epiru; po tom Pyrrhi castra, mjesto u Epiru, u Triphyliji, Liv. Odt. † **Pyrrhĭdes**, ae, m. mužki potomak Pyrrhov, u pl. = stanovnici epirski. 2) kralj u Epiru, koji je vojevao na Rimljane.

Pȳthăgŏras, ae, *m.* [Πυθαγόρας] *slavan grčki philosoph s otoka* Samos *oko g. 550 pr. Is. Odt. a)* * **Pȳthăgŏrēus**, *adj. Pythagorin; subst. pristaša Pythagorin, pythagorevac, sing. i pl.; takodjer (n. pl.)* Pythagorea, *nauk-, sustav Pythagorin*, Platonem ferunt didicisse P. omnia. *b)* **-gŏrĭcus**, *adj. Pythagorin; subst.* **-gorici**, *učenici i pristalice Pythagorini.*

Pȳtho, ūs, *f.* [Πυθώ] *najstarije ime Delphom* (Delphi) *i njihovoj okolici. Odt.* **Pȳthĭcus** *i* **-thius**, *pythski adj.* oraculum; Apollo; * incola *ili* * deus = Apollo; *subst. a)* **Pȳthia**, ōrum, *n.* [τὰ Πύθια] *pythske igre, koje su se izprva svake devete, kašnje svake pete godine Apollonu na čast kod Delphâ svetkovale, Ov. b)* **Pȳthia**, ae, *f.* [ἡ Πυθία] *svećenica Apollonova u Delphih.*

Pȳthon, ōnis, *m.* [Πύθων] *velika zmija kod Delphâ, koju je ubio Apollon, pak zato da mu se je nadjenuo nadimak* Pythius *(sr.* Pythius *u rieči* Pytho), *Ov.*

pȳtisso, 1. [πυτίζω] *vino pri kušanju izpljucnuti, jedn. Ter. Heaut.* 3, 1, 48.

pyxis, ĭdis, *f.* [πυξίς] *kutijica, škatuljica za pomasti, liekove i nal.*

Q.

Q. *kano ime (u nas krstno)* = Quintus; *takodjer* = que, S. P. Q. R. = senatus populusque Romanus. — Q. F. F. S. = quod felix faustumque sit. — Quir. = Quirites.

quā, *adv. [sc. parte,* via, *abl. sing. fem. od pron. relat.] 1) s koje strane, gdje, odakle, kamo, kuda, dokle, do kamo, do kuda,* duae viae, qua etc.; ad omnes aditus, qua adiri poterat; eâ, qua; qua — eâ; locus, quâ; eâdem qua ceteri fugere noluit; non quidquam, qua, *ništa, gdje*; qua despici poterat; omnia, qua visus erat. *2) koliko, kako,* illuc, qua veniam? * effuge qua potes; * qua facere possis. *3) (riedko)* qua — qua, *nješto — nješto, koje — koje,* qua dominus, qua advocati; usi sunt qua suis quisque qua totius ordinis viribus. *4)* * *kako god, kano* πῃ, *poslije* ne *i* si, *Hor. (ipak nije stalno, treba li da se tako čita).*

quā-cunquĕ (quacumq.), *[abl. sing. fem. od* quicunque *sc.* parte] *1) gdjegod, kamogod, kudagod,* q. iter fecit. *2)* * *kako god.*

quādam-tĕnus, [*abl. sing. fem. od* quidam] *(obično se piše razstavljeno) do njekle,* est quadam prodire tenus, *jedn. Hor. ep.* 1, 1, 32.

Quādi, ōrum, *m. puk u južnoiztočnoj Germaniji, sadašnjoj Moravskoj, Tac.*

quădra, ae, *f.* [quattuor] *upr. četvorina, pak a) komadić kruha na četiri ugla, Hor.; pl. režnji kruha (s kojih su Trojanci jeli, kano sa stolova), Virg. b)* **quădrum**, i, *n. četvorina, class. samo tp.* redigere omnes in quadrum numerumque sententias, *rhythmijski dotjerati, Cic. or.* 61, 208. 70, 233.

quădrāgēni, ae, a, *adj. num. distr.* [quadraginta] *po četrdeset.*

† **quădrāgēsĭmus**, *adj. num. ord.* [quadraginta] *četrdeseti; na pose † subst.* **-ma**, ae, *f. (sc.* pars) *četrdesetina (kano danak).*

quădrāgies, *adv. num.* [quadraginta] *četrdeset puta,* q. sestertium = *četiri milijuna.*

quădrāgintā, *adj. num. card.* [quattuor] *četrdeset.*

quădrans, tis, *m.* [quattuor-as] *četvrti dio rimskoga novca, koji se je zvao* as, *pak † u obće četvrtina n. p. nasljedstva (baštine); kano novac, četvrtina assa, tri* unciae, quadrante lavari, *Hor.*

quădrantal, ālis, *n.* [quadrans] *kubična stopa, kano mjera za tekućine, Plaut.*

quădrantārius, *adj.* [quadrans] *tičući se četvrtoga diela assa, po četiri assa (stojeći),* q. illa permutatio, *odplata (Clodije, koja nije platila novcem za kupanje, nego je nadzornika drugčije naplatila), Cic. p. Cael.* 26, 62.

quădrātus, *adj.* [*partic. od* quadro] *četverouglast,* saxum q.; agmen q. *pogl.* agmen; † *o rastu,* statura, *srednji rast; subst.* **quadrātum**, i, *n. četvorina; u astronomiji, četvrt ..; posl. (Hor.)* mutare quadrata rotundis, *četverokutno mienjati u okruglo (pozajmljeno od gradjenja) = prebacivati se.*

quădrĭduum (ne quatriduum), ii, *n.* [quattuor *i* dies] *vrieme od četiri dana.*

quădriennis, *adj.* [quattuor *i* annus] *od četiri godine, jedn. Aurel. Vict. epit.* 45, 10.

quădriennium, ii, *n.* [quattuor-annus] *vrieme od četiri godine.*

quădrĭfāriam, *adv.* [quattuor] *na četiri diela,* dividere.

* **quădrĭfĭdus**, *adj.* [quattuor-findo] *na četiri diela razkoljen, -razciepljen,* sudes; *na četiri diela,* q. quercum scindebat.

quădrīgae, ārum, *f.* [*mj.* quadrijugae *od* quattuor-jugum] *(riedko, pjesn. i kasno u sing.) četiri konja upregnuta, takodjer, kola na četiri konja, osb. za ratne potrebe, pri javnih igrah i utrkivanju, svetčanih provodih i nal., na pose se na njih voze Jupiter, a pjesnici ih daju i zori i noći;* alborum equorum; aureae, inauratae; falcatae; in quadrigis *(na utrkivanju itd.)* eum secundum numeraverim; *posl. (Hor.)* navibus atque quadrigis alqd petere, *s najvećim naporom; takodjer prilika velike brzine, svetčana, gizdava hoda,* quadrigis albis, *Plaut.*; cursu corrigam tarditatem tuam cum equis, tum vero, quoniam scribis poëma ab eo nostrum probari, quadrigis poeticis, *Cic. Qu. fr.* 2, 13, 2.; cujus in adolescentiam per medias laudes quasi quadrigis vehentem transversa incurrit misera fortuna rei publicae, *Cic. Brut.* 97, 331.

quădrīgārius, *adj.* [quadrigae] † *spadajući na kola sa četiri konja (za utrkivanje); pak, subst.* **-ārius**, ii, *m. koji ravna konje pri utrkivanju.*

quădrīgātus, *adj.* [quadrigae] *obilježen slikom četiri upregnutih konja,* nummus, *jedn. Liv,* 22, 52, 3.

quădrīgŭlae, ārum, *f. dem. od* quadriga, *Cic. fat.* 3, 5.

* † **quădrĭjŭgus** *i* * **-jŭgis**, *adj.* [quattuor-jugum] *na četiri konja; odt. subst.* **-jŭgi**, ōrum, *m.* (*sc.* equi) *četiri upregnuta konja.*

quădrĭ-libris, *adj.* [quattuor-libra] *od četiri funte, jedn. Plaut. Aul.* 5, 2.

† **quădrĭmestris**, *adj.* [quattuor *i* mensis] *od četiri mjeseca.*

quădrīmŭlus, *adj. dem. od* quadrimus, *Plaut.*

quădrīmus, *adj.* [quattuor] *od četiri godine,* Cato; infans; *(Hor.)* merum.

quădringēnārius, *adj.* [quadringeni] *(svaki) od četiri sto (sastojeći).*

quădringēni, *adj. num. distr.* [quadringenti] *po četiri sto.*

quădringentēsĭmus, *adj. num. ord.* [quadringenti] *četirstoti.*

quădringenti, ae, a, *adj. num. card.* [quattuor-centum] *četiri sto.*

quădringenties, *adv. num.* [quadringenti] *četiri sto puta.*

quădrĭpartītus (-pertītus), *adj.* [quattuor-partio] *na četiri diela razdieljen, četverostruk.*

quădrĭpĕdans etc. *pogl.* quadrupedans etc.

quădrĭrēmis, *adj.* [quattuor-remus] *na četiri reda veslačkih klupa, na četiri reda vesala,* q. navis; quadriremis *kano subst. četveroveslarka.*

* **quădrĭvium**, ii, *n.* [quattuor-via] *razkršće.*

quădro, 1. [quadrum] *1) trans. upr. učiniti četverokutno, pak,* q. acervum, *nasuti hrpu do punih 4000 talenata, Hor.; tp. naravnati, urediti, dotjerati što,* quadrandae orationis industria. *2) intrans.* * *slagati se u četvrt,* omnis in unguem arboribus positis secto via limine quadret = *svi putevi izmedju pojedinih redova trsja neka su na sve strane jednako razdaleko kao i* quincunx *stabala (sr.* quincunx); *pak u obće, prilikovati, pristajati,* eam conjunctionem q. et perfici volumus; hoc ad multa q.; omnia in istam q. apte videntur; tibi ita quadrat, omnia in illis fuisse paria; *na pose o brojevih, slagati se,* sexcenta eodem modo, *jedn. Cic. Verr.* 1, 36, 92.

quădrum *pogl.* quadra *b).*

quădrŭpĕdans (quadrip.), tis, *adj.* [quadrupes] *četveronožke idući, -skačući (u skok trčeći),* canterius, *Plaut.*; * sonitus q., *u skok trčećega konja;* * *subst. konj brzac, konj za trku (trkalac).*

quădrŭpes (quadrip.), ĕdis, *adj.* [quattuorpes] *četveronog,* * quadrupedes cursus, *konjâ; subst. comm. četveronožac,* quadrupedum vectiones; * saucius q.; * quadrupedum cursu; * nulla; *o ljudih, kojim su se ruke ujedno smatrale nogama,* constringito quadrupedem, *veži mu ruke i noge, Ter.*

quădrŭplātor, ōris, *m.* [quadruplor] *upr. koji početveročuva, pak izprvice valjda njeka vrst tužiteljâ ili sokâ (denuncianata), koji su zahtievali četverostruku globu, a sami četvrti dio globe dobivali, kašnje je značilo u obće tužitelje, kojim je taj posao zanat bio, pak su tuživali, da što dobiju ili dodijavaju; Cic. div. in Q. Caecil.* 7, 24.; *pak prešlo i na sudce, koji su po svojoj koristi sudili,* populum Romanum quadruplatoris et interceptoris litis alienae personam laturum, *Liv.* 3, 72, 4.

quădrŭplex, ĭcis, *adj.* [quattuor-plico] *četverostruk,* onerariarum ordo; † acies; † judicium, *sud centumviralni, koji se je dielio na četiri suda; subst. četverostruko, jedn. Liv,* 2, 45, 42, 3.

quădrŭplĭco, 1. [quadruplex] *početverostručiti.*

quădrŭplor, *dep.* 1. [quadruplus] *biti* quadruplator, *jedn. Plaut. Pers.* 1, 2, 10.

quădrŭplus, *adj.* [quattuor] † *četverostruk; kano subst.* **-um**, i, *n. četverostruko, Cic.*

quaerĭto, 1. [*intens. od* quaero] *revno težiti na što, r. tražiti,* te, *Cat.*; te ipsum, lanâ ac telâ victum, *Ter.; osb. za-, izpitivati, Com.*

quaero, sīvi, sītum, 3. *1) tražiti,* alqm; *(Plaut.)* hospitum; *(Phaedr.)* escam in sterquilinio; omnino illud honestum quod ex animo magno excelso magnificoque quaerimus. *Odt. a) tražiti čega nema, ne nalaziti,* Siciliam in Sicilia; Persas et ludos et imbellem Asiam; multitudinem jugerum; tribunicium auxilium; occasionem praetermissam. *b) tražiti kako da se steče, -nabavi, -namakne, praegn. steći, namaknuti, zaslužiti, zaraditi i nal.,* victum, *Ter.*; honeste rem mercaturis faciendis; opus est quaesito, *treba mi zaslužbe;* nummos aratro ac manu; copiam; opus *(djela)*; *(Ter.)* in quaerendo conterere vitam; * finis quaerendi, *njeki kraj skupljanju blaga;* * quaesita, *tečevina, osb. stečeno blago; (Plaut. Suet.)* liberorum quaerundorum causâ; sedem condendaeque urbis locum, locum seditionis; hos sibi honores; * sibi foedera; alcui honores; nobilitatem periculis; ignominiam alcui, invidiam in alqm, *poticati; s acc. stvari, dat. osobe i namjere, i predlogom* ex, quo mihi ex cujusquam amplitudine aut praesidia periculis aut adjumenta honoribus quaeram, *Cic. de imp. P.* 24, 70.; † mors quaesita = *samokrv!* † adversus externos militem quaeri. *c) u obće, težati na što, gledati, raditi-, nastojati o čem, misliti o čem,* dum id quaero, *Ter.*; q. fugam; sibi remedium ad etc.; * virtutem, * superbiam, * pauperiem, * requiem, * risus, * fugam morbi, * tempora, *vrebati,* * modos, *smišljati kako bi;* * † *s inf., truditi se, potežiti se (kao* ζητεῖν). *d) o stvarih, zahtievati, trebati, hjeti se,* oratoris eloquentiam; repens bellum dictatoriam potestatem. *2) tražiti, da se doznade, a) pitati, razpitivati o čem, pitati koga,* imperatoris fidem; * scitari et q. causas; * ingentem luctum ne quaere tuorum; * oracula; * sidera; quorum de natura moribusque Caesar cum quaereret; ab, ex, de alqo, *koga, obično s quaest. indir.*; quaesivit, si *(dali)* incolumis evasisset; in quaerendo. *Na pose* si quaeris (quaerimus, quaeritis), *takodjer* si verum q. = *pravo da se reče;* quid quaeris? *ili* noli quaerere, *u kratko. b) na sudu izpitivati, preslušati,* de morte alcjs; de pecuniis repetundis; conjurationem servorum; de servo in dominum, *roba na muke staviti da govori proti gospodaru;* † rem per tormenta. *c) u obće, izpitivati, iztraživati što poimence u nauci, razprav-*

ljati što, tempus profectionis quaeritur; ratio perficiendi quaerebatur; quaeramus unamquamque reliquorum sententiam; nos de constanti viro ac sapiente quaerimus; multa ex eo saepe quaesivi; si quis quid quaereret; *(Hor.)* amoto quaeramus seria ludo; *(Hor.)* naturâ fieret laudabile carmen, an arte, quaesitum est.

quaesītio, ōnis, *f.* [quaero] *iztraga, jedn. Tac. ann.* 4, 45.

quaesītor, ōris, *m.* [quaero] *istraživalac u karnoj stvari, iztražni sudac, predsjednik sudu, osb. o praetoru, koji je upravljao iztragom u karnih stvarih, ali i o drugom, koji bi ga zamienio u sudbenoj iztrazi (osb.* judex quaestionis; *pogl.* judex); * q. Minos.

quaesītum, i, *n.* [*partic. od* quaero] * *pitanje;* quaesita *pogl.* quaero *1) b).*

quaesītus, *adj. s † comp. i sup. [partic. od* quaero] *1) prebiran, tražen, affectovan,* vitabit quaesita nec ex tempore ficta; ut numerus non q., sed ipse secutus esse videatur; *(Tac.)* asperitas, comitas. *2) izabran, izvrstan,* † quaesitior adulatio; † leges quaesitiores; † honores, poenae quaesitissimae; libidinibus in omnem fere aetatem sexumque quaesitissimis, *Aurel. Vict.*; * q. artes.

quaeso, — — 3. [*stari izgovor rieči* quaero] *(predcl.) tražiti; obič. moliti, izmoliti,* quaeso, ut etc.; *Ter.*; a vobis q. ut etc.; a te q. et peto, peto quaesoque, q. obtestorque, ut etc.; id unum q.; P. Decium q. mecum consulem faciatis, *Liv.*; q. parcas mihi, *Phaedr.*; *ne riedko se takodjer absl. u izreku utišne,* quaeso, *molim,* quaesumus, *molimo; takodjer molim te! za boga!* ubinam est, quaeso? *(Ter.)*; q., etiamne tu has ineptias?

quaestĭcŭlus, i, *m.* [*dem. od* quaestus] *(riedko) mala korist, mali dobitak.*

quaestio, ōnis, *f.* [quaero] *1) (Plaut.) traženje, iskanje,* esse quaestioni *ili* in quaestione alcui, *biti tražen od koga. 2) pitanje, traženje, budi abstr., upitivanje, iztraživanje* (q. captivorum; res in disceptationem quaestionemque vocatur, *iztražuje se;* habere q. de alqa re; exsistit hoc loco quaedam q. subdifficilis, num etc.; magna q. est; res versatur in q., *izpituje se), budi concr., predmet pitanju, iztraživanju,* perdifficilis est q. de natura deorum; hac q. animorum *(o čovječjoj duši)* explicata; Academica, *u akademijskom iztraživanju;* dividere totam de dis immortalibus q. in partes quattuor; ponere quaestionem; quaestionem sustinere posse; *na pose a) javno sudbeno iztraživanje, karna iztraga, pri kojoj se je gdješto i mučilo, po tom takodjer muke,* constituitur q. de morte alcjs, de furto; instituere q. de morte alcjs; q. habere ex, de servis in filium, de alqa re, *takodjer Liv.* 33, 28. quaestionem ex his haberi; mortis paternae de servis paternis quaestionem habere; verberibus ac tormentis q. habere pecuniae publicae; servos in quaestionem dare, ferre, postulare, polliceri; q. facere alcui; q. postulare, q. ponere, ferre in alqm; de re q. ferre; q. inter sicarios exercere; minitari quaestiones servorum et tormenta alcui; decernere alcui de re q.; mandare consulibus q. extra ordinem; q. dimittere, *dokinuti;* praeesse quaestioni, *upravljati, biti na čelu (o praetoru ili onom, koji je bio mjesto njega; pogl.* quaesitor); judex quaestionis *pogl. g. 149. pr. Is., koji su pod predsjedničtvom praetora, ili koga drugoga od praetora namještena, znatnije karne stvari iztraživali i o njih sudili. b) sudbenom iztragom ili mučenjem zadobiveno kazivanje, -priznanje,* indicia, quaestiones deferre; testimonia, pacta conventa, quaestiones; *takodjer iztražni zapisnik, iztr. pisma,* obsignare, conscribere q.

quaestiuncŭla, ae, *f.* [*dem. od* quaestio] *malo znanstveno pitanje, -iztraživanje.*

quaestor, ōris, *m.* [*mj.* quaesitor *od* quaero] *u starije doba stalni iztražni sudci, kojim je bio posao da sudom tjeraju i osvadjuju zločince (sr.* duumviri perduellionis), *podpuno* quaestores parricidii, *obič. samo* quaestores, *kaošto u Liv.* 2, 41, 11. 3, 24, 3.; *ali uza to su bili ti* quaestori *po svoj prilici već kano iztražni sudci k jednu i nadstojnici državnoga blaga, te su ostali i onda, kada su se njihovu području zločini izvinuli, jedini pravi blagajnički i porezni činovnici rimske države, a bilo ih je napokon dvadeset, te su se kašnje u provinciju polazećim consulom i praetorom dodavali quaestori, koji su državni porez primali, vojnikom plaću izplaćivali i nal.; kadšto ih je vojvoda i kano legate upotrebljavao; za carevâ bila je quaestorom, koje je sâm car predlagao* (quaestores Caesaris *ili* principis, quaestores candidati), *služba da u senatu čitaju carske govore i poruke, Plin. ep. Tac.*

quaestōrius, *adj.* [quaestor] *quaestorski,* aetas q., *godine, koje je trebalo da imade onaj, koji je htio quaestorom postati;* officium; scriba q.; † scriptus, *pisarska služba kod q.;* scelus q., *počinjen od q.;* porta q., *vrata u taboru, do kojih je bio čador quaestorov;* legatus, *u časti ravan quaestoru;* adolescens nondum q., *koji još nije bio quaestor;* † q. juvenis; *subst.* quaestorius, ii, *m. bivši quaestor, čovjek quaestorske časti; takodjer subst.* **quaestōrium,** ii, *n. a) čador quaestorov u taboru. b) stan quaestorov u provinciji.*

quaestuōsus, *adj. s comp. i sup.* [quaestus] *1) koristan, probitačan,* mercatura; res q. alcui; est multo quaestuosius. *2) lakom na dobitak,* homo; † *koji mnogo dobiva-, koji se bogati čim,* Nasamones, gens Syrtica, navigiorum spoliis q.; veterani nitidi et q.

quaestūra, ae, *f.* [quaestor] *služba quaestorska, quaestura; meton., blagajna quaestorova, jedn. Cic. Verr.* 5, 58, 152.

quaestus, ūs (quaesti, *Ter. Hec.* 5, 3, 38.), *m.* [quaero] *1) tečenje, dobivanje na trgovini, korist i nal. (sr.* fructus, lucrum, emolumentum, commodum, compendium), q. pecuniae, *tečenje;* quibus fides, decus quaestui sunt, *koji trguju itd.;* habere quaestui alqm, rem publicam, *obogatiti se od koga, upravom države;* pecuniam relinquere in quaestu, *na dobitku;* prenes., nullum in eo facio q.; *zaslužba bludnice, po tom* quaestum facere corpore, *Plaut. Tac., samo* q. facere, *Ter., takodjer Cic. p. Sest.* 11, 26. *o Gabiniju,* cum quasi quaestum faceret, *uza njegov sramotni dobitak; u Hor. sat.* 2, 6, 19. *o nezdravoj jeseni* Libitinae q. acerbae, *jer su se u hramu Libitine* (sr. Libitina) *najmljivali pogrebi.*

quā-lĭbet (qualŭb.), *adv. 1) kudgod, gdjegod, svagdje, Plaut. 2)* * *svakako.*

quālis, *adj. 1) interr. kakav, u upravnom i neupravnom pitanju. 2) relat. a odgovara mu* talis, *kojega baš ne treba, kakav,* qualem te praebuisti, talem te impertias; in hoc bello, q. bellum nulla barbaria gessit; * q. est iter in silvis; * q. multa; * qualem meruit *(sc.* ut sibi remitterem), Pallanta remitto; * *mj.* qualiter, *kako. 3) indef. kano philosophijski t. t., njekakav,* quae appellant qualia.

quālis-cunque (-cumque), *adj. 1) relat. kakavgod,* qualescunque sunt; *u tmesi,* quale id cunque est; *(Ov.)* qualis enim cunque est. *2) indef. kakavgod.*

quālis-lĭbet (-lŭbet) *[obično se piše razstavljeno], adj. (riedko) kakav god, kakav mu drago, Cic. n. d.* 2, 37, 95.

quālĭtas, ātis, *f.* [qualis] *(u Cicerona kano prievod grčke rieči ποιότης) relativna kakvoća; (kasno) kakvoća u obće.*

quālĭter-cunque (-cumque), *adv. kakogod, Just.*

quālus, i, *m. pletena košara, koš, Virg.; (ne može se razpoznati je li* qualus *ili* qualum), *Hor. carm.* 3, 12, 4.

quăm, *adv. kako, koliko (sr.* quemadmodum, quomodo, quî, ut, sicut), *I) u correlaciji 1) u prispodobah, a) odgovarajući ili izrično postavljenu ili lako u misli dodanu* tam, quam quisque pessime fecit, tam maxime tutus est, *što—to (c. comp.; Sall.);* tam consimilis est q. potest, *nalik što može više;* tam confido q. potest, *Plaut.; obič. uz sup. bez* tam, *sa* possum, *a i bez njega,* quam maxima possum voce dico, *velim što mogu glasnije;* q. maximis potest itineribus; quam celerrime potest; q. maximus numerus; praesidium quam amicissimum; *(Liv.)* cum tyranno, quam qui unquam, saevissimo; quam saepissime, q. primum, *čim prije, što prije; takodjer (Plaut.)* nimis q., *čim više; (Ter.)* quam familiariter = tam f. quam potest; *(Brut. u Cic. ep.)* valde q. paucos habet, *premalo ih, (jedn. Cic. Qu. fr.* 2, 4, 5.) sane q. refrixit; tam *treba dodati i u pjesničkih obratih,* nocte, quam longa est = *cielu noć, što je jest,* hiemem, q. longa (est). *b) odgovarajuć riečim* tantus, tanti, tanto, *pogl.* tantus. *c)* * *sa izrično postavljenim ili pomišljenim* sic. *d) odnoseć se na comp. ili na comparativne pojmove,* plures, plus q.; artem juris habebitis magis magnam atque uberem q. difficilem atque obscuram; magis audaciter q. parate; longior q. latior; *poslije* malle, praestat; *gdješto bez comp. anakoluthski, budući da se izprvice prispodabljanje nije namjeravalo,* tacita bona est mulier quam loquens, *Plaut.*; nec me ars mea q. benevolentia perturbat, *Curt.*; cedere loco consilii quam formidinis arbitrantur, *Tac.*; claris majoribus q. vetustis, *Tac.*; *poslije riekova, koji njeku izvrštinu znače, kano* statuo *(Nep.),* volo *(Liv.),* probo *(Tac.), poslije* aeque, supra *(više),* ultra *(dalje),* usque superque *(Hor. sat.* 1, 2, 65 *sl.),* contra, secus, alius, aliter, alibi, dissimilis, diversus; *poslije brojevnih pojmova,* haud centesimam partem laudat, quam, *Plaut.*, vix dimidium quam quod acceperat, *Liv.*; quam pro *pogl.* 1. pro *2) d). e) naprama pojmovom vremena, kada, pošto,* postero die, postridie, pridie, saeculis multis ante, post diem, septimo die, quam. *II) izvan correlacije, u pitanju i uzkliku, uz adv. adj. i verb., kako, koliko,* quam multa, quam paucis! q. nihil praetermittis, *kako ništa ne propuštaš!* q. nihil tamen explicas; q. valde admurmurarint; q. cupiunt laudari! q. vellem ad illas pulcherrimas epulas me invitasses; q. sint morosi, vel ex hoc intelligi potest; *u ironiji = kako malo,* attende jam, quam ego non defugiam etc.; vide q. sim in isto genere deus; q. par vestrum factum est (facto ei), quod etc.

quam-diu, *adv. 1) interr. dokle? 2) relat. doklegod, dok.*

quam-lĭbet (-lŭbet), *adv. 1) po volji, Phaedr. 2) koliko god, bilo koliko mu drago,* * occupat egressas g. ante rates, *odmakle one napried koliko mu drago;* † g. teneri.

quamne, *adv. nego li? jedn. Plaut. Bacch.* 2, 3, 23.

quam-ob-rem, *adv. 1) interr. čemu? za što? jer? 2) relat. s čega, zašto,* multae sunt causae, q. cupio, *Ter.*; illud est, q. haec commemorarim; *često nadovezuje glavnu izreku, s toga, zato.*

quam-plūres, a, *adj. u pl. (predcl. i kasno) premnogi.*

quam-prīmum, *adv. pogl.* quam *I) 1) a).*

quam-quam (quanq.), *conjct. ako i, akoprem, premda, kolikogod; u class. prosi slaže se s indic., s conj. samo onda, kad bi i bez* quamquam *stajao conj., naročito poradi druge koje conjunctivske izreke,* q. sint *(možda)* in quibusdam malis, tamen hoc nomen beati longe et late patet; erant multi, qui, q. non ita rem se habere arbitrarentur, tamen libenter id, quod dixi, de oratoribus illis praedicarent; ita nobismet ipsis accidit, ut q. essent multo magis alia lugenda, tamen hoc doleremus; *ali u pjesnikâ i kašnjih prosaika nalazi se u obće često s conj.*; *s acc. c. inf., jedn. Tac. ann.* 12, 65, 3. *Na pose nalazi se a) često bez (zarieka) stražnje izreke zaradi preinake ili izpravljanja predidućega, ipak, i nal. b) bez svoga se glagola dodaje participiju ili adjectivu (u class. prosi riedko)* si omnia illa, quae sunt extra, q. expetenda, summo bono continerentur; viro acri et q. adverso populi partium.

quam-vīs, *conjct.* (volo; *upr. koliko, kako te volja; sr.* quantumvis) *pokazuje, da se ostavlja drugomu, neka pomišlja kolik mu drago stupanj zapreke, koliko mu drago, kako mu drago, bud koliko, bud kako, ma kako, s toga se slaže u class. prosi s conj., ali već u Nep. i Liv. kadšto s ind., češće u kašnjih i pjesnikâ; na pose a) bez glagola s adj. i adv., ali u class. prosi prama biću particule malo ne uviek s pos., ne sa sup.,* quivis, q. indignus; q. multi; q. copiose; *jedn. Cic. de or.* 3, 26, 103. q. vitiosissimus orator; *(Hor.)* q. infra censum ingeniumque. *b) kadšto se* quam *i s drugim kojim oblikom glagola* velle, *nego je* vis, *složi,* quam velit sit potens; quam voletis multi; facinus quam vultis improbum; quam volent in conviviis faceti; quam volent impudenter. *c)* quamvis licet *pogl.* licet.

quā-nam, *adv. interr. gdje li, kuda li? jedn. Liv.* 5, 34, 7.

quando, *1) adv. kada, a) interr. kada? b) relat.,* non intelligitur, quando obrepat senectus. *c) indef. kada, igda,* ne q., num q., si q., si q. unquam. *2) conjct., a) vrem. kada,* tum q.; * *bez predidućega* tum. *b) (veoma riedko u Cic.) uzroč., kada, budući da, jer (o obće poznatu i neprieporni razlogu, koji i zagovoreni takovim priznati mora; sr.* quoniam, quandoquidem), q. vobis ita placet, *Sall.,* q. per illam licet, *Sall. Jug.* 10, 2, 9.; quando id certum atque obstinatum est, *Liv.;* q. virtus est affectio animi constans, *Cic. Tusc.* 4, 15, 34.

quandŏ-cunque (quando-cumque), *adv. (ponajv. pjesn.) 1) relat. kadgod, čim,* * q. trahunt invisa negotia Romam; † q. fors obtulerat; s *conj., Curt. Prop. (sr.* quicunque). *2) indef. njegda, jednoć,* * q. mihi poenas dabis; *u tmesi,* * quando consumet cunque.

quandŏque, *adv. 1)* = quandocunque *1),* q. eadem parte sol — defecerit; *(Hor.)* indignor q. bonus dormitat Homerus; *(Curt.)* redditurus q. repetisset, q. *(ako bi kada)* adoleverit, q. genitus erit; *starinski takodjer s uzročnim značenjem, kao pojačeni* quando, *Liv.* 8, 7, 15. *2)* = quandocunque *2).* — *3)* = et quando? *i kada? te kada? [pogl.* quando *1) a)], Hor. sat.* 2, 6, 60.

quandŏ-quĭdem, *conjct. kad baš [pojačeni* quando; *sr.* quando *2) b)].*

quantillus, *adj. (Plaut.)* [*dem. od* quantulus] *količak, kolišan.*

quantŏpĕre *(sada se piše ponajv.* quanto opere) *upr. kolikim trudom (sr.* opus), *pak kano adv. koliko.*

quantŭlus, *adj.* [*dem. od* quantus] *količak, kolišan,* q. nobis videtur sol! quantulum judicare possemus; * quantulum summae; † quantulo contenti esse deberent; † quantulum militum.

quantŭlus-cunque (-cumque), *adj. relat. indef. količan god;* de hac mea, q. est, facultate; quantulumcunque dicebamus; *takodjer razdieljeno* quantulum id cunque est.

quantus, *adj.* [quam] *pron. adj., 1) relat., a) kolik, i ne odnoseći se na* tantus, exercitum et pecuniam quantam vellent; q. non unquam antea, exercitus venit, tantam multitudinem interfecerunt; q. fuit diei spatium, *koliko je bilo dana;* q. maxima celeritate potui, *takodjer (Ter.)* quantus quantus, *sav savcat, kolik je da je; osb. a) subst.* **quantum,** *n. koliko,* q. agri, temporis, loci, animi; * † q. ad alqm, alqd, *koliko do koga ili čega stoji; (Plaut.)* quantum, *koliko bilo da bilo; takodjer kano adv. koliko,* tantum nocebatur, q. efficere poterant; nisi q. usus necessario cogeret; q. per commodum rei publicae fieri posset; q. fieri potest; q. maxime accelerare poterat, *što je brže mogao;* tu illum q. ames; ea q. potui (*sc.* facere) feci; *(Hor.)* non possis oculo q. contendere Lynceus; * † in quantum; * non tantum quantum, mihi non tantum furesque feraeque curae sunt q. etc., * nec tantum Veneris q. studiosa culinae; *mjesto* quanto *uz comp. naprama* eo, *što — to, čim — tim,* q. longius procederet, eo etc. *Liv.; mjesto* quanto magis *naprama* tanto magis, *Liv.* 32, 5, 2., *i bez correlacije, Liv.* 44, 36.; quam primum, *što prije, čim prije,* scribe, q. potes. *b) gen. pret.* **quanti,** *po što, takodjer* quanti quanti, *po što bilo da bilo; ellipt.,* percontor, quanti olus ac far, *Hor. c) absl.* **quanto,** *koliko, za koliko, uz comp. i comparativne pojmove,* quanto-tanto, *što — to, čim — tim; ellipt.,* * quanto quisque sibi plura negaverit, ab dis plura (= tanto pl.) feret; *(Tac.)* quanto *s pos. i sa sliedećim* tanto *s comp. 2) interr. i uzklično, kolik!* q. notitia antiquitatis! quantum frumenti? quanti emisti? scis quanti te faciam; quanto haec dissimulari praestet? *subst. pl.* quanta, accipe nunc, victus tenuis quae quantaque *(koju i koliku korist)* secum afferat, *Hor. sat.* 2, 20, 70.; quantum instar in ipso (= quantae rei)! *Virg. Aen.* 6, 856.; *sr.* instar.

quantus-cunque (-cumque), *adj. relat. indef. kolik god, kolikogod, štogod,* bona q. erant *(dobra štogod ih je bilo);* quantumcunque possim; quantumcunque itineris *(štogod puta)* equitatu efficere poterat; *takodjer u značenju bilo maleno koliko mu drago, količak-, kolišan god,* celebritatem quantaecunque, de Romanis tamen victoriae partae; ego is, qui sum, q. sum ad judicandum; quae (oratio et facultas), q. in me est, nunquam amicorum periculis defuit; *bez glagola,* unum q. gaudium, *Liv.*

quantus-lĭbet, *adj. kolik mu drago,* quantalibet magnitudo, *Liv.;* * q. ordine.

quantus-vīs, *adj.* [volo] *kolik ti volja, -drago, kolik god,* videtur esse quantivis pretii, *Ter.,* quantaevis copiae; quantaevis classi satis; *n., a) subst.* huic des quantumvis, *Plaut.,* q. tolle, *Hor. b) † adv. veoma,* q. facundus. *c) conjct. akoprem, premda,* ille catus q. rusticus, *Hor.*

quā-propter, *adv. 1) interr. zašto? 2) relat. zašto, Ter.; (riedko Cic.) za nadovezivanje consecutivne glavne izreke, s toga, zato.*

quā-quā, *adv.* [*abl. sing. f. od* quisquis] *kudagod, gdjegod, Plaut. Suet.*

quā-rē, *adv. 1) čim, po čem, a) interr.,* quid si nunc tute fortunatus fias? quare? *Ter. b) relat.,* multas res addidit, q. luxuria reprimeretur; permulta sunt, quae dici possunt, q. intelligatur; *(Hor.)* accendis, q. cupiam etc. *2) zašto, radšta, interr. i relat.,* q. negasti? utendum est excusatione, q. id necesse fuerit; multae res, q.; omnia, q.; *(Hor.)* nunc accipe, q. etc.; *za nadovezivanje glavne izreke, s toga zato.*

quartădĕcĭmāni, ōrum, *m.* [quartus decimus] *vojnici četrnaeste legije, jedn. Tac. hist.* 2, 11.

quartānus, *adj.* [quartus] *spadajući na četvrtoga, a)* febris q. *koja dolazi svaki četvrti dan (četvrtača), takodjer kano subst.,* **quartana,** ae, *f. b)* † **-āni,** ōrum, *m. vojnici četvrte legije.*

quartārius, ii, *m.* [quartus] *četvrt, četvrtina kakve mjere, osb. sextarija, mjeričica.*

quartus, *adj. num. ord.* [quattuor] *četvrti,* pars; locus; *(Hor.)* ad quartam jaceo *sc.* horam. *Odt. kano adv. num.* **quartum** *i* * † **-to,** *četvrtom, po četvrti put.*

quartus-dĕcĭmus, *adj. num. ord.* [quattuordecim] *četrnaesti.*

quā-sī, *adv. 1) u hypothetskih prispodobnih izrekah, kao da, kano da, kako no, kano ti, a) obično mu odgovaraju prispodobne rieči* sic, ita, tam, perinde, proinde, idem, fit idem qu. natus non esset omnino; qu. sua res et honos

agatur, ita etc.; quas (Graecas literas) sic avide arripuit, qu. diuturnam sitim explere cupiens; *takodjer (Ter.)* assimulabo qu. nunc exeam. *b) bez prispodobne čestice,* quid ego his testibus utor, qu. res dubia sit aut obscura; *(Plaut.)* quasi si; *takodjer s partic.,* hostes maximo clamore insecuti, qu. partâ jam atque exploratâ victoriâ; *navlastice pristaje* quasi, quasi vero *često prigovarajuć, izpravljajuć, ponajv. ironijski uz prediduće, baš kao da, kao da,* medico tria milia jugerum (dedisti), quasi te sanasset; qu. vero mali atque scelesti tantummodo in urbe et non per totam Italiam sint. *2) u čistih prispodobnih izrekah, gdje se navodi ono što za zbilja jest, kano no, kano ti, kano,* qu. poma ex arboribus, cruda si sint, vix avelluntur, sic vitam adolescentibus vis aufert. *3) (često s* quidam) *tim što se pokrati prispodobna izreka bez svoga glagola, da se ublaži ili izpriča koji preneseni ili podpuniji ili smjeliji izraz, kano ti, reki,* philosophia artium omnium procreatrix quaedam et qu. parens. *4) pokazujuć, da je nješto čemu po svojstvu ili množtvu na blizu, gotovo, malo ne,* unus qu. animus; qu. in extrema pagina; ex eo medio qu., minime qu.; qu. talenta ad quindecim, *Ter.;* praesidium qu. duum milium.

quăsillum, i, *n. ili* **-us,** i, *m. [dem. od* qualum *ili* -us] *košarica za predivo.*

quassātio, ōnis, *f.* [quasso] *(riedko) tresenje,* capitum, *Liv.*

quasso, 1. [*intens. od* quatio] *1) često i silno tresti, -udarati, potresati,* * caput; * hastam; * ramum super tempora; † tecta. *Navlastice (tresenjem) razbiti, oštetiti, pokvariti i nal.,* naves quassatae, *napukli;* * classis quassata ventis; quassata muri, *prolomi; tp. razdrmati,* qu. res publica. *2) refl., tresti se, čagrtati, grohotati,* siliqua quassante *(radi suhoće), jedn. Virg. georg.* 1, 74.

1. quassus, *m. (predcl.) potresanje, stresanje, jedn. pjesn. Cic. Tusc.* 2, 21, 48. attrectatu et quassu dolorum.

2. quassus, *adj. [partic. od* quatio] *slab,* † vox.

quătĕfăcio, etc. 3. [quatio *i* facio] *tp. potresti, uzkolebati, jedn. Cic. ep. ad Brut.* 1, 10.

quā-tĕnus, *adv. 1) dokle, koliko,* qu. progredi debeat; ut qu. tuto possent, Italiam spectatum venirent; ut nulla in re statuere possimus quatenus; *o vremenu, do kada. 2) tp. a) koliko, na koliko. b)* * † = quoniam, *kad već, budući da.*

quăter, *adv. num.* [quattuor] *četiri puta;* * qu. deni, *četrdeset; posl.,* * ter et quater, * terque quaterque, = *iznovice, često, takodjer veoma, pre-,* terque qu. beati.

quăterni, ae, a, *adj. num. distr.* [quattuor] *po četiri.*

quătio, — quassum, 3. *1) tresti, potresati, pak udarati, biti, tjerati, goniti, topotati, stresati,* caput; * jugum *(o konjih);* * alas, *lepetati;* * pennas; * ventus aquas; * silvas quatiente *(šumeći)* vento; * hastam, *mahati kopljem;* * cymbala; * verbera = flagella; * securim; * scuta hastis; † manibus catenas; * fontes flagello; *(Aurel. Vict.)* telis clipeos; * Olympum gravi curru; * fenestras, *bacati se na itd.;* * populum risu, *natjerati na smieh;* † Ephesum vel Mitylenas contentis scholasticorum clamoribus; * ungula campum; * pede terram; * quatitur terrae motibus Ide, *(Ter.)* alqm foras; * prae se, *pred sobom goniti. Odt. tresući oštetiti, razbiti, raztreskati, razmrskati,* muros arietibus, † arietum pulsu; * muros; * turres cuspide; naves quassae, *napukli;* * rates; * myrrha quassa, *smrvljena;* * tegula; * quassae faces, *komadići luči; (Plaut.)* olla quassa, *razbijen. 2) tp. a) dušom silno potresti, smesti, zabuniti, pomesti, ganuti, tronuti,* quod aegritudine quatiatur; * alqm; * alqm mente solida; * mentem sacerdotum, *munu dušom, zanese d.;* * non ego te invitum quatiam, *dražiti. b) mučiti, moriti,* * oppida bello; * anhelitus creber artus; * horror membra; * equam cursu; * sues, *gušiti, daviti; (Tac.)* Menapios et Morinos et extrema Galliarum.

quătrĭduum *pogl.* quadriduum.

quattuor (quatuor), *adj. num. card. četiri.*

quattuor-dĕcim, *adj. num card. četrnaest;* sedere in qu. ordinibus *ili samo* s. in quattuordecim, *sjedjeti na četrnaest prednjih klupa za viteze u kazalištu = biti vitezom.*

quattuor-vĭrātus, us, *m. služba četvorice, jedn. Asin. Poll. u Cic. fam.* 10, 32, 2.

quattuor-vĭri, ōrum, *m. odbor od četvorice za obavljanje kojega javnoga posla, navlastice po municipijih i colonijah, mjestni glavari, -starešine.*

quĕ *(* u arsi češće se oteže), conjct. (srod. sa* τε, *dodaje se enklitično kojoj rieči, a i samim predlogom, nego se pri tom gleda na blagoglasje i sgodniji izgovor,* inque, deque, exque, *ali* ob easque res, sub occasumque, reque de publica; de industriaque; ad mediocritatemque; *pridieva se takodjer tek drugoj rieči, jer ona s predidućom jedan pojam sačinjava,* ea reque, tot tam variisque virtutibus, *Cic. Tusc.* 4, 38, 83. 5, 25, 72.; *u pjesnikâ se slobodnije premješta), 1) spaja pojmove i pomišljaje, kad se hoće da pokaže, da drugi spada na prvi, da je dodatak, dopunjak ili razširenje prvomu (sr.* ac, et), *i,* senatus populusque Romanus; se suaque; potestas vitae necisque. *Navlastice po savezu i sadržaju izrekâ (sr.* ac, et) *može se često prevesti a) a i, pa i,* nostra consilia quaeque in castris gerantur; a Thracibus barbarisque auxiliis; rei frumentariae commeatusque causâ; vimina materiamque; quoniamque ita comparata est ratio vitae naturaeque nostrae; ludibrioque erant minae tribuni; vincebatque auxilio loci paucitas; *(Hor.)* immanemque turbam. *b) te,* fugere perseveravit auxilioque tempestatis ex conspectu abiit; videbaturque aeque diuturnus labor. *c) ito,* scribas saepissime maximeque, quid etc.; vectoris gravibusque navigiis; multis gravibusque vulneribus; *s toga mu je znamenovanje često explicativno naime, to jest,* ad Rhenum finesque Germanorum; dum hostium copiae augerentur equitatusque reverteretur; omnia exempla cruciatusque; oppido moenibusque; plurimos circum se ambactos clientesque habet; a quo incepto studioque. *d) protivno kano posljedak dodavajuć, a, pače, nego,* ut nullo egeat suaque omnia in se ipso posita judicet; iter eorum moratur atque impedit interdicitque omnibus, ne quemquam interficiunt; non nobis solum nati sumus ortusque nostri par-

tem patria vindicat; ne animo deficiant quaeque (= utque quae) usui ad defendendum oppidum sit, parent; (Hor.) neque in terris morabor longius invidiâque major etc.; takodjer pa ipak, Hor. sat. 2, 4, 76 sl. e) dodavajuć nalično, takodjer, isto tako, Trebatioque mandavi. f) različno spajajuć, ili, deni duodenique; (Virg.) aut pelago Danaum insidias suspectaque dona praecipitare jubent subjectisque (ili) urere flammis; (Ov.) aut Triton Athamantiadesque Palaemon. g) rečeno u jedno slažuć, u kratko, totumque hoc leve est. 2) que—que, i—i, samo u dvostrukoj relativnoj izreci ili spajajuć dvie rieči, od kojih je prva pronomen, quique Romae, quique in exercitu erant; qui seque remque publicam perditum irent; (Ter.) que-que-que; (Virg.) qui res hominumque deumque aeternis regis imperiis; que-et, et-que, spaja samo dvie rieči, legatique et tribuni; et singulis universisque.

queis pogl. 2. qui.

quĕm-ad-mŏdum, adv. 1) interr. u upravnom pitanju, kako? 2) relat. kao, kao no, kaono ti, kaošto navlastice naprama sic, ita, item, eodem modo, (Liv.) adaeque.

queo, īvi ili ii, ĭtum, 4. (uz inf. pass. predcl. takodjer passivni oblici quitur, quitus) moći (po svojoj ćudi i naravi; većina se praesentskih oblika slaže samo s izričnom ili sakrivenom negacijom; sr. possum), barbari quidam et immanes ferro decertare acerrime possunt, aegrotare viriliter non queunt; maritimus ille et navalis hostis ante adesse potest, quam quisquam venturum esse suspicari queat; sine lacrimis non queo dicere; quantas vix queo dicere; si habere se putant, quod officiose queant dicere; Hor. sat. 2, 7, 92. ‚Liber, liber sum', dic age! Non quis, ne možeš (toga o sebi reći).

quercētum, i, n. [quercus] (predcl. i pjesn.) hrastik, grmik, dubrava.

† **querceus,** adj. [quercus] hrastov, corona od hrastova lista.

quercus, us, f. hrast (sr. robur); meton. * hrastov vienac, qu. civilis.

quĕrēla (querella), ae, f. [queror] 1) * tužba, tužaljka (kad se s riečima protuži od žalosti; sr. querimonia, questus), maestis implere juga querelis. Odt. a) * o tužnom glasu životinje, gukanje. 2) žalba, tužba, epistola plena querelarum; cum (na) Dejotaro qu. tuae; querelas apud alqm habere (potužiti se) de alqo; justam querelam habere, quod etc.; de injuriis; temporum; meton., † bolest.

quĕrĭbundus, adj. [queror] (riedko) žalovit, tužan, vox.

quĕrĭmōnia, ae, f. [queror] tužba (kojom se traži pravda; sr. querela), qu. Gallici tumultus acceptaeque cladis, na itd.; Romae querimoniae de tuis injuriis habebantur; novum querimoniae genus; * tužba, žalba od žalosti ili zle volje, tužaljka, takodjer pl. malae, tristes qu., osb. naricanje za mrtvim, pak * kano sadržaj elegije.

quĕrĭtor, dep. 1. [intens. od queror] (riedko) veoma tužiti, Tac.

† **querneus,** * -nus, adj. hrastov.

quĕror, questus sum, dep. 3. 1) tužiti, tugovati, a) kukati, jadikovati nad čim, suum fatum; * fortunam suam; takodjer * protužiti, prokukati, procviliti, motura verba silices; nullae dulce queruntur aves; flebile nescio quid lyra; Aeoliis fidibus de puellis; * gukati, * kreštati, * cviljeti. b) tužiti se, potužiti se, požaliti na što, injurias; omnia; s acc. c. inf.; sa quod; (kasno) alcui de injuria; * oceano furta mariti; * super hoc, quod; (predcl., pocl., kasno) apud alqm; (riedko) haec pro republica, radi drž.; na pose tužiti na sud, de proconsulatu alcjs, jedn. Plin. ep. 3, 4, 2.; potužiti se, ibi multa de mea sententia questus est Caesar, jedn. Cic. fam. 1, 9, 16.

querquētŭlānus, adj. [querquetum=quercetum] hrastikov, mons, staro ime brda u Rimu, koje se je zvalo Coelius mons, Tac.

quĕrŭlus, adj. [queror] 1) koji se rado i često potužuje, * senex; † calamitas qu. est; † libelli rusticorum. 2) * tužna glasa, tužan, žalovit, cicadae; tibia; tuba; nidus volucrum; vox ululatus.

questio, ōnis, f. [queror] (riedko) kano rhet. t. t., tužba, žalba, habebat flebile quiddam in questionibus, Cic. Brut. 38, 142.; aut si est aliqua exclamatio vel admirationis vel questionis, Cic. or. 39, 135. kako je ujamčeno najboljimi rukopisi, a od njekojih bez razloga promienjeno.

questus, us, m. [queror] jauk, lelek (ponajv. tužba, koja se ne javlja riečmi nego kojekakovimi glasovi i uzklici; sr. querela), tužnjava, qui qu., qui maeror; * tales effundit pectore qu.; † nullis qu. omissis; * o slavulju, * o ranjenu biku.

1. qui, etc. a) pron. interr., pogl. 1. quis. b) pron. indef., pogl. 2. quis.

2. quī, quae, quŏd (stari oblici gen. quojus mj. cujus, dat. quoi mj. cui, Plaut., abl. qui [sr. l)]; pl. * queis, [Sall. Hor.] quīs mj. quibus), pron. relat. koji, koja, koje, tko, što. Navlastice treba zapaziti: a) subst. quod s gen. partic. quod frumenti, što (koliko) žita. b) pron. relat. slaže se u spolu i broju s riečju na koju se odnosi, kad se pojam ovoj tekar relativnom izrekom valjano označuje, a sa svojim praedicatom, kad se u relativnoj izreci dodaje samo uzgredno razjašnjenje, bez kojega bi moglo biti, flumen, quod appellatur Tamesis; genus radicis, quod appellatur chara; est genus quoddam hominum, quod Helotes vocatur; ali Thebae ipsae, quod Boeotiae caput est. c) rieč na koju se odnosi relativ premješta se, da se bolje iztakne, u relativnu izreku, cum essent in quibus demonstravi angustiis = in iis a., in quibus eos esse demonstravi; a isto tako i njezin attribut, palus, quae perpetua intercedebat mjesto p. perpetua, quae i. d) relativ se radi jasnoće i kad što treba sasma tačno označiti, osb. rokovi, zakoni, mjesta i nal. često ponavlja, itinera duo, quibus itineribus etc.; diem dicunt, qua die etc.; tabulae repertae sunt literis Graecis confectae et ad Caesarem relatae, quibus in tabulis etc. e) često se nalazi n. quod sa sliedećom epexegesom, quod ubi Crassus animadvertit, suas copias non facile diduci; quod ubi hostes viderunt, ea quae — refici non posse sperassent, paucorum dierum opera ita refecta; quod cum audivisset adolescens filius, negotium exhiberi patri etc.; quod cum perspicuum sit, benevolentiae vim esse magnam; ovakav quod cum, quod ubi etc. ne treba pomiešati sa quod cum, quod ubi, o kojem sr. quod I) 1). Priličnije se shvaća quod ubi kano ‚ali kad'; sr.

Cic. de or. 2, 49, 200. quod ubi sensi me in possessionem judicii ac defensionis meae constitisse, quod et populi benevolentiam mihi conciliaram — et judicum animos totos — ad causam nostram converteram etc. f) relativ se odnosi kadšto ne na pojedini nomen, nego na nomen s relativnom izrekom, koja opisuje, proximi sunt Germanis, qui trans Rhenum incolunt, quibuscum continenter bellum gerunt (gdje se quibuscum ne odnosi samo na Germanis, nego na Germanis, qui t. Rh. i. = Germanis trans Rhenum incolentibus); earum factionum principes sunt qui summam auctoritatem eorum (t. j. Gallorum) judicio habere existimantur, quorum ad arbitrium — redeat = poglavice su strankam ljudi najugledniji, quorum ad arbitrium redeat. g) često treba pred relativom podpuniti demonstrativni pronomen [pogl. is 2) c)], ali ne riedko izpada takodjer relativ u drugoj sliedećoj relativnoj izreci te ga treba u potrebitom padežu pomisliti (u misli dodati), in quo tantum studium fuisse, dicitur ut etc., cumque ita balbus esset mj. quique cum ita b. e.; quibus populus Romanus ignovisset neque in provinciam redegisset neque stipendium imposuisset; quos Volux adduxerat neque — affuerant mj. quique non a.; mancipium, quo et omnes utimur et non praebetur a populo, gdje quod uz et ne bi ni mogao stajati [sr. is 2) b)]; qui se integros castosque servavissent, quibusque fuisset minima cum corporibus contagio seseque (= quique sese) ab iis semper sevocavissent; a još slobodnije quem et ipse saepe vidi et id (= et de quo id) dicam, quod etc., Cic. Tusc. 2, 25, 61. h) relativom se slažu često izreke, gdje bi se po sadržaju očekivao demonstrativ i koja conjunctija, tako da je = et is, is autem, is igitur, is enim etc. i) conjunctiv se nalazi u neupravnih, consecutivnih, finalnih, causalnih, concessivnih, limitativnih (quod sciam, koliko ja znam, quod facere posset) relativnih izrekah, na pose poslije dignus, indignus, aptus, idoneus, poslije sunt, inveniuntur, reperiuntur qui etc., o čem potanje uči grammatika [sr. sum 2) δ)]. k) po attractiji, quo in numero mj. quorum in n.; quam similitudinem videmus in bestiis; sr. hic, is. l) n. abl., quî s praep. cum u quicum odnoseć se na koju u obće i neopredieljeno pomišljenu stvar; * (riedko) = quacum. m) kadšto stoji qui mj. uter; pogl. 1. quis.

3. quī [upr. abl. kao i u quicum, pogl. 2. qui l)]. 1) adv. relat. čim, po čem, od čega i nal., qui efferretur, vix reliquit; magis enim doleo me non habere, qui tradam, quam qui utar; često Com., multa concurrunt, qui conjecturam hanc facio. 2) adv. interrog., a) u upravnom pitanju, kako? haec qui tibi incidit suspitio? Ter.; qui potest esse in ejusmodi trunco sapientia? tenere qui potuit? nos deum nisi sempiternum intelligere qui possumus? (Hor.) qui fit, Maecenas, ut etc.? b) u neupravnom pitanju, nec qui hoc mihi eveniat, scio, Ter.; neque — videre, qui conveniat etc.; navlast. (Plaut.) po što? 3) izričuć želju, da, qui illum dii omnes perduint; Ter.; elipt., qui illi dii irati (sc. sint)! Cic. Att. 4, 7, 1.

quiă, conjct. što, jer, pokazuje uzrok ili povod poznan i za istinit držan od sama govornika, često se odnosi na čestice ideo, idcirco, propterea; * quiane pogl. 2. ne III) 1); * zašto? quia enim, ta jer, Ter.

quī-cunque [quicumque], quaec., quodc. (adjectivski i substantivski) 1) koji, a-, e god ili -mu drago, tko god, što god, tko-, što mu drago, u class. se prosi (osim Liv.) rabi uviek relativno s glagolom u indicativu, kao i s drugimi sa cunque složenimi riečmi (sr. quandocunque, quisquis, quantuscunque, ubicunque itd.), u nas se prevodi kadšto i conditionalom quicunque is est, bio tko mu drago, tko bio da bio ali i tko je da je; quacunque potui ratione; omnia, qu. loquimur; s partic. (Liv.) Ascanius, ubicunque et quacunque matre genitus; takodjer razstavljeno cum quibus erat cunque; quaeque ibi cunque naves — decesserunt; quam se cunque in partem dedisset; ipak se nalazi uz quicunque i conjunctiv ne samo u neupravnom govoru, pak gdje se izriče da je što samo u čijoj ili po čijoj misli ili da se što želi, nego i onda, kada se relativnom izrekom izriče ponavljanje radnje, Mithridati rex permisit, ut, quodcunque vellet, liceret impune facere; sublegit quodcumque jaceret inutile quodque posset cenantes offendere (Hor. sat. 2, 8, 2.); tibi di, qu. preceris, commoda dent (Hor. sat. 2, 8, 75.); efficiet ratio ut, qu. vera sit earum sententiarum, mors aut malum non sit etc.; mirandum est, homines eos — libenter arripere facultatem caedendi, qu. detur; ‚quemcunque lictor jussu consulis prendisset, tribunus mitti jubebat; ali se i u samom odvisnom govoru uz quicunque nalazi indicativ, ako sa svojim glagolom opisuje jedan pojam, Cic. off. 1, 25, 85. duo Platonis praecepta teneant, unum ut utilitatem civium sic tueantur, ut, qu. agunt (= sva svoja djela), ad eam referant; takodjer stegnuvši dvie izreke u jednu, qui qu. de causa venerunt = qui venerunt, quacunque de causa venerunt; quae sanari poterunt, qu. ratione sanabo = quacunque ratione sanare potero, sanabo; * † (takodjer kadšto Liv.) svaki, cuicumque nobili debitos honores; quocunque gladiatorio munere prolapsos; tetigit quoscunque colores; (Liv.) tendunt in quemcunque casum; prividno absolutno Liv. 3, 40, 7. censendo enim quoscunque magistratus esse qui senatum haberent, judicabant. Jer je misao ova: censendo enim judicabant eos qui s. haberent, m. esse, quicunque illi essent. Hor. ep. 1, 1, 66., gdje treba uz quocunque modo pomisliti possis. Sat. 1, 6, 95. slažu njeki tumači ovako: ad fastum quoscumque parentes optaret sibi quisque; † u n. štogod = kolikogod, hoc quodcunque est, qu. est lucri; (Pompej. u Cic. ep.) qu. militum contrahere poteritis; * subst. s gen., quodcunque hoc regni, sve ovo kraljestvo. 2) (riedko) = qualiscunque, kakav god.

quī-dăm, quaedam, quiddam (subst.) ili quoddam (adj.) pron. indef. njekoji, a, e; njeki, a, o; njetko, nješto (pokazuje predmet u obće, koji bi onaj, koji govori, pobliže označiti mogao, ali s kojega mu drago uzroka neće; sr. aliquis, quis, quisquam, certus), vehementer quosdam homines (optimati i consulari) invidisse dignitati tuae; quoniam ita tulit casus infestus, ut (Sulla) haberet qu., quorum animos ne supplicio quidem suo satiare posset (o tužitelju i njegovoj stranci); tako rob prečinjajući se bojazljivim označuje svoga gospodara,

koga dakako dobro poznade, sa quidam *(u Ter.)* *a često se rabi o nepoznatoj, neslavnoj ili malo poznatoj čeljadi, kad se hoće natuknuti, da se baš neće ništa do njihova imena kazati*, Argilius quidam, *premda se* quidam *dakako i o slavnih ljudih rabiti može, Cic. p. Lig.* 7, 21. ita qu. agebat *(valjda njeki ugledni još živući prijatelj Pompejev, kojemu ime Cicero radi osobita uzroka nije htio izustiti). Navlast. se a)* quidam *često slaže sa* quasi, tanquam *za ublaživanje prenesenih i pjesničkih izraza; pogl.* quasi *3). b) kada govoreći hoće, da stvar samo od prilike označi, njekakav*, sermo ille a tali quodam ductus exordio. *c) običenitošću svojom pokazuje kao i u nas stupanj, koji sve nadilazi (sr.* nescio quis), *njekakav*, te natura excelsum quendam genuit; incredibilis qu. ingenii magnitudo; verbum mihi deest, cum hanc ego potestatem regiam appello, sed profecto major est qu.; nationes multae novo quodam terrore ac metu concitabantur; dulcedo qu. gloriae; meus qu. amor gloriae *i nal. d)* = certus quidam; ut membra nobis data sunt, ut ad qu. rationem vivendi data esse appareat, sic appetitio animi, quae ὁρμή graece vocatur, non ad quodvis genus vitae, sed ad qu. formam videtur data; itemque et ratio et perfecta ratio. Ut enim histrioni actio, saltatori motus non quivis sed certus quidam est datus, sic vita agenda est certo genere quodam, non quolibet; sed quiddam, idque intelligitur in omni virtute, quod deceat; ludendi etiam est qu. modus retinendus; haec et agenda sunt ab oratore et dicenda qu. modo, *po njekom stalnom zakonu stilističnom;* vereor ne fingi videantur haec, ut dicantur a me qu. modo; accurata et facta, facta et polita qu. modo oratio *[pogl.* modus *1) b)]. e) pl.* quidam, quaedam, *pokazuje i njekolicinu*, quosdam dies, *njekoliko d.;* quibusdam de causis; qu. captivi; Macedonum fere omnibus et quibusdam Andriorum, *Liv.;* quidam bonorum, *Tac.*

quĭdĕm, *adv. ističe predidućú riječ, naglašujuć ju i tim pozornost na nju svraćajuć; po različitu značenju i savezu prevadja se različno, ta, zaista, dakako, istina, doduše, baš, upravo, bar, (sr.* certe, saltem), perfecta quidem sapientia simus; ista qu. vis est; qui qu., id qu. terrebat, *baš;* quos nos qu. jucundissimum arbitramur; illum qu. negaturum; ludo et joco uti illo qu. licet, sed etc.; vita qu. talis fuit; Aristoteles qu. ait; *takodjer prividno adversativno, ali, u oprjekah*, haec sunt omnia ingenii vel mediocris, exercitationis autem maximae; artem quidem et praecepta duntaxat hactenus requirunt etc.; forsitan in suscipienda causa temere impulsus adolescentia fecerim: quoniam qu. semel suscepi etc.; *ipak se mnogo i mnogo puta ne može nikako prevesti, budući da kano i γέ samo naglasom dotičnu riječ ističe; isto tako i* quidem certe, *gdje se* quidem *na pojedinu riječ u izreci naslanja, a* certe *na cielu izreku odnosi i pouzdanost njezina sadržaja izriče*, huic quidem certe vitam tuam committis. *O nequidem sr.* 2. ne *I) 2).*

quidni *pogl.* ni *i* 1. quis *b).*

quĭes, ētis, *f. počinak (od svega, što izvana smeta i umara, od posla, napora, nemira i nal., pa obično u opreci prama ovakovu stanju; sr.* tranquillitas), *počinak, odmor, odpočivanje*, qu. senectutis, *koji podaje starost;* qui locus quietis et tranquillitatis plenissimus fore videbatur; mors est qu. laborum ac miseriarum, *od truda itd.;* * operum; * postquam prima qu. epulis; quietem capere *[uživati, drugčije nego a)];* a proeliis quietem habuerant; paucorum iis dierum quietem dedit; *pl. pokazuje dielom češće ponavljanje, dielom različne vrsti počinka (odmora)*, neque vigiliis neque quietibus *[sr. a)]* sedari poterat; somno et quietibus ceteris; *o neživu, Virg. georg.* 2, 344. *Navlast. a) noćni počinak, san*, capere quietem, *spavati;* ire ad qu., tradere se quieti, *ići spavati;* secundum quietem, in quiete, † per quietem; neque vigiliis neque quietibus. *b)* * *vječni počinak = smrt. c)* * *vrieme spavanju, noć, takodjer* * † *san, prikaza na snu. d) mir, mučanje, Tac.;* * † *tišina. e) mirovanje, mir (sr.* otium, pax), diuturna; Italiae; † ingrata quies genti; *takodjer mirovanje u političnom odnošaju, neutralnost, Nep. Tac. Suet.*

quiesco, ēvi, ētum, 3. [quies] *počivati, odpočivati od posla, truda itd.*, dux; *o neživu, mirovati*, * aequora; * gravia arma. *Navlast. a) počivati, spavati*, cenatus; casa, in qua quiescebat; † habitus corporis quiescenti quam defuncto similior, † Pharnabazum jam qu.; † somno qu. *(opp.* pavore marcere); † in lucem; * *u grobu počivati, o mrtvih i njihovih kostih. b) u govoru odpočinuti, jedn. Cic. Acad.* 2, 29, 93. *c) mirovati, mučati, smiriti se, Ter.;* * voces hominumque canumque; * alta aequora; inimici ejus quiescendum in praesenti decreverunt; cum quiescunt probant; quiescat, rem adduci ad interregnum; quiesse erit melius; urbs illa non potest qu.; per paucos dies; *kaniti se javnoga života, -politike, ne biti s ničije strane*, in re publica; † in secessu; Peducaeo nostro probavi, quod quierim. *d) biti na miru, -nepovriedjen*, nunquamne quiescet civitas nostra a suppliciis *(odpočinuti)?* nec unquam Syracusas quieturas; nec unquam quietura Romana foedera. *e) proći se-, okaniti se čega, Plaut. Ter. Hor. f) ne vriediti*, nimia ista — potentia in hoc solo genere, *jedn. Cic. p. Caec.* 25, 71.

quiēte, *adv. s comp. i sup.* [quietus] *mirno*, quietius *(s manje žestine)* tranquilliusque bellare; quietissime *(bez ikakva boja)* se recipere; vivere *(na samu);* alqd ferre; leniter et qu. colloqui.

quiētus, *adj. s comp. i sup.* [quiesco] *miran (sr.* quies *i* quiesco), quietum te reddam, *Ter.;* statio; * aër; * aqua; * amnis, *mirno tekući;* * aequor. *Navlast. a) počivajući, spavajući, jedn. Tac. ann.* 1, 49. *b) mirujući*, quieto sedente rege ad Enipeum; quieto exercitu pacatum agrum peragravit, *Liv. c) bez boja, -rata, -nemira, miran*, quietâ re publicâ; Gallia; pars; hiberna; tribunal; provincia a bello; a seditione et a bello quietis rebus; * victor; * *o bogovih, koji provode miran, bezbrižan život;* ordinibus deorum quietis; * Pompili regnum, *mirno, zakonito;* timor officio fungi vetat ipse quieto *(kojemu treba mira). d) na samu, u tišini živući, lastujući, takodjer = neutralan, uz ničiju stranu ne pristajući*, vita privata et qu.; otiosa aetas et qu.; major cura efficiendi rem publicam gerentibus quam quietis; hoc turbido tempore domi qu. fuit; te quieto. *e) miran, krotak*, integri, quieti, otiosi homines; homo quietissimus; animus; quieto et

aequo animo ferre alqd; qu. et remissus sermo; tranquillitas, id est, placida quietaque constantia. *f) razmišljen, razsudljiv, takodjer mrtav, mlitav. g) † ne otimljući se za časti, smjeran.*

quī-lĭbet, quaelibet, quidlibet *(subst.) i* **quodlibet** *(adj.) pron. indef. koji-, tko-, što mu drago, koji god, svaki, često s uzgrednim značenjem preziranja = koji taj, koji bio da bio*, quibuslibet temporibus; qu. minima res; apud majores nostros adhibebatur peritus, nunc qu.; qu. unus, *Liv.*

quīn, *conj.* [od quī *(staroga abl. od* qui) *i* 2. ne = non] *I) kano relat. koji upr. = kako ne, da ne, poslije izraza, koji znače prepričivanje, protivljenje, propuštanje i nal. pak poslije* absum, dubito *i nal., ako je pred njimi negacija ili niečuće pitanje (sr. gram.);* * nec requies, quin pomis exuberet annus = *neumorno nosi godina voće; takodjer Caes. b. G.* 5, 2, 2. neque multum abesse ab eo, quin *akoprem se radi dočanoga* ab eo *očekuje* ut; *Cic. fam.* 5, 7, 2. illud non dubito, quin res publica nos inter nos conciliatura sit, *premda ni quin-sit, budući obširnijim tumačem rieči* illud, *nije negativno;* confirmato illo, de quo — dubitare non possumus, quin etc. *mj. acc. c. inf. uz* de quo — possumus, *Cic. Tusc.* 1, 36, 88.; *naproti tomu* terram obtinere *mj.* quin etc. *poslije* num dubitamus *radi umetnutoga* persuadent, *Cic. Tusc.* 1, 17, 40.; alterum dici non potest, quin *pogl.* 2. dico *4);* negare non posse quin *pogl.* nego *2);* quis ignorat quin; vix me continere possum, qu. clamem; facere non possum quin *pogl.* facio *II) 1);* fieri non potest quin *pogl.* fio; intrare non possum qu. me videant; non quin ipse dissentiam, *ne kao da se ne slažem;* nihil est quin male narrando depravari possit, *nema ga, što se ne bi itd.;* nego in Sicilia tota ullam picturam fuisse, qu. Verres conquisierit, inspexerit *sc.* eam, *da ju nije = koju nije;* negat ullum cibum esse tam gravem, qu. is die et nocte concoquatur; nunquam tam male est Siculis, quin aliquid facete et commode dicant. *II) pitajući* quî *u upravnom pitanju, kako ne = zašto ne? a) u pitanju, kojim se pozivlje*, qu. conscendimus equos? = *sjedajmo na konje. Ne gledajuć na pravo mu značenje rabio se je* quin *uz imper., da se poziv pojači*, qu. uno verbo dic, *tā reci jednom besjedom;* qu. omitte me *b) sâm ili s* etiam, immo *složen (upr. = pa i zašto ne?) = pače, da pače*, multum scribo die, qu. etiam noctibus; qu. contra plus spei nactus; *(Plaut.)* hercle qu. recte dicis.

quĭnam, quaenam, quodnam, *pron. interr. a) (predcl.) u upravnom pitanju, koji-, a-, -e li? b) u neupravnom pitanju, jedn. Cic. de inv.* 2, 1, 2.

Quinctĭliānus, Quinctīlis etc. *pogl.* Quintilianus etc.

quincunx, ncis, *m.* [quinque — uncia] *1) pet dvanaestina assa, pak* = $^5/_{12}$ *svakoga cieloga u obće, n. pr. nasljedstva, Hor. Plin. ep. 2) pri sadjenju stabala omiljeli red poput* q. $\substack{*\;***\;*}$ *t. j. upr. pet okâ na kocki* (tessera), *naime ovaj:*

* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * *
* * * * *

quindĕcies, *adv. num.* [quindecim] *(riedko) petnaest puta.*

quindĕcim, *adj. num. card.* [quinque — decem] *petnaest;* q. primi, *15 prvih senatora u kojem municipiju, Caes. b. c.* 1, 35, 1.

quindĕcimvĭrālis, *adj.* [quindecimviri] *tičući se quindecimvirâ, quindecimvirski, jedn. Tac. ann.* 11, 11.

quindĕcim-vĭri, ōrum *ili* ûm, *m. sbor petnaestorice* (quindecimviri sacris faciundis), *koji su u Rimu nadgledali sibyllinske knjige, a u doba opasno u njih tražili, kako će se zlo odkloniti.*

quindēni *pogl.* quinideni.

† **quingēnārius,** *adj.* [quingeni] *sastojeći svaki od pet sto.*

quingēni, ae, a, *adj. num. distr.* [quingenti] *po pet sto.*

quingentēsĭmus, *adj. num. ord.* [quingenti] *petstoti.*

quingenti, ae, a, *adj. num. card.* [quinquecentum] *pet sto.*

quingenties, *adv. num.* [quingenti] *pet sto puta.*

quīni, ae, a, *adj. num. distr.* [quinque] *1) po pet. 2) navlast. u množitbi, u obće pet*, quater quini. *3) (predcl. i kasno) u sing.* lex quina vicenaria, *po kojem se tekar poslije navršene 25. godine može ugovarati.*

quīnī-dēni (quind.), ae, a, *adj. num. distr. po petnaest.*

quīnī-vīcēni, ae, a *adj. num. distr. po dvadeset i pet, jedn. Liv.* 37, 59.

quinquāgēni, ae, a, *adj. num. distr.* [quinquaginta] *po pedeset.*

quinquāgēsies, *adv. num. pedeset puta, jedn. Plaut. Men.* 5, 9, 99.

quinquāgēsĭmus, *adj. num. ord.* [qinquaginta] *pedeseti; navlast.* **-ma,** ae, *f. (sc.* pars) *pedeseti dio kano danak.*

quinquāginta, *adj. num. card. pedeset.*

quinquātrūs, ŭum, *f. i* * † **quinquātria,** ium *i* ōrum, *n.* [quinque] *veća i manja svetkovina od pet dana na čast Minervi*, quinquatre.

quinque, *adj. num. card. pet.*

quinquennālis, *adj.* [qinque-annus] *od pet godina, a) svake pete godine bivajući*, celebritas ludorum; † certamen; † agon. *b) pet godina trajući*, censura; vota, *pet god. objimljuća.*

quinquennis, *adj.* [quinque-annus] *1)* * = quinquennalis *a). 2) pet godina star*, filia, *Plaut.*, Olympias, *Ov.;* vinum, *Hor.*

quinquennium, ii, *n.* [quinque-annus] *vrieme od pet godina;* * duo, tria qu., *deset, petnaest godina.*

quinquĕ-partītus (quinquepert.), *adj. peterostruk, jedn. Cic. de inv.* 1, 34, 59.

quinquĕ-prīmi, ōrum, *m.* = πεντάπρωτοι, *peto-rica najuglednijih u kojem municipiju, jedn. Cic. Verr.* 3, 28, 68.

quinquĕ-rēmis, *adj.* [q.-remus] *na pet redova vesala*, navis; *često kano subst. f.* = navis q.

quinquĕ-vir, i, *m. jedan od petorice* (quinqueviri), *koji su bili u odboru za obavljanje koje javne stvari.*

quinquĕvĭrātus, us, *m. čast-, služba quinquevira.*
quinquies, *adv. num.* [quinque] *pet puta.*
quinquĭ-plĭco, etc. 1. *popeterostručiti, jedn. Tac. ann.* 2, 36.
† **quintădĕcĭmāni**, ōrum, *m.* [quintus-decimus] *vojnici petnaeste legije.*
quintāna, ae, *f.* (*sc.* via) [quintus] *pût u taboru, koji je peti manipul i petu turmu od šeste odvajao, i gdje je taborsko tržište bilo;* † **quintani**, ōrum, *m. vojnici pete legije.*
Quintĭliānus (Quinct.), i, *m.* M. Fabius Qu., *rimsko prezime; slavan rhetor u Rimu za cara Trajana, poznat po svojem spisu* de institutione oratoria, *Plin. ep.*
Quintīlis (Quinct.), is, *m.* [quintus] mensis *se dodaje i izpušta, peti mjesec (kad se počme brojiti s ožujkom), Julij (srpanj),* Idibus Qu.
Quintius (Quinct.), *ime rimskoga plemena; 1)* L. Q. Cincinnatus *pogl.* Cincinnatus. *2)* T. Q. Flaminius, *nadbio macedonskoga kralja Philippa kod Cynoscephale g. 197. pr. Is.; adj. quintijski. Odt. adj.* **Quintiānus**, *Quintijev,* exercitus, *kojom je zapoviedao* Q. Cincinnatus.
1. quintus, *adj. num. ord.* [quinque] *peti; adv.* **quinto, -tum**, *peti put.*
2. Quintus, *f. Quinto, rimsko ime.*
quintus-dĕcĭmus, *adj. num. ord. petnaesti.*
quippe, *adv.* [quia-pe] *1) kad stoji sâm o se, pokazuje, obično s nješto ironije ili indignacije, razlog ili uzrok, dakako, naravski, da bogme,* ista ipsa a te apte et rotunde dicuntur: quippe; habes enim a rhetoribus, *da bogme, naučio si itd.;* sol Democrito magnus videtur, quippe homini erudito; quippe, inquiet. *2) obično s uzročnimi česticami,* quia *(Ter.),* cum, † ut, *budući da, ili s pron. relat. složen, gdje bolje iztiče uzrok;* * qu. etiam; * qu. et; * *partic.*, qu. revisens.
quippĕni (quippĭni), [quippe-ni] *a zašto ne, Plaut.*
quī-quī, = quisquis, *jedn. Plaut. Aul.* 4. 10, 45.
Quĭrīnālis, *adj.* [Quirinus] *Quirinov, -ski,* collis; * lituus, * trabea, *kakvu je Romul nosio. Navlast. subst.* **-lia**, ium, *n. god, koji se je Romulu na čast svetkovao 17. Februara.*
Quĭrīnus, i, *m. [srodno sa* quiris, *sulica] 1) ime Romula kano boga. Pak a) o drugih bogovih, na pose Janu. b)* * Augustus, * Antonius. *2) kano adj.* = Quirinalis, * tribus; * collis; * umeri.
Quĭris, ītis, *m. 1)* * *u sing. (riedko) rimski gradjanin, koji uživa sva gradjanska prava. 2) obič. u pl.* **Quirītes**, ium *ili* um, *m. (možda izprvice stanovnici sabinskoga grada* Cures, *pak* = *Sabinci, a kašnje* = *rimski gradjani, Rimljani u svojem stanju kano državljani, po tom počastni naziv Rimljanâ u gradjanskih odnošajih* (populus Rom. Quiritium, populus Rom. Quiritesque, Quirites Romani), *dočim su se u ratu nazivali* milites *(a samo podrugljivo* Quirites, *sr. Tac. ann.* 1, 42. *Suet. Caes.* 70.), *a naprama tudjim narodom* Romani; *po tom* jus Quiritium = *podpuno rimsko gradjansko pravo, Cic. p. Caec.* 33, 96.; *za careva onaj dio gradjanskoga prava, koji je trebao Latinu, da bude podpunim gradjanom, Plin. ep. Suet.;* (*Virg. georg.* 4, 201.) Quirites *u pril., pčele.*
quĭrītātio, ōnis, *f.* [quiritor] *pomaganja, vriska, jedn. Liv.* 33, 28, 3.
† **quĭrītātus**, us, *m.* [quiritor] *(riedko) vriska.*

quĭrīto, 1. *[upr.* = fidem Quiritium implorare, *vikati rimske gradjane u pomoć] 1) intrans. udariti u pomaganju, vrištati, klicati, Liv. 2) trans. (jedn. Asin. Poll, u Cic. ep.* 10, 32, 3. *3) vikati, drečati što.*
1. quis *(subst. a i adj.) i* **qui** *(ponajv. adj.),* **quae, quĭd** *(subst.) i* **quod** *(adj.) pron. interr. tko, što? koji, a, e? kakav, a, o?* (quis *pita za predmet, na koliko se od svih ostalih ličnimi znakovi razlikuje,* qui *za njegova svojstva, kojimi se od drugih predmeta iste vrsti razpoznaje),* quis id fecit? quis rex id audebit? quis homo est? qui cantus? quis sim, ex eo quem ad te misi, cognosces; scribis te velle scire, qui sit rei publicae status; domino navis, qui sit aperit; *(Ter.)* quis videor? *kakav ti se činim?* quis *predcl. takodjer f.,* quis ea est, quam vis ducere uxorem? *Plaut.;* quid est tibi nomen? *kako ti je ime? Plaut.;* quid videtur tibi hoc mancipium? *Ter.;* quid *s gen.*, quid mulieris habes? *kakvu imaš ženu? Ter.;* quid hominis sit; *takodjer značeć koliko,* quid hominum, quid rerum? *Ter.;* quid pictarum tabularum, quid reliqui habemus? sciturum quid ejus sit = *šta je to, takodjer (Plaut.)* quid hujus rei sit. *Navlast. 1)* quid *kano adv., a) što? kako? izriče udivljenje ili srditost,* quid? eundem destituisti? quid? quod, *upr. što je ono, da itd., pače?* quid? si? *što? ako, upr.* quid dices *ili* dicetis, si, quid? si illud etiam addimus, quod recte addi potest, nihil esse etc., concedetur profecto verum esse etc.; quid ergo? *ironijom,* an, quod ad diem non venerunt, de eorum fide constantiaque dubitatis? Quid ergo? etc.; quid enim? *upr. pa što je zato? življe potvrdjuje prije izrečenu misao* = *zašto ne bi tako bilo?* militia est potior. Quid enim? concurritur etc., cum laqueo uxorem interimis matremque veneno, incolumi capite es? Quid enim? *Hor.; osb. često* quid *ili* quid vero, *da se u formi rhetoričnoga pitanja uvede opreka i to tako, da se, ako je opreka u jednoj rieči, ovoj, ako li je u poduljoj izreci, rieči* quid *ili* quid vero *dodade upitno znamenje,* loquor de principibus. Quid poëtae? Nonne post mortem nobilitari volunt? *a što pjesnici?;* quid illud? num dubitas quin etc.? quid vero? clarissima M. Curii causa Marcique Coponii nuper apud centumviros quo concursu hominum defensa est? *takodjer prividno suvišno sa* censes, censemus *i nal.*, qu. censes hunc ipsum Roscium quo studio et intelligentia esse in rebus rusticis? qu. enim censemus superiorem illum Dionysium quo cruciatu timoris angi solitum? qu. Alexandrum quo animo vixisse arbitramur? *b) što?* = *zašto? čemu?* sed quid argumentor? qu. vitâ opus est? qu. ad se venirent? qu. ita? *zašto to? kako to?* qu. multa = *u kratko;* qu. ni *ili složeno* quidni? *zašto ne? pogl.* ni? *sr.* cur *2). — 2) kadšto, osb. u Liv., stoji* quis *ili relat.* qui *o dvojici mj.* uter (*sr.* uter, quisque), quoniam gemini essent (Romulus et Remus) — ut dii — auguriis legerent, qui nomen novae urbi daret; cupido incessit animos juvenum sciscitandi, ad quem eorum regnum Romanorum esset venturum; proelia de occupando ponte crebra erant nec qui poterentur, — satis discerni poterat; exercitum ex duobus eligeret, quem mallet; Hannibal movit ex Taurinis incertos, quae pars sequenda esset; ut quem velis (Octavianum an Antonium), ne-

scias, *Cic. Att.* 16, 14.; controversias inter se habebant, quinam anteferretur, *Caes. b. G.* 5, 44, 2.; qui prior has angustias occupaverit, *Caes. b. c.* 1, 66, 4.
2. quis *(subst. i adj.) i* **qui** *(ponajv. adj., samo poslije* si, nisi, ne, num *subst.),* **quae** *ili* **quă**, **quid** *(subst.) i* **quod** *(adj.), pron. indef. tko, što, tko god, što god, koji, a, e, koji-, a-, e god; pokazuju osobu ili stvar samo kano pomišljenu (sr.* aliquis), *ponajv. poslije pron. relat., poslije* si, cum *i nal.*
3. quīs *pogl.* 2. qui.
quis-nam *ili* **quinam, quaenam, quidnam** *(subst.) ili* **quodnam** *(adj.), pron. interr. pojačeni oblik od* 1. quis, *a) u upravnom pitanju, tko, što? tko li, što li? koji, koji li? [sr.* nam *2)]; dodaje mu se i* num *sprieda,* num quisnam praeterea? *razstavljeno,* quid se nam facturum arbitratus est? * nam quis te nostras jussit adire domos. *b) u neupr. pitanju,* reviso, quidn. gerat, *Ter.*, ut sciam num qu. — afferat, *Ter.;* tentandum existimavit, qu. Pompejus propositi haberet.
quis-piam, quaepiam, quidpiam *(subst.) i* **quodpiam** *(adj.), pron. indef. tko, što, koji, a, e, tko god, što god, koji-, a, e god (sasma neopredieljeno),* si cuipiam pecuniam ademit; qu. cohors; *(pl. riedko)* quaepiam rationes; *adv.* quidpiam (quipp.) *što, što god, uz adj., Com.;* qu. nocuit, *jedn. Cic. n. d.* 3, 35.
quis-quam *(kano f. Plaut. Ter.),* **quidquam** (quicquam) *pron. indef. (bez f. i pl.), obično subst. [adjectivski samo kadšto uz imena osobna,* servus, homo quisquam, *i osobna collectivna subst.*, cuiquam ordini, *nigda uz stvari] itko, išto, ikoji, a, e (pokazuje sasma neopredieljen predmet, kojemu se bivstvovanje samo mogućim i problematskim označiti mora, po tom osobito u izrekah, kojim je smisao neposredno ili posredno negativan, sr.* ullus, quis, aliquis), nec quisquam etc.; nemo tale quidquam conabitur; quamdiu qu. erit, qui te defendere audeat, vives; si quisquam, ille sapiens fuit; hic mihi qu. mansuetudinem et misericordiam nominat; miror, illa superbia et importunitate si quemquam amicum habere potuit; tanta prosperitas Caesarem est consecuta, ut nihil ei non tribuerit fortuna, quod cuiquam ante detulerit; ab hoc qu. bellum timet? taetrior hic tyrannus fuit quam qu. superiorum; libertatis originem inde magis quia annuum imperium consulare factum est, quam quod deminutum quidquam sit ex regia potestate, numeres; *(redje)* ne quemquam interficiant, *baš nikoga,* ne quisquam ordine agrederetur; ne quisquam quaeratur etc., *Quint.* 10, 1, 45.; (*Hor. ep.* 2, 1, 76.) indignor quidquam reprendi, *jer je* indignor = nolo, ferre non possum; haud scio an quisquam (ullus, unquam, usquam) *u negativnom značenju [sr. an. 4)] dvojbeno je nalazi li se tako i u class. pisaca, poimence u Cic.;* nec quisquam unus, quisq. unus *pogl.* unus *2);* nihil quidquam *pogl.* nihil.
quis-que *(f. Com.),* **quaeque, quidque** *(subst.) i* **quodque** *(adj.), pron. indef. 1) svatko, svašto, svaki, a, o (sr.* omnis); *često uz sup., redne brojeve i uz pron. reflex.* suus *i* se, *redovito se postavlja iza ovih rieči,* suus cuique honos habetur; pro se quisque queruntur; quo quisque *(tko)* est sollertior, eo etc., ut qu. est

optimus, ita difficillime alios suspicatur, *što je tko bolji, to itd.;* qui cuique artificio praesunt, *koji su najvještiji kojoj umjetnosti;* qui quoque tempore praesunt, *koji su u koje doba načelnici;* decimus qu., *svaki deseti;* quinto quoque anno, *svake pete godine;* tertio quoque verbo, *svaku treću rieč;* primo qu. tempore, die, *čim prije;* † prima quaque occasione; *često sa sup. (u class. prosi obično u sing. i n. pl.), u nas svaki s pos.*, doctissimus quisque modestissimus est; doctissimus quisque; optima quaeque. *2) kadšto, osb. u Liv., o dviju predmetih mj. izvjestnijega* uterque, *budući da se više pazi na cjelokupnost [sr.* 1. quis *1) b)],* duas civitates ex una factas; suos cuique parti magistratus, suas leges esse; diversi consules ad suum quisque bellum proficiscuntur; *mj.* utercunque, *jedn. Liv.* 1, 23, 3.
quisquĭliae, ārum, *f.* [quisque] *upr. koješta, pak izmet, izmetak, o ljudih,* qu. seditionis Clodianae.
quis-quis *(kano f.* mulier quisquis es, *Plaut.),* **quidquid** *ili* **quicquid** *(redovito substantivski), adj.* **quodquod**, *1) tko god, što god, koji-, a-, e god, redovito, izim neupr. govora, s ind. (sr.* quicunque), qu. ille est; quoquo modo potuimus; quiqui integri sunt; quidquid maleficii erit; quidquid erat patrum, reos diceres; quidquid deorum hominumque Romanorum esset, induxisse in animum; *s conj.*, quoquo modo se res habeat, *Cic. fam.* 1, 5.; * *s pl. copule; acc.* quidquid, *adv. što dalje, čim više,* qu. ab urbe longius proferent arma; qu. progredior. *2) prividno* = quisque, *u Cic. uz druga relativa,* ubi quidquid esset quod disci posset, *pokraćeno, da ne bude izreka odviše zamršena mj.* ubi aliquid esset quidquid esset q. d. p.; ut quidquid objectum esset; quatenus quidquid se attingat; quocunque in loco quisquis est; *koji mu drago, bud koji, Liv.* 41, 8. liberos suos quibusquibus Romanis dabant; *Tac. ann.* 6, 7. quaqua de re locuti. — *Drugi oblici izim navedenih nisu običajni.*
quī-vis, quaevis, quidvis *(subst.) i* **quodvis** *(adj.)* [volo] *tko god, što god, koji-, a-, e god, svatko, svašto, svaki, a, o, svakojaki, a, o, kojekakav, a, o,* non quivis hoc videt; quidvis perpeti, *svašta;* qu. unus.
quō, *adv.* [*postao od oblika* quoi, *koji je iz prvice bio zajednički dativu i ablativa n. od* qui, quae, quod] *1) indef. kamo,* si quo erat progrediendum; ne quo inciderem; *takodjer (jedn. Liv.* 40, 26, 8.) *kako. 2) relat. (riedko) gdje,* se nescire, quo loci esset; visus est dicere, quo loci illa nasceretur; *(Hor.)* rosa quo locorum sera moretur; *češće kamo,* se tacitos abire, quo terrarum possent; eos, quo se contulit = ad quos; mare, quo Rhenus influit = in quod; munimenta, quo; ad partem provinciae, quo; *takodjer (Plaut.)* quo gentium, *kamo pod bogom;* * *interrog.* quo tendis? quo, quo ruitis? * *ellipt.* quo tu, turpissime? unde et quo Catius? *tp. a) dokle, do koje tačke,* quo amentiae progressi sitis, *Liv. b) čemu,* Martis signum quo mihi pacis auctori? *sc.* emisti; *(Hor.)* quo mihi fortunam (*sc.* laudas), si non conceditur uti; nescis quo valeat nummus; quo tibi sumere depositum clavum? *sc.* prodest. *c) po čem, radi čega, stoga, zato,* quo factum est, ut; quo

mihi rectius videtur; quo etiam magis vituperanda est tantae rei incuria. d) *zato što, jer, kao da, da se samo pomišljen uzrok navede, s conj.*, non quo, non eo dico, quo mihi veniat etc.; non quo ipse audieris; mercatoribus est aditus magis eo, ut — habeant, quam quo ullam rem ad se importari desiderent; haec amore magis impulsus scribenda putavi, quam quo arbitrarer te monitis egere. e) *da tim, za pobliže označenje svrhe kojega čina, s conj.*, sublata erat in funeribus celebritas virorum ac feminarum, quo lamentatio minueretur; *takodjer samo da, poslije* efficere, *Liv.; poslije* causa, in causa esse, quo serius etc.; *pak* **quominus** *upr. da tim manje, s conj., poslije* impedire, prohibere, deterrere, recusare, nihil moror, stat per alqm *i nal.; takodjer,* quo ne *mj.* ut ne *[sr.* 2. ne *II) 2) a) d)]*, praefinisti, quo ne pluris emerem; quo ne plus auri et argenti haberemus; *(Hor.)* missus ad hoc, quo ne; *da tim složeno s comp.*, quo melius valeamus; *da onamo (tamo)*, Astapenses locum in foro destinant, quo pretiosissima rerum suarum congerent. f) *s comp., čim, a odgovara mu* eo *ili* hoc *(tim), ali kadšto ni nema ovih rieči.*

quo-ăd *(jednoslovčano, Hor. sat.* 2, 3, 91.), *adv.* 1) *o prostoru i stupnju, koliko, dokle,* qu. insequi potuerat; qu. capitibus exstare possunt, se immergunt; qu. possem; qu. ejus facere possum; *ellipt.*, qu longissime. 2) *o vremenu, a) interr. dokle (kako dugo), Ter. b) relativno, α) dokle,* tam diu velle debebis, qu. te quantum proficias, non poenitebit; qu. potui. β) *dok, s ind. i conj.*

† **quoădusque** *(ili* quoad usque), *dok, dokle.*

quō-circa, *adv. relat. s čega, s toga, zato; u tmesi,* quo, bone, circa, *Hor. sat.* 2, 6, 95.

quō-cunque (quocumque), *adv. relat. indef. kamo god, kud god, kuda mu drago, u tmesi,* quo me cunque rapit tempestas, quo nos cunque feret melior fortuna, *Hor.*, quo res cunque cadent, *Virg.*, quo ea (ratio) me cunque ducet, *Cic. Tusc.* 2, 5, 15.

quod, [*porietlom n. acc. od* qui], *I) relat. adv.* 1) *pokazuje odnošaj na što, što, u čem,* quod illos aetas satis amet, *Ter.*; quod continens memoria sit, *Liv.*; *s toga* quod si *(netreba pisati* quodsi), *pa ako, te ako, ako po tom, ako samo, ali ako; takodjer* quod ni *i razstavljeno* quod ego nisi etc., *jedn. Cic. Verr.* 2, 26.; quod cum; quod quoniam; quod quia; quod etsi; quod utinam; quod ne, *jedn. Cic. Acad.* 2, 25, 79.; quod ubi, quod ut *(ali* quod ut o potius formidine falsa ludar etc. = *da bi, Virg. Aen.* 11, 631); *pače i* quod qui *(nom. plur.), tko dakle, Cic. off.* 1, 14, 44. *Phil.* 10, 4, 9.; quod absque hoc esset, *Plaut. Capt.* 3, 5, 96. 2) *s čega, zašto,* hoc est, quod ad vos venio, *Plaut., po tom* est, nihil est, quod *s conj., ima razloga, nije razloga, da itd.*; *(riedko) na početku nove izreke, s toga, zato,* quod te oro, ne, *Ter.*; quod vobis venire in mentem necesse est etc., *Cic.*; *češće* quod te oro, ne, *Ter.*, quod te per genium etc. obsecro, *Hor.*, quod te per superos etc. oro, *Virg. II) conjct.*, a) *navadjajuć razlog (navlast. onakav, koji govornik kano takav navodi; sr.* quia), *što, da, navlast. poslije glag.* gaudere, dolere, queri, accusare, laudare *i nal.*; non quod = non quo, *pogl.* quo 2) *d). b) navadjajuć zbiljsku okolnost, kojom se prediduće tumači, a demonstrat. pronomen može tom prilikom pred njim stati i ne stati, da,* accedit quod *(sr.* accedo); adde, adde huc, quod *pogl.* addo; pauca loquitur qu. *(o tom da)*; bene facis qu.; multi in eo peccant, qu.; *s toga pokazuje i okolnost, radi koje je nastala u glavnoj izreci izrečena misao, što se toga tiče, da, što, ako,* qu. scribis te ad me venturum esse, ego vero te istic esse volo. c) *(predcl. i kasno) poslije glagolâ* sentiendi *i* declarandi, *da, mjesto acc. c. inf.* d) *premda, akoprem, Ter. Ov.* e) *što = odkada,* jam diu 'st, quod etc. diu est, qu., *Plaut. Ter.*; † tertium jam diem esse, qu. etc.; inde quod, *Liv.*

quōdam-mŏdŏ, *adv.* [qui-modus] *njekako.*

quod cum, quod etsi, quod si etc. *pogl.* quod *I) 1).*

quōjās, quōjus, *(predcl.)* = cujas, cujus.

* **quō-lĭbet**, *adv. kamo mu drago, kuda mu drago, svakamo, svakud.*

quō-mĭnus *pogl.* quo 2) *e).*

quō-mŏdŏ, *adv. (sr.* quemadmodum), *I) interr. kako?* primum hoc videamus: ejus hominis bona qua ratione venierunt, aut quomodo venire potuerunt? haec negotia quomodo se habeant, ne epistola quidem narrare audeo. *II) relat. kako, kao, što, takodjer s odgovarajućim* sic, ita, nihil est admirabilius quam quomodo Q. Maximus mortem Marci filii tulit = quam is modus quo etc.; quomodo in omni vita praecipitur, ut perturbationes fugiamus, sic ejusmodi motibus sermo debet vacare.

quō-mŏdŏ-cunque (-cumque), *adv. 1) relat. indef. kako god, kako mu drago.* 2) *indef. (predcl. i kasno) bez dodana glagola = kako bilo da bilo, kako mu drago, kako god.*

quōmŏdŏ-nām, *adv. interr. kako li? jedn. Cic. Qu. fr.* 2, 16.

quō-nām, *adv. interr. tā kamo? kamo li?* qu. haec omnia nisi ad suam perniciem pertinere.

quondăm, *adv.* [quum-dam] 1) *u obće, njekada, njegda, kadšto, kadkad.* 2) *o prošlosti, njegda, nedavno.* 3) * *o budućnosti, njegda, jednom.*

quŏnĭăm, *conjct.* [cum-jam] *kada, (već) budući da (navodeć razlog, koji se tajiti ne može ili se bar tako čini; sr.* quando); *kadšto s praecisnom kratkoćom ne navodeć baš razlog onomu, što se je reklo, nego zašto se je i zašto se nije drugčije reklo,* ipsum illum Autronium (qu. ejus nomen finitimum maxime est hujus periculo et crimini) non sua haec vita convincit? nec solum componentur verba ratione sed etiam finientur, qu. id judicium esse aurium alterum diximus *(sr.* enim, nam, nisi, praesertim).

quō-piam, *adv. indef.* [quispiam] *(predcl.)*, **quōquam** [quisquam] *kamo god, ikamo.*

quŏquĕ, *adv. [u prosi se dodaje enklitično naglašenoj rieči; nego ako dvie rieči po smislu zajedno idu, umeće se medju njih, ako baš i spada ponajbliže na drugu rieč; kadšto se postavlja i slobodnije kako obćenita misao sobom donosi, u pjesnikâ se nalazi i pred naglašenom riečju; sr. Hor. sat.* 1, 10, 5. 2, 8, 81.], 1) *i*

(da se dodade već označenomu subjectu ili objectu drugi, koji isto toliko vriedi; sr. etiam), me qu. hoc decepit; ad aures qu. militum; *pleonast. (Ter.)* quoque etiam. 2) † = etiam; ex industria quoque; e contrario quoque.

quōquĕversus *(kako njekoji hoće u Caes.) pogl.* quoquoversus.

quō-quō, *adv. relat. indef.* [quisquis] *kamo god, kuda god.*

quōquō-versus, *adv. na sve strane, na svaku stranu.*

quorsum *ili* **-sus**, *adv. interr.* [quoversum *ili* -sus] 1) *(riedko) o prostoru, kamo, Ter.* 2) *pokazujuć posljedak, svršetak, svrhu, čemu, kamo, kuda,* verebar, qu. evaderet *(Ter.)*; qu. haec pertinent? *i samo* qu. haec? *kamo smjera to? takodjer (Hor. sat.* 2, 3, 201.) *samo* quorsum? qu. igitur haec disputo, *čemu itd.*? qu. igitur haec tam multa de Maximo? qu. recidat responsum; *(Hor.)* qu. opus est, *(sc.* lapide)?

quŏt, *adj. indecl. I) koliko (njih)?* qu. sunt? qu. civium adsunt? *koliko je gradjana tu?* qu. cives adsunt, *kolik je broj nazočnih gr.*? numerate saltem, qu. sitis? *II) relat. koliko (njih), obično s odgovarajućim* tot, *toliko,* qu. homines, tot causae; tot annos qu. habet; *takodjer* toties, qu. *Potom pri naznačivanju vremena, svaki,* qu. Kalendis, *Plaut.*; **quŏtannis** [annus] *kano adv., svake godine.*

quŏtannis *sr.* quot *II).*

quot-cunque (-cumque), *adj. indecl. (riedko) koliko god (njih).*

quŏtēni, ae, a, *num. distr. po koliko (pri razdjeljivanju), jedn. Cic. Att.* 12, 33, 1.

quŏtĭdĭānus *(takodjer* cottidianus *ili* cŏtidianus), *adj.* [quotidie] 1) *svagdanji,* labor; vita; sermo. 2) *običan, svakdanji, prost,* formae, *Ter.*; verba; interdictum.

quŏtīdĭē (cŏtidie *i* cottidie), *adv.* [quot-dies] *svaki dan [sr.* in diem, in dies *pod* in *II) 2) b) α) β)]*, qu. Caesar Haeduos frumentum, quod essent publice polliciti, postulare; qu. utrimque pugnabatur; Dionysium semper dilexi, sed qu. pluris facio; mihi magis magisque qu. de rationibus tuis cogitanti; valet alter plus qu., alter videt; *osebujno Cic. Att.* 5, 7. qu. vel potius in dies singulos breviores litteras ad te mitto; qu. enim magis suspicor te in Epirum jam profectum *(gdje je* vel potius in d. s. *možda koji prepisač dodao).*

quŏtiēs (quotiens), *adj.* [quot] *I) interr. koliko puta? II) relat. koliko god puta.*

quŏties-cunque (-cumque), *adv. koliko god puta, kad god.*

quot-quŏt, *adj. indecl.* = quotcunque.

quŏtŭmus, *adj. (Plaut.)* = quotus.

quŏtus, *adj.* [quot] *koji (u redu)?* qu. annus? qu. hora est? *koji je sat? Hor.*; * *ellipt.*, quotâ *sc.* horâ, *u koji sat, kada*; qu. esse velis, rescribe *(Hor.), koliko gosti sobom povesti misliš. Navlast.* quotus quisque = *koliko? nego pokazuje uviek malinu = kolišno?* quotus qu. philosophorum est qui etc.

* **quŏtus-cunque** (-cumque), *adj. kolik god (bio velik ili malen).*

quŏ-usque, *adv. interr. do kada? dokle?* qu. tandem, Catilina, abutere patientia nostra? *razstavljeno,* quo enim usque, *Cic. Phil.* 3, 1, 3.

quŏvis, *adv.* [quivis] *(Com.) kamo god, kuda god bilo, svakamo, svakuda.*

quum *pogl.* 2. cum.

R.

R. *kano kratica* = Romanus *ili* Rufus. — R. P. = res publica.

răbĭde, *adv.* [rabidus] *biesno,* omnia r. appetere, *jedn. Cic. Tusc.* 5, 6, 16.

răbĭdus, *adj.* [rabies] *biesan, osb. o životinji (sr.* rabies), * leones; * canes; * ferae; *(Just.)* fera; *prenes.*, * lingua; * ira; * rabidi furor animi; * fames; * ventus; *navlast.* * *do bjesnoće zanesen,* os *(Sibylle).*

răbĭes, *acc.* em, *abl.* e, *f. upr. bjesnoća, (kano bolest, želja napadati na druge), Plaut. Ov.; bies, pomama,* acerbitas quaedam et r.; hostilis; impotens; in rabiem irâ versus, † ira vertit; versa in rabiem; † in rabiem pervenit; † eadem deûm ira, eadem hominum r.; * r. civica, *gradjanskoga rata*; ferae bestiae caeco impetu et rabie concitatae; * canum; * *o pomami na podrugivanje i ljubav; tp.* a) *divljina, goropad, žestina,* coërceri rabiem gentis non posse; fatalem r. temporis accusat; * r. coeli marisque; * noti; * canis, *pripeka ilinštaka*; * r. ventris, *ljuti glad*; * edendi; † occidendi; * belli. b) * *bezumna zanesenost.*

răbio, 3. *bješnjeti, goropaditi se, jedn. Enn. u Cic. de div.* 1, 31, 66.

răbĭōse, *adv.* [rabiosus] *biesno, goropadno, jedn. Cic. Tusc.* 4, 22, 49.

răbĭōsŭlus, [*adj. dem. od* rabiosus] *ponješto-, polu biesan, jedn. Cic. fam.* 7, 16, 1.

răbĭōsus, *adj.* [rabies] = rabidus, canis, *Hor.*; homo, *smušen, Plaut.*; vide ne fortitudo minime sit r., *prosta od biesa, Cic. Tusc.* 4, 22, 50.

Răbīrius, *ime rimskoga plemena.* 1) Gajus R., *pučki tribun; radi smrti L. Appuleja Saturnina obtužena branio ga na sudu Cicero govorom, koji se još nalazi.* 2) Gajus R., *vitez, tužen* de perduellione, *a branjen od Cicerona govorom, koji se takodjer jošte nalazi. Odt.* **Rabiriānus**, *adj. Rabirijev.* 3) *(Ov. Quint.)* Gajus R., *pjesnik za Virgilija.*

răbŭla, ae, *m.* [rabo 3. *bješnjeti*] *bučeći, vičući odvjetnik, mutljaga, rabulista.*

* **răcēmĭ-fer**, fĕra, fĕrum, *adj.* [racemus-fero] *koji nosi zrna (jagode),* uva; Bacchus r. *grožđjem ovjenčan.*

răcēmus, i, *m. upr. šepurina (ozobina) od grozda, pak a) zrno i cio grozd (sr.* uva), *takodjer od vinjage, Virg. Hor.* b) *vino, Ov.*

Racilius, *ime rimskoga plemena*; L. Racilius, *pučki tribun za Cicerona*; Racilia, *žena dictatora L. Quinctija Cincinnata.*

rădĭātus, *adj.* [radius] *zrakami obkoljen, sievajući,* sol; * lumina; † corona, *vienac od zrakâ.*

rādīcĭtus, *adv.* [radix] *class. samo tp. s korienom, sasma,* evellere actiones alcjs; extrahere cupiditatem; religionem ex animis hominum; excutere opinionem.

rādīcŭla, ae, *f.* [*dem. od* radix] *žilice.*

rădio, 1. *i* **-ior,** *dep.* 1. [radius] *sievati, sjati,* * argenti lumine valvae; * in armis; * galeae gemmis radientur et auro; † templa marmore nitent et auro radiantur; * radians luna; * radiantia arma; * lumen postremum radiatum; * orbis flammeus radiatus solis; *subst.* * radians, *sunce, Cic. or.* 45, 152.

rădiōsus, *adj.* [radius] *pun zrakâ, jedn. Plaut. Stich.* 2, 2, 41.

rădius, ii, *m. palica, batina,* acuti atque alius per alium immissi r.; *s toga a)* * † *palac na kolu (točku). b) mjerača mathematikâ, geometara, astronomâ, kojom su slike crtali po zelenom prašku staklenom, t. t.,* homo a pulvere et radio (*sr.* pulvis); *(Virg.)* descripsit radio totum qui gentibus orbem, coeli meatus describere radio. *c) polumjer. d) t. t. (tkalački) čunak, Virg. e) botan. t. t., vrst duguljaste masline, Virg. f) zraka sunčana, Cic., češće u pjesn.,* * *sievanje munje, -kacige, -krune na glavi.*

rādix, īcis, *f. 1) korien, žila,* cortices et radices; omnes eo loco aut ab radicibus subruunt aut accidunt arbores; genus radicis quod appellatur chora! *(Ov.)* intuba et radix; rapula, lactucae, radices, *Hor.;* * agere radices, *puštati, u pril.,* vera gloria radices agit; virtus altissimis defixa radicibus; *prenes., a) doljni dio kojoj stvari, s kojim se čega drugoga drži, (korien),* * linguae; * plumae; * saxi; *podgorje, obič. u pl.,* radices montis; sub ipsis radicibus montis; ab radicibus collis suos infra munitiones reduxit; cujus collis radices; † in radice Palatii. *b) tp.* a radicibus *(od temelja, sasma)* evertere domum, *Phaedr. c) izvor, vrutak, deblo,* patientiae; Marium ex iisdem, quibus nos, radicibus *(mjesta)* natum. *d) tvrdi temelj,* Pompejus, eo robore vir, iis radicibus, *koji tako tvrdo stoji, jedn. Cic. Att.* 6, 6, 4.

rādo, si, sum, 3. *1) strugati, pak ostrugati, otrti, očistiti, ugladiti, ugladčati,* terram pedibus *(čeprkati, o gavranu), Plaut.;* omni parte corporis rasa praeter caput et labrum superius; capitibus rasis; * lapides palmâ, *pomesti. Odt. a) mimo ili preko čega hodeć taknuti, -dirnuti, pretrčati, preplaziti preko čega, proletjeti kroz što,* * litora; * cautes; * iter laevum, *odstrugati lievo uz pećinu;* * freta sicco passu; * iter liquidum, *zrakom letjeti;* * campos, *plâkati;* * terras, *o vjetrovih, mesti;* * ultima meta raditur, *gotovo sam na kraju;* † trajectos surculos; *(iz zakona pisana na 12 tablica u Cic. legg.* 2, 23.) mulieres genas ne radunto, *neka ne grebu. 2) ostrugati, obrijati,* (*sr.* tondeo), caput et supercilia; caput, *u znak robstva ili* † *žalosti;* modo tondere modo radere barbam, *Suet.;* † radi, *brijati se (dati). Odt. izbrisati, iztrti,* † nomen fastis; * eurus r. arva imbribus, *splakati.*

Raeti (*ne* Rhaeti), ōrum, *m. narod medju Dunavom, Rhenom i Lechom u Tirolskoj i gornjoj Italiji, sjeverno od Pada, koji je ponajv. u družtvu sa* Vindelici *često četovao i robio po susjednoj Galliji, a i po samoj Italiji, te je za to od Drusa i Tiberija, koje je August na nje poslao, god. 15. pr. Is. podjarmljen, Liv. Tac. Hor.; zemlja im se zvala* **Raetia,** ae, *f., Tac.;* Raetia provincia, *jedn. Tac. Germ.* 41. *Odt.* * † **Raetĭcus** *i* * **-tus,** *adj. raetski.*

rallus, *adj.* [*dem. od* rarus] *tanak,* tunica, *jedn. Plaut. Epid.* 2, 2, 46.

* † **rāmālia,** ium, *n.* [ramus] *suho granje.*

ramentum, i, *n. ili (Plaut.)* **-ta,** ae, *f.* [*mjesto* radimentum *od* rado] (*obično u pl.* **-ta,** ōrum) *upr. ogrebine, ostružine, pak trieske, iver, komadićki, Plaut.* patri omne cum ramento reddidi, *do truna.*

rāmeus, *adj.* [ramus] *od grane,* fragmenta, *granje, jedn. Virg. georg.* 4, 303.

rāmex, ĭcis, *m.* [ramus] *(pl.) žile u plućih, Plaut.*

Ramnes *ili* **-nenses,** ium, *m. jedna od tri najstarije* tribus *u Rimu* (*sr.* Luceres *i* Tities); *te po tom i jedna od tri centurije konjaničke istoga imena. Odt.* Ramnes, *vitezi, kicoši gospodskoga roda, jedn. Hor. ep. ad Pis. v.* 342.

rāmōsus, *adj. s comp. i sup.* [ramus] *granat, krošnjast,* arbor; * cornua cervi; * hydra r. colubris natis e caede, *granata po tom što su iz svake odsječene glave rasli drugi zmićki.*

rāmŭlus, i, *m. dem. od* ramus.

rāmus, i, *m. grana; u pril.,* non solum ramos amputare miseriarum, sed omnes radicum fibras evellere; *navlast. a)* * *grana kano kijača (ćula) Herculova. b)* * *meton., pl.* rami, *stablo, voće.*

rāna, ae, *f. 1) žaba, žabac. 2)* r. marina, *žaba (riba).*

rancĭdus, *adj.* [ranceo *(predcl.), smrdjeti, zaudarati*] *smrdljiv,* aper, *Hor.*

rānuncŭlus, i, *m.* [*dem. od* rana] *žabčić; šaljivo o stanovnicih mjesta* Ulubrae, *koje je bilo u blizini pomptinskih močvara.*

rāpa *pogl.* rapum.

răpācĭtas, ātis, *f.* [rapax] *grabežljivost.*

răpax, ācis, *adj. s comp. i sup.* [rapio] *1)* * *koji grabi, sobom nosi, koji se ne da ustaviti, grabljiv,* * † ventus; * ignis; * fluvius, *brzica;* * Harpyiae; † *pridjevak 21. legije (radi neodoljive sile, kojom je pobjedjivala); tp. vrstan sebi prisvojiti što, privlačljiv,* nihil est appetentius similium sui nec rapacius quam natura; *2) grabežljiv,* homo; * lupus; * mors, * Orcus; * Cinara, *na darove lakoma; subst. razbojnik.*

răphănus, i, *m.* [ῥάφανος] *rotkva, Cat.*

răpĭde, *adv. s* † *comp.* [rapidus] *brzo,* r. dilapsus (fluvius); † r. iter conficere; † rapidius venire alqo; *u pril., o govoru,* r. ferri.

răpĭdĭtas, ātis, *f.* [rapidus] *(riedko) brzina,* fluminis, *Caes.*

răpĭdus, *adj. s* † *comp. i sup.* [rapio] *brz,* flumen rapidissimum; * amnis; † rapidior unda; † r. gurgites; rapidissimi vortices; * volucris rapidissima, *brzo leteća;* * ventus; † mare; * sol *(jer brzo ide, kako se čini),* * equus; * cursus; * currus; * ignis *(o munji);* * Eurytion; * rapidi feruntur; oratio, *brzo tekući (u prispodobi sa* torrens) r. in consiliis, *nagao;* † venenum, † virus r., *koji brzo umara;* * *žestok,* flamma; Sirius; rapidive potentia solis; clausis r. fornacibus ignis.

răpīna, ae, *f.* [rapio] *grabež, a) abstr. grabljenje, otimanje; obič. u pl.;* † facere r. *b) concr. ugrabljeno, plien.*

răpio, pui, ptum, 3. [ἁρπάζω] *1) grabiti, po-, ugrabiti, zagrabiti, brzo ili silom u-, zahvatiti, ponieti, povući, itd.,* * cenam; * arma (manu); * bipennem dextrâ; * flammam in fomite, *uhvatiti;* * galeam tectis, *brzo donieti;* * nigrum colorem, *primiti;* * vim monstri, *brzo upiti, -usisati;* corpus consulis; † scalas; * ossa ab ore canis; * telum de vulnere; * aures, *izkinuti;* * raptus Hector equis; * stirpes *(o rieci), izkorieniti;* manipulos aliquot in primam aciem secum r.; rapi a domo longius; alqm hinc; commeatum in naves; * agmen campo, *preko polja;* * Turno mille populos, *dovesti;* * alqm *(o Bacchu);* * quo me cunque rapit tempestas *(u pril.);* * carceribus missos rapit ungula currus; * pedes et aurae quo te rapiunt; * r. se hinc ocius, *odjuriti;* * rapi redis, *odjuriti na k.;* venandi studium homines per nives ac pruinas in montes silvasque r. *Često* alqm ad supplicium, ad necem, *kadšto samo* r.; alqm in jus; * Romae sponsorem *(kano jamca)* me rapis, *vučeš me;* * improvisa leti vis rapuit rapietque gentes; * te meae si partem animae rapit maturior vis; * quos ab ubere raptos abstulit atra dies; (*Tac. ann.* 2, 71.) quod me parentibus, liberis, patriae intra juventam praematuro exitu raperent; * auditorem in medias res r. *brzo uvoditi u sredinu dogadjajâ;* * obsita frondibus *(svetinju Bacchovu)* sub divum, *na vidjelo iznosi. Navlast. α) požuriti se čim, brzo obaviti, -svršiti,* raptae prope inter arma nuptiae, *Liv.;* * viam, * silvas, *žurno se provezti;* * immensos orbes per humum, *brzo upisati; (Just.)* rapienda incrementa virium. *β) kano plien-, grabež otimati, grabiti, otimati,* quantum r. potuerit; rapere omnes, trahere; rapere et clepere discunt; r. virgines; virgines ad stuprum; * virginem *(o Cassandri);* * armenta stabulis; * raptus ab Ida (Ganymedes); * periscelidem; * insignia; * raptos ex hoste penates; * res; * oscula; * omne sacrum in usus humanos; * loquentis vocem animamque trajecto gutture; * occasionem de die, *uhvatiti;* * quae rapit hora diem almum; * limis (oculis), quid etc. *pogl.* limus; * tua nobis paene simul tecum rapta solacia; * Venerem; *(Liv.)* castra urbesque, *osvajati; (Curt.)* Syriam; *subst.* **rapta,** ae, *f. ugrabljena;* **raptum,** i, *n. ugrabljeno, grabež,* rapto *(Liv. Curt. Virg.),* ex rapto vivere, *Ov.;* rapto gaudere, *Liv.; takodjer plieniti,* villas, *Liv.;* † Armeniam; * rapiunt incensa feruntque Pergama. *2) tp. a) silom osvojiti, oteti,* commoda ad se; victoriae gloriam in se; † spem adoptionis acrius in dies, *otimati se o itd. b) sobom povući, zavesti na što* (*sr.* traho), ipsae res verba r.; * alqm in adversum, *u propast;* * animum in varias partes, *zanositi; (Ter.)* comoediam in deteriorem partem, *zakrenuti;* alqm in invidiam, * in medias caedes; * furorne caecus an rapit vis acrior, an culpa? * si tantus amor scribendi te r.; sin aliqua cupiditate raperetur in Macedoniam, *Nep.;* † ad omnes affectus rapi; *riedko mu značenje zanosi na dobro,* totos ad se r.; me commemoratio posteritatis ad spem quandam immortalitatis r.; ad divinarum rerum cognitionem cura omni studioque rapi; *o govorniku,* eos (apud quos aget) quocumque velit, vel trahere vel r.

raptim, *adv.* [rapio] *brzo, žurno, naglo,* scribere, *na brzu ruku;* in ignem r. ad id factum; praecipitata r. consilia; r. omnia agere, † r. agitur agmen; † r. acto agmine; * r. secat aethera pennis.

raptio, ōnis, *f. (riedko)* [rapio] *grabljenje, otimanje.*

rapto, 1. [*intens. od* rapio] *1) silom odvući, -odvlačiti, -povlačiti, brzo voditi,* conjugem; * Hectora circa muros, *vući;* † signa, quae turbine atque unda raptabantur; † huc illuc vexilla; † huc atque illuc legiones; * viscera per silvam. *2)* † *robiti, plieniti,* inter se; Africam; *u pril.,* * quid raptem in crimina *(na sud vući, biediti)* divos?

raptor, ōris, *m.* [rapio] *grabljivac, otimač, razbojnik,* † raptores orbis; * lupi, *grabežljivci;* * *absl.; navlast. otmičar,* filiae; * *absl.; u pril.,* * alieni honoris.

raptus, us, *m.* [rapio] *1) odkidanje, grabljenje, grabež, otimanje, otmica,* virginis; Ganymedi; * Inous, *razdiranje. 2)* † *razbojničtvo, hajdučtvo.*

rāpŭlum, i, *n. dem. od* rapum, *Hor.*

rāpum, i, *n. (kasno)* **rapa,** ae, *f. repa.*

rāresco, — — 3. [rarus] * *proriediti se, razstaviti se,* claustra Pelori, *otvaraju se;* resoluta tellus in liquidas aquas, *razčinja se itd.; prenes., redji bivati,* † paulatim montes; * sonitus.

rārĭtas, ātis, *f.* [rarus] *1) šupljikavost. 2) redkoća, riedkost, malina,* dictorum; † capillorum; † remanentium; † lavandi.

rāro, *adv. s comp. i sup.* [rarus] *riedko, malo kad.*

rārus, *adj. s comp. i sup. 1) riedak, bilo da jedna stvar nije gusta (opp. gust,* densus, spissus), *ili da su pojedine stvari razdaleko (opp.* confertus, continuus, densus), † r. silva; * rete; * † terra, *prhka;* * tunica, *tanka;* * cribrum; loca; arbores; * r. disjectaque aedificia; * tecta; * coma; † capillus; racemi; * tela; * rara lacrima manat per genas, *jedna po jedna; navlast. kano vojnički t. t.* milites, rari dispersique pugnant, *posamce;* rari in confertos illati; rari magnisque intervallis proeliantur; * rara est acies interlucetque corona; † rarior acies; † rariore acie; ordines rari, *proriedjeni, Liv. Curt.;* † rarius agmen subinde fiebat, *proriedila se. 2) riedak, riedko se nalazeći, malo,* rari portus; literae; genus hominum; amicorum; omnia praeclara rara; rara anteponantur vulgaribus; (decem viri) rari aditus *(gen.), kojim se malo kad pristupiti moglo;* rara hostium apparebant arma; *(Tac.)* rari domos, plurimi amicorum tecta petivere, r. per vias populus, Oceanus raris navibus aditur; * apparent rari nantes in gurgite vasto; * vitio parentum rara juventus; * voces; rarum est ut *(Quint.)* = raro fit ut; *(Tac.)* verberare servum ac vinculis et opere coërcere rarum; *takodjer ob onom, koji riedko što čini, prividno mjesto adv.* raro, * nec Iliacos coetus nisi rarus adibat; † Caesar rarus egressu, *riedko izlazeći;* † antiquis scriptoribus rarus obtrectator. *Odt. riedak = izvrstan,* * facies; * vestis; * avis; * puella; * quercus patulis rarissima ramis; * artis opus rarae; † leo magnitudinis rarae; † Philippus indolis rarae;

† decor; *(dvojbeno) Tac. Germ. c.* 31. rara et privata cujusque audentia.

rāsĭlis, *adj.* [rado] *ugladjen, ugladčan*,*torno r. buxum.

rāsĭto, etc. 1. [*intens. od* rado] *brijati*, faciem, *jedn. Suet. Oth.* 12.

† **rastellus**, i, *m. dem. od* rastrum.

rastrum, i, *n. u pl. obič.* **-i**, ōrum, *m. motika sa dva ili više zubâ (za plievljenje, kopanje itd.); posl. (Ter.)* res redit mihi ad rastros = *doći ću na prosjačku torbu.*

rătio, ōnis, *f.* [reor] *(samostavnik, koji uza res po gibkosti temeljnoga značenja, te po tom što se i subjectivno i objectivno rabiti može, obiluje največom razlikošću znamenovanja), 1) računanje (u prav. i prenes. značenju), objectivno, račun i što računu naliči, popis, zapisnik, i nal., pak i (sbrojena) svota, broj;* rationem conficere, inire, *proračunati;* rationem alcjs rei habere; rationem salutis explicatam et exploratam habere, *biti na čistu t. j. ne dvojiti, Cic. fam.* 6, 1, 2.; petitionis tuae r. mihi semper fuit explorata, *upr. račun tvojega traženja službe bio mi je gotov t. j. pouzdano sam znao, da češ uspjeti, Cic. fam.* 15, 31, 1.; corporis bona facilem quandam r. habere censebant, *da je lak račun, da je lako na kraj izići, Cic. fin.* 4, 7, 17.; alterius mens rationibus agitandis exquirendisque agebatur; in rationem inducere, *uračunati;* initâ subductâque r., *kad se pravo računa = razmisli;* rationem, rationes subducere; ineunda r. et via reperiunda est qua etc., *treba proračunati (proesapiti);* hoc rationis habebant *s acc. c. inf.*, hanc rationem habere coepit, *uzeo je ovako (esapiti) računati = razmišljati;* occurrebat illa r.: quid Cleomene fiet? etc.; † quantum in ratione est, *koliko se može proračunati = slutiti, nagadjati;* rationem ducere, referre; rationes referre; rationem, quam caelati argenti duceret; relatis ad eum publicis cum fide r., *pošto je položio račune o državnom novcu;* magna r.; auri r. constat, *račun se slaže; sr. Plin. ep.* 1, 5, 16. 9, 1.; *(Just.)* ut et otii mei apud te r. constaret; *(Tac.)* ut non aliter r. constet, quam si uni reddatur; hoc quidem est nimis exigue ad calculos vocare amicitiam, ut par sit r. acceptorum et datorum, *račun o dohodku i trošku; (Plaut.)* dextera digitis rationem computat, putatur ratio cum argentario; rationes ab alqo accipere, rationem perscribere; rationes cognoscere, *razvidjeti*, conferre, *sravniti;* falsas r. inferre; r. confectas apud alqm deponere; *(Hor.)* Romani pueri longis r. assem discunt in partes centum diducere; nec eventus modo hoc docet — sed eadem r., quae fuit futuraque, donec res eaedem manebunt, immutabilis est, *Liv.* 22, 39, 9; exploratis hostium rationibus; cum in reliquis fere rebus, publicis privatisque r. *(popisih)* Graecis literis utantur, *Caes. b. G.* 6, 14, 3. *(o Druidih);* cedo rationem carceris *(tamnički dnevnik)*, quae diligentissime conficitur, quo quisque die datus in custodiam, quo mortuus, quo necatus sit, *Cic. Verr.* 5, 57, 147.; ea nimia est r., hem ista r. *(svota)* est maxima, *Plaut.;* rationem reddere alcui *(račun položiti)*, alcjs rei; rationem vitae reposcere; si gravius quid acciderit, abs te rationem reposcent; negotii rationem exstare oportere; *prenes., a) račun, kojega se s kim imade, pak u obće posao, odnošaj s kim,* qui jam cum isto summa consuetudine, praeterea re ac ratione conjunctus esset; de tota illa r. atque re Gallicana; illa de r. nummaria non sunt ejus modi; haec res non solum ex domestica est r., attingit etiam bellicam; quae domi gerenda sunt, ea per Caeciliam transiguntur; fori judiciique r. *(područje)* M. Messala suscepit; in explicandis rationibus rerum civilium; r. civitatis, r. comitiorum quantos aestus habet; in hac r. quid res, quid causa, quid tempus ferat; propter rationem Gallici belli; ita se in populari r. jactare; propter perpetuam in populari r. levitatem, omnes rumusculos populari r. aucupari; rationem, alqd rationis habere cum alqo, *biti u poslu s kim;* r. alcui cum alqo intercedit; pacis quae potest esse cum eo r. *(kako se može s njim biti na miru)*, in quo etc.? habenda cum M. Latrone pacis r.; *odt. takodjer struka, područje, vrsta,* alqd cadit in rationem utilitatis. *b) račun u pl. = korist, (interess)* rationes meas vestrae saluti anteposuissem; quid tuae r. postulent; me ad ejus rationes adjungo; quem tu in meis r. tibi esse adjungendum putasti; meis alienissimum r.; alcjs rationibus consulere, prospicere, providere; rei publicae rationibus conducere; *(Tac. Germ. c.* 6.) hastas vel ipsorum vocabulo frameas gerunt angusto et brevi ferro sed ita acri et ad usum habili, ut eodem telo, prout ratio poscit *(kako korist zahtieva)*, vel comminus pugnent. *c) po onom što se veli „uzeti na račun“ = obzir-, obziranje-, gledanje na što, marenje, paženje, promišljanje, briga za što i nal. (sr.* respectus), habere rationem alcjs rei, alcjs; sauciorum, absentis, piorum et impiorum, dignitatis, commodi, salutis, officii, summae rei publicae, frumenti, frumentandi, *na misli imati,* non ullius rationem sui commodi ducit; duxi meam rationem, quam tibi me probaturum arbitrabar, *gledao sam na se, a mislio da ću ti to opravdati;* habenda r. non sua solum, sed etiam aliorum; sin est in me r. rei publicae, religio privati officii etc. = sin rationem habeo, *ako pazim (marim za) korist države;* habeo rationem, quid a populo R. * acceperim *(imam na pameti);* omnis hac in re habenda ratio et diligentia est, ut, *sa svom pomnjom treba paziti na to;* neque illud rationis habebant, si forte etc.; habuisti rationem ut praeparares quodam modo omnia quo mea r. facilior et solutior esse posset, *imao si na umu sve pripraviti, da moj posao itd., Cic. fam.* 3, 5, 1.; opinione populi R. r. veritatis ab hoc ordine abjudicatur, *obaziranje na istinu niječe se, Cic. Verr.* 2, 1, 4., virtutis et vitiorum sine ulla divina ratione *(ne obazirući se na bogove)* grave ipsius conscientiae pondus est, *Cic. n. d.* 3, 35, 85.; *(Ter.)* rationem cepi ut, conturbasti mihi rationes meas *(namjere); (Tac.)* salva utriusque temporis ratio est, *(Plin. ep.)* salva diligentiae tuae ratione, *nepovrjedivši tvoju opreznost. 2) viši s računanjem srodni rad duha, mišljenje, pak concretno ona ista sila duha, koja to čini, um, razum, pamet, razbor,* motum istum celerem cogitationis, acumen, sollertiam quam rationem vocamus; homo quod rationis est particeps, per quam consequentia cernit, causas rerum videt earumque progressus et quasi antecessiones non ignorat, similitudines comparat etc.; una pars (animorum) in appetitu posita — altera in ratione, quae docet et explanat, quid faciendum, fugiendumve sit. Ita fit ut r. praesit, appetitus obtemperet; lex est r. summa insita in natura, quae jubet ea quae facienda sunt, prohibetque contraria; in natura omnium rerum rationem inesse confiteri; quod facinus aut scelus suscipitur nisi consilio capto, aut sine animi motu et cogitatione, id est, ratione perficitur? adhibenda est tanquam obrussa ratio; quibus in rebus temeritas et casus, non r. nec consilium valet; magis ratione et consilio quam virtute vicisse; quantum ratione providere poterat; nec majore ratione bellum administrari posse; mens et r. et consilium in senibus est; mulier abundat audacia, consilio et ratione deficitur; agentem te ratio ducat, non fortuna; haec summa ratione acta; ratio ac disputatio *(razmišljanje i istraživanje)* impulit me ut etc.; in verbis et eligendis et collocandis etc. nihil non ad rationem et tanquam ad artem dirigere *(Cic. Brut.* 37, 140.); quid levitates comicae? parumne semper in ratione versantur? quid fallaciae praestigiaeque? num sine ratione esse potuerunt? quod nobis nulla ratione factum a Pompejo videtur; minari divisoribus ratio non erat, *nije bilo razumno, pametno,* nulla hujus rei r. est, *u tom nije ništa pametna;* quod domi te inclusisti, ratione fecisti, *pametno; (Ter. Eun.* 1, 1, 16 *sl.)* Incerta haec si tu postules ratione *(s razborom, pametno)* certa facere, nihilo plus agas quam si des operam, ut cum ratione *(pri zdravoj pameti)* insanias; *(Hor.)* si r. ac prudentia curas aufert, cur non ponderibus modulisque suis ratio utitur; † in rationem necessitas versa est, *nužda se prometnula razborom;* † necessitas ante rationem est; *po tom sve gdje se radi o pameti i pametnu razmišljanju, a) pametan razlog, -uzrok, ponuka (sr.* argumentum), *takodjer dokazivanje, razlaganje, dokaz, izvadjanje, posljedak (sr.* argumentatio), est aliqua hujusce rei r., *ima tomu pametna razloga;* auctoritates contemnis, ratione pugnas; patere igitur r. meam cum tua r. contendere; hoc quam habet r. aequitatis? nostra confirmare argumentis ac rationibus; facti aliquam r. afferre; nihil rationis affert, quamobrem; tertiam r. affertis quod; rationem subjicit; consilii causa ratioque; subest alcui rei r.; id ea maxime r. fecit, quod etc.; quid ergo opus est, dicet aliquis, ratione *(dokazivanja, razlaganja)* aut consolatione illa etc.; *(Liv.* 26, 19, 1.) certioris spei quam quantam fides promissi humani aut r. ex fiducia subjicere solet; ad eam sententiam cum reliquis causis haec quoque ratio eos deduxit, quod; ratione permoti; ex quo illa r. nata est Platonis, quae a Socrate in Phaedro est explicata, a me autem posita est in sexto libro de re publica; summa uniuscujusque rationis; concludatur igitur r.; quomodo efficiatur concludaturque r.; r. ipsa coget; ut nunc r. cogit; *kano rhet. t. t.*, ad propositum subjecta r. et item in distributis supposita r., *Cic. de or.* 3, 54, 207. *b) sve u čem se pojavljuje razuman, pametan zakon, zakon, pravilo, osnova, načelo, postupanje, smjer, pravac, namisao, namjera i nal.,* omnia modo et ratione facere; ratione, numero moveri; intervallis imparibus sed tamen pro rata parte ratione distinctis, *pravilno;* moderatâ r.; *(Hor.)* quae res nec modum habet neque consilium, ratione modoque tractari non vult, insanire certâ r. modoque; in quo defuit fortasse ratio, sed tamen vincit ipsa rerum publicarum natura saepe rationem, *razvitak po pravilih razuma;* ad vitam usumque vivendi ea descripta r. est; ratione et via, *razumnim postupkom,* ut ratione et via *(po razumu i methodi)* procedat oratio; in omnibus quae ratione docentur et via, primum constituendum est quid quidque sit; qui liberaliter eruditi adhibita etiam disserendi elegantia r. et via philosophantur; r. constitutum est et via; neque vero istis — scriptoribus artis r. dicendi et viam, sed naturam defuisse; via quadam et r.; si sunt ratione *(razumno, prikladno)* translata (aliena verba); argumentum ratione concludere; nec solum componentur verba ratione etc.; ita fiet, ut tua ista r. existimetur astuta, meum hoc consilium necessarium; scribendi consilium ratioque; haec cogitandi pronuntiandique ratio; eadem defensionis r. viaque; r. mea in dicendo haec esse solet; *(Quint.)* qui res invenire et disponere sciet, verba quoque et eligendi et collocandi rationem perceperit; sic neque agri cultura nec r. atque usus belli *(ratovanje po osnovi)* intermittitur; r. haec erat belli *(osnova ratna)* ut etc.; commutata ratione belli; Pompeji sequendi rationem omisit; istam r. otii tui probo, *namišljeno lastovanje;* inire rationem, *naumiti;* inita ratio est, ut [*sr.* 1)]; haec fors viderit, quae talibus in rebus plus quam r. potest; *(Hor.)* quam sibi sortem aut r. *(koju je sam smislio i izabrao)* dederit aut fors objecerit; meae vitae rationes *(život kako sam ga zamislio i zasnovao)* ab ineunte aetate susceptae; exploratis hostium rationibus, *naredbe;* rationes belli gerendi communicare, *dogovoriti se o naredbah (osnovi) za rat;* his rationibus, *naredivši to, Caes. b. G.* 7, 71, 9.; rationes rerum publicarum aut constituendarum aut tuendarum; temerariâ usus r., *postupanje; (Hor.)* si neque majorem feci r. malâ rem; ex virtute proficiscuntur honestae voluntates, sententiae, actiones omnisque recta r., quamquam ipsa virtus brevissime recta r. dici potest; prudens, temperata, fortis, justa r.; florens homo in populari ratione L. Saturninus, *u demokratskom smjeru (sr.* floreo); neminem unquam alterius r. et partis non re, non verbo, non vultu denique offendit; una in causis r. quaedam est ejus orationis quae ad probandam argumentationem valet, *smjer je samo jedan itd.;* huic autem est illa dispar adjuncta r. orationis, quae alio quodam genere mentes judicum permovet; *(Hor.)* longe mea discrepat ab istis et vox et r., *način mišljenja;* bona r. *(dobro načelo)* cum perdita *(sa zlim prevratne stranke)* confligit; r. *(duh)* atque inclinatio temporum; cujusque aetatis quae dicendi r. voluntasque fuerit; *objectivno, uredba, odnošaj, svojstvo, stanje, u obće način, a dosta puta i samo tako s glagolom,* agminis; rei militaris; notâ atque institutâ r.; r. pecuniarum, *novčani odnošaji (u Rimu);* ut ceteri menses in suam r. reverterentur, *da se vrate na svoje (intercalacijom);* ita r. comparata est vitae naturaeque nostrae; haec eadem ratio est totius Galliae, *isto je tako po cieloj Galliji;* sic belli r. esse divisam, ut etc.; disseruerunt de generibus ac rationibus civitatum; quod ad rationes omnium rerum pertineret; Graeciae oratorum partus atque fontes vides, ad nostrorum annalium rationem veteres, ad ipsorum sane recentes; r. pontis hanc instituit; equestris proelii r., belli, bellandi;

*

extrema belli, *posljednji način ratovanja;* haec tum r. nostros perturbavit insuetos hujus generis pugnae; hac, tali, qua, eadem, simili, pari, alia, nulla ratione; omni ratione, *(redje)* omnibus rationibus; his r. equitatum tolerare, nec, quibus r. superare possent, sed, quemadmodum uti victoria deberent, cogitabant; uterque cum equitatu veniret; alia r. *(pod drugi uvjet)* sese non esse venturum; aliqua ad resistendum r. fuisset, *način;* earum rerum *(ovisno o* infitiandi rationem) nullam sibi iste neque infitiandi r. *(mogućnost niekati* = infitiationem) neque defendendi facultatem reliquit, *Cic. Verr.* 4, 47, 104.; * nec sat rationis in armis, *niti ga je više u oružju, niti ga oružjem što opravi; pak kadšto samo opisujuć, nego dakako uza to pokazujuć način, postupanje, razlog i nal.* (sr. vis), non modo ignoscendi ratio *(praštanje)*, verum etiam ignoscendi consuetudo sublata est; ad praecipiendi rationem delapsa est oratio mea, *spao mi je govor na poučavanje;* si mei facti rationem probavero *(ako dokažem, da je moje djelo razložno)*; neque est ulla res, quae non aut ad cognoscendi aut ad agendi vim rationemque referatur, *theoretično ili praktično odnosila.* c) *nauk, učeni sustav, theorija, ili znanstveno, theoretično znanje, pak zasada, pravilo, načelo u nauci, istina, mnienje učeno,* ubi perspecta vis est rationis ejus *(sila, snaga nauke)*; qua causae rerum atque exitus cognoscuntur; omnes tacito quodam sensu sine ulla arte aut r. *(bez ikakovih theoretičnih umjetničkih pravila)*, quae sint in artibus ac rationibus *(u raznih strukah umjetnosti i theorije)* recta ac prava, dijudicant; laus rationis aut scientiae; neque enim ipse versus ratione *(theorijom)* est cognitus, sed natura atque sensu; Epicuri, Cynicorum r., *sustav;* formula Stoicorum rationi disciplinaeque consentanea; r. dicendi, vivendi, vitae, disserendi; r. civilis et disciplina populorum, *nauka o državi; na pose je* ratio = *dialektika u Hor. sat.* 1, 3, 115. nec vincet r. hoc; *(Hor. sat.* 2, 4, 36.) r. saporum, *nauk o itd.;* haec ita sentimus naturâ duce, nullâ r. nullaque doctrinâ; (est in me) hujusce rei *(u tom)* r. aliqua, *kakovo theoretično znanje;* vel r. vel sine ratione ipsa exercitatio; quique ad eam r. adjungat hunc usum exercitationemque; aliqua in foro, judiciis, legibus aut r. aut exercitatio; cum ad naturam eximiam atque illustrem accesserit r. quaedam conformatioque doctrinae, *razložita uputa i nauka;* totius rationis ignari, *bez ikakva theoretična znanja;* haec mihi videtur delicatior, ut ita dicam, molliorque ratio, *misao o životu;* quaero, num admoveri possit oratio ad sensus animorum — sine diligentissima pervestigatione earum omnium rationum *(svega onoga)*, quae de naturis humani generis aut moribus a philosophis explicantur; quinque rationibus propositis officii persequendi, *pet načela za itd.;* mea sic est ratio *(misao)* et sic animum induco meum, *Ter.;* cujus r. etsi non valuit; ab hac r. dissentiunt; duae epistolae perdiligenter in eandem r. scriptae; in eam r. loqui; Peripateticorum r. et oratio, *mnienje i govor; osebujno* audaciae — ratio minui potest, *smjelost se može izpričati, Curt.* 4, 9.

rătiōcĭnātio, ōnis, *f.* [ratiocinor] *phil. i rhet. t. t.,* 1) *razmatranje, promišljanje.* 2) *zaključak, syllogisam.*

rătiōcĭnātīvus, *adj.* [ratiocinor] *na zaključak spadajući, syllogistični.*

rătiōcĭnātor, ōris, *m.* [ratiocinor] *računar;* boni ratiocinatores officiorum.

rătiōcĭnor, *dep.* 1. [ratio] 1) *računati, proračunati.* 2) *umovati, (zaključivati), izvoditi,* inter se *s acc. c. inf.*

rătiōnālis, is, *m.* [ratio] *(kasno) računar, blagajnik.*

rătiōnārium, ii, *n.* [ratio] *statistični popis,* imperii, *jedn. Suet. Aug.* 28.

rătis, is, *f. splav; pak * čun, plav, brod u obće.*

rătiuncŭla, ae, *f.* [*dem. od* ratio] a) *računić, Com.* b) *razložčić, kojekakvi razlog (slab),* levis; concludunt ratiunculas; huic incredibili sententiae ratiunculas suggerit.

rătus, *adj.* [reor] 1) *proračunan,* pro rata parte, pro ratâ, *po njekom razmjeru, razmjerno.* 2) *odredjen, stalan, stanovit, tvrd,* motus stellarum; cursus lunae r. et immutabiles; rato tempore; quod ratum fuerit certo tempore; Epicuri κυρίας δόξας, id est, quasi maxime r.; * si haec Turno r. vita maneret. 3) *valjan* (opp. irritus), lex; testamentum ruptum aut r.; pax; id jussum r. ac firmum futurum; ratum habere, ducere, *valjanim držati,* facere; alqd mihi r. est, *privoljavam na što, potvrdjujem;* * ebrietas spes jubet esse ratas, *što pjan želi to i misli;* * rata sint visa sua, *da se navrše;* * fides et vox, *pouzdan;* * dicta; * opus Parcarum; * idque r. annuit *(potvrdi da je tako).*

* **raucĭ-sŏnus**, *adj. (riedko) mukla glasa.*

raucus, *adj.* * *mukao, promukao,* * Adria; * aes; * tibia; * cymbala; * bucina; * fluenta, *šumeći;* * murmur (undae); * raucum, rauca sonare; * cicada, * cygni; * palumbes; * vox ranarum; * stridor simiae; * os aselli; * postes, *škripljući;* * aerea assensu conspirant cornua rauco, *muklo trube;* r. factus sum *(promukao sam)* clamando *(Plaut.)*; nos raucos saepe attentissime audiri; *(Hor.)* vicinia r. reclamat.

raudus *pogl.* rudus.

rauduscŭlum, i, *n. (riedko)* [*dem. od* raudus] *komadićak mjedi, pak.* = *podužice, mali dug.*

Raurăci *(pravije* Raurĭci), ōrum, *m. gallski narod, medjaši Helvetom.*

Răvenna, ae, *f. grad u Galliji cispadanskoj, još i sada Ravenna. Odt.* **Ravennas**, ātis, *adj. ravennski.*

rāvio, — — 4. [raucus] *(riedko) promuknuti, Plaut.*

rāvis, is, *f. promuklost,* usque ad ravim *(dok ne promukne)* poscere, *Plaut.*

rāvus, *adj. mrk, žućkast,* * lupa; * leones.

rĕ, *nerazstavna čestica, samo složena s drugom riečju,* 1) *natrag, (uz).* 2) *nasuprot (od), pak prenes. o prielazu u protivno stanje* (reprobo) *ili o premještanju na pravo mjesto ili o ponavljanju radnje.*

rea *pogl.* reus.

reapse [re-apse = ipsa] *za zbilja, zbiljski* (opp. oratione, specie), *Plaut. Cic. (ali ovaj ne u govorih).*

Rĕāte, *n. (samo u nom. acc. i abl. s istim dočetkom) prastari sabinski grad u Latiju, s. Rieti. Odt.* **Rĕātīnus**, *adj. reatski; subst.* **-tini**, ōrum, *m. Reaćani.*

reātus, us, *m.* [reus] *obtužba,* revocato ad reatum Alcibiade, *da ga obtuži, osvadi, Just.*

† **rĕbellātio** = rebellio.

rĕbellātrix, īcis, *f.* [rebello] *iznovice ratujući, iznovice se buneći,* provincia, *Liv.;* * Germania.

rĕbellio, ōnis, *f.* [rebellis] *ponavljanje rata, ustanak (predobivenih; sr.* seditio).

rĕbellis, *adj.* [re-bellum] *rat ponavljajući (o predobivenih), pak buneći se, opirući se,* * Aeneadae; † colonia; *subst.* † **rebelles**, *m. odmetnici, buntovnici.*

rebellium, ii, *n.* = rebellio, *jedn. Liv.* 42, 21, 3.

rĕ-bello, 1. *iznovice ustati na oružje, rat ponoviti (o predobivenih), pobuniti se; u obće * boj iznovice zametnuti.*

rĕ-bīto, — — 3. *vratiti se, Plaut.*

* **rĕ-boo**, 1. *odjekivati, odliegati se,* silvae; tympana.

rĕ-calcĭtro, 1. *upr. ritati se* = *odbijati, ne dati unići, jedn. Hor. sat.* 2, 1, 20.

* **rĕ-călĕfăcio**, *(obič.* **re-calfacio**), etc 3. *(riedko) ugrijati, sgrijati.*

* **rĕ-căleo**, — — 2. *udilj biti vruć.*

rĕ-călesco, lui, — 3. *opet se sgrijati, ugrijati,* motu atque exercitatione corpora r.; *u pril.,* * mens; † ex integro *(pišući).*

rĕ-calvus, *adj. (riedko) ćelav, Plaut.*

* **rĕ-candesco**, ui, 3. 1) *zabieljjeti (od pjene),* unda. 2) *zabieliti se, zažariti se, planuti,* toto ore; *u pril.,* ira r.

* **rĕ-canto**, 1. *upr. poreći što se je prije pjevalo, poricati,* opprobria.

rĕ-cēdo, etc. 3. 1) *ustupiti, ustupati, uzmaknuti, uzmicati, odstupiti, odstupati,* hinc, huc, ab alqo, procul ab alqo, *Plaut.;* ex eo loco; de medio; a Mutina; a conspectu suorum; in castra; illuc undae ad alios accedunt, ab aliis autem r.; * in otia tuta; * verba invita; * anni recedentes, *koje prolaze. Navlast.* a) *pomaknuti se (o položaju), biti daleko,* * Anchisae domus; † pleraque a mari recedentia; contra parietem medium zotheca perquam eleganter recedit; † quae procul recessere; † venter *(spao, opao).* b) * *odmicati se, nestajati, izčezavati,* terraeque urbesque. 2) *odakle uzmaknuti, otići, udaljiti se, izčeznuti,* * apes a stabulis; * thalamo; * caput e cervice, cervice, *pada s ramena;* * in ventos vita, * anima; * pariter Phoebes, pariter maris ira; * fortuna; † a popularibus; † a cursu; † ad armigeros; ad corpus curandum; *tp.* a) *od čega odstupiti, -udaljiti se,* ab officio nunquam, longius a verbo, penitus a natura; a caritate suorum, patriae; de statu dignitatis est recedendum; res ab usitata consuetudine; (nomen hostis) a peregrino recessit, *položila je značenje „tudjinac";* † quae minimum ab usu quotidiano r. b) *od čega odstupiti, odreći se, okaniti se,* ab armis; a vita; a gladio; † ab oppugnatione; † recessit Licinianus, *uzmaknuo je, okanio se je obrane.* c) *o imetku i nal. izginuti, nestati,* res *(imetak)* ab eo quicum contraxisset.

rĕ-cello, — — 3. *(riedko) odskočiti,* gravi libramento plumbi recellente ad solum, *Liv.*

rĕcens, tis, *adj. s comp. i sup.* I) *adj.,* 1) *što je nedavno, od skora postalo ili se sbilo* (opp. vetus; *sr.* novus), *nov, mlad, skorašnji,* caespes; injuria, *skorašnja;* victoria; proelium; calamitas; * flos, * flores; * prata recentia *(zelene)* rivis; * aqua, *hladna, skorašnjica, malo-prešnjica, nedavno zagrabljena;* * testa, *nerabljen;* * aper rhombusque; * examen juvenum, *četa mladićâ;* * regia, *na novo pokrita (o krovu);* * usque ego posterâ crescam laude r.; * Naevius mentibus haeret paene r.; *Tac. Germ. c.* 23. r. fera, *frižka divljač, a ne po gospodski, koja je i Rimljanom poznata bila, ugnjilila,* epistola recentissima; memoria recentior, *novije vrieme;* Graeci recentiores; recentiores, *noviji, mladji, takodjer (Hor.)* homines, *na novo rodjeni t. j. ljudi najdavnijih vremena. Odt.* a) recenti victoria, *odmah za pobjedom,* recenti praeturâ, *Tac.;* recenti re, negotio, *dok nije ostarelo, odmah.* b) cum e provincia recens esset, *odmah za povratkom iz pr.,* qui r. ab illorum aetate fuit, *odmah za njimi živio,* * r. a vulnere Dido, *uprav sad ranjena; (Liv.)* Hannibal r. ab excidio Sagunti; *(Tac.)* r. in dolore, *nedavno raztužen; (Tac.)* recens dolore et irâ; r. victoriâ, *odmah za itd.;* * tepidâ r. caede locus; Româ recentes, *iz sama Rima.* 2) *neumoren, neranjen,* recentes atque integri; recentes, *neumorena vojska,* equi; equitatus; † equites recentioribus viribus; animus (consulis). II) *adv.* (*n.* recens) *nanovo, nedavno, skorom,* r. accepta clades, *Liv.;* sole r. orto, *Virg.*

rĕ-censeo, sui, sum *ili* sītum, 2. 1) *brižljivo (sve jedno po jedno) razgledati, -prebrojiti,* exercitum, legiones, captivos; haec (peditum milia CCXI.); biduo acceptam cladem; *navlast.* equites *(viteze), o censoru;* * captivos ordine pisces. 2) * *proći,* signa *(o suncu); navlast.* a) *premišljati,* * omnem suorum numerum carosque nepotes. b) *izpripoviedati,* * fortia facta; † referente alio — ipso recensente.

rĕcensio, ōnis, *f.* [recenseo] *(riedko) pregledanje censorsko;* † *zaradi dieljenja žita.*

† **rĕcensus**, us, *m.* [recenseo] = recensio.

rĕcenter, *adv. sup.* recentissime, *onomadne, Just.*

rĕceptācŭlum, i, *n.* [recepto] 1) *mjesto, koje što u se prima, sprema, magazin, skladište za trgovinu i nal.,* r. cibi et potionis *(o želudcu);* aliquod animi r. *(o tielu);* cloaca maxima r. omnium purgamentorum urbis; *(Tac.)* Nili r., *prokop za odvadjanje nilske vode, s dat.* frugibus. 2) *utočište, skrovište, sbjeg,* r. fugientibus; militum Catilinae; † proditorum, † exsulum; r. fugae; adversae pugnae; castella diruit, ne hospitibus receptaculo essent; neu suis sint ad detrectandam militiam receptacula (oppida); mors aeternum nihil sentiendi r.

rĕceptio, ōnis, *f.* [recipio] *primanje, jedn. Plaut. Asin.* 5, 2, 70.

rĕcepto, 1. [*intens. od* recipio] 1) *natrag trgnuti,* hastam; *(Ter.)* se in tectum; * quo

Saturni stella sese r. *2) primati*, alcjs filium ad se, *Ter.;* mercatores, *Liv.;* eodem subsidio obaerati adversum creditores receptabantur, *Tac.*

rĕceptor, ōris, *m. i* **-trix,** īcis, *f.* [recipio] *1) (kasno) koji je natrag osvojio*, orientis occidentisque. *2) koji-, koja prima, class. pokudno = koji-, koja prima, krije*, ipse ille latronum occultator et r. locus; receptrix furtorum, † praedarum.

rĕceptum *subst. pogl.* recipio.

rĕceptus, us, *m.* [recipio] *1) poricanje*, sententiae, *jedn. Liv.* 4, 57, 4. *2) vojnički t. t., uzmak, uzmicanje*, huc nostris erat r.; erat per declive r.; r. impediebatur; ad suos; in Siciliam; signum receptui dare, receptui canere, *trubiti, svirati na uzmak, impers.*, si receptui cecinisset; * cecinit jussos inflata receptus *(drugi hoće:* recessus); *u pril.*, receptui canere a miseriis; * cane, Musa, receptus; eodem, quo venerant, receptu, *Caes. b. c.* 3, 39, 4. *mjesto* eodem, quo venerant, itinere se recipientes; *tp. a) uticanje*, habere r. ad alqm; tutum receptum ad expertam clementiam fore; habere se quoque ad gratiam atque amicitiam r., *najme u Pompejevu;* * *utočište*, tutique receptus (*drugi:* recessus). *b) uzmak*, r. a malis consiliis; eo processuras (civitates) unde ad poenitendum r. non haberent.

rĕcēssim, *adv.* [recedo] *natražke, Plaut.*

rĕcessus, us, *m.* [recedo] *1) vraćanje, odmicanje, povratak*, lunae accessus et r.; accessus et r. (aestuum marinorum), *plima i osjeka;* hiemem opperiri nec sicut aestivas aves statim auctumno tecta ac recessum circumspicere; *vojnički uzmak*, recessum primis ultimi non dabant, *nisu dali uzmicati; u pril.*, tum accessus ad causam *(zalietanje)* tum r.; a rebus pestiferis, *uzmicanje od itd.;* r. quidam animi, *klonjenje duhom, srdcem. 2) o mjestih, osamljeno, udaljeno mjesto*, * spelunca vasto summota recessu; Phrygiae r. *(zahodi)* et anguli; * marmoreus r. = *soba dalje u nutra u kući;* mihi solitudo et r. provincia est; *(Curt.)* diversoria illius regionis magnos r. habent amoenosque; *(Tac.)* terrarum et libertatis extremus r. *(skrovište)* ac sinus; * tuti r. [*dvojbeno; pogl.* receptus 2]; *zadak slici*, habeat illa in dicendo admiratio umbram aliquam et recessum etc.; in animis hominum tanti sunt r., *zakutci.*

rĕcharmĭdo, 1. [re *i* Charmides] *za šalu od Plauta Trin.* 4, 2, 175. *načinjena riec*, se r. *znači dvoje: lišiti se imena* Charmides, *pak (smjerajuć na χάρμα, radost) lišiti se, kaniti se radosti (Ritschl i Fleckeisen hoće:* decharmida).

rĕcĭdīvus, *adj.* [recĭdo] *upr., koji natrag upada; pak * koji iznova oživljuje, postaje*, Pergama.

1. rĕ-cĭdo, cĭdi, cāsum, 3. [cado] *1) natrag pasti, odskočiti*, omnia in terras; ramulus in oculum; navis etsi rectâ reciderat; *tp. a) natrag u što upasti, dopasti čega, pasti na koga*, in graviorem morbum; in eandem fortunam, in antiquam servitutem; ne recidam, potentatus ad eum; hunc casum ad ipsos r. posse; ut hujus amentiae poena in ipsum ejusque familiam recidat; consilia in ipsorum caput recidentia; † eventus in caput alcjs; † multa in nos. *b) s boljega doći na gore, spasti na što*, rex in eam fortunam; omnia illa ex laetitia et voluptate ad luctum et lacrimas reciderunt; regiae majestatis imperium eo r.; r. ad nihilum, ad nihil; ex quantis opibus quo recidissent Carthaginiensium res; r. ex liberatore patriae ad Aquillios; † in periculum; † r. ad ludibrium, *postati ruglom. c) izaći*, quorsum recidat responsum tuum, *jedn. Cic. p. Rosc. com.* 15, 43. *d) zapasti koga, dopasti komu, (Ter.)* artem musicam in paucos. *e) pasti u koje vrieme, sgoditi se*, in nostrum annum; in aliorum consulum vigiliam.

2. rĕcīdo, īdi, īsum, 3. [re-caedo] *1) odsjeći, odrezati, izsjeći, izrezati*, † ungues; * capillos; * caput; * fustes; * = barbam falce; * columnas ultimâ recisas *(izsječene)* Africâ; * scaeptrum de stirpe; * vulnus ense, * ceras inanes; † pontem, *diclomice porušiti; u pril.*, *(Hor.)* magnis parva falce recisurum te simili = parva simili falce recisurum qua magna. *2) obrezati, pokratiti, umaliti*, nationes; * culpam supplicio; * ornamenta; * omne quod ultra perfectum traheretur; † quod obstat imperio; † mercedes scaenicorum; † inanem loquacitatem.

* **rĕ-cingo,** etc. 3. *od-, razpasati*, tunicam; zonam; vestis recincta; *medialno*, recingi, *razpasati se, svući se;* sumptum r. anguem, *odpasala zmiju.*

rēcīnium *pogl.* ricinium.

rĕcĭno, — — 3. [re-cano] *1) intrans. (riedko) odjekivati, oriti se, razliegati se*, in vocibus nostrorum oratorum recinit quiddam et resonat urbanius. *2) * trans. odjekivati čim, o jeci*, r. alcjs nomen; parra recinens omen; Latonam curvâ lyrâ, *slaviti izmjenice;* r. dictata, *sveudilj ponavljati, za kim pjevati.*

rĕcĭpĕrātio, rĕcĭpĕro *pogl.* recuperatio, recupero.

rĕcĭpio, cēpi, ceptum *(archaist. fut. exact.* recepso, *Cat.* 44, 19.), 3. [re-capio] *1) natrag uzeti, A) natrag uzeti, -povući, -donieti, -dovesti*, * ensem, *opet potegnuti;* * ad limina, *vratiti se na itd.;* * alqm medio ex hoste; *navlast. poslanu vojsku vratiti*, suos; milites defessos; equitatum navibus ad se intra munitiones; qui processerant; se r., *vratiti se, o vojsci, vratiti se, uzmaknuti*, se ex alqo loco; se ad alqm; loci relinquendi ac sui recipiendi facultas dabatur; se in castra, in silvas, ad fines, ad alqm, † Hispalim; se ad murum; se trans Rhenum; se intra munitiones; se eo, quo, inde, hinc; se fugâ ad alqm; *absl. u gerund., uzmaknuti*, signum recipiendi; signo recipiendi dato; si quo erat celerius recipiendum; quibus ad recipiendum crates impedimento fuerant; *(Enn. u Cic. Tusc.* 1, 44, 107.) quo recipiat; † huc; † legionarii recipientes; *tp. a)* vocem ab acutissimo sono usque ad gravissimum; r. se ad bonam frugem; ad reliquam cogitationem belli sese recepit, *vrati se na razmišljanje kako da se dalje ratuje. b) kano jurist. t. t., zadržati si pri prodaji*, sibi in rutis et caesis solium paternum; receptis rutis caesis. *c) natrag dovesti, izbaviti, oprostiti čega*, alqm ex hostibus, ex servitute; recepti aliquot cives sociique, qui in hostium potestate fuerant. *B) natrag ili opet primiti, -dobiti, -zadobiti, -uzeti, -osvojiti*, obsides; arma; merita; suos; civitatem; Tarentum; suas res amissas; reges; * totidem quot dixit, verba *(odjekivanjem);* * recepto amico,

Caesare; *tp.* antiquam frequentiam *(o jednom gradu);* * vitam herbis fortibus; † vires corporis; paulatim spiritum ac vocem; r. animum, *na se doći, osviestiti ili ohrabriti se*, a, ex pavore, *Liv.;* * mente recepta *(o pjesniku), osviestivši se;* se r., *oporaviti se*, ex timore, ex terrore, ex fuga; * nondum tota me mente recepi. *2) primiti, na se, u se, kamo primiti (na molbu ili želju itd.); osvojiti, obladati*, ferrum, gladium *(o gladiatorih);* totum telum corpore; necesse erat latere aperto tela recipi, *morale su sgadjati;* tantis detrimentis receptis; frenum; Mosa — parte quadam ex Rheno recepta etc.; *(Com. Suet.)* alqm ad se, * ad sese; alqm ad epulas, in civitatem; receptis omnibus in una castra legionibus; r intra fines suos Ariovistum; alqm tecto, tectis ac sedibus suis, * portis Alexandriâ, aut urbe aut portibus, domum suam; munitio perterritos recepit; * receptus terrâ Neptunus; *absl.*, domum ad se hospitio; r. oppidum, civitatem; rem publicam armis; * terra recepta; phaleras multo sudore receptas; * spondeos in jura paterna; * poenas inimico ab fratre = *kazniti;* pecuniam ex novis vectigalibus; *tp. a) u kakav stališ i nal. primiti*, alqm in ordinem senatorium, in amicitiam, in fidem, in deditionem, in condicionem juris. *b) do-, pripustiti, dati*, timor non r. misericordiam; antiquitas fabulas; nec incostantiam virtus recipit nec varietatem natura patitur; plures rem posse casus recipere; res non r. cunctationem, *ne dade oklievati;* * neque parvum carmen majestas r. tua; *navlast. t. t. o praetoru, primiti tužbu na koga*, nomen alcjs; † reum *ili* cognitionem; alqm inter reos; religionem in se, *postati krivcem uvriedjene svetinje; takodjer † puštati da što jest*, in hoc genere prorsus recipio hanc brevem annotationem etc. *c) na se primiti, -uzeti, preuzeti (kakav posao na čiju molbu i nal., te s toga biti odgovornim drugomu; sr.* suscipio), mandatum; officium; ego in hoc judicio Siculorum causam receptam, populi Romani susceptam esse arbitror; † curam prope omnium officiorum ad se. *d) zateći se, da, obećati, obreći, podjamčiti se (kano branič i pomoćnik; sr.* polliceor, promitto, spondeo), alqd; de alqua re; *s acc. c. inf.;* ea quae tibi promitto, ac recipio, fidem recepisse *(vjeru zadao)* sibi et ipsum et Appium de me; promitto *ili* spondeo in meque recipio; promitto, recipio, spondeo; *partic. (riedko) subst.* **receptum,** *n. što se je tko zatekao, preuzeo, jamstvo, sa* promissum, pr. nostrum.

rĕcĭprŏco, 1. [reciprocus] *istim putem natrag-, tamo amo micati, -kretati*, animam, *disati;* quinqueremem in adversum aestum reciprocari non posse; in motu reciprocando, *pri osjeci;* fretum Euripi statis temporibus reciprocat *(intrans.) raste i pada;* † reciprocari coepit mare; *u pril., preokrenuti, izreku*, si quidem ista sic reciprocantur, ut etc.

rĕcĭprŏcus, *adj. istim se putem vraćajući, opadajući*, mare; aestus maris paribus intervallis reciproci; lacus maturius r.

rĕcĭtātio, ōnis, *f.* [recito] *čitanje, n. pr. pisma;* † *čitanje svojih spisa.*

rĕcĭtātor, ōris, *m.* [recito] *koji čita kakova pisma;* † *svoje spise.*

rĕ-cĭto, 1. *čitati, navlast. izpravu, pismo, imena iz popisa i nal.*, clare, *Plaut.;* epistolam; literas in senatu; senatum, *prozivati;* alqd ex codice, ex scripto; de tabulis publicis, de testamento; testamento heredem alqm; † sacramentum; * † *pjesme, govore i nal. pred prijatelji itd. čitati.*

rĕ-clāmātio, ōnis, *f.* [reclamo] *(riedko) vikanje da nije, niekanje.*

rĕ-clāmĭto, 1. *u pril., prigovarati, protiviti se, opirati se*, istiusmodi suspicionibus ipsa natura, *jedn. Cic. p. Rosc. A.* 22, 63.

rĕ-clāmo, 1. *a) vikati proti čemu, glasno prigovarati, protiviti se*, alcui; orationi, promissis alcjs; † alcui pro reo; una voce omnes judices, ne is juraret, r.; *absl.*, reclamantibus consulibus, *uz prkos prigovoru cons.; s upravnim govorom, Hor. ep.*, 1, 17, 62.; *sr. Plin. ep.* 9, 23, 7.; * † *s acc. c. inf. b) * odjekivati*, scopulis aequora.

rĕclīnis, *adj.* [reclino] *nauznačice-, nauznak se naslanjajući, -ležeći*, * inque sinu juvenis posita cervice r.; † super pedes cubitantis.

rĕclīno, 1. [*sr.* acclino, κλίνω] *1) nauznak-, nauznačice se nasloniti, -leći, -pregnuti se*, huc se; reclinatus; * in gramine; * scuta, *odložiti. 2) odmarati, jedn. Hor. epod.* 17, 24.

rĕclūdo, si, sum, 3. [re-claudo] *1) zaključano odključati, otvoriti*, * portam hosti, * viam; *o doljnom svietu*, regna pallida; * *o razkapanju zemlje*, tellus recluditur unco dente; † *o ukapanju*, aequa tellus pauperi recluditur; * pectus ense, mucrone, *probosti;* * jugulum stricto ense; * fontes; * thesauros, *izkopati;* * ensem, *povući, izvući;* † contecta vulnera; * coelum alcui, *o krieposti;* * r. fata *(o Mercuriju, kano provodiču dušâ u doljni sviet) dušam otvoriti put u doljnom svietu, koji im je sudbina zatvorila bila; (Enn. pri Cic.)* quibus ego omnem iram recludam; *u pril., a) odkriti, očitovati*, * operta; † tyrannorum mentes; † principis justitia, gravitas recluduntur. *b)* * pecudum pectora, *izpitati (pri vračanju). 2) (Just.) zatvoriti*, singulae separatim recluduntur; matronas in carcerem.

rĕ-cōgĭto, 1. *(riedko) (opet) razmišljati*, cum recogito, *Plaut.;* de alqa re.

rĕcognĭtio, ōnis, *f.* [recognosco] *razgledanje;* agri Campani; consulis; † equitum.

rĕ-cognosco, nōvi, ĭtum 3. *1) opet poznati; opet se čega sjetiti*, ea quae scit, mecum, noctem illam superiorem mecum; reminiscendo r.; te penitus; istius fugam et furtum. *2) pre-, razgledati, razmatrati*, agros; socios navales; † ergastula; † numerum militum; † equites Romanos; † peregrinos; * dona populorum; leges, *izpitujuć razgovarati se;* decretum populi, codicem, *da li je pravo;* † libellos suos r. emendareque.

rĕ-collĭgo, etc. 3. † *razsuto ili razdriešeno opet sakupiti, -sabrati, opet k sebi uzeti, -primiti*, multitudinem; captivos; stolam; gladium; parvulum; *tp.* * r se, *na se doći, ohrabriti se;* animum alcjs, *pomiriti se s kim;* * primos annos, *pomladiti se;* † actionem, *na pamet zapisati.*

rĕ-cŏlo, etc. 3. *1) opet raditi, -obradjivati*, terram; metalla; * humum; *opet obići, -polaziti*, locum, *Phaedr. 2) tp. a) opet se*

čim baviti, -što njegovati, -gojiti, eas artes, haec studia; † ingenia. *b) ob-, ponoviti, povratiti,* dignitatem; † imagines subversas, *opet podignuti,* † decus avitum; † alqm sacerdotiis, *opet svećenikom postaviti. c) u pameti se čim baviti, opet razmišljati, -promišljati,* quae si tecum ipse r.; * inclusas animas lustrabat studio recolens.

rĕ-commentor, — *dep.* 1. *opet razmišljati,* nomen, *jedn. Plaut. Trin.* 4, 2, 65. *(po Ritschlu).*

rĕ-commĭniscor, — *dep.* 3. *opet se opominjati, -sjećati, jedn. Plaut. Trin.* 4, 2, 70.

rĕ-compōno, etc. 3. *tp. opet ublažiti,* alqm, *jedn. Plin. ep.* 6, 5.

rĕconcĭliātio, ōnis, *f.* [reconcilio] *povraćanje,* r. concordiae; gratiae, *pomirenje, a i samo,* reconciliatio, haec illius r.; † r. inchoata inter fratres; † *u pl.*

rĕconcĭliātor, ōris, *m.* [reconcilio] *koji vraća,* pacis, *Liv.* 35, 45, 3.

rĕ-concĭlio, 1. *1) opet ujediniti, -s družiti,* inimicos, eos in gratiam, *pomiriti; praegn. opet pomiriti,* alqm *ili* animum alcjs alcui; me cum Caesare; † inimicitiam invicem; *takodjer opet popraviti,* diuturni laboris detrimentum sollertiâ et virtute militum brevi reconciliatur, *jedn. Caes. b. c.* 2, 15, 4. *2) opet dobaviti, -zadobiti,* oratione Parum insulam, *Nep.; povratiti,* si hujus huc reconciliasso (= reconciliavero) in libertatem filiam, alqm domum, *Plaut.; u pril. opet zadobiti, povratiti, -popraviti,* existimationem judiciorum; pacem; gratiam; quod scribis de reconciliata nostra gratia, non intelligo cur reconciliatam esse dicas, quae nunquam imminuta est; *(Just.)* gratiam cum alqo; concordiam; amicitiam de integro; † studia patrum.

rĕ-concinno, 1. *(riedko) popravljati, pogradjivati,* pallam, *Plaut.;* reliqua.

rĕconditus, *adj.* [*partic. od* recondo] *1) skrovit, dalek, udaljen,* locus; venae auri argentique; *(Caes. b. c.* 3, 105, 4.) occulta et recondita templi = ἄδυτα; * saltus; * recondita quiete. *2) tp. a)* † *ostario,* verba. *2) skrovit, potajan,* r. abstrusaeque res; r. quaedam ratio; interiores et r. literae *(naprama onomu što svatko lako razumije)*; reconditis in artibus, *u abstractnih;* poëma; *subst.,* a Lucullo reconditiora desidero; naturâ tristi ac r. fuit, *skrovite ćudi;* mores penitus r.

rĕ-condo, etc. 3. *1) natrag ili opet što kamo postaviti, -položiti, -spraviti,* gladium in vaginam; * oculos, *opet sklopiti, -stisnuti. 2) ostaviti, spraviti,* habemus senatus consultum, verum inclusum in tabulis, tanquam in vagina reconditum; † r. se in locum, *zamaknuti, sakriti se. Odt. ostaviti, spremiti, učuvati,* reliquias alqo, *Plaut.;* recondita alia (medicamenta); * prome reconditum Caecubum; alqm valle, *zakloniti;* * secretis sedibus; * nummos; *u pril.,* mens alia (visa) recondit; † odia; † verba, † vultus; * ensem in pulmone, * gladium lateri, *zabosti. 3) sakriti, zatajati,* quod celari opus erat, habebant sepositum ac reconditum; * Ascanium curvâ valle; * opes; * silvâ, nube reconditus; * volucres avidâ alvo, *progutati;* * ore aquam; *u pril.,* † voluptates, † quos fama obscura r.

rĕ-cŏquo, etc. 3. *1) * prekuhati,* Peliam *(da se pomladi). 2) * pretopiti, prekovati,* aurum, enses fornacibus; *šaljivo (Hor.)* scriba recoctus ex quinqueviro; *takodjer previjan, lukav,* senex, *Cat.*

rĕcordātio, ōnis, *f.* [recordor] *uzimanje na um prošloga, spominjanje, sjećanje,* temporis ultimi r. et proximi memoria; quarum rerum r. et memoria; r. praeteritae memoriae; rerum earum, quas gessimus, recordatio.

rĕcordor, *dep.* 1. [re-cor] *1) što god prošloga opet na pamet uzeti, pak razmišljati, pomišljati na što (sr.* memini, reminiscor), alqd reminisci ac recordari; spero te aliquid de hujus illo quaestorio officio, etiam de aliis quibusdam quaestoribus reminiscentem, recordari; r. flagitiorum suorum; majorum diligentiam; communes belli casus; ecquid de te r.; *s acc. c. inf., s quaest. indir.; jedn. Cic. or.* 7, 23. *sa samim inf.,* r. longe omnibus unum anteferre Demosthenem = *sjećam se i volim D. 2) pomišljati na buduće, imati na pameti,* * quae sum passura, recordor; † ruinam urbis; † omnium captivitatem.

rĕ-creo, 1. *1) iznova stvoriti, roditi,* hominem, *pretvoriti, Plaut. 2) koga ili što iz nova objačiti, dušom ga nadahnuti, podkriepiti,* alqm; reficere et r. mentem alcjs; animos; afflictos animos; voculae recreandae causâ; Siciliam; provinciam afflictam et perditam erigere atque r.; isto bello non recreatus neque restitutus, sed subactus oppressusque populus R. est; * tenuatum corpus; * umerum vento, *hladiti;* * Camoenae Caesarem Pierio antro; * sunt certa piacula, quae te ter pure lecto poterunt recreare libello; *pass. medialno,* recreari *i* r. se, *podkriepiti se, oporaviti se, ponačiniti se,* se ex magno timore, † ab timore; se colligere atque r.; civitas recreatur; * intorti capillis Eumenidum recreantur angues; * pigris nulla campis arbor aestivâ recreatur aurâ.

* **rĕcrĕpo,** — — 1. *(riedko) odjekivati,* cava cymbala.

rĕ-cresco, etc. 3. *(riedko) opet rasti,* nomini Scipionum, suboli imperatorum vestrorum, velut accisis recrescenti stirpibus, *Liv.;* luna, *Ov.*

rĕ-crūdesco, dui, — 3. *upr. opet osirovjeti, 1) (riedko) o rani, opet se prokinuti,* quae consanuisse videbantur, r., *Cic. fam.* 4, 6, 2. *2) tp. buknuti, ponoviti se,* seditio, pugna, *Liv.;* dolor, *Curt.*

rectâ, *adv.* [*abl. sing. f. od* rectus, *sc.* viâ] *priekim putem, upravo, upravice, ravno.*

recte, *adv. s comp. i sup.* [rectus] *1) upravo, ravno,* r. ferri. *2) pravo (kako to ljudi nalaze; sr.* rite), r. facere, dicere, judicare, monere, concludere *itd.;* Epicurus recte non dubitabat divinationem tollere; r. atque ordine; recte factum; apud matrem recte est, *dobro je;* r. vivere *(Hor.), pošteno i sretno;* Tullia nostra r. valet — Praeterea rectissime apud te sunt omnia *(Dolab. u Cic. ep.)*; r. sperare *pogl.* spero; r. alcui salutem suam committere, *kako i treba, -valja;* alcui r. ad alqm literas dare; rectius bellum gerere, *bez pogibelji; (Plaut.)* r. vendere, *dobro;* r. peperit, *sretno, Ter.;* r. procedere, *Hor.;* habebat ducem Gabinium, quicum quidvis rectissime *(ne bojeći se da će krivo ura-*

diti) facere posset; r. *(kakò valja)* ambulare; *navlast. u odgovorih, dobro! kad se uljudno odgovorom ugiblje ili odbija, mani se! neka!*

rectio, ōnis, *f.* [rego] *upravljanje, uprava,* rerum publicarum; omnium rerum publicarum rectiones.

rector, ōris, *m.* [rego] *upravitelj, upr. prenes.,* elephanti; navis, *krmar;* * ipse gubernaculo r. subit, ipse magister; † equi; † currus vagari sine rectoribus vidit; animus r. humani generis; r. civitatis; r. rei publicae, dictator; † terrarum omnium, * maris, *gospodar;* * r. Olympi; * superûm, * divûm, * deûm; * Thebarum; † *o namjestniku;* † *o vojvodi;* † *o paedagogu,* custos rectorque; *o učitelju,* † r. alienorum ingeniorum atque formator.

rectus, *adj. s comp. i sup.* [rego] *1) prav (na koju mu drago stranu; opp.* curvus, incurvatus, recurvatus, inflexus, flexuosus, inclinatus *i nal.),* via, platea, *Com.;* recta via ire ad etc., *Com.;* r. cursus hinc in Africam; saxa, quae rectis lineis ordines suos servant; recto itinere; † rectâ plagâ, *pravcem;* † recto alveo *(o rieci)*; recta regione, *pravcem;* recta fluminis Danuvii regione, *u istom pravcu s Dunavom;* * recto litore, *upravo uz obalu;* r. pugna, proelium, *gdje se vojske čelo u čelo udaraju,* postquam apertas esse insidias et recto ac justo proelio, ubi vera vinceret virtus, dimicandum viderunt; si justa ac si r. pugna esset; instructi recta acie; rectis oculis *(upravo),* alqd intueri; * crus rectius; * octo homines r.; † servitia rectiora; * puella, *upravo uzrastla;* * pedes, *napried upravljene;* * iter non agit in rectum, *ravno, upravo;* * anguis longa trabe rectior exstat; talus assilit rectus; rupes ita rectis saxis, ut etc.; rectis lineis in coelestem locum subvolare; * stare recto talo, *o igrokazu, pogl.* sto *2) e). 2) tp. a) prav, prost,* magna spectare et ad ea rectis studiis contendere; * cultus; * ordo; * mos; *(Ter.)* rectâ viâ *(priečcem, upravo)* rem narrare ordine, rem reputare; *(Enn. pri Cic.)* quo vobis mentes rectae, quae stare solebant etc.; r. est ingenium meum, *Plaut.;* r. consilia aegrotis dare, *Ter.;* † cena r., *a i samo* recta; figura; † r. auditor, *pravo izučen;* * r. nomina, *pouzdani dužnici;* quae sint in artibus recta et prava; in utroque genere quae sunt recta et simplicia, laudantur; uni medico rectius esse aegrum committere quam multis; * si quid novisti rectius istis; * fana deos habuere rectos; * natura, *zdrava, čila; subst.* rectum pravumque; * species recti, *kriva misao o pravom;* * rectum animi *(zdravu pamet)* servas; commentarii Caesaris nudi sunt et recti *(prosti)*; † orator r. et sanus; † simplex et r. dicendi genus; † oratio; † haec r., *proste izreke; navlast., pošten, dosljedan,* consilia, conscientia; firmus est et r.; in Scauri oratione, sapientis hominis et recti; † Julius Ferox; *prav (po sdušnosti, po duši),* nihil nisi honestum et rectum postulare; honestae actiones omnisque r. ratio; quamquam ipsa virtus brevissime recta ratio dici potest; *subst.* rectum, i, *n. pravo, pametno,* nihil recto rectius quidquam inveniri potest; recti praeceptio pravique depulsio; rectum est, *s inf., pravo je, pristoji se;* * curvo dignoscere rectum; * usus rectumne trahat nos; * recta capessere *(opp.* pravis obnoxia); * conscia mens recti, *čista savjest. b) * stalan, tvrd,* secundis dubiisque temporibus.

rĕ-cŭbo, etc. 1. *natražke-, na ledjih ležati, da se odpočine,* in hortulis suis; * sub tegmine fagi; * *o životinji.*

rĕcŭla, ae, *f. (dem. od* res) *stvarca, u Cic. p. Sest.* 51, 110. *po emendaciji.*

rĕcumbo, cŭbui, cŭbĭtum, 3. [recubo] *natrag-, natražke-, poledjaške leći, natrag se nagnuti,* in cubiculo; in herba; * spondâ; * lectis *(inače obično* accumbo); † qui proximus r.; * quos inter Augustus; * tauros medio r. *(srušiti se)* sulco; * *pasti, spustiti se,* onus in proclinatas partes; pila vadis penitus illisa; nebulae campo; unda ponto; cervix in umeros, umero *(klonuo)*; juba dextro in armo, *legla.*

rĕcŭpĕrātio, ōnis, *f.* (recip.) *(riedko)* [recupero] *zadobivanje (natrag), povraćanje,* libertatis, *(Just.)* urbium.

rĕcŭpĕrātor, ōris, *m.* (recip.) [recupero] *1) koji je natrag osvojio,* urbis, *jedn. Tac. ann.* 2, 52. *2) u pl. sbor sudaca u Rimu, koji je u privatnih parnicah sudio o povratku i naknadi (kadšto i u parnicah medju Rimom i kojom stranom državom).*

rĕcŭpĕro (recip.), 1. [recipio] *koga ili što opet, natrag zadobiti, -uzeti, povratiti,* jus suum; pacem; amissa; suos; obsides; civitatem; *(Nep.)* patriam; † regnum; gloriam libertatemque, laudem, voluntatem alcjs; villam ab alqo; rem publicam, *najveću vlast u državi;* urbem, *natrag osvojiti,* Pelopidam (in vincula conjectum), *opet osloboditi; (kasno)* sanitatem; † vires cibo somnoque; † provinciam; † provinciam alcui; † judicia; *u strogo juristično značenju, izgubljeno dobro, koje je drugi nepravedno osvojio, tako opet zadobiti, da se ne vrati samo pravo vlastničko, nego i užitak svojine (sr.* usurpo), amissam possessionem; *tp. opet posvojiti, -pridobiti,* et vos et me ipsum; *(Nep.)* adulescentulos simulata laudatione.

rĕ-cūro, 1. *(riedko) opet izliečiti,* * se otio et urticâ.

rĕ-curro, etc. 3. *1) natrag trčati, -hitjeti, -nagliti,* ad alqm, † rursus ad alqm; ad redam; in Tusculanum; *(Hor.)* rure; * coeptum saepe iter; *prenes.,* litera recurrens; ad fontem *ili* in suos fontes versâ aquâ; † aquae in suum fretum; unde generata, quo recurrant; luna tum crescendo tum defectionibus in initia recurrendo; * bruma iners, *vraća se;* valetudines anniversariae ac certo tempore recurrentes; * sol recurrens, *okrećuće se;* * anni recurrentes (περιπλόμενοι); * naturam expellas furcâ, tamen usque r.; *tp. a) vratiti se na što,* ad easdem pacis condiciones; *eo. b)* † *pribjeći,* ad alqm.

rĕ-curso, 1. [*intens. od* recurro] *natrag trčati, -hitjeti, Plaut., prenes.,* * sub noctem cura r.; * virtus animo r., *na um dolazi;* † vetera omnia animo.

rĕcursus, us, *m.* [recurro] *trčanje natrag, povratak, uzmak,* * dent modo fata recursus; * spes est admota recursus; * neque habent mea vela recursus; * languent pelagi r.; * alios ineunt cursus aliosque r.; ut ad moenia urbis r. pateret, *Liv.*

rĕ-curvo, 1. *natrag pregibati, -uvijati, -kriviti,* * colla equi; * undae recurvatae, *uvijajuće se.*

rĕ-curvus, *adj. natrag ukrivljen, -zavinut,* * cornu; * nexus hederae, *uzvijajući se;* * tergum delphini; * tectum r. = *labyrinth.*

rĕcūsātio, ōnis, *f.* [recuso] *1) odbijanje, nećanje,* adimere omnem recusationem Crasso volui; sine recusatione. *2) prigovor (na sudu), prosvjed.*

rĕ-cūso, 1. [re-causa] *1) ne htjeti, nećati se, kratiti (zamoljen; sr.* nego), laborem; periculum; munus; amicitiam; hordeum; quod in altero postularent, in se *(od svoje strane)* recusarent, *Caes. b. c.* 1, 32, 5.; nihil nisi hiberna; populum Rom. disceptatorem; * genua cursum; * quid quaeque (regio) recuset; de stipendio; de judiciis transferendis; *s inf.,* mori; * pedes vitiosum ferre recusant; * quid valeant umeri, quid ferre recusent; * quam (rem) vires ferre recusant; *s acc. c. inf. pass., jedn. Tac. ann.* 1, 79.; *sa* ne, sententiam ne diceret r.; *(Nep.)* illud r., ne etc.; *uz prediduću negaciju sa* quin, quominus; *absl. 2) na sudu čemu prigovarati, protiviti se, prosvjedovati.*

rĕcŭtio, cussi, cussum, 3. [re-quatio] *potresti, podrmati,* * utero recusso.

rēda *ili* **raeda** *(ne* rheda), ae, *f. [gallska rieč] putna kola na četiri točka, kočija (sr.* currus, carpentum, essedum, pilentum).

rĕd-ambŭlo, 1. *natrag doći, vratiti se, jedn. Plaut. Cap.* 4, 2, 120.

rĕd-ămo, 1. *opet ljubiti,* amare, vel, ut ita dicam r., *jedn. Cic. Lael.* 14, 49.

rĕd-arguo, etc. 3. *pobijati, oprovrgavati, (više za obranu, pak odkrivajuć neistinu; sr.* coarguo, confuto, refuto, refello), *u laž utjerivati,* nosmet ipsos redargui refellique patiamur; redargue me, si mentior; si in refellendo adversario firmior esse oratio, quam in confirmandis nostris rebus potest, omnia in illum conferam tela; sin nostra probari facilius quam illa redargui possunt etc.; oratio, quae neque redargui neque convinci potest; r. inconstantiam alcjs; improborum posteritates r. vim deorum; *absl.;* * qui (dies) vestra muliebribus armis verba redarguerit.

rēdārius *ili* **raedarius** *(ne* rhedarius), ii, *m. kočijaš na redi, jedn. Cic. p. Mil.* 10, 29.

rĕd-auspĭco, 1. *upr. iznova* auspicia *uzimati, šaljivo, vratiti se,* in catenas, *jedn. Plaut. Capt.* 3, 5, 108.

red-do, dĭdi, dĭtum *([Plaut.] fut.* reddibo, reddibitur), 3. *1) natrag dati, vratiti,* alcui pecuniam, alcui amissa; alcui patriam, antiquum belli decus amissum, jura legesque, urbem, agros, leges suas; Musis alcjs operas; * reddes dulce loqui etc.; * (medicus) te natis reddat carisque propinquis; *(Liv.)* se r. convivio, *vratiti se na gostbu;* † se alcui; * se terris; * se catenis; * Teucrum se iterum in arma; * reddi his terris *(o Daedalu),* patriis aris, tenebris; * redditum solio Cyri Phraaten; † majoribus suis reddi, *vratiti se k predjim, umrieti;* * oculis est reddita nostris; * virgineae reddunt se totidem facies; * r. alqm vitae priori; * agellus reddens me mihi; † quies mentem *(sviest)* r.; † terras reddere, *o osjeci;* † lucem mundo, *o suncu;* † terram naturae suae; † reddere clamorem, † sonum; † fulgorem auri, *sievati zlatom;* † speciem cetrae, *naličan biti. 2) kano dug, uzdarje dati, vratiti, povratiti,* pro vita hominis vitam; hosti cladem, cladem acceptam; gratiam, *vratiti ljubav, odužiti se, Sall.,* † alcui; paria (verba) paribus. *Po tom a) s jednoga jezika na drugi prenositi, prevoditi,* alqd Latine; verbum pro verbo; † verbum verbo. *b)* * *rieči za kim izgovarajuć ili odgovarajuć povraćati, odkazivati, odgovarati,* verba bene *(o papigi);* de multis verba novissima *(o jeci);* mutua dicta; Aeneas contra, cui talia reddit; verba tot; audire et r. voces, sonum; senos ictus *(o iambu). c)* * † *stvar istu onakovu povraćati, pokazivati kano sliku i priliku,* alqm nomine, *isto se tako zvati, istim se imenom nazivati. 3) promienjeno što povratiti, načiniti čim, s dvojim acc.,* alqm iratum, *razgnjeviti;* alqm praecipiendo meliorem; *(Nep.)* plures opera forensi suos, *uprijateljiti si,* quem absens hostem reddidit Romanis; * quid te tibi reddat amicum; * belli secundos exitus; *(Plaut.)* alqd actum, effectum; * alqd infectum; * meliora poëmata; mare tutum; post eum quae essent tuta ab hostibus; homines ex feris et immanibus mites et mansuetos; *(Ter.)* dictum ac factum reddidi, *sve je gotovo i svršeno; (Ter. Andr.* 2, 3, 15.) *s acc. i ut. 4) što je komu odredjeno, što koga ide i nal. dati, predati, izručiti, prikazati, priložiti itd.,* alcui epistolam, literas; * signata volumina Augusto; alcui hereditatem; suum cuique; caute vota; * vota Jovi; * sollemnia vota Nymphis; *(predcl. i poel.)* vota; *(riedko)* supplicatio redditur *(sr.* supplicatio *2)];* * praemia debita; * promissa viro; * primos honores alcui; † honores corporibus; *(o žrtvujućih)* * dapem Jovi, * liba deae; * victimas; † ut in posterum quoque simili modo exta Marti redderentur; † super caespitem exta; * lancibus pandis *(dat., na)* fumantia exta; * curam brevem alcui; * personae convenientia cuique, * ut nec pes nec caput uni reddatur formae, *ne pristaje;* * nomina sua facto = *djelo nazvati njegovim imenom;* * cornua laceranda alcui; r. rationem alcui, alcjs rei *pogl.* ratio; operam otii r., *pokazati, što je na laznu učinjeno, Just. praef.* §. 5.; poenas graves impietatis, *trpjeti;* vitam naturae, debitum naturae morbo *(sr.* debitum), vitam bene *(o umirućih);* † vitam; * animas, *izdahnuti;* * Cererem, *plodom roditi;* r. responsa, † responsa legationibus; † nullas voces ad minas; r. conubia, *Liv.;* * veniam peccatis; * una superstitio *(težka zakletva)* superis quae reddita divis; redditur his jus petentibus, *suditi;* r. jura, *Liv.,* † jura adversus paganos, † per pagos vicosque; † jus; judicia *(sudbene iztrage)* in alqm; *kazati, pripoviedati pismeno i naustice,* sin nihil praeter jocationem, redde hoc ipsum; redde quae restant; *navlast. a) iz tiela što izbaciti, povratiti = izbljuvati,* (animam) eandem a pulmonibus respirare et r.; * undam, *potok krvi (o rani);* * sonum *[drugčije nego pod 1) i 2) b)];* † sanguinem; * catulum partu. *b) čuveno, naučeno na pamet govoriti, -kazivati,* ea sine scripto verbis eisdem; * dictata magistro; * carmina; * modos voce, *odpjevati;* * verba male; * *u obće, kazivati,* illa redde quae etc.; sapiens vitatu quidque petitu sit melius, causas reddet tibi.

rĕdemptio, ōnis, *f.* [redimo] *1) odkupljivanje, odkup,* captivorum † r. sacramenti, *o vojničkoj prisezi. 2) zakupljivanje, zakup. 3) podkupljivanje, podmićivanje,* judicii, *pl. absl.*

rĕdempto, 1. *[intens. od* redimo] *odkupljivati, jedn. Tac. hist.* 3, 34.

rĕdemptor, ōris, *m.* [redimo] *zakupnik, nabavljač.*

rĕdemptūra, ae, *f.* [redimo] *zakupljivanje, zakup, pl. jedn. Liv.* 23, 48, 10.

rĕd-eo, etc. 4. *1) natrag ići, -doći, vratiti se (sr.* revertor), ad suos; domum; in castra; Romam; e provincia; a Caesare; eodem; unde; *(Ter.)* rure, peregre; * colle; dum ab illo rediri posset; * in equis; * itque reditque viam; * *absl. povratiti se kući;* it, redit; r. in proelium *(da zametne);* in suffragium; r. ad se, *osviestiti se, na se doći;* ad se atque ad mores suos, *vratila mu se je stara ćud; (Ter.)* rursus ad ingenium, ad ingenium; Caesar ad duas legiones redierat, *spao je;* ut ad pauca redeam, *da pokratim, Ter.;* r. in pristinum statum; r. cum alqo in gratiam, *pomiriti se s kim;* r. in memoriam aljcs rei *ili* alcjs, *sjećati se koga ili čega;* r. in viam, *vratiti se na pravi put; na pose vratiti se u govoru na koga,* illuc; ad alqm; ad inceptum; *o neživih stvarih,* flumen in eandem partem; astra ad idem, unde profecta sunt; * sol in sua signa; collis paullatim ad planitiem, *spušta se;* * quaque redit *(gdje se ukrivljuje)* medium Rhodope porrecta sub axem; * jam gramina campis; * num vanae redeat sanguis imagini; * cur his animis *(kako mi je sada na duši)* incolumes r. genae? * rediere in pristina vires, *povratila se snaga;* † membris vigor; * grave saeculum Pyrrhae; * tibi nonae Decembres; * anno redeunte; quo redeant iterum iterumque spectanda theatris, *sve se iznovice prikazuju;* * fortuna r. miseris; * spiritus et vita ducibus; * mens; † animus, *sviest;* * quondam etiam victis redit in praecordia virtus; * r. virtus audet; res r.; r. de integro haec oratio, *Ter.;* † r. animo ille latus clavus; res redeuntes, res redierunt *(t. t.) o povratku vremena, gdje se prekinute javne razprave na foru i u comicijih opet nastavljaju,* ad res redeuntes venire. *2) do-, izlaziti, salaziti, pak a) o dohodcih i nal., ulaziti, dobivati se,* pecunia quae ex metallis r.; ex qua regione quinquaginta talenta ei quotannis redibant, *Nep.;* bona in tabulas publicas redierunt, *upisana su;* * *dodavati se,* redit uncia. *b) doći na što, do čega,* ad gladios; * ad fastos; † comminus ad manus reditur; *(Ter.)* mihi illaec ad rastros res r.; res ad triarios rediit *pogl.* triarii; in eum jam res rediit locum, ut etc., eo fortunae meae r., ut etc.; omnia haec verba huc r.; *(Liv.* 25, 24.) omnia ad cineres redeunt. *c) o dolaženju na svoje mjesto ili onomu, čije je, dopasti koga, prieći na koga,* summa imperii ad alqm; summa omnium rerum consiliorumque ad arbitrium judiciumque alcjs; etiamsi ex se nihil ex illis (bonis) redeat; *(Ter.)* ejus morte ea bona, hereditas ad me r.; *(Liv.)* res ad patres redierat, ad interregnum res rediit.

rĕdhĭbeo, 2. [re *i* habeo] *vratiti, povratiti,* alcui viaticum, *Plaut.; navlast. kupljenu pohabanu ili oštećenu stvar vratiti, po tom o kupcu, povratiti,* aedes, *Plaut.;* mancipium; *o prodavaocu, natrag uzeti, Plaut.*

rĕdĭgo, ēgi, actum, 3. [re *i* ago] *1) natrag tjerati, zauzbijati, povraćati,* hostes in castra; alqm Capuam; * duas rupe capellas; rem ad pristinam rationem belli, *dotjerati na prvašnje stanje;* rem in memoriam; *(Ter.)* homines in gratiam, *opet pomiriti;* * mentem lymphatam in veros timores, *strah zadati;* * formidine fustis ad bene dicendum delectandumque redacti, *nagnati. 2) utjerati, prodajom i nal. dobiti, -primiti,* quod inde redactum est; pecuniam; * omnem pecuniam Idibus; quantam (pecuniam) ex bonis patriis redegisset; sestertium ducenties ex ea praeda; *(Curt.* 6, 2.) sex et viginti milia talentum proximā praedā redacta erant; omnis frumenti copia decumarum nomine penes istum esset redacta, *u njegove ruke predana;* partem (praedae) maximam ad quaestorem; bona alcjs in publicum; † praedam in fiscum, *uplatiti; tp. a) na manje, gore potisnuti, natjerati, načiniti čim,* civitatem Biturigum, finitimas frumentariasque provincias in potestatem, *podložnimi učiniti, podložiti;* omnes eas civitates in dicionem potestatemque populi Rom. esse redactas; Galliam sub populi Rom. imperium redactam; insulas sub potestatem, *Nep.;* eos in dicionem nostram; in formam provinciae; in dicionem hujus imperii prope ad internecionem gente ac nomine Nerviorum redacto; in servitutem redigi ab alqo, *biti zarobljen;* re publica in tranquillum redacta, *kada se je smirila;* r. ad certum, *zajistiti;* ad vanum, ad irritum, *uništiti; (riedko)* quae facilia ex difficilimis animi magnitudo redegerat, *Caes. b. G.* 2, 27, 5; multo humiliores infirmioresque redegerunt, *Caes. b. G.* 4, 3, 4; alqm eo ut, *Ter.;* patrem ad inopiam, *Ter.;* † alqm in ordinem, *u red stjerati;* † *prenes.,* quasi alqd. *b) brojem, vrednotom što umanjiti, na manje natjerati,* ex sexcentis ad tres senatores redigi, *spasti;* nobilissima familia jam ad paucos redacta; † ad paucitatem redigi; praedam Vejentanam publicando sacrificandoque ad nihilum r.; * ad minimum onus; * vilem ad assem redigi.

rĕdĭmīcŭlum, i, *n.* [redimo] *vezica, navlast. u glavu, na čelo, lančić, veružica na čelo,* mulieri r. praebeat in collum, in crines; *(Virg.)* habeat redimicula mitrae.

rĕdĭmio, 4. (redimibat *mj.* redimiebat, *Virg. Aen.* 10, 538.) *omotati, uviti, ovjenčati,* sertis et rosā; † alqd floribus coronisque; † fastigium aedis tintinnabulis; * capillos mitrā; accubantes in convivio — sertis redimiti; terram quasi quibusdam r. et circumdata cingulis; * redimitus tempora vittis, quercu, lauro; † redimiti miti fronde; † loca redimita silvis; † navigia variarum coronarum genere r.

rĕdĭmo, ēmi, emptum, 3. [re *i* emo] *1) natrag-, opet kupiti,* domum, fundum. *Navlast., od-, izkupiti, novcem oprostiti, čim izbaviti, osloboditi, odkloniti što,* captos e servitute; se pecuniā a judicibus; se a Gallis auro; alqm ab Acheronte suo sanguine, *Nep.;* urbem quinque hominum perditorum poenā; † jacturā quidquid servari potest; † alqd morte; * corpus *sc.* aegrum a morbo; † bona sua; † se pecuniā; metum virgarum pretio; acerbitatem a re publica privatis incommodis; * mortem morte alterius; belli moram, *Sall.; po tom, što čim jednako vriednim izravnati, -podmiriti,* litem, *nagoditi se, nagodbom izravnati;* flagitium aut facinus, *Sall.*

culpam *(Planc. u Cic. ep.)*, *popraviti. 2) kupiti*, necessaria ad cultum; vitam alcjs pretio; pacem obsidibus; gratiam morte; militum voluntates largitione, *podkupljena; navlast. zakupiti*, portoria; picarias de censoribus; vectigalia redempta habere; redimendi et conducendi jus; *za plaću na se kakav posao uzeti*, opus.

rĕd-intĕgro, 1. *opet podpuniti, ponoviti, opet podkriepiti*, deminutas copias; proelium; bellum; vires; iras; animum; spem; memoriam auditoris, potestatis; *(Tac.)* situs gentium etc. retinent ac r. legentium animum, *iznovice zanimaju čitatelja.*

rĕdĭpiscor, — *dep.* 3. [re-apiscor] *opet dobiti*, condalium, *jedn. Plaut. Trin.* 4, 3, 15.

rĕdĭtio, ōnis, *f.* [redeo] *povraćanje, povratak*, quid illi r. etiam huc fuit? quid huic r. est? *Com.;* r. domum, *kući;* celeritas reditionis.

rĕdĭtus, us, *m.* [redeo] *1) povratak*, ad alqm; in castra; e foro; Romam; in Asiam; * *u pl.; o kretanju zviezdâ u okolo, jedn. Cic. r. p.* 6, 12.; r. in gratiam, cum inimicis, *pomirenje, Cic. Att.* 2, 2., r. gratiae, *Cic. de har. resp.* 24, 52.; r. ad rem, ad propositum. *2) dohodak, dohodci; takodjer u pl.*, r. metallorum, *od rudâ;* † esse in reditu, *što mnogo nosi.*

rĕdĭvīvus, *adj.* [= re-vivus] *opet upotriebljen*, lapis; *subst.* **redivivum**, i, *i* **-viva**, ōrum, *n. opet upotrebljavana gradja.*

rĕd-ŏleo, ui, — 2. *1) zavonjati, zamirisati, zaudariti čim, vonjati, mirisati*, vinum; * thymo; * in patulis r. mala canistris; *tp. isto*, mihi quidem ex illius orationibus r. ipsae Athenae videntur; hoc r. antiquitatem; exercitationem puerilem; ita domus ipsa fumabat, ut multa ejus sermonis indicia redolerent.

rĕ-dŏmĭtus, *adj. [partic. od glag.* re-domo, *koji se inače ne nalazi] ukroćen, opet nadvladan*, cives redomiti atque victi, *jedn. Cic. p. Sull.* 1, 1.

Rĕdŏnes *(Rhed.)*, um, *m. gallski narod u Bretagni u okolici sadanjega mjesta Rennes.*

* **rĕ-dōno**, 1. *opet pokloniti, povratiti*, alqm diis patriis; *navlast. komu za volju oprostiti, -pomilovati koga*, invisum nepotem Marti (*sr.* condono).

† **rĕ-dormio**, 4. *(riedko) opet spavati.*

rĕ-dūco (*u pjesnikâ ne riedko* reddūco), etc. 3. *natrag voditi, -nositi, -vući itd.*, alqm ad alqm; alqm in urbem, in carcerem; r. exercitum, copias in castra, a munitionibus, *povratiti;* suos incolumes; exercitum Ephesum hiematum; huc jam reduxerat rem, ut etc., *već je dotle dotjerao stvar, Caes. b. c.* 1, 62, 1.; * r. socios a morte, *izbaviti;* r. turres, *natrag potisnuti, -pomaknuti;* munitiones; hastam; * clipeum; * remos ad pectora, *k sebi povlačiti;* * reductâ dextrâ, *zamahnuvši d. r.;* * Aurora diem; * Neptunus solem; * Phoebus noctem; * Juppiter hiemes; * r. febrem; * somnum; * spem mentibus anxiis, *povratiti;* * reduci, *o ljetu, povratiti se;* r. alqm ad suam villam, *dopratiti (osb. za čast);* r. uxorem, *puštenu ženu opet natrag uzeti;* † alqam in matrimonium; r. alqm de exsilio; possum excitare multos reductos testes liberalitatis tuae; regem, *opet postaviti, opet zakraljiti;* Ptolemaeum patrem in regnum; cum in Italiam, unde profectus sum, reductus existimabor; * haec in sedem, *opet namjestiti, -naravnati;* alqm ad officium, ad officium sanitatemque; *(Ter.)* quovis illos tu die reducas; r. in memoriam *(sjetiti)*, quibus rationibus etc.; alqm in memoriam gravissimi luctus; alqm in gratiam cum alqo, *pomiriti; takodjer natrag, opet uvesti*, † r. intermissum morem in publicum consulendi; † legem majestatis; † habitum vestitumque pristinum.

rĕductio, ōnis, *f.* [reduco] *povraćanje, namještanje natrag*, regis, *jedn. Cic. fam.* 1, 7, 4.

rĕducto, 1. [*intens. od* reduco] *natrag voditi, povraćati*, exercitum, *jedn. Aurel. Vict. Caes.* 38, 6.

rĕductor, ōris, *m.* [reduco] *koji natrag vodi*, plebis Romanae in urbem; † *koji opet postavlja*, literarum.

rĕductus, *adj. s comp.* [*partic. od* reduco] *1)* * *o mjestih, koji je daleko zamakao, skrovit, samotan*, vallis; sinus; *u pril.*, virtus est medium vitiorum et utrimque r., *udaljen. 2)* **reducta**, ōrum, *n. u Cic. prevod grčke rieči* τὰ ἀποπροηγμένα, *u nauci Stoikâ = stvari, koje nisu nikakovo zlo, ali su manje vriedne od drugih* (*opp.* producta).

rĕd-uncus, *adj. ukrivljen*, * rostrum (aquilae).

† **rĕdundanter**, *adv.* [redundans] *(riedko) obilno u riečih.*

rĕdundantia, ae, *f.* [redundo] *obilje, obilnost izraza, jedn. Cic. or.* 30, 108.

rĕd-undo, 1. *1) upr. o vodi, natrag se talasati, preliti se, presipati se (radi prepunjivanja, s toga pokudno; sr.* abundo), mare; lacus Albanus; pituita aut bilis, *razliti se;* * *part. pass.* redundatus = redundans, *prelievajući se ili tamo amo tekući*, aquae; *pak biti poplavljen čim, prepun čega*, Asia eorum ipsorum sanguine redundavit. *2) tp. a) izlievati se, grnuti*, nationes in provinciam; *izlievati se na koga, naći-, zadesiti koga (uviek o kakovu zlu)*, quorum ad amicos redundet infamia; nullum in me periculum ex hoc tanto beneficio; ne quid hoc parricida civium interfecto invidiae mihi in posteritatem redundaret; haec elapsa de manibus nostris in eum annum, qui consequitur, r., *prelaze;* † detrimentum ad alqm, † calamitas ad ipsum. *b) izobilovati, preticati*, ex rerum cognitione efflorescat et redundet oportet oratio; ex ea causa Postumus, *izobiluje krivnjom;* ex meo tenui vectigali alqd etiam r., *pretiče;* quod r. de vestro frumentario quaestu; laudem adolescentis propinqui existimo etiam ad meum aliquem fructum r. *c) o govorniku i govoru, izobilovati, bujati*, Asiatici oratores parum pressi et nimis r.; verba. *d) obilovati, izobila biti*, ornatus orationis in eo r.; quorum copia r.; alqa re.

rĕdŭvia, ae, *f. zanoktice; u poslov., pogl.* medeor.

rĕdux, ŭcis, *adj.* [reduco] *1) act. (riedko) koji natrag vodi*, te reduce *(abl. abs.)*, *Curt* 9, 6.; *češće * kano pridjevak Jupitru. 2) pass. koji se natrag vodi, koji se vraća, -povratio*, suis me ex locis in patriam urbem usque incolumen reducem faciunt, alqm r. facere liberum in patriam, in libertatem, alqm r. patri reddere, *Plaut.*, alqm ab Orco mortuum r. in

lucem facere, *Ter.;* quid me r. esse voluistis? domos reduces; nec quemquam ex his r. esse; navi reduce, *Liv.;* * r. carinâ; * gratari alqm r.; * socii.

† **rĕfectio**, ōnis, *f. 1) poprava, pogradjivanje*, Capitolii. *2) odmor, podkrepljivanje.*

rĕfector, ōris, *m.* [reficio] *(riedko) koji je popravio*, Coae Veneris, Colossi, *Suet. Vesp.* 18.

rĕfello, felli, 3. [re-fallo] *pobijati, oprovrgavati* (*razlozi; sr.* refuto), alqm; r. et coarguere mendacium; * crimen commune ferro, *ukloniti; absl.*

rĕfercio, rsi, rtum, 4. [re-farcio] *natrpati, naključkati, napuniti*, cloacas corporibus; *u pril.*, aures istis sermonibus; libros puerilibus fabulis; libris omnia; *tp.* quae Crassus coartavit et peranguste r. in oratione sua.

rĕfĕrio, — — 4. *1) natrag udariti = udarac povratiti, Plaut. Asin.* 2, 2, 108. *2)* * *odbijati*, speculi referitur imagine Phoebus, *odskoči, trzne se.*

rĕ-fĕro, etc. ferre *1) natrag nositi, vraćati*, candelabrum; * arma; pecunias in templum; alqm in castra; † lecticae impositum r. domum; † alqm in Palatium; * impositum scuto Pallantem; * collapsa membra thalamo; se *ili* pedem r., *vraćati se, uzmicati*, se Romam; se in castra; se huc; quo pedem referre et loco excedere; * se ad urbem, * se e pastu; * se domum ad porci catinum; cur se sol referat; ut eo unde egressa est, se referat oratio; * se ferre et r. ab ora; *takodjer pass.* ad triarios sensim referri; naves eodem referuntur; * *o konjih,* * *o kolih;* * quo referor toties? auster alqm in Italiam, ad alqm refert; † mare aestum; me r. pedes in Tusculanum; r. gradum, * gradus; * retro vestigia Turnus improperata r.; * Hectoris Aeneaeque manu victoria Grajum haesit et in decimum vestigia rettulit annum = *zategla se je do desete godine;* r. castra, *natrag premjestiti*, r. pateram, *(Plaut.)* scyphos, alcui argentum; ad equestrem ordinem judicia; *navlast.* ex locis inclusis soni referuntur, *odjekuju;* usque Romam voces significationesque referuntur, *razliežu se;* † nemora vocem multiplicato sono r., *iz lugova razliežu se;* † varius clamor totis castris refertur; * voces r., *govori za njim (o Fami);* * cum sanguine mixta vina, *povraća; tp. a)* * *o vremenu, povraćati*, o mihi praeteritos referat si Juppiter annos; tempora Coae purpurae r.; dies siccos; festas luces. *b) obraćati, okretati (natrag)*, oculos animumque ad alqm; animum ad alqd; se ad philosophiam, ad ea studia quae etc.; se a scientiae delectatione ad efficiendi utilitatem; referamus igitur nos ad eum quem volumus inchoandum etc.; † animum ad firmitudinem; * multa, consilia in melius. *c) svraćati na što, suditi po čem, mjeriti o što, smjerati na što*, quid sit ultimum, quo sint omnia bene vivendi recteque faciendi consilia referenda; sit ultimum bonorum, quod tale — debet esse, ut ad id omnia referri oporteat, quod ipsum autem nusquam; referre omnia ad voluptatem, ad suum arbitrium; omnia consilia atque facta ad dignitatem et ad virtutem; quae proficiscebantur a legibus, semper ad facilitatem r.; alienos mores ad suos; quid mihi nunc animi sit, ad te ipsum r.. *da po sebi sudiš;* quo quidque referat (orator), quo referenda sint; verba relata contrarie, *koje dobivaju smjer po opreci; (Tac.)* quidquid ubique magnificum est, in claritatem Herculis r., cuncta ad rem publicam referri, *smjera; a tako valjda i Tac. Agr.* 4. neque (Agricola) segniter ad voluptates et commeatus titulum tribunatus et inscitiam rettulit. *2) kano našasto, plien, dobit i nal. natrag odnieti, -zadobiti*, tabulas ad Caesarem; caput alcjs in castra; alqd in publicum, *javno pokazati;* opima spolia; signa militaria; non incruentam victoriam, *održati;* pro re certa falsam spem domum; in domum non repulsam solum, sed ignominiam et calamitatem; *(Curt.)* cicatrices domum, spem salutis in castra, fortunam victi in patriam; *naustice natrag donieti t. j. dokazati, doglasiti, javiti*, orationem alcjs domûm; mandata alcui, ad alqm; responsum, responsa ad alqm; hanc legationem domum; *s acc. c. inf.; s quaest. indir. 3) kano uzdarje natrag donieti, vratiti*, gratiam, *pogl.* gratia *2) b);* alcui plurimam salutem; *(Ter.)* par pari, *čast u zajam vratiti;* * vicem; *(kasno)* carmen carmini; *takodjer odgovoriti, odkazati*, alqd alcjs defensioni; ego tibi r. *s upravnim govorom;* et referret aliquis; * tales pectore voces; * talia voce; * Anna, Musa r. *4) obratiti, okrenuti*, * caput ad nomen; * in alqm oculos; * os in se; * manus; † manus ad capulum, *mašiti se. 5) po- obnoviti*, fabulam iterum, *iznovice prikazati, Ter.;* relatis quibusdam caerimoniis ex longo intervallo; r. mysteria, institutum ac renovare; haec majorum consuetudo ex longo intervallo repetita ac relata; consul idem responsum; † cosuetudinem antiquam; * morem; * sollemnia; * opera et labores; * arma *(rat);* * diem *o suncu; takodjer* * *u misli, u duši ponoviti, sjećati se, opominjati se, pamtiti*, nunc conjugis esto quisque suae tectique memor; nunc magna referto facta, patrum laudes; tacitaque recentia mente visa, mente memor refero; foeda Lycaoniae referens convivia mensae; illam meminitque refertque, *na pamet vraća. Pak prikazivati onakovo kakovo je što, komu ili čemu biti sasma nalik, -biti slika i prilika*, * alqm ore; * avum nomine; * animo manibusque parentes; * invalidique patrum referant jejunia nati; † robora parentum liberi r.; † Marsigni et Burii sermone cultuque Suebos r.; † matrem reddit ac r. nobis, *puka je mati;* † mores os vultusque patris; *takodjer raditi što za kim, nasljedovati*, nota meretricis acumina; * Actia pugna per pueros refertur; * amissos lana colores, *natrag dobiti;* † spirantes vultus; *neobično Liv.* 1, 45, 9. neque tu istud unquam decretum sine caede nostra referes, *ne ćeš ponoviti, izvesti. 6) komu što namienjena ili spadajućega donieti, -predati [sr.* defero *3) b)]*, frumentum omne ad se referri jubet; pecuniam in aerarium, in publicum; ad Caesarem publicas cum fide rationes; rationes ad aerarium *i samo* rationes; * vallos sub tecta; * palmas alcui; * partem aliquam, venti, divom referatis ad aures! * aera *(školarinu)* octonis idibus; * variis tumulo sollemnia ludis; † lauream Capitolino Jovi; consulatum ad patres. *Navlast. pismeno ili naustice predati, javiti, doglasiti, pripoviedati, reći, kazati, osb. službeno*, consilia alcui, *Ter.;* certorum hominum sermones ad

alqm; capitum numerum ad alqm milium LIII; versum illum Homeri rettulit ex secunda rhapsodia; quia se Macedonum reges ex ea civitate oriundos referunt; quod relatum legent saltasse cum commode; referunt Suebos omnes — se recepisse; * rettulit Ajax esse Jovis pronepos; (Hor. ep. 1, 8, 1, 2.) Celso gaudere et bene rem gerere Musa rogata refer, znači ili: povrati Celsu gaudere etc. t. j. moje želje, da mu bude dobro (najme rogata a Celso, ako je to pismo odgovor) ili samo: pozdravi ga, da mu želim (t. j. rogata a me); (Just.) se ex ea civitate oriundum; * acta sociis; * abi, quaere et refer, unde domo, quis, cujus fortunae, quo sit patre quove patrono; * ut Proetum mulier perfida impulerit etc., refert; * quid tibi odorato referam sudantia ligno balsama etc.? velleraque ut foliis depectant tenuia Seres. aut quos Oceano propior gerit India lucos; * patriam Epirum; * lucum Asylum, nazvati; numerum, brojiti; * Paulum Fabriciumque insigni Camena, t. j. opjevati; * quem r. Musae, slave; * juvenum curas et vina; * res horrendas relatu, * digna relatu; * hos (versus) Corydon, illos r. in ordine Thyrsis; refero ad Scaptium; * ut M. Brutus refert; † de quibus referam, † de quo rettuli; impers., in quo saepe aliter est dictum, aliter relatum; * subst. non referenda precati; r. ad senatum, de alqa re, rem, ili samo referre, pred senat iznieti, kano predlog, upit, senatu predložiti, quid de his fieri placeat; ad patres conscriptos rem rettuli; takodjer r. ad populum, narodu predložiti, ad consilium, vojnomu vieću; Lacedaemonii omnia ad oracula r. consuerant; accessisse ad Crassum consulendi causâ quendam rusticanum, qui cum — ad eum rettulisset etc.; ad alqm de re publica nihil; * ad proceres monstra deûm; jedn. Phaedr. 3, 19, 9. r. ad animum = razmišljati; (Just.) qui paternos majores a conditoribus imperii Romani referat, lozu vući od koga; takodjer upisati, † sententiam de alqa re, razlagati o čem, ubilježiti; r. nomen in tabulas, in codicem; bona alcjs in tabulas; alqm in conscriptos, in reos; epistolas in volumina; alqd in commentarium; r. in censum, upisati u procjenbeni popis (o censoru ili njegovu pisaru); in album, † in numeros militum; alqm in numerum oratorum (dvojbeno r. alqm in numero deorum); alqm inter deos; terram et coelum in deos; senatus consulta falsa referuntur sc. in aerarium; ut nec triumviri accipiundo nec scribae referundo sufficerent; navlast. alqd in acceptum r., alqd (alcui) acceptum, upr. i prenes. upisati na čiju korist, * acceptum r. versibus esse nocens, priznajem da sam primio; alcui alqd expensum (sr. accipio expendo); pecuniam operi publico, upisati na račun javne gradnje; † pecuniam multae nomine; † acceptas pecunias; † sibi quod rapuerant acceptum r. = posvojiti; (Cic. Brut. 62, 223) eodem Q. Caepionem referrem, smjestili; † causa ad matrem referebatur, kriviti; † causam abscessus ad Sejani artes; † culpam in alqm; † cujus adversa pravitati ipsius, prospera ad fortunam rei publicae referebat.

rĕfert, retŭlit, rĕferre [valjda = rei fert, t. j. ad rem confert, συμφέρει, u prilog je stvari, pomaže stvari, ili = rē fert, prinosi nješto u stvari] pomaže, koristi, stoji komu do čega, stoji do koga ili čega, biti do čega, mariti, r. meâ, tuâ, suâ etc.; id meâ minime, qui sum natu maximus, Ter.; quod tuâ nihil referebat; s gen. osobe class. riedko, Sall. Jug. 111, 1. (naprama suâ) quod illorum magis, quam suâ retulisse videretur; Liv. 34, 27. ipsorum referre; njekoliko puta u Plin. Quint. Tac.; s dat., quid referat intra naturae fines viventi, jugera centum an mille aret, Hor. sat. 1, 1, 49., non referre dedecori, si etc., Tac. ann. 15, 65.; illud magni, magnopere, multum r.; nihil r. quam saepe id fiat; neque refert videre etc.; parvi r. abs te ipso jus dici aequabiliter, nisi etc.; * jam nec mutari pabula r.; parvi r. nos vectigalia amissa recuperare; quid r., qua me ratione cogatis? quid r., utrum — an etc.; ne illud quidem r., consul an dictator an praetor spoponderit; quae pascantur (aves) nec ne, quid r.? (Plaut.) r. ad rem, ad alqm; haec referunt ad rem; illud permagni referre arbitror, ut ne etc., Ter.; bona Sejani ablata ut in fiscum cogerentur, tanquam referret, Tac.

rĕfertus, adj. s comp. i sup. [partic. od refercio] nabijen, nagnjeten, natiskan, pun puncat, domus erat r. aleatoribus, plena ebriorum; theatrum refertissimum celebritate; vita bonis; Xerxes omnibus praemiis donisque fortunae; Gallia negotiatorum, Italia Pythagoreorum, mare praedonum; de prooemiis referti sunt eorum libri; absl.

rĕ-ferveo, — — 2. uzavreti, uzkipjeti, u pril. falsum crimen refervens, jedn. Cic. p. Rosc. com. 6, 17.

rĕ-fervesco, — — 3. prekipjeti, jedn. Cic. de div. 1, 23, 46.

rĕfĭcio, fēci, fectum, 3. [re-facio] 1) opet-, iznova činiti, -praviti, -graditi, arma, tela; ea quae sunt amissa; kano t. t., kakova poglavara opet načiniti, -izabrati, tribunum, tribunos; praetorem. 2) načiniti što onakovo kakovo je bilo, opet načiniti, -sagraditi, popraviti, pograditi i nal. (oštećeno, oslabljeno, okrnjeno, osakaćeno; sr. reparo), pontem; urbem, muros; naves; opus; (Hor.) rates quassas, templa, aedesque latentes deorum; copias, exercitum, popuniti, * ordines; * semper refice (naime stoku); * flammam, opet užgati; * faciem; praegn. ἀρχέτυπον ipsum crebris locis inculcatum et refectum, popravljen; tp. na tielu i na duši ponapraviti, odmoriti, okriepiti, oživiti, ohrabriti, oporaviti, saucios; exercitum ili se ex labore; r. se, r. se et curare; vires cibo; * refectae vires; equos; * herbas; * saltus (o mjesecu); * stomachus reficitur alqa re; me recreat et reficit Pompeji consilium; animum; animos militum a terrore; reficite vos; Lacedaemonii se nunquam refecerunt (u državnom stanju), Nep.; (Hor.) hic ubi cognatorum opibus curisque refectus, ozdravio. 3) dohodak iz čega izvaditi, dobiti, plus mercedis ex fundo; tantum ex possesionibus; † r. impensas belli alio bello; opet naknaditi.

rĕ-fīgo, etc. 3. nješto pribijena ili utvrdjena odkinuti, -snimiti, tabulas; * signa templis; * clipeum de poste; * refixa coelo devocare sidera (prolept. = da se odtrgnu, jer se je mislilo, da su na nebu utvrdjene); tp. a) pokrenuti, (na put) spremati, nostra, Cur. u Cic. ep. b) javno pribijene ploče, na kojih su bili zakoni upisani, opet skidati, po tom zakone ukidati, leges; aera.

rĕ-fingo, etc. 3. opet-, iznova praviti, cerea regna, jedn. Virg. georg. 4, 202.

rĕ-flāgĭto, 1. (riedko) natrag iskati, Cat. 42, 6. 10.

rĕ-flātus, m. [reflo] (riedko) protivan vjetar, reflatu hoc.

rĕ-flecto, etc. 3. * natrag pognuti, -zavinuti, -okrenuti, caput; oculos; cervicem; pedem; medialno, * † reflecti; * tereti cervice reflexam; * longos reflectitur ungues, uvija se u itd., pretvara se; tp. okretati, obraćati, mentes aut incitantur aut reflectuntur; animum ad ulciscendam orationem tuam revoco et r.; * nec prius amissam respexi animumque reflexi, pomislio na nju; * in melius orsa.

rĕ-flo, 1. nasuprot duhati, -puhati, -piriti, Etesiae; ventis reflantibus; u pril., cum reflavit (fortuna).

rĕ-fluo, etc 3. natrag teći, razliti se, * Maeandros; * Nilus campis; * amnis; * refluentibus undis.

* **rĕfluus**, adj. [refluo] natrag tekući.

rĕformātor, ōris, m. [reformo] koji preobražava, popravljač, literarum, jedn. Plin. ep. 8, 12, 1.

rĕformīdātio, ōnis, f. [reformido] žacanje, sgražanje od čega, jedn. Cic. part. or. 4, 11.

rĕ-formīdo, 1. prepadati se, sgražati se, žacati se od čega, alqm, bellum; ea; reprehensionem vulgi; homines maritimos; † arbitros, † urbem, † occursum; † memoriam posteritatis; † quorum mentionem; neque se reformidare, quod in senatu Pompejus dixisset; nec, quid tibi de alqo audienti de se ipso occurrat, r.; r. dicere; absl., vide, quam non reformidem, diligentia speculatorem; * vites ferrum; * insuetum solem lumina; * tactum saucia membra; † medentium manus crudum adhuc vulnus.

rĕ-formo, 1. preobraziti, pretvoriti, promieniti u licu, * quod fuit ante, prikazati se opet kakav je bio; * reformatus in annos primos.

rĕ-fōveo, etc. 2. opet ugrijati, ogrijati te tim opet osnažiti, -okriepiti, * corpus; † vires; † artus admoto igne; * ignes tepidos; u pril., † studia prope exstincta; † longa pace cuncta refovente.

rĕfractārĭŏlus, [adj. dem. od refractarius] oporan, svadljiv, jedn. Cic. Att. 2, 1, 3.

rĕfrāgor, dep. 1. [opp. suffragor; sr. obsisto, resisto, adversor, renitor] 1) glasovati proti komu, protiviti se, petenti; illa lex petitioni tuae refragata est, protivi se. 2) † u obće opirati se, protiviti se, is cui non r. ingenium; gloriae suae; si materia non refragetur.

rĕ-frēno (refraeno), 1. 1) † uzdom zaustezati, equos. 2) tp. krotiti, pokoriti, zaustavljati, * aquas, zagatiti; libidines; animum; juventutem; adolescentes a gloria; impetum Antigoni.

rĕ-frĭco, etc. 1. 1) trans. opet natrti, -prokinuti, vulnus; cicatricem; tp. ponoviti, opet nadražiti, desiderium; dolorem; memoriam pulcherrimi facti; r. animum memoria coeperat, uspomena mi je počela iznovice vriedjati srdce. 2) intrans. opet se pojaviti, crebro lippitudo, jedn. Cic. Att. 10, 17, 2.

rĕfrīgĕrātio, ōnis, f. [refrigero] razhladjivanje, hladnoća.

rĕfrīgĕro, 1. [re-frigus] 1) o-, razhladiti, ignis refrigeratus; membra refrigerata; stella Saturni refrigerat; pass. medialno, razhladiti se, umbris aquisve; † refrigerandi sui causâ. 2) na duši razhladiti, pass. medialno, ohladjeti, popustiti, jenjati, sustati, umoriti se, accusatio refrigerata; refrigerato jam levissimo sermone hominum.

rĕ-frīgesco, etc. 3. upr., o-, razhladiti se, pak tp. nestati volje i snage, ohladjeti, sustati, umoriti se, zapeti i nal., sortes plane, nema više; forum a judiciis, zaniemili; Scaurus r. = zapeo izbor; unum vereor, ne hasta Caesaris refrixerit; crimen refrixit; † amor non refrixit.

rĕ-fringo, frēgi, fractum, 3. [re-frango] obiti, raz-, odbiti, odkinuti, carcerem; portas; claustra nobilitatis; † claustra pudoris et verecundiae; * totas vestes, razderati; * Discordia taetra belli ferratos postes portasque refregit; * ramum, odkinuti; tp. slomiti, skršiti, zaustaviti, vim fluminis; vim fortunae; impotentem dominationem Atheniensium; * Achivos, snagu A.

rĕ-fŭgio, etc. 3. 1) intrans. natrag bježati, uzbjeći, uzmaknuti, ex acie; ex castris in montem; † ex caede in castra; in portum; ad suos; ex alto; oppido capto; velocissime; * mille fugit refugitque vias; * sol medio orbe (s polovinom kruga); vites a caulibus; tp. a) odmicati se, nestajati, * a litore templum; * visa humus; † zothecula quasi in cubiculum idem atque aliud. b) uteći, u-, pribjeći (da se čim više odmakne od pogibelji; sr. perfugio), ad legatos; † ad naturale bonum. 2) trans. natrag bježati od koga ili čega, ugibati se, uklanjati se čemu, impetum Antiochi; * anguem, * ministeria; judicem; a dicendo; animus r.; animus meminisse horret luctuque r., žaca se; s inf.; neobično o jablanu, adsita certis limitibus vicina refugit jurgia, uklanja razpre sa susjedi, Hor. ep. 2, 2, 171. 172.

rĕfŭgium, ii, n. [refugio] † abstr. zaklon [sr. perfugium, refugio 1) b)]; concr. utočište, r. populorum erat senatus; silvae dedere r.; (Just.) montium refugia.

rĕfŭgus, adj. [refugio] natrag bježeći, uzmičući, † equites sponte refugi; † quidam refugi; * unda; * flumen.

rĕ-fulgeo, etc. 2. odsievati, razasjati se, sinuti, zasjati se, armis refulgentibus, Liv.; † ex petra (o ognju); * nubes; * Venus rosea cervice; * pura per noctem in luce; * galea radiis; * Jovis tutela (zviezda štitilica) Saturno; * fervidus ille Canis stellarum luce; * per ramos; u pril., * splendidaque a docto fama r. avo.

rĕ-fundo, etc. 3. natrag lievati, -sipati, -bacati, aether vapores eâdem; * aequor in aequor; * laterique illisa refunditur alga; * pass. medialno (navlast. partic. refusus), razlievati se, stagna refusa vadis, oda dna; fletu super ora refuso; Acheronte refuso; refusus Oceanus, koji sâm u se natrag utiče, po tom cielu zemlju obtiče (ἀψόρροος u Hom.)

rĕfūtātio, ōnis, f. [refuto] oprovrgavanje, pobijanje.

rĕ-fūto, 1. [srodno sa refundo] 1) *natrag goniti, uzbijati*, nationes bello, *jedn. Cic. prov. cons.* 13, 32. 2) *odbijati, razbijati, ne mariti za što*, cupiditatem alcjs; virtutem aspernari ac r.; † temporis munera; refutetur ac rejiciatur Philocteteus ille clamor; * fors dicta refutet, *ne daj, sačuvaj; navlast., pobijati, oprovrgavati (čim mu drago protivnika ušutkati, a to više braneć se; sr.* confuto, refello), quorum testimonia non refellendo, sed ad eundem impetum populi confugiendo refutasti; contraria; obsolevit jam ista oratio, re magis quam verbis refutata; sceleratorum perjuria testimoniis ac laudationibus suis.

rēgālĭŏlus, i, *m.* [*dem. od* regalis] *njeka mala ptica, možda carić, jedn. Suet. Caes.* 81.

rēgālis, *adj. s (predcl.) comp.* [rex] *kraljevski, kraljev, koji se kralju pristoji,* (*sr.* regius), nomen; potestas; res publica; genus civitatis; * scriptum, *koje razpravlja o kralju*; * nomisma, *novac sa prilikom i imenom kralja (Philippa)*; * comae, *Lavinijine*; vestitus; ornatus; regalem animum in se esse; sententia; nihil tam r.; ut sapere sic divinare regale ducebant; * luxus, * cultus; * divitiae; * monumentum regali situ pyramidum altius.

rēgālĭter, *adv* [regalis] *a) kraljevski*, precibusque minas r. (*prietnje kraljevske*) addit, *jedn. Ov. met.* 2, 397. *b) kraljevski = sjajno, krasno, jedn. Liv.* 42, 51, 2.

rĕ-gĕro, etc. 3. 1) *natrag nositi*, * tellurem, *u jamu natrag bacati*; † faces, *natrag bacati*; quo regesta e fossa terra foret, *Liv.; tp.* alcui convicia *(Hor.), vraćati*; r. tibi Stoicos *(Cass. u Cic. ep.), proti navesti*; † r. culpam in alqm *(kriviti koga)*.

rēgia *pogl.* regius *1) B)*.

rēgie, *adv.* [regius] *kraljevski, a) = krasno, sjajno, Plaut. b) = samovoljno, tyrannski.*

* **rēgĭfĭce**, *adv.* [regificus] *(riedko) kraljevski.*

* **rēgĭfĭcus**, *adj.* [rex-facio] *(riedko) kraljevski.*

Rēgillus, i, *m. 1) grad u zemlji Sabinskoj. Odt.* **-llensis**, *adj. regillski. 2) malo jezero u Laciju, na glasu pobjedom rimskom nad Latini, koju je izvojevao dictator* Aulus Postumius *g. 196. pr. Is. Odt.* **-llensis**, *adj. pridjevak plemena* gens Postumia. *3) pridjevak plemena* gens Aemilia.

rĕgĭmen, ĭnis, *n.* [rego] 1) † *upravljanje*, navis; cohortium; *tp. uprava, vlada*, omnium rerum; magistratus totius; † *absl.* 2) *ono što upravlja, a) * krmilo*, carinae. *b) tp. upravitelj*, rerum *(državni), Liv.*

rēgīna, ae, *f.* [rex] 1) *kraljica, vladalica; navlastito o Kleopatri*; * Dido; † Bithynica, *sarkastično o Caesaru, kano suložniku kralja nikomedijskoga; tp.* haec una virtus omnium est domina et r. virtutum; * omnium r. rerum oratio; * *personif.*, Regina pecunia. 2) *prenes., a)* * † *kraljeva kći, kraljevićka*; † *pl.* reginae *o ženskoj rodbini Darijevoj. b) o božicah*, r. Juno; * o Venus r. Gnidi Paphique; * siderum r. bicornis, Luna; *takodjer* * *o Musah, navlast. o Kalliopi. c) ob uglednih ženah, gospodja, gospodarica, Ter.*

rĕgio, ōnis, *f.* [rego] 1) *smjer, crta (linija)*, recta regione (*sr.* rectus); regione platearum, *s one strane, gdje su bile ceste*; primi superabant regionem castrorum; natura et r. castrorum, *položaj*; eam esse naturam et r. provinciae tuae; populus R. aperuit Lucullo imperante Pontum, et regiis quondam opibus et ipsa natura et regione vallatum; regione occidentis, *prama zapadu, Liv.*; si qui tantulum de recta regione [*od smjera (dužnosti)*] deflexerit; haec eadem est nostrae rationis r. et via, *istim putem i smjerom udaram; navlast. adv.* e regione, *a) upravo, ravno*, molis, *uporedo s nasipom*; alterum e regione movetur. *b) upravo prama*, solis; oppidi; *(dat.)* castris, nobis; *absl.* 2) *prenes., a) medja, (jedinica), obič. pl.*, cujus res gestae atque virtutes iisdem quibus solis cursus, regionibus ac terminis continentur; res eae orbis terrae regionibus definiuntur; *u pril.*, quibus regionibus vitae spatium circumscriptum est; sese regionibus officii continet; *navlast. kano t. t., medje pri paženju (motrenju) auspicijâ pomišljene na nebu*, per lituum regionum facta descriptio; *takodjer strana neba ili svieta*, aquilonaris, australis; * vespertina. *b) kraj, okoliš*, pestilens; regiones inhabitabiles; in finibus Biturigum atque agri fertilissima regione; *u pril., području*, bene dicere non habet definitam aliquam regionem. *c) zemlja, krajina, pokrajina, kotar,* (*sr.* pagus, plaga), principes regionum atque pagorum; *(Hor.)* quorum hominum r. = qui nam sint homines ejus regionis; in ejusmodi regione atque provincia; in quattuor regiones dividi Macedoniam; † *kotar grada Rima.*

rĕgĭōnātim, *adv. po pojedinih krajevih, -kotarih, Liv.*

Rēgĭum (*ne* Rheg.), ii, *n. 1) grad u Galliji cispadanskoj. Odt.* **Rēgienses**, ium, *m. Regijani. 2) grad u zemlji Bruttijskoj, sada Reggio. Odt. adj.* **Rēgīnus** (*ne* Rheg.) *regijski; subst.* **-gini**, ōrum, *m. Regijani.*

rēgĭus, *adj.* [rex] 1) *kraljevski, kraljev* (*sr.* regalis), genus; nomen; ornatus; r. civitas, *monarchija*; r. bellum, *s kraljem*; * res r., *ili* † regium est. *Odt. subst. A)* **regii**, *m. kraljevci, kraljevska vojska ili dvorani. B)* **rēgia**, ae, *f.* (sc. domus), *a) kraljevski dvor, stolni grad, priestolnica; navlast. u Rimu grad uzidan od Nume na cesti* via sacra *ne daleko od hrama Vestina, koji se je, odkada su kraljevi prognani, upotrebljavao za svećeničke stvari*, atrium regium, *svod toga dvora*; * coeli; * ingens r. Caci; * haec *(o kolibi Evandrovoj). b) kraljevski dvor sa njegovimi stanovnici, dvor, kraljevska porodica*; † *vladar i dvorani. c) kraljevski šator u taboru. d)* † = basilica, *svodovi. e) kraljevska vlada, kraljevanje, Curt.* 6, 6, 2. 2) * *tp. kraljevski = krasan, sjajan i nal.*, moles; morbus r. *pogl.* morbus.

rĕ-glūtĭno, 1. *odliepiti, jedn. Cat.* 25, 9.

* **regnātor**, ōris, *m.* [regno] *kralj, vladalac, gospodar*, Olympi; deûm; Asiae; tot populis.

regnātrix, īcis, *f.* [regno] *kano adj. vladajući*, domus, *jedn. Tac. ann.* 1, 4.

regno, 1. [regnum] 1) *intrans. kraljevati, vladati*, septem et triginta annos; tot annos regnatum est Romae; omnes volebant regnari, *da bude kralj*; *(Tac.)* advenae r. in nos, *kraljevali su nam*; * *s gen.*, populorum; * per urbes; * Apollo; * Aeolus. *Odt. a) u obće slobodno gospodariti, zapoviedati*, Graecia jam r.; r. in illis centuriis, *gospodari*; *(Hor.)* hic vivo et r. *Navlast. = samovoljno gospodariti*, Gracchus regnavit paucos menses; r. ac dominari. *b) o neživom, preobladati*, in quo uno r. oratio; * ignis per alta cacumina, *osvojio je*; * ardor edendi per viscera. 2) *trans., samo u pass.*, † Bactra regnata Cyro, *gdje je kraljevao C.*; * regnata Laconi rura Phalantho, * terra acri quondam Lycurgo, * arva Latio Saturno quondam; † gentes, quae regnantur, *kojimi vlada kralj.*

regnum, i, *n.* [rex] 1) *kraljevstvo, kraljevanje, kraljevska vlast i čast*, potiri regno; r. in sua civitate occupare; oppetere, obtinere r.; *(Liv.)* agere r.; superbi regni initium; r. redit ad eum. *Odt. u obće vlada, uprava, najveća vlast, pak često po republikanskoj ćudi Rimljanâ u odurnom značenju = samovlada, samovolja, samosilje*, alcui r. deferre; * qualis eram bonae sub regno Cynarae; * regna vini, *upravljanje pijankom* (*sr.* magisterium); sub regno tibi esse omnes animi partes; r. appetere, occupare; exercere r. in plebe Romana; hoc vero r. est, *to je zaisto tyrannstvo*; r. judiciorum; forense; abuteris ad omnia atomorum r. et licentia. 2) *kraljestvo, kraljevina, država*, alqm regno expellere, in regnum remittere; fines regni sui; * cerea, *okca*; *pravo gospodarenje sebi i svojim strastim u smislu stoičkom*, virtus r. et diadema tutum deferens uni etc., *Hor. Carm.* 2, 2, 21 *sl.*; * *kraljestvo pod zemljom*, Proserpinae; tristia; *takodjer kraljevska kuća, vladalačka porodica*, propter necessitudines regni, *Caes. b. c.* 3, 106, 1.; *svaka svojina, područje, država*, nisi hic in tuo regno essemus *(šaljivo)*; * mea r. videns.

rĕgo, xi, ctum, 3. 1) *upravljati, voditi, navraćati*, equum; beluam quocunque vult naves velis; * navem; * tela per auras; * iter lino duce; * caeca vestigia filo; * clavum; * habenas; * dux examen, *jato sliepih nasljednika (o originalnom pjesniku); partic. praes. kano subst.*, regentes equos = rectores equorum, *Curt.*; *t. t.*, r. fines, *odrediti.* 2) *upravljati, vladati*, juvenem; motum mundi; † domesticam disciplinam; * res hominum divumque; * populos in pace; Massilienses summâ justitiâ; tantam domum, tantas clientelas; summam rerum; rem publicam; bella; omnes animi partes; suorum libidines; * animum, *strašću*; * animos dictis; * iratos; * se; * certis partibus dimensum orbem per duodena r. mundi sol aureus astra; * orbem; * divos imperio aequo; * Antium; *takodjer upútiti*, errantem; te; alqm, *savjetovati-, poučavati koga, Hor. ep.* 1, 18, 26.

rĕgrĕdior, gressus, sum, *dep.* 3. [re *i* gradior] *natrag ići, -koracati, vraćati se*, ex itinere in castra; † sensim domum; † propius; *navlast. kano vojnički t. t., natrag ići, uzmicati; u pril.*, in memoriam *(opominjati se, sjećati se), Plaut.*; in illum annum; eodem; infinite.

rĕgressus, us, *m.* [regredior] *nazadovanje, povratak; o vojsci, uzmak; u pril., odstupanje, uzmak*, r. ab ira non datus erat; † nullo ad poenitendum r.; *utočište*, ad principem patresque, *jedn. Tac. ann.* 12, 10.

rēgŭla, ae, *f.* [rego] 1) *ravan prut (štap), letva*, quadratae. 2) *tp. ravnalo, mjerilo, pravilo (po kojem se ravnati treba; a ne u prosto naredba; sr.* norma), juris; r., ad quam judicia rerum dirigentur; *(Hor.)* assit r. peccatis quae poenas irroget aequas; † norma oratoris et r.

1. **rēgŭlus**, i, *m.* [*dem. od* rex] 1) *kraljić, kralj malene zemlje.* 2) *kraljević, kraljevski sin.*

2. **Rēgŭlus**, i, *m. pridjevak 1) atilijske porodice, od koje je najpoznatiji* M. Atilius R., *slavan svojim ratovanjem na Karthaginu, a kano karthaginski zarobljenik svojom plemenitošću duše. 2) livinejske porodice.*

rĕ-gusto, 1. *opet okusiti, -oblaznuti, class. samo tp.* crebro r. literas alcjs; laudationem Lollii.

rēĭcio, rēĭcŭlus *pogl.* rejicio, rejiculus.

rējectānea, ōrum, *adj. u n.* [rejicio] *što se pobiti može, kano prevod stoičkoga* τὰ ἀποπροηγμένα, *Cic. fin.* 4, 26, 72.; *pogl.* apoproëgmena; *sr.* rejicio *1) c)*, reductus *2)*.

rējectio, ōnis, *f.* [rejicio] *upr. bacanje natrag, odt. tp. zabacivanje, odbijanje, neprimanje*, hujus civitatis; *navlast.*, judicum; *pogl.* rejicio *1) β)*.

rējĭcio (rēĭcio), jēci, jectum, 3. 1) *natrag bacati, a) zametnuti, zavratiti*, scutum *(na ledja)*; * parmas; *(Asin. Poll. pri Cic.)* manus ad tergum; togam ab umero; paenulam; † sagulum [*različno od b)*]; † fatigata membra, *povaliti*; *(Ter.)* se in alqm; *(Liv.)* accensos in postremam aciem, *straga postaviti. b) od sebe ili od čega odbaciti, -odtisnuti, -odrinuti, -izbaciti, izpljuvati, izbljuvati*, * colubras ab ore; * oculos Rutulorum arvis; † foedum contactum a corpore; sagulum; * duplicem amictum ex umeris; * vestem de corpore, *skinuti*; † sanguinem; † vinum. *c) zauzbiti*, * capellas a flumine; equitatum; hostes ab Antiochea, in urbem; *prenes.*, alcjs ferrum et audaciam in foro; minas Hannibalis retrorsum; *o brodovih*, rejici, *biti vjetrom natrag potisnut, takodjer* legatos ex cursu Dyrrhachium rejectos; rejici austro vehementi Leucopetram; *prenes.*, rejectus a ceteris suspitionibus; *tp. α) odbiti, suzbiti*, hanc proscriptionem hoc judicio a se r. et aspernari. *β) zabacivati, zahititi, ne htjeti što, ne mariti, ne hajati za što*, omnem istam disputationem; Eunii Medeam aut Antiopam Pacuvii spernere aut r.; bona diligere et r. contraria; * alto dona nocentium vultu; † condiciones; * praedam; *navlastito, o dragih*, nos, *Ter.*; petentem; * vulgares taedas; * rejecta Lydia; *kano t. t.*, r. judices, *njeki broj kockom izabranih sudaca zahtiti (što je bilo prosto objema prućima se strankama). Odt.* rejecta, rejicienda, res rejiciendae = rejectanea *gdje pogl. γ) kamo god upútiti, -odpraviti*, ad ipsam epistolam te r.; Sullam in hunc gregem ex honestissimorum hominum gregibus; *(Balb. pri Cic.)* si huc te r., *ako se na to dadeš; kano t. t., koga ili što na drugu koju oblast upútiti, -odpraviti, predati*, rem

ili legatos ad senatum, a se rem ad populum, totam rem ad Pompejum; *absl.*, ad senatum; Romam. δ) *odlagati, odgadjati što,* rem in mensem Januarium; repente abs te in mensem Quintilium rejecti sumus; philosophos aliud in tempus rejiciamus. *2) opet-, natrag bacati,* telum in hostem, *jedn. Caes. b. G.* 1, 46, 2.

rĕ-lābor, etc. *dep.* 3. *natrag se omicati, natrag padati, -teći, -jadriti,* * iterum r.; * unda; † mare; † Tiberis; * protenus illa; *posl. (Hor.)* quis neget arduis pronos relabi posse rivos montibus *(dat.), o čem što je proti naravi ili nemoguće;* * *u pril.*, mens et sonus relapsus; * r. in praecepta Aristippi furtim, *vraćam se.*

rĕ-languesco, etc. 3. * *omlitavjeti, onemoćati, oslabjeti, umoriti se,* moribundus; *tp.* animi eorum; taedio impetus regis; relanguisse se, *da mu je gnjev jenjao.*

rĕlātio, ōnis, *f.* [refero] *1) vraćanje,* crebra *(ruke k tintarici pri umakanju) jedn. Quint.* 10, 3, 31. *Odt. a)* r. criminis, *uzvraćanje krivljenja (potvaranja) na tužitelja. b) ponavljanje, kano govornička figura. c) t. t., izvješćivanje, predlog, navlast. kojega poglavara u senatu,* relationem approbare; † egredi relationem, *prieći preko predloga, premašiti p., o senatorih, koji bi, kad su već svoj glas dali, jošte govorili o nečem, što nebi onamo išlo;* † *u obće, izvještaj, pripoviedanje, kazivanje,* rerum ab Scythis gestarum.

rĕlātor, ōris, *m.* [refero] *izvjestitelj u senatu, jedn. Balb. pri Cic. Att.* 8, 15.

rĕlātus, us, *m.* [refero] *(Tac.) kazivanje,* neque relatu virtutum opus est; quorum (carminum) relatu, *zapjevanjem pjesama; službeno izvješćivanje,* abnuere ea de re relatum.

rĕlaxātio, ōnis, *f.* [relaxo] *tp. odmor, odlakšanje,* animi; doloris.

rĕ-laxo, 1. *1) razširiti, razprostraniti,* * ora fontibus; *medialno,* alvus relaxatur (*opp.* astringitur). *2) popuštati, prašiti (zemlju), odrješivati, otvarati,* * vincula tunicarum; * vias et spiramenta; * quae densa (erant) r., *razkvašava. 3) tp. a) popustiti, oprostiti, osloboditi, odvezati, ublažiti,* continuationem verborum; (risus) tristitiam ab severitate mitigat et relaxat; se ipse tantum quantum aetate procedebat, relaxarat a nimia necessitate numerorum; (animi) se plane corporis vinculis; *medialno, popustiti,* (dolor) levis dat intervalla et relaxat; cum (insani) relaxentur, *kad im bjesnoća popusti. b) učiniti da napor, -bol popusti = odmoriti, razveseliti, ulakšati,* animum; animus somno relaxatus; ut ex pristino sermone relaxarentur animi omnium; relaxari animo, animis, *takodjer* r. se occupationibus; † ne nocturna quidem quiete diurnum laborem; * curas quiete.

rĕlēgātio, ōnis, *f.* [1. relēgo *1)*] *protjerivanje, proganjanje.*

1. rĕ-lēgo, 1. *1) poslati, odpraviti (obično, koga bi se rad izbaviti),* filium ab hominibus, filium rus; alqm in praedia rustica; * tauros procul atque in sola pascua; * alqm nymphae Egeriae nemorique, *k itd. Odt. t. t., koga prognati (na njeko odredjeno mjesto u njekoj daljini od Rima i obično na njeko vrieme; najmilostiviji način progonstva; sr.* exsilium, deportatio), alqm in exsilium; alqm in Hispaniam ultra novam Carthaginem; †alqm in insulam; *(Ov.)* relegatus, non exsul dicor; *prenes., odpraviti, udaljiti,* relegati a ceteris; * terris gens relegata ultimis; *tp.* * ambitione relegata, *okanivši se itd. 2) upisivati komu što,* * ornandi causas alcui.

2. rĕ-lĕgo, etc. 3. *1)* * *opet poprimiti, prihvatati, -smatati,* filo *(Ariadnin)* relecto. *2) o mjestu, opet preputovati, -prieći, -prevaliti,* * litora; † Asiam. *3) opet čitati,* * Trojani belli scriptorem; * scripta; *razgovarati se o čem,* suos sermone labores; *opet raz-, promišljati,* qui omnia, quae ad cultum deorum pertinerent, diligenter retractarent et tanquam relegerent, sunt dicti religiosi; ex relegendo, ut elegantes ex eligendo, tanquam a diligendo diligentes, ex intelligendo intelligentes; his enim in verbis omnibus inest vis legendi, eadem quae in religioso, *Cic. n. d.* 2, 28, 72.

rĕ-lĕvo, 1. *1)* * *opet uzdignuti, -podignuti, uzpraviti,* umeros; corpus e terra; membra in cubitum, *poduprieti se na itd. 2) olakšati,* epistolam pellectione; * minimo relevari labore; *tp. a) ublažiti, olakšati,* communem casum misericordiâ hominum; morbum; * famem, * sitim; * luctum; † castrenses sumptus. *b) učiniti da komu odlahne, -da se oporavi, -pridigne, tješiti, razgovarati,* potius relevare quam castigare; * relevetur ut aeger; relevata res publica; morbo gravi relevari *oporaviti se;* * omnis ab hac cura mens relevata mea est; * r. pectora mero, *razveseliti;* * membra sedili, *odpočinuti;* † publicanos tertia mercedum parte, *trećinu zakupnine odpustiti.*

rĕlictio, ōnis, *f.* [relinquo] *ostavljanje, zapuštanje,* rei publicae; illa r. proditioque consulis sui.

rĕlĭcuus *pogl.* reliquus.

rĕlĭgātio, ōnis, *f.* [religo] *vezitba, vezanje,* vitium, *jedn. Cic. Cat. m.* 15, 53.

rĕlĭgio (rell.), ōnis, *f. [valjda po Cic. n. d.* 2, 28, 72. *od* religo = 2. relĕgo, *od kojega se po Gelliju* 4, 9, 1. *predl. još* rĕligens *nalazi; sr.* 2. relĕgo *3)] upr. brižljivo i sdušno razmišljanje i obdržavanje čega, po tom I) kano nješto, što pripada čovječjemu srdcu, što iz njega potiče, subjectivno, A) sdušnost, duša, iz čuvstva potičuća sdušna tačnost, -brižljivost, 1) pogledom na ćudoredne (moralne) odnošaje, dužnosti i nal.,* fides et r. *(sdušnost)* judicis; fides et r. vitae, *sdušan život;* religioni servire; nonnullius privati officii; hac ego r. *(sdušnim obaziranjem na svako pojedino)* non sum ab hoc conatu repulsus; exemplar antiquae r,; homo sine ulla r. ac fide *(bez duše i vjere);* nullus deum metus, nullum jusjurandum, nulla r.; jam ante in eo r. civitatis apparuerat; facere alqd sine ulla r. *2) pogledom na božje i sveto, pobožno žacanje od čega, a) pojedince, pobožno, duševno žacanje, -bojazan, strah boga, vjere i duše, duševna dvojba,* nihil esse mihi religiost dicere, *Ter.;* nulla mihi religio est, *ne žacam se, Hor.;* quae r. Mario non fuerat, quominus etc.; perturbari r. et metu; causa objectae religionis; offertur alcui religio; injicire, incutere, afferre, offerre alcui religionem; r. incessit *(pobojali su se)* vitio eos creatos; religione liberare; eam r. animis eximere; nullâ mendacii r. obstrictus; rem religioni habere, res in religionem alcui vertere, *bojati se duše;* obstringere populum religione; *(Liv.)* r. alqm capit, religione tactus hospes, religione Gallis motis, alqd trahere, vertere in religionem; r. obstitit ne, *(Virg.)* r. vetuit; *pl.* religiones, *duševne dvojbe;* judicum; quas; religionibus impediri; *takodjer pobožnost,* sacra Cereris summâ r. majores nostri ceremoniaque confici voluerunt, *jedn. Cic. p. Balb.* 24, 55. *b) kano stalno svojstvo, pobožnost, pobožno štovanje, strah božji, duševnost, vjera,* inclita justitia religioque Numae Pompilii erat; vir haud intacti religione animi; videte, quanta r. fuerit apud Segestanos; hanc tu tantam r. *(štovanja)* si tum propter cupiditatem atque audaciam non pertimescebas, nec nunc quidem — perhorrescis? Tibi illa Diana in pace atque in otio r. nullam attulit? nec vero superstitione tollenda r. tollitur; deos summâ r. colere; illius vendibilem orationem r. deorum immortalium facile vincebat; neglecta religione; *u pl. vjera, zakon,* hostis omnium religionum; pro religionibus suis bella suscipere; *u zlu sm., praznovjerna bojazan,* religiosno *praznovjerje, pl. praznovjerne misli, dvojbe,* terrebat eos portenti r.; pleni religionum animi; novas r. sibi fingere. *B) sdušna radnja pogledom na božje i sveto, religiosno poštovanje, poštovanje boga, služba božja, pl. vjerski obredi, -običaji,* r., id est cultus deorum; sua cuique civitati r. est; r. Cereris, deorum; religiones interpretari, instituere, colere; religionem colentes. *II) ono čega se pobožan žaca, sveto i samo sobom i u koliko se prikazuje na drugih stvarih, objectivno,* in sacerdotibus tanta offusa oculis animoque r. *(svetost); u zlu sm., čega se je žacati, nesveto, grieh, prokletstvo,* Clodiana; inexpiabilis; contactus religione dies Alliensis, *na kojem je prokletstvo;* expiare religionem aedium sacrarum. *Navlast. 1) kletvom, pozivanjem na boga i svetinje potvrdjena obveza, zakletva, prisega,* jurisjurandi; religione alqm obstringere; religione obstrictos animos habere; † religione constringi, † religione deum astrictus; nullam scelere religionem exsolvi; religionem servare; hac r. non deterritus; relinquitur nova r.; miles in civili dissensione timori magis quam religioni consulere consuevit. *2) svetost,* deorum r. ac sanctimonia; magnam possidet r. paternus maternusque sanguis; Diana religionem non amisit, recuperavit; r. fani, sacrarii, sortis, sacramenti *(vojničke zakletve);* simulacrum summâ atque antiquissimâ r. praeditum; * loci, * aetheris. *3) ono što se kano sveto poštuje, svetinja,* r. domestica, *o kipu;* * quae r. *(o trojanskom konju); takodjer pl.,* tantis eorum (deorum) religionibus violatis; r. ipsae commovisse se videntur; deos deasque omnes, quorum templis et r. iste bellum sacrilegum semper impiumque habuit inductum.

rĕlĭgiōse, *adv. s comp. i sup.* [religiosus] *1) sdušno, savjestno, brižljivo,* testimonium dicere; promittere; commendare; rem rusticam colere. *2) pobožno,* deos colere; religiosissime templum colere; † religiosius natalem celebrare.

rĕlĭgiōsus, *adj. s comp. i sup.* [religio] *1) sdušan, savjestan,* testis; judex; Atticorum aures teretes et r.; *navlast. pogledom na sveto, božje, scrupulast,* civitas; religiosum est *s inf.*; r. dies, *zloslutan, kao što je* dies Alliensis; *duševan, pobožan,* religiosissimi mortales; jura; *u zlu sm., praznovjeran, bogomoljan,* stultae et misere religiosae, *Ter. 2) svet,* templum; signum; loca; altaria; Ceres; * limina deorum.

rĕ-lĭgo, 1. *1) natrag-, straga privezati, -svezati,* naves ad terram; tigna clavis; naves ferreis manibus; * rite equos; * classem ab aggere; * comam alcui, *komu za volju liepo si uplesti;* * religatus comam in nodum; * crines: * retinacula mulae saxo; * litore navem *(naznačujuć pretrpljene pogibelji na moru);* † manus post terga. *2)* * *odvezati, odriešiti,* juga manu.

rĕ-lĭno, etc. 3. *odpečatiti, odčepiti,* dolia omnia, *načeti, Ter.;* * mella servata thesauris, *vaditi.*

rĕ-linquo, etc. 3. *1) (za sobom) ostaviti (otišavši; sr.* omitto), alqm in Gallia, in continente; alqm ad exercitum; legionem in praesidio *(kano posadu);* praesidium castris, impedimentis; copias praesidio castris, impedimentis, navibus; quid relinquerent, quid secum f rent; Britannia sub sinistra relicta, *koja je ostala na lievo; tp.* * genitor mihi talia fatorum arcana = *javio mi je; navlast. a) u kakovu stanju ostaviti,* alqm insepultum, pacatum; manus inanes; copias sine imperio; rem integram; alqd inchoatum neglectum, in medio, †in medium *[sr.* medius *B) 1) r. b)] na smrti ostaviti,* filiam, *Ter.;* liberos; alqm heredem testamento; *(Ter.)* alicui haec quae habet omnia; orationes; scriptum in Originibus; famam sui. *2) ostaviti, prepustiti, pustiti, dati,* spatium, spatium vacuum; partem belli; fenestras in struendo; portas in muro; paucos, quartam partem, *na životu;* r. partem equitatus sibi; reliquos equites; nullum locum objurgandi; r. locum morti honestae; * pauca aratro * palmam alicui; * tantundem haurire; relinquitur ut, *ostaje;* r. una via, nihil nisi fuga relinquitur, *ostaje;* r. illud etc.; * nomen filiae relictum est; *(Nep.)* neque ullum tempus sobrio relinquebatur = *ne ostaviše ga ni časa triezna;* **relictum**, i, *n. ostatak;* * *tp.* relinqui, *ostati, zaostati;* r. hominem ad alcjs quaestum; tempus munitioni; sibi tempus ad quietem; usque ad septimum diem deliberandi sibi spatium; nullum sibi ad cogitandum spatium, * meliora dapis; * alqd comedendum porcis; * fana habitanda apris; * alqd aliis memorandum; * nihil inexpertum, * alqm tacitum, *ne spominjati; praegn., ostaviti kano dobro ili valjano,* plura quidem tollenda relinquendis, *Hor. [sr.* tollo *3)]; kano neprikladno za se, (Hor.)* magis apta tibi tua dona r. *3) ostaviti, od koga ili čega otići (pokazuje samo odlaženje ne sudeć, je li dobro i pošteno uradjeno; sr.* desero, destituo), alqm, urbem; signa, *pobjeći od;* impedimenta; domos nostras et patriam ipsam vel diripiendam vel inflammandam reliquimus; relictus ab omni honestate; *r. animam *ili* vitam lucem, *umrieti;* animus eum r.; † vitalis calor, * vita r. corpus; * puerum frigida quartana r.; * mortales aspe-

*

ctus = *izčeznuti, nestati;* * relicta vitis, *s koje je opalo lišće. Odt. a) mahnuti se, okaniti se čega, zapustiti,* oppugnationem inceptam; bellum; cultum agrorum et armorum; rem et causam et utilitatem communem; relictae *(napuštena)* possessiones; relictis omnibus rebus, *zanemarivši sve drugo;* * murteta; * jocos; * clientum negotia; * rerum habenas; * amata; * fomenta (*pogl.* fomentum); * repetere relicta. *b) zlobno ostaviti, zapustiti,* tene relinquam an rem; me; relicta non bene parmula, *Hor. carm.* 2, 7, 10.; officia; virtutem. *c) ostaviti nekažnjeno, neosvećeno, prostiti,* injurias; vim factam alcui; legatum omni supplicio interfectum (*opp.* jus legationis verbo violatum persequi.) *d) u govoru hotimice premučati, mukom minuti,* (*sr* omitto, praetereo), alqd; alqm.

rĕlĭquiae [*u pjesn. takodjer* rell.], ārum, *f.* [relinquo] *preostalo, ostatak, razvaline,* copiarum; cibi, *nečist (f.);* conjurationis; tantae cladis; * oppidorum, *razvaline;* Marii, *sažgana mrtva tiela Marijeva, prah;* * r. et favillam; * Danaum atque Achilli, *Trojanci, koji su preostali od Danajaca i A.;* † humanorum corporum, *kosti; takodjer ostatci od jela, gozbe, sarkast.,* vellem me ad cenam *(na ubistvo Caesarevo)* invitasses; reliquiarum nihil haberes *(ne bi bilo ostataka t. j. Antonijevih); u pril.,* pristinae fortunae *(o vojsci);* r. avi, *rat koji je ostao od djeda.*

rĕlĭquus, *takodjer* **relicuus,** *adj.* [relinquo] *1) [ponajv. u sing.] koji je ostao, ostali,* is unus r. est ex illa familia; si qua spes r. est; reliquum est, ut, *još ostaje, da;* nihil est reliqui, *ne ostaje ništa drugo;* quod fortuna reliqui fecit, *što je ostavila;* reliquum habere, † facere alqm; nihil sibi reliqui facere, *ništa ne propustiti,* ad celeritatem; agros reliquos facere; nullum munus cuiquam reliquum fecisti = *sve si izvršio; subst.* cum tanta r. (*ostatakā*) sint. *b) o vremenu, budući,* gloria; tempus r., *budućnost; adverb.,* in reliquum tempus; in reliquum. *2) ponajv. u pl. ili uz collectiva u sing., ostali, u pl. ostali* (*kano ostatak; sr.* ceteri), populus; pars exercitus; ex omni reliquo, *od svega ostaloga;* reges; omnes; reliqua differamus in posterum; *takodjer* reliqua, *što se tiče ostaloga; obično* quod reliquum est; de reliquo.

relligio *pogl.* religio.

rĕ-lūceo, etc. 2. *odsievati, sinuti,* stella; * freta igni; flamma, *Liv.*

rĕ-lūcesco, xi, — 3. [*inchoat. od* reluceo] *opet zasjati, -sinuti,* † caeco dies; * imago solis; * *impers.,* paulum reluxit.

rĕ-luctor, *dep.* 1. *boriti se proti čemu, otimati se, opirati se,* † uxor; * draco reluctans; † etesiae navigationi; * reluctata luna; † precibus alcjs; * multa reluctanti.

rĕ-măcresco, crui, — 3. *opet izmršavjeti, jedn. Suet. Dom.* 18.

† **rĕ-mălĕdīco,** 3. *(riedko) psovke-, grdnje, vraćati.*

rĕ-mando, 1. *(kasno i riedko) odporučivati.*

rĕ-măneo, etc. 2. *1) ostati, zaostati,* domi; in Gallia; apud alqm; ad urbem cum imperio; * cubito remanet presso; ferrum quod ex hastili in corpore remanserat; *absl. 2) dugovječno ostajati, -ostati,* longius anno uno in loco; equos eodem r. vestigio assuefaciunt; Pompejum r. *(da je još)* Brundisii cum cohortibus viginti; si ulla apud vos memoria avi mei Massinissae r.; vobis aeterna sollicitudo remanebit; id nomen (hostis) remansit; in qua muliere vestigia antiqui officii r.; causa injuriae; ne quid ex contagione noxae remaneret penes nos; * in duris remanentem amicum; * specie remanente coronae; *(Curt.)* in eadem domo familiaque imperii vires remansuras esse; *(Just.)* ne qua materia seditionis remaneret, solum se de cohorte Alexandri remansisse; animi post mortem; pars integra r., *ostao cio;* quae (potentia senatus) gravis et magna r.

rĕmansio, ōnis, *f.* [remaneo] *(riedko) ostajanje.*

rĕmĕdium, ii, *n.* [re-medeor] *1) liek od čega,* remedio esse; † caecitatis, *od itd.;* † veneni. *2) u obće liek, ljekarije, pomoć* (*sr.* praesidium) ad magnitudinem frigorum; r. timoris; id r. timori fuit; id esse r. unum his incommodis; in adversis fortunis sine ullo r. atque allevamento permanere; nec vitia nostra nec remedia pati possumus; (*Caes. b. c.* 1, 81, 3.) praesenti malo (*dat.*) aliis malis (*abl.*) r. dabantur; (*Ter.*) r. invenire huic malo, alcui rei; haec reperiebat r., ut; † r. exercitus deficientis; † remedia adhibere alcui.

rĕ-meo, 1. *natrag ići, vraćati se,* aër; † navis; * urbes, *k itd.;* * aevum peractum, *iznovice proživjeti.*

rĕ-mētior, etc. *dep.* 4. *upr., natrag ili opet mjeriti; pak a)* * *opet motriti,* servata astra; † *tp. opet razmišljati,* discrimen transmissum. *b) opet prieći, prevaliti, preputovati, pass.* † stadium; * remenso pelago.

rēmex, ĭgis, *m.* [remus-ago] *1) veslač, vozar. 2) collect.* (*Liv. Virg.*) = *vozari, veslači.*

Rēmi, ōrum, *m. narod u sjevernoj Galliji na rieci Marni, u okolici sadašnjega grada Rheims; sing.* Iccius Remus.

rēmĭgātio, ōnis, *f.* [remigo] *veslanje, jedn. Cic. Att.* 13, 21, 3.

rēmĭgium, ii, *n.* [remex] *1)* * † *vesla;* * remigio alarum, *veslom krilā; u posl.* meo remigio remigo, *radim po svojoj glavi, Plaut. 2) collect., veslači, vozari, vozci, Liv. Virg. Hor.*

rēmĭgo, 1. [remex] *veslati.*

rĕ-mĭgro, 1. *natrag putovati, -seliti se, vraćati se,* Romam; in domum suam; in vicos suos; *absl., u pril.,* ad justitiam, *jedn. Cic. Tusc.* 5, 21, 62.

rĕmĭniscor, — — *dep.* 3. [re-memini] *1) opominjati se, sjećati se* (*sr.* memini, recordor), pristinae virtutis illorum; alqd; de alqo; quae traduntur mysteriis; † quam capitaliter ipsum me laesisset; * *s acc. c. inf. 2) opominjući se pronaći, izmisliti,* plura bona, *jedn. Nep. Alc.* 2, 1.

rĕ-misceo, etc. 2. *iz-, pomiešati,* * falsa veris; * remixtum carmen tibiis Lydis *(abl.), pjesma odpjevana uz lydijsku sviralu.*

rĕmisse, *adv. s comp.* [remissus] *1) mirno, tiho, krotko,* quam leniter! quam r.! res tragicas r. tractare; r. agere; remissius et placatius ferre; remissius disputare; orationem non astricte sed remissius numerosam esse oportere. *2)* † *šaljivo, za odmor.*

rĕmissĭo, ōnis, *f.* [remitto] *1) po-, odpuštanje, spuštanje,* superciliorum (*opp.* retractio); vocis contentiones et remissiones, *dizanje i spuštanje. 2) tp. a) popuštanje,* morbi, *jenjavanje;* usus, *u druženju. b) odpuštanje, praštanje,* poenae; † tributi; magnas r. *(zakupnina);* † *absl. c)* r. animi, *α) odmaranje, odmor,* ad omnem animi r. ludumque descendere; † *samo* remissio. *β) blagost, krotkost, mlitavost,* tum ad severitatem tum ad remissionem animi est contorquendus; remissione (animus) sic urgetur, ut se nequeat extollere. *d)* r. lenitatis, *milota blage rieči.*

rĕmissus, *adj. s comp.* [*partic. od* remitto] *1) odapet, mlitav, spušten,* corporibus remissis; * arcu remisso. *2) u dobru sm. a) blag,* ventus; frigoribus remissioribus *(abl.), budući zima manje stroga. b) blag, krotak, miran,* in sermone; sermo; † lene ac r. genus causarum *v.* lenis. *c) veseo, dobre volje,* homo, jocus; *u zlu sm. nemaran, lien, trom,* animus; r. animo; remissior in petendo; *(Sall.)* nihil languidi neque remissi; *(Tac.)* nihil remissum sensere.

re-mitto, etc. 3. *1) natrag poslati, povratiti,* alqm Romam; obsides, librum alcui, naves ad alqm; contionem, *razpustiti;* nuntium uxori *pogl.* nuntius; *(Ter.)* repudium; * alqm Manibus parentum et cineri, *na ukop u porodičnu grobnicu. Na pose a) natrag bacati,* pila intercepta; calces, *bacati se, ritati se stražnjima nogama. b) vraćati,* alcui imperium, beneficium; * veniam. *c) na što uzvratiti,* scripta mandata ad alqm; literas alcui *(s quaest. indir.), odpisati. d) (opet) puštati, iz-, odpuštati,* * muriā quod testa marina r.; * quod pressa baca r. olivae; * vocem nemora, *odjekivati,* * sonum; * sanguinem e pulmone, *pljuvati, bljuvati; u pril.,* opinionem animo, *povrgnuti, pometnuti iz glave;* * *ostavljati, uzrokovati,* atramenta labem. *e)* * *k sebi trzati,* brachia. *f)* † *kano upútiti,* causam ad senatum; alqm ad ipsum volumen. *2) popustiti, popuštati, izpustiti, izpuštati, spustiti, spuštati,* habenas, ramulum adductum; * brachia; * manus; * digiti sopore remissi; * frena equo; *arcum, *odapeti;* * vincula, *razdriešiti;* * calor liquefacta mella, *raztapa;* * vere remissus ager = *okopnjelo, odmrzlo se; tp. a) napon duhu popustiti, odmoriti, razbodriti, okriepiti, dati mu odmora i mira;* cantus animum; spes animos a certamine. *b) popustiti radom, napinjanjem i nal., učiniti da što popusti, popustiti u čem,* cursum; * flatus; contentionem, industriam; * iras; ex pristina virtute alqd; diligentiam ac memoriam, *manje napinjati;* r. de celeritate; aliquantum; r. se, remitti *i samo* remittere, *popustiti, jenjati, oduminuti,* dolores; imbres; ventus; virtus remittitur; * vita remissa, *svršen; s inf., prestati, Ter. Hor. Sall. c) kazan, dužnost i nal. odpustiti, prostiti,* navem; alcui poenam, multam, pecunias; stipendium; si hoc sibi remitti vellent *(da taj zatvor prestane),* remitterent ipsi de maritimis custodiis, *da se i sami okane straženja morskoga;* ut haec non remitterentur, *pak da se od toga nebi popustilo;* * Erycis tibi terga (= caestus) r., *praštam ti itd.;* * jus regi; *(Tac. ann.* 1, 8.) remisit *(umali pokojnomu Augustu namienjene časti)* Caesar arroganti moderatione; r. patriae inimicitias suas, memoriam simultatum, *prostiti domovini za ljubav. Pak dopustiti, priznati, privoliti na što, čega se odreći* (*s drage i dobre volje; sr.* concedo, permitto), noli id omnino a me putare esse amissum, si quid est tibi remissum *(popušteno)* atque concessum; id reddo atque r.; provinciam; *(Brut. u Cic. ep.)* alcui legionem; *(Liv.)* remittentibus tribunis comitia sunt habita.

* **rĕ-mōlior,** *dep.* 4. *odtisnuti, odvaljati,* pondera terrae.

rĕ-mollesco, — — 3. *1)* * *opet omekšati, 2) tp. a)* * *ganuti se,* precibus. *b) omekoputjeti, jedn. Caes. b. G.* 4, 2, 6.

rĕ-mollio, 4. *raznježiti, razbluditi,* artus; † *umekšati, namoliti.*

rĕ-mŏra, ae, *f.* = mora, *gdje pogl., Plaut.*

rĕmŏrāmen, ĭnis, *n.* [remoror] *zabava = zaustavljanje, jedn. Ov. met.* 3, 567.

rĕ-mordeo, mordi, morsum, 2. *opet ujedati, u pril. mučiti, uznemirivati,* libertatis desiderium animos, *Liv.;* te cura r., *Virg.*

rĕmŏris, *adj.* [remoror] *(riedko) spor, pl. pri Aurel. Vict. de orig. gent. Rom.* 21, 4.

rĕ-mŏror, *dep. 1) intrans. baviti se, kasnjeti,* * non diu; *(Liv.)* in Italia. *2) trans. ustavljati, zadržavati, zabavljati,* alqm; voluptas alqm ab negotiis; num unum diem postea L. Saturninum et C. Servilium mors ac poena rei publicae remorata est? nox atque praeda castrorum hostes remorata sunt quominus etc.; iter alcjs.

rĕmōte, *adv. s comp.* [remotus] *udaljeno, daleko, class. samo comp. jedn. Cic. nat. d.* 1, 31, 87.

rĕmōtio, ōnis, *f.* [removeo] *u pril. (riedko) odbijanje, uklanjanje,* criminis.

rĕmōtus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* removeo] *1) udaljen, dalek,* locus r. ab arbitris; Apulia ab impetu belli remotissima *(sasma na strani);* silvestribus ac r. locis; * antrum remotius; † longius a loco r.; a conventu se remotum domi tenere; *(Hor.)* nos a volgo longe longeque r., *sasma nepoznati;* † quasi civitatis oculis r.; † avaritia gloriae et insatiabilis cupido famae nihil invium, nihil r. *(nedostižno)* videri sinebat. *2) tp. a) od čega dalek, -prost, -čist,* a culpa r. est; humilia atque ab honestate r.; a vulgari scientia remotiora; ab suspitione remotissimus; * vitio r. ab omni; *(Quint.* 10, 1, 31.) verbis remotioribus *(naime ab usu, neobičnije). b) kojemu nije po volji, -po ćudi,* ab inani laude. *c) n. pl.* **remota** *pri Cic. kano prevod stoičke rieči* ἀποπροηγμένα *pogl.* rejectanea.

rĕ-mŏveo, etc. 2. *natrag micati, -kretati, odmicati, odpravljati, uklanjati,* pecora; equos ex conspectu; plura de medio; alqd ab oculis, ex oratione; cupae ab opere removentur; nostros ab legionibus; praesidia ex iis locis; castra sex milia ab oppido; arbitros, interpretes, *reći jim da odstupe;* *mensas; *tabulas; * ignes; * natos; * in auras; alqm a re publica, *maknuti od uprave državne, svrgnuti;* † alqm quaesturā; † alqm ab exercitu; † praetorianos, *razpustiti;* se a negotiis publicis; se talibus a consiliis, *ne upuštati se u itd.;* * invidiam a se; * se a volgo et scaena; * se in montes ex urbe; † se a prospectu, *maknuti se s očiju;* suspitionem a se; se ab amicitia alcjs, ab alqo,

a suspitione; se artibus suis; * se ministerio sceleris; tribu remoti et aerarii facti; † alqm ordine; *osebujno Cic. Verr.* 4, 29, 66. Ubi videt eum nihilo magis minis quam precibus removeri, *da se ne da odvratiti od sustezanja darovati svietnjak*; remoto joco, *bez šale*; r. foro, contione, senatu, judiciis, *t. j. ne gledajuć na itd.*; * sine quincunce remota est *(odbije se)* uncia.

* **rĕ-mūgio**, 4. *1) odmukati*, ad verba alcjs. *2) odliegati mukanjem*, Sibylla antro; *odliegati šumljenjem, -škripanjem, -tutnjanjem*, nemus ventis; janua strepitu; vox.

rĕ-mulceo, etc. 2. *uzvijati*, caudam *(repom)*, *jedn. Virg. Aen.* 11, 812.

rĕmulcum, i, *n.* [ῥυμουλκέω] *jedek (konop za tegljenje)*, summersam navem remulco multisque contendens funibus adduxit (*sc.* ad se); navem remulco abstrahere, *brod tegliti.*

Rĕmŭlus, i, *m. 1) kralj u Albi, Ov. 2) ime njekoga junaka, Virg.*

rĕmūnĕrātio, ōnis, *f.* [remuneror] *naplaćivanje, vraćanje*, benevolentiae; officiorum.

rĕ-mūnĕror, *dep* 1. (*riedko* **-ro**, 1.) *opet nadariti, naplatiti*, alqm praemio; alqm simillimo munere; *u zlu sm.*, alqm suppliciis, *jedn. Cat.* 14, 20.

1. **Rĕmūria**, ōrum, *n.* [Remus] = Lemuria *(pogl.* Lemures), *po Ov. fast.* 5, 479.

2. **Rĕmūria** (Remor.), ae, *f. mjesto na aventinskom brežuljku, gdje je po priči Remo držao* auspicia *radi utemeljivanja grada Rima, jedn. Aurel. Vict. de orig. gent. Rom.* 23, 1.

rĕ-murmŭro, 1. *protu šumjeti*, unda, *jedn. Virg. Aen.* 10, 291.

1. **rēmus**, i, *m. veslo* [*sr.* palmula, contus], navigium remis incitare; * remos ducere, * impellere, * promovere; * reducere ad pectora; remis insurgere, incumbere, inhibere *pogl.* insurgo etc.; servos ad remum dare; *posl.*, ventis remis, *na svu silu, svom silom*, inde ventis remis *(na vrat na nos)* in patriam omni festinatione properavi, *Cic. fam.* 12, 15, 3.; tetra res est, misera, detestabilis, omni contentione, velis, ut ita dicam, remisque fugienda, *Cic. Tusc.* 3, 11, 25.; * remis ventisque; *u pril.*, orationem dialecticorum remis propellere; * *prenes., o krilih ptičjih*, alarum remi, *o rukû i nogû plivačâ*, remis ego corporis utar.

2. **Rĕmus**, i, *m. brat Romulov.*

3. **Rĕmus**, *pogl.* Remi.

* **rĕ-narro**, 1. *(opet) pripoviedati*, fata divum; facta.

rĕ-nascor, etc. *dep.* 3. *opet se roditi, -rasti, -postati, -nastati*, pinnae; * nos posse r.; * fibris renatis; ab secunda origine velut ab stirpibus laetius feraciusque renata urbs, *Liv.*; * alio r. orbe (Lycus fluvius), *opet izvire;* principium exstinctum ab alio renascitur; bellum istuc renatum; * Trojae renascens fortuna.

rĕ-nāvĭgo, 1. *(riedko) natrag broditi, -voziti se na brodu.*

* **rĕ-neo**, — — 2. *natrag presti = predeno razpredati*, fila *(Parkâ)* reneri.

rēnes, num, *m.* [*neobični sing.* ren] *bubrezi.*

rĕ-nīdeo, — — 2. *1)* * *odsievati* (*sr.* niteo), luna nocturno mari; aes; non ebur neque aureum mea r. in domo lacunar; circum renidentes *(sjajni)* Lares. *2) tp. sjati se od radosti, veseliti se, radovati se, smijati se, smiešiti se (istinski ili podrugljivo)*, homo renidens, *Liv.*; * ore renidenti; * adjecisse r., *smije se, raduje se; (Tac.)* falsum renidens vultu, *lukavo (podmuklo) se podsmievajuć licem.*

rĕ-nītor, — *dep.* 3. *(riedko) upinjati se proti čemu, pak odapirati se, protiviti se (silnije nego* adversor, resisto *i nal.), Liv. Curt.*

1. **rĕ-no**, 1. *(riedko) natrag plivati*, saxa r., *opet izniru, Hor. epod.* 16, 25.

2. **rēno** *ili* **rhēno**, ōnis, *f. kožuh, krzno*, renonum tegimenta *od krzna.*

* **rĕ-nōdo**, 1. *(riedko) od-, razuzlati*, longam comam, *razplesti.*

rĕnŏvāmen, ĭnis, *n.* [renovo] *nova prilika*, *jedn. Ov. met.* 8, 729.

rĕnŏvātio, ōnis, *f.* [renovo] *ob-, ponavljanje*, mundi; singulorum annorum, *obnavljanje kamatâ = kamate na kamate; u pril.*, timoris; auspiciorum; doctrinae, *povratak na itd.*

rĕ-nŏvo, 1. *1) ob-, ponavljati, po-, obnoviti, popravljati, pogradjivati*, templum; colonias; scelus, *opet počiniti*; memoriam *(uspomenu)*; juxta posita recens *(statua)* filii veterem patris r. memoriam; * dolorem; * casus omnes, *iznovice preboraviti*; bellum; proelium; cursum; † consilia belli; fenus in singulos annos, *kamate na kamate uzimati;* * agrum aratro, *prepluživati;* * agrum, *ugariti;* ex morbo velut renovatus flos juventae, *Liv.*; * senectus renovata, *koja se je pomladila*; renovabo *(ponovit ću)* illud quod initio dixi; auditoris animus renovatur *(iz nova se svraća)* ad ea quae restant; animos equitum Rom. ad Qu. Caepionis odium, *iz nova razpiriti, razpaliti na itd. 2) tp. snagu obnoviti, podkriepiti, odmoriti*, se novis opibus copiisque, *objačiti;* corpora animosque, ad omnia de integro patienda; quibus (vaporibus) altae renovataeque stellae; reficere et renovare rem publicam.

rĕ-nŭmĕro, 1. *1) natrag izbrojiti, izplatiti*, alcui aurum, *Plaut.*; dotem huc, *Ter. 2) odbrojiti*, alcui sagittas, *jedn. Caes. b. c.* 3, 53, 4.

rĕnuntiātio [renunc.], ōnis, *f.* [renuntio] *objavljivanje, oglašivanje, izvještaj.*

rĕ-nuntio [renunc.], 1. *1) odporučivati, natragjavljati, doglašivati, izvješćivati navlast. službeno, po nalogu, ili što čuvena, vidjena (opet) kazivati-, pripoviedati*, alqd alcui, *Plaut. Ter.*; ne Stoicis renuntiaretur; alqd ad senatum, in concilium; legationem, *izviestiti ob onom za što je bio poslan*; postulata Caesaris; *s acc. c. inf.*; *quaest. indir.*; quod non vidisset, pro viso, *absol. Caes. b. c.* 3, 67, 1. Eo signo legionis illato speculatores Caesari r.; *(Ter.)* renuntiatum est; *(Sulpic. u Cic. ep.)* mihi renuntiatum est de obitu filiae tuae. *Navlast. a) kano t. t., javno proglasiti da je tko izabran za što*, alqm consulem; fratrem a fratre renuntiatum *(da je proglašen poglavarom) b)* r. alcui repudium *pogl.* repudium. *2) odkazati*, alcui hospitium, amicitiam; † *tp. odreći se čega*, advocationibus; vitae.

rĕ-nuntius [renunc.], ii. *m. izvjestitelj, Plaut.*

rĕ-nuo, ui, — 3. *(mahanjem glave) niekati, odbijati = ne primati, kuditi, ne odobravati, prezirati* (*sr.* abnuo), r. negit atque Sabellus, *Hor.*; oculo renuente, *pomrkivajuć, Ov.*; nullum convivium; huic decem milium crimini; *(Hor.)* r. quod jubet alter.

rĕ-nūtus, us, *m. nećanje, u abl.* renutu, *jedn. Plin. ep.* 1, 7, 2.

reor, ratus sum, *dep.* 2. *(izim participija* ratus *više poetični i u višoj prosi) mnjeti, misliti, cieniti (po razmišljanju i s razboritih razloga, zaključakâ; sr.* puto, censeo, opinor etc.), *s acc. c inf.*; nunquam ego ratus sum, fore, uti etc.; * terram propinquam, externam; alii rem incredibilem rati; plures quam rebar; quod dictum in pectus Jugurthae altius quam quisquam ratus erat, descendit; * nam, reor, nullus posset esse jucundior; * non isto vivitur illic, quo tu rere (= reris) modo.

rĕpāgŭla, ōrum. *n.* [repango] *prievornica, greda utisnuta u zid (po tom veća nego* obex, pessulus); *tp.* r. *(pregrada, zagrada)* omnia juris, pudoris et officii perfringere.

rĕ-pandus, *adj. uz-, zavinut*, calceoli, *njeka vrst šiljaste obuće;* * *o dupinu (pliskavici).*

rĕpărābĭlis, *adj.* [reparo] *(riedko) koji se može popraviti, nadoknaditi*, * damnum.

rĕ-parco, — — *3. od svoje strane štediti, Plaut.*

rĕ-păro, 1. *1) opet steći, nabaviti, namaknuti, popraviti, pograditi, ponoviti, naknaditi i nal. (kada je govor o izgubljenoj ili pokvarenoj stvari; sr.* reficio, restauro), perdere, quod r. possent; exercitum; † classem; * tecta Trojae; * res amissas; * damna celeres coelestia lunae; † aedificia; * ignem; † ager te curante pretium r., *nadoknadjuje;* tribuniciam potestatem; * cornua, *o mjesecu. Navlast. a) pomladiti, podkriepiti, odmoriti*, membra labori, *za itd.*; † ingenia talium rerum blanditiâ reparantur. *b) po-, obnoviti, iznovice započeti, zametnuti*, bellum; † proelium; † pristinam fortunam; † intermissam historias scribendi industriam. *2)* * *kupnjom nabaviti, kupiti za što, promieniti za što*, vina merce Syra; * nec latentes classe cita reparavit oras, *nije zamienila sakrivene obale (za aegypatsku) brzim brodom = nije tražila mjesto aegypatske.*

rĕpastĭnātio, ōnis, *f.* [† repastino, *prekapati*] *prekapanje.*

rĕ-pello, rĕpŭli *ili* reppŭli, rĕpulsum, 3. *1) odrinuti, odtisnuti*, alqm a genibus suis; * mensas; * aras, *prevrtati, obarati;* † repagula; † naves a terra; * tellurem *sc.* a mari, *odtisnuti se od kraja*, * amnes Oceani pede = *dignuti se iz Oceana*; * tellurem hastâ, *uprvši se o koplje vinuti se u vis, te tako tle kanoti od sebe odtisnuti*; * aera repulsa, *bakrene stvari, koje udariv jedna o drugu, odskaču*; * telum aere repulsum, *odskačuć. 2) odagnati, od-, protjerati*, hostes in silvas; alqm a ponte, homines a templi aditu; alqm ex urbe; nostri repelluntur, *uzbijeni su. 3) tp. a) zadržati, zaustaviti, uzbiti, odkloniti, preprečiti i nal.*, ictus; periculum; contumeliam, *uzdržati se od ruženja;* vim vi; injuriam ab alqo; ab hac spe repulsus, *izdala je nada;* dolorem a se; oratorem a gubernaculis civitatum; * facinus, *preprieči. b) odbiti što, ne mariti za što, prezirati*, repulsus ab amicitia; si quid petiveris, haud repulsus abibis; hi repulsi in spem impetrandi honoris dilati; repulsus honor augeatur; * a quo repulsus (graculus); * conubia; * preces; * repulsi proci; * saepe repulsus eas. *c) od-, pobiti, oprovrći*, nec qui contra dicunt, causam difficilem r.; allatas criminationes; *(Phaedr.)* repulsus veritatis viribus. *d) koga kamo odtisnuti, tisnuti*, hanc ad meretricium quaestum, *jedn. Plaut. Cist.* 1, 1, 4.

rĕ-pendo, ndi, nsum. 3. *1)* * *natrag vagnuti, odvagnuti*, pensa. *2) odvagnuti, odmjeriti, izbrojiti, izplatiti za što*, aurum pro capite alcjs; * miles repensus auro = *odkupljen; tp.* * *omjeriti*, fatis *(o bolju sudbinu)* contraria fata rependens; * *odmjeriti = odplatiti, vratiti*, gratiam; magna; vices, *čast u zajam;* damna formae ingenio, *naknaditi, poravnati.*

rĕpens, tis, *adj. (riedko)* = repentinus, adventus; bellum; *adv.* r. alia nuntiatur clades, *Liv.*; bina r. oculis obtulit ora meis, *Ov.*

rĕpente, *adv.* [repens] *iznebuha (naprama očekivanomu; sr.* subito), *iznenada.*

rĕpentīnus, *adj.* [repente] *nenadan, naprasit*, adventus; impetus; oppugnatio; tumultus; terror; cum tantum repentini periculi praeter opinionem accidisset; malum, incommodum; casus; ut sunt Gallorum subita et repentina consilia; exercitus, *u hitnji dizana;* homines ignoti et repentini, *Cic. Brut.* 69, 242.; in novo populo, ubi omnis r. *(bez mnogih predjâ)* atque ex virtute nobilitas sit, *Liv.* 1, 34, 6.; † venenum, *prieki. Odt.* **repentīno**, *adv. iznenada, iznebuha.*

† **rĕpercussus**, us, *m.* [repercutio) *odskakivanje, odskok*, solis, *odsjev*; maris, *odpor.*

rĕ-percŭtio, etc. 3. *1) odbijati, odtiskivati, odgoniti, učiniti da što odskoči*, * discus repercussus in aëra, *odbijen*; † aquae repercussae; † amnis saxo repercussus; *partic.* **repercussus** *takodjer a) odjekujuć, oreći se, razliežući se*, valles (clamoribus); † clamor jugis montium, *razlieže se*; † voces r. montis anfractu. *b)* * *odsievajuć*, lumen aquae sole.

rĕ-pĕrio, rĕpĕri *ili* reppĕri, rĕpertum, 4. *1) opet naći, -nalaziti, nahoditi*, parentes suos, *(Ter.)*; mortui sunt reperti. *2) u obće, naći, nalaziti, nahoditi, (tražeći i mučeći se; sr.* invenio), *iz-, pronaći, odkriti, opaziti, spaziti, do-, saznati, dobaviti se, steći*, frumentum in agris; tabulas; causas duas; auxilium rei; reperiuntur, qui, *imade ljudî;* voluntas secunda reperiebatur, *pokazivala se je;* numerus repertus est; * fallax haud ante repertus; inopes reperiuntur; quem Tarentum venisse reperio; Pythagoras in eas oras Italiae venisse reperitur; neque qui essent idonei portus, reperire poterat; cum quaereret, sic reperiebat: nullum aditum esse ad nos; r. occasionem; rem et gloriam, *Ter.*; sibi salutem; nomen ex inventore. *Navlast. što nova izumjeti, -odkriti, -izmisliti*, nihil novi; viam, qua etc.; disciplinam; rationes bellandi; * dolos.

rĕpertor, ōris, *m.* [reperio] *izumilac, početnik,* * medicinae; * hominum rerumque, *stvoritelj;* * personae pallaeque; † flagitii.

rĕpĕtītio, ōnis, *f.* [repeto] *ponavljanje.*

rĕpĕtītor, ōris, *m.* [repeto] *koji natrag ište, -traži, jedn. Ov. her.* 8, 19.

rĕ-pĕto, etc. 3. *1) za čim ili za kim opet se sezati, pak a) opet naklopiti, -natisnuti se za kim, navaliti, nasrnuti opet na koga,* regem repetitum saepius cuspide afflixit, *Liv.;* † alqm toxico; * repetita per ilia, *po više puta sgodjena. b) vratiti se, natrag ići, pohrliti,* castra; Macedoniam; retro in Asiam; quid repetiimus *sc.* patriam; * urbem; * muros; * praesepia. *2) natrag dovesti, -dozvati,* ad haec (impedimenta) repetenda; qui maxime me repetistis atque revocastis; *takodjer opet osvojiti, -zadobiti,* Politorium rursus bello; libertatem per occasionem; in repetenda libertate. *Pak a) opet-, iznovice iskati, -tražiti, izmoliti si,* Gallum ab eodem; *(Ter.)* repudiatus repetor. *b) natrag iskati, tražiti, -zahtievati,* obsides; pecunias captas; Salaminii Homerum r., *svojê, vele da je njihov;* me ab istius furore, *otimlju;* promissa; civitatem in libertatem; * hinc Dardanus ortus huc r., *ovamo nas natrag zove. Navlast. t. t.,* res r., *tražiti naknadu, -zadovoljštinu (od neprijateljâ preko fetialâ) ili na sudu svoje natrag iskati, -zahtievati, posvojivati, tužiti radi naknadne štete,* utrinque legati ad res repetendas missi; nullum bellum esse justum nisi quod aut rebus repetitis geratur aut denuntiatum ante sit et indictum; in iis rebus repetendis quae mancipi sunt; utrum aequius est decumanum petere an oratorem repetere; *po tom takodjer* pecuniae repetundae, *novci, koje su nagulili namjestnici u provincijah, te koje su morali povratiti, naknada za guljenje novca,* lex de pecuniis repetundis *ili* pecuniarum r.; *(Cael. u Cic. ep.)* postulare alqm de repetundis, (*Tac. ann.* 3, 38.) repetundis; *(Tac.)* absolutus repetundarum; *(Suet.)* repetundarum convictos. *c) za nješto dana, učinjena što drugo tražiti, -zahtievati,* neque r. pro illa quidquam abs te preti, *Ter. d) kano nješto, što koga po pravu ide, tražiti, zahtievati,* jus suum; rationem ab alqo; earum rerum omnium fructum a me r. prope suo jure debet; *pak* poenas r., *kazniti,* eas poenas vi ab alqo; pro veteribus Helvetiorum injuriis populi Rom. ab his poenas bello. *e) opet započeti, -zametnuti, obnoviti,* pugnam; viam, *istim se putem vratiti;* studia; consuetudinem; * repetita robora caedit, *iznovice;* * Venerem; * omina; * repetens iterumque monebo. *Navlast. α) u misli ili naustice ili pismeno ponavljati, opet razmišljati, ponavljati,* rei memoriam; praecepta; repete, quae coepisti; *absl.,* inde usque repetens; * unde tuos repetam fastus? *gdje da počmem opisivati?* * *s acc. c. inf.; (Tac.)* multum ante repetito *(abl. abs.) s acc. c. inf. β) iz daleka počimati, izvoditi,* alqd alte et a capite; ab Erechtheo; longius; initia amicitiae ex parentibus; * si prima domus repetatur origo; * altius ab origine. *γ) natrag brojiti, -računati,* repetitis et enumeratis diebus, *jedn. Caes. b. c.* 3, 105, 2. *δ) zanemareno, naknaditi,* praetermissa.

rĕ-pleo, ēvi, ētum, 2. *1) opet napuniti, -izpuniti,* exhaustas domos; * scrobes terrâ; * crater repletur, *opet se puni;* exercitum, *popuniti;* consumpta; * quod voci deerat, clangore r. *2) na-, izpuniti,* exercitum frumento, *obilno obskrbiti;* * corpora carne, *nasititi;* * sinus floribus; *takodjer* virginem a deo repletam, *da je zatrudnjela, jedn. Just.* 13, 7, 7.; *u pril.,* repleri scientiâ juris; * Fama Euandrum Euandrique domos et moenia; * populos sermone; * curiam verbis; *takodjer* eadem vi morbi repletos, *jedn. Liv.* 25, 26, 8.; *partic.* repletus, *pun,* templis repletis; † eruditione.

rĕplĭcātio, ōnis, *f.* [replico] *nabiranje (natrag), odmatanje,* replicatione quadam mundi, *njekim vrćenjem na okolo, jedn. Cic. n. d.* 1, 13, 33.

rĕ-plĭco, āvi, ātum, 1. *upr. natrag nabrati, zametnuti,* † jecinora replicata intrinsecus, *zapletena; pak razmatati u misli (glavi), premetati u misli, razmišljati,* memoriam annalium, temporum; temporis primum quidque replicans.

rēpo, repsi, reptum, 3. *miljeti, puzati (upr. ob insektih i nalikoj životinji, kojoj su kratke noge; sr.* serpo), cochlea, qua unus homo vix poterat r.; inter saxa repentes cochleae; *(Hor.)* per angustam tenuis vulpecula rimam repserat in cumeram; *pak o sporih putnicih,* milia tria, *Hor.*; sermones r. per humum, *prosto pisane, Hor.*

rĕ-pōno, etc. 3. [*perf.* reposivi, *Plaut.;* * *partic. perf. pass. syncop.* repostus] *1) natrag metati, -stavljati, -kladati, -djevati,* * pullus mollia crura, *baca u hodu natražke;* * humum, *lopatom natrag metati;* * se in cubitum, *nasloniti se na lakat. Odt. a) ostaviti, spremiti, sačuvati,* pecuniam in thesauris; fructus condere ac r.; * Caecubum ad festas dapes; * alqd hiemi; * provisa ante; † scripta in aliquod tempus; * haec sensibus imis, *duboko u pameti;* * manet alta mente repostum judicium Paridis; † odium, *sakriti. b) odmetnuti, položiti, skinuti,* si reposivi remum, *Plaut.;* cum arma omnia reposita contectaque essent; * telas calathosque; * faciemque deae vestemque; * feretro reposto; * onus; * caestus artemque, *okaniti se;* * arbusta falcem, *dadu da se može položiti; takodjer * sahraniti, ukopati,* corpus tumulo; tellure repostos; siccis mea fata *(pepeo)* ocellis. *c) na prijašnje mjesto opet položiti, -postaviti, -metnuti,* lapides suo quemque loco; columnas; * vina mensis; * membra stratis, toro; insigne regium. *d) popraviti, pograditi,* * robora flammis ambesa; † pontes ruptos; * epulae repostae, *poslastice (drugi: „mukom sabrane ili spremljene jestvine");* * alqm in scaeptra, *koga opet kraljem postaviti. 2) * iznovice postavljati,* plena pocula; *pak a) * opet prikazati, ponoviti,* Achillem; fabulam. *b) * od-, povratiti,* nummos, *Plaut.;* donata. *3) postaviti što mjesto čega,* meas epistolas delere, ut reponas tuas; diem diebus illis. *Odt. a) naknaditi, naplatiti komu što, dati što za što,* tibi idem; alcui alibi, *drugdje naknaditi;* * haec pro virginitate. *4) položiti, postaviti,* colla in tergo praevolantium; literas in gremio; * ligna super foco; * animas laetis sedibus; * nec vera virtus, cum semel excidit, curat reponi *(vratiti se k itd.)*

deterioribus; *tp. a) računati-, brojiti medju itd.,* sidera in numero deorum, in deos; rem in artis loco; † in alqa re vigilias, somnum, *upotrebljavati na itd. b) polagati na što, ostavljati na čem,* spem in virtute, omnem spem in se; rem publicam in te, in armis repositam esse.

rĕ-porto, 1. *1) natrag nositi, -voditi,* milites navibus in Siciliam; exercitum duobus commeatibus; * pedem, † se ad alqm, *vratiti se. Odt. a) * donieti, doglasiti,* tristia dicta; certa; fidem, *pouzdan glas;* regis ad aures nuntius *s acc. c. inf.; takodjer * ponoviti,* audita verba. *b) odnieti, zadobiti, steći,* laudem ex hostibus; a rege victoriam; * spem bonam.

rĕ-posco, — — 3. *natrag tražiti, -iskati, -zahtievati što od koga,* alqm simulacrum; * Parthos signa; * quos poenas reposcent; Catilinam a me. *Navlast. a) tražiti kano dug, kano svoje pravo,* rationem *(račun)* ab alqo, vitae; rationem r., quid victis fecerimus; * regem ad supplicium; * natos ad poenas; * foedus *(vršenje ugovora)* flammis; * responsa; † gratiam; † natura spiritum. *b) opominjati,* * hoc vos et Pallanta ducem patria alta.

rĕpostor, ōris, *m.* [repono] *koji ponapravlja, -gradi, jedn. Ov. fast.* 2, 63.

* **rĕpostus,** *adj.* [= repositus *od* repono] *dalek, udaljen,* terrae; gentes.

rĕpōtia, ōrum, *n.* [re-poto] *pijanka sutradan poslije pira, Hor.*

rĕpraesentātio, ōnis, *f.* [repraesento] *class. samo kano t. t. trgovački, izplaćivanje gotovim novcem.*

rĕpraesento, 1. [re-praesens] *1) iznieti na oči, pokazati sliku i priliku čemu, pokazati,* templum illud r. memoriam consulatus mei; † urbis species repraesentabatur animis; † r. consilium, *razložiti;* † fidem, *dokazati istinu;* † alqm sibi; * virtutem moresque Catonis; † affectum patris. *2) t. t. u novčanih poslovih, odmah položiti, u gotovu platiti,* † summam; † mercedem alcui; *absl. Cic. Pak u obće, štogod s mjesta učiniti, -uraditi, uskoriti (naprama zavlačenju),* se quod in longiorem diem collaturus fuisset, repraesentaturum; r. medicinam, *odmah upotriebiti,* † poenam, *s mjesta izvršiti;* † supplicia; † verbera; minas irasque coelestes repraesentatas *(odmah izpunjene, oglasile se)* casibus suis; si repraesentari morte mea libertas civitatis potest; † judicia repraesentata, *sud koji se na brzu sastavi;* diem promissorum.

rĕ-prehendo (* *slož.* reprendo), etc. 3. *1) pri-, uhvatiti, upr. i u pril.,* alqm pallio, *Plaut.;* † reprehensi ex fuga Persae; manu alqm; naves scaphis lintribusque; revocat virtus, vel potius r.; genus pecuniae; * locum, *predmet (themu);* quod erat imprudentiâ praetermissum, id r., *prihvatiti; pak ustaviti, zaustaviti,* * cursum alcjs; *(Ter.)* me reprehendi, *zaustavio sam se. 2) zaustaviti koga kano od kakve stranputice, ukoriti, pokarati, pokuditi (manje nego* vitupero), cum corrigimus nosmet ipsi quasi reprehendentes; alqm; ea res omnium judicio reprehendebatur; alqm in eo genere *(u tom) ili* in eo quod etc.; consilium, temeritatem alcjs; id in me reprehendis; quae in eo r.; *(Hor.)* nihil in magno Homero; *(Nep.)* se ipsum; de ipsa mente item reprehenditur, ut ceteri, *jedn. Cic. n. d.* 1, 11, 23.; *absl.; (Hor.)* major reprensis. *3) u rhetorici, oprovrgavati.*

rĕprehensio, ōnis, *f.* [reprehendo] *zaustavljanje, 1) o govorniku, prestajanje,* sine r., *bez zapinjanja, jedn. Cic. de or.* 2, 25, 100. *2) karanje, korba, ukor,* temeritatis; culpae; vitae; carere r., *biti bez prikora;* incurrere in varias r. *3) u rhet., oprovrgavanje, pobijanje.*

rĕprehenso, 1. [*intens. od* reprehendo] *usrdno zaustavljati, jedn. Liv.* 2, 10, 3.

rĕprehensor, ōris, *m.* [reprehendo] *kudilac, popravljač,* comitiorum; *absl.*

rĕpressor, ōris, *m.* [reprimo] *(riedko) koji uzpreže,* caedis quotidianae, *Cic. p. Sest.* 69, 144.; *(Eutr.)* tributorum.

rĕprĭmo, pressi, pressum, 3. [re-premo] *natrag potiskivati, uzbijati, u obće, zaustavljati, zaustezati, tiškati, tišiti,* lacum Albanum; represso *(u boju)* jam Lucterio et remoto; quem (Mithridatem) repressum magna ex parte, non oppressum reliquit; * pedem cum voce; * dextram; * repressus est imber, *prestala je;* fletum; † sitim; conatus alcjs; fugam; impetus; alacritatem; regios spiritus; sermones; vix odium suum a corpore alcjs; concitatam multitudinem reprimi non posse; quare luxuria reprimeretur; vix se r. *ili (Plaut.)* vix reprimi quin etc., *jedva se uzdržati, uztegnuti itd.*

rĕprōmissio, ōnis, *f.* [repromitto] *(riedko) obećanje (za što drugo obećano).*

rĕ-prōmitto, etc. 3. *1) obećati (za što drugo, kano naknadu), navlast. kano t. t. u trgovanju,* alcui alqd *2)* † *opet, iznovice obećati.*

repto, 1. [*intens. od* repo] *polako hodati, vrljati,* * inter silvas; † per limitem.

rĕpŭdiātio, ōnis, *f.* [repudio] *(riedko) nepri-manje, odbijanje, zabacivanje.*

rĕpŭdio, 1. [repudium] *1) odbijati, ne primati, pometati, zabacivati (po svojoj namisli, bez sile, štogod što se čini kakovo dobro, od čega se je nadati koristi ili radosti; sr.* repello, sperno); vota et preces alcjs a mentibus suis; gratiam alcjs; fortunam; condicionem; officium; consilium senatus a re publica, *uzkratiti;* genus orationis; eloquentia forensis, spreta a philosophis et repudiata; Confiniensem ignominiam; Italiae fugam, Hispaniarum deditionem; securitas specie quidem blanda, sed multis locis reapse repudianda; auctoritatem superiorum, *ne priznavati;* communem naturae sensum, *zatajati. 2) (predclass. i kasno)* = repudium remittere *itd., pogl.* repudium.

rĕpŭdiōsus, *adj.* [repudium] *vriedan da se pometne, jedn. Plaut. Pers.* 3, 1, 56.

rĕpŭdium, ii, *n.* [re *i* pes] *upr. ustupanje, razstavljanje, pometanje, navlast. o zaručnicih ili oženjenih, razpust, razstavljanje ženitbe (samo od jedne strane; sr.* divortium), r. renuntiare, remittere, *o zaručnicih, Com.;* † r. dicere, † uxori r. remittere, † uxorem repudio dimittere, *o mužu, pustiti ženu.*

rĕ-puĕrasco, — — 3. *(riedko) opet djetetom postati, podjetinjeti.*

rĕpugnanter, *adv.* [repugno] *oporno, jedn. Cic. Lael.* 25, 91.

rĕpugnantia, ae, *f.* [repugno] *suproćenje, odpor, nesloga, razdor*, rerum; utilitatis; *absl.*

rĕ-pugno, 1. *1) o vojniku, boriti se proti, opirati se*, fortiter; nonnullos ibi repugnantes. *2) u obće, opirati se, protiviti se, suprotiti se*, fortunae; victoriae patriae; contra veritatem; his rebus unum repugnabat, quod; non r.; * *sa* ne, * *s inf. o stvarih, po svojoj naravi opirati se, neslagati se, suprotiti se*, simulatio r. amicitiae; haec r. inter se; repugnat recte accipere et invitum reddere; *subst.* **repugnantia**, ium, *n. protivne stvari.*

rĕpulsa, ae, *f.* [repello] *1) kano publicist. t. t., odbijanje, odvrgavanje pri traženju službe*, ferre, accipere repulsam, *sa i bez a* populo, *propasti, ne dobiti;* dolor repulsae, *s toga što nije izabran*; aegre tulisse P. Rupilium fratris repulsam consulatus, *kad je tražio itd.*; r. aedilicia; sine repulsa *(da nije prije zaludu tražio)* factum esse consulem; * virtus repulsae nescia sordidae. *2) u obće, zakraćivanje, odbijanje*, nullius rei a se repulsam laturum *(da mu se ne će ništa zakratiti), Nep.*; nullam r. ferre, *Ov.*; nec hanc r. sentiret, *Phaedr.*

rĕpulsus, us, *m.* [repello] *(ponajv. u abl. sing.) odbijanje, odskakivanje, odskok*, durioris materiae; * scopulorum, *odjekivanje od pećinâ.*

rĕ-pungo, — — 3. *opet bosti, u pril.*, in quo possum illorum animos leviter r., *gdje ih mogu opet (u srdce) bocnuti, jedn. Cic. fam.* 1, 9, 19.

rĕ-purgo, 1. *1) opet čistiti*, iter; † alveum Tiberis; * humum saxis; * coelum; † hortum, † quidquid ingredi possent. *2) * otriebiti*, quidquid in Aenea fuit mortale.

† rĕpŭtātio, ōnis, *f.* [reputo] *razmatranje, razmišljanje*, veterum novorumque morum.

rĕ-pŭto, 1. *1) † proračunati*, tempora. *2) pro-, razmišljati*, alqd secum *ili* cum animo suo; horum nihil unquam; quid ille velit; † vere.

rĕ-quies, ētis *(acc.* requietem *i* requiem; *samo* requiem, *Tac.; abl.* requie, * requiete), *f. mir, počinak, odmor, odpočivanje (od kakova posla, nemira i nal.; sr.* quies), *polastica*, animi et corporis; curarum; non labor meus, non r.; * ne sit r. pedum; *meton. (Hor.) počivalište.*

rĕ-quiesco, etc. 3. *1) intrans. počivati, odmarati se (poslije djela, kretanja i nal.)*, legiones; in sella; nullam partem noctis; * sub umbra; a muneribus; aures r. a strepitu et tumultu hostili; * flumina; * humus; *vitis in ulmo. *2) navlast. * počivati, spavati*, lecto; hanc mecum noctem fronde super viridi; Juppiter Alcmenae *(radi A.)* geminas Arctos; *počivati u grobu*, in sepulcro mortuum; * ossa in urna; *tp. smiriti se, primiriti se*, in spe; in sermone alcjs; animus ex miseriis atque periculis; eorum exitio. *3) * trans. smiriti*, rapidos flumina cursus.

rĕ-quiētus, *adj. koji je počinuo*, miles, *Liv.*; * ager.

rĕquīrĭto, 1. [*intens. od* requiro] *upitivati za što*, res novas, *jedn. Plaut. Most.* 4, 3, 11.

rĕquīro, sīvi, sītum, 3. [re-quaero] *1) opet tražiti, -iskati*, alqm, *Ter.*; libros; requiri placere terminos; * portus Velinos, *ploviti u itd. Odt. a) = natrag željeti, ne nalaziti (sr.* desidero), majorum prudentiam in alqua re; subsidia belli *(nema)*; indulgentiam alcjs; quae nonnunquam r., *čemu prigovaram*; * multos inde. *b) u obće, tražiti, željeti, izpitivati, zahtievati (kano potrebno i pravedno; sr.* desidero), quid r., ut sit beatior; virtus nullam voluptatem, res diligentiam; in hoc bello virtutes multae requiruntur, *hoće se. 2) za što ili za čim opet pitati, raz-, izpitivati što*, alqd; de statu civitatis; magna voce Varum nomine appellans requirebat; ab, ex alqo; † de re ab alqo; r., ubinam esset; ut (pueri) pulsi requirant; * sermone socios; * dolus an virtus *(sc.* sit), quis in hoste requirat? *takodjer pregledati*, rationes; † impendia rei publicae.

rēs, rĕī, *f. srodno sa* ῥῆμα *znači upr. ono o čem se govori, predmet govoru, pak se rabi na najrazličniji način (sr.* ratio); *I) u obće, 1) stvar, sgoda, prilika, i nal., a gdješto je u nas dosta i srednji spol zaimena*, res quae nunquam fuerunt ut Scyllae; rem universam tribuere in partes; r. exquisitissimae ad epulandum; *(Hor.)* variae r., *smjesa;* suaves, *poslastice;* res ludicra *(Hor.) bezposlica (drugi: gluma); (Phaedr.)* r. cibi, *stvar za jelo;* r. militaris, bellica, navalis, nautica, frumentaria, pecuaria et rustica, familiaris, *vojničtvo, pomorstvo itd. ili ono što se tiče vojske, rata ili stvari ratne itd.*, praemia rei pecuniariae, *u novcu ili novčanoj vriednosti;* difficultas rei numariae; res divinae, *stvari tičuće se vjere, žrtve;* res humanae divinaeque *pogl.* divinus, humanus; res publica *pogl.* publicus; transmarinae r.; r. hostiles, *neprijateljstva;* r. trepidae, *nemiri;* r. necessariae, r. honestae; nova res, res novae *pogl.* novus; *(Hor.)* utiles r.; una aliqua in re separatim elaborare, *u jednoj jedinoj struci;* rebus ita se habentibus, *budući tomu tako;* in utraque re, *u jednoj i drugoj sgodi;* una ex re satis praecipit, *na jednom itd.;* multis rebus, *u mnogo sgodâ, na mnogo načinâ*, aliis rebus, *u drugih sgodah;* ceteris omnibus r., *u drugih prilikah, svakojako, na svaki način;* ea re plurimum possit, *u tom;* tota re errare, *u svem, sasma. Po tom navlast. a)* res *u pl. stvari koje su u obće ovdje, sviet, priroda, narav*, nihil malo quam has res relinquere; * repertor rerum; * rerum concordia discors; * caput rerum Roma; * rerum domini *(o Rimljanih); (Ter.)* imperitus rerum, *nevješt svietu;* qui in rerum contemplatione studia ponebant, *Cic. Tusc.* 5, 3, 9.; *tako se * genitivom rerum iztiče superlativ*, maxima rerum, *najveće na svietu* (τῶν ὄντων); pulcherrime, dulcissime rerum. *b) gen.* rerum *stoji ne riedko uz substantive kano objectski genitiv, gdje ga u nas ne valja prevadjati*, actio rerum; hanc r. tantam potentiam, *ovu toliku silu;* sine maximis motibus r.; causas r. et consecutiones, *uzroke i posljedice;* r. exitus; r. repugnantia, *protuslovlje;* desperatio r., contemplatio et cognitio r.; ignoratio r., *često takodjer* natura rerum *(sr.* natura); * *s neutr. adjectiva u pl.*, abdita rerum, *skrovito;* vilia r., *maleno;* vana r., *tašte;* ficta r., *izmišljotine. c) često se njim samo opisuju neutra substantivskih adjectiva ili pronominâ, navlastice u onih padežih, u kojih se srednji spol dosta ne razpoznaje, a isto je tako često za opisivanje pojedinih substantiva ili sadržaja cielih misli, kadšto je takodjer zamjenik posamostavničenu infinitivu*, ea res, *to*, nulla res, *ništa*, utraque res, *oboje*, multae res, *mnogo, (Hor.)* res una solaque, *jedno jedino;* qua in re, *u tom, pri tom*, ea re, his rebus, *tim;* nihil earum rerum *odnosi se na predidućе* incursionum; diuturnitate pugnae hostes defessi proelio excedebant, alii integri viribus succedebant, quarum r. a nostris propter paucitatem fieri nihil poterat; quarum omnium rerum maxime admirandum videtur, quod etc.; hujusmodi res *(izdajničke osnove)* aut pudore aut metu tuentur, quibus rebus *(čuvstvom)* nox maxime adversa est; magno numero navium appulso, cujus rei summam facultatem habebant; cum equitatu nihil possent (neque enim ad hoc tempus ei rei [= equitatui] student); vinum ad se omnino importari non sinunt, quod ea re — homines effeminari arbitrantur; pecus, cujus rei summa ex Epiro erat copia; *a odnosi se i na same osobe u Caes. b. G.* 1, 29, 1. 2. qui numerus domo exisset eorum, qui arma ferre possent, et item separatim pueri, senes mulieresque. Quarum omnium rerum summa erat etc., *svega je toga itd.;* minime mirum si ista r. (= historia) adhuc linguâ illustrata non est; dividunt totam rem (= eloquentiam, *cielu stvar)* in duas partes; *(Liv.)* Alexander adolescens in incremento rerum decessit; ad r. gerendas qui accedit, caveat, ne id modo consideret, quam illa r. honesta sit = illud, *naime* ad rem gerendam accedere; si nos patria delectat, cujus rei tanta est vis, ut etc. *(gdje se* cujus rei *ne odnosi samo na* patria); quod si quid ei a Caesare gravius accidisset, — neminem existimaturum non sua voluntate factum; qua ex re futurum, uti etc. *2) = dogadjaj, sgoda, slučaj, usud, sudbina, u obće nješto, na pose junačko djelo, rat, boj, čin, djelo, posao, činjenica, učin*, res opportunae; demonstrare rem, *što se je dogodilo;* r. magna, *znamenit dogadjaj, znamenita, velika stvar;* r. major; r. opportuna; ulla r., *išto;* r. nova, *nov pojav;* non modo res omnes sed etiam rumores cognoscere; *(Hor.)* rerum fluctibus in mediis, adversis rerum immersabilis undis, *dogadjaji života;* res humanae *pogl.* humanus; de tuis rebus ex tuis literis cognoscere; *(Hor.)* metus Caesaris rerum, mors ultima linea rerum, *svim ljudskim stvarim, sgodam, a po tom i svim mukam; (Ov.)* rerum status iste mearum; neque de Graecis neque de Italicis r. quod ei fuerit incognitum; scriptor et auctor rerum, r. populi Romani perscribere, *dogadjaje, sudbu ili djela = historiju*, r. Persicae; *(Hor.)* in medias r. auditorem rapere, agitur res in scaenis; ex medio quia res arcessit *(komoedija)*; res gestae, rem, res gerere *pogl.* gero *2) c)*; ratio excogitata Larini est, res *(izvadjanje)* translata Romam; quid res, quid causa, quid tempus ferat; de re et de causa; omnem rem atque causam *pogl.* causa *2) b)*; res militares et civiles, *ratna djela i gradjanska;* bonae, malae res; res Metelli; res capitalis, *djelo, za koje se glava gubi, zločin vriedan smrti;* condemnati rei capitalis; nitentia arma ante rem, *prije boja;* cum eo hoste res est, qui etc., *boriti nam se je, ratovati nam je;* * r. est mihi cum Danais; *(Hor.)* vos seu calidus sanguis seu rerum inscitia vexat. *3) stvar = odnošaj, stanje, sudbina, sreća, a gdješto se ni ne prevadja, nego se izriče neosobno*, rem explorare; res est in angusto; quanto r. in periculo fuerit; erat r. in magna difficultate; in summo esse rem discrimine; eo tum statu r. erat; qui non norat hominem aut rem; res secundae, bonae, florentes, tutae, adversae, afflictae, asperae, miserae, extremae, dubiae, desperatae, perditae, * fessae, * egenae, *dobra, povoljna itd., zla, nepovoljna, prieka sreća, stanje itd.;* illi res suae placent; rebus suis diffidere; * res variae bello, *promjenljiva je sreća;* * cardo rerum, *prekret sudbine;* sunt lacrimae rerum, *za nesreću, Virg. Aen.* 1, 462.; imperitus rerum, *nevješt odnošajem, Caes. b. G.* 1, 44, 9. 5, 27, 4. *drugčije nego I) 1) a)*; e re nata *(Ter.)*, pro re nata, pro re, *po sgodi i prilici*, pro tempore et re; * ex re, *po prilici;* ipsa re ac ratione, *po stvari kakova je sama sobom;* si res postulabit, cogat; erat in magnis Caesaris difficultatibus res *pogl.* difficultas; de morte si res in suspitionem venit, *ako se o smrti (t. j. uzroku smrti) podvoji;* res erat in opinione, ut putarent, *mislilo se je, da itd.*; bene, praeclare, male se res habet, *dobro je, zlo je;* res ita se habet, *tako je to;* quid rei est? *što je?* res eo adducta est, ita contracta res est et adducta in angustum; re nuntiata, credita; res delata est ad etc.; probat rem senatus de mittendis legatis, *predlog da se šalju itd., Caes. b. c.* 1, 33, 1.; *(Hor.)* rerum imperia, rerum vitio, r. hominum ac deorum, ruentis imperii rebus *(uzdržanje). II) na pose 1) stvar (sama sobom), zbilja, istina, djelo, stvor, tvor, (naprama onomu, što se samo misli i govori ili samo tako nazivlje ili se čini, naprama svemu što je izvanjsko i lično; sr.* veritas), res declarat, *sama stvar*, res indicabit; res ipsa loquitur, *(Ter.)* rem ipsam loqui; *(Ter.)* rem ipsam putasti = *pravo si ugodio;* mortales et intelligunt et re probant, *djelom, tvorom;* re magis quam summa auctoritate causa illa defensa est, *više sama sobom, nego najvećim ugledom (kojega tada u mene nije bilo);* non re, sed opinione, nominibus differre; re congruere; re, non verbis dissidere; non rerum, sed verborum discordia; res ipsa atque veritas; res et veritas ipsa, *prava pravcata istina;* animum ab ista pictura imaginibusque virtutem ad rem veritatemque traducere; re vera, re quidem vera, reapse, *zbilja, od zbilje;* dilata in speciem actione, re ipsa sublata; ipsa res speciesque miserabilis erat, *stvar sama a i pogled na nju;* spem pro re ferentes; sociis spem pro re ostentare; mala res, spes multo asperior, *veliko zlo, mnogo gora nada;* nuntiata ea clades majorem quam res erat, terrorem excivit; verbo socios, re vera subjectos imperio; pugnavimus verbo pro Sidicinis, re pro nobis; quod res est; nihil est aliud in re, *za ista je tako, Liv.* 10, 8, 11., quid enim in re est aliud, *Liv.* 4, 4, 11.; fructus decerpere ex re, *Hor. sat.* 1, 2, 79.; his et talibus auctoritatibus usi confirmant causam rebus a diis immortalibus judicatam, *Cic. Tusc.* 1, 48, 116.; * rebus spectata juventus; *pak takodjer a) stvar (o kojoj se radi, ona sama sobom)*, ad rem pertinere visum est etc.; *(Hor.)* tanquam ad rem attineat quidquam; *(Hor.)* quid ad rem? = *sve jedno je;* tene relinquam an rem *(predmet parbe, parbu)? b) stvar = predmet, sadržaj (naprama obliku), (Virg.)* angustis hunc addere rebus *(zaodjeti oskudan predmet)*

honorem (nakitom); (Hor.) rem tibi Socraticae poterunt ostendere chartae, verbaque provisam rem non invita sequentur; cui lecta potenter erit res etc.; Sappho, rebus et ordine dispar; versus inopes rerum; numeros animosque secutus Archilochi, non res; (Ov.) heroi erat ista res pedis. 2) *imovina, imetak, imuće, dobro, blago i nal.*, attentior, nimis attentus ad rem, Ter.; r. familiaris; cum jam ex re nihil dari posset; rem augere, majorem facere; (Hor.) rem facere, *sticati*, conficere, *razticati, prosipati*; * sensus cum re consiliumque fugit; r. fidesque, *imetak i vjera (vjeresija)*; privatae res; possessiones et res, *nepokretna i pokretna dobra*; quorum magnae r. aguntur; omnibus optimis r. usus est; (Hor.) omnis mea r. fracta est, juvat illum sic domus et r., paternae atque maternae r., opimae r., r. magna, tenuis, parvula, quibus est equus et pater et res, si r. sola potest facere et servare beatum, r. patris, patria, avita, multis occulto crescit r. fenore, melior sit Horatius an r., *dobro, zemlja*; (Virg.) res tenues, inopes. 3) *korist, dobro, sreća i nal.*, rebus alcjs studere; consulere suis rebus; res communis, res publica, *obće dobro, državno dobro*; rei publicae causa; e re videtur, *pokazuje se koristnim*, e, ex re publica, ex re mea *pogl.* e 2) f); quae cognosse in rem erat, quae nosci prius in rem (*od potrebe*) esset; quid in rem sit, Sall. Liv.; in rem suam convertere alqd, *okoristiti se čim*; frustra an ob rem, *na korist*, Sall.; * Caesaris, * decus r. mearum, *moga života*. 4) *uzrok, razlog*, samo ea, hac re; ob eam, hanc rem, *s toga, zato*. 5) *posao*, rem cum alqo transigere; res alcui est cum alqo; tecum mihi r. est; cum his mihi r. sit; quoniam cum senatore r. est [*sr.* I) 2)]; rem suscipere; inter se multa communicare de tota illa ratione atque re Gallicana; rationem, rem contrahere cum alqo, res contractae, r. redeuntes, prolatae *pogl.* contraho, redeo, profero; rem, res gerere *pogl.* gero 2) c); (Hor.) si non intendes animum studiis et rebus honestis. 6) *parnica, parba (obćenitije nego* causa), utrum rem an litem dici oporteret; de rebus ab isto cognitis judicatisque et de judiciis datis. 7) *državni odnošaji, država, sila, vlast, vlada*, res Romana, Albana, Latina, Carthaginiensis; * Italae; * custos rerum, *rimske vlasti*; * fractae; * fluxae Phrygiae; * res Priami evertere; res eorum civibus, moribus, agris aucta; propterea quod florentissimis rebus domos suas Helvetii reliquissent; suis r. timere, *za svoju zemlju*; res publica *pogl.* publicus; res ad patres redit; rerum potiri; summa rerum *pogl.* summa; † res sine discordia translatae.

rĕ-săcro, 1. (*sr.* resecro) *od prokletstva izbaviti*, alqm rursus, *jedn.* Nep. Alc. 6, 5.

rĕ-saevio, 4. *opet bješnjeti-, goropaditi se*, *jedn.* Ov. trist. 1. 1, 103.

rĕ-sălūtātio, ōnis, *f.* [resaluto] *odzdrav*, *jedn.* Suet. Ner. 37.

rĕ-sălūto, 1. *odzdraviti komu*, alqm.

rĕ-sarcio, etc. 4. *opet popravljati-, pogradjivati*, vestem (*okrpiti*); tecta; *u pril. opet naknaditi, nadoknaditi*, id (detrimentum); † damnum.

re-scindo, etc. 3. 1) * *opet provaliti, -prokinuti*, vulnus, *ozlediti*; luctus obductos, *opet ponoviti*; gratia male sarta rescinditur. 2) *razrezati, raz-, porušiti*, vallum, pontem; * coelum; * vestem a mem-bris, *sderati*; *meton.*, *otvoriti*, eum locum quem nobilitas praesidiis firmatum atque omni ratione obvallatum tenebat; * ferro summum os ulceris (*prokinuti*); * latebras teli; *tp.* (*ukinuti*), *zatrti, uništiti*, pactiones; sua acta; judicia; res judicatas; consulta et decreta; voluntates mortuorum.

re-scisco, scīvi *ili* scii, scītum, 3. *sa-, doznati, obaznati*, rem, Ter.; id; quod; (Nep.) de suo adventu; † ex alqo; *s acc. c. inf.*

re-scribo, etc. 3. 1) *odpisati, pismeno odgovoriti*, epistolam ad alqm, literis *ili* ad literas, *na pismo*; alcui ad alqm; cui rei; ad alqd; *s acc. c. inf.* 2) *iznovice pisati*, ex eodem milite novas legiones, *opet sastaviti*; cantus rescripti erant sonis vocum, *onako kako se je pjevalo*; † rationes; commentarios; *takodjer* † *proti pisati, pismeno oprovrći*, alcjs libro; rescripta Bruto (*pismo proti B.*) de Catone; Marci Ciceronis libro quo Catonem coelo aequavit, quid aliud dictator Caesar quam scripta oratione velut apud judices respondit? 3) *odpisati*, a) *u računih dug kano plaćen upisati*, argentum mihi jube rescribi, Ter.; nunquam r., *vratiti*, Hor. (*sr.* resigno). b) ad equum r., Caes. b. G. 1, 42, 6. *šaljivo s dvojim značenjem ‚u konjanike upisati' ili ‚poviteziti'*. c) *zapisati kano dug*, *jedn.* Cic. Att. 16, 2, 1.

† rescriptum, i. *n.* [rescribo] *carski rescript.*

rĕ-sĕco, etc. 1. 1) *odrezati, odsjeći*, linguam; * truncos; * partem de tergo. 2) *tp.* a) de vivo alqd r., *kanoti iz živca izrezati = načeti i glavnicu i najpotrebitije*; neque id ad vivum r., *neću rezati do živca, dirati u živac, sasma tačno gledati.* b) *zaustaviti, zatrti, iztriebiti*, libidinem; nimia; nationes; * spem longam spatio brevi, *odreći se radi.*

rĕsĕcro, 1. [re *i* sacro] *iznovice zaklinjati, moliti*, Plaut.

rĕ-sēmĭno, 1. *opet roditi*, se, *sam sobom se r. (o Phoenixu)*; *jedn.* Ov. met. 15, 392.

*** rĕ-sĕquor**, etc. *dep.* 3. (*samo u temp. perf.*) *govorom sliediti = odgovoriti, odvratiti*, alqm his dictis; rogantem his.

rĕ-sĕro, 1. [sera] 1) *odsunuti, odključati, otvoriti*, * portas hosti; * fores; * januam; * limina; * urbem r. et pandere portas; * sedes infernas; * pectus; † cubiculum imperatoris; *u pril.* Italiam gentibus; rem familiarem; reseratae aures sunt. 2) *tp.* a) * *očitovati, objaviti*, angustae oracula mentis. b) *odpočeti*, * Janus annum.

rĕ-servo, 1. *spraviti, spremiti, uštediti, ostaviti*, commeatus ad obsidionem; legiones ad periculum alcjs; consilium ad extremum, in aliud tempus; in diem; rem totam vobis integram; illorum esse praedam atque illis reservari; cetera praesenti sermoni; Minucio me reservabam, *čekao sam s pismom na itd.*; quae me ad majora (*na gore zlo*) reservo? * alqm exitio; * si numina vestra, incolumem Pallanta mihi si fata r.; * di capiti ipsius generique reservent! (*sc.* fata tyranni) = *osvetili se*. Odt. a) (*riedko*) *izbaviti, uzdržati, spasiti*,

omnes. b) *zadržati*, nihil ad similitudinem hominis.

rĕses, ĭdis, *adj.* [resideo] 1) *zaostao, ostao.* in urbe plebs, *jedn.* Liv. 2, 32, 5. 2) *lien, trom, bezposlen (glede prijašnjega protivnoga stanja ili glede drugih, koji su radeni*; *sr.* deses), qui castra urbesque primo impetu rapere sit solitus, eum residem intra vallum tempus terere; * jam pridem r. animos; clamorem pugnantium exaudimus r. et segnes.

rĕ-sĭdeo, sēdi, sessum, 2. 1) *sjedeć zaostati, zabaviti se, zatrajati se, sjedjeti*, in republica; † patriis in terris; in equo; * corvus arbore residens; *praegn.*, *smiriti se, upokojiti se*, resident mortui, Cic. legg. 2, 22, 55. (*u rukopisih:* residentur). 2) *u pril.*, *zasjesti, zaostati, ostati*, in corpore nullum r. sensum; periculum in venis atque visceribus rei publicae; in nutu r. (*stolovaše*) auctoritas; nunc r. (*još ostaje*) spes in tua virtute; quorum in consilio pristinae r. virtutis memoria videtur; hujus incommodi culpa ubi resideat.

rĕ-sīdo, sēdi, sessum, 3. 1) *sjesti, posaditi se, prisjesti, odpočinuti*, ambulantes, tum vero residentes; * mediis aedibus; * Siculis arvis; † in area domus; in villa, in oppido alqo; (Just.) in iisdem terris cum virgine. 2) *spustiti se*, montes; * curribus (*dat.*) r. asperae pelles, *hvataju se*; *takodjer* * *uzmaknuti*, retro r.; maria in se ipsa; *tp.* *smiriti se, popustiti, jenjati, uminuti*, mentes a bello; longiore certamine sensim r. Samnitium animi; ira; terror; * bellum; † lien aegri r., *lieči se*; † nunc attollebatur, nunc residebat, *spuštao glas.*

rĕsĭdŭus, *adj.* [resideo] *zaostao, ostao*, simulatio; quid potest esse residui? pecunia r.; *subst.*, **residuum**, ii, *n.* *ostatak*; † residua pl.

rĕ-signo, 1. 1) *razpečatiti*, literas, * testamentum; a) * *očitovati, objaviti*, fata. b) (*riedko*) *kanoti odkidanjem pečata ukinuti*, fidem tabularum. c) * Mercurius morte lumina r., *otvara već sklapajuće se oči ne dajuć umrieti.* 2) *iz jedne računske knjige u drugu prepisati* (*sr.* rescribo), *pak povratiti*, cuncta; quae dedit.

rĕ-sĭlio, lui, — 4. [re-salio] *natrag skočiti*, velites ad manipulos; * ranae in lacus; *o stvarih, odskočiti*, * grando a culmine tecti; * non secus haec (sarissa) r.; *u pril.* ab hoc crimen r., *od njega odskače, njega se ne hvata*; *prenes.*, manus r. (*stišće se*) in breve spatium.

rĕ-sīmus, *adj.* *uzvinut*, * nares (*munića*).

† rēsīna, ae, *f.* [ῥητίνη] *smola, živica.*

rĕsĭpio, — — 3. [re-sapio] *davati na što (o ukusu)*, *class. samo tp.*, homo minime resipiens patriam, Cic. n. d. 2, 17, 46.

rĕsĭpisco, ii, — 3. [resipio] *opet zadobiti ukus*, *pak* 1) *opet na se doći, opet se opametiti.* 2) *od nesvjestice i nal. doći na se, osviestiti se*; *pak* (Ter.) *osloboditi se, ohrabriti se.*

rĕ-sisto, stiti, stĭtum, 3. 1) *stati, stanuti se, zaustaviti se*, in regno; ibi; Romae; praesidio castris; cum duabus legionibus in occulto; nec ante restitit quam; virtus extra fores carceris; negabat se unquam cum Curione restitisse, *da s njim govori = nisam nigda ni rieči s njim progovorio*; (Ter.) resiste, *ta stani!* *u pril.*, a) *u govoru stati*, in hoc; * media in voce; * verba. b) *opet ustati*, lapsi r., *jedn.* Cic. p. Mar. 39, 84. 2) *odoljeti, oprieti se, protiviti se, suprotiti se, braniti se* (*obično o onom, na koga se napada*; *sr.* obsisto), alcui; hostibus; alcui in acie; in itinere; dolori; adversariae factioni; conjurationi; eruptionibus; contra veritatem; (Nep.) qui adversus r. auderent; ut nemo ei dicendo posset r.; omnibus his resistitur; legi resistebatur; quin obruatur Romana res, resisti non posse; ab nostris fortiter resistitur; animus mollis et minime resistens ad calamitates perferendas, *ne mogući odoljeti*; *sa* ne; *absl.*, r. ac propulsare; resistentibus collegis; rursus resistentibus *sc.* nostris (*poslije rieči:* nostros pertubaverunt) Caes. b. G. 4, 12, 2.; * ni Fata resistant.

rĕ-solvo, etc. 3. 1) *opet raz-, odvezati*, * vestes; * vittas capitis; * tegmina armorum; * virginem catenis; * resoluta comas, *razpletene kose*; * equos, *izpregnuti.* *Navlast.* a) *otvoriti*, literas (*razpečatiti*); * ora fatis; * vocem atque ora; * fauces in verba. b) *razstaviti, raztopiti, raztjerati*, * glaeba se (*rahli se*); † glaeba resoluta defluxit; * nivem; * nebulas; tenebras. 2) *tp.* a) *učiniti da omlitavi, -da se umori (razkošju i mekoputnošću, snom ili smrću)*, † resolutus fatigatione; † occultos in luxus et malum otium resolutus (*opp.* intentus publicas ad curas); * corpus somno; * luctantem animam nexosque artus; * membra ad molles choros; * Cerberus immania terga r. fusus humi, *pružio protegnuv se.* b) *ukinuti, uništiti*, † vectigalia; * jura pudoris; † disciplinam militarem; * dolos tecti ambagesque, *odmrsiti prevarljive i zahodne puteve kuće (labirintha) = upútiti kuda se izlazi.* c) * *raztjerati, svršiti, ukloniti*, curas; litem lite *pogl.* lis 3); *pak takodjer* * *osloboditi*, te piacula nulla; amore resolutus. d) *natrag platiti, izplatiti*, argentum; pro vectura (*platiti*), Plaut.

rĕsŏnābĭlis, *adj.* [resono] *razliežući se*, echo, *jedn.* Ov. met. 3, 358.

rĕ-sŏno, etc. 1. 1) *intrans.* a) *razliegati se*, theatrum (*ori se*); * aedes plangoribus; * strepitu (*zaglušati*); * chordis; * nervis; * suave locus voci conclusus; * alcyonem, *o glasu ledke (ptice)*; * e sacra r. (*zuje*) examina quercu; gloria virtuti r. tanquam imago, *oglašuje se krieposti, kano jeka glasu*; † juga montium vocibus; † plausus litoribus; * Albunea (*žuboreća*). b) *ječati, razliegati se*, nervos; * virgulta avibus. 2) *trans.* a) * *odjekivati čim*, silvae Amaryllida (*imenom A*); umbrae triste et acutum, *žalostivim i pijućim glasom*; *pak pass.* in fidibus testudine resonatur (sonus). b) * *zaglušiti*, lucos cantu.

*** rĕ-sŏnus**, *adj.* *razliežući se*, voces.

rĕ-sorbeo, — — 2 *natrag u se gutati, -srkati*, * fluctus; * saxa, *sobom u more povlačiti*; *prenes.*, * *natrag povlačiti*, in bellum.

re-specto, 1. [*intens. od* respicio] 1) *obazirati se*, quid respectas? Ter.; ad tribunal; † alius alium respectantes; verum haec ita praetereamus, ut tamen intuentes et respectantes relinquamus. 2) *tp.* a) * *gledati na što, obazirati se*,

nec meum respectet, ut ante, amorem; si qua pios r. numina. *b) izgledati*, par munus ab alqo.

respectus, us, *m.* [respicio] *(često u Liv.) 1) obaziranje, obzir*, fugere sine r. *(bezobzirce)*; incendiorum, *na požar. 2) tp. a) obaziranje, obzir (u misli i srdcu; sr.* ratio), *razmišljanje*, habere r. amicitiae; r. rerum privatarum; Romanorum; † respectu paucitatis. *b) utočište*, habere r. ad alqm; r. omnium rerum, victoriae.

re-spergo, rsi, rsum, 3. [re-spargo] *pokropiti, poprskati*, oculos; manus sanguine; alqm sanguine nefando soceri generique, alqm cruore; † *tp.* respersus servili probro.

respersio, ōnis, *f.* [respergo] *kropljenje, poprskavanje*, pigmentorum; sumptuosa *(mirisi i vinom)*.

respĭcio, exi, ectum, 3. [re-specio] *1) intrans. obazirati se*, ad alqm, *Ter.;* ad oppidum; tam longe retro; eo; † post terga; *absl. 2) trans. a) obazirati se na što, za kim, gledati na koga*, Caesarem; tribunal; * Eurydicen suam; * ignoto pendentia tergo; proxima signa, *na itd. cohorte. b) za sobom ugledati, opaziti*, quos, *Liv.;* * hostes tergo; * moenia; * *s acc. c. inf. 3) tp. a) natrag zamisliti, premisliti*, quoad longissime potest mens mea r. spatium praeteriti temporis. *b) izgledati, očekivati*, subsidia; spem ab Romanis. *c) gledati, paziti, obazirati se na koga ili što, brinuti se, starati se za koga*, ad haec; † ad curam rerum ab elocutione; *(Ter.)* aetatem tuam, te; sacramentum (*opp.* negligere); Galliam; sin Caesarem respiciant *(mare)* atque ejus gratiam sequantur; generum suum; † r. *(imati pozor na što)* ac timere oppidanos; quod, *na što;* patriam; rem publicam; salutem alcjs; commoda populi; * exemplar vitae morumque; * neglectum genus et nepotes; * si quid pietas antiqua labores r. humanos; * Laërtiaden, * Nestora; dii r., nos r. *(Ter.)*; † respiciant dii perjuriorum vindices, *pamtili itd.; s acc. c. inf., Plaut.;* si Caesar se respexerit, *ako se bolje predomisli, Planc. u Cic. ep. d) padati komu na vrat*, ad hunc summa imperii, *jedn. Caes. b. c.* 3, 5, 4.

* **respīrāmen**, ĭnis, *n.* [respiro] *dušnik, grkljan.*

respīrātio, ōnis, *f.* [respiro] *1) disanje*, sine respiratione *(bez oduška)* pugnare. *2) odušak, odmor u govoru. 3) izdušivanje, izvjetrivanje, izparivanje*, aquarum, *jedn. Cic. n. d.* 2, 10, 27.

respīrātus, *abl.* u, *m.* [respiro] *(riedko)* = respiratio *1), Cic. n. d.* 2, 55, 136.

re-spīro, 1. *1) trans. natrag disati, izdisati*, animam; ex ea pars redditur respirando. *2) intrans. predisati, odisati*, libere. *Pak od kakove težkoće odisati*, a metu; civitas; spatium respirandi, *(odušak)*; *jenjati, odminuti, prestati*, oppugnatio; cupiditas atque avaritia paulum; ita respiratum est.

re-splendeo, etc. 2. *odsinuti, jedn. Virg. Aen.* 12, 741.

re-spondeo, ndi, nsum, 2. *1) za što drugo obreći, -ponuditi, -zavjeriti se*, par pari respondes dicto, *Plaut.;* verbum verbo par pari, *Ter.;* paria paribus, *(Cic. Att.* 6, 1, 23.). *2) nastice ili pismeno odgovoriti*, alcui; alqd; alcui alqd; his rebus; epistolae; ad alqd; ad postulata; superbe; concinnus in brevitate respondendi; *s acc. c. inf.; (Nep. Just.) s ut; absol.;* saxa respondent voci, *odjekuju;* * flebile ripae; *izpušta se r. riedko u fam. liarnom govoru, ako se ne očekuje odgovor na pitanje,* ad ea rex *(na to će kralj)*; si ab aliis etc.; ad ea Bocchus placide et benigne, *Sall. Jug.* 102, 12. *Navlast. a)* r. jus, de jure, * civica jura, *o pravoznancih, onim, koji upituju za savjet, odgovarati;* quid de quaque consultatione respondeamus; *pak* criminibus r., *odgovarati za što, braniti se od čega; takodjer o svećenicih i oraculih*, haruspices r. *b) o pozvanih obtuženicih i vojnicih, koji su se poimence pozivali, odazvati se, javiti se*, non respondebant, quorum nomina delata erant; Verrem non responsurum; *(Hor.)* respondere debebat; ad nomina; respondesne tuo — dic sodes — nomine? = *odazivlješ li se, da tebe ta slava ide? Hor. ep.* 1, 16, 31.; *pak* pedes r. non vocatos, *pripravne su;* † verba respondebunt. *3) tp. a) odgovarati, podudarati se, biti nalićan, prikladan čemu*, patri *(pukı otac)*; verba verbis; eventus ad spem; virtus alcjs opinioni hominum; porticus, quae Palatio respondeat, *prema P.;* † quia non tota (villa) ad animum ei responderat; * vires mihi non r. in carmina, *ne dotiče. b) jačinom, vrednotom, odgovarati*, laudibus Graecorum; urbes coloniarum ac municipiorum tumulis Catilinae; orationi illorum; quomodo fortitudini respondebis, *zahtjevom hrabrosti zadovoljiti;* * Caesaris arma non responsura lacertis. *c) vraćati*, amori amore *(ljubav za ljubav)*; liberalitati; officiis alterius; * alcui curis. *d) dužnosti, navlast. obećanjem ili plaćanjem odgovoriti*, ad tempus; *(Attic. pri Cic. Att.* 16, 7, 6.) ut sit, unde par pari respondeatur *(čast u zajam)* [*sr.* 1]; *(Hor.)* officio. *e)* * *o mjestih, ležati-, biti naprama čemu*, tellus contra.

responsio, ōnis, *f.* [respondeo] *1) odgovaranje, odgovor. 2) (rhet.)* sibi ipsi r., *pobijanje sama sebe.*

responsĭto, 1. [*frequent. od* responso] *(riedko) odgovarati* [*sr.* respondeo *2) a)*], id (jus civile) interpretari populo et r.

responso, 1. [*intens. od* respondeo] *1) odgovarati, (Plaut.)* alcui; * ripae r., *odjekuju, ore se. 2)* * *tp. odgovarati, prkositi, suprotiti se*, cupidinibus; Fortunae superbae; ingens virtus atque animus cenis r. opimis, *ne mari;* ne gallina malum responset dura palato, *Hor. sat.* 2. 4, 18.

responsor, ōris, *m.* [respondeo] *koji odgovara, savjetuje u parnicah, jedn. Plaut. Rud.* 1, 4, 7.

responsum, i, *n.* [*partic. od* respondeo] *odgovor*, dare, reddere alcui, † accipere et reddere; ferre, auferre; responsa suis postulatis exspectare; his responsis ad Caesarem relatis; sine responso legatos dimittere; *(Hor.)* Scythae responsa petunt. *Navlast. a) odgovor pravoznanca*, multa ejus acute r. *b) odgovor svećenika ili oracula i nal.*, ex fatis Sibyllinis haruspicumque r.; responsum ex scripto recitare; memor responsi vatum; *(Tac.)* nec aut consilia *(ljudske savjete)* earum (feminarum) aut r.

(proricanje) negligunt; * responsa Sibyllae; * hinc Italae gentes in dubiis r. petent; * senior Nautes, unum Tritonia Pallas quem docuit multaque insignem reddidit arte, haec r. dabat, vel quae portenderet etc.

respublĭca, *ili* res publica *pogl.* publicus *i* res.

re-spuo, etc. 3. *upr., natrag pljuvati, 1) izpljuvati, izbljuvati, povratiti*, natura rěliquias cibi; * invisum cadaver, *izmetnuti (o zemlji). 2) zahititi, zabaciti, ne mariti, pokuditi (sr.* rejicio, repudio), condicionem; Caesaris interdicta; * poetas; alqm auribus; aures r., *godi se slušati;* gustatus id quod valde dulce est, aspernatur et r.

re-stagno, 1. *o vodah, zaplaviti, poplaviti*, lacus; * mare; *pak o kojem mjestu, biti poplavljen*, is locus late r., *Caes. b. c.* 2, 24. 4.

† **restauro**, 1. *1) popraviti, pograditi*, theatrum; aedem Veneris. *2) ob-, ponoviti*, bellum, *iznovice zametnuti.*

re-stillo, 1. *opet ukapati (na kapljice uliti)*, quae (literae) mihi quiddam quasi animulae restillarunt, *jedn. Cic. Att.* 7, 9. *rabeć njekoga pjesnika.*

restinctio, ōnis, *f.* [restinguo] *gašenje*, sitis, *jedn. Cic. fin.* 2, 3, 9.

re-stinguo, stinxi, stinctum, 3. *1) gasiti, trnuti*, ignem; * flammam; † incendium; opera flammâ comprehensa; aggerem; * pocula ardentis Falerni lymphâ, *hladiti (ulievanjem vode)*; *abs.* * restinctus donec vapor omnis. *2) dušiti, tuliti (toliti), miriti, priečiti, smetati, ništiti*, sitim; ardorem cupiditatum; mentes auditorum inflammatas; odium; *(Ter.)* verba unâ lacrimulâ; studia; sermunculum; animos hominum sensusque restingui morte.

restio, ōnis, *m.* [restis] *užar, Suet.; šaljivo, bijen užetom, Plaut.*

restĭpŭlatio, ōnis, *f.* [restipulor] *obveza u zamjenu, navlast. koje je morao pri sponsijah tužitelj preuzeti (sr.* sponsio.)

re-stĭpŭlor, *dep.* 1. *dati si za što obreći ugovorom.*

restis, is, *f. uže, konopac (tanje nego* funis); per manus reste data; *(Ter.)* tu inter eas restim ductans saltabis = *plesat ćeš* cordax *(razpušten ples u staroj grčkoj komoediji, pri kojem su plesači rukama držali za konopac)*; *posl.* res redit ad r. = *tako mi je, da se objesim, Ter.*

restĭto, 1. [*intens. od* resto] *zaostajati, skanjivati se, oklievati.*

restĭtrix, īcis, *f.* [resto] *koja ostaje, jedn. Plaut. Truc.* 4, 2, 5.

restĭtuo, ui, ūtum, 3. [re-statuo] *1) na prvašnje mjesto postaviti*, statuam; * quo quaeque modo steterit, r. *Navlast. a) natrag dovesti, -donesti, vratiti*, alqm in patriam; sospites Romam ad propinquos; causa restituendi mei *(iz progonstva)*; * quem tibi candidi primo restituent vere favonii; * non genus, non te facundia, non te restituet *(na život vratiti = oživjeti)* pietas. *b) opet dati, povratiti*, alcui alqd; alqm alcui; Arpi restituti ad Romanos; restitue nobis veterem tuam calliditatem, *pokaži nam;* r. se alcui, *opet se s kim oprijateljiti; navlast. reći komu da je što njegovo (na sudu), dosuditi*, apibus fructum suum, *Phaedr. 2) popraviti, pograditi, opet postaviti*, aedes; muros; oppida; * disjectas comas *(prigladiti)*; r. proelium, aciem, pugnam, ordines, *opet urediti;* alqm, *povratiti koga na svoje imanje, právo, stanje;* alqm in integrum, in antiquum locum gratiae, in regnum, in amicitiam suam; tribunos in suam dignitatem; provinciam in antiquum statum; Aetolos Romanis; *(Ennius pri Cic. off.* 1, 24. *sr. Virg. Caen.* 6, 846.) unus homo nobis cunctando restituit rem; *navlast.* r. vim, *silom počinjenu štetu opet popraviti;* damna Romano accepta bello; iudicia (Verris), *ukinuti.*

restĭtūtio, ōnis, *f.* [restituo] *1)* † *popravljanje, pogradjivanje. 2) povraćanje, pozivanje iz progonstva, pomilovanje*, damnatorum; † *primanje sbačenoga senatora natrag u senat.*

restĭtūtor, ōris, *m.* [restituo] *koji popravlja, -povraća*, templorum; salutis.

re-sto, stiti — 1. *1) natrag stajati, stati*, * qui (amor) restat; *praegn. protiviti se, suprotiti se, opirati se, odolievati*, summa vi; legiones; restantes caeduntur; paucis plures vi restatis; qua minimâ vi restatur; *(Tac.)* restantibus laminis adversum pila et gladios. *2) ostati, preteći, nalaziti se (opp.* perisse *i nal.; sr.* supersum), qui pauci admodum, *još su na životu; (Hor.)* nunc ego resto; *(Virg.)* superstes restarem; hic r. actus; unam sibi spem reliquam in Etruscis r.; quantum (civium) infinitae caedi restitisset; * dona restantia pelago et flammis; restat ut, * *s inf., ostaje još;* * generos externis affore ab oris, hoc Latio r. canunt; * ire tamen r.; non *ili* nihil aliud r. nisi *ili* quam, *Ter. Liv.;* quod restat, *uviek, vazda.*

restricte, *adv. sa* † *sup.* [restrictus] *1) tiesno, štedljivo*, facere quid; † restrictissime facere. *2) tačno, tvrdo*, observare, praecipere.

restrictus, *adj. s comp.* [*partic. od* restringo] *1)* † *napet*, toga, *pretiesna;* pedum digiti restrictiores, *kraći. 2) tp. a) zadovoljan, jedn. Plin. ep.* 9, 19, 6. *b) štedljiv, tvrd, škrt*, homo; cum naturâ semper ad largiendum ex alieno fuerim restrictor. *c) tačan, oštar, strog*, imperium.

re-stringo, etc. 3. *1) natrag vezati, -sapinjati, -stezati, da se što jedno od drugoga razstavi*, dentes, *kesiti, Plaut.; tp. oslabiti*, animum maestitiâ, *jedn. Tac. ann.* 16, 16. *2) natrag-, tvrdo vezati, -svezati*, * restricta lacertis; * vinculum fasciae ad arcum sellae; * restrictus silici; † *tp. a)* natura omnes ad custodiam pecuniae r., *veže. b) stisnuti, stegnuti, ustaviti, zapriečiti i nal.*, sumptus; delicias et necessitates, *umanjiti.*

† **re-sūdo**, 1. *znojiti se, potiti se*, solum; humore.

rĕsulto, 1. [*intens. od* resilio] *odskočiti, odjeknuti*, * tela galeâ; * imago vocis; * colles clamore; † *tp.*, barbara nomina Graecis versibus, *protive se.*

rĕ-sūmo, etc. 3. *1) opet uzeti*, * tabellas; * perlectus liber ex integro resumendus; † arma, *opet skočiti na oružje. 2) tp. a) opet se primiti čega, ob-, ponoviti*, voluptatem; hostilia; pugnam. *b) opet se čega dobaviti, zadobiti što*, * vires, *pokriepiti se;* † somnum; † animum, *osloboditi se.*

rĕ-suo, etc. 3. *odšiti, odporiti*, tunica ex utraque parte resuta, *jedn. Suet. Aug.* 94.

rĕ-sŭpīno, 1. *natrag prignuti, -povaliti*, puer ad me accurrit, pone apprehendit pallio, resupinat, *Ter.*; assurgentem umbone, *povali, obori nauznak, Liv.*; meton, * *oboriti, obaliti*, valvas.

rĕ-sŭpīnus, *adj. natrag prignut, -naslonjen, nauznačice ležeći, nauznak*; * cum haeret r. inani; * collum; * resupinum alqm fundere, *povaliti koga na tle*; † resupini spectantesque tectum; *navlast. od oholosti ukočen, nos dižući*, * Niobe in mediam tulerat gressus resupina per urbem.

rĕ-surge, etc. 3. *opet ustati, -uzpraviti se, -podići se*, * resurgam *(iz *postelje)*; † jacentes nullo ad resurgendum nisu; † arbor eodem vestigio resurgens; * centimanus Gyas *(iz Tartara)*; * luna, *izlazi*; * ter si resurgat murus aëneus auctore Phoebo; * ramus resurgens. *a)* † *opet se dignuti*, in ultionem. *b) opet se podignuti, pojaviti, (Tac.)* bellum; * amor; * res Romana velut resurgeret, *Liv.*; * Roma resurgens; resurgens urbs, *koji se opet gradi.*

rĕ-suscĭto, 1. *opet podticati, -podjarivati*, * positam *ili* veterem iram.

rĕtardātio, ōnis, *f.* [retardo] *zadržavanje, zabavljanje, jedn. Cic. Phil.* 5, 11, 30.

rĕ-tardo, 1. *zadržati, zabaviti, ustaviti, zaustaviti, smétati, braniti*, alqm in via; † inundationibus Tiberis retardatus; * tua ne retardet aura maritos; * neque eos (equos) jam frena virum neque verbera saeva etc. r.; alqm; alcjs animos atque impetus, † impetum; alqm a scribendo, † a scribendi studio; qui tot annos ita vivo, ut a nullius unquam me tempore aut commodo aut otium meum abstraxerit aut voluptas avocarit aut denique somnus retardarit; ad quem (agrum) fruendum non modo non retardat, verum etiam invitat atque allectat senectus; aliquantum retardati sunt Boeotii, *Nep.*; motus stellarum retardantur, *bivaju sporiji*; *reflex.*, tum antecedendo tum retardando, *zaostajanjem.*

rĕ-taxo, 1. *protu kuditi, jedn. Suet. Vesp.* 13.

rēte, is, *n. mreža, predja* (*sr.* cassis, plaga).

rĕ-tĕgo, etc. 3. *odkriti, otvoriti*, thecam nummariam; * sacra nullis retecta viris *(kamo nije pristupa)*; † retectis pedibus, *neobuvenih nogu*; * homo retectus, *ne zaklonjen (štitom)*; *pak* * *pokazati, razsvietliti*, orbem, diem radiis; rebus luce retectis; *tp. očitovati, odati, odkriti*, * arcanum consilium; * scelus; † occulta conjurationis.

rĕ-tendo, ndi, ntum *ili* nsum, 3. *odapeti*, † arcum; * retensus.

rĕtentio, ōnis, *f.* [retineo] *ustavljanje*, aurigae; *takodjer zaustavljanje novca, koji treba izplatiti; tp.* r. assensionis, ἐποχή *novije akademije, uzkraćivanje pristajanja.*

1. **rĕtento**, 1. [*intens. od* retineo] *zaustavljati*, me, *Plaut.*; agmen; alqm; † pecuniam, calones, sarcinas; † legiones; *od propasti ustaviti, sačuvati*, hominum sensus vitasque.

2. * **rĕ-tento** (retempto), 1. *opet pokušati*, verba; viam leti; *s inf.*

rĕ-texo, etc. 3. *1) satkano raztkati, opet oporiti*, telam; *prenes.*, * dum luna quater plenum tenuata retexuit *(umanjila)* orbem; *tp. ukinuti, razvrći i nal.*, praeturam; orationem, *poreći*; novi timores r. superiora; *(Hor.)* scriptorum quaeque, *preraditi*; *(Mat. u Cic. ep.)* me ipse retexam? *zar da sam sebe pretvorim?* 2) * *kanoti iz nova tkati, -snovati, obnavljati*, properata fata *(života)*; totidem (orbes) huc illuc.

rĕtĭcentia, ae, *f.* [reticeo] *mučanje, šućenje, gdje se očekuje, da bi trebalo govoriti, prešućivanje, navlast. koje mane pri prodaji koje stvari*, ex locutione, ex r., ex contentione vocis et summissione etc.; vestra virtus neque oblivione eorum, qui nunc sunt, neque reticentiâ posterorum sepulta esse poterit; a jureconsultis etiam reticentiae poena constituta est; *takodjer pl.*, hujusmodi r. jure civili omnes reprehendi non possunt; *kano rhet. figura prekidanje-, presiecanje govora* (ἀποσιώπησις).

rĕtĭceō, cui, — 2. [re-taceo] *1) intrans. (na koje pitanje ili gdje tko očekuje da će se govoriti) mučati, šutjeti* (*sr.* taceo, sileo), de injuriis; alcui, *ne odgovarati komu*; *absl.* 2) *trans. premučati, prešutjeti (jače je nego taceo [sr.* taceo *II.], ono što bi trebalo kazati zaustegnuti)*, alqd; in maximo vestro beneficio — non placuit r.

rētĭcŭlum, i, *n.* [*dem. od* rete] *mrežica*, plenum rosae; *(Hor.)* panis.

rĕtĭnācŭlum, i, *n.* [retineo] *(gotovo uviek u pl.)* * *sve čim se što uzteže, -drži, sveza, uže, konopac*, classis; mulae; † *tp.* retinacula *(sveze)* vitae abrumpere.

rĕtĭnens, entis, *adj.* [*partic. od* retineo] *koji se čega-, koji do čega tvrdo drži*, sui juris dignitatisque; *(Tac.)* avitae nobilitatis, antiqui moris.

rĕtĭneo, tĭnui, tentum, 2. [re-teneo] *1) zaustaviti, zadržati, zabaviti, ne pustiti, zaustegnuti*, milites in loco; alqm in vinculis; hostes pugnando; se obsidem *(kano taoca)* retinerent; legiones ad urbem; cohortes apud se; alqm; biduum tempestate retentus; aegre retenti sunt quin etc., *jedva su zadržani, da itd.*; hostem ab incepto; injecta manu ferrea et utraque nave retenta; arcum manu; usque eo retinuit (ferrum in corpore); arma; alienum; armorum parte tertia celata atque in oppido retenta; * lacrimas; * manus ab ore; *tp. a) zaustavljati, ne dati, držati na uzdi*, liberos metu, *Ter.*; moderari cursum atque in sua potestate r.; alqm in officio; animos sociorum in fide; * gaudia; * rabiem; * gemitus non r.; * lingua retenta meta. *b) zabavljati, zanimati*, ordo ipse annalium mediocriter nos r. enumeratione fastorum; quae varietas vehementer animos hominum retinere in legendo possit; * Picus ore suo volucres vagas. *2) za-, uzdržati, održati, sačuvati i nal.*, oppidum; amicos observantiâ, rem parsimoniâ; armis regnum; * cognatos amicos; extremum jus; jus augurum rei publicae causâ conservare ac r.; pristinam virtutem; officium; justitiam; * commissa; caritatem in posteros; civitatem in bonis artibus; utilitatem in amicitia et fid m; suum ordinem; hunc morem usque adhuc; hujus sine offensione ad summam senectutem benevolentiam; eorum usum benevolentiamque; neque sibi diutius vi-

tam esse retinendam; alqd memoriâ; immortali memoria *(nigda ne zaboraviti)* percepta beneficia; memoriam alcjs rei; vehementer retinebatur, ne, *veoma se je držalo, pazilo, da ne*; si illud tenerent, se quoque id retenturum; quartum jam diem sine pabulo retentis jumentis, *budući da su bez hrane ostala*; † monumenta ingenii ejus haud perinde retinentur.

rĕ-tinnio, etc. 4. *zvečati*, in vocibus nostrorum oratorum retinnit quiddam et resonat urbanius, *jedn. Cic. Brut.* 46, 171.

rĕ-tŏno, — — 1. *odgrmjeti, gromko se odzivati, jedn. Cat.* 63, 82.

rĕ-torqueo, etc. 2. *natrag okrenuti, -obratiti*, oculos ad urbem; agmen ad dextram retorquetur; caput; * Rhoetum leonis unguibus; * civium retorta tergo brachia libero; * manibus retortis, *s rukama vezanima na ledjih; takodjer odkrenuti*, * tergum pantherae; * amictum; *u pril., a) (Just.)* scelus in auctorem, *obratiti na (koga)*. *b)* * mentem, *prevrnuti.*

rĕ-torrĭdus, *adj. upr., usahnuo, suh; prenes.*, mus, *previjan, Phaedr.* 4, 2, 16.

rĕtractātio, ōnis, *f.* [retracto] *nećanje*, samo sine r., sine ulla r.

rĕtractātus, *adj. u comp.* [*partic. od* retracto] *opet pregledan, -popravljen*, retractatius σύνταγμα, *jedn. Cic. Att.* 15, 3, 1.

rĕ-tracto, 1. *1) opet pipati, -ticati, -dirati, -primati, -hvatati se, -laćati se*, arma; * vulnera; * ferrum; * manu sua vota. *2) opet se čim baviti, na čem raditi, obradjivati*, * verba desueta; † orationem, † finitam causam; † detecta et nuda omnium mens postera die retractatur, *sutradan se iznovice razpravlja*; * munera Ceae neniae; † causas doloris, *obnavljati*, † vetera odia; *navlast. opet razmišljati*, alqd diligenter; locus a me retractandus; * secum memorata; * fata. *3) natrag povući, pak a) poreći*, * dicta; † largitiones. *b) protiviti se, suprotiti se, ne dati se, otimati se, ne htjeti*, retractantem arripi jubet; nullo retractante; sive retractas; * quid jam retractas?

rĕtractus, *adj. s comp.* [*partic. od* retraho] *dalek, udaljen, skrovit, sakriven*, retractior a mari murus; sinus maris introrsus r.

rĕ-traho, etc. 3. *1) natrag vući, -nositi, uztegnuti, zavratiti, na silu odvući*, manum; Hannibalem in Africam; alqm in urbem; † alqm a via; * unda pedem; * se ab ictu; *navlast. bjegunca natrag dovući, stići i povratiti*, alqm ex fuga, ex itinere; alqm; ne forte deprehensus a custodibus Romanis retraheretur ut transfuga; revocandum universi retrahendumque censuerunt; *šaljivo (Ter.)* argentum fugitivum; * quo fata trahunt retrahuntque; *tp. a) odvlačiti, uzdržavati, ne dati komu*, consules a foedere, ab interitu; † ex magnis detrimentis; * si retractus erit, *ako se spasi*; * r. se, *ne dati se u što*; cum se retraxit, ne pyxidem daret, *Cic. p. Cael.* 27, 94. *b) što zadržati, ne dati podpuno*, occulere aut r. alqd, *Liv. c)* † *odbiti od čega (kojega broja)*. *2) (Tac.) opet-, iznovice vući, -potezati na što*, ad eosdem cruciatus; Treviros in arma; potiorem civitatis partem ad societatem Romanam; obliterata aerarii nomina, *iznieti na svjetlo*. *3) u obće navući-, navesti na što*, alqm in odium judicis, *omraziti sudcu*; † in condicionem proborum magistrorum; † r. imaginem nocturnae quietis ad spem haud dubiam.

rĕtrecto *pogl.* retracto.

rĕ-trĭbuo, etc. 3. *1) (riedko) natrag dati, vratiti*, pro Siculo frumento acceptam pecuniam populo, *Liv.* *2) dati komu ono, što ga ide*, alcui fructum, quem meruit; † alcui testimonium.

rĕtrō, *adv.* [re] *1) o prostoru, uz rieči i u rečenicah, koje znače kretanje, nazad, natrag, natražke, unazad*, r. navem inhibere; * dare lintea, *natrag broditi*; * r. pedem cum voce repressit; r. cedere; r. redire, respicere; *uz glagole mirovanja, ozad, ostrag, straga*, est mihi in ultimis aedibus conclave r., *Ter.*; quid r. atque a tergo fieret. *2) o vremenu, nazad*, deinceps r. usque ad Romulum; *(Hor.)* quodcunque r. est, *za nami*; † r. habeatur ratio. *3) o drugih odnošajih, nazad, natrag*, r. ponere, *pometnuti, ne mariti*; * sententia vobis versa r., *opet se okrenula na prijašnje neprijateljstvo*; † pretium r. abiit, *pala je*; *navlast. naprotiv, opet.*

rĕtrorsum *ili* **-sus**, *adv.* [*stegnuto od* retroversum, -sus] *1) nazad, natrag, natražke, Hor.* *2) naopako, opet.*

* † **rĕtrō-versus** *i stegn.* **retrorsus**, *adj. nazad, natrag okrenut.*

rĕ-trudo, etc. 3. *odtisnuti, od-, porinuti, potisnuti, Plaut.*; *partic.* **retrūsus**, *adj. dalek, udaljen, sakriven, skrovit*, res abditae et r.; haec esse penitus in philosophia r. atque abdita; voluntas abdita et r.

rĕ-tundo, tŭdi *(takodjer -ttŭdi radi versa)*, tūsum (tunsum), 3. *upr., natrag tisnuti, -odtisnuti, pak, ustaviti, suzbiti, zauzdati*, animum, qui luxuria diffluit, *Ter.*; linguas Aetolorum, *ućutkati*; *(Lentul. u Cic. ep.)* improbitatem alcjs, *(Cael. u Cic. ep.)* sermones; *zatupiti, upr., i u pril.* * tela; * ferrum retusum; impetum; hostem; gladios, in rem publicam destrictos; ferrum alcjs, *krvničku namjeru prepriečiti*; mucronem stili; ingenium retusum.

Reudigni, ōrum, *m. germanski narod u sjevernoj Njemačkoj, jedn. Tac. Germ.* 40.

reus, i, *m.* i *(redje)* **rea**, ae, *f.* [res] *1) svaki, kojemu se sudi, okrivljenik, -ica, obtuženik, -ica, krivac*, alqm reum facere, *(Cael. u Cic. ep.)* de vi, *(Liv.)* alqm r. agere (* legum spretarum), *obtužiti, okriviti*; † postulare alqm reum impietatis; reum fieri; in reos referre, eximere ex reis; reus delicti, parricidii, de vi, *pl.*, rei, *koji se pru, parbenici. 2) u obće krivac čemu*, culpae alienae; fortunae hujus diei, *uzrok*; r. suae partis tutandae, *odgovornik*; * reus agor, *krive me*; *odt.* * reus voti, *dužan izvršiti zavjet = kojemu je želja izpunjena.*

rĕ-vălesco, lui, — 3. * *opet ozdravjeti i ojačati, opet ozdravjeti*; *tp.* † Laodicea revaluit propriis opibus, *pomoći se, osiliti*, † diplomata r., *došla su opet do prijašnjega ugleda.*

rĕ-vĕho, etc. 3. *1) natrag dovezti, -donesti*, praeda revecta *(na kolih)*; * tela revexit; † famam ex Bithynia; *(kasno)* triumphum. *2) obično u pass., natrag doći, -dovezti se, dojahati, -dobroditi (sa i bez* curru, nave, equo

i nal.), in castra, inde ad proelium; per circum; *(Hor.)* Ithacam; *u pril., u govoru se povrnuti na što,* ad superiorem aetatem revecti sumus.

rĕ-vello, etc. 3. *1) iztrgnuti, prokinuti, srušiti, odtrgnuti, odkinuti,* tela de corpore; * telum ab alta radice; * humum dente curvo; * alqm magna muri cum parte; claustra portarum, *provaliti;* * fores; revulsa tabula; * cinerem manesve, *izriti;* * quos Sidonia urbe r., *odnio;* * morte ab alqo revelli; * r. usque proximos terminos agri, *zaorati u itd. 2) tp. zatrti,* consulatum ex omni memoria; honorificis verbis omnes injurias.

rĕ-vēlo, 1. *odkriti,* * ore revelato; *(Tac.)* super sanguinem et spolia r. frontem = *strigu si glavu i bradu;* * sacra.

rĕ-vĕnio, etc. 4. *natrag doći, povratiti se (pokazuje svršetak povratku; sr.* redeo *i* revertor), *opet doći,* huc, *Plaut.;* domum; † in urbem, † ex longinquo; *(Plaut.)* ex inimicitia cum alqo in gratiam.

rē-vērā *pogl.* res *II) 1).*

rĕ-verbĕro, 1. *natrag baciti, uzbiti, o rieci,* reverberari, *odskakivati, t. j. vrtlog tvoriti,* cursus aestu reverberabatur, *valovi su uzbijali brod, Curt.*

rĕvĕrens, tis, *adj. s † comp. i † sup. [partic. od* revereor] † *poštujući, smjeran,* sermo erga patrem; † illud reverentius; † reverentissimus mei; * ora (Musarum), *čedna, (poštena).*

† **rĕvĕrenter,** *adv. s comp. i sup.* [reverens] *s poštovanjem, smjerno.*

rĕvĕrentia, ae, *f.* [reverens] *bojazan, koja postaje od poštovanja (riedko od straha), poštovanje, smjernost,* adhibenda est quaedam r. adversus homines et optimi cujusque et reliquorum; † habere, † praestare r. alcui; * poscendi; * *personif. kano božica.*

rĕ-vĕreor, etc. *dep.* 2. *1) bojati se, plašiti se čega (sr.* timeo, metuo), suspitionem; mulier r. coetum virorum, *žapa se; (Ter.)* non r. *sa* quominus. *2) poštovati, častiti (sr.* vereor), dignitate aliqua antecedentes r. et colimus; † hos; † homines.

rĕ-verro, — — 3. *razmesti,* alqd, *jedn. Plaut. Stich.* 2, 2, 64.

rĕversio, ōnis, *f.* [revertor] *povrat s puta (baš kad se nije došlo na kraj, gdje* reditus *znači, kad se je došlo do kraja), u obće, povratak,* reditu vel potius r. mea; exponam vobis breviter consilium et profectionis et reversionis meae; sol binas in singulis annis r. ab extremo contrarias facit; febris.

rĕ-vertor *(riedko* **-to**), ti, *[partic. perf.* reversus, *ali riedko perf.* -rsus sum], sum, ti *(riedko* -tere), 3. *vratiti se, povratiti se (opp.* proficiscor, *pokazuje početak vraćanja, koje se trajno izriče gl.* redeo), ex itinere; ad alqm; in castra; * nescit vox missa reverti; * *o čokotu, opet se dignuti, opet rasti; (riedko)* reverti, *okrenuti se, obrnuti se, povratiti se,* revertitur ad commodum, *tiče se koristi;* † ne ira victoris in tribunos reverteretur; *tp.* ad sanitatem; in gratiam cum alqo; malum in civitatem reverterat; * poena reversura est in caput tuum; r. ad propositum; sed jam ad id, unde digressi sumus, revertamur; sed illuc, sed ad illos revertar; verum uti Lilybaeum, unde digressa est oratio, revertamur; ut ad me revertar; * nunc ad te et tua magna consulta revertor.

rĕ-vĭdeo, — — 2. *(riedko) opet pogledati,* ad heram, *Plaut. Truc.* 2, 2, 65.

rĕ-vincio, etc. 4. *1)* * *natrag svezati,* juvenis manus post terga revinctus. *2)* * *u obće, utvrditi, privezati,* ancoras catenis; tigna; trabes; * alqm ad saxa; * latus ense, *pripasati;* * serpentum spiris, *uviti;* * insulam Gyaro; *u pril.,* * mentem amore.

rĕ-vinco, etc. 3. *1) svladati, nadvladati, pridušiti,* * catervae consiliis juvenis revictae; † coeptam adultamque conjurationem. *2) tp. pobiti, oprovrći,* nunquam hic neque suo neque amicorum judicio revincetur; crimina revicta rebus.

rĕ-vĭresco, rui, — 3. *1) opet pozelenjeti, ozelenjeti,* * silvae; † Ruminalis arbor in novos fetus; * *pomladiti se. 2) tp. ojačati, osiliti,* impolitae res ad renovandum bellum r.; senatus ad spem auctoritatis pristinae; † imperium; † domum Germanici.

rĕ-vīso, etc. 3. *trans. opet ogledati, -obići, -pohoditi,* revise nos aliquando; rem Gallicanam; domos; * aequor Atlanticum, *opet broditi;* * quae satis digna fortuna te r., *zapala te; (Plaut.) intrans.* r. ad alqm; quid agant.

rĕ-vīvisco, vixi, — 3. *oživjeti,* ut revixisse aut renatum sibi quisque Scipionem imperatorem dicat; *tp.* memoria ac desiderium alcjs; homines justitiâ, abstinentiâ.

* **rĕvŏcābĭlis,** *adj.* [revoco] *koji se natrag dozvati-, povratiti može,* telum non fuit.

* **rĕvŏcāmen,** ĭnis, *n.* [revoco] *odazivanje, opomena na povrat.*

rĕvŏcātio, ōnis, *f.* [revoco] *odazivanje, povraćanje,* a bello; *tp.* r. ad contemplandas voluptates. *Navlast. kano rhet. figura, ponovljeno zvanje, ponovljeno izgovaranje* verbi.

rĕ-voco, 1. *1) natrag zovnuti, povratiti,* alqm intro, *Plaut.;* alqm domum *(u zavičaj), Just.;* alqm de suo cursu, ex itinere, e lēgatione; ad vitam; * servare alqm revocatum a morte; qui me revocastis *(iz prognanstva); (Hor.)* abeo, et revocas nono post mense, revocat: redeam? abi, quo blandae juvenum te r. *(k sebi)* preces; spes Samnites ad Caudium rursus r., *Liv.;* multis necessariis rebus in Italiam revocabatur; Jubam revocatum finitimo bello; *o stvarih, uzmaknuti, odvrnuti,* * pedem ab alto; * gradum; * oculos suos; * artus gelidos in vivum calorem, *ogrijati;* † deficientem capillum r. *(zavrnuti)* a vertice *(na prednji dio glave); kano vojnički t. t. natrag zovnuti, povratiti,* equites, copias, naves; legiones ab opere; † ab impugnandis operibus armatos; hos certo signo; * *prenes.,* flumina signo dato; *u pril. i tp. a) povratiti, ob-, ponoviti,* vires; * vires victu, *ponačiniti se;* studia intermissa; priscos mores, *Liv.;* † antiquam militiam; * veteres artes; * animos; * perjuria. *b) odvratiti,* alqm a turpissimo consilio, a tanto scelere; quos spes praedandi studiumque bellandi ab agricultura et quotidiano labore revocabat. *c) na prijašnje koga ili*

što povratiti, animum incitatum ad ulciscendam orationem tuam r. et reflecto; hominum mentes ab hisce permotionibus ad lenitatem misericordiamque; † alqm ad sanitatem; se ad industriam, se ad pristina studia; se ad se, se r., *domisliti se;* se ad ea r. *(sjeća se),* e quibus etc.; *(Just.)* revocari in memoriam somnii, oraculi, *opomenuti se opet. d) natrag uzeti, poreći,* * facta; † libertatem. *e) na tješnje mjesto stisnuti,* comitia in unam domum; facilius in vitibus revocantur *(reže se)* ea quae sese nimium profuderunt; r. se non poterat, *nije se mogao sasma oteti drugovanju. f) dozvati-, dovesti u neki odnošaj nješto prama čemu, urediti po čem [sr.* refero 1) *c)*], alqd ad suas res; signa ad naturam = *naravski tumačiti;* ostenta quae — ad conjecturam aliquam interpretatione revocantur, *gdje se tumačenjem nječemu domišlja, nešto sluti,* omnia ad potentiam suam, ad gloriam, reliquas res ad lucrum praedamque, *smjeraju na itd.;* r. in dubium, *dvojiti o čem;* rem ad manus, *dati da dodje na šake;* spem consulatus in partem, *dieliti;* ad se crimen maximi facinoris, *na se uzeti;* rationem ad veritatem; alqm ad M. Antonii aestimationem frumenti exactionemque pecuniae. *2) opet-, iznovice zovnuti, -pozvati, -zazvati,* † convivam in diem posterum; *kano t. t.* in suffragium; easdem tribus; *navlast. a) kano sudbeni t. t. iznovice na sud zvati, -tražiti da se sudi,* hominem populus, *Cic. Qu. fr.* 2, 6, 2. *b) t. t. zvati glumca, pjesnika i nal., da ponovi,* saepius revocatus; revocatus eandem rem dicere; praeco revocatus; s *acc. stvari,* primos tres versus, *vikati da se ponove; impers.* milies revocatum est; † *absol.,* cur revocabas. *c) opet pozvati,* domum suam istum non fere quisquam r. Nec mirum, qui neque in urbe viveret neque revocaturus esset *(niti bi pozivanje vratio); (Phaedr.)* vulpem.

rĕ-vŏlo, 1. *natrag letiti,* * telum.

* **rĕvŏlūbĭlis,** *adj.* [revolvo] *koji se natrag koturati-, valjati može,* Fatorum nulli r. carmen, *što no nitko odvratiti ne može.*

rĕ-volvo, etc, 3. *1) natrag valjati, -motati,* † molis objectu revolutus amnis; † stamina; * revoluta aestu saxa, *poplavljene;* * rursus iter omne, *natrag prevaliti;* * aequora; draco revolvens sese; * revolutus equo, *spao;* * ter revoluta toro, *sruši se;* * revoluta saecula, *prošla;* * revoluta dies, *vraćajući se; navlast. knjigu odmotati, otvoriti (sr.* evolvo), tuas adversus te Origines; † librum ad extremum, *pročitati;* * loca jam recitata, *iznovice čitati. 2) tp. a)* omnia necessario a tempore atque homine ad communes rerum atque generum summas revolventur *(vraća se);* * iterum casus revolvere, *na novo trpjeti;* † animus revolvens *(na novo potičući)* iras; * iter fallacis silvae, *natrag ići putem. b)* revolvi, *opet-, na novo u što upasti, naići na što (zla),* in eandem vitam, *Ter.;* * in veterem figuram *(prometnuti se);* † ad vana et toties irrisa; † in luxuriam; † rursus ad superstitionem; eo revolvi rem, *na to je došlo;* revolutus ad dispensationem inopiae, *natjeran. c)* revolvi, *u govoru ili misli povratiti se na što,* revolvor, identidem in Tusculanum, *svejednako snujem prodati T.;* eodem revolveris; ut ad illa elementa revolvar; † ad memoriam conjugii, *osjetiti se;* † ob haec ipsa amantis animus in sollicitudinem suspitionemque revolutus est; * quid in ista revolvor? *što mi na um dolazi?* * visa, † omnia dicta factaque ejus secum, *razmišljaju,* † plura veterum; * sed quid ego haec ingrata revolvo? *opet kazujem.*

rĕ-vŏmo, etc. 3. *opet izbljuvati, -izrigati, -povratiti,* * fluctus; * Charybdis carinas.

rex, rēgis, *m.* [rego] *1) kralj,* rex Albanus; regem alqm appellare; *samo* rex *o kralju perzijskom;* regum rex, *o kralju Parthâ, Suet.;* * *kano adj. vladajući,* populus late r.; *često u pl. kraljevska porodica* (post reges exactos), *navlast. kraljevići. Za vremena republike imala je ta rieč, rabljena o Rimu, odurno značenje despota, usurpatora, samosilnika,* impune quaelibet facere, id est, regem esse; *ipak su se tako nazivali njeki svećenici, navlast.* r. sacrificulus, sacrificius *ili* r. sacrorum, *koji je prinosio žrtve, koje su njegda kraljevi prinosili. 2) tp. a)* * *u obće, vladar, gospodar, načelnik, vodja i nal.,* r. divum hominumque, *o Jupitru;* r. Stygius = Pluto; regis solio; r. aquarum, *Neptun; (Phaedr.)* rex ferarum *(o lavu);* * † r. apum, *matica; takodjer* * *o riekah, kano ti o Eridanu, glavnoj rieci Italije;* r. pueritiae, *vodja, odgojitelj mladeži; takodjer* * *kano počastni naziv, n. p. o Aeneji. b) (ponajv. pjesn.) svaki gospodin, mogućnik, bogataš,* regem me esse oportuit, *Ter.;* rex eris, si etc., *Hor.;* reges, *velika gospoda, Cic. fam.* 9, 19, 1; *često zaštitnik čankolizâ, Ter. Hor.*

Rhădămanthus *i* **-os,** i, *m.* [Ῥαδάμανθυς] *sin Jupitrov, brat Minojev, radi svoje pravednosti po smrti jedan od sudaca pod zemljom.*

Rhaeti, Rhaetia etc., *pogl.* Raeti, Raetia etc.

Rhamnus, untis, *f.* [Ῥαμνοῦς] *mjesto u Attici, na glasu radi hrama i kipa božice Nemese* (Nemesis) *odt.* * **Rhamnūsis,** ĭdis, *f.* [Ῥαμνουσίς] *božica* Nemesis; * **-ūsius** [Ῥαμνούσιος], *adj. rhamnuntski.*

rhapsōdia, ae, *f.* [ῥαψῳδία] *pjev iz homerskih pjesama, rhapsodija, jedn. Nep. Dion.* 6, 4.

1. **Rhea,** ae, *f. staro italsko ime;* R. Silvia, *kći Numitora, kralja u Albi, mati Romula i Rema (sr.* Ilia).

2. **Rhĕa,** ae, *f.* [Ῥέα] *drugo ime Cybelino; pogl.* Cybele.

rhēda, rhēdarius, Rhēgium, rhĕno, *pogl.* reda etc.

Rhēnus, i, *m. Rhen;* * *Po-rhenci, Germani.*

Rhēsus, i, *m.* [Ῥῆσος] *thrački kralj, koji je došao u pomoć Trojancem, pak je pogubljen od Diomeda i Ulixa.*

rhētor, ŏris, *m.* [ῥήτωρ] *učitelj rječitosti;* = orator, *Nep. Epam.* 6, 3. *Hor. sat.* 1, 10, 12.

rhētŏrĭca, ae, *ili* **-ce,** ces, *f.* [ῥητορική] *govorničtvo, rhetorika.*

rhētŏrĭce, *adv.* [rhetoricus] *govornički, s govorničkim nakitom,* r. loqui.

rhētŏrĭcōtĕros, *adj. (predcl.) polatinjeni oblik od ῥητορικώτερος kano comp. za* rhetoricus, *jedn.* Lucilius *pri Cic. de or.* 3, 43, 171.

rhētŏrĭcus, *adj.* [ῥητορικός] *1) rhetorski,* ars rh. *i samo* rhetorica. *2) govornički,* doctores

rh. = rheto[redacted], libri r., *knjige; iz kojih se uči govorničtvo,* [redacted]*ečitost, takodjer subst.* **-ci**, ōrum, *m.;* **-ca**, ōrum, *n. rhetorika.*

† **rhīnŏcĕros**, rōtis, *m.* [ῥινόκερως] *nosorog.*

Rhīnŏcŏlūra, ae, *f.* [Ῥινοκόλουρα] *grad na obali sredozemnoga mora, gdješto se smješta u Aegypat, a gdješto u Syriju, sada El-Arisch.*

Rhinthon, ōnis[redacted]m. [Ῥίνθων] *grčki pjesnik iz Tarenta, koji* [redacted]*e tragične predmete na veselu pjevao.* [redacted] je

Rhion (-um), ii, *n.* [Ῥίον] *rt u Achaji, naprama rtu* Antirrhium.

Rhīpaeus (Rip.), **Rhīphaeus** (Riph.) [Ῥιπαῖος] *adj. iz njeke okolice u najkrajnjoj Sarmatiji ili Scythiji, ripaejski,* Rhip. arces, *rhipaejske gore, Virg.;* eurus, pruina, *Virg.*

rho, *n. indecl.* [ῥῶ] *grčko pisme rho* (ϱ), *jedn. Cic. de div.* 2, 46, 96.

Rhŏdănus, i, *m. rieka u Galliji, s. Rhône.*

Rhŏdŏpe, ēs, *f.* [Ῥοδόπη] *gora u Thraciji s. Rodopske gore, Dospat Dag. Odt.* * **-pēĭus**, *adj. rhodopski = thrački.*

Rhŏdos *ili* **-dus**, i, *f.* [Ῥόδος] *na glasu otok na obali male Asije, sa gradom istoga imena. Odt. a)* **Rhŏdius**, *adj. rhodski; subst.* **-ii**, *m. Rhodjani. b)* † **Rhŏdiensis**, *adj. rhodski.*

* **Rhoetēus**, *adj.* [Ῥοίτειος] *upr. spadajući na grad i rt* Rhoeteum *u Troadi, rhoetejski = trojanski;* * *subst.* **-tēum**, i, *n. more okolo onoga rta.*

rhombus, i, *m.* [ῥόμβος] *1) vračarska vrtaljka, vračarsko kolo, Prop. Ov. 2) obliš, njekakva morska riba, Hor.*

rhomphaea, ae, *f.* [ῥομφαία] *dugačko koplje barbarskih naroda.*

Rhōsiăcus, *adj.* [Rhōsos, i, *f.* Ῥῶσος, *grad u Ciliciji*] *iz Rhosa, rhosiski.*

rhythmĭci, ōrum, *m.* [ῥυθμικοί] *rhythmici, učitelji sklada.*

rīca, ae, *f. povezača rimskih žena, Plaut.*

rīcīnium, ii, *n.* [rica] *mala povezača.*

rictus, us, *m. i (riedko)* **-tum**, i, *n.* [ringo] *usta osobito na smieh razvaljena, zjalo,* risu diducere rictum, *Hor.;* sint modici r., *Ov.; o životinji, zjajuće ždrielo,* * serpentis, * Cerberei.

rīdeo, rīsi, rīsum, 2. *1) intrans. smijati se (u obće; sr.* cachinno), in hoc aut risisse aut ingemuisse; in stomacho *(u ljutini)* r.; r. γέλωτα σαρδώνιον, *svojoj šteti ili na silu, Cic. fam.* 7, 25, 1.; ridentem *(u šali)* dicere verum *Hor.; navlast.* * *milo se smijati, smiešiti se, nasmjehnuti se,* alcui; ad alqm; * vultu r. Fortuna sereno; *prenes. o stvarih, a)* * *smijati se, zasmijavati = veseo se prikazivati, biti vesela lica,* omnia; ager; domus argento, *sja se;* acanthus ridens. *b)* * *nasmijavati se, ljubiti se,* ille terrarum mihi praeter omnes angulus r. *c) dobitnički se smijati,* muneribus aemuli. *2) trans. podsmievati se komu ili čemu, podrugivati se komu ili čemu,* alqm, alqd; r. alqm *(Plaut.);* † alqd in alqo; haec ego non r., *to ne govorim za šalu, nije mi tu do smieha; (Hor.)* versus Ennii; non sal, sed natura ridetur; Pyrrhi ridetur largitas a consule; ridere malis alienis *pogl.* alienus.

rīdĭbundus, *adj.* [rideo] *smijući se, jedn. Plaut. Epid.* 3, 3, 32.

rīdĭcŭlāria, ōrum, *n.* [ridiculus] *lakrdije.*

rīdĭcŭle, *adv.* [ridiculus] *smiešno, šaljivo.*

rīdĭcŭlōsus, *adj. sa sup.* [ridiculus] *šaljiv, smiešan, Plaut.*

rīdĭcŭlus, *adj.* [rideo] *koji na smieh pobudjuje, 1) u zlu sm., smiešan, vriedan da mu se podsmieva,* insania; quae r. aliis; alcui ridiculum est; *(Hor.)* qui r. minus illo? poëma. *2) u dobru sm., smiešan, šaljiv,* * res, *Plaut.;* r. et jocosa res, *Cat.;* mus, *Hor.;* cavillator facie magis quam facetiis r.; r. videbantur esse; ridiculum est *s acc. c. inf., Ter., s inf. Hor.;* ridiculum! *smiešno! Ter., subst. a)* **-us**, i, *m. (predel.) šaljivac, lakrdijaš. b)* **-um**, i, *n.* ridiculi genus patientis et lenti, *u pl.* **-a**, ōrum, *n. šala, dosjetak.*

rĭgens, ntis, *adj.* [*partic. od* rigeo] *ukočen, od zime,* * pars terrae.

rĭgeo, gui, — 2. *ukočiti se, navlast. od zime,* frigore; gelu; corpora omnibus; † manus rigentes; † cetera rigent; * prata; * glacie riget horrida barba; * *u obće,* cervix; gelido comae terrore, *strše;* plumbo *(o caestu);* ferro; signis auroque, *biti pun;* Cerealia dona, *najedrala; prenes.,* * *stršiti,* pars summa; sine frondibus arbos; late Tmolus.

* **rĭgesco**, ui, — 3. [rigeo] *ukočiti se, stršiti.*

rĭgĭde, *adv.* [rigidus] *strogo, jedn. Ov. trist.* 2, 251.

rĭgĭdus, *adj. s comp.* [rigeo] *1)* * *ukočen, tvrd, osb. od zime,* tellus, Boreâ r.; aqua, *smrzla;* frigus; silex; ensis; *prenes., ukočen, stršeći,* cervix; crura; * columna; * quercus; * aesculus; * capilli; * Niphates *(od stienja). 2) tp. (ponajv. pjesn. i kasno) a) tvrd, stalan, postojan,* innocentia, *Liv.;* * vultus; * mens. *b) okoreo,* Canachi signa rigidiora. *c) oporit, usovan, osorljiv, strog,* * verae virtutis satelles; † sententia; * parens; * senes; † r. et tristes satellites. *d)* * *otvrdnuo, divlji,* Sabini; ferae.

rĭgo, 1. *1) (riedko) kakvu tekućinu kamo navratiti,* aquam per agros, *u starom oraculu u Liv. 2) nakvasiti, natopiti,* lucum fons perenni aqua, *Liv.;* * qua Istrus Getas, *teče mimo;* campos, *(o vrutku),* solum, humore terras *(o vodi), absl.,* rigantes accolae, *Curt.; prenes.,* * ora lacrimis; * natos vitali rore, *dojiti.*

Rĭgŏdŭlum, i, *n. grad u zemlji Trevirâ, jedn. Tac. hist.* 4, 71, 3.

rĭgor, ōris, *m.* [rigeo] *1) tvrdina,* * ferri; *navlast. ukočenost od zime, pak studen (f.), mrzlina, zima sama,* torpentibus rigore membris, *Liv.;* † aquae; † nivis; * Alpinus. *2) tp. a)* † *tvrdina, oporost, strogost,* disciplinae veteris; antiquus r. et nimia severitas. *b) ukočenost u vladanju,* * tuus iste.

rĭguus, *adj.* [rigo] *1) natopljen vodom, nakvašen,* * hortus. *2) natapajući,* * amnes.

rīma, ae, *f. 1) pukotina, puklina,* agere, * ducere, *izpucati,* * facere r.; rimas explere; * angusta; * cava; * ignea r. micans, *munja koja sjecka; šaljivo* plenus rimarum sum *(pun sam pukotinâ)* etc. *pogl.* perfluo. *2) izgovor,* aliquam reperire r., *Plaut.;* persuasae fallere rima sat est, *Prop.*

rīmor, *dep.* 1. *razkoliti, 1) preriti,* * terram rastris; *navlast. tražeć preriti, pretresti, pretražiti,* * volucres prata Caystri; * vultur viscera epulis; * canes elatis naribus auras, *pronjušiti;* * partes apertas; * quod cuique apertum rimanti; † ipsam humum pilis; † radices palmarum. *2) tp. tačno pretražiti, iztraživati, uhoditi,* id quoque r. quantum potest; † secreta; † valles; † aditus.

rīmōsus, *adj.* [rima] *pun pukotinâ, razpucan,* * cymba; * fores; *tp.* auris, *brbljavca, koji ništa premučati ne može, Hor. sat.* 2, 6, 46.

ringor, — *dep.* 3. *upr., zube kesiti, pak, srditi se, potajno se ljutiti, Ter. Hor.*

rīpa, ae, *f. obala rieke, brieg* (*sr.* litus); *pl. kraj uz rieku,* ad ripas Rheni, Sequanae considere; qui ad ripas Rheni venerant; *†=litus.

Rīpaeus, Rīphaeus *pogl.* Rhipaeus.

rīpensis, *adj.* [ripa] *(ležeći) na obali,* Dacia, *na obali Dunava, Eutr.*

rīpŭla, ae, *f. dem. od* ripa, *jedn. Cic. Att.* 15, 16.

riscus, i, *m.* [ῥίσκος] *(riedko) kovčeg, Ter.*

rīsio, ōnis, *f.* [rideo] *smijanje, smieh,* quot risiones, quot jocos, *jedn. Plaut. Stich.* 5, 2, 10.

rīsor, ōris, *m.* [rideo] *smijač, rugač, jedn. Hor. ep. ad Pis.* 225.

rīsus, us, *m.* [rideo] *smijanje, smieh,* hominum de te; ista ad risum; risui sorori fuit, *sestra joj se smijala;* * alqd in risum vertere; risum movere, commovere, concitare; miros risus edere; * risum dare, † praebere alcui, *nasmijati koga;* risus captare; risu emori, *Ter.,* corruere; *meton.,* * *predmet smieha, rug,* deus omnibus r. erat; o magnis posthac inimicis r. *2) u zlu sm., porugan je, rug, jedn. Cic. n. d.* 2, 3, 7.

rīte, *adv.* [*upr. abl. mjesto* ritu] *kako treba po naravi ili po svetih zakonih, po starodavnom običaju, po pravoj vjeri i obredu po običaju, pravo, valjano* (*sr.* recte), rebus divinis r. perpetratis; r. colere deos; * mactare bidentes; * vocare, canere; * quorum plaustra vagas r. trahunt domos; * religatos r. carpere gramen equos; hunc r. beatum dixerimus; quae r. sapientia appellanda est; * rebus r. paratis; * partus r. aperire; * *na sreću,* propinquare augurium.

rītus, us, *m. običaj postao po naravi, a utvrdjen starinom* (*sr.* mos, consuetudo), *pak a) o vladanju životinje po nagonu, kadšto i o naravskom vladanju njekih vrsti ljudi, navlast. u abl.* ritu, *poput, kano,* pecudum, ferarum, latronum, mulierum ritu; in alienos r., mores legesque verti; * Cyclopum ritus referre; * fluminis, tempestatis ritu; * r. Teutonico; * novo r., *po novom običaju. b) prastari, od samih bogova zavedeni sveti, religiosni običaj, obred pri službi božjoj,* ritus familiae patrumque servare, id est (quoniam antiquitas proxime accedit ad deos), a diis quasi traditam religionem tueri.

rīvālis, *adj.* [rivus] *upr., koji je dionik u vodi na polju, pak nuzljub* (*sr.* aemulus), *Com.; posl.,* amare se, se et sua sine [redacted]vali = *da se ne navidi.*

rīvālĭtas, ātis, *f.* [rivalis] *(riedko) nuzljubstvo.*

rīvŭlus, i, *m.* [*dem. od* rivus] *class. samo u pril.,* noli tam esse injustus, ut, cum tui fontes vel inimicis pateant, nostros r. etiam amicis putes clausos esse oportere; rivulos consectari, fontes rerum non videre (*sr.* rivus); influxit non tenuis quidam r. in hanc urbem, se[redacted]abundantissimus amnis; r. arcessitus ab ipso ca[redacted]ite accusationis.

rīvus, i, *m. potok;* * rivi lacri[redacted]rum, lactis; † sanguinis; * rivis currentia vina, *potokom tekuća;* * sudor fluit undique rivis; * *vodeni žlieb, tp.* * liquidus fortunae r. inaurat alqm *(gdje treba misliti na potok zlata, kojim se umočeni pozlati); posl. (Ov.)* e rivo flumina magna facere, *načiniti od muhe medjeda;* rivis est deducta oratio, non fontibus, *ima više granâ, ali ne vrelâ* (*sr.* rivulus).

rixa, ae, *f. prepirka, razpra, svadja (ljutita, gdje kadšto i do šakâ dodje; sr.* altercatio, jurgium), Academiae nostrae cum Zenone magna r. est; r. ac prope proelium fuit; * rixae immodicae; † corrupta jurgiis aut rixis disciplina.

rixor, *dep.* 1. *prepirati se, pravdati se, svadjati se* (*pogl.* rixa), cum alqo de amicula; † non pugnat sed rixatur (orator); de lana caprina *pogl.* lana.

rōbīgĭnōsus, *adj.* [robigo] *zahrdjao, Plaut.*

1. **rōbīgo** (rub.), ĭnis, *f.* [rubeo] *1) hrdja na kovovih (u obće; sr.* aerugo, ferrugo), *Virg. Curt.;* * *gnjilina na zubih; tp.* * *nerad,* ingenium longâ r. laesum torpet. *2)* * † *kano bolest na žitu, sniet, medljika.*

2. **Rōbīgo** (Rub.), ĭnis, *f.* [1 robigo] *božanstvo rimsko, koje se je zazivalo da očuva od snieti.*

rōbŏreus, *adj.* [robur] *hrastov,* pons, *Ov.*

rrōbŏro, 1. [robur] *osnažiti, podkriepiti class. samo tp.,* gravitatem (animi); eloquentia ipsa se postea colorat et r; * pectora.

rōbur, ŏris, *n. 1) hrastovina* (*sr.* quercus), naves ex r. factae; * quercus annoso r.; *kano prilika tvrdine i okorelosti srdca,* non est (sapiens) e saxo sculptus aut e robore dolatus; *(Hor.)* illi r. et aes triplex circa pectus erat; * *o drugom tvrdom drvu,* oleastru; *meton., a) od hrastovine načinjena stvar,* in robore *(na hrastovih, tvrdih klupah)* accumbunt; * r. aratri, *hrastov plug;* * robur *(koplje)* praefixum ferro; * ferri r.; * r. sacrum, *drveni željezom okovana vrata;* * r. sacrum, *konj trojanski. b) navlast. od Servija Tullija u rimskoj državnoj tamnici načinjen grozan podzemni zatvor, u koji su se veliki zločinci proti državi zatvarali i pogubljavali, nazvan takodjer* Tullianum *(valjda su izprvice tomu zatvoru stiene bile pokrivene hrastovimi daskami). 2) tp. a) jačina, snaga, tvrdina, jedrina, (kano svojstvo, kojim se odolieva i izdržava; sr.* vis), *to physična,* r. navium; * ferri [*razl'ka od* 1) *a)*]; satis aetatis atque roboris *(tjelesne snage)* habere; *(Tac.)* robora parentum liberi referunt, *to duševna,* alter virtutis robore firmior quam animi; r. incredibile animi; † r. aliquod in stilo facere; † r. oratorium. *b) najjače, najsnažnije na kojoj stvari, jačina, jezgra, deblo, stožer,* in optimorum civium

vel flore vel robore; senatus; C. Flavius Pusio etc., illa robora populi Rom. (Nep.) hoc initium fuit salutis Actaeorum, hoc r. libertatis clarissimae civitatis; navlast. o vojsci, po izbor vojska, id roboris in omni exercitu erat; quod roboris in acie erat, ea provincia habuerat; quod fuit roboris, duobus proeliis interiit; † exercitus; (Asin. Poll. pri Cic.) et r. et suboles militum interiit; omne r. virium; † r. omnium virium; pl., haec sunt nostra r.; r. centurionum; † Germanorum; † virorum conferta; * r. pubis.

rōbustus, adj. s comp. i sup. [robur] 1) hrastov, stipites, Liv.; fores, Hor. 2) tvrd, jak, snažan (i odoljeti i izdržati; sr. validus, firmus), si esses usu aut aetate robustior; r. et valentes satellites; qui erunt firmiores, nec tamen robustissimi; res publica jam firma et r.; * fossor; † corpus; * plaustra; * pollex; * farra; † juventus robustissima; frequentiâ (hominum) malum fit robustius; animus; † subst. robusti, robustiores, koji su se na duši objačili.

rōdo, si, sum, 3. 1) žvakati, glodati, gristi, * ungues; * vitem; * pollicem dente (od ljutine); * diaria urbana cum servis, dieliti; * ferrum robigine roditur, pojeda se. 2) tp. klevetati, opadati, nagrizati, in conviviis; * absentem amicum.

rŏgātio, ōnis, f. [rogo] 1) kano rhet. figura, pitanje; navlast. zapitivanje naroda radi zakona, koji treba predložiti, zakonski predlog, rogationem ad populum, rogationem ferre, promulgare. 2) molba.

rŏgātiuncŭla, ae, f. [dem. od rogatio] (riedko) malo pitanje sa izvadjanjem posljedka, takodjer zakonski predlog.

rŏgātor, ōris, m. [rogo] upr. zapitivalac, pak a) koji predlaže narodu, prenes., jedn. Cic. Att. 16, 16. 9. b) odkada su uvedene za glasovanje u comitijih daščice, pobirač glasova, primus, praerogativae centurije.

rŏgātus, m. [rogo] molba, samo u abl. sing. sa pron. poss. ili gen., tuo, ejus.

rŏgĭtātio, ōnis, f. [rogito] = rogatio, jedn. Plaut. Curc. 4, 2, 23.

rŏgĭto, 1. [intens. od rogo] upitivati, Plaut. Ter.; multa super alqo, Virg.

rŏgo, 1. 1) segnuti se za čim, donesti što, aquam hinc de proximo, Plaut. 2) pitati, navlast. službeno, alqm alqd; * † alqd; quem ego igitur rogem etc., Ter.; (u razgovoru) men' rogas? me rogas? rogas me? Com.; quae de te ipso rogaro; rogatus de Cybea, quid responderit; s quaest. indir.; (Hor.) s quaest. direct.; absl., Plaut.; saepe rogando, Hor.; (u razgovoru) rogas? Com. Cic.; etiam rogas? Com.; partic. (riedko) subst., rogatum, n. pitanje, respondere alcui ad rogatum; ex oratoris dicto aliquo aut responso aut rogato (drugi: rogatu); kano t. t., a) (obično o senatorih) alqm sententiam, alqm, pitati za mnienje; primus rogatus est sententiam. b) r. populum ili legem ili absl., upr., upitivati narod zaradi predložena zakona, zakon predložiti. c) r. (populum) magistratum, predložiti narodu izbiranje kojega poglavara, r. consules, dictatorem, tribunos plebis; populus regem interrege rogante comitiis curiatis creavit; Calpurnius Romam ad magistratus rogandos proficiscitur. d) r. milites sacramento, upr., pitati hoće li položiti prisegu da će vojevati = prisegi, zakleti na zastavu. 3) zamoliti koga za što (osb. ravna za uslugu; sr. oro), rogo te atque etiam oro; Taurum de aqua per fundum ejus ducenda; alqd ab alqo; alqm alqd; alqd; vasa utenda, Plaut.; res turpes; in proximum annum consulatum petere vel potius r., prosjačiti; s ut ili ne, takodjer sa samim conj.; s čudnom kratkoćom, cum rogaret ut exiret = per eum exire liceret; sr. peto 3) b); absl.; † pro vita; impers., nunc rogari, ut etc.; navlast. † pozvati na što, alqm ad signandum testamentum, in consilium; rogantur etiam Graeci hospites ad convivium. Posl. malo emere quam rogare, ob onom, koji voli za svoje novce kúpiti, nego se poniziti i moljakati; Cic. Verr. 4, 7, 12. tumači za šalu drugčije postanak te poslovice.

rŏgus, i, m. lomača; * meton., grob.

Rōma, ae, f. grad Rim. Odt. a) **Rōmānus**, adj. rimski, homo R.; urbs Romana = Roma (često u Liv., a i u Nep. Sall. Tac. Just.); navlast. Romano more loqui, commendare = iskreno; pak = latinski, auctores, Quint. 10, 1, 85.; subst. **-nus**, i, m. koje collectivno = Rimljani, koje praegnantno, rimski vojvoda, Liv., u pl. Rimljani; **Romana**, ae, f. Rimljanka, Liv.; **Romana**, ōrum, n. rimska moć itd. de bello aut pace, de vectigalibus et legibus quibusque aliis Romana continentur, Tac. ann. 13, 49. b) **Rōmĭlius**, adj. romilijski, rimski.

Rōmŭlus, i, m. s Remom je sagradio grad Rim, prvi kralj, po priči sin Marta i Rhee Sylvije. Odt. 1) * **Rōmŭleus**, adj. romulski, Romulov ili rimski. 3) * **Rōmŭlĭdes**, ae, m. mužki potomak Romulov, u pl. Rimljani.

rōrārii, ōrum, m. vrst mladih, lakooružanih vojnika, koji su u vojsci obično za triarii navrstani bili, obično prvi udarali, pak se onda opet za triarie zaklanjali.

rōrĭdus, adj. [ros] (riedko) = roscidus, Prop. 4, 4, 48.

rōro, 1. [ros] 1) intrans. rositi, cum Tithonia conjux coeperit r.; † impers. rorat; pak * biti mokar, -vlažan, capilli rorantes; rorantes lacte capellae; sanguine vepres. 2) * trans. urositi, orositi, rorata tellus; roratae rosae; pak učiniti da kapa, -na kapljice pada, * roratae aquae; minuta atque rorantia (vino na kapljice puštajuće) pocula.

rōs, ōris, 1) rosa, r. cadit, Plaut.; r. nocturnus; * rores; * o svem što kapa, r. pluvii, kišni oblaci; r. liquidus, vivus, o vodi; Jonius, ion. more; r. lacrimarum; r. sanguinei, kaplje krvi; r. vitalis, mlieko iz dojaka, r. Arabus ili Syrius, balsam, mast. 2) * † marinus ros, * ros maris i * samo ros, ruzmarin.

rŏsa, ae, f. 1) ruža; collect., vienci od ružica, ruže, reticulum plenum rosae; pulvinus rosa farctus; in rosa, ružom ovjenčan ili na ružah ležeći (pri gostbah i u obće u slasti i lasti); in viola aut in rosa dicere, potare in rosa; (Hor.) multa in r.; sertis redimiri et rosa; tp. (Plaut.) od dragosti, mea r.! tu mihi r. es. 2) ruža = grm ružâ, * flos rosarum, * flores rosae; * r. Paesti bis florens, ruža od Damaska.

rŏsārius, adj. [rosa] ružni, ružični, cena, s ružičnimi mirisi, Suet. Ner. 27.; **rosarium**, ii, n. ružičnjak, Virg.

* **roscĭdus**, adj. [ros] a) rosan, rosnat, mala; dea r. = Aurora; Iris r. pennis; pruina r., rosa; mella, kapajuči. b) pokvašen, pomočen, saxa r. rivis.

Roscius, ime rimskoga plemena; 1) Sextus. R. iz Amerije (Amerinus) koji je gadnom himbom obtužen, da je ubio otca, a branio ga je Cicero govorom, koji se još sada nalazi. 2) Quintus Roscius Gallus, najglasovitiji glumac rimski, suvremenik, prijatelj Ciceronov i njegov učitelj declamovanja; appellativno, Roscius = vještak u svojoj umjetnosti ili nauci. Odt. Roscianus, adj. Roscijev. 3) Lucius R. Otho, pučki tribun 67. g. pr. Is., po kojem je postala lex Roscia theatralis, da se vitezom za počast dade u kazalištu četrnaest prvih klupa. Odt. Roscius, adj. Roscijev.

Rōsea, ae, f. kraj u zemlji Sabinskoj blizu grada Rheate. Odt. * **Rōseus**, adj. rosejski.

* † **rŏsētum**, i, n. [rosa] 1) ružni, ružični, * strophium. 2) ružičast, * fucus; * rubor; * dea = Aurora; * Eous = Lucifer; * Phoebus; * pokazuje mladenačku svježost i ljepotu tiela u obće ili pojedinih mu djelova, labella, os, cervix.

rostrātus, adj. [rostrum] kljunat, imajući rostrum; navlast. navis r., brod kljunat; columna r., podignuta na foru na uspomenu pobjede dobivene po consulu Duiliju nad Karthaginci, te izkićena kljunovi otetih brodova; * cui tempora navali fulgent r. coronâ, kojemu se na glavi sjaje kruna izkićena zlatnimi kljunići ladjâ.

rostrum, i, n. [rodo] 1) kljun ptičji, rilo ili gubica druge životinje. 2) ladjevni kljun, t. j. šiljasta ozdo na prednjem dielu broda utvrdjena motka od željeza ili bakra za provaljivanje neprijateljskih brodova; * prednji dio broda; pl. rostra, ōrum, n. besjedište nakićeno kljunovi od brodova zadobivenih g. 338 pr. Is. od pobiedjenih Antiata, pak i mjesto oko njega, in rostris; escendere in rostra; descendere de rostris.

rŏta, ae, f. kolo, točak, kotač, versatior quam r. figularis, Plaut.; inter carros rotasque; terrore equorum et strepitu rotarum; * kola; posl., funis it retro currente rotâ (izpravice valjda o kolopletu [kolosuku], kojim se što u vis diže, pri čem se konopac sa teretom lako u dubljinu omaknuti može) o takovu, koji po svojoj oholosti nesrećan bude, Hor. carm. 3, 10, 10. Navlast. a) lončarsko kolo, currente rotâ cur urceus exit, Hor.; Cumana, Tib. b) točak, kojim se grabi, pisac b. Alex. 7. c) kolo za mučenje, in rotam escendere; * kolo Ixionovo. d) koloplet, kolosuk, Tac. hist. 4, 23.; u pril., α) * kolo, okoliš (pri utrkivanju na kolih), orbis; septima. β) o promjeni, promjenljivosti, nestalnosti, fortunae, Cic. in Pis. 10, 22. sr. Tac. dial. 23.; * versatur celeri fors levis orbe rotae; versor in amoris r., Plaut., * haec in amore r. est. γ) * r. dispares, o nejednakosti stiha u elegiji.

rŏto, 1. [rota] 1) trans. vrtjeti, okretati kano kolom, telum funditor habenâ r., Liv.; * fumum; * ensem, da zamahne; * aper ore canes; medialno, * circum caput igne rotato. 2) intrans. (riedko) vrtiti se, okretati se, kotrljati se, * saxa rotantia.

rŏtŭla, ae, f. dem. od rota, Plaut.

rŏtunde, adv. [rotundus] class. samo o govoru, zaokruženo, jedn. Cic. fin. 4, 3, 7.

rŏtundo, 1. [rotundus] okružiti, zaobliti, ad volubilitatem, Cic. de univ. 10, 31.; tp. (Hor.) mille talenta rotundentur, navršiti.

rŏtundus, adj. [rota] 1) obal, okrugao (sr. globosus, orbiculatus), coelum; posl., pogl. quadratus. 2) tp. a) u sebi, sobom završen, ne tražeći sreću u svietu, teres atque r., Hor. b) o govoru i izrekah, zaokružen, verborum apta et quasi rotunda constructio; nec satis, ut ita dicam, r. Thucydides; * ore r. loqui.

Roxăne, ēs, f. [Ῥωξάνη] supruga Alexandra Velikoga, Curt. Just.

* **rŭbĕ-făcio**, etc. 3. crveniti, setas sanguine; rubefacto cruore.

rŭbens, tis, adj. [rubeo] crven, rumen, crvenkast, rumenkast, rud, * uva; * ver; navlast. crven, rumen od stida, * ore rubente.

rŭbeo, ui, — 2. [ruber] crveniti se, rumeniti se, sol r. solitus, Liv.; r. aquas credunt, Curt.; * ocelli flendo; navlast. od stida.

ruber, bra, brum, adj. crven, rumen, * flamma; * sanguis; * equi (Aurorae); * Aurora; * custos (Priapus); * palus; * aequor r. Oceani, * Oceano rubro, rumen od izlazećega ili za azećega sunca; * canicula, žarka. Navlast. Rubrum mare, crveno more, arabski i persijski zaliev, ab litore r., t. j. iztočnoga (indijskoga mora); R. Saxa, mjesto u Etruriji.

rŭbesco, bui, — 3. [rubeo] pocrvenjeti, porumenjeti, * Aurora; * saxa sanguine vatis.

1. * **rŭbēta**, ōrum, n. [rubus] kupina.

2. * † **rŭbēta**, ae, f. [rubus] vrst otrovnih žaba, koje žive u trnjacih.

rŭbeus, adj. [rubus] kupinov, virga, jedn. Virg. georg. 1, 266.

Rŭbĭco, ōnis, m. mala rieka u Italiji, koja je prije Augusta bila medjom Italije i Gallije cisalpinske, na glasu Caesarovim prielazom preko Rubicona pri početku gradjanskoga rata.

rŭbĭcundus, adj. s † comp. [rubeo] rumen, žarkast, (Ter.) homo; (Plaut.) ore; * Ceres (žito); * corna; * Priapus (crvenim pomazan).

rŭbĭdus, adj. [rubeo] tamno crven, panis, crni, Plaut.; † facies ex vinolentia.

rūbīgo pogl. robigo.

rŭbor, ōris, m. [rubeo] crven (f.), rumen (f.), medicamenta ruboris, rumenilo; alqm in ruborem dare (Plaut.) = crvena namlatiti; † saevus ille vultus et r.; * Tyrii rubores t. j. grimiz, purpur. Navlast. rumen, crven od stida, sramota, stid, pudorem r. consequitur; * † res est mihi rubori, stid me je stvari; (Liv.) duas res ei rubori fuisse; * nec rubor est s inf.; (Tac.) nec r. inter comites aspici; † afferre alcui ruborem, zastiditi koga; Masinissae r. suffusus. Odt. a) stidljivost, sramežljivost, praestet idem ingenuitatem et r. suum; si nomen hoc saltem r. incutere et verecundiam possit; * si virgineum suffuderit ore r.; * cui plurimus ignem subjecit r. b) sramoćenje, sra-

mota, pogrda, minorem r. fore in juris iniquitate; censoris judicium damnato r. affert; † r. ac dedecus penes omnes, *prikor i sramota:* † saepe minus est constantiae in r. quam in culpa.

rŭbrīca, ae, *f.* [ruber] *crvena zemlja, navlast. za maštenje, Plaut. Hor.*

rŭbus, i, *m. kupina i grm i voće.*

ructo, 1. [ἐρεύγω] *bljuvati, rigati;* **ructor** *(dep.) izrigati, u pril.,* versus, *Hor.*

ructus, us, *m.* [ructo] *riganje, bljuvanje.*

rŭdens, ntis, *m. jako uže, obično ladjevno; posl.,* rudentibus apta fortuna, *veoma nestalna.*

rŭdĕra *pogl.* rudus.

rŭdiārius, ii, *m.* [2. rudis] *izsluženi gladiator, jedn. Suet. Tib.* 7.

rŭdīmentum, i, *n.* [1. rudis] *prvi početak, pokušaj,* primum regni puerilis r., *Liv.;* militare, *Liv.;* † prima castrorum, *služba;* * dura belli; * turpe; † r. ponere, † deponere, *prevaliti; (Liv.)* r. adolescentiae ponere, *pokušati prvu mladjahnu silu;* † sub militia patris r. tirocinii deponere; † ducum.

Rŭdīnus, *adj. iz Rudijâ* (Rudiae, *u Calabriji*), homo *(o Enniju); subst.* **Rudini**, ōrum, *m. Rudijani, Ennius u Cic. de or.* 3, 42, 168.

1. rŭdis, *adj. 1) sirov, priesan, neotesan, prost, jošte neobradjen,* * lana; * textum; * vestis; * hasta; * r. indigestaque moles; † caementum; † aedificium; † vox incondita ac r.; * modus (tibicinis); forma quaedam ingenii admodum impolita et plane r.; quae pueris aut adolescentulis nobis ex commentariis nostris inchoata ac rudia exciderunt; * † ingenium; * r. et Graecis intactum carmen; *subst.* rudia, *neprikladni, nevješti izrazi, Quint.* 10, 3, 20. *2) o ljudih, neotesan, sirov, prost, nevješt,* in alqa re; * Ennius ingenio maximus, arte r.; *(Quint.)* Aeschylus, r. in plerisque et incompositus; Graecarum literarum; rei militaris; homines imperiti, rerum omnium r. ignarique; † dicendi; * somni, *bez sna;* r. ad pedestria bella gens, *Liv.;* † r. natio ad voluptates; * ad partus; † r. adhuc nepotum aetas; *absl.; subst.* rudes, rudium similes et imperitorum.

2. rŭdis, is, *f. tanak prut (štap), kojim su se vojnici, a osb. gladiatori u mačevanju vježbali; takav je dobio izsluženi gladiator kano znak vještine ili podpuna oprosta od boja; prenes. o svakom oprostu ili odpustu od službe, posala i nal.,* rudibus inter se in modum justae pugnae concurrerunt; tam bonus gladiator rudem tam cito? *sc.* accepisti; * rude donatus, *izslužio.*

* **rudo**, dīvi, ditum, 3. *o životinji, rikati, rukati, osb. o oslu; o lavovih, jelenih; riedko o čovjeku;* prora rudens, *škripljući.*

† **rūdus** *(pl.* **rudĕra**, *Liv. Suet.) ili* † **raudus**, ĕris, *n. smrvljeno kamenje, gruh, komadi neradjena mjeda; mort, pod.*

Rūfrae, ārum, *f. grad u Campaniji, Virg.*

rūfŭlus, *adj.* [*dem. od* rufus 1)] *a) crvenoglavac, Plaut. b)* **Rŭfŭli**, ōrum, *m. zvali su se oni vojni tribuni, koje je vojvoda u taboru imenovao, dočim su se u Rimu u comicijih izabrani zvali* comiciati.

rūfus, *1) adj. ridjokos, ridjoglav,* r. quidam, *Plaut.,* virgo r., *Ter. 2) rimski pridjevak; pogl.* Caelius, Curtius, Rutilius.

rūga, ae, *f. bora, mrska, mrežotina, osb. na licu; pokazujuć starost,* non rugae auctoritatem arripere possunt; *namrgodjeno lice, mrko gledanje,* populum rugis supercilioque decepit; * rugas coëgit, *namrgodio se.*

Rugii, ōrum, *m. germanski narod na iztočnom moru, Tac.*

rūgo, 1. [ruga] *nabirati se,* pallium, *Plaut.*

rūgōsus, *adj.* [ruga] *škorav,* * senecta, * r. cortex; * r. frigore pagus *(seljak).*

rŭīna, ae, *f.* [ruo] *1) rušenje, padanje,* jumentorum sarcinarumque; * aulaea ruinas in patinam fecere, *srušiše se na;* * primi ruinam dant, *obore se jedan na drugoga;* * Capanei; † opprimi magnâ ruinâ; *navlast. rušenje sgrade,* turris; eâ *(sc.* conclavis) ruinâ oppressum interire; † ruinis ignibusque delere; * ruinam dare, * trahere, *srušiti se;* * Capitolio ruinas parare; *u allegoriji,* si quod esset in suas fortunas incendium excitatum, id se non aqua, sed ruina *(rušenjem sgradâ, t. j. prevratom državnim)* restincturum; quoniam quidem circumventus praeceps agor, incendium meum ruinâ restinguam; (Academia) si invaserit in haec, nimias edet ruinas, *razsap;* * coeli, *plahi dažd, pljusak. 2) tp. a) smetnja, izkop, iztraga, propast,* edere ruinas rerum nostrarum; r. urbis; ruinae fortunarum tuarum; r. Hannibalis; strage ac ruina fudere Gallos; * Hesperia; * Italiae ruinis; * pectora quantis fatigaret ruinis; † ruinâ soceri in exsilium pulsus; * ille dies utramque ducet r., *zadat će nam obojici smrt. b) (osb. u pl.) srušena sgrada, razvaline,* ruinae templorum; fumantes Thebarum; *(Curt.)* muri, munimentorum, turrium; *takodjer o ljudih, koji obaraju i nište,* rei publicae; ruinae publicanorum.

rŭīnōsus, *adj.* [ruina] *1) rušeći se, trošan, rušan,* aedes. *2)* * *porušen,* domus.

rŭmex, ĭcis, *f. kiselica, kiseljak, Plaut.*

rūmĭfĭco, 1. [rumor-facio] *hvaliti,* quam cives r. probam, *jedn. Plaut. Amph,* 2, 2, 46.

Rūmīnālis, *adj.* [Rūmīna, *božica dojećih*] *samo sa* ficus *ili* † arbor R.

* **Rumīna** *(ipak dvojbeno)* ficus, *smokva, pod kojom da su našli Romula i Rema, gdje ih vučica doji.*

rūmĭnātio, ōnis, *f.* [rumino] *class. samo u pril., govorkanje, (preživanje), jedn. Cic. Att.* 2, 12, 2.

rūmĭno, 1. [rumen, *ostar.* = *dojka*] *preživati,* * herbas.

rūmor, ōris, *m. 1) svako šobotanje, o neživu,* * *o pljuskanju vesala,* rumore secundo; * † *o nerazgovietnu žamoru nakupljene svjetine, žamorenje, mrmljanje, zučanje, brujanje,* rumore secundo, *glasnom pohvalom. 2) tiho, potajno govorkanje ljudî o čem; potajan, podmukao, brzo se raznoseći glas o čem, glas* (sr. fama), r. multa fingit, perfert; r. serpit; manat per compita; rumore ac fama accipere ab alqo de re publica; rumores de re exstinguuntur; rumorem audire, spargere, *(Ter. Nep.)* dissipare, differre, * serere; uno r. periculi; † cenae r.; r. est, † increbri r. afferebantur *s acc. c. inf.;* * variis acuunt rumoribus *(pripoviedanjem o strahotah prošle noći)* iras; *takodjer razsudjujući govor ljudî, glas naroda, javno mnienje, objectivno, glas,* adverso r. esse, * r. malo flagrare, *biti na zlu glasu;* † claro apud vulgum r. esse; *(Ter.)* r. populi; fama rumoresque hominum; *na pose a) dobar glas,* r. quendam et plausum popularem esse quaesitum *b) zao glas, Curt.*

rumpo, rūpi, ruptum, 3. *1) slomiti, prebiti, (navlast. stvar gibku; sr.* frango*), razbiti, razkinuti, razderati, silom razstaviti,* vincula carceris, alcjs; r. pontem, *razvaliti, razmetnuti;* * vestes, * tenues vestes a pectore; * funem ab litore; * praecordia ferro, *probosti;* * colla securi, *odsjeći;* * rumpuntur pectora pectoribus, *lome se prsa o prsa;* * guttura cultro, *prorezati;* * nodos et vincula linea; † lora gladio; † opus *(o vodi) razvaliti, porušiti;* † iter; * plumbum; * plagas *(o nerastu);* † cicatricem, *prokinuti; takodjer tp.* † novis vulneribus veteres rumpendas cicatrices; * messes r. horrea, *provaljuju;* * cantu rumpent arbusta cicadae; *(Ter.)* r. alqm ambulando, *učiniti da svisne;* si quis rumpet *(rani)* occidetve *(u staroj formuli pri Liv.* 22, 15.), inflatas rumpi vesiculas, *pucaju;* * invidia rumpantur ut ilia Codro; * cantando rumpitur anguis; * r. Jarbitam; * rumperis et latras; *navlast. tp. od zavisti, ljutine i nal. pucati,* quâ (licentiâ) ante rumpebar, nunc ne moveor quidem; * rumpantur iniqui. *Navlast. a) razbiti, provaliti,* ordines; mediam aciem; * rapido cursu media agmina; * proelia admisso equo; * unde tibi reditum certo subtemine Parcae rupere, *presjekle. b) otvoriti si, provaliti si,* eo cuneo viam, *Liv.;* ferro per hostes viam, aditus, *Virg. c) učiniti da provali, navali,* fontem *(da poreve);* se rumpere i rumpi, *navaliti;* * voces, *pustiti glas,* * questus, *udariti u; (Tac.)* non exsilio fratrum rupta voce. *2) tp. a) slomiti, narušiti, zatrti, ukinuti, uništiti, ustaviti, zapriečiti,* foedera; jus gentium; fidem indutiarum, pacis; edicta; * fraternum foedus; * nuptias; † imperium; fati necessitatem humanis consiliis, *pomésti;* * iter; testamentum rumpi agnoscendo. *b) prekinuti, smétati, nedati,* visum; * somnum; risum, *Cic. r. p.* 6, 12.; * alta silentia verbis; * opus; * † r. moras, *ne okljevati;* † taciturnitatem; † ut quidam patientiam rumperent, *nestane strpljivosti.*

rūmuscŭlus, i, *m.* [*dem. od* rumor] *govorkanje, brbljanje.*

ruo, rui, rŭtum *(ali part. fut.* ruitūrus), 3. *1) intrans. rušiti se, padati, obarati se, srušiti se, navaliti, nagnuti, nasrnuti,* in castra fugientes; ad urbem; portis; † ad portas; † per vias; * per proelia; *absl.;* * flumina per campos, *prorevati;* * de montibus; † in Galliam *(o Rhenu);* * nox Oceano, *srće itd.; naproti tomu* * dies; * nox ruit, *odmiče;* tecta in agris; murus latius; illa, coelum in se; * templa deûm; * aulaea; * alto a culmine Troja; † tabulata; † moles; * r. arduus aether *(oluja); (Ter.)* quid si coelum ruat? *(o nječem, što se pomisliti ne može); prenes.,* † onus in te ruet; † Alexandri fortuna tantique regni fastigium in istos umeros; *tp. a) ljutito i biesno na što ili u što srtati,* in arma ac dimicationem, in crudelitatem; ad interitum; in media fata ruitur, † in medium discrimen, † in exitium, in perniciem; * omnia fatis in pejus; † quo ruis? quibus periculis te objicis? * quo ruis imprudens dicere fata? * quo scelesti ruitis? ut ferme fugiendo in media fata ruitur, *Liv.;* r. in agendo, in dicendo, nec r. demens nec furere desinit; nihil est jam quod magis timendum nobis putem quam ne ille (Bibulus) r. incipiat; ita r. in tenebris omniaque miscebant; cum quotidie rueret *(prebacivati se);* † r. in alqm. *b) srušiti se, u propast srnuti, propasti, zatrti se,* illa res publica; emptorem *ili* reum pati r.; † ne prosperis quidem parem adeo ruentibus debilitatum. *2) trans. srušiti, oboriti, povaliti,* * cumulos arenae; * immanem molem; *(Ter.)* ceteros ruerem, agerem etc. *b)* * ossa et cinerem, *odnieti,* * divitias aerisque acervos, *nagrabiti,* * mare venti, *uzrovati,* * spumas salis aere, *o brodarih;* * nubem ad coelum, *uzvitlati. c) u jurist. jeziku t. t.,* rūta et caesa *ili* rūta caesa, *sve što se na kojoj zemlji izkopa* (ruta) *ili posieče* (caesa), *što nije utvrdjeno te što vlastnik pri prodaji zadrži, sirova gradja, pokretnine.*

rūpes, is, *f.* [rumpo] *stiena, osb. litica, greben (strma i šiljasta st.), navlast. stiena u moru, greben, hrid* (sr. cautes, saxum, scopulus); * sub ima rupe, *pećina.*

Rŭpĭlius, *ime rimskoga plemena; 1) njeki glumac. 2) liečnik za Ciceronova vremena. 3)* Publius R., *consul* 132. *pr. Is., prijatelj mladjemu Africanu, dovršio je rat na robove u Siciliji. 4)* P. R. Rex, *suvremenik Horatijev.*

ruptor, ōris, *m.* [rumpo] *koji lomi,* foederis, *koji ukida, Liv.;* † pacis, *koji narušava.*

* **rūrĭcŏla**, ae, *comm.* [rus-colo] *koji teža zemlju, seoski,* boves; deus; aratrum; *subst. o biku.*

rūrĭgĕnae, ārum, *comm.* [rus-gigno] *seljaci, jedn. Ov. met.* 7, 765.

rūro, 1. [rus] *(riedko)* = rusticor, *Plaut.*

rursus *ili (class. redje)* **-sum** [= revorsus *od* reverto] *1) nazad, natrag,* rursum vorsum, *Plaut.,* r. prorsum cursari, *Ter. 2) opet, iznova, iznovice* (sr. iterum), dic rursum, *Ter.;* rursus instare; r. reverti, reducere, renovare. *3) naprama, protivno, a opet,* ut illae etc.; si hae r. etc.; neque in bonis numerata neque r. in malis *(a ni);* postquam luxu atque desidia civitas corrupta est, r. res publica magnitudine sua imperatorum atque magistratuum vitia sustentabat; cupere et optare, r. autem angi et dolere; saluta hunc r. meis verbis.

rūs, ruris, *n. 1) vanština, selo, naprama gradu* (sr. ager), *polje, imanje sa svim, što je na njem,* habes r. amoenum; rura peragrantes; *(Ter.)* ex meo propinquo r. hoc capio commodi; *(Hor.)* meum, paternum; † rura colentes, *ratari;* * paterna rura exercere bubus; rus ire *(Ter.), exire (Hor.), putovati na selo;* in sua r. venere; rure *i* ruri, *sa sela, s imanja,*

ili na selu, na imanju, s * † *adj. uviek* rure. 2) * *tp. seljačko,* vestigia ruris; pleni ruris et inficetiarum.

Ruscĭno, ōnis, *f. grad u zemlji* Gallia Narbonnensis, *na rieci istoga imena, s. la Toure de Roussillon.*

ruscum, i, *n. koštrika, raslina, Virg.*

Rusellānus (Russ.), *adj. spadajući na* Rusellae *(grad u Etruriji), rusellski; subst.* **Rusellāni,** ōrum, *m. Ruselljani.*

russus, *adj. (predcl.) crven, rumen,* gingiva, *Cat.*

rustĭcānus, *adj.* [rusticus] *seljački, seoski,* vita, *život na selu (o Sex. Rosciju, koji je uza to ostao* municipalis); homines r. ex municipiis; Marius r. vir *(na selu odrastao)* sed plane vir; municipia r., *koja se bave ratarstvom;* r. parsimonia; Cotta gaudere videtur sono vocis agresti et illud, quod loquitur, priscum visum iri putat, si plane fuerit r.

rustĭcātio, ōnis, *f.* [rusticor] *bavljenje-, boravljenje na selu, pl. jedn. Cic. Lael.* 27, 103.

rustĭce, *adv. s comp.* [rusticus] *seljački (paurski), prostački, neotesano,* loqui; urgere; facere; *(Hor.)* rusticius tonso toga defluit.

rustĭcĭtas, ātis, *f.* [rusticus] *1) seoska prostota, jedn. Plin. ep.* 1, 14, 4. *2)* * † *u pokudnom značenju, seljačko vladanje, -ponašanje, nespretnost, neuljudnost pogl.* rusticus *2)], navlast. tudjenje.*

rustĭcor, *dep.* 1. [rusticus] *boraviti, baviti se na selu, seljačiti.*

rustĭcŭlus, [*adj. dem. od* rusticus] *prosti seljak, jedn. Cic. p. Sest.* 38, 82.

rustĭcus, *adj. s † comp.* [rus] *1) seoski, seljački, poljski, težački, (sr.* rusticanus), vita; praedium; homo; * colona, *seljakinja;* res rusticae, *poljsko gospodarstvo; (Ter.)* opus r. facere; vox r.; † hortus; * mus; * numina; * sedulitas; *subst.* **-cus,** i, *m. seljak, težak.* 2) *tp. a) (riedko) u dobru sm., prost,* mores. *b) u zlu sm., nespretan, neotesan, prostački, blesast, tup (obič. pokazuje sirovost s neznanja, koja vriedja uljudnost i ugladjenost; sr. još gore* agrestis), homines r. et agrestes; r. vox et agrestis; * non r. hospes; * Musa; * carmen; * convicia; * querela; *subst.* **rusticus,** *neotesani seljak, seljački klipan, zvekan,* **rustica,** *neotesana seljakinja, Plaut. Ov. Phaedr.*

1. rūta, ae, *f.* [ῥύτη *ili* ῥυτή] * † *rutvica, grka (žuhka) trava; tp. gorčina, nepovoljnost, jedn. Cic. fam.* 16, 23, 2.

2. rūta caesa *pogl.* ruo *2) c).*

rūtābŭlum, i, *n.* [ruo] *žarilo, grnalo, jedn. Suet. Aug.* 75.

Rŭtēni (Ruth.), ōrum, *m. celtski narod u* Gallia Aquitan. *sadašnjem Roverque.*

Rŭtĭlius, *ime rimskoga plemena;* Publius R. Rufus, *govornik i povjestničar. Odt.* **Rutilianus,** *adj. Rutilijev.*

rŭtĭlo, 1. [rutilus] *1) trans. crveniti, rumeniti,* comae rutilatae, *Liv.;* propexum rutilatumque crinem deposuit, *Tac. 2)* * † *intrans. ruditi se, sjati se,* arma.

rŭtĭlus, *adj. crvenkast, rumenkast, žut, (grč.* πυῤῥός), fulgor; *(Plaut.)* caput, *ridjokos;* † comae; * capilli; † barba; * ignis; * cruor; *kano pridjevak* Rutilus.

rŭtrum, i, *n.* [ruo] *lopata, motika.*

rūtŭla, ae, *f.* [*dem. od* ruta] *malo rutvice, po Cic. fam.* 2, 22, 3.

Rŭtŭli, ōrum, *m. stari narod u Latiju. Odt.* * **Rŭtŭlus,** *adj. rutulski, i subst. Rutulac.*

S.

S. *ili* **Sex.** *ime* = Sextus. — Ser. *ime* = Servius. — Sp. *ime* = Spurius. — S. C. = senatus consultum. — S. *(u pismih)* = salutem. — S. P. D. *(u pismih)* = salutem plurimam dicit. S. P. Q. R. = senatus populusque Romanus. S. V. B. E. E. V. *pogl.* valeo.

Săbaeus, *adj. sabaejski, iz Sabe* (Saba), *pokrajine u srednjoj Arabiji, obilujuće tamljanom, takodjer = arabski,* tus, *Virg.;* * terra S., *a i samo* * Sabaea, *srećna Arabija; subst.* **Sabaei,** ōrum, *m. Sabaejani ili Sabljani, Virg.*

Sabaria, ae, *f. grad u Pannoniji, s. Subotište u Ugarskoj. Aurel. Vict.*

Săbātē, ēs, *f. (kasno) barovit kraj u Etruriji. Odt. adj.* **-tinus,** *sabatski, subst.* **-tini,** ōrum, *m. Sabaćani.*

Săbāzius, ii, *m.* [Σαβάζιος] *pridjevak boga Dionysa ili ti Baccha Odt.* **Săbāzia,** ōrum, *n. svetkovina na čast Dionysu.*

sabbăta, ōrum, *n.* [σάββατα, *počinak*] *sabbat, nedjeljna svetkovina židovska, koju su kašnje i Rimljani držali, Just.* 36, 2, 14.; *pak takodjer o drugih židovskih svetkovinah,* tricesima s. *(Hor.) ili je, kako jedni hoće, prvi dan svetkovine sjenicâ ili 15. octobra, koji židovi osobito slave, a bio je i Grkom i Rimljanom poznat, ili židovska svetkovina pomirenja dne 10. mjeseca Tisri (octobra), navlast. veliki sabat nazvana; drugi pak mniju, da je to Horatij izmislio, te Aristippu podmetnuo, samo da se naruga židovskomu praznovjerju;* * *svetkovina u obće.*

* **Săbelli,** ōrum, *m.* [*dem. od* Sabini] *starije nazivanje Sabinaca; sing.* **Sabellus,** *šaljivo o Horatiju, jer je imao dobro u Sabinskoj, Hor. ep.* 1, 16, 49.; *adj.* **-bellus,** * † **-bellĭcus,** *sabellski, sabinski.*

Săbīni, ōrum, *m. staro-italski narod, pomedjaš Latinaca; meton., zemlja Sabinska,* ex Sabinis, in Sabinis; *sing.* **Sabinus,** *Sabinac,* * **Sabina,** *Sabinka;* **Săbīnus,** *adj. sabinski,* herba S., *glušac, gluha smreka, kojom se je kadilo, Ov. Prop.; (Hor.)* **-num,** i, *n. Sabinsko vino;* Sabini, *dobro Horatijevo u Sabinskoj,* satis beatum unicis Sabinis, *Hor. carm.* 2, 18, 14. *(Drugi pomišljaju na neutrum* Sabina; *pak tumače:* illis quae in Sabinis habeo, *drugi opet slažu* satis *izvadjajuć ga od* sata [*subst. od* sero] *sa* Sabinis.

1. Săbīnus *pogl.* Sabini.

2. Săbīnus, i, *m. rimsko ime; navlast. njeki prijatelj Horatijev, Hor.; brat Vespasianov, Suet.; stari italski* heros, *Virg.*

Sabis, is, *m. rieka u belgijskoj Galliji. s. Sambre.*

† **săbŭlum,** i, *n. krupan piesak, šljunak, navlast. za brod, pritega (gruž, savrnja, ballast). 2) nom. prop. njeki zapovjednik u vojsci Jube kralja numidijskoga.*

săburro, 1. [saburra] *upr. gružiti (savrnjati), prenes. jelom i pićem pretovariti, Plaut.*

Săcae [*u rukopisih ponajv.* Sagae], ārum, *m. scythsko pleme u sjevernoj Asiji, navlast. u sadašnjoj maloj Buhariji, Cat. Curt.*

saccĭpērium, ii, *n.* [saccus *i* pera] *uprtnjača za novčanu kesu, jedn. Plaut. Rud.* 2, 6, 64.

saccŭlus, i, *m.* [*dem. od* saccus] *vrećica, osb. za procjedjivanje vina, Lucil. u Cic. Fin.* 2, 8, 23.; *za novce.*

saccus, i, *m.* [σάκκος] *vreća; na pose novčana kesa, (Phaedr.) vreća za žito; takodjer (Plaut.) prosjačka torba,* ire ad saccum, *ići na prosjačenje.*

săcellum, i, *n.* [*dem. od* sacrum] *malo svetište, -posvećeno mjesto, kapelica, crkvica; takodjer od porušenih kapelica uzeta gradja, Nep. Them.* 8, 5.; *sr.* sepulcrum.

săcer *(uzgredni oblik pl.* sacres [porci] *Plaut.),* cra, crum, *adj. 1) svet = kojemu bogu posvećen ili za porabu pri službi božjoj odredjen (opp.* profanus; *sr.* sanctus), aedes; * s. cervus Nymphis; * Jovi quercus; * Cereri sacrum Polypoeten; * s. vates, *jer se je Apollonu posvetio;* * Orpheus; *često o mjestih, gradovih, hramovih i nal.,* insula illa eorum deorum sacra putatur; locus s. et profanus; Sacer mons, *kadšto takodjer* mons Sacer, *sveto brdo u zemlji sabinskoj, na desnom briegu Anienâ* (Anio); Sacra via *(tako u class. prosi, a samo po pjesnički* via S. *pri Hor. sat.* 1, 9, 1.), *sveti put (cesta), jedna od najljepših i najživljih ulica rimskih, kojom su i triumphi prolazili, išla je podnožjem Carinâ preko fora k hramu capitolijskoga Jupitra; takodjer* * s. clivus *(koje kano dio* Sacrae viae, *koje o cieloj ulici);* * Ilion *(kao pri Homeru* Τροίας ἱερὸν πτολίεθρον); * s. Tarentum *(Neptunu);* * s. arces *(o hramu Victorije na capitolijskom brežuljku; sr. Liv.* 10, 33. 29, 14.; *a kako drugi hoće o Capitoliju samu);* * focus *(radi spreme, u kojoj su bili Penati a blizu njega);* * ad aquae lene caput sacrae *(jer su vrutci kano prebivališta Nymphâ posvećeni bili bogovom); (Hor. sat.* 1, 5, 99.) flamma sine tura liquescere s.; * laurus s. *(Apollonu),* * vites *(Bacchu, pak radi žrtava napojnicâ);* * dies, * luces, *svetkovine, blagdani;* * quae precamur tempores; * sanguis, *krv žrtava;* * ales *(radi augurijâ);* * qui saltus, Tiberine, tuos sacrumque Numici litus arant *(radi svetosti potočara boga);* aurum, quod Gallis ereptum erat quodque ex aliis templis inter trepidationem in Jovis cellam collatum, s. omne judicatum est, *Liv.* 5, 50, 6., arma, 24, 21.; villae signis et tabulis refertae partim publicis partim etiam s. et religiosis; * medicamen s., *o bogovih;* * s. medicamina mentis habet; * ignibus imponit sacris libamina; * effigies divûm; * tus; * sustulit os sacrum coelo; *samo iznimice rabi rieč* sacer *Liv.* 3, 19, 10. *o bogovih pišući:* postulant (tribuni *pl.*) ut sacrosancti habeantur; quibus ipsi dii neque sacri neque sancti sunt, *da se zahtjevu tribunâ ut s. h. bolje naruga, nego bi bio, da je pravilno rekao:* quibus ipsi dii sacrosancti non s., *ili* quibus neque sacra neque ipsi dii sancti s.; *takodjer* Vesta, Cybele, *Prop.; subst.* sacrum, sacra *pogl.* sacrum. *Odt. a)* † *namjenjen, odredjen,* pugionem magno operi sacrum. *b) častan, poštovanja vriedan, (Hor.)* silentium, voces, *basma;* † occupationes *(o caru). 2) kojemu podzemnomu božtvu posvećen, odredjen, osudjen na propast, -na smrt, proklet; tako u formulah i zakonih,* s. esto, s. sit; *(Hor. sat.* 2, 3, 181.) is intestabilis et s. esto; *(Hor. epod.* 7, 20.) s. nepotibus cruor Remi, *prokletstvo unukom (kako drugi hoće o krvi, koja se je upotrebljavala pri trovanju čaranjem, kao što da je krv Remova krv magjioničkimi čari otrovala vas porod); (Liv.* 3, 55, 7. 8.) qui tribunis plebis nocuisset, ejus caput Jovi s. esset. — Hac lege juris interpretes negant quemquam sacrosanctum esse, sed cum quid eorum cuiquam nocuerit, id s. sanciri; *pak u obće proklet, oduran, opak,* s. et scelestus, *Plaut.;* hircus alarum, *Cat.;* s. fames auri, *Virg.*

săcerdos, dōtis, *m. i f.* [sacer] *svećenik, svećenica (u obće; sr.* flamen, pontifex), populi Romani; sacerdotes Cereris; Fonteja s.; * *o pjesnicih,* Musarum; *ironijski,* popularis s., *o Clodiju, koji se je na svetkovinu* Bonae Deae *uvući htio;* * *kano apposicija,* regina s. *o Rhei kano vestalci.*

† **săcerdōtālis,** *adj.* [sacerdos] *svećenički,* ludi.

săcerdōtium, ii, *n.* [sacerdos] *svećeničtvo, svećenička čast, -služba.*

săcrāmentum, i, *n.* [sacro] *ono, čim tko sama sebe ili drugoga na što obveže, pak 1) t. t., svota novčana, koju je u civilnoj parnici, gdje se je o posjedu koje stvari radilo, svaki od parbenikâ izprvice položiti morao na kojem mjestu, koje je bilo* locus sacer, *te koju je onaj, koji je pravdu izgubio, gubio, budući da je tekla u državnu blagajnu [sr.* sponsio *b)], globa, jamčevina. Pak parba, parnica, budući da je naličila na parbenje za globu* (sacramentum) *i na njeku vrst oklade,* justo s. contendere cum algo, *pravdu dobiti,* s. alcjs justum judicare, *dati komu za pravo; pak o okladah,* ut sacramento contendas mea non esse, *da se okladiš. 2) izprvice samo dužnost vojevanja, Liv.* 22, 38, 2. 3.; *pak odt. zakletva-, prisega na zastavu,* obligare, rogare, adigere milites sacramento, *zakleti, takodjer* consulis sacramento rogare, *pokazujuć komu se vojnik zaklinje; (Tac.)* Judaicum exercitum Vespasianus, Syriae legiones Mucianus sacramento Othonis adegere, a Flavio Sabino, quod erat in urbe militum, sacramento Vitellii adactum, s. ejus detrectabant; sacramentum, sacramento *(abl. = govoriti za kim)* dicere, *prisegi se na zastavu,* sacramentum dicere apud alqm, sacramento, † sacramentum dicere alcui, *zakleti se komu;*

s. negligere; teneri sacramento, *biti zaklet, da će vojevati; (Tac. Germ. c. 14.)* illum (principem) defendere, tueri, sua quoque fortia facta gloriae ejus assignare praecipuum s. est, *o pratnji germanskoj, kojoj je to bila najglavnija dužnost;* † *meton., vojna-, ratna služba; u obće, prisega, zakletva,* * perfidum s. dicere; † sacramento se obstringere.

Săcrānus, *adj. spadajući na Sacrane (narod u starom Latiju, valjda Ardejani), sacranski,* acies, *Virg.*

săcrārium, ii, *n.* [sacer] *1) sprema za svete stvari; po tom* Caere, s. populi Rom., *jer su za gallske navale rimske svetinje onamo odnesene; prenes., (Tac.)* poëticus decor — ex Horatii et Virgilii et Lucani sacrario prolatus. *2) bogomolja,* Bonae deae; * sacraria Ditis, *sviet pod zemljom;* cui (aquilae) ille etiam s. domi suae fecerat *(kao što se je u rimskom taboru mjesto, gdje su se orlovi čuvali, smatralo svetim);* cui (aquilae) domi tuae s. scelerum tuorum constitutum fuit, *ijedkom porugom o istom Catilini, sveto mjesto tvojih opačina, na koliko u njega o kakovoj svetinji, o kakovu sacrariju ne može biti govora, te se po njegovih ruku i čisto okalja.*

săcrātus, *adj.* [*partic. od* sacro] * *posvećen, svet,* templum; dux *(o Augustu).*

† **săcrĭcŏla,** ae, *m.* [sacra-colo] *koji obavlja* sacra, *žrc, svećenik.*

săcrĭfer, ĕra, ĕrum, *adj.* [sacra-fero] *noseći svetinju, jedn. Ov. fast.* 4, 252.

† **săcrĭfĭcālis,** *adj.* [sacrificium] *žrtveni,* apparatus.

săcrĭfĭcātio, ōnis, *f.* [sacrifico] *žrtvovanje, Cic. n. d.* 2, 27, 67.

săcrĭfĭcium, ii, *n.* [sacrum-facio] *žrtva, prilog* (*sr.* victima, hostia), s facere, instituere, perpetrare, violare; sacrificiis studere.

săcrĭfĭco, 1. [sacrum-facio] *žrtvovati, prilagati,* Jovi, deo, genio suo *(Plaut.);* hostiis, *klanice;* apud aram; quotidie pro salute et victoria populi Rom.; *absl.; impers.,* pure et caste a matronis sacrificatum.

săcrĭfĭcŭlus, i, *m.* [*dem. od* sacrificus] *koji žrtve pripravlja, žrc; obično* rex *s. pogl.* rex *1).*

săcrĭfĭcus, *adj.* [sacrum-facio] *1)* * *žrtveni,* dies; ritus; os, *govor prilagačih, žrtvujućih ili svećenikâ;* securis. *2) žrtvujući,* rex (*sr.* sacrificulus); * Ancus.

săcrĭlĕgium, ii, *n.* [sacra-lego] *1) kradja svetinje,* * fur onustus sacrilegio, *ukradenim crkvenim blagom;* † *pl. 2) tp. povredjivanje, oskvrnjivanje vjerskih dužnosti i običajâ (obredâ).*

săcrĭlĕgus, *adj.* [sacra-lego] *1) koji krade hramove (crkve); subst. 2) bez boga i vjere, bez zakona, bezbožan, opak,* homo, *Ter.;* Graeci s.; bellum s., *otimanje božjih kipova;* * feminae, *koje su Orpheja raztrgale;* * manus; * dextra; * sanguis; *(Com.) kano psovka, ugursuz.*

Săcrī-portus, us, *m. 1) grad u zemlji Volskâ, nedaleko od* Praeneste, *Liv. ep. Aurel. Vict. 2) grad na tarentskom zaljevu.*

săcro, 1. [sacer] *1) svetiti, posvetiti, priložiti (načiniti štogod božjim ili odrediti da bar bude na službu božju a da se izmakne porabi ljudskoj; sr.* dico), aurum; argentum; ebur; agrum; duabus aris ibi Jovi et Soli sacratis; * aras. *Odt. a)* * *odrediti, prikazati, pokloniti,* hunc illi honorem erepta pro virginitate; quod Libitina sacravit = *što je mrtvo. b) na propast-, iztragu odrediti, prokleti,* de sacrando cum bonis capite ejus; caput Jovi; caput alcjs; * telis Euandri. *2) posvetiti pak tim utvrditi,* foedus; sanctiones; *(Tac.)* s. ludos, *svete igre uvesti; (Tac. ann.* 3, 63.) sacrandam ad memoriam; leges sacratae, *kojim se je povreda izim državne kazne i kletvom svetila; o božtvu, kano sveto poštovati,* patrem deum hominumque hac sede sacravimus, *Liv.;* (nomen inditum) ab eo quem in summo sacratum vertice Poeninum montani appellant, *Liv.;* * sacrata Vesta. *3) tp. vječitim-, bezsmrtnim učiniti,* vivit eloquentia Catonis sacrata scriptis omnis generis, *Liv.;* * alqm Lesbio plectro; * avum sacrarunt aliqua carmina parte tuum.

săcrō-sanctus, *adj. koji je obredi i kletvami nepovredljivim postavljen, nepovredljiv, svet,* possessiones; tribunus plebis; potestas (tribunorum plebis); † *tp. presvet, častan,* memoria alcjs.

săcrum, i, *n.* [*n. adj.* sacer] *1) sveta stvar ili mjesto, svetinja, pl. svete stvari, svetinje, sveto posudje i orudje i nal.,* sacrum rapere; nihil ex sacro *(od crkvenoga dobra)* attingere; sacrum id Vulcano cremare; * sacrum accendere; sacra profanaque omnia polluere; *(Hor.)* miscere sacra profanis; sacra ex aedibus suis eripuisse; *(Hor.)* persaepe (incendebat) velut qui Junonis sacra ferret; * cum suis penetralia sacris, *sa kipovi bogova, s penati. 2) sveti obred, žrtva a navlast. u pl. = služba božja, svetkovina,* sacrum facere Herculi; Graeco sacro, *po grčkom obredu;* s. anniversarium Cereris; plurima s. obire; sacrorum religio; s. Orphica; s. publica, gentilicia, privata; eisdem sacris uti; sacra interire majores noluerunt; * sacra jugalia, *ženitbene svetkovine; posl. (Plaut.)* inter s. *(žrtvom)* saxumque *(žrtvenim nožem) = u velikoj nevolji, u škripcu biti;* hereditas sine sacris = *velika korist bez muke, bez troška, jer su obično* sacra gentilicia, *koja je nasljednik dužan bio preuzeti s nasljedstvom, zadavala mnogo troška. Odt. tajnosti, tajne,* * tori; † literarum sacra colere; † sacra studiorum profanare.

† **saecŭlaris** (secul.), *adj.* [saeculum] *stoljetni,* carmen s., *pjesma pjevana prilikom svetkovanja stogodišnjice, kakovu je izpjevao i Horatij.*

saecŭlum *(stegnuto* saeclum), i, *n.* [*valjda srodno sa* saepio, *upr.* saepusculum *„veriga (lanac) godina"; pravije nego* seculum, seclum] *1) ljudski, čovječji viek, viek, obično trajanje jednoga ljudskoga pokoljenja* ($33^1/_3$ *g.*), multa s. hominum; tot saecula; *navlast.* † *vladanje kojega vladara. 2) ljudsko pokoljenje za kojega doba, pokoljenje, naraštaj,* in hujus saeculi errore versor; *takodjer običaji ljudski za kojega doba, običaj (adet), duh vremena,* novi ego hoc s., *Plaut.;* s. prius, *Ter.;* hoc saeculo; in id s. cadit Romuli aetas; minus eruditis hominum s.; * mitescent saecula; *(Tac.)* nec corrumpere et

corrumpi s. vocatur. *3) stoljeće,* duobus prope s. ante; * saeculo festas referente luces; *pak a) dulje vrieme, mnogo godina u obće,* aliquot saeculis post; s. plurima; s. sexcenta; * saeclis effeta senectus; * te longo saeculo putidam. *b) ljudi živući istoga stoljeća, stoljeće,* isti fuit gěneri quondam quaestus apud s. prius, *Ter.;* s. reliquorum judicium; * impiaque aeternam timuerunt s. noctem.

saepe, *adv. s comp. i sup. često (opp.* nonnunquam, semel; *sr.* crebro, frequenter), s. et multum cogitavi; testamentum s. fecit, *više nego jedan, kad i kad;* multi bella s. quaesierunt, *kojekad; navlast. se ne riedko sloţi* multi, multa *sa* saepe, *te znači „mnogi drugi, mnogo drugo",* cum vero causam justam deus ipse dederit, ut tum Socrati, nunc Catoni, saepe multis etc.; interitus exercituum, ut proxime trium, s. multorum; cum s. multa (*sc.* dicere, narrare) tum memini domi in semicyclio sedentem — in eum sermonem illum incidere etc.; *tako stoji samo* saepe *bez* alias, *drugda, ako se na nj lako pomišlja po svezi* cum — tum, cum s. tum maxime bello Punico; *silnije* saepe numero, *često puta.*

saepes (sep.), is, *f. plot, za-, ograda,* hae saepes; saepibus densissimis; * segeti praetendere saepem; * *svaka zagrada,* portarum; scopulorum.

saepīmentum, i, *n.* [saepio] *(riedko) obor.*

saepio (sep.), psi, ptum, 4. [saepes] *1) ograditi, zagraditi,* vallum arboribus; *u pril.,* locum cogitatione; inventa memoriâ. *2) prenes., a) čim obkoliti, -okružiti, -ograditi, -zatvoriti,* urbem muris; oppidum castris; domum custodibus; † fauces regionis munimento; † juga montium praealtae silvae rupesque inviae s.; * feram coronâ venantum; saeptum undique et vestitum vepribus sepulcrum; * se tectis, *zatvoriti se u itd.;* * obscuro gradientes aëre; natura oculos membranis vestivit et saepsit; postquam omnia pudore saepta animadvertit; * nullo saepta timore; † mari Oceano aut amni saeptum imperium; † saeptâ pudicitia agunt. *b) zagraditi, zatvoriti, prepriečiti,* urbem praesidio; vias; omnes fori aditus; * transitum.

saepiuscŭle, *adv.* [*dem. od* saepe] *više puta, jedn. Plaut. Cas.* 3, 5, 59.

saepta (sept.), ōrum, *n.* [saepio] *za-, ograda, obor,* quibus saeptis beluas continebimus? * exiret victima saeptis, *iz staje; navlast. ograda, u kojoj je rimski narod glasovao.*

saeta, saetĭger *pogl.* seta, setiger.

* † **saeve,** *adv. s comp. i sup. biesno, pomamno, ljuto, žestoko.*

saevĭdĭcus, *adj.* [saevus-dico] *bjesnorek, jedn. Ter. Phorm.* 1, 4, 35.

saevio, 4. *bješnjeti, goropaditi se, mahnitati,* consulum alter; saevire coepisse *(o slonovih)!* * anguis; * panthera; * lupus rabieque fameque; in alqm; in ceteros saevitum esse; in corpus; in tergum saeviri; ultra humanarum irarum fidem; in ea delubra, quae sola religione tuta fuerint, saevisse; † in tecta; † barbara feritate; *(kasno)* adversus alqm; † saevitum est; * animis; * tridenti; * in certaminibus; * alcui; * *s inf.;* ventus; mare ventis; * venenum in praecordiis; * in auras, *o lavežu;* * amor ferri; * tibi flagrans amor et libido circa jecur; irâ in alqm; * Aufidus, * pontus.

saevĭter, *adv.* [saevus] *(Plaut.)* = saeve.

saevĭtia, ae, *f.* [saevus] *bies, bjesnoća, mahnitost, žestina, ljutina, divina, nemilost, tvrdina,* hostium; feneratorum; Appii; saevitia ut heris in famulos adhibenda est; aut saevitiam aut clementiam judicis; temporis *(zime);* belli; † dictorum factorumque; † ingenii; † annonae, *skupoća;* † maris; † coeli; * facilis.

saevus, *adj. s comp. i sup. biesan, pomaman, mahnit, goropadan, tvrd, okrutan, ljut, ponajprije o živih stvorovih, pak o stvarih i abstractnih pojmovih, biesan, pomaman, mahnit, goropadan, žestok, ljut, strašan, grozan, nemio, nemilostiv,* tyrannus saevissimus; † multitudo, † contio; * gens; *(Ter.)* uxor; * noverca; * puella *(prama ljubavniku);* * Aeneas s. in armis, *silan;* * Hector; * belua; * lupus; * canes; * saevior leaena; * custos; magister, *oštar,* saevissimum imperium, *Sall. Jug.* 100, 5.; * Juno, * Proserpina; * Necessitas; * Pelopis domus *(radi grdila u porodici);* * *s inf.;* s. ventus, mare; † facies; * amor; * horror; * ira; * somnia; * gelu; * scopulus; * venenum; * aequora; * Orion; * tridens; * verbera; * falx; * funera, *strašni vidjeti;* * tympana; * negotium *(Fortune);* * Liburnae (naves), *jer su Kleopatri prietile sramotom, da će ju voditi u triumphu;* * militia, *nevolje ratne;* * paupertas; * jocus, *ujedljiva, zlobna, pakostna;* * verba.

sāga, ae, *f.* [*po svoj prilici srodno sa* sagax, sagio] *vračara, gatara, bajalica, vještica, (stara).*

săgācĭtas, ātis, *f.* [sagax] *1) njuh pasji. 2) tp. oštroumlje, hitrina, domišljatost,* hominis.

săgācĭter, *adv. s comp. i sup.* [sagax] *o ćutilu, tačno, oštro, lukavo,* pervestigare; duo duces s. moti sunt, alter ad inferendam, alter ad cavendam fraudem; † perspicere naturam alcjs; tu sagacius odorabere.

Săgăris, is, *m. ili* **Sangarius,** ii, *m.* [Σαγγάριος] *1) rieka u Bithyniji i Phrygiji. Odt.* **-rītis,** ĭdis, *f. adj. sagarski Ov. 2)* **Săgăris,** is, *m. drug Aenejin, Virg.*

săgātus, *adj.* [sagum] *odjeven vojničkom kabanicom* (sagum).

săgax, ācis, *adj. s comp. i sup.* [sagio] *1) na ćutilih osjetljiv,* canis s., *sljednik;* * sagacior anser, *koja prije opazi. 2) na duhu osjetljiv, oštrouman, dosjetljiv, domišljat,* mens; † ingenia sagaciora; sagacissimus ad suspicandum; † vir in conjecturis sagacissimus; † *sa samim abl.,* civitas s. rimandis offensis; * s. rerum utilium sententia, *rieči chora, pune koristnih nauka;* * curae sagaces, *budan oprez; (Just.)* prodigiorum; * s. videre, *bistra vida.*

săgīna, ae, *f.* [σάττω, *nabiti, nakljukati*] *1) abstr. hranjenje dok se utovi, tovljenje, o životinji, class. samo o čovieku, hranjenje, hrana,* multitudinem non auctoritate, sed sagina tenere. *2) concr. krma, piće, jelo, hrana,* † ferarum; † gladiatorum, *kojom su se gladiatori hranili;* * dare venalia fata saginae, *otići u gladiatore;* † temulentus et saginâ gravis; *prenes.,* † haec velut s. dicendi; *takodjer (Plaut.) uhranjeno živinče,* cae-

dere s.; (Just.) *tustina, pretilina, tov*, s. ventris non homini sed beluae similis; corporis.

săgīno, 1. *toviti, gojiti*, * porcum; terra, quae copiâ rerum omnium saginaret, *Liv. Pak u pril., toviti, gojiti*, sanguine rei publicae; (Curt.) exercitus inter haec flagitia saginatur.

săgio, — — 4. *tanko osjećati, prenes. jedn. Cic. de div.* 1, 31, 65.

săgitta, ae, *f. striela, strelica*; * *prenes. o ,ljubavnoj str.*'; * † *njeka zviezda.*

săgittārius, ii, *m.* [sagitta] *strielac, strelјač*; eques s., *na konju, Curt.*

* **săgittĭfer**, fĕra, fĕrum, *adj.* [sagitta-fero] *striele noseći, strelonosac*, pharetra; *strielami oružan*, Parthi; Geloni.

† **săgitto**, 1. [sagitta] *strieljati.*

sagmĭna, um, *n.* [sancio] *rukoveti trave, izčupani na Capitolu, koje su fetiali sobom nosili, da ne budu povriedjeni, Liv.*

săgŭlātus, *odjeven sagulom* (sagulum), *jedn. Suet. Vit.* 11.

săgŭlum, i, *n. dem. od* sagum.

săgum, i, *n.* [σάγος *keltska rieč*] *kratka kabanica od debela sukna, n. p. germanska, koja se prebacivala oko ramena i na strani sapinjala kopčom (sponkom); navlast. ratna kabanica, po tom* sumere saga, *Tac. Germ. c.* 17.; iste exercitus sagum sumit; ire ad saga, *dići se na oružje*; esse in sagis, *biti pod oružjem*; (Hor.) punico lugubre mutare sagum; *u Cic. fam.* 7, 10. *strunjača.*

Săguntum, i, *n. grad u sjevero-iztočnoj Španiji, rimski saveznik, od Hannibala osvojen na početku drugoga punskoga rata, s. Murviedro. Odt.* **-tīnus**, *adj. saguntski; subst.* **-ni**, ōrum, *m. Sagunćani.*

Săītae, ārum, *m. stanovnici grada* Sais, *stare priestolnice donjega Aegypta.*

săl, sălis, *m. (predcl. i kasno takodjer n.) pl.* sales [ἅλς] *1) sol*, (Hor.) s. niger *pogl.* niger *1); pak * slana voda, more*, s. Tyrrheno; campi salis; artus sale tumentes. *2) tp. a) sol u glavi, oštroumlje, pamet, lukavština; pikantan, fin dosjetak, šala, rug (osb. naprama bljutavu i prostu, pak vriedjalo ili ne vriedjalo; sr.* cavillatio, dicacitas, facetiae, lepos), qui habet salem, quod in te est, *Ter.*; Caesar leporem quendam et s. est consecutus; sale et facetiis vicit omnes; specimen humanitatis, salis, suavitatis, leporis; sal dicendi; nullam esse artem salis; urbani sales; (Hor.) s. Plautini, sale multo urbem defricuit, delectatur s. nigro. *b) ukus, finoća*, ipsum tectum habebat plus salis, quam sumptus; * nulla in tam magno est corpore mica salis.

Sălăcia, ae, *f.* [salum-cieo] *njeka morska božica, grčka* Tethys (Τηθύς), *žena Oceanova.*

sălăco, ōnis, *m.* [σαλάκων] *hvališa, hvalilac, jedn. Cic. fam.* 7, 24, 2.

Sălămis, īnis, † **Salamīna**, ae, *f.* [Σαλαμίς] *1) otok i grad na saronskom zalievu, naprama Attici, gdje je njegda Telamon, otac Ajaxa i Teucra vladao, slavan pomorskom bitkom oko g. 480. pr. Is. 2) grad na Cypru, sagradjen od Teucra i nazvan po otoku Salamini. Odt.* **-mīnius**, *adj. salaminski; subst.* **-mīnii**, ōrum, *m. stanovnici S. [br. 1) i 2)].*

Sălăpia (Salpia), ae, *f. grad u Apuliji; subst.* **-pīni** *ili* **-pĭtāni**, ōrum, *m. Salapljani.*

Sălăpūtium, ii, *n. šaljivo o malenu čovjeku, čovječuljak, patuljak, palčac.*

† **sălārium**, ii, *n.* [sal] *upr. novci na sol, pak a) trošak, koji se je davao poglavarom ili njihovim pratiocem. b) plaća.*

sălārius, *adj.* [sal] *solani, soni*, annona, *godišnji dohodak od soli*; Salaria via *i samo* Salaria, *sona cesta (tako nazvana, jer su njom Sabinci sol od mora donosili).*

Sălassi, ōrum, *m. Alpinski narod u današnjoj Savojskoj.*

* **sălax**, ācis, *adj.* [salio] *1) silovan (sa strane bludne). 2) nečist, bludnost uzročeći.*

sălĕbra, ae, *f. (običnije u pl.)* [salio] *ono što je čačkovito, gredovito (krš, lom)*, viae, *Hor.*; *tp. a) zapreka, plitkoća, prud*, oratio haeret in salebra; nunquam in tantas salebras incidisset. *b) hrapavost, tvrdoća govora*, Herodotus sine ullis s. quasi sedatus amnis fluit.

sălĕbrōsus, *adj.* [salebra] *čačkovit, gredovit, krševit, loman*, * saxa.

Sālentīni (Sall.), ōrum, *m. narod u Calabriji. Salentinci. Odt.* **-tīnus**, *adj. salentinski.*

Sălernum, i, *n. grad u Picenu, sada Salerno.*

Salgăneus, eos, *f. grad u Boeotiji.*

Săliāris *pogl.* Salii.

sălictum, i, *n.* [*stegnuto od* salicetum, *od* salix] *vrbik.*

sălignus, *adj.* [salix] *vrbov, Virg. Hor. Ov.*

Sălii, ōrum, *m.* [salio] *upr., koji poskakuju, -poigravaju, igrači, od Nume uredjen sbor od 12, kašnje 24 svećenika Martova; početkom ožujka išli su gradom pjevajuć pjesme i poigravajuć pod oružjem. Odt.* **Săliāris**, *adj. salijski*, carmen Numae, *od Nume iznesena*; dapes (*posl.*) *t. j. razkošne gostbe, kojimi su se častili Salii poslije obhoda, Hor.*; epulari S. in modum, *Cic. Att.* 5, 9.; in morem Salium (*mjesto* Saliorum), *Hor. carm.* 4, 1, 27.; *na proti tomu treba* Salium *u Hor. carm.* 1, 36, 12. Neu morem in Salium sit requies pedum *smatrati acc. od (predcl.) adj.* **Salius**, *salijski, već radi mjesta, na kojem je in postavljen.*

sălillum, i, *n.* [*dem. od* salinum] *slanik, slanica, soljenka, Cat.*

sălīnae, ārum, *f.* [salinus] *solilo; navlast. kod Ostije blizu mora*, Salinae Romanae *i samo* Salinae; *za šalu znači što i* sales (*dosjetci*), possessio salinarum mearum, *Cic. fam.* 7, 32, 1.; *takodjer kraj u Rimu nazvan, jer su ondje njegda bili solnici, Liv.*

Sălīnātor, ōris, *m.* [salinus] *solar, rimski pridjevak.*

sălīnum, i, *n.* [salinus] *slanik, slanica, soljenka.*

sălio, lui *ili (riedko)* lii, — 4. *skakati, skakutati, poskakivati*, de muro; super vallum; per praecipitia et abrupta; * rotis saliens (*uskočiv*) juga deseris; * *o životinji*, per flammas; in gurgite; *takodjer o plesanju uz topotanje*, cujus ad strepitum salias terrae gravis, *Hor. ep.* 1, 14, 25. 26.; *u pril.* † velut salientes

huc illuc (*u govoru*) nec usquam insistentes; *o neživu*; * salientem sanguine venam; * grando in tectis; † aqua saliens, *žuboreća voda*; * dulcis aquae saliens rivus; † in peristylio saliente aquâ; *naproti tomu subst.* salientes *sc.* aquae, ium, *f. vodometi, kljućevi*; * sal *ili* mica (salis) saliens, *sol, koja se pri žrtvovanju baci u vatru, pak u vis skoči (slutilo je na dobro)*; cor s., *Plaut.*, pectora trepido salientia motu, *Ov.*; aliena negotia centum per caput et circa s. latus, *vrzu mi se po glavi, Hor.*

Sălĭpŏtens, tentis, *m.* [salum *i* potens] *gospodar moru, pridjevak Neptunov, jedn. Plaut. Trin.* 4, 1, 1. (*prije se je čitalo* Salsipotens).

Sălĭsubsŭli, ōrum, *m.* = Salii subsilientes, *šaljivo igrajući (plešući)* Salii, *jedn. Cat.* 17, 6.

săliunca, ae, *f. dešpik (Valeriana celtica Linn.) Virg.*

Sălius, *1) pogl.* Salii *na kraju. 2) Arkadjanin i Rutulac, Virg.*

* † **sălīva**, ae, *f. slina u ustima* (*sr.* sputum); *takodjer ukus stvari.*

sălix, icis, *f. vrba, Virg. Ov.*

Sallentīni, Sallentinus, *pogl.* Salentini.

Sallustius (Săl.) *ime rimskoga plemena*; 1) Gajus S. Crispus, *slavan historik. 2) (Hor. Tac.)* S. Crispus, *njegov sestrić, kojega je pod svoje uzeo. Odt.* † **-stianus**, *adj. Sallustijev za 1) i 2). — 3) client Ciceronov.*

Salmăcis, ĭdis, *f.* [Σαλμακίς] *vrutak u Kariji, o kojem se je pričalo, da omekuši; personif.*, nympha *toga vrutka, Ov.*; *odt.* **Salmăcĭdes**, ae, *m.* Salmăcĭda = *mekušac, jedn. Ennius pri Cic. off.* 1, 18. 61.

Sālmōneūs, ĕi, *i* ĕos, *m.* [Σαλμωνεύς] *sin Aeolov, brat Sisyphov, otac Tyrin (Tyro), kralj u Elidi, Virg. Odt.* * **Salmōnis**, ĭdis, *f. kći Salmonejeva* = Tyro.

Sălōnae, ārum, *f. ili* †**-na**, ae, *f. grad u Dalmaciji, s. Solin.*

Salpia, Salpini *pogl.* Salapia.

salsāmentum, i, *n.* [salsus] *1) solilo, razsol. 2) (Ter.) nasoljena, slana riba.*

salse, *adv. s comp. i sup.* [salsus] *tp. dosjetljivo, domišljato.*

salsūra, ae, *f.* [salsus] *nasoljivanje, razsol*, *tp.* meae animae, *razpoložaj, Plaut. Stich.* 2, 2, 35.

salsus, *adj. s comp. i sup.* [salio] *1) slan, nasoljen* (*sr.* sal), hoc salsum est, *presoljeno (Ter.)*; * tellus; * vada; * fluctus, *o moru*; * fruges; mola s. *pogl.* mola; † aqua salsior; * *jedak, ljut*, sudor, robigo. *2) tp. sgodan, prikladan, dosjetljiv, domišljat, satirički*, genus est perelegans et cum gravitate s.; inveni ridicula et salsa multa Graecorum; de Ἡρακλειδίῳ Varronis negotia s., *smiešna je stvar*; esse quamvis facetum atque s.; hoc ipsum s. illi et venustum videbatur; homo salsissimus.

saltātio, ōnis, *f.* [salto] *plesanje, igranje, ples, igra.*

saltātor, ōris, *m. i* **-trix**, īcis, *f.* [salto] *plesač -ica, igrač, -ica (uviek je značenje odurno)*; *pogl.* salto).

saltātōrius, *adj.* [saltator] *(riedko) plesački, igrački*, orbis.

saltātus, us, *m.* [salto] *(riedko) plesanje, igranje.*

saltem (saltim), *adv. bar, barem (pokazuje slaženje s višega na niže; sr.* certe, quidem), eripe mihi hunc dolorem aut minue s.; nunc s. ad illos calculos revertamur; (*Plaut.*) quis ego sum s. (*pa tko sam*), si non sum Sosia? *Kadšto stoji s negacijom, a pokazuje ono, što je bar pomisliti trebalo, da jest*, = ani, nec deorum s. si non hominum memores estis? *pri Quint.* = ne-quidem, nec vero saltem iis sufficiat etc.

salto, 1. [salio] *1) intrans. igrati, plesati; ali budući da ples starim nije bio kao nam družtvena zabava, nego licem i kretanjem mimički prikazivano izražavanje čuvstvâ, affectâ, osb. bludne ljubavi, veselja i radosti, to su oni, a navlastice Rimljani držali, da se njim dostojanstvo slobodna čovjeka vriedja, da je nepristojan i pogrdan*, nemo s. sobrius; Dejotarum saltantem quisquam aut ebrium vidit unquam?; *tp. o govorniku*, Hegesias s. incidens particulas, *poskakuje razsjeckavajuć izreke. 2) trans. igrajući i krećuć se prikazivati*, Cyclopa, *Hor.*; †Pyrrhicham; † tragoediam.

saltuōsus, *adj.* [2. saltus] *gorovit, gornat*, locus.

1\. **saltus**, us, *m.* [salio] *skok*; * saltu corpora ad terram mittere, *skočiti na zemlju*; * saltum dare (*skočiti*) e curru; * saltu superare viam, *preskočiti*; † s. strenuus, † praeceps.

2\. **saltus**, us, *m.* [*srodno s* ἄλσος] *1) gora zarasla šumom, planina, pašnjak, pašnik*, Pyrenaeus; Pyrenaei; Grajus; Thermopylarum (*klanac*); silvis aut saltibus; s. duo angusti silvosique; * nemorum; * saltibus in vacuis pascant; *Caes. b. G.* 7, 19, 2.; de saltu (*pašnik*) agroque dejicitur.

sălūber, bris, bre, *obič.* **salubris**, e, *adj.* [salus] *1) zdrav, ponajprvo zdravlju tiela povoljan, -koristan* (*opp.* pestilens; *sr.* salutaris), locus; natura loci; annus; saluberrimae regiones; Bajae s. repente factae sunt; * somnus; *u obće valjan, povoljan, koristan*, consilia; res salubrior; sententia rei publicae saluberrima; quidquid est salsum aut s. in oratione; mendacium; (*Hor.*) justitia. *2) zdrav, krepak, snažan (na tielu; sr.* sanus), genus hominum salubri corpore; defuncta morbis corpora salubriora esse coepere, *ozdravljati.*

sălūbrĭtas, ātis, *f.* [saluber] *zdravlje, a) svojstvo, koje daje zdravlje, snagu (sr.* sanitas), loci, tum salubritatis, tum pestilentiae signa; † aquarum; † coeli; *u pril.*, s. Atticae dictionis et quasi sanitatem perdere, *jedrinu A. govora (kojoj je uzrokom* sanitas); a jureconsultis s. (*liek*), ab iis, qui dicunt, salus ipsa petitur. *b)* † *zdravlje (kano stanje)*, s. corporum *i samo* s.

sălūbrĭter, *adv. s comp. i* † *sup., zdravlju povoljno, zdravo, korist no*, umbris aquisve refrigerari salubrius; *tp. koristno, na korist*, s. bellum trahi potest; † destinata s., *koristna osnova*; † salubrius emere, *koristnije, cjenije*; † ut quam saluberrime reficiantur; *takodjer*, † *mudro, pametno*, s. aestimare; disciplina s. temperata.

sălum, i, *n.* [σάλος] 1) *burkanje morsko, te po njem nastalo ljuljanje-, njihanje broda,* salo nauseâque confecti. 2) *široko, debelo more (naprama obali i luci), pučina morska,* classis stat in salo, *takodjer more u njekoj daljini od obale, gdje se brodovi usidriti mogu, pristanište,* procul ab insula in salo, navem tenere ancoris; † *more u obće.*

sălus, ūtis, *f. zdravo i čitavo stanje tiela, zdravlje,* quae oportet signa esse ad salutem, omnia huic esse video; mater rediit suâ et familiae s. maximâ; quod salute ejus fiat, *Ter.*; medicinâ ad salutem reducere; medicis suis non ad salutem sed ad necem uti; *(Curt)* salutis custos, *liečnik; dobro, spas, i pojedinca i ciele države, po sadržaju se mora različito označiti, gdje se o pogibelji, propasti i nal. govori, spas, spasenje, čuvanje života* (*sr.* incolumitas), *izbavljanje i nal.,* civitatis; Galliae; communis; urbis, exercitus; id quantae saluti fuerit universae Graeciae; utilitati salutique servire; * nulla salus bello; augurium salutis; restitutio salutis meae, *poziv iz progonstva;* summae se iniquitatis condemnari debere, nisi eorum vitam sua salute habeat cariorem, *Caes. b G.* 7, 19, 5.; lintribus inventis sibi salutem reppererunt; fugâ s. petere; sine spe salutis; sunt tuae clementiae monumenta eorum incolumitates, quibus s. dedisti, *kojim si život darovao;* ad s. vocare, *spasiti, sahraniti;* † de salute pugnare; † pro salute dimicare; juris, libertatis; fortunarum suarum s. in istius damnatione consistit; obtestari alqm de salute suâ, *moliti za milost; o govorniku,* honesto et misericordi mendacio saluti civi calamitoso esse; qui saepe meis civibus saluti existimarer fuisse; haec vox — nonnullis aliquando saluti fuit; et opem et s. ferre alcui, opem indigentibus salutemque ferre, s. afferre rei publicae, pecuniae, *spasiti;* s. alcui reddere, restituere; una est s.; nulla s. rei publicae reperiri potest; si ulla s. servare posset; rei publicae salutem retinere; *takodjer* Salus *personif.,* neque jam Salus servare me potest, *Plaut.*, ipsa S. servare non potest. *Navlast. a) concr. spas, spasitelj,* me suam s. appellans; sic ab iis, ut s. patriae, defenderer; *pri Plaut.; rieč od dragosti,* mea s., *moj spase, dušo moja! b) dobro, koje se komu naustice ili pismeno želi, pozdrav,* salutem nuntiare alcui, *pozdraviti,* s. scribere; impertit tibi multam salutem, *(Ter.)* plurima salute Parmenonem Gnatho; * salutem alcui afferre; Anacharsis Hannoni salutem *(sc.* dicit); ne salutem quidem, at tu et illi Piliae plurimam; dic a me illi salutem; salute datâ redditâque *ili* acceptâ redditâque; * longa salute donare puellam; *u pril.,* salutem dicere foro et curiae, *„sbogom" reći, okaniti se.*

sălūtāris, *adj. s comp.* [salus] *zdrav, dobar, koristan, valjan, podoban* (*opp.* pestifer, perniciosus; *sr.* saluber), res; calor; oratio, consilium; cultura agrorum hominum generis est; ratio quoniam pestifera sit multis, admodum paucis s.; illud ad firmandam vocem s.; * ars s., *umjetnost ljekarska;* litera s. *pogl.* 1. A.; s. digitus, *kažiput, Suet. Aug.* 80.; Salutaris, *spasitelj, kano pridjevak Jupitrov, Cic. Fin.* 3, 20, 66.

sălūtārĭter, *adv.* [salutaris] *(riedko) koristno, na korist,* uti armis.

sălūtātio, ōnis, *f.* [saluto] *pozdravljanje, pozdrav, navlast. o clientih i prijateljih kad dodju na poklon u kuću, poklon, dvorenje, dvorba, pohode* (*sr.* saluto), ubi s. defluxit; dare se salutationi amicorum.

sălūtātor, ōris, *m.* [saluto] *koji večemu uglednijemu dolazi na poklon, udvornik, poklonik.*

* **sălūtĭfer**, fĕra, fĕrum, *adj.* [salus-fero = salutaris.

sălūtĭgĕrŭlus, *adj.* [salus *i* gero] *(pozdravljač), koji nosi pozdrav, jedn. Plaut. Aul.* 3, 5, 28.

sălūto, 1. [salus] 1) *pozdravljati,* alqm; Tironem saluta nostris verbis; deos, *bogovom, njihovim se kipovom klanjati,* * numen; * augurium; * Italiam. *Navlast. a) pozdravljajuć progovoriti komu, nazvati koga čim,* ita se salutari passus est; alqm patronum; * cur ego poëta salutor? † alqm imperatorem. *b) doći komu na poklon, udvarati se komu (o clientih i prijateljih, koji su po običaju rimskom osobito jutrom dolazili na poklon svojemu zaštitniku),* alqm; venire salutandi causâ; salutari, appeti; *(Virg.)* ingentem foribus domus alta superbis mane salutantum totis vomit aedibus undam; † *o jutrnjih poklonih carevom,* agmina salutantium; *kadšto i o patronu, koji odzdravlja polaznikom,* mane salutamus domi et bonos viros multos etc.; *(Hor.)* major quaerenda foret res et salutandi plures. *c) (Plaut.) na odlazku pozdraviti, reći „sbogom."*

1. salvē, *adv.* [salvus] *zdravo, u dobru zdravlju,* satin' salve? *je li sve dobro? Com. Liv.*

2. salve, *pogl.* salveo *a).*

salvĕo, — — 2. [salvus] *zdrav biti; upotrebljava se (izim Plauta, gdje se na jednom mjestu riečju igra) samo kano pozdrav, a) u imperat.* salve, salvete, salveto, *na dolazku, zdravo! zdrav bio! dobro došao! (redje) na polazku, sbogom, zdrav pošao!* salve atque vale, *Plaut.* vale salve; * *pri opraštanju s pokojnimi,* salve aeternum mihi aeternumque vale. *Navlast.* * *o božtvu i u obće o mnogopoštovanu čeljadetu ili stvari,* s. vera Jovis proles *(o Herculu);* s. magna parens frugum, Saturnia tellus; o grata testudo Jovis, mihi cumque salve rite vocanti; salve, sancte parens, iterum; salvete, recepti nequiquam cineres etc. *b) u inf. sa jubeo, kad se tko na dolazku dobrodošlicom pozdravlja* [*sr.* jubeo *a)*], jubeo te salvere = salve; Dionysium velim salvere jubeas; deum *(kano boga)* s. jubent. *c) u pismih u fut.* salvebis a Cicerone meo, *pozdravlja te.*

salvus, *adj. zdrav, čitav, nepovriedjen, neoskvrnjen, živ, na životu, spasen* (*sr.* incolumis, sospes), filium tuum salvum et sospitem vidi, *Plaut.*; s. atque incolumis (exercitus, civis); * Penelope, *čista;* quibus (civibus) salvis et incolumibus, *zdravi i čitavi;* summâ exercitus salvâ; se salvo, suis s., *dok je još u životu;* salvo officio; salvo jure amicitiae, *ne dirajuć u itd.;* salvis rebus, *kad je u državi još sve u redu bilo, u dobra vremena; (Tac.)* et s. utriusque temporis ratio est, *u jedno i u drugo doba biva što je prikladno;* ne salvus sim, si etc., *ne bio zdrav, ako ne itd., (Com.)* salvus, salva

sum, *dobro sam,* salvi (salvae) sumus; *(Com.)* s. res est, *još je sve čitavo (dobro); (Liv.)* satin' salvae *(sc.* res sunt)? *je li sve zdravo i čitavo?* (*sr.* 1. salve); *(Com.)* salvus sis = salve *[pogl.* salveo *a)]; (Hor. sat.* 1, 9, 27.) quis te salvo opus est, *kojim je stalo do tebe živa?*

† **Sămārīa**, ae, *f.* [Σαμάρεια] *pokrajina u Palaestini. Odt.* **-rītes**, ae, **-ae**, ārum, *m. Samarijani, Curt. Tac.*

Sămărobrīva, ae, *f. grad u Galliji belgijskoj, sada Amiens.*

sambūca, ae, *f.* [σαμβύκη] *sambuka, vrst cithare, Plaut.*

sambūceus, *adj.* [sambucus, *bazag, bazga, zova*] *bazgov, jedn. Aurel. Vict. vir. ill.* 10, 2.

sambūcistria, ae, *f.* [σαμβυκίστρια] *koja udara sambuku* (sambuca), *sambukašica, jedn. Liv.* 39, 6, 8.

Sămē, ēs, *f.* [Σάμη] *prijašnje ime ionskoga otoka Cephalonije sa glavnim mjestom istoga imena, Virg. Ov.; grad, pri Liv. Odt. subst.* **Sămaei**, ōrum, *m. Samljani, Liv.*

Samnium, ii, *n.* (*syncop. od* Sabinium) *gorska zemlja, kojom se protežu Apennini, sjeverno od Campanije do jadranskoga mora, kojoj su stanovnici polazili od Sabinaca. Odt.* 1) **Samnis**, ītis, *adj. samnijski; subst. a) Samničanin; collect. i u pl. Samničani. b) popul Samničanâ oružani gladiator.* 2) † **Samnītĭcus**, *adj. samnijski.*

Sămŏs *ili* **-mus**, i, *f.* [Σάμος] 1) *otok na obali Ionije, postojbina Pythagore i dr., gdje se je ponajv. štovala Junona, sa glavnim mjestom istoga imena; (Virg. Ov.)* Threicia = Samothracia. *Odt.* **Sămius**, *adj.* [Σάμιος] terra S., *na otok S. spadajući i prama njemu na kopnu ležeći kraj; subst.* **-mii**, ōrum, *m. Samljani.* 2) * *uzgredni oblik od* Same, *gdje pogl.* 3) **Sămiŏlus**, *adj.* [*dem. od* Samius] *od samske gline načinjen,* poterium, *jedn. Plaut. Stich.* 5, 4, 12.

Sămŏthrācē, ēs (*ili* **-ca**, ae, *i* **-cia**, ae), *f.* [Σαμοθράκη] *otok u aegaejskom moru na obali thračkoj, na glasu po mystičnoj službi kabirskoj, sa glavnim mjestom istoga imena. Odt.* **-thrāces**, cum, *m.* [Σαμόθρᾳκες] *Samothračani.*

Sampsĭcĕrāmus, i, *m. kraljić u Emesi, kojega je nadvladao Pompej, a za šalu i o samu Pompeju.*

sānābĭlis, *adj. s † comp.* [sano] *izlječiv, a)* * *phys.,* vulnus. *b) na duši,* iracundi.

sānātio, ōnis, *f.* [sano] *liečenje,* corporum; *u pril.,* malorum.

sancaptis, ĭdis, *f. izmišljeno ime mirodije, jedn. Plaut. Ps.* 3, 2, 43.

sancio, nxi, nctum *ili* ncītum, 4. *štogod tim, da se nanj zakune ili na njegov prestupak kazan postavi, te tako božjom silom zakrili, učiniti svetim t. j. nepromjenitim i nepovredljivim* (*sr.* sacro), *pak a) nepromjenito postaviti, -utvrditi, -narediti, -odrediti,* s. legem, *(Hor.)* in alqm; *(Hor.)* tabulas peccare vetantes *(zakoni na dvanaest tablica),* quas bis quinque viri sanxerunt; jurejurando inter se, jurejurando ac fide s., ne; habere legibus sanctum, uti; s. edicto, ne; Solon capite s., ne *(da za glavu ne);* neque ulla lex sancit, quo minus etc., † silentium periculo vitae; haec lex in amicitia sanciatur, ut; Valerii lex s., ne; s. foedus sanguine alcjs, fidem dextrâ ejus volebat sancire; * sanxerunt *s acc. c. inf.,* fide sanxerunt liberos Tarentinos leges suaque omnia habituros; de jure praediorum apud nos non sanctum est jure civili; in legibus eadem illa sancta sunt; † capitis poenam s. alcui. *b) potvrditi, priznati, pripoznati,* acta Caesaris; dignitatem alcjs; necessitudinem eorum; violatas ceremonias inexpiabili religione; augurem; * foedera fulmine; † jus imperii morte alcjs; † gratiam jurejurando. *c) pod kazan što zabraniti, -zakratiti, -zaprietiti,* incestum supplicio; quod exsecrationibus publicis sanctum est; vis capite, avaritiâ multâ, honoris cupiditas ignominiâ sancitur; lege sanciri aut jure civili.

sancte, *adv. s comp. i sup.* [sanctus] *sveto, savjestno, sdušno,* pie sancteque colere naturam excellentem; se sanctissime gerere; sanctissime observare promissa; † captivas s. habere, *ne ticati.*

sanctĭmōnia, ae, *f.* [sanctus] 1) *svetost, svetinja, koliko se na čem pokazuje,* deorum religio et s. 2) *svetost = sdušnost, poštenje, čistoća,* quid mihi cum ista summa s. et diligentia? domum habere clausam pudori et sanctimoniae; virgo priscae sanctimoniae.

sanctio, ōnis, *f.* [sancio] *pooštrena i svetčana naredba, glavni i kazneni članak zakona, uvjetak pri ugovoru,* sacrare s.; recitare legum s. poenamque; irritas jacere s.; foederis.

sanctĭtas, ātis, *f.* [sanctus] 1) *svetost, nepovredljivost,* tribunatus, regum; † templo sanctitatem tribuere; religionum sanctitates, *sveti obredi.* 2) *neporočnost, čistoća, stidljivost, pobožnost,* matronarum; quantâ s. bellum gessisset; pietas et s.; religionum sanctitates.

sanctor, ōris, *m.* [sancio] *narednik,* legum, *jedn. Tac. ann.* 3, 26.

sanctus, *adj. s comp. i sup. [upr. partic. od* sancio] 1) *božjom silom zakriljen, te tim zaklonjen od oskvrnjivanja, nepovredljiv, svet* (*sr.* sacer, religiosus), deorum manium jura s. sunto; jus; jura patriae sanctiora quam hospitii duxit; officium; fides indutiarum; nomen legatorum; jusjurandum; aerarium sanctius, *državno blago, koje se samo u najvećoj nuždi upotrebljavati i dirati može;* alqm s. habere; Ennius s. appellat poëtas, quod quasi deorum aliquo dono atque munere commendati nobis esse videantur. Sit igitur s. apud vos hoc poëtae nomen, quod nulla unquam barbaria violavit; tribuni plebis; *pak častan, poštovanja vriedan, božji, svet, pobožan,* sella Mercurii; sanctissimum orbis terrae consilium; sanctius consilium; † et sancta *(svetčan)* et gravis oratio; * vates sanctissima *(o Sibylli);* * oraculum; * flumen; * s. ignes, *žrtveni oganj;* * sancte deorum; * sanctius animal, *o čovjeku;* * Osiris; * dies; * s. vetus omne poëma; * † sanctissime imperator *(cesare);* * *tako se nazivaju i pokojni,* o sanctissima conjux; s. libertas, pudicitia; † memoria; † arcanus hinc terror sanctaque ignorantia, quid sit illud, quod tantum perituri vident. 2) *budući da je mišlju i životom*

čist čovjek bogu povoljan i bogoljuban, čist, neporočan, bogu povoljan, nedužan, navlast. o rimskom državniku, koji se pravom, zakonom i običajem posvećenih političnih načela što sdušnije drži (*sr.* castus, pius, honestus, religiosus), vir; homo; cum illo nemo neque integrior esset in civitate neque sanctior; * senatus; * vates; * conjux; * virgo, *vestalka;* * virgines; * da justo sanctoque videri; † eloquentia.

Sancus, i, *m. takodjer* **Semo** *ili* **Semo S.** *ili* **Fidius S.,** *njeko sabinsko božtvo, valjda* = Ζεὺς Πίστιος, Deus Fidius (*pogl.* Fidius), *kašnje isti koji i* Hercules.

sandăliārius, *adj.* [sandalium] *sandalski,* Apollo, *kojega je kip stajao u sandalskoj ulici, Suet. Aug.* 57.

sandălĭgĕrŭla, ae, *f.* [sandalium-gero] *robkinja, koja nosi sandale za gospodjom, jedn. Plaut. Trin.* 2, 1, 21.

sandălium, ii, *n.* [σανδάλιον] *(riedko) sandala, papuča, Ter.*

* † **sandăpĭla,** ae, *f. nosila za proste ljude i zločince.*

sandix (*ili* **-dyx**), īcis, *f.* [σάνδυξ] *surik, minej ili drugo naliko crvenilo mineralsko, Virg.*

sāne, *adv.* [sanus] *1)* * *razumno, pametno,* amare, *Plaut.;* sanius bacchari. *2) potvrdjujuć i uvjeravajuć (nagovješćuje, da se što podpunoma poprimiti i držati može; sr.* profecto, plane), *zaisto, doista, jamačno, valjda, baš, upravo, dakako,* sane vellem; res s. difficilis; s. arrogantibus verbis, *baš bezobraznim govorom; u odgovorih, dakako, nego ne,* sane pol, sane hercle, *Ter.;* s. hercule; *(Com.)* s. bene, recte s.; sane quam *pogl.* quam; nihil s., *baš ništa;* sane non, *dakako da ne,* non s., *ne baš; (Hor.)* s. nescire fateri, *kao što je u izravnom govoru:* sane fateor. *Navlast. a) ironijski, dakako,* s. queritur vicus etc. *b) dopuštajuć, neka, ako će,* pereant s.; sint s. ista falsa; *pojačavajuć (iztičuć) uz imperat., slobodno, samo,* abi s., ite s., cedo s.

Sanguālis, sanguĕn *pogl.* Sanqualis, sanguis.

sanguĭnārius, *adj.* [sanguis] *krvoločan,* juventus; † sententia; *(kasno)* imperator.

sanguĭneus, *adj.* [sanguis] *1) krvav,* imber; * rores; * † guttae; * acies; * caput; * manus; * rixae; * caedes. *Odt.* = *crven kao krv,* sagulum; * jubae anguium; * cometae; * bacae; * lorica, *nacrven (jer je od mjedi). 2)* * *tp. krvoločan,* Mavors; Mars.

sanguĭno, 1. [sanguis] *prenes., biti krvoločan,* eloquentia sanguinans, *koja izpija cliente, Tac. dial.* 12, 2.

* **sanguĭnŏlentus,** *adj.* [sanguis] *nabrekao od krvi, krvav,* pectora, soror; *crven kao krv,* color; *tp.* litera s., *uvredljivo.*

sanguĭs *(zastarjeli oblik* **sanguĕn,** *Enn. pri Cic. de or.* 3, 58, 218.), ĭnis, *m. 1) krv, koja teče žilami, te je uvjet životu i snazi* (*sr.* cruor), sanguinem fundere, *lievati,* effundere; † fundere s.; hauriendus aut dandus est s., *ili vam je neprijateljsku ili svoju krv proliti;* sanguine ictus *pogl.* ico; sanguinem mittere provinciae; *pustiti krv, izpijati pr.;* missus est s. invidiae, *puštena je žila nenavisti (koja me proganjaše);* *često* = *krvoproliće, ubistvo,* usque ad s. incitari solet odium; in sanguine versari; odi civilis s.; *(Liv.)* plus sanguinis ac caedis factum; † civili s. aspergi; † pigrum et iners videtur sudore acquirere, quod possis sanguine parare; † super sanguinem et spolia revelant frontem; * fraterni s. infans; * poenas dare sanguine; * poenas cum sanguine poscunt; * sanguine quaerendi reditus; * patrias explere sanguine poenas; * Latinus, * Poenus, * Punicus; * devotus. *2) tp. a)* = *sila, snaga, krepost, jačina, jezgra, živac,* rei publicae sanguine saginari; amisimus sucum et s.; de sanguine aerarii detrahere; sanguinem mittere; * vos o, quibus integer aevi s. solidaeque suo stant robore vires, dum melior vires s. dabat; *navlast. o govoru ili govorniku,* verum s. deperdebat; sucus ille et s. incorruptus oratorum; *(Quint.)* plurimum sanguinis ac virium declamationes habeant quam orationes. *b) rod po krvi, rod, pleme, loza, koljeno,* s. Transalpinus, *narodi s one strane Alpâ;* paternus maternusque sanguis; sanguine conjunctus, *po krvi u rodu;* ne sanguis societur *(ženitbom), Liv.;* * progeniem Trojano a sanguine duci; * qui genus alto a sanguine Teucri proderet; † attingere, † contingere alqm sanguine, *po krvi biti s kim u rodu;* † e vilissimo s.; † s. ac stirps Alexandri. *c) potomak, diete, unuk itd.,* saevire in suum s., *Liv.;* * s. meus; * regius; * Assaracus; * pauperum parentum s., *siromašnih roditelja diete.*

sănies, ēi, *f.* [*srodno sa* sanguis] *1) (predcl., pjesn. i poclas.) gnojava krv, sukrvica, koja se još nije pretvorila bielim i gustim gnojem* (pus). *2)* * *svaka nalika tekućina, otrov, jed,* colubrae saniem vomunt; s. manat ore trilingui.

sānĭtas, ātis, *f.* [sanus] *1) (redje) zdravlje tjelesno (više po vremenu; sr.* salubritas), qui incorrupta sanitate sunt; corporis temperatio, cum ea congruunt inter se, e quibus constamus, s. dicitur. *2) zdravo stanje duše naprama strastvenoj razdraženosti i naglosti, pamet, razum, razboritost,* animi; redire, reverti, se convertere ad sanitatem; reducere, † revocare alqm ad s.; sanitatem animis afferre; stultitiam, constantia, id est, sanitate vacantem, posse tamen etc., *Cic. Tusc.* 3, 5, 11.; *o govorniku ili govoru treznoća i razboritost, jezgrovitost, jedrina,* (Atticae dictionis) quasi sanitatem perdere; † eloquentiae; oratoris; *takodjer zdravi ukus govornički,* sanitatem et integritatem quasi religionem et verecundiam oratoris probat, *Cic. Brut.* 82, 284.; *(Tac.)* s. victoriae, *postojanost.*

sannio, ōnis, *m.* [sanna, *sklib, cjera*] *koji se cjeri, -kesi, -sklibi, -bekelji, lakrdijaš.*

sāno, 1. *liečiti, vidati, ozdravljati,* alqm; vomicam; *tp. liečiti, vidati, popraviti, opametiti, povratiti,* partes aegras rei publicae; vulnera avaritiae; discordiam; incommodum commodis; † animos consolatione, *utješiti;* * curas; mentem alcjs; mentes consceleratas; literae me sanarunt; cujus causa sanari non potest.

Sanquālis, *adj.* [Sancus] *koji je boga Sanka* (Sancus), avis, *njemu posvećena ptica, inače* ossifragus, *kostolom.*

Santŏni, ōrum, *m. narod u zapadnoj Galliji, u sadašnjoj pokrajini Saintonge. Odt.* * † **-tŏnĭcus,** *adj. santonski.*

sānus, *adj. s comp. i sup. 1) (manje često) o tielu, zdrav, čitav (više o minutljivu stanju; sr.* saluber, validus), pars corporis; sanum facere, *zdraviti;* sanum fieri medicamento; qui integri sunt et s., *(Hor.)* si te populus sanum recteque valentem dictitet; * vulnera ad sanum coiere, *zarasle, zacielile su; u obće neporkvaren, zdrav,* s. et salva res publica; civitas; * ego s. ab illis (vitiis). *2) na umu zdrav, zdrave pameti, razuman, razborit, pametan (opp.* insanus, ineptus), vix eum sanae mentis existimem; Caesaris ad eum sana mente scriptae literae; * mentis bene sanus; * mentis s. vix compos; homo; † nemo s. hostis; † dux sanior; ego illum male s. *(slabo pametna)* semper putavi, *Cic. Att.* 9, 15.; * s. poëta; * male s. *(biesni)* poëta; * male sana; † male s. amore; nihil pro sano *(kano pametan)* facere; quisquam sanissimus; * qui sanior ac si etc.; * solve mature s. *(ako si pametan)* equum; * Labeone insanior inter sanos dicatur; * bene s., *oprezan;* sanun' es? *jesi li pri pameti? Plaut.;* sanus ne es? satin' s. est? *Ter.;* satisne sani essent, *Curt.;* * conjugis magicis sanos avertere sacris sensus; saniora consilia; *o govoru i govorniku, triezan, razborit,* genus dicendi; nihil erat in ejus oratione nisi sincerum, nihil nisi siccum atque s.; † alii pressa demum et tenuia — s. et vere Attica putant; oratores Rhodii saniores; † oratore recto quidem et s., sed parum grandi et ornato.

* † **săpa,** ae, *f. kuhana, gusta mastika, (most, mošt).*

Săpaei, ōrum, *m.* [Σαπαῖοι] *thrački narod na Propontidi, Ov.*

săpiens, tis, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* sapio] *mudar, razuman, pametan, uman,* ut quisque maxime perspicit, quid in re quaque verissimum sit, quique acutissime et celerrime potest et videre et explicare rationem, is prudentissimus et sapientissimus rite haberi solet; homo; vir; rex; excusatio; vita; sententia; juris temperatio; quis sapientior ad conjecturam rerum futurarum? grandis est verbis, s. sententiis; * consilium; * sapientior aetas; *subst. u philos. jeziku, o jedinom mudracu, kojega pamet pomisliti može, pravi mudrac,* si tabulam de naufragio stultus arripuerit, extorquebitne eam s.? *Cic.; češće pri Hor.; takodjer o Laeliju; i ob učenih juristih; pl. navlast. o sedmorici grčkih mudraca,* eos vero septem, quos Graeci sapientes nominaverunt; a Graeciae sapientissimis; *o indijskih mudracih, Curt.* 8, 9.; *takodjer ob onih, koji se razumievaju u finija jela, vještak, sladokusac,* qui utuntur vino veteres s., *Plaut.;* leporis s. sectabitur armos, *Hor. sat.* 2, 4, 44.

săpienter, *adv. s comp. i sup.* [sapiens] *mudro, razumno, pametno, umno.*

săpientia, ae, *f.* [sapiens] *mudrina, mudrost, vještina, razboritost, razum, pamet, navlast. philosophija, takodjer o jurisprudenciji (nauci práva),* pro vestrâ s.; s. rerum ceterarum; constituendae civitatis; faciendi dicendique; Scaevolarum; † sapientiae doctores; virtutes ebullire et sapientias, *svakojaku kriepost i mudrost;* * insanientis s. consultus *(oxymoronom spojeno),* * mitis s. Laeli; *takodjer (Hor.) mudrost* = *lukavost,* quid virtus et quid s. possit, utile proposuit nobis exemplar Ulixen.

săpientĭpŏtens, tentis, *m.* [sapientia *i* potens] *mudrošću silan, -moguć, jedn. Enn. pri Cic. de div.* 2, 56, 116.

săpio, pii, — 3. *1) biti kakova ukusa (sr.* gusto), sus, *Plaut.;* o *mirisu, mirisati čim,* quid sapit? *čim miriše?* s. hircum *(Plaut.);* unguenta crocum. *2) okusom osjećati, -ćutiti,* cui cor sapiat, ei palatum non s.; *tp. biti razborit, -razuman -pametan, razumievati se u što, umjeti, pravo-, pametno misliti, -osjećati, -razabirati,* sapere eum plus quam ceteros; nihil; hi sapient; *(Plaut.)* nullam rem; recta; † quantum ego s.; * nil parvum s., *komu ne godi ništa prosta;* * qui s. et fari possit, quae sentiat; *(Ter.)* ad omnia; *posl. pogl.* semita.

săpor, ōris, *m.* [sapio] *1) ukus, koji je na kojoj stvari* (*sr.* gustatus), non odore ullo, non tactu, non s. capiatur; mel suo proprio genere saporis; *što slastna, navlast. sok,* * tunsum gallae admiscere s.; * sapores, *poslastice, sladki zalogaji,* tenui ratione *(tankim naukom)* saporum; *takodjer* * *blagovonje, ugodni mirisi, mirisavi sokovi.* *2) (riedko) liep, fin način u govoru i vladanju,* nescio quo s. vernaculo, *Cic. Brut.* 17, 172.; homo sine sapore *(bez začina), Cic. post. red. in sen.* 6, 14.

Sapphō, ūs, *f.* [Σαπφώ] *lyrska pjesnikinja iz Mitylene na Lesbu. Odt. (Cat.)* **Sapphĭcus,** *adj. Sapphin,* Musa S. = Sappho *kano deseta Musa.*

Sapriportus, us, *m. luka medju gradovi* Sybaris *i* Tarentum, *jedn. Liv.* 26, 39.

sarcĭna, ae, *f.* [sarcio] *svežanj-, prtljaga-, što pojedinac poneti može; u pl. obično o prtljagu, što no ga je rimski vojnik na putu na sebi nosio* (*sr.* impedimenta), quid ego nunc agam, nisi ut s. constringam *(da torbu prtim)* et clupeum ad dorsum accommodem, *Plaut.;* si te forte meae gravis uret s. chartae, abjicito potius, quam quo perferre juberis etc., *Hor. ep.* 1, 13, 6 *sl.;* impedimenta et s.; legionem sub sarcinis adoriri; sarcinas conferre, colligere, conjicere in medium *(na hrpu),* projicere; militiae tuae, *pratilac. Odt.* * *teret, težkoća,* publica rerum; s. sum tibi; * *plod utrobe,* prima; sarcinam effundere.

sarcĭnārius, *adj.* [sarcina] *prtljažki,* jumentum, *jedn. Caes. b. c.* 1, 81.

sarcĭnātor, ōris, *m.* [sarcio] *(predcl.) koji krpi, -krpa, krpač.*

sarcĭnātus, *adj.* [sarcina] *(predcl.) natovaren, naprćen.*

sarcĭnŭla, ae, *f.* [*dem. od* sarcina] *svežnjić, malo prtljažice, obič. u pl.,* * aptae et expeditae; † sarcinulas alligare = *spremiti se na put.*

sarcio, rsi, rtum, 4. *upr. krpiti, popravljati, pogradjivati,* * lapsas ruinas generis; *pak tp. naknaditi, nadoknaditi, po-*

*

praviti, detrimentum; damnum; injuriam; infamiam; temporis longam usuram, qua caruimus; * gratia male sarta, *slabo pokrpana*; *partic.* **sartus**, *kano adj. u dobru stanju, upr. o sgradah pak složen sa* tectus, *dobro popravljen, pogradjen*, aedem sartam tectam tradere; sarta tecta exigere, *razgledati, je li sgrada dobro sagradjena i pokrivena*; monumentum quamvis sartum tectum integrumque esset; quomodo in sartis tectis (*sc.* exigendis) se gesserit; sarta tecta aedium tueri; *u pril., zdrav, čitav, dobro sačuvan, -učuvan, -pažen*, conservare alqm sartum et tectum integrumque; *(Plaut.)* praecepta tua sarta tecta habui.

sarcŭlum, i, *n.* [sarrio] *motičica (za pljetvu)*, *Hor.*

Sardănăpālus (pallus), i, *m.* [Σαρδανάπαλος] *posljednji, veoma razkošni kralj assyrijski.*

Sardes *ili [Hor.]* — **dis**), ium, *f.* [Σάρδεις] *prastari glavni grad lydijskoga carstva. Odt.* **Sardiāni**, ōrum, *m. Sardjani.*

Sardi, ōrum, *m. [od* Σαρδώ, *Sardinija] stanovnici otoka Sardinije, Sardi, razvikani radi svoje nevjere; posl. (poradi sardinskih robova poslije sardin. rata)*, Sardi venales, *o podlih ljudih. Odt. 1)* * † **Sardus** *ili* * **Sardōus**, *adj. sardski, sardinski. 2)* **Sardĭnia**, ae, *f. otok Sardinija; adj. —* **dĭniensis**, *sardinski.*

Sardĭca, ae, *f. grad u donjoj Moesiji, Eutr.*

sărissa (sarīsa), ae, *f.* [σάρισσα] *dugačko macedonsko koplje. Odt.* **sărissŏphŏrus** (sarīs.), i, *m.* [σαρισσοφόρος] *macedonski kopljanik (sarissonoša), Liv. Curt.*

Sarmătae, ārum, *m. (grč. oblik* * **Saurŏmătes**, † **-a**, ae, **-mĕtae**, *pl.)* [Σαυρομάται] *Sarmate, velik narod, koji se je dielio na asijske i europske Sarmate. Odt.* * **Sarmătĭcus**, * **-mătis**, ĭdis, *adj. sarmatski;* * mare Sarmaticum, *crno more;* * **Sarmatice**, *adv. sarmatski.*

sarmen, ĭnis, *n.* [sarpo 3. *kresati*] *granje, jedn. Plaut. Most.* 5, 1, 65.

sarmenta, ōrum, *n.* [sarpo, *kresati, klaštriti*] *okresana grana, u obće tanka grančica, loza, zelena, o vinovoj lozi; često suha = granje, sušanj*, arida; fasces sarmentorum.

Sarnus, i, *m. rieka u Campaniji, sada Sarno, Virg.*

Sarpēdon, ōnis, *m.* [Σαρπηδών] *a) sin Jupitrov, kralj u Lyciji. b) glavina u Lyciji.*

Sarra *ili* **Sara**, ae, *f. staro ime grada Tyra u Phoeniciji, Plaut. Odt.* * † **Sarrānus**, *adj. sarski = carthaginski ili tyrski; subst. Rutulac, Virg.*

Sarrastes, um, *m. narod u Campaniji, Virg.*

sarrio (sar.), 4. *okopavati, pljeti, Plaut.*

sartor, ōris, *m.* [sarrio] *u pril., pljetvar, gojitelj*, sator sartorque scelerum et messor maxime, *Plaut. Capt.* 3, 5, 3.

sat, **săta** *pogl.* satis, 2. sero.

săt-ăgĭto, 1. *(Com.)* = satago *2).*

săt-ăgo, etc. 3. *(takodjer razstavljeno* **sat ago** *ili* **satis ago**) *1) (Plaut.) dužniku zadovoljiti = naplatiti ga. 2) namučiti se, nakiniti se s kim, nabojati se, naplašiti se i nal.*, ego hac nocte in somnis egi satis, *Plaut.*; s. rerum suarum, *Ter.*; † subst. satagentibus celeriter occurrere; *impers.* pugnatur acriter: agitur tamen satis, *Cic. Att.* 4, 15, 9.

sătelles, ĭtis, *m. i f. braneći i služeći pratilac kojega velikaša, osb. vladara, silnika (kano najamnik; sr.* minister), *trabant, u plur. pratnja, pristaše, pristalice. Odt. a) u obće pratilac, službenik, pomoćnik*, * Aurorae, *o Luciferu;* * Jovis, *orao;* * s. Orci = Cerberus; sensus tanquam satellites attribuit; * rigidus verae virtutis. *b) navlast. u odurnijem značenju, pomagač, sluga*, s. atque administer audaciae tuae, scelerum; ministri ac satellites cupiditatum; viribus corporis perniciosissimis s.

sătĭās, ātis, *f.* [satis] = satietas, *1) (ponajv. predcl.) sitost*, quaenam unquam poenis luendis dabitur s. supplici, Attius *pri Cic. n. d.* 3, 38, 90.; ut hodie ad litationem huic suppetat Jovi s., *Plaut.*; jam vini s. est, *već su se vina napili do sita, Liv. 2) dosada, gadjenje, Ter. Liv. Tac.*

Sătĭcŭla, ae, *f. grad u Samniju. Odt.* **-lānus**, *adj. saticulski; subst.* **-ni**, ōrum, *m. Saticuljani;* **Sătĭcŭlus**, i, *m. Saticulac, collect., Virg. Aen.* 7, 729.

sătĭĕtas, ātis, *f.* [satis] *1) dovoljno, obilje, Plaut.*; ad satietatem instructus, *Curt. 2) sitost, dosada, gadjenje od čega, upr. i u pril. (sr.* fastidium, nausea, taedium), s. cibi; ad s. vestram pugnavimus; s. tenet, capit alqm alcjs rei, *(Plaut.)* satietatem capere alcjs rei † ad satietatem; ut varietas occurrat satietati; satietatem sui superare, *učiniti, da drugim ne dosadimo; pl.* non debent esse amicitiarum sicut aliarum rerum s., *Cic. Lael.* 19, 67.

sătin' *pogl.* satis.

1. **sătio**, 1. [satis] *nasititi, do volje čim, navlast. jelom napuniti*, * satiati canes sanguine herili; * ignes satiantur odoribus (= ture); *u pril., a) nasititi, zadovoljiti, namiriti*, desideria naturae; * famem; aviditatem legendi; animum; se esse satiatum, *da se je sit nagledao*, † satiatum esse prosperis adversisque; satiatus somno, *sit se naspavao;* atque etiam si satiata quaestu vel contenta potius (mercatura); † s. se auro. *b) dodijati, dosaditi, dogrditi komu čim, u pass., dodijati, dosaditi, dogrditi*, numerus s.; ut neque ii satientur qui audient, neque etc.; * agricola satiatus assiduo aratro; * satiata caedis dextra, * satiatus ludo.

2. **sătio**, ōnis, *f.* [2. sero] *1) sijanje, pl.* sationes, *posijane njive. 2) (Virg. Liv.) sadjenje.*

sătĭra, ae, *f. pogl.* satura *2).*

sătis *(comp.* satius) *ili (ponajv. u govoru)* sat, *adv. dosta, dovoljno; dobro, upravo, prilično (objectivno = toliko, da više ne treba; sr.* abunde, affatim), s. magnus; s. multa restant; sat bonus; * non sat idoneus pugnae; s. honeste; s. saepe; s. adhuc; sat diu; s. intelligere; ostendere sat scio, *Ter.*; * sat bibere; *(Liv.)* satis creditur, *dosta pouzdano; (Liv.)* s. scire, sperare, apparere *i nal.*; de hoc s.; *naliko (Hor.)* jam s. est; sat habeo; *takodjer odbijajuć: dosta mi je, hvala (kad se pozivlje na jelo)*; satin' recte? satin' salve? *je li sve zdravo? sr.* salve; *(Plaut.)* satin' ego oculis plane video; satis esse, *dostajati, dotjecati*, vobis auxilium adversus inimicos s. est, *zadovoljavate se itd.*; s. esse Italiae unum consulem; animo istuc satis est, auribus non s.; est mihi s. alqd, alqs, ad alqd; si ad arcendum Italia Poenum consul alter s. esset; s. militem ne tentando quidem certamini fore; *(Virg. Aen.* 7, 740.) se satis *(prolept.)* ambobus Teucrisque venire Latinisque, *da odolieva u boju*; * in poenas non s. unus eris; satis est tibi in te, s. in legibus, s. in mediocribus amicitiis praesidium, *dovoljna ti obrana, zaštita [ne* praesidii]; (non) satis esse *s inf. praes.*, * † *inf. perf.*, * *s acc. c. inf.*; *(Hor.)* mi s. est, si; *(Hor.)* quod satis est (τὰ ἀρκοῦντα), *što je dosta za život*, tribus ursis quod s. esset; nonne id s. erat accipere ab illo injuriam, *Ter.*; * perdere posse sat est; * sat habuit; satis habere, *zadovoljiti se čim (sr.* contentus), *s inf. praes.*, * † *inf. perf.*, *(Liv.) s* quod; *(Nep.)* satis habere coëgit, si liceret; *od toga valja razlikovati Cic. Att.* 12, 15. ipse Romam venirem, si satis consilium quadam de re haberem = si satis quadam de re consultum mihi esset; satis superque quam satis, *predosta, suviše, dosta i predosta*, s. superque est, foret, *Plaut. Sall.*; s. superque habere, dicere contra alqm; s. superque dixi, dictum est; * s. superque me benignitas tua ditavit; s. superque humilis, *Liv.*, satis est; *pokazujuć koliko s gen. part.*, ea amicitia non s. habet firmitatis; ad dicendum s. temporis habere; neque nunc, ut memoriae prodantur, s. causae putamus; s. praesidii relinquere; parentes abunde habemus, amicorum neque nobis neque cuiquam omnium s. fuit, *nije bilo dosta prijateljâ*; s. superque esse sibi suarum cuique rerum; s. superque gratuiti favoris in multitudine credentes esse; s. superque vitae erat; s. superque poenarum habeo, * dedi tibi; *(Ter.)* sat signi; * sat poenae — satis accipio *pogl.* satis do; satis ago *pogl.* satago; satis do *pogl* satisdo; satis facio *pogl.* satisfacio. — **sătius**, *comp., bolje, s inf.*, mori s. esse; s. esse, in Asia quam in Europa dimicari; *s acc. c. inf.*, mori me s. est, *Ter.*; s. putaverunt, eum in urbe comprehendi, *Nep.*

sătisdătio, ōnis, *f.* [satisdo] *jamčenje, jamstvo.*

sătis-do, etc. 1. *jamčiti komu*, s. alcui damni infecti, *ako bi bilo štete*; satisdato, *jamstvom, zalogom; (opp.* satis accipio, *primati jamstvo).*

sătis-făcio, etc. 3. *(piše se i razstavljeno) zadovoljiti komu ili čemu, na-, podmiriti koga*, alcui alqd petenti; affatim alcui s. *(sr.* affatim *i* satis); officio suo, legibus, amicitiae; satisfeci vitae, *naživio sam se*; s. histriones, *Navlast. a) vjerovniku (dužniku) zadovoljiti, naplatiti, podmiriti ga*, alcui de alqa re; *(Cael. u Cic. ep.)* in pecunia. *b) uvriedjenu ili ozledjenu zadovoljiti izpričavanjem ili opravdavanjem, izpričati se, opravdati se, izgovoriti se*, alcui; de alqa re; *absl.*

sătis-factio, ōnis, *f.* [satisfacio] *zadovoljština, koja se daje uvriedjenu, a) riečmi, izpričivanje, opravdavanje*, accipere satisfactionem alcjs. *b) † kazni.*

sătius *pogl.* satis.

sător, ōris, *m.* [2. sero] *sijač, koji sadi*, omnium rerum seminator et s. est mundus; *tp. roditelj, početnik*, s. scelerum et messor maxume, *Plaut.*; litis, *Liv.*; * s. hominum atque deorum, * coelestium s. *(o Jupitru).*

sătrāpes, is, *m.* (**-pa**, ae, *Ter. Curt.*) [σατράπης, *persijska rieč] persijski namjestnik, satrapa.*

† **sătrāpīa** (-pēa), ae, *f.* [σατραπεία] *satrapija.*

Sătrĭcum, i, *n. stari grad u Latiju. Odt. subst.* **-cāni**, ōrum, *m. Satričani.*

sătur, ŭra, ŭrum, *adj.* [satis] *1) sit*, pullus; *(Ter.)* omnium rerum; *(Hor.)* altilium; *(Plaut)* fabulis *(abl.)*; ire quo s. solent, *Plaut.*; conviva *Hor.*; capellae, *Virg.*; quadrupedes suco ambrosiae, *Ov.*; expleti atque s. *Odt. a)* * *pun, obilan, plodan*, praesepia; Tarentum. *b)* * color s., *obilno nakvašena, jaka. 2) tp. o govoru, obilan, bujan*, nec satura jejune dicet, *jedn. Cic. or.* 36, 123.

sătŭra, ae, *f. [fem. od adj.* satur *sc.* lanx] *1) upr. zdjela puna svakojakoga voća, koješta, smjesa, mješavina*, quasi per s. sententias exquirere *(Sall.)*, *bez reda dati glasovati. 2) obično se u ovom značenju piše* **satĭra** *(prije se je često krivo pisalo* satyra), *izprvice dramatična, a tekar kašnje didaktična osebujna rimska i bez grčkoga upliva samonikla postala vrst pjesme, kojoj pravi i prvi zametak valja tražiti u veselih i šaljivih igrah* (versus fescennini; *sr.* Fescennīnus), *koje su od vajkada po Italiji i u Rimu pri seoskih svetkovinah u običaju bile, pak u šaljivih improvisacijah i glumah najrazličitijega sadržaja, koje su glumci i rimski mladići pod svirkom prikazivali, kada se je od Etruskâ pozajmljena gluma okolo 4. vieka kod Rimljana počela zavrgavati, dok je rimski vitez* Lucilius *(rodj. 148. pr. Is.) pravim tvorcem rimske satire postao najpače tim, što joj je smjer dao prikazivanjem ljudskih slaboća, ludosti i opačinâ u javnom i domaćem životu Rimljanâ, a uprav umjetnički ju je obrazovao i dotjerao Horatij.*

Sătŭrae palus, *jezero u Latiju, valjda jedan dio pomptinskih bareša, Virg.*

Sătŭrējānus, *adj. iz njekoga kraja u Apuliji; pak = apulijski, Hor.*

sătŭrĭtas, ātis, *f.* [satur] *1) (predcl. i kasno) najest, sitost. 2) izobilje, obilnost, jedn. Cic. Cato m.* 16, 56.

Sāturnālia etc., **Sāturnīnus** *pogl.* Saturnus etc. Apulejus.

Sāturnus, i, *m. (Grkom* Κρόνος) *sin Urana i Gaee* (Gaea), *suprug i brat Rhee, otac Jupitra, Neptuna i Plutona, Junone, Cerere* (Ceres) *i Veste; po domaćih italskih pričah bio je bog ratarstva, a žena mu* Ops; *sunčani bog phoenički, Baal, Moloch, Curt.* 4, 3.; Saturni sacra dies *(Tib.)*, *subota*; Saturni stella *ili* *, *samo* S., *planet Saturn. Odt. 1)* **Sāturnālia**, ōrum, ĭbus, *n. radostna svetkovina svetkovana počam od 17. decembra na uspomenu zlatnoga doba, koje je bilo u Latiju za vladanja Saturnova; poimence su za te svetkovine robovi uživali različite slobode;* S. prima, secunda, tertia, *prvi itd. dan S. 2)* **Sāturnius**, *adj. Saturnov*, stella, *planet*; * regna, *zlatno doba*; * numerus, *staroitalska vrst stiha, kojim je n. p.* Naevius *svoj epos o prvom punskom ratu napisao, a* Livius Andronicus *Odysseju preveo*; * domitor maris, *Neptun*; * S. pater Jupiter; * virgo = Vesta; * proles = Picus; * falx, *s kojim su Saturna prikazivali. Odt.* * *subst. a)* **-ius**, ii, *m.* α) = Jupiter. β) = Pluto. *b)* **-ia**, ae, *f.* α) = Juno.

β) starodavni grad Saturnov na Capitoliju, mythični zametak gradu Rimu.

sătŭro, 1. [satur] = satio, 1) nasititi, najesti, napuniti, animalia ubertate mammarum; * leones saturatos caede armenti; * armenta; * apes cytiso; * sola fimo, nagnojiti; † saturata murice palla, nakvašena. 2) tp. nasititi, podmiriti, zadovoljiti, homines saturati honoribus; se sanguine civium, napiti se; perfidiam alcjs, odium; * (Juno) necdum antiquam saturata dolorem; (Plaut.) dodijati, dogrditi, hae res vitae me s.

1. sătus, us, m. [2. sero] 1) sijanje ili sadjenje, vitium; u pril., philosophia praeparat animos ad satus accipiendos. 2) tp. radjanje, porod, pleme, loza, Hercules Jovis satu editus; a primo s.

2. satus pogl. 2. sero.

sătўriscus, i, m. [σατυρίσκος] dem. od satyrus, jedn. Cic. de div. 1, 20, 39.

sătўrus, i, m. [σάτυρος] satyr, po grčkoj priči drug Bacchov, kuštrave kose, tupa nosa, dugačkih šiljastih ušiju, s konjskim repom, prikazivao je prostu putenost i narav; rimski su ga pjesnici izravnali sa Pani i njim srodnimi šumskimi bogovi, Fauni, s toga ga i vele s kozjima nogama i dugih rogova, takodjer u pl.; * o Marsyji, S. Phryx; meton. (pl.) satyrska drama grčka, izumljena od Pratine oko 500 pr. Is., u kojoj su kao i u tragoediji osobe bile bogovi i heroji, a chor su sačinjavali satyri; sadržaj bio je tragikomičan, prikazivala se je kano veseli zaglavak tragičnoj trilogiji, satyrorum scriptor, dicaces, protervi s., Hor.

saucaptis, ĭdis, f. izmišljena mirodija, jedn. Plaut. Ps. 3, 2, 43.

sauciātio, ōnis, f. [saucio] rana, jedn. Cic. p. Caes. 15, 43.

saucio, 1. [saucius] raniti, obraniti, navlast. u ratu, takodjer na smrt raniti, ubiti (sr. saucius, vulnero), alqm telis, † plagis; ipse Rubrius in turba sauciatur; quem Brutus noster sauciavit; * vomere duram humum; (Plaut.) s. alcui cor, famam.

saucius, adj. 1) ranjen, izranjen, ranjav, navlast. u ratu (sr. vulneratus), leviter s.; gladiator ille confectus et s.; L militibus amissis, paucis sauciis; † s. umero; † s. factus; † s. crus; * taurus; * serpens; * sagittā; pectus vulnere s.; subst. saucii, ōrum, m. ranjenici. 2) tp. a) * malus s. (oštećen) Africo; * glacies s. (kopneći) sole; * tellus s. vomeribus; s. animus; (Just.) o pjanih, hesterno mero saucii, saucios opprimit. b) * o onom, kojega je striela ljubavi udarila, obranila, regina gravi curâ; pelice; a nostro igne.

Saurŏmătes, Saurŏmătae pogl. Sarmatae.

sāvior, sāvium pogl. suavior, suavium.

saxātĭlis, adj. [saxum] na-, pri-, medju stienami (nahodeći se), piscatus, Plaut.

saxētum, i, n. [saxum] (riedko) kamenjak, stjenjak, stienje.

saxeus, adj. kamen, kamenit, kršan, loman, * scopulus; * tecta; * effigies; † grando, kamena tuča; * Niobe s. facta; * umbra, od kamena; u pril., † s. terreusque s.

* **saxĭfĭcus**, adj. [saxum-facio] koji skamenjuje, kamenom se promeće.

saxĭfrăgus, adj. [saxum-frango] koji stiene, kamen lomi, -mrvi, Enn. pri Cic.

Saxŏnes, um, m. Sasi polabci u današnjem Schleswig-Holsteinu, Eutr.

saxōsus, adj. [saxum] kamenit, kršan, loman, * valles; * montes; * via; * saxosusque sonans Hypanis, koji huji med stienami.

saxŭlum, i, n. dem. od saxum, Ithaca in asperrimis saxulis tanquam nidulus affixa, jedn. Cic. de or. 1, 44, 96.

saxum, i, n. velik kamen (sr. calculus, lapis), stiena, kuk, hrid (u obće; sr. rupes, scopulus), saxa jacere, ingerere; s. silex, kremen; * s. latentia, grebeni (t. j. stiene u moru); inter sacrum saxumque pogl. sacrum 2); navlast. α) tarpejska stiena. β) **Saxum sacrum**, * **Saxum**, sveta stiena na vrhu Aventina, gdje je Remus tražio (pazio) auspicia. γ) **Saxa rubra**, pogl. ruber; meton. a) * kamenit zid. b) kamenit temelj pod sgradom, Capitolium saxo quadrato substructum est.

scăbellum, i, n. [dem. od scamnum] upr. klupčica, pak daska u koju se je udarao takt, Suet.; na njoj se davalo i znamenje spuštanju zavjese na početku glume (sr. aulaeum), Cic. p. Cael. 27, 56.

scăber, bra, brum, adj. hrapav, škrbav, svrabljiv, šugav na površini (opp. lēvis), * † unguis; * tophus; * robigo; † sc. bibulaeve chartae; * pectus illuvie scabrum; * sc. intonsusque homo.

scăbies, ēi, f. [scaber] 1) * hrapavost, ferri. 2) * † svrab, šuga, guba. 3) tp. svrbež, zaželja, sc. et dulcedo; (Hor.) inter tantam sc. et contagia lucri.

scăbo, scābi, — 3. grebsti, česati, trti, caput, Hor.

Scaea porta ili pl. **Scaeae portae** [Σκαιαὶ πύλαι] zapadna vrata trojanska, Virg.

scaena, scaenicus, scaeptrĭfer, scaeptrum pogl. scena etc.

scaeva, ae, f. [scaevus (ponajv. kasno), lievi] znamenje na nebu, opaženo na lievoj strani, sretno ili nesretno, Plaut.

Scaevŏla, ae, m. [scaevus] pogl. Mucius.

scālae, ārum, f. (kasno sing. scala) [scando, stegnuto od scandēla] ljestve, stube, skale, scalis positis muros ascendere; scalis admotis, scalis vallum ascendere; scalis aggredi; † sc. applicare moenibus, † muris admovere, † opponere; † sc. erigere; † scalis evadere; * haerent parietibus sc.; * sc. in moenia poscit; cum se fugiens in scalarum tenebras abdidisset; se in scalas tabernae librariae conjicere; (Hor.) latere in scalis, pod skalami.

Scaldis, is, m. rieka u sjevernoj Galliji, sada Schelde.

scalmus, i, m. [σκαλμός] drvo na strani broda, kroz koje se promiče veslo, palac, navicula duorum scalmorum, na dva vesla; sc. nullum videt, čunu ni traga.

scalpellum, i, n. [dem. od scalprum] chirurgijski nožić.

scalpo, psi, ptum, 3. upr. grebsti, kopati, trti, * terram unguibus; pak oštrim ili šiljastim čim u drvo, kamen i nal. rezati, sječi

i nal., manus apta est ad fingendum, ad scalpendum; * querelam sepulcro, urezati na itd.

scalprum, i, n. [scalpo] oštro orudje za rezkanje, urezavanje i nal., navlast. a) (Hor.) šilo, postolarski nož. b) dlieto, sječivica, sc. fabrile. c) † periš.

† **scalptura**, ae, f. [scalpo] meton., rezbarija.

scalptŭrio, 4. [desid. od scalpo] grebsti, jedn. Plaut. Aul. 3, 4, 8.

Scămander, dri, m. [Σκάμανδρος] rieka u Troadi, takodjer Xanthus [ὁ Ξάνθος] nazvana (radi boje), Hor. Virg. Ov.

scambus, adj. [σκαμβός] krivonog, jedn. Suet. Oth. 12.

scammōnĕa, ae, f. [σκαμμώνεια] njeka trava za čišćenje, sošnica (St.).

scamnum, i, n. [scando] klupa, podnožje, scamnum facere, Hor.; longis considere scamnis, Ov.; u pril., * regni scamna, kraljevski priestol.

scando, ndi, nsum, 3. 1) intrans. penjati se, uzlaziti, in aggerem; * in domos superas; uzlaziti, dizati se, uzpinjati se, * scandens arx; * timor et minae sc. eodem, quo dominus; † supra principem. 2) trans. penjati se na što, malos; vallum; muros; * equum; * Capitolium; * regna parentis, o gigantih; * sc. aeratas vitiosa naves cura.

† **scandŭla**, ae, f. [scando] šindra.

Scantīnius, ime rimskoga plemena; adj. scantinski, Scantinijev, lex Scantinia de nefanda Venere.

Scantius, ime rimskoga plemena; adj. **-tius**, Scantijev, silva (u Campaniji).

scăpha, ae, f. [σκάφη] čun, čunić, čamac.

scăphium, ii, n. [σκάφιον] (riedko) upr. čunić, pak posuda za piće nalika čunu (čamcu).

Scaptia, ae, f. stari grad u Latiju. Odt. a) **Scaptius**, adj. scaptijski, tribus. b) † subst. **Scaptienses**, m. ljudi iz scaptijske tribus.

Scăpŭla, ae, m. pridjevak u cornelijskom plemenu, odt. **Scăpŭlānus**, adj. Scapulin.

scăpŭlae, ārum, f. upr. pleća, pak ledja, hrbat; u posl. (Ter.) perdere scapulas, biti izbijen.

scărus, i, m. [σκάρος] veoma slastna morska riba, sklač, prevušar (St.), Hor. Suet.

scătēbra, ae, f. [scateo] izviranje (vode), * unda scatebris temperat arva suis.

scăteo, ui, — 2. (u class. doba riedko, predcl. takodjer **scăto**, — — 3.) 1) * izvirati, fons. 2) biti čega pun puncat, vrvjeti, kamtiti, arx scatens fontibus, Liv.; * pontus beluis.

scătūrīgo, ĭnis, f. [scateo] izvor-voda.

scătūrio, 4. = scateo 2), Curio totus hoc sc. pun puncat je toga, Cael. pri Cic. fam. 8, 4, 2.

scaurus, adj. [σκαῦρος] kojemu su krupni izpali gležnji; pri Hor. sat. 1, 31, 48. illum balbutit sc. pravis fultum male talis, od prilike „hramo"; kano pridjevak u aemilijskom plemenu, pogl. Aemilius.

scăzon, ontis, m. [σκάζων] hramajući jamb, choliamb, jambijski trimeter sa spondejem ili trochaejem u posljednjoj stopi, Plin. ep. 5, 11, 2.

scĕlĕrāte, adv. s comp. i sup. [sceleratus] zločinački, zlikovački, opako.

scĕlĕrātus, adj. s comp. i sup. [partic. od scelero] 1) zločinom okaljan, opačinom pogrdjen, * terra; * limina Thracum; Sc. vicus, opaka ulica, ulica u Rimu, u kojoj se je kći Servija Tullija preko mrtvoga tiela otčeva prevezla; campus Sc., mjesto, na kojem su se Vestalke, kojim je dokazano, da su oskvrnjene, žive ukapale; * sc. sedes, * limen, stan bezbožnikâ pod zemljom. 2) zločinački, zlikovački, opak (prama drugim, ponajprije djeli; sr. scelestus), homo; sc. et nefarium facinus; contra patriam sc. arma capere; preces; * gens; * insania; * hasta; * sc. sumere poenas, za zločin kazniti; * Proteus, prevejan; subst. scelerati. 3) * zlosrećan, tužan, poguban, upropašćujući, frigus.

* **scĕlĕro**, 1. [scelus] zločinom okaljati, opačinom pogrditi, pias manus; parentes.

scĕlĕrōsus, adj. [scelus] pun zla, -opačine, opak, zlopak, ubi ego illum sc. et impium inveniam, Ter.

scĕleste, adv. [scelestus] opako, zlopako, zlikovački, dicere, facere; bellum suscipere; suspicari, lukavo.

scĕlestus, adj. s comp. i (predcl.) sup. [scelus] 1) opak, zlopak, zao (naprama drugim po misli, ali Cicero ne rabi o čeljadi; sr. sceleratus), homo; facinus; res; nuptiae; sermo scelestior; me sc. qui non circumspexi (Plaut.), lude mene, koji itd.; kano ukor ili grdnja, lopov, hulja, i sup., Com.; scelesta, ti huljo, Com. 2) (Plaut.) zlosrećan, zlokoban, annus.

scĕlus, ĕris, n. 1) zločin, opačina, osb. sa abstractnimi substantivi, zla, opaka ćud (sr. facinus, flagitium, maleficium), sc. quoque latere inter tot flagitia; in omni genere et scelerum et flagitiorum; sc. legatorum interfectorum, ubijstva poslanika; minister sceleris, ubijstva; sc. facere, admittere, committere, concipere, edere, in sese concipere, suscipere; divinum et humanum, prama bogovom i ljudem; hinc pietas, hinc sc.; ejusdem amentiae scelerisque socios; sc. ac furori tuo; quod a tuo sc. abhorreat; poenam improbitati, nequitiae, sceleri, libidini debitam. 2) concr., a) lopov, ugursuz, bestiis, quae tantum sc. attigissent; često (Com.) kano psovka, lopov, hulja, obješenjak, sc. viri; (Virg. Aen. 11, 407.) artificis scelus, hulja pletkar; i sa pron. u m., illic sc., Ter. b) nesreća, zlo, Ter.

scēna (scaena), ae, f. [σκηνή] pozorište u theatru, scena, pak u tom značenju i theatar, in scenam prodire; in scena esse, biti glumcem; de scena decedere, s pozorištem se (za vazda) razkrstiti; in scenam redire; * agitur res in scenis; * committere alqd scenae, izabrati predmetom glumi; * scenis agitatus Orestes, po pozorištih = u prikazivanih tragoedijah; * silvis sc. coruscis, šumom obrasao proplanak (čistina); prenes.; † o sastancih i školah rhetorskih za vježbanje u govorničtvu; tp. a) pozorište svieta, javnoga rada, sviet, takodjer gizda i slava, in scena, id est, in contione; quia maxima quasi oratori sc. videatur contionis; quamvis sphaeram in scenam (sviet), ut dicitur, attulerit Ennius; quae si minus in sc. sunt (na očima, na vidu), at certe cum sunt prolata, laudantur; * se a vulgo et sc. removere; scenae servire, svietu se

pokazivati, ugadjati; ad sc. pompamque sumuntur (verba), radi gizde i nakita (o govorniku); † nec minore scena Mausoleo intulit urnas. b) prigotovljena komoedija, dogovorena stvar, sc. totius rei haec est, Cael. u Cic. ep.; sc. ultro criminis parat, Tac.

scēnĭcus (scaen.), adj. [scena] pozorištni, scenski, theatarski, venustas; artifices sc. ili samo scenici, glumci; † scenicus, glumac; † kano pogrda, pozorištni junak; ludi scenici, glume naprama igram gladiatorskim i nal.; * adulteria, prikazana na pozorištu.

Scepsius, adj. [Σκήψιος] gradu Scepsis u Mysiji pripadajući, Metrodorus, iz Scepsisa, Scepsijac; * samo Sc.

* **sceptrĭfer** (scaept.), fĕra, fĕrum, adj. [sceptrum-fero] sceptronoša, žezlonoša.

sceptrum (scaept.), i, n. [σκῆπτρον] sceptar, žezlo, šibika (čisto lat. scipio) kano znak dostojanstva i ugleda, † triumphatorski, * kraljevski u tragoediji; † Jovis; * vlada, vlast, kraljevska čast i nal.

sceptūchus, i, m. [σκηπτοῦχος] sceptronoša, dostojanstvenik, na iztoku veliki državni doglavnik, jedn. Tac. ann. 6, 33.

schĕda ili **scĭda**, ae, f. [σχέδη] oderani trak, list papira, cedulja.

† **schēma**, ătis, n. [σχῆμα] stav, držanje tiela, igrača (plesača) itd.

* **Schoenēis**, ĭdis, i * **Schoenēïa virgo** ili * samo **Schoenēïa**, f. kći Schoeneja (Schoeneus), kralja boeotskoga = Atalanta.

schŏla, ae, f. [σχολή] upr. dokolica, bezposlica, pak 1) učeno iztraživanje i razprava, čitanje, učeno razlaganje zadatoga predmeta, explicare, habere s.; sunt certae s. de exsilio, de interitu patriae etc.; quinque dierum scholae. 2) mjesto, gdje se tako razpravlja, poučava, škola (za odrasle ljude i koji se zanimaju velikom naukom; sr. ludus), scholae rhetorum, philosophorum; † scholam aperire, † scholam (poučavanje) dimittere. 3) pristalice kojega učitelja, škola, nauka, clamabunt omnes philosophorum sch.

† **schŏlastĭcus**, adj. [σχολαστικός] školi navlast. govorničkoj pripadajući, školski, lex s.; subst. † scholasticus, m. učeni govornik, rhetor.

sciens, tis, adj. s comp. i sup. [partic. od scio] 1) kano partic., znajući, ut sis sc.; facere alqm sc., doglasiti komu, dati na znanje, Ter. 2) kano adj. a) znajući, hotimice, naumice, si sc. fallo; prudens et sc.; nullum a me sciente facinus occultatur. b) vješt, učan, učen, belli; locorum; rei publicae gerendae; quis scientior fuit? scientissimus gubernator; * sc. citharae; * sc. flectere equum. c) subst. (riedko) id a sciente animadverti solet, vještak, Cic. off. 1, 40, 145.

scienter, adv. s comp. i sup. [sciens] razumno, vješto, vještački.

scientia, ae, f. [sciens] znanje, umjeca, vještina (gdje se pomišlja, da je stečena svojim umovanjem i pronicanjem; sr. notitia, cognitio), quanta notitia antiquitatis, quanta sc. juris! habere sc. alcjs rei; sc. belli, rei militaris; sc. colendorum deorum; paene divina ejus in legibus interpretandis sc.; constat ejus scientiam fuisse de omnibus rebus; sc. atque usus militum; sc. gubernatorum; alqm augere scientiâ; s dvojim gen. (subj. i obj.), neque serendi neque demetendi fructus ulla pecudum sc. est; scientiae et cognitionis cupiditas; existimo, juris civilis magnum usum — apud multos fuisse, artem in hoc uno, quod nunquam effecisset ipsius juris sc. etc., Cic. Brut. 42, 152.; ars cum ea non utere, scientiâ tamen ipsa teneri potest, u theoriji; sc. et ars; nullo modo oratio mea satisfacere poterit vestrae sc., neću moći više kazati, nego li jur znate; fugit alqd sc. alcjs; quod non ex usu forensi, sed ex obscuriore aliqua sc. (nauke) sit promendum; scientiâ et cognitione, memoriâ et cognitione, scientiâ et pervestigatione alqd comprehendere; pl. scientiae (a ne gen. sing.) valjda Cic. Cat. m. 21, 78. tot artes tantae scientia [sr. conscientia b)]; navlast. sustavno, temeljito znanje (opp. inscientia), Cic. Acad. 1, 11, 41. n. d. 1,1,1.

scilĭcet, adv. [scire-licet] 1) o onom što se hoće da pokaže kao da se samo sobom razumije, dakako, a da kako (sr. videlicet); a) s acc. c. inf. radi pojma scire, scilicet facturum me esse, Ter.; sc. non ceram illam habere, Sall. b) kano prosta particula, me quidem species quaedam commovit, inanis sc., sed commovit tamen; Democritus luminibus amissis alba sc. et atra, discernere non poterat. At vero etc.; (Ter.) rex ergo te in oculis? sc.; navlast. gdje govornik nagoviešta, da što ne može inače biti, pak tu znači, „žalibože“, nos docti, sc. a Graecia, haec legimus, ediscimus; (Hor.) unda sc. omnibus enaviganda. 2) pokazujuć što čudna i osobito znamenita, gledaj ti to, sc. ut non sit mihi prima fides? sc. ut tibi se laudare et tradere coner, Hor.; ter sunt conati imponere Pelio Olympum sc.; Virg. 3) često ironijski, kad nam smisao pokazuje, da tko ne govori za zbilja, id populus curat sc., Ter.; ego istius pecudis consilio sc. aut praesidio uti volebam.

scilla ili **squilla**, ae, f. [σκίλλα] 1) morski ili pasji luk, Virg. 2) njeka vrst morskoga raka, ljušturak.

scindo, ĭdi, issum, 3. 1) razporiti, razderati, razrezati (silom po širini što tvrda razstaviti, sr. findo), epistolam; scissa vestis; * vestes de corpore; * scissa comam; * sc. crines; * sc. paenulam pogl. paenula; vallum, provaliti i tim otvoriti; * quercum cuneis, ciepati; * aequor ferro; * viam per stagna, put otvoriti; * navis aquas sc.; * scinditur in geminas partes circumfluus amnis; pluribus remorum ordinibus scindentibas vortices; † agmen, provaliti, † scindit Suebiam continuum montium jugum; † Romanus agmine propero silvam Caesiam limitemque a Tiberio coeptum scindit, prodju; † scindi, razstaviti se, vincula. 2) tp. a) razstavljati, razdvajati, * genus amborum sc. se sanguine ab uno; pass. razstavljati se, razdvajati se, † hi scinduntur in duas factiones; * vulgus scinditur in contraria studia b) jedn. (Cic. Att. 3, 15, 2.) ne scindam ipse dolorem meum, da ne obnavljam. c) silom prekidati, smetati, verba fletu, Cic.; * actionem.

scindŭla pogl. scandula.

scintilla, ae, f. iskra, varnica; tp. (riedko) iskra, iskrica, ut ne quae scintilla teterrimi belli relinquatur; istis tantis offusis tenebris ne sc. quidem ullam nobis ad dispiciendum reliquerunt.

scintillo, 1. [scintilla] sievati, sjati se, kriesiti se, oculi, Plaut.; oleum, Virg.

scintillŭla, ae, f. (riedko) dem. od scintilla; virtutum quasi scintillulae.

scio (perf. scīvi i scii, * scisti m. scivisti; inf. pravilno scisse), 4. (scibam, bas etc., scibo, bis etc., scin' [m. scisne], Com.) znati, alqd; ex alqo; quod sciam pogl. qui; pro certo; sc. certum velim; nihil certum sciri; id de Marcello sciri potest, može se od M. doznati; quam (rem) triduo sciturus es; sciturus id hostes ratus; s inf. ili acc. c. inf.; * scires (mislio bi) a Pallade doctam (sc. eam esse); s quaest. indir.; sa si, li, ali nije pouzdano, Liv. 3, 52, 2,; u Caes. b. G. 5, 54, 5. idque adeo haud scio mirandum sit, ne znam je li se tomu baš toliko čuditi [sr. 2. ne III) 1) a) b)]; Cic. fam. 2, 5, 2. sed haec ipsa nescio rectene sint literis commissa; quare cetera cognosces ex aliis, valja razlikovati od haud scio an; pogl. an; non scio (riedko) = nescio, Caes. b. G. 1, 43, 9.; qui de omnibus scierit, de Sulla se scire negavit; absl.; Tiribazo sciente, sa znanjem Tiribazovim; impers. nondum lucebat, cum Ameriae scitum est; quoad scitum sit Sestium venire. Navlast. znati, umjeti, razumievati se u što, literas; earum rerum, quae sciuntur (koje se uče); scire Latine, Graece, (Ter.) sc. fidibus znati udarati u citharu; de legibus, de bello, de pace etc. Lycurgum scisse melius quam Hyperidem; s inf., Liv. Virg. Hor.

scīpio, ōnis, m. [σκίπων, σκήπων] 1) štap, palica (osb.) kano znak vlasti; sr. baculus, fustis, sceptrum. 2) nom. pr. **Scipio** [Σκιπίων, Σκηπίων] pridjevak u cornelijskom plemenu; pogl. Cornelius. Odt. * **Scipiădes**, ae, m. [Σκηπιάδης] Scipionović, čovjek iz porodice Sc.

Scīron, ōnis, m. [Σκίρων] razvikan razbojnik na pećini medju Megarom i Attikom, Ov.

* **scirpeus**, adj. [scirpus] sitov, imago, prilika čovječja upletena od site (pogl. Argei); subst. (predcl. pjes. kasno) = **-ea**, ae, f. sitov koš za kola.

scirpĭcŭlus, i, m. [dem. od scirpus] sitov koš, Prop.; sc. piscarii (Plaut.) vrše.

scirpus, i, m. sita (bez čvorova); posl. pogl. nodus.

sciscĭtor, dep. 1. [scisco] izpitkivati, razpitkivati (bud da je tko rad što doznati ili s lukavštine i nal.; sr. percontor), de alqa re, alqd ex alqo; deos; † singulos; s quaest. indir.; absl.

scisco, scīvi, scītum, 3. [scio] 1) iz-, razpitivati, ut illi id factum sciscerent; accurro ut sciscam quid velit, Plaut. 2) publicist. t. t. a) o narodu, zaključiti, odrediti, pristati na što, odobriti, quae sciscerat plebs; s ut. b) o pojedincu, koji glasuje (sr. decerno), glasovati za što, eam legem.

scissus, adj. [partic. od scindo] razciepljen, razporen, razderan, a) * genae sc. škorav. b) vocis genus sc., krešteći glas.

scĭtāmenta, ōrum, n. [scitus] poslastice, sladki zalogaji, Plaut.

scīte, adv. (predcl.) s comp. i sup. [scitus] vješto, liepo, prikladno.

* **scītor**, dep. 1. [scio] rado znati, željeti znati, alqd; alqd ex alqo; ab alqo; alqm de alqa re; oracula, upitivati.

scītŭlus, adj. dem od scitus, Plaut.

scītum, i, n. [partic. od scisco] zaključak, odluka, naredba, scita ac jussa nostra; pontificis; Ctesiphon scitum fecit, ut etc.; navlast. plebis (plebei, plebi) sc.

1. **scītus**, m. [scisco] (riedko) zaključak, odluka, naredba, samo u abl. sing., scitu plebis; de senatus sententia plebique scitu.

2. **scītus**, adj. s (predcl.) comp. i sup. [scisco] upr. upućen, koji je razpitao, 1) pametan, mudar, vješt, prikladan, liep, homo; puer; convivator; satis scita est, Com.; * s gen.; sermo; vetus illud Catonis admodum sc. 2) prikladan na što, nox, Plaut.

scŏbis, is, f. [scabo] pilotine, strugotine, griz, Hor.

Scŏdra, ae, f. grad u macedonijskoj Illyriji, s. Skadar (Scutari). Odt. **-drenses**, ium, m. Scodrani.

Scŏdrus, i, m. iztočni nastavak dalmatinskih i illyrskih gora.

scomber, bri, m. [σκόμβρος] morska riba, mladica (T.), vrnut, skuša, vretenica (St. P.), Plaut. Cat.

scōpae, ārum, f. 1) † šiblje, (tanke grane). 2) metla, Plaut. Hor.; posl., scopas dissolvere = poremetiti, pobrkati što; pak sc. solutae, lud i nekoristan čovjek.

Scŏpas, ae, m. [Σκόπας] 1) grčki kipar iz Para (Paros). 2) Thessalac gospodskoga roda.

scŏpos, i, m. [σκοπός] biljeg, nišan, u koji se puca, jedn. Suet. Dom. 19.

scŏpŭlōsus, adj. [scopulus] kršan, loman; u pril., intelligo quam scopuloso difficilique in loco verser.

scŏpŭlus, i, m. [σκόπελος] 1) visoko mjesto, odakle se na daleko vidi [σκοπεῖν], stiena, kuk, hrid, navlast. visoke i pogibeljne stiene u moru ili na moru, greben, klisura (sr. cautes, saxum); * sc. Mavortius, areopag; * o njekom rtu. 2) kano prilika a) * prkosa, tvrda srdca, nemilosti, o scopulis undaque ferocior; scopulis surdior Icari voces audit; scopulos et ferrum gestare in corde. b) pogibeljna ili zlokobna klisura, greben, incidere in hos scopulos vitae; rationes ad scopulos appellere; tanquam ad aliquem libidinis sc. (smjera na Sirene) sic tuam mentem ad philosophiam appulisti.

Scordisci, ōrum, m. narod u gornjoj Pannoniji, Just.

scorpio, ōnis, * **-pius**, * **-pios**, ii, m. škorpijun, štipavac, Ov.; u pril., a) * zviezda, škorpijun. b) * † bodljiva morska riba. c) ratna sprava, kojom se je bacalo kamenje i naoštrene striele; takodjer † šiljasta striela.

scortātor, ōris, m. [scortor] kurvar, Plaut. Hor.

scortea, ōrum, n. [scortum, koža] stvari od kože, Ov.

scortillum, i, *n. dem. od* scortum, *jedn. Cat.* 10, 3.

scortor, *dep.* 1. [scortum] kurvati se, *Com.*

scortum, i, *n. upr.* koža (*sr.* scortea), *pak* kurva (*u moralnom pogledu, koliko je zavodljiva; sr.* meretrix); * draga; o *mužkih kurvah; takodjer psovka čankolizu, Plaut., u obće razpušten čovjek, Curt.*

screātor, ōris, *m.* [screo] koji hrače, hrakač, *jedn. Plaut. mil.* 3, 1, 52.

screātus, us, *m.* [screo] hrakanje, *jedn. Ter. Heaut.* 2, 3, 132.

screo, 1. hrakati, *jedn. Plaut. Curc.* 1, 2, 22.

scrība, ae, *m.* [scribo] pisar, *navlast. u javnoj službi,* tajnik (*sr.* scriptor); *pak a)* javni, državni, *njeka vrst nižih činovnika, koji su služili senatu i poglavarom (consulom, praetorom itd.), bilo ih u Rimu mnogo, a bili su ugledni ljudi;* † equitum, *škadronski pisar; vladarski, Nep. b)* privatni, sc. Neronis (*Hor.*); meus.

scrībo, psi, ptum, 3. *1) šiljastom spravom* crtati, risati, lineam; * frontem tabernae scorpionibus; *pak* nacrtati, narisati, † formam; * scribetur tibi forma et situs agri. *2)* pisati, literam, literas; erat scriptum ipsius manu; ad alqm; alcui; ad alqm de alqo, *koga preporučiti komu* (accuratissime, *veoma*); de quibus insulis nonnulli scripserunt, dies continuos — esse noctem; in literis sc., se celeriter affore; haec avis scribitur solere etc.; scribitur nobis multitudinem convenisse; *s* ut (= *pismeno zahtievati, zapoviedati, naredjivati, moliti), (redje) samim conj.; sa* ne; (*Tac.*) scribitur tetrarchis obsequi, *da slušaju; (Plaut.)* salutem; quem (librum) ad me accuratissime scripsisti = ad me acc. scriptum misisti [*sr.* mitto *1)*], *jedn. Cic. Tusc.* 5, 1, 1. *Navlast. a)* napisati na što, upisati, urezati (*sr.* inscribo, insculpo), unamque (sortem) excidisse ita scriptam: Mavors telum suum concutit; hostilia arma concremavit, ne suae gloriae fructum dictator caperet nomen ibi scriberet; quod tripodem aureum posuit epigrammate scripto; † columnam in foro statuit scripsitque; † columnam literis gentis ejus scriptam; * scriptaque sint titulo nostra sepulcra brevi. *b)* spisati, na-, zapisati, zabilježiti, librum; historiam; defensionem; testamenta; leges; mandata; senatus consultum; adesse scribendo, esse ad scribendum, *kad se piše zaključak senata, svjedočiti, podpisati ga;* foedus amicitiae; * versus; * poëmata; * comoediam; * dicam alcui, *pismeno tužiti;* nihil erat clausum, nihil obsignatum, nihil scriptum; *takodjer* * pogrdno, mala carmina; *absl.,* pisati = biti književnikom, -piscem, *navlast.* pisati pjesme, se ad scribendi studium contulit; (*Ter.*) poëta cum primum animum ad scribendum appulit; (*Hor.*) genus hoc scribendi, scribendi ferre laborem, recte sc. *c)* pismeno imenovati, -postaviti, -narediti, -utvrditi, alqm heredem, tutorem; *kano t. t. o mjenbenih poslovih,* alcui nummos, *mjenicom izplatiti, Plaut.;* scribe decem a Nerio *sc.* tabulas a Nerio desumptas, dictatas, *piši deset zadužnica onako, kako ih piše lihvar Nerij (drugi tumače:* scribe decem *sc.* milia sestertium ‚*posudi 10,000 sestertija*', a Nerio ‚*doznačbom na Nerija*'), *Hor. d) u listu zapisati, pak t. t.,* naseoce, *vojnike* popisivati, milites; exercitum; socios navales; supplementum legionibus; colonos in etc., *popisati i poslati itd.; (Hor.)* scribe tui gregis hunc, *piši medju tvoje prijatelje. e) s dvojim acc.,* upisati se kano taj i taj *u što,* se A. Cornelium Cossum consulem scripserit, *jedn. Liv.* 4, 20, 11. *f)* opisati, opjevati, pisati, pjevati o *kom,* Marium; Cyrus ille a Xenophonte non ad historiae fidem scriptus; * Martem digne; * et justum poteras et sc. fortem Scipiadam ut sapiens Lucilius; * scriberis Vario fortis; *part. praes. kano subst. (Liv.)* quae scribentis animum — sollicitum efficere posset, povjestničara; quae in tali re memorabilis scribentibus videri solet.

Scrībōnius, *ime rimskoga plemena; 1)* C. Sc. Curio, *pučki tribun 90. pr. Is., consul 76. pr. Is. 2)* Sc. Curio, *njegov sin, darovit, ali lakouman i razpušten, pristaša Caesarov. 3)* Lucius Sc. Libo, *pučki tribun g. 149. ili 150.*

scrīnium, ii, *n. cylindrast* tobolac, *za spravljanje knjigâ, papira i nal.*

scriptio, ōnis, *f.* [scribo] *1)* pisanje, lippitudo impedit sc. meam. *2)* pisanje-, pismeno sastavljanje, spisivanje, res scriptione digna; genus hoc scriptionis; illud est hujus institutae sc.; impelli ad philosophiae scriptiones; multum ad dicendum proficit sc. *3)* pisana riеč, slovo u pismu, interpretari ex sc., *jedn. Cic. de inv.* 1, 38, 68.

scriptĭto, 1. [*frequent. od* scribo] često pisati, spisivati, et haec et si quid aliud ad me scribas velim vel potius scriptites; *kano pisac* sastaviti, spisati, alqd accurate; orationes multas; Graeci sic scriptitarunt; dicebantur haec, quae scriptitavit etiam Antiochus locis pluribus, *s acc. c. inf.*

scriptor, ōris, *m.* [scribo] *1)* pisar (*privatno; sr.* scriba), *kano* prepisač, tajnik, ex ejus scriptore et lectore; *takodjer (Hor.)* s. librarius. *2) koji o čem piše, što pripovieda itd.,* pisac, pripoviedalac, povjestnik, *† pjesnik, rerum suarum domestici scriptores et nuntii; artis, bonarum artium; quam multos scriptores rerum suarum magnus ille Alexander secum habuisse dicitur; rerum; in tanta scriptorum turba; scriptorum magna ingenia; * Trojani belli; * satyrorum; * cyclicus; † amborum; ea sic vidi probari, ut ad veterum scriptorum laudem perveniret; scriptorum veterum literate peritus; subtilis sc. (*o Lysiji); kano t. t.,* legis, legum; † testamenti.

scriptum, i, *n.* [*partic. od* scribo] *1)* linija, crta *na igraćoj daski, samo u rečenici* duodecim scripta *ili* lusus duodecim scriptorum, *igra običajna kod Rimljanâ, gdje se je igralo s kamenčići* (calculi) *na dasci razdieljenoj izpriečanimi linijami na 25 kocaka,* ludere duodecim scriptis. *2) sve što je* pisano, pismo, sastavak, knjiga, a Platone in scriptis relictum esse; scriptis mandare; de scripto dicere, *govor iz pisma reći;* cum scripta deficiunt; laudavit (mortuum) scripto meo, *govorom, koji sam ja napisao;* in scripto (*u pisanju pisama*) multo essem crebrior; si in tua scripta pervenero quam si in ceterorum (*pogl.* pervenio); a continentibus tuis scriptis; *takodjer gen. pl.* scriptorum, *ako se ne može zamieniti s gen. plur. od* scriptores [*sr.* scriptor

2)], ut illa quae dicuntur, similia scriptorum esse videantur; qui quaecunque etiam sine scripto (*ne napisav*) dicent, similia scriptorum effecerint; hunc qui familiarior nobis propter scriptorum multitudinem est, Demosthenem; genus scriptorum tuorum; (*Quint.*) repetenda saepius erunt scriptorum proxima, ut scriptorum colorem etiam quae subito effusa sint, reddant; (*Hor.*) scriptorum quaeque; (*Hor.*) o pjesmah, Lucili; indigna theatris; auditum scripta vocat. *3)* pisana riеč naprama namjeri i namisli piščevoj, *takodjer* pismena naredba, zakon, voluntas scriptoris dissensit cum scripto; ex scripto et sententia; contra scriptum, a *ili* pro scripto dicere; recita de legis scripto; tabellas ei scriptum habentes tradidit.

scriptūra, ae, *f.* [scribo] *1)* pisanje, spisivanje, mendum scripturae, *Caecin. u Cic. ep.;* † digitum scripturae admovere; sc. assidua et diligens; hoc scripturae genus; scripturâ alqd persequi; omnes res per scripturam amplecti; scripturâ (*pismeno*) mandata dare. *2) meton., a)* pismo, spis, cum poëta sc. evanesceret, *Ter.;* sc. diurna actorum, *Tac.;* nemo annales nostras cum scriptura eorum contenderit, qui etc., *Ter. b)* † zakon kako je pisan. *c)* pismena oporuka. *d)* travarina, *od* utrina (*pašnjaka*) *državnih,* vectigal ex scriptura.

scriptus, us, *m.* [scribo] pisarska služba, scriptum facere, *biti* scriba, *Liv.*

scrīpŭlum *pogl.* scrupulum.

scrŏbis, is, *m.* (*riedko*) *f.* * † jama, *u koju se sade stabla;* † grob.

scrōfĭpascus, i, *m.* [* † scrofa, *prasica, krmača,* i pasco] koji hrani svinje, *jedn. Plaut. Capt.* 4, 2, 27.

scrŭpeus, *adj.* [scrupus] strm, vrletan, loman, via, *Plaut.*, spelunca, *Virg.*

scrūpōsus, *adj.* [scrupus] = scrupulosus *1), Plaut.*

scrūpŭlōsus, *adj. s † comp. i (kasno) sup.* [scrupulus] *1)* pun šiljastih kamečaka, hrševit, loman, cotes. *2)* † bojazljivo tačan, scrupulosan, multa in his voluminibus.

scrūpŭlum (scrīp.), i, [*uzgredni oblik za* scrupulus] *naziv najmanje težine ili mjere, kano utez* = *24. dielu unče ili 288. dio funte.*

scrūpŭlus, i, *m.* [*dem. od* scrupus] *upr. mali šiljasti kamečak, samo tp.* sumljivost, nemir s dvojbe, oklievanje, skanjivanje, *koje zadaje nemir i muku,* skrupul, mihi unus sc. restat, *Ter.;* sc. tenuissimus residet; evellere scrupulum ex animo; injicere, † eximere alcui scrupulum.

scrūpus, i, *m.* = scrupulus, *jedn. Cic. r. p.* 3, 16, 26.

scrūta, ōrum, *n.* (*riedko*) stare potrte *ili* poderane stvari, starež, *Hor.*

† **scrūtātor**, ōris, *m.* [scrutor] pretražívalac, premetač.

scrūtor, *dep.* 1. [scruta] *1)* preriti, pretresti, premetati, pretražiti, domos; naves; loca abdita; Alpes; * ignem gladio; † mare, † semianimem; non excutio te, non scrutor te. *2) tp.* rado i željno iztraživati, -iz-, -razpitivati, uhoditi (*sr.* sciscitor), interiores et reconditas literas; vetera; omnes sordes; locos ex quibus argumenta eruamas; † animos ceterorum; * arcanum alcjs; † fata alcjs; * mentes deum; † *s quaest. indir.* — † *partic.* scrutatus *passivno (u abl. abs.), Aurel. Vict. orig.* 6, 3.

sculpo, psi, ptum, 3. [*uzgr. obl.* scalpo] *šiljastom i oštrom spravom* djeljati, -sjeći, -rezati, -dubsti, -vajati (*na drvu, kovu, kamenu, slonovoj kosti*), ex saxo sculptus; * ebur, *kip od slonove kosti;* * infabre alqd; † ancoram in gemma; † imago sculpta.

sculpōneae, ārum, *f.* (*predcl.*) *njeka vrst drvene obuće,* cokule.

* **sculptĭlis**, *adj.* [sculpo] (*riedko*) izdjeljan, izsječen, izvajan.

† **sculptor**, ōris, *m.* [sculpo] vajar, klesar, graveur.

† **sculptūra**, ae, *f.* [sculpo] sječenje, rezanje, djeljanje *u drvo, kamen ili kovinu,* sculptura.

scurra, ae, *m.* *1) (Com.)* kicoš, gizdelin. *2)* lakrdijaš (*obič. gradjanin prosta roda*), *koji se je samo da se priviče stolu bogatijega i boljega na to dao, da ulagivanjem i lakrdijanjem razveseljuje gospodara i njegove goste, a po tom često sam postao brukom i ruglom; posl.,* de scurra multo facilius dives quam pater familias (*dobar domaćin*) fieri potest, *Cic. p. Quint.* 17, 55.; *iron.,* sc. Atticus, *o Sokratu.*

scurrīlis, *adj.* [scurra] lakrdijaški.

† **scurrīlĭtas**, ātis, *f.* [scurrilis] lakrdijanje, lakrdijaštvo.

† **scurrīlĭter**, *adv.* [scurrilis] po lakrdijaški, lakrdijaški.

scurror, *dep.* 1. [scurra] (*Hor.*) lakrdisati, scurrantis speciem praebere; ego ipse mihi, populo tu.

scūtāle, is, *n.* [scutum] remen na praći, *jedn. Liv.* 38, 29, 6.

scūtātus, *adj.* [scutum] dugačkim štitom oružan; *subst.* scutati, ōrum. *m.*

scŭtella, ae, *f.* [*dem. od* scutra] plitčica, zdjelica *za pijenje, jedn. Cic. Tusc.* 3, 19, 46.

* **scŭtĭca**, ae, *f.* [scutum] bič od kože (*sr.* ferula, flagellum), *Hor. Ov.*

scūtĭ-gĕrŭlus, i, *m.* štitonoša, *jedn. Plaut. Cas.* 2, 3, 44.

1. **scŭtŭla** (scytăla, -lē), ae, *f.* [σκυτάλη] valjak *za kretanje tereta, Caes. b. c.* 3, 40, 4.; *prije se pisalo i u Nep. Paus.* 3, 4. *mjesto* clava, *gdje pogl.*

2. **scŭtŭla**, ae. *f.* [*dem. od* scutra] *upr. mala plitka zdjelica, prenes. podugačka* četvorina, oblonga, *Tac.*

scūtŭlum, i, *n. dem od* scutum, *jedn. Cic. n. d.* 1, 29, 82.

scūtum, i, *n.* [σκῦτος, *koža*] *veliki duguljasto četverokutni* štit *rimskih pješaka, drven, ali kožom pokriven (sr.* clipeus, parma, pelta).

Scylăcēum, i, *n.* [Σκυλακεῖον] *grad na obali doljne Italije, Virg.* **-ceus**, *scylacejski.*

Scylla, ae, *f.* [Σκύλλα] *1) stiena na obali doljnoitalskoj na sicilijskom tjesnacu, naprama viru Charybdinu, u mythu se prikazuje kano neman, stanujuća u pećini one stiene. 2) (Ov.) kći Nisa, kralja Megarskoga. Odt.* * **Scyllaeus**, *adj. od 1) i 2), Scyllin, scyllski;* **Scyllaeum**, *subst. rt pri Troezeni u Argolidi;* Scyllaeum *smatra*

se od njekojih subst. i u Cic. p. Sest. 8, 18. ne in [drugi: a] Scyllaeo illo aeris alieni tanquam in freto ad columnam adhaeresceret, a od drugih adj.

scўphus, i, m. [σκύφος] čaša, vrč; inter scyphos, pri čaši vina, pri vinu.

Scўros ili **rus**, i, f. [Σκῦρος] jedan od sporadskih otoka. Odt. Scyrius, adj. [Σκύριος] scyrski, virgo, Deidamia; pubes, membra, Pyrrhove, budući da je po priči Deidamija, kći Lykomeda kralja scyrskoga rodila s Achillejem Pyrrha.

scўtăla, scўtăle, pogl. 1. scutula.

Scўthae, ārum, [Σκύθαι] Scythe, zajedničko ime, kojim se je nazivalo više naroda u sjevernoj Europi i Asiji, navlast. u sadašnjoj Ruskoj; u sing. **Scythes**, ae, Scytha. Odt. 1) Scythia, ae, f. zemlja scythska, Ov. 2) **Scўthĭcus**, adj. scythski: * S. amnis = Tanais, * fretum = Pontus Euxinus, * Diana, tauridska. 3) * **Scўthis**, idis, [Σκυθίς] scythski, adj. subst. Scythkinja = (Nep.) **Scўthissa**, ae, f.

se, 1) praep. (ostario) = sine, se fraude esto; kano nerazdjeljiva praep., a) bez, securus = sine cura. b) [pred vocalom sed] pokazuje razstavljanje, razdvojivanje, na stranu, od, raz itd., secedo, sepono, seditio etc. 2) se = semi, pola, kanoti selibra; = sex, kanoti semestris. 3) pron. pogl. sui.

Sēbēthos, i, m. rieka u Campaniji. Odt. * **-ethis**, idis, f. adj. sebethski.

sēbum (sēv), i, n. loj, Plaut.

sē-cēdo, etc. 3. otići, de via, Plaut.; in abditam partem aedium; ad deliberandum; * † o neživu, odmaći, udaljiti se; navlast. a) * † otići u samoću, na ladanje; u pril., † s. animus in loca pura atque innocentia. b) radi političke nesloge razdružiti se i otići, plebs a patribus; in Sacrum montem; u pril., * a fesso corpore sensus.

sē-cerno, etc. 3. 1) od-, razlučiti, razdružiti, razstaviti, nihil in publicum, za državno blago; * pares centum denos in orbes; inermes ab armatis; * Europen ab Afro; se e grege imperatorum; se a bonis; secreti ab aliis; secretus a reliquo cibi sucus is quo alimur; † monile ex gaza; † (eos) in unam cohortem; * sa samim abl., me Nympharum chori populo; susurri divisi secreta aure, jedan je drugomu na uho prišaptao; * sparsos sine ordine flores calathis; * piae genti, primieniti, namieniti. 2) tp. razstaviti, razdieliti, razdružiti, razlučiti itd., animum a corpore, odvratiti; sua a publicis consiliis; venustas et pulchritudo corporis secerni non potest a valetudine; blandum amicum a vero; * iniquum justo; * honestum turpi; * publica privatis; navlast. izmetnuti, izbaciti, iztriebiti, hos ego homines excipio et s. libenter; frugalissimum quemque; frugalia non fugere sed quasi s.

sēcespīta, ae, f. [seco] nož za klanje žrtava, jedn. Suet. Tib. 25.

sēcessio, ōnis, f. [secedo] odlaženje na stranu, razlučivanje, odruživanje, subscriptorum; milites prima vesperi s. faciunt, sčete se (na dogovor), Caes. b. c. 1, 20, 1.; navlast. s gradjanskih prepiraka i nemira nastalo odlučivanje, odlazak (sr. secedo, seditio), plebis; a suis; secessionem in Aventinum montem factam esse; secessionem tu illam existimasti, non bellum.

sēcessus, us, m. [secedo] samoća, * carmina s. scribentis et otia quaerunt; † silentium et s.; † Rhodius; concr. * † samotno i udaljeno mjesto, navlast. ljetovnik; u pril. (Quint.) in hos quoque studiorum secessus excurrit.

sēcius pogl. 2. secus 2.)

seclūdo, si, sum, 3. [se i claudo] zaključati, zatvorom odlučiti, * carmina seclusa antro; * secludi, zaključati se, pak razstaviti, razlučiti i nal. (sr. secerno), vitam corpore, ubiti se, Plaut.; flumen munitione a monte; cohortem a reliquis; aquula seclusa; * nemus seclusum; u pril., inclusum supplicium atque a conspectu parentium ac liberum seclusum; * curas s., raztjerati.

sĕco, cui, ctum. 1. 1) sjeći, rezati, odsjeći, odrezati, razsjeći, -rezati, pabulâ; (Q. Cic.) alcui collum, glavu; † fauces novaculâ; * colla; * ungues secti, zarezani; * herbas, kositi; * tergora in frusta; * ense vulnus; † corium in partes tenuissimas; * marmora; * dona secto elephanto (slonove kosti); navlast. a) medicinski t. t., sjeći, rezati (amputovati, operovati), varices secabantur Mario; Marius cum secaretur. b) * izjesti, izgrebsti, izglodati, izraniti i nal., corpus; corpora vepres; sectae ungue genae; sectus flagellis; s. intorto verbere terga; teneras plantas tibi; si quam podagra s., mučí; c) raz-, prerezati, razstaviti, * orbis sectus, prepolovljena zemlja; † o riekah, terras. d) * mičuć se sjeći, hitjeti, trčati, letjeti, broditi i nal., aequor puppe; mare; aethera pennis; viam ad naves; via secta; arcum sub nubibus; * viam, put si prokrčiti; spem, trgnuti za itd. 2) tp. a) raz- oddieliti, causas in plura genera; * mens secta, pamet razdieljena. b) * odlučiti, rázsuditi, poravnati, lites; res magnas.

sēcrētio, ōnis, f. [secerno] razstavljanje, razdvajanje, jedn. Cic. Tusc. 1, 29, 71.

sēcrēto pogl. secretus 2) a).

sēcrētus, adj. s † comp. i † sup. [partic. od secerno] 1) razstavljen, razdieljen, razlučen i nal., s. imperium habere; * arva s.; o mjestih, udaljen, dalek, samotan, * loca; * iter; * silva; † colles; * domus; * sedes; * secreti fluminis unda; * Troades. 2) u pril., tajni, potajni, skrovit, sakriven, * artes; † libidines; † cogitationes; † consilium; † aestimatio; † libertus ex secretioribus ministeriis; * tu secreta (potajno) pyram erige; subst. **secretum**, i, n. a) samoća, abductus in secretum, na samo; † esse in secreto (na samu) cum alqo; † dulce s.; * secretum petere, ali takodjer † htjeti s kim na samu govoriti; * se a vulgo et scaena in secreta remorant; * secreta Sibyllae, † Poppaeae; † frequens secretis; † secretiora Germaniae; pak adv. **secreto**, (Liv. Curt.) in secreto, na samu, potajno, (Caes. b. G. 1, 31, 1.) secreto in occulto, na samu, na skrovitu mjestu. b) † tajna, potaja, omnium secreta rimari; uxor omnis secreti capacissima;

secreta pectoris aperire; secretorum omnium arbiter; (Tac. Germ. c. 19.) literarum secreta viri pariter ac feminae ignorant, tajne pisma = pisma, jer je samo sobom potajljivo onomu, koji mu nije vješt (sr. Liv. 1, 7, 8. Euander — venerabilis vir miraculo literarum, rei novae inter rudes artium homines), a možda je dvojben izraz i naumice izabran, da se pokaže, kako stari Niemci nisu znali za ljubavne listiće kao Rimljani; * sua ne s. viderent, mysterije; secreta, tajna pisma, jedn. Suet. Cal. 49.

secta, ae, f. [sequor] upr. sliedjenje, pak način, kojim tko misli i radi, postupanje, qui hanc s. rationemque vitae secuti sumus; natura habet quasi viam quandam ac s. (slied) quam sequatur; navlast. a) politična načela, stranka, koje se tko drži, s. atque imperium alcjs; Vitruvius sectamque ejus secuti; horum hominum sectam atque instituta persequimur. b) philosophijski sustav, nauk, škola, secta, qui eorum, id est, ex vetere Academia, philosophorum sectam secutus es; † s. Stoicorum, † Stoica.

sectārius, adj. [seco] uškopljen, jedn. Plaut. Capt. 4, 20, 40.

sectātor, ōris, m. [2. sector] pratilac, koji rado za kim ide kano client ili pristaša, pristaša (sr. assectator, assecla), Gabinii comes vel s., lex Fabia, quae est de numero sectatorum; † pristaša kojega učitelja, učenik.

sectīlis, adj. [seco] rezan, ciepan, * ebur; † pavimenta (mosajika).

sectio, ōnis, f. [seco] razrezivanje, pak t. t. kupovanje po državi zaplienjenih, pak poprieko prodanih dobara prognanikâ, radi karnoga zločina osudjenikâ i onoga diela nasljedstva, koji zapada državu, pak komadanje, razdjeljivanje njihovo za preprodavanje posamce (sr. ipak 1. sector), ad illud scelus sectionis accedere; † sectiones exercere; (Eutr.) sectionem facere; (Just.) sectiones publicanorum; concr. oni dielovi, koji su tako na prodaju došli, sectionem oppidi vendere, plien od grada poprieko prodati, cujus praedae s. non venierit.

sectius pogl. 2. secus 2).

1. sector, ōris, m. [seco] koji reže, -razrezuje, odrezuje, collorum = ubojica. Odt. t. t., koji kupuje dobra, što su zapala državu (pogl. sectio). Misli se obično, da se tako zovu, jer su sectores kupljena dobra razkomadavali, pak preprodavali; nego Mommsen tvrdi, da to ide na postotke, koji su se morali odbiti, bonorum; Pompeji; et s. est et sicarius.

2. sector, dep. 1. [intens. od sequor] 1) svakamo i naumice za kim ići, svagda pratiti, pristajati za kim, alqm totos dies; * s. matronas, pristajati za, udvarati se. Navlast. pratiti koga kano sluga, pratilac ili client, kano pristaša, illi servi Chrysogonum; † gymnasia, † porticus, rado polaziti; s neprijateljskom namjerom pristajati za kim, da ga draži, da mu se ruga i nal., ganjati, tjerati, pueri eum; * sectamur ultro, quos etc.; * leporem; * apros (loviti); * scuticâ dignum horribili flagello. 2) tp. ići za čim, natisnuti se za čim, loviti što, težiti na što, † luxuriosa convivia et magnificentiam epularum; accipitris ritu in alienis eripiendis vitam, Just. 27, 2, 8.; praedam; † virtutes; * levia; * nomina tironum; * armos leporis, obrati si; * iztraživati, rosa quo locorum sera moretur.

sectūra, ae, f. [seco] mjesto, gdje se što sieče, reže, izkapa, s. aerariae, rudnici, majdani (dvojbeno Caes. b. G. 3, 21, 3.).

* **sēcŭbĭtus**, us, m. [secubo] ležanje, spavanje na samo.

sē-cŭbo, etc. 1. na pose, sam ležati, -spavati, Liv. Tib. Ov.; * samočovati.

sēcŭlāris, sēcŭlum, seclum pogl. saecularis etc.

sēcum = cum se, pogl. cum i sui.

sĕcundāni, ōrum, m. [secundus] sc. milites, vojnici druge legije.

sĕcundārius, adj. [secundus] redom drugi, od druge vrsti, status de tribus s.; † parvis.

1. sĕcundo, 1. [secundus] 1) (predcl.) sgodno, povoljno urediti, tempus alcui rei. 2) biti povoljan, ugoditi, usrećiti, * aura s. iter; * dii nostra incepta secundent; * rite secundarent visus, učiniti da bude povoljno, srećno; * eventus; † secundante vento.

2. sĕcundo, adv. num. [secundus] 1) drugo. 2) (kasno) po drugi put.

sĕcundum [sequor] I) adv. s traga, i tu secundum, Plaut. II) praep., 1) o prostoru, a) (uzastopce) za, s. alqm, Plaut. b) duž, uz, za, s. flumen; s. mare; † s. eas (naves); (Sulpic. u Cic. ep.) vulnus s. aurem accepit. 2) o vremenu, odmah za, s. hunc diem; s. haec; s. quietem; odmah kad se usne, u snu. 3) tp. a) o redu i vrednoti, odmah za, za (c. instr.), s. deos homines hominibus maxime prosunt; s. ea, za tim; heres s. filiam. b) po (c. l.), s. naturam fluminis, po pravcu rieke; s. naturam vivere; † s. alqm sentire. c) (u jurist. govoru) za volju, za korist komu ili čemu, s. alqm decernere; s. eam (partem) litem dare.

sĕcundus, adj. [sequor] 1) sliedeći, najbliži, navlast. za prvim sliedeći, drugi, quod s. (najpreča) poterat esse inopiae subsidium; id s. erat de tribus; heres, koji naslǐedi, ako prvi nasljednik umre ili nasljedstvo ne primi; (Enn. pri Cic.) lumine s., sutradan (u zoru); * s. a fine, predposljednji; mensa s., poslastice; partes s. i samo secundae, druga uloga (rola), t. j. drugoga glumca (δευτεραγωνιστής), koji ne samo što je manje znamenite role glumio, nego je imao svojim glumljenjem izticati prvoga glumca (πρωταγωνιστής) glumljenje; nego u rimskih mimah (pogl. mimus) nazivale su se i uzgredne role partes secundae, preuzimao ih je pak drugi glumac, obično kakav parasit, teza glavnim licem sve radio, ut in actoribus Graecis fieri videmus, saepe illum, qui est secundarum aut tertiarum partium, cum possit aliquanto clarius dicere, quam ipse primarum, multum summittere, ut ille princeps quam maxime excellat, sic faciet Alienus; Q. Arrius, qui fuit M. Crassi quasi secundarum sc. partium; (Hor.) haberes magnum adjutorem, posset qui ferre secundas; partes mimum tractare s.; (Quint.) deferre alcui secundas, drugo mjesto. Navlast. a) redom neposredno najbliži, (najbolji, najprvi), [sr. proximus u propior II)], s. a Romulo conditorem urbis Romanae ferre; s. ad regium

principatum; in poëtis non Homero soli locus est, aut Archilocho aut Sophocli aut Pindaro, sed horum vel secundis vel infra secundos; *(Just.)* si s. sibi, non par haberi velit; * tu regnes secundo Caesare; † s. a rege; * s. heros ab Achille *(najprvi junak za A.)*; *(Domit. Afer pri Quint.* 10, 1, 86.) Secundus (Homero) est Virgilius, propior tamen primo, quam tertio. *b)* * *od druge vrsti, slabiji, lošiji, gori,* panis; haud ulli virtute s. *2) koji lako ili drage volje sliedi, pak a) o vodi, niz vodu, niz,* secundo flumine; secundâ aquâ; secundo Tiberi defertur; tota rate in secundam aquam labente, *nizvodice; takodjer nuz, duž,* secundo mari, *Sall. Jug.* 19, 3. *b) o vjetru povoljan,* ventus; ventis secundis; * vento nimium secundo; *(Hor. ep.* 2, 1, 102.) hoc paces habuere bonae ventique s., *povoljno stanje;* * s. vela, *koja nadimlje povoljan vjetar;* * curru s., *brzima; tp. a) koji komu za volju radi, prijazan, milostiv, povoljan,* secunda contione, *uz povladjivanje itd.*, s. populo; hominem s. oratione extollit; s. auribus accipi; voluntas s. in alqm; verba s. irae; tres leges secundissimas plebi tulit; † diis s., *s milošću itd.*; † s. aestu; * s. Marte, *u bojnoj sreći;* * haruspex, *koji dobro javlja;* * clamore rumore s., *glasnim povladjivanjem;* * Balatrone s.; lex s. alcui; † dicendi necessitas s. impetus *(zanos, koji je u prilog govorniku)* auget; * adire pede s., *milostivo se približavati. β) povoljan, srećan,* proelium; cursus; res; fortuna; secundiore equitum proelio *(abl. abs.)* nostris; *često pl.*, res, fortunae, res Caesaris; secundiores res; * omen; * auspicia; * exitus belli, *i nal.; subst. n.* secundum; si quid secundi evenisset, *Nep.; pl.* secunda, *sreća*, in tuis s., *Ter.;* * metuit secundis, sperat infestis; † vir secundis adversisque famosus; † etiam secundis atterebantur copiae; omnium secundorum adversorumque causas in deos verterent, *Liv.* 28, 1.

† **sēcūre,** *adj.* [securus] *1) bezbrižno, nemarno, bez straha. 2) bez opasnosti.*

sēcūricŭla, ae, *f. dem. od* securis, *Plaut.*

* **sēcūrĭfer,** fĕra, fĕrum. *i* * **-ger,** gĕra, gĕrum, *adj.* [securis-fero *i* gero] *noseći sjekiru.*

sĕcūris, is, *f. sjekira, kojom se sieku drva, Virg., kolju žrtve, odsiecaju glave zločincem,* * pontificum; securi ferire, percutere, *posjeći;* * saevus securi Torquatus; *kano oružje,* * s. anceps = bipennis; * Amazonia; *posl.* securi Tenedia, *najvećom strogošću (dovodi se od strogosti kralja Tennes-a na otoku Tenedu); takodjer udarac, rana, šteta, gubitak (sr.* plaga), graviorem infligere s. rei publicae; quam te s. putas injicere petitioni tuae. *Navlast. sjekire, koje su nosili lictori (sr.* lictor) *najvećih državnih poglavara pred njimi kano znak njihove vlasti; s toga tp. pokazuje vlast poglavarsku i rimsko gospodstvo,* Gallia subjecta securibus; * virtus nec sumit aut ponit secures = magistratus; * Germania colla Romanae praebens animosa securi; * saevas s. accipiat; * Medus timet secures.

sēcūrĭtas, ātis, *f.* [securus] *1) bezbrižnost,* s. est vacuitas aegritudinis. *2)* † *bezbrižnost, nemar, sjegurnost.*

sēcūrus, *adj. s comp.* [se-cura] *1) bez brige, bezbrižan, pouzdan, bez straha (koji se uzda, da mu ne može ništa biti i ničesa se boji; sr.* tutus), meis a tergo tutis, securus bellum inferam; animus s. de alqa re; securior ab alqo; *(Tac.)* s. pro salute; *(Tac.)* securi adversus homines, s. adversus deos; * † s. alcui rei; * *s quaest. indir.; takodjer o neživu, veseo, bezbrižan, prost,* * quies, * otium; * olus; * sint tua vota licet s. repulsae, *od svakoga zakraćivanja;* † uberiorem securioremque materiam senectuti seposui; * latices, *o vodi rieke* Lethe, *koja brigu taži (razgoni); u zlu smislu nemaran,* cum his tam s. solutisque Romani proelium ineunt, *Liv.;* † jurisdictio, *bezbrižnija. 2) stalan, pouzdan, sjeguran,* (= tutus), locus, *Liv.;* † tragoedia; † loca s. ejusmodi casuum; † alqm s. praestare ab insidiis.

1. sĕcus, *n. indecl.* = sexus *gdje pogl.*

2. sĕcus, *adv. s comp.* [sequor] *upr. načinom, koji za predjašnjim ide ali se od njega razlikuje, po tom 1) pos.* **secus,** *ne tako, obratno, protivno, drugčije (samo je slabije nego* contra), oratorum genera dicuntur esse tanquam poëtarum; id secus est; id ipsum nonnullis videtur secus; s. quam, paulo s. atque; longe s.; non multo s., *ne mnogo drugčije, malo ne tako;* non haud s. ac quam, *ne drugčije nego, upravo baš kao,* tecum agam non s. ac si meus esset frater; aliam rem aggreditur non eadem asperitate, qua Apsensium, ceterum haud s. *(isto tako)* difficilem, *Sall. Jug.* 92, 4.; *kod pjesnika se njim navodi prispodoba;* * non s. ac jussi, *upravo kako sam naredio;* nemo dicet s.; hora fere undecima aut non multo s. = *ne mnogo prije. S toga se navlast. pri protivi dodaje ili pojmovom izrikom navedenim ili gdje se takovi lako pomisliti mogu, te se tako natukne protivno,* recte an secus *ili obratno = ne pravo;* pro bene aut s. consulto; aut beate aut s. vivere = *ili nesrećno;* res bene aut s. gesta; magna consolatio est, cum recordare, etiamsi secus, te tamen recte vereque sensisse; quod s. a me erga te commissum aut praetermissum videretur, *drugčije nego bi ti želio;* si s. acciderit, *ako se naopako sgodi;* tentatum antea s. cesserat; s. existimare de alqo; ne quid secus scriberet = *što škodljiva;* † s. loqui de alqo; = minus, neque multo s. virium in iis erat, *jedn. Tac ann.* 4, 5. *2) comp.* **sĕquius** *(po najboljih rukopisih pravije nego* **secius**), *s uzgrednim oblikom* **sectius** *(Plaut.) i* **sētius** *(od njekoga adv.* secitus), *a) drugčije, Plaut.;* non s. quam, ut, *Virg. b) sa prediducom negacijom* (non, haud, nihilo), *manje,* neque († nec) eo s.; nilo *(Ter.)* nihilo s., *sa svim tim. c) zlo, gore,* cum hoc ago s., *Plaut.;* invitus quod s. sit, de meis civibus loquor, *Liv.*

sĕcūtor, ōris, *m.* [sequor] *potjerač, vrst gladiatora, koji se je sa svojim protivnikom (nosio je mrežu, a zvao se po tom* retiarius) *borio, natiskujuć se za njim, Suet. Cal.* 30.

sĕd, *adversativna conjunctija (srodna sa* sed = se, sine *[sr.* se], *po staru se piše* set; *pjesnici ju kadšto poslije jedne ili više rieči postavljaju), njom se navodi u obće nješto protivna, čim se prediduće sasma ili dielomice ukida, popravlja ili steže (sr.* at, autem, verum, vero), *po tom 1) poslije poričuće (niečuće) izreke ili pojma, nego,* otii fructus est non contentio animi, sed relaxatio *(prvo se sasma ukida); prividno* non sed *kadšto mjesto* non modo, solum, tantum, sed etiam, *da se prividno posvemašnjim ukidanjem prvoga i bezuvjetnim tvrdjenjem drugoga opreka iztakne,* quod non singulis hominibus, sed potentibus populis saepe contingit; acute disputantis illud est, non quid quisque dicat, sed quid cuique dicendum sit, videre; non modo, solum, tantum, sed etiam, sed; non modo, non solum non, sed etiam, ne-quidem, non modo, solum, sed ne-quidem *pogl.* modo, solum. *2) poslije pojma ili izreke upravo ili po smislu affirmativne sa riečcom* quidem *u prediducem ili izrikom navedenom ili lako pomišljenom, gdje se prediduće steže, ali, nego, već,* Pausanias magnus homo, sed varius in omni genere vitae fuit; exsistunt saepe injuriae calumnia quadam et nimis callida, sed malitiosa juris interpretatione; *tako i* neque ludere neque odisse, sed minime irasci decet, *Sall. Jug.* 51, 13., *jer znači:* et l. et od. dedecet, sed minime ir. decet; *po tom se upotrebljava navlast. a) kad se opet vraća na predjašnji, digressijom prekinuti glavni predmet, ali, a, no,* sed de his duobus generibus alterum est Druidum, alterum equitum; sed ut tum ad senem senex de senectute, sic hoc libro etc.; sed perge, ut coeperas. *b) da se parenthesom prekinuta nit govora prihvati, hrv. se može rabiti „velju“,* si quis est paulo ad voluptates propensior etc., sed si quis est paulo erectior. *c) kad se prediduća povorka misli dokida, pa se na što drugo prelazi, ali, nego, no,* sed haec parva; veniamus ad majora; sed haec hactenus; *(convers.) i u pitanjih slaže se* s autem, *te* autem *spada u pitanje,* sed quid ego haec autem revolvo? *Virg. Aen.* 2, 101.; sed enim *pogl.* enim *1).*

sēdāte, *adv.* [sedatus] *mirno, tiho,* placide sedateque loqui; constanter et s.; s. dolorem ferre.

sēdātio, ōnis, *f.* [sedo] *umirivanje, utišavanje strastvene uzrujanosti,* animi; maerendi; aegritudinis; cum perturbationes animi miseriam, sedationes autem vitam efficiant beatam.

sēdātus, *adj. s comp. i sup.* [sedo] *miran, tih, lagan,* alter (Herodotus) sine salebris quasi sedatus amnis fluit; * amnes s.; ut in verbis tranquillior sic in ipsis numeris sedatior; paulo sedatiore tempore; scripsi sedatiore animo; * s. corde; * s. pectore; *(Liv.)* s. gradu in castra abierunt; * *subst.;* sedatus, *mirni, lagani, (opp.* celeres).

sēdĕcim *ili* **sex-dĕcim,** *adj. num. card. šestnaest.*

sēdĕcŭla, ae, *f. dem. od* sedes, *jedn. Cic. Att.* 4, 10, 1.

sĕdeo, sēdi, sessum, 2. *1) sjedjeti,* in solio, in equo; ante fores; s. carpento, sede regia; * per juga; * post me gradu uno; * sub pede ducis; istic, *Plaut.;* illic, *Ter., absl.;* * columbae viridi solo; * cornix in humo. *Često o sudcih i poglavarih kada vršeć svoju službu sjede na svojem mjestu, viećati, suditi,* in rostris; pro tribunali; ejus igitur mortis sedetis ultores; * Minos sedit arbiter Orci; vos iidem in eum sedetis judices; praesens ac sedens, *o prisjedniku suda, da se pokaže, da je u službi. Odt. a) baviti se-, biti-, zadržavati se gdje, često pokazujuć nerād, navlast. kano vojnički t. t.,* in villa totos dies; domi desidem; ad aquas; Corcyrae; * sedit qui timuit, *ostao miran kod kuće;* consulibus sedentibus; tu sedes et quiescis? compressis, quod ajunt, manibus s., *pogl.* comprimo; s. Arretii ante moenia; ad Trebiam; sedendo et cunctando bellum gerere; sedendo oppugnare urbem; * montana circum castella in armis; domi, *Ter.;* in interiore parte aedium; * *kano moleći,* ad tumulum fugiam supplexque s.; meliora deos s. omina poscens. *b) o neživu, zasjesti, zataknuti se, zabosti se, zapeti, pristajati po tielu,* cum sederet glans; * in liquido ossa cerebro; * clava in ore viri; * hasta imâ inguine; * pallor in ore; * plaga; † toga umero; *tp. ob odlukah tvrdo nakaniti-, odlučiti se, tvrdo pri čem ostati,* * altius in animo; * mihi animo fixum immotumque; * idque pio Aeneae; * patribus sententia pugnae. *2) spustiti se, sleći se,* rupti aliqui montes tumulique *(uleći se);* nebula densior campo quam montibus *(posadila se);* * (libra) nec hac plus parte s. nec surgit ab illa; * esca quae simplex tibi sederit, *pristane.*

sēdes, is, *f.* [sedeo] *1) sjedište (u obće; sr.* sedile, sella), regia *(priestolnica);* s. honoris; * *mjesto,* non si priores Maeonius tenet sedes Homerus. *2) stan (svaki i izvan grada), zavičaj, postojbina,* locus ac s.; sedes habere in Gallia; in meis urbibus, sedibus delubris in sedibus meis, in conspectu uxoris ac liberorum; alias s. petere *(tražiti),* urbes ac s. suas, domos ac s. suas relinquere; illa oratorum multitudo in suis agris ac sedibus collocetur; in suas s. reverti; * Tibur sit meae s. utinam senectae *(dat.); o stanovih pokojnikā i bogova,* * beatae; * laetae; * lucidae; * piorum; * sceleratae; * silentum; * infernae; * Tartareae; ne — Augustum in foro potius quam in campo Martis, sede destinata, cremari vellent, *Tac.;* s. siderea; * sacrata Cereris, *hram;* * superae, *božji dvori;* † s. deo consecrata; * patria, *otčinska kuća;* nota quae s. fuerat columbis; * *o pčelah; o neživu, mjesto, temelj i nal.,* moliri montes sede sua; suis s. convulsa Roma; * mare totum a s. imis *(oda dna)* ruunt (venti); * turrim convellimus altis s.; * ab sedibus eruere urbem *(stubokom);* * Taenari, *zjalo, ždrielo (kano ulazište u donji sviet);* * urbis; † urbium; † urbi condendae sedem eligere; † domus; * Tarpeja; * Pelori; * secunda aut quarta s., *stopa u jamb. stihu;* * nec mens mihi nec color certâ s. manent; * reducere alqd in sedem; s. belli *(razbojište);* neque verba sedem habere posunt, *počivala;* nullum est fundamentum criminum, nulla s.

Sedetāni, ōrum, *m. stanovnici pokrajine nazvane* Sedetania *u* Hisp. Tarrac.; *adj.* **-tānus,** *sedetanski.*

sĕdīle, is, *n.* [sedeo] *sjedište (načinjeno čovječjom rukom; sr.* sedes), *stolac,* * gramineo sedili; * posito sedili; *pl.* † s. e marmore; * spissa * prima; * per dura s. *(veslačke klupe).*

sēdĭtio, ōnis, *f.* [se — *i* — itio] *upr., hodjenje na stranu, odt. 1) (redje) nesloga, zadjevica, svadja, kavga medju pojedinci, kao medju mužem i ženom, Com., medju braćom,* domestica, *Liv. 2) često u političnom značenju, razdor, buna, uzbuna, pobuna, ustanak, navlast. medju gradjani i vojnici (sr.* secessio, rebellio), seditionem facere, concire, concitare,

conflare; duo tribuni plebis per s. creantur; s. orta est in castris; tam foedi exempli defectio magis quam s.; s. tribunicia; *(Tac.)* multa seditionis ora vocesque; *takodjer pl.; concr. (Liv.)* stupente ita seditione, *buntovnici; u pril., uzrujanost,* iracundia dissidens a ratione s. quaedam, *jedn. Cic. r. p.* 1, 38, 60.; s. occupat praecordia, *Plaut.*

sēdĭtiōse, *adv. s comp. i sup.* [seditiosus] *buntovnički, mutljivo.*

sēdĭtiōsus, *adj. s † comp. i sup.* [seditio] *1) nemiran, buntovan, buntovnički, mutljiv,* civis; mulier; magistratus seditiosi *(o pučkih tribunih); (Curt. Tac.)* voces. *2) pass. nemiran,* vita s. et tumultuosa, *jedn. Cic. de inv.* 1, 3, 4.

sēdo, 1. [*causat. od* sedeo] *upr., posaditi, pak 1) učiniti, da se spusti, -padne,* pulverem, *Phaedr.; pak umiriti, utišati,* fluctus; * amnes; * ventos; * vela fessa = *pristati u luku. 2) tp. utišati, utješiti, umiriti, udušiti, ustaviti,* iram, *Plaut.;* curriculum; bellum; pugnam; tumultum; lamentationem; lassitudinem militum; tempestatem; incendia, *ugasiti;* invidiam; appetitus; impetum populi; animos; haec; totam istam controversiam posse sedari; proelium sedatum est; * rabiem; * sitim; ut vix a magistratibus majoribusque natu juventus sedaretur; tecta quibus et frigorum vis pelleretur et calorum molestiae sedarentur.

sē-dūco, etc. 3. *1) na stranu odvesti, -odvući,* alqm; singulos separatim; alqm a debita peste, *oteti;* * s. ocellos, *odkrenuti 2)* * *razstaviti,* terras unda duas; alqm ab alqo; castra; animâ artus; stipitem.

sēductio, ōnis, *f.* [seduco] *odvadjanje,* seductiones testium, *jedn. Cic. p. Mur.* 24, 49.

sēductus, *adj.* [*partic. od* seduco] *dalek,* consilia a plurium conscientia, *Liv.;* * terrae.

sēdŭlĭtas, ātis, *f.* [sedulus] *marljivost, radinost, pomnja,* s. et diligentia; mali poëtae; * officiosa; * multae sedulitatis anus; † qui materiae hanc s. praestiterunt; *o dosadnoj uslužnosti,* s. stulte quem diligit, urguet.

sēdŭlo, *adv.* [sedulus] *1) marljivo, s naponom, trudno, pomnjivo,* argumentari; audire, *pazljivo; (Ter.)* dicere, *zrelo razmislivši, temeljito; (Plaut.)* quod dico s., *krepko;* † observatum est s. *2) naumice, hotimice,* tempus terere.

sēdŭlus, *adj.* [sedeo, *upr. = koji postojano uz posao sjedi*] *marljiv, radljiv, pomnjiv,* eloquentes, non sedulos conquirere; * spectator; * puer; * mater; * Baucis; * apis; * brachia; *pokudno, odviše provrtan, preuslužan,* hospes; minister; male s. nutrix.

Sedūni, ōrum, *m. helvetijski narod oko današnjega mjesta Sitten.*

sĕges, ĕtis, *f. 1) usjev na polju, od sjetve do žetve,* laetae segetes; s. ferris est matura messi; * s. in herbis, *zeleno žito;* * *o vinovoj lozi: prenes., (Hor.)* haec s. ingratos tulit et feret omnibus annis; * *tp. = sila, mnoštvo,* s. clipeata virorum; ferrea telorum; uberius nulli provenit ista s. *2) polje,* segetibus et pratis et vineis; quinque cohortes frumentatum in proximas s. misit; * s. feraces; * occare segetes;

(Plaut.) šaljivo, s. stimulorum, *bijenica, o robovih, koji se uviek šibaju;* * *svako plodno polje; tp. njiva, zemlja, vrutak,* s. ac materiam suae gloriae.

Sĕgesta, ae, *f. rimsko ime grada* Ἀκέστη *ili* Ἔγεστα *na sjevernoj obali Sicilije. Odt.* **-stānus,** *adj. segestski; subst.* **-ni,** ōrum, **-estenses,** ium, *m. Segešćani.*

Sĕgestes, is, *m. germanski poglavica, tast Arminijev, Tac.*

Segestīva, ae, *f. grad u Hisp. Tarrac., jedn. Liv.* 34, 17.

sĕgestre, is, *n. pokrivač od koža, Suet.*

Segimerus, i, *m. brat Segestov, Tac.*

Segimundus, i, *m. sin Segestov, jedn. Tac. ann.* 1, 57.

Segni, ōrum, *m. narod u Belgiji, jedn. Caes. b. G.* 6, 32.

segnis, *adj. s comp. zametan, spor, trom, lien, mlitav (o takovu, koji samo po nagovoru, na silu radi; opp.* promptus; *sr.* tardus, deses, iners, piger), segniores castigat atque incitat; * equus segnior annis; * segnem volvi sinit; s. bellum, obsidio; mors, *od otrova;* non segnior discordia domi; cultus terrae segnior; * mora; * sententia; * aqua, *lagano tekuća;* * campus, *nerodan;* * carduus; † aetas, *starost;* † silentium, *mrtva tišina;* segnior ad respondendum; segnior ad alia factus erat consilia; s. ad credendum; * nec ad citharam s. nec ad arcum; * non in Venerem segnes nocturnaque proelia; *(Just.)* quo vulnere nec segnior in bellum nec iracundior in hostes ibat; † senatu segniore in exsequendis imperiis; † occasionum *(okoristiti se prilikom)* haud s.; * s. solvere nodum.

segnĭter, *i (riedko Liv.)* **-ne,** *adv. s comp.* [segnis] *sporo, tromo, lieno, dremovno, mlitavo,* nihilo segnius; * † non segnius; *(Hor.)* segnius irritant animos demissa per aurem.

segnĭtia, ae, *f. i (na pose Liv.)* **-ties,** ēi, *f.* [segnis] *tromost, sporost, lienost, mlitavost (pogl.* segnis), in hujusmodi negotio diem sermone terere segnities merast, *Plaut.;* castigemus etiam segnitiem *(drugi pišu:* segnitatem) hominum atque inertiam, *Cic. de or.* 1, 41, 185.; inertissimae segnitiae est; * quae tam sera moratur segnities?

Segontiăci, ōrum, *m. narod u južnoj Britanniji, jedn. Caes. b. G.* 5, 21.

sē-grĕgo, 1. [se-grex] *od stada odlučiti,* oves, *Phaedr. Po tom u obće razlučiti, razstaviti, razdružiti,* ex hostium coacervatorum cumulis corpora suorum; alqm a numero civium, liberos a se; ab interioribus consiliis segregari; haec nos a vita immani feraque segregavit; ista feritas a communi tanquam humanitatis corpore segreganda est; virtutem a summo bono; vita beata comitatu pulcherrimo segregata; s. pugnam eorum; *(Plaut.)* s. sermonem, *prekinuti, presjeći.*

Sĕgūsiāvi *(ne* Segusiani), ōrum, *m. gallski narod na lievoj obali Rhodana.*

Sējānus *pogl.* Sejus.

sē-jŭgātus, *adj. razstavljen, razdružen, jedn. Cic. de div.* 1, 32, 70.

sējŭgis, is, *(sc.* currus) *m.* [sex-jugum] *kola na šest konja, subst.* **sejuges,** ium, *m.*

sējunctim, *adv.* [sejungo] *razstavljeno, odlučeno, na pose jedn. Tib.* 4, 1, 103.

sējunctio, ōnis, *f.* [sejungo] *class. samo kano rhet. t. t., razstavljanje, Cic. de or.* 3, 53, 203.

sē-jungo, etc. 3. *1) razstaviti, razdružiti, razlučiti, razdvojiti (sr.* secerno), se ab alqo; Alpes s. Italiam a Gallia; *(Just.)* sejungi promunturia; *u pril.,* se a libertate verborum, *uzdržati se;* aegritudo nomen habet non sejunctum a dolore; bonum, quod non possit ab honestate sejungi; *(Nep.)* sejunctum est a re proposita, *nije mi u namjeri. 2) razlikovati,* benignitatem a largitione.

Sējus, i, *m. rimsko ime;* Marcus S., *bogat rimski vitez, prijatelj Attikov i Ciceronov. Odt.* **Sējānus,** *adj. Sejev; kano ime* Lucius Aelius S., *ljubimac Tiberijev, Tac.*

sēlectio, ōnis, *f.* [seligo] *odabiranje, izbor.*

Sĕleucīa *ili* **-cēa,** ae, *f.* [Σελεύκεια] *ime više gradova, 1)* S. Babylonia, *grad u Babylonskoj, sagradjen od Seleuka Nikanora, glavni grad Parthâ. 2)* S. Pieria, *grad u Syriji.*

Sĕleucus, i, *m.* **(Nicator)** [Σέλευκος ὁ Νικάτωρ, *S. dobitnik*] *vojvodâ Alexandra Velikoga, kašnje kralj syrski, Nep. Just.*

sē-libra, ae, *f.* [semi] *pô funte.*

sēlĭgo, lēgi, lectum, 3. [se-lĕgo 3.] *oda-, izbirati,* exempla; selectae sententiae; selecti judices, *o praetoru, koji sudi u karnih parnicah; takodjer s izborom upotrebljavati,* omnia expendet et seliget.

Sĕlīnus, untis, *f.* [Σελινοῦς] *1) grad na otoku Siciliji, Virg. 2) grad u Ciliciji.*

sella, ae, *f.* [*od* sedla *ili* sedula *od* sedes] *stolac (sr.* sedes, sedile). *Navlast. a) stolac, na kojem su sjedili poglavari, dok su obavljali službu, curulski stolac,* s. curulis; jussit vocari ad sellam; *takodjer* s. regni nostri, *Virg. Aen.* 11, 334. *b) zanatlijski. c) učiteljski. d) † nosaći,* s. gestatoria *(kašnje običajna mjesto* lecticae); sellâ vehi. *e) sjedalo na kolih, jedn. Phaedr.* 3, 6, 5.

† **sellāria,** ae, *f.* [sella] *soba sa stolicami.*

sellārius, ii, *m.* [sella] *koji protunaravno bludno grieši na stolcih, jedn. jedn. Tac. ann.* 6, 1.

sellĭsternium, ii, *n.* [sella-sterno] *crkvena gostba božicam, pri kojoj bi se njihove prilike postavile na stolice (sr.* lectisternium), *jedn. Tac. ann.* 15, 45.

† **sellŭla,** ae, *f. dem. od* sella.

sellŭlārius, ii, *m.* [sellula] *zanatlija, koji sjedećke radi.*

sĕmĕl, *adv. 1) jedan put, jednom, jedared, jedan jedini put,* non s. sed bis; plus quam s.; s. atque iterum; s. iterumque; s. atque iterum ac saepius. *Navlast. prvi put, ponajprvo,* bis idem fecit, s. Romae, iterum Athenis. *2) a) praegn., samo jednom, na jednom,* cum facile exorari, Caesar, tum semel exorari soles; illis a te s. ignotum esse oportuit; ut fundus s. indicaretur. *b) u obće o djelu ili dogadjaju, što no je prije drugoga, pa se preinačiti ne može, jednom,* quod s. dixi, non mutabo, *Plaut.;* ut s., *čim;* quando s., *kad već;* qui s. verecundiae fines transierit; ubi s.; * s. quoniam *(kad je već jednom)* venerat; possessum s. *(već jednom)* imperium.

Sĕmĕla, ae, *ili* * **-lē,** ēs, *f.* [Σεμέλη] *kći Kadmova, po Jupitru mati Bacchova, ali još prije nego je porodila ubijena strielom Jupitrovom, jer ga je nagovorila, da joj se pokaže u svojem veličanstvu kao bog. Odt.* * **-lēĭus,** *adj. Semelin.*

sēmen, ĭnis, *n.* [2. sero] *1) sjeme ponajprije žitno i drugoga rašća,* s. manu spargere; * *o počelih drugih tjelesa,* flammae. *2)* * † *priesad, sadjenica; meton., pleme,* Romani generis et s., a stirpe generis ac s.; regio semine orta, *Liv.;* aetherium, *(skot, leglo)* leonum, *Virg.;* * *(mladica, podmladak) potomak; tp. početo, početnik,* stirps ac s. malorum omnium; hujus belli s. fuisti; bellorum civilium s. et causa; tribuni, semina discordiarum; in animis quasi virtutum igniculi ac semina; semina futurae luxuriae; *(Tac.)* initia et semina veteris eloquentiae, ejus motus, rebellionis, discordiae.

sēmentis, is, *f.* [semen] *1) sijanje, sjetva,* quid sit s. ac messis; facere maximas s., *čim više nasijati;* sementem facere; *posl. pogl.* 2. meto. *2)* * *izraslo mlado žito, usjev.*

sēmestris, *adj.* [sex-mensis] *od šest mjeseci, od pol godine, polugodišnji,* regnum, infans; annua ac s. censura; † consulatus; † tribunatus (militum), *koji se daje na pol godine.*

* † **sēmēsus,** *adj.* [semi-ēdo] *na pola pojeden, -potrošen.*

sēmĭ, [ἡμι] *samo složeno, pô, polu.*

sēmĭ-ăgrestis, *adj. polu seljački, jedn. Aurel. Vict. Caes.* 39, 17.

sēmĭ-ambustus [semi *i* amburo] *na pola izgoreo, -sažežen.*

sēmĭ-ănĭmis *(Nep., [četverosložč.] Virg), ili* **-mus** *(Liv.), adj. polumrtav, poluživ.*

sēmĭ-ăpertus, *adj. poluotvoren, jedn. Liv.* 26, 39, 22.

† **sēmĭ-barbărus,** *adj. polubarbarski.*

* **sēmĭ-bos,** bŏvis, *m. na pola vol.*

sēmĭ-căper, pri, *m. na pola jarac.*

sēmĭcrĕmus, *adj.* [cremo] *na pola spaljen, jedn. Ov. met.* 12, 287.

† **sēmĭ-crūdus,** *adj. na pola priesan, -sirov.*

sēmĭ-cŭbĭtālis, *adj. pô lakta dugačak, jedn. Liv.* 42, 65, 9.

* **sēmĭ-dĕus,** *adj. polubožji;* † *subst.* **-deus,** *m.,* **-dea,** *f. polu-bog, polu-božica.*

sēmĭ-doctus, *adj. na pola učen, nadriknjiga, Plaut. Cic.*

sēmĭermis (semer.) *i* **semiermus** (semer.), *adj. na pola oružan,* semiermes, *Liv.,* semermes, semermi, *Tac.*

† **sēmĭ-factus,** *adj. na pola učinjen, -gotov.*

* **sēmĭ-fer,** fĕra, fĕrum, adj. [fera] *1) na pola zvier, -životinja,* pectus Tritonis; Capri cornus *(zviezda); subst. o Centaurih. 2) u pril., poludivlji,* * Cacus.

sēmĭ-germānus, *adj. polugermanski, jedn. Liv.* 21, 38. 8.

sēmĭ-graecus, *adj. (kasno) polugrčki.*

sēmĭ-grăvis, *adj. na pola pijan, jedn. Liv.* 25, 24, 2.

sē-mĭgro, 1. *odseliti se*, a patre, *jedn. Cic. p. Cael.* 7, 18.

sēmĭ-hĭans, tis, *adj.* [hio] *(riedko) na pola otvoren, Cat.*

* **sēmĭ-hŏmo**, ĭnis, *m. 1) polučovjek, na pola čovjek na pola zvier (navlast. o Centaurih). 2) u pril., adj. poludivlji.*

sēmĭ-hōra, ae, *f. pol ure, -sata.*

sēmĭ-lăcer, ĕra, ĕrum, *adj. na pola razderan, jedn. Ov. met.* 7, 344.

sēmĭ-lautus, *adj. na pola opran, -umiven, jedn. Cat.* 54, 2.

sēmi-līber, ĕra, ĕrum, *adj. na pola slobodan.*

sēmĭ-lixa, ae, *m. na pola margetanar, nadrimargetan, (kano psovka).*

sēmĭ-mas, ăris, *m. 1) na pola mužko, Hermaphrodit, 2) uškopljen,* * ovis; * Galli *(svećenici Cybelini).*

sēmĭ-mortuus, *adj. (riedko) polumrtav, Cat.*

sēmĭnārium, ii, *n.* [semen] *rastilo, class. samo tp.*, equites s. senatus; id est principium urbis et quasi s. rei publicae; scitote, hoc in re publica s. Catilinarum futurum; triumphorum.

sēmĭnātor, ōris, *m.* [semino] *(riedko) sijač*, omnium rerum, quae natura administrantur, s. et sator et parens, ut ita dicam, atque educator et altor est mundus; *tp. početnik, roditelj*, qui est verus omnium s. malorum.

sēmĭ-nex, ĕcis, *m. (samo u dat. acc. sing. i nom. gen. acc. pl.) polumrtav, Liv. Virg.*; artus, *još ne mrzle, Ov.*

sēmĭnium, ii, *n.* [semen] *sjeme, kojim se radjaju životinje, Plaut.*

sēmĭno, 1. [semen] *sijati, radjati*, alter decumo post mense nascetur puer quam seminatus est, *Plaut.*; viscum, quod non sua s. arbos, *Virg.*

sēmĭ-nūdus, *adj. na pola gol.*

† **sēmĭ-perfectus**, *adj. (riedko) na pola dovršen, -svršen.*

sēmĭ-plăcentīnus, *adj. na pola Placentinac, jedn. Cic. in Pis.* 6, 14.

sēmĭ-plēnus, *adj. 1) na pola pun. 2) na pola podpun.*

* **sēmĭ-pŭtātus**, *adj.* [puto] *na pola obrezan, jedn. Virg. ecl.* 2, 70.

Sĕmīrămis, ĭdis, *f.* [Σεμίραμις] *žena i nasljednica assyrijskoga kralja Nina, Curt. Just Ov.*; *appellat. o Gabiniju radi njegove ženske mekoputnosti*, illa S.

sēmĭrāsus, *adj.* [semi *i* rado] *(riedko) na pola obrijan, -ostrižen.*

sēmĭ-rĕfectus, *adj. na pola popravljen, jedn. Ov. her.* 7, 176.

sēmĭ-rŭtus, *adj.* [ruo] *na pola porušen*, murus, urbs, *Liv.*; vallum, *Tac.*; *subst.* **semiruta**, ōrum, *n. na pola porušena mjesta, Liv.*

sēmis, issis, *m.* [semi -as] *polovina assa (pogl.* as); homo non semissis, *koji nije pare vriedan, Vatin. u Cic. ep.*; *navlast. polovica jutra* (jugerum); *pri nasljedstvu*, $^{6}/_{12}$ *ili polovica svega, Suet.*; *o kamatih* = $^{1}/_{2}$ *po sto na mjesec, t. j. šest po sto na godinu.*

sēmĭ-sĕnex, nis, *m. na pola starac, jedn. (dvojbeno) Plaut. mil.* 3, 1, 53.

sēmĭ-sĕpultus, *adj.* [sepelio] *na pola ukopan, jedn. Ov. her.* 1, 55.

sēmĭ-somnus, *adj. na pola spavajući, pospan, sanan.*

sēmĭta, ae, *f. nogostup, staza, putanja, pločnik (trottoir) (sr.* callis, trames), decedam ego illi de via, de semita, *Plaut.*; omnibus viis notis semitisque; s. angusta et ardua; *(Virg.)* rara per angustos lucebat s. calles; *o mravljem putu*, opere omnis s. fervet; *tp. (Hor.)* secretum iter et s. vitae fallentis; *navlast. označujuć uži put, kojim se manje ide*, pecuniam, quae viâ modo visa est exire ab isto, eandem semitâ revertisse; Aesopi semitam feci viam *(Phaedr.) = na šire sam pisao; posl. (Ennius pri Cic.)* qui sibi semitam *(svoga puta)* non sapiunt, alteri monstrant viam, *sami ne znadu, a uče druge.*

sēmĭtārius, *adj.* [semita] *stranputice zalazeći, jedn. Cat.* 37, 16.

sēmi-ustŭlandus, *adj.* [ustulo] *kojega treba na pola sažgati, jedn. Suet. Tib.* 75.

sĕmi-ustulātus, **sēmiustus** (semust.), *adj.* [uro] *na pola sažgan, -spaljen*, (P. Clodii cadaver) infelicissimis lignis semustulatum; * Enceladi semustum fulmine corpus; * robora semusta; semustum forum; *(Tac.)* tectorum vestigia lacera et semusta; se populare incendium priore consulatu semustum effugisse, *težko zdrav i čitav umakao.*

sēmĭ-vir, ĭri, *m. polučovjek, a)* * *na pola čovjek, na pola zvier (Centaur). b)* * † *dvospolac, Hermaphrodit. c) tp. kano adj. prelac, nemužki, takodjer kano psovka, Virg.*; *o razpuštenicih, Liv.*

sēmĭ-vīvus, *adj. poluživ, polumrtav; tp.* voces s. *(slabi)* mercenariorum, *jedn. Cic. p. Sest.* 59, 126.

sēmi-zōnārius, ii, *m. koji pravi uzke pojase, jedn. Plaut. Aul.* 3, 5, 42.

Semnŏnes, *m. germanski narod medju Labom i Vislom, Tac.*

Sēmo, ōnis, *m. roditelj, pridjevak boga, koji se je zvao* Sancus, *gdje pogl.*

sēmōtus, *adj.* [*partic. od* semoveo] *udaljen, dalek*, locus; semoto a militibus loco; † munitiones semotarum partium tuemur; * necessitas leti prius s. *prije udaljene, daleke (budući da su ljudi prije zlokobnoga dara Promethejeva dulje živjeli)*; *tp.* † dictio, *pouzdan.*

sē-mŏveo, etc. 2. *maknuti na stranu, odmaknuti*, alqm a liberis; *(Ter.)* vos semotae, nos soli; *(Hor.)* quae terris semota videt; *u pril.*, s. voluptatem.

semper, *adv.* [sem = semel *i* per] *1) uviek, svagda (ne gledajuć na nikakve medje; sr.* usque, perpetuo), s. occant priusquam sarriunt rustici, *Plaut.*; quod s. movetur, aeternum est; cum ex alto se aestus incitavisset, quod bis accidit s. horarum XXIV spatio; cum ruri assiduus s. vixerit; *(Ter.)* ne s. assidue agendi sint mihi; (*Liv.* 9, 38, 5.) avidam ulteriorum s. *(ističe comparativu pojam)* gentem; *sa substantivi, (kano ἀεί)*, heri s. lenitas, *Ter.*; omnes Siciliae s. praetores *(koji su kad)*; seditionum s. auctores; suos s. hostes. *2) (Plin. ep.) od vajkada*, s. tuum, nuper meum; s. verna.

sempĭternus, *adj.* [semper] *svagdašnji (svagda trajući; sr.* aeternus, perpetuus), *stalan, postojan, neprestani, vječit*, animos esse s.; tempus; ignis Vestae; *kano adv.* **-num**, *uviek, svagda, jedn. Plaut. Aul.* 2, 1, 26.

Semprōnius, *ime rimskoga plemena, od kojega je najpoznatija obitelj* Gracchi; *1)* Tiberius S. Gr., *consul 177. i 166. pr. Is., oženjen za Corneliju, kćer starijega Africana. 2) njegovi sinovi* Tiberius S. Gr. *i* C. S. Gracchus, *koji su kano pučki tribuni nastojali, da odlane puku, te predlagali* leges agrarias et frumentarias, *nego s toga nastanu bune, u kojih su poticanjem senata poginuli; adj.* **Sempronius**, *sempronijev, -jski*, lex. *Odt. adj.* **Semprōniānus**, *Sempronijev*, senatus consultum, *consula Sempronija Rufa*, clades, *consula C. Sempronija Atratina. 3)* **Sempronia**, *žena D. Jun. Bruta, učestnica u Catil. uroti.*

sēm-uncia, ae, *f. pola unce, t. j. dvadeset i četvrti dio assa pak s toga (pogl.* as) *i jednoga cieloga; navlast.* = $^{1}/_{24}$ *funte; pri nasljedstvu*, facit heredem ex deunce et s.

sēmunciārius, *adj. od pol unce*, fenus s. $^{1}/_{24}$ *po sto na mjesec ili* $^{1}/_{2}$ *po sto na godinu.*

Semurius, *adj. semurski*, ager, *polje u području grada Rima, Cic. Phil.* 6, 5, 14.

sēmustŭlātus, **sēmustus** *pogl.* semiustulatus.

Sēna, ae, *f. grad u Umbriji, gdje je* Livius Salinator *razbio Hasdrubala, s. Senigaglia*; *odt.* **Sēnensis**, *adj. senski.*

sĕnācŭlum, i, *n.* [senatus] *mjesto, u kojem se je sastajao senat, sborište senatsko, Liv.*

sēnāriŏlus, *adj. dem. od* senarius, *jedn. Cic. Tusc.* 5, 23, 64.

sēnārius, *adj.* [seni] *sastojeći od šest, obič.* versus s. *ili samo* s., *stih od šest (obič. jambskih) stopa.*

sĕnātor, ōris, *m.* [senatus] *član rimskoga senata, senator (starješina) u Rimu; rabi se i o članovih nalikih sborova u drugih naroda.*

sĕnātōrius, *adj.* [senator] *senatorski*, ordo; consilium, *sud na kojem su sudili senatori*; † census; † neque senatorio ambitu *(ulagivanje senatorom)* abstinebat.

sĕnātus, us, *archaist. (Cic. Sall.)* ti, *m.* [senex] *1) rimski senat ili vieće (starješinstvo), koje je upravljalo najvažnijimi državnimi poslovi*, s. populusque Rom., *(riedko)* populus et s. Rom. (*Sall. Jug.* 41, 2.), populi Rom. senatusque verbis (*Liv.* 7, 31, 9.), s. populi Romani; princeps senatus, *koga prvoga prozove censor*; senatum vocare, convocare, cogere; senatum legere, *prozivati senatore*; senatu, de senatu movere *pogl.* moveo *3) a)*; alqm e, de senatu, † senatu ejicere *pogl.* ejicio *1)*; hoc decreto eum consul senatu prohibuit; in senatum legere, *izabrati*; senatum cooptare; senatus consultum; senatus auctoritas *pogl.* auctoritas *3) a) b)*; senatus consultum facere, senatus consultum fit; quae senatus consulta quoties quamque honorifica in eum *[o njem; sr.* oratio *2) a)]* facta essent, *Caes. b. G.* 1, 42, 7.; *takodjer o senatu drugih država. 2) meton., a) senatska skupština, -vieće, -viećanje, senat*, habere senatum; venire in senatum, *doći u senat, takodjer = postati senatorom*; senatum mittere, dimittere; hodie s. erat futurus; s. frequens; s. legitimus, *redovita skupština senata, obdržavana u obične na to odredjene dane, opp.* s. indictus, *izvanredna od kojega poglavara zakazana*; s. datur alcui, *pušta se tko pred senat. b) senatorska mjesta, -sjedala u theatru*, in senatu sedere, *Suet.*

sĕnatus-consultum *pogl.* consultum *i* senatus.

Sĕnĕca, ae, *m. porodično ime u plemenu* gens Annaea; *1)* Marcus A. S. *s pridjevom* Rhetor. *2) njegov sin* Lucius A. S., *učitelj cara Nerona, koji ga je dao ubiti g. 65. po Is., pisac mnogih philos. spisa i pisama itd., Quint. Tac.*

sĕnecta *pogl.* 1. senectus.

1. sĕnectus, *adj.* [senex] *(predcl.)* = senilis; *češće kano subst.* * † **senecta**, ae, *f.* = senectus; *takodjer o životinji, bilju*, * inopi metuens formica senectae; * equi; * mustelae; * annosa s., *o zmiji*; * *kano personificacija u podzemnom svietu.*

2. sĕnectus, ūtis, *f.* [senex] *1) starost*, * † *o životinji; takodjer concr.*, s. semper agens alqd; * *sieda kosa; u pril., o govoru*, plena literatae senectutis oratio; cum ipsa oratio jam nostra canesceret haberetque suam quandam maturitatem et quasi senectutem. *2) tp.* * *ozbiljnost, potmurenost staračka.*

sĕneo, — — 2. [senex] *(riedko) biti star, Cat.*

sĕnesco, nui, — 3. [senex] *1) starjeti, postarati se*, aetas; senescente jam Graecia; † avus senuit; * senescens mature equus. *2) tp. ostarjeti i posiedjeti, oslabjeti, omlitavjeti, onemoćati*, Hannibal famâ et viribus; dis hominibusque accusandis; * amore habendi; arbor cum luna; luna senescens, *kad se uštapne*; hiems; vitia; * ager; laus; morbus; pugna, bellum; avidus consul belli gerundi movere quam s. omnia malebat *(Tac.)* rumores.

sĕnex, nis, *comp.* senior, *1) adj. star, starovremešan, starovječan*, * miles senex; * cervus; * anni seniores; * senibus seclis; haec vis est senior quam etc.; illa senior auctoritas; * poëtae seniores, *davni (počam od Livija Andronika)*; *u pril., zreo*, senior, ut ita dicam quam illa aetas ferebat, oratio, *jedn. Cic. Brut.* 43, 160. *2) subst.* **senex**, *starac (po pravilu počam od 60. godine)*, ad senem senex; * † *subst.* **sĕnior**, *starac, stari*; † seniores; *kano f.* senior, *stara, starica*; seniores, *kano t. t., rimski gradjani od navršene 45. do 60. godine, koji su se samo u velikoj nuždi na vojsku dizali (sr.* juniores), centuriae juniorum seniorumque; seniores ad urbis custodiam ut praesto essent; seniores etiam coacti nomina dare, ut urbis custodiam agerent; * *pak smjerajuć na to*, centuriae seniorum, *stariji čitaoci.*

sēni, ae, a, *adj. num. distr.* [sex] *po šest*; * *šest na jednom*, bis s. *(dvanaest)* dies.

Seniae balneae, ārum, *f. njeka kupelj u Rimu, jedn. Cic. p. Cael.* 23, 62.

sĕnīlis, *adj.* [senex] *starački, starčev*, statua incurva; prudentia; stultitia; * animus; * partes; * anni, *stare g.*; † adoptio, *po starcu.*
*

sēnio, ōnis, *m.* [seni] *šestica, kano broj na kocki*, senionem mittere, *baciti kocke tako, da sve pokazuju šesticu, Aug. pri Suet. Aug.* 71.

sĕnium, ii, *n.* [senex] *1) velika starost kano nemoć, -slabost*, omni morbo seniove carere; sui; lentae velut tabis senio. *Odt. a) srditost, tuga*, id illi senio est, *Plaut.*; tota civitas confecta senio est. *b)* * *potmurenost, jadljivost. 2) concr., stari, starac, m.* illum s., *Ter.*

sĕnius, i, *m. stari*, ille senius disertus, *kako se piše po nagadjanju u Cic. de orat.* 3, 38, 154.

Sĕnōnes, um, *m.* [Σήνωνες] *narod 1) u* Gallia Lugdun.; *sing.* **Sĕno**, ōnis, *m. jedn. Hirt. b. G.* 8, 30, 1. *2) u Galliji cispad.*

sensim, *adv.* [sentio] *(jedva da se opaža) pomalo, lagano, polako (opp.* repente), s. et pedetentim; amicitias s. dissuere; sensim sine sensu aetas senescit; * s. tentare animos *(prigodom, potihano)*; s. prehendi, *po tiho*; † s. recedere; *(Phaedr.)* parce gaudere oportet et s. queri.

sensus, us, *m.* [sentio] *1) physički, a) osjećanje, ćućenje*, doloris; moriendi sensum celeritas abstulit; si quis est s. in morte; * (Niobe) posuit s. saxea facta mali; *(Cic. p. Arch.* 12, 30.). Haec (orbis terrae memoria sempiterna) sive a meo s. post mortem afutura est etc.; temptantum sensu, *koji okušavaju, Virg. georg.* 2, 247. *b) moć osjećanja, sjetilo*, s. videndi *ili* oculorum, *vid*; s. aurium, *sluh*; s. oculorum atque aurium hebetes; acerrimus ex omnibus nostris s. est s. videndi; res subjectae sensibus; sensus, interpretes et nuntii rerum; *jedn. Cic. Tusc.* 5, 31, 88. *neobično o svojstvu, da se što osjetiti može*, quod sensu careat *[sr.* careo]; † a sensu alcjs avertere alqd, *ne dati mu, da opazi. 2) duševno, a) duševno osjećanje, -ćućenje, (naprama umovanju i razumu)*, nullus in te s. humanitatis, nulla ratio fuit religionis; s. omnem humanitatis ex animis amittimus; applicatione magis animi cum quodam s. amandi, quam cogitatione etc.; si similis s. exstitit amoris; natura gigni sensum diligendi; mirabar istum in his rebus alqm s. habere; omnes tacito quodam s., sine ulla arte aut ratione, quae sint in artibus recta et prava, dijudicant; s. suo alqd gustare; *pak poimence, zdrava pamet*, s. cujusque et natura rerum atque ipsa veritas clamabat quodammodo etc.; *(Hor.)* s. moresque repugnant atque ipsa utilitas; * *takodjer duša u obće*, imi s.; *navlast. a) boleće osjećanje, ganuće, affekt govornika*, ut sensus habeat (oratio); si est suaviter et cum sensu tractatum; tantum efficitur s. quodam et ratione dicendi, *ćutljivim i razumnim govorom*; detrahit actionis dolorem, aufert humanum s. actoris; ipse in commovendis judicibus iis ipsis s., ad quos illos adducere vellem, permoverer; *(Hor.)* munera terrae etc. quo spectanda modo quo sensu *(srdcem)* credis et ore? *β) osjećanje onoga što se pristoji pri drugovanju i u družtvu, poštenje*, s communis *(Hor. Quint.)*; quae versantur in sensu hominum communi; ea sunt in communibus infixa s. *b) način mišljenja, misao, pamet, ćud, načelo, volja, često u pl.*, ab imperitorum intelligentia sensuque disjunctum; a consuetudine communis s. abhorrere; vulgaris popularisque s.; sensum deponere; oratio a nostris sensibus abhorrebat; hominum sensus fovere; orator sensus mentesque pertractat; de qua ostendam qui sit s. meus; qui est iste tuus s., quae cogitatio? ad alcjs sensum ac voluntatem converti; sensus ejus de re publica; reconditos sensus tenere; nostri sensus congruebant; † unus omnium s. ac sermo erat; *(Nep.)* sensus suos aperire, erat eodem quo Alcibiades sensu; vultus sensus animi plerumque indicant; * verba, quibus voces sensusque notarent; * inflectere sensus; quis tibi tunc — s.! * aetherius; * pectore s. vertuntur varii. *c) pamet, razum*, * eripere alcui omnes s.; † mero sensibus victis; † sensum excutere alcui; *(Phaedr.)* s. communem auferre, *zdravu pamet [sr. a) β)]. 3) a) smisao, značenje, pojam i nal.*, † nec testamenti s. potuit colligi; * is verbi s.; † illud tertio quoque sensu in omnibus orationibus pro sententia positum; † in paucissimos sensus et angustas sententias detrudere eloquentiam; † sive sensus aliquis arguta et brevi sententia effulsit. *b)* † *izreka, perioda*, s. communes = loci communes, *pogl.* locus 1) ε).

sententia, ae, *f.* [sentio] *1) mnienje, misao (o kojoj se je tko uvjerio; sr.* opinio), *navlast. izrečena, pri kojoj se ostaje, tvrdnja, odluka i nal.*, meâ, *(Com.)* meâ quidem sententiâ, *po mojoj misli*, sine meâ sententia, *ne pitavši me*; sine mea s. tam facile omisit; honestatem tueri ac retinere s. est; s. stat Hannibali, *Liv.*, * sic stat s., * stat s. *s inf. pogl.* sto *2) d)*; *(Plaut.)* mihi s. eadem est et volo, *(Ter.)* intellexi senis s. de nuptiis; s. regis; sententiae atque opinionis meae voluistis esse participes; de diis immortalibus habere non errantem et vagam sed stabilem certamque s.; adhuc in hac s. sum, in hac sum s., ut; in s. manere, permanere, perstare, perseverare; sententiâ desistere; alqm ad suam s. perducere, traducere, abducere; ad s. alcjs descendere; s. alcjs superat, vincit; me haud poenitet eorum sententiae esse; † hujus sententiae esse; sententiam probare, sententiae assentiri, sententiam sequi, retinere et defendere, repudiare; sententiam dicere, *izreći*; nonnullae hujus modi sententiae dicebantur, ut etc.; dicebantur ab nonnullis s., ut legati ad Caesarem mittantur; s. aperire, explicare, celare, fronte tegere; s. mutare; ex sententia, *po volji, ćudi, želji, (ponajv. Com.)* meâ, nostrâ ex sententiâ; de sententia, *po mnienju*, alcjs; *posl.* quot homines, tot sententiae, *koliko ljudi, toliko ćudi*; † testis mearum centimanus Gyas s.; *(Hor. ep.* 1, 17, 15 *sl.)* utrius horum verba probes et facta doce, vel junior audi, cur sit Aristippi potior s. *(Aristippova, Aristippovo načelo)*; *(Hor. ep. ad Pis. v.* 76.) post etiam inclusa est voti s. compos, *izriek, ćućenje podmirene želje, zadovoljstva [gdje se rieči* sententia *prilaže attribut, koji za pravo ide onoga, čija je* sententia = sententia (animi) ejus, qui voti compos est; *sr. dolje b)]*; ex animi mei (tui, sui) s. *kano prisega, po duši*, jurare; *dvolično takodjer = po mojoj volji, želji*; *kano kletva u obće, bogme, vjere mi, duše mi*, me quidem, ex animi mei s., nulla oratio laedere potest. *Navlast. a) pl.* sententiae, *tvrda, umovanjem usvojena načela, po kojih se radi*, voluntatum, studiorum, sententiarum summa consensio *(sr.* voluntas.) *b) sing. i pl. u javnih poslovih, mnienje, predlog; glas, osb. senatorâ*, sententiam

alcjs pronuntiare, sequi, sententiam referre; dicebantur s., ut; sententiam dicere, ferre, *(Liv.)* dare; in sententiam addere; in s. alcjs discedere, pedibus ire; sententiam dividere, *pogl.* divido; *(Liv.* 8, 20, 8.) principes sententiarum consulares; sententiae loco dicere, *pogl.* locus *1)*; pro sententia dicere *pogl.* 1. pro *2) b)*; *o sudcih, presuda*, gravior; s. ferre, dicere; sententiasque de singulis ferrent, qui etc.; omnibus sententiis absolvi, condemnare; *(Quint.)* destructio et confirmatio sententiarum; *takodjer o narodu*, sententiam ferre; *kadšto je složena s praedicatom, koji za pravo ide onoga, koji glasuje*, erant sententiae, quae censerent; variis dictis s., quarum pars censebat; quantum alteri sententiae deesset animi; Hortensii et mea et Luculli s. cedit religione de exercitu; una (sententia) legatos ad Scipionem decernebat, altera Hannibalem evocabat, tertia Romanae in adversis rebus constantiae erat: reparandum exercitum — censebat; *sr. gore mjesto Hor. ep. ad Pis. v.* 76. *2) smisao, značenje, sadržaj, misao, duh rieči, govora i nal.*, id habet hanc s.; dicere, respondere in eam s.; loqui in eandem s.; s. contionis; verborum sonitus inanis nullâ subjectâ s., *u kojem nema misli*; † s. literarum haec erat; in hanc s. epistola scripta est, locutus est; defensio sejuncta a voluntate et s. legis; voluntas et consilium et s. interdicti *(sr.* voluntas); *takodjer kadšto pl. obće, glavne misli*, tantummodo locos ac s. hujus disputationis tradidisset; ejus disputationis s. memoriae mandavi, quas exposui. *3) riečmi izrečena misao, izreka*, dum breviter de singulis s. disputo. *Navlast. izreka, rieč znamenita*, acutae crebraeque s.; *(Hor. sat.* 1, 2, 32.) inquit s. dia Catonis; *takodjer † rieči na kraju izreke*, illud tertio quoque sensu in omnibus orationibus pro sententia positum „esse videatur"; *sr.* sensus *3) a)*.

sententiŏla, ae, *f.* [*dem. od* sententia] *rečenića, riečca.*

sententiōse, *adv.* [sententiosus] *1) misaono, umno*, dicere; oratio graviter et s. habita. *2) domišljato, dosjetljivo*, saepe etiam s. ridicula dicuntur.

sententiōsus, *adj.* [sententia] *misaon, uman, jedn. Cic. Brut.* 95, 325.

sentĭcētum, i, *n.* [sentis] *trnjak, Plaut.*

sentīna, ae, *f. blatna, smrdljiva voda na dnu broda*, sentinae vitiis conflictari; Romam sicut in sentinam *(cloaku)* confluere; *prenes.* sedebamus in puppi et clavum *(krmilo državno)* tenebamus; nunc autem vix est in sentina locus *(sad ne vriedimo gotovo ništa)*; *tp. izmet, blato, smrad, o prostacih i razpuštenjacih*, rei publicae; urbis.

Sentīnum, i, *n. grad u Umbriji; odt.* **-nas**, ātis, *adj. sentinski.*

sentio, nsi, nsum, 4. *1) neposredno osjećali čuti, opaziti, osjetiti, ćutiti*, sonitum, *Plaut.*; si hoce caput sentit, *Plaut.*; suavitatem cibi; famem; prius ad angustias perveniri, quam sentirentur; † strepitum; † *o konju*, sentire credebatur, quem veheret; *absl.*; *praegn. navlast. što zla osjećati itd.*, quid ipse sensisset ad Avaricum; *(Ter.)* sentiet qui vir siem; * Philippos; * alqm vindicem; *(Liv.)* ora senserat vastationem; † invidiam; * alnos fluvii sensere cavatas = *brodi su njimi zabrodili*; * contracta aequora *(o ribah)*; * grave aratrum *(o močvari)*; * pestilentem Africum *(o vinovoj lozi)*; * amorem festinantis heri *(o jezeru i moru)*. *2) dušom osjećati, opažati, ćutiti, znati za što*, sentit animus se moveri; eodemque exemplo sentiunt *s acc. c. inf., osjećaju, da isto tako itd., Caes. b. c.* 2, 16, 2.; quod sentio quam sit exiguum; quod senserim, *što ja znam*; plus sentire, *dalje vidjeti*; de profectione eorum senserunt *(Caes. b. G.* 5, 32, 1.), *doznadu za itd.*; priusquam ab adversariis sentiatur; ut sensum est, *po smislu (opp.* ut dictum est); * alqd, *uslišati (o Jupitru)*; * te dominum, *osjeća, da si mu ti gospodar. Po tom a) mniti, misliti*, unum, idem; idem de re publica; alia atque antea; recte, *pravo*; jocansne an ita sentiens, *za zbilja tako misleć*; male, bene de re publica, *po državu*; omnia de re publica praeclara atque egregia; † mutuo de alqo; mirabiliter de alqo, *divno o kom suditi, biti mu osobito dobar*; quid irati gravius de vobis s. possunt, quam ut eos prodatis etc., *što mogu goregа o vam misliti*, nego, *Caes. b. c.* 2, 32, 4.; humiliter, *prostački m.*; s. cum alqo, *držati s kim*; quod adversus se sensisse sciebat, *Nep.*; plus s. *(razumievati)* de victoria atque exitu rerum; nec aliter s. quin = *ne dvojiti, da, jedn. Caes. b. G.* 7, 4, 44.; *s dvojim acc. (sr.* intelligo), *zamisliti, pomisliti*, alqm bonum civem; voluptatem hanc; *takodjer s acc. c. inf.*, finem bonorum esse s. congruere naturae; *praegn.* non sentis quod clamas rectius esse, *Hor.*; unum (Demosthenem) accommodare ad eam quam sentiam eloquentiam *(govorničtvu, rječitosti kako ju ja pomišljam)*, non ad eam quam in alqo ipse cognoverim, *Cic. or.* 7, 23.; *subst.* **sensa**, ōrum, *n. misli, pomisli, mnienja*, mentis; sensa dicendo exprimere. *b) svoju misao, -mnienje izgovoriti, -izreći, -kazati, glasovati*, in senatu libere; de communi salute optime; fortissime, constantissime; lenissime.

* † **sentis**, is, *m. trn, trnjak (sr.* dumus); *tp. (Plaut.) o kradljivih rukû.*

sentus, *adj.* [sentis] *trnovit, trnjav*, * loca s. situ *(o podzemnom svietu)*, * loca; *(Ter.)* homo, *čupav, kuštrav.*

seorsum, *(Plaut. Cael. pri Cic. Curt.)* **-orsus**, *adv.* [sevorsum, -us] *(ponajv. predcl.), na stranu, na pose, posamce, osobito*, omnibus gratiam habeo et s. tibi, *Ter.*; *(Sall.)* s. ab rege exercitum ductare; *(Plaut.)* s. abs te sentio, *inače mislim nego ti.*

sēpărābĭlis, *adj.* [separo] *koji se razstaviti može, jedn. Cic. Tusc.* 1, 10, 21.

sēpărāte, *adv.* [separatus] *na pose, posamce, u comp. jedn. Cic. de inv.* 2, 51, 156.

sēpărātim, *adv.* [separo] *na pose, posamce*, s. semel, iterum cum universis; dei s. ab universis singulos diligunt; s. ab reliquis consilium capere; castra s. habere; copias singularum civitatum s. collocavit; s. suam quisque classem administrabat; quae s. quisque de eo apud se dixerit; vel s. *(in abstracto)* dicere de genere universo vel definite de singulis temporibus.

sēpărātio, ōnis, *f.* [separo] *razstavljanje, razstanak.*

sēpărātus, adj. [partic. od separo] oddružen, odlučen, razdružen, razdieljen, osobit, temporibus s., u različita vremena; exordium, koji se ne slaže sa stvarju; volumen; privati ac s. agri nihil apud eos est; † s. a reginae ordine agmen est aequatque luxuriam; † separati epulis, discreti cubilibus; † s. singulis sedes; * udaljen, dalek, s. uvidus in jugis.

sē-păro, 1. razstaviti, razdružiti, raz-, odlučiti, odvojiti (sr. secerno, sejungo), † tanquam per hanc gloriam sanguinis a similitudine et inertia Gallorum separentur; † separandos a cetero exercitu ratus; † ne ab amicis quidem separatis illos; * Seston Abydena urbe fretum; equitum magno numero ex omni populi summa separato; cum (maria) pertenui discrimine separentur; (Tac. Germ. c. 26.) ut pomaria conserant et prata separent et hortos rigent. Tu veli jedan tumač: ,Verbum separare eo spectat, quod prata, ut tuta sint a gregibus, fossis sunt distinguenda a ceteris pascuis'; tp. u govoru ili u misli razstaviti, -razlučiti, -na pose razpraviti, a perpetuis suis historiis bella ea (odlučiti); suum consilium a ceteris; virtus ipsa separata etiam utilitate laudabilis, ne gledajuć na itd.

sĕpĕlībĭlis, adj. [sepelio] koji se može zakopati = sahraniti, prekriti, potajati, stultitia, jedn. Plaut. Cist. 1, 1, 64.

sĕpĕlio, pĕlīvi ili pĕlii, pultum, 4. 1) mrtvaca pokopati, -sahraniti, -pogrebsti, ukopati (sr. humo, condo), alqm; hominem mortuum; suorum corpora; * ingenia sepulta, umni ljudi davnih vremena; navlast. sažgati, spaliti, Liv. Suet.; subst. **sepultus,** m. ukopanik, Virg. 2) tp. a) ukopati, sahraniti, pogrebsti = uništiti, zatrti, bellum; dolorem; patria sepulta; * fama; * inertia, za vazda zaboravljena; (Ter.) nullus sum, sepultus sum, nema me. b) * u što ukopati, uljuljati, vino somnoque sepultus; custode sepulto, uspavan.

sēpes pogl. saepes.

sēpia, ae, f. [σηπία] sipa (morska riba).

sēpīmentum, sēpio pogl. saepimentum, saepio.

sēpiŏla, ae, f. dem. od sepia, jedn. Plaut. Cas. 2, 8, 57.

Sēplăsia, ae, f. ulica u Capui.

sē-pōno, etc. 3. 1) ostaviti na stranu, odlučiti, navlast. ostaviti, da se opet upotriebi, rem; s. et recondere; alqd ad fanum, za kićenje hrama; pecuniam in aedificationem templi; * primitias magno Jovi. 2) navlast. a) ostaviti, zadržati, sibi alqd; sibi ad eam rem tempus; (Phaedr.) alcui vestem, u oporuci ostaviti, -zapisati; † Aegyptum (upravu Ae.); † tantum in usum proeliorum sepositi velut tela atque arma bellis reservantur; † s. materiam senectuti; † locus sepositus servilibus poenis. b) raz-, odlučiti, razstaviti, a ceteris eam partem dicendi, quae etc.; * de mille sagittis unam, izabrati; takodjer * razlikovati, inurbanum lepido dicto. c) udaljiti, odmaknuti, interesse pugnae imperatorem an seponi melius foret, jedn. Tac. hist. 2, 33.; po tom † kano t. t., prognati, alqm a domo sua; alqm in insulam, alqm Surrentum.

* **sēpŏsĭtus,** adj. [partic. od sepono] 1) izabran, osobit, vestis s., stajaća haljina. 2) dalek, fons.

sepse = se ipsa, jedn. Cic. r. p. 3. 8, 12.

septa pogl. saepta.

septem, adj. num. card. sedam. Navlast. a) subst. sedam mudraca; sr. sapiens. b) S. Aquae, stecište vrelâ u krasnom gorskom priedjelu reatinskom (Reate), s. jezero St. Susanna. c) (Tac.) S. maria, močvare na ušću Pada (Padus), u kojih su kašnje postali Mletci.

September, bris, e, adj. [septem] a) sedmi, ali samo mensis Sept., sedmi mjesec stare godine, koja je počimala s mjesecom Martom, september (rujan). b) septembarski, Kalendae; Idus; (Hor.) horae, (nezdravo) septembarsko, jesensko vrieme.

* **septemfluus,** adj. [septem-fluo] na sedam grana tekući, Nilus; flumina Nili.

* **septem-gĕmĭnus,** adj. = septemfluus.

* **septemplex,** ĭcis, adj. [plico] sedmerostruk, clipeus, od sedam volovskih koža jedna povrh druge; Nilus s. = septemfluus.

septemtrionalia, etc. pogl. septentrionalia.

semptem-vir, vĭri, m., pl. **septemviri,** ōrum, m. sedmorica, sbor od sedam ljudi, koji obavljaju zajednički kakvu službu, a) s. epulones pogl. epulo. b) koji mjere i razdjeljuju državi pripadajuće zemlje na naseoce.

septemvĭrālis, adj. [septemvir] septemvirski, subst. -les, ium, m. septemviri.

septemvĭrātus, us, m. [septemvir] služba onoga, koji je septemvir, septemvirstvo.

septēnārius, adj. [septem] sastojeći od sedam, versus s., sedmorac (stih od 7 stopa).

septen-dĕcim (septemd), adj. num card. sedamnaest.

septēni, ae, a, adj. num distr. 1) po sedam, 2) * svega sedam, skupa sedam.

† **septennium,** ii, n. [septem i annus] vrieme od sedam godina.

† **septentriōnalia,** um, n. [septentriones] sjeverne strane, -krajevi.

septentriōnes, um, m. [septem-triones upr. sedam volova koji vrše] 1) (vlašići), velika i mala kola na sjevernom polu (stožeru); sing. s. major, velika kola. 2) sjever (redje sing.) septentrio a Macedonia objicitur, Liv. 32, 13, 1.; rigore vicini septentrionis, Tac. ann. 2, 23., occidentis septentrionisque litora, 13, 53.; * u tmesi, septem subjecta trioni; septemque trioni; takodjer sjeverni vjetar, sjever, ἀπαρκτίας, sing. i pl.

septies (septiens), adv. num. [septem] sedam puta, sedamkrat.

septĭmāni, ōrum, m. [septimus] vojnici sedme legije, Tac.

Septĭmius, ime rimskoga plemena; 1) Titius S., prijatelj Horatijev. 2) Porcius S., Tac. 3) S. Severus, rimski cesar, Eutr.

septĭmus, adj. num. ord. [septem] sedmi; takodjer kano adv. **-mum.**

septingentēsĭmus, adj. num. ord. [septingenti] sedamstoti.

septingenti, ae, a, adj. num. card. [septem-centum] sedam stotina.

septĭrēmis, adj. [septem-remus] na sedam vesala, navis, Curt. 10, 3, 19.

Septīzōnium, ii, n. [septem i zona] visoka sgrada u Rimu, ne zna joj se kako je bila gradjena i za što, Suet. Tit. 1.

septuāgēsĭmus, adj. num. ord. [septuaginta] sedamdeseti.

septuāginta, adj. num. card. sedamdeset.

septuennis, adj. [septem-annus] od sedam godina, Plaut.

septunx, ncis, m. [septem-uncia] sedam dvanaestina assa ili cieloga razdieljena na sedam dielova, jugeri; auri, sedam unča.

* **sĕpulcrālis,** adj. [sepulcrum] grobni, fax s., ukopna, mrtvačka (baklja) luč.

sĕpulcrētum, i, n. grobnica, groblje, jedn. Cat. 59, 2.

sĕpulcrum (sepulchrum), i, n. [sepelio] 1) grobnica, grobni spomenik; takodjer grob sa spomenikom, kamenom, nadpisom, monumentum sepulcri; monumenta sepulcrorum; * alqm condere sepulcro, ukopati; * honores sepulcri; * commune s.; s. facere, * exstruere; (Tac.) s. caespes erigit = caespite erigitur; (Cic.) legere sepulcra, napise na grobovih; * summam incidere sepulcro; (Hor. sat. 1, 8, 36.) magna (grobovi, spomenici pojedinih uglednih za domovinu zaslužnih obitelji na Esquilijah, koji su bili izvan vrta Maecenatova, te se nisu smjeli premještati); (jedn. Virg. Aen. 10, 558,) nasûti grob, onerare membra sepulcro; takodjer mjesto, gdje se je mrtvac sažgao, ad sepulcrum venimus; in ignem imposita est, Ter.; ara sepulcri, lomača, Virg.; gradja uzeta sa grobova i grobnih spomenika, quo factum est, ut Atheniensium muri ex sacellis sepulcrisque constarent, Nep. Them. 6, 5. 2) tp. a) * grob = smrt, sepulcri immemor struis domos. b) * mrtvac, placatis sepulcris; gratum mutis sepulcris.

sĕpultūra, ae. f. [sepelio] ukop, pokop, sepulturâ alqm afficere; mortes et sepulturae deorum; † sažiganje, spaljivanje.

Sēquăna, ae, f. rieka u Galliji, s. Seine. Odt. **Sēquăni,** ōrum, m. narod u Galliji blizu Seguane.

* **sĕquax,** ācis, adj. [sequor] koji lako ili brzo sliedi, povodljiv, equus; undae s., natiskujući se; flammae, bukteći; capellae, koje rado idu za lozom (da ju brste); fumi, koji svakamo dopire; ganjajući, dare terga Latio (= Latinis) sequaci.

sĕquester, tra, trum, i **sequester,** tris, tre, posredujući, 1) adj. (riedko) * pace sequestra, mirenjem. 2) subst. a) sequester, tri ili tris, m., α) posrednik u parbenju, kojemu je stvar, za koju se je prlo, davana na ostavu, nisi das sequestrum aut arbitrum, Plaut. β) posrednik t. j. onaj preko kojega se miti itd., aut sequestres, aut interpretes corrumpendi judicii; venditorem et corruptorem et sequestrem fuisse. b) sequestrum, i, n. polaganje stvari prieporne kod trećega koga, sequestro ponitur, sequestro data, Plaut.

sēquius, pogl. 2. secus 2).

sĕquor, cūtus (quūtus) sum, dep. 3. 1) sliediti, ići za kim, pratiti koga, i prae, sequar, Ter.; Helvetii cum omnibus suis carris secuti; alqm; Caesarem ex urbe; alqm in provinciam; * alcjs vestigia; * contracta vestigia vatum; * oculis nubem; magna multitudo carrorum Gallos; † scaphae sequebantur; † membra impetum animi s.; * zona bene te; gloria virtutem tanquam umbra, pristaje za; gloriam invidia; modo ne summa turpitudo sequatur; mjesto acc. kadšto vidnije post, (Sall.) post gloriam (za slavom) invidia sequitur; (Cic.) post illas datas literas secuta est summa contentio; (Curt.) post se Cratero cum phalange jusso sequi; [osebujno, ali težko da se može o valjanosti dvojiti, Tac. Germ. c. 38. apud Suebos usque ad canitiem horrentem capillum retro sequuntur, naime manu, idu rukom unazad za stršećom kosom, t. j. vežu ju natražke na uzao, a znači isto što obliquare crinem (uzgladiti) nodoque substringere, kako je Tacit prije rekao; tumač (Troso) veli: ,capillus quando retro agitur, et in unum fascem paulatim ad cervicem congregatur, nonne manus tunc sequitur capillum?'] Navlast. a) natisnuti se, naklopiti se za kim, alqm; expeditos; hostem vestigiis, tragom udariti za n.; (Liv.) finem sequendi facere, fugae sequendique non ante noctem finis fuit, Verminam absistere sequendo coëgit; * feras; * alqm hastâ, face ferroque, jaculo. b) u, na koje mjesto poći, potražiti ga, poći, udariti čim, regiones secutus quam potuit aequissimas; loca demissa ac palustria; Formias; munitionem; * avia cursu; * Italiam; * extrema pelagi; * Auroram, zapútiti se prama iztoku; * pennis astra. Odt. α) po vremenu ili redom sliediti, ići za kim, sequitur hunc annum nobilis clade Caudinâ pax; ea, quae secuta est, hieme; eventus varii sequuntur; secutae sunt tempestates; cetera s.; et quae sequuntur, i ostalo; (Nep.) sequenti tempore; † sequens annus; † sequenti die, sutradan; * tonitrum secuti nimbi; * lacrimae sunt verba secutae, po tom, u govoru sliediti, ići, doći, na red doći, sequitur illa divisio; sequitur ut doceam; sequi videtur, ut videamus etc.; sequitur ut cujusque generis nota quaeratur; (pleonast.) sequitur ergo, ut — videndum sit, Cic. or. 57, 191. β) dopasti, zapasti koga, pripasti komu kano svojina, baština, divitias gloria, potentia; haudquaquam par scriptorem et auctorem rerum gloria s.; urbes captae Aetolos; (Hor.) heredes monumentum; (Quint.) unum intuentes vix aliqua pars sequitur. γ) lako izlaziti, lako se izvlačiti, telum non s., Liv.; herbae, ramus, Virg. 2) tp. a) ići, sliediti, udariti = poći, viam in re publica; viam, quae popularis habetur; verba; edictum; * diversa; * dicta sic voce; * summa fastigia rerum, dotaknuti se, dodirnuti. b) pristajati uz koga, za kim, pokoravati se komu, povadjati se za kim, alqm; Tib. Gracchum; amicum; sententiam, exemplum, auctoritatem, consilium, morem alcjs; Corfiniensem ignominiam; Italiae fugam; Hispaniarum deditionem; Africi belli praejudicia; naturam ducem; officium; leges; extremam rationem belli, prihvatiti se itd.; liberi patrem, staleža su otčeva; si senatus sequatur, pristane; res cunctae studiaque omnia nostra corporis alia, alia animi naturam sequuntur; * arma victricia; * signa, raditi, što znamenja naredjuju; * omnia magna; * responsa; * meliora; * famam, držati se priče. c) poći za čim, težiti na što, raditi-, na-

stojati o čem, namjeravati što, povoditi se za čim, otium; inertiam; si turpitudinem fugimus in statu et motu corporis, quid est cur pulchritudinem non sequamur? cujus rei tantae facultatem consecutum esse me non profiteor, secutum esse prae me fero; quid tu sis secutus non perspicio; quod si aut causa criminis aut facti suspitio aut quaelibet denique vel minima res reperietur, quamobrem videantur illi non nihil tamen in deferendo nomine secuti; nollem Corinthum (funditus sublatam esse); sed credo aliquid secutos, da su imali uzroka tomu; opportunitatem loci maxime; gratiam, amicitiam alqjs; gloriam; ea, ex quibus vera gloria nasci possit; satis honestas pro meo casu spes reliquae dignitatis conservandae sum secutus; (Tac.) argentum quoque magis quam aurum sequuntur; (Plin. ep.) matrimonium divitis senis; * macchas; * alqm; * Hermionen; * majora; * video meliora proboque, deteriora sequor; * verba modulanda fidibus Latinis; * ferro extrema = ubiti se; fidem populi R., Caesaris, držati se vjere r. n. = zakloniti se pod okrilje r. n. d) biti posljedicom (posljedkom) kojemu uzroku; dispares mores disparia studia s.; poena quae illud scelus sequeretur; (Tac.) sublatis portoriis sequens (sc. esse), ut etc.; sequitur ut, posljedica je, da, kadšto s acc. c. inf. e) uzastopce ići za kim, sam sobom ići, -doći, -sliediti, non quaesitum esse numerum, sed secutum; quo minus petebat gloriam, eo magis illa sequebatur; † sequi debet gloria, non appeti; † laus popularis tum est pulcherrima, cum sequitur, non cum arcessitur; * verbaque provisam rem non invita sequentur.

sĕra, ae, f. *prievornica, kojom su se vrata zaključavala, te koja se je, kad su se odključavala, skidala, Tib. Ov.*

Sĕrāpēum, i, n. [Σεραπεῖον] *hram Serapidov, Eutr.*

Sĕrāpĭo, ōnis, m. [Σεραπίων] *grčko ime, nadimak P. Corn. Scipiona Nasike.*

Sĕrāpis, is i idis, m. [Σέραπις] *božtvo aegypatsko, kašnje ga primili i Grci i Rimljani.*

sĕrēnĭtas, ātis, f. [serenus] *vedrina*, coeli; † diei solisque; absl.; tp. s. fortunae; † quantam tempestatem subita s. discussit.

* **sĕrēno**, 1. [serenus] *razvedravati, vedriti*, coelum tempestatesque; lux serenans; tp. s. spem fronte, *vedrim čelom pokazivati nadu.*

sĕrēnus, adj. 1) *vedar, bistar, jasan*, coelum; * regio coeli; * nox; * pelagus; * ver; * aestas; kano subst. **-num**, i, n. *vedrina*; sereno, *uz vedrinu*; † puro sereno; * aperta serena; (Plaut.) Favonius, *koji vedri.* 2) tp. *vedar, veseo, miran*, frons; * vultus; * cumque s. erit.

Sēres, rum, m. [Σῆρες] *narod u iztočnoj Asiji (u današnjoj Chini).* Odt. * † **Sērĭcus**, adj. [Σηρικός] *serski; takodjer svilen*, Virg. Hor. Eutr.; * **serica**, ōrum, n. *svileno tkanje, svilene haljine.*

Sergĭus, *ime rimskoga plemena*, pogl. Catilina; Cajus S. Orata, *razvikan razkošnik.*

sērĭa, ae, f. *barilo, bure, vrč.*

sērĭcātus, adj. [sericus] (riedko) *odjeven u svilene haljine*, Suet. Cal. 52.

sērĭe, adv. = serio, jedn. Aurel. Vict. epit. 15.

sĕrĭes, f. (nalazi se samo series, seriem, serie, [1 sero] *red, vrsta, povorka* (po slučaju od stvari iste vrsti; sr. ordo), † vinculorum; † laminae serie (*kao ljuske*) connexae; † juga velut serie cohaerentia; * juvenum, *koji igraju (kolo)*; continuatio seriesque rerum; ordinem seriemque causarum; sine ulla s. disputationum, *bez dugačka razpravljanja*; * innumerabilis annorum; * temporis; * vitae; * s. juncturaque, *o redu rieči*; * navlast. *rod, pleme.*

sērĭo, adv. [serius] *zbiljski, za zbilja.*

Sĕrīphus (-os), i, f. [Σέριφος] *otok u aegaejskom moru.* Odt. † **-phius**, adj. *seriphski*; subst. **-phius**, ii, m. *Seriphljanin.*

sērissĭme pogl. 3. sero i serus.

1. **sērĭus**, adj. *zbiljski, ozbiljski (što nije šala; sr. severus)*, res; (Tib.) verba; pl. subst. n. seria, *ozbiljne stvari, zbilja*, joca atque s. cum alqo agere; s. ac jocos celebrare; quicum joca seria, ut dicitur, sc. agimus, *o pouzdanu prijatelju*; † per seria et ludum; * amoto seria ludo quaerere; * vertere seria ludo, *ozbilje tragoedije razmjenjivati šalom satyrske drame*; * explicuit vino contractae seria frontis; (Tac. Germ. c. 24.) aleam sobrii inter seria exercent, *kano stvar ozbiljsku*; † (redje) sing. res in serium versa est.

2. **sērius** pogl. 3. sero i serus.

sermo, ōnis, m. [1. sero] 1) *govor, koji se zametne medju više njih, razgovor (nastao po slučaju a ne po dogovoru; sr. colloquium)*, quaerere sermonem, Ter.; conferre, instituere s. cum aliquo; habere sermonem; ut tanquam a praesenti coram haberi s. videretur; fit s. inter eos; in istum s. delabi, in eum s. incidere, venire; aditum sermonemque defugere; alqd crebris sermonibus usurpare; alqd omnibus s. ferre (*pominjati*); alqd omnium sermone celebratur; cum alqo complures dies in sermonibus versari de alqa re; sermonis alqm aditum habere cum alqo; jucundus mihi est sermo literarum tuarum, *pismeni razgovor.* Navlast. *učeni razgovor, disputacija*, s. oritur ab alqa re; habere s. cum alqo de amicitia; in sermonem ingredi; vocare alqm in longum s.; *takodjer ono, o čem se razgovara*, mitte s. istum, *ne govori o tom*; Cataplus, s. illius temporis; (Plaut.) filius meus s. est per urbem, *svim je na jeziku*; (Prop.) nunc inter eos tu s. es. 2) *obični-, naravni-, prosti govor* (sr. oratio; *takodjer naprama* contentio i nal.), plenus sermonis orator; (Hor.) neque, si quis scribat, uti nos, sermoni propiora, putes hunc esse poëtam; (Hor.) s. humilis, pedester, merus; navlast. *o govoru u komoediji, pak Horatij o svojih satirah i epistolah radi jezika, koji je gotovo prosa naprama poetičnomu*; sr. Hor. ep. 1, 4, 1. 2. nostrorum s. candide judex, 2, 60. Bioneis s. et sale nigro, *gdje treba misliti na satire*, ep. 2, 1, 250. Nec s. ego mallem repentes per humum quam res componere gestas etc., *gdje se misli na pisma*; (riedko) *o govoru u užem značenju, koji se primiče običnu razgovoru*, sermoni, quem apud municipes meos habui, Plin. ep. 1, 8, 3. 3) *govorenje svjetine o čem, govorkanje, glas*, vulgi, hominum; varii sermones hominum; s. atque fama; dissipatur s. tota Asia; refrigerato levissimo s.; venire in s. hominum, *doći na jezik*; sermones lacessere *zametnuti*, dare sermonem alcui *zadati komu govora*; sermones praebere aliis; (Tac.) materiam sermonibus praebere; aliquid oratione mea sermonis in sese aut invidiae esse quaesitum; minus sermonis subiissem; reprimere sermones, (Cael. u Cic. ep.) retundere; exhaustus est s. hominum; ferte sermonibus et multiplicate fama bella. 4) *govor, jezik (koliko je vrstan izricati skladne misli; sr. lingua), način govora, narječje*, elegantia sermonis; s. festivus, elegans; fuit in Catulo s. Latinus; sermoni Persarum se dedidit; s. eo debemus uti, qui natus est nobis; ejus libri sunt Graeco s. confecti; quae philosophi Graeco s. tractassent; (Hor.) sermonum honos et gratia.

sermōcĭnor, dep. 1. [sermo] *razgovarati se*; † *učeno se prepirati.*

sermuncŭlus, i, m. [dem. od sermo] *zlobno govorkanje, ogovaranje.*

1. **sĕro**, (sērui), sertum, 3. [srodno s εἴρω] 1) *vezati, nizati*; ali tako samo u partic. perf., loricae sertae, *kolutasti oklopi*, pak subst. **serta**, ōrum, n. (riedko * **-tae**, ārum, f. sc. coronae) *vienci.* 2) tp. *vezati, nizati, slagati, viti*, ordo rerum humanarum seritur fati lege; causa causam ex aeternitate serens; s. colloquia cum alqo, orationes populares, Liv.; fabulam argumento pogl. argumentum 1); * in verbis serendis; * multa inter sese vario sermone s., *dogovarati se medju sobom*; (Liv.) haec inter se primo in circulis serentes.

2. **sĕro**, sēvi, sătum, 3. 1) *sijati, saditi*, frumenta; † frumentum; ut tantum decumae sit, quantum severis; oleam et vitem, arbores, surculos; in jugere agri Leontini medimnum fere seritur perpetua atque aequabili satione; agri molliti et oblimati ad serendum; * semina; * hordea campis; * conductâ tellure s. = *zakupljenu njivu težati*; multa erant inter eum locum manu sata, quibus interim jumenta pasceret; * satas alio traducere messes; * subst. **sata**, ōrum, n. *usjevi, njive, sadovi, nasadi*; u posl. (Plaut.) mihi istic nec seritur nec metitur, *odanle mi ni koristi ni štete, ne marim za to*; *takodjer posijati, nasaditi* = conserere, quot jugera sunt sata; * s. arva; * sulcos. 2) prenes. *o živu, radjati*, samo u gerund. i partic. perf. pass., Tertullae nollem abortum; tam enim Cassii sunt quam Bruti serendi; exstitisse quandam maturitatem serendi generis humani; quod sparsum in terras atque satum divino auctum sit animorum munere; non enim temere nec fortuito sati et creati sumus; terrane tibi hoc nebuloso et caliginoso coelo aut sata aut concreta videtur tanta vis memoriae; (Liv.) non sanguine humano sed stirpe divina satus; * satus sanguine divûm, * gente deum; * sati Curibus, *rodom iz mjesta* Cures, * Anchisa satus, *sin A.* = Aeneas; * Hammone = Jarbas; * satae Pelia, * sata Nocte i nal.; * ille, satum quo te mentiris, Achilles; * Ilia cum Lauso de genitore sati; * largo sati Curetes ab imbri; * aetas aurea prima sata est; * hic satus ad pacem; * Bacchum — satumque iterum solumque bimatrem; u pril., *sijati, saditi, razsijati, utemeljiti, osnovati, uzrokovati, zadati*, alcui negotium, Plaut.; ergo arbores seret diligens agricola: vir magnus leges, instituta, rem publicam non seret; serendi etiam mores nec scriptis omnia sancienda; qui diuturnam rempublicam s. conetur; seremus igitur aliquid tanquam in inculto et derelicto solo, *o pisanju*; (Liv.) civiles discordias, mentionem, *gdješto spominjati*, bella ex bellis, crimina in senatum apud infimae plebis homines; * † rumores; (Virg.) crimina belli; invidiam in alios, Tac.; causam discordiarum, Suet.; opinionem, Just.

3. **sēro**, adv. [serus] *kasno, docno, pozno, prekasno*, s. post tempus venis, Plaut., domum bene potus seroque redieram; s. facturos clamitabat; s. a nostris poëtae vel cogniti vel recepti; factus est consul bis, primum ante tempus, iterum sibi suo tempore, rei publicae paene sero; s. est; posl., sero sapiunt (sc. Phryges = Trojani); comp. **serius**, a) *kašnje*, s. quam crudelius; biduo s.; paulo s.; s. aliquanto; * s. ocius, * s. aut citius. b) *podocno, pokasno*, s. a terra provectae naves, venire; sup. **serissime**, ut quam s. ejus profectio cognosceretur.

serpens, tis, [serpo] f. kadšto m. *zmija* [sr. serpo 1); anguis, coluber]; kano *zvjezdje, zmaj medju velikima i malima kolima*, Ov.

serpentĭgĕna, ae, m. [serpens-gigno] *zmijinji porod*, jedn. Ov. met. 7, 212.

serpentĭ-pes, ĕdis, adj. *zmijonog*, jedn. Ov. trist. 4, 7, 17.

serpĕrastra, ōrum, n. upr. *daščice, kojimi su se ravnala kriva koljena djetci*; šaljivo pri Cic. Att. 7, 3, 8. *o častnicih njegove cohorte, koji su morali na uzdi držati vojnike.*

serpo, psi ptum, 3. [ἕρπω] 1) *puzati, plaziti (bez nogu i bez ruke, kao zmija*; sr. repo), quaedam bestiae serpentes, quaedam gradientes; * s. per humum; * imo humo; * in platanum. 2) *neopaženo, tiho i potajno se kretati, gmizati, vijugati se, krivudati se, razširivati se, navlast. ob ognju, o phys. i moralnom zlu, a gdješto i o dobru, koje se ne opaža*, * tacitis qui leniter undis placidis per vada s. aquis, *o Cydnu*; * (Ister) tectis in mare aquis; vitis multiplici lapsu et erratico; * hanc sine tempora circum inter victrices hederam tibi s. lauros; flamma per continua serpens uno repente incendio omnia hausit; ignis latius; s. res, s. res latius; s. facile injuria et peccandi consuetudo; hoc malum obscure; hoc in immensum, *u neizmjerno*; s. hic rumor *sa sliedećim upravnim govorom*; † fama per coloniam; s. nescio quomodo per omnium vitas amicitia; si paulatim haec consuetudo s. ac prodire coeperit; serpet hoc malum longius quam putatis; caritas generis humani s. sensim foras; ecce autem s. occulte coepisti, *o govorniku, koji se po tiho dalje maša*; * serpitque per agmina murmur; * dira per incautum s. contagia vulgus; *navlast. pri Hor. o pjesniku, koji preprostim i običnim govorom piše*, humi.

* † **serpyllum**, i, n. [ἕρπυλλον] *dušica (trava, thymus serpyllum Linn.).*

serra, ae, f. *pila, (testere).*

Serrānus, *pridjevak u plemenu Attilijevu.*

serrāti, ōrum, m. (sc. nummi) [serratus, adj. od serra] *na kraju narezkani srebrni denari*, jedn. Tac. Germ. 5.

serrŭla, ae, f. dem. od serra gdje pogl.

Sertōrius, Q., *pristaša Marijev i vrstan vodja, koji se je u Španiji dugo borio sa silom Sulli-*

nom, dok nije od Perperne na prevaru ubijen; adj. **Sertorianus,** *Sertorijev.*

serta, sertae, *pogl.* 1. sero.

1. sĕrum, i, *n. sirutka, Virg.*

2. sērum *pogl.* serus *1).*

sērus, *adj. s (riedko) comp. i † sup. 1) kasan, pozan,* s. gratulatio; bellum serius; * serus abi; * o seri studiorum, *koji se kasno na nauku dajete; (Liv.) subst.* **serum,** i, *n. kasno doba;* rem in serum trahere, *zadocniti se;* erat s. diei *kasno doba dana;* extrahebatur in quam maxime s. diei; *(Tac.)* sero diei; s. hostis; s. spes, portenta, *koja se kasno vrše;* * s. platanus, *star;* * ulmus, *kasno rastući, spor;* * bellum, *dug;* * s. vires ad fortia, *spora snaga na junačtvo;* * seram dare quietem, *kasno ići na počinak;* * nocte natat caeca serus freta; * libertas, quae sera, tamen respexit inertem; * *s inf.,* versare boves; *tako-djer* * serum, * sera *(pl.) adverbialno kasno. 2) prekasan,* Kalendae, bellum; * poenitentia; * serus venis.

serva *pogl.* servus.

servābĭlis, *adj.* [servo] *koji se može spasiti, jedn. Ov. trist.* 4, 5, 21.

servantissĭmus, *adj. sup. [partic.* servans *od* servo] *koji veoma pazi, -vrši,* aequi, *jedn. Virg. Aen.* 2, 27.

servātio, ōnis, *f.* [servo] *(riedko) paženje, jedn. Plin. ep.* 10, 120.

servātor, ōris, *m.* [servo] *uzdržavatelj, izbavitelj, spasitelj,* rei publicae; patriae; † sui; * mundi; * salutis; sequentibus cunctis servatorem liberatoremque acclamantibus, *Liv.*

servātrix, īcis, *f.* [servo] *uzdržavateljica, izbaviteljica, spasiteljica,* mea, *Ter.;* * s. celebrabere.

Servīlia *pogl.* Servilius *II).*

servīlis, *adj.* [servus] *robski,* vestis; jugum; munus; tumultus; percontatio *roba;* indoles; † animus; † imperium; terror, *od robova;* servilem in modum, *poput robova.*

servīlĭter, *adv.* [servilis] *(riedko) robski,* ne quid ignave, ne quid s. muliebriterve faciamus.

Servīlius, *ime rimskoga plemena; I) m. 1)* Gajus S. Ahala, *koji je kano* magister equitum *L. Quinctija Cincinnata ubio Spurija Maelija g. 440 pr. Is. 2)* Quintus S. Caepio, *koji je pobijen od Cimbrâ. 3)* Quintus S. Caepio, *protivnik Saturnina Glaucije i kašnje Lucija Drusa. 4)* Publius S. Vatia Isauricus, *koji je kano proconsul nadbio gusare u Asiji i Ciliciju s Isaurijom osvojio. 5)* Publius S. Casca, *jedan od ubojica Caesarovih. 6)* Q. S. Geminus, *consul g. 217. pr. Is., poginuo u bitci kod Cannâ. 7)* C. S. Glaucia, *g. 100. pr. Is. kano praetor ubijen, početnik zakonu* de pecuniis repetundis. *8)* Publius S. Rullus, *početnik zakonu agrarskomu, koji Ciceron pobija govorom još danas sačuvanim. Odt.* **Servilius,** *adj. Servilijev, servilijski,* lex; lacus S., *bassin, štono ga je načinio njeki S. na foru rimskom. Odt.* † **Servīliānus,** *adj. Servilijev. — II) f.* **Servīlia,** *1) punica Q. Hortensija. 2) sestra mladjega Catona, mati M. Bruta. 3) kći Cn. Caepiona.*

servio, *(fut.* servibo, *Ter. Hec.* 3, 5, 45.) 4. [servus] *1) robovati,* apud alqm; alcui; regi humiliter; *takodjer* s. servitutem, solos sapientes esse — si s. serviant, reges, *Cic. p. Mur.* 29, 61.; quorum majorum nemo servitutem servivit, *Cic. top.* 6, 29.; *pri Plaut. takodjer s dodanim dat.,* qui amanti hero s. servivit; *absl.,* Carthaginienses multi Romae s. *Odt. a) o kući ili nal., servitut na sebi imati. b) † valjati, rabiti za što. 2) tp. a) služiti koga, poslužiti, biti na službu, -na uslugu,* alcui; auribus alcjs, *komu po volji-, za volju govoriti;* iracundiae; † vultus, qui maxime servit. *b) sa svom pomnjom oko čega nastojati, dati se na što, raditi o čem, imati na umu,* gloriae; famae; dignitati; cupiditatibus; honoribus; valetudini; bello; paci, tranquillitati; non tam magnitudini virium, quam velocitati, *Nep.;* privato compendio; brevitati. *c) vladati se po čem, podlagati se čemu, povadjati se za čim,* hujus potius tempori serviam quam dolori meo; tempori; incertis rumoribus; personae *(podlagati se ulozi).*

servĭtium, ii, *n.* [servus] *1) robstvo, robovanje, robska služba,* ducere alqm in s.; justum pati s.; * servitio premere Phthiam, † Germanias; *pak svaka druga služba, podložnost,* corporis s., *Sall. 2) u pl. ili † collect. u sing. robovi, roblje, družina,* concitare servitia; *(Tac.)* servitii decem milia.

servĭtūdo, ĭnis, *f.* [servus] = servitus *1), (dvojb.) jedn. Liv.* 24, 22, 2.

servĭtus, ūtis, *f.* [servus] *1) robstvo, robovanje, a) pojedinca,* esse in s.; servire servitutem, *pogl.* servio *1); (Plaut.) s dat.* opulento homini s. dura est; *takodjer služba za plaću,* merces est auctoramentum servitutis. *b) o narodu ili državi,* civitas servitute oppressa; Graeciam servitute liberare; depellere a civibus suis injustum illud durae servitutis jugum. *2) pokornost žene mužu,* muliebris, *Liv., sina otcu, Plaut.;* officii, *pokornost po dužnosti; dužnost koja je na kući ili kojoj drugoj imovini, servitut. 3) * o ljubavnicih djevojačkih.*

Servius, *rimsko ime.*

servo *(fut. exact.* servasso, servassint, *Plaut.)* 1. *1) paziti, čuvati, gledati,* ortum caniculae; * quantum acie oculi possent s. sequentum, *koliko su oči nazorice spaziti mogle;* * sidera; *absl. (ob auguru)* s. de coelo, *motriti znamenja, koja se prikazuju na nebu;* itinera, *ne smetati s očiju;* * atria *(o clientu, koji je rad govoriti s patronom);* s. ne, *paziti, da ne; (Ter.)* en serva, *(Hor.)* serva, *pazi!* * portas agmine, * muros milite; * busta, * retia, * aquas *(o Charonu). 2) paziti na što, čuvati, držati, obdržavati, neprestupati i nal.* (*sr.* observo), intervallum; ordines, *ostati u redu, vrsti;* saxa et trabes rectis lineis suos ordines; fides concentum; cursus constantissime; * Lesbium servate pedem meique pollicis ictum; * descriptas vices operumque colores; vigilias, custodias; † vigiliarum vices, *redom stražu stražiti;* * vices, *službu obavljati;* praesidia indiligentius; alqm liberâ custodiâ; volumen epistolarum; jura indutiarum; † belli legem; fidem; jusjurandum; fidem jurisjurandi cum hoste; promissa; officia adversus alqm; * leges juraque; * traditum ab antiquis morem; * munia; diem, *izčekivati;* modum et numerum quendam oportere servari;

† omnem honorem funeri; † anni spatia, *zadržati;* † servatis noctium vicibus, *izmjenice noću;* † quid servandum putares; pudicitiam liberorum s. tutam; † papillam intactam; *(Tac. Germ.* 26.) fenus agitare et in usuras extendere ignotum: ideoque magis servatur *(sc.* abstinentia a foenore) quam si vetitum esset; *po tom a) * štogod kanoti čuvati, biti ili baviti se, boraviti gdje, biti gdje domaći,* nidum; silvas; flumina; ripas; limen; vestibulum; atria; *(Com.)* domi *ili* intus, *kod kuće ostati, -boraviti, -biti. b) za kašnje ostaviti, spremiti, štediti, čuvati,* † portionem ad alqm; fructus; * Caecuba centum clavibus, * Massicum; regnum alcui; * Jovis *(t. j. Augusta)* auribus ista; * carmina cupresso, *u itd.;* res judicio voluntatique alcjs; † causam integram alcui; se ad tempora, se ad majora; * vosmet rebus servate secundis. *c) kakovo je što, onakovo uzdržati, sahraniti, spasti, izbaviti,* qui (gubernator) navem ex hieme marique scopuloso servat, *Nep.;* * omnes quattuor amissis servatae a peste carinae; * pudicum ab omni non solum facto verum opprobrio quoque turpi; quo ex judicio te ulla Salus s. posset; si quos ex eo periculo fortuna s. potuisset; urbem ex omni impetu regio atque totius belli ore ac faucibus ereptam esse atque servatam; † alqm ex periculis; urbem et cives integros incolumesque; se integros castosque; populum; *(Hor.)* invitum; *(Hor.)* cognatos retinere servareque amicos; * pudicitiam; * honorem patrium; * aequam mentem rebus in arduis; * cruenta (hasta) tenorem; * locum, *t. j. zabilježiti i tim usporaenu čiju sačuvati;* * servatura (fata) diu Lycen parem temporibus cornicis vetulae, *ostaviti L. na životu, dok ne doživi itd.;* * odorem testa diu. *d) dobiti, spasti,* si populus suum *(n.)* servaret; pecuniam.

servŭlĭ-cŏla, ae, *f. koja služi robove, o prostoj bludnici, jedn. Plaut. Poen.* 1, 2, 55.

servŭlus (servŏl.), i, *m. i* **-la,** ae, *f. dem. za* servus *i* serva.

servus, *1) adj. a) robski,* capita, civitas; * s. pecus *(o robskom nasljedovanju);* * manus. *b) na čem je kakva dužnost (servitut) (o kućah i nal.),* praedium. *2) subst. a)* **-vus,** i, *m. rob, sluga (rob po pravnom i političkom odnošaju; sr.* famulus, mancipium, minister); *tp.* servi cupiditatum, legum. *b)* **-va,** ae, *f. robkinja.*

sēsămum, i, *n.* [σήσαμον] *(pred- i poclass.) njeko iztočno sočivo, iz kojega se je ulje tiskalo.*

sĕsĕlis, is, *f.* [σέσελις] *njeko bilje, jedn. Cic. n. d.* 2, 50, 127.

Sĕsostris, ĭdis, *m.* [Σέσωστρις] *kralj aegypatski, Tac.*

sesqui, *adv. za pô, polovinom više,* s. major; *često se slaže s brojevi i mjerami, gdje odgovara grčkomu* ἐπί; *sr.* sesquialter, sesquioctavus, sesquitertius.

sesquĭ-alter, ĕra, ĕrum, *adj. pôdrug.*

sesquĭ-hōra, ae, *f. poldrug sat, jedn. Plin. ep.* 4, 9, 9.

sesquĭ-mŏdius, ii, *m. poldrug vagan.*

sesquĭ-octāvus, *adj. num. od devet osminâ* $(1 + \frac{1}{8} = \frac{9}{8})$, *jedn. Cic. de univ.* 7, 21.

sesquĭ-ŏpus, ĕris, *n. pôdrug dan posla, jedn. Plaut. Capt.* 5, 3, 67.

sesquĭ-pĕdālis, *adj. pôdrugu stopu dugačak;* * *tp. od lakta dugačak, predugačak,* verba.

sesquĭ-pes, ĕdis, *m. pôdruga stopa, Plaut.*

sesquĭ-plāga, ae, *f. pôdrug udarac, jedn. Tacc. ann.* 15, 67.

sesquĭ-plex, plĭcis, *adj.* [sesqui-plico] *poldrugi.*

sesquĭ-tertius, *adj. num. od četiri trećine* $(1 + \frac{1}{3} = \frac{4}{3})$, *jedn. Cic. de univ.* 7, 21.

sessĭbŭlum, i, *n.* [sedeo] *stolica, Plaut.*

sessĭlis, *adj.* [sedeo] *prikladan za sjedjenje,* tergum (equi), *jedn. Ov. met.* 12, 401.

sessio, ōnis, *f.* [sedeo] *1) sjedjenje,* incessus s., accubitio; sessiones quaedam, *njeki načini sjedjenja; navlast. bezposleno sjedjenje, dulje boravljenje na kojem mjestu; posielo,* pomeridiana. *2) concr. sjedište na zraku, navlast.* exedra *gdje pogl.*

sessĭto, 1. [*frequent. od* sedeo] *uviek sjedjeti,* quam deam (Suadam) in Pericli labris scripsit Eupolis sessitavisse, *jedn. Cic. Brut.* 15, 59.

sessiuncŭla, ae, *f.* [*dem. od* sessio] *malo sielo, posjed, posielo,* sessiunculas consectari, *jedn. Cic. fin.* 5, 20, 56.

sessor, ōris, *m.* [sedeo] *1) * sjedilac, uztrajni posjednik,* in theatro; † *na konju, konjanik, jahač. 2) (Nep.) stanovnik,* urbis.

sestertius, ii, *m.* [semis-tertius] *(upr. adj. gdje treba pomisliti* nummus, *koja se rieč često i dodaje, a kadšto i samo mjesto* sest. *upotrebljava), 1) srebrni novčić, vriedan* $2^1/_2$ asses, *od prilike* $7^3/_7$ *novčića, sestertij (po znaku* II *ili* HS *t. j.* II *i* Semis = $2^1/_2$ asses), duo, trecenti etc. sestertii; duo milia sestertiorum *ili češće* sestertium. *Često porabom toga pokraćenoga genitiva nastala je ova poraba rieči: A) naznačivajuć više tisuća do miliuna upotrebljavao se je, kao da je genetiv nominativ neutra, oblik* **sestertia,** ōrum, *n. (sing. nigda), te se je govorilo,* duo, septem, trecenta etc. sestertia *(mjesto* duo, septem, trecenta milia sestertiorum) *2000, 7000, 300,000 sestertija. B) naznačujuć miliun i prieko njega izpuštalo se je* centena milia *te se je rieč* sestertium *složena s adv. num. declinovala kano subst. n. sing. po drugoj declinaciji, n. p.* accepi vicies sestertium, *dva milijuna sestertija;* emi fundum sestertio undecies, *za 1,100,000 sestertija;* summa sestertii milies, *svota od sto miliuna. 2) tp.* nummo sestertio *ili* sestertio nummo, *za malu stvar.*

Sestius, *ime rimskoga plemena (često se nalazi mjesto* Sextius, *gdje su bar u starije doba* Sestii *bili patriciji, a* Sextii *plebejci),* Publius S., *protivnik Clodijev, kojega je podgovaranjem obtužen* de vi, *od česa ga je branio Ciceron govorom jošte sačuvanim. Odt.* **Sestianus,** *adj. Sestijev.*

Sestos *i* **-tus,** i, *f.* [Σηστός] *grad u Thraciji na Hellespontu; kano adj. (dvojbeno) Ov. her.* 18, 2.

set *pogl.* sed.

sēta (saeta), ae, *f. tvrda dlaka, ščetina,* ita quasi setis labra compungit mihi barba, *Plaut.;* equina, *struna;* ut equo et leoni setas (natura

dedit); *takodjer o jarčjoj dlaci, Virg., o govedu, Virg. Ov.; o ščetinastoj kosi ljudskoj, Virg. Ov.*

Sētăbus (Saet.), *adj. Saetabljanin, iz Saetaba* (Saetabis) (*grada u* Hispan. Tarrac.), *Cat.*

Sētia, ae, *f.* [Σητία] *grad u Latiju; adj.* **-tīnus,** *setijski.*

* **sētĭger** (saetig.), gĕra, gĕrum, *adj.* [seta-gero] *ščetinav; kano subst. m nerast.*

setius *pogl.* 2. secus *2).*

* **sētōsus** (saet.), *adj.* [seta] *ščetinav,* aper; frons; membra; verbera *(bič).*

seu *pogl.* sive.

sĕvēre, *adj. s comp. i sup.* [severus] *ozbiljno, strogo,* scribere ad alqm severius; severissime contemnere voluptates.

sĕvērĭtas, ātis, *f.* [severus] *ozbilje, strogost (samo sobom pohvale vriedno svojstvo onoga, koji ono što je samo šaljivo, zabavno ne voli te je što postupom i vladanjem, što opet po svojoj ćudi ozbiljan i strog, a svakoj mlitavosti i lakoumnosti neprijatelj, pak se u svem onoga, što je istinito, pravo i valjano, drži; sr.* austeritas, gravitas, tristitia), *o ljudih i lično,* Crassus in summa comitate habebat etiam severitatis satis; Scaevolae multâ in s. non deerat tamen comitas; s. in senectute probo, sed eam, sicuti alia, modicam; judicum animos a severitate ad hilaritatem risumque traducere; tristitia et in omni re s. habet illa quidem gravitatem, sed amicitia remissior esse debet; s. censorum, censoria; imperii; disputandi; judiciorum; † aurium, *strog sud.*

sĕvērĭtūdo, ĭnis, *f.* [severus] *(riedko)* = severitas, frontis, *Plaut.*

1. sĕvērus, *adj. s comp. i sup. 1) ozbiljan, zbiljski, strog (samo sobom u dobru smislu, pogl.* severitas; *sr.* serius, austerus, tristis), *a) ponajprije o čeljadi,* decent ludentem lasciva, severum seria dictu *(Hor.);* custos; * Cures; Tubero vitâ s.; judex; in judicando; acerbe s. in filium; * nimium s., *prama samu sebi. b) njekom ne riedkom personificacijom, o stvarih, upr. ozbiljan vidjeti, po tom ozbiljan, strog,* vultus severior; res severae, severissimae *(takodjer kano naknada za sup. od* serius, *koji se ne nalazi);* sententia; poena; judicia; *(Quint.* 10, 1, 130.) severiore genere satis firmatis legendus; *(Tac.)* s. illic matrimonia: nec ullam morum partem magis laudaveris; * tragoedia; * fides *(udaranje u žicu uz chorsku pjesmu);* * *o vinu, trpak, opor,* Falernum. *2)* * *u zlu sm., ljut, krut, opor, okrutan,* turba Eumenidum; uncus; amnis Cocyti.

2. Sĕvērus mons, *brieg u Sabinskoj, Virg.*

3. Sĕvērus, i, *m. rimski pridjevak; 1)* L. Septimius S., *rimski cesar koncem 2. i početkom 3. vieka po Is., Eutr. 2)* Alexander S., *rimski cesar 3. vieka, Eutr. 3)* Cornelius S., *epski pjesnik za Augusta, prijatelj Ovidijev, Ov. Quint. 4)* T. Cassius S., *rimski govornik za doba Augusta i Tiberija, Quint. Tac.*

sē-vŏco, 1. *1) odazvati,* alqm; plebem in Aventinum; quidquid poterat, ad se in privatam domum. *2) tp. odlučiti, oddružiti, razstaviti,* animum a voluptate; eloquentiam a poëtis; se a corpore *(s dušom); (Plaut.)* se in consilium, *sam sobom viećati.*

sēvum *pogl.* sebum.

sex, *adj. num. card. šest.*

† **sexāgēnārius,** *adj.* [sexageni] *od šestdeset, navlast. šestdeset godina imajući.*

sexāgēni, ae, a, *adj. num. distr.* [sexaginta] *po šestdeset, šestdeset na jednom.*

sexāgēsĭmus, *adj. num. ord.* [sexaginta] *šestdeseti.*

sexāgies, *adv. num.* [sexaginta] *šestdeset puta.*

sexāginta, *adj. num. card.* [sex] *šestdeset.*

* † **sex-angŭlus,** *adj. šesterokutan.*

sexcēnārius, *adj.* [sexcenti] *od šest sto, jedn. Caes. b. c.* 3, 4, 3.

sexcēni, ae, a, † **-centēni,** *adj. num. distr.* [sexcenti] *po šest sto.*

sexcentēsĭmus, *adj. num. ord.* [sexcenti] *šeststoti.*

sexcenti *ili* **sescenti,** ae, a, *adj. num. card.* [sex-centum] *šest sto; tp. veoma mnogi, nebrojeni.*

sexcenties, *adv. num.* [sexcenti] *šest sto puta; tp. o neodredjenu veoma veliku broju, Plaut.*

sexcentŏplāgus, i, *m.* [plaga] *koji dobiva šest sto batina, jedn. Plaut. Capt.* 3, 5, 68.

sexennis, *adj.* [sex-annus] *od šest godina,* sexenni die, *u roku od šest godina, kako se sgodno domišljaju, jedn. Caes. b. c.* 3, 20, 4.

sexennium, ii, *n.* [sexennis] *vrieme od šest godina, šest godina.*

sexies, *adv. num.* [sex] *šest puta.*

sex-prīmi, ōrum, *m. (riedko) šest prvih poglavara u municipijih i naselbinah.*

sextă-dĕcĭmāni, ōrum, *m. vojnici šestnaeste legije, jedn. Tac. hist.* 3, 22.

sextans, antis, *m.* [sex-as] *šesti dio assa ili cieloga razdieljena na dvanaest dielova, kano sitni novac; navlast. šesti dio baštine; † dvie mjerice.*

sextārius, ii, *m.* [sextus] *šesti dio mjere, koja se je zvala* congius, *vrč,* aquae; *(Hor.)* vini.

sextīlis, *adj.* [sex] *spadajući na šesti mjesec (počam s ožujkom),* sextilis mensis *i samo* Sextilis, *naš kolovoz (august);* s. Kalendae etc.

Sextius *(sr.* Sestius), *ime rimskoga plemena;* Lucius S., *pučki tribun oko g. 376—367. pr. Is., jedan od boraca za pravo, da i plebejci mogu biti consuli; adj.* **Sextius,** *Sextijev,* lex.

sextŭla, ae, *f. sc.* pars [*od* sextulus *dem. od* sextus] *šesti dio uncije, po tom sedamdeset i drugi dio cieloga, jedn. Cic. p. Caes.* 6, 17.

sextus, *adj. num. ord.* [sex] *šesti. Odt.* **-tum,** *adv. num. šesti put.*

sex-ungŭla, ae, *f. koja ima šest papaka, -prstâ (o lakomoj bludnici), jedn. Plaut. Truc.* 2, 2, 57.

sexus, us, *m. ili (Plaut. Liv. Tac.)* secus, *n. indecl. mužki ili ženski spol, -rod,* hominum genus in sexu consideratur, virile an muliebre sit; omnes puberes virilis sexus; *naproti tomu* libera capita virile secus, omnes muliebre secus *(u apposiciji).*

sī, *conjct. ako, da (s ind. i conj.; sr. grammatiku),* si deus mundum creavit, gubernat etiam; si hoc negem, mentiar; si scirem, dicerem; vota suscipere jussus, si in decem annos res publica eodem stetisset statu; si non, si minus, *ako ne, ako li ne, pogl.* nisi; quod si; *pogl.* quod *I) 1). Navlast. a) samo ako, takodjer* si modo, si quidem; delectus habetur, si hic delectus appellandus; a deo tantum rationem habemus, si modo habemus. *b)* = etiamsi, *sve ako, sve da, makar, obično sa slied.* tamen, quae si causa non esset, tamen etc.; quae si dubia aut procul essent, tamen — decebat; si omnes deos hominesque celare possimus, nihil tamen avare — esse faciendum; Roscius si nihil diceret, tacito ipso officio — commoveret. *c)* * *u željah, s conj.* o! si, si *(gdje se baš ciela glavna izreka dodati mora), o da, da bi. d) u upitnih i dvojbenih izrekah, naročito poslije glagolâ pokušavanja ili očekivanja,* experiri, conari, exspectare *i nal. li, da li, je da,* exspectabat, si hostes priores transirent; si perrumpere possent, conati; siquam opem rei publicae ferre posset, experiretur; quaesisse, si incolumis Lycortas evasisset; *(Hor.)* chlamydes Lucullus, si posset centum scaenae praebere, rogatus, inspice, si possum donata reponere laetus; *kadšto treba pomisliti: ‚da vidi, pokuša' i nal. a može se prevesti: ne bi li, ne-li,* castra movet, si — posset; L. Minucium Basilum cum omni equitatu praemittit, si quid — proficere possit; Hannibal Africam accessit, si forte — posset; pergit ad proximam speluncam, si forte eo vestigia ferrent; miror si etc., *pogl.* miror *1). e)* si quis, qui, *ne riedko kano* εἴ τις, εἴ τινες, *mjesto is* qui, ii qui, captivorum, si qui ad eos ex fuga pervenissent, ad se ut reducerentur, imperavit; errare, si qui in bello omnes secundos rerum proventus exspectent; qui nullo acumine eam tamen verborum copiam, si quam habebat, praebebat populo; ex ea facultate, si quam habet, aliquantum detracturus sit; *naliko se gdješto upotrebljava* si *sa stilističnih razloga u onakovih izrekah, u kojih bi se što za dokaz ili pravdanje suda izrečena u glavnoj izreci moglo označiti kano prava činjenica,* vestrum est, Quirites, si ceteris sua facta prosunt, mihi mea ne quando obsint, providere; quid est, Catilina, quod jam amplius exspectes, si — potest? si *(gdje)* illustrantur, si erumpunt omnia? commoti patres vice fortunarum humanarum, si *(gdje)* ille praepotens opibus populus — adeo infractos gereret animos; *tako se upotrebljava* si *navlastice onda, kada se navode razlozi, zašto se moli, -preklinje,* ita Murena vos orat atque obsecrat, si injuste neminem laesit etc.; si me diligis, excita etc.; si neque majorem feci ratione mala rem etc., *Hor. sat.* 2, 6, 6. *sl.*

sībĭlo, 1. [1. sibilus] *1) intrans.* * *pištati, zviždati (o zmijah, o usijanu u vodu umočenu željezu). 2) trans. zviždati komu,* alqm.

1. sībĭlus, i, *m.* (* *n. pl.* **-la,** ōrum) *zviždanje, pištanje, zvizga, piska, šumljenje, šuštanje,* rudentum, *Cael. u Cic. ep.;* * austri; † horrenda s. misit, * sibila dare *(o zmiji); o ljudih, zviždanje,* sibilo signum dare; intactus a sibilo; sibilis explodere alqm.

2. * **sībĭlus,** *adj. zviždeći.*

Sibuzātes, um, *m. narod u Aguitaniji, sada Sobusse, jedn. Caes. b. G.* 3, 27.

Sĭbylla (Sibulla), ae, *f.* [Σίβυλλα *od* Σιὸς *aeolski mj.* Διὸς βουλή] *proročica i svećenica Apollonova; najpoznatija je cumska* [Cumae] *za Aeneje. Odt.* **Sĭbyllīnus,** *adj. Sibyllin, sibyllinski;* libri S. *(takodjer* fata S.) *usudne knjige, kako se priča po kralju Tarquiniju kupljene od njeke Sibylle; čuvala su ih u Rimu najprije dva čovjeka, zatim deset, a napokon petnaest ljudi u hramu Jupitrovu na Capitoliju, te se je za opasnih vremena u njih tražilo što je usud usudio.*

sīc *(upr.* si — ce [*sr.* ce] *kao što se još u Plautu* **sīce** *nalazi), adv. tako, ovako, onako (sr.* ita, adeo, tam), *naročito u napried naviešćujuć sliedeću odvisnu misao ili sastavljajuć sadržaj prediduće izreke, pak prispodabljajuć kadšto i adjectivske pojmove, takav, ovakav, onakav,* ventulum huic sic facito, *Ter.;* quae aliis sic, aliis secus videntur; illa civitas popularis (sic enim appellant); sic mihi perspicere videor, sic existimo, sic reperiebat; qui voluptatem sic definiunt, sublationem animi etc.; eadem fere — coram perspicit; sic ut — videretur; sic — ut, tanquam, quasi, *tako — kako;* ut, quemadmodum, sicut — sic, *kako, kaošto, kanoti — tako (sr.* ut *I) a)];* sic est vulgus; sic vita hominum est; Laelius sapiens (sic enim est habitus); sic neque agri cultura nec ratio atque usus belli intermittitur; * *kadšto da ponovi participij kano* οὕτως; *sr. Virg. Aen.* 1, 225. *Navlast. a)* sic est, sic se res habet *i nal. kako potvrda ili odgovor, tako je, pak (u convers.) samo* sic = *tako je, da. b)* * *uz želje, preklinjanje i zaklinjanje,* s. deus has adjuvet ut etc., *tako — kako;* sic me dii amabunt; s. te diva potens Cypri — regat; s. vendas omnia pluris. *c)* sic — ut, *tako da,* recordatione nostrae amicitiae sic fruor, ut etc.; sapientiâ sic munitus est, ut nullo egeat; *takodjer samo* ut *bez* sic; *sr.* ut *II) 2) a);* * sic — si, *samo tada, ako;* * sic — ne, *samo tako, da ne. d) o stupnju, obično* s ut, eum sic semper dilexi, ut; *(Com.) o malenosti,* sic tenuiter, sic satis. *e) (kano* οὕτως) *onako,* non sic nudos in flumen projicere; *(Hor.)* sub pinu jacentes sic temere.

sīca, ae, *f. bodež, nož (razbojnički; sr.* pugio); *tp. ubijstvo iz potaje,* sicae, venena, falsa testamenta; sicae, veneni, peculatus quaestiones.

Sĭcambri *pogl.* Sigambri.

Sĭcāni, ōrum, *m.* [Σικανοί] *Sikanci, iberski narod koji se je doselio iz Španije, pak sa zapadne obale Italijske odselio u Siciliju i ondje se nastanio* (*sr.* Siculi). *Odt. 1)* * **Sĭcānis,** ĭdis, *i* * **-nius,** *adj. sikanijski, takodjer = sicilijski; subst.* * **-nia,** ae, *f.* = Sicilia. *2)* * **Sĭcānus,** *adj. = sicilijski.*

sīcārius, ii, *m.* [sica] *ubica iz potaje, razbojnik, pustahija;* accusare, defendere alqm, exercere quaestionem inter sicarios, *radi ubijstva iz potaje.*

Sicca, ae, *f. grad u Numidiji. Odt.* **Siccenses,** ium, *m. stanovnici grada S.*

siccē, *adv.* [siccus] *class. samo tp. prosto,* quasi s. dicere, *jedn. Cic. de opt. gen.* 4, 12.

siccĭne, *pogl.* sicine.

siccĭtas, ātis, *f.* [siccus] *1) suhota,* propter siccitatem paludum; *navlast. suh zrak,* s.

vrieme, suša, suhovica; takodjer pl. 2) prenes., a) o tielu, tvrdja, jedrina, naprama podbuhlu i gnjilu, s. corporis *i samo* siccitas. *b) o govoru, prostota, jedrina, jezgrovitost, suhoparnost,* orationis; Attici generis; jejunitatem et inopiam in Attico genere ponit.

sicco, 1. [siccus] *1) sušiti,* paludes; * vellera, * herbas; infima urbis loca etc. *Liv.* 1, 38, 6. *2)* * s. calices = *izpijati;* * † ubera, *posisati;* * ovem, *pomuzti;* * s. vulnus lymphis, *ustaviti krv iz rane itd.*

sicc-ŏcŭlus, *adj. suhook, suhih očiju, jedn. Plaut. Ps.* 1, 1, 75.

siccus, *adj. s comp. i sup. 1) suh (upr. izvana, na površini opp. ne mokar; sr.* aridus), in sicco, *na suhu;* * rostra tenet siccum; * exsilit in siccum; * pocula, *prazne;* * lignum, *jako, tvrdo;* * dies; * canis *(zviezda);* * luna, *nenaoblačen, jasan;* * medullae, *neljubazan;* * † oculi; * sitis, *koja se ne može ugasiti;* * carinae, *koje su na suhu; (Plaut.)* mulier, *jedra (pogl.* siccitas) *1) a)]. 2) tp. a) na tašče, ždjan, (Plaut.)* siti sicca sum; *(Hor.)* siccus, inanis; *(Ov.)* vox, *Po tom triezan, umjeren. b) o govorniku i govoru; prost, jezgrovit, bez nakita,* nihil erat in ejus oratione nisi sincerum, nihil nisi s. et sanum; Attici sane duntaxat et s. habeantur.

sice, Sichaeus *pogl.* sic, Sychaeus.

Sicilia, ae, *f.* [Σικελία] *otok Sicilija. Odt. 1)* * **Sicĕlis,** ĭdis [Σικελίς] *adj. sicilijski;* S. Musae, *pastirske pjesme, Theokrita; subst. Siciljanka. 2)* **Siciliensis,** *adj. sicilijski;* fretum S., *prodor messinski;* haec frumenti emptio S., *na Siciliji;* pecunia, *na S. stečen.*

sicilissito, 1. *zanositi na sicilijsku, jedn. Plaut. Men. prol.* 12.

sicilicula, ae, *f. (jedn. Plaut. Rud.* 4, 4, 125.) *[dem. od* sicilis] *srpić.*

sicine [sic *i* ne, *ne* siccine] *demonstr. upitna čestica (po govornju) tako li?*

Sicŏris, is, *m. rieka u sjevero-iztočnoj Španiji, pritok rieke* Iberus.

sicŭbi, *adv.* [si alicubi] *ako igdje, ako gdje.*

sicŭla, ae, *f. [dem. od* sica] *mužka sprava, jedn. Cat.* 67, 21.

Sicŭli, ōrum, *m. Siculci, jedna loza Sicanâ (sr.* Sicani), *narod, koji je iz prvice stanovao u Italiji na zemlji od Tibere do iztočne obale, pak se odanle odselio na Siciliju, s čega se gdješto svi stanovnici toga otoka nazivlju* S.; *sing.* **Sicŭlus,** i, *m. subst.; kano adj. = sicilijski;* * S. pastor, *Theokrit;* * tyrannus = Phalaris.

sicunde, *adv.* [si alicunde] *ako od ikud, ako odkle god.*

sic-ut *ili* **sic-ŭti,** *conjct. kao što, kakono, kanoti, kako, kano, s glagolom i bez njega, sa sliedećim* ita, sic, *itidem,* s. factum erat; amplectitur me sicut neminem; s. apud nos. *Navlast. a) potvrdjujuć prediduće, kao što za zbilja jest,* quamvis felix est, s. est. *b) prispodabljajuć, kanoti, takodjer hypothetično, kao da,* natura rationem in capite s. in arce posuit; sicuti partâ jam victoriâ; s. foret lacessitus. *c) (riedko) navadjajuć primjer, kao, na priliku, -primjer,* quibus in causis omnibus, s. in ipsa M. Curii. *d) pokazujuć trajanje svojstva ili stanja uz nastajanje nove radnje,* s. eram, *onakav, kakav sam bio;* † s. erat togatus.

Sicyon, ōnis, *f.* [Σικυών] *glavno mjesto u zemlji Sicyoniji u Peloponesu. Odt.* **-nius,** *adj.* [Σικυώνιος] *sicyonski.*

Sida, ae, *f.* [Σίδη] *grad u Pamphyliji. Odt.* **Sidītae,** ārum, *m. Sidjani.*

* **sidĕreus,** *adj.* [sidus] *1) na zviezde spadajući, osut zviezdami,* coelum; arx mundi; sedes; ignes *(od zviezda);* canis s., *pas (zviezda), ilinštak;* dea s., *noć; navlast. sunčani,* ignes; lux. *2) tp. sjajan, svietao,* clipeus.

Sidicini, ōrum, *m. narod u Campaniji. Odt.* **Sidicīnus,** *adj. sidicinski.*

sīdo, sēdi *ili* sīdi, sessum, 3. *sjesti, posaditi se, posjedati,* imusne sessum? * columbae super arbore; *pak spuštati se, padati,* nebula campo sederat, *Liv.; navlast. ostati, zapasti,* cum siderat glans, *Liv.;* † pallia in lecto; *o brodovih, nasjesti, nasukati se,* navis coepit s.; ubi cymbae siderent; *tp. srušiti se, uleći se, nestati,* * in cineres arcem sidisse paternos Cadmi; † sidente paulatim metu.

Sīdon, ōnis, *f.* [Σιδών] *prastari grad phoenički, s. Saida. Odt. 1)* **Sīdōnicus,** *adj. sidonski. Sall. 2) subst.* **Sīdōnes,** um, *m.* [Σιδόνες], *Curt, 3)* **Sīdōnis,** ĭdis, *f. adj. sidonski, phoenički;* * *subst. o Didoni ili Anni. 4)* * **Sīdōnius,** *adj.* [Σιδώνιος, Σιδόνιος] *sidonski, tyrski, phoenički,* hospes = Cadmus; urbs *ili* moenia = Sidon; comites, *Ismenkinje;* ostrum, chlamys, *purpurna, grimizna; subst.* **Sidonius,** *m. Sidonac,* Antipater ille S.; **Sidonii,** ōrum, *Sidonci, Sall.;* **Sidonia,** ae, *f. kraj kod Sidona, Just.*

sīdus, ĕris, *n. [od* εἶδος *prilika, slika] zvjezdje (skup zviezdâ i u astrologijskom značenju po svojem uticanju u ljudske stvari; sr.* stella, astrum, signum); *redje pojedina velika zviezda,* ex illis sempiternis ignibus, quae s. et stellas vocatis; s. Vergiliarum; s. quae vocantur errantia; sol et luna reliquaque s.; *(Virg.)* Arcturi sidera, *(Hor.)* caprae s.; *(Ov.)* sidera solis, *o suncu samu;* * s. Julium *pogl.* Julius *b);* s. natalicium; haud secus quam pestifero sidere icti pavebant. *Navlast. a) kraj,* * tot sidera emensae. *b)* * *doba godine,* mutato s., hiberno s.; *takodjer* * *dan,* brumale. *c)* * *vrieme,* grave s. et imber; triste Minervae, *oluja, koju je digla M.,* sideraque ventique. *d)* * *noć,* exactis sideribus. *e)* * *nebo,* * *visina,* sub pedibus videt nubes et sidera; ad sidera ferre, *uzdisati do neba, slaviti;* sidera ferire, vertice tangere, *biti presrećan, preslavan, izticati se izmed drugih;* s. alta pulsare, *do neba se uzviti;* ad sidera, *gore. f) ljepota, nakit, ures, dika,* * sidere pulchrior; * flores s. terrestria; * s. Fabiae gentis *(o Fabiju Maximu);* † s. ac columen Macedonum, † novum s.; *takodjer od laskanja, Suet. Cal.* 13.; *navlast.* * *o liepih očiju, zviezde,* geminum, sua lumina, s.; oculi, sidera nostra.

Sīgambri (Sic., Sug., Syg.), ōrum, *m. silan germanski narod u sjevero-zapadnoj Njemačkoj. Odt.* † **-ber,** *kano adj. sigambarski.*

Sīgēum, i, *n.* [Σίγειον] *glavina (rt) i grad na*

obali u Troadi. Odt. * **Sīgēus** [Σίγειος] *ili* * **-gēius,** *adj. sigejski = trojanski.*

† **sigillaria,** ōrum, *n.* [sigillum] *svetkovina u Rimu, gdje su se navlast. voštanimi ili zemljanimi priličicami darivali, svetkovina prilikâ; pak i mjesto gdje su se prodavala* sigilla.

sigillātim, *pogl.* singulatim.

sigillātus, *adj.* [sigillum] *nakićen priličicami,* scyphi; putealia.

sigillum, i, *n.* [signum] *ponajv. u pl. priličica, kipić, statuetta (kipovi manji od naravske veličine),* duo perparvula. *Navlast. prilika na pečatu, pečat.*

signātor, ōris, *m.* [signo] *koji pečati oporuku,* signatores falsi, *koji podmeću krive oporuke.*

Signia, ae, *f. grad u Latiju, sada Segni; subst.* **-ni,** ōrum, *m. Signjani.*

signĭfer, [signum-fero] *1) adj.* fĕra, fĕrum, *koji nosi znakove ili prilike, navlast. nakićen nebesnimi znakovi, -zviezdami,* orbis s., *zodiak. 2) subst.* -fer, ĕri, *m. zastavnik, barjaktar; tp. stjegonoša, vodja, upravitelj,* juventutis; calamitosorum; te s. ac principe.

signĭficanter, *adv. s comp. i † sup.* [significans] *znamenito, sgodno, razgovietno.*

signĭficantia, ae. *f.* [significo] *znamenitost, sgodnost rieči, jedn. Quint.* 10, 1, 121.

signĭficātio, ōnis, *f.* [significo] *pokazivanje, objavljivanje, označivanje, znamenje, znak,* ignibus, fumo per castella significatione facta; nutus et s.; declarare alqd significatione; s. fit; *s gen. subj.,* ex significatione Gallorum, *po onom, što su Galli pokazivali svojim vladanjem, t. j. po njihovu vladanju;* unâ s. litterarum; *s gen. obj.,* facta s. probitatis, *čim se pokaže znak poštenosti (sr.* signum dare rei); aliqua s. virtutis; quo clamore s. victoriae fieret; ne qua ejus adventus procul s. fiat, *(riedko)* s. fit, non adesse constantiam; *pl.,* s. rerum futurarum, valetudinis. *Navlast. a) odobravanje, znak odobravanja,* omnium; significatione florere; significationes et acclamationes multitudinis. *b) u rhetorici, krepko označivanje, krepkoća* [ἔμφασις]. *c) značenje-, smisao rieči i nal.,* s. scripti.

signĭfĭco, 1. [signum-facio] *naznačivati, bilježiti, pokazivati znamenji, natuknuti, nagoviestiti, smjerati,* alqd; significabat (hoc dicendi genus) enim non prudentiam solum, sed, quod maxime rem continebat, fidem; aliud non habeo, quod ex iis a te verbis significari putem; manus tendere, deditionem s.; s. de alqa re; de fuga; Zenonem; *s acc. c. inf.,* ex quo significabat, illum etc.; s. voce, sese in ejus fidem venire; *s* ut, voce et manibus significare coeperunt, ut dimitterentur; *s quaest. indir.; s pogodbenom izrekom,* ut (anseres) significent, si fures venerint; s. inter se et colloqui, *dogovarati se pogledom i licem;* utor, ut quam maxime significem, pluribus; eorum ornatus in iis regem neminem, *Nep.; fumo significatur. Navlast. a) buduće pokazivati, -javljati,* futura; * quid sibi significent, trepidantia consulit exta; ut jam puerilis tua vox possit aliquid significare inimicis vestris, quidnam, cum se corroborarit, effectura esse videatur. *b) o riečih i nal., značiti, naznačivati,* uno verbo duae res significantur; carere hoc significat.

signo, 1. [signum] *1) bilježiti, naznačivati,* sonos vocis; quasi s. in animo suam speciem; * s. humum limite; * summo vestigia pulvere, *ostaviti tragove na vrhu pieska;* * rem carmine; * coeli regionem in cortice; * nomina saxo, *urezati;* * s. humum pede certo, *stupati po z. Navlast. a) pečatiti,* libellum; sicut erat signata (epistola); volumina; *takodjer* * *utvrditi, uglaviti,* jura. *b) o novcu, kovati,* pecuniam signo; argentum signatum; *odt.* * *utuviti,* signatum memori pectore nomen habe; animo s., quodcunque sit in corpore mendae. *2) tp. a) obilježiti, označiti,* * ossa nomen s.; * fama loco signata. *b)* * *opaziti, zamotriti, uočiti,* ora discordia sono; se signari oculis; simul ultima s., *ugledaju, uoče. c)* * *izkititi,* suo superum honore.

signum, i, *n. 1) obilježje, biljega, znak,* quae assolent s. esse ad salutem, *Ter.;* signa doloris ostendere, signum doloris mittere, *pokazati;* * signa morborum; * dicam signa tibi; * dicere alqd signo; * loqui nutu et signis; fures earum rerum, quas ceperunt, signa commutant; nullum s. luxuriae videre poterat; signa et notas ostendere; *(Ter.)* signa ostendam haec, *igračke* (crepundia), *koje su se obićavale u škrinjicu dodavati izloženoj djeci, ne bi li se po tom jednom opet poznala [sr.* monumentum *d)];* * pecori s. imprimere; * juvencam nullum servitii s. cervice gerentem, *o jarmu; (Tac. Germ. c.* 7.) effigiesque et s. quaedam (= effigiesque quae sunt signorum loco) detracta lucis in proelium ferunt; quae signo sunt omnia; quod est signum; *(Ter.)* magnum hoc quoque s. est; id, hoc signi est, erit *s acc. c. inf.; pri Quint.* signa rerum *(opp.* argumenta), *pravi dokazi;* * signa pedum *i samo* s. *(tragom)* sequi. *Navlast. a) znak budućega, znamenje,* habere s. ex alqa re; habere quasi s. quaedam et notas, quibus — judicarent. *b) znamenje čemu, da se čini,* signum dare cantandi, *pjevanju (sr.* significatio); *(Plaut.)* oculis mihi s. dedit, ne se appellarem, *namignuo mi je. Naročito u vojničkom govoru, vojvodin znak, zapovied, da se udara, -diže, -vrsta,* signo dato; dare s. profectionis, proelii committendi; dare s. receptui; s. tubâ dare; canere signa jubere, signa canunt, concinunt, ea signa, quae receptui canunt *(sr.* cano); sonus signorum; signa proponere, itineris pugnaeque *(vexillom, pogl.* vexillum); * efferre belli signum ex arce = tessera, *lozinka,* * it bello tessera s.; † s. Felicitatis *(lozinku „sreća“)* dare, † s. petere; *pak zastava,* ab signis discedere, relinquere s., *uteći;* signa inferre *pogl.* infero *1);* signa conferre etc., *pogl.* confero; signa convertere *pogl.* converto *I) 1);* s. infestis concurrere; sub signis, *navrstani;* signa ferre, tollere; movere, *krenuti vojskom, poći;* signa servare, *ostati;* signa legionis constituere, *ustaviti;* signa legionum consistunt; * late ferre signa militiae *(o Veneri), širiti vlast; meton. odio vojske, cohorta, manipul,* milites unius s.; terror Latinorum signa turbavit. *2) umjetno načinjeni kip, prilika (u obće o plastičnom djelu; sr.* statua). *Po tom prilika na pečatu, pečat,* integris s. = *nerazpečaćen (o pismu);* sub signo habere; signoque (epistolae) detracto. *3) nebesko znamenje,*

zviezda (u obće, pak koliko se ljudi po njem iznaći mogu, po njem poznati; sr. stella, astrum, sidus), in signo Leonis; signorum ortus et obitus; s. omnia stellaeque; tempestates saepe certo aliquo coeli s. commoventur; * s. pluviale capellae; * nox coelo diffundere s. parabat.

Sīla, ae, *f. šuma u Bruttiju.*

Silānus *pogl.* Junius.

Sĭlărus, i, *m.* [*Σίλαρις*] *rieka u Lucaniji, s. Sele.*

sĭlentium, ii, *n.* [sileo] *1) mrtva tišina, tišina, mučanje, šućenje (pogl.* sileo), silentio *ili* cum s. audiri; in silentio, silentio, per silentium noctis; silentio, s. profectus, aggredi; lex perfertur s.; silentio alqd praeterire, transire, *(Just.)* praetermittere, *(Tac.)* alqm transmittere, *mukom premučati, ali* oratio silentio praeteritur, *ne prati se dovikivanjem na pohvalu;* silentio praetervectus sum periculosissimum locum; *(Quint.)* quam altissimum s.; laudem ab oblivione hominum atque a s. vindicare; silentio frumentum suum quam plurimo vendere *(Cic. off.* 3, 12, 50.) *premučavši osobite stvari;* silentio patrum edicitur dilectus, *uz mučanje senatorâ;* facere s., *pogl.* facio *I) 1) b);* ceteris s. fuit, s. facta, *nasta mučanje;* s. est de alqa re, *muči se o čem;* * s. facta linguis, *zapovjedjeno je;* * multa s. noctis, * ruris; * per amica s. lunae, *na ugodnoj tišini po mjesečini; (Ter.)* silentium dare, *komu za volju mučati;* * alta s. rumpere; *(Liv.)* silentium tenere, obtinere, † intra s. se tenere, * agere alta s.; * suadere silentia digito; * fido s. sacris, *o tajnoj službi (mysterija) Cybele; navlast. t. t. augurskoga jezika, kad ništa ne smeta* auspicia, *bezpogrešnost auspicijâ* (*sr.* vitium, spectio), id silentium dicimus, quod omni vitio caret; s. esse videtur. *2) prenes., dokolica, mir, počinak, lastovanje, lazno, bezposlica, nerâd,* biduum s. fuit, *za dva dana nije se sbilo ništa;* vitam silentio transire; s. judiciorum ac fori, s. otiumque.

Sīlēnus, i, *m.* [*Σιληνός, Σειληνός*] *a) po priči odgojitelj i pratilac Baccha, veseo, ćelav starac tupa nosa, uviek na oslu jašući i obično napit;* * *pl. = stari Satyri. b) grčki pisac historije.*

sĭleo, ui, — 2. *1) mukom mučati (ne oglasivati se; sr.* taceo), * silva; * aër; * nox; * aequor; * frondes immotae; optimum quemque s.; ceteri de nobis; *partic.* silens, * nox; * luci; * silenti agmine; † nec Civilis silentem struxit aciem; * umbrae silentes, *pokojni [sr.* umbra *2)]; subst.* silentes, *pokojnici,* silentum concilium, vitae, crimina, *Virg. Aen.* 6, 432. *sl.; s acc., zamučati,* hoc; res siletur; *(Liv.)* sileantur fraudenturve laude sua; * neque te silebo, Liber; * non ego te meis chartis inornatum; * si chartae sileant, quod bene feceris; * qua tulerit mercede; † sileat verbum facere, *ne govoriti ni rieči; impers.* silebitur toto judicio de maximis illius furtis; *subst.* **silenda,** ōrum, *n. što treba zamučati, tajne, Liv.;* arcana et s., *Curt. 2) tp. ne raditi, počivati, prestati,* Carthaginienses foedere illigatos s.; s. Musae Varronis; † nec ceterae nationes silebant; inter arma s. leges; si quando ambitus sileat.

sīler, ĕris, *n. vrst ive (kako drugi hoće kurikovina), Virg.*

* **sĭlesco,** lui, — 3. [sileo] *utišati se, umuknuti, smiriti se,* eo dicente domus alta s.; turbae; venti; furor coeli aequinoctialis.

sĭlex, ĭcis, *m. (riedko)* * *f. 1) svaki tvrd kamen, kremen, takodjer* lapis s., saxum s.; sternere clivum silice; certo in loco silicem caedere; * silici scintillam excudit; * *pokazujuć tvrdoću srdca i nemilost,* non silice nati sumus (*po Hom. Il.* 22, 126. *Od.* 19, 133.), dicam silices pectus habere tuum, in tenero stat tibi corde s. *2)* * = **scopulus,** *stiena, hrid,* acuta s.; * *kano prilika nepomičnosti.*

sĭlĭcernium, ii, *n. (riedko, predcl.) karmina; pak psovka na starca (Ter.).*

sĭlĭqua, ae, *f. mahuna sočiva,* s. fabae, *Virg. pl. meton., sočivo,* vivere siliquis, *Hor.*

Sīlius, *adj. tako se je nazivala jedna rimska* gens; *a)* A. Silius, *prijatelj Ciceronov, odt.* **Siliānus,** *adj. Silijev. b)* P. S. Nerva, *propraetor u Bithyniji i Pontu. c)* C. S. Italicus, *epski pjesnik 1. stoljeća po Is., napisao je epsku pjesmu o drugom punskom ratu, Plin. ep.*

sillўbus, i, *m.* [*σίλλυβος*] *knjizi* (volumen) *pridjenuta pruga od pergamene, na kojoj je bio napisan naslov ili ime pisca.*

sĭlus, *adj.* [*σίλλος i σιλός*] *uzvrnuta, plosnata nosa, Cic. n. d.* 1, 29, 30.; *rimski pridjevak, navlast.* gentis Sergiae; *(Plaut.)* **silo,** ōnis, *m. plosnonosac.*

silva (*ne* sylva; * siluae *troslovčano mj.* silvae), ae, *f.* [*ὕλη*] *šuma, gora, lies u obće (sr.* nemus, lucus); *pl. pojedini dielovi šume, Caes. b. G.* 2, 19, 5. 3, 28, 3.; *navlast. nasadjena šuma, perivoj (park)* (*sr.* viridarium), si qua in silva disposita; domus amoenitas non aedificio sed silvâ constabat; *takodjer o šumici medju svodovi, koji su obkoljavali* impluvium, *Hor. ep.* 1, 10, 22.; *označujuć pastirsku pjesmu višega uzleta, Virg. ecl.* 4, 3. *Odt. a)* * *o kojem mu drago množtvu stabala ili grmlja i bilja,* * *u obće stabla, drveće,* inter silvas Academi. *b) silno još ne rabljeno obilje, silna još ne rabljena, neobradjena gradja,* rerum sententiarumque; virtutum et vitiorum; quasi s. dicendi; quasi silvam vides; *(Quint.* 10, 3, 17.) hanc s. vocant.

Silvānus, i, *m.* [silva] *latinski šumski i poljski bog;* * *pl. u obće šumski i poljski bogovi.*

silvesco, — — 3. [silva] *(riedko) zarasti, podivljati.*

silvester, stris, e, *i* **silvestris,** e, *adj.* [silva] *1) šumski, gorski, gajski, a) šumom zarasao, šumovit,* collis; locus; via; *subst.* **silvestria,** ium, *n. šumski, gorski krajevi. b) iz šume, iz gore,* belua; gens; * uber, *vučice;* * homines, *gorski, divlji, neotesani;* cursus, *po šumah, po gori,* materia, *drva iz šume,* feritatem illam s. servare *(o divljih zvierih); takodjer divlji,* * corna; * oliva. *2) seoski, ladanjski,* Musa.

Silvia *pogl.* Rhea.

* **silvĭcŏla,** ae, *m.* [silva-colo] *gorštak, gorjanik.*

silvĭ-cultrix, īcis, *f. šumski, gorski,* cerva, *jedn. Cat.* 63, 72.

Silvĭus, i, *m. to je ime nosilo više kraljeva u Albi* (Alba longa).

silvōsus, *adj.* [silva] *(riedko) šumovit.*

sīmia, ae, *f. i (redje)* **sīmius,** ii, *m. opica, majmun, kano psovka,* illius simiae vultum subire, *Cael. u Cic. ep.;* simius, non semissis homo, *Vatin. u Cic. ep.;* iste s. *(opp.* pulcher Hermogenes), *Hor.; tp. koji sve za drugim radi,* Rusticum Stoicorum simiam appellat, *Plin. ep.*

Simila *pogl.* Stimula.

sĭmĭlis, *adj. s comp. i sup. sličan, nalik (sr.* par), *a) s gen., ako je jedna stvar drugoj nalična u svem, prava slika i prilika, s dat., ako je samo njeka nalika iz daleka, po tom može (u class. prosi) dat. kadšto stajati mjesto gen., ali ovaj ne može onoga zamieniti,* homo nemo velit nisi hominis s. esse; formica formicae; canis s. lupo est *(samo u gdječem);* plectri s. linguam nostri solent dicere; chordarum dentes, nares cornibus iis, qui ad nervos resonant in cantibus; cujus suorum s. fuisset Africani fratris nepos; facie vel patris; Democritus huic in hoc s.; non video, cur non patri (Aristoteli) s. esse potuerit filius *(u tom, da je i on pisao ethiku); naproti tomu uviek po class. navlast. ciceronskom načinu,* veri similis, veri simile (veri simile est *s acc. c. inf.; takodjer s* ut, *ako se rečenica niječe* = vix fieri potest, ut, *ili za pitanjem sa negativnim značenjem,* an v. est, ut civis Rom. — in forum descenderit ante lucem? non v. est *[ne može se pomisliti]* quam sit in utroque genere et creber et distinctus Cato); veri similia, *Cic. Tusc.* 1, 9, 17., similia veri, *Liv.* 5, 21, 9.; par est primum ipsum esse virum bonum, tum alterum s. sui quaerere; Phidias sui s. speciem inclusit in clipeo Minervae; *naproti tomu* Antonius mihi te simillimum dixit sibi videri; *s dat. takodjer brachylogijski,* * numquid illi olim faciam simile, *nalik na ono, što je onaj učinio;* * recidere parva falce simili magnis, *pogl.* recido; † veriti obsessionem similem Alesiae, *kano kod A.;* * deo os umerosque. *b) s* inter, homines inter se cum forma tum moribus s. *c) s* atque (ac), tanquam, si, ut si. *d) absl. e) subst.* **-le,** is, *n. (ponajv. u logici) prilika,* ponere s.; uti simili; hoc s.; in eodem simili verser; *takodjer, ponajprije u jeziku physikâ, pl. slično,* nihil est appetentius similium *(n.)* sui quam natura.

sĭmĭlĭter, *adv. s comp. i sup.* [similis] *slično, nalik, uprav tako,* s. atque uno modo; s. ac si, ut si; ut — simillime, similiter.

sĭmĭlĭtūdo, īnis, *f.* [similis] *1) sličnost, nalika,* veri s.; s. veri; habet honestatis similitudinem; est inter ipsos s.; homini est s. cum deo; id (genus radicis) ad similitudinem panis efficiebant, *pekli su njekakav kruh od njega, Caes. b. c.* 3, 48.; *pl., slični, naliki pojavi, -slučajevi, -sgode, navlast. a) podpuna sličnost u licu. b) u charakteru. c) prilika. d) analogija,* certa similitudini relinquere. *2) jednoličnost, jedn. Cic. de inv.* 1, 46, 67.

sīmiŏlus, i, *m. dem. od* simius, *jedn. Cic. fam.* 7, 2, 3.

sĭmītu = simul, *Plaut.*

sīmius *pogl.* simia.

1\. **Sīmo,** ōnis, *m. vlastito ime u lat. komoediji.*

2\. **Sīmo,** ōnis, *m.* [*Συμεών*] *poglavica židovski, jedn. Tac. hist.* 5, 9, 12.

Sĭmŏïs, oëntis, *m.* [*Σιμόεις*] *gorska rieka u Trojanskoj, Virg. Hor.*

Sĭmōnĭdes, ae, *m.* [*Σιμωνίδης*] *grčki pjesnik i mudrac iz Cee* (Cea), *izumio mnemoniku, oko 500 pr. Is. Odt.* * **-dēus,** *adj. Simonidov.*

simplex, ĭcis, *adj. s comp. i sup. [od* sim *jednostruk, i* plex *od* plico; *sr.* sincerus] *jednostavan, jedan (samo od jednoga komada itd., naprama sastavljenomu, pomiešanomu, mnogostrukomu),* natura aut s. est aut concreta ex pluribus; s. natura animantis; *(Hor.)* jus *(juha),* esca, tibia (*opp.* orichalco vincta), myrtus, *prosta, čista; (Virg.)* victus simplicis herbae, aurae simplicis ignis, *čist; (Hor.)* sit quidvis simplex duntaxat et unum, plus via simplici, *više nego jednom; (Ter.)* argumentum; * non s. vulnus; acus; † ordines; *(Liv.)* simplici ordine urbem intrare; *tp. a) ne pomiešan, ne mnogostruk, ne različan,* gens rei publicae; causa; officium; unum est et s. judicium aurium; *(Nep. Timol.* 1, 2.) in his rebus non simplici fortuna *(s promjenljivim, prevrtljivim usudom)* conflictatus est. *b) ne osobit, ne neobičan,* genus mortis, *bez osobitih mukâ;* res, *prosta, bez osobite težkoće;* necessitudo, *tvrda;* s. *(nije opasno)* est, manere (*sc.* filium), illud (*sc.* in Hispaniam ire) anceps. *c) posebni, o se,* verba (*opp.* collocata, copulata). *d) prost, nekićen,* ratio veritatis; * s. munditiis, *s prostim nakitom. e) moralno jednostavan, α) prost, naravski,* credebant simplices et religiosi homines, *Liv.;* simplicior quis et est, qualem me saepe obtulerim tibi, *Hor. β) iskren, bezazlen, koji se ne prečinjava, pošten, ne prievaran,* simplices et aperti, qui nihil ex occulto, nihil de insidiis agendum putant etc.; * s. fortisque habeatur; * s. hilarisque; * Naevius, *dobri, blagi;* * Nymphae; † natura; nihil simplex, nihil sincerum; † s. cogitationes, † s. curae; † crimen paucorum simpliciumque verborum.

simplĭcĭtas, ātis, *f.* [simplex] *u class. prosi samo tp. prostota, iskrenost, naivnost,* puerilis.

simplĭcĭter, *adv. s comp. i sup.* [simplex] *1) prosto,* s. breviterque dicere; quorum nobis ratio primum s. videnda, deinde conjuncte; si s. dictum sit, *ako je prosta izreka (od subjecta, praedicata i copule.) 2) prosto, nekićeno,* exponere loqui; † *očito, pošteno, iskreno,* s. et candide, s. et libere; simplicius confiteri, aestimare; simplicissime inter se loqui; s. scribere; s. reconciliatus.

simplum, i, *n. jednostruko,* solvere s.

simpŭlum *[predcl. i kasno],* i, *n. crpalo, kutlača, kojom se je pri žrtvah vino u zdjelicu lievalo; posl. (Cic.)* excitare fluctus in s., *za ništa mnogo vikati.*

simpŭvium, ii, *n. žrtvena zdjelica.*

sĭmŭl, *adv.* [*ἅμα*] *zajedno, skupa, na jedan put, u isto doba* (*sr.* unâ), multa s. rogas; omnes s. abeunt; s. monet etc.; s. esse; una fui, testamentum Cyri simul obsignavi cum Clodio; s. cum illo, s. cum Pausania, s. nobiscum, vobiscum, tecum; * † s. illo, nobis, *s njim, s nami itd.;* voluntas s. cum spe; s. cum nuntio, *na prvi glas, Nep. Eum.* 3, 4.; simul et = s. etiam, *Sall.; adjectivski, (Liv.)* omnium s. rerum, trium s. bellorum victor; inter duo s. *(koja su u isto doba)* bella; hostes, s. ignis, clamor, caedes — nec audire nec providere quid-

quam sinunt; *u običnom govoru kad što i o zajednici u prostoru*, mecum una s., *Plaut.*; propter vicinitatem totos dies s. eramus invicem, *Cic. Att.* 5, 10, 5., multos modios salis s. edendos esse, *Cic. Lael.* 19, 67. *Navlast. a)* s. atque, ac, *(redje)* s. ut *i samo* s. *kano adv. kako, čim [kadšto sliedi u uzgrednoj izreci* illico, extemplo, subito, continuo, statim; *sr.* postquam, ubi, ut *1) g)]*, s. atque de adventu Caesaris cognitum est; s. atque se inflexit hic res in dominatum injustiorem, fit continuo tyrannus; ut, s. ac posita causa sit, habeant etc.; omne animal, s. ut ortum est, se ipsum diligit; s. ut velle coepissent; s. instrui aciem videre; simul *sa* et *u uzgrednoj izreci* (ἅμα-καί), *Sall. Tac.*; *pojačeno riečju* primum, simul ac pr., simul pr. *b)* s. *sa sliedećim* et, et—et, *takodjer* (*Caes. b. G.* 4, 24, 2.) *sa* et—et—et, *sa* que, *(Liv.)* s. inflatus exacerbatusque, *sa* atque, s. honoribus atque virtutibus. *c)* s.—s., *koje, koje, i—i, nigda pri Cic., jedn. Caes. b. G.* 1, 13, 5. *češće Liv. Virg.*; s.—et = et—et, *Sall.*

sĭmŭlācrum, i, *n.* [simulo] *prilika, slika i prilika (umjetna, koja prikazuje cielo čeljade, bio kip ili slika, navlast. o prilikah bogova; sr.* imago, signum, statua), statuae et imagines non animorum simulacra sunt, sed corporum; ejus effigiem simulacrumque servare; s. deorum; *navlast. a)* * *prilika-, sjen u vodi*, fugacia. *b)* * † *priliku, sjen pokojnika, prilika na snu*, † *utvara. c) o mnemoničnih slikah ili predstavah, jedn. Cic. de or.* 2, 86, 354. *d) opis, oris, jedn. Liv.* 45, 25, 3. *e) samo prilika čemu, na oko štogod, sjen, maštanje, utvara*, simulacra virtutis; navalis pugnae; * pugnae, *za igru*; † vindemiae; simulacra religionis; s. aliquod judiciorum; haec s. sunt auspiciorum, auspicia nullo modo; † qui ea s. libertatis senatui praebebat *(tobožnju, nazovi-slobodu)*.

* **sĭmŭlāmen**, ĭnis, *n.* [simulo] *(riedko) nasljedovanje, nalikovanje.*

sĭmŭlāte, *adv.* [simulo] *na oko, pretvarajuć se, pretvorno.*

sĭmŭlātio, ōnis, *f.* [simulo] *pretvaranje, zavaravanje, himba, prievara (sr.* dissimulatio), itineris; virtutis, timoris; Fausti simulatione gladiatores emptos esse *(tobože za F.)*; quae (legiones) ab se simulatione Parthici belli *(tobože za rat s P.)* sint abductae; simulatione nominis Alexandri, *tobože na ime A.*; equitum specie ac s., *nalikujuć konjanikom i pretvarajuć se, da jesu k.*; per simulationem amicitiae, vulnerum; simulatione legis agrariae; qui simulatione amicitiae coluntur; eâdem s. usus; *absl.*; †*pl.*

sĭmŭlātor, ōris, *m.* [simulo] *1) (riedko) nasljedovalac. 2) koji se pričinjava da je što, da što radi ili ima, pretvorica, tobožnji (sr.* dissimulator), cujus rei libet s. aut dissimulator; s. in omni oratione.

sĭmŭlo, 1. [similis] *1) sličnim načiniti*, Minerva simulata Mentori, *u prilici M.*, * Pergama simulata magnis. *Po tom* * *čemu što naliko-, slično načiniti, naslikati*, cupressum; aera Alexandri vultum; percussam sua s. de cuspide terram edere fetum, *načini, kako itd.*; Catonem textore exiguae togae voltu torvo et pede nudo; nimbos. *2) prečinjavati se, pretvarati, hiniti (sr.* dissimulo), s. se furere; deditionem, metum; *(Ter.)* mortem; * lacrimas; * gaudia vultu; studium alcjs rei; bonum publicum, *izlagivati se na*; negotia, *prietvorno obavljati*; simulabat aegrum, *učiniti se bolestan*; *(Just.)* simulabat se pro uxore Nini filium, pro femina puerum; *(Hor.)* non es quod simulas? *(Plaut.)* quasi; *impers.* quid est, quod amplius simuletur, *Ter.*; *absl.*, comitia ne simulandi quidem causa fuerunt, *ni na oko*; simulata *(lažno)* amicitia, *Nep.*; lacrimae, *Liv.*; nec simulatum quidquam potest esse diuturnum, *Cic.*

sĭmultas, ātis, *f.* [simul] *zavada, zadjevica, svadja, omraza, takmenje, natjecanje, kad dvojica na isto teže, osb. u političnom smjeru*, simultates cum alqo exercere; nunquam cum sorore fuisse in simultate; summae simultates.

sĭmulter, *adv.* = similiter, *gdje pogl., jedn. Plaut. Ps.* 1, 2, 148.

sīmus, *adj.* [σιμός] *plosnata nosa*, * capellae.

sīn, *conjct.* [si-ne] *ako pak, ako li, sa predidućim* si, *pak i (Plaut.)* nisi, quando, dum, *ili bez predidućega* si, *tako da se pogodbena izreka, koja se po smislu u predidućem nalazi, pomisliti mora, pojačava se sa* autem, *(kasno)* vero, *a slaže se i sa* aliter, *(Plaut.)* secus, *class. ne riedko* sin minus, *ako li ne, inače [sr.* si non *u* nisi *1)], u pismih elliptično*, mercatura, si tenuis est, sordida putanda est, sin magna et copiosa, non est admodum vituperanda; quidam, quos parva (pecunia) movere non potuit, cognoscuntur in magna. Sin erunt aliqui reperti etc. *(gdje treba dodati* si quos parva pecunia movere non potuit, ii cognoscuntur in magna); primum opera danda est, ne qua amicorum discidia fiant; sin tale alqd evenerit *(gdje je prva po smislu u predidućem nalazeća se pogodbena izreka:* si amicorum discidia non fiunt, bene est); cura mea solet in hoc versari, si possim, ut boni aliquid efficiam dicendo, sin minus, ut certe ne quid mali; *tako i* sin autem *pri Cic. p. Rosc. A.* 46, 137. *Caes. b. G.* 5, 35, 3. 4. *itd.*; si pares aeque inter se, quiescendum, sin, latius manabit; sin quid — multa enim — utique postridie.

sĭnāpi, *indecl. n. ili* **-pis**, is, *f. (pred- i poclass.)* [σίναπι] *gorušica.*

sincēre, *adv.* [sincerus] *1) dobro, pravo, Plaut. 2) iskreno, pošteno.*

sincērĭtas, ātis, *f. iskrenost, istinitost, poštenje, Phaedr.*

sincērus, *adj. s* † *comp. i* † *sup. [od* sim *(jednostavno) i* cerus *(srodno sa* cresco) *jednostavno izrasao] 1) čist, nepomiešan, neličen, nepokvaren, nepovriedjen*, s. integrumque conservare; secernere fucata a s., *nepravo od pravoga*; *(Hor.)* vas, *(Ov.)* genae, pars, *(Plaut.)* tergum, *bez crvenih mastnica od batinâ*; † gens, *koji nije primio tudje čeljadi i običajâ*; † populus; † natura, *(Liv.)* s. equestre proelium, *u kojoj su se samo konjanici borili*; voluptas, *čisto*; non s. gaudium, *Liv.*; sincerius gaudium, *Just. 2) tp. čist, neoskvrnjen, nepokvaren*, judicium, * Minerva; *pak pošten, istinit*, fides; pronunciator rerum gestarum, *nepristran*; nihil sinceri.

sincĭput, cĭpĭtis, *n.* [semi-caput] *(predcl.) polovica glave, prednja polovica glave; tp.* non tibi sanum est s., *ti si ćanut.*

sĭne, *praep. s abl., bez, brez (sr.* absque) cum uxore, tum s. ea; cum fratre an s.; s. ullo periculo, s. ulla dubitatione, *bez ikakve dvojbe*; *naproti* non s. aliquo periculo = cum aliquo p. (*sr.* aliquis); ne s. omni quidem philosophia; s. dubio, *bez dvojbe*; *u zamjenu negativnomu adjectivu*, animum sine corpore; lectionem s. delectatione, *nedrago*; vir s. metu; senectutem s. querela; illa (argumenta), quae s. arte πίστεις ἄτεχνοι appellantur; * pugnabant s. pondere habentia pondus; *(Hor.)* non s. = *sa (c. i.), pod*, non s. fistula; non s. dîs; non s. fumo; * *kadšto stoji za subst.*, vitiis nemo s. nascitur.

singillātim *pogl.* singulatim.

singŭlāris, *adj.* [singuli] *1) posebni*, non est s. nec solivagum genus hoc; aliquos s. egredi conspexit, *pojedince*; s. hic mundus; s. imperium, potentia, *gdje jedan vlada*; *(Eutr.)* certamen, *dvoboj*; beneficium; sunt in te quaedam s., *nješto osobita*; † *o mjestu, na pose*, locus; † singulāres, ium, *m. garda carska, koju su kojekamo pošiljali. 2) jedini, osobit, izvrstan*, qui ingenio atque animo s.; Aristoteles in philosophia prope s.; virtus; *takodjer pokudno*, nequitia, crudelitas.

singŭlārĭter, *adv.* [singularis] *class. samo tp. (riedko) osobito*, alqm diligere.

singŭlātim *ili (pravije)* **singillātim** *(kadšto i* **sigillatim**), *stegnuto (Hor.)* **singultim** (s. pauca locutus *riedko*; *drugi; „jecajuć, zapinjuć“, izvedeno od* singultus), *adv.* [singuli] *na pose, pojedince, posamce*, circumire, *od jednoga do drugoga*; disserere.

singŭli, ae, a, *(sing.* **singŭlus** *predcl. i kasno) adj. num. distr. 1) po jedan*, quibus s. naves erant attributae; in dies singulos, *od dana do dana, svakim danom. 2) posebni, na pose, posebice, jedini, jediti*, frequentes an pauci an singuli; honestius eum vos universi quam s. haberetis; in s. rebus, *u svakoj pojedinoj stvari*; verba *[sr.* simplex *c)].*

singultim *pogl.* singulatim.

singulto, 1. [singultus] *1) intrans.* † *jecati*; * *ob umirućih, hropiti. 2)* * *trans. izjecati, pod hropcem izdahnuti*, animam; sonis singultatis.

singultus, us, *m.* (*od* singuli) *jecanje*, fletus cum s.; * *kod umirućih, hropac, hropnja.*

Sĭnis, is, *m.* [Σίνις, *t. j. štetočinja*] *od Theseja nadvladani razbojnik, Ov.*

sĭnister, *adj. s (predcl. pjesn. i kasno) comp. (kojemu je značenje positiva), 1) lievi (sr.* laevus), manus; cornu; pars; † calceus; *subst.* **sinistra**, *f. lieva ruka, ljevaka, šuvaka ili lieva strana. 2) tp. a) nesrećan, nepovoljan, protivan, zao i nal.*, † sermones; † fama; * notus s. pecori; * pugna Cannensis; * signa; * *subst.* sinistrum, *zlo. b) nevješt, nespretan, naopak*, * mores; † interpretatio, † natura. *3) o znamenjih i nal., a) po rimskom običaju, budući da je motrilac prama jugu gledao, te mu iztočna strana na lievo bila*; = *povoljan, na dobro sluteći*, fulmen, *Cic. de div.* 2, 35, 39., * cornix, * tonitrus. *b) (riedko) po grčkom običaju, budući da je motrilac na sjever gledao, te mu zapadna strana na lievo bila*, = *nesrećan, nepovoljan*, omen, avibus sinistris, *Ov.*; cur autem ea comitia non habuisti? an quia tribunus pl. s. fulmen nuntiabat? *Cic. Phil.* 2, 38, 89.

† **sĭnistĕrĭtas**, ātis, *f.* [sinister] *(riedko) tp. nespretnost.*

sĭnistre, *adv.* [sinister] *nedrago, nepovoljno, neprijazno, [sr.* sinister *3) b)]*, * excipi; † accipere.

sĭnistrorsum *ili* **-sus**, *adv.* [sinisterversus] *na lievu stranu, -ruku, na lievo.*

sĭno, sīvi *(sync.* sisti, sistis, siris, sirit, siritis, *plsqpf.* sisset, sissent), sĭtum, 3. *upr. položiti, spustiti; ali u tom značenju samo još u partic.* situs *i u compos.* pono [posino]; *inače do-, pripustiti, dati (physično ne braniti; sr.* fero, patior), vinum ad se importari non s.; non sinimus gentes Transalpinas oleam et vitem serere; ne justitia quidem te sinet ista facere; hic non est situs accusare eum, *nije mu se dalo itd.*; *(Ter.)* s ut *i conj.*; *(Ter. Hor.) sa samim conj.*; * s. arma viris; * sine hanc animam, *prosti mi dušu (= život)*; non sinat hoc Ajax, *kadšto s acc. elliptično, tako da treba u misli dodati inf. (raditi, ići, ostati i nal.)*, sine me, sinerem illum, *Ter.*; * neu propius tectis taxum sine; *absl.*, non feram, non patiar, non sinam; † sinentibus nobis, *s našim dopuštenjem. Navlast. a) (po govornju)* sine, *nek, neka*, feriant sine litora fluctus, *Virg.*; *takodjer samo* sine, *neka, nek*; ne dii sinant, *(Liv.)* istuc ne Jupiter sirit, *ne dao bog! ne daj bog! (Curt.)* nec dii siverint ut etc. *b) ostaviti se, kaniti se, odumiti naumljeno (kao* ἐᾶν), *(Virg.)* nunc sinite *(gledom na predidući* certare odiis *i* res rapuisse); *(Plaut.)* vin' vocem? sine.

Sĭnon, ōnis, *m.* [Σίνων] *Grk, koji je svojim pretvaranjem nadlukavio Trojance te su drvenoga konja u svoj grad uvukli, Virg.*

Sĭnōpa, ae, *f. i* **Sĭnōpe**, ēs, *f.* [Σινώπη] *1) grad u Paphlagoniji, zavičaj cynika Diogena. Odt. subst. a)* **-penses**, ium, *m. Sinopljani. b)* **-pēus**, [Σινωπεύς] **-pĕi**, *m. Sinopljanin, Plaut. Ov. 2) grčki grad u Latiju, koji su kašnje Rimljani naselili i* Sinuessa *nazvali.*

Sĭnuessa, ae, *f. pogl.* Sinope *2)*; *adj.* **-ssānus**, *sinuesski.*

sīnum, i, *n. trbušata zemljana posuda, Plaut. Virg.*

sĭnuo, 1. [sinus] *savijati na obluk, vijugati, verugati, uvijati*, * arcum, * (equus) s. alterna volumina crurum; * serpens sinuatur in arcus; † muri introrsus sinuati.

sĭnuōsus, *adj.* [sinus] *na zavoje, zavojit, boran*, * vestis; * flexus *(o zmiji)*.

sĭnus, ūs, *m. 1) zavoj, uvojak, nabor*, * *o vijuganju zmije; o haljini*, sinu ex toga facto, *nabor; o uvijanju pri zamahivanju, Liv.*; * *o nadimanju jadara vjetrom*, sinus implere secundos; pleno pandere vela sinu; † fronte simul et sinu *(lûkom)* excipi; *u Tac. Germ. c.* 37. Eundem Germaniae sinum proximi Oceano Cimbri tenent, *onaj dio Germanije, koji* ingenti flexu in septentrionem redit, *kako je u c.* 35. *rečeno; navlast. široki nabor toge, koji bi se načinio, kad bi se toga oko lievoga ramena zametnula, pak istom rukom prihvatila, tako*

da se je u tom naboru kano u torbi svašta nositi i sakriti moglo, po tom dio tiela pod tim naborom, njedra, cedo literas ex ipsius sinu; *posl.*, in sinu gaudere, *u sebi se veseliti;* * in tacito gaudere sinu; * in tacito cohibe gaudia clausa sinu; *(Hor.)* talos nucesque ferre sinu laxo = *zanemariti; odt.* * *džep, čpag, novčana kesa;* † *kupi-novce, t. j. jatak;* * *haljina,* indue regales sinus; Tyrio prodeat apta sinu; *tp. a) njedra, krilo, naručje = ljubav, briga, pažnja, okrilje, zaklon, utočište,* iste vero sit in sinu semper et complexu meo; *(Curt.)* in sinum accipere, *u naručje uzeti;* de complexu ejus ac s., in sinu est meo, in s. est, *u srdcu;* calumniatores ex s. suo apposuit; in sinu gestare; in sinum philosophiae *(u naručje)* nostra voluntas — nos compulit; Aetolia in sinu pacis posita; Bibulum noli dimittere ex s. tuo; † in s. amici deflere; † res publica in Vespasiani sinum cessisset; † in s. avi falsa perdidicerat; *po tom takodjer* † *skrovište, začkoljina,* abditis pecuniis per occultos aut ambitiosos s.; quos ubi spoliis et sanguine expleverint, mutari exquirique novos s. et varia praedandi vocabula; † *vlast,* Cremonensium opes in sinu praefectorum legatorumque fore. *b) što je unutri, -u sredini, srdce čemu,* in sinu urbis sunt hostes. *2) zaljev, zaton, drăga,* maritimus; oppidi; *(Curt.) o bregovih,* sinum facere, *činiti drăgu,* sinus montium = *dolina; po tom a) zemlja na zaljevu, rt,* Maliacus, *Liv.*; terrarum ingens, subjectos sinus, beatos Campaniae s., propior, *Tac., valjda i Germ.* 1, 1. cetera Oceanus ambit latos s. et insularum immensa spatia complectens. *b) gudura, razsjelina,* Arpini terra campestri agro in ingentem s. consedit, *Liv.*

sīpărium, ii, *n.* [σίπαρος] *mali zavjes u kazalištu (rabio se je medju scenami u komoediji; sr.* aulaeum), post siparium, *za zavjesom = potajno.*

Siphnos (*ili* **-us),** i, *f.* [Σίφνος] *jedan od cykladskih otoka u aegaejskom moru, s. Sifanto, Curt.*

sīpho, ōnis, *m.* [σίφων] *ciev, pak a) (predcl. i kasno) dizalo, nategača. b)* † *štrcalo.*

sīphuncŭlus (sipunc.), i, *m.* [*dem. od* sipho] *(riedko) mala ciev na vodometu, Plin. ep.*

Sīpontum, i, *n.* [Σιποῦς] *grad s lukom u Apuliji. Odt.* **Sīpontīnus,** *adj. sipontski.*

Sĭpўlus, i, *m.* [Σίπυλος] *gora u Lidyji.*

sī-quĭdem (*pravije se piše razstavljeno; sr.* si i quidem) *da ako, jer; navlast. u odgovorih za prividnu potvrdu, ako bi se koji uvjet izvršio,* occurrit illud: Igitur ne Clodius quidem de insidiis cogitavit, quoniam fuit in Albano mansurus. Si quidem exiturus ad caedem e villa non fuisset, *t. j. dakako, da nije itd. i* abducet Patroclus, credo, ut collocet in cubili, ut vulnus obliget. Si quidem homo esset; o morem praeclarum disciplinamque quam a majoribus accepimus! Si quidem teneremus; sed etc.

Sīrēnes, num, *f.* [Σειρῆνες] *Sirene, po mythu (priči) ptice sa djevojačkim licem, stanovale su na južno-zapadnoj obali Italije, te mamile i upropašćivale one, koji su mimo brodili;* Sirenum insulae, *tri mala kršna otoka na južno-zapadnoj obali Campanije, Virg. Ov.;* * *tp. sing. namamljivica,* improba Siren Desidia.

sīrius, ii, *m.* [σείριος] *pās (zviezda), ilinštak, Virg.; attrib.*, sirius *(Sirijev)* ardor, *Virg.*

Sirmium, ii, *n.* [Σίρμιον] *grad u doljnoj Panoniji (u Sriemu), Eutr.*

sirpe, is, *n.* = laserpitium, *gdje pogl. Plaut.*

sirpeus, etc. *pogl.* scirpeus etc.

† **sīrus,** i, *m.* [σειρός] *jama, u kojoj se sprema žito.*

sis, *pogl.* 2. volo *1) g).*

Sisăpo, ōnis, *f. grad u pokrajini* Hispania Baetica, *u okolici mu bilo je bogatih ruda od sre-bra i rumeljke (zinnober).*

Sīsenna, ae, *m. a)* (Lucius Cornelius), *rimski govornik i pisac historije. b) njeki psovač čankoliz, Hor.*

sĭser, ĕris, *n.* [σίσαρον] *njeko bilje, repušac* (sium sisarum *Linn.*), *Hor.*

sisto, stĭti *i* stĕti [*ne valja zamieniti sa* steti *od* sto; *sr. dolje 2) b)*], stătum 3. [ἵστημι] *1) trans. a)* * † *što ili koga kamo postaviti, dovesti,* ego jam illum huc tibi sistam in viam, *Plaut.;* alcui jaculum in ore, gladium in stomacho, aciem in litore; huc sororem; suem ad aram; monstrum arce; alqm tutum in limine, *kući dovesti;* cohortes expeditas super caput hostium s. *Navlast. α)* † *sagraditi, načiniti,* templum iisdem vestigiis; tropaea; effigies eorum. *β) u sudbenom jeziku, koga ili sebe u odredjeni rok na sud postaviti,* alqm; *često* s. se, s. vadimonium, *doći na sud. Po tom u obće* s. se, *postaviti se-, doći kamo, naći se gdje,* des operam, ut te sistas; se vegetum alcui; *(Tac.)* se patris patruique vestigia prementem iisdem in terris victorem s. *b) ustaviti koga ili što,* legiones; impetum; gradum, *stati;* fugam, Samnitem, legiones, *Liv.; takodjer (Liv.* 6, 29, 3.) non prius se ab effuso cursu sistunt *[valja razlikovati od* sistere se *β)];* † vim hostium, *odoljeti;* * equos; * pedem; * sitim; * aquam; † ventum; * opus, *prestati djelom,* * lacrimas; * fletus; * querelas; * minas; * modum; * rem Romanam, *utvrditi. 2) intrans. a) postaviti se, (Plaut.)* capite, *na glavu. b) ustaviti se, stati,* ad Myonnesum stetit; † sistere legionem jubet; * amnes; * telis non s. contra; * ubi s. detur; *tako i Virg. Aen.* 3, 404. transmissae steterint *(ne od* sto) trans aequora classes, *t. j.* finem currendi fecerint = stabunt; *t. t., postaviti se na sudu,* Quintium non stetisse. *c) tp. (riedko) obstati* res publica s. non potest; *impers. (Liv.)* sisti non potest, *ne može se obstati;* vix concordiâ sisti posse; nec sisti posse, ni etc. — *Partic.* **status,** *odredjen, uglavljen, uročen,* dies; dies cum hoste; sacrificium; * sacra; * signa; † mercatus.

* **sīstrum,** i, *n.* [σεῖστρον] *vrst čagrtaljke, kojom se je u Aegyptu čagrtalo pri službi Isidinoj; sarkastički kano bojna sprava u vojsci Kleopatrinoj.*

sīsymbrium, ii, *n.* [σισυμβριον] *njeko mirisavo bilje, majkina dušica, Ov.*

Sīsўphus, i. *m.* [Σίσυφος] *sin Aeola kralja u Korinthu, razvikan kano lukav razbojnik, koji je na drugom svietu morao uz brdo valjati kamen, koji bi se uviek natrag otisnuo. Odt.* * **Sīsўphius,** *adj. Sisyphov.*

sĭtella, ae, *f.* [*dem. od* situla] *za ždrebanje upotrebljavana vodom napunjena posuda, navlast. pri comitijih u Rimu; vadjenjem pojedinih ždrieba, koji su na površini plivali, odredjivaò se je red, kojim je trebalo glasovati, žara (sr.* situla, urna).

Sīthon, ŏnis, *m.* [Σίθων] *sin Neptunov, kralj na thračkom Chersonesŭ. Odt.* * **Sīthon,** ŏnis, * **-thŏnis,** ĭdis, * **-thŏnius,** *adj. sithonski = thrački; subst.* **-nii,** ōrum, *m. Sithonci, Thračani, Hor.*

sĭtĭcŭlōsus, *adj.* [sitis] *suh,* Apulia, *Hor.*

sĭtienter, *adv.* [sitio] *(riedko) tp. željno,* expetere.

sĭtio, 4. [sitis] *1) intrans. žednjeti, žedan biti, posl.*, s. mediis in undis, *u najvećem obilju zlopatiti, Ov. Odt. suh biti, sasušiti se,* agri; * Afri, Indi sitientes *(mjesto zemalja);* * herba, * herbae; † colonia sitiens, *bez vode;* ipsi fontes jam sitiunt, *presišu. 2) trans.* * *žedan biti čega, žedjati,* aquae sitiuntur; *tp. biti veoma pohlepan, -željan, lakomiti se na što,* libertatem; sanguinem; honores; sitientem me virtutis tuae deseruisti; sitientes aures, *željne glasa;* eo gravius avidiusque sitiens (voluptates).

sĭtis, is, *f. 1) žedja,* sitim explere, depellere, * restinguere, * exstinguere, * sedare. *2) suša, suhota,* * deserta siti regio; * hiulca siti findit canis aestifer arva. *3) tp. žedja, požuda, pohlepa, želja,* cupiditatis; * argenti; * cruoris.

sĭtŭla, ae, *f. posuda, a) vodena. b) za ždrebanje, Plaut. (sr.* sitella).

1. sĭtus, *adj.* [*partic. od* sino] *1) kano partic., položen, postavljen, metnut,* in suo quidque loco nisi erit mihi s. supellectilis, *Plaut.;* ea (mater mortua) exadversum s. erat, *Ter. Odt. a)* † *sagradjen,* ara Druso s. *b) ukopan, sahranjen,* Aeneas s. est super Numicium flumen; C. Marii sitae reliquiae apud Anienem; * *kano nadpis na grobu,* Lygdamus hic s. est. *2) kano adj., stojeći, nalazeći se, ležeći,* lingua in ore s. est; *navlast. o mjestih,* locus s. in media insula; insula s. ante promunturium; *takodjer o čeljadi, stanujući, prebivajući,* fratres, propinqui longius s., *Sall. 3) tp.* voluptates in medio sitas esse, *mogu svakoga zapasti;* situm esse in alqo *ili* in alqa re, *stoji do koga ili čega,* assensio in nostra potestate s. est; cui spes omnis in fuga s. erat; in ejus pernicie patriae salutem s. putabant; quantum est s. in nobis, *koliko do nas stoji.*

2. sĭtus, us, *m.* [sino] *1) stanje, položaj,* urbis; castrorum; membrorum; *takodjer pl.*, erant ejusmodi s. oppidorum; superiorum castrorum s. munitionesque; † situs gentium; * situm revocare, *povratiti;* * s. *(gradnja, sgrada)* pyramidum. *2)* * *ostavljanje na istom mjestu,* situ durescere campum; *pak a)* * *nedostatak njege, -dvorbe, -nastojanja,* cessat terra situ. *b) ležanjem nastala nečistoća, plieśan, hrdja (više o stvarih, što su dugim ležanjem ili radi nečišćenja zaprašile se ili opljesnivile ili zahrdjavile i natruhle; sr.* illuvies), † arma squalere situ ac rubigine; * loca senta situ; * situ nidoris barba infuscat pectus; * *prenes. o riečih,* quae s. informis premit et deserta vetustas. *c) tp. duševna hrdja, truhlina, venjenje i nal.*, marcescere otii situ, *Liv.;* * senectus victa situ; * ne pereant pecora situ, *od nerada;* * in aeterno jacere s., *u. v. zaboravi.*

sī-vĕ *ili* **seu,** *conjct. 1) ili ako, ili,* si omnes atomi declinabunt — sive aliae etc.; si arborum trunci sive naves essent a barbaris missae. *2)* sive—sive, seu—seu, *ili—ili (c. potentiali), budi—budi (pokazuje, da je tko sâm dvojben, te izbor od više uvjeta drugomu prepušta, sa zajedničkim glagolom ili s posebnim u svakom članu, slaže se s indic. izim ako je orat. obl. ili uzgredna izreka conjunctivskoj),* sive casu sive consilio deorum immortalium ea (pars) poenas persolvit; sive medicum adhibueris, sive non adhibueris *(ili zvao, ili ne zvao),* convalesces; sive anima sive ignis sit animus, eum jurarem esse divinum; sin sensus adsit, sive secetur quid sive avellatur a corpore; *takodjer anakoluthski tako da drugomu sive odgovara izreka sa* sin *ili* si vero, sive sensus exstinguitur — sin vera sunt; sive enim Zenonem sequare — si vero Academiam persequamur; * *kadšto nema jednoga* s., tollere seu ponere vult freta; vacui s. quid urimur. *3) sive, seu, ostavljajuć na volju označivanje jedne iste stvari, ali tako da, valja li jedno, ne valja drugo,* Ascanius Lavinium urbem matri seu *(ili ako te je volja)* novercae reliquit; hoc ab urbe discessu sive potius turpissima fuga.

smărăgdus, i, *m. ili f.* [σμάραγδος] *zeleni dragi kamen, smaragd, Prop. Tib. Ov. Curt.*

smīlax, ăcis, *f.* [σμῖλαξ] *tetivika* (smilax aspera *Linn.*), *person. djevojka pretvorena tetivikom, Ov.*

Smintheus, ĕi, *m.* [Σμινθεύς] *pridjevak Apollonov, ili od* Smintha, *grada u Troadi, ili od* σμίνθος *(miš), mišomorac, Ov.*

Smyrna, ae, *f.* [Σμύρνα] *na glasu glavni grad u Joniji, s. Smyrna. Odt.* **Smyrnaei,** ōrum, *m. Smyrnjani.*

sŏbŏles *pogl.* suboles.

sōbrie, *adv.* [sobrius] *1) triezno, uzdržaljivo. 2) razumno, razborito, Plaut.*

sōbrīna, ae, *f.* [sobrinus, *gdje pogl.*] *druga bratučeda, rodjaka, Plaut. Tac.* — **sōbrīnus,** i, *m.* [*mjesto* sororinus *od* soror] *drugi bratučed, rodjak.*

sōbrius, *adj.* [se-ebrius] *1) ne napit, triezan* homo; *takodjer o stvarih,* * pocula, *kojimi se opiti ne može,* * lympha *(voda);* * nox, *koje se nije pjančevalo,* † convictus, † tempus, *kad tko još nije napit. 2) triezan, uzdržaljiv. 3) tp. razuman, razborit, pametan,* homo, orator; *(Plaut.)* opera.

† **soccŭlus,** i, *m.* [*dem. od* soccus] *mali* soccus *(pogl.* soccus); *meton., komični stil (način pisanja), Quint.* 10, 2, 22.

soccus, i, *m. vrst nizke, lagane obuće (cipelā), koju su Grci po kući nosili; naročito nošnja glumačka u komoediji (sr.* cothurnus); *s toga a) komoedija,* socci cepere iambos, *jambijski versi (stihovi) upotrebljavali su se u komoediji, Hor. b) komični stil,* carmina socco digna, *Hor.*

sŏcer, ĕri, *m.* [ἑκυρός] *svekar, tast, punac; (Ter.)* noster *(moga sina)* s. venit; * *tast i punica, svekar i svekrva, tastbina;* * hostes soceri, *osvojačeni.*

sŏcia *pogl.* socius.

sŏciābĭlis, *adj.* [socio] *(riedko) druževan, zajedničan, pogodan, složan,* consortio inter reges, *Liv.*

sŏciālis, *adj.* [socius] *u class. periodi a) * ženitbeni,* torus; amor; anni. *b) savezni̇čki,* lex; foedus; exercitus; bellum, *sa saveznici; (Tac.)* cuncta s., *sve stvari s.*

sŏciālĭter, *adv.* [socialis] *kao dobar drug, komoratski, jedn. Hor. ep. ad Pis.* 258.

sŏciennus, i, *m.* = socius *2), jedn. Plaut. Aul.* 4, 4, 32.

sŏciĕtas, ātis, *f.* [socius] *1) abstr. družtvo, zajedničtvo, zadruga (po dogovoru na zajednički râd, sr.* socius), sceleris, regni; hominum inter ipsos; nulla s. nobis cum tyrannis, sed potius summa distractio est; generis humani; inire, coire, statuere, conflare, conciliare s.; venire in societatem laudum alcjs, *biti učestnikom u čem. Navlast. u političkom smislu, a) savez medju dva naroda ili vladara,* s. facere, conjungere, habere cum alqo; foedus ex societate facere; s. foedere confirmare; s. belli facere. *b) družtvo trgovačko, ortačtvo,* judicium societatis, *radi nevjere prama ortaku; navlast. družtvo glavnih zakupnika u Rimu,* magister societatis; s. Bithynica; omnes societates, quarum ex numero multi hic sedent judices.

sŏcio, 1. [socius] *sdružiti, svezati koga s kim,* periculum vitae cum alqo, *zajedno s kim život kidisati;* vim rerum cum dicendi exercitatione; sanguinem *(doći s kim u rod);* * verba chordis; * reliquias Danaûm urbe; * s. alcui natam, *udati za;* * se alcui vinclo jugali; * cubilia cum alqo, *spavati kao muž ili žena s kim;* * gaudia cum alqo; † sermonem cum alqo, *govoriti s kim;* sociari facinoribus, *s kim raditi, Liv., (Just.)* sociari parricidium potuit, *mogli su se udružiti na ubojstvo;* * sociati parte laboris functus.

sŏciŏfraudus, *adj.* [socius *i* fraus] *koji druga komorata vara, jedn. Plaut. Ps.* 1, 3, 128.

sŏcius, *1) adj. zajednički, drug, udružen,* * lingua; * s. lectus, *ženitbena postelja;* * s. regnum; * socias vias carpere; † multa eorundem in populum Rom. merita sociasque victorias potuisse tradi. *Navlast. u političkom značenju savezni̇čki,* urbs; civitas; * agmina; * classis. *2) subst.* **-us,** ii, *m. i* **-a,** ae, *f. drug, druga, drugar, drugarica, družica (po dogovoru na zajednički râd sdružen ili se bar s kim pazeći; sr.* consors, adjutor, sodalis, comes) vel participes vel s. vel minister consiliorum tuorum; s. laborum, periculorum meorum; belli; amentiae scelerisque; habere alqm s. culpae; s. et consortem gloriosi laboris amiseram; cum se victoriae Pompeji comitem esse mallet quam s. Caesaris in rebus adversis; vitae socia virtus; nocte socia; eloquentia pacis est comes otiique socia; * s. sanguinis, *rodjak, navlast. brat;* * s. tori, *muž, žena; (Sall.)* nulla pro socia obtinet, *nijedna se ne drži ženom. Navlast. a) u političkom sm., saveznik, naročito su socii rimski saveznici, latinski narodi, koji su se s Rimljani udružili bili, med kojimi su opet* Latini *njeke povlastice uživali (sr.* Latinitas *u* Latium), *s čega se i posebice spominju, te se veli,* socii et Latini, socii nomenque Latinum, socii et nomen L., *(Aurel. Vict.)* socios et Latium; ex sociis nostris (= ex agro sociorum n.) praedam agentes, praedator ex sociis, *Sall. b) drug u trgovini, ortak, takodjer* socii = publicani; *kano jurist. t. t.,* pro s. *(u parnici radi prievare ortaka)* damnari.

sŏcordĭa, ae, *f.* [socors] *1) † tupoglavost, tupoća, tunjavost. 2) nebriga, nemar, mlitavost.*

sŏcordĭus, *adv.* [socors; *comp. neobičnomu pos.* socorditer] *bezbrižnije, nemarnije, mlitavije,* Albanis socordius res acta, *Liv.;* s. asservari, *Curt.;* s. agentem, *Tac.*

sōcors, dis, *adj.* [se-cor] *1) tupoglav, tup, tunjav,* homines non s.; stolidos ac s.; ipsius natura; † Sejanus nimiâ fortunâ s.; † ingenium; † animus. *2) bezbrižan, nemaran, mlitav; (Tac.) s gen.,* futuri.

Sōcrătes, is, *m.* [Σωκράτης] *1) slavan grčki philosoph. Odt.* **-tĭcus,** *adj. Sokratov, sokratski; pl.* **-ci,** orum, *m. učenici, pristaše Sokratovi. 2) vojvoda Alexandra Vel., Curt.*

sŏcrus, ūs, *f.* [socer] *svekrva, punica.*

sŏdālĭcius (-tius), *adj.* [sodalis] *1) (riedko) družben, zadružan, komoratski,* * jure sodalicio; sodalicii juris sacramento quodam nexi, *Just. 2) subst.* **-ium,** ii, *n. a) družba, družtvo, komoratstvo,* * fraternum vere dulce s. *b) pobratimstvo,* † *u dobru sm.; u zlu sm. tajno družtvo (pogl.* sodalitas).

sŏdālis, is, *m. 1) komorat, drug pri igri, na zabavah, pri vježbanju i nal., navlast. pri jelu i piću,* habui semper sodales; ad sodalem tuum; * s. hiemis *(o Hebru);* * Veneris *(o vrču za vodnjenje vina); tp. drug-, nalik u čem,* ille s. erat istius in hoc morbo. *2) član kojemu družtvu, kojoj družbi, a) u dobru sm. član svećeničkoga collegija;* † *navlast. ob osebnih svećenicih careva učinjenih bogovi. b) u zlu sm. drug u kakovu zlu.*

sŏdālĭtas, ātis, *f.* [sodalis] *komoratstvo, družba, družtvo,* officia sodalitatis; homo summâ sodalitate, *u kojega je najviše prijateljâ; navlast. a) za gošćenje. b) bratovština za koju religiosnu svrhu; a u zlu sm., nedopušteno tajno udruživanje, družba (za uročivanje, podmićivanje i nal.).*

sōdes, [*po Cic. or.* 45, 154. *mjesto* si audes; *ali* audes *težko da je* = audies, *čega ni Cic. ondje ne tvrdi; sr.* audeo] *(u razgovoru), ako je za volju, -po ćudi, ta,* dic s., jube s.; at scin' quid, sodes?

Sogdiāna regio, *zemlja u Asiji medju Jaxartom* (Jaxartes) *i Oxom* (Oxus); *subst.* **Sogdiani,** ōrum, *m. Sogdianci, Curt.*

sōl, is, *1) sunce,* ab orto usque ad occidentem solem; ab sole orto in multum diei stetere in acie; sub occasum solis; solis occasu; s. praecipitans, *na zahodu;* oriens s., *iztočni kraj;* † sole orto; * prius orto s.; * surgente a sole; * s. veniens; * s. novo, *rano kad sunce izlazi;* * primus s.; * s. medio, *o pôdne;* * s. ubi montium mutaret umbras; * cum s. Oceano subest *(kako su stari mislili, da zalazi u O.; opp.* integer dies); duos s. visos; s. mihi excidisse e mundo videtur; *posl. (Liv.)* nondum omnium dierum sol occidit, *još nije sunce za vazda zašlo; (Cic. off.* 2, 8, 28.) si hoc uno quidquam sol vidisset indignius; *(Curt.)* plura

quam sol videt, victoriâ lustrare; s. duobus mundus regi non potest; *različno se shvaća Hor. ep.* 1, 20, 19. cum tibi s. tepidus plures admoverit aures, *ipak je najpriličnije da* sol tepidus *znači proljetno sunce, 'kada ti proljetno sunce, više slušalaca privede' (ide pak na to, da se je u proljeću koncem Marta poslije svetkovine* quinquatrus *u Rimu počimao novi školski tečaj, gdje su djaci nanovice nagrnuli u školu);* * terrae alio s. calentes, *drugi dio svieta;* * et s. melius nitent, *ob Augustu, koji svojim dolazkom sreću i radost donosi; personif. sunčani bog,* Phoebus *grčki, otac Phaëthonta, Pasiphaë, Kirke* (Circe) *itd.; kašnje se je prometnuo Apollonom; kano božtvo persijsko, Curt. (sr.* Mithres). *2) meton., a) = vrućina, žega, pripeka, sijanje, ogrijanje kao i u nas,* Diogenes Alexandro: Nunc quidem paululum, inquit, a sole *(sa sunca); (Ter.)* in sole lectulos faciendos; * ad solem; * cum sole; * sub sole; ambulare in sole; * sole tepescere nullo; * sole fatigare; † sole premi; * s. nimius; † sole pisces durati; * repercussum sole lumen; unam mehercule tecum apricationem in illo Lucretino tuo s. malim; pro isto asso s., † seu s. seu imber esset; * patiens pulveris atque solis; * Libyco s. perusta coma; * perusta solibus uxor *(upr. od sunčanih zraka, kao* ἥλιοι); * acrior; * gravis; * s. nocent capiti; * me corporis exigui, praecanum, solibus aptum, *koji podnosim vrućinu, žegu;* * si numeres anno soles *(dane kad sunce sja)* et nubila toto; † s. aestivus, † vapor solis, † solis vis. *b) * dan,* huncine s. tam nigrum surrexe mihi; o sol pulcher; tres s. eramus; s. hiberni. *3) tp. a) pokazujuć javni râd, pojavljivanje u svietu, na očitu mjestu,* cedat umbra *(nauka prava)* soli, *vojnoj službi;* procedere in solem et pulverem; doctrinam in s. et pulverem producere. *b) (riedko) o vrstnu čeljadetu (sr.* lumen, lux), P. Africanus, sol alter; *(Hor.)* Brutum solem Asiae appellat. *c) u geogr. nazivih,* fons Solis *u Marmarici, Curt.*

sōlācĭŏlum, i, *n. dem. od* solacium, *jedn. Cat.* 2, 7.

sōlācium *(ne* solatium), ii, *n. utjeha,* afferre alcui s.; hoc mihi est solacio; vacare culpa magnum est s. *Odt. a) utjeha, polakšica, utočište u nevolji,* calamitatis; † campum M. s. populo Romano patefecit. *b) = * utješitelj, * utješiteljica,* aves solacia ruris, *razgovor, veselje;* dicta, duri solacia casus; spes et solacia nostri.

* **sōlāmen,** ĭnis, *n.* [solor] *utjeha, razgovor.*

sōlāris, *adj.* [sol] *sunčani,* * lumen.

sōlārium, ii, *n. sc.* horologium [sol] *1) ura sunčanica, kakova je bila na foru u Rimu, gdje su se Rimljani koje u poslu koje za zabavu obično o podne sastajali;* po tom non ad s. versatus est, *nije se na foru izoštrio. 2) (Plaut. Suet.) svako prisojno mjesto,* neque s. neque hortum.

sōlātium, sōlātiolum *pogl.* solacium, solaciolum.

* **sōlātor,** ōris, *m.* [solor] *(riedko) tješitelj.*

soldūrii, iōrum, *m. [gallska rieč, Caes. b. G.* 3, 22, 1.] *koji su se zakleli biti komu do smrti vjerni, vjerni (sr.* devotus).

soldus *pogl.* solidus.

sŏlea, ae, *f. sandala, podplat, obuća, koja je samo podplat pokrivala, te se remeni i vrpcami oko noge vezala (sr.* calceus); *nosili su ju i ljudi i žene, ali samo kod kuće, a kad se je za stol liegalo, skidala se je, te su ju pri ustajanju od stola robovi gospodarom obuvali, s toga* demere soleas, *Plaut.;* poscere soleas, *Hor. Odt.* s. ligneae, *vrst negava.*

sŏleārius, ii, *m.* [solea] *(riedko) koji pravi sandale, Plaut.*

sŏleātus, *adj.* [solea] *obuven u sandale.*

sŏlemnis etc. *pogl.* sollemnis etc.

sŏleo, sŏlĭtus sum, — 2. *obiknuti se, navaditi se, navadan biti (ponajprvo samo o čestom ponavljanju koje radnje ili dogadjaja; sr.* consuesco), *s inf.;* ut solet *(sc.* fieri) *kako navadno biva, po običaju (sr.* assolet), id quod in tali negotio solet *(sc.* fieri); praeterquam in navali certamine solet, *kako navadno ne biva u itd.;* ut soleo *(sc.* facere), *kako sam vikao; (Com.)* solens facio, sum, *po običaju radim, -jesam, navadan sam raditi, -biti. Odt. partic.* **solĭtus,** *takodjer kano adj. običan,* solitum quidquam civitatis; * artes; *subst.* **solitum,** i, *n. obično,* solito magis = quam solitum est, *više nego obično; (Liv.)* citatior solito amnis; * praeter s.; * solitum tibi.

sōlers, sōlertia *pogl.* sollers etc.

Sŏli (Soloe), ōrum, *m.* [Σόλοι] *grad u Ciliciji, opustošen Tigranom, ali Pompejem opet popravljen; s toga* Pompejopolis *nazvan.*

sŏlĭde, *adv.* [solidus] *tp. jamačno, zaisto, za stalno,* scire, gaudere, *Plaut. Ter.*

sŏlĭdĭtas, ātis, *f.* [solidus] *gustoća, čvrstoća.*

sŏlĭdo, 1. [solidus] *1) utvrditi, nabiti, načiniti da bude cielo,* * aream cretâ tenaci; † muros; *(kasno)* arenae aggestu ad terrae speciem via solidata; † fracta. *2) tp. utvrditi, jedn. Aurel. Vict. Caes.* 33, 11.

sŏlĭdus (* *stegnuto* **soldus**), *adj. s comp. i sup. 1) tvrd, krut, čvrst, krupan itd.,* columna; corpus; paries; sphaera s. atque plena; nihil concreti, nihil solidi, nihil expressi, nihil eminentis; * crateres auro s., *od težka, suha zlata,* † vasa auro s.; * ex solido elephanto *(slonove kosti),* * solido de marmore templum; * ripa; * adamas, * solidissima terra; * tori Herculis; * telum; *subst.* solidum, *n. što tvrda, (Hor.)* fragili quaerens illidere dentem offendet solido, *t. j. čemu ne naudi zub zavisti; (Tac.)* incertae undae superjacta, ut solido, ferunt; *pl.* solida, *gusto, tvrdo; navlast. tvrda zemlja, -tle,* solido procedebat elephantus, *Liv.;* * in solido puteum demitti; * fossa sit ad solidum, *do dna;* * alte finditur in solidum cuneis via, *do srdca (drvu); tp. stalno, sigurno,* * multos in solido rursus Fortuna locavit; *(Curt.)* nostra gloria, cum sit ex solido. *2) tp. a) * postojan, stalan,* mens; alqm in solido *(na stalnu mjestu)* locare. *b) prav, istinski, pouzdan, postojan, stalan, (Ter.)* gaudium, beneficium; est gloria s. quaedam res et expressa, non adumbrata; indicia s. atque expressa; suavitas; libertas; effigies justitiae; laus; utilitas; nihil, quod s. tenere possis; † nihil solidius habere; * inane abscindere soldo. *c) cio, sav, podpun,* usura; annus; * dies; consulatus; s.

stipendia accipere; * vires; * viscera; *subst.* solidum, i, *n. cielo, sve, svota,* s. solvere; † creditores in s. appellare; * s. reddere; * ut decies solidum *(cielih deset puta sto tisuća sestertijâ)* exsorberet.

sōlĭferreum, sōlistĭmum *pogl.* solliferreum, tripudium.

sōlĭtārius, *adj.* [solus] *samac, samački, pustinički, nedruževan,* etiam solitario homini atque in agro vitam agenti; natura nihil s. amat; quoniam s. non posset virtus ad ea pervenire; omnem naturam necesse est, quae non s. sit neque simplex, sed cum alio juncta atque conexa etc.

sōlĭtūdo, ĭnis, *f.* [solus] *1) samoća, gdje nema ljudi, pustinja,* loci; discedere in aliquas s.; s. in agris; in foro ab oratoribus; † partem terrarum solitudinem *(pustinjom)* facere; † solitudines Scytharum, Numidiae. *2) sirotovanje, potrebitost,* viduarum, liberorum; tua, ejus; eadem.

sōlĭtum, -tus *pogl.* soleo.

sŏlium, ii, *n. 1) visoko i ugledno sjedište; navlast. a) priestol, priestolje, * Jupitrovo; pak kraljevska čast, -vlast,* in paterno solio collocare, *Liv.*; * solio scaeptroque potitus; † solio depellere. *b) priestolje bogova u hramovih. c) stolac, na kojem su pravdoznanci kod kuće sjedeć svoje cliente upućivali i na pitanja o pravu odgovarali. 2) kupalo. 3) † kamenita mrtvačka škrinja.*

sōlĭ-văgus, *adj. 1) koji se sâm klati, -potuca,* bestiae; coelum s., *koje se samo kreće. 2) tp. sam o se, osamljen,* s. cognitio et jejuna.

sollemnis (sōlemnis, sōlennis), *adj.* [sollus = totus, *i* annus] *1) koji se svake godine u odredjeno doba i uz njeku svetčanost sbiva, koji se svake godine svetkuje, godišnji (sr.* anniversarius, annuus, status), sacra; sacrificia; dies deorum festi ac s. *2) po tom što je sad jedno sad drugo značenje jače, a) svetčan,* religiones; verba; epulae; ludi; * dies; * arae. *Navlast. n. kano subst.,* **sollemne,** is, *i češće pl.* **sollemnia,** ium, *svetčanost,* s. clavi figendi; Fidei s. instituit; sollemnia ludorum; † funeris; *navlast.* sollemnia, *žrtve, Liv. Virg. b) običan, navadan,* lascivia; officium; * opus; † mos; *subst.* sollemne, *običaj, navika, navada,* nostrum illud s.; inter cetera s., * sollemnia insanire, *po navadi;* sollemne est *(Hor.) s inf., običaj je.*

sollemnĭter (sōlemn., sōlenn.), *adv.* [sollemnis] *svetčano,* omnia peragere.

sollers (sōlers), tis, *adj.* [sollus = totus *i* ars] *(upr. ‚sav umječa', opp.* iners) *umjetan, domišljat, vješt,* quo quisque est sollertior et ingeniosior, eo docet iracundius; sollertissimus omnium factus est; genus acuminis; descriptio; agricola; *(Ter.)* adolescens; natura; providentia; * Ulixes; * custodia; * *s gen.,* lyrae; * *s inf.*

sollerter, *adv.* * *s comp. i sup.* [sollers] *vješto, mudro, lukavo.*

sollertia (sōlert.), ae, *f.* [sollers] *umješa, vještina,* naturae; judicandi.

sollĭcĭtātio (sōlic.), ōnis, *f.* [sollicito] *1) uznemirivanje, (Ter.)* nuptiarum *(radi itd.). 2) bunjenje, navrkavanje, podbadanje.*

† **sollĭcĭte,** *adv. s comp. i sup.* [sollicitus] *brižno, brižljivo, marljivo.*

sollĭcĭto (sōlic.), 1. [sollicitus] *1) * silno pomaknuti, -pokrenuti, -potresti,* tellurem aratro, *razorati;* spicula dextrâ; freta remis; feras, *loviti;* stamina docto pollice, *premetati;* spicula, *tresti;* malâ copiâ aegrum stomachum, *navaliti na itd. 2) tp. a) potresti, uzdrmati,* pacem; statum quietae civitatis. *b) dušom komu potresti, uznemiriti, uzbuniti, zabrinuti,* alqm; libido et ignavia semper animum excruciant et s.; multa me s. anguntque; * aegram; * ea cura quietos; *dražiti, porazdraživati, buniti (na koju odluku, koji affekt, koji râd privoliti koga; sr.* vexo, lacessso), * voluptas s. concubitus; * lentum cupidinem cantu tremulo, *dražiti;* * ipsam ingentibus donis; sollicitatus *(razljućen)* Jupiter, *Liv.*; civitates; plebem; servitia; sollicitatus ab Arvernis pecuniâ *(podmićen novcem)*; † alqm pecuniâ ad perniciem alcjs; * fidem pudicam donis; * judicium donis, *podkupljen, podmićen;* servum ad venenum dandum; sollicitatis ad defectionem animis; † animos militum praemiis; legatos tumultus exercitandi causâ; alqm, ut; * maritum precibus, ne; † *u boljem značenju,* circumspicias praeceptores quos sollicitare *(nagovoriti da dodju)* possimus.

sollĭcĭtūdo, ĭnis, *f.* [sollicitus] *briga, mar,* animi; sollicitudinem alcui afferre, afficere alqm sollicitudine; sollicitudines leniuntur; *takodjer (Quint.) marljivost, naporno nastojanje,* cum favore ac sollicitudine optimus quisque legendus est; sed diligenter ac paene ad scribendi s. = ita ut lectio accedat ad sc. s.; hanc moram et s. initiis impero.

sollĭcĭtus (sōlic.), *adj.* [sollus = totus *i* cieo] *1) * pomaknut, potresen, uzbunjen,* rates; mare. *2) tp. a) o čeljadi, zabrinut, brižan, nemiran, bojazljiv,* civitas; animo s. esse; de alqa re; sa ne; meam vicem, *Liv.*; s. habere alqm, *zabrinuti; (Planc. u Cic. ep.)* sollicitiorem hominem neminem puto fuisse; *(Hor.) u poslu,* cum tibi librum sollicito damus; *o životinji, nemiran,* canes, *Liv.*; * equus. *b) o stvarih, nemiran, brižan, koji zadaje nemir, brigu,* in tyrannorum vita omnia sunt s.; nox; * amores; * cura; * timor, * metus; * opes.

sollĭ-ferreum (sōlif.), i, *n. striela sva od željeza, Liv.*

Sŏlon (Solo), ōnis, *m.* [Σόλων] *1) slavan zakonoša athenski. 2) zapovjednik u Pydni.*

Sŏlonium, ii, *n. ili* **Solonius ager,** *kraj u Latiju.*

sōlor, *dep.* 1. *1) tješiti,* diffidentem verbis suis, *Plaut.*; * alqm; * fessos opibus amicis, *odmarati,* * occasum Trojae, *tješiti se radi propasti T.,* * s. se elementis, *zadovoljavati se čim,* * spes me solatur; * solantia tollite verba. *2) miriti, blažiti, umanjivati, olakšavati,* * curas; * metum; * aegrum amorem testudine *razbijati;* * laborem cantu; * lacrimas alcjs; * famem quercu; † s. desiderium fratris amissi nepote; *takodjer, naknadjivati,* alqm decies HS dote, *Tac.*; me silva cavusque tutus ab insidiis tenui solabitur ervo, *Hor.*

sōlstĭtiālis, *adj.* [solstitium] *ljetnoga suncovrata,* dies, *najdulji;* * tempus; * ortus solis, *za ljetnoga suncovrata;* orbis s. *(Cic. n. d.* 3, 14, 37.), *ljetni obratnik,* * nox, *najkraća; meton., a) ljetni,* solstitiali tempore, *u sred ljeta; (Plaut.)* herba, *ljetno prorašće,* morbus, *u ljetu. b) sunčani,* orbis, *Liv.* 1, 19.

sōlstĭtium, ii, *n.* [sol-sisto] *suncostaja, suncovrat, navlast. ljetni, vrieme kad su dani najdulji; * meton. ljetno doba, ljetna vrućina.*

1. **sŏlum,** i, *n. najdonji dio kojoj stvari; dno (ono na čem što stoji; sr.* fundus; fundamentum, vadum), fossae; ab infimo solo, *od dna;* clivus ad solum exustus est, *do dna; tp.* s. et quasi fundamentum oratoris; hoc quasi s. quoddam et fundamentum est; *navlast. a) tli, pod u sobi,* s. marmorea. *b) podplat na nozi, taban. c) * podplat na obući. 2) zemlja (kano tvrd elemenat; sr.* terra, tellus), agri s., *polje, njiva;* s. exile et macrum; in sede ac solo nostro; aequare solo urbem, domum *pogl.* aequo; ad solum diruere urbem, *Curt.* 3, 10.; † res quae solo continentur, *zemlje;* † locare in solo, *na zemlje pozajmiti;* quod in solum venit, quod in solum, ut dicitur, *što komu brzo na um padne;* patriae sola terrarum; solum vertere; mutare; * natale s. *Odt.* * *podloga,* Cereale, *od kruha;* s. subtrahitur navi, *more pod brodovi;* astra tenent coeleste s. *(svod).*

2. **sōlum,** *adv. pogl.* solus.

1. **sōlus** *(dat.* solae, *Com.) adj. 1) sâm, jedini, sâm samcat, cigli (od drugih odružen),* solus regnat; uno illo solo antistite; nec mihi soli versatur ante oculos (virtus illius), sed etiam posteris erit clara; nec vero corpori soli subveniendum est, sed menti atque animo multo magis; quae (vis memoriae, mentis) sola divina sunt; solos novem menses, *ciglih devet mjeseci;* quaerere ex alqo s., *u četiri oka. 2) o mjestih, na samu, osamljen, pust,* loca; * angiportus; * litus; * agri; * nox; *(Com.) zapušten, bez svoga,* sola hic sum. *Odt. adv.* **sōlum,** *samo (steže predicat na jedno jedino, odbijajuć sve drugo; sr.* modo, tantum), quae hominum s. auribus judicantur; *osb. često* non (nec, neque) solum, sed (verum) etiam; non s. non, sed etiam, sed etiam non, sed — nequidem; non s., sed ne — quidem, sed vix; non s., sed; *gdješto je* solum, *gdje bi se očekivao* solus, *budući da je upotriebljen kano* tantum, modo; si mea essent in te officia solum.

2. **Sōlus,** untis, *f.* [Σολοῦς] *grad na sjevernoj obali Sicilije, s. Castello di Solanto; subst.* **Sōluntīnus,** i, *-tīni,* ōrum, *m. Soluncani.*

sŏlūte, *adv. s comp. i sup.* [solutus] *1) prosto, slobodno,* moveri; † lascivire. *2) lahko,* s. et suaviter dicere; ita facile soluteque verbis volvebat — sententias, ut etc.; † solutius *(brže)* promptiusque eloqui. *3) mlitavo, nemarno, bezbrižno,* quod ille tam solute egisset, tam leniter, tam oscitanter.

sŏlūtĭlis, *adj.* [solutus] *koji se lahko razpada, -razstavlja,* navis, *jedn. Suet. Ner.* 34.

sŏlūtio, ōnis, *f.* [solvo] *1) razdrešivanje,* linguae., *Cic. de or.* 1, 25, 114.; λύπην, quasi solutionem totius hominis *(razsulo)*, *Cic. Tusc.* 3, 35, 61. *2) izplata, plaćanje,* rerum creditarum; solutione impedita.

sŏlūtus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* solvo] *(poclass.) razdriešen, pak 1) prost, slobodan, nevezan, nepriečen; u zlu sm. razkalašan, razpušten, i nal.* (sr. liber) s. a cupiditatibus; s. liberque animus; permissa et s. licentia; civitatis voluntas s.; virtus alligata; quo mea ratio facilior et solutior esse potest; *(Tac.)* maxime solutum et sine obtrectatore fuit *s inf.*; s. optio eligendi; si venerint sua sponte, si non alicujus impulsu, si soluti, si liberi, judicium senatus s. et liberum; genus hominum agreste, sine legibus, sine imperio, liberum atque s.; *s. ambitione, fenore; * famuli operum s.; * solutus in paupertate, *bezbrižan;* liberi ad causas et s. veniebant, *prosti i slobodni;* si essent mihi omnia solutissima, *da mi je sve sasma na volju;* habere alqd in ipsis fructibus s. *na porabu;* Clodii praetura; vis plebis; † dicta factaque; pax languida et s. *Navlast. a) o govorniku, umječan, brz, hitar,* s. atque expeditus ad dicendum; s. in dicendo; in explicandis sententiis; *u zlu sm. mlitav,* s. et mollis in gestu; *(Liv.)* eo solutiore cura, *bezbrižnije;* lenitas solutior; † sententia vel solutior vel mollior; *(Tac.)* Ciceronem a Calvo quidem male audisse tanquam solutum et enervem. *b) o govoru, nevezan, prosa,* oratio; *slobodan, nezaokružen, razkliman,* verba; * numeris fertur lege solutis *(o Pindaru)*; nec vero haec s. nec diffluentia, sed astricta numeris etc.; † soluta *(nerythmično, neskladno)* componere. *2) (poclass.) razdriešen, klimav, pak odagnan, raztjeran, (Cat.)* quid solutis est beatius curis = *kad se tko rieši brigâ.*

solvo, solvi (* sŏlŭit, * sŏluisse), sŏlūtum, 3. *1) razdriešiti, razvezati, odriešiti, odvezati, otvoriti, razstaviti,* † vinculum; * catenas; † laqueos; * funem a stipite; * corollas de nostra fronte; * capillos; * crines; * zonas; * tunicas; * nodum; * ordines, *razstaviti, razmetnuti,* † naves, *(pred- i poclass.)* alqm, *skinuti komu okove;* * equum senescentem, *izpregnuti;* * canem; *(Brut. u Cic. ep.)* ergastula, *utamničene, a pri Caes. b. c.* 3, 22, 2. quibusdam solutis ergastulis, *o razbijenih tamnicah robovljih;* alqm, *Ter.*; epistolam; † vincula epistolae; * ora *(usta)*; *(Hor.)* artum s. hospitiis *(dat.)* animum, *gostoljublju otvoriti zatvoreno srdce = primiti koga ipak rado u goste; kano t. t., a)* s. ancoram, navem, naves, naves a terra, ex portu, † ratem, *dići sidra, odjadriti;* Alexandriâ, portu s., *o brodarih. b) dug i nal., platiti, na-, izplatiti, namiriti,* pecuniam debitam; pecunias creditas; † pecunias creditoribus; nihil pro frumento; aes alienum; s. litem aestimatam populo; solvendo, s. aeri alieno non est, *ne može platiti;* pro vectura; ab alqo, *preko koga [preko mjenjača itd.; sr.* 2. a I) 2)]; *(Plaut.)* alqm, *namiriti koga; pa u obće izvršiti, izpuniti, učiniti,* si solveris (ea quae pollicitus es); vota, vota Jovi Hammoni; * praemia; omnia justa paterno funeri; * exseqnias rite, *obaviti, (Tac.)* suprema alcui, *(Curt.)* justa defunctorum corporibus; capite poenas, *glavom platiti;* * injuriam magnis poenis; † poenas; *(Ter.)* s. fidem, *riečc držati; (Cael. u Cic ep.)* beneficia, *vratiti;* * omnia Deiphobo solvisti et funeris umbris, *t. j. živu i mrtvu učinio si mi sve, što si prijatelju dužan bio. c) tereta, dužnosti, brige i nal., iz-*

baviti, oprostiti, osloboditi, alqm curâ et negotio; civitatem religione; alqm legibus; ego somno solutus sum; * quis te s. Thessalis magus venenis, quis poterit deus? * te decem tauri totidemque vaccae, * ipse deus me solvet; * me tener solvet vitulus, *odriešit će me od zavjeta (tim da se žrtvuje)*; * senectutem obducta fronte; * se longo luctu; * nec Rutulos s., *ne izuzimljem R.*; * linguam ad jurgia; † cupiditates suas; *absl., veras u prosu, Hor. sat.* 1, 4, 60. 2) *što svezana razdriešiti, razstaviti*, † pontem, *razmetnuti*; * navem, *razbiti*; * nivem *raztopiti*; * silices fornace; * hiems solvitur, *kopni = nestaje*; * terrae solutae, *orane, kopane*; * solutae crinem; * viscera solvuntur, *gnjiju, trunu*; * solvi morte, * solvi, *umrieti*; * membra solvuntur frigore; * alta quies s. homines, *slabi*; † corpora, *o starosti*; * corpus in Venerem; *tp. dokinuti, odagnati, raztjerati*, traditum a prioribus morem; † morem; † leges; † obsidionem; * foedera furto; * pudorem; * curam metumque dulci Lyaeo; * corde metum; † noctem faces multae variaque lumina s.; † s. convivium, *prekinuti*; s. captiosa; *(Hor.)* solventur risu tabulae *pogl.* tabula *2) c)*.

Sōlȳmi, ōrum, *m.* [Σόλυμοι] *najprvi stanovnici Lycije, od kojih, kako njekoji hoće, da židovi potiču, te da su po tom nazvali grad* Hierosolyma, *Tac.*

somnĭcŭlōse, *adv.* [somniculosus] *(Plaut.) sanljivo, dremljivo, lieno, tromo.*

somnĭcŭlōsus, *adj.* [somnus] *(riedko) sanljiv, dremljiv, lien, trom*, senectus.

* **somnĭfer**, fĕra, fĕrum, *adj.* [somnus-fero] *koji san nosi*, * virga (Mercurii); * venenum, *koji čini, da obumre, narkotičan.*

somnio, 1. [somnium] *sanjati*, somnium mirum; de alqo; ovum, *o jajetu*; id, quod somniarimus; † eventura; totas noctes; *tp. buncati, čemu nema razloga ili što je ludo pomišljati ili slutiti*, vigilans s., *Plaut.*, portenta non disserentium philosophorum, sed somniantium; Trojanum, *o Trojaninu.*

somnium, ii, *n.* 1) *san = sanjanje*, somniis jucundissimis uti, * s. videre, *prisniti se; takodjer* * *= spavanje.* 2) *tlapnja, tlapljenje*, somnia Sabinorum; *(Hor.)* promissa et s. Pythagorea, *tlapljenje Pythagorino o seobi dušâ i bezsmrtnosti*; *(Com.)* somnium *ili* somnia! *trice! (Ter.)* tu nil nisi sapientia es, ille somnium, *sanjar.*

somnus, i, *m.* [ὕπνος] 1) *san (u obće; sr.* sopor), somnum capere non posse, *ne moći usnuti*; s. tenere, *oteti se snu*; somno se dare, *leći spavati*; proficisci ad s., *ići spavati*; * somnos ducere, *donositi san ili spavati*; † servus ad somnum, *koji straži, dok se spava*; *praegn.*, s. plebis, *Hor. ep.* 1, 7, 35. *sladki san siromaha, koji ne smetaju slastice, kojih se je najio, pak takodjer prosta i slaba hrana njegova (opp.* altilia); * fatigatus ludo, somnoque, *driemljivošću (hom.* καμάτῳ ἀδδηκότες ἠδὲ καὶ ὕπνῳ); † interruptum somnum recuperare *(opet usnuti)* non posse; in somnis, per somnum *ili* somnio, *u snu, na snu; takodjer* * *smrtni san*, ferreus; * *vrieme spavanju, noć*; * *personif. kano bog.* 2) *tp. lienost, nerâd*, deditus ventri ac somno; somno nati.

sŏnābĭlis, *adj.* [sono] *zvučan, glasan*, sistrum, *jedn. Ov. met.* 9, 784.

sŏnans, ntis, *adj. s comp.* [*partic. od* sono] *glasan, zvučan*, † meatus animae gravior et sonantior; † ut tibi tumidius videretur quod est sonantius et elatius; ut sint alia (verba) sonantiora; * concha.

* **sŏnĭ-pēs**, ĕdis, *adj. upr. koji nogom glas daje, kano subst. konj.*

sŏnĭtus, ūs, *m.* [sono] *glas*, armorum, *zveka*; remorum, *pljusak*; * tubarum, *zvuk*; * vocis; flammae, *praskanje, Nep.*; * acrem flammae sonum dabit *(o Proteju)*; * pedum, *topot*; * Olympi, *treskanje groma*; verborum inanis; quae (eloquentia) cursu magno sonituque feretur; nosti sonitus nostros, *grom mojih rieči*; sonitum reddere.

sŏnĭvĭus, *adj.* [sonus] *samo u augurskom govoru*, s. tripudium, *o glasu, koji dolazi od padanja žita proričućih kokoši.*

sŏno, ui, ĭtum, 1. [sonus] 1) *intrans. kakav glas od sebe davati, ječati, zvečati, i nal.*, tympana; * verbera; * plectra; nunc mare, nunc silvae Threicio aquilone s., *šume*; * s. amnis et Asia longe pulsa palus; * longe sonantem natus ad Aufidum; * contra sonantem *(jerbo njom Jupiter trese)* Palladis aegida; * hirundo humida circum stagna s., *cvrkuće*; * Cerberus, *laje*; * vesica displosa; * aureus ex umero s. arcus et arma Dianae; * ingenti sonuerunt omnia plausu (*sc.* pennarum); * postes, *škriplje*; * rixae; * clamore viri, stridore rudentes; * ripae, *odjekuju*; *(Liv.)* omnia passim mulierum puerorumque ploratibus; *(Curt.)* s. incendio silvae, *praskahu*; *(Tac. hist.* 4, 18.) ut virorum cantu, feminarum ululatu sonuit acies, terrent trepidantve (Germani); *(Tac. Germ. c. 3)* prout s. acies = prout baritus, quem vocant, sive cantus eorum in acie positorum ante pugnam sonuit; *intrans. takodjer Hor. epod.* 17, 40. sive lyrâ voles sonari, *da lyra zaječi (ne: da budeš opjevan). Navlast. o ljudih i stvarih, oglasiti se govorom, -pjesmom, -smiehom itd., često s adverbial. acc. n.*, inani voce s., *prazne rieči govoriti*; Cotta s. contrarium Catulo; subagreste quiddam planeque rusticum; poëtis pingue quiddam et peregrinum sonantibus; homines inconditis vocibus inchoatum quiddam et confusum sonantes; bene, melius, optime s., *zbori (o riečih)*; amnis rauca sonans, *muklo šumeć*; * molle alcui, *nelajati na koga ljuto (o Cerberu)*; * femineum, *ženski se smijati*; * mortale; * vox hominem sonat, *glas ječi ko ljudski*; * euoe; * tale populus. 2) *trans. a) zajeknuti, zazvečati, oglasiti se čim*, * s. quod vincat cornua tubasque *(sr.* vinco); * os magna sonaturum; * sonante mixtum tibiis carmen lyra; * atavos sonans, *hvastavo napominjuć. Pak α)* * *pjevati, opievati* plenius aureo plectro dura navis, dura fugae mala, dura belli; bella; te carmina nostra sonabunt; magno nobis ore sonandus eris. *β) glasom odati*, furem s. juvenci, *jedn. Prop.* 4, 9, 13. *b) značiti*, ut haec duo (honestas et utilitas) verbo inter se discrepare, re unum s. viderentur; quid sonet haec vox voluptatis.

* † **sŏnor**, ōris, *m.* [sono] = sonus *ili* sonitus.

* **sŏnōrus**, *adj.* [sonor] *glasan, zvučan, šumeći, zvečeći*, cithara; aes; tempestas; flumen.

sons, tis, *adj. kriv*, * anima; * sanguis; * ulni; *češće subst. krivac, zločinac (sr.* noxius, nocens, reus), punire sontes; nullo relicto sonte; sontibus opitulari.

sonticus, *adj.* [sons] *opasan, jeziv, prenes.*, causa, *valjan izgovor, radi velike bolesti i nal., Tib.*

sŏnus, i, *m.* [*srodno sa* τόνος] 1) *glas*, lingua sonos efficit; tubae; signorum; nervorum; Latinae linguae; dulcis; inanes s. fundere; * chorda sonum reddit; * asellus dedit ore sonos; ab acutissimo sono usque ad gravissimum; s. inflexus; * confusae s. urbis, *jeka*; ingenti s. fluminis, *šumom, Liv.*; aquae, *Curt.*; * s., quem referunt nostra theatra; † circumjecta nemora petraeque quamcunque accipere vocem, multiplicato s. referunt, *jekom*; † redditus (clamor) nemora vallesque circumjectas terribili s. impleverat; * s. laetus, *radostna vika*; * legitimus s. *(versa)*; * *rieč, glas, govor*, s. ficti; reddere, edere ore sonos, sonos peragere; s. cycni; tunc mens et s. relapsus. 2) *način govora, -pisanja*, addidit historiae majorem s. Antipater; unus s. est totius orationis et idem stilus; *(Quint.)* quibus s. Sophoclis videtur esse sublimior.

sŏphistes (*ili* **-a**), ae, [σοφιστής] *sophista.*

Sŏphŏcles, is, *m.* [Σοφοκλῆς] *slavan grčki pisac tragoedijâ. Odt.* **Sŏphŏclēus**, *adj.* [Σοφόκλειος] *Sophoklov.*

Sophonība, ae, *f.* [Σοφονίβα] *kći karthaginca Hasdrubala, žena numidijskoga kralja Syphaka* (Syphax), *jedn. Liv.* 30, 12, 15.

* **sŏphos** *i* **-us**, i, *m.* [σοφός] *mudar.*

Sōphron, ŏnis, *m.* [Σώφρων] *grčki pisac lakrdijâ, suvremenik Euripidov, Quint.*

sōpio, 4. 1) *uspavati*, vino oneratos; * nec me sopierat somnus; * pervigilem draconem herbis; *osb. partic.* sopitus, hostes; vigiles; corpus; *(Virg.)* somno s., *takodjer (dvojbeno) Nep. Dion.* 2, 5.; *pri Curt.* 8, 3, 9. quem ut alto et gravi somno sopitum esse sensit uxor. 8, 6, 22. sopitum mero ac somno excitant regem. 8, 10, 18. ne epulantes quidem et sopitos mero aggredi ausus est; *pak prama drugomu i samo* sopitus, *opit, pjan*, quod sopitum aggressuri essent, *Curt.* 8, 6, 14.; * sensus sopitos deludunt somnia; * manus. *Pak prenes. uspavati, ušikati, umiriti, utiškati, utješiti*, virtus blandimentis sopita conivet; * ignis sopitus, *zapretana*; * sopitae ignibus arae. 2) *omamiti*, saxo ita impactus est, ut sopiretur; quies sopita, *tvrdi san, Liv.*

sŏpor, ōris, *m.* [sopio] 1) *tvrdi san (sr.* somnus), cum eum cibo vinoque gravatum s. oppressisset, *Liv.*; * *san u obće*; * *personif., bog sna*; * *praegn., smrtni san, smrt*, perpetuus s. 2) † *dremljivost, sanljivost, lienost, tromost, nemar.* 3) *napitak, od kojega se usne*, patri soporem dare medicos coëgit, *Nep.*

* **sŏpōrĭfer**, fĕra, fĕrum, *adj.* [sopor-fero] *koji donosi san*, papaver.

sŏpōro, 1. [sopor] 1) * ramus vi soporatus Stygia; soporata offa, *imajući snagu koja uspavljuje.* 2) *uspavljivati*, * soporatos *(koji su zaspali)* invadere hostes; † dolor soporatus, *zaboravljena.*

sŏpōrus, *adj.* [sopor] *uspavljujući*, somnus noxque, *jedn. Virg. Aen.* 6, 390.

Sōra, ae, *f. grad Volská u Latiju. Odt.* **Sōrānus**, *adj. sorski.*

Sōracte, is, *n. gora u Etruriji s hramom Apollonovim, Hor. Virg.*

sorbeo, bui, — 2. † *srkati*, margaritas aceto liquefactas; *pak a) u obće gutati, žderati*, * Charybdis s. fluctus in abruptum; * Charybdis nunc sorbere fretum, nunc reddere. *b) tp.* odia, *gutati*; alqd animo.

sorbillo, 1. [sorbeo] *srkati, piti*, cyathos, *Ter.*

sorbĭlo, *adv.* [sorbeo] *upr., na gutljaje, pak* s. victitare *(jedn. Plaut. Poen.* 1, 2, 185.), *potrebno, ubožki.*

sorbĭtio, ōnis, *f.* [sorbeo] *ono, što se srče, srkanje, Plaut. Phaedr.*

sorbum, i, *n. oskoruša (voće, plod biline,* sorbus domestica *Linn.), Virg.*

sordeo, ui, — 2. [sordes] 1) *biti gnjusan, -prljav, -kaljav, -nečist, Plaut.*; cuncta prae campo *(prama krasoti Rima), Hor.* 2) *tp. a) biti loš, -prost, Plaut. b) činiti se loš, -hrdjav, biti malo cienjen, -držan*, adeo se suis etiam s., *Liv.*; † amicula ex purpura s. alcui; † prima sordent; * munera nostra tibi s.; * pretium aetas altera s., *premalene se čine ciene.*

sordes, is, *f. (češće u pl.)* 1) *gnjus (navlast. suhi, na tielu inače čistu, kano nješto prosta i odurna; sr.* lutum, squalor, stercus), obsiti squalore et sordibus; aspicite squalorem sordesque sociorum; *navlast. nečisto odjelo, kano nošnja žalujućih i obtuženih*, sordes lugubres; jacere in lacrimis et sordibus; sordes reorum. 2) *tp. a) izmet*, apud sordem urbis et faecem; o lutum! o sordes! *o gnjusna prostačino. b) prostota, odurnost u običaju i životu, poriektu, navlast. tvrdoća, skupost, lakomstvo*, s. hominis, fortunae et vitae; * paternae; *(Just.)* propter maternas s.; *sing.* nulla in re familiari s.; *(Tac.)* s. et avaritia Fonteji Capitonis; *obič. pl.*, domesticae; judicum; mens oppleta sordibus.

sordesco, dui — 3. [sordeo] *(riedko) okaljati se te po tom izgubiti cienu, o knjizi, Hor. ep.* 1, 20, 11.

sordĭdātus, *adj.* [sordidus] *u prljavu, blatnu odielu, -haljini; navlast. u žalostnu odielu [sr.* sordes *1)].*

sordĭde, *adv. s † comp. i (kasno) sup.* [sordidus] *tp. a) prostački, prosto, Plaut. Tac. b) prosto, podlo, navlast. lakomo, tvrdički, skupački.*

sordĭdŭlus, *adj.* [*dem. od* sordidus] *ponješto prost, Plaut.*

sordĭdus, *adj. s comp. i sup.* [sordeo] 1) *blatan, gnjusan, okaljan, nečist (pogl.* sordes; *sr.* squalidus), vestis; * amictus; * fumus; * mappa; * terga suis, *suhe butice (šunke)*; * s. pulvere, *okaljan prašinom; navlast. u okaljanih, nečistih haljinah, -odielu, kano žalujući itd.* = sordidatus, squalore s.; *takodjer o samoj nemarnoj, siromašnoj nošnji, (Tac.)* in omni domo nudi *(malo ne bez odiela)* ac s. etc.; *(Hor.)* s. nati. 2) *tp. a) prost, podal, prostački*, homo; orator sordidior; homo sordido loco natus; reus; † hostis; ars; mercatura; *(Tac.)* mutando sordidas merces; * rura

uboga, neplodna; * non s. auctor naturae verique, o Pythagori; † verba. b) prost, podal, navlast. tvrd, skup, lakom, homo; sordidissima ratio et inquinatissima; sordidi quaestus; pecuniam praeferre amicitiae sordidum; * ita s., ut se non unquam melius servo (= quam servum) vestiret; * non est perjurus neque s.; * subst. sordidus quidam ac dives; * s. victus; * cupido, prostačka lakomost. c) * pogrdjujući, sramotan, virtus repulsae nescia sordidae.

sordĭtūdo, ĭnis, f. = sordes, jedn. Plaut. Poen. 5, 2, 10.

sōrex, ĭcis, m. (predcl. i kasno) tekunica (vrst miša).

sōrĭcīnus, adj. [sorex] tekuničin, jedn. Plaut. Bacch. 4, 8, 48.

sōrītes, ae, m. [σωρείτης] nagomilavanjem razlogâ (obič. pitajući) izveden lažni zaključak (lat. acervus).

sŏror, ōris, f. 1) sestra; * s. Jovis = Junona; * magna s. matris Eumenidum, o zemlji; * pl. o Parkah, Furijah, Musah, Gratijah, Danaidah; navlast. = s. patruelis, tetkina ili ujakova kći. 2) tp. a) * o nalikih ili sdruženih stvarih, n. p. s. dextrae, o lievoj ruci; sorores, druge kose. b) * od milošće o prijateljici, družici.

sŏrōrĭcīda, ae, f. [soror-caedo] (riedko) ubojica sestre.

sŏrōrius, adj. [soror] sestrin, sestrinski, stuprum, sa sestrom; † ultio, radi s.; * oscula.

sors (sortis, Plaut. Cas. 2. 6, 28.), tis (abl. sorti, Plaut. Virg.), f. [1. sero] 1) ždrieb, kocka (svake ruke i oblika), navlast. sortes, štapići, koje bi jedan dječak miešao i za onoga, koji je pitao oracuo, izvlačio, srećice, stihovi, koji bi se nalazili ili razklapanjem knjige ili vučenjem listića, a bili su iz kojega pjesnika n. p. iz Virgilija, conjicere sortes in hydriam i samo conjicere; s. alcjs dejicitur (sc. in urnam), bacaju se komu ždriebi; s. mea exit, ut s. exciderat; sortes miscere, ducere; Caere sortes extenuatas, Caere sortes attenuatae erant; * sortes sacrae; * sortes tollere; takodjer † o ždriebanju na lutriji, rerum sortes venditare. Odt. a) ždrebanje, ždrieb, kocka, sorte ducere, izvući kocku; res revocatur ad sortem; sorte provincia ei evenit; extra sortem (bez ždrebanja) renuntiari; conjicere pronvincias in sortem, ždrebati za p.; Caecilio sorte evenit ut etc., pala kocka; comitia suae sortis esse; sorte duci, ždrebanjem biti izabran; (Just.) Ptolemaeo Aegyptus sorte venit. b) oracuo, proročanstvo, koje se je izprva ždrebalo na tablicah, s. oraculi; sors (riek oracula) ad sortes referenda; sortes edere alcui; * dictae per carmina sortes; * sortes Lyciae, lycijskoga Apolona; * tuas (Sibyllae) s.; * veteris Fauni volvit sub pectore sortem; (Liv.) neque responsa sortium ulli alii committere ausus. 2) meton., što je koga ždriebom, sudbinom i nal. dopalo, a) dio na čem, navlast. usud, sudbina, sreća, namjera, slučaj (sr. fors), in nullam sortem bonorum nata, Liv.; * Saturni sors prima = diete; s. iniquissima; illacrimare sorti humanae; † civilium armorum; † incommodi, † hujusmodi; * nescia mens sortis futurae; * caeca; takodjer * imetak, nasljedstvo, sorte beatior; soj, rod, stanje, u kojem se tko nalazi, stališ, prima, secunda, Liv.; * prior; * non tuae s. juvenis; * aequali sorte vicarius; † homo ultimae sortis; * s. tua mortalis = nisi bog, nego čovjek; prima s. inter sodales, najbolji prijatelj; * sperat infestis, metuit secundis alteram sortem; gaude sorte tua; qui fit ut nemo, quam sibi sortem seu ratio objecerit, illa contentus vivat (Hor.); takodjer * spol, rod, feminea, altera. b) što koga zapane, kano služba, posao službeni, nunquam afuit nisi sorte, radi službe; non pro sortis necessitudine; s. comitiorum; ut suae quisque provinciae sortem tueretur; s. urbana juri dicundo; quae duorum ante s. fuerat; Macedonia s.; * sunt quibus ad portas cecidit custodia sorti (stari abl.). c) novac, koji se uzajmljuje na kamate, glavnica (opp. usura), sorte caret.

sorsum = seorsum, gdje pogl. jedn. Cat. 20, 17.

sortĭcŭla, ae, f. [dem. od sors] žarica za ždriebe, jedn. Suet. Ner. 21.

sortĭlĕgus, adj. [sors i lego] gatalački, proročki, jedn. Hor. ep. ad Pis. 219.: **-us**, i, m. gatalac, navlast. koji proriče iz riekova i stihova.

sortior, dep. 4. (predcl. takodjer **-tio**, 4.) [sors] 1) ždrebati, kockati se, inter se; ždrebati o što, ždriebi-, kockami dieliti, odredjivati, provinciam; judices; dicas; tribus; * talis regna vini. 2) izždrebati, na ždriebe dobiti, provinciam; * insignes et imos; * locum. Odt. a) dieliti, regnum in plebem, Liv.; * laborem; * periculum. b) (ponajv. u praet.) u obće dobiti, zadobiti, mediterranea Asiae, Liv.; * amicum casu. c) birati, iz- odabirati, * fortunam oculis; * subolem armento; * sortitus fortunam oculis; † matrimonium; partic. sortitus passiv., izždreban; sortito, na ždriebe ili (Plaut. Hor.) na sreću.

sortītio, ōnis, f. [sortior] ždrebanje, provinciarum; aedilicia; s. judicum fit; sortitione (po volji) in alqm animadvertere; † sortitiones judicum.

sortīto pogl. sortior 2) c).

sortītus, ūs, m. [sortior] = sortitio, uno s.; * quae s. non pertulit ullos, o koju se nije ždrebalo.

Sōsia, ae, m. [Σωσίας] robovlje ime u komoedijah Plautovih i Terentijevih.

Sōsĭlus, i. m. [Σώσιλος] grčki pisac historije, učitelj Hannibalov, kojemu je djela opisao, jedn. Nep. Hann. 13, 3.

Sōsius, ime rimskomu plemenu, napose C. Sosius, quaestor M. Lepida, pak i jedan consul, koji se je tako zvao, Q. S., vitez iz Picenske (Picenum); Sosii, za Horatija na glasu kano knjižari, Hor.

sospes, ĭtis, adj. [σῶς] (ponajv. pjesnički i svetčanije nego salvus) zdrav i čitav, neoskvrnjen, srećan, sospites ad suos restituit, Liv.; s. ab ultima Hesperia, navis s. ab ignibus, juvenes nuper s., Hor.; * u obće povoljan, srećan, cursus.

sospĭta, ae, f. [sospes] spasiteljica, izbaviteljica, na porodu Juno S., takodjer samo illa vestra S.

sospĭtālis, adj. [sospes] koji spasava, -izbavlja, Plaut.

sospĭto, 1. [sospes] spasiti, izbaviti, sačuvati, zakriliti, Plaut.; bona ope gentem, Cat.; suam progeniem, Liv.

sōter, ēris, m. [σωτήρ] spasitelj, izbavitelj, sahranitelj.

spădix, īcis, adj. [σπάδιξ] mrk (kao kesten), * equi.

spădo, ōnis, m. [σπάδων] škopac, uškopljenik, Liv. Curt.

spargo, rsi, rsum, 3. [srodno sa σπείρω] sipati, prskati, kvasiti, nummos populo; venena = ljude trovati; † spargi venenum in tres; qui spargunt, pršću, škrope (da se ne praši); * nuces; * rosas, * flores (na gostbah); * frondes; * aquas per domum; * odorem; * arenam pedibus, bacati nogama, * juvenem discerptum, razkomadano tielo mladića; * caput molâ; * humum foliis; * favillam amici lacrimâ; * summos lumine montes orta dies, obasjava; * aurora lumine terras; * coelum astris; * tellurem lacrimis, zalievati; * corpus lymphâ, rore; * umerus sparsus capillis, zastrta; * avet spargi cruore immolato, o žrtveniku; * haustu sparsus (sc. aquis, opranima rukama) aquarum ora fove; * sparsit coloribus alas; * sparsis pellibus albo; (Tac.) detracta velamina sp. maculis pellibusque beluarum; * sparsos (okaljane) paterna caede penates; u pril., literae humanitatis sale sparsae. Odt. a) na pose, sijati, * semina humo; omnia, quae gerebam, sp. me ac disseminare in orbis terrae memoriam (sr. dissemino); animos in corpora. b) bacati, hitati, * alqm in fluctus; * tela; * pondera fundae; (Tac.) pedites et missilia spargunt, eos (surculos) super candidam vestem. c) razasuti, razširiti, razasijati, se toto campo; se in fugam; sparsi per vias speculatores; effusa flamma velut sparsa pluribus locis; † bellum, sad amo, sad tamo premještati; * voces in vulgus; * arma (rat) per agros; * aper spargit (razgoni) canes; * fama sparserat nomen per urbes; * magnam quae (gens Dardania) sparsa per urbem; (Tac.) spargebatur s acc. c. inf., razglasilo se je; (Curt.) pluribus locis sparguntur, o sgradah, sparsis tuguriis habitare; pak * prosuti (razteći), sua. d) raztrgati, razderati, * corpora; † vestigia fugae = zatrti, takodjer raztaviti, sparsis consumtisque fratribus bello intestinae discordiae, jedn. Just. 27. 3, 1. e) razdieliti, legiones, Tac. f) uplesti, sparge subinde, Hor.

sparsus, adj. s † comp. [partic. od spargo] 1) razsut, crines; * capilli; milites; classis tempestate; * necdum temporibus gemmis canebat sparsa senectus. 2) mačav, našaran, os sp., pjegavo, mačavo, Ter.: anguis maculis sp. Liv.

Sparta, ae, f. * **Sparte**, ēs, f. [Σπάρτη] glavni grad Lakonije; zemlja spartska, Just. 3, 7, 5. Odt. **Spartānus**, adj. spartski; subst. **Spartani**, ōrum, m. Sparćani, Nep. Tac.; **Spartiātes**, ae, m. [Σπαρτιάτης] Plaut. Cic. pl. **Spartiatae**, ārum, Sparćani.

Spartăcus, i, m. Thračanin, vodja u ratu gladiatorâ i robova na Rim; meton., ob Antoniju, certamen cum latrone, cum Spartaco, Cic. Phil. 4, 6, 15.

spartum, i, n. [σπάρτον] biljê, koje se osb. često u Španiji nalazi, kovilje (stipa tenacissima Linn.).

spărus, i, m. ukrivljeno oružje, kojim se je bacalo na neprijatelja, koplje, sulica.

spătha, ae, f. [σπάθη] širok mač, na obje strane oštar, paloš, Tac.

spătior, dep. 1. [spatium] šetati se, hodati (prosto i po volji; sr. ambio, ambulo), in xysto; † sub divo; Erucius ita negligens esse coepit, ut cum in mentem ei venisset, resideret, deinde spatiaretur; * ante ora deum; * in sicca arena (o vrani); prenes. širiti se, * alae spatiantes.

spătiōse, adv. s comp. [spatiosus] 1) † obširno, eadem illa spatiosius et uberius volumine amplecti. 2) u pril., spatiosius, kašnje, jedn. Prop. 3, 20, 11.

spătiōsus, adj. s comp. i sup. [spatium] 1) prostran, širok, velik, kabast, † cella; spatiosissimus xystus; (kasno) quo lucus ibi spatiosior fieret; * frons cornibus; * corpus; * ulmus. 2) o vremenu, dug, * nox; † quas (clepsydras) spatiosissimas acceperam.

spătium, ii, n. [σπάδιον dor. = στάδιον] 1) prostor protezući se u duljinu i širinu, mjesto, širina, obim, veličina, duljina, pût, spatia locorum, što je prostora na kojem mjestu; hoc spatio; na tom prostoru ili u toj cieloj krajini; a medio fere sp., od prilike na pol puta; dimidium fere sp. confecerat; sp. non est agitandi (equos); latius sp.; * trahere aures in spatium, nategnuti; (Tac.) impeditissimarum orationum spatia; * fugit in spatium, na pravac; * hostis; * oris et colli; † spatia camporum; longum sp. itineris; eadem sp. quinque stellae conficiunt; dimidium, magnum sp. conficere; * spatiis exclusus iniquis. Na pose a) daljina od jedne stvari do druge, trabes paribus spatiis intermissae; * viae; abesse aequo sp., isto toliko; longo sp. distare; spatio duum milium, u daljini od itd.; tanto sp., na tolikoj daljini; spatio propinquitatis (gen. pobliže oznake), radi tolišne daljine = radi blizine; ab tanto sp., iz tolike daljine. b) trkalište za kola i pješake koliko ga je god i trk (trka, potrk) po njem uzduž i naokolo (sr. curriculum), * sp. declivis Olympi; † nobiles equos cursus et spatia probant; u pril., deflexit jam aliquantulum de spatio curriculoque consuetudo majorum; quasi decurso spatio; * spatia corripere; * addere in spatia. c) šetnja, koje concr. = mjesto, kuda se šeće, šetalište, spatia Academiae; spatia silvestria, koje abstr. = šetanje, hodanje, prohod, duobus spatiis factis; in extremis spatiis. 2) o vremenu, vrieme, doba, rok, sgoda, prilika čemu, ili se rieč sama ni ne prevadja, temporis praeteriti, ono prošloga vremena; diei, ono dana; hoc spatio, u to vrieme, u to; spatio duodecim horarum, kad izmine itd.; hoc sp. dierum; totidem dierum spatio; spatio interposito; sp. annuum, triginta dierum; sp. habere ad dicendum; sp. sibi sumere ad cogitandum; usque ad septimum diem deliberandi sibi sp. reliquit; tempus et sp. datum est; si mihi alqd spatii ad scribendum darent; ut sp. pila in hostes conjiciendi non daretur; neque consilii habendi neque arma capiendi spatio dato; irae sp. et consilio tempus dare; † ponendis insuper castellis sp. fuit, lazno; sex dies ad eam rem conficiendam spatii (rok od šest dana) postulant; nullum sibi ad cognoscendum sp. relinquunt; † tempore ac spatio vanescere; † ade-

unti litigatori sp. moramque praebere; (riedko) duljina, dugo trajanje vremena, et cursu et spatio pugnae defatigati, Caes. b. G. 7, 48, 4.; * arbor spatio durata; osebujno Tac. Agr. c. 8. habuerunt virtutes spatium exemplorum, imale su se kada pokazati. 3) trajanje u metrici, trochaeus est eodem sp. quo choreus, Cic. or. 57, 193.

spĕcies, ēi, f. [specio] (neobično specierum i speciebus) 1) act. gledanje, pogled, primâ sp., na prvi p. 2) pass. što se gleda, lice, prilika, pojav, nova atque inusitata; (Hor.) improvisa; speciem boni viri prae se ferre, prečinjavati se; sp. ridentis praebere, držati se na smieh; humana sp. et figura; navium; hoc in speciem (gledaš li na lice) varietatemque opus deforme non est; alqm subornare in speciem tabellarii; * in speciem montis, poput br. Odt. a) prividjenje na snu ili i na javi, san, sp. nocturna; consuli visa sp. viri. b) što se prikaže, pojavi duše, misao, pojam, ideja, hanc ideam nos recte speciem vocare possumus; sp. eloquentiae, viri boni; ideal; unus veram sp. senatus Romani cepit; (Hor. sat. 2, 3, 200.) qui species alias veris (drugi: veri) scelerisque tumultu permixtas capiet. 3) prilika, lik (izvanjsko čemu, naprama nevidljivu; sr. forma, figura), humana; sp. et colore et figurâ tauri; amplitudo cornuum et figura et sp.; sp. honesta; sp. libertatis, sloboda s vana; * sp. vanae, tlapnje, maštanje; na pose * liepa prilika, to * prirodna, vaccae, to umjetna, triumpho maximam sp. captiva arma praebuere; adhibere in dicendo sp.; (Quint.) non speciem expositionis sed fidem quaerere; takodjer sjajnost, magna sp., magna dignitas, magna majestas consulis; (Tac.) quae in publico sp.! (Hor.) si fortunatum sp. et gratia praestat; često i o ljepoti i divoti nebesâ, sp. candoremque coeli. Po tom izlika, prilika, speciem utilitatis habere; praebere sp. pugnantium, munitionum; quaedam humanitatis habent primam sp., pričinjavaju se na prvi pogled; per speciem auxilii ferendi; (Romulus) muri causam opposuit, sp. honestatis neque probabilem nec sane idoneam; specie, kako se vidi; ad, in speciem, prečinjavajuć se, (redje) in speciem, ad speciem, za nakit, praeda Macedonica omnis, ut viseretur, exposita — in ea regia, ubi non in praesentem modo speciem — sed in perpetuum usum fierent, Liv. 45, 33, 5.; vasa omnis generis usui magis quam [ornamento] in speciem facta, Liv. 41, 18, 1.; habebatque tam cultos (milites suos), ut argento et auro politis armis ornarit, simul et ad speciem, ut etc., Suet. Caes. 67. 4) prilika, slika, Jovis. 5) vrst, nec habentem ullam sp. suam, a nisu za se osobita vrst (kriepost); genus sui similes, specie autem differentes complectitur partes; takodjer (riedko) sgoda, slučaj, haec sp. incidit, Plin. ep. 10, 64.

spĕcillum, i, n. [specio] chiruržka sprava za razgledanje ranâ i nal., badalo.

spĕcĭmen, ĭnis, n. [specio] (ne nalazi se u pl.) 1) biljeg, znak, pokušaj, ogled, primjer, jamstvo, ingenii; animorum; specimen dare alcui, pokazati se za kušnju pred kim, ali Virg. georg. 2, 241. Tale dabit sp., dopustit će takovu kušnju; * Solis avi. 2) pregledalica, primjer, uzor, izgled, ideal, est in eo sp. humanitatis; sp. innocentiae; capere sp. naturae ex optima quaque natura.

spĕcio, exi, ectum, 3. [σκέπτω] (archaist. spicit, Plaut. mil. 3, 1, 100.) gledati, nunc specimen specitur, sad stoji do pokušaja, Plaut.

spĕciōse, adv. s * † comp. i † sup. [speciosus] liepo, sjajno, krasno, instratus equus, Liv.; † speciosissime aciem instruxit; † speciosius pugnaturus; (Hor.) arma speciosius (prikladnije) tractet.

spĕciōsus, adj. s comp. i sup. [species] 1) liep, ugledan vidjeti, liep, prikladan, pristao, krasan, * miracula, velika, divna; * speciosa locis fabula, gdje je liepih misli, izrekâ iz obila; * vocabula rerum, sgodne; * mulier; pak a) što je liepo čuti; causa; † nomina. b) † znamenit, opes. 2) liep na oko, ljepotom prevarljiv, -zamamljiv, titulus; vera potius quam dictu sp.; * damnum; * hunc introrsum turpem, sp. pelle decora.

spectābĭlis, adj. [specto] 1) vidljiv, corpus coeli; * sp. undique campus. 2) vriedan gledanja, ugledan, uzorit, * Niobe vestibus intexto Phrygiis sp. auro; * heros; † victoria.

spectācŭlum, i, n. [specto] 1) što se gleda, prizor, pogled, Euripi; rerum coelestium; luctuosum; * spectaclum (syncop.) ipsa sedens, svim na pogled, -gledanje; * non hoc ista sibi tempus sp. poscit; * admiranda levium sp. rerum; † sp. digna edere, čudesa junačtva; esse spectaculo; homini non amico nostra incommoda spectaculo esse nolim; finitimis populis spectaculo abeuntes fuisse; ut hostium quoque magnificum sp. esset; in scaenam prodire ac populo esse spectaculo, Nep.; alcui sp. praebere; sp. rerum humanarum praebere; * praebere spectacula, dati se ogledati; * spectacula capere, gledati; takodjer o čeljadi, * magnum. Na pose igra na theatru, u cirku, spectacula tributim dare; apparatissimum; circi; gladiatorum ili gladiatorium; † sp. ludicrum edere, glumu prikazati. 2) mjesto, odakle se gledaju igre, obično pl., pozorište, gledalište, † amphitheatar, theatar.

spectātio, ōnis, f. [specto] gledanje glume; navlast. kušnja, ogledanje novca, je li prav Cic. Verr. 3, 78, 181.

spectātor, ōris, m. [specto] gledalac, motrilac, rerum coelestium; mearum ineptiarum testes et sp. koji su na svoje oči gledali; na pose gledalac glume; izpitivalac, poznavalac, elegans formarum, Ter., virtutis, Liv.

spectātrix, īcis, f. [specto] gledalica, motrilica, Plaut.

spectātus, adj. s comp. i sup. [partic. od specto] izkušan, pouzdan, osb. o ljudih pouzdane glave, -poštenja, pouzdano valjan, izvrstan, uzorit, homo; castitas; id cuique spectatissimum sit, quod etc.; vir; femina spectatissima, in perfecto et sp. viro.

spectio, ōnis, f. [specio] t. t., paženje na auspicia (lietanje pticâ, munju itd.) po auguru, pa po tom većim poglavarom pripadajuće pravo, da sami na auspicia paze, nos augures nuntiationem solum habemus, consules et reliqui magistratus etiam spectionem; Cic. Phil. 2, 32, 81. Kako su Rimljani držali, prelazila su u državnih poslovih auspicia, znamenja božje volje, na poglavare izabrane auspicato, a nipošto neposredno na augure, koji su bili homines privati, ako nisu bili u službi državnoj. Tako ih nije išlo pravo u ikojoj stvari, koja je bila respublica, upitivati auspicia, od svoje strane, nego su ih mogli samo motriti i tumačiti, kada ih je poglavar pozvao, što je činio pozivom, te mihi in auspicio esse volo, Cic. de div. 2, 34, 71. Kada je prizvani augur opazio auspicia, javio je posljedak ili riečmi: silentium esse videtur [sr. silentium 3)], ili mu je rekao: alio die, t. j. da comitia taj dan ne mogu biti, jer se je opazio vitium. To očitovanje zvalo se je nuntiatio (a nepovoljno obično obnuntiatio). Prama tomu nije išla augure spectio, t. j. pravo da za se nebo motre (de coelo servare) i za se znamenja božje volje ištu. Kod spectio je bilo već to dosta, ako je poglavar rekao se servaturum (ili servasse) de coelo, te se više nisu mogla comitia onaj dan držati (comitia impedire).

specto, 1. [intens. od specio] 1) gledati, razgledati, motriti (jer je tko rad znati što koristna, što mu pamet zanima; sr. cerno, intueor, contemplor, considero, video), neque nos, qui haec spectavimus, quidquam novi vidimus; sp. alqd et visere, in nos solos; u pril. alte sp., u visinu gledati, na veliko smjerati; (Plaut.) ad dextram, huc ad me; in alqm. Navlast. u theatru gledati, ludos; Megalesia; * fabulam; * poëmata Pupi; * poëtas; * populo spectante; * spectatum admissi; * subst. spectans, gledalac; * spectandus, vriedan gledanja, in certamine oculis nigris; * dieće se čemu gledati, spectant oculi te mille loquentem; quem totum tribunal spectat. 2) tp. a) razmatrati, razgledati, izpitivati, iztraživati, * spectatur in ignibus aurum; hunc igni spectatum arbitrantur, da je izkušan. Po tom suditi, razsudjivati, alqm ex trunco corporis; non ex singulis vocibus philosophi spectandi sunt; quod non tam studiose in nobis quam in histrionibus spectari puto. b) gledati na što, težiti na što, raditi, nastojati o čem, obzirati se na što, magna; fugam; hoc spectans, sa ut; ad alqd; quid spectans, s kojom namjerom; o stvarih, smjerati-, odnositi se na što, quorsum, quo haec, haec omnis oratio sp.? ad arma, ad seditionem rem sp.; sp. ad perniciem; ad bene beateque vivendum; alqd eo, huc, ut. c) o mjestih, gledati kamo, stajati-, biti gdje, ad fretum; collis ad orientem solem sp.; ad meridiem; in Etruriam; Aquitania inter occasum solis et septentriones t. j. sjeverno-zapadno; sp. in septentrionem; Acarnania solem orientem; prora sp. sepulcrum, obrnut je; * vestigia omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum; takodjer o narodih, Belgae in septemtriones.

spectrum, i, n. [specio] (riedko) slika u duši, pomisao, predstava, grčki εἴδωλον.

1. spēcŭla, ae, f. [dem. od spes] malo nade.

2. spĕcŭla, ae, f. [specio] visina, s koje se može na okolo gledati, paziti, čardak, praedonum adventum significabat ignis ex sp.; tp. esse in speculis, paziti, vrebati; * u obće svako visoko mjesto, vis, alta; montis; clamorem e speculis (sa gradskih zidova) edunt.

† **spĕcŭlābundus**, adj. [speculor] vrebajući; s acc. sp. ex altissima rupe idemtidem signa.

† **spĕcŭlāria**, ium, n. [speculum] prozor.

spĕcŭlātor, ōris, m. [speculor] uhoda (koji se potajno pošalje, da uhodi; sr. explorator); tp. izpitivalac, iztraživalac.

spĕcŭlātōrius, adj. [speculator] uhodni, uhodski, navigia, naves; † caliga, što no ju nose speculatores (u vojsci.)

spĕcŭlātrix, īcis. f. [speculor] (riedko) uhoda, furiae sp. et vindices facinorum et scelerum.

spĕcŭlor, dep. 1. [2. specula] 1) intrans. vrebati, ogledati se, in omnes partes. 2) trans. paziti, vrebati na što, uhoditi, alqm; consilia alcjs; omnia; (Just.) incendia villarum de muris; quae fortuna esset; speculandi causâ.

spĕcŭlum, i, n. [specio] zrcalo, ogledalo, (Phaedr.) sp. (gladka površina) lympharum. 2) prenes. zrcalo, prilika, sp. video, Plaut.; quae (parvos et bestias) putat esse specula naturae.

spĕcus, ūs, m. (n. jedn. Virg. Aen. 7, 568. sp. horrendum) [σπέος] 1) pećina, špilja u kamenu, odulja, prostranije, na strani, kamo se mogu zaklanjati ljudi i životinja, spremati stvari, naravska ili izkopana (sr. spelunca, antrum), loca montuosa et ad specus angustiae vallium, doline tako uzke, da su bile nalik pećinam, Caes. b. c. 3, 50, 4.; lucus erat, quem medium ex opaco specu fons perenni rigabat aqua; ex infimo specu vocem redditam ferunt; in eam speluncam penetratum cum signis est, et ex eo loco obscuro multa vulnera accepta, donec altero specus ejus ore (nam pervius erat) invento, utraeque fauces congestis lignis accensae; * quae nemora aut quos agor in sp. etc.? quibus antris egregii Caesaris audiar etc.? * in defossis specubus; † specus fodere; † in agris et in omnibus fere villis sub terra sp. condendi frumenti gratiâ clam habere; (Tac. Germ. c. 16.) solent et subterraneos sp. aperire (= terram effodiendo specus facere) eosque multo insuper fimo onerant, suffugium hiemi et receptaculum frugibus; takodjer ustava, subterranei. 2) * prenes. dubljina, šupljina, vulneris, alvi.

* **spēlaeum**, i, n. [σπήλαιον] duplje, špilja.

spēlunca, ae, f. [σπῆλυγξ] duplje, špilja, raka, grobnica (kano mračno i grozno mjesto; sr. antrum, specus), in sp. jacet; (Virg. Liv.) o špilji Cacovoj (Cacus), (Virg.) Scyllinoj; (Tac. Suet.) kano nom. pr. ime vladanja (imanja) Tiberijeva kod Terracine.

spērābĭlis, adj. [spero] čemu se je nadati, jedn. Plaut. Capt. 3, 3, 3.

Sperchēos ili -ius, i, m. [Σπερχειός] rieka u Thessaliji. Odt. a) * Sperchēis, ĭdis, f. adj. sperchejski. b) * Sperchīōnĭdes, m. koji stanuje na Spercheju, posperchejac.

sperno, sprēvi, sprētum, 3. 1) odmicati, udaljivati, opes auxiliaque a me segregant spernuntque se, Plaut. 2) ne mariti-, ne hajati za što, zametati, prezirati (sr. contemno, despicio, aspernor), sp. et pro nihilo putare alqm; alqd; veritatem; Ennii Medeam; * dulces amores; * cibum; * consilium; * monentem vera; deos, Liv.; * numina divum; saxis spretis, Liv.; (genus orationis) spretum et pulsum foro,

Cic. or. 13, 42.; non spernendus auctor, kojega ne treba zametati, kojemu se može vjerovati; (Tac.) spernendus morum, radi vladanja; * s. inf.

spēro, 1. [spes] očekivati, u obće, pak a) očekivati što dobra, nadati se čemu, ufati se u što, uzdati se u što, alqd; victoriam ab alqo; omnia ex victoria; † alqd de alqo; † alqd ex copiis; s abl. instr., quibus (tormentis) ipsi magna speravissent, s čim su se nadali velike stvari opraviti, Caes. b. c. 2, 16, 3.; meliora, bene, recte, dobru se nadati, bene sp. de alqo; (Plaut.) deos sperare, nadati se u bogove; Germanos, qui ab ipsis sperentur, Tac.; s acc. c. inf. fut., a i s inf. praes. o radnji, koja je jur počela i još traje ili će odmah i pouzdano nastati (sr. polliceor), ut sperem te mihi ignoscere; magnitudine poenae reliquos terreri sperans; s inf. perf. kad se radi o poslovih, gdje se nada i želi, da su se izpunili, ali ne znajući, je li se to već sbilo, ili pak kada se nada posljedicam svršene radnje, spero me tibi causam probasse; me liberatum metu; quorum mentes nondum ab superiore bello resedisse sperabat; visura (= se visuram esse) speraret Ulixen, jedn. Prop. 2, 9, 7.; s. fore, futurum esse ut, koje u značenju nenalazećih se oblika intrans. verbâ, koje neka bi se bolje iztaklo, da će se radnja jednom sbiti, a ne zna se kada; * ellipt., alqm perpetuum sc. fore, nadati se u čiju trajuću ljubav, semper amabilem sc. te fore; ut spero (kano parenthesa); fiet aliquid, spero, Ter.; partic. kano subst. speratus, sperata, zaručnik, zaručnica, Plaut. b) očekivati što zla, bojati se, * haec; * dolorem; * deos memores fandi atque nefandi; * s acc. c. inf.; (Cic. p. Rosc. A. 4, 10.) id quod non spero, čega valjda ne bude; s ironijom Cic. de or. 3, 13, 51. haec satis spero vobis molesta videri.

spēs, ěī, f. (u pl. u class. govoru samo nom. i acc.) 1) nada, ufanje, alcjs rei u što; Antiochi spe fiduciaque, nadajuć se i uzdajuć u A.; spem habere, in spem venire ili ingredi, adduci, spes me tenet, spe duci s acc. c. inf.; takodjer (Cic. p. Mil. 2, 5. Att. 15, 20, 2.) spem habere ad; spe niti; sum in magna spe, veoma se nadam, ali pax est, magna auxilia sunt in spe, nadaju se velikim itd.; quod nulla equidem habeo in spe; omnia bona in spe habere; spem alcui facere, dare, inferre, injicere, afferre, ostendere, ostentare; spes ostenditur; (Liv.) sicunde sp. aliqua se ostendisset; spem capere, (Liv. 4, 15, 1.) spem regni concipere; (Liv. 28, 18, 5.) spem potiundae Africae affectare; (Liv. 5, 4, 10.) si non ante abscedimus quam spei nostrae finem captis Vejis imposuerimus, nego li nam se izpuni nada osvojenjem V.; spem nancisci; sp. in fuga sita est alcui; residet sp. in virtute tua; nulla alia nisi in eruptione spes est; sp. est in verbis; reliqua est in tribunis, još se je uzdati u tribune; omnem spem salutis in virtute, omnem spem otii in Pompejo ponere; in alqo magnam spem dignitatis suae collocare; in praemiis humanis spem ponere rerum suarum; id in optima spe pono, to mi zadaje najbolju nadu; sp. consistit in alqa re, (Liv.) sp. affulget; de spe decedere, Ter.; spem dimittere, deponere, tollere, perdere, † abjicere, † projicere; spe dejici, a spe repelli, spe labi; spes discedit, destituit, (Liv.) ad irritum cadit; spem incidere, praecidere, eripere, (Ter.) adimere; (Ter.) sp. me frustrata est; si meam spem vis improborum fefellerit atque superaverit; et de expugnando oppido et de flumine transeundo spem se fefellisse intellexerunt; (Liv. 5, 5, 7.) ipsi per intermissiones has intervallaque lentiorem spem nostram facimus, zatežemo; (Liv.) pleni divinae humanaeque spei, u bogove i ljude; praeter, contra spem; contra spem omnium; partim spe (obećavanjem) partim metu; (Liv.) in spem legis erexerant; ad spem, po nadi; adolescentes summae spei; † summae spei, summae indolis juvenes duos; † quibus recta et indoles est et bona sp. sui; † egregiae spei filia; res maximae spei maximaeque utilitatis; † legiones summae spei, od kojih se je moglo nadati najvećemu; omnes spes atque opes concidisse; * leniter in spem arrepere, privrebati; † scribere alqm in secundam spem, zapisati mu drugi dio; † in secundam sp. (kano budući drugi nasljednik) natus; meton., * ono, čemu se tko nada, u što se uzda, uzdanje, Aeneas sp. Teucrum; sp. gregis, o mladih kozah; spem interceperit anni; vestras spes (brodove) uritis; Spes personif., božica nade. 2) u obće očekivanje, bellum spe omnium serius, kašnji nego je itko očekivao; omnium spe celerius; foris mala res, spes multo asperior; * deterius spe; * melius pejusve sua spe.

sphaera, ae, f. [σφαῖρα] 1) okruglica (znanstveni naziv mathematične okruglice; sr. globus); navlast. a) astronomična okruglica neba, globus. b) put na okolo planetâ.

† **sphaeristērium**, ii, n. [σφαιριστήριον] mjesto za loptanje.

Sphaerus, i, m. [Σφαῖρος] 1) Stoik, učenik Zenonov. 2) njeki oslobodjenik Augustov, Suet.

Sphinx, gis, f. [Σφίγξ] njeka nepodoba ženska kod Thebâ, koja je svakomu prolazniku zadavala zagonetku, pak ako je ne bi odgonenuo, ona bi ga razkidala, Plaut. Suet. (sr. Oedipus).

spīca, ae, f. (riedko i starinski -cum, i, n.) 1) žitni klas, vlat, * † klasasto bilje. 2) * najsjajnija zviezda u zviježdju djevojka, klas.

* **spīceus**, adj. [spica] od klasova, od vlatova, messis, žita; corona; serta.

spīcŭlum, i, n. [dem. od spicum; pogl. spica] 1) šiljak, rt, osb. željezni na koplju, * na strjelici, sp. calami Cnosii, kretske strjelice; Cynthiae; * žalac, pčele, bodljika skorpijuna (štipavca), * stršljena. 2) * meton. koplje, strjelica.

spīna, ae, f. 1) * † trn (bodljika na ruži ili naliku grmlju; sr. sentis); * † trnje, drača. Na pose a) bodljika na njekoj životinji, kanoti ježu, aliae animantes spinis hirsutae. b) * † hrbtenica, kičmenica; * ledja, hrbat. 2) prenes., a) ciepanje dlake na četvero, sitnina, zamrsak, spinae definiendi, disserendi, partiendi; vellere spinas. b) (Hor.) o pogrješkah, brigah, požudah, quid te exempta levat spinis de pluribus una? spinas animone ego fortius an tu evellas agro.

* † **spīnētum**, i, n. [spina] trnjak.

* **spīneus**, adj. [spina] trnov, trnjan, vincula.

* **spīnĭfer**, fĕra, fĕrum, adj. [spina-fero] trnov, bodljiv.

spīnōsus, adj. s comp. [spina] 1) pun trnja, bodljiv, * herbae. 2) tp. a) * bodljiv kano

trnje, curae, koji dlaku ciepa na četvoro, -na tanko ide, oratio; disserendi genus; haec spinosiora prius ut confitear, me cogunt quam ut assentiar.

spinther, ēris, n. [σφιγκτήρ] narukvica, grivna, Plaut.

spintrĭa (spinth.), ae, m. [od σφιγκτήρ] njeka vrst sramotnih ljudi, Tac. Suet.

spinturnīcium, ii, n. [dem. od spinturnix] mala zlokobna ptica, jedn. Plaut. mil. 4, 1, 42.

spīnus, i, f. [spina] trn crni, crni glog (prunus spinosa Linn.), Virg.

spīra, ae, f. [σπεῖρα] * uvoj, anguis.

spīrābĭlis, adj. [spiro] koji se može disati, kano zrak, animus, natura; * coeli lumen sp., za život.

spīrācŭlum, i, n. [spiro] oduška, * spiracula Ditis, o špilji Plutonovoj (jer se je držala donjega svieta).

spīrāmentum, i, n. [spiro] 1) oduška, pukotina, puklina, strieka, * seu plures calor ille vias et caeca relaxat sp. (žile), novus veniat qua sucus in herbas; * tenuia cerâ sp. linunt; * spiramenta animae, dušnik, grkljan; * sp. flammam exhalantia (o ustiju); (Just.) cavernarum. 2) (Tac.) vrieme koje se pokazuje disanjem, odušak, pausa, per intervalla ac spiramenta temporum.

spīrĭtus, ūs, m. [spiro] 1) puhanje, duhanje (sr. anima, aër), * Boreae; * attractus ab alto sp., † aër semper movetur spiritu aliquo. 2) disanje, pak i ono što se diše, zrak, uzduh, aër spiritu ductus; spiritu in pulmones anima ducitur; anima, quae ducta sit spiritu; * neque habet, quas ducat spiritus, auras; hujus coeli; quid est tam commune, quam sp. vivis, terra mortuis, mare fluctuantibus? 3) duh, ćuh, hak, disanje, spiritum ducere, reddere (disati); usque ad extremum spatium nullum tranquillum atque otiosum sp. ducere, dahnuti; cum sp. ejus esset angustior; versus multos uno spiritu (na jedan dušak) pronuntiare; * Chimaerae; * taeter sp. manat ore; extremo spiritu ludere; usque ad extremum sp.; † sp. linquit, nestaje sape, duha; na pose a) duša, život, spiritum patriae reddere; ne sp. ei auferatur; † sp. adimere; † spiritus finis; extremum sp. effundere in victoria; (Tac.) si effundendus sp. sub oculis inimicorum foret, sp. ante quam ultionem amissuros; * per quae sp. et vita redit bonis post mortem ducibus; duh, poëtam quasi divino quodam spiritu inflari; divino spiritu contineri. b) * uzdisanje, uzdah, uzdisaj. c) duh = viva vox, carent libri spiritu illo, propter quem majora eadem illa cum aguntur, quam cum leguntur, videri solent, Cic. or. 37, 130; excitat qui dicit, spiritu ipso, Quint. 10, 1, 16. d) dielak vremena postajući dahom, Cic. de or. 3, 48, 184. 4) trop. a) duša, duh, * dum sp. hos regit artus; * morte carens sp. b) duh, ćud, misao, * avidus, lakoma ćud; hostiles, Liv.; sp. nobilitate dignos capere, Curt.; na pose, duh pjesnički, uzhit, zanos, spiritu divino tactus; (Tac.) quanto non solum ingenio ac spiritu, sed etiam eruditione et arte; * mihi spiritum Grajae tenuem Camoenae Parca dedit; * acer sp. (silan zanos) et vis; (Quint.) in rebus sp., veliki polet; spiritus magnificentia; sublimis sp. (in carminibus); o govorniku, elatus abunde sp.; beatior sp. c) jaki duh, hrabrost, srdčanost, pouzdanje u se, samosviest, ali takodjer ponos, oholost, obiest, prkos i nal., no u ovom značenju nigda u gen. dat. abl. pl. (sr. arrogantia, insolentia), ingentis spiritus vir; * qui sp. illi (dat.), qui vultus; regio spiritu; Dolabellae; feroces; spiritus facere; res gestae meae mihi nescio quos sp. attulerunt; his rebus tantum fiduciae ac spiritus Pompejanis accessit; magnam sibi auctoritatem magnosque sp. in re militari sumere; tantos sibi sp., tantam arrogantiam sumpserat; sp. tribunicii, patricii; tribuni animos et spiritus; spiritus remittere; * corpore majorem rides Turbonis in armis spiritum et incessum; † altiores sp. sumere; † qui probe nosset spiritus ejus; † spiritus alcjs (ljutinu) mitigare.

spīro, 1. I) intrans. 1) duhati, puhati, piriti, lahoriti, * Zephyri; † venti a Pontico mari; * di spirate secundi, dajte povoljan vjetar; u pril., * alcui, u prilog raditi. Pak a) * dušuć ili pušeć se izlaziti, flamma e pectore, suklja. b) * šumjeti, vada; freta. c) * mirisati, thymbra graviter. 2) disati, dum sp. potero; * ignibus, odisati; pak (riedko) živjeti, ab eo spirante defendi; u pril a) disati, živjeti, videtur Laelii mens sp. in scriptis; * spirantia exta, koja se još puše; * aera, * signa, živa. b) * biti zanosit, uzhićen, quod sp. et placeo tuum est. II) trans. disati, odisati, * ignem naribus; * semper frigora; tp. = težiti na što ili za čim, tegnuti za čim, raditi oko čega, biti pun čega i nal., tribunatum; † majora; * tragicum satis; * immane (od gnjeva); * amores, samom ljubavlju; * odorem, mirisati.

spisse, adv. s comp. [spissus] upr. gusto, nabijeno, class. samo tp. polako (sr. spissus), sp. atque vix pervenire ad alqm, jedn. Cic. Brut. 36, 138.

spissĭgrădus, adj. [spisse-gradior] polako idući, jedn. Plaut. Poen. 3, 1, 3.

spisso, 1. [spissus] učiniti da sgustne, * ignis spissatus, sgusnuo.

spissus, adj. s comp. i † sup. 1) gust, sbijen (sr. densus, artus, angustus), tunica, debela, Plaut.; * coma; * grando; * arena; † nubis; laurea sp. ramis; * theatrum, sedilia, dubkom puna. 2) tp. zamršen, pak polagan, spor, sp. sane opus et operosum; etiam si id est aliquanto spissius (objectivno) aut ego sum tardior (subjectivno); omnia adhuc tarda et sp.; et principia tarda sint et exitus tamen sp. et producti (otegnuti) esse debent.

splendeo, ui, — 2. sjati se, svietliti se, blistati se (ponajv. u velike i silno radi obilja i bogatstva; sr. niteo, fulgeo), * pontus tremulo sub lumine; (Plaut.) splendens stella candida; * labra splendentia; * nisi temperato splendeat (lamna) usu; * purpureus pannus, late qui splendeat; * cui paternum splendet in mensa tenui salinum; u pril., virtus splendet per se; sp. alienâ invidiâ velle; * Lacaenae splendet adulterae famosus hospes; * Glycerae nitor splendentis Pario marmore purius.

splendesco, — — 3. [splendeo] * sinuti, zasijati, zasjati se, zasvietliti se; u pril.,

alqd oratione; canorum illud in voce, *zajeknulo;* † perfectum opus absolutumque est, nec jam splendescit lima, sed atteritur.

splendĭde, *adv. s comp. i sup.* [splendidus] *1) sjajno, svietlo, krasno,* ornare convivium; se gerere, *gospodski živjeti;* declamare; acta aetas honeste ac sp.; † sp. natus, nata; † splendidius *(slavnije)* bellum gerere; * spl. *(na svoju slavu)* mendax; sp. dicta. *2) živahno,* simpliciter et sp. loqui, *jedn. Cic. de or.* 2, 16, 68.

splendĭdus, *adj. s comp. i sup.* [splendeo] *1) sjajan, svietao (pogl.* splendeo), candor splendidissimus; * sol splendidior; * fons; * bilis; *prenes.,* arbitria, *svetčana presuda (misli se pri tom na sjajnoću sudačke stolice itd.). 2) tp. a) sjajan, svietao,* nomen; * verba. *b) sjajan, svietao, krasan, slavan,* civitas; homo, *kojemu je do sjajnosti;* splendidus, non sumptuosus; ratio dicendi; oratio; * fama; * facta; * rectius hoc et splendidius multo est, *mnogo mi više nosi slave i užitka;* * dominus, *vriedan da mu se zavidi. c) sjajan, svietao = ugledan, uzorit, izvrstan,* eques; homo; † femina; *(Tac.)* splendidissimus quisque *(opp.* gregarius miles).

splendor, ōris, *m.* [splendeo] *1) sjajnost, svjetlost, jasnota,* ut sp. meo sit clipeo clarior, coelum ut est splendore plenum, *Plaut.;* * argenti; * flammae. *2) tp. a) sjajnost, gizda u načinu života itd.,* omnia ad gloriam splendoremque revocare; vitae; erat in verborum splendore elegans. *b) sjajnost, ugled, slava, vrstnoća, krasota, divota,* dignitatis suae splendorem obtinere; summorum hominum; summo sp. homo ac virtute praeditus; imperii; † familiae; equestris *(vitežkoga stališa);* vitae; tantus animi sp. et tanta magnitudo fuit, ut, *Cic. Brut.* 77, 268.; * parum splendoris habere, *o riečih, koje nemaju poetične vriednosti. c) ures, nakit,* ordinis, *Cic. p. Caec.* 10, 28. *d) jasnota,* vocis; verborum.

splēnium, ii, *n.* [σπλήνιον] *zavoj na ranu, Plin. ep.*

Spōlētium, ii, *n. grad u Umbriji, sada Spoleto. Odt.* **-tīnus,** *adj. spoletijski; subst.* **-ni,** ōrum, *m. Spoletjani.*

spŏliātio, ōnis, *f.* [spolio] *plienjenje, odiranje, pljačkanje, otimanje, lišavanje, gubitak,* sacrorum; dignitatis; consulatus; in tanta sp. omnium rerum.

spŏliātor, ōris, *m.* [spolio] *otimač, odor, pljačkaš.*

spŏliātrix, īcis, *f.* [spolio] *otimačica, pljačkašica,* Venus, *jedn. Cic. p. Cael.* 21, 52.

spŏliātus [*partic. od* spolio], *adj. samo u comp. oplienjen, opljačkan, jedn. Cic. Att.* 6, 1, 4. nihil illo regno spoliatius.

spŏlio, 1. [spolium] *1) svlačiti komu odielo, lišiti odiela,* alqm; hominem; jacentem veste; alqm vestitu. *2) plieniti, pljačkati (u ratu, ljude i mjesta; sr.* populor, diripio, privo), *u obće, lišiti koga čega,* corpus caesi hostis; Gallum caesum torque; spoliatis eorum domibus; fana sociorum; fana; regem spoliatum ex provincia expilatumque dimittere; alqm argento; * vitâ; alqm regno paterno atque avito, dignitate, omnibus rebus; Gallia omni nobilitate spoliaretur; philosophiam, quae sp. nos judicio, privat approbatione, omnibus orbat sensibus; * hiems spoliata capillos; *absl., plien uzeti, grabež osvojiti.*

spŏlium, ii, *n. 1)* * *oderana koža koje životinje,* leonis; viperei monstri; pecudis. *2) ubijenu neprijatelju oteto oružje, pak neprijatelju oteti plien u obće, takodjer svaki plien, svaki grabež, osb. u pl. (sr.* praeda, manubiae, exuviae), spolia caesorum legere, detrahere; sp. opima *pogl.* opimus; sp. classium; † navalia; agrorum, *sa polja;* aliorum spoliis nostras facultates augeamus; Turnus ovat spolio; * spolium sceleris, *o zlatnoj kosi, koju je Scylla ugrabila svomu otcu;* * nec quisquam e nostris spolia cepit laudibus, *nije nitko oteo itd.; pak i ono, što se dobije kano nagrada, nadvladavši neprijatelja,* ne ornamentis ejus omnibus Sex. Naevius pro spoliis abutatur; sese consulatum ex victis illis spolia cepisse; * *pobjeda,* sp. ampla refertis *(ironijski).*

* **sponda,** ae, *f. 1) nogači postelje, -divana. 2) meton. postelja, divan, počivalo.*

spondālia (-daulia), ōrum, *n. žrtvena pjesma uz sviralu, veoma dvojb. pri Cic. de or.* 2, 46, 193. *(gdje po svoj prilici treba čitati* sua sponte aliena).

spondeo, spŏpondi, sponsum, 2. [σπένδω] *1) publicist. i jurist. izraz, zavjeriti se, zateći se, obreći, obećati (sr.* sponsio), *navlast. na sudu,* alqd; pro alqo, alqd pro alqo, *jamčiti se, ujamčiti se;* pacem; de alqo; alcui alqd; sponsio, quam spoponderat; *(Hor.)* hic (sponsum) vocat; *(Plaut.)* gnatum alcui, *zaručiti; subst. a)* **sponsus,** i, *m. vjerenik, zaručnik;* * *prosac. b)* **sponsa,** ae, *f. vjerenica, zaručnica. c)* **sponsum,** i, *n. obrečeno, obećano, ujamčeno, Hor. 2) tp.* sp. animis *(Liv.), tvrdo se nadati;* † sibi; * omnia digna; † ingenium magnum virum; * placidum spondentia sidera.

spondēus (-dīus), ēi, *m.* [σπονδεῖος] *spondej — — stopa, koja se je upotrebljavala u polaganih, svetčanih melodijah pjesama pri žrtvah ljevanicah.*

spongia, ae, *f.* [σπογγιά] *spužva; prenes., oklop poput spužve; dvoumno,* Ajax in spongiam incubuit, *Aug. pri Suet. Aug.* 85.

sponsa, *pogl.* spondeo *1) b).*

sponsālia, ōrum, *n.* [sponsalis *od* spondeo] *1) vjeritba, zaruka, 2) vjeritbena gostba.*

sponsio, ōnis, *f.* [spondeo] *public. i jurist. izraz, svetčano obricanje, pri razpravah, ugovorih, savezih, jamčenje, u obće svetčani ugovor, prava pogodba,* facere; non foedere, sed per sponsionem pax Caudina facta est *(Liv.* 9, 5, 2.); tam sponsiones quam foedera sancta esse; sponsione se obstringere, *vjeru zadati;* sp. interponere; sp. acceptam facere; sponsione defendere; Ocricolani sponsione in amicitiam accepti; per indutias sponsionem faciunt, uti proficiscerentur; *napose u civilnih parnicah, obricanje s jedne i s druge strane (uzajmice), pogodba stranaka, da će onaj, koji izgubi, dobitniku izplatiti njeki novac, njeka vrst oklade,* sp. facere cum alqo, de societate, sponsione lacessere; vincere sponsione, *o parcu, koji ponudja, da bude* sponsio, vincere sponsionem, *o pozvanu parcu, dobiti novce, za koje su se pogodili, okladili. Na pravna sredstva naime, kojimi je praetor kod Rimljana branio privatnu svojinu, išle su tako zvane possessorne naredbe ili interdicti (sr.* interdictum). *Namjera im je bila koje uživanu kakvu svojinu obraniti od smetanja* (interdicta retinendae possessionis *ili* prohibitoria), *koje izgubljenu svojinu opet povratiti* (interdicta recuperandae possessionis *ili* restitutoria, exhibitoria, recuperatoria). *Kako se je obično postupalo pri tom* interdicto contendere *stranaka, ako se obtuženik praetorskomu edictu pokoravao nije, te je došlo do civilne parnice, gdje je* sponsio *odlučivala, sr. Jordana Cic. p. Caec. str.* 37 *sl. O formulah, koje su se obično pri sponsijah rabile, valja po Jordanu na str.* 40 *iste knjige pamtiti ovo:* ‚Omnes sponsiones concipiuntur particula SI; si condicio ipsa sponsionis negativam continet sententiam, NON additur. Ubi non sponsiones ipsae recta oratione proponuntur, sed ab alio obliquo sermone referuntur, SI in NI [*sr.* ni]. SI NON in NI NON mutari solet'. *Sr. glavna mjesta Cic. off.* 3, 19, 77. cum is (Lutatius) sponsionem fecisset, NI VIR BONUS ESSET. *Verr.* 5, 54, 141.; *Verr.* 3, 57, 59. *p. Caec. c.* 16, in *Pis. c.* 23. *p. Quint. c.* 8, 27. *Fam.* 7, 21.

sponsor, ōris, *m.* [spondeo] *jamac (u obće; sr.* vas, praes), sponsores pro Pompejo; sp. promissorum; de mea voluntate; *(Hor.)* quo sponsore res teneatur *gl.* teneo; * *o jednoj boginji.*

sponsum, *gl.* spondeo *1) c).*

1. sponsus, ūs, *m.* [spondeo] *(riedko) =* sponsio *b.)*

2. sponsus, i, *m. gl.* spondeo *1) a).*

sponte, *abl. sing. f. neupotrebljavanoga* spons, tis, [*od* spondeo], *1) u prosi s abl.* meâ, tuâ, suâ etc., *pred njim, sâm sobom, -po sebi, svojevoljno (ne po sili ili nagovoru; sr.* ultro), meâ, tuâ, suâ sp. facere, *od svoje volje;* tuo judicio et tua sp.; suâ sponte et voluntate facere *(po svojoj volji i ćudi);* non sua sp. sed rogatum; non solum a me provocatus, sed etiam suâ sp.; esse divinius, quod ipsum ex se suâ sp. moveatur, quam quod pulsu agitetur alieno; is ardor, qui non alieno impulsu, sed sua sp. movetur; * † *samo* sponte; † sponte *(s voljom ili po volji)* Antonii; † sp. legatorum; † cujus sp. *2) sam na svoju ruku, sâm, bez ičije pomoći, samostalno, sâm sobom, po sebi, svojevoljno,* suâ sp. bellum movere; cum iis suâ sp. persuadere non posset; aut senatui parendum de salute rei publicae fuit, aut aliud consilium instituendum, aut suâ sp. faciendum, *ili je trebalo samovlastno raditi;* neque id meâ sp. prospexi, *svojom glavom; takodjer jedn. Cic. legg.* 1, 17. alienâ sp., *ali samo poradi sklada naprama protivnomu pred njim* suâ sp.; ignis suâ sp. exstinguitur, *sâm sobom;* * stellae sp. suâ jussaene vagentur et errent; * sp. suâ sandix pascentes vestiet agnos; * sp. suâ quae se tollunt in luminis oras; * quos (fructus) ipsa volentia rura sp. tulere suâ; *takodjer ne imajući se u što ugledati,* suâ sp. instituisset, *jedn. Cic. Verr.* 2, 1, 43. *3) o stvarih,* suâ sp., *sam sobom, po sebi,* res quae suâ sp. scelerata est; virtus suâ sp. laudabilis; quia sua sp. squalidiora sunt; quae suâ sp., etiamsi tu id non agas, cadunt plerumque numerose.

sportella, ae, *f.* [*dem. od* sporta] *košarica za jestvine, u košarici dane hladne jestvine, Cic. fam.* 9, 20, 2.; † *košarica, košić u obće.*

† **sportŭla,** ae, *f.* [*dem. od* sporta] *upr. pletena košarica, košić, pak u njem clientom i drugoj čeljadi niže ruke poslan maleni dar jestvinâ; po tom a) igre pripravljene radi naroda. b) dar, poklon u obće.*

* **sprētor,** ōris, *m.* [sperno] *koji ne mari, -prezire.*

spūma, ae, *f.* [spuo] *pjena (vode, u ustiju itd.),* cum spumas ageret in ore; * per armos sp. fluit *(o nerastu, vepru);* * *o zmiji;* * albentes sp. *morske,* * salis; *absl.;* * *krvi;* * sp. argenti, *srebrna pjena, gladčina, ljuskasti talog od olova, u kojem imade srebra, i od srebra kad se ono čisti.*

spūmesco, — — 3. *zapjeniti se, jedn. Ov. her.* 2, 87.

* **spūmeus,** *adj.* [spuma] *pjenast, pjeneći se,* Nereus; unda; saxa, *zapjenjeno.*

* **spūmĭfer,** fĕra, fĕrum, *adj.* [spuma-fero] *koji nosi pjenu, pjeneći se.*

spūmo, 1. [spuma] *1) intrans. pjeniti se,* * spumans salum; * aper; * spumantia frena; * exhausto ubere *(o kravljači);* * plenis labris *(o vinu);* † spumante rictu. *2) trans.* * *zapjeniti, zaklapiti,* spumata saxa.

* † **spūmōsus,** *adj.* [spuma] *pjenav, pjenast, pjeneći se.*

* **spuo,** spui, spūtum, 3. *pljuvati,* sicco ore terram, *prašinu.*

spurce, *adv.* [spurcus] *smradno, pogano,* dicere; perscribit spurcissime *(najpoganijimi riečmi)* quas ob causas fecerit.

spurcĭdĭcus, *adj.* [spurcus-dico] *smradno-, pogano govoreći, jedn. Plaut. Capt. prol.* 56.

spurcĭfĭcus, *adj.* [spurcus-facio] *koji smradi, -pogani, jedn. Plaut. Trin.* 4, 1, 7.

spurco, 1. [spurcus] * *poganiti, opoganiti, ognjusiti, uprljati; (Cic.)* helluo spurcatissimus, *najpoganiji.*

spurcus, *adj.* [*možda je u rodu sa* porcus] *(rieč ponajv. prostoga govora) svinjski, smradan, pogan, gnjusan; prost (po ćudi ili stališu),* tempestas; * saliva; homo spurcissimus; *(Hor.)* Dama.

Spūrinna, ae, *m. 1)* haruspex, *koji je Caesara opominjao, neka se čuva 15. marta (ožujka). 2)* Vestricius S. *za cara Othona, lyrski pjesnik, Tac. Plin. ep.*

1. spūrius, *adj. nezakonsko diete, kopile,* o *Parthenicih (sr.* Partheniae), *pri Just.* 20, 1, 15.

2. Spŭrius, *skraćeno* Sp., *rimsko ime.*

spūtātĭlĭcus, *adj.* [sputo] *upr. vriedan da se popljuje = vriedan preziranja, jedn.* Sisenna, *u Cic. Brut.* 74, 260.

spūtātor, ōris, *m.* [sputo] *pljuvač, jedn. Plaut. mil.* 3, 1, 52.

spūto, 1. [*intens. od* spuo] *(Plaut.) 1) pljuvati,* sanguinem. *2) na-, popljuvati,* morbus qui sputatur *(možebit padavica).*

spūtum, i, *n.* [spuo] *pljuvačka, pljuvotina (sr.* saliva), * *pl.*

*

squāleo, ui, — 2. *1)* * *biti hrapav, stršiti,* squalentes conchae; maculae auro squalentes; picti squalentia terga lacerti; tunica auro, *kano ljuskami pokrita zlatom. 2)* * *biti hrapav od smrada, biti smradan, -pogan, -nečist (tužan i zanemaren vidjeti; sr.* sordeo), fastigia musco; arva; *prenes., nečistim odielom i licem žalovati,* municipia; civitas.

squālĭde, *adv.* [squalidus] *(samo u comp.) tp. nekićen, hrapav, suhoparan,* vos squalidius, illorum vides quam niteat oratio, *jedn. Cic. fin.* 4, 3, 5.

squālĭdus, *adj. s comp. i sup.* [squaleo] *1) pun smrada, smradan, gadan, gnjusan, nečist a po tom nedrag pogledu,* corpora squalida et prope efferata; * carcer; * humus; *(Ter.)* homo; *navlast. u smradnu odielu, ob obtuženicih (sr.* sordidus), * reus; † senectus. *2) tp. (riedko) o govoru, hrapav, suhoparan,* quia sua sponte squalidiora sunt etc.

squālor, ōris, *m.* [squaleo] *smrad, gad, pogan (f.), nečistoća,* obsitus squalore. *Na pose nečisto odielo kano znak žalovanja,* magno sq., sed multo etiam majore maerore, *u žalostnu odielu a još žalostniji u srdcu;* lacrimas squaloremque ipsius et filii vides.

squāma, ae, *f. ljuska na ribi,* * *na zmiji,* * *na pčeli; collect.,* animantium alias squamâ videmus obductas; * squamae, *o ljuskavu oklopu.*

* **squāmeus,** *adj.* [squama] *ljuskav.*

* **squāmĭger,** gĕra, gĕrum, *adj.* [squama *i* gero] *ljuskav.*

squāmōsus, *adj.* [squama] *pun ljusaka, ljuskav,* greges (piscium); corpus; * draco.

squilla *gl.* scilla.

st! *interj. ps! tiho! Com.*

Stăbiae, ārum, *f. grad u Campaniji, Ov. Plin. ep. Odt.* **Stăbiānum,** *subst. vladanje (imanje) kod Stabijâ.*

stăbĭlīmen, ĭnis, *n.* [stabilio] *utvrda, jedn. Att. pri Cic. n. d.* 3, 27, 68.

stăbĭlio, 4. [stabilis] *utvrditi,* stipites; *tp.* rem publicam; leges.

stăbĭlis, *adj. s comp. i (predcl.) sup.* [sto] *stalan, stanovit, tvrd,* domus, *Plaut.;* locus ad insistendum st.; solum; insuetus ad stabilem pugnam, *stojeći na jednom mjestu;* † agmen peditum; † proelium; via; elephanti pondere ipso stabiles; comminus stabilior Romanus, *stalniji;* * pes; * medio stabilis sed et insula ponto; * terminus rerum; * spondei, *težki; tp. čvrst, tvrd, stalan, vječan, vjekovit, nepromjenit (što nikakvoj više promjeni podložno nije; sr.* firmus, robustus), sedes; stabili et firmo et magno animo; ratione stabili firmaque; firmi et st. et constantes amici; Curio te in matrimonio stabili et certo collocavit; * conubium; st. sententia, oratio; officii praecepta; voluptas *(Epikurovaca).*

stăbĭlĭtas, ātis, *f.* [stabilis] *1) postojanstvo, tvrdina, nepomičnost,* peditum in proeliis; stirpes st. dent iis, quae sustinent. *2) stalnost, trajnost, nepromjenitost,* fortunae, amicitiae; virtus firmitatem, st., constantiam totius vitae complectitur; sententiae, quae stabilitatis alqd habeant; benevolentiam non adulescentulorum more ardore quodam amoris sed st. potius et constantiâ judicamus.

stăbĭlius, *adv. comp.* [stabilis] *tvrdje, stalnije,* fundare molem, *jedn. Suet. Cl.* 20.

stăbŭlor, *dep.* 1. *i* **-lo,** 1. [stabulum] *biti u staji,* * pecudes multae stabulantur in antris; *po tom baviti se, boraviti, stanovati gdje,* * Centauri in foribus stabulant; * unâ stabulare.

stăbŭlum, i, *n.* [sto] *1) staja, štala, mjesto gdje boravi blago, obor,* * st. alta ferarum, *zvjernjaci,* * alta; * *ulište;* * *pašnjak, tor, obor;* stabula, *staje, takodjer boravište pastirâ,* pastorum st., ad stabula latos (pueros); *na pose* † *krčma; pak kurvinjak; kano psovka (Plaut.)* st. flagitii; *o Caesaru,* st. Nicomedis, *radi njegova kurvanja s N., Suet.*

stacta, ae, *ili* **-e,** ēs, *f.* [στακτή] *myrrhov sok, m. smola, Plaut.*

stădium, ii, *n.* [στάδιον] *1) trkalište. 2) kano grčka mjera, duljina od 125 koraka ili 625 stopa.*

Stăgīra, ōrum, *n.* [Στάγειρα] *grad u Macedoniji. Odt.* **-rītes,** ae, *m. čovjek iz Stagire, poimence ob Aristotelu iz St.*

1. stagno, 1. [stagnum] *1) intrans. a) o vodah, izstupiti, zaplaviti, uležati se, močvarom postati, -biti,* † aquae late stagnantes; † flumen; † mare; † Ganges; * effuso stagnans flumine Nilus. *b) o mjestih, biti pod vodom, -podvodan, -poplavljen,* * orbis paludibus. *2) trans. poplaviti, topiti,* Tiberis st. plana urbis; * loca stagnata paludibus hument.

2. stagno, 1. *(Just.) ustaviti,* bitumine aqua omnis stagnatur; *tp. utvrditi, objačiti, čuvati,* se adversus insidias tutioribus remediis.

stagnum, i, *n.* [σταγών, στάγες] *1) voda postala izlievanjem mora ili rieke, uležala (mrtva) ili otječuća, kad mrtva voda, kad jezero, ribnjak, mlaka, kaljuga, bara (sr.* lacus, palus), super ripas effusus Tiberis lenibus st.; † st. salinarum, *slano jezero, sl. mlaka;* * fontes immensaque st. lacusque. *2) prenes. a) kopani ribnjak, bassin,* * latius extenta Lucrino st. lacu; * stagna et euripi; † st. navale, † calidae aquae. *b)* * *polagano tekuća voda.*

stălagmium, ii, *n.* [σταλάγμιον] *(riedko) naušnica nalik kaplji, Plaut.*

stāmen, ĭnis, *n.* [sto, στήμων] *1) navitak, osnutak na stanu (krosnah), koji je pri starih upravo stajao, kosa, osnova, Tib. Ov. 2) a)* * *konac (predja) na vretenu,* stamina ducere manu, versato fuso; stamina pollice versare, torquere; stamine fallere somnum, *predenjem;* deducere longa stamina; *na pose o životnom koncu Parkâ. b)* * *o drugoj predji, koncu Ariadne, pauka, o žici na instrumentih. c)* * *tkanje, o koncu oko glave svećeničke.*

stāmĭneus, *adj.* [stamen] *(riedko) pun konaca,* * rota rhombi.

† **stannum,** i, *n. smjesa od srebra i olova, sirovo olovo.*

Stata mater = Vesta, *Cic. legg.* 2, 11, 28.

stătārius, *adj.* [sto] *stojeći,* miles st., *koji navrstan boj bije; takodjer* hostis *(naprama lahko oružanoj vojsci);* comoedia st., *vrst glume, gdje je stvar mirnim i tihim korakom napredovala, Ter.; po tom* **statarius,** *glumac u takovoj glumi; prenes.,* orator st., *miran, nestrastven.*

stătēra, ae, *f.* [στατήρ] *tezulja, vaga.*

stătĭcŭlus, i, *m.* [sto] *vrst polagana i mirna plesa, Plaut.*

Statielli, ōrum, *m. pl. narod u Liguriji. Odt.* **Statiellas,** ātis, *adj. statielski; subst.* **-ātes,** ium, *m. ili* **-enses,** ium, *m. Statiellci.*

Stătĭlius, *adj. ime rimskoga plemena.*

stătim, *adv.* [sto] *1) tvrdo, stalno,* signa st. stant, *Plaut.; pak postojano, jednako, redovito, pravilno,* ex his praediis st. bina talenta cepit, *Ter. 2) s mjesta, odmah, mahom, ončas (sr.* extemplo, ilico), utrum st. igni necaretur an in aliud tempus reservaretur; st. ut, st. simul ac, atque, *čim.*

stătio, ōnis, *f.* [sto] *upr.* * † *stajanje, pak a) mjesto, gdje što stoji, stajalište, boravište, stan,* * alterna statione; * Termine, quâ positus fueris st., mane; * st. gratissima mergis; * *o pčelinjaku,* sedes apibus statioque petenda; in arce Athenis st. mea nunc placet. *b) kano milit. t. t., mjesto ili vojnici kamo postavljeni, straža, stražari, ponajv. veći odjeli, koji su izvan tvrdje postavljeni bili (sr.* custodia, praesidium, vigilia), signa ex statione transfert; cohors in statione; st. et praesidium; in statione esse; stationem agere, habere; in stationem succedere; copias in statione collocare, ponere, disponere; vigiliae in urbe, stationes ante portas praesidiaque in muris disposita; pro castris equitum stationem habebat; custodiae vigiliaeque et ordo stationum; *o brodovih, pristanište, pristan,* locus non incommodam aestate st. habet; stationes obtinere; *tp.* de statione vitae discedere, *umrieti;* * st. imperii; † felix hujus principatus st.; * oculi in statione manebant; * fluctibus ejectum tutâ st. recepi. *c)* † *mjesto, gdje ljudi na ulici stoje ili sjede razgovarajuć se, sielo.*

Stătius, *rimski pridjevak;* Caecilius St. *pogl.* Caecilius.

stătīvus, *adj.* [sto] *stojeći, stalan, stojni,* praesidium st., *postavljena straža;* castra st. *i subst.* **stativa,** ōrum, *n. stalan tabor;* st. ponere, † habere; *ironijski, Cic. Verr.* 5, 12, 29. iste novo quodam genere imperator pulcherrimo Syracusarum loco st. sibi castra faciebat.

stător, ōris, *m. 1)* [sto] *uredovni sluga prokonsula itd. u provinciji. 2)* [sisto] *pridjevak Jupitra, ustavljač, ili u obće uzdržavalac, čuvar obstojećega.*

stătua, ae, *f.* [statuo] *kip (ponajv. o ljudih i o cieloj prilici, sr.* imago, signum, simulacrum), statuas et imagines reliquerunt; statuam alcui ponere, statuere, constituere; * infantes statuas, *nieme; u posl. (Hor.)* statuâ taciturnior.

stătūmen, ĭnis, *n.* [statuo] *upr. podpora, podloga kao što i pri Caes. b. c.* 1, 54., *ako se piše* ac prima statumina = *prve podloge dnu broda, koji je bio od vrbova pletera; ako li se piše* ac primum st., *to su statuae rebra brodu.*

stătuo, ui, ūtum, 3. [*od* statum, *sup. od* sisto] *1) postaviti, utvrditi, ustaviti, načiniti, sagraditi,* equus st. Curium in vado; alqm ante oculos; captivos in medio; * loco Teucros; * crateras; * boves; † statui tumulo *(na grobu);* * arborem agro, *usaditi;* tigna; tabernacula, *razapeti;* statuam; * aras; * urbem; * moenia, *uzidati;* aciem arte; regnum; *(Plaut.) partic.* stătūtus, *kano adj. visoka rasta, tanka struka. 2) tp. a) utuviti si, ubiti si u glavu, tvrdo držati, -misliti, -mniti, osvjedočiti se, -uvjeriti se,* sic st. et judico; ut mihi statuo, *kako ja pomišljam;* laudem statuo esse maximam; Caesar non exspectandum sibi st.; statuere apud animum, utrum-an. *b) naodrediti, ureći, odlučiti, dosuditi,* locum; diem multitudini, insidiis, comitiis; tempus colloquio; sibi finem consilii; *(Ter.)* pretium arti; *jedn. Cic. Verr.* 5, 63, 163. statui egomet mihi tum modum et orationi meae et C. Numitori — *testi meo, odmjerio sam i svojemu govoru i svojemu svjedoku itd.; sr.* quaero; sumo; st. alqd in alqm; alqd gravius *(pretežku kazan)* in alqm; contra alqm; de alqo, *suditi koga, komu osudu izreći;* in rebus statuendis decernendisque; statutum est a vobis et judicatum; * res privatas; *(Com.)* exemplum; statuunt ut decem milia hominum in oppidum mittantur; statuitur ne sit Creta provincia. *c) odlučiti, naumiti (pošto je tko prije bio dvojio ili se ne odlučio), s inf.;* † s ut; * *s quaest. indir.;* * de summa re.

stătūra, ae, *f.* [sto] *stas, rast,* corporis; staturam alere.

1. stătus, *adj.* [*partic. od* sisto] *odredjen, ugovoren,* dies.

2. stătus, ūs, *m.* [sto] *1) stajanje,* status, incessus, sessio. *2) stanje, položaj tiela,* erectus; * artificis. *Na pose a) mjesto na kojem je tko, držanje borećega se,* hostem statu movere; dejicere adversarios de omni statu; e sua sede et statu demovere; * minax. *b) u obće stanje, stališ,* declinare de statu suo; recedere de statu dignitatis; omnes vitae st.; status regum. *c) svojstvo, odnošaj,* coeli; mundi; stellarum; a naturae st. discedere. *3) stanje (mirno, stalno, nastalo sgodom i prilikom; sr.* condicio), res est in hoc st.; rei publicae, civitatis; * quis Latio fuerit st.; restituere alqm *ili* alqd, redire in pristinum statum; omnem condicionem imperii tui statumque provinciae; *bogatstvo,* multorum excisi st., *Tac.; na pose kano jurid. t. t.,* status causae *i samo* status, *stanje stvari, različiti način, kojim se parbena stvar opravlja,* ut in causis non semper utimur eodem statu (sic enim appellamus controversiarum genera). *Pak stanje u gradjanskom smjeru,* st. distinguuntur agnationibus familiarum.

stĕga, ae, *f.* [στέγη] *(Plaut.) paluba na brodu.*

stella, ae, *f. zviezda (pojedince; sr.* sidus, signum), st. diurna, *jutrnja zviezda, danica, Plaut.;* st. Saturni, Jovis; st. errantes, *planeti;* crinita, *repatica;* * comans; * facem ducens, *vatrena kruglja; u pril.,* illustrant eam (orationem) quasi stellae quaedam tralata verba atque immutata. *Odt.* * *a)* = sidus. *b) sunce.*

* **stellans,** tis, *adj.* [stella] *1) zvjezdast, zviezdami osut,* nox. *2) sjajan, blišteći se,* gemmae.

Stellātis campus *ili* **ager,** *plodna pokrajina u Campaniji. Odt.* **-tinus,** *adj. stellatski.*

stellātus, *adj.* [stella] *zviezdami osut, zvjezdast,* * ora Tauri; *kano zviezda na nebo zdast,*

postavljen, Cepheus, *Cic. Tusc.* 5, 3, 8.; *tp.* * Argus, *okat;* * ensis, *presjavajući se.*

stellĭfer, fĕra, fĕrum, *adj.* [stella-fero] *(riedko) zviezdonosan, zvjezdast,* cursus.

stellio *(* dvoslovčano),* ōnis, *m.* [stella] *gušter zvjezdaš* (lacerta gecko *Linn.*), *Virg.; rimski pridjevak, Liv.* 39, 23.

† **stemma,** ătis, *n.* [στέμμα] *upr. vienac, kojim su se kitile prilike predjâ, pak rodovnik predjâ.*

stercŏreus, *adj.* [stercus] *govnen, blatan,* miles, *kano psovka, jedn. Plaut. mil.* 2, 2, 12.

stercŏro, 1. [stercus] *gnojiti, djubriti,* utilitas stercorandi.

sterculinium *gl.* sterquilinium.

stercus, ŏris, *n. živinska pogan, govno, blāto, smet, izmet* (*sr.* fimus); st. curiae, *kano psovka, navodi ju i prigovara joj Cic. de or.* 3, 41, 164.

stĕrĭlis, *adj.* [στεῤῥός] *1) a) neplodan, bezrodan, jalov,* * vacca; * juvenca; * agri; * tellus; * † humus; * palus; * silvae; * † avenae; * aristae, *koji ništa ne nose;* * ulvae; † terra; † solum; † herbae; † Octavia; * vir, *ob eunusih; (Aurel. Vict.)* genae, *goli;* † quia st. est terra materiâ (*drugi:* materiae). *b) u obće, prazan, zaludan,* Februarium st. fore videt, *da ne će dobiti ništa na poklon;* † epistolae, *bez poklona;* † pax; † labor; * amor, *nepovraćena; (Plaut.)* prospectus, *gdje nije nikoga vidjeti;* † virtutum st. saeculum. *2) koji čini neplodno,* robigo, *jedn. Hor. carm.* 3, 23, 6.

stĕrĭlĭtas, ātis, *f.* [sterilis] *nerodica,* agrorum; † magna quondam sterilitate; † *u pl.*

* **sternax,** ācis, *adj.* [sterno] *koji (jahača) sbacuje,* equus.

sterno, strāvi, strātum, 3. [στορέννυμι, στρώννυμι] *1) na tle sterati, -prostirati, -sipati, -valjati,* * vestes; † strata sub pedibus vestis; * vellus duro in solo; * strata jacent passim sua quaeque sub arbore poma; * strata arena; † super asseres pontem; corpora passim; quidam somno etiam strati; strata somno corpora; *medialno,* st. se *i* sterni, *pružiti se, povaliti se, leći,* * se somno in litore; sterni passim ferarum ritu; humi strati, *ležeći;* ad pedes strati; virtus populi Rom. haec omnia strata humi erexit, *Liv.;* * membra sub arbuto strati. *Na pose a) neprijateljski, silovito ili mrtva oboriti, -obaliti, -povaliti, posjeći,* omnia ferro; ingenti caede sterni; ariete muros; * ferro pecus; † silvas dolabris; † alqm impetu; * alqm jaculo; * caede viros; * aversos morti; * moenia; * agros; * sata; * a culmine Trojam; * ventos, *umiriti; tp. oboriti, porušiti, poništiti,* afflictos se et stratos esse; † agmina reorum sternebantur; * irae Thyesten gravi exitio stravere; * mortalia corda humilis pavor. *b) ravniti, sravniti, poravniti, gladiti, ugladiti,* * pontum; * aequor aquis; † odia, *ublažiti, umiriti; na pose pût uravniti, -potaracati,* vias silice; semitam saxo quadrato, *popločiti;* emporium lapide; locum illum sternendum locare; * strata viarum = stratae viae, *subst.* **strata,** ae, *f. sc.* via, *potaracan put, cesta,* stratae veteris, *jedn. Eutr.* 9, 15. *2) čim (što se prostire) pokriti, -posuti,* * nemus foliis; * solum telis; * caesi juvenci terram; † naves pontibus; *(Just.)* maria pontibus; *(Eutr.)* triclinia argento privatorum alcui sternuntur; † campi strati sarcinis, cadaveribus; † omnia caede Persarum; *pak* st. equum, *pokrovcem pokriti, sedlati;* lectum, triclinium, *prostrieti,* lectum vestimentis; *Ter.;* † triclinia strata; † jubet sterni sibi in prima domus parte.

sternuo, ŭi, ūtum, 3. *1) intrans. kihati;* * lumen st., *pršti. 2)* * *trans. kihanjem dati,* dextram approbationem; omen alcui.

sternūtāmentum, i, *n.* [sternuto, *kihati*] *kihanje.*

sterquĭlīnium, ii, *n.* [stercus] *bunište, gnojište, smetište, Phaedr.; kano psovka, smeće! Com.*

Stertīnius, ii, *m. stoički philosoph; odt. kano adj.* **Stertinius,** *Stertinijev, Hor.*

sterto, ui, — 3. [δαρθάνω] *hrkati; (Ter.) tvrdo spavati.*

Stēsĭchŏrus, i, *m.* [Στησίχορος] *grčki lyrik iz Himere od prilike g. 660. pr. Is.*

Sthĕnĕlus, i, *m.* [Σθένελος] *1) sin Capaneja* (Capaneus) *i Euadne, otac Eurysthejev* (Eurystheus), *Virg. 2) njeki Rutulac, Virg. 3) kralj u Liguriji, otac Cycnov* (Cycnus), *Ov. Odt. 1)* * **-lēius,** *adj. Sthenelov,* hostis Sth. = Eurystheus; proles Sth. = Cycnus. *2)* * **-lēis,** ĭdis, *f. adj. Sthenelov,* avis Sth., *labud.*

† **stĭbădium,** ii, *n.* [στιβάδιον] *počivalo u prilici polukruga.*

† **stigma,** ătis, *n.* [στίγμα] *upr. znamenje zaprženo na porugu, pak ruglo, poruga.*

stigmătias, ae, *m.* [στιγματίας] *kojemu je na porugu zaprženo znamenje* (στίγμα), *žigosan rob, jedn. Cic. off.* 2, 7, 25.

stigmōsus, *adj.* [stigma] *pun žigova, žigosan, jedn. Rustic. Arul. pri Plin. ep.* 1, 5, 2.

stilla, ae, *f.* [*dem. od* stiria] *kap (umjetno odmjerena; sr.* gutta).

stillĭcĭdium, ii, *n.* [stilla-cado] *streha.*

stillo, 1. [stilla] *1) intrans. kapati, prokapljivati,* pugio stillans *(s kojega krv kapa);* * mella de ilice. *2)* * *trans. puštati kapi,* rorem ex oculis *(suze);* stillata cortice myrrha.

stĭlus (*ne* stylus), i, *m. šiljasto, uzpravljeno, pak* † = stimulus *1) Navlast. držak za pisanje, ozdo šiljast, da se mogu slova u voštane tablice pisati, ozgo tubast, da se zapisano opet zamazati može, s toga* stilum vertere *(Hor.) = iztirati, popravljati; (Cic.)* st. vertit in tabulis. *Odt. a) sastavljanje na pismo, vježbanje u sastavljanju na pismo, vježbanje u štilu (slogu),* st. optimus et praestantissimus dicendi effector ac magister; st. exercitatus; † multo ac fideli stilo sic formetur oratio, ut etc. *b) način, kojim je što sastavljeno, način pisanja,* unus sonus est totius orationis et idem st.; hujus orationes tantum urbanitatis habent, ut paene Attico stilo *(perom)* scriptae esse videantur; *(Ter.)* dissimili oratione et st.; *k jednu se odnosi na pravo značenje rieči,* si fuissem, non solum regem, sed etiam regnum e re publica sustulissem, et si meus st. ille fuisset, ut dicitur, mihi crede, non solum unum actum, sed totam fabulam confecissem; *(Hor.)* sed hic st. haud petet ultro quemquam animantem et me veluti custodiet ensis vagina tectus. *c)* † *u obće način pisanja, štil, slog* (*sr.* oratio, dictio).

Stĭmŭla, ae, *f.* [stimulo] *Semeli* (*sr.* Semele) *upriličena ili s njom zamienjena i na razbludu podražujuća božica, jer su se njezinim uticanjem svetkovala Bacchanalia, Ov. Drugi je oblik po svoj prilici* **Simila** *pri Liv.* 39, 12, 4.

† **stĭmŭlātio,** ōnis, *f.* [stimulo] *(riedko) podbadanje, podraživanje, podticanje.*

stĭmŭlātrix, īcis, *f.* [stimulo] *(riedko) podraživalica, Plaut.*

stĭmŭleus, *adj.* [stimulus] *ostanski, ostanom zadan,* supplicium, *jedn. Plaut. mil.* 2, 6, 31.

stĭmŭlo, 1. [stimulus] *upr. ostanom bosti, pak tp. 1) mučiti, podbadati, uznemirivati,* te conscientiae maleficiorum st.; † stimulatus irâ et dolore. *2) dražiti, podticati, podbadati, nagoniti (bôlju na pazljivost i radinost; sr.* pungo), alqm ut caveat; populos ad arma; quem ad perturbandam rem publicam inopia atque mali mores stimulabant; dolor in Tarquinium ipsum st. eos; † alqm in proelium, † in formidinem; gloria, † cupido animum st.; * stimulata pellicis ira; * audito st. trieterica Baccho; * *s inf.* * † *absl.*

stĭmŭlus, i, *m. 1) pl. (pokriti) šiljasti kolci na gornjem kraju sa željeznimi kvakami, vrst željeza. 2) gončinski štap sa željeznim šiljkom, ostan, badalj, kojim su se gonili volovi na oranju, a rabio je i za kaznjenje robova; sr.* seges *1); tp. a) što komu zadaje muku, nemir; ostan nemira, muka,* doloris; amoris stimuli *(o ljubomoru);* * talem reginam Allecto stimulis agit undique Bacchi, *t. j. bjesnilom onakvim, kakvim prave Bacchantke. b) što koga na što podtiče, -nagoni, ponuka,* animum stimulis gloriae concitare; alcui stimulos admovere, † addere, * adjicere; subdere stimulos animo; defendendi Vatinii fuit etiam ille st.; st. quidam industriae ac laboris; agrariae legis tribuniciis stimulis plebs furebat; acriores quippe aeris alieni st. esse; *u pril.,* acres subjectat lasso st. versatque negantem, *Hor.*

stīpātio, ōnis, *f.* [stipo] *(riedko) ljudstvo, koje se oko koga sabije, pratnja, suite,* ejus aspectus, concursatio, stipatio, greges hominum perditorum, *Cic p. Sull.* 23, 66.

stīpātor, ōris. *m.* [stipo] *koji pristaje za kim, pratilac, trabant, često s odurnim značenjem robskoga vladanja* (*sr.* satelles), Alexander Pheraeus praemittebat de stipatoribus suis; stipatores corporis; Venerii; *(Hor.)* quisquam st.

stīpendiārius, *adj.* [stipendium] *1) koji je na plaći, koji za plaću služi,* stipendiarii facti sunt Romani; † cohortes. *2) danački, koji je pod dankom, koji danak plaća,* civitas; homo; Aeduos sibi st. factos; vectigal, quod st. *(na godinu osječeni danak, prinos)* dicitur; *subst.* socii stipendiariique populi Rom.; stipendiarii Aeduorum.

stīpendium, ii, *n.* [stips-pendo] *što se pojedince i na male obroke izplaćuje, 1) plaća vojnička,* persolvere, dare, numerare st. militibus; st. porrtare in Africam; merere, mereri stipendia = *u vojsci služiti. Odt. služba na vojsci,* finis stipendiorum; homo nullius stipendii; stipendia facere; st. nullum facere; milites stipendiis emeritis, confectis, *koji su svoje godine odslužili;* † castrensibus st. imbui, *službu učiti u taboru; u pril.,* tanquam emeritis st. libidinis. *2) danak, prinos (njeki osječeni danak u novcu, koji se jednom plaća; sr.* vectigal, tributum), st. capere; pendere, † ferre; st. remittere; stipendio multare; st. alcui imponere; * *globa, carina,* dira ferens st. tauro; quod me manet st.

stīpes, ĭtis, *m. 1) velik i jak kolac (sr.* vallus, palus, sudes), *kano kolac upotriebljen u zemlju ukopan panj. 2)* * *u obće deblo, stablo. 3) tp. kano psovka, klada, bukvan, Ter.*

stīpo, 1. [στείβω, *gaziti*] *1) nabiti, natrpati, nagnjesti,* in arto stipatae erant naves; Graeci stipati, quini in lectulis, saepe plures; velut stipata phalanx; * carinis ingens argentum; * apes st. mella; * Roma arto stipata theatro; * st. Platona Menandro, *pisma Pl. s Menandrovimi strpati;* * curia patribus fuerit stipata; † pontes calonibus et impedimentis stipati. *2) gustom četom ljudi poradi obrane, pratnje obkoliti, okružiti,* senatum armatis; qui stipatus semper sicariis, saeptus armatis, munitus judicibus fuit; stipati gregibus amicorum; senectus stipata studiis juventutis; cum amicorum tum satellitum turba stipante.

stips, stĭpis *(nom. sing. u class. se prosi ne upotrebljava), f. 1) prinos u novcu, poklon, dar, milostinja, osb. crkvi, prilog,* stipem colligere, cogere ab alqo; conferre; stipem tollere, *prosjačenje dokinuti, zatrti;* † stipem emendicare a populo; * stipem, † stipes dare. *2)* † *plaća, što koja stvar nosi,* hortum colere exigua stipe.

stĭpŭla, ae, *f. vlat, navlast. a) žitni, slamka, Ter.;* * stipulam urere, *strnjiku;* * *slama. b)* † *vlat trstikov, bobov.*

stĭpŭlātio, ōnis, *f.* [stipulor] *običajnim zapitivanjem zatraženo obečanje i po tom nastala obveza, ugovor, zadana vjera* [*sr.* sponsio *b)*].

stĭpŭlātiuncŭla, ae, *f. dem. od* stipulatio, *jedn. Cic. de or.* 1, 38, 174.

stĭpŭlātor, ōris, *m.* [stipulor] *onaj, kojemu se zadaje vjera, koji postavlja uvjet, jedn. Suet. Vit.* 14.

stĭpŭlor, *dep.* 1. *naustice si dati što obreći* (*sr.* stipulatio); *pass.* haec pecunia necesse est stipulata sit, *jedn. Cic. p. Rosc. com.* 5, 14.

stīria, ae, *f. smrzla se viseća kap, ledenica, Virg.*

stirpĭtus, *adv.* [stirps] *s deblom i korienom, podpuno, sasma,* errorem, quasi radicem malorum omnium, st. extrahere, *jedn. Cic. Tusc.* 4, 38, 83.

stirps, pis, *f.* (*m. Virg. georg.* 2, 379.) *1) doljni dio stabla, deblo s korienom (kano glavni dio što život i hranu daje; sr.* truncus), arbores aluntur per st. suas; ab stirpe *(stubokom)* Carthago interiit; * † *mlado stabalce, sadjenica; oljudih, a) pleme, porodica, od koje je tko (dio jedne gens),* propter ignorationem stirpis et generis; st. civica; Herculis stirpe generatus. *b) mladica, pomladak, potomak, koljeno,* stirpem ex se relinquere; stirpem augere; neque st. *(djeca)* potest deesse, *Nep.;* * Achillea; hominum sceleratorum, *bagra. c) onaj na kojem ostaje pleme, Liv.* 2, 50, 11. *2) prenes., grm, biljka. 3) tp. a) po-*

četak, izvor, korien, temelj, aegritudinis; malorum; virtutis; juris; stultitiae. *b) (riedko) prvotno svojstvo, narav.*

stīva, ae, *f. ručica (na plugu), Virg. Ov.*

sto, stĕti (* stĕtĕrunt), stātum, 1. *1) stajati (naprama ležanju itd.)*, cum virgo staret et Caecilia in sella sederet; * stans pede in uno; ad januam, cum gladiis, in conspectu senatus; * propter in occulto; qui proximi steterant; * stat super *(ozgo)*; hic foris, *Plaut.*, hinc procul, *Ter.*; quorum statuae steterunt in rostris; signa ad impluvium; earum (arborum) stantium species; * stabat in his (lucis) ingens quercus; * saxa antro; * stabant sine ignibus arae; * aheneus *(kano mjeden kip)* stes; * levi de marmore tota stabis; *impers.* quid agitur? statur! *Com.; pak u obće, baviti se-, zadržavati se-, boraviti-, biti gdje*, ad curiam; in ganearum nidore; *(Hor.)* in fornice; † in limine victoriae; † in limine operum; † in partibus alcjs; *(Tac.)* Agrippinae vis citra ultima stetit; *= po-, pri-, ukazati se, pojaviti se, nazočan biti, (Hor.)* actor cum stetit in scaena, propius, dexter. *Na pose a) kano milit. t. t., stajati navrstan, -pod oružjem, -u boju, boriti se*, haud impari acie; in Asia totius Asiae vires; in primis; † sub armis; † in armis; † in acie; † armati stant; † acies st.; † laxius; † ante signa; † extra teli jactum. *b) o slugah, dvoriti, služiti*, sto exspectans, si quid mihi imperent, *Ter.*; † ad cyathum et vinum. *c)* * *o bludnicah, stajati nudeć se. d) o brodovih, stajati na sidru*, ad Uticam; † in statione; † classis in aqua stabat; * st. litore puppes; * st. sale Tyrrheno classes. *e)* * *o sgradah, stajati dogradjen, -gotov*, jam stabant Thebae; stet Capitolium ingens. *f)* * *ustati, nadignuti se, sršiti*, steterunt comae; setae, cristae. *g)* * st. alqa re, *stajati-, biti pun čega*, st. nive candidum Soracte; stant lumina flammâ; *tp. α)* pericula stant circa alqm. *β)* stare ab, cum alqo, *biti na čijoj strani, pristajati uz koga, pomagati komu*; st. in, adversus alqm; qui nobiscum adversus barbaros steterunt, adversus populi commoda, *protiviti se, opirati se, Nep.*; si pro mea patria ista virtus staret. *γ)* st. in alqo, in alqa re, alqa re, *stajati, ostati na kom*, * omnis in Ascanio cari st. cura parentis; * omnis spes Danaum et coepti fiducia belli Palladis auxiliis semper stetit; † bella famâ. *δ) o cieni, stajati, valjati, vriediti*, multo sanguine ac vulneribus ea victoria Poenis stetit; centum talentis; * haud parvo; † victoria tantulo impendio stetit, *tolišno. 2) = s mirom stajati, ne micati se, mirovati*, quid stas, lapis? *Ter.*; * equus stare nescit; * taurus vaccâ ademptâ st. nescit, *mirovati*; † eodem vestigio; * stetit aequore puppis; * aquae; * placidum ventis mare; * glacies iners; * omnis stetit *(skrutila se)* imo vulnere sanguis; * *o vremenu*, veluti stet volucris dies; non segnis st. remeatve dies; *takodjer oklievati*, quid stas? quid statis? *Hor. Na pose a) kano milit. t. t., odoljeti, održati se*, in acie; comminus; in gradu; † in eodem vestigio; *u pril.*, pari fastigio st.; *(jednako se vladati)* in utraque fortuna, *Nep.*; *absl. o samu boju, stajati, ostati na istom mjestu, (Liv.)* anceps certamen, aliquamdiu pugna; *(Curt.)* pugna aequis viribus, *ostala neodlučena; (Tac.)* Sequanorum prospera acie impetus belli stetit. *b) o stienah, sgradah, tvrdo-, neuzkolebivo stajati*, muros stare; stantia moenia; domus, urbs; stantibus Hierosolymis; * silex; * Marpesia cautes. *c) ob oružju, tvrdo se zadjesti, -zabosti*, * ossa inter ferreus ad costas alto vulnere mucro; * fixo hasta cerebro; † sagitta in umero; *tp. α) stati, ostati*, res publica eo quo coeperat statu; * Trojaque nunc stares Priamique arx alta maneres; *(Tac. ann.* 3, 75.) illi, quod praeturam intra stetit *(opp.* huic, quod consulatum adeptus est). *β)* st. per alqm *(često sa* quominus, quin, ne), *po kom kanoti zapeti = stajati do koga, biti čija krivnja. γ) tvrdo-, nepomično stajati, obstati, održati se, ostati; pri čem tvrdo ostati, podavati se, pokoravati se čemu, držati što itd.*, si stare non possunt, corruant, *ako se ne mogu uzdržati (pri svom imetku) itd.*; per quos homines steterim; res publica sua virtute; fide, opibus; socerum — in alienis terris jacentem, quem in majorum suorum vestigiis st. oportebat; stamus animis, *hrabra smo srdca*; fides sociorum ad eam diem firma steterat; tutela muliebri res Latina et regnum avitum puero stetit; * dum stabat regno incolumis; * stas animo? *jesi li pri pameti?* * sermonum stet honos et gratia vivax; † disciplina stetit; † imperium sub uno st. potuisset; st. in fide; in eo, quod est judicatum; st. alcjs judicio, suis judiciis; alcjs decreto, *pokoravati se*; pacto, promissis, condicionibus; *(Tac.)* ceteris mortalibus in eo st. *(drže se)*, quid ibi conducere putent; *impers.* statur priore foedere; eo stabitur consilio; eo staretur; *(Curt.)* eo statur quod major pars decreverit. *δ) biti utvrdjen, -uglavljen, -odlučen*, tempus agendae rei; * sua cuique dies; modo nobis stet illud; neque adhuc stabat quo potissimum (convertamus); st. alcui sententia *s inf., Liv.; (riedko)* st. alcui, st. *s inf. ε) o glumcih i glumah, održati se na pozorištu, ugoditi, omiljeti*, illi, scripta quibus comoedia prisca viris est, hoc stabant; st. fabula, fabula recto talo *[sr.* rectus *1)]*; cum stetit olim nova (fabula), actoris magis operâ stetisse quam suâ, *Ter.*

Stōĭce, *adv.* [Stoicus] *stoički.*

Stōĭcus, *adj.* [Στωϊκός] *stoički*; *subst.* **-cus**, i, *m. Stoik, stoički philosoph.*

stŏla, ae, *f.* [στολή] *dugačka gornja haljina od vrata do gležanja, 1) gornja haljina odličnih, poštenih rimskih gospodja, stola. 2)* * *sviračka.*

stolātus, *adj.* [stola] *obučen u stolu*, Ulixes, *u ženskoj haljini (o lukavoj Liviji), jedn. Calig. pri Suet. Cal.* 23.

stŏlĭde, *adv.* [stolidus] *glupo, tupo, ludo.*

stŏlĭdus, *adj. s (predcl. i kasno) comp. i sup. 1) glup, tup, lud (ne samo po slaboći uma, nego i po sirovosti ćudi; sr.* stultus), nullum est hoc stolidius saxum, nihil est profecto stultius neque stolidius, *Plaut.*; inter stolidissimos ferocissimosque; *(kasno)* vir ingenio stolidior; superbia; fiducia; postulatio; † audacia. *2) (riedko) = nevaljao*, genus causarum.

stŏmăchor, *dep.* 1. [stomachus] *srditi se, ljutiti se (časimice, radi tjelesne razdraženosti; sr.* irascor, indignor, succenseo), st. et irasci; stomachabatur si quid asperius dixeram; id, omnia, *na itd.*; *(Hor.)* prave sectum ob unguem amici; cum alqo, *prepirati se*; *(Hor.)* quivis stomachetur eodem quo personatus pacto pater.

stŏmăchōse, *adv. nego samo u comp.* [stomachosus] *srdito, ljutito*, rescripsi ei stomachosius, *jedn. Cic. Att.* 10, 5, 3.

stŏmăchōsus, *adj.* [stomachus] *srdit, ljutit, osjetljiv*, eques, *Hor.*; literae stomachosiores; genus acuminis.

stŏmăchus, i, *m.* [στόμαχος] *1) dušnjak (ždrielo) kano put jelu, cio a na pose doljni dio, jednjak, Cic. n. d.* 2, 54, 135. *2) želudac, na koliko se jelo probavlja u njem*, eas cum stomachi calore concoxerit; *(Hor.)* aeger. *3) tp. stanje čovjeka po volji ili zlovolji, a) volja, ćud, ukus*, ludi apparatissimi, sed non tui st.; † multa sollicitant st. ejus in hoc agello. *b) (kano sielo gnjeva) osjetljivost, razdražljivost, ijed, žuč, srditost, ljutina, zlovolja (sr.* stomachor), consuetudo callum obduxit stomacho meo; st. facere, movere alcui; in alqm st. erumpere, *izkaliti srdce na kom*; in stomacho ridere; eam (fortitudinem) stomacho non egere; homo exarsit iracundia ac stomacho; quae mihi majori stomacho fuere; * insani leonis vim st. apposuisse nostro; * gravem Pelidae st. *(Homer* μῆνις*)*; * manum stomachumque teneto.

stŏrea (storia) ae, *f.* [sterno] *rogožina, hasura, prostirka pletena od slame, site i nal.*

strābo, ōnis, *m.* [στραβών] *1) razroki (po sebi ili po navadi; sr.* paetus*). 2) rimsko porodično ime.*

strāges, is, *f.* [sterno] *1) obaranje, rušenje, ubijanje, na pose polom, pokolj, poraz*, arborum; tectorum; boum hominumque; stragem dedere inter se *(Liv.), oboriše jedan drugoga; (Virg.)* st. dare satis, *povaljati*; * stragem ciere; strages edere, facere; * strages ferro, * tantas st. impune per urbem edere; st. horribilem vereri; strage ac ruina fudere Gallos. *2) meton., hrpa na tle povaljanih stvari ili ljudi (sr.* acervus, strues, cumulus), armorum, complere campos strage, *Liv.*; * confusae st. acervum; * tot stragis acervos Teucrorum tua dextra dedit.

strāgŭlus, *adj.* [sterno] *za pokrivanje ili podastiranje valjan, samo u svezi* vestis st., *pak samo* vestis, *uzglavnica, pokrivač, sag, strunjača*; *subst.* **stragulum**, i, *n. pokrivač na postelji ili divan*; † *pokrov (mrtvački).*

* † **strāmen**, ĭnis, *n.* [sterno] = stramentum *a).*

† **strāmentĭcius**, *adj.* [stramentum] *(riedko) slaman, od slame*, casa.

strāmentum, i, *n.* [sterno] *što se stere a) stelja, slama, na pose za pokrivanje kuća*, desecta cum stramento seges; casa tecta stramento. *b)* stramenta, *samari, jedn. Caes. b. G.* 7, 45, 2.

* **strāmĭneus**, *adj.* [stramen] *slaman, od slame*; Quirites st. = Argei.

strangŭlo, 1. [στραγγαλόω, στραγγαλίζω] *1) u-, zadaviti*, patrem. *2) tp.* * *na duši koga mučiti*, dolor inclusus.

strangūria, ae, *f.* [στραγγουρία] *težko mokrenje.*

strāta, ae, *gl.* sterno *1) b.)*

strātēgēma, ătis, *n.* [στρατήγημα] *upr. ratna varka ili hitrina vojvode, prenes., lukavština u obće, jedn. Cic. Att.* 5, 2, 2.

strātēgus, i, *m.* [στρατηγός] *(Plaut.) vojvoda; prenes., koji sjedi u pročelju za gostbom, stola ravnatelj.*

strātiōtĭcus, *adj.* [στρατιωτικός] *vojnički*, nuntius, *glasnik*, mores, *Plaut.*

Strātŏnīcēa, ae, *f.* [Στρατονίκεια] *grad u Kariji. Odt.* **-nīcensis**, *adj. stratonicejski*; † *subst.* **-ses**, ium, *m. Stratonicejani.*

Strātŏnīcis, ĭdis, [Στρατονικίς] *pridjevak Venere kod Smyrnjanâ, jedn. Tac. ann.* 3, 63.

strātum, i, *n.* [*partic. od* sterno] *prostrto, 1) pokrivač na postelji ili divanu, uzglavnica, jastuk. Odt. postelja, počivalo*, cum — stratum haberet tale, ut terra tecta esset stramentis, *Nep.* molle, *Liv.*; * membra stratis reponere. *2) samar.*

strātūra, ae, *f.* [sterno] *taracanje, jedn. Suet. Aug.* 57.

strēna, ae, *f. znamenje, kob, (omen), Plaut.*; *odt.* † *dar koji se radi dobre kobi daje na kakav gôd, na pose o mladoj godini, dar o novoj godini.*

strēnue, *adv.* [strenuus] *hitro, brzo, okretno*

strēnuĭtas, ātis, *f.* [strenuus] *(riedko) hitrina, brzoća, okretnost*, * antiqua.

strēnuo, 1. [strenuus] *biti hitar, -okretan, žuriti se*, se, *jedn. Plaut. Ps.* 2, 2, 34.

strēnuus, *adj. s (predcl.) comp. i* † *sup. [srodno sa* στρηνός, στρῆνος *‚strog'] upr. ‚koji se upinje', pak brz, gotov na posao, okretan, hitar, radin, pomnjiv, na pose o vojniku, odlučan, odvažan*, cum strenuo virtute certare; ut cognoscerent te si minus fortem attamen strenuum, *kano preginjaća*; strenuus proelio; vir st. ac fortis; ex ignavo st.; strenui atque imbelles; *s* † *gen.*, militiae; *o neživu*, st. inertia *(Hor.) prometna bezposlica*; * navis; † saltus, *brz*, † remedium, *koji brzo djeluje*; † mors, *nagla*; † *u zlu sm., nemiran, buran*, mali et st; st. in perfidia.

* **strĕpĭto**, 1. [*intens. od* strepo] *veoma šumjeti, šuštati, zveketati, itd.*

strĕpĭtus, ūs, *m.* [strepo] *svaki urnebes, vika, buka, lupa, glomot, tutnjava, praska, škripa, šum, pucnjava, zveket, zvuk i nal.*, magno cum strepitu ac tumultu egressi e castris; fori; non st. sed maximo clamore suam significavit voluntatem; rotarum; fluminum; * Acherontis; * januae; * valvarum; * Romae; † aquarum, † aequoris; *pl.* st. nocturni, *Liv.*; * audit equos, audit strepitus et signa sequentum; inter strepitum tot bellorum; strepitibus clamoribusque attoniti; † armorum; † tympanorum; * testudinis; * tibicinae; * citharae.

strĕpo, pui, pĭtum, 3. *1) intrans. biesno i neuredno vikati, bučati, navlast. šumjeti, ječati, praskati, praštiti, zvečati, zveketati, oriti se*, inter se; * Achivi inter se; * Jovis cum fulmina contra tot paribus streperet clipeis; * fluvius; † vocibus truculentis; * omnis murmure campus; *(Liv.)* aures clamoribus plorantium, omnia terrore ac tumultu, urbs apparatu belli; *(Curt.)* omnia belli apparatu; † ar-

morum paratu provinciae; † placidum aequor mille navium remis; * assiduo cava tempora circum tinnitu galea; * rauco cornua cantu; * litui; * argutos inter strepere anser olores, *gače;* (*Tac. Agr.* 45.) intra Albanam villam sententia Messalinae strepebat. 2) *trans. (riedko) vikati, dovikivati,* haec, *Liv.*

strictim, *adv.* [strictus] 1) *(Plaut.) tiesno, kratko.* 2) *tp. površno,* dicere; librum attingere.

* **strictūra,** ae, *f.* [stringo] *priredjena massa od željeza ili kovi,* Chalybum, *kakovu kuju Ch.*

strictus, *adj. s comp.* [*partic. od* stringo] 1) *napet, uzak, tiesan (sr.* strenuus), † artus; † veste distinguuntur non fluitante, sed stricta et singulos artus exprimente. 2) † *tp. kratak u govoru,* Aeschines.

strīdeo, — — 2. *i* **strīdo,** di, — 3. *pištati, prštati, škripati, škrgutati, zviždati, zujati, sikati,* * stridunt cavernis stricturae Chalybum; * tibia terribili cantu; * alae cygnorum; * plaustra; * mare; * stridens Aquilone procella; * cardo foribus aënis; * belua Lernae; * horrendum stridens flammisque armata Chimaera; * silvae; * hasta; * sagitta; * funda; * serpentum Cerberus ore; * fistula stridente foramine; * procella aquilone; * rudentes aquilone; * funes; * apes utero, *zuče;* * striges horrenda nocte; * *o ljudih, šušketati, šušljekati; takodjer o samu šapatu,* stridere secreta divisos aure susurros, *Hor. sat.* 2, 8, 78.

strīdor, ōris, *m.* [strideo] *prštanje, škripanje, zviždanje, zujanje, rikanje, vikanje,* serrae tum cum acuitur; cardinis; aquilonis; † fundarum et lapidum; * hinc apicem rapax Fortuna cum stridore acuto sustulit; * ferri; * teli; * rudentum; *(Liv.)* elephantorum; * *o pčelah, zučanje;* * indignatum magnis st. aequor; * st. et alae = stridor alarum, *lepet; psikanje,* tribuni plebis, *Cic. leg. agr.,* 2, 26, 70.

* **strīdŭlus,** *adj.* [strideo] *zviždeći, prašteći, škripljući.*

strĭgĭlis, is, *f.* [stringo] *u kupalištih za iztiranje kože uprebljavano strugalo.*

strĭgōsus, *adj. (riedko) mršav, suh (o životinji, koja se dobro ne hrani),* equi strigosiores, *Liv.; tp. o govorniku,* strigosior, *Cic. Brut.* 16, 64.

stringo, inxi, ictum, 3. [*srodno sa* στράγγω] 1) *nategnuti, napeti, a) nategnuti, napeti, stegnuti, stisnuti, svezati,* laxare pedem ab stricto nodo, *Liv.,* † arcum, *napeti;* * vincula parva magnos pedes, *stištu;* stricta *(stisnule se)* matutino frigore vulnera, *Liv.;* alqm ad carnarium *(Plaut.), privezati. b) brati, trgati, smuždíti,* folia ex arboribus; rubos; * frondes; * glandes; * hordea, *kositi,* * comas, *strići;* * remos, *gladčati; u pril., (Hor.)* rem ingluvie, *trošiti. Odt. oružje iz koricâ potegnuti, povući, trgnuti,* gladium, cultrum; ferrum; † acinacem; * stricta manus, *na boj spremna ruka;* * stringitur iambus in hostes. 2) *na površini dirnuti, taknuti, raniti, ogrebsti, okrznuti,* * cautes; * summas undas; * vestigia canis rostro; * metas interiore rota; * alqm; * tela corpus stringentia; † juga montium; † ultima Asiae, *o rieci; tp.* * *uvriediti, dirnuti, ganuti,* nomen; pectora delicto; animum patriae pietatis imago.

strix, īgis, *f.* [στρίγξ] *sova, koja je, kako su u starih babe pričale, djeci krv izpijala itd., Plaut. Hor. Ov.*

* † **strŏpha,** ae, *f.* [στροφή, *vrćenje*] *tp. lukavština, hitrina.*

Strŏphădes, um, *f. pl.* [Στροφάδες] *dva otoka u ionskom moru, Virg.*

strŏphium, ii, *n.* [στρόφιον] *vezica izpod dojaka vezana.*

Strŏphius, ii, *m.* [Στρόφιος] *kralj u Phocidi, otac Pyladov* (Pylades), *jedn. Ov. ex Pont.* 2, 6, 25.

structor, ōris, *m.* [struo] *zidar ili tesar.*

structūra, ae, *f.* [struo] *sglobljavanje, sklapanje, pak a) zidovi, zidine,* parietum; structurae antiquae genus; aerariae structurae, *rudokopi (dvojbeno pri Caes. sr.* sectura). *b)* st. verborum, *prikladno i pravilno skladanje rieči, skladnja govora.*

strues, is, *f.* [struo] *hrpa pravilno složenih ili naslaganih stvari (sr.* acervus, cumulus, strages), lignorum; † corporum. *Na pose a)* * *hrpa žrtvenih kolačića. b) hrpa, kano mjera,* laterum. *c) hrpa, gomila, rulja,* militum, *Liv.*

strūma, ae, *f. natečene žliezde, guša,* Vatinii; qui exsecant pestem aliquam tanquam strumam civitatis.

struo, xi, ctum, 3. 1) *slagati, vrstimice uzporedo ili jedno povrh drugoga postavljati, sklapati, redjati,* lateres; * arbores in pyram; * penum ordine longo; * avenae structae, *trstena svirala.* 2) *uzidati, sagraditi, složiti,* * domum; * acervum; † convivia, *pripraviti;* per speluncas saxis structas asperis, *Ennius pri Cic.;* adversum vim incurrentium aquarum tantis structa (Aegyptus) molibus, *Just.* 2, 1, 20. 3) *redjati, vrstati,* aciem, omnes armatos in campo; captos ante frontem castrorum; *tp.* verba *(slagati)* sic, ut etc.; † ulteriora; compositi oratoris bene structa collocatio. 4) *tp. sprematí, pripravljati, snovati (gotovo uviek kakovo zlo),* alcui alqd calamitatis; insidias alcui; odium in alios; mendacium; *(Tac.)* struebat jam fortuna in diversa parte terrarum initia causasque imperio, quod etc.; * quid struit? *što snuje?* 5) * *trpati, natrpavati, gomilati,* altaria donis, *natovariti darovi.*

Strȳmo (Strymon), ŏnis, *m.* [Στρυμών] *glavna rieka u Thraciji, s. Struma, Sturmica. Odt.* 1) * **Strȳmŏnis,** ĭdis, *f.* [Στρυμονίς] *koja stanuje uz St., Thračkinja (o njekoj Amazonki).* 2) * **-ŏnius,** *adj.* [Στρυμόνιος] *strymonski, takodjer thrački.*

stŭdeo, ui, — 2. 1) *truditi se, nastojati oko čega, raditi o čem, težiti na što ili za čim, pomnjivo se baviti čim, dati se na što,* praeturae, laudi, pecuniae; paci, agri culturae, sacrificiis; equitatui; minus memoriae; omnibus modis huic rei studendum, ut; novis rebus; literis, optimis disciplinis atque artibus; *(Att. pri Cic. n. d.* 3, 29, 72.) *s gen.,* tui; horum nihil egregie, *Ter.;* unum; *(Hor.)* hoc unum; id, ut *ili* ne, † *samo* st. ut, *(Phaedr.)* ne; *neobičajno po analogiji glagola* niti, in id solum st., ut, *Quint.* 10, 2, 6.; *s inf.; s acc. c. inf.,* rem ad arma deduci; omnes homines qui sese student praestare ceteris animalibus; eo quo studuerat

(*sc.* venire), venit, cum quo studuerant *(sc.* pervenire), pervenissent, *Nep.; navlast. a)* st. alcui, alcjs rebus, *držati s kim, pristajati uz koga, posezati za koga; absl., Sall. Cat.* 51, 13 *b)* † st. literis, *učiti se, nastojati oko naukâ.*

stŭdiōse, *adj. s comp. i sup.* [studiosus] *pomnjivo, usrdno, revno.*

stŭdiōsus, *adj. s comp. i sup.* [studium] *žureći se, nastojeći oko čega, radeći o čem, težeći na što ili za čim, pomnjivo-, usrdno baveći se čim, rad, željan,* dicendi; audiendi; literarum; se semper bonorum ferramentorum studiosum fuisse; * st. florum; * culinae, *koji se je podao užitku kuhinjskomu, (Plaut.) s dat.; naprama tomu može pri Just.* 9, 8, 4. fuit rex armorum quam conviviorum apparatibus studiosior *biti apparatibus takodjer abl. kao što malo kašnje stoji:* divitiarum quaestu quam custodiâ sollertior. *Na pose a) biti komu ili čemu osobito prijazan, -nagnut, naklon (sr.* cupidus), mei, tui, sui, ejus; victoriae; *subst. pristaša, prijatelj,* Catonis; habet certos sui studiosos. *b)* † * *nastojeći oko naukâ, učeći se, učen (ali to se samo sadržajem natukava),* cohors, *Hor.;* * † juvenis; † disputatio; † otium; *subst.* † studiosi; *jedn. Cic. de opt. gen.* 5, 13. laborem utilem studiosis.

stŭdium, ii, *n.* [studeo] *nutarnji nagon, željna težnja na što, živa želja za čim, pomnjivo nastojanje oko čega, usrdje, pomnja, revnost, žudnja, požuda, strast (sr.* cupiditas, cupido), veri inveniendi; pugnandi; belli gerendi; * st. est *s inf.;* alqd magno, nullo st. agere; neque equitibus st. ad pugnandum virtusque deerat; studio pugnae ardere; dare se studio eloquentiae, *(Hor.)* studio citharae deditus; * intendes animum studiis et rebus honestis; hoc opus, hoc st. parvi properemus et ampli; omne st. ad alqd conferre; incensi sunt studio; non solum natura et moribus, verum etiam studio et doctrina; summo st. discere; studio accusare, *željno, strastno;* studio ad rem publicam latus sum; illum (dolorem) non ratione aut sapientia tulerant, sed studio *(radi strasti)* potius et gloria; quo minus cupiditatis ac studii visa est oratio habere; st. quaestus, *(Hor.)* st. lucri, *lakomost;* voluntatum, studiorum *(nastojanju),* sententiarum summa consensio; dispares mores disparia st. sequuntur; morum aut studiorum commutatio; studiis *(živoj želji)* generorum difficile est obsistere, cum studio tuo sim obsecutus. *Na pose a) želja, volja za bojem,* multitudinis studio ad dimicandum impelli; milites elati studio; tantum fuit in militibus studii; timor noster his studia deminuat; spei Curionis militum st. non deerant; † ardentia st. militum. *b) mar u vršenju dužnosti, uslužnost, zanimanje, pristajanje uza što, ljubav; u zlu sm., sebično nastojanje, pristranost,* rei publicae; in alqm; confirmatur amor studio perspecto; nihil vicissitudine studiorum officiorumque jucundius; et st. et iracundiam suam rei publicae dimittere; ad hominum excitanda st.; habemus haec omnia; bonorum st. conciliatum ex tribunatu propter nostram — causam; vulgi ac multitudinis, propter magnificentiam munerum — juventutis et gratiosorum in suffragiis studia etc.; * plausu fremituque virum studiisque faventum etc.; * cunctique sequentem instigant studiis; * consurgunt studiis Teucri; † senatum in studia *(stranačko nastojanje)* diducere; † senatus, in quo erant studia; sine studio dicere; † sine ira et st.; partium, *pristranost. c) najmiliji posao, -râd,* rei militaris; suo quisque studio maxime ducitur, *povodi se za onim što mu je najmilije;* venio nunc ad istius, quemadmodum ipse appellat, studium ut amici ejus, morbum et insaniam; suis studiis *(zabavkom, koji su sami odabrali)* quibusdam occupationibusve *(nametnutimi poslovi)* sic impediuntur, ut etc.; alcjs studiis obsequi, *Ter.,* inservire, *Nep.;* * seu pila velox molliter austerum studio fallente laborem, seu te discus agit; * nunc athletarum studiis nunc arsit equorum (Graecia); * immoritur studiis; * studia belli; * *o pčelah,* totius gentis mores et studia et populos et proelia dicam; * *o konju,* studiorum atque immemor herbae victor equus. *d) naučno-, učeno nastojanje, učenje, naučni posao, -râd, takodjer u pl., class. samo s gen. ili s drugom kojom riečju, koja* studium *pobliže označuje, ili po sadržaju,* juris studium; studia doctrinae; studia scientiae cognitionisque; studia cognitionis; pabulum studii atque doctrinae; ceterarum rerum studia; rettuli me ad ea st., quae retenta animo, remissa temporibus, longo intervallo intermissa, revocavi; studio sapientiae, quae philosophia dicitur; in id st., in quo estis, incumbite; haec inter se st. exercere; Antiochiae, celebri quondam urbe et copiosa atque eruditissimis hominibus liberalissimisque studiis affluenti, *koji je obilovao najživljim nastojanjem oko naukâ, gdje su se najbolje gojile* artes lib.; haec studia *(nauci);* studiis illis se dare; mihi tua ista st. placuerunt; qui et ingenio valuit et studio et habuit quasdam etiam domesticas disciplinas; virtutis laus omnis in actione consistit, a qua tamen fit intermissio saepe multique dantur ad studia reditus *(Cic. off.* 1, 7, 19.); *(Ter.)* se applicare ad st. musicum; * (Virgilium) studiis florentem; * in studiis vitam egi ignobilis oti; * studiis septem dedit annos; * seri studiorum; † vigent studia; † nomen et famam ex studiis petere; † studiorum sedes ac magistra Massilia; † haec quidem ex arte *(po theoriji),* illa vero ex studio, *po učenom vježbanju.*

stulte, *adv. s comp. i sup.* [stultus] *ludo, budalasto, benasto.*

stultĭlŏquentia, ae, *f. i* **-lŏquium,** ii, *n.* [stultus-loquor] *ludo-, budalasto govorenje, budalisanje, budaljenje, Plaut. Trin.* 1, 2, 185. *mil.* 2, 3, 25.

stultĭlŏquus, *adj.* [stulte-loquor] *ludo-, budalasto govoreći, budališući, budaleći, jedn. Plaut. Pers.* 4, 3, 45.

stultĭtia, ae, *f.* [stultus] *ludost, budalaština,* alqd stultitiâ facere hujus; ineptiae ac stultitiae; * brevis st. *(o gostbah, pijankah);* hujus istius facti stultitiam major jam superior st. defendit; *luda, budala,* provinciam, ad summam st. *(da je zapala najveću budalu)* nequitiamque venisse.

stultĭvĭdus, *adj.* [stulte-video] *koji ludo-, krivo vidi, jedn. Plaut. mil.* 2, 3, 64.

stultus, *adj. s comp. i sup. lud, budalast, benast, benav,* homo; in fabulis stultissima persona; loquacitas; laetitia; civitas; consilium stultissimum; st. ac barbarâ arrogantiâ elati; † cogitationes; * dies, *ludo proveden; subst.* **stultus,** i, *m. ludjak, luda, budala,* ah stulte! *Ter.*; stultorum plena sunt omnia, *Cic.*; *češće pl. u pjesnikâ, Hor.*

stūpa *gl.* stuppa.

stŭpĕ-făcio, etc. 3. *zaglušiti, omamiti,* privatos luctus publicus pavor; stupefactus, *u čudu, začudjen.*

stŭpeo, ui, — 2. *1) ukočiti se, zapanjiti se, ustaviti se, zapeti,* † stupentia membra; * verba st. palato; * in Turno, *zablenuti se u T.*; stupente seditione, *Liv. 2) biti zablenut, -zabunjen, -zabezeknut, ne znati za se od čuda, veselja, straha i nal., čuditi se, diviti se, snebivati se,* cum semisomnis stuperet; *(Ter.)* animus; donum *(acc.)* Minervae, * populo, qui st. in titulis et imaginibus; *s abl.*, * aere; * carminibus *(o Cerberu)*; * insanis fulgoribus; † improviso malo.

stŭpesco, — — 3. [stupeo] *zapanjiti se, začuditi se, zadiviti se, jedn. Cic. de or.* 3, 26, 102.

stŭpĭdĭtas, ātis, *f.* [stupidus] *(riedko) bezumnost, zablenutost, ludost.*

stŭpĭdus, *adj.* [stupeo] *1) zabušen, omamljen, zablenut, zabezeknut, zabunjen (od čuda i nal.). 2) tup, glup, lud (sr.* brutus, bardus, stolidus, stultus), Zopyrus Socratem stupidum esse dixit et bardum.

stŭpor, ōris, *m.* [stupeo] *1) tjelesno ili duševno zamiranje, -obamiranje, neosjetljivost; tupost, čudo, čudjenje, zablenutost, zapanjenost (sr.* torpor), st. sensus; in corpore; linguae; st. patres defixit; stupore ac miraculo torpidos; st. omnium animos ac velut torpor quidam insolitus membra tenet; † st. incessit omnes; *meton., zablenut čovjek. 2) ludost, budalaština, tunjavost.*

stuppa (stūpa), ae, *f. kučine.*

* **stuppeus,** *adj.* [stuppa] *od kučinâ.*

† **stŭprātor,** ōris, *m.* [stupro] *koji je oskvrnio žensku.*

stŭpro, 1. [stuprum] *oskvrniti,* filiam; *u obće, oskvrniti, pogrditi,* pulvinar.

stŭprum, i, *n. skvrnjenje neudate ženske (sr.* adulterium), facere st. cum alqa; afferre, offerre, *(Eutr.)* inferre alcui st.; st. pati; † stupro coire cum alqo; * *meton., bludnica.*

Stȳgius, stȳlus *gl.* Styx *2)*, stīlus.

Stymphālĭcus, *adj.* [Στυμφαλικός] aves, *Plaut.*, **-phālis,** ĭdis, *f.* [Στυμφαλίς] *Ov.*, **-phālius,** *Cat.*, *sve što ide na jezero, rieku (i grad)* Stymphalos *u Arkadiji (razvikan radi pticâ grabilicâ, poubijanih od Hercula), stymphalski.*

Styx, ȳgis, *f.* [Στύξ] *1) vrelo u Arkadiji, kojemu je ledena voda ubojita bila, Curt. 2) u mythu rieka u svietu pod zemljom, kojom su se bogovi najtvrdjom kletvom kleli;* * *meton., sviet pod zemljom. Odt.* * **Stȳgius,** *adj., a) spadajućina* Styx, *-na sviet pod zemljom, podzemaljski,* St. Jupiter = Pluto, Juno = Proserpina, cymba, *Charonov. b) pakleni, strašan, grozan;* vis St., *ubojit;* os St., *žvalo zmijsko;* bubo St., *zloslutna.*

Suāda, ae, *f.* = Πειθώ [suadeo] *božica nagovora, Ennius pri Cic.*

suādēla, ae, *f.* [suadeo] *1) (Plaut.) nagovor. 2)* = Suada, *Hor.*

suādeo, si, sum, 2. *intrans. i trans. a) savjetovati, svjetovati, nagovarati, nukati, preporučivati,* alcui; alqd; legem; magnopere; alqd alcui; quod ipse tibi suaseris, idem mihi persuasum putato; † quod hic dies tibi s.; † suadentibus annis; * qua res, qua ratio suaderet; * dolor quod suaserit et mens; *s ut ili ne, (Nep.) sa samim conj.; s inf. i acc. c. inf.*, * Juturnam misero succurrere fratri suasi; † uni se alicui proprie addicere; † onerandas tributo provincias. *b) (riedko) uvjeravati, uvjeriti, s acc. c. inf.*, nisi multorum praeceptis multisque literis mihi ab adolescentia suasissem, nihil esse in vita magnopere expetendum; suadebant amici, nullam esse rationem; suadebant amici cognatique Caesenniae id quod ipsi quoque mulieri veniebat in mentem, quoniam potestas esset etc., nullam esse rationem etc.

suāsio, ōnis, *f.* [suadeo] *nagovaranje, preporučivanje kojega zakona i nal.; preporučni govor.*

suāsor, ōris, *m.* [suadeo] *nukalac, nagovaralac na što,* facti; *na pose preporučalac,* legis.

† **suāsōria,** ae, *f.* [suadeo] *govor, kojim se svjetuje ili što preporuča.*

suāsus, ūs, *m.* [suadeo] *(Com.) savjetovanje, svjetovanje, savjet, svjet.*

* **suāve-ŏlens,** tis, *adj. mirišući.*

suāviātio (sāv.), ōnis, *f.* [suavior] *(predcl.) ljubljenje, cjelivanje.*

suāvĭ-lŏquens, tis, *adj. (riedko) milo sboreći,* ore, *Enn. u Cic. Brut.* 15, 58.

suāvĭlŏquentia, ae, *f.* [suaviloquens] *milo sborenje, jedn. Cic. Brut.* 15, 58.

suāviŏlum (sāv.), i, *n. dem. od* suavium, *jedn. Cat.* 99, 14.

suāvior (sāv.), *dep.* 1. [suavium] *ljubiti, cjelivati,* de matre suavianda; Atticam nostram; * os oculosque.

suāvis, *adj. s comp. i sup. mio, drag, ljubak, ugodan, povoljan, dražestan (ponajprije o njuhu, pak i ob ostalih osjećalih i duhu; sr.* jucundus, dulcis), odor, * herba, *mirišuća;* homo; conjunctio; *(Hor.)* sermo suavior; tibi mihi suavissimum est dare etc., *Cael. u Cic. ep.*, * n. suave, *adv.*, rubens; resonare.

suāvĭtas, ātis, *f.* [suavis] *ugodnost, ljubkost (gl.* suavis), odoris, cibi; coloris, oris et vocis; *pl.* suavitates, *sve slasti;* mira quaedam in cognoscendo; ejus eximia, *ljubaznost;* s. quaedam sermonum *(u razgovoru)* atque morum *(u vladanju u obće)*, propter multas suavitates ingenii, officii, humanitatis tuae.

suāvĭter, *adv. s comp. i sup.* [suavis] *milo, ljubko, ugodno, dražestno,* quam s. voluptas sensibus blandiatur; s. loqui; suavissime scriptae literae; s. meminisse, *rado; (Hor.)* vivere suavissime, s. ut nunc est, *dobro za sada.*

suāvĭtūdo, ĭnis, *f.* [suavis] *(predcl.)* = suavitas.

suāvium (sāv.), ii, *n. 1) (predcl., Hor.) usta stisnuta na poljubac, ustašca. 2) poljubac (od ljubavi; sr.* basium, osculum), dare alcui s., *Plaut. Cic.; (Ter.) riеč od mila,* meum s.!

sŭb [ὑπό], *praep. s abl. i acc. pod; I) s abl. 1) o mjestu, pokazuje boravljenje pod čim, pod (c. instr.), tik pod ili pred (c. instr.), izpod, niže,* sub terra habitare; s. pellibus hiemare, milites continere; *(Hor.)* vitam s. divo agere; s. armis esse, morari, manere, † stare, habere legiones; legionem s. sarcinis adoriri; s. onere confligere; s. corona, s. hasta vendere; s. terra vivi demissi sunt; s. jugo *(sr.* jugum) mittere; s. nomine pacis bellum latet; *(Caecil. pri Cic.)* saepe est etiam sub palliolo sordido sapientia; *(Hor.)* ager Umbreni s. *(po)* nomine nuper Ofelli dictus; *(Plaut.)* s. monte esse, considere; s. muro, castris consistere; erat collis sub radicibus montis; * sub Alpibus; * s. Ilio; * sepulcrum imponit monte s. aërio; s. septentrionibus positum esse; *prenes.*, s. sinistrâ, *s lieve, na lievu;* omnia s. oculis erant, *na očiju;* sub jactu teli esse, *na dohitu (dohvatu)*; s. manu esse, *na ruci;* * vidimus s. vallibus urbem; * silvis inventa s. altis; * s. antro, *u šp.*; * s. umbra; * s. domo; * quo deinde s. ipso ecce volat calcemque terit jam calce Diores. *2) o vremenu, a) pokazujuć da kakav dogadjaj pada u isto doba, za (c. gen.), kod, pri,* sub ipsa profectione, *uprav na odlazku;* s. brumâ, *za zimskoga suncovrata;* s. hac pessimi exempli victoria delectus indicitur; * sub clara lucerna; * s. nocte silenti; * hoc s. casu. *b) pokazujući, da se dogadjaj samo od prilike primiče onomu doba, u koje pada, pod, pred (c. instr.)*, sub luce urbem ingressus, sub adventu Romanorum excesserunt urbe, *Liv.*; extremo sub fine laborum, *Virg. 3) tp. a) pokazuje kakovu podložnost, pod (c. instr.)*, sub dicione, s. imperio, s. regno alcjs esse; s. Hannibale magistro omnes artes belli edoctus; s. rege; * adhuc s. judice lis est; * s. nutrice, * tirones s. patribus duris. *b) o pobližih sgodah i odnošajih, uz koje što biva, pod (c. instr.), uz ili sâm ablativ,* sub hoc sacramento, sub titulo aequandarum legum, *Liv.*; *takodjer* sub condicione, s. condicionibus iis, *Liv.* 6, 40, 7. 21, 12, 4., *ali inače upotrebljava Livij vazda, kano Cic. i drugi class. pisci, sâm abl. [sr.* condicio *1)]; nego i tu se može shvatiti* sub = *podlažuć se uvjetom po 3) a). Na prama tomu Phaedr. takodjer* s. condicione, ut; *Eutr.* sub hac c., ut; † s. ea c., ne; * Bacchi sub nomine risit; * s. cantu tibiae; * s. verbere, *pod bičem;* † s. hoc exemplo; † claro s. exemplo; † s. exemplo; † s. specie venationis dolus latet; † s. belli denuntiatione nuptias petit; † s. exceptione, si etc.; † s. poena mortis, servitutis; * s. *(poradi)* falsa proditione. *II) s acc. 1) o mjestu, a) pod što,* exercitum s. jugum mittere *[sr. I) 1)]*; *(Hor.)* sub furcam ire, s. divum rapere; s. sensum cadere; quae s. sensus subjecta sunt; s. judicium sapientis et delectum cadere. *b) pod (c. acc.), do, pod,* s. aciem, s. montem succedere; s. murum se recipere; *prenes.*, venire sub ictum, *na dohit (dohvat)*; † sub manum, *pod ruku; (Hor.)* arat finem s. utrumque colonus. *2) o vremenu, pokazujuć neposredno približivanje kojega dogadjaja kojemu vremenu [sr. I) 2) b)], s toga, kadšto odmah pod, pred, kadšto odmah za, -poslije,* s. vesperum Caesar portas claudi jussit, *pred večer,* s. ortum ferme lucis, s. idem tempus; * s. galli cantum; * s. lucem; * s. lumina primi solis; s. haec dicta omnes procubuerunt; s. eas (literas) statim recitatae sunt tuae; * s. hoc, * s. haec, *odmah za tim. 3) o podlaganju, pod (c. acc.)*, s. potestatem, s. imperium redigere; matrimonium s. legis superbissimae vincula conjicere; * s. leges mittere, *zakonom podložiti. III) složen znači* sub *a) pod. b) nješto, na. c) tajom, potajno.*

sŭb-absurde, *adv. nješto nesklapno, jedn. Cic. de or.* 2, 68, 275.

sŭb-absurdus, *adj. nješto nesklapan.*

sŭb-accūso, 1. *malo kriviti, -kuditi, -koriti,* discessum; alqm.

sŭbactio, ōnis, *f.* [subigo] *upr. obradjivanje (stupanjem, tučenjem i nal.), class. samo tp. obradjivanje, obdjelavanje (u prilici pozajmljenoj od ratarstva), jedn. Cic. de or.* 2, 30, 131.

sŭb-ăgĭto *gl.* subigito.

sŭb-ăgrestis, *adj. nješto seljački.*

sŭb-ālāris, *adj. pod pazuhima,* telum, *pod rukom sakrivena, jedn. Nep. Alcib.* 10, 5.

sŭb-ămārus, *adj. nagrk, samo subst.* sub-amara, *n. pl., jedn. Cic. fat.* 4, 8.

sŭb-ăquĭlus, *adj. (riedko) crnomanjast, smedj, Plaut. Rud.* 2, 4, 9.

sŭb-arrŏganter, *adv. nješto preuzetno, jedn. Cic. Acad.* 2, 36, 114.

sŭb-ausculto, 1. *tajom slušati, prisluškivati,* tace, subauscultemus, ecquid de me fiat mentio, *Plaut.*; subauscultando excipere voces; videntur subauscultare quae loquor.

Sub-ballio, ōnis, *m.* [ballio] *ime za šalu, od prilike Podballio, Plaut.*

sub-băsĭlĭcānus, *adj.* [basilica] *koji se rado bavi po basilikah (gl.* basilica), *vucibatina, bezposlica, leventa, jedn. Plaut. Capt.* 4, 2, 35.

sub-bĭbo, etc. 3. *(riedko) pijucati, pijuckati, Plaut. Suet.*

sub-blandior, *dep.* 4. *(predcl.) pomilovati, smilovati se,* alcui.

subc . . . *gl.* succ . . .

subcŭtāneus, *adj.* [sub-cutis] *pod kožom, podkožni,* morbus, *jedn. Aurel. epit.* 14.

sub-dēbĭlis, *adj. poslab, jedn. Suet. Vit.* 17.

sub-dēbĭlĭtātus, *adj. nješto oslabio, tp. nješto preplašen, jedn. Cic. Att.* 11, 5, 1.

sub-dēfĭcio, etc. 3. *(riedko) malo po malo oslabjeti, -iznemoći, Curt.* 7, 7, 20.

sub-diffĭcĭlis, *adj. nješto težak, jedn. Cic. Lael.* 19, 67.

sub-diffīdo, etc. 3. *biti nješto sumnjiv, nepouzdati se pravo, jedn. Cic. Att.* 15, 20, 2.

subdĭtĭcius, *adj.* [subdo] *podmetnut, podbačen, neprav.*

subdĭtīvus, *adj.* [subdo] = subditicius, de illo subditivo Sosia, *Plaut.*; archipirata, *Cic.*; † fratrem ut subditivum apud patrem arguere.

sub-diu, *adv. po danu, danju, jedn. Plaut. Most.* 3, 2, 78.

sub-do, dĭdi, dĭtum, 3. *1) podmetnuti, podložiti, podstaviti, podbaciti,* ignes; * se

aquis, *podroniti vodu*, calcaria equo, *obosti konja*, *Liv.*; † calcar equo; † subditis calcaribus, *skokom*; † sub pedem subditus; * anguem in sinum, *metnuti*; * rotas (turri); † tauros aratro; † pugionem pulvino; † mensam pedibus; † faces urbi; † facem sarcinis; † saxa; *u pril.*, acriores faces ad dicendi studia; *(Liv.)* alcui spiritus, *osloboditi koga*; * ingenio stimulos; * flamma medullis subditur, *pali do mozga*; *na pose* = *pokoriti koga*, † ne imperio feminae subderentur; * proles subdita regno; *subst.* *(Aurel. Vict.)* uti subditis mos erat; *u pril.*, † *izvrgnuti*, rem casibus; capita ruinae rerum. *2) na mjesto koga postaviti*, judicem in meum locum; *(Planc. u Cic. ep.)* in Hirtii locum me. *Odt. krivo podmetnuti, podbaciti*, alqm in alcjs locum; subditus filius; me subditum et pelice genitum appellant; *(Ter.)* subditum se suspicatur; *(Liv.)* subditus filius; *(Tac.)* majestatis crimina subdebantur; *takodjer (Tac.) iz potaje tužiteljem postaviti.*

sub-dŏceo, etc. 2. *uz koga drugoga (kano pomoćnik) poučavati koga, jedn. Cic. Att.* 8, 4, 1.

subdŏle, *adv.* [subdolus] *(riedko) nalukavo*, nihil, ut ita dicam, s. (inveniri potuit etc.), *Cic. Brut.* 9, 35.

sub-dŏlus, *adj. nješto lukav, -kovaran, -prievaran*, subdolus ejus augere amentiam; † occultus ac s. fingendis virtutibus; *(Plaut.)* mendacia; perfidia; animus; oratio; † modestia; † forma loci in certis vadis.

sub-dŏmor, etc. 1. *biti nadvladan, -svladan, jedn. Plaut. Asin.* 3, 3, 112.

sub-dŭbĭto, 1. *(riedko) nješto dvojiti, -sumnjati.*

sub-dūco, etc. 3. *1) izpod čega odvući, -maknuti, -odujmiti, -odnesti, odvesti (radi sigurnosti ili u potaji), odmaknuti, udaljiti*, lapides ex turri; cibum athletae; † fons subducitur, *nestaje*; † (cubiculum) subductum est omnibus ventis, *zaklonjena od svih vjetrova itd.*; cohortes e dextro cornu; copias in proximum collem; milites in primam aciem; alqm in contionem; * ensem capiti. *Odt. tajom odmaknuti, -odpraviti, -odpremiti, -uzeti, -odnieti, ukrasti*, furto obsides; * alqm manibus alcjs; * viatica subducta; * undâ subductâ, *kad se val uzvrati*; † vela, *skupiti, smotati*; † vestigium, *nogom uzmaknuti*; † alqm saevitiae; se subducere, † subduci (ex acie), *ukrasti se*; se de circulo; se clam custodibus, † clam se; † oculis subduci, *nestati*; * *o mjestih, uleći se*; *tp.* s. rationem, ratiunculam, *sračunati, izračunati*; calculos; summam; *u pril.*, voluptatum calculis subductis; subducta ratione, *razmislivši*. *2) u vis izvući, dignuti*, cataractam in tantum altitudinis; * tunicas; * vultum; *na pose kano t. t.*, naves s.; in aridum s., *takodjer* classem s., *na kraj izvući*; * jamque fere subductae litore puppes.

subductio, ōnis, *f.* [subduco] *1) računanje, izračunavanje, u pl. jedn. Cic. de or.* 2, 31, 132. *2) izvlačenje brodova na kraj*, ad subductiones, *jedn. Caes. b. G.* 5, 1, 2.

sub-dūrus, *adj. nješto tvrd, u pril., jedn. Q. Cic. petit. cons.* 12, 46.

sŭb-ĕdo, etc. 3. *od ozdo nagrizti, -izglodati, jedn. Ov. met.* 11, 783.

sŭb-eo, etc. 4. *1) ići pod što ili pod čim, proći kroz što, unići u što*, tectum; * † tecta; * paludem; * cavum; * telluris operta; * latebras; * subit oras hasta per imas clipei; * alqm umeris, *uzeti na ramena (da nosi)*; * mucronem alcjs *(da ga na boj draži)*; * currum, *biti upregnut pod kola*; * luco *(dat.)*; * feretro *(dat.)*, *sagnuti se-, sgrbiti se pod*; † virgulta; † lecticam = *nositi*; † aquam, *gaziti*, * aquas; *takodjer* * *absl. sagibati se*; * aura, subito, *digni me*; *prenes., podvrći se, podmetnuti se pod kakav teret, pod kakov težak, dosadan posao, preuzeti, trpjeti, podnositi*, vel contumeliarum verbera; * verbera; * majora verbera; periculum; labores; invidiam; invicem proelium; vim atque injuriam; casum; condicionem; † molem; † discrimen; † jugum imperii rigida cervice; † novos ritus, *primiti*; s. necessariam deditionem, *na silu se predati*; minus sermonis subiissem; subeundus usus omnium; *(Tac. ann* 13, 21.) aut mihi infamia parricidii aut Caesari conscientia subeunda est; * currum; * nives; * onus gravius dorso; * omne periculum Caesaris suo. *2) dolaziti (čemu ili komu blizu), primicati se, prikučivati se, približivati se, gore se dizati, uzlaziti*, sub orbem solis *(o mjesecu)*; in adversos montes; ad montes; ad urbem; locum; muros; † radices petrae; † adversum flumen, *voziti se uz*; * alqm, *udarati na koga*; * medium orbem, *o noći*; ex inferiore loco; alii subeunt; * obvius s.; * pone conjux; * muro; * Anxur; * palmae, *pobjedi se primicati*, * auxilio, *na pomoć doći*; * huic frater Alcanor; * gubernaclo, *prihvatiti krmilo*; * portu Chaonio, *uvezti se*; * ad tecta; * s. tenuis habitus; * s. ira, *napade me gnjev*; * fuga subsidio s.; * quae (spes) s. aemula patriae laudi, *koja takmeć se teži za pohvalom otca (jer onaj, koji se s kim za slavu takmi, na njegovo mjesto doći želi)*; * ne subeant herbae, *navlast. a)* * *polako, da se neopazi doći, dokrasti se*, sopor furtim lumina fessa. *b) neposredno za kim doći, izmieniti koga*, primae legioni tertia, *Liv.*; * furcas subiere columnae; * subiit argentea proles; * ipsa; * cui deinde subibit. *3) tp. a) doći pod koga ili što*, omnes sententiae verbaque sub acumen stili; * clarum s. Alba Latinum. *b) napasti koga, doći, pasti komu na pamet, -na um*, cogitatio animum subit indignum esse, *Liv.*; † poenitentia alqm; † cogitatio exercitum; † memoria alcjs rei animum alcjs; † subibat animos Parmenionis fortuna, *padala im na um itd.*; * s. animo; * mentem subit, *s quaest. indir.*; * subiit cari genitoris imago; * quid sim fuerimque; * *s inf.*; † s. alqm *s acc. c. inf.*

sūber, ĕris, *n. plut, pluto, pluta*, (quercus suber *Linn.*) *Virg.*

subf. . . subg. . . *gl.* suff. . . sugg. . .

sŭb-horrĭdus, *adj. nješto neotesan jedn. Cic. p. Sest*, 9, 21.

subĭcio *gl.* subjicio.

sŭbĭgĭtātio, ōnis, *f.* [subigito] *obležavanje, jedn. Plaut. Cap.* 5, 4, 33.

sŭbĭgĭto, 1. [sub-agito] *opipavati, obležati, Plaut. Ter.*

sŭbĭgo, ēgi, actum, 3. [sub-ago] *1) pod što goniti, -tjerati, -voditi, ili gore, u vis tjerati*, naves ad castellum; * lembum ad-

verso flumine remigiis; * ratem conto; * cervicem *(pod jaram) zatjerati; u prilici. 2) tp. a) prinuditi, natjerati, nagnati na što, skloniti-, privoliti koga na što*, Volscos ad deditionem; † quos fame in deditionem subacturus etc.; *(Sall. Liv.) s acc. c. inf.*; *(Virg.) s inf.*; *(Plaut. Tac. Curt.) s* ut; *absl.*, vis Jugurthae subigit, *Sall.*; metu subactus, *Tac.*; * insidiis *(lukavštinom)* subactus. *b) obraditi, opraviti*, segetes aratris; glaebas; terras fissione glaebarum; humus subacta; terrae gremium mollitum atque subactum; * arva; * vomere terram; * digitis opus = *presti*; * secures in cote, *oštriti*. *c) valjano uvježbati, izučiti*, tot subacti atque durati bellis, *Liv.*, *takodjer jedn. Cic. de or.* 2, 31, 131. *ali u prispodobi s poljem*: subacto mihi ingenio opus est, *a za tim se odmah nastavlja*: ut agro non semel arato, sed novato et iterato, quo meliores fetus possit et grandiores edere (*sr.* subactio). *d) udariti-, navaliti na koga čim, oboriti koga*, subigis maledictis me tuis novo modo adeo, ut, *Plaut.*; inopia subactus vexari et subigi multo acrius (militem Rom.) quam Vejentem; victi malis subactique bello. *e) podložiti, podjarmiti, nad-, svladati*, populos armis; omnes gentes Hispaniae bello; populi vi subacti; isto bello subactus oppressusque populus R.; urbes atque nationes; tertiam partem orbis terrarum; quos vici et subegi; † Galliam devincere subigereque; † Asiam, † Indiam; † orbem terrarum; † Illyrios; * portenta; * cuncta terrarum subacta praeter atrocem animum Catonis; *subst.* victi ac subacti.

sŭb-impŭdens, tis, *adj. nješto bezobrazan, jedn. Cic. fam.* 7, 17, 1.

sŭb-ĭnānis, *adj. nješto prazan, -izprazan, jedn. Cic. Att.* 2, 17, 2.

sŭb-inde, *adv. 1) odmah za tim*, s. aliud bellum oritur. *2) po više puta, uzamance, uzasobce, kadkad, gdjekad*, suae s. urbes captae direptaeque; ego s. suggeram quae ventdatis.

sŭb-indo, — — 3. *još primetnuti, jedn. Aurel. Virt. orig. gent. Rom.* 3, 7.

sŭb-insulsus, *adj. nješto bljutav, jedn. Cic. de opt. gen.* 3, 7.

sŭb-invĭdeo, etc. 2. *nješto zavidjeti komu*, alcui, *jedn. Cic. fam.* 7, 10, 1. — **subinvisus** *nješto omražen, -mrzak, jedn. Cic. p. Rab.* 14, 40.

sŭb-invīto, 1. *izpod ruke pozvati, s* ut, *jedn. Cic. fam.* 7, 1, 6.

sŭb-īrascor, — *dep.* 3. *nješto se srditi*, brevitati literarum, *radi itd.*; *absl.*

sŭb-īrātus, *adj. nješto srdit, -ljutit.*

sŭbĭtārius, *adj.* [subitus] *na naglo- iznenada-, iz nebuha učinjen*, res, *Plaut.*, milites, *popisani u hitnji. Liv.*

sŭbĭto, *adv.* [subitus] *iznenada, brzo, hitno (o čeljadetu, koje brzo naumi pa hitno udari u posao, što motrećega zateče, protivno spremanju; sr.* repente), imprudentibus nostris s. ex silvis ejecerunt; s. dicere, *s mjesta.*

sŭbĭtus, *adj.* [subeo] *koji se iz nebuh, iznenada, brzo sgadja (gl.* subito; *sr.* repentinus), ut sunt Gallorum s. et repentina consilia; s. *(s mjesta izrečen)* et fortuita oratio; dictiones; † imagines, *trenutačne*; † subitum venisse; * subitae adsunt; † multitudo, *iz nenada navaljujuća*; subitum est rei *(iz nenada mu je)* remigrare Kal. Quintilibus; *(Tac.)* miles = subitarius; *subst.* **subitum**, i, *n. nenadano, nenadani dogadjaj*, si tibi subiti nihil est, *Plaut.*; subita belli, *Liv. Tac.*; subita rerum, *Liv.*; † qui jus redderet ac subitis mederetur; † (ut) subitis *(nenadanim prigovorom)* ex tempore occurrant; † sive meditata sive subita proferret.

† **sub-jăceo**, etc. 2. *ležati-, biti pod čim* mare; petra subjacens.

subjectio, ōnis, *f.* [subjicio] *1) podlaganje, podstavljanje, kano rhet. figura*, rerum quasi gerantur, sub aspectum paene s. *2) podmetanje*, testamenti.

subjectissĭme, *adv.* [subjectus] *najponiznije*, demississime et s., *jedn. Caes. b. c.* 1, 84, 5.

* **subjecto**, 1. [*intens. od* subjicio] *1) podlagati, podstavljati, podmetati*, stimulos alcui; manus. *2) od ozdo u vis bacati*, nigram alte arenam.

subjector, ōris, *m.* [subjicio] *koji podmeće*, testamentorum, *jedn. Cic. Cat.* 2, 4, 7.

subjectus, *adj.* s * *comp.* [*partic. od* subjicio] *1) koji leži-, stoji-, jest pod čim, do čega, pomedjaški*, campus s. viae; hic alter (cingulus) aquiloni; rivus castris; alvi natura stomacho; * † *absl.*, planities, unda. *2) podložan*, ea (natura deorum) s. est ei vel necessitati vel naturae, qua etc.; exteras gentes habere tristi s. servitio; * *izvrgnut*, invidiae subjectior; *navlast.* † *subst.* **-ti**, ōrum, *m. podložnici, područnici.*

subjĭcio (sŭbĭcio), jēci, jectum, 3. [subjacio] *1) podbaciti, podložiti, podmetnuti, podstaviti*, ignem aedibus; epistolam sub pulvinum; sublicae pro ariete subjectae; phalangis, scutulis subjectis, *na valjcih*; * s. lapsus rotarum pedibus; alqd oculis; aedes colli, *pod brežuljkom sagraditi*; castra urbi, *pod gradom udariti*; castris legiones; * caudam utero, *pod trbuh povući*; *takodjer (riedko) od ozdo u vis baciti, dignuti, nadići*, inter carros rotasque mataras ac tragulas subjiciebant; regem in equum; * corpora saltu in equos, *poskakati na konje*; * se s., *o stablih, uzrasti*; * flamma subjecta, *koji gore liže. Navlast. a) predati, izručiti*, libellum alcui. *b) što kriva podmetnuti*, testamenta; librum. *c) podmetnuti koga, podgovoriti*, alqm. *d) † mjesto koga postaviti*, integras copias vulneratis. *Odt tp. a)* res subjecta sensibus *ili* sub sensus, *koje se osjećaju ćutili*; alqd cogitationi suae; sententiam sub voce, *uz rieč na što pomišljati*, rem voci. *b) podložiti, pokoriti, podjarmiti*, se imperio alterius; qui se imperio populi Romani subjectos dolerent; Gallia securibus subjecta; *(riedko)* virtus subjecta sub varios incertosque casus; * parcere subjectis, *onim, koji su se podložili*; * s. regna; * fatum pedibus; † pedibus subjecta. *c) predati, izvrći*, navigationem hiemi; Galliam servituti; bona voci praeconis, sub praecone, *dati na prodaju*; mare est subjectum ventis; terram ferro, *obradjivati*. *d) podrediti*, sub metum *(pojmu „straha")* subjecta sunt pigritia, pudor etc.; partes generibus. *e) u govoru i pismu dodati, pri-*

dati, rationem; quod subjicit, *što sliedi*; * syllabam longam brevi; *absl.* *f) na ruku komu što dati, kazati, dokazati, prišaptati komu što, nadahnuti koga*, quid dicerem; consilia, spem alcui; quae subjicere condicio rerum poterat; † aliud atque aliud; † quidquid s. metus aut spes; (*Sulpic. u Cic. ep.*) tibi subjice ea, *pomisli ti to.* *2) čemu višemu približiti, primaknuti, -privesti*, aciem collibus Pompejanis; castris Scipionis aciem suam, *primaknuti pod itd.*; se iniquis locis, *primaknuti se itd.* (*sr.* subjectus).

sub-jŭgo, 1. *(riedko) pod jaram poslati*, *Eutr.* 4, 17.

sub-jungo, etc. 3. *vezati pod što, primetnuti, pridati*, puppis rostro Phrygios subjuncta leones, *Virg. Aen.* 10, 157.; *u pril*, omnes artes oratori, *u področje govornikovo smjestiti*; † librum epistolae alcjs; *napose upregnuti*, * tigres curru; *tp. podložiti, podjarmiti*, urbes multas sub imperium populi R. dicionemque; sub vestrum jus, jurisdictionem, potestatem, urbes, nationes, provincias; * mihi res, non me rebus; * gentem.

sub-lābor, etc. *dep.* 3. *1) * dokrasti se, uvući se, ušuljati se*, prima lues udo veneno; annis solvit sublapsa vetustas. *2) † srušiti se, porušiti se, propasti*, aedificia vetustate sublapsa; * *u pril.*, retro sublapsa referri spes Danaum.

sublāte, *adv. uzvišeno*, dicere; *u zlu sm.*, *oholo, ponosito*, sublatius dicere.

sublātio, ōnis, *f.* [tollo] *class. samo u pril. uzvisivanje*, animi, *jedn. Cic. fin.* 2, 4, 13.

sublātus [*partic. od* tollo] *adj. ponosit, ohol*, hac victoria; * rebus secundis; (*Ter.*) sublati animi sunt, quia etc.; * leo fidens magis et sublatior ardet.

sublecto, 1. [sub *i* lacto] *mamiti, pitomiti, varati*, *jedn. Plaut. mil.* 4, 2, 74.

sub-lĕgo, etc. 3. *1) od ozdo kupiti*, quodcunque inutile esset (*o robu, koji je morao ostanke od ručka pokupiti i spremiti*), *Hor.* *2) (predel.) potajno uzeti, ukrasti*, liberos, *Plaut. Odt.* (*Plaut.*) alcjs sermonem, *uhvatiti*; * carmina, *prisluškujuć uhvatiti.* *3) mjesto koga izabrati*, alqm in locum demortui, *Liv.*; senatum, *Just.*

sublestus, *adj. slab, malen*, fides, *Plaut.*

sublĕvātio, ōnis, *f.* [sublevo] *olakšanje, polastica*, *jedn. Cic. r. p.* 2, 34, 59.

sub-lĕvo, 1. *1) uzdići, uzpraviti*, alqm ad pedes stratum; s. se, *dići se, ustati*; jubis sublevatus, *držeći se za grivu*; * alqm terrâ; *tp.* *a) podupirati, podpomagati koga ili što, tješiti, sloboditi, hrabriti, pomagati i nal.*, defendere et s. alqm; fugam alcjs pecuniâ; causam inimici; a Socrate sublevatus. *b) ob-, ulakšati, umanjivati [oduzevši ono, što koga tišti; sr.* elevo *2) a)]*, statum; res adversas; pericula; laborem; inopiam; non multum M. Octavius odia, quae Hirrum premunt, sublevat; † ibi blandimentum s. metum. *2) sasma maknuti, -uklonit[i]* [*Cic. Lael.* 24, 88. *sr.* elevo *2) b)]*, quaestio sublevata; una illa sublevanda offensio est.

sublĭca, ae, *f. u tle zabijena greda, kolac, poimence podmostnica.*

sublĭcius, *adj.* [sublica] *na gredah, drveni*, pons.

sublĭgăcŭlum, i, *n.* [subligo] *pregača, opregača (kožna)*, *jedn. Cic. off.* 1, 35, 129.

* **sub-lĭgo**, 1. *podvezati, izpod čega privezati, pripasati*, ensem lateri atque umeris; clipeum sinistrae.

sublīme, *adv. s comp.* [sublimis] *visoko, u vis, na visini*, ferri; putrescere; * elati; * volans; † in sublime.

sublīmis, *adj. s † comp.* *1) iztičući se, uzpinjući se, visok i nal.* (*ne tičući se tla; sr.* altus, celsus, arduus), * tectum, centum s. columnis; * intonsaque coelo attollunt capita (geminae quercus) et sublimi vertice nutant; * s. feriam sidera vertice (*označujući najviši vršak slave i sreće*); * portis s. instant; * atrium; * flagellum; * cacumen montis; * columna; * campi armis s. ardent; * sublimes in equis; * s. ab unda prospexi; * sedens solio s. avito; * apparet liquido s. in aëre; * ex alto flentem s. Olympo spectat; * consequitur pennis s. in nube columbam; (*Liv.*) iret s. curru multijugis equis; (*Com. Virg. Ov.*) sublimem rapere, arripere, ferre, (*takodjer u pril.*) tollere; (*Virg. Liv. Ov.*) s. abit, vehitur; (*Hor. carm.* 1, 15, 31.) sublimi fugies mollis anhelitu (*gdje se poradi disanja glava u vis pruža pa zrak hvata, πνεῦμα μετέωρον; drugi hoće, da je disanje iz dubljine*); † sublimis curru; † fastigium; * metuit sublimia. *2) tp. uzvišen, visok, velik; na veliko težeći; a kadšto i ponosit*; * mens; * pectora; * nomen; * s. cupidusque et amata relinquere pernix; * sublimia cures, *velike stvari, τὰ μετέωρα*; * naturâ s. et acer (*o pjesniku*); † s. et gravis et grandiloquus; † plerumque s. et satis apertus; † cothurnus et sonus Sophoclis sublimior; * sublimis ructatur versus; * olli sublimes, armis animisque refecti etc.

† **sublīmĭtas**, ātis, *f.* [sublimis] *tp. uzvišenost, uznositost govora i nal.*, in rebus spiritus et in verbis s.; Platonica illa; s. et splendor narrandi.

sublīmĭter, *adv. s comp.* [sublimis] *visoko gore u visini (visinu)*, * sublimius attollere altum caput.

sublīmo, 1. [sublimis] *(kasno) uzvisiti, u pril.*, praetoriis ornamentis sublimatus, *jedn. Aurel. Vict. epit.* 4, 8.

sublingio, giōnis, *m.* [sub-lingo] *podlizalac (zdjela)*, s. coqui (*kuhinjski djetić*), *jedn. Plaut. Ps.* 3, 2, 103.

sub-lĭno, etc. 3. (*takodjer* sublinio, 4., *Plaut.*) *podmazati, u posl.*, s. os alcui, *prevariti*, *Plaut.*

sub-lūceo, — — 2. *od ozdo sjati*, * violae purpura nigrae.

sub-luo, etc. 3. *podmivati, ozdo teći*, flumen montem; radices collis duo flumina.

* **sublustris**, *adj.* [sub-lux] *nješto vidan, -jasan, -svietao*, nox; * umbra noctis.

submergo, *gl.* summergo.

sub-mĕrus, *adj. prilično nepomiešan*, vinum, *jedn. Plaut. Stich.* 1, 3, 116.

sub-mĭnia, ae, *f. njeka ženska odjeća*, *jedn. Plaut. Epid.* 2, 2, 48.

subministro, submisse, submissio, submitto, *gl.* sumministro, summisse etc.

sub-mŏleste, *adv. potežko*, te non esse Romae meo tempore pernecessario s. fero, *dosta mi je nepovoljno*, *jedn. Cic. Att.* 5, 21, 1.

sub-mŏlestus, *adj. potežak, prilično nesgodan, -nepovoljan*, *jedn. Cic. Att.* 16, 4, 4.

submŏneo, *gl.* summoneo.

sub-mōrōsus, *adj. nješto zlovoljan, -mrzovoljast*, *jedn. Cic. de or.* 2, 69, 279.

submŏveo, submūto, *gl.* summoveo, summuto.

sub-necto, etc. 3. *1) podvezati, skopčati, pripeti*, * laxos de vimine circlos cervici; * cingula mammae; * fibula vestem; * cui crines molli s. circulus auro. *2) tp. primetnuti, pridati, dovezati*, illam fabulam; *s acc. c. inf.*

sub-nĕgo, 1. *ponješto kratiti*, *jedn. Cic. fam.* 7, 19.

sub-nĭger, gra, grum, *adj.* (*predcl. i kasno*) *crnkast.*

sub-nīsus, *ili* **-nixus** [*partic. od neobičnoga* subnitor] *1) uprt-, prislonjen na što, o što*, circuli verticibus subnixi; * solio; * Petelia muro; * mentum et crinem mitrâ subnixus, *podvezan.* *2) tp. naslanjajući se, opirući se o što, prkoseći čim*, auxiliis; judiciis senatus; † propinquitatibus; victoriâ; *absl.*, s. et fidens contumeliae animus; ita subnixi ambulant.

† **sub-nŏto**, 1. *podpisati*, libellos; nomina.

sub-nŭba, ae, *f.* [sub-nubo] *inočica, suložnica*, *jedn. Ov. her.* 6, 153.

sub-nūbĭlus, *adj.* (*riedko*) *nješto naoblačen, -mračan*, nox.

sŭbo, 1. [συβάω] *biti upaljen, upaliti se*, *Hor.*

sŭb-obscoenus (subobscen), *adj. zanoseći na nagrdno, -ružno*, *jedn. Cic. or.* 26, 88.

sŭb-obscūrus, *adj. nješto taman.*

sŭb-ŏdiōsus, *adj. nješto mrzak*, *jedn. Cic. Att.* 1, 5, 4.

sŭb-offendo, etc. 3. *nješto se omraziti*, *jedn. Cic. Qu. fr.* 2, 6, 5.

sŭb-ŏleo, 2. *zaudarati*; *samo* hoc subolet, s. mihi *ili samo* subolet, *Plaut.*; ut ne paulum quidem suboleat (*sc.* tibi), *Ter.*

sŭbŏles (sŏbŏles), is, *f.* [sub-olesco] *upr. prirast, pak o živu, porod, podmladak, omladina, potomak; pleme, loza, rod, naraštaj*, stirpis, juventutis; subolem propagare; s. imperatorum, *o Scipionu*; * Archytae; * diva producas subolem; * Romae; * cara deum; † regiae stirpis; † digna; * *o živoinji, podmladak, podsad, leglo*, haedus; lascivi gregis; subolem armento sortire quotannis; haec potior.

sŭb-ŏlesco, — — 3. (*riedko*) *prirasti, podrasti*, juventutem frequentiorem subolescentem, *Liv.*

sŭb-orno, 1. *1) komu što, navlast. potajno namaknuti, -pripremiti, koga čim skunabiti, oružati*, alqm pecuniâ, *Anton. pri Cic.*; a natura subornatus; legati subornati criminibus, *kojim su pod ruku dali, čim će osvaditi*; (*Planc. u Cic. ep.*) vigilantes nervoseque nos, qui stamus in acie; † nec ullis praeceptis contra mortem aut dolorem subornatus. *2) potajno na kakovo zlo podgovoriti, -nahuškati, -nagnati, -odrediti*, falsum testem; medicum indicem; accusatores; militem ut etc.; tres ad caedem regis; per fallaciam in tabellarii speciem; (*Just.*) parentes interfectorum, qui accusarent, ad occupandum regem filium, regem in bellum, per praemissos antistites, quid sibi respondere vellet; † alqm in caput alcjs; † clam subornari.

subp. *gl.* supp.

sub-rancĭdus, *adj. nješto grancljiv, ranketiv*, caro, *jedn. Cic. in Pis.* 27, 67.

sub-raucus, *adj. nješto promukao*, vox, *jedn. Cic. Brut.* 38, 141.

* † **sub-rēmĭgo**, 1. *za kim, čim veslati.*

subrēpo, subreptīcius *gl.* surrepo, surrepticius.

sub-rīdeo, etc. 2. *smiešiti se.*

sub-rīdĭcŭle, *adv. nješto smiešno*, *jedn. Cic. de or.* 2, 61, 249.

sub-rĭgo *gl.* surgo.

sub-ringor, — *dep.* 3. *nješto se prćiti*, *jedn. Cic. Att.* 4, 5, 2.

subrĭpio, subrŏgo *gl.* surripio, surrogo.

subrostrāni, ōrum, *m.* [sub-rostra] *ljudi, koji se uviek oko rostra mutljaju, vucibatine*, *jedn. Cael. u Cic. fam.* 8, 1, 4.

sub-rūfus, *adj. crvenkast, crvenkaste kose*, *Plaut.*

sub-ruo, ui, ŭtum. 3. *1) od ozdo rušiti, podkapati, podrivati te tim rušiti*, murum, murum ab imo; † muros cuniculis; arbores a radicibus; turris subruta; † *o vjetru*, congesta; amnis montes; † tentoria; † loca subruta. *2) tp. uništavati, rušiti, podkapati*, libertatem nostram; * reges muneribus; * animum laudis avarum; † animos militum variis artibus; † securitatem multorum.

sub-rustĭcus, *adj. nješto seljački, -nespretan.*

† **sub-rŭtĭlus**, *adj. nješto crvenkast*, caput.

sub-scrībo, etc. 3. *1) podpisati, od ozdo napisati*, causam parricidii; statuis subscripsit reges esse exactos; (*Balb. u Cic. ep.*) literarum exemplum; * meo subscribi causa sepulcro; s. haec libello (*Hor. sat.* 1, 10, 92.) *na kraju satire u v. 90. i 91. zapisani oproštaj*; * si quaeret pater urbium subscribi, *da se ime njegovo kano otca gradova zapiše na dno statuâ.* *2) Navlast. kano t. t., a) o censoru, uzrok censorskoga ukora* (nota) *pod ili nuz ime ukorenoga zapisati, -zabilježiti*, istam causam. *b) pri tužbi α) o pravom tužitelju, podpisati*, dicam alcui (*Plaut.*), *tužbu na koga predati, tužiti koga*; in alqm; *s* quod; iste cum ceteris subscripsit centumvirale judicium, non subscripsit mecum, *on je predao tužbu na ostale nasljednike centumviralnomu sudu, ali ne na mene, Plin. ep.* *β) o sutužitelju, koji tim, što svoje ime podpiše, očituje, da će pomagati tužitelju, s kim podpisati, -tužiti*; † *u obće, svojim podpisom privoliti na što*; *tp. pristajati na, povladjivati, odobravati, pomagati*, odiis accusationibusque

Hannibalis; orationi alcjs; * irae Caesaris; aut gratiae aut odio suo. 3) u obće za-, upisati, zabilježiti, numerum aratorum quotannis publice; † quaedam; † cum suspiria nostra subscriberentur.

subscriptio, ōnis, f. [subscribo] podpis. Navlast. a) podpis kakve izprave. b) ozdo zapisana tumačeća opazka censorova [sr. subscribo 2) a)]. c) podpis sutužitelja, sutužba. d) dodavanje sadržaja ili prijazne želje kakovu pismu, Suet. Tib. 32.

subsciptor, ōris, m. [subscribo] podpisač tužbe, sutužitelj.

subsĕcīvus gl. subsicivus.

sub-sĕco, etc. 1. podrezivati, * ungues ferro.

subsellium, ii, n. [sub-sella] klupa (izprvice nizka), sjedalo. Navlast. o klupah gledalačkih u theatru, in subsellia eant per totam caveam; u senatu i sudnicah; pak meton. označuje sudove, parnice, sedere in accusatorum subselliis; accusare ad subsellia; forum, subsellia, rostra; habitare in subselliis; longi s. judicatio et mora (u šali), dugotrajno razmišljanje; versatus in utrisque s., u javnih i privatnih parnicah.

sub-sentio, etc. 4. izpod ruke doznati, opaziti, jedn. Ter. Heaut. 4, 1, 62.

sub-sĕquor, etc. dep. 3. 1) uzastopce za kim ići, sliediti koga, signa; has (cohortes); absl.; takodjer o neživu, sliediti, pratiti, hos motus gestus s. debet; digitis verba; stella; tum antecedens tum subsequens; ducis consilia favor militum; minorem a tergo; * proxima subsequitur, quid agas, audire voluptas; † male s. verba dicentis; (Just.) ne subsecuta fraus esset. 2) tp. u misli ili radu ponositi se, povadjati se za kim ili čim, alqm; suo sermone humanitatem literarum; inclinatam rem in preces subsecuti.

sub-servio, 4. pokoravati se, ponizan-, pokoran-, poslušan-, podložan biti, viros sibi subservire postulant, Plaut.; u pril., u pomoć doći, alcjs orationi, Ter.

subsĭcīvus, adj. [sub i seco] 1) kano t. t., subst. subsiciva, ōrum, n. komad zemlje, koji pri mjerenju preostane, Suet. Dom. 9. 2) tp. od zvaničnih poslova preostao, quae subsicivis operis (u uzgrednih poslovih), ut ajunt; perfecisse operis subsicivis; † tempus.

subsĭdiārius, adj. [subsidium] u reservi, pričuvni, cohortes; acies; † naves; subst. u pl. m. reservna, pričuvna vojska.

subsĭdior, dep. 1. [subsidium] biti na reservu, longius (podalje namješten), jedn. Hirt. b. G. 8, 13, 3.

subsĭdium, ii, n. [subsido] 1) milit. t. t., stražnja vojska, reserva, legio constitit pro subsidio; tertium locum in subsidiis obtinere; post eas (cohortes veteranas) ceterum exercitum in subsidiis locat; neque certa s. collocari — poterant = certis locis constitui; subsidia et secundam aciem adortus; impulsa frons prima et trepidatio subsidiis illata; pak u obće, vojska u pomoć, vojna pomoć, subsidio ire, venire, proficisci; alcui subsidium ferre, summittere; funditores subsidio oppidanis mittit; summittit cohortes equitibus subsidio; † mittere subsidio duci; legionem nonam subsidio ducit; integros subsidio adducit; crebra s.; † equites in subsidium mittere; † commune in Germanos Gallosque s. 2) izvan vojničkoga područja, pomoć, zaklon, zapleće, okrilje, utočište, pribježište (ponajprije u zbiljskoj pogibelji i stisci; sr. adjumentum, adminiculum, praesidium), s. bellissimum esse senectuti otium; aurum ad s. fortunae relictum; subsidium ponere in fuga; fidissimum annonae subsidium; quae subsidio oblivioni esse possent, na pomoć od; his difficultatibus duae res erant subsidio; his tantis malis haec s. succurrebant; pecora, quod secundum esse poterat inopiae s.; subsidia valetudinum, od bolestî; his s. ea sum consecutus; parva adjumenta et s. consulatus; inopiam quibus poterat s. tutabatur; industriae subsidia atque instrumenta virtutis in libidine audaciaque consumere; tria frumentaria s. rei publicae firmissimis praesidiis munivit; nulla sibi s. ad omnes vitae status paraverunt; ad omnes casus subsidia comparabat; (Tac.) Augustus subsidia dominationi Cl. Marcellum etc.; † vix modicis navigiis pauca s., pristaništa.

sub-sīdo, ēdi, essum, 3. 1) sjesti, posaditi se, spustiti se, navlast., čučnuti, te vrebati na koga, vrebati na koga, zasjedati komu, Hispani; elephanti clunibus subsidentes; in insidiis; in loco; s * dat. i * acc.; takodjer * o ženskoj životinji, kad se mriesti, prca. 2) o stvarih, spustiti se, pasti, uleći se, † aqua, bistri se; * valles; * undae; * extremus Acestes galeâ imâ, ostane (kocka Acestova), * ebur digitis, popušta, ulekne se. 3) sjedeć ostati, zaostati, in castris, in via, in Sicilia; in Nilo, zapasti; * naseliti se, Teucri.

subsignāni, ōrum, m. [sub-signum] pod zastavom, milites, odio reserve, koji je morao podkriepiti vojsku u sredini, Tac.

sub-signo, 1. (riedko) 1) zapisati, praedia apud censorem. 2) † ujamčiti se za, pismeno dati, id apud te; apud te fidem pro moribus Romani mei.

subsĭlio, lui ili lii, — 4. [sub-salio] u vis skakati, poskakivati, Plaut.; * canes.

sub-sisto, stĭti — 3. 1) intrans. a) stati, ustaviti se, zaustaviti se; prestati, ostati, in loco, in itinere; ad agmen; * ad muros; * unda; * lingua timore, zape; * clamor; † intra priorem paupertatem. Pak α) zaostati, zastajati se, zabaviti se, Arimini; † intra tecta; † absl. β) odoljeti, Hannibali atque ejus armis, Liv.; * clipeo juvenis; o neživu, izdržati, neque ancorae funesque neque etc.; u pril., smagati, (Brut. u Cic. ep.) sumptui. 2) trans. koga ili što ustaviti, feras, Romanum, Liv.

sub-sortior, dep. 4. samo s. judices, t. t., u sudbenom govoru, mjesto sudaca zabačenih od stranaka druge ždrebati, ždrebavati.

subsortītio, ōnis, f. [subsortior] t. t., ždrebavanje sudaca; † drugih gradjana, koji da dobiju žita.

substantia, ae, f. [substo] † ukupni imetak, -biće, ono, po čem tko obstoji, facultatum, Tac.

sub-sterno, etc. 3. 1) podlagati, podmetati, podastirati, sipati-, sterati pod što, verbenas, Ter.; * nardi levis aristas; (Liv.)

Numida mortuo super incubanti substratus gl. subtraho; u pril., podlagati, podmetati, davati, omne corporeum animo, totam rem publicam libidini suae; † pudicitiam alcui; * fortuna insidias pontum avaris. 2) štogod ozdo posipavati, prostirati, nidos mollissime; viam glareâ.

substĭtuo, ui, ūtum, 3. [sub-statuo] upr. staviti-, metnuti pod što, 1) † (riedko) za kim postaviti, equites post elephantos; tp. a) s. animo speciem corporis amplam, veliku si priliku u duši pomisliti, jedn. Liv. 28, 35, 5. b) † izvrći, izložiti, alqm crimini. 2) mjesto koga ili čega postaviti, in locum eorum cives Romanos; alqm pro alqo; alqd pro alqa re; equites Siculis, Liv.; alqm reum criminis, oboriti na koga krivnju zločina, Curt.; navlast. † učiniti koga drugim nasljednikom, -baštinikom.

sub-sto, — — 1. odupirati se, odolievati, Ter.

substrictus, adj. [partic. od substringo] tanak, uzak, * crura; * ilia.

sub-stringo, etc. 3. ozdo svezati, -smrskati, podvezati, u vis svezati, crinem (tako da podvezano u vis stoji) nodo, Tac.; caput equi loro, Nep.; aurem loquaci, učiniti da načuli, Hor.; tp. stisnuti, (u govoru) stegnuti, effusa, Quint.

substructio, ōnis, f. [substruo] podgradnja, temelji, zidine, theatrum s. maximis; insanas s.; substructionum moles; s. in Capitolio locare.

sub-struo, etc. 3. 1) ozdo graditi, -zidati, podzidati, temelj sgradi i nal. položiti, -postaviti, Capitolium substructum lapide quadrato, kojemu je temelj od četverouglasta kamena. 2) taracati, vias glareâ, Liv.

subsultim, adv. [subsilio] poskakujuć, poskokce, jedn. Suet. Aug. 83.

sub-sum, — — subesse, 1) biti pod čim ili u čem, non subest quo praecipitet; (Planc. u Cic. ep.) si quid intra cutem ulceris; * suberat Pan ilicis umbrae; * nigra cui lingua palato; * sol oceano; * subucula tunicae; * natura solo s., t. j. zemlja je takve vrsti, da mogu stabla rasti. 2) blizu-, nablizu-, nadomak biti, mons suberat circiter mille passuum, tisuću koraka daleko (Caes. b. G. 1, 25, 5.); montes; Rhenus; turris; vallis; classis Atheniensium; hiems; nox; aequinoctium; * templa mari; (Planc. u Cic. ep.) me subesse propinquis locis 3) tp. biti u čem, nihil doli; nulla s. causa, quare etc.; alqa s. causa; spes; in alqa re nulla suspitio; si his vitiis ratio non subesset; * pauca tamen suberunt priscae vestigia fraudis; † nefas voci; † causa pavoris non s., † ratio (razum) non s.

sub-suo, etc. 3. (rabi samo u partic. perf. pass.) podšiti, obtočiti, illas, quarum subsutâ talos tegat instita veste, Hor. sat. 1, 2, 28, 29. = vestis, cui subsuta est instita ili vestis subsutâ institâ, obtočena haljina (stola); tim se označuje rimska gospodja (matrona).

* **subtēmen**, ĭnis, n. [mj. subteximen od subtexo] 1) poutka. 2) meton., tkanje ili predivo, predja, žica, konac, nit, nere s. tenue, Ter.; Tyrium, Tib.; navlast. o koncih Parkâ (Parcae).

subtĕr, [sub] I) adv. dolje, ozdo, quae supra et s. II) praep. s acc. i abl. pod, izpod, cupiditatem s. praecordia locavit; s. murum hostium; s. se (abl.); * s. densa testudine.

subtercŭtāneus, adj. [subter i cutis] (riedko) pod kožom, podkožni, morbus, vodena, debela bolest, Aurel. Vict. epit. 14, 9.

subter-dūco, etc. 3. samo sa se, umaknuti, huic occasioni tempus se, clam se, Plaut.

subter-fŭgio, etc. 3. intrans. izpod ruke uteći, umaknuti, Plaut.; trans. umaknuti, ukloniti se čemu, poenam; periculum.

subter-lābor, etc. dep. 1) * izpod čega ili pod čim teći, flumina muros; fluctus Sicanos. 2) umaknuti, jedn. Liv. 30, 25, 6.

subterrāneus, adj. [sub-terra] podzemaljski.

sub-texo, etc. 3. 1) * pod što tkati, pod ili pred što navući, odozdo zastrieti, patrio capiti (= soli) bibulas nubes; coelum fumo. 2) u govor utkati, -uplesti, -uvezti, pridati, sic originem familiarum, ut etc.; s. fabulae huic s acc. c. inf.; * carmina chartis.

subtīlis, adj. s comp. i sup. [stegnuto od subtexilis od subtexo] upr. tanko tkan ili u platno utkan, da se svaka žica vidi, class. samo tp. 1) koji oštrim umom do dna proniče u stvari i pojmove, te im svojstva jasno i tačno shvaća, tačan, razložit, tanak, navlast. o piscih i govornicih, o govoru, prost a k jednu liep, fin, tanak, o prostijoj vrsti govora (sr. tenuis), Lysias s. scriptor atque elegans; subtilis oratione; in docendo atque edisserendo; oratio; dicendi genus; descriptio; venustas; epistolae subtiliores; subst. hoc totum — spretum a subtilibus (opp. repulsum a gravibus), Cic. or. 27, 96. 2) o ćutilih, koji tanko osjeća, palatum, Hor. Po tom ob aesthetičnom osjećaju, tanak, tankoćudan, judicium; * s. veterum judex et callidus; † vir; † lector.

subtīlĭtas, ātis, f. [subtilis] upr. tankost, tankoća (gl. subtilis), pak temeljitost, tačnost, oštroumlje, oštrina, tačnost, prostota, prosta ljepota govora, niža vrst govora, disputandi, disserendi; delectantur ea s., quam Atticam vocant; linguae; sententiarum; orationis; s. Lysias habuit; tuorum scriptorum s. et elegantia.

subtīlĭter, adv. s comp. i sup. [subtilis] upr. tanko, tanušno, pak oštroumno, temeljito, tačno, fino, judicare; † disputare; qui ista subtilius quaerunt; qui subtilius haec disserunt; scribere subtilius; subtilissime perpolita; navlast. prosto u govoru, dicere; (causas) tenues agere.

sub-tĭmeo, etc. 2. pobojavati se, s ne, jedn. Cic. Phil. 2, 14, 36.

sub-trăho, etc. 3. 1) izpod čega izvući, subtractus Numida superincubanti Romano vivus, po svoj prilici valja da je tako pri Liv. 22, 51, 9. (Drugi: substratus). 2) tajom ili malo po malo maknuti, -odmaknuti, -ukloniti, -uztegnuti, -uzkratiti, -odvratiti, dediticios; aggerem cuniculis, učiniti da se nasip ulegne; milites a dextro cornu; hastatos ex acie; alcui cibum; * colla jugo; † impedimenta fugâ; (Tac.) in hac relatione subtrahi

*

oculos meos melius fuit; † alqm tormentis; * s. se aspectu, amplexu (*mj.* aspectui, amplexui); † *samo* subtrahere; * subtrahitur solum, *uzmiče;* † subtracto solo; *tp.* si rem subtraxeris; materiem furori; Furium fortuna bello; cui judicio mors eum s.; † alqm irae militum; † nomina; † materiam consternationis; † alqm, *ne spomenuti;* s. se a curia et ab omni parte rei publicae; s. se per alias causas; *(Liv.)* subtrahente se quoque, *nehtijući biti porukom.*

sub-tristis, *adj. nujan, jedn. Ter. Andr.* 2, 6, 17.

sub-turpĭcŭlus, *adj. dem. od* subturpis, *jedn. Cic. Att.* 4, 5, 1.

sub-turpis, *adj. nješto ružan, -sramotan, jedn. Cic. de or.* 2, 66, 264.

subtus, *adv.* [sub] *(riedko) ozdo, Liv.*

subtūsus, *adj.* [*partic. od* sub-tundo] *nješto natučen, jedn. Tib.* 1, 10, 55.

sŭbŭcŭla, ae, *f.* [*kano od njekakva glagola* subuo *naprama* exuo, induo] *doljna tunika, doljna haljina mužka, Hor. Suet.*

Sŭbūra, ae, *f. ulica u Rimu, gdje se je tržilo povrće i drugi živež, s daščarami, prebivalište bludnicā. Odt.* **-rānus,** *adj. suburski.*

sŭburbānĭtas, ātis, *f.* [suburbanus] *blizina gradu (Rimu), jedn. Cic. Verr.* 2, 3, 7.

sŭb-urbānus, *adj. na blizu-, na domak gradu (Rimu),* ager; *u širem sm.,* † provincia; † peregrinatio, *po blizini Rimu;* † crimina; *subst. a)* **-num,** i, *n. vladanje (imanje) blizu Rima. b)* * **-ni,** ōrum, *m. stanovnici u okolici rimskoj.*

sŭburbium, ii, *n.* [sub-urbs] *podgradje, jedn. Cic. Phil.* 12, 10, 24.

sŭb-urgeo, etc. 2. *blizu čega dotjerati,* proram ad saxa, *jedn. Virg. Aen.* 5, 202.

sŭb-ūro, — — 3. *na-, opaliti, osmuditi, jedn. Suet. Aug.* 68.

subvectio, ōnis, *f.* [subveho] *dovoženje, dovoz,* frumenti tarda; ne ab re frumentaria duris subvectionibus laboraret.

sub-vecto, 1. [*intens. od* subveho] *donositi, dovoziti,* * corpora cymbâ; * saxa umeris; † frumentum Tiberi.

subvectus, ūs, *m.* = subvectio, commeatuum subvectu, *jedn. Tac. ann.* 14, 4.

sub-vĕho, etc. 3. *od ozdo, t. j. uz vodu donositi, -dovoziti,* frumentum Arari flumine; commeatus ex Samnio; lembis subvehi flumine adverso; * matrum caterva subvehitur ad arces, *vozi se gore;* * curru subvecta per aëra; † subvecta utensilia ab Ostia.

sub-vĕnio *(archaist. fut.* subvenibo, *Plaut. Men.* 5, 7, 20.), 4. *1) u pomoć priteći, -doći, s vojskom u pomoć doći, u obće, pripomoći,* filio circumvento; priusquam ex castris subveniretur; vitae alcjs; saluti remediis; huic meae sollicitudini, *meni u mojoj brizi;* periculum discrimenque patriae, cui s. opitularique possit; tecta — unde aut initio generi humano dari potuissent aut postea subveniri; si aut vi tempestatis aut terrae motu aut vetustate cecidissent *(gdje je sgodnije uz* subveniri *pomisliti* potuisset iis *t. j.* tectis, *nego* generi humano, *Cic. off.* 2, 4, 14.); rei publicae difficillimo tempore esse subventum; nisi subvenitis. *2) biti od pomoći proti čemu, od čega,* gravedini; his tam periculosis rebus; necessitati; tempestati; *(Tac.)* vel armentorum vel frugum quod pro honore acceptum etiam necessitatibus subvenit.

sub-vento, 1. [*intens. od* subvenio] *u pomoć se žuriti, jedn. Plaut. Rud.* 1, 4, 11.

sub-vĕreor, etc. *dep.* 2. *nješto se pobojati, jedn. Cic. fam.* 4, 10, 1.

1. sub-versor (subvorsor), 1. [*frequent. od* subverto] *propadati, jedn. Plaut. Curc.* 4, 1, 23.

2. sub-versor, ōris, *m.* [subverto] *(riedko) koji ruši, -dokida,* suarum legum, *Tac. ann.* 3, 28.

sub-verto (-vorto), etc. 3. *1) prevrnuti, prevaliti,* montes; † mensam. *2) tp. oboriti, uništiti,* alqm, *Ter.;* decretum, *Sall.;* † imperium, † subversa Crassorum domus, *izkopana; (Hor.)* cui non conveniet sua res, ut calceus olim, subvertet.

subvexus, *adj.* [subveho] *uzbrdički, jedn. Liv.* 25, 36, 6.

sub-vŏlo, 1. *poletjeti, letjeti u vis,* rectis lineis in coelestem locum, *Cic. Tusc.* 1, 17, 40.; * avis; * numerus major ex agmine; * praepes; *(kasno)* alte.

sub-volvo, etc. 3. *valjati pod što, dovaljivati,* saxa, *jedn. Virg. Aen.* 1, 424.

sub-vultŭrius, *adj. nješto poput jastreba, šaljivo, jedn. Plaut. Rud.* 2, 4, 9.

succēdāneus (succīd.), *adj.* [succedo] *(predcl. i kasno) nasljednji, nasljedujući,* alcui s. datum.

suc-cēdo, etc. 3. *1) ići pod što, od ozdo izlaziti, uzlaziti, u obće, ulaziti,* tectum; * tectis nostris; * penatibus; * oneri, *uvijati se pod;* * equi curru (*mj.* currui) *vuku;* * antro; * fluvio, *uticati;* * stabulis; * pugnae; * tumulo terrae, *biti ukopan;* * pugnae; * sub umbras; * alto coelo; * famâ ad superos; s. in arduum; fons, quo (fonte) mare longius s., *dalje u zemlju prodire. Odt. tp. podlagati se, pokoravati se,* sententiae, verba sub acumen stili subeunt et s.; † dominationi; * oneri. *2) dolaziti do čega, pak a) kano milit. t. t. primicati se-, prikučivati se čemu, dopirati do čega,* ad castra hostium; ad urbem; † ad portus claustra; † navis ad molem; sub aciem; sub montem; portas; muros; *(Tac.)* murum; tumulum; muris; moenibus; munimentis; † munitionibus; * ipsi in certamina rursus; propius; † classis paulatim successit; *impers.* ubi iniquo successum est loco; *absl. b) doći na čije mjesto, izmieniti koga,* recentes et integri defatigatis; in stationem; in pugnam. *c) ići za kim, sliediti, navlast. u službi,* in locum alcjs; in stationem; in paternas opes, *nasliediti otčevo blago;* succedam ego vicarius muneri tuo; * in teretes lignum suras; *(kasno)* alcui *ili* regno *ili* in alcjs locum regno, *za kim kraljevati;* voluit eum de provincia depellere et ipse ei succedere (*sc.* in provincia), *Nep.;* successum est ei a Mario, *Eutr.;* ne tibi succederetur, *da ti ne bude nasljednika; i po mjestu dolaziti za kim,* ad alteram partem s. Ubii, *Caes. b. G.* 4, 3, 3.; *tp. α) u vremenu dolaziti za kim, sliediti,* aetas aetati; alcui; orationi, *za kojim govorom besjediti. β)* † *u vriednoti dolaziti za kim,* magnitudini patris. *γ) od ruke ići, za rukom poći, uspievati,* res nulla

successerat; haec prospere s.; haec propter hiemale tempus minus prospere s.; *absl.,* succedit, *ide od ruke;* si sententia successerit; *(Planc. u Cic. ep.)* si mihi successerit; inceptis succederet, *Liv.;* * voti partem; *pass.* nolle successum patribus, *(jedn. Cic. fil. u Cic. fam.* 16, 21, 2.) velles omnia mihi successa.

succendo, di, sum, 3. [sub-candeo] *1) podpaliti, podžgati (sr.* accendo, incendo), rogum, pontem, aggerem; ea (ligna); urbem suis manibus; arma ipse imperator face subdita. *2)* * *tp. strastveno, užeći, razpaliti,* Castora Phoebe; amore succensus Pyrrhae; Myrrha succensa patriâ senectâ.

succenseo (susc.), sui, sum, 2. [succensus *od* succendo] *ljutiti se-, srditi se-, gnjeviti se-, žestiti se na koga (više po svojoj ćudi; sr.* irascor, stomachor), alcui id, *radi toga, Ter.;* illud vereor, ne tibi illum succensere aliquid suspicere; alcui, quod etc.; non esse militibus succensendum, quod etc.; † propter curam viis non adhibitam; *s acc. c. inf.; (Ter.) absl.*

1. succentŭrio, 1. [sub-centuria] *kano zamjenika u centuriju uvrstiti,* succenturiatus in insidiis ero, *kano zamjenik, pomoćnik, Ter.*

2. succentŭrio, ōnis, *m. podcenturio, jedn. Liv.* 8, 8, 18.

successio, ōnis, *f.* [succedo] *dolaženje na čije mjesto; navlast.* † *nasljedovanje u službi, u baštini.*

successor, ōris, *m.* [succedo] *nasljednik,* successorem sibi mitterent; s. conjunctissimus; † successorem alcui dare *ili* mittere, *maknuti koga sa službe;* † succ. accipere, *biti maknut sa službe;* * quo succ. sagittae Herculis utuntur; * novus s. habendus clipeo, *nov štit;* * s. studii, *u kakovu poslu, zanimanju;* * Junius s. Maji.

successus, ūs, *m.* [succedo] *1) (riedko) dolaženje, primicanje,* hostium; * equorum. *2)* † *napredovanje,* totius temporis. *3) napredak, uspjeh,* prosperos s. dare orsis, multo s. Fabiis audaciam crescere, *Liv.;* * successu exsultans; * s. acrior ipso; * hos s. alit; * pleni successibus anni; * improborum; † successu rerum ferocior; † successu noctis alacres; † ne successibus deesset auctoritas.

succīdia (sucid.), ae, *f.* [1. succīdo] *slanina (jedna pola),* hortum ipsi agricolae s. alteram appellant *(jer kao i slanina uviek daje i pomaže).*

1. succīdo, īdi, īsum, 3. [sub-caedo] *podsjeći, podrezati,* arbores, frumenta; * Cererem; *kositi;* * florem aratro; crura equis; femina poplitesque; * poplite succiso.

2. succĭdo, ĭdi, — 3. [sub-cado] *klonuti, srušiti se,* * genua, * aegris.

* **succĭduus,** *adj.* [2. succĭdo] *rušeći se, padajući, -klecajući,* poples; genu.

suc-cingo, etc. 3. *1) zavrnuti, uzgrnuti, na gose partic.* succinctus, *a)* * *koji je uzgrnuo-, zavrnuo skute,* Diana; popa; nigrâ s. vadere pallâ Canidiam *(da u krilu spremi čare); šaljivo o gradskom mišu, radi poslenosti,* veluti succinctus, cursitat hospes, *Hor. sat.* 2, 6, 107.; pinus succincta comas, *gola debla i lisnata samo na vršku. b) čim opasati, -obkoliti,* * Scylla feris atram canibus succingitur alvum; *najobičniji partic. pass., čim opasan, naoružan,* cultro; ferro; * pharetrâ; *(Anton. pri Cic.)* pugione. *Odt. u obće čim obkoliti, naoružati, ogrnuti, zaodjeti, opasati,* se pluribus et majoribus canibus, *Cic.;* * Tisiphone pallâ succincta cruenta; * ille retorto Paeonium in morem senior succintus amictu; maximarum gentium viribus succinctos, totius ferme Orientis viribus succinctus, *Just.;* Carthago succincta portubus, *Cic.;* succinctus armis legionibusque, *Liv.*

suc-cingŭlum, i, *n. (riedko) podpašaj, pojas, Plaut.*

succĭno, — — 3. [sub-cano] *upr., uza što pjevati, tp. pristajati, prihvaćati,* alter, *Hor.*

succlāmātio, ōnis, *f.* [succlamo] *do-, privikivanje, Liv. Suet.*

succlāmo (subcl.), 1. *dovikivati (da se izkaže povoljnost ili nepovoljnost),* alcui; *s acc. c. inf.; impers.* succlamatum est.

† **succollo,** etc. 1. [sub *i* collum] *uprtiti na vrat, -na ramena,* vicissim.

succontŭmēliōse [sub-c.], *adv. nješto pogrdno, -sramotno, jedn. Cic. Att.* 2, 7, 3.

succresco (sub-cr.), etc. 3. *od ozdo rasti, porasti, uzrasti,* * succrescit ab imo cortex; * vina; *u pril.,* non ille mediocris orator vestrae quasi s. aetati; gloriae seniorum, *nasljedujuć uzrasti, uzvisiti se do itd.*

succrispus (sub-cr.), *adj. kudrast, kovrčast,* capillus.

succumbo, cŭbui, cŭbitum, 3. [sub-cubo] *1) upr. pod što pasti, srušiti se,* * victima succumbens ferro; *navlast. a)* † *leći, položiti se, o bolestnicih. b)* * *leći komu, dati se obležati komu, o ženskinji. 2) u pril., podleći, onemoći, klonuti, popustiti,* alcui; oneri; fortunae; labori; senectuti; s. tempori, *podati se;* s. animo, *klonuti duhom,* hac ille perculsus plaga non succubuit; * somno; * precibus; * culpae.

succurro (sub-c.), curri, cursum, 3. *1) upr. trčati pod što, pak a) podložiti se, na se uzeti,* licet undique omnes in me terrores periculaque impendeant omnia, succurram atque subibo, *jedn. Cic. p. Rosc. A.* 11, 31. *b) doći-, pasti na um, -na pamet,* ut, quidque s., multa; † non succurit tibi, quamdiu circum Bactra haereas? succurrit grave esse, *Cic. fam.* 16, 21, 12., pulchrum (*sc.* esse) mori, *Virg. Aen.* 2, 317. *2) u pomoć poteći, u obće pomagati,* suis laborantibus auxilio; alcui; si celeriter succurratur; saluti fortunisque communibus; *(Ter.)* succurrendum est; *koristiti, valjati,* tantis malis haec subsidia succurrebant, quominus omnis deleretur exercitus, *jedn. Caes. b. c.* 3, 70, 1.

succus *gl.* sucus.

succussus, ūs, *m.* [succutio] *(predcl.) stresanje, Pacuv. pri Cic. Tusc.* 2, 28, 41.

succustos (sub-c.), ōdis, *m. podstražar, jedn. Plaut. mil.* 3, 2, 54.

succŭtio, ussi, ussum, 3. [sub-quatio] *stresti,* * currum alte.

sūcĭdus (succ.), *adj.* [sucus] *sočan, jedar,* mulier, *jedn. Plaut. mil.* 3, 1, 98.

sūco (succo), ōnis, *m.* *(predcl.) uz to se pomišlja na* sūgo = *sisač, krvopija, kamatnik, lihvar i na* sūcus = *sočni, Att. pri Cic. Att.* 7, 13, 5.

Sucro, ōnis, *m.* *1) grad na ušću rieke istoga imena u* Hisp. Tarrac., *sada Alcira. Odt.* **Sucronensis,** *adj. sucronski. 2) Rutulac, Virg.*

sŭcŭla, ae, *f.* *1) dem. od* sus, *Plaut. 2) u pl. kano krivi prievod grčke rieči* ὑάδες, *njeki skup zviezda. 3) vitao, Plaut.*

sūcus, i, *m.* [*srodno s* udus] *sok,* s. is quo alimur; stipes ex terra trahit s.; corpus plenum suci *(Ter.)* = *jedro, bujno;* * uvae; * ambrosiae; * et s. pecori et lac subducitur agnis. *Odt. a)* * *sok kano liek,* sucos herbasque dedi; purgantes pectora s. *b) svaka gusta tekućina, osoka,* * piscis; * nigrae loliginis; * olivi; * nectaris sucos ducere; *takodjer* * *o kokošjih jajih, žumance,* ova melioris suci, *bolje vrsti iznutra, izvana su duguljasta;* *(Hor. sat.* 2, 8, 27. 28.) cenamus aves, conchylia, pisces, longe dissimilem noto celantia sucum, *ukus;* * piscis suco ingratus. *2) tp. pokazuje živost, snagu, jedrinu, poimence o govoru i govorniku,* * tenerae s. defluat praedae; s. et sanguis orationis; retinebat sucum Periclis; amisimus omnem s. ac sanguinem civitatis; *(Quint.)* historia quoque alere oratorem quodam uberi jucundoque s. potest.

* † **sūdārium,** ii, *n.* [sudor] *ubrus (za otiranje znoja), rubac usekač.*

sŭdes *(ili* sudis, *u nom. sing. nema ga),* is, *f. kolčić* (*sr.* stipes, palus), *takodjer kano oružje, Virg. Liv.*

sūdo, 1. *1) intrans. znojiti se, potiti se,* s. et algere; s. sanguine *(krvavo);* *(Hor.)* tu pulmentaria quaere sudando, *znojenjem, naporom. Odt. a) znojan-, mokar biti od čega,* scuta s. sanguine, *Liv.;* * litus s. sanguine, *kupa se u k. b)* * *o samoj tekućini, izbijati, cieditti se,* balsama s. ligno. *c) tp. napinjati se, naprezati se, mučiti se,* vides, me sudare; sudat, pallet; sudandum est his pro communibus commodis; *(Tac.)* in quibus (causarum forensium angustiis) satis mihi superque sudatum est. *2) trans. cieditti,* * quercus s. mel; † arbores balsama; † balsama sudantur.

sūdor, ōris, *m.* [sudo] *1) znoj, pot,* simulacrum multo sudore manavit; * s. manat ad talos; * s. it per artus; sudorem excutere, *Nep.;* * s. frigidus, *mrtvi. 2) tp. znoj, veliki napor, -natezanje,* res multi sudoris; multo s. ac labore; sumno militum s.; * multo phaleras s. receptas; * minimum sudoris habere, *(stajati);* *(Tac.)* sudore acquirere, quod possis sanguine parare.

sūdus, *adj.* [se-udus] * *vedar, suh,* ver; *subst.* **sudum,** i, *n.* *a)* * *vedrina nebeska. b) suho i vedro vrieme.*

Suēbi *(samo tako da su pisali stari, a nigda* Suevi), ōrum, *m.* *Suebi, veliko germansko pleme na obalah iztočnoga mora, odakle se je prama zapadu i jugu razširilo, sad mu se još trag uzčuvao u rieči „Schwaben“, Caes. Tac. Eutr.; sing.* **Suēba** (Sueva), ae, *f.* *Suebka. Odt. a)* **Suēbus** (Suēvus, *u pjesnikâ takodjer troslovčano,* Sūēbus), *adj. suebski. b)* **Suēbia** (Suev.), ae, *f. zemlja suebska, Tac. Eutr. c)* **Suēbĭcus** (Suev.), *adj. suebski, Tac.*

suēsco, ēvi, ētum, 3. [sueo] *1) intrans. naviknuti se, navaditi se, priviknuti se, obiknuti se,* militiae, *Tac.; odt. perf. vikao sam,* quod suesti. *2) trans. (Tac.) koga na što naviknuti, -navaditi,* viros disciplinâ et imperiis.

Suessa, ae, *f.* *1)* S. Aurunca, *stari grad Auruncâ* (Aurunci) *u Campaniji. Odt.* **-sānus,** *adj. suesski. 2)* S. Pometia, *stari grad Volskâ* (Volsci) *u Latiju.*

Suessiōnes, num, *m.* *gallski narod u okolici današnjega grada Soissons.*

Suessŭla, ae, *f.* *grad u Campaniji. Odt.* **-lāni,** ōrum, *m.* *Suessuljani.*

Suētōnius, *ime rimskoga plemena; a)* C. S. Paullinus, *namjestnik u Britanniji, Tac. b)* S. Lenis, *tribun 13. legije. Suet. c) njegov sin,* C. S. Tranquillus, *tajnik cara Hadriana, historik* (vitae XII. imperatorum etc.), *Plin ep.*

suētus, *adj.* [*partic. od* suesco] *1) čemu vičan, -vikao,* armis, *Virg.;* † latrociniis; † vernacula multitudo, lasciviae sueta; † externae superbiae, *s inf., Virg. Hor. Liv. 2) čemu je tko vikao, običan,* Cheruscis s. apud paludes proelia, praeter s. alia bello, s. contubernium, *Tac.*

Suēvi, Suēva etc. *gl.* Suebi.

Sūfes *(Suff.),* ētis, *m.* *[znači phoenički sudac] najveći poglavar u Karthagini, pl. suffeti, Liv.*

suffarcīno, 1. [sub-farcio] *natovariti, naprtiti, nakljukati, partic.* suffarcinatus, *Com.*

suffero (sub-f.), — — ferre, 3. *1) (predcl.) pod što nositi, podmetnuti,* corium; † s. se, *dubke stajati. 2) tp. kakvo zlo podnositi, trpjeti,* anhelitum, plagas, *Plaut.;* ejus (mulierculae) sumptus, *smagati Ter.;* poenam, poenas alcjs rei; poenas; *(Ter.)* pro alcjs peccatis supplicium; * nec claustra nec custodes; *absl., (Ter.)* vix s.

suffertus, *adj.* [sub *i* farcio] *nakljukan, natrpan, pun,* alqd sufferti tinnire, *jedn. Suet. Ner.* 20.

suffĭcienter, *adv.* [sufficiens] *(kasno i riedko) dovoljno, dosta.*

suffĭcio, fēci, fectum, 3. [sub-facio] *I) trans. 1) kanoti pod što postaviti, načiniti, pak (Curt.)* s. opus, *postaviti temelj sgradi;* * angues suffecti oculos sanguine et igni *(kojim su se oči zakrvavile i zažagrile). Odt. davati,* * tellus humorem et gravidas fruges; † (Hispania) Italiae cunctarum rerum abundantiam; * Danais animos viresque secundas; *(Liv.)* milites excursionibus, *prizvati itd. 2) mjesto koga (koji je prije nego mu je rok službe odminuo umro ili je nezakonito izabran) izabrati (o narodu ili o collegah; sr.* surrogo), censorem in locum demortui; collegam suffici censori; collegam; suffectus consul; Hasdrubale imperatore suffecto; *(Phaedr.)* heredem suffici se proximum; * *o pčelah,* reges et parvos Quirites; *pak podpuniti, naknaditi,* aliam ex alia generando s. prolem. *II) intrans. dostati, dotjecati,* scribae; muri; remiges; *(Curt.)* scalis non sufficientibus devoluti; nec vires s. cuiquam, nec etc.; paucorum cupiditati; Volscis milites; *(Liv.)* mons alimentis; *(Virg.)* non s. umbo ictibus, *ne odolieva udarcem;* † vires labori certaminum; † praedantium manus

praedae; *(Liv.)* s. ad, * in alqd; adversus quattuor populos; *s inf. a)* † *dosta biti,* suffecerit haec rettulisse. *b)* * *moći, biti vriedan (kadar),* nec nos obniti contra nec tendere tantum s.; † s ut, † ne.

suffīgo (sub-f.), etc. 3. *na ili pod što pribosti, pribiti, -prikovati,* alqm cruci, * in cruce, † in crucem; † caput hastâ suffixum, *na koplje nabodena.*

suffīmen, ĭnis, *n.* = suffimentum, *jedn. Ov. Fast.* 4, 731.

suffīmentum, i, *n.* [suffio] *kâd.*

suffio, 4. *kaditi, na-, prekaditi,* * thymo; * locum; * suffita urna.

sufflāvus (sub-fl.), *adj. plavkast, plavetan, jedn. Suet. Aug.* 79.

sufflo (sub-flo), *napuhati, napiriti, naduhati,* suffla celeriter tibi buccas, *Plaut.; u pril.,* se uxori suae, *ljutiti se na itd., Plaut.; (Hor.)* s. se *(o žabi);* **sufflātus,** *kano adj. ljutit, srdit, Plaut.*

suffōco, 1. [sub-fauces] *ugušiti, zadaviti,* patrem; urbem et Italiam fame, *gladom moriti, Cic. Att.* 9, 7, 4.

suffŏdio, etc. 3. *1) podkopati, podriti,* sacella suffossa; murum; † Alexandria est suffossa; † moenia cuniculis; † specum, *kopati. 2) od ozdo probosti, -prosukati,* equos; *(Virg.)* equum; † equos telis; † ilia equis.

suffrāgātio, ōnis, *f.* [suffragor] *glasovanje za koga, preporučivanje koga za službu, preporuka,* horum; consulatus, *za c.;* militaris; urbana; habemus nostram s., si minus potentem, at probatam tamen et justam et debitam et propterea fortasse etiam gratiosam; *pl.*

suffrāgātor, ōris, *m.* [suffragor] *koji za koga glasuje, koji preporuča koga za koju službu; (pred. i poclass.) pomoćnik, podupirač, pristaša u obće.*

suffrāgātōrius, *adj.* [suffragator] *koji smjera na preporuku za službu, preporučujući,* amicitia, *jedn. Q. Cic. pet. cons.* 7, 26.

suffrāgium, ii, *n.* *obično se izvodi od* sub *i* frango, *te bi po tom značilo odlomak, criep pri glasovanju u narodnoj skupštini, pak votum gradjanâ u comitijih itd.; ali tomu izvadjanju i označivanju glavnoga značenja protivi se na pose to, što se je kod Rimljanâ* suffragium *izprvice davao ustmeno, te što je tek kašnje mah preotela* tabella (*sr.* tabella), *pak se već po tom ne može pomišljati na kakav ostracisam Athenski. Pače su* suffragium *i* suffragor *istoga porietla, a znače nastojanje čije za koga ili na što (po Döderleinu je* suffragari *derivativum od* sufflare, *koje, ako izprvice kano* sufflare *nije imalo značenje povoljnoga duhanja, to ga je moglo dobiti, kao što i* refragari *treba izvoditi od* reflare), *navlast. povoljno glasovanje, pak po tom 1) glasovanje gradjanâ u comitijih ili sudaca pri sudjenju u obće, glas koji treba dati ili koji se je dao, votum u obće, koji se ne može razstaviti od votanta (k jednu bez dokazivanja i razpravljanja; sr.* sententia), bonis ignorantibus, quid quisque sentiret, tabella vitiosum occultaret s.; (omnes leges) quae tegunt omni ratione s.; largitione corrupta s.; † tacita; nihil ut fuerit in suffragiis voce melius; ut s. non in multitudinis sed in locupletium potestate esset; proximum est de suffragiis: quae jubeo nota esse optimatibus, populo libera; descriptus populus censu, ordinibus, aetatibus plus adhibet ad suffragium consilii; suffragium, suffragia ferre, *davati,* de alqo; suffragium inire, *votirati, glasovati;* centurias in suffragium mittere, redire in suffragium centurias jubere *(po prvobitnom shvaćanju „na mjesto glasovanja“);* tribus ad, in suffragium revocare; s. it per omnes = omnes suffragium ferunt; suffragii latio; *(Liv.* 40, 51.) *o censorih;* mutarunt suffragia *(promienili su način, kako da se glasuje),* regionatimque generibus hominum causisque *(po njihovu stališu)* et quaestibus tribus descripserunt; mihi nunquam fuit dubium, quin te populus R. cunctis s. consulem facturus esset; † candidatum me suffragio ornavit; non prohiberi jure suffragii; quod si populorum jussis, si principum decretis, si sententiis judicum jura constituerentur, — si haec suffragiis aut scitis multitudinis probarentur (= si haec suffragiis suis multitudo probaret). Quae si tanta potestas est stultorum sententiis atque jussis, ut eorum suffragiis rerum natura vertatur = ut suis suffragiis rerum naturam vertant; testularum suffragiis civitate ejectus = postquam t. s. eum ejecerunt; multitudinis suffragiis res permittitur = multitudo de re suffragia ferre jubetur; *(Just.)* constituitur dux omnium suffragio; *ali pri Caes. b. G.* 6, 12, 8. 9. *treba po svoj prilici promjenivši interpunkciju čitati:* His autem omnibus Druidibus praeest unus, qui summam inter eos habet auctoritatem. Hoc mortuo aut si qui ex reliquis excellit dignitate *(bez komme poslije* dignitate, *tako da se* dignitate *odnosi i na* succedit *i na* excellit) succedit, aut, si sunt plures pares, suffragio Druidum *(sc.* succedit *i ne komma, nego kolon poslije* Druidum): nonnunquam etiam armis de principatu contendunt *t. j. „po smrti vrhovnoga druide zamieni ga drugi koji druida ili po tom što je najvriedniji ili po izboru ostalih druida,* Druidum suffragio *naime* succedit (= Druides suffragio suo eum succedere jubent); *ali kadšto (ako ne bude izbora ili se izabrani od svih ne priznade) dodje i do oružja i boja (valjda to da bi bio njekakav sud božji, kojim se je stvar odlučivala)“;* sex suffragia *zvalo se je šest centurija konjanikâ u ustavu Servija Tullija (osim onih 12, koje je on dodao ili preustrojio), budući da se je toliko (6) njihovih glasova brojilo; sr. Cic. r. p.* 2, 22. *Liv.* 1, 43, 8, 9.; eblandita suffragia. *2) pravo glasovanja, -izbora, izbori,* s. alcui impertiri; non s. omnibus datum est; si populo R. liberum s. datur, ut quibus velit, consulatum mandet; libera si dentur populo suffragia; suffragio exclusus; sine suffragio habere civitatem; res est militaris suffragii. *3) pristajanje, privoljavanje, pohvala, glas, sud, osuda,* quem nemo suffragio dignum putet; adhibes joci causâ magistrum, s. tuo et compotorum tuorum rhetorem; * non ego ventosae plebis s. venor; * supplex populi s. capto; † Gabium Bassum voto pariter et s. prosequor; cujus et suffragio senatus libentissime indulgeat et testimonio plurimum credat.

suffrāgor, *dep.* 1. [suffragium] *(opp.* refragor; *sr.* suffragium) *1) t. t., glasovati za koga,*

izabrati koga, alcui. *2) u obće u prilog raditi komu, pomagati-, preporučati koga, po volji raditi-, ugadjati komu*, alcui; domus suffragata domino ad consulatum; cupiditati alcjs; legi illius spes; Theramene, fortunâ suffragante.

suffringo, — — 3. [sub-frango] *podlomiti*, talos alcui, *Plaut.*; crura alcui.

suffŭgio (sub-f.), etc. 3. *1) intrans. uteći pod što*, in tecta. *2) † trans. pobjeći, uteći, umaknuti, minuti*, alqm.

suffŭgium, ii, *n.* [suffugio] *1) utočište, pribježište, utok*, † nullum aut imbris aut solis; † subterranei specus s. hiemi; † ut proxima quaeque s. occuparent. *2) † zaklon, obrana, pomoć*, urgentium malorum.

suffulcio (sub-f.), lsi, ltum, 4. *(Plaut.) 1) poduprieti, podupirati, u pril.*, firmiter. *2) kano poduporanj podmetnuti*, columnam mento.

suffundo (sub-f.), etc. 3. *1) podliti, zaliti; ponajv. u pass.*, sanguis cordi suffusus, *pod srdcem tekuća*; * aqua suffusa, *vodena bolest*; rubor mihi suffunditur, *porumeniti, pocrveniti*; * † pallor suffunditur, *pobljedjivati*; * rubore suffundi, *zarumeniti se*; † sanguinis color suffunditur, *pocrveniti kano krv*; † facies multo rubore suffusa; * virgineum ore ruborem, *o mjesecu, djevojački se zarumeniti u licu; odt. čim (vlažnim) od ozdo pod-, zaliti, -napuniti, -zakloniti, -zastrieti*, aether calore suffusus; animus nulla malevolentia suffusus, *u kojoj nema ni traga, ni žice zlobi na druge*; * suffusus lumina flammâ; * lacrimis oculos s. nitentes, *suzami se zalile*; * minio s., *pofarban*; * sales s. felle, *ujedljivi dosjetci*. *2) pri-, uliti*, mare vinis, *morske vode u vino*, aquulam, *Plaut.*; merum, *Ov.*

suffūror (sub-f.), *dep.* 1. *izpod ruke krasti, -ukrasti, jedn. Plaut. Truc.* 2, 7, 15.

suffuscus, *adj.* [sub *i* fuscus] *smedjast, Tac. Agr.* 21.

suggĕro (sub-gero), etc. 3. *1) * pod što donesti, -metnuti, -položiti, -postaviti*, flammam virgeam costis aëni, *naložiti vatru itd.; u pril., (Liv.)* flammam et materiem invidiae criminibus suis; *nanositi, navoziti*, humus suggesta, *Prop.*; *tp. primetnuti, pridati, pri nabrajanju za kim napomenuti*, verba, quae desunt; huic sententiae ratiunculas; suggerebantur damna, *pristupiše*; Bruto statim Hortensium; hos consules Qu. Fabio et P. Decio biennio excepto; *jedn. Cic. Att.* 12, 44, 2. *iz pod ruke zadati*, Druso ludus est suggerendus, *nasaditi iz potaje*. *2) privezti, prinesti, dati, namaknuti, nabaviti*, ego suggeram, quae vendatis; *(Ter.)* his rebus sumptum; † alcui cibum; † omnium rerum apparatus; † suggerendo quantum concupiscunt; * alcui tela; *u pril., a) davati, davati sgodu, -prigodu*, * tellus divitias alimentaque; † lacus piscem, feras silvae, studia altissimus iste recessus affatim s.; † questus, *zadavati. b) (kasno) dokazivati, prišaptavati, riеč povesti o čem, svjetovati*, quaedam de utilitate rei publicae; suggerente conjuge, *na prišaptavanje ženino*; suggerente irâ.

suggestum, i, *n. i* **-stus,** ūs, *m.* [suggero] *za javne govore (pred narodom, u taboru itd.) načinjeno više mjesto, besjedište, tribuna*; † suggestus *(više sjedalo)* in orchestra.

suggrandis, *adj.* [sub-grandis] *povelik, jedn. Cic. Qu. f.* 3, 1, 1.

suggrĕdior, gressus sum, *dep.* 3. [sub-gradior] *(Tac.) koracati prama čemu, primicati se čemu*, propius; quos dux Rom. acie suggressus.

sūgillātio, ōnis, *f.* [sugillo] *upr. tučenje, prebijanje do modrice, pak tp. podrugivanje, pogrda, ruženje, Liv.*

sūgillo, 1. *upr. tući do modrice, pak podrugivati se, grditi, ružiti*, alqm, *Liv.*

sūgo, xi, ctum, 3. *1) sisati, absl. 2) usisati, upiti*, errorem cum lacte nutricis.

sui, *gen. pron. reflexivi sebe, njega (ga), dat.* sibi, *acc.* se *i* sese, *odnosi se kano* suus *ili na subjekt iste izreke ili u ovisnih izrekah na subjekt glavne izreke*, ipse se *(sebe)* quisque diligit; petit ut ad se *(mu)* scriberem; eum sibi demandasse; *tačnije u gramatici; takodjer bez prediducega odredjenoga subjekta, gl.* suus *B); kadšto se dodade* met; *gl.* met. *Navlast. a)* sibi *kano dat. ethic.*, quid hic sibi vestitus quaerit, *Ter.*, quidnam sibi clamor vellet, *Liv.*; *kadšto se zaradi izticanja svojine sdruži sa* suus, suo sibi hunc gladio jugulo, *Ter. b)* ad se, apud se, *k sebi, kod sebe = u svoj stan, u svojem stanu, takodjer u pril.*, esse apud se, *biti pri sebi, gl.* ad *I) 1)*, apud *1) a)*.

suillus, *adj.* [sus] *svinjeći, svinjski*, caput; grex *(u staroj formuli pri Liv.)*.

Suiōnes, num, *m. najstariji stanovnici skandinavski, Tac.*

* **sulco,** 1. [sulcus] *1) brazditi, graditi brazdu, brazditi brazdu*, agros; humum vomere; serpens arenam; s. cutem rugis, *naškorati*. *2) broditi*, undas rate; vada carinâ.

sulcus, i, *m.* [ὁλκός] *1) brazda*, imprimere s., *brazdu brazditi*; * infindere sulcos telluri; aratro sulcum patefacere; † *meton., oranje*, nono s. *2) * tp.* infindere sulcos, *o brazdi koju gradi brod*; * *pût meteora, brazda*; * *jama u koju se sade stabla*; * *o ženskoj sramoti (u pril. o životinji)*.

* † **sulfur** (sulphur), ŭris, *n. sumpor*, s. vivum, *čisti, samorasli sumpor; pl. sumporne pare, -kupelji pri mjestu* Bajae, *Hor. ep.* 1, 15, 7.

* † **sulfŭreus** (sulph.), *adj.* [sulfur] *sumporni*.

Sulla (Sylla), ae, *m. rimsko porodičko ime; gl.* Cornelius. *Odt. 1)* **Sullānus,** *adj. Sullin; subst.* **-ni,** ōrum, *m. pristaše dictatora Sulle. 2)* **Sullātŭrio,** 4. *htjeti nasljedovati Sullu, biti Sullom, jedn. (u šali) Cic. Att.* 9, 10, 6.

Sulmo, ōnis, *m. 1) grad u zemlji Pelignâ* (Peligni), *subst.* **-nenses,** ium, *m. Sulmonci. 2) Rutulac, Virg.*

Sulpĭcius, *ime staroga rimskoga plemena; 1)* Serv. Sulp. Galba, *consul, valjan govornik. 2)* C. Sulp. Gallus, *vještak u grčk. literaturi, dobar govornik. 3)* Serv. Sulp. Rufus, *izvrstan pravnik, suvremenik Ciceronov. 4)* P. Sulp., *pučki tribun, početnik zakonu, kojim se je zapovjedničtvo proti Mithridatu oduzelo Sulli i predalo*

Mariju. 5) P. Sulp., *rimski consul na početku macedonskoga rata g. 200. pr. Is. 6) njeki rimski historik. Odt. a)* * **-cius,** *adj. i b)* **-ciānus,** *adj. Sulpicijev.*

sultis *gl.* 2. volo *1) g)*.

sum, fui, esse [sum *skraćeno mj.* esum, *sr.* ἐσμί (εἰμί) *i* fui *od zastareloga* fuo *(grčk.* φύω); siem etc. *mj.* sim, etc., *Com.*; escit *(zastar.)* = erit, escunt *mj.* erunt, *XII. tabb. pri Cic. legg.* 3, 3, 9., fūvimus *mj.* fuimus, *Ennius pri Cic. de or.* 3, 42, 168., fuam, fuas, fuat, fuant *mj.* sim, sis etc., *Com. Virg. Aen.* 10, 108. *Liv.* 25, 12, 6.] *verb. anom. biti (jesam), 1) kano copula, označujući samo svezu subjekta s praedicatom, s adj., subst. ili pron., gdje se* est, sunt, esse, *navlastice u glavnih izrekah, pak ako se po tom razumljivost ne gubi, radi štilističnih razloga često izpušta; u izrekah uzgrednih biva to redje i to ne u class. prosi (sr. Hor. ep.* 2, 2, 138. cui sic exorta voluptas. *Tac. ann.* 6, 45, 1. deusta parte circi, quae Aventino contigua. *Quint.* 10, 1, 39. Fuit illa brevitas tutissima, quae apud Livium in epistola ad filium scripta), *isto je tako izpuštanje oblika,* erat *i* fuit (erant *ili* fuerunt), *pak conj.* sit, esset *u class. prosi riedko (sr. Sall. Jug.* 67, 1. Romani milites, ignari quid potissimum facerent, trepidare *[inf. hist.]*; ad arcem oppidi, ubi signa et scuta erant, praesidium hostium [*sc.* erat]. *Tac. ann.* 6, 43, 1. Tiridates si statim interiora ceterasque nationes petivisset, oppressa cunctantium dubitatio [*sc.* erat], et omnes in unum cedebant. *Cic. off.* 1, 17, 58. si contentio quaedam et comparatio fiat, quibus plurimum tribuendum officii [*sc.* sit] etc. 1, 43, 152. potest incidere contentio et comparatio, de duobus honestis utrum honestius. *Sall. Jug.* 88, 6. Id simulaveritne Bocchus, an mobilitate ingenii pacem atque bellum mutare solitus [*sc.* sit], parum exploratum est. *Tac. Germ. c.* 39. tanquam inde initia gentis [*sc.* sint), ibi regnator omnium deus [*sc.* sit], cetera subjecta atque parentia [*sc.* sint]. *Sall. Jug.* 53, 7. et paene impudentia admissum facinus miserabile [*sc.* esset], ni utrinque praemissi equites rem exploravissent. *Liv.* 22, 43, 8. cum utriusque consulis eadem [*sc.* esset] quae ante semper fuisset sententia; 26, 27. qui, quorum opera id conflatum incendium, profiteretur *i tako češće u Liv., koji je u tom u obće slobodniji, pak* est *izpušta i ondje, gdje se težko pogrešava, kanoti* 21, 25, 9. ibi inexplorato profectus in insidias praecipitatus *sc.* est. Sum *stoji kano copula navlast. a) s gen. poss., ponajprije pokazujući da je što čija svojina i kanoti cjeloviti dio čega [različno je* esse *s dat.; gl. 2) γ], biti čiji, u čijoj vlasti ili ruci, pak* est alqd alcjs, **meum, tuum, suum, nostrum, vestrum** est, *(mjesto gen. pron. pers.) jest nječiji, moj, tvoj itd. posao, -stvar, -svojstvo, -način, -običaj, -navada, -dužnost, znak je, dokaz je čemu, običava tko, treba da tko, ide koga, osebina je čija itd.*, Gallia est Ariovisti *(Ariovistova)*; bello Gallico praeter Capitolium atque arcem omnia hostium erant; Dolopes nunquam Aetolorum fuerant, Philippi erant; ut aut amicorum aut inimicorum simus; si defenditis, vestri, si deseritis, Samnitium erimus; ea civitatis Rhodiorum essent; cujus tum fasces erant; *(Hor.)* quorum virorum prisca comoedia est, *koji su početnici*, publica materies privati juris erit, *bit će svojinom pojedinca*; liberae civitatis esse, *biti gradjanin slobodne države*; ipsorum esse consilium, *odluka da do njih stoji*; optimarum partium esse; me Pompeji totum esse; plebs novarum rerum atque Hannibalis tota e[illegible] ominum, non causarum toti erant, *gleda[illegible] su na itd.*; vox tota tribuniciae potestatis erat; suarum rerum erant amissa re publica, *brinuli su se za svoje poslove*; est adolescentis majores natu vereri; est hoc Gallicae consuetudinis, ut; est summae dementiae; moris esse Graecorum, ut; petulantia magis est adolescentium quam senum; non modo id virtutis non est, sed est potius immanitatis; levis est animi, justam gloriam repudiare; res est consilii, *treba se domišljati*; res est occasionis, *gl.* occasio; alqd est mei judicii; quid sui consilii sit; quid esset suae voluntatis *(Caes. b. G.* 1, 21, 2.); cur sui quidquam esse imperii aut potestatis trans Rhenum postularet, *Caes. b. G.* 4, 16, 2.; *(Hor.)* miserarum est *(sc.* puellarum) *s inf.*, sive naturae est hoc sive artis, *bilo to po naravi ili po umjeći*, hoc totum muneris est tui, *sve je to tvoja zasluga (dar), samo tebe ide*; *(Virg.)* tantae molis erat Romanam condere gentem, *toliko je muke stojalo itd.*, non opis est nostrae; est tuum, fuit meum jam pridem, nostrum est *s inf.*; *tako se može najlakše gen. poss. u širem smislu iztumačiti gen. gerundiva uz* esse, *biti za što valjan, -vriedan, -koristan, -prikladan, -sgodan*, quae res evertendae rei publicae essent, *Cic. Verr.* 2. 53.; regium imperium initio conservandae libertatis atque augendae rei publicae fuerat, *Sall.*; *češće u Liv.*, ea prodendi imperii, tradendae Hannibali victoriae esse; nihil tam aequandae libertatis esse; pleraque dissolvendarum religionum esse; quidquid tribunis plebis loquitur, etsi prodendae patriae dissolvendaeque rei publicae est; *takodjer izpustivši* esse, quae postquam gloriosa modo neque belli patrandi cognovit, *Sall. Jug.* 88, 4.; ceteraque probandi ac refutandi = ceteraque quae p. ac r. sunt, *Quint.* 10, 1, 19. *b) s gen. ili abl. qualit. substantiva složena s adjectivom, brojnikom ili zaimenom = obično hrv. gen. qualit. ili od s gen. (razlika je ta, što gen. pokazuje svojstvo, koje označuje stvar po njezinoj vlastitoj ćudi i naravi, te se med ostalimi osebujno ztiče, abl. pak takovo svojstvo, koje se posebice i izvana na stvari opaža, dakako da stoji do pisca, s koje strane on takovo svojstvo shvaća)*, Papirius Cursor invicti ad laborem corporis fuit; Senonum civitas est imprimis firma et magnae inter Gallos auctoritatis; summi laboris esse; res est multae operae; se nullius momenti apud exercitum fore; spatium est pedum sexcentorum; Xerxis classis mille et ducentarum navium longarum fuit; esse ingenti magnitudine; Iphicrates fuit et animo magno et corpore imperatoriâque formâ; Cato in omnibus rebus singulari fuit industria; Herodotus tantâ est eloquentiâ, ut me magnopere delectet; si ferae partus suos diligunt, quâ nos in liberos nostros indulgentiâ esse debemus? sit aeternâ gloriâ Marius; *(Hor.)* quam sit aevi brevis, esse crure malo, pede turpi, quaere quo sit patre quove patrono; *(Ter.)* aetate ea sum; qui jam stipendiis confectis erant; bellum

variâ victoriâ fuit; tenuissima valetudine esse; fac animo magno sis; alqo numero esse; regio imperio duo sunto; ea erat civitas magnâ inter Belgas auctoritate; si fuerit hebeti ingenio atque nullo; eâ stultitiâ fuissem; simus ea mente. *c) s gen. ili abl.* *v r e d n o ć e* (pretii), magni, parvi, tanti, pluris, plurimi, quanti, nihili esse, *b i t i p o š t o, v r i e d i t i, v a l j a t i, s t a j a t i,* sextante sal per totam Italiam erat; mille sestertiis esse. *d) s dat. svrhe, v a l j a n-, p r i k l a d a n b i t i čemu ili za što, b i t i n a što ili z a što,* oneri ferendo esse; rem publicam esse gratiae referendae; *(Virg.)* qui cultus habendo sit pecori, quae sit rebus natura ferendis; solvendo, solvendo aeri alieno esse, non esse, *m o ć i, n e m o ć i p l a t i t i;* quae diutinae obsidioni tolerandae erat; (alcui) impedimento esse; quae detrimento, maculae, invidiae, infamiae nobis omnibus esse possint; haec civitas praedae tibi et quaestui fuit; esse fraudi et damnationi; quae signo sunt omnia; vitam rusticam probro et crimini putas esse; quorum singuli saluti huic civitati fuerunt; ut et vobis honori et amicis utilitati et rei publicae emolumento esse possitis; (alcui) auxilio, praesidio, usui, curae, cordi (*gl.* cor), odio, comtemptui, terrori, oneri, laetitiae, gaudio esse; magno argumento est; exemplo esse; (*Cic. Phil.* 9, 1, 3.) cui legatio ipsa morti fuisset; (*Sall. Jug.* 103, 7.) quae aut utilia aut benevolentiae esse credebant; i l l u d Cassianum, c u i *(dat. osobe)* b o n o *(dat. stvari)* f u e r i t etc.; quod si te in judicium quis adducat usurpetque illud Cassianum, cui bono fuerit, vide, quaeso, ne haereas. Quamquam illud fuit, ut dicebas quidem, omnibus bono, qui servire nolebant, tibi tamen praecipue etc.; quibus occidi patrem S. Roscii bono fuit; *(Cic. de imp. P.* 11, 32.) cui praesidio classibus vestris *(abl.)* fuistis? (*Sall. Jug.* 69, 3.) civitas magna et opulens cuncta poenae aut praedae fuit *(ovdje je rabio* poenae fuit *radi sklada da prilikuje drugomu* praedae fuit); *nahodi se takodjer gdješto, kako je to kod Grkâ uz* εἶναι, γίγνεσθαι, *s* esse — *nom. ili u constr. acc. c. inf.* — *acc., kanoti* est aliquis, alqd argumentum, emolumentum, exemplum, documentum, praeda *i nal, ako se bolje i življe ističe, da se što za zbilja sbiva, nego li da je što na što odredjeno, da mu koristi i valja, pak i radi oprjeke,* Turnus sui cuique periculi recens erat documentum; insigne documentum Sagunti ruinae erunt; si mors Clodii salus vestra fuerit; quorum impunitas tuae clementiae laus est; cujus mors tibi emolumentum futura sit; ut quam maximum emolumentum novis sociis esset; eam (discordiam) impedimentum dilectui fore; hunc lumen quondam rebus nostris dubiis futurum praesidiumque regiae afflictae; domestica quies solacium fuit; quid aliud quam praeda victoris erimus? auratis statuis omnibus, ne praeda hosti essent, in classem congestis; (*Liv.* 24, 8, 20.) lacus Trasimenus et Cannae tristia ad recordationem exempla, sed ad praecavendum simile utili documento sunt; (*Tac. Germ. c.* 13.) nec rubor (*sc.* est) inter comites aspici (*sr.* rubor); (*Virg. ecl.* 3, 101.) idem amor exitium pecori pecorisque magistro *(sc.* est); *naproti tomu* (*Hor. carm.* 1, 28, 18.) exitio est mare nautis; *kadšto s* a d, res quae sunt ad incendia; valvae, quae olim ad ornandum templum erant maxime. *e)* v o l e n t i, c u p i e n t i aliquid est alcui *gl.* 2. volo *f). f) s gen. partit. u Hor. sat.* 1, 7, 35. operum hoc, mihi crede, tuorum est, *to bi bilo jedno od tvojih mučnih djela, posao za te. g)* id est, hoc est *gl.* is *1) l) a)*, hic *β). 2) tako da se u njem nalazi i p r a e d i c a t, a) b i t i, b i v a t i, i m a t i = n a l a z i t i s e, e x i s t o v a t i, ž i v j e t i (ali različno od* vivo; *sr.* vivo), *d o-, p r i g o d i t i s e,* esse ea dico, quae cerni tangive possunt; est deus, *ima bog;* omnium qui sunt, qui fuerunt, qui futuri sunt; nec enim, dum ero, angar ulla re; adhuc sumus; iisdem temporibus, ejusdem aetatis esse, *živjeti;* eorum qui in hac terra fuerunt; eo tempore hoc contigit, cum is esset qui etc.; Homerus, qui multis ante saeculis fuit; *(Virg.)* dum fortuna fuit, *dok je bilo sreće;* nullus sum *(Com. i Cic.), nema me, propao sam;* alteri nulli sunt; *takodjer (Hor. sat.* 2, 5, 101. 102.) nusquam est, *nema ga* (οὐκέτι εἶναι); *euphem. u istom značenju, (Virg.)* fuimus Troes, fuit Ilium; silentium, fama est; non est periculum; solis defectio fuit; quid tibi est; quid se futurum esset, *što da bi bilo od njih; takodjer s a d v e r b i j i i a d v e r b i j s k i m i r e č e n i c a m i, o bivanju na kojem mjestu ili u kojem stanju, biti = n a l a z i t i s e, b o r a v i t i, ž i v j e t i, p r e b i v a t i, s t a j a t i i nal.,* cum Athenis fuissem; Romae esse; in castris, in agro, in hortis esse; apud alqm esse, *biti na stanu kod koga;* quid fuit in literis? est in lege, *piše u zakonu;* * esse in alqo, *prometnuti se u koga; (Hor.)* esse in terris = *još živjeti,* intus esse, *biti kod kuće,* omnis in hoc sum, *sav u tom živim,* virtus est in patrum equis; domi esse; cum simul essemus; Curio fuit ad me sane diu; ad me bene mane fuit; quo die in Tusculanum essem futurus (*sr.* ad *i.* in); esse sub uno tecto atque ad eosdem penates; edicunt penes quem quisque sit Caesaris miles; qui multum mecum sunt; erat nemo quicum essem libentius quam tecum, et pauci quibuscum essem aeque libenter; secum esse, *za se; takodjer* esse cum alqo *(Plaut. Cic.), za koga udata;* est apud alqm, *stoji u, veli, kad se što navodi iz kojega spisa, takodjer s acc. c. inf.* = induci; *s* d e, liber qui est de animo, *koja razpravlja, u kojoj se razpravlja;* libri qui sunt de legibus; Thebae ipsae in magno tumultu erant; esse in aere alieno, in bonis; in suis nummis multis esse et semper fuisse; esse in servitute, in spe, in maestitia, in nomine et gloria, in laudibus, in officio, in vitio; *(Ter.)* in mora, *zadavati;* in ingenti periculo, in pace esse; qua in sententia me quoque fuisse; cum est in sagis civitas; alcui in amore atque in deliciis esse; nihil est tam contra naturam, quam turpitudo, nihilque tam secundum naturam, quam utilitas; rectissime sunt apud te omnia; (*Hor. sat.* 2, 2, 106.) uni tibi recte semper erunt res; (*ep.* 1, 1, 89.) jurat bene solis esse maritis; (*carm.* 3, 16, 43.) bene est (*sc.* ei) cui deus obtulit; (*ep.* 1, 12, 5.) si ventri bene (est), *ako je želudac zdrav;* bene erat non piscibus urbe petitis etc., bene est *gl.* bene *1) c);* ut nunc est, *za sada, ovaj par, dodaje se, da ne bude uroklјivo što se dobrom hvali, Hor.* 1, 9, 5.; Jugurthae neque consilium neque inceptum ullum frustra erat; Jugurtha effecit, ut ubique tutius quam in regno essem; Romanos remoto metu laxius licentiusque futuros, *da će se vladati;* ut prospectus iis usque per saxa facilius foret; cum

in convivio comiter et jucunde fuisses; delectatus est et libenter fuit; ut familiariter essem et libenter; in maritimis sum facillime; ego locum habeo nullum, ubi facilius esse possim quam Asturae; o hospitem mihi gravem! ἀμεταμέλητον. Fuit enim perjucunde, *„bio je najbolje volje"* (*Cic. Att.* 13, 52, 1.); *(Tac.)* teterrima quaeque impune fuere, experimentum contra fuit, *prodje;* sic sum, ut vides, *tako mi je itd., Plaut.;* sic vita hominum est; sic est; quae cum ita sint; quod cum ita sit; satis est; *takodjer = s t a j a t i do čega, s a s t o j a t u čem,* omnem spem in impetu esse equitum; totum in eo est, ut. *Na pose a)*esse alcui cum alqo, *i m a t i s kim p o s l a,* sibi cum illa nihil futurum; si mihi tecum minus esset. *β)* esse ab, pro alqo *gl.* a *i* pro. *γ)* alcui est alqd, *p r i p a d a komu* što, *imati, [različno od* esse *s gen. poss.; sr. 1) a)],* dives est cui tanta possessio est, ut nihil optet amplius; semper in civitate, quibus opes nullae sunt, bonis invident; nullum aditum esse ad eos mercatoribus; in muro consistendi potestas erat nulli; his erat inter se de principatu contentio, *ovi su se otimali za;* est homini cum deo similitudo; cum his mihi res sit (*gl.* res); *(Hor.)* quo est tibi iter; *kamo ti je put; kamo ideš?* quibus est virtus, animus, judicium est tibi; nullus argento color est, idem floribus honor est, est et fideli tuta silentio merces *zapadne,* quis desiderio sit pudor; *(Virg.)* si qua est pietas coelo, si qua est Heleno prudentia, quae cuique est, *koliko tko može,* quibus imperium est pelagi. *δ)* est *ili običnije* sunt qui *(bila ne bila uz* qui *točnija oznaka), imade ljudi, stvarî, koje,* nemo est, nullus est, *nema ga,* nihil est, *nema ga,* quis est, quotus quisque est, sunt homines, multi, pauci etc. qui, is, talis est qui *i nal. u obće više s c o n j u n c t i v o m, koji je u latinskom običniji, ako se conjunctivom izrečeno u relat. izreci kano posljedica njezine osebujnosti ili kano nješto samo pomišljena i problematična smatrati ili kazati može, s i n d i c a t i v o m, ako treba kano zbiljsko (faktično) prikazati, s čega se oba načina kadšto izmjenjuju,* est quod differat inter justitiam et verecundiam; si est quod desit; *(Hor.)* est mihi purgatam crebro qui personet aurem, *tako mi je kao da mi itd.;* et est qui vinci possit, *i on je takav, koji itd.,* non est qui speciosius tractet arma; est aliquid quod non oporteat etiamsi licet; sunt qui discessum animi a corpore putent esse mortem; sunt qui nullum censeant fieri discessum; nulla est laus ibi esse integrum, ubi nemo est qui possit aut conetur corrumpere; nihil est quod tam miseros faciat quam impietas et scelus; quis est qui alienae modum statuat industriae? quotus quisque est qui somniis pareat? tria sunt quae sint efficienda dicendo; sunt quidam e nostris qui haec subtilius velint tradere; sunt nonnulli qui ea, quae imminent, non videant; sit aliquis qui nihil mali habeat; nullum est animal praeter hominem, quod habeat notionem aliquam dei; non sumus ii quibus nihil verum esse videatur; non tu is es, qui, quid sis, nescias; is fuit annus quo liceret; erant sententiae, quae censerent; neque quisquam est qui dicat; quarum pars magna a feris barbarisque nationibus incolitur, ex quibus sunt, qui piscibus atque ovis avium vivere existimantur, *Caes. b. G.* 4, 10, 1.; sunt item, quae appellantur alces, *Caes. b. G.* 6, 27, 1.; sunt qui ita dicunt etc., *Sall. Cat.* 19, 4.; duae sunt artes, quae possunt locare homines in amplissimo gradu dignitatis; fuere extra conjurationem complures, qui ad Catilinam profecti sunt; sunt quidam qui molestas amicitias faciunt; ista quidem sententia ea est, quae neque amicos parat, neque inimicos tollit; Est autem vitium, quod nonnulli de industria consectantur: rustica vox et agrestis quosdam delectat; *(Hor. ep.* 2, 2, 182.) sunt qui non h a b e a n t, est qui non c u r a t habere; *ep.* 2, 2, 128. *sl.;* * est quibus Eleae concurrit palma quadrigae *(kano* ἔστιν οἷς). *b) praegn. = d o i s t a-, z a i s t o b i t i, v a l j a t i, v r i e d i t i,* neque dictio est, *nije, nema, Ter.;* nec provocatio erat, in quibus auxilii latio esset; *na pose* sunt ista, *tako je, kako veliš,* ita est (*u odgovoru, dà; sr.* ita), est, ut dicis, inquam; si erit, ut volumus; quod erat; fore id, quod accidit; sit ita, *b u d i t a k o! n e k a b u d e t a k o!* esto, *kaošto* εἶεν, *b u d i! n e k a! d o b r o! takodjer kada se napreduje k čemu znamenitijemu, ako prediduće toliko ne poteže, s acc. c. inf. kao o nječem pomišljenu [poput imper.* fac.; *sr.* facio *I) e)], Hor. ep.* 1, 1, 81. *Quint.* 10, 5, 6.; est, non, nihil est quod, cur *gl.* quod *I) 2);* est, fuit ut, *b i v a-, s b i v a s e-, s g a d j a s e, d a,* non est ut; *takodjer (riedko) Sall. Jug.* 110, 3. *s inf.,* fuerit mihi eguisse aliquando amicitiae tuae; *Prop.* 1, 20, 13. tibi sit montes et saxa adire; *pak takodjer* futurum esse, fore ut; est ubi, *s b i v a s e-, s g a d j a s e-, b i v a, d a = k a d š t o* (ἔστιν ὅτε), est ubi id isto modo valeat; *(Hor.)* interdum vulgus rectum videt; est ubi peccat; *o mjestu = njegdje* (ἔστιν οὗ, ὅπου), est ubi plus tepeant hiemes? *imade li, gdje itd., Hor.;* est quatenus, est q. amicitiae dari venia possit, *donekle se može d a k a k o, Cic. Lael.* 17, 61.; est, *s l o b o d n o j e, p r o s t o j e, m o ž e s e (kaošto* ἔστιν *mjesto* ἔξεστιν), *s inf., pjesn. i poclass., jedn. Liv.* 42, 41, 2. quae verbo objecta, verbo negare sit; *ali ovamo ne ide Hor. sat.* 1, 5, 87. quod versu dicere non est (*sc.* facile), signis perfacile est.

sumbŭla *gl.* symbola.

sūmen, inis, *n.* [*mjesto* sugimen *od* sugo] *v i m e s v i n j e ć e, z a t o r e, t u s t a t r b u š i n a (na nju su se lakomili Rimljani). Plaut.*

summa, ae, *f.* [*f. od* summus] *1) c i e l i-, u k u p n i b r o j, s v o t a, koja se izračunava, navlast. s v o t a n o v a c a; m n o ž t v o, b r o j, k o l i č i n a,* equitum magnum numerum ex omni populi summa separare; † propositâ vitae ejus velut summâ partes singillatim exsequar; facere, subducere summam, *sbrojiti svotu;* facere s. cogitationum suarum, *na jedno smisliti;* s. reliqui; s. pecuniae; *(Ter.)* de summa nihil decedet; hac s. redempti; s. praedae, mali; s. copiarum; quarum (copiarum) erat s. *(bilo je svega, u svem)* veteranarum trium legionum universique tironum et equitum DCCC, *Caes. b. c.* 3, 29, 2.; *(Hor.) absl. o b i m e t k u, c i e l a i m o v i n a. 2) c i e l o, g l a v n o, p o g l a v i t o, s v e s k u p a, ili g l a v n a s t v a r, g l a v n a t a č k a, do čega najviše stoji,* s. exercitus; in eo summam victoriae *(podpuna pobjeda)* constare; non multum ad s. victoriae juvare poterat; s. rerum consiliorumque, *posljednja odluka pri sboru i tvoru;* s. belli, rerum, s. imperii, *najveća, navlast. najveća vojnička vlast, vrhovno zapovjedničtvo, vrhovna ratna uprava, takodjer*

s. belli administrandi; s. rerum *takodjer* = *kako stvari ukupno stoje*; communes rerum et generum summae, *obi pojmovi objimljući pojedino*; s. mandatorum, *u glavnom*; s. vitae brevis (brevis *t. j. v i t a e*) * s. operis, *glavno po kojem je zamišljeno i izvedeno djelo*; * hodierna. *Navlast. a)* ad summam, *u obće*; in omni s., in summa, *u svem, svega*; † *napokon. b) p r v o m j e s t o*, vobis summam ordinis consiliique concedunt.

summāno, 1. *možebit, p o d ili u r u k a m a i m a t i, ili č v r s t o d r ž a t i k a k o* Summanus (Pluto), *jedn. Plaut. Curc.* 3, 46.

Summānus, i, *m. izprvice etruški, pak zatim i rimski bog, bog noći, hitajući striele* (*ili* = Pluto).

summas, ātis, *comm.* [summa] *(Plaut.) p l e m e n i t a, v e l i k a r o d a*, matronae.

summātim, *adv.* [summa] *u o b ć e, u k r a t k o*, † *s a m o p o v r š n o*, quae longiorem orationem desiderant, s. perscribere; † s. exponere; † poēticam s. attingere; † interim s. attingam.

summe, *adv.* [summus] *n a j v i š e, n a j v e ć m a, p r e m n o g o*, officiosus; contendere, capere.

summergo (sub-m.), etc. 3. *p o t o p i t i*, navem onerariam; summersus equus; quot genera partim summersarum partim fluctuantium beluarum; * s. alqm in fluctu; * homines ponto; jam aliquot procellis summersi paene sumus; *(Just.)* omnes quondam terrae summersae profundo fuerunt.

summīnistro (sub-m.), 1. *kano pomagač-, pomoćnik komu što d o d a v a t i, -n a b a v l j a t i, -n a m i c a t i*, tela clam; frumentum; alcui pecuniam; hostibus auxilia; huic arti plurima adjumenta; † materiam eloquentiae; tantum animorum viriumque patriae et penatium conspectus, *toliko slobode i snage zadaje*; † consilium alcui; † alcui occasiones.

summisse, *adv. s comp.* [summissus] *1) o govoru, m i r n o, t i h o, p r o s t i m n a č i n o m*, parva s. dicere; illa pro Ctesiphonte summissius a primo. *2) o charakteru, s m j e r n o, p o n i z n o.*

summissim, *adv.* [summissus] *t i h o, l a g a n o*, fabulantes, *jedn. Suet. Aug.* 74.

summissio, ōnis, *f.* [summitto] *s p u š t a n j e*, vocis; orationis, *prosti način govora*; *tp. m a l j e n j e, u m a n j i v a n j e*, parium comparatio nec elationem habet nec summissionem.

summissus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* summitto] *1) s p u š t e n, o b o r e n, p o g n u t*, * vertex; † capillo summissiore, *više viseće kose*; *(Liv.)* secundis summissioribus, *više pognuti. 2) tp. a) t i h, š a p ć u ć i*, vox. *b) o govoru i govorniku, n e ž e s t o k, m i r a n, b e z a f f e k t a*, summissa dicere; placida, summissa, lenis oratio; s. orator; *dvojbeno je* summissa oratione *pri Caes. b. c.* 3, 19, 5.; *drugi:* missa. *c) o charakteru i načinu mišljenja, p o n i z a n*, summissum vivere; ne quid humile, s., molle faciamus; *u dobru sm., s m j e r a n*, † non dubitabat quin recenti calamitate summissiores essent futurae (civitates); * summissi petimus terram.

summitto (sub-m.), etc. 3. *1) p o s t a v i t i-, p o l o ž i t i-, m e t n u t i p o d š t o*; *u class. periodi samo tp. p o d l o ž i t i, p o d r e d i t i*, * animum amori; * s. se culpae, *pogriešiti*; (*Liv.* 6, 6, 7.) sibique destinatum esse in animo Camillo s. imperium *(premda je ravan podložiti svoj imperium njegovu)*; *(Just.)* se alcui, *napustiti se za kim. 2) s p u s t i t i, p r u ž i t i, p o l o ž i t i*, fasces; *(Liv.)* summissas infantibus praebuisse mammas; s. se ad pedes; † se s.; * latus in herba; * poplitem in terra; * genu, *kleknuti koljenom*; † genua; * verticem; * oculos; * vultum; † clipeum; † *o pokrajinah i nal., pass. s p u š t a t i s e, p a d a t i*, summittitur fastigium perpetua valle; rupes leniore fastigio summissa; Tiberis aestate summittitur; *tp. a)* s. animos, *klonuti duhom*, (*Brut. i Cass. u Cic. ep.*) periculo ulli animum; s. se, *poniziti se*; * *p o p u s t i t i, o k a n i t i s e*, inceptum furorem; * cui Juno summissa *sc.* inquit, *blago. b) p o p u s t i t i, u m a n j i t i*, multum *(u govoru) ne govoriti glasno (piano)*; † orationem (*opp.* attollere); a quibus summittitur alqd (*opp.* augetur). *3) * u v i s-, g o r e d i g n u t i, u z d i ć i, d a t i d a i z r a s t e, i z t j e r a t i (o zemlji)*, oculos; colores; *odt. u obće* * *r a d j a t i*, non monstrum s. Colchi majus; vinea s. capreas non semper edules; † *o s t a v i t i, p u s t i t i (da raste)*, capillum, crinem barbamque; * *o s t a v i t i (za razplodjivanje), n e z a k l a t i*, vitulos; tauros; pullos equorum. *4) izpod ruke, potajno ili u pomoć p o s l a t i*, alqm; subsidia alcui, milites auxilio; auxilia; integros defatigatis; alqm alcui adjutorem; huic vos non submittetis *sc.* successorem; ad pupillae matrem; *absl. (riedko) p o m o ć s l a t i*, laborantibus s.

summŏneo (sub-m.), etc. 2. *p o t a j n o n a p o m e n u t i, p r i š a p t a t i, Ter. Suet.*

summŏpĕre, *adv.* (summo opere; *sr.* opus) *v e o m a, pre-, jedn. Cic. de inv.* 1, 18, 26.

summŏveo (sub-m.), etc. 2. *1) m a k n u t i, o d p r a v i t i, o d t j e r a t i*, reliquos a porta; hostes ex muro; lembos statione; cupas ab opere; cohortes sub murum; legatos; (*Hor. sat.* 1, 9, 48.) dispeream ni summosses (*mj.* summovisses) omnes *ako ne bi bio odtisnuo; subst.* summoti, *potisnuti*, victis ac summotis; * ictus silva, *brani od*; * hiemes, *o Jupitru*; * summotus, *udaljen, dalek*, nubes; spelunca fuit vasto s. recessu, *daleko se zamakla; takodjer s m j e s t a m a k n u t i, -p o m a k n u t i*, maris litora *(gradjenjem nasipa odtisnuti more) Hor. Carm.* 2, 18, 21. *Često o lictoru, koji ljude pred consulom s p u t a m i č e*, populum, turbam; summoveri jubet, *da dadu mjesta, da se miču*; summoto *(Liv.)*, *kad se je načinilo mjesta; substant. smjelijom kratkoćom*, publicani per vacuum in summoto locum cuneo irruperunt, *navale u prostor, s kojega se je sviet maknuo bio, poput klina* = in eo loco, unde summotum erat, *Liv.* 25, 3.; * neque lictor s. tumultus mentis. *Po tom iz domovine m a k n u t i, p r o g n a t i*, * alqm patriā; † alqm urbe et Italia; * summotus. *2) tp. s u z d r ž a t i, n e d a t i, p u d i t i, t j e r a t i, p l a š i t i, š t r a š i t i*, alqm a bello, a re publica; alqm maleficio; * pudorem.

summus *gl.* superus *III) B).*

summūto (sub-m.), 1. *za-, izmjenjivati*, quia quasi summutantur verba pro verbis, *jedn. Cic. or.* 27, 93.

sūmo, mpsi, mptum, 3. [sub-emo] *1) u z e t i (h o t i m i c e i n a v l a š za svoju porabu; sr.* capio, prehendo), *u z i m a t i*, fustem, *Plaut.*; argentum ab alqo, *Ter.*; legem, Epicurum et Metrodorum in manus; † orationes in manus s.; ferrum, arma, *latiti se, sgrabiti*; sagum, saga s.; togam virilem, *o b u ć i*; cibum, venenum, † medicamentum, *(Nep.)* soporem, *pojesti, popiti*; * vires in cornua, *sabrati*; * iras fervoribus; * temperiem; * (virtus) nec s. nec ponit secures arbitrio popularis aurae; s. pecuniam mutuam *i samo* pecuniam ab alqo, *uzajmiti od koga. Navlast. a) p r i m i t i*, literas; frumentum in cellulam. *b) k u p i t i, n a j m i t i*, genus signorum; * parvo sumi; navem alqo. *c) l a ć a t i se čega, u p o t r i e b i t i, u l o ž i t i*, operam frustra, diem rei, *Ter.*; frustra tantum laborem sumi. *d) t r o š i t i, z a t i r a t i*, curis sumptus, *zatrt, Enn. pri Cic. de div.* 1, 21, 42. *2) tp. a)* tempus cibi, tempus ad alqd s., *uzeti si vremena na što*; supplicium *(izvršiti)*, de alqo, de matre, *smaknuti*; * poenas ex sanguine, *osvetiti*; *(Tac.)* mortem sponte sumptam ementitur, sumpta morte; * † animum, *ohrabriti se*; * vires; * vitam, *zadobiti*; *(Quint.)* calor ille cogitationis — velut repetito spatio sumit impetum *(bolje se razžari). b) u z e t i, i z a-, o d a b r a t i*, Capuam; legationem; sibi studium philosophiae; diem ad deliberandum; alqm sibi imperatorem; *(Tac.)* reges ex nobilitate, duces ex virtute; *(Nep.)* hiberna non ad usum belli sed ad ipsorum luxuriam; *(Nep.)* colloquendi tempus sumitur *(odredi se)* locusque quo conveniretur; sumatur nobis quidam praestans vir optimis artibus, *Cic. Tusc.* 5, 24, 68.; laxamento plebi sumpto, *Liv.*; * parentes; * materiam vestris qui scribitis aequam viribus; * horam grata manu; alqm monitorem officii; liberos, *pod svoje uzeti*; verba de medio sumpta, *(Hor.)* de medio sumpta, *izrazi s púta*; sumenda, *stoički t. t., gl.* praepono, rejicio. *c) z a m e t n u t i, z a p o č e t i*, bellum; inimicitias; *(Tac.)* proelium acriter sumpsere, bellum acriter sumitur; *(Suet.)* proelia non tantum destinato sed ex occasione sumebat; * *s inf.*; *jedn. Cic. p. Sest.* 56, 119. mihi sumpsi hoc loco doctrinam q u a n d a m j u v e n t u t i, qui essent optimates (*sr.* quaero, statuo); * sumere tentamina vocis. *d) u z i m a t i, n a v o d i t i, n a p o m i n j a t i*, homines notos; annum. *e) u z i m a t i, u g l a v l j i v a t i, t v r d i t i*, alqd pro certo; *s acc. c. inf. f) p r i m i t i, p r i s v o j i t i*, regium ornatum nomenque; tantos spiritus; arrogantiam sibi; mores antiquos; * cum tunicis nova consilia et spes; * cum tabulis animum censoris honesti; * sume *(dozvòli si)* superbiam quaesitam meritis etc. *(o Melpomeni)*; * pudenter licentiam; * vultus acerbos. *g) d r z o v i t o s i p r i s v a j a t i, u s u d i t i s e š t o p o s v o j i t i*, sibi partes imperatorias, judicium; auctoritatem; mihi non tantum; hoc mihi s.

sumptĭ-făcio, etc. 3. *i z t r o š i t i s e n a š t o, jedn. Plaut. Cas.* 2, 7, 2.

sumptio, ōnis, *f.* [sumo] *u z i m a n j e* = *p r e d n j i s t a v a k syllogisma jedn. Cic. de div.* 2, 53, 108.

sumptuārius, *adj.* [sumptus] *t i č u ć i s e t r o š k a*, lex.

sumptuōse, *adv. s comp.* [sumptuosus] *k o j e m n o g o t r o š k a s t o j i.*

sumptuōsus, *adj. s comp. i † sup. 1) s k u p, k o j i m n o g o t r o š k a s t o j i*, cena; ludi; villa. *2) r a z t r o š a n, r a z s i p a n*, amica, *Ter.*; homo; venio nunc ad sumptuosos; relinquo illum quaestuosum.

sumptus, ūs, *m.* [sumo] *r a z s i p n i t r o š a k (kojim se imetak umanjuje; sr.* impensae), sumptus et impensae; sumptum facere, impendere, insumere, ponere in rem, *trošiti na*; sumptum afferre, *zadavati*, inferre alcui, *na račun komu zapisati*; dare sumptum; *(Ter.)* opere rustico faciundo facile s. exercere *(podmiriti)* suum; sumptus civitatum minuere; legationum *(na p.)* sumptum minuere aut remittere, extenuare; epularum; exiguus sumptus aedilitatis fuit; nemini ne minimo quidem fuit sumptui; *(Nep.)* ipsum tectum plus salis quam sumptus habebat, *nego je stajala gradnja*; expensum sumptui ferre, *u trošak zapisati*; *(Ter.)* cur tu his rebus sumptum suggeris? *zašto trošiš na takove stvari?* exigue praebere sumptum, *Ter.*; sumptus alcui suppeditare de publico; quae (pecunia) perpetuos s. suppeditet, nec solum necessarios, sed etiam liberales; homines sumptu exhauriri.

Sūnion (-ium), ii, *n.* [Σούνιον] *južni rt Attike.*

suo, sui, sūtum, 3. *š i t i, s a š i v a t i, s k l a p a t i*, tegumenta corporum vel texta vel suta; * corticibus suta alvearia; * aerea suta, *verugasti oklop*; *(Ter.)* ne quid suo suat *(sprema)* capiti.

suŏvĕtaurīlia, ium, *n.* [sus-ovis-taurus] *s v e t č a n a ž r t v a pri lustracijah, gdje su se klali svinja, ovca i bik.*

sŭpellex (*uzgr. oblik* supellectilis, *Eutr.* 3, 23.), lectĭlis, *f. p o k u ć t v o, p o s o b l j e, n a m j e š t a j* = *(samo u sing. u collectivnom značenju)*, militaris; *tp.* amicos parare, optimam et pulcherrimam vitae, ut ita dicam, supellectilem, *zaklad*, *Cic. Lael.* 15, 55.; oratoria quasi s.; s. est quodammodo nostra, quae est in ornamentis, alia rerum alia verborum.

sŭpĕr [ὑπέρ], *I) adv. 1) (ponajv. pjesn.) g o r e, o z g o r, n a d, n a*, * s. e vallo; * ira s. *sc.* est; eo s. tigna bipedalia injiciunt, *Caes. b. c.* 2, 10. *2) p r i e k o, p r e k o t o g a*, satis superque *gl.* satis; s. quam quod, *osim toga što*; * s. poscere; * accendi; * dederatque s. *3) o s t a l i, k o j i p r e o s t a j e*, praeter arma nihil erat s.; quid s. sanguinis (esse); * o mihi sola s. Astyanactis imago. *4)* * *n a t o*, s. tales effundit voces. *II) praep. 1) s acc., a) o prostoru, n a d, i z n a d (pokazuje smjer ili kretanje)*, s. terrae tumulum alqd statuere; s. theatrum consistere; domos s. se concremare; s. aspidem assidere; *n a d, i z n a d, p o v r h, v i š e*, castra metari in tumulo s. fluminis ripam; sita est urbs s. Peneum amnem; *(Hor.)* erat s. ipsum *(pri stolu)*; † cubabat s. regem; praeter Atticam s. Sunium navigans; sita est (urbs) s. Ambracium sinum; Gaetulos s. Numidiam accepimus; *tp. (Sall.)* s. fortunam animum gerere, *ponositi se preko svoga stališa*, s. industriam fortuna fuit, *nadvisivala je njegovu radinost. b)* † *o vremenu, z a (c. gen.), p r i*, s. cenam; s. mensam; s. vinum et epulas; s. haec, s. sanguinem et spolia revelant frontem. *c) (Liv.) pokazujuć dodatak, umnažanje i nal., p r e k o, i z i m, o s i m, i z v a n*, s. ceteros honores; vulnus s. vulnus, *ranu za ranom*; alii s. alios trucidantur; † aliis s. alias epistolis alcui gratias agere, *jednim pismom za drugim*; *(Liv.)* s. haec; super id quod *(osim toga što* = super quam quod) nullo certo auctore firmantur, *Tac. ann.* 4, 11.; *o broju*, accitae sunt s. Subrium et Sulpicium militares manus, *Tac. ann.* 15, 50. *d) pokazujuć izvrštinu, o d, n a d, v i š e n e g o (od)*, s. alia, *više od svega*,

Liv.; s. omnia dona, Virg.; † es tu s. omnes
beatus. 2) s abl., a) * o prostoru, pokazuje mi-
rovanje (dvojbeno u prosi; sr. Caes. b. c. 2, 10,
4. 3, 39, 2.), nad, vrh, povrh, s. foco; s.
fronde; s. cervice. b) * o vremenu, pri, za (c.
gen.), s. nocte, po noći; s. cena; s. mero. c) o,
radi (nije tako često u class. prosi kano de),
s. hac re scribam ad te; qui s. tali causa missi
erant; quid agendum nobis sit s. legatione vo-
tiva; * s. urbe curas; * multa s. Priamo rogi-
tans; † multus ea s. re rumor; † habuit et ipse
s. ea re contionem.

sŭpĕrā gl. supra.

sŭpĕrābĭlis, adj. [supero] 1) koji se može
prieći, altitudinem muri vel mediocribus sca-
lis s., jedn. Liv. 25, 23, 12. 2) * † koji se
može pobiediti, -nadjačati, -nadvla-
dati.

* **sŭpĕr-addo,** etc. 3. povrh toga dodati,
-pridati, carmen tumulo; vitem.

* **sŭpĕrātor,** ōris, m. [supero] koji pobjedjuje,
-nadjačava, pobjednik.

sŭperbe, adv. s comp. i sup. [superbus] biesno,
obiestno, oholo.

sŭperbia, ae, f. [superbus] uznošenje sama sebe
nad druge radi prave ili izmišljene izvrštine,
obiest, oholost (sr. arrogantia, insolentia,
fastus), non superbiâ neque inhumanitate facie-
bam; s., fastidium arrogantiamque fugiamus;
lascivia atque s.; s. nobilitatis; homo regiae s.;
superbiâ atque deliciis omissis; pl. secundas
fortunas decent s., Plaut.; navlast. tyranstvo,
despotisam; u dobru sm., ponos, * sume
superbiam quaesitam meritis; † nec tantam Ves-
pasiano superbiam.

sŭperbi-loquentia, ae, f. (predol.) oholo-,
biesno govorenje, jedn. pri pjesniku u Cic.
Tusc. 4, 16, 35.

sŭperbio, 4. [superbus] 1) dičiti se, ponositi
se, oholiti se čim, * formâ; absl. 2) * † biti
liep, -krasan, -gizdav.

sŭperbus, adj. s comp. i sup. [super] koji se
uznosi nad druge radi svoje prave ili izmišljene
izvrštine, ponosit, ohol, obiestan, biesan,
(sr. arrogans, insolens), o čeljadi i stvarih, s.
se praebere in utraque fortuna; superbissima
familia; dictum arrogans aut s.; virtus; pax;
jura; ne s. id esset; imperium; facinora; * gres-
sus; * vox; * conjugium; † bellum, uporan;
navlast. despotičan, tyranski, Tarquinius
S.; aliud consilium s. Ov. a) strog u svojem
sudu, gadljiv, ra[illegible]ažen, razprokšen,
judicium aurium sup[illegible]imum; aures; * dens;
* qui pluribus adsuerit mentem corpusque s.
(opp. contentus parvo). b) * krasan, dičan,
sjajan, izvrstan, populum late regem bello-
que s.; Atridae; triumphus; limina civium
potentiorum; auro spoliisque postes; ostrum;
aulaea; fores.

sŭpercĭlium, ii, n. [super-cilium] obrve (sr.
ὀφρύες) (i u sing. i u pl.); Jovis cuncta su-
percilio moventis, Hor.; navlast. koliko se njima
pokazuje mrka, ozbiljna ćud, deme supercilio
nubem, Hor.; prenes. o velikoj ozbiljnosti,
rugis superciliooque decepit; * severi supercilii
matrona; o gnjevu, ne tollat rubra s.; ponos,
oholost, quid ego de supercilio dicam? 2)
najveći vršak kojoj stvari, izbrešak, in-
fimo supercilio, s. tumuli, Liv.; tramitis, Virg.;
† s. quoddam excelsum nacti.

sŭper-curro, etc. 3. tp. nadilaziti, jedn. Plin.
ep. 7, 18, 3.

* **sŭper-ēmĭneo,** 2. iznad čega viriti, nad-
visiti, undas umero; omnes viros.

sŭperfĭcies, ēi, f. [super-facies] upr. površje,
površina, kano jurist. t. t., sgrada sa zem-
ljom oko nje (opp. area, solum).

sŭper-fīo, etc. fĭĕri preteći, preostati, Plaut.

sŭper-fixus, adj. [partic. nerabljenoga glagola
superfigo] gore nataknut, -naboden, jedn.
Liv. 42, 60, 2.

sŭper-fluo, etc. 3. † iz-, razliti se, super-
fluentis Nili receptacula; prenes. o govorniku,
ut nimis redundantes nos et superfluentes ju-
venili quadam dicendi impunitate et licentia
reprimeret; (Tac.) supra modum exsultans et
s.; tp. a) † biti izobila čega, multitudine
superfluente. b) biti suviše.

sŭper-fundo, etc. 3. 1) po čem politi, -po-
suti, pass. razliti se, superfuso, Liv.; † ma-
gnam vim telorum; o množtvu ljudi itd., raz-
liti se, razširiti se, hostes superfusi, na-
vreše, Liv.; † fastigio operis; laetitia se super-
fundens, koje je prevrelo, regnum s. se in Asiam,
Liv.; nondum fortuna se animo ejus superfu-
derat, nije obuzela. Curt. 2) † po-, zaliti,
posuti, alarum signa pulsu sonituque et nube
ipsâ operient et superfundent equites equosque.

sŭpergrĕdior, gressus sum, dep. 3. [super i
gradior] upr. prekoračivati, koracati
preko čega, ruinas; flamma supergressa (nad-
visio) fastigium templi; pak pre-, nadvisiti,
preteći, claritatem parentum animi magnitu-
dine; aetatis suae feminas pulchritudine; utrius-
que res gestas; communem habitum.

* **sŭpĕr-immĭneo,** 2. iznad čega viriti, pre-
visiti.

sŭpĕr-impendens, tis, partic. nad čim viseći,
jedn. Cat. 64, 286.

sŭpĕr-impōno, etc. 3. ozgo položiti, -po-
staviti, saxum ingens, Liv.; arma viri exu-
viasque omnes lectumque jugalem, Virg.; su-
perimposita arundine, Ov.

sŭpĕr-incĭdens, tis, partic. od ozgor pada-
jući, Liv.

sŭpĕr-incŭbans, tis, partic. nad čim ležeći,
jedn. Liv. 22, 51.

* **sŭpĕr-incumbo,** etc. 3. (riedko) ozgo na što
leći.

sŭpĕr-induo, etc. 3. preko čega-, na što obući
(na druge haljine), jedn. Suet. Ner. 48.

sŭpĕr-injĭcio, etc. 3. povrh čega, na što ba-
cati, -metnuti, * frondes.

sŭpĕr-insterno, etc. 3. (riedko) na što pro-
strieti, tabulas, Liv.

sŭper-jăcio, jēci, jectum 3. 1) na što nabacati,
-položiti, † aggerem terrenum; * membra;
* aequor superjectum, koje se je razlilo. 2) čim
pokriti, scopulos undâ pontus, zalieva, Virg.;
tp. premahnuti preko čega, fidem augendo,
preko vjerovatnosti pretjerivanjem, Liv.

sŭper-jūmentārius, ii, m. nastojnik, sluga
pri tovarnoj marvi, jedn. Suet. Cl. 2.

sŭperlātio, ōnis, f. [superfero] povećavanje,
pretjerivanje, hyperbola, veritatis.

sŭperlātus [superfero], adj. (riedko) pretjeran,
hyperbolski, verba.

sŭper-mitto, etc. 3. (kasno i riedko) naliti,
aquam potioni.

sŭpernĕ, adv. [supernus] a) odozgor, Liv. b)
* gore.

sŭpernus, adj. [super] gornji, * Tusculum s.,
na visini; * nebeski, višnji.

sŭpĕro, 1. [super] I) intrans. gore biti, pak 1)
pomaljati se, dizati se u vis, izlaziti,
sole mari, Plaut.; superant capite e cervicibus
altis, jugo superans adventat ad urbem, s. fo-
liis oleaster amaris, Virg. Pak biti bolji,
-pretežniji, -jači, nadvladati, preobla-
dati, nadjačati = superiorem esse, vir-
tute, aequitate, equitatu; * equis, * pugnis (na
šake); * sententia superat; tantum superantibus
malis; † superavit morbus; * superat quoniam
Fortuna, sequamur; * superent, quibus hoc,
Neptune, dedisti; * dedit ampla ruinam Vulcano
superante domus; * superante Poeno; superante
salo; * superans animis (smjela srdca, obiestun)
tauroque superbus; * totidem forma superante
juvencas (osobite ljepote); navlast. u vojsci
preobladati, nadvladati, nadbiti, do-
biti, pobiediti (sr. vinco), quibus rationibus
s. possent (opp. uti victoria); cum superaverunt,
si superavissent; praesertim cum non minus
esset imperatoris consilio s. quam gladio; eque-
stri proelio. 2) dosta-, izobila biti čega,
preticati, pars; otium; multitudo; illis divi-
tias s.; de eo, quod ipsis superat; * si s. fetus;
* s. gregibus dum laeta juventas, dok su čila i
mlada; takodjer ostati, preteći, quod supe-
raret pecuniae, Cic. Verr. 3. 84, 195.; aliquot
horis die superante, nihil ex raptis superabat,
Liv.; * superet modo Mantua nobis; * s. pars
altera curae; * amissis s. qui navibus; * quid
jam durae s. mihi, meni koja sam se za te već
toliko namučila; * quod superat; * si de quin-
cunce remota est uncia, quid s.? ali ovamo
ne ide Caes. b. G. 6, 17, 3., gdje mjesto quae
superaverint treba čitati cum superaverunt; sr.
I) 1) pak uter eorum vita superavit, na ži-
votu ostao, jedn. Caes. b. G. 6, 19, 2., * bez
vitâ, captae superavimus urbi; takodjer * biti
još na životu, superet conjuxne Creusa; su-
peratne et vescitur aurâ. II) trans. 1) prieći,
prevesti se preko čega, Alpes; regionem;
tempestas summas ripas fluminis superavit;
* fastigia tecti, popeti se na; * s. alqd ascensu,
popeti se preko čega; saltu viam, preskočiti;
* locum priorem, stignuti na; * s. nonum an-
num, o vinu, preći devetu godinu; pak pre-,
nadvisiti, altitudo turres; * turris fontis fa-
stigium; * Parnassus cacumine nubes; * alqd
mensurâ. 2) izpred čega proći, -doći, -bro-
diti, oko čega jadriti, voziti se, promun-
turium; Euboeam; insidias; * fontem Timavi;
* saxa Timavi; * longos flexus; tp. a) pretr-
pjeti, prepatiti, prekužiti, haec omnia;
vim tempestatis; * casus omnes; * labores. b)
preteći, prestići, nadkriliti, hanc epi-
stolam multi nuntii, fama denique esset ipsâ
sua celeritate superatura, Cic. Qu. Fr. 1, 1.;
alqm alqa re, virtute; omnes scelere; † alqd
elegantiâ; * Phoebum canendo, nadpjevati; na-
vium multitudine superari; operis magnitudine
superati; superari, zaostajati. c) vojnički nad-
vladati, nadbiti, pobiediti [sr. I) 1)],
alqm; hostes; Asiam bello; eas omnes copias a
se uno proelio pulsas ac superatas esse; hostes
proelio superati; Massilienses bis navali proelio
superati; bello superatos esse Arvernos et Ru-
tenos a Q. Fabio Maximo; i o drugih odnošajih,
si meam spem vis improborum fefellerit atque
superarit; injurias fortunae praeceptis; neces-
sitatem ne dii quidem s.; * iram votis, ukro-
titi, utišati; * alqm donis, ublažiti.

sŭpĕr-obruo, etc. 3. (riedko) zatrpati, alqm
armis, Prop. 4, 4, 91.

sŭpĕr-occŭpo, 1. pri čem zateći, alqm, jedn.
Virg. Aen. 10, 384.

sŭper-pendens, tis, partic. nad čim viseći,
jedn. Liv. 37, 27, 7.

sŭper-pōno, etc. 3. na što postaviti, super-
positum decus capiti, Liv.; † statuam marmoreo
Jano; * manum.

sŭper-scando, etc. (riedko) prelaziti, pre-
koračivati, vigilum strata somno corpora, Liv.

† **sŭper-scrībo,** etc. 3. nadpisati, na što
gore zapisati.

sŭper-sĕdeo, etc. 2. 1) na čem sjedjeti, ele-
phanto; tentorio. 2) tp. propustiti, okaniti
se, izbaviti se, labore, proelio; oratione su-
persedendum est; † s dat., pugnae; s inf. ne
htjeti, ne mariti, loqui apud vos, certare,
Liv.; † haec scribere publice.

sŭper-stagno, 1. razliti se, amnis, jedn. Tac.
ann. 1, 79.

sŭper-sterno, etc. 3. (riedko) na što-, po čem
prostrieti, superstratis Gallorum cumulis, Liv.

sŭperstes, ĭtis, adj. [super-sto] koji gdje sâm
glavom stoji, svjedok, suis utrisque super-
stitibus praesentibus, stara jurist. formula pri
Cic. p. Mur. 12, 26. 2) koji poslije čije smrti
još živi, koji ostaje, -nadživi, alcui i alcjs;
* patriae; alqm non solum vitae sed etiam di-
gnitatis suae s. relinquere; gloriae suae; pauci
et, ut ita dixerim, non modo aliorum, sed etiam
nostri superstites sumus (prije su bili gotovo
mrtvi, budući da se nisu smjeli oglasiti, kašnje
su kanoti oživjeli), Tac. Agr. c. 3.; absl., (Ter.)
deos quaeso, ut (puer) sit s., živ ostane; † alqm
s. relinquere; * fama s., dobar glas, koji iza koga
ostaje.

superstĭtio, ōnis, f. [super i sisto ili sto] upr.
stajanje nad čim nenadanim, pak 1) ostajanje
u čudu radi božjega ili od bogova dolazećega,
bojazljivost radi krive, tobožnje vjere,
sujevjerstvo, praznovjerstvo, anilis; non
modo superstitionem sed etiam religionem tol-
lere; superstitiones aniles; navlast. a) služba
božja, takodjer kriva vjera, u pl. vjerski,
ne rimski ili praznovjerni obredi, obi-
čaji, praznovjerno štovanje bogova,
privata s. geniti apud ipsos Herculis, Just.; vana
(Iside, Isis), Suet.; hostes operati superstitionibus
Liv.; multi vetustis superstitionibus fidebant,
Tac. b) * strašna stvar, o zakletvi Stygom
(Styx). 2) u dobru sm., sveti strah, svetost,
strah božji, superstitione facile est liberari,
cum sustuleris vim deorum; † in superstitionibus
atque cura deorum; † templi.

sŭperstĭtiōse, adv. [superstitiosus] prazno-
vjerno.

sŭperstĭtĭōsus, *adj.* [superstitio] *1) praznovjeran,* philosophi; ab recente clade s. principes; superstitiosa ista. *2) (predl.) proročki,* vox; hariolationes; homo.

sŭperstĭto, 1. [superstes] *(Plaut.) preostajati.*

sŭper-sto, — — 1. *gore na čem stajati, s dat.;* * alqm; * ossa; *absl.*

† **sŭper-struo,** etc. 3. *odozgor-, na što graditi,* molem; ligneam compagem.

sŭper-sum, etc. *1) ostajati, preostati, dostajati, doticati,* perexigua pars illius exercitus; duae partes, quae mihi supersunt illustrandae; unum proelium; biduum; non multum temporis, aestatis; id temporis, quod gerendis rebus superesset; quantum hominis avarissimi satietati s.; *(Asin. Poll. pri Cic.)* omnes qui supersunt de Hirtii exercitu; *(Hor.)* multaque de magna superessent fercula cena; * quod superest, *ostatak; ali* quod superest *(još ovo),* scribe, quaeso etc., *Cic. Att.* 9, 19, 3.; superest * *s inf.,* † *s* ut; *u tmesi,* super tibi erunt, qui etc., jamque adeo s. unus eram, *Virg.; s anastrophom,* Atheniensibus exhaustis praeter arma et naves nihil erat s., *Nep. Alcib.* 8, 1.; *navlast. a) još živjeti, u životu biti ili ostati, nadživjeti,* superesse vitae sospitem et superstitem, *Plaut.*; qui superessent; magna parte exercitus nostri interfecta multo minorem s. partem; patri, fugae, pugnae, tanto exercitui, *Liv.;* ex eo proelio circiter milia hominum CXXX superfuerunt; exercitui; *(Asin. Poll. pri Cic.)* rei publicae; † *absl. b) biti izobila, -zališno čega,* cui tanta res, *Ter.;* vereor ne jam superesse mihi verba putes; adeo supererant animi ad sustinendam invidiam; tantum animi s. alteri sententiae; ut neque absit quidquam neque supersit, *da ništa ni nedostaje ni ne preostaje; (Tac.)* ne ferrum quidem superest, s. ager, viri, arma s., utraque egregie s.; * fama Jovi; * modo vita supersit, *nek doteče; takodjer dorasti, jedn. Virg. georg.* 3, 127. *2) pripomoći, jedn. Aug. pri Suet. Aug.* 56.

sŭper-tĕgo, etc. 3. *pri-, za-, pokriti,* frondibus supertectos, *Just.;* * candida ossa super nigra favilla tegit.

sŭpĕr-urgens, tis, *partic. odozgor provaljujuć u nutra,* fluctu s. *zalievao, jedn. Tac. ann.* 3, 23.

sŭpĕrus, *(nom. sing. m. nestalan, sing. u obće riedak), adj.* [super] *I) pos. koji je gore, gornji (o stvarih na zemlji ili nad zemljom),* omnia supera infera; supera semper petunt; spectatores superarum rerum atque coelestium; * supera convexa, * s. alta; * superis ab oris, *s gornjega svieta;* * superas ad oras; * Juppiter s., *capitolski (opp.* J. inferus = Pluto); mare s., *jadransko more, u pismih i bez* mare; * dii s. *ili samo* superi *(višnji), a) bogovi (naprama ljudem). b) nebeski bogovi (naprama bogovom pod zemljom). c)* superi, *ljudi na zemlji, gornji sviet;* de supero, *od ozgor, Plaut.,* vulnerare, *Caes. II) comp.* **sŭpĕrior,** us, *1) gornji, viši,* s. pars collis; s. domus, *gornji dio kuće;* locus; ex loco s., *sa visine;* de loco superiore dicere, agere, *sa tribunala, besjedišta;* ex superiore loco. *2) o vremenu, predjašnji, prošli, takodjer stariji, vremešniji,* s. dies, nox; aestas; annus, *lanjska;* s. crudelitas, vita; facinus; tempus, tempora; proelium, pugna; castra; victoria; incommodum; institutum; † factum; † scripta; † commentarius; omnes superioris aetatis, *stariji ljudi, Caes. b. c.* 2, 5, 3.; Dionysius, Africanus superior; omnes magni, etiam superiores. *3) po čem god, navlast. po časti, vlasti bolji, -pretežniji, -jači od drugoga,* honoris gradu s., aliquis s.; quanto s. sumus, *čim nam je veće gospodstvo;* ordines s.; numero, equitatu, loco, famâ, fortunâ s.; pugnâ, proelio superiorem esse, discedere, *preobladati, pobiediti;* populus s. factus. *III) sup. A)* **sŭprēmus,** *1) (riedko) o prostoru, najveći, najviši (da nema većega, višega),* * montes, *najviši vršci bregova;* s. mons, *najviši dio briega. Odt. tp. a) višnji,* Juppiter, *Plaut. b) najviši, krajni, najgori,* s. supplicium, *najljuća smrtna kazan;* * macies; * fato supremo; * ventum est ad supremum, *2) o vremenu, krajnji, posljednji,* ad supremum certamen comparati duces, *na boj do kraja, Liv. (sr.* universus); * s. manum imponere operi, *do kraja dotjerati;* * sole supremo *gl.* sol; *navlast.* s. vitae alcjs dies, *posljednji dan života, smrtni dan;* * dies; * finis; * iter; *(Tac.)* famosae urbis; * † hora; * ignes = *lomača;* * tori = *odar (mrtvački);* * s. honor, *posljednja čast, -ljubav, ukop;* * vocat ore supremo, *umirućim ustima;* † cura, *posljednja, prije smrti;* † tituli, *nadpisi na grobovih;* * sors Trojae, *propast. Odt. a) subst.* **sŭprēma,** ōrum, *n. α)* * † *posljednji časovi života,* circa s. Neronis. *β)* † *oporuka, testamenat,* in s. Augusti. *γ)* * † *posljednja čast, -ljubav koja se ukazuje mrtvomu, ukop. b) adv.* **sŭprēmum,** * *posljednji put,* * † *posljednji put u životu. B)* **summus,** *1) o prostoru, najviši (relat.; sr.* supremus), locus; a summis, mediis, infimis; s. jugum montis; * summus ego, *ležao sam najviše; često partitivno,* s. mons, *vrh briega;* s. pectus, *najviši dio prsâ;* in summa sacra via, *na vrh itd.;* s. aqua; * summa ab unda. *Odt. subst.* **summum,** *najviši vrh,* a summo, *s vrha, od ozgor;* non longe abesse a summo; a summo bibere, *od ozgo, redom;* in summo *(na vrhu)* constiterant; † sunt in summo, *na vrhu;* † a summo petere, *površno; adv.* summum, *najviše. 2) o vremenu, posljednji, krajnji,* summa senectus; cum aetas summa esse coeperat, *u sred ljeta;* hieme summa; * summa dies; † s. manum imponere rei. *3) po redu, časti, u obće po kakvu svojstvu, najveći, najviši, najizvrstniji, najpretežniji i nal.,* bonum; felicitas; periculum; cruciatus; paupertas; difficultas; vir s., *velik, znamenit čovjek, navlast. državnik;* dux, *najizvrstniji;* summo loco natus, *od najplemenitijega roda;* cum par honos habetur summis et infimis *(velikim i malim);* s. magistratus; summa consensio; ea nisi omnia in oratore s. sunt, *podpuno;* summis copiis, *sa svom vojskom;* ut s. species earum stantium *(sav pogled, kao da stoje)* relinquatur; s. discessu bonorum, *kad sasma ponestane blaga (sr.* plenus, integer, omnis); ad summum pervenire, *do najsavršenijega;* ad ea quae s. sunt, *do najvećega;* illa quae s. sunt; s. omnia sunt in eo, *sve sama velika svojstva;* summa facere, *što se igda može;* summae rei diffidens, *odlučnomu boju;* s. res, *najznamenitija stvar, -posao, ali* dimicare de s. rebus, *za najveću vlast;* * alqm socium summis rebus adjungere; * quo res summa

loco? *kako je po državu?* s. rei publicae tempore, *u najvećoj opasnosti države. Navlast. a)* summum jus, *najljuće, najtvrdje (ne: najpodpunije) pravo,* summo jure agere cum alqo; s. jus s. injuria. *b)* summa res publica = summa salus rei publicae, *obće dobro države, najveći interessi državni, najveća korist državna,* quae ad s. rem publicam pertinent; de s. re publica quid fieri placeret; epistulam, quam de s. re publica misi; multa dixit de s. re publica.

sŭpervăcāneus, *adj.* [super-vaco] *1) suvišan, zaludan,* literae; oratio; nihil; alter consul pro supervacaneo atque inutili habeatur; de timore supervacaneum est disserere; illis supervacaneum est *(hoće im se još suviše)* pugnare pro potentia paucorum, *Sall. Cat.* 58, 11. *2) bez pokudnoga značenja, uzgredni,* opus.

sŭper-văcuus, *adj.* = supervacaneus, * honores sepulcri; *(Hor. ep.* 1, 15, 3.) Bajas mihi Musa s. Antonius (facit) *veli da je zaludu;* * metus; * homo; † pugna; *subst.* * omne supervacuum, *svaka suvišna rieč;* ex supervacuo, *Liv.*

sŭper-vādo, etc. 3. *(riedko) prieći, pregaziti, prevaliti,* omnes asperitates, *Sall.;* ruinas muri, munimenta, *Liv.*

sŭper-vĕhor, etc. 3. *provezti se mimo čega,* promunturium Calabriae, *Liv.;* * montem.

sŭper-vĕnio, etc. 4. *doći na koga ili što, te prikriti itd.; brzo i iznenada doći na što, banuti, zateći, napasti, navaliti na koga,* * heres heredem alterius velut unda supervenit undam, *natiskuje se;* * crura loquentis terra s., *pokrije;* aegris animis legati ab regibus s.; huic laetitiae Quinctius; munientibus Marcellus; huic caedi Romani; pedites, Numidae; signa legionum; * grata superveniet quae non sperabitur hora; † nullis supervenientibus auxiliis; † securis et laetis superveniendum; † palantes superventurum; * lapso; * timidis.

sŭperventus, ūs, *m.* [supervenio] *(riedko) dolazak, dohod, Tac. hist.* 2, 54, 1.

† **sŭper-vīvo,** etc. 3. *nadživjeti,* Olympias non diu filiis; gloriae suae triginta annis.

sŭper-vŏlĭto, 1. *lietati nad čim,* tecta alis, *jedn. Virg. ecl.* 6, 81.

sŭper-vŏlo, 1. *preletjeti preko čega,* * totum orbem; * hasta.

sŭpīno, 1. [supinus] *nauznak-, natražke-, unazad ukriviti, -povaliti, prevrnuti,* * supinari nasum nidore, *unazad zavrnuti nosom, da se namiriše pečenke;* * s. glebas, *prevrtati (motikom).*

sŭpīnus, *adj.* [ὕπτιος] *1) natražke-, nauznak-, unazad uvinut, -povaljen, -ležeći,* motus corporis; os; jactus, *u vis;* * stertit s.; *(Suet.)* supino ac per somnum hianti; *(Suet.)* supinum, coelum intuentem, stupidum cubuisse; *(Curt.)* e muris supinas *(s dlanom prama nebu)* manus tendentes, orare coeperunt etc.; *(Hor.)* manus s. ad coelum tendere; *navlast. a) uzbrdit,* vallis, *Liv.;* * collis; * Tibur. *b)* * *vraćajući se, natražke tekući,* flumina in fontes cursu reditura supino *(pokazujuć nemoguće). 2) tp. lastujući, nemaran, o govorniku,* otiosi et s., *Quint.;* * animus.

suppalpor (sub-p.), *dep.* 1. *(riedko) pogladiti, ulagivati se,* alcui, *Plaut.*

suppăr (sub-p.), ăris, *adj. (riedko) gotovo jednak, -vrstnjak,* huic aetati s. *(gotovo u isto doba življahu)* Alcibiades, Critias.

suppărăsītor (sub-p.), *dep.* 1. *po malo se ulagivati kao čankoliz,* alcui, *Plaut.*

suppĕdĭtātio, ōnis, *f.* [suppedito] *obilje, izobilje,* bonorum, *jedn. Cic. n. d.* 1, 40, 111.

suppĕdĭto, 1. *[možda od sup-peto] 1) trans. namicati, nabavljati, davati,* sumptus luxuriae, *Plaut.,* alcui pecuniam; pecunias; domus s. mihi hortorum amoenitatem; oratoribus copiam dicendi; varietatem alcui in scribendo; terra cibos; (aliquis deus) ibi suppeditans omnium rerum, quas natura desiderat, abundantiam; tributo sumptus suppeditari; s. nobis, ubi et animus ex hoc forensi strepitu reficiatur et etc.; Ciceroni meo suppeditabis, quantum videbitur; suppeditabit nobis de thesauris suis; *absl.,* si illi pergo s. sumptibus, *Ter.;* quod Ciceroni suppeditas, gratum; *impers.,* ut ei suppeditetur ad usum; *jedn. Cic. Cat.* 2, 11, 25. omissis his rebus, quibus nos suppeditamur, *kojih imamo izobila. 2) intrans. biti zalih, -izobila,* multitudo; nec consilium nec ratio; *(Plaut.)* gaudium gaudiis s. = *jedno veselje za drugim;* ne charta quidem; *(Ter.)* ut tuo amori s. possit, *da te uzmogne dalje ljubiti. Pak a)* cui si vita suppeditasset, *da je još bio u životu, Cic.;* quod si vita suppeditet, *Tac. b) doticati za što,* ad cultum; in fundamenta; *(Plaut.)* labori, *biti vrstan poslu.*

suppēdo, 3. [sub *i* pedo] *poprditi se, jedn. Cic. fam.* 9, 22, 4.

suppernātus, *adj.* [sub *i* perna] *upr. hrom u kuku, prenes.,* alnus s. *(posječena)* securi, *Cat.* 17, 19.

suppĕtiae, as *(nom. i acc. pl. pred. i poclass., ostali se padeži ne nalaze)* [suppeto] *pomoć,* s. mihi sunt; suppetias ferre; *često* suppetias *mjesto* ad s., *u pomoć, uz* ire, venire, proficisci, occurrere, mittere.

suppĕtior, *dep.* 1. [suppetiae] *(riedko) pomoći, pripomoći,* alcui, *Cic. Att.* 14, 18, 2.

suppĕto (sub-p.), etc. 3. *1) biti, imati, navlast. biti izobila, -dosta, -pri ruci, -gotovo -pripravno, dostajati,* copia frumenti; remigum; copia rerum alcui; quibus vires s. ad arma ferenda; causa peccandi; consilium ei non s., *ne dotiče mu pameti, mudrosti;* cui res non s., verba non desint; vereor ne mihi crimina non suppeterent; neque quo manus porrigeret suppetebat; *(Hor.)* cui rerum s. usus; si vita s., *ako uzživim; (Hor. epod.* 17, 64.) novis ut usque suppetas doloribus, *da si tu na itd. 2) doticati čemu, zadovoljiti, biti dorasao čemu,* sumptibus copiae s.; lingua ejus non s. libertati, *(Plaut.)* facta dictis.

suppīlo, 1. [sub-pilus] *tp. iz potaje očupati, okrasti, Plaut.*

suppingo, — pactum, 3. [sub-pango] *(predcl. i kasno) 1) ozdo pribiti,* fulmentas *(opetke, pete na obući)* soccis. *2) ozdo podkovati, -okovati,* auro solum.

supplanto, 1. [sub *i* planta] *(riedko) komu nogu podmetnuti, podkinuti, podkidati,* alqm.

supplēmentum, i, *n.* [suppleo] † *do-, popunjavanje,* gregis. *Navlast. kano milit. t. t.,*

popunjavanje vojske, i *concr.* vojska-, momčad za dopunjavanje, novaci, regruti, exercitus; remigum; partem copiarum ex provincia supplementumque quod ex Italia adduxerat; per causam supplementi equitatusque cogendi; legiones veteres supplemento explere; juventus delecta in supplementum classis, *da se dopuni momčad na brodovih;* scribere s. legionibus Bibuli; *takodjer* † pomoć.

suppleo (sub-pl.), ēvi, ētum, 2. *1)* * *u obće* dopuniti, opet napuniti, * venas sanguine; * vulnera lacrimis; * lucernis suppletis, *uljem;* * inania moenia, *naseliti;* † aerarium. *2)* manjkavo-, *nepodpuno* podpuniti, bibliothecam; scriptum; usum provinciae *(potrebno u provinciji);* ceteros, *pridodati (da bude broj podpun);* † senatum; *navlast. kano milit. t. t.,* popuniti, dignuti novake, legiones; naves remigio; *pak takodjer* † popuniti, nadoknaditi, zamieniti, vicem solis; damnum; vigorem firmitate animi.

supplex, ĭcis, *adj.* [sub-plico] *upr.* klečeć, poklečke, *pak* ponizno-, smjerno moleći, fieri alcui supplicem, *Plaut.;* vester est s.; dei; misericordiae vestrae; cum lacrimans Socrati s. esset, ut etc.; tendere ad alqm manus supplices; multis et s. verbis orare; voce s. postulare; apud alqm vocem supplicem mittere; supplex te ad ejus pedes abjiciebas; his eos s. malis habere malebat, *da njega radi tih zala zamole;* * dona, *žrtve;* * vota; *subst.* qui supplicibus eorum nocuissent, *Nep. Ages.* 4, 8.; * recepto supplice sic merito.

supplĭcātio, ōnis, *f.* [supplico] *javna ponizna molitva, -moljenje,* molitva pokornica *radi odvraćanja kakve nesreće,* molitva zahvalnica *radi kakova srećna dogodjaja,* ob eas res ex literis Caesaris dies quindecim s. decreta est; dierum viginti s. a senatu decreta est, *(riedko)* Romae dierum viginti s. redditur, *molitve se učine* (*sr.* reddo); supplicationes mortuorum, *za mrtve.*

supplĭcĭter, *adv.* [supplex] smjerno, ponizno moleći, loqui; s. demisseque respondere; *(Just.)* alqm alloqui.

supplĭcium, ii, *n.* [supplex] *upr. klecanje na molitvu ili na primanje kazni, pak 1)* ponizna-, smjerna molitva bogu, *javna* molitva *kano dio službe božje, svetčana* žrtva, precibus suppliciisque deos placare; s. muliebribus deorum auxilium parare; in suppliciis deorum magnifici, supplicia diis decernere; *takodjer (Sall.)* smjerno moljenje, -molba ljudi, regis suppliciis fatigati; (Jugurtha) legatos ad consulem cum suppliciis mittit. *2)* smrtna kazan, gubljenje, kazan, kažnjenje, sila, muke, alcjs; sumere supplicium de alqo, alqm supplicio afficere, *pogubiti-, smaknuti koga,* † supplicio tradere; s. sumere virgis, *izšibati;* ad s. tradere, dare, dedere alqm, *(Ter.)* s. dare alcui; s. dare *(Nep.) biti kažnjen;* s. subire; progredi ad ultimum s., *do samokrvi, -samodavljenja;* paululum supplicii satis est patri, *Ter.;* s. *(zadovoljštinu)* de se dare filio, *Ter.;* satis supplicii tulisse, *dosta se muke namučiti;* talis improborum consensio s. omni vindicanda est (*Cic. Lael.* 12, 43.); exercitum supplicio cogere, *silom natjerati;* † s. solvere, † persolvere, † luere; * supplicia scopulis haurire, *pretrpjeti;* * dira tegentem s., *grozne rane, ubojstvo;* * supplicio culpa reciditur, *težkim sudom;* * malorum.

supplĭco, 1. [supplex] *1)* klečeć-, poklečke moliti se komu, alcui; Caesari pro alqo; aut sibi *(u sebi)* maerere aut ceteris s.; *absl. 2) navlast.* bogu se moliti, molitvom zahvaljivati, diis per hostias; a diis; supplicatum tota urbe est.

supplōdo, ōsi, ōsum, 3. [sub-plaudo] *(riedko)* lupati, treskati, pedem *nogom.*

supplōsio, ōnis, *f.* [supplodo] lupanje, treskanje, pedis, *nogom.*

suppoenĭtet (sub-p.), *impers.* malo *(nješto)* je žao, malo žaliti, -kajati se, s. illum furoris, hunc copiarum suarum, *jedn. Cic. Att.* 7, 14, 1.

suppōno (sub-p.), etc. (*perf.* supposivi, -vit, *Plaut.*) 3. *1)* podlagati, podmetati, podmicati, *(sr.* subjicio), ova gallinis; Hispani ceteris suppositis incubantes flumen tranavere; ignem tectis; * ignem civibus = *pogrebsti;* * alqm terrae; tumulo, *ukopati;* * dentes terrae, *sijati;* * pecus fano agresti, *utjerati pod itd.;* * falcem aristis; * Pasiphaë supposta (= supposita) furto, *kradom privedena;* * quos (equos) Circe supposita de matre *(privedene itd.)* creavit; * vina coelo sereno, *pod vedro nebo;* * fontibus caput et stomachum; * s. cultros, *pod grlo staviti (pri klanju);* * ignes suppositi cineri, *tinjajući pod pepelom. Odt. tp. a)* podložiti, pokoriti, se criminibus illis pro rege reum; * aethera ingenio suo. *b)* manje cieniti nego što drugo, Latio Samon, *jedn. Ov. fast.* 6, 48. *c)* dodati, pridati, generi partes; exempla. *2)* na mjesto koga ili čega postaviti, metnuti, meliorem alcui *(Plaut.);* alqm in locum alcjs; in his (rebus) operae nostrae vicaria fides amicorum supponitur; in eorum locum substituere et s. coepit cives Romanos. *Navlast.* krivo podmetnuti, testamentum; personam; impetum in eum faciunt, qui suppositus erat.

supporto, etc. 1. prinositi, privoziti, frumentum exercitui navibus; aquam alcui; omnia in castra; commeatus; ex Epiro his omnia Samothraciam supportari.

suppŏsītīcius, *adj.* [suppono] *(Plaut.)* podmetnut, kriv.

suppŏsĭtio, ōnis, *f.* [suppono] podmetanje-, podbacivanje djeteta, *Plaut.*

suppostrix, īcis, *f.* [suppono] koja podmeće, *jedn. Plaut. Truc.* 4, 20, 50.

suppressio, ōnis, *f.* [supprimo] pritajivanje *tudjega,* judiciales, *jedn. Cic. p. Clu.* 25, 68.

suppressus, *adj. s comp.* [*partic. od* supprimo] mukao, tih, vox; erit ut voce, sic etiam oratione suppressior.

supprĭmo, pressi, pressum, 3. [sub-premo] *1)* dolje pritisnuti, -potisnuti, navem, *potopiti. 2) tp. a)* zaustavljati, suam classem, *usidriti se;* hostem; impetum militum; ea vineis suppressa; iter *(ne ići na put);* ibi ira est suppressa; s. aegritudinem; * fugam; * habenas; * fontem; * querelas; * fletum; * vocem, *mučati; (Plaut.)* nisi supprimis tuum stultiloquium. *b)* potomiti, sakriti, potajiti, pecuniam; nummos; famam decreti; † nomen alcjs.

sup-prōmus, i, *m.* podpivničar, *Plaut.*

suppŭdet (sub-p.), etc. 2. *impers.* s. me alcjs, nješto me je stid čega.

suppŭto (sub-p.), 1. *(riedko)* * iz-, nabrajati, računati.

sŭpra [*upr. mjesto* superâ (*sc.* parte *od* superus), *koje kano adv. u prievodu pjesnika upotrebljava Cic. n. d.* 2, 42, 106. subter superaque revolvens sese] *I) adv. s* * † *comp. 1) o prostoru,* gore, ozgor, omnia haec, quae s. et supter; s. et infra. *2) o vremenu,* gore, prije, ut s. demonstravimus, diximus, *takodjer a)* odprije, s. pauca, s. repetere, *Sall. b)* preko toga, više, s. adjicere, *više nuditi;* ita accurate, ut nihil possit s.; *(Tac.)* quod par negotiis neque s. erat; s. quam *(dalje, više nego)* ego sum, petere, *Sall. Jug.* 24, 4. rem s. feret, quam fieri potest, *veću graditi, nego itd.;* * s. *(još više)* deos lacessere; * ager trecentis aut etiam s. nummorum milibus emptus; Pisonis amor tantus est, ut nihil s. possit. *II) praep. s acc. 1) o prostoru,* povrh, više, iznad, nad *(c. instr.)* ille qui s. nos habitat, *Plaut.;* supra lunam sunt aeterna omnia; accumbere *(za stolom)* s. alqm; s. Suessulam, *više ili s one strane S.; u pril.,* ecce s. caput homo levis, *na vratu mi je;* s. caput esse *gl.* caput *1);* s. se duas legiones collocavit; s. eum locum tigna injecerunt; exire s. terram; * s. segetes navigare, * saltu ferri s. venabula. *2) (riedko) o vremenu,* prije, preko, paulo s. hanc memoriam, *malo prije toga vremena;* s. septingentesimum annum. *3) o mjeri, upr. i u pril.,* preko, s. milia viginti; s. ceterae modum altitudinis; s. modum; * ira s. modum est; * s. morem, * s. vires; * s. humanam formam; haec commemoratio vereor ne s. hominis fortunam esse videatur; ratio recta quae s. hominem putanda est; dominatio, quae s. leges se esse *(da više valja)* venit; * s. omnia est iste animus *(nadvisuje);* * s. homines, s. deos pietate ire = *sve preticati u pobožnosti;* s. belli Latini metum id quoque accesserat; *u Sall. Cat.* 3, 2. quae sibi quisque facilia factu putat, aequo animo accipit, supra ea, veluti ficta pro falsis ducit, *valjda je* supra ea *na kratko mjesto* quae supra ea putat.

sŭprā-scando, etc. 3. prieći, fines, *jedn. Liv.* 1, 32, 8.

sŭpremus, etc. *gl.* superus *III) A).*

sūra, ae, *f.* list *(na nozi);* * *u obće, o dônjem dielu goljenice,* vincire suras cothurno.

surcŭlus, i, *m.* grančica, ogranak; *takodjer* mladica.

surdaster, stra, strum, *adj.* [surdus] nagluh, *jedn. Cis. Tusc.* 5, 40, 116.

surdĭtas, ātis, *f.* [surdus] *(riedko)* gluhoća.

surdus, *adj. s (kasn. i pjesn.) comp. 1)* gluh, *u posl.* surdo narrare fabulam, *(Ter.)* surdis auribus canere, vana canere, * canere surdis, * cantare surdo, † surdas aures pulsare, † invocare, *(Hor.)* narrare asello fabellam surdo. *2) tp. a)* = neosjetljiv, leges rem s. esse; s. munera, * s. in vota dii; * s. vota, *kojih bogovi ne slušaju;* surdior freto, * mens, *koja ne sluša tješenja. b)* = nerazumievajući što, hic in illorum et illi in horum sermone s., omnesque nos id *(anakoluth.)* in iis linguis quas non intelligimus s. profecto sumus, *mi bi rekli* niemi, *jedn. Cic. Tusc.* 5, 40, 116. *c)* * *passivno,* koji ne daje glasa, tih, lyra; gratia, *koja se zamuči;* castra in aeterno s. jacere situ.

Surēna, ae, *m. tako su nazivali Parthi prvoga doglavnika kraljeva,* veliki vezir, *Tac.*

surgo, surrexi (*inf. perf.* surrexe, *Hor. sat.* 1, 9, 73.), surrectum, 3. [*mjesto starijega oblika* **surrĭgo** *od* sub-rego] *I) trans.* u vis dignuti, uzdići, subrecto mucrone; † mento mucrone gladii subrecto; * tot surrigit *(napeo)* aures. *II) intrans. 1)* dići se, ustati, e lecto, *Ter.;* e lectulo; de sella; * toro; * strato, e stratis; * solio; * humo; * per lubrica; a mensa, *Plaut.;* † a caena; * ad aetherias auras, *doći na svjetlo;* * ad lumina vitae, *na gornji sviet;* * in cornua, *o jelenu; navlast.* dići se-, ustati iz postelje, *oda sna,* multo ante lucem; * cum die; * mane; * de nocte; * ad praescripta munia; * surge, surge; *o govorniku,* ustati, dići se, ad dicendum; ad respondendum; cur, cum tot summi oratores sedeant, ego potissimum surrexerim; * surgit ad hos Ajax; *o vojvodi,* krenuti se, poći, † secundâ vigiliâ; * ab Arpis Tydides in Teucros; surge, *ustaj, diži se, Hor.; o ozdravljujućem, Hor. sat.* 2, 3, 162, *pridići se. 2) o neživu a)* dizati se, na-, postajati, * dies; * surgente *(osvitkom)* die; * montes; * mare; * aequora; * undae; * sol; * nox; * ventus; pugna aspera; * discordia; * honor; * quae nunc animo sententia s.? * saevae jamque altius irae Dardanio ductori; * non ulla laborum mi facies s., *staje mi na oči;* † is rumor ab exploratoribus Vitellii diversus, an in ipsa Othonis parte seu dolo seu forte surrexerit. *b)* * dizati se, rasti, Ceres alto culmine; novae Carthaginis arcem; messis; arundo; aerea gradibus surgebant limina; surgentes columnae; segetes; arca surrexerat; *pak o živu,* rasti, uzrasti, surgens Julus, Ascanius; *takodjer* * početi, započeti, pauca, quibus primâ surgens ab origine mundi etc.; ab Jove surgat opus.

surpĭte, surpuit etc. *gl.* surripio.

Surrentum, i, *n. grad u Campaniji, sada* Sorrento. *Odt.* * † **-tīnus**, *adj.* surrentski; *subst.* **-ni**, ōrum, *m.* Surenćani.

sur-rēpo, etc. 3. *1)* doplaziti-, dogmizati-, dovući se-, dokrasti se pod što, sub tabulas; * moenia urbis, *uza zid, te tako u grad (o mišu). 2) tp.* doplaziti, uvući se, prikrasti se, neopažen napasti, * somnus in oculos; * blanda quies furtim occellis; * aetas iners.

surreptīcius, *adj.* [surripio] *(Plaut.) 1)* ukraden. *2)* potajni, tajom, kradomice.

surrexe, surrĭgo *gl.* surgo.

surrĭpio, ripui, reptum, 3. (*syncop.* [*Hor.*] surpite, [*Plaut.*] surpuit, *conj. perf.* surrepsit; [*Hor.*] surpuerat); [sub *i* rapio] tajom-, kradom uzeti, -oteti, ukrasti, alqd ab alqo; filium ex custodia; libros; *(Hor.)* de mille modiis unum; Parmam, *s lukavštinom osvojiti; tp.* alqd spatii; virtus nec eripi nec surripi potest; *(Plaut.)* s. se alcui, se alqo, *ušuljati se kamo;* * diem, *potratiti;* * crimina oculis patris, *zakloniti; (Hor.)* alqm morti; orator surripiat oportet imitationem, *da ukrade, da samo trkimice pokaže, da se ne bi poznao original;* surripi, *o tuženu, umaći kazni.*

surrŏgo (sub-r.), 1. *t. t. o poglavaru, koji predsjeda comitijem (sr.* sufficio), predložiti koga *na mjesto drugoga za izbor,* dati koga

*

izabrati, collegam in locum Bruti; collegam sibi; ad consules subrogandos.

sursum, adv. [sub-versum] 1) gore, uzgore, s. deorsum (gore dolje) commeare, (Ter.) cursitare; s. versus, s. versus reditur. 2) (riedko) poslije glagola mirovanja, gore, nares recte s. sunt.

sūs, suis, comm. pri Hor. samo f. [ῦς] svinja; sus mansuetus; (Hor. epod. 12, 6.) divlja svinja, divljak, nerast; poslov. sus Minervam sc. docet, lud hoće da uči pametna; et docebo, sus, ut ajunt, oratorem.

Sūsa, ōrum, n. [Σοῦσα] glavni grad persijske provincije Susiana, zimska priestolnica pers. kraljeva, Prop. Curt.; po tom a) **Sūsiāna regio**, Susianska, Curt.; subst. **Sūsiāni**, ōrum, m. Susianci, Curt. b) **Sūsis**, ĭdis, f. adj. suski, Susides Pylae, klanci, koji Persiju od Susiane razstavljaju, Curt.

susceptio, ōnis, f. [suscipio] primanje na se, causae; laborum dolorumque.

susceptor, ōris, m. [suscipio] (riedko) poduzetnik, podhvatnik, Just. 8, 3, 8.

suscĭpio, cēpi, ceptum, 3. [sub-capio] 1) prihvaćati, primati, hvatati, uzimati na se, u se, * dominam ruentem; * cruorem pateris; * ignem foliis; * flumen; * aquam, uzeti u usta. Navlast. a) podupirati, † fulturae, quibus theatrum suscipitur; tp. primiti se čega ili koga, uzeti pod okrilje, ne dati koga, rem publicam; † famam defuncti pudoremque; (Vatin. u Cic. ep.) alqm; si me amas, suscipe me totum; partem vitiorum. b) o otcu, koji novorodjenče digne sa zemlje, te ga tim svojim poznade i odgoji, (Ter.) puerum; in lucem editi et suscepti sumus; s toga liberos ex filia libertini suscepisse, da je rodio s itd.; (Plaut.) filia, quam ex te suscepi; (Ter.) filiam ex uxore; si qua mihi de te suscepta fuisset suboles; rem publicam, cui susceptus es (gdje si se rodio), respicis. c) primiti, primati medju, alqm in civitatem. d) kojega se prima, consolationem; crimen. e) primati, priznavati, quae si suscipimus; quod tota hac in causa difficillimum est; quam multa vobis suscipienda sint. f) * suscipere sc. sermonem, uzeti rieč, odgovoriti. 2) latiti se-, primiti se čega, dati se pod što, uzeti na se (dragovoljno i tako da se ne odgovara za to drugomu, nego samu sebi; sr. recipio), vel negligentiae in susceptis rebus, vel perfidiae in receptis; ego in hoc judicio mihi Siculorum causam receptam, populi R. susceptam esse arbitror; ego cum hanc Siculorum causam recepissem, tum suscepto negotio etc.; personam viri boni; bellum (zapovjedničtvo u ratu), poenam [sr. 2) b)]; legationem; Caes. b. G. 1, 3, 3. sibi legationem s.; salutem rei publicae; (Nep. Epam. 4, 1.) Epaminondam pecuniâ corrumpendum susceperat; s. consilium, odlučiti. Po tom a) primiti se, podhvatiti se, započeti, obaviti i nal., bellum; iter, zaputiti se; s. scelus in se, počiniti; prodigia, pomirivanje znamenjâ; s. pulvinar, prirediti gostbu bogova; sacra peregrina, primiti; religiones, zabrinuti se radi praznovjernih misli; s. talem cursum vitae, udariti; vitae meae rationes, ab ineunte aetate susceptae; s. votum, zavjetovati se; maleficium; turpitudinem; severitatem, oštro postupati; maculam alcui, okaljati koga; macula huic imperio suscipiatur; macula suscepta; suscepit vita, ut etc.; part. perf. pass. kadšto kano adj. s dat., quidquid in hac causa mihi susceptum est; mihi uni ceterum bellum esse susceptum. b) trpjeti, patiti, poenam; maculam bello superiore s.; pericula; inimicitias; laborem; sumptum; dolorem podati se; invidiam; aes alienum.

sus-cĭto, 1. 1) * nadizati, u vis dizati, humum (pri oranju); terga (telluris); aura s. lintea, nadimlje; cinerem et sopitos ignes, podpiriti, podpuhati. Po tom počivajućega, spavajućega buditi, dizati, alqm e somno; * aegrotum, pridizati. 2) dizati, buniti, uzrokovati, zadavati, * viros in arma; * tacentem Apollo Musam citharâ; * corvum prece, namoliti da dodje; (Brut. i Cass. u Cic. ep.) bellum civile; * fictas sententias; * vim irâ; * caedem; * crepitum pede, * se irâ, razgnjeviti se; * poenas alcui.

Sūsiāna regio etc. gl. Susa.

suspecto, 1. [intens. od 1. suspicio] 1) (Ter.) pogledati na što, tabulam pictam. 2) sumnjivo gledati, sumnjati o čem ili kom, zazirati od koga, alqm, fraudem, suspectari alcui, Tac.; supplicium, Aurel. Vict.

1. **suspectus**, adj. s comp. i (kasno) sup. [partic. od 1. suspicio] sumnjiv, alcui; de noverca; (Liv.) cupiditatis imperii; † criminis, † contumaciae; eo suspectior; (Tac.) suspectus consilia ejus fovisse; * non dare suspectum; (Liv.) Samnium quoque jam alterum annum turbari novis consiliis suspectum erat; tu me habebis falso s., Plaut.; ne super tali scelere s. se haberet, Sall.; omnia semper s.; locus; ut in loco suspecto; * locus aquis; animi medicina pluribus s. et invisa; sinus Euboicus nautis; quid rem parvam et apertam magnam et s. facimus? bellum, kojemu se nada; † fraus; † perfidia; † remedium; † dies; * s. tibi sint imbres, nadaj se; * accipiter metuit s. laqueos.

2. **suspectus**, ūs, m. [1. suspicio] 1) pogledanje uzgor, u vis, * quantus s. aetherium ad Olympum; * meton., visina, turris vasto s. 2) tp. poštovanje, divljenje, * honorum.

suspendium, ii, n. [suspendo] vješanje, alqm adigere ad s., da se objesi, Plaut.; injuriae remedium morte ac s. quaerere; suspendio perire, † vitam finire.

suspendo, pendi, pensum, 3. [sus = subs. mj. sub i pendo] 1) objesiti, alqm arbori, in oleastro; se de ficu, se, objesiti se; * arcum umeris; * alqd ex alta pinu; * columbam malo ab alto; * oscilla ex pinu; * aulaea, razapeti; * o lastavici, nidum tigno, utvrditi; * o pauku, casses; * vultum mentemque pictâ tabellâ s., uprieti u sliku, zagledati se i zamisliti; * ignotos, omnia naso (adunco) gl. nasus; partic. suspensus, (Hor.) suspensi loculos tabulamque lacerto, noseći; * corpora suspensa mento, o bradi visećih t. j. plivajućih. Navlast. * dar kojemu bogu na čast u hramu objesiti = priložiti, arma Quirino; vestimenta deo maris. 2) podupiranjem ili nal. na-, -uzdignuti, načiniti, da što visi, lebdi, tectum turris pressionibus s. ac tollere; tignis contignationem, dignuti; murum furculis; * tellurem sulco tenui, razkopati; balneolas; ita aedificatum, ut suspendi non posset; Roma cenaculis suspensa; (in aqua); * per mare

suspensa (plivajući) ferre iter; * saxis suspensa rupes; * suspensis auribus, napetim ušima; * radix suspensa pariter ac mersa; (Ter.) suspenso gradu ire, * ferre suspensos gradus, na prstima ići; (Phaedr.) suspenso pede evagari. 3) tp. a) ustaviti, fletum. b) neodlučeno ostaviti, rem medio responso, Liv. c) učiniti da dvoumi, ostaviti koga da dvoumi, † alqm exspectatione; † animos ili alqm exspectatione; † exspectationem; * animos.

suspensus, adj. s † comp. [partic. od suspendo] tp. a) viseći o čem, stojeći do čega, ex bono casu omnia suspensa sunt; non aliunde pendere extrinsecus aut bene aut male vivendi rationes s. habere. b) nesiguran, dvoumeći, neodlučen, napet, kolebajući se, animus; plebs; exspectatio; exspectatione s.; ad exspectationem belli s.; erecti suspensique; populus inter spem metumque s.; spem s. tenere; * alqm suspensum (u dvojbi) tenere; res s., mučna stvar; ita suspensis rebus; suspensus animi, Liv.; † animus suspensior; † suspensis provinciarum et exercituum mentibus ingens rerum fiducia accessit; † cum, quid ageretur in locis reliquis, essent s.; * mens s.; * suspensa mente exspectare; relinquere in suspenso, ostaviti neodlučeno; † in suspenso esse; † in suspenso tenere. c) bojazljiv, plašljiv, * timor; * nox; † suspensa manu laudare (sustežući se).

suspĭcax, ācis, adj. [suspicor] 1) koji sumnja, sumnjiv, sumljiv, frater; populus; † animus. 2) (riedko) koji zadaje sumnju, sumnjiv, silentium, Tac.

1. **suspĭcio**, exi, ectum, 3. [sub-specio] 1) intrans. gore gledati, in coelum. 2) trans. gore gledati na što, astra; coelum; tp. a) pogled uzdignuti na što, mišlju se uzviti do čega, što uzvišena-, velika shvaćati, nihil altum, nihil magnificum ac divinum; hoc quoque videtur esse altius quam ut id nos humi strati s. possimus. b) s poštovanjem i udivljenjem gledati u koga ili na što, poštovati koga, diviti se komu, cieniti koga u velike, hunc; eos viros; † patrem tuum; suspicienda est figura; in hoc non minus ejus pietas suspicienda est quam virtus bellica; naturam; eloquentiam; (Planc. u Cic. ep.) honores; (Hor.) argentum et marmor vetus aeraque et artes suspice. c) sumnjati o kom, suspectus regi et ipse eum suspiciens, jedn. Sall. Jug. 70, 1.

2. **suspĭcio** etc. gl. suspitio etc.

suspĭcor, dep. 1. (predcl. takodjer suspico, 1.) [1. suspicio] sumnjati, nagadjati, nihil alcui; alqd de alqo, ex alqa re; s acc. c. inf.; alqd.

suspīrātus, ūs, m. [suspiro] uzdah, uzdisaj, suspiratibus haustis, jedn. Ov. met. 14, 129.

suspīrĭtus, ūs, m. (samo u nom. i abl. sing.) [suspiro] uzdisanje, enicat s., Plaut.; crebro s., Liv. 30, 15.; ali pri Cic. Att. 1, 15. mj. sine suspiritu treba valjda čitati sine suspirio.

suspīrium, ii, n. [suspiro] uzdah, uzdisaj, sine cura, sine suspirio; * suspiria trahere, uzdisati.

suspīro, 1. 1) intrans. uzdisati, uzdahnuti (sr. gemo), occulte; * s ne (uzdisanjem svoju brigu kazivati); * curae suspirantes; * in alqo ili in alqa, uzdisati za kim = uljubiti se, zagledati se u koga. 2) * trans. uzdisati-, čeznuti za kim, alios amores; Chloën.

suspītio [stegnuto od suspicitio; s toga netreba pisati suspicio], ōnis, f. (1. suspicio) 1) sumnja, incidit mihi s., tanta nunc s. de me incidit, jam tum erat s., Ter.; augetur Gallis s.; in qua re nulla subest s.; est s. s acc. c. inf.; neque abest s., quin; in suspitione esse (biti sumnjiv) alcui; suspitionem alcui dare, afferre, inferre, injicere, movere, commovere, facere; ut eorum ornatus — hominis non beatissimi suspitionem praeberet, moglo se misliti da nije itd., Nep. Ages. 8, 2.; alqm in suspitionem adducere alcui, Nep.; in s. cadere, vocari, postati sumnjiv; de morte si res in suspitionem venit, Caes. b. G. 6, 19, 3.; gl. res I) 3); qui tibi in s. venit; cum ei in s. venisset aliquid in ea (epistola) de se esse scriptum; alcui in s. venire de alqa re; Cibyrae cum in s. venissent (= crederentur) suis civibus fanum expilasse, Cic. Verr. 4, 13, 30.; habere s. de alqa re, sumnjati; res habet s., sumnjiva je; cum in suspitione esset Tarentinorum defectio; suspitione carere; s gen. obj., neque ullâ belli s. interpositâ; dare timoris alqam s.; familia in s. vocata est conjurationis; ad quem ea s. pertineret; s. pertinet ad alqm, s. in alqm cadit, convenit; in alqo consistit s.; in hoc facto (levitatis) s. residet; in alqo ne tenuissima quidem s. acceptae pecuniae constituta est; largitionis s. recipere, navaliti na se; s. de re ducere, ex re trahere; res aget suspitionem Pompeji voluntatis, Cic. fam. 1, 1, 3.; facti suspitionem confirmare; minuere s. profectionis, Cic. Att. 10, 16, 4.; suspitionem tollere, s. levare atque a se removere, a se propulsare, depellere, ab alqo demovere; ex alcjs animo omnem s. delere; alqm ne tenuissimâ quidem s. attingere, perstringere; pl. suspitiones, stvari-, uzroci s kojih se sumnja; multae causae suspitionum (sumnjenju) dantur; s. periculi, seditionum. 2) u obće, nagadjanje, slutnja, misao, parvulae causae falsae suspitionis, krivu nagadjanju; apud eas (gentes) nulla est s. deorum; suspitione quidem possum attingere; suspitione assequi non posse, ne može domisliti, doslutiti; suspitionem habere; † nulla s. hostis est.

suspītiōse, adv. s comp. [suspitiosus] sumnjivo.

suspītiōsus, adj. s comp. i sup. [suspitio] 1) sumnjiv, sumljiv, koji sumnja. 2) sumnjiv, koji zadaje sumnju, negotium tempus suspitiosissimum; id.

susque deque, adv. [subsque = subque i deque] (u razgovoru) gore i dolje, pokazuje ono za što se malo mari, do čega nije stalo, id me susque deque esse habiturum, Plaut.; de Octavio susque deque (sc. est) ne marim-, ne hajem za O., Cic. Att. 14, 6, 1.

sustentācŭlum, i, n. [sustento] poduporanj, podpora, glavni stup, victoriae, jedn. Tac. hist. 2, 28.

sustentātio, ōnis, f. [sustento] (riedko) zaustavljanje, odgadjanje, Cic. de inv. 2, 49, 146.

sustento, 1. [intens. od sustineo] 1) gore, u vis držati, držati, * fratrem ruentem dextrâ; † seque et arma; sustentari, uzdržati se (na nogu); * anceps sustentata diu (puppis); tp. a) uzdržati, da se neizvrne, ne dati da propadne, uzdržavati, podupirati, štititi i nal., imbecillitatem valetudinis; rem publicam; spes mentes civium; amicos fide; alcjs tenuitatem suis angustiis; sic literis sustentor et recreor; animus aletur et sustenta-

bitur iisdem rebus quibus astra sustentantur et aluntur; eloquentiâ sustentatus; res publica magnitudine sua imperatorum atque magistratuum vitia sustentabat; sustenta te, ut potes; † animus s. corpus; * multa virum meritis s. fama tropaeis; * acies; una consolatio me s. *b) hraniti, izhranjivati, uzdržavati, (Ter.)* familiam; se amicorum liberalitate. *c) podnositi, trpjeti, ustavljati,* hostium vim; maerorem; aegre sustentatur is dies, *težko se je prekužio;* s. inopiam, *uraditi da se može snositi;* famem pecore, *sititi;* † aciem; † hostem; † impetus; † alqm instantem; paulisper a rege sustentati; *absl., držati se, održati se,* aegre eo die sustentatum est nec ultra sustentaturi fuerint, nisi etc.; quorum auxiliis atque opibus, si qua bella inciderint, sustentare consuerint *(ovdje može* bella *biti i objekt);* † sustentavit tamen aliquamdiu. *d) odgadjati, zavlačiti,* rem; malum; aedificationem ad tuum adventum.

sustĭneo, tĭnui, tentum, 2. [sub-teneo] *1) kakov teret, breme, koje pritište ili na tle hoće da pade, u vis držati, uzdržati, ne dati da padne, -da se sruši, držati, nositi, podupirati, (Plaut.)* s. onus, sustine hoc; s. arma, vix arma membraque, arma male *(slabo);* bovem vivum; aër volatus avium; columnae et templa et porticus; furcis spectacula sustinentibus; homo omnium quos terra s. *(nosi),* sceleratissimus, *Sall. Jug.* 14, 2.; † pons fornice sustinetur; * se alis *(o ptici);* * umero orbes *(ob Atlantu);* * (arbos) media ipsa ingentem umbram *(široke grane i kite);* * infirmos artus baculo, *upirati;* * arbores poma; * lapis albus pocula. *Navlast. u kretanju ustaviti, zaustaviti, upr. i prenes.,* equos incitatos; remos; sustineri extremum agmen atque interrumpi; s. signa, *stati s vojskom;* * dextram ab alqa re; * morantem; * quam (phalaricam) nec duo taurea terga nec lorica sustinuit; s. assensionem *ili* assensum; s. ut currum sic impetum benevolentiae; clamor; miraculum eos; s. se, se a lapsu, se ab omni assensu; me sustinebo *(uzdržat ću se)* nec respondebo; sustinui me; s. me, ne scriberem. *2) tp. a) izdržavati, podnositi, odolievati,* qui fert sustinetque praesentia (mala); potentiam alcjs; non posse imperia ejus diutius sustineri; inopiam; ictum; vim morbi; vulnera; causas multorum; † aestatem, *rat jednoga ljeta;* crimen; senatus querentes eos non s.; Carbonem quoquo modo potuimus, sustinuimus; hoc illud est, quod Theophrastus s. *(na što se nakaniti)* non potuit; *u niječućem pitanju, s inf.,* sustinebunt tales viri se tot senatoribus non credidisse? *bez pitanja s negacijom* non, nec *a i bez nje s inf. ne moći da ne, pregoreti* (*sr.* audeo, possum, impetro), * nec regia conjux s. oranti negare; † nemo opem a diis petere s.; *navlast. neprijateljskoj navali odoljeti, održati se, održati mejdan,* hostes; vim, impetum hostium, tormentorum; certamen; * nubem belli; *absl.,* neque jam sustineri poterat; Brutus Mutinae vix s.; nec sustinuissent Romani. *Po tom takodjer ustavljati, zadržavati, povlačiti, odgadjati,* solutionem; rem in noctem; se, *baviti se gdje. b) uzdržati, sačuvati,* dignitatem et decus rei publicae; rem Romanam; animos *(hrabrost)* pugnantium; jurisdictione sustineri, *u tom je (sastoji). Po tom uzdržavati, odhranjivati, hraniti,* ager non amplius hominum quinque milia s. potest; re frumentaria alimur et sustinemur; * nepotes. *c) što težka, znamenita na se uzeti, -primiti, nositi, podnositi, izdržavati, zadovoljavati čemu, svladati što i nal.,* munus in re publica; causam *(krivnju);* causam rei publicae; quantum officii sustinerem; tres personas unus s. meam, adversarii, judicis; *(Hor.)* tot et tanta negotia solus; s. non parvam exspectationem imitandae industriae nostrae, magnam honorum, nonnullam fortasse nominis, *Cic. off.* 3, 2, 6.; ne s. tua in me vel innumerabilia (beneficia) non possem; ut, quam exspectationem tui concitasti, hanc s. ac tueri possis; tantum cuique tribuendum, quantum ille, quem diligas atque adjuves, s. (possit); orationis ipsius vis ac ratio consideranda est, quid ea s., quid efficere possit ac debeat; quae si non profundere ac perdere videbor, omnibus meis viribus sustinebo; quae res maxume tanta negotia sustinuisset; tot res, tam graves, tam varias voce, memoriâ, consilio s.

sustollo, — — 3. [sus *od* subs *mj.* sub *i* tollo] *1) u vis dignuti, po-, uzdignuti,* amiculum, *Plaut.;* candida sustollunt vela rudentes, *Cat. 2) oduzeti, oteti, ugrabiti,* filiam nostram, has aedes, *Plaut.*

sŭsurrātor, ōris, *m* [susurro] *šaptač, adjectivski,* crebri et non belli de eo (Caesare) rumores, sed s. duntaxat, veniunt, *samo šapćući, koji se samo u uho prišaptavaju, jedn. Cael. u Cic. fam.* 8, 1, 5.

* **sŭsurro,** 1. *zujati, zučati, šaptati, šaputati,* apes; aura; *(Ter.)* susurrari video.

1. **sŭsurrus,** i, *m.* [susurro] *šapat ljudski;* * *zujanje vjetra.*

2. **sŭsurrus,** *adj.* [susurro] *šapćući, jedn. Ov. met.* 7, 825.

sūtēla, ae, *f.* [suo] *(Plaut.) upr. sašivanje, tp. pletke, lukavština.*

sūtĭlis, *adj.* [suo] *sašiven,* * cymba; * balteus; * coronae, *od ruža pleteni.*

sūtor, ōris, *m.* [suo] *postolar, crevljar, (šoštar); takodjer o prostoj čeljadi,* id atque zonarii conclamarunt, *jedn. Cic. p. Flacc.* 7, 17.; *u posl. gl.* crepida.

sūtōrius, *adj.* [sutor] *postolarski, crevljarski (šoštarski),* atramentum s.; *subst. bivši krpičizma, jedn. Cic. Att.* 6, 1, 15.

sūtrīnus, *adj.* [*mj.* sutorinus *od* sutor] = sutorius, taberna s., *postolarnica, Tac.*

Sūtrium, ii, *n. grad u Etruriji, s. Sutri. Odt.* **Sutrīnus,** *adj. sutrijski; subst.* **-ni,** ōrum, *m. Sutrijani.*

sūtūra, ae, *f.* [suo] *šav, Liv.*

suus, *pron. poss. 1) svoj, njegov, njezin, njihov,* patrem s. interfecit; ostendit quid pater s. fecisset; hunc cives sui ejecerunt; sua cuique laus debetur; suae injuriae, *koje su ili drugim zadali ili od drugih pretrpjeli,* tres suos nactus manipulares = tres qui sui erant, ne = tres suorum manipularium (*sr.* noster); apud quendam propinquum suum, hospiti suo; *složena sa* proprius *gl.* proprius; *pojačava se dodanim* pte *i* met *gl.* pte *i* met; *kadšto stoji*

nepravilno mjesto ejus, eorum etc.; *sr.* sui *i slovnicu; navlast. A) subst. a)* **suum,** i, *n. svoje, njegovo, svojina [sr. B],* ad suum pervenire; quod s. non esset; alcui s. vendere; s. quique teneant; nihil sui; sui profusus; sua, sua omnia. *b)* **sui,** ōrum, *m. svoji, bili oni svojta, ili prijatelji, pristaše, gradjani, zemljaci i nal. B)* suus *kao što i* sui, sibi, se, *odnosi se kadšto na neodredjen, neizrečen subjekt, a pokazuje se svojina, osebina naprama* alienus *i* communis *[sr.* ipse *1)],* cum plurima ad alieni sensus conjecturam, non ad suum judicium scribantur; quam (amicitiam) si ad fructum nostrum referemus, non ad illius commoda, quem diligimus, non erit ista amicitia, sed mercatura quaedam utilitatum suarum; valetudo sustentatur notitia sui corporis; illa orationis suae cum scriptis alienis comparatio — non mediocris contentionis est; justitiae primum munus est, ut ne cui quis noceat; nisi lacessitus injuria; deinde ut communibus pro communibus utatur, privatis ut suis, *svojom osobinom, Cic. off.* 1, 7, 20.; hanc ob causam maxime, ut sua tenerentur, res publicae civitatesque constitutae sunt, *Cic. off.* 2, 21, 73.; *Curt.* 3, 5. erat Dareo mite ac tractabile ingenium, nisi suam naturam plerumque fortuna corrumperet (suam *se ne odnosi ni na Darija, ni na* fortuna, *nego se njim označuje vlastiti, osebujni charakter svakoga čovjeka); tako i* sui, sibi, se *sa* ipse *i bez njega,* judicium hoc omnium mortalium est, fortunam a deo petendam, a se ipso sumendam esse sapientiam, *da od sama sebe uzimati valja itd.;* amicitiae non modo fautrices fidelissimae, sed etiam effectrices sunt voluptatum tam amicis quam sibi. *2) praegn. a) svoj,* habere s. numerum; suo Marte pugnare, *na svoj način;* suo anno consulem fieri, *godine zakonom odredjene,* tempore suo, *u pravo vrieme, -doba,* factus est consul sibi *(za se)* suo tempore *(u zakonito vrieme),* rei publicae paene pernicioso; suo jure *gl.* 1. jus *2);* * non suus *ob onom što nije po naravi,* non sua poma, lacrimae per ora non s. fluxerunt. *b) sgodan, prikladan, povoljan, koristan,* suo loco pugnam facere, *na sgodnu mjestu;* uti populo suo, *osvojiti narod;* aestu suo Locros trajecit; * ventis iturus non suis; * sua flamina; * vere suo; suo maxime tempore atque alieno hostibus bellum incipere; alqm suum, Italiam suam facere, *za prijatelja dobiti, ali takodjer* alqm suum facere, *kúpiti si;* * sui dii. *c) sâm svoj, svoj gospodar, (Plaut.)* ancilla nunc sua est; in disputando s. esse poterit, *ne povadjajuć se za drugimi;* * vix sua erat, *pri sebi, pri pameti.*

Sȳbăris, is *i* ĭdis. [Σύβαρις] *1) m. rieka u Lucaniji, s. Sibari, Ov. 2) f. grad na rieci* Sybaris, *razoren g. 510. pr. Is. a g. 443. na novo sagradjen i nazvan* Thurii, *na zlu glasu radi prokšenosti i razkošnosti. Odt. subst.* **Sȳbărītāni,** ōrum, *m. Sybarani, Just. b)* **Sȳbărītis,** ĭdis, *f.* [Συβαρῖτις] *ime jednoj bludnoj pjesmi, Ov.*

Sȳchaeus, i, *m. suprug Didonin, Virg. Ov.; takodjer kano adj. Sychaejev, Virg.*

Sȳcŏlătrōnĭdae, ārum, *m.* [σῦκον *i* latro] *smokvokradice, za šalu izmišljen narod, jedn. Plaut. mil.* 1, 1, 43.

sȳcŏphanta, ae, *m.* [συκοφάντης] *(Com.) lakom i lukav tužilac, pletkaš, varalica, takodjer prevarljiv ulažica.*

sȳcŏphantia, ae, *f.* [συκοφαντία] *(Plaut.) pletke, prievara, takodjer pl.*

sȳcŏphantiōse, *adv.* [sycophantia] *(jedn. Plaut. Ps.* 4, 7, 113.) *pletkaški, lažljivo, prevarljivo.*

sȳcŏphantor, 1. *dep.* [sycophanta] *(Plaut.) pletke snovati, prievare izmišljati,* hoc me s. pudet; huic sycophantae *(proti itd.).*

Sȳēne, ēs, *f.* [Συήνη] *grad u gornjem Aegyptu. Odt.* **Sȳēnītes,** ae, *m.* [Συηνίτης] *Syenac, syenski, Ov.*

Sȳgambri, Sylla etc. *gl.* Sigambri etc.

syllăba, ae, *f.* [συλλαβή] *slovka.*

syllăbātim, *adv.* [syllaba] *na slovke, slovku po slovku, jedn. Cic. Att.* 13, 25, 3.

† **syllŏgĭsmus,** i, *m.* [συλλογισμός] *syllogisam.*

Sȳmaethum, i, *n. ili* **-thus,** i, *m.* [Σύμαιθος] *rieka na otoku Siciliji, Virg. Odt. 1)* **-this,** ĭdis, *f. nympha rieke S., Ov. 2)* **-thēus** [Συμαίθειος], **-thius,** *adj. symaethski, Virg. Ov.*

symbŏla (sumb.), ae, *f.* [συμβολή] *(Com.) prilog u novcu za zajedničku gostbu,* symbolam dedit, cenavit; edere de symbolis; *prenes., o batinah, Plaut.*

symbŏlum, i, *n. i* **-lus,** i, *m.* [σύμβολον] *biljeg, znak, po kojem se tko poznati može, Plaut. Just.*

symphōnia, ae, *f.* [συμφωνία] *skladna musika, koncerat, takodjer pl. (Hor.)* s. discors, *neskladan zveket na žicah.*

symphōnĭăcus, *adj.* [συμφωνιακός] *muzikaški,* pueri, servi, homines s., *muzikaši.*

Symplēgădes, dum, *f.* [Συμπληγάδες, *sbijajuće*] *(kašnje* Cyaneae *nazvana) dva mala kamenita otoka u crnom moru, koja su po priči uviek jedan o drugi udarala i sve, što iz medju njih proći htjelo, razbijala, dok se nisu, odkad je* Argo *izmedju njih proplovila, ustanila, Ov.*

sympŏsium, ii, *n.* [συμπόσιον] *gostba, ime jednomu spisu Platonovu, jedn. Nep. Alc.* 2, 2.

sȳnăpŏthnescontes [συναποθνήσκοντες] *zajedno umirući, naslov komoediji njekoj Menandrovoj, jedn. Ter. Ad. prol.* 6.

sȳnĕdrus, i, *m.* [σύνεδρος] *viećnik u Macedoniji, jedn. Liv.* 15, 32, 1.

Sȳnĕphēbi, ōrum, *m.* [Συνέφηβοι] *mladići drugovi, naslov komoediji njekoj Statija Caecilija.*

syngrăpha, ae, *f.* [συγγραφή] *pismo, zadužnica, mjenica,* facere syngraphas cum alqo, *uzeti od koga mjenicu,* tanquam ex syngrapha agere cum populo; cum inanibus s.

syngrăphus, i, *m.* [σύγγραφος] *(Plaut.) 1) pismeni ugovor. 2) putni list.*

Synnăda, ōrum, *n.* [τὰ Σύνναδα] *grad u velikoj Phrygiji; adj.* **-densis,** *synnadski.*

synthĕsĭna, ae, *f.* [sc. vestis, συνθέσινος] *lahka kućna-, noćna haljina, jedn. Suet. Ner.* 51.

Sȳphax, ācis, *m.* [Σύφαξ] *kralj numidijski za drugoga punskoga rata.*

Sȳrācūsae, ārum, *f.* [Συράκουσαι] *glavni grad na otoku Siciliji, sada Siragossa. Odt. 1)* **-cūsānus,** *adj. syrakuski; subst.* **-ni,** ōrum, *m. Syrakušani. 2)* **-cūsius,** *adj.* [Συρακούσιος] *syra-*

kuski, vita illa beata, plena Italicarum Syracusiarumque mensarum = razkošit. 3) * -cōsius, adj. [Συρακόσιος] versus = theokritski.

Sўri, ōrum, m. [Σύροι] Syrani, stanovnici krajine Syrije. Odt. 1) * **Sўrus**, adj. syrski. 2) **Sўria**, ae, f. [Συρία] pokrajina Syrija; u širem sm. spadale su na nju i zemlje na Euphratu i Tigrisu, po tom Syria = Assyria. Odt. **Sўriăcus** i * † **Sўrius**, adj. [Σύριος] syrski; subst. (Just. 36, 2, 2.) **Syrii**, ōrum, m. Syrani; **Sўriscus** [Συρίσκος, dem. od Σύρος], Syranin, pogrdno pri Ter. mjesto robovljega imena Syrus.

Sўrinx, ngis, f. [σῦριγξ, trstika] u trstiku pretvorena nympha, Ov.

Sўros, i, f. [Σῦρος] jedna od Cycladâ, sada Syra. Odt. **Sўrius**, [Σύριος] adj. syrski.

Syrtis, is, f. [Σύρτις] 1) prud (sušina, sušak) u moru; navlast. dva pruda na sjevernoj obali Afrike, S. major, sada zaljev Sidra, i S. minor, sada zaljev Cabes (izgov. K.). 2) * prenes. pokrajina na obali pokraj Syrtâ. 3) meton., S. patrimonii, krivo mj. scopulus patrimonii, Cic. de or. 3, 41, 163. Odt. **Syrtĭcus**, adj. syrtski, gens, prebivajući kod Syrtâ, Curt.

T.

T. kao ime = Titus. — **Ti.** kao ime Tiberius. — **Tr. pl.** = tribunus plebis.

tăbella, ae, f. [dem. od tabula] 1) daščica, tablica, pločica, * liminis; osb. * zavjetna pločica, spomenica, votiva i samo tabella. 2) meton., a) korito, u kojem bjehu izloženi Romul i Remo, jedn. Ov. fast. 2, 408. b) kockavica (daščica za kocku). c) sličica, ea volebam tabellis ornare; * picta t.; * Pausiaca (ovaj dem. glasi priezirno u ustiju roba); * gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas. d) pisaća tablica, * sumpta t.; abiegnae u pl. (ako sastoji od više listića), α) pismo, listić, knjiga, pisamce, billet, hodie allatae sunt t., Plaut.; t. laureatae, viest o pobjedi, Liv.; tabellas proferri jussimus; recitatae sunt t.; (Hor.) imprimat his, cura, Maecenas, signa tabellis; * elapsae cecidere tabellae. β) dokaznica, zapisnik, spisi, ugovor, t. obsignatis agis mecum, vodiš gotovo zapisnik o tom, što sam rekao; tabellae quaestionis, zapisnik ob izjavah učinjenih na mukah; signatis t. publicis, javni spisi, što se u archivu čuvahu; † tabellae dotis, ženitbeni ugovor. e) glasovnice u comitijah i na sudu, dum de te quinque et septuaginta t. dirimantur (sr. antiquo); t. judicialis; tabellam dare judicibus de alqo; ternas t. dare ad judicandum iis, qui etc. (sr. liqueo).

tăbellārius, [tabella] a) subst. **-ius**, ii, m. glasonoša, listonoša. b) adj. glasovni, što se tiče glasovanja u comitijah, lex.

* **tābeo**, ui, — 2. [tabes] 1) topiti se, sušiti se, venuti, mršavjeti, ginuti, corpora. 2) kapati, artus tabentes sale, more sa udâ; genae tabentes, suzna.

tăberna, ae, f. 1) daščara, koliba, a) * kao stan sirotinje, tabernae pauperum. b) radionica, djelaonica trgovaca, obrtnikâ, brijačâ i nal., concursare circum tabernas; t. libraria, (Hor.) taberna, knjižara; t. argentaria, mjenjačnica; in tabernam devertere, svratiti se u krčmu; (Hor.) nec vicina subest vinum praebere t. quae possit, vinara, Alfinus vafer omni abjecto instrumento artis clausâque t. sutor erat; † t. sutrina; (Hor.) tonsoris. c) (Cic. p. Mur. 35, 73.) red drvenih sjedala u cirku, dio gledališta. 2) Tres Tabernae, mjesto na Appijevoj cesti kraj Ulubrâ (Ulubrae); novae, veteres t., mjesto u Rimu puno daščarâ [sr. novus 1)].

tăbernācŭlum, i, n. [taberna] daščara, šator, t. statuere, constituere, detendere; regium; militare; u prilici, qui in una philosophia quasi t. vitae suae collocarunt. Na pose u jeziku augarskom motrilište, s kojega je augur opažao auspicia, capere t., recte, po propisu, vitio, proti propisu.

tăbernārii, ōrum, m. [taberna] kolibar, posjednik daščare, trgovčić.

† **tăbernŭla**, ae, f. [dem. od taberna] daščarica, kolibica.

tābes, f. (gen. i dat. ne rabi) 1) nestajanje, ginuće stvari, a) gnjilost, truhlost, ginuće, t. absumebat cadavera; † oculorum tabe notus, poznat kao takov, komu je nestalo vida. b) sušica, jektika, tižika, tabe multorum annorum mortuum; aegritudo majora quaedam (habet), tabem, cruciatum, afflictationem, foeditatem; * quos durus amor crudeli tabe peredit; * lentâ miserrima tabe liquitur, ut glacies etc. 2) priljepljiva bolest, koja čini, da se čovjek suši, kuga; tp. o moralnom ili političnom zlu, tanta vis morbi, uti tabes, plerosque civium animos invaserat; tanta vis avaritiae animos eorum veluti t. invaserat; t. fenoris crescentis; † fori. 3) raztapajuća se tekućina, osoka, t. nivis liquescentis; t. sanguinis; *veneni.

tābesco, bui, — 3. [tabeo] malo po malo otapati se, -ginuti, -nestajati, -izčezavati, humor calore; ego maerore maceror et t. miser, Plaut.; t. dolore; desiderio, molestiis, otio, * amore; nobis in hac calamitate tabescendum esse; nolite pati regnum Numidiae per scelus et sanguinem familiae nostrae t.; sa quod, od zavisti, Hor. sat. 1, 1, 110, 111.; * tabuit ex illo, ginû od ljubavi; * Hypsipyle Aemonio tabuit hospitio.

tābĭdus, adj. [tabeo] 1) po malo ginući, -raztapajući se, nix, kopneći; † corpus; tp. * mens t., od biede nestajuća. 2) malo po malo uništujući, * lues; * vetustas; † venenum.

tābĭfĭcus, adj. [tabes-facio] malo po malo uništujući, † venenum; u class. prosi samo tp. mentis perturbationes, jedn. Cic. Tusc. 4, 16, 36.

tăbŭla, ae, f. 1) daska, ploča (od drveta ili kovine) arripere tabulam de naufragio; na pose * zavjetna ploča sa slikom brodoloma, koju je spašeni brodolomac darovao hramu. 2) meton., a) slika, t. picta; signa, tabulas pictas, vasa caelata mirari; signa et tabulas ceteraque ornamenta; posl., manum de tabula gl. manus 1). b) pisaća-, računska tablica, cerata, Plaut.; tabulam ponere, odložiti; (Hor.) laevo suspensi loculos tabulamque lacerto. c) ploča zakonâ, libellus XII tabularum; tabulas figere; (Hor. sat. 2, 1, 86.) solventur risu t. = zakoni će smiehom (sudaca) izgubiti svoju kriepost, ne će se moći uporabiti. (Drugi tumače „od smieha će se klupe rušiti“ ili „glasovi sudaca ublažiti će se, sudci biti će blaži“); (Hor. ep. 2, 1, 23.) t. peccare vetantes, quas bis quinque viri sanxerunt. d) dražbena tabla, adesse, venire ad tabulam. e) imenik-, popis prognanikâ. f) zemljovid, Dicaearchi. g) svaki pismeni sastavak, spis, popis, na pose popis glasova u comicijah, ugovor, † tabulae nuptiales; † tabulae testamenti, priepis oporuke; novae, nove računske knjige, -dugovnici, kojimi se stari dugovi uništivahu; conficere tabulas; zadužnice, Hor. sat. 2, 3, 70.; t. publicae, državne dokaznice, -spisi, -archiv, i samo tabulae, tabularum cura; * † oporuka, qui testamentum tradit tibi cumque legendum, abnuere et tabulas (sc. testamenti) a te removere memento; tabulas socero dabit. h) mjenjački stol, Sextia.

tăbŭlārium, ii, n. [tabula] pismara, archiv, tabulas desideras Heracleensium publicas, quas Italico bello incenso tabulario interisse scimus omnes; (Virg. georg. 2, 502.) nec — populi tabularia vidit = „te ne vidje pučkih pismara“ = ne teži kao državni zakupnik za bogatstvom.

tăbŭlātio, ōnis, f. [tabula] (riedko) pod, sprat, kat, Caes. b. c. 2, 9, 3.

tăbŭlātus, adj. [tabula] † popodjen, transitus; subst. **-ātum**, i, n. pod, sprat, kat, turris quattuor tabulatorum; takodjer pod od dasaka-, most na brodu, ruere tabulata, Curt.; * † kod drveća, uz koje se loza vije kao na podove, red, granje.

tābum, i, n. [tabeo] (gen. i dat. ne rabi) 1) * gnjijuća tekućina, gnjiloća, sukrvica, gnoj, krvavi gnoj, terram tabo maculant; saxa spargens tabo; fluere sanie taboque; na pose o smrtonosnoj, lako upaljivoj stvari, kojom je Medea namazala haljinu za Glauku (Glauce), Hor. epod. 5, 65. 2) tp. priljepčiva bolest, kuga, corpora affecta tabo, Liv., * infecit pabula tabo.

Tăburnus, i, m. kosa-, povorka gora u Campaniji, s. Tavurno, Virg.

tăceo, ui, ĭtum, 2. I) intrans. 1) šutjeti, mučati, kad bi se moglo ili moralo govoriti, (sr. sileo), de alqa re; absl.; non tacente me; tacendo loqui; takodjer o zapletalici, rabulisti, koji duže vremena ne stupi na govornicu, multos annos; impers. (Ter.) taceri si vis, tacitum est. 2) a) = sileo, mukom mučati, tiho biti, ne muknuti, * vere prius volucres taceant, aestate cicadae; * canis ipse t.; * omnis ager, * nox; * plectra dolore; * aqua; † locus tacens, † loci tacentes, * loca tacentia, o podzemnom svietu; (Liv.) t. indolem Romanam, da nestade, ne ima je. II) trans. zašutjeti, zamučati što, šutjeti o čem, [sr. reticeo 2)], quod; * Narcissum; * ut alios taceam; † rem; † arcana de se; * commissa; * dicenda tacenda locutus, govoriti što se smije i ne smije (o čovjeku koji u svojoj bezazlenoj brbljavosti o svačem govori, grčki ῥητὰ καὶ ἄῤῥητα); * quo pretio mercemur; (Plaut.) t. nequeo quod tacito usus est; (Tac.) quoquo pacto tacito est opus, mora ostati tajno.

Tăcĭta, ae, f. [taceo] božica šutanja, inače Muta nazivana, Ov.

tăcĭte, (comp. tacitius, jedn. Plaut. Poen. 3, 6, 54.) adv. [tacitus] 1) mučke, tiho, t. rogant; t. praetereuntem exsecrari, t. dat ipsa lex potestatem defendendi; habere alqd t., zamučati; alqd non t. ferre. 2) nespaženo, u potaji, perire; † occidi, † laudare; * fluvius t. peragens iter; * t. labens annus.

tăcĭturnĭtas, ātis, f. [taciturnus] mučaljivost, 1) šutanje, mučanje, mir, testium; curiae; gravissimo taciturnitatis judicio oppressus. 2) šutljivost (kao vrlina), hominis; (Ter.) opus est fide et t.; * si t. obstaret meritis invida Romuli.

tăcĭturnus, adj. sa (Hor.) comp. i (Plaut.) sup. [taceo] 1) šutljiv, mučaljiv (navodno svojstvo; sr. tacitus), homo; obstinatio t., tvrdokorno šutanje, Nep.; * ingenium statuâ taciturnius; * o knjizi, koja se ne čita, t. pasces tineas. 2) * tp. tih, miran, amnis; ripa; noctis signa cum coelo; silentia.

1. tăcĭtus, adj. [taceo] 1) act. šuteći, mučeći, niem (koji ne govori, kad mu se prilika daje; sr. taciturnus), concilium, Liv.; me tacito, ako šutim; hoc tacitus praeterire (mukom minuti, premučati) non possum; contumeliam t. tulit; t. alcui os meum praebeo; t. patria tecum loquitur; * non t. pro reis; * t. luminibus, izbuljiv oči; * tacitus (tiho) si pasci posset corvus, takodjer (Hor.) zamišljen, zadubljen u što, legentem aut tacitum impellat quovis sermone; lecto aut scripto quod me t. juvet; t. silvas inter reptare salubres; agere, loqui secum, mirari secum t.; tp. niem, tih, bez huke, exspectatio; * nox; * vox; * lyra; * fistula; * nemus; * t. pede lapsa vetustas; * t. passu labentibus annis; * per tacitum surgens, tihim tiekom (o Gangu); (Just.) tacito, u potaji. 2) pass. zamučan, tajan, skrovan, alqd tacitum relinquere; alqd tacitum tenere, zamučati tajnu, pati, mirno podnositi, -trpjeti, alqd t. ferre, kao tajnu čuvati, ali non feres tacitum, ne ću šutjeti; ne id quidem ab Turno tulisse tacitum, T. da nije niti na to šutio; ut tacitum feras, ja da na to šutim; tp. a) na što se mučke pristaje ili što se mučke odredjuje, -čini, tih, mukom, assensio, privolja s mučanja, indutiae; exceptio; † consensus. b) tih, tajan, skroman, neopažen, neznan, judicium; tacitis ambagibus; sensus, otajno čuvstvo; * vulnus; * ira, * pudor; * tacita prece; (Tac.) tacita suspitionum.

2. Tăcĭtus, i, m. a) Cornelius T., najznamenitiji rimski povjestničar carske dobi, rodjen g. 50—60. po Is., suvremenik i prijatelj Plinija ml., Plin. ep. b) M. Claudius T., drugi misle: Aurelius T. car rimski g. 270. sl. po Is. Aurel. Vict. Eutr.

tactio, ōnis, f. [tango] 1) (Plaut.) diranje; ticanje, pipanje, quid tibi hanc tactio est? čemu diraš? 2) čuvstvo, ćutilo, sjetilo, voluptates oculorum et tactionum, jedn. Cic. Tusc. 4, 9, 20.

tactus, ūs, m. [tango] 1) dotik, ticanje, diranje, chordae ad quemque tactum respondent; * mala tactu vipera, pogibeljna diranjem; * la-

cessat tactu leonem; * tactum vereri; * membra reformidant mollem t.; * tactu induruit hujus; † tactu excitare alqm; (Aurel. Vict.) tactu fulminis (od munje) conflagrare. 2) prenes. a) djelovanje na čuvstvo, ćutilo, solis; lunae; sentio illorum (librorum) tactu orationem meam quasi colorari; coeli. b) = tactio 2), duorum sensuum testimonio, tactus et oculorum; t. toto corpore fusus est; sub tactum cadit; tactu ullo capi.

taeda, ae, f. [srodno sa δαΐς ili δᾴς] bor ili omorika, * ceu flamma per taedas equitavit; s toga a) luč, na pose zublja od bora ili omorike, koja se je rabila i kao kopljača za bacanje, cupas taedâ et pice refertas incendunt; taedis ardentibus Furiarum; taedae furiales; Perseus faces taedamque et malleolos stupae illitos pice parari jubet; oppidani sudes, pila, praeterea pice et sulphure taedam mixtam ardenti mittere, Sall. Jug. 57, 5.; * svatbena-, pirna zublja, -baklja, tp. a) * pir, svatba, foedera taedae; dignari alqm taeda. b) ljubovca, me non aliae poterunt corrumpere t.

taedet, taeduit ili taesum est, — 2. impers. gadi mi se, gnusi mi se, mrzi me, dosadjuje mi što, (sr. piget, poenitet), t. nos vitae; cujus imperii exercitum taedere; (Ter.) t. eadem audire milies.

taedĭfer, fĕra, fĕrum, adj. [taeda-fero] zubljonosan, zubljonoša, jedn. Ov. her. 2, 42.

taedium, ii, n. [taedet] omrz, dosada, nastala tim, da što predugo traje (sr. taedet, fastidium), longinquae obsidionis; rerum adversarum; afferre alcui, pati t.; ipsos belli t. cepit; † puellae; taedio esse alcui; † taedio alqm afficere; * taedia belli, coepti; * tanta meae si te ceperunt t. laudis, ako te moja slava toliko boli; * ne te capiant t.; * sollicitum t., t. j. žalost i dosada.

Taenărus ili **-os,** i, comm. i **-rum,** i, n. [Ταίναρος, -ον] predgorje i grad u Lakoniji; u blizini nalazilo se je po priči ulazište u podzemni sviet. Odt. 1) * **-rĭdes,** ae, m. = Lacedaemonac. 2) * **-ris,** ĭdis, f. adj. taenarski = lacedaemonski. 3) **-rius,** adj. [Ταινάριος] taenarski = lacedaemonski; deus T. = Neptunus (jer je na T. imao hram); soror, marita T. = Helena; T. porta, fauces, ulazište u podzemni sviet; valles T., podzemne.

* **taenia,** ae, f. [ταινία] vrpca, vez, navlast. povezača-, povezka glave.

taeter, taetre gl. teter, tetre.

tăgax, ācis, adj. [tago = tango] koji se rado čega prima, kradljiv, jedn. Cic. Att. 6, 3, 1.

Tăges, ētis, m. etrurski bog ili heros, sin njekoga genija Joviala (Jovialis), unuk Jupitrov, učitelj Etruskâ u haruspicini.

tăgo, — — 3. zastarjeli oblik od tango, Plaut.

Tăgus, i, m. rieka u Lusitaniji, s. Tajo, Tejo.

tālāris, adj. [talus] tičući se gležnja, A) do gležnja sižući, tunica. B) subst. **tālāria,** ium, n., a) cipele-, postole dogležnice-, krilate cipele Minerve, * Mercurija i * Perseja; posl., videamus talaria, ogledajmo se za krilatimi cipelami, t. j. pomislimo na bieg, Cic. Att. 14, 21, 4. b) * haljina dogležnica.

tālārius, adj. [talus] što se kocke tiče, kockovni, lex, o kockanju, Plaut., ludus, na kocke, consessus in ludo t., u kockalištu.

Tălassio, ōnis, ili **-ssius,** ii, i **-ssus,** i, m. jedan senator, za koga se je, kako se priča, u sabinskoj otmici liepa djevojka otela i čije se je ime zato rabilo kao sretan svatbeni pozdrav, Liv. 1, 9, 12.; * servire Talassio, ženiti se.

tālea, ae, f. odrezana mladica, prut, štap, na pose a) kratak zaoštren kolac, koji ukopaše u zemlju, da ranja neprijateljske konje, taleae pedem longae ferreis hamis infixis totae in terram infodiebantur etc., Caes. b. G. 7, 73, 9. b) t. ferreae, malene dugoljaste gvozdene šibke, novac u Britanaca, Caes. b. G. 5, 12, 4.

tălentum, i, n. [τάλαντον] 1) grčki uteg, od prilike ½ cente (25 kilogr.) Virg. 2) svota novaca; attički talenat ima 60 mina ili 6000 drachama = 2150 for. od prilike.

tālis, adj. takov, ovakov, onakov, aliquid tale ili tale quid, nješto takova; haec taliaque; (Hor.) nil tale; često odgovara rieči qualis, takov-kakov, t. erat, qualis putabatur, takodjer sa rieči ac ili atque, honos t. paucis delatus est ac (kao što) mihi; spaja se i sa ut, qui, tales esse oportet ut jure laudemur; t. te esse oportet qui te ab impiorum societate sejungas. Na pose a) pohvalno, tako velik, toli izvrstan, -odličan, vir; facinus; t. benevolentia civium suorum; takodjer tako nevaljao, -gadan, is cum talem condicionem aspernaretur. b) s obzirom na sliedeće, t. modo liberatus est, Nep.; † tale consilium sui recipiendi dederunt; * talia fatur; * vetuit me t. voce Quirinus. c) attrakcijom (sr. hic, is, qui, tuus), adscribe me t. in numerum, u broj takovih muževa, ljudi, jedn. Cic. Phil. 2, 13, 33.

tālĭtrum, i, n. [talus] zvrčka, pucak, jedn. Suet. Tib. 68.

talpa, ae, f. (u pjesn. i m.) krt, krtica.

tālus, i, m. 1) gležanj, * pulcher a vertice ad talos, od glave do pete; takodjer peta, purpura usque ad talos demissa; (Hor.) recto t. stare = održati se, steći pohvalu. 2) kocka, jer se je prvobitno pravila od gležnja stražnjih nogu njekih životinja. Talus imadjaše četiri označene strane, na koje je pasti mogao, a dvie okrugle bez znaka. Kockalo se je četirimi kockami (talus); najsretniji hitac bijaše (Venus ili jactus Veneris), kad su sve četiri strane svaka drugim brojem ozgor obilježene bile, najnesretniji (canis), kad je isti broj na sve četiri strane ozgor bio (sr. tessera), talis ludere; ad talos se conferre; quattuor talis jactis; (Hor.) talos nucesque ferre sinu laxo, mittere in phimum talos, sortiri alqd talis.

tam, adv. tako, tako silno, toliko, 1) sa correlacijom, a) sa quam, pred adjectivi, adverbiji, glagoli, tam esse clemens tyrannus quam rex importunus potest; † tam foederatis quam infestis gentibus; haec t. esse quam audio, non puto; * mox tamen Acrisium t. violasse deum quam non agnosse nepotem poenitet; (riedko) pred sup. i * comp. quam-tam, čim, tim sa compar., quam estis maxime potentes, tam maxime nos aequo animo aequa noscere oportet, adolescens quam in minima spe situs erit, tam difficillume patris pacem in leges conficiet suas, Ter.; quam quisque pessime fecit, tam maxime tutus est, Sall. Jug. 31, 14.; tam magis — quam magis, Virg.; podvostručeno nec tam — nec

tam quam, Hor. carm. 1, 7, 10, 11.; non tam — quam, ne toliko—koliko, ne toli—koli, utinam non tam fratri pietatem quam patriae praestare voluisset; ut non t. fides non habenda quam ratio quaerenda sit; vigilias ipse circumire, non tam diffidentiâ, futurum, quae imperavisset, quam uti — esset; † non t. pugnandi quam diffugiendi fuit utrorumque consilium. Na pose su znamenita mjesta α) Cic. p. Dej. 3, 8. per dextram istam te oro, quam regi Dejotaro hospes hospiti porrexisti, istam, inquam, dexteram non tam in bellis neque in proeliis quam in promissis et fide firmiorem, gdje se očekuje ili non tam — quam in p. et f. firmam ili non in bellis — quam in p. et f. firmiorem, a Ciceron čini se, da je obje construkcije finije u jednu stopio, jer bi se bilo moglo činiti, kad bi se bio poslužio pravilnom construkcijom, da Caesarov vojni talenat odviše malo cieni ili da ga ne priznaje kako bi valjalo, ovako pak sa non tam — firmiorem hvali, što mu je i namjera, Caesarovu pouzdanost, a vojni mu talenat ne zametava. β) Cic. Brut. 47, 174. L. Gellius non tam vendibilis orator, quam ut nescires quid ei deesset, gdje bi trebalo bilo reći po pravilnoj construkciji ili non tam v. or. ut n. etc. bez quam, ili minus v. or. quam ut etc., no jer bi se tim obojim preslabo označio veliki govornički dar Gellijev (sr. rieči odmah iza toga: nec enim erat indoctus nec tardus ad excogitandum etc.), „eam loquutionem, de qua disputamus, tanquam decentiorem maluisse urbanissimus orator judicandus est“, što pravom spominje proti Orelliju i dr. Frotscher observ. crit. in Brut. Cic. part. III. p. 16. (Anab. 1839.); slobodnije rabi u ostalom i non tam sa sliedećim sed Cic. de or. 3, 15, 56. fin. 1, 1. legg. 1, 14, 40. b) sa quasi, tam pudica est, quasi — sit, Plaut. c) sa ut, non se tam imperitum esse, ut nesciret; (redje) sa relativom, quis est t. lynceus, qui nihil offendat. 2) bez correllacije pred adjectivi, adverbiji, glagoli i substantivi, t. necessario tempore; vestris t. gravibus tamque multis judiciis; t. vehementer; t. mane; nisi t. amem meum gnatum, Plaut.; quod quidem non tam est in plerisque, naime kako bi se čovjek nadao i želio; tam est artifex suavitatis, naime, kako sam upravo spomenuo; (Plaut.) te tam esse matulam; t. ob parvulam rem, Ter.; (Hor.) gracilis sic tamque pusillus; (riedko) tam tempore, t. gravissimis judiciis concisus, Cic.

Tămăsēus, adj. tamasski (što se odnosi na prastari grad Tamasus na Cypru), Ov.

tam-diu, adv. tako dugo, dotle, sa quamdiu, quoad, dum, quam; takodjer tako (toli) dugo, vrlo dugo; (Plaut. Tac.) odavna.

tămen, conjct. 1) ipak, vendar, napokon, sa quamquam, quamvis, etsi, tametsi, licet i nal., takodjer odgovarajuć vezniku cum † si, ili tako, da se pojam dopuštanja, koji se inače veznikom izražava, drugčije izriče ili da se mora iz saveza nadopuniti, takodjer se pojačava riečmi nihilo minus, quamquam abest a culpa, suspitione t. non caret; non sunt permolesti, sed t. insident et urgent; repulsus in oppidum tamen — a Crasso impetravit; cui cum — omnia domita armis parerent etc., fuere t. cives etc.; accusatus capitis absolvitur; multatur t. pecuniâ = quamvis absolvatur, m. t. p.; t. virtute et patientia nitebantur; t. a malitia non discedis (na početku lista); tamen aspice, gdje se t. ne odnosi samo na pretičući quamvis — uti, već i na dopustnu izreku, koja sadržava docendus u sebi: ako i jesam sâm potreban pouke, rek bi sliep provodič, Hor. ep. 1, 17, 4.; quid t. ista velit sibi fabula ede, t. j. budi da ti je Apollon dao taj dar proricanja, ipak itd., Hor. sat. 2, 5, 61.; sunt delicta t., ep. ad Pis. v. 347.; isto tako et tamen, nec t, ut t., Hor. carm. 4, 13, 2. sat. 1, 10, 8., ep. 1, 14, 26. 15, 3. 2, 2, 192. 1, 7, 23. sat. 1, 1, 27. 4, 99. 2, 6, 82. itd. i uz pron. relat., diligentiam requirebat —: quae tamen ex parte res ad salutem exercitus pertinebat; fugit eos et praetervolat numerus, qui tamen si abesset etc.; tamen se takodjer iza quamquam, etsi etc. kadšto izpušta, ako se iz saveza razumjeti može, C. Memmius — quamquam regi infesta plebes erat etc., dignitati quam irae magis consulens sedare motus. 2) ograničava, steže pojam, barem = saltem (sr. saltem), osb. u savezu sa at, quod reliquis tamen fugae facultas daretur; si tempus anni ad bellum gerendum deficeret, tamen magno sibi usui fore arbitrabatur, si modo insulam adisset etc; amissis circiter XL navibus reliquae tamen refici posse magno negotio viderentur; non ut proficerem aliquid — nec enim sperabam id nec praestare poteram — sed ut, si quid mihi humanitus accidisset -- hujus tamen diei vocem testem rei publicae relinquerem meae perpetuae erga se voluntatis; nec vero, si mihi eriperis, reliqua est illa tamen ad consolandum querela etc.; ut cognosceret te, si minus fortem, at tamen strenuum; si non pari, at grato tamen munere; * † si t., ako inače; * † nisi tamen, ako samo ne, ako nebi možda.

tămĕn-etsi ili (češće) **tămetsi,** conj. akoprem, premda, često sa sliedećim tamen (rabi osobito „ubi id quod consectarium est, insolens esse dicitur, et ei, quod condicione continetur, quasi repugnat“. Kritz k Sall. Jug. 16, 3.), u upravnu govoru malone samo s indicativom, eum Jugurtha t. Romae in inimicis habuerat, tamen accuratissime recepit; takodjer kao quamquam bez sliedeće glavne izreke, da se izpravi, protumači ono što pretiče, akoprem, ipak, no, t. quae est ista laudatio?

Tămĕsis, is, m. rieka u Britanniji, s. Temza (Themse).

tam-quam gl. tanquam.

Tănăger, gri, m. rieka u Lucaniji, Virg.

Tănăgra, ae, f. [Τανάγρα] grad u Boeotiji. Odt. **-graeus** [Ταναγραῖος], adj. tanagarski.

Tănais, is, m. [Τανάϊς] 1) rieka u Skythiji, s. Don; i grad istoga imena, Hor. 2) (Curt.) = rieka Taxartes. 3) (Virg.) jedan Rutulac. 4) jedan škopljenik, Hor.

Tănăquīl, īlis, f. supruga kralja Tarquinija Priska.

tandĕm, adv. 1) napokon, napokon ipak, najposlije ipak (o niečem, što se tek iza duljega očekivanja dogadja; sr. postremo, denique), t. pedem referunt; (Ter.) t. reprime iracundiam; (Hor.) t. desine matrem sequi; pojačano (Plaut.) jam t.; tandem aliquando; vix tandem, istom najposlije, kad bi se čovjek jedva nadao bio, vix t. legi literas dignas Appio

Claudio, vix t. illi de mea voluntate concessum est. *2) u upravnih upitnih izrekah, da se označi žestok affekat, za boga, za vo ju božju,* quo t. modo? quousque t.? quorsum t.? *u neupravnom pitanju* scis quo t. pacto deceat *neobično u Hor. ep.* 1, 17, 2., *s toga se misli, da treba čitati* tenuem *umjesto* tandem.

tango, tĕtĭgi, tactum, 3. (*osnova* τάγω) *taknuti, ticati, dotaknuti se, 1) physično,* tange utramvis digito, *Plaut.;* terram genu; Hannibalem tactis sacris *(dotaknuv se žrtve)* jurejurando adactum; *(Hor.)* vesanum; *(Hor.)* contractum genibus tangas caput *gl.* contraho *2); (Hor.)* cubito prope stantes, *gurnuti,* ore pedes, *oblaznuti,* arva ligonibus *(da se obradjuje polje),* mento solum, *o palom (poginulom),* dente alqd, *okusiti,* supra tres (cyathos) *naime, da se pije,* Tiberim *(da se razhladimo plivanjem i kupanjem); (Virg.)* dextram tyranni, laevâ aciem ferri *(šiljak strjelice); na pose a) dotaknuti se mjesta, stupiti na, doći u, ili medjašiti s čim,* provinciam; * terminum (mundi) acrius; * vada non tangenda; * Nilum simulac tetigit; * Creten; * fluctus; * magalia plantis; * litora; * portus *(o brodu);* civitas Rhenum t.; villa viam; *(Hor.)* moenia Tusculi; fundi, qui Tiberim omnes fere tangunt. *b) pogoditi, zadjeti, dirnuti, opipati, udariti;* fulmine, de coelo tactus, *munjom ošinut;* quemquam oportuisse tangi = *da se ubije;* quae in templo tacta essent; * t. alqm flagello; * Chloën *(od Venere);* * locum fundâ; * virginem; * matronam; * chordas; * *o sunčanom žaru,* alqm; *(Plaut.)* tetigisti acu *gl.* acus. *c) škropeći dotaknuti se, odt.* * *poškropiti, poprskati* corpus aquâ; * *okaditi,* caput sulfuris igne; tacta sulfure ovis. *d)* * *dotaknuti se, okusiti, piti, jesti,* cibos dente; saporem mellis; non illa (corpora) tetigere lupi; *takodjer jedn. Virg. Aen.* 4, 551. t. curas, *ćutiti. e) blaže, uzeti, dobiti, primiti,* teruncium de praeda; nullum agrum ab invito; alqd communi nomine. *2) duševno, a) dirati, dražiti, djelovati na, obuzimati, spopasti, ganuti,* minae Clodii modice me t.; tetigerat animum memoria nepotum, *sjetio se itd.;* tactus religione, * cupidine; * si te proverbia tangunt; hic me dolor t., haec me cura sollicitat, *Cic. Brut.* 97, 331.; * nec solos t. Atridas iste dolor; si vos urbis, si vestri nulla cura t., *Liv.* 3, 17, 3.; * vota t. deos; * mentem mortalia; * cor spectantis querelâ; * nec formâ tangor; * non tangat Iasonis aetas. *b) u govoru spomenuti što, napomenuti,* leviter unum quodque; ista; *takodjer navaliti na koga riečmi, (Ter.)* Rhodium tetigi in convivio, *ošinuh ga; (Hor. sat.* 2, 1, 45.) qui me commovit, — melius (erit) non tangere, *kad se prieti: „jao si ga onomu, koji navali na me". c) (Com.) obmanuti koga, prevariti, namazati,* alqm; *oglobiti koga o, zakinuti,* hominem triginta minis. *d)* * *poduzeti što, primiti se-, latiti se čega,* opus carminis heroi; carmina.

tanquam (tamq.), *conjct.* [*mj.* tam-quam] *u prispodobi, tako kako, kao što, rek bi, tako rekuć* (*sr.* quasi), e vita ita discedo, t. ex hospitio; laus t. innocentiae, sic Latine loquendi; t. levia vina nihil valent in aqua, sic Stoicorum etc.; essem t. *(rek bi)* prodigus; gloria virtutem t. umbra sequitur; *(Ter.) sa* item; *na pose se tom rieči pripaja conditionalna prispodobna izreka,* t. si, *takodjer samo* t., *kao da,* tanquam si res tua agatur; t. de regno dimicaretur; t. clausa sit Asia.

Tantălos *i* **-us,** i, *m.* [Τάνταλος] *kralj u Phrygiji, sin Jupitrov, bijaše u osobitoj milosti bogova, dok ga u podzemni sviet ne baciše, gdje ga na vječni glad i žedju odsudiše, jer je njihove tajne odavao i sina si Pelopa kao pečenje pred nje stavio (sr.* Pelops). *Odt.* * **Tantălēus,** *adj. Tantalov. 2)* * **-īdes,** ae, *m.* [Τανταλίδης] *Tantalović, mužki potomak Tantalov* = Agamemnon, Orestes; fratres T. = Atreus *i* Thyestes. *3)* * **-lis,** ĭdis, *f. Tantalovica, ženski potomak Tantalov* = Helena, *takodjer* Hermione.

tantillus, *adj.* [tantus) = tantulus, *toličak, ovolišni, Ter.; subst.* **tantillum,** i, *n. ovolišno, Plaut. Cat.*

tantisper, *adv.* [tantus] *tako dugo, dotle; obično sa sliedećim* dum *(dok), absl., tako dugo, medjutim, za to vrieme,* t. volo, dum facies, *Ter.;* latendum t. dum defervescat; t. hoc ipsum magni aestimo; t. *(do Ascanijeve punoljetnosti)* tutela muliebri res Latina puero stetit.

tantŏpĕre, *adv. ili* **tanto opere** (*sr.* opus) *tako jako, tako silno; elliptično* non, nec t., *ne toliko, koliko bi se čovjek nadao = ne baš, ne upravo.*

tantŭlus, *adj.* [*dem. od* tantus] *toličak, ovolišni, tako neznatan,* spatium; homines tantulae staturae; tantulae res; t. causa; t. copiis *(abs. abl.) kraj ovolišnih sila;* interesse quippiam tantulum; *subst.* **tantulum,** *n. ovolišnost, takova malenkost, ovolišno,* morae; tantulo venierint, *tako ciene, tako jefti. o; (Hor.)* qui tantuli eget quanto est opus; *po tom takodjer samo toliko (rek bi prsti pokazujuć),* magistro tantulum de arte concedere.

tantum, tantum — mŏdo *gl.* tantus *I) 1) 2), II) 1).*

tantus, *adj. 1) tolik, ovolik, onolik, tako velik, tako znamenit, tako jak i slič.,* urbs; pecunia, *toliko novaca;* vitium; t. res, *toli važna stvar;* homo t. et talis; *(Hor.)* tanti comites, *toli znameniti, -visoki; često odgovara adjectivu* quantus = *tolik — kolik; sa* ut, qui, quae, quod t., vir fuit, ut etc.; nulla res tanta exsistet quae etc.; *takodjer sa* quam. *2) samo tolik, tako neznatan, -malen [sr. I) 2)],* vectigalia t. sunt, ut iis vix contenti esse possimus. *Navlast. n.* **tantum,** *I) subst. 1) toliko, u nom. i acc.,* tantum nobis, quantum ipsi superesse posset, remitteret; sexies t., quam quantum sit, ablatum esse; tantum abest, ut, *gl.* absum; alterum t., *još jedanput toliko; (Com.)* t. est, *toliko, ništa više, to je sve;* tantum belli, hostium; temporis, *toliko vremena, tako dugo;* t ejus opinionis perdidisse; cum auctoritatis in me t. sit, quantum etc ; *u gen.* tanti esse *toliko vriediti, toliko cienjen biti, toliko što-van biti, itd.,* tanti ejus apud se gratiam esse; est tanti *sc.* invidiam istam mihi impendere, *prieteća mržnja vriedna je toga;* tanti non fuit Arsacen capere, ut earum rerum quae hic gestae sunt, spectaculo careres; *(Hor.)* nil tanti est, *ne ima ciene, pod koju bi hotio onakov pjesnik biti onih, koji umjetnost preziru; kadšto se mora nadopuniti prispodobna izreka,* non satis faciebam matri, ita ne illi quidem (avunculo). Nunc nihil mihi tanti est, *sada mi nije do ničega toliko, nego da zadovoljim majci i ujaku;* tanti fieri, *toliko, toli mnogo;* t. emere, vendere, *za toliko, tako drago, tako skupo; u abl. pred comp. toliko, za toliko, tim,* tanto ante, *toliko prije;* † tanto post; * post tanto; *takodjer* quinquies tanto amplius, *pet puta više;* † quartum tanto, *četiri puta toliko;* in tantum, *toliko, tako jako,* in t. suam felicitatem virtutemque enituisse, *jedn. Liv.* 22, 27, 4.; *(Tac. Germ. c.* 45) in t. non modo a libertate sed etiam a servitute degenerant. *2) samo toliko, tako malo,* praesidii tantum est, ut ne murus quidem cingi possit; t. navium repperit, ut anguste XV milia transportare possent; t. *(samo toliko)* dico, a vobis peto; t. modo *(sc.* dixisset, *tako glasno),* ut; est mihi tanti, *toli malo mi je do toga (kao da na prstih pokazujem),* non est tanti, *nije vriedno,* * *sa inf.;* * tanti non sum, ut. *II) adv. 1) toliko, toli silno, toli daleko,* t. ejus auctoritate motus est, ut; tantum progressus a castris, ut; de quo tantum, t. dissimilis, t. magna *(Hor.)* = tam d., tam m.; nec t. *(i ne toliko)* Veneris, quantum studiosa culinae, *Hor.,* nec t. dulcia, quam, *Virg.;* non ab ira t. *(i ne toli od gnjeva),* quam *(koli)* quod etc., *Liv. 2) samo, jedino (samo toliko i ne više, sr.* modo, solum), *pojačeno* **tantummŏdo,** *(toliko) samo,* nomen tantum virtutis usurpas, quid ipsa valeat ignoras; dixit t., nihil ostendit; equitum copiis t. *(ne isto tako pješačtvom)* superabant; non t. sed etiam, sed *(riedko u Cic. i Liv., u Caes. i Sall. nikada; sr.* modo); tantummodo incepto opus est; ubi aetas tantumm. quaestui neque luxuriae modum fecerat; neque e silvis tantumm. promota castra, sed etiam etc.; *(Hor)* velis tantumm., *poželi samo; takodjer* = dummodo, tantummodo Gnaeus noster ne Italiam relinquat, *Attic. u Cic. Att.* 9, 10.; cum Poeni aliam condicionem, tantumm. aequam *(samo da je pravedna),* peterent, *Sall. Jug.* 79, 8.; tantummodo ut = tantummodo utinam, *gl.* ut *II) 4);* tantum non, *(samo) toliko, da ne = malo ne;* tantum quod non, *samo što ne,* tantum quod, *upravo samo, baš, upravo,* t. quod ex Arpinati veneram; * tantum *bez* quod; tantum quod *kao dvie rieči za se, samo toliko koliko, samo na koliko, jer [sr. I) 2)]* t., quod exstaret aqua, quaerentibus, *Liv.;* t. quod Aetoli accesserant, *Liv.*

tantus-dem, *adj. upravo (baš) tolik, Plaut.; n.* **tantumdem** *ili* **tantundem,** *a) subst. u nom. gen. i acc. upravo toliko, isto toliko,* magistratibus t. detur in cellam, quantum semper datum est; undique ad inferos t. viae est; qui morte ejus t. — capiat; *(Hor.)* sumere, tollere, juvare, peccare; voluntatem decurionum tantidem quanti fidem suam fecit. *b) adv. upravo toliko, isto tako,* tantundemque ejus valli agger in latitudinem patebat; ut ejus fossae solum t. pateret quantum etc.

tăpēte, is, *n.* [τάπης] *sag, ćilim, kojim se pokrivahu zidovi, stolovi, sofe i podovi itd. Plaut. Virg.; pl. acc.* tapetas, *m. heterocl. abl.* tapetis, *Virg.*

Tāprŏbăne, ēs, *f.* [Ταπροβάνη] *otok u indijskom oceanu, s. Ceylon, Ov.*

Tapūri, ōrum, *m. nomadsko pleme u Mediji, Curt.*

Tarbelli, ōrum, *m. pleme u Aquitaniji; odt.* * **-llus,** *adj. tarbellski.*

tarde, *adv. s comp i sup.* [tardus] *1) polagano, sporo,* navigare; * crescere; tardius moveri; tardissime judicare. *2) kasno,* tardius triumphare.

tardĭgrădus, *adj.* [tarde-gradior] *(predcl.) lagano koracajući, sporo stupajući jedn. na pjesn. mjestu u Cic. de div.* 2, 64, 133.

tardĭ-pes, ĕdis, *adj. (riedko) tromo stupajući, hramljući,* * deus, *o Vulcanu.*

tardĭtas, ātis, *f.* [tardus] *1) laganost, sporost, kasnoća, lagano kretanje, -djelovanje, otezanje, oklievanje i slič.,* t. et procrastinatio in rebus gerendis; cujus et excogitandi et loquendi t.; subvenire tarditati vehiculis; uti tarditatibus in ingressu, *polagano se kretati;* t. pedum; navium; veneni; tarditatem afferre bello; tanta fuit operis t., *djelo je tako po malo napredovalo itd.;* Balbi, docti et eruditi hominis, in utraque re consideratam t. vicit expediendis conficiendisque rebus. *2) tp. duševna tromost, tupost,* ingenii; hominum; *ustručavanje,* nosti hominis t. et taciturnitatem.

tardĭtūdo, ĭnis, *f. (riedko)* = tarditas *1), Plaut.*

tardiuscŭlus, *adj. dem. od* tardus, *Ter.*

tardo, 1. [tardus] *1) trans. o-, zatezati, ustavljati, priečiti (s obzirom na svrhu, koju ima pred očima onaj, koji se prieči, a ponajprije o djelu, koje se istom kašnje izvršuje; sr.* moror, detineo), alqm; profectionem; cursum; impetum Caesaris; murum, qui nostrorum impetum tardaret, (ea res) impetus ejus consiliaque tardabat; administrationem tormentorum; exercitum Caesaris viarum difficultates tardabant, Afranii copias equitatus Caesaris insequens morabatur; † quae transeundi difficultas celeritatem insequendi t. posset; palus, quae Romanos ad insequendum t.; animum ad persequendum negligentia; studia multorum; nos etesiae vehementissime tardarunt; me ratio pudoris a praesentis laude tardaret; * alas Fati; * arena pedes; tardante sagitta genua impediunt *(Virg. Aen.* 12, 746.; *drugi čitaju:* tardata); quamquam vis *(pomanjkanje silā)* alto vulnere tardat *sc.* eum *(Virg. Aen.* 10, 857.); paulum impetus hostium tardatus est; haec tardata diu species *(kip, kojim se je dugo zatezalo, da se postavi na svoje mjesto);* * non tardatus casu neque territus heros; cum toto tempore frigore et assiduis imbribus tardarentur; ut — reliqui hoc timore propius adire tardarentur, *Caes. b. c.* 2, 43, 4. *2) intrans. (riedko) oklievati, krzmati,* tardandum esse nobis, *Cic. Att.* 6, 7, 2.

tardus, *adj. s comp. i sup. 1) polagan, spor, trom (o pojedinom činu, indifferentno ili pokudno; sr.* lentus, segnis), homo; Caesar ubi reliquos esse tardiores vidit; velox an t. sit; tardior ad discendum fui; * utilium t. provisor; pecus; * juvenci; * asellus; * vulnere t., *hramljući; subst.,* facienda injuria tardis; *u pril.,* nec tardum opperior nec praecedentibus insto, *Hor.; o stvarih, kasan, polagan, promišljen, oprezan, razborit,* frumenti subvectio; tardiores tibicinis modi; principia *(u govoru);* † stilus; † pronuntiatio; † festinatio; omnia adhuc tarda et spissa; * genua; * fumus; * tar-

dior ut paulo graviorque veniret ad aures (iambus); * t. flexibus errat Mincius, *u laganih zavojih; u Hor. epod.* 13, 13, 14. frigida t. Scamandri flumina *(opp.* lubricus Simois) *po konjecturi mj.* parvi; * tarda *(adv.)* volventia *(okrećuća se)* plaustra; * *polagano prolazeći, trajan, dug,* nox; menses; tempora; sapor; *kasan, oklievajuć,* poena; portenta deum; * Necessitas; * fata; * noctes; * *koji čini čovjeka sporim, -tromim, umarajući,* podagra; senectus. *2) tp. duševno polagan, spor, trom, tup, tupoglav,* nimis indociles quidam tardique sunt; t. in cogitando; *(Hor.)* illi tardo cognomen, pingui damus; sensus hebetes et t.; ingenio t. esse, mentes t.; Lentulus non tardis sententiis, *brzo pojmi.*

Tărentum, i, *n. (takodjer* * **-tus,** i, *f.)* [Τάρας] *glasovit i bogat trgovački grad u južnoj Italiji, utemeljen po spartskih Parthencih (gl.* Partheniae), *s. Taranto. Odt. subst.* **-tīni,** ōrum, *m. Tarenćani.*

Tarichēa, ae, *f. (Suet.) i* **-chēae,** ārum, *f. (Cass. u Cic. ep.) grad u Galilaeji.*

Tarpējus, *ime rimskoga plemena* (gens); Sp. Tarpejus, *zapovjednik rimske tvrdje, i kći mu* **Tarpeja,** *koja je otvorila izdajstvom Sabincem tvrdju; adj. tarpejski,* lex *Tarpejev,* mons, saxum, rupes, * sedes, *čest capitolinskoga brda, s kojega su zločince strmoglavljivali; s toga* * = *capitolinski,* arx; pater T. = Jupiter.

Tarquĭnii, ōrum. *m. prastar grad u Etruriji. Odt. 1)* **-quinius,** *adj. a) iz grada T., tarquinijski,* T. Priscus, T. Superbus. *b) tičući se obitelji T., Tarquinijev,* nomen. *2)* **-quĭniensis,** *adj. tičući se grada T., tarquinijski,* ager; *subst.* **-ses,** ium, *m. Tarquinijani.*

Tarrăcīna, ae, *f. ili* **-nae,** ārum, *f. grad u Latiju, prije* Anxur *zvan. Odt.* **-nensis,** *adj. tarracinski;* † *subst.* **-nenses,** ium, *m. Tarracinci.*

Tarrăco, ōnis, *f. grad u Hispaniji, s. Tarragona;* **-cōnensis,** *adj. tarraconski; subst.* **-cōnenses,** ium, *m. Tarraconci.*

Tarsus, i, *f.* [Ταρσός] *glavni grad Cilicije. Odt. subst.* **-senses,** ium. *m. Taršani.*

Tartărus (-ros), i, *m. pl.* **-ra,** ōrum, *n.* [Τάρταρος] *kaznilište u podzemnom svietu (duboka bezdan izpod Hada), po tom podzemni sviet u obće. Virg. Hor. Odt.* * **-reus,** *adj. tartarski, podzemni, s toga užasan, grozan,* rex T. = Pluto, custos = Cerberus; sorores = Furiae *(srde);* tenebrae T.; vox.

Tartēsius (Tartess.), *adj. tartesski* (Tartesus *ili* -os, *prastar primorski grad u Hispaniji*) T. ille, *Cic.,* litora, *zapadni Ocean. Ov.*

Tarusātes, tium, *m. pleme u Aquitaniji.*

tāt *ili* **tătae,** *interj. nut gledaj! čuda Bože! jedn. Plaut. Stich.* 5, 7, 3.

Tătius, ii, *m. kralj sabinski. Odt. 1)* * **Tătius,** *adj. Tatijev. 2)* **Tătienses** *gl.* Titienses.

Taulantii, ōrum. *m. pleme u Illyriji.*

Taunus, i, *m. Tauno, gore u Nasovi (Nassau), Tac.*

* **taureus,** *adj.* [taurus] *govedji,* terga, *govedja koža, meton. ručni talambasi.*

Tauri, ōrum, *m. skytsko pleme na poluotoku Krimu. Odt.* **Taurĭcus,** *adj. taurski,* * terra; * ara; * sacra, *Dianina.*

taurĭformis, *adj.* [taurus-forma] *bikolik, bikast,* Aufidus *(jer su se vodni bogovi likovali bikovskmi rogovi) jedn. Hor. carm.* 4, 14, 25.

Taurii ludi, *igre u Rimu na slavu podzemnim bogovom.*

Taurīni, ōrum, *m. pleme u sadašnjem Piemontu, Liv.; glavni grad im bijaše* Augusta Taurinorum *ili* Colonia Taurina, *s. Turin, Tac. Odt.* **-nus,** *adj. taurinski.*

taurīnus, *adj.* [taurus] *bikovski,* * tergum; * folles; * frons; * taurino cornua vultu Eridanus.

Tauris, ĭdis, *f. otok duž obale illyrske.*

Taurois, entis, *m. tvrdjica u primorju massilijskom (Marseille), s.* Tarento.

Taurŏmĕnium, ii, *n. grad na iztočnoj obali Sicilije s. Taormina. Odt.* **-nĭtānus,** *adj. tauromenijski; subst* **-āni,** ōrum, *m. Tauromenijani.*

1. taurus, i, *m.* [ταῦρος] *bik, vol;* * tribus tauris intextus, *sa tri reda bikovske kože obšiven. Na pose a) mjedeni bik, što ga načinio* Perillus *tyrannu Phalaridu* (Phalaris) *za mučilo. b)* * *zvježdje bik.*

2. Taurus, i, *m.* [Ταῦρος] *1) gore u zapadnoj Asiji. Odt.* Tauri Pylae, *klanac medju Kapadocijom i Cilicijom. 2) rieka u Asiji. 3) (Hor.)* T. Statilius, *po drugi put g. 26. pr. Is. consul s Augustom.*

taxillus, i, *m. (riedko) panjić, kladica ili kocka, Cic. or.* 45, 153.

taxus, i, *f. tis, lopuh (drvo) s otrovnimi jagodicami; s toga* * funesta, * nocens.

Tāygĕte, ēs, *f.* [Ταυγέτη] *kći Atlantova, jedna od Plejada, Virg. Ov.*

Tāygĕtus, i, *m. (takodjer* * **-ta,** ōrum, *n.)* [Ταΰγετον] *gorje medju Lakonijom i Messenijom.*

1. tē *gl.* tu.

2. tĕ, *pronominalni suffix, koji se pripaja zaimenu* tu *i* te = *ti glavom, tebe sama.*

Teānum, i, *n. 1)* T. Sidicinum, *grad u Campaniji. 2)* T. Apulum, *grad u Apuliji. Odt. subst.* **-nenses,** ium, *m. Teanci.*

Teātes, um, *m. pleme u Apuliji.*

techna, ae, *f.* [τέχνη] *lukava prievara, Com.*

Tecmessa, ae, *f.* [Τέκμησσα] *kći Teuthrantova* (Teuthras), *ljubovca Ajanta* (Ajax) *Telamonova. Hor.*

tecte, *adv. s comp.* [tectus] *1) sakriveno, tajno, kradom. 2) sjegurno, oprezno jedn. Cic. or.* 68, 228.

tector, ōris, *m.* [tego] *posadritelj, pokrivač, štukaturač.*

tectōriŏlum, i, *n. dem. od* tectorium, *jedn. Cic. fam.* 9, 22, 3.

tectōrius, *adj.* [tector] *1) pokrivački,* peniculus, *trstika za pokrivanje krovova, Plaut. 2) što služi za ličenje, bieljenje zidova, stropâ itd., štukaturski; subst.* **tectōrium,** ii, *n. štukaturstvo, slikarija a fresco (na liepu, na mokrom).*

Tectŏsages, gum, *ili* **-gi,** ōrum, *n. pleme u* Gallia Narbon., *koje se brojilo k Volkam (gl.* Volcae).

tectum, i, *n.* [*partic. od* tego] *1) krov,* sub tectum congerere, *pod krov staviti, -dovesti;* sarta tecta *gl.* sarcio; * tecta frondea, *šumnat krov. Navlast. a) strop, tavan u sobi,* summum, laqueata, *Hor. b)* tectum altum coeli, *nebeske visine, ob Olympu, Hor.; takodjer nebo nad posteljom, Hor. 2) meton., kuća, u obće stan, obitavalište,* discedite in t. vestra; tecto recipi; tecto ac domo invitare alqm, *pozvati u kuću i kućište (abl. uz* invitare *kao što uz* recipere); *(Hor. sat.* 1, 5, 45. 46.) villula t. praebuit; accipere t., *nastaniti se,* tectum subire; cum in acta accubuisset sine ullo tecto; * Triviae tecta, *hram;* * Sibyllae, *špilja;* * tecta ferarum; * solida; * dolos tecti, *labyrintha;* * nova t., *šume;* * columba plausum exterrita pennis dat tecto *(na pećini, gdje ima svoje gniezdo)* ingentem.

tectus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* tego] *1) upr. pokriven,* naves; scaphae; *takodjer* † *prikrit, tajan. 2) tp. a) sakriven, potajan, skrovit,* cupiditas; * amor. *b) prikriven, prenesen,* sermo verbis tectus; verba. *c) zatvoren, potajan, oprezan, providan,* t. esse possumus ad alienos *(naprama strancem);* quis tectior? unum te in dicendo mihi videri tectissimum; qui occultus et t. dicitur.

Tēdignŏlŏquĭdes, *šaljivo ime* = te digna loquens, *jedn. Plaut. Pers.* 4, 6, 22.

Tĕgea, ae, *f.* [Τεγέα] *grad u Arkadiji. Odt. 1)* * **Tegeaeus (-ēus),** *adj. tegejski = arkadski,* gens; virgo =Callisto; aper, *erymanthski,* parens, sacerdos = Carmenta; domus, ensis, *Euandrov;* Pan, ovium custos — *o Tegeace (Tegejanine), Virg. georg.* 1, 17 *sl.;* * Tegeaea = Atalanta. *2) subst.* **Tĕgeātae,** ārum, *m. Tegejani.*

tĕgillum, i, *n.* [tego] *maleno pokrivalo, -odielo.*

tĕgĭmen (tĕgŭmen, tegmen), ĭnis, *n.* [tego] *pokrivalo, odielo,* mihi amictus est Scythicum tegimen, *Cic.;* aeneum pectori tegumen, quod tegumen modo omnis exercitus fuerat, ubi collecta (testudo) in suum tegumen est, *Liv.;* consertum tegumen spinis, tegumen immane leonis, *Virg.;* tegumen omnibus sagum etc., *Tac.;* graves loricis aliisque tegminibus, *oklop, Liv.;* quae pars corporis sine tegmine nuda relinqueretur, *pisac b. Afr.* 72.; * pro longae tegmine pallae; * tegmina capitum, *kacige;* * barbara tegmina crurum, *hlače (čakšire);* * lupae fulvo tegmine, * maculosae tegmine lyncis, *krzno;* * coeli tegmen, *nebeski svod;* * sub tegmine *(u sjeni, hladu)* fagi.

tĕgĭmentum (tĕgŭm.) *i* **tegmentum,** i, *n.* [tego] *pokrivalo, odielo,* t. scutorum, *platno ili kože, kojimi su obšivali ili oblačili štitove;* pellibus aut parvis rhenonum tegimentis *(odielo od rhenonje kože, gl.* rheno) utuntur, *Caes. b. G.* 6, 21, 5.; scutis t. *(navlake)* detrahere; tegimenta galeis ex viminibus facere; viminea t. galeis imposita; turri tegimento esse, *za pokrivanje (krov) biti.*

tegmen *gl.* tegimen.

tĕgo, texi, tectum, 3. *1) kriti, pokriti, posakrivati (osb. s namjerom, da se što brani, štiti; sr.* operio), alqm pallio; quod aeque corpus tegeret; ut terra tecta esset stramentis; bestiae coriis tectae; * ensis vaginâ tectus, *u koricah počivajući;* Cannenses campos acervi Romanorum corporum t.; * lumina somno, *zaklopiti u snu; po tom a) ukapajuć pokriti, ukopati, sahraniti,* terrâ; ossa humus, tumulus; corpus humo; ossa lecta cado aëno. *b) sakri(va)ti, zaodjeti, zastrieti,* telum veste; silvae fugientes; ferae t. se latibulis; nebula matutina texerat inceptum; * nube fugacem; * se post cratera, * tegi, *sakriti se;* * supplicia, *rane. 2) tp. a) pri-, sakrivati, tajiti, kriti, čuvati,* flagitia parietibus tegebantur; crudelissimum nomen tyranni humanitate; quod ne mendacio quidem t. possis; turpia facta oratione; † alqd silentio; sententiam; * vultu consilium; * commissa. *b) pokrivati, štititi, čuvati, braniti, zaklanjati,* alqm; alqm armis; corpus pallio; alqm ceteris rebus t. ac tueri; familiares ejus quantum potuit; patriam; alcjs salutem atque vitam suâ benevolentiâ, praesidio custodiâque; miles muro tectus; montium altitudine tegi; legationis jure satis se tectum arbitrari; legatos ab ira; † tegi ponte a telis; † acies equitatu tegitur; * pace alqm; * Turnum et tua moenia texi; * nec di texere Cupencum sui; *(Hor.)* t. latus alcui, † alcjs, *biti komu o boku, pratiti koga;* tecto latere *(živu iznieti glavu)* abscedere, *Ter. c) prikrivati (tako da se što ne vidi onako, kakovo zbilja jest), prikrivajuć izpričavati i braniti, -zagovarati,* talis improborum consensio excusatione amicitiae tegenda non est; triumphi nomine t. atque velare cupiditatem suam; honesta praescriptione rem turpissimam; rem; nullum a me sciente — scelus susceptum contra salutem omnium defendi ac tegi.

tĕgŭla, ae, *f.* [tego] *1) criep krovni; pl.* tegulae, *krov od criepa. 2) ploče-, škrilje za pokrivanje.*

tĕgŭmen, tĕgŭmentum *gl.* tegimen, tegimentum.

Tēius, Teji *gl.* Teos.

tēla, ae, *f.* [texo] *1) tkanina,* telam texere *(Ter.),* retexere; domus plena telarum; *(Hor.)* tibi qualum Cythereae puer alatus, tibi telas operosaeque studium Minervae aufert; * telas exercere, *tkati; tkanje, (Ter.)* lanâ et telâ victum quaeritans; * telâ curas solari; *(Plaut. Cat.) paučina; u pril., poduzeće, osnova,* exorsa haec t. non male omnino mihi est, ad detexundam t., *Plaut.;* ea t. texitur, *Cic. de or.* 3, 60, 226. *2)* * *meton., a) kosa-, navitak-, osnova kod tkanja. b) stražnje vratilo, na koje je navijena predja.*

Tĕlămo *ili* **-mon,** ōnis, *m.* [Τελαμών] *sin Aeakov, otac Ajantov* (Ajax) *i Teukrov* (Teucer). *Odt.* * **-niădes,** ae, *m.* [Τελαμωνιάδης] *Telamonović,* * **-nius,** [Τελαμώνιος] *Telamonov* = Ajax.

Telchīnes, num, *m.* [Τελχῖνες] *svećenička obitelj na Rhodu, po prići koje vrači i umjetnici, koje zavidni daemoni, Ov.*

Tēlĕboae, ārum, *m.* [Τηλεβόαι] *pleme u Akarnaniji (Plaut.), od koga se odieli kašnje naselbina pod Telonom* (Telon) *te ode na otok* Capreae *kraj Italije, Virg. Tac.*

Tēlĕgŏnus, i, *m.* [Τηλέγονος] *sin Ulixa i Kirke* (Circe), *koji si ubio otca te utemeljio kašnje* Tusculum *u Latiju; s toga* * Telegoni moenia, * Telegoni juga parricidae = Tusculum; *appellat.* * **Telegoni,** ōrum, *m. o ljubeznih pjesmah Ovidijevih, jer ga upropastiše.*

Tēlĕmăchus, i, *m.* [Τηλέμαχος] *sin Ulixa i Penelope, Cat. Hor. Ov.*

Tēlĕphus, i, *m.* [Τήλεφος] *1) kralj u Mysiji, koga rani* Achilles *kopljem na putu u Troju, ali ga opet izlieči posredovanjem Agamemnonovim, došav k ovomu u Grčku prosjački odjeven, Hor. Ov. 2) liep mladić u Horatijevo doba, po svoj prilici šaljiv prievod imena* Proculejus (procul = τῆλε).

Telesia, ae, *f. grad samnitski.*

Tĕlĕthūsa, ae, *f. mati Iphidina* (Iphis), *Ov.*

Tellēnae, ārum, *m. ili* **-na**, ōrum, *n. grad u Latiju.*

tellūs, ūris, *f. 1) zemlja (kao nebesko tielo; sr.* terra, humus, solum), t. infima est et non movetur; * bruta; * prima, *t. j. doba prasvieta, na pose staro rimsko doba;* * tellure marique; *takodjer zemlja* = * *priedjel, kraljevstvo, država, okolica,* Jubae; Assaraei; Itala; Mavortia; nova, *grad, koji treba u novom zavičaju utemeljiti;* = * *tlo,* pede libero pulsanda t.; reddit Cererem t. *(zemlja)* inarata; sterilis; ingrata; humida; *po tom* * *zemljište, posjed,* multa; propria. *2) personif., zemlja kao hraniteljica, božica zemlja; takodjer* (*Hor. carm.* 2, 12, 6.) *mati Giganata* (Gigantes), Telluris juvenes; *i* (*Virg. Aen.* 4, 166.) *predstojnica braka*, T. et pronuba Juno.

Telmessos (-messus, -missus), i, *f.* [Τελμησσός, -μισσός] *grad u Lyciji, koga stanovnici bijahu na glasu gataoci. Odt. 1) subst.* **-sses**, ium, *m.* [Τελμησσεῖς] *Telmešani. 2)* **-ssĭcus, -ssius**, *adj. telmesski; subst.* **-sii**, *m. Telmešani.*

Tēlon, ōnis, *m. kralj Teleboā, otac Oebalov* (Oebalus), *Virg.; sr.* Teleboae.

tēlum, i, *n. oružje, koje se na daljinu baciti može, koplja, strjelica, u obće napadno oružje (opp.* arma), *osb. striela, koplje, a i mač, buzdovan, praća,* arma atque t. militaria; mittere, immittere, jacere, adjicere, conjicere tela; * t. contendit in auras; * non ut tela tamen, non ut contenderet arcum; esse cum t., *naoružan biti;* * t. Jovis, *triesak, munja;* * flagrans; * t. Typhoia, *munje, kojimi ubi Jupiter Typhoëja* (Typhoeus), nubes telorum, *Liv.;* longius certiusque et validiore ictu quam Baliaris funditor eo telo *(praćom)* usi sunt, *Liv.* 38, 29.; gladio per pectus transfigit; eo telo extracto; t., quod latebat, protulit; relicto in vulnere telo *(sjekira);* * *o caestu* (caestus); * *o rogu bikovskom; tp. oružje, strjelica (sredstvo, orudje, kojim se navalice nješto postizava),* tela fortunae; necessitas est ultimum ac maximum t.; qua lege t. acerrimum tribuniciis rogationibus datum est; nec mediocre t. ad res gerendas oportet existimare benevolentiam civium; isto telo tutabimur plebem.

Tĕmĕnītes, ae, *m.* [Τεμενίτης] *kip Apollonov u Temenu* (Temenos) *mjestu kraj Syrakusā, gdje je Apollonu bio lug svet.*

Tĕmĕnītis, tĭdis, *f.* [Τεμενῖτις] *jedna vrata u Tarentu, jedn. Liv.* 25, 9, 9.

tĕmĕrārius, *adj.* [temere] *1) (Plaut.) slučajan. 2) neoprezan, neobziran, nepromišljen, lakouman,* homo; dominatrix; t. usus ratione; consilium; cupiditas; vox; partes animi; * querela; * fulmina; * tela, *nerazborito odapete, -puštene;* † cautus pro temerario factus; † temerarium est *sa inf.*

tĕmĕre, *adv. slučajno, namjerice, nasumce, nepromišljeno, bez uzroka, -namjere, -osnove, -razloga, -reda, ili sliepo, lakoumno, prenaglo (sr.* forte, fortuito), emittere telum; argentum quibusdam locis t. objectum; saxa t. jacentia; forte, t., casu fieri; t. ac fortuito; t. ac nulla ratione; casu et t.; inconsulte ac t.; domum t. ac nullo consilio administrare; non t. credere; *(Com.)* non t. est, *nije puki slučaj, to znači nješto;* * haud t. est visum; cur tam t. exclamarit occisum; t. prosiluisse dicas atque ante tempus; non (nullus, nihil) t., *ne lasno (ako se što god blaže niječe i steže); u pitanju,* an t. quidquam — praetereat etc., *Ter.*

tĕmĕrĭtas, ātis, *f.* [temere] *1) slučajnost, nepromišljenost, sliepa sreća,* nulla t. sed ordo; fortunae t.; t. et casus, non ratio, nec consilium valet. *2) nepromišljenost, neopreznost, lakoumnost, nepromišljeni netemeljit sud, nerazboritost,* temeritas cupiditasque militum; T. Gracchi t.; † linguae, † verborum; temeritate in praeceps ferri; temeritates, *drzkost, smjelost.*

tĕmĕro, 1. [temere] *oskvrniti, opoganiti, okaljati,* delubra, sepulcra, *Liv.;* † alqm; * templa; * thalamos; castra temerata, *zločinom bune okaljan.*

Tĕmĕse, ēs, *f. (Ov.)*, **Tempsa**, ae, *f.* [Τεμέση, Τέμψα] *grad u Bruttiju. Odt.* * **-saeus**, *ili* **-sanus**, *adj. temeski.*

tēmētum, i, *n. medica, medovina, šerbe, vino.*

* † **temno**, — — 3. = contemno.

Temnos, i, *f.* [Τῆμνος] *grad u Aeolidi. Odt. subst.* **-ītes**, ae, *m.* [Τεμνίτης] *Temnjanin, pl.* **-ītae**, ārum, *(Tac.)* **-nii**, ōrum, *m.*

tēmo, ōnis, *m. rudo, Virg. meton.,* * *gredelj (u pluga);* * *kola kao zvjezdje, vlašići.*

Tempē, *(nom. i acc. pl.) indecl. n.* [τὰ Τέμπη] *1) dražestnim položajem glasovita dolina u Thessaliji. 2)* * *appellat. o svakoj dražestnoj dolini,* T. Heliconia.

tempĕrāmentum, i, *n.* [tempero] *1) miešanje kako se pristoji,* t. coeli, *umjereno podnebje, Just. 2) prava mjera, umjerenost, valjana razdioba, način, pût, liek, sredstvo,* inventum est t., quo tenuiores cum principibus aequari se putarunt; † orationem habuit meditato t.

tempĕrans, tis, *adj. s comp. i sup.* [*upr. partic. od* tempero] *umjeren, uzprežan,* homo; temperantior a cupidine imperii; *(Ter.)* rei ac famae; *(Tac.)* temperantior potestatis.

tempĕranter, *adv. s comp.* [temperans] *(riedko) umjereno,* temperantius agere.

tempĕrantia, ae, *f.* [temperans] *umjerenost, prava mjera, trieznost, gospodovanje nad strastmi i požudami razborom, vlast nad sobom (samo ob umnom biću; sr.* temperatio, moderatio), eaque (animi sanitas) animi est virtus, quam alii ipsam temperantiam dicunt esse, alii obtemperantem temperantiae praeceptis; t. in praetermittendis voluptatibus cernitur; t. est, quae in rebus aut expetendis aut fugiendis rationem ut sequamur monet; σωφροσύνην, quam soleo equidem tum t. tum moderationem appellare; novi t. et modera-

tionem naturae tuae; summam fuisse ejus in victu t.; Metellum — tantâ t. inter ambitionem saevitiamque moderatum, *Sall. Jug.* 45, 1.; Divitiaci fratris egregiam fidem, justitiam, t. cognoverat; *(Tac.)* adversus sitim non eadem t.

tempĕrāte, *adv.* [temperatus] *umjereno, triezno,* agere; temperatius scribere; modica *ili* mediocria t. *(u srednjoj vrsti govora)* dicere.

tempĕrātio, ōnis, *f.* [tempĕro] *dobro (pravo) miešanje, -spajanje, -razdioba ili uredba koje stvari, prava kakvoća, pravo svojstvo, -razmjerje, shodna uredba, -ustrojstvo (sr.* temperantia), aeris (Corinthii); caloris; coeli; t. corporis, *dobar ustroj;* naturae; t. juris, *jednaka razdioba i ustanova práva;* civitatis; rei publicae; *takodjer uredjujuće počelo, organ,* sol t. mundi.

tempĕrātor, ōris, *m.* [tempero] *(riedko) koji što valjano reda, da bude cielost, redatelj o govorniku,* moderator ille et quasi t. tripartitae hujus varietatis, *Cic. or.* 21, 70.

tempĕrātus, *adj. s comp. i sup.* [*partic. od* tempero] *1) umjeren, blag,* loca *(podnebje)* temperatiora; esca. *2) tp. držeći se prave mjere, umjeren, miran, razborit,* moderati homines ac t.; est ita temperatis moderatisque moribus, ut etc.; *o srednjoj vrsti govora i govorniku, koji ju rabi,* oratio; est quidam interjectus inter hos medius et quasi t.; hoc (Demosthene) nec gravior exstitit quisquam nec callidior nec temperatior; animus t. virtutibus, *izobraženo; (Cael. u Cic. ep.)* homo t. in victoria.

tempĕri, tempĕrius *gl.* tempus *1) a).*

tempĕries, ēi, *f.* [tempero] *valjana smjesa raznovrstnih stvari, tako da nijedne ne ima odviše, valjana kakvoća, -temperatura, lagodnost,* * t. coeli; * temperiem sumpsere humorque calorque; * aquarum; * temperiem *(blagi zrak)* laudas.

tempĕro *(praes. conj.* temperint, *Plaut. Truc.* 1, 1, 41.), 1. [tempus] *I) trans. 1) miešajuć ili sastavljajuć svesti što na pravu mjeru i pravo razmjerje, urediti kako valja,* acuta cum gravibus; * aquam ignibus, *smlačiti;* * scatebris arentia arva, *nakvasiti;* * mea nec Falernae t. vites neque Formiani pocula colles, *u mojih se čašah ne mieša niti itd. (na koliko je u čašah vino, koje treba s vodom pomiešati), mojih čaša ne pune itd.* = *ne ima u mene niti falernskoga niti formijskoga vina;* * desiderii poculum *(ljubavni napitak)* t.; † venenum, *miešati, praviti;* † annonam macelli quotannis, *sniziti cienu;* † coelum, *ublažiti podnebje. 2) blažiti, u-, smiriti, ublažiti, utišati,* calores solis; victoriam; * mare; amara risu; * mentem ab insolenti laetitia temperatam, *sačuvanu-, udaljenu od itd.;* * vis temperata *(naime* consilio); * usus temperatus, *mudra. 3) urediti, vladati, voditi, upravljati, rediti,* rem publicam legibus; * Juppiter res hominum ac deorum; * terram inertem; * mare; * annum; * genius, natale comes qui t. astrum; * ora Gallica frenis; * ratem; * iras; † cinaedus orbem digito; † arma temperanda consilio; * Musam (suam) pede Archilochi, *o Saphi, redi popievku o Archilochovu mjerilu;* * strepitum testudinis, *o Musi, zuj (romon) strunā ravnati ili po 2), udesiti lutnju za veseo glas. II) intrans. 1) umjeren biti, obuzdavati se,* in multa; *sa dat., odrediti čemu pravu mjeru, obuzdati, gospodovati-, vladati nad čim,* sibi; manibus; victoriae; irae; linguae; laetitiae; oculis = *ne gledati na, Liv.* 21, 22, 7., *ali u Curt.* 9, 3, 2. = *uzdržati se od plača;* vix animis; † non t. animo; *sa* ab *i abl., susprezati se, uzdržati se od,* ab injuria, a caedibus; * a lacrimis; sibi non t., quin; † non posse sibi t., quominus; † non t., quin; * *sa inf.; na pose 2) poštediti, prostiti,* hostibus superatis; templis; ab sociis, ab his sacris; * jam sibi unda male *(jedva jošte)* t. a carinis, *štedi itd.*

tempestas, ātis, *f.* [tempus] *1) (Sall. Liv. redje Cic.) čas, doba, vrieme (obično tako, da se ponajglavnije na to gleda kakovo jest, kakove su okolnosti),* ea, eadem tempestate; multis t., multis ante t. *2) vrieme,* bona, *pogodno;* certa; turbida, turbulenta; * horrida; * perfrigida; * clara; * auctumni; *navlast. zlo vrieme, nevrieme, oluja, vihar,* immoderatae t.; difficiliores t.; magna t.; si t. nocuerit; *(Liv. Virg.)* foeda; * atra; * *personif., obično pl. oluje, božice oluje; tp. nemirne i opasne okolnosti, oluja, nesgoda, neprilika, takodjer veliko nasilno množtvo, navala,* t. invidiae, periculi; popularis; querelarum; in tempestate populi jactari et fluctibus; impendentem tempestatem evitare; * rerum fluctibus in mediis et t. urbis; * quo me cunque rapit t. *(srdce);* * telorum; *ob osobah,* Siculorum, *o Verru* (Verres); turbo ac t. pacis, *o Clodiju;* t. comitiorum, *o narodu;* * t. macelli, *o proždrljivcu.*

tempestīve, *adv. s* * *comp.* [tempestivus] *sgodno, u horu, u vrieme.*

tempestīvĭtas, ātis, *f.* [tempestivus] *hora, sgodno vrieme,* sua cuique parti aetatis t. data est.

tempestīvo, *adv. gl.* tempestivus.

tempestīvus, *adj. s* † *comp.* [tempestas] *doban, prema vremenu, udoban (u pravo doba), sgodan, pogodan, povoljan,* etesiae; nondum tempestivo ad navigandum mari; tempestivis temporibus; oratio; venti; *(Just.)* imbres; multa mihi t. fuerunt ad mortem, *mnoge sgodne prilike za itd.;* † non parum tempestivus *(nepriličan)* interveni secretum consilium tractantibus? * tempestivo, *u horu, u vrieme. Odt. a) o plodovih zrio,* fructus; * pinus. *b)* * *zrio čemu ili za što,* virgo t. viro *i samo* t., *podobna ili narasla za udaju;* t. erat coelo heros. *c) što se već za rana počima, ran,* cena, convivium.

templum, i, *n.* [*upr.* tempulum *kao dem. od* tempus, *odrezan, odmjeren prostor* (τέμενος)] *po tom 1) u augurskoj znanosti prostor, što ga augur svojim štapom opisuje i na nebu i na zemlji, da u njegovoj sredini svoja opažanja čini na letu pticā, otvoren krug opažanja, motrilište,* Palatinum Romulus, Aventinum Remus ad inaugurandum templa capiunt; de templo descendere. *2) u obće, a) svaki otvoren-, prostran prostor, okrug, okoliš, okružje, (s nuzgrednim pojmom uzvišenosti i svetosti),* deus cujus hoc t. est omne *(svemir),* quod conspicis; nonne aspicis, quae in t. veneris? *(Plaut.)* Neptunia; * Acherusia t. alta Orci;

* coeli; * alta in t., *o špilji Sibyllinoj;* * Parnasia, *gora P.;* * Hesperidum, *vrtovi H. b) svako posvećeno-, sveto mjesto, svetište,* templa liberata et effata habento; *s toga i viećnica, govornica; o tribunatu; o asylu. c) na pose sgrada posvećena kojemu božanstvu, svetište, hram (sr.* aedes, delubrum, fanum), Herculis; Jovis; * templa aedesque deorum; * *crkvica, kapela posvećena kojemu pokojniku.*

tempŏrārius, *adj.* [tempus] *1) prema vremenu, prema vremenu i okolnostim udešen,* liberalitas, *Nep. 2)* † *kratkotrajan, promjenljiv, vremenit,* ingenia.

tempori, tempto etc. *gl.* tempus *1) a),* tento etc.

tempus, ŏris, *n.* [*od* τέμνω] *1) odmjereno vrieme, čest vremena, doba, čas, vrieme u obće,* diei; anni; extremum diei; meridianum; nocturnum; matutinum; vespertinum; matutina tempora, *jutarnje doba, zora;* aestivum t.; hibernum anni; anni tempora, *dobe od godišta;* saevitia temporis, *zimskoga doba;* * quattuor t., *četiri dobe od godišta;* * *absl.,* adduxere sitim tempora; * crastina, *sutrašnji dan;* * t. sacrum, festum, *blagdan;* uno, hoc, omni t.; *(Liv.)* inter omne t.; sub tempus, *u to vrieme od prilike;* sub judicii tempus; ad hoc t., *do sada,* ad, * in t., *za (na) njeko vrieme, njeko vrieme;* in t. praesens, *za sada;* in omne t., *za (na) uviek;* ad tuum t., *do tvojega vremena, do tvojega consulata;* ex quo t., *od toga vremena, što, odkad;* id temporis; t. expostulandi, nascendi; t. abeundi, *vrieme odlazka;* proelii committendi; profectionis; temporibusque rerum (= quo quidque tempore fieri solebat) et spatiis locorum, custodiarum varia diligentia animadversa, *Caes. b. c.* 3, 61, 3.; quantum ceteris ad res suas obeundas etc. conceditur temporum; qui tempora voluptatis laborisque dispertiunt; cum — omnia reliqua tempora aut literis aut Atheniensium rei publicae tribueret; pleraque t. in venando agere; me ullum nunquam habuisse sepositum t. ad discendum, ac tantum tribuisse doctrinae temporis, quantum mihi puerilis aetas, forenses feriae concesserint; t. terere; t. ponere *(upotriebiti)* ad rem, in re; respicere spatium praeteriti t.; a quo t. et dies datus erat; t. et spatium dare; * tempore, *s vremenom. Na pose a) sgodno-, prilično-, pravo vrieme, sgoda, prilika, hora,* t. amittere; t. alcjs rei observare, habere; t. rei gerendae non dimisit; cum t. rei gerendae est visum; tempore dato adiit ad regem; *(Liv.* 30, 4, 3.) et speculatores omnia visendi et Scipio ad comparanda ea t. habuit; *(Caes. b. c.* 2, 6, 1.) nullum aliud t. ad conandum habituri viderentur; tempus est *sa inf. i acc. c. inf.,* t. est abire, me abire, *vrieme jest, da itd. (razlikuje se od* tempus est abeundi *[sr. 1)], odlazku je vrieme tu, nadošlo je vrieme odlazka); (Hor.)* non est mihi t., *ne imam vremena;* nunc t. nullum est, *sad nije vrieme;* ad tempus, *u (pravo) vrieme;* ante t., *prije pravoga vremena, -roka; (Plaut.)* post t., *prekasno; (Plaut.)* per tempus; *(Ter.)* in tempore; * tempore, *u dobar čas, u vrieme [sr. 1)]; (Cic.)* suo t., *gl.* suus; alieno t., *u nevrieme; (Plaut.) tempori ili temperi (stari abl.), u dobar čas, u horu i (Cic. fam.* 9, 16, 8.) *temperius;* uno tempore, *u isto vrieme, istodobno, na jedan put,* no *(Caes. b. c.* 3, 15, 4.) atque etiam uno t. accidit *„jedan put“;* † de tempore, *u običnoj vrieme;* ex tempore, *s mjesta, bez priprave,* dicere, † scribere, *ali i „prema vremenu (okolnostim)“ [sr. b)];* * *pl.* tempora, *sgodno vrieme, -prilike, -časovi,* t. quaeram; sola viri molles aditus et t. noras; *takodjer za niečije poslove odredjeno vrieme,* * tempora alcjs morari; *(Curt.)* tempora eligere; *(Cic. p. Rosc. A.* 5, 22.) occupationem ejus observent tempusque aucupentur. *b) vrieme = okolnosti vremena, okolnosti, odnošaji osb. nepovoljne-, opasne-, žalostne okolnosti, jadno stanje, nesreća, sila, bieda, sudbina,* tempore commutato; tempori servire, cedere; incidunt saepe tempora, cum etc.; si ita t. ferret; postulat t.; consulere temporibus; orationes sunt temporum, *prama okolnostim; (Curt.)* temporum homo; turbido tempore; in hoc tempore, *u sadašnjih okolnostih;* pro tempore et re; * pro t., *prama mojim sadašnjim okolnostim, za sada;* tali t.; ex t. *[sr. a)],* ad tempus, *prema tomu kakove su okolnosti [sr. 1) i 1) a)];* temporis causâ, *radi osobitih okolnosti, odnošajâ;* t. causâ assentiri, coli et observari, t. causa facere alqd; nec dico t. causâ, sed ita plane probo; † temporis gratiâ, *prama okolnostim;* † tempore hostium meliore quam meo; t. rei publicae; extremo t.; omne meum t. amicorum temporibus (= *nepogodne okolnosti, parnice)* transmittendum putavi; * ultimum t., *skrajna nužda;* * dura, * secunda dubiaque t.; *često* tempus, tempora *u Cic. o njegovu progonu* (exsilium); † tempora mea, † hujus saeculi; *na pose, službeni položaj,* si quem forte tui cognosti amantiorem — quam temporis, *Cic. Qu. f.* 1, 1, 15. *c) vrieme = * viek, život,* actum, supremum t.; exactum vitae t.; * *časi-, ure-, dani života,* nec Coae referunt jam tibi purpurae, nec clari lapides tempora, quae semel etc.; mihi tarda fluunt ingrataque t., quae etc.; * *ono što s vremenom postaje, -biva,* tempora orientia, *potomstvo;* evolvere tempora fastosque, *knjige vremena i roda ljudskoga;* * *doba, viek,* aureum; nostrum, Trojae captae. *d) dužina (quantitet), vrieme, što ga čovjek treba, da slovku izgovori ili rieč; u Hor. sat.* 1, 4, 58. t. certa modosque, *izmjenjivanje dužinâ i kratčinâ u stanovitih stopah (malo prije sr.* 7. pedes numerique. *2)* * † *sljepočice, sliepe oči, kojimi se omedjašuje obraz, pl.;* * *čelo,* vincire, cingere tempora coronâ *i slič., takodjer * obraz, * glava.*

Tempȳra, ōrum, *n. grad u Thraciji.*

tēmŭlentus, *adj.* [temetum] *natrušen, pijan, opit,* vox; homo; † omnia apud Vitellium t.

tĕnācĭtas, ātis, *f.* [tenax] *(riedko) 1) čvrsto držanje,* unguium tenacitate arripiunt, *čvrstimi nokti (pandžami). 2) tp. (Liv.) škrtost, tvrdost.*

tĕnācĭter, *adv. s* † *comp.* [tenax] *1) čvrsto,* * premere. *2) tp. * postojano, uztrajno.*

tĕnax, ācis, *adj. s comp. i* † *sup.* [teneo] *1) čvrsto držeći, ili sposoban za čvrsto držanje,* * hedera; * forceps; * dens *(o sidru);* * vinculum; * complexus; *odt. u dielovih se čvrsto držeći, žilav, čvrst, sbijen, jedar, gust,* navis tenacior pondere, *Liv.;* tenacissimum sabulum, *Curt.;* loca limosa tenacia caeno, *Tac.;* * gramen; * cerae, *prihvatan, ljepak;* * flos; * stare passu tenaci; * fortuna

manet in nullo certa tenaxque loco; † tenacibus *(trajnimi)* morbis conflictatus est; *(Eutr.)* memoria tenacissima, *veoma vjerna, dobra pamet. 2) tp. a) držeći se čega, postojan, uztrajan, stalan,* * propositi; † disciplinae suae; † quo tenaciores armorum essent; * ficti pravique; † memoria tenacissima bene faciendi; *(Eutr.)* justi. *b) pokudno, tvrdokoran, tvrdoglav, uporan, jogunast,* equus; ira; * fata. *c) koji ono, što je primio ili stekao, osb. novac čvrsto drži, škrt, tvrd, skup,* pater parcus et t.; * t. quaesiti; † tenaciores auri et argenti. *d) držeći čvrsto sile, štedeći se,* restrictos et tenaces fuisse.

Tenctēri (Tencht.), ōrum *ili* um, *m. germansko pleme uz rieku Rajnu (Rhen), Caes. Tac.*

tendīcŭla, ae, *f.* [tendo] *zamka, petlja, samo tp.* aucupia verborum et literarum tendiculae, *doslovnoga tumačenja zakonâ, jedn. Cic. p. Caec.* 23, 65.

tendo, tĕtendi, tensum *ili* tentum, 3. [τείνω] *I) trans. napinjati, napeti, zatezati, raztegnuti, pružati,* chordam, *Plaut.;* manus ad alqm, ad coelum, alcui, *pružati;* dextram, dextram alcui; * brachia coelo, ad coelum; * palmas ad sidera, *dići;* plagas; * arcum; * retia; * vela, *razapinjati;* praetorium, *razapeti;* * cubilia. *Na pose a)* * *zategnuti žice,* barbiton. *b)* * *upraviti, upravljati,* oculos pariter telumque; lintea ad portus, *jedriti u itd.;* sagittas arcu, *odapinjati;* iter ad navem, ad dominum; fugam, *htjeti bježati; (Liv.)* unde et quo tenderent cursum. *c)* * *pružati, dati, podati,* parvum Iulum patri; munera supplex; vincula alcui, *okovati koga. Po tom* praesidium clientibus, opem amicis porrigere atque t. *podati; (Tac.)* manus ac voces supplices ad Tiberium tendens *[sr. I)]; (Tac.)* quaeque alia placamenta hostilis irae — tendebantur; *tp.* t. insidias alcui; * opus ultra legem *[sr.* opus *2)], napinjati, natezati;* * benigno sermone noctem *duljiti (ne samo, sprovoditi). II) (sa i bez* se) *reflex. i medialno „prostirati se, pružati se“, po tom 1)* tendere, *ležati, taborovati, konakovati,* sub vallo; in iisdem castris; *(Curt.)* procul urbe; *(Tac.)* Lugduni; † *staviti se u bojni red. 2) spremati se kamo ići, marširati,* ad, in castra; * ad aedes; Venusiam; magno impetu tetendit ad Domitium; *(Nep.)* cursum direxit quo tendebat; *(Hor.)* quo tendis? *kamo smjeraš, kamo? o Musi, kamo ćeš?* via t. sub moenia, *pruža se;* * seu mollis quâ tendit Ionia; *tp. a) težiti za čim, smjerati, namjeravati, raditi o čem i slič.,* ad altiora et non concessa; ad sua consilia; ad Carthaginienses; ad societatem Romanam; *naginjati;* ad suum, *očitovati se za njihova;* * quid ultra tendis? *kamo te dalje srdce vuče? (Plaut. Hor.)* quorsum haec t., *smjera; sa inf. Liv. Virg. Hor. b) opirati se protivniku, prodrieti čim, nastojati da se što izvede, -izposluje, izmučiti se,* quod summa vi ut tenderent; ubi videt Catilinam contra ac ratus erat, magna vi t.; *sa* ut; adversus tendendo; nequidquam contra, magnopere t., ut; haud sane tetendere; quid tendit? * vasto certamine; * nihil illi t. contra, *proti; (Tac.)* acrius tendenti Sentio; *(Tac.)* contra Vitellius ac Veranius tendebant *sa acc. c. inf.*

tĕnĕbrae, ārum, *f. 1) mrak, (nedostatak razsvjete, mračenje uzduha; sr.* caligo), *tmina,* incultu, tenebris; tetrae t. et caligo. *Na pose a) noćna tmina, noć,* luce, non tenebris redire; tenebris obortis; primis t., *u sumrak. b)* * *tmina očiju, sljepoća. c)* * † *tmina nesviesti, nesviest. d)* * *smrtna tmina, smrt. e) tamno-, mračno mjesto, tamnica,* clausi in tenebris; tenebris lustrorum; † trahi in artissimas tenebras; * ubi sint tuae t.; * *o podzemnom svietu,* infernae, Stygiae, *i absl. 2) tp. a) tama, zabit (f.), prostota,* quae jacerent omnia in tenebris, nisi etc.; vestram familiam obscuram e tenebris in lucem evocavit; o tenebrae! o lutum, o sordes! *b) tmina, mrak,* si quid tenebrarum offudit exsilium; tantis offusis t.; obducere tenebras *(potamniti)* rebus clarissimis; * tenebras dispulit calumniae; * *o velikoj pogibelji,* t. fugatis Latio. *c) (Plaut.) obmama, varka, sljeparija.*

tĕnĕbrĭcōsus, *adj.* [*od* tenebricus] *1) pun tmine, taman, tminom zastrt (o stvarih, koje želimo sakriti, bilo što se stidimo, bilo da poštedimo koga),* popina, *mračna;* libidines; tempus ineuntis aetatis tuae tenebricosissimum. *2) pomračen, zamagljen,* sensus.

* **tĕnĕbrĭcus**, *adj.* [tenebrae] *tmast, taman, mračan,* plaga, *jedn. Cic. Tusc.* 2, 9, 22.

tĕnĕbrōsus, *adj.* [tenebrae] *pun tmina, taman, mračan,* palus; sedes *(podzemni sviet).*

Tĕnĕdos *ili* **-dus**, i, *f.* [Τένεδος] *otok kraj trojske obale. Odt.* **Tĕnĕdius**, *adj. tenedski,* securi Tenedia *gl.* securis; *subst.* **-dii**, ōrum, *m. Tenedjani.*

tĕnellŭlus, *adj. dem. od* tenellus, haedus, *jedn. Cat.* 17, 15.

tĕnellus, *adj.* [*dem. od* tener] *nježahan, podosta nježan, Plaut.*

tĕneo, tĕnui, tentum, 2. *1) držati, imati,* pyxidem in manu; alqm manu, * complexu; tenemus, quem quaerimus, sed animo, non manu; * Protea nodo; * alqm intra claustra; * alqm in manicis et compedibus sub custode; eâdem custodiâ, in vinculis teneri; * manibus teneri *(o knjizi);* gubernacula rei publicae; radicem; cibum ore; aram; dextrâ cornu; *tp. a)* res oculis et manibus tenetur; quae patent, quae nota sunt, quae tenentur; rem manu t., *očevidno upoznati. b) shvatiti, shvaćati, razumjeti, pojmiti,* alqd animis; causam rei publicae; omnia norat, omnium aditus tenebat; quibus rebus capiatur, tenes. *Na pose α) doći-, prispjeti-, doploviti kamo, pristati uz,* regionem; Vulcani insulam; terram; * portum; *s toga* per cursum rectum regnum; ingenio, virtute regnum. *β) upraviti, svratiti, upirati,* attentos animos ad decoris conservationem; * oculos in se, * sub astra, * solo fixos; * ora defixa; * iter alqo, *zaputiti se kamo,* * classe; *(Liv.) samo* t., ad Mendin, *jedriti;* ab Sicilia classe ad Laurentem agrum; * Diam. *2) physično posjedovati, vojnički posjesti, zauzeti, držati, vladati (sr.* habeo, possideo), agros; sedem patris; loca; primum locum aedium; possessiones integras; summum imperii; *(Nep.)* dominatum imperio; locum secundum imperii; imperium, rem publicam; qui tenent *sc.* rem publicam, *vladari;* aciem primam, *zauzeti; (Nep.)* hunc locum

*

amicitiae tenuit apud Philippum annos septem, qui his temporibus principatum eloquentiae tenebat, possessionem Siciliae t.; locum aries, *zastupati mjesto;* ab alqo teneri, *biti u čijoj vlasti;* montem; oppidum; locum praesidio; Larissaei exercitibus tenentur; * Formiarum moenia t.; priores sedes, *prvo mjesto zauzimati, imati prednost; (convers.)* t. te, *i opet te imam;* * *o posjedu predmeta, koji ljubimo; takodjer (Nep.)* exercitum pedestrem, alterum cornu, *zapoviedati.* 3) *čvrsto držati,* signa illigata tenentur; *o mjestih, držati, privlačiti, ne dati komu da otidje,* quos sedes suae tenuerant; adeo nihil t. solum patriae; *u pjesnikâ često samo boraviti gdje, obitavati, stanovati,* te castra, Tiburis umbra tui; t. arva, dumeta; *kao vojn. t. t., mjesto koje (za)držati, braniti,* oppidum, suum locum, Macedoniam; praesidium; * Capitolia; *tp. a) duševno što držati, čuvati,* alqd; memoriam alcjs; memoriâ, *pamtiti, u pameti držati; s acc. c. inf.;* * cuncta; * dicta; * verba; * signa mente. *b) zateći, dokazati komu što,* teneo te, *evo te, imam te;* teneri in manifesto peccato; cupiditatis; hujus causa manifestissimis rebus teneretur; *(Tac.)* repetundarum. *c) držati = privlačiti koga, vezati, zaplesti, zanimati, nasladjivati i slič.,* spes, misericordia, cupiditas, desiderium t. alqm, *vuče ga želja;* magno teneri desiderio alcjs rei, *veoma žudjeti što;* t. aures vel mediocris orator; pueri ludis, oculi picturâ tenentur; * alqm *(o ljubavi);* * mentes carmine; * quem t. *(vlada)* argenti sitis importuna famesque, quem paupertatis fuga pudorque; * teneri vitiis mediocribus. *d) držati = obvezati, vezati,* leges t. alqm, *vežu na što,* ut; quod plebs jussisset, populum teneret; lege, foedere, promisso, jurejurando, * fati lege teneri; * tam teneor dono, *vrlo ćete me zadužiti, bit ću zahvalan za itd. e) držati, pridržati što kao zakonit posjed,* auctoritatem; imperium in suos; causam, *dobiti; (Hor.)* quo res sponsore et quo causae teste tenentur; *absl., právo održati,* sa ut, ne. *f) držati se tvrdnje, nazora, načela, ostati kod čega, tvrditi,* illud t., voluptatem esse summum bonum; nos autem teneamus, ut nihil censeamus esse malum etc.; nos autem teneamus, ut sit idem (sapiens) beatissimus, *da bude najsretnijim;* haec duo t. in amicitia, primum ne quid fictum sit — deinde non solum ab aliquo allatas criminationes repellere, sed ne ipsum quidem esse suspitiosum, *Cic. Lael.* 18, 65. 4) *trajno držati, uzdržavati, zadržati, čuvati,* alqd; terra nutu suo, tribus rebus vita animantium tenetur; tenebatur operâ illius imperium populi Rom.; auctoritatem, opinionem; locum, *održati mjesto;* alqm in servitute, in officio; urbem oppressam servitute t.; populum urbanum in sua potestate t.; in potestate alcjs teneri; *navlast.* t. cursum, *držati smjer (cours);* * inter utrumque tene *(drži se); u pril., držati se čega,* propositum, ordinem, fidem; *(Liv. Ov.)* silentium; *intrans. održati se, trajati,* imber per totam noctem; per aliquot dies ea consultatio; fama. 5) *držati, pridržati, za-, obustavljati, zatvoriti,* alqm; teneri in angustis; t. alqm, se domi, *ostati;* se uno loco, se in castris, se quietum; urbem in obsidione t., *obsjedati;* navem in ancoris; vivum; hic ventus adversum tenet Athenis proficiscentibus, *protivan je itd.* [sr. 1. adversus 1)]; * tellus alqm; * pecus omne, *zatvoriti;* * manus ab alqo, *uzdržati;* teneas tuis te, *meti izpred svoga praga, brini se za svoje, Hor. sat.* 2, 3, 324.; *tp. a) zaustavljati, zadržati, obuzdati, svladati,* lacrimas; risum; dolorem; iracundiam; * manum stomachumque; * saeva tympana *(o Bacchu);* in quibusdam risum vix t.; *(Tac.)* in quibusdam antiquorum vix risum, in quibusdam autem vix somnum t. *(odoljeti);* se non tenere, t. non posse; teneri non posse, quin etc., *ne moći se svladati, da itd. b) (riedko) zadržati za se, zamučati, prešutati,* alqd. 6) *zaustavljati, zadržavati,* teneri vento, etesiis, septimum jam diem Corcyrae; hujusmodi res metu tenentur, *strahom se obustavljaju, prieče; u pril.,* non t. te pluribus = *ne ću duljiti;* ne diutius teneam (sc. vos), si te dolor corporis t., quo minus venires; si Nola eum teneret. 7) *zauzeti, zapremati, zaokupiti, sadržavati, imati, obsizati,* castra, jugum; circuitus undecim milia passuum; *(Hor.)* haec populos, haec magnos formula reges excepto sapiente t., *obsiže; pass. sadržavati se u čem, razumievati se, pripadati čemu, osnivati se na čem, stajati,* Asia hoc imperio; homines deorum agnatione; quae (causae) familiaritate et consuetudine tenentur; rationem arandi spe magis et jucunditate quadam quam fructu atque emolumento teneri, id genus officiorum excellere, quod teneatur hominum societate.

tĕner, ĕra, ĕrum, *adj. s comp. i sup.* 1) *nježan, tanak, fin,* nihil est tam tenerum, quam oratio; * aër; * mundi orbis; * uva; *na pose mladjahan, mlad, nježan,* saltator; equi; * grex; * vitulus; * haedus; * gallina *(o mesu njezinu);* * femur; * cervix; * virgines, *dražestne;* * conjux, * t. Lycidas; * annus; † anni; * anni teneriores; * tenerae res, *mlado rašće, usjev;* s toga a teneris unguiculis = *od nježnoga djetinstva, od mladih nogu;* * in teneris, *u djetinstvu;* * a teneris inde. 2) *tp. a) nježan, mekan, ćutljiv,* tenerior animus; tenerum quiddam et molle in animis; * *mekoputan, razmažen,* mentes; animi; † teneris clamoribus excipi. *b)* * *fin, obrazovan, ugladjen,* os *(jezik, govor);* versus. *c)* * *nježan, ljuven, razbludan,* carmen.

† **tĕnĕre,** *adv. s comp. i sup.* [tener] *nježno, mekoputno.*

tĕnĕrĭtas, ātis, *f.* [tener] *(riedko) nježnost,* in primo ortu inest t. et mollities. — **tĕnĕrĭtūdo,** ĭnis, *f.* [tener] *(riedko)* = teneritas, pueri primae t., *najnježnije dobi, Suet. Tib.* 44.

tēnesmos, i, *m.* [τεινεσμός] *natezavica, napon (bolest na debelom crievu, kad čovjek po više puta zarad sebe ide, ali bezuspješno), Nep.*

Tennes, is, *m.* [Τέννης] *(krivo* Tenes) *heros, koji je po priči utemeljio grad* Tenedus *na otoku istoga imena* (sr. securis).

tĕnor, ōris, *m.* [teneo] 1) *neprekinut tečaj (let), nastavljeno i nepromienjeno kretanje,* * hasta servat tenorem; * alium habuisse tenorem; * placido educta tenore, *malo po malo;* uno velut t., *rek bi jednim mahom, Liv.* 2) *tp. neprekinuto trajanje, -tiek, neprekidnost, savez, nit,* idem t. pugnae;

tenorem pugnae servabant; unus et perpetuus t. juris; t. vitae, rerum; consulatus eodem t. gesti, *neprestano istim duhom, po istih načelih;* † idem praeturae t., *držanje;* sinceram ejus fidem aequali t. fuisse, † servare t. in narrationibus. *Po tom adverbialno,* uno t., *neprestano, sveudilj, svejednako.*

Tēnos *ili* **-us,** i, *f.* [Τῆνος] *jedan cykladski otok, s. Tino. Odt. subst. (Tac.)* **Tēnii,** ōrum, *m.* [Τήνιοι] *Tenjani, Tenci.*

tensa, ae, *f. kola, na kojih su se kipovi bogova vozali u* circus *prigodom circenskih igara* (ludi circenses).

tentābundus (tempt.), *adj.* [tento] *amo tamo pipajući, kušajući, prebirući, jedn. Liv.* 21, 36, 1.

* **tentāmen,** ĭnis, *n.* [tento] 1) *pokus,* sumere tentamina vocis, *kušati.* 2) *kušnja,* fidei.

tentāmentum (tempt.), i, *n.* [tento] *pokušaj, kušnja,* † civilium bellorum tentamenta; * neque prima per artem tentamenta tui pepigi.

tentātio (tempt.), ōnis, *f.* [tento] 1) *navala, nastup bolesti,* novae t. 2) *pokušaj, kušnja.*

tentātor (tempt.), ōris, *m.* [tento] *napastnik,* Dianae, *jedn. Hor. carm.* 3, 4, 71.

tentīgo, ĭnis, *f.* [tendo] *(Hor.) napetost, bludnost.*

tento (tempto), 1. [*intens. od* tendo] 1) *dodievati se čega, opipati što, dotaknuti se čega,* flumen pede; * ficum rastro, *zasjeći;* * venas pollice; * amictus. 2) *tp. a)* * *segnuti, težiti za čim,* majora; coelestia; jocum; auxilium, *tražiti;* gratiam regum Pieriis modis. *b) iztraživati, kušati, iz-, pokušati (da se o nječem osvjedočimo u njekom obziru; sr.* experior, periclitor), alcjs patientiam; se; animos vestros illi tentabunt semper, vires non experientur; belli fortunam; spem pacis, *pokušati ima li nade, da se mir postigne;* spem triumphi; silentio nequidquam per praeconem tentato, *pokušav uzalud, da se mir (tišina) postigne;* tentata paulisper intercessio est a tribunis plebis, *tribuni pokušaše, kako bi se dojmila* interces.; t. iter per provinciam per vim; vadum fluminis; * iter, * aditus; * Bosporum, *broditi po;* * Thetim ratibus; * aequora; * Oceanum; * cursu fugam equorum, *pokušati stići trkom bježeće konje;* * aërias domos *usuditi se nebu pod oblake (kao izpitatelj),* * numeros Babylonios, *baviti se (čim); sa* ut; * † *(Nep.) s inf.;* tentatum ab L. Sextio *(pokušaj Lucija S.)* tribuno plebis, ut rogationem ferret, *Liv.;* tentata res est, si *(je da, ne bi li)* primo impetu Ardea capi posset, *Liv.;* consul simul tentandi gratiâ si paterentur, *Sall. Jug.* 47, 2. *(kako Dietsch izpravlja);* cum tentaret, si qua res esset cibi, *Phaedr.;* tentavi quid possem; * quae sit fortuna facillima; † *absl.* 3) *neprijateljski napasti, nastojati obladati čim, -osvojiti što, spopasti, o bolestih itd.,* castella; opera; moenia scalis; Achajam; auctumnus exercitum valetudine; morbo tentari; * latus aut renes morbo tententur acuto; * scabies t. oves; * pedes, *oslabiti (o vinu); tp. pokušati da se što dobije, predobivati koga, nagovarati, buniti, uhvatiti se s kim na lukav način, bez oružja,* animos servorum spe et metu; alqm per Drusum; judicium pecuniâ; quas (nationes) populus Rom. neque lacessendas bello neque tentandas *(uzbuniti)* putavit, *Cic. de imp. P.* 9, 23.; a multis tentatus, *Nep.;* * deos multa caede bidentium, *ublaživati.*

tentōriŏlum, i, *n. dem. od* tentorium, *jedn. pisac b. Afr.* 47, 5.

tentōrium, ii, *n.* [tendo] *šator, čador.*

tĕnuĭcŭlus, *adj.* [*dem. od* tenuis] *vrlo tanak, neznatan, priprost, kukavan, jedn. Cic. fam.* 9, 19, 1.

tĕnuis, *adj. s comp. i sup.* [tendo, τείνω] *upr. razvučen, odtl.* 1) *tanak, fin, nježan, vitak, tankovit, uzak (o licu, bez prikora; sr.* exilis, macer), natura oculos membranis tenuissimis vestivit; * vestis; * toga; * tunica; * filum; * aurum, *zlatne niti, -žice;* * arundo; aries tenuioris velleris; * comae; * capilli; * pluviae; * Lageos (vitis), *opojan, jer brzo u glavu udara;* aër; coelum; * animae, *lahak;* litus; * tellus; moles, *uzak nasip;* agmen militum, *riedka vojska; (Tac.)* acies; * volpecula, *tanka, mršava;* * frons, *uzko; na pose a) plitak, nedubok,* Tiberis tenui fluens aquâ; * unda; * sulcus. *b)* * *bistar, čist,* aqua, *jedn. Ov. fast.* 2, 250.; *tp. a) priprost, prost, jednostavan,* argumentandi, dicendi genus; orator; † t. ingenium, *talenat, koji spada na* tenue genus dicendi. *b) fin, tačan,* distinctio; * cura; * in verbis t. cautusque serendis; * sermo, *oštrouman;* * ratio saporum, *temeljit.* 2) *po vanjskom obsegu-, vriednosti neznatan, -slab, -potreban, -kukavan, -siromašan, -oskudan,* victus, *slaba hrana;* * mensa; * cibus; * ervum; * spiritus Grajae Camenae, *nješto duha grčke Muse (radi* parva rura; *krivo drugi: fin, nježan);* * *o pjesniku samom, slab;* opes; honores; praeda; oppidum tenui *(blag)* fastigio; tenuissimum lumen; tenuissimi *(opp.* locupletissimi); pecuniosus an t.; *tp. a) slab, neznatan, malovažan, malen, potreban,* valetudo tenuissima; t. *(kratkouman)* atque infirmus animus; sermo; causa t. et inops; inanis et t. spes; suspitio; † cura; * tolerare vitam colo tenuique Minerva *preslicom i malom umješćom (sc. tkanja) uzdržavati;* * in tenui labor; at t. non gloria, si etc. *b) priprosta roda, priprost, prost, nizak,* t. loco ortus; qui tenuiores essent; t. Lucius Virginius unusque de multis; t. homines; tenuiores, *ljudi prostijega roda;* † tenues, *ubogi, siromasi.*

tĕnuĭtas, ātis, *f.* [tenuis] 1) *tankoća, finoća, vitkost, tankovitost, mršavost,* t. animi; t. ipsa delectat; *(Phaedr.)* crurum. 2) *tp. a) nekićena jednostavnost, priprostost, prostota, priprosta vrst govora,* rerum et verborum; Lysiae; pleraque ex illis convenient etiam huic tenuitati. *b) siromaštvo, ubožtvo, oskudnost, potrebnost,* aerarii; rerum; hominis.

tĕnuĭter, *adv. s comp. i sup.* [tenuis] 1) *tanko, fino,* alutae t. confectae; *tp. priprosto, jednostavno,* disserere; tenuius tractari. 2) *(Ter.) siromašno, ubogo, siromaški, oskudno,* rem gerere; *tp. kojekako, na brzu ruku, površno,* colligere argumenta; tenuissime aestimare.

* **tĕnuo,** 1. [tenuis] 1) *tanjiti, otanjiti, mršavim činiti, činim omršavjeti*

-*spasti s mesa*, aëra; se in undas, *vodom se pretvoriti*; armenta macie; corpus teneratum, *omršavjelo; u Hor. sat.* 2, 4, 51. 52. nocturnâ, si quid crassi est, tenuabitur aurâ, *ublažiti će se itd.*; * *takodjer sûziti, stezati*, vocis via est tenuata. *2) tp. a)* * *umanjiti, slabiti*, * *smanjiti*, vires, famam; magna modis parvis. *b) s puno nježne dražesti presti (o erot. pjesniku)* carmen, *jedn. Prop.* 3, 1, 5.

tĕnŭs, *n.* [τείνω] *upr. subst. (Plaut.) napet konopac, obič. acc. kao praep. s abl. i gen., do, tja-, sve do (ne dalje nego do; sr.* usque, ad), Tauro t. regnare eum jusserunt, *samo do T.*; * summo t. attigit ore, *samo ustnami itd.*; Corcyrae t.; * crurum t.; *na pose* gladiatorum munus dare vulneribus t., *samo do ranâ*; verbo t., *samo po rieči, samo riečmi (opp. u istinu)*; *(Tac.)* nomine t., *sve do imena, pače i ime*; * poti faece t. cadi, *do dna*; hac-tenus, eatenus, qua-tenus, quadam-t. *gl.* hac-tenus, ea-tenus etc.

Tēōs (Teus), i, *f.* [Τέως] *grad na žalu jonskom, rodno mjesto pjesnika Anakreonta. Odt.* * **Tēïus**, *adj. tejski = Anakreontov, anakreontski; subst.* **Tēji**, *m. Tejani.*

tĕpĕ-făcio, etc. 3. *mlačiti, ugrijati, grijati*, sol t. solum; mollitur tepefactus et tabescit humus; * ferrum, *otopiti-, omastiti krvlju.*

tĕpeo, ui, — 2. *1) mlačan-, topao biti*, * hiems; * tepens sol; * aurae; * Zephyri; * surgente sole ad eum, quo vespertina t. regio = *od iztoka do toploga zapada. 2) tp.* * t. alqo, *zaljubljen biti (o djevicah, slabije od* caleo, *što se rabi o mladičih).*

tĕpesco, pui, — 3. [tepeo] *mlačan bivati, umlačiti se*, mare; * ferrum in pulmone; * nostra aqua.

† **tĕpĭde**, *adv. s comp.* [tepidus] *mlako, mlačno.*

tĕpĭdus, *adj.* [tepeo] *mlak, ponješto topao, hladan*, * jus, *poluhladna juha, -čorba*; * sol; * bruma; † cubiculum tepidissimum; * tectum; * tepido aggere terrae; * locus tepida caede recens, *jošte toplo mjesto ubojstva*; * tepidum *(adv.)* qui spirat; *pokudno*, * *ohladnio*, focus, rogus, *utrnula.*

tĕpor, ōris, *m.* [tepeo] *1) mlakost, umjerena toplota*, solis; maris; uvae; * modicus; † vernus; * *pl. vrućica. 2) (Tac.) u zlu sm., hladnoća kupala, u pril., mlitavost opisa*; *pl.* tepores, *vinska para*, nocturni, *Hor. ep.* 1, 18, 92. 93.

tĕr, *adv. num.* [tres] *1) tri puta, tri krat*; * t. deni, * t. centum; * t. centum milia; * terni t. *2) meton.*, * *više puta*, ter et quater, ter quaterque; bis terve bonus, *koji više puta uspije pokojim stihom*; * = *pre-, vrlo*, t. felix, *presretan*; t. amplus; felix t. et amplius; * o terque quaterque beati!

ter-dĕcies (-deciens), *adv. num. trinaest puta.*

tĕrĕbinthus, i, *f.* [τερέβινθος] *terebinat, smrdelj* (pistacia terebinthus *Linn.*), *drvo, Virg.*

tĕrĕbro, 1. [terebra, *svrdao*] *1) provrtati, probušiti, probosti*; † malum *(jabuku)* digito; * latebras uteri *(o drvenom trojskom konju)*; * lumen *(oko)* telo acuto. *2) (Plaut.) tp. vrtati koga, nastojat za se predobiti ga.*

tĕrēdo, ĭnis, *f.* [τερηδών] *drvotok, drvotočac (crv), Ov.*

Tĕrentius, *ime plemena* (gens) *rimskoga*; *1)* Gajus T. Varro, *consul i vojvoda g. 216. pr. Is. u bitci kod Cannâ. 2)* Marcus T. Varro, *glasovit grammatik i izpitatelj starožitnosti za Ciceronova doba. 3)* Publius T. Afer, *pisac komoedijâ, oko g. 170. pr. Is. Odt.* **-tius**, *i* **-tiānus**, *adj. Terentijev.*

Tĕrentus (-os), i, *f. mjesto na* Campus Martius, *gdje su se slavili* ludi saeculares, *Ov. Odt.* **Terentīnus**, *adj. terentski.*

tĕres, ĕtis, *adj. s comp.* [*srodno s* tero] *1) dugoljasto okrugao, obao*, stipes; hastile; * mucro; * fusus; * gemma; *prenes. (Hor.)* sapiens t. atque rotundus, *ugladjen i od komada, t. j., koji si ne tare glave za zemaljskimi stvarmi*; *vitak, zaobljen, oblast, pun, čvrst, jak*, * puer; * digiti; * sura; † membra; * plagae, *dobro pletene mreže, -zamke, guste. 2) tp. ukusan, fin*, aures, *tanke*; oratio.

Tēreus, ĕi *ili* ĕos, *m.* [Τηρεύς] *kralj u Thraciji (gl.* Procne, Philomela), *Virg. Ov.*

ter-gĕmĭnus *gl.* trigeminus.

tergeo, si, sum, 2. *(redje)* **tergo**, — 3. *obrisati, otrti, sušiti, osušiti, čistiti, laštiti*, arma; *absl.*, * mensam mentae tersere virentes; * leves clipeos et spicula lucida; * palatum pavone, *dražiti, žegetati.*

Tergestīni, ōrum, *m. stanovnici grada* Tergeste *(Trst) u Istri, Tršćani.*

tergĭversātio, ōnis, *f.* [tergiversor] *kraćenje, nehoćenje, krzmanje, oklievanje, ustručavanje*, mora et t.

tergĭ-versor, *dep.* 1. [tergum-verto] *(upr. okrenuti komu ledja) ustručavati se, kratiti se, ne htjeti, krzmati, izpričavati se, obraćati se*, non incallide; quid tergiversamur, Epicure?

tergum, i, *n. 1) ledja, hrbat (u perpendicularnom položaju i kao stražnja strana stvora; sr.* dorsum), a t., *ostrag, od zada*; post t., *za ledji, za sobom, ostrag*, post t. clamore audito; neque post t. hostem relinquere volebat etc.; post t. hostium legionem ostenderunt; clamor, qui post t. pugnantibus exstitit; ne — nostros post t. adorirentur; *takodjer na ledja*, unam *(sc.* peram) post t. dedit, *uprti, Phaedr.*; vertere, convertere, dare terga, *udariti u bieg, okrenuti ledja, dati pleći*, * terga praebere fugae, *bježati*; *no* * praebere terga Phoebo, *sunčati se*; terga dare hosti, *pred neprijateljem bježati, Liv.*; * terga dare *takodjer = podleći pod teretom*; terga caedere, *po ledjih biti (tući)*; † terga fugientium fodere; tergo ac capite puniri, *šibaju koga i odsieku mu glavu*; equites tergo inhaerebant, *bijahu za vratom*; † haerere in tergis, † in tergis fugientium, *za petami*; *(Curt.* 6, 3, 9.) simul terga *(naš bieg)* viderint, sequentur. *2) tp. a) začelje, stražnja strana, zaledje*, ad terga collis; * quae terga obverterit axi. *b)* * *površje*, aquae. *c)* * (= tergus) *koža*, t. taurinum. *Po tom* * *predmet od kože, n. p. štit, mješina, ručni bubnjić*, caestus. *d)* * *navlaka, pokrivalo*, clipei. *e)* * *meton., tielo, glava, komad*, centum t. suum; t. suis sordida, *but (šunka).*

tergus, ŏris, *n. 1)* * † *hrbat, pleće*; * de tergore (suis), *od sušena (udjena) buta*; * juvenci. *2)* * *debela koža (životinje; sr.* cutis), deripere terga; septem taurorum tergora, *štit od sedam redova govedje kože.*

Tĕrīna, ae, *f. grad u Bruttiju; adj.* **-naeus**, *terinski.*

termes, ĭtis, *m. (riedko) odrezana grančica*, olivae, *mladica masline, Hor. epod.* 16, 45.

Termĭnālia, ium, *n.* [terminus] *svetkovina boga medjaša* (Terminu) *slavljena 23. februara, terminje.*

termĭnātio, ōnis, *f.* [termino] *odredjivanje medje, samo tp. a) omedjujuća odredba, omedjivanje*, rerum expetendarum; t. *(sud)* aurium. *b) konac-, zaglavak, završetak periode* = clausula, ordo (verborum) alias alia terminatione concluditur, *jedn. Cic. or.* 59, 200.

termĭno, 1. [terminus] *1) omedjašiti, omedjiti, obilježiti*, fines vestri imperii; fana; agrum publicum a privato; immensa planities, ut subjectos campos t. oculis haud facile queas, *pregledati*; stomachus palato extremo terminatur, *dosiže do itd. 2) tp. a) omedjiti, stezati*, quibus regionibus vitae spatium circumscriptum est, iisdem omnes cogitationes t. suas; sonos paucis literarum notis; gloriam suam; * famam astris; *(Just.)* oblivione terminari; *zaboraviti se. b) razsudjivati, odredjivati*, bona voluptate, mala dolore terminavit, *postavi dobro u nasladu, uztvrdi, da sastoji dobro u itd.*; *(Just.)* modum magnitudinis. *c) zaključiti, završiti, dokončati, zaglaviti*, bellum; orationem; oratio terminata *(mj.* numerose terminata), *skladno završen.*

termĭnus, i, *m. 1) medja, granica, medjaš, mednjik (kojim se odredjuje gdje da što prestane; sr.* finis, limes), possessionum termini; templi; † terminos urbis propagare; *(Hor.)* revellere agri terminos et ultra limites salire; * *medja, granica u obće; personif., bog medje*; *(Curt.)* Herculis et Liberi patris termini, *granica Indije. 2) tp. a) granica, medja, cilj, svrha*, fines et quasi t. diligendi; oratoris facultatem ingenii sui terminis describere; jus terminis circumscribere, *odrediti*; certos fines terminosque constituere; † sibi terminum constituere; † gloriae; † adversus cupiditates; † regni; † mundi; † ultimus rerum humanarum; † t. ponere vitae. *b) kraj, konac, svrha*, contentionum; vitae; * angusti t. aevi; * si — hic t. *(tumaranju Aenejinu)* haeret; * stabilis rerum, *nepromjenljiva izpuna sudbine.*

terni, ae, a, *adj. num. kao pravi distr. (sr.* trini) [ter] *1) po tri, svaki po tri*, singulas binae ac t. naves circumsteterant; turres cum t. tabulatis erigebat; t. milia; * t. ter cyathi; *(Hor. sat.* 2, 4, 76.) milia t., *oznaku velike svote*; * *u sing.* terno ordine. *2)* * *trojica ujedno, i u obće tri.*

tĕro, trīvi, *(sync.* * tristi), trītum, 3. [τείρω] *1) trti, (Ter.)* oculos, *oči si trti, rutiti*; * dentes in stipite; * labellum calamo = *svirati na frulu*; * manum labore, *priučiti poslu, ukriepiti*; * t. calcem = *stići koga u biegu. 2) Na pose a) iztrti, iztrošiti, izlizati, uharati, habati i slič.*, * via trita rotis; * papaver tritum, *satrt, stučen*; purpura, quae teritur *(koja se nosi)*, absumitur *(uhaba se)*; * trita *(vetho)* vestis; * ferrum, *otupiti*; * altera aetas teritur bellis civilibus, *propada-, gine u itd.; u pril. (Aurel. Vict.)* t. omne jus fasque parricidio, *rek bi nogama gaziti. b)* * *vrieći, ovrieći (vršem), vršiti*, * culmos; * milia frumenti tua triverit area centum *sc.* modiûm; * area dum messes teret; * bis frugibus area trita est, *o dvojoj žetvi. c)* * *gladiti, laštiti*, oculos, *Plaut. d) točiti, tokariti, takati*, * radios rotis. *c) više puta stupiti na put, polaziti, ići-, voziti se po, utirati*, * viam; * iter; * angustum iter *(o mravih)*; * Appiam, *gaziti*, mannis; * mea nocturnis trita fenestra dolis. *3) tp. a)* † *često rukama trti, -rabiti*, catillum Euandri manibus tritum; * quod legeret tereretque viritim publicus usus. *b) u govoru često rabiti, uobičajiti, u običaj uvesti*, verbum; nomina consuetudo diuturna. *c) satrti, izmučiti, umoriti*, se in opere longinquo; plebem in armis; † in foro verisque litibus teri. *d) o vremenu, trti, provoditi, često pokudno = vrieme gubiti, trošiti, tratiti*, tempus; diem; aetatem in rebus inutilibus; * aevum ferro, *pod oružjem*; † dies rerum verbis.

terra, ae, *f. 1) zemlja kao tvar i počelo (opp. nebo, more, zrak itd.; sr.* tellus), *tlo, zemlja*, t. in mundo sita est; de terra saxa tollere; terrae motus, *potres, trešnja*; * terrae procumbere; terrâ, *kopnom*, iter Brundisium terrâ petere; terra eodem pergit; † terrâ marique, *(riedko)* mari terraque, et mari et terrâ; * terrae marisque casus; a terra, *s kopna*; * ad terram, *u zemlju, prema kopnu*; * quidquid sub *(u)* terra est; * in terris, *u podzemnom svietu*; * sub terras ire, *u podzemni sviet*; terram intueri, *oboriti oči*; terram alcui injicere; manibus sagulisque t. exhaurire; aliae in terram infodiebantur; terrâ atque aggere; varia terrarum genera; conjectus terrae; aquam et terram petere, † postulare *gl.* aqua; * terram *(prah)* spuere; terrae filius, *sin zemlje, nepoznat čovjek*; *personif.*, *kao božica*, Terra; pl. terrae solutae, *rahla z.*; * argento, avaris abdito terris. *2) pojedina zemlja, kraj, okolica, priedjel*, in alias ea t., t. Italia, Gallia, Germiniorum; abire in alias t.; omni t. earum regionum prohibebatur; * in terra domibus negata; *pojedine zemlje ukupno, sviet, zemlja*, has t. incolentes; orbis terrarum, *sviet*; do mundi ac terrarum (= orbis t.) magnitudine; duorum opulentissimorum in terris populorum; populus princeps omnium t.; in terris esse neminem; ubi terrarum *(za boga)* sumus; ubicunque, quo terrarum; *(Hor.)* esse, vivere in terris, *jošte živjeti, -biti u životu*; * terrarum dominos evehit ad deos; * cuncta terrarum subacta; * t. alio calentes sole; * tenente Caesare terras; * solvent formidine terras; * *takodjer* * *sviet, ljudi.*

terrēnus, *adj.* [terra] *1) zemljan, od zemlje*, tumulus; collis; genus; campus; *subst.* **-num**, i, *n. zemlja, njiva*, herbidum; qua terrena erant. *2) zemaljski, na ili u zemlji, pozemni, kopnen*, * hiatus; bestiae; commoda; * Bellerophontes; * eques, *smrtan*, * numina, *podzemna.*

terreo, ui, ĭtum, 2. *1) (u)strašiti, (po)plašiti, natjerati koga u strah*, alqm; urbem caede incendiisque; hostem tormentis sagittariisque

et funditoribus eminus; alqm mortis minis; judiciis adversarios minaciter; suae quemque malae cogitationes; terreri Furiarum taedis ardentibus; (Sall. Liv.) territus animi (u. s.); * alqm voce minaci, * vultu, sa ne, da (ponajv. s indic. futuri), (Liv.) Samnites maxime territi, ne ab altero exercitu opprimerentur; (Hor.) terruit gentes, ne etc.; absl. (Liv.) ultro territuri succlamationibus; (Tac.) terrent enim trepidantve, prout sonuit acies, pavebant terrebantque; (Sall.) pars territos confirmare. 2) praegn. a) * plašiti, uplašiti, plašeć goniti, aves sonitu; volucres; feras; profugam per totam urbem; audacem fugat hoc terretque poëtam, t. j. ne da mu, da piše za pozorište; t. ambustus Phaëthon avaras spes. b) (riedko) zastrašiti, sa ne, quominus.

terrester, ili **-stris,** stris, e, adj. [terra] na zemlji-, kopnu nalazeći se, zemaljski, pozemni, kopnen, svjetski, (sr. terrenus), animantium genus; res, copiae; exercitus; praesidia; proelium; t. navalesque pugnae; archipirata; † clades; † iter; (Plaut.) cena, od plodinâ; subst. terestria, n. sve što živi na zemlji, svi zemaljski stvorovi, Hor. sat. 2, 6, 93.

terreus, adj. [terra] (riedko) zemljan, od zemlje, * progenies.

terrĭbĭlis, adj. [terreo] strašan, užasan, mors t. est iis etc.; majora ac terribiliora afferre.

terrĭcŭla, ōrum, n. [terreo] strašilo, strahovi, tribuniciae potestatis; nullis t., Liv.

* **terrĭfĭco,** 1. [terrificus] uplašiti, pre-, zastrašiti, animos.

* **terrĭfĭcus,** adj. [terreo i facio] strašeći, strašan.

* **terrĭgĕna,** ae, comm. [terra-gigno] od zemlje rodjen, zemljorodjeni, a) o ljudih, koji su po priči nastali od zmijinjih zubi, što ih posijaše Jason i Cadmus. b) o pužu.

terrĭpăvium, -pŭdium gl. tripudium.

terrĭto, 1. [intens. od terreo] strahovati, strašiti, alqm metu; horum supplicio (pretnjom smrti) dubitantes; * magnas urbes; * coelum armis; * alqm bello; absl.

terrĭtōrium, ii, n. [terra] zemljište kojega grada, coloniae; (Eutr.) urbis.

terror, ōris, m. [terreo] strah, alcjs rei, od čega; t. externus, od izvanjskih neprijatelja; peregrinus; servilis, od robova; ejusdem (Periclis) vim dicendi terroremque (strahovitu silu govora) timuerunt; in terrore esse; alcui esse terrori; † praecipue obscuritas terrori erat, zadavaše st.; terrorem alcui afferre, inferre, injicere, incutere, zadavati s., terrorem sui facere; alqm in terrorem conjicere, natjerati u . .; terrorem habere ab alqo ili ab alqa re, biti u strahu radi čega itd., Liv.; magnis t. vexari (o sudbenom progonstvu), Nep.; po tom i uzrok straha, strašilo, strah, duos t. hujus imperii, Carthaginem Numantiamque delevit; unicus quondam Graeciae t. (o gradu Persepolis), Curt.; jacĕre terrores, strašne rieči; (Hor.) terrores falsi, magici.

tersus, adj. [partic. od tergeo] otrt, obrisan, 1) * čist, opran, pristao, mulier, Plaut.; plantae. 2) † tp. fin, uljudan, pristojan, pristao, krasan, opus; t. atque elegans auctor Tibullus; multo tersior Horatius.

tertia-dĕcĭmāni, ōrum, m. vojnici trinaeste legije jedn. Tac. hist. 3, 27.

tertiānus, adj. [tertius] spadajući na trećega, febris, trećača ili prezdana groznica; (Tac.) tertiani, trećaci, vojnici treće legije.

tertio, adv. num. [tertius] 1) (tertium) po treći put. 2) treće, trećom, jedn. Caes. b. c. 3, 43, 4.

tertius, adj. num. ord. [ter] treći, t. Saturnalia, treći dan saturnalijâ; pars tertia, tertiae partes ili samo tertiae gl. pars i secundus; tertio quoque verbo; * t. ortus lunae, srp mjeseca, kako se vidi trećega dana iza mladja (miene); * hic t. December = ovo je treća godina; * t. succedant, pridodaj jošte treću tisuću (talenata); * t. e nobis, jedan od nas trojice; * ab Jove t. Ajax, treće koljeno, praunuk Jovljev; * numina t. = podzemni bogovi; * t. regna = podzemni sviet.

tertius-dĕcĭmus, adj. num. ord. trinaesti.

tĕruncius, ii, m. [ter-uncia] tri dvanaestine assa (as) i u obće cjeline, podieljene na dvanaest dielova, četvrt (f.), četvrtina; posl. ne teruncius quidem, niti pare (novčića), (Plaut.) neque ridiculos jam terruncii faciunt, ne boli ih glava za itd.; o baštini, četvrti dio, Curius facit me ex teruncio sc. heredem.

ter-vĕnĕfĭca, ae, f. **-us,** i, m. upr. trostruka otrovnica, trostruki otrovnik, velika vještica, obješenjak, Plaut.

tesca ili **tesqua,** ōrum, n. pusta mjesta, pustare, stepe, (Hor.) t. deserta et inhospita.

tesselātus, adj. [tessella, dem. od tessera] kockast, pavimentum, pôd od mosaika, jedn. Suet. Caes. 46.

tessĕra, ae, f. [od τέσσαρες, -α] četverouglato tielo, odt. a) kocka za igru sa šest označenih licâ (sr. talus), tesseras jacere; (Ter.) tesseris ludere; in tesserarum prospero jactu, Liv. b) znak, znamenka, marka, drvena daščica s napisom, kao znakom, Just.; na pose daščica, na kojoj je bila lozinka, lozinka, parola, ratni znak, * it bello tessera signum, Virg. Aen. 7, 637.; budući da se je pak na daščicah s lozinkami i zapovied pojedinim odjelom vojnikâ izdavala, to znači tessera i zapovied uz lozinku vojnikom izdana, naputak, (Liv.) omnibus tesseram dari jubet, armati convenirent, uz lozinku zapovjedi svim itd.; tesserâ datâ incolumes reverti, kad se je razglasilo, obredav lozinkom, da itd.; t. dari jubet, ut etc. c) t. hospitalis, znak, znamenka, po kojoj su se pobratimi (gosti, hospites) upoznavali, obično daščica ili komadić drva od kojega je svaki polovinu imao; confringere t. (Plaut.) = pobratimstvo prekinuti. d) † daščica, na koju se je žitak ili novac dobivao, znamenka, marka, frumentaria, nummaria.

tessĕrārius, ii, m. koji predaje lozinku dalje, primiv ju od vodje, znakonoša, Tac.

tessĕrŭla, ae. f. [dem. od tessera] (predcl.) četverouglat kamečak, kockica, kojom se pôd taracao, Lucil. u Cic. or. 44, 149.

testa, ae, f. [možda = tosta] od zemlje (gline) pečeno, 1) opeka; pl. = pljeskanje dlanì (kao opekami) Suet. Ner. 20. 2) zemljana posuda, lonac, vrč, ploska, žara, svjetiljka, uljenica (sr. amphora), * vinum Graecâ t. conditum; * t. ardente; * posl., quo semel est imbuta recens servabit odorem t. diu; * pia, obzirom na sadržinu = vino. 3) criep, * testa parem fecit; * ingentis pondere testae; na pose = ὄστρακον, criep, kojim se je glasovalo u Grkâ, testarum suffragia (grčk. ὀστρακισμός; sr. suffragium), Nep. 4) ljuska (u životinjâ), ljuštura. Odt. a) (Hor.) korepnjak, ljušturnjak (životinja). b) * kora, lubrica t. = led.

† **testāceus,** adj. [testa] opečan, criepan, opus, od opeke.

testāmentārius, adj. [testamentum] 1) oporučni, ob oporukah. 2) subst. **-ius,** ii, m. pisac i podmetnik krive oporuke (sr. falsarius).

testāmentum, i, n. [testor] oporuka, posljednja volja, facere, conscribere t.; testamenti factionem habere; obsignare, mutare, rumpere, irritum facere t.; t. subjicere ili supponere; (Hor.) testamenta resignare; testamento alqd cavere, odrediti; hereditas, quae venerat testamento; testamento alqm adoptare, heredem instituere, scribere; (Just.) regnum testamento legare.

testātio, ōnis, f. [testor] pozivanje na svjedočanstvo, prizivanje na svjedočenje, inter foederum ruptorum testationem, jedn. Liv. 8, 6, 3.

† **testātor,** ōris, m. [testor] oporučitelj.

testātus, adj. s comp. [partic. od testor; sr. testor 1)] dokazan, očevidan, očit, jasan, što se ne može tajiti, haec t. sunt atque illustria; res clara et t.; ejus devotionis quo testatior esset memoria; res multorum oculis esset testatior; ut testatum esse velim; † quo notior testatiorque virtus ejus esset; † quo testatior esset poena improborum; * Herculis t. ore labores referre.

testĭfĭcātio, ōnis, f. [testificor] 1) posvjedočenje, dokaz po svjedocih itd., dokazivanje, constatovanje stvari, ut contra hoc crimen, si quando opus esset, hac videlicet testificatione uteretur; illorum confessionem, t. suam (od njega naredjeno posvjedočenje izjavâ), tabellas sibi nullo adjumento fore; testificationes, seductiones testium. 2) u obće posvjedočenje, očitovanje, izjava, dokaz, officiorum; repudiatae legionis.

testĭfĭcor, dep. 1. [testis-facio] 1) posvjedočiti svojom izjavom, svjedokom biti čemu, svjedočiti, s acc. c. inf.; quid dixerim; absl. 2) u obće izjaviti, očitovati, posvjedočiti, amorem; partic. perf. pass., testificata tua voluntas. 3) (Cael. u Cic. ep.) pozvati koga za svjedoka, deos hominesque; * deam; * numen aquae Stygiae.

testĭmōnium, ii, n. [testis] 1) svjedočanstvo (pred sudom ili u obće, ustmeno ili pismeno), svjedočba, dicere; † reddere; alcui dare, impertire; t. dicere (svjedočiti) contra alqm, virtuti debitum t. recusare; (Phaedr.) ovis damnata falso t.; dicere pro testimonio, kao svjedok izjaviti; (Ter.) neque testimonii dictio (právo biti svjedokom) est; legite testimonia testium; ad ephoros sibi testimonium daret. 2) u obće dokaz, svjedočba, verba testimonio sunt; ejus rei testimonium esse, quod etc.; laboris sui periculique testimonium afferre; testimonia vitae moderatae proferre; † t. senatus, mnienje-, mišljenje senata.

1. **testis,** is, comm. svjedok, svjedokinja na sudu, u obće koji-, koja što posvjedočiti može ili posvjedočava, testes dare, edere, proferre, adhibere, t. excitare ab inferis; sine testibus et arbitris; teste alqo, testibus uti; testem citare in hanc rem totam Siciliam; harum rerum omnium auctores testesque producere; (Ter.) testes faciet ilico, vendidisse me, na skoro će svjedoke pribaviti, da itd.; * facere alqm testem; mearum ineptiarum t. et spectator, virtutis spectator et t.; nemini possum studii erga te t. esse; Pompejus mihi t. de voluntate Caesaris est; testes sunt rationes civitatum; * testis (est) Metaurum flumen et Hasdrubal devictus et pulcher — ille dies; * t. mearum centimanus Gyes sententiarum; * vulnera (sunt) testes; † adversus alqm; † scelesti animi; † indignationis; * lunamque rubentem, ne foret his t., etc.; † inducta teste in senatu; * teste deâ; hoc memoriâ patrum teste dicimus, Cic. Brut. 27, 103.

2. **testis,** is, m. (pl.) mudo, Plaut. Hor.

testor, dep. 1. [testis] 1) trans. posvjedočiti, kao svjedok izjaviti, u obće uvjeravati, dokazati, očitovati, testatus, quae praestitisset; testandi causâ publicum agrum esse; * testere licet; utraeque vim t.; auctoritatem hujus indicii monumentis publicis; pass. (Liv.) testata est voce praeconis libertas Argivorum; * Trojana tempora, da je već u doba trojskoga rata živio; * campus sepulchris impia proelia t. 2) svjedočiti kim ili čim, za svjedoka (po)zvati, omnes deos, i sa acc. c. inf.; deos hominesque; deos immortales de suo scelere; cives; foedera rupta; uniuscujusque indulgentiam in suos; quod satis esset ad testandam omnium memoriam; hoc vos t.; * Jovem et foederis aras; * ignes et numina; * multa Jovem. 2) intrans. očitovati posljednju volju, oporuku praviti ili pisati, de filii pupilli re; in testando; * tabulae testatae, oporuka.

testŭ, indecl., n. [možda = tostu; sr. testa] (predcl. i pjesn.) zemljana posuda.

testūdĭneus, adj. [testudo] 1) željven, kornjačni, od željve, gradus, Plaut. 2) željvinom ukrašen, -obložen, lyra.

testūdo, ĭnis, f. [testa] 1) željva, kornjača. 2) * željvin criep, željvina, kojom se je ukrašivalo pokućtvo, varii testudine postes; testudine culti (obloženi) thalami. 3) * (radi podobe) svako svedeno glasbilo na strune ili žice, lutnja, cithara; svedena dvorana; pavillon; * svod, templi. 4) milit. t. t., a) drveni krov ili zaklon, pod kojim su se obsjednici zaklanjali, kad su radili ili kad su se sa zidoderom primicali (aries) zidovom (sr. pluteus, vinea, musculus); antecedebat t. pedum LX aequandi loci causâ facta item ex fortissimis lignis, convoluta omnibus rebus, quibus ignis jactus et lapides defendi possent; agger, plutei, t., turris, tormenta; testudines agere. b) krov od štitova, štitni krov, što ga vojnici načiniše, držeći si štitove nad glavami.

testŭla, ae, f. [dem. ad testa] ostrakisam (sûd, na kojem se criepom glasovalo) jedn. Nep. Arist. 1, 2.; sr. testa 3).

tĕter (taet.), *adj. s comp. i sup. grd, gadan, ružan, mrzak, grozan, strašan, sramotan, gnusan (od čega se grsti; sr.* foedus, deformis, turpis), *za vanjska ćutila ili za nutarnje čuvstvo,* spectaculum; tenebrae; odor; *(Cael. u Cic. ep.)* teterrima hiems; * cruor; *(Hor. sat.* 1, 5, 7.) aqua *(gdje se po dobrih rukopisih sada čita* deterrima); * spiritus; homo; tetrior hostis; facinus; legatio; luctatio; sententia teterrima; tyrannus, quo neque tetrius neque foedius nec dis hominibusque invisius animal ullum cogitari potest; teterrimus in alqm; * t. libido; * discordia; * causa teterrima.

Tēthys, ўos, *f.* [Τηθύς] *Tethyja, morska božica, supruga Oceanova, mati riečkih bogova i morskih nympha, Virg. Ov.; * more.*

tĕtrădrachmum, i, *n.* [τετράδραχμον] *grčki srebrni novac od četiri drachme.*

tĕtrao, ōnis, *m.* [τετράων] *tetrieb* (tetrao urogallus, der Auerhahn), *Suet.*

tĕtrarches, ae, *m* [τετράρχης] *knez, koji vlada četvrtim dielom zemlje, tetrarch, po tom u obće naslov omanjih knezova.*

tĕtrarchia, ae, *f.* [τετραρχία] *zemlja tetrarchova, tetrarchija.*

tētre (taetre), *adv. s * comp. i sup.* [teter] *grdo, ružno, mrzko, gadno, gnusno.*

tĕtrĭcus, *adj.* [teter] *mrk, strog, oštar, ozbiljan, neprijatan, neprijazan (više po naravi nego li hotimice; sr.* difficilis, morosus, tristis), * domitor; *(Liv.)* disciplina Sabinorum. *Navlast. (Virg.)* **Tetrica** *sc.* rupes, *brdo u sabinskoj zemlji.*

tĕtŭli etc. *gl.* fero.

Teucer, *-crus, cri, *m.* [Τεῦκρος] *1) sin boga rieke Skamandra i zet Dardana, prvi kralj trojski. a)* * **Teucri,** ōrum, *m. Trojani;* * **Teucria,** ae, *f. Troada* (Troas); * *adj.* **Teucrus** = *trojski. b)* **Teucris,** ĭdis, *f. nepravo ime bogate glavničarke u Cic. Att.* 1, 12, 1. 13. 6. *2) sin Telamona, kralja salaminskoga, polubrat Ajantov* (Ajax).

* **Teuthrantēus,** *adj.* [Τευθράντειος] *Teuthrantov, teuthrantski (što se tiče Teuthranta* (Teuthras), *kralja u Mysiji) = mysijski; takodjer* * **Teuthrantius** = *mysijski,* turba, *o kćerih Thespija, sina Teuthrantova;* regna, *Teuthrantovo.*

Teuthras, antis, *m.* [Τεύθρας] *1) rieka u Campaniji, Prop. 2) jedan vojnik Turnov, Virg.*

Teutoburgiensis saltus, *dubrava u današnjem Lippe-Detmoldu, jedn. Tac. ann.* 1, 60.

Teutŏni, ōrum *ili* **-nes,** num, *m. germansko pleme. Odt.* * **-nĭcus,** *adj. teutonski.*

texo, xui, xtum, 3. *1) tkati,* telam, *Ter.; u pril.,* ea tela texitur, *o tom se snuje;* tegumenta texta aut suta; * quas (vestes) femina texuit; * lacernam; *o pauku,* quasi rete; * texens aranea telam; *u pril.,* * quod tua texuerant scripta, retexit opus, *razori ono, što tvoji spisi u meni stvoriše, tvoju utjehu. 2) tp. kao tkanjem sastaviti, splesti, sgraditi, dogotoviti, pripraviti,* epistolas quotidianis verbis; *(Liv.)* tabernacula arundine texta; *(vrlo dvojbeno)* Paulus in medio foro basilicam jam paene texuit iisdem antiquis columnis, *Cic. Att.* 3, 16, 8. *(po svoj prilici treba po Klotzu mj.* texuit *čitati* erexerat); * piscinam; * floribus horrea; * naves robore; * fugas et proelia ludo; * crates; * rosam, *vience od ružâ viti;* * umbras; * parietibus textum caecis iter.

textĭlis, *adj.* [texo] *tkan, petljan,* stragulum; * pestis, *Nesovom* (Nessus) *krvi okvašeno otrovno odielo; subst.* **textĭle,** is, *n. tkano, tkanina, odielo, pokrivalo i slič.; takodjer pl.; u Cic. Verr.* 4, 1, 1. *po svoj prilici zlatom izvezeni sagovi s utkanimi likovi.*

textor, ōris, *m.* [texo] *tkalac, Plaut. Hor.*

textrīnum, i, *n.* [texo] *tkaonica, krosnište.*

* **textum,** i, *n.* [*partic. od* texo] *tkanina, tkanje, pletenina.*

* **textūra,** ae, *f.* [texo] *tkanje, tkanina,* t. Minervae.

Thabēna, ae, *f. grad u Nubiji.* **Thabēnenses,** ium, *m. Thabenci, pisac b. Afr.* 77.

Thāis, ĭdis, *f.* [Θαΐς] *a) milostnica (bludnica) u Athenah, Prop. Curt. b) ženska osoba u Terentijevu Eunuchu.*

Thala, ae, *f. grad u Numidiji.*

thălămēgus, i, *f.* [θαλαμηγός *sc.* ναῦς] *aegypatski brod sa sobami, gondola, jedn. Suet. Caes.* 52.

* **thălămus,** i, *m.* [θάλαμος] *unutarnja soba, stan u nutarnjosti kuće,* pars secreta domus ebore et testudine cultos tres habuit th.; marmoreus th. *Na pose a) ložnica, spavaća soba, odt. α) bračna postelja,* si non pertaesum thalami taedaeque fuisset *(sr.* taeda); cum Menelaëo surgeret e thalamo. *β) brak, ženitba,* vita expers thalami, *nebračan, djevičanski, djevojački;* concipere thalamos alieni orbis; th. ne desere pactos, *svoje zaručnice, nevjeste. b) u obće soba, odaja,* reginam thalamo cunctantem; thalamo sub fluminis alto; *boravište, stan, obitavalište,* Eumenidum; ubi jam thalamis se composuerunt *(o pčelah), stanice.*

thălassĭcus, *adj.* [θαλασσικός] *(Plaut.) morski,* color; ornatus, *mornarska nošnja.*

Thălēs, ētis *i* is, *m.* [Θαλῆς] *philosoph iz grada* Miletus, *jedan od sedmorice mudraca, ravnatelj ionske škole.*

Thălīa, ae, *f.* [Θάλεια] *1) Musa komoedije, Virg. 2) jedna morska nympha, Virg.*

Thăliarchus, i, *m.* [Θαλίαρχος *koji gostbu počima ili pripravlja*] *izmišljeno ime mlada prijatelja Horatijeva, Hor.*

Thămўras, ae, *m.* [Θαμύρας] *thrački pjevač, Prop.*

Thapsus, i, *f.* [Θάψος] *1) poluotok i grad na Siciliji, Virg. Ov. 2) grad u Africi, na glasu s pobjede Caesarove nad Pompejevci. Odt.* **Thapsĭtāni,** ōrum, m. *Thapšani, pisac b. Afr.*

Thăsos *ili* **-us** (Thass.), i, *f.* [Θάσος] *otok aegejskoga mora na obali thračkoj. Odt.* * **-sius,** *adj. thasski; subst.* **-sii,** ōrum, *m. Thašani.*

Thaumas, antis, *m.* [Θαύμας] *sin Ponta i Gaeje* (Gaea), *otac Iridin* (Iris). *Odt. 1)* * **Thaumantēus,** *adj. Thaumantov,* virgo = Iris. *2)* * **-tias,** ădis *ili* * **-tis,** ĭdis, *f. kći Thaumantova* = Iris.

theātrālis, *adj.* [theatrum] *kazalištni, pozorištni,* sessus; operae th., th. operae corollarium *gl.* opera b).

theātrum, i, *n.* [θέατρον] *1) kazalište, pozorište, theatar;* * *gledalište za javne borbe.*

2) = gledaoci, kazalištno obćinstvo, tota th. reclamant. *Odt. gledaoci, skupština u obće,* senatus consultum frequentissimo th. (populi) comprobatum; * spissis th. *(skupštini slušateljstva i sudaca umjetnosti)* recitare scripta. *3) tp. pozorište-, djelokrug za javne poslove,* ingenii; nullum th. virtuti conscientia majus; th. magnum habet ista provincia; † in theatro terrarum orbis esse me credam.

Thēbae, ārum, *f.* [Θῆβαι] *1) drevni glavni grad Boeotije, rodno mjesto pjesnika* Pindarus. *2)* Th. Phthiae, *grad u Thessaliji, kašnje nazvan* Philippopolis. *3) grad u Mysiji, rodište Andromachino* (Andromache), *Ov. Ondje takodjer* **Thebes campus** [Θήβης πεδίον] *okolica južno gori Ida, Liv. Odt. a)* * **Thēbāis,** ĭdis, *f. adj. thebski, α) rodom iz mysijskih Thebâ,* Th. est Andromache. *β) iz boeotskih Theba, subst.* Thebaides, *Thebljanke, Ov. met.* 6, 163. *b)* **Thēbānus,** *adj. thebski, α)* * *iz boeotskih Thebâ,* Th. urbs = Theba; modi th., *pindarski ili Pindarov;* dea = Ino; semina, *zmajevi zubi, što ih posijao Thebljanin Kadmo;* deus = Hercules; soror = Antigone; *subst.* **Thēbānus,** i, **-āni,** ōrum, *m. Thebljanin, -ljani. β)* * *thebski (iz mysijskih Thebâ),* mater; *subst.* Thebana, *Thebljanka, ob Andromachi, sr. 3) a).*

Thēbe, ēs, *f.* [Θήβη] *1)* = Thebae, *gl. t. r. 2) supruga kneza Alexandra pherskoga* (Pherae).

thēca, ae, *f.* [θήκη] *tok, kutija, škatulja (u kojoj se čuvahu dragocjenosti i slič.),* nummaria; vasa sine thecis; † calamaria, *tok za pera, pernjak.*

Thelxĭnoē, ēs, *f.* [θέλγω-νοῦς, *koja duh začarava*] *jedna od prvih četiriju Musâ, Cic. n. d.* 3, 21, 54.

thĕma, ătis, *n.* [θέμα] *položaj nebeskih znakova kod nječijega poroda, sudbina iz zviezda pri porodu, Suet. Aug.* 94.

Thĕmis, ĭdis, *f.* [Θέμις] *božica pravde i zakonâ, takodjer božica proricanja pak zato i vlastnica delphskoga proročišta pred Apollonom, Ov.*

Thĕmiscўra, ae, *f.* [Θεμίσκυρα] *grad u Pontu uz rieku Hermodon, gdje da je bilo sielo Amazonaka, Curt.*

Thĕmista, ae, *f.* [Θεμίστα] *epikurska philosophica iz Lampsaka.*

Thĕmistŏcles, is *i* i, *m.* [Θεμιστοκλῆς] *glasovit vojvoda athenski. Odt.* **-clēus** *ili* **-clīus** [Θεμιστόκλειος] *adj. Themistoklov.*

thensa, thensaurus *gl.* tensa, thesaurus.

Theŏcrĭtus, i, *m.* [Θεόκριτος] *glasovit grčki pjesnik idyllâ za vrieme Ptolemaejâ, Quint.*

Thēŏdămantēus (Thīŏd.) *ili* **-mantīus,** *adj.* [Θειοδαμάντειος] *Theodamantov* (Theodamas, antis, *m. kralj Dryopâ u Epiru),* Hylas, *Th. sin, jedn. Prop.* 1, 20, 6.

Theŏdectes, is, *m.* [Θεοδέκτης] *govornik grčki iz Cilicije, učenik Isokratov i Aristotelov.*

Theŏdŏrus, i, *m.* [Θεόδωρος] *1) iz grada* Byzantium, *suvremenik i takmac Lysijin, sophista. 2) iz grada* Cyrene, *sophista i suvremenik Sokratov, na glasu kao bezbožac. 3) iz grada* Gadara, *rhetor učitelj cara Tiberija, Suet. 4) poslanik Hennjanâ. 5) iz Syrakusâ, taktik.*

Theŏdŏsius, ii, *m. 1) iz starije dobe, poslanik Chijanâ* (Chii). *2) iz mladje dobe, a) otac cara Theodosija I., Aurel. Vict. b) Theodosij I. ili Veliki, Aurel. Vict.*

theŏgŏnia, ae, *f.* [θεογονία] *poriеklo bogova, ime pjesni Hesiodovoj, jedn. Cic. n. d.* 1, 14, 36.

theŏlŏgus, i, *m.* [θεολόγος] *(riedko) bogoslov, t. j. koji izpituje i uči poriеklo i biće bogova, Cic. n. d.* 3, 21, 53.

Theon, ōnis, *m.* [Θέων] *jedan oslobodjenik na zlu glasu sa psovanja. Odt.* **-nīnus,** *adj. Theonov,* qui dente Theonino cum circumroditur, *Hor.; sr.* circumrodo *i* dens.

Theŏphănes, is, *m.* [Θεοφάνης] *povjestnik, prijatelj Pompejev.*

Theŏphrastus, i, *m.* [Θεόφραστος] *glasovit pisac grčki, učenik Platonov i Aristotelov, tako nazvan radi ljeporječja.*

Theŏpompus, i, *m.* [Θεόπομπος] *a) grčki povjestnik s otoka* Chios, *učenik Isokratov. Odt.* **-pēus** *i* **-pīus,** *adj. Theopompov. b) jedan pristaša Caesarov. c) jedan pristaša Q. Cicerona u Asiji.*

Thēraeus, *adj.* [Θηραῖος] *therski* [Thera, *otok kretskoga mora*); *subst.* **Theraei,** ōn, *Therani ili Therci, Sall.*

Thērămĕnes, is, *m.* [Θηραμένης] *s otoka* Chios *ili* Ceos, *učenik Prodikov, kašnje jedan od 30 tyrannâ u Athenah.*

Thĕrapne, ēs, *f.* [Θεράπνη] *grad u Lakoniji. Odt.* * **-pnaeus,** *adj.* = *spartski,* marita, *Helena;* anguis, *djećaka Hyacintha.*

† **Thērĭcles,** is, *m.* [Θηρικλῆς] *glasovit umjetnik u Korinthu. Odt.* **-clēus** *ili* **clīus,** *adj. Theriklov.*

1. † **thermae,** ārum, *f.* [θερμός] *sc.* aquae, *toplice.*

2. Thermae, ārum, *f.* [Θερμαί] *grad na Siciliji s toplicami, rodno mjesto Agathoklovo. Odt.* **-ĭtānus,** *adj. thermski; subst.* **-ni,** ōrum, *m. Thermljani.*

Thermaeus, *adj.* [Θερμαῖος] *thermski, od grada* Therme (Θέρμη), *(kašnje* Thessalonica *zvanoga),* sinus, *Tac.*

Thermōdon, ntis, *m.* [Θερμώδων] *rieka u Pontu, uz koju su Amazonke obitavale, Virg. Odt.* * **-teus** *ili* * **-tiăcus,** *adj. thermodontski* = *amazonski.*

thermŏpōlium, ii, *n.* [θερμοπώλιον] *mjesto, na kojem se toplo piće prodavaše, krčma, Plaut.*

thermŏpŏto, 1. [θερμός — poto] *(jedn. Plaut. Trin.* 4, 3, 7.) *toplim se pićem kriepiti,* gutturem.

Thermŏpўlae, ārum, *f.* [Θερμοπύλαι] *glasoviti klanac u Lokridi, gdje je* Leonidas *sa svojimi junaci pao.*

Thērŏdămas, antis, *m.* [Θηροδάμας] *jedan okrutan skythski knez, Ov.*

Thersītes, ae, *m.* [Θερσίτης] *jedan Achaejac pred Trojom zloglasan sa svoje grdobe i pogana jezika, Ov.*

thēsaurārius, *adj.* [thesaurus] *što se blaga tiče,* fures, *blaga, jedn. Plaut. Aul.* 2, 8, 23.

Thēsaurŏchrўsŏnīcŏchrўsĭdes, ae, *m.* (Thensaur.) [θησαυρός, νίκη, χρυσός] *šaljivo ime, jedn Plaut. Capt.* 2, 2, 35.

thēsaurus (thens.), i, *m.* [θησαυρός] *1) položena zaliha, osb. novca, dragocjenosti, blago; tp. (Plaut.)* th. mali, *sila nesreće. 2) blagajna; u pril. spremnica, žitnica, hambar,* publicus th. sub terra; quod lateat in thesauris tuis, *u ladici, škrinjici;* memoria th. omnium rerum; mihi, quoties aliquid abditum quaero, ille th. est, *živ rječnik, Plin. ep.* 1, 22, 2.; * *stanice pčelâ,* servata mella thesauris.

Thēseus, ĕi *i* ĕos, *m.* [Θησεύς] *kralj u Athenah, sin Aegejev* (Aegeus), *koji je slomio silu razbojničku a Minotaura ubio, prijatelj Pirithojev* (Pirithous). *Odt. 1)* * **Thēsēius** *ili* * **-sēus**, *adj. Thesejev = athenski. 2)* * **Thesīdes**, ae, *m. mužki potomak Thesejev, Thesejević;* * *pl. = Athenci.*

Thespiae, ārum, *f.* [Θεσπιαί] *grad u Boeotiji. Odt. 1)* * **Thespias**, ădis, *f.* [Θεσπιάς] *adj. thespijski = boeotski;* * deae Th. *i (Cic.) samo* Th., *Muse. 2) subst.* **Thespienses**, ium, *m. Thespijani.*

Thespis, is, *m.* [Θέσπις] *osnovatelj attičke tragoedije, suvremenik Solonu i Pisistratu, Hor. ep.* 2, 1, 163. *ad Pis. v.* 276.

Thesprōtia, ae, *f.* [Θεσπρωτία] *pokrajina u Epiru. Odt.* **Thesprōtius**, *adj. thesprotijski; subst.* **-ōtii**, *m. Thesproćani.*

Thesprōtus, i, *m.* [Θεσπρωτός] *jedan kralj ne daleko Puteolâ, zato* regnum Thesproti = Puteoli, *Prop.*

Thessălia, ae, *f.* [Θεσσαλία] *zemlja Grčka medju Macedonijom i Doridom sa Lokridom, Thessalija. Odt. 1)* * **-lĭcus**, *adj.* [Θεσσαλικός] *thessalski,* juga, *gora Pelion. 2)* **-lus**, *adj.* [Θεσσαλός] *thessalski,* Thessali equites, *Liv. Suet.;* * Tempe; * Thessalus victor, *ob Achillu iz zemlje* Phthia *u Thessaliji, pošto ubi Hektora;* * ignes, *u taboru Achillovu;* * tela, *Achillove;* * pinus, *o brodu* Argo; * saga; * pubes; * venena, *čarobne trave,* * vox, *basma,* * portenta, *užasne prikaze, što ih čarobnici stvoriše (budući da se smatrala Thessalija sielom čarobije); subst.* **-li**, ōrum, *m.* [Θεσσαλοί] *Thessalci. 3)* * **-lis**, ĭdis, *f. adj. thessalski, i subst. pl.* * **Thessalides**, *Thessalke. 4)* * **-ius**, *adj. thessalski.*

Thessălŏnīca, ae, *f.* [Θεσσαλονίκη] *(prije* Therme; *sr.* Thermaeus) *grad u Macedoniji s. Solun. Odt. subst.* **-censes**, ium, *m. Thessaloničani.*

Thestius, ii, *m.* [Θέστιος] *kralj u Aetoliji. Odt. 1)* **-stiădes**, ae, *m. Testijević, o Meleagru, pl. o Plexippu i Toxeju* (Toxeus), *Ov. 2)* **-stias**, ădis, *f. Testijeva kći t. j. Althaea, Ov.*

* **Thestŏrĭdes**, ae, *m. sin Testorov, Testorović* = Calchas.

Thĕtis, ĭdis, *f.* [Θέτις] *kći Nereja i Doride* (Doris), *supruga Pelejeva, mati Achillova, Hor. Ov.;* * *appellativno, more.*

Thīa, ae, *f.* [Θεία] *supruga Hyperionova, mati Solova* (Sol), *Cat.*

* **thiăsus**, i, *m.* [θίασος] *kolo u slavu Bacchovu; meton. igrajuće kolo.*

Thisbē, ēs, *f.* [Θίσβη] *liepa Babylonka, ljubovca Pyramova, Ov.*

Thisbēus (Thisbaeus), *adj. thisbljanski* (Thisbe, ēs, *f. grad u Boeotiji*), *jedn. Ov. met.* 11, 300.

Thoas, antis, *m.* [Θόας] *1) kralj u Tauriji, kod koga je Iphigenija bila svećenicom taurijske Diane. Njega ubi Iphigenija s Orestom, Ov. 2) kralj na otoku* Lemnos, *otac Hypsipylin* (Hypsipyle). *Odt.* **-tias**, ădis, *f. kći Thoantova, Ov. 3) sin Andraemonov* (Andraemon), *kralj aetolski, Virg. 4) jedan Trojanin, Virg.*

thŏlus, i, *m.* [θόλος] *kube-, trulo hrama, o koje su se vezali zavjetni darovi, iliti prilozi Virg. Ov.*

thōrax, ācis, *m.* [θώραξ] *oklop; † pršnjak (odielo).*

Thŏrius, *ime plemena* (gens) *rimskoga;* Spurius Th. Balbus *dade g. 111. pr. Is. umjeren poljski zakon; adj. Thorijev,* Th. lex.

Thot, *aegypatsko ime Mercurija, Cic. n. d.* 3, 22, 56.

Thrācia, ae, *f. takodjer* * **Thrāce**, ēs, *ili* * **-ca**, ae, *f.* [Θρᾴκη, Θρῄκη] *pokrajina Thracija (današnja iztočna Rumelija iliti južna Bugarska). Odt. 1)* * **Thrācius** [Θρᾴκιος], *thrački,* ventus, *sjever,* animae, *sjevero-iztočnjaci (vjetrovi), koji duvaju po homerskoj misli sa Thracije te su brodarenju pogodni (sr. Hom. Il.* 9, 5. *Soph. Ant. v.* 588.); * **Threïcius** *ili* * **Thrēcius**, *adj.* [Θρηΐκιος, Θρῄκιος] *thrački,* Th. sacerdos, vates = *Orphej* (Orpheus); *subst., Thračanin,* tres Th., *Virg. Aen.* 10, 350. *2)* **Thrax** *ili* **Thraex** *(ne* Threx), ācis, *m.* [Θρᾷξ] *Thračanin; prenes., gladiator po thrački oružan, t. j. malenim okruglim štitom i zavinutom sabljom, obično se borio sa tako zvanim mirmillonom (gl.* mirmillo); *odt. subst.* **Thraecĭdĭca**, ōrum, *n. oružje Thraxa (gladiatora). 3)* * **Thraeissa** *ili* **Thraessa**, ae, *f. adj. thrački; subst. Thračanka.*

Thrăso, ōnis, *m.* [Θράσων] *Hvališa, Bramarbas, ime hvastava vojnika u Terentijevih Eunuchih.*

Thrăsȳbūlus, i, *m.* [Θρασύβουλος] *glasovit Athenac, koji oslobodi svoj rodni grad gospodstva tridesetorice tyrannâ.*

Thrăsȳmăchus, i, *m.* [Θρασύμαχος] *sophista iz Chalcedona, rodi se oko g. 455. pr. Is., suvremenik Gorgijin* (Gorgias), *iznašastnik govorničkoga numera (blagoglasja).*

Thraeissa (-aessa), **Thrax** (Thraex) *gl.* Thracia *2) 3).*

Thrŏnium (-nion), ii, *n. grad u Lokridi.*

Thūcȳdĭdes, is, *i* i, *m.* [Θουκυδίδης] *glasoviti povjestnik peloponneskoga rata. Odt.* **-dīus** *ili* **-dēus**, *adj. Thucydidov,* se Thucydidios esse, *ljudi poput Thucydida.*

Thūle (Thyle), ēs, *f.* [Θούλη, Θύλη] *sjeverni i starim ne pravo poznat otok, ili obala Norvežke ili Islanda ili po svoj prilici Mainland, najveći od shetlandskih otoka, Virg. Tac.*

thunnus, thūreus, *gl.* thynnus, tureus etc.

Thūrii, ōrum, *m.* [Θούριοι] *na mjestu grada* Sybaris *(gl.* Sybaris) *od athenskih naselbenika sagradjen grad. Odt.* **-rīnus**, *adj. thurijski; subst.* **-ni**, ōrum, *m. Thurijani;* in Thurinum, *u Turijsko.*

thūs, thusculum, *gl.* tus, tusculum.

* † **thȳa** *ili (dvosložčano)* **thȳia**, ae, *f.* [θύα] *miomirisno drvo* = citrus. *Odt.* **thyius**, *adj. od thyje, thyov, Prop.*

Thyămis, ĭdis, *m.* [Θύαμις] *rieka u Epiru, sad Kalamas.*

Thyătīra, ae, *f.* [Θυάτειρα] *grad u Lydiji.*

Thȳbris *gl.* Tiberis.

Thyestes, ae, *m.* [Θυέστης] *sin Pelopov* (Pelops), *otac Aegisthov (sr.* Atreus). *Odt. 1)* **-stēus**, *adj. Thyestov. 2)* * **-stiădes**, ae, *m. Thyestović* = Aegisthus.

* **Thȳias** (Thyas), ădis, *f.* [Θυιάς] *bachantica.*

thymbra, ae, *f.* [θύμβρα] *čubar, bilina* (Satureia hortensis, *Linn.*), *Virg.*

Thymbraeus, *adj.* [Θυμβραῖος] *thymbarski (grad i ravnica* Thymbra *u Troadi, sa lugom i hramom Apollonovim); s toga kao subst. Thymbranin, pridjev Apollonov, Virg.; jedan Trojanin, Virg.*

thȳmiămus, *adj.* [thymum *i* amo] *dušicu ljubeći, jedn. Plaut. Bacch.* 5, 2, 11.

thȳmum, i, *n.* [θύμον] *dušica, bilina, Virg. Hor. Ov.*

Thȳni, ōrum, *m.* [Θυνοί] *thračko pleme, koje se naselilo u sjev. strani Bithynije, Cat. Odt. 1)* **Thȳnia**, ae, *f.* [Θυνία] *zemlja Thynska, Thynija, Cat. 2) adj.* * **-niăcus**, * **-nias**, ădis, *f.* [Θυνιάς] * **-nus**, *thynski.*

thynnus (thunn.), i, *m.* [θύννος] *tuna, tunac, riba, Hor.*

Thyōne, ēs, *f.* [Θυώνη] *mati četvrtoga Baccha (Cic. n. d.* 3, 23, 58.), *njekoji ju drže istom sa Semelom* (Semele). *Odt. a)* * **-neus**, ĕi, *m.* [Θυωνεύς] *sin Thyonin, Thyonić* = Bacchus. *b)* * **-niānus**, i, *m. meton., vino.*

Thȳreātis, ĭdis, *f. adj.* [Θυρεᾶτις] *thyrejski ili thyrski* (Thyre *ili* Thyrea *grad u Argolidi*), *jedn. Ov. fast.* 2, 663.

Thȳreum (-rium), i, *n.* [Θύρεον] *grad u Akarnaniji. Odt. subst.* **-rienses**, ium, *m. Thyrejani.*

thyrsus, i, *m.* [θύρσος] *1) † svaka stablika. 2) štap ovit bršljanom i lastarom i lozovim lišćem, što ga je nosio* Bacchus *ili bacchantice,* thyrsus, *trs, Hor.;* * *u pril. ostan, badalj.*

* † **tiāra**, ae, *f. i* * **tiāras**, ae, *m.* [τιάρα, ἡ, τιάρας, ὁ] *iztočni ures glave, turban,* tiaras sacer, *o kneževskoj kruni, Virg.*

Tibarāni, ōrum, *m. pleme u Ciliciji.*

Tĭbĕris, is (* **Thȳbris**, ĭdis), *m. rieka Tibar u Italiji;* * **Thybris**, *takodjer rieka Tibar kao božanstvo, bog Tibra; attribut.,* Thybrides undae, *Ov. her.* 7, 145. *Odt. 1)* **-rīnus**, *adj. tibarski,* pater, deus, *rieka Tibar kao božanstvo, bog Tibra. Odt. subst.* **-īnus**, i, *m. a) rieka Tibar. b) jedan kralj u Albi, po kojem se je, kako se priča, i rieka prozvala. 2)* * **-rīnis**, ĭdis, *f. adj. tibarski.*

Tĭbĕrius, ii, *m. 1) ime rimsko; gl.* Claudius *3),* Sempronius *1). 2) Odt.* **-riānus**, *adj. Tiberijev, Suet;* **-riŏlus**, i, *m. dem. od Tib., Tac.*

tībia, ae, *f. upr. golien, gnjat,* sinistram fregit t., *Phaedr.; meton., svirala, prvobitno od kosti, kasnije takodjer od trstike, drveta ili kovine, na više načina sastavljena, poput naše frule, flauta. Rabili su ju kod službe božje, kod pokopâ, svatbe; na kazalištu itd. (sr.* fistula), *obično u pl., jer se je u starih navadno u dvie svirale najedanput sviralo,* tibiarum cantus; modulate canentes; tibiis canere; * cantus querulae tibiae; *(Ter.)* t. dextrae, sinistrae, *tankoglasa frula, basova frula,* t. pares, *kad se je sviralo u dvie* dextrae, *ili u dvie* sinistrae, impares, *kad je jedna bila* dextra *a druga* sinistra. *Odt.* **tībiālia**, ium, *n. nazuvak, navlačak oko golieni, poput naših čarapa, radi topline, Suet. Aug.* 82.

tībīcen, ĭnis, *m.* [tibia-cano] *1) frulač, svirač. 2) stup, babica, kojom se krov podupire, jedn. Ov. Fast.* 4, 695.

tībīcīna, ae, *f.* [tibicen] *frulačica, sviračica.*

tībīcīnium, ii, *n.* [tibicen] *frulačtvo, sviračtvo, sviranje.*

Tĭbullus, i, *m.* (Albius) *izvrstan rimski elegik rod. oko g. 54. pr. Is., Hor. Ov. Quint.*

Tībur, ŭris, *n. prastar grad u Latiju, na glasu sa liepa položaja, s. Tivoli. Odt. 1)* **Tīburs**, rtis, *adj. tiburski; subst.* **-tes**, um, *m. Tiburani. 2)* **Tīburtīnum**, i, *n. dobarce kraj T. 3)* * **Tīburnus**, * † **-rtīnus**, *adj. tiburski, subst. m.* Tiburnus = Tiburtus. *4)* * **Tiburtus**, i, *m. sagraditelj Tibura.*

Tĭcīnum, i, *n. grad na rieci* Ticinus. *s. Pavia, Plin ep. Tac.* — **Tĭcīnus**, i, *m. rieka u gornjoj Italiji. s. Ticino ili Tessino, znamenita s pobjede Hannibalove nad Rimljani; (Aurel. Vict.)* **-nensis**, *adj. ticinski.*

Tīfāta, ae, *f. i* **-ōrum**, *n. brdo u Campaniji.*

Tīfernum, i, *n. 1) grad u Umbriji na Tibru, Plin. ep. 2) u Samniju.* — **Tīfernus**, i, *m. gora u Samniju, kod koje bijaše grad* Tifernum, *jedn. Liv.* 10, 30, 7.

Tĭgellius, ii, *m. ime dviju musika, 1)* T. Sardus, *stariji, Cic. fam.* 7, 24, 1. *Att.* 13, 49, 1. *Hor. sat.* 1, 2, 3. 3, 3. *2)* T. Hermogenes, *mladji, po svoj prilici u rodu sa starijim i posinjen po njem, Hor. sat.* 1, 3, 129. 4, 72, 9. 25. 10, 18, 80.

tĭgillum, i, *n.* [*dem. od* tignum] *gredica.*

tignārius, ii, *m.* [tignum] *što se gredâ tiče,* faber t., *tesar.*

tignum, i, *n. greda (kraća nego* trabs), *komad gradje;* * cava, *ladje, korabljice.*

Tĭgrānes, is, *m.* [Τιγράνης] *1) kralj u Velikoj Armeniji, zet i saveznik Mithridatov. 2) sin njegov.*

Tĭgrānŏcerta, ōrum, *n.* [Τιγρανόκερτα] *glavni grad Vel. Armenije, što ga sagradi* Tigranes, *Tac.*

tĭgris, ĭdis *ili* is, *m. i (u pjesn. obično) f.* [τίγρις] *1)* * † *tigar; tako se* * *zove takodjer Aktaeonov pisani pâs tigraš i brod sa slikom tigra. 2) m. rieka* Tigris *(jer teče brzo poput striele) u Asiji, Hor. Curt.*

Tigurīni, ōrum, *m. pleme u današnjem kantonu Zurižkom (Zürich) u Švicarskoj; adj.* **-rīnus**, *tigurinski.*

tĭlia, ae, *f. lipa, Virg.*

Tillius, i, *m. 1) sin jednoga oslobodjenika i kao ubojice Caesarova poznatoga Tillija Cimbra, kojega izbaci Caesar kao Pompejevca iz senata, a kad ovaj umre, zatraži opeta senatorsku čast, Hor. sat.* 1, 6, 24. 107. *2)* Q. T., *legat Caesarov.*

Tīmaeus, i, *m.* [Τίμαιος] *1) grčki povjestnik na Siciliji za Agathokla. 2) pythagorski philosoph, suvremenik Platonov; po njem se prozva Pla-*

tonov dialog (o svietu), što ga prevede Ciceron na jezik lat.

Tīmāgĕnes, is, m. [Τιμαγένης] učen i slobodouman rhetor i povjestnik za cara Augusta, Hor. Quint.

Tīmanthes, is, m. [Τιμάνθης] glasovit slikar grčki, suvremenik Parrhasijev.

Tīmāvus, i, m. rieka blizu Trsta, s. Timav, Timavo.

tĭmĕ-factus, adj. [partic.] (riedko) u strah natjeran, uplašen.

tĭmeo, ui, — 2. bojati se koga ili čega, u strahu biti (kao affekt; sr. metuo, vereor), alqm; inter se; alqd; nihil; omnia; * cuncta; de alqa re, radi čega; sa ut, ne non, hrvat. „da ne" (ponajv. s indic. futuri), sa ne, hrv. „da" (ponajv. s indic. futuri) [sr. 2. ne II) b)]; jedn. Liv. 28, 22. nihil minus quam ut egredi moenibus auderent, timeri poterat, gdje očekujemo ne, po smislu = nihil minus fieri posse quam ut—auderent, putabatur [sr. vereor 2)]; sa quaest. indir., quid agatur t.; sa inf., bojati se, lecati se, žacati se; alcui, alcui rei, bojati se za koga ili za što, brinuti se za, sibi; † pro alqo; suis rebus; (Ter.) nostrae t. parti, quid hic respondeat; sa a, od strane, od; absl., * timuitque exterrita pennis ales, krili pokaza, da ju je strah; timentes omnium animos consolatione sanare; fit lenius et liberalius quam timebamus; discrepat a timendo confidere; subst. timentes, m. Caes. b. G. 7, 7, 4. Tac. dial. 31.; * partic. **timendus**, strašan, užasan, reges (za podanike); dentes, ljuti, oštri; vox; juvenum examen Eois partibus timendum, od koga da jošte Parthjanin drhće.

tĭmĭde, adv. s comp. i † sup. [timidus] strašljivo, bojazljivo, plaho, oprezno, cum constanter ac non t. pugnaretur; t. dico, sed tamen dicendum est; t. vel potius verecunde; (Hor.) senex res omnes t. gelideque ministrat.

tĭmĭdĭtas, ātis, f. [timidus] strašljivost, bojazljivost (kao navadno [habituelno] svojstvo; sr. timor); plahost, cautio et t.; ingenua t.; t. et ignavia; pl., quantae in periculis fugae noxiorum, quantae t., tragovi bojazljivosti, jedn. Cic. p. Mil. 26, 60.

tĭmĭdus, adj. s comp. i sup. [timeo] bojazljiv, strašljiv, plah, oprezan, t. ac tremens; imbelles timidique; ad mortem; in labore militari; animus; caput; * tergum; * haud timidis vadentem passibus; * lynces; * damae; * nautae; * navita; * s inf.; s * gen., procellae; subst., Hor. ep. 2, 2, 36.

Tīmŏleon, ntis, m. [Τιμολέων] korinthski vojvoda oko g. 340. pr. Is.; adj. **-ntēus** [Τιμολεόντειος] Timoleontov, jedn. Nep. Timol. 5, 4.

Tīmōlus gl. Tmolus.

Timon, ōnis, m. [Τίμων] poznati ljudomrz (misanthrop) u Athenah.

tĭmor, ōris, m. [timeo] 1) bojazan (kao čuvstvo i privremeno stanje; sr. metus, timiditas), strah, skrb, belli magni; repentinae incursionis; cruciatu timoris angi; t. ab alqo, (riedko) t. de illo meus; externus, od izvanjskoga neprijatelja; metus ac t., strah i trepet; t. animi, Sall. Cat. 58, 3.; esse in timore, esse magno, minore t. (ali magno in timore esse, jako zastrašiti); † magno adversarios t. afficere, (Brut. et Cass. u Cic. ep.) timore affici; pervenire in timorem summam in sollicitudinem ac t. Parthici belli venire; * capere timorem; summus quem mihi natura pudorque meus attribuit; timorem alcui injicere, incutere, (Planc. u Cic. ep.) facere; t. occupat alqm, praeoccupat animum; magnus omnium incessit t. animis; magnus incesserat t. sagittarum; tantus eo facto t. incessit; hoc (= hujus rei) timore; timore exterritus, perterritus, quo (= cujus rei) t. perterriti Galli; timorem alcui eripere, t. abjicere, se ex maximo t. colligere; t. ne (da), Virg. Liv.; timorem facere, ne (da), Liv.; in timore sum (Liv.), subest t. sa acc. c. inf., Cic.; omitte timorem, ne boj se, Cic.; pl., privato sunt oppositi t.; alcui t. objicere; * mentem lymphatam Mareotico redegit (natjera) in veros t.; * timores inter et iras; na pose bogobojaznost, strahopočitanje, strah, quod hominibus perturbatis inanem religionem timoremque dejecerat; * deorum. 2) * predmet, koji zadaje strah, strahotinja, strahota, strah, magnus uterque t. latronibus; Aventinae silvae; kao božanstvo, sin Ereba i noći, Cic. n. d. 3, 17.; * personif. sa Minae spojeno.

Tīmŏtheus, ei, m. [Τιμόθεος] 1) sin Kononov, athenski vojvoda. 2) jedan musik iz Mileta.

tinctĭlis, adj. [tingo] u što se nješto umáče, umočiv, jedn. Ov. trist. 3, 10, 64.

tĭnea, ae, f. svaki crv, koji glodje, osb. moljac u knjigah, krznu, vuni i odielu (sr. blatta), Hor.; škodljiv vosku pčelinjemu, Virg.; svječarka (pyralis, Lichtmotte), Ov.; u pril. (Aurel. Vict.) ob udvoricah.

tingo (tinguo), nxi, nctum, 3. [τέγγω] 1) nakvasiti, navlažiti, namazati, umočiti, umakati, tunica sanguine Centauri tincta; † folia melle; † telum fluvio; † gladios veneno; * ora lacrimis; * aera stridentia lacu; * pavimentum mero; * te meis poculis (počastiti, pogostiti); * mucronem jugulo, udariti nož u itd.; * Phoebus in alto aequore t. equos; * gurgite libero; * se Oceano, * Oceani aequore tingui (o medvjedu kao zvježdju); * pedis vestigia; na pose bojadisati, mastiti, crveniti, * lanae bis tinctae murice; * vestem rubro cocco; * coma viridi cortice tincta nucis; * tinxerat ora rubor; * pontificum secures cervice, o žrtvi; subst. * tincta, ōrum, n. bojadisane-, šarene stvari. 2) tp. tinctus alqa re, koji ima biljeg po čem, ponješto vješt, orator sit mihi t. literis; Laeliam patris elegantiâ t. videmus, da ima tragova itd.

tinnīmentum, i, n. [tinnio] zveka, zveketanje, jedn. Plaut. Rud. 3, 5, 26.

tinnio, 4. zveketati, zvečati, tintinnabulum, Plaut. S toga a) vikati, glasno pjevati, zaglušati komu, nimium jam tinnis, Plaut.; trans. † zaoriti, alqd sufferti. b) (convers.) novcem zveckati, plaćati, ecquid Dolabella tinniat, Cic. Att. 14, 21, 4.

tinnītus, ūs, m. [tinnio] zveketanje, zveckanje, zveket, * strepit assiduo tinnitu galea; * tinnitus cie; * tinnitus aera repulsa dabunt; * sonuit tinnitibus ensis acutis; tp. † o govoru, prazne rieči.

tinnŭlus, adj. [tinnio] zvučan, * sistra; * aera.

tintinnābŭlum, i, n. [tinnio] praporac, zvonce, Plaut.

tintinnācŭlus, adj. [tintinno, 1. zvečati] upr. zvučan, t. viri = krvnici, jer su robovom (zločincem) privezivali praporce, jedn. Plaut. Truc. 4, 3, 8.

tintĭno, 1. [redupl. od tinnio] zveketati, zvečati, jedn. Cat. 51, 10.

* **tīnus**, i, f. lopočika, ropočika (Viburnum tinus Linn.), Ov.

tippŭla (tipula), ae, f. upr. vodeni pauk, vodulja, s toga (Plaut.) o vrlo lahku predmetu.

Tīrĕsias, ae, m. [Τειρεσίας] glasovit sliepi gatalac u Thebah, suvremenik Oedipov.

Tīrĭdātes, is, m. [Τιριδάτης] tim se je imenom zvalo više kraljeva u Armeniji.

tīro, ōnis, m. I) neizkusan jošte mlad vojnik, novák; takodjer kao adj. exercitus t.; milites t.; po tom a) u obće novak u kojoj stvari, mlad početnik, prvača, in alqa re; t. esset scientiâ; † tirones gladiatores ili gladiatorum. b) svaki, koji stupa prvi put u javni život, * tironum frequentia; (Hor. sat. 1, 2, 16. 17.) nomina sectatur modo sumpta veste virili sub patribus duris tironum; † deductus in forum t. II) ime učena oslobodjenika Ciceronova; jednoga centuriona Caesarova, pisac b. Afr. 45.

tīrōcĭnium, ii, n. [tiro] 1) † novačtvo u ratu, vojnička neizkusnost, propter exercitus paucitatem et tirocinium; tirocinia ponere, sub militia patris tirocinii rudimenta deponere. Odt. a) (Liv.) neizkusnost novaka, juvenis. b) prvi javni pojav, in L. Paulo accusando tirocinium ponere, Liv.; † ut filios suo quemque tirocinio in forum deduceret. 2) novačtvo, novaci, jedn. Liv. 40, 35, 12.

tīruncŭlus, i, m. [dem. od tiro] novačić, prvača, mlad početnik, † t. miles; † u trčanju.

* † **Tīryns**, nthis, f. [Τίρυνς] grad u Argolidi, gdje je, kako se priča, Hercules odgojen. Odt. * **Tīrynthius**, adj. tirynthski, često o svem, što se na Hercula odnosi, tela; heros; hospes T. i samo Tir. = Hercules; * **Tīrynthia** = Alcmene.

tis, ostarjelo mj. tui (gen. od tu), jedn. Plaut. mil. 4, 2, 42.

* **Tīsĭphŏne**, ēs, f. [Τισιφόνη] osvetnica umorstva, jedna od Furijâ (Srdâ), Virg. Hor. Odt. **-nēus**, adj. Tisiphonin = kažnjiv, zločinski, tempora, jedn. Ov. trist. 4, 9, 6.

Tissenses, ium, m. Tišani (stanovnici grada Tisse, [ēs, f.] na Siciliji).

Tītan, ānis, m. (kadšto polatinjeno **Tītānus**, i, m.) [Τιτάν] 1) (obično u pl. **Titanes** ili **-ni**), stariji rod bogova, šest sinova Urana i Gaeje (Gaea), koji srušiše pod vodstvom Saturnovim (Kronovim) svoga otca Urana s priestolja, a sami podlegoše gospodstvu Saturnovu zatim Jupitrovu. 2) u sing. božansko biće poriekla titanskoga, na pose * Sol, bog sunca, sin Hyperionov. 3) (Plaut.) appellat. = starac. Odt. a) * **-āniăcus**, adj. Titanov, titanski. b) * **-ānis**, ĭdis, f. subst. kći ili potomka jednoga Titana, α) = Circe, kći Solova. β) Tethyja (Tethys), sestra Titanom. c) * **-ānius** [Τιτάνιος], adj. Titanov, titanski; odt. * subst. **-ia**, ae, f. α) = Circe. β) = Latona ili Diana. γ) = Pyrrha, unuka Japetova.

Tīthōnus, i, m. [Τιθωνός] sin Laomedontov suprug Aurorin, koja ga na nebo na svojih kolih poveze, gdje izprosi za nj u Jova doduše vječni život, nu ne vječnu mladost, napokon se pretvori kriešem (cicada), Hor. Curt. Odt. * **-nius**, adj. Tithonov, conjux i samo * Tithonia = Aurora.

Tĭties, ium, m. [Titus, ime Tatijevo] i odatle izvedeno **Titienses**, ium, m. jedna (sabinska) od triju najstarijih tribua [tribus] (Ramnes, Tities, Luceres), u koje se razredjivahu patriciji rimski po svojem porieklu i od kojih su poslije sastojale tri vitežke centurije; * collect. (kao tribus) **Titiens** (sr. Liv. 1, 13, 8.)

tītillātio, ōnis, f. (riedko) [titillo] škakljanje, voluptates, quibus quasi t. sensibus adhibetur; non est voluptatum tanta quasi t. in sensibus.

tītillo, 1. škakljati, sensus; multitudinis levitatem voluptate quasi t.; tp. * ne vos titillet gloria.

Tĭtius, ime plemena (gens) rimskoga; Sextus T. hodao je kao da pleše tako, da se je jedna vrst plesa po njem prozvala. Odt. **Tĭtius**, adj. Titijev, lex; sodales, (Tac.) svećenički sbor, collegium što ga je sabinski kralj Titus Tatius osnovao.

tĭtivillĭcium, ii, n. upr. vlakno, tp. neznatna stvar, sitnica, jedn. Plaut. Cas. 2, 5, 39.

tĭtŭbanter, adv. [titubo] u class. jeziku riedko i to samo u pril., nestalno, nesjegurno, posuistis enim, atque id tamen t. et strictim.

† **tĭtŭbantia**, ae, f. [titubo] dibanje, kolebanje, linguae, oris, tepanje.

tĭtŭbātio, ōnis, f. [titubo] riedko i u pril. kolebanje, nesjegurnost, neprilika.

tĭtŭbo, 1. a) dibati se, kolebati se, teturati se, trtati, klecati, popikavati se (s obzirom na noge, koje ne će da nose čovjeka, ob onom, koji će sad i sad pokleknuti, osb. o napitih; sr. vacillo), * mero somnoque gravis t. videtur; * titubantes ebrius artus sustinet; * titubanti pede; * titubata vestigia, upr. razkliman. 2) tp. a) u govoru zapinjati, tepati, zapinjati, Licinius titubans; mente ac lingua titubante fecisse. b) (Plaut. Nep.) neodlučan biti, ne znati što da se čini, skanjivati se, smeten-, zabunjen biti. c) spotaknuti se, posrnuti, sagriešiti, ne quid titubet, Ter.; si quid titubatum est; si tantulum offensum titubatumque sit; in quacunque parte titubatum sit; verbo t.; * cave ne titubes (da ne pogriešiš) mandataque frangas.

tĭtŭlus, i, m. 1) nad-, napis, nominis; aram cum ingenti rerum ab se gestarum t.; titulum inscribere lamnae; * ire per titulum vetiti nominis, zabranjeno ime napisati na itd.; * per titulos memoresque fastos, napisi na kipovih, slavolucih itd.; * qui stupet in titulis et imaginibus; * quorum (prodanim robovom) t. per colla pependit. Na pose a) * † grobni napis. b) napis na kući, koja se prodaje, oglas, * ite sub imperium sub titulumque lares, razprodajete se oglasom; † legit titulum auditoque pretio etc. 2) naslov, a) častno ime, slava, slavno ime, počastan naslov, consulatus;

hic t. insignis et pulcher, Pythagora, Socrate, Platone dignissimus; * conjugis; * servatae pubis Achivae, *slava, da je spasio Grke;* * scelus ob titulos *(časti)* admittis inanes; * per titulos ingredimurque tuos, *pjevamo tvoje časti, zasluge;* † captae urbis titulo cedere; † titulo victoriae inflatus; * te t. mortis habere meae, *da se o tebi kaže, da si povod smrti moje. b) (riedko) ugled, dika, sjaj,* tantae gloriae, *(Liv.) c) naslov = vanjski razlog, izlika, izgovor, uzrok,* haud parva res sub titulo prima specie minime atroci ferebatur, quem t. praetenderitis, sub titulo aequandarum legum jura nostra oppressa, quamquam is egregius t. esset, *Liv.* † titulum officii sceleri praeferre; † t. facinoris speciosus praeferebatur.

Tĭtūrius, ii, *m. jedan legat Caesarov u Galliji.*

Titus, i, *m. rimsko ime* (praenomen).

Tĭtyos, i, *m.* [*Τιτυός*] *sin Jupitra i Gaeje* (Gaea), *koga bogovi ubiše i u podzemni sviet zatvoriše, gdje su mu jastrebi kljuvali svedj iz nova rastuća jetra za kazan, jer je Latonu napastovao, Virg. Hor. Tib. Prop. Ov.*

Tĭtyrus, i, *m.* [*Τίτυρος, možda dorski mj. Σάτυρος*] *ime jednoga pastira u Virg. Odt. meton., a) = pastir, Virg. b) = Virgilij sâm, Prop.* 2, 34, 72.

Tlēpŏlĕmus, i, *m.* [*Τληπόλεμος*] *sin Herculov pod Trojom, vodja Rhodjanâ pred Trojom, Ov.*

Tmărus (Tmaros), i, *m.* [*Τμάρος*] *1) gora u Epiru, Virg. 2) jedan Rutulac, Virg.*

Tmōlus (Tĭmōlus), i, *m.* [*Τμῶλος*] *gora i grad u Lydiji. Odt. 1)* * **Tmōlius** [*Τμώλιος*], *adj. tmolski; subst. sc. οἶνος, tmolsko vino, Virg. georg.* 2, 98. *2) subst.* **Tmōlītes,** is, *m. Tmoljanin.*

tŏcŭlio, ōnis, *m.* [*τόκος*] *lihvar, priezirno, jedn. Cic. Att.* 2, 1, 12.

tōfīnus, *adj.* [tofus] *od mačka, od túpe (kamena), jedn. Suet. Claud.* 21.

* † **tōfūs** (toph.), i, *m. mačak, túpa* (der Toffstein).

tŏga, ae, *f.* [tego] *toga, široka od vrata do nogu duga gornja haljina, od jednoga polukrugla komada vunene tkanine, koju su tako ogrtali, da je lieva ruka u njoj bila kao u zavoju, a desna posve slobodna, odielo Rimljanina u miru, kad je u javnost izlazio kao gradjanin,* Marsus et Appulus anciliorum et nominis et togae oblitus, arta, exigua, trium ulnarum, crassa, tenuis, *Hor. Na pose* t. purpurea, *kraljevâ;* praetexta *gl.* praetexo; t. pura = virilis, *obična, neobšivena; sr.* virilis *2);* t. candida *gl.* candidatus; sordida *gl.* sordidus; t. pulla *gl.* 2. pullus; * mutare togam, *zamieniti* togam praetextam *sa togom virilnom* (*sr.* muto); *prenes. Hor. ep.* 2, 1, 57. dicitur Afrani t. convenisse Menandro *t. j. Afranija, koji je pisao* „fabula togata“ *[gl.* togatus *α)], uzporedjivali su s Menandrom (ne: A. je prilagodjivao svoje komade Meandrovim); meton., a) mir,* * cedant arma togae; *sr. Cic. de or.* 3, 43, 167. *off.* 1, 22, 77. *b) bludnica (jer su kadšto nosile togu mjesto stole, koju nositi zabranjeno im je bilo), jedn. Tib.* 4, 10, 3.

tŏgātārius, ii, *m.* [toga] *glumac u* fabula togata *[gl.* togatus *α)], jedn. Suet. Aug.* 45.

tŏgātus, *adj.* [toga] *togom odjeven, odt. a) kao oznaka gradjanina rimskoga, u opreci Ne-rimljanina,* unus e togatorum *(togašâ)* numero; magna caterva togatorum; Graeculi judicis modo palliati modo t.; * gens t., *Rimljani; u najširem smislu, svi u obće, koji govore latinski, Cic. de or.* 3, 11, 43.; ancilla t., *bivša robinja* = libertina, *koja je smjela kao takova nad tunikom togu nositi [sr.* toga *b)], Hor. sat.* 1, 2, 63.; *na pose α)* **togata,** *sc.* fabula, ae, *f. prava narodna drama rimska, u kojoj su osobe bile Rimljani i predmet jedino rimski* (*opp.* palliata). *β) * javna bludnica [gl.* toga *b)]. γ)* Gallia t., *onaj dio Gallije cisalpinske, koji je postao rimskim. b) budući da je* toga *bila odielo mira, rabi* togatus *i ob onom, koji u miru živi, ili u miru državnu službu vrši i slič.,* cui uni togato (senatus) supplicationem decreverit; tu idem mihi supplicationem decrevisti togato, non, ut multis, re publica bene gesta, sed, ut nemini, re publica conservata; qui t. rei publicae praefuerunt (*opp.* imperatores).

tŏgŭla, ae, *f.* [*dem. od* toga] *togica (malena, iztrošena).*

Tolbiăcum (Tolp.), i, *n. grad u* Galia Belg., *s. Zülpich, jedn. Tac. hist.* 4, 79.

Tolēnus, i, *m. rieka u zemlji sabinskoj, jedn. Ov. fast.* 6, 565.

tŏlĕrābĭlis, *adj. s comp.* [tolero] *1) snosan, snosljiv,* orator; Minucius cum jam antea vix t. fuisset secundis rebus ac favore vulgi; condicio; amicitia; tolerabilior servitus; *(Hor.)* certis medium et tolerabile rebus recte concedi; quibus aspera quondam visa maris facies et non t. nomen, *Virg. Aen.* 5, 768. (*Drugi:* numen). *2) (riedko) koji lako podnosi, podnosljiv,* paulo qui est homo t., *Ter. Heaut.* 1, 12, 31.

tŏlĕrandus, *adj.* [tolero] *snosan, jedn. Liv.* 38, 8, 2.

tŏlĕrans, tis, *adj. s comp. i sup. [partic. od* tolero] *podnašajući, uztrpljiv, trpeći,* penuriae tolerantissimus; † laborum.

tŏlĕranter, *adv.* [tolerans] *uztrpljivo,* pati dolorem; illa ferre.

tŏlĕrantia, ae, *f.* [tolerans] *patnja, trpež, podnošenje.*

tŏlĕrātio, ōnis, *f.* [tolero] *podnašanje, paćenje, jedn. Cic. fin.* 2, 29, 94.

tŏlĕrātus, *adj.* [*partic. od* tolero] *snosan, blag,* toleratiora, *jedn. Tac. ann.* 12, 11.

tŏlĕro, 1. [*srodno sa* tollo, tuli, *τλάω, τλῆμι*] *nositi odt. 1) podnositi, patiti trpjeti (o bolih muževno i uztrajno; sr.* fero, perfero, patior), hiemem; militiam; inopiam manuum mercede, *kuburiti-, životariti od itd.;* famem *(učiniti snosnim)* alqa re; sumptus, tributa, *smoći, smagati;* dolor res est ad patiendum tolerandumque difficilis; † *s inf.;* paulo etiam longius tolerari posse, *moglo bi se nješto duže potrpjeti, -uztrajati;* † in partibus iisdem, *uztrajati. 2) uzdržavati, hraniti,* equitatum pabulo; equos eorum tolerari; vitam, *životariti;* † corpora equorum; * vitam colo tenuique Minervâ.

Tŏlētum, i, *n. grad u Španjolskoj. s. Toledo. Odt. subst.* **-tāni,** ōrum, *m. Tolećani.*

tollēno, ōnis, *m.* [tollo] *greda zamašnica, dizalo, stroj rabljen kod obsadâ.*

tollo, sustŭli [*neobičan inf. perf.* tulisse, *gl. 2) d)*], sublātum, 3. [*sr. ΤΛΑΩ, ἔτλην*] *1) uzdići,*

dići, dizati, izpraviti, podići, (Plaut.) alqm jacentem, in collum; saxa de terra; se a terra altius *(o rastlinah);* * se t.; * se t. ad auras, * se t. *(s postelje);* * caput in proelia *(na početak bitke);* manus, *osb. čudeći se,* Hortensius vehementer admirans — ut etiam manus saepe tolleret; sustulimus manus et ego et Balbus; *takodjer kad smo neuztrpljivi ili siti čega;* „Ohe jam“ (*sc.* satis est): ad coelum manibus sublatis dixerit, *Hor.;* † manus ad deos; * palmas ad sidera; * inter se brachia; oculos paulum; * aurem *(o psu), naćuliti;* * verticem *(o slavohleplju);* * late conspicuum v. *(s obzirom na bogatstvo i veleljeplje; sr. ὑψαυχενεῖν);* sortes, *vući;* alqm in crucem, *propeti na;* t. ancoras, *dignuti sidra;* ignem *(kao znak upaliti);* ignes nocte turribus; ignis e specula sublatus; in coelum vos umeris nostris tollemus; * freta, *uzburkati, uzmutiti;* * verba cadentia, *hvatati izrečene rieči te pozornost na njih svraćati kao na nješto važna;* * hoc tibi dictum tolle memor. *Na pose a) uvis (po)dizati,* tectum altius. *b) dići koga, primiti u, uzeti,* alqm in currum, in equum, alqm ad se *sc.* in navem, *povesti sa sobom; (Hor.)* alqm redâ; sublatis rebus commigrant Romam; quod satis erat, in usum sublato, ceterum omne incensum; * Pergama leviora tolli *gl.* levis *1); o brodovih, ukrcati. 2) tp. a) podignuti, dižuć povećati, iztaknuti, izticati, uzvisiti,* clamorem, cachinnum; * clamorem ad coelum; * clamores, gemitum ad sidera; * hinnitum, *zahrzati;* * risum; * vocem, *podići;* * undique magnus clamor se tollit ad auras; * minas, *podigav glavu prietiti;* * proelia; Herculem in coelum fortitudo; alqm laudibus; * Tempe laudibus; laudes alcjs in astra; * urbem ad astra; * alqm in astra; * avos spe in tantum, *do tako sjajne nade;* * gloria alqm t.; alqd dicendo augere et tollere altius; t. animos, *ponieti se, naduti se;* sublatus alqa re, *gl.* sublatus; t. alqm, *uzvisiti koga na čast;* * alqm honoribus, *častmi odlikorati, proslaviti,* * mortale corpus imo de gradu. *b) pokunjena izpraviti, utješiti, ohrabriti,* animum, animos; * animos dictis, * animos omine, *srdce osokoliti (sebi ili drugim);* * amicum; quibus rebus omnibus sublatus, *Caes. b. c.* 2, 37, 2. *c) primiti na se, naprtiti si što,* quid oneris; poenas, *podnositi. d) dići diete sa zemlje, kao znak, da smo pripravni odgojiti ga* (*sr.* suscipio), *po tom odhraniti, odgojiti, Plaut.;* ego cum genui, tum morituros scivi et ei rei sustuli, *za to ih odhranih, Ennius u Cic. Tusc.* 3, 13, 28.; t. liberos ex alqa, *roditi s kojom; (Suet. Aug.* 63.) liberos tulisse *(neobičan perf.)* ex alqa. *3) oduzeti, odnieti, maknuti, odvesti, odstraniti, oteti, ukloniti, odmaknuti, ukinuti, ugrabiti, udaljiti, uzeti i slič. u pravom i prenesenom smislu,* praedam, frumentum de area; solem, amicitiam e mundo; pecunias e fano, simulacra e templo; alqm ex hac hominum frequentia; * alqd ex acervo; * omnes (chlamydes); * argentum; * pullum *(oteti za svoju porabu);* * quantumvis tolle, *uzmi sa sobom;* * ferramenta Teanum, *u T. odpremiti;* * tollit (Ascanium) in altos Italiae lucos; * tolli, *medialno, otići, odieliti se, dieliti se, (ἀπαείρεσθαι, Hom. Il.* 21, 563.), in arduos tollor Sabinos; t. alqm ab atriis Liciniis in Galliam; * neve te ocior aura tollat; * alqm in lucos; * alqm fugâ, *ugrabiti;* alqm denso aëre, *oteti (ἐξαρπάζειν);* * multa ex oculis, *ukinuti s očiju;* * hinc apicem rapax fortuna sustulit, hic posuisse gaudet; * virtutem ex oculis, *ukloniti;* * curas e pectore, *odstraniti;* * cupidinem uvae immitis, *obuzdati;* * minas, * dolos, *štediti;* t. pecuniam, *dići; t. t. u kućanstvu,* t. mensam, *pospremiti, (Hor.)* patinam, hos cibos; *milit. t. t.,* signa, *krenuti se na polazak;* t. dubitationem, suspitionem, errorem, spem, timorem, *oduzeti, riešiti;* controversias; † odia inter alqos; * certamina; * causas certaminum; * commercia; * gloriam, *oteti;* sublato Areopago, *dokinuv A.;* † t. libertatem; * caedes et rabiem, *izkorieniti;* * luctum; * querelas, *učiniti kraj;* * periculum; * morem barbarum; * jus nocendi; * virtute carentia, *mlohavost odstraniti (drugi tumače: silom riečî, mislî i rythma podići);* cum flueret lutulentus (Lucilius), erat quod t. velles, *što bi si poželio, da ga nije;* * dixi fluere hunc lutulentum, saepe ferentem plura quidem tollenda relinquendis = *ferentem tollenda et plura quidem tollenda relinquendis [po svoj prilici rečeno iz duše protivnikâ, koji su taj ukor gorim držali, nego li Horatij sâm; sr.* relinquo *2)];* t. tempus, diem, *dugim govorom trti, razvlačiti, duljiti* (*sr.* eximo); is dies est intercessione sublatus, *izgubljen, u taman potraćen;* † signum interdicto sublatum est, *nije ga bilo; praegn., s puta maknuti, ukloniti, dići, smaknuti, uništiti, upropastiti, odstraniti, triebiti, tamaniti, učiniti, da što ne može biti i slič.,* t. alqm e, de medio *ili samo* t., *s puta maknuti, ubiti;* t. deos, *nijekati bogove;* memoriam rei; dictaturam funditus e re publica; legem; veteres leges novis legibus; comitia; simulatio t. judicium veri idque adulterat; t. nomen ex libris, *izbrisati; (Caec. u Cic. ep.)* mendum scripturae; Carthaginem et Numantiam funditus, *razoriti, razsuti;* t. stirpem, * stirpem sacrum; Aetolorum gentem; * Titanas immanemque turbam fulmine caduco, *smrviti, satrti;* * t. reges; * mala tollet anum vitiato melle cicuta.

Tŏlōsa (Tolossa), ae, *f. gl.* Volcae. *Odt. a)* **Tŏlōsānus** (Toloss.), *(Just.)* **-sensis,** *adj. tolosski. b) subst.* **-sātes,** ium, *m., Tološani.*

tŏlūtim, *adv.* [tollo] *kasom, Plaut.*

Tŏmis, ĭdis, *f. (i* **Tomi,** ōrum, *m.)* [*Τόμις*] *grad u doljnoj Moesiji uz crno more, po prići mjesto, na kojem je Medea razkomadala [τέμνω] brata si Absyrta, mjesto, u koje bi Ovidij prognan, s. Tomisvar, Ov. Odt. 1) subst.* **Tŏmītae,** ārum, *m. Tomidjani ili Tomljani. 2)* **-ītānus,** *adj. tomidski ili tomski. Ov.*

Tŏmўris, ĭdis, *f.* [*Τόμυρις*] *skythska kraljica, koja pobiedi i ubi Cyra, Just.*

tondeo, tŏtondi, tonsum, 2. *1) strići, ostrići, brijati, obrijati,* * † oves; * lanae tonsae; barbam et capillum; * tonsa cutis; *absl.;* * † *reflex., strići se, šišati se. 2) tp. a) ošišati, nakicošiti,* saltatrix tonsa, *o consulu Gabiniju, koji se je odviše kitio;* * ilex tonsa bipennibus, *oklaštren, okresan;* * tonsis villis. *b)* * *kositi, žeti,* segetem; prata. *c)* * *očupati, ubrati, popásti, brstiti,* comam hyacinthi; violas; corona *ili* oliva tonsa; jecur rostro; campum; tonsis in vallibus; comam acanthi,

obrezati. d) lišiti, oteti, alqm auro usque ad cutim, *Plaut.*; regna paterna comâ purpureâ, *Prop.*

tŏnĭtruālis, *adj.* [tonitru] *gromovni,* libri, *u kojih se piše o gromu i značenju njegovu, jedn. Cic. de div.* 1, 33, 72.

tŏnĭtrus, ūs, *m. i* **tŏnĭtruum** *(zastarjelo),* i, *n.* [tono] *grom, abl.,* tonitru, *Virg.; n. pl.,* tonitrua; *acc. pl.,* tonitrus, *Ov.;* tonitribus; * *oblak zlogoda.*

tŏno, ui, ĭtum, 1. *grmjeti,* tonat, *grmi;* * porta coeli; * Juppiter tonans, tonabat; *i samo* * tonans, *gromovnik* = Juppiter; * *o konjih pred koli Jupitrovimi,* equi. *Odt. a)* * *oriti se, ječati, gruvati, tutnjeti, lomiti se,* coelum, coelum omne fragore, tumultu. *b) grmjeti, o silnu glasu,* Pericles t. dictus est; * eloquio; * qualis Pindarico spiritus ore t.; † oratio; *s acc., (za)grmjeti čim,* verba foro; deos, *glasno prizivati.*

* **tonsa,** ae, *f. veslo.*

tonsillae, ārum, *f. krajnici, žabice u grlu.*

tonsĭto, 1. [*intens. od* tondeo] *obično strići,* oves, *jedn. Plaut. Bacch.* 5, 2, 9.

tonsor, ōris, *m.* [tondeo] *brijač, koji je u Rimljanâ, odkad* Tricinius Menas *oko g. 300. pr. Is. dovede prve brijače u Rim, ne samo kosu i bradu podkraćivao, već i nokte rezao onim, koji nisu mogli uzdržavati robova za taj posao, zato su i brijačnice Rima bile u svako vrieme pune ljudi i ujedno sastajalište brbljavaca i novinarâ; zato posl.* omnibus et lippis et tonsoribus notum esse, *Hor. sat.* 1, 7, 3.

tonstrīcŭla, ae, *f.* [*dem. od* tonstrix] *mala brijačica, -strigačica, jedn. Cic. Tusc.* 5, 20, 58.

tonstrīna, ae, *f.* [tondeo] *(Com.) brijačnica.*

tonstrix, īcis, *f.* [tondeo] *brijačica, strigačica, Plaut.*

tonsus, ūs, *m.* [tondeo] *(predcl.) naprava kose, frisura.*

tōphus *gl.* tofus.

tŏpiārius, ii, *m.* [*od* τόπιον] *umjetni vrtlar, ljeposadar. b)* **-ia,** ae, *f. umjetno vrtlarstvo.*

tŏpĭca, ōrum, *n.* [τοπικά] *sbirka občenitih izreka* (loci communes), *tako se zove jedan spis Aristotelov i jedan Ciceronov, koji je Aristotela u tom sliedio.*

tŏral, ālis, *n.* [torus] *jastuk, vanjkuš ili povlaka, pokrivalo postelje, poplun,* illota toralia, *Hor.*

tŏrāria, ae, *f.* [torus = ὠλένη] *dvorkinja* (ὠλενοτρόφος), *jedn. Plaut. mil.* 3, 1, 102.

† **torcŭlum,** i, *n.* [torqueo] *tiesak, preša.*

tŏreuma, ătis, *n.* [τόρευμα] *na pola pupčasto djelo (francezki: demirelief).*

tormentum, i, *n.* [torqueo] *1) orudje za okretanje, savijanje ili tiskanje, po tom a) konop za vitlanje, vitao. b) mučilo, tortura, prenes., muka,* tormenta fortunae; tormenta suspitionis; † tormenta pectoris; † *o podagri;* * lene t., *ugodne muke, o vinu, jer oduševljuje i hrabri onoga, koji se malo pripije. 2) orudje za bacanje, -metanje, metalo (balliste i katapulte) meton., hitac odapet metalom, striela.*

tormĭna, num, *n.* [torqueo] *zavijanje, zavijavica, griz u trbuhu, kolika.*

tormĭnōsus, *adj.* [tormina] *koji od kolike boluje, jedn. Cic. Tusc.* 4, 12, 27.

torno, 1. [tornus] *strugati, točiti, frkati, okružiti,* sphaeram; * *tp.* versus male tornati, *slabi stihovi.*

tornus, i, *m. strugalo, fŕkalo, vajalo, rezlica, dlieto,* * torno rasile buxum; * pocula quibus torno facili super addita vitis; * *tp.* angusto versus includere torno.

Tŏrōne, ēs, *f.* [Τορώνη] *grad u Macedoniji; adj.* **-naicus** *ili (Tac.)* **-naeus,** *toronski.*

tŏrōsus, *adj.* [torus] *mišičav, mesnat, žilav,* * colla (boum).

torpēdo, ĭnis, *f.* [torpeo] *1) (Tac.)* = torpor *gl. t. r. 2) otrnuša, trnka, drhtulja, riba, koja učini, da čovjek protrne* (raja torpedo *Linn.).*

torpeo, ui — 2. *1) okoriti se, drveniti se, ukočen-, nepomičan biti,* (Poeni) torpentes gelu in castra rediere, *ukočeni;* nervi rigore; * t. simillimus saxo; * mole t., † t. membra; † torpentem excitare. *2) duševno pretrnuti, onesviestiti se, zapanjiti se, snebivati se, iznemoći, skunjiti se (od čuda, straha i slič. ili od nerada),* metu; timeo, totus t.; vox spiritusque torpebat, *obumiraše;* an dextrae torpent? * animo et corpore; * vires ad proelia; * nec t. gravi passus sua rena veterno; * quid torpentes subito obstupuistis? * t. Pausiacâ tabellâ, *zablenuti se, diviti se;* consilia tua t., *ne znaš si pomoći;* frigere ac t. senis consilia, *mlitavi su i mlohavi;* deum sic feriatum volumus cessatione t., *pustiti, da u neradu obamire; (Tac.)* si civitas longa pace et otio torpeat; *(Curt.)* t. desperatione, silentio, temeritas t.

torpesco, pui, — 3. [torpeo] *trnuti, obnemagati, počimati mlitavjeti, -obumirati (sr.* torpeo), *u class. prosi samo od nerada,* manus aut animus per otium t.; ingenium incultu aut socordiâ; quid tot dextrae? torpescente in amentia illa? † deliciis et desidiâ t.; * *prama tomu, kako je duševno stanje, protrnuti, ukočiti se,* lingua metu; molles ante dolore genae.

torpĭdus, *adj.* [torpeo] *utrnuo, zapanjen, ukočen, omamljen, okamenjen,* stupore ac miraculo; somno.

torpor, ōris, *m.* [torpeo] *protrnuće, obumrlost, zapanjenost, ukočenost; odt. (Tac.) mlitavost, mlohavost, lienost.*

torquātus, *adj.* [torquis] *verigat (čovjek s ovratnom veržicom); osb. kao pridjev u* gens Manlia; * Alecto t. colubris, *sa zmijami oko vrata mjesto verige.*

torqueo, rsi, rtum, 2. [*archaist. inf. pass.* torquerier, *Hor.*] *1) viti, obrtati, kretati, okretati, obraćati, prevraćati,* cervices oculosque; * oculos ad alqd; * vestigia ad sonitum; * aurem ab obscoenis sermonibus; * lumina, *oči igraju;* * tegumen immane leonis, *ogrnuti;* * spumas, *rovati po itd.;* * Atlas axem umero stellis ardentibus aptum; terra circum axem se t.; alqd in orbem; † agmen in laevum; * taxos in arcus, *savijati;* collum alcui, *zavrnuti vratom, stisnuti za šiju koga (da se na što prisili);* * torquet *(uzvitlava)* nunc lapidem nunc ingens machina tignum; * ora equi frenis; *vodjkati;* * capillos ferro, *ruditi;* * stamina pollice, *presti; u pril. okretati, iz-, svraćati, upravljati, voditi,* naturam huc et illuc t. et flectere; orationem alqo; omnia ad commodum suae causae; imbecillitatem animorum; * sidera mundi; * bella. *Na pose a)* * *váljati, kotrljati,* saxa; montes. *b) (u krugu) vrtjeti, obrtati, svijati, bacati, odapinjati, pustiti,* * anguis tortus; † vestis circum brachia torta, *savijeno;* hastas; * jaculum in hostem; * telum ad tempora; * tela in alqm; * fulmina; * glaebas, * ramos; * aquosam hiemem, *sasuti. 2) praegn. a)* * *vrteći što, učiniti, -praviti, kretati,* orbem; torquet medios nox humida cursus, *svrši pol puta. b) kriviti, grditi, prevraćati,* ora torquentur; * ora tristia temptantum sensu torquebit amaror; t. oculum; *u pril.* verbo ac litera jus omne torqueri, *izvrtati se. c) na pose na mučilih uda previjati, mučiti, na mučila razapeti, na muke stavljati,* alqm; † quos illi e muris ob injurias tortos necaverunt; † tortus interiit; * t. alqm mero, *čvrstim pilom izpitivati čije srdce;* torqueatur vita Sullae, *neka se tačno izpita itd. S toga tp. mučiti, kiniti, uznemirivati,* alqm; libidines te torquent; stulti malorum memoriâ torquentur; *(Phaedr.)* convivam fame; * torqueri invidia, * amore, * omni sollicitudine; torqueor *sa ne, jedn. Ov. her.* 9, 36.

torquis, *i (redje)* **-quēs,** is, *m. i (u prosi redje) f.* [torqueo] *nješto savita, savita ovratna verižica, ovratnica kao ures. Odt. a)* * *vratni jaram, homut volovski. b)* * *vienac cvieća.*

torrens, tis, [*partic. od* torreo] *1) adj. vruć, ugrijan, goruči,* miles sole, *Liv.;* ripae pice, flammae, Sirius, *Virg.; tp. bučan, plahovit, šuman, hrli,* * aqua; † aquae; † amnis; torrentes rapidique cursus amnium; † torrens fertur; torrentia *sc.* flumina, *Curt.* 9, 9, 9. *2) subst. m. bujica (koja za kiše znatno naraste);* † *tp.* inanis t. verborum, *puste rieči, pustoslovje;* † quo torrente, quo impetu saeculum nostrum defendit.

torreo, rui, stum, 2. *trans. sušiti, peći, pržiti, paliti, smuditi i slič.* (*sr.* torridus), manum; sol corpora Gallorum t.; solis ardore *(smagnuti),* undique flammâ, succensis ignibus, † incendio, † igne torreri; * alqd in igne; † exta in verubus, *(Plaut.)* torreto me pro pane, *peci;* * cum sole saevo densae torrentur *(dozrievaju)* aristae; * torrentia agros sidera; * montes, *o jugu (vjetru „scirocco“);* * † reges, *mršavjeti;* tosti alti stant parietes, *Enn. u Cic.;* * torrentur febribus artus; * tosti crines, *osmudjena;* * canis arenti torreat arva siti; * *u pril. o ljubavnom žaru, razpaliti, razplamtiti, užeći,* alqm; me face mutua Calais; jecur idoneum *(srdce prikladno za ljubav).*

torrĭdus, *adj.* [torreo] *1) pass. osušen, izpržen, izsušen (izvanjskom žegom); opp.* humidus; *sr.* aridus, siccus), *suh,* fons, *presahnuo;* campi siccitate t.; † haec (materia) vapore t. jam inaruerat; * farra; *po tom mršav, suh,* homo vegrandi macie t.; *skvrčen, sguren,* pecora t. frigore; membra gelu. *2) act. vruć, prevruć, žarak,* locus ab incendiis t., *Liv.;* * zona; * aestas; * aër.

* **torris,** is, *m.* [torreo] *ugarak, goruća glavnja.*

tortĭlis, *adj.* [torqueo] *zavrnut, zavit, zavinut,* * aurum *(zlatni lanac);* * bucina; * ansa * piscis.

tortor, ōris, *m.* [torqueo *2) c)*] *mučilac, krvnik (inače* carnifex), ad tortoris eculeum ire; eculeum, tortorem carnificemque; * barbarus t. *(o Karthagincih s obzirom na Regula);* † Apollo Tortor, *jer oderao Marsyju* (Marsyas).

tortuōsus, *adj.* [tortus] *1) pun zavoja, jako zavrnut, zavit,* loci; serrula; alvus. *2) tp. zamršen, zapleten,* disputandi genus; multiplex ingenium et t. *(previjan);* visa quaedam t. et obscura.

1. **tortus,** *adj.* [*partic. od* torqueo] *zavrnut, zavinjen, zavojit, krivudat,* * via, *labyrintha;* * quercus, *vienac od hrastova lišća.*

2. * **tortus,** ūs, *m.* [torqueo] *zavoj, uvoj,* serpens dat t., *uvija se.*

tŏrŭlus, i, *m.* [*dem. od* torus] *čuperak-, pramen kose, Plaut.*

tŏrus, i, *m. svaki predmet, koji se diže poput guke, s toga 1) čvor, uzao, šeput, zamka na viencu, u pril. jedn. Cic. or.* 6, 21. *2) mesnat dio na ljudskom ili životinjskom tielu, koji se nad ostalim uzdiže, mišica,* * tori lacertorum; * colla tument toris; * comantes, *griva; (Quint.) u pril.,* in his, de quibus erit quaestio, non athletarum toros sed militum lacertos esse. *3) sve što se diže poput blazine ili perine, jastuk, vanjkuš, dušek na postelji ili sofi,* * viridante toro consederat herba; * datque torum caespes; * t. impositus lecto; † ne toro quidem cubuisse; *po tom a)* * *sofa, divan, blazinjak,* toro sic orsus ab alto; discubuere toris. *b)* * *krevet, odar, postelja,* torum sternere, premere; in toro cubare; se toro ponit; *na pose* * *bračna postelja, -odar,* consors *ili* socia tori, *supruga;* * *mrtvačka postelja, -odar, c) hum, brežuljak,* * tori riparum.

torvĭtas, ātis, *f.* [torvus] *(riedko) mrk i ljut pogled, mrkost, ljutost,* vultus, *Tac.*

torvus, *adj. mrka, ljuta pogleda, ljut, strašan, užasan,* * vultus; * facies; * † oculi; * aspicit hanc torvis (*sc.* oculis); * torva sub fronte; * astantes lumine t., † corpus visu torvum; * Mars; * Abas; * senex *(o Charonu);* draco; * anguis; * leaena; * aper; * bos; † acies t. et inculta; * proelia; * *adv.* torva tueri; torvum clamare.

tŏt, *adj. pl. indecl. toliko (njih), toliko, toliki, toli mnogi,* quot homines t. causae; tot res, quot etc.; t. consulibus, quoties; *sa* ut; t. *(toliki)* unum superabant; *često uz* tam, tantus *bez spojne čestice, ali i š njom, kad se hoće, da se koja sliedeća rieč krepče iztakne,* tot tam efferatarum gentium arma; tot tam valida oppida; t. tam praeclaris imperatoribus; tot tam claris argumentis signisque; *naproti tomu,* de tot ac tam potentibus populis; * t. tui labores; tot ac tam validae manus; t. et tanta *(toli mnoge i toli velike)* adjumenta; pro his tantis totque victoriis.

tŏtĭdem, *adj. pl. indecl.* [tot-dem] *isto toliko (njih), isto toliki,* t. annos vixerunt; t. quot, ac, atque, *kao što;* t. numero pedites; t. audiet

eliptički sc. convicia, crimina, to isto, isto toliko puta, Hor. sat. 2, 3, 298.

tŏtĭes (totiens), adv. num. [tot] 1) tolikrat, toliko puta, s correl. quoties (quoties — t., t. — quoties), quotiescunque — t.; t. quot; (Hor.) t. exorare populum, o gladiatoru, toliko puta, koliko puta je to prije učiniti morao, dok ga odpustiše, dakle = „jošte više puta, sveudilj"; t. servus, t. j. toliko puta te svlada požuda. 2) baš (isto) toliko puta, jedn., Hor. carm. saec. 23.

tōtus, gen. totīus, dat. toti (riedko) toto, Caes. b. G. 7, 89, 5. Hirt. b. G. 8, 34, 4. Prop. 3, 11, 57., adj. 1) cio, sav, čitav (o predmetu prvobitno nerazdieljenu; sr. omnis, cunctus, universus), t. terra, urbs, navis; res publica; equitatus; t. mens; toto pectore, ut dicitur, cogitare; amicus amatur t. pectore, ut dicitur; toto coelo distare, errare; * freta sideribus t. distantia; * patriā toto sumus orbe remoti; vox; toto muro, totis moenibus, po svih zidinah-, ozidju na okolo itd., toto orbe terrarum; totā Galliā, po svoj Galliji na okolo, po cieloj Galliji; in tota Sicilia, gl. in I). Na pose a) posve, sasvim, dušom i tielom, totum se tradere, dedere alcui, alcui rei; t. se avertere ab amicitia alcjs; Curio se contra eum totum parat; sum vester t., dušom i tielom; t. Antiochi esse Aetolos; Octavianus mihi t. deditus; (Ter.) t. in amore est; (Hor.) t. in illis (nugis), posve zadubljen u; * tota tibi est (puella). b) čitav, podpun, sex menses totos, Ter.; † non t. centum passus progredi; subst. **totum**, i, n. sve, totum in eo est, ut; * ex toto, posve, podpuno; (riedko) in toto, u svem, u obće. 2) sav ukupan, vaskolik (o predmetu opriečno naprama njegovim dielovom), totis viribus (ne samo pojedinimi s.); t. copiae; † equitatus; * t. armenta.

* † **toxĭcum**, i, n. [τοξικόν sc. φάρμακον] otrov za mazanje strjelicā; u obće otrov.

trăbālis, adj. [trabs] 1) gredan, tičući se gredā, * clavus; clavo t. figere beneficium = nikada ne zaboraviti. 2) * poput grede, kako greda jak, telum.

1. trăbea, ae, f. [trabs] trabea, svetčano odielo, -odora kraljeva (Virg. Ov. Liv.) i vitezova (sr. trabeatus), obšiveno širokim trakom od grimiza.

2. Trăbea, ae, m. stari rimski pisac komoedijā.

trăbeātus, adj. [trabea] trabeom odjeven, trabeu noseći, equites, Tac. Suet.; Quirinus, Ov.

trabs, trăbis, f. greda (duža i uža; sr. tignum), balvan, na pose spojna greda (ἐπιστύλιον), koje se meću na stupove, architrav, (Hor.) Hymettiae. Odt. a) * brod, ladja, plav, t. currit aquas; Cypria; sacra = Argo. b) * visoko stablo, -drvo, silva frequens trabibus; acernae; fraxineae. c) * krov, kuća, sub iisdem t.

Trăchas, antis, f. = Tarracina, Ov.

Trāchīn, īnis, f. [Τραχίν] grad u thessalskoj pokrajini Phthiotis kraj Oete, mjesto na kojem je Hercules umro, priestolnica Ceykova (Ceyx), Ov. Odt. **-chīnius**, adj. [Τραχίνιος] trachinski, heros i samo Tr. = Ceyx, Ov.; **Trachiniae**, ārum, f. Trachinke, jedna Sophoklova tragoedija, Cic.

Trāchōnītes, ae, m. Trachonitac (iz pokrajine Trachonitis u Palaestini), jedn. Aurel. Vict. Caes. 28.

tractābĭlis, adj. s comp. [tracto] 1) što se može pipati, čega se je moći taknuti, što je moći prihvatiti, što se može rukovoditi, t. omne necesse est esse, quod natum est; * mare nondum t. tanti; * coelum non t., burno. 2) tp. gibak, vitak, okretan, lagodan, krotak, popustljiv, podatan, virtus tenera atque t. multis in rebus; nihil est eo tractabilius; † ut te tractabiliorem experiantur; * aut voces ullas t. audit.

tractātio, ōnis, f. [tracto] 1) opipavanje, rukovodjenje, poraba, beluarum; tibiarum; armorum. 2) obradjivanje, obdjelavanje, nastojanje oko čega, zanimanje čim, posao, rād itd. philosophiae; literarum. Po tom u rhetorici, osobita poraba rieči koje.

tractātus, ūs, m. [tracto] u pril. zanimanje, obradjivanje, nastojanje oko čega, ipsarum artium tractatu delectari; consilia tractatu dura; † ipso tr. plures species inciderunt.

tractīcius, adj. [traho] vučen (po ulicah), jedn. Aurel. Vict. epit. 23, 7.

tractim, adv. [traho] 1) vukuć, potežuć, t. tangere alqm = zaušiti koga, udariti koga za uho, Plaut. 2) * malo po malo, polagano, susurrare.

tracto, 1. [intens. od traho] 1) * (riedko) vući, povlačiti, tractata comis. 2) pipati, ticati se, uzeti što u ruku, baviti se čim, obavljati, vršiti, rukovoditi, brinuti se za, alqd manu, manibus; quae gustemus, olfaciamus, tractemus; * tractanti resistere; * fila lyrae, udarati u; * ceram pollice; † lanam; arma; tela; * venena, * dapes, miešati, * ignarus sua se t. pericla, igrati se svojom pogibelju; gubernacula; bibliothecam, imati u rukū; pecuniam publicam, brinuti se. 3) tp. a) raditi na čem, obradjivati, zanimati se čim, upravljati, voditi, obavljati, vladati, artem, Ter.; causas amicorum t. atque agere; bellum; rem publicam, placide inter se rem publicam; personam alcjs in scaena, o glumcih, prikazivati, glumiti; * mimus partes secundas; i o pjesniku, koji nam predočuje osobu u govoru ili u radnji, cum tractaretur Atreus, personae serviendum fuit; od glumca preneseno nješto smjelije i kraće na govornika, kako se najvjerojatnije tumači, Cic. p. Arch. 2, 3. in ejusmodi persona [= budući da mi je govoriti za takovu osobu, kao što je Archias; sr. in I) 1) e)], quae propter otium ac studium minime in judiciis periculisque tractata est = za koju nije jošte nijedan govornik na sudu igrao zadaću branitelja, jer u miru živi, koja dakle nije jošte nikada sama na sudu bila, te je nije nijedan govornik, dakle niti ja branio; animos; vitam hominum, razvijati; consilia tractatu difficiliora. b) rabiti, upotriebiti, quatenus sint ridicula tractanda oratori, dokle smije govornik zaseći rabeći smiešno; quorum alterum (genus facetiarum) re tractatur, alterum dicto, rabi; loci, qui, quia de universa re tractari solent, communes nominati sunt; nullum est horum generum, quod non arte et moderatione tractetur, čim se ne bi mogao poslužiti umjetnim uredjenjem = što se ne bi dalo svesti pod školu. c) postupati s kim, vladati se, ponašati se prema, aspere, honorificentius alqm; plebem

placidius; ita me in re publica tractabo, ut; quo in munere se ita t., ut (sr. adhibeo); * aetas imbecilla mollius tractari vult; * se benignius t., ugadjati se. d) raditi na čem, početi što raditi, iztraživati, pro-, razmisliti, tracta definitionem fortitudinis, intelliges etc.; tractatos locos; (Tac.) tr. proeliorum vias et quae sibi — evenissent. e) predmet kakav obradjivati, izvesti, razpravljati, nacrt si nacrtati, sastavljati, pisati, res tragicas comice; partem philosophiae; eam, quam jam dudum tracto, constantiam; * motum bellique causas; * recte alqd. f) govoriti o čem, razpravljati, tractandis condicionibus, Caes. b. c. 3, 28, 5.; intrans. pre-, dogovarati se s kim za što, de condicionibus, Nep.

tractum, i, n. [traho] natra, povrāćaj vune (ono što žene u jedan put povrate s gornjega vratila), Tib. 1, 6, 80.

1. tractus, adj. [partic. od traho] 1) nastao, potekao, venae a corde tractae; sermo ab isto initio tractus. 2) neprestan, neprekinut, tekući, sermonis genus; oratio tr. et fluens.

2. tractus, ūs, m. [traho] 1) vlak, teg, potez, potezanje, vučenje, * tractu ferre rotam; * longo per aëra tr. fertur; * in spiram tractu se colligit anguis; * flammarum; * incerto fallet te litera tr.; (Cic. div. 2, 46, 79.) lunae tr., tečaj mjeseca; (Hor.) alti nubium, dugi-oblaci; † aquarum; splavljivanje, odnašanje, Syrtes ab tractu (od grč. σύρειν) appellatae, Sall. Jug. 78, 3. 2) prostiranje, prostor, položaj, is est t. ductusque muri; arborum, dug red; t. castrorum; hoc tractu oppidi; s toga okolica, priedjel, zemlja, Laurens; totus; * tr. coeli corruptus, okužen zrak. 3) tp. a) miran, lagan tečaj govora, haesitatio tractusque verborum; tr. lenis orationis; † haec (historia) tractu et suavitate atque etiam dulcedine placet. b) (Tac.) raztezanje vremena, krzmanje, zatezanje, oklievanje, belli; tractu et lenitudine mortis.

trādĭtio, ōnis, f. [trado] 1) predaja, rei; oppidorum. 2) (Tac.) izvještaj, supremorum, o tom, kako su svršili.

trādĭtor, ōris, m. [trado] izdajica, jed. Tac. hist. 4, 24.

trādo (trans-do), dĭdi, dĭtum, 3. 1) predati, uručiti, predati što u ruke, alcui poculum; possessiones creditoribus; alqd per manus (od ruke do ruke); clamorem alcui, dalje komu predati, -širiti; legionem, izručiti; arma; alqd alcui in potestatem; alqm in custodiam, pod stražu staviti; alqm in servitutem, ad supplicium, vivum aut mortuum; se alcui; * testamentum legendum alcui, * tristitiam et metus ventis portare in mare Creticum; † filiam alcui, za suprugu dati; (Nep.) cum uxorem reduxisset, quae alii fuerat tradita, udata za; na pose a) predati komu što na brigu, -u zaštitu, povjeriti, preporučiti, legiones, provinciam alcui; iisdem (cohortibus) custodiam navium longarum; alcui summam imperii; alcui obsides custodiendos, turrim tuendam, Cingetorigi principatus atque imperium est traditum; † ad eam rem delectos idoneos ei tr. (pod ruku staviti) centuriones; sic ei te commendavi et tradidi; totum hominem tibi tr. de manu, ut ajunt, in manum tuam; quem Caesar ab Divitiaco sibi traditum etc.; quem ab illo traditum et commendatum sc. sibi; (Hor.) hunc hominem velles si tr., quondam non dignum tradimus, ut tibi se laudare et tr. coner, dignum mente domoque legentis honesta Neronis. b) izdajom predati, izdati, pustiti, ostaviti, alqm; causam (suam) adversariis, Ter.; * patrios penates. 2) u pril. a) ustupiti, pre-, dopustiti, predati, dati se na što, posvetiti se čemu, alcui possessionem Galliae; † minori regnum; totum se alcui, totos se voluptatibus; se quieti, leći spavati; totum se in studium, in disciplinam, † studiis; * se sub leges pacis, podložiti se itd.; tr. memoriae, upamtiti; (Quint. 10, 1, 19.) lectio memoriae imitationique (upamti se za oponašanje) tradatur. b) kao baštinu predati, ostaviti, prenieti na koga, inimicitias posteris, Anton. u Cic.; hoc alius alii tradiderat, † morbos; traditum inde fertur, ut, odatle se je uobičajilo kažu, da, Liv.; quod Germanorum consuetudo sit a majoribus tradita sa inf., Caes.; mos ab antiquis traditus, starodrevni. c) pismeno potomstvu predati, pripoviedati, kazivati, zabilježiti, qualia multa historia tradidit; quorum nomina multi poëtae memoriae tradiderunt; varios sermones immortalitati scriptis suis; po tom tradunt, (Liv.) plurimi annales, omnium prope annales tr. s acc. c. inf.; traditur s nom. c. inf., ako je traditur samo specialniji, modifikovan oblik copule est, te dakle pojam pripoviedanja itd. treba nebitnim smatrati, traditur, memoriae traditur, traditum est s acc. c. inf., ako se pojam pripoviedanja itd. osobito naglašuje te glavnim smatrati mora [sr. dico 1)], Lycurgi temporibus Homerus etiam fuisse — traditur (= fuit, ut traditur), Cic. Tusc. 5, 3, 7.; traditum est etiam Homerum caecum fuisse, Cic. Tusc. 5, 39, 114.; Gallorum gentem traditur fama — Alpes transisse, Liv. 5, 33, 3.; * quae spectator ipse sibi tr., što si sām na njeki način pripovieda. d) ob učitelju, obukom predati, predavati, obučavati, naučati, alqd alcui; praecepta dicendi; quae ab quoque traduntur.

trādūco (trans-duco), etc. 3. 1) prevesti, prevoditi, prevadjati, prebaciti, prevezti preko, alqm ad se, Ter.; cohortes in castra ad alqm; hominum multitudinem trans Rhenum in Galliam; exercitum in Africam; t. flumen, pontem, trans flumen. Odt. premjestiti, u kakov nov položaj, mjesto, u druge okolnosti postaviti koga, centuriones ex inferioribus ordinibus in superiores; centurionem ab octavis ordinibus ad primum pilum; alqm ad plebem, dopustiti, da priedje na plebejsku porodicu, clientes ab Haeduis ad se, privesti k svojoj stranci; qua (civitate) traducta, da ova država priedje k Gallom; alqm ad, in suam sententiam, ad amicitiam; alqm ex egestate in rerum abundantiam; animos a severitate ad hilaritatem; me vitae traductum inerti. 2) provesti, voditi, copias per angustias; Helvetios per fines Sequanorum. 3) provesti pokraj ili mimo, tua pompa eo traducenda est, Ter.; copias praeter castra; victimas in triumpho. Na pose a) traduc equum (t. t.) reče censor vitezu kod pregledavanja (smotre), ako mu nije bilo prigovora; † za pogrdu. b) (Liv.) javno koga na ruglo staviti, alqm per ora hominum. 4) o vremenu provesti, proživjeti, provoditi, tempus; vitam; adolescentiam eleganter, mladovati; otiosam aetatem, dangubiti; munus extraordinarium;

* leniter aevum. *Po tom rabiti u što, uložiti, upotriebiti*, orationem traduxi et converti in increpandam fugam; * curam in vitulos; hanc rationem ad id genus; partum Jovis ortumque virginis ad physiologiam.

trāductio, ōnis, *f.* [traduco] *1) prevažanje, premještanje, prenašanje*, hominis ad plebem. *2) tečaj, razvoj, tiek*, temporis. *3) u rhetorici, prienos, metonymija.*

trāductor, ōris, *m.* [traduco] *prevoditelj, premještalac*, ad plebem, *jedn. Cic. Att.* 2, 9, 1.

trăgĭce, *adv.* [tragicus] *(riedko) tragično.*

trăgĭcŏcōmoedia, ae, *f.* [τραγικοκωμῳδία] *igrokaz načinjen od tragoedije i komoedije, tragikomoedija, Plaut. (Drugi čitaju:* tragicomoedia).

trăgĭcus, *adj.* [τραγικός] *tragičan (što je uzvišeno i veličanstveno kao u tragoediji)*, poëta tr., *pjesnik tragoedijâ*; actor *(predstavljač, glumac)*; Orestes tr., *koji se prikazuje u tragoediji*; grandis, et, ut ita dicam, tr. *(kako se sluša u tragoediji)*, orator; *(Hor.)* Telephus et Peleus; * versus *(glede sadržaja i jezika)*; * ars; * color; * cothurni; * Camena, * carmen; * poëma; *pathetičan*, * tragicum satis spirat *pathos*; scelus = *strašan, žalostan*; * ignes, *divlji i užasan ljubavni žar.*

trăgoedia, ae, *f.* [τραγῳδία] *1) tragoedija, žalostna igra. 2) tp. a) uzvišen govor, nadut, gizdav jezik, prazne rieči*, istis tr. tuis perturbor; tragoedias agere in nugis, *s najneznatnijimi stvarmi postupati tragičnim pathosom. b) velika vika, halabuka, larma*, quantas tr. excitat; quas tr. efficit.

trăgoedus, i, *m.* [τραγῳδός] *tragični predstavljač, -glumac, tragoed; (Suet. Aug. 57.)* Juppiter Tr., *kip Jupitrov (nazvan po vicus-u Tr., na kojem je stajao).*

trăgŭla, ae, *f. gallsko i hispansko koplje; tp. (Plaut.)* injicere t. in alqm, *spletkariti proti komu;* decidere tr., *izmaći spletkarijam.*

trăhax, ācis, *adj.* [traho] *koji rado (k sebi) privlači, jedn. Plaut. Pers.* 3, 3, 6.

trăhĕa (trăha), ae, *f.* [traho] *vlakulje, vlačice, mlatilo bez kolesâ, Virg.*

trăho, xi, ctum, 3. (* *inf. perf.* traxe *mj.* traxisse) *1) vući, (od)vlačiti, odvući, povlačiti (s kojimi se izrazi spaja pojam sile; sr.* duco), alqm vinctum; per manus *(od ruke do ruke)* tractus; alqm pedibus *(za noge)*; trahi ad supplicium, *i samo* t.; * manu telum; * secum gubernaclum; * t. jugum, vomerem collo; * caudam trahat = deridendus sit *(smjera na dječačku igru, u kojoj drugomu neopaženi prikapčaju rep)*; * alqd ore *(o mravu)*; * plaustra per montes *(o govedih)*; * Astyanacta avo, *k itd.*; * natum in conventum; * Helenam per freta, *morem odvezti*; * machinae carinas *(na ime „u more")*; * Sygambros per sacrum clivum *(zarobljene ili sapete)*; * manibus fortuna regum *(nesretnih kraljeva)* retortis trahitur; * fulgente constrictos Gloria curru non minus ignotos generosis; * Proserpina tr. me, *u svoje carstvo;* * bruma tr. diem nivalem inferiore gyro *(zimska suncostaja* [solstitium] *povlači dan rek bi užim ili manjim krugom, što ga sunce opisuje na nebu tako, te se čini, da dan sâm nerado dolazi, ako se i primiče brže kraju)*; * recidere quod ultra perfectum trahitur, *vuče se itd. Odt. a) vući koga komu ili čemu nasilno i proti volji, zanieti, poticati, nukati, natjerati, skloniti, privoliti koga na što, nazavesti, voditi (sr.* duco, rapio), alqm ad defectionem, † ad deditionem; in suam sententiam eos quocumque velit vel tr. vel rapere; ut alius in aliam partem mente atque animo traheretur, *da je jednoga ovamo a drugogâ onamo razum i srdce vodilo ili vuklo*; * trahi in diversum; trahi ad decernendum, † ad mutandam fidem; trahi et duci ad cognitionis et scientiae cupiditatem; trahimur omnes laudis studio et optimus quisque maxime gloria ducitur; trahi ad cupiditatem imperii; * in arma, * in facinus; aliis ad regem trahentibus civitatem, aliis ad Romanos; invitatio benigna et hilaritas in vinum traxit; alqm in arcanos sermones; † res ad Macedonas, *pristajati uz M.*; * alqm Romam *(o poslovih)*; * ad amicitias, *voditi, mamiti*; * tr. sua quemque voluptas; * quo fata tr. retrahuntque, sequamur. *b) namjenjivati komu što, htjeti komu što pribaviti, -namaknuti, pripisivati*, egomet me cum illis una ibidem tr., *ubrajam se u istu vrst, Plaut. Trin.* 1, 2, 166.; decus ad consulem; rem ad Poenos; * crimen in se. *c) tumačiti*, alqd ad religionem, *smatrati što opasnim dogadjajem*; in diversa; auctores utroque tr., *pristaju jedni uz jednu a drugi uz drugu viest*; omnia in virtutem trahebantur, *pripisivalo se je zasluzi, smatralo se je zaslugom*, disputationibus huc et illuc; *(Tac.)* varie, in deterius, in laudem, in saevitiam, ad metum. *2) na pose a) vući sa ili za sobom, voditi sa sobom, imati za pratnju i slič.*, corpus fessum; * corpora aegra; * clipeo hastile; * genua; * vestem per pulpita; * Laconicas mihi tr. honestae purpuras clientae, *t. j. idu u grimiznom odielu, znak odlična stališa, kao u Hom.* ἑλκεσίπεπλος *[drugi tumače: „presti, tkati"; sr. dolje f.)]*; t. exercitum; limum arenamque et saxa fluctus; * felicem limum amnes; pueri exsilii comites trahebantur; plures secum in eandem calamitatem; secum victoriam; ita traxit ordo aetatum orationem; * tantum ille timoris; * sera crepuscula noctem; * quae mox ventura trahuntur, *primiču se*; * (aulaea) trahentia pulveris atri quantum etc.; * fama tr. *(donosi sa sobom)* malum gravius quam res *(imetak)*. *b) na se-, u se-, k sebi vući, uvući, dobivati, primati*, animam, *disati*; * odorem naribus; * pocula fauce arente, *srkati*; * squamas; * faciem virilem; * ruborem; * mille varios adverso sole colores; * colorem; * calorem; * furorem per ossa; *tp. α) pribaviti si, posvojiti-, prisvojiti si*, regnum; decumas; † fratrem, *pridružiti si za consula, nametnuti*; † gratiam recte factorum sibi quisque. *β) primiti, dobiti, steći, imati*, cognomen ex alqa re; * nomen ab alqa re, † ex alqa re; † appellationem a nomine auctoris; majorem ex pernicie et peste rei publicae molestiam, *ćutiti*; † ex quibus (philosophis) plurimum se traxisse eloquentiae. *γ) * uzeti, oteti*, in exemplum ex agris; * pecus *(o lavu)*; * silvas praecipites *(o rieci), obarati*; tr. et rapere, rapere et tr., *robiti i plieniti; tp. αα) odvući, udaljivati, oduzimati, odstraniti*, ab incepto; gentem ad Macedonas; partem doloris publica cla-

des. *ββ) izvaditi, iz-, dovoditi*, ex copia rerum consilium; a qua (ratione praestantiaque) omne honestum decorumque trahitur; ab isto initio tractum esse sermonem; † originem inde, † inde licentiam mentiendi; * hinc partem patriae. *c) vući = vaditi iz, izvaditi*, aquam e puteis; * ferrum e pectore, * a vulnere; * vocem imo a pectore; suspiria penitus, *duboko uzdisati. d) * skidati*, lunam. *e) povlačiti*, corpus tractum; * crates vimineas *(na njivi), pozubati, podrljati; tp. α) poremetiti, komešati*, Britanni per principes factionibus trahuntur, *Tac. Agr.* 12, 1. *β) izdati, profućkati, razsuti, potrošiti*, pecuniam, *Sall. γ) * podieliti*, sorte laborem. *δ) (Sall.) neprestano pro-, razmišljati*, Marius anxius t. cum animo suo, omitteretne inceptum; sese quisque locupletem fore etc., alia hujuscemodi animis t.; dubium belli atque pacis rationes. *f) * duljiti*, in spatium aures; vellera digitis, lanam, *presti; s toga za-, otezati, odgadjati, zavlačiti*, tempus; bellum; pugnam; comitia; rem in serum; *(Tac.)* tractâ in multam noctem laetitiâ; † *vući koga kamo, pridržavati*, alqm; *takodjer vrieme po malo provoditi*, tempus jurgiis; * noctem sermone; * vitam in tenebris, *od dana do dana život provoditi, životariti*; † vitam jumentorum carne, *živjeti o (čem)*; † segne otium, *odati se*; † diem aedificationibus, noctem conviviis; * frustra laborem ingratum, *badava se mučiti itd.*

Trājānus, i, *m.* (M. Ulpius) *rimski car g. 98—117. po Is.; posl.* Augusto felicior, Trajano melior, *Eutr.*

traĭcio *gl.* trajicio.

trājectio, ōnis, *f.* [trajicio] *1) prievoz, prielaz, jedn. Cic. Att.* 8, 15, 2.; t. stellae, *kresanje zviezde*; trajectiones motusque stellarum. *2) tp. u rhetorici, a) prienos na drugoga. b) premještanje*, verborum. *c) pretjerivanje, hyperbola.*

trājectus, us, *m.* [trajicio] *prievoz*, commodissimus in Britanniam; trajectu intercludi; *prievoz (kao u nas mjesto na kojem se prevaža), jedn. pisac b. Alex.* 56, 5.

trājĭcio *(trans., 1.) (u praesentnih oblicih i* **traĭcio**), jēci, jectum, 3. [trans-jacio] *1) prebaciti, prenieti, prevezti, premetnuti, osb. čete i slič. prevezti preko rieke*, telum; vexillum trans vallum; * pedes super acervos; * pondus aequo alterno; malos antenasque de nave in navem, *prenieti*; † pontem, *načiniti m., premostiti*; t. rudentem, *s jedne obale na drugu*; * trajecto in fune *(okolo jarbola)* columbam suspendit; † pecora in saltus; * membra super acervos levi pede, *preskočiti; u pril.* alqd ex illius invidia in te; *reflex.*, trajecturum id malum in coloniam, *da će prieći u itd.*; partem equitum fluvium; legiones ponte; copias trans fluvium; Marius trajectus in Africam; *(Tac.)* trajectus *(odpremljen)* in Galliam; * lateris miseri capitisve dolore trajecto *(budući da se spušta, -se baca)* in cor; *sa se i bez se*, in Africam, ex Africa; se ad alqm; amnis trajectus, *preko koje se je prešlo*, t. Trebiam navibus, *prevezti se preko itd.*; Aegaeo mari t.; nando t., *preplivati*; † t. huc hibernis jam mensibus; t. se Isaram, t. se Alpes, *prieći, Brut. u Cic. ep.; (Liv.)* ad nos trajecturum illud incendium, *da će k nam segnuti*; trajecturum illud incendium velut ex continentibus tectis in alteram tam propinquam provinciam; * roseis Aurora quadrigis jam medium aetherio cursu trajecerat axem. *2) prorušiti, probiti, probosti*, murum jaculo; alqm venabulo; alqm; tegimentum tormento; alcui femur tragulâ trajicitur; trajectus pilo; scorpione ab latere dextro trajectus; * trajectus lora per pedes *(provukav mu remenje itd.)*; * ferro pectora; * cerebrum; * tempora; † se, *probosti se; takodjer prodrieti*, pars magna equitum mediam aciem, *jedn. Liv.* 42, 7, 7.

trālātīcius, *gl.* translaticius.

Tralles, ium, *f. grad u Lydiji. Od t.* **-liānus**, *adj. trallski*; *subst.* **-liani**, ōrum, *m. Tralljani.*

trālŏquor, etc. 3. [trans-loquor] *izpripoviedati*, trecentis versibus tuas impuritias, *jedn. Plaut. Pers.* 3, 3, 7.

trāma, ae, *f.* [trans] *upr. niti nategnute za tkanje, osnova, osnutak, s toga (Plaut.) o mršavoj prilici*, t. figurae, *takodjer trice, sitnice.*

trāmeo *gl.* transmeo.

trāmĕs, ĭtis, *m.* [trameo] *popriečni put, staza (sr.* semita, callis); * *u obće put, staza, laz, hod, tiek i nal.*

trāmĭgro, trāmitto, trānăto *gl.* transmigro etc.

trāno (transno), 1. *1) preplivati, plivati preko*, ad suos; † in insulam; flumen; * aquae tranantur. *2) prelietati, preploviti, prejedriti, prodrieti, proniknuti*, genus igneum quod t. omnia; * nubila; * Erebi amnes.

tranquille, *adv. s comp. i sup.* [tranquillus] *mirno, tiho, polagano, blago.*

tranquillĭtas, ātis, *f.* [tranquillus] *mir, pokoj, 1) tišina*, maris; *takodjer pl. 2) duševni mir, mirnost, mir srdca (sr.* quies), *pokoj*, animi, vitae; locus quietis et tranquillitatis plenissimus; *(Eutr.) blagost i kašnje naslov careva.*

1. **tranquillo**, 1. [tranquillus] *umiriti, smirivati, tješiti, razvedriti*, animos; rebus Romanis tranquillatis *(Nep.), smiriv se Rim*; *(Hor.)* quid pure tranquillet, honos an dulce lucellum.

2. **tranquillo**, *adv.* [tranquillus] *mirno, u miru, Liv.*; *[sr.* tranquillus *a)].*

tranquillus, *adj. s comp. i sup. miran, tih, spokojan (opriečno uzrujanosti i žestini; sr.* quietus), *a) o moru i elementih*, mare; serenitas; *subst.* **-um**, i, *n. tišina*, aut t. aut procellae in vobis sunt; in tranquillo tempestatem adversam optare; non tranquillo *(za tišine)* navigamus. *b) o duši*, animus; vita; civitas; plebs tranquillior; facere alqm ex irato tranquillum; literae t., *mirno itd.*; Isocrates in verbis transferendis tranquillior; *subst.* **-um**, i, *n. mir, pokoj*, rem publicam in tranquillum redigere; *(Ter.)* amor in tranquillo *(u pokoju)* est.

trans, *praep. c. acc. 1) kod glagolâ kretanja s jedne strane na drugu, preko*, t. Alpes transfertur; t. flumen trajiciunt; * t. mare currere; * t. caput jacere. *2) kod glagolâ mirovanja, onkraj, s one strane, za (c. instr.) (k tomu se hoće dva razstavljena prostora a u jednom od obiju stojim ja, ali tako, da mislim ponajprije na razstavljajući predmet i to kao*

takov, koji sám zauzima razmjerno znamenit prostor te govorim tako riečcom trans *o drugoj strani istoga; sr.* ultra), proximi sunt Germanis qui t. Rhenum incolunt; domino t. ripam inspectante; omnibus ultra castra transque montes exploratis.

* **trans-abeo,** etc. 4. *proći kroz, probosti, probadati,* costas.

transactor, ōris, *m.* [transigo] *svršitelj, posrednik,* rerum hujuscemodi omnium, *jedn. Cic. Verr.* 2, 28, 69.

trans-ădĭgo, etc. 3. *1) zatjerati-, zabosti, zagnati u što,* * ensem costas. *2) probosti,* * hasta horum unum ad medium... costas.

trans-alpīnus, *adj. onkraj Alpâ, onkraj-, za alpski, transalpinski,* Gallia; nationes; bella; *subst.* **trans-alpini,** ōrum, *m. Zaalpljani.*

transcendo (transsc.), di, sum, 3. [trans-scando] *1) intrans. prestupiti, prieći, prekoračiti, prelaziti,* in hostium naves; in Italiam. *2) trans. prieći preko, prelaziti, prevaliti,* muros; valles; maceriam; Caucasum vel Gangem; *(Tac.)* flumen exercitu; *tp. prevaliti, prestupiti, prekoračiti,* ordinem aetatis, *Liv.;* prohibita impune, *prestupiti, Tac.*

transcīdo, īdi, — 3. [trans-caedo] *presjeći, izprebijati,* loris omnes, *jedn. Plaut. Pers.* 4, 8, 1.

transcrībo (trans-sc.), etc. 3. *1) prepisati što iz jedne knjige u drugu, pismeno prenieti,* testamentum in alias tabulas; tabulas publicas; † librum in mille exemplaria. *2) t. t. u poslovnom jeziku, svotu novaca prenieti na koga kao vlastnika, za-, upisati komu,* nomina *(dugove)* in socios. *Po tom a)* * *u obće prenieti, predati,* sceptra colonis; t. alcui spatium vitae, *primetnuti, dodati. b) upisati koga da kamo spada,* * matres urbi, *odrediti za itd.;* † in viros, *primiti, upisati medju.*

trans-curro, curri *ili* cŭcurri, cursum, 3. *1) trčati preko čega ili kamo, pretrčati,* ad forum, *Ter.;* in castra; * *tp.* t. ad melius, *prieći, popeti se na itd. 2) na pose a) trčati preko ili kroz, voziti se-, proći, prolaziti kuda, protrčati,* * coelum nimbus, *u pril.* † Campaniam; suum cursum, *protrčati, Cic. Brut.* 81, 282.; † scripta lectione secura. *b) trčati-, voziti se-, jedriti kraj ili mimo čega,* remos transcurrentes *(jedreći mimo)* detergere; † praeter oculos; † *o vremenu, brzo proći, izmicati,* aestas; *u pril.,* † lectio libera est nec actionis impetu transcurrit.

† **transcursus,** ūs, *m.* [transcurro] *prolet,* fulguris.

transdānŭbiānus, *adj.* [trans *i* Danubius] *onkraj Dunava, -Dunaja, zadunavski, jedn. Liv.* 40, 58, 8.

trans-do, trans-duco *gl.* trado, traduco.

transenna, ae, *f.* [trans] *(o nitih ili šibljikah u poprieko ili u podobi pravokuta jedna preko druge položenih) 1) mreža, za hvatanje pticâ, Plaut.; tp. zamka Plaut. 2) prozor s rešetkom, rešetka* (fenestra clathrata), *iza koje su prodavaoci izlagali svoju robu, ali tako da se nije mogla iz bliza promatrati, s toga (Cic. de or.* 1, 35, 162.) quam (copiam ornamentorum) quasi per transennam *(iz daleka, nazorice)* praetereuntes strictim aspeximus.

trans-eo [fut. transiet, *Tib.* 4, 3, 27.], etc. 4. *I) intrans. 1) prieći, prelaziti, prevezti se, (Ter.)* ad uxorem, ad forum; in Italiam in agrum; ex Belgio; per corpora, *preko t.;* alio; animae ab aliis ad alios, *iz jednoga tiela u drugo;* e suis finibus in Helvetiorum fines; ex Volscis in Aequos; † Mileto, *iz M. preseliti se;* † ab Rhodo in Asiam; Mosa in Oceanum t., *izlieva se;* vado t., *pregaziti;* si transire conarentur; † nantes in locum, *plivati prieko. Navlast. a) k neprijatelju, k drugoj stranci, k drugomu mnienju, u drugi stališ itd. -prieći, -prestupiti, -prebjeći, -pristati,* ad alqm; a Caesare ad Pompejum, *odmetnuti se; absl.;* t. in eorum sententiam; † in alia omnia, *glasovati proti;* a patribus ad plebem; † imperium ad alqm; † in quem Alexandri fortuna esset transitura. *b) prieći = pretvoriti se čim, preobraziti se;* * in saxum; * in iram, *razgnjeviti se; tp. u govoru ili pismu na drugo prieći, -prelaziti,* ad partitionem; transeatur ad alteram condicionem. *2) o vremenu, prolaziti, proći, minuti, izmicati,* dies legis transiit; dies hibernorum complures; * transiit aetas quam cito! *3) proći, prolaziti,* per media castra; *absl.; u pril.,* † inter quaesturam ac tribunatum plebis atque etiam ipsum tribunatus annum quiete et otio; quaedam animalis intelligentia per omnia permanat et transit. *II) trans. 1) ići preko ili kroz, prolaziti; prieći, prolaziti, proći,* Euphratem; mare; Alpes; Formias; paludem; fossam; vim flammae; Rhodanus transitur, vado transitur, *pregazi se,* Alpes transitae; iter *(prevaliti)* triginta diebus, quod diebus quinque hostis transisse posset. *Nep. na pose* * *uzaći-, popeti se na što,* equum cursu; *tp. a) prekoračiti, prekantariti,* modum; fines verecundiae; † terminum. *b) pretrpjeti, prepatiti,* quae premant, et ea, quae impendeant, facile; † magna. *c) nadvisiti, nadkriliti, nadići, nadilaziti, preteći, prestizati, (Quint.)* si non transierit, aequabit. *d) mimogred spomenuti, o govorniku,* leviter t. et tantummodo perstringere unamquamque rem. *2) proći mimo koga, (Plaut.)* omnes mensas; *(Hor.)* forum, *na trgu; tp. a) minuti-, zamučati što u govoru, preskočiti što čitajuć,* alqd silentio, *mukom minuti, mimoići;* † alqm; quaedam; *(Cael. u Cic. ep.)* multa. *b) vrieme potratiti, ne koristiti se njim, provoditi,* vitam silentio veluti pecora, vitam sicuti peregrinantes, *Sall.*

trans-fĕro, tŭli, lātum (*i* trālātum), ferre, *s jednoga mjesta na drugo prenositi, -prenieti, prevezti, prevesti, premjestiti,* castra ultra eum locum, trans Peneum; † castra Baetim, *preko itd.;* alqm in parricidarum coetum; *(Ter.)* illinc huc transfertur virgo; * se in aedem; *tp. a) prenieti-, premjestiti-, upraviti što nekamo, obratiti, svrnuti i slič.,* bellum in Celtiberiam; ad se; terrorem ad alqm, belli terrorem ad urbem; concilium Lutetiam; disciplinam in Galliam, *prenieti, presaditi;* † licentiae exemplar in Graecorum mores, *primjerom razuzdanosti kvariti ćudorednost Grkâ;* crimen in alqm, *oboriti na koga;* causam in se; sermonem alio; animum ad accusandum; * amores alio translati, *drugim obraćena;* ut summa imperii maritimi ab Lacedaemoniis transferretur ad Athenienses; t. se ad artes, *dati se;* se in annum proximum, *sliedeće godine praeturu tražiti. b) pismom prenieti, prepisati,* rationes in tabulas; † translati versus, *prepisani-, pozajmljeni od drugih. c) odgoditi, (Cael. u Cic. ep.)* causam in proximum annum. *d) uporaviti,* definitionem in aliam rem; nisi idem in amicitiam transferretur. *e) prenieti u drugi jezik, prevesti, prevoditi,* istum locum totidem verbis, a Dicaearcho. *f)* t. verbum, *rabiti u prenesenu smislu* (*sr.* μεταφορά) verba tralata *ili samo* tralata, *tropi, tropski-, preneseni izrazi, Cic. or.* 27, 92. *g)* translatum exordium, *što nije uzet iz stvari, što ne spada pravo na stvar, Cic. de inv.* 1, 18, 26. *h) pretvoriti, preobraziti,* * alqd in novam speciem. *2) (Liv.) pronieti, pronositi-, voziti pokraj ili mimo koga,* coronam in triumpho; arma, tela signaque aerea et marmorea.

trans-fīgo, etc. 3. *1) probosti, prosukati,* alqm gladio; ferro; scutum; transfixus hastâ. *2)* * hasta transfixa, *zabodeno, protisnuto kroz.*

† **trans-fĭgūro,** etc. 1. *preobraziti, pretvoriti,* puerum in muliebrem naturam; aedem in vestibulum.

trans-fŏdio, etc. 3. *probosti, prosukati* alqm; alcui latus; * pectora duro transfossa ligno.

* **transformis,** *adj.* [trans-forma] *(riedko) preobražen, pretvoren.*

trans-formo, 1. [*sr.* μεταμορφόω] *preobraziti, pretvoriti,* * sese in vultus aniles; * gemmas in ignes.

trans-frĕto, etc. 1. *preko mora ploviti, prebroditi, jedn. Suet. Caes.* 34.

transfŭga, ae, *comm.* [transfugio] *prebjeglica, prebjeg, uskok (u obće ili koji s nestalnosti i kukavštine ostavlja svoju stranku; sr.* perfuga, desertor), ne si consulum injussu et ignaris omnibus iret, forte deprehensus a custodibus Romanis retraheretur ut t.; * t. divitum partes linquere gestio; *adjectivno,* illa pastorum convenarumque plebs t. ex suis populis; † servi t., *prebjegli.*

trans-fŭgio, fūgi, — 3. *prebjeći, uskočiti, prieći,* ad hostes; ad Romanos; *u pril.,* ab afflicta amicitia transfugere et ad alias florentes devolare.

transfŭgium, ii, *n.* [transfugio] *uskočtvo-, priebježtvo k neprijatelju;* † *pl.*

trans-fundo, etc. 3. *upr. iz jedne posude u drugu prelievati, class. samo u pril., izliti, prenieti,* omnes laudes suas ad alqm; amorem omnem in alqm; eorum mores in Macedonas; sunt alia (studia) liberiora et transfusa latius, *obsežnije.*

transgrĕdior, gressus sum, *dep.* 3. [trans-gradior] *1) intrans. prestupiti, prieći, prelaziti,* in Italiam; per montes; † Rheno; *(kasno)* ad Africam; *pass.,* transgressoque Apennino, *Liv.* 10, 26, 1. *(dvojbeno); na pose (Tac.) prestupiti, prieći k ili na koju stranku,* ad alqm; in partes alcjs; *tp. pristupiti k činu,* ab indecoris ad infesta, *Tac. 2) trans. ići preko ili kuda, proći, prieći, prelaziti,* Taurum montem; flumen; † convallem; † colonias.

transgressio, ōnis, *f.* [transgredior] *1) prielaz,* ascensus et t. Gallorum *(preko Alpâ), jedn. Cic. in Pis.* 33, 81. *2) u rhetorici, premještanje riečî, odstupanje od običnoga poredanja riečî,* verborum.

transgressus, ūs, *m.* [transgredior] *prielaz,* amnis, *preko itd.;* auspicium prosperi transgressus, *Tac.*

transĭgo, ēgi, actum, 3. [trans-ago] *tjerati-, gnati-, goniti preko ili kroz što, s toga 1) oružjem probosti, prosukati,* * gladio pectus; † se ipsum gladio. *2) tp. a) provoditi-, provesti-, proživjeti vrieme,* † tempus per ostentationem; † non multum venatibus, plus per otium; † mense transacto; *(Nep.)* transacto anno, *minuv g. itd. b) iz-, svršiti, stvoriti, dovršiti, izvesti, obaviti,* negotium; rebus transactis; alqd per alqm, per se, cum alqo; † hanc quoque expeditionem, ut pleraque alia, fortuna — pro absente transegit; unumquidque transigere, expedire, absolvere *(sr.* absolvo, expedio); *subst.* **transacta,** *n.* (*opp.* futura), *Curt.* 8, 2, 1.; *svršiti, dokončati,* si transactum est, *ako je prošlo;* † transactum est de me, *pogiboh, propadoh. Odt. kao t. t. poslovnoga jezika, prieporan predmet pregovaranjem ili nagodom i slič. izravnati, nagoditi se, dotjerati do kraja* (*sr.* paciscor), *obaviti, svršavati,* rem cum alqo; t. cum reo; reliqua cum Bestia et Scauro secreta; cum alqo HS ducentis milibus; cum alqo t. atque decidere; cum privatis minore pecunia; *(Ter.)* inter se transigant ipsi; *(Tac.)* crebrae rixae raro conviciis, saepius caede et vulneribus transiguntur; † *izvan poslovnoga jezika,* cum alqa re, *s-, dovršiti, dogotoviti, svršavati,* cum expeditionibus; cum spe votoque uxoris semel *(jednom za svagda)* transigitur.

transĭlio (transs.), lui *i (riedko)* līvi, — 4. *1) intrans. preskočiti, skočiti-, skakati prieko,* de muro in navem; † in naves hostium; † ad nos; † in vehicula strenuo saltu; *tp.* ab uno consilio ad alterum, *na jedan put prieći. 2) trans. a) preskočiti, skočiti preko,* muros; * positas flammas. *Odt.* * *hrliti preko, preskakati, brzo proći, prohujati,* rates t. vada; tantum terrae, tot aquas; umbras, *mrakom (o strjelici). b) tp. a) preskočiti = mûkom minuti, prešutjeti, proletjeti,* rem; ante pedes posita; * proxima pars vitae transilienda meae. *β) prekoračiti, prestupiti,* * munera Liberi, *mjeru u užitku vina.*

transĭtans, ntis, *[partic. glagola* transito *od* eo, *koje ne rabi] prolazeći, jedn. Cic. Att.* 5, 21, 5.

transĭtio, ōnis, *f.* [transeo] *1) prelaženje, prielaz, prelazak, priehod,* imagines similitudine et transitione perceptae; fluentium visionum. *2) prielaz, priestup k drugoj stranci, u drugi stališ i slič.,* ad plebem transitiones; sociorum; transitiones ad hostem fiebant; † Medorum. *3) concr. prolaz, prolazište,* ex quo t. perviae Jani nominantur.

transĭtōrius, *adj.* [transeo] *prolazan, prohodan,* domus, *Suet.;* forum, *Eutr.*

transĭtus, ūs, *m.* [transeo] *1) prielaz, priehod,* fossae, *preko itd.;* transitum claudere; flumen

difficili transitu; alqm transitu prohibere. *Odt.* † *priestup k drugoj stranci;* * *prielaz u slikarstvu sa sjene k svjetlu,* † *u govoru s jednoga predmeta na drugi.* 2) *prolaz, prohod,* per agros urbesque; * datus est verbis ad amicas t. aures; *concr. prolazište (mjesto prolaza), prolaz,* insidere transitus. 3) *prolaz (pokraj čega), prolaženje,* tempestatis; † in transitu capta urbs.

transjăcio, transjectio etc. *gl.* trajicio, trajectio etc.

translātīcius (trāl.), *adj.* [transfero] 1) *prenesen = predan, predajom starinski,* edictum, *edikt, što ga je magistrat već našao kao ostavštinu prijašnjih magistrata;* † jus. 2) *u obće običan, navadan,* hoc t. est; *jedn. Cic. fam.* 3, 8, 3.; *(Cael. u Cic. ep.)* nosti haec t.; † funus; † officia; *(Phaedr.)* mos.

translātio (trāl.), ōnis, *f.* [transfero] 1) *prenašanje, prienos, premještanje,* L. Sullae et C. Caesaris pecuniarum t. a justis dominis ad alienos; † domicilii, *premještaj; takodjer odbijanje sudca, tužitelja itd., krivnje,* criminis. 2) *u rhetorici, prenašanje u nepravo značenje, prienos, tropus, metaphora.*

translātīvus, *adj.* [translatio] *prenašajući na drugi stupac, prienosan, odbijajući, odklanjajući,* constitutio; *sr.* translatio 1).

translātor, ōris, *m.* [transfero] *prenosac, prenosnik,* t. quaesturae, *o Verru, jer je kao quaestor državne novce pronevjerio i Sulli donio, jedn. Cic. Verr.* 5, 58, 102.

trans-lĕgo, etc. 3. *(Plaut.) pročitati,* syngraphum.

trans-lūceo (trāl.), etc. 2. *prosievati, proziran biti,* * in liquidis aquis.

trans-mărīnus, *adj. preko-, zamorski,* res; artes; legationes, *što su preko mora došla.*

trans-meo (trāmeo), 1. *(Tac.) proći, prolaziti,* loca; *absl.*

trans-mĭgro, 1. *seliti se na drugo mjesto, preseliti se,* Vejos; alia urbs, quo transmigremus; † in hortos.

transmissio, ōnis, *f.* i **-ssus**, ūs, *m.* *(oboje riedko)* [transmitto] *prievoz.*

trans-mitto (tram.), etc. 3. 1) *poslati-, odpremiti preko čega, prevezti, prenieti, puštati preko čega,* † pecora in campum; classem in Euboeam ad urbem Oreum; Ligures in naves impositos praeter oram Etrusci maris Neapolim; exercitus equitatusque celeriter transmittitur; * me famulo famulamque Heleno transmisit habendam; bellum in Italiam, *premjestiti, prevući;* † vitia cum opibus suis Romam; † vim in alqm, *upotriebiti proti itd.; na pose* a) *prenieti s jednoga mjesta na drugo, položiti preko,* transmissum tigillum per viam; † pontem super templum Augusti, *most sagraditi nad itd.* b) *propustiti, pustiti preko ili kroz,* equum per amnem, exercitum per fines; † Favonios; *tp. prepustiti,* α) *povjeriti,* huic hoc tantum bellum, *jedn. Cic. de imp. P.* 14, 42. β) † *ustupiti,* hereditatem filiae; munia imperii; poma intacta ore servis, *predati, dalje dati.* γ) *(riedko) posvetiti, žrtvovati,* omne meum tempus amicorum temporibus *(parnicam), Cic. de imp. P.* 1, 1.; † vigiles operi noctes. 2) *ići preko ili kroz, prieći, proći, prebjeći, preplivati, prolaziti,* Iberum; maria *(o ljudih; o pticah = preletjeti, letjeti preko);* * campos cursu, *hrliti poljanami, prohrliti;* * cursum, *ploviti preko;* a Brundisio; Uticam a Lilybaeo; ex Corsica in Sardiniam; ex Sardinia ab Lentulo praetore in Africam *(o brodovih), Liv.;* * transmitti trans aequora, *jedriti preko itd.;* sin ante transmisisset; in Ebusam insulam transmissum (est); *na pose prebaciti, baciti preko,* * quantum Balearica torto funda potest plumbo medii t. coeli; *tp.* a) † *mimoići, mimoilaziti, minuti, ostaviti, ne hajati-, ne mariti za što,* alqm, alqd silentio, *mukom minuti;* alqm sine honore ac mentione ulla; quae vero ipse pateretur; incredibili dissimulatione transmittens; oblivio transmisit; apud quos inania transmittuntur; Hypaepeni transmissi ut minus validi; quod ut atrocius vero transmissum; *takodjer* † *pustiti, minuti, napustiti, okaniti se,* Gangem omnem, *osvajanja Ganga;* Junium mensem transmissum. b) *(Plin. ep.) boraviti, provesti, proživjeti, probaviti,* omne tempus inter pugillares et libellos jucundissima quiete; febrium ardorem; secessus voluptatis.

trans-montāni, ōrum, *m. zagorci, zagorska plemena.*

trans-mŏveo, etc. 2. *prepremiti, premještiti,* legiones Syriâ, *Tac.; tp. prenieti,* gloriam in se verbis, *sebi pripisati, Ter.*

* **trans-mūto**, 1. *pro-, zamieniti,* incertos honores.

trans-năto (trān.), 1. *plivati preko, preplivati.*

† **trans-nōmĭno**, 1. *promieniti ime, prekrstiti.*

transpădānus, *adj. za-, onopadski, s one strane rieke* Padus; *subst.* * **ānus**, i, **-āni**, ōrum, *m. Zapadjani.*

† **trans-pōno**, etc. 3. 1) *premetnuti, premještiti, prenieti,* onera in flumen. 2) *prevezti, prebaciti preko rieke,* militem dextras in terras iturum; victorem exercitum in Italiam.

trans-porto, 1. *prenositi, prenieti, prevezti, prebaciti,* duas legiones; copias secum; exercitum in Graeciam; milites navibus flumen, *preko r.;* exercitum Rhenum; * ripas et fluenta; *absl.; na pose* † *prognati,* alqm in insulam.

trans-rhēnānus, *adj. preko-, zarhenski, onkraj Rhena; subst.* **-ni**, ōrum, *m. Zarhenci.*

transscendo etc. *gl.* transcendo etc.

trans-tĭbĕrīni, ōrum, *m. Preko-, Zatiberci, koji stanuju onkraj Tibera, jedn. Cic. Att.* 12, 23, 3.

transtĭneo, — — 2. [trans-teneo] *protezati se,* commeatus t. trans parietem, *proteže se hodnica (ima prolaz) stienom itd., jedn. Plaut. mil.* 2, 5, 58.

transtrum, i, *n.* [trans] *popriečna klupa na brodu, veslačka klupa, češće pl.; priečnica (greda), na kojoj leži paluba (broda), jedn. Caes. b. G.* 3, 13, 4.

transulto, 1. [*intens. od* transilio] *preskočiti, preskakivati,* in recentem equum ex fesso, *jedn. Liv.* 23, 29, 5.

transuo *ili* **trans-suo**, etc. 3. *prošiti, probosti,* * exta transuta verubus, *izprebadana.*

transvectio, ōnis, *f.* [transveho] 1) *prievoz,* Acherontis, *preko itd., jedn. Cic. Tusc.* 1, 5, 10. 2) † *ježdjenje viteza rimskoga mimo censora, pregledba, smotra, jedn. Suet. Aug.* 38.

trans-vĕho (trāv.), etc. 3. 1) *prevažati, prevezti, prenašati, prebaciti,* milites; naves plaustris; † exercitum in Britanniam; *medialno,* transvehi, *prevezti se,* in Africam; Corcyram; * caerula cursu, *preko mora.* 2) *voziti-, voditi-, nositi izpred ili mimo koga itd., na pose u slavlju (triumphu),* arma spoliaque carpentis; *u pass. medialno, prolaziti, ploviti-, jezditi kraj ili mimo koga,* transvectae a fronte pugnantium alae, *Tac.; o Caesarih, kod circenskih igara, Tac. ann.* 12, 41.; *o vitezih, koji su svake godine u svetčanom provodu jahali mimo censora, jahati na pregledbi, Liv. Suet.; tp. (Tac.) o vremenu prolaziti, izčezavati, proći.*

trans-verbĕro, 1. *probiti, probosti, prosukati,* bestiam venabulo; transverberatis scutis; † transverberatus in utrumque latus; * pectus alcjs abiete; * hasta aera clipei, clipeum.

transversārius (trāvers.), *adj.* [transversus] *popriečan,* tigna, *jedn. Caes. b. c.* 2, 15, 2.

trans-versus (transvors., trāv.), *adj. popriečan, kos,* via; trames; limes; fossa; vallum; tigna, *sjekuće se, križajuće se;* cuniculi, *priečki lagumi;* transverso foro, *poprieko itd.; (Hor. ep. ad Pis. v.* 446.) incomptis (versibus) allinet atrum t. calamo signum, *crn popriečan potez (kao znak pogrješke);* non transversum digitum, unguem discedere, *niti za prst (koliko je prst širok), niti najmanje; u pril., iz preko polja, iz ubaha, smetajuć, stavljajuć komu granu na put,* cujus in adolescentiam incurrit t. misera fortuna rei publicae; *subst.* **transversum** (transvors.), i, *n. priečina, popriečnost,* ex transverso, *u prieko, priečimice, Plaut.;* de transverso, *iz ubaha,* rogare *(pitati);* ecce tibi e transverso Lampsacenus Strabo qui etc.; * transversa *(adv.)* tueri, *gledati na stranu;* * venti transversa fremunt, *sa strane.*

trans-vŏlo, 1. 1) *u pril., preletjeti, prehrliti, hrliti kamo itd.,* in alteram partem; *(Asin. Poll. u Cic. ep.)* Alpes. 2) *preletjeti-, projuriti pokraj,* * aridas quercus; * in medio posita, *ne hajati.*

trăpētus, i, *m.* [*od* τραπέω] *uljani tiesak, -preša, Virg.*

trăpezīta *ili* **-sīta**, ae, *m.* [τραπεζίτης] *(Plaut.) mjenjač* = mensarius.

Trăpezus, i, *f.* [Τραπεζοῦς] *grad u Pontu, s. Trebisonde, Tarabusun, Curt. Tac.*

Trăsĭmēnus (-sŭmenus, -sŭmennus), i, *m. (sa i bez* lacus) *jezero u srednjoj Italiji (Etruriji), na glasu s Hannibalove pobjede g.* 217. *pr. Is., s. Lago di Perugia; odt.* * **Trasumenus**, *adj. trasimenski.*

transvorsus, trāversārius, trāvectio, trāvĕho, trāvŏlo *gl.* transversus, transversarius, transvectio etc.

Trĕbātius, *ime plemena* (gens) *rimskoga;* Gajus T. Testa, *Ciceronov, koji mu posveti svoja djela* topica, *Caesarov i Horatijev prijatelj, a kašnje i od Augusta štovan pravoznanac, Cic. fam.* 7, 6—22. *Hor. sat.* 2, 1.

Trĕbellius, *ime plemena* (gens) *rimskoga.*

Trĕbia, ae, *m.* [ὁ Τρεβίας] *rieka u gornjoj Italiji na glasu s pobjede Hannibalove g.* 217. *pr. Is., s. Trebbia. Odt.* **Trĕbiāni**, ōrum, *m. stanovnici uz Trebiju, jedn. Suet. Tib.* 31.

Trĕbōnius, *ime plemena* (gens) *rimskoga;* C. Trebonius, *legat Caesarov u Galliji i prijatelj Ciceronov; inače nepoznat razuzdanik, Hor.*

Trĕbŭla, ae, *f.* [Τρήβουλα] *grad u sabinskoj zemlji (takodjer* Mutusca, *Virg. Aen.* 7, 711.) *i u Campaniji. Odt.* **-lānus**, *adj. trebulski; subst.* **-num**, i, *n. dobro (imanje) kraj T. u Campaniji.*

trĕcēni (trĭc.), ae, a, *adj. num. distr.* [trecenti] *po tri sta.*

trĕcentēsĭmus, *adj. num. ord.* [trecenti] *tristoti.*

trĕcenti (trĭc.), ae, a, *adj. num. card.* [tres-centum] *tri sta,* t. conjuravimus principes juventutis Romanae, *nas tri sta; (Hor.) u obće o veliku broju (sr.* sexcenti).

trĕcenties (trĭc.), *adv. num.* [trecenti] *(riedko) trista puta, Cat.* 29, 15.

trĕdĕcim, *adj. num. card.* [tres-decem] *trinaest.*

trĕmĕbundus (tremĭb.), *adj.* [tremo] *drhćući, drhtav,* manus; * membra.

* **trĕmĕ-făcio**, etc. 3. *učiniti da što uzdrhće, potres(a)ti,* Olympum nutu; tremefacta solo tellus; tremefacta comam; tremefacta pectora.

trĕmendus, *adj.* [*partic. fut. pass. od* tremo] *strašan, užasan,* * rex *(o Plutonu);* * Chimaera; * Alpes; * cuspis; * tumultus.

* **trĕmisco** (tremesco), — — 3. [tremo] *početi drhtati, -potresati se, uzdrhtati; s acc. drhtati od čega, potresti se,* sonitum; *s acc. c. inf.*

trĕmo, ui, — 3. [τρέμω] *drhtati, uzdrhtati, tresti se,* totus tremo horreoque, *Ter.;* toto pectore; timidus ac tremens; * manus; * artus t.; * hasta; * corde et genibus; * tremis ossa pavore, *od straha drhću ti uda;* * artus *(acc.);* * os tremens, *drhćuća usta, trzajuća;* * trementes verbere ripas; * trementes ilices; *s acc. drhtati-, tresti se od čega,* virgas ac secures, *Liv.;* regum apices, *Hor.;* alqm, *Virg.*

trĕmor, ōris, *m.* [tremo] *drhat, drhtanje, trepet(anje),* ut pudorem rubor, terrorem pallor et t. et dentium crepitus consequatur; omnium membrorum; * manibus t. incidit unctis; * gelidus per ima cucurrit ossa t.; * † *tutanj, tutnjava zemlje.*

* **trĕmŭlus**, *adj.* [tremo] 1) *drhćući, tresući se,* anus, *Plaut.,* incurvus, t., gemens, *Ter.,* mare; flamma; guttur; lumen aquae; cantu tremulo. 2) *što čini, da čovjek drhće, strašan,* horror.

trĕpĭdanter, *adv.* [trepido] *plašljivom-, tješkobnom žurbom, strašljivo,* omnia trepidantius timidiusque agere, *jedn. Caes. b. c.* 1, 19, 1.; *plašljivo, bojazljivo,* effari, *Suet. Ner.* 49.

trĕpĭdātio, ōnis, *f.* [trepido] *trupkanje, plašljivo i žurno obtrkivanje, plašljiva žurba, nemir.*

trĕpĭde, *adv.* [trepidus] *žurno, brzo,* castra relinquere, *Liv.;* concursans, *Phaedr.*

trĕpĭdo, etc. 1. [trepidus] *trupkati, plašljivo i žurno obtrkivati (tako da je sad plašljivost sad žurba jača), žuran-, plašljiv biti, nemiran biti, žacati se, ustručavati se, plašiti se, mučiti se,* ad arma; in acie instruenda; trepidabant circa advenam, *prebijahu se, obijahu se plašljivo i žurno;* trepidatur in castris, *trči se ovamo i onamo;* equus strepitu t., *plaši se;* * quanto trepidet tumultu pronus Orion, *zapada, obara se;* * avis laqueo capta t., *koprca se plašljivo;* * aqua per pronum rivum, *žubori, romoni;* * oblique laborat lympha fugax t. *(skakutati)* rivo; * aquilam fugiunt penna trepidante *(žurno uzmahanim)* columbae; * currere per totum pavidi conclave magisque exanimes t. *(o miševih);* * sordidum flammae t. *(uzvijaju bukteć)* rotantes vertice fumum; * pectus, *kuca;* quid est quod trepidas, *Ter.;* Titurius trepidare, concursare; terga trepidantium invadere; * *s inf., letjeti, hitjeti, o dobi,* claudere lustrum octavum, *ali i bojati se,* defendere naves; * multa, *kuša u plašljivoj žurbi;* * t. ultra fas; * in usum aevi, *za itd.;* * metu recenti mens t.

trĕpĭdus, *adj.* [τρέω ili τρέπω] *trupkajući, plašljivo i žurno obtrkujući, nemiran, zabrinut, nemiran i žuran, tjeskoban,* curia, civitas; trepidi improviso metu; *(Liv.)* rerum suarum, *za svoje;* * rerum, *ne znajući, što valja raditi;* * formidine; † literae, *nepovoljne stvari javljajući,* † nuntius, *zao glas;* res trepidae *(njihova bojazan i neprilika),* metus etc., *Sall.;* in re trepida, in rebus trepidis, *(Liv.),* trepidis in rebus *(pogibeljih) (Hor.), u nemiru, u bojazni;* * Dido; * apes; † vita, *u opasnosti;* * *o neživih predmetih, tako da ostaje samo pojam žurna nemira,* unda, *valovit, talašući;* ahenum *kipeći, pjeneći se, ključajući;* pes; os; vultus; certamen, *žestoka.*

tres, *n.* tria *[adj. num. card.]* (τρεῖς, τρία) tri; *sr.* suus.

tres-vĭri *gl.* triumvir.

Trēvĭri (Treveri), ōrum, *m. veliko pleme germansko uz doljni Rhen;* **Trevir,** ĭri, *m. Trevirac, Tac.;* **-vĕrĭcus,** *adj. treverski. Tac.*

triangŭlum, i, *n.* [tres *i* angulus] *trokut.*

triārii, ōrum, *m.* [tres] *vojnici trećega reda u rimskom bojnom redu (iza hastatâ i principâ kao reserva), najstariji i najprokušaniji vojnici, triariji; posl.* (*Liv.* 8, 8, 11.) res rediit ad t., *došlo je do skrajnjega, bila žestoka bitka.*

Triballi, ōrum, *m. thračko pleme u doljnoj Moesiji (današnjoj Bugarskoj), Curt. Eutr.*

Trĭboces, um, *i* **Trĭbocci** (-boci, -chi), ōrum, *m. germansko pleme u današnjem Elsaszu.*

trĭbŏlus *gl.* tribulus.

trĭbuārius, *adj.* [tribus] *na tribus-e spadajući, tribuski,* res; crimen, *podmićivanja tribusâ.*

trĭbūlis, is, *m.* [tribus] *iz istoga tribusa, tribusovac, cehovac; na pose (Hor. ep.* 1, 13, 15.) * *čovjek izmedju prostakâ, prostak, cehovac,* conviva.

trībŭlum, i, *n.* [tero] *mlatilo, Virg.*

trĭbŭlus (tribol.), i, *m.* [τρίβολος] *glošje, bodljika, bodljiv korov* (tribulus terrestris *Linn.*), *Virg. Ov.*

trĭbūnal, ālis, *n.* [tribunus] *povišeno mjesto od drva' takodjer od kamena u podobi polukruga, na kojem su prvobitno sjedjeli (osb. na selli curulskoj,* sella curulis) *po svoj prilici samo tribuni, kašnje i druge poglavarstvene osobe u Rimu i u provinciji, u taboru vojvoda, kad su sud sudili ili koju drugu službu javno vršili,* de sella ac t. pronuntiare; pro *(pred)* tribunali agere alqd; * *meton., osobe na tribuni sjedeće, o magistratih i uglednicih (opp.* forum, *puk na foru).*

trĭbūnātus, ūs, *m.* [tribunus] *služba tribunska (pučkoga ili vojnoga tribuna), tribunat, tribunstvo.*

trĭbūnĭcius (-tius), *adj.* [tribunus] *tribunski (bilo pučkoga ili vojnoga tribuna),* potestas; honor; lex, *kojemu je tribun začetnik;* comitia, *za izbor tribunâ;* candidatus, *koji traži tribunat; subst.* **-ius,** ii, *m.* (*sc.* vir) *bivši tribun.*

trĭbūnus, i, *m.* [tribus] *A)* tribuni, *prvobitno predstojnici triju najstarijih tribua [gl.* tribus *1)], od kojih je jedan pod imenom* tribunus Celerum *na čelu bio, jer je ujedno bio vodja Celerâ* (*gl.* Celeres). *B) kašnje 1)* t. plebis *ili samo* tribuni, *plebejske poglavarstvene osobe, prvobitno 2 ili 5, najposlije 10, koji su, najprije birani na obranu plebejstva, početkom imali vlast zaprečivanja u obćenitih državnih poslovih. Kašnje, kad se je demokratija podigla, došli su do vrlo velike vlasti, koju su često zlorabili. 2)* t. militum consulari potestate, *poglavarstvene osobe s consularskom vlašću, koje su birali kadkada u dobi od g. 444.—367. pr. Is. i izmedju plebejaca i izmedju patricija privremeno na mjesto consulâ. 3)* t. militum, militares, *viši častnici, pukovnici, šest kod svake legije, koji su izmjenice po dva mjeseca legijam zapoviedali; birali su ih pak što vojvode, što narod u comitijah* (*sr.* Rufuli); tribuni cohortium, *vojni tribuni, koji su bili kod cohorta, Caes. b. c.* 2, 20, 2.; *dočim* tribunus cohortis, *zapovjednik prve (i najjače) cohorte kod legije, Plin. ep.* 3, 9, 18. *4)* t. aerarii, *quaestorom pridieljeni pomoćnici odličnih i imućnih muževa plebejskoga roda, koji su novac, što su ga quaestori dizali iz aerarija, po stanovitih propisih, osobito kod vojske u ime plaće vojnikom razdjeljivali. Kad je pak kašnje* lege Aurelia *od 70. god. sudstvo prešlo na senat, viteze i plebejstvo, postanu od njih plebejski sudci te sačinjavahu posebni* ordo; *sr. Cic. Cat.* 4, 7, 15. *Phil.* 1, 8, 20. *p. Rabir.* 9, 27; *p. Planc.* 8, 21.

trĭbuo, ui, ūtum, 3. *1) dopitati, po-, razdieliti, darovati, pokloniti, dopustiti, izkazati, dati (kao nješto, što je po právu i pravednosti, budi po zakonu ili od svoje volje; sr.* praebeo, commodo), suum cuique; praemia militibus; beneficia alcui; † pecunias ex modo detrimenti; * ut munus, me tribuente, feras; * dona talia nulli; fortuna alqd; t. alcui misericordiam, honorem; tribuebatur hoc *(da ga je nazivalo mudracem)* Catoni; quidquid sine detrimento possit commodari, id tribuatur cuique; t. alcui magnam gratiam, *zahvaliti se;* fiduciam commendationi alcjs; silentium orationi; beneficiis voluntatem, *za dobročinstva naklon biti;*

* plures hiemes (Jupiter); * terris pacem; * vocabula monti. *Navlast. dopustiti komu što, učiniti po volji, izpuniti želju, ustupiti,* alcui priores partes; facultatem alcui; alqd valetudini; alcui plurimum, omnia, *mnogo držati do koga, veoma cieniti;* plus libertati, *osobito cieniti, više cieniti;* tantum dignitatis; commendationi tantum; hoc rei publicae, *u tom učiniti po volji;* quo fiebat ut ejus observantia omnibus esset carior, cum eam officio, non timori neque spei tribui viderent *(da se izkazuje radi dužnosti), Nep. Att.* 6, 5.; illud oratori tribuam et dabo, ut etc.; quae ipsi non t. amicis, haec ab iis desiderant; *(Hor.)* hoc tribuens, *ako (Luciliju) priznajem ovu prednost (oštra dosjetka); absl.,* ordini publicanorum liberalissime t., *činiti po volji;* in vulgus, *svakomu poslužiti;* magnopere virtuti suae, *hvastati se svojom hrabrošću, veoma mnogo držati do itd.; (Tac.) sa* ne. *Odt. tp. a) (u)pisati komu u što, (u)računati za .., (u)brojiti, pripisati,* id virtuti hostium; casus adversos hominibus; quod esset acceptum detrimenti, cujusvis potius quam suae culpae debere tribui; *(Nep.)* et Siciliae amissum et Lacedaemoniorum victorias culpae suae tribuebant, *okrivljivahu ga (čim);* t. alcui alqd superbiae, *držati za oholost;* quod illi tribuebantur ignaviae. *b) vrieme upotriebiti u ili na što, posvetiti čemu,* rebus undecim dies; tempus literis; tantum temporis his rebus. *2) raz-, podieliti na itd.,* rem in partes; est animus in partes tributus duas; t. in tempora.

trĭbus, ūs, *f. [po svoj prilici od aeolskoga τριπ-πύς = τριττύς] 1) prvobitno trećina naroda rimskoga, jedno od tri prvobitna plemena, na koja se je dielilo gradjanstvo (t. j.* patricii) *u najstarije vrieme,* Ramnes, Tities, Luceres. *2) jedna od tribua* (tribus), *uredjenih Servijem Tullijem, na koje je podielio sav narod rimski po položaju stanova i njiva (dakle po prilici „kotar"). Prvobitno ih bijaše 26, kašnje 35 i to 31* rusticae *(seoske = odlične) i 4* urbanae; *prenes.* (*Hor. ep.* 1, 19, 40.) t. grammaticae, *glasovi kritikâ umjetnosti, kritički ceh.*

trĭbūtārius, *adj* [tributum] *što se daća tiče, tributarski,* † necessitas, *izplaćivanja danka;* † civitates, *porezne, pod dankom;* † Gallus quidam; tabellae t., *od kojih se je nadati bilo bogatim darovom.*

trĭbūtim, *adv.* [tribus] *po tribuah* (tribus), *tribua po tribua,* spectacula dare, populo satisfacere; ut quod plebs t. jussisset, populum teneret; *u Hor. sat.* 3, 1, 69. primores populi arripuit populumque t., *ljude iz svake tribue dakle bez razlike, ne možda svaku tribuu u cielosti ili svakoga pojedinoga iz svih tribua;* appellavi populum, t. (*sr.* populo) summisi me et supplicavi; nummos dividere.

trĭbūtio, ōnis, *f.* [tribuo] *razdioba, jedn. Cic. n. d.* 1, 19, 50.

trĭbūtum, i, *n.* [tribuo] *javni danak, porez (izravni porez na osobe ili imetak u naravi ili u novcu; sr.* vectigal, stipendium), imperare, imponere t.; t. conferre, facere, pendere; qui tributo *(pri utjerivanju poreza)* aderant, *Tac. ann.* 4, 72.

trĭbūtus, *adj.* [tribus] *po tribuah uredjen, tributski,* comitia.

trīcae, ārum, *f. 1) trice, bezposlice, budalaštine, ludorije, Plaut. 2) zla volja, nepovoljnost, dosadnost, spletke,* domesticae.

Tricca, ae, *f.* [Τρίκκη] *starodavan grad u Thessaliji.*

trīcēni, ae, a, *adj. num. distr.* [triginta] *po trideset.*

trĭceps, ĭpĭtis, *adj.* [tres-caput] *troglav,* Cerberus; *(Ov.)* Hecate.

trīcēsĭmus (trīgēs.), *adj. num. ord.* [triginta] *trideseti.*

trĭchĭla, ae, *f. sjenica, hladnik.*

trīcies (triciens), *adv. num.* [triginta] *trideset puta.*

Trīcĭpĭtīnus, i, *m. pridjev* gentis Lucretiae; *sr.* Lucretius.

trĭclīnium, ii, *n.* [τρίκλινον] *1) sopha-, divan blagovališta rimskoga, na kojem su ležala trojica, kadšto i četvorica i petorica,* sternere t. *2) blagovalište.*

trīcor, *dep.* 1. [tricae] *(riedko) smétati, prigovarati, izpričavati se, okolišati, ne očitovati se jasno.*

trĭcorpor, ŏris, *adj.* [tres-corpus] *trotjelovni, od tri tiela, Virg. Aen.* 6, 289.

trĭ-cuspis, ĭdis, *adj. trozub, sa tri rta, jedn. Ov. met.* 1, 331.

* **trĭ-dens,** tis, *adj. trozub; subst. m. ostve, trozub, trozublje (osb. attribut Neptunov).*

* **trĭdentĭfer,** fĕra, fĕrum, *i* * **-ger,** gĕra, gĕrum, *adj.* [tridens-fero *i* gero] *trozubonosan, pridjev Neptunov.*

trīduum, ii, *n.* (*sc.* spatium) [tres-dies] *trodnevlje, tri dana.*

triennia, ium, *n.* [tres-annus] *upr. adj. sc.* sacra = trieterica sacra, *gl.* trietericus, *jedn. Ov. met.* 9, 642.

triennium, ii, *n.* (*sc.* spatium) [tres-annus] *trogodište, tri godine.*

triens, tis, *m.* [tres] *trećina assa* (as) *i u obće cjeline, koja se na dvanaest dielova dieli, na pose a) kao novac, trećina assa. b) kod baština, trećina cieloga imetka,* Dolabellam video Liviae testamento cum duobus coheredibus esse in triente; † heres ex triente. *c) kao mjera za tekućine, čaša, vrč, koji ima trećinu sextarija ili 4 cyatha.*

trientābŭlum, i, *n.* [triens] *aequivalenat njivâ za trećinu, jedn. Liv.* 31, 13, 9.

triērarchus, i, *m.* [τριήραρχος] *zapovjednik (broda-) troklupnjaka.*

triēris, † *adj.* [τριήρης] *troveslen, s tri klupe veslačke; subst.* (*sc.* navis) *f. troveslarka, (brod-) troklupnjak.*

* **triĕtērĭcus,** *adj.* [τριετηρικός] *trogodišnji, što se svake tri godine slavi; na pose* sacra *ili* orgia t. *i samo* t., *svetkovina Bacchova, koja se je svake tri godine svetkovala.*

triĕtēris, ĭdis, *f.* [τριετηρίς] *(riedko)* = sacra trieterica; *gl.* trietericus.

trĭfăriam, *adv.* [tres] *trostruko, na (ili sa) tri strane, na tri mjesta, Liv. Suet.*

trĭfaux, cis, *adj.* [tres-faux] *troždrel, od tri ždriela,* latratus, *o Cerberu, jedn. Virg. Aen.* 6, 417.

* **trĭfĭdus**, *adj.* [tres-findo] *na troje razkoljen, trocjepan, trozub*, flamma *(munje)*.
* **trĭformis**, *adj.* [tres-forma] *trolik*, diva = Diana; Chimaera; mundus, *sastojeći od tri diela (neba, mora, podzemnoga svieta)*.
trĭ-fur, ūris, *m. trostruki tat, ovijani tat, jedn. Plaut. Aul.* 4, 4, 6.
trĭ-furcĭfer, ĕri, *m. trostruki ugursuz, -obješenjak, ovijani ugursuz, Plaut.*
trĭ-gĕmĭnus *i (ponajv.* * †) **tergĕmĭnus**, *adj. troji, trovrstan ili trostruk ujedno i jednako porasao ili nastao, odt. a)* fratres trigemini, *(kašnje) samo* trigemini, *trojci. b)* * *trolik, troud*, vir (Geryon), *sa tri tiela*; canis (Cerberus), *troglav*; Hecate; *tp. trostruk*, spolia, *oružje oteto trojkom u trostrukoj borbi*; trigeminae victoriae triplex triumphus; * tergeminis tollere honoribus, *ob aedilstvu, praetorstvu, consulstvu. c) kao nom. pr.* porta Trigemina, *vrata u Rimu, naproti Aventinu*.
trīgēsĭmus *gl.* tricesimus.
trīginta, *adj. num. card. trideset*.
trĭgon, ōnis, *m.* [τριγών *ili* τρίγωνον] *malena dobro izpunjena lopta za tri osobe, koje igraju u trokutnu prostoru, i to tako, da nije na tla pala, kad ju je koji rukom ili štapom drugomu dobacio, neobično jedn. u Hor. sat.* 1, 6, 126. lusum trigonem, *o loptanju tom loptom*.
trĭgŏnus (trug.), i, *m. žutuga, slinavac (riba, raja* pastinaca *Linn.,* der Stachelroche), *jedn. Plaut. Capt.* 4, 2, 71.
trĭlībris, *adj.* [tres-libra] *od tri funte, tri funte težak*, mullus, *Hor.*
* **trĭlinguis**, *adj.* [tres-lingua] *trojezičan*, os (Cerberi).
* **trĭlix**, īcis, *adj.* [tres-licium, *nit*] *troničen, u tri niti*.
trĭmestris, *adj.* [tres *i* mensis] *tromjesečan, od ili na tri mjeseca*, copiae, *Nep.*; consul, *Suet.*
trĭmĕtros (trimetrus), *adj.* [τρίμετρος] † *u metrici, imajući po tri dvostruke stope, trimetričan; (Hor.) subst. trimetar*.
trĭmŏdium, ii, *n.* [tres *i* modius] *posuda od tri modija (sr.* modius), *Plaut.*
trīmŭlus, *adj.* [*dem. od* trimus] *trogodišnji, kao diete od tri godine, jedn. Suet. Ner.* 6.
trīmus, *adj.* [tres] *trogodišnji*, filia, *Plaut.*; equa, utrumne in pulvere, trimus *(kao trogodišnji dječak)* quale prius, ludas opus, *Hor.*
Trīnăcria, ae, *f.* [Τρινακρία] = *Trošiljak, najstarije ime Sicilije; sr.* triquetrus. *Odt. 1)* * **-crius**, *adj.* = *sicilski. 2)* * **-cris**, ĭdis, *f. adj. sicilski*, terra, insula *i samo* Trinacris = Sicilia.
trīni, ae, a, *adj. num. distr. (u sing. u class. prosi samo u savezu sa* nundinum; *sr.* nundinus) [tres] *1) po tri, tri (kod plur.* tantum, *sr.* terni) literae; castra; hiberna. *2) trostruk*, catenae; † subsidia; * nomina.
Trinobantes, tum, *m. pleme britansko*.
* **trĭnōdis**, *adj.* [tres-nodus] *tročvoran*.
Trĭnummus (Trinūmus), i, *m.* [tres *i* nummus] *naslov jedne komoedije Plautove, miraz; sr. Plaut. Trin.* 4, 2, 1.

trĭ-ŏbŏlus, i, *m.* [τρεῖς *i* ὀβολός] *tri obola = pol drachme; tp. malenkost, Plaut.*
trio, ōnis, *m.* [tero] *(zastarjelo) vol (za vršitbu), samo o zvježdju velikoga i maloga medvjeda, zato* gemini t.; septemtriones *gl.* septemtrio.
Triŏcălīnus, *adj.* in Triocalino, *u zemlji triocalskoj* (Triocala, ōrum, *n. gorska tvrdja na Siciliji*).
Triŏpas, ae, *m.* [Τριόπας] *kralj u Thessaliji. Odt. 1)* * **-pēius**, *adj. Triopin, subst.* = Erysichthon. *2)* * **-pēis**, ĭdis, *f. kći Triopina* (Mestra).
trĭ-parcus, *adj. preškrt, pretvrd, jedn. Plaut. Pers.* 2, 3, 14.
trĭpartīto (-pertīto), *adv.* [tripartitus] *trodjelno, na tri diela*, bona, equitatum dividere; copias partiri; aggredi *u tri colone*.
trĭ-partītus (tripert.), *adj. na troje razdieljen ili djeljiv, trodjelan, tročlankovit, trostruk*, divisio, causa; tripartito agmine.
trĭpĕdālis, *adj.* [tres-pes] *tronog, od tri stope, trostopan*.
trĭpēs, ĕdis, *adj. tronog, sa tri noge*, mulus, *Liv.*; mensa, *Hor.*
trĭplex, ĭcis, *adj.* [tres-plico] *1) trostruk, trogub, od tri diela*, acies; animus; philosophandi ratio *(jer su stari dielili philosophiju na tri diela)*; * regnum *(jer je podieljeno medju Jupitrom, Neptunom i Plutonom)*; * mundus *(jer sastoji od neba, zemlje i mora)*; * cuspis, *trozub*; * † porticus, *sa tri reda stupova*; * deae = Parcae; * Minyeïdes; * greges, *tri čete Bacchanatâ*; * gentes. *2) kao subst. a) n. sing. trostruko čega. b) m. pl. sc.* codicilli, *pisanka (tablica) od tri lista*.
trĭplus, *adj.* [τριπλοῦς] *trostruk, jedn. Cic. de univ.* 7, 20.; *(Plaut.) subst.* **-um**, i, *n. trostruko*.
Trĭpŏlis, is, *f.* [Τρίπολις, *Trograd*] *1) u Thessaliji dva priedjela i grada istoga imena. Odt.* **Trĭpŏlītānus**, *adj. tripolski. 2) T. u Arkadiji. 3) T. u Africi uz malu Syrtu, s. Tripoli. Odt. (Eutr.)* **trĭpŏlītānus**, *tripolski. 4) grad i luka u Phoeniciji, s. Tarablus, Curt.*
Triptŏlĕmus, i, *m.* [Τριπτόλεμος] *kralj u Eleusini, po priči iznašastnik poljodjelstva, sudac u podzemnom svietu; posl. (Ov.)* Triptolemo dare fruges, *drva u šumu nositi*.
trĭpŭdio, 1. [tripudium] *plesati u tri koraka, na pose junački ples plesati (u oružju), što su ga običavali na vjerskih svetkovinah plesati, po imence salski svećenici* (Salii), *junačko kolo igrati. Odt.* tot in funeribus rei publicae exsultans ac tripudians, *rek bi igrajuć od veselja nad pobjedom*.
trĭpŭdium, ii, *n.* [*po Ciceronu mj.* terripavium *od* terra-pavio, *nogom tući o zemlju*] *1) dobitnički ples u tri koraka, osb. salskih svećenika* (Salii) *i divljih naroda, kad polaze u boj;* * *o divljem plesu Bacchovu. 2)* t. solistimum, *t. t. u augurskom jeziku, vrlo povoljan znak, kad su svete kokoši tako pohlepno jele, da im je hrana iz kljunova na zemlju padala*.
trĭpūs, ŏdis, *m.* [τρίπους] *tronog, posuda mjedena na tri noge za kuhanje ili za drugu porabu, od dragocjene tvari kao dar, koji je resio veleljepe dvorane ili hramove, kao bojna i za-*

častna nagrada u nadbijanju, osb. kod Grkâ u javnih igrah, sacri tripodes viridesque coronae et palmae pretium victoribus, *Virg.*, donarem tripodas, praemia fortium Grajorum, *Hor. Na pose tronog (stolac), na kojem je sjedila Pythia u Delphih; odt.* * *proročište, oracuo*.
trĭquĕtrus, *adj.* [tres] *trokutan, tronuglit*, insula; * *na pose sicilski, po podobi Sicilije (sr.* Trinacria), t. tellus = Sicilia.
trĭrēmis, *adj.* [tres-remus] *troveslen, troklupni, s tri reda klupa veslačkih; često kao subst.* **-is**, is, *f. troveslarka (ladja), (brod-) troklupnjak*.
triste, *adv.* [tristis] *1) bolno, težko*, tristius curantur; *na pose* * *užasno, strašno*, triste et acutum sonare. *2)* * *strogo, oštro*, tristius respondere.
tristĭcŭlus, *adj.* [*dem. od* tristis] *ponješto žalostan, -tužan, jedn. Cic. de div.* 1, 46, 103.
* **tristĭfĭcus**, *adj.* [tristis-facio] *čineći žalostnim, žalostan, tužan, strašan*.
tristĭmōnia, ae, *f.* [tristis] *turobnost, tuga, žalost, jedn. pisac b. Afr.* 10, 3.
tristis, *adj. s comp. i sup. 1) tužan, žalostan, sjetan (što potiče osobito odtale, jer ne ima tko vesele pomisli o životu, a poznaje se po neprijaznu pogledu, nabranu čelu i sklapanju obrva i slič.; sr.* maestus, severus), *a) o čeljadi*, tristes capite demisso terram intueri, illum t., demissum; t. et conturbatus; tristem ipsum, maestos amicos; cum immolandâ Iphigeniâ t. Calchas esset, maestior Ulixes, maereret Menelaus; *(Hor.)* fastidiosâ t. aegrimoniâ, *uznemiren; (Hor.)* oderunt hilarem tristes tristemque jocosi, Orestes, *sjetan, dreseo (jer ga je iza umorstva matere božica osvetnica* [Furia] *mučila. b) o neživu, α) tužan, po pogledu, neprijatan, o podzemnom svietu*, * Tartara; * regna; * unda; *(Tac.)* informem terris (Germaniam), asperam coelo, t. cultu aspectuque *(koja kraj svega težanja ne razveseljuje čovjeka i koje nije liepo pogledati)*, nisi si patria sit; * t. canum excubiae, *mrzka ljubovnikom*; * *otužan, mrzak, oduran, o teku i vonju. β) što je spojeno s tugom i nesrećom, neveseo, dreseo, žalostan, tužan, bolan, nesretan, pust*, tempora; literae nuntiique; dies, *oblačan*, remedia; eventus; sors; * Hyades, *jer nose sumorno, kišovito vrieme*; * Orion; * lignum; * funera; * bella, *krvavi*; * clades *(grada Troje)*; * fatum; * triste lupus stabulis, *nješto tužna, -pogubna*; * bidental, *užasan, strašan, čega se je opasno dotaknuti (sr.* bidental); * tristia miscentur laetis; * mitibus mutare quaero t., *što je gorko. 2) neprijazan, zlovoljan, mrzan, mrk, sumoran, ljut, hladan, strog, oštar (sr.* austerus, morosus, tetricus), vultus tristior; natura; disciplina Sabinorum; genus dicendi; t. et severus senex; judex; responsum; tristior sententia; edicta; *(Hor. sat.* 1, 5, 101 *sl.)* deos didici securum agere aevum nec, si quid miri faciat natura, deos id tristes ex alto coeli demittere tecto, *ob oštroj zbilji, koju radja briga za ljudske stvari*; * dea; * Dirae; * navita (= Charon); * sorores = Parcae; * Erinys; * malum; * nefas, *grozna*; * irae, *mrka*; * querimoniae; * t. superstitio, *praznovjerna sjeta*; * t. maestum vultum verba decent, *sjetne, nevesele*; * sermo; * versus, *gorki, neprijazni*.

tristĭtia, ae, *(jedn. Ter. Ad.* 2, 4, 3.) **-ies**, ēi, *f.* [tristis] *1) žalost, tuga (gl.* tristis), ex summa laetitia repente omnes tristitia invasit; *(Luccej. u Cic. ep.)* lacrimis ac tristitiae te tradidisti. *2) tužno stanje, neugodnost*, t. temporum; lenitate verbi rei tristitiam mitigare. *3) mrka ozbiljnost, promišljena hladnoća*, t. ac severitas; omnis illa superioris tristitia sermonis, *snuždenost*; * *namrgodjenost, zla volja ljubovnice (drage)*.
* **trĭ-sulcus**, *adj. od tri brazde = trocjepan, trozub, trošilast*, lingua; telum Jovis *(munja)*; ignes *(munja, striela)*.
trĭtăvus, i, *m.* [tres-avus] *otac* atavi *(pradjedova otca) ili* ataviae, *Plaut. (otac pradjedov) šukundjed*.
* † **trĭtĭceus**, *adj.* [triticum] *pšenični, od pšenice*.
Trīton, ōnis, *m.* [Τρίτων] *1) jedan morski bog, sin Neptunov; pl.,* * † *o više morskih bogova, Tritoni; šaljivo,* T. piscinarum, *prijatelj ribnjakâ. 2) A) jezero u sjevernoj Africi, iz kojega se je malena rieka izlievala u malu Syrtu. Po staroj priči rodilo se tudier više bogova, na pose* Minerva, *odt. a)* * **-ōniăcus**, *adj.* [Τριτωνιακός] *tritonski = Pallantov* (Pallas, antis, *m. otac Minervin*), arundo, *frula, što ju je Pallada* (Pallus) *obrela. b)* * **-ōnis**, ĭdis, *f.* [Τριτωνίς] *tritonski = Palladin*, pinus, *brod Argo, sagradjen po naputku božice* Pallas; arx = Athenae; * *subst. = Pallada* (Pallas). *c)* * **-ōnius**, *adj. tritonski*, Pallas; virgo Tr. *i samo* **Trītōnia** = Pallas. *B) jezero u Thraciji, u Ov. met.* 15, 358. Tritoniaca palus *zvano*.
trītor, ōris, *m.* [tero] *(predcl. i kasno) koji tare, tarilac; (Plaut.)* t. compedum = *okovan rob, tarinegve*.
* † **trītūra**, ae, *f.* [tero] *mlatnja, mlaćenje, vršitba*.
1. trītus, ūs, *m. (samo u abl. sing.)* [tero] *trenje, trvenje*.
2. trītus, *adj. s comp. i † sup.* [*partic. od* tero] *1)* * *iztrt, iztrošen, izlizan, iznošen*, via; vestis; subucula. *2) često trven i tim ugladjen, utrt, prokrčen*, via; iter. *3) tp. a) često rabljen, običan, dobro poznat*, tritum sermone proverbium; faciamus hoc proverbium tritius. *b) izvježban, vješt*, aures, *Cic. Brut.* 33, 124.
triumphālis, *adj.* [triumphus] *triumphski, slavodobitan*, corona, *kojim se je triumphujući nakitio*; porta, *kojimi je prolazio slavodobitni provod*; provincia t., *koja daje sgodu za slavodobiće*; senex t., *i † samo* triumphalis, is, *m. slavodobitnik, triumphator; (Liv.)* senex t., *starac slavodobitnik*; * imagines t., *poprsni kipovi (doprsnici) predjâ, koji su slavodobiće slavili; (Tac.)* t. ornamenta, triumphalia, *počastni znaci slavodobitnika*.
triumpho, 1. [triumphus] *1) intrans. triumphovati, slavlje slaviti*, albis equis, *na . ., Aurel. Vict.*; de Numantinis, ex praetura, ex urbe, *nad itd.*; t. ex bellis Transalpinis, *nad ili radi itd.*; t. insigni triumpho; * equi t., *koji vuku slavodobitna kola; prenes.,* * *rek bi slavlje slaviti, pobjedjivati*, amor de me jure t.; *u prilici, klicati od, veoma se radovati čemu*, gaudio; † de fuga vestra; *absl.*,

Ter.; laetaris in omnium gemitu et triumphas. *2) trans. slaviti slavlje nad kim ili nad čim, voditi koga u slavlju ili sasvim pobiediti, -svladati,* * gentes triumphatae; * Medi triumphati; * triumphatâ Corintho; † ne triumpharetur Mithridates; *(kasno)* Achaeos triumphandos Mummio tradidit, velut triumphatis Spartanis; * bos triumphatus; * aurum triumphatum, *zaplienjeno, neprijatelju oteto.*

triumphus, i, *m.* [ter *i* pes] *upr. ples od tri koraka = slavodobitni ples, 1) triumph, slavodobitni, sjajni, svetčani provod u Rimu, što ga je senat dozvoljavao vojvodi i njegovim vojnikom radi znamenite pobjede, u kojem su provodu vojnici pratili vojvodu na Capitol kličući* io triumphe, *takodjer pjevajući vesele popievke, dapače i rugalice na vojvodu. Vojvoda sjedio je na kolih, u koja su upregli biele konje, imajući lovorov vienac na glavi i bjelokostno žezlo u ruci* (*sr.* ovo), alcui triumphum decernere, deferre *(o senatu)*; deportare t. ex provincia, *Nep.*; agere t., de, ex alqo; *i s gen. obj.*, Bojorum, *nad itd.*, Pharsalicae pugnae, *radi itd.*; per triumphum *(u tr.)* ducere alqm ante currum suum; *concr.* uno equo per urbem verum t. vehi, *pravi slavodobitnik*; * albi greges *(bieli bikovi, koje su vodili izpred slavodobitnih kola za žrtvu)* Romanos ad templa deûm duxere t. *2) u pril., pobjeda, slavlje,* ut repulsam tuam t. suum duxerint; t. ex inimicorum dolore; *(Just.)* de se ipso: * Giganteus, *nad itd.*; * triumphis dives terra.

trium-vir, iri, *m. jedan od triumvirâ (piše se i* tresviri), *tromuži, činovnički sbor od trojice; osb. 1)* t. coloniae deducendae *ili* agro dando *ili* assignando, triumviri agrarii, *da povedu naseobinu* (colonia) *i da podiele polja medju naseljenike. 2)* t. capitales, *vrhovni tamničari, koji su i nadzirali, kad je koga trebalo pogubiti, isto tako nadzirali su javnu sjegurnost i mir. 3)* t. epulones *gl.* epulones. *4)* t. mensarii, *tri povjerenika, da odrede vrednotu novcu. 5)* t. auro, argento, aere flando, feriundo, *ravnatelji kovnice (novaca). 6) vanredni sborovi trojice muževa, ustrojeni u razno vrieme, na pose se nazvaše* Octavianus, Antonius *i* Lepidus t. rei publicae constituendae, *kad su se složili, da na svoju ruku urede državu. 7) u više municipijâ vrhovno poglavarstvo od trojice muževa.*

triumvirālis, *adj.* [triumvir] *triumvirski,* flagella, *t. j. triumvira capitalnih [sr.* triumvir *2)], Hor.*; supplicium, *vješanje, Tac.*

triumvirātus, ūs, *m.* [triumvir] *triumvirat, triumvirstvo.*

tri-venēfica, *čita se krivo mj.* tervenefica, *što gl.*

Trivia *gl.* trivius.

† triviālis, *adj.* [trivius] *što se nalazi na tropuću, -razkršću, s toga običan, prost,* scientia.

Trivicum, i, *n. gradić u Hirpinskoj* (Hirpini), *s. Trevico, Hor.*

trivium, ii, *n.* [tres-via] *1) mjesto, gdje se tri puta križaju, tropuće, razkršće. 2) prenes., javna cesta,* arripere maledictum ex tr., *psovati uličnjački; (Hor.)* in triviis fixum se demittit ob assem, triviis attollere planum, velut innati triviis ac paene forenses (Fauni).

*** trivius,** *adj.* [tres-via] *troputan, razputni, na razkršću, osb. kao epitheton bogova, koji su imali na tropuću kapele;* dea = Hecate, *koja se obično absl. nazivlje* Trivia.

Trōas *gl.* Tros.

trŏchaeus, i, *m.* [τροχαῖος] *1) stopa* = choreus, —◡. *2)* = tribrachys, ◡◡◡.

trŏchus, i, *m.* [τροχός] *obruč od željeza, na kojem je bilo više zvučnih kolutaca pričvršćeno, što su ga djećaci batinom tjerali* (clavis adunca, *Prop.*), *igra prenesena iz Grčke u Rim* (κρικηλασία), *obruč za igru*, t. Graecus, indoctusque pilae discive trochive, *Hor.*

Troezen, ēnis, *f.* [Τροιζήν] *starodavan grad u Argolidi, priestolnica Pittheja* (Pittheus) *djeda Thesejeva, s. Damala. Odt.* * † **-zēnius,** *adj. troezenski.*

Trōglŏdȳtae, ārum, *m.* [Τρωγλοδύται] *špiljari, pleme aethiopsko stanujuće u špiljah.*

Trogus Pompejus, *povjestnik rimski za Augustova doba, kojega djelo saobći* Justinus *u izvadku, Just.*

Trōicus *gl.* Tros.

Trōĭlus (-os), i, *m.* [Τρωΐλος] *sin Priamov, kojega je ubio* Achilles, *Cic. Virg. Hor.*

Trōius, Trōja, Trōjānus *gl.* Tros.

Trōjŭgĕna, ae, *comm.* [Troja-gigno] *u Troji rodjeni, trojski, (u starom obliku pri Liv.* 25, 12, 5.) T. Romane; * *subst. (sing. i pl.), Trojanin, Trojanka.*

Tromentīna tribus, *jedna od tribua* (tribus) *seoskih, jedn. Liv.* 6, 5, 8.

trŏpaeum, i, *n.* [τρόπαιον] *1) znak pobjede, tropaeja kod Grkâ, što ga je pobjeditelj odmah poslije pobjede podigao na bojištu i bogovom posvetio, redovito stup drveni ili takodjer deblo, na koje se je vješalo zaplienjeno oružje i posvetni napis stavljao, redje od kamena ili mjedi; kod Rimljanâ, spomenik pobjede u Rimu podignut,* t. statuere, ponere; nostra sunt t., nostra monumenta, nostri triumphi; *(Tac.)* sistere Romae tropaea de Parthis, in modum tropaeorum arma imposuit; *(Suet.)* truncatis arboribus et in modum tropaeorum adornatis; *(Suet.)* tropaea C. Marii de Jugurtha deque Cimbris atque Teutonis, olim a Sulla disjecta restituit. *2) tp. a) pobjeda, „lovorika"*, Salaminium, Marathonicum; *češće u pjesnika. b) (riedko) spomenik u obće,* necessitudinis atque hospitii; * Maecenatis erant vera t. fides; * bina ingenii tui. *c)* * *zaplienjeno (oteto neprijatelju) oružje,* magna t. ferunt (*sc.* eorum), quos dat tua dextera leto; passimque tropaeis insignes agros.

Trŏphōnius, ii, *m.* [Τροφώνιος] *1) brat Agamedov* (Agamedes). *2) božanstvo, koje je proricalo u špilji jednoj kod Lebadeje* (Lebadea) *u Boeotiji, kadšto i* Juppiter T. *Odt.* **-iānus,** *adj. Trophonijev, trophonijski, jedn. Cic. Att.* 6, 2, 3.

Trōs, ōis, *m.* [Τρώς] *sin Erichthonijev* (Erichthonius), *unuk Dardanov, kralj u Phrygiji i u prozvanoj po njem Troji, Virg. Ov. Odt. 1)* **Trōja** (Trōia), ae, *f.* [Τροία, Τροΐα] *grad Troja; prenes. a) mjesto, što ga Aeneja sagradi u Italiji. b) gradić, što* Helenus *u Epiru utemelji, Virg. Ov. c) jedna vrst rimskoga utrkivanja*

na konjih, Virg.; † Trojae lusus, decursio, ludicrum. *Odt.* **Trojānus,** *adj. trojski, trojanski*; * judex T. = Paris; * † ludi T. = Troja etc. *c)*; * Trojana urbs = Troja; * Trojana tempora, *vrieme trojskoga rata; posl.*, equus T., *za oznaku sakrivene pogibelji, Cic. p. Mur.* 37, 78.; *i naslov jedne Naevijeve tragoedije; subst.* **-ni,** ōrum, *m. Trojani*; * **Trojānus,** *Trojanin*; **Trojanum,** i, *n. sc.* praedium, *dobro (imanje) u Latiju, jedn. Cic. Att.* 9, 13. *2)* * **Trōs** [Τρώς], ōis, **-es,** um, *m. Trojanin, Trojani. 3)* * **Trōas,** ădis, *f.* [Τρῳάς] *koje adj. trojski, trojanski,* humus; matres, *Trojanke, koje subst. a) Trojanka. b) (Nep.) zemlja Troada, u kojoj bijaše grad Troja. 4)* * **Trōius,** *adj.* [Τρώϊος] *trojski, trojanski, na pose obzirom na trojski rat. 5)* **Trōĭcus,** *adj.* [Τρωϊκός] *trojski,* tempora; bellum; * Vesta; * pulvere Troico nigrum Merionem (*sr.* pulvis); * sacerdos *t. j.* Rhea Sylvija (*drugi čitaju:* Troïa).

Trosmis, is, *f. grad u Moesiji (Bugarskoj), Ov.*

trŭcīdātio, ōnis, *f.* [trucido] *klanje, smicanje, pokolj,* civium; inde non jam pugna, sed t. velut pecorum fieri, *ne bitka, već rek bi pokolj.*

trŭcīdo, 1. *klati, smicati, posmicati (silovito i nečovječno neoružane poput živine posmicati; sr.* interficio, jugulo, neco, occido), captos sicut pecora; t. et necare cives Romanos; attribuit nos trucidandos Cethego, ceteros cives interficiendos Gabinio; † corpora captivorum; † pecus trucidari; *šaljivo Hor. ep.* 1, 12, 21. seu pisces seu porrum et caepe trucidas, *moriš, glave siečeš (šibajući mnienje Pythagorovaca i na pose Empedoklovo o čovječjih dušah); tp. a) riečmi razniet i na komade, smrviti, jedn. Cic. de har. resp.* 1, 2. *b) lihvom uništiti,* plebem fenore; ne fenore trucidetur.

trŭcŭlente, *adv. samo comp. i † sup.* [truculentus] *mrko, zlovoljno.*

trŭcŭlentia, ae, *f.* [truculentus] *neprijaznost, zlovolja, mrkost, Plaut.*; *ljutost, košljivost,* coeli, *Tac.*

trŭcŭlentus, *adj. s comp. i sup.* [trux] *1) mrka pogleda, neprijazan, ljut,* oculi, *Plaut.*; quam teter incedebat, quam t.; * spectat truculenta loquentem; † Armeniam invasit truculentior quam antea; † quo truculentior visu foret; * feta truculentior ursa; *o glasu,* † *divlji,* voces; *o moru,* * *divlji, bučan, biesan, srdit,* aequor; truculenta pelagi. *2) u pril., o značaju i o tom, kako tko radi, ljut, napržit, žestok, divlji, biesan, surov, prost (na koliko tim čovjek postaje smiešnim; sr.* trux), t. atque saevus senex, *Plaut.*; ego agrestis, saevus, tristis, parcus, t., *Ter.*; *(Hor.)* at est truculentior, *napržica*; *(Ov.)* gens nulla truculentior Getis.

* † **trūdis,** is, *f.* [trudo] *štica, motka za turanje, rivalo.*

trūdo, si, sum, 3. *1) turati, rivati, gurati, protiskivati, odbijati, (Plaut.)* alqm; † hostes; † cohortes in paludem; * apros in plagas, *tjerati*; * inertes in proelia; * glaciem flumina t.; * pectore montem *(snježinu)*; * frumenta, *turati izpred sebe (o mravih)*; * *prenes.*, dies truditur die, *jedan dan gura drugi; (Ter.)* fallacia alia aliam; *na pose* * *o bilinah i slič., tjerati, činiti granati se, -listati, -probijati, -pupiti, -napupiti, -napupčati,* pampinus t. gemmas; gemmae t. se, *probijaju. 2) tp. siliti-, tjerati koga proti njegovoj volji na što, poticati, tištiti,* ad mortem, in arma trudi; in quae (comitia) omnibus invitis trudit noster Magnus Auli filium, *tura napried.*

Truentīnus, *adj. truentski* (Truentum *grad u picenskoj zemlji*).

trulla, ae, *f. 1) crpalo, mistrija, kutlača, osb. posuda kojom se je vino natakalo iz vrča* (crater) *u čaše. 2) žeravnica na podobu kutlače, jedn. Liv.* 37, 11, 13.

trunco, 1. [2. truncus] *oklaštriti = podrezati, osakatiti, odrezati,* simulacra, *Liv.*; † corpus; † partem corporis; * olus foliis, *ljuštiti lišće.*

1. truncus, i, *m. 1) o drvetu, deblo, panj, (opp. granje i korenje; sr.* stirps), arborum trunci; in arboribus, in quibus non t., non rami, non folia sunt; truncis arborum admodum firmis ramis *(čvrstim granjem), Caes. b. G.* 7, 73, 2.; *(Virg.)* trunci induti hostilibus armis = *tropaea [sr.* tropaeum *1)]*; * truncis nata gens, *divlji, stanujući jošte u dupljih; u pril.*, ipso t. (aegritudinis) everso, *jedn. Cic. Tusc.* 3, 34, 83. *2) o čovjeku, tielo bez glave, truplo, tulina,* trunco magis toto se ipso moderans; *po tom kaošto u nas klada, dedak, o čovjeku, koji ne ima srdca, razuma i talenta, kaošto trup (truplo) ne ima glave, rukû i nogû,* quid interest motu animi sublato inter hominem et truncum aut saxum? qui potest esse in ejusmodi trunco sapientia? tanquam t. atque stipes posset sustinere tamen titulum consulatus.

2. truncus, *adj. 1) lišen znamenitijih većih dielova* (*sr.* mutilus), *sakat, krnjav,* corpus; † arbor, *oklaštreno, okresano*; * frons (Acheloi amnis), *lišeno roga*; * animalia t. pedum, *bez itd.*; * tela, *potrto, razlomljeno*; * pinus manu, *otesan, okresan, oklaštren*; * naves, *odrezani*; * manus *(u patuljka) kao da je sakata; (Just.)* homo; *(Curt.)* trunci quoque et debiles, arma non omittebant. *2) tp. a) rek bi osakaćen, krnj, krnjav,* urbs t., sine senatu, *Liv. b)* * *nepodpun,* quaedam t. suis numeris.

trūso, 1. [*intens od* trudo] *čvrsto gurati, -rivati, jedn. Cat.* 56, 6.

trŭtĭna, ae, *f.* [τρυτάνη] *vaga, tezulja, mjerila, u pril.*, quae non aurificis staterâ, sed populari t. examinantur; *(Hor.)* Romani pensantur eâdem scriptores t. *gl.* penso *1)*, hac lege in t. ponatur eâdem.

trux, trŭcis, *adj. 1) grozovit, strašân vidjeti, užasan, ljut, nemio, divlji, mrk, tvrdoglav, oporan i slič. (više kao znak divlje ćudi ili srdca; sr.* truculentus), oculi; * † vultus; * visus; ingenium; sententia; ab hoc horrido et truci tribuno; orator; * animus; * ferae; * inimicitiae, *ljuto. 2) o glasovih, divlji, hrapav, strašan,* * cantus; * classicum; † vox; † laeto cantu aut truci sonore; *divlji, oštar, grozan, bridak za čuvstvo,* * Boreas; * Eurus; * pelagus.

trybIium, ii, *n.* [τρύβλιον] *(predcl.) zdjela, plitica.*

tū, *gen.* tui (tis, *Plaut.*), *dat.* tĭbī, *acc.* tē (ted, *Plaut.*), *abl.* te, *pl.* vos, vestrum *ili* vostrum (*predcl.* vestrorum, vestrarum) *(od ili izmedju vas) i* vestri *(vâs)*, vobis, vos, vobis, *pron. pers.*

druge osobe, ti; sebe, se (u kosih padežih casus obliqui, ako se odnosi na isti subjekt tu), pojačeno česticom te, tute, tete, u kosih padežih česticom met, vosmet, (Ter.) tutemet; u prijateljskom razgovoru u drugom dielu izreke, da se naglasi poziv, sperne puer neque tu choreas, Hor.; osb. u gnomskih izrekah, kad se što propisuje, tu pulmentaria quaere sudando, tu nihil admittes in te formidine poenae (što ne treba upravo na Quinctija protegnuti), Hor.; na pose tibi kao dat. ethic., alter tibi descendit de Palatio; * u pojačenu smislu, „samo tebi", pubes tibi crescit omnis; vos stoji kadšto kod collectivâ u sing., vos, Romanus exercitus, ne destiteritis, Liv.; takodjer ako se od više prisutnih ili koji bi morali biti prisutni samo jedan poimence spomene, vos vero, inquam, Attice, Cic.; * vos, o Calliope, precor etc.

tuātim, adv. [tuus od tu] na tvoju (na svoju), Plaut.

tŭba, ae, f. trublja, sopilo izpravno, koje se završuje na podobu lievka, sa ponješto zavinutim otvorom, duboka glasa, kojim se je osobito u ratu davao znak za navalu, za odlazak, uzmak itd., ali su se njim služili i kod vjerskih svetkovina, kod igara kazališnih i sprovoda (sr. Virg. Aen. 11, 192. Hor. sat. 1, 6, 43. Virg. Aen. 5, 113. Hor. ep. ad Pis. 202.), arma misit, cornua, tubas; dat tubâ signum suis Vercingetorix; signum datur tubâ; tubâ revocat milites; receptui cani jussit — ac reliquarum legionum milites non exaudito sono tubae etc.; (Tac.) cornua ac t. concinuere (u bitci); * vox sonitus imitata tubarum; * clangor tubarum; tp. (riedko) početnik, t. belli civilis, Cic. fam. 6, 12, 3.

1. tūber, ĕris, m. vrst jabukâ, Suet.

2. tūber, ĕris, n. [tumeo] svaka (bilo naravna ili bolestna) guka na tielu, grba, gura, otok, oteklina, kvrga; u pril. (Hor.) velike grieške [sr. verruca; u jeziku novoga zavjeta greda, brvno (opp. „trun"; sr. Math. 7. 3)]

tŭbĭcen, ĭnis, m. [tuba-cano] trubljač.

tŭbĭlustria, ōrum, n. [tuba-lustro] vjerska svetkovina u Rimu, na kojoj su se čistile trublje, kojimi su se služili na drugih svetkovinah (sr. tuba), svetkovina trubalja, trubljočišće, Ov.

† tŭbŭlātus, adj. [† tubulus, cjevčica, dem. od tubus, ciev] cievnat, šupalj poput cievi, izšupljen.

tŭburcĭnor, dep. 1. (predcl.) častiti se, blagovati.

tueor, 2. [perf. tuitus sum neobičan, tūtus sum samo Sall. Jugurth. 74, 3., obično mj. toga tutatus sum od tutor; predcl. (Cat.) takodjer u prvom značenju **tuor**, dep. 3.; starinski **tueo**, ēre, u Cic. legg. 3, 3, 7. censores vectigalia tuento] gledati, motriti, paziti na što, promatrati, naturam; * transversa, * acerba (adv.) t. 2) tp. a) motriti, promatrati, jedn. Cic. Att. 13, 49, 1.; paziti na što, quod cuique tuendum est, Virg. Aen. 9, 175. b) zauzeti se-, zauzimati se za koga ili što, staviti što pod svoju zaštitu, štititi, braniti, čuvati, zakriliti, održati, sačuvati (s obzirom na moguću pogibelj itd.; sr. defendo), alqm; oppidum; castra; impedimenta; Italiam; fines ab incursionibus hostium; * fines custode (Phaedr.) domum a furibus; valetudinem; concordiam; dignitatem suam; (Planc. u Cic. ep.) munus suum; personam principis facile dicendo; existimationem creditorum (vjeresiju); paternam gloriam; * vitam famamque incolumem; * populum sub religione antiqua, u starodavnoj pobožnosti; u pril., armis prudentiae causas t. et defendere; * reos; * oves, gojiti; * armenta, odgojiti; absl., zakloniti, zaklanjati, zakriliti. Na pose a) o sgradi, u dobru stanju uzdržati, aedem Castoris; sarta tecta aedium. b) podržavati, uzgajati, uzdržavati, hraniti, t. se ac suos; amicorum in se tuendo carere facultatibus; vitam corpusque; sex legiones (re sua); exiguas copias.

tŭgŭrium, ii, n. [tego] koliba, kojoj je krov od slame, trske dosizao do zemlje.

Tuisco (Tuisto), ōnis, m. praotac Germanâ, koga su štovali kao božanstvo, Tac.

tuĭtio, ōnis, f. [tueor] zakriljivanje, zaštićivanje, uz-, podržavanje, sui, jedn. Cic. top. *23, 90.

Tulliŏla, ae, f. [dem. od Tullia] mala Tullija, rieč od mila Tullije, kćeri Ciceronove, Tulijica; sr. Tullius 3).

Tullius, ime plemena (gens) rimskoga. Iz toga plemena poznat je osim kralja Servija Tullija, 1) Marcus T. Cicero, vitez rimski. 2) sin mu M. T. Cicero, najveći govornik i pisac rimski, rodj. g. 106, a umro 43. pr. Is. 3) **Tullia**, kći M. T. Cicerona govornika, nećakinja Quinta T. C., brata govornikova. Odt. **Tulliānus**, adj. Tullijev; subst. **Tulliānum**, i, n. doljni dio tamnice rimske, prozvan tako po sagraditelju Serviju Tull., Tullianum.

Tullus, ime (praenomen) i prezime (cognomen) rimsko, 1) T. Hostilius, treći kralj rimski. 2) L. Volcatius T., consul g. 66. pr. Is., godinu danâ pred porodom pjesnika Horatija (tako da je vino, što se spominje u Hor. carm. 3, 8, 18., imalo 36 godina i izvrstno bilo, s toga ne treba razumievati sina istog imena, consula g. 33. pr. Is.). 3) Cloelius T., jedan od poslanika rimskih, što ih je ubio vejski kralj Tolumnius.

tum, adv. sa odgovarajućom conjunkcijom i bez nje, takodjer iza participija, 1) o času, koji se s drugim spaja, onda, tada, na pose o tačno opredieljenu času prošlosti, onda, ubi — tum etc., Ter.; cum — tum etc.; tum, cum tu es iratus; postquam res publica adolevit, tum etc.; tibi si placebis, t. etc.; Cyrenaici t. aegritudinem censent exsistere, si — evenerit etc.; reductis in curiam legatis tum etc.; ojačeno t. demum, t. denique, t. vero; t. deinde (Liv.); † t. maxime (baš onda); etiam tum gl. etiam; tum (onda) cum Catilinam ex urbe ejiciebam; quibus rebus neque tum respondendum Caesar existimavit, neque nunc etc.; et tum factum esse et certis temporibus semper futurum; ex lege illa Cornelia, quae t. erat (po tadašnjem zakonu); (riedko) adjectivno, discessu tum meo, uslied mojega tadašnjega udaljenja, Cic. in Pis. 9, 21., haec tum ratio, ovaj ondašnji način, Caes. b. c. 1, 44, 4.; t. temporis, Just. 2) consecutivno o času, koji za drugim sliedi, na to, za tim, po tom, onda, poslije toga, hrv. i sada (različito od nunc), in ripa ambu-

lantes, tum autem residentes; tum Scipio, tum ille sc. inquit, na to će (sc. reći); quid tum? što za tim? (sr. postea); qua parte belli vicerant, ea t. quoque rem gesturos Romanos credi poterant; quae cum muros defensoribus nudasset, tum Hannibal etc.; quas (leges) cum solus pertulisset — t. deinde etc.; ubi rursus silvae intratae, t. etc.; ita rebus divinis peractis t. — rettulit; quo constituto, t. licebit etc.; * nec plura moratus t. — tenet; * qualis in arvis, saucius ille gravi venantum vulnere pectus, t. demum movet arma leo; ojačeno, t. postea, Ter. Navlast. a) sa sliedećim partic., koji je epexegesa rieči tum, quod Tarquinium dixisse ferunt, tum exsulantem (sada kao prognanik) se intellexisse etc.; et t. paene in manu jam mortiferum illud tenens poculum locutus ita est, ut etc. b) radi svoje consecutivne naravi o broju i redu, za tim, nadalje i slič., primum — tum; primum — deinde — tum — post ili postremo; i s višekratnim tum; kadšto tum, ako i ne predtiče primum, kao što u Cic. Lael. 11, 39., videntur labores et molestias (glavni razlog), tum ignominiam timere et infamiam. c) tum — tum, sada — sada, koje — koje, i — i. d) cum — tum gl. 2. cum III) cc).

*** tŭmĕ-făcio**, etc. 3. 1) nadu(va)ti, nadimati, humum; pontus tumefactus, nabujalo. 2) tp. naduti, tumefactus inani laetitia.

tŭmeo, ui, — 2. 1) * oticati, nabreknuti, pun biti (sr. turgeo), corpus veneno; lumina fletu; t. pedes; t. Achelous imbre, raste; t. unda a vento; t. sacci multo hordeo. 2) tp. a) od jeda i slič. uzavreti, planuti, razjariti se, sapientis animus nunquam t.; t. irâ; * rabie; * jecur t. bile; * et regat iratos et amet pacare tumentes. b) naduti se od oholosti, nadimati se, * laudis amore; * nominibus; * inani superbia; * vana tumentem, uznieti se od nadutosti; (kasno) successu rerum, stirpe Alexandri. c) * gorjeti od naslade, pohote. d) od nemira, od želje za novotarijami vreti, -kipjeti, negotia; * bella; † Galliae. e) † o govoru ili govorniku, nadimati se, nadut biti.

tŭmesco, mui, — 3. [tumeo] 1) početi bujati, -oticati, * mare; * colla; † vulnera. 2) tp. a) * od jeda uzavreti, -planuti. b) malo ne provaliti, -buknuti, * bella.

tŭmĭdus, adj. s comp. i sup. [tumeo] 1) otečen, otekao, otičući, nadut, bujan, nabujao, membrum; tumidis cervicibus; * mare; * vela; * Nilus; * uva; † terra, brdovita; † tumidis Germaniae terris, jer je mastna, travovita; (Hor.) crudi tumidique lavemur, puna želudca. 2) tp. a) * ohol, nadut, gizdav, obiestan, successu, radi sreće; sermones, minae; confidens tumidusque; cum t. est (cor), širi se srdce s častohleplja; corda; secundo Marte; tumidus novo praecordia regno. b) * od jeda napržit, biesan, tumida ex ira; tumido delitigat ore. c) (kasno) buntovan, buntovnički, nemiran, ingenium. d) o govoru i govorniku, nadut, sermo tumidior, Liv.; † pro grandibus fiunt tumidi; † visus es annotasse quaedam ut tumida. 3) * nadimajući, auster; tp. honor, koja čini čovjeka oholim, -nadutim.

tŭmor, ōris, m. [tumeo] 1) oticanje, otok, oteklina, oculorum; * t. facit ora turpia, nadimanje lica kad se puše u frulu; * t. (uzvišak) loco permansit. 2) tp. a) strastvena uzrujanost duše, recentes quasi tumores animi; erat animus in tumore; na pose napržitost, žestina, * t. et ira deûm; nadutost, oholost, Just.; (riedko) bukćenje, buknuće, rerum.

*** tŭmŭlo**, 1. [tumulus] gomilom pokriti, pogrebsti, ukopati.

tŭmŭlōsus, adj. [tumulus] humovit, bregovit, jedn. Sall. Jug. 91, 3.

tŭmultuārius, adj. [tumultus] dogadjajući se-, učinjen u brzoći i smetnji, naprasan, brz, neuredjen; u najvećoj brzini sastavljen, na brzu ruku sakupljen, castra, dux, pugna; exercitus, miles t.; † manus (momčad).

tŭmultuātio, ōnis, f. [tumultuor] (riedko) rogobor, buka, Liv.

tŭmultuor, dep. 1. [tumultus] intrans. bučiti, vikati, rogoboriti, larmati, ne mirovati, smésti se, zabuniti se, quid tumultuaris, quid insanis? non perturbari in rebus asperis nec tumultuantem de gradu dejici, ut dicitur; † t. Gallias comperit; pass. impers. tumultuari praeter consuetudinem in castris Romanorum, rogobori se neobično; cum Gallis tumultuatum verius quam belligeratum; i o govoru, bučiti, bjesniti (opp. dicere), Quint.

tŭmultuōse, adv. s comp. i sup. [tumultuosus] bučno, rogoborno.

tŭmultuōsus, adj. s † comp. i sup. [tumultus] punnemira, nemiran, bučan, rogoboran, quis homo tam tumultuoso sonitu me excivit foras, Plaut.; contio; vita; genus pugnae, * mare; (Liv.) quod tumultuosissimum pugnae genus erat; proelia; excursiones; i nemir-, buku prouzrokujući, nuntius; in otio tumultuosi.

tŭmultus, ūs (i tumulti, Ter. Andr. 2, 2, 28. Sall. Cat. 59, 5.), m. [tumeo] 1) bučan nemir i zabuna, rogobor, buka, larma, tumultum edere, facere, praebere, injicere civitati; * vestri t., o buci, bjesnilu Horatijevih neprijatelja; * movere tumultus, o Fortuni, zabunu i bies potaknuti; caedes major tumultu quam re; strah, cui lapis (= marmor) curae est urbisque t., strah, da se kuće ne sruše, jedn. Tib. 2, 3, 43. 2) na pose a) uzrujanje elemenata, * t. aetherii, grmljavina; * tremendo Juppiter ipse ruens tumultu; * Aegaei, udaranje aegaejskoga mora o bregove; * quanto trepidet t. pronus Orion. b) (Hor.) zavijanje, karanje crieva, stomacho tumultum feret lenta pituita. c) zveket oružja, blizki i nenadani rat ili ustanak, -buna, koji je uzrujao radi veličine i pogibelji sâm Rim, Gallicus, Italicus; repentinus; initio t.; hoc t. nuntiato; servilis, ustanak robova; tumultum decernere, naredbom oglasiti, da je nenadan rat blizu i da svaki na oružje skoči, poziv na vojsku razaslati; prenes., * strastvena skrb, nemir, uzrujanost, mentis; sceleris [sr. permisceo 2)].

tŭmŭlus, i, m. [tumeo] upr. nadimanje zemlje, nasuta gomila, hum (sr. collis), terrenus; editior. Navlast. grobna humka, gomila, Achillis; (Tac. Germ. c. 3.) monumentaque et t. quosdam Graecis literis inscriptos = tumulos q. cum monumentis G. l. inscriptis; * tumulo componere, condere, ponere, za-, ukopati, sahraniti; † tumulum facere, statuere, constituere,

*

† struere; * † t. inanis, *kenotaphion (prazan grob)*, † honorarius.

tunc, *adv.* [tum-ce *(demonstrativan suffix; sr. hic)*] = *ojačen* tum, *no ne consecutivno [sr.* tum *2)]*, *onda, tada*; † t. vero; *često i absl. osb. u opreci sa* nunc; *(Just.)* t. temporis, *tada.*

tundo, tŭtŭdi, tūsum *ili* tunsum, 3. *1) tući, udarati, lupati*, oculos alcui; * pectora; * tunsae pectora palmis; * terram pede; * saxa salo, *o Neptunu*; * tympana; * humum = *srušiti se, oboriti se*; * tundi Euro; *posl. gl.* incus; *na pose a)* * *izbiti, mlatiti*, tunsae fruges. *b)* * *stući, razgaziti*, tunsus gallae sapor, *šiške stučene do soka*; viscera. *2)* * *tp. navaliti na koga govorom, prošnjami itd., oglušati, zabušiti*, aures, *Plaut.*; * assiduis hinc atque hinc vocibus heros tunditur; * tundat Amycle, natalem Majis Idibus esse tuum; *absl. Ter.*

Tūnēs, ētis, *m. grad na obali* Africae propriae, *s. Tunis.*

Tungri, ōrum, *m. pleme u današnjem Lüttiškom (Lüttich) sa glavnim gradom istoga imena, s. Tongern., Tac.*

tŭnĭca, ae, *f. vunena doljna haljina, što su ju nosili rimski mužkarci i žene neposredno na tielu. Kod kuće nošaše ju svatko bez pâsa, što se je izvan kuće smatralo nekoputnim, isto tako ako je bila dugih rukava te se spuštala do gležanja,* t. talaris, manicata, *(Plaut.)* manuleata, *dugih rukava; (Hor.)* pexa, pulchra, demissa, discincta; * t. adamantina, *oklop, kao što* χιτών *mj.* θώραξ; *u kašnje doba nosili su po dvie tunike, od kojih se je doljna zvala* interior; *posl. (Plaut.)* t. propior pallio, *preča je košulja od haljine.*

tŭnĭcātus, *adj.* [tunica] *tunikom odjeven, tuniku noseći (ne togu), što su izvan kuće samo robovi i ljudi nizka roda nosili, po tom o siromašnom i prostom narodu*, tunicati; *(Hor.)* t. popellus, *(Tac.)* populus.

tŭnĭcŭla, ae, *f. (dem. od* tunica) *tuničica, Plaut.*

tuo, tuor, *gl.* tueor.

turba, ae, *f.* [τύρβη] *I) abstr. smetnja, zabuna, metež, nemir, buka, vreva*, vivere in magna t.; maximas in castris t. efficere; *na pose halabuka, vika, kavga, inat, svadja, zavada*, t. inter eos inceperat, quantas t. dedit, turbam facere *(Ter.)*; ecce nova t. atque rixa. *2) concr. o neživu, zamršeno, neuredjeno mnoštvo, vreva, hrpa, gomila, rulja, četa, sila, mnoštvo, svjetina, ljudstvo, narod*, alqm videre in turba; *(Nep.)* in turbam exire, *doći u sviet (medju proste vojnike), na glas doći*; ex hac t. et colluvione discedere; *(Liv.)* circumfusa t. lateri meo, mea t.; *(Tac. Germ. c. 11.)* ut *(čim)* turbae placuit, considunt armati, *o Germanih, koji ne posjedaše kao Rimljani u stalnu redu, po tribuah* (tribus), *centurijah i razredih u narodnoj skupštini već pomiešano*; * clientium; * ducum, *pratnja*; * praedonum; * poëtarum; * impia; * levis *(sjenâ)*; * divosque mortalesque t., *smrtni (smrtnici)*; * credula *(samo o Titu i Aruntu)*; t. forensis; admiratio vulgi atque turbae; velut unus turbae militaris erat; t. navalis; t. patronorum; magna t. ignotorum deorum; * media e turba; * cetera turba, nos inquam; * urgeris turbâ circum te stante; * te ut miretur turba; * canum; * volucrum; *(Phaedr.)* t. mea, *moj porod, moji mladi; i o neživu*, * t. rotarum, * arborum, * jaculorum; tanta insolentia ac t. verborum; in hac t. novorum voluminum, qui istam t. voluminum effecerit; *Just.* querelarum.

turbāmentum, i, *n.* [2. turbo] *bunilo, jedn. Tac. hist.* 1, 23.

turbāte, *adv.* [turbatus] *smeteno, zabunjeno, neuredno, jedn. Caes. b. c.* 1, 5, 1.

turbātio, ōnis, *f.* [turbo] *(riedko) smutnja, metež, zamršenost, nered*, rerum.

turbātor, ōris, *m.* [2 turbo] *bunitelj, smutljivac, buntovnik, bundžija*, vulgi; turbatores belli, *koji nemirom pobudjuju na rat, Liv.*

turbātus, *adj. s † comp. [partic. od* 2 turbo] *uznemiren, uzbunjen, uzrujan*, mare; † coelum turbatius; *u pril.* voluntates populi; turbati *(smeteni, zabunjeni)* inopinato malo; * mens.

turbellae, ārum, *f. (Plaut.) dem. od* turba, *larma, vika.*

turben, ĭnis, *n. [nuzgredan oblik od* 1. turbo *2)] žvrk (igračka za djecu), čigra, jedn. Tib.* 1, 5, 3.

turbĭde, *adv.* [turbidus] *nemirno, bučno, biesno*, jactantibus se opinionibus inconstanter et t.; *(Tac.)* t. et seditiose tractare exercitus, *uzrujavajuć ili buneć.*

turbĭdus, *adj.* [turba] *1) nemiran, bučan, buran, biesan, uzburkan*, tempestas; † coelum; * tempestas telorum; in turbido *sc.* mari, *Curt.* 4, 3. 15.; * t. imber; * auster, dux inquieti t. Adriae; aqua, *mutna*; * loca *(podzemnoga svieta)*; * Hermus auro t., *donašajuć sa sobom zlatan piesak, zlatonosan*; * coma, *zamršena. 2) tp. a) biesan, žestok, srdit*, motus animi; omni turbido motu vacare; † civitatem Atheniensium t. incessu exterritam oratione saeva increpat; * sic t. infit; * Mezentius. *b) smeten, zabunjen*, animi, *u duši, Tac.*; * Aruns; * pectora sunt ipso turbidiora mari; * mens turbidum laetatur pleno pectore, *silno klikće. c) o stanju, uzrujan, nemiran*, res; † actiones turbidissimae; * seditio; *subst.* turbidissima *(najbučnija, najburnija vremena)* sapienter ferebas, *Cic. fam.* 6, 14, 3.; in turbido, *u burno vrieme, Liv. d) nemiran, buntovan, tvrdokoran, uporan*, nil ego istos facetos moror mores, turbidos, *Plaut.*; ingenium, turbidos et nihil ausos, *Tac.*; moribus turbidus, *Tac.*

turbĭneus, *adj.* [1. turbo] *žvrkast, virovit*, vertex, *jedn. Ov. met.* 8, 556.

1. turbo, ĭnis, *m. I) sve što se u okrugu kreće, a) vihar (vijor)*, exoritur ventus t., circumstabant navem turbines venti, *Plaut.*; vastata Campania turbine ventorum, *Tac.*; tanquam turbine alqo pervertere; Minerva, quam turbo dejecerat; procellae, turbines di putandi; * saevi turbines; * pulvis collectus turbine; * ater quos aequore turbo dispulerat; * jactati undis et turbine Poeni. *b)* * *vihar, što ga uzroči vjetar*, turbine nigro terret hiems; venti terras turbine perflant; * *o drugih stvarih, virovito kretanje, gibanje u okrugu, sukljanje*

dima, piceus, *u moru*, Turnum medio fert aequore turbo, *zamaha hitca*, quo turbine torqueat hastam; immanis; saxi; celeri ad terram turbine *(u okrugu)* fertur; alqm turbine adigere, *oboriti koga virom. c) tp. vihar = vreva, buka, vir*, in turbinibus rei publicae; * tanto miserarum turbine rerum; † turbine quodam ad exitium poscebatur; *concr.* tu turbo *(smutljivče)* ac tempestas rei publicae. *2) žvrk, čigra. 3)* * *sve što je nalik na žvrk, oblik okruga*, turbine crescit (bucina) ab imo; *na pose a)* * *čarobno kolo, -vrtaljka*, (ῥόμβος, ἴυγξ), *koje se je rabilo kod magijskih običaja, osb. da se u kom ljubav podpali obraćajuć ga uz čarobne popievke. b)* * *motovilo, vreteno*, teres.

2. turbo, 1. [turba] *1) uznemirivati i smesti, uzrujati, uzljuljati, uzmutiti, uzburkati*, mare ventorum vi agitari atque turbari; * hibernum mare; † alveum; * capillos, *zakušljati*; * turbatus capillos, *kušljave, zamršene kose (gen.)*; * frondes; * folia turbata; * aqua turbata, *pomućena*; * ipsos pedibusque manuque lacus; * color primo turbati fluminis imbre. *2) zamrsiti, smesti, pomesti, pobrkati, pomutiti, poremetiti, upr. (na pose kao vojn. t. t.) i u pril.*, ordines; aciem peditum; * globum; * viros; * cuneos; * acies; * cygnos; * apros latratu; * per ovilia *sc.* oves, *goniti izpred sebe ili plašiti (kao što* κλονεῖν*)*; * turbatis distractus equis, *poplašenimi konji*; * conterritus ipse turbatis Messapus equis; ferae ita ruunt atque turbant, ut etc.; * totis turbatur agris, *sva poljana vrvi neprijatelji*; t. contionem; turbata pax; t. spem pacis, auspicia, *pomutiti, pomesti*; * foedera per artes; * omnia; delectum atque ordinem; omnem ordinem consilii; omnia infima summis paria fecit, turbavit, miscuit; Aristoteles multa t., *izpremetavati*; † t. cuncta tumultu; † ministeria nautarum; † officia militis; † defectione turbari; † animum, † animum sollicitudine, *uzrujavati, zabuniti, smesti*; * animos; * pectora; * turbata Pallas, *razljućena, srdita*; *odt. zabuniti, poremetiti, uz-, pobuniti*, vide ne quid ille turbet; quae palam in re publica turbantur; si in Hispania turbatum esset; *(Ter.)* turbent porro, quam velint; *(Ter.)* turbatum est domi, *u kući je metež*; *(Tac.)* una alterave civitas turbat, Macrum in Africa haud dubie turbantem; *(Cael. u Cic. ep.)* t. in rebus omnibus, *potratiti sav imetak, propasti.*

3. Turbo, ōnis, *m. jedan malen ali drzovit gladiator, Hor. sat.* 2, 3, 310.

turbŭlente *ili* **-ter,** *adv. s comp.* [turbulentus] *nemirno, zabunjeno, smeteno, bučno, viharno*, non t., *ne bez glave*; nihil turbulenter, nihil temere faciamus; egit de Capitone turbulentius.

turbŭlentus, *adj. s comp. i sup.* [turba] *1) nemiran, uzrujan, bučan, viharan*, tempestas; *mutan*, aqua, *Phaedr.*; *u pril., zabunjen, poremećen, neuredan*, concursio atomorum. *2) vrlo nemiran, pométen, bučan, uzrujan*, res publica; res turbulentae, tempus; annus turbulentior; turbulentissimum tempus meum; animus; errores; *takodjer uznemirujući, uzrujavajući, nemiran, bučan*, cives; contio; tribuni plebis, † tribunus; vitâ, oratione.

Turdētāni, ōrum, *m. pleme u jugo-zapadnoj Hispaniji, Liv.*; *šaljivo od* turdus *dovedeno*, milites Turdetani *od prilike = „kukavice", jedn. Plaut. Capt.* 1, 2, 60.; **-tania,** ae, *f. zemljište turdetansko, Turdetanska.*

Turdŭli, ōrum, *m. pleme, koje je stanovalo uz Turdetane*; *odt.* **-lus,** *adj. turdulski.*

turdus, i, *m. drozak, drozd sa svojimi srodnimi vrstmi, bravenjak, branjug, borovnjak* (turdus pilaris) *itd., Hor.*

* **tūreus** (thur.), *adj. tamjanov, tamjanski, kadovit*, dona; grana; virga, *tamjanik (boswellia,* Weihrauchstaude).

turgeo, rsi, — 2. *1) nadut-, pun-, nabrekao-, otekao biti (jače od* tumeo, *ob otoku, koji samo da ne pukne)*, * frumenta, * lumina fletu. *2) tp. a) (Com.) razjediti se na koga, nazloban biti. b) o govoru, nadimati se, nadut biti*, * professus grandia t.

turgesco, — — 3. [*inchoat. od* turgeo] *nabrecivati, napuhavati se*, * semen in agris; *tp. uzpaliti se, razjariti se*, animus sapientis nunquam t.; * cor meum penitus tristibus iris.

turgĭdŭlus, *adj. dem. od* turgidus, flendo turgiduli ocelli, *jedn. Cat.* 3, 18.

turgĭdus, *adj.* [turgeo] *otekao, naduven, nadmen, nabubrio, nabujan, najedrao*, membrum; * haedo, cui frons t. cornibus primis, *kojemu već probijaju rožčići*; * vela vento, *nadimajući se*; * fluvius hibernâ nive, *narasla, uzdušila*; * mare *(drugi čitaju:* turbidum); * semina, *debelo, jedro*; * Alpinus, *dvoznačno, nadut, ali ujedno vrlo gojan, -debeo.*

tūrĭbŭlum (thur.), i, *n.* [tus] *kadionica.*

* **tūrĭcrĕmus** (thur.), *adj.* [tus *i* cremo] *tamjanom goreći*, arae, foci, *na kojih tamjan gori.*

Tūriensis, *adj. kod rieke* = Turia *u Hispaniji*, proelium.

tūrĭfer (thur.), fĕra, fĕrum, *adj.* [tus *i* fero] *tamjanonosan, tamjanom rodeći*, * Indus.

* **tūrĭlĕgus** (thur.), *adj.* [tus *i* lego] *tamjan sabirući, jedn. Ov. fast.* 4, 569.

Tŭrius, *ime plemena* (gens) *rimskoga*; *odt.* **Tŭriānus,** *adj. Turijev.*

turma, ae, *f. 1) odjel rimskoga konjaničtva, eskadron, prvobitno trideset momaka, deseti dio ale* (ala); † *meton. konjaničtvo, konjanici. 2) tp. = u obće četa, jato (sr.* turba), t. *(hrpa)* statuarum equestrium; * feminea; * Gallica, *Isidinih* (Isis) *svećenika*, * Iliae; * Titanum.

turmāles, ium, *m.* [turma] *konjanici jedne turme*, turmales displicere, *dvoumno, hrpe kipova konjaničkih (na konju), ali i družba konjanička.*

turmātim, *adv.* [turma] *po turmah, na turme, po eskadronih.*

Turnus, i, *m. 1) kralj rutulski (u Latiju). 2)* T. Herdonius, *odličan Latinac.*

Tŭrŏnes, num, *i (Tac.)* **-ni,** ōrum, *m. pleme u zapadnoj Galliji, blizu sadašnjega grada Tours.*

turpĭcŭlus, *adj.* [*dem. od* turpis] *ponješto gadan preružan, nagrdjen*, * nasus; *u pril.*, res turpiculae et quasi deformes, *Cic. de or.* 2, 61, 248.

s tornjastom

turpĭfĭcātus, *adj.* [turpis-facio] *nagrdjen, izkvaren*, animus, *jedn. Cic. off.* 3, 29, 105.

Turpĭlius, *ime plemena* (gens) *rimskoga; 1)* Sextus T., *pisac komoedijā i prijatelj Terentijev. 2)* **Turpĭlia**, *Cic. fam.* 7, 21.

turpĭlŭcrĭcŭpĭdus, i, *m.* = turpis lucri cupidus, *gadna dobitka željan, psovka, jedn. Plaut. Trin.* 1, 2, 63.

Turpio *gl.* Ambivius.

turpis, *adj. 1) ružan, grd, gadan, nakazan, nagrdjen, nagrdan, zamrljan (na koliko to neugodno dira razum i razbor; sr.* deformis, teter, foedus), femina, *Plaut.;* aspectus deformis atque t.; * rana; * pecus; * pes; * solum; * macies; * toral; * luctus; * † dente nigro; * viri morbo; * membra fimo; *subst. gen.* turpioris, *jedn. Cic. de or.* 2, 71, 289.; *(Hor.)* turpia, *gadni dielovi-, mane tiela; ružna glasa,* quid? si etiam abfugit turpe visum est, *Cic. or.* 47, 158. *2) tp. u moralnom smislu gadan, sramotan, priekoran, pogrdan, (s aesthetične strane; sr.* scelestus, nefarius), homo turpissimus; luxuria omni aetati t.; habere quaestui rem publicam non modo t. est, sed sceleratum etiam et nefarium; hoc videtur esse turpissimum; t. vita; fuga; * egestas; * jugum; * litura; * repulsa; * opprobrium; * amor; * commissum; * turpe putare parēre; * mihi turpe est relinqui; * maritus; * adulter; * introrsum t.; * quo tu, turpissime? *nevriedniče, grdobo, ujedno s obzirom na njeki nizak rod, kao u nas prostače;* * Dama; * *adv.* turpe.

turpĭter, *adv. s comp. i sup.* [turpis] *1)* * *ružno, grdo, gadno*, claudicare; desinere in piscem t. atrum; t. hirtus. *2) sramotno, priekorno, pogrdno, nepristojno, gadno*, t. et nequiter facere; t. fugere; quae notant et designant turpitudinem aliquam non t. [*sr.* turpitudo *1)*]; in deorum opinione turpissime labitur; * turpius ejicitur quam non admittitur hospes.

turpĭtūdo, ĭnis, *f.* [turpis] *1) ružnost, rugoba, grdoba, gadnost (sr.* deformitas, foeditas), locus et regio quasi ridiculi — t. et deformitate quadam continetur. Haec enim ridentur vel sola vel maxime, quae notant et designant t. aliquam non turpiter *(finim, ne gnusnim načinom);* alter (jocus illiberalis) ne libero quidem (dignus), si rerum turpitudini *(n. pr. hramanje, ćoravost itd.)* adhibetur verborum obscoenitas; t. corporis. *2) sramota, priekornost, pogrda, hrdja, zloća, opakost,* nisi eos foeditate sua t. ipsa deterreat; t. verborum, judicum; nemini fuit turpitudini *s inf.;* alcui turpitudinem infligere; turpitudinem fugae delere; quanta erit t.! quantum dedecus! † populo t. et impudentiam exprobrare; *(Aurel. Vict.)* turpitudinum omnium homo.

turpo, 1. [turpis] *činiti ružnim, -gadnim, nagrditi, okaljati,* * capillos sanguine; * canitiem pulvere, *posuti, posipati;* * cicatrix frontem; * te rugae; † ipsos scabies quondam turpaverat.

Turrānius, *ime plemena* (gens) *rimskoga;* T. Niger, *prijatelj Q. Cicerona;* M. T., *praetor;* C. T., praefectus annonae, *Tac.;* Turranius, *jedan pjesnik tragoedijā, Ov.*

* **turrĭger**, gĕra, gĕrum, *adj.* [turris-gero] *tornjonosan,* urbes; *na pose* dea t., *subst.* **-gĕra**, ae, *f.* = Cybele, *koju su slikali s tornjastom krunom.*

turris, is, *f. 1) toranj; tp. kula u obće, gradina, palača, dvor,* Hannibal ad suam turrim pervenit *(dvorac);* † Maecenatiana; *(Hor.)* regum turres. *2) na pose u ratu, gibivi toranj od drva, što su ga rabili kod obsjedanja gradova, takodjer toranj za obranu gradskih zidina (bedemā), tabora, mostova itd., kula, toranj; (Ov. ex Pont.* 1, 9, 51.) *golubinjak.*

turrītus, *adj.* [turris] *1) tornjat, imajući toranj,* † elephanti; * moenia; * puppes; * turrita *kao pridjev božice* Cybele; * Berecynthia mater; *sr.* turriger. *2)* * *visok poput tornja,* scopuli.

turtur, ŭris, *m. grlica, Plaut. Virg. Ov.*

tūs (thus), tūris, *n.* [τὸ θύος od θύω] *tamjan (smolat sok iz kore jednoga arapskoga drveta),* accendere; *(Virg.)* mascula, *mužki tamjan ili kapavac, najbolja vrst tamjana;* * tura ferre altaribus, in aras, ad deos, superis, flammis, * dare pro Caesare, * reddere lari, * cremare, * addere focis; * ture placare deos, lares; * fumo, ture adorare; * tria tura, *tri zrnca tamjana,* * duces tura naribus, *tamjanov miris;* * lacrimae turis.

Tusci, ōrum, *m. stanovnici Etrurije* = Etrusci, *gl.* Etruria. *Odt.* **Tuscus**, *adj. etrurski,* mare, *toskansko more;* * alveus; * † amnis = Tiberis; * dux = Mezentius; vicus T., *ulica u Rimu, u kojoj su se zadržavali nevaljalci, osb. bludnice; subst. (Plin. ep.)* **Tusci**, ōrum, *m.* (*sc.* agri) *jedno dobro (imanje) Plinija mladjega.*

1. tusculum, *(thusc.)*, i, *n. (Plaut.) dem. od* tus.

2. Tuscŭlum, i, *n. drevan grad u Latiju, s. Frascati, odt. 1)* * **-lus**, *adj. tusculski. 2)* **-lānus**, *adj. tusculski; na pose subst. a)* **-lāni**, ōrum, *m. Tusculjani. b)* **-num**, i, *n.* (*sc.* rus *ili* praedium), *dobarce Ciceronovo i drugih kod T., s toga* disputationes Tusculanae *(tusculanske), jer su ondje pisane; odt.* **Tusculanensis**, *adj. tusculanski,* dies T. *na T. proživljeni.*

tussio, 4. [tussis] *kašljati, Plaut. Hor.*

tussis, is, *f. kašalj, Ter. Hor.*

* **tūtāmen**, ĭnis, *n. (riedko) i (jedn. Liv.* 21, 61, 10.), **tūtāmentum**, i, *n.* [tutor] *branilo, obrana.*

1. tūtĕ *gl.* tu.

2. tūtē, *adv.* [tutus] *(riedko) bezbiedno, sjegurno,* in vadis consistere tutius; *(Pompej. u Cic. ep.)* te hic tutissime fore puto.

tūtēla, ae, *f.* [tueor] *1) obezbjedjujuća i štiteća pazka, skrb, briga, zaštita, zakrilje, obrana,* tutelam januae gerere *(čuvati), šaljivo* meo tergo, *Plaut.;* cujus (Apollinis) in tutela esse voluerunt Athenas; t. ac praesidium bellicae virtutis. *Odt. a)* † *uzdržavanje, hranjenje,* classis; tenuiorum. *b) concr. α)* * *zaštitnik, zagovornik, čuvar, branitelj,* t. rerum mearum cum sis; t. templi, Italiae, Pelasgi; t. navis, *kip (slika) boga zaštitnika broda. β)* * *zaštićenik, štićenik,* virginum primae puerique; Deliae deae; Lanuvium annosi vetus est t. draconis. *2) na pose skrbništvo,* in alcjs tutelam venire; in suam t. pervenire, *punoljetnim postati;* tutelam gerere; turpe judicium tutelae, *radi zlo vodjena skrbništva; (Hor.)* ad sanos abeat t. propinquos; *meton. imetak štićenikov,* legitima.

tūto, *adv. s sup.* [tutus] *sjegurno, obezbiedjeno, bez pogibelji,* vivere; esse; ab incursu; ubi tutissimo essem.

1. tūtor ōris, *m.* [tueor], *1) (riedko) zaštitnik, čuvar,* religionum; *(Hor.)* finium *(o Silvanu). 2) skrbnik,* tutorem instituere; mulieres in tutorum potestate esse; *u pril.* eloquentiae quasi tutores.

2. tūtor [*intens od* tueor], *dep.* 1. *i (predcl.)* **tūto**, 1. *oštro na što paziti, po tom 1) osjegurati, obezbiediti, (za) štititi, čuvati, obraniti, zakloniti,* alqm; se vallo, se ab alcjs ira; urbem muris; regnum; opus et administros; † terga abeuntium; spem virtute; genae tutantur *(naime oči);* * res Italas armis; * serves tuterisque tuo fidentem praesidio; * favor Euryalum; * Plautus partes amantis ephebi, *izvodi zadaću, ulogu itd. 2) osjegurati se proti, odbijati, odklanjati,* praesentem inopiam, *jedn. Caes. b. c.* 1, 52, 4.

tūtōrius, *adj.* [tutor] *štitnički, skrbnički, jedn. Just.* 30, 3, 4.

tūtus, *adj. s comp. i sup.* [*upr. partic. od* tueor] *1) pass. osjeguran, obezbiedjen, zaštićen, očuvan, zaklonjen, izvan pogibelji, takodjer gdje nije pogibelji, bezbiedan, bez pogibelji, sjeguran (sr.* securus), t. ab hostibus; *(Hor.)* a latronibus, ab insidiis; oppida, quae non munitione et loci natura ab omni sint periculo t., *od, proti itd., (riedko, Liv.)* testudo t. ad omnes ictus; † t. adversus ictus; † incendio = ab i.; res tutae; nullius res t.; locus; tutior receptus; via fugae; portus; t. perfugium; † tutissimum receptaculum; † collis, † fuga; * t. iter et patens; † itineribus tutis se in Asiam recepit; *(Just.)* t. vita; sententia; *(Sall. Cat.* 41, 2.) consilia; cum victoribus nihil impeditum, victis nihil tutum arbitrarentur; *(Sall.)* tutum nil pati apud alqm, *ne dati komu mira; (Ter.)* id tutissimum est; post eum quae essent, t. ab hostibus reddebat; mare t. praestiterunt; consiliis et laboribus tutiorem vitam hominum reddere; in tutissimam custodiam condere; † Philippus in acie tutior quam in theatro fuit; † sic existimabat tutissimam fore Galliam; † nec se satis t. fore arbitratur; tutius esse *s inf.;* † quos (optimos sensus) neque inserere oportet neque differre tutum est; † fuit brevitas illa tutissima; † cogitatio non utique melior, sed tutior; * t. nemus; * otia t.; * quidquid habes, depone t. auribus, *kojim se može bez pogibelji povjeriti;* * est et fideli t. silentio merces; * tutior merx; * regnum et diadema t. deferens uni; * t. bos rura perambulat; * non est tua t. voluntas; * in audaces non est audacia t.; * recalcitrat undique tutus, *tako da nije moguće (nespretnim laskanjem) do njega doći, jer je sa svih strana sjeguran;* * ex quo est habitus male tutae mentis Orestes, *držali ga čovjekom slaboumnim, smušenim, ludim;* * medio tutissimus ibis; *i u najobičnijem značenju „sjeguran" (od prikora) nije* tutus *po svoj prilici kao i njegov synoninum* cautus = *oprezan activna, već passivna značenja = obezbiedjen u Hor. ep. ad Pis. v.* 265. tutus et intra spem veniae cautus, *„(ali) sjeguran, naime, t. j.* [et — cautus *za pobližu oznaku predidućemu* tutus] *obezbiedjen, učuvan u nadi na oprost, na koliko se mogu ja [po st.* 264. data Romanis venia est indigna poëtis] *nadati, da će mi se mahne oprostiti," sr.* intra *3). [Drugi tumače* tutus et intra spem veniae cautus: *„(ali) sjeguran od prikora (radi* indignae veniae *v.* 264., *koja se pjesniku rimskomu daje) te uklanjajuć se jedino takovim mahnam, za koje ne ima „oprosta"]; (riedko) neustrašiv, bez straha, neustrašen,* externa vi non t. modo rex, sed invictus, *Curt. b.* 7, 1.; *subst.* **tutum**, i, *n. bezbiednost, sjegurnost, sjegurno mjesto,* in tutum eduxi, *Plaut.,* in tuto ut collocetur, *Ter.;* in tutum cedere, pervenire, receptus est; in tuto esse; hostes ex tuto visere, *sa sjegurna mjesta; pl.* * tuta, t. *(= što mi nitko ne zavidi)* et parvula laudo; tuta tenebam, tuta petentem. *2) reflex., koji nastoji, da se osjegura, oprezan, opazan, obziran,* celeriora quam tutiora consilia; tuta celeribus consiliis praepositurum, *Liv.* 9, 32, 3. 22; 38, 13. *[drugčije nego pod 1) u Sall.];* * tutum est; * serpit humi tutus nimium timidusque procellae; *i Hor. carm.* 3, 10, 6., *gdje se sgodnije spaja* tutus *s* diligit, *nego li s* caret; * *s inf.*

tuus, *pron. poss.* [tū] *tvoj (svoj, ako se odnosi na subject* tu, *ti),* tua solius opera, *tvoja radinost sama;* tuus amicus, *tvoj prijatelj;* pugnasti tempore t., *u svoje vrieme (sgodno vrieme);* * labores t., *svršeni po tebi;* * t. tempora, *odredjeno za tvoje poslove;* * t. ignes, *ljubav, koja tebe muči;* * t. divi, *tebi naklonjeni;* * t. tigres, *koji te pobjeditelja Indije već u slavodobiću vožahu;* * *u prijateljskom razgovoru,* vates t.; * fiet eritque tuus nummorum milibus octo, *o robu, neka bude tvoj za itd.; kadšto mj. gen. obj.,* desiderium tuum, *za tobom;* neque negligentiā tuā neque odio id fecit tuo, *Ter.;* † admiratio tua *(tvojemu imenu); s attrakcijom (sr.* hic, is, qui, talis), quo ex genere si quem forte tui cognosti amantiorem — quam temporis, tunc vero ad tuum numerum libenter adscribito = ad tuorum n., *Cic. Qu. f.* 1, 1, 15.; *subst.* tuum, *n. tvoje, Plaut., Ter.; pl.* tua, *Ter. Hor.;* tuum est, *tvoje jest, tvoja je dužnost, -stvar, -običaj, dužan si itd. s inf., Plaut. Ter.;* tuum est quod spiro, *tvoja je zasluga, dar itd., Hor.;* tuus, *tvoj, (Hor.)* tua, non hoc pollicitus tuae, *svojoj sc. Heleni;* tui, *tvoji, svojta;* † *tvoji ljudi, -čeljad;* tuus sum, *Plaut.;* tuus nunc Chremes, *Ter.;* * me tuo nunc pereunte; auditor Panaetii illius tui; tam longe a tot tuis abesse.

Tyănēus, *adj. tyanski (iz grada* Tyana, [Τύανα, ἡ] *u Cappadociji), jedn. Ov. met.* 8, 719. *(Merkel piše:* Thineius).

Tyba, ae, *f. grad na medji syrskoj uz rieku* Euphrates, *s. Taibe.*

Tўcha, ae, *f.* [Τύχη] *jedan dio Syrakusā, nazvan tako po hramu božice sreće, koji se ondje nalazio.*

Tўdeus, ĕi, *m.* [Τυδεύς] *sin Oenejev (Oeneus), otac Diomedov. Odt.* **Tўdīdes**, ae, *m.* [Τυδείδης] *Tydejević, sin Tydejev* = Diomedes, *kralj u Argu, Virg. Hor. Ov.*

tympănīzo, 1. [τυμπανίζω] *udarati u tamburin, bubnjati, jedn. Suet. Aug.*

tympănŏtrība, ae, *m.* [τυμπανοτρίβης] *talam-*

basar, bubnjar, tp. mekoputnik, švrća, jedn. Plaut. Truc. 2, 7, 49.

tympănum (**tўpănum**, *radi metra, Cat.*), i, *n.* [τύμπανον] *1) talambas, tamburin, što se je često, osobito na svetkovini božice* Cybele *rabio. 2)* * *kotač-, točak od jednoga komada drva bez žbicâ, mlinsko kolo ili nadizalo.*

Tyndăreus, ĕi, *m.* [Τυνδάρεως] *kralj u Sparti, sin Oebalov* (Oebalus), *suprug Ledin* (Leda), *otac Kastora i Polluxa* (Pollux), *Helene i Klytaemnestre. Odt. 1)* **-rĭdes**, ae, *m.* [Τυνδαρίδης] *Tyndarević, obično u pl. o Kastoru i Polluxu, Cic.; (Ov.)* Tyndaridae gemini *ili* fratres; *takodjer jedn. Hor. sat.* 1, 1, 100. *o djeci Tyndarovoj u obće,* fortissima Tyndaridarum *ob oslobodjenici, koja je umorila svoga gospodara, kao što Klytaemnestra, kći Tyndarova, ubila svoga supruga Agamemnona. 2)* * **-ris**, ĭdis, *f. Tyndarova kći* = Helena *ili* Clytaemnestra; *isto se tako nazivala i jedna prijateljica Horatijeva izmišljenim imenom, Hor.*

Tўphōeus, ĕi *ili* ĕos, *m.* [Τυφωεύς] *(Virg. Ov.) i* **Tўphon**, ōnis, *m.* [Τυφῶν] *(Ov. Curt.) jedan giganat* (gigas) *neizmjerne veličine, koji se htjede dokopati gospodstva nad nebom ali ga Jupiter ubio te je ukopan po kašnjoj priči pod gorom Aetnom. Odt. a)* * **Tўphōĭus**, *adj. Typhoejev. b)* * **Typhōis**, ĭdis, *f. adj. Typhoejev, jedn. Ov. her.* 15, 11.

. **tўpus**, i, *m.* [τύπος] *(riedko) kip, podoba, figura u sadrenoj stieni i slič.*

tўrannĭce, *adv.* [tyrannicus] *silnički, tyranski, despotski, jedn. Cic. Verr.* 3, 48, 115.

† **tўrannĭcīda**, ae, *comm.* [tyrannus *i* caedo] *ubica tyrannâ.*

tўrannĭcus, *adj.* [tyrannus] *silnički, despotski, tyrannski,* leges; *(Just.)* crudelitas, dominatio.

Tyrannio, ōnis, *m. jedan grammatik i zemljopisac grčki, koji je za mithridatskoga rata došao u Rim, gdje ga odlične obitelji primiše u kuću, poimence Ciceron, kojemu je djetcu obučavao i knjižnicu uredio.*

tўrannis, ĭdis, *f.* [τυραννίς] *samosilje, despotisam, tyrannstvo* (*gl.* tyrannus). *Odt. država samosilnikova,* quinque et viginti talenta tyrannidem tuam exhaurirent? *jedn. Liv.* 28, 14, 12.

tўrannoctŏnus, i, *m.* [τυραννοκτόνος] *ubica tyrannâ, Cic. Att.* 14, 15, 2. 16, 15, 8.

tўrannus, i, *m.* [τύραννος] *1) upr. čovjek, koji si je prisvojio gospodstvo nad državom prvobitno slobodnom proti volji naroda te koji uviek po svojoj volji vlada a nikomu računa ne polaže, samosilnik, usurpator, despot, silledžija (koji može ipak kraj svega toga biti dobar vladar, kao n. pr. Pisistrat, dočim je kašnje republikansko doba, iza protjeranja Tarquinija Superba, pod tim razumievalo vladara okrutna, hrdjava; sr.* rex), omnes et dicuntur et habentur tyranni, qui potestate sunt perpetua in ea civitate, quae libertate usa est; Chersonesi perpetuam obtinuerat dominationem tyrannusque fuerat appellatus, sed justus; clemens t.; t. ejus civitatis; haec est tyrannorum vita; t. amens atque importunus; hominem amicum non magis tyranno quam tyrannis *(gdje bismo mi rekli, „nego samosilju, tyrannstvu“)*; Critias ceterique t. Atheniensium; quod multi voluerunt, ab uno t. liberare patriam, huic contingit, ut a triginta oppressam t. e servitute in libertatem vindicaret; crudelissimum nomen tyranni sua humanitate tegebat; vulgus t. *(o Dionysiju)* non ferendum dictitabat, ejus consilio multum movebatur t.; * t. Siculus = Phalaris; * purpurei, * instantis. *2) pren. neograničene moći gospodar, samovladar, samodržac, vladar u obće, o Nabidu* (Nabis), *kralju u Sparti, Liv.; * o Neptunu, Aeneji, Laomedontu;* * Hesperiae Capricornus undae t.; * late t. *gl.* late.

Tўras, ae, *m.* [Τύρας] *rieka u Sarmatiji, s. Dnjestar, Ov.*

Tўro, ūs, *f.* [Τυρώ] *kći Salmonejeva* (Salmoneus), *Prop.*

tўrŏtărīchum (-us), i, *n.* [τυροτάριχος] *pasteta od nasoljenih riba i sira.*

Tyrrhēni, ōrum, *m.* [Τυῤῥηνοί] *praotci Etruskâ, koji su se u davno vrieme naselili u Etruriju prešav Alpe; po tom* * Tyrrheni = Etrusci; * **Tyrrhenus**, *Tyrrhenac, Etruščanin. Odt. 1)* * **-nia**, ae, *f.* = Etruria. *2)* **-nus**, *adj. tyrrhenski, etrurski,* mare; * aequor; * corpora, *Etruščani;* * rex, *Mezentij.*

Tyrrhus, i, *m. pastir kralja Latina. Odt.* **Tyrrhīdae**, ārum, *m. sinovi Tyrrhovi, Tyrrhovići, Virg.*

Tўros *i* **Tўrus**, i, *f.* [Τύρος] *glasovit glavni grad Phoenicije. Odt.* **Tўrius**, *adj. a)* * *tyrski,* puella = Europa; *subst.* **-ii**, ōrum, *m. Tyrci. Odt.* * *grimizan, skrletan,* amictus; vestes; colores. *b)* * *karthaginski,* urbs = Carthago; tori, *udaja Didone* (Dido) *za Aeneju u Karthagini;* * *subst.* **-ii**, ōrum, *m.* = *Karthaginci.*

Tyrtaeus, i, *m.* [Τυρταῖος] *grčki pjesnik oko g. 686. pr. Is. za drugoga messenskoga rata, Hor. Just.*

U.

U. R., *pokraćeno* = uti rogas, *gl.* antiquo.

1. ūber, ĕris, *n.* [οὖθαρ, das Euter] *1) vime, sisa životinjska,* * ubera praebere, admovere, ducere, *dojiti;* * raptus ab ubere, *odbijen od sise;* * ubera equina; *dojeća prsa (na koliko ima mlieka i hrane u njih; sr.* mamma) *ljudska. 2)* * *tp. plodovitost, izdašnost, obilatost zemlje (homersko* οὖθαρ ἀρούρης), divitis agri; fertilis ubere campus, *blagoslovljeno obiljem polje;* glaebae; accipere alqm laeto ubere, *u plodovito krilo (o zemlji); takodjer* * *plodovito polje, -njiva,* aptius vitibus; densum u.

2. ūber, ĕris, *adj. s comp. i sup. 1) plodovit, bogat čim, izdašan, obilat, pun,* ager; seges spicis uberibus; fructus uberrimi laetissimique; * pinus; * rivi lactis; *(kasno)* bellum u. *izdašan plienom,* regio plumbi uberrima pomis; † solum uberrimum gignendis uvis. *2) tp.,* quis uberior in dicendo Platone? a quo censet eum uberem et fecundum (oratorem) fuisse; uberrima triumphis provincia; uberrimae artes; quaestus, *uharan;* nullus feracior in philosophia locus est nec uberior quam de officiis; motus animi ad explicandum ornandumque u.; haec pleniora etiam atque uberiora *(i pretjerano)* perscribebant.

ūbĕrius, *adv., sup.* uberrime [2. uber] * *izdašnije, obilnije; tp. potanje, obširnije,* uberius disputantur; locus tractatus uberrime.

ūbertas, ātis, *f.* [2. uber] *1) plodovitost, izdašnost,* agrorum; † fluminum, *ribâ, zlatnoga pieska itd.; u pril.,* u. utilitatis, *obilna korist;* ubertates virtutis, *blagoslov krieposti;* ingenii; *(Quint.)* immortalis ingenii u. beatissima; u. in dicendo et copia; dicendi; † summa est (in Isaeo) facultas, copia, u. *2) obilnost, izobilje, izdašnost, bogatstvo,* frugum; in percipiendis fructibus; earum rerum quas terra procreat, vel ubertas vel tenuitas; *(Just.)* piscium; *u pril.,* improborum; *(Quint.)* verborum ubertatem ac divitias dabit lectio, Livii lactea u.

ūbertim, *adv.* [uber] *obilno,* * lacrimulas fundere; † flere.

ŭbī, *adv.* [*mj.* cubi *od* qui *ili* quis] *1) o mjestu, gdje, a) upitno,* u. es? *gdje si?* nescio u. sis; ubi quaeram? *ojačeno partit. genetivom,* u. terrarum, gentium? *gdje u svietu (ili za boga)? u kojem narodu? takodjer (riedko)* ubinam, *u neupravnom pitanju,* in qua non video, ubinam mens constans et vita beata possit insistere; ubinam gentium *u upravnom pitanju, Plaut. i Cic. Cat.* 1, 4, 9. *b) odnosno (relativno) gdje, gdjeno,* ubi tyranus est, ibi etc. *2) o vremenu, relativno, a) čim, pošto, kada, kadno, koliko (god) puta [sr.* simulac, ut *1) g)],* u. voles; u. semel quis pejeraverit, et postea credi non oportet; u. de ejus adventu Helveti certiores facti sunt; u. neutri transeundi initium faciunt; ubi conspexerant — adoriebantur; u. lux adventabat, — omnes signa canere; *s inf. hist., (Tac.)* sed u. minitari Artabanus et parum subsidii in Armeniis, vel — bellum adversus Parthos sumendum erat, rector Syriae — circumdat; u. quati uterus et viscera vibrantur, orare ut etc.; hostes u. primum nostros equites conspexerunt; *u Liv. često s conj. koje za oznaku da se čini češće opetuju, a koje po analogiji veznika* cum, id ubi dixisset, ubi res posceret; *sr. Liv.* 1, 32, 13. *na pose a)* est ubi, *gl.* sum. *2) b). b)* quod ubi, *gl.* quod *1) 1). c) kada se osobe ili stvari pobliže označuju (sr.* ibi, quo *2),* unde], *gdje mj.* in quo, in qua *etc.* collis, ubi *(= na kojem)* castra erant; Palaepolis fuit haud procul inde, ubi nunc Neapolis sita est = ab eo loco, in quo; ex senatus consultis, u. *(čim, kojimi)* confici nihil posset; omnis gratia, potentia, honos, divitiae apud illos sunt aut u. *(u koga)* illi volunt; nemo fuit, ubi jus nostrum obtineremus; nulla est laus ibi esse integrum, u. nemo est qui aut possit aut conetur corrumpere = in ea causa, in qua; * Alcmene, questus ubi ponat aniles, Iolen habet; *(redje)* = quomodo, *kako,* ubi studia nostra viguissent, si etc? ubi melius uti possumus hoc otio? *d)* ubi ubi = ubicunque, *gdje mu drago, gdje god,* ubi ubi est, *Plaut. Ter.;* ubi ubi essent, *Liv.* 42, 57.

ŭbī-cunque (-cumque), *adv. 1) relativno, gdje god, gdje mu drago, s indic. (sr.* quicunque), ubicunque erimus; ubic. erit gentium, terrarum. *2) indef. bilo gdje mu drago, gdje god, svagdje,* * malum est ubic.; † quidquid loquemur ubic.; *takodjer Liv.* 1, 3, 3. Ascanius, ubic. et quacunque matre genitus.

Ŭbii, ōrum, *m. germansko pleme, koje stanovaše najprije na desnoj obali Rhena u okolici Kolunja* (Köln), *kašnje na lievoj obali; na pose* **Ara Ubiorum**, *žrtvenik, što Ubijani podigoše po svoj prilici Augustu na čast, blizu kojega nasta mjesto istoga imena, možda kod Godesberg-a blizu Bonn-a. Odt.* **Ubius**, *adj. ubijski, Tac.*

ŭbĭ-nam *gl.* ubi *1).*

ŭbĭ-quăque, *adv. (u tmesi) gdje goder, gdje mu drago, Plaut.*

ŭbī-que, *adv. svagdje, svuda, bilo gdje mu drago,* omnes qui u. sunt *ili* nati sunt *(od toga se razlikuje* ubique = et ubi); onerarias naves, quas u. possunt, deprehendunt; qui u. probra praestabant, ii etc.

ŭbĭ-ŭbī *gl.* ubi *2) d).*

ŭbĭ-vīs, *adv.* [ubi *i* volo] *gdje ti drago, bilo gdje mu drago, svagdje.*

Ŭcălĕgon, ontis, *m. jedan Trojanin,* U. ardet = *kuća Ucalegontova, Virg.*

ūdus, *adj.* [*stegnuto od* uvidus] *vlažan, mokar (skroz na skroz, u istinu ili prividno ili samo hyperbolički rečeno mokar; sr.* madidus, humidus), * litus, * paludes; * humus *(opp. čist topao aether);* * oculi; * palatum; * vina, *tekuća;* * salictum *(jer raste na vlažnu zemljištu);* * uda mobilibus pomaria rivis, *natapani, naplavljeni;* * Tibur; * Notus *(jer kišu nosi);* * rami, *sirove, ne suhe;* * tempora uda Lyaeo; * aleator, *natrušen, mamuran;* * iter vocis udae = *grlo;* * *mek, nježan, lagodan, vitak, podatan,* apium; argilla; lora et funes.

Ūfens, tis, *m. rječica u Latiju. Odt.* **-tīnus**, *adj. ufentski, ufentinski.*

ulcĕro, 1. [ulcus] *(u)činiti da se što gnoji, raniti, ojesti, ojedati,* nondum ulcerato Philocteta morsu serpentis; *(Hor.)* lambos mulo, *tovarom;* * *tp.* non ancilla tuum jecur ulceret ulla puerve, *„raniti srdce“.*

ulcĕrōsus, *adj.* [ulcus] *1)* † *pun čirova, -prišteva, čirav, gnojav. 2)* * *tp.* jecur, *ranjeno srdce (ljubavlju); sr.* ulcero.

ulciscor, ultus sum, *dep.* 3. *osvetiti, 1) osvetiti se komu radi učinjene nepravde, okajati koga, pokarati, kazniti, odmastiti, koriti,* alqm; injuriam; scelus; Etruscorum injurias bello; mortem alcjs, *osvetiti; pass.* quidquid sine sanguine civium ulcisci nequitur, *Sall.;* ob iras graviter ultas, *Liv.;* multa ossa patris, *Ov. 2) osvetiti koga radi nepravde, koju pretrpi,* patrem; se.

ulcus, ĕris, *n.* * † *čir, čiraj, prišt; tp. ranjavo mjesto,* tangere u., *dirnuti u nježnu (delicatnu) stvar, Ter.;* quidquid horum attigeris, u. est, *ranjavo, ne vriedi mnogo.*

ūlīgo, ĭnis, *f.* [*mj.* uviligo *od* uveo] *naravna vlaga zemlje, -tla,* * pinguis humus dulcique uligine laeta; † locus uligine profunda, *močvara bez dna;* uligines paludum, *močvare.*

Ŭlixes (*ne* Ulysses), xis, xi, *(pjesn. i —* ĕi), *m. lat. ime Odyseja, sina Laërtova* (Laërtes), *su-*

pruga Penelopina (Penelope), kralja ithačkoga, on je slavan s razboritosti i s lukavosti i radi dugotrajna tumaranja po svietu iza zauzete Troje.

ullus, adj. (gen. -ĭus [u Hor. ep. 1, 18, 37. čita se sada malne obćenito illius mj. ullíus], -i, jedn. Plaut. Truc. 2, 2, 38.; dat. -i) ikoji, itko, ikakov, uz negaciju nijedan, nikoji, nitko (sasvim neodredjeno i obćenito, u neposredno ili posredno niječnih izrekah; obič. adjectivski; sr. aliquis, quisquam), nemo ullius (nikoje) rei fuit emptor cui etc.; estne u. res tanti ut etc.? si u. mea apud te valuit commendatio etc.; nedum ut u. vis fieret; sine u. dubitatione, vituperatione, bez ikoje dvojbe, bez prikora [sr. aliquis i vulnus 2)]; alterum minus mirum, fortiorem te esse, cum aliquid speres, spe ulla teneri, Cic. fam. 5, 13, 3.; dum praesidia ulla fuerunt (pokazujuć na praesidium, kojemu se ujedno nadao; sed mox nulla fuerunt), in Sullae praesidiis fuit, Cic. p. Rosc. A. 43, 126.; cujus rei neque index neque vestigium aliquod neque suspitio cuiquam esset ulla = cujus rei et vestigium omne deesset et nulla esset suspitio cuiquam, Cic. Verr. 5, 62, 161.; qui neque exercitationis ullam viam neque aliquod praeceptum artis esse arbitrarentur = non esse ullam viam et tollebant omne praeceptum Cic. de or. 1, 4, 14.; magis quam in ulla alia re; haud scio an ullus, gl. quisquam; subst. (riedko) nec ulli verbo male dicat, Plaut.; iter ulli (komu) per provinciam dare, Caes. b. G. 1, 7, 3.; nemo ullius (na ništa) nisi fugae memor, Liv. 2, 59, 7., nec prohibente ullo, i bez ičijega itd., Liv. 5, 40.

ulmeus, adj. [ulmus] (Plaut.) brestov, virgae; u šali u. fieri, pobriestiti se, prošibanim biti.

ulmĭtrĭba, ae, m. [ulmus i τρίβω] taribriest, = koga više puti brestovim šibljem prošibaše, jedn. Plaut. Pers. 2, 4, 7.

ulmus, i, f. briest, Virg.; Acheruns ulmorum gl. Acheruns.

ulna, ae, f. [ὠλένη] upr. lakat; odt. 1) * ruka, ulnis alqm tollere, attollere, uzeti na ruke, ulnis amplecti, zagrliti. 2) * lakat (mjerilo).

ulter, tra, trum, ne rabi, posit. k I) **ultĕrior**, us, ōris, comp. 1) o prostoru, s onu stran, onostran, odt. udaljeniji, Gallia u. = Transalpina; u. pars urbis; provincia; pons; † equitatus, dalje postavljeno; subst. ulteriores, udaljeniji, Caes. b. G. 6, 2, 2. (opp. proximi); takodjer n. avidam ulteriorum semper gentem, Liv. 9, 38, 5. 2) tp. prošao, minuo, dalji, ostali, * ulteriora mirari, minulomu; * ulteriora pudet docuisse, ostalo; * inventis ulteriora petit, više. II) **ultĭmus**, sup. 1) skrajnji, najkrajnji, posljednji, zadnji, a) prostorom, regio; terrae; luna, quae u. a coelo est; nationes, fines; in ultimam provinciam, na kraju provincije; (Ter.) in ultimis aedibus; * praeponens ultima (verba) primis; * mors ultima linea rerum est; * ut ultima (najzadnje ili jedina) divideret (eos) mors; subst. recessum primi ultimis non dabant; coelum, quod extremum atque u. mundi est; * ultima (cilj) signant; * ultima cernere. b) vremenom i redom, tempus; antiquitas; memoria pueritiae; senatus consultum; principium; * lapis, nadgrobni kamen; ab origine ultima stirpis Rom. generatus, gl. origo I); subst. ultimum orationis fuit; ultima, zadnje, posljednji dogadjaji; fidem ad ultimum (do zadnjega časa); praestare; adv. ad ultimum, do zadnjega, najposlije, napokon; ultimum, posljednji put; † ultimo, napokon, najposlije. 2) tp. redom, činom (dostojanstvom). a) najvišega stupnja, najviši, najveći, najgori, najljući, supplicium, necessitas; poena; crudelitas; discrimen; auxilium, zadnje pomagalo ili pomoć (u očajanju); u. spes, iza koje ne ima više nade; natura, najviša, najizvrstnija; * ultima Teucrum jussa; * u. causae, prvi, najprvobitniji, najglavniji; * o saepe mecum tempus in u. deducte, u skrajnju pogibao; subst. ultimum, najviše, najveće ili najgore, najljuće, u. bonorum; inopiae; ad ultimum seditionis, do skrajnje bune; ad ultimum periculi ventum est; ultima audere, experiri; † ultimum in libertate, najrazuzdanija sloboda; adv. ad ultimum, do skrajnosti, najviše, vrlo. b) o najnižem stupnju, najniži, zadnji, najmanji, * laus; ultimi militum, in ultimis (n.) laudum esse, Liv.

ultĕrius gl. ulter I), ultra I).

† **ultio**, ōnis, f. [ulciscor] osvećivanje, osveta; personif., božica osvete, -osvetnica.

ultor, ōris, m. [ulciscor] osvetnik, kaznitelj, kao pridjevak Martov, Ov. Tac.

ultrā [ulterā sc. parte] I) adv. 1) s onu stranu čega, s one strane, prieko, preko toga, dalje, onkraj (kod toga mislimo na dva razstavljena prostora i to tako, da prije svega mislimo na jedan od oba prostora i sebe u njem, a predmet koji nas razstavlja mislimo samo kao dalju medju koju prelazimo česticom ultra, u ovom dakle smislu samo „onkraj"; sr. trans), ultra (po ovom životu) neque curae neque gaudio locum esse; quia u. nihil habemus, hoc longum dicimus; † u. procedere; † quae u. spectanda sunt; * dextera diripuit nec citra mota nec u., niti ovamo niti onamo; * quod u. est (budućnost, opp. praesens) 2) u pril. dalje, više, nihil u. requirere; u. quam satis est, producitur; verbis ut nihil possit u.; † nullum u. periculum vererentur; nihil ultra motum, quam ut etc.; u. quo progrediar, quam ut veri similia videam; * quid u. provehor? † neque facturam u.; quid ultra fieri potuit? u. quam id (sc. est), quod veri simile occurrat, progredi; (Hor.) u. quaerere, insumere verbum, u. quam licet; * ulterius domos vadere Memnonias; * ulterius abit; * non tulit ulterius; * ulterius ne tende odiis; * ulterius justo; o vremenu dalje, više, nec u. bellum dilatum est; adjectivno, (Tac.) ne ulla cogitatio u., ne longior cupiditas. II) praep. s acc., kad se što zapostavlja, 1) o prostoru, onkraj, s one strane, preko, za (c. instr.), omnibus u. castra transque montes exploratis; u. locum; u. eum, preko njega; cis Padum ultraque; * u. terminum vagari; quos (fines) u., Hor. sat. 1, 1, 7.; Euphratem u., Tac.; * nihil u. nervos atque cutem, ništa do itd. 2) o broju i mjeri, preko, nad, iznad, adhibent modum quendam, quem u. progredi non oporteat, Cic. Tusc. 4, 17, 38.; † u. modum; † u. eum numerum; * u. vires; * u. fas; * u. legem; * u. perfectum; * u. placitum; † natam sibi ex Poppaea filiam Nero u. mortale gaudium accepit.

* **ultrix**, īcis, f. [ulciscor] osvetnica, osvecujući se, Tisiphone; Dirae; Curae (muke savjesti); flammae, žar osvete, -pizme.

ultrō, adv. [ulter] 1) na drugu (onu) stranu, prieko, onamo, obično u savezu sa citro, u. citroque, u. et citro, † u. citro, onamo i ovamo, sjedne strane na drugu, s obje strane, u. citroque commeare, mitti, verbis u. citroque, habitis; u. et citro cursare, beneficiis u. et citro datis acceptisque. 2) tp. a) (Plaut.) odtale (se)! proč (sa)! na stranu! u. istum a me, odtale s njim! u. te, amator, a dorso meo! b) jošte k tomu, jošte vrhu toga (kad se mj. spomenute stvari veća nudja; sr. insuper, praeterea), u. honor habetur violatoribus juris humani; u. accusantes (a sami su bili krivci); cavendo ne metuant homines, metuendos u. se efficiunt = non modo metu vacuos, sed quod plus est, metuendos se ef.; (Hor. sat. 2, 5, 90.) difficilem et morosum offendet garrulus u. (ne samo da ga neće razveseliti, nego dapače razljutiti); non etiam sileas [drugi spajaju ultro s non etiam sileas u značenju 3)]; si quid petet, u. defer, preteći molbe njegove; (Hor.) u. muneribus missis, k tomu jošte, dapače. 3) od sebe, sam po sebi, od svoje volje, hotimice, bez poziva, bez izvanjskoga potaknuća, -povoda (rek bi preko čijega poziva; sr. sponte), id, quod antea petenti denegasset, u. polliceri; multis orantibus, aliis u. egomet opem tuli; ad ea patranda senatus auctoritate socii nomenque Latinum, et reges u. auxilia mittere; u. ad alqm venire; u. bellum inferre; u. offerre, deferre alcui alqd; † sponte et u.; slično rabi ultro i ob onom, koji drugčije radi, no što bi morao raditi ili htio raditi, Virg. Aen. 9, 7, 29.; s toga t. t. u. tributa, novac, što ga doznačuje senat iz državne blagajne svake godine za uzdržavanje javnih sgrada.

Ŭlŭbrae, ārum, f. mjestance u Latiju kraj pomptinskih močvara. Odt. **Ŭlŭbrānus**, adj. ulubranski.

ŭlŭla, ae, f. [ululo] sova, lovni ćuvik (stryx passerina), Virg.

ŭlŭlātus, ūs, m. [ululo] zavijanje, urlikanje, divlja mukla vika, cvil, ululatum (divlju viku rad pobjede) tollere; clamore et ululatu suorum animos confirmabant; ululatus nocturni (za Bacchove svetkovine); * festisque fremunt u. agri, bučnih Bacchantica; * femineo u. (cvilom); * aliae tremulis u. aëra complent; * ululatusque ora dedere; * vukova, pasâ.

ŭlŭlo, 1. [ὀλολύζω] 1) intrans. zavijati, urlikati (sr. ululatus), ululanti voce canere; * Nymphae u.; * Tisiphone; * o psih, vucih; * lelekati, tužiti, cviliti, jaukati, plangoribus aedes femineis, ululante (radostnom) tumultu. 2) * trans. tužeći zvati, -zazivati, nocturnis triviis Hecate ululata per urbem.

* **ulva**, ae, f. rogoz (ulva conferva Linn.)

Umber gl. Umbri 1).

umbĭlīcus, i, m. [ὀμφαλός] 1) pupak. 2) tp. a) sredina koje stvari, Siciliae, Graeciae. b) kraj štapića, vireći iz sredine knjige (volumen) omotane oko njega. Ovaj su kraj često bojadisali i na druge načine resili; po tom (Hor.) iambos ad u. adducere = svršiti. c) vrst morskoga puža (spuža), morski bob.

umbo, ōnis, m. [srodno s ἄμβων] pupak štita, Virg.; meton. štit, Virg. Liv.

1. **umbra**, ae, f. 1) sjena, arboris, terrae; * Tiburis; * montium * hospitalis; * in ili * sub umbra (u hladu); * majores cadunt de montibus umbrae = mrači se, mrak se hvata; † umbra, ut dies crevit decrevitque, modo brevior modo longior hac vel illac cadit; * arma ingenti umbrâ (sr. Homer. δολιχόσκιος) dalekosjeno = veliko; posl. nobilis equus umbra quoque virgae regitur, ignavus ne calcari quidem concitari potest, Curt.; * mrak, tmina, noć, aurora dimoverat umbram; terris inducere ambras; ad umbram lucis ab ortu, od jutra do mraka (večeras). Posl. timere umbram suam, umbras timere, bojati se gdje ne treba; slično * ipse meas solus, quod nil est, aemulor u., o ljubomornu ljubovniku. Navlast. a) sjena u slikarstvu, quam multa vident pictores in umbris; u vezenju na tamnih mjestih, sjena, tenues parvi discriminis u., Ov. met. 6, 62. b) vječni pratilac, sjena, luxuriae, jedn. Cic. p. Mur. 6, 13., nezvan gost, koji dolazi sa zvanim, Plaut. Hor. c) * sjenate stvari, drveće, grane; * svako sjenalo mjesto, tonsoris, daščara, brijačnica; pastor umbras (osojna mjesta) cum grege languido rivumque fessus quaerit; Pompeja, triem. Pomp. 2) sjena umrloga (pokojnika), duh (sr. σκιά u Homera) * petamque vultus umbra curvis unguibus; * forma tricorporis umbrae; * Creusae; * umbrarum dominus ili rex = Pluto; * verae (na koliko se ljudem u snu prikazuju); * umbrae silentes, gl. sileo 1); * per umbram, * per umbras u. Orku (= apud inferos), * ire sub ili per umbras = umrieti, † umbris (duhovi, sablastmi) exagitari; pl. takodjer o sjeni jednoga pokojnika species et umbrae insontis interempti filii, Liv.; * matris agitari umbris; * animaeque umbraeque paternae; po tom * za oznaku nestalna, ništetna, pulvis et u. sumus. 3) tp. a) zaštita, zakrilje, obrana, sub umbra Romanae amicitiae, auxilii vestri latere; umbra vestri auxilii tegi possumus. b) samotan, miran život, život za se, blagi mir, pokoj, dokolica, lastan život, studia in umbra (u sobi za učenje) educata Tac.; cedat u. (pravoznanstvo) soli, Cic. p. Mur. 14, 30.; pl. ugodne, lagodne okolnosti, -stanje, nos umbris, deliciis, otio, languore, desidia animum infecimus, Cic. Tusc. 5, 27, 78. c) prilika, obsjena, utvara, prikaza, izlika, sjena, (sr. imago), omnes etiam umbras falsae gloriae consectari; (veri juris) umbrâ et imaginibus utimur; u. et imago equitis Romani; † honoris (o consulskih insignijih); * mendax pietatis u.; (Liv.) sub umbra foederis aequi servitutem pati.

2. **Umbra** gl. Umbri 1).

umbrācŭlum, i, n. [umbro] 1) taložina, zahladje, osoje, zapad, sjenica, * lentae texunt umbracula vites; tp. u pl. škola, učiona, u oprjeci s javnim životom, doctrinam ex umbraculis eruditorum in solem produxerat; u. Theophrasti. 2) * sjenilo (hladnik, suncobran).

umbrātĭcŏla, ae, m. [umbra-colo] mekoputnik, švrća, mekušac, lienčina, jedn. Plaut. Truc. 2, 7, 49.

umbrātĭcus, adj. [umbra] u hladu nalazeći se, osojan, homo u., osojnik, lienčina, Plaut.;

literae, *listovi iz sobe za učenje, pisani jedino za vježbu, Plin. ep.*

umbrātĭlis, *adj.* [umbra] *u hladu, osojan t. j. kućni, a) kućni, domaći, u razmišljanju, zaludan, bezposlen, dokolan, lastan, lagodan,* vita. *b) školski,* oratio; domestica et u. exercitatio.

Umbri, ōrum, *m. Umbrani, stanovnici zemlje Umbrije, u srednjoj Italiji. Odt. 1)* * **Umber,** bra, brum, *adj. umbrijski, umbarski; * subst.* Umber *sc.* canis, *umbarski pas; (Plaut.)* **Umbra** *kao subst. f. = Umbranka (od šale u savezu sa* umbra, *sjena). 2)* **Umbria,** ae, *f. Umbrija, zemlja.*

* **umbrĭfer,** fĕra, fĕrum, *adj.* [umbra-fero] *sjenit, hladovit, osojan.*

* **umbro,** 1. [umbra] *zasjeniti, pokriti,* tempora quercu.

umbrōsus, *adj. s comp. i † sup.* [umbra] *pun sjene, -hlada, sjenovit, sjenat, a) sjenovit, osojan,* ripa; locus umbrosior; * vallis; * lucus; * orae Heliconis; * cavernae, *tamne. b) hladovit,* * cacumina; salix; * arundo.

ŭmĕrus, i, *m.* [ὦμος] *(krivo se piše* humerus) *ciela nadlaktica s ramenom i plećem, pleće, rame (obično ljudsko; sr.* armus), *u životinje, prednje koljeno,* sagittae pendebant ab umero; † laevus; * exserto umero, * ex umeris armi fiunt *(kad se pretvara što čim);* * alqm umeris suis subire, *uzeti na krkače; u pril.*, sustinere tota comitia umeris suis; *(Hor.)* quid valeant umeri, quid ferre recusent.

ūmesco, ūmĭdus, ūmor *gl.* humesco etc.

Ummĭdius, i, *m. inače nepoznata osoba u Hor. sat.* 1, 1, 95. *Isto tako ne nalazi se nigdje drugdje Horatijem spomenuti čin; drugi njekoji rukopisi pak imadu* Numidius, *s toga se je naslućivalo, da treba pisati* **Nummidius** *kao skovano ime s obzirom na 96. stih dakle = „Zlatarić" ili „Srebrić."*

umquăm *gl.* unquam.

ūnā, *adv. gl.* unus *5).*

ūn-ănĭmans, tis, *adj.* = unanimus, *Plaut.*

ūnănĭmĭtas, ātis, *f.* [unanimus] *(riedko) jednodušnost, sloga, Liv.*

ūn-ănĭmus, *adj. jednodušan, složan, Plaut. Cat. Virg., dvojbeno u Liv.* 7, 21, 5.

uncia, ae, *f. dvanaestina assa i u obće cjeline, koja se dieli na dvanaest dielova, a) † kao uteg, unca, dva lota ili 70 gramma. b) kod baštinā, dvanaestina,* Caesar ex uncia, sed Lepta ex triente.

unciārius, *adj.* [uncia] *imajući jednu dvanaestinu, od jedne dvanaestine,* fenus u., = $^1/_{12}$ *glavnice svake godine, t. j.* $8^1/_3$ *po sto na desetmjesečnu godinu, 10 postotaka na dvanaestmjesečnu godinu, ili 1 od sto na mjesec, a 12 od sto na godinu.*

unciātim, *adv.* [uncia] *na unce, prenes. novčić po novčić, jedn. Ter. Phorm.* 1, 1, 9.

uncīnātus, *adj.* [uncinus] *kukat, kukovit, jedn. Cic. Acad.* 2, 38, 121.

unctio, ōnis, *f. (riedko)* [ungo] *mazanje, pomazivanje.*

unctĭto, 1. [*frequent. od* ungo] *pomazivati, mazati,* se, *Plaut.*

unctiuscŭlus, *adj. dem.* [unctus] *omastniji, jedn. Plaut. Ps.* 1, 2, 85.

unctor, ōris, *m.* [ungo] *mazalac, pomazač.*

unctōrium, ii, *n.* [ungo] *mazaonica u kupalištu, jedn. Plin. ep.* 2, 17, 11.

unctūra, ae, *f.* [ungo] *mazanje mrtvaca iz 12 tabula zakonā, jedn. Cic. legg.* 2, 24, 60.

unctus, *adj. s comp.* [*partic. od* ungo] *1) nječim pomazan, zamašten, mastan, tust,* a te nitidum solem unctumque repetemus, *uživanje sunčane topline uz mazanje;* * caput unctius; * patrimonia; *(Hor.)* manus, luctamur Achivis doctius unctis, *od A. uvježbanih na hrvalištu; (Ov.)* palaestra, *gdje se pomazani vježbaju; posl. gl.* corium; *tp.* * *subst.* unctum, *n. mastno, slastno, mastna gostba,* pōnere *(izniet pred koga);* ubi quid melius contingit et unctius, *mastniji, slastniji zalogaj. 2) o čovjeku, koji ima mastnih jela sâm te ih može i pred druge iznositi, bogat, imućan, imašan (drugi misle zato, što se bogataš maže i mirisavimi stvarmi škropi),* accedes siccus ad unctum *(drugi čitaju:* inunctum *mj.* ad unctum), *Hor.; ita* palaestritas defendebat, ut ab illis ipse unctior abiret *podmazan = podmićen, jedn. Cic. Verr.* 2, 22, 54.; *po tom o govoru,* unctior *(puniji, obilniji, bujniji)* quaedam splendidiorque consuetudo loquendi, *jedn. Cic. Brut.* 20, 78.

1. **uncus,** i, *m.* [ὄγκος] *kuka, čekljun, osb. kuka, kojom je krvnik vukao na smrt odsudjena zločinca k* scalae Gemoniae *(gl.* Gemoniae) *ili ga u Tiber bacio,* u. impactus est fugitivo illi; *(Suet.)* unco trahi, uncos et Gemonias cadaveri minari; *s toga (Prop.) posl.* bene cum fixum mento decusseris u. = *izmakao si sretno pogibelji.*

2. * **uncus,** *adj.* [ἀγκύλος] *kukat, kukovit, zavinut,* aratrum; hamus; aera u., *udica,* dens, *dvozubi trnokop;* unci dentes (draconis); morsus *(sidra);* manus, *pandže Harpyjâ;* manibus, pedibus uncis; cauda.

unda, ae, *f. 1) val, talas (koji se lasno giblje, kako se svaka voda baca, ako nije posvema mrtva* (stagnum), *slabije od* fluctus; *sr.* fluctus), mare undis ipsis et litoribus aestuosum; * u. tumidae; * u. supervenit undam. *2) * u obće voda (kao tekuća i gibiva; sr.* aqua), u. Sicula, *sicilijsko more;* Stygia, tristis = Styx; u. fontis; pura; puteales undae; mediis in undis; *takodjer * ob onom što teče poput valova, rieka, struja,* qua plurimus undam fumus agit *(diže). 3) * tp. za četu, množtvo, koje se nemirno kreće ovamo i onamo, raste i pada,* undae salutantum; *o nemiru u comitijah i državnih poslovih, vrtlog, vir, komešanje,* campus. atque illae u. comitiorum, ut mare profundum et immensum, sic effervescunt quodam aestu *(sr.* fluctus); in his u. et tempestatibus ad summam senectutem maluit jactari; * mersor civilibus u.; * *o nemiru, koji radja zla kob života,* adversis rerum immersabilis u. = *rerum adversarum undis;* * *u pril. o ratu,* te rursus in bellum resorbens u. fretis tulit aestuosis.

unde, *adv. relat. i interr. [mj.* cunde *od* quis *ili* qui; *sr.* sicunde] *1) odakle, od kuda, najprije o prostoru,* inde venit, u. mallem; eodem u. erant profectae (naves); *(Hor.)* redeo illuc, u. abii; *u upravnih i neupravnih pitanjih, (Plaut.)* u. gentium est? *odakle, od koga li naroda, od kuda za boga? (Virg.)* u. domo? *od koje kuće? gdje vam je kuća? (Hor.)* quaere et refer, u. domo, quis, cujus fortunae, quo sit patre quove patrono; u. et quo Catius? *i sa quo stegnuto u jednom pitanju (kao* τίς πόθεν *u Soph. Trach. v.* 420.) u. quo veni? *odakle i kamo, Hor. carm.* 3, 27, 37.; unde initium belli fieret, explorabant; ut mihi responderet, u. esset; *(ellipt.)* unde iste amor tam improvisus? *Cic.; (Hor.)* u. mihi lapidem? u. sagittas *sc.* petam *ili* sumam; u. mihi tam fortem tamque fidelem? *odatle 2) rabi unde za oznaku povoda, uzroka itd.; na pose i odnoseći se na substantiv ili pronomen mj. relat. pron. s praeposicijom* (a, de, ex), locus u. (= ex quo) venit; is, omnes, u. petitur, *tuženik;* qui unde efferrentur *(čim da se sahrane)* non reliquissent; verbum excidit, unde *(radi koje)* quisquam offendi posset; u. jus stat, *na čijoj je strani pravo; (Just.)* unde stetisset, eo se victoria transferret; *takodjer * =* inde autem, *odanle pak, a odanle,* unde si Parcae prohibent iniquae; * = quare, *is togā, i odatle,* syllaba longa brevi subjecta vocatur iambus, pes citus; unde etiam trimetris accrescere jussit nomen iambeis; = ut inde, *da odatle, da odanle s. conj.,* Themistocli Artaxerxes Lampsacum urbem donarat, u. vinum sumeret, *Nep.;* tumulum capit, u. omnes longo ordine posset adversos legere, *Virg.;* * unde unde = *undecunque.*

undĕcies (-ciens), *adv.* [undecim] *jedanaest puta.*

undĕcim, *adj. num. card.* [unus-decem] *jedanaest.*

undĕcĭmus, *adj. num. ord.* [undecim] *jedanaesti.*

† **undĕ-cunque** (-cumque), *adv. odakle mu drago, od kuda god.*

undēni, ae, a, *adj. num. distr.* [undecim] *po jedanaest, Hor.*

un-dē-nōnāgēsimus, *adj. num. ord. osamdeset i deveti, jedn. Suet. Oth.* 11.

un-dē-nōnāginta, *adj. num. card. osamdeset i devet, jedn. Liv.* 37, 30, 1.

un-dē-octōginta, *adj. num. card. sedamdeset i devet, jedn. Hor. sat.* 2, 3, 47.

un-dē-quādrāginta, *adj. num. card. trideset i devet, jedn. Cic. r. p.* 2, 14.

undēquinquāgēsĭmus, *adj. num. ord.* [undequinquaginta] *četrdeset deveti.*

un-dē-quinquāginta, *adj. num. card. četrdeset i devet.*

un-dē-sexāginta, *adj. num. card. petdeset i devet.*

undētrīcēsĭmus (-trīgesimus), *adj. num. ord.* [undetriginta] *dvadeset i deveti.*

unde-unde *gl.* unde *2) na kraju.*

undēvīcēsĭmus (undevīg.), *adj. num. ord.* [undeviginti] *devetnaesti.*

un-dē-vīginti, *adj. num. card. devetnaest.*

undĭquĕ, *adv.* [unde-que] *odakle mu drago, od kud god, odasvud, sa svih strana, svuda, svagdje,* u. concurrere, colligere; u. religionem tolle; patres u. aequales; * desecare particulam u., *od svih životinja,* * amens u. dicatur, *od svih ljudi; adjectivno,* clamoribus u. et indignatione patrum, *Liv.; podvostručeno,* coelum undique et u. pontus, *Virg.; (kasno)* u. versus, *na sve strane.*

* **undĭsŏnus,** *adj.* [unda-sonus] *od valova hujeći, valošuman,* dii u., *morski bogovi.*

undo, 1. [unda] *talasati se, váljati se, udarati na valove, kipjeti,* * ahena undantia flammis; * ad coelum vortex; * undans cruor, † per domos sanguis; † undantes bitumine moles; * undans bello magnusque fluens Nilus; *tp.* * *poput valova gibati se, -dizati se,* undantem ruptis fornacibus Aetnam *(dim Aetne);* lora u., habenae undantes, *puštene;* undans buxo Cytorus.

* **undōsus,** *adj.* [undo] *valovit.*

Unelli *gl.* Venelli.

† **ūn-et-vīcēsĭmāni,** ōrum, *m.* [unetvicesimus] *vojnici dvadeset prve legije.*

† **ūn-et-vīcēsĭmus,** *adj. num. ord. dvadeset i prvi.*

ungo (unguo), nxi, nctum, 3. *mazati, ličiti, na-, pomazati,* alqm unguentis; *na pose o mazanju (pomastmi, uljem itd.) za kupanja ili prije kupanja,* unctus est, accubuit; *(Hor.)* ter uncti transnanto Tiberim, Liparaei nitor Hebri simul unctos Tiberinis umeros lavit in undis; *da se obavi prije vježbanje tiela, (Hor.)* olivo; uncti Achivi, *gl.* unctus; * *o mazanju (balsamovanju) mrtvaca,* cadaver oleo; Hectorem; * caules oleo, *zamastiti;* * oluscula lardo, *začiniti;* * ova sanguine ranae, *nakvasiti, pobliti;* * arma uncta cruoribus, *ogrezlo u krvi, zakrvavljeno;* * tela manu, *umjetno namazati otrovom;* * uncta carina, *zakatramljena;* * levi cubilia limo; * cubilia uncta oblivione omnium pellicum, *pomašću, od koje zaboravlja sve ostale bludnice;* unctis manibus, *jošte mastne od ukradena jela (Hor. sat.* 2, 4, 78. 79.) *ili radi drhćućih ruku, jer su se kod gostbe ponajviše samo prsti služili mjesto vilica (Hor. ep.* 1, 16, 23.); * unctum corium; * uncta popina, *mirisava (s obzirom na mastna jela, koja su se ondje pripravljala, ne „nečista");* * uncta aqua, *mastnima rukama zamazana;* * quem gloria supra vires u., *koji se od taštine više kiti nego što smaže.*

unguen, ĭnis, *n.* [ungo] = unguentum, *Virg.*

unguentārius, *adj.* [unguentum] † *tičući se pomasti, pomastan,* taberna; *subst.* **-tarius,** ii, *m. trgovac pomastmi, pomastar;* **-taria,** ae, *f. (Plaut.) umjetnost pomasti praviti, pomastarstvo;* **-tarium,** ii, *n. (sc.* argentum) *novac za pomasti.*

unguentātus, *adj.* [unguentum] *(Plaut. Cat.) pomazan, balsamovan.*

unguentum, i, *n.* [ungo] *pomast, balsam.*

unguĭcŭlus, i, *m.* [*dem. od* unguis] *noktić (na prstu); posl.,* qui mihi a teneris, ut Graeci dicunt [ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων], unguiculis *(od djetinstva, od mladih nogu)* cognitus est.

unguis, is, *m. nokat na prstu ruke ili noge u ljudi, pandža ili nokat u životinje (sr.* ungula), * u. ponere, * subsecare, † recidere; * unguibus et pugnis pugnare; * mordere u. *(od zle volje ili kajanja);* * u. rodere *gl.* rodo *1);* * unguibus (aquila) haesit; * (tergum leonis) villis onerosum atque unguibus aureis; *u poslo-*

vici, a) ab imis u. usque ad verticem, *od pete do glave. b)* * de tenero ungui, *od djetinstva, od mladih nogu* (*sr.* unguiculus). *c)* * ad, in unguem (resectum), *do nokta (izraz uzet od kiparâ, koji su noktom kušali gladkoću djela svoga) = na dlaku tačno,* * carmen decies ad unguem castigare; * omnis in unguem secto via limite quadret; *(Hor.)* ad unguem factus homo, *ugladjen čovjek. d)* non unguem transversum discedere, nec transversum unguem *gl.* transversus.

ungŭla, ae, *f.* [unguis] *kopito,* equi; *takodjer pandža, nokat, papak, Plaut., Virg.;* * *kopitar = konj,* u. rapit currum; *posl.,* omnibus u. ut dicitur, *iz svih sila, iz petnih žila, iz sve snage.*

unguo *gl.* ungo.

ūnĭce, *adv.* [unicus] *jedino, osobito, vanredno,* diligere; † probare, † laetari; * *podpuno, sasvim,* u. securus; *(Plaut.)* u. unus, *jedini.*

ūnĭ-cŏlor, ōris, *adj. jedne boje (farbe), jednobojan, jednomastan,* * torus.

ūnĭcus, *adj.* [unus] *1) jedini, cigli jedan, brojem,* filius, *jedinac, i u Cic. p. Rosc. A.* 14, 41. in u. filio = in uno relicto f.; u. filia, *jedinica:* u. consul; *(redje)* spes, *Liv.,* doloris levamentum, *Plin. ep.;* unicis Sabinis *(dobarce Horatijevo u Sabinskoj), Hor.;* * unus atque u. amicus. *2) jedini, čemu ne ima para, izvrstan, osobit,* imperator, dux; fides; liberalitas; * u. semper avis; *u Hor. carm.* 3, 14, 5. unico gaudens mulier marito, *jedino ljubljen ili vjeran (ob Augustu; ne „izvrstan").*

† **ūnĭformis,** *adj.* [unus-forma] *jednolik, jednostavan.*

ūnĭgĕna, ae, *adj.* [unus-geno] *1)* * *jednoga istoga roda, -plemena, brat ili sestra. 2) (riedko) jedinorodjen, jedini,* deus mundum hunc singularem atque u. procreavit.

ūnĭ-mănus, *adj. jednoruk, Liv.*

ūnĭtas, ātis, *f.* [unus] *jedinost, jedinstvo,* mundi, *Just.*

† **ūnĭversālis,** *adj.* [universus] *občenit, ukupan, sveobći.*

ūnĭverse, *adv.* [universus] *u obće, ne brineć se za pojedino.*

ūnĭversĭtas, ātis, *f.* [universus] *1) ukupnost, cjelovitost, cielo,* generis humani; † universitatem *(sav govor)* commendat. *2)* u. rerum *ili samo* u., *svemir, vasioni sviet.*

ūnĭversus, *adj.* [unus-verto] *upr. u jedno okrenut, 1) vaskolik, cio, sav (o skupini stvarî, koje jedno (jednu cjelinu) sačinjavaju; sr.* omnis, totus, cunctus), u. triduum, *Ter.;* mundus; vita; de re universa, *o stvari u obće = u obće;* u. eventus belli, *svršetak cieloga rata;* u. dimicatio, pugna, *pojedina odlučna bitka, glavna bitka* (*sr.* supremus); natura u. atque omnia *(sve ukupno i pojedince)* continens; u. esse pares, dispersos esse perituros, *svi zajedno itd. Na pose subst.* **-sum,** i, *n. svemir, vasiori sviet. 2) občenit, zajednički,* natura; odium, *obćenita;* pugna; *(tekar od Liv. počam)* in universum *adverbialno, u obće, obćenito;* universus *može se kadšto prevesti i sa abstractan, prvotan, principiellan, načelni* [*sr.* infinitus *2)*, genus], omnis civilis oratio in horum alterutro genere versatur aut definitae controversiae certis temporibus ac reis —, aut infinite de universo genere quaerentis; unum appellânt, in quo sine personis atque temporibus de u. genere quaeratur, alterum, quod personis certis et temporibus definiatur, ignari omnes controversias ad universi generis vim et naturam referri; de ipso genere infinita quaestio est etc.; nulla denique est causa, in qua id, quod in judicium venit, reorum personis ac non generum ipsorum u. dubitatione quaeratur; sin (causae), ad generum u. quaestiones referuntur.

ūn-ŏcŭlus, *m. jednook, ćorav, ćoro, jedn. Plaut. Curc.* 3, 22, 24.

ūnŏmammia, ae, *f.* [unus-mamma] *(Plaut.) jednoprsna, jednosisna, ime od šale za zemlju s obzirom na jednosisne Amazonke.*

unquam *ili* **umquam,** *adv.* [unum-quam] *ikada, uz drugu negaciju u izreci ponajv. = nikada, rabi osb. u negativ. ili upitnih i hypothetičnih izrekah s niječnim smislom,* quam opinionem nemo unquam *(nikada)* mortalis assequi potuit etc.; nec u., *i nikada;* si quando unquam; haud scio an unquam *gl.* quisquam.

ūnus (*gen.* -īus, *predclas.* uni, *dat.* -i), *adj. 1) kao brojnik, jedan, jedna, jedno, jedini,* u. vallis; unum et viginti annos; unus ex Curiatiis, u. de magistratibus *(u Ciceronu uvjek, izuzev ako je* unus *u oprjeci sa* alter *ili* alius); quantum inter omnes unus excellat Demosthenes; unus eorum pontium; uno plus Etruscorum cecidisse, *za jednoga više;* unus idemque, u. atque (et) idem (*sr.* idem), *jedan isti;* eadem et u. res; ad unum omnes *gl.* ad *3) b);* unus e multis, † ex multis, * multorum, *jedan izmedju mnogih, -većine, običan, prost, prostak;* non fuit orator u. e multis; ut homunculus u. e m.; unus — alter, unus — alter (*redje* alius) — tertius; *pl. samo uz plur. tantum,* una castra; unae literae; u. moenia; unae aedes, u. nuptiae; tabulae testamenti unae — alterae; *adv.* in unum, *na jedno mjesto,* vires in unum conferre; in unum confluere, cogere, contrahere, convenire, convocare, se recipere, * venire; *(Sall.)* milites, *(Tac.)* exercitum in u. conducere; *(Tac.)* auxilia regum in u. conducta; * virtus coit in unum. *Latin izpušta često kao i Hrvat* unus, *ako nije u oprjeci s drugim kojim brojem te rabi jedninu imena (substantiva) upravo kao i mi, osb. za oznaku vremena i mjere, s* toga annum, mensem, *godinu-, mjesec danâ;* anno post, *godinu danâ poslije,* in annum, *na godinu dana;* pedem longae; verbo expedi, *Ter.,* verbo negare, *Liv.;* verbo *(na rieč)* de sententia destitisti; verbo alqm premere; ne verbum quidem fecit; *nasuprot tomu* quod omnes uno verbo malum appellamus, id tot modis posse dicere. *2) ob osobi ili stvari, koja sama postoji, jedan sâm, jedini, jedan jedini, pojedinac, sâm, samo jedan (riedko sa dodanim* tantum, modo, *da se bolje razumije),* Pompejus plus potest unus; unus ex omnibus; unam solam esse civitatem; uno tempore, *jedan put, jednom [gl.* tempus *1) a)];* Ubii, qui uni legatos miserant; sese unis Suebis concedere; unos ex omnibus Sequanos; una tantum porta; unus modo consularis; unum respondere, *samo jedno;* in una virtute; nemo unus, *ni jedan pojedinac, -pojedini;* nullus unus, nec quisquam u., *ni jedan jedini, Liv.* 2, 9, 8.; quisquam u. *jedan (bio) koji god, ili u obće koji god, Liv.* 3, 55, 15.; nihil unum, *posve*

ništa; za pojačenje superlativa ili rieči sa superlativnim značenjem, unus in civitate maxime florebat; rem unam omnium difficillimam; summum virum unum omnis Graeciae; quae una ceteris excellebat; qui unus eminet inter omnes; longe omnibus unum anteferre Demosthenem; * felix una ante alias virgo; * quam Juno fertur terris magis omnibus unam posthabita coluisse Samo; * domos mercarier unus cum lucro noram; * ut unum scilicet egregii altique silenti; *takodjer se sa substantivom spaja i to zapostavlja, pravi, valjan,* Aemilium circa ludum faber unus et ungues exprimet et molles imitabitur aere capillos, *Hor. ep. ad Pis. v.* 32, 33. *(drugi čitaju:* imus); *za ojačanje spaja se sa* solus, res una solaque, *jedno jedino sredstvo (gdje* solus *sve ostalo izključuje a* unus *jedno kao najizvrstnije označuje), Hor. ep.* 1, 6, 1. *3) jedan = jedan isti, isti,* unius aetatis clarissimi viri; duobus in locis u. consilio bellum gerere; Lacedaemonii septingentos jam annos unis moribus vivunt; uno tempore *[znači drugo nego 2)] gl.* tempus *1) a);* * his amor u. *(zajednička)* erat; * omnes uno ordine habere, *jednako postupati sa. 4) jedan, jedan (bio) koji god, kakov,* sicut u. paterfamilias, *kao koji god;* tanquam u. manipularis; quivis u.; unus quilibet, quilibet u.; unus quisque *(piše se i zajedno), svaki pojedini; (Plaut.)* unum quidquid; unius cujusdam operis; ad unum aliquem confugiebant, *Cic. de or.* 1, 29, 132.; doctorem unum quem; u. quidam; unus et (atque, aut, vel) alter, unus alterque, u. alterve, *jedan i (ili) drugi, ovaj i (ili) onaj, njekoji, nekoliko (njih) ili jedan do dva (ne više),* unum jam et alterum diem; unam atque alteram, deinde plures; unae atque alterae scalae; *(Hor.)* ducendus et unus et comes alter. *5) abl. sing.* **unā,** *adv. o spajanju prostora, skupa, zajedno, ujedno, na jednom mjestu* (*sr.* simul), eodem tempore (= simul) se in fugam conferunt una amici advocatique ejus, *Cic. p. Caec.* 8, 22.; u. cum alqo; nobiscum u., u. vobiscum, vobiscum u.; *(Ter.)* u. tecum; u. esse, venire; u. coire, *slizati se, sastati se;* u. mittere, *poslati s kim zajedno; sa* simul, simul bibere u.; (*Plaut. Ps.* 1, 4, 16.) herum eccum video huc una Simonem simul cum suo vicino Calliphone incedere; * u. alcui, *zajedno s kim;* † unâque *(i pri Caes. b. c.* 3, 112, 9., *ali na izkrivljenu mjestu).*

ūnusquisque *gl.* unus *4).*

ŭpĭlio, ōnis, *m.* = opilio.

ŭpŭpa, ae, *f.* [ἔποψ] *upr. (pred. i po class.) pupavac, futavac, deb* (upupa epops), *u Plaut. Capt.* 5, 4, 7. *orudje za kopanje, motika.*

Ūrănia, ae, *f.* [Οὐρανία, *nebeska*], *Musa astronomije (zvjezdarstva).*

urbāne, *adv.* [urbānus] *upr. gradski, tp. 1) fino, čedno, udvorno, uljudno. 2) o govoru, dosjetljivo, fino,* ridere Stoicos.

urbānĭtas, ātis, *f.* [urbanus] *1) gradski život, život u gradu, na pose u Rimu,* desiderium urbanitatis. *2) tp. a) u dobru sm., fino obrazovanje, izobraženost, fino ponašanje, liep način; takodjer liep način govora, α) izpravan i ugladjen izgovor i izraz,* urbanitatis quidam color. *β) fin dosjetak i šala. b) u zlu sm. lukavo zavaravanje, jedn. Tac. hist.* 2, 88.

urbānus, *adj. s comp. i sup.* [urbs] *1) gradski, glavnogradski, što se Rima tiče,* vita; audacia, *u gradu;* u. tribus, praetor; res, *u Rimu;* exercitus, *od rimskih gradjana;* populus, plebs; *(Hor.)* mus, diaria; praedium, *do (blizu) grada ili gradski uredjeno; (Just.)* rus; *subst.* **urbāni,** ōrum, *m. gradski stanovnici, na pose i stanovnici Rima. 2) meton., a) u dobru sm., fin, obrazovan, ugladjen, ukusan, spretan,* homo; *subst.* rusticus urbano confusus; *Hor.; na pose o govoru, α) fin, biran, ugladjen,* quidam resonat urbanius. *β) dosjetljiv, šaljiv, duhovit, oštrouman,* homines lepidi et u.; homo urbanissimus; sermo; sales; *subst.* nonnuli urbanorum, *Suet. Caes.* 20. *b) u zlu sm. (Hor.) drzak, prodrzljiv, bezobrazan,* u. coepit haberi, scurra vagus; frontis urbanae praemia *gl.* 2. frons.

urbĭcăpus, i, *m.* [urbs-capio] *osvajač grada, jedn. Plaut. mil.* 4, 2, 64.

† **urbĭcus,** *adj.* [urbs] *gradski, glavnogradski (rimski),* negotiator; annona.

Urbĭgĕnus pagus, *kotar (canton) u Helvetiji, možda današnje Orbe u Waadtlandu, jedn. Caes. b. G.* 1, 27, 4.

Urbīnum, i, *n. grad u Umbriji, s. Urbino, Tac. Od[t]. -***īnas,** atis, *adj. urbinski, Urbinac.*

Urbius clivus *priedjel u Rimu medju Esquilinom i priedjelom* Vicus Cyprius.

urbs, bis, *f. [od orbis = platno, ozidje] 1) grad (s ozidjem, platnom, osb. veći; sr.* oppidum), domicilia juncta, quas urbes dicimus; hi coetus sedem primum certo loco domiciliorum causâ constituerunt, quam cum locis manuque saepsissent, ejusmodi conjunctionem tectorum oppidum vel urbem nominaverunt, delubris distinctam spatiisque communibus; *(Tac.)* nullas Germanorum populis urbes habitari; u. Romana, *grad Rim;* * u. Patavii, *grad P. odt. a) često na pose grad Rim;* esse ad u. *[gl.* ad *1) 4)]; takodjer =* arx, ἀκρόπολις, *gornji grad, višegrad athenski, Curt.* 3, 1. *i Athene, Curt.* 10, 2, 1. *b)* = * *stanovnici gradski (ili grada),* u. vino somnoque sepulta; * *u obće ljudi nastanjenih krajeva,* ejectus silvis aut urbibus errat. *2) tp. glavna stvar,* u. philosophiae, *jedn. Cic. de div.* 2, 16, 37.

urceus, i, *m. krčag (gen. krčaga), vrč, Hor.*

ūrēdo, inis, *f.* [uro] *sniet u rašču osb. u žitku.*

urgens, tis, *adj.* [*partic. od* urgeo] *navaljujući, tišteći, silan, prešan,* opinio et judicium magni praesentis atque urgentis mali; *(Tac.)* praerupta et urg. dominatio; * duris urg. in rebus egestas.

urgeo (urgueo), ursi, (ursum), 2. *1) navaljivati, tištiti, pritiesniti, siliti, goniti, tjerati, turati,* hostes urgebant, *navaljivahu;* † equites in oppidum; * pedem pede; * naves in Syrtes; * vagos pisces augusto catino, *stisnuti u itd. (kao znak štednje);* * medicum, *sletjeti, navaliti na . . . (o čovjeku u mrtvilu, mrtvom snu koji kad se probudi oko sebe bije),* * urgente ruina; * urgeri turbâ, *od svjetine guran ili tiskan biti posl. gl.* lupus *1). 2) okupiti-, stiesniti koga (sa više strana*

u isto vrieme i žestoko; sr. insector, premo), dosadjivati, mučiti, uznemirivati, napastovati, progoniti, navaljivati na, alqm fame; suos urgeri; septimam legionem urgeri ab hoste; urgeri fame, inopiâ, invidiâ, malitiâ; urgens senectus, malum; urgente fato; jam urgentibus Romanam urbem fatis; † urgentibus imperii fatis; instant atque u. summo studio; urge, insta, perfice; nihil u., ne ima nikakve sile; * quod latus mundi nebulae malusque Juppiter u. (tišti); * alqm flebilibus modis, neprestano jadikovati nad, oplakivati; * sedulitas stulte, quem diligit, u.; * alqm cucullis, siliti čašami; * famulas laboribus, na djelo tjerati, -siliti; ursit me literis, ut etc., Asin. Poll. u Cic. ep.; * quis gracilis te puer multa in rosa u., o vatrenom milovanju; * u. altum, težiti-, siliti na pučinu-, debelo more; * Quinctilium perpetuus sopor, tišti; * oculos stupor u. (tišti) inertes; * omnes illacrimabiles urgentur longa nocte; * u. diem nox et dies noctem, potiskuje; takodjer prostor, mjesto neposrednom blizinom rek bi pritisnuti, suziti, stiesniti, ograničiti, omedjiti, urbem urbe aliâ premere atque u.; * vallem. 3) tp. a) govorom ili pitanji (na)tjerati u rog, navaliti na koga, ne dozvati se čemu drugomu, tvrdo na starom osta(ja)ti, interrogando; rustice; urgent tamen et nihil remittunt; (Hor.) „Quid vis, insane, et quas res agis?" improbus u. iratis precibus, navaljuje žestoko, bezobzirno (na me); absl. (Hor. sat. 2, 5, 97.) importunus amat laudari; donec „Ohe jam!" — dixerit, urge, obaspi ga hvalom. b) nastojati oko čega s velikom pomnjom, baviti se čim pomno, obradjivati, ne odustati od čega, forum, mnogo se baviti-, boraviti na foru; jus, tražiti; occasionem, okoristiti se, upotriebiti svojski; * opus; * vestem, * arva, svojski obradjivati; * iter, pospješiti; * propositum, ostati kod nakane; s inf., * urges summovere litora, trudiš se, da itd.; (Tac.) abrumpi dissimulationem etiam Silius urgebat; * urge! ded potisni! hajd na posao! dede! brzo!

ūrīna, ae, f. [οὖρον] mokraća, (pišaća).

ūrīnator, ōris, m. [urinor] (riedko) ronac.

Ūrios, ii, m. [Οὔριος] davalac pogodna vjetra, o Jupitru, jedn. Cic. Verr. 1, 75, 128.

urna, ae, f. 1) posuda, kojom se voda crpe ili grabi itd., vrč, krčag, Plaut. Hor. Prop. Ov.; * kao stalna mjera za tekućine, 24 litra od prilike, polovina amphore, pol vedra, akova, urna, aquae non ditior urnâ (za pol vedra) qui locus etc. 2) u obće lonac, vrč, urna, a) u koju se meću glasovnice (kad se glasuje u comitijah) ili ždriebi (kad se ždrieba), srećkovnik. Po tom * ob urni-, žari-, usudniku, koji je što u Jupitra, što u Paraka (Parcae), omnium versatur urnâ sors exitura; omne capax movet u. nomen. b) = žara, u kojoj se čuva pepeo umrlih (pokojnih), Ov. c) lonac za novce, argenti, Hor.

ūro, ussi, ustum, 3. [od buro, 3.; sr. bustum i comburo] 1) žeći, sažeći, sažizati, spaliti ognjem, žeravicom uništiti tako, da se ne vidi plamen; sr. ardeo, flagro, calidum hoc est; etsi procul est, urit male, Plaut; calore uri; venatores in montibus uri se patiuntur; in corpore alqd — uri secarique pati; hominem mortuum, agros; * Ilium; * naves; * vestras spes (brodove); * ramos; * filicem; * ignes u. domos; * stipulam, pueros flammis; * dona subjectis flammis; * Vulcanus ardens u. officinas, žari tako, da se čini, da gore; † Indos; † u. atque vastare Asiam; † urbes hostium, na pose a) gorivo za vatru ili za razsvjetu sažizati, paliti, picem et ceras et cetera alimenta flammae; * odoratam nocturna in lumina cedrum; † in usum nocturni luminis uri. b) * t. t., slikati ognjem, (-enkaustično), enkaustično naličiti, užeći, tabulam coloribus; puppis picta ustis coloribus. 2) paliti, žeći = izsušiti, osušiti, sušiti, opuriti, boljeti kao živa vatra, * terras; * solum; * sitis herbas, guttur, * fauces; * lini seges campum; * nec febribus uror anhelis; † ora viscerum uruntur; takodjer jakim trvenjem zadati ranu, raniti, oguliti, žuliti, aculeus sagittae aut glandis introrsus tenui vulnere, Liv.; * calceus; * te meae gravis sarcina chartae; * lorica lacertos; * loris uri, bičevan biti; takodjer o zimi, mrazu, opuriti, smuditi, oštetiti, ozlediti. * ustus ab assiduo frigore Pontus; † Scythae continuis frigoribus uruntur. 3) tp. a) o strasti ili o stvari, koja strast pobudjuje, quod urit invidiam, što peče zavist, Liv.; * žeći = razpaliti, uzpiriti, užeći, uzpaliti, trošiti koga, Daphnis me malus, Glycerae nitor, grata protervitas; ira, amor alqm urit; * uri, gorjeti ljubavlju, mučiti se ljubomorstvom, zavišću; * qui (amor) me praeter omnes expetit mollibus in pueris aut in puellis urere; * meum jecur u. bilis, o srčbi. b) žeći = uznemirivati, dosadjivati komu, mučiti, kiniti, uro hominem, Ter.; eos bellum Rom. u., Aetolos dies noctesque assiduo labore urente, pestilentia urbem urente simul atque agros, Liv.; * atrox Juno (Venerem); * urit (ozledi) enim fulgore suo, qui praegravat artes infra se positas (gdje je artes i. s. p. ujedno objekat naprama urit).

ursa, ae, f. [ursus] 1) medvjedica, Ov.; * medvjed u obće. 2) meton. kao zvježdje sjevernoga neba, * veliki i mali medvjed; † u. coelestis; sr. Arctos.

ursus, i, m. medvjed; poscunt ursum, traže hajku na medvjeda u cirku (circus), Hor.

urtīca, ae, f. [uro] kopriva, žara, žigavica; o čednoj hrani, herbis vivis et u., Hor.; prenes., koralj zvan morska kopriva, u. marina, Plaut.

ūrus, i, m. [celtska rieč] tur (bos urus).

Uscāna, ae, f. grad u grčkoj Illyriji; subst. **-nenses**, ium, m. Uscanci.

Uscudama, ae, f. grad u Thraciji, kašnje Hadrianopolis zvan, s. Drinopolje, Jedrene (gen. -eta, n.), Eutr.

Ūsĭpĕtes, tum, ili (Tac.) **-pii**, ōrum, m. germansko pleme uz rieke Lippe i Rhen.

ūsĭtāte, adv. s (kasn.) comp. [usitatus] na običan način, obično.

ūsĭtātus, adj. s comp. i sup. [(kasn.) usitor, 1. često služiti se čim] običan, navadan, genus cuniculorum; honos; vocabula; verbis usitatissimis; facimus usitatius hoc verbum; (Hor.) potio; * o pjesniku, koji drži, da je labudom pretvoren, non usitatâ pennâ ferri, na neobičnih krilih itd.; usitatum est, obično-, običaj je; (Just.) homo, qui non hic u. saepe est, koji nije ovdje često puta bio.

uspiam, adv. njegdje, igdje; (Plaut.) u njekakovu poslu, -stvari.

usquam, adv. 1) igdje, njegdje, (uz negaciju u izreci) nigdje, u. gentium, † terrarum, na svietu, na zemlji; * implorate, quod u. est; osb. u negativnih, upitnih i hypothetičnih (pogodbenih) izrekah, nullus ei u. (nigdje) est locus. Odt. u ikakovu poslu, ikojom sgodom, u ičem, (uz negaciju) u nikakovu poslu itd.; haud scio an usquam gl. quisquam. 2) ikamo, kamogod, (uz negaciju u izreci) nikamo, nikuda.

usquĕ, adv. [ubsque, stegnuto od ubique] upr. sveudilj, 1) o prostoru, s obzirom na trajnost kretanja ili smjera, sve (tja), od, sve do, tja do, s predlozi, prislovi, kod imenâ gradova sam acc. (bez predloga), usque a mari supero; u. ex ultima Syria; u. ad Numantiam; * ad usque moenia; u. a Dianio ad Sinopen; u. in Pamphyliam, trans Alpes u.; usque Romam; Tarsum u.; usque istinc, u. quaque, svagdje, na sve strane; * usque — quâ, sve donle gdje; † Libyae terminos usque; † u. extremos orientis terminos; * u. Jovem. 2) o vremenu sveudilj, svedjer, svejednako, sve, neprestano (u stanovitih medjah, do stanovita vremena; sr. semper), s predlozi, prislovi, absl., opinio usque (tja) ab heroicis temporibus ducta; takodjer usque a (Ter.), sve od, računajuć natražke; u. ad extremum vitae diem; inde usque repetens; usque eo, sve donle; u. eo, dum, quoad, ne, (redje) u. adeo (sve dotle), quoad, dum; (Ter.) usque dum — usque, (dotle) dok — dotle; * † usque quaque, u svako doba; (Ter.) Ctesipho me pugnis miserum et ipsam psaltriam u. occidit; * juvat u. morari, sveudilj; * poenas dedit u. superque. 3) o drugih odnošajih, mansit usque ad eum finem, dum etc.; hoc malum u. ad bestias perveniat; (Ter.) te in pistrinum dabo u. ad necem; hoc facinus usque eo (tako jako, toli) visum indignum; familiaris factus est u. eo, ut; u. adeo orba fuit, ut; u. eo non mj. običnijega adeo non, tantum abest ut, jedn. Cic. p. Rosc. A. 15, 45.

usquĕ-quāque gl. usque 2).

Ustīca, ae, f. maleno brdašce kraj Horatijeva dobarca (imanja) u Sabinskoj, Hor.

ustor, ōris, m. [uro] sažigač mrtvacâ.

ustŭlo (ustilo), 1. [dem. od uro] sažeći, sažizati, spaliti, scripta lignis, jedn. Cat. 36, 8.

1. **ūsū-căpio**, etc. 3. zastarom steći (t. j. steći pravo vlastničtva koje stvari tim, što je tko istu duže vremena neprestano i bez prigovora uživao).

2. **ūsūcăpio**, ōnis, f. [usus-capio] pravo vlastničtva stečeno zastarom, zastara.

ūsū-făcio, etc. = 1. usucapio, jedn. Plaut. Amph. 1, 1, 219.

ūsūra, ae, f. [utor] 1) poraba stvari na stanovito vrieme, uživanje, u. hujus lucis, života i boravka u Rimu; natura dedit u. hujus vitae, nulla praestituta die; u. horae, longi temporis. Na pose uživanje pozajmljene glavnice, juvare alqm usurâ. 2) kamate od pozajmljene glavnice (koje su se u Rimljanâ plaćale mjesečno; kao dug dužnikov; sr. fenus), dobit, accipere, pendere u.; mergentibus semper sortem usuris; perscribere u., pozajmljivati novac na obveznice i kamate; multiplicare u., dobit na dobit računati; † appositis usuris, pribrojiv kamate t. j. druge listove, što ću ih kamatami smatrati.

ūsūrārius, adj. [usura] (predclass.) 1) rabljiv. 2) tičući se kamatâ, kamatan, aera, od kojih se kamate plaćaju.

ūsurpātio, ōnis, f. [usurpo] poraba, rabljenje, uživanje, doctrinae; vocis; ad usurpationem vetustatis, da se obavi stari običaj; u. itineris, polazak na put; u. (spominjanje) civitatis [sr. usurpo b)].

ūsurpo, 1. [usu-rapio, porabom prisvojiti si] 1) o pojedinom aktu porabe, pograbiti što s namjerom, da se uživa, rabiti, upotriebiti, poslužiti se čim, o-, izvršivati (sr. utor), takodjer † posjesti, prisvojiti si, posvojiti, hoc genus poenae saepe usurpatum esse; qua (conclusione) credo usuros veteres illos fuisse, si jam nota et usurpata res esset; u. jus, dokazivati svoje pravo, uživati ga; u. libertatem, officium; (Tac.) u. hereditatem, nastupiti; (Plaut.) aures u. sonitum; † titulum regis; † coelestes honores. Po tom rabiti jezikom, govoriti, zvati, spominjati, upravo mj. appellare, dicere, quod semper usurpamus in omnibus dictis et factis; nomen tantum virtutis; Graecum verbum usurpavi, quo tum in discordiis sedandis usa erat civitas; alqd crebris sermonibus; Curii memoriam cum caritate aliqua benevola; C. Laelius, is qui sapiens usurpatur; quos fratres usurpari appellarique. 2) nješto pravno zahtievati, formalno dokazivati svoje pravo na dobro, koje mu je drugi nepravednim načinom pritisnuo (posio), al ipak tako, da se za sada u istinu ništa ne mienja (sr. recupero), ex jure civili surculo defringendo u. amissam possessionem; † posvojiti, prisvajati si, civitatem Rom.; imperium.

ūsus, us, m. [utor] 1) poraba, uporaba, upotrebljavanje, vršenje, opravljanje, praxa, vježba, koristovanje, na pose občenje s kim, poznanstvo, vještina, koja se stiče dužim rabljenjem, vježbanjem i kušanjem ili u obće životom, praktično izkustvo, praxa (sr. experientia), plures (ignes) quam quot satis in usum erant, Liv.; propter lini inopiam atque ejus usus inscientiam (gdje treba k ejus nadopuniti prediduće lini ili ejus usus = ejus rei u.), Caes. b. G. 3, 13, 6.; † nullum argentum vos in usu habere; ut omnis usus navium eriperetur; (Tac.) possessione et usu (argenti aurive) haud perinde afficiuntur; u. privatus, (Hor.) publicus, temperatus; ea pecunia in bellum usui est; (Tac.) fregit anulum, ne mox usui esset (rabio se) ad facienda pericula; u. virtutis, artis; usu quotidiano et exercitatione; ad usus, za mnogostranu porabu; * natis in usum (uživanje) laetitiae scyphis; t. t., usus et fructus, u. fructus, uživanje, omnium bonorum; (Hor. ep. 2, 2, 159.) quaedam, si credis consultis, mancipat u.; takodjer običaj govora, si volet usus, quem penes arbitrium est et jus et norma loquendi, Hor.; domesticus u. atque consuetudo; conjunctus magno usu familiaritatis; u. alcjs;

communis vitae u., *navadno občenje;* magnus, summus u. est alcui cum alqo, *mnogo tko obći itd.;* inter nosmet vetus u. intercedit; u. provinciae; u. forensis; scientia atque u. rerum nauticarum; rei militaris u., u. militaris, belli, *vojno izkustvo;* Britanniae, *izkustvo stečeno (crpljeno) u B.;* † ars et usus, *theorija i praxa;* multarum rerum usum habere *(vješt biti),* usum habere in re militari; imperator nullius usus; usu manuque; u. magister est optimus; *(Plin. ep.)* quod me docuit u., magister egregius; alqd nec usu *(izkustvom, praxom)* nec ratione *(theorijom)* cognitum habere; † est alcui in usu *s inf.;* usu venire, *u izkustvu, praxi se dogadjati, sbivati se,* hoc, quod, *takodjer s* ut; haec de Vercingetorige usu ventura, *da će se tako dogoditi sa V., Caes. b. G.* 7, 9, 1.; quod usu memoriâ patrum v. *2) rabljivost, probit, korist, hasna,* exiguus; ex usu alcjs, *na čiju korist;* ex usu esse, quod (bonum) sit ex usu jam praesens esse atque adesse; usui esse, alcui, operi, bello, ad alqd; magno usui esse, *na veliku korist biti; jedn. Caes. b. c.* 2, 7, 1. nullo *(mj.* nulli) usui fuerunt; usum habere, celeritatis, *brzinom; (Hor.)* nescis quem praebeat (nummus) u., *čemu je itd.;* alcui prius naves oneri quam usui esse; usui opportunus; specie quam usu potior; u. belli, *za rat. 3) potrebno, trieba, potreba, potreboća,* u. provinciae; u. navium, *potreba brodova [drugčije nego pod 1)];* militaris; necessarius; ea quae sunt usui ad armandas naves; aut belli usum aut studia vulgi amissurus; quae belli usus poscunt; expetuntur divitiae ad usus *(potriebštine)* vitae necessarios; *(Tac.)* vitae u. *(pl.);* cui semper omnia ad necessarium usum defuissent; qua quemque suorum usuum causae ferrent; si quando usus esset, si u. fuerit; cum ad praetorem u. veniet, *Plaut.,* non u. veniet, *Ter.; (Caes. b. G.* 7, 80, 1.) si usus veniat, *ako nastane potreba, takodjer Caes. b. c.* 3, 84, 4. cum adesset usus; *jedn. Plaut. mil.* 1, 1, 3. ubi usus veniat contra consertâ manu; cui (plebi) omnes copiae *(sve što je imao, sve bogatstvo)* in usu quotidiano et cultu corporis erant, *bijaše u svakdanjoj hrani i odielu; (Plaut.)* usus est *(trieba je)* filio argenti minis, u. est argento invento, dicto, quod tacito usus est, *što treba zašutiti, (Cic.)* si quid erit, quod extra magistratus curatore usus sit; *(Liv.)* naves, quibus consuli usus non esset; *(Virg.)* nunc viribus usus, nunc manibus rapidis, omni nunc arte magistra.

ūsus-fructus *gl.* usus *1).*

ŭt, *prvobitno* **ŭtei,** *s toga i* **ŭtī,** *I) adv. 1) kao prislov mjestni (kako ivo), gdje, gdjeno, Cat.* 11, 3, 17, 10. *2) kako, kakono, kao što, kojim načinom, koliko, upitno, u uzkliku, odnosno, absl., (u razgovoru)* ut vales? ut valet? ut meminit nostri? *(Plaut.)* edoce eum, uti se res habet; nonne vides ut Tmolus odores, India mittit ebur *(Virg.); iza* scio, memoro, refert, mirum, miror *(Hor.);* videte, ut hoc iste correxerit; credo te audisse, quae consurrectio judicum facta sit, ut aperte jugula sua pro meo capite P. Clodio ostentarint; (Caesar) docebat, ut — tenuissent; prospicere in urbem, ut — manus tenderet etc.; posteaquam elatum est, — ea res colloquium ut diremisset; ut ille tum demissus erat! *(Hor.)* ut melius pati! *koliko je bolje itd.;* ut optasti, ita est; omnia sic constitueram mihi agenda esse, ut tu admonebas; ita — ut *u prisegah, gl.* ita; ut quisque — ita, sic *sa dvostrukim sup., čim — tim, koliko — toliko (s comp.) (sr.* quisque), ut quisque est vir optimus *(bolji),* ita difficillime *(teže)* alios esse improbos suspicatur; *sa predidućim* ita *ili bez njega,* colendum esse ita quemque maxime *(tim više),* ut quisque maxime *(čim više)* virtutibus erit ornatus; facillime *(tim laglje)* ad res injustas impellitur, ut quisque altissimo *(čim višega)* animo est, gloriae cupiditate; *bez* ita *i sup.,* ut quaeque retro etc., *Liv.* 30, 10, 17.; *kadšto stoji mj. super. i koji drugi stupanj,* major societas est, ut quisque proxime accederet; † uti longe a luxuria, ita famae propior; *ali dobro valja razlikovati* ut quisque *sa sup., kad u glavnoj izreci ne ima sup., jer se onda sa* ut quisque *i sup. ili riečju, koja ima u sebi superlativno značenje, predmeti spomenuti u izreci prikazuju kako idu redom jedan za drugim,* ut quisque gradu proximus erat, ita ignominiae objectus; ut quisque aetate antecedebat (= maximus erat), ita sententiam dicebat; eorum ut quisque primus venerat *(po redu kako je baš koji prvi),* sub muro consistebat; *takodjer valja razlikovati* ut *sa i bez* ita = *prema tomu ili kako već — tako,* † ita quisque, ut erat maxime insignis — telis hostium flammaeque se offerebat; quorum uti cujusque ingenium erat, ita rem difficilem aut facilem nuntiavere; *(Tac.)* ut quis districtior accusator, velut sacrosanctus erat; perge, ut instituisti; provolaverunt, ut aciem constituerant *(redom kojim, po redu kako);* Ciceronem et ut rogas, amo, et ut debeo; faciam, ut potero; est, ut dicis; homo demens, ut isti putant; ut supra demonstravimus; ut ajunt, ut arbitratur; rem; uti erat *(kako je zbilja bila),* nuntiant; sint nobis isti magni homines, ut sunt; sit Ennius sane, ut est certe, perfectior; sin autem est aliquis amor, ut est certe, *(sr.* sicut); ut blandissime potest, *najlaskavijim načinom, što laskavije može;* domus celebratur ut cum maxime *sc.* celebratur — *najviše, što više;* proelium, ut quod maxime unquam, pari spe utrinque commissum est. *Navlast. a) u prispodobah, većinom sa odgovarajućim* sic, ita, *kao što, kakono,* uti initium, sic finis est; *poimence i onda, kad se dva pojma stavljaju jedan do drugoga kao istoga značenja, kao što — tako i, — i,* ut cum Titanis, ita cum gigantibus, *ili tako da se pojam ili misao uz drugi, s kojim se čini, da se ne dâ spojiti, dopušta, ako i — ali ipak, doduše, istina (bog) — ali, a to ipak,* haec omnia ut invitis ita non adversantibus patriciis transacta; ut reliquorum imperatorum res adversae auctoritatem minuunt, sic hujus ex contrario dignitas incommodo accepto in dies augebatur. *b) kad se primjeri navode, kao što, na primjer, kako na primjer,* res dissimilimas comprehendimus, ut colorem, saporem, colorem, odorem, sonum. *c) dopustno = budi da, neka, ako i, da i, ma i, s conj.,* ut quaeras omnia, non — reperies; ut rationem Plato nullam afferret — ipsa auctoritate me frangeret; ut jam Hispanos omnes inflati transvexerint utres *[sr.* jam *2), Liv.* 21, 47, 5.]; ut neminem alium rogasset, scire potuit; verum ut ita sit, tamen non potes hoc — praedicare; ut istos ego judices severos non habeam, ecquis est etc.;

(Ov.) ut desint vires, tamen est laudanda voluntas; *sr. i* ut — ut. *d) u apposiciji za hrvatsko kao, ako se tim „kao" ne dodaje nješto faktična kao takovo, već što se samo misli, što govornik ili oni, o kojih je govor, samo uslied svoga nazora i misli kažu, budi da je tomu zbilja tako, kako se misli ili ne [sr.* locus *tp. b.),* numerus *2),* pro *2) b),* tanquam, quasi velut], quod (non decet) poëta fugit, ut maximum vitium *(budući da to pjesnik drži največom pogrješkom, kao največu pogrješku);* faciunt imperite qui in isto periculo non ut a poëta, sed ut a teste veritatem exigunt; ego Catonem tuum ut civem, ut imperatorem, ut senatorem, ut virum denique cum prudentia et diligentia tum omni virtute excellentem probo; senatus meam salutem ut civis optimi exteris nationibus commendabat; Galbam laudas; si ut illius aetatis principem, assentior, sin ut oratorem etc.; cujus (pacis) ita alqa spes est, si eam, quemadmodum ut victor fert Hannibal, sic vos ut victi audiatis etc.; nec ad suadendum, ut in re dubia quisquam procedat; Cato laudatus est ab omnibus. Fateor, sed ita ut rerum explicator prudens, severus, gravis. *Od toga valja razlučiti dobro porabu rieči* ut, *kad prelazi e) u uzročni pojam te, što je faktično, veže = po tom kako, kao što se je bilo i nadati od itd., kao što, kada, budući da (sr.* utpote, quippe), *takodjer u samostalnih izrekah, kao što njekoć (jednom), na pose* ut qui *s conj.,* Diogenes liberius, ut Cynicus, locutus est, apud me, ut bonum judicem *(budući da sam valjan sudac),* argumenta plus quam testes valent; tu mihi videris Epicharmi, acuti nec insulsi hominis, ut Siculi, sententiam sequi, *Cic. Tusc.* 1, 8, 15.; (Diogenes) ut Cynicus, projici se jussit inhumatum; quod quidem Carneadem disputare solitum accepimus, sed is, ut contra Stoicos *(„budući da je stvar bila naperena proti Stoikom")* etc.; hominem, ut erat furiosus, respondisse; permulta alia colligit Chrysippus, ut est in omni historia curiosus, *„kao što je u svakoj poviesti tačan";* ne militibus quidem, ut defessis *(ako su i bili utrudjeni ili akoprem (kako) su bili utrudjeni),* neque equitibus, ut paucis et labore confectis, studium ad pugnandum virtusque deerat, *Caes. b. c.* 2, 41, 3.; ut qui *(jer)* coloni Romanis additi essent, Latine sciebant; tunc enim, ut qui ex aequo venisse in amicitiam meminissemus, amici forsitan pariter ac nunc, subjecti atque obnoxii minus essemus; *takodjer* ut si, *kao da, kano da,* ut si bono animo fecissent, laudavit consilium eorum; ut si esset res mea; *s partic.,* ut exploratâ victoriâ, *kao da je pobjeda izvjestna; takodjer (Quint.)* ut cum = utpote cum, quippe cum. *f) steže* ut praedicat, *na koliko može biti, prema, za (c. acc.),* magnum, ut in tanta calamitate *(prema tolikoj nesreći, na koliko se kod tolike nesreće može govoriti o koristi),* commodum; ut in homine Romano, literae in eo fuerunt; Clisthenem multum, ut temporibus illis, voluisse dicendo; quorum fuit civitas ampla, ut est captus Germanorum; Meneclidam quendam, satis exercitatum in dicendo, ut Thebanum *(za Th.)* scilicet; *ovako se najlaglje protumačuje i* ut *u Hor. sat.* 1, 6, 68 *sl.* Vestem servosque sequentes, in magno ut populo si quis vidisset etc., *s obzirom na slieđeće* si q. v.: *„koliko se to moglo u velikom narodu, u velikoj priestolnici, gdje se tko lasno ne opaža" [drugi spajaju* in magno ut p. *sa* Vestem servosque sequentes *te tumače* ut *po e): kako se je bilo nadati* in magno populo]; *redje rabi* ut *u adverbialnih izrazih, kao što Caes. b. G.* 6, 34, 7. Ut in ejusmodi difficultatibus *(u tako težkih okolnostih, kako su bile težke o.),* quantum diligentia provideri poterat, providebatur. *g) za oznaku vremena, da se izrazi, da su dva dogadjaja brzo jedan za drugim sliedila, pojačeno sa* primum, *čim, kako, pošto, odmah čim (obično s perf.; sr.* postquam, simulac, ubi), Romam ut nuntiatum est, Vejos captos esse, velut ex insperato immensum gaudium fuit; me ab Appio statim diligi coeptum esse, ut simultatem deposuimus, sensi; ut ad mare II cohortes nonae legionis excubuerant, accessere subito prima luce Pompejani; ut intellectum est, quantam vim haberet accurata oratio, tum etiam magistri dicendi subito exstiterunt; ut primum in contione provinciam deposuerim, statim quemadmodum tibi traderem, cogitare coepisse; ut contra Crassus — exorsus est etc.; *takodjer koliko puta, kako god,* nostri — ut quaeque pars nostrorum — premi videbatur, eo occurrere, *Caes. b. G.* 3, 4, 2.; *odkada,* Ariovistum ut semel Gallorum copias proelio vicerit, — superbe et crudeliter imperare; ut illos de re publica libros edidisti, nihil a te sane postea accepimus; * ut sumus in ponto; * ut careo vobis. *II) conjct. s conjunctivom, 1) u namjernih (finalnih) izrekah, a) za oznaku namjere ili svrhe, da, neka (*ut *finale) takodjer* ut ne *gl.* 2. ne *II) 1). b) kad se naznačuje namjeravani objekat iza glagolâ, kao što su* rogare, petere, postulare, persuadere, mandare, dicere, praedicere, censere *i slič.* (ut *hortativum)* qui probari potest, ut, *gl.* probo *3); nos autem teneamus* ut *gl.* teneo *3) f); takodjer iza* timere, metuere *i slič., gdje prevodimo* ut *hrvatskim „da ne" (ponajv. s indic. futuri); sr.* metuo. *2) u posljedičnih (consecutivnih) izrekah, a) za oznaku posljedice, sa predidućim* ita, sic, tam, tantopere, adeo, is, iste, hic, talis, tantus, ejusmodi *i slič., ili bez tih čestica* (ut *consecutivum); isto tako po svoj prilici s obzirom na* illuc *pokraćeno Hor. sat.* 1, 1, 108. illuc, unde abii, redeo, nemo ut avarus *(kao* a.) se probet = ut dicam, neminem ut avarum se probare *(ili po I) 2) kako itd.). b) da se označi postignut objekat iza glagolâ i izrazâ kao što su* facere, perficere, fit, accidit, evenit, contingit, relinquitur, reliquum est, restat, sequitur, accedit, consuetudo, mos, jus est, verum, falsum, justum, rectum, non veri simile est *i slič. c) u niječnih posljedičnih izrekah [a) i b)],* ut non (nemo, nullus, nunquam, nusquam); *d)* ut ne *gl.* 2. ne *II) 2) d). 3) prividno eliptično, u strastvenih pitanjih, u kojih se zahtjevi i misli, koje se čine nepristojnimi, živo odbijaju, ili što je čovjek sâm zahtievao, s negodovanjem odmah opozivlje, kadšto takodjer* utne *[sr.* 2. ne *III) 1) a)]* age nunc de ratione videamus, nisi quid vis ad haec. Egone ut te interpellem? *(gdje bi se mirnije po prilici kazalo* ego fierine potest ut t. i.); Pater vero, inquit, etiam obesse filio debet. O vocem duram atque indignam tua probitate, Laterensis! Pater ut in judicio capitis, pater ut etc. — obesse filio debeat? Quamquam quid loquor? te ut ulla res frangat? *„tebe da ikoja stvar*

*

porazi"; (Plaut.) egone illam ut non amem? (Ter.) eine ego ut advorser? (Hor.) utne tegam spurco Damae latus? 4) (redje) za oznaku želje, kad nam je želja samo u misli, da, da samo, ili hrvatski samo optativ, ut te omnes dii deaeque perduint, da te u. itd. ili ubili te itd.), Ter.; ut pereat telum, Hor.; ut dolor pariat, quod jam diu parturit; kadšto i u savezu s tantummodo, tantummodo ut eum intercludamus, da nam ga je samo od grada uzdržavati, ili dao bog samo da itd.; (Attic. u Cic. Att. 10, 4.) deinde VIII. Kal. Febr. (scribis): Tantummodo Gnaeus noster ne, ut urbem ἀλογίστως reliquit, sic Italiam relinquat; sr. Cic. fam. 16, 12, 4; isto tako modo ut, videbitur, si insaniet, posse opprimi, modo ut urbe salva, samo da jošte za itd.

ut-cunque (ut-cumque), adv. 1) kako god, bilo kako mu drago, kojim mu drago načinom, orator u. se affectum videri volet, ita etc.; u. eris, juvabit tamen etc.; † cetera u. facilius dissimulari. 2) * samo da, čim (samo), kad god, u. mecum eritis.

ūtensĭlia, ium, n. [utor] potrebne stvari, pokućtvo (posoblje) ili živež, Liv.

ūtentior, ōris, adj. u comp. [partic. od utor] koji može više upotriebiti, koji više ima, koji je udobnije uredjen, koji može više uživati, bogatiji, utentior sane sit, jedn. Cic. off. 2, 20, 71.

1. ūter, tris, m. mješina, (Plaut.) vini, puna vina; * o nadutu čovjeku.

2. ŭter, ŭtra, ŭtrum, gen. utrīus, u Hor. ep. 1. 17, 15. utrĭus, adj. [quis; sr. ubi mj. cubi od quis] 1) pitajuć, koji od obojice, u. nostrum (koji od nas dvojice) popularis est? quaeritur uter utri insidias fecerit; u. libros habueris an utrosque (dvie sbirke knjiga), nescio. 2) indef. (riedko) koji mu drago (koji god) od obojice, jedan od obiju (= utercunque), si uter (koji) volet; si in una tabula sint duo naufragi, sibine u. rapiat an etc.? 3) relativno, utrum (što od obojega) dixeris, id contra te futurum; utrum placet, sumite.

ŭter-cunque ili **uter-cumque**, ŭtrac., ŭtrumc., pron. relat., koji god-, koji mu drago od obojice, u. vicerit.

ŭter-lĭbet, ŭtrăl., ŭtruml., pron. indef., koji ti drago-, koji te volja od obojice, svaki od obojice (po volji ili slučaju; sr. utervis, quaevis), utrumlibet elige; (Liv. 10, 24, 17.) eos consules esse, quorum utrolibet duce (pod vodstvom kojega god od obiju, bez potrebe da se prije svega brinemo, koga da biramo) bellum Etruscum geri recte posset.

ŭter-que, ŭtrăque, ŭtrumque, pron. indef. jedan i drugi, svaki od obojice, oba (svaki pojedini za se, s toga praedicat kao što i pron. u sing.; sr. ambo), u. manus; u. frater mortuus est; in utraque fortuna, u sreći i nesreći; in utriusque (grčkoga i lat.) orationis facultate; tu mihi videris utrumque facturus; u. nostrum; u. horum occidit; u. utrique insidiatur, svaki (od dvojice) drugomu; s pl. glagola kadšto, ako ne stoji glagol u istoj izreci u kojoj i uterque, quorum utrumque audivi, cum mihi — probarent; riedko u istoj izreci, Caes. b. c. 2, 7, 5. 3, 30, 3. U pl. stoji uterque, a) ako na svakoj strani više ima osobâ, dakle ako se govori o dviju strankah, vojskah, sljedbah itd., quonam utrique (Peripatetici i mi academici) Socratici et Platonici esse volumus; his utrisque (Atrebatis et Viromanduis) persuaserunt, utrisque cupientibus rem publicam salvam. b) ako se dvie jedinice označuju kao par, koji ide skupa, ili se drži, da im isti praedicat pripada, jedan kao i drugi, obojica, obadva, ili se takodjer na množinu, koju te dvie stvari sačinjavaju više gleda, haec utraque, ova oba para kolaca; cum salutem utrisque hic (t. j. fratribus) dederis; illa utrosque (patrem et aviam) intuens; binos scyphos habebam, utrosque proferri jussi; duae erant Ariovisti uxores; utraeque in ea fuga perierunt; (Virg.) palmas utrasque tetendit. c) uz pl. tant., utraque castra.

ŭtĕrus, i, m. 1) * † materica, maternica, materina utroba (sr. alvus, venter); † plod utrobe. 2) † bokonj (trbuh broda), * trbušina trojskoga drvenoga konja.

ŭter-vis, ŭtrăvis, ŭtrumvis, pron. indef. koji hoćeš-, koji te volja od obojice (dopušta izbor; sr. quivis, quilibet, uterlibet), jedan od obojice, bio koji mu drago, u. vestrum; (Cic. p. Rosc. A. 1, 2, 4.) a ceteris forsitan ita petitum sit, ut dicerent, ut utrumvis (preuzeti ili odbiti obranu) salvo officio se facere posse arbitrarentur; posl. dormire in u. aurem, s lievoga uha leći na desno = bezbrižno spavati.

ŭtī gl. ut.

ūtĭbĭlis, adj. [utor] rabljiv, udvoran, koristan, Plaut. Ter.

Ŭtĭca, ae, f. grad u Africa propria, gdje se je Cato iza bitke kod Thapsa (Thapsus) ubio. Odt. **-censis**, adj. utički; **Uticenses**, ium, m. subst. Utičani.

ūtĭlis, adj. s comp. i sup. [utor] rabljiv, poraban, valjan, sposoban, koristan, probitačan, prudan, utiles et salutares res; (Cic. Tusc. 4, 28, 60.) illa altera ratio et oratio, quae simul et opinionem falsam tollit et aegritudinem detrahit, est ea quidem utilior (od veće je koristi, više djeluje, gdje se može upotriebiti) sed raro proficit (sr. proficio), neque est ad vulgus adhibenda; vir et suis et communibus rationibus utilissimus; posse iis utiles esse amicos; * utile lignum navigiis (dat.); * bis pomis (abl.) u. arbos, plodovit (čim) itd.; homo ad nullam rem; utile est s inf.; * tibi adesse choris erat utilis; (Ter.) id arbitror apprime in vita esse utile, ut ne quid nimis; * subst. qui miscuit utile dulci; utilium tardus provisor.

ūtĭlĭtas, ātis, f. [utilis] koristnost, probitačnost, korist, probit, ea res habet u., koristna je; res maximae utilitatis; etiamsi nulla sit u. ex amicitia; (Tac.) regia u. est s inf.; omnibus civitatis u. ac partibus, sve državopravne ustanove i sva razredba državnoga ustroja, koja smjera na dobro države; utilitates praebere alcui, probitačnu uslugu; u. tuis possum carere; takodjer koristna ustanova, multis hanc u. tolli cupientibus; reliquas u. aut in constituendis aut in conservandis civitatibus non a sapientibus et fortibus viris — esse constitutas; juris u. (koliko čovjek treba prava) ad quamque causam vel a peritis vel de libris depromi potest; utilitates belli, što je u ratu koristno; na pose rabi utilitas,

gdje se nije bojati dvojbe, o prividnoj koristi, opriеč. pravoj, nec id, quod vere honestum est, fas est cum utilitatis repugnantia comparari = cum ejus, quod utile videtur, repugnantia, Cic. off. 3, 4, 17.; vicit ergo utilitas (= species utilitatis) honestatem? §. 19.; utilitas valuit propter honestatem, sine qua ne u. quidem esse potuisset, 10, 40.

ūtĭlĭter, adv. s comp. i sup. [utilis] koristno, probitačno.

ŭtĭ-nam, conjct. čestica želje, s conj., da, o da, da bi, dao bog da; u. ne, da ne, o da ne, da ne bi, quod utinam gl. quod.

1. ŭtĭ-que, adv. kako mu drago, kako god bilo, s toga a) svakako, pod svaki način, sasvim, illud scire u. cupio; nisi alterum consulem u. ex plebe fieri necesse esset. b) barem, sjegurno, u. postridie. c) osobito najpače, commota est plebs, u. postquam etc.

2. ŭtĭque, = et uti, i kako, i da, gl. ut i que.

ūtor, ūsus sum, dep. 3. 1) upotriebiti-, rabiti što, služiti se-, okoristiti se čim (u raznovrstnih svezah treba hrvatski različito prevesti), o sposobnostih, vršiti, do-, pokazati itd. (sr. fruor), frumento, armis, copiis; commoda, quibus utimur, lucem, qua fruimur; oratione, govoriti; hac voce, ovako govoriti; male lege, zlorabiti; suo largius, razsipati; † largiore vino, odveć obilno uživati; † eo mari, voziti se itd.; pace, držati; apparatu regio, živjeti kraljevski; dextero u. (vidjeti na) oculo non bene; u. finibus, ostati u zemlji; honore, maximis, amplis honoribus, obnašati; condicione, pristati uz itd., primiti itd.; hospitio alcjs, biti s kim u pobratimstvu, intima familiaritate alcjs, živjeti u itd.; consilio, poslušati čiji savjet; consilio alcjs, suo consilio, gl. consilium; animo suo, po svojem srdcu (svojoj glavi) raditi; si quid auctoritatis in me est, apud eos utar, upotriebiti ću; hujus ordinis (senatus) auctoritate uti magistratus et quasi ministros gravissimi concilii esse voluerunt, da se ravnaju po volji senata; uti temporibus, prilagoditi se (čemu) itd.; alqo teste, duce, adjutore; † metu alcjs interprete, kod tumačenja upotriebiti; acerbiore imperio in alqm, clementia in alqm, ea criminatione in alqm; misericordiâ, perfidiâ; magna celeritate; (Nep.) more superioris crudelitatis; * animis, pokazati se hrabrim; uti alqo in servilia ejus artis ministeria, Liv.; (cornibus urorum) pro poculis utuntur; s acc., operam alcjs, Plaut.; quidquam; si quid de suis facultatibus uti voluisset; omnia utenda tradiderat [ne pak po class. običaju govora utenda pecunia est, već utendum est pecuniâ (sr. fruor)]; absl., divitiae (expetuntur), ut utare; negavit se uti, ne htjede, da; non uterer; (Hor.) et quaerere et uti (uživati); partic. praes. kao subst. (riedko) Cic. n. d. 2, 62, 154. soli ratione utentes jure ac lege vivunt, Liv. 45, 27. oraculo utentes. Na pose a) založiti što, živjeti o čem, hraniti se, * lacte et herbis; habere quî utar. b) obćiti s kim, postupati s kim, uti alqo, familiariter, intime; (Hor.) majoribus. c) treba mi čega, potreban sam, nihil alqa re. 2) razpolagati čim, imati (što se ipak razlikuje od habeo, na koliko habeo pokazuje samo posjed objectivno a utor subjectivno, kad se kaže, kakova je stvar za posjednika ili kakova se čini, da jest, s toga uviek s adjectivom ili pronom.), patre diligente, diti; hoc doctore; proeliis secundis, biti; valetudine bona, biti zdrav; minus idoneis equis; bestiis immanioribus, dobiti; minus exercitatis remigibus minusque peritis gubernatoribus; eâdem fortunâ; * fatis melioribus; duro initio adolescentiae, difficilioribus tempestatibus; rebus omnibus optimis; quibus amicis; re frumentaria anguste; quibus institutis uterentur; suis legibus; u. varia voluntate, razno mišljenje naći.

utpŏte, adv. da se jače iztakne uzročni pojam, naime, buduć da, jer, većinom izpred relat. pron. s conj.; takodjer (Nep.) uz partic.; (Asin. Poll. u Cic. ep.) u. cum.

ūtrārius, ii, m. [1. uter] koji donosi vodu u mješinah vojsci, mjehonoša, vodonoša, jedn. (dvojbeno) Liv. 44, 33, 1.

ūtrĭcŭlārius, ii, m. [utriculus, mješčić] diplar, gajdaš, jedn. Suet. Ner. 54.

ŭtrinque (utrimque), adv. [uterque] s obje strane, s obiju strana, na obiju stranah.

* † **ŭtrō**, adv. [2. uter] na koju od obiju strana, kamo.

ŭtrŏbi ili **ŭtrŭbi**, adv. [uter-ubi] (Plaut.) na kojoj od obiju strana, gdje.

ŭtrŏbī-dem, adv. na obiju stranah, s obiju strana, jedn. Plaut. Truc. 1, 2, 50.

ŭtrŏbī-que, adv. na svakoj od obiju strana, na jednoj i na drugoj strani, na obje strane, u oba slučaja, veritas u. sit, kod bogova i kod ljudi; u. plus valuit = i na kopnu i na moru; (Hor.) pavor est u. molestus; (Asin. Poll. u Cic. ep.) u. inimicos habebam.

ŭtrōque, adv. [uterque] na obje strane, na jednu i na drugu stranu; (Plaut.) u. versum.

ŭtrum, adv. upitna čestica (particula), upr. n. pronominis uter „što ili koje od obojega" (kao što grčki πότερον od πότερος), koja se pronominalna sila jošte jasno vidi na mjestih, kao što Cic. Tusc. 4, 4, 9. utrum igitur mavis, statimne nos vela facere, an quasi e portu egredientes paululum remigare? Verr. 4, 33, 73. aequum esse illos cogitare, utrum esset Agrigentinis utilius, suisne servire, anne populo Romano obtemperare; po tom 1) kao upitna čestica rabi pravilno samo u prvom članu upravnih ili neupravnih dvočlanih pitanja, sa odgovarajućim an, annon, anne, necne, ne (sr. anne), pojačeno kadšto česticom, nĕ, hrvatski da li, je li, li, što, utrum ea vestra an nostra culpa est? u. Milonis corporis an Pythagorae tibi malis vires ingenii dari? u. hoc tu parum commeministi, an ego non satis intellexi, an mutasti sententiam? permultum interest utrum perturbatione aliqua animi — an consulto fiat injuria; u. cetera nomina in codicem accepti et expensi digesta habes, annon? quid interest u. hoc feceris an frumentum non improbaris; id u. illi sentiant anne simulent, tu intelliges; dii u. sint necne sint, quaeritur; sortibus declarabant u. proelium committi ex usu esset necne; cum interrogaretur u. pluris patrem matremne faceret; u. igitur tandem perspicuisne dubia aperiuntur, an dubiis perspicua tolluntur? (Hor.) utrumne jussi persequemur otium, an hunc laborem mente laturi

etc.? videmus u. ea fortuitone sint an eo statu quo etc.; est etiam — illa distinctio, utrum ad universam perturbationem — an ad singulas — melius adhibeatur oratio, et utrum illudne non videatur aegre ferundum etc.; * nec quidquam differre, utrumne in pulvere — ludas opus an etc.; † dubitaverat utrumne circa Macedoniam subsisteret, an etc. 2) čini se, da se sa utrum natuca kadšto jednostavno pitanje, što je, ako tačno razmotrimo, vrst anakoluthije (nedosljednosti), budući da se dvočlano pitanje, koje počima riečcom utrum, ne završuje, utrum majores vestri omnium magnarum rerum et principia exorsi ab diis sunt et finem eum statuerunt? cum misisset in Asiam consultum utrum repetitum Macedoniam veniret — et eas res occuparet; an hoc dicere audebis, utrum de te aratores, utrum denique Siculi universi existiment, ad rem id non pertinere?

ŭt-ut, adv. = utcunque [sr. ut I) 1) c)] kako god, kako mu drago, utut est, etsi est dedecori, patiar, Plaut.; utut haec sunt acta, Ter.

ūva, ae, f. grozd, na pose vinski grozd (sr. racemus); collect., grožđje, (Hor.) u. pensilis. Odt. a) * trs, čokot. b) * † pčelinji grozd, što ga čini roj pčelâ, objesiv se o drvo. c) * u pril., u. immitis o djevojci, koja jošte nije za udaju.

ūvesco, — —, [redacted] ovlažiti, postajati vlažnim, * o pijanici, [redacted] iti se, opiti se, modicis poculis.

ūvĭdŭlus, adj. [dem. od udus] nješto vlažan, jedn. Cat. 66, 63.

* **ūvĭdus**, adj. vlažan, mokar (sr. udus), vestimenta; Menalcas, od rose; Tibur, navodnjen; Juppiter u. austris; locus; u. rura assiduis aquis; u. e tenero palmite gemma tumet; prenes., o-napit (kao βεβρεγμένος; sr. madidus), Bacchus; dicimus uvidi (opp. sicci).

Uxellŏdūnum, i, n. utvrdjen grad Cadurkâ (Cadurci) u zapadnoj Galliji, s. Capdenac.

uxor, ōris, f. žena, supruga (naprama suprugu, ime manje častno od conjux), uxorem ducere ili sibi adjungere; (Ter.) uxorem habere, uxore excidit, ne dobije je za ženu; ne u pravom smislu o Tecmessi (παλλακίς), Hor. sat. 2, 3, 203.; * uxores olentis mariti, koze.

uxorcŭla, ae, f. [dem. od uxor] rieč od mila, ženica, Plaut.

uxōrius, adj. [uxor] spadajući na suprugu, bračan, res u., ženitba i što na nju spada (n. pr. miraz); arbitrium rei u., sud o mirazu razpitane žene; † ambitus; * ob Aeneji, Didoni odviše odan, podčinjen; * o rieci Tiberu, kao bogu rečene rieke, koji ne može svojoj supruzi Iliji nijedne molbe odbiti.

V.

Văcălus, i, m. (Caes.), **Văhălis**, is, m. (Tac.) Vala (Waal), zapadna glavna grana (ili rukav) rieke Rhena.

văcātio, ōnis, f. [vaco] 1) izbava-, oprost-, oslobodjenje-, sloboda od čega, datur a causis, ab belli administratione v.; vitam beatam in omnium vacatione munerum ponere; v. habere publici muneris (biti prost od); habere militiae v., (Just.) dare alcui; quinquennii militiae v. decernere, Liv.; v. militiae est alcui; absl., sublatis vacationibus; i vacationem augures, quominus judiciis operam darent, non habere; (Plin. ep.) Flavius Archippus vacationem petere coepit ut philosophus; naproti v. aetatis, adolescentiae, rerum gestarum, sbog starosti itd. 2) (Tac.) odkupnina, novac, koji se je plaćao za oprost od vojničke službe.

1. vacca, ae, f. krava.

2. Vacca gl. Vaga.

Vaccaei, ōrum, m. pleme u Španjolskoj.

vaccīnium, ii, n. borovnica, crna kupina (vaccinium myrtillus), Virg. Ov.

vaccŭla, ae, f. [dem. od vacca] kravica.

văcerrōsus, adj. [vacerra] smeten, smušen, tupoglav, glup, jedn. Aug. u Suet. Aug. 87.

† **văcillātio**, ōnis, f. [vacillo] (riedko) klimanje, kolebanje, klecanje.

văcillo, 1. klimati se, dibati se, kolebati se, klecati (s obzirom na gornje tielo, koje se ne može izpravno držati; sr. titubo, labor), in utramque partem toto corpore vacillante; † milites vacillantes; epistola vacillantibus literulis, drhćućom rukom pisano; v. in aere alieno, pod dugovi klecati; una legio eaque vacillans, prevrtljiva (u vjeri); tp. tota res v. et claudicat, na slabih je nogu; justitia v. vel jacet potius; memoriolâ; impers. cujus non sine magna culpa vacillatum est.

văcīve, adv. [vacivus] za prosta vremena, bezposleno, na tenanu, jedn. Phaedr. 4. prol. 14.

văcīvĭtas (vŏc.), ātis, f. [vacivus] = vacuitas, praznina, praznoća, nedostatak, oskudica, jedn. Plaut. Curc. 2, 3, 40.

văcīvus (vŏc.), adj. [vaco (predcl.) = vacuus, prazan, bez, aedes; late v. auris, dum eloquar; v. virium, bez snage, slab; v. tempus laboris.

văco, 1. prazan-, prost-, slobodan-, nepopunjen biti, tota domus superior; villa ita completa militibus erat, ut vix triclinium vacaret; agri v., neobredjena su i pusta; * longe saltus lateque vacantes, puste; noluit eum locum vacare; tertia (pars) vacabat ad incursum atque impetum militum relicta; haec a custodiis classium loca maxime vacabant, prenes. a) prost biti od čega, biti u miru, ne miešati se-, ne pačati se u stvar, biti bez čega, ne imati, oskudjevati i slič., natura coelestis et terra vacat et humore; mens vacans corpore; * hoste vacare domos; * quae (domus) igne vacet; * ora vacent epulis = da se uzdrže od jela; militiae munere; muneribus; ab opere, ne morati kopati obkopâ; res publica et milite illic et pecuniâ vacet; v. cura et negotio, studiis (opp. studiis frui); utrisque armis, neutralnim biti, -ostati; populo, ne brinuti se narodom, si vacet populo (amplitudo animi); sapiens perturbationibus et ab omni concitatione animi semper v.; a metu et periculis; culpâ; histrionum nonnulli gestus ineptiis non v.; o vremenu, nullum tempus illi a forensi dictione; quantum vacabit a publico officio et munere. b) vremenom biti prost, dokolan-, bez posla biti, imati lazno (opp. occupatum esse; sr. ferior, cesso, otior), si vacabis; si vacas animo; (Hor.) si forte vacas; * pagus, svetkuje, počiva od posla; alcui rei, imati vremena za što, baviti se čim, philosophiae semper jedn. Cic. de div. 1, 6, 10.; † sermoni alcjs; * meritis hic tibi solus fortunaeque locus, samo ova prilika ostaje jošte za tvoje zasluge; po tom † posvetiti se kojoj osobi ili stvari, nastojati oko čega, dati se na, clientium negotiis; corpori; si foro tantum vacasset; judex finiti mam causam retractanti; * in grande opus; impers. vacat alcui (s inf., absl.) ima tko vremena, imam kad, nobis venari nec v. nec libet; * hactenus indulsisse v., dozvoljuje se; † ut tandem curare corpus et animum amicis vacavit; † te, cui v., hortor; † si vacet; * dum vacat. c) prazan-, nepopunjen biti, nullius philosophiae locus, svi sustavi philosophije ovdje su zastupani; regnum vacans; † locus (mjesto); † vacantia, dobro, koje ne ima gospodara.

văcuē-făcio, 3. (pass. **văcuēfīo**, -factus sum, -fiĕri) izprazniti, Scyrum; morte superioris uxoris domum novis nuptiis (dat.); adventu tuo ista subsellia vacuefacta sunt; possessiones bello vacuefactae, bez gospodara ostali.

văcuĭtas, ātis, f. [vacuus] 1) praznoća, oslobodjenost od, doloris, od boli; ab angoribus, od tjeskobe. 2) izpražnjenje službe, Brut. u Cic. fam. 11, 10, 1.

Văcūna, ae, f. [vaco] božica Sabinjanâ sa svetištem kraj grada Reate i drugim ne daleko sabinskoga dobarca Horatijeva, po mnienju jednih blagotvorna božica poljanâ, po mnienju drugih božica seoske dokolice, Hor. Ov. Odt. **-nālis**, adj. Vacunin, Ov.

văcuo, 1. [vacuus] (kasno) izprazniti, vacuatus sanguine.

văcuus, adj. sa * sup. [vaco] 1) prazan (u obće tako, da se praznoća ne smatra niti oskudicom niti pogrješkom; sr. vanus i inanis), lišen čega, prost od č., bez čega, otvoren, pristupan, pukao, prostran, i slič., loca (mjesta u kazalištu); castra hostium; alqam partem aedium v. facere izprazniti; prope continuatis funeribus domos v. novo matrimonio (dat.); oppidum v. a defensoribus, (Liv.) moenia defensoribus; nihil igni v.; * agri cultoribus; mare v. ab hostibus; spatium v. ab bello; Messana ab his rebus v. ac nuda est; Sardinia v. ab imperiis, bez uprave; v. curis, periculis; v. a culpa, ab odio; animus sensibus et curis v., a talibus factis v. et integer; cupiditate et gloria v., nullus dies v. ab exercitationibus oratoriis; (Sall.) ager v. frugum; * operum; * criminis; * caedis manus; * theatrum, bez gledalaca; * taberna tonsoris, bez gosti; * nemus, samotan, pust; * aër (jer bez bilinâ ili životinja, hom. ἀτρύγετος αἰθήρ); * orbis = aër; * Acerrae; * venae, tašte, s obzirom na prazan želudac prije objeda; * vacua Romanis vatibus aedes, otvorena komu etc.; * porticus; * atrium; * aula; * saltus; * agri; * ut vacuo patuerunt aequore campi; † v. iter; subst. vacuum, i, n. praznoća, prazan prostor, čistina, in vacuum poterunt se extendere rami. Na pose a) neobsjednut, nezauzet od koga; prazan, izpražnjen, prost, slobodan, ničiji, si forte Pompejus v. existimans Italiam eo trajecisset exercitum; alteram partem ejus vici Gallis concessis, alteram v. ab his relictam cohortibus attribuit; subst. (Liv.) per vacuum irrumpere; (Hor. sat. 2, 1, 37.) quo ne per v. Romano incurreret hostis, u nezauzetu po neprijatelju zemlju; (Hor. ep. 1, 19, 21.) libera per v. posui vestigia princeps (na zemljište nikim jošte utrveno, s obzirom na jambsko i lyrsko pjesništvo, što je prvi Horatij pokušao pjevati u Rimljanâ); praeda; centuria; possessio regni v.; prudentiae doctrinaeque possessio quasi caduca et v.; sese praedia v. filio traditurum, prosto od svakoga posjeda, Cic. p. Rosc. A. 9, 26.; per caedem senatus v. rem publicam tradere Hannibali, eo fit ut impetus fiat in v. rem publicam; † Armenia; subst. (Hor. sat. 2, 5, 48—50.) arrepe officiosus, ut si quis casus puerum egerit Orco, in vacuum venias, na mjesto smrću izpražnjeno; takodjer neoružan, legiones, Tac. ann. 2, 46.; † in vacuo quae pectore vulnera fecit; o ženah, neudata, bez muža, bez ljubovnika, † mulier; * Hersilia; subst. * † vacuae, neudate; bez kralja, Colchi, Tac. ann. 6, 34. b) prost od djela, -rada, -poslova itd., bezposlen, ab omni sumptu; † a tributis; † omni tributo; quoniam v. sumus; cum te sciremus esse v.; si es animo vacuo; spatium ad dicendum vacuosque dies habere; cum v. temporis nihil haberem; (Tac.) vacui arriperent occupatos; (Liv.) v. noctem operi dedere; cum per tot menses v. civitate (naime bello) nemo — controversiam fecerit, nunc demum, cum hostes prope portas sint, civiles discordias serant; v. tempus ac liberum (sr. liber); v. tempus; * dum sit vacuissima; * si vacuum tepido cepisset villula lecto; * si quid vacui sub umbra lusimus tecum; impers. (riedko) vacuum est s inf., ima kada, ima tko lazno, Tac.; subst., inter medios rerum actus aliquid invenit vacui (prosta vremena), Quint. 10, 6, 1.; illa Sallustiana brevitas, qua nihil apud aures v. atque eruditas potest esse perfectius, kod slušateljstva, koje ima dosta vremena, da sluša pripoviedanje, Quint. 10, 1, 32.; slično Hor. ep. 1, 16, 26. his verbis v. (otvorene i pazljivo slušajuće) permulceat aures; * o mjestih dokolnih gdje neima buke, Tibur, Athenae, mirne, tihe; animus v. ac solutus, prost brige, pečali i sl.; cetera, quae vacuas tenuissent carmine mentes; vacuus animo; * cantamus vacui, prosti od ljubavi; * takodjer prosta od drugih ljubovnika, sa pojmom vjernosti i srdačne odanosti, qui semper vacuam (te), semper amabilem sperat; osobitost u Cic. Verr. 5, 51, 135. classem instructam atque ornatam fuisse, nullum propugnatorum afuisse, nullam v. tractum esse remum (bezposleno, za koje nije bilo na brodu veslača). 2) = vanus, tašt, izprazan, ništetan, si res publica et senatus et populus Rom. vacua nomina sunt, Tac.; * tollens vacuum plus nimio Gloria verticem, taštu glavu.

1. Vada, ae, f. tvrdjica u Galliji belgijskoj, Tac.

2. Văda, ōrum, n. 1) grad u Liguriji. 2) V. Volaterrana, grad i luka u Etruriji.

Vădĭmōnis lacus, jezero kraj Amerije u Etruriji, s. Lago di Bassano.

vădĭmōnium, ii, n. [1. vas] 1) sjegurnost jamčevinom dana, da će njetko ili sâm ili njegov ovlašteni zamjenik stanovita dana na sud doći, jamčenje, jamstvo, disceditur sine v.; res in vadimonium esse coepit, ide na itd.; missum facere v. (odriešiti koga od itd.), concipere (napisati jamstvenicu); imponere alcui v.; v. fit, njetko se na sud poziva. 2) dolazak na sud usljed zajamčene sjegurnosti itd., promittere v.; sistere v., doći na sud; quo die v. factum esse diceres; eo vadimonia fieri, ondje bi trebalo parnice voditi. 3) rok kad tko da na sud dodje, constituere; differre v.; venire ad v., obire v.; deserere v., (blaže) non venire ad v.

vādo, si, (sum), 3. hoditi, ići, poći (kad tko ide kamo s nakanom, da se vrati ili kad se tko vraća sa ovakova polazka; sr. migro), ad Pompejum postridie mane vadebam, cum haec scripsi; Lentulus Spinther hodie apud me; cras mane vadit; * nec jam jubet ire, sed ipse vadit; takodjer ići, koračati, hodati, stupati, (poimence u Virg. i Liv., o čovjeku, koji veseo i brzim korakom ide, čim pokazuje, da je krepke duše i da prezire prieteću pogibelj, sr. eo, gradior, incedo), ad alqm; in, ad hostem; in proelium; super corpora; per medios hostes; † per hostes tam parva manu; per turbam; elephanti per media castra; adversus imminentem hostium aciem; ad speluncam; † ad amnem; † in mare; citato equo; in primum aditum pontis; (Cic. Tusc. 1, 40, 97.) vadit in eundem carcerem atque in eundem paucis post annis scyphum Socrates (zeugmatično, budući da treba k in eundem — sc. nadomjestiti glagol iz vadit recimo incidit); * per tela, per hostes vadimus haud dubiam in mortem; * alter celeberrima per loca v.; * v. haud timidis passibus; * nigrâ succinctam pallâ vadere Canidiam etc.; * scissâ gaudens v. Discordia pallâ; * vadimus immisti Danais haud numine nostro; * propulsi canes (fustibus) vadunt foras; (Just.) obviam Alexandro; kao izraz, kojim se tko odpušta, Hor. ep. 1, 13, 19. vade (odtale, odi), vale; vade, age Virg. Aen. 3, 462. 4, 223.; * per iter praeceps gloria.

vădor, dep. 1. [1. vas] obvezati koga vadimonijem (gl. vadimonium) da dodje na sud, pozvati na sud, hominem in praesentia non v.; tot vadibus accusator vadatus est reum; (Hor.) respondere vadato.

vădōsus, adj. [vadum] pun plitčinâ, vrlo plitak, mare; fretum.

vădum, i, n. 1) plitčina, gâz, u moru ili u rieci, brod, prielaz, fluminis; vadum in flumine efficere; exercitum vado, vadis repertis partem suarum copiarum traducere; Rhodanus nonnullis locis vado transitur, može se pregaziti; ventus nudaverat vada; tp. (Com.) res est in vado, na suhu, izvan pogibelji; * cera (t. j. epistola) tentet v. 2) * voda u obće, more, rieka. 3) (Phaedr.) dno zdenca, -bunara, (Hor.) -vode, ima.

vae, [ovai] interj. (ponajv. predclass. pjesn.) aoh! jaoh, vaj (si ga), težko! kuku! s dat., v. mihi! v. misero mihi! v. illi qui etc.! (Liv.) v. victis esse; (Cat.) v. te! nesretniče!

vaeneo, vaenum gl. veneo, venum.

văfer, fra, frum, adj. sa sup. lukav, podmukao, previjan, hitar (komu je narav dala oštro oko, ali ga zlorabi na uštrb istini i poštenju; sr. astutus, callidus, versutus), in disputatione; somniorum vaferrimus interpres; * utere non vafri simplicitate viri; na pose (Hor.) o pravoznancih i pravoznanstvu, Alfenus; jus, domišljato; * s gen., juris.

văfre, adv. [vafer] podmuklo, lukavo, domišljato.

Văga (ne Vacca), ae, f. a) grad u Numidiji. Odt. subst. **Vagenses**, ium, m. Važani. b) † grad u sjevernoj Africi, jugo-zapadno od grada Utica.

văge, adv. [vagus] (riedko) lutajuć, daleko i široko, amo tamo, v. effusi per agros, Liv. 26, 39, 22.

vāgīna, ae, f. 1) korice mača, nožnica. 2) komuška, tulac, mahuna, u kojoj se jošte plod ili klas krije, nožnica.

vāgio, 4. ciktati, derati se, vriskati.

vāgītus, us, m. [vagio] cika, rida, cvil, vriskanje, * dare vagitum; * ingens v.; * večanje (meket) kozâ.

văgor, dep. 1. (predcl. i văgo) [vagus] lutati, klatiti se, bluditi, skitati se, potucati se (znajući i hotimice, jer preziremo upravan put ili stalno mjesto i stanovit cilj; sr. erro, palor), in agris passim bestiarum more; totâ Asiâ; per mediam Italiam; cum lembis circa Lesbum, križariti; praeter oram; * inter canes et circum tecta; * fluminibus, oko rieka; volucres huc illuc passim vagantes; (Hor.) ultra terminum curis v. expeditis, stellae vagentur et errent. Odt. tp. vagabitur nomen tuum, razglasiti će se; * ea fama v., širi se; (Tac.) impositae deinde legiones, vagante fama submersas (sc. eas esse); † per omnes ordines crudelitas v.; animus v. errore; ne vagari et errare cogatur oratio, zalutati a ne naći opet pravoga puta; verba; vagabimur (u govoru) nostro instituto; latius; (Liv.) ut in vacuo vagaretur (široko polje imala bi) cupiditas privatorum; takodjer (Hor.) u pisanju raditi po svojoj volji, ne vezati se na nikakvo pravilo, idcircone vager scribamque licenter.

văgus, adj. 1) lutajući, skitajući se, nestalan, raztrkan, razsijan (gl. vagor), Gaetuli; cum v. et exsul erraret; v. per agros palantur; multitudo dispersa atque v.; sidera; stellae, quae errantes et quasi v. nominantur; sol; (Tac.) vagis incursibus aut disjectas per catervas; * Luna; * venti; * angusto vagos pisces (koje bi, neobikle tjesnoći, morale više prostora imati za plivanje) urgere catino; * arena, lagan; * crines, razpušteni; * domus, nestalna kuća skitajućih se (čergaških) Scytha; * Tiberis, izlievajući se preko obale; * v. flamma. 2) tp. a) nestalan, nepostojan, neizvjestan, sententia; fortuna; * puella, u ljubavi; † incertum diu et quasi v. imperium; * vagus animis, duh, koji se vara. b) nepravilan, nevezan, razuzdan, in oratione solutum quiddam sit nec v. tamen; u dobru sm., vagum illud (vrst govora, koja zalazi na razne strane s lakoćom)

orationis et fusum et multiplex genus, jedn. Cic. Brut. 31, 119.; * v. concubitus, divlji brak (opp. zakonit brak); * vaga prosiliet frenis natura remotis, pusto (silno) će provaliti (proleptično). c) občenit, neizvjestan, neopredieljen, pars quaestionum; † causae admodum v.

vah (ili vaha), interj. uzklik kad se čudimo, kad se ljutimo, i kad se veselimo, ah! nut gledaj! koga biesa!

Vāhālis gl. Vacalus.

valde, adv. [syncop. od valide] jako, žestoko, vrlo, veoma, alcui arridere, alqm nimis v. laudare; (Hor.) novit me valdius ipso, fabula valdius oblectat populum; v. magnus, v. lenis; v. bene, valde vehementer, v. graviter; v. multum.

vălēdīco gl. valeo 1) a).

vălens, ntis, adj. s comp. i sup. [partic. od valeo] 1) jak, krepak, robusti et v. satellites; valentissimi homines; bestia valentissima; * membris et mole; * trunci; * tunicae, jake, debele; praegn., tjelesno zdrav, čil, te valentem fore; sensus sani et v. 2) tp. krepak, snažan, jak, moćan, silan, tam valenti resistere, quo valentior postea congrederetur; viribus cum valentiore pugnare; dialecticus; fraus valentior quam consilium meum; † vehementior et plenior et valentior Cicero; * causa.

vălenter, adv. s comp. i sup. [valens] jako, krepko, snažno, silno, * valentius spirare.

Vălentia, ae, f. grad u „Hispania Tarrac."

vălentŭlus, adj. (Plaut.) dem. od valens, jak.

văleo, ui, ĭtum, 2. 1) krepak-, jak-, snažan biti (da se što izvede i u opreci naprama slabomu, kao što i snaga, u sebi mirna, koja ponajprije ne djeluje prama vanjštini; sr. possum, queo, vigeo), (Plaut.) puer ille ut magnus est et multum v.; velocitate ad cursum, viribus ad luctandum; † dextrae ad caedem; s inf., * quid valeant (sc. ferre) umeri; † aegre v. evadere; praegn., tjelesno zdrav biti, dobro biti, bodar biti, optime, bene, (Hor.) recte; melius; corpore, pedibus; * cursu pedum, brz nogama biti; (Plaut.) a corpore; (Ter.) ut vales? kako si? (Hor.) ut valet? na početku pisma (lista), si vales, bene est, ego ili ego quidem v., pokraćeno S. V. B. E. E. ili E. Q. V.; o neživu, * non a stirpe valent, slaba su debla; na pose a) na razstanku, valē (* valĕ pred s glasnikom), valeas, cura ut valeas, (ostaj) s bogom! zdravo! zdravstvuj! (Hor.) vive, vale, vive valeque (sr. vado); valere alqm jubere; † alcui dicere (krivo se piše često **valedīco** kao jedna rieč), „s bogom" reći komu, oprostiti se s kim, * supremum „vale" dicere, * triste, * saepe „vale" dicere. b) kao izraz, kojim se tko odbija, -prezire, -odriče tko čega, valeas, valeant, valeant ista, kao naše „s bogom, odtale, proč s (c. instr.)." 2) tp. krepak-, vriedan-, moćan-, znamenit-, važan biti, vriediti, valjati, važiti, moći, * dira Medeae venena minus v.; multum, plus, plurimum alqa re, moći, opibus, annis, potentia, ingenio; multum equitatu, jak biti konjaničtvom; satis in populari dicendi genere; minus, tantum, nihil; * contra lucrum nil v. candidum pauperis ingenium; * nil dona neque aurum nec magnas valuisse preces, opraviti, moći; quidquid valebo, valebo tibi; sine veritate nomen amicitiae v. non potest, ne ima vriednosti; alqd genere valet, non magnitudine, ima samo qualitativnu, ne quantitativnu vriednost; * non levius v., ne manje, isto toliko vriedi; ratio, consilium alcjs v., prima se, prihvaća se; ut valeret (lex) effecit; pudor; verum v., drži se, pribavlja si važnost; v. multum apud alqm auctoritate, ugledom može vrlo mnogo u koga, naproti tomu plus apud me antiquorum auctoritas v., više cienim itd.; utrum apud eos pudor atque officium an timor valeret, da li više može itd.; na pose v. ad alqd, vriedan-, kadar sam nješto učiniti, sposoban sam za što, saepius ad laudem atque virtutem naturam quam sine natura valuisse doctrinam; hoc praeceptum v. ad tollendam amicitiam; tu non solum ad negligendas leges verum etiam ad evertendas v.; multum v. ad alqd, mnogo doprinieti, -doprinositi, -pomoći, valet multum ad vincendum probari mores eorum qui etc.; (Hor.) quo valeat nummus, čemu je novac; s inf., * v. ima summis mutare deus, može itd.; † res secundae v. commutare naturam; valet alqd in alqo, vriedi za osobu, vălja za, illud Cassianum in his personis v.; v. alqd in alqm, vălja za koga ili proti komu; smjerati na . ., definitio in omnes v.; v. in se, in ipsum; hoc eo valebat, ut; responsum quo valeret; (Liv.) haec quoque vox valuit, cur, bijaše razlog (uzrok), zašto. Navlast. a) (riedko) o vrednoti novca, vriediti, vàljati, pro argenteis decem aureus unus, Liv. b) o značenju rieči, značiti, znamenovati, hoc verbum quid valeat; verbum, quod idem valeat synonymum; frugalitas, quod angustius apud Graecos valet, ima uže značenje; † becco valet gallinacei rostrum.

Vălĕrius, ime staroga i slavnoga plemena (gens) rimskoga; 1) Publius V. Poplicola, pomoćnik kod izgona kraljevske obitelji. 2) Lucius V. Poplicola, consul g. 449. pr. Is. s M. Horatijem, začetnik znamenitih zakona leges Valeriae Horatiae. 3) Lucius V. Flaccus, consul s Cinnom (Cinna) iza smrti Marijeve, protivnik Sullin, ubijen od svojega legata Fimbrie [sr. Flavius 2)]. 4) Lucius V. Flaccus, sin predjašnjega [br. 3)], praetor za Ciceronova consulata, kašnje ga obtužiše s globeža a Cicero ga branio. 5) Marius V. Messala Corvinus, prijatelj Tibullov (Tibullus). 6) Quintus V. Antias, annalista oko g. 140. pr. Is. 7) Q. V. Soranus, iz grada Sora kraj Arpina, na glasu s grammatskih i antiquarskih studija. 8) Gajus V. Flaccus, pjesnik Vespasijanove dobe. Odt. **-rius, -riānus**, adj. Valerijev; **Valeriani**, subst. vojnici vojnoga tribuna L. V. Poplicola.

vălesco, — — 3. [inchoat. od valeo] (Tac.) u pril., počimati kriepiti se, jačati, rasti, scelera impetu; superstitiones.

† **vălētūdĭnārium**, ii, n. [valetudo] bolnica, bolnička soba, lazareth.

vălētūdo, ĭnis, f. [valeo] zdravlje (dobro ili zlo po savezu mislî ili po pridavniku uza nj stojećem) bona; optima valetudine uti, veoma zdrav biti; tanta prosperitate valetudinis uti, toli sretna zdravlja biti; † firma; integra; adversa, aegra, infirma, incommoda; * dura; imbecillior valetudine, radi bolesti; meliorem fieri valetudine; infirmitas valetudinis; imbecillitatem valetudinis sustentare et tueri; inservire, servire, indulgere, consulere valetudini; habere rationem valetudinis; valetudinem amittere, valetudini pa-

rum parcere; *o govoru, Cic. Brut.* 17, 64.; *o duševnom zdravlju,* quasi mala v. animi; *u zlu sm., bolest, lecanje,* quod in collegio nostro non affuisses, v. respondeo causam, non maestitiam fuisse; quod me propter v. non vidisses; curationem valetudinis praescribere per somnium; valetudo oculorum; excusatione valetudinis uti, *izpričavati se bolešću;* † simulare v., *graditi se bolestnim;* gravis auctumnus exercitum valetudine tentaverat; premi valetudine, per causam valetudinis remanere; affectus valetudine, *bolestan;* † valetudinem contrahere; † valetudine mentis liberius dicax; *takodjer u pl.,* subsidia valetudinum; *(Tac.)* valetudinibus fessos; *(Tac.)* medicus regere v. principis solitus.

Valgius, *ime plemena* (gens) *rimskoga; 1) tast (punac) Rullov* (Rullus) *u Sullino doba; jedan nezakonit sin, koga je kašnje posinio. 2) sin jednoga senatora rimskoga, pisac b. Hisp.* 13. *3)* Titus V. Rufus, *izvrstan pjesnik, Hor.*

valgus, *adj. upr. krivonog, po tom prenes., kriv,* v. saviis, *krivoust, Plaut.*

vălĭde, *adv. s comp. i sup.* [validus] *jako, žestoko, silno, veoma, čvrsto,* v. tonuit, v. amare, mare fluctuat v., *Plaut.*; validius clamare occoepit, poëtae sunt molesti validius, *Phaedr.*; † validius peccare, agere; *(Cael. u Cic. ep.)* cum pro amicitia v. facerem ei; † validissime diligere, cupere; † validissime placet; *na pose (Com.) u krepku odgovoru, i te kako, dakako, i ja mislim.*

vălĭdus, *adj. s comp. i sup.* [valeo] *1) jak, krepak, čvrst (da se što obavi; sr.* firmus, robustus), *moćan, silan,* octo validos lictores, *Plaut.;* Jovi valido, viripotenti, *Plaut.;* quantus et quam v. est, *Plaut.;* * Mimas; * taurus; * tauri; * pondus; * robur pectoris; * v. bidente; * bipennis; * myrtus validis hastilibus; * valido vino titubantia membra movent; * ensis; * arma; * auster, *silan,* * carina; * ictus v.; lacerto v. torquere pila; * concipere v. ignes; * laquei; * v. temptare labores; * loricam valida lacerare manu revulsam; * validis viribus; * venenum, *hud;* * suci; * medicamen; videmus ea quae terra gignit, corticibus et radicibus valida servari; † arbor; † stipes; † asseres; † trabes; † funes; † hastae; *(Liv.)* adversus hostem validiorem; * hostis v.; *(Just.)* excurrere cum v. manu; *(Liv.)* tot tam v. oppida, pedites equitesque validiores, praesidia v., pars praesidii, urbs Aetoliae validissima, v. *(čvrst, tvrd)* urbs et potens; *(Liv.)* v. statio, validissima munimenta, munitiones validiores; *(Tac.)* v. et fidum (pontem) intellexere; † magna corpora et tantum ad impetum v., *(Aurel. Vict.)* aevi validior, *dobniji, stariji; praegn., tjelesno ili * duševno zdrav, čil,* te advenisse, atque adeo salvum atque validum, *Ter.;* si te validum videro; necdum ex morbo satis v.; consulem vixdum v.; * frui paratis et valido *(krepku, čilu)* mihi, Latoë, dones et precor, integra cum mente; * v. male filius, *boležljiv;* * puer v., *mlad i krepak;* * mente minus v. quam corpore; *(Plaut.)* qui me cogunt ut v. *(kod zdrave pameti)* insaniam. *2) prenes., krepak, jak, snažan, moćan, uzmožan, silan, pretežan,* res Romana adeo v. erat, ut cuilibet finitimarum civitatum bello par esset, *Liv.;* † validiores olim Gallorum res fuisse; † v. manus; † v. urbs, † praesidium; † gens; † rumor; * spes, *tvrda; (Liv.)* ut facile appareret, ducibus validiorem quam exercitu rem Romanam esse, neque validiores opibus ullae inter se civitates arma contulerunt; Tarquinius multo et aetate et viribus validior; † corpore, opibus, ingenio validus; † quam sit ingenio v.; delecti, quibus corpus annis infirmum, ingenium sapientiâ v. erat; insula fertilis agro, rivis, armis haud aeque v.; gens opibus armisque v.; urbs portu ac moenibus neque viris atque armis; † vir gratiâ et facundiâ; * animi v. et ingenio ingens; † orandi validus; † colonia virium et opum v.; † ut quisque Sejano intimus, ita ad Caesaris amicitiam v.; † validiore apud libidines principis Paride *(abl. abs.)* quam ut etc.; † contra Tiberium validum spernendis rumoribus et conscientiae matris innexum esse; † Caesar v. alioqui spernendis honoribus; † fama, quae in novis coeptis validissima est; † auctor validissimus mittendi secretos nuntios.

vallāris, *adj.* [vallum] *nasipan (-pna, -o) (što se nasipa tiče), samo* corona v. *onomu, koji se prvi popne na neprijateljske nasipe (bedeme).*

vallis *(archaist.* **valles,** *Caes. b. G.* 6, 34, 2. 7, 47, 2. *Virg. Aen.* 11, 522.), is, *f. dolina;* * *šupljina.*

vallo, 1. [vallum] *1)* † *opasati nasipom i pallisadami (koljem), utvrditi (koljem)* castra; v. noctem, *(pre)noćiti za nasipom;* vallando muniendoque. *2) tp. ogradom što štititi, ograditi, čuvati, osjegurati,* Pontus natura et regione vallatus; disserendi ratione omnia, quasi saepimento alqo; Catilina vallatus indicibus atque sicariis; jus legatorum jure divino vallatum.

vallum, i, *n.* [vallus] *skup pallisada zabitih po nasipu, s toga nasip (bedem) s pallisadami,* vallum ducere, cadere, scindere; castra vallo munire; oppidum vallo et fossa cingere, moenia vallo atque fossa circumdare; *tp.* palpebrae munitae sunt tanquam vallo pilorum v. Alpium.

vallus, i, *m. 1) kolac, kojim se trs (čokot) podpire, pl. kolje,* exacuunt alii vallos, *Virg.; na pose kolac za utvrdu i obkop, pallisada,* ferre, ferre secum vallum; *(Hor.)* Romanus fert v. et arma miles. *2) collect. kolje, pallisade u obće, nasip s pallisadami,* v. coecum fossasque cavere; v. contra hostes; duplex.

valva, ae, *f. većinom u pl. vratnica, vratno krilo, u pl. vrata.*

Vandălii (-li, -dĭlii), ōrum, *m. germansko pleme, Vandali, Tac.*

vānesco, — — 3. [vanus] *nestajati, izčezavati, prolaziti,* † nubes in latitudinem; * gravidae nubes incipiunt v.; † cuncta in cinerem; *u pril.,* * luctus v.; † ira plebis; † crudelitas ipso tempore.

Vangiŏnes, num, *m. germansko pleme uz rieku Rhen, blizu današnjega Worms-a i Špeier-a.*

vānĭdĭcus, *adj.* [vanus-dico] *izprazno govoreći, lažljiv, jedn. Plaut. Trin.* 2, 1, 34.

vānĭlŏquentia, ae, *f.* [vanus-loquor] *izprazno govorenje, hvastavost, hvalisavost, Plaut. Liv. Tac.*

vānĭlŏquĭdōrus, i, *m.* [vanus, loqui *i* δῶρον] *vjetrogonja, lažitorba, rieč od šale za lažca, jedn. Plaut. Ps.* 4, 6, 20.

vānĭlŏquus, *adj.* [vanus-loquor] *(riedko) a) izprazno govoreći, lažljiv, Plaut. b) hvalisav, hvastav, Liv.*

vānĭtas, ātis, *f.* [vanus] *praznina, taština, izpraznost, lažljivost, himbenost, licemjerstvo; hvastavost, vjetrogonstvo,* opinionum; v. orationis *ili samo* v.; veritas vanitati cedat; nihil turpius est vanitate; v. atque imperitia legati; v. itineris, *zaludan put, Liv.* 40, 22, 5.; huic homini non minor v. inerat quam audacia; quid insidiarum, quid vanitatis in vita? *(Ter.)* non pudet vanitatis? *nevjere.*

vānĭtūdo, ĭnis, *f.* [vanus] *(riedko) lažljivo govorenje, Plaut.*

vannus, i, *f. vijača, pahaljka, opaljka,* * mystica Iacchi.

vānus, *adj. s comp. i sup. [po svoj prilici stegnuto od* vacunus *od* vaco] *1) sličan praznini, prazan, šupalj, bez tiela (sr.* inanis), vanior jam erat hostium acies, *redji, proredjeniji;* ne v. urbis magnitudo esset, *da ne bude grad premalo napučen prema veličini, Liv.;* acies v. et exhausta, *Curt.;* aristae, *šturo klasje, Virg.;* * imago, *sjena mrtvaca. 2) tp. a) prazan (sadržajem ili uspjehom), tašt, ništetan, uzaludan, jalov, bezuspješan, bez razloga,* sermo, oratio *[sr. b)];* res; v. quaedam pollicebatur; fides fluxa et v., haud v.; * nec v. fides, *i istina je;* v. ictus; v. tela mittere; literae vaniores; vanam sine viribus iram esse; v. legatio; imago belli; * gaudium; * superstitio; * spes; * v. leges sine moribus; * v. species, *klapnja; subst.* haustum ex vano; nec spem nec metum ex vano habet, *nije mu uzalud ni nada ni strah;* ex vano criminatio erat; ad vanum et irritum redacta victoria; * vana tumens *gl.* tumeo; * vana rerum, † rumoris, † belli; † vana deferre; * veri vana feror, *vara me tašta klapnja; (Curt.)* in vanum labi; *(Tac.)* ne vanus *(uzalud)* iisdem castris assideret. *b) prije svega ob osobah, lažljiv, lažan, varav, vjetrenjast, pustolovan, tašt, hvalisav, hvastav,* v. et perfidiosus, v. haruspex; *(Curt.)* vanissimi cujusque *(svakoga pustolova, -varalice)* ludibrium; *(Liv.)* v. et mutabilia barbarorum ingenia; v. auctor est, *ne zaslužuje vjere;* inde v. auctor absumpti Masinissae ad regem rediit, *s krivom viesti, da je M. poginuo; (Tac.)* vanus assimulatione; * v. umbrae; * somnia; *takodjer slobodnije, kad se prenose svojstva osobe na stvari [sr.* memor *1) d)],* adversus haec Tempani oratio incompta fuisse dicitur, ceterum militariter gravis, non suis vana laudibus, non crimine alieno laeta, *na to kažu da je T. prostim govorom, no dostojnim vojnika, ne hvastajuć se svojom zaslugom, ne radujuć se krivnji drugoga odgovorio, Liv.* 4, 41, 4.

văpĭde, *adv.* [vapor] *budjavo, izkvareno,* v. se habere = *biti mamurnim, Aug. u Suet. Aug.* 87.

văpor, ōris, *m. 1) para, vapa,* aquarum; * *para, dim,* ater; non stultus vapor, *o tamjanovu dimu. 2) toplo izparivanje, vrućina,* semen tepefactum vapore; * siderum; * *plamen,* v. est carinas; v. restinctus; tactae vaporibus herbae.

văpōrārium, ii, *n.* [vapor] *parna ciev, kojom se je spuštala toplina u znojilište t. j. u sobu, gdje se je parilo, jedn. Cic. Qu. f.* 3, 1, 2.

văpōro, 1. [vapor] *parom napuniti, kaditi,* * templum ture; *ugrijati, topiti,* * (sol) laevum (latus) discedens curru fugiente v.

vappa, ae, *f.* * † *budjavo-, pokvareno vino, rampaš, bućuriš; tp. nevaljao, raztrošnik, danguba, nevaljalac, Cat. Hor.*

văpŭlāris, *adj.* [vapulo] *koga biju, odredjen za batine, od šale* tribunus *(o robu), jedn. Plaut. Pers.* 1, 1, 22.

văpŭlo, 1. *1) dobiti batinâ, bijen biti,* vapula *ili* vapulet, jubeo te vapulare, *kao izraz gnjeva i prietnje, Com. 2) tp.* sexta legio v., *jest oklapljena, -potučena, Cael. u Cic. ep.;* v. sermonibus omnium, *izčešljan biti, Cic. Att.* 2, 14, 1.

Vardaei, ōrum, *m. pleme u Dalmaciji.*

Varguntējus, i, *m.* Lucius, *rimski senator i suurotnik Catilinin.*

Văria, ae, *f. gradić u Sabinskoj, ne daleko sabinskoga dobarca Horatijeva, s. Vicovaro.*

Vāriānus *gl.* 2. Varus *5).*

văriātio, ōnis, *f.* [vario] *mienjanje, različnost,* eosdem consules sine v. ulla *(jednoglasno)* dicere, *jedn. Liv.* 24, 9, 3.

vărie, *adv.* [varius] *različno, raznovrstno, izmjenice,* numerus v. diffusus; varie *(nestalnom srećom)* bellatum.

vărĭĕtas, ātis, *f.* [varius] *1) šarenost, različnost mastî. 2) različnost, raznolikost, razlika, promjena,* pomorum; gentium; vocum; coeli; † temporum *(okolnostî);* bellum in multa varietate versatum est, *nejednakom se srećom vodio;* sunt in tanta v. ac dissensione, *tako su razna protivna mnienja;* v. voluntatis; sententiarum, rerum, *idejâ;* † vir varietate promptissimus. *3) nestalnost, nepostojanost, promjenljivost,* venditorum; *(Planc. u Cic. ep.)* exercitus ejus.

Vărīni, ōrum, *m. germansko pleme uz iztočno more, Tac.*

vărio, 1. [varius] *1)* * *šarati, pisati, osjeniti,* * sol maculis v. ortum; * corpora caeruleis guttis; * tempora v. cani; * putrida corpora palmis, *izprebijati itd. 2) mienjati, pro-, izmjenjivati, preinačivati, pretvarati što čim, preobraziti,* v. et mutare vocem; * coelum v. *(rese)* sidera; * est formas variatus in omnes; *(Tac.)* sed nec v. gyros in modum nostrum docentur (equites) = varios gyros agere, gyro modo in dextrum modo in laevum equos agere (*sr.* gyrus); v. voluptatem et distinguere; orationem quasi quibusdam verborum insignibus; * qui v. cupit rem prodigialiter unam, *o pjesniku;* † v. consilia, *raznoliko savjetovati, razlike s. davati;* * vices, *mienjati straže; o mjenjajućem se glasu (u glasbi),* a quibus variatur (alqd); *(Quint.)* histrionum multa circa voces easdem v. gestus potest, *iste rieči popratiti raznoličnim licem (gestom);* timor atque ira v. sententias; variatis hominum sententiis, *budući ljudi razna mnienja;* quae de Marcelli morte variant auctores, *razno izvješćuju povjestnici o itd.; (Just.)* sic variato responso; fortuna v. eventum; calores frigoraque; † v. laborem otio, otium labore, *iza napora počivati itd. 3) intrans. a) šarati se, šareniti se, šaren-, razne boje (farbe) biti,*

* prima mihi v. uva. b) *raznovrstan-, različan biti, mienjati se itd., biti razna mnienja, razilaziti se u mnienju, -mišljenju*, nec personis variet, *ako se niti glede osobâ niti glede stvarî razno ne rabi, ne tumači*; haec de tanto viro, quanquam et opinionibus et monumentis literarum variarent (*razno navoditi se, ne slagati se*), proponenda erant; ita fama v.; † nisi de familiae condicione variatum esset; * sic abeunt redeuntque mei variantque timores; (*Just.*) variant ne hominum partim dolore partim gaudio; (*Just.*) diu variante fortuna; fremitus variantis multitudinis, partim assentientis, partim indignantium, *Liv.*; in eo nonnunquam variari inter eos et dubitari videtur; ibi (*u comitijah*) cum sententiis variaretur.

1. **vărius**, *adj.* 1) * *šaren, šarovit, pisan, razlike boje (farbe), prelievajući se*, colores, uvae; flos; auctumnus purpureo calore; columnae; plumae; coelum, *zviezdami*; lynces; serpens; colubrae, *pjegave*; lapides, *pisano kamenje* (λιθόστρωτον.) 2) *raznoličan, raznovrstan (za sebe, na jednom istom predmetu; sr.* diversus), *po tom takodjer mjenjajući se, izmjenit; različito nadaren, -obrazovan ili nepostojan, prevrtljiv, ćudljiv*, v. et diversa studia; multiplices variique sermones; v. jus et dispar condicio; quales sint (dii), varium est, *razno se misli*; fortunae varii eventus; † certamen varium extrahere, *ostaviti neodlučen*; v. victoria, bellum; v. poëma, oratio, mores, fortuna, voluptas; † varias sententias dicere; † v. cogitationes; v. et multiplex et copiosus fuit; † laudabam ejus ingenium, quam varium (*mnogostran*), quam flexibile, quam multiplex esset; v. animus; animo varius; * varium (*nješto nestalna*) et mutabile semper femina; * frondes, *svake vrsti*; * res, *o jelih*; * cena, *izmjena hrane*; * horae, *izmj. vremenâ*; * coeli mos; * assensus, *podieljeno*; * tres convivae, poscentes vario multum diversa palato, *tražeći svaki za svoj jezik (ukus) drugo jelo*.

2. **Vărius**, *ime plemena* (gens) *rimskoga*; 1) Q. V. Hybrida, *koji je kao pučki tribun g. 91. pr. Is. začetnik* legis Variae de majestate. 2) Lucius V. Rufus, *epski i tragički pjesnik, prijatelj Horatijev i Virgilijev.*

vărix, icis, *m. i f. grčna-, gukava žila.*

Varro, *gl.* Terentius, *Odt.* **Varroniānus**, *adj. Varronov.*

1. * **vārus**, *adj.* 1) *razvit, bokat*, cornua, manus, *po tom izkrivljenih noga, sabljonog, krivonog, u Hor. sat.* 1, 3, 46. hunc varum distortis cruribus *kao blaža oznaka tjelesne mahne možda hrv. „krečilo", „jazavče."* 2) *razlazeći se, različit, odklon, protivan, s dat. kao* diversus, alterum et huic v. (stultitiae genus), *Hor. sat.* 2, 3, 56. 57.

2. **Vārus**, i, *m.* I) *ime rimske obitelji* gentis Quinctiliae; 1) Q. Atius V., *zapovjednik konjaničtva u Caesarovoj vojsci.* 2) Sext. Quintilius V., *quaestor stranke Pompejeve.* 3) P. Attius V. *gl.* Attius. 4) P. Alfenus V. *gl.* Alfenus. 5) Publius Quintilius Varus, *znani vodja Augustov, koji je pao u bitci proti Cheruskom g. 9. pr. Is., Tac. Suet. Odt.* **Vāriānus**, *adj. Varov, Suet.* II) *primorska rieka u Galliji Narbonskoj, s. Var.*

1. **văs**, vădis, *m. poruk, jamac, koji je položenom jamčevinom jamčio, da će tko tačno na sud doći (u obće; sr.* praes), vades publici; vadem accipere; vades poscere, deserere; vadem, vades dare; (*Hor. sat.* 1, 1, 11.) datis vadibus qui rure extractus in urbem est *t. j. pozvan na sud; u parnici ne-rimskoj kao jamac svojim tielom*, vadem se ad mortem tyranno dare pro amico; v. factus est alter (Damon) ejus sistendi; *prenes.* (*Curt.*) vestram virtutem rerum, quas gesturus sum, v. praedemque habeo.

2. **văs**, vāsis, *n.* (*predcl. i riedko* **vasum**, i, *n.*) 1) *posuda, sprava, u pl. i pokućtvo, soblje i slič.*, vinarium; vas aut vestimentum alcjs; vasa aurea, argentea; vasa comitesque; Corinthiaca v. et Deliaca, Samia, vasa fictilia; (*Tac.*) quae (vasa) humo finguntur. 2) *na pose pl. kao ratni izraz, prtljaga, ratna sprava, bagage, s toga* colligere, conclamare vasa, *gl.* colligo, conclamo.

vāsārium, ii, *n.* [2. vas] *novac, što ga je primio namjestnik polazeć u provinciju za se i za pratnju od države za pût i kućno uredjenje, novac za pokućtvo.*

vascŭlārius, ii, *m.* [vasculum] *posudar, koji pravi (malo) posudje (čaše itd.) od plemenite kovi, kovinar, jedn. Cic. Verr.* 4, 24, 54.

vascŭlum, i, *n.* [*dem. od* 2. vas] *posudica, Plaut.*

vastātio, ōnis, *f.* [vasto] *pustošenje, pohara.*

vastātor, ōris, *m.* [vasto] *harač, pustošitelj, uništavatelj*, * Arcadiae (*o vepru*); * ferarum (*o lovcu*).

vaste, *adv. s comp.* [vastus] 1) *na daleko i široko, silno*, * vastius insurgens ruit impetus undae. 2) *tp. neotesano, nespretno*, loqui; ne vastius diducantur verba.

vastĭfĭcus, *adj.* [vastus-facio] *pustošeći, harajući*, belua, *jedn. na pjesn. mjestu u Cic. Tusc.* 2, 9, 22.

vastĭtas, ātis, *f.* [vastus] 1) *velika praznina, pûstinja, pustoš (nješto gadna, što postaje biegom, haranjem ili razorom; sr.* solitudo), quae solitudo in agris esset, quae v. judiciorum et fori; Italiae. 2) *pustošenje, haranje, pohara*, fugam ac vastitatem late facere; tantam v. in agro Sabino reddidere, ut etc.; Italiam totam ad exitum et v. vocare.

vasto, 1. [vastus] 1) *izprazniti (očistiti od ljudi itd.), opustiti, opustošiti, oglobiti, lišiti*, agros, forum; † fines civibus; * agros cultoribus; terram stirpium asperitate vastari, *zanemariti se*. 2) *opustošiti, poharati, razoriti (od biesa ili od politike; sr.* populor, spolio), Italiam v. et diripere; agrum igni magis quam praeda v.; omnia ferro igniqne, igni ferroque, *Liv.*; † Ciliciam igni ferroque; † Graecos omni clade; * Pergama ferro; vastandi praedandique causâ; *tp. poremetiti, pomjeriti, pobrkati, smésti, smétati*, ita conscientia mentem excitam vastabat.

vastus, *adj. s comp. i sup.* 1) *pust, prazan (sr.* vastitas, vacuus, inanis, desertus), ager v. et desertus; loci coaedificati an v.; † omnia v. atque sine ullo cultus humani vestigio; urbs v. (*lišen*) a defensoribus; (*Tac.*) dies, quo reliquiae tumulo Augusti inferebantur, modo per silen-

tium vastus, modo ploratibus inquies; *opustošen, poharan*, solum; * haec ego vasta dabo. 2) *neizmjerno-, neobično velik, -dalek, neizmjeran, ogroman, pust, užasan (na koliko ogromnost umanjuje dražest i djelovanje, i pojam se pustoga i praznoga ne gubi sasvim; sr.* grandis, amplus, immanis), Oceanus; mare, *pučina morska*; belua immanis et v.; † corpora; † loca ingenti solitudine v.; † fretum; † saltus; † silvae; * clamor; * murmur; * pondus; * certamen; animus, *neizmjerna pohot, -požuda*; * potentia, *obsežna*; * impetus, *silna*; *tp. nespretan, nesgrapan, surov*, v. homo atque foedus; v. atque agrestes; litera vastior, *osornije, žešće*; omnia v. esse.

vātes, is, *m. i f.* 1) *prorok, vrač, vidjelac, proročica, vračarica (koji [koja] znade budućnost ili druge ljudem tajne stvari kao posrednik bogova nadahnućem božjim; sr.* augur, haruspex); * vate me, *po mojem proročanstvu*; * te vate, *po tvojem proročanstvu (o Tiresiji*, Tiresias); * annosa volumina vatum, *gl.* annosus; *meton. mj. proročanstvo*, haud vatum ignarus, *Virg. Aen.* 8, 627. 2) *božanstvom oduševljen pjesnik, pjevalac (svetčan i pjesnički izraz; sr.* poëta), lyricis vatibus, vatis amici, (*Hor.*); Salejum nostrum, egregium poëtam, vel, si hoc honorificentius est, praeclarissimum vatem, *Tac.*; praesidere vatibus (*o Musah*), *Quint.*

Vātĭcānus, *adj. vatikanski*, mons (*Hor.*), *jedan od sedam brežuljaka rimskih*; montes Vaticani, *vaticanski brežuljak s okolicom*; (*Tac.*) *samo* Vaticanus; V. vallis *medju brežuljci* Vaticanus *i* Janiculum; ager, campus V., *u okolici brežuljka V., razvikano sa zla tla i loša vina, što je ondje raslo.*

vātĭcĭnātio, ōnis, *f.* [vaticinor] *proricanje, proročanstvo.*

vātĭcĭnātor, ōris, *m.* [vaticinor] *prorok, gatalac, jedn. Ov. ex Pont.* 1, 1, 42.

vātĭcĭnor, *dep.* 1. [vates-cano] *proricati, proreći, budućnost uslied božanskoga nadahnuća u napried kazati, naročito kao vrač (vidjelac) svetim božanskim oduševljenjem opominjati, -svjetovati, -odvraćati, -poučiti, -propoviedati*, * venturi praescia Manto vaticinata; * haec duce praedico vaticinorque deo; vera v.; Graecis carminibus *s acc. c. inf.*; *u zlu sm., tlapiti, bulazniti, sanjariti*, v. et insanire; sed ego fortasse v.

vātĭcĭnus, *adj.* [vates-cano] *proročki*, libri, *Liv.*; * furores.

Vătīnius, *ime plemena* (gens) *rimskoga*; Publius V., *pristaša Jul. Caesara, na koga Ciceron vrlo žestoko navaljuje u govoru, koji i sada postoji* (interrogatio in V.). *Odt.* **Vătīniānus**, *adj. Vatinijev, na Vatinija*, crimina, odium (*u poslovici*), *Cat.*

1. **vĕ** [*oslabljen* vel], *disjunct. conjunkcija, stoji enklitično iza rieči, na koju spada, u pjesnikâ pripaja se kadšto drugoj rieči nego li na koju spada te pokazuje, da se rieči ili stvari neznatno razlikuju, budući da dopušta, da se druga stvar kao do koje nije stalo po volji izključi ili ne, ili*, in hilaritatem risumve auditores convertere; duabus tribusve horis; * *služi za to, da se negacija nastavi*, nec recito cuiquam nisi amicis, non ubivis coramve quibuslibet; non Hydra secto corpore firmior crevit in Herculem, monstrumve summisere Colchi majus Echioniaeve Thebae; * *u upitnih izrekah negativna smisla*; * *dvostruko mj.* vel — vel, *ili — ili*, plusve minusve; quod fuimusve sumusve; *takodjer* * ve — aut.

2. **vē**, *čestica, koja se ne razstavlja, pokazuje, da je čega na kojoj stvari pogrješno odviše ili premalo n. pr.* vecordia, vecors, vegrandis, vesanus.

vēcordia, ae, *f.* [vecors] *bezumnost, mahnitost (gdje ne ima promišljavanja)*, in vultu; formidine quasi vecordiâ exagitari.

vēcors, dis, *adj.* [ve-cor] *bezuman, mahnit, lud, munjen, takodjer podmukao (sr.* excors, vesanus), v. et amens; homo; mens; vox stolida ac prope v., audacia; † Alexander — unum animal est et — temerarium et v.

† **vectātio**, ōnis, *f.* [vecto] (*riedko*) *jahanje, vožnja*, assidua equi v.

vectīgal, ālis, *n.* [veho] *dohodci*, a) *državni, danak, porez, daća (sr.* decumae, scriptura, portorium; stipendium, tributum), portoria reliquaque v.; vectigalia pendĕre, pensitare; v. imponere agro, possessoribus agrorum; v. promutuum publicanis sc. imperabatur; vectigalia exercere, exigere, locare. *Odt.* α) *o drugih daćah*, v. praetorium, *običajna daća-, počastni dar namjestniku*; v. aedilicium, *danak, što ga aedili u Rimu po namjestnicih u provincijah utjerivahu kao prinos troškovom za igre u Rimu.* β) *o zemljah, koje su Rimu danak plaćale, porezni kotar*, regnum Ariobarzanis quod finitimum est vestris v.; in vestris v., hoc est, in Asiae luce versari; v. nostra atque provinciae. b) *o privatnih ljudih, dohodci*, urbana, rustica; ex meo tenui v.; (*Hor.*) magna, melius v. parva porrigam; *posl.*, parsimonia est magnum v.

vectīgālis, *adj.* [veho] *podvržen državnoj ili privatnoj daći*, 1) *u ime danka plaćan*, pecunia; (*Just.*) tributum. 2) *porezovni, pod porezom (sr.* stipendium), *podanik*, Suebos sibi v. facere; bellum grave ac periculosum vestris vectigalibus ac sociis infertur; de sociis, de vectigalibus; civitas; agri. 3) *što prinosi dohodku privatnih ljudi, što nosi novaca*, equi.

vectio, *f.* [veho] *vožnja, jahanje*, quadrupedum vectiones, *jedn. Cic. n. d.* 2, 60, 151.

1. **vectis**, is, *m.* [veho] 1) *poluga, ozib, ćuskija.* 2) *zasovnica, mandal, velika greda, kojom se vrata zatvaraju, prievornica.*

2. **Vectis**, is, *f. ime otoka Wighta, Suet.*

vecto, 1. [*intens. od* veho] *voziti, nositi, donositi, dopremati*, fructus ex agris, *voziti sa polja*; * corpora carinâ, *voziti*; * plaustris ornos; (*Liv.*) vectari carpentis per urbem; (*Liv.*) ante signa, *jašiti*; * † equis; * equo circum rura, *na konju svoje zemlje obići, -proći*; * vectabor umeris ego inimicis equis, *„jašiti ću na neprijateljskih (t. j. tvojih) ramenih" = podjarmiti-, pobiediti ću te.*

Vectōnes *gl.* Vettones.

vector, ōris, *m.* [veho] 1) * *act. nosilac*, Sileni v. asellus. 2) *pass. onaj, koji se nosi, -vozi, putnik na brodu*; * *pomorac*; * *konjanik.*

vectōrius, *adj.* [vector] *prienosni, prievozni,* navigium, † navicula, *prievoz, priehod.*

vectūra, ae, *f.* [veho] *1) vožnja na brodu ili na kolih, prienos, prievoz, transport,* frumenti; pro vectura solvere, *platiti vozarinu (kiriju)*; sine periculo vecturae; *pl. transporti, dovoz. 2) (Plaut.) vozarina, (kirija).*

Vēdiŏvis *gl.* Vejovis.

vĕgĕtus, *adj.* [veho, *jako gibati*] *tjelesno i duševno živ, čil, krepak, živahan, veseo (sr.* recens, vigeo), homo; fessi cum recentibus ac vegetis pugnabant; te vegetum siste; mens, ingenium; † oculi.

vē-grandis, *adj. 1) ovelik, malen, majušan,* * farra. *2) (riedko) jako velik,* vegrandi macie.

vĕhĕmens *(u pjesnikâ samo od dvie slovke kao spondej, s toga se takodjer kadšto pače i u istoj prosi piše* **vēmens**), tis, *adj. s comp. i sup. [po svoj prilici od* veho *po Döderleinu], 1) osoran, napržit, žestok, plah, vatren, buran, odlučan, vrlo strog (koji se za što jače zauzima te to pokazuje, za se stvar bez prikora; sr.* acer), naturâ ferox, vehemens, manu promptus erat; nimis v. feroxque naturâ; cum in omnibus rebus vehementem, tum acrem in dicendo fuisse; Carbonem oratorem et satis acrem atque eundem et v. etc.; orator parum v., *žestok;* v. in agendo; se v. praebere in alqm; praecipitante re publica v. me fuisse atque fortem, conservata mitem ac misericordem; qui v. in alios, qui inexorabilis in ceteros esse visus sum; in quo v. fui vobiscum; misericordia civium adducti, tunc fuimus tam vehementes, quam necesse fuit; hic ego v. ille consul, qui verbo cives in exsilium ejicio; *o stvarih,* exordium dicendi, genus orationis; senatus consultum v. et grave; voluntas, *brza;* istam ipsam personam v. et acrem, quam mihi tum tempus et res publica imposuit, jam voluntas et natura ipsa detraxit; *(Ter.)* ne haec quidem satis v. causa *(dovoljan uzrok)* ad objurgandum. *2) žestok, jak, silan, težak, hud,* vehementius telum; vehementior *(tvrdji)* somnus; erat etiam alia gravis atque v. opinio *(težko i silno potresajuće dušom),* quae animos gentium barbararum invaserat; † fuga; † vehementius discrimen; † vis mali; † ventus; * lupus, *biesan, ljut;* * canis; * *o pjesniku, neodoljiv, žive vatre,* vemens et liquidus puroque simillimus amni fundet opes etc.

vĕhĕmenter, *adv. s comp. i sup.* [vehemens] *1) žestoko, vruće, vatreno, burno,* v. me agere fateor, iracunde nego; quae v., acriter, animose fiunt; ingemuisse vehementius; se vehementissime exercere in alqa re; vehementissime contendere. *2) žestoko, jako, silno, veoma, vrlo,* hoc te v. etiam atque etiam rogo; errare v.; vehementissime displicere; v. utilis; v. moderatus; quod v. est vitiosum.

vĕhĭcŭlum, i, *n.* [veho] *na čem se tko vozi, vozilo, kola, ladja,* juncto vehiculo in urbe vehi *(u drevnu zakonu pri Liv.)*; vehicula thensarum; vehiculo contecto abdere alqm; † v. tectum; *takodjer (Nep.) nosiljka,* vehiculo portari; furtorum v., *prevozilo, prievoz za . .; (riedko) ladja,* prope divinum et novum v. Argonautarum.

vĕho, vexi, vectum, *1) trans. voziti, nositi, vući, dopremiti, donieti, o ljudih i životinjah (tako da je bitna stvar u tom, da se što miče s mjesta; sr.* fero, porto, gero), quidquid imponas, vehunt *sc.* homines clitellarii, *Plaut.;* nauta, qui illos vexerat, *Ter.;* * rusticus uxorem plaustro; * reticulum umero; * raptos qui ex hoste Penates classe v. mecum; * Ledaeam Helenam Trojanas vexit ad urbes; * rates v. ad litus; * victor ab Aurorae populis — Aegyptum viresque Orientis et ultima secum Bactra v.; qui pauperiem veritus potiore metallis libertate caret, dominum v. *(kao što konj jahača)* improbus atque serviet aeternum; plaustris vexisse poëmata *(o Thespidu* [Thespis], *Hor. ep. ad Pis. v.* 276. *sr.* Thespis); ut militi occupato stationibus vigiliisque et opere eques folliculis in castra ab Arpis frumentum veheret; taurus, qui vexit Europam; triumphantem (Camillum) albi vexere equi; * hac (arte) te merentem *(ovom krieposću zaslužio si da te itd.),* Bacche pater, tuae vexere tigres; *o konjih, slonovih, mazgah (Curt.)*; alqm; pecuniam; aurum; sarcinas; currum; * hi, quos v. unda; * hunc v. immanis Triton etc.; * tres Notus hibernas immensa per aequora noctes vexit me violentus aquâ; * dum coelum stellas, dum vehet amnis aquas; * formica v. ore cibum; * Tagus amne suo v. aurum; † flumina v. aurum, † limum, † delicatam aquam; † currus, † rates, † navigia alqm; * v. prorae Centauros saxa minantes, *nose kao znak;* * quod fugiens semel hora vexit, *što je doniela;* * quid vehat vesper; * cladem Graecia quam Trojae divino numine vexit; *pass.* vehi, *voziti se, jahati, broditi, ploviti, jedriti, letjeti (prama dodatku i savezu misli),* curru; in essedo; in navi; equo; equo citato ad hostem, *nasrnuti na itd.;* in quo (equo) ego vehebar; eos singulos in equos suos vehi jubet; * vehi accipientes equites assuefecerunt et v. post sese et disilire perniciter; vehiculo juncto *gl.* vehiculum; * in niveis equis, *na slavodobitnih kolih, u koja su upreženi bielci;* v. per urbem; * v. faselis; * per aequora; * puppe; * pisce; † Nilo v.; (*Virg. Aen.* 1, 523.) ventis maria omnia *(po svih morih)* vecti; *(Quint.* 10, 7, 1.) ut intrare portum navis nisi lenibus ventis vecta *(tjeran)* non possit; * *o pčelah,* liquidum trans aethera; *o brzom kretanju u obće, stupati, hodati,* sex motibus, *jedn. Cic. Tim.* 13.; † classis; * temere in pericula v., *srnuti. 2) intrans. (riedko)* = vehi, *dati se nositi, voziti se, jahati, samo u partic. praes. i gerund.* vehens quadrigis, *Cic. Brut.* 97, 331.; quo (plaustro) vehenti, *Just.* 11, 7.; jus lecticâ per urbem vehendi, *Suet.*

Vējento, ōnis, *m. pridjev u plemenu* (gens) *Fabricijâ; jedan V. bio je suvremenik Ciceronov, a drugi zloglasan laskavac i sŏk za Nerona, Domitiana i Nerve.*

Vēji, ōrum, *m. stari grad u Etruriji. Odt. 1)* **Vējens,** ntis, *adj. i subst. m. vejski, Vejanin; pl.* Vejentes, *Vejani. 2)* **Vējentānus,** *adj. vejski; subst.* **-tāni,** ōrum, *m. Vejani, Eutr.;* **-tānum,** i, *n. (Hor.) vrst loša vina;* † *jedno dobarce (imanje). 3)* * **Vējus,** *vejski, adj.* dux = Tolumnius.

Vējŏvis, is, *m.* (* Vediovis) *starorimsko božanstvo, koje je imalo moć osvete.*

vĕl, *disjunctivna conjunkcija [upr. imper. od* volo *uzmi što te volja] stavlja se jedan put ili više puta ili, ili — ili, dielom — dielom, koje — koje (rabi kad se koja stvar izključuje, ali ipak tako, da se pušta na volju, koja stvar da se pridrži = ili ako hoćeš, ili kako te volja, ili bilo što mu drago, ili takodjer; sr.* aut, 1. ve, sive), fortuna populi posita est in unius voluntate vel moribus; regem vel hostium ferro vel inopia interiturum; sed ego cur non adsum vel spectator laudum tuarum vel particeps vel socius vel minister consiliorum? in mediocribus vel studiis vel officiis vel vero etiam negotiis; haec vel ad odium vel ad misericordiam vel omnino ad animos judicum movendos sumentur; *s* potius *izpravlja ono što je s prieda,* homo minime malus v. potius vir optimus, ex hoc populo indomito v. potius immani *ili, da bolje rečem; tako i* vel dicam = *ili pače,* a plerisque v. dicam ab omnibus, stuporem hominis v. dicam pecudis, mihi placebat maxime v. dicam minume displicebat; *takodjer (Cic. Phil.* 2, 26, 65.) vel ut verius dicam. *Na pose a) podižuć čemu cienu, isti, i, dapače, već, uz sup. svaki, gotovo, baš, možda, upr. elliptički,* vel ex hoc intelligi potest = vel ex aliis rebus vel ex hoc i. p.; sophistes vel maximus; adolescens v. potentissimus; vel maxime. *b) osobito, najpače,* vel ut a te ipso ordiare; *kadšto na primjer,* vel quas (literas) proxime acceperam, quam prudentes!

Vēlābrum, i, *n. a)* V. majus, *trg ili cesta u Rimu uz Aventin, trg živeža, a osobito finijih stvari za stol, Plaut. Hor. b)* V. minus, *drugi trg u okolici Carinâ* (Carinae); *odt. pl. o jednom i drugom, Prop. Ov.*

vēlāmen, ĭnis, *n.* [velo] *pokrivalo, ruho, odielo, odora,* * circumtextum, * pictum croceo v. acantho; * miseris velamina nautis; *(Tac. Germ.* c. 17.) eligunt feras et detracta v. etc.

vēlāmentum, i, *n.* [velo] † *pokrivalo, pokrivač, odielo,* corporis; *u pril.,* hactenus Nero flagitiis et sceleribus velamenta quaesivit, *Tac. Navlast. pl. maslinove grančice omotane vunenimi vezicami, kojih okrajci ruke prikrivahu, što ih nošahu pred sobom ljudi moleći zaštitu i milost,* supplicum, *Liv. Curt.;* † v. et infulas praeferentes; * v. manu praetendere supplice.

Vělěda, ae, *f. jedna djevica u Germanâ, koja je kao proročica uživala božansko štovanje, Tac.*

vēles, ĭtis, *m. obično u pl.* **vēlĭtes,** um, *vrst lahkooružanih vojnika, koji su brzimi navalami neprijatelja uznemirivali, a za tim se natrag povlačili, čarkaši, zadirkivala; tp. zadirkujući, peckajući,* scurra.

Vělia, ae, *f. 1) dio palatinskoga brežuljka u Rimu. 2) latinsko ime primorskoga grada Eleje* [Ἐλέα] *u Lucaniji. Odt. a)* **Vělĭensis,** *adj. velijski; subst.* **-ses,** ium, *m. Velijani. b)* **Vělīnus,** *adj. velijski, Virg.*

* **vēlĭfer,** fĕra, fĕrum, *adj.* [velum-fero] *jedronosan,* navis.

vēlĭfĭcātio, ōnis, *f.* [velifico] *jedrenje, jedn. Cic. fam.* 1, 9, 21.

vēlĭfĭco, 1. [velum-facio] *razapeti jedra, jedriti,* * nauta per urbanas aquas.

vēlĭfĭcor, *dep.* 1. [velum-facio] *1)* * = velifico. *2) tp. punimi jedri za čim ići t. j. svojski se za što zauzimati, raditi-, truditi se za,* honori suo; *(Cael. u Cic. ep.)* alcui.

1. Vělīnus *gl.* Velia *2) b).*

2. Vělīnus, i, *m. jezero u Sabinskoj,* lacus V.; fontes Velini = *rieka Velino sa svojimi različnimi granami, Virg.;* Rosea rura Velini, *dolina velinska, Virg.;* tribus V. *i (Hor.) samo* Velina *u dolini velinskoj.*

vēlĭtāris, *adj.* [veles] *velitski, čarkaški,* arma; hastae.

vēlĭtātio, ōnis, *f.* [velitor] *tp. zadievanje, zadirkivanje, bockanje, svadjanje, Plaut.*

vēlĭtor, *dep.* 1. [veles] *upr. navaljivati poput velitâ, čarkati, napastovati, s toga (Plaut.) riečmi svadjati se, psovati, riečati se.*

Vělĭtrae, ārum, *f. grad Volskâ* (Volsci) *u Latiju, s. Veletri. Odt.* **-ternus,** *adj. velitarski ili velitranski; subst.* **-terni,** ōrum, *m. Velitrani.*

* **vēlĭvŏlans,** tis, *adj.* [velum-volo] = velivolus, *na pjesn. mjestu jedn. u Cic. div.* 1, 31, 67.

* **vēlĭvŏlus,** *adj.* [velum-volo] *na jedra ili jedri leteći, jedroplovan,* rates; mare, *po kojem brodovi jedre.*

Vellaunodūnum, i, *n grad u zemlji Senonâ u Galliji, danas po svoj prilici Château-Landon.*

Vellavii, ōrum, *m. celtski puk, današnje Velay u Cevennah u Francezkoj, jedn. Caes. b. G.* 7, 75.

Vellējus, *ime plemena* (gens) *rimskoga; Gajus* V., *prijatelj govornika Crassa, pučki tribun g.* 91. *pr. Is., pristaša epikurove philosophije.*

vellĭco, 1. [*intens. od* vello] *čupati, štipati, Plaut. 2) tp. štipati = riečmi bockati, ogovarati,* maledico dente, absentem; * *žalostiti-, vriedjati koga ljubomornošću.*

vello, vulsi (volsi) *ili* velli, vulsum (volsum), 3. *1)* * *čupati, skubsti, štipati, čupkati,* alcui barbam *gl.* barba; aurem *(za uho, da se tko prijazno sjeti zaboravljenoga)*; vellere *(vuckati)* coepi et prensare manu lentissima brachia, nutans, distorquens oculos, ut me eriperet. *2) praegn. izčupati, izvaditi, iztrgati,* emblemata ex patellis; † telum; * capillos; * poma, *brati;* * pilos caudae equinae; * hastam de cespite, * postes a cardine; † velli, *dati si kosu čupati; na pose (Liv. Virg.)* v. signa, *bojne znakove (zastave) povaditi iz zemlje, da se vojska krene, krenuti na put sa zastavami;* * *o pčelah,* castris signa; v. vallum, *povaditi pallisade i tako razvaliti nasip,* munimenta, *Liv.*

vellus, ĕris, *n. 1) ostrižena vuna,* * vellera lanae; * vellera trahere digitis, *presti; o stvarih, koje su slične vuni,* * v. tenuia, *svilene pahuljice;* * lanae vellera *(tanki, riedki oblačići, runca [n.])* per coelum ferri. *2) koža s vunom, ovčje runo, runo, Virg. Ov. (sr.* pellis). *3) svaka koža životinjska,* * leonis; * cervina; * vellera ferina.

vēlo, 1. [velum] *za-, ogrnuti, pokrivati, odievati, zastirati, omotati, oviti,* caput; capite velato filo; *(Plaut.)* manibus velatis orare *(sr.* velamentum); † corpora usque pedes carbaso; * velati ramis oratores; * antennae *(o jedrih)*; † solium amiculo; * quae (vestis) etiam crura velabat; * vestis amiculo; * velare tempora myrto, *oviti;* * capita amictu; * palatia sertis; * delubra fronde, *uresiti;* * quem duplici panno patientia v.; velati accensi, *lako odjeveni; sr.* accensi; *u pril. (Tac.) zatajivati, sakri-*

vati, primas adolescentis cupidines; odium fallacibus blanditiis; externa falsis armis.

Velocasses *ili* **Veliocasses**, ium, *ili* **Veliocassi**, ōrum, *m. narod na desnom briegu rieke Seine.*

vēlōcĭtas, ātis, *f.* [velox] *hitrost, brzina, okretnost (gl.* velox), velocitate ad cursum valere; *pl.* non velocitatibus res magnae geruntur; corporis, equi; † famae; † occasionum; † in rebus efficiendis; † *o govoru*, immortalem illam Sallustii v., *brzi prielazi u pripoviedanju.*

vēlōcĭter, *adv. s comp. i sup.* [velox] *brzo, hitro, naglo.*

vēlox, ōcis, *adj. s comp. i sup.* [1. volo, velum] *brz, hitar, jatoran, okretan, žustar (kao hvale vriedno svojstvo ob onom, što za malo vremena njekim prostorom proleti; sr.* celer, festinus, pernix), juvenes, pedites velocissimi; genus hominum; † paupertas nostra velocior erit quam exercitus tuus etc.; † velocior spes est; * navis; * jaculum; * cervus; * procella; * oculus; * victoria; * horae, *brze;* * toxicum, *brz, ljut;* nihil est animo velocius; *animus sine corpore, *krilat, u oduševljenju;* † v. ingenio; * velox mente nova, *u brzu oduševljenju;* † stilo velocissimo decurrere materiam.

vēlum, i, *n.* 1) [*možda mj.* vehulum *od* veho] *jedro, jadro*, velis armamentisque; dare vela in altum, * profundo, *odjedriti, jedriti;* * v. facere, *jedra razapeti = punim vjetrom ploviti, u Cic. Tusc.* 4, 4, 9. *u govoru brzo napredovati;* vela fieri = pandi, *Cic. Verr.* 5, 34, 88.; *u pril.*, dare vela ad id, unde alquis flatus ostenditur; vela dirigere ad alqm locum; vela orationis pandere, *sliediti koga u besjedi;* vela contrahere; * vela dare famae; * nautica; * turgida; * tumida; *u posl.* velis remisque *gl.* remus; *takodjer (Plaut.)* remigio veloque. 2) *pokrivač, plahta, ponjava, zastor, platno*, * nivea, *poput sniega biela pokrivala šatora;* tabernacula carbaseis intenta velis; † vela ostendere munientibus; † velis candidis signum dare; velis amicti, non togis, *veoma širokim plaštem, ogrtačem, o mekoputnih kićenih muževih;* † uxor discreta velo; † praetenta foribus vela; * † *platno razapeto nad kazalištem, da brani od sunčane žege; u pril.*, quasi velis obtenditur natura.

vĕl-ŭt *ili* **vĕl-ŭtī**, *conjct., correl. i absl., (jednako) kao, kao što, upravo (baš) kao što,* v. in cantu et fidibus, sic etc.; veluti pecora; * *često u prispodobah naročito a) kao na primjer. b) u pril. (riedko u class. prosi)*, v. hereditate relictum paternum odium. *c)* velut si *s conj., kao da, kano da; kadšto sa sliedećim* ita; *samo* velut = velut si, *ponajv. pjesn.; Liv.* 23, 18, 14. 21, 8, 6., *i u Sall. Jug.* 53, 7. strepitu, velut hostes adventarent, alteri etc.

vēmens *gl.* vehemens.

vēna, ae, *f.* 1) *žila u čovječjem i životinjskom tielu, žila-krvica*, venae et arteriae a corde tractae; venam incidere alcui, *(Tac.)* venam aperire, * ferire; *žila-kucavica*, si cui venae sic moventur, is habet febrem; † venas tentare, *tipati komu bilo; takodjer kao sielo životne snage, (Hor.)* deficient inopem v. te; *prenes., a) žica od izvora, vodena žila*, * fecunda v. aquae *(u prilici);* † cuniculis venae fontis intercisae sunt atque aversae; † largas aquarum venas aperit. *b)* † *žila drveta*, ut quisque ramus intumuit, si vim ferri adhibeas, pavent v. *c) kovna žila;* aeris, argenti, auri; *(Tac.)* nullam Germaniae v. argentum aurumve gignere; * venae silicis; * hiantes, *pukotine.* 2) *tp. a) unutarnjost, nutarnje svojstvo, srdce*, periculum in venis *(u srdcu)* rei publicae; * vulnus alit venis *(o Didoni); venas (osobitosti, bitno stanje, narav, značaj, bilo)* cujusque generis, aetatis, animorum tenere *(o govorniku). b) duševni darovi, na pose, žila (žica) pjesnička, pjesnički dar*, * benigna ingenii; * dives.

vēnābŭlum, i, *n.* [venor] *lovno koplje, lovačka sulica.*

Vĕnāfrum, i, *n. grad u Campaniji, na glasu s izvrstna ulja. Odt.* **-frānus**, *adj. venafarski, venafranski.*

vēnālĭcius [venalis], *adj.* † *na prodaju*, familiae *(robovi); (Aurel. Vict.)* funis; *class. subst. trgovac robljem (ili roblja).*

vēnālis, *adj.* [venus *ili* venum] *prodajan, na prodaju, od prodaje*, hortos habere; urbs; res publica; *(Hor.)* merces; *subst.* **venales**, *m. robovi izloženi na prodaju, osb. mladi; tp. podkupljiv, podmitan, na prodaju*, habere fidem v., *prodavati;* vox; ascriptor; omnia v. habere; multitudo v. pretio; * morte v. petiisse laurum; * otium non gemmis neque purpurâ v. neque auro, *koji se ne prodaje itd.*

vēnātĭcus, *adj.* [venor] *lovni, lovački*, canis; *(Hor.)* catulus.

vēnātio, ōnis, *f.* [venor] 1) *lov*, venationum apparatus; *(Just.)* venationum voluptates; *i hajka, držkanje, borba osudjenih zločinaca ili gladiatorâ sa divljom zvjeradi u rimskom amphitheatru.* 2) *divljač(ina)*, optimis pistoribus, piscatu, aucupio, venatione.

vēnātor, ōris, *m.* [venor] *lovac;* * *adj.* = venaticus *(sr. Kosovka djevojka)*, canis; *u pril.*, speculator venatorque *(izpitivalac)* naturae, *jedn. Cic. n. d.* 1, 30, 83.

vēnātōrius, *adj.* [venator] *lovački, lovni, lovski*, galea; † culter; † instrumentum.

* **vēnātrix**, īcis, *f.* [venor] *lovkinja, lovica;* * *adj. (sr. pšenica bjelica)* v. dea, *Diana;* ursa.

vēnātūra, ae, *f.* [venor] *lov, lovina, tp.* facere v. oculis, *vrebati, jedn. Plaut. mil.* 4, 1, 43.

vēnātus, us, *m.* [venor] = venatio 1); * *pl.;* * nemorum, *u itd.; prenes. (Plaut.) ribolov, ribanje.*

vendĭbĭlis, *adj.* [vendo] 1) *što je lako prodati, lasno prodavljiv*, via Herculanea; *na prodaju, prodajan, (Hor.)* fundus. 2) *što se rek bi rado kupuje, tražen, ugodan ljudem*, ut sint illa vendibiliora; oratio; orator.

vendĭtārius, *adj.* [vendo] *na prodaju, podkupljiv, podmitan*, lingua, *jedn. Plaut. Stich.* 1, 3, 102.

vendĭtātio, ōnis, *f.* [vendito] *upr. prodavanje, tp. hvalisanje, hvastanje (da se činimo većimi, nego li što jesmo; sr.* jactatio, ostentatio), v. quaedam atque ostentatio; quae sine venditatione et sine populo teste fiunt.

vendĭtātor, ōris, *m.* [vendito] *(riedko) upr. prodavač, samo tp. hvastavac, hvalisavac*, famae, *Tac. hist.* 1, 49.

vendĭtio, ōnis, *f.* [vendo] † *prodavanje, prodaja;* † venditiones, *prodana dobra; na pose (Cic.) ličba, dražba.*

vendĭto, 1. [*intens. od* vendo] 1) *prodavati, nuditi na prodaju*, Tusculanum; † agellum; *u obće nuditi koga komu*, valde te venditavi, *vrlo sam te nudjao (ne bi li tko uzeo sa sobom list za te), Cic. Att.* 1, 16, 16.; *takodjer prodavati uz mito, nepoštenim načinom prodavati*, decreta; pacem pretio; nulla unquam civitas tota Asia et Graecia signum ullum, tabulam ullam pictam — sua voluntate cuiquam vendidit. Nisi forte existimatis, postea quam judicia severa Romae fieri desierunt, Graecos homines haec venditare coepisse, quae tum non modo non venditabant, cum judicia fiebant, verum etiam coëmebant. 2) *tp. hvaliti, hvalisati, pokazivati, preporučivati (poput trgovca, koji svoju robu licemjerno sladko preporučuje a ne s ponosom; sr.* ostento), in eo suam operam v. conciliandâ gratiâ magis cupiit, *Liv.;* hanc operam civibus, *Just.;* se alcui, *laskati se komu;* se plebi; se existimationi hominum.

vendĭtor, ōris, *m.* [vendo] *prodavalac; prodavač, posrednik za mito*, dignitatis vestrae.

vendo, dĭdi, dĭtum, 3. [*stegnuto od* venum do; *gl.* 1. venus; *sr.* mancipo] 1) *prodati, prodavati*, viginti minis illam, *Plaut.;* alqd pecunia grandi; quibus vendant, quae bello ceperint; *(Virg. Aen.* 1, 484) exanimumque auro corpus *(sc.* Hectoris) vendebat Achilles; sub hasta, alqm sub corona v.; v. recte, *skupo, drago,* male, *cjene, jeftino;* alqd pluris, minoris; quanti cujusque agri decumas; magno, permagno; *(Hor. sat.* 2, 3, 300.) omnia pluris, *u obće dobro prodati;* ex empto aut vendito, *prema kupnji ili prodaji; na pose proda(va)ti dražbom, -ličbom*, bona civium; praedam suam; ut praeconibus Latine *(latinskim jezikom)* vendendi jus esset; *takodjer u zakup dati onomu, koji najviše nudi*, decumas; praedia; *prenes. prodati-, izdati za mito*, * auro patriam dominumque; cum te trecentis talentis regi Cotto vendidisses. 2) *tp. hvaliti, razglašivati, preporučivati*, Ligarianam praeclare vendidisti; * versus totum ducit venditque poëma; * te peregrinis muneribus. — *U pass. class. samo partic. perf.* venditus *i partic. fut. pass.* vendendus; *inače kao pass. za* vendo *rabi* veneo.

† **Vĕnĕdi** *(u Tac. Germ.* 46, 1. Veneti), ōrum, *m. pleme u sjevernoj Germaniji, Vendi.*

vĕnēfĭca *gl.* veneficus 2) *b).*

vĕnēfĭcium, ii, *n.* [venenum-facio] 1) *trovanje, i otrovno piće.* 2) *priprava čarobnoga pića, čarobija, vračbina, občinjavanje, obajanje.*

vĕnēfĭcus, *adj.* [venenum-facio] *upr. koji pripravlja otrov,* 1) *adj.* * *čaroban*, verba. 2) *subst. a)* **-cus**, i, *m. otrovnik, čarobnik, vrač; (Plaut.) kao psovka;* † *adj.* percussor v. *b)* **-a**, ae, *f.* * *otrovnica, čarobnica, vještica, vračara; kao psovka, Com. Cic.*

Venelli *(ne* Unelli), ōrum, *m. narod u Armorici (Normandiji) uz Canal La Manche.*

† **vĕnēnārius**, ii, *m.* [venenum] *otrovnik.*

vĕnēnātus, *adj.* [*partic. od* veneno] 1) *otrovan (-ana, -o, i -vna, -o)*, telum, caro; vipera; * dentes; *tp.* * jocus v., *ozledna, uvredna; (Anton. u Cic.)* munera, *štetni, pogibeljni.* 2) * *čaroban, očaran*, virga v., *čarobna šiba.*

vĕnēnĭfer, fĕra, fĕrum, *adj.* [venenum-fero] *otrovan(vna, -o), jedn. Ov. met.* 3, 85.

vĕnēno, 1. [venenum] *trovati, otrovati*, carnem; *u pril.*, * non istic mea commoda quisquam odio obscuro morsuque venenat.

vĕnēnum, i, *n. svaka tvar, osb. tekuća, koja na tielo jako djeluje te njegovu naravnu kakvoću mienja* [φάρμακον], *napitak, sôk (o kom se misli, da je više umjetan i sladak; sr.* virus), qui venenum malum fecit, *iz stara zakona u Cic. p. Clu.* 54, 148.; avaritia quasi venenis malis imbuta. *Na pose a) otrovno piće, otrov*, venenum praebere, dare, parare, sumere, obducere; v. infundere; * herbae nigri cum lacte veneni, *otrovan mliečan sok;* * Iolcos atque Iberia venenorum ferax; *u pril., otrov, propast, zlo, bieda*, odium, quod est v. amicitiae; id unum v., eam labem civitatibus opulentis repertam, ut etc.; discordia ordinum est v. hujus urbis; tribuni plebem agitare suo v. *(svojim pogubnim otrovom)*, agraria lege; * Rupili pus atque v., *otrovni govori; sr.* pus; * lingua (invidiae) est suffusa veneno; *i* * *o nevaljalih pjesmah;* * vitae v., *ogorčavanje, patnja, muka. b) čarolija, čarobno piće, čarobne trave*, quasi veneno perficere, ut; * dira Medeae; * Thessala, * Colcha, * Colchica; * isto veneno tentare alqm, *t. j. ljubavlju. c)* * *maslo, osb. grimiz, skrlet*, Assyrium; Tarentinum.

vēneo (vaen.), nii, nĭtum, 4. [*od* venum eo, *ići na prodaju*] *biti na prodaju, prodavati se*, venibis tu hodie virgo, *Plaut.;* captivique et a consule et a praetore sub corona venierunt; *(Hor.)* auro rara avis; *(Phaedr.)* multo majoris; *na pose kao t. t. najboljemu nudiocu dati se (dan biti) u zakup*, quanti, quam magno.

vĕnĕrābĭlis, *adj.* [veneror] *častan, vrlo štovan*, v. vir miraculo literarum; venerabilior divinitate; *(Tac.)* visuque et auditu juxta v.; * donum; * lignum; † partes eloquentiae; † conspectus; † vere sacro et venerabiliore; † mater; *(Hor.)* venerabilior Lare dives, *koji ima prednost pred L.*

vĕnĕrābundus, *adj.* [veneror] *presmjeran, Liv. Curt. Suet.*

vĕnĕrandus *gl.* veneror 2).

vĕnĕrātio, ōnis, *f.* [veneror] *štovanje, poštovanje, počitanje*, habet venerationem justam, quidquid excellit; † omnibus barbaris in corporum majestate v. est; † solis ac lunae; † praeter ingenitam illi genti erga reges suos venerationem; *prenes., dostojanstvo, poštovanost predmeta, koji zahtieva štovanje*, a veneratione Augusti orsus, *Tac.;* amici Alexandri ejus virtutis ac venerationis erant, *Just.*

vĕnĕrātor, ōris, *m.* [veneror] *(riedko) štovatelj*, domus vestrae, *Ovid. ex Pont.* 2, 2, 1.

Vĕnĕreus (-ius), *adj. gl.* 2. Venus.

vĕnĕror, *dep.* 1. *(Plaut.)* **-ro**, 1. 1) *pokazivati religiosnu bojazan, -počitanje, častiti, štovati, počitavati, poštivati (sr.* colo), *klanjati se*, deos sancte; alqm ut

deum; lapidem pro deo; † memoriam alcjs; * Augustum; * Larem farre pio; * templa dei; * scripta virorum veterum; * carmina te venerantia; *na pose po persijskom običaju padajuć na koljena pred kraljem klanjati (se)*, regem, *Nep. Curt. 2) ponizno-, neprestano moliti, -prositi, (Plaut.)* alqm; *(Caec. u Cic. ep.)* deos multa; *(Hor.)* deos quinque bubus, nihil horum; * *partic. perf. u pass. smislu, štovan, poštovan, čašćen*, venerata (Sibylla); venerata Ceres, *[štovana kupami (čašami), koje su se njoj u čast izlile]* ita culmo surgeret alto; *kao adj.* **venerandus,** *štovanja dostojan, častan*, ut pater carus et v. esset, *Curt.;* puer, Pales, *Virg.;* * amicus, *Hor.*

Vĕnĕti, ōrum, *m. 1)* [Ἐνετοί i Ἑνετοί, Heneti] *prvobitno thračko pleme, koje se je pod Antenorom preselilo na sjevero-zapadnu obalu jadranskoga mora te naselilo u današnjoj Mletačkoj. Odt. 1)* * **Vĕnĕtus,** *adj. venetski; o masti (boji) od mora na morskom žalu, morske boje, sinji, modrašan,* * † factio, *modro odjevena stranka natjecatelja (utrkivalaca na kolih) u cirku. 2)* **Vĕnĕtia,** ae, *f.* [Ἐνετική] *zemlja Venetâ, Venetska. II) pleme u* Gallia Lugdun., *u okolici današnjega grada Vannes-a. Odt. 1)* **Vĕnĕtia,** ae, *f. zemlja venetska. 2)* **Vĕnĕtĭcus,** *adj. venetski,* bellum, *Rimljanâ s Veneti. III) (Tac.)* = Venedi, *što gl.*

vĕnia, ae, *f.* [venio] *upr. susretanje, po tom 1) prijatnost, ljubav, milost, blagost, voljnost, praštanje, oprost, milostivna dozvola,* ab Jove Opt. Max. ceterisque dis pacem ac veniam peto precorque ab iis, ut etc.; veniam dare alcui, excusationis; cum data esset v. ejus diei, *kad se je ovaj dan popustio, kad se ovaj dan dao ili dozvolio;* petere veniam *(dozvolu za)* legatis mittendis; datur haec venia antiquitati, ut; † veniam dicendi ante alios exposcere; * veniam orare *(da se dobrostivo primi);* * hanc extremam v. *(ljubav, uslugu)* oro; * precari v.; * v. dare votis, *dozvoliti, izpuniti;* * prosequi alqm veniâ, *uslišati komu molbu; na pose* bonâ veniâ, bona cum venia, *i b. v.* alcjs, *s milostivnim dopuštenjem, s dozvolom;* † v. sit dicto, *dozvolite da kažem, da oprostite, s dopuštenjem govoreć! Na pose (Hor. ep.* 1, 5, 10.) *dokolica, bezposlica, lazno,* festus dat v. somnumque dies. *2) blagost, oprost za počinjenu nepravdu (kad viši, moćniji milost daje za pravdu; sr.* ignosco), *oproštenje, odpuštenje, pomilovanje,* alcui v. et impunitatem dare; Caesar petentibus Aeduis *(abl. abs.)* dat v. *(Caes. b. G.* 6, 4, 3.); v. dare errori; impetrare v. errati; petere v. ignoscendi; pacem veniamque impetrare a victoribus; * veniamque tuis dictis supplice voce roga; † alii quoque comici, si cum venia *(ako se gledajuć kroz prste)* leguntur; * cum venia facito, quisquis es, ista legas; † alqm veniâ donare in praeteritum; † ut semel recepisse veniam habuerit, ita etc.; *(Hor.)* peccatis v. poscentem reddere rursus, hanc v. petimusque damusque vicissim.

Vĕnīlia, ae, *f. 1) jedna nympha, mati Turnova* (Turnus), *Virg. 2) supruga Janova, Ov.*

vĕnio, vēni, ventum, 4. *1) doći-, dolaziti kamo, prispjeti,* ad alqm; Athenis Romam; in Tusculanum; Uticam, Pisas; navibus; * tumulum; * fines Ausonios; * Italiam; ex Menapiis in Treviros; istinc; eo; in conspectum, in conspectum agminis nostri, adversariorum, † in conspectum cujusquam Romani; *(Phaedr.)* v. in conspectu; in, ad colloquium; *(Nep.)* de ea re — quo loco vellet in colloquium veniret; *(Plaut.)* ad cenam ad alqm; *(Cic. legg.* 1, 22.) v. in vitam, *roditi se;* (alcui) auxilio, subsidio; exitio alcjs, *jedn. Curt.* 4, 5.; * rebusque veni non asper *(ne preziri)* egenis; oppidum est primum Thessaliae venientibus ab Epiro, *dolazeć od Epira, ako se dolazi itd. (Caes. b. c.* 3, 80, 1.); * pelagine venis erroribus actus an monitu divûm; * quibus Hector ab oris exspectate venis; * sub ora viri coelo *(o golubovih);* * *s inf., takodjer Liv.;* * v. moriturus; *sa supin.,* postulatum, oratum, pabulatum; repetitum in Macedoniam *sc.* Macedoniam; Curionem venisse ad me salutatum; *(Nep.)* tyrannos adjutum in Siciliam; * quaesitum oracula; *(Liv.)* ad pabulandum; * *s dat.,* umbra v. loco, *na itd.;* * machina inspectura domos venturaque desuper urbi (= in urbem); *impers.* venitur, ventum est, ventum erat, Lilybaeum venitur; in silvam venitur, *svekoliko družtvo ide u šumu;* ubi eo ventum est; veniri ad se; dum ad flumen veniatur; *kadšto takodjer vratiti se, povratiti se,* Romam; * cum venies; * si visurus cum vivo et venturus in unum, *opet se s njim sastati* (εἰς ἓν ἔρχεσθαι); * ad sidera rursus aetheria et superas coeli venisse sub auras; *ići, otići,* cum venisset, post non rediit, *Plaut.;* ad mercatum venio, *Ter.;* Milo cum in senatu fuisset eo die — domum venit, *Cic. p. Mil.* 10, 28.; *o neživu,* frumentum Tiberi v.; v. in mentem *gl.* mens; dum tibi literae meae veniant, *dodje u ruke;* v. mihi epistola; * mea ad te quod epistola nulla veniret; * verus mihi nuntius venerat; * tardior paulo graviorque veniret ad aures (iambus); *(Plaut.)* vox mihi ad aures venit; quae sub aspectum veniunt, *Cic de or.* 2, 87, 358.; quod *ili* quidquid in buccam venit; necessitas prior venit, negligentia deum venerat, *Liv.;* * mors v.; * cita mors v.; * hanc primum ad littora classem conspexi venientem; * v. media vi pontus; * perque uterum perque ilia v. arundo; * hasta v. aversi in tergum Sulmonis; * sagitta per caput Remuli; * sagitta v. adversique infigitur arbore mali; * quos inter medius v. furor; * libertas longo post tempore; * auxilium; * tum variae venere artes; * pulchro veniens in corpore virtus, *koja se ukazuje u liepu tielu = nalazi se; na pose a) doći kao neprijatelj, primicati se,* ad alqm; ad se oppugnandum venisse; magna omnes Galliae civitates manu ad castra oppugnatum *(sc.* castra) venerunt, *Caes. b. G.* 5, 26, 2. *(sr. gore spomenute primjere* repetitum in Macedoniam v.; Curionem v. ad me salutatum); * magno ad moenia bello; * strictam aciem venientibus offert; *takodjer podignuti se na koga neprijateljski; pred sudom,* contra rem suam nescio quando venisse questus est. An ego non venirem contra alienum pro familiari et necessario? quem contra veneris, qui contra hunc venis; contra summam amici existimationem, contra injuriam; *(Hor.)* v. ad pugnam, *spremiti se na boj. b) o vremenu, doći, dolaziti, primicati se, približavati se, nadoći, sbiti se, i o budućnosti,* ubi ea dies, quam constituerat, venit; venisse tempus victoriae; † venit dies quo etc.;

* cum tristes misero venere Calendae; cura venientis anni, *za buduću godinu;* * veniens aetas, *potomstvo;* * ventura bella, *budući;* * aevum; * hiems; * nepotes. *c) u položaj-, stanje i slič. doći, dospjeti, pasti,* per alqm in collegium; in sacerdotium, *postati svećenikom;* in hanc calamitatem, in hanc necessitatem, in periculum; in discrimen extremum; † in ultimum periculum; res publica in maxima pericula, salus in discrimen; v. in fidem, in alcjs fidem ac potestatem, in deditionem; in manus alcjs; v. in suspitionem, alcui in suspitionem venit *gl.* suspitio; venit alcui in opinionem, *njetko pomisli, -pomišlja, s acc. c. inf.; (Cael. u Cic. ep.)* v. in eam opinionem; nonnullam in spem veneram, *nješto sam imao (dobio) nade;* v. in eam spem *(početi se nadati) s acc. c. inf.,* magnam in spem fore uti etc.; in spem potiundorum castrorum, in spem auxilii; summam in spem per Helvetios regni obtinendi; in spem veniebant ejus affirmatione de reliquis adjungendis civitatibus *(gdje treba* de r. *adj. spojiti sa* in spem v., *Caes. b. G.* 7, 30, 3.); v. in invidiam, ex invidia in gratiam nobilitatis, v. in odium, in turpitudinem, in familiaritatem; in societatem laudum tuarum; mulieres in certamen judiciumque v., quam plurimum ille dilexerit, *prepiru se i prepuštaju odluci sudčevoj itd.;* v. in angustum; v. in dubium, *dvojbenim postajati;* † in confessum res v.; v. alicui in amicitiam, in contemptionem; v. in summam sollicitudinem; v. in consuetudinem; venit in consuetudinem proverbii, *postalo je poslovicom, (Liv.* 40, 45.) in proverbium; milites, qui jam in consuetudinem Alexandrinae vitae ac licentiae venerant, *već bili obikli (čemu) itd.;* v. in sermonem Lepidi, *na jezik L., ali* veni in eum sermonem, ut dicerem, *došao sam do toga, da itd.; (sr.* sermo); v. summum in cruciatum, *ići u oči itd.;* populo res in religionem v., *radja sumnju;* in aestimationem urbs agerque v.; *(Ter.)* in crimen v.; in oratorum numerum v. non posse; † in ordinem a grammaticis datum non venit *(gl.* ordo); res ad certamen v., *došlo je do b.;* † res ad majorem contentionem; † eo ventum est; in eum locum ventum est, ut, *do toga (dotle) da,* † ventum est ad famem; † eo rerum ventum erat, † hac malorum ventum est; * eo rem venturam, ut; † huc arrogantiae venerat, ut; venit in disquisitionem, vitione creatus esset, non quid ego fecerim, *jest stvar iztraživanja;* v. jam in contentionem, utrum sit probabilius; v. ad senectutem, *starjeti, matorjeti;* v. ad condiciones alcjs, *privoliti, pristati na što;* oratorum laus ita, ducta ab humili, venit ad summum, ut jam senescat brevique tempore ad nihilum ventura videatur; * v. in vacuum *gl.* vacuus; * v. in ora Romana; * ad summum fortunae; * ad verum; * venit in votum Attalicis ex urbibus una, *želi se. d) u govoru, domisliti se-, doviti se čemu, doći-, prieći-, prelaziti na što,* istuc *(na onu stvar)* veniam, *Ter.;* ad recentiores literas; ut jam a fabulis ad facta veniamus; venio nunc ad illud nomen aureum Chrysogoni, sub quo nomine etc., *Cic. p. Rosc. Am.* 43, 124.; v. nunc eo, ad hunc locum; ad Arcesilam Carneademque veniamus. *2) nicati, izlaziti, poticati, poteći, lozu vući, roda biti, postajati,* * insperata pluma *(pahuljice na licu);* * veniens sol, *izlazeće s.;* * lacrimae; * uvae; * aliae (arbores) ipsae sponte suâ veniunt; * qui se Bebryciâ veniens de gente ferebat; majus commodum ex otio meo quam ex aliorum negotiis rei publicae venturum, *Sall.;* * anni venientes, *rastuće, napredujuće, [za opis dobe najveće muževne snage (opp.* recedentes), *što se razlikuje od 1) b)]. 3) dogoditi se, sbiti se, sbivati se, pripetiti se,* haec ubi veniunt; usu venire, usus venit *gl.* usus *1) 2);* si quid in Samnio adversi venisset. *4) pripasti komu, zapasti koga; o zlu, stići-, snaći-, zadesiti koga, naspije komu što, dogoditi se,* hereditates mihi negasti venire; cui praetori provincia venisset; ultro illi et gloriam et regnum venturum; * habilis membris v. vigor; * tabida membris — miserandaque v. arboribusque satisque lues et letifer annus; * sic honor et nomen divinis vatibus atque carminibus v.; * Trojanis cum multo gloria sanguine; ad quem autem dolor veniat, ad eundem etiam interitum v.; quae sibi duobus proeliis venerant; * scis mihi multa v. mala; quia profundenda voce omne corpus intenditur venitque plaga vehementior; * quae tanta animis ignavia v.; * nec tibi regnandi veniat tam dira cupido; * ecquid ad te post paulo ventura pericula sentis?

vēnor, *dep.* 1. *1) intrans. loviti, lov loviti, u lov ići,* venatum proficisci, exire; canum alacritas in venando; qui venari solent; *(Curt.)* nobiles ad venandum canes in ea regione sunt; † v. pedes *(pješke);* † in nemus ire parant venatum; *subst.* venantes, *m. lovci, Virg. Curt. Phaedr. 2) trans. loviti, u lov ići na ..,* * leporem; * aprum; *tp. loviti-, goniti koga, htjeti komu mrežu zamaći oko vrata, težiti za čim, primamiti, privabiti,* * viduas pomis; * viros oculis; * suffragia ventosae plebis.

venter, tris, *m.* [ἔντερον] *upr. utroba, trbuh, (s osobitim obzirom na želudac; sr.* alvus, uterus, abdomen), fabâ v. inflatur; *(Sall.)* ventri oboedire, *(Plaut.)* operam dare, *(Hor.)* duci ventre, *ugadjati trbuhu, služiti piti ili tielu; (Sall.)* dediti ventri et turpissimae parti corporis; *(Hor.)* quidquid quaesierat, ventri donabat avaro; *(Sall.)* ventre *(razkošjem)* bona lacerare; * ventris rabies, *glad; (materina) utroba, materica,* ventrem ferre *gl.* fero *I) a); tp. a)* * *sve trbušasto, šupljina drugih stvari,* cresceret in ventrem cucumis; *(Plaut.)* si paries v. faceret. *b)* * *plod utrobe, nerodjeno čedo,* tuus v. Pactumejus; maturus.

Ventĭdius, *ime plemena* (gens) *rimskoga;* Publius V. Bassus, *iza Caesarove smrti pristaša Antonijev. Odt.* **-diānus,** *adj. Ventidijev.*

ventĭlātor, ōris, *m.* [ventilo] *upr. (kasno) vijač (žita), odt. sljepar, čarobijaš, jedn. Quint.* 10, 7, 11.

ventĭlo, 1. [ventulus] *1) vjetriti, vijati, mahati čim, razmahivati,* * facem; * aura v. comas *(lišće); na pose* † *hladak komu činiti; tp. uzpiriti, razmahati, potaknuti,* cujus linguâ quasi flabello seditionis, illa tum est gentium contio ventilata, *jedn. Cic. p. Flacc.* 23, 55.

ventio, ōnis, *f.* [venio] *dolazak,* quid tibi huc ventio est? *čemu tvoj dolazak ovamo? jedn. Plaut. Truc.* 2, 7, 61.

*

Ventipo, ōnis, *m. grad u* Hisp. Baetica, *jedn. pisac b. Hisp.* 27.

ventito, 1. [*frequent. od* venio] dolaziti, dohoditi, ad alqm; in castra.

ventōsus, *adj.* [ventus] *1)* pun vjetra, vjetrovit, vjetren, * folles; * alae, *kr. vjetra;* * mare, *burno;* * aequora; * murmur; *(Tac.)* Germania ventosior; *(Liv.)* ventosissima regio. *2)* * brz-, hitar-, lak kao vjetar, equi. *3) tp. a)* vjetrenjast, tašt, lingua; gloria *(slavičnost). b)* nestalan, nesamostalan, prevrtljiv, vjetrenjast, zračan, ingenium; imperium; * Romae Tibur amem ventosus, Tibure Romam; * plebs; * quem tulit ad scaenam ventoso Gloria curru *(prenoseć epitheton* Gloriae *na kola); (Brut. u Cic. ep.)* homo ventosissimus.

ventrĭcŭlus, i, *m.* [*dem. od* venter] v. cordis, klietka od srdca.

ventriōsus, *adj.* [venter] *(Plaut.)* trbušat, kuljav, homo, trbonja, debeljko, buro.

ventŭlus, i, *m. (Com.) dem. od* ventus, vjetrić, vjetar.

ventus, i, *m. 1)* vjetar, v. secundus, adversus, idoneus; v. Corus, aquilo, boreas; septemtriones v.; quo v. fert; vento se dare; *kao prilika brzine,* ventos aequare; *posl. (Cat.)* in vento et aqua scribere, *uzalud se truditi, -mučiti; (Ov.)* dare verba ventis, *ne držati rieči; (Virg.)* ferre videre sua gaudia ventos, *vidjeti, gdje se razbija njegovo veselje; (Hor.)* tristitiam et metus tradam protervis in mare Creticum portare ventis = *zakopati što u zaborav;* ventis remis, remis ventisque *gl.* remus; * *personif.; takodjer* * zrak, in ventos vita recessit; ventosque lacessit ictibus. *2) tp. a) za oznaku dobre ili zle* kobi, *povoljnih ili nepovoljnih* okolnosti, alios vidi v. = *prieteću nesreću;* v. ejus secundi sunt, *sreća ga prati, -mu prija; (Hor.)* hoc paces habuere bonae ventique secundi; quicunque v. *(okolnosti)* erunt; v. aliquo in optimum quemque excitato, *pobudiv buru; (Cael. u Cic. ep.)* o štetnu razgovoru, -govorenju. *b)* pomagala, *da se postigne koja svrha, na pose* čast *(služba državna),* naklonost, pohvala, priznanje, *na koliko su to sredstva u tu svrhu,* ventorum moderator; v. popularem *(prijazan naroda)* esse quaesitum; *takodjer* dražilo, poticalo, omnes rumorum et contionum v. colligere.

vēnŭcŭla [*možda od* 1. venus], ae, *f.* vrst grozdja, *koje se je (za prodaju) osobito spremalo, Hor.*

vēnum-do, vēnun-do, etc. *1)* prodati, prodavati [*osb. ratne sužnje (zarobljenike) u robove; sr.* vendo], cum in venumdando *(drugi:* vendendo) rem eam scisset et non pronuntiasset etc., *Cic. off.* 3, 16, 66.; alii omnes venumdati; *(Tac. ann.* 11, 22.) donec sententia Dolabellae velut venundaretur.

1. vēnus (vaen.), *m. ili* **vēnum**, *n.* prodaja, *samo u dat. i acc. sing. i to adverbialno* = na prodaju, *najobičnije u savezu* venum dare, prodati (*sr.* venumdo), *i* venum ire, prodavati se (*sr.* veneo); *i (Tac.)* veno dare alqd alcui, *prodati komu što, predati za novac,* veno exercere alqd, trgovati nječim, posita veno, na prodaju izložen.

2. Vĕnus, ĕris, *f. Venera, 1) božica ljubavi, ljepote i dražesti, supruga Vulcanova,* * Veneris munera, *liep stas* (δῶρα Ἀφροδίτης *u Hom.*). *2) tp. a)* ljubavna slast, -naslada, putena ljubav, -smiešanje, sine Baccho friget Venus, *Ter.;* * frigidus in Venerem; * incertam V. rapientes, *uživajuć;* i * rapere Venerem, *skotnom postati;* * sera juvenum V.; † acrior ad Venerem feminae cupido quam regis; † Veneris intra naturale desiderium usus; * ljubljeni predmet, ljubovnica, draga, mea V.; melior V. petit alqm, *ljubav naprama djevojci boljega roda;* perjuria Veneris, *zaljubljenih. b)* ljubka dražest, -ljepota, milota, dragost, * quo fugit v.? * suadela venusque; omnes veneres atque venustates, *Plaut.; u djelih umjetnosti,* * fabula nullius veneris; * Isocrates omnes dicendi veneres sectatus est. *c)* najsretniji hitac *pri kockanju* (*opp.* canis; *gl.* talus). *d)* zviezda Venera. *Odt.* **Vĕnĕreus (-ius)**, *adj. a)* Venerin, Venerei servi *i samo* Venerei, Hieroduli *eryčke* (Eryx) *Venere na Siciliji; podrugljivo,* Verres v. = *bludan. b)* V. jactus *i samo* Venereus = 2. Venus *2) c); takodjer* hoc est Venereum, *sretan hitac, Plaut. c)* puten, bludan, nečist, res *(suležanje);* voluptates; complexus; amor.

Vĕnŭsia, ae, *f. grad u Apuliji, rodno mjesto Horatijevo. Odt.* **-sīnus**, *adj. venusijski; subst.* **Venusīni**, ōrum, *m. Venusijani.*

vĕnustas, ātis, *f.* [Venus] ljepota *(s obzirom na subjekt, kojega se prima; sr.* pulchritudo, formositas), *mamljiva-,* dražestna ljepota, dragost, milota, *osb.* ženska *(sr.* dignitas), v. et pulchritudo corporis; muliebris; signa eximiā venustate; *dvojbeno u Curt.* 5, 1, 24. ipsius urbis pulchritudo ac venustas *(drugi čitaju:* vetustas); *na pose a) o govoru i ponašanju,* milina, finoća, fina šala, pristojnost, liepo vladanje, ljubaznost, hominum; dicendi vis summa venustate conjuncta; immutatione literae quasi quaesitae venustates; affluens omni venustate. *b) (Com.)* veselje, zabava, radost, dies plenus venustatis; quis fortunatior venustatisque plenior?

† vĕnuste, *adv.* milo, fino, čedno, pristojno.

vĕnustŭlus, *adj.* [*dem. od* venustus] ljubak, ljepušan, oratio, *jedn. Plaut. Asin.* 1, 3, 70.

vĕnustus, *adj. s comp. i sup.* [venus] ljubak, dražestan, mio, miljahan, prijatan, liep, ljepušan, specie venusta, Venus venustissima, *Plaut.;* vultus, *Ter.;* motus corporis; * soror; † forma venustissima; sphaera venustior; * hortuli; *i u duševnom smislu,* sententiis non tam gravibus et severis quam concinnis et venustis; sermo urbanus et v.; † comoedia; Graecus valde v.; † dolor venustos facit; * quantum est hominum venustiorum.

vē-pallĭdus, *adj.* jako blied, preblied, blied kao krpa, *jedn. Hor. sat.* 1, 2, 129.

vĕprĕcŭla, ae, *f.* [*dem. od* vepres] malen trnjāk.

vĕprēs, is, *m. (obično u pl.)* trnjāk *(gen.* trnjaka), trnje.

vēr, vēris, *n.* [ἔαρ ἦρ; *sr.* jaro žito] proljeće, pramaljeće, vere primo, *početkom proljeća, Liv.,* primo vere, *Hor.;* * vere novo, *mladoga (na početku) proljeća;* * v. aetatis = *mladost. Navlast.* v. sacrum, *žrtva prvenaca budućega proljeća, što se je doprinosila bogovom u opasnih vremenih,* v. sacrum vovere, facere, *Liv.* 22, 9, 10.

Verăgri, ōrum, *m. planinsko pleme u Galliji Narbonskoj, u današnjoj Valiskoj (Walliserland).*

vērax, ācis, *adj. s comp.* [verus] istinu govoreći, prijatelj istine, istinit, Herodotum cur veraciorem ducam Ennio? * Liber *(po staroj* οἶνος καὶ ἀλήθεια, *što triezan misli, pijan govori);* * Parcae veraces cecinisse *(istinite u proricanju onoga),* quod semel dictum est; * saga; oraculum; v. suos esse sensus dicit; visa quietis, *istinite.*

verbēnae, ārum, *f. (riedko sing,* verbena, *Virg. Aen.* 12, 120.), svete trave ili grančice lovora, -uljike, -mrče (myrtus), -čempresa *itd., koje se trgahu na posvećenu mjestu, rabile su pak religiosnim svrham, osobito Fetialom u službi, i svećenikom molećim zaštitu, a osim toga kadili su njimi i kitili žrtvenike.*

verbēnātus, *adj.* [verbena] svetimi grančicami nakićen, *jedn. Suet. Cal.* 27.

verber, ĕris, *n.* (* *u sing. samo gen. i abl.*) *1) abstr.* * udarac, guraj, hitac *u obće,* virgae; verbera caudae; verbera subire, dare v. ponto *(o plivajućem) udarati more rukama;* trementes verbere ripae *(o udaranju valovlja,* πληγαὶ πόντιαι); remorum in verbere perstant; verbera lapidum. *Na pose (samo pl.)* udarci bičem, bičevanje, šibanje, *kao kazna,* castigare alqm verberibus; *(Hor.)* verbera subire; *tp.* contumeliarum v. subire; * paternae v. linguae, *psovke. 2) concr.* batina, kija, bič, kandžija, * *sing.,* v. tortum; ictus verberis; *pl.,* jubet verbera afferri, *Liv.;* alqm verberibus caedere, *batinati, Com.;* verbera setosa; * *remen u praće i slič.*

verbĕrābĭlis, *adj. u sup.* [verbero] vriedan da se izšiba, vriedan batinā, *jedn. Plaut. Aul.* 4, 4, 6.

verbĕrātio, ōnis, *f.* [verbero] *tp.* bičevanje, pedepsanje, kazan, mirificam verberationem *(zadovoljštinu, odštetu)* cessationis mihi dedisti, *jedn. Q. Cic. u Cic. fam.* 16, 27.

verbĕreus, *adj.* [verber] vriedan batinā, obješenjak, *Plaut.*

1. verbĕro, ōnis, *m.* [verber] *(Com. i jedn. Cic.* 14, 6, 1.) vriedan batinā, *kao psovka,* mamlaz, obješenjak.

2. verbĕro, 1. [verber] *1)* biti, tući, lupati, gurati, bacati, pogoditi, odskočiti o što; tući, voštiti, bičevati, šibati, lemati, linjati, *na pose za kazan (sr.* pulso), Mutinam tormentis, *udarati na itd.;* † os, † os manibus; * aethera alis; *(Eutr.)* oculos Galli alis atque unguibus; * urbem ungulā, *o konjaniku, zemlju grada udarati, kasati gradom;* * latus, *b. broda, o vjetru;* * Charibdis sidera v. undā; * vineae grandine verberatae, *potučeni;* * calcibus auras; * ictibus auras; * centena arbore fluctus, *sa sto vesala;* * humum *(o kiši);* * fundā amnem, *ribarskom mrežom (vlakom);* † equos habenis; † compages operis fluctibus verberatae; † fluctus v. tabernaculum; v. alqm; gravius est verberari quam necari; alqm pulsare verberareque; alqm pulsare et v.; alcjs oculos virgis; * alqm ense. *2) u pril.,* šibati, kazniti, pedepsati, mučiti, ukrotiti, pokoriti, alqm verbis, *Plaut.;* os alcjs convicio, hac exercitatione communi orator istos; te cognitionis duntaxat tacito convicio; *(Tac.)* quibus sermonibus satis constat Domitiani quoque aures verberatas; *(Plaut.)* ne me surdum verbera.

verbĭ-vĕlĭtātio, ōnis, *f.* rječkanje, prepiranje, *jedn. Plaut. As.* 2, 2, 41.

verbōse, *adv. s comp.* [verbosus] s puno rieči, rječito, obširno, obsežno.

verbōsus, *adj. s comp. i † sup.* [verbum] pun rieči, rječit, obširan, obsežan, quod verbosis dicitur, *Cat.;* simulatio; epistola verbosior; * forum.

verbum, i, *(gen. pl.* verbûm, *Plaut.), n. [srodno sa* εἴρω, ῥῆμα] *1)* rieč *(kao dio govora i s obzirom na značenje; sr.* nomen, vocabulum, vox), izraz, *pl.* rieči, izrazi, v. durum, abjectum, inquinatum, gravius; v. ipsum voluptatis, *rieč „naslada“;* videtis hoc uno verbo unde significari res duas, et ex quo et a quo loco; in verbis ac nominibus erat diligens; *(Suet.)* verba mutare; verba facere, *govoriti govor, besjediti besjedu,* apud alqm, de alqo, de alqa re, pro alqo, nunquam in publico, *(Sall.)* cum alqo, *govor komu govoriti;* multis verbis *(govore)* ultro citroque habitis; si is postem aedium tenuisset et pauca verba fecisset, *njekoliko je rieči (posvetnih) izustio;* * dixit novissima verba; verbum unum faxis *(reci), Ter.;* cum ille v. omnino facere nullum potuerit, neque Antonium verbum facere patiar, *Cic.;* de qua ne verbum quidem fecit, antequam verbum facerem, abiit, *Cic.;* verbum respondere, ubi tute verbum non respondeas, *Ter.;* * ille (dies) nefastus erit, per quem tria v. *(naime praetorove,* do, dico, addico, *podjeljujem prāvo tužbe, sudim, dosudjujem)* silentur; † intra verba peccare; * in verbo, *usred govora; posl.,* verba fiunt mortuo *(Ter.), to su zaludnje rieči. 2) na pose; a)* rieč = izreka, mnienje, sud, očitovanje, izjava, mudra rieč, illud mihi v. non placet, *Plaut.,* quod v. audio! *Ter.;* quod verbum in pectus Jugurthae altius descendit, *Sall.;* vetus v. hoc quidem est, communia esse amicorum inter se omnia, *Ter. b)* rieč = prazna-, pusta rieč, *[sr.* nomen *2) c)],* verba istaec sunt, *Ter.;* existimatio, decus, infamia verba sunt atque ineptiae; hoc verbo atque simulatione; verbo sunt liberi omnes; *(Hor.)* virtutem verba putas; alcui verba dare *gl.* do *1). c)* mystične rieči, tajne rieči, bāsme, bajanje [ἐπῳδαί, incantationes; *sr.* vox *1)],* sunt verba et voces *(rieči i glasovi, musikalni glasovi),* quibus etc., *Hor. ep.* 1, 1, 34 *sl. d) kao grammatički t. t.,* glagol, ut sententia verbis finiantur, *Cic. de or.* 3, 49, 191. *3) adverbijalni izrazi, a)* verbo, riečju, na (jednu) rieč *[sr. 1) i* unus *1)]; takodjer* ustmeno, verbo assentiri, *Sall.;* C. Furnio plura verbo quam scriptura mandata dedimus, *Planc. u Cic. fam.* 10, 8, 5.; *pl.,* mandata verbis dat, *Sall. b)* uno verbo, jednom rieči, riečju, ukratko, praetores, praetorios, tribunos pl. etc., unoque verbo rem publicam; ut uno verbo complectar, diligentia. *c)* ad verbum, rieč po rieč, od rieči do rieči, od slova do slova, doslovno, tačno, ediscere; de Graecis exprimere verbum e verbo, *(Ter.)* de verbo; reddere verbum pro verbo, *(Hor.)* verbum verbo; id esset verbum e verbo; *takodjer* totidem verbis, v. eisdem. *d)* verbi causā *ili* gratiā, *na primjer, na priliku, ako se u istinu samo pojedini slučaj narodi za primjer i to* jednom rieči *(sr.* exemplum), v. gratiā, propter voluptatem; si quis v. causā

oriente Canicula natus est. *e)* meis, tuis, suis, alcjs verbis, *u moje itd. ime, za me itd., po mojem nalogu itd. f)* quid verbis opus est? *Ter.;* quid multa v. (sc. faciam)? *Ter. g)* tribus v. te volo! *samo na tri rieči! Plaut. h)* bona verba, quaeso! *samo lagano; samo milostivo! Ter.*

Vercellae, ārum, *f. grad u Gall. cisalp. (sjev. Italiji), s. Vercelli.*

Vercingĕtŏrix, ĭgis, *m. jedan vojvoda Gallâ u ratu proti Caesaru.*

vercŭlum, i, *n.* [*dem. od* ver] *kao rieč od mila,* meum v., *moje proljeće, jedn. Plaut. Cas.* 4, 4, 15.

vēre, *adv., gl.* verus *I).*

vĕrēcunde, *adv. s comp.* [verecundus] *plaho, stidno, čedno.*

vĕrēcundia, ae, *f.* [verecundus] *plahost, bojazan, a) da se nepovriedi pristojnost, -uljudnost, -običaj, -zakoni, -sveto, ponajprije s obzirom na osobe, kojim se ne bismo rado zamjerili (sr.* pudor, modestia), *smjerna-, nježna obzirnost, nježno štovanje, smjernost, čednost, krotkost, skromnost, plahost, ustručavanje, ustručnost,* fuit sponsa apud me eâdem, qua apud parentes suos, v.; videsne, quanta fuerit apud Academicos v.? *[opp. bezobzirno i strastveno prepiranje (polemika) medju Stoici i Peripatetici];* fines verecundiae transire; *s gen. obj.,* deorum, legum, majestatis, magistratuum, rei publicae; regis; negandi; † violandi deos; v. adversus regem; mea in rogando v.; homo pudoris ac v. particeps. *b) bojazan od pokora i sramote, stid, sramežljivost,* verecundiae erat *s acc. c. inf.*

vĕrēcundor, *dep.* 1. [verecundus] *počitovati, (sa strahom) štovati; bojati se s inf.,* in publicum prodire.

vĕrēcundus, *adj. s comp. i † sup.* [vereor] *plah, bojazljiv, čedan, stidan, sramežljiv, skroman (gl.* verecundia), homo; verecundior in postulando; v. in transferendis verbis; v. erit usus oratoriae quasi supellectilis; * populus et frugi castusque verecundusque; * Bacchum verecundum sanguineis prohibete rixis, *proleptično: tako da se B. drži uviek prave mjere = tako da uživamo umjereno njegove darove;* * vita; * rubor; * color, *stidna rumen, -rumenilo.*

vĕrendus, *adj.* [vereor] * *štovanja vriedan, častan, poštovan, štovan,* patres; majestas; † *subst.* **verenda,** ōrum, *m. stidna uda, stid, sramotna.*

vĕreor, ĭtus sum, *dep.* 2. *1) ponajprije s obzirom na osobe, počitovati, poštovati od plahosti i bojazni, bojati se (sr.* timeo, metuo, revereor, veneror), utrum eum amici magis vererentur an amarent; neque solum colent inter se ac diligent, sed etiam verebuntur; metuebant eum servi, verebantur liberi, carum omnes habebant; non se hostem v.; veremur vos et si vultis, etiam timemus, sed plus et veremur et timemus deos immortales; *s gen.* hujus feminae primariae, *Ter.;* ne tui quidem testimonii veritus, *Cic. Att.* 8, 4, 1.; *o stvarih, bojati se-, sramiti se-, stiditi se čega,* nihil timent, nihil v.; summa gratia atque eloquentia, quarum alteram v., alteram timeo; conspectum patris; patriae auctoritatem; reprehensionem, alcjs asperitatem, *obzirno, oprezno postupati sa;* paupertatem; *s inf. bojati se, ne usuditi se,* vereor committere, ut etc.; quos in conspectu Galliae interficere vereretur; *(Hor.)* haberi inter insanos; *impers.* quos non est veritum in voluptate summum bonum ponere. *2) bojati se, imati česa bojati se, zabrinutim biti, razmišljati,* periculum, bella Gallica; insidias; hoc tum veritus Caesar; * majus *(gorega);* de *(glede)* qua (Carthagine) v. non ante desinam etc.; * quidem de te nil tale verebar; eo minus veritus navibus *(zabrinut za)* quod etc. *(jedn. Caes. b. G.* 5, 9, 1.); *sa* ne, *hrvatski „da" (ponajv. s indic. futuri) sa* ut *ili* ne non *hrv. „da ne" [sr. 2.* ne *II) b)]; jedn. Hor. sat.* 1, 3, 120 *sl.* ut ferula caedas etc., non v., *gdje bi čovjek ne očekivao =* ut ferula caedas etc., fieri non posse puto *(sr.* timeo); *ne riedko se ublažava tvrdnja glagolom* vereor *[sr.* video *3) b)],* v. ne sit turpe timere; *valja da, može biti da itd.;* illud v. ut tibi concedam *težko ću ono itd.;* non v. ne non scribendo te expleam; *s acc. c. inf., jedn. Ov. her.* 16, 75.; *s quaest. indir. = sa strahom izgledati, bojati se,* heri semper lenitas verebar quorsum evaderet, *Ter.;* Pomptinum quod scribis in urbem introisse, v. quid sit; *(Cael. u Cic. fam.* 8, 10, 1.) hoc quomodo acciperent homines, v.; * v. quo se Junonia vertant hospitia; *absl.,* hic vereri perdidit, *bez stida jest, izgubio stid,* vereamini, quia etc., *Plaut.*

* † **vĕrētrum,** i, *n.* [vereor] *stidno udo, stid, sram.*

* † **Vergĭliae,** ārum, *f. vlašići, Plejade.*

Vergĭlius, Vergīnius, Vergīnia *gl.* Virgilius, Virginius.

vergo, — — 3. *(srodno s* verto) *1) intrans. nagibati se, uginjati se, uleći se, spuštati se, ležati, gledati, pružati se, prostirati se, dopirati,* tectum v. in tectum inferioris porticus; terra v. ad septemtriones; ad colles flumen Sabim; quae ad hostes v.; quae (pars) ad Uticam v.; tenui fastigio v. in longitudinem passuum CCCC; in meridiem; † qua v. regio ad occidentem; * neve tibi ad solem vergant vineta cadentem; alterum (latus) v. ad Hispaniam atque occidentem solem; ex tribus partibus; omnes terrae partes in medium v.; ni — ejus auxilium ad Italiam vergere quam ad Asiam maluissemus, *da se nalazi više prama I. nego prama A.;* * in imum *(u dubljinu);* * quo vergat pondere letum, *sudbina smrti t. j. plitica sa ždriebom (sudbinom) smrti; na pose a) † o vremenu, primicati se,* quo propius nox v. ad lucem; anni vergentes in senium; *praegn., † primicati se kraju, naginjati, biti na izmaku, nagnuti se,* vergente jam die; vergente auctumno; suam aetatem v.; vergens annis femina, *stareća. b) † mišljenjem nagibati ka komu, čemu. 2) * trans. uliti, usuti,* amoma in sinus.

Vergŏbrĕtus, i, *m. (od celtskoga* guero, *čineći, i* breath, breth, *sud, dakle = sudac) ime najviše oblasti u Aeduanaca, jedn. Caes. b. G.* 1, 16;

vērĭdĭcus, *adj.* [verum-dico] *istinu govoreći, istinit, istini,* vox; interpres deum.

vērĭlŏquium, ii, *n.* [verus-loquor] *kao prievod grč.* ἐτυμολογία, *etymologija, jedn. Cic. top.* 8, 35.

vērīsĭmĭlis, *[pravilnije se piše razstavljeno; sr.* similis *a)] istini podoban, vjerojatan.*

vērīsĭmĭlĭtūdo, ĭnis, *f. vjerojatnost (pravilnije se piše razstavljeno; sr.* similitudo).

vērĭtas, ātis, *f.* [verus] *1) istinost, istina, zbilja, prava istina, život kakov jest, živa narav [o umjetnicih i umotvorinah; sr.* res *II) 1)],* causarum; dicere quam maxime ad veritatem accommodate; illa commentatio inclusa in veritatis lucem proferenda est; oratores, qui sunt v. ipsius actores, imitatores autem veritatis, histriones; imitari veritatem; in omni re vincit imitationem v.; veritatem mutum in simulacrum ex animali exemplo *(original)* transferre; res et v.; natura rerum et ipsa v.; v. aut natura; in veritate dicere *t. j. na foru, ne samo za vježbu;* homines expertes veritatis, *bez izkustva (na sudu);* ad veritatem vitae propius accedere. *2) istina, istinitost (u obće; sr.* verum *pod* verus), nihil ad veritatem loqui; *(Ter.)* obsequium amicos, v. *(kad ju čovjek govori)* odium parit; molesta *(neugodna)* v., si quidem ex ea nascitur odium, quod est venenum amicitiae, sed obsequium multo molestius *(osjetljivija u posljedicah)* etc.; maxima autem culpa in eo, qui et veritatem aspernatur et in fraudem obsequio impellitur — Cujus autem aures clausae veritati sunt, ut ab amico verum audire nequeat etc. *(Cic. Lael.* 24, 89.); per me v. patefactam contaminarem aliquo mendacio; quod omnes in se habet numeros veritatis, *unutarnju istinu;* Chrysippi (consolatio) ad veritatem *(za se, u obće,* in abstracto) firmissima est, ad tempus aegritudinis difficilis; *takodjer osjećanje, volja istine, istinost, nepristranost, iskrenost, pravost, poštenje, čistoća mišljenja,* in tuam fidem, veritatem confugit; existimatio veritasque judiciorum, judiciorum religio veritasque; v. judiciorum constitutâ; v. literarum tuarum; * *personif.,* nuda V.; = τὸ ἔτυμον, *etymon, jedn. Cic. or.* 48, 159.

vērĭverbium, ii, *n.* [verus-verbum] *govorenje istine, jedn. Plaut. Capt.* 3, 4, 36.

vermĭcŭlātus, *adj.* [vermiculus, *crvić*] *upravo (kasno) crvat, crvolik, po tom (predclass.) kockast, šaren, jedn. Lucil. u Cic. or.* 44, 149.

verna, ae, *m. u kući gospodarevoj rodjeni rob, Plaut. Cael. u Cic. ep. Hor.*

vernācŭlus, *adj.* [verna] *1) tičući se domaćih robova, robski,* multitudo, *u kući gospodara svoga rodjeni robovi, Tac. 2) domorodni, domaći, rimski,* legio, *od domaćih ljudi ustrojena;* sapor; festivitas; crimen domesticum et v., *što ga izmisli tužitelj sâm.*

vernīlis, *adj.* [verna] *(Tac.) 1) robski, puzav, podli. 2) nestašan, obiestan, drzovit.*

vernīlĭter, *adv.* [vernilis] *(riedko) poput roba robski, prosto-, oblizljivo poput roba, Hor. sat.* 2, 6, 108.

verno, 1. [ver] *za proljeća se podmladjivati, zelenjeti, cvasti i slič.,* * humus v.; * avis, *počimlje opet pjevati; prenes.,* * sanguis v., *teče mladenački.*

vernus, *adj.* [ver] *proljetni,* tempus; aequinoctium; † tepor; * venti; * flores.

1. **vēro,** ōnis, *m.* = veru, *hrba, koplje,* vero nibus plumbeis uti, *jedn. Aurel. Vict. Caes.* 17, 4.

2. **vēro,** *adv. gl.* verus *3) II).*

Veromandui *gl.* Viromandui.

Vērōna, ae, *f. grad u gornjoj Italiji. Odt.* **-nensis,** *adj. veronski, Cat. Aurel. Vict.; (Tac.) subst.* **-nenses,** ium, *m. Veronci.*

verpa, ae, *f. mužko udo, Cat.*

verpus, i, *m. obrezanik, Cat.*

1. **verres,** is, *m. prasac, krmak, nerast, (Plaut.) prezirno o čovjeku.*

2. **Verres,** is, *m.* Gajus [Cornelius], *zloglasni propraetor na Siciliji, koga odsudiše na tužbu Ciceronovu. Odt.* **Verrĭus** *i* **Verrīnus,** *adj. Verrov,* jus V. *gl.* jus; lex Verria; **Verrĭa,** ōrum, *n.* [Βερρεῖα] *svetčanost u slavu Verru, što si ju sâm odredio.*

1. **verrīnus,** *adj.* [1. verres] *od krmka, nerastov.*

2. **Verrīnus** *gl.* 2. Verres.

verro, verri, versum, 3. *1) * vući, povlačiti, po-, natezati,* versâ pulvis inscribitur hastâ; canitiem suam concreto in sanguine; caesariem pér aequora; venti v. *(raznesli bi)* maria ac terras coelumque profundum per auras, v. ex imo arenas, *uzvitlati;* pisces ex aequore. *2) vući po čem, spuštati do zemlje, dodjenuti se-, taknuti se čega, micati, gibati, uz-, prerovati,* crinibus templa; crinibus passis aras *(dodjenuti se), Liv.;* * verrit humum pallâ; * pulvereamque trahens per summa cacumina pallam verrit humum; * aequora caudis; * (aquilo) arva fugâ, aequora verrens; * remis vada livida; * abiegnis aequora palmis. *3) metlom ili sličnim mesti, od-, sgrnuti, sgrtati, smesti, izmesti, pometati, (Plaut.)* domi quicquid habet, verritur ἔξω; *(Plaut.)* v. aedes, † vias; * maria ac terras per auras, *razmesti;* qui tergunt, qui verrunt; * imâ vestigia caudâ, *o kravi, repom koji se po tlu vuče zamesti tragove stopâ; na pose na guvnu,* * quicquid verritur Libycis horreis, *namete se, sgrne se.*

verrūca, ae, *f. (kasno) bradavica, po tom tp. neznatna pogrješka, -mana, (opp.* tuber), *Hor.*

verrūcōsus, *adj.* [verruca] *bradavičav, kao pridjev Q. Tabija Max. Cunctatora.*

verrunco, 1. [verto] *(ostarjelo, samo u molitvah) obratiti se,* bene v., *dobro se svršiti.*

versābĭlis, *adj.* [verso] *promjenljiv, tp. nepostojan, Curt.*

versātĭlis, *adj.* [verso] *što se može kretati ili što se lasno kreće, gibiv, kretan,* acies, *Curt.; u pril. okretan, vješt,* ingenium, *Liv.*

versĭcŏlor, ōris, *adj.* [verso-color] *različite boje, šaren, pisan (sr.* varius), plumae; vestimentum, vestis; * arma; † sagulum; * cultu v. decens.

versĭcŭlus, i, *m.* [*dem. od* versus] *(mali) redak,* epistolae; quo uno v. *(o formuli:* videant consules, ne quid detrimenti res publica capiat); *na pose stihić, versac, ponajv. prezirno (Cat.)* v. mei, *pjesmice.*

versĭfĭcātor, ōris, *m.* [versifico] *(riedko) stihotvorac (ne pokudno),* v. quam poëta melior, *Quint.* 10, 1, 89.; = *pjesnik,* v. meliores quam duces, *Just.* 6, 9.

versĭ-pellis, *adj.* [verto-pellis] *(Plaut.) mienjajući kožu, -oblik, preobražavajući se; tp. podmukao, lukav.*

verso (vorso), 1. [*intens. od* verto] *1)* * *okretati, obrtati, ovamo i onamo okretati, -obraćati;* * *váljuti, tjerati, tjerati oko čega, razbacivati, prevrnuti, izpremetati,* ferrum, massam forcipe; turdos in igne; glebas ligonibus; terram; galeam inter manus; fusum pollice; turbinem; saxum; lumina, *prevraćati, o umirućih;* lumina suprema; vinclorum volumina (caestas [caestus]) huc illuc; sinuosa volumina *(o zmiji);* sors versatur urnâ, *obraća se u itd.,* exemplaria Graeca nocturnâ, diurnâ manu *noć i dan ne pustiti iz ruke;* venti alqm in litore; juvenem toto cubili; oves *(na pašu);* currum in gramine, *vozati se po; u zlu sm., zasopiti, mučiti koga,* * Dareta; *takodjer* * v. domum, *o robu, koji kućom gospodari; (Plaut.) držati koga za budalu, vući ga za nos, dražiti, mučiti,* versabo ego illum hodie, si vivo, probe; quomodo hodie me vorsavisti, ut me in tricas conjecisti. *2) tp. a) ovamo i onamo okretati, obraćati, obrnuti, mienjati, tjerati, goniti,* suam naturam; mentem ad omnem malitiam; se in utramque partem non solum mente sed etiam corpore; * juvenis, magnum cui v. in ossibus ignem durus amor; * animum in omnes partes, * per omnia, *jednu nakanu mienjati za drugom;* † animum in diversa; * animos in pectore; * nunc huc nunc illuc pectore curas; huc et illuc se, se = *ne znati niti kuda niti kamo;* † se ad omnes cogitationes; † versabat animum *(mienjaše misao)* tanto facinore procul abhorrentem. *b) o sudbini, kretati = u promjenljiv položaj staviti koga ili što, titrati se kim,* sic fortuna in contentione et certamine utrumque versavit; * omnia. *c) stvar koju njekamo okrenuti, njekako tumačiti, suditi o čem, ovako ili onako, natezati, mudrovati o čem,* eadem multis modis; vana v. in omnes opiniones, *historički neosnovano tako izvrtati da se svakomu mnienju prilagodjuje;* in judiciis causas; v. verba, *drugčije govoriti;* * somnia decies. *d) u duhu okretati, raz-, promišljati, misliti misli svakojake,* in animis secum unamquamque rem; * in pectore, pectore alqd; * versate diu, quid ferre recusent, quid valeant umeri. *e) približavati se, na svoju ruku dobivati koga, predobivati za se,* varie militum animos castigando adhortandoque; muliebrem animum in omnes partes; *(Curt.)* militares animos spe, metu. *3) uznemirivati koga, ne dati mira, navaljivati na koga, spopadati,* certamen regni ac cupido patrum animos; imperitae multitudinis nunc indignatio nunc pudor pectora v.; * animos carminibus, *smésti;* * alqm; * negantem; * odiis domos, *rušiti, upropastiti. Na pose 4)* **versor,** *medialno, a) (o)kretati se,* mundum circa axem versari; qui (orbes) v. retro; suapte natura et cylindrum volvi et v. turbinem; * v. lecto, *valjati se, nemirno spavati. b) baviti se, boraviti, biti, nalaziti se, (sr. πέλομαι) o osobah* in Gallia, in proelio, in bello; nobiscum; apud praefectos regios; intra vallum; inter aciem; inter Gallos; inter multas hostium manus; *(Hor.)* genus hoc inter vitae, intra penetralia; in fuga, semper in sanguine; alcui ante oculos; in malis, in periculo; tanquam in clarissima luce; in pace, in aeterna laude; † integre strenueque v., *ponieti se, vladati se; o stvarih, biti (jesam),* modo vorsabatur (nomen) mi in labris primoribus *(na jeziku), Plaut.;* nunquam tibi populi R. dignitas in oculis animoque versata est; mors, exsilium mihi ob oculos versabantur; neque hoc inter eos qui etc., ulla est unquam dubitatione versatum, *nikada se ne dvojilo o tom medju itd.;* v. magnus error, *ima, jest. c) kretati se na kojem polju, u kojem življu, -području, struci, te se prema tomu vrlo različito prevodi, baviti se čim, zanimati se čim, učestnik biti čemu, ticati se česa, zapletenim biti u što, svezanim-, spojenim biti, nalaziti se u čem, stegnuti se na što, ne prestupiti zemlje ili medju, ostati u području i slič., o osobah,* v. in re difficili ac multum et saepe quaesita; in veri investigatione; in republica; ita in omnibus ingenuis artibus, ut, *svimi plemenitimi umjetnostmi tako se zanimati, da;* in hac causa multum et saepe, multum in bello versatus, *zabavljen (ratom);* v. in opere, *raditi na (čem);* † in caede, *učiniti pokolj, klati;* in illis Apronianis rapinis in quaestu sunt compendioque versati = *imali su koristi i dobitka;* in conjuratorum gratulatione, *učestvovati;* in simili culpa, *zapletenim biti,* duo crimina, auri et argenti, in quibus una atque eadem persona v., *zapletena je;* uterque in summa severitate v., *kreće se na polju skrajne strogosti t. j. hoće da se postupa najstrože;* in omni genere furandi atque praedandi, in ejusmodi mente et cogitatione v.; *o stvarih,* ipsae rès in perfacili cognitione v., *vrlo se lasno upoznaju;* nullam artem ipsam in se v., *nije za se cielost;* an vero vestrae peregrinantur aures, neque in hoc pervagato civitatis sermone versantur? *i ne čuje toga o čem govori sav grad;* jura civilia, quae jam pridem in nostra familia v., *udomaćila se;* nihil — quod in forensibus rebus civilibusque versetur, *što spada na privatno pravo;* quae in foro atque in civium causis disputationibusque v., *nalazi se;* perpaucae res sunt, in quibus non dolus iste malus versetur; quae multa et varia in hominum vita v.; quae aspectu percipiantur, ea non v. in oculorum ulla jucunditate, *ne ima nikakove ugodnosti očiju;* bellum Mithridaticum, magnum atque difficile et in multa varietate, terra marique versatum, *vodjen;* etiam susceptae (perturbationes) continuo in magna pestis parte v., *imadu mnogo pogubna u sebi;* quanto haec in errore versentur; haec omnia in eodem errore v.; dicendi omnis ratio in communi quodam usu etc. v., *steže se na itd.;* communis erat ille omnium hostis, ut in communi odio paene aequaliter versaretur odium meum, *da je jedva prestupila medju obće mržnje;* laetitia et libido in bonorum opinione v., *jesu u itd.*

versōria, ae, *f.* [verto] *povrat,* capere v., *povratiti se, odustati od čega, Plaut.*

versūra, ae, *f.* [verto] *upr. okretanje, obrtanje, po tom tp. mienjanje vjerovnika, zajam učinjen, da se pokrije dug kod drugoga,* facere v., *učiniti zajam;* versurâ solvere, dissolvere, *platiti dug zajmom (štono riec „jedno kolo iz blata, drugo u blato"), posl. (Ter.) = sa zla na gore doći, s konja na magarca.*

1. **versus,** *partic. od* verro *i* verto, *što gl.*

2. **versus** (vors.) *ili* **versum** (vors.), *I) adv.* [verto] *proti, protiva, prema, obično s predlozi* ad *i* in, in Italiam v.; in Arvernos v.; ad Oceanum v.; *takodjer* deorsum versus, *Ter.;* sursum v.; quoquo v., *svakamo, (Just.)* undique v.; *(Sall.)* fugam ad se vorsum fieri; ad se vorsum pergere; ad reliquas naves cursum Massiliam v. perficit (*Caes. b. c.* 2, 3, 3.). *II)* versus *sa silom (značenjem) predloga obično zapostavljeno, prema, proti, k,* Romam v.; *(Liv.)* v. aedem.

3. **versus,** us, *m.* [verto] *1) upr. okret(anje), po tom red,* remorum; * triplex, *red veslača,* * in versus distulit ulmos. *Na pose u pismu, a) u prosi, redak,* primus v. legis; literae paucorum versuum. *b) u poesiji, stih, veras,* versibus persequi, * prosequi; * dicere, * facere v. *2) obrat u plesu, korak, Plaut.*

versūte, *adv.* [versutus] *(riedko) podmuklo, lukavo, Cic. Brut.* 9, 35.; *(glede izraza) Cic. or.* 7, 22. v. et subtiliter dicere (*opp.* ornate ac graviter.)

versūtia, ae, *f.* [versutus] *podmuklost, lukavost, previjanost, (kasno) sing. jedn. (pl.) Liv.* 42, 47, 7.

versūtĭlŏquus, *adj.* [versutus-loquor] *(predcl.) podmuklo-, lukavo govoreći.*

versūtus, *adj. s comp. i sup.* [verto] *okretan, hitar, podmukao, lukar, previjan, (koji je praxom do toga došao, da se umije iz svih neprilika poput Proteja* (Proteus) *izmaći, ne obziruć se na sredstva; sr.* astutus, callidus, vafer*),* versutissimus Lysander; callidi homines et v.; acutus atque v. animus; si versutius videbitur.

vertex (*archaist.* vortex), ĭcis, *m.* [verto] *1) vir vode, vrtlog (voda koja se vrti okrugom smjerom horizontalnim te ono što je u njoj prieči, da neteče (pliva) dalje; sr.* gurges, vorago), navis retro vertice intorta; citatior solito amnis transverso v. dolia impulit ad terram; * vorat aequore v.; * torto vertice torrens; * (fluctus) ima exaestuat unda verticibus; * corpora turbineo juvenilia v. mersit; *takodjer u zraku vihar, vijor, Liv.;* * *plameni vir; u pril.,* * amoris. *2) vrh glave, tjeme,* ab imis unguibus usque ad verticem [*sr.* unguis *a)*]; *prenes.,* * *glava,* toto v. supra est; albo toto v.; vacuus; sublimi feriam sidera v.; late conspicuum tollere v. (*sr.* ferio, tollo); *takodjer stožer-, stožerina na nebu; vršak, glavica, vrh,* Aetnae; * Taurus contingens vertice nubes; * v. Cyllenaeo, *gore* Cyllene, *cyllenski,* * v. pinus; * quercus; *(Hor. carm.* 3, 24, 5 *sl.)* si figit adamantinos summis verticibus *(u vrh zabatâ od kuća ili palača, drugi misle „u tjemena ljudi" ili „u odličnike zemlje")* dira necessitas clavos; * *u obće brežuljak, brdo, gora,* Erycinus, Caucasius, Aonius; * a vertice, *ozgor, od ozgor; tp. najviše koje stvari,* vertices dolorum.

vertĭcōsus (vort.), *adj.* [vertex] *pun vrtlogâ, virovit,* mare; amnis.

vertīgo, ĭnis, *f.* [verto] *okretanje. obraćanje,* * assidua coeli; * v. ponti; *prenes., vrtoglavica, omiljavica, zamavica,* sine vertigine quadam simul oculorum animique, *Liv.* 44, 6.

verto (*archaist.* vorto), ti, sum, 3. (vertĕrunt, *Hor. epod.* 9, 17.) *1) okretati, obrtati, krenuti, kretati, obraćati, obratiti, praegn. ovamo i onamo kretati, neprestano okretati, vrtjeti, reflex.* se v. *i samo* vertere (*sr.* verso), *pass.* verti, *medialno, obrnuti se, okrenuti se, obraćati se, obratiti se, vrtjeti se; prevrnuti, prevrtati, takodjer u pril.,* * ora in alqm; † omnium ora in se; * harpen in alqm; * morsus exiguam in Cererem *(kruh);* * praedas ad litora; * equos ad moenia; † currum in fugam; † aquam in subjecta, *navratiti u nizinu;* * equos, *okrenuti unatrag proti progonećemu neprijatelju (o Parthih);* * v. crateras, *nagnuti kad se natače;* * cadum; verti me a Minturnis Arpinum versus; * alterius ramos videmus v. in alterius; nunc huc nunc illuc verso mari; * ora huc et huc; * alqm ad mare; * quo v. cursus (jubeat); * sidera retro; * iter; † flumina et lacus, *odvratiti, odvesti;* verso gradu, pede; * v. cardine; * stimulos sub pectore = *nadahnuti, razpaliti;* * vocem in notos, *osujetiti; kao vojn. t. t.,* terga v., *takodjer* se v. *i samo* v., *okrenuti ledja, dati pleći, bjegati;* iter retro, *zakrenuti natrag;* hostes, equitatum in fugam, *u-, natjerati u b., Liv.;* * amicitiae terga versa dare, *okrenuti ledja;* * v. agmina fugâ per muros; * agmina; * Philippis versa acies retro; nudum et caecum corpus ad hostes, *navali neprijateljâ izvrći, Sall.; kao geogr. t. t. o položaju, okrenuti i slič.,* Epirus in septentrionem versa; mare ad occidentem versum; fenestrae in viam versae; † Scytharum gens ab oriente ad septentrionem se v., *prostire se, živi;* † (Rhenus) modico flexu in occidentem versus, *tekući;* * ludicia, *zamesti;* — mina, *igrati;* * vertitur coelum; * verti in me- diis catervis, *nalaziti se (sr. πέλομαι);* * inter primos; * sub pedibus omnia verti, *viti se; o vremenu, okretati se, obticati, proći, teći,* anno vertente, *tečajem godine;* * septima post Trojae excidium jam vertitur aestas; *(Hor.)* saepe stilum = *izpravljati;* manum non v. *gl.* manus; * terram aratro = *orati;* * viarum indicia, *zamesti;* * freta versa lacertis; * moenia Trojae ab imo = *razoriti;* * fraxinos manibus; omnia, *prevaliti* = *pokvariti;* * res Phrygias fundo; † leges funditus; † fas atque nefas; * cuncta secum; *(Tac.)* versa Caesarum subole; *(Tac.)* ne Armenia scelere et pecunia verteretur; *(Tac.)* agerent verterent cuncta odio et terrore. *2) tp. a) obratiti, okrenuti, krenuti, upraviti; upotriebiti; obratiti što na dobro ili zlo, ovako ili onako tumačiti, držati što za što, ovako ili onako rabiti, kad se što radi, okrenuti na,* vertere *i* verti, *mienjati se, promieniti se, premahnuti, okrenuti (se) na, izmetnuti se u; pripisati komu što kao začetniku ili uzročitelju, pisati što komu u* . ., † in se studia civium; † animum ad alias curas; * iram in alqm; * minas huc; versa Romam res; in admirationem versus, *zanesen, začudjen;* summa cura in alqm versa est; omnis civitas in alqm versa, *željno gleda na itd.;* pater totus in Persea versus, *zanimao se je samo Persejem (kao svojim ljubimcem);* periculum in creditores a debitoribus verterat; omnis ira

belli ad populationem, *smjerala je na itd.*; (Curt.) miseratio in ipsos vertitur, *okrenu se k njim samim = oni žaljahu sami sebe*; (Tac.) Caesar v. in bellum, *povrati se (u pismu) na itd.*; quo se verteret, nesciebat; ex illa pecunia magnam partem ad se, *prisvojiti si*; litem *(prieporni predmet)* in suam rem, *sebi dosuditi*; † Lugdunensium reditus in fiscum; † captos in praedam; † occasionem in bonum publicum; v. alqd in suam contumeliam, *smatrati što svojom pogrdom (uvredom)*; † id omen in Macedonum metum v. Tyrii, *smatrahu takovim, što bi moralo pobuditi strah u M., tumačiše na štetu Macedonaca*; † in omen verti; quam rem alii in superbiam v., *tumači se kao itd.*; † cognomen alcjs in risum, *smiešnim činiti*; alqd in religionem, in crimen, alqd alcui vitio, sibi vitio v., quod (Hor.) si etc., *koriti, predbacivati*; (Ter.) di bene vortant, quod agas; (Virg.) quod nec bene vertat, *ne uspjelo mu*; (Liv.) quod bene vertat; haec in invidiam, [in perniciem Demetrio verterunt; detrimentum in bonum verteret; factum est versum in laudem; † in rationem necessitas versa est, *nužda zamieni razbor*; causas alcjs rei in deos; alia in deum iras. *b) mienjati, promieniti, pretvoriti, preobraziti (u bitnosti, podobi; sr.* muto), solum vertere, *seliti, otići*; auster in Africum v., *promieni (izvrže) se itd.*; fortuna jam verterat; versa *(okrenulo)* et mutata in pejorem partem sunt omnia; vice versa *gl.* vicis *2) b)*; (Liv.) verso Marte, *promjenivši se bojna sreća*; (Tac.) verso civitatis statu; (Tac.) civitatem verti; * mentem tuam; * jussa; * versis ad prospera fatis; * faciem; * comas, *mastiti, bojiti (farbati)*; terra in aquam se v.; v. in misericordiam; in naturam, *postati naravlju*; (Plaut.) v. se in imaginem Amphitruonis; * sese in tot ora; * v. in omnes facies; * verti in avem; * nulla alite = in nullam alitem; * jocus in rabiem coepit verti, *izmetati se itd.*; * in deum de bove versus erat; * formam vertitur oris antiquum in Buten; * v. Ilion in pulverem, *pretvoriti u prah*; * omne in fumum et cinerem = *profućkati, razsuti, razteći*; * v. se in omnia; * quae t. sententia vertit? *što ti je misao promienilo?* * totae solidam in glaciem vertere lacunae; * v. triumphos funeribus, *pretvoriti sprovodi, -u sprovode*, * seria ludo, *zbilju miešati sa šalom*; * v. modum, *mienjati glas, drugčije govoriti*, * delictum, *popraviti*. *c) spise prevoditi, prevesti, prenositi*, multa de Graecis; annales ex Graeco in Latinum, *polatiniti*; sic Platonem, ut poëtae fabulas; * rem, *predmet grčkih tragika, komade istih slobodnije prevesti, oponašati*. *d)* verti, *kretati se = baviti se-, zanimati se čim, biti, nalaziti se*, homo in mercatura v., *bavi se trgovinom*; rem v. meo foro, *da pred moj f. spada*; Plaut., in majore discrimine res v., *jest itd.*; omnia in unius potestate; alqd in voluntate alcjs, *visi o itd.*, in eo victoriam v., *na tom da se osniva*; in eo v. ceterorum animos, si, *mišljenje ostalih da odlučuje, ako*; in jure, in quo causa illa vertebatur, *na kojega polje spadaše ona parnica*; circa hanc fere consultationem disceptatio omnis verteretur, *vrtjelo se*; ibi summam rerum bellique v., *ondje da se odlučuje*; (Just.) ibi majestatem regiam v. *(na onoj da je strani)*, unde soror Alexandri staret; *impers.* vertebatur utrum — an etc., *oko toga se je pitanje vrtjelo, da li — ili itd., jedn.* Liv. 39, 48, 3.

Vertumnus (Vort.), i, *m.* [verto] *upr. promjenjujući se, bog promjene u prirodi, doba od godišta, takodjer sve trgovine i prometa (sr.* Hor. ep. 1, 20. 1.); Vertumnis, quotquot sunt, natus iniquis (Hor. 2, 7, 14.) *o čovjeku vrlo promjenljivu, prevrtljivu, budući da si pjesnik utvara, da ih više ima radi raznovrstnih podoba u kojih se V. prikazuje, koji svi čovjeka prevrtljiva, jer mu nisu nakloni, kod poroda daruju svaki svojom promjenljivošću.*

věru, ūs, *n.* (Plaut.) **věrum**, i, *n.* 1) *ražanj*, Virg. Ov. 2) *kratko koplje, hrba, džilit*, Virg.

věrūīna, ae, *f.* [veru] (Plaut.) (riedko) *malen ražanj, kopljice.*

vērum *gl.* verus 1) i III), **vērumtămen** *gl.* verus III) 3).

vērus, *adj. s comp. i sup.* 1) *istin, istinski, istinit, zaistan, pravi (u opreci sa krivim i lažju)*, vera an falsa audiam; v. virtus, timor, *osnovana, kojoj ima razloga*; v. et perfecta amicitia; v. et germanus; veri Bruti libri, *prave, authentične*; si verum est *(istina)*; (Ter.) vultus, *bez pretvaranja*; v. amicus. *Često subst.* **verum**, i, *n. istina (concr. = istinito, istinita stvar; sr.* veritas), scire, dicere, loqui, fateri, audire; si verum quaerimus; cum omnium rerum simulatio est vitiosa (tollit enim judicium veri idque adulterat), tum amicitiae valere non potest; longissime abesse a vero; (Liv.) ea ludificatio veri et ipsa in verum vertit; vera loqui, Plaut.; vera dicere, Plaut. Curt., vera explorare, Curt.; proxima veris, Hor.; pars illa, quae vero pretium aut gratiam anteferebat, Sall.; ex vero, *po istini (opp.* ex libidine), Sall.; convictus veris, Liv.; haec Aegyptii vero majora *(veće jošte no što u istinu bijaše)* jactabant, Curt.; * nec procul a vero est; * minor est tua gloria vero; veri similis, veri similitudo *gl.* similis *a)*, similitudo; (Hor. sat. 1, 3, 97.) cum ventum ad verum est, *uvaživ pravi sadržaj stvari*. 2) *istinu govoreći, istinski, istin*, verissimus et sapientissimus judex; † nihil verius viro; * nuntius; (Ter.) sum verus? 3) *pravedan, pravičan, pravi, razborit, pametan*, lex; haec recta, vera, debita putantes; (Hor. Curt.) consilium; *osb.* verum est, *pravedno (pravično) je, s acc. c. inf., i s* ut, *ako se što kao zahtjev izriče*, rectum et v. est, ut eos, qui nobis carissimi esse debent, — amemus, *da nam treba ljubiti, ili* (Nep.) *ako je* verum est = vere fit; *isto tako* Cic. Lael. 4, 15. sin illa veriora, ut idem sit interitus animorum et corporum; * me verius (sc. est) unum pro vobis foedus luere; * te quoque (sc. facere) verum est. *Odt.* I) **vēre**, *adv. s comp. i sup.* 1) *istinski, istinito, u istinu, zaisto, doista, pravom*, dicere; ea v. scripta; verissime loqui, judicare; vere dicam, vere ut dicam; (Hor.) persuades hoc tibi vere; ne libentius haec in ullum evomere videar quam verius; (Liv.) latrones verius quam justi homines, *u istinu više razbojnici nego li itd.*; (Liv.) cum Gallis tumultuatum verius quam belligeratum, illa praedam verius *(u istinu pače)* quam arma esse, pecora in fanis trucidant verius passim quam rite sacrificant. 2) *razborito, pametno*, vi vere, Ter.; *iskreno, ozbiljno*, agere, pugnare; (Hor.) promittere quod v. placet. II) **vēro**, *adv.* 1) *u istinu, svakako, zaisto, doista, zbilja*, hercle v., Ter.; quasi vero, imo v.; magnum v. effecisti; sed vero, *no (već) u istinu*; enim vero *gl.* enimvero. *Na pose u potvrdnih odgovorih ili s obzirom na prediduće, kad se poziva tko na što, jest u istinu, jest zaisto, dakako, rado, osobito uz pron. pers. ipak, no, nuder*, M. Fuisti saepe, credo, in scholis philosophorum. A. Vero, ac libenter quidem; Sed tu orationes veterum nobis explicabis? Vero, inquam Brute; „in sententia permaneto“. Vero *(rado)*, nisi sententiam sententia alia vicerit melior. Num injuste fecit? ille v., inquit A.; me vero delectat; se vero bene sperare = — patres — fremunt; ego v. vellem, Servi, affuisses, ego v. cupio, te ad me venire *(na početku pisma)*; (Plaut.) cape v., respice v.; * ne v., hospes, ne quaere etc.; *u niječnih odgovorih* minime v. 2) *kao adversativna čestica (particula), ako se onomu što predtiče, što se dopušta, dodaje naglašeno veće, znamenitije, kao opreka, a, pak, u istinu pak, posve pak, po gotovo pak*, quod (dictionis genus) — Rhodii nunquam probaverunt, Graeci autem multo minus, Athenienses vero funditus repudiaverunt; musice abest a principis persona, saltare v. etiam in vitiis ponitur; illud v. plane non est ferendum; ut v. colloqui cum Orpheo etc. liceat, quanti tandem aestimatis? Aut v. quid proficimus; *isto tako* neque v. III) **vērum**, *adv.* 1) (Com.) = vero 1), *u istinu, doista, jest zaisto*. 2) *kao potvrdna adversativna čestica, ali, no, nego, ali i, takodjer jošte krepče* verum enim vero (sr. enimvero), si certum est facere, facias: verum *(no, pamti dobro)* ne post conferas culpam in me, Ter.; si te jam, Catilina, comprehendi, si interfici jussero, credo, erit verendum mihi etc., verum ego hoc, quod jam pridem factum esse oportuit, certa de causa nondum adducor ut faciam; operae pretium est — visere templa deorum, quae nostri majores, religiosissumi mortales, fecere. V. illi delubra deorum pietate, domos suas gloria ornabant, *ali oni kićahu i itd.*; verum enim vero is demum mihi vivere atque frui anima videtur etc.; non modo (tantum, solum) — v. etiam, *već (nego) i*; (Hor.) non solum facto, v. opprobrio quoque turpi. 3) *kad se govor prekida, ele, no*, v. praeterita omittamus, *ili kad se prelazi na drugu stvar, ipak, no, ali; često se spaja sa* tamen, **vērumtămen** *(piše se i razstavljeno) adv., no ipak, ipak, vendar*, consilium capit primo stultum, v. clemens; *razstavljeno*, verum aliqua tamen; *kadšto se nastavlja nit govora, koja se je umetnutom izrekom prekinula = velim, rekoh.*

vĕrūtum, i, *n.* [veru] *hrba, džilit, koplje.*

vĕrūtus, *adj. kopljem naoružan, jedn.* Virg. georg. 2, 168.

vervex, ēcis, *m. škopac, kao psovka*, Plaut.

vēsānia, ae, *f.* [vesanus] *mahnitost, bjesnoća*, (gl. vesanus), *jedn.* Hor. sat. 2, 3, 174.

vēsāniens, tis, *adj.* [vesanus] *biesan, mahnit*, ventus, *jedn.* Cat. 15, 13.

vē-sānus, *adj. bez zdrave pameti, mahnit, poludio, biesan (koga krivi nazori vode na kriva djela; sr.* insanus, vecors), remex; (Virg.) Liger; (Hor.) poëta; (Hor.) leo *(kao zvježdje)*; * *o neživu, biesan, silan, goropadan, ljut, žestok*, fames, vires, pontus; (Liv.) v. impetu.

Vesbius *gl.* Vesuvius.

Vescia, ae, *f. gradić u Latiju uz rieku* Liris; *adj.* **Vescīnus**, *vescijski; subst.* **-īni**, ōrum, *m. Vescijani.*

vescor, — *dep.* 3. [od esca] 1) *hraniti se čim, jesti, uživati, živjeti o čem*, lacte et carne; *absl.*, pecus ad vescendum apta; argentum ad vescendum factum, *srebrno stolno posudje*; † in mensa; *praegn., blagovati, jesti, gostiti se*, † in villa; † cum rege; † *založiti*, ante cenam; * quicunque terrae munere vescimur = mortales (Homerovo οἳ ἀρούρης καρπὸν ἔδουσι); * † *s acc.* 2) *u obće uživati*, voluptatibus; aurâ aetheriâ, *disati = živjeti.*

vescus, *adj.* [od ve i esca] *sičušan, tanahan, slab*, * farra; * salicum frondes; * papaver, *droban.*

Vesĕris, is, *m. rieka u Campaniji, gdje je consul* T. Manlius Torq. *potukao Latince.*

Vĕsĕvus *gl.* Vesuvius.

vēsīca, ae, *f. mjehur u tielu*; * *od mjehura kesa, mjehur.* — **vēsīcŭla**, ae, *f.* [dem. od vesica] (riedko) *mjehurić na rašću.*

Vĕsontio, ōnis, *m. glavni grad Sequanaca u Galliji, s. Besançon.*

vespa, ae, *f. osa; takodjer pridjev rimski.*

vespĕr, ĕris i ĕri, *m.* [ἕσπερος] 1) * *večernica (zviezda), večernjača, nom.* vesper, *dat. i abl.* vespero; puro te similem, Telephe, vespero. 2) *meton., a) večer (acc. u class. porabi po drugoj, a abl. po trećoj declinaciji)*, ante, ad, sub vesperum; *takodjer* primâ vesperi sc. horâ (Caes. b. c. 1, 20, 1.), *u prvo večernje doba*, no primo vespere *i adv.* vespere *i* vesperi; *u večer, kasno*; (Plaut.) de vesperi alcjs cenare, *večerati za čijim stolom, uzdržavati se od koga*, de suo vesperi vivere = *svoj biti; posl.*, quid vesper ferat, incertum est; * quid v. serus vehat, sol tibi signa dabit. *b)* * *zapad, večernji kraj, zapadna strana.*

vespĕra, ae, *f.* [ἑσπέρα] *večer, večernja doba*, sive est prima v., Plaut.; primâ vesperâ, Liv. Curt. Suet. Just.; † a mane usque ad vesperam; † circa vesperam; *u* Cic. ad vesperam *samo* Cat. 2, 6, 4. *i* Phil. 2, 31, 77. (sr. vesper); † vesperâ, *u večer, večerom, s večera.*

vespĕrasco, rāvi, — 3. [vesper] *sumračiti se, sumračavati se*, coelo vesperascente (Nep.); vesperascente jam die (Tac.), *kad se je posumračavalo, kad se mrak hvatao; impers.* vesperascit, *mrači se*, Ter.

vespertīnus, *adj.* [vesper] 1) *večernji*, vespertinis temporibus, *u večernje doba, svaki put u večer*; v. literae, *primljeno u večer*; senatus consulta, *t. j. u večer stvoreni*; (Hor.) vespertinus *koji u večer dolazi*, ursus; vespertinum pererro *(večerom)* pete tectum; saepe forum, *malo prije cene* (cena) (Hor. sat. 1, 6, 113.). 2) *zapadni, zahodni*, regio, *jedn.* Hor. sat. 1, 4, 30.

vespĕrūgo, ĭnis, *f.* [vesper] *večernica (zviezda), večernjača*, Plaut.

vespillo, ōnis, *m.* [vesper] 1) † *mrtconoša za uboge, koji se večerom pokapahu; kao pri-*

djev aedilu Lucretiju, koji je truplo T. Graccha u Tiber bacio, Aurel. Vict. 2) Lucretius V., jedan Pompejevac, Caes.

Vesta, ae, f. [Ἑστία] Vesta, kći Saturna i Rhee, božica ognjišta, kućnosti, domaće sloge i sjegurnosti u gradovih i državah, isto tako božica ognja na ognjištu, koji su Vestalke neprestano podržavati morale na žrtveniku njezina hrama na podnožju palatinskoga brežuljka [gl. dolje Vestalis b) α)]; * Iliaca, jer je kažu Aenea donio njezinu službu iz Troje u Italiju. Odt. α) * hram Vestin. b) * oganj, ardens. Odt. **Vestālis**, adj. α) Vestin, Vestalski, * sacra; * foci; na pose virgo Vestalis i samo V., is, f. svećenica Vestina, Vestalka. Vestalke, izprva 4, kašnje 6, morale su 30 godina božici služiti i najčišće živjeti. One su morale ne samo sveti oganj (gl. gore) podržavati, nego i druge obrede vršiti kod bogoslužja i za puk rimski moliti molitve, kojim se je osobita moć pripisivala; sr. Hor. carm. 1, 2, 26. sl.; † virgo Vestalis maxima i samo † virgo maxima, † Virginum Vestalium vetustissima, * natu maxima virgo, najstarija V.; samo virgo, * cum tacita virgine (jer su Vestalke morale tajnu službu Vestinu obavljati šuteći); takodjer pl. samo virgines, * v. sanctae. β) * što se Vestalki pristoji, oculi V., stidljive.

vester (vost.), stra, strum, pron. poss. [vos] vaš, svoj (ako se odnosi na subjekat vi); takodjer odio v., na vas; * v. hoc augurium vestraque in numine Troja est; * vester, Camenae, v. (od vas zakriljen) in arduos tollor Sabinos; * vestrum (est) dare; (Plaut.) vester, subst. = vaš gospodar; de vestro (od svoga) impendatis, Liv.

vestĭbŭlum, i, n. preddvorje, stobor, koji dieli od ceste nizak zid, templi; curiae; * prazno mjesto pod pčelinjakom; s toga ulaz-, ulazište u obće, sepulcri, urbis, castrorum; in vestibulo Siciliae, sprieda na S.; tp. (riedko) rek bi triem, uvod, orationis.

vestīgium, ii, n. [po Döderlein-u srodno sa στείχειν] 1) onaj dio noge, kojim se stupa, stopa, taban, qui adversis v. stant contra nostra v., quod ἀντίποδας vocatis; * vestigia ponere graviter, težko stupati, -se pojaviti. Po tom * ciela doljna noga, kojom se stupa, nuda; alba pedis; v. torquere; v. nuda sinistri pedis instituere, s lievom bosom nogom biti u boju. 2) meton., α) stopa, trag (o ljudih i životinjah), trag, koji za kim ostaje, slied, socci v. in pulvere, Plaut.; avium, Curt.; v. in omnes ferentia partes; v. ungulae, alcium; facere v. (stupiti) in foro, in possessionem; imprimere v.; sequi, consequi alqm vestigiis (adverbialno), sliedom sliediti, ići tragom nječijim, progoniti koga, ugledati se u koga; vestigiis instare, takodjer ingredi vestigiis alcjs, alqm ipsius vestigiis persequi; vestigium abscedi ab Hannibale = izgubiti trag Hanibalu; alcui occurrere in vestigiis ejus = incedentem in v. e.; * vestigia ponere in domo, zavrnuti korakom u itd.; † vestigium ponere in patriam; * libera v. ponere per vacuum, slobodno stupati (sr. vacuus); * contracta sequi v. vatum, uzkom stazom kojom su prije pjesnici išli, i koja vodi k cilju umjetnosti; * Graeca, trag grčki; * ruris, seljačtva; * vestigia figere = ići, stupati; * premere, zaustavljati, * referre; * retro legere, ići tragom; * extrema v. facere; * vestigia cursu impedire = zamésti trkom; * vestigia vertere = bjegati; * in se sua per v. volvitur annus, valja se natrag u sebe samu svojim tečajem. b) trag, znamen, biljeg, u obće po čem se što upoznaje, -odkriva, v. sceleris, avaritiae; integritas provincialis, cujus ego nuper in Macedonia vidi v. non leviter impressa sed fixa ad memoriam illius provinciae sempiternam; † fugae; † fugientis; † soli culti; † humani cultus. 3) mjesto, gdje tko ili što stoji ili je stajalo, vestigio se movere, moveri; haerere v. suo; in suo v. mori malle quam fugere; in vestigiis hujus urbis (garište); † in eodem v. stare (stajati). Odt. u pril. α) sjedište, stanovište, deus ille quem in animi notione tanquam in vestigio volumus reponere. β) čas, časak, hip, eodem et loci v. et temporis; in illo v. temporis; vestigio temporis; odt. adv. e v., (riedko, Caes. b. G. 4, 5, 3.) in vestigio, s mjesta, odmah.

vestīgo, 1. [vestigium] 1) tražiti, potraživati, † quam regionem Dareus petisset, omni cura vestigans tamen explorare non poterat; * sa quaest. indir.; † vestigantium sitim fallere; (Liv.) qui vestigarent sc. illos; (Cic.) causas rerum, voluptates; * oculis alqd; * Turnum diversa per agmina; * apes in pumice; † equum. 2) iztražiti, nanjušiti, naći, perfugas et fugitivos inquirendo, jedn. Liv. 31, 19, 2.

vestīmentum, i, n. [vestio] 1) haljetak, odora, odielo. 2) (Ter. pisac b. Afr. i Hisp.) pokrivač, sag.

vestio (imperf. vestibat, Virg. Aen. 8, 160.), 4. [vestis] 1) upr. odievati, oblačiti, odjenuti (u obće; sr. amicio), alqm διφθέρᾳ; homines male vestiti; pellibus sunt vestiti; animantes villis vestitae; * sandyx vestiat agnos; (Hor. sat. 1, 1, 96. 97.) ita sordidus, ut se non unquam servo melius vestiret = quam servum; (Hor. ep. 1, 18, 22.) Gloria (oholost) quem supra vires et vestit et ungit; iis tabulis interiores templi parietes vestiebantur, zaodievahu se; trabes multo aggere v., mnogim gružem (zemljom) izpuniti; oculos membranis; montes vestiti frequentibus sunt silvis i samo vestiti, obrasle; * Taburnum oleā, zasaditi; * viridi se gramine; terra vestita floribus, herbis, arboribus, frugibus; saeptum undique et vestitum vepribus et dumetis sepulcrum; quibus inculta ferme vestiuntur, virgultis vepribusque (obsitus rivus); † rami vestiti fronde; † (amnis) quidquid alluit, floribus vestiens; qui (trunci) ubi multa fronde vestiti sunt. 2) tp. zaodjeti čim itd., inventa oratione; ea v. atque ornare oratione; ita reconditas exquisitasque sententias mollis et pellucens vestiebat oratio.

vestis, is, f. [ἐσθής] α) sing. odielo, odora, * virilis; * trita; * subsuta veste gl. subsuo; † discolor; † regia; lugubris, žalobna haljina, crnina, Ter. Curt.; collect., odielo, ruho, odjeća u obće (sr. vestimentum, amictus, vestitus), lintea; purpurea; candida; sordida; muliebris; servilis; egregia; mutare vestem, v. cum alqo, gl. muto; v. stragula, gl. stragulus. b) † pl. vestes albae; † fucatae et meretriciae; * vestes (sagovi) arte laboratae.

vestispĭca, ae, f. [vestis-specio] nadzornica odjeće, jedn. Plaut. Trin. 2, 1, 21.

vestītus, ūs, m. [vestis] 1) odielo (čim se ujedno razumieva i način, kako se rabi, oblači, nosi; sr. vestis), neque vestitus praeter pelles habebant quidquam; ejus adventu ex colore vestitus cognito; v. obsoletior; v. quo ipse tectus erat, tibi tradidit; v. humilis; praeter habitum vestitumque; vestitum mutare = obući se-, odjeti se u crno; redire ad v. suum, svući žalobno odielo; (Plaut.) me saturum servire apud te sumptu et v. tuo; (Ter.) vestitu (= vestitui) nimio indulges; † privato v. (opp. regorum habitu). 2) prenes., α) (pl.) odielo, pokrivanje, riparum (zelen, f.); densissimi montium. b) ea concinnitas crebritasque sententiarum v. illo orationis (onim sjajem), quo consueverat, ornata non erat, jedn. Cic. Brut. 95, 327.

Vĕsŭlus, i, m. brdo u Liguriji s. Viso, Virg.

Vĕsŭvius (Vĕsēvus, u appoziciji, V. jugo, jedn. Virg. georg. 2, 224.; stegnuto **Vesbius**, Suet. Tit. 8.), ii, m. brdo Vesuvij.

vĕtĕrāmentārius, adj. [vetus] sutor, čižmokrp, crevljokrpac, jedn. Suet. Vit. 8.

vĕtĕrānus, adj. [vetus] mnogogodišnji, star, mator, hostis. Na pose milites veterani i samo veterani, stari, izkusni, doslužili vojnici, veterani, legio; exercitus.

vĕtĕrātor, ōris, m. [vetus] 1) starina, ostario, osiedio, in causis. 2) u zlu sm., lukavac, lija, previjanac.

vĕtĕrātōrie, adv. (riedko) previjano, lukavo.

vĕtĕrātōrius, adj. [veterator] previjan, lukav, ratio dicendi; sed eam (accurationem), ut citius veteratoriam quam oratoriam diceres; nihil.

vĕternōsus, adj. [veternus] prenes., dremljiv, mlitav, mlohav, homo, mlitavac, Ter.

vĕternus, i, m. [vetus] upr. starost, odt. α) u pril. o govoru, Attii aut Pacuvii v., Tac. b) mrtvilo, lethargija, Plaut.; prenes., dremljivost, tromost, mlitavost, mlohavost, nemarnost, mrtvilo, civitatis, v. civitatem occupavit, Cael. u Cic. ep.; * torpere veterno; * me funesto arcere v.

vĕtĭtum, i, n. [partic. od veto] * zabranjeno, zabrana; u Cic. legg. 2, 4, 9. 3, 3, 10. samo iz obzira na concinnitet, jussa ac vetita populorum, jussa, vetita.

vĕto, tui, titum, 1. zabraniti, zakratiti, ne dopustiti, priečiti, odgovarati koga od čega, ne htjeti, s acc. c. inf., vallo legatos Caesar discedere v.; rationes v. me rei publicae penitus diffidere; * non me illa vetabunt frigora Parthenios canibus circumdare saltus; u pass. s nom. c. inf., quod respicere vetitus esset; sa samim inf. act., lex — vetat delinquere; tum volucres vetant agere tum jubent; (Ter.) haruspex vetuit ante brumam aliquid novi agere; (Hor.) tabulae peccare vetantes; impers. sanguinem arae affundere vetitum est, Tac.; s inf. pass., vetabat resistentibus parci, Curt.; sa ut ili ne ili, ako predtiče negacija, sa quominus, takodjer (Hor.) sa samim conj.; alqm; pass. quod vetamur veteri proverbio; * vetor fatis, zabranjuje mi udes; absl., lex jubet aut vetat; * res ipsa v.; na pose kao t. t. o tribunih; * si vetat auspicium; (Hor.) alea vetita legibus, nefas vetitum.

Vettŏnes, um, m. pleme u Lusitaniji.

vĕtŭlus, adj. [dem. od vetus] ponješto star, ostar, starašan, filia; equus; arbor; * cornix; * columbus; subst. 1) **-lus**, i, m. starac, Plaut.; u šali, mi vetule, moj starče, Cic. fam. 7, 16, 1. 2) **-la**, ae, f. starica, baka, ponajv. prezirno, babetina, Plaut.; po mnienju Orellievu, Stallbaumovu i drugih treba i u Hor. carm. 3, 15, 16. čitati vetulam (za te bako) faece mj. vetula faece.

vĕtus, ĕris, sup. veterrimus (kao comp. rabi vetustior) star, mator (što već mnogo vremena postoji; opp. recens; sr. antiquus), naves; institutum; inimicitiae; veterrima quaeque sc. amicitiarum = vetustates maximae quaeque sc. amicitiarum, Cic. Lael. 19, 67.; milites, stari, izkusni accusator, koji se je već više puta kao takov pojavio i vještinu stekao; gladiator; sicarius; exercitus; * vetus senectus, slaba st.; * culina (s nuzgrednim pojmom trulosti); homo (Ter.) koji je već dugo živio, starac; senatores; † veteres et senes; * veteres senes; subst. veteres, starci (bez pojma slabosti što leži u senex), predji, subtilis veterum (starih umjetnika) judex Hor.; majores nostri, veteres illi, admodum antiqui; (Tac.) antiqui et veteres oratores; subst. vetus est, stara je (sc. rieč); vetera, stare priče, scrutari v.; (Hor.) fautor veterum, starinā, drevnih stvari; (Tac.) v. militiae, regnandi, ostario-, osiedio u itd.; (Tac.) P. Flaccum, veterem stipendiis et arta cum rege amicitia; veteres, f. sc. tabernae, stare mjenjačnice na trgu; takodjer u opreci prema sadašnjosti, njekadašnji, predjašnji, prijašnji, drevni, v. cives (u opreci sa naseljenici); v. tribuni; copiae; exercitus; veteres et, ut ajunt, prisci viri; poëtae veterrimi; injuria; beneficium; * verborum aetas; * aetas, staro doba, davna davnina; † populi Rom. res.

vĕtustas, ātis, f. [vetus] starost, ostarjelost, davnost, dugovječnost, dugotrajnost, dugo vrieme itd., v. familiae; municipium vetustate antiquissimum; v. possessionis; maxima vis est vetustatis et consuetudinis; † v. exedit monumenta; † cavernae longa vetustate cavatae; vetustas (sc. amicorum) conservanda, stari prijatelji, prijatelji, jer su stari, Cic. Lael. 19, 68.; ferre v., o vinu, koje podnosi dugo ležanje, obležano, staro vino, * † o spisih i spisateljih dugotrajnost, dugovječnost; quae mihi videntur habitura etiam vetustatem (dugo trajati); prisca verborum v.; (Hor.) vocabula rerum, quae priscis memorata Catonibus atque Cethegis, nunc situs informis premit et deserta vetustas; v. exemplorum, stari primjeri; conjuncti vetustate, starim prijateljstvom; ingenio, vetustate (staro izkustvo), artificio tu facile vicisti. Na pose α) stari viek, drevnost (i doba i ljudi onoga vremena), historia nuntia vetustatis; exempla vetustatis; † vetustatem cognoscere. b) kasno potomstvo, de te nulla unquam obmutescet v.; * si fidem tanto operi est latura v.

vĕtustus, adj. s comp. (sr. vetus) i sup. [vetus] što već dugo postoji, star, mator (s pojmom izvrstnosti, poštovanosti; sr. vetus), vinum, staro, Plaut.; ligna, o suhu gorivu, -drvih, Hor.; arbor, cedrus, Curt.; hospitium; vetustissima disciplina; vetustiores scriptores; † cla-

ritas; (Quint.) vetustissimi auctores; vetustissimus ex censoribus; † vetustissimus liberorum ejus; † vetustissimus amicorum, *na pose starinski, starodavan, o govorniku,* multo tamen vetustior ille et horridior, *jedn. Cic. Brut.* 21, 83.; * vetusto nobilis ab Lamo, *plemenit potomak drevnoga Lama (o starom plemstvu.)*

vexātio, ōnis, *f.* [vexo] *dosada, tegotnost, muka, napor* corporis; vulneris; *zlostavljanje, mučenje,* sociorum; acerbissima.

vexātor, ōris, *m.* [vexo] *zlostavljač, mučitelj,* urbis; v. furoris *smetalac, mutilac.*

vexillārius, ii, *m.* [vexillum] *1) zastavnik, barjaktar. 2) pl., a) za carevâ najstariji vojnici, koji su kod legije, odsluživ službu, ostali kao zamjenici, veterani. b) oddio corps-a (sbora) pod svojim vexillom, oddio, detachement.*

vexillātio, ōnis. *f.* [vexillum] = vexillarii *2) b), što gl. pod* vexillarius, *jedn. Suet. Galb.* 20.

vexillum, i, *n.* [veho] *1) barjak, zastava, stieg; na pose crveni barjak, koji se je razvio vrhu šatora vojvodskoga ili broda admiralskoga, da treba udariti na neprijatelja ili krenuti na put,* v. proponere; vexillo signum dare; *(Tac.)* praetoria navis vexillo insignis; *takodjer kod kupljenja novakâ, kod osnivanja vojnih naselbina, da ostanu vojnici na okupu,* v. tollere, *iztaknuti-, razviti stieg. 2) momčad jedne zastave, oddio, Liv.;* vexilla tironum, *Tac.*; vexilla legionum, *narodni ustanak, Tac.; na pose* = vexillarii *2) b), gl. pod* vexillarius, *Tac.*

vexo, 1. [*intens. od* veho] *1) vući amo tamo, gurati, jako micati, drmati, tresti, potresti,* (rector) per confragosa vexabitur; † in turba vexatus; *(Just.)* clades regionum vexatarum *(potresom)*; * venti nubila coeli; * mare, *uzburkati;* * rates. *2) tp. obhrvati, snaći, biti, (o)pustošiti, plieniti, porobiti, udariti paležinu na što; uznemirivati, napastovati, mučiti, zlostavljati, siliti, štetu nanieti komu, tištiti, ugnjetavati,* agros; regiones; regis provincias; hostes; Galliam; fana; † oppida; * Ilion; * Parthos; * turmas hostium; * hospites, *progoniti;* * hunc locum *(o zvjeradi i tatovih)*; vexatis ac perditis exteris nationibus; Antigonus saepe in itineribus vexabatur *(o Eumenu)*; *(Sall.)* pecuniam, *potratiti;* rem publicam, *učiniti ju igračkom stranaka;* alqm; uxorem; vexari difficultate irae, † imbribus, * bello et armis; *(Tac)* fauces jam exanimis laqueo vexatae; mores civitatis, *o lakomosti, poremetiti;* v. alqm honoris cupido, fama *(zao glas)*; invidia; * te semper inops agitet vexetque cupido; * argutos v. furor iste poëtas; * duo discordia v. inertes; * vos seu calidus sanguis seu rerum inscitia v.

via, ae, (*archaist.* viāi, *Ennius u Cic. Cat. m.* 6, 16.), *f.* [*srodno sa* eo, ire] *1) put, kojim se ide, cesta, utrenik, prtina (što ju ljudske ruke sazidaše ili bar redovit i prokrčen pût; sr.* iter), v. militaris, *drum, velika cesta;* in viam se dare, viae se committere, *zaputiti se;* ex via excedere; declinare de via ad dexteram; viâ ire, *ravnim putem;* dare alcui viam, *dati mjesta;* per fundum, *dozvoliti pût;* * da ferro, quod missile libro, fortunam atque viam duri per pectus Halaesi; * viam clipei molita (hasta) per oras; viam facere, pandere, aperire; viam equitibus patefacere; v. munire, sternere v.; v. inire, ingredi, insistere; * signat viam *(kojim mora proći strjelica)*; * viam reperire non posse *(o rieci)*; * vocis; *posl. gl.* semita; *(Ter.)* totâ via *(sasvim)* errare. *Na pose a) cesta, ulica, u gradu (prostor medju redovi od kuća; sr.* vicus), transversa; Sacra; Appia; *(Hor.)* Appi; *u taboru,* angustiis viarum. *b) o putevih u ljudskom tielu, jednjak, požirak;* * *dušnik. c)* * *pukotina, kojom što prodire. d)* * *tečaji, putanje nebeskih tjelesa,* viae coeli; anni solisque. *e) pruga na odjeći. 2) put, hod, hodanje, marš,* inter viam; *(Ter.)* inter vias, in via, *putem, uz put;* viam tridui procedere; abesse longius tridui viâ *(od tri dana hoda)*; de via languere; *(Ter.)* rectâ viâ, recta via narrare; * lassus maris et viarum, *putovanje po moru i po kopnu;* carpere, ire viam *gl.* carpo, eo; unam tibi v. et perpetuam esse volunt, *da se nikada ne vratiš. 3) prenes. i tp., a) pût, staza, putanja,* vitae, vivendi, virtutis; rectissima laudis; utor viâ, *sredinom ići;* de ira decedere, *s pravoga puta krieposti skrenuti;* via ad gloriam proxima et quasi compendiaria; * virtutis arduae; * leti; * quamcumque viam dederit fortuna; * fata viam invenient. *b) način, kojim se što postizava, sredstvo,* omnes vias *(sredstva i pute)* pecuniae nosse; viam consilii invenire; habeo certam viam; viam in re publica *(politički sustav)* sequi; viam optimarum artium tradere; viam fraudis inire; * salutis, * mortis. *c) postupanje, način, pût,* aliâ v., eâdem v. aggredi, *Ter. Sall.;* per omnes leti vias, *Liv.;* ratione et via *gl.* ratio *2) b)*; ut in plerisque rebus sic in hac duplex est considerandi via, *treba sad ovim sad onim putem razmišljanja poći, -udariti Cic. or.* 53, 180.; * colendi haud facilem esse viam; † agendae rei haud sane facilis patebat via; † nec alia expugnandi patebat via, quam etc.; † nota sit primum dicendi via; *praegn. pravi način, -methoda,* discendi; *adverbialno,* viâ, *methodički, po osnovi,* dicere; progredi.

viālis, *adj.* [via] *putni,* lar, *na ulici nalazeći se, -štovan, Plaut.*

viārius, *adj.* [via] *putni,* lex, *o popravljanju cestâ jedn. Cael. u Cic. fam.* 8, 6, 5.

viātĭcus, *adj.* [via] *1) upr. (Plaut.) putni,* cena, *oprostna večera, gostba na rastanku. 2) subst.* **-cum**, i, *n. a) putni trošak, poputbina, putnina,* quo plus viae restet, eo plus viatici quaerere; *(Hor.) pl. b) (Hor. Suet.) novac, što ga vojnik u ratu zaplieni ili prištedi, uštedak, prišteda.*

viātor, ōris, *m.* [via] *1) putnik, pješak,* viatores consistere cogant; non semper v. a latrone, nonnunquam etiam latro a viatore occiditur; *(Hor.)* callidus ut soleat umeris portare v., litoris Assyrii; *u Hor. sat.* 1, 5, 16, 17. *pako stoji v. o putnom drugu u čamcu, a Döderlein shvaća v. collect. o cieloj putnoj družbi (a ne o mazgaru, koji uz čamac ide). 2) teklić, glasnik, državni glasnik,* censora, *tribunâ i drugih manjih magistrata koji je ljude (prvobitno sa sela) pred magistrat pozivao;* † *glasnik u obće.*

Vibo (Vibon), ōnis, *f. primorski grad s lukom na zapadnoj obali Bruttija* (Bruttium), *s. Bivona. Odt.* **Vibōnensis**, *adj. vibonski.*

vibro, 1. *1) trans. mahati-, vitlati čim, drmati, tresti,* * v. flumina vestes, *učini da lepršâ;* * vibrare membra, *drhtati, tresti se;* † viscera vibrantur; † sustinentium umeris vibratus; hastas, sicas; tela; † hastam dextrâ, † tela nixu; * vibrata fulmina jactat; * tremulum excusso jaculum v. lacerto; * vibratus ab aethere fulgor, *sinu;* * crines vibrati, *zarudjena;* * *prenes.,* iambos. *2) intrans. a) tresti se, trepetati, titrati, njihati se, ljuljati se, igrati,* tres linguae. *b) prelievati se, blieštiti, sjati, blistati se,* mare, *Cic.;* * tela ferro; * gladius vibrans; * vibranti ictu *c) u pril.,* cujus (Demosthenis) non tam vibrarent fulmina, *trieskovi ne bi udarali;* oratio incitata et vibrans, *sgodan, udarajući; (Quint.)* sententiae vibrantes, *iskrice.*

vīburnum, i, *n. kamišovina, šibikovina* (viburnum lantana, *Linn.*), *jedn. Virg. ecl.* 1, 25.

vīcānus, *adj.* [vicus] *seoski; subst.* **vicani**, ōrum, *m. seljaci.*

Vīcă Pŏta, ae, *f.* [vinco-potior] *pridjev božice pobjednice, pobjediteljica i dobitnica (osvojiteljica).*

vĭcārius, *adj.* [vicis] *zastupajući mjesto koje osobe ili stvari, zamjenjujući, mjesto čega, zamjenik, zamjenica,* fides amicorum operae nostrae v. supponitur; *subst.* **-ius**, ii, *m. zamjenik, namjestnik,* alcjs; cujus (regni) v. qui velit esse; succedam ego v. tuo muneri; v. diligentiae meae, *o zamjeniku (nasljedniku) u consulatu;* * defunctumque laboribus aequali recreat sorte v., *ravan zamjenik, koji uzimlje jednaki posao na se kao što predšastnik njegov (kod poljodjelstva); na pose podčinjen sluga, koga si uzdržava rob, podčinjen rob, roba.*

vīcātim, *adv.* [vicus] *1) po ulicah, -sokacih, od ulice do ulice. 2) od sela do sela, po-, u selih,* habitare.

vĭce, **vĭcem** *gl.* vicis.

vīcēnārius, *adj.* [viceni] *(Plaut.) spadajući na dvadeseti dio, dvadesetgodišnji,* lex quina v., *po kojem nisu smjeli ljudi izpod 25 godinah pozajmljivati.*

vīcēni, ae, a, *adj. num. distr.* [viginti] *po dvadeset.*

vĭces *gl.* vicis.

vīcēsĭmāni, ōrum, *m.* [vicesimus] *vojnici dvadesete legije, Tac.*

vīcēsĭmārius, *adj.* [vicesimus] *tičući se dvadesetine, dvadesetdielni, dvadesetstrani,* aurum, *novac od dvadesetoga diela kupovnine, kad su se robovi puštali na slobodu.*

vīcēsĭmus (vigēs., *Sall. Cat.* 47, 2.), *adj. num. ord.* [viginti] *dvadeseti; na pose subst.* **-ma**, ae, *f. (sc.* pars) *dvadeseti dio-, dvadesetina u obće i na pose kao daća državi,* portorii, *kupovnine, kad su se robovi puštali na slobodu;* † *kod baštine.*

Vĭcētia, ae, *f. grad u gornjoj Italiji, s. Vicenza. Odt.* **Vĭcētīni** († Vicentini), ōrum, *m. Vicetijani.*

vĭcia, ae, *f. grahorica, Virg. Ov.*

vĭcies (viciens), *adv. num.* [viginti] *dvadeset puta.*

Vĭcĭlīnus, i, *m.* [*po svoj prilici od* vigil] *pridjev Jupitrov, budnik, jedn. Liv.* 24, 44, 8.

vīcīna *gl.* vicinus *1) a) i c).*

vīcīnālis, *adj.* [vicinus] *(riedko) susjedni,* ad usum v.; *(kasno)* bella v., *sa susjedi.*

vīcīnia, ae, *f.* [vicinus] *1) susjedstvo (komšiluk), blizina,* in v. nostra; *(Plaut.)* proxime viciniae habitat; *(Ter.)* commigravit huic viciniae, vidi hic viciniae; * v. Persidis urget. *2)* * † *meton., susjedstvo = susjedi, (komšije).*

vīcīnĭtas, ātis, *f.* [vicinus] *susjedstvo (komšiluk) (sr.* vicinia), in Umbria atque in eo v.; propter vicinitatem totos dies simul eramus; † quorum v. propinqua esset; vicinitatibus atque confiniis, *u odnošajih susjedstva i granicâ; concr. susjedstvo, susjedi, (komšije),* dum vicinitatem armis exornat; clam vicinitati dant negotium; amicitiae, vicinitates, clientelae.

vīcīnus, *adj. s comp.* [vicus] *1) susjedni (s obzirom na kuću i dvorište; sr.* finitimus), bellum, *u susjedstvu, (-komšiluku)*; * urbes; * sedes v. astris; * jurgia, *sa susjedi; (Hor. sat.* 1, 4, 126.) v. fanus, *sprovod susjedov (ne: predstojeća smrt bolestnikova). Odt. subst. a)* **-nus**, i, *m. i* **-na**, ae, *f. susjed, susjeda, (komšija, komšijnica),* v. mei; ceteri v. ac finitimi; v. proximus; Fides vicina Jovis; * anus vicina loci. *b)* turris vicino sita, *bližnji, jedn. Tac. hist.* 3, 38. *c)* * † **vicina**, ōrum, *n. susjedstvo. 2) tp. a) blizu, blizak,* Latone v. ad pariendum; * parti vicinior esset; * mors; *(kasno)* exitium. *b) blizu, sličan čemu (sr.* finitimus), dialecticorum scientia v. ac finitima eloquentiae.

vĭcis (gen.), em, e *(drugih padeža u sing. ne ima, u pl. rabe oblici* vices *i* vicibus, *gen. ne ima), 1) promjena, miena, izmjena, uzajamnost,* commoti vice fortunarum humanarum, *Liv.; (kasno)* versa vice *(sr.* verto), *obratno;* † vigiliarum vices, * vices servare, † noctium vicibus servatis *gl.* servo *2)*; * variare vices *gl.* vario *2)*; † permutare stationum vices; † modo equestris proelii more frontis et tergi vices, *izmjenice-, na izmjenu progoniti i bježati;* * hac v. sermonum, *zamjenitim razgovorom;* * gratâ v. *(nastupom)* veris et Favoni; * benignâ v.; * nox peragit vicem, *izmjenjuje se danî;* * mutat terra vices, *mienja se, mienja lice;* * gratae divitibus vices; * vices peragere, *mienjati se; adv.* * † per vices, * vicibus factis, *izmjenice, na izmjenu;* in vicem *gl.* invicem; suam cujusque vicem, *svaki put na njegovu (ili svojem) mjestu, jedn. Liv.* 3, 36, 3.; † in vices. *Na pose a) zamjenito postupanje, -vladanje, zamjenito izkazivanje dužnosti, zamjenita uslužnost, -udvornost, odvratak, povrnuće, vraćanje, naplata, uzdarje,* recito memoriam perfuncti periculi, praedicationem amplissimi beneficii, vicem officii praesentis, *Cic. p. Sest.* 4, 10. *(dvojbeno; drugi:* vocem); † benevolentia vicem exsolvere; * in vicem pati delicta alcjs, *kao odštetu, naproti;* * reddere vices sequenti; † vicem saevitiae reddere; * vices superbae *(obiest, koja će ti naplatiti, što meni učiniš)* te maneant ipsum; * Drusus Genaunos etc. dejecit acer plus vice simplici, *dvostruko se osvećujuć. b) promjena-, miena usuda, usud, sudbina,* suam vicem magis anxios quam ejus etc., sollicitus eorum vicem, indignando vicem ejus, *Liv.;* cujus ego vicem doleo,

Cic. Att. 8, 2.; † vicem suam conquestus est; † mitiores fortunae vices; † rerum vices; * volvere vices *(o Jupitru)*; * gementes tristem fortunae v.; * convertere humanam v.; *i* * *miena bitke, b o j n a p o g i b e l j, b o j, b i t k a,* vices Danaum vitare. *c) m j e s t o, što treba na stanovitu mjestu činiti, p o s a o, z a d a ć a, u l o g a,* haeredum causa justissima est; nulla est enim persona quae ad vicem ejus qui e vita emigravit propius accedat; ne sacra regiae vicis desererentur; per speciem alienae fungendi vicis; succedens in vicem imperii tui; poena in vicem fidei cesserat; † vicem officii explere; † solis vicem implere; † vicem alcjs supplere; * defendente vicem modo rhetoris; * ego fungor cotis vice; * descriptas servare vices. *2) adv. a)* vicem alcjs, *u m j e s t o-, m j e s t o-, r a d i-, p o p u t koga itd., (Plaut.)* heri vicem meamque; ne nostram vicem irascaris, *Liv.*; in qua re tuam vicem saepe doles, *Cic. fam.* 12, 23.; Sardanapali vicem in suo lectulo mori, *Cic. Att.* 10, 8, 7. *β)* † vice, *n a n a č i n, n a č i n o m, p o p u t, k a o,* oraculi vice alqd accipere; diebus ac noctibus vice mundi circumagi. *γ)* ad vicem, *p o p u t, k a o,* ad vicem obsidis teneri, *Aurel. Vict.*

vicissātim, *adv.* [vicio] *(Plaut.)* = vicissim.

vicissim, *adv.* [vicis] *s d r u g e s t r a n e, o p e t, n a p r o t i (rek bi zamjenjujuć zadaće, uloge; o p o l a g a n o m izmjenjivanju, koje se može sbivati i u subjektih i u praedikatih; sr.* invicem), alqd accipere ab alio vicissimque reddere; terra uno tempore florere, deinde v. horrere potest; nunc date mihi v., *Ter.*; considera nunc v. tuum.

vicissitūdo, ĭnis, *f.* [vicis] *m i e n a, i z m j e n a, u z a j a m n o s t (gl.* vicissim), vicissitudines dierum ac noctium; fortunae; v. studiorum officiorumque; eorum (generum), *gdje zamjenito djeluje jedan na drugoga, zamjenito djelovanje jednoga na drugoga.*

victĭma, ae, *f.* [*po svoj prilici od* viēre = vincire] *ž r t v a oko čela nakićena vrpcom (može biti žrtva zahvale kao što i žrtva pomirbe, no svetčanija; sr.* hostia), secundam eam Paulus, sicut erat, victoriam ratus victimas cecidit; qui sunt affecti gravioribus morbis quique in proeliis periculisque versantur, aut pro victimis homines immolant aut se immolaturos vovent administrisque ad ea sacrificia Druidibus utuntur quod etc.; *(Hor.)* v. pontificum secures tinguet; *(Virg.)* albi greges et maxima taurus v. saepe tuo perfusi flumine sacro Romanos ad templa deûm duxere triumphos; * velox; *u pril.,* se victimam rei publicae praebere; † potius hostis praeda quam civis v.; * haec melior magnis data v. divis; * v. decipientis ero; * v. nil miserantis Orci.

victĭmārius, ii, *m.* [victima] *s l u g a ž r t v e, -k o d ž r t v o v a n j a.*

victĭto, 1. [*frequent. od* vivo] *ž i v j e t i o čem, h r a n i t i s e,* ficis, *Plaut.*; bene libenter v., *rado se dobro hraniti, Ter.*

victor, ōris, *m.* [vinco] *p o b j e d n i k, d o b i t n i k,* trium bellorum, *u tri itd.*; cujus belli; v. omnium gentium; victores bellorum civilium; *(Nep.)* Olympiae, * navali certamine; * *u lovu; absl.; adjectivno (u apposiciji) = s l a v o d o b i t a n, p o b j e d o n o s a n (sr. Kosovka djevojka),* v. exercitus, *dobitnica;* maritus; victores Etrusci maximarum gentium victores se discessisse; semper victores ex quamvis temere coepto certamine abire; † victorem redire; *o kokotih, Cic.*; * equus; * currus, *slavodobitna kola; tp.* animus v. libidinis et divitiarum, *Sall.*; * v. propositi, *koji je dokučio svoj cilj, -postigao svrhu; absl.,* Simon, *Virg. Aen.* 2, 329., *i ob onom, kojemu se je želja izpunila, Virg. Aen.* 11, 565.; * victorem rettulit pedem.

victōria, ae, *f.* [victor] *1) p o b j e d a (u ratu, na sudu itd.), d o b i t,* victoriae eorum bellorum, *u onih itd.*; v. cruenta; v. certaminis, *u prepirci;* victoriae triumphus, *radi pobjede;* v. externa, *nad vanjskim neprijateljem;* ex collega, *nad itd.*; victoriam conclamare; v. exercere; v. reportare, adipisci; v. ferre, referre ex alqo, v. parere, † patrare; victoriâ potiri; *(na sudu)* v. consequi, nocentissima v.; v. penes patres fuit. *2) personif., b o ž i c a p o b j e d e, o b i č n o s e p r i k a z u j e s krili i lovor-viencem,* aurea, *kip Victorijin.*

victōriātus, i, *m.* [victoria] *s r e b r n i n o v a c od pol denara* (denarius), *s p r i l i k o m b o ž i c e Victorije.*

Victoriŏla, ae, *f.* [*dem. od* victoria] *k i p a c V i c t o r i j i n, jedn. Cic. n. d.* 3, 34, 84.

victrix, īcis, *f.* [victor *od* vinco] *p o b j e d n i c a, d o b i t n i c a; često (u apposiciji) kao adj. s l a v o d o b i t a n, p o b j e d o n o s a n (sr. pšenica bjelica),* Athenae; manus; literae, *koje javlja pobjedu;* † copiae; † naves; † quadriremis; *(kasno)* classis; * catervae *(prolept. = tako da su po meni dobitnice)*; * natura, * † arma; * praemia victricis hederae, *bršljan kao nagrada pobjednika;* † illam cruentam victricemque frameam; velut v. libido; *tp. a)* mater v. filiae, non libidinis. *b)* * *d i o n i c a s v o j e ž e l j e, kojoj se želja izpunila.*

victus, ūs *(jedn. Plaut. Capt.* 4, 2, 5. victi), *m.* [vivo] *1) ž i v e ž, h r a n a, u z d r ž a v a n j e,* tenuis; liberalis; * facilis; * infelix, *biedna, oskudna;* * foedus; quotidianum v. alcui praebere; *i pl.;* * facilis victu gens, *blagoslovljen svim. 2) (redje) n a č i n ž i v o t a, ž i v l j e n j e (ali ponajprije s obzirom na hranu; sr.* cultus), in omni vita atque victu excultus; neque enim conferendam esse Galliam cum Germanorum agro, neque hanc consuetudinem victus cum illa comparandam; in victu considerare oportet, apud quos et quo more et cujus arbitrio sit educatus, quos habuerit artium liberalium magistros, quos vivendi praeceptores etc.; *(Nep.)* pristinus; *slično Tac. Germ, c.* 21. v. *(život, vladanje)* inter hospites comis; * asper victu venatus.

vīcŭlus, i, *m.* [*dem. od* vicus] *s e o c e.*

vīcus, i, *m.* [οἶκος] *skup kuća, potom 1) p r i e d j e l-, d i o g r a d a, u l i c a, na pose u Rimu (sr.* via), vicos plateasque inaedificavit; *(Tac.)* dimensis vicorum ordinibus et latis viarum spatiis; v. Cyprius, Tuscus; *(Hor.)* cum vicos, urbem laudaret; *(Hor. ep.* 1, 20, 18.) extremis in vicis, *o školi u njekakovu zakutku. 2) s e l o, m j e s t a n c e (kao množina stanova raztepenih i otvorenih; sr.* pagus), oppida sua omnia = vicos ad quadringentos, reliqua privata aedificia incendunt, *Caes. b. G.* 1, 5, 2.; maritimus; *(Tac.)* per pagos vicosque; *takodjer d v o r a c, z a s e l a k, d o b a r c e.*

vĭdēlĭcet, *adv.* [videre-licet] *rabi u obće, da se, što je rečeno, označi kao o č e v i d n o, b j e l o d a n o (sr.* scilicet, nimirum), *o č e v i d n o j e, b j e l o d a n o j e, a) s acc. c. inf., Plaut. b) samo kao čestica (particula), o č e v i d n o, z a s t a l n o, j a m a č n o,* hic de nostris verbis errat v., *Ter.*; quae v. ille non ex agri consitura, ex doctrinae indiciis interpretabatur; quid metuebant? vim v.; *često ironički, d a k a k o, t o s e z n a d e, -r a z u m i j e,* homo v. timidus et permodestus *(o Catilini).*

vĭdeo (viden' = videsne? *Com. Cat. Virg. Tib.*), vīdi, vīsum, 2. [*osnov.* vid, *grč.* ἰδ, εἰδ, εἶδον], *I) act. 1) v i d j e t i u obće, v i d j e t i što o č i m a, o p a z i t i, u-, z a g l e d a t i, u o č i t i, u p o z n a t i, takodjer u obće s j e t i l i upoznati,* clare v. oculis *(Plaut.) jasno vidjeti, bistro gledati;* bene v. oculis, *dobro vidjeti;* v. acrius, *oštro oko imati;* quam longe videmus? *dokle možemo vidjeti?* quaedam volucres longius *sc.* vident; mille et octingenta stadia quod abesset v., *razaznavati-, razbirati stvari u daljini od itd.*; ostium Ponti; Oceani freta illa; Cumanum ex eo loco video, Pompejanum non cerno; ne nunc quidem oculis cernimus ea, quae videmus; Puteolos videmus, at C. Avianum, fortasse in portu Neptuni ambulantem, non v.; adolescentium greges Lacedaemone vidimus ipsi certantes; cum forum populi Rom. — voce erudita et Romanis Graecisque auribus digna spoliatum atque orbatum videret; * quoties te speculo videris alterum, *zrcalom t. j. u zrcalu;* videbamus, philosopho cum operam daret, Q. Tuberonem; suos fugere et concidi videbat; eam quoque rem populus R. non modo vidit etc., ut te viderem et viserem [*sr.* viso *1) 2)*]; *s* ut, *k a k o [sr.* ut *I)]*; scindi videres *(potential. conj.)* vincula, *m o g a o s i = m o g a o b i b i o v i d j e t i; i u Hor. sat.* 1, 5, 75, 76. 8, 34. 50.; qui videret *(mogaše vidjeti),* equum Trojanum introductum, urbem captam diceret, *morao je = morao bi bio reći, Cic. Verr.* 4, 23.; * mugire videbis sub pedibus terram; * videres stridere susurros; *(Plaut.)* naso pol haec jam plus quam oculis video; † ut plura quam sol videt, victoriâ lustres; vivus vi- densque *gl.* vivus; *praegn., b i t i o t v o r e n i h o č i j u, p r o b u d i t i s e, jedn. Virg. ecl.* 6, 21. *Po tom takodjer v i d j e t i n a s v o j e o č i, ž i v j e t i s kim u i s t o v r i e m e i u i s t o j d o b i (vieku), d o ž i v j e t i što, vrieme ili kakovo zlo, dobro u vremenu, zlo i z k u s i t i (p r e t r p j e t i), zlo koga s n a d j e, d o g o d i mu se, dobra d i o n i k o m p o s t a t i,* utinam eum diem videam, cum etc.; ex multis diebus quos in vita celeberrimos laetissimosque viderit; memineram Paullum, videram Gallum; Cinnam memini, vidi Sullam; hunc quem patres nostri viderunt *(koga su bili sretni vidjeti),* divinum hominem Africanum; illi equites Romani, quos nos vidimus, *morasmo doživjeti;* loquimur de iis amicis, qui ante oculos sunt, quos vidimus aut de quibus memoriam accepimus, quos novit vita communis; de iis autem, quos ipsi vidimus *(suvremenici),* neminem fere praetermittimus eorum quos aliquando dicentes vidimus, *koje poznajem kao govornike, koje sam ikada vidio, da su se pojavili kao govornici, Cic. Brut.* 49, 181.; *(Ter.)* quam miseriam vidi; atque hoc quidem videre licet, *jest izkustvo, o kojem se svatko sâm osvjedočiti može (Cic. Lael.* 15, 54.); multa vos liberosque vestros bona esse visuros; suo toto consulatu somnium non vidisse, *nije spavao;* nimis sero imperia immodica et regni paterni speciem; clarissimas victorias aetas nostra vidit; *(Curt.)* imperium, quo nullum amplius vidit aetas; *(Hor.)* mala v.; * tempora visuros maturae longa senectae; * nati funus crudele; *(Nep. de reg.* 2, 3.) neque in tam multis annis cujusquam ex sua stirpe funus vidit; * ne quid tale videret; * tertia dum Latio regnantem viderit aestas; * te quoque Laurentes viderunt, Aeole, campi oppetere etc.; * inter sese Romanas acies iterum videre Philippi; * casus abies visura marinos = *opredieljena da morem plovi; rhetorički iztičuć pojam,* his oculis, meis oculis *(Ter.)*; oculis video; *(Virg.)* vidi ipse furentem caede Neoptolemum etc. *2) g l e d a t i koga ili što, p o-, r a z g l e d a t i, m o t r i t i, r a z m a t r a t i, g l e d a t i z a čim, p r i g l e d a t i, p o t r a ž i t i koga i r a z g o v a r a t i s njim, p o h o d i t i, p o s j e t i t i, p o l a z i t i (sr.* viso); *p a z i t i na što, o b a z i r a t i s e na što, o g l e d a t i s e, p o b r i n u t i s e z a što,* mulieres et pueri, qui visum processerant, *da gledaju borbu, Sall. Jug.* 94, 5.; alqm v. non posse, *ne moći ga vidjeti t. j. podnieti, Cic. in Pis.* 17.; * opus mirabile visu; *(Plaut.)* vide sis signi quid siet, *pogledaj de itd.*; *(Ter.)* illud vide, os ut sibi distorsit carnufex, vide si non impudens videtur; Othonem vide; videbis hominem; † mane videas Plinium domi; dulciculae potionis alqd videamus et cibi; ut semper videat sedem sibi ac locum sine molestia atque angore vivendi; ut prandium nobis videret; *s toga i. a) (Com.) s p o u z d a n j e m g l e d a t i koga, p o u z d a t i s e u koga,* me vide, *uzdaj se u me, osloni se na me. b) (riedko) u g l e d a t i s e u koga,* quin tu me vides? *gleduj samo na me (kako sam ja učinio)! c) ravnodušno-, bezposleno što g l e d a t i, n e m a r i t i z a što, t r p j e t i što, p o d n o s i t i,* vide consulem illum iterum, quem vidisti consulatu priore, *Cic. Att.* 7, 9, 3.; tantum pro! degeneramus a patribus nostris, ut praeter quam oram illi suam Punicas vagari classes dedecus esse imperii sui duxerint, eam nunc plenam hostium — jam factam videamus? vidistis in vincula duci universi eum nuper qui etc., si civem commilitonemque meum — in servitutem ac vincula duci videam, *Liv. 3) tp. a) umom, duhom, pa-meću v i d j e t i, o s j e t i t i, o p a z i t i, r a z u m j e t i, u v i d j e t i, p o j m i t i, p r o u č i t i, z n a t i; u p r i e t i oko u što, u z e t i na um, u v a ž i t i, r a z-, p r o m i s l i t i, r a z m o t r i t i,* quem exitum ego tam v. animo quam ea, quae oculis cernimus; si dormientes aliquid animo v. videamur; alqm. alqd in somnis, secundum quietem; † per somnum *ili* quietem, *snivati;* v. somnia, *sanak sniti;* amico amisso cum consuetudine jucunda tum multorum officiorum conjunctione me privatum videbam; v. acutius atque acrius vitia in dicente quam recta; ut is, qui illusus sit, plus vidisse videatur, *da je dublje proniknuo u stvar;* sin vos plus tum in re publica vidistis, *dublje proučili politiku (s obzirom na pojedine slučajeve, dočim se* plus sapere *proteže na veću uvidjavnost i razboritost u obće); takodjer (Plaut. Cic.)* v. multum, *daleko vidjeti, oštrouman biti;* et Graecam scribebat historiam et videbat *(pronicaše)* in literis; tu ipse, qui et me et alios prudentia vincis, omnia, credo, vidisti, nihil te omnino fefellit; paeona qui dixit aptiorem, in

quo esset longa postrema, v. parum; quod ego cur nolim, nihil video; non eam cognovi aciem ingenii tui, quod ipse videam, te id ut non putem v.; nonne vobis videtur is animus, qui plus cernat et longius, videre se ad meliora proficisci: ille autem, cui obtusior sit acies, non videre? di vatesque in futurum vident; videbat id non posse fieri, vidit se magno fore periculo; v. atque intelligere; cum, quid potissimum viderent, non viderent, *ne znadjahu;* etsi non aequum locum videbat suis *sc.* esse *(Plaut.)* ut quod viderit, non viderit *(ne opazi); (Ter.)* aliena melius v. et dijudicare; *(Hor.)* interdum vulgus rectum v.; *(Virg.)* ventura; *(Ov.)* v. meliora proboque; (*Just.* 32, 4, 4.) cum invidiosum se propter nimias opes videret; (*Liv.* 21, 4, 10.) nulla re, quae agenda videndaque magno futuro duci esset *(što treba da sam radi i od drugih da uči)*, praetermissa; video *parenthet. „kaošto vidim“, Hor. ep.* 1, 14, 22.; prius Epicuri sententiam, *Cic.; na pose često* video (vides, videmus) *ob onom, što tko iz poviesti i književnosti, iz pripovjedaka ili izvješćâ drugih znade, tako da je* video *toliko koliko „čitam“ [što valja dobro razlikovati od* vidi, *ob onom, što je tko vidio na svoje oči, što je sâm doživio; sr. 1)],* ut video nostrum scribere Antiochum; ut Alexandrum regem videmus; videmus Paulum Aemilium C. Luscino familiarem fuisse — sic a patribus accepimus — bis una consules etc.; Diogenem et Carneadem video — missos esse legatos; vides ut Epicurus cupiditatum genera diviserit; quam (Hercyniam silvam) Eratostheni et quibusdam Graecis notam esse video; *osobitost u Hor. ep.* 2, 1, 242. judicium subtile videndis artibus illud, *u prosudjivanju djelâ likovnih (plastičkih) umjetnosti (po drugih, u umjetnostih, koje hoće da se vide“, „plastički umotvori“);* nunc ea videamus, quae etc.; id primum videamus quatenus amor — progredi debeat; videas et consideres, quid agas; videro, viderimus, *kad hoćemo da s najvećom izvjestnošću i odlučnošću izrečemo, da ćemo što uvažiti (čega u jednostavnom futuru* videbo *ne ima; ne kaže pak* videro, viderimus, *da će se* videre *brzo, neposredno dogoditi, kao što se obično misli,* fuge modo intro: ego videro, ego, ut istaec recte fiant, videro, post de matre videro, *Ter.;* perfecturam se (profitetur philosophia), qui legibus suis paruisset, ut esset contra fortunam semper armatus etc. Sed videro *(ja ću, vjeruj mi, uvažiti)* quid efficiat. Tantisper hoc ipsum magni aestimo, quod pollicetur; utinam ut mihi illa videri videor in foro atque in causis, item nunc, quemadmodum ea reperirentur, possem vobis exponere! — Sed de me *(što se mene tiče)* videro; nunc hoc propono etc.; si hic qua ratione initium fecit, eadem cetera aget — valde videro et consideratius utilitati nostrae consuluero; sed videro hoc posterius; sed de re videro; quae fuerit causa, mox videro; quid inventum sit, paulo post v., de actione post v.; recte secusne, alias viderimus, alio loco de aratorum animo et injuriis videro, nunc — id accipio; videtur commodius ad te postridie scilicet. Sed viderimus, *no vidjeti ćemo; naproti (Cic. fin.* 5, 21.) quorum omnium quae sint notitiae — mox videbimus; (*Cic. fam.* 3, 9, 8.) verum haec videbimus; *no ovamo ne spada Liv.* 2, 40, 9. Sed ego nihil jam pati, nec tibi turpius quam mihi miserius, possum; nec, ut sum miserrima, diu futura sum: de his videris, quos si pergis, aut immatura mors aut longa servitus manet; *jer na tom mjestu nije* videris *fut. exact. već conj. perf. te izražava jaču želju ili molbu. b) gledati = ogledati se za čim ili na što, paziti na što, prigledati, da ili da ne itd., brinuti se za što, skrbiti za što, baviti se čim,* rivulos consectari, fontes rerum non v.; vide qui te inauguret, *pobrini se = odredi;* videndum sibi esse aliud consilium; negotia mea videbis; videret ut quam primum tota res transigeretur; videant consules, ne quid res publica detrimenti capiat; illi quoque tamen videndum magnopere esse, ut etc.; videndum est, ne obsit benignitas — tum, ut pro dignitate cuique tribuatur; *(Ter. Cic. u listu)* alcui v., *brinuti se za koga;* (*Hor. sat.* 1, 4, 16.) videamus, uter plus scribere possit, *pokušajmo koji itd.; na pose po analogiji glagolâ, koji znače „bojati se“,* vide, videamus, videant ne, videne non, videndum est, ut, *kad se što pristoji, nije, blaže tvrdi ili niječe [sr.* vereor *2)],* illud angit vel potius excruciat, discessus ab omnibus iis quae sunt bona in vita. Vide, ne a malis dici verius possit, *pravije će se možda reći;* vide ne fortitudo minime sit rabiosa; vide ne nulla sit divinatio; vide, ne, cum omnes rectae animi affectiones virtutes appellentur, non sit hoc proprium nomen omnium, *teško da je itd.;* videamus, ne haec oratio sit hominum assentantium nostrae imbecillitati; videant ne *(nije li)* turpe miserumque sit etc.; videndum est, ut honeste vos esse possitis, *doista ne ćete itd., Cic. fam.* 14, 14, 1.; *takodjer spadaju pod a) i b) formule* tu videris, ipse, ille etc. viderit, *što treba razlikovati od forma navedenih pod a)* videro, viderimus, *što se prevodi: ti prigledaj, on sâm neka prigleda, -uvaži, -neka se tim bavi, -za to brine (a ne ja), čim se budi s koga mu drago razloga, u zbilji ili ironiji odbija briga za koju stvar te se drugomu prepušta (u kojem slučaju* videris, viderit *sa* tu, ipse *može biti fut. exact., ali i perf. conj., upr. ili = ti ćeš, a ne ja, sjegurno-, svakako uvažiti itd., ili = uvažio ti itd. a ne ja),* quam simile istud sit, tu videris; vos, inquit, videritis; quam sibi conveniat, ipse viderit; hoc quam vobis tutum aut honestum sit, vos videritis *(na to sliedi:* ego certe mihi turpe esse duxi etc.); vos videritis, quid illi debeatur; sitne malum dolere, Stoici viderint; quid mihi cum ista summa sanctimonia? viderint, inquit, ista officia boni viri; sed haec Fors viderit, aut si quis est qui id curet deus; harum sententiarum quae vera sit, deus aliquis viderit; Virginius viderit, de filia, ubi venerit, quid agat; quae (ars) quam sit facilis, illi viderint, qui ejus artis arrogantiâ, quasi difficillima sit, ita subnixi ambulant, deinde etiam tu ipse videris, qui eam artem facilem esse dicis *(čim se ironički znanost pravnička označuje ne lahkom kako pravnici sami tvrde); (Virg.)* ast de me divum pater atque hominum rex viderit; *(Ov.)* viderit ista deus; (*jedn. Ov. trist.* 5, 2, 43.) viderit *sc.* quis, *ovdje neka tko-, ovdje neka drugi gleda (gdje je* quis *posve lasno izostalo kao neizvjestan subjekat [sr.* inquam *4)] i to tim laglje, jer odmah iza toga sliedi:* ipse sacram

quamvis invisus, ad aram confugiam, *i jer su neposredno pred tim rieči:* Quo feror? unde petam lapsis solacia rebus? Ancora jam nostram non tenet ulla ratem); *drugčije je Cic. Lael.* 3, 10. Ego, si Scipionis desiderio me moveri negem, quam id recte faciam, viderint sapientes; sed certe mentiar; *jer je ovo smisao: „neka se Stoici za to jako odluče, da pravo činim“. c) uprieti oko u što, gledati na što, namjeravati što, nastojati oko č.,* majus quiddam; aliud; suam magnam gloriam; cujus mens nihil nisi commodum publicum videt. — *II) pass.* **videor,** *1) vidjeti se, vidjevati se, vide me, u-, pokazati se, pomoliti se, pojaviti se, opaziti se,* negat sibi unquam, cum oculum torsisset, duas ex lucerna flammulas esse visas; nisi ipsius copiae prope hostium castra visae essent; in aperto loco secundum flumen paucae stationes equitum videbantur; impedimenta nostri exercitus ab iis — visa sunt; quod non vidisset, pro viso *(kano da je vidio)* sibi renuntiasse; quae (naves) cum — ex castris viderentur; neque in eo loco hostis est visus; procul equitatu viso; quos ubi Afranius procul visos conspexit *[sr.* conspicio *2)];* his auxiliis visis; visis equitibus; (*Caes. b. G.* 6, 1, 3.) magni interesse ad opinionem Galliae existimans tantas videri Italiae facultates *(sredstva, moć)*, ut etc.; opinio mali, quo viso atque persuaso etc. (*Cic. Tusc.* 3, 29, 72.); tum aegritudinem exsistere, cum quid ita visum sit *(tako se prikaza)*, ut magnum quoddam malum adesse et urgere videatur *[po 2)], Cic. Tusc.* 3, 13, 28.; * niveus videri, *vidjeti (ili podobom); takodjer očevidnim biti ili bivati, hrvatski se često prevodi adverbijem, očevidno, bjelodano, očito i slič. (kao što* φαίνεσθαι, δῆλον εἶναι *s partic.), u Caesara često,* ut his pereundum videretur; ut eum omnia deficere viderentur; ut usus misericordiâ videretur; si qua in parte nostri laborare aut gravius premi viderentur, *ako se je opazilo, -vidjelo da itd.;* ut magno cum dolore infidelitatis suspitionem sustinere viderentur. *2) činiti se, vidjeti se, smatrati za, osobno s nom. c. inf.,* homines hic habitare videntur; aequum id mihi (esse) videtur, videris (esse) doctus, *čini se, da itd.;* videor mihi *(mislim, mnijem)* satis dixisse *ili* satis dixi, ut mihi visus sum, *kaošto mi se je činilo; (Hor.)* ego videor mihi sanus; (*Hor. sat.* 1, 6, 42.) hoc *(zato)* tibi Paulus videris? *sasvim neobično, no dade se protumačiti tim, što je* sibi viderentur *od acc.* se *prilično udaljeno u Quint.* 10, 2, 18. qui se pulchre expressisse genus illud coelestis hujus in dicendo viri sibi viderentur; *naproti tomu sliedi uz nom. c. inf., koji predtiče, u sliedećih izrekah acc. c. inf.,* mihi non videbatur quisquam esse beatus posse, cum in malis esset; in malis autem sapientem esse posse etc., *Cic. Tusc.* 5, 8, 22. *[sr.* dico 3. *1)]; samo* videor *mj.* mihi videor, sperare v., *čini mi se-, mislim, da se mogu nadati;* ut videmur, *kaošto mi se čini;* videre videor alqm, alqd, *čini mi se, da na svoje oči vidim itd. [sr. 1) 1)], naproti tomu* videor videre, *ako ne stoji* videre *u praegn. značenju: sr. Cic. Lael.* 12, 41. *3) na pose praegn.,* videtur, *čini se, da je pravo, -shodno, -valjano, -u redu, svidi se, rači (mi) se i slič.,* non mihi videtur, ad beate vivendum satis posse virtutem; videbatur, Limnaeam eodem tempore oppugnari posse; video visum esse nonnullis *s acc. c. inf.;* nunc visum est mihi de senectute alqd ad te conscribere; respondit quae visum est (*sc.* respondere); ubi visum est (*sc.* discedere) — discedunt; quibus in locis visum est (*sc.* relinquere) — reliquerunt; mitteret cum imperio quem ei videretur (*sc.* mittere); qui imitamur quos cuique visum est; per se quae videbantur *(što im se čini sgodnim)*, administrabant; magistratus quae visa sunt, occultant; quantum et quo loco visum est *(svidi se)* agri attribuunt; si tibi videtur, si videtur, tibi si videbitur, *ako ti je s voljom, ako te je volja;* si videatur; si ei videretur; * postquam visum (*sc.* est) superis *(odlučili su) s inf.;* * dis aliter visum est; * sic visum Veneri; (*Hor. ep.* 1, 11, 1.) quid tibi visa Chios etc.? *kako ti se dopao Chios itd.? Na pose kad se navodi blaži izraz odluke-, mnienja poglavarstva, nazora, misli, biti toga mnienja, mnjeti, scieniti,* majores nostri voluerunt, quae jurati judices cognovissent, ea non ut esse facta, sed ut videri pronuntiarent; cum pontifices decressent, videri posse sine religione eam partem areae mihi restitui; consul adjecit senatus consultum, Ambraciam non videri vi captam esse; si non faciat, eum adversus rem publicam facturum videri.

vĭdua *gl.* viduus.

vĭdŭĭtas, ātis, *f.* [viduus] *1) (Plaut.) manjak, nedostatak,* copiarum. *2) udovstvo.*

vĭduo, 1. [viduus] *lišiti, izprazniti,* * ornos foliis; * v. urbem civibus; * arva nunquam viduata pruinis, *nikada bez itd.; na pose* † **viduata,** *obudovjela, udovica.*

vĭduus, *adj. [srodno s* divido, *upr. razstavljen] 1) lišen, bez,* * pectus v. amoris; * locus a lumine Phoebi; * v. pharetrâ; * me v. — viribus meis privatus. *2) supruga (muža) lišena, obudovjela ili bez supruga, neudata, pust,* se rectius viduam et illum coelibem futurum fuisse, *Liv.;* * domus; * aula; * lectus; *subst.* **vĭdua,** ae, *f. udova; takodjer (Hor.) u obće neudata. 3)* * *ljubovnika ili ljubovnice (drage) lišen, bez liubavi, samotan, pust,* puella; cubile; torus; *po tom* * vitem viduas ducit ad arbores, *uz koja se nije jošte uzvijao trs, rek bi neoženjena;* * vitis, *jošte ne privezana o stablo* (*sr.* marito, caelebs).

Vienna, ae, *f. glavni grad Allobrogâ u* Gallia Narbon., *s.* Vienne. *Odt.* † **-nenses,** ium, *m. Viennjani.*

vĭētor *gl.* vitor.

vĭētus, *adj.* [vieo, 2. *plesti, viti*] *uvehnuo, uvehao, sguren, skvrčen,* aliquid extremum et tanquam in arborum bacis terraeque frugibus maturitate tempestiva quasi v. et caducum; cor bovis v. aliquo morbo; *(Ter.)* senex; *(Hor. epod* 12, 7.) vietis *(doslovčano)* membris.

vĭgeo, ui, — 2. [vis] *1) krepak-, jak biti, u najvećem naponu biti, živ-, okretan biti tielom i duhom, a po tom razvijati se i rasti bez zapreke znajuć svoju snagu, čil i zdrav biti, cvasti, živjeti* (*sr.* valeo, vivo), quod viget, coeleste est; neque est ullum *(o biljkah)*, quod non ita vigeat interiore quodam motu et suis in quoque seminibus inclusis, ut etc.; jacet corpus dormientis, ut mortui, v. autem et vivit animus; hunc, quo vivimus vigemusque, sanguinem; Alpes vix integris vobis ac vigen-

tibus transitae; oculos et reliquas partes corporis opus est valere et v.; omnes res, quae naturâ v., *što žive po naravi;* ut vigeat (illud opinatum malum) et habeat quandam viriditatem; vegetum ingenium in vivido pectore vigebat; cum corporibus v. et deflorescere animos; sive occiderit animus in rerum cognitione; v. aetas; v. memoriâ; v. animo, *biti srdčan i hrabar, hrabriti se;* * nec viget quidquam simile aut secundum; * Persarum vigui rege beatior; * v. in corpore vires, * fama mobilitate. 2) *tp. u najvećem naponu biti, krepak-, snažan-, ugledan biti, u cvietu biti, cvasti, uzdržati se, postojati, u životu ostati, živjeti, vladati, gospodovati,* studia nostra; alia quaedam dicendi molliora ac remissiora genera viguerunt; viget illud Homeri, *Homerova se obistinjuje;* apud quos venandi et equitandi laus v.; haec in philosophia ratio usque ad nostram viguit aetatem; pro pudore, pro abstinentia, pro virtute audacia, largitio, avaritia vigebant; objurgationes in amicitiis v.; in ipsa Graecia philosophia tanto in honore nunquam fuisset, nisi doctissimorum contentionibus viguisset; multa saecula sic v. Pythagoreorum nomen; vestrae religiones; *(Cael. u Cic. ep.)* tui politici libri omnibus *(u svih)* v.; * magnae viguere Mycenae; * ubi acris invidia atque vigent ubi crimina; * florent modo nata vigentque (verba); Philonem in Academia maxime v.; Mnesarchus; Hirtii; in pace jacere quam in bello v. maluit; qui ante victores *(kao pobjednici)* viguerant, *Nep.;* *(jedn. Cic. Tusc.* 1, 49, 116.) Harmodius in ore et Aristogito, Lacedaemonius Leonidas, Thebanus Epaminondas viget *[sr.* 1. os *1) a)];* † v. auctoritate, * audaciâ, * regum conciliis; * laudis certamine miles.

* **vĭgesco**, — — 3. [*inchoat. od* vigeo] *krepkim-, živahnim-, snažnim postajati, počimati cvasti,* pedes.

vīgēsĭmus *gl.* vicesimus.

vĭgil, ilis, *1) adj. strażeći, na javi, budan* (*sr.* insommis), * canes; * ales *(pjetao, kokot);* * oculi; * cura v., *koja nikada ne počiva, -miruje;* * aurora; * ignis, *vječni;* * lucernae *(noćne svjetiljke, -uljenke);* † vigilem noctem agere, *probditi noć. 2) subst. m. stražar, obično pl.* vigiles ejus loci; vigiles fanique custodes; † vigiles castrorum; *(Liv.)* vigiles fanatici, *noćni klateži; (Virg.)* caeduntur vigiles, vigilum excubiis; † *kao noćna straža, -policija.*

vĭgĭlans, *adj. s comp. i † sup.* [*partic. od* vigilo] *stražeći, budan,* * oculi; *tp. pazljiv, neumoran,* consul; ut nemo vigilantior ad judicium venisse videatur.

vĭgĭlanter, *adv. s comp. i sup.* [vigilans] *budno, pazljivo, pomnjivo, neumornom brigom.*

vĭgĭlantia, ae, *f.* [vigilans] † *budnost, pazljivost, pomnja; tp. neumorna poslenost ili briga, Ter. Cic.;* * si quos haud ulla viros v. fugit.

vĭgĭlax, ācis, *f. (riedko)* [vigilo] *uviek budan, -živ,* * curae.

vĭgĭlia, ae, *f.* [vigil] *1) bdenje, noćna java u obće,* patiens vigiliae; Demosthenis vigiliae. *2) na pose bdenje, straženje, da se očuva mjesto (grad, tabor), straža, a) abstr. straženje,* agere vigilias ad, *stražu stražiti;* scutum ferre in vigiliam, *na stražu;* vestra tecta custodiis vigiliisque defendere, *čuvari i stražari itd.;* cura vigiliarum nocturnarum; *u pril.,* manendum mihi statuebam quasi in vigilia quadam consulari ac senatoria. *b) redovita straža, straže, momčad koja stražu straži (sr.* custodia, praesidium, statio), excubiae, vigiliae; urbs vigiliis munita; ponere vigilias; circuire vigilias. *c) vrieme noćne straže, straža u Rimljana četvrti dio noći (po dobi od godišta razne duljine),* prima, secunda; tertia; quarta. *3) tp. budnost, budnoća, neumorna poslenost, -briga,* nostra v. et prospicientia; *meton.,* cupio jam v. meam *(svoje mjesto)* tibi tradere. *4) (Plaut.) noćna religiosna svetčanost, -bogoslužje,* vigiliae Cereris.

vĭgĭlo, 1. [vigil] *1) intrans. bditi, ne spavati,* ad multam noctem; proxima nocte; usque ad lucem, *Ter.;* ad ipsum mane, *Hor.;* certum vigilans, *posve budan; posl. (Plaut.)* hic vigilans somniat, *sniva o zlatnih gorah; (Plaut.)* vigilans dormit, *o tromu čovjeku;* vigilantes curae, *uz budne oči, Cic. de div.* 1, 43, 96.; * lumina vigilantia, *uviek goruće (na svjetioniku);* * vigilantes *(budne)* oculi; *tp. budan-, neumorno poslen-, -radin biti,* pro alqo, v. ne; * studiis, *neumorno se truditi oko itd. 2) trans. a)* * *prebditi,* noctes. *b)* * *budno ili pazljivo obavljati,* vigilati labores; quae vigilanda viris.

vīgintī, *adj. num. card. dvadeset.*

vīgintĭvĭrātus, ūs, *m. služba-, posao vigintivirâ, kao povjerenstva, kojemu je bilo campanska polja razdieliti, ustanovljena Caesarom za njegova consulata, vigintivirstvo; u Tac. ann.* 3, 29. *gradska podčinjena oblast.*

vīgintī-vĭri, ōrum, *m. dvadesetnici, sbor od dvadeset muževa, koji je Caesar za svoga consulstva imenovao, da podieli campanska zemljišta vojnikom.*

vĭgor, ōris, *m.* [vigeo] *životna snaga, kriepost, živost, živahnost, čilost, vatra,* in vultu; v. aetatis, animi; † v. membris redit; † militaris; * igneus v. est illis seminibus; * juventas et patrius v.; * habilis membris venit v.; * nec tarda senectus debilitat vires animi mutatque vigorem.

vīlĭco, vīlĭcus *gl.* villico, villicus.

vīlis, *adj. s comp. i sup. 1) jeftin, cjeni, jeftino kupljen (prodan),* servulus; frumentum; res; *(Plaut.)* emere vili, *cjene, jeftino; (Ter.)* res viliores, *jeftinija vremena; (Hor. ep.* 1, 12, 24.) v. amicorum est annona, *prijatelji su jeftini, t. j. nijedna ciena nije previsoka, kojom se stiču prijatelji. 2) tp. a)* * *svagdje na prodaju, prost, običan,* phaselus; poma. *b) male ciene, -vriednosti, bez ciene, prost, nevažan, neznatan, preziran, podli,* honor; vita; rex; fidem; fortunas, pericula v. habere, *prezirati, Sall.;* * inter vilia habere; * poscis vilia rerum; * vilissima rerum aqua; * satis inter vilia *(biedna življenja)* fortis; * cibus, *domaća hrana;* * Sabinum, *lahko seosko vino;* * ludi, *početne škole;* * orbis, *svakdanji krug;* * vilior algâ; * anima; * v. scriptores, *slabo cienjeni;* * Europe, *podla;* * est tibi vile mori; † vilem alcui esse; † alqm vilem sibi facere, *poniziti.*

vīlĭtas, ātis, *f.* [vilis] *1) cjenoća, jeftinoća, nizka ciena,* annonae; v. est in vendendis fructibus, *jeftina prodaja;* annus est in vilitate, *jeftina je godina, sve je jeftino ove godine;* num in vilitate *(uz najniže ciene)* nummum dedit? *(Plaut.)* offerre alqd vilitati, *jeftino nuditi na prodaju. 2) † tp. slaba vriednost, bezcjenje; neštovanje, nehajstvo, zazor,* corporis, sui; *(Plin. ep.)* ad vilitatem sui pervenire, *samu sebi ogaditi se; osobitost, Tac. Germ. c.* 5. est videre apud illos argentea vasa legatis et principibus eorum muneri data, non in alia vilitate quam etc. = eadem vilitate, non pluris aestimata.

vīlius, *sup.* vilissime, *adv.* [vilis] *1) cjene, jeftino,* vilius venire, *Plaut.;* aedes in urbe vilius conducere, *Suet. 2) (kasno i riedko) prosta roda,* vilissime natus, *Eutr.* 9, 21.

villa, ae, *f. 1) seoski dvorac, vlastelinstvo, dobarce, zaselak, villa (ponajprije s obzirom na sgrade; sr.* fundus); *takodjer (Hor. sat.* 1, 5, 80.) *možda za primanje putujućih državnih činovnika; na pose* villa publica, *javna sgrada na Martovu polju, gdje su magistrati census držali i vojsku popisivali (novačili) i gdje su se takodjer poslanici inostranih naroda bavili, kojih ne htjedoše pustiti u grad; sličnu je* villa p. *i Caesar zasnovao. 2)* = rus, *selo, Plin. ep.* 7, 25, 4.

villĭca, ae, *f.* [villa] *upr. upraviteljica, gospodarica, gazdarica* (*sr.* villicus), *po tom seoska ljepotica, -cura, Cat.*

villĭco (vīlico), 1. [villicus] *(riedko) gospodariti, upravljati,* quasi dispensare rem publicam et in ea quodam modo v.

villĭcus (vīlicus), i, *m.* [villa] *upravitelj dobarca, gospodar, majurdžija, zapostat (većinom oslobodjenik ili rob),* si mandandum aliquid procuratori de agri cultura aut imperandum villico est; silvarum et agelli, Orbi, *Hor.*

villōsus, *adj.* [villus] *pun runjâ, rutav, čupav, kosmat, runjav,* * leo; * *o Medusi;* v. colubris, *zmijami pokrita kao runjami;* * vultum villosaque setis pectora semiferi (*o Caku,* Cacus).

villŭla, ae, *f.* [*dem. od* villa] *dobarce, malo imanje, šljivarija, (villica); (Hor. sat.* 1, 5, 45.) *možda za primanje državnih činovnika (sr.* villa).

villum, i, *n.* (*dem. od* vinum) *vince,* edormiscam hoc villi, *odspavati ćumamuru ili vince, jedn. Ter. Ad.* 5, 2, 11.

villus, i, *m.* [*srodno s* pilus *i* hilus] *runja, ruta, čupa, kudra* (*sr.* crinis, capillus etc.), animantium aliae villis vestitae; * v. leonis; * arietis; * mantelia tonsis villis, *gladko striženi, fini.*

vīmen, ĭnis, *n.* [vieo 2. *plesti, viti*] *vitka šiba, -prut za pletenje, vrba, bekva, pleter,* corpus navium viminibus contextum; * aureus et foliis et vimine *(ogranci)* lento ramus; *meton.,* * *pletenina, pletena posuda,* quernum, *cjedilo za mlieko.*

vīmentum, i, *n.* [viea, *plesti, viti*] = vimen, *prut-, šiba za pletenje, pleter, pl. jedn. Tac. ann.* 12, 16.

Vīmĭnālis collis, *jedan od sedam brežuljaka Rima, Liv.*

vīmĭneus, *adj.* [vimen] *vrbov, od bekve,* legumenta; crates, *Virg.*

vin', vin' tu *gl.* 2. volo *1) i 1) e).*

vīnāceus, i, *m.* [vinum] *paćica-, pećka od grožđja.*

Vīnālia, ium, *n.* [vinum] *svetkovina vina (22. travnja [aprila] i 19. kolovoza [augusta], Ov.*

vīnārius, *adj.* [vinum] *vinski,* cella, *Plaut.;* vas; crimen, *radi uvoznine vina; subst. a)* **-ius**, ii, *m. vinar, trgovac vinom. b) (Plaut. Hor.)* **-ium**, ii, *n. vinska posuda (sr.* cadus).

vinceus, *adj.* [vincio] *prikladan za vezanje, vezan, na, no, u šali* potione vincea onerabo gulam, *konopcem, da se objesim, jedn. Plaut. Stich.* 4, 2, 56.

vincĭbĭlis, *adj.* [vinco] *što je moći dobiti, dobitan,* causa, *jedn. Ter. Phorm.* 1, 4, 49.

vincio, nxi, nctum, 4. *1) vezati (silom, da se što u kretanju prieči; sr.* ligo, necto, constringo), *sapeti, sapinjati, okovati, baciti u okove; takodjer opasati, oviti;* * manus post terga; * Furor — centum vinctus aenis post tergum nodis; * purpureo alte suras v. cothurno; *(Ter.)* virgo vincto pectore, *čvrsto opasana; (Hor. ep.* 1, 20, 13.) vinctus mitteris Ilerdam, *o knjizi Horatijevih epistola, svezanoj remenjem kao draga roba (drugi misle: „poput zarobljenika [sužnja] ili prognanika“, tako da Horatij svojoj knjizi proriče ponizujuću sudbinu, da je ne će u Rimu više čitati, već da će si morati u provincijah tražiti zakloništa);* alqm asservare vinctum, *Plaut. Ter. Plin. ep.,* tenere, *Curt.;* cum eos vinciret, quos secum habebat, te solutum Romam mittebat; v. civem Romanum; cum trinis a custodibus in fuga catenis vinctus traheretur; † alqm compedibus aureis; * aspiterisque saxis; † pedes cite religatum asperis vinctumque saxis; † pedes soleis; * tempora *(glavu)* coronâ, floribus, verbenâ; * ulmum vitibus; * lacertos auro, *zlatnimi narukvicami uresiti;* * boves vincti cornua vittis; * stamine vinctae comas; *(Hor. ep. ad Pis.* 202.) tibia orichalco vincta, *mjedju okovana, t. j. od više dielova mjedju svezanih i izvana uresenih, koji se mogu složiti i razložiti; (Sall.)* saxa et si quae vetustate radices eminebant, laqueis vinciebat. *2) prenes., a) sputati, vezati, sapeti,* * vinctus nivali compede *(o rieci);* * vinctae vites; * somno vincta jacebas; *(Liv.)* vinctos *(obhrvane)* somno, somno vinctos; * vitis vinctura linguam *(pijanstvom);* * mentem multo Lyaeo; * toto vincta collo; * grata compede, *o ljubavi;* * me retinent vinctum vincla puellae; *(Plaut.)* vi Veneris vinctus; *(Hor. sat.* 2, 7, 31.) velut vinctus eas, *u okovih, kao da ti je robota, da ideš u koje družtvo;* * linguas et ora, *čarobijom = začarati;* † alqm pacto matrimonio. *b) utvrditi, spojiti, svezati,* loca praesidiis; camera lapideis fornicibus vincta; * unda vincta gelu; * tectum certo foedere. *3) tp. a) obvezati, zadužiti koga čim, na njeki način sputati, speti,* ejus religione te isti vinctum astrictumque dedamus; † animum alcjs donis; † stupro. *b) kano rhet. t. t., vezati, spajati, skladati,* sententias, verba; membra orationis sunt numeris vincienda; *o dielovih stiha,* alterum poëma est nimis vinctum. *c) stegnuti, stezati, ograničiti, ustaviti, vezati,* vinciatur et constringatur (illa pars animi) amicorum custodiis; omnia quae dilapsa fluxerunt, severis legibus vincienda sunt; * mea lege data vincta Thalia; † vinctus obsequio; † alqm vinctum tradere.

vinclum *gl.* vinculum.

vinco, vīci, victum, 3. *1) pobiediti, nadbiti,*

dobiti (u boju, ponajprije u ratu neprijatelja, zatim u natjecanju, u igri itd.; sr. supero), *s acc. pobiediti, svladati, obladati, nadjačati, nadvladati, predobiti, u obće osvojiti, obhrvati koga ili što,* jus esse belli, ut ii qui vicissent *(dobitnici)*, iis quos vicissent *(pobiedjenim)*, — imperarent; non virtute, neque in acie vicisse Romanos, sed artificio quodam et scientia oppugnationis; proinde ac si virtute vicissent; etsi pugnando acie vicisset, *Liv.;* illi operibus vincebant, *naprednji, jači, Caes. b. c.* 3, 44, 5.; ut — vicisse jam viderentur; vincere noluit; (*Liv.* 3, 61, 1.) sibimet ipsis victuros; vincere scis Hannibal, victoria uti nescis; *subst.* vincentium *(pobjeditelja)* impetum sustinuit, *jedn. pisac b. Alex.* 40.; alqm; alqm proelio, bello; alqm armis; omnes gravi proelio; Galliam bello; alqm in certamine; Carthaginienses; bella *(acc.), dobivati, Just.;* fortis equus, spatio qui saepe supremo vicit Olympia, *u olympijskih igrah, Enn. u Cic.;* * instat equis auriga suos (equos) vincentibus; * Bassum amystide; * neque vincere certo; *subst.* victis ac summotis resistere; cum victoribus nihil impeditum, victis nihil tutum arbitrarentur; illa victa (*opp.* quae est victrix) maesta discedit, *Cic. Tusc.* 5, 27, 78.; *u igri na slučaj, hazardu,* aliquando ut vincat, *na pjesničkom mjestu u Suet. Aug.* 70.; *s acc.* vicissem *(bio bih dobio)* vel L milia, *Suet. Aug.* 71.; *na dražbi, nadmetati se, ponuditi više od* . ., Othonem, *Cic. Att.* 13, 29, 2. 33, 2.; *u parnici, dobiti,* judicio *(o tužitelju)*; judicium *(o tuženiku)*; * causam suam; sponsione, sponsionem *gl.* sponsio; *(Hor.)* Fabio vel judice vincam; *(Ter.)* ventum est (*sc.* in jus); vincimur; vicit *(nadvlada)* in senatu pars illa, quae etc.; ea pars senatus, cui etc.; Appius; haec sententia; victi paucis sententiis, *nadglasovani, Liv.;* victus somno, *Liv.;* * corpora victa sopore; * victa labore viae; * victa area pulvere; * annus proventu horrea, *prenapunjena;* * non viribus ullis ramum; * horrida callidi v. aequora navitae; *(Tac.)* argenti aurique stipes et metallorum primitiae nullis fornacibus victae sed ut gignuntur; * cornua quod vincatque *(nadjačava)* tubas; * populares strepitus *(o jambu), nadglasiti;* * noctem flammis *(o zubljah), razsvietliti;* * variâ fastidia cenâ etc.; * (naves) neu turbine venti vincantur; * multa saecula durando *(o drvetu), pretrajati;* * fata vici vivendo, *duže živjeti nego što mi je trebalo;* * aëra summum arboris jactu, *preletjeti visoke vrhe drveta;* animum; naturam studio; gloriâ invidiam; ipsa rerum publicarum natura saepe rationem; pravum consilium; divitias; injuriam, *predobiti, slaviti slavje nad itd.;* alqm beneficiis, *predobiti;* lex victa *(izvan krieposti)* et abrogata, *Liv.;* † difficultates; † victo silentio, *prekinuv;* † iram; † superbiam; † invidiam; † memoriam caritatis, *zaboraviti; (Liv.)* spem *(svu nadu oduzeti)* regendi *(slonovi upravljati)*. 2) *tp. a) pobiediti = skloniti koga na popuštanje, preokrenuti koga, skloniti, ganuti, tronuti i slič.,* peccavi, fateor, vincor, *priznajem se pobiedjenim, Ter.;* vinci a voluptate; adolescentulus eadem audiendo victus est; victus patris precibus; * victus genitor; victi irâ; * victus animi, *u srdcu;* † filia neque victa in lacrimas neque supplex; * vinci nescia pectora; * vinci **vocibus**, * **prece**, * **furore**; * † *s* ut; * et est qui vinci possit. *b) nadkriliti, nadvisiti, nadilaziti, nadići,* stellarum globi terrae magnitudinem facile vincebant; exspectationem, opinionem omnium; beluas morum immanitate; alqm studio, dignatione, pulchritudine; † alqm mollitiâ, formâ, odio; * alqm carminibus; * scribere quod Cassî opuscula vincat; * qualia (praecepta) Pythagoram etc. = Pythagorae praecepta; † divitiae vicere praeterita; vincit longe prius *(mnogo je bolje) s inf. Hor. sat.* 2, 5, 74 *sl. c) očevidno dokazati, s acc. c. inf.; (Mat. u Cic. ep.)* dicendo *s acc. c. inf.;* verbis ea v. magnum quam sit, etc., *Virg. georg.* 3, 289.; * *s* ut, nec vincet oratio hoc, tantundem ut peccet etc.; *absl.,* si doceo ab Habito, vinco ab Oppianico, *Cic. p. Clu.* 23, 64.; *(conver.)* vincimus *(Ov.)*, vicimus *(Cic.)*, *dobismo, postigosmo-, polučismo svrhu,* vicisti, *pravo imaš,* viceris, *neka ti bude, imaj pravo;* vincite si ita vultis *(Caes. b. G.* 5, 30, 1.), *neka vam bude, imajte pravo, (Ov.)* male vincetis, sed vincite fratres; *(Suet. Caes.* 1.) vincerent, *trebalo bi da imaju pravo.*

vincŭlum *i (kao što se čini radi blagoglasja)* **vinclum**, i, *n.* [vincio] 1) *vez, konop, uže, uza, petlja, spona (sr.* vitta, fascia), epistolae; corpora constricta vinculis; *(Curt.)* vincula, quibus connexae quadriremes erant; lateri vinculum lapides sunt *(kod gradnje), (Curt.);* * levare vincla; * aptare vincula collo; * vinclorum immensa volumina *o caestu;* * capilli, *vrpce, vezice;* * vincula pars adimunt canibus, *uzica, konopac;* * *vrpcami krasno svezani (sputani) sandali,* Tyrrhena; * *takodjer vunene vrpce vračarâ spletene u uzao ljubavi, čarobni vezovi, -uzlovi* (κατάδεσμοι, καταδέσεις). *Navlast. pl. često, gdje se govori ob uzniku, zločincu ili slič. u javnih državnih zatvorih, spone, okovi, uza (sr.* carcer, catena, compes, custodia), esse in vinclis et catenis; alqm in vincula conjicere, ducere, abripere; ex vinculis *(sapet)* causam dicere; a carcere atque a vinculis; † vincula indere; † alqm cohibere in vinculis. 2) *tp. a) vez, okovi, spona, kojom se tko ili što ustavlja, smeta, prieči, steže, obuzdava,* vincula fugae; evolare ex corporum vinclis tanquam e carcere; rus ex urbe tanquam e vinclis evolare; illuc ex his vinclis emissi feremur, animus in morte evolat tanquam e custodia vinclisque corporis; * mercennaria vincla *gl.* mercennarius 1); * vincula solvere cado; *(Liv.)* vinculum ingens immodicae cupiditatis injectum est; * haud vinclo nec legibus *(bez sile i zakonâ)* aequus. *b) što dvie ili više stvari veže, spaja, utvrdjuje, vez,* vincula conjunctionis, fidei; vinclis propinquitatis conjunctus; vincula concordiae; nullum v. ad astringendam fidem jurejurando majores artius esse voluerunt; accedit maximum v., *povod, razlog (prijateljstvu);* * vinclum jugale *(bračni);* * sanguinis vincula rupit amor; * pennarum vincula ceras; * vincula *ili* vincla, *srdačni zagrljaji.*

Vindĕlĭci, ōrum, *m. pleme u Germaniji, sjeverno Raetiji, južno Dunavu, sa glavnim gradom* Augusta Vindelicorum, *s. Augsburg, Tac. Hor.; sr.* Raeti.

vindēmia, ae, *f.* [vinum-demo] † *berba, trgatba, branje, meton., grožđje, vino,* * spumat plenis v. labris; * mitis in apricis coquitur v. saxis; * **non eadem arboribus pendet v. nostris.**

vindēmiātor, ōris, *m. (od četiri slovke u Hor. sat.* 1, 7, 29.) *[(kasno)* vindemio, 1. *brati grožđje] vinogradar, vincilir;* * *jedna zviezda u zvježđju djevice.*

vindēmiŏla, ae, *f.* [*dem. od* vindemia] *mala berba, slabi dohodci, jedn. Cic. Att.* 1, 10.

vindex, ĭcis, *m. i f.* [vindico] *tko što sudbeno traži, po tom a) tko u obće uz što prianja, -što štiti, jamac, zaštitnik, izbavitelj, spasitelj,* habet populus tabellam quasi vindicem libertatis; aeris alieni, *zaštitnik vjerovnikâ;* majestatis imperii; injuriae, *proti nepravdi;* periculi, *u ili iz pogibelji;* * v. terrae (Hercules); v. vox; * vires; * nodus vindice dignus, *koji je vriedan da ga koji bog odmrsi, odveže. b) osvetnik, kaznitelj, osvetnica, kazniteljica,* conjurationis; custos ac v. cupiditatum; Furiae v. facinorum ac scelerum; * vindice flamma; * v. magnae linguae; * fraudis.

vindĭcātio, ōnis, *f.* [vindico] 1) † *právo prisvajanja.* 2) *zaštićivanje sebe sama ili drugih od sile.*

vindĭciae, ārum, *f. (samo predclass. u sing.)* [vindico] *sudbeno svojenje dviju prućih se stranaka pred praetorom, budi za to, da tko stvar sâm za se traži ili da bude opet slobodna, sudbeno zahtievanje práva,* cedere vindiciis; dare, decernere vindicias secundum libertatem, *svojom rieči odrediti, da bude tko slobodan, dok sud o stvari ne odluči;* postulare v. secundum libertatem, *zahtievati, da bude tko slobodan, dok itd.; naproti tomu* dare v. ab libertate in servitutem *ili* dare v. secundum servitutem, decresse v. secundum servitutem, *svojom rieči odrediti, da je tko rob, dok itd.;* injustis vindiciis ac sacramentis petere alqd.

vindĭco [vim dico, *naviestiti silu, jer kod sudbenog postupka* potius vis dicitur, quam fit, *Gell. N. A.* 20, 10.] 1) *sudbeno tražiti svoje natrag, kao vlastničtvo ili da se stavi na slobodu,* v. sponsam in libertatem; puellam in posterum diem, *pribaviti joj slobodu;* vindicatur Virginia spondentibus propinquis, *daje se sudbeno (otcu, u čijoj je vlasti dosele bila) natrag;* in jure v. [*što treba dobro razlikovati od* jure v.; *sr. a);* vindicatio 1)], *specialna forma* legis actionis (*gl.* lege agere, legis actio pod lex) *u parnici o vlastničtvu stvari koje* = in jure manum conserere [*sr.* 2. consero 2)], *jer je ovakova parnica bila spojena sa symbolskimi čini, koji su ponajprije bili ovi, da je tužitelj štapom* (festuca *ili* vindicta) *i svetčanom formulom ruku položio na stvar a isto tako za tim tuženik,* agerent tecum lege primum Pythagorei omnes atque Democritii ceterique in jure vindicarent physici etc., *Cic. de or.* 1, 10, 42. *Odt. u obće a) tražiti što kao svoje, prisvajati si, svojiti si, pripisivati si,* Chii Homerum suum v.; ortus nostri partem patria; majorem partem victoriae ad se; decus belli ad se; omnia pro suis; * antiquam faciem, *opet na se primiti;* libertatem; jure suo nonnulla ab imperatore miles, plurima vero fortuna v.; si id mihi assumo, videor id meo jure quodammodo v. *b) postaviti koga ili što u slobodno stanje, osloboditi,* alqm; Galliam, rem publicam in libertatem, ex dominatu T. Gracchi rem publicam in libertatem; se in libertatem, in veterem dignitatem et libertatem; patriam ex servitute in libertatem; te ab eo v. et libero; se ad suos; * dura ad saxa revinctam; * alqm bis Grajum armis. *c) osjegurati, zaštititi, sačuvati,* libertatem; alqm a molestia, a labore, a miseriis; laudem summorum oratorum ab oblivione hominum atque a silentio; domum suam a solitudine; se ex alqa re. *d) zabranjujuć ili kazneć posredovati medju kim ili medju čim, -postupati proti, pokarati, kazniti, osvetiti što (sr.* castigo, punio, multo, ulciscor), non modo in socios sed etiam in cives militesque nostros severe ac vehementer; in eos non manu neque vi sed quaestionibus; in quos eo gravius Caesar vindicandum statuit; injurias suas manu; * offensas ense; quod maleficium in aliis vindicassem; dolus malus legibus erat vindicatus; acerrime maleficia; Gracchi conatus perditos; † se de fortuna praefationibus.

vindicta, ae, *f.* [vindico] 1) *štap, kojim se je (kad se je rob na slobodu puštao* [manumissio per vindictam], *pošto je gospodar s robom pred praetora urbanskoga došao)* assertor in libertatem *t. j. koji je tražio, da se rob na slobodu pusti, onoga, koga je trebalo na slobodu pustiti, više puta dotaknuo, štap slobode,* neque censu neque vindictâ neque testamento liber factus est; *ovamo šibajuć, Hor. sat.* 2, 7, 76. 2) *oslobodjenje, izbavljenje, spasenje, obrana, zaštita,* libertatis; mors una v. est; v. vitae, *spasenje.* 3) * † *osveta, kazan.*

vīnea, ae, *f.* [vinum] 1) *vinograd.* 2) * † *trs, čokot.* 3) *štiteći krov, na način brajde građen, kojim se obsjedatelji štićahu od neprijateljskoga strjeljiva (sr.* testudo).

vīnētum, i, *n.* [vinum] *vinograd; u posl. gl.* caedo.

vīnĭtor, ōris, *m.* [vinum] *vinogradar, vincilir.*

vinnŭlus, *adj. (riedko) mio, sladak,* oratio, *Plaut.*

vīnŏlentia, ae, *f.* [vinolentus] 1) *pijanost kao stanje* vinolenti. 2) *pijanstvo, nagnuće na pijanstvo.*

vīnŏlentus, *adj. s comp. i sup.* [vinum] *pun vina, pijan, opit, na pijanstvo sklon,* inter sobrios; sobrius in vinolentiam vinolentorum incidat; furor; medicamenta, *vinom izmiešani.*

vīnōsus, *adj. s * comp. i (predclass.) sup.* [vinum] *(riedko) pun vina, o-, napit, pijan,* modice vinosi, *Liv.;* Pyrrhia, *Hor.; mnogo i često pijući vina, odan-, prijatelj vinu, vinski brat,* * v. amator; * Homerus; * senex *(o Anakreontu);* * vinosior aetas; *(Plaut.)* vinosissima lena.

vīnum, i, *n.* [οἶνος] *vino;* * † vina; *meton., piće vina, vino,* ad vinum diserti; in vino ridere; per vinum; * inter vina; * post vina; * Elpenor nimii vini, *pijan, pijanac;* vino lustrisque confectus; in vinum pronior; * dapibus vinoque sepultus; * indulgent vino.

viŏla, ae, *f.* [ἴον] 1) *ljubica,* in viola aut in rosa dicere; *takodjer (Virg.) ljubičina (vrst levkoje),* mollis. 2) * *ljubičasta boja (farba),* tinctus violâ pallor amantium; lana Tarentino violas imitata veneno.

* **viŏlābĭlis**, *adj.* [violo] *ozlediv, uvredljiv, što se može ili smije ozlediti.*

violārium, ii, *n.* [viola] *gredica ljubicâ, ljubičnjak, Hor. Virg. Ov.*

violārius, *adj.* [viola] *(riedko) mastilac u ljubičasto, Plaut.*

violātio, ōnis, *f.* [violo] *(riedko) ozledjivanje, ozleda, oskvrnjenje*, templi.

violātor, ōris, *m.* [violo] *ozlednik, sramotitelj, skvrnitelj*, juris gentium; templi; † foederis.

violens, tis, *adj.* [vis] = violentus, * Aufidus; * victor (equus).

violenter, *adv. s comp. i sup.* [violens] *silovito, napržito, žestoko, goropadno*, quaestio exercita aspere violenterque; † proconsulatum non minus v. gessit; † alqm ad supplicium poscere; † alqm increpare; *(Ter.)* v. tolerare; * Tiberim v. ire undis.

violentia, ae, *f.* [violens] *silovitost, goropadnost, žestina, napržitost*, hominis; fortunae, *podmuklost;* † gentium, † ingenii; * vultus.

violentus, *adj. s comp. i sup.* [vis] *silovit, goropadan, žestok, napržit*, homo; censores; *(Tac.)* violenta luctu et nescia tolerandi; ingenium; opes; impetus; amnis; tempestates violentissimae; violentum est dicere, *previše, presilno;* * ira; * pectora; * violentior Eurus; * pars violentior natalis horae, *o zviezdi štipavcu, koja je najžešće i najjače učestvovala na mojem porodu;* * v. *(hrabar)* in armis; † homo violentus ingenio.

violo, 1. [vis] *silovito postupati s kim, kidisati komu, ozlediti, uvriediti (proti pravu; sr.* laedo), *zlostavljati, obezčastiti, sramotiti, oskvrniti*, alqm; patrem; parentes; Pallantis virginitatem; † feminas; stupris ac caedibus violati; * corpus vulnere; urbem, fines, *pustošiti;* hospitium, foedus, † foedera, indutias, *prekršiti;* † jura gentium; † fidem societatis; * pudorem; * alqm ferro; * agros ferro; * ebur sanguineo ostro, *bojadisati; na pose moralno povriediti, oskvrniti, okaljati, obezčastiti*, loca religiosa; templa; jus; dignitatem alcjs; * amicitiam; * oculos, *ozlediti, vriedjati; praegn. u pass. ob onom, što se čini, što biva vriedjajuć koga*, id quod violatum est; semper alqd existimantem ab amico esse violatum; si quae inciderunt non tam re quam suspitione violata.

vīpĕra, ae, *f.* [*mj.* vivipara *od* vivus-pario, *žive mlade koteća*] *ljutica, guja, aspida, u posl.* in sinu atque in deliciis viperam illam venenatam ac pestiferam habere, *gojiti zmiju u njedrima;* * *u obće, zmija, guja.*

vīpĕreus, *adj.* [vipera] *1)* * *od ljutice, zmij(in)ski, zmijinji, gujin*, dentes; cruor; crinis Discordiae; pennae v., *krilate zmije;* anima v., *ob otrovnu dahu. 2) zmijovit, gujovit*, monstrum (= Medusa); sorores (= Furiae).

vīpĕrīnus, *adj.* [vipera] = vipereus *1)*, * cruor, * nodus.

Vipsānius *gl.* Agrippa.

vir, viri, *m. muž, mužkarac, mužka glava (u physičnom obziru glede jakosti, hrabrosti, uztrajnosti, opp.* mulier, femina; *sr.* mas, homo), virum me natam vellem, *Ter.;* * linguâ v. mulierque fave; * de viro factus femina; v. fortis, *junak;* v. turpissimus; bonus et sapiens; summus; optimus *(često i ironički);* clarissimus; spectatus; primarius; perfectus, *u najvećem naponu;* v. bonus, viri boni *gl.* bonus; ut et hominem et virum te esse meminisses; cum summi viri tum amicissimi hominis morte, clarissimi hominis atque optimi viri *(o jednoj osobi); na pose a)* * † *odrasli muž (opp.* puer). *b) muž = suprug, čovjek*, meus v., *Ter.;* viros earum; in viro suo Socrate; *prenes., o milostniku, ljubovniku*, v. tuus; * *o životinjah*, vir gregis, ipse caper. *c) krepko, pravi muž, muž kakov treba da je, krepak, hrabar, odvažan itd., junak;* Marius rusticanus vir, sed plane vir; tulit dolorem ut vir; si vir es, si vos viri estis; * si quid in Flacco viri est, *mužke snage;* * *junak, delija*, quem v. aut heroa; v. Macedo; dic mihi, Musa virum etc.; * *sa nuzgrednim pojmom čestitosti, poštenja*, quorum comoedia prisca virorum est; illi, scripta quibus comoedia prisca viris est. *d) kao t. t. vojn., vojnik, momak, pl. momčad, takodjer pješaci*, equites virique; equi virique; equis virisque *gl.* equus. *e) mj. pron.* is, ille, *muž = onaj, on (sr.* homo), eos mores, eam modestiam viri cognovi. *f) pojedinac, pojedini*, unus vir cum viro congrediendo; * haeret pede pes densusque viro vir; * seque viro vir contulit; vir virum legit, *muž si muža bira, kad se biraju senatori, Suet., u boju za protivnika, Virg., za pokrajnika, Liv.; prenes. (sarkast.) Cic. p. Mil.* 21, 55. *g)* * viri = homines.

* **virāgo**, inis, *f.* [virgo] *muževna-, junačka djevojka, mužkara, junakinja.*

Virbius *gl.* Hippolytus.

Virdŏmărus, Virdumărus *gl.* Viridomarus.

* **virectum**, i, *n.* [*od neobičnoga* virex *(od* vireo) *kao što* fruticetum *od* frutex] *zeleno mjesto*, virecta nemorum, *zelên (f.) šumâ.*

vīrens, tis, *adj.* [*partic. od* vireo] *1) zeleneći se, zelen*, * agellus; * hedera. *2)* * *tp. cvatući, mladjahan, mladenački*, puella; donec virenti canities abest; virentis et doctae Chiae pulchris in genibus.

vīreo, ui, — 2. *1) zelenjeti, zeleniti se, zelen biti*, arbores, vites; * pectora felle; * stagna virentia musco; * serpens squama recenti v. *(prelievati se na zelenkasto)* solet; * fronde virentes *(zelenim lišćem [lastarom] ovijeni)* thyrsi; * quale solet viscum fronde v. nova. *2) tp. krepkim-, živahnim biti*, integris sensibus, *Liv.;* * dum genua v., *dok smo u naponu jošte; (Just.)* virium gloriâ virente florere, virtus recentibus experimentis, virtutis flos.

vīres *gl.* vis.

* **vīresco**, — — 3. [*inchoat. od* vireo] *zeleniti se, početi zelenjeti.*

virga, ae, *f. 1) zelena-, tanka grančica, mladica*, fasces virgarum atque aridi sarmenti; * turea; * viscata, *ljepkovača; na pose sadjenica, priesad. 2) prut, šiba u* fasces *liktorskih, kojimi su šibami robove i zločince šibali*, expedire virgas; caedere alqm virgis, *šibati;* * *sing. collect.* = fasces, *što gl. 3)* * *vilin štap, čarobna šiba, Mercurieva, Cirkina* (Circe).

virgātor, ōris, *m.* [virga] *šibač, jedn. Plaut. Asin.* 3, 2, 19.

* **virgātus**, *adj.* [virga] *1) šibov, od šibâ ili prućâ pleten. 2) prutast, prugav.*

virgētum, i, *n.* [virga] *šibik, vrbište, jedn. Cic. legg.* 2, 8, 21.

* **virgeus**, *adj.* [virga] *šibji, prutni, od šibâ, -prućâ*, supellex; pabula; flamma v., *prutov, od upaljena suhora.*

virgīdēmia, ae, *f.* [*šaljivo od* virga-demo *stvoreno poput* vindemia] *branje-, berba šibâ, Plaut.*

Virgīlius (*pravilnije* Vergilius), *ime plemena* (gens) *rimskoga;* Publius V. Maro, *glasoviti pjesnik (rod. 70. g. pr. Is. u selu* Andes *kraj Mantue, umr. 19. g. po Is.).*

virgīnālis, *adj.* [virgo] *djevičanski, djevojački*, vestitus; modestia; * ploratum v. edere; *(Plaut.)* feles, *otmičar djevojaka.*

virgīnārius, *adj.* = virginalis, *jedn. Plaut. Pers.* 4, 9, 14.

* **virgīneus**, *adj.* [virgo] *djevičanski, djevojački*, figura; pudor; rubor; vultus; ara, focus v., *djevičanske Veste;* v. Volucres = Harpyae; sagitta, *Dianina;* urnae, *Danajevicâ* (Danaides); gymnasium, *spartskih djevojaka;* favilla, *lomača djevičanska, -djevice.*

virgīnisvendōnides, is, *m.* [virgo *i* vendo] *šaljivo, prodavač djevojaka, jedn. Plaut. Pers.* 4, 6, 121.

virgīnitas, ātis, *f.* [virgo] *djevojačtvo, djevičanstvo*, virginitatem violare, * eripere, * rapere, * libare.

Virgīnius (Verg.), *adj. ime plemena* (gens) *rimskoga; najznamenitiji je* L. Virginius, *koji je probô svoju kćer Virginiju, da ju otme zasjedam decemvira* App. Claudia.

virgŏ, inis, *f.* [vir, vireo] *1) djevica, djevojka (mlada ili matora; sr.* puella), Sabinae honesto ortae loco virgines; * Phoebea, *lovorika (kojom se pretvori* Daphne, *koju je* Apollon *ljubio);* * Saturnia = Vesta; * dea = Diana; † v. filia, *neudata kći;* * virgo, *o Astraeji;* virginis aequor = Hellespontus; v. Vestalis etc. *gl.* Vesta *a). 2)* * *mlada žena, -ženska, udata ili neudata*, v. adultera; virginum matres juvenumque. *3)* * *zvježdje, djevica.*

virgŭla, ae, *f.* [*dem. od* virga] *tanka grančica, štapić, prutić*, oleagina; * virgulâ stantem circumscripsit; v. divina, *vilinska šiba, -štap.*

virgultum, i, *n.* [*mj.* virguletum *od* virgula], *grm, šib (m.), grmlje*, * *sadjenica.*

virguncŭla, ae, *f.* [*dem. od* virgo] *djevojčica, djevica, Curt.*

Viriāthus (Viriat.), i, *m. vodja Lusitanaca. Odt.* **Viriāthīnus** (Viriat.), *adj. Viriathov, proti Viriathu, jedn. Suet. Galb.* 3.

vĭrĭdārium, ii, *n.* [viridis] *zabavni vrt, vrt za zabavu.*

vĭrĭdis, *adj.* [vireo] *1) zelen sve vrsti, zelenkast, zelen kao trava, -more, jasno-zelen, tamno-zelen, sinj itd. (sr.* caeruleus), ripa, ligna; campi; * avis, *o papigi;* * Venafrum, *bogat maslinami;* * Aegyptus, *bogat bilinami;* * aquae; * comae Nereidum; * pallor, *žutkasta;* * virides dii, *morski bogovi;* * Cragus *(radi jasnije zelene bjelogorice);* * lapillus, *smaragd;* * colubrae; * lacertae; * † *subst.* viridia, *n. zelena mjesta i drveće. 2) tp. mladjahan, mladenački, krepak, jak*, * aevum; * juventa; * senectus; *(Curt.* 10, 5, 10.) tam viridem et in flore aetatis fortunaeque ereptum esse rebus humanis; *(Eutr.)* viridiores, -um, *m. zreliji, krepči muževi.*

vĭrĭdĭtas, ātis, *f.* [viridis] *1) zelenost, zelên (f.)*, pratorum; herbescens. *2) tp. živahnost, čilost, mladjahnost, napon mladosti*, senectus aufert viriditatem; ut vigeat et habeat quandam v. (malum illud opinatum).

vĭrĭdo, 1. [viridis] *zelenjeti, zelenim biti*, * viridans laurus, * torus, * ripa.

Vĭrĭdŏmărus, i, *m. vojvoda Aeduâ za Caesara, takodjer Insubrâ.*

vĭrīlis, *adj.* [vir] *mužki, 1) s obzirom na spol*, stirps; sexus, *Liv.;* * proles, *takodjer mužki potomak, sin, Nep.;* * vultus; * cultus; * arma. *2) s obzirom na dobu, muževan, mužki, muževlji*, * aetas; * partes, *mužke zadaće, -uloge;* * officium; toga *(u 16—18. godine);* * vestis; *sr.* toga. *3) jedne se osobe-, jednoga se čovjeka tičući, osobni, mužki, kad se što radi*, pars v., *dio, koji pojedina osoba ima ili imati mora, osobni;* pro v. parte *(u Liv. takodjer njekoliko puta* pro parte virili), *koliko pojedinac učiniti može ili mora;* qui pro v. parte *(po svojoj moći)* defendunt; juvabit rerum gestarum memoriae principis terrarum populi pro v. parte et ipsum consulisse; est aliqua mea pars v., quod ejus civitatis sum, *što pripadam onoj državi, imam dužan dio; (Tac.)* pro virili portione. *4) po svojstvu, značaju, mužu pristojan, mužki, muževan, krepak, čil, hrabar, srdčan*, calcei; dolor; qui maxime forti et, ut ita dicam, v. utuntur ratione atque sententia; oratio; animus; ingenium; parum virile videatur; † scelera, *kojim se hoće junačkoga srdca;* † natus ad eloquentiam v. et oratoriam; * aetas animusque v.; * vultus; * ejulatio non v. = *babji.*

† **vĭrīlĭtas**, ātis, *f.* [virilis] *1) muževno doba. 2) muževnost.*

vĭrīlĭter, *adv.* [virilis] *muževno, postojano, uztrajno*, v. aegrotare = *za bolesti ne izgubiti uztrpljenja i ne klonuti duhom; (Hor.)* v. facere.

Vĭrĭpŏtens, tis, *adj.* [vires-potens] *močan, silan, krepak, pridjev Jupitrov, jedn. Plaut. Pers.* 2, 3, 1.

vĭrītim, *adv.* [vir] *1) na muže, muža po muža, mužu za mužem, svakoga pojedinoga, svakomu poj., pojedince*, agros v. dividere civibus; quos v. legerat; pecus v. distribuere; † trecenos nummos v. *(na osobu)* dedit. *2) čovjek na čovjeka (proti čovjeku), pojedince, na pose, posebice*, † dimicare; * quod legeret tereretque v. publicus usus; v. *(svakoga na pose)* commonefacere beneficii sui, *Sall.*

Viromandui, ōrum, *m. narod u* Gallia Belgica.

* **vīrōsus**, *adj.* [virus] *jako smrdeći, -zaudarajući.*

virtus, ūtis, *f.* [vir] *1) upr. muževnost t. j.*

sve tjelesne i duševne vrline, koje dolikuju i rese muža, na pose *r a t n a v r l i n a*, (*r a t n a*) *h r a b r o s t, j u n a č t v o; s r d č a n o s t, p o s t o j a n o s t u pogibeljih, o d l u č n o s t, o d v a ž n o s t*, militaris, bellandi, rei militaris, belli; virtute omnibus praestare; virtute et animo resistere; *često spojeno* vis virtusque etc. [*sr.* vis *I) a)*]; dicendum est de Cn. Pompeji singulari eximiaque v., *o svih vrlinah, koje učiniše P. savršenim vojvodom;* virtute Cn. Pompeji (*Caes. b. G.* 7, 6, 1.); senatus v. constantiamque collaudat; animi v.; *pl. j u n a č t v a, j u n a č k a d j e l a*, (Ariovistus) de suis v. multa praedicavit; (*Virg. Aen.* 1, 565 *sl.*) quis Trojae nesciat urbem, virtutesque virosque etc.? *2) i z v r s t n o s t, v r l i n a, d o b r o t a, v r i e d n o s t i slič.*, animi, memoriae; corporis; arboris; equi; navium; (*Just.*) ferri; oratoriae virtutes; * v. diserti Messallae; * est in juvencis, est in equis patrum v.; ordinis; * virtute carentia, *nemoćno, mlohavo. 3) m u ž k a s a v r š e n o s t, k r i e p o s t, na koliko se pokazuje u vrlini i zaslužnih djelih, na pose u rimskom smislu rieči, u domoljublju i s tim spojenih svojstvih, takodjer p o j e d i n a k r i e p o s t* (*sr.* innocentia, probitas, honestas), vis illa divina virtusque; mihi spes omnes necesse est virtute et innocentia tutari; virtus, virtus, inquam, et conciliat amicitias et conservat, *Cic. Lael.* 27, 100.; omnia praeter virtutem caduca sunt; ex virtute nobilitas, *plemstvo po zasluzi, Liv.* 1, 34, 6.; ut quisque maxime virtutibus his lenioribus erit ornatus, modestia, temperantia, hac ipsa — justitia, *Cic. Lael.* 3, 11.; *u višem, plemenitijem smislu, na pose po nazoru Stoikâ,* virtus est affectio animi constans conveniensque etc., *Cic. Tusc.* 4, 15, 34.; *sr. Cic. Lael.* 2, 6. 5, 19. 6, 20. *Hor. carm.* 2, 2, 19.; 3, 24, 31. 3, 29, 49 *sl.; personif.*, Virtus.

vīrus, i, *n.* (*obično samo nom. i acc.*) *naravna žilava vlaga, -tekućina, s l u z*, * destillat ab inguine v., *sjeme. Odt. o t r o v n a v l a g a* (*tekućina*), *o t r o v* (*više ogavan; sr.* venenum), * serpentis; *prenes.*, v. acerbitatis suae apud alqm evomere; *u Tac. ann.* 13, 15. decoquitur v. cognitis antea venenis rapidum, *gdje znači* virus *gotov otrov, a* venenis *samo otrovne čestice ili tvari; takodjer* (*Hor.*) *o s u r o v i j e m-, n e s p r e t n i j e m o b l i k u saturnskoga mjerila*, grave (*ogavan*) v. munditiae pepulere.

vīs [*digammovano od* ἴς], *acc.* vim, *abl.* vi (*gen. sing.* vis, *jedn. u Tac. dialog. c.* 26., *no dvojben; dat.* vi, *jedn. pisac b. Afr. c.* 69), *f. pl.* **vīres**, ium, *I) u sing. s i l a, m o ć, s n a g a, j a k o s t* (*ponajprije physična, u kretanju i djelu, djelujuć pretežnošću, o živu i neživu; sr.* robur, potentia), equorum; urorum; † elephantorum; corporis; fluminis; venti; tempestatis; frigorum; morbi; flammae; veneni; † medicaminis; † sagittae; † solis; * jace in me vim coruscam fulminis; * insani leonis; * utraque v. (*vrućine i zime*); * v. consilii expers; * te meae si partem animae rapit maturior v., *o smrti;* * *za opisivanje* (*kao* ἴς, βία, σθένος), odora canum; amica v. pastoribus; summa, maxima vi, *najvećom žestinom, svom silom, iz petnih žila;* majore vi urgere; quanta vi. *Na pose n e p r i j a t e l j s k a sila komu ili čemu, s i l o v a n j e, n a s i l j e; n a s r t a j, n a v a l a, u d a r a c,* suorum, *na proti itd.*, tribunicia, *zloraba tribunske vlasti;* ad vim atque arma descendere; vi vis illata defenditur; vim vi (*klin klinom*) repellere; (*Liv.* 4, 24, 9.) vim ab alqo deterrere; vim facere, alcui, (*Ter.*) in alqm; vim facere per fauces portus, *silom provaliti kroz itd.*: alcui vim et manus inferre, vim parare, * face atra ferre Latinis; alcui vim adhibere, vim afferre (*isto o silovanju čistoće, u Ov.* vim pati); vi, malo, plagis; vi subigere; v. Jugurthae subigit etc.; * inimica; * nec vim tela ferunt; vim alcjs sustinere; prohibere vim hostium; vi cogere, contendere, omni vi coniti; accusare alqm de vi; manu ac vi, *ubojstvom i silom;* vi (*silom, prisiljen*) aut voluntate; per vim, *na silovit način, silom;* naves totae factae ex robore ad quamvis vim et contumeliam perferendam, *Caes. b. G.* 3, 13, 3.; *prenes., a) s i l a, u t i c a j, u p l i v, m o ć, s n a g a, k r e p o s t, d j e l a t n o s t u obće* (*osobito unutarnja, duševna*), *s m j e r; o b s e g, p r o t e z a n j e*, nostra omnis vis in animo et corpore sita est; Catilina fuit magna vi et animi et corporis; quanta audacia quantaque v. animi fuisset in exercitu Catilinae; qualis nostra v. virtusque fuerit, cujus populi v. atque virtus, vi ac virtute, non vi aut virtute; maximam v. habere ad alqd; v. magnam habet paternus sanguis; magistratui v. ac jus demere; v. magna est conscientiae; cujus rei (patriae) tanta v. ac tanta natura; magna v. est in fortuna in utramque partem; (*Liv.* 9, 16, 16.) v. erat in eo viro imperii ingens in socios civesque; quod ostentum habuit hanc v., ut; deorum vi omnem naturam regi; * v. superûm, * coelestûm, * deûm; alqd naturae v. obtinet propter vetustatem; facilius etiam in bestiis, quod iis sensus a natura est datus, v. ipsius naturae perspici potest; v. summa ingenii; v. illa divina et virtus orationis; v. ac facultas oratoris; v. dicendi, orationis; harum trium partium prima lenitatem orationis, secunda acumen, tertia vim desiderat; (*Hor.*) quod acer spiritus ac vis nec verbis nec rebus inest; (*Cic. fam.* 15, 21, 4.) multae erant et reconditae literae, vis non erat; hae literae habent vim foederis; quanta vis amicitiae sit; * vis leti; * acrior, *viša, koja upravlja ljudskimi stvarmi;* * non haec mihi v., *za to ja ne imam sile;* * v. insita; † genitalis. *b) pravo b i ć e, podpuni, pravi, strogi p o j a m, z n a č e n j e, z n a m e n o v a n j e, s a d r ž a j, n a r a v, takodjer s gen. gerund. hrv.* = *g l a g o l s k i s a m o s t a v n i k*, in quo est omnis vis amicitiae; vim virtutis tenere; vim et naturam eloquentiae explicare; honesti naturam vimque divisimus; vis percipiendi (*podpuni pojam* percipere) ita definitur a Stoicis; ut ea vis diligendi (*to ljubljenje*) ad aliam rem quampiam referatur; omnem vim loquendi (πᾶν τὸ φθέγγεσθαι) in duas tributam esse partes; eloquentiae praecepta non satis ad vim dicendi valent [*Quint.* 10, 1, 1.; *sr.* ratio *2) b)*]; *takodjer z n a č e n j e, z n a m e n o v a n j e, s m i s a o rieči i slič.*, vim, naturam, genera verborum; quae vis insit in his paucis verbis, si attendis, intelliges; vis et sententia legis. *c) meton., s i l a, m n o ž* (*t v o*), *o b i l j e* (*glede prostora i obsega, što ga zauzimlje; sr.* copia, multitudo), lacrimarum; aquae; auri argentique; frumenti; seminum; marmoris v. infinita; v. salis, pulveris, utrium; telorum; confertissima hostium; jumentorum; magna, ingens hominum; (*Liv.* 3, 70, 7.) magnam vim (*sc.* hominum) ex equis praecipitavere; maxima ranunculorum; serpentum; * hederae. *II) u pl.,* **vīres**, *a) p h y s i č n e s i l e, m o ć i, s n a g a osb. tjelesna* [*sr. I)*], herbarum; * quae has vires habet herba; fuit vir — non solum animi vigore sed etiam corporis viribus excellens; adolescentes quosdam eligit cum audacissimos tum viribus maximis; v. nervique; sanguis viresque; lacertis et viribus pugnare; v. adolescentis; quo mihi rectius videtur ingeni quam virium opibus gloriam quaerere; ubi per socordiam vires, tempus, ingenium defluxere; non viribus aut velocitatibus res magnae geruntur; vires deficiunt alqm; defici a viribus; confisi tranare contenderunt; quibusnam manibus aut quibus v. praesertim homines tantulae staturae — tanti oneris turrim moturos sese confiderent; integris v. fortiter repugnare; quae res et vires alit et immani corporum magnitudine homines efficit; dum vires suppeterent; militum vires inopia frumenti deminuerat; † magnis viribus; † equorum; (*Hor.*) quos — viribus editior caedebat ut in grege taurus, viribus uteris per clivos, flumina, lamas; *jedn. Liv.* 9, 16, 13. seu virium vi (*silom svoje* [*tjelesne*] *snage*) seu exercitatione multa cibi vinique eundem capacissimum. *b) b o j n e s i l e, č e t e* (*kaošto i* δυνάμεις), *v o j s k a*, satis virium ad certamen; undique contractis v. signa cum Papirio conferre; praeesse suo nomine exercitui, ut praeter auctoritatem v. quoque ad coërcendum haberet; robur virium, *jezgra vojske, Liv. Curt.;* quid abesset virium; neque sui judicii neque suarum v. esse decernere; (*Nep. Thrasyb.* 1, 4.) in proelii concursu abit res a consilio ad vires (*bojne sile*) vimque [*ili* „*jakost*" *po I) ili* „*sila, množtvo*" *po I) c)*] pugnantium; † v. aequis dimicare; * validae; * ut propius cernunt (*sc.* eos) non v. aequis *c) s i l e, m o ć i osb. unutarnje, duševne, s n a g a, m o ć u obće*, pro viribus; omnibus viribus atque opibus, *iz svih sila* [*u nas; sr. I) a)*] *i svimi sredstvi* [*izvan nas*], *Cic. Tusc.* 3, 11, 25.; tota in virtute ac viribus spes erat [*sr. I) a)*]; * Italiae crevere v.; * v. legum; * neglecta solent incendia sumere v.; * vires animumque moresque aureos (juvenis) educit in astra; * tu spem reducis mentibus anxiis viresque et addis cornua pauperi (*o vinu*); * rem quam v. ferre recusent; * sumite materiam vestris, qui scribitis, aequam viribus; Gloria quem supra vires et vestit et ungit.

viscātus, *adj.* [viscum] *l j e p k o m n a m a z a n*, virga, *ljepkovača, Ov.;* † *tp. v a b a n, z a m a m a n, čim bi se rado veća korist postići,* munera.

viscĕrātio, ōnis, *f.* [viscus] *javna r a z d i o b a m e s a narodu.*

viscum, i, *n.* [ἰξός] *1) m e l a, i m e l a* (*bilina*, viscum album), *Virg. 2) l j e p a k od jagodica imelnih, v e s k a; tp.* (*Plaut.*) *o ljubavi.*

viscus, ĕris, *n. u class. prosi u pl.* **viscĕra**, rum, *1) u n u t a r n j i d i e l o v i životinjskoga tiela, u t r o b a, d r o b* (*i plemenitije česti, kao što su pluća, jetra, srdce, kao što i neplemenite česti, kao želudac, crieva; sr.* exta, intestina), * haerentia viscere tela (*srdce i prsi*); * Tityus viscere (*jetra*) pascit aves; * † *o u t r o b i* (*materinoj*), *m a t e r n i c i. Navlast. a) m e s o, na koliko ga koža pokriva,* boum; multis e visceribus sanguis exeat; viscera eorum apponit. *b) k r v o d k r v i, p l o d u t r o b e, p o r o d, v l a s t i t o d i e t e,* * rogus iste cremet mea v.; *takodjer zovu pjesnici svoje pjesme* v., non meritos mecum peritura libellos imposui rapidis v. nostra rogis; † eripite v. mea (*moje n a j d r a ž e, s u p r u g u i djetcu*) ex vinculis. *2) tp. a) j e z g r a č e g a, s r d c e*, v. rei publicae; v. causae, *jezgra stvari;* quae mihi in visceribus haerent, *n a d n u m o j e d u š e;* qui in medullis populi R. ac v. haerebant, *u sred srdca naroda življahu;* inhaeret in visceribus malum; tyrannus haerens visceribus nobilissimae civitatis, *Liv.;* * terrae; * montis; * neu in v. vertite vires, *proti svojim vlastitim sugradjanom. b) o n o v c u ili i m u t k u*, v. aerarii; de visceribus suis et filii sui satisfacere alcui. *c)* (*Curt.*) viscerum suorum partem abrumpere, *živo si srdce izčupati* (*izvaditi*).

vīsendus, *adj.* [viso] *v r i e d a n d a s e v i d i, z n a m e n i t*, ornatus; *subst.* **visenda**, ōrum, *n. z n a m e n i t o s t i, jedn. Liv.* 45, 27, 11.

vīsio, ōnis, *f.* [video] *1) v i d j e n j e, p o g l e d*, dei. *2) tp. a)* (*redje*) *vidjeni predmet, p o j a v, p r i k a z a*, adventicia; fluens, *Cic. Lael.* 4, 14. *b) d u š e v n a p r e d s t a v a o čem, m i s a o, i d e a*, doloris; veri et falsi.

vīsĭto, 1. [*frequent. od* viso] *1)* (*Plaut.*) *v i d j a t i, p o g l e d a t i. 2) p o s j e t i t i, p o h o d i t i, p o l a z i t i*, alqm; † aegrum.

vīso, vīsi, vīsum, 3. [*intens. od* video] *1) t a č n o i živim srdcem* (*po*)*g l e d a t i, m o t r i t i, r a z v i d j e t i, o g l e d a t i s e, o b z i r a t i s e* (*sr.* video, specto, intueor), res Graeciae; agros; prodigium, *razvidjeti;* praeda exposita, ut visere-tur; spectare alqd et v.; eam quoque rem populus R. non modo vidit, sed omnium etiam studio visendam et concelebrandam putavit; visendi causâ venire; * *s quaest. indir. 2) d o ć i kamo da se što razvidi, p o g l e d a t i što, p r i g l e d a t i, na pose bolestnika, p o s j e t i t i, p o h o d i t i i mjesto, prostoriju kakovu* (*od sućuti, prijateljstva, uslužnosti ili zvjedljivosti; sr.* video) *p o s j e t i t i, p o t r a ž i t i, p o g l e d a t i*, aedem Minervae, alteram illam, ad portum, ad me intro, *Plaut.;* visunt, quid agam, *Plaut.;* vise, redieritne, visam, si (*je li*) domi est, vise num sit, id viso, tune an illi insaniant, *Ter.;* uxorem, ad eam, *Ter.;* ut viderem te et viseuxorem, ad eam, *Ter.;* ut viderem te et visere; nosque vises; (*Hor.*) quendam volo v. non tibi notum, cubat hic in colle Quirini, hic extremo in Aventino, visendus uterque; v. Thespias, domum alcjs.

Vistŭla, ae, *f. V i s l a, rieka.*

vīsum, i, *n.* [*partic. od* video] * *v i d j e n o, p o j a v, p r i k a z a* (*sr.* visus), turpia v. *Navlast. a) s n o v i d a, p r i v i d u snu*, in quiete per visum, *za sna u prividu* (in quiete *može se što i čuti bez* visum-*a*); visa somniorum; perterritus visis [*sr.* species *2) b)*]; * talibus attonitus v.; * hoc v. *b) slika, koja se radja u duši o kojoj stvari usljed izvanjskoga upliva na ćutila* (*sjetila*), *s l i k a, k l a p n j a* (*u Cic. kao prievod za* φαντασία).

Vīsurgis, is, *m. rieka V e z e r a* (*Weser*), *Tac.*

vīsus, ūs, *m.* [video] *1) v i d, v i d j e n j e, p o g l e d* (*moć ili čin vida*), † visu oculorum; † visu alcjs gaudere; † nec ratione nec visu perspici posse, unde etc.; (*Tac.*) quod visum arceret, visui populo Rom. praeberi, visui tamen consuluit, ne coram interficeretur, quis visus Caesaris averteret; * terribilis visu, *vidjeti;* * visu saris averteret; *razvidjeti, razgledati;* * v. mortalia obire, *razvidjeti, razgledati;* * v. mortales relinquere, *izčeznuti;* * visus effugiet tuos. *2) vidjeno, p o j a v, p r i k a z a, p o d o b a, s l i k a,*

prilika, nocturnus; * rite secundarent visus omenque levarent; * immundo somnia visu; aliquanto augustior humano v.; habere v. quendam insignem et illustrem.

vīta, ae, *f.* [vivo] *1) život, življenje*, in mea v., *dok me je živa*, in vita, *u (svem) svojem životu*; affectus in tota vita inconstans, *u svakom odnošenju životu;* vitae exitus, finis; v. insuavis, nulla, *ništetan, prazan* (*sr.* vitalis); esse in vita, *biti na životu, živjeti;* agere vitam honestissime, vitam miserrimam degere; *(Ter.)* vitam colere inopem; * † vitam trahere; v. tutam vivere; ponere v., *izgubiti glavu, poginuti;* vitam amittere; v. profundere pro alqo; discedere a vita, cedere, excedere e, ex vita, vitâ, abire e vita; vitam alcui adimere, auferre; alqm vitâ privare, expellere, se vitâ privare; vitam producere *(produljiti), Nep. Virg.;* * v. abrumpere; perducere v. ad annum centesimum; si v. suppetet; *pl.* serpit per omnium vitas amicitia. *2) život, način života, -življenja, zadaća-, tečaj života* (*život u gradjanskom ili moralnom obziru; sr.* victus), conferte cum illius vita P. Sullae, vobis populoque R. notissimam *sc.* vitam; v. rustica; omne vitae genus; *(Ter.)* inspicere in vitas omnium; *takodjer specialno o privatnom životu,* non video nec in vita nec in gratia nec in rebus gestis *(u političkom mojem životu)* — quid despicere, possit Antonius, *Cic. Phil.* 2, 1, 2. *3)* = victus, *živež, hrana*, reperire v., *Plaut.;* * unde vitam sumeret, inscius. *4) tečaj života, poviest života, životopis, vjekopis*, vitae excellentium imperatorum. *5) (Plaut. Cic.) kao rieč od mila*, mea v.! *živote moj! 6)* * *pl. duše, sjene u podzemnom svietu*, tenues sine corpore vitae. *7)* * *živi ljudi, sviet.*

* **vītābĭlis**, *adj.* [vito] *(riedko) čemu se je vriedno ili valja ukloniti.*

vītābundus, *adj.* [vito] *uklanjajući se, ugibajući se, izbjegavajući*, v. erupit; *s acc.* v. castra hostium; quasi vitabundi aut jacientes tela; † Vespasiani nomen suspensi et v. circumibant.

vītālis, *adj.* [vita] *životan, imajući života ili životvoran* (*sr.* vivax), vis v., *životna snaga*, spiritus; quod v. sit, *što daje životnu snagu;* † calor v.; * viae, *dušnik;* * v. auras carpere; * puer, *diete, za koje ima nade da će ostati na životu;* * mancipium frugi, quod sit satis, ut v. putes *(u šali se nišani na misao, da odviše kriepostni ljudi za rana umiru); praegn.*, vita v., *živ, pravi život, Enn. u Cic.*

vītātio, ōnis, *f.* [vito] *uklanjanje, ugibanje, izbjegavanje.*

Vitellia, ae, *f. grad u Latiju, s. Civitella.*

Vitellius, *ime plemena* (gens) *rimskoga, od koga je poznat car* Aulus V. *Odt* **-llius**, *Suet. i* **-lliānus**, *Tac. adj. Vitellijev; subst.* **-lliāni**, ōrum, *m. vojnici Vitellijevi, Tac. Suet.*

vĭtellus, i, *m.* [*dem. od* vitulus] *1) telence, telešce, kao rieč od mila, Plaut. 2) žumance, žumanjak, žutanjak (u jaju).*

vīteus, *adj.* [vitis] *(riedko) trsov, od čokota,* * pocula, *vino.*

vītĭcŭla, ae, *f. dem. od* vitis, *malen trs, -čokot.*

vĭtĭlēna, ae, *f.* [vitium *i* lena] *sramotna podvodnica, jedn. Plaut. Most.* 1, 3, 56.

vĭtĭlīgo, ĭnis, *f.* [vitium] *bolestna ospa, lišaj (dvojbeno) Just.* 36, 2, 12.

vĭtio, 1. [vitium] *1)* * *izkriviti, izopačiti, pokvariti, ozlediti* (*sr.* depravo, corrumpo), lues v. auras, *okuži;* loliis oculus vitiantibus; oculi vitiantes omnia visu; malā vitiato melle cicutā (*Hor. sat.* 2, 1, 56.) *zamedjena ili s medom smiešana živolina (kukuta) smrtonosna (gdje bisi očekivao* mel *vitiatum malā cicutā);* vina lino vitiata (*Hor. sat.* 2, 4, 54.) *pokvarena ciedjenjem kroz platno; subst.* vitiatum, *n. nagnjilo, tuhljivo meso (veprovo; opp.* integrum), *Hor. sat.* 2, 2, 91.; *na pose oskvrniti*, virginem, *Ter.;* * vitiati pondera ventris; *subst.* vitiatae, ārum, *f. Tac. dial.* 35. *2) tp. izopačiti, izkriviti*, senatus consultum; memoriam *(izvore poviestne)* funebribus laudibus *(pohvalami mrtvih na grobu);* comitiorum et contionum significationes interdum verae sunt, nonnunquam vitiatae et corruptae; *(Eutr.)* pecunias, *primiešati prievarom;* * curis vitiatum corpus amaris; * pectora sic mea sunt limo vitiata malorum; *na pose t. t.*, v. dies, *obnuntiacijom (gl.* obnuntiatio) *zapriečiti, da se comitia ili census ili što slič. ne drži onoga dana, koji je za to odredjen.*

vĭtĭōse, *adv. s comp.* [vitiosus] *manjičavo, manjkavo, pogrješno, izvraćeno*, v. se habere; v. concludere; illud vero idem Caecilius vitiosius; *na pose t. t., proti auspicijam (gl.* vitium).

vĭtĭōsĭtas, ātis, *f.* [vitiosus] *(riedko) opakost.*

vĭtĭōsus, *adj. s comp. i sup.* [vitium] *1) pun mana, manjičav, manjkav, izvraćen, pogrješan, oštećen*, suffragium; vitiosissimus orator; * fuit hoc v., *u tom je pogriešio (o Luciliju);* * libido, *izopačena, bolna požuda;* * Cura, *bolna;* nux, *Plaut.;* * ilex; * puer, *rob (koji ima mana na tielu);* * corpus, *bolešljivo (jer je prekrcan želudac); (riedko) koreći, kudeći*, quam lenitatem nos dicimus, vitioso lentitudinis nomine appellant; *na pose t. t., proti auspicijam izabran, -držan, učinjen*, consul; dictator; in dira et vitiosa incurrimus; *slično* lex, *ništetan, koji ne ima koje bitne pogodbe, da bude valjan, Cic. Brut.* 36, 136. *2) moralno pogrješan, opak, nevaljao, zločest, podao*, non sunt vitiosiores quam plerique; v. et flagitiosus; vita; * progenies; * remigium Ulixi.

vītis, is, *f. upr. vinova loza, odt. 1) centurionski štap od vinove loze kojim su zapoviedali centurioni u vojsci rimskoj, Tac. 2) collect. loze jednoga trsa, čokot, trs;* * vino, *kao što mi kažemo „loza“*, Falerna, Falernae; *takodjer jesenak, debela tikva* (Zaunrübe, Gichtwurz) vitibus albis, *Ov.*

* **vītĭ-sător**, ōris, *m. (riedko) tko trsje sadi, vinogradar.*

vĭtium, ii, *n. 1) svaka mana, budi da joj je čovjek sâm kriv ili da je od naravi, pogrješka, nedostatak, nestašica, škoda, šteta*, corporis; *(Hor. sat.* 1, 3, 48. *sl.)* amatorem amicae turpia decipiunt caecum vitia, *tjelesne mane;* si nihil est in parietibus aut in tecto vitii; aedes vitium fecerunt, *hoće da se poruši;* propter multitudinem telorum turris lignea — ab imo v. fecit *(puknu)* usque ad tabulatum secundum et tertium (*pisac b. Afr.* 19.); v. *(prolom)* munitionis; * vitio moriens sitit herba; * v. aëris, *izkvaren zrak;* * omne v., *sve štetno;* * ignis excoquit v. *(krivu primjesu)* metallis; † aquae capiunt v., *pokvare se; (Hor. sat.* 2, 8, 49, 50.) non sine aceto, quod Methymnaeam vitio mutaverit uvam *„ocat (sirće), koji se dobiva od uzavrelog (ciknulog) methymnaejskoga vina“; sr.* muto 2) b); *bolest, kuga, pomor*, alitur v., *jedn. Virg. georg.* 3, 454. *2) sve prikorno, promašaj, pogrješka, grieška, krivnja; na pose t. t. u augurskom jeziku pogrješka u augurijah*, alcjs; vitia ducum; *(Hor.)* belli; animadverso vitio castrorum, *nesgodan položaj;* sentinae, *štetno djelovanje;* naturae, *prirodjena mana;* † ingenii; * memoriae; vitia in dicente acutius quam recta videre; si nihil habeat res vitii, *ako se ne izrodi;* meum fuerit v., *krivnja;* † vitia hostium; *(Hor.)* tuum, parentum; fortunae, rerum, adversariorum vitio; alqd in eodem vitio, (*Cic. Tusc.* 4, 31, 66. *radi sliedećega* in laetitia) eodem v. est, *isto je tako pogrješno;* magistratus vitio creatus = vitiosus *(gl. tu r.);* navigare vitio; tabernaculum vitio *(proti, uzprkos auspicijam)* captum; comitiorum solum v. est fulmen. *Po tom i moralna mana, -grieška, pogrješka, prikornost, prekršaj, opačina, grieh, krivnja* (*sr.* culpa, peccatum, delictum), vitium dicere alcui, *ogovarati koga, Com.;* nec enim peccata rerum eventu sed vitiis hominum metienda sunt; v. sua occultare; esse in vitio; non dicam v. sed erratum; ne sibi vitio verterent; quod summam laudem S. Roscio vitio et culpae dedisti; *(Hor.)* vitia amicorum, *slaboće;* rem *(imetak)* facere minorem vitio culpave, *razsipnošću ili nemarom;* vitia hesterna, *o gumanju (oblaporenju),* pinguis vitiis; *(Com.) oskvrnjenje žene ili djevojke.*

vīto, 1. *1) kloniti se, ugibati se, izbjegavati, kušati ukloniti se, u pravom i prenes. smislu*, tela; eum locum; aspectum hominum; * aequora; stultitiam; omnes suspitiones; *(Plaut.)* v. alcui rei; erit vitandum ne etc.; * v. tangere scripta; * v. se ipsum, *nezadovoljan biti sâm sobom; na pose o gladiatorih i slič.*, vitare (*sc.* ictus), *dočekati, uzbiti, odvrnuti udarac* (*opp.* ferio, peto). *2) praegn., izbjeći, uteći*, fugâ mortem; odium plebis; casum; periculum; *(Hor.)* Libitinam, *gl.* Libitina *b).*

vītor *(krivo* viētor), ōris, *m. [od* vieo, 2. *plesti, viti] (riedko) košarač, kotaričar, pletikotarica, Plaut.*

vĭtreus, *adj.* [vitrum] *1) staklen*, * sedilia, *od krystalla. 2)* * *čist kao staklo, jasan, sjajan, sievajući, žarak*, unda; pontus; pruina; antra; Circe *(kao božica mora);* * *nestalan, prelievajući se*, fama.

vĭtrĭcus, i, *m. otčuh.*

vĭtrum, i, *n. 1) staklo; krystall;* * *u pril.* perlucidior vitro, *o vjeri. 2) bilina, kojom se modri, sač, vrbovnik, silina* (Isatis tinctoria *Linn.*, der Waid).

vitta, ae, *f.* [vieo, 2. *plesti, viti*] *vezanka, vezica, vrpca, trak, a) povezača glave častnih žena, Virg. Hor. Ov. b) povezača glave svećenikâ ili svećenicâ, i drugih svetih lica, kao što su pjesnici, Virg. c) vrpca, trak, kojim se je žrtva ili žrtvenik kitio, Virg. d) vrpca, trak, kojim su omatali grančice mira molećim zaštitu, milost i pomoć, Virg.*

* **vittātus**, *adj.* [vitta] *vrpcom ovijen*, vacca.

vĭtŭla, ae, *f.* [vitulus] *telica, tele, Virg.*

vĭtŭlīnus, *adj.* [vitulus] *teleći; subst.* **-na**, ae, *f.* (*sc.* caro), *teletina (meso).*

vĭtŭlor, *dep.* 1. *žrtvovati žrtvu veselja*, Jovi, *Plaut.*

vĭtŭlus, i, *m. 1) govedče, tele. 2) mlado od životinje, n. p.* * *od konja, ždriebe;* † v. marinus, *tulanj (u moru).*

vĭtŭpĕrābĭlis, *adj. (riedko)* [vitupero] *prikoran.*

vĭtŭpĕrātio, ōnis, *f.* [vitupero] *ukor, pokor, koji se drugomu daje ili prima od drugoga*, ea res P. Africano vituperationi fuit; *takodjer pl.;* (*jedn. Cic. Verr.* 5, 38, 101.) *prikornost, prikorno vladanje*, istius v. atque infamia.

vĭtŭpĕrātor, ōris, *m.* [vitupero] *koritelj, kudilac*, mei; invidi; philosophiae.

vĭtŭpĕro, 1. [vitium-paro] *kuditi, pokarati, (u)koriti (dokazati komu, da je pogriešio a tim htjeti, da uvidi svoju pogrješku, da se postidi i pokaje; sr.* reprehendo), alqm *(Ter.);* alqm in alqa re; consilium; cum reprehendes ea quae vituperanda duces; *(Phaedr.)* qui coelum vituperat, *koji hoće da sve bolje znade.*

vīvācĭtas, ātis, *f.* [vivax] † *žilavost-, duljina života, dug život*, tantae multitudinis; *po tom živahnost, u zlu sm.*, lasciviae et vivacitati *(opp.* probitati *i* modestiae) adsuefacere parvulos, *(dvojbeno) Tac. dial.* 29.

vīvārium, ii, *n.* [vivus] † *posuda, u kojoj se čuvaju žive životinje, zvjerinjak, barka, ribnjača, ribnjak, krletka, kavez i slič.; u pril.*, *(Hor.)* excipiant senes, quos in vivaria mittant, *u svoje kolo privlače, darovi love.*

vīvax, ācis, *adj. s comp.* [vivo] *životan, imajući snage za dug život, dugo živući*, * cervus; * mater, *dugovjeka sinu, koji ide za baštinom;* * pater; * infans, *ako ostaje u majci pored svih sredstava, kojimi bi rado odtjerati plod iz utrobe;* * vivacior heres; * Sibylla, *bezsmrtna. Odt. a)* * *dugotrajan, trajan, dugo svjež*, oliva; caespes; solum; apium; sermonum gratia stat v.; virtus. *b) živ, krepak,* * sulfura, *živo-, jasno goreći, plamteći.*

vīve, *adv.* [vivus] *(Plaut.) živo, živahno.*

vīvĭdus, *adj. s comp.* [vivo] *1) živ, živahan, životvoran*, * gemma; † corpus; * signa v., *živi, živoliki. 2) živahan, krepak, živ, okretan, vatren*, pectus, ingenium, *Liv.;* † animus; † senectus; † vividam et incorruptam eloquentiam tuendis civibus exercere; * Umber (canis); * dextra; * impetus, *ognjena žestina;* * bello v. virtus.

vīvĭrādix, īcis, *f.* [vivus-radix] *položnica (sadjenica trsova sa živim korenjem).*

vīvo, vixi (vixet *mj.* vixisset, *Virg. Aen.* 11, 118.), victum, 3. *1) živjeti, u životu biti, ostati živim* (*sr.* sum), ad summam senectutem; octoginta annos; annum; triginta annis; vitam tutiorem; eorum se beneficio; comperi

eum v. posse; studia illa nostra, quibus nunc etiam vivimus, *po čem i sada živimo;* * tertia aetas vivitur; * cinis; * ignes, *gore;* * udo sub robore stuppa vomens tardum fumum; vitis, *Cic.;* v. de lucro, *miloću drugoga živjeti. Navlast. u uvjeravanju,* ita vivam, *tako mi života;* ne vivam si etc., *tako ne bio živ, ako itd.; (Plaut.)* si vivo, *ako bude u mene života, ako ostanem živ, kao prietnja. Odt. a) trajati, obstojati, ne propasti, -ginuti, jošte postojati* (*sr.* valeo, vigeo), ejus mihi auctoritas v., *jošte postoji;* quorum quam diu mansit imitatio, tam diu genus illud dicendi studiumque vixit; * extento Proculejus aevo; * vulnus; * scripta; * nulla placere diu nec v. carmina possunt etc. *b) živjeti o čem, hraniti se čim,* piscibus; carne; rapto, *o plienu, grabežu;* * ex rapto; * numerato; *(Ter.)* ut sit, quî vivat. *c) živjeti, život sprovoditi, živovati kojim god načinom,* v. miserrimus; sic vivitur; v. in literis, in tenui pecunia, in paupertate *(kuburiti); (Hor.)* parvo bene; *(Ter.)* bene, *u veselju i zabavi;* v. e natura, secundum naturam, naturae convenienter; luxuriose; sapienter; in diem (*gl.* dies); bonis moribus; *(Ter.)* alcui soli, sibi; *(Hor.)* illa sorte contentus. *d) živjeti na kojem mjestu, baviti se, boraviti; živjeti-, občiti s kim, pobliže-, pouzdano-, prijateljski drugovati s kim (ne „suvremenik biti"),* Syracusis; in Thracia; *(Hor.)* in caupona; v. cum alqo, cum Scipione, cum Africano; cum alqo conjunctissime et amantissime, valde familiariter; aliter cum tyranno, aliter cum amico vivitur; secum v., *baviti se sâm sobom. 2) praegn., dobro ili zadovoljno živjeti, uživati život,* quando vivemus? * vivamus, mea Lesbia; * cui licet in diem dixisse: vixi; * vivo et regno. *S toga* * vive, vivite *kao riеč na razstanku, s bogom (ostaj), zdravstvuj,* * vive valeque; * vivite silvae.

vīvus, *adj.* [vivo] *1) živ (opp. mrtav),* capere, obruere, † defodere alqm vivum; alqm vivum concremare *(Liv.),* cremare *(Just.),* patrem et filium vivos comburere *(Cic.);* Jugurtham vivum aut necatum sibi traderet; immani magnitudine simulacra habent, quorum — membra vivis hominibus complent; *(Liv.)* si ipse discere posses fidem ac foedera servare, vivo tibi *(čuvajuć, štedeći tvoj život)* ea disciplina a me adhibita esset etc.; me, te, se, eo, *(Hirt. b. G.* 8, 21, 4.) illo, *(Caes. b. G.* 7, 33, 3.) utroque vivo, *za mene, za tebe živa itd.;* Hannibale v., *Nep.;* men' vivo, *Hor.;* frangetis impetum vivi, *za mene živa;* * vivus per ora feretur, *živjeti će u usti naroda; (Virg. Aen.* 1, 721 *sl.)* vivo tentat praevertere *(osvojiti)* amore jam pridem resides animos desuetaque corda *(u opreci s ljubavlju umrloga Sychaeja); u posl.,* vivus vidensque, vivus, ut ajunt, et videns, *za njega živa i na njegove oči;* prudens. sciens, v. vidensque pereo, *Ter.;* huic acerbissimum v. videntique funus ducitur; vivus, ut ajunt, est et videns cum victu ac vestitu suo publicatus, *Cic. p. Sest.* 57, 59.; vivi pervenimus eo, ut etc., *gl.* pervenio *2);* * *subst.* **vivi,** ōrum, *m. živi, ljudi,* unus vivorum, *jedan od jošte živih pjesnika;* regna invia vivis *(o podzemnom svietu);* quae gratia currûum armorumque fuit vivis — eadem sequitur tellure repostos; *prenes., a) što dolazi od živa, živ,* vox; * calor, *kakova ima u živu tielu, naravna toplina [sr.* c)]. *b)* * *poput živa, na vlas sličan, živolik,* vultus; voces, *koje izražavaju jasno značaj. c) o bilinah itd., živ, svjež, trajan, naravan, u naravnu stanju,* * arundo *(s korenjem);* flumen, *živa, tekuća voda, Virg. Liv.;* * fontes; * lucerna, *goruća;* * caespes, *zelen;* * ros, *jutrenja rosa;* * lacus, *naravno;* * sulfur, *plamteći,* * plantaria; * saxum, *neobdjelan; (Hor. sat.* 1, 10, 71.) vivos roderet ungues, *do živa t. j. gdje su nokti srasli s mesom* = usque ad vivam carnem, ad vivum [*sr.* 2.]. *d) (riedko) živahan, živ, ognjen, vatren,* v. et ingenuus animus, *Plin. ep.* 8, 6, 17. *2) subst.* **vivum,** i, *n. živo, meso, koje živi i ćuti, život,* calor ad vivum adveniens, *koja siže do živa;* neque id ad vivum reseco; resecare aliquid de v., *od glavnice; gl.* reseco; nihil detrahit de vivo; * ad vivum persedit imber, *prodre do živa (do kože).*

vix, *adv.* [*srodno sa* vis] *jedva, jedva jedvice (s obzirom na stvar, koja se ne dogadja; sr.* aegre), vix teneor quin accurram, *ne mogu se gotovo držati;* v. dubito; v. unquam eveniet; affirmare v. possumus; vix erat credendum, *jedva bijaše vjerovati, -se mogaše vjerovati;* v. optandum nobis videbatur; v. aut omnino non; v. aut ne v. quidem; *(Plaut.)* vix aegre. *Često o vremenu, jedva, tek, istom, netom, na pose sa sliedećim* cum *(kad al' eto, a), za oznaku, da što neposredno iza čega sliedi,* v. hoc imperatum erat, cum etc.; * vix — et *ili* que; * *takodjer bez* cum *ili* et, que; * vix bene, *jedva pravo; pojačano* vix dum, *obično* **vixdum,** *jedva jošte;* v. tandem *gl.* tandem.

vŏcābŭlum, i, *n.* [voco] *1) naziv, ime, rieč (kao dio jezika; sr.* verbum), rebus non commutatis immutaverunt vocabula; neque dum etiam vocabulis armamentorum *(techničko nazivlje za spremu brodova)* cognitis; res suum nomen et proprium v. non habet; *(Hor.)* imponens cognata v. rebus; † vocabulo Locusta, *imenom L.;* † libertae, cui vocabulum Acte fuit. *2) (Tac.) izlika, izgovor, živahan,* alio vocabulo; varia praedandi v.

vōcālis, *adj.* [vox] *1) imajući glas, glasan, blagoglasan, zvonak, zvučan, milozvučan, a) adj.,* * carmen; * chorda; * ora *(prorokova);* * boves, *koja govoriše kao ljudi;* * equus, *Adrastov, koji proricaše;* * terra *(o Dodoni);* * Orpheus, *miloglasni, obilat pjesmami;* * nympha, *priklapajuća (o Jeci,* Echo); † sonus; † vocalissimus aliquis, *veoma glasan, vrlo zvonka glasa; (Cic.)* ne quem v. praeteriisse videamur, *koji je (dobra) glasa. b) subst.* vocales, *f. glasnici, vocali;* † *sing.*

Vocātes, ium, *m. pleme u aquitanskoj Galliji.*

vŏcātio, ōnis, *f.* [voco] *(pl.) zvanje, poziv na ručak, jedn. Cat.* 47, 7.

vŏcātus, us, *m.* [voco] *1)* * *zvanje, pozivanje, klik, glas, poziv, molba,* vocatus mei. *2) (samo abl.* vocatu) *poziv na senatsku sjednicu, jedn. Cic. de or.* 3, 1, 2.; *poziv na ručak, jedn. Suet. Cal.* 39.

vōcīfĕrātio, ōnis, *f.* [vociferor] *podizanje glasa, glasno klicanje, kričanje, glasan govor (kao očitovanje strasti),* non sine vociferatione atque indignatione *(gnjevna vika, glasno negodovanje)* concurrunt.

vōcīfĕror, *dep.* 1. [vox-fero] *podići glas, na glas progovoriti, glasno zvati, vikati, kričati, vrištati (u strasti, gnjevu, boli i pijanosti; sr.* clamo), palam; haec; *s acc. c. inf.;* v. Decius, quo fugerent? quamve in fuga spem haberent? *Liv.;* v. de superbia patrum ac crudelitate feneratorum, *očitovati se, nakričati se o itd.;* his de rebus tantis satis libere; *pass.* vociferatum fortiter, *Liv.*

vŏcīto, 1. [*intens. od* voco] *1) zvati, nazivati, imenovati,* vivum eum tyrannum; nostri omnes reges v., qui etc.; † Icelum equestri nomine Marcianum. *2) (jedn. Tac. hist.* 2, 41.) *vikati, kričati,* clamor vocitantium.

vŏco, 1. [vox] *1) zvati, pri-, dozvati, pri-, dozivati, poz(i)vati, poručiti po koga (da bude pozoran ili da odgovara; sr.* cito), * alqm nomine, voce; alqm ad se, ex provincia, in contionem, in senatum, ad concilium, † in consilium, † in colloquium; vocatis ad se Amphipoli hospitibus, *Caes. b. c.* 3, 102, 4.; senatum, *sazvati;* luce orta vocatis classico ad concilium militibus, *Liv.* 5, 47, 7.; cum in contionem vocari *(sc.* patres) jussissent, *Liv.* 2, 55, 10.; in contionem vocat *sc.* milites, *Just.* 16, 9.; * consilium sideream in sedem, silentum; ipse vocat pugnas, *na boj, Virg. Aen.* 7, 614.; spes v., quo res vocasset, *Liv.;* * quo virtus te v.; * quoque v. (Fortuna), sequamur; * quo clamor; * quocunque per undas Notus v.; * v. auster in altum; * aurae vela vocant = *vjetar je pogodan, -povoljan;* * imbrem votis; * ventos, *dozivati;* * ventis vocatis, *dočekav (vi) vjetar u krmu;* * sua Turnum fata v.; * pluviam improba voce *(o vrani) navješćivati;* v. in jus, in judicium, *pred (na) sud zvati;* * alqm imperii ruentis rebus *(za propasti države);* * quem vocas, *koga zoveš k sebi kao prijatelja, -kao prijatelja cieniš;* * *takodjer poz(i)vati,* ad cenam, domum v. *i samo* v.; * hostia pinguis in lucos; judicium subtile (Alexandri) ad libros et ad haec Musarum dona, *Alexandrov sud na spise itd. upravljati, zvati ga da svoj sud izreče, Hor. ep.* 2, 1, 243 *sl.; (Tac.)* votum, annalium ad testimonia vocari; *na pose* * *za-, priz(i)vati (na pomoć),* deos, deos auxilio; alqm divûm; Venerem; voce *(glasno)* Hecaten; levare pauperem vocatus; *izaz(i)vati, zahtievati, dražiti, vabiti, mamiti, pozivati,* alqm ad arma, ad bellum gerendum, nutu vocibusque; servos ad libertatem; * hic sponsum v. hic auditum scripta; * divos in certamina; * votis deos, *zavjeti nastojati sklonіti, da izpune molbu;* * vi *(krepko)* cursus in altum vela v., *zove, da se odjedri;* * † hostem; † hostem ultro; † alqm ad pugnam; alqm ad vitam, in spem; *(Tac.)* arrogantiâ offensas, *(pro)-uzročiti. 2) imenom zvati, imenovati (da se što razaznaje; sr.* nomino, appello), oppidum Britanni vocant, cum etc.; alqm hostem; aedificia, quae mapalia illi v.; ad spelaeum, quod vocant, *kako se zove; (Ter.)* vocor, qui vocare? *kako se zoveš? kako ti je ime?* jam lepidus vocor; † ludos, qui de nomine Augusti fastis additi Augustales vocarentur; * patrioque v. de nomine mensem; * alqm durum, *psovati. 3) tp. koga ili što u kakov položaj staviti, -metnuti, -spraviti,* alqm in odium, in invidiam, in suspitionem, *omraziti-, sumnjičiti koga;* alqm in crimen, *okriviti;* in discrimen ac periculum; rem publicam ad exitium, *propast joj pripraviti;* * animum in contraria; * natos ad poenam; alqd in dubium, *(po)dvojiti o čem,* in disceptationem, *učiniti što prieporním, prepirati se (s kim) o što;* ad integritatem majorum spe sua hominem v., *nadahu se, da će biti isto tako pošten, kaošto i njegovi predji;* alqm in partem praedae, *dionikom učiniti;* in commune, *zajedničkim učiniti;* v. ad calculos *gl.* calculus; * divos in vota, *da uživaju zavjetovane darove.*

Vŏcōnius, *ime plemena* (gens) *rimskoga;* Q. V. Saxa *dade kao pučki tribun g.* 169. *pr. Is. zakon o nasljednom pravu ženâ;* Q. V. *iztražni sudac u Cluentijevoj parnici; adj.* **-nius,** *Voconijev,* lex.

Vŏcontii, ōrum, *m. pleme u* Gallia provincia.

vŏcŭla, ae, *f.* [*dem. od* vox] *1) glasić, slab glas,* recreandae voculae causâ; *takodjer (jedn. Cic. de or.* 3, 25, 98.) *slab glas, -ton, -zvuk,* falsae v.; *gl.* falsus. *2) govorenje, ogovaranje, ruganje,* incurrere in voculas malevolorum, *jedn. Cic. fam.* 2, 16, 2.

Vŏlāterrae, ārum, *f. grad u Etruriji, s. Volterra. Odt.* **-rrānus,** *adj. volaterrski;* **-rrāni,** *subst. Volaterrani.*

vŏlātĭcus, *adj.* [1. volo] *(riedko) 1) leteći, krilat, Plaut.; obliećući,* illius furentes ac v. impetus. *2) tp. bjegajući, nestalan, nepostojan, promjenljiv,* Academia.

vŏlātĭlis, *adj.* [1. volo] *(riedko) 1) krilat, leteći,* bestiae. *2)* * *bjegajući, brz,* ferrum; * *nestalan,* aetas.

vŏlātus, ūs, *m.* [1. volo] *lietanje, liet, takodjer pl.;* * Pegaseus.

Volcae, ārum, *m. pleme u* Gallia provincia; *dieliše se na* Volcae Tectosages (*sr.* Tectosages) *s glavnim gradom* Tolosa *(s. Toulouse) i* Arecomici *s glavnim gradom* Nemausus *(s. Nismes).*

Volcānus *gl.* Vulcanus; **-āni,** ōrum, *m. Volcani, narod u Hisp., jedn. Liv.* 21, 19, 8.

vŏlēmus, *adj.* [vola, ae, *f. grst*] *jedino* pira v. *kruške, kojih je jedne puna šaka, pregrštice, dlanice, batvače kruške* Pfundbirnen), *Virg.*

vŏlens, tis, *adj.* [*partic. od* 2. volo] *1) voljan, rado (čineći), dobrovoljan, drage volje,* qui volentes in amicitiam non veniebant, *Liv.* 21, 39, 4.; rem publicam, si a volentibus nequeat, ab invitis jus expetituram, *Liv.;* eas (poenas) ipsi v. pependere, *Sall.;* Ariobarzanem — volentibus *(uz privolu)* Armeniis praefecit, *Tac.;* * v. vos Turnus adoro; * labor est inhibere volentes *(konje, koji sami od sebe trče);* * quos ipsa v. rura tulere; est alcui volenti alqd *gl.* 2. volo *f). 2) sklon, naklonjen, povoljan, pogodan, prijazan, milostiv, dobro došao,* volenti animo, munificus nemo putabatur nisi pariter v., *Sall.;* animis volentibus, *Virg.;* plebi volentia fuere, Muciano volentia rescripsere, *Tac.; na pose o bogovih,* volentibus cum magnis dis, *Enn. u Cic. off.* 1, 12, 39.; volentibus diis, *Sall.;* volens propitius, *rodje* v. propitiusque, *Liv.* 1, 16, 3.; mihi Delphica lauro cinge v. *(milostivo),* Melpomene, comam, *Hor.;* o *Sibylli, Virg. Aen.* 13, 457.

volgāris, volgus, volgo *gl.* vulgaris etc.

vŏlĭto, 1. [*intens.* od 1. volo] *1) lietati, obticati, o pticah, o zviezdah;* at

morum vis infinita v.; * *o pepelu, dignuti se, razprskati se;* * *subst.* volitans, *m. roj,* plurimus. *2) u pril., lietati-, žuriti se-, voziti se-, lutati-, trčati na sve strane, na pose od jogunluka, hvastanja itd.;* in foro; toto foro; ante oculos; v. ut rex; insolentius, *pokazivati se;* alacres laetosque v.; * mediis in milibus ductores ipsi; * pacatum per mare navitae; *i o duši, odmor si priuštiti, odmarati se,* animi v. capiunt vacui cura ac labore; * per ora virûm, *vrlo hvaljen-, slavljen biti; takodjer na visoko letjeti, za višim težiti,* homo gloriae cupiditate volitans, *jedn. Cic. in Pis.* 25, 59.

volnĕro etc. *gl.* vulnero etc.

1. vŏlo, 1. *1) letjeti, lietati,* avis v.; * per aëra remigio alarum; * supra v. ardea nubem; * crista volans; * Curae laqueata circum tecta volantes, *oblietajuć pod .. (poput noćnih ptica);* * *subst.* volantes, *m. ptice. 2) teći, letjeti, brzo se kretati, hitjeti, hrliti,* tela; literae; aetas; * ventus; * currus; * navis; * hasta; * vapor ad auras; * per summa gramina; * praeter Etrusca litora; * ab Italia; * per aequora curru; * pelago; * semel emissum v. irreparabile verbum *(u pril. uzetoj od strjelice ili od ptice izpuštene iz kaveza);* * talia late dicta v. Ligeri; * fama v. *s acc. c. inf.*

2. vŏlo, volui, velle [βούλομαι] *1) hotjeti, namjeravati (osb. o promišljenu hotjenju, koje ima u sebi životne snage; sr.* cupio, opto), *i u obće zahtievati, željeti itd., na pose prisvajati si što, njećim htjeti biti,* cujus illi conatus, ut ipse ratiocinabatur, nec cuperent reprimere, si possent, — et, si vellent, fortasse vix possent frangere hominis sceleratissimi — audaciam; *(Hor.)* si vis, potes, *(Virg.)* et petiere sibi et voluere adjungere gentes; faciam id, faciam quod vultis; *(Hor.)* quid amplius vis? alqd, id v.; velle gratiam alcjs; divitias; nihil frustra; si quid vellent, num quid vellem, rogavit; v. sese de re publica cum eo agere; ne quem recepisse velint; Aelius Stoicus esse voluit; si viri esse vultis; jucundum se esse volebat; judicem me esse, non doctorem v.; qualem me et esse et numerari v.; qui alios in se severos esse judices non v.; quid fieri velit, ostendit; qui se populares v. *(sc.* esse; *sr.* malo); Strato physicum se voluit, *htio je, da bude itd.,* qui se Atticos volunt; *s inf. perf. pass. i češće bez* esse *(kad se što silnije, jače želi [hrvatski rabi verb. perfectivum]),* quibus maxime lex consultum esse vult, *hoće da se (tko) pobrine;* Corinthum patres vestri — exstinctum esse voluerunt; illud tamen te admonitum volo; vos oratos volo, *Ter.*; sociorum utilitatem defensam et auctam v.; nunc illos commonitos velim; alcui consultum v.; cujus adversae fortunae velit succursum; *slično s acc. adjectiva, sa ili bez* esse, quia non omnes salvos esse voluisset; num tu, qui omnes salvos vis, Catilinam salvum esse voluisti? *Cic. Phil.* 8, 5, 15.; *(Hor.)* non uxor salvum te vult *(po analogiji od* servatum alqm velle), te magis salvum velit; *(redje) s* ut *i conj.,* volo, ut ille te videat, *Plaut.*; volo, uti mihi respondeas; *sa samim conj.,* visne hoc primum videamus? volo hoc oratori contingat, ut; *(Hor.)* quid faciam vis? *što da pjevam? (Plaut.)* vin' (= visne) vocem huc ad te? *bi li ga itd.; na pose u savezu s* velim (βουλοίμην ἄν) *blaži izraz izpunjive želje, kaošto i s* vellem (ἐβουλόμην ἄν) *izraz neizpunjene ili neizpunjive želje,* tu velim nos absentes diligas et defendas; quam velim Bruto persuadeas; *(Hor.)* Musa velim memores; vellem mihi scripsisses; quam vellem te ad Stoicos inclinavisses; *(Hor.)* vellem sic erraremus in amicitia; *redje* ut *s conj.,* maxime vellem judices, ut P. Sulla — modestiae fructum aliquem potuisset percipere; *s inf.,* tuam mihi dari velim, Cotta, eloquentiam; *(Hor.)* porrectum magno magnum spectare catino vellem; *s* ne, tu velim — ne praetermittas; vellem equidem — ne deterruisset; volo ne ignoret ne haec quidem humana, *Cic. or.* 34, 120.; *absl.,* velim nolim, velit nolit *(htio ne htio);* scire difficile est, seu velint seu nolint; quo volo, ubi velis, *Ter.*; volo in Graeciam *(u poslanici, sc.* ire); *o neživu, (Hor.)* si volet usus, quem (sonum reddere) vult manus et mens, quid velit *(na što smjera)* et possit rerum concordia discors, res comica non vult exponi versibus tragicis = *komičan predmet ne trpi (dopušta) itd. Na pose a)* velle alqm, *htjeti s kim razgovarati, -govoriti, (Plaut.)* te volo. Quid si ego te velle nolo; *(Ter.)* paucis te volo; centuriones me velle postridie; *(Plaut.)* si quid me *(acc.)* vis, num quid me vis; *(Caes. b. G.* 1, 34, 2.) si quid ipsi a Caesare opus esset, sese ad eum venturum fuisse; si quid ille se *(od njega)* velit etc. *b)* v. bene, male alcui, *hotjeti komu dobro, -zlo, Com.*; v. alcjs causâ, *željeti što radi koga, -na korist komu,* quod ut illi proprium ac perpetuum sit, ipsius hominis causâ velle et optare debetis; velle alcjs causâ omnia, omnia magnopere, valde *i samo* velle alcjs causâ, *biti komu sklon (naklonjen) za njegovo dobro, pripravan biti za koga ili što sve učiniti, željeti komu sve dobro, dobro misliti po koga, hotjeti komu dobro [sr.* cupio *b); Cic. divin. in Caec.* 6, 21.]; *takodjer* quantum mea causâ velis, *služiti mi hoćeš, Cic. fam.* 11, 17. *c)* quid tibi vis? *što hoćeš? što namjeravaš? Ter. Cic. Hor.*; quid sibi vult pater, quid eunuchus sibi velit, *Ter.*; quid sibi vellet? cur in suas possessiones veniret? *Caes.; naproti tomu* quid vis? *što ti pada na um? što misliš? Hor. sat.* 2, 6, 29., *što zahtievaš (da učinim)? što da učinim? Hor. sat.* 2, 3, 152.; quid sibi vult (res)? *što će to reći (što to znači)?* quid v. sibi haec oratio? *Ter.*; nec satis intellexi, quid sibi lex aut quid verba ista vellent; quid ergo illae sibi statuae equestres inauratae volunt? *(Virg.)* quid vult concursus ad amnem? *d)* num quid vis? *izvolite li (želite li) jošte što? (formula na polazku, često u Com., takodjer Hor. sat.* 1, 9, 6. *Cic. Att.* 6, 3, 6.); cupio omnia quae vis, *želim sve isto, hvala na pitanju (hladna formula udvornosti, kad hoćemo, da se koga riešimo), Hor. sat.* 1, 9, 5.; si quid vis, *ako jošte što želiš,* = *po volji, slobodno,* εἰ βούλει, *Hor. sat.* 2, 7, 39. *e)* vis tu? *ne služi samo za pitanje, već tim ujedno potičemo i bodrimo „imao bi si itd.“,* vis tu homines urbemque feris praeponere silvis? *Hor. sat.* 2, 6, 92.; *a* vin' tu *je samo upitno „hoćeš li ti“ „zar hoćeš ti“ = „ti lje nećeš“* vin' tu curtis Judaeis oppedere? *Hor. sat.* 1, 9, 69.; *po tom, padedodje čovjeku na um, da što učini, hoće se*

komu, ne patriam rem perdere quis velit, ne quis humasse velit Ajacem, vetas cur? *Hor. f)* est alicui volenti, cupienti aliquid, *upr., jest nješto za koga kao hotećega“ [sr.* volens *1)]* = *jest nješto po njećijoj volji ili želji, sgodno mu je (kao grčki* βουλομένῳ, ἡδομένῳ, ἀσμένῳ ἐστί τινί τι *i slič.) tako da se* est *i* ἐστί *u tih slučajih smatra prostom copulom [sr.* sum *1) e)],* vigilias ipse circumire, uti militibus exaequatus cum imperatore labos volentibus esset, quia neque plebi militia volenti putabatur, *Sall.*; Maturo ceterisque remanere volentibus fuit, quibus bellum volentibus erat, ut quibusque bellum invitis aut cupientibus erat, *Tac. (po mnienju drugih treba est smatrati praedicatom s podpunim praedicatnim pojmom [sr.* sum 2.] *te bi se onda ovako tumačiti moralo: „nješto postoji za me hotećega“ ili „meni hotećemu dogadja se nješto“,* = *to mi je po želji, no tomu se tumačenju protivi, da bi* esse *u tom slučaju, ma i samo dio praedicata, bar ne bez velike tvrdoće i odpasti moglo a u Sall. Jug.* 84, 3. neque plebi militia volenti putabatur „plebi volenti“ *moglo bi se zavisnim smatrati od* esse *ili* fore, *koje treba u misli nadopuniti, kao što ne bi lasno moglo biti ni bez* ἐστί *u Plat. de republ. II. c. 1. p. 357. D.* ἀλλ' ὅρα εἴ σοι βουλομένῳ ἃ λέγω; *ista se construkcija nalazi možda jedn. Liv.* 21, 50, 10. et quibusdam volentibus novas res fore *(premda se inače niti u Liv. niti u Cic. ovakova construkcija ne nalazi a* quibusdam volentibus *može se na tom mjestu shvatiti i tumačiti takodjer kao abl. abs.: „dogoditi će se promjena stvari, naime ako se dogodi, uz pristanje njekojih, suglasno s njekolicinom“). g) (convers.)* sis = si vis, *udvorno, ako ti je s voljom, izvoli parenthet., Com.; i u Cic.,* refer animum sis ad veritatem; age sis, nunc de ratione videamus; cave sis mentiare; sultis = si vultis, *Plaut. 2) praegn., a) kao publicist. t. t., narediti, zapovidjeti, odrediti, ustanoviti, zaključiti, hotjeti,* majores de singulis magistratibus bis vos sententiam ferre voluerunt; (majores nostri) insui (parricidam) voluerunt in culeum; *(Hor.)* ita voluerunt majores; *odt.* velitis jubeatis *kao upit narodu, hoće li nove zakone prihvatiti; takodjer* vellent juberent; *slično* * *o bogovih,* sic di voluistis, sic voluēre (di); Juppiter, hunc laetum Tyriis esse velis diem! *b) hotjeti* = *mniti, biti (toga) mnienja, tvrditi, uzeti, staviti (osb. u philosophskom jeziku i kad samovoljno uzimamo, da je što tako ili onako, na što pisac ne pristaje),* sine corpore esse volunt deum; qui virtutem duram et quasi ferream quandam esse v.; quam (amicitiam) si qui putant ab imbecillitate proficisci, — humilem sane relinquunt — ortum amicitiae, quam ex inopia atque indigentia natam v., *Cic. Lael.* 9, 29.; hoc verbum sic interpretantur, ut non tantum illud recens esse velint etc.; quod cum volunt; * seque ortum antiqua Teucrorum ab stirpe volebat. *c) (Liv.) sa* quam = malle, *(sr.* βούλομαι ἤ) malae rei se quam nullius, turbarum ac seditionum duces esse v.; qui se bene mori quam turpiter vivere v.

Vologēses, is, **-us,** i, *m. kralj u Parthiji, Tac. Suet.*

vŏlōnes, um, *m.* [2. volo] *dobrovoljci, samovoljci; na pose robovi, koji se iza cannske bitke dobrovoljno javiše za vojnu službu.*

volpes, volpēcŭla *gl.* vulpes, vulpecula.

Volsci, ōrum, *m. pleme u Latiju;* **-scus,** *adj. volščanski.*

volsella, ae, *f.* [vello] *(predcl. i kasno) čupalo, malene klieštice.*

Volsĭnii, ōrum, *m. grad u Etruriji, s. Bolsena. Odt.* **-niensis,** * **-nius,** *adj. volsinijski; subst.* **-ses,** ium, *m., Volsinijani.*

Voltĭnia tribus, *jedna rimska tribua* (tribus); *subst.* **-nienses,** ium, *m. Voltinijani.*

Voltumna, ae, *f. božica saveza dvanaest etrurskih državica.*

voltur, Voltur, Volturnus, voltus *gl.* vultur *itd.*

vŏlūbĭlis, *adj.* [volvo] *1) što se može váljati, -okretati, -vrtjeti itd., obrtan, obratljiv, válja jući se, kolajući, okrećući se, obtičući, kotrljajući se,* coelum; v. et rotundus deus; * amnis; * buxum *(žvrk šimširov);* * aquae; * nexus *(vijug zmije);* * aurum; *(zlatne jabuke). 2) tp. a) nestalan, promjenljiv, opuzan,* fortuna; † cum videamus tot varietates tam volubili orbe circumagi. *b) tekući, vješt,* oratio (*opp.* stabilis); homo; orator.

vŏlūbĭlĭtas, ātis, *f.* [volubilis] *1) okretljivost, obrtnost, kretanje u naokrug, okretanje,* mundi; * ipsa v. libratum sustinet orbem; * *(dvojbeno) oblost, okruglost,* capitis. *2) tp. a) lahkoća, vještina, okretnost,* linguae; verborum; *(Aug. u Suet.)* inanis sententiis verborum v.; *(Quint.)* vim orandi, non circulatoriam volubilitatem *(mlaćenje jezikom),* spectantibus.

vŏlūbĭlĭter, *adv.* [volubilis] *okretno, lako, vješto, hitro, Cic. or.* 62, 210.

vŏlŭcer, cris, cre, *adj.* [1. volo] *1) leteći, krilat,* angues; bestiae; * puer, *o Cupidu* (Cupido); * ales; * columba; * turba, *ptice;* * equus = Pegasus; * currus, *Jupitrova;* * Fatum *(božica sudbine, -udesa);* * amores; *subst.* **vŏlŭcris,** is, *f.* (* *m.)* (*sc.* bestia) *ptica ili krilat kukac, -insekat (sr.* avis); † sueta aquis; * importuna; peregrina, *selica, Phaedr.;* parvula *o musi, Phaedr.; češće pl.* volucres, *f. ptice, perad; prenes., leteći, brz, hitar,* nuntius; * Hebrus; * sagitta; * arundo; * ferrum *(striela, koplje);* * fumus; * amnis; * jam volucrem sequor te. *2) tp.* * *bježeći, bjegajući, brz; prolazan, nestalan,* genus (dicendi) verbis v. atque incitatum; nihil est tam v. *(ne leti-, ne razglasi se tako brzo)* quam maledictum; fortuna *(Cic. p. Sull.* 31, 91.); * dies; * fama; † gaudium.

vŏlūmen, inis, *n.* [volvo] *1)* * *zavoj, savijanje,* sinuatque immensa volumine terga *(savija u krugu, o zmiji);* sinuetque alterna volumina crurum *(konja);* vinclorum immensa v. *(o caestu)* versat; v. fumi, *sukljanje;* siderum, *tečaj, obtiek. 2) svitak-, -smotak spisâ, spis, knjiga,* magnitudo voluminis; ex Epicuri de regula et judicio volumine; volumina selectarum epistolarum, *svitak itd. (što rek bi knjigu sačinjava); (Hor.)* signata v.; annosa vatum v., *po tom knjiga, svezak kao dio povećega djela,* sexdecim volumina epistolarum (Ciceronis), *Nep.*; † libri tres in sex v. divisi; * mutatae ter quinque v. formae *(metamorphose).*

Vŏlumnius, *ime plemena* (gens) *rimskoga;* (P. Volumnius) Eutrapelus, *rimski vitez, pristaša*

Antonijev; **-niānus**, *adj. Volumnijev, jedn. Liv.* 10, 12.; **Volumnia**, *supruga Coriolanova, zatim prijateljica Antonijeva.*

vŏluntārius, *adj.* [voluntas] *dobrovoljan, a) act. koji što dragovoljno čini*, procurator; senator, *koji se je sam tim učinio;* auxilia sociorum; milites v., *dobrovoljci, takodjer subst.* **voluntarii**, ōrum, *m.* voluntariorum copias; quisque cum armis v. adest; *(Just.)* civitates v. recepit. *b) pass. što se od svoje volje-, drage volje čini ili dogadja*, mors v., *samodavljenje, samokrv, samoubojstvo;* discessus; si est voluntarium; † verbera; † deditio; † accusationes; *slobodnije Tac. Germ. c.* 24. ut, cum omnia defecerunt, extremo ac novissimo jactu (aleae) de libertate ac de corpore contendant. Victus v. servitutem adit; *k tomu primjećuje Weisshaupt:* „Re vera non voluntaria est — sed jactus voluntarius est, qui si per infortunium fit, ad servitutem ducit".

vŏluntas, ātis, *f.* [2. volo] *1) htjenje, volja, želja, naklonost, namjera, nakana; na pose slobodna volja, pripravnost, revnost, gorljivost*, conformare se ad voluntatem alcjs; voluntatem eorum intuentur; ad voluntatem loqui, *drugim po volji;* contra voluntatem; voluntate, *s voljom, suglasno, s privoljom, takodjer od svoje volje, drage volje, rado*, voluntate patrum regnavit; haud sane voluntate principum; sumna Catuli *ili* optimatium voluntate, *už podpunu privolju, -suglasje;* ea jussu aut voluntate P. Scipionis facta esse; qui sua sponte et voluntate fecerunt; mea voluntate concedam; voluntate in dicionem venerunt; per metum potius quam v.; † voluntate adductus; *(Planc. u Cic. ep.)* cum bona voluntate; bona voluntas, *Liv.; naproti tomu* ex voluntate, *po volji, -želji;* ex v. alqo uti; ex voluntate alcjs esse; *takodjer* de mea voluntate; ambitiosis v. cedere; * non est tua tuta v.; voluntatem *(dobru volju)* tibi emetiar; summa spe et v. *(pripravnošću za borbu)* civitatem complere; quidnam Pompejus propositi aut v. ad dimicandum haberet; summa alcjs v. recipi; hanc mentem voluntatemque suscepi; quid esset suae v., *što je zaključio, -odlučio;* cognita Massiliensium voluntate; *s gen. obj.*, puerilia tamen ejus opera — ostendunt admirabilem praecipue in aetate illa recti generis voluntatem, *Quint.* 10, 1, 89.; *takodjer smjer, duh, smisao, (sr.* ratio) cujusque aetatis quae dicendi ratio voluntasque fuerit; naturis differunt, voluntate similes sunt; v. et consilium et sententia interdicti; voluntates, *odluke, nakane, nastojanja, težnje, namjere, kao pojedini čini i izjave volje (sr.* ratio, consilium, sententia), ejus semper voluntatibus non modo cives assenserint, socii obtemperarint, hostes oboedierint, sed etiam venti tempestatesque obsecundarint, cum sint in dicendo variae v.; voluntatum, studiorum summa consensio; *takodjer posljednja volja*, testamenta et v. mortuorum; † custodire, defunctorum v. *2) misao, mišljenje, mnienje, praegn., dobro mišljenje, prijazan, naklonost, dobrohotnost*, provinciae erga Caesarem; optima erga alqm; secunda summa in alqm; mutua; celans qua v. esset in regem; voluntate alienari; literae exiguam significationem tuae erga me v. habebant; † neque Sejani v. nisi scelere quaerebatur; † ad retinendam Pompeji necessitudinem ac voluntatem; *pl.* confisus voluntatibus municipiorum; commutatio voluntatum; v. regiae, suorum, militum.

vŏlup, *adv.* [*apokovano od neobičnoga oblika* volupe *od* 2. volo] *(Com.) ugodno, na radost, zabavno, zadovoljno*, v. est mihi; victitare v.; venire salvum v. est; qui suis amicis est v.; bene factum et v. est.

vŏluptābĭlis, *adj.* [voluptas] *(riedko) slastan, zabavan, ugodan, Plaut.*

vŏluptārius, *adj.* [voluptas] *1) nasladan, razkošan, razbludan, a) zabavan, nasladan, ugodan, što radi o nasladi, zabavi, što je s tim svezano*, disputationes illae magis v.; quasi gestientis animi elationem. *b) pružajući putenu nasladu, veselje, nasladan, razbludan*, possessiones; casus illi *(dat.)* v. *2) odan putenim nasladam, razbludan, razkošan, mekoputan*, disciplina; homo *(o Epikuru)*; *subst.* voluptarii, *nasladnici, razbludnici, ljudi uživanja (osb. o Epikurovcih); za nasladu osjetljiv, ćuteći nasladu*, gustatus est sensus ex omnibus maxime v., *jedn. Cic. de or.* 3, 25, 99.

vŏluptas, ātis, *f.* [volup] *1) veselje, slast, naslada, razbluda, uživanje, radost, zabava, putene ili duševne vrsti, u dobru i zlu sm.* (*predmet* libidinis; *sr.* libido), v. est omne id quo gaudemus; esse in voluptate; alcui voluptati esse, *obradovati-, razveseliti-, nasladjivati koga;* animi voluptatisque causâ; voluptatibus frui; voluptates percipere; voluptate perfundi; fabulas cum voluptate legere; alqd voluptati habere, *nasladjivati se čim; (Quint.)* indulgere ingeniorum suorum voluptati, *najmilijoj želji;* voluptate capi, *rado se zabavljati;* ex literis alcjs cepisse incredibilem voluptatem; *jedn. Cic. Brut.* 40, 147. cepi voluptatem *s acc. c. inf.;* summum bonum in voluptate ponere; omnia ad voluptatem referre, voluptate metiri; voluptates *na pose zabave, što se puku daju, igre;* a voluptatibus, *koji se je morao brinuti o zabave careve, maître de plaisirs, Suet. Tib.* 42.; *kao riеč od mila*, mea v., *slasti moja, Plaut.;* care puer, mea sola et sera v., *Virg.; u Cic. Cat.* 3, 1, 2. sine sensu nascimur, cum voluptate *(sa sviešću slasti)* servamur; v. corporis *i samo* v., *putena naslada; personif. kao božanstvo*, Voluptas. *2) nagnuće k putenoj nasladi, pohlepa na naslade, slastohlepje, (Ter.)* explere suam v.

† **vŏluptuōsus**, *adj.* [voluptas] *(riedko) pun veselja, ugodan, zabavan, prerazkošan.*

vŏlūtābrum, i, *n.* [voluto] *kaljuža, u kojoj se svinje kaljužaju, kaljužina.*

vŏlūtābundus, [voluto] *valjajući se, razbacujući se*, in voluptatibus, *jedn. Cic. r. p.* 2, 41, 68.

vŏlūtātio, ōnis, *f.* [voluto] *valjanje, razbacivanje, pl. u pril.*, corporis.

vŏlūtātus, *adj.* [*partic. od* voluto] *izkusan, vješt, koji je mnogo čitao o čem itd.*, in veteribus scriptis, *jedn. Cic. Qu. fr.* 2, 13, 4.

vŏlūto, 1. [*intens. od* volvo] *1) valjati, kotrljati, motati, vrtjeti*, glans in jactu volutatur, *vrti se ovamo i onamo;* † toto corpore volutari *(po hrpi novaca)*; *u gnusnom smislu, sa sliedećim upravnim pitanjem;*

volutari cum sororibus; *(Phaedr.)* aper se v., *kaljuža se; (Virg.)* volutans genibus, *pasti na koljena pred koga; tp.* in omni genere flagitiorum volutari, *prebijati se. 2) tp. a) * pustiti glas, glasiti se*, vocem per atria; vocem v. litora, *ječe, odjekuju;* flamina v. murmura, *mrmljaju. b)* v. alqd animo, *(Liv.)* in animo, multa secum animo, condiciones cum amicis; * alqd secum corde, * secum, * tacitus mecum ipse, *pro-, razmišljati; takodjer zabavljati*, animum saepe iis tacitis cogitationibus, *Liv.* 9, 17, 2.

volva *gl.* vulva.

volvo, volvi, vŏlūtum, 3. [*digammovano od* εἰλέω, ἑλύω] *1) valjati, kotrljati, koturati okô, vrtjeti okô, okretati, obraćati*, oppidani in proximos saxa; saxa glareosa; volventes hostilia cadavera; * grandia saxa; * molem; * lapides in mare; * flumen minores vertices; * oculos huc illuc; * oculos per singula; * ignem sub naribus, *sipati;* * ad summa fastigia, *uzvitlati;* * mare; * fumum, *uzvitlati;* * vastos ad litora fluctus; * tot Simois correpta sub undis scuta virum etc.; * caput alcjs; * semineces multos, *oboriti na tla;* * volvimur undis, *titranje smo valovja; u pril.*, vita populi Rom. per incerta maris et tempestatum quotidie volvitur, *svaki dan neizvjestna je igra itd., Tac.;* * volventia plaustra, *tekuća; pass.* volvi, *valjati se, kotrljati se, vijati se, okretati se, obrtati se, sukati se, uzvitlati se, teći i slič.*, cylindrum volvi; sol circum terram; qui volvuntur stellarum cursus sempiterni; * lacrimae per ora; * inanes; * *o rieci*, Aufidus; per silvas; * *o plamenu*, per culmina hominum; * *o vihru*, * *o prahu (dizati se);* per muros; * *o kamenu*, per inane; (anguis) inter vestes; * in caput; * in fossas; * curru, *skotrljati se sa itd.; o palih u boju, pasti*, * humi, * arvis; * fundo in imo; * leto, *u smrti;* * permixti caede virorum v. equi; *na pose a) smotak spisâ razmotati i čitati*, libros Catonis. *b) * valjati, nositi sa sobom*, flumen pecus et domos volvens unâ; volvens aliena vitellus; *(Liv.) okrećući se praviti, vojn. t. t.*, orbem, *okružiti, na sve strane učiniti front*, errorem per tortuosi amnis sinus flexusque, *amo tamo lutati. 2) tp. a) o govorniku*, v. celeriter verba, *otiskivati, odmatati, govoriti lako i bez prekidanja;* sententias facile verbis; quo melius cadat aut volvatur *(teče)* oratio; complexio verborum uno spiritu volvitur. *b) pustiti da vrieme ili stvari u vremenu obliću, -teku, okretati na okolo*, idem in singulos annos orbis volvitur, *obtiče krug, Liv.;* * multa virum saecula v.; * tot casus, *doživjeti;* * volventibus mensibus, * volvendis annis, *tečajem itd.;* * pronos menses *(o božici mjeseca*, Luna); * sic v. Parcas, *da odredjuju;* * v. vices (Juppiter); † fatone res mortalium et necessitate immutabili an forte volvantur. *c) strasti gojiti (imati) u srdcu, odan biti strastim, misliti na, misli razmišljati, promišljati, brinuti se o što, tjerati*, ingentes iras in pectore, *Liv.;* fluctus irarum sub pectore, plurima per noctem, *Virg.;* multa secum, cum animo suo, has inanes cogitationes, *(Curt.)* has cogitationes, † secretas cogitationes intra se, † animo consilium; bellum in animo; † bellum; † futura; † ut plerumque intra me ipse volvam, *sa sliedećim upravnim pitanjem;* * veterum monumenta virorum, *opetovano promišljati;* * longius et volvens fatorum arcana movebo; † forte temere humana negotia volvi agique.

vōmer *(riedko, pjesn. i kasno* **-mis**), ĕris, *m. raonik, lemeš.*

vŏmĭca, ae, *f.* [vomo] *čir, prišt, gnojanica; tp. nesreća, bieda*, rei publicae *(o škodljivih ljudih), jedn. Liv.* 15, 12. *iz stara proročanstva.*

vōmis *gl.* vomer.

vŏmĭtio, ōnis, *f.* [vomo] *bljuvanje.*

vŏmĭtus, ūs, *m.* [vomo] *(predcl. i poclass.)* = vomitio; *tp. kao psovka, smrad, gad, Plaut.*

vŏmo, mui, mĭtum, 3. [*digammovano od* ἐμέω] *1) intrans. bljuvati*, post cenam. *2) trans. bljuvanjem povratiti, u obće izbljuvati*, * animam; * flammas; * tardum fumum, *pomalo se pušiti;* * undam salutantum; *(Plaut.)* argentum.

vŏrācĭtas, ātis, *f.* [vorax] *proždrljivost, jedn. Eutr.* 7, 18.

† **vŏrāgĭnōsus**, *adj.* [vorago] *(riedko) pun ždrielâ, obilat pukotinami.*

vŏrāgo, ĭnis, *f.* [voro] *ždrielo, bezdan, bezdno, ponor takodjer u vodi, vrtlog, vir (u jezeru ili močvari takodjer; sr.* gurges, vertex), summersus equus voraginibus; neque eam v. conjectu terrae — explere potuisse; * turbidus hic coeno vastaque v. gurges aestuat; † graves ac propemodum immobiles currus illuvie ac voraginibus haerebant; *u pril.*, gurges ac v. patrimonii *(prvo s obzirom na to, što je razsuo svoj imetak, drugo što ga rek bi progutao);* immensa alqa v. ac gurges vitiorum turpitudinumque omnium, *bezdan i kaljuža itd.;* voragines rei publicae, *propast;* quem gurgitem! quam v.! * ventris v., *o trbuhu.*

vŏrax, ācis, *adj. s * comp.* [voro] *mnogo i rado proždirući, proždrljiv*, Charybdis; * ignis voracior; * venter.

vŏro, 1. [*sr.* βορά, βιβρώσκω] *1) gutati, proždirati, proždrieti, žderati*, vitulum, *Plaut.; absl.* * Charybdis v. carinas; * illam (puppim) rapidus v. aequore vortex. *2) tp.* v. literas, *brinuti se oko čega revno i željno; (Cat.)* v. viam, *najvećom brzinom provaliti.*

vorso, vorsum, vorsūra, vorsus *gl.* verso etc.

vortex, vortĭcōsus, vorto, Vortumnus, vōs *gl.* vertex, verticosus, verto, Vertumnus, tu.

Vosĕgus (Vosag., Voges.), i, *m. Vogesi (gore) u Alsaciji (Elsass).*

voster *gl.* vester.

vōtīvus, *adj.* [votum] *zavjetan (-tna, -o), zavjetovan, posvećen*, ludi, legatio v., *uslied zavjeta poduzeto;* * juvenca; * v. tabella, *zavjetna slika, koja se uslied zavjeta vješala u hramu ili na drugom kojem javnom mjestu, a predstavljala je sve nesgode i pogibelji, kojim je darovatelj, pomoćju božanstva, izmakao, u pril.*, quo fit ut omnis votivâ pateat veluti descripta tabellâ vita senis; * aedes *(sazidan Saluti ili drugomu božanstvu u znak zahvalnosti za povraćeno zdravlje);* * noctes, *koje se tko uslied zavjeta odriče supruga; (Tac.)* nec nisi hoste caeso exuere votivum obligatumque virtuti oris habitum.

vōtum, i, *n.* [*partic. od* voveo] *1) zavjet bogu s kojim je skopčana želja i molitva*, vota facere, nuncupare, suscipere, concipere; vota suscipere pro alqo, † pro salute; cum vos vota faceretis, ut etc.; vota solvere, dissolvere; † persolvere, † exsolvere, * exsequi; * Jovi vota reddere; *(Just.)* voto fungi; voti liberari; (*Cic. Verr.* 5, 54, 142.) sic etiam fortunis hominum abutebatur ad nocturna v. cupiditatum suarum, *da namiri odatle, što je Veneri zavjetovao, da mu se naslade izpune*; voti damnatus *ili* * reus *gl.* damno, reus; * divos in vota vocare *gl.* voco *1)*; * vota deum, *bogovom zavjetovani*; * *u zlu sm., kletva, prokletinja. Navlast. a)* * *žrtva zavjetovana*, incendere votis aras; divos in vota vocare *gl.* voco *2). b)* * *molitva zavjetna. 2) želja, žudnja*, voti compotem facere, *izpuniti komu*; vota facere; * votis aurem praebere, *o Jupitru*; * voti potens, *dionik*; * in votum venire, *predmet želje biti ili postati*; * hoc erat in votis, *željelo se*; * votis optare *s acc. c. inf.*; * quod votis optastis; * certum votis *(dat.)* pete finem; * perditur lux non sine votis, *bez žudnje*; * ruere voto *(željeti si)* in numerum; * fata tardiora votis *(nego li što želiš)* manent te; † votum implere; † omni voto *(željno)* expetere alqd; † voto expetere [mortem; † colere donis super ipsorum vota, *više no što su se nadali nadariti, -darivati.*

vŏveo, vōvi, vōtum, 3. *1) božanstvu kojemu zavjetovati, svetčano obećati (s čim je redovito skopčana bila molitva, da se izpuni koja želja)*, Herculi decumam, Vulcano arma, templum Jovi; aedem; *s acc. c. inf.; (Just.) s* ut; v. se, capita sua pro re publica, *posvetiti, žrtvovati*; * vota, quae voverat. *2)* * *željeti, poželjeti*, quae modo voverat, odit; quid voveas; quid voveat dulci nutricula majus alumno, qui sapere et fari possit etc.? *s* ut.

vox, vōcis, *f.* [*digammovano od* ὄψ] *1) glas onoga koji govori i zove, kao što i onoga koji pjeva, takodjer čuveni glas, izgovor; glas, ton, koji se proizvodi grlom ili kakovim glasbenim nastrojem (glasbilom)*, acuta, gravis; cita, tarda; magna, parva, mediocris; clara, inflexa; dulcis; summa, *najjači ili najglasniji, ali u Hor. sat.* 1, 3, 7. citaret „Io Bacche" modo summa voce, modo hac, resonat quae chordis quattuor ima, *jest „ima", budući da je najdoljna od četiriju žica tetrachorda (najstarije i najjednostavnije grčke lyre), najviša, po tom i glas njezin najviši* (vox quae ima resonat quattuor chordis, *t. j.* in chordis), *a najgornja naproti*, „summa", *najniža, dakle* vox summa = quae summâ chordâ resonat, *takodjer najniži (najdublji) glas*; *(Plaut. Quint.)* bona; vocis contentio et remissio; v. supplici, *molećim glasom*; canere inclinata ululantique v.; rustica v. *(izgovor)* et agrestis; in sonis et vocibus; numeri et voces et modi; vocem mittere, emittere, *gl.* mitto, emitto; * Sirenum voces *(pjevanje)*; * sunt verba et v. [*sr.* verbum *2) c)*]; * septem discrimina vocum, *sedmeroglasna lyra*; * voces crevere fidibus severis; * tollere vocem, *o veseloj igri, ozbiljnijim glasom glasiti se*; *takodjer zvanje, klik, doziv*, enimvero voce est opus *(moram viknuti)*: „Nausistrata, exi", *Ter.*; nulla v. *(ne mogaše se čuti nikakovo pomagaj!)* quiritantium exaudiri poterat; voce, et voce et manibus significare; nutu vocibusque *(dozivanjem)* hostes vocare; quorum vocibus *(vikom)* et concursu terrentur infirmiores; vocibus strepere, *na glas vikati, kričati*, * ad vocem, *na zvanje*; * *o životinjah*, boum *(mukanje, ruljanje)*; cornix plenâ pluviam vocat improba voce; liquidas corvi v. *(kreštanje, graktanje)* ingeminant; vox *(zujanje pčelâ)* auditur fractos sonitus imitata tubarum; * *jek, zvuk, vesak*, fractas ad litora v.; ad sonitus vocis, *mahanja vesala. 2) glasom proizvedena rieč, govor, izjava, očitovanje, ili govorenje, sborenje, razgovaranje* (*osb. kao izraz čuvstva, affekta, strasti, itd.*; *sr.* verbum, vocabulum), non intelligit quid sonet haec v. voluptatis; nulla v. est ab iis audita populi Rom. majestate indigna; haec te v. non perculit? vocem exprimere; v. violenta; non ex singulis v. philosophi spectandi sunt; voces Gallorum, contumeliosae; * falsis v., *nazivi, imena*; carpi nostrorum militum vocibus; nonnullae militum v. cum audirentur, crebrae v. militum in vigiliis colloquiisque audiebantur *s acc. c. inf.*, *Caes. b. c.* 3, 31, 3. 49, 2.; * nescit v. missa reverti; * vulgi quae v. ut venit ad aures; * hac affatus v. parentem; * vetuit me tali voce Quirinus; * discrepat et v. et ratio; cum forum populi Rom. — voce erudita et Romanis Graecisque auribus digna spoliatum atque orbatum videret; haec una v. omnium est; una paene v. *(jednoglasno)* repelli oratorem a gubernaculis civitatum; *(Tac.)* scilicet illo igne vocem populi Rom. et libertatem senatus et conscientiam generis humani aboleri arbitrabantur; *takodjer pl. žestoke rieči*, vocibus consulis; *zapovied*, consulum voci atque imperio non oboedire; *rieč, izreka, izriek*, * sacrae. *Na pose a) govor, jezik*, * cultus hominum recentum voce formasti; * Graja sive Latina voce loqui; * aut vocem mutare viros aut vertere vestem; *(Tac.)* vel incondita et rudi voce memoriam prioris servitutis etc. composuisse; *(Just.)* cum civem ex voce cognovisset. *b) naglas, accenat*, acuta, *jedn. Cic. or.* 18, 58.

Vulcānus (Volc.), i, *m. sin Jupitra i Junone, suprug Venerin, bog ognja, mechaničkih vještina i sila*; * *vatra, oganj. Odt. 1)* **-nius**, *adj. Vulcanov*; Vulcaniis armis *(nepredobitnim)*, *Cic*; * acies, *oganj*; * arma dei Vulcania = a. dei Vulcani; * Lemnos, * tellus, *posvećena Vulcanu. 2)* **-nal**, ālis, *n. mjesto posvećeno Vulcanu, Aurel. Vict.*; **-nālia**, ium *i* ōrum, *n. svetkovina Vulcanu u slavu svetkovana (23. augusta).*

vulgāris (volg.), *adj.* [vulgus] *pučki, občenit, obći, svakdanji, običan, občenito poznat i slič.* (*sr.* communis), opinio; liberalitas v., *svim izkazana*; nihil tam vile, tam v. est; v. amicitia, *svjetine*; * illa vulgaria *(svakdanji nakloni)* „quid agis?"; * coetus, *o svjetini*; *subst.* anteponantur rara vulgaribus; *(Hor.)* vulgaria, *svakdanja hrana*; *o bludnicah, prost*, scortum; * puellae; † mulier.

vulgātus, *adj.* [*partic. od* vulgo] *občenito poznat, razglašen*, fama vulgatior; † vulgatissimum senatus consultum; *svim ostavljen, -prepušten*, corpus; † meretrices.

1. vulgo (volgo) *gl.* vulgus *2).*

2. vulgo (volgo), 1. [vulgus] *1) donieti medju svjetinu, saobćiti, na svakoga protegnuti, svim učiniti što pristupnim, dieliti, učiniti da svaki što dobije*, rem; consulatum; munus vulgatum ab civibus esse in

socios; vulgari facinus per omnes; vulgari cum infimis summum imperium *(dieliti)*; navis vulgata omnibus *(dat.)*; † vehicula vulgata usu; vulgari cum privatis, *družiti se sa svakim posebnikom*; ministeria in vicem ac contagia ipsa vulgabant morbos; vulgati contactu in homines morbi; † v. commercium vitiorum in exteras gentes; quae (commissa) vulgata in omnem exercitum; cum orta licentia a paucis in omnes se vulgasset; *svim prepustiti, svim dati*, corpus; † ferarum ritu concubitus plebis patrumque; † corpus inter servos libertosque principum; * corpora cum forma; *(kasno)* corpus pretio. *2) obnarodovati, saobćiti, razoglasiti, objaviti*, alia vulgata miracula erant; quae vulgata sermonibus erant, *Liv.*; * obductum verbis dolorem; † acta; † vulgaverat fama, † vulgavit temere fama *s acc. c. inf.*; * hunc (Algaeum), *njegove lyrske pjesme*; * artes non ante vulgatae *(poznate)*; * arcanae sacrum Cereris, *odkriti*; † eos libros nomine auctoris; † licentiam stupri apud aediles more inter veteres recepto, qui etc.

vulgus (volg.), i, *n.* *(kadšto m.)* [ὄχλος] *1) puk, svjetina, sviet, ljudstvo, ljudi, občinstvo, prostaci, prosti narod, na pose puk, ljudinstvo, prostota (u opreci sa obrazovanimi i boljimi)*, civitatis principes inter se conjurant; nam vulgus etc.; * vulgusque proceresque; non est consilium in vulgo etc.; disciplinam in vulgum efferre; exire atque in vulgus emanare; (dies) alter in vulgus ignotus; in vulgus edere; quae non sane probantur in vulgus; quod in vulgus gratum sentimus; v. militum *(vojnici prostaci, bàke)*, armatorum, in vulgus militum effere; in vulgus edit *s ac. c. inf.*, Atheniensium *(vojnici)*, *Nep.*; *o pčelah, Virg. georg.* 4, 69.; ne vulgi largitione centurionum animos averteret, *Tac.*; sapientis judicium a judicio vulgi discrepat; nec sicut v., sed ut eruditi solent appellare sapientem; v. fuimus, sine gratia; * profanum; * malignum; * infidum; * ignobile; * inermum; * nos a vulgo longe lateque remotos *gl.* remotus. *2) množ(tvo), gomila, hrpa, rulja, puk, narod, bagra, pasmina*, † aliud v. obaeratorum et clientium; * densum (umbrarum); * incautum, *stado ovaca*; * miserabile; patronorum; † servorum; † mulierum; insipientium; *(Ter.)* v. *(običnu bagru ljubovnikâ)* ab se segregat; *na pose abl. sing.* **vulgo** *kao adv. pred svietom, pred pukom, pred občinstvom, pred svimi, javno, občenito, u obće, svuda, obično, svaki dan*, victum v. quaerere, *Ter.*; v. ostendere ac proferre; v. homines occidebantur; v. milites a signis discedebant; v. totis castris testamenta obsignabantur; v. facturos alia (incendia); quas (literas) v. ad te mitto; v. evenire solet; *(Ter.)* verum illud verbum, quod v. dici solet.

vulnĕrātio (voln.), ōnis, *f.* [vulnero] *ranjenje*; *tp.* vitae, famae, salutis suae, *ozleda, uvreda.*

vulnĕro (voln.), 1. [vulnus] *1) ranjavati, raniti (tim se ne kaže, da je tko za boj nesposoban, niti se tačnije kaže broj rana, niti način kako i mjesto gdje je tko ranjen; sr.* saucio), alqm; corpus; in adversum os fundâ; vulnerari; † vulnerari in brachio; plerosque jacula tormentis v.; posse acie (gladii) vulnerari; aliquot plagis Eumenes vulneratur; † se graviter vulnerare; alqm hastae cuspide in fronte; vulneratae naves, *oštećeni*; multis ictibus vulnerata navis; *subst.* vulnerati, *ranjenici, Caes. Curt. 2) tp. raniti = uvriediti, vriedjati, ozlediti, zajedati*, alqm voce; quorum mentes sensusque vulneras; virorum hoc animos vulnerare posset; verbis vulnerari; * aures nuntius; * continuo fortunae vulneror ictu; * crimine vulneror isto; * proprio vulneror ipsa bono.

* **vulnĭfĭcus**, *adj.* [vulnus-facio] *ranjavajući.*

vulnus (voln.) ĕris, *n. 1) rana (oštrim orudjem udarena, zarezana ili ubodena; sr.* plaga, ulcus), eruptiones in vagos pabulatores non sine vulneribus hostium factae sunt; cum multis v. repulsi; cum multis v. inde recessit; praeter multa v. caedes etiam prope par utrinque fuit; mercedem vulneris atque plagae constitui; v. grave, tenue, leve, mortiferum; v. adversa, *sprieda na prsiju*; † v. adverso corpore accipere; vulnera corporis; v. missilium, *rane od strielâ*; vulneribus confectus; gravi v. ictus; v. alcui inferre, infligere, * dare *(zadati)*, † imponere, *(Plaut. Ov.)* facere; † alqm vulneribus afficere; † mortifero v. affici; in eo proelio cum gravi v. esset affectus; v. accipere *(dopasti r.)*, in capite, vehemens et mortiferum, gravius; multis et illatis et acceptis v.; v. excipere, † tergo; v. sustinere; v. obligare; mori, perire ex *(od)* vulnere; *(Asin. Poll. u Cic. ep.)* mori ex vulneribus; v. adversis et honestis cadere, adversis v. concidere; ex vulnere recreari, † refici; ex vulnere graviter claudicare; v. in latere, quod acu punctum videretur etc.; † extrahere hastam ex vulnere; * v. Ulixi, *Ulixom zadana*; gemitus vulnerum, *od ranâ, Liv.* 22, 5, 4.; *(Ter.)* vulnera abstergere; *po tom a)* * *ranjavajući udarac, ubodina, zasjek, ujed, ugriz, i o neživu*, vulneribus confodi, *Liv.* 24, 7.; remedium vulneris, *proti-, od pasjega ujeda, Phaedr.*; multa viri inter se v. jactant, multa cavo lateri ingeminant; illi inter sese multa vi vulnera miscent; v. falcis; elusa v.; ornus vulneribus evicta; humus reformidat v. aratri; crepitant sub vulnere malae. *b)* * *ranjavajuće oružje, strjelica, koplje*, illum infesto v. insequitur; haesit sub gutture v.; vulnera dirigere. *c) ujedom ili udarci razkomadano meso*, tristia mandere saeve v. dente, *jedn. Ov. met.* 15, 92 *sl. 2) tp. gubitak, udarac, šteta, kvar, škoda, nesreća, zlo; uvreda, žalost, rane-, boli duše (bol, pečal, žalost, tuga, strastvena ljubav)*, sine vulnere *bez gubitka (u boju, u ratu)*; se sine pugna et sine v. suorum rem conficere posse; sine periculo legionum et paene sine v. bellum conficiemus; sine v. tantas res confecisse; habendam fortunae gratiam quod Italiam sine aliquo v. cepissent, *bez nješto (njekoliko) gubitka (ne „ranjenja")*; *naproti tomu* horum omnium pars magna in fossis munitionibusque oppressa suorum terrore ac fuga sine ullo v. interiit, *bez ikakova, bez i najmanjega gubitka*, tuto ac sine ullo v. ac periculo VI tabulata exstruxerunt (*sr.* aliquis, ullus); *specialnije = poraz, u Just.*, duobus v. terrestri proelio acceptis, ut plus vulneris eo proelio Athenienses acciperent, quam superioribus dederant, (Tomyris) simulata diffidentia propter v. acceptum, refugiens Cyrum ad angustias usque produxit, nec ullo bello Parthi majus v. acceperunt; vulnere fortunae percussus, rei publicae,

provinciae vulnera imponere, vulnera inurere rei publicae; illud necessario sibi v. inflictum est, quod paucis ante te, quorum incolumis fuit nemo; quod autem tantum aut in moribus naturaque v. aut in re atque fortuna; accepit gravissimum parens v. morte filii; quantum v. accepisset (*naime* morte filii); hunc tu quas conscientiae labes in animo censes habuisse? quae vulnera? v. nova facere, *prestupke, prekršaje;* vulneribus *(dugove)* suis mederi; praeceps amentiâ ferebare, qui te existimares avaritiae vulnera *(rane, što ti je zadala lakomost)* crudelitatis remediis posse sanare; * aeternum servans sub pectore v.; * tristi turbatam v. mentis; * animo grave v. habebam; * quo beatus v. *(rana ljubavi, ljuvena rana)*, qua pereat sagitta; * v. alit venis; * tacitum vivit sub pectore v.

vulpēcŭla (volp.), ae, *f.* [*dem. od* vulpes] *lisičica, lijica, lisičić; ovo čitanje potvrdjuju svi rukopisi u Hor. ep.* 1, 7, 29.: Forte per angustam tenuis v. rimam repserat in cumeram frumenti *(mjesto toga čitaju mnogi po Bentleiju* nitedula, *jer se tobože opire lisici u žitnici njezina narav, dočim Jakobs brani čitanje* vulpecula, *jer ga imaju rukopisi te se biću stare basne ne protivi, jer se pisci basana nisu toliko brinuli za unutarnju vjerojatnost, koliko o to, da im cieli čin bude u skladu sa istinskim kojim dogadjajem i da se predoči moralna kakova nauka).*

vulpes (volp.), is, *f. lisica, lija, lisjak, kao živa slika podmuklosti,* animi sub vulpe latentes, *Hor.; posl.* jungere vulpes *ob onom, što biti ne može, Virg. ecl.* 3, 91.; *(Suet.)* vulpes pilum mutat, non mores, *vuk dlaku mienja, ne ćudi.*

vulpīnus, *adj.* [vulpes] *lisičji, Phaedr.*

Vulsci, vulsella, Vulsĭnii, Vulsimienses *gl.* Volsci etc.

vulsus, *adj.* [*partic. od* vello] *izčupane kose (gen. sing.), golobrad, bezvlas, Plaut.* * *kicoški,* nepos; * *razmažen, mekušan, mekoputan,* mens.

vultĭcŭlus, i, *m.* [*dem. od* vultus] *obrazac, lišce,* Bruti nostri, *pogled, jedn. Cic. Att.* 14, 20, 5.

vultuōsus, *adj.* [vultus] *(riedko) odviše gestikulujući, kriveći usta,* ne quid ineptum et v. sit (in oratione).

1. vultur (volt.), ŭris, *m. jastrieb.*

2. Vultur (Volt.), ŭris, *m. brdo u Apuliji, blizu Venusije, s. Voltore, Hor. Odt.* **Vulturnus ventus,** *jugo-iztočnjak (vjetar), lebić.*

vultŭrius (volt.), ii, *m. 1)* = vultur; *o lakomih, razbojničkih ljudih,* v. illius provinciae, duo v.; * *kod baštinâ. 2) (Plaut.) nesretan hitac u kockanju.*

Vulturnum (Volt.), i, *n. grad u Campaniji, uz rieku* Vulturnus, *s. Castel Volturno.*

1. Vulturnus (Volt.), i, *m. rieka u Campaniji, s. Voturno.*

2. Vulturnus (Volt.) **ventus** *gl.* 2. Vultur.

vultus (volt.), ūs, *m. 1) obraz, lice (na koliko se iz njega vide čuvstva i stanje; sr.* façies), *obličje, pogled,* imago animi v.; v. atque incessus; oculi, supercilia, frons, v. denique totus, qui sermo quidam tacitus mentis est; hic est ille v. semper idem, quem dicitur Xanthippe praedicare solita in viro suo fuisse Socrate; eodem semper se vidisse exeuntem illum domo et revertentem; — jure autem erat semper idem v., cum mentis, a qua is fingitur, nulla fieret mutatio; hac oratione habita tantâ constantiâ vocis atque vultus, ut etc.; voltu corporis pariter atque animo varius, *Sall. Jug.* 114, 3.; v. perspicere omnes, qui sensus animi plerumque indicant; prorsus in facie vultuque vecordia inerat; in tuis oculis, in tuo ore vultuque acquiesco; (*Liv.* 2, 58, 8.) praesenti vultus demittere; * vultum summittere; * v. dejectus in humum; * v. maestus; * altus, *ponosno preziranje;* * invitus, *razkrivljena;* v. tuos mihi expressit; *(Hor.)* nec magis expressi v. per aënea signa, quam per vatis opus mores animique virorum clarorum apparent; * v. boni, *prijazan;* * acerbi; * vultus trahere, *mrko gledati; na pose mrko i strogo lice, mrk pogled,* * me vultu terrere; * v. instantis tyranni; † vultu offensionem conjectaverat. *2) lice, obličje, pogled u obće,* * tollens ad sidera vultus; * ipsius (solis) in vultu; * cadere in vultus; * v. aç terga ferarum; *(Cael. u Cic. ep.)* illius simiae vultum subire. *3) vid, obraz, izvanjsko lice, spoljašnost u obće,* * in vultus sese transformat aniles; * Inachidos; * unus erat toto naturae v. in orbe; * v. salis placidi *(mora)*; *(Tac.)* non esse unum eloquentiae vultum.

vulva (volva), ae, *f. materica svinjska (u Rimljanâ i Grkâ poslastica), Hor. Plin. ep.*

X.

Xanthĭas, ae, *m.* [Ξανθίας] *s pridjevom* Phoceus, *po svoj prilici izmišljeno ime jednoga rimskoga velikaša Horatijeva vremena, možda Fulvija* (fulvus, ξανθός) *po mnienju njekih sina Q. Fulvija Flacca* (Flaccus), *koji je izposlovao, da su Horatija u Venusiji slobodom nadarili, i kojega su predji slavu stekli u Grčkoj (zato* Phoceus [Φωκεύς], *Phočanin), jedn. Hor. carm.* 2, 4, 2.

Xanthippe, ēs, *f.* [Ξανθίππη] *žena Sokratova.*

Xanthippus, i, *m.* [Ξάνθιππος] *1) otac Periklev. 2) lacedaemonski vojvoda kod Karthaginaca za prvoga punskoga rata.*

Xanthus (-os), i, *m.* [Ξάνθος] *1) rieka u Troadi = Scamander, Virg. Ov. 2) rieka u Lyciji, Virg. Hor. Ov. 3) rječica u Epiru, Virg.*

Xĕnarchus, i, *m.* [Ξέναρχος] *vojvoda Achaejaca, jedn. Liv.* 41, 28.

† **xĕnia,** ōrum, *n.* [ξένια] *prijateljski darovi, darovi gostom, takodjer darovi, kojimi se izkazuje komu usluga.*

Xĕnippa, ōrum, *n. kraj ili mjesto u Sogdijani, Curt.*

Xĕno, ōnis, *m.* [Ξένων] *epikurski philosoph Ciceronove dobe, Athenac.*

Xĕnŏcles, is, *m.* [Ξενοκλῆς] *azijski govornik, jedn. Cic. Brut.* 91, 316.

Xĕnŏclīdes, ae, *m.* [Ξενοκλείδης] *vodja Chalcidjanâ.*

Xĕnŏcrătes, is, *m.* [Ξενοκράτης] *učenik Platonov iz Chalcedona.*

Xĕnŏphănes, is, *m.* [Ξενοφάνης] *grčki philosoph iz Kolophona okolo g. 530. pr. Is., utemeljitelj eleatske škole.*

Xĕnŏphon, ontis, *m.* [Ξενοφῶν] *grčki philosoph, povjestničar i vojvoda, učenik Sokratov, Athenac; adj.* **Xĕnŏphontēus** *i* **-tīus,** *Xenophontov,* genus sermonis; Hercules, *Xenophontov.*

Xerxes, is, *i* i, *m.* [Ξέρξης] *ime mnogih persijanskih kraljeva.*

Xȳniae, ārum, *f.* [Ξυνία] *grad u Thessaliji uz jezero Xynijsko* (Xynias), *s. Taukli.*

xystĭci, ōrum, *m.* [ξυστικός] *athlete (hrvači), koji su se vježbali u pokrivenih hodnicih za ružna vremena* (*sr.* xystus), *Suet.*

xystus, i, *m. ili* † **-um,** i, *n.* [ξυστός, *poravnan, ugladjen*] *u Rimljanâ nepokriven triem (stupovnik), po kojem bi se šetali, učeno prepirali.*

Z.

Zăcynthus, i, *f.* [Ζάκυνθος] *otok u jonskom moru, s. Zante. Odt. (Plaut.)* **-thius,** *adj. zacynthski.*

Zagreūs, ĕi, *m.* [Ζαγρεύς] *jedan od prvih Dioskura, = (prvi* Bacchus, *sin Jova i Proserpine), jedn. Cic. n. d.* 3, 21, 53.

Zăleucus, i, *m.* [Ζάλευκος] *zakonodavac Lokranâ* (Locri) *u Italiji oko g. 650. pr. Is.*

Zăma, ae, *f.* [Ζάμα] *a) grad u Numidiji, na glasu sa Scipionove pobjede nad Hannibalom g. 201. pr. Is. Odt. subst.* **-enses,** ium, *m. Zamljani, jedn. pisac b. Afr.* 92. *b)* Z. regia, *drugo mjesto u Numidiji, priestolnica kralja Jube.*

zāmĭa, ae, *f.* [ζημία] *gubitak, šteta, jedn. Plaut. Aul.* 2, 2, 20.

Zanclē, ēs, *f.* [Ζάγκλη] *predjašnje ime grada* Messane *na Siciliji, s. Messina; adj.* **-claeus** *ili* **-clēius,** *zankljanski, Ov.*

† **Zēla,** ae, *f.* [Ζῆλα, τά] *grad u Pontu na granici armenskoj.*

Zelagium, ii, *n. predgorje (rt) na Euboeji, jedn. Liv.* 31, 46.

Zēnŏdōrus, i, *m.* [Ζηνόδωρος] *grčki kipar, Suet.*

Zēnon *ili* **Zēno,** ōnis, *m.* [Ζήνων] *1) Z. iz grada* Citium *na Cypru oko g. 320. pr. Is., utemeljitelj stojske* (stoicus) *škole. 2) Z. iz Eleje* (Elea) *učitelj Periklov. 3) jedan Epikurovac Ciceronove dobe.*

Zĕphȳrītis, ĭdis, *f.* [Ζεφυρῖτις] *Zephiritida, pobožena (medju bogove uvrštena) supruga Ptolemaeja Philadelpha, jedn. Cat.* 66, 57.

Zĕphȳrium, ii, *n.* [Ζεφύριον] *grad i predgorje (rt) u Ciliciji, Liv.*

zĕphȳrus, i, *m.* [ζέφυρος] * † *zapadnjak (vjetar)* (*čistolatinski* Favonius); * *u obće vjetar; (personif.) Virg.*

Zērynthus, i, *f.* [Ζήρυνθος] *grad u Thraciji. Odt.* **-thius,** *adj. zerynthski.*

Zētes, ae, *m.* [Ζήτης] *sada Calais, Ov.*

Zēthus, i, *m.* [Ζῆθος] *sin Antiopin od Jupitra, osornije ćudi od brata si Amphiona, Cic. Hor.*

Zeugma, ătis, *n.* [Ζεῦγμα] *grad u Syriji uz rieku* Euphrates, *Tac.*

Zeuxis, is *i* ĭdis, *m.* [Ζεῦξις] *glasovit slikar grčki oko g. 400. pr. Is.*

Zĭŏbĕris (-tis), is, *m. rieka ponornica u sjevernoj Parthiji, Curt.*

zmărаgdus *gl.* smaragdus.

Zōippus, i, *m.* [Ζώϊππος] *zet Hieronov, Liv.*

zōna, ae, *f.* [ζώνη] *1) pojas, pâs, na pose a)* * *pâs čistoće ženske, nad koji se je oprava pritezala poput kecelje (pregače) te u naborih spuštala dolje, takodjer pâs Gratijâ, po tom* zonam solvere; zona recincta; zonis solutis, *u tankoj, lahkoj odjeći; rabi takodjer, da se što objesi na nj,* * potes hac ab orno pendulum zonâ bene te secutâ laedere collum. *b) pâs mužki, osb. ćemer (u kojem su se novci nosili), Plaut.; (Hor.)* qui zonam perdidit, *koji je kesu izgubio, koji je osiromašio;* argentum in zonis habentes, *Liv.;* zona se aureorum plena circumdedit, *Suet. 2)* * † *pojas zemaljski, zona,* frigida; *takodjer* * *pojas Orionov, zvježdja.*

zōnārius, *adj.* [zona] *tičući se pojasa, pojasan, pâsan,* sector z., *kradikesa, Plaut.; subst.* **-rius,** ii, *m. pojasar, pasar, Cic.*

zōnŭla, ae, *f. dem. od* zona, *Cat.*

Zōpȳrus, i, *m.* [Ζώπυρος] *1) odličan Persijanac, koji se je sâm osakatio, da pomogne persijanskomu kralju Dariju Hystaspoviću* (Hystaspes) *osvojiti Babylon, Just. 2) physiognom za Sokrata.*

Zōrŏastres, is, *m.* [Ζωροάστρης] *zakonodavac i utemeljitelj vjere persijanske oko g. 800. pr. Is.*

Zōstēr, ēris, *m.* [Ζωστήρ, *pojas*] *predgorje i primorski grad u Attici.*

zōthēca, ae, *f.* [ζωθήκη] *sobica-, komorica za počinak obdan, jedn. Plin. ep.* 2, 17, 21.

† **zōthēcŭla,** ae, *f. (riedko) dem. od* zotheca.

C. K. VELIKA GIMNAZIJA
U SPLJETU